رسملی
قاموس
عثمانی

235

محرری :

علی سیدی

٣٠٠٠ رسم و بیوك تابلو ایله متعدد رنكلی الواحی حاویدر

لسان عثمانیده مستعمل ترکی، عربی، فارسی و اجنبی [٤٠,٠٠٠] كلمه‌یی و علمی ، فنی، ادبی، ، صناعی و تجاری کافهٔ مصطلحاتی حاویدر .

ناشری

مطبعه و کتبخانهٔ جهان صاحبی

مهران

مطبعه و کتبخانهٔ جهان

باب عالی جاده‌سی

١٣٣٠

مطبعهٔ کتبخانهٔ جهان

باب عالی جاده‌سی — نومرو ۲۳

حسابنه طبع ایدیلن وکلیتله فروخت اولنان کتابلر

پاره	غروش	
	٦	معلومات فنیه — مصور
	٢	چوجقلره قلاووز ٢نجی — مصور
	٢	مصور یکی قرائت — کمال بك
٢٠	٢	قرائت ودروس اشیا بهجب بك
	٥	اسلام خانملری وعالم اسلامیتده حیات عائله ناظم بك
١٠	١	ترتیب جدید سؤاللی جوابلی صرف
	١	معلم صرف ترکی
	٢	تصریفات لسان عثمانی
٢٠	٧	عملی ونظری تعلیم لسان عثمانی
	٢	لسان عثمانی برنجی سنه
	٦	« « ایکنجی سنه
٢٠	١	المشذب صرف قسمی .
	٢	« نحو قسمی
	١٢	کلیات قواعد عربیه‌دن ترکجه بیان
٢٠	٣	الملخص یاخود تسهیل تحصیل عربی
	٣	غنچهٔ قواعد فارسی
٢٠	١	رهنمای مکالمهٔ فارسیه
٢٠	٢	ادمان ٣نجی لاحقه — علم حال کبیر
	٢	مختصر تاریخ عثمانی سؤاللی جوابلی
٢٠	١٢	جغرافیای عمرانی
٢٠	١	رهنمون علم حساب
٢٠	٢	حساب تدریجی
	٣	نظری وعملی مکمل حساب ١نجی قسم
	٥	« « « ایکنجی قسم
	٧	« « « اوچنجی قسم
٢٠	٢	« « « تطبیقاتی
٢٠	٢	« « « مفتاحی
	٥	قید مضاعف اصول دفتری — دوائر رسمیه اصولنه تطبیقا عملی ونظری یکی اصول قید مضاعف فن دفتری بحری بك

پاره	غروش	
	٥	اصول تدریس لسان ارمنی الفبا و قرائت
٢٠	٧	اصول تدریس لسان ارمنی صرف قسمی
		مفتاح قرائت حروف ارمنیه
	٣	بلغارجه الفبا وقرائت خالص بك
	٥	« صرف: خالص اشرف بك
		« تحصیل ایکنجی قسم
	٣	لسان عمومی
٢٠	١	نو اصول الفبای فرانسوی
٢٠	١	نو ایجاد ترتیب جدید الفبای فرانسوی ژان پول
	١٠	تدریس لسان فرانسوی
	٥	لیوردور ترزیان افندی
٢٠	٣	فرانسزجه معلمی — الفبا

پاره	غروش	
	٦	لسان عثمانی‌یه مطابق غرامر ٣ قسم
	٣	فرانسزجه تفریق جنس اصولی
	٣	دیپلوماسی اصول کتابتی
	٤	فرانسزجه اصول تحریر وکتابت
	٤	لغتچهٔ اصطلاحات رسمیه

پاره	غروش	
	٢	مختصر عثمانلی تاریخی (سلانیکلی توفیق بك)
	٢	مجمل تاریخ انبیا — نوری شیدا بك
	٤	فذلکهٔ تاریخ عثمانی (احمد وفیق پاشا)
		هیروغلیف — حروف بربائیه
	٤	خالد بن ولید — رضی‌الله
	٤	ابو عبیدة بن الجراح — ذیل خالدبن ولید رضی‌الله عنهما
١٠	١	سعد بن ابی وقاص رضی‌الله عنه
	١	مناقب حضرت امام شافعی
٢٠	٢	مشاهیر اصحاب کزین وتراجم احوال فقها
	١	امام غزالی
	١	ابراهیم کلشنی
٢٠	٢	یکی ژاپونیا — مصور
٢٠	٢	تاریخچهٔ فن موسیقی
	٣	آنیبال — مصور
	٥	بیوك فره‌دریق
	٥	لد مارشال فون مولتکه
	٣	غرائب عالمدن برنبذه

پاره	غروش	
	١	حلیهٔ انبیا
	٥	انتباه ٢-١ قسم
	٥	زراعت درسلری
	٢	فلوقسرا خسته‌لغی
	٥	صنعی کوبره
٢٠	٣	قرائت زراعیه مصور
٢٠	٣	نعلبندلك
	٣	فطوغراف ایچون جب کتابی
	١٠	کشاف فن انشا آت
	١٢	دامه کتابی ایکنجی قسم
٢٠	٢	نماز خواجه‌سی (طبع جدید)
	١	فتوح اربعین ترجمه‌سی

پاره	غروش	
	٢	احادیث مائه ترجمه‌سی
	٥	مفتاح البخاری

پاره	غروش	
١٠	١	مرقان توکورن ورم دکلدر .
١٠	١	دکزه کیملر کیره بیلور
١٠	١	عائله طبابتنك درجهٔ اهمیتی
٢٠	٩	ناپولیونك آثار منتخبه‌سی
	٢	معکس فضیلت
٢٠	٢	محاسن اخلاق
	٣	امثلهٔ اخلاق
	٢	تربیهٔ جسمانیه
	٥	مصور فن روح دوقتور عبدالله جودت
	٢	اصول تدریس وتدرس
	١٠	فیزیولوجیای حفظ صحت دماغ وملکات عقلیه
	٣	فیزیولوجیای تفکر
	٢	تدقیق اجسام
	٥	تغذی و دوام حیات
٢٠	٢	معلومات نافعه یاخود حکمت تطبیقاتی
	٢	الکتریکیت سا کنه — مصور
٢٠		حساب اکلنجه‌لری ٦ قارت
	٣	مصور یکی فنی اکلنجه‌لر
٢٠	٢	حقه‌بازلق — مصور
	٥	مکیفات ومسکراتدن — مسکرات
	٥	« « افیون اسرار .
٢٠	٢	قودوز خسته‌لغی
	٦	چوق یشامق ایچون تدابیر
	٥	مبحث الجنین ونشو نمای نوع بنی بشر
	٣٥	مدار خاطرهٔ اطبا — مصور
	٤	میوه نامه
	١	ناصح — کنجلره نصیحت
	١	معلومات مختصرهٔ قولرا
	١	کوچوك حفظ الصحه
	٥	حفظ الصحهٔ اطفال
	٢٥	امراض عمومیه (مونیاق ترجمه‌سی)
	٥	قرع واصغار مصور
	٥	حشرات اموات
	٤	امراض انتانیه‌دن انفلوئنزا وحمای
	١٢	صولرك اصول باقتریولوژیسی
	١٢	فن جراحیده اصول دفع تعفن
	١٥	بارکیرلرك باشلوجه حیوانات اهلیه‌نك اشکال خارجیه سننك احوالی — مصور
	١٠	اصول تکثیر فرس — مصور
	١٠	علم تحنیط وهیئة الحیوانات — مصور
٢٠	٧	یارکیر یتشدیرمك — مصور
	٦	صنعتلر کتابی یاخود نظریات صنایع

محرری : علی سیدی

رسملی
قاموس عثمانی
جلد اول

لسان عثمانیده مستعمل ترکی، عربی، فارسی و اجنبی [۴۰,۰۰۰] کلمه‌یی و علمی فنی، ادبی، صناعی و تجاری مصطلحاتی و [۳۵۰۰] قدر رسمی و متعدد رنکلی الواحی محتویدر.

صاحب و ناشری [مطبعه و کتبخانهٔ جهان] صاحبی :

مهران

دارالخلافة العلیه   مطبعه و کتبخانهٔ جهان

۱۳۳۰

[مطبعه و کتبخانهٔ جهان] باب عالی جاده‌سنده نومرو ۲۳

مطبعه و كتبخانهٔ جهان
دار الخلافة العليّة

علی سیدی بك : محرری

معاونت تحریریه و تصحیحیه‌سی سبق ایدنلر

داود افندی درموسیان : برنجی صنف دعوی وکیللرندن

دوقتور رضا نور بك : سینوب مبعوث سابقی

محمد علی بك : بحریه قول آغالرندن

جمال بك : مکتب ملکیه مأذونلرندن

مهران افندی : طابع و ناشر اثر [صاحب مطبعه]

اسماعیل فائق بك : بحریه ارکان حربیه یوزباشیلرندن

اشارت مخصوصه

ت — تركجه

تـ — تثنيه

تر — تركيب

تر،صـ — تركيب توصيفى

ث — مؤنث

ج — اجنبى

جـ — جمع

ح — حال

حـ — حرف

د — ادات

ذ — مذكر

سـ — اسم

سف — اسم فاعل

سمف — اسم مفعول

ش — اسم اشارت

صـ — صفت

ضـ — ضمير

ضا — تركيب اضافى

ظ — ظرف، زمان، مكان

ع — عربى

عد — اسم عدد

فع — فعل

فا — فارسى

كه — كنايه

م — مجاز

مصـ — مصدر

§ كلماتك حقيقى و مجازى اولديغنه كوره معنالرى تبدل ايتدكجه ارەلرينه وضع اولنور .

= صول طرفندەكى كلمه وياكلمات ، صاغ طرفندەكى كلمەنك ويا تركيبك معناى مدلولنى ايضاح ايدر .

— متندن خارج عبارەيى ارەسنه آلير .

، كلمات مترادفەيى بربرندن آييرر .

؛ بر معنايه دلالت ايدن كلمەلرى بربرندن تفريق ايلر .

[ ] { } بعض ايضاحات زائدەيى احتوا ايلر .

« » مشتهداتى داخلنه آلير .

درت درلو اوقونان [واو] حرفنك قولاى اوقونمسى ايچون اشارت مخصوصه وضع ايدلمشدر .

ۆ	o	ضمهٔ ثقيلهٔ مبسوطه
ۏ	ou	ضمهٔ ثقيلهٔ مقبوضه
ۋ	u	ضمهٔ خفيفهٔ مقبوضه
ۊ	eu	ضمهٔ ثقيلهٔ مبسوطه

افاده

مادامکه « لغات » محیط و محض لساندر ؛ مادامکه : مفتاح لسان عد ایدیلان الفبانک بیله تعریفی نا آساندر ؛ اوحالده بونک لزوم و محسناتی، موضوع و غایاتی حقنده بنم کبی بر عاجزک لسان بیانه سکوتدن باشقه بر حصهٔ اعتراف اصابت ایده‌میه‌جکی وچونکه : بوخصوصده سرد مطالعات ایلمک وقتیله اسلاف کرام جانبندن سویلنمش اولان افکار و اقواله برر کسوهٔ دیکر الفاظ کیدیرمک دیمک اوله‌جغی جهتله شو زمین استحاله اوزرنده اجالهٔ سمند خامه‌یه جسارت ایده‌مم .

یالکز کتابک مؤلفی اولمق صلاحیتنک بخش ایلدیکی بر حق ناچیزه استناداً برقاچ جمله‌نک بسط وتمهیدیله اکتفا ایده‌جکم :

دنیاده ـ حقلی اولمق شرطیله ـ (اعتراض) قدر مشکل وعسیر، وینه ـ حقسز اولمق قیدیله ـ (اعتراض) کبی یسیر برشی اولمدیغی وارستهٔ کلفهٔ تبیین و تزبیردر .

بناءً علیه طبایع بشریه‌ده‌کی تفاوت و اختلاف ، اذواق و حسیاتک محاور شخصیته کوره کوستردیکی انحراف اعتباریله هیچ بر اثر تصور اولنه‌مازکه تیر ستز اعتراضات ومؤاخذاته هدف اولمق تهلکه‌سندن مصون اوله‌بیلسون ! خصوصاکه : مؤثر ، ـ بنم کبی اعتراف عجزدن ، سعی موفوردن غیری بر مدار مفخرت ومزیتی اولمیان بر ناچیز اولورسه .

بن اثرمك مکملیتنی ادعا شویله طورسون؛ بویله بر واهمهٔ سخیفه‌نک دماغمه حلولنی بیله تصوردن استحیا یدرم ، انجق یوز قرق ایکی بیوک فورمه‌دن متشکل بولنان تألیف وتلفیقی دکل حتی استکتابی بیله نقدینهٔ حیات و مساعیدن مهم بر قسمنك صرف و استهلا کنه احتیاج کوسترن جسیم بر اثرده نقائص عدیده‌نک موجودیتی طبیعی اولمغله برابرینه غیرت کمینانه‌مك دکرسز اولمدیغی ـ ارباب مروتك برج حصین تقدیرینی سپر اتخاذ ایدرك ـ معرض افتخارده عرض و بیان وطلب عفو صددنده اطالهٔ کلامی زائد کوره‌رك سادەجه بعض اعتراضات مقدره‌یه قارشی اولان مطالعات و مدافعاتمی سرد و اتیان ایلرم :

§ ــ لسانمزه دائر شمدی‌یه قدر ترتیب ایدیلوب ساحه آرای انتشار اولان لغت کتابلرندن هیچ بری ۲۰ ، ۲۵ بیك کلمه‌دن فضله‌سنی محتوی اولمدیغی حالده ـ ترکی ، عربی ، فارسی ، اجنبی اوله‌رق ـ [٤٠,٠٠٠] کلماتی و علمی ، فنی ، صناعی ، ادبی اصطلاحاتی جامع بولنان شو اثرده مندرج الفاظ ترکیه‌یی احتمالکه زائد کورنلر ، آنلره نظر بی‌لزومی ایله باقانلر بولنور .

حالبوکه ، فیوض آهنکداریٔ صافیتدن حائز کمال نصاب ، حاضنهٔ ادبك آغوش لطافت نثارنده پرورشیاب اولان لسان عثمانی ؛ هر نه‌قدر عربك دیبای زیبای علویتنه بورونمش ، عجمك شهدانهٔ لؤلؤ نازکیسیله تحلی ایلمش ایسه‌ده ینه اصلاً (تورك) اولدیغندن لسانمزه دائر یاپیله‌جق قاموسلرده ، لغتنامه‌لرده ترجه کلمه‌لری ترك و فدا ایلمك جهاز لسانی نقصیه‌دار ، ملیته قارشی عمیق ، معنوی بر حرمتسزلك اظهار ایتمك دیمکدر .

حال بویله ایکن بیلمم‌که نه‌دن دولایی شو طریقه صاپلمش ، الفاظ تورکیه‌یه عطف چشم اهمیت ایدلمامش؟ حتی دها مهم بر نقطهٔ غرابته قدر واریله‌رق کویا عثمانلی لسانی صرف عربجه . عجمجه الفاظدن مرکب ایمش کبی ـ منحصراً عربی و فارسی کلماتك تفسیرینه مخصوص اوله‌رق بر خیلی لهجه‌لر یاپیلمشدر .

قالدی‌که: اوقبیل لغتنامه‌لرده مندرج الفاظ عربیه و فارسیه‌دن برخیلیسی لسانمزده مستعمل اولمدیغی کبی مستعمل اولانلر دخی کندی تصرفات خصوصیه‌مزه، کندی ذوق وحسیاتمزه کوره تفسیر وایضاح ایدلیوب استعمال عرب و عجمه اتباع ایدلمشدر .

عجبا بتون تورکجه ، عثمانلیجه کلمه‌لرك معانی ومفاهیمی جمله‌مزجه معلوم عد ایدلمشده آندن ناشی‌می شو مسلك اختیار ایدلمش ؛ یوقسه تورکجه‌مز بر لسان ادب عد اولنمغه لایقمی کورلمه‌مش ؟ برلسانی ینه عین لسان ایله تفسیر وتعبیره احتیاج اولمامش اولسه ایدی عربلرك ، عجملرك ، فرنکلرك – صرف کندی لسانلرینه مخصوص اولمق اوزره – یوزلرجه قاموسلری ، محیطلری ، فرهنکلری ، دیکسیونرلری اولمامق لازم کلیردی.

بومطالعه ، بوملاحظه دوغری اولسه ایدی ؛ — لسانمزه قاریشان عربی وفارسی الفاظ ایله قیاس‌قبول ایتمیه‌جك صورتده السنهٔ سائره‌دن مقتبساتی اولان یعنی – یوزده یتمشی المانجه و فرانسزجه‌دن مأخوذ بولنان انکلیز لسانی ایچون مرتب لغتنامه‌لره « انغل ساقسون » لهجه‌سنه منسوب کلمه‌لرك درج و مزج ایدلمامسی ایجاب ایدردی .

باخصوص عربدن ، عجمدن ، رومدن ، فرنکدن : علمی ، ادبی ، فنی ، صناعی الفاظ استعاره ایده‌ایده واردیغی بوکونکی مرتبهٔ کمال وترقی اعتباریله لسانمز — ایچه واسع برمقیاس داخلنده — شرق تورکجه‌سندن تباعد ایلمش و عثمانلیجه نامیله بر صحنهٔ وسیع‌الانحنای استقلاله سایه بخشای بدایع اولمش اولدیغندن هرحالده کافهٔ الفاظ متداولهٔ عثمانیه‌یی حاوی متعدد لهجه‌لره ، قاموسلره اولان احتیاجمزی کیمسه انکار ایده‌مز .

ایشته بو احتیاجك وقتیله پیش نظر امعانه النمامسی ؛ انسانیتك اك زنکین ، اك رنکین بر زبان فسحت رسانی اولان تورکجه‌یه منسوب کلماتدن بر قسم عظیمنك فنا آباد نسیانه کیتمسنی و موجودلرینك دخی یوزده اون بشینك برر پوشیدهٔ غلطاته بورونمسنی استلزام ایلمشدر .

*
* *

§ — « لسانمزده حرکه مستعمل اولمدیغندن وبرلفظك معناسنی بیلمیان انك صحت تلفظنی‌ده بیله‌میه‌جکندن» بحثله کلماتك ؛ اوائلنده‌کی حرکاته یعنی فتحه ، کسره ، ضمه‌یه کوره بالتفریق آیری آیری فصللره درجنه‌لزوم کورمیانلر وارسه‌ده :

اولاً — عربی وفارسیده حروف املا همان مفقود اولوب بونلرك خدمتنی ، وظیفه‌سنی حرکه ایفا ایلدیکندن وبزم حروف اربعهٔ املامزك تمامیله اشکال تلفظه تطبیقی قابل اوله‌مدیغندن لغت تنظیم و ترتیبنده بهمه‌حال ابتدای کلماتده‌کی حرکاته رعایت ایتمکلکمز لازمه‌دندر .

لاتین حروفاتنده « A » ایله « E » و « I » باشقه باشقه مخرجلره ، فصللره منسوب اولدیغی کبی بزم (آ) ، (ا) ، (اِ) ، (اُ) حرفلرینك‌ده مخارج مختلفه‌یه تابع اولدیغنی کیم رد ایده‌بیلور ؟

بناءً علیه (ا) حرفنی بالمجبوریه درت مختلف قسمه آییردیغمز حالده حروفات سائره‌نك ترتیب و ترکیبنده بو اصوله نیچون رعایت ایتمیه‌لم ؟

ثانیاً — بر کلمه‌نك حرکه‌سنجه مطبعه سهوی اوله‌رق واقع اوله‌جق برخطا اوکلمه‌نك سلسلهٔ غلطاته ادخالنی ایجاب ایده‌جکی وشکل حرکه‌یه کوره‌مرتب برلغت کتابنده اویله بر سهوك ، بویله برمحذور تولید ایده‌میه‌جکی بدیهیدر . وقتیله لهجه‌لرمزده بو اصوله رعایت ایدلمش اولسه ایدی ؛ فوارهٔ فصاحتدن نبعان ایده‌رك مزارع نزاهته طراوت رسان جریان اولان زلال عذوبت اشتمال لسانمزه تلخابهٔ غلطاتك انصبابنه امکان قالمزدی.

*
* *

§ — هر لسانده عوامه قارشی ابکمیتنی محافظه ایدن بعض اصطلاحات علمیه وفنیه واردرکه ، انلرك مفاهیمنه انجق – یا بیوك لغت کتابلرینه ، یاخود متخصصلرینه مراجعتله – اطلاع ممکندر .

فقط بزده بوکون لسان فن ؛ برلسان دیکر عد ایدیله‌جك قدر لهجه‌مزدن آیرلمش وهر نصلسه شمدی‌یه قدر کافهٔ اصطلاحات علمیه و فنیه وصناعیه‌یی جامع برلغت کتابی یاپلمامش اولمق حسبیله ارباب تتبع ومطالعه دائمی بر مشکلات عظیمه ایچنده بولنمقده‌درلر . « لغت رمزی » ایله « قاموس ترکی » مؤلفلری بو مشکلاتی نظر دقته آله‌رق اثرلرینه بر ایکی یوز قدر اصطلاح درجی صورتیله لسانمزه ایچه مهم بر خدمتده بولنمشلر ایسه‌ده او خدمتك ، او همتك درجه‌سی احتیاج ایله متناسب اولمدیغندن – من غیرحدٍ جبر نقصان مقصدیله – [۲۰۰۰ قدر کلمات علمیه و فنیه و صناعیه‌یی اثرمه درجه مسارعت ایلدم .

احتمالکه بونلرك ایضاح و تعریفنده‌کی خطالرم نامحدوددر؛ احتمالکه کریده حادهٔ تدقیق و تتبعمدن قاچمش، شبیکهٔ تحریاتمه دوشمه‌مش یوزلرجه اصطلاح موجوددر ؛ بورالرینی اعتراف ایله برابر بالاده دخی عرض ایلدیکم وجهله لسانمزده برفن دیکسیونری بولنمامسنك جمع اصطلاحات امرنده نه‌بیوك مشکلات تولیدایده‌جکنی پیش چشم انصافه الانلر نقائص واقعه‌می نظر مسامحه ایله کورورلر امیدنده‌یم . مع مافیه مصطلحاتدن بعضیلری‌ده بالمجبوریه ترك ایدلمشدر . مثلا : « جیب » لفظنك ریاضیه‌جه ، حکمت طبیعیه‌جه جائز اولدیغی معانی کاملاً و طبجه دلالت ایلدیکی مفاهیم قسماً ایضاح ایدلمش ایکن « جیب طولانیٔ علوی » ترکیب طبیسی بالالتزام وضع موضوع بحث ایدلمامشدر .

چونکه : بوتعبیرك استیضاحی ایچون کتب تشریحیه‌دن هر هانکیسنه مراجعت ایدلسه « مشوك محك قاعده‌سنی اشغال ایدن نتؤعرف دیکیدن حدبهٔ قفایه‌قدر ممتد و اوراده منصب هروفیله آچیلان قنات‌وریدی» طرزنده برعباره‌یه تصادف ایدیلور . امدی ؛ بوندن نه اکلاشلدی؟ ونه اکلاشیلیور! برکلمه‌نك ـ که مألی، مفهومی اکلاشلماز ، بر تعبیرك ، بر ترکیبك ـ که مدلولی مخاطبه بر افادهٔ کامله بخش ایده‌مز ؛ اویله الفاظك لغتلره درجی البته جائز اوله‌مز .

اشته بویله ترکیبلر ، تعبیرلر ترك ایدلدیکی کبی بعض اهمیتسز، اسملری کتابلرده نادراً مستعمل اصطلاحات طبیه‌دن دخی بر چوغنك جمع و درجندن صرف نظر اولنمشدر . زیرا اثرم بر « آنسیقلوپدی » اولمیوب « لغت کتابی » اولدیغندن وبالفرض انسانك قدید داخلی و خارجیسنی تشکیل ایدن وعددلری یوزلره بالغ اولان عظام و اعصابدن کافه‌سنك اسامیسنی ، الك کوچوکلرینه وارنجه‌یه قدر جمله‌سنی طوپلامق ، یازمق لازم کلسه یالکز بونلر [٣ ، ٤] بیك صحیفه اشغال ایدرکه ، بوده دائرهٔ مقصده تماس ایده‌مز .

اخطار — لغات جدیده‌ده بر اصطلاحك عائد اولدیغی علم و فنه اشارت اوله‌رق حروف مقطعه استعمال ایدلمکده مثلا : برکلمه‌نك ، بر تعبیرك « هندسه » اصطلاحاتندن اولدیغی ایما ایچون یالکز (ه) و مصطلحات منطقیه‌دن بولندیغنی اکلاتمق اوزره (من) کبی اشارتلر قوللانلمقده اولوب بونك فوائدی غیر منکر ایسه‌ده (ه) نك « هندسه » یه‌می ، یوقسه «هیئت» ه‌می و (من) ك «منطق» ه‌می ، «مناظر»ه‌می دلالت ایلدیکنده تردد ایدنلرك مقدمهٔ کتابده‌کی اشارت بحثنه مراجعتلرینه احتیاج براقامق مقصدیله حروف مقطعه یرینه هر علمك ، هر فنك اسمنی یازمغی ، مثلا « هندسه » ، «حکمت» ، « کیمیا » ، « هیئت » دیمکی دها مناسب کوردم .

کلمات مرکبه و مشتقه ایچون شو اثرده آیری آیری خانه‌لر ، صیره‌لر آچلمیوب بونلر امهات الفاظه ادخالاً درج و ایضاح ایدلمشدر . بالفرض : (پخته) لفظی برکلهٔ اساسیه اولوب (پختکان) ، (کباب پخته)، (مردپخته) ، (ناپخته) ، (ناپختکان) الخ . . کبی مشتقاتی انك ایضاحی صره‌سنده کوسترلمشدر .

کلمات ترکیه‌ده دخی بوقاعده‌یه رعایت اولنمش یعنی یالکز اسماء ومصادر اصلیه النه‌رق مشتقات و مرکبات، تصاریف متعدیه کندولرینه علاوه قلنمشدر . مثلا : (آلمه) ، (آلنمه) ، (آلدیرمق) الخ . . لغتلرندن برینی بولمق ایچون (آلمق) مادهٔ اصلیه‌سنه مراجعت اولنملیدر .

خاتمهٔ مقال اوله‌رق شوراسنی‌ده عرض ایده‌یم‌که: معارف‌نظارتی ملغا تدقیق مؤلفات انجمننجه برنجی جلدنده ـ بحسب‌الزمان ـ طی و اخراج ایدیلن لغتلر بوکره یکیدن جمع واثبات ایدیله‌رك نهایت کتابه علاوه صورتیله درج ایدلمش اولدیغندن آرانیلوب بولنه‌میان کلمه‌لر ایچون اشبو علاوه‌یه مراجعت اولنملیدر. ومن الله توفیق.

بویاجی کوی ، ٢٨ کانون اول سنه ٣٢٧

علی سیدی

رسملی قاموس عثمانی

ا [ع ، فا ، ت] { حر } عربی ، فارسی ، ترکی ، الفبانك برنجی حرفیدر . (ابجد) حسابنده واحده یعنی (۱) عددینه اشارتدر .

بو حرف اسکی حمیری لساننده ( ) عبرانیده (א) ، سریانیده (ا) ، لاتین حروفاتنده (A) صورتنده کوستریلور . صاغر ودیلسزلره مخصوص الفباده بو حرفك مدلیسی ومدسزی شکل آتی اوزره‌در :

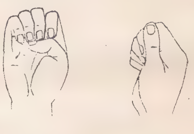

(مدلی الف)   (مدسز الف)

لسانمزده معتبر اولان خطوط متنوعه‌ده الفك اشکالی بروجه آتیدر .

نسخ ....

سیاقت ....

توقیع ....

دیوانی ....

جلی دیوانی ....

اجازت ....

رقعه ....

ریحانی ....

شجری ....

کوفی ....

تعلیق ....

ثلث ....

آ [حر] [همزه الفدن مرکبدر] بعضاً ندا ایچون اولور : آقوزوم آکوزوم . بعضاً تکدیر وعتابه دلالت ایلر : آچوجق ، راحت اوطور ! § بعضاً تصدیق وتأکید بیان ایدر . § بعض جمله‌لرده‌دخی تأسف وتوکل معنالرینی اشراب ایدر : « آچوجغم بو ایشی نیچون بویله یاپدك ؟ » § حرف مذکورك ادات تعجب اولدیغی‌ده واردر . کاسه‌ك آ صویلسه‌ك آ .

آئِب [ع ، ص] کری دونیجی ، دونن § غائب اولان .

آبْ [فا ، ص] صو ، ماء .

آب اتش | آب انکور | آب طرب == [ت] بو تعبیراتك اوچی‌ده شعرای قدیمه‌جه ام الخبائث اولان شرابدن کنایه ایدی .

آب پیما == [مولد] (تر) صو شرکتلرینك مساکن ومؤسساته ویردکلری صویك مقدارینی تقدیر ایچون استعمال ایلدکلری آلتدرکه بوکا لسان عوامده (صو ساعتی) دیرلر .

آب حیات | آب حیوان == [تر ، ص] ایچنلره حیات سرمدی ویردیکی روی اولان

صودركه : اكثريا خفيف وطعمى لطيف صو حقنده استعمال اولنور .

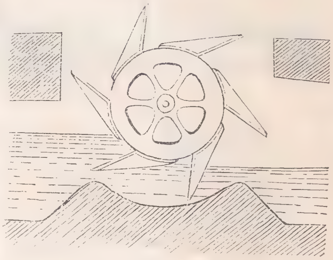

(صو ساعتى)

آبدار == [فا] صولى ، تر وتازه § لطافتلى . آبدارى == تازه‌لك .

آبدان } آبريز == [فا] باغچه صولامغه مخصوص قوغه ، صو قابى

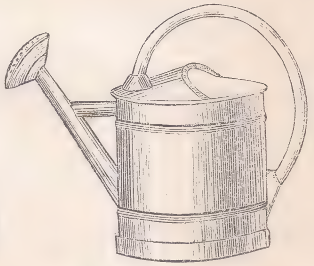

(آبدان)

آبدست == ال صويى || اداى صلوة ايچون بروجه شرعى اعضاى بدنك بعض اقسامنى ييقامقدن عبارت افعال طهارت وضوء . آبدست بوزمق == [مص] دفع حاجت ايتمك . آبدستسز == [ص] آبدست الماميش || آبدستى بوزولمش || محرماتدن غير مجتنب ادم || ناپاك . ابدستلك == [ص] آبدست الیرکن كييلن بر نوع قيصه جبه .

آبدستخانه == [تر] آبدست آلمغه وييقانمغه مخصوص موصلقلى وقورنه‌لى محل § اياق يولى .

آبدستك فرضلرى == [فقه] { يوزينى ييقامق - اللرينى ديرسكلريله برلكده ييقامق - باشنه مس ايتمك - طوپوقلريله برلكده اياقلرينى ييقامق } دن عبارتدر .

آبدستك سنتلرى == [فقه] { اللرينى بيلككرينه قدر اوچ كره ييقامق - بسم الله الرحمن الرحيم ديمك - مضمضه - استنشاق - يوزينى اوچ كره ييقامق - باشنك جمله سطحنى قاپلارجه‌سنه مسح ايلمك - قولاقلرينى مسح ايتمك - بوينى مسح ايلمك - اللرك واياقلرك پارمقلرى آره‌سنى خلاللامق .

آب رو == [تر] يوز صويى ، يوز آلمنى § عرض وناموس § شرف وحيثيت § امثال واقرانه بادئ شرف اولان . آب رو دوكمك == مداهنه ايتمك .

آب زر } آب طلا == [تر] آلتون صويى يالديز .

آبشور == [تر] آجى ، طوزلو صو .

آبگون == [تر] گوك رنگنده ، مائى .

آب وتاب == [فا] رونق ولطافت .

« صاندم اولمش جنته فوارهٔ آب حيات
بويله كوسترديكى اول قد مستثناسنى »

{ بوكا : (ماء حيات ، آب بقا) ده دينور . }

آب ودانه == [فا] رزق ، قسمت .

آب وهوا == [تر] برمحلك احوال وشرائط صحيه‌سى .

آباء [ع ، ص] جم : (اب) بابالر پدرلر .

آباء عن جد == [تر] بابادن ، دده‌دن ، اجداددن .

آباد [ع ، ص] جم : (ابد) صوكى اولميان ازمان مستقبله .

آباد [فا ، ص] شن ، معمور .

الله آباد == معمورهٔ خدا .

حيدر آباد == معمورهٔ حيدر .

§ بعض تركيبلرده كثرت ، مكانيت معنالرينى مفيددر : شمس آباد ، طرب آباد .

آبادان [فا ، ص] شن ، معمور .

آبادانلق == معمورلق معموريت .

آبادانى } آبادى == ابادانلق ، معمورلق .

آبار [ع ، ص] جم . (بئر) قيولر . چاهلر .

آباژور [ج ، ص] لامبه سپرى .

آبادا [ج ، ص] اساطير تعبيراتندن اولوب غايت وحشى بر حيوان موهومدن كنايه‌دركه ؛ گويا برى آلنده ، ديگرى تپه‌سنده ايكى بوينوزى وارمش .

آباكوس {Abacuse } [ج ، ص] عمليات حسابيه‌يى قولايلقله اجرا ايده‌بيلمك ايچون ملل قديمه طرفندن اختراع واستعمال ايدلمش بر آلتدركه : اليوم بلاردو اوينايلان محللرده دخى مستعملدر .

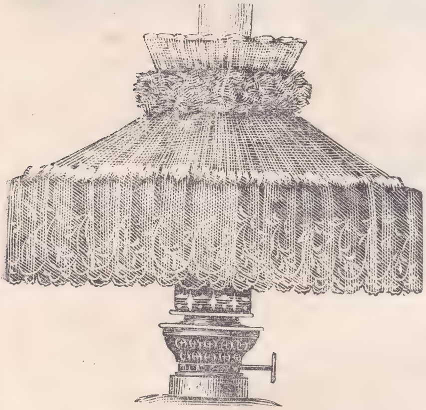

(آباژور)

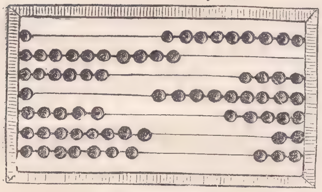

(آباكوس)

آبانمق [ت ، مص] آكيلوب برشيئك اوزرينه قپانمق ، اوستنه چوكمك ، چوللانمق .

آبانوز [ت ، ص] پك صرت وسياه بر نوع اغاجدركه : هندستانده يتيشير .

آبانوس [فا ، ص] آبانوز .

آبانى [ت ، ص] اوزرى اپيكدن صارى عتراق دالالر ايله ايشلنمش بر نوع قماش كه : صاريق وقوشاق اولەرق قوللانيلير .

آبدال [ع ، ص] اسماً (بديل) لك جمعى اولان (آبدال) كلمهٔ عربيه‌سندن مأخوذدر . احمق صاف درون .

آبده [ع ، ص] اخلافه يادكار قالان آثار تاريخيه .

آبراش [ع ، ص] آلاجه بنكلى آت . § تويسز يرلرنده اويوز كبى بر علتى اولان آت . § مذكور علت .

آبلا [ت ، ص ، ذ] بويوك همشيره (اغابك) لك مؤنثى § زنجيه خدمتجى قادين .

آبلاق [ت ، ص] { عربجه (آبلق) دن مأخوذدر . } دكرمى چهره‌لى كنج ايريسى § عظيم الجثه ، مهيب آت .

آبلوقه [ج ، ـ] بحراً محاصره .

آبوُرجوُبوُر [ت ، ـ] حفظ صحت وحسن طبیعته مغایر اولان مأکولات § ماچه صاپان سوز .

آبوُق صابوُق [ت ، ـ] دوشو-نمکسزین سویلنیلن ضاچه صاپان سوز . هذیان

آبونه [ج ، ـ] غزته و رسائل موقوته دن برینه پشین پاره ویره رك بر مدت معینه ایچون مشتری : مشترك اولان آدم .

آبونه لك = بر غزته ویا رساله موقوته نك - پشین ویرلمك شرطیله - بر مدت معینه ایچون تعیین ایدیلان بدلی ، اجرتی .

آبیار [فا ، ـ] صولامق ، اسقا ایتمك § صولایيجی ، صوویریجی ، اسقا ایدیجی § یاردم همت ، معاونت

آبیاری = [مصـ] صولایيجلیق ، صو ویریجیلك § همت ، یاردم .

آپ [ت ، د] (آ) ایله ابتدار ایدن بعض کلماتك اولنه کله رك شدت و مبالغه بیان ایدن :

آپ آچیق } **آپ آشکار** } = میدانده ، پك ظاهر .

آپ آکسزین = بردن بره ، وهلةً .

آپاتیت [ج ، ـ] (Apatite) یوزده ۱ : ۲ نسبتنده قلوئور وقلور قالسیومی حاوی بر معدن که : فوسفور استخراجنده و کوبره یرنده قوللانیلیر .

آپارتمان [ج ، ـ] (Appartement) حاوی اولدیغی متعدد دائره لردن و مطبخ و کیلار و سائره یی مشتمل و بر عائله اقامتنه مخصوص عقار .

آپارمق [ت ، مصـ] آلوب کوتورمك ، § چالوب چرپمق .

آپازلامق [ت ، مصـ] (بحریه) کمی یلکنلری روزکاردن شیشمك § کمی بوردادن اسن روزکار ایله یواش یواش کیتمك .

آپازلامه سیر = [بحریه] کمینك بورددن اسن روزکار ایله سیری حالی .

آپالاق [ت ، ـ] قوجاقده ومهده اولان طومبول ، صاغلام چوجق .

آپش [ت ، ـ] اویلغك ایچ طرفی ، بودك ایچ یوزی .

آپشدیرمق [ت ، مصـ] حیوانی چوق یورمق § ییلدیرمق . [بحریه] اسن روزکارك استقامتی نظر دقته آلنه رق برکمینك ایکی دمیرینی بردن اصول مخصوصه‌سی وجهله آلنمسی § عاجز براقق § شاشیرتمق .

آپشمق [ت ، مصـ] باجاقلری آیریلوب آپش اوزرینه کلمك بجره مه مك ، عاجز قالمق .

آپیس [ج ، ـ] (Apis) اسکی مصریلرك معبود اتخاذ ایتدکلری ثورکه : وجودینك قسم کلیسی سیاه اولمق و النده مثلث الشکل بر آق ، صرتنده دخی قره قوش شکلنه قریب بر بیاض بولنمق شرط ایدی .

(آپیس)

آپیق [ج ، ـ] (بحریه) دکزده کی دمیرك قعردن قوپاجغی آنده آلدیغی وضعیت عمودیه § حاضر ، مهیا .

آت [ت ، ـ] ذوالحافر یعنی بر طرناقلی مونس حیواناتدن اولوب بینك ، قوشی ، و یوك ایچون قوللانیلور . اسب ، فرس ، بیکر (بارکیر).

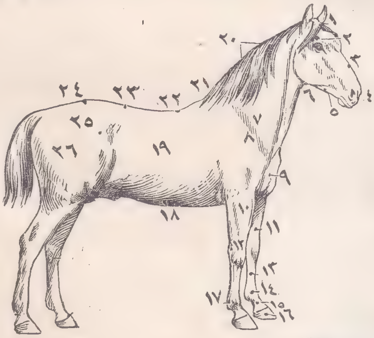

تفصیلاتی :

۱ = پرچم .	۱۴ = بوقاغیلق .
۲ = آلین .	۱۵ = بیلك .
۳ = بورون اوصتی	۱۶ = طرناق .
٤ = منخر .	۱۷ = ایاق قیللاری .
٥ = چکه .	۱۸ = قارن .
٦ = کردن .	۱۹ = بوکر .
۷ = بویون .	۲۰ = یله .
۸ = اوموز .	۲۱ = جداغو .
۹ = کوکس .	۲۲ = سرت .
۱۰ = قول	۲۳ = صاغری .
۱۱ = کستانه .	۲٤ = قالچه .
۱۲ = دیز .	۲٥ = صاغری .
۱۳ = اینجك .	۲٦ = اویلوق .

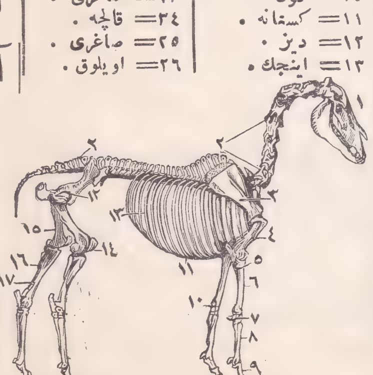

۱ = قحف .	۹ = سلام .
۲ = عمود فقاری .	۱۰ = عظم زند .
۳ = عظم الکتف	۱۱ = اضلاع .
٤ = بازو کمیکی .	۱۲ = قویرق صوقمی
٥ = بیلك کمیکی .	۱۳ = اضلاع .
٦ = کمبره .	۱٤ = رضفه .
۷ = رسغ الید .	۱٥ = عظم فخذ .
۸ = مشط الید .	۱٦ = شظیه .
	۱۷ = عظم قصبه .

آت اوُشاغی = { تر } ارابه جی ، سایس یاماغی ، اسپر .

آت اوُیناتمق = [مصـ] جندیلك ایتمك § هنر ابراز ایتمك .

آت پازاری = [تر] آت و سائر حیوانات الوب صاتلدیغی محل .

آت سینکی = { تر } هوام موذیه دن معروف بر سینکه : آت وصغیر قسمنك آپشلری ارهسنه وقویروغی التنه کیره رك حیوانه ایراث اذا ایدر .

آت قوشیسی = [تر] سیر فرس مسابقه سی .

آت کستانه سی = { تر } طعمی غایتله آجی ودانه- (آت سینکی) لری ایری بر نوع کستانه .

آتلی = { صـ } سواری ، فارس ، آت اوزرنده اولان .

(آتلی)

آتلی قرنجه = { تر } چوجقلرك بینمسنه مخصوص تخته دن معمول تکرلکلی آت

آت میدانی = { تر } سلطان احمد میدا

آتا { ت ، ـ } بابا ، والده ، پدر . قاین آتا = قاین پدر ، آتالر = اجداد ، اسلاف ، § پدرینی طونان ، لالا ، مربی .

آتابك { صـ } بك بابا .

آتاشه { ج ، صـ } سفارت معیتنده مستخدم کاتب : آتاشه میلیتر = سفارت معیتنده مستخدم عسکری مأموری ، ضابط . آتاشه نوال = سفارت معیتنده مستخدم بحریه ضابطی .

آتاق {ت ، صـ ل هر ایشه آتیلان ، صوقیلان ، صاوروقه

آتدیرمق {ت ، صـ} آتمغه سوق واجبار ایتمك § صچراتمق .

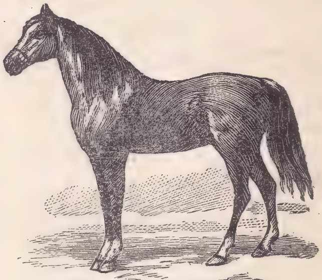

(عرب آتی)

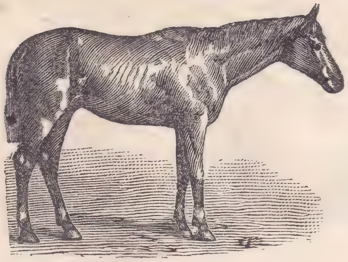

(خالص انكليز آتی)

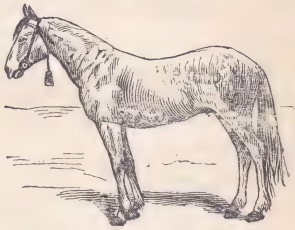

(روس بیكری)

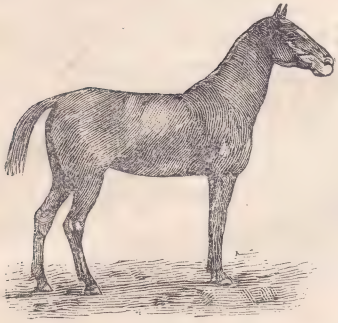

(عرب و انكليز آتلری جنسندن ملز)

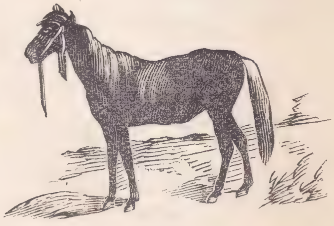

(پرشه‌رون)

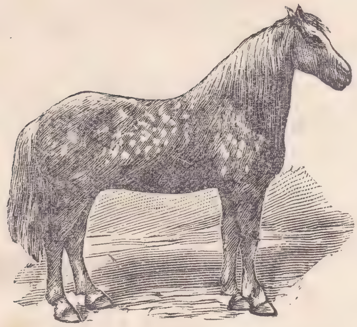

(مجار آتی)

آتش ٭ { فا ، س } { بوكلمه‌نك اساسی سریانی ایكن فارسی‌یه قبول اولنمشدر ٭ اصل فارس بومعناده (اذر) كلمه‌سنی استعمال ایدرلركه: عربجه‌سی (نار) ، تركجه‌سی (اود) در } اودون وصائر قابل احتراق موادك یانمسندن حاصل اولان ماده:

« آتش كناری قیش كوننك لاله‌زاریدر »

§ حرارت ، قیزغینلق § حدت ، شدت ، غضب § اصلاحهٔ ناریه‌نك بوشادلمسی ٭

آتش‌بار = { ص } پك شدتلی § آتش یاغدیران ٭

آتش‌بالغی = { ص ، تر } ماردالیا یاپیلان بالق ٭

آتش پرست = { س ، ص } آتشه طاپان ٭

آتش‌بوجكی = { ص } كیجه‌لری فوسفرر نشر ایتدیكی كوریلان قنادلی بوجك ٭

آتش‌بهاسنه = { ص } پك بهالی ٭

آتشپاره = { ص } آتش پارچه‌سی § پك شدتلی آدم ٭

آتش پوسكورمك = { مص } زیاده اوفكه‌لنمك ٭

آتشجی = { ص } واپور فابریقه اوجاقلرنده آتش یاقمغه مأمور كیمسه ٭

آتش‌زبان = { ص } مؤثر سوز ویا شعر سویلیان § هجاو ٭

آتش خانه = [س ، ظر] ایچنده آتش یانان محل.

آتشگاه ـ آتشگده = [س ، ظر] زردشتیلرك اجرای آیین ایچون دروننده آتش یاقدقلری محل || آتش پرستلره مخصوص معبد.

آوجی آتشی =[تر] (تعبیه) نقاط مختلفه‌یه یاییلمش اولان افرادك نشان آله‌رق تفنك آتمسی.

یایلم آتشی = [تر] (تعبیه) قوماندا ایله طابورجه، بلوکجه، طاقمجه بردن اجرا ایدیلن تفنك انداختی.

آتشگیره = [س] ماشه.

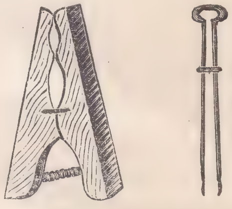

(آتش ماشه‌سی) (چماشیر ماشه‌سی)

آتشلك = [س ، ظر] آتش یری ، کلخان.

آتشلندیرمك = [مص] آتش ویرمك || قیزدیرمق ، غضبلندیرمك.

آتشلنمك = [مص] آتش آلمق || پك زیاده قیزمق ، اوفکه‌لنمك.

آتشلی = [ص] حرارتلی، شدتلی، اوفکه‌لی || قیزغین || سرعتلی.

آتشناك =[ص] آتشلی، قیزغین، حرارتلی.

آتشی = آتشه منسوب || اهل جهنم، زبانی § آتش رنکنده اولان، آچیق قیزیل.

آتشیان = (آتشی) نك جمعی.

آتشین = آتشناك § پك قیزغین، حرارتلی || قرمزی.

آب آتش = کوز یاشی.

آتشین دم = [ص] سوز ویا سسی مؤثر اولان.

آتقی [ت، س] صنایع نسجیه اصطلاحاتندن اولوب اریشك اوستنه کلن ومکیکه آتیلان ارغاج تلی § اوموز ویا ارقه‌یه اتیلان شال و سائره § اکین دمتلرینی یوکسکه آتمغه مخصوص بیوك یابا.

آتلامباج [ت، س] چوجقلرك آتلامه اویونی.

آتلامق [ت، مص] صچرامق ، فرلامق § بریسنك اوزرندن کچمك § اوقور ایکن سطر اتلامق § یازار ایکن سهواً سطری اونوتمق ، کچمك.

آتلامه = (آتلامق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی || اتلایش.

آتلاتمق = برینه آتلامق فعلنی اجرا ایتدیرمك § قورتلمق.

آتلانغیج [ت، س] دره‌نك اوزرندن کچمك ایچون صویك ایچنه وضع ایدیلن طاش ، اتلامه طاشی.

آتلمق [ت، مص] طرح ورمی اولنمق : «آتلدی سینهٔ خوابه رفیق بی‌تابم بوشاندی شمدی بنده انین بی‌خوابم» § اعتباردن، نظردن دوشمك. اونودلمق § ایلرو وارمق.

آتلمه = (آتلمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی § آتیلش.

آتماجه [ت، س] تأنیس اولنه‌رق آوجیلقده قوشلره صالدیریلان بوز رنکلی وکوزلری شاهینه مشابه برجنس قوش.

(آتماجه قوشی)

آتمق [ت، مص] بر شیئی الدن براقوب‌ از چوق فیرلاتمق، رمی ایتمك § ایچرودن طیشاری‌یه چیقاروب دفع وطرد ایلمك § براقمق، ترك ایتمك § صولمق. (بو معنی اکثریا الوان حقنده مستعملدر.) § تأخیر ایتمك، مهمسمه‌مك : یارینه آتمق.

باشدن آتمق = دفع ایتمك.

پرنده‌دن آتمق = اغفال ایتمك.

جان آتمق = تهالکله ایسته‌مك.

سوز آتمق ، طاش آتمق = دولایسیله تعریض ایتمك.

طوپ آتمق = افلاس ایتمك.

گوز آتمق = طمع و غبطه ایتمك.

گوگده‌یه آتمق = اشتها ایله یمك.

پیانه آتمق = اعتبار ایتمامك.

آتوب طوتمق = اصلسز سوزسویلیه‌رك تفاخر ایتمك.

آدیم آتمق = ایلرولمك ؛ یاقلاشمق.

آتمه ، آتیش = آتمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی § یالان § وعد کاذب.

آتول = [ج ، س] Atolle بحر محیط شرقیده بعض رصیف اطه‌لرك اورته یرلرنده اولوب ایچی دکز صویی ایله مملو اولان کوچوك کوللر.

آتیجی = [ص] ماهر نشانجی || یالانجی.

آتی [ع، س] مستقبل، کله‌جك اولان زمان، (ماضی) نك ضدی.

بروجه آتی ، آتی البیان ، آتی الذکر = آشاغیده ، ایلروده ذکر وبیان اولنان.

آتیاً = [ح] ایلروده § قریباً.

آتیشدیرمق [ت، مص] علیحده بولنمق § عجله ایله یمك.

آتیشمق [ت ، مص] بربریله سوزله غوغا ، مجادله ایتمك.

آثار [ع، س] ج : (اثر): نشانه‌لر، علامتلر § اسلافدن اخلافه قالان یادکارلر.

آثار شعریه = (حکمت) مایعاتك اجسام صلبه ایله تماسده بولندیغی نقاطده مایعك سطح اعلاسنه عارض اولان انعقار ویا انحداب آثارینه اطلاق اولنور.

آثار مهدیه = [قوزموغرافیا] بالخاصه کرهٔ قمرك تأثیر جاذبه‌سیله محور ارضك برمدت معینه ظرفنده بر مخروط تام رسم ایلمسندن متولد حادثهٔ طبیعیه.

آثام [ع، س] جم : (اثم). کناهلر.

آثِم [ع، ص] کنهکار.

آج [ت، ص] طوق اولمیان ، کرسنه.

آج طویورمق = اطعام فقرا.

آج گوزلی = کوزی آج اولان، طویماز، قناعتسز، حریص.

آجلق = طوق اولمیانك حالی.

آجال [ع، س] جم :(اجل). وقتلر § وعده‌لر.

آجِر [ع، ص] بر شیئی اجاره‌یه ویرن.

آجِل [ع، ص] وعده‌یه مربوط شی، صوکره‌یه قالان، (عاجل) مقابلی .

آجلاً == وعده‌سی حلولنده اجرا اولنمق اوزره وعده‌یه مربوط اوله‌رق .

آجنته [ج، س] واپور ویا سیغورطه شرکتلرینك و یاخود بر ادارهٔ تجاریه‌نك دیکر بر محلده بولنان وکیلی § بونلره مخصوص بنا .

آجۋر [ت،س] اوزونجه وقابوغی‌اویوقلی برنوع خیار .

آجی [ت، ص] طاتلی مقابلی . مر . § صیزی، درد، کدر § مصیبت .

آجیلق == اجی اولان شیئك‌حالی. مرارت.

آجیمتراق، آجیراق == [ت: ص] آجی‌یه بکزر، براز آجی.

آجیقلی [ت، س] مؤلم، فجیع . § مصاب، ماتم زده .

یۋرك آجیسی == پك اجینه‌جق حال .

قۋرۋق آجیسی == کین .

آجی چیقارمق == انتقام المق.

آجیتمق [ت،مص] اغری ویرمك § متألم ایتمك .

آجیقمق [ت، مص] آجلق طویمق .

آجیقدیرمق == آج براقمق، آجلق ویرمك § اشتها اچمق.

آجیمق [ت ، مص] ترحم ایتمك ، متألم اولمق، مرحمته کلمك .

آجیندیرمق == [ت، مص] مرحمته کتیرمك، رقتنی موجب اولمق .

آجینمق == [ت، مص] کدروتأسف اولنمق.

آچلمق [ت، مص] فتح وکشاد اولنمق. § قوبو رنك خفیفلشمك § نشئه لنمك ، انشراح کسب ایتمك § حجابدن قورتامق . § خسته‌لقدن ویا بایغینلقدن قورتلمق § اوزاغه، انکینه کیتمك § باشلامق : مکتب آچلدی . § موقع بحثه قونمق : سوز آچلدی . § منحل اولمق: فلان مأموریت آچلدی . § بوزوشمق : آره‌لری آچلدی .

آچمق [ت، مص] قپالی شیئی کشاد ایتمك، اورتولی شیئك اورتوسنی قالدیرمق § میدانه چیقارمق. قاتلانمش شیئك دورومنی بوزمق § یایمق، سرمك . § تطهیر ایتمك : چانینك پاسنی آچدی .

آچمه == [ت ، مص] (اچمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی || آچیش.

پی آچمق == مزایده‌یه اشتراك .

فال آچمق == تفأل . طالع یوقلامق .

گوز آچمق == تیقظ . آچیق کوز اولمق .

آچیق [ت، ص] مفتوح، مکشوف § آشکار، واضح، عیان § محافظه‌سز § حیاسز، پرواسز § الوانده قویومقابلی § فاصله‌لی، آرالقلی § کنیش § اختلاس § قپادلمامش حساب.

آچیغه چیقمق == خدمتدن موقتاً اخراج اولنمق .

آچیغی چیقمق == اختلاسی تبین ایتمك. || حال افلاسده بولنمق .

آچیقدن آچیغه == ظاهراً .

آچیق صاچیق == پریشان قیافت || عدم اجتناب، عدم تستر.

آچیق گوز == ایش‌کذار .

آچیقلق == آره‌لق یر ، مسافه || عدم عصمت || فرحلق ، نظارت .

آحاد [ع، س] جمع: (احد). برلر (اکثریا حسابده قوللانیلور) .

آحاد ناس == خلقك اشاغی طاقمی ، اوته‌کی ، بریکی .

آحادی‌المسکن == [تر] (نباتات) ازهار مذکره ومؤنثه‌سی بر ترتیب اوزره بولنان چیچکه دینور . فندق ، ومیشه اغاجلرنده اولدیغی کبی .

آختاپود [ج، س] سکز آیاقلی بر نوع دکز حیوانی ـ که : ینکیجه مشابهدر § بوغازده، برونده، رحمده، قولاقده حاصل‌اولان برنوع استطالات مرضیه.

آخَر == [فا ، ص] باشقه ، دیکر، غیری .

بحث آخر == باشقه بحث .

تعبیر آخرله == باشقه بر افاده ایله .

وقت آخر == باشقه وقت .

آخِر == [ع، ص] صوك، صوکده‌کی.

آخرین == [ص] متأخرین ، صوکده‌کیلر : اولین و آخرین

آخِرَت [ع، س] انسانك اولدکدن‌صوکره واصل اوله‌جغی عالم، اوبردنیا.

آخرت آدمی == اهل‌تقوی، دنیا ایله مناسبتی منقطع آدم .

آخرت اولادی == رسم مخصوصله اولادلغه قبول اولنمش ادم .

آخرت قرداشی == رسم‌مخصوصله قرداشلغه قبول ایدلمش ادم ،

آخرتلك == اولادلغه قبول‌ایدلمش‌اوکسوز چوجق .

آخلاط [ت، س] یبانی آرمود § یبانی آرمود اغاجی .

آخۋر [ت، س، ظر] [بعض‌لغویون‌بونی فارسی عد ایتمشلرسه‌ده اساساً ترکجه اولوب صوکره‌دن فارسی‌یه کچمشدر] آت، اوکوز کبی حیواناتك محافظه‌سنه مخصوص بنا ، اصطبل .

آخۋریۋن [ج، س] نباتات اوئیدیه فصیله‌سندن اولوب یکدیکرینه اوج اوجه مربوط تخملردن شریت کبی حصوله کلیر برنوع منطار.

آد [ت، س] اسم، نام، شهرت .

آدینی آکمق == یاد ایتمك .

آدی چیقمق == کسب شهرت ایتمك .

آد قومق == اسم ویرمك .

آدلانمق == کسب شهرت ایتمك .

آداب [ع،س] جمع: (ادب). بالجمله حرکات ومعاملاتده رعایت اولنان اصول مستحسنه .

منافیء آداب == ادبه، تربیه‌یه مغایر .

موافق آداب == ادبه، تربیه‌یه موافق.

آداب البحث == { منطق } بر صنعت نظریه‌درکه: انکله مناظره‌نك اصول وکیفیت وشرائطی اوکره‌نیلور ، اصول .

آداش == عین‌اسمده‌اولان آدملر. همنام، هم اسم، نامداش.

آداق [ت، س] آدانمش شی، عهد اولنان شی، نذر، وعد .

آدامق [ت، س] عهد و نذر ایتمك .

آدم [ع، س] اسم جنس اولوب حیوان ناطقه اطلاق اولنور. انسان، بشر، مردم .

آدم اولادی == نجیب، شریف، کشی زاده .

آدم پیرا == رشید ، کامل .

آدمیت == آدملك ، بشریت ، انسانه یاقیشیر حال، انسانیت .

آدیم [ت، س] یورور ایکن هر ایاغك قالدیریلوب اتلمسندن عبارت حرکت ، خطوه .

آدیم آتمق == خطوه انداز اولمق .

آدیملامق == ادیمله اولچمك .

آدیمنی گیری المق == پشیمان اولمق. قورقوب چکنمك .

آذار [فا، س] مارت آيى.

ابر آذار == مارت بلوطى.

آذان [ع، س] جم: (اذن). قولاقلر.

آذر [فا، س] آتش، اود، نار.

آذرپرست == [فا، ص] آتشه طاپان.

آذرگده == [فا، س، ظر] آتشه‌طاپانلرك معبدى.

آذرى == [ص] آتش پرستلكه، دين مجوسه منسوب.

آرا و يا آره [س] بين، ميان، فاصله § اثناء، زمان § مسافه، بعد § انسيت، معاشرت.

آراسى بوْلمق == اوزلاشديرمق، تأليف بين.

آراسى آچلمق == بوزوشمق.

آرالق == آره، فاصله.

آره‌صره == بعضاً.

آرالق آرالق == بعضاً بعضاً، گاه گاه.

آرا [فا، ص] تزيين ايتمك معناسنه اولان (آراستن) مصدرندن مشتق اولوب بعض كلمانك نهايتنه داخل اولور:

دل آرا == دلبر، محبوب، محبوبه.

سخن آرا == منتظم، پارلاق سوز سويليان.

عالم آرا == عالمى تزيين ايدن.

مجلس آرا == ظريف، نكته‌پرور.

آراء [ع، س] جم: (رأى). رأيلر، تدبيرلر:

آراى صائبه == [تر، ص] گوزل، مصيب رأيلر.

اكثريت آراء == [ضا] رأيده كثرت.

آرابه [ت، س] ايكى و يا درت تكرلك اوزرنده حركت ايدن معروف واسطهٔ نقل.

آرابه‌جى == [ص] آرابه ياپان صنعتكار § آرابه سورن، آرابه‌يى اداره ايدن.

آرابه‌لق == [س، ظر] آرابه وضع وحفظنه مخصوص محل.

آراروْت [ج، س] كوچك چوجقلره يديريلن مغذى برنوع نشاسته.

آراروْت طاقمى == درونده آراروت پيشيريلان و يا ايچنه پيشيرلمش آراروت قونيلان بركوچوك صحن ايله قاشقدن عبارت طاقم.

آرازش [فا، س] خير وحسنات ايتمه.

آراستن [فا، مص] بزه‌مك، سوسله‌مك، دوناتمق.

آراستگى == آراسته‌لك، سوسليلك.

آراسته == [ص] مزين، سوسلو، بزنمش § (س) چارشى، برصره‌ده ودرونده بر نوع اشيا صاتيلان دكانلرك هيئت مجموعه‌سى.

آراشديرمق [ت، مص] بولمغه، بيلمكه، اوگرنمكه چاليشمق، آرامق.

آراغوْنيت [ج، س] قاربونيت قالسيومدن عبارت بر معدن.

آرال [ت، س] بربرينه قريب اطه‌لرك هيئت مجموعه‌سى، جزائر مجتمعه § بحر خوارزمك اسمى.

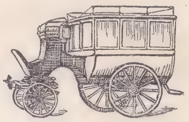

(اوفق اومنيبوس)

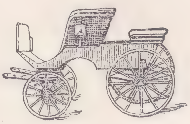

(انكليز آرابه‌سى (برهق)

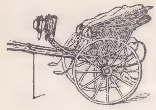

(تيلبورى)

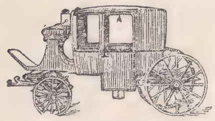

(بش جاملى قوپه)

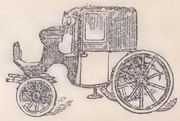

(قوپه)

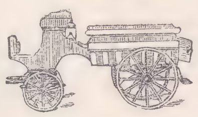

(واغونت)

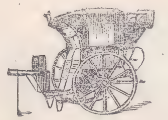

(قاب آنغله)

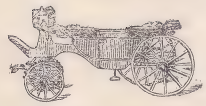

(لاندو)

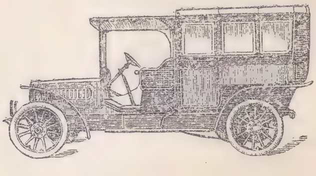

(اومنيبوس اوتوموبيل) (الكتريقله متحركدر)

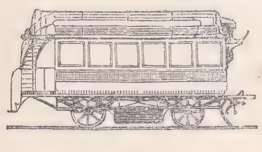

(ترامواى)

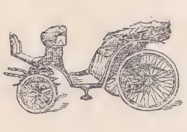

(فايتون : (ويقتوريا)

آرام [فا، س] (آرامیدن) مصدرندن مشتقدر : صبر، قرار § اکلنمه ، دیکلنمه . § راحت ، استراحت ، حضور .

آرامبخش == [ص] آرام ویریجی ، دیکلندیریجی .

آرام جان == [تر] راحت روح || محبوبه.

آرامجوی == [ص] آرام آراییجی ، آرایان .

آرامجویانه == آرامجویه یاقیشەجق صورتده .

آرامجویی == آرامجولق .

آرام دل == [آرام جان] .

آرامساز == آرام ایدن§ ساکن اولان، مقیم .

آرامسوز == [ص] سلب آرام ایدن .

آرامگاه / **آرامگه** == [س ، ظر] ارام واستراحت ایدەجك محل، منزل، قوناق.

آرامگزین == [ص] اختیار آرام ایدن § ساکن ، مقیم .

آرامش / **آرامی** == [س] حضور، راحت§ اکلنجه.

آرامیده == (سمف) سکون و راحتده اولان، راحت ایدن.

آرامق [ت ، مص] بولمغه، بیلمکه ، اوکرنمکه چالیشمق ، تحری ، جستجو ایتمك § طلب ایلمك § یوقلامق، معاینه ایتمك ، کوزکزدیرمك تتبع ایتمك § نظر اعتباره آلمق .
چاره آرامق = تدبیر دوشونمك .

آرامه [ت ، فع] آرامق مادەسندن مصدر تخفیفی § آرایش.

آرانمق == تحری اولنمق || صوکرەدن قیمتی اکلاشلمق .
آرانوب طارانمق = تحریاتده بولنمق || ذهناً آرامق .

آرایش [فا ، س] زینت ، سوس § الایش ، احتشام .

آرپاغان [ت ، س] یبان آرپەسی .

آرپه [ت، س] شعیر، حبوبات زرعیەدن باشلیجه حیوانلره یم ایدیلان دانه.

آرپەجی == ارپەوسائرحیوان یمی آلوب صاتان آدم .

آرپه صویی == آرپەدن استحصال ایدیلان معروف ایچکی ، بیرا .

آرپه جق == [ت، س](طب) کوزقپاغنده چیقان قبارجق § (عسکری)تفنك نامليسی اوزرنده نشان آلمغه مخصوص قبارمه.

آرپەلامق == [مص] (بیطری) حیوان یمدن خستەلانمق .

آرپه لق = [س] حیوان دیشلرینك اوزرنده سنلرینی کوسترن نشان .

آرت یاخود **آرد** [ت، س] اوکك ضدی ، آرقه ، صرت ، ظهر .
آردینی المق = اکمال واتمام ایلمك .

آردی آردین == ارقه ارقه ، کیریسین کیری .

آرتدیرمق [ت، مص] {(ارتیرمق) غلطدر . } چوغالتمق ، تکثیر ایتمك § مزایدەده زیاده پی سورمك § تصرفله بریکدیرمك .

آرتدیرلمق == [ت ، مص] تصرفله بریکدیرلمك § مزایدەده فیأت یوکسلدلمك .

آرتق [ت، د] فضله، زیاده، (نقصان) ك ضدی § دها، غیری: ارتق الویرر.

آرتواز ویا : **آرتەزین** [ج]
(طبقات){ Puit Artésien } غیر قابل نفوذ ایکی طبقه ارەسندەکی قابل نفوذ طبقەده یاغمور وقار صولرینك تراکمیله حاصل اولان بیوك وطبیعی صو مخزنلرینه اطلاق اولنورکه: اوست طبقه بربورغو ایله دلینور ایسه صو یوقارویه دوغری فیشقیرر. (آبار نافوره)

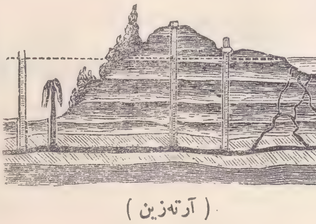
(آرتەزین)

آرتەمیس [ج] (هیئت) مریخ ایله مشتری ارەسندەکی سیارات صغیرەدن بری .

آرد [ت ، س] دکرمنك بغدایی آزار آزار دوکن خونیسی .

آردا [ت ، س] نشان ایچون دیکیلان دکنك ، دیرك .

آردج - آردیج [ت ، س] طاغ سرویسی، عرعر. انواعی چوقدر: چالی آردیجی، قاره آردیج ، قزیل آردیج .

(آردیج)

آردیج قوشی == صاریلی قره طاوق.

آرزو [فا ، س] ایستك ، کوکل میلی، امل، هوس .

آرزودار / **آرزوکش** / **آرزومند** == [ص] ایستکلی، هوسلی، مشتاق، دوشکون.

آرزولامق == [مص] جان ویورکدن ایستەمك ، تحسر ایتمك § کورەجکی کلمك، مشتاقی اولمق .

آرژیلیت [ج] (معادن) {Argillite} طاش کبی سرت وفقط غایت اینجه لوحەلره قابل تلفیق برنوع معدن‌که : بوکا (شیست غضاری) دخی دینور .

آرسلان [ت ، س] قوت وصولتیله مشهور یرتیجی حیوان. اسد، شیر § جسور آدم ، بهادر .

آرسلان آغزی == [تر] حوضه صو آقتمغه مخصوص دلیکلی طاش‌که ارسلان شکلنده یاپیلیر .

کوکرەمش آرسلان == [تر] قودورب کوپورمش آرسلان .

آرسلانلانمق == [مص] غیرته کلوب آتلمق § ییویوب یکیت اولمق .

آرش [ج ، حر] { Marche } دن مأخوذدر. عسکر تعلیمنده یورو ! قوماندای .

آرش ویا : **آریش** [ت، س] قولك دیرسکدن آشاغی قسمی§ اوکور آرابەسنك اوقی§ نسجده بوینه آتیلان آتقی.

آرشیدوق [ج ، س ، ص] { Ar- chiduc } اوستریا خاندان حکمداریسی

(ارکك آرسلان)

(دیشی آرسلان)

اعضاسنه مخصوص عنواندر .

آرشین - آرشون [ت، س] ال پارمقلرينك اوجندن او - موزه قدراولان قول بويندن، أخوذ وعبارت معروف اولچو ، ذراع § باجاق آره‌سی .

آرشینی بیوك = آچیق آديملر آتان، اوزون باجاقلی .

آرشیدلامق = [ت ، مص] ارشينله اولچمك || مساحه ايتمك.

آرشیمد [ج] ازمنهٔ قديمه‌ده سجلياده يتشمش اعاظم حكمادن برينك اسميدر .

آرشیمد منحنیسی }
آرشیمد حلزونی } = (رياضيه) نامتناهی امتداد ايدن منحنی‌يی مصور برحلزون .

آرشیمد قانونی = (حكمت) مايعات درونه باتيرلمش اجسامك موازنتنه دائر ارشيمد طرفندن كشف ايدلمش برقانوندركه : « مايع درونه مغطوس بولنان هر جسم تبديل مكان ايتديرديكی مايعك وزنه مساوی اولمق اوزره مايع مذكور طرفندن اشاغيدن يوقاری وشاقولی استقامتده اجرا اولنان برقوهٔ رفعيه‌نك تحت تأثيرنده بولنور . » حكمندن عبارتدر .

آرغاج [ت ، س] منسوجاتك حين نسجنده اكنه آتيلان ايپلك ، آتقی ، (آريش) مقابلی .

آرق [ت ، س] ترلا وبوستانه صو ويرمك ايچون آچيلان خرق ، جدول .

آرقه [ت، س] اوك ، (يوز) مقابلی، صرت § ظهير، معين .

آرقه چیقمق = مظاهرت ايتمك .

آرقه‌یه قالمق = كيرولمك، تأخرايتمك

آرقه‌لیج = حمال سمری .

آرقداش { تر } (ار قرنداش)دن شريك ، رفيق ، دوست .

آرقداشلق = رفاقت ، محبت § برابر بولنمق .

آرمغان [ت، س] هديه ، پيشكش ، تحفه .

آرمود [ت ، س] (امرود) دن . معروف ميوه .

(آرمود)

آرمودی = [ت، ص] ارمود شكلنده اولان . [غلطدر]

آرموز [ج] {بحريه} كوكرته تخته‌لرينك يان‌يانه وضع اولنملرندن دولايی بينلرنده حاصل اولان ارالقلردن هربری .

آرمه [ج، س] [بحريه] كمينك ديرك وسرن ويلكن كبی تجهيزاتی § حكمداران عظام حضراتنه مخصوص برطاقم اشارت ورسملری حاوی لوحه .

آری [ت، س] { (اريمق) دن مشتقدر} بال يپان معروف سينك . نحل، زنبور .

(دولت عليهٔ عثمانيه آرمه‌سی)

(المانيا آرمه‌سی)

(انكلتره آرمه‌سی)

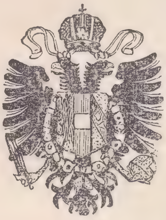

(اوستريا آرمه‌سی)

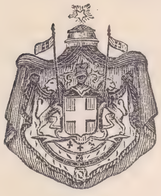

(ايتاليا آرمه‌سی)

(روسيه آرمه‌سی)

(فرانسه آرمه‌سی)

اشك آریسی = [تر] بال ياپميان بر نوع بيوك آری .

بك آری }
آری بكی } = هر قوغانده قوماندا ايدن ديشی آری كه: جسامتجه ده ديكرلرندن فرقليدر.

آری قوشی = يشيللی صاريلی چاغرشان برنوع قوش .

يبان آریسی = ايگنه‌سز و بال ياپماز بر نوع آری .

آری قوانی = [ت، تر، ظر] آريلرك دروننده بال ياپدقلری يووا § ايشلك وتجارتلی محل.

(بك آری)

(آری)

(آری قوانی)

آریمق [ت ' مص] پاك وتمیز اولمق . § بری اولمق .

آز [ت ' ص] چوق مقابلی ' قلیل ' اندر ' کم ' جزئی . § سیرك ' نادر .

آز قالدی = همان .

آزاجق = پك آزمقدارده . § پك آززمان .

آز [فا ' س] حرص ' طمع § طمعكارلق .

آزاد - آزاده [فا ' ص] بی قید § قورتیلان ' قورتیلمش .

آزادگی = [س] آزادهلك .

آزار [فا ' س] اینجیتمه ' تعذیب ' تكدیر .

آزاردیده = [تر] تكدیر ایدلمش ' اینجیدلمش .

آزارلامق [ت ' مص] تكدیر ایتمك ' چیقشمق ' یوزه باغرمق .

آزارلامه } آزارلایش } = چیقشمه ، تكدیرایتمه .

آزالتمق [ت ' مص] اكسیلتمك ' مقدارینی تنقیص ایتمك .

آزالمق = اكسیلمك ' مقداری تنزل ایتمك .

آزردگی [فا] آزردهلك ' كوكل قیرقلغی .

آزرده [فا ' ص] اینجینمش ' اینجیلدلمش ' اینجیدیلن .

آزرده خاطر } آزرده دل } = [ص] كوكلی قیرلمش ' محزون مكدر .

آزمسامق - آزیمسامق

[ت ، مص] آز كوروب بكنمهمك .

آزمق [ت ' مص] (یاره حقنده) التهابلانمق .

آزموده [فا ' س] تجربه اولنمش ' اولنان ' مجرب § كوركولی ' ایش بیلیر آدم .

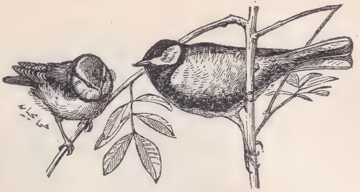
(آری قوشی)

آزمودگی = آزمودهلك .

آزمه [ت ' س] آزمق مادهسندن مصدر تخفیفی § متحد النوع ومختلف الجنس ایكی حیواندن متولد ' ملز . (كدی حقنده) وان آزمهسی .

آزوت [ج ' س] { Azote } اجسام بسیطهدن بری . هوای نسیمینك یوزقسمده (۷۹) قسمنی تشكیل ایدن مادهٔ بسیطهكه : یالكز حالنده تنفسه غیر صالحدر . § (طب) مواد تكوینیهنك قسم مهمی : ازوتلی اغذیه .

آزی - آزو [ت ' س] اغذیهیی چیكنمكه مخصوص دوز ویاصی دیشكه : اغزك ایكی طرفنده آلتلی اوستلی اولور . اضراس .

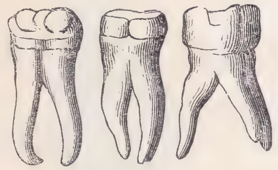
(آزی)

كمی آزی یه آلمق = سركشلك ایتمك .

آزیق [ت ، س] ییهجك ' ییتی ' طعام . § ذخیره ' رزق ' مأكولات ' نواله .

آسا [فا ' د] ادات تشبیهدر . كبی ' مماثل :

جنت آسا = [تر] جنت كبی .

مسك آسا = مسك كبی .

آسان [فا ' ص] قولای ' سهل . (كوچ متقابلی) .

آسانتر = [تر ' ص] زیاده ' پك قولای .

آسانی = قولایلق .

آسانسور [ج ' س] { Ascenseur } آلت صعود ' مصعاد . بیوك و مرتفع ابنیهده خلقی ویا اشیایی یوقاری چیقاروب آشاغی ایندیرمكه مخصوص آلت . (آسانسور)

آسایش [فا ' س] { آسودن مصدرندن مشتقدر } حضور ' راحت .

آستار [ت ' س] لباسك آلتنه قاپلانان بز § هر شیئك آلتنده اولان طاسلاغی : آستاری یوزندن بهالی ' آستارلق ' آستارلی . § (عسكری) استحكام خندقنك صحرا جهتندهكی دیواری .

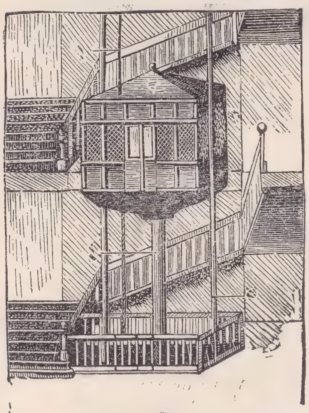
(آسانسور)

آستان [فا ' س] قاپو اشیكی ' عتبه . § دركاه سلاطین عظام .

آستانه = [س] اشیك ' عتبه § پای تخت § پای تخت سلطنت سنیهٔ عثمانیه ' استانبول .

آسفالت [ج ' س] (معادن) (Asphalte) قطران قوقولی ' یاغ كبی پارلاق وسیاه رنكلی بر معدن اولوب بوكا لسانمزده (فقرالیهود) دخی دینور .

آسمان [فا ' س] كوك ' سما ' سپهر .

آسمان برین = { تر } عرش اعلی .

آسمانی = [ص] سمائی ' كوكه منسوب § كوك رنكنده اولان آچیق ماوی .

آسمان وریسمان = (كه) معقول سوز ابله اكا قارشی سویلنن غیر معقول سوزدن كنایهدر .

آسوده [فا ' ص] مستریح ' ساكن ' راحتده .

آسودگی = [فا ' س] آسودهلك .

آسوده خاطر - آسوده دل = { فا ' ص } كوكلی راحت اولان ' غائلهسز .

آسیا [ج ' س] ارضك بش قطعهسندن الك بیوكی .

آسیا - آسیاب [فا ' س] دكرمن ' صو دكرمنی .

(آسیا ـ آسیاب)

آسیا باد == [تر] یل دكرمنی .

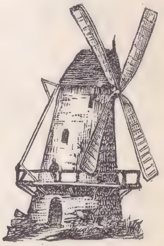

(آسیا باد)

آسیبْ [فا] بلا ، مصیبت ، صدمه .

آسیب رسان == [ص] ضرر ویریجی ، ویرن .

آشْ [فا ، س] یمك ، طعام .

آش ایرمك == كبه قادینلرکدن تیكسنمك § كبه قادینك اطعمه ومأكولاتدن بر ویا برقاچنه میل شدید كوسترمسی .

آش اوی == مطبخ ، آشخانه .

آشجی == یمك پیشیرن ، طباخ .

آشاغی [ت ، ص] یوقاری مقابلی ، سافل ، آلچاق ، بیاغی § حقیر .

آشامْ [فا ، ص] { آشامیدن مصدرندن مشتقدر } ایچن ، ایچیجی .

آشتی [فا ، س] باریشقلق ، صلح .

آشتی پرور == صلحپرور ، صلحی التزام ایدن .

آشتی پروری == آشتی پرورلك ، صلحجولق .

آشرمق ☛ (آشیرمق)

آشكارْ ـ آشكارا ـ آشكاره

[فا ، ص] ظاهر ، میدانده .

آشلامق ☛ (آشیلامق) .

آشمق [ت ، مص] یوكسك بر شیئك اوزرندن كچمك § اكلی برشیئك اوتاسنه كچمك .

آشمه == آشمق ماده سندن مصدر تخفیفی .

آشنا [فا ، ص] بیلدك § واقف ، خبیر : علم رصده آشنا .

آشناگر } آشناور == [فا ، ص] صوده یوزن ، سابح || یوزكج .

آشنالق == [س] معارفه یه ، طانیشلغه دلالت ایدن سلام وتمنا كبی علامت .

آشنایی == [س] آشنالق .

آشنمق [ت ، ص] بربرینه سورتیلان ایكی شیئك ییرانمسی ، بوزولمسی .

آشندیرمق == ییراتمق § قبارتمسنی كیدرمك § قلم ، چاقی كبی شیلرك كسكینلكنی ازاله ایتمك .

آشی [ت ، س] (نباتات) بر اغاجك جنسنی دكیشدیرمك ایچون دیكر اغاجدن النوب كندیسنه الصاق ، ادخال ایدیلان قلم ، دال ، طمورجق . § (طب) امراض طفیلیه دن معافیت ایچون برشخصه زرق ایدیلان مواددن هر بری .

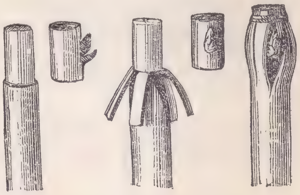

(دودوك آشیسی)

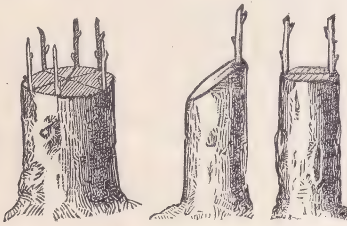

(قلم آشیسی) (كنج آغاجلره)

(یاپشدیرمه آشی)

(قاقمه آشی) (قارت وسرت آغاجلره)

(یاپراق آشیسی)

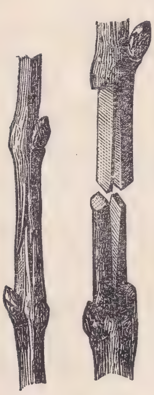

(انكلیز آشیسی)

اینك آشیسی = تلقیح بقری .

چیچك آشیسی = تلقیح جدری .

آشیان - آشیانه [فا ، س ، ظر] قوش یوواسی :

« بیچاره غریب قوشك آشیانی الله »

§ مسكن ، اقامتگاه ، مكان .

فردوس آشیان = جنت مكان .

آشی بویاسی } آشی طاشی } = [تر] طوتقال وصو ایله قاریشدیریله‌رق ابنیه وسائره بویامق ایچون قوللانیلان قرمزی ویاصاری طوپراق .

آشیرمق {ت ، مص} یوكسك بر یرك اوستندن كچیرمك § صاومق § قاپوب كوتورمك § چالمق ، سرقت ایتمك § حدی تجاوز ایتمك ، ایلری وارمق .

آشیرمه = {ت ، س} آشیرمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی § آشیرلمش ، چالنمش شی .

آشیرلمه = مسروق چالنمش شی .

آشوری - آشیری {ت ، ص} پك زیاده اولان . § برشیئك او- ته‌سنده بولنان : دكز آشیری ، كون آشیری .

آشیق {ت ، س} درت آیاقلی حیوانلرك دیز قپاقلرندن چیقان كوچوك بر كمیك . چوجقلرك اوینادقلری معروف كمیك پارچه‌سی .

آشیق آتمق = {تر} رقابت ایتمك .

آشیغی چفت اوطورمق = ایشی یولنده كیتمك .

آشیلامق {ت ، مص} (آشلامق) دن مراجعت ، تلقیح ایتمك : اطفالی آشیلامق آغاجی آشیلامق § سرایت ایتدیرمك § (صو وسائر مشروبات حقنده) صوغوتمق .

آشیلامه {ت ، س} آشیلامق ماده‌سندن مصدر تخفیفی § آشیلانمش میوه ، صو وسائره .

آشیلاتمق {ت ، ص} آتی یاپدیرمق .

آشیلی = آشیلانمش .

آصف {عبرانی ، س} حضرت سلیمان علیه السلامك وزیری (ابن برخیا) § (ص) وزیر ، مشیر .

آصفانه = {ص} وزیرانه ، وزیره یاقیشه- جق صورتده .

آصفی = وزیره منسوب .

آصقی {ت ، س} {اصمق} دن . كلین اوطه - لرینی تزیین ایچون دیوارلره ، طوانه آصیلان مصنوع چیچك واقمشه § پرده . زار § آویزه § پانتالونی دوشمكدن وقایه ایچون اوموزلردن آشیر- یلوب اوكلی ، آردلی دوكمه‌لره كچیریلان شرید ، باغ .

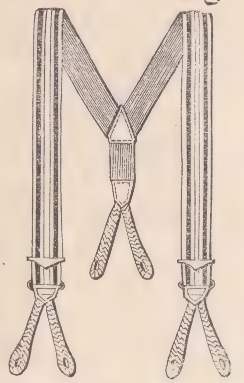

(آصقی)

آصقیده براقمق = {تر} اهمال ، تأخیر ایتمك § مزایده ومناقصه پوصله‌سنك عائد اولدیغی دائره‌ده مدت معینه ایله آصیلی طورمسی : شوقدر غروشه آصقیده‌در .

آصقیجی = {ص} كلین اوطه‌لرینی آصقی ایله تزیین ایدن صنعتكار § پانتالون آصقیسی یاپان ویا صاتان آدم .

آصلمق [ت ، مص] بریره ایلیشدیریلوب صارقیدلمق ، تعلیق ایدلمك . § اصرارله طلب ایتمك § صارقمق ، اشاغی دوغری اوزانمق . § یاپیشوب براقمامق .

آصلمه = [ت ، ص] آصلمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی § اصلیش .

آصمق [ت ، مص] یوكسك بر یره ایلیشدیروب صارقیتمق ، تعلیق ایتمك § صاللاندیرمق . § تعویق وتأخیر ایتمك .

قولاق آصمق = تلقی ایتمك ، دیكله‌مك .

آصمه = [ت ، س] آصمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

آصمه [ت ، س] اوزوم اغاجنك اوزا- نوب چارداغه آصیلانی .

آصمه بودامق = مناسبتسز سوز سویلمك .

آصمه قباغی = چارداقده یتیشدیریلور برنوع اوزون قباق .

آصمه كوپری = زنجیرله ایكی ساحلدن اصیلان ، كمر اوزرنده اولمیان كوپری ، جسر معلق .

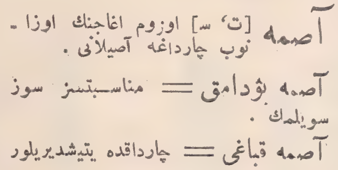

(آصمه كوپری)

آصیلی = [ص] معلق ، آویخته .

آطلاس - آطلس [ج ، س] خریطه مجموعه‌سی . جبال اطلس = مغرب طاغلرینك اسم قدیمی § خرافات یونانیه‌دن مشترینك اوغلی § یوزی ایپك وترسی پاموق اوله‌رق منسوج قماش ، دیبا .

آطه [ت ، س] { اصلنك اداق ویا اداغ اولدیغی قاموس تركیده مذكوردر } هر طرفی صوایله محاط قره پارچه‌سی ، جزیره .

آطه چایی = طبابتده مستعمل برنوع نبات . اطه‌لی = اطه اهالیسندن اولان .

آطه‌مسی = آطه‌یه بكزه‌ین .

آغ [ت ، س] قفس شكلنده سیرك اورگو ، شبیكه .

بالق آغی = صید ماهی‌یه مخصوص اغ .

اورومجك آغی = اوروموجكك ، سینك وسائر هوامی اولامق ایچون قوردیغی طوزاق ، آغ .

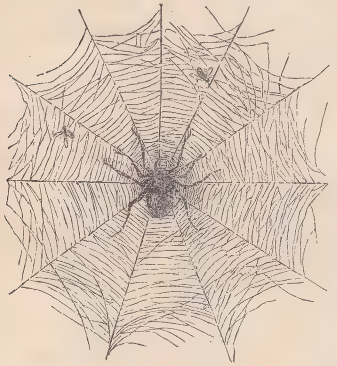

(اوروموجك آغی)

آغا [ت ، س] افندی § آمر ، بك . § خدمه واتباعك ممتازی .

آق آغا = زنجی اولمیان حرم آغاسی .

آغابك = برعنوان تعظیمدركه : اكثریا بیوك برادرلره دینور .

طابور آغاسی = ژاندارمه بیكباشیسی .

{ آغانك جمعی اوله‌رق قوللانیلان (اغوات) غلطدر . }

آغاج [ت ، س] بیوك دالری وصاپلری سرت نبات ، شجر ، درخت . § كراسته ، تخته .

سرت آغاجلر = { تر } (معماریجه اك لزوملی ادواتدن اولان شو بش نوع اغاج) : اوزسزمیشه ، كستانه ، اق اغاج ، كولكن دیش بوداق .

آغاج چیلكی = { تر } آهو دودی دنیلان كوزل رایحه‌لی معروف مایخوش میوه .

آغاج قاقان = [صَ] قاغەسیلە دائما آغاجی قاقیشدیران اوزون قاغەلی بر نوع قوش .

آغاج قاووٌنی = {تر} لیمونە مشابە وفقط آندن دها بیوك وقابوغی قالین بر نوع میوەدرکە بوکا کیترە لیمونی دخی دیرلر .

(آغاج قاوونی)

آغاج قوٌردی = [س] حشرآتدن آغاجلری دلەرك ایچلرندە یشایان برنوع کوچوك حیوان .

آغاجلق = [سَ] آغاجی چوق اولان یر ، مشجرە ، اورمانمسی محل ، کوچوك قوری .

آغارمق بیاضلنمق ، آق اولمق § بیقا-نوب تمیزلنمك § صولمق ، رنکنی آتمق .

اوٌرتالق آغارمق = شفق سوکمك ، {شفق کلمەسنە باق} . طاك یری بللی اولمە .

آغارتمق = بیاضـلاتمق ، تمیزلەمك ، تطهیر ، تصفیە ایتمك || صولدیرمق ، رنکنی آتدیرمق .

آغارتمە = آغارتمق مادەسندن مصدر تخفیفی || قیوجیلرك کوموشی اجزا ایلە بیاضلاتملری .

آغارمە = آغارمق مادە سندن مصدر تخفیفی || طاك یری آچیلوب آیدینلق 'ولمە ،

صاچ وصقال آغارتمق = اختیاراولمق ، اختیارلامق § غائلە وزحمتلە عمرکچیرمك .

آغاز [فا ، سَ] باشلانغج ، ابتدا ، باشلامە ، مباشرت .

آغازە [فا، سَ] تغنی باشلانغجی ، آهنك .

آغدە [تَ ، سَ] تجربەدە ، طاوە ایچندە آتش اوزرندە براقیلەرق بر رایحۀ خصوصیە نشر ایدن و قوامی لزوجی شکر . (عقیدە)

آغدەلاشمق = [مص] شکرك آغدە حالنی کسب ایتمسی .

آغدیرمق [ت ، مص] حرارتە عرض ایلە قاریشدیروب تبخیر ایدەرك قویولاشدیرمق .

آغر [ت ، ص] آغیجی ، بریانە باصیجی شی ، ثقیل ، کران (خفیف مقابلی) § کوج ، زور : آغر وظیفە § قیمتلی ، بهالی : آغر قماش . § وقار وحیثیتنی زیادە کوزەتن آدم § وخیم ، تهلکەلی .

آغرباشلی = وقارلی ، تمکینلی ، جدی آدم .

آغر آغر = یواش یواش .

آغرلاتمق }
آغرلاشدیرمق } = ثقلتنی آرترمق .

آغرلاشمق = ثقلتی زیادە اولمق || وقار پیدا ایتمك || وخامت کسب ایتمك ،

آغرلامق = اکرام واعزاز ایتمك . || یواشلامق ، بطائت پیدا ایتمك ،

آغرلانمق = اکرام واعزاز اولنمق || تمکینلی اولمق .

آغرلق = ثقیل شیئك حالی ، || یواشلق ، بطائت || اشیا ، احمال واثقال . || کلینە ویریلان مهر معجل آقچەسی .

آغرهوا = انسانە ثقلت ویرن هوا .

آغرشاق [ت ، سَ] طوپلی ، مدور شیء .

آغری وآغریق [ت ، س] الم ، صانجی ، صیزی .

آغریسز باش = غائلەسز آدم .

آغری طوٌتمق = زمان تولیدك تقرب ایتمسی .

باش آغریسی = صداع .

یاریم باش آغریسی = شقیقە . {Mi-graine .}

قارن آغریسی = وجع .

گوٌز آغریسی = رمد .

ایلك گوٌز آغریسی = ایلك ابتلا . انسانك مدت حیاتندە ایلك سودیکی شی .

آغریتمق = وجع والم ویرمك .

آغریمق = بروجع والمە دوچار اولمق .

آغریمە = بدندە حاصل اولان وجع .

آغز [ت ، س] انسان وحیوانك یوزلرینك آلت قسمندە اولوب یمکە ، سس چیقارمغە خدمت ایدن عضو مخصوص ، مبداء جهاز هضم ، فم ، دهان . § ایچی بوش شیلرك یعنی قابلرك مدخلی : دستی آغزی § آلات جارحەنك کسکین طرفی : بیچاق آغزی . § سوز سویلیش .

آغز آرامق = برتقریبلە سویلدوب فکرینی آکلامق .

آغز آغزە = مطابق ، اویغون .

آغزندە دیلی یوق = سکوتی || حلیم .

آغز بوٌزمق = سوکمك ، شتم ایتمك .

آغز غلبەلکی = کورولتی .

آغزی گوشك = بوش بوغاز .

آغزلق = سیغارە طاقیلوب ایچیلن زیوانەلی آلت || نفسلە چالینان چالغینك آغزە کلن پارچەسی .

آغستوٌس [ج ، س] شهور رومیەنك آلتنجی آیی ، ایلولدن اولکی آی .

آغستوٌس بوٌجگی = یازین صیجاق کیجەلردە جرجر اوتن بوجك || کوەزە .

(آغستوس بوجکی)

آغشتە [فا ، ص] { غینك فتحیلەدە صحیحدر } بولاشمش ، بولاشیق § ایصلاق .

آغل [ت، س] قویون وسائر حیواناتە مخصوص اوستی آچیق واطرافی چیت ایلە محاط دائرە ، ماندیرە .

آغلامق برینە کوز یاشی دوکدیرمك § بکا ایتدیرمك § چوق تأثیر ایتمك .

آنا آغلاتمق = چوق ستم و توبیخ ایتمك § مشکلاتە دوچار ایلمك .

آغلاشمق = برلکدە آغلامق .

آغلامسامق = آغلار کبی اولمق .

آغلامق = تأثردن کوز یاشی آقیتمق ،

کریه ، بکا ایتمك . (کولمه) نك ضدی .

آغلامه / **آغلایش** == آغلامق ماده‌سندن مصدر تخفیفی § بکا ، کریه .

آغمق [ت، مص] یوقاری قالقمق . یوکسلمك ، بخار اولوب یوقاری قالقمق .

آغمه == شهاب .

آغو [ت، س] زهر ، سم § اوفاق چوجقلری اویالاندیرمق ایچون ایدیلان خطاب .

آغو آغاجی == زقوم آغاجی .

آغو اوتی == بالدیران .

آغولانمق == زهرلانمك .

آغوش [فا ، س] قوجاق : آغوش شفقت .

در آغوش == قوجاقلامق .

آفات [ع ، س] جم : {آفت} . بلا ، عارضه .

آفاتلانمق == پیره‌لنمك ، بیقرار اولمق .

آفاجان [ت ، مص] {آفت جان} دن مشتقدر . پك زیاده یراماز ، دنك (تك) طورماز چوجق .

آفاق ع ، س] جم : {افق} .

آفاقگیر == افقلری طوتمش ، شایع .

آفاقی == هوایی ، لزومسز ، اهمیتسز (سوز) [غلطدر.] || (فقه) مکهٔ مکرمه اهالیسندن اولمیوب خارجدن گلان حجاج کرام .

آفت [ع ، س بلا ، داهیه ، مصیبت § انسانی بلای عشقه دوشیرن گوزل § کوکده‌کی آرسلان شکلنده ایکی قنادلی برمخلوق خیالیدن عبارت شکل.

(آفت)

آفت آب == صو قیزی ، انسان البحر .

آفت بین / **آفت زده** == حریق ، زلزله کبی بر داهیه‌یه اوغرامش مصاب .

آفتاب [فا ، س] کونش ، شمس § گوزل چهره :

« آچ ایمدی چ نقابکی »
« عیان ایت آفتابکی »

آفتاب پرست == کونشه طاپان || آی چیچکی || کرتنکله .

آفتاب سوار == صباحلری ایرکن قالقان آدم .

آفتاب قریش == حضرت محمد علیه السلام :

« آفتاب قریش اولنجه عیان »
« ظلمات اوزره اولدی نورافشان »

آفتابگیر == شمسیه .

آفریدگار [فا ، ص] یارادیجی ، یارادان ، جناب حق .

آفریده == یارادلمش ، مخلوق .

فرد آفریده == هیچ کیمسه .

آفریقا [ج] ارضك بش قطعه‌سندن اوچنجیسی .

☞ خریطه‌سی اسماء خاصه قسمنده‌در.

آفرین [فا ، د] ادات تحسیندر . § بعضاً مقام استهزاده دخی مستعملدر .

آفرین آلمق == مظهر تحسین اولمق .

جهان آفرین == الله تعالی حضرتلری .

آفرین‌خوان == آفرین ویریجی ، تقدیر وتحسین ایدیجی .

آفرینش [فا، س] یارادیلش ، خلقت.

آفریننده == یارادیجی ، یارادان ، جناب حق تعالی شانه .

آفیون {خشخاش} ه باق .

آق [ت، ص] (قاره) نك ضدی ، بیاض ، سفید . § تمیز پاك ، لکه‌سز .

آق آغا == زنجی اولمیان خادم .

آق آقچه == گموش مسکوکات .

آق جگر == تنفسه خادم اولان جگر ، رئه .

آق دیکن == (نباتات عنابیه فصیله‌سندن اورمانلرده حاصل اولور بر شجیره .

آق صقال == اختیار .

آق عنبر == بر نوع بیاض عنبرکه : قشالوط دینلن بالقدن استحصال اولنور .

آق گونلك == آردیج آغاجندن طوپلنان برنوع صمغ .

آقلامق == آغارتمق || اختیارلامق .

آقلق == بیاضلق ، بیاض رنك .

آق یوز == ناموس ، عفت .

یمورطه آقی == (طب) لزوجتلی ، یشیلجه ، شفاف ، رایحه‌سز ، لذتسز ، صودن آغر وتحریك سبیله هوایی حبس ایدرك کوپوریجی برمایعدرکه حرارته عرض اولنلنجه تخثر ایدر . (زلال)

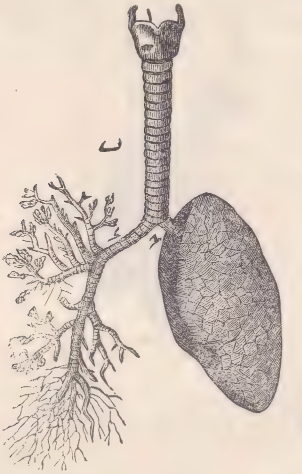
(آق جگر)

آق بابا == تپه‌سی تویسز وبیاض و بوینده قباجه تویلردن گردانلق اولان بر جنس ییرتیجی قوش ، کرکس .

آقاده‌می - آقادمیا [ج، س] {Aca-démie} افلاطونك وقتیله طلبه‌سنه درس ویردیکی میدان .

آقاسیا [ت، س] معروف برجنس آغاج .

(آقاسیا)

آقتارمق [ت، مص] برشیئی بریردن برقابدن دیکرینه نقل ایتمك || طامك کرمیدلرینی تجدید وتعمیر ایتمك .

آقتارمه == آقتارمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی . || امتعه‌نك قریه ایندیرلمکسزین کمیدن گمی‌یه نقل اولنمسی .

آقتمق [ت ، مص] جريان ايتديرمك ، اساله.

كوز ياشى آقتمق == آغلاتمق .

آقتمه == آقتمق ماده‌سندن مصدر تخفيفى § آتلرك آلننده‌كى بياض واوزونجه نشان.

آقتور [ج ، س] تياترو اويونجيسى . مؤنثى (آقتريس) در .

آقچه [ت ، س] كوموش پاره ، نقد ، پول .

كيسه آقچه == بشيوز غروش .

آقچه تخته‌سى == اوزرنده پاره صايمغه مخصوص كنارلى تابله.

آقچه آرمود == لذيذ بر جنس صولو آرمود .

آقچيل [ت،ص] بياضمسى، بياضه مائل .

آقسامق [ت ، مص] طوپاللامق . § قيصه ، نقصان كلمك . § ايى كيتمه‌مك .

آقساق == [ت، ص] طوپال، اعرج ، لنك § موسيقىٔ شرقيده براصول .

آقساقلق == طوپاللق .

آقسيون [ج، س] (تجارت) شركت حصه سندى، سهم .

آقشام [ت، س] غروب شمس وقتى ، مسا، شبانكاه .

صباح آقشام == هرصباح، هرآقشام .

آقشام‌اوزرى == كوندوزين كچ وقت.

آقشامجى == كيجه‌لرى ايركن ياتان || عياش .

آقشاملاتمق == آقشامه قدر اويالامق .

آقشاملين == آقشام زمانى .

آقشاملامق == بتون كونى برايشده وبرمحلده كچيرمك .

آقصيرمق [ت،مص] (خاب‌شو) ديمك، عطس ايتمك .

آقمق [ت، مص] مايعك بولنديغى يردن آشاغى دوغرى حركتى ، جريان ، سيلان . § قماشك تلى قاچمسى .

آغز صويى آقمق == ايمرنمك .

نور آقمق == پارلاق اولمق .

ياش آقمق == آغلامق .

آقمه == آقمق ماده‌سندن مصدر تخفيفى || شهاب .

آقندى / **آقنتى** } == برجسم مايعك حركت متماديه‌سى . || نهر ويا دكز صوينك برجهته دوغرى جريانى .

آقنتى‌يه كورك چكمك == اولميه‌جق برايشله اوغراشمق ، بوش يره يورلمق .

آقورده [ج ، س] آلات موسيقيه دوزنى .

آقين [ت ، س] تالان وچاپول ايچون دشمن ملكنه تجاوز .

آقين آقين == كروه كروه .

آقينجى == آقين ايدن .

آكاه - آكه [فا ، ص] واقف ، خبردار .

دل آكاه == متيقظ ، قلبى اويانيق .

آكاهى / **آكهى** } == آكاهلق ، وقوف .

آكديرمق [ت ، مص] بر شيئى خاطره كتيرمك § مشبه بهى خاطره كتيره‌جك صورتده چوق بكزه‌مك .

آكسز - آكسزين [ت، س] بغتة ، ارتجالا ، بردن بره .

آب آكسز / **آب آكسزين** } == اصلا خاطرده يوغكن .

آكصيرمق [ت، مص] (آقصيرمق)ه مراجعت.

آكل [ع ، ض] ييجى ، يين . اكل البشر، آكل الثمر، آكل الجراد، آكل السمك ، آكل اللحوم .

قرحهٔ آكله == [ع ، ص] ظهور ايتديكى عضوى تدريجاً چوريده‌رك جرمنى بيودر برعلت .

آكلامق [ت، مص] عقل ايرديرمك ، درك ايتمك . § تحقيق ايتمك، اوكرنمك § حس ايتمك ، فرقنه وارمق . § بيلمك ، واقف وآكاه اولمق .

سوز آكلامق == فراستلى اولمق == متصف اولمق .

آكلايش == [س] عقل ايرديرمه ، ادراك ، فراست ، انتقال .

آكلايشلى == فراستلى ، ذكى ، فطين ، سريع الانتقال .

آكلمق [ت، مص] خاطره كتيرلمش اولمق ، قله آلنمق ، ذكر اولنمق .

آكيز [ت ، س] حصاددن صوكره ترلاده كوكه بيتشك اولهرق قالان صمان اوجلرى .

آل [فا ، ص] قيرمزى قويو ويا پارلاق پنبه .

آللى پوللى == قيرمزى ايله صيرمه وسائره ايله قاريشيق شى .

آل [ع ، مص] اهل، اولاد ، عائله ، اقربا .

آل عبا == سيدالثقلين عليه الصلاة والسلام افنديمز حضرتلرينك عائلهٔ مقدسه‌لرى - كه : حضرت پيغمبر عليه السلام ايله جناب على المرتضى رضى الله تعالى عنه ، فاطمه رضى الله تعالى عنها ، وحسن، حسين رضى الله تعالى عنهما حضراتيدر .

آلاء [ع، س] جـ : (آلى) نعمتلر .

آلابانده Alabanda [ج،س] (بحريه) كمينك يانلرينك ايچ سطحى (« بوردا » مقابلى) . § شدتلى تعذير و تكدير .

آلابانده ايتمك == كمينك دومنى تام صانجاغه ويا اسكله‌يه باصمق .

اورصه آلابانده ترامولا == كمينك پرواسنى روزكارك اسديكى جهتدن طوغرى چويره‌رك استقامت سيرينى تبديل ايتمك ايچون ياپيلان مانوره .

آلات [ع،ص] جـ : (آلت)

آلات زواليه == (رياضيه) برمستوىٔ شاقولى و بالخاصه نصف النهار مستويسى اوزرنده‌كى كواكبى رصد ايتمكه مخصوص وسائط فنيه - كه : باشلوجه‌لرى : (نصف النهار دوربينى) ، (دائرهٔ جدارى) (دائرهٔ زواليه) در .

آلات هندسيه == (هندسه) عمليات هندسيه‌ده مستعمل اولان آلتلردر .

(پركار)

(قورشون قلملى پركار)

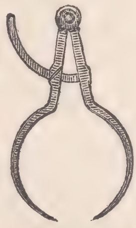
(چاپ پركارى)

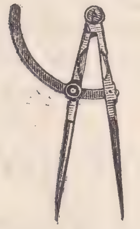
(ربع دائره پركارى)

(پرکار نسبی)

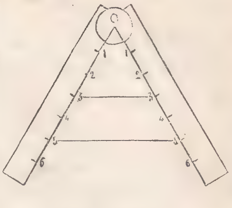

(تناسب پرکاری)

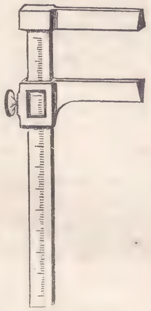

(مترآوانسه پرکاری)

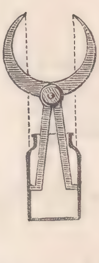

(سورمه پرکار)

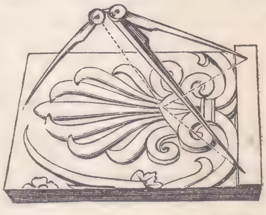

(اوچ چتال پرکار)

آلاجق - آله‌جق [ت، س] مدیون ذمتنده اولان مطلوب، ویره‌جك مقابلی || صاتلمش برمالك بدلی .

آلاجقلی = برینك ذمتنده مطلوبی اولان کیمسه، داین، مقرض.

آلاجه [ت، ص] قاریشیق رنکلی، رنك رنك § برنوع طوقومه .

آلاجه قراکاق = اقشامدن صوکره‌کی و شفقدن اولکی یاری قراکاق .

آلاجه‌لی = رنکا رنك.

آلاجه‌لی بۋلاجه‌لی = طبع سلیمك خوشلانمیه‌جغی صورتده بربرینه مباین، مختلف رنکلی شیئك حالی .

آلاجه‌لانمق = رنك رنك اولمق || آغارمق .

آلارغا - آلارغه [ج، س] انکین، آچیق دکز . § (بحریه) آچیق .

آلارغه‌یه چیقمق = (بحریه) ساحلدن آچیلمق .

آلازلامق [ت، مص] آلوده قیزازتمق || قیزغین دمیرله یاقمق، اوتوله‌مك .

آلاف [ت، س] جمـ: (الف) بیکلر .

آلافرانغه [ج، ص] فرنکلرك اطوار وعادتنه متعلق، موافق ولان: الافرانغه سفره، آلافرانغه تقویم .

آلام [ع، س] جمـ: (الم) .

آلاو - آلو [ف، س] آتشدن چیقان یالین، شعله، لهیب.

آلولندیرمك = یالین چیقارمق || شدتلندیرمك .

آلولنمك = یالین پیدا ایتمك، شعله‌لنمك || شدتلنمك .

آلای [ت، س] سواریده بش بلوکدن، پیاده‌ده درت طابوردن مرکب قوهٔ عسکریه § موکب رسمی کروه، غلبه‌لك § استهزا .

آلای آلای } بر آلای } = بر چوق .

آلای امامی = برآلای عسکره امامت وظیفه‌سنی ایفا ایدن صارقلی ضابط .

آلای امینی = قول اغاسندن یوقاری، بیکباشیدن آشاغی بر رتبهٔ عسکریه‌که الای کاتبلرینه مخرجدر .

آلای بکی = ژاندارمه میرالایی .

آلای کاتبی = بر الایك امور تحریریه و حسابیه‌سنی ایفا ایدن ضابط .

میرالای = آلایك قوماندانی.

آلای کچیرمك = دالغین بولنمق .

آلایجی = مستهزی .

آلایلی = دبدبه‌لی || نفرلکدن یتشمه ضابط .

آلایش [فا، س] کوستریش .

آلب [ت، ص] یکیت، بهادر، شجیع، پهلوان، قهرمان .

آلبۆرا - آلبۆره (بحریه) سرنلرك دیرکلردن آشاغی آلنمسی ویوقاری‌یه قالدیرلمسی [سفائن حربیه‌ده قوتطره وبابا فنغو سرنلری غروب شمسله برابر آلبورا ایدیلورلر .]

آلبۆم {Album=Albomm} فطوغرافی رسملرینی ویاسائر تصاویر و اشکالی حاوی جزودان .

آلت [ت، س] اوست مقابلی، زیر، تحت § آرقه کیری، صوك .

آلت آلته = بربرینك آلتنه کلمك .

آلت ایتمك = غالب کلمك .

آلتلی اۆستلی = تحتانی، فوقانی .

ال آلتندن = کیزلیدن .

بیق آلتی = استهزا .

حصیر آلتی، مندر آلتی = اهمال، عدم اجرا .

آیاق آلتی = یول اوستی، روزکار اوغراغی .

صمان آلتی = حیله، دسیسه .

قهوه آلتی = صباح قهوه‌سیله برابر ینیلن خفیف یمك .

آلَت [ع، س] بر ایش ایشلمکده ویا بر صنعت اجراسنده استعمال ایدیلان شی، ادوات، آواداناق . جمعی (آلات) در § سبب، وسیله، وسائط .

آلت جراحیه = جراحلرك جریحه یارمق ایچون استعمال ایتدکلری طاقم .

آلتۆن [ت، س] {اصلی قزیل معناسنه اولان (آلطـون) در، } ثقلت اضافیه‌سی (۱۹,۲۵) دن عبارت معروف ذی‌قیمت معدن، ذهب، زر .

آلتۆن آقچه = لیرا، دینار .

آلتۆن باباسی = زنکین، مالدار .

آلتۆن اۆتی = اکرتی اوتی نوعندن برنبات .

آلتۆن صۆیی = یالدیز .

آلتۆنی = آلتون رنکنده اولان، آلتونه منسوب . (غلطدر)

آلتۆن طۆپی = پك کوزل وکمراه چوجق .

آلتی [ت، عد] بش ایله یدی آره‌سنده‌کی صایی. {٦} ست، سته، شش .

آلتیده بر = سدس . $\frac{1}{6}$

آلتی اۆقه = چوجقلر آره‌سنده جاری بر نوع اویون، که بزیقجیلق ایدنلر حقنده جزا اوله‌رق یاپیلور .

آلتی پارمق = النده فضله بر پارمغی اولان § بیوك پالاموط بالغی.

آلچاق - آلچق [ت، ص] یوکسك مقابلی، دون، پست § قیصه .

آلچاجق } آلچارق } = پك یوکسك اولمیان.

آچالمق = اكلمك، تنزل ايتمك || تذلل ايلمك .

آچى [ت، س] جبس دنيلان طاش، كه كاركير ابنيه‌ده خرج مقامنده قوللانيلور .

آچيلامق = آچى ايله ياپشديرمق، آچى سورمك .

آلداتمق [ت، مص] حيله و دسيسه ايله ذهنى چلمك، اغفال، اويون ايتمك || سوزنده، عهدنده طورمامق § يالان سويلمك .

آلداديجى = اغفال ايدن، كاذب .

آلداتيج = حيله، اويون، دك .

آلداتمق = حيله وخدعه ياپيلمق . || ياكلش دوشونمك .

آلداتمه / **آلداتيش** [ت، س] آلداتمق ماده‌سندن مصدر تخفيفى .

آلديرمق [ت، مص] المغه سوق ايتمك § بالواسطه المق § اشترا ايتمك . § صيغديرمق، استيعاب ايتديرمك . § اهميت ويرمك .

آلسته [ج، س] { Allesta } حاضر، مهيا .

آلفاتره [ج] (فن اسلحه) اكلى واكرى بر نوع اسپانيول قليجى .

آلقيش [ت، س] ال چرپارق وبلند اواز ايله باغره‌رق ايديلن تحسين .

آلقيشلامق = ال چرپارق وبلند آواز ايله باغره‌رق تقدير وتحسين ايتمك .

آلقيشلامه = آلقيشلامق ماده‌سندن مصدر تخفيفى . آلقيشلايش .

آلگون - آلگونه [فا، س] قاد - ينلرك يوزلرينه سوردكلرى پنبه دوزكون .

آللاق [ت، ص] حيله‌كار، مزور، دوباره‌جى § سوزنده طورماز، دونك .

آللاق بوللاق = قارمه قاريشيق، زيروزبر .

آللق [ت، س] قرمزيلق، حمرت .

آلمان [س] آلمانيالى .

آلمق [ت، مص] ال ايله طوتوب كوتور - مك، اخذ، قبض ايتمك § قبول ايتمك، تسلم ايلمك . § برابر كوتورمك § تحصيل ايتمك § ضبط ايتمك، اله كچيرمك § استيعاب ايتمك .

آتش آلمق = حدت ايتمك .

انكسار آلمق = بد دعايه مظهر اولمق .

اودونج آلمق = بورج ايتمك، استقراض .

اولچو آلمق = برشيئك مقياسنى تعيين ايتمك .

امر آلمق = تلقى ايتمك .

جواب آلمق = مجاب اولمق || قطع اميد ايتمك .

سوز آلمق = وعد آلمق .

صولوق آلمق = تنفس ايتمك § استراحت .

گوكل آلمق = برينى تطييب ايله قلباً ممنتدار ايتمك .

يول آلمق = قطع مسافه ايتمك .

قيلدن نم آلمق = هر شيدن معنا چيقارمق .

بوينك اولچيسنى آلمق = كندى مقدار واعتبارينى آكلامق، حدينى اوكرنمك .

بوينه آلمق / **اوستنه آلمق** = درعهده ايتمك، اجراسنى وعد ايتمك .

صورت آلمق = استنساخ ايتمك، عينى چيقارمق .

مسخره‌يه آلمق = استهزا ايتمك .

نظر اعتباره آلمق = اهميت ويرمك .

خيز آلمق = اوج آلمق § قوتنى صرف ايتمك، تسكين اولمق .

آلن [ت، س] باشك اوك طرفنك اوست قسمى، ناصيه، جبين § هرشيئك اوك جهتى، جبهه § يوز، وجه .

آلنى آچيق = اوتانه‌جق برايشى اولميان عفيف، ناموسلى .

آلنى آق = قباحتسز، معصوم .

آلن ترى = مشقتلى وناموسكارانه سعى وعمل، عرق جبين .

آلن دريسى / **آلن طمارى** = حيا .

آلن قاريشلامق = حصولى مستحيل اموره تشبث ايدنلره تعريض مقامنده مستعمل تعبير عاميانه‌در .

آلن يازيسى = مقدرات، قدر، قسمت .

آلنلى = واسع ناصيه‌لى || كستاخ .

آلنمق [ت، مص] اخذ وقبض اولنمق § ظنه دوشوب چابق متأثر اولمق . سوزى كندى اوستنه آلمق .

آلنغان = سويلنيلان سوزى كندينه عائد ظن ايدن انسان .

آلو [ت، س] آصلى : { آلاودر } پارلاق ومشتعل هوا، لهيب، يالين .

آلود [فا] بولاشمق معناسنه اولان (آلودن) مصدرندن مشتقدر . دائما وصف تركيبى حالنده قوللا - نيلير : خواب آلود = اويقويه طالمش، مرحمت آلود = مرحمتلى .

آلودگى = آلوده‌لك .

آلوده = بولاشمش، بولاشيق . § مستغرق .

آلورون [ج] (نباتات) بزورات نشائيه داخلنده بولنان مواد شبه زلاليه‌دن برى .

آليج [ت، س] يبانى اريك انواعندن برى .

آليش - آليم [ت، س] آلمه . § اشترا، مبايعه .

آليش ويريش = اخذ واعطا، آليم صاتم .

آليشديرمق [ت، مص] الفت ايتد - يرمك، مأنوس ايتمك .

آليشقان = آليشمش، مألوف .

آليشمق = الفت، عادت ايتمك || تأنيس ايدلمك .

آليق [ت، ص] چاليق، مجذوب .

آليقلق = مجذوبلق .

آليقومق [ت، مص] طوتمق، كيرى براقمق، تعويق وتأخير ايتمك § صاقلامق، محافظه ايتمك .

آليويرمك [ت، مص] همان آلوب كچمك § عجلةً صاتون آلمق .

آماج [فا، س] نشان تخته‌سى، هدف .

آماجگاه / **آماجگه** = هدفك بولنديغى محل .

آماده [فا، ص] حاضر، مهيا .

آمادگى = آماده‌لك .

آمال [ع، س] جمع : (امل) . اميدلر .

آمد [فا، س] كلمك معناسنه اولان (آمدن) مصدرندن مشتقدر . كليش، كلمه .

آمد ورفت = كلوب كيتمه .

آمدوشد ـ آمد شد == واروب كلمه ، ایاب وذهاب .

آمدجی } آمدی } == مجلس مخصوص وكلا باشكاتبی .

آمِرْ [ع ، ص] امر ایدیجی ، بیوریجی مأمورك مافوقی § رئیس .

آمرانه == آمره یاقیشه‌جق صورتده .

آمِرِزِشْ [فا ، س] عفو ، مغفرت.

آمرزكار == عفو و مغفرت ایدیجی == باغشلاییجی .

آمرزكاری == باغشلاییجیلق .

آمِنْ [ع،ص] یوركنده قورقو اولمیان .

آمناً == [ح] امین وصاغلام اوله‌رق ، كمال امنیتله : آمناً وسالماً .

آمَنّا [ح ، فع] (ایناندق ، تصدیق ایدرز) مقامنده ماضی نفس متكلم مع ـ الغیردر .

آموْرْتِسمانْ { Amortissement } سنه بسنه بر مقدار مبلغ تأدیه‌ایتمك صورتیله بردینك مقسطاً وتدریجاً امحاسی دیمكدر : اطفای دین § بر مدت معینه ایله عقد اولنان استقراضده رأس‌المالك سنوی تأدیه ایدیله‌جك فائضندن باشقه اطفای دین ایچون رأس‌الماله محسوباً اعطا اولنان مبلغ .

آموْز [فا] اوكرتمك معناسنه اولان (آموختن) مصدرندن مشتقدر . دائما تركیبله مستعملدر : حكمت آموز == حكمت اوكردیجی ، ادب آموز == ادب اوكره‌دیجی .

آموْنیاق [ج ، س] { Amoniaque } نشادر روحی ـ كه : برقسم آزوت اوچ قسم مولد المادن مركبدر . طیار وغایت كسكین ونفس طیقا ـ ییجی وجلده تماس ایتدكده یاقیجی برمایعدر .

آمیرال [ج ، س] { Amirale } عربجه (امیرالماء) نك محرفیدر . بحریه قوماندانی .

آمیراللق == قوماندانلق .

آمیختن [فا] قاریشمش ، قارشدیرلمش .

آمیز [فا] قاریشمق معناسنه اولان (آمیختن) مصدرندن مشتقدر . وصف تركیبی حالنده قوللانیلیر : حكمت آمیز == حكمتله قاریشیق .

آمیزش == قاریشمه ، برلشمه ، امتزاج ، ائتلاف ، معاشرت .

حسن آمیزش == حسن معاشرت .

آمین [ع ، فع] یارب قبول ایله ، قبول اولسون ، تمنیسنی شامر .

آمین خوان == آمین دیان .

آن [فا ، س] كوزللك جاذبه‌سی : حسن وآن .

آن [ع ، س] لحظه ، دم ، زمانك قابل تقسیم اولمیان جزئی .

الآن == شمدی || حالا . || (ماكنهٔ ریاضی) برقوتك برمسافه ایله حاصل ضربی .

آن عطالت == (ماكنهٔ ریاضی) برمحوراطرافنده حركت دوریه اجرا ایتمكده بولنان جملهٔ ماده‌ده هر نقطه‌نك جوهریله محوره اولان مسافه‌نك حاصل ضربی .

آناً فآناً } آن بآن } == كیتدكجه ، تدریجاً .

آنا [ت ، س] شخص آخر تولید ایدن قادین ، والده ، مادر . § محترم قادین .

آنا بابا == والدین .

سوت آنا == مرضعه .

قاین آنا == زوجیندن بهرینه نسبتله دیكرینك والده‌سی .

بیوك آنا == پدرویا والده‌نك والده‌سی .

آنا دیرك == (بحریه) « پرووا » ، « غراندی » ، « میزانه » نامیله معروف ولان وكمینك باش ، اورته ، قیچ طرفنده بر قاچ اوچ بیوك دیركدن ـ كه : بربرینه ربط ایدلمش پارچه‌دن مركبدر ـ هربرینك اك آلتنده اولوب سفینه‌یه مربوط بولنان پارچه‌سیدر .

آناج [ت ، ص] دفعاتله یاوری تولید ایدوب قارتلامش (قاز ، هندی ، وسائره) § قورناز ، اوسته ،

آناجلامق == بر ایشده مدت مدیده استخدام اولنمه نتیجه‌سی اوله‌رق قورناز ـ لشمه ، اوسته اولمه .

آناختار [ج ، س] كلید آچه‌جق معروف آلت . مفتاح § واسطهٔ حل وكشاد .

(ساعت آناختاری)

(قپو آناختاری)

(بیوك ساعت آناختاری)

(قاصه آناختاری)

(موصلق آناختاری)

(جراحلقده مستعمل برنوع آناختار)

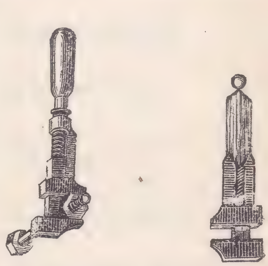
(انكلیز آناختاری)

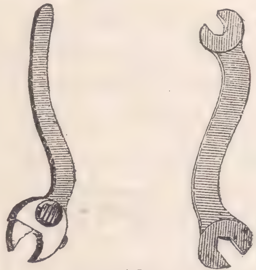
(ماكنه آناختاری)

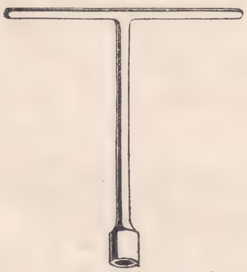
(باصارنه آناختاری)

آناصون [ج، س] رازیانهٔ رومی دنیلن قوقولی تخم معروف ـ که اتمکه وچورکه وبعض مسکراته قونیلور.

(آناصون)

آنافور [ج، س] دکزده، نهرده آقندینك یانده ویاآلتنده عکسنه اوله‌رق آقان صو . آقندی مقابلی.

آناناس [ت] اقالیم حاره‌ده یتیشن بر آغاج، که ثمره‌سی غایت لذیذ و رایحه‌دار اولدیغندن عصاره‌سندن شروب اعمال اولنور. آناناس شروبی

(آناناس)

١ — چیچك
٢ — چیچك مقطعی
٣ — چیچك میوه‌سی

آنتیقه [ج، س، ص] { Antiqu } اسکی زماندن قالمه آثاردن هیکل، سکه، و سائره § نادیده، مقبول § غریب، عجیب.

آنتیمون { Antimoine } [ج، س] اجسام بسیطه‌دن برمعدن‌درکه: قورشون ایله قاریشیق اوله‌رق طباعت حروفنك اذابه‌سنده مستعمل ورنکی: پارلاق، بیاض وکموشه مشابهدر.

آنجق [ت، د] تك، یالکز، ساده مجرد، محضا. § طاره طار، کوچ حال ایله. § لکن، فقط، اما. § تمامی تمامنه.

آنجلین [ت، د] اوقدر، اومرتبه {بونجلین کبی بوده همان حال متروکیته کلمکده‌در.}

آند [ت، س] یمین، قسم. § آداق، نذر، عهد.

آندلی == یمینلی.

آندلاشمق == بربریله یمینلشمك، عهدلشمك.

آندز ـ آندیز [ت، س] شهرکنارنده اولان چالیلق.

آندیز اوتی == شام زنجبیلی دنیلان نبات طبی.

آنِسه [ع، ص] کوزل خویلی قادین.

آنسزین [ت، د] ☛ {آکسزین}.

آنغاریه ـ آنغریه [ح، س] بلااجرت کوردیریلان ایش، سخره § اهمیت ویرمکسزین.

آنِف [و] حاله مقارن زمان ماضی.

آنفاً == آز یوقاریده، دمینجك.

آنف البیان == شمدی بیان اولنان.

آنف الذکر == شمدی ذکر اولنان.

آنك [ت، اسم اشارت] ضمیر شخصینك اوچنجیسی اولان (او) نك مضاف الیه حالی.

آنونیم [ج، ص] { Anonyme } اسمسز، اسمی بللی اولمیان.

آنونیم شرکت == کیمسه‌نك نامنه اولمیه‌رق حصه‌دارانك جمله‌سنه عائد اولان شرکت.

آو [ت، س] قره‌ده وحشی ویا مأکول حیوان ویا قوش اورمق، دکزده، کولده، نهرده بالق طوتمق. § اله کچن شی، طعمه، غنیمت.

آو کوپکی == زاغار و تازی کبی آو اولامغه آلیشیق کوپك.

آوهواسی == پوصلق، قارلی هوا.

آوجی == شکار ایله مشغول اولان.

آواداناق [ت، س] صنعتکارك آلات وادواتی، اکثریله مرانغوز طاقمی.

آواره [فا، ص] سرسری، بوش کزن.

آوارا ایتمك == (بحریه) ساحلدن و یا اسکله‌دن آچمق.

آواردلك == سرسریلك، عطالت.

آواریه [ج، س] { Avarie } (حقوق) تهلکه‌یه اوغرایان کمی وحموله‌سنه مترتب خسار وبوبابده وقوعبولان مصارف.

آواز [فا، س] سس، صدا § ندا جنس وشهرت.

آوازه == شدتلی سس.

آواناق [ت، ص] چابوق آلدانیر، آلیق، صافدرون.

آووتمق [ت، مص] اکلندیروب اویالامق، § تأخیر وتعویق ایله آلداتمق § اغفال ایتمك § صاومق.

آوچ [ت، س] ال آیاسیله پارمقلرك ایچی مجموعی، کف، مشت § آوجك استیعاب ایتدیکی مقدار.

آوچ آوچ == بول بول.

آوچ آچمق == دیلنمك، تسأل.

آوجنی یالامق == محروم قالمق.

الده آوجده اولمامق == ضرورت، فقر.

بر آوچ == براز شی.

آوچلامق == آوچك ایچنه آلمق، قاورامق § قاپمق.

آور [فا] کتیرمك معناسنه اولان (آوردن) مصدرندن امر حاضر اولوب ترکیبله قوللانیلیر: جنك آور == جسور، جری. پیام آور == خبر کتیریجی، تعب آور == یورغونلق ویریجی.

آورده == کتیرلمش.

« آوردهٔ آغوش ایده‌بیلسه‌م کمر آسا »

آوورت ـ آورد [ت، س] یناغك بوش یری.

آوورت ایتمك == تکبر، انفعال کوسترمك.

آوروپا [ج] لغتچهٔ اعلامده (اوروپا) اسمنه مراجعت بیوریله.

آوستراليا [ج] لغتچهٔ اعلامده (اوستراليا) اسمنه مراجعت بیوریله.

آوغین [ت، س] دیوار دیبنده صو کچمکه مخصوص دلیك.

آولاق [ت، ص] آو محلی، نخجیرکاه.

آولامق [ت، مص] صید وشکار ایتمك، اصطیاد.

آولانمق == آو ایدلمك || آو ایتمك، صید و شکار ایلمك.

آونك [فا' س] باش آشاغی صارقانشی، هونك § ایپه کچیرلمش اصق: انجیر، کستانه، اوزوم : انجیر آونکی، اوزوم آونکی .

آووقات {Advocatus}={Avocat} دعوی وکیلی، طرفین مخاصمیندن بریتك نامنه حضور محکمه‌ده دعوی اقامه‌سنه حائز وکالت اولان ذات § چکه‌لی، جربزه‌لی.

آووقاتلق = دعوی وکیلنك حال وصفت وصنعتی .

آویخته [فا' ص] (آویختن) مصدرندن مشتقدر، آصلمش، اصیلاق .

آویز [فا' ص] (آویختن) مصدرندن مشتقدر. ترکیبله قوللانیلور آصیلان

دل آویز = کوکل جذب ایدن، کوکلك مربوط بولندیغی محل .

آویزه [فا' س] بللوردن معمول شمعدانلری حاوی اولان آصق، طاواندن آصیلی لامبه و موم .

(آویزه)

آه بتون ابنای بشر آراسنده مشترك اولان بولفظ یأس، امید، ندامت، تحسر وقتلرنده ایراد اولنور بر اداتدر.

آها [ت' د] ها : ایشته، آل .

آهار [فا] کاغدی مجلا ایتمك ایچون سوریلان مایع که : اکثریا نشاسته، شاب، یومورطه آقندن مرکبدر .

آهسته = یاواش، غیر، عجله‌سزلك . تیز، مقابلی .

آهستگی = آهسته‌لك .

آهسته آهسته = یواش یواش .

آهن [فا' ص] دمیر (تیمور) حدید.

آهن‌ربا [فا] مقناطیس .

آهنك [فا' س] مقصد، نیت § دوزن، اصوات اره‌سنده توافق ؛ مقام § چالغی طاقمنك اجرا ایتدیکی تقسیم پیشروی § چالغی، اکلنجه، § اصوات § الوان و سائره‌سنده موافقت.

آهنی - آهنین [فا' ص] دمیردن معمول، دمیره متعلق § قاتی، سرت .

پنجهٔ آهنین = کوجلی قوتلی، زورلی .

صفوف آهنین = مسلح عسکر صفلری .

عفریت آهنین = شمندوفردن کنایه‌در.

کشتیٔ آهنین = زرهلی .

آهنین جان = قوتلی، طیانقلی .

آهنین دل = دمیر یورکلی .

آهو [فا' س] جیلان، غزال : § دلبر، محبوب .

آهوی فلك = کونش .

چشم آهو = ایری وکوزل یوزلی .

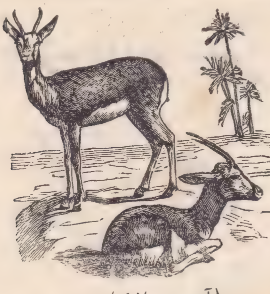

(آهو - جیلان) .

آهوان [فا] جمع : (آهو) . جیلانلر .

آهوانه = آهوجه، آهوجه‌سنه .

آهودودو [ت' س] قرمزی اغاج چیلکی .

آی [ت' د] ادات حیرت و تحاشی § ادات تأثر § ادات ندا .

آی [ت' س] پیك آرض، قمر، ماه § قمرك کرهٔ ارض اطرافنده بردور کامل اجرا ایتمسی مدتی : شهور قمریه § شکل هلالی .

آی باشی = آیك برنجی کونی .

آی آیدینلغی ویا آی ایشیغی = مهتاب.

آی دده = اوفاق چوجقلرك قمره ویردکلری اسم .

آی چیچکی = چیچکلری کونشه دوغری دونن اوزون صاپلی معروف نباتکه بوکا (کون چیچکی) دخی دینور .

آی طوتلمق = خسوف .

اوچ آیلر = رجب شریف، شعبان معظم، رمضان مبارك .

آی پارچه‌سی = پك کوزل چهره، شخص.

آیا [ت' س] پارمقلر داخل اولمقسزین الك وبا آیاغك ایچ یوزی : کدی آیاسی، کوپك آیاسی = برنوع نبات .

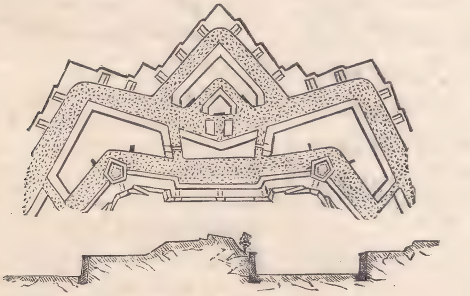

(آی طابیه)

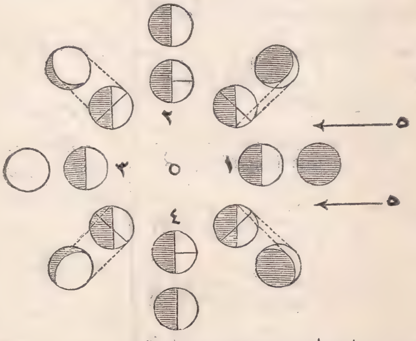

۱ — محاق یاخود اجتماع — ۲ تربیع اول ۳ — بدر،
٤ — تربیع ثانی ٥ — کونشك استقامتی.

آی طابیه = استحکامات جسیمه وخفیفه‌دن شکلده کوستریلان اوضاع واشکالده‌کی طابیه‌لره دینور .

(آی چیچکی)

١ — مرکزده‌کی چیچك .
٢ — اطرافده‌کی چیچك .
٣ — میوه‌سی .
٤ — دانه‌سی .

آیا [فا] ☞ { عجبا } .

آیات [ع، س] جم : (آیت) آیتلر، نشانه‌لر .

آیارمق - آیارتمق [ت، مص] دوغری یولدن آزدیرمق § بر-ینك معیتنده‌کی آشچی ویا اوشاغی اطماع ایله کندی یانته آلمق .

آیارتلمق = قاندیریلوب آزدیرلمق، صاپدیرلمق .

آیاز [ت،س] قیشین آچیق هوالی، مهتابلی کیجه‌لرده حکم سورن قوری صوغوق § قیشین هوانك بلوطدن عاری اولمسی .

آیازلانمق = آیازده اوشوتمك .

آیازلامق = آیازده اوشومك § بیهوده بکله‌مك .

آیاق [ت] انسان وحیوانك یورومسنه خادم عضو، رحل، قدم، پای، § بعض اثاث بیتیه‌نك باصامغی، قاعده‌سی .

آیاق آلتی = ممر، ازدحامگاه، غلبه‌لك .

آیاق باغی = مانع، انکل .

آیاق پاردیسی = جعلی کورلتی .

آیاق تری = اجرت قدمیه .

آیاق طاقمی = اسافل ناس .

آیاق قابی = چورابدن ماعدا آیاغه کییله‌جك شی - که : انواع مختلفه‌سی واردر .

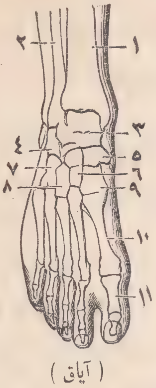

(آیاق)

١ — عظم قصبه .
٢ — عظم شظیه .
٣ — عظم کعب [طوپوق کمیکی]
٤ — عظم عقب [اوکجه]
٥ — عظم زورقی .
٦ — برنجی عظم مخروطی الشکل .
٧ — ایکنجی عظم « «
٨ — اوچنجی عظم « «
٩ — عظم نردی .
١٠ — عظم مشط القدم .
١١ — عظم السلام .

آیاق یولی = خلا، ممشا .

ساج آیاغی = ساج و تنجره آلتنه قونمغه مخصوص اوچ آیاقلی دمیر آلت .

آیت - آیة [ع] علامت، نشانه، اثر، اماره .

آیدین [ت] روشن، ضیادار § آچیق، آشکار .

کوزیکز آیدین = تبریك ایدرم — دیمکدر .

آیدینلق = آی ایشیغی، مهتاب § روشنائی § ضیادار، منور محل، (قرانلغك ضدی)

آیران [ت] یاییقده دوکیلوب یاغی آلنمش قازه‌ئینی حاوی مایع، صولی یغورت .

آیرانلغی شیشمك = کبرلنمك، بیترلانمق .

آیرمق [ت] تفریق وافراز § بولمك، تقسیم ایتمك § سچمك § انفکاك ایتدیرمك .

آیرلمق = تفریق اولنمق § جدا دوشمك § بولنمك، تقسیم اولنمق § سچلمك § آره‌لری فصل اولنمق § انفصال، انفکاك .

آیرتلامق = تفریق و تمییز ایتمك § سچمك، انتخاب ایتمك .

پرنجك طاشنی آیرتلامق = مشکل ایشك ایچندن چیقمق .

آیری [ت] بشقه، غیری § مستقل، کندی باشنه § منفصل، آره‌لقلی، منقطع .

آیری آیری = باشقه باشقه .

آیریلق = فرقت، مفارقت، هجران .

آیریق [ت، س] چایر اوتی انواعندن بر نبات .

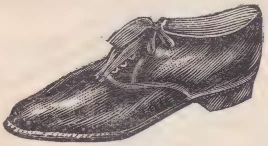

(قوندره)

(بوطین)

(قادین اسقارپینی)

(بوط)

(چیزمه)

(اسقارپین)

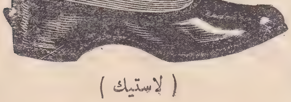

(لاستیك)

آيغير [ت، س] اركك آت، طاغزلق آت.

دڭز آيغيرى = (Hippopotame) آفريقا نهرلرينك كنارنده بولنوب هم قره‌ده همده صوده يشايان عظيم الجثه بر حيوان، فرس الماء، جاموس بحرى.

آيقلامق [ت] (آيرتلامق) ك غلطى ايسه‌ده لسانمزده بوكلمه‌صحيحنه غلبه چالمشدر.

آييق [ت، ص] كنديسنه كلمش، عقلى باشنده.

آيلاق [ت، ص] ايشده اولميان، بوش كزن.

آيلاقجى = بوشده اولوب موقت ايشلرده استخدام ايديلن، كونده‌لكجى، رنجبر.

آيلق [ت، س] شهريه، ماهيانه، معاش § آيده بر آلنان مخصصات.

آيلقلى = آيده بركره اجرت آلان.

آيلمق = سكردن قورتلمق § عقلى باشنه كلمك.

آينده [فا، ص] كايجى، كلن، كيدن.

خوش آينده = كايشى كوزل.

آيوا [ت، س] المادن بيوك، صارى رنكلى و آغزى بوروشدريجى، مايخوشجه ميوه‌كه رچل، وطاتليسى اولور.

آيوا تويى = آنا تويى، اوبار.

آيين [فا، س] رسم، عادت.

شهر آيين = شنلك، دونما، سرور.

آينه - آيينه [فا، س] كوزكو، مرآت، معروف لوحهٔ صافكه: كنديسنده عكوس صور كوريلور.

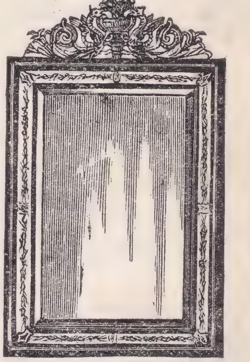

(آيينه)

آيينهٔ اسكندر = ارسطو طرفندن ياپيلوب اسكندريه‌ده يوكسك بر محله وضع اولنديغى روايت ايديلن مشهور آيينه‌كه: كويا اسكندر رومى بونك ايچنه باقه‌رق يوز ميل اوزاقدن كلن اعداسنى كورور ايمش.

آيينه‌دار | **آينه‌دار** = آينه طوتان، بربر.

آيى [ت، س] دب، خرس دنيلان معروف بيوك و تربيه‌يه مستعد حيوان.

آيى باليغى = حيوانات بحريه‌دن برى، [بالغه‌ده باق].

آيى پنجه‌سى = كف الدب.

آيى قولاغى = شقايق.

همزهٔ مفتوحه

أَئِمَّه [ع، س] جمع: امام.

ائمهٔ اربعه = (تر) مذاهب اربعه امامرى [ابو حنيفه، شافعى، مالك بن انس، احمد بن حنبل حضرتلرى].

أَبْ [ع، س] بابا، پدر، والد.

اب مشفق = شفقتلى پدر. || خليفهٔ اسلام حضرتلرى.

لاب = بر بابادن.

أَبابِيلْ [ع، س] طاغ قيرلانغجى دنيلان قوش. [بو كلمه جمع بى مفرددر]

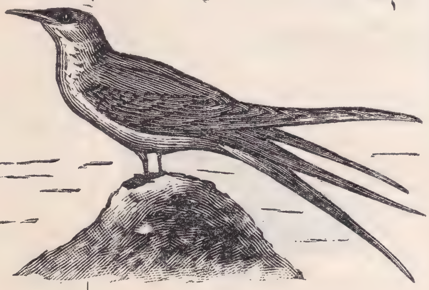

(آبابيل)

أَباطِيل [ع، ص] جمع: (ابطوله) بيهوده شيلر. [مفردى غير مستعملدر.]

أَباعِدْ [ع، ص] جمع: [ابعد] اوزاقدن خصم اولانلر: اقارب و اباعد:

اباً عن جدٍ = بابادن، ودده‌دن.

أَبالِسَه [ع] و:

أَبالِيس [ع، س] جمع: [ابلس] شيطانلر.

أَبْتَر [ع، ص] قويروقسز، قويروغى كسيك، ذريتى قالميان، فائده‌سز: امر ابتر.

أَبْجَد [ع] حروف هجاء عربيه‌يى جامع اولمق اوزره ترتيب ايديلن الفاظ معروفه‌نك برنجيسيدر:

الفاظ مذكوره شونلردر:

ابجد، هوز، حطى، كلمن، سعفص، قرشت، ثخذ، ضظغلاً در.

سريانى، عبرانى لسانلريله السنهٔ ساميهٔ سائره‌نك كافه‌سنده حتى لاتين ويونان لسانلرنده بيله حروف هجا ترتيباتى - پك جزئى بر اختلافدن صرف نظر - همان (ابجد) حروفنك ترتيباتنه موافقدر.

ابجد حسابى = الفاظ مسروده‌يى تشكيل ايدن حروفاتك منظوم تاريخلرده مستعمل كميت رياضيه‌سى.

ا ، ء	١	ك	١٠	ش	٣٠٠
ب	٢	ل	٣٠	ت	٤٠٠
ج	٣	م	٣٠	ث	٥٠٠
د	٤	ن	٤٠	خ	٦٠٠
ه	٥	س	٦٠	ذ	٧٠٠
و	٦	ع	٧٠	ض	٨٠٠
ز	٧	ف	٨٠	ظ	٩٠٠
ح	٨	ص	٩٠	غ	١٠٠٠
ط	٩	ق	١٠٠		
ى	١٠	ر	٢٠٠		

ابجد خوان = هنوز ابجد اوقويان، اوقومغه يكى باشلايان.

أَبْحاث [ع، س] جمع: (بحث). بحثلر.

أَبْحار [ع، س] جمع: (بحر)، بحرلر، دڭزلر.

أَبْخَر [ع، ص] اغزى فنا قوقان آدم.

أَبْخِرَه [ع، س] جمع: (بخار): ابخرهٔ متكاثفه.

أَبْخَلْ [ع، ص] دها الك، پك خسيس.

أَبَدْ [ع، ص] مستقبلده معتبر صوكى اولميان ازمنه. (ازل)ك ضدى.

الى الابد = الى غير النهايه.

ابد الآباد = هيچ بر وقت، اصلا.

من الازل الى الابد = ماضى و مستقبلده ابتدا وانتهاسى غير متصور ازمنه.

ابداً - ابدا = اصلا، هيچ بر وقت.

أَبْدال [ع، ص] علائق كونيه‌دن آزاده آدم. [ابدال ه باق]

أَبْدان [ع] جمع: (بدن).

اَبْدَعْ [ع ، ص] دها ، پك بديع ، كوزل ، احسن .

اَبَدِىّ [ع ، ص] ابده منسوب ، زوالسز .

ابدى الخفاء = (قوزموغرافيا) بر موقعك دائما افقى تحتنده بولنه‌رق وموقعندن اصلا رؤيت اولنميان كواكب .
§ اصطلاحات صوفيه‌جه قصور واقعى حسبيله سالكك مرتبه‌سندن سقوطى .

ابدى الظهور = (قوزموغرافيا) برمحلك افقنه نظراً اصلا غروب ايتميان كواكب .

ابدياً = ابدى اوله‌رق ، ابدى اولمق اوزره ، الى الابد .

اَبَدِيَّتْ [ع] ابديلك ، جاودانى .

اَبْرْ [فا] بولوط ، سحاب ، ابر بهار .

اَبْرَارْ [ع] (بر) ك جمعى . اصحاب حميت وفضيلت ، ارباب خيرات وحسنات كريم اولانلر .

شش ابرار = ابوبكر ، عمر ، عثمان ، على ، حسن ، حسين رضى الله تعالى عنهم حضراتى . ابرار امت .

اَبْرَدْ [ع] پك ، دها صغوق . مقامه مناسب اولميان سوز .

اَبْرَشْ [ع] لون اصليسنه مخالف اوله‌رق آلاجه بنكلرى اولان سيسلى آت {لسان عوامده (آبراش) دنيلور .}

اَبْرَصْ [ع] (برص) علتنه اوغرايان ، وجودنده يرير بياض لكه‌لر پيدا اولان آدم .

اَبْرُو [فا] قاش ، حاجب عين § جزء ودفتر قابى ياپمق ايچون قوللانيلان رنكلى ويا خاره‌لى كاغد .

اَبْروان [فا] جم (ابرو) .

ابرولامق [ت] مرمر كبى خاره‌لى وطمارلى اوله‌رق بوياممق .

اَبْرِيشَم [فا] بوكلمش ايپك . [تركجه‌ده همزه‌نك و شينك كسريله مستعملدر .]

اَبْصَارْ [ع] جم : (بصر) : فاعتبروا يا اولى الابصار .

اَبْطَالْ [ع] (بطال) ك جمعى . جنكجى ، شجيع .

اَبْعَادْ [ع] جم : (بعد) . مسافه‌لر .

ابعاد اربعه = (رياضيه) عصر حاضر مشاهير رياضيونندن بعضلرينك : « بر جسمك تبديل مكان ايتمسيله زوايا واضلاعى بيننده‌كى مناسباتك ثابت قاله‌بيه‌جكندن » بحثله (ابعاد ثلثه) يه علاوةً تصور ايتدكلرى دردنجى بر بعد نظرى .

ابعاد ثلثه = (هندسه) اوچ بعد ؛ اكليلك ، اوزونلق ودرينلك ، عرض ، طول ، ارتفاعك هيئت مجموعه‌سى .

اَبْعَدْ [ع] زياده بعيد ، پك اوزاق .

اَبْغَضْ [ع] پك زياده بغض ايديلان ، سويلميان .

اَبْكَارْ [ع] جم : (بكر) : ابكار افكار .

اَبْكَمْ [ع] ديلسز .

ابكميت = ديلسزلك .

اَبْلَجْ [ع] آچيق قاشلى .

اَبْلَغْ [ع] دها ، پك ، زياده بليغ . § حد كماله زياده‌سيله ياقين .

اَبْلَقْ [ع] كوستريشلى آت .

ابلقسوار = كوستريشلى آته بينمش ، شهسوار .

اَبْلَه [ع] احمق ، صافدرون ، بون .

ابلهانه = بونجه‌سنه ، احمقجه‌سنه .

ابلهفريب = بون آلداديجى ، احمق آلداتان .

ابلهفريبانه = ابلهفريبه ياقيشير يولده .

ابلهيت = ابلهلك ، احمقلق .

اَبْنَاءْ [ع] (ابن) ك جمعى . ابناى جنس .

اَبْنِيَه [ع] جم : (بنا) ابنيهٔ مرتفعه .

اَبُو [ع] (اب) اسمنك حالت رفعى اولوب كنيه‌لرده بولنور :

ابوالبشر = حضرت آدم (ع م) .

ابوالبطحا = حضرت فخر كائنات (صلعم) .

ابوتراب = حضرت على كرم الله وجهه .

ابوحنيفه = امام اعظم (رضى الله عنه) .

ابوالذهب = آلتونى چوق ، زنكين آدم .

ابوجهل قارپوزى = غريبه حنظل دنيلان صارى رنكلى معروف آجى ميوه .

(ابوجهل قارپوزى)
١ — مالابار جنسى .
٢ — ياصى وچيزكيلى جنسى .
٣ — ايكى رنكليسى .
٤ — آرمودى وچيزكيلى جنسى .
٥ — يومرولو جنسى .

اَبْوَابْ [ع] جم : (باب) . قاپولر . دور ابواب .

اَبَوَيْن [ع] آنا ، بابا ، والدين .

اَبَه [ت] طوغورتمق صنعتنى اجرا ايدن قادين وياطبيب ، مولد ، قابله .

سوز ابه‌سى = چوق سويليان ، چوق سوز بيلن .

ابه چيلدر = چوجقلرك قوشه‌ارق اوينادقلرى معروف اويون .

ابه‌لك = ابه صنعتى ، خدمتى ‖ ابه‌اولمه .

ابه قوشاغى = علائم سما .

ابه كومه‌جى = خبازيه فصيله‌سنه منسوب ومادهٔ لعابيه‌سى كثير بر نبات مليندر . خباز .

اَبْهَرْ [ع] دها ، پك پارلاق : نور ابهر § قلبك صول بطيننندن تميز قانى آلوب انسجه‌يه سوق ايدن انا طمار :

شريان ابهر ☚ (شريان) .

اَبِى [ع] (اب) اسمنك حالت جرده آلديغى صورت اولوب كنيه‌لرده بولنور .

اَبْيَاتْ [ع] ايكى مصرعدن مركب نظم معناسنه اولان (بيت) ك جمعى .

أَبْيَضْ [ع' ص] آق ، بياض .

موت ابيض = فجاءةً وفات .

(ابه كومجى)

أَپْ [ت] همزهٔ مفتوحه ايله باشليان صفتلرك اولنه داخل اولوب تأكيد ومبالغه بيان ايدر : اپ ابى .

أَپْسِمْ [ت] ديلسز كبى صامت اولان .

اپسم اولمق = ديلى طوتلمق .

اپسم ايتمك = صوصديرمق، اسكات. حبط ايتمك .

اپوُلت [ج] {Epaulette} اوموزلق، اركان وامرا وضابطان عسكريه‌نك رتبه‌لرينه كوره ايام رسميه ومخصوصه‌ده اوموزلرينه طاقدقلرى صيرمه‌لى ويا ايپكلى علامت .

(اپولت)

اپولت كوپريسى = اپولى طوتمق ايچون سترەنك اوموزيله ياقه‌سى آره‌سنده‌كى صيرمه‌لى كوپريجك .

أَتْ [ت] لحم ، كوشت ، بدن حيوانده كميكلرى اورتن واوزرى درى ايله اورتولى اولان ماده § حيوان وميوه‌نك اكله صالح اولان قسمى .

ات بكى = كوچك ممه صورتنده طبيعى اوله‌رق حاصل اولان قباريجق . (بن)

ات بازارى = ات صاتيلان محل .

ات تخته‌سى = اوزرنده ات قييلان قالين تخته .

ات صويى = اتك قايناديله‌رق وياتعصير ايديله‌رك چيقاريلان عصارهٔ مغذيه‌سى .

ات كسيمى = بيوك پرهيزدن اول نصارانك ات يدكلرى كونلر، قارناوال موسمى.

ات لقمه‌سى = ات طعامى .

ات ميدانى = وقتيله عسكر افرادينه لحم توزيع اولنديغى ميدان، كه اقسراى جوارنده‌در.

اتنه طوُلغوُن = ملحمجه، سميز، بالق اتلى .

أَتابَكْ [ت] [لغتجهٔ اعلامه باق] .

أَتامين [ج' س] (نبات) برچيچكك عضو تذكيرينى احداث ايدن (وريقات) ه دينور .

أَتْباع [ع' س] جمع : (تبع)§ برآدمك خدمتكارلرى § پيرو، شاكرد .

اتباع ابو حنيفه = امام يوسف، امام محمد، امام زفر. رحمهم الله تعالى حضراتى .

أَتَرْ [ج] {Ether} لقمان روحى § مائل طيران برمايع ، اسپرتونك بر حامضله معامله‌سندن استحصال اولنان روح.

أَتْراب [ع' س] لسانمزده غير مستعمل اولان (ترب) ك جمعى. اقران، همسن اولانلر .

بين الاتراب = بين الاقران .

أَتْراكْ [ع] جمع : [ترك] .

أَتْرِبَه [ع' س] جمع : [تراب] .

أَتْقى [ع' س] زياده تقى، پك زاهد، اك صالح .

أَتْقِيا [ع' ص] جمع : (تقى) .

أَتَكْ [ت' س] البسه‌نك بلدن آشاغى صارقان قسمى ، دامن ، ذيل .

اتك اتك = بول بول .

اتك بزى = چوجق قونداغنك بلدن آشاغى كان قسمى .

اتك بلده = حاضر، مهيا. دامن درميان.

اتك چكمك = قاريشمامق .

اتكنه ياپشمق = اصرارله طلب ايتمك .

اتك طوتوشمق = تلاشه دوشمك .

اتكلك = قادينلرك كيدكلرى بر نوع فستان ، بلدن آشاغى لباس .

اتكله‌مك = اتكنى اوپمك || اتكنى اوپمكه چاليشمق .

چادر اتكى = چادرك آشاغى صارقان قسمى .

طاغ اتكى = طاغك اووه‌يه يتدشك قسمى، دامن كوه ، ذيل جبل .

أَتَمْ [ع'ص] پك تام ، قصورى اولميان .

أَتْمَكْ [ت'س] بوغدى ، آرپه ، چاودار ومصر بغدايى اونلرى ايصلاديله‌رق خمير حالنه كتيرلدكدن صوكره فرونده پيشيريلن غدا ، خبز ، نان . [اصلى آتشه كوستروب پيشيرمك معناسنه وله‌رق (اوتمك) در.] § يمك، طعام § كچينه‌جك، معيشت .

اتمك اوفاغى = اتمك قيرنتيسى .

اتمك ايچى = اتمكك اك يومشاق يرى.

اتمكجى = اتمك ياپان ويا صاتان .

اتمك طاتليسى = ياغده قيزارتلمش وطاتلى‌يه باتيرلمش اتمك پارچه‌سى .

اتمك ديلمى = اتمكك صورت مخصوصه‌ده كسلمش پارچه‌سى .

برديلم اتمك = بر پارچه اتمك .

اتمكنى چيقارمق = چاليشمق .

اتمكى ديزنده = نعمت ناشناس آدم.

اتمكنه ياغ سوُرلمك = آرزوسنه مع‌زياده نائل اولمق .

اتمك قطائفى = صاج اوزرنده برطرفى قيزارتلمش صفحه حالنده خمير .

اتمكلك = اتمك پاره‌سى .

اتمكنى طاشدن چيقارمق = الندن هردرلو ايش كلمك ، بجركلى اولمق .

أَثاثْ [ع'س] اواشياسى ، دوشمه ، مفروشات . اثاث بيت . [مفرد وجمعى مساويدر .]

أَثَرْ [ع] برشيئك وارلغنه دلالت ايدن، نشان ، علامت ، ايز § برذاتك محصول مساعيسى؛ تأليف، اختراع، تصنيع، اعمال § تأليف اولنمش كتاب ، § فعل ، عمل ، ايش § نتيجه § خبر، حديث § بقيه § تأثير .

أَثْقال [ع] (ثقيل) ك جمعى. آغير شيلر ، اشيا ، آغيرلق .

احمال واثقال = آغير يوكلر ، مالزمهٔ جسيمهٔ منقوله .

جر اثقال = علم ما كينه‌نك اك مهم

قسمنی، شعبه‌سنی تشکیل ایدن برفن مخصوص.

أَثْقَلْ [ع،ص] پك ثقیل ، پك آغیر . § سوزی صحبتی چکلمز کیمسه .

اَثْمَارْ [ع،س] جـ : [ثمر] .

اثمار بسیطه == (نباتات) یالکز بر چیچکدن حاصل اولان میوه‌لر .

اثمار قلویه == (نباتات) غلافی ثمری غایت اینجه اولوب بذره یاپیشق اولان میوه‌لر (بغدای ، آرپه ، یولاف کبی)

اثمار مرکبه == (نباتات) متعدد چیچکلردن حاصل اولان میوه‌لر .

اُثْمَانْ [ع،س] جـ : [ثمن] .

اَثْنَاءْ [ع،س] لسانمزده غیر مستعمل اولان (ثنی) نك جمعی . زمان ، حین هنگام ، آره ، آره‌لق .

اَثْنِيَه [ع،ص] جـ : [ثناء]

اَثْوَابْ ع،س] جـ : [ثوب] .

اثوابجی == [فا] اثواب ، لباس صاتان آدم .

اثوابلق == [ت] البسه إعمالنه یارایا قماش .

اَثِيرْ [ج،س] کائناتی طولدیروب کافهٔ اجسامه نفوذ ایتدیکی ، ضیا وحرارتك انتشارینه واسطه اولدیغی ظن وقبول ایدیلان - مجهول الماهیه - سیال رقیق .

اَثِيمْ [ع،ص] کنهکار . [مهجوردر .]

اَجَانِبْ [ع،س] ترکجه‌ده غیر مستعمل اولان (اجنب) ك جمعی . اجنبیلر ، بیانجی آدملر . § بر مملکته مسافرت ، زیارت ، تجارت قصدیله ممالك سائره‌دن کلمش اولانلر .

اَجْدَادْ [ع،س] جـ : [جد] .

اَجْرْ [ع] برایش ، خدمت مقابلنده ویریلان شی § مکافات اخرویه ، ثواب .

اجر مثل == (فقه) برایش ایچون بی غرض اهل وقوف طرفندن تقدیر ایدیلان اجرت .

اجر مسمی == (فقه) مقاوله ویازارلقله تعیین ایدلمش اجرت .

اَجْرَامْ [ع، س] (جرم) ك جمعی اولان بوکلمه اساساً اجسامه ، غیرذی روحه موضوع ومخصوص ایسه‌ده الیوم لسان اصطلاحده (اجرام سماویه) تقدیرنده‌در .

اجرام سماویه == (قوزموغرافیا) بالجمله کواکب .

اجرام فلکیه == (قوزموغرافیا) قدمای هیئت شناسانك تولنجه سمانك افلاکه منقسم اولدیغنه نظراً اجرام سماویه‌یه ویریلان اسم .

اجربه == (طب) (جراب) ك جمعی . قبارجقلر ، کیسه‌جکلر .

اجربهٔ شعریه == (طب) قیل کوکلرنده بولنوب آنلری بسلیان قبارجقلر ، حو - یصله‌لر .

اَجْزَاءْ [ع،س] جـ : [جزء] § ادویه‌ده مستعمل مواد مختلفه § جلدلنمه‌مش کتاب § اشتعال خاصه‌سنی حائز مادهٔ کیمیویه .

اجزاء اصلیه == (ریاضیه) برعددی تشکیل ایدن مضروباتدن هر بری : مثلا : ٢×٣×٤=٢٤ [اشته بو (٢، ٣، ٤) عددلری (٢٤) عددینك اجزاسیدر] .

اجزاء رقیقه == (حکمت) ضیاء وحرارتك انتشارینی ایضاح ایچون وقتیله اجسام مضیئه طرفندن — خط مستقیم اوزره — نشر ایدلدیکی فرض وقبول اولنان اجزای صغیره‌یه دینوردی .

اجزاء فردیه == (حکمت) برجسمك — خواص حکمیه وکیمیویه‌سیله متصف بولنه‌بیلن — اك کچوك جزءلری .

اجزاء طبیه == حیوانی، نباتی، معدنی، کیمیوی مواد .

اجزالی == کبریت ، قاپسول کبی مواد مشتعله .

اجزاجی == ادویه واجزای طبیه یاپان وصاتان آدم ، معالجات ترتیب ایدن صنعتکار ، اسپنچار .

اجزاجیلق == اجزاء طبیه وادویه اعمال وفروختی صنعتی ، فن اسپنچاری (فن صیدلانی).

اجزاخانه == اجزاجی دکانی ، اجزاء طبیه‌نك اعمال وفروخت اولندیغی محل .

اجزاءالشعر == شعرك ترکب ایتدیکی شوسکز شی : (فاعلن) ، (فعولن) ، (مفاعیلن) ، (مستفعل)، (فاعلاتن) ، (مفاعلتن) ، (مفعولاتن)، (متفاعلن).

اَجْسَادْ [ع،س] جـ : [جسد] .

اَجْسَامْ [ع،س] جـ : [جسم] .

اَجْفَانْ [ع،س] جـ : [جفن] . کوز اویوقلری .

اَجْلْ [ع،س] سبب . ترکجه‌ده (دن) ، ویاخود عربی (ل) حرفلریله قوللانیلیر : اواجلدن == اوسببدن .

لاجل المعاینه == معاینه ایچون .

اَجَلْ [ع،س] مدت عمرك صوکی ، حیاتك صوك دمی . انسانك مقدر اولان وقت وفاتی § وعده ، مهل .

اجل موعود == اجل مسمی .

اَجَلّْ [ع،ص] دها ، پك جلیل : انسان اجل مخلوقاتدر .

اَجْلَافْ [ع،ص] جـ : (جلف) . بالدیری چپلاق مقوله‌سی . اشخاص عادیه . اسافل .

اَجِلَّه [ع،ص] جلیل ، عالی اولانلر. اجلهٔ اطبا ، اجلهٔ ادبا .

اَجْمَعِينْ [ع،ص] جـ . جمله‌سی ، کافه . باجمعهم == جمله‌سی . رضی الله تعالی عنهم اجمعین == جناب حق جمله‌سنه رحمت بیورسون .

اَجْمَلْ [ع،ص] دها ، پك کوزل .

اَجْنَادْ [ع،س] جـ : [جند] .

اَجْنَاسْ [ع،س] جـ : (جنس) .

اَجْنَبِی [ع،ص] یبانجی، بیکانه آدم § یبانجی قومدن اولان . [اساساً اجانب کلمه‌سی (اجنبی) نك دکل (اجنب) ك جمعی ایسه‌ده (اجنب) غیر مستعمل اولدیغندن (اجانب) کلمه‌سی (اجنبی) نك جمعی اولمق اوزره تلقی ایدلمکده‌در .]

اجنبیت / **اجنبیلك** == یبانجیلق .

اَجْنِحَه [ع] جـ : (جناح) قنادلر .

اَجِنَّه [ع،س] جـ : (جنین) .

اَجِنّی [ع،س] جن طائفه‌سندن اولان.

اَجْوِبَه [ع،س] جـ : [جواب]: اجوبهٔ مسکته .

اَجْوَدْ [ع،ص] زیاده ایی اولان ، بهترین . § جوامرد ، سخی .

اَجْوَفْ [ع،ص] ایچی بوش ، قوف . § جاهل واحمق § عن الفعلی معتل اولان کلمه : (قال) ،

(باع) كبى .

أَجْهَل [ع'ص] پك زياده جاهل .

أَجْياد [ع'س] جـ : [جيد] . بويونلر .

أَجْياف [ع'س] جـ : [جيفه] .

أَجْيال [ع] جـ : [جيل] صويلر ، صنوف ناس : اجيال عرب = طوائف عرب .

أَجير [ع'ص] (فقه) نفسنى كرايه ويرن، اجرتله طوتيلان آدم، كونده‌لكجى .

اجير خاص = [ع] يالكز مستأجره ايشلمك اوزره طوتيلان اجير . [آيلقلى خدمتجى كبى] .

اجير مشترك = مستأجردن بشقه‌سى ايچونده ايشليان كيمسه . [صباغ كبى] .

أَحاديث [ع'س] فخر كائنات صلى الله تعالى عليه وسلم افندمز حضرتلرينك قول شريفلرى معناسنه اولان [حديث] ك جمعى : احاديث شريفه .

أَحاسِن [ع'س] جـ : [حسن] .

أَحَبّ [ع'ص] پك سوكيلى .

أَحِبّاء [ع'س] جـ : [حبيب] . دوستلر .

أَحْبار [ع'ص] جـ : [حبر] . عالم كيمسه‌لر : احبار يهود .

أَحْجار [ع'س] جـ : [حجر] . طاشلر .

احجار ضاله ويا رضام سياره = (طبقات) بولندقلرى محل ايله – تركيب وسائر خصوصاتده هيچ برمناسبت ومشابهتى اولميان وبعض واسع اووه‌لرك اورته‌سنده بولنان جسيم طاشلره اطلاق اولنوركه : بونلرك جموديه‌لر واسطه‌سيله اورالره نقل ايدلدكلرى ثابت اولمشدر .

أَحَد [ع] بر ، يك : [بولفظله انجق جناب حق وصفلنور .]

احديت = اللهك برلكى .

يوم الاحد = بازار كونى .

أَحَدّ [ع'س] پك كسكين : احد سيوف .

أَحْداق [ع'س] جـ : [حدقه] .

أَحْدَب [ع'ص] قانبور . آرقه‌سى فرلايوب صدرى وبطنى ايچرى كيرن .

احدبيت = احدبلك ، قانبورلق .

أَحْرار [ع] جـ : [حر] .

أَحْرى [ع'ص] پك‌لايق ، پك مناسب ، سزا .

أَحْزاب [ع'س] جـ : [حزب] .

غزوهٔ احزاب = خندق غزوه‌سى .

أَحْزان [ع'س] جـ : [حزن] .

أَحْسَن [ع'ص] پك زياده كوزل ، ياقيشقلى .

أَحْشاء [ع'س] لسانمزده مستعمل اولميان (حشا) نك جمعى : قلب ، جكر ، بوبرك كبى اعضاى داخليه .

أَحْفاد [ع'س] جـ : [حفيد] . طورونلر .

أَحَقّ [ع'ص] پك زياده مستحق ، لايق .

أَحْقاف [ع'س] (طبقات) بيوك چوللرده روزكارك نقل وتأثيريله كومه‌لر تشكيل ايدن قوم يغينلرى – كه : بونلره (اكثبهٔ بريه) دخى دينور .

أَحْقَر [ع'ص] پك حقير واعتبارسز اولان .

أَحْكام [ع'س] جـ : [حكم] . احكام الهيه .

أَحْكَم [ع'ص] پك محكم ، زياده قوى .

احكم الحاكمين = جناب حق تعالى شانه .

أَحْلام [ع'س] تركجه‌ده غير مستعمل اولان (حلم) ك جمعى . رؤيالر .

احلام واضغاث = قاريشيق رؤيالر .

أَحْلى [ع'ص] پك طاتلى .

أَحْمال [ع'س] جـ : [حمل] . يوكلر ، آغير شيلر : احمال واثقال .

اولات الاحمال = كبه قادينلر .

أَحْمَد [ع'ص] پك ، زياده ممدوح . [الك اول بواسمله فخر كائنات صلى الله تعالى عليه وسلم افندمز حضرتلرى تسميه اولنمشلردر .]

أَحْمَر [ع'ص] قرمزى .

أَحْمَق [ع'ص] عقلسز ، بدلا ، بون .

احمقانه / احمقجه = احمق كبى . احمقه بكزر صورتده .

احمقيت = بدلالق ، احمقلق ، حماقت .

أَحْوال [ع'س] جـ : [حال] .

أَحْوَل [ع'ص] شاشى . برى ايكى كورن .

أَحْيا [ع'ص] جـ : [حى] : احيا واموات .

أَحْيان [ع'س] جـ : [حين] . زمانلر ، وقتلر .

احياناً / احيانا = وقت وقت ، بعضاً .

أَخ [ع'س] برادر ، قرداش .

أَخْبار [ع'س] جـ : [خبر] : اخبار ساره .

أَخْتَر [فا'س] نجم ، سياره .

اخترشناس = منجم .

أَخْذ [ع'مص] آلمق ، آلمه ، آلنمق ، آلنمه § طوتمق ، طوتمه .

اخذ واعطا = آليش ويريش .

أَخْرَس [ع'ص] ديلسز .

أَخَسّ [ع'ص] پك خسيس ، بياغى ، ادنى .

أَخْشاب [ع'س] جـ : [خشب] . كسيلوب بيچلمش قورى آغاجلر : اخشاب بنا .

أَخَصّ [ع'ص] پك خصوصى ، پك خاص اولان ، الك باشليسى .

أَخْضَر [ع'ص] يشيل .

وادیٔ اخضر == یشیللكلی دره .

اخضر نبات == (نباتات) نباتاتك مادهٔ خضراسی اولوب یشیل رنكلی اعضانك نسج حجرویسی داخلنده بولنه‌رق آنلرك رنكنی ویرر . (قلوروفیل) .

آخَفّ [ع،ص] دها، پك، زیاده خفیف ، اهون .

اخفی == پك خفی ، پك كیزلی ، آشكار اولمیان .

اخفی الفرقدین == (قوزمو) دب اصغر صورتنده اولوب (فرقدان) دنیلان ایكی كوكبك ایكنجیسنه علمای عرب طرفندن ویرلمش براسم‌دركه . یكی فهرستلرده (Y) حرف یونانیسیله كوسترلمكده‌در .

آخْكَرْ [فا، س] آتشك قوری، آتشلی كول .

اَخِلاّ [ع] ج : [خلیل] .

اَخْلاط [ع] ج : [خلط] .

اخلاط اربعه == دم ، بلغم ، صفرا ، سوداء .

اَخْلاف [ع،س] ج :[خلف] (اسلاف) مقابلی .

اَخْلاق [ع،س] انسانك برادیلشده حائز اولدیغی ویاتربیه‌ایله استحصال ایتدیكی احوال روحیه . خوی، خصال ، شمائل .

اخلاق حمیده == حسن وفضائل اخلاق .

اخلاق ذمیمه == سوء اخلاق .

§ اخلاق وتربیه‌دن بحث ایدن علم : علم اخلاق .

اخلاقسز == اخلاقی بوزوق ، فنا خویلی .

اخلاقسزلق == سوء اخلاق صاحبی اولان آدمك حالی .

اخلاقی / اخلاقیات } == اخلاقه متعلق .

اَخْلاقیُون [ع] علم اخلاقه دائر كتاب یازان ، بو علمك نظریات وعملیاتیله اوغراشان .

اَخْوْ [ج] (قوزمو) مریخ ایله مشتری آره‌سنده‌كی سیارات صغیره‌نك آلتمشجیسی .

اَخْیار [ع،س] ج : [خیر] . اصحاب كمال وفضل اولانلر . ضدی (اشرار) در .

آخِیرْ [ع] صوك ، اك صوكده‌كی ، اك صوك .

قرار اخیر == اك صوك ویریلان قرار .

شرط اخیر == اك صوكره‌كی شرط .

اشعار اخیر == اك صوك واقع اولان اشعار .

قرن اخیر == تاریخ عمومی تقسیماتنجه قبول‌ایدلمش اولان ادوارثلثه‌نك اوچنجیسی؛ (٨٥٧) تاریخ هجریسندن [٤٥٣] : میلادی] بری اولان ازمان .

اخیراً == اك صوكره ، اك صوك اوله‌رق كچنده ، كچنلرده ، بو یقینلرده .

[اخیراً ایله مؤخراً كلمه‌لرینی بربری یرنده استعمالدن اجتناب اولنملیدر . چونكه : اخیراً وقت حاضره نسبتله قوللانیلور . یعنی حاله یقینلق بیان ایدر . مؤخراً ؛ ایسه دیكر برحال ووقعه‌نك زمان وقوعنه نسبتله استعمال ایدیلور .]

آداء [ع،مص] اوده‌مك، اوده‌مه § واجب الاجرا برشیئی یاپمه . [اداء ایله اجرا ، وایفا ایله انفاذك موقع استعماللری باشقه باشقه‌در . ادا : دین ویا دین حكمنده اولان بر شیئك ایفاسنده قوللانیلور : ادای صلات ، ادای دین ، ادای شكران . اجرا : مقرر برشیئك موقع فعل وتطبیقه وضعنده مستعملدر : اجرای قرار ، اجرای وعد . ایفا : وظیفه‌دن معدود برایشی یاپمق اوزره استعمال‌اولنور : ایفای حج ، ایفای وظیفه . انفاذ : امر آمری اجرا ایلمك ، اجرایه چالیشمق دیمكدر : انفاذ امر سامیلرینه مسارعت قلندی .]

آدا [ت،س] (عربیدن مأخوذدر .) طرز، اسلوب § شیوه ، ناز§ طور ، قوروم

آدات [ع،س] اسما وافعال سایه‌سنده معنیدار اولان كلمه : (دن) ، (ن) ، (ده) ، (دخی) كبی

اَدامَ اللّهُ تعالی [ع] الله دائم ایتسون معناسنده مستعمل دعادر .

اَدانی [ع،ص] ج : [ادنی] . آلچاقلر .

[بوكلمه‌نك مفردی اولان [ادنی] ایله بالذات ادانینك لسانمزده معنالری باشقه باشقه‌در . چونكه : ادنی ؛ قلت ارتفاع وقلت مقدار واعتبارمعنالرینی افاده ایلدیكی حالده (ادانی) ؛ منحصراً كمیت اخلاقیه‌سی دون اولان اشخاص حقنده مستعملدر .]

اَدَب [ع] اوصلولق، تربیه، خلق ایله حسن معامله ، اطوار مقبوله . § ظرافت ، نازكلك § حجاب ، حیا . § ادبیات كلمه‌سنك مفردی : علم ادب ـ كه : اعتبار قدمایه كوره صرف، نحو ، بدیع ، بیان ، لغت ، اشتقاق ، عروض ، قافیه ، خط ، انشا ، فرض شعر : تاریخ (محاضرات) علملرندن عبارتدر .

ادبدر سویلمسی == بیان وافاده‌سندن استحیا ایدرم دیمكدر § صوفیونه كوره (ادب شریعة) ، (ادب خدمة) ، (ادب حق) نامیله تعریف ایدیلان اوچ حال :

ادب شریعة == مراسم‌شرعیه‌ده توقف.

ادب‌خدمة == ایفای مراسم واحكام شرعیه‌ده مبالغهٔ وقف وجود .

ادب حق == عبده وحقه‌عائد خصوصاته معرفت تامه حاصل ایتمك .

ادب‌البحر == علم‌مناظره، علم‌آداب.

ادب‌القاضی == شرعك امر وتوصیه ایلدیكی اصول ومزایایی التزام ایتمك .

ادب‌النفس == اخلاق حسنهٔ باطنه .

ادبسز == ادب وتربیه‌سی اولمیان ، عارسز ، بی‌ادب .

ادبسزلك == [ت] ادب‌وتربیه نقصانی، بی‌ادبلك .

ادبلی == [ت] تربیه‌لی ، اوصلو ، حیالی § ظریف ، نازك .

ادبی == [ع] ادبیاته ، علوم ادبیه‌یه منسوب : آثار ادبیه || ادبیاته متعلق اثرلر .

ادبورغه [ج،س](قوزموغرافیا) {Ed-burga} مریخ ایله مشتری میانه‌ده‌كی سیارات صغیره‌نك درت یوزاون اوچنجیسی .

ادبیات [ع،س] {منظوم‌اولسون منثور اولسون علی الاطلاق } بلیغ ، كوزل سوزلر § بلیغ سوزلر سویلمك ایچون طوتیلان اصول .

ادبیات شرقیه == اقوام شرقیه‌نك آثار بلیغه‌سی .

ادبیات عثمانیه == لسانمزده یازلمش‌اولان آثار ادبیه .

ادبیات عربیه == بلغای‌عربك آثاری .

ادبیات غربیه == اوروپا اقوامنك آثار ادبیه‌سی .

اَدَبیُّونْ [ع،س] ادبیاتله اشتغال ایدنلر، ادبا ، منتسبین ادب .

اَدْخِنَه [ع] ج : [دخان]:ادخنهٔ‌متكاثفه.

اَدْعِيَه [ع] جه : [دعا] : ادعيهٔ مأثوره.

اَدَقّ [ع،ص] الك ، پك ، زياده دقيق.

اَدِلَّه [ع،س] جه : [دليل]: ادلهٔ قاطعه.

ادلهٔ ارث = (فرائض) كتاب، سنت، اجماع امت [قياس فقها علم فرائضده جارى دكلدر .]

ادلهٔ اربعه = [ع] كتاب ، سنت ، اجماع امت ، قياس فقها . [بوكا ادلهٔ شرعيه دخى دينور .]

اَدَمَه [ع] { تشديد (ميم) ايله غلطدر. } دريتك بشره التنده كى طبقه‌سى . [حس لمسى اخذايدن جسيمات عصبيه بوطبقه‌ده‌در .]

اَدْنىٰ [ع،ص] آشاغى ، آلچاق || پك جزئى . [ادانى‌يه‌ده باق]

اَدَوات [ع] جه : [ادات] § برايش ايشلمكه مخصوص اولان شيلر ، آوادانلق .

اَدْوار [ع] جه : [دور] .

اَدْوِيَه [ع] جه : [دواء] .

ادويهٔ التهابيه = (طب) بدن حيوانى ويا انسانيده علائم موضعيهٔ التهابيه‌يى موجب اولمق خاصهٔ مشتركه‌سيله متصف اولان دوالر .

ادويهٔ كاويه = [طب] تماسده بولنديغى عضوك اجزاى صلبه و مايعه‌سيله بالكيميا امتزاج ايدرك اورايى محو وتخريب ايدن اجزاء .

ادويهٔ مخدره = (طب) جملهٔ عصبيه اوزرينه تأثير ايدرك حال صحتده اعصابك فاعليتنى تنقيص وحال مرضيده علائم فوق العاده وغير منتظمه‌يى تصحيح ايتمك خاصه‌سنه مالك بولنان دوالر ، اويوشدريجى علاجلر .

ادويهٔ محمره = (طب) ادمه‌ده‌كى شبكهٔ شعريه‌يه قانك تراكمنى موجب اولان دوالر.

ادويهٔ مدر اللعاب = (بيطرى) توكوروك ، صاليه افرازينى تسهيل واستلزام ايدن دوالر .

ادويهٔ منفطه = (طب) ادمه‌ده حكماً جزئى وفقط شديد برتراكم دموى‌يى موجب اولان دوالر .

اَدْهان [ع] جه : [دهن] . سوريله‌جك ياغلر .

اَدْهَم [ع] ياغز آت .

اَدْيان [ع] جه : [دين] .

اَدِيب [ع] ادبلى ، تربيه‌لى § نازك ، ظريف § علوم ادبيه منتسبى .

اديبانه = — هر ايكى معناسنه كوره — اديب اولانه ياقيشير صورتده .

اَدِيم [ع] دباغت اولنمش درى ، سختيان . § يوز ، سطح : اديم ارض .

اذا - اَذىٰ [ع] اينجنمه ، اينجتمه.

اَذان [ع] جماعت مسلمينى اداى صلاته دعوت ايچون جهر ايله اوقونان كلمات مباركه : (الله اكبر الله اكبر. الله اكبر الله اكبر) ، (اشهد ان لا اله الا الله ، اشهد ان لا اله الا الله) ، (اشهد ان محمداً رسول الله ، اشهد ان محمداً رسول الله) ، (حى على الصلاة ، حى على الصلاة) ، (حى على الفلاح ، حى على الفلاح) ، (الله اكبر ، الله اكبر) ، (لا اله الا الله) كلمات شريفه‌سيدر .

اذان اوقومق = كلمات مباركهٔ مذكوره‌يى جهر ايله ايراد ايتمك .

اذان محمدى = اذان .

اذان وقتى = كچ وقت آقشام اوزرى .

اذانى ساعت = غروب شمسه كوره عيار ايديلان ساعت . (فقه) غروب شرعى‌يه نسبت اولنان اوقات وساعاتى توصيف ايچون استعمال اولنور .

اَذْكار [ع] جه : [ذكر] . اذكار جميله .

اَذْكىٰ [ع] دها ، پك ، الك ذكى .

اَذْكِياء [ع] جه : (ذكى) .

اَذَلّ [ع] پك ذليل ، پك حقير .

اَذِلَّه [ع] جه : [ذليل] .

اَذْناب [ع] جه : [ذنب] .

اَذْواق [ع] جه : [ذوق] : اذواق واشواق .

اَذْهان [ع] جه : [ذهن] .

اَذْيال [ع] جه : [ذيل] .

اَذِيَّت [ع] اينجنمه ، رنجش ، آزار . § كوچلك ، زحمت ، مشقت . § زحمت ويره‌جك حال .

اذيت ايتمك = اينجتمك || زحمت ويرمك.

اذيت ايدلمك = اينجتلمك || كوجلكه دوشورلمك .

اذيت چكمك = اينجنمك || مشقته دوشمك .

اذيتلى = زحمتلى ، مشقتلى || آغير ايش .

اَرْ [ت] { ايرمكدن } رجل ، مرد ، اركك ، يتشمش ، بالغ آدم . عورت مقابلى . § قوجه ، زوج § ذكرلى ، اهل . § جسور ، شجيع ، بهادر .

اراوغلى ار = تماميله مرد ، پك ذكرلى .

ايش ارى = بجريكلى ، المندن ايش كلير .

ارسز = قوجه‌سز ، طول .

اركشى = اركك ، مرد بالغ .

اره وارمق = قوجه‌يه وارمق .

سوز ارى = كوزل سوز سويلمكه مقتدر .

سوزينك ارى = سوزينه صاحب ، سوزنده ، وعدنده طوران .

ارلك = رجوليت .

اَرائِك [ع] جه : [اريكه] .

اَراجِز [ع] (ارجوزه) نك جمعى . قيصه وزنلى شعرلر : اراجز شعرا .

اَراجِيف [ع] جه : [ارجوفه] . اويدرمه سوز ، حوادث كاذبه .

اَراذِل [ع] جه : [ارذل] .

اَراضِى [ع] جه : [ارض] .

اراضى اميريه = [ع] رقبه‌سى يعنى ذاتى وملكيتى بيت المال عائد اولان واحاله وتفويضى مأمور مرخص معرفتيله اجرا اولنان ترلا ، چاير ، يايلاق ، قيشلاق كبى يرلر .

اراضیٔ برکانیه == برکانلر [ینارطاغ] دن چیقان و (لاو) دینلن مادهٔ سیالهنك تصلبیله تشکل ایدن طوپراق || وولقانلری وقابلمیجهلری حاوی محل .

اراضیٔ خراجیه == بر مملکتك حین فتحنده غیر مسلم یرلیلر یدنده تقریر وابقا اولنان محللر .

اراضیٔ رسوبیه == صو درونندهکی مواد صلبهنك قعر مایه چوکمسیله حاصل اولان طبقه .

اراضیٔ عشریه == بر مملکتك حین فتحنده غانمینه توزیع وتملیك اولنان یرلر .

اراضیٔ لحقیه == {terre d'allusion} نهر وسائر میاه جاریهنك یوکسك محللردن سورکلیوب کتیردیکی موادك منحط محللرده ویا نهر اغزلرنده تراکمیله حاصل اولان ارض جدید .

اراضیٔ فحمیه == معدن کمورینی حاوی اراضی .

اراضیٔ متروکه == اقصای عمرانه قریب اولوب قری وقصبات اهالیسنه مرعی، خرمن یری، محتطب اولمق اوزره ترك ایدیلن یرلر .

اراضیٔ مقدسه == حجاز، قدس، عراق عرب مناطقی .

اراضیٔ محمیه == (فقه) رقبهسی بیت الماله عائد اولان اراضیدن قوری ، مرعی ، طریق عام، پازار یرلری .

اراضیٔ موات == اقصای عمراندن یعنی قریه وقصبهنك الکنارندهکی خانهلردن جهیر الصوت اولان آدمك آواز بلندی ایشیدیلهمیهجك درجهده بعید اولان یرلرکه : نه برکیمسهنك تصرفندهدر ، نهده اهالیبه ترك وتخصیص اولنمشدر .

اراضیٔ موقوفه == وقف اولنمش اراضی درکه : ایکی قسمدر : اراضیٔ موقوفهٔ صحیحه ، تخصیصات قبیلندن اولان اراضیٔ موقوفهٔ غیر صحیحه .

اراضیٔ ناریه == کرهٔ ارضك مایع حالندن صلب حالنه کچدیکی زمان تشکل ایدن ایلك طبقهکه : اوزرنده آثار حیوانیه نباتیه مفقوددر .

اَرامِلْ - اَرامِلَه [ع،س] ترکجهده غیر مستعمل اولان [ارمله] نك جمعی . طول قادینلر : ایتام وارامل .

اَرانِبْ [ع،س] جم : [ارنب] طاوشانلر .

اَرْبابْ [ع،س] جم : [رب] . صاحب ، مالك ، متصف . § وقوفلی ، مقتدر ، اهل، [بوصوك معنایه کوره مفرد حکمندهدر .]

اَرْبَعَه [ع،س] درت [اسلوب فارسی اوزره صفت اولهرق قوللانیلیر .]

اخلاط اربعه == اطبای قدیمهیه کوره؛ دم ، بلغم ، صفرا ، سودا .

اناجیل اربعه == متی ، یوحنا ، لوقا ، مرقوس طرفندن حضرت عیسی علیه السلامك اوامر وترجمهٔ احوالنه دائر یازیلان درت انجیل .

عناصر اربعه == اعتبار قدمایه کوره آب ، هوا ، خاك، نار . ومتأخرینه نظراً مولد الماء ، مولد الحموضه ، آزوت ، فحم .

اطراف اربعه == شرق، شمال، غرب، جنوب جهتلری .

اربعهٔ متناسبه == (ریاضیه) برتناسب هندسی تشکیل ایدن درت مقداره قدمای ریاضیون طرفندن ویریلن اسم . مثلا : ب ، ح ، ی ، ﻫ ایله ارائه اولنان درت مقداردن ایکیسی بیننده کی نسبت هندسیه دیکر ایکیسی آرهسندهکی نسبت هندسیهیه مساوی اولور ایسه ؛ (ب : ح :: ی : ﻫ) اولورکه : اشته بو بر اربعهٔ متناسبهدر : اربعهٔ متناسبهٔ مفرده، اربعهٔ متناسبهٔ مرکبه .

اَرْبَعِینْ [ع،ه] قرق == ٤٠ ، چهل . § کانون اول رومینك طقوزندن کانون ثانیٔ رومینك اون یدیسنه قدر امتداد ایدن ایام معدوده ، قره قیش .

اربعینه کیرمك / اربعین چیقارمق == ارباب طریقتك قرق کون خلوته قپانوب عبادت وریاضتله اشتغال ایلملری ، چله .

اربعین فورطنهسی == اربعینده اسن شدتلی روزکار .

اَرْتَنْك [فا، س] عجم نقاش مشهوری { مانی } نك یاپدیغی رسملری حاوی مجموعهکه : خرافاتدن معدوددر : نقش ارتنکی .

اَرْجَحْ [ع ، ص] دها ، پك ، زیاده مرجح ، ترجیحه شایان .

اَرْجَمَنْد [فا،ص] معزز، محترم ، شرفلی، حیثیتلی .

ارجمندانه == ارجمنده لایق صورتده .

ارجمندی == ارجمندلك .

اَرْجُوانْ [فا، س] ارغوان .

اَرْجیٰ [ع، فع] پك، دها ، زیاده مرجو، مسترحم .

اَرْحامْ [ع ، س] جم : [رحم] دول یتاقلری .

اَرْحَمْ [ع ، ص] دها ، اك ، پك رحیم، مرحمتلی .

ارحم الراحمین == مرحمتلیلرك اك مرحمتلیسی ، جناب حق جل وعلا حضرتلری .

اَرْخَصْ [ع ، ص] دها، پك اوجوز .

اَرْدَبْ [ع ، س] طقوز استانبول کیلهسنه معادل برنوع اولچك . { تقریباً بیك قیه استیعاب ایدر . }

اَرْذَلْ [ع ، ص] آلچاق، صویسز § پك رذیل .

ارذل عمر == حالت پیرینك صوك دملری ، بوناقلق ، کوتوروملك .

اَرُزْ [ع، س] نجیلیه فصیلهسنه منسوب وترکجهده پرنج نامیله معروف نباتکه : ممالك حارهده وصولاق یرلرده تنبت ایدر :

(ارز — پرنج)

اَرْزاقْ [ع،س] جم : [رزق] § ییهجك، ایچهجك شیلر : ادخار ارزاق.

ارزاق انباری == عسکرك ات ولحم وسبزهدن ماعدا اولانچیك تعییناتنك ادخار اولندیغی محل .

ارزاق عسکریه == عسکره ویریلن تعیینات .

ارزاق متعهدی == عسکرك ارزاقندن بر قسمنك تدارکنی درعهده ایدن تاجر ، قونطوراتوجی .

اَرْزانْ [فا،ص] اوجوز § لایق . [فارسیده بوکلمهنك اصلی (ارزانی) اولدیغندن (ارزان) لفظی یاکلشسهده غلط مشهوردر .]

ارزانی == ارزانلق، اوجوزلق || لایق، شایان .

آرْزَنْ [فا، س] حبوباتدن داری [طاری].

آرْزَنْكْ ☜ [ارتنك] .

آرْشْ [ع، س] (فقه) سقطاتنان برعضوايچون جارحدن ايستنلن ديت شرعيه، ديت عضو. § صاتلدقدن صوكره عيبي ظاهر اولان مالك قيمتندن ـ بونك ايچون ـ تنزيل اولنان مقدار .

آرْشْ [ت، س] طوقومه‌نك دستگاهده اوزونلغنه آتيلان ايپلكلری .

آرِشْتَه [فا، س] خميردن يايمه، كسمه تازه او شهريه‌سی [بوكلمه ايپلك معناسنه اولان (رشته) دن مأخوذدر .]

آرْشَدْ [ع ، ص] دها ، پك رشيد .

آرْضْ [ع، س] ير، زمين. (سما) مقابلی. § طوپراق § مملكت ، اقليم . [جمع صحيحی: (ارضون) در.]

ارض مقدس / ارض فلسطين == فلسطين وحواليسی.

كرهٔ ارض == اوزرنده بولنديغمز سياره.

ارض الله واسعه == حضرت الله تعالی شانه‌نك يری كنيشدر. § واسع اراضی.

ارضين == طبقاتی اعتباريله [ارض] ك جمعی : سماوات وارضين .

ارضيه == طوپراغه منسوب : محصولات ارضيه . § تجارك سكز كوندن زياده كمركارده قالان مالندن آلنان يركراسی .

آرْغَنُونْ [روجه‌دن مفرس] كليسالرده غنا ايله اجرای آيين اولنديغی اثناده چالينور برنوع چالغی دركه: يكديكرندن بيوك واكثريا تخته‌دن مصنوع برچوق دودوكلردن مركبدر. اصلی روجه آلت ديمك اولان (اورغانون) در. § حكيم مشهور ارسطونك منطق حقنده وجوده كتيرمش اولديغی اثر معروفك اسميدركه آلت ديمكدر، منطق علوم آليه‌دن عد ايتديكی ايچون اويله تسميه ايتمشدر.

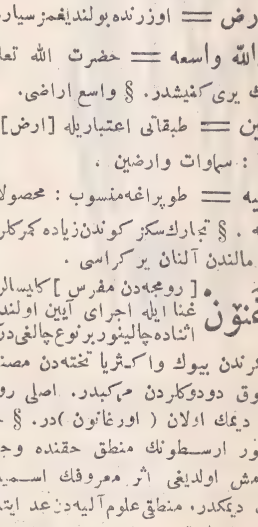

(ارغنون)

آرْغُوانْ [فا، س] معروف قرمزی چيچك.

ارغوانی == ارغوان رنكنده .

آرْفَعْ [ع، ص] زياده يوكسك، رفيع .

آرَقْ [ع ، مص] اويقوسزلق .

آرَقّ [ع، ص] اك ، پك ، زياده رقيق .

آرْقامْ [ع ، س] جم : [رقم] . § صفر دخی داخل اولديغی حالده اوندن قدر اولان اعدادی اشعار ايچون استعمال اولنان علامات مخصوصه‌يه اطلاق اولنور.

ارقام داله ==(رياضيه) صفردخل اولماملق اوزره بردن طقوزه قدر اولان عددلرك هيئت مجموعه‌سی [چونكه يالكز (ارقام) تعبيرنده صفرده داخلدر .]

ارقام عشره == (رياضيه) صفر دخی داخل اولديغی حالده بردن طقوزه قدر اولان عددلره دينور :

١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٦ ، ٧ ، ٨ ، ٩ ، ٠

ارقام غباريه == ملل اسلاميه بيننده مستعمل اولان ايكی نوع ارقامدن شوشكلده بولنانلر :

١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧ ٨ ٩ ٠

ارقام هنديه == ارقام مبحوثه‌دن شو شكلده اولانلر :

١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧ ٨ ٩ ٠

ارقام عربيه == فرنكلر بيننده مستعمل اولان آتی الشكل اعداد :

1 ، 2 ، 3 ، 4 ، 5 ، 6 ، 7 ، 8 ، 9 ، 0

ارقام جمل == حروفاته بر قيمت عدديه تخصيص ايديلرك تشكيل اولنان ارقام : مثلا : [ابجد ، هوز ، حطی ، كلمن ، سعفص ، قرشت ، ثخذ ، ضظغ كلماتندن ا = ١ ، ب = ٢ ، ج = ٣ ..... غ = ١٠٠٠ دينلمشدر .

ارقام ديوانيه == هر بر عددك مرتبه وكميتنی افاده ايچون اسماء عربيه‌دن مخفف ومحرف اوله‌رق ترتيب وقبول ايدلمش بر علامتدن عبارتدر : ١ = ا ، ٢ = له ، ٣ = لله ، ٤ لو ١٠٠٠٠ ، ١٠ = ع ، ٢٠ = ع ب ٩٠٠٠٠ = لق كبی .

ارقام رومانيه == وقتيله رومالولرك قوللاندقلری حروف عدديه : ١ = I ، ٢ = II ، ٣ = III ، ٤ = IV ، ٥ = V ، ٦ = VI ، ٧ = VII ، ٨ = VIII ، ٩ = XI ، ١٠ = X :

آرْكانْ [ع ، س] جم : [ركن] . برهيئتك باشليجه اعضاسی . [اركان اسكی كتابلرده عناصره ترديفاً قوللانلمش وعناصر اربعه قصد اولونمشدر .]

اركان ارث == (فقه) مورث ، وارث ، موروثدن عبارتدر .

اركان عقد == (فقه) بيع واجاره كبی فقهك معاملات قسمنه متعلق عقودك ايجاب وقبولدن عبارت اولان شرائط انعقاديه‌سی.

اركان حرب == اردونك فعاليت حربيه‌سنی استحضار واجراية مأمور ضابطان .

اركان حربيه == اقسام جسيمهٔ عسكريه‌يه قوماندا ايدن وجنراللرك افكارينی اوامره تحويله مأمور اولان ضابطان .

اركان مداريه ==(هيئت) علی العموم سيارات وپيكلرينك وكواكب ذوات الاذنابك حركات انتقاليه‌سنی تعيينه مقتضی مقاديردر .

اركان مقناطيسيه == برموقعده مقناطيسيت ارضيه‌نك تعيينه مدار اولان وسائط طبيعيه .

آرْكَجْ [ت ، س] اوزون صاپلی فرونجی كوره‌كی .

(ارچ)

آرْكِچْ [ت ، س] اركك كچی ، تكه .

آرْكَكْ [ت، س] رجل، مرد، بالغ، ذكور. (ديشی) مقابلی § كوجلی ، قوتلی § سرت ، قولای ايكيلوب بوكلمز § قوجه ، زوج .

اركك آناختار == ايچی اويولمامش آناختار .

اركككجه == اركك طور وحالنده ، مردانه .

اركككسی / اركككمسی == طوراركككه بكزرقادين.

(اركك كچی)

اركككلك == بلوغ، رجوليت، ذكورت. § جنس ذكوره منسوبيت § متانت ، مردلك ، ثبات § رجوليت § خاصهٔ تلقيحيه‌يی حائز اولش § بهادرلك ، شجاعت ، جسارت .

آرْكَنْ [ت، س] (اصلی ار ايكن در .) كچ مقابلی . وقت كچمه‌دن ، وقت مرورك اولی : [اكثريا له

(ایركن) شكلنده یازیلور [اسكی تركجه‌ده ایرته [صباح دیمكدر.]

اركنجه == ایركن .

اركنجی == صباحلری یركن قالقان .

اَرْگَنْ [ت ، ص] سن بلوغه ایروبده هنوز اولنمه‌مش اولان ، آراب [آزاده] بیكار .

ارگنلك == تأهل ایتمامش دلیقانلینك حالی . بیكارلق . § دلیقانلیلرك اكثریا یوزنده اوفاق چیبانلر صورتنده پیدا اولان طفیلی خسته‌لك .

ارگین }
ایرگن } == كماله ایرمش، یتشمش .

اَرْمانْتارْیا [ج،س] {Hermentaria} (قوزمو) مریخ ایله مشتری میانده‌كی سیارات صغیره‌نك اوچیوز قرق آلتنجیسی .

اَرْمَغانْ - آرْمَغانْ [فا ، س] هدیه، بركذار، پیشكش : چام ساقزی چوبان ارمغانی .

اَرَنْ [ت ، ص] { ایرمك دن } یتیشن ، واصل اولان .

ارنلر == قرب‌حقه ودرجهٔ ولایته نائل اولانلر، واصلین ، كملین كرام حضراتی .

اَرْنَبْ [ع،س] طاوشان .

اَرْواحْ [ع، س] جم : { روح } .

ارواح خبیثه == جین وشیطانلر .

اَرَّه [فا،س] بچقی، منشار، تخته بیچمكه مخصوص دیشلی آلت . { تركجه‌ده (دست اره) دن مخفف اوله‌رق (دستره) دینلور . }

اره خانه == بیچقی، خزار محلی.

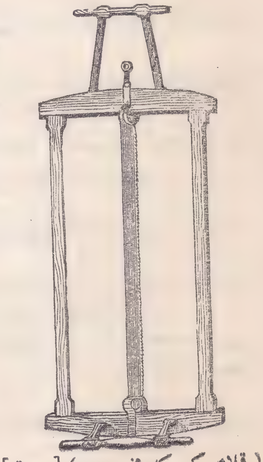
(قلاص كسمكه مخصوص) [بیچقی]

اَرْدَه‌لَه‌مَكْ [ت، مص] خمیر یاپشما‌مق ایچون تپسی‌یه اون سرپمك .

اَرِیبْ [ع ، ص] عقللی ، ذكی ، هوشیار : ادیب اریب .

اَرِیكْ [ت ، س] تفاحیه فصیله‌سندن كثیرالنوع معروف آغاج وآنك میوه‌سی .

اَرِیكَه [ع،س] تخت، سریر : جناب حق ولی نعمت بی منتمز پادشاهمز افندمز حضرتلرینی كمال تندرستی ایله اریكه‌پیرای شوكت وشان بیورسون .

(اریك وانواعی)

اریكه پیرا }
اریكه نشین } == تختی تزیین بیوران پادشاه عالی جاه حضرتلری .

اَزْ [فا ، د] تركجه‌ده (دن) ، عربیده (من) ، (عن) كبی ابتدائیت معناسیله بعض كلماتك اولنه داخل اولور.

از انجمله == اوجمله‌دن اوله‌رق .

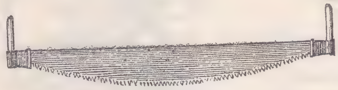
(مالطه كسمكه مخصوص دستره)

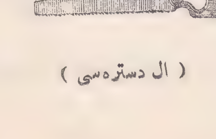
(ال دستره‌سی)

از سرنو == یكی باشدن .

از قضا == قضارا || یا كلشلقله .

ازهرجهت == هروجهله .

خارج از وظیفه == وظیفه‌دن خارج اوله‌رق .

اَزْبَرْ [فا، تر] ذهنده طوتمه . حفظ .

ازبرجی == قولایلقله ازبر ایدن . § درسی اكلار اكلاماز ازبر ایلین .

(اریك دالی)
[چیچك آچمسی]

ازبرلنمك == ذهنده حفظ اولنمق .

ازبرله‌مك == ازبر ایتمك § بر شیئی اوقویه اوقویه حافظه‌یه نقش ایتمه .

اَزْدِیرْمَكْ [ت ، مص] صیقشدیروب قیرمق، تضییق واسطه‌سیله خرد خاش ایتمك . § اذیت ، حقارت ایتدیرمك .

اَزْرارْ [ع ، س] جم : (زر) نباتاتك اوزرنده ایلك وصوك بهارده حصوله كلن طمورجقلردركه انكشافیله اوراق وازهار میدانه چیقار .

ازرار ابطیه == یاپراقلرك دیبنده ظهور ایدن طومورجقلر .

ازرار انتهائیه == داللرك تپه‌سنده‌كی طومورجقلر .

ازرار ذوالخراشف == تأثیرات طبیعیه‌دن آزاده قالمق ایچون اوزری بر چوق پوللرله مستور اولان طمورجقلر .

ازرار شحمیه == قوزالاق .

ازرار لحیه = (طب) جریحه‌نك اطرافنده ظهور ایدن ات چیقندیلری .

ازرار لباس = البسه‌نك دوكمه‌لری .

اَزْرَقْ [ع، ص] كوك رنكلی ، ماوی .

اَزِقَّه [ع، س] { زقاق } ك جمعی.

اَزْگی [ت، س] قیصه‌رق چیقاریلان سس ، اوغولتیلی لحن .

اَزْكی [ع، ص] پك صالح ، پك زاهد ومتقی .

اَزْكِیا [ع،ص] (زكی) نك جمعی.

اَزْگین [ت، ص] لزومندن زیاده اولمش ، یومشامش اولان . § پلاوك زیاده ازیلك ولمسی حالی.

اَزَل [ع، س] ماضیده معتبر ابتداسی اولمیان ازمنه .(ابد) مقابلی [*]

ازلدن / من الازل = ابتدادن ، اسكیدن .

ازلی = ازله منسوب || عدم ایله مسبوق اولمیان، حق تعالی حضرتلری .

ازلیت = ازلیلك .

اَزْمَكْ [ت، مص] باصوب یاصیلاتمق . § دوكوب توزه تحویل ایتمك. § قهر وتدمیر § چوق اذیت ویرمك .

ازوب صوینی ایچمك = ایشه یراماز برحاله كتیرمك .

ازلمك = آغر برشیئك آلتنده باصیله‌رق ویاصقیشدیریله‌رق خردخاش اولمق § دویلمك، سحق اولنمق § مغلوب ومقهور اولمق .

ازیلوب بوزلمك = مقصدینی آچیق اوله‌رق سویلیه‌مه‌مك یعنی صیقیله‌رق سویلمك .

ازمه = ازمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی . || ازلمش شی : بادم ازمه‌سی ، طوماتس ازمه‌سی .

ازیك = ازلمش، باصلمش § پك زیاده پیشمش پلاو وسائره .

اَزْمان [ع، س] جـ : { زمان } ازمان مجهوله .

[*] « ازل : اولنده بدایت اولمیان شی، قدم كبی. ابد آخرنده نهایت اولمیان شی، بقا كبی. استمرار: هر ایكیسنی ده جامعدر.» « كلیات ابوالبقا »

ازمنه = جـ : (زمان) : ازمنهٔ قدیمه ،

اَزِمَّه [ع، س] جـ : { زمام } : ازمهٔ امور .

اَزْنتی - اَزِنْدی [ت، فع] معده‌نك آچلقدن ویا یكر بر سببدن دولایی بایغنلق حس ایتمسی .

اَزْواج [ع، س] جـ : (زوج) زوج وزوجه‌لر .

ازواج ظاهرات ـ مطهرات = حضرت فخر كائنات علیه اكمل التحیات افندمز حضرتلرینك زوجه‌لری : { خدیجة الكبری ، سوده بنت زمعه ، عایشه بنت ابوبكر الصدیق ، حفصه بنت عمر الفاروق ، زینب بنت جحش، ام المساكین زینب بنت حارث، زینب بنت خزیمه، ام حبیبه رمله بنت ابی سفیان ، جویریه بنت الحارث ، صفیه بنت حی ، ام سلمه ، میمونه بنت حارث. رضوان الله تعالی علیهم اجمعین حضراتی } .

اَزْهار [ع، س] چیچك معناسنه اولان (زهره) نك جمعی . چیچكلر، شكوفه‌لر .

ازهار خنائی = عضو تذكیر وتأنیثی حاوی چیچكلر .

ازهار وحیدالجنس = یالكز عضو تذكیر ویا عضو تأنیثی حاوی چیچكلر .

اَزْهَر [ع،ص] آی كبی پارلاق چهره‌لی، بیاض آدم . آق، پاق « ازهر اللون ایدی فخر عالم » {مؤنثی (زهرا) در . }

اَژْدَرْ - اَژْدَرْها - اَژْدَها

[فا، س] بیوك ییلان ، ثعبان § خرافات عجمده درت آیاقلی ، یدی باشلی اوله‌رق تصویر اولنور .

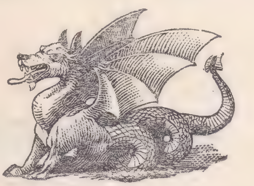

(ازدرها)

اَسابیع [ع، ص] جـ : [اسبوع] .

اَساتِذه - اَساتیذ [ع،س] ستاذ]ك جمعی .

اَسارَت [ع، س] حربده دشمن النه دوشمه.

اَسارِیر [ع، س] چیزكی معناسنه اولان (اسرار) ك جمعی . ال ایاسنده وآلنده كی چیزكیلر ، خطوط وجهیه.

اَساس [ع، س] بنا تملی § اصل ، مبنی § حقیقت، كنه، صحت § (كیمیا) بر حامضله بالامتزاج برحمض تشكیل ایدن ملح .

اساساً / اساسی = اساسه ، اصله ، حقیقته متعلق اوله‌رق .

اساسسز = تملسز ، چوروك § اصل وحقیقتی اولمیان .

اساسلاندیرمق = تملی آتمق § صاغلاملاتمق .

اساسلانمق = تملاشمك، تأسس ایتمك .

اساسلی = اصله تعلق ایدن § صاغلام . محكم § حقیقی ، صحیح .

اَساطیر [ع،س] اساغمزده غیر مستعمل اولان (اسطوره) نك جمعی . اویدیرمه عجیب، غریب روایت، ماصال مقوله‌سی شیلر : خرافات . [بو كلمه‌یی عربلر اساساً اینوز لساندن و (ایستوریا) لفظندن آلمشلردر .]

اَساطین [ع،ص] [اسطوانه] نك جمعی .

اَسافِل [ع ، س] [سفل] ك جمعی .

اَسالیب [ع، س] [اسلوب] ك جمعی .

اَسامَه [ع،س] { اسامی } دن غلطدر . قید § نام ، اهمیت .

اسامه‌سی اوقونمق = اهمیتی اولمق .

اسامه‌لی = اسمی دفترده مقید اولان .

اَسامی [ع، س] جـ : [اسم] نامل، آدلر.

اَسانید [ع ، س] جـ : [اسناد].

اَسْب [فا ، س] آت ، بیگر ، فرس : اسب صبارفتار .

اسبران = آت سورن، آت قوشدیران.

اسب سوار = آته بینمش ، سواری .

اَسْباب جـ : [سبب] اسباب قویه . § لوازم ، وسائط .

اسباب فسخیه = بر اعلامك استینافاً جرحنی ایجاب ایدن سببلر .

اسباب مخففه = (حقوق) فعلك جرمیتنی، فاعلك جرمیتنی تخفیف ایدن احوال (معنی مادهٔ اولور .)

اسباب مشدده = (حقوق) اسباب مخففه‌نك ضدی .

بر حكمك اصول وقانوننه موافقتنى اثبات ايچون ايراد ايديلن سببلر . بر حركتك حقه استنادينى اثبات ايچون درميان اولنان سببلر .

اسباب نقضيه == (حقوق) بر اعلامك تمييزاً جرحنى ايجاب ايدن سببلر .

أَسباط [ع ، س] جمع : [سبط] . يهودى قبيلەلرى : « اسباط بنى اسرائيل » .

أَسْبَق [ع ، ص] دها اولكى .

أَسْتار [ع ، س] پرده معناسنه اولان (ستر) ك جمعى : استار كعبه .

أَسْتَر [فا ، س] قاطر ، بغل . قيصراقله اركك مركبك اجتماعندن تولدايدن ملز حيوان .

أَسْتَغْفِرُ الله [ع ، تر] « اللهدن مغفرت طلب ايدرم » معناسنده دعادر § سهو ايتدم § الله ايتمسون § حاشا . { اكرام وتعظيمه قارشى تواضع ومحويت ايچون دخى ايراد اولنور . }

أَسْجاع [ع،س] { سجع } ك جمعى .

أَسْحار [ع ، س] صباح معناسنه اولان { سحر } ك جمعى .

أَسْخى [ع،ص] پك سخى ، زياده جومرد .

أَسْخِياء [ع، ص] (سخى) نك جمعى .

أَسَد [ع ، س] آرسلان § بروج اثنى عشردن بشنجيسى .

اسدالله == حضرت على كرم الله وجهه‌نك لقبى .

أَسْرار [ع،س] { سر } ك جمعى .

أَسْرار [فا ، س] قنب هندى دنيلن برنباتك ياپراغى‌كه : توتون كبى ايچلدكده كيف ويروب انسانى خيالاته طالديرر .

اسراركش == اسرار ايچمكه ، قوللا - نمغه آليشمش آدم

أَسْرَع [ع،ص] پك سريع .

اسرع الحاسبين == جناب حق تعالى وتقدس .

أَسْره [ت، س] كسره ، حرفى مكسور اوقوتمق ايچون آلتنه قونيلان اشارت .

اسره له مك == حرفك حركه‌سنى اسره اوقومق .

اسره لتمك == حرفى اسره ايله حركه - له‌مك .

اسره‌لى == اسره حركه‌سيله حركه‌لنمش .

أَسْعار [ع ، س] پياسه معناسنه اولان {سعر} ك جمعى . صاتيلق شيئلرك خلق آره‌سنده جارى اولان بهاسى . نرخ .

أَسْعَد [ع، ص] دها ، اك ، پك سعيد .

أَسَف [ع،س] غضبله برابر حزن ، غم .

اسفلنمك } **اسف ايتمك** } == محزون اولمق .

أَسْفار [ع ، س] (سفر) ك جمعى : اسفار بحريه .

أَسْفَل [ع ، ص] اك ، دها ، پك آشاغى § آشاغى طرف § مقعد .

أَسْقام [ع،ص] (سقم) ك جمعى : علل واسقام .

أَسْقَريم [ج ، س] { Escrime } قليچ ومچ تعليمى ، سلاحبازلق . § اسلحهٔ جارحه ايله مدافعه وتعرض اصولى .

أَسْكى [ت ، ص] عتيق ، كهنه ، قديم ، مقدم ، موجوديتندن صوكره چوق زمان كچمش اولان ، مزمن . § حكمى كچمش § اختيار ، مسن § استعماله غير صالح § سابق .

اسكى پوسكى == كهنه شى ، يرتيق پيرتيق . [اكثريا ملبوسات حقنده] .

اسكيتمك == قوللانه‌رق ييپراتمق ، كهنه لشديرمك || مزمن حالنه قويمق .

اسكيجه == آز اسكى ، اسكيمسى .

اسكيجى == كهنه وفرسوده شيلر آلوب صاتان آدم || اسكى آياق قابلرى تعمير ايدن .

اسكيدن == اولكى زمانلرده .

اسكيدلمك == قوللانيله‌رق كهنه حالنه قونلمق § مزمن ايدلمك .

اسكى قورت == كارديده ، قورناز .

اسكيلك == اسكى اولان شيئك وياشخصك حالى .

اسكيمك == حدوثندن برى چوق زمان كچمك || حكمى ساقط اولمق || قدم قزانمق .

باش اسكى == بردائره امكدارلرينك اك اسكيسى .

أَسْلاف [ع ، س] جمع : [سلف] . (اخلاف) مقابلى . برمأموريت ويا خدمتده اولجه بولنمش اولانلر § اجداد .

أَسْلِحه [ع ، س] جمع : [سلاح] .

اسلحهٔ ثقيله == طوپ وهاوان كبى آغير سلاحلر .

اسلحهٔ جارحه == قليچ ، خنجر وامثالى سلاحلر .

اسلحهٔ خفيفه == تفنك ، طبانجه كبى وآغير اولميان كوچك سلاحلر .

اسلحهٔ ناريه == آتشلى سلاحلر .

أَسْلَم [ع ، س] دها ، پك ، اك سالم ، امين ، اك صاغلام ، اك دوغرى .

اسلم طريق == اك دوغرى چاره ، اسلم طرق .

أَسْماء [ع،س] { اسم } ك جمعى .

اسماء حسنى == اسماء الٰهيه . جناب حق تعالى شانه‌نك اسامئ جليله‌سى .

أَسْماك [ع،س] (بالق) معناسنه اولان { سمك } ك جمعى .

أَسْمَح [ع،ص] پك ، دها ، زياده سماحتلى .

أَسْمَر [ع،ص] قاره ياغيز .

اسمرجه == آز اسمر .

اسمرلك == قاره‌يه مائل رنك .

اسمرمسى == اسمره چالار .

أَسْمَك [ت، ص] { روزكار حقنده } حركت ايتمك ، وزان اولمق ، هبوب ايتمك § سنوح ايلمك . § بردن‌بره ظهور ايتمك ، عقلنه اسمك . § نصيب ، قسمت .

يرنده يللر اسمك == نام ونشانى قالما - مق ، نابود اولمق .

اسمه == اسمك ماده‌سندن مصدر تخفيفى || هبوب .

أَسَن [ع،ص] پك ياشلى ، زياده اختيار .

أَسْنان [ع ، ص] ديش معناسنه اولان (سن) ك جمعى § ياشلر ، سنلر .

اسنان عسكريه == افرادك سلك عسكرى‌يه داخل اوله‌جقلرى سن .

اَسْنَكْ [ت ، ص] اوزایوب قیصالان ، الاستیق .

اسنه‌مك [ت،مص] كریلوب‌طوغریلمق § اویقو ویورغونلق‌تأثیریله اعصابه عارض اولان بر حالكه : غیر اختیاری اوله‌رق آغز آچمقدن عبارتدر § اوزایوب قیصالمق .

اسنتمك == چكوب اوزاتمق § اوصاندرمق .

اسنه‌مه
اسنه‌یش } == اسنه‌مك حالی .

اَسْواق [ع ، س] چارشی ، پازار معناسنه اولان (سوق) ك جمعی : اسواق وپارار .

اَسْوَدْ [ع،س] سیاه ، قاره .

اَسْهام [ع ، س] حصه معناسنه اولان (سهم) ك جمعی .

اَسْهَلْ [ع، ص] دها ، پك قولای .

اَسیرْ [ع ، ص] حربده دشمن یدینه دوشن آدم .

اسیركه‌مك [ت، مص] صاقلامق، قورومق . دریغ ایتمك .

اسیركه‌مه‌مك == صاقلامامق، قورومامق § دریغ ایتمه‌مك .

اسیركه‌نمك == [ت، مص] دریغ اولنمق . || صیانت ایدلمك .

آشْ [ت،س] رحمده دولك ایچنده تكون ایتدیكی زار ، دول یتاغی .

اَشْ [ت،ص] برچفت تشكیل ایدن ایكی شیئك هربری § مثل ، نظیر ، مساوی ، عدیل § دوست ، محب § اركك ودیشی‌دن هربری .

اش ایتمك == تك اولان شیئك نظیرینی بولوب چفت ایتمك .

اش دوست == احباب ، یاران ، رفقا .

اشسز == نظیرسز، مثلسز . تك قالمش

اشلشمك == قوش قسمی چفت اولمق . § اش وارقداش پیدا ایتمك § معادل ومشابه اولمق .

اَشْام [ع ، ص] پك اوغورسز .

اَشْباحْ [ع س] لسانمزده قوللانلمیان [شبح] ك جمعی . جسدلر ، تنلر ، جسملر : ارواح واشباح .

اَشْباهْ [ع ، ص] جم : { شبیه } .

اَشْبَه [ع، ص] زیاده شبیه ، پك بكزر . § ایری بویلی كنج ایریسی، لوندانه ادالی .

اَشْتات [ع ، س] جم : [شتیت] فرقه‌لر ، صنفلر ، نوعلر : اشتات علوم .

اَشْجارْ [ع ، س] جم : [شجر] .

اَشْجَعْ [ع ، ص] پك ، دها شجیع .

اَشْخاصْ [ع ، ص] جم : [شخص] .

اَشَدّ [ع ص] دها ، پك شدید .

اَشِدّاءْ [ع ، س] جم :[شدید] § بهادرلر .

اشدرمك [ع ، مص] خفیف صورتده قازدیرمق ، طوپراغی قاریشدیرمق § [حیوان حقنده] قوشدیرمیه‌رق سریع یوروتمك .

اَشَرّ [ع ، ص] دها ، پك شریر .

اَشِرّاءْ - اَشْرارْ [ع ، ص] جم : [شریر] .

اَشْراطْ [ع ، س] علامت معناسنه اولان [شرط] ك جمعی . [مفردی غیر مستعملدر] .

اشراط ساعات == قیامت علامتلری .

اَشْرافْ [ع ، ص] جم : [شریف] .

اَشْرِبَه [ع ، س] جم : [شراب] . { كرك حلال ، كرك حرام قابل شرب اولان مایعات .

اَشْرَفْ [ع،ص] زیاده شرفلی ، مسعود .

اَشْرَمْ [ع،ص] بورونسز ، بورنی كسیك .

اَشْعارْ [ع ، س] جم : [شعر] .

اَشْعَرْ [ع، س] پك زیاده شاعر اولان .

اَشِعَّه [ع ، س] جم : [شعاع] . § (نباتات) بعض نباتات اوزرنده قیل كبی بعضاً رنكلی اوله‌رق اوزایان استطالات : اشعهٔ مخیه ، اشعهٔ كبیره ، اشعهٔ صغیره .

اَشْغالْ [ع ، س] جم : [شغل] .

اَشْغَلْ [ع ، ص] پك ، دها مشغول .

اَشْفاقْ [ع ، س] شفقت معناسنه اولان [شفق] ك جمعی .

اَشْفَقْ [ع ، ص] دها ، پك شفیق .

اَشْقی [ع ، ص] دها ، پك شقی .

اَشْقِیاءْ [ع ، س] جم : [شقی] .

اَشْقَرْ [ع، س] آل رنكده اولان آت .

اَشْكْ [فا] كوز یاشی :

اشكبار == (اشكریز) ه باق .

اشك تأثر == تأثردن آقان كوز یاشی .

اشك تحسر == حسرتدن آقان كوزیاشی .

اشكریز == كوز یاشی دوكن ، چوق آغلیان .

اشك شادی == مسرتدن آقان كوزیاشی .

اَشَكْ [ت ، س] خدمات شاقه‌ده قوللانیلیر اوزون قولاقلی ، كوزل كوزلی ، آتدن كوچوك حیوان ، مركب ، حمار § قبا ، جاهل .

(اشك)

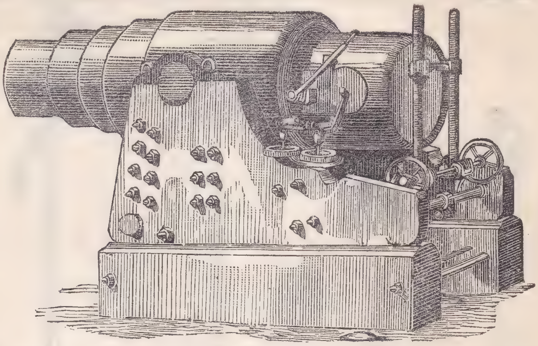

(قروپ سیستمنده جسیم طوپ)

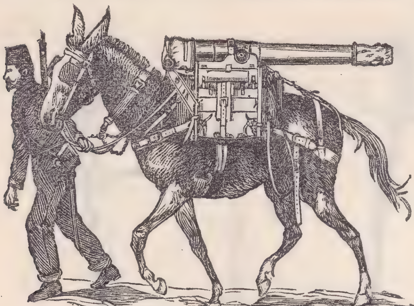

(جبل طوپی)

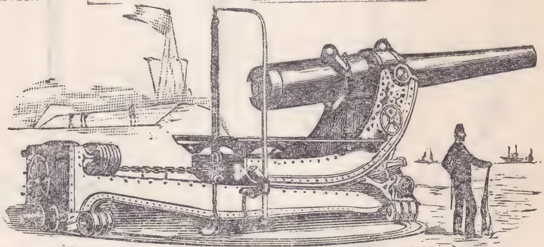

(ساحل طوپی)

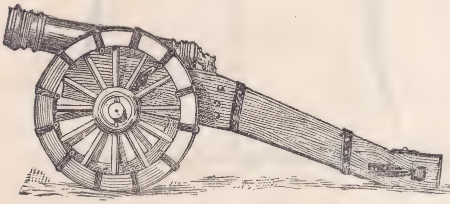

(محاصره طوپی)

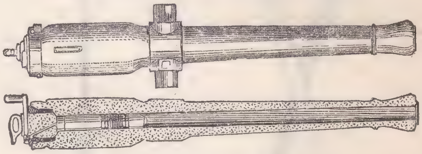

(یولی طوپ)

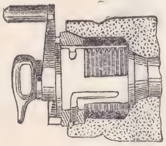

(قپاغی)

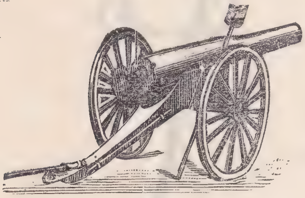

(صحرا طوپی)

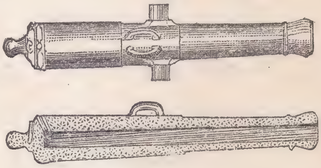

(یولی طوپ)

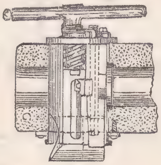

(قپاغی)

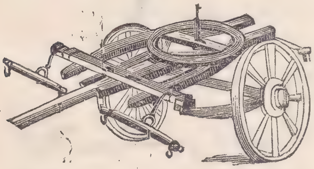

(طوپ آرابەسی)

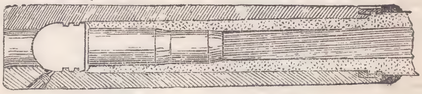

(مقطعی)

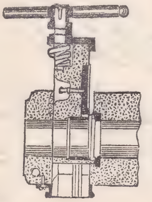

(قپاغی)

(آو چفتەسی)

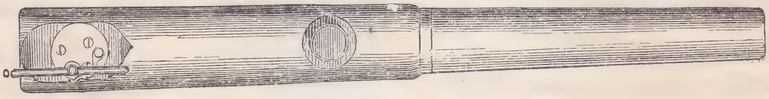

(قروب طوپی)

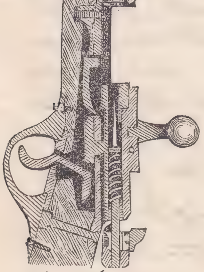

(ماوزر تفنکی مقطعی)

(مارتینی هانری تفنکی مقطعی)

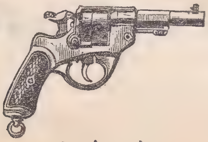

(روولور)

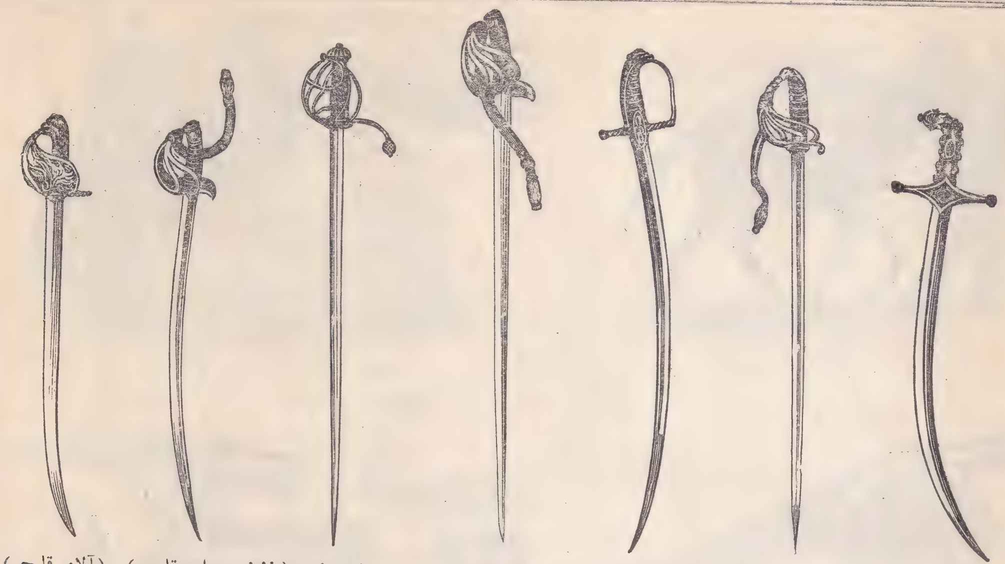

(عثمانلی قلیجی) (پیاده ضابطی قلیجی) (اسکی فرانسز قلیجی) (سواری قلیجی) (مچ) (خفیف سواری قلیجی) (آلای قلیجی)

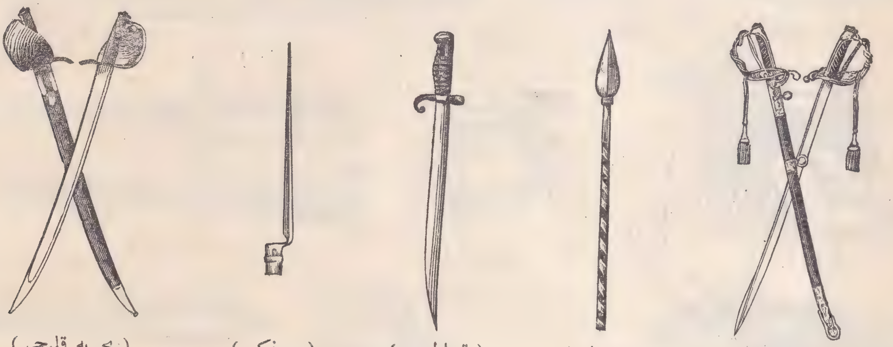

(بحریه ضابطی قلیجی) (مزراق) (قساطوره) (سونکو) (بحریه قلیجی)

اشك آریسی == بال یاپماز آری .

اشك بالیغی == مورینه قوروسی .

اشك پاصدیرمه‌سی == یاوان پاصدیرمه .

اشك دعواسی == (هندسه) « برمثلث قائم الزاویه‌ده وتر قائمه مربعی ؛ ضلعین آخرین مربعلری مجموعنه مساویدر . » دعوای مشهوره‌سنه هر نصلسه ویرلمش مناسبتسز براسمدر .

اشك دیکنی == کنکر دینلن یبان انکناری . قانغال .

اشکجی == اشك سورن ، خربنده .

اشکجیلك == مرکب سوریجیلکی .

اشك قولاغی == اذن الحمار دینلن نبات .

یابان اشکی == غیرمونس برجنس حمار .

اَشَكّ [ع ، مص] پك ، دها ، زیاده شك صاحبی .

اَشْكالْ [ع ، س] جم : (شکل) .

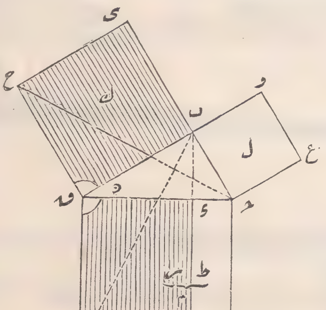

(اشك دعواسی)

اشكال هندسیه == بالهندسه ترسیمی ممکن ومتصور اولان شکللر .

اَشْكینْ [ت ، س] آتك برنوع یورویشی ـ که : فاصله‌سز ، منتظم آدیملرله سرعتلی یورومکدن عبارتدر .

اشکینجی == وقتیله سپاهیلرك بالفعل سفره قوشان صنفنه دینلوردی .

اشکینلی == اشکین یورוین آت .

اَشِلْمك [ت ، مص] { یر حقنده } قازیلوب چوقورلشمق .

اَشْمك [ت ، مص] قازمق ، قازیمق ، حفر .

اشمه == اشمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی § قومسال یرده نبعان ایدن صو پیکاری .

اَشْنَعْ [ع ، ص] دها ، پك ، زیاده چرکین ، منفور ، مکروه .

آشنیه [ع،س] (نباتات) صو یوصو - نلرینه اطلاق اولنور .

آشه‌له‌مك [ت،مص] طوپراق، آتش کبی شیئلری خفیفجه قار - یشدیرمق § کیزلی شیئی میدانه چیقـارمق ایچون تحری ، تدقیق ، استکناه ایتمك.

آشواق [ع ، س] جم : (شوق) .

آشواك [ع ، س] جم : (شوك) § (طب) کمیکلرده اولان استطالات.

[اشواك : خار ، دیکن معناسنه ایسه‌ده نباتاتده (خار) دن فرقلیدر . چونکه : اشواك نسجیٔ لیفی اوله‌رق اغصان واوراقك تبدلنـدن حاصـل اولدیغندن آنی یرندن آیرمق مشـکلجه‌در . (خار) ایسه جزئی برقوتله قیرلمقسزین یرندن قوپار .]

آشهب [ع ، س] قیرآت .

آشهر [ع ، ص] پك ، اك مشهور .

آشهل [ع،ص] الا کوزلی .

آشهی [ع،ص] پك سویلوب رغبت ایدیلان.

آشیاء [ع ، س] مفروشـات وسـائر او لوازمی معناسنه اولان (شی)‌ك جمعی § البسه وسائره § یوك، حموله. § غیر ذی روح مواد .

آشیك [ت ، س] (معماری) قپوسوکه‌لر - ینك آلت واوست طرفی ، قپو سوکه‌لرینك استناد ایتدیکی آغاج ویا طاش باصـه‌مق § آسـتان . § قوناق قاپوسنك اوکی ، درکاه .

اشیك آغاسی = ترکستانده قپواغالرینه مخصوص بر عنواندر ‖ صاحب .

اشیکه چیقمق = طشره‌یه چیقمق .

سازاشیکی = آلات موسیقیه تللرینك بیندیرلدیکی کوپریجك .

آصابع [ع ، س] جم : [اصبع .] ☞ (اُصْبُع)

اصابع القدم = (طب) آیاقده‌کی پار - ماقلر .

آصاغر [ع ، س] جم : [اصغر] .

آصالت [ع ، س] { (کوك) معناسنه اولان (اصل) دن مشـتقدر } کوکلی ، اساسلی اولمه § رسـوخ ، متـانت ، جودت . § زادکانلق ، صوی ونسب صاحبی اولمه . § بالذات ، (وکالت) مقابلی:
اصالت رأی ، اصالت فکر .

اصالةً = وکالت طریقیـله اولمیه‌رق ، بالذات .

اصالتلو = سـفرایه وکبـار اجانبـه ویریلن عنوان رسمی .

آصح [ع ، ص] دهـا ، اك ، پك صحیح : اصح روایات ، اصح اقوال .

آصحاء [ع ، س] جم : [صحیح] .

آصحاب [ع،س] جم : [صاحب] .

اصحاب انتقال = اراضیٔ امیریه ومسقفات ومستغلات موقوفه‌نك متصرفی وفات ایتدکده عقارات مذکوره مناقله‌سنك دفترخانه‌جه بلابدل عهدلرینه یوروتلمسنی طلبه حق اولان کیمسه‌لر .

اصحاب خمس = (فقه) صدر اسلامده اموال مغتنمه‌نك بیت المال ایچون آلیقونیلان خمس حصه‌سندن متساویاً حصه‌دار اولانلرکه سـید الکونین افندمز حضرتلریله اقربای نبوی ، محتـاجین ویتامی ، مسـاکین ، ابنای سبیل ایدی .

اصحاب بدر = بدر غزوه‌سنده معیت جلیلهٔ نبویه‌ده بولنان عسـاکر موحدینکه (٣٠٥) ذاتدن عبارتدر .

اصحاب رسول الله = فخر کائنات صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرینك صحبت سنیه‌لرینه ورؤیت دیدار نبویلرینـه نائل اولان مؤمنلر. صحابهٔ کرام: اصحاب کزین. § بیوك برذاتك مسلکنه متابعت ایدنلر : اصحاب ابوحنیفه .

اصحاب رضح = (فقه) اموال مغتنمه‌دن حصه‌دار اولان شو درت صنف : محاربه‌ده حاضر بولنان نسوان، محاربه‌ده دلیللك ایدن کسان ، صبیان ، مملوکین .

اصحاب صفه = زمان سـعد اقتران حضرت پیغمبریده [صفه] نامیله مدینه‌ده انشا ایدیلن مسـافرخانه‌ده اطعام ایدیلن فقرای مسـلمین که عددلری (٤٠٠) ه بالغ اولمشیدی .

اصحاب فرائض = ترکه دن کندولرینه شرعاً سهم معین تقدیر اولنان ورثه .

اصحاب الکهف = مدت مدیده مشهور مغاره‌ده قپانوب اویویان ذوات معروفهٔ سبعه.

اصحاب سبت = طائفهٔ یهود ، موسو - یلردن کنایه .

اصحاب مصالح = دوائر رسمیه‌یه مراجعت ایدن ارباب حاجت .

آصداف [ع،س] جم : [صدف] .

آصدق [ع،ص] دها ، اك ، پك صادق. § شعار محبتده راسخ اولان .

آصدقاء [ع،ص] جم : [صدیق] .

آصعب [ع،ص] دها ، اك ، پك کوچ: اصعب امور .

آصغر [ع،ص] [اکبر] مقابلی . دها، اك ، پك کوچوك : اصغر اولاد. § کمتر ، قلیل . § (ریاضیه) بر کمیتـك دیکر کمیتـدن کوچوك اولدیغنی کوسترن تعبیردر .

اصغر نامتناهی = (ریاضـیه) غایه‌سی صفردن عبارت بولنان کمیات متحوله :

ب/٠ = ∞

اصغری = (ریاضیه) (اعظمی) مقابلی.

اصغری اشارتی = (ریاضیه) (<) اشـارت اولوب طرفینده بولنان کمیتلردن رأس زاویه‌ده بولنان کمیتك صول طرفده - کندن کوچوك اولدیغنی افاده ایدر. مثلا : ٣ < ٥ کبی .

آصفار [ع، س] { صفر } ك جمعی .

آصفر [ع،ص] صاری، صاری رنکلی، زرد.

بنی اصفر = اقصای شرق اهالیسی .

آصفی [ع،ص] دها ، اك ، پك صافی .

آصفیاء [ع،ص] جم : { صافی } . قلبی پاك ، مسلکی درسـت اولان ذوات عالیه .

آصل [ع،س] کوك ، بیخ ، دیب § تمل، اساس ، قاعده § صحت ، حقیقت. [بومعناده اکثریا (فصل) ایله برلکده استعمال اولنور : « اصل وفصلی اولمیان برایشدن دولایی ... »] § اساساً § خوی. بد اصـل = خویی کوتو § ابتـداکی . فی الاصل = ابتدای امرده ، اساساً ، حقیقت حالده .

اصلسز = اصلی یوق ، بیهوده ‖ یالان.

اصلی = اصله منسـوب ‖ صوکره‌دن علاوه اولنمش حرفی حاوی اولمیان کلمه . ‖ (حساب) واحد ایله کندی نفسـندن

ماعدا برعدد ايله قابل تقسيم اولميان اعداد. § (هندسه) بر شكلك اركان اساسيه‌سندن معدود اولان نقاط ، خطوط وسطوحى ديكرلرندن تفريق ايچون استعمال اولنور: محور اصلى ، مقطع اصلى ، محراق اصلى .

اَصْلاً [ع، د] هيچ، هيچ بروقت، قطعاً .

اصلاً = اساساً ، عن اصل ، ذاتاً || صويجه ، نسب جهتيله .

اَصْلاب [ع، س] جـ : { صلب } .

اَصْلَح [ع، ص] دها، اك، پك ايى، صالح .

اَصْلَع [ع، ص] باشنك اوك جهتنده قيل اولميان ، طازلاق .

اَصَمّ [ع، ص] صاغير، كران كوش . § سسز ، صداسز ، غير مصوت § (رياضيه) جذردن قورتيله‌ميان كميات .

اصميت = (طب) آق جكرلرده حال صحتده ايكن ايشيديلان سسك التهاب سببيله قالين ، قبا اولمسى . || اصملك .

اَصْناف [ع، س] جـ : { صنف } نوعلر. § حرف وصنايع اربابى . [بو معناده مفرد داوله‌رق قوللانيليلير].

اصنافجه = اصنافه ، حرف وصنايع اربابنه ياقيشه‌جق صورتده .

اصنافلق = صاحب صنعت اولمه ، اوليش . دكانجيلق .

اصناف كتخداسى [كهياسى] = اصنافدن هر برينك ايشلرينى كورن ، ويركولرينى طوپليان ، بينلرنده‌كى اختلافاتى حل وفصل ايدن آدم.

اصناف لونجه‌سى [لوجه‌سى] = اصناف معاملاتنك محل مذاكره‌سى .

اَصْنام [ع، س] جـ : { صنم } مشركلرك طاپدقلرى مجسم بتلر. (اوثان) ه ده باق .

عبدهٔ اصنام
اصنام پرستان } = بت پرستلر .

اَصْوات [ع، س] جـ : {صوت}: اصوات رقيقه .

اَصْوَب [ع، ص] {صائب} دن . اك، دها، پك دوغرو .

اَصيل [ع، ص] اصلى تميز، صوى صاحبى، حسب ، نسب اعتباريله طاهر. بر عائله‌يه منسوب . § وكالت صورتيله اولميه‌رق، بالذات كندى نامنه حركت ايدن.

اصيلانه = اصل ونسل صاحبنه لايق صورتده : حركات اصيلانه .

اصيلزاده = اصلى، صويى، تميز اولان.

[اصيل : كلمه‌سى بومعنايى افاده ايتديكندن اصيلزاده كلمه‌سنك مفرد اوله‌رق لسانمزده استعمالنه پكده حاجت يوقدر . لكن بر معناى مقصوده دلالت ايتميان « زادكان » تعبيرى يرينه بونك جمعى اولان «اصيلزادكان» تركيبنى قوللانمق الزم واسلمدر] .

اصيلزادكان = اصيلزاده‌لر .

اَضْحى [ع،س] [اضحاة] ك جمعى قربانلر.

عيد اضحى = قربان بايرامى .

اَضْداد [ع،س] جـ : [ضد] : جمع اضداد .

اَضَرّ [ع،ص] دها، پك، اك مضر، ضررلى .

اَضْراس [ع، س] جـ : (ضرس) آزى ديشلرى .

اَضْعاف [ع ، س] جـ [ضعف] . (ضعفه) باق .

اَضْعَف [ع،ص] دها، اك، پك ضعيف ، قوتسز ، عاجز : اضعف عباد .

اَضْغاث [ع،س] جـ:[ضغث] قاريشيق شيلر.

اضغاث واحلام = قاريشيق رؤيالر . [(ضغث) لسانمزده غير مستعملدر]

اَضَلّ [ع ، ص] دها ، اك ، پك مضل، پك زياده يولنى شاشيرمش اولان ، كمراه .

اَضْلاع [ع،س] جـ:[ضلع]: اضلاع متوازيه.

اَضْياف [ع ، س] جـ : [ضيف] .

اَضْيَق [ع ، ص] اك ، پك ، دها طار : اضيق اماكن .

اَطايِب [ع، س] پك كزيده ومنتخب شيلر . [نوادر ولطفه‌ده اطلاق اولنور] .

اَطِبّاء [ع ، س] جـ : [طبيب] .

اَطْباق [ع ، س] جـ : [طبقه] . [لسانمزده بومعناده {طبقات} كلمه‌سى مستعملدر] .

اَطْراب [ع،س] كوزل قوقولو چيچكلر.

اَطْراف [ع ، س] جـ : { طرف } . جهتلر § (طب) ايكى قول ، ايكى بجاق .

اطراف اربعه = شرق ، شمال ، جنوب غرب جهتلرى ، درت طرف .

اطراف سفليه = (طب) هرايكى آياغك هيئت مجموعه‌سى .

اطراف علويه = (طب) هرايكى الك هيئت مجموعه‌سى .

اطراف خلفيه = (طب) حيوانك ايكى آرد آياغى .

اطراف قداميه = (طب) حيوانك ايكى اوك آياغى.

اطرافلى = تفصيلاتلى ، مفصل . || طرفدارانى زياده اولان .

اطرافليجه
اطرافيله } = اولدقجه ايضاحات وتفصيلاتى حاوى .

اَطْعِمَه [ع،س] جـ :[طعام] : اطعمهٔ نفيسه.

اَطْفال [ع،س] جـ :[طفل]: تربيهٔ اطفال.

اطفال باغ = نورسيده فدانلر .

اطفال بهار = تازه چمنلر .

« اوقشا اطفال بهارى اى نسيم دلنواز »

اَطْلاس [ع ، س] ☞ [اطلس] .

اَطْلال [ع ، س] جـ : [طلل] .

اَطْلَس [ع ، س] { تويسز وپارلاق معناسنى مفيد اولان طلس } دن يوزى ايپك ، ترسى پاموق معروف قماش .

فلك اطلس = هيئت قديمه‌ده ثوابتى حاوى اولديغى فرض ايديلان طبقهٔ سما .

اَطْناب [ع،س] چادر ايپى معناسنه اولان (طِناب) ك جمعى .

اَطْوار [ع،س] جـ:[طور]: مستقيم الاطوار.

اَطْواق [ع ، س] جـ : [طوق] . § هندستان جوزينك سودى.

اَطْوَل [ع ، ص] دها ، پك ، اك اوزون : اطول نهار = اك اوزون كون . اطول عمر = اك اوزون عمر .

اَطْهَر [ع،ص] دها ، اك ، پك تميز .

اَطْيَبْ [ع ، ص] دها ، اك ، پك پاك ، كوزل ، تميز .

اَظْرَفْ [ع ، ص] دها ، اك ، پك ظريف : اظرف ادبا .

اَظْفار [ع ، س] جـ : [ظفر] . طيرناقلر .

اَظْلالْ [ع ، س] جـ : [ظل] .

اَظْهَرْ [ع ، ص] پك ، دها ، اك آشكار : اظهر من الشمس .

اَعاجِمْ [ع ، س] جـ : [اعجم] .

اَعاجيبْ [ع ، ص] جـ : [اعجوبه] : اعاجيب حادثات كائنات .

اَعادى [ع ، جمع الجمع] [عدو] .

اَعاظِمْ [ع ، ص] جـ : [اعظم] : اعاظم امور .

اَعالى [ع ، ص] جـ : [اعلى] . [منحصراً شخاص حقنده مستعملدر]

اَعْجامْ [ع ، س] جـ : [عجم] .

اَعْجَبْ [ع ، ص] زياده ، پك عجيب ، غريب .

اعجب العجائب = عجائبك عجائبى .

اَعْجَزْ [ع ، ص] دها ، اك ، پك عاجز .

اَعْجَمْ - اَعْجَمى [ع ، س] قوم عربدن اولميان كيمسه § لسان عربدن اولميان كلمه .

اَعْداء [ع ، س] جـ : [عدو] .

اَعْداد [ع ، س] جـ : [عدد] § (رياضيه) واحد ايله واحددن تركب ايدن شيلر .

اعداد اصليه = (رياضيه) واحد ايله كنديسندن ماعدا بر عدده قابل تقسيم اولميان عددلر . [چفت عددلر ايچنده يالكز (٢) عددى اعداد اصليه‌دندر] .

اعداد اصمه = (رياضيه) جذرمربعلرى عدد تام اولميان عددلر .

اعداد اهراميه = (رياضيه) اعداد مضلعه سلسله‌لرندن برينك حدلرينك متوالياً جمعندن حاصل اولان سلسلهٔ اعداده دينور .

اعداد طبيعيه = واحددن بدء ايله حدلرى بر بر تزايد ايدن اعداد : ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ... الخ .

اعداد متباينه = (رياضيه) قاسم مشترك اعظميلرى واحددن عبارت اولان اعداد .

اعداد مركبه = (رياضيه) واحد قياسى ايله اضعاف وياخود اجزاسندن تركب ايدن عددلر . مثلا : ٨ كيلومترو ٩٢ مترو ٦٥ سانتيمترو . ٨ غروش ٩٥ پاره ، ٢ آقچه . ٩ ساعت ٢٥ دقيقه ٣٢ ثانيه . ٨ قيه ٢٥٠ درهم ٠٠٠ كبى .

اعداد مضلعه = (رياضيه) على العموم واحددن بدء ايدن برسلسلهٔ عدديه حدلرينك متوالياً جمعندن حاصل اولان عددلر .

اَعْدَلْ [ع ، ص] دها ، اك ، پك عادل ، عدالتلى .

اَعْذار [ع ، س] جـ : [عذر] اعذار واهيه .

اَعْذَبْ [ع ، ص] دها ، پك ، اك طاتلى ، لذتلى : « شعرك اعذبى اكذبيدر . »

اَعْراب [ع ، س] باديه‌نشين بدوى عربلر . [بوكلمه هرنه‌قدر (عرب) ك جمعى ايسه‌ده مفرد اوله‌رق بالاده‌كى معنايه دلالت ايدر] .

اعرابى = بدوى عربلردن هربرى .

اَعْراضْ [ع ، س] جـ : [عرض] : جواهر واعراض § (طب) خسته‌لكك تشخيصنه مدار اولان حالات .

اَعْرافْ [ع ، ظ] جنت ايله جهنم آره‌سنده‌كى حائل محل : اصحاب اعراف . { بوكلمه اساساً [عرف] ك جمعى ايسه‌ده علم اولديغندن مفرد مقامنده مستعملدر } .

اَعْرَجْ [ع ، ص] طوپال ، لنك ، آقساق .

اَعْرَفْ [ع ، ص] اك ، دها ، پك معروف ، طانمش .

اَعَزّ [ع ، ص] اك ، دها ، پك عزيز ، پك معتبر ومحترم . § بعضاً دعا مقامنده افعال بابندن فعل ماضى اوله‌رق دخى قوللانيلير : اعز الله = الله عزيز ايتسون .

اَعِزّه [ع ، س] جـ ، [عزيز] . اسلاف اولياء الله حقنده مستعملدر : اعزهٔ كرامدن شيخ احمد رفاعى .

اَعْشار [ع ، س] جـ : [عشر] . § محصولاتدن تحصيلى مشروع اولان واردات ، واردات عشريه .

اعشار احاله‌سى = اعشارك ملتزملره ويرلمسى .

اعشار بدلاتى = اعشار ملتزملرندن تقاسيط ايله جبايت اولنان مبالغ .

اعشار نظامنامه‌سى = اعشارك ملتزملره صورت احاله‌سى وياامانةً اداره‌سى وواردات عشريه‌نك طرز وشرط جبايتنى متضمن نظامنامه .

اعشارى = اعشاره منسوب § اونر اونر آلنان وآيريلان شيلر .

كسر اعشارى = (رياضيه) ارقامك اون جزئه وهرجزئك ينه اونه تقسيمى قاعده‌سندن بحث ايدن مبحث علم حساب § واحدك اونه تقسيمندن حاصل اولان كسر .

اصول اعشاريه = اوزان واكيال ومقاديرك حسابات اعشاريه‌يه توفيقى ، مترو ، كيلو اصوللرى [اصول اعشارى تعبيرى غلطدر .]

اَعْشى [ع ، ص] كوزى دومانلى ، ضعيف البصر .

اَعْصابْ [ع ، س] جـ : [عصب] اعضانك حس وحركتنى ، افعالنى دماغله ويادماغك تماتندن اولان مردار ايليك ايله مناسباتده بولنديرن غايت بياض ، اينجه ، يومشاق ليفلر ، ايپلكلركه : تركجه‌ده بونلره (سيكر) دينلور .

[عصب]

الياف اعصابيه = اعصابك هر برقطعه‌سنى تشكيله مدار اولان ايپلكجكلر .

جملهٔ اعصابيه = اعصابك هيئت مجموعه‌سى .

اَعْصار [ع ، س] جـ : [عصر] عصرمز غبطه بخشاى اعصاردر .

اعصار سالفه = ازمنهٔ قديمه .

اعصار مستقبله = ازمنهٔ مستقبله .

اَعْضاء [ع ، س] جـ : { عضو } . وجودى تشكيل ايدن قطعات : اعضاى بدن ، اعضاى داخليه . § بر مجلس ، بر محكمه‌يى تشكيل ايدن ذواتك هيئت مجموعه‌سى وبهرى [بومعناده مفرد مقامنده مستعملدر] . § (نباتات) حجيرات ، الياف واوعيه‌نك اتحاديله حصوله كان انسجهٔ نباتيه‌نك يكديكريله اختلاطندن مكون ووظائف مختلفه ايله مكلف بولنان اقسام : اعضاى تغديه ، اعضاى تناسليه .

اعضاى لاحقه = (نباتات) نباتك جلد ، خار ، اشواك ، سلوك دينلن اقسامى .

اعضاى القاحيه = نباتاتده فعل القاحك اجراسنه مخصوص اولان عضولر .

اعضاء تذکیریه == (نباتات) عضو تأنیثك حاوی اولدیغی بیضاتی تلقیحه مخصوص اولان عضولر .

اعضای تأنیثیه == (نباتات) میوه‌یه منقلب اولان چیچکك بیضاتی حاوی اولان قسمی .

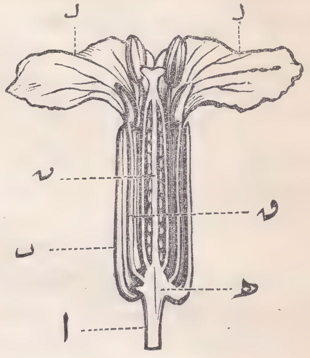

چیچك مقطعی

ا . ذنب زهره ؛ ه . حامل زهره ؛ ب . کأس ؛ ل ، ل . تویج ؛ و . عضو تذکیر ؛ ن . عضو تأنیث .

اعضالق == برمجلس ویا محکمه هیئتنك مأموریت وحال وصفتی .

أعطاف [ع ، س] جه : (عطف) . شفقتلر . [مفردی باشقه معناده مستعملدر] .

أعظم [ع ، ص] دها ، اك ، پك بیوك : ظرف مظروفندن اعظمدر .

اعظم نامتناهی == (ریاضیه) حد وغایه‌سی اولمیان مقدار § تصور اولنه‌بیلن مقادیرك کافه‌سنك فوقنده اولان ، کمیات محدوده ایله نسبت قبول ایتمیان کمیاته اطلاق اولنور .

اعظم نامتناهی اشارتی == (ریاضیه) علی‌العموم شو (∞) اشارتدن عبارتدر .

اعظمی == (اصغری) مقابلی .

اعظمیت == اعظملق ، بیوکلك .

اعظمی اشارتی == (ریاضیه) صاغنده‌کنك صولنده‌کندن بیوك اولدیغنی کوسترن شو > اشارتدر : (ب > ء) یعنی (ب) ، (ء) دن دها بیوکدر دیمك اولور .

أعقاب [ع ، س] مفردی لسانمزده غیر مستعمل اولان (عقب) ك جمعی : اولاد واحفاد .

اعقاب ابوتراب == حضرت علی کرم الله وجهه‌نك ذریتی .

أعقل [ع ، ص] دها ، اك ، پك عقللی .

أعلاء - أعلی [ع ، ص] دها ، اك ، پك عالی § موافق ، مطابق ، خوش ، نفیس ، مقبول ، مرغوب . عرش اعلا ، جنت اعلا .

علی الاعلی == اك عالی درجه‌ده :

رتبة العلم اعلی الرتب == علم رتبه‌سی ، رتبه‌لرك اك بیوکیدر .

اعلی المبیض == (نباتات) قبل الالقاح چکردکلرك اصلی اولان یومورطه‌جقلری حاوی اولوب مبیض دنیلن - وچیچکده میوه‌یی حصوله کتیرن قطعه‌دن کأس ، تویج ، عضو تذکیر ، عضو تأنیثدن عبارت بولنان - حلقات زهریه ارتکازینك یوقاری اولمسی حالی .

أعلاف [ع ، س] (علف) ك جمعی .

أعلام [ع ، س] (علم) ك جمعی . اسم خاصلر .

أعلم [ع ، ص] دها ، اك ، پك عالم : اعلم علما .

الله اعلم == جناب حق دها ایی بیلیر || ظنمه کوره ، غالبا .

الله اعلم بالصواب == دوغریسنی جناب حق دها ایی بیلیر .

أعم [ع ، ص] (اخص) مقابلی . دها ، پك ، اك شموللی ، عمومی : (حیوان) لفظی ، (انسان) لفظندن اعمدر .

أعمار [ع ، س] جه : (عمر) : اعمار اقوام .

أعماء - أعمی [ع ، ص] کور ، نابینا : اعمای مادرزاد == آنادن دوغمه کور .
[اساساً اعماء جمعدر .]

أعماق [ع ، س] جه : (عمق) . اعماق ابحار ، اعماق ارض .

أعمال [ع ، س] (عمل) ك جمعی . ایشلر ، فعللر .

اعمال اربعه == علم حسابده جمع ، طرح ، ضرب ، تقسیم عملیاتی .

اعمال سته == (ریاضیه) جمع ، طرح ، ضرب ، تقسیم ، رفع ، جذر عملیاتی .

اعمال صالحه == شرعه ، اوامر الهیه‌یه موافق حرکات وافعال .

أعمال [ع ، س] اولکالر ، دیار ، ممالك .

أعمام [ع ، س] (عم) ك جمعی . عموجه‌لر : اعمام حضرت پیغمبردن جناب حمزه .

أعناب [ع ، س] جه : (عنب) .

أعناق [ع ، س] جه : (عنق) .

أعنه [ع ، س] جه : (عنان) .

أعواض [ع ، س] جه : (عوض) .

أعوام [ع ، س] جه : (عام) . سنه‌لر ، ییللر : شهور واعوام .

أعوان [ع ، س] جه : (عون) . یاردمجیلر ، معینلر ، مظاهرلر .

أعوج [ع ، ص] اکری § بدخوی ؛ کج مشرب .

أعور [ع ، ص] برکوزلی ، یك چشم ، برکوزی کور اولان § (طب) کور باغرصاق .

أعیاد [ع ، س] جه : (عید) : اعیاد سعیده .

أعیان [ع ، س] کوز معناسنه اولان (عین) ك جمعی ایسه‌ده لسانمزده بومعناده (عیون) و (اعین) دها زیاده مستعملدر § بر مملکتك ایلری کلنلری ، اشراف ، معتبران : اعیان قریش § (فلسفه) بنفسه قائم ومتحیز اولان ، (عرض) مقابلی .

اعیان ثابته == (تصوف) علم الهیده‌کی حقائق ممکنات که : بونلر اسماء الهیه‌نك صور حقائقیدر .

اعیان مضمونه بانفسها == (فقه) محو وهلاك اولدیغی وقت مثلیه اولور ایسه قیمتی واجب اولان شی .

اعیان مضمونه بغیرها == (فقه) اعیان مضمونه بانفسهانك خلافی اولان شی .

أغانی [ع ، س] جه : (اغنیه) . نغمات خوانندکان ، آهنك .

کتاب الاغانی == عرب خواننده‌لرینك تراجم احوالنی وشطحیات ومطایباتی حاوی برتألیف مشهوردر .

أغبیاء [ع ، س] جه [غبی] : اغبیاء اطفال .

أغذیه - أغذیه [ع ، س] جه : [غذا] و [غذا] بسلنمك ایچون ینیلان وایچیلان شیلر .

§ (طب) قانك اجزاى طبيعيه‌سنى تكوين واغتذانك احتياجاتنى دفع وتهوين ايدن مواد .

اغديهٔ تنفسيه == آزوتدن عارى يعنى نشاسته‌لى ، شكرلى ، دسمى موادن عبارت غدالركه : داخل بدنده احتراق ايدرك حرارت غريزيه‌نك محافظه‌سنه خدمت ايدرلر.

اغديهٔ شبه زلاليه == (طب) آزوتى حاوى اولان غدالر .

اغديهٔ مصوره == (طب) انسان وحيوانك سننه كوره اعضا ايله اختلاط ايدرك انلرك نشو ونماسنه ويومى اغتذالرينه بادى اولان اغديه .

اَغَرّ [ت ، ص] الننده بياض نشانى اولان (آت) . § بياض ، پارلاق ، شانلى .

اَغْراس [ع ، س] (غرس) ك جمعى ايسه‌ده اومعناده مستعمل اولميوب تازه قدانلره ، يكى ديكلمش اغاجلره اطلاق اولنور .

اَغْراض [ع ، ص] جه : [غرض] : اغراض سابقه ، اغراض نفسانيه .

اَغْرَب [ع ، ص] دها ، اك ، پك غريب ، غرابتلى ، تحف ، عجيب : اغرب الغرائب .

اَغْشِيَه [ع ، س] جه : [غشاء] . [تشديدايله غلطدر]: اغشيهٔ زلاليه .

اغشيهٔ لحافيه == (طب) وجودى هر طرفدن ستر واحاطه ايدوب قسم خارجيسنه (جلد) وقسم داخليسنه (غشاى مخاطى) دينلن زارلركه هيچ بر ماده بونلردن مرور ايتمدكجه نه درون وجوده نفوذ ، نه ده وجوددن طيشارى‌يه خروج ايده‌بيلور .

اَغْصان [ع،س] جه : [غصن] .

اَغْلال [ع،ص] جه : [غل] بويون لاله‌لرى : سلاسل واغلال .

اَغْلَب [ع،ص] دها، اك، پك غالب .

اَغْلَظ [ع ، ص] دها ، اك ، پك غليظ ، پك قابا : اغلاظ شتوم، اغلاظ الفاظ .

اَغْلَه [ج ، س] (قوزمو) مريخ ايله مشترى آره‌سنده‌كى سيارات صغيره‌نك (٩٦) نجيسى.

اَغْنام [ع، س] جه: [غنم]: اعشار واغنام.

اغنام رسومى == بهر رأس قويون ويا كچى ايچون صاحبندن استيفا ايديلان بدل شرعى ، بوندن حاصل اولان وارداث .

تعداد اغنام == اغنام رسمى استيفاسيچون قويون وكچيلرك عددينى صايمق .

اَغْنى [ع ، ص] دها، اك، پك زنكين .

اَغْنِياء [ع، س] جه : [غنى] اغنياى بلده.

اَغْيار [ع،س] جه : [غير] برشيئك باشقه‌لرى ، ماعدالرى : بوتعريف افرادينى جامع ، اغيارينى مانعدر. § يبانجيلر . § رقيبلر ، دشمنلر : نظر يارواغيار == دوست ودشمنك نظرى. [بوتركيبده (يار) جمع حكمنده‌در .]

اَفْئِدَه [ع، س] جه : [فؤاد] قلوب .

اَفاخِم [ع، س] جه : [فخم] : افاخم رجال دولت .

اَفاضِل [ع، س] جه : (فضل) : افاضل شعراى ايرانيه .

اَفاعى [ع ، س] جه : [افعى] .

اَفْخَم [ع، ص] دها ، اك ، پك فخامتلى : اصف افخم ، ذات عالى افخمى .

اَفْراد [ع، س] جه: [فرد] افرادعسكريه § تصوفجه نظر قطبيدن خارج اولان رجال اللهدن كنايه‌در .

اَفْراس [ع ، س] جه : [فرس] آتلر.

اَفْراشْتَه [ع ، ص] يوقارى قالديرلمش، رفع ايدلمش .

اَفْرَنْج [ع، س] اوروپا خلقى، اوروپاليلر.

داء الافرنج == فرنكى علتى .

افرنجى == فرنكاره ، يعنى اوروپاليلره منسوب || فرنكى علتنه عائد .

السنهٔ افرنجيه == السنهٔ غربيه .

اَفْرُوخْتَه [فا ، ص] شعله‌لنديرلمش ، پارلامش . [دائما تركيبله مستعملدر : دل افروخته] .

اَفْرُوز [فا ، ص] { (افروختن) مصدرندن اسم فاعل } عربى وفارسى اسملره لاحق اوله‌رق (پارلاديجى) معناسنه كلير : عالم افروز، جهان افروز .

اَفْزا [فا،ص] افزاييدن مصدرندن مشتقدر. عربى وفارسى اسملره لاحق اوله‌رق (آرتيريجى ، چوغالديجى)معناسنه كلير ووصف تركيبى تشكيل ايلر .

حيرت افزا == پك زياده حيرت بخش ايدن .

روح افزا == عمر آرتيريجى .

زينت افزا == پك زياده زينت بخش ايدن.

نشاط افزا == شوق آرتيريجى . [الفك حذفيله بعضاً (فزا) صورتنده دخى استعمال اولنور : فرحفزاكبى] .

اَفْزايِش [فا، مص] آرتش ، آرتمه ، چوغالمه :

« كاسهٔ ابريز فغفور اولسه‌ده ويرمز صدا ثروت افزايش بولنجه اغنيا خستلنور. »

اَفْزُود [فا ، ص] چوغالان، ارتان، تكثر ايدن .

اَفْزُون [فا، ص] چوق، زياده، كثير، وفير.

افزون اولمق == چوغالمق .

افزون ايتمك == چوغالتمق . [الفك اسقاطيله(فزون) صورتنده دخى مستعملدر].

افزونى == زياده‌لك، چوقلق : افزونئ عمر واجلال حضرت خلافتپناهى ادعيهٔ مفروضه‌سيله تزيين اسان قلندى. [فزونى] صورتنده دخى مستعملدر] .

اَفْسار [فا ، س] يولار .

اَفْسانه [ف ، س] حكايه ، ماصال . § بوش لاقردى ، صاچمه صاپان سوز . § خرافات .

افسانه پرداز == افسانه اويديران . || عادى رومان يازان . || مداح .

افسانه پردازى == افسانه پردازلق .

افسانه جوى == افسانه اراييجى ، اراپان . || بوش وقت كچيرن .

افسانه جويى == افسانه جولق .

افسانه گوى == افسانه سويلين ، مصالجى || مداح .

افسانه كويى == افسانه كولق .

اَفْسَد [فا، ص] دها، زياده، پك، بوزوق.

اَفْسَر [فا ، س] تاج ، اكليل .

اَفْسُرْدَگان [فا، س] جه : [افسرده]. غيرتسز اولانلر .

افسردكى == افسرده‌لك ، غيرتسزلك ،

اَفْسُرْدَه [فا، ص] طوكمش، صوغومش، طونوق . § قانی طوكمش ، غیرتسز .

افسرده دل = كوكلی طوكمش ، خسنسز .

افسرده دلی = كوكل طونوقلغی .

افسرده دماغ }
افسرده مغز } = بینی طونوق || قابلیتسز .

افسرده مزاج = مزاجی صوغوق .

افسرده مزاجی = افسرده مزاجلق .

اَفْسَق [ع، ص] اك ، پك فاسق .

اَفْسُوس [فا، س] ادات تألمدر : یازیق، حیف ، دریغ .

اَفْسُون [فا، س] بوكو، سحر، كوز باغجیلق . [بین العوام بو كلمه الف ممدوده ایله (افسون) صورتنده مستعملدر . وبعضاً الفی اسقاط ایدیله‌رك (فسون) صورتنده‌ده قوللانیلور.] § ساحرلرك وبعض اهل خواصك اوقودقلری كلمات .

افسون اوقومق = سحر یاپمق . § عزیمت ، رقیه .

افسون ایتمك = سحر یاپمق § كوز باغجیلق .

افسونجی = اوفوروكجی، رقیه‌خوان ، بوكوجی ، سحرباز .

افسونجیلق = اوفوروكجیلك ، كوز باغیجیلق .

افسونگر = ساحر ، كوز باغیجی .

افسونگری = افسونكرلك .

افسونلامق = بوكو ایتمك ، بوكو اوقومق .

افسونلانمق = سحره اوغرامق § بر بوكوجی‌یه كندینی اوقوتمق .

افسونلی = مسحور ، سحرلنمش .

اُفْشَان [فا، ص] صاچیق ، سلكمك معناسنه اولان (افشاندن) مصدرندن مشتقدر. دائما تركیبله قوللانیلور : زر افشان .

اَفْصَح [ع،ص] دها، اك ، پك فصیح : افصح كلام .

افصح العرب }
افصح القریش } = حضرت محمد صلی الله علیه وسلم .

اَفْضَال [ع، س] احسان معناسنه اولان (فضل) ك جمعی .

اَفْضَل [ع، ص] دها، اك، پك فضیلتلی، عالی درجه‌لی : حضرت ابوبكر الصدیق افضل اصحاب ایدی .

افضلیت = افضللك، دها فضیلتلی اولمه، رجحان .

اَفْعَال [ع، س] جم : (فعل) .

اَفْعی - اَفْعی [ع،فا،س] اژدركك ییلانی § بدطینت آدم .

(افعی)

افعی مزاج = ییلان طبیعتلی آدم .

اَفْغَان [فا، س] ادات شكایت § اضطراب ایله حایقرمه ، فریاد ، زاری . { بعضاً الفی اسقاط ایدیله‌رك (فغان) صورتنده دخی قوللانیلیر . }

اَفْقَر [ع، ص] دها ، اك ، پك فقیر : افقر فقرا .

اَفْكَار [ع، س] جم : (فكر) : افكار سقیمه § دوشونمه ، اندیشه § نیت، مقصد § رأی .

افكارسز = رأیی اولمیان ، عقلسز . § لاقید . تاسه‌سز .

افكارسزلق = لاقیدلق § عقلسزلق .

افكارلانمق = مراقه‌طوقونمق، مغموم ومكدر اولمق .

افكارلی = رأی ومطالعه بیاننه مقتدر . § محزون ، مكدر ، مراقلی .

اَفْكَار [فا، ص] یاره‌لی ، مجروح : دل افكار = قلب مجروح [الفك اسقاطیله (فكار) صورتنده دخی قوللانیلیر : دل فكار]

اَفْكَن [فا، ص] دوشورمك ، صالیق معناسنه اولان [افكندن] مصدرندن مشتقدر . دائماً وصف تركیبی حالنده مستعملدر : سایه‌افكن، شیرافكن . [بعضاً الفك اسقاطیله‌ده قوللانیلیر : سایه‌فكن] .

افكنده = ییقلمش ، دوشورلمش . § دوشكون ، بیچاره : بندهٔ افكنده .

اَفْلَاك [ع، س] جم : [فلك] سماوات،

افلاك سبعه = (هیئت قدیمه) ارضك اطرافنده دور ایدن — قمر ، عطارد ، زهره ، شمس، مریخ، مشتری ، زحل — سیاراتی .

افلاكی = افلاكه منسوب ، ملك ، روح علوی .

افلاكیان = [افلاكی] . ارواح علویه ، ملائكهٔ كرام .

اَفْلَج [ع،ص] سیرك دیشلی .

اَفْلَس [ع،ص] اك ، دها ، پك مفلس .

اَفَنْدی [رومجه‌دن] صاحب ، مالك ، مولا . § سید، چلبی، خواجه [علی العموم وقویوب یازانلره علما وارباب قلمه مخصوصدر] § علی الاطلاق عنوان تعظم : پاشا افندی ، بك افندی، خانم افندی .

افندمز = { اصلی افندیمز ایسه‌ده بو تركیبده (یا) نك حذفی عادت اولمشدر } حضرت محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم || ذات شوكتسمات حضرت خلافتپناهی .

افندیسز = صاحبسز، قپوسز || ایشسز .

افندیلك = افندی صفت وعنوانی . || افندی‌یه یاقیشه‌جق اطوار ، افعال ، || لطف ، احسان ، كرم .

اَفْوَاج [ع ، س] جم : [فوج] : « بازیچهٔ باصره‌مدر امواج » « مغلوب متانتمدر افواج »

اَفْوَاه [ع،س] جم : [فوه] و [فم] آغزلر [فوه] غیر مستعملدر § آغزه مشابه دلیكلر، منفذلر .

افواه ناریه = طوپ ، تفنك كبی آتشلی سلاحلر .

افواه ناس = خلقك آغزی ، لسانی .

اَفَه [ت] { افندیدن مخفف } خداوندكار وآیدین جهتلرنده كویلولرك (افندی، اغا ، برادر) مقامنده قوللاندقلری بر كلمه‌دز . § قبا طایی .

اَفْهَام [ع ، س] ذهن معناسنه اولان (فهم) ك جمعی .

اَفْیُون [ع،فا، س] (آفیون) ه باق .

افیونكش = افیون یوتمه‌یه ، قوللانمغه آلیشمش اولان آدم ، افیون تریاكیسی .

افیونی = بمعناه .

اَقارِب [ع، س] جم : (اقرب) . ياقين خصملر • { مفردی بو معناده قوللانلمز • }

اَقاصی [ع،س] جم : (اقصى) : اقاصئ ممالك ، اقاصئ بلاد .

اَقاليم [ع، س] جم : (اقليم) . قطعه، مملكت ، ديار .

اقاليم بارده == مدارينده‌ن قطبلره قدر اولان قطعاتِ ارضكه : بورالرده ميزان الحراره‌نك اعظمی اوله‌رق تحت الصفر (٦٠) درجه‌يه قدر تنزل ايلديكی اولور .

اقاليم حاره == خط استوادن اعتباراً ٣٠ درجه عرض شمالی و (٤٠) درجه عرض جنوبيده بولنان قطعات ارضكه : بورالرده درجهٔ حرارتك كولكه‌ده (٦٠) ه قدر چيقديغی اولور .

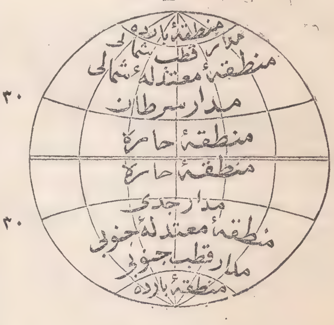

(اقاليم حاره)

اقاليم معتدله == مدار قطب ايله مدار سرطان ومدار جدی آره‌سنده‌كی اقليم .

اَقانيم [ع، س] جم : (اقنوم) • اصللر، ركنلر • { مفردی غيرمستعملدر }

اقانيم ثلثه == اعتقاد نصاراده اصول ثلثه : اب ، ابن ، روح القدس ، (اقانيم مقدسه) .

اَقاويل [ع،س] (قول) ك جمع الجمعی: اقاويل حكما •

اَقبَح [ع، ص] دها ، اك، پك چركين ، قبيح : العذر اقبح من الذنب == عذری قباحتندن چركين (بيوك)

اَقداح [ع،س] جم : (قدح) : ادارهٔ اقداح .

اَقدام [ع ، س] جم : (قدم) : « جنت والده‌لرك تحت اقدامنده‌در» .

اَقدَس [ع،ص] دها، پك ، اك مقدس، مبارك : اقدس آمال .

اَقدَم [ع، ص] دها ، اك پك قدملی ؛ اسكی ، اول § الزم ، اهميتلی ، ترجيحه شايان : اقدم وظائف .

اقدمجه == اولجه ، آز اول ، ياقينده .

اَقران [ع ، س] جم : [قرن] . اشلر ، سن ، رتبه ، صنف وحالجه مساوی اولانلر، امثال : امثال واقران ، بين الاقران . [مفردی بومعناده لسانمزده غيرمستعملدر] ،

اَقرَب [ع ، ص] اك ، پك ، دها قريب ، چوق ياقين .

اَقرِباء [ع ، س] جم : [قريب] . ياقين خصملر : اقربا وتعلقات . [مفردی بو معناده استعمال اولنماز]

اَقرَع [ع ، ص] باشی كل آدم .

اَقسام [ع ، س] جم : [قسم] : اقسام كلام ، اقسام شعر .

اقسام اصليه == (معماری) ديوار، دوشمه كبی مبانينك مهم قسملری .

اَقصا - اَقصی [ع ، ص] صوك درجه‌ده، نهايت درجه‌ده اولان : مقصد اقصی § نهايت ، اوج : اقصای شرق .

مسجد اقصی == قدس شريفده‌كی بيت مقدس .

اقصای عمران == (فقه) قصبه وقريه‌لر كنارلرنده‌كی محللر .

اَقصَر [ع ، ص] دها ، اك ، پك قيصه : اقصر طرق == اك قيصه يول . اقصر ايام == اك قيصه كونلر . [اطول] مقابلی .

اَقضا - اَقضی [ع، ص] دها، اك، پك فقيه ، پك زياده مهارتله دوغری حكم ويرن .

اقضى الاصحاب == حضرت علی كرم الله وجهه .

اَقطاب [ع ، س] جم : [قطب] . (قطب) ه باق .

اَقطار [ع ، س] طرف معناسنه اولان (قطر) ك جمعی : اقطار عالم ، اقطار بعيده § بر دائره‌نك مركزندن كچه‌رك محيط دائره‌نك بر نقطه‌سندن ديكر نقطه‌سنه قدر ممتد خط مستقيم ديمك اولان (قطر) ك جمعی .

اقطار السما == آفاق .

اَقفال [ع ، س] جم : [قفل] .

اَقَلّ [ع،ص] دها ، اك ، پك آز .

اقل قليل == آزك آزی .

اقل مقادير == مقدارلرك اك آزی .

اقلی == اك آز ، اك آشاغی .

لااقل == هيچ اولماز ايسه ، اندن آشاغی اولمامق شرطيله .

اَقمِشَه [ع،س] جم :(قماش): اقمشهٔ نفيسه .

اَقمِصَه [ع ، س] جم : [قميص] .

اَقوات [ع،س] جم [قوت]: اقوات يوميه .

اَقواس [ع ، س] جم : [قوس] .

اَقوال [ع،س] جم :[قول] : اقوال حكماء .

اَقوام [ع،س] جم :[قوم]: اقوام متمدنه .

اَقوَم [ع ، ص] اك ، پك ، دها دوغری : اقوم شرايع .

اَقونومی [ج ، س] حسن اداره ، تصرف § علم اداره وتصرف ، علم تدبير منزل § علم ثروت .

اَقوی [ع ، ص] اك ، دها ، پك قوتلی : اقوای دلائل : اقوای احتمالات .

اَقوِياء [ع،س]جم: (قوی) ، قوتلی آدملر .

اَك [ت ، س] نقصانی اكمال ايچون علاوه ، اولنان پارچه ، يما .

اك اوُرمق == اكلمك .

اكسز == بر پارچه‌دن عبارت .

اكلمك == بر شيئه كندی جنسندن پارچه علاوه ايتمك || ايكی پارچه‌يی بربريله برلشديرمك .

اكلتمك == علاوه ايدلمك || برلشديرلمك

اكلی == پارچه‌لی ، علاوه‌لی .

اكنی بللی ايتمك == قصورينی ، نقصاننی ، خطاسنی ، ساخته‌لكنی صاقلايه‌مامق .

اكنی بللی ايتمه‌مك == اكلاشيلميه‌جق ، كورلميه‌جك صورتده اكلمك || قصورينی ، نقصاننی ، ساخته‌لكنی صاقلايه‌بيلمك .

اكی بلليرسز == يری بللی اولميه‌جق صورتده مهارتله اكلنمش .

اك يری == ايكی پارچه‌نك برلشديكی محل || مفصل ، بوغوم .

اَكْ [ت، س] (بوى) مقابلى، كنيشلك، عرض .

اكسز = عرضى آز اولان .

اكلى = كنيش ، عريض .

اكنجه = عرضى اولديغى قدر .

اكنه = عرضى اعتباريله .

اكنه وبوينه = طولاً وعرضاً || ايرى يارى .

اكى قونو = عادتا ، بيانغى || خيلى .

اكنه بوينه چكمك = بر شيئك هر جهتنى دوشونمك || سوزدن ، معاملهدن معنى چيقارمق .

اَكْ [ت ، د] ادات مبالغه وتفضيل: اك بيوك ، اك كوزل ، اك ذكى . [اك ادات تفضيليله (دها) ادات تفضيلى بيننده فرق واردر : (اك) ك استعمال اولنديغى محلده مفضل منه حذف اولنهبيلور، (دها) ده ايسه حذفى اولنهمازه. مثلا : « فلان اك بيوك بر شاعردر » دينلور فقط « فلان دها بيوك برشاعردر » دينلهمز]

اَكابِر [ع، س] جـ : (اكبر) . بيوك آدملر : اكابر رجال عثمانيه ، اكابر شعراى عرب .

اَكاذِيب [ع، س] (اكذوبه) نك جمعى. يالانلر، خلاف حقيقت سوزلر .

اَكارِم [ع، ص] جـ (اكرم) : اكارم عرب .

اَكاسِرَه [ع، س] جـ : (كسرى) : اكاسرهٔ عجم .

اَكْبَر [ع، ص] دها ، اك ، پك بيوك : اكبر حسنات .

شيخ اكبر = محى الدين عربى حضرتلرى .

اَكْتاف [ع، س] جـ : (كتف) . ☞ (كتف) باق .

اَكْتَم [ع،ص] اك ، دها ، پك كتوم ، سر صاقلايان § قارنى بيوك آدم .

اِكْتى [ع ، ص] طالقاوق ، طفيلى § صفتى .

اَكْثِبَه [ع ، س] (طبقات) ارتفاعلرى بعضاً (٢٠٠) مترويه قدر اولان وروزكارك تأثيريله بيوك چوللرده تراكم ايدن قوم ييغنلرينه اطلاق اولنور . { اكثبهٔ بريه } .

اكثبهٔ بحريه = (طبقات) مدوجذر وقوعبولان ودوز اولان سواحلدهكى قوم ييغنلرى .

اَكْثَر [ع.ص] دها، اك ، پك چوق .

اكثرى = [اكثره منسوب ، متعلق . (اكثرى) يرنده(اكثريسى)قوللانماملى .]

اكثريا = چوق وقت، چوق دفعه .

اكثريت = چوقلق ، اك بيوك قسم .

اكثريت آرا = بر مجلسده بر ماده حقنده ويريلان رأيلرك چوغى وبونلرك غلبهسى .

اَكْثَم [ع ، س] قارنى بيوك آدم .

اَكْدار [ع ، س] جـ : (كدر) .

اَكْدِيرْمَك [ت ، مص] طوپراغه زراعت قصديله تخم سرپديرمك .

اَكْدِيرْمَك [ت،مص] برطرفه ميل ايتديرمك .

اَكَر [ت س] بينمك ايچون آتك اوزرينه قونيلان شى ، سرج، زين .

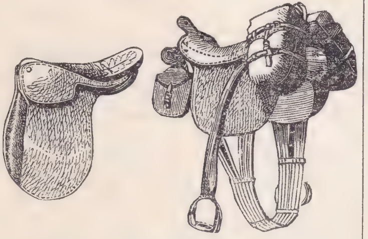

(اكر)

اكر بوشالتمق = آتك اوزرنده برطرفه اكيلهرك ايديلن سوارى تعليمى .

اكرى بوش قالمق = هلاك اولمق .

اكرلهمك = آته اكر اورمق .

اكر قاشى = اكرك اوك وآرقهسندهكى چيقنديلر .

اكرجى = اكر ياپان .

اَكَر [فا، د] فارسيده ادات شرط اولوب تركجهده كندوسندن صكره (ايسه، ايسهم، ايسهك، ايسهكز، ايسهلر) كلمهلرندن برى كلمك مقتضيدر: اكر اوكلير ايسه سن كيت ، اكر سنك ديديككى ياپار ايسهم فنا اولورم . { بعضاً نظمده انى اسقاط ايديلهرك (كرچه) صورتنده دخى قوللانيلور . }

اَكْراد [ع ، س] جـ : [كرد] .

اَكْرِتى [ت ، ص] اودونج آلنمش ، مستعار (عاريتى) ، عاريت § يرلى وثابت اولميان . § طبيعى اولميان ، صنعى ، ساخته : اكرتى صاچ ، اكرتى ديش § موقت .

اكرتى المق = استعاره ايتمك .

اكرتى ويرمك = اعاره ايتمك .

اكرتى به المق = بنايى تعمير ايچون آلتنى هدم ايدوب دستكار اوزرنده طورديرمق .

اكرتيلك = برشيئك مستعار ويا صنعى اولمسى || برشيئك موقت اولمسى .

اَكْزَما [ج] (طب) { éczéma } بربرينه غايت متقارب بر طاقم حويصلات صغيره ايله متصف بر مرض جلديكه : دريده قابجقلنمه ايله ظهور ايدر .

اَكَرچه [فا ، د] ايذان ، استدراك اداتيدر . يرينه كوره (هر نهقدر) تعبيرينه معادل اولهرق قوللانيلور . بناء عليه : بونى (اكر) يرنده قوللانمق خطادر . [كوندن كونه استعمالى ازالمقده اولان اشبو اداتك بعضاً الفنك حذفيله استعمالنه مساغ واردر]

اَكْرَم [ع ، ص] دها ، اك ، پك كريم زيادهجومرد اولان. استاد اكرم.

اكرم الاكرمين = جناب حق .

رسول اكرم = حضرت حبيب كبريا صلى الله عليه وسلم افندمز .

ياور اكرم = مشيران عظامدن ياوران حضرت شهريارى سلك جليلنده بولنمقله مباهى ذوات كرام .

اكرم الامم = امت محمد .

اكرمانه = اكرمجه ، اك زياده كريم اولانلر كبى : التفاتنامهٔ اكرمانه .

اكرمى = اكرمه منسوب : لطفنامهٔ اكرمى .

اكرميت = اكرملك .

اَكْرَه [ع ، ص] دها ، اك ، پك زياده كريه اولان : اكره مخلوقات.

اَكْرى [ت،ص] دوغرى اولميان ، برجهته ميل ايدن ، بوكولوب قيوبرلمش اولان ، چارپيق ، معوج .

اكريلك = اعوجاج ؛ عدم استقامت.

اگری بوگری == غیرمنتظم، چارپیق.

اگری چهره | اگری یوز == وجه عبوس، اکشی یوز .

اگری کوزله باقمق == فنا نیتله باقمق.

اگریلتمك == برشیئك دوغریلغنی بوزمق اکوب، بوکمك .

اگریجه == آز اکری .

اَکسَر [ت، س] دمیر چیوی، میخ، مسمار. باشی طابله‌لی چیوی .

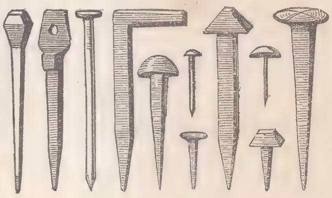

(اکسر)

اکسرجی == اکسر یاپان || اکسر صاتان .

اکسرلتمك == دمیر چیوی قاقدیرمق، میخلاتمق .

اَکسه [ت،س] باشك آرقه طرفی، بوینك اوستی || برشیئك آرقه طرفی .

اکسه‌دن کیتمك == تعقیب ایتمك .

اکسه‌سی قالین == معند .

اکسه‌یه بینمك == تحکم، تغلب ایتمك || زبون‌کشلك ایتمك .

اکسه‌ده بوزه پشیرمك == برینی زوروله، حقارتله کوچ برایشده قوللانمق .

اکسه‌له‌مك == یقالامق || وهلةً اوزرینه کلمك .

اکسه کمیگی == باشی عمود فقارینك اوزرنده طوردیران یوکسوك کبی کمیك .

اَکسیك [ت، ص] ناقص، ناتمام || قصورلی، عیبلی || مفقود، معدوم، غیرموجود || دیکرندن آز اولان .

اکسیك اتك == قادین، کیمسه‌سز، عفیفه قادین .

اکسیك آقچه == وزنی ناقص سکه، ناقص العیار مسکوکات .

اکسیك سویلمك == تأدباً آز سویلمك || برسوزی تام افاده ایتمه‌مك .

اکسیك طولدیرمق == تماملامق، نقصانی اتمام واکمال ایتمك .

اکسیگی کدیگی اولمامق == تام، قصورسز اولمق .

اکسیگنی کدیگنی بوقلامق == عیبنی، قصورینی آرامق .

اکسیكلك == نقصان، ناتماملق || برشیئك یرینك بوش قالمسی || فقدانی .

اکسیلمك == برشیئه نقصان طاری اولمق، آزالمق .

اکسیك اولمامق == صاغ ودائم اولمق.

اکسیك اولمه == « تشکر ایدرم » مقامنده تعبیر احترام وشکراندر، صاغ، دائم اول .

اکسیگی چوق اولمق == پك قصورلی اولمق .

اکسیك ایتمه == فاصله آرام ویرمه .

آکشی [ت، ص] طعمی سرکه ولیمون کبی اولان، حامض، حمض، زیاده میخوش اولان، آغز صولاندیران و دیشلری قماشدیران شی . § لیمون .

اکشی یوز == چهرهٔ عبوس .

اکشیمترك == اکشیمسی، آز اکشی.

اکشیلك == اکشی اولیش، حموضیت.

اکشیتمك == اکشی ایتمك .

اکشیمك == مایع ومطبوخ شیئلر ویا مرکبات انواعندن بری تخمر ایدرك بوزلمق || اکشی اولمق مجازاً محجوب اولوب بوزولمق معناسنه‌ده کلیر .

معده اکشیمك == فساد معده‌یه اوغرامق .

باشه اکشیمك == بر ایش ویا بر شخص برینه بار اولمق .

اکشیلی == اکشیسی اولان، ایچنه اکشی بر شی قاتیلان .

اَکْفاء [ع، ص] جم : (کفو) .

اَکِك [ت، س] یناغك آلت یانی، چکه‌نك طرافی § صبان دمیری کچیردکاری آغاج .

اَکْل [ع، مص] یمك، یمه .

اکل وشرب == یمك ایچمك .

اکل ایتمك == یمك .

اکل ایدلمك == ینلمك .

اَکلتمك [ت، مص] پارچه علاوه ایتدیرمك § ایکی شیئی بربرینه علاوه ایتمك § کنیشلتمك .

اَکِلمك [ت، مص] تخم سرپلمك، زرع ایدلمك.

اکلمه == ذرع ایدلمه، تخم سرپلمه.

اَکِلمك [ت، مص] مائل اولمق، استقامت اصلیه‌سندن انحراف ایتمك § بوکلمك، چویرلمك، انحنا § صارقمق .

اگلمه == اکلمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی || انحناء .

اَگلنجه [ت، س] کوکل اکلندیره‌جك شی § فائده‌سز، اهمیتسز شی § پك قولای ایش § مسخره .

اگلنجه‌لی == اکلنه‌جك یرلری چوق اولان محل || کوکل اکلندیره‌جك صورتده اولان .

اَگلنمك [ت، مص] توقف ایتمك § ذوق، صفا، جنبش، تنزه ایتمك § استهزا ایتمك § لطیفه ایتمك .

اگلندیرمك == الیقومق، کری براقمق || آووتمق || جان صیقندیسنی دفع ایدوب فراحلق ویرمك .

اگلنلمك == قالنمق، وقت کچیرلمك || صفا ایدلمك، اکلنجه‌ایله وقت کچیرلمك.

اَکَلَه [ع، ص] جم : (آکل) . یوق ییه‌نلر، اوبورلر . { متمام ذمده قوللانیلیر : اکله کروهی } .

اَکلیمترو [ج، س] { Eclimètre } برپوصله ایله بر دوربیندن مرکب وبر سهپا اوزرینه موضوع اولوب میل زاویه‌لرینی مساحه‌یه مخصوص طوپراغرافیا آلتیدر .

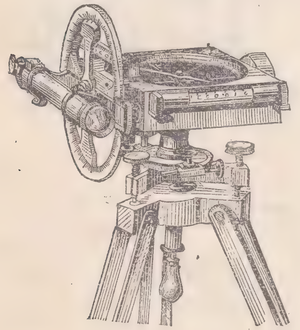

(اکلیمترو)

اَکْمام [ع، س] آغاج چیچکلرینك قابچقلری § اثواب قوللری، یکلر .

اَکمك [ت، مص] یره، ارضه تخم سرپمك، زرع ایتمك .

اَکمك [ت، س] ☞ (اتمك) .

أَكْمَلْ [ع، ص] دها ، پك ، اك كامل، نقصانسز ، پك مكمل .

اكملانه = اكمل اولانه یاقیشیر صورتده .

اكمليت = پك مكمل اولانك حال وصفتی، قصورسزلق ، اكمللك .

أَكْمَهْ [ع، ص] انادن طوغمه كور .

ابراء اكمه = انادن طوغمه كورك كوزینی آچمق .

اكمهيت = اكمهلك .

أَكْنافْ [ع، س] طرف معناسنه اولان (كنف) ك جمعی : اطراف واكناف .

أَكِنْدى [ت، س] اكه‌دن چیقان اینجه تالاش : باقر اكنـدیسی ، دمیر اكندیسی : مال جانك اكندیسیدر .

أَكْوانْ [ع ، س] جـ: (كون) وار اولان شیلر: موجودات. {مادیاته منحصر تعبیردر}: جناب خالق اكوان .

أَكْوُلْ [ع، ص] چوق یيان ، بوغازلی، اوبور § پیس بوغاز .

أَكه [ت، س] معدن وسائره یونتمغه ، تورپوله‌مكه مخصوص اینجه دیشلی واوزری چاپراست چزكیلی آلت ، تورپو .

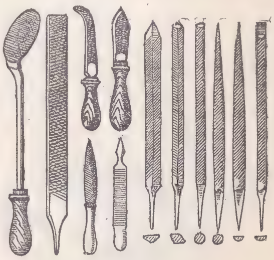

(اكه)

اكه‌جی = اكه ایله ایشلین ، معادن وسائره‌یی اكه‌لین ایشجی .

اكه‌له‌مك = برشیئی اكه ایله تورپوله‌مك، دوزله‌مك ، طاسلاغنی كیدروب جلا ویرمك .

أَكُوْ - اكی [ت ، س] قبورغـه كمیكلرندن اوكورغـه‌یه مربوط اولمیان اك التنده‌كی كمیكلركه : شكلده (د) اشارتیله ارائه ایدلمشلردر .

أَكی [ت، س] { زبانزدی (ایكی)در. فقط صحیحی الفك فتحیله‌در } پاموق چویروب بوكدكاری اغاجدركه پاموغك صاریله‌جغی اشاغی طرفی قالینجه ویوقاری جهتده غایت اینجه‌در . اكیرمك فعلندن

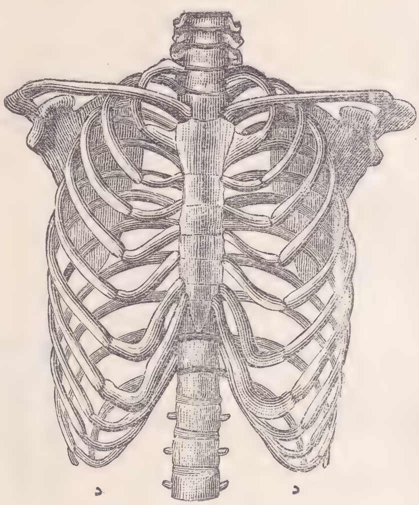

(اكو - اكی — قبورغه كمیكلری)

اسم آلتدر. شكلده كورلدیكی اوزره بونك آلتنه كچیریلن مدور تخته‌یه‌ده (آغرشاق) دیرلر .

(اكی)

أَكْیاسْ [ع،س] جـ (كیس) : كیسه‌لر .

اكیاس خاله = (طب) بدنك مختلف محللرنده حاصل اولوب اكثریا مایع افراز ایدن غده‌جكلر .

أَكْیالْ [ع، س] جـ : (كیل) .

اكیچ [ت، س] یمش قوپارمق ایچون آغاج داللرینی اكمكه مخصوص اوجی اكری دكنك ، آغاجدن قانجه .

أَكیدْ [ع، ص] محكم ، قوتلی : وصایای اكیده § صریح، قطعی: امر اكید.

اكیداً = تأكیدلی ، قوتلی ، محكم اوله‌رق || مكرراً .

اگیرمك [ت، مص] اكی ایله ایپلك بوكمك ، یوك ، پاموق وسائره‌یی اكیدن چكوب ایپلك یاپمق .

آش اگیرمك = (صحیحی: آش ییرمك ، ویا اش ارمكدر) كبه قادین یمكدن تتسنمك .

اگیرمه = اكی ایله ایپلك یاپمه .

اگیریجی = ایپلك بوكمك صنعتنی اجرا ایدن آدم .

اكیز [ت، س] اكین بیچلدكدن صوكره یرده قالان صمان دیبلری. آصلی (آكیز)در

آكِینج [ت،س] اور، تومسك، ات بكی ، سكیل .

آكین [ت ، س] مزروع ، مزروعات . § اكلمش تخمك سوروب میدانه چیقمسی ، بویلاشمسی .

اكینجی = اكین اكوب بیچمكله مشغول آدم ، چفتجی ، فلاح ، حراث .

اكینجی طائفه‌سی = زراع .

اكینجیلك — زراعت، فلاحت، حراثت.

أَلْ [ع، حر] حرف تعریف عربی. اسمك مدلولنی تعیین وتحدیده خدمت ایدر. لساننمزده استعمالی بر قاچ كلمه‌یه منحصردر: الحاج ، الحاصل ، القصه كبی.

أَل [ت ، س] قول بیلكنك مفصلندن اعتباراً آشاغی دوغری امتداد ایدن قسم، یعنی آوجله پارمقلردن عبارت اولان جهت .

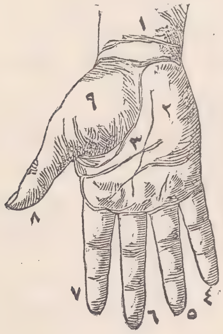

(ال)

١ — بیلك.
٢ — شامخهٔ انسیه.
٣ — راحه (ال آیه‌سی).
٤ — سرچه پارمق.
٥ — یوزوك پارمغی (بنصر).
٦ — اورتانجه پارمق.
٧ — شهادت پارمغی.
٨ — باش پارمغی.
٩ — شامخهٔ وحشیه.

انسانك طوتمق ، آصلمق ، ایشلمك ، یازی یازمق کبی خصوصاتده استعمال ایلدیکی ایکی عضوك هر بری ، دست ، ید . صاغ ال ، صول ال § آلات واوانیٔ مختلفه صاپی ، قولی ، قولبی : هاوان الی ، دکرمن الی § نوبت ، صره : ال کیمده ، کیمك الی § عدد : بر ال طبانجه § دخل ، معاونت : بوایشده فلانك ده الی وار . § اقتدار ، اختیار : بوسزك الکزده در . الدن کان دریغ ایلمز .

ال آتمق == تصدی ، تعرض § یقالامق ، طوتمق .

ال آچمق == دیلنمك ، تسأل ایتمك . § استدعای عاطفت ایتمك .

ال آیه سی == آوج ایچی ، کف .

ال اسقاندیلی == عمق بحری اولچمك ایچون قوللانیلان معروف آلت .

ال ویرمك == رفاقت ، شرکت || عقد ، تألیف بین || کفایت ایتمك .

ال آلتندن == کیزلیجه ، خفیاً ، سزدیرمه دن .

الی آلتنده == موجود ، تصرف ایدلمش حکم ونفوذ آلتنده .

ال اؤرمق == باشلامق || طوقونمق ، ال چیرپمق ، آلقیشلامق .

ال اؤزاتمق == آلمه یه نیت ایتمك || ایسته مك .

ال اؤستنده == معزز ، محترم || معززاً ، محترماً .

ال اوغوشدیرمق == مأیوس اولمق ، امیدینی کسمك || اعتذار ایله عفو دیلمك .

ال ایتمك == اشارت ایتمك ، ال اشارتیله چاغرمق .

ال ایریشمك == مقصده ، آرزویه نائل اولمق ، یتیشمك .

ال ایشی == قالب وماکنه ایله یاپلمش اولمیان ، ال ایله ایشلنمش اولان .

الباتی == برایش ، بر خصوص ایچون دیکرلرینه باش اولان || ملعبهٔ صبیانه قوماندا ایدن چوجق .

الباصمق == یمین ایتمك ، تأمینات جدیده ده بولنمق ، اطمئنان حاصل ایتدیرمك . کتابه ال باصمق .

الباغلامق == دیوان طورمق ، طرز عبودیتده چیبان بروضع الق || نمازده صاغ الی صول ال اوستنه قومق .

البر ایتمك == برلشمك ، اوزلاشمق .

ال برلکیله == متحداً ، متفقاً .

ال بزی } **ال پیشکیری** } == ال تمیزلمکه مخصوص صابونلی ویا ایصلاق بز پارچه سی ، دستمال .

ال بؤلمق == یاردمجی ، معین بولمق .

ال بیچقیسی == دستره ، ال دستره سی .

الجك } **الك** } == الدیون .

ال چابوقلغی == چیره دستی || حقه بازلق .

ال چکمك == کف ید ایتمك ، فارغ اولمق ، واز کچمك ، چکنمك ، اجتناب ، استنکاف ایتمك .

ال دکرمنی == قهوه ، بهارات چکمکه باغور اوکوتمکه مخصوص آلت که : الده دونده ریلور .

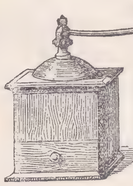

(بیبر دکرمنی) (قهوه دکرمنی)

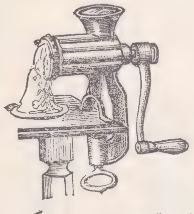

(ات قیمغه مخصوص دکرمن)

الدکمك == فرصت بولمق ، وقت مساعد اولمق .

ال دکمامش } **الدکمه دك** } == یکی || صاغلام || عفیف .

الدن == چابوجق ، عاجلاً || قاعده دن مستثنا بر صورتده .

الدن چیقارمق == صاتمق || ضایع ایتمك .

الده ایتمك == یقالامق || تحصیلنه موفق اولمق || نائل اولمق .

الده بر == حاضر ، مهیا .

الده دکل == غیر اختیاری ، اقتدار خارجنده || هنوز میدانه چیقمیان .

ال سورمك == طوقونمق || درعهده ایتمك || قاریشمق .

الده قالمق == صاتیله میوب قالمق .

اللشمك } **ال شاقه سی** } == اورمق ، ایتمك ، قاقمق صورتیله اولان فنا لطیفه لر .

ال صونمق == برایشه شروع ایتمك ، وضع ید ایلمك .

النه صودوکه مامك == نسبت و مقایسه اولنمغه لایق اوله مامق .

ال قالدیرمق == ضرب قصدیله النی یوقاری قالدیرمق || اطاعتسزلك || نیاز وتضرع قصدیله دعایه حاضرلنمق .

ال کسمك == چکلمك ، واز کچمك .

النی کسمك == برایشه دوامه مانع اولمق .

الله مك == ال ایله طوقنمق || قورجالامق ، قاریشدیرمق || اورسه له مك || قوغمق ، طرد ایتمك .

الله نمك == ال ایله طوتلمق || قورجالنمق || قوغولمق .

ال چکدیرمك == صورت موقته ده ایشدن منع || عدم امنیته مبنی ایفای وظیفه دن منع ایتمك .

اله آوجه صیغمامق == حشری ، یاراماز ، || اوچاری چاپقین اولمق .

اله آلمق == قبض ، اخذ ایتمك || اطماع ایله کندی طرفنه جلب ایتمك .

اله باقمق == محتاج اولمق .

اله کچمك } **اله کیرمك** } == طوتلمق .

اله کچیرمك == برشیئه چالیشه رق نائل اولمق ، دسترس اولمق .

اله ویرمك == غمازلق ، سعایت § میدانه ظاهره چیقارمق .

الی آچیق == جومرد ، سخی ، سماحتلی .

الی ایاغی دوزکون == یوردامل ، ایشه الویریشلی آدم § ایشکذار .

الویریشلی == مطلوبه موافق .

ال یازیسی == خط دست || مسوده .

الی اوزون == خرسز ، چالان چرپان .

الی ایچنده == تحت حکم ونفوذنده .

الی باراقلی == شریر ، ادبسز ، عربده جی .

الی بوش == ایشسز ، کوجسز ، حایلاز .

الی بوگرنده == برایشك الندن قاچیرلمسی سببیله دوچار وله وعجز اولان .

الى چابق == سرعتله ایش گورن •

الى وارمامق == قیه‌مامق •

آلا [ت ، ص] (اصلی آلا) آچیق ، صاری‌یه مائل مائی ، مائی ایله صاری آره‌سی • { اکثریا گوزه وصف اولنور : آلا گوز ، الا گوزلی } •

اَلا [ع ، د] ادات استفتاح وتنبیهدر • نظردقتی جلب ایچون کلمه ویا کلامك اولنه قونیلور • ولسانمزده اکثریا (ای) ایله برلکده استعمال اولنور :

« الا ای بر وبحرك پادشاهی »

اَلْآنْ [ع ، د] حالا ، هنوز ، شمدی ، ذها ، § شمدی‌یه قدر •

اَلْاَمانْ [ع ، د] کلمهٔ استمداد وشکایتدر : الامان : بیچارکانه ایله لطفن رایکان •

الامان خوان == (الامان) دیین •

اَلْاَسْتیقْ [ج ، س] طوپلانوب ، چکیلیر ، اسنر •

اَلِبّا [ع ، س] جمع [لبیب] •

اَلْبابْ [ع ، س] جمع (لب) : عقول سلیمه § اولی‌الالباب == عقول سلیمه اربابی • { مفردی بو معناده استعمال اولنماز } •

اَلْبَت - اَلْبَتّه [ع ، د] ادات تأکید اولوب قطعی ویاقطعی‌یه قریب حکملرده قوللا- نیلیر : { محاوراتده (البت) ، محرراتده (البته) کثیرالاستعمالدر • }

البسه [ع ، س] جمع : (لباس) •

اَلْجِكْ [ت ، س] ☞ (الدیون) .

اَلْحاج [ت ، ص] کعبهٔ معظمه‌یی موسم مخصوصنده مع‌النیه زیارت‌وطواف ومناسك حجی ایفا ایدن ذات ، حاجی • جمعی (حجاج) ، مؤنثی (حاجه)در.

اَلْحاصل [ع ، د] سوزك قیصه‌سی ، نتیجهٔ کلام ، خلاصهٔ کلام ، فی الجمله . {والحاصل ، حاصلی}ده بومقامده قوللانیلور .

اَلْحاظْ [ع ، س] جمع : (لحظه) گوز اوجیله باقشلر : الحاظ دلفریبانه .

اَلْحالَةُ هٰذِهِ [ع ، تر] شمدیکی حالده ، هنوز ، حالا § شمدی‌یه‌قدر.

اَلْحانْ [ع ، س] جمع : (لحن) نغمات : هزار خوش الحان ، الحان کمان .

اَلْحَذَرْ [ع ، ع] کلمهٔ تحذیر ، صاقین •

اَلْحَسَدْ [ع ، ع] حسد اولنور ، حسد ایدرم.

اَلْحَقْ [ع ، ع] دوغریسی ، حقیقة ، بحق •

اَلْحُكْمُ لِلّٰهْ [ع ، تر] حکم اللهکدر ، جناب‌حقك ایستدیکی اولور. { تعبیر توکل وتسلیدر } •

اَلْحَمْدُ لِلّٰه [ع ، تر] جناب حقه شکر وحمد اولسون •

اَلَدّ [ع ، ص] عنادجی ، متمرد •

اَلدّاعی [ع ، ص] دعاجیکز • { علماء کرام ومشایخ طرفندن امضا اوزرینه قونولور عنوان مخصوصدر } •

اَلْدُوانْ - اَلْدیوَنْ [ت ، س] الجك ، اللك • دریدن قماشدن معمول اولوب تأثیر برودت ویا حرارته قارشی اله گچیریلان معلوم غلاف • { الدیونلك تعبیری بالطبع غلطدر } •

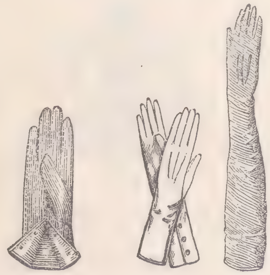

(قادین الدیونی) (ارکك الدیونی)

الدیونجی == الدیون یاپان ویا صاتان آدم •

اَلَذّ [ع ، ص] دها ، اك ، پك لذتلی : اوزوم الذ فواکهدر •

اَلْزَمْ [ع ، ص] اك ، دها ، پك لازم ، پك لزوملی : لزم لازمه تقدیم اولنور •

الزمیت == پك لزوملی اولان شیئك حالی ، صوك درجه‌ده لزوم واقتضا •

الزمیت‌مطلقه . { بوکلمه لسان‌عربده‌مستعمل اولمیوب ترکجه‌ده مولداولەرق قوللانیلور } .

اَلَسْتْ [ع ، س] جناب حقك بنی آدمی یرادوب «الست بربکم» بیوردیغی زمان ، ابتدای خلقت بشر : یوم الست ، روز الست ، بزم الست .

اَلسَّلامْ [ع ، فع] سلام ، تحیات اولسون : «السلام‌ای سرور اولاد آدم السلام»

والسلام == اشته‌او قدر ، بشقه دیه‌جك قالمدی .

اَلْسُنْ واَلْسِنَه [ع ، س] جمع (لسان) : السنهٔ شرقیه .

اَلصَّلا [ع ، فع] {اذانده‌کی (علی حی الصلا)دن مأخوذدر} میدان‌اوقومه تعبیری ، اشته میدان ، کندینه گوون میدانه چیقسون .

اَلْطاف [ع ، س] جمع : (لطف) الطاف‌مالانهایهٔ حضرت خلافتپناهی .

اَلْطَف [ع ، ص] اك ، دها ، پك لطیف ، پك خوش .

اَلْعِیاذُ بِاللّٰه [ع ، فع] الله اسیرگسون ، اللهه صیغندق ، معاذالله :

« گندمده نظیره دیر ایدم گاه »
« اما نه سوز العیاذ بالله ! »

اَلْغازْ [ع ، س] جمع : (لغز) : الغاز مشکله •

اَلْغِبْطَه [ع ، فع] غبطه اولنور ، غبطه ایدرم.

اَلْفَرْض [ع ، فع] حاصل کلام ، مقصد شودرکه : کله‌لم مقصده •

اَلْف [ع س] بیك (۱۰۰۰) عددی § بیك سنه‌دن عبارت زمان.

الف اول == هجرت نبویه‌دن صوکره گچن ایلك بیك سنه .

الف ثانی == هجرت سنیه‌نك ایکنجی بیك سنه‌سی .

اَلِفْ [ع ، س] الفبای عربیه‌نك ایلك حرفنك اسمی‌در . عبرانیدن مأخوذ اولدیغی مرویدر . عبرانیسی آلف‌در . مخرجی جوفدن وعینك مخرجنه قریبدر . { الف حقیقی ؛ الف ساکنه‌در . (کامل) ده‌کی الف کبی . الف حرکه‌لننجه (همزه) اسمنی آلیر . هرنه‌قدر لسانمزده (ا) شکلنده یازیلانه الف و (ء) شکلنه همزه دینلمکده ایسه‌ده بو وضع عربی کلمه‌لر حقنده قطعیاً دوغری دکلدر . } § (کبی اداتیله برابر) دوغری ، مستقیم •

الف پارمقلی == پارمقلری اینجه اوزون وموزون اولان .

الف قد == الف کبی قد وقامتی موزون اولان •

الف جزئی == الفبا رساله‌سی •

الفاظ [ع،ص]جمـ :(لفظ): الفاظ مترادفه: الفاظ مهمله . تناسب الفاظ .

الفباء [ع،س] حروف هجا ، حروف هجایی جامع جدول § حروف هجا اصولنی حاوی رساله. § بر شیئك مقدمه‌سی ‌مفتاحی.

الفباء عثمانی ═ بروجه آتی (٣٣) حرفدن عبارتدرکه :

(پ ، چ ، ژ ، گ ، نف) دن

ماعدا دیکر (٢٨) ی عربی‌در .

حروف هجاء عثمانینڭ مجرداتیله اوائل واواسط واواخری شویله‌در :

اسم حروف	مجرداتی	اوائل	اواسط	اواخر
الف ═	ا	•	•	ا
با ═	ب	بـ	ـبـ	ـب ب
په ═	پ	پـ	ـپـ	ـپ پ
ته ═	ت	تـ	ـتـ	ـت ت
ثه ═	ث	ثـ	ـثـ	ـث ث
جیم ═	ج	جـ	ـجـ	ـج ج
چیم ═	چ	چـ	ـچـ	ـچ چ
حاء ═	ح	حـ	ـحـ	ـح ح
خاء ═	خ	خـ	ـخـ	ـخ خ
دال ═	د	•	•	ـد د
ذال ═	ذ	•	•	ـذ ذ
راء ═	ر	•	•	ـر
زاء ═	ز	•	•	ـز
ژه ═	ژ	•	•	ـژ
سین ═	س	سـ	ـسـ	ـس س
شین ═	ش	شـ	ـشـ	ـش ش
صاد ═	ص	صـ	ـصـ	ـص ص
ضاد ═	ض	ضـ	ـضـ	ـض ض
طاء ═	ط	طـ	ـطـ	ـط ط
ظاء ═	ظ	ظـ	ـظـ	ـظ ظ
عین ═	ع	عـ	ـعـ	ـع ع
غین ═	غ	غـ	ـغـ	ـغ غ
فه ═	ف	فـ	ـفـ	ـف ف
قاف ═	ق	قـ	ـقـ	ـق ق
کاف ═	ك	كـ	ـكـ	ـك ك
ناف ═	ڭ	ڭـ	ـڭـ	ـڭ ڭ
لام ═	ل	لـ	ـلـ	ـل ل
میم ═	م	مـ	ـمـ	ـم م
نون ═	ن	نـ	ـنـ	ـن ن
واو ═	و	•	•	ـو و
هه ═	ه	هـ	ـهـ	ـه ه
لام الف ═	لا	لا	ـلا	ـلا لا
یا ═		یـ	ـیـ	ـی ی

اشبو حروفاتك حرکه‌لری شونلردر :

فتحهٔ ممدوده	فتحه	کسره	هاء رسمیه	ضمه	تشدید	جزم
آ	أ	إ	ه	ُ	ّ	ْ

الفراق [ع، فع] فراق ، آیریلق ، الوداع .

اَلْفیّه [ع.س] بیك بیتدن مرکب قصیده { قصائد عربیه ایچنده بو نام ایله برقاچی مشهوردر . }

اَلْقاب [ع،س] برآدمك اسم اصلیسندن ماعدا مسمی اولدیغی اسم معناسنی تضمن ایدن (لقب) ك جمعی § اوصاف مخصوصه . { اصحاب مراتبه ویریلن عنوان معناسنه کالدیکی زمان مفرد مقامنده مستعملدر .

القاب رسمیه ═ مأمورین ملکیه وعسکریه‌یه، ارکان ورجال علمیه‌یه مخصوص ومرتب عنوانلردرکه : محررات رسمیه‌ده قطعیاً خارجنه چیقیلمز . القاب رسمیه شو وجهله مرتبدر :

مشیران ووزرای عظامه..... دولتلو } افندم حضرتلری
برنجی فریقه وبالا رجالنه عطوفتلو }
فریقلره ، اولی اولی ورومایلی بکاربکی رجالنه } سعادتلو

میرلوالره ، اولی صنف ثانیسنه ، میرمیرانلره } سعادتلو افندم

میرآلایه ، متمایز اصحابنه } عزتلو افندم .

ثانیه‌یه ، عسکری قائممقاملرینه ، میرالامرایه } عزتلوبك ، افندی ، پاشا

بیکباشیلره ، رتبهٔ ثالثه اصحابنه ، آلای امینلرینه } رفعتلو بك ، افندی

رتبهٔ رابعه اصحابنه ، قول اغاسی ویوزباشیلره } فتوتلو « «

رتبهٔ خامسه‌سی اولانلره ، ملازملره } حمیتلو « «

رجال علمیه‌نڭ القاب تشریفاتیه‌سی دخی شویله‌در :

صدورعظام حضراتنه سماحتلو } افندم
استانبول پایه‌لولرینه فضیلتلو } حضرتلری
حرمین پایه‌لولرینه فضیلتلو افندم .

بلادخمسه موالیسنه ، مخرج موالیسنه } فضیلتلو افندی .

مدرسلره .... مکرمتلو افندی .

اَلْقِصَّه [ع، فع] خلاصه ، حاصلی : « قصه‌دن حصه‌در القصه غرض »

اَلَكْ [ت،س] اون وامثالی مواد مطحونه‌نڭ اینجه‌لرینی اییرمق ایچون قاصناغه کچیرلمش اینجه بروجك وصقانغوردن معمول معروف آلت .

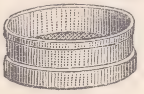

(الك)

الکجی ═ الك یاپان ویا صاتان آدم . || چنکانه قاریسی .

الکله‌مك } **الکدن کچیرمك** } ═ سچمك ، آیرمق ، آییقلامق .

الـه‌مك ═ الك واسطه‌سیله بر شیئك اینجه‌سنی قالیننندن آیرمق .

اینجه الـه‌مك ═ بر شیئك اصلنه کسب اطلاع ایچون اینجه‌دن اینجه‌یه تتبعات وتفحصاتده بولنمق . اینجه الـه‌یوب صیق طوقومق .

اَلَکْتریق [ج] بعض اجسامده دلك ، حرارت ویا تأثیرات کیمیویه ایله حصوله کلوب دیکر اجسام خفیفه‌یی جذب ودفع ایدن قوت ، سیالهٔ برقیه ، خاصهٔ کهربائی § خاصهٔ کهربائیه‌دن متحصل ضیا ، ضیای الکتریقی .

مثبت الکتریق } **منفی الکتریق** } ═ الکتریقی حامل اولان بر جسمك ومثلا بر معدنی چبوغك هر ایکی نهایتنده متراکم الکتریق جام چبوغنڭ اوغوشدیرلمسیله حاصل اولان الکتریق ، مثبت ، ریچنه چبوغنڭکی منفی اعتبار اولنمشدر .

الکتریق بطاریه‌سی ═ منبع الکتریق اولان (لاید) شیشه‌لرندن برقاچنی حاوی صندوقچه‌نڭ مجموعی . منظومهٔ الکتریقیه دخی دینور .

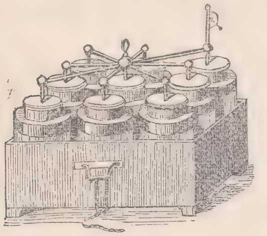

(الکتریق صندوقچه‌سی)

تداوی الکتریق ═ جریان الکتریقیله تداوی اصولی .

اَلْکَنْ [ع،ص] پلتك ، په‌په .

اَلگم صاغمه [ت ، س] قوس قزح ، (علائم سما) . ضیای شمسك — هواده بولنان اینجه — بلوط ویا بخار قطراتندن حین مرورنده بالانکسار متعدد رنکلری حاوی اوله‌رق حاصل اولان قوس عظیم معلوم .

اَللشمك [ت،مص] ال ایله ایتیشه‌رك شقالاشمق ، ال شقاسی . § دوکوشمك § قوتنی دنه‌مك .

اَللنجی [ع ، مص] بردن اعتباراً صاییلان شیئلرك اللی نصابنه واصل اولانی : صنفنده اللنجی ، اللنجی سنهٔ هجریه .

اَللّٰه [ع ، س] [١] رب ، تکری ، خالق ، مولی ، خدا ، ایزد ، چالاب § لفظهٔ جلال .

[١] « تعریفنه کیتمامکدر اولی »
« تعریفه کایرمی هیچ مولی »

الله اعلم == الله دها ایی بیلیر || ظن ایدرم ، احتمالدر .

الله اکبر == مقام تحیرده مستعملدر .

الله الله == مقام تعجب وانفعالده «

الله ایچون == دوغریسی، خاطره کوکله باقیه‌رق .

الله ایتمسون == مقام احترازده مستعملدر .

الله بر == قسم ، یمین .

الله بلاسنی ویرسون == بددعا .

اللهدن بولسون == بددعا .

الله جزاسنی ویرسون == بددعا .

الله رحمت ایلسون == اولولر حقنده خیر دعا .

الله عشقنه / الله حقیچون == الهی سورسه‌ك مقامنده تکلیف قسم .

الله صیغندق == مقام احترازده قوللانیلور .

الله عقللر ویرسون == یولسز حرکتده بولنانلر حقنده مستعملدر .

الله عمرلر ویرسون == دعا وتشکر مقامنده مستعملدر .

الله قاووشدیرسون == اقرباسندن موقتاً آیریلانلر ایچون تمنی مقامنده مستعملدر .

الله کریم == تسلی وامید دعاسی .

اللهم == امان یارب! مقامنده مستعملدر .

الله ویرسون == بر نعمته نائل اولانلر حقنده محظوظیتی واولمیانلر حقنده تمنیٔ مظهریتی متضمن دعا .

ان شاء الله == الله ایسترسه || بویله اولمسی تمنی اولنور .

بسم الله == اللهك اسمیله .

بالله وتالله == قسم ، یمین .

حسبنا الله == مقام تعجب وانفعالده مستعملدر .

رحمة الله علیه [ذ]، علیها [ث]، علیهما [تا]، علیهم [جم] == جناب حق رحمت ایتسون ، کناهلرینی عفو ایتسون .

سبحان الله == مقام تقدیس وتعجبده .

علم الله == الله بیلیر ، قسم ، یمین .

ماشاء الله == مقام تقدیر وتحسینده || تأثیر نظردن وقایه ایچون دعا .

مدد الله == یاربی مدد || مقام تحیر ومبالغه‌ده .

معاذ الله == الله ایتمسون، الله کوسترمسون.

والله == قسم ، یمین .

اللی [ت، س] (٤٩) دن صوکره کلان عدد ، بش کره اونه مساوی کمیت . خمسین ، پنجاه ، (٥٠) | الی اولان: اللی، قوللی § صاب وقولپی اولان شی : قوللپی شمعدان .

ألم [ع، س] آغری ، صیزی § مادی ، معنوی اضطراب (وجع) دن اعمدر. چونکه : وجع یالکز مادیاتده ، الم ایسه مادیات ومعنویاتده مستعملدر .

الم چکمك == کدر ایتمك ، غم یمك .

الم معده == معده‌ده حس ایدیلن وجع ، کدرلی .

الم ویرمك == کدره اوغراتمق .

الما [ت، س] وردیه فصیله‌سندن چکردکلی ، یووارلاق معروف میوه ، تفاح ، سیب § یووارلاق شی ، طوب ، الما باشلی .

طاتلی ، قومپوستو .

المالق == الما باغچه‌سی .

الماجق [ت، س] (طب) اویلق کمیکنك باشی ، رضفه؛ تفاحه || چیقندیلی کمیك : چکه ، یناق کمیکی .

الماس [ع، س] { یونانیدن معربدر } غایت پارلاق وسرت وتبلر ایتمش کوردن عبارت معروف خالص معدن، طاش ، جوهر ؛ کهر . (ندرتی حسبیله سوس واحتشام ایچون قوللانلدیغی کبی کافهٔ اجساد حجریه وزجاجیه‌یی قطع وکسر ایلدیکی جهتله صنایعده دخی مستعملدر . تضییق وثقالتدن وآتش وتیموردن متأثر اولماز . بونك اك مقبول جنسنه (پرلانطه) دیرلر : الماس یوزوك، الماس کوپه ، الماس ایکنه ، الماسلی ساعت .

قاشیقجی الماسی == ٨٤ قیراط وزننده‌کی

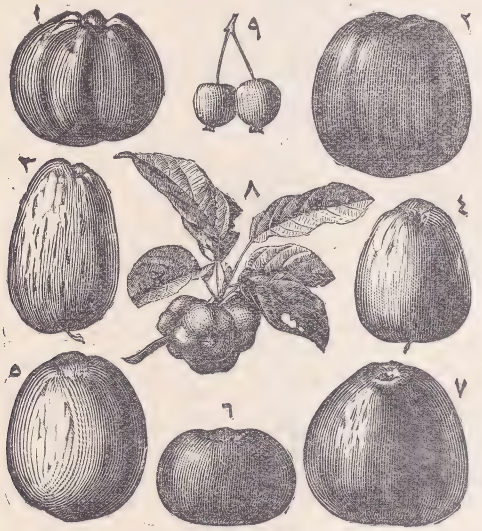

(الما)

١— علی العاده الما
٢— مسکت الماسی
٣— سینوب «
٤— قیش الماسی
٥— آماسیه «
٦— فریك «
٧— ملاطیه الماسی
٨— الما دالی
٩— چین «

یر الماسی == تفاح الارض .

الما باش == برجنس اوردك .

الما کورك == تلکی پوستندن معمول برنوع کورك .

برالمانك یاریسی == پك بکزر ، پك مشابه .

قزیل الما == وقتیله روما شهرینه ویریلان اسم .

الماجی == الما صاتان آدم .

الما طاتلیسی == المانك شکرلی صو ایچنده طبخیله حاصل اولان برنوع صوغوق

(«ره‌ژان» نامیله معروف الماس)

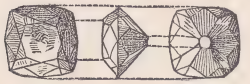

(پرلانتی شکلنده ایشلنمش الماس)

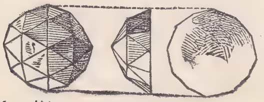

(روزا شکلنده ایشلنمش الماس)

مشهور الماس ۰ [سوکیلی، قیمتلی، عزیز، مقدس. دنیاده‌درت‌بیوك‌مشهور‌الماس‌واردر: (۱) کوه‌نور (قیراط ۲۸)، (۲) اورلوف (قیراط ۱۹۰) ، (۳) رژان (قیراط ۱۳۶) ، (٤) قاشیقجی الماسی (قیراط ۸٤)]

الماسلی قلم = جامجیلرك جام کسدکاری معروف آلت .

(الماسلی قلم)

الماس‌پارچه‌سی / **الماس‌پاره** } = الماس‌کبی‌پارلاق‌اولان || پك ایی آدم.

آلماستراش [فا ، س] جامك اك مقبول بر نوعی ، اوزری الماس کبی اشکال منتظمه‌ایله یونلمش بلور ، قریستال .

الماسجی = مجوهرات یاپان ویاصاتان آدم، جواهرجی .

الماسیه = طوکش ات صویی ویاطوتقال ایله شکر و سائره‌دن معمول بلور کبی پارلاق وشفاف بر طاتلی .

الماسیه طباغی = بو طاتلی‌یه مخصوص طباق .

الماس طاقمی = متعدد مرصع مزینات نسوانیه‌نك هیئت مجموعه‌سی .

ریزهٔ الماس = الماس قیرنتیسی ، الماس دوکوندیسی ، الماس توزی .

الـمکه [ت ، س] (المیه) ایپلك صارمغه مخصوص بر قاچ اینجه دکنکدن عبارت آغرجه بر قاعده‌یه مر- بوط ، بر محور اوزرنده متحرك کوچوك طولاب .

آلواح [ع،س] جـ (لوح) و (لوحه) : الواح شاعرانه ، الواح نفیسه .

آلوان [ع س] جـ (لون) : آلاجه ، رنکا رنك ، برقاچ رنکلی .

آلوداع [ع ، فع] اللهه اصمارلادق ، اللهه امانت اولك .

آلویریشلی [ت ، ص] کافی ، وافی . § مناسب ، مساعد، اویغون § نافع ، مفید .

آلویرمك [ت،مص] یتشمك، کافی کلمك §اویغون،مناسب§مصافحه.

آلویه [ع، س] جـ « لواء » : سنجاقلر.

آلیاف [ع، س] جـ (لیف) . حزمه شکلنده اولەرق نباتاتك اقسام لیفیه‌سی (اتلرینی) وحیوانلرده عضله‌لری ، وترلری تشکیل ایدن غایت اینجه ایپلکلر : الیاف خشبیه ، الیاف عصبیه .

آلیف [ع ، ص] مألوف ، آلیشمش ، آلیشیق § الفت اولنان ، ایستنیلن

آلیق [ع ، ص] دها ، الك ، پك لایق، لیاقتلی .

الیم [ع ، ص] زیاده کدر ویریجی ، ویرن ، آجیدان : زنج الیم، عذاب الیم .

آلیوم [ع، تر] بوکون، حالا، هنوز، شیمدیکی زمانده .

اَم [ت، س] علاج ، دوا ، مرهم .

امّا [ع ، د] یرینه کوره تفصیل ، استدراك، استغراب، استحسان اداتی اولور . فقط ، آنجق، شوقدرکه : اوقدرکه ، اویله‌که .

اماثل [ع، س] لسانمزده‌مستعمل اولمیان (امثل) ك جمعی. اشلر، امثال، اقران : افتخار الاماثل ، فائق الاماثل .

اماجد [ع، س] جـ : (امجد) افتخار الاماجد .

امارات [ع،س] جـ (اماره) : علامتلر نشانلر ، امارات طبیعیه . دلیللر : دلائل وامارات.

امارت [ع ، مص] امیرلك ، بکلك : امارت مکهٔ مکرمه § پرنسلك .

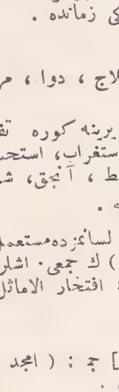

(المیه)

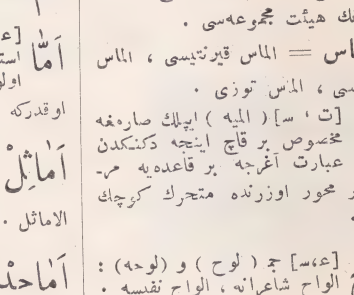

(المیه — چیقریق)

اماره [ع،س] علامت ، نشان ، اثر . { تشدیدایله غلطدر } § قرینه .

امّاره [ع ، س] انسانی اعمال شهوانیه‌یه میل‌ایتدیرن ارادهٔ نفسانیه؛ نفس اماره .

اماکن [ع،س] جـ (امکنه) : اماکن مقدسه ، اماکن مبارکه .

امان [ع ، مص] امینلك، قورقوسزلق. مساعده : امن وامان § استمداد استکراه ، شکایت § رجا ، طلب عفو .

امان دیله‌مك = برقباحت‌صاحبی‌استدعای عفو وامنیت ایتمك . استیمان،امان‌خواهی.

امان ویرمك = برمجرمه ، بر قباحتلی‌یه جرمنی ، قصورینی باغشلامق .

امان‌ویرمه‌مك=مجرمك‌جرمنی‌باغشلامامق.

الامان = استمداد ، مدد .

امان خواه = امان دیله‌ییجی .

امانات [ع،س] جـ (امانت) : امانات مقدسه ، امانات‌شریفه، خرقهٔ سعادت کبی زمان نبویدن قالمه بعض آثار شریفه .

امانت [ع ، مص] کرك ودیعه‌کبی عقد استحفاظ ایله ، کرك مأ- جور ومستعار کبی بر عقد ضمننده، کرك برکونا عقد وقصد اولقسزین قضادا — امین اتخاذ اولنان کیمسه نزدنده بولنان شیدر. § برآدم امین ومطمئن اولمه § دوائر رسمیه‌دن ایکیسی : شهر امانتی ، رسومات امانتی § امین اتخاذ اولنان کیمسه‌نك نزدینه براغیلان شی.

اللهه‌امانت اولك = سزی جناب حقك صون رحمانته ترك ایدرم || اللهه اصمار- لادق .

صندق امانتی = صندیقجارلق .

اهل امانت = معتمد ، امین آدملر .

امانةً = امانت صورتیله، امانت اولەرق || احاله صورتیله اولمیه‌رق || مأمورین حکومت نظارت ومعرفتیله اداره اولنەرق .

امانتجی= اوته‌کینك بریکینك اشیاسنی اجرت مقابلنده برمملکتدن دیکرینه نقل وایصال ایدن ویا نقل وایصاله دلالت ووساطت ایلین آدم .

امانتجیلك = بوصورتله اشیا نقل ایتمه خدمت ووظیفه‌سی .

امانتدار = امانتجی .

امانتداری = امانتجیلك .

امانی = (امنیه) امانیٔ مخصوصه .

آمبَرْبارِسْ [ج ،س] ویشنه رنكنده ، اكشیجه، چكردكلی برمیوه.

آمْتِعَه [ع، س] جمع (متاع) : امتعهٔ نفیسه.

آمْثالْ [ع، س] جمع (مِثل) : اش ، ماند ، شبیه ، نظیر § نمونه. § هركمیت ریاضیه‌نك قاچ مثلی آلنه‌جغنی بیلدیرن عدد .

امثالسز == نظیرسز (تعبیرات عامیا - نه‌دندر) .

امثال انبساط == اجسامك — واحد قیاسیٔ انبساطنه نظراً — درجهٔ انبساطنی تعیین ایدن مقدار .

آمْثالْ [ع،س] جمع (مَثل) دل‌پسنكی اولان شیلر قصه‌لر ، داستانلر : ضروب امثال ، امثال اخلاف ، امثال عرب .

آمْثِلَه [ع، س] جمع (مثال) : § حرف عربینك افعال تصریفاتنه نمونه اولمق اوزره یالكز ثلاثیٔ مجردك برنجی بابندن (نصر) فعلنك تصریف جدولنی حاوی رسالهٔ معروفه .

آمْجادْ [ع،س] جمع (مجید): امجاد اسلاف .

آمْجَدْ [ع،ص] دها، اك، پك مجید اولان پك زیاده علو همت وشرف صاحبی اولان .

آمْجَه - هِمَّه جَه [ت، س] ال برلكیله كوریلن ایش . امجه كونی == یاردم كونی.

آمْجِكْ [ت،س] ممه ، پستان ، ثدی .

آمَدْ [ع،س] صوك ، نهایت ، انجام : ابد بی‌امد .

آمَدّ [ع،ص] دها ، اك ، پك ، مدید : امد دریا ، امد اعمار .

امدیرمك == كندی سودیله بسله‌مك § ایچیروب چكدیرمك .

آمْر [ع،مص] بیورمه، بیوروق، بیورلتی § امرنامه. برمقام عالیدن برمصلحت، ماده حقنده یازیلان تذكره و یا تحریرات § فعلك یاپ، یاپمه كبی امرمعناسنی افاده ایدن صیغه‌سی : امرحاضر .

[امرك ضدی (نهی) ایسه‌ده لسانمزده (امر) ؛ (نهی) معناسنی‌ده شاملدر]

امرالهی == جناب حقك اجراسنی قوللرینه اراده ایلدیكی خصوص .

آمْر [ع] اك، دها، پك اجی: امر ادویه

آمْر [ع] ایش ، مصلحت ، شی ، خصوص ، كیفیت : امر عظیم ، امرمهم ، امر مشكل .

اخرالامر == اك نهایت ، عاقبت .

نفس الامر == ذات ماده ، اساس مصلحت § حقیقت : موافق نفس الامر ، مغایر نفس الامر .

امراولوالامر == شرعاً خلقه امر ایتمك حقنی حائز اولان خلیفهٔ مسلمین حضرتلرینك اراده وفرمان همایونلری .

امربالمعروف == طریق مستقیمه، فرقهٔ ناجیه‌نك كیتدیكی یوله ارشاد ، یاخود كتاب و سنته موافق اولان شی ایله امر ایلمكدر. ضدی:(نهی عن المنكر)در § شرعاً یاپلمسی مقتضی خصوصاتی ترویجه چالیشمه.

امرحاضر == فاعل حاضردن بر فعل طلب اولندیغنی بیلدیرن كلمه : یاپ ، یاز، كل ، كیت .

تركجه‌ده (امرحاضر) مصدرك آخرنده‌كی ادات مصدرك حذفیله یاپیلور . یعنی ادات مصدردن صرف نظرله قالان مادهٔ اصلیه (امر حاضر) اولمش اولور. مثلا: كلمك — كل — مك .

امرحق == اولومدن كنایه‌در ، وفات.

امرغائب == فاعل غائبدن برفعل طلب اولندیغنی بیلدیرن كلمه : یاپسون، كلسون.

امرسامی } امرعالی } == مقام سامیٔ صدارتپناهیدن یازیلان امرنامه . امرنامهٔ سامی .

امرقولی == آلدیغی امری اجرایه مجبور اولان آدم ، مأمور.

امره محررسند == (بونو) یه باق .

امرنامه == امری حاوی كاغد ، آمردن مأموره یازیلان نامه ، بیورلدی ، مكتوب ، تذكره .

آمْراضْ [ع] جمع : [مرض] .

آمْرَدْ [ع، ص] هنوز بیغلری ترله‌مه‌یه باشلیوب صقالی چیقمامش اولان نوجوان .

شاب امرد == دایغانلی .

آمْرُودْ [فا، س] ارمود .

آمْزِجَه [ع،س] جمع (مزاج) : امزجهٔ اربعه . امزجهٔ مختلفه .

امزیرمك [ت،مص] ارضاع، امدیرمك، ممه ویا امزیك امدیرمك .

امزیك [ت،س] چوجغك اغزینه آلوب امدیكی ممه‌نك تپه‌سی، دوكمه‌سی، حلمه § ممه‌یه بدل چوجقلره سوت ویرمك ایچون مستعمل اغزی ممه اوجی شكانده لاستیكلی شیشه .

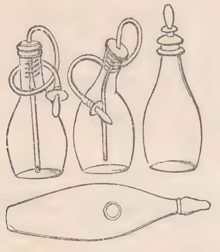

(امزیك شیشه‌لری)

§ چوجقلرك صو ایچمه‌سنه مخصوص كوچك ابریق لوله‌سی § یكی طوغان چوجقلره تولبند ایچنده صاریلی اوله‌رق امدیریلن بادم ازمه‌سی وسائره § قوغه وامثالی قابلره طاقیلان اینجه سوزگجلی بورو .

امزیكلی == چوجق امدیرن قادین . § اوجنده امزیك بولنان قاب .

آمْصارْ [ع ، س] جمع (مصر) : بلده‌لر ، شهرلر ، قصبه‌لر .

اهل امصار == شهروقصبات اهالیسی، حضری اولانلر .

آمْطارْ [ع،س] جمع (مطر) : یاغمورلر.

آمْعاء [ع،س] جمع (معی) : باغرصاقلر { (معی) غیر مستعملدر . }

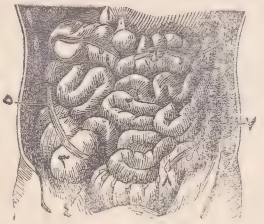

(باغرصاقلر)

١ == قولون مستعرضی (قالین باغرصاغك افقی اولان قسمی .)

٢ == امعاء رقیقه (یعنی اینجه باغرصاقلر)

٣ == قولون صاعد (یعنی قالین باغرصاغك یوقاری متوجه اولان قسمی .)

٤ == اعور (یعنی كور باغرصاق دینلن اینجه اوفاق ذیل .)

٥ == قالین باغرصاغی طوپلایوب بوزن شرید وباغرصاغك تعاریجنك یعنی قیوریندیلرینك منظره‌سی .

٦ == قولون مستعرضك وضعیت طبیعیه‌سیله كورونشی .

٧ == قولون نازل (یعنی قالین باغرصاغك آشاغی اینوب معاء مستقیمه منتهی اولان شعبه‌سی .

امعاء رقيقه == اينجه باغرصاقلر .

امعاء غليظه == قالين باغرصاقلر .

اَمَك • [ت ، س] سعى ، كد ، تعب ، رنج ، جهد ، ورزش . {اسكى تركجه صورتى امكاكدر .}

امكدار == قدملى ، امكى سبق ايتمش . { امك تركجه اولوب بوكا (دار) لفظ فارسيسى علاوه ايلمك غلط تحكميدر . شوقدركه : بونك يرينى طوته‌جق ديكر بركلمه اولمديغندن بالضروره استعمال اولنمقده‌در.}

امكدارلق == امكدارك حال وصفتى .

امكداش == سعى وعمل ارقداشى || قپو يولداشى .

امك چكمك ، **امك صرف ايتمك** ، **امك ويرمك** == چاليشمق، چاليشه‌رق يورلمق، ايش كورمك || برشى ايله اوغراشارق وقت ضايع ايتمك || زحمت چكمك .

امكسز == چاليشمقسزين ، زحمتسزجه وجوده كلن ، اله كيرن || اوكى اولادلر حقنده قوللانيلور تعبير .

امكلى == حصولى جهده متوقف اولان .

اَمَكلَه‌مَك • [ت ، مص] هنوز آياغه قالقمامش چوجقلر يورومك ايچون چبالامق § ديزلرينى والللرينى يره قويه‌رق حركت ايتمك .

اَمكَن • [ع.فع] افعال بابندن (امكان)ك فعل ماضيسى اولوب يالكز شو تعبيرده مستعملدر : مهماامكن = ممكن اولديغى قدر .

اَمكِنه [ع،س]ج (مكان) : اشرف امكنه .

اَمَل • [ع،س] اومه ، انتظار حصول اميد ، مأمول § شدتلى آرزو ، حرص ، طمع : اخص آمال ، طول امل .

اَملاح [ع ، س]ج :(ملح) : املاح بحريه .

اَملاك [ع،س]ج :(ملك) : اموال واملاك .

اَملَح • [ع،ص] دها ، اك ، پك مليح ، پك ملاحتلى ، فوق العاده كوزل .

اَمِمك • [ت ، مص] بر مايعى ، برماده‌يى سومورەرك ايچمك ، مص ايتمك || چكمك : سونكر ، صوبى امدى .

قانى امك == نه‌سى وار ايسه جمله‌سنى آلمق .

املمك == چكيلوب مص اولنمق .

امه == امك فعلندن مصدر تخفيفى || مص ، جذب .

امه طلومبه == صويى جذب ايدرك ويرن طلومبه . ☞ [طلومبه]

اَملَس • [ع،ص] خشونتسز § دوز ، مجلا ، پروزسز : حجر املس .

اَمن • [ع ، مص] امينلك ، قورقوسزلق : امن وآسايش .

اَمنيَّت • [ع ، مص] امينلك ، قورقوسزلق § اعتماد ، كوونمه .

امنيت ايتمك == كوونمك ، اعتماد ايلمك .

امنيت ايدلمك == كوونلمك ، اعتماد ايدلمك .

امنيتى سوء استعمال ايتمك == بشقه‌سنك امنيتاً توديع ايلمش اولديغى اموال واوراقى كتم واستهلاك ايلمك || توديع ايديلن سرى فاش ايتمك || توديع اولنان اماتنى قوللانمق ياخود صاتمق .

امنيتسز == امنيت واعتماده شايان اولميان || كيمسه‌يه ايناميان .

امنيتسزلك == امنيته ، اعتماده شايان اولمايش || فقدان آسايش .

امنيتلى == شايان امنيت واعتماد اولان ، امين .

[(امن) ذاتاً مصدر اولوب بوكا بر ادات مصدريت دها علاوه‌سى غلط تحكميدر] .

اَموات • [ع ، س] ج (ميت) : آحيا واموات ، إحياى اموات .

اَمواج [ع ، س] ج (موج) : تلاطم امواج ، امواج بحر .

اَموال [ع،س] ج (مال) : اولاد واموال .

اموال اميريه == طرف ميرى يه عائد اموال (عينيات ونقديات شاملدر) .

اموال غير منقوله == خانه ، دكان كبى بر محلدن ديكر محله نقلى ممكن اولميان املاك ، عقار .

اموال منقوله == بر محلدن ديكر محله نقلى ممكن اولان اموال ، اشيا .

اَمواه [ع،س] ج (ماء) : [يالكز نظمده (مياه) ه بدل استعمال اولنور] .

اَميال [ع،س] ج (ميل) : اميال بحريه .

اَمير • [ع،ص] بر مملكتك ، بر قومك رئيسى ، § اصيل ذات .

اميرانه == اميره لايق صورتده .

امير الجيش == سردار ، سرعسكر .

امير الحاج == حجاج مسلمينه عائد اموره نظارت ايتمك اوزره طرف سلطنت سنيه‌دن تعيين بيوريلان مأمور مخصوص . (حاج : بوراده حجاج معناسنه اسم جمعدر) .

امير آخور == اصطبل عامره مديرى .

امير الامراء == ملكيه‌ده پاشالق عنوانتك ايلك مرتبه‌سى - كه : رتبهٔ ثانيه‌يه معادلدر .

اَميرُ المؤمِنين • [ع،س] خليفهٔ رسول الله اولان پادشاه اسلام حضرتلرى .

اَميك • [ع ، س] امه اثرى ، اميله‌رك چوروومش يعنى اورايه قان هجوميله مورلاشمش اولان ير .

اَمين • [ع،ص] قلبنده خوف واند يشه اولميان § غير متردد ، شبهه‌سز § قورقولماز ، امنيتلى § كندوسنه امنيت ايدلنور ذات .

آلاى امينى == آلاى كاتبنك فوقنده‌كى رتبهٔ عسكريه‌كه : بيكباشيدن كوچك ، قول اغاسندن بيوكدر .

بلوك امينى == بلوكك امور حسابيه‌سنه باقان اوقور يازار سلاح اندازكه : اونباشيدن بيوك چاوشدن كوچوك سلاح انداز .

صندوق امينى == صندوقچكار ، وزنه‌دار .

امينلك == امنيت || امين اولانك حال وصفتى .

اَنابيب • [ع ، س] ج (انبوبه) : انابيب هضميه .

اَناجيل • [ع ، س] ج (انجيل) : اناجيل اربعه .

اَنار [فا ، س] (نار) دينلن ميوه .

اَنام [ع ، س] جمله مخلوقات § ناس ، خلق . سيد الانام = حضرت محمد (صلعم) ، بين الانام = خلق آره‌سنده .

اَنامِل [ع ، س] ج : (انمله) پارماق اوجلرى § (الدن كنايه) : مكتوبكز انامل پيراى تكريم اولدى .

اَنانِيت - انائيت - انانيّت

[ع ، مص] بنلك ، خودبينلك ، غرور . فلسفه اصطلاحنده معروف بر تعبيردركه : انسانك روحيله قائم اولان هويت معنويه‌سى ، بنلكى ، شخصيتى .

اَنائى [فا، ص] كنديني بر شى ظن ايدن جاهل § بياغى ، آشاغى .

انائيلك = بنلك وغرور ايله قاريشيق جهالت || بياغيلق . بدلالق .

اَنْبارْ [ع ، س] جمع (نبر) . { مفرد حكمنده‌در } ايچنده ذخائر واشيا حفظ اولنان بنا ، بولوك § بيوجك صندوق § (بحريه) سفائنده يوك وحموله وضع اولنان محل ـ كه : كوكرته‌نك آلتنده بولنور .

انبارجى = انباربكجيسى، انبار محافظى.

درانباراتمك = قبض وتسلم ايتمك || ادخار ايلمك .

اَنْبازْ [فا،ص] اورتاق ، شريك .

بى انباز = شريكسز ، نظيرسز : جناب خالق بى انباز .

اَنْبانْ - اَنْبانَه [فا ، س] طغارجق § ال چانطه‌سى .

اَنْبَرْبارِيسْ [ع، س] (امبربارس)ه باق.

اَنْبُوبَه [ع ، س] اينجه بورى § وجودده بولنان بوريلر، بوريجق : انبوبهٔ تنفسيه .

انبوبى = اينجه بورى شكلنده اولان .

اَنْبُوه [ع،س] غلبه‌لك، ازدحام، كثرت .

اَنْبِياءْ [ع ، س] جمع (نبى) : انبياى بنى اسرائيل، انبياى عظام حضراتى .

خاتم الانبياء = حضرت محمد عليه الصلاة وسلم افندمز .

اَنْبيقْ [ع،س] كئول وعطريات سائره تقطيرينه مخصوص آلت .

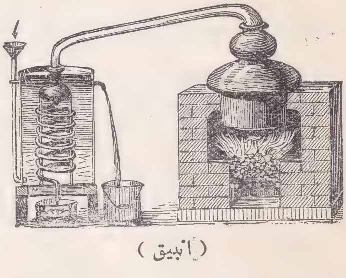

(انبيق)

اَنْتارى [ع، س] بوى لباسى § قادينلرك سوسسز لباسى .

گيجه‌لك انتاريسى = اركك وقادينلرك گيجه‌لرى كييندكلرى اوزون كوملك .

انتاريلك = انتارى ياپمغه مخصوص والويريشلى قماش و سائره .

انتاريلى = انتارى كيين .

اَنْتِريقَه [ج،س] حيله، دسيسه، خدعه.

انتريقه‌جى = دساس ، حيله‌كار .

اَنْجامْ [ع،س] باشلانغيج مقابلى . نهايت، صوك ، عاقبت .

انجام كار = ايشك صوكى، عاقبت الامر .

اَنْجُمْ [ع،ص] جمع : (نجم) .

اَنْجُمَنْ [فا،س] مجلس ، شورى .

اَنْجيرْ [فا ، س] معروف ميوه ، تين. { همزه‌نك كسريله شايعدر. }

(انجير)

١ — انجير مقطعى .
٢ — انجيرك اجزاى مركبه‌سندن برى .

اَنْحاءْ [ع ، س] جمع (نحو) . جهتلر ، طرفلر : انحاى حمرا { مفردى بو معناده استعمال اولنماز } .

اَنْداخْتْ [فا،س] آتمه ، آتلمه ، رمى .

انداخت ايتمك = آتمق .

انداخت اولنمق = آتلمق .

انداخت جدولى =(عسكرى) اسلحهٔ ثقيله مرمياتنى نقطهٔ مطلوبه‌يه اصابت ايتديرمك ايچون طوپه ويرلمسى مقتضى اولان درجهٔ ارتفاعى ناطق جدول مخصوص.

انداخت حاصلاتى = (عسكرى) نشان تخته‌سنه آتيلان يوز قورشوندن تماماً اورته پرده‌كى سياهه اصابت ايدنلرك مقدارى .

انداخت حقى = بر طوب آتمق ايچون اقتضا ايدن باروت مقدارى.

انداخته = آتلمش : انداختهٔ كوشهٔ نسيان .

اَنْدادْ [ع،ص] لسانمزده غير مستعمل اولان (ند) ك جمعى : امثال ، نظيرلر شبيهلر : انداد واضداد .

بى انداد = مثلسز ، نظيرسز : جناب رب بى انداد .

اَنْدازْ [فا،ص] آتمق معناسنه اولان (انداختن) مصدرندن مشتقدر . دائما (آتيجى) معناسنه اوله‌رق وصف تركيبى صورتنده قوللانيلور: تيرانداز ، نظرانداز.

سلاح انداز = ضابطاندن كوچك افراد عسكريه || كميلرده تفنكله مجهز بحريه افرادى.

اَنْدازه [فا، س] آرشوندن برآز قيصه يعنى (٦٥ سانتيمتره) طولنده معروف اولچو § مقياس § قياس، تخمين ، تقدير .

اندازه‌لمك = اولچمك ، حسابلامق، تخمين وتقدير ايتمك .

اندازه‌يه كلمك = حسابه كلمك، معقول اولمق .

اندازه‌سز = اولچوسز، حسابسز، غير محدود .

اَنْدامْ [فا ، س] قد ، قامت، بدن انسان ، بوى ، بوص : كل اندام ، نازك اندام .

اندام آيينه‌سى = انسانك بدنى تماميله كوسترن بيوك آيينه .

انداملى = تناسب اندامه مالك اولان.

اندامسز = بدنى بيچمسز اولان || قصير القامه .

اندامسزلق = بويسزلق، بيچمسزلك.

اَنْداوه [ع،س] صيوا صيوايه‌جق آلت، مالا .

اَنْدبند [فا،تر] { اولمق مصدريله برلكده قوللانيلور. } بوزولمق، شاشه‌لامق § محجوب ، شرمسار .

اَنْدَرْ [ع ، ص] دها ، پك ، اك نادر ، چوق آز .

اَنْدَرْ [فا ، د] ادات ظرفيت : ده ، ايچنده :

جهان اندر جهان = جهان ايچنده جهان .

مشكل اندر مشكل = مشكل ايچنده مشكل .

اَنْدرُونْ [فا ، ظ] برشيئك ايچى ، داخلى § ايچ يوز § خرقهٔ سعادت ايله خزينهٔ همايونك بولنديغى سراى، اندرون همايون .

اَنْدَكْ [فا، ص] آز ، قليل : طفل اندك سال.

اَنْدوخته [فا، ص] قازانلمش، مكتسب.

اَنْدود [فا، ص] سورمك، طلا اتمك معناسنه اولان (اندودن) مصدرندن مشتقدر. دائما وصف تركيبي صورتنده مستعملدر.

زر اندود = مطلى، يالديزلى.

اَنْدوز [فا، ص] (اندوختن) مصدرندن مشتقدر. تركيبله مستعملدر. قازانان، كاسب.

حكمت اندوز = حكمت قازانان، اوكرەنن.

زراندوز = آلتون قازانان.

اَنْدُه - اندوه [فا، س] تاسه، قايغو، ايچ صيقنديسى، غصه، كدر.

اَنْدُهكين - اَنْدُوهكين / **اَنْدُهناك - اَنْدُوهناك** [فا، ص] غملى، غصه‌لى، مكدر، مغموم.

اَنْدِيش [فا، ص] (انديشيدن) مصدرندن مشتق اولوب دوشونيجى معناسنى مفيددر.

بد انديش = فنا دوشونن.

خود انديش = كنديني دوشونن.

دور انديش = هرشيئى اوزون اوزادى يه ملاحظه ايدن || مدبر.

دور انديشى = دورانديشلك.

عاقبت انديش = هر ايشك صوكنى دوشونن.

انديشناك = دوشونجه‌لى، مكدر، مغموم.

اَنْدِيشَه [فا، س] فكر، خيال، دوشونجه، مراق، تاسه § غائله § شبهه، وسوسه. § كدر.

انديشه‌سز = كدرسز، آسوده || غائله‌سز || وسوسه‌سز.

انديشه‌لى = غائله‌لى، كدرلى، مراقلى، وسوسه‌لى.

اَنْزَرُوت [ت، س] ديكنلى بر آغاجدن چيقان قرمزى ويا بياض بر نوع ضمغ.

اَنْساب [ع، س] جـ : (نسب). § صورت مخصوصه‌ده حساب اولنوب لغارتمه جدولنه قيد وثبت ايديلمن عددلر : لغارتمه.

انساب مثلثاتيه = (رياضيه) ☞ [تناسب ستة].

علم الانساب = قبائل عربك نسل وصورت نسبلرينى قيد وحفظ ايتمك علمى.

اَنْساج [ع، س] (طب) جـ {نسج}.

اَنْسال [ع، س] جـ (نسل) : انسال ابراهيم.

اَنْسَب [ع، ص] دها، اك، پك مناسب.

اَنْسِجَه [ع، س] (نسج) ك جمعى اولمق اوزره تشريحده طوقومه‌يه مشابه تشكلات عضويه‌يه ونباتاتك اوراقك اينجه اوركولرينه اطلاق اولنور : انسجهٔ حجريه، انسجهٔ ليفيه.

☞ (نسج)

اَنْصاب [ع، س] جـ : (نُصُب).

اَنْصار [ع، س] جـ : (ناصر).

اَنْصار [ع، س] اعلاى كلمة الله امرنده رسول كبريا افندمز حضرتلرينه نصرت وذات رسالتپناهيلرينى مكه‌دن مدينه‌يه [هجرت صورتيله] دعوت ايدن (اوس) و (خزرج) قبيله‌لرى اشرافى - كه بونلر مدينه‌ده ساكن ومتمكن ايديلر.

اَنْصاف [ع، س] جـ (نصف).

اَنْصَف [ع، ص] دها، اك، پك انصافلى.

اَنْظار [ع، س] جـ : (نظر) : جلب انظار دقت.

اَنْعام [ع، س] سور مشهور قرآنيه مجموعه‌سى § حيوانات اهليه معناسنه اولان (نعم) ك جمعى § حيوان كبى اولانلر.

اَنْعُم [ع، س] جـ : (نعمت) : يالكز شعرده مستعملدر. نثرده (نعم) قوللانيلور.

اَنْف [ع، س] بورون § كبر غرور.

انفى = انفه، بورونه منسوب.

انفيه = (مولداتدن) بورونه چكلمك ايچون چوروتلمش توتون توزى، بورون اوتى.

انفيه قوطيسى = انفيه قابى، جيبده طاشيمق ايچون درونينه انفيه قونيلان كوچك قوطو.

انفيه‌جى = انفيه ياپان وياصاتان آدم.

اَنْفاس [ع، س] جـ (نفس) صولوقلر : انفاس معدوده § سوزلر.

اَنْفَس [ع، ص] دها، اك، پك نفيس: انفس آثار، انفس اطعمه. § قيمتلى § لطيف.

اَنْفُس [ع، س] جـ (نفس) : آفاق مقابلى. وجدانيات عالمى واوكا تعلق ايدن احوال :

« انفس وآفاقى حيران ايتدى قرآنك سنك »

اَنْفَع [ع ص] دها، اك، پك فائده‌لى.

اَنْفلوئَنْزا [ج، س] نزلهٔ مستوليه - كه شدتلى ونوبتلى نزله صورتنده ظهور ايدر.

اَنْقاض [ع، س] مفردى غير مستعمل اولان (نقض) ك جمعى. بنا ييقنديلرى § حيوانات قديمه بقاياسى : انقاض حيوانات.

اَنْقَص [ع، ص] اك، دها، پك ناقص.

اَنْگَبين [فا، س] بال، عسل.

اَنْكَر [ع، ص] دها، پك، اك چركين، بد، وحشى : انكر اصوات.

اَنْگَر [ت، س] ساقز، چنكل ساقزى.

اَنْگَرَك [ت، س] بويى قيصه، رنكى صارى، باشى مثلث شكلنده زهرلى بيوجك برجنس ييلان.

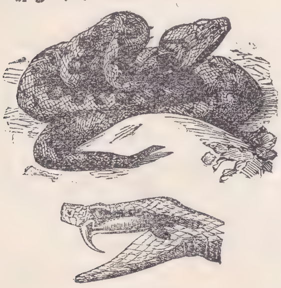

(انكرك)

اَنْگَرُوس [ج، س] (Hongrois) دن مأخوذدر. اسكيدن عثمانليلرك مجارلره ويردكارى اسمدر.

اَنْگِشت [فا، س] كومور.

اَنْگُشت [فا، س] پارماق : انكشت بردهان.

انگشتر / **انگشترى** = يوزوك.

انگشت نما = پارماقله كوستريلور، مشهور، ممتاز.

اَنْگُشْتَه [فا،س] ترکجه‌ده (یابا) دیدکلری اوجی چتال صیریق ــ که : انکله اکین دمتلرینی طوپلادلر.

اَنْگَلْ [ت،ص] مانع، عائق، حائل § مشکل.

انگل اوْلمق = برینی برایشدن آلیقومق || مانع ، حائل اولمق || مشکلات چیقارمق.

اَنْگَلْیُونْ [فا ، س] انجیل § رسام مشهور (مانی) نك یاپدیغی رسملری حاوی مجموعه .

اَنْگَنَارْ [فا ، س] اصلی (کنکر) : { مرکبه فصیله‌سندن معروف نبات } .

(انکنار)

اَنْگُوْرْ [فا،س] اوزوم ، عنب .

آب انگور = شراب، خمر § شیره .

اَنْگُوْلْ [ت،ص] آغر، تنبل § عاجز .

اَنْگِیْزْ [فا،ص] قوپارمق، قاریشدیرمق معناسنه اولان (انکیختن) مصدرندن مشتقدر . دائما وصف ترکیبی حالنده قوللانیلور : الفت انکیز شوق انکیز .

اَنْگِیْنْ [ت، س] دکز آچیغی ، دکزك ساحلدن اوزاق نقاطی . انکینه‌لمك ویا انکینه صالمق ویا اورمق = دکزك اورته‌سنه آچلمق ، ساحلدن اوزاقلاشمق .

اَنْمَكْ [ت، مص] (انه‌مك) ه باق .

اَنْمُلَه [ع،س] پارماق اوجی. { الدن کنایه اولور . } : انمله‌پیرای تعظیم اولان التفاتنامه‌لری .

اَنْمُوذَجْ [ع ، س] اورنك ، نمونه . { (نموده) دن معربدر .

اَنْوَارْ [ع،س] جـ : (نور) .

اَنْوَاعْ [ع،س] جـ (نوع) .

انواع منفرده = (طبقات) کرهٔ ارضك منحصراً برناحیه‌سنده بولنان حیوانات ونباتات .

انواع منفرقه = (طبقات) کرهٔ ارضك براقچ محلنده بولنوب بومحللر آره‌سنده‌کی نواحیده بولنمیان حیوانات ونباتات .

اَنْوَرْ [ع، ص] دها، اك ، پك نورلی § پارلاق § کوزل : شرع انور .

اَنْهَارْ [ع، س] جـ (نهر) نهرلر .

اَنْهُرْ [ع ، س] انهار عامه، انهار مملوکه .

اَنَه‌مَكْ [ت ، مص] حیوانك خصیه‌لرینی چیقاروب ایکدیچ ایتمك ، اخصاء

اَنْیَابْ [ع، س] جـ (ناب) : { کوپك دیشلری } تعبیر اولنان معروف اوجلری سیوری درت دیش .

اَنِیسْ [ع،ص] انس والفت ایدن، مونس، ارقداش § انس والفت اولنان ، مأنوس ، همدم .

اَنِیسَه [ع،س] آتش : «انیسه موسم سرما کلنجه پك سویلیر»

اَنِیشْ [ت،س] (ایتمك) دن . یوقوش مقابلی. انیش یوقوش. هرانیشك بر یوقوشی وار.

اَنِیشْتَه [ت،س] قز قرداش زوجی § خاله وتیزه زوجلرینه‌ده اطلاق اولنور.

اَنِی قُونِی [ت، س] کرکی کبی، لایقیله ، عادتا .

اَنِیكْ [ت ، س] کوپك یاوروسی : ایت انیکی § سباع یاوروسی .

انیکلمك = (کوپك وبعض لاحمهٔ سباع حقنده) یاورولامق .

اَوْ [ت،س] (اصلی : ایو) نوع بشردن متمدن اولانلرك محل بیتوتتی . خانه ، دار، بیت ، مسکن ، مأوی § عائله ، فاملیا § صوی .

آخرت اوی = داربقا .

اوجکز = کوچك او .

اولك = خانه‌یه مخصوص ومتعلق: اولك حالی، اولك عرصه.

کوزاوی = خانهٔ چشم، کوزچوقوری . جفن .

جام اوی = چرچیوه‌نك منقسم اولدیغی کوزلرك بهری .

جان اوی = معده‌نك اوستی .

دوکون اوی = سوراجرا اولنان خانه.

او اشیاسی / **او دوزنی** } = دوشه‌مه‌کی اوی تنظم وتزیین ایدن واحتیاجات بیتیه‌یی ایفا ایلین تجملات ، مالزم .

او آدمی = پك تکلیفسز، محرم آدم .

او اوشاغی = چولوق ، چوجوق .

اوبارق = عیال ، اولاد ، اموال .

اوبارق بیقمق = زوج ایله زوجه آره‌سنه نفاق دوشیرمك || بونلری بربرندن آییرمق.

او ایشی = منحصراً خانه‌ده قادینلر طرفندن یاپیلان .

او بکجیسی = بوش برخانه‌یی بکله‌مك اوزره او صاحبی طرفندن موقتاً طوتولان ویا خانه‌یه اقامه ایدیلن آدم .

اوجند = او خصوصاتنی بحق دوشونن وایفایه چالیشان .

اوجه = بتون خانه خلقی ایله .

اوخلقی = چولوق چوجق ، عائله .

اوقادینی = اوی اداره خصوصنده مهارت کوسترن، حسن اداره صاحبی اولان قادین.

او غائله‌سی = چولوق چوجق اداره‌سی ایشلری .

اولنمك = برقادینی نکاحله المق || او بارق صاحبی اولمق .

اولی = متأهل، متأهله، نکاحلی زوجه‌سی اولان ارکك ویانکاحلی زوجی بولنان قادین.

اوهکیمی = بر او خلقنی دائما مداوات ایدن طبیب .

اَوَائِلْ [ع، س] جـ : (اول) : اوائل کلمات .

اَوَابِدْ [ع، س] جـ (آبده) : اوابد سلاطین عظام .

اَوَاخِرْ [ع، س] جـ : (آخر) : صوکلر.

اَوَاسِطْ [ع،س] جـ (اوسط) : اواسط کلمات .

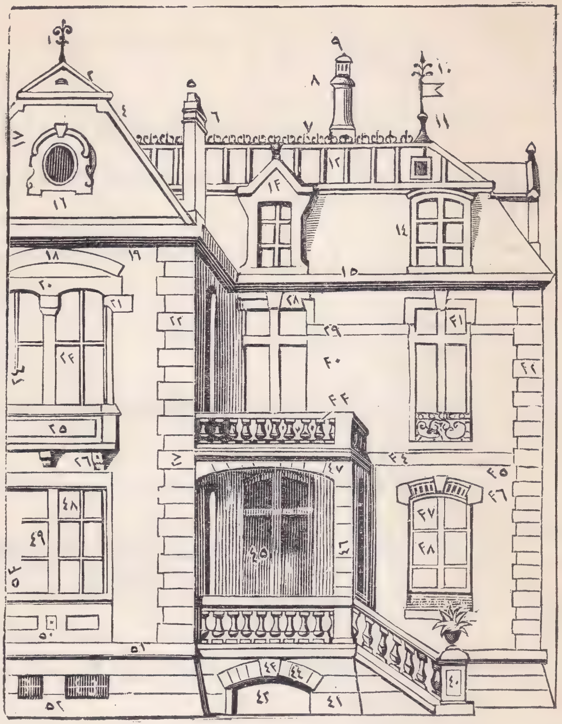

(او — خارجاً كورونيشى)

١ — چاتى تپه‌لكى.
٢ — ثقبة‌السنور .
٤ — ضلع‌مجسم‌منكسر.
٥ — اوجاق تپه‌لكى .
٦ — اوجاق .
٧ — ديوار باشلغى.
٨ — قاعدهٔ فوقانيه .
٩ — فنار.
١٠ — يل قووان .
١١ — نقش منحوت .
١٢ — چاتى پنجره‌سى.
١٣ — نقوش مثلثه .
١٤ — آيندينلق باجاسى .
١٥ — صو اولوغى .
١٦ — مدورچاتى باجاسى.
١٧ — چاتى .
١٨ — ثقلت كمرى .
١٩ — صاچاق.
٢٠ — اوست سوكه.
٢١ — طبان چيقنتيسى.
٢٢ ٣٢ — استطالات احجار.
٢٣ — چرچيوه بولمه‌سى.
٢٤ — برنجى قات .
٢٥ — بالقون .
٢٦ — ديرسك.

٢٧ — ديوار كوشه‌سى .
٢٨ — پنجره پروازى.
٢٩ ٣٤ ٥١ — رباط (قوشاق).
٣٠ — آيينه = قاپلامه.
٣١ — پنجره‌نك‌يوقاريكى صاغر قسمى .
٣٣ — تاراچه‌وپارماقلغى.
٣٥ — پوترل .
٣٦ — كمر اوى .
٣٧ — جام بولمه‌لرى.
٣٨ — پنجره .
٤٠ — مرمر باصامق .
٤١ — صحنلق .
٤٢ — منفذ=صولوقلق.
٤٣ — كمر اناختارى . (كوبك طاشى)
٤٤ — كمر
٤٥ — حولى وقپو .
٤٦ — آنا ديوارى .
٤٧ — كوشه‌لى طاش .
٤٨ — چرچيوه‌پروازى.
٤٩ — چرچيوه .
٥٠ — مخزن .
٥٢ — تمل .
٥٣ — زير زمين .

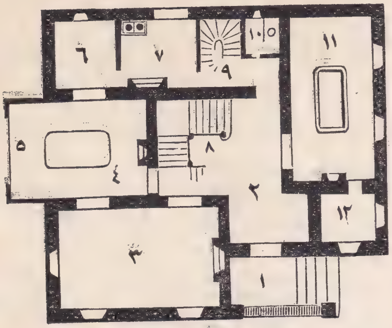

(زمين قات پلانى)

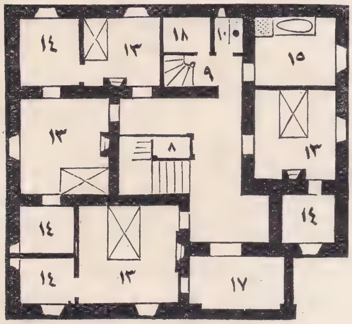

(برنجى قات پلانى)

١ قپو مرديونى .
٢ دهليز .
٣ صالون .
٤ يمك اوطه‌سى .
٥ بووه‌ندور (آيدينلق پنجره‌سى .

٦ كيلار (صندق اوطه‌سى .
٧ مطبخ .
٨ مرديون .
٩ آلت‌قات مرديونى.
١٠ مغسل .

١١ بيلاردو اوطه‌سى.
١٢ ١٨ تنفس اوطه‌سى .
١٣ يتاق اوطه‌لرى .
١٤ توالت اوطه‌سى .
١٥ حمام .
١٨ تراچه .

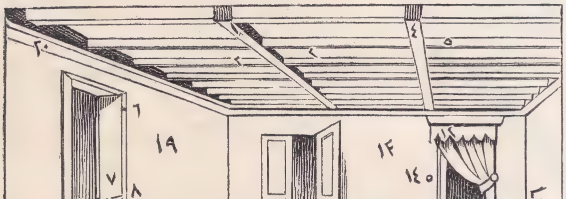

(او — داخلاً كورونيشى)

١ ٤ — پوترل .
٢ ٥ — چاتى ديركى.
٣ — طاوان .
٦ — قاپو پروازى.
٧ — ديوارده‌قپوايچون آچيلان محل .

٨ — اويوق پرواز.
٩ — قاپوچرچيوه‌سى
١٠ — قاپلامه
١١ — اوطه‌ديوارلرى
١٢ — لامبريكن‌صچاق
١٣ — قاپلامه .
١٤ — پاتر (پرده قالديرمسى) .

١٥ ١٨ — قورنيزه‌باشلغى
١٦ — اوطه‌كوشه‌سى
١٧ — دوشه‌مه .
١٩ — حائط .
٢٠ — پرواز .

اَوامِر [ع،س] بیوروق، بیوریلان شی معناسنه اولان (امر) ك جمعی : اوامر علیه .

اَوانْ [ع،س] وقت ، زمان ، هنکام . (آوان) غلطدر : اوان شباب .

اَوانی [ع، س] لسانمزده غیر مستعمل اولان (اناء) ك جمعی . قاب قاجاق مقولەسی شیلر : اوانیٔ سیم وزر . (آوانی) غلطدر.

اَوباش [ع، س] لسانمزده غیر مستعمل اولان (وبش) ك جمعی . لاابالی ، تربیەسز ، آشاغی ، آیاق طاقمی، کلخان بکاری .

اَوَتْ [ت، د] کلمهٔ تصدیق . نعم، بلی، های های، اویلەدر .

اَوْتادْ [ع، س] جمع (وتد) : قازیقلر، § سیوری شیلر .

اوتادالارض == طاغلر ، جبال . [کرهٔ ارضك قازیقلری] .

اوتادالبلاد == رؤسا، اولیای امور .

اوتادالفم == دیشلر (اغزك قازیقلری)

اَوْتارْ [ع،س] جمع (وتر): اهتزار اوتار. § قوسك ایکی نهایت نقطەلری بیننه وصل اولنان خطلر .

اوتار مزدوجه == (هندسه) نظرله ایکی مساوی قسمه تقسیم ایدیلن وترلر .

اَوْثانْ [ع،س] بت، صنم معناسنه اولان (وثن) ك جمعی : کسر اوثان { مفردی غیر مستعملدر . }

اَوْجْ [ع، ص] یوجه، یوکسك، (خضیض مقابلی) § برشیئك اك یوکسك ، عالی نقطەسی ، درجەسی : اوج شرف ، اوج اقبال § (قوزموغرافیا) سیاراتك مدارلری اوزرنده شمسدن اك اوزاق بولندقلری نقطه .

اوجگیر == یوکسلن ، یوکسکه چیقان || قدراً اعتلا ایلیان .

اَوْجاعْ [ع ، س] جمع (وجع) : اوجاع شدیده .

اَوْجَبْ [ع،ص] دها، اك، پك واجب : اوجب وجائب .

اَوْجَهْ [ع، ص] دها ، اك ، پك وجهلی ، مناسبتلی .

اَوْحَشْ [ع،ص] دها، اك، پك وحشی.

اَوِدّاء [ع،س] لسانمزدەغیرمستعمل‌اولان (ودید) ك جمعی : دوستلر ، محبلر : اوداء قدیمه .

اَوْدِیَهْ [ع،س] جمع : (وادی) .

اَوْرادْ [ع،س]جمع:(ورد) : اورادواذکار.

اَوْراقْ [ع، س] جمع (ورق) . آغاج یاپراقلری § کاغد یاپراقلری .

اوراق اصبعیه == (نباتات)پارمق‌وضعیتی شکلنده دیزلمش اولان یاپراقلر.

اوراق حلقویه == (نباتات) برحلقه تشکیل ایدرجەسنه ظهور ایدن یاپراقلر .

اوراق ریشیه == (نباتات) قوش توبی شکلنده اولان یاپراقلر .

اوراق متعاقبه == (نباتات) عقدحیاتیەنك هر برندن ظهور ایدن یاپراقلر .

اوراق متقابله == قارشیلقلی اولەرق چیقان یاپراقلر .

اوراق اوطەسی ویاقلمی == اوراق رسمیەنك قید وحفظنه مخصوص قلم ، دائره .

اوراق حوادث == غزتەلر .

اوراق مخزنی == اوراق رسمیه حفظنه مخصوص محل .

اوراق مدیری == اوراق قلمنك باش ضابطی .

اوراق نقدیه == قائمه ، بانقنوط نامیله نقد کبی تداول ایدن رسمی کاغدلر .

اَوْرامْ [ع، س] جمع (ورم) . شیشلر ، یومرولر : اورام سرطانیه، اورام خبیثه ، اورام عصبیه .

اَوْرِدَه [ع، س] جمع : (ورید) سیاه قان طمارلری .

اَوْرَنْك [فا،س] تخت، سریر § عرفان ، اذعان § فر ، حشمت .

اَوْرُوپا [ج، س] لغتچهٔ اعلامده (آوروپا) مادەسنه مراجعت .

اَوْزارْ [ع،س] جمع : وبال معناسنه اولان (وزر) ك جمعی :

اَوْزانْ [ع،س] اسم اولان (وزن) ك جمعی: طارتیلر § نظمی نثردن فرق ایتدیرن آهنكك اطراد مخصوصی. اوزون وقیصه هجالرك بر صورت مطرده ومخصوصه اوزره ترتیبی .

اَوْساخْ [ع، س] کیر معناسنه اولان (وسخ) ك جمعی.

اَوْساطْ [ع، س] (وسط) ك جمعی.

اوساط امور == افراط وتفریطدن عاری ایشلر : « خیرالامور اوساطها »

اَوْسَطْ [ع،ص] بر شیئك اورتەسی ، اورتەدەکی || اورته، اورتەحاللی، اعلی ایله ادنی ارەسی .

اَوْسَعْ [ع،ص] اك، دها، پك واسع، کنیش.

(اوراق)

(ورق).

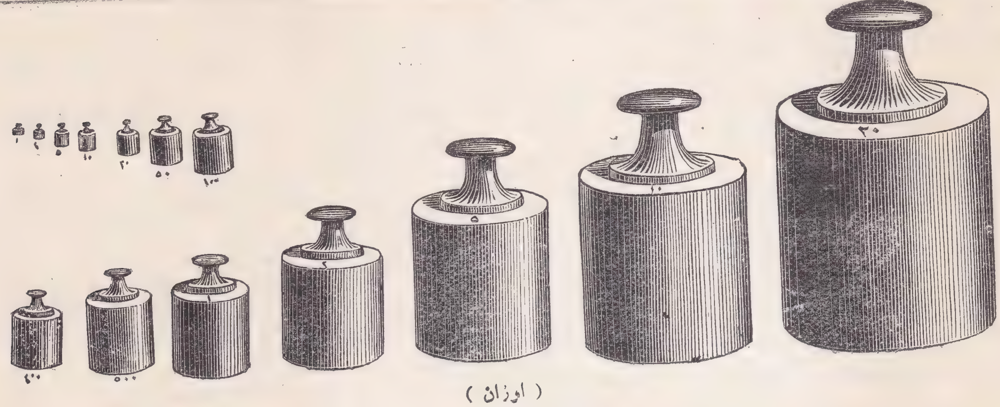

(اوزان)

اَوْشَنْ [ع،ص] طالقاووق .

اَوْصاٰفْ [ع،س] اسم اولان (وصف) ك جمعى : اوصاف جليله .

اَوْضاٰعْ [ع،س] جمـ (وضع) : اوضاع عجيبه. § (جبر اعلا) بركميتهدلالت ايدن حروف جبريهنك مختلف صورتده ترتيب وتنظيمى :
مثلا: (ب، ح، د) كميتلرى ب|ح د ح|ب د
د|ب ح ويا ب ح، ب د، ح ب، ح د، د ب،
د ح .. كبى .

اَوْضَحْ [ع، ص] اك ، دها ، پك واضح وضوحلى .

اَوْطاٰنْ [ع،س] ديارلر ، مسقط رأسلر .

اَوْعِيَه [ع،س] جمـ (وعاء) : طمارلر . { تشديد ايله غلطدر } .

اوعيهٔ حلزونيه = (نباتات) نباتاتك نشوونماسنه خادم اولان وبربرى اوزرينه صاريلوب طولانان طمارلر .

اوعيهٔ حلقويه = (نباتات) نباتاتك نشوونماسنه خادم حلقه شكلندهكى طمارلر.

اوعيهٔ شبكيه = (نباتات) نباتاتك نشوونماسنه خادم اولان وبالق آغى كبى بربرينك اوزرينه طولاشمش بولنان اينجه طمارلر .

اوعيهٔ شريانيه = (طب) قرمزى قانى حاوى اولان نبض طمارلرى .

اوعيهٔ شعريه = (طب) قرمزى وسياه قان طمارلرى بيننده‌كى غايت اينجه قطرلى طمارلركه : انسجهٔ عضويه ايله طوغريدن طوغرىيه تماسده بولنورلر.

اوعيهٔ لبنيه = (نباتات) سود قوامنده بياض، ترنجى، صارى، قيرمزى، يشلمسى والحاصل مختلف رنكلرده بر مايعى حاوى بولنان نباتات طمارلرى .

اوعيهٔ لنفاويه = (طب) بعدالهضم موادكيلوسيه‌يى حاوى اولان بياض قان طمارلرى .

اوعيهٔ مخططه = (نباتات) قنات اوعيه‌يى تشكيل ايدن حجراتك بربرى اوزرينه موضوع خطلر كبى بر وضعيتده بولنه‌رق حصول بولان نباتات طمارلرى .

اوعيهٔ منقوطه = (نباتات) كندوسنى تشكيل ايدن حجراتك برطاقم نقاط اظهار ايتمسيله حاصل اولان نباتات طمارلرى .

اوعيهٔ وريديه = (طب) سياه قان طمارلرى .

اوعيهٔ هوائيه = (نباتات) ايچلرى هوا ايله مملو اولان طمارلر .

اَوْفَرْ [ع،ص] دها، اك، پك‌چوق؛ زياده .

اَوْفَقْ [ع،ص] دها ، اك، پك موافق، زياده اويغون .

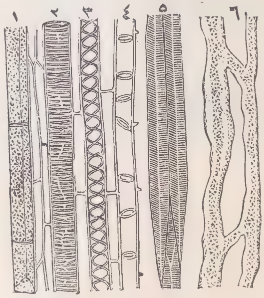

١ — اوعيهٔ منقوطه .
٢ — اوعيهٔ شبكيه .
٣ — اوعيهٔ حلزونيه .
٤ — اوعيهٔ حلقويه .
٥ — اوعيهٔ مخططه .
٦ — اوعيهٔ لبنيه .

(اوعيهٔ شعريه = (ا) بياض (ب) سياه قان طمارلرى)

اَوْفى [ع، ص] دها، اك، پك وفالى § دها، اك، پك كلى، تام .

اَوْقات [ع،س] جـ : (وقت) چاغلر، زمانلر، وقتلر .

اوقات خمسه = صباح، اوكله، ايكندى، آقشام، ياتسى نمازلرينك قيلنديغى وقتلر بش وقتده قلنان نمازلر .

اَوْقاف [ع،س] جـ : اسم اولاز (وقف)ك جمعى . تملكدن محبوس وممنوع اولان عينلر .

اوقاف استثنائيه = غزاة واعزهٔ كرام اوقافى كبى، دوغريدن دوغرى‌يه متوليلرى طرفندن اداره اولنان مستثنى وقفلر .

اوقاف صحيحه = شرائط صحتى جامع اولان اوقاف . (تخصيصات) مقابلى اوله‌رقده استعمال ايديلير .

اوقاف غير صحيحه = شرائط مشروعه دائره‌سنده اراضئ اميريه‌دن بر قطعه‌نك باذن سلطانى تخصيصات معلومه ايله بر طرفه وقف وتخصيصنه متعلق اوقاف .

اوقاف مضبوطه = دوغريدن دوغرى‌يه اوقاف همايون نظارت جليله‌سى طرفندن اداره اولنان اوقاف، كه اوچ قسمدر:
(١) سلاطين عظام حضراتيله متعلقات سنيه‌لرى اوقاف شريفه‌سى .
(٢) مشروط لهلرى منقرض اولان اوقاف .
(٣) يالكز اداره‌سى مضبوط اولان اوقاف .

اوقاف ملحقه = اوقاف همايون ناظرينك تحت نظارتنده اوله‌رق متولئ مخصوصى معرفتيله اداره اولنان وقفلر .

اوقاف مندرسه = مشروط لهى منقرض اولمق حسبيله حاصلاتنك صرفنه محل اولميان وقفلر .

اوقاف عوارض = غله‌سى بر محله ويا قريه اهاليسنك احتياجاتنه صرف اولنمق اوزره تأسيس ايديلن اوقاف .

اوقاف نظارتى = اموراوقافى اداره ايدن دائرهٔ جليله .

اَوْكار [ع،س] (وكر - وكره) نك جمعى . يووالر .

اَوْكَد [ع،ص] دها، اك، پك تأكيدلى؛ قوتلى : اوكد اوامر .

اَوَّل [ع،ص] برنجى، ايلك § اسكى، قديم، كچمش § تقدم ايدن، مقدم، باشلانغچ .

الاول = اك ابتدا، باشدن .

اوللرى = زمان قديم، زمان قديمده .

اولجه = اوكجه، برآز اول، مقدم .

اولاً = برنجى درجه‌ده، برنجى اوله‌رق || اك اول، ابتدا .

اول امرده = هرشيدن اول، اك اول.

اول الاوائل = فلسفه تعبيراتندندر كائناتك ركن اصليسى، حادثاتك مبدأى مقامنده قوللانيلير .

اول الاولين = برنجيلرك برنجيسى (قدملرك قديمى) اولان جناب حق { اوصاف الهيه‌دندر } .

اول و آخر = مقدماً ومؤخراً، ابتدادن وصوكره‌دن . اوته‌دنبرى معناسنده قوللانيلور . اول وآخر بوايش بويله‌در كبى .

اَوْلاد [ع،س] جـ (ولد) : اوغللر . { بوكلمه لسانمزده هم مفرد هم جمع اوله‌رق مستعملدر } .

اولاد ام = (فرائض) ميتك آنا طرفندن اوغلان وقيز قرداشلرى .

اولادسز = اولادى اولميان، عقيم .

اولادسزلق = عقامت .

اولادلق = اوغللغه (وياقيزلغه) قبول اولنمش اولان : دختر متبنى .

اولاديت = (اساساً غلطدر) اولاده منحصر، اولادلق .

اَوْلَك [ت، س] باغچه وبوستانك منقسم اولديغى بلوكلردن بهرى § دونمك درتده برى، يعنى قرق آرشون طول وعرضى اولان دونمك ربعى § حرق، صو مجراسى .

اَوْلَوِيَّت [ع، مص] اولالق، ترجيحه لايق § ديه‌جك قالمامق § تقدم، رجحان .

اَوْلى [ع،ص] مرجح، ترجيحه لايق، دها ايى : اولى بالطريق.

اَوْلِياء [ع، س] جـ : (ولى) كرامت وولايت صاحبى اولانلر، قرب الهي‌يه نائل اولان ذوات .

اولين = اولكيلر، اول كان انسانلر . اسكى زمان آدملرى § اولكى، ابتدا كى .

اوليات = مقدمات، ابتدا كى جهتلر || هر عاقلك بلاتردد قبول ايده‌جكى قضيه . § (منطق) ثبوت وتحقق دلائل وبراهينه محتاج اولميان كليات .

اَوْهام [ع،س] جـ : (وهم) .

اَوْهَن [ع،س] دها، پك، اك ضعيف، كوشك .

اَهالى [ع،س] جـ (اهل) : بر مملكت ويا بلده‌ده ساكن اولان انسانلر .

اَهْداب [ع، س] (هدب) ك جمعى : كيرپيكلر .

اَهْدَب [ع، ص] كيرپيكلرى چوق آدم، اوزون كيرپيكلى .

اَهْرام [ع، س] لسانمزده غير مستعمل اولان (هرم) ك جمعى . مصرده‌كى معروف قديم ابنيهٔ عظيمه .

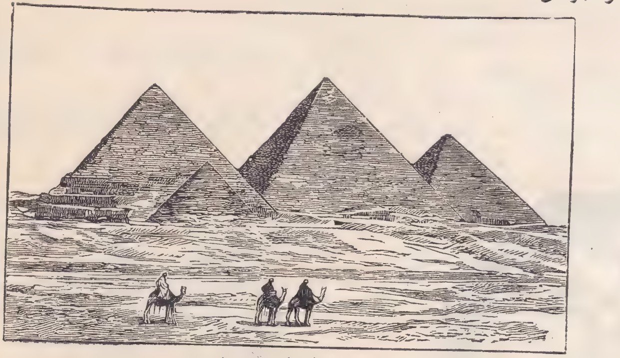

(اهرام مصر)

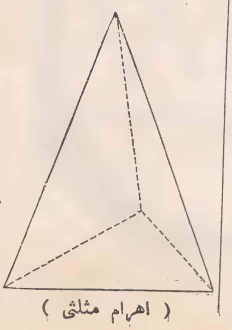

(اهرام مثلثى)

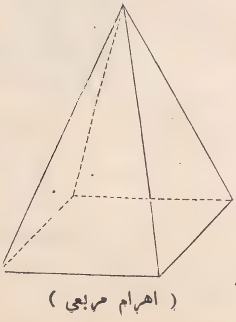

(اهرام مربعى)

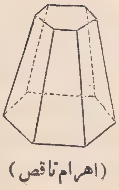

(اهرام ناقص)

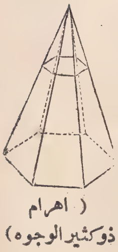

(اهرام ذوكثيرالوجوه)

§ (هندسه) قاعده‌سی مستقیم الاضلاع برشكل هندسی‌كه: وجوهی مثلثلردن عبارت ومثلثلرك رأسلری قاعده‌نك خارجنده برنقطه‌ده مجتمعدر.

اهرام مثلثی = (هندسه) قاعده‌سی برمثلثدن عبارت اولان اهرام.

اهرام مربعی = (هندسه) قاعده‌سی برمربعدن وبامعینیدن عبارت اولان اهرام.

اهرام ذوكثیرالوجوه = قاعده‌سی شكل ذوكثیرالاضلاعدن عبارت اهرام.

اهرام ناقص = (هندسه) قاعده‌سنه موازی برسطحله قطع ایدلمش هرهنكی براهرام.

اَهل [ع، ص] صاحب، مالك § متصف § بریرده ساكن اولان § زوج وزوجه‌دن هربری § مهارتلی.

اهل‌الله = ولی الله.

اهل آخرت = آخرتی دنیایه ترجیح ایدنلر.

اهل بیت = او خلق || حضرت پیغمبرك متعلقات نبویه‌لری.

اهل خبره = برخصوصه دائرتام واطرافلی معلوماتی اولانلر.

اهل دل = صاحب عرفان.

اهل دنیا = دنیایی آخرته ترجیح ایدنلر.

اهل سوق = اصناف طاقمی.

اهل قبله = اهل اسلام.

اهل كتاب = كتب سماویه‌یه معتقد اولانلر.

اهل هوا = هوا وهوسنه تابع اولانلر.

اهلی = آلیشق، آلیشمش.

اَهلیَت [ع، مص] برایشه یارامق حالی، اقتدار، لیاقت، استحقاق.

اَهَمّ [ع، ص] اك، پك مهم.

اهمیت = مهملك، جهده شایان اولیش، نظر دقتی جالب اولیش.

اهمیتلی = پك مهم، نظر اعتباره آلنمغه شایان.

اَهواء [ع، س] جـ (هوی).

اهواء نفسانیه = نفسك آرزولری، شهوات.

اَهوال [ع، س] جـ (هول).

اَهوَن [ع، ص] اك، دها، پك ضررسز، خفیف § اوجوز § دها اوجوز

اهونلك / **اهونیت** } = اوجوزلق.

اَهیَب [ع، ص] اك، دها، پك مهیب.

اَی عربی، فارسی، تركی كلماته داخل اولور. ادات ندادر: ای دوستم. ای كوزومك نوری § ادات انفعال: ای نه‌وار؟ ای نه‌اولمش! ای آرتق یتر! § ادات استفهام: ای صوكره؟ ای دوام ایت، ای صوكره نه اولدی؟ § ادات تصدیق: ای اوراسی اویله. {شیوهٔ فارسی‌یه اتباعاً بونی (وی) صورتنده استعماله محل یوقدر.}

اَیا [ع، فا، د] یالكز عربی، فارسی كلماته داخل اولور ادات ندادر: ایا حبیب خدا.

اَیادی [ع، س] (یدك) ك جمع الجمعی.

اَیاغ [فا، س] آیاقلی قدح، پیاله.

اَیالات [ع، س] جـ: (ایالت).

اَیالَت [ع، س] ولایت {اصطلاحات قدیمهٔ ملكیه‌دندر}.

اَیّام [ع، س] جـ (یوم): اسعد ایام § زمان، هنكام § تفرد، اقتدار § طالع § روزكار مساعد.

ایام باحور = تموزك اون طقوزنجی كوننده‌ن یكرمی بشنجی كوننه قدر دوام ایدن غایت حرارتلی یدی كون.

ایام البیض = هرعربی آینك اون ایكنجی كوننده‌ن اون بشنجی كوننه قدر اولان درت كون (ایام لیالی البیض) دیمكدر

ایام التشریق / **ایام معدودات** } = عید اضحانك ا… كوننده‌ن ماعدا او… اوچ كون.

ایام معلومات = شهر ذی الحجه‌نك ایلك اون كونی.

اَیامِن [ع، س] یمنلو، اوغورلو معناسنه اولان (ایمن) ك جمعی.

اَیتام [ع، س] باباسی وفات ایتمش نابالغ صبی معناسنه اولان (یتیم) ك جمعی {همزه‌نك كسریله غلطدر}.

اَیَّدَ [ع، فع] تأیید ماده‌سندن فعل ماضیدر، دعا مقامنده مستعمل بعض تركیبات عربیه‌یه داخل اولور: ایدالله، ایده‌الله

اَیدی [ع، س] جـ: (ید). اللر.

اَیسَر [ع، ص] صول جهتده‌كی: طرف ایسر.

اَیضاً [ع، د] ینه اویله، كذا.

اَیلَمك [ت، مص] ایتمك، یاپمق، قیلمق، ایشلمك معنالرینه كه‌رك دیكر كلمه‌لرله تركب ایدر: اجابت ایلمك، دعا ایلمك.

ایلمه = ایلمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی || ایتمه، یاپمه، قیلمه، ایشلمه.

اَیلول [سریانی] شهور شمسیه‌دن یدنجی آی {كون ٣٠}.

اَیمان [ع، س] آند معناسنه اولان (یمین) ك جمعی. ایمان صادقه، ایمان غلیظ || بیوك یمینلر.

اَیمَن [ع، س] صاغ طرفده‌كی: اضلع ایمن.

اَیمَن [ع، ص] یمنلو، قیمتلی.

ایواللّه [ع، س، تر] اوت، نعم، بلی، اویله اولسون § تشكر ایدرم، الله راضی اولسون § الله‌ه اصمارلادق.

ایواللّه دیمك = درویشانه توكل ایتمك. || رضا كوسترمك.

اَیوان [ع، س] بیوك صفه، دیوانخانه، صالون § كمرلی یوكسك بنا.

ایی - ایو [ت، ص] كوتو اولمیان، مقبول، مرغوب اولان § مناسب، موافق § كافی، وافی § صحتی یرنده.

ایبدن ایی به = تمامیله.

ایی اولمق = مصیب اولمق || اعادهٔ عافیت ایلمك.

ایجه = براز، اولدقجه ایی.

ایلشمك ویا ایلشدیرمك = ایی‌یه چویرمك.

ایلشمك ویا ایلنمك = ایی اولمق، § كسب عافیت ایتمك.

ایلك = جیادت، خوشلق، خیر، منفعت، فائده § لطف، كرم، انسانیت صحت، عافیت || حسن معامله.

ایسی كوتیسی = نیك وبدی.

ایی كون = اقبال، سعادت || رفاه حال.

❊ همزهٔ مكسوره ❊

إئتِكال [ع،س] كميروب ييك § (طب) پاره‌نك وجودی يمه‌سی. § (طبقات) امواج بحرك قره‌لری دوكه‌رك اويمسی، خراب ايتمسی ديمكدر: ائتكال سواحل.

إئتِلافْ [ع، مص] حصول موافقت، كوروشمه، الفت، انسيت.

إباءْ [ع، مص] برشيئی كريه كوروب ايكرنمك، تيكسنمك، چكنمك. استنكاف، امتناع، { لسانمزده بوصوككی معنا ايله مستعمل ايسه‌ده امتناع واستنكافدن معناجه براز فرقليدر. چونكه امتناع اعمدر. استنكافده (تكبر) مندمجدر. (اِباء) ايسه اختياريدر }.

إباتَه [ع، مص] بيتوتت ايتدرمك، ايتديرلمك، كيجه‌لتمك، كيجه‌له‌دلمك: اباتهٔ مهمان.

إباحَتْ - إباحَه [ع، مص] مباح قيلمق، قيلنمق، برايشك ايشلنمسنده فاعلنی مخير براقمق § حلال قيلمق § برايشك اجراسنه اذن، مساعده ويرمك.

اباحی = هرشيئی مباح عد ايدن.

اباحيون = هر شيئی مباح عد ايدن كروه ضاله، زنديق طائفه‌سی.

إبتِحاثْ [ع، مص] بر شيئك حقيقتنه اطلاع ايچون صوروب آراشديرمق { استقصا ايله مترادفدر. }

إبتِداء [ع، مص] باشلامق، آغاز § باشلانغج § اول، اولاً § باشده، برنجی اوله‌رق، الك اول § (عروض) بربيتك مصرع ثانيسنك جزء اولی.

ابتدا ايتمك، ايلمك = باشلامق.

ابتدا ايدلمك، اولنمق = باشلانلمق.

ابتداء عرفی = مقصوددن اول واقع اولان شی: بسمله‌دن صوكره (حمدله) كبی.

ابتدائی = ابتدايه منسوب، ايلك درجه‌ده: مكتب ابتدائی.

ابتدائيات = يكی تحصيله باشليانلره ويريلان درسلر || بودرسلری حاوی كتابلر.

إبتِدارْ [ع، مص] سرعتله تشبث، مبادرت، مسارعت § عزم وشتاب، سرعت: بيان حاله ابتدار اولنور.

ابتدار ايتمك، ايلمك = عزم، سرعت كوسترمك.

ابتدار ايدلمك، اولنمق = عزم وسرعت كوسترلمك.

إبتِداعْ [ع،مص] {ابداع} ايله مترادفدر.

إبتِذالْ [ع، مص] اعتبارسزلق، محقر اوليش، كثرتدن دولايی قيمتدن دوشش § برشيئی دائمی صورتده قوللانمه.

إبتِرادْ [ع،مص] سرينله‌مك ايچون صغوق صواپچمك § صغوق صو دوكونمك [دوش].

إبتِسامْ [ع،مص] كولومسه‌مك، خفيف ونازكانه كولمك. تبسم.

إبتِصارْ [ع، مص] ☚ (بصيرت).

إبتِغاءْ [ع،س] طلب، تمنی، نياز § آرزو، مقصد.

ابتغاء تأويل = تأويل مقصديله.

ابتغاءً لمرضاة الله = رضاء الٓهی‌ی طلب مقصديله.

إبتِلاءْ [ع،مص] برشيئه دوشكون اوليش، مبتلالق § كرفتار، دوچار اولنيش § درد، محنت، بلا: ابتلاء عماء.

إبتِلالْ [ع،مص] ايصلانمق.

إبتِناءْ [ع،مص] برشيئه مبتنی، برشيئدن دولايی اوليش.

ابتناءً = مبتنی اوله‌رق، .... دن دولايی. { موقع استعمال اعتباريله ابتناءً ايله بناءً بيننده فرق دقيق واردر. }

إبتِهاجْ [ع،س] فرح، سوينج، سرور. § سوينمك، فرحناك اولمق.

إبتِهالْ [ع،س] تضرع، نياز: دركاه الٓهی‌يه عرض ابتهال.

إبْجالْ [ع، مص] { نه قاموسده، نه‌ده محيط المحيطده بو كلمه‌يه تصادف اولنه‌مدی. بناءً عليه (تبجيل) مقامنده استعمال اولنمسنه نظراً: بالآخره افعال بابنه نقلاً عثمانليلر طرفندن بو كلمه ايجاد ايدلمش اولمق محتملدر }. (تبجيله) باق.

إبْداء - إبْداعْ [ع،مص] كنديسنده ماده وزمان مسبوق اولميان بر شيئی وجوده كتيرمه، او يولده بر شی وجوده كتيرلمه § نمونه‌سز، اورنكسز برشی ايجاد ايلمك § اولجه نظيری كورولمامش برشعر سويلمك { خلق وايجاددن اعمدر، بناءً عليه قبيحاتده قوللانيلمه‌ماز. }

إبْدالْ [ع، مص] (ادبيات) دفع ثقلت ايچون برحرفك يرينه ديكرينی كتيرمك { اصل معناسی اعتباريله « تبديل » ايله مترادف ايسه‌ده لسانمزده بومعناده قوللانلماز. }

إبْذالْ [ع، ص] اسيركه‌ميوب بول بول صرف واستعمال ايتمك { بذل ماده‌سی افعال بابندن كلمديكندن بوكلمه اساساً غلطدر. }

إبَرْ [ع، س] جم: (ابره). ايكنه‌لر § مقناطيسلی عقربلر.

إبْراءْ [ع،مص] بری قيلمق، قيلنمق: ابرای ذمت § آلوب ويره‌جك قالمديغنی مبين ايديلان معامله. § خسته‌يی شفاياب ايتمك: ابرای مرض.

ابرا ايتمك = بری قيلمق.

ابرا ايدلمك = بری قيلنمق.

ابراءاسقاط = (فقه) بركيمسه‌ده‌كی حقنی قسماً ويا كاملاً ترك ايتمك، باغشلامق.

ابراء استيفا = (فقه) بركيمسه‌ده‌كی حقنی اخذ وقبض ايلديكنه دائر اقرار وتصديق.

ابراء خاص = (فقه) متعدد خصوصاتدن يالكز برينه متعلق دعوادن بركيمسه‌يی ابرا.

ابرا سندی = (فقه) ابرايی متضمن ورقه.

ابراءعام = (فقه) كافهٔ دعاوی ومطالباتدن بركيمسه‌يی ابراء.

ابرالاشمق = ميانه‌ده ابرا سندی تعاطی اولنمق.

ابرانامه = ابرا سندی، ابرايی متضمن ورقه.

إبْرارْ [ع، مص] يمينك دوغريلغی تصديق ايدلمك: ابراء يمين.

إبْرازْ [ع،مص] ميدانه‌چيقارمق: چيقارلمق، كوسترمك § سفره عزم ايتمك. (ابراز ايله اظهار واراءه بيننده فرق واردر. ابراز ايله ارائه ماديانده، اظهار ايسه معنوياتده مستعملدر. برده ابراز، اثبات مدعا قصديله - برشيئی طلب وقوعنده كوسترمك ديمك اولوب ارائه ايسه علی الاطلاق كوسترمك ديمكدر: اوراق ودفاتری محكمه‌يه ابراز ايتدی، بكا بوطريقی فلان ارائه ايلدی).

ابراز ايتمك = كوسترمك || درميان ايتمك.

إبْرامْ [ع، س] برخصوصك اجراسنی جان صيقه‌جق صورتده اصرار ايله رجا، مصرانه طلب ويا تكليف § زورلامق. § اوزرينه دوشمك.

ابره [ع،س] ایکنه، سوزن § (نباتات) چیچکلرده غبار طلعك کچدیکی حشفه ایله مبیض آره‌سنده‌کی اوزون مجری .

ابروی = ایکنه‌یه منسوب || ایکنه کبی.

ابرهٔ خیاط = ترزی ایکنه‌سی || کندی ایشلرینی براغوب بشقه‌لرینك امورینی تسویه ایله اوغراشان آدم .

ابرهٔ راعیه = (نباتات) ☞ {ابرة الراعی} میوه‌لری‌سیوری و [دون‌بابا] نامیله معروف‌نبات .

ابرهٔ مقناطیسی = (حکمت) شمال وجنوب جهتلرینی کوستریر پوصله ایکنه‌سی.

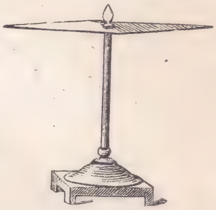

(ابره)

ابرهٔ هوام = آری وعقرب کبی حشرات ایکنه‌سی .

ابری - ابریّه [ع، س] (نباتات) ابره‌سی اولان نباتات: فصیلهٔ ابریه .

ابریز - ابریزی [ع، ص] خالص آلتون § وصف اولارق‌ده‌مستعملدر: ذهب ابریز .

ابریق [ع، س] طوپراق ویا معدندن معمول‌قولبلی واغزیکلی صوقابی.

ابریق وضوء = آبدست ابریقی .

(ابریق وضوء)

قهوه‌ابریقی = قهوه جزوه‌لرینه ایلیق صو احضاری ایچون استعمال اولنور بر بوع قاب .

چای ابریقی = چای خاشلامغه مخصوص اغزیکلی قاب .

(چای ابریقی) (قهوه ابریقی)

ابشار [ع، مص] مژده‌ویرمك، مژده‌لەمك (بومقامده {تبشیر} دها زیاده مستعملدر) .

ابشارات [ع، مص] جم: ابشار . (تبشیرات دها مستعملدر)

ابضاع [ع، س] (فقه) برکیمسه‌نك کاری تماماً کندوسنه عائد اولمق اوزره دیکرکیمسه‌یه‌سرمایه‌ویرمسیدرکه: بوسرمایه‌یه (بضاعه) وویرن آدمه (مبضع)، آلانه (مستبضع) دینور .

ابط - ابط [ع،س] اوموزك ایچ‌طرفی، قولتق .

ابطاء [ع،مص] آغیر حرکت، کجکمه .

ابطال [ع،مص] باطل قیلمق، قیلنمق، بوشه چیقارمق، حکمسز براقمق. § لغو ایتمه، فسخ‌ایتمه، رفع‌ایلمه.

ابطالیات = ابطاله متعلق ملاحظات ومباحث .

ابعاد [ع،مص] اوزاقلاشدیرمه، اوزاقلاشدیرلمه. (تبعید دها زیاده مستعملدر) § طرد ایتمه .

ابقاء [ع،مص] باقی، دائم قیلمق، قیلنمق. § یرنده، اولکی حالنده براقمق § (مکتب‌طلبه‌سی حقنده) ترفیع صنف ایتدیرمه‌مك.

ابقاء ایتمك = یرنده براقمق .

ابقا ایدلمك = یرنده براغلمق .

ابقای نام ایتمك = نامنی الی الابد خیرایله یاد ایتدیره‌جك افعاله موفق اولمق، اثر براقمق .

ابقاءً = ابقا صورتیله .

ابقاء تعیین = مأموریتندن انفصال ایدن برمأموری متعاقباً اومأموریته تعیین ایتمك.

ابکاء [ع،مص] آغلاتمه، آغلاتمق .

ابل [ع، س] دوه .

ابلاغ [ع،مص] واردیرمق، واردیرلمق، ایریشدیرمك، ایریشدیرلمك .

ابلیس [ع،ص] شیطان § حیله‌کار .

ابلیسانه / ابلیسکارانه } = ابلیسجه‌سنه || حیله‌کارانه.

ابن [ع،س] اوغل، ولد، فرزند § یاوری (اضافتسز قوللانلماز): ابن‌الرشد ابن خلدون، ابن سینا { ابن کلمه‌سی ایکی‌علم‌آره‌سنده واقع اولدیغی زمان همزه‌سی ساقط اولور: عبداه بن رافع، عبداه بن رواحه. فقط سطر باشنده بولنورسه همزه ابقا اولنور . }

ابن ارض = غریب، غریب‌الدیار .

ابن‌الحرام / ابن حرام } = پیچ .

ابن‌الزمان = دساس، حیله‌کار § زمانه چوجغی .

ابن‌الزنا = ولد مادر بخطا .

ابن‌السبیل = مسافر، یولجی .

ابنیه [ع،س] جم:{بنا}(فرائض) متوفانك اوغلنك قیزی ویا اوغلنك اوغلنك قیزی .

ابهاج [ع،مص] فرح، سوینج ویرمك، ویرلمك، سویندیرمك .

ابهام [ع،مص] ال وآیاغك باش پارمغی {جمعی اباهم کایرسه ده غیر مستعملدر}.

ابهام [ع، ص] قپالی، غیر واضح. § مشکوك بر صورتده اولیش.

ابهامات = (ابهام) ك جمعی.

ابیسید [ت،س] تکرلك چنبرینك پارچه‌لری.

اتباع [ع،مص] تابع قیلمق، آردی صره کتیرمك، کتیرلمك § برکلمه‌نك آرقه‌سندن لفظاً کامشابه‌اولەرق ایراد ایدیلان برلفظ مهمل: آت مات، قلیچ ملیچ کبی. {برنجی معناده پك‌آزمستعملدر}

اتّباع [ع،مص] تابع اولمق، تابع اولمه، آردی‌صره کیتمك. {اتباع ایله اقتداء واقتفا بیننده فرق واردر.}

اتباعاً = تابع اولەرق، تبعیت صورتیله.

اتباع ایتمك = آردی صره کیتمك، اویمق .

اتّحاد [ع،مص] براولمه، امتزاج: مثبت ومنفی الکتریقك اتحادی .

اتحاف [ع، مص] هديه اولدرق ويرمك ويرلمك § هديهٔ كوندرمك، [اتحاف ايله اهدا بيننده معناً جزئى برفرق واردركه : اوده اتحافك جالب نظردقت اولان شيلرحقنده قوللانلمسيدر }

اتخاذ [ع ، مص] ايدنمك ، ايدينلمك . § قبول ايتمه § عد واعتبار ايلمه § قوللانمه ، استعمال ايلمه . قورمه ، دوشونمه § توسل .

اتساع [ع،مص] بوللاشمه، بوللاشمق، كنيشلنمك § بوللق ، كنيشلك § اكتساب وسعت . { بومعنايه كوره : كسب اتساع ، اكتساب اتساع تعبيرلرى غلطدر . }

اتسام [ع.مص] متصف اولمه . { بوكلمه قيزغين دميرله دري‌يه اوريلان داغ ، تمغا معناسنه اولان (وسم) دن مشتق اولوب شوحالده قطعاً بوكلمه‌ده متصف اولمه معناسى يوقسه‌ده هرنصلسه سجع ايچون قوللانلمقده‌در.}

اتصاف [ع ، مص] متصف اولمه ، وصفلانمه § برحالى طاقنمق .

اتصال [ع ، مص] (انفصال) مقابلى يتيشمك ، قاووشمق، اولاشمق { اشيا حقنده مستعملدر . } § آره‌لق فقدانى § ياقينلق .

اتصالنده == بتيشيكنده ، يانده .

اتصال التربيع == (معمارى) برينك طوغله‌لرى ديكرينك طوغله‌لريله تداخل ايده‌جك صورتده ايكى ديوارك برلشمسى .

اتصالات == (عسكريه) استحكام اقسامنى ويا مختلف استحكاماتى بربرينه وصل ايچون ياپيلان يوللر .

اتضاح [ع،مص] واضح اولمق، ميدانه چيقمق .

اتعاب [ع، مص] يورمق ، يورولمق ، زحمت ويرمك . { تشديد ايله غلطدر . }

اتعاظ [ع ، مص] وعظ قبول ايتمك ، نصيحت مقتضاسيله عامل اولمق.

اتفاق [ع، مص] بررأيده بولنمق .

اتفاقات == حسن تصادفات .

اتفاقى ـ اتفاقيه == اتفاقه منسوب || (منطق) بيغلرنده صدقى ايجاب ايده‌جك بر علاقه‌يه مبتنى اولميه‌رق تحقق ذاتيلرندن دولايى مقدمك صدقيله ثانينك صدقنه حكم اولنان قضيهٔ شرطيه . { انسان ناطق ايسه حمار ناهقدر كبى } .

اتفاقيات == راست كله ، تصادفى .

اتقاء [ع، مص] صاقنمق ، چكنمك . § اللهدن قورقمق، مخافة الله .

اتقان [ع ، مص] محكم قيلمق ، قيلنمق § اطمئنان .

اتكاء [ع،مص] طيانمه ، طيانمق .

اتكال [ع، مص] ☜ (توكل) .

اتلاف [ع، مص] تلف ، محو أيتمك ، ايدلمك .

تسبباً اتلاف == (فقه) برشيئك تلفنه سبب اولمق .

مباشرةً اتلاف == برشيئى بالذات تلف ايتمك ـ دركه : ايدنه (فاعل مباشر) دينور .

اتمام [ع ، مص] تماملامه ، تماملامق . § نهايتلنديرمه { اكمال ايله بيغلرنده فرق واردر } . (رياضيه) برافادهٔ تفاضلينك تماميسنى تعيين ايتمك .

اتمام بالتحليل == (رياضيه) برافادهٔ تفاضليه‌يى متعددافادهٔ تفاضليه‌لره بعدالتحليل تماميسنى استخراج ايتمك اصولى .

اتهاب [ع ، س] (فقه) هبه‌يى قبول ايتمك .

اتهام [ع، مص] تهمتلى ايتمك، ايدلمك ، برينه برقباحت اسناداتمك، ايدلمك. § وقوعبولان برقباحت وياجنايتك قبل المحاكمه وظن اوزرينه برينه اسنادى .

هيئت اتهاميه == ☜ (هيئت) .

اتهامنامه == اوراق جنائيه‌يى هيئت اتهاميه‌يه توديع ايدركن مدعئ عموميك تنظيم واعطا ايلديكى ورقه ، ادعانامه .

اتهامى == اتهامه متعلق .

ايراد [ع مص] كتيرمك، كتيرلمك § ايراد، ذكر وبيان § اثبات .

ايراد ايتمك == كتيرمك || ذكر ايتمك .

ايراد ايدلمك == كتيرلمك || ذكرايدلمك.

اثبات [ع ، مص] محكم قيلمه، قيلنمه § ثابت ايتمه ، ثابت قيامه § ادله ايراديله بر قولك صحتنى تعيين . § ميدانه چيقارمه § وار ايتمه (محومقابلى).

مسوده‌يى محو واثبات ايتمك == تصحيح ايتمك .

اثبات وجود == وارلغنى كوسترمك . حاضر بولنمق .

اثبات هنر == هنر كوسترمك || اظهار لياقت ايتمك .

ادات اثبات == ادات (نفى) ك ضدى .

اثر [ت،س] ايز، علامت ، نشانه § مسلك كيديش (جمعى : { آثار } كلورسه‌ده غير مستعملدر.) (هندسه) § برخط ويا سطحك سطح ارتساميله فصل مشتركى.

اثم [ع،س] ذنب ، صوچ ، كناه، جرم .

اثمد [ع ، س] سورمه طاشى (نتيمون).

اثنى عشر [ع ، س] اعداددن (١٢) عددى : ائمهٔ اثنى عشر ، ذواثنى عشرالاضلاع ، امعاء اثنى عشر .

اثنى عشريه == كروه شيعه‌دن بر فرقه .

اثنان ـ اثنين [ع ، س] (٢) عددى . § لاعلى التعيين (٢) .

يوم الاثنين == پازار ايرتسى كونى .

اجابت [ع ، س] فى الاصل سائله جواب ويرمك معناسنه مصدردر. لكن لسانمزده موافقت، قبول، اسعاف ايتمك معنالرنده مستعملدر .

دعوته اجابت == واقع اولان دعوتى قبول ايتمك ، تكليف واقعه موافقت ايلمك .

دعاسى قرين اجابت اولمق == جناب حق طرفندن دعاسى قبول ، اسعاف اولنمق .

اجابت ايتمك == قبول ايتمك || موافقت ايتمك .

اجابت اولنمق ويا ايدلمك == موافقت اولنمق || قبول ايدلمك .

اجاره [ع،س] اجرت، كرا، بدل § منفعت مقابلى ويريلن آقچه § (فقه) منفعت معلومه‌يى عوض مقابلنده صاتمق § وقفه ويا ميرى‌يه عائد كرا .

كتاب الاجاره == مجله‌نك اجاره‌يه متعلق احكامنى حاوى رساله .

اجاره‌نك شرائط انعقادى == عاقدينك يعنى ايكى طرفك عاقل مميز اولمسى، ايجاب وقبوله موافقتى، مجلس عقدك برلشمسى، آجر ايجار ايده‌جكى شيئك متصرف ويا متصرفنك وكيلى، وليسى وصيسى اولمه‌سى.

اجاره‌نك شرائط صحتى == (فقه) عاقدينك رضاسى ، مأمورك تعيينى ، اجرتك معلوم اولمسى ، منفعتك دافع منازعه اوله‌جق وجه ايله معلوم ومقدور الاستيفا بولنمسى.

اجاره‌تينلى == اجارهٔ مؤجله ومعجله‌يه تابع اراضى ومسقفات .

اجارۀ طله = (فقه) شرائطی تمام اولمیان یعنی انعقاد اجاره‌نك شرائطندن بری بولنمیان اجاره .

اجارۀ حیوان = (فقه) بینمك ویا یوك یوكلتمك اوزره برحیوان استیجاری .

اجارۀ زمین = (فقه) اراضیٔ امیریه اوزرینه یاپیلان هر نوع انشاآت ومسقفات ایچون صاحب بنانك عشره معادل وشرف موقعه كوره میری یه تأدیه ایدیلن آقچه .

اجارۀ عروض = البسه وآوانی كراسی .

اجارۀ عقار = (فقه) او، عرصه كبی شیلرك ایجاری .

اجارۀ فاسده = (فقه) كندیسنده انعقاد شرائطی موجود وفقط شروط صحتندن بریسی مفقود اولان اجاره .

اجارۀ مضافه = (فقه) كله‌جك بروقت معیندن اعتباراً عقد اولنان ایجاره .

اجارۀ معجله = (فقه) پشین كرا .

اجارۀ لازمه = (فقه) معاقدیندن برینك بلا عذر فسخ ایده‌میه‌جكی اجارۀ صحیحه (خیار شرط ، خیار رؤیت ، خیار عیبدن عاری اولمق لازمدر) .

اجارۀ منجزه = (فقه) وقت عقددن اعتباراً اولان ایجار .

اجارۀ واحده = (فقه) متولیٔ وقف طرفندن بر مدت قصیره تعیین ایدیلان مسقفات ومستغلات وقفیه ایجاری .

اِجازَت [ع، س] اذن ، رخصت § معلم طرفندن شاكردك اكمال تحصیل ایتدیكنك تصدیقی § (ادبیات) حرف رویدن صوكره كلن حرفك حركاتنك مختلف اولمسی .

اجازت فعلیه = (فقه) اجازته دلالت ایدن بر فعل وحركتك صدوری .

اجازت قولیه = (فقه) بركیمسه‌نك برشی حقنده « اذن ویردم » دیمسی ، قولاً لاحق اولان اجازت .

اجازت لاحقه = (فقه) بركیمسه‌نك اولجه اذنی اولمدیغی حالده بعدالاجرا برشیئی قبول وتصدیق ایلمسی .

اجازتنامه = اجازتی حاوی كاغد ، ورقه ، شهادتنامه ، دیپلومه .

اِجالَه [ع، مص] جولان ایتدیرمك ، ایتدیرلمك : اجالۀ اسب ، اجالۀ خامه .

اِجْبار [ع، مص] زورلامق ، زورلانمق ، جبر ایتمك .

اجبار مادی = (حقوق) باشقه‌سی طرفندن وقوعبولان جبر .

اجبار معنوی = (حقوق) بركیمسه‌نك كندیسیله قائم اولان حال اضطرار .

اجبار ایتمك = جرأتلندیرمك .

اجبار ایدلمك = جرأتلندیرلمك .

اِجْتِباء [ع، مص] انتخاب ایتمك ، سچمك ، اختیار ایلمك § جابی وتحصیلدارك تحصیل ایتمسی .

اِجْتِراء [ع، مص] جرأتلنمك ، جرأتلنمه ، تجاسر . { اجتراء ایله اجتسار متشابهاتدن ایسه‌لرده موقع استعماللری باشقه باشقه‌در . اجتسار : دها نازكانه بر معنی افاده ایتدیكی حالده (اجترا) ده دائما شدت مندمجدر } .

اِجْتِراز [ع، مص] كویش كتیرمه ، كویش كتیرلمه . { كویش كتیرن حیوانلره « حیوانات مجتره » دیرلركه : اتلری مأكولدر . }

اِجْتِسار [ع، مص] جسارتلنمك . { عربیده اجتسارك بوبله بر معناسی اولمدیغندن اساساً غلط عد ایدلمك لازم كلیرسه ده لسانمزده شایعاً تعمم ایلدیكندن استعمالندن احتراز اولنماز . }

اِجْتِماعِ نَیِّرَین [ع، س] سطح ارضده بولنان براصده كوره قمر ایله شمسك استقامت واحده اوزره بولنیشی .

اجتماع ساكنین = (ادبیات) ایكی ساكن حرفك برآرەیه كلمسی .

اِجْتِناء [ع، س] دوشیرمك ، دوشیرلمك . § میوه طوپلامق ، اقتطاف . § الده ایتمك ، ایدلمك : اجتناء ثمرات علوم .

اِجْتِناب [ع، مص] صاقنمق ، اوزاقلاشمق § توقی ، احتراز .

اِجْتِناح [ع، مص] میل ایتمك § سجده‌ده وجه مشروع اوزره اللرینی یره وضع ایله دیرسكلرینی آچه‌رق قناد شكلنده طوتمق : اجتناح ساجد .

اِجْتِهاد [ع، مص] قدرتی یتدیكی قدر چالیشمق § متبحر برذاتك حكم شرعی استخراجی خصوصنده بذل مقدور ایتمسی § بوصورتله برمذهب میدانه چیقارمسی § علی الاطلاق برشیئدن استخراج معنی وحكم .

اِجْراء [ع، مص] آقیتمق ، آقیدلمق . اساله § برامری یرینه كتیرمه ، انفاذ ایتمه § قوه‌ده اولان بر ایشك فعله اخراجی § بر ایشك معاملۀ رسمیه‌سی كوریلوب بیتمه ، ایفا .

اجرای ایجابی = اقتضا ایدن معامله‌سنك ایفاسی .

اجرا مأموری = محاكمك مقرراتنی موقع فعله وضع ایدن مأمور .

اجرا مأموریتی = اجرا مأمورینك اداره‌سی آلتنده بولنان هیئت .

اجراآت = ج : (اجرا) فعله كتیریشلر ، كتیریلیشلر || فعله كتیریلن خصوصات .

اِجْلاء [ع، مص] اوزاقلاشدیرمق .

اِجْلال [ت، س] تعظیم واحترام ایتمك ، § عظمت ، قدرت .

اجلالاً = تعظیماً (تعظیماً دن اقوادر) .

اجلالی = اجلاله منسوب .

اِجْمال [ع، مص] (تفصیل) مقابلی . اختصار ایتمك ، قیصالتمق .

اجمالاً = اجمال صورتیله ، مختصراً .

اِجْهار [ع، مص] آشكار ایتمه .

اِحاطَه [ع، مص] برشیئك اطرافنی چویرمك ، اطرافی چویرلمك § معلومات شامله ، وقوف تام .

احاطه ایتمك = اطرافنی چویرمك || كمالیله واقف اولمق .

احاطه ایدلمك = اطرافی چویرلمك || كمالیله واقف اولنمق .

اِحالَه [ع، مص] عهده‌سنه ویرمه ، ویرمك § اصمارلامق § واردات امیریه‌دن برینك جبایتنی بدل مقطوع مقابلنده برشخصه حواله : « احالۀ اعشار » .

احالةً = احاله صورتیله . امانةً دكل .

اِحْتِباس [ع، مص] طوتلمه ، طوتلمق .

احتباس حیض = قادینلرده آی باشی عادتنك اوله‌مامسی ، طوتوقلغی .

احتباس صفراء = صفرانك جریان ایتمامسی .

اِحْتِجاب [ع، مص] صاقلانمق ، كیزلنمك ، پرده ، حجاب آلتنه كیرمه . (طب) حملك مدت معینه‌سندن زیاده اوزامسی .

اِحْتِجاج [ع، س] دلیل ، حجت صاحبی اولمه ، اولمق § دلیل اوله‌رق ایراد اولنان شی .

احتجاجاً = احتجاج صورتیله .

احتجاجات = ج : (احتجاج) .

اِحْتِجام [ع،مص] حجامت اولمه. بوبنوز یاپیشدیره‌رق قان آلدیرمه. (طب) وظائف عضویه‌دن برینك شدتلنمسی

اِحْتِداد [ع،مص] كسكینلشمك: احتداد سیف جهاد § غیظ ـ لانمق، دوران دمده سرعت حصولی. § اعراض مرضیه‌نك آزمه‌سی.

اِحْتِذار ـ اِحْتِراز [ع،مص] صاقینمه، چكنمه، تحفظ، اجتناب § قورقمه.

احترازاً = صاقینمق صورتیله، صاقینه‌رق.

اِحْتِراش [ع،مص] (احتراز) ایله مترادفدر.

اِحْتِراص [ع س] شدتلی آرزو، فرط هوس.

احتراصات = جـ: (احتراص) || هوسات مفرطه.

اِحْتِراق [ع، مص] طوتوشوب یانمق. مولدالحموضه‌نك بر جسم ایله امتزاجی § (قوزموغرافیا) كواكبدن برینك شمسه اقترانی.

قابل احتراق = یانه‌بیلیر.

احتراق ایتمك = محترق اولمق.

احتراق تنفس = (طب) تنفس واسطه‌سیله رئه‌لره داخل اولان مولدالحموضه‌نك تأثیریله بدنده‌كی مواد شحمیه‌نك یانمسی.

احتراق خفی ویا بطی = (طب) بللی اولمیه‌رق یانمق.

احتراق نقطه‌سی / نقطهٔ احتراق = (حكمت) اشعهٔ شمسك بالاجتماع مرور ایلدیكی نقطه || (قوزموغرافیا) سیاراتك شمسك اطرافنده رسم ایتدكلری قطع ناقص شكلنده‌كی مدارلرك داخلنده ایكی نقطه‌دركه بونلرك بریسنده شمس بولنور. ب، ح

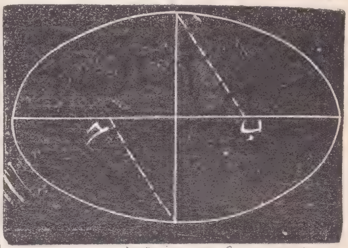

(احتراق نقطه‌سی)

اِحْتِرام [ع،مص] تعظیم، اكرام، توقیر، اعزاز حرمت § صایغی: احترام مخصوص.

واجب الاحترام = شایان حرمت.

احتراماً = احترام صورتیله، مقصدیله.

احترامات = جـ: (احترام).

اِحْتِساب [ع، مص] حساب صورمه § مسئولیت § اسكی تعبیراتجه: بلدیه دائره‌سی.

احتسابیه = احتسابه متعلق.

اِحْتِساس [ع، مص] حس ایتمه، حسلنمه { جمعی: احتساسات اولان بوكلمه اساساً غلطدر. چونكه: (حس) ماده‌سی افتعال بابندن تصریف اولنماز. }

اِحْتِشاد [ع، س] موقع جریده عسكرلرك تجمعی: احتشاد مجاهدین. { تحشد دها زیاده مستعملدر }

اِحْتِشام [ع، س] طنطنه، دبدبه، شانلی كورنیش.

اِحْتِصاد [ع،مص] بیچمك، بیچلمك: احتصاد مزروعات.

اِحْتِضار [ع، س] خسته‌نك اوان اخیره‌سی، حالت نزع، جان چكیشمه: فراش احتضار، بالین احتضار.

اِحْتِضاض [ع،مص] تذلل.

اِحْتِطاب [ع، مص] اودون طوپلامق، اودون كسمك.

حق احتطاب = اورمان جوارنده‌كی قری اهالیسنك احتیاجلری نسبتنده اورماندن مجاناً اودون كسمك حقلری، امتیازلری.

اِحْتِفال [ع، مص] بیوك برآلای ایله حرمت وتعظیم ایتمك { جمعی اولان احتفالات دها زیاده مستعملدر. }

احتفالات = [ع، س] جـ (احتفال): { اكثریا جنازه مراسمی حقنده مستعملدر } احتفالات لازمه.

اِحْتِقار [ع، مص] خورلانمق، حقیر كورمك § تذلل، حقارته قاتلانمه.

اِحْتِقاق [ع،س] (حقوق) طرفیندن هر برینك «حق بنمدر» دیه منازعه‌سی.

اِحْتِقان [ع، س] حقنه قوللانمه، شرینغه ایتمه § حقنه شرینغه.

احتقان دم = (طب) قانك اعضای بدندن برینه هجومی: احتقان دم دماغی، احتقان رئوی، احتقان طحالی، احتقان كبدی.

اِحْتِكار [ع، مص] مالی، ذخیره‌یی ـ آغر بهایه چیقمسنه انتظاراً ـ صاتمیوب صاقلامق.

احتكاراً = احتكار صورتیله.

اِحْتِكاك [ع، مص] سورتیلمك، بربرینه سورتنمك، دلك وتماس § قاشینمق.

اِحْتِلاق [ع،مص] تراش ایتمك، تراش ایدلمك.

اِحْتِلام [ع، مص] رؤیاده صو اقتضا ایتمه، دوش آزمه § بالغ اولمه.

اِحْتِماء [ع،مص] پرهیز، خسته‌نك مضر یمكلردن وایچكیلردن اجتناب ایتمسی.

اِحْتِمال [ع، مص] یوكلنمك، چكمك {بومعناده (تحمل) دها مستعملدر}

«ناتواندر آنده بوتكلیفه یوقدر احتمال» § امكان، ممكن اولیش، ممكنلك، برشیئك اوله‌بیلمسی.

احتمالی یوق = ممكن دكل.

حساب احتمالی = بعض مسائلی احتمال وحجته قریب صورتده حل ایتمك قواعد مخصوصه‌سی.

احتمالات = جـ: (احتمال) اوله‌بیله‌جك، اولمسی ممكن جهتلر.

احتمالات بعیده = اولمسی عقله ومأموله بعید اولان شیلر.

احتمالات قریبه = اولمسی عقله ومأموله قریب شیلر.

اغلب احتمالات = احتماللرك اكثریتی: اغلب احتماله كوره { (اغلب احتمال) تعبیری بالطبع شیوه‌یه مغایردر }.

احتمالكه = ممكندركه، اوله‌بیلیركه.

احتمال ویرمك = شمول، امكان ویرمك، اسناد ایتمك.

اِحْتِواء [ع،مص] شمول، احاطه، جمع ایچنه آلمق: شامل وحاوی اولمق: «كتابمز قرق بیك لفظی احتوا ایتمشدر».

اِحْتِیاج [ع، س] محتاجلق، یوقسوللق. { بومعناده (افتقار) ایله مترادفدر } § اشد لزوم [بومقامده (افتقار) قوللانیلهمز].

عرض احتیاج ایتمك / احتیاج كوسترمك = اشدلزوم اظهار ایتمك.

احتیاج كورمك = شدتله لازم اولمق.

دفع احتیاج = لازم اولان شیئی تداركله احتیاجدن قورتلمه.

احتیاجات = جـ: (احتیاج) {احتیاجك برنجی معناسنه كوره} محتاج اولنان شیلر: احتیاجات مبرمه.

احتیاجات ضروریه = مسكن، مأكولات ومشروبات غدائیه، ملبوسات اصلیه، محروقات شتائیه.

اِحتياط [ع ، مص] بصيرت اوزره طاورانمق ، ايلروسنى كوزه‌ته‌رك حركت ايتمه § تدبيرلى، تداركلى بولنمق §(عسكرى) محاربه نظامنى اخذ ايتمش قطعات عسكريه‌ده آوجى خطندن اعتباراً كيرى‌يه طوغرى اوچنجى خط ـ كه ظهور ايده‌جك احواله كوره ـ استعمال اولنمق اوزره قوماندانك تحت امرنده بولنور : فرقهٔ احتياطيه == عساكر نظاميه‌نك بعد التعلم سلاح آلتنده طوتلميوب حين حاجتده جلب اولنمق اوزره ترخيص ايديلان صنفى .

احتياطاً == احتياط صورتيله ، احتياط اوله‌رق .

احتياط ايتمك == ايلروسنى كوزه‌ته‌رك حركت ايتمك .

احتياط ايدلمك == ايلروسى كوزه‌تيله‌رك داورانلمق .

احتياط آقچه‌سى == بانقه‌لرده هر نوع احوال فوق العادهٔ اقتصاديه‌يه قارشى حاصلات صافيه‌دن تفريق اولنان مبالغ .

احتياطسز == ايلروسنى دوشونميه‌رك حركت ايدن ، غافل § تداركسز .

احتياطلى == احتياطه رعايت ايدن ، بصيرتلى .

احتياطى == احتياطه منسوب : تدبير احتياطى .

اِحتيال [ع ، مص] حيله استعمالى ، حيله‌يه مراجعت § حيله‌لر . § مهارتلى حيله .

احتيالات == جـ : (احتيال) .

اِحداث [ع،مص] يكيدن پيدا ايتمك ، ايدلمك يكى طرز برشى ايجاد ايلمه { حسنات وفعلياتده استعمال اولنور } احداث ايله ابداع ، اختراع ، ايجاد، خلق بيننده معناجه فرق واردر . شويله‌كه : ابداع كنديسنده ماده وزمان مسبوق اولميان برشى پيدا ايتمك يعنى نمونه‌سز برشى وجوده كتيرمك، ايجاد برشيئى يوقدن وجوده كتيرمك ، خلق ايسه برشيئدن ديكر برشى ايجاد ايلمك ديمكدر . اختراع حق الهيده قوللانلماز . مثلا :

غراموفون [فونوغرافه نسبتله] محدثدر . فونوغراف ـ اختراعدر .

جناب حق كائناتى يوقدن ابداع وايجاد ايلمشدر . (جناب حق حضرت آدمى طوپراقدن خلق ايتدى) كبى .

اِحدى [ع،س] (احد) ك مؤنثى .

اِحراز [ع، مص] آلمق، آلنمق، قزانمق، قزانلمق § نائل ، مظهر اولمه . نعم معنويه‌دن برينه نائل اولمه : احراز درجات ، احراز رتب § مباح اولان برشيئى لاجل الانتفاع محافظه .

اِحراق [ع ، مص] ياقمق، ياقمه، ياقلمه .

احراقاً == ياقمق صورتيله .

احراق بالنار == آتشده، آتشه ياقمق .

احراق اموات == هندمجوسيلرينك آيينى اقتضاسنجه اولولرى ياقمق .

اِحرام [ع ، مص] اثناى حجده كييلان ديكيشسيز لباس مخصوص § يوكدن معمول برنوع اورتو، چارشف ـ كه: انا اوليده اكثر نسوان اسلام بونكله تستر ايدرلر § يايغى ، مندر يوزى .

احرامه گيرمك == حج ايچون، عمره ايچون احراملانمق .

اِحساس [ع ، مص] برشيئك ماهيتنى حس ايتديرمك، درونى اوله‌رق طويورمق. {عربيده (احساس) (حس) معناسنى مفيد يعنى (حس) ايتمك ديمك ايسه‌ده لسانمزده (حس ايتديرمك) معناسنده قوللانلمقده وبويله بر كلمه‌يه شدتله احتياج كورلمكده‌در } .

احساسات == جـ : (احساس) .

اِحسان [ع،س] ايلك ايتمك، حسن معامله (اسائت مقابلى) § عطيه ، بخشيش ، باغشلامه ، اعطا . § كرم ، عنايت § بخش واعطا اولنان شئ § استدعاى مساعده « احسان بيورك افندم » .

احسان على الاحسان == احسان اوستنه احسان .

الاحسان بالتمام == برشى تماميله ويرلمليدر، بر ايلك تماميله ايدلمليدر :

« انما الاحسان الا بالتمام »

احساناً == احسان صورتيله .

احسانات == جـ : (احسان)، احسانلر .

احسانديدگان == جـ : (احسانديده) .

احسانديده == احسان كورمش، مظهر احسان اولمش § منتدار .

اِحصاء [ع، مص] صايمق ، صايلمق ، تعداد وشمار {بو كلمه على الخصوص بونك جمعى اولان (احصائيات) (استاتستيق) معناسنى مفيد اولديغندن هم ثقيل ، همده اجنبى اولان [استاتستيق] كلمه‌سنى استعماله احتياجمز يوقدر . }

احصائيات == جـ : (احصاء) .

اِحصاص [ع ، مص] حصه ويرمك ، ويرلمك، پاى ايتمك : احصاص غنائم .

اِحضار [ع مص] حاضر ايتمك ، ايدلمك، حاضرلامه § حضوره كتيرمه . برشخصك محكمه‌يه دعوت اولنمسى .

احضار پوصله‌سى == محاكم حقوقيه‌دن كوندريلان جلب ورقه‌سى .

احضار مذكره‌سى == برشخصك محاكم جزائيه‌يه جبراً جلبى ايچون كوندريلان مذكره .

احضاريه == برينك محكمه‌يه جلبى ايچون آلنان خرج .

اِحقاق [ع،مص] شرع وقانونه توفيقاً حقى يرينه كتيرمك ، حق يرينه كتيرلمك . { دائما حق كلمه‌سيله برابر قوللانيلور : احقاق حق } .

احقاق ايتمك == حقى يرينه كتيرمك .

احقاق ايدلمك == حق يرينه كتيرلمك .

اِحكام [ع،مص] محكم ، قوى ، متين قيلمه § قوت ويرمه § صاغلاملاشديرمه { تحكيم ايله بينلرنده فرق واردر . (احكام) معنوياتده ، (تحكيم) مادياتده مستعملدر . }

اِحلاء [ع، مص] طاتليلاشديرمق .

اِحليل [ع، س] آلت تناسل دليكى ، مجراى بول § ممه‌ده سودك آقديغى آنا مجرى . { جمعى (احاليل) كاورسه‌ده غير مستعملدر . }

اِحمرار [ع، مص] قيزارمه ، قيزيللق . § سطح بدنده قيرمزى لكه‌لرك حصولندن عبارت برمرض جلدى ، قيزيل .

اِحنت [ع، س] غضب، اوفكه { جمعى (احن) كاورسه‌ده غير مستعملدر . }

اِحياء [ع، مص] ديرلتمك ، ديرلدلمك : احياى اموات § تازه حيات ويررجه‌سنه ايلك، لطف ايتمك . § رضاءً لله وجوده كتيرمك ، كتيرلمك . § خراب اولان برشيئى تكرار تعمير ايتمك . قوت وطراوت ويرمه : كچنكى ياغمورلر مزروعاتى احيا ايتدى .

احيا كرده == احيا ايدلمش || لطف ايدلمش || تعمير وانشا اولنمش .

احياى ليل
احياى ليال } == كيجه‌يى ، كيجه‌لرى عباد تله كچيرمك .
احياى ليالى

احياى موات == اراضئ مواتى زراعته صالح قيلمق .

اِخافَه [ع، ص] قورقوتمق، قورقودلمق، تخویف ، تهدید .

اِخبار [ع، ص] خبر ویرمك، ویرلمك . = بیلدیرمه ، بیلدیرمك .

اخبارنامه = بر وقوعات حقنده مرجع رسمیسنه ویریلن ورقه || (حقوق) اجرا دائره‌سندن محکوم علیهه — اعلامك اجراسندن اول — محکوم بهی تسویه ایتمسی ایچون گوندریلن ورقهٔ رسمیه || بر امانت ویا بر مبلغك ورودینی مشعر وبالمراجعه آلنمسنه دائر پوسته‌خانه اداره‌لرندن مرسل الیهه گوندریلان اخطارنامه .

اخباری = خبره متعلق : کلام اخباری ـ که : صدق وکذبه احتمالی اولان سوز دیمکدر . (انشأ مقابلی) .

اخباریات = خبره متعلق جمله‌لر : جملهٔ اخباریه .

اخباریه = قاچاق اشیایی مرجع رسمیسنه خبر ویرنلره اعطا اولنان اجرت .

اِختِبار [ع، ص] یوقلامق § دەنەمك . { (تجربه) ایله بینلرنده فرق واردر . شویله‌که : اختبار، بر شیئی اوکرنمك ایچون بر شخصی دەنەمك معناسنی مقید اولوب (تجربه) ایسه مرة بعد اخری برشیئی دەنەمك دیمکدر} .

اِختِتام [ع، مص] ختام بولمه ، بیتمه .

اِختِتان [ع، مص] سنت اولمه .

اِختِداع [ع، مص] حیله‌کارلق § آلداتمق .

اِختِراع [ع، مص] مثلی کورولمه‌مش برشی وجوده کتیرمه ، کتیرلمه . { ابداع، احداث، ایجاد، خلق ایله اختراع آره‌سنده فرق واردر . (احداث) ه باق } .

اختراعات = اختراع اولنان شیلر .

اختراع براتی = برشیئی اختراع ایدنلره مرجع رسمیسندن ویریلن ورقهٔ امتیازیه .

اختراعی = اختراعه منسوب ، اختراع صورتیله وجوده کتیرلمش .

اختراعیات اختراعی اولان شیلر .

اِختِصار [ع، مص] قیصالتمق، قیصه کسمك، موجز سوز سویلمك § کمیات عددیه ویاجبریه‌یی قیمتنه خلل کلمه‌مك اوزره کوچك برکمیته ارجاع ایتمك . مثلا : ($\frac{30}{40}$) کمیتی — واحد قیاسی پاره اولدیغنه نظراً — ۳۰ پاره‌یی کوسترر ایکن بونك صورت ومخرجنی اون عددینه تقسیم ایدرك حاصل اولان $\frac{3}{4}$ کمیتی ده اوتوز پاره‌یی ارائه ایدر . بناءً علیه ، $\frac{3}{4}$ $\frac{30}{40}$ کسرینك اختصار اولنمش حالیدر .

علی طریق الاختصار = اختصار صورتیله . { اختصارك ایجاز واجمالدن فرقی واردر . شویله‌که : اختصار ؛ فضله الفاظی طی ایله افاده‌یی حال طبیعیده براقمق . ایجاز ؛ عباره‌یی حال طبیعیدن دها بر صورتده قیصالتمق . اجمال ؛ عباره‌نك خلاصه ونتیجه‌سنی آلمق دیمکدر .]

اختصاراً = اختصار صورتیله، قیصه‌جه .

اِختِصاص [ع، مص] مخصوص، خاصةً § منتسب اولمق ، انتساب مخصوص § برعلم ویاصنعته حصر مساعی ایله آنده احراز ملکه وبهره ایلمه .

اختصاص ایتمك = بر شیئده خصوصیت پیدا ایلمك .

اختصاص ایدلمك = برشیئده خصوصیت پیدا ایدلمك .

اختصاصیون = بر علمی ، بر صنعتی صورت مخصوصه‌ده تحصیل ایله اکتساب مهارت ایدنلر .

اِختِصام [ع، مص] ☞ (مخاصمه)

اِختِضاب [ع، مص] بویانمق، رنکلنمك . قناایله صاچ وصقال بویانمق .

اِختِضاع [ع، مص] ☞ (خضوع)

اِختِطاب [ع، مص] برقیز ویا قادینی نکاح ایله ایسته‌مك ، انکله تزوجه طالب اولمق .

اِختِطاف [ع، مص] قاپمق ، قاپلمق : اختطاف حوادث § قاماشدیرمق ، کوز قاماشمه‌سی .

اِختِفاء [ع، مص] صاقلانمق ، کیزلنمك .

اختفا ایتمك = صاقلانمق ، کیزلنمك .

اختفا ایدلمك = کیزله‌نلمك .

اِختِلاج [ع، د] سکرمه ، سکرمه ، أتلر کوشه‌یوب بوزولمك . حواله نوبتی طوتمق § اعضای مختلفه‌نك امراض دماغیه ونخاعیه‌دن متولد غیر ارادی تقلصلری .

اختلاج عین = کوز سکرمسی .

اختلاجات = جم : (اختلاج) . اختلاجات عصبیه .

اِختِلاس [ع، مص] قاپمه، قاپمق، قاپلمه § سرقت ایتمه ، چالمه .

اختلاس وقت = مشاغل اره‌سنده وقت بولمه .

اختلاسات = اختلاسلر ، سرقتلر .

اختلاسکار = اختلاس ایدن، ایدیجی .

اختلاسکاران = اختلاسکارك جمعی .

اختلاسکارانه = اختلاسکاره یاقیشه‌جق صورتده .

اِختِلاط [ع، مص] قاریشمق، کوروشمك، قاریشوب کوروشمك، آمیزش . (اختلاط ایله امتزاج وترکب بیننده بیوك فرقلر واردر. مخلوط ه باق) .

اِختِلاف [ع، مص] بربرینه اویمامق ، اویمایش ، مغایرت § امتزاجسزلق، اختلاف لیل ونهار . (اختلاف ایله تخالف ، مخالفت تخلف اره‌سنده معنی وموقع استعمالجه فرق کلی واردر) .

اخلاف منظر زاویه‌سی = (قوزموغرافیا) سطح ارضده بولنان احدك نظریله اجرام سماویه‌دن هر هانکی برینك نصف قطری نهایتلرینی وصل ایدن خطلر اره‌سنده‌کی زاویه .

اختلاف دار = (فقه) مورث ایله وارثدن هر برینك باشقه باشقه ممالك اهالیسندن اولمسی .

اختلافات = جم : (اختلاف) .

اِختِمار [ع، مص] مایه‌لنمه ، کندیلکندن کوپوروب قبارمه ، اکشییوب مایه‌لنمه § متغیر اولمه، بوزولمه : اوزوم صویی اختمار ایتدی .

اختمار عفنی = چورومه، قوقمه ، تفسخ وتحلل ایتمه .

اِختِناق [ع، مص] بوغولمق ، نفس آلنه‌میه‌رق هلاك اولمه ،

اختناق رحم = (طب) وقتیله رحمك طیقانمسندن ایلرو کلدیکی ظن اولنان والیوم ضعف عصبی نتیجه‌سی اولدیغی ثابت اولان برمرض ـ که : اکثریتله نسوانده ونادراً رجالده ـ ظهور ایدر . { مرض مزبورك ماهیتنه نظراً بوتعبیرك پك مناسبتسز ومعناسز اولدیغی میدانده‌در .]

اِختِیار [ع، مص] سچمك ، سچلمك ، سچوب آلمق ، آلنمق : اختیار سکوت، اختیار کلفت، اختیار سفر § اراده : اختیاری الندن کیتدی ، اختیاری النده دکل .

بی‌اختیار == سوق طبیعتـه مغلوب اوله‌رق ، کندندن اولمیـه‌رق ، ناچار . § ضروری، سوق طبیعتله‌اولان § یاشلی، پیر .

بالاختیار == ایسته‌یه‌رك، کندیلکندن.

بلااختیار == ایسته‌میه‌رك، کندیلکندن اولمیه‌رق .

اختیارات == مختار اولان افعال .

اختیاری == رد وقبولی آرزویه تابع اولان ، مجبوری اولمیان .

اختیاریات== اختیارله، صرف آرزو ایله یاپیلان شیلر .

اِخْدارْ [ع، مص] برعضوك حسنی ابطال ایتمه ، اویوشدیرمه .

اِخْرابْ [ع،مص] خراب ایتمك ، ایدلمك.

اِخْراجْ [ع، مص] طیشاری چیقارمق ، چیقارلق . § فضله محصولات ارضیه وصناعیه‌یی ممالك اجنبیه‌یه کوندرمك § (هندسه) { اقامه } تعبیریله مترادفدر: عمود اخراج ایتمك ؛ عمود اقامه ایلمك .

اخراج میت == اولونی قبرندن چیقارمق.

استقامت اوزره اخراج== (هندسه) { تمدید } ایله مترادفدر .

اخراجات == جم : (اخراج) : ادخالات واخراجات .

اِخْصاءْ [ع،مص] یالکز برفن، برعلم، بر صنعت ایله‌اوغراشوب آنده مهارت پیدا ایتمه § خصیه‌لرك اخراجی، خادم ایتمه ، ایکدیش ایتمه .

اخصائیون== ☛ (اختصاصیون) .

اِخْطاءْ [ع، مص] یا کلمق ، یا کلدلمق . خطایه دوشیرمك ، دوشیرلمك .

اِخْطارْ [ع،مص] خاطره کتیرمك،تذکیر § برآدمك بیلمدیکی وباغفلتله کوره‌مدیکی برشیئی کوستروب نظر دقتنی جلب ایتمه § تنبیه . (اخطار ایله تنبیه بیننـده فرق واردر : اخطار مادوندن مافوقه‌ده اوله‌بیلور . تنبیه ایسه مطلقا مافوقدن مادونه اولور) .

اخطارات == اخطارلر، خاطره کتیرمه‌لر: اخطارات خیرخواهانه .

اِخْفاءْ [ع، مص] کیزله‌مك ، صاقلامق ، صاقلانلمق § تجوید قاعده‌سنجه (تنوین) ویا(نون) ساکنه‌دن‌صوکره اون بش حرف معلومدن بری بولنمق .

اِخْلاءْ [ع،مص] بوش،خالی براقمق. (تخلیه دها زیاده مستعملدر) .

اخلاء سبیل == یولنی آچیق براقمق . § محبوسی صالیویرمك .

اِخْلاصْ [ع، مص] خالص، پاك ، غل وغشدن عاری‌اولمق § صفوت قلب، دوغریلق ، ریاسزلق . § دوستلق ، صمیمیت .

سورۀ اخلاص == یوزاون‌ایکنجی سورۀ فرقانیـه ، « قل هو الله احـد » سـورۀ شریفه‌سی .

اخلاص پرور == اخلاص ایدن، خلوص صاحبی ، تمیز یورکلی .

اخلاص پرورانه == اخلاصپروره لایق صورتده .

اخلاص پروری== اخلاصپرورلك .

اخلاصمند == اخلاصلی، اخلاص صاحبی.

اخلاصمندانه == اخلاصـمند اولانه یراشه‌جق صورتده .

اخلاصمندی == اخلاصمندلك .

اِخْلالْ [ع،مص] خلل کتیرمه ، بوزمه ، سـقطزمه § افسـاد : هواسی اخلال ، اخلال حضور .

اِخْلامُورْ [ع، -] (نباتات) کراسته‌سی کوزل جلا قبول ایلدیکندن مرانغوزلقده استعمال اولنان وچیچکی طبده مضاد تشنج ومعرق خفیف کبی قوللانیـلان معروف آغاج . شـجر زیزفون ، راسن آغاجی .

(اخلامور)

اخلامور چیچکی == (نباتات) اخلامور آغاجنك چیچکی ـ که : باغم سوکدیرمك ، ترله‌مك ایچون قیناديلوب ایچیلور .

اخلامورلق ==(نباتات) مشجر زیزفون، اخلامور آغاجلرینك کثرتله بولندیغی محل.

اِخْوانْ ـ اِخْوه [ع، س] جم : (اخ) برادرلر § دوسـتلر { احبـا واحبابدن اقوادر } § بر مسـلك ومذهبه منتسـب اولان ذوات .

اِدارَه [ع، مص] دوندرمه ، دوندیرلمه ، دوندرمك § قوللانش § حسـن تسویه ، بچریش § یتمه ، کفایت : بوپاره اداره ایتمز § ضبط وربط ، حسن تنسـیق § مدار تعیش § امور رسـمیه وتجاریه‌یه‌مخصوص‌بنا، هیئت § اوامر صادرۀ حکومتك اجراسی وظیفه‌سیله ومنافع‌عمومیه‌یه متعلق خدمات ایله مکلف قوت § حسن تصرف ، اقتصاد .

اداره بزی == ایکی پاموق بروجك تللی کوملکلك برنوع قماش .

اداره خانه == امور تجاریه وصرافیه‌نك تمشیت مصالحنه مخصوص بنا .

اداره‌سز == مسرف || بچریکسز .

اداره‌سزلك == اسراف || عدم تصرف || عدم اقتـدار ، عـدم درایت || سـوء تدبیر .

اداره‌لی == اداره وتصرفه رعایت ایدن || اداره وتصرفه الویریشلی .

اداره قندیلی == یتاق اوطه‌لرینی تنویره ویاالده کزدیرمکه مخصوص کوچك، ضیاسی آز لامبه .

اِدالَه [ع، مص] متداول ایتمك ، تداوله چیقارمق : ادالهٔ قوائم نقدیه .

اِدامَه [ع، مص] واملی ایتمك ، دائمی قیلمق . (ابقاء ایله بینلرنده فرق واردر) .

اِدانَه [ع، مص] بورج، اودونج ویرمه ، ویرمك .

ادانه ایتمك == اودونج ویرمك .

ادانه ایدلمك == اودونج ویرلمك .

ادانه صندوقی == بعض‌دوائرده مأمورینـه معاشـلرندن متمسـطاً برر مقداری توقیف اولنه‌رق اودنمك اوزره آقچه اقراض ایتمکه مخصوص صندوق .

ادانةً == ادانه‌صورتیله، اودونج‌اوله‌رق.

اِدْبارْ [ع، س] طالعك مساعده‌سزلکی ، بختسزلق .

اِدْخارْ [ع،مص] تحقیر ، اذلال .

اِدّخارْ [ع،مص] بریکدیرمك، بریکدیرلمك، طوپلایوب صاقلامق ، صاقلانلمق § وقت غلاده یوکسـك فیئـاتله صاتمق اوزره ذخیره طوپلایوب صاقلامه .

اِدْخالْ [ع ، مص] (اخراج) مقابلی . کیردیرمه، داخل ایتمه § برلفظك اولنه حرف کتیرمه .

ادخالات = جه : (ادخال). (اخراجات) مقابلی § بر مملکتـه خارجدن کتیریلان اموال : ادخالات واخراجات .

اِدْخان - اِدِّخان توتمك، توتمه: ادخان ارض .

اِدْراء [ع،مص] بیلدیرمك .

اِدْراج [ع ، مص] ایچریسنه وضع ایتمك، (درج) ایتمك ، درج ایدلمك . { اساساً عربیده (ادراج) درج معناسنی افاده ایتمز } .

اِدْرار [ع، س] بول ، سیدیك .

اِدْراك [ع ، مص] اكلامق، اكلاشلمق § یتشمك، ایریشمك § وقتی کلوب کالنی بولمق § اکلایش ، وارش . § انسانك حائز اولدیغی قوای ثلثهٔ معنویه‌دن برنجیسی : قوهٔ ادراك .

ادراكات = جه : (ادراك) .

ادراك ايتمك = اكلامق || یتشمك || كالنی بولمق .

ادراك ايدلمك = اكلاشلمق || یتشلمك .

اِدِّعاء [ع ، مص] حقلی حقسز بر حکمده آیاق دیره‌مك § عناد § حضور محکمه‌ده بر حقك ثبوتی دعواسنده بولنمه § ظن ، تصور .

ادعا ايتمك = آیاق دیره‌مك || عناد ایتمك

ادعا ايدلمك = آیاق دیره‌دلمك || عناد ایدلمك .

ادعائی = ادعایه منسوب ، دلیلسز، حکم عندی ایله .

ادعائيات = ادعائی شیلر، دلیلسز دعوالر.

ادعاجی = ادعاسی چوق اولان || مصر، عنادجی .

ادعالی = اقتدار ولیاقت دعواسنده بولنان، کندیسنه چوق کوه‌نن .

ادعانامه = (حقوق) مدعیٔ عمومی طرفندن محکمه‌یه ویریلن طلبنامه .

اِدْغام [ع مص] کلمات عربیه‌ده متجانس ویا متقارب اولان ایکی حرفدن ایکنجیسنك برنجیسنه درجی . { برنجیسنه (مدغم) ، ایکنجیسنه (مدغم فیه) تعبیر اولنور } .

اِدْلال [ع،مص] نازلانمق، شوخلق § ناز ایتمه‌ده ایلری وارمه .

اِدْماء [ع،مص] قان آلمه ، قصد .

اِدْماج [ع ، مص] درج ، ادخال .

اِدْمان [ع ، مص] مداومت § مداومتله ملکه حاصل ایتمك § بوصورتله ملکه حاصل ایتمکه چالیشمه . § برشیئك علی الدوام تکراری .

ادمان بدن = جمناستیق .

اِدِّهان [ع ، مص] کوزل قوقولی یاغ سورونمك، سورونمه .

اِذابه [ع ، مص] اریتمك ، اریدلمك . اریدوب آقیتمق § اریدیرجه‌سنه اضطراب ویرمك، ویرلمك .

اذابه ايتمك = اریتمك § اضطراب ویرمك .

اذابه ايدلمك = اریمك، مضطرب اولمق.

اِذاعه [ع ، مص] افشا ایتمك ، فاش ایتمك : اذاعهٔ اسرار .

اِذاقه [ع،مص] طاتدیرمق ، طاتدیرلمق . طات ولذت وذوق حس ایتدیرمك : اذاقهٔ کوثر .

اذاقه ايتمك = طاتدیرمق .

اذاقه ايتديرلمك = طاتدیرلمق .

اِذْعان [ع،س] اطاعت ، انقیاد § تسلیم اولمق § اکلایش § عقل، ادراك، فراست § تربیه، ادب .

بی اذعان = اذعانسز .

اِذْكار [ع ، مص] آکدیرمق ، خاطره کتیرمك، کتیرلمك .

اِذْلال [ع،مص] تحقیر وتذلیل ایتمك .

اِذْن [ع،س] اجازت، رخصت ، دستور . § کنهکار اولمق ، کناه ایشلمك . § خدمتندن چیقارمق ، قوغمق . § علم فقه‌جه حجزی فك ایتمك وحق منعی اسقاط ایلمك .

اذن آلمق = رخصت آلمق .

اذنسز = رخصتسز § درسه چالیشمدیغندن ویاخود اوصلو طورمدیغندن دولایی ایام تعطیلیه‌ده مکتبده آلیقونیلان شاکرد .

اذن سفينه = برکمینك سیروسفر ایتمسی ایچون ویریلن رخصتنامه ، مساعده‌نامه .

اذنلی = رخصتلی .

اذننامه = عقد نکاح ایچون طرف شرعدن اعطا اولنان کاغد {(رخصتنامه)،(اجازتنامه) کلمه‌لری بومقامده استعمال اولنماز.}

اذن ويرمك = رخصت ویرمك . § قوغمق، معیتندن ویا برخدمتدن چیقارمق : اوشاغنه اذن ویردی .

باذن الله = اللهك اذن وکرمیله .

باذن شرعی = شریعتك امر ومساعده‌سیله .

بلا اذن = رخصتسز اوله‌رق .

اِذْهاب [ع،مص] کیدرمك ، کیدیرلمك ، ازاله § آلتون قاپلامق، قاپلادلمق، یالدیزله‌مق . { بوصوك معنایی افاده ایچون اکثریا (تذهیب) قوللانیلور}.

اِرائه [ع،مص] کوسترمه، کوسترمك § تعیین ایتمك .

ارائه ايتمك = کوسترمك || تعیین ایتمك .

ارائه ايدلمك / ارائه اولنمق } کوسترلمك || تعیین اولنمق.

ارائهٔ طريق = یول، اصول کوسترمك.

ارائهٔ مسلك = مسلك کوسترمك .

اِراحه [ع، مص] راحتلندیرمك . راحت ایتدیرمه ، یورغونلق آلدیرمه .

اِرادت [ع،س] اختیار، رضا ، آرزو، § دیله‌مك ، ایسته‌مك .

اِراده [ع، س] دیله‌مه ، ایسته‌مه ، مرام ایتمه § امر § ذات اقدس حضرت پادشاهینك امری، حکمی، فرمانی .

ارادات = جه (اراده) .

ارادهٔ الهيه = جناب حقك امر وتقدیری .

ارادهٔ جزئيه = انسانك اراده‌سی .

ارادهٔ ذاتيه = برآدمك کندی آرزوسی ، ایستکی .

ارادهٔ سنيه = پادشاهمز افندمز حضرتلرینك امر وفرمان همایونلری .

ارادهٔ عليه = صدر اعظم حضرتلرینك امری .

ارادهٔ کليه = الله تعالی حضرتلرینك اراده‌سی .

اراده الدن کيتمك = صبر قالمامق ، اختیار قالمامق .

ارادی = اراده‌یه منسوب ، اختیاری : حرکت ارادیه ، حرکت غیر ارادیه .

ارادیات = ارادی اوله‌رق .

اِراقه [ع،مص] دوکمك ، آقیتمق : اراقهٔ اشك تحسر .

اِرْباء [ع،مص] نمالندیرمق ، نمالندیروب آرترمق .

اِرْباح [ع،مص] فائضله پاره ویرمك § قزانج حاصل ایتدیرمك .

اِرْتِباطْ [ع،س]باغلانش، مناسبت، تعلق § عباره‌لرك بربرینی طوتمسی .

اِرْتِتاجْ [ع، مص] سوز سویلر ایكن دیلی طوتلمق .

اِرْتِجاءْ [ع،مص] اومه ، امید ایدیش .

اِرْتِجاجْ [ع،مص] چالقانمق ، طاشوب قباره‌ق : ارتجاج دریا .

ارتجاج اجرام = (قوزموغرافیا) كواكبك ضیاسنك دتره‌مسی .

اِرْتِجالْ [ع، مص] سوزی دوشونمه‌دن حاضرجوابلق یولنده سویلیش، بالبداهه سویلیش .

ارتجالاً = ارتجال صورتیله : ارتجالاً بربیت سویلدی .

ارتجالیات = ارتجال طریقیله سویلنن سوزلر :
نابغه‌نك اكثر اشعاری ارتجالیاتدندر .

اِرْتِحاضْ [ع،مص] رسوا اولق .

اِرْتِحالْ [ع،مص] كوچمك ، تبدیل مكان ایتمك § دنیادن آخرته انتقال ایلمك ، وفات ایتمك .

ارتحال ایتمك = وفات ایتمك .

ارتحال دار بقا } = آشیانهٔ جهاندن
ارتحال دارنعیم } كاشانهٔ جنانه انتقال ایلمك .

اِرْتِخاصْ [ع،مص] اوجوز عدایتمك، ایدلمك .

اِرْتِداءْ [ع، مص] رادیه ، چارشف كبی برشیئه بورونمك : ارتداءنسوان.

اِرْتِدادْ [ع، مص] معاذالله دین اسلامدن دونمك .

اِرْتِداعْ [ع ، مص] ممنوع اولان شیدن كیری طورمق ، چكنمك .

اِرْتِدافْ [ع، مص] آردینه دوشمك ، آردی صره كیتمك .

اِرْتِزاقْ [ع،مص] رزق آلمق، رزقلانمق.

اِرْتِساسْ [ع،مص] شایع ، فاش اولق.

اِرْتِسامْ [ع ،مص] رسمی چیقمق ، نقش اولمق § بعض قواعد اعانه‌سیله برماده‌نك برمستوی اوزرنده ارائه‌سی .

ارتسام مستویسی = (هندسهٔرسمیه) برماده‌نك بعض قواعد هندسیه اعانه‌سیله اوزرنده ارائه اولندیغی مستوی .

ارتسام مستویلری = (هندسهٔرسمیه) اشكالك بعد مجردده موضعنی تعیین ایچون فرض واعتبار ایدیلن وبربرینه عمود اولان ایكی سطح مستوی ب ، ح .

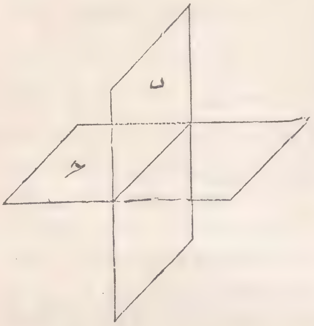

(ارتسام مستویلری)

ارتسامات = جمع (ارتسام) نقشلر ، رسملر || (هندسه) برشكل هندسینك ارتسام مستویلری اوزرنده‌كی مرتسملری .

اِرْتِشاءْ [ع،مص] رشوت المق .

اِرْتِشاعْ [ع،مص] صیزمق ، ترلمك .

اِرْتِشافْ [ع،مص] امه‌رك آزار آزار ایچمك § (طب) اجواف بدنه‌ویا انسجه آره‌سنه كیروب طوپلنان مایعات مرضیه‌نك امتصاص طریقیله چیقمسی، بدندن طرح واخراجی .

اِرْتِضاءْ [ع، مص]تقدیروانتخاب § راضی اولق ، موافقت .

اِرْتِضاعْ [ع،مص] سود امك .

اِرْتِعابْ [ع، مص] قورقمق .

اِرْتِعادْ - اِرْتِعاشْ تتره‌مك، رعشه‌یه طوتلمق .

اِرْتِغابْ [ع، مص] بكلتمك، كوزتمك .

اِرْتِفاعْ [ع،مص] یوكسلمك § یوكسكلك § اورته‌دن قالقمق § ترقی، مرتبهٔ عالیه‌یه وصول .

ارتفاعاً = ارتفاع جهتیله؛ یوكسكلكجه.

ارتفاع آلتی = (قوزموغرافیا) بسیطه || شمسك ارتفاعی . مساحه‌یه مخصوص آلت ـ كه : بوكا (ربع تخته‌سی) دخی دیرلر .

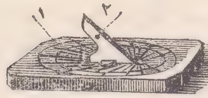

(ارتفاع آلتی)

١— بسیطه مینه‌سی یاخود درجه‌سی .
٢— بسیطه میلی یاخود ابره‌سی .

ارتفاع آلمق = شمسك ویا اجرام سماویه‌دن برینك ارتفاعنی اولچمك وبو واسطه ایله وقتی تعیین ایتمك .

ارتفاع بحری = (قوزموغرافیا) سطح ارض اوزرنده كائن برنقطه‌نك سطح بحره نظراً ارتفاعی ـ كه : (باروموترو) واسطه‌سیله تعیین ایدیلور .

ارتفاع زاویه‌سی = (قوزموغرافیا) برجرم سماوی مركزیله راصدك كوزی آره‌سنده‌كی خطك راصدك كوزیله افقی وصل ایدن دیكر خط ایله تشكیل ایلدیكی زاویه || طوپك محوریله خط افقی آره‌سنده‌كی زاویه .

ارتفاع قطب = (قوزموغرافیا) محور عالمك افق محلی ایله احداث ایلدیكی زاویهٔ میل ـ كه : عرض بلده‌یه مساویدر .

اِرْتِفاقْ [ع،مص] (طب) ایكی كمیكك غیر متحرك اولمق اوزره مفصللنمه‌سی.

اِرْتِقاءْ [ع ، مص] یوقاری چیقمق ، یوكسلمك § مراتب عالیه‌یه نائلیت .

اِرْتِكابْ [ع ، مص] مذموم وممنوع اولان ایشی ایشلمك .

اِرْتِكازْ [ع، مص] صاپلانوب یرنده دورمق § برشیئی یره قویوب یاپیشمق ، دایانمق § (نباتات) اعضای اصلیهٔ ازهارك وضعیت نسبیه‌لری،

ارتكاز تحت المبیض = (نباتات) عضو تأنیثله مبیضی یوقارده بولنان نبات .

ارتكاز حول المبیض = (نباتات) عضوتذكیری عضو تأنیثك اطراف سفلیه‌سنه ارتكاز ایتمش نباتات .

ارتكاز فوق المبیض = (نباتات) عضو تذكیری یوقارده بولنان نبات .

اِرْتِهانْ [ع.مص] رهین اوله‌رق آلمه ، آلمق، آلنمق .

اِرْتِیابْ [ع،مص] شبهه‌لنمه، شبهه‌لنمك .

بی‌ارتیاب = شبهه‌سز .

ارث [ع،س] اولمش برکیمسه‌نك اولاد واقرباسندن صاغ قالانلره بلابدل انتقال ایدن املاك واشیاسی . § میراث ، وارثك شرعاً آلدیغی ترکه .

ارثاً = میراث اوله‌رق § آنادن ، بابادن ، اقربادن انتقال ایتمك صورتیله .

ارثی = ارثه ، میراثه منسوب ، آنادن بابادن، اقربادن قالمه .

امراض ارثیه = ابویندن منتقل خسته‌لق .

ارجاع [ع،مص] اسکی حالنه چویرمك، چویرلمك § کیری دوندرمه ، اعاده § (ریاضیه) برکمیتی تابع بولندیغی دیکر بر ویا برقاچ مقداره مخصص قیمتلره کوره کمیت آخره تحویل ایتمك .

افقه ارجاع = (ریاضیه) برمستوی اوزرنده مرسوم زاویه ضلعلرینك مرتسم افقیلری آره‌سنده تشکل ایدن زاویهٔ افقیه‌یی تعیین ایلمك .

واحده ارجاع = برمسئلهٔ حسابیه‌یی حل ایچون واحده اصابت ایدن مقداری بولمق دیمکدر . مثلا : $\frac{2}{3}$ ی (۶) یه مساوی اولان عدد هانکیسیدر؟ دنیلسه برشیئك ثلثانی یعنی $\frac{2}{3}$ ی (۶) اولورسه ثلثی یعنی $\frac{1}{3}$ ی (۳) ایدر . اوعددك کندیسی ایسه بونك (۳) مثلی اولان (۹) ایدر دیه مسئله‌یی حل ایتمك واحده ارجاع ایلمك دیمکدر .

ارجاع عنان = آتك دیزکینی چویرمه، دیکر جهته دوغری حرکت .

ارجاع کلام = سوزك صدده کتیرلمسی [ارجاع ایله اعاده بیننده فرق واردر .]

ارحم یارب [ع،س] امراض بطنیه‌دن باغرصاق طولاشمسی ، طیقانمسی: تغلف امعاء .

ارخاء [ع، مص] کوشتمك ، کوشه‌دلمك § مساعده‌لی طوتمق .

ارخاء عمامه = اندیشه‌سز اولمق .

ارخاء عنان = دیزکینلری صالیویرمك، ایشنه دوام ایتمك .

ارخاء لسان = دیلنه کلنی سویلمك .

ارخاص [ع،مص] اوجوزلاتمه، تنزیل فیئات .

ارداف [ع،مص] اردی صیره یوروتمه، یوروتمك ، یورودله .

اردافاً = ارداف صورتیله .

ارساء [ع،مص] (کمی) دمیرآتمق : ارسأ لنکر § صاغلاملشدیرمه ، تقویه وتحکیم ایتمه .

ارسال [ع،مص] کوندرمك، کوندرلمك . یوللامق ، یوللامه .

ارسالات = ج (ارسال)، کوندریشلر، کوندریلن شیلر .

ارسال ایتمك = کوندرمك .

ارسال ایدلمك = کوندرلمك .

ارسال لحیه = صقال صالیویرمك .

ارسال مثل = (ادبیات) برفقرهٔ معلومه‌نك ویا ضروب امثالدن برینك ایرادیله بر فکری تنویر وتشخیذ ایتمك :

« کرپکاری اوزوندر یارك خیاله صیغماز »
« مشهور برمثلدر مزراق چواله صیغماز »

استاریه [ج، س] (حقوق) {Estaries} سفینه‌نك تخلیه وتحمیل مدتی دیمکدر .

ارصاد [ع، س] (ادبیات) صنایع بدیعیه‌دن بری‌درکه: مسجع ومقفی اولان کلامده سوزك نهایتی نه‌دن عبارت بولندیغی لفظاً ومعناً بیلدیرمکدن عبارتدر :

« عالم ایتدی ترك غم بنده غم عالم هنوز »

ارضاء [ع، مص] راضی ایتمك، ایدلمك . (ترضیه‌دن فرقلیدر) .

ارضاع [ع، مص] امزرمك، امزیرلمك : ارضاع اطفال .

ارضاع اشتراکی = چوجغی عین زمانده هم آنا سوتی ، هم حیوانات سوتلریله بسیلمك .

ارضاع ایتمك = امزرمك .

ارضاع ایدلمك = امزیرلمك .

ارضاع صناعی = چوجغی امزیك واسطه‌سیله بسیلمك .

ارضاع غیرمادری = چوجغی حیوانات سوتلریله بسیلمك .

ارضاع مادری = چوجغی آنا سودیله بسیلمه .

ارغات [ع،س] (ایرغا) یاپی زنجیری § کمی دمیرینی ویا سائر اشیای ثقیله‌یی قالدیرمق ایچون مستعمل ودمیر ویا آغاجدن معمول اسطوانی برآلتکه ارغادمانیوه‌لری واسطه‌سیله برمیل اطرافنده دور ایدر .

ارغاد [ع،س] عمله، ایشجی رنجبر .

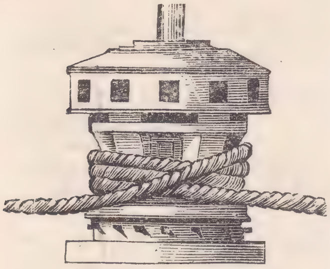

(ارغات = ایرغاد)

ارغالامق [ع،مص] یرندن اویناتمق ، صاللامق .

ارغاتمق = قیملداتمق ، صاللاتمق .

ارغالانمق = تحریك ایدلمك ، صاللانمق .

ارغاندی = (اسم مصدر) صاللانمه ، حرکت .

ارغام [ع، مص] یره سورتمك، سورتلمك .

ارفاه [ع، مص] رفاه وراحت ویرمك ، ویرلمك .

ارقاص [ع ، مص] رقص ایتدیرمك ، ایتدیرلمك .

ارکاب [ع ، مص] بیندیرمك ، بیندیرلمك .

ارکاباً = ارکاب صورتیله ، بیندیره‌رك .

ارم [ع،س] (شداد) ك کویا جنته تقلیداً یاپدیردیغی مشهور باغ : باغ ارم .

ارم ذات العماد = شدادك باغندن کنایه‌در .

ارواء [ع، مص] صویه‌قاندیرمه. صولامه، سیراب ایتمه .

اروا ایتمك = صولامق .

اروا ایدلمك = صولاتمق .

ارهاب [ع،مص] قورقوتمق، قورقودلمق (ترهیب دهازیاده مستعملدر) .

ارهاص [ع،مص] برپیغمبرك بعثتندن اول بعث اولنه‌جغنه اشارت اولمق اوزره ظهور ایدن خارق العاده احوال .

ارهاصات = ج : (ارهاص) .

ارهان [ع،مص] رهن قومق، قونلمق .

ازار [ع، س] بلدن آشاغی‌یه مخصوص اوردتو ، پشتمال، فوطه .

ازاله [ع ، مص] كیدرمك ، كیدرلمك § یوق ایتمك، ایدلمك § برطرف، ایدلمك .

ازالهٔ بكر = شق غشای بكارت . [دوغراسی ازالهٔ بكارتدر] .

ازالهٔ تعفن = مضاد تعفن اولان اجزا واسطه‌سیله عفنی موادی یعنی میقروبلری اتلاف ایتمك ، یوق ایتمك .

ازبار [ع ، س] یازمه، یازمه صورتیله بیلدیرمه، اشعار، تحریر {عربجه‌ده ازبارك بویله بر معناسی اولمیوب انجق (تزبیر) استنساخ معناسنه كلیر.}

ازباندیت [ج ، ص] (Sbandite) حیدود ، شقی § جسیم الجثه، قورقونج آدم .

ازدحام [ع، مص] غلبه‌لكدن صیقشمه، § كثرت .

ازدواج [ع ، مص] بربرینه اش اولمه، برارككله برقادینك نكاحله بربرینه قوجه ، قاری اولمسی، تأهل، اولنمه . [بعضاً حیوانات ونباتات حقنده دخی قوللانیلور: ازدواج طیور ، ازدواج ازهار].

ازدیاد [ع ، مص] آرتمق ، چوغالمق، تزاید :

ازدیاد عمر و اجلال حضرت خلافتپناهی ادعیهٔ مفروضه‌سی ورد زبان مملوكیتمزدر.

ازعاج [ع،مص] تعجیز ایتمه‌مك، راحتسز ایتمك ، باش آغریتمق .

ازعاجات = جمع [ازعاج] .

ازفاف [ع ، مص] كلین كوندرمك .

ازكام [ع ، مص] زكام علتنه اوغراتمق، اوغرادلمق .

ازلاق - ازلال [ع ، مص] آیاق قایدرمق، سورچدیرمك ، سورچدیرلمك .

ازماریذ [ت ، س] یشیل رنكده بر نوع معروف كوچك بالق .

ازمهرار [ع ، مص] (اجرام سماویه حقنده) پارلدامق § صورت اكشیمك .

اسائت [ع، مص] كوتولكده بولنمق ، كوتی ایش ایشله‌مك § بی ادبانه معامله { احسان .قابلی . }

اساله [ع ، مص] آقیتمه ، سیلان ایتدیرمه : اسالهٔ دموع .

اسبال [ع،مص] یوللاندیرمه، كوندرمه كوندرلمه .

اسبال ایتمك = یوللامق، كوندرمك .

اسبال ایدلمك = كوندرلمك .

اسپارچه [ج ، س] خلاطك اوزرینه صارلمش ایپ وكندیر .

اسپازموز [ج،س] اورپرمك § اعضاء وعضلاتك غیر اختیاری اهتزازی، اختلاج .

اسپرماچت [ج،س] {Spermaceti} تصفیه ایدلمش بالینه بالغی یاغندن معمول معروف موم .

اسپناق [ت،س] معروف سبزه .

اسپنچیار [ج، س] اجزاجی ، اطبانك رچته‌لرده كوستردیكی تركیبات دوائیه‌یی تخلیط واحضار ایدن فن . [اسپنچیاری] ده دینور .

اسپنچیاری = اجزاجیلق ، فن حبدلانی .

اسپتالیا [ج ، س] ملل غیر مسلمه طرفندن یاپیلان غربا خسته‌خانه‌سی .

اسپیر [ع . س] { ☛ حیوان } اوشاق ، سایس § عربه‌جینك یاننده بولنان آت اوشاغی .

اسپیرتو [ج،س] كئولی حاوی مایع ، روح ، مسكراتك اساسنی تشكیل ایدن روح .

اسپینوز [ت،س] سرچه بیوكلكنده ، وفقط كوكسنك وصرتنك تویلری آچیق كستانه رنكنده قنادلری صاری وبیاض ایله قاریشیق سیاه تویلی برقوش .

(اسپینوز)

استاتستیق [ج،س] احصاء ، احصائیات § برشیئك احوال وكیفیاتنی اجمالاً تعداد وتعیین ایتمك فنی § بویولده طوتولان دفتر، جدول .

استاسیون [ج ، س] { Station } موقف ، دمیریول موقفی، اكلنه‌جك یر . { بوكلمه‌یی استعماله لسانمزك قطعیاً احتیاجی یوقدر. }

استاقوس [ج ، س] ینكچ نوعندن استطاله‌لی برنوع دكز حیوانی .

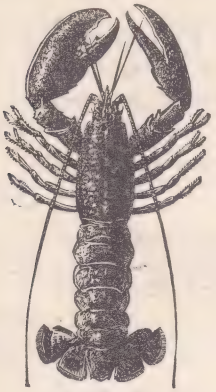

(استاقوس)

استامپه [ج،س] مركبله برشیئك اوزرینه باصیلان تمغا .

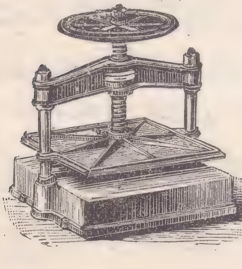

(استامپه ماكنه‌سی)

استاوروس [ج، س] خاچ، صلیب، چلیپا.

استاوروس چیقارمق = النی متعاقباً صاغ ممه وصول ممه وكوبكك اوستنه وبرده آلننه كوتوره‌رك خاچ اشارتی یاپمق .

استاوریت [ج،س] برنوع بالق .

(استاوریت)

استباحه [ع، مص] مباح عد ایتمك ، ایدلمك .

استبداع [ع ، مص] بدیع ، نادیده عد ایتمه ، ایدلمه .

استبدال [ع ، س] دكیشدیرمه ، دكیشدیرلمه . برشی ویروب یرینه دیكر برشی ایستەمه

§ نفرات عسکریه‌نك موظفلق مدتنی اکمال ایله صنف احتیاطه نقل اولنمسی: استبدال تذکره‌سی § برملکی وقفله مبادله ایتمك.

إستبداء [ع، مص] ادراردن صوکره آلت تبولك تطهیری § نکاحله آلنان برثیبه‌نك حامل اولمدیغنه مطمئن اولمق ایچون برحیض کورنجه‌یه قدر آکا تقربدن مجانبت ایتمك.

إستبرق [ع، س] صیرمه ایشلمه‌لی بر نوع قبا قماش.

إستبشار [ع، مص] مژده آلمق، آلمه برخبر آلوب سوینمه، برخبری مژده کبی تلقی ایتمه § سوینمك، فرحناك اولمق.

استبشار ایتمك == مژده آلمق.

استبشار اولنمق == مژده آلنمق.

إستبطان [ع، مص] ایشك ایچ یوزینه واقف اولمق.

إستبعاد [ع، ص] بعیدعد ایتمك، احتمال ویرمه‌مك [معنویاتده مستعملدر]

استبعاد ایتمك == احتمال ویرمه‌مك.

استبعاد ایدلمك == احتمال ویرلمه‌مك.

إستبقاء [ع، مص] برشیئك دوام وبقاسنی ایسته‌مك، ایسته‌نلمك.

إستتابه [ع، مص] توبه طلب ایتمك.

إستتاره [ع، مص] صاقلانمه، اورتو آلتنه کیروب کیزلنمه [تستر ایله بینلرنده فرق واردر تستر نسوان حقنده مستعمل اولوب؛ استتار ایسه مادی ومعنوی شیلر حقنده مستعملدر.]

إستثقال [ع، مص] آغر کورمك، حضورندن خوشلانمامق. § قوغارجه‌سنه معامله ایتمك، یوز ویرمه‌مك.

إستثناء [ع، مص] آیرمه، قاعده‌دن طیشاری براقمه § شاذ.

استثناآت == جم: استثنا.

استثنائی == استثنایه منسوب.

إستجابت - إستجابه [ع، مص] قبول اولنمه § دعانك نزد الهیده قبول اولنمسی [اجابت دعا مستعملدر.]

إستجاده [ع، مص] کرم واحسان طلب ایتمك.

إستجاره [ع، مص] امان وصحابت طلب ایتمك.

إستجازه [ع، مص] اذن واجازت طلب ایتمك.

إستجلاب [ع، مص] چکمه، چکلمه، جلب وجذب ایتمه { جلب ایله فرقایدر. جلب مادیاتده؛ استجلاب ایسه معنویاتده خصوصیله دعاده قوللانیلور. } طرف مستجمع المجد والشرف حضرت خلافتپناهی‌یه استجلاب دعوات خیریه‌یه موفق اولدی.

إستجواب [ع، مص] صوروب جواب آلمه، جواب آلمق مقصدیله سویلتمك § افاده‌سنی آلمق، استنطاق.

استجوابنامه == شاهد ومخبرکبی شخاصك مستنطق طرفندن آلنان افاده‌لرینی حاوی ورقه.

إستجهال [ع، مص] جاهل عد ایتمك. { (تجهیل) ك معناسی بشقه‌در. }

إستحاثه [ع، مص] مواد عضویه‌نك شکللرینی محافظه ایتمك صورتیله ومرور زمانله طاش حالنه کچمسی، تحجر.

إستحاله [ع، مص] ممکن اولمامق، امکانسزلق § بر حالدن دیکر حاله دونمك. مثلا: ایپك بوجکنك قورد ایکن کلبکه تحولی براستحاله‌در § حشراتك یموطه‌دن چیقوب حقیقی حشره اولنجه‌یه قدر اوغرادیغی تحول.

استحالهٔ ردیه == (طب) بدن انسانیده حاصل اولان بر یاره‌نك ویا برمرضك فنا حاله کچمسی، فنالشمسی.

استحالهٔ شحمیه == (طب) حجیرات داخلنده شحم قطره‌لرینك تظاهریله موصوف برتحول نسجی.

استحالهٔ شحمیهٔ قلب == (طب) نسج عضلیٔ قلبك شحمی جذب ایدرك حال اشباعه کلمسی.

إستحباب [ع، مص] مستحب اولمق.

استحباباً == مستحب اوله‌رق.

إستحسان [ع، مص] بکنمك، بکنلمك، کوزل عد ایدلمك.

استحساناً == استحسان صورتیله، بکنه‌رك.

إستحصال [ع، مص] حاصل ایتمك، ایدلمك § الده ایتمك، ایدلمك.

إستحضار [ع، مص] حاضرلامق، حاضر ایدلمك § درخاطر ایتمك، ایدلمك، حافظه‌یه کتیرمك، کتیریلمك § حضوره کتیرمه، جلب ایتمه.

استحضارات == جم: استحضار.

إستحفاظ [ع، مص] حفظ ایتمك، ایدلمك § بر شیئك حفظنی طلب ایتمك.

إستحقار [ع، مص] نظر حقارتله باقمه حقیر کورمه، خورلامه، خورلانمه.

إستحقاق [ع، ص] حق اولمق حالی لیاقت § حق قزانیلانشی.

من غیر استحقاق == حق ایتمدیکی حالده.

إستحکام [ع، مص، س] متانت، قوت، رصانت § برموقعی عدد جهتیله فائق اولان بر دشمنه قارشی مدت مدیده مدافعه ایده‌بیله‌جك صورتده تنظیم وتحکیم اصولی § بومقصدك حصولنی تأمین ایده‌جك وجه ایله اراضی اوزرنده طوپراق، کارکیر و دمیردن یاپیلان انشاآت تحفظیه وتدافعیه، سپر.

استحکام بلوکی == (عسکری) استحکام طابورینك درت جزؤده برجزئی.

استحکام طابوری == (عسکری)

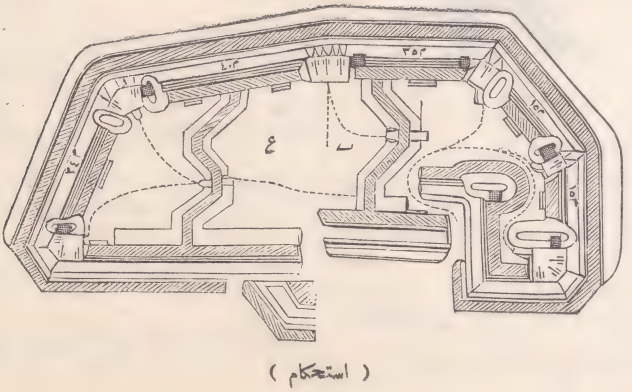

(استحکام)

استحكام انشاسنه، يوللری تسويه‌يه، كوپری طرحنه كذرگاهده كی مواقعی ازاله وتخريبه مأمور بر صنف عسكر .

استحكامات == (عسكری) (سپر) معنا- سنه اولان استحكامك جمعی .

استحكامات جسيمه == (عسكری) قسماً طاشدن ، قسماً طوپراقدن و آتياً زرهلرله تجهيز ا-لنه‌بيله‌جك صورتده انشا ايديلان وآلات جسيمهٔ ناريه ايله دوناديلان بيوك سپرلر .

استحكامات خفيفه == (عسكری) وقت سفرده آز بر زمان ظرفنده طوپراقدن ياپيلان اوفاق ابعادده‌كی سپرلر .

استحكامات داخله == (عسكری) بر استحكامك ايچ طرفنده حسب اللزوم ياپيلان مستقل اسباب تحفظيه ، داخلی سپرلر .

استحكامات دائمه == (عسكری) ☞ [استحكامات جسيمه] .

استحكامات عتيقه == (عسكری) بر استحكامك خارجنده آيريجه ياپيلان انشاآت تحفظيه وتدافعيه .

استحكامات متصله == (عسكری) بربرينه مربوط ومتصل اولان سپرلردركه: اكثريا شهرلرك اطرافنه دائراً ما ار ياپيلير.

استحكامات منفرده ويا منفصله == (عسكری) ساحهٔ حربك اوته‌سنده بريسنده ياپيلان سپرلر .

استحكامات متوسطه == (عسكری) استحكامات متصله ايله استحكامات منفرده آره‌سنده ياپيلان سپرلر .

استحكامات موقته == (عسكری) اوليجه ياپيلان بيوك وكاركير اقسامی حاوی سپرلر.

اِسْتِحْلاب [ع ، مصـ] سويه حالنـه صوقمق ، صوقمه § (طب) باغرصاقلرده هضم ايدون سويه حالنه كچمسی § سود صاغمق ، صاغلمق .

استحلاب رئوی == (طب) جلدلرنده مسامات اولميان [كلب كبی] حيوانلرك اغزلرنی آچه‌رق وديللرينی چيقه‌راق صولو- مسی، تنفس جلدی وظائفنی بوصورتله ايفا ايتمسی .

اِسْتِحْلال [ع ، مصـ] حلال ايدلمسنی ايسته‌مك ، حلاللاشمق، حلال عد ايتمك .

اِسْتِحْمال [ع ، مصـ] يوكلتمـك ، يوكله‌مك § حراله ايتمـك ، ايدلمك .

اِسْتِحْمام [ع ، مصـ] صيجاق صو ايله ييقانمق § حمامده ييقانمق § على الاطلاق ييقانمق.

استحمام ايتمك == ييقانمق .

استحمام ايدلمك == ييقانلمق .

اِسْتِحْياء [ع ، مصـ] اوتانمه، اوتانمق.

استحيا ايتمك == اوتانمق . [حيادن اقوادر] .

اِسْتِخاره [ع ، مصـ] ايديله‌جك بر تشبثك خيرلی چيقوب چيقميه‌جغنی تفأل ضمننده رؤيايه ياتمق § خيرلی اولمغی آرزو ايتمك.

اِسْتِخْبار [ع، مصـ] خبرآلمق ، آلنمق، دويمق .

استخبارات == جـ : (استخبار) . استخبارات موثوقه .

اِسْتِخْدام [ع، مصـ] قوللانمه، خدمته قبول ايتمه § صنايع بديعه‌دن بريكه : بر كلمه‌نك دلالت ايتديكی ايكی معنانك ايكيسی بردن اراده ايله هر برينی مناسب اولان جهته صرف ايتمكدن عبارتدر .

استخدام ايتمك == خدمتده قوللانمق.

استخدام ايدلمك == خدمتده قوللانلمق

اِسْتِخْراج [ع ، مصـ] چيقارمه ، چيقارمق، چيقارلمه § مأل ومعنی چيقارمه آكلامق اقتداری .

استخراج ايتمك == چيقارمق ، معنی چيقارمق .

استخراج ايدلمك == چيقارلمق § معنی چيقارلمق .

استخراجات == جـ : (استخراج) .

اِسْتِخْفاء [ع، مصـ] صاقلانمه، صاقلا- نمق . كيزلنمه ، كيزلنمك . { اختفا دها مستعملدر }

اِسْتِخْفاف [ع،مصـ] خفيف ، بيابجی كورمك § هيچ برشيئی برينه قويمامق .

اِسْتِخْلاص [ع ، مصـ] قورتارمه ، قورتارمق . قورتارلمه .

اِسْتِخْلاف [ع،مصـ] قائم مقام ايديتمه.

اِسْتِخْوان [فا، سـ] كميك، عظم .

استخوانپاره == كميك پارچه‌سی .

اِسْتِداد [ع،مصـ] طوغرولمه ، طوغرو- لمق، مستقيم اولمق § آليشمق .

استداد ساعد == بيلك آليشمق .

استداد يد == ال آليشمق .

اِسْتِداره [ع،سـ] ذكرمی اولمه، ذكرميلنمه.

استداری == دونه‌رك و دائره تشكيل ايده‌رك واقع اولان: حركت استداريه.

اِسْتِدامه [ع ، مصـ] برشيئك دوامنی ايسته‌مك § يوكسلمك ايچون دونه‌رك اوچمق .

اِسْتِدانه [ع،مصـ] بورج آلمق ، آلنمق، اودونج آلمق .

اِسْتِدْبار [ع ، مصـ] آرقه چويرمك ، يوز چويرمك § بريئك آرقه‌سی صره كيتمك .

اِسْتِدْراج [ع ، مصـ] درجه ، درجه ايلرولمك § اهلنك غيريده ظهور ايدن خارقه § موفقيت شمربرانه .

استدراجی == آديم ، آديم ، درجه درجه اولان شی .

اِسْتِدْراك [ع،مصـ] طلب ادراك ، طلب تفهم، يتيشمه ، ذئل اولمه .

اِسْتِدْعاء [ع،مصـ] متواضعانه طلب ، يالواره‌رق ايستمه .

استدعانامه == بر معاملهٔ رسميه‌نك اجراسنی استرحام ايچون برمقام رسمی‌يه تقديم اولنان تمغالی وپوللی ورقه، عرضحال.

اِسْتِدْلال [ع، مصـ] بر دليله استناد ايده‌رك بر شيئدن بر نتيجه چيقارمق، دليل ايله آكلامه.

استدلالاً == استدلال صورتيله .

استدلالات == جـ : (استدلال) .

اِسْتِذْكار [ع ، مصـ] درخاطر ايتمك ، ايدلمك ، ازبرله‌مك ، ازبر- لنمك .

اِسْتِذْلال [ع، مصـ] ذليل كورمك ، ذليل عد ايتمك : استذلال دنيا .

اِسْتِراحت [ع،سـ] راحتلنمه، ديكلنمه.

اِسْتِراق [ع ، مصـ] چالمق ، سرقت : استراق § استراق حوادث ، استراق مضامين .

اِسْتِرالِيه [ج ، سـ] (بحريه) ديركك ويا چبوغك پرووا طرفندن باغلانيلوب آكا مقاومت ايدن خلاطدر . ☞ (كمی) .

اِسْتِرْجاء [ع، مصـ] (ايتمك) ماده‌سيله (رجا) مقامنده مستعملدر.

اِسْتِرْحام [ع ، مصـ] يالوارش، نياز .

استرحامنامه = بررجا ونیاز مقصدیله یازیلان مکتوب ، عریضه .

استرحامات = استرحاملر جمع : استرحام .

اِسْتِرْخاء [ع، مص] کوشك ، کوشه‌مك .

استرخای عضلات = عضلاتك کوشه‌مسی .

استرخای اعصاب = اعضانك کوشه‌مسی .

استرخاء ارکان = حیوانك مفصل ورباطلرینك کوشمسی .

اِسْتِرْخاص [ع،مص] اوجوز عد ایتمك، ایدلمك .

اِسْتِرْداد [ع، مص] کری آلمق، آلنمق § ویرلمش ویا کوندرلمش بر شیئك اعاده‌سنی طلب ایتمه .

اِسْتِرْذال [ع، مص] ناخوش ، رذیل عد ایتمك . ایدلمك .

اِسْتِرْزاق [ع ، مص] رزق ونفقه تحصیلنه چالیشمه .

اِسْتِرْفاه [ع، مص] رفاه طلب ایتمه .

اِسْتِرْقاب [ع ، مص] چکه‌ممه ، بربرینه قارشی رقابتده بولنمه . (رقابت ماده‌سی استفعال بابندن تصریف اولنه‌میه‌جغی ایچون بوکلمه غلطدر) .

اِسْتِرْقاق [ع، مص] میدان حربده اعدادن اسیر آلمه § برینی کندینه کوله ایتمه .

اِسْتِروفوئید [ج ، س] (ریاضیه) علی العموم نقطهٔ مضاعفه‌سنده‌کی خط مماسلری یکدیکرینه عمود اولان برمنحنئ مخروطی .

اِسْتِروماچه [ع ، س] (بحریه) بوبرینه طاقلمش قات قات خلاط ویا زنجیر .

اِسْتِرونکیلو [ع ، س] (بحریه) ازمار بدن بیوك سیوری بورونلی، یوارلاقجه بر جنس بالیق .

اِسْتِریدیه [ع،س] حیوانات ناعمه‌دن ایکی قبوق آره‌سنده بولنور کوچك بر دکز حیوانی .

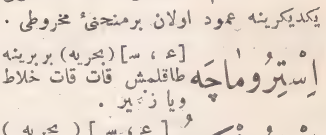

(استریدیه)

استریدیه چتالی = استریدیه‌نك اتنی قبوغندن قوپارمق ایچون مستعمل برنوع چتال .

اِسْتِرئوتیپ [ج، س] مطبعه‌ده دیزیلمش صحیفه‌لرك قورشوندن قالبلرینی دوکمکه مخصوص ماکنه .

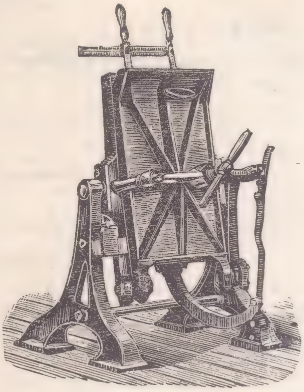

(استرئوتیپ ماکنه‌سی)

اِسْتِرئوسقوب [ج، س] (Stéréos-cope) ایچنه وضع ایدیلن چفته فوطوغراف رسملرینی مجسم کوسترمکه مخصوص چکمجه‌لی ، اوستی آچیق دوربین .

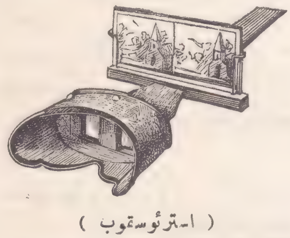

(استرئوسقوب)

اِسْتِریقنین [ج ، س] (Strych) { بیطری } جوز مقینك جوهر مؤثریدر .

اِسْتِزاده [ع ، مص] زیاده اولمسنی ایسته‌مك، یسته‌مه، ایستنلمه: استزادهٔ عمر واقبال .

اِسْتِزاره [ع،مص] زیارته کلمسنی ایسته‌مك، ایسته‌نلمك .

اِسْتِسْعاد [ع،مص] اوغورلی ، میمنتلی طوتمه، طوتمق، میمنتلی عد ایتمه ، ایدلمه : استسعاد قدوم .

استسعاد قدوم = قدومنی ، آیاغنی مسعود عد ایتمك .

اِسْتِسْقاء [ع،مص] صو ایسته‌مك § یاغمور دعاسنه چیقمق § بدنك بر طرفنده ویاقارنده صو بریکمه، استسقای بطنی ویا استسقای ذقی = (طب) قارن استسقاسی || بطنك مواد مصلیه‌یه مجمع اولمسندن عبارت بر علت .

استسقاء رأس = (طب) مایع دماغئ شوکینك فوق العاده چوق اولمسندن متولد ولادی ویا کسبی بر مرض .

استسقاء رحم = (طب) جوف رحمه آز چوق مواد مصلیه‌نك تراکم ایتمسی .

استسقاء ریحئ صدر = (طب) صدرده دهادوغروسی جوف جنبیده غاز تراکمندن متحصل بر خسته‌لق .

استسقاء شوکی } **استسقاء سباتی** } = (طب) جوف قنات شوکی‌یه مادهٔ مصلیه‌نك زیاده تراکمی .

استسقاء طبلی = (طب) امعاده افراط اوزره غاز حصولندن عبارت بر مرضکه اکثریا سوء هضمدن ایلرو کایر .

استسقاء عمومی = (طب) بتون بدنده موجود شبکه‌سی آره‌سنده مواد مائیه‌نك تراکمی .

استسقاء مفصل رضفی = (طب) دیز قپاغی شیشی .

اِسْتِسْلام [ع،مص] امتثال وانقیاد § قبول دین اسلام .

اِسْتِسْنان [ع، مص] قوجالمق ، اختیارلمق .

اِسْتِسْهال [ع، مص] قولای عد ایتمك : استسهال امور مشکله، استسهال معضلات امور .

اِسْتِشاره [ع،مص] طانیشمه، طانیشمق. استشاره اوطه‌سی = خارجیه نظارتنده بر قلم مخصوص .

اِسْتِشْعار [ع،مص] طلب اشعار ایتمك: اشعار واستشعار ایله اضاعهٔ اوقات ایدلمه‌مسی لازمدر . (عربجه‌ده بوکلمه‌نك معناسی (قپلاتمق) اولمسنه نظراً اساساً غلطدر) .

استشعار ایتمك = بیلدیرلمسنی ایسته‌مك.

استشعارات = جمع : (استشعار) .

اِسْتِشْفا [ع،مص] طلب شفا ایتمك . خسته‌لغه علاج آرامه .

استشفاءً = استشفا صورتیله، مقصدیله.

اِسْتِشْفاع [ع،مص] طلب شفاعت .

اِسْتِشْمام [ع،مص] قوقلامق، قوقو آلمق. § قرینه ایله اکلامق، حس ایتمك .

اِسْتِشْهاد [ع ، مص] شاهد کتیرمه ، شهادتنه مراجعت ایتمه § بر فکر ادیبك صحتنی اثبات

ایچون. آثار باغـادن ایراد مثـال ایتمك § شهید اولمه ، احراز شهادت .

استشهاد ایتمك = شاهد طوتمه.

استشهاداً = اشتهاد صورتیله

استشهادات = جم (استشهاد) .

اِسْتِصٰابَه [ع، مص] ☞ (استصواب)

اِسْتِصْحاب [ع،مص] یاننه آلمه ، آلمق یاننه آلنمق، آلنمه § (فقه) عدمی مظنون اولمیان بر امر محققك بقاسیله حکم ایتمك .

بالاستصحاب = برابر آله‌رق، برلکده .

استصحاباً = استصحاب صورتیله .

اِسْتِضْعٰاف [ع ، مص] کوچ‌عد ایتمك، ایدلمك .

اِسْتِصْغار [ع،مص] کوچك کورمك ، کورلمك ، کوچك عد ایتمك § آزینسه‌مق غیرکافی کورمك § تحقیر ، استخفاف .

اِسْتِصْفاء [ع ، مص] خالصنی آلمق ، خالصی آلنمق § معدنی تصفیه ایچون قال ایتمك .

اِسْتِصْناع [ع،مص] (فقه) برشی یاپمق اوزره اهل صـنعتدن بریله عقد مقاوله ایتمك .

اِسْتِصْواب [ع،س] دوغری، صواب، معقول کورمك، کورلمك.

استصواباً = استصواب صورتیله .

استصواب کرده = معقول کورلمش، تصویب ایدلمش .

اِسْتِضٰائَه [ع ، مص] ضیا آلمه ، آلمق . تنویر ایتمه .

اِسْتِضْعاف [ع،مص] ضعیف کورمك، کورمه ، کورلمه .

اِسْتِطٰابَه [ع،مص] خوش بولمق، بولنمق.

اِسْتِطٰاعَت [ع، مص] طاقت، قدرت، کوج یتمه .

استطاعت صحیحه = مرض وامثالی موانعك انسلاب واندفاعی .

استطاعت علمیه = بضاعهٔ علمیه ، قوهٔ مالیه .

استطاعت مالیه = وارلق ، ثروت ، قوهٔ مالیه . اقتدار مالی.

علی قدرالاستطاعه = کوج یتدیکی، الدن کلدیکی قدر ،

اِسْتِطٰالَه [ع ، مص] اوزامق § زیاده اوزاق §(طب) بعض اعضانك حدطبیعیدن زیاده اوزامسی.

اِسْتِطْبان [ع ، مص] طبیبه مراجعتله علاج آرامق .

اِسْتِطْراب [ع ، مص] طرب، سرور ایسته‌مك ، آرامق .

اِسْتِطْراد [ع ، مص] اصل موضوع بحثدن اولمیوب بالمناسـبه سوز آره‌سنده ایراد اولنان فقره § بر مقاوله ویا فقره آره‌سـنده بر مناسـبتله دیکر فقره ایرادی § بویولده ایراد اولنان فقره ویا مقاوله .

استطراداً = استطراد صورتیله .

استطرادی = استطراده منسـوب : فقرهٔ استطرادیه ، مقالهٔ استطرادیه .

استطرادیات = استطراد یولنده سو-یلنن ویا ایراد ایدیلن سوزلر .

اِسْتِطْراف [ع،مص] نادیده عدایتمك، ایدلمك § دااللاندیرمق ، شعبه‌لندیرمك.

اِسْتِطْعام [ع،مص] طعام ایسته‌مك .

اِسْتِطْلاع [ع ، مص] طلب اطلاع ، اطلاعه سعی ، اکلامه .

اِسْتِطْلاعات [ع،س] جم : (استطلاع)

اِسْتِطْلاق [ع ، مص] اسهاله اوغرامق § طلاقنی ایسته‌مك .

اِسْتِظْلال [ع ، مص] کولکه‌لنمه ، کولکه آلتنـه کیرمه ، سایه‌لنمه § کولکه‌ده‌اوطورمه § حمایه آلتنده بولنمق .

اِسْتِظْراف [ع،مص] ظرافت کوسترمك، ظریف کورونمك .

اِسْتِظْهار [ع، مص] طیـانمق ، آرقه ویرمك § کونمك. {معنویاتده استعمال اولنور. } § یاردم ایسته‌مك ، مظاهرت طلب ایتمك .

اِسْتِعٰادَه [ع،مص] بر شـیئك اعاده‌سنی طلب ایتمك .

اِسْتِعٰاذَه [ع،مص] اعوذبالله من الشیطان الرجیم ویا نعوذ بالله ، العیاذ بالله دیمك ، بونلری دیه‌رك جناب حقدن صیانت ایسته‌مك § صیغنمق .

اِسْتِعارات [ع،س] {معنای ادبیسـنه کوره } (استعاره)نك جمعی.

اِسْتِعارَه [ع س] (ادبیات) مشابهت علاقه‌سیله و قرینهٔ مانعه‌نك وجودیله معنای ماوضع لهك غیریده مستعمل اولان شی، یعنی مشبه‌بهك مشـبه مقامنده اسـتعمالی که : او حالده مشبه‌به (مستعار)، معناسنه (مستعارمنه) ومشبهك معناسـنه (مستعارله) دینلور . مثلا : (کوز) ـ مشـابهت علاقه‌سیله ـ (بادم)ه تشبیه ایدلسه کوز مشـبه ، بادم مشبه‌به اولورکه : ایشته بو براستعاره‌در .

استعارهٔ اصلیه =(ادبیات)لفظ مستعارك بروصف ایله مشتهر اوله‌رق اسم عام حکمنه کیرمش اولمسندن متولد استعاره .

استعارهٔ تبعیه =(ادبیات)لفظ مستعارك ذات فعل وفرع فعل ایله ادوات مهمه‌دن عبارت اولمسندن عبارت استعاره .

استعارهٔ تخیلیه = (ادبیات) مشبه‌به لوازمنی مشبهه اسناد واضـافه‌دن عبارت اسـتعاره‌که بر طاقم اسـتعاراتك تعاقب وتوالیسندن نشأت ایدر وبوکا (مجاز مرکب) دخی دینلور . خدمتی بر خیال ایله دیکر برفکری اکلاتمقدن عبارتدر :

« آیینه‌یه کیردی عکس عاکس » کبی.

اسـتعارهٔ تصریحیه ویا تحقیقیه = (ادبیات) قرینه ایله برابر مشـبه دخی ذکر ایدیلمن استعاره .

استعارهٔ ترشیحیه = (ادبیات) مشبه بهك ملایمنی اثبات ایچون لوازم تشـبیهی مشبهه اسناددن عبارت استعاره .

استعارهٔ تمثیلیه = (ادبیـات) مواد عدیده‌نك صورتلرینی آلوب تشبیه طریقیله صورت اخره اسـتعاره ایتمکدن عبارت براسـتعاره‌درکه : بوکا (استعارهٔ مرکبه) دخی دیرلر .

استعارهٔ مجرده = (ادبیات) مستعارله ملایم برشیئه مقارن اولان استعاره .

استعارهٔ مطلقه = (ادبیات) مستعارله ومستعار منه ملایم برشیئه مقارن اولمیان استعاره :

حیله‌کار آدمه (تلکی) ، شجیعه (آرسلان) دینمسی . کبی .

استعارهٔ مکنیه = (ادبیات) مشبهدن غیری ارکان استعاره‌دن هیـچ برشی تصریح اولنمقسزین مشـبه‌بهك خواصندن برینك مشبهه اضافتی شرطیله بر شیئك شی آخره تشبیهی .

اِسْتِعٰاضَه [ع،مص] طلب عوض .

اِسْتِعانَت - اِسْتِعانَه [ع،مص] طلب معاونت، طلب اعانه .

استعانه ایتمك = معاونت ایسته‌مك .

اِسْتِعْبادْ [ع، مص] قول، كوله ايديمك .

اِسْتِعْبارْ [ع، مص] رؤيا تعبيرايتديرمك ايتديرلمك .

اِسْتِعْجابْ [ع ، مص] تعجب ايتمه ، شاشمه ، { استغراب دها زياده مستعملدر . }

اِسْتِعْجالْ [ع، مص] عجله ايتمه ، تيز اولمسنى ايستهمك .

اِسْتِعْدادْ [ع ، س] قبول واستعداده طبيعى اولهرق آماده بولنيش، قابليت § ميل طبيعى § ذكاوت، فطانت .

استعدادسز = قابليتسز، لياقتسز .

استعدادلى = قابليتلى، لياقتلى .

استعداد ذاتى = (طب) هر شخصك اكتساب علل و امراضه اولان قابليت مخصوصهسى .

اِسْتِعْراقْ [ع ، مص] ترلهمك ايچون ياتمق ، تره ياتمق .

اِسْتِعْطافْ [ع ، مص] طلب شفقت .

اِسْتِعْظامْ [ع، مص] بيوك كورمك ، كورولمك ، بيوك طوتمق ، طانيمق § تكبر . § كوچك برشيئه اهميت ويروب بيوك كوسترمه .

اِسْتِعْفاءْ [ع ، مص] عفو ايتمه ، عفو ديلهمه § برخدمت ومأموريتدن چيقارلمسنى ايستهمه .

استعفانامه = استعفايى حاوى ورقه .

اِسْتِعْفافْ [ع، مص] عفت وناموسله اتصاف ايتمك ، محرماتدن مجتنب اولمق § عفيفلك صاتمق .

اِسْتِعْلاءْ [ع ، مص] يوكسلمك اعتلا ايتمك § اوسته چيقمق، غالب كلمك .

اِسْتِعْلامْ [ع ، مص] تحريراً طلب معلومات ايتمك § معلومات ايستهمك .

اِسْتِعْمارْ [ع، مص] معمور ايتديرمك ، ايتديرلمك § تملك ايتمك، استملاك ايلمك .

اِسْتِعْمالْ [ع ، مص] قوللانمق ، قوللانلمق .

حسن استعمال = كوزل قوللانمه ، يرينه صرف ايتمه § مستفيد اولمه .

سوء استعمال = يولسز حركتده بولنمه ، برشيئى نابجا اولهرق قوللانمه § عدم اداره § امنيتى سوء استعمال .

استعمال حقوق = (حقوق) قانوناً غير ممنوع وآخرينى اضرار قصدى غير موجود صورتده تصرف مال واملاك .

اِسْتِعْمالاتْ [ع، س] جمع : [استعمال] .

سوء استعمالات = فنا حركتلر ، يولسزلقلر .

اِسْتِغْمامْ [ع، مص] صارمق، صارنمق : استغمام طلبهٔ علوم .

اِسْتِغاثَه [ع مص] مدد، ياردم ايستهمك، استمداد ايتمك .

ادات استغاثه = آمان، آه . كبى مدد طلبيچون مستعمل ادوات .

اِسْتِغْرابْ [ع ، مص] غريب ، عجيب عد ايتمك ، عجيب وغريب كورمك § شاشمق .
[استغراب، برشيئك غريب و تحف اولمسنه؛ استعجاب ايسه برشيئك فوق العاده كوزل اولمسنه شاشمق ديمكدر .]

اِسْتِغْراقْ [ع مص] كنديني بلميهجك درجهده طالغينلق ، مدهوشلق حالى § بو حالك درويشانهسى ، عارفانهسى § بوغولمق § برشيئى سراپا حاوى اولمق § عامل اولوب عربيده حرف تعريفك داخل اولديغى اسمك مدلولنك كافهٔ افراديني حاوى اولهجق بر تعميم بيان ايتمسى .

اِسْتِغْفارْ [ع، مص] جناب حقدن عفو ومغفرت طلب ايتمك § استغفرالله ديمك § توبه ايتمك .

اَسْتَغْفِرُ اللّٰه [ع ، تر] « اللهدن عفو ومغفرت طلب ايدرم » معناسنه اولوب اكرام وتعظيم ايچون دخى براى تواضع قوللانيلور § الله ايتمسون .

اِسْتِغْلالْ [ع، مص] خانه ، دكان كبى اموال غير منقولهنك ايراديني دين مقابلنده داينه براقمق . اموال غير منقولهنك ترهينى § فراغ موقت .

استغلالاً = استغلال صورتيله .

اِسْتِغْماتْ [ج ، س] { Stigmate } نباتاتده عضو تأنيثك ويا شجرهنك نهايت علياسنى تشكيل ايدن قسم كه : بونك سطحى غبار طلعى توقيف ايچون لزوجتلى بر ماده ايله مستوردر .

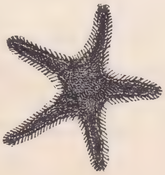

(استغمات)

اِسْتِغْناءْ [ع، س] موجودله قناعت ادرك باشقه برشيئه عرض احتياج ايتمهمك § احتياجسزلق . § عدم تنزل § نازلانمه § آغير داورنمه . § چكينمه .

اِسْتِفادَه [ع ، س] فائدهلنمه ، قزانمه ، فائده بولمه § معناً فائدهلنمه ، برشى اوكرنمه ، توسيع معلومات ايتمه .

استفادات = جمع : (استفاده) .

استفادهلى = كارلى، قزانجلى § توسيع معلوماتى موجب .

اِسْتِفاضَه [ع، مص] فيضلنمك ، فيض آلمق ، فيض بولمق .

اِسْتِفانْ [ج ، س] چيچك وسائرهدن ياپيلوب خرستيان كلينلرينك باشنه قونيلان اكليل ازدواج .

(استفان)

اِسْتِفْتاءْ [ع، مص] برمشكلك حل وبيانى ايستهمك § محكمهٔ شرعيهده مخاصميندن بريتك مفتى يه مراجعتى .

اِسْتِفْتاحْ [ع، مص] آچمق ، آچلمق . § بدء ، مباشرت ، ابتدا ايتمك . { بين الاصناف ايلك آليش ويريش معناسنه اولهرق قوللانيلان (سفتاح) كلمهسى (استفتاح) دن غلط اولمق ملحوظدر } .

اِسْتِفْراشْ [ع، مص] برجاريه يى اوطهلق ايتمك § ياتاغه آلمق، برابر ياتمق .

اِسْتِفْراغْ [ع، مص] قوصمه ، قى .

اِسْتِفْسارْ [ع، مص] صورمق، صورلمق : استفسار كيفيت . استفسار خاطر .

اِسْتِفْهامْ [ع ، مص] صورمق، آكلامق ايچون صورمق ، استفسار .

ادات استفهام = تركجهده (مى) عربيده (هل) ، (ا) كبى سؤاله مخصوص ادواتدن هر برى .

اِسْتِفْهاماتْ [ع، س] جمع : (استفهام) .

استفهام اشارتى = (صرف) جمل

استفهامیه‌نك نهایتنه قونیلان (؟) اشارتكه فرنكلر بونی شو (?) شكلده استعمال ایدرلر . بزم خطمز صاغدن صوله دوغری یازلدیغی وبناءً علیه مذكور اشارتك یوزینی خطه دوغری توجیه ایتمك اقتضا ایلدیكی جهتله اشبو تعدیلاته احتیاج مس ایتمشدر .

استفهام انكاری = (صرف) صیغهٔ منیفه استعمالیله سؤال صورمق : سوزمی اكلادیكزمی ؟

استفهامی = استفهامه منسوب .

جملهٔ استفهامیه = سؤالی متضمن جمله .

خطاب استفهامی = سؤالی شامل خطاب .

اِسْتِقاء [ع، مص] تكلفله صنعی اولەرق قی ایتمه .

اِسْتِقامت [ع، مص] دوغریلق، درستی، اكریلككك ضدی § ناموسكارانه حركت، عفیفلك § اعتدال § برشیئك دیگر شیئه نظراً وضعی، طریق سیری: شو آغاجلر براستقامتده‌در § هندسه‌جه خطك كافهٔ اجزاء مفروضه‌سی بربرینه منطبق اولمق .

استقامت اوزره اخراج = خطی كندی طوغریلغنه اوزاتمق .

استقامت مخرجه = (هندسه) برخطك كندی طوغرولغنه اوزامسندن حاصل اولان استقامت .

اِسْتِقْباح [ع، مص] قبیح، چركین كورمك، چركین عد ایتمك .

اِسْتِقْبال [ع، مص] كله‌جك زمان، ماضی مقابلی . آتی § قارشو چیقمه، قارشیلامه، تشییع مقابلی § كله‌جك زمانه دلالت ایدن فعل .

استقبالاً = استقبال جهتیله || آتیاً .

استقبال زمانی = (قوزموغرافیا) كرهٔ ارض وسطده (اجتماع نیرین) مقابلی بولنمق اوزره قمر وارض وشمسك بر استقامتده بولنمسی .

استقبال قبله = قبله‌یه توجه .

استقبالی = استقباله منسوب .

اِسْتِقْتال [ع، مص] اولومدن قورقمیه‌رق میدان حربه آتلمه، نفسی مهلكه‌یه آتمه .

اِسْتِقْدام [ع، مص] تقدم § كثیر الاقدام اولمق .

اِسْتِقْراء [ع، مص] خصوصیته باقه‌رق عمومیته حكم ایتمه § تتبع . برجنسك اكثر افرادنده بولنان كیفیتی عمومنه اسناد ایتمك .

اِسْتِقْرار [ع مص] ساكن وثابت اولمق، برلشمه، قرار بولمه § قرارلاشمه § تماميله تقرر وتعین ایلمه § اجرام سماویه‌نك ظاهری اولان حركات مستقیمه ورجعیه‌سنك بریندن دیكرینه كچركن توقف ایدر كبی كورونمسی .

اِسْتِقْراض [ع، مص] اودونج پاره آلمق، آلنمق § فائضله پاره آلمق .

استقراضات = جـ : (استقراض) .

استقراض داخلی = (علم ثروت) دولتلرك عنداللزوم اسهام اخراجیله كندی تبعه‌لرندن فائضله آقچه آلمسی .

استقراض خارجی = (علم ثروت) بردولتك اجنبی بردولت تبعه‌سندن فائضله آقچه آلمسی .

اِسْتِقْسام [ع، مص] بولوشمك § یمین تكلیف ایتمك .

اِسْتِقْصاء [ع، مص] برشیئك كنهنه وارمغه چالیشمه . دقتله آراشدیرمه، آراشدیرلمه . § (طب) بریاره ویاجوف داخلنده‌كی برآفتی ویا برجسم اجنبیی آراشدیرمق اوكرنمك .

اِسْتِقْصار [ع، مص] برشیئك قیصالدلمسنی ایستەمه .

اِسْتِقْصاص [ع،مص] طلب قصاص .

اِسْتِقْطاب [ع،مص] قطبلاشمق، بر قطبه ربط اولنمق، قطبلری برلشدیرمك .

استقطاب الكتریقی = (حكمت) مایعلی پیللرده مولدالمائك قطب منبتی تشكیل ایدن لوحه‌یه تراكمی ایله شدت جریانك تناقصنه بادی اولمسی .

استقطاب ضیا = (حكمت) شعاعات ضیائیه‌نك برمجلی سطح اوزرنده انعكاسندن ظهور ایدن حادثات طبیعیهٔ مخصوصه § اشعهٔ شمسك انكسار طریقیله قوس قزحده‌كی الوان سبعه‌یه بعدالانقسام برنقطه‌ده تجمعی .

اِسْتِقْطار [ع،مص] طاملاتمق، طاملاداق، تقطیر ایتمك .

اِسْتِقْلال [ع،مص] كندی باشنه اولمه، عدم مربوطیت § آز عد ایتمك .

اِسْتِقْواس [ع، مص] قورسلنمه، یای كبی اكلمه .

اِسْتَك - اِسْتَك [ت، س] آرزو، طلب، میل § اشتها .

اِسْتِكانَت - اِسْتِكانه [ع، مص] خضوع، تواضع : « كمال خضوع واستكانتله حضور سیدالانامه داخل اولدی » .

اِسْتِكاك [ع، مص] نباتاتك كثرتندن بربرینه طولاشیق، صارماشیق اولمسی .

اِسْتِكْبار [ع، مص] بیوكلنمك، نفسنی بیوك كورمك، تكبر .

اِسْتِكْتاب [ع، مص] یازدیرمق، یازدیرلمق یازلمسنی ایسته‌مك § محكمه‌جه داینك طلبی وجهله سندینی انكار ایدن مدیونه یازی یازدیرمق .

اِسْتِكْثار [ع، مص] چوق كورمك، كورلمك، چوق عد ایتمك، ایدلمك، چوغیمسه‌مه . (عربیده اساساً چوقلغی ایسته‌مك، چوغالتمق معناسنه‌در) .

اِسْتِكْراء [ع، مص] كرا ایله طوتمق، طوتلمق (عربیده بومعناده { اكتراء } قوللانیلور، چونكه { كراء } ماده‌سی استفعال بابندن تصریف اولنماز) .

اِسْتِكْرار [ع، مص] تكرارلاتمق .

اِسْتِكْراه [ع، مص] كریه كورمك، تیكسنمك، ایكرنمك . (عربیده بوكلمه‌نك اصل معناسی بر شیئی ایسته‌میه‌رك زورله یاپمقدن عبارتدر) .

اِسْتِكْشاف [ع، مص] كشف ایتمكه چالیشمق، چالیشمه § حركات عسكریه اجرا ایدیله‌جك اراضینك احوالنی كزه‌رك تحقیق ایتمك .

استكشافات = جـ : (استكشاف) || ترتیبات عسكریه‌یه مدار اولمق اوزره میدان حربك ایجاب ایدن محللرینی كزه‌رك احوالنی تحقیق ایتمك .

استكشافات تعرضیه = دشمنك احوال وحركاتنی اكلامق مقصدیله ساخته هجوم طرزنده اجرا ایدیلن حركات عسكریه .

استكشاف خریطه‌سی = (طوپوغرافیا) اراضینك صورت سریعه وتقریبیه‌ده آلنان خریطه‌سی .

استكشاف قولی = (عسكری) دشمن اردوسنك احوال ومواقعنی وحركات ووضعیات حربیه‌سنی تدقیق وتحقیقه مأمور مفرزهٔ صغیرهٔ عسكریه .

استكشاف لایحه‌سی = استكشاف خریطه‌سنده ارائه‌سی ممكن اولمیان موادی حاوی اوله‌رق خریطه‌یه ربط ایدیلن ورقه .

اِسْتِكْفاف [ع،مص] آز شیئه راضی اولمق، قناعت § كچنمك،

اِستِكمال [ع، مص] تماملامق ، كامل قيلمق، نقصاننى اكمال ايتمه. § مرتبهٔ كماله ايرديرمه .

استكمالات == جـ : (استكمال) .

اِستِكنان [ع، مص] صاقلانمق، كيزلنمك { آز قوللانيلور . }

اِستِكناه [ع ، مص] كنهنى، حقيقتنى آراشديرمق ، آراشديرلمق . {كنه ماده‌سى استفعال بابندن تصريف اولنمديغى جهتله بوكلمه لغات مولده‌دندر. }

اِستِلاب [ع، مص] قاپمق ، قاپلمق ، قاپمق صورتيله آلمق .

اِستِلال [ع، مص] صيروب چيقارمق، صيريلوب چيقارلمق : استلال سيف . { (سل) بوندن دها زياده مستعملدر . }

اِستَلاغميت [ج،س] {Stalagmite} يرآلتنده بعض مغاره‌لرده مواد كلسيه‌يى حاوى صولرك طاملامسندن آشاغيدن يوقارى‌يه ديكنه اوزانمش برصورتده تشكل ايدن طاشلر، مقطرهٔ تحتانيه .

اِستَلاقتيت [ج،س] { Stalactite } يرآلتنده بعض مغاره‌لرده‌مواد كلسيه‌يى حاوى صولرك طاملامسندن يوقاريدن آشاغى‌يه صارقمش برصورتده تشكل ايدن آويزه كبى طاشلر، مقطرهٔ فوقانيه .

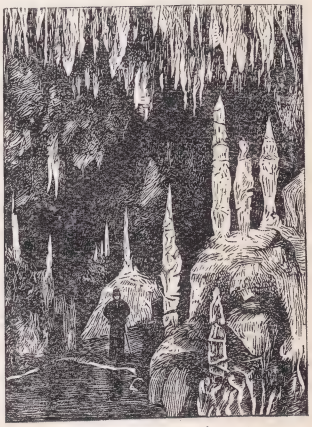

(استلاغميت == استلاقتيت)

اِستِلام [ع ، مص] بالخاصه كعبهٔ معظمه‌ده‌كى حجراسودى بوس ويا لمس صورتيله زيارت ايتمك .

اِستِلجاج [ع ، مص] برآدم ذواليد اولديغى ماده‌ده خصمانه عناد واصرار ايتمك { اصطلاحات شرعيه‌دندر . }

اِستِلذاذ [ع ، مص] لذت بولمق ، شيرينكام اولمق ، خوشه كيتمك .

اِستِلزام [ع ، مص] لازم كتيرمك ، ايجاب ايتمك ، سبب اولمق ، § صحابت ايلمك .

اِستِلقاء [ع، مص] آرقه اوستى ياتمق، اوصورتله اويومق .

استلقاء يد == الك باش پارماغنك جهت وحشيه‌يه كلمك اوزره دورى .

اِستِماع [ع ، مص] ديكله‌مك ، ديكله‌نلمك ، ايشيتمك ، ايشيدلمك . § ديكله‌يوب قبول ايتمك، احالهٔ سمع اعتبار ايلمك § ايشيتمه ، مسموعى اولمه § قولاق ويروب ديكله‌مك .

استماعات == : استماع } .

اِستِمالَت - اِستِماله [ع،مص] جلب قلب § تسليت ويرمك .

اِستِمتاع [ع ، مص] تمتع ، انتفاع ، فائده‌لنمه § دفع احتياج .

اِستِمداد [ع،مص]مدد، ياردم ايسته‌مك ، برينك معاونت ومرحمتنه مراجعت ايلمك § (عسكرى) امداد، قوت ايسته‌مك .

اِستِمرار [ع، مص] بردوزى‌يه دوام ايتمك ، بر دوزى يه اوزايوب كيتمه .

استمرارى == استمراره منسوب، دائمى.

صيغهٔ استمراريه == تركجه‌ده (ه‌رق) و (ه‌رك) اداتلريله ختام بولان صيغهٔ فعل : { يازه‌رق ، كيده‌رك . }

اِستِمزاج [ع ، مص] بر آدمك رأى وفكرينى يوقلامق § صوروب آكلامق . { مزاج ماده‌سى استفعال بابندن تصريف اولنمديغى جهتله عربجه‌ده بويله بر كلمه يوقدر . بناءً عليه غلط اولمقله برابر بوكلمه‌يه احتياجمزدركاردر. }

اِستِمطار [ع، مص] ياغمور ايسته‌مك ، ياغمور دعاسنه چيقمق .

اِستَمَك [ت،مص] ☚ {ايسته‌مك} .

اِستِملاء [ع، مص] برينه يازى يازديرمق ، استكتاب .

اِستِملاك [ع،مص] ملك آلمق، بريرى صاتون آلمق . { بوكلمه‌نك دخى استمزاج كبى غلط اولديغى (تاج العروس) ده محرردر . } § منافع عموميه‌يه مبنى حكومتك برعقارى اشترا ايلمسى حقى . حق استملاك ، استملاك نظامنامه‌سى .

استملاكات == جـ : (استملاك) .

اِستِمهال [ع، مص] مهلت ايسته‌مك .

اِستِنابه [ع،مص] وكيل تعيين ايتمك، ايتمه.

اِستِناد [ع، مص] طيانمق § كوكنمك، اعتماد ايتمك § دليل، حجت عد ايتمك § (عسكرى) اوجى زنجيرى كيريسنده ظهير اولمق اوزره طوپلو برحالده بولنديريلان عسكر .

استناداً == استنادصورتيله || كوكنه‌رك || دليل ، حجت اتخاذ ايدرك .

استناد ديوارى == اساس ديوارينى طوتمق ايچون وجه داخليسى شاقولى ووجه خارجيسى مائل اوله‌رق ياپيلان ديوار .

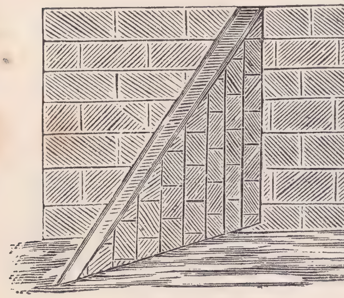

(استناد ديوارى)

استنادگاه ، استنادگه == صيغنه جق ير || مواقع مستحكمه‌يه مدار قوت اولمق ورجعت هنگامنده صيغنمق اوزره تحكيم ايديلان نقاط .

استنادى == استناده منسوب .

اِستِناره [ع ، مص] بر شيئك ضياسيله روشن، منور اولمق، نورلانمق، اقتباس نور ايتمك .

اِستِنامه [ع ، مص] يالاندن اويومق ، اويور كبى كورونمك .

اِستِنبا [ع،مص]خبرصورمق،معلومات طلب ايتمك .

اِستِنباط [ع، مص] استخراج معنى ، استخراج حكم ايتمك، ضمناً آكلامه .

اِستِنتاج [ع، مص] نتيجه چيقارمق ، چيقارلمق ، برشيئك كنهنه ، غايتنه ايرمك .

اِستِنجاء [ع، مص] نجاستدن تطهر.

اِستِنزال [ع ، مص] ايندرمك : « ايام جاهليه‌ده صنم پرستان اجرام سماويه‌دن استنزال روحانيت ايدرلردى »

اِستِنساخ [ع ، مص] نسخه‌سنى ، صورتنى ، عينى چيقارمق، چيقارلمق : صنعت طباعتك ايجادندن اول كتب نفيسه منتسبين معرفت

طرفندن استنساخ ایدیلوردی .

اِسْتِنْشاءْ [ع ، مص] حوادث آراشدیرمق § رایحهٔ لطیفه قوقلامق .

اِسْتِنْشادْ [ع، مص] برکیمسه‌دن شعر اوقومسنی ایستمك .

اِسْتِنْشاقْ [ع،مص] تطهیر ایچون بورنه صوچکمك § شدتلی قوقلامه .

استنشاق اتر = (طب) اتر وامثالی کبی بر روح قوقلاتمق ، قوقلاتمه .

اِسْتِنْصاحْ [ع ، مص] نصیح وپند ایسته‌مك § اوکود آلمق .

اِسْتِنْصارْ [ع،س] یاردم ایستمه، استعانه، استمداد .

اِسْتِنْطاقْ [ع ، مص] نطقه کتیرمك ، برآدمی سویلتمك ایسته‌مك § (حقوق) قانوناً مجرم ویا مظنون اولان برآدمی اسئلهٔ مرتبه ایراديله سویلتمك .

استنطاقات = جـ : (استنطاق) .

استنطاقنامه = (حقوق) مظنونك افاده‌سنی حاوی ورقهٔ رسمیه .

استنطاقی }
استنطاقیه } = (حقوق) استنطاقه منسوب .

اوراق استنطاقیه = استنطاقی حاوی اوراق .

اِسْتِنْغه [ج ، مص] یلکنلری سوندرمك وطوپلامق ایچون قوللانیلان صاغلی ، صوللی خلاط دونانمی § یلکنلرك طوپلانمسنه مخصوص خلاطلر وقوماندا .

اِسْتِنْفارْ [ع ، مص] اورکمك ، اورکوب قاچمق .

اِسْتِنْقاصْ [ع ، مص] برشیئك بهاسنی، قیمتنی تنزیله چالیشمق .

اِسْتِنْکاحْ [ع، مص] برقادینی نکاحله آلمق، نکاحلانمق ایسته‌مك.

اِسْتِنْکافْ [ع، مص] یوز چویرمك ، وازکچمك، چکامك § رد ایتمك § عدم موافقت .

اِسْتِنُوغرافْ [ج ـ] {Sténographe} استنوغرافیا صنعتنه آشنا اولان .

استنوغرافیا = [ج] چابوق یازه بیلمك ایچون مناسب ومختصر اشارتلر ویا خط وحرفلر استعمال ایدرك برمجلسده سویلنیلن سوزلری ومثلا مکاتب عالیه‌ده معلمك تقریرینی ضبط وقید ایتمك صنعتی .

اِسْتِوَاءْ [ع ، مص] ایکی شی بربرینه مساوی ومعادل اولمه .

استوای خطین = بربرینه مساوی خطلر .

استوای سن = تام رجل اولمق، قرق یاشنه کلمك .

خط استواء = کرهٔ ارضی قطبلردن مساوی بعدده اولمق اوزره ایکی‌یه تقسیم ایدن دائرهٔ عظیمهٔ مفروضه .

خط 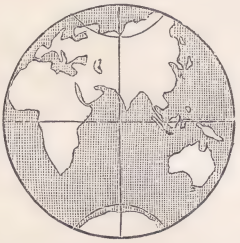 استوا

خط استوای سماوی = خط استوانك کرهٔ سمایه دوغری توسیعیله حاصل ایلدیکی دائرهٔ عظیمهٔ مفروضه .

اِسْتُوبَجْ [ت، س] قورشون بویاسی دینلن بیاض معدنی بر ماده‌درکه بویاجیلقده استعمال اولنور : قاربونیت رصاص .

اُسْتُوجْ [ج،س] جراح ومهندس آلاتنك هیئت مجموعه‌سی ، بونلری حاوی قوطی .

اِسْتِهانَه [ع،مص] ☜ (استحقار)

اِسْتِهْجانْ [ع، مص] ☜ (استقباح).

اِسْتِهْداءْ [ع،مص] طلب هدایت .

اِسْتِهْدافْ [ع، مص] هدف کبی دیکیلوب طورمق .

اُسْتُورَپه [ج،س] براوجنه اوزری اوریلی بر قورشون پارچه‌سی ربط ایدلمش اولان قیصه اینجه بر خلاط طلومبه‌جیلرك یکدیکرینی ضرب ایچون استعمال ایتدکلری بر نوع آلت .

اِسْتِهْزاءْ [ع،مص] ذوقلنمه ، اکلنمه ، مسخره‌لغه آلمق :
« کیمسه‌یی ایتمه صاقین استهزا »
« کورمه‌حقك قولنی هزله سزا »

اِسْتِهْلاكْ [ع، مص] صرف ایتمك صورتیله توکتمك ؛ بتیرمك. (اسراف بشقه‌در) .

استهلاکات = جـ : (استهلاك) .

استهلاکات داخلیه = ذخائر واشیای سائره‌نك داخل مملکتده‌کی صرفیاتی .

استهلاکات خارجیه = برمملکتده حاصل اولان ذخائر واشیانك ممالك اجنبیه‌یه سوق واخراجی صورتیله واقع اولان صرفیاتی .

اِسْتِهْلالْ [ع، مص] ظهور هلال ، یکی آی کورونمك § هلالی کورمك ، § چوجق آناسندن طوغار طوغماز آغلایوب فریاد ایتمك .

براعت استهلال = برکتابك، برمقاله‌نك، بر منظومه‌نك نه‌دن باعث اولدیغنه دلالت ایده‌جك الفاظ انتخابیله مقدمه‌ده انك ایرادی § حسن ابتدا § حسن دلالت .

اِسْتِهْواءْ [ع، مص] عقلنی آلمق، حیران ایتمك .

اِسْتِيثارْ [ع،مص] برشیئی نفسنه حصر وتخصیص ایتمك .

اِسْتِيبْج - استیاج [ع ، مص] ماصوره .

اِسْتِيجارْ [ع ، مص] اجرتله طوتمق ، طوتلمق . کرا ایله طوتمق ، کرالامق .

اِسْتِيجالْ [ع،مص] صوکره‌یه براغلمسنی، تأجیل ایدلمسنی ایسته‌مك .

اِسْتِيخارْ [ع، مص] کری قالمق، کری براغلمق .

اِسْتِيداعْ [ع، مص] بر آدمك نزدینه براقمق ، برشیئی حفظ ایچون برآدمه تودیع ایلمك .

اِسْتِيذانْ [ع، مص] اذن ایسته‌مك ، رخصت طلب ایتمك § طانیشمه .

بالاستیذان = استیذان ایله .

بلااستیذان = اذنسز ، رخصتسز .

لدی الاستیذان = مأذونیت ایستنلدکده .

اِسْتِيصالْ [ع، مص] کوکندن قوپاروب چیقارمه ، چیقارلمه ، کوکی قیرلمه (طب) براوزك چیقارلمسی .

اِسْتِيضاحْ [ع، مص] برشیئك آچیق ، واضح اوله‌رق بیانی ایدلمسنی طلب ایتمه، ایضاحات ایستمه .

استیضاحاً = استیضاح صورتیله .

استیضاحات = جـ : (استیضاح) .

اِسْتِيطانْ [ع ، مص] بر یرده طورمق، توطن ایتمك .

اِسْتِيعابْ [ع، مص] ایچنه آلمق § طوتمق ، قاپلامق .

اِسْتِيفْ [ج ، مص] صیق وصره‌سیله دیزمه ، ییغمه § طور، طوروش .

اِسْتيفاء [ع، مص] تماميله وكاملاً اخذ ايتمك ، آلمق .

اِسْتيفلَمك [ت، مص] صرده سيله ديزمك ، ييغمق .

اِسْتيقاظ [ع، مص] اويقودن اويانمق .

اِسْتيقاع [ع، مص] وقوعنه منتظر اولمق . وقوعبوله جق ديه اندیشـه يه دوشمك .

اِسْتيليوز [ج، س] (بحريه) فلكه تنته لرينك باغلانمسنه مخصوص باشه وقيچه ديكيلن كوچك ديركار .

اِسْتيقان [ع، مص] يقيناً بيلمك ، بيلنمك { (تيقن) دها زياده استعمال اولنور } .

اِسْتيلاء [ع، مص] برمحلى قوۀ غالبه ايله ضبط ايتمك ، اله كچيرمك ، تحت تصرفه آلمق § قاپلامق ، طوتمق .

اِسْتيلائى [ع، مص] استيلايه متعلق .

اِسْتيم [ج، س] ماكنه‌لرى تحريك ايدن بخار صويك قاينامسيله حاصل اولان بوغو .

اِسْتيماتور { Estimateur } [ج، س] كمركلرده امتعه ومواد تجاريه يه بها بيچن مأمور ، مخمّن . (استمار) ، (استماره جى) كلمه‌لرى دخى بونك توابعاتندندر .

اِسْتيمان [ع، مص] امان ديله‌مك § امان ديلـه‌ يرك تسليم اولمه : استيمان اشقيا .

اِسْتيمبوط { Steamboat } [ج، س] بخارله متحرك صندال بيچمنده ويا آندن براز بيوك واپور ، چتنه .

اِسْتيناس [ع، مص] آليشمه ، آليشمق ، وحشتى زائل اولوب مونس اولمه .

اِسْتيناف [ع، مص] يكيدن باشلامه ، باشلامق § بدايت محكمه‌سندن ويريلان حكمك مافوقنده‌كى محكمه‌يه مراجعتله طلب فسـخى § بدايت محكمه‌سندن ويريلان حكمك ديكر برمحكمه‌ده ايكنجى دفعه اوله‌رق رؤيتى § سوز ياشى .

استيناف محكمه‌سى == كنديسنه مربوط اولان بدايت محكمه‌لرينك قابل اسـتيناف دعوالرينى رؤيت ايدن محكمه .

استيناف هيئتى == درت اعضا ايله بر رئيسدن مركب استيناف محكمه‌سنه مأمور ذوات .

استينافاً == استيناف صورتيله .

استينافى == استينافه منسوب .

جملۀ استينافيه == نحو عربيده برسؤال مقدره جواب حكمنده اولان جمله .

اِسْتينوغرافى [ج، س] عربلرك خط مجموع ديدكلرى علم كه : كلماتى اوائلده‌كى حرفك ضبط وقيديله اشارت ايلمكدن عبارتدر .

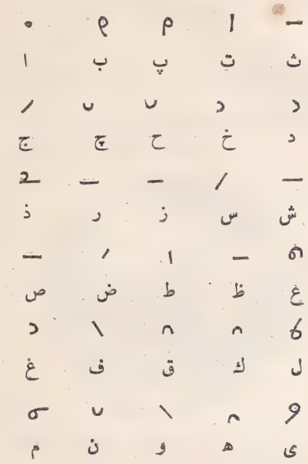

اِسْتيهاب [ع، مص] هبه طلب ايتمك .

اِسْتيهال [ع، مص] برشيئه اهل ومستحق اولمه ؛ استحقاق ، لياقت ، اهليت : « عهدۀ استيهالنه مودوع وظائفى حسن ايفا ايلدى . »

اِسحق قوشى [ت، س] حق قوشى دنيلن مرغ شب آويز .

اِسْخاط [ع، مص] كوجنديروب دارلتمق ، غضبلنديرمك .

اِسْخان [ع، مص] ايصيتمق ، ايصيدلمق ، قيزديرمق ، قيزديرلمق . { تسخين دها زياده مستعملدر . }

اسخان عين == كوز قيزارتمق ، آغلاتمق .

اِسْراء [ع، مص] يوروتمك ، يورودلمك ، كوندرمك ، كوندرلمك {ذوى الارواح حقنده مستعملدر . }

اِسْرائيل [ج، س] (لغتجۀ اعلام) .

اِسْرار [ع، مص] كتم ايتمك : اسرار سر طوتمه .

اِسْراع [ع، مص] چابكلنديرمك .

اِسْراف [ع، مص] حددن آشيرى ، لزومسزاوله‌رق صرف ايتمك : اسراف مال ، اسراف كلام .

اِسْرافيل [عبرانيجه] (اربعۀ مدبره) تعبير اولنـان درت ملك مقربدن قيامت ايچون نفخ صوره مؤكل اولانى .

اِسْطار [ع، مص] يازمق ، يازلمق . { (تسطير) دهازياده مستعملدر }

اِسْطُرلاب [ج، س] ازمنۀ قديمه‌ده اجرام سماويه‌نك مواضعنى وافقه نسبتله اولان ارتفاعاتنى تعيين ايچون مستعمل برنوع آلت .

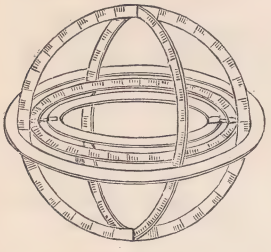

(اسطرلاب)

اِسْطوانه [ع، فا، س] « ستون » ديرك ، ايچى بوش عمود § اسطوانۀ قائمه ، اسطوانۀ مائله .

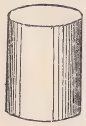

(اسطوانه)

اِسْعاد [ع، مص] بختيار ومسعود قيلمق ، قيلنمق .

اِسْعار [ع، مص] نرخ قويمق ، قويلمق : اسعار حوائج ضروريه .

اِسْعاف [ع، مص] برينك طلب ورجاسنى قبول ايله ايستديكنى اجرا ايتمك : اسعاف مطلوب ، اسعاف مسئول .

اِسْفاناخ - اِسْفَناخ [ع، س] ☜ اسپناق

اسفناجيه == اسپناقه بكزه‌ين سبزه‌لر فاملياسى ، فصيله‌سى .

اِسْفَنج [ع، س] سونكر دنيلن ماده كه حيوانات صـغيرۀ بحريه‌نك مسكنندن عبارت اولوب دكزك ديبنده قياره ياپيشيق اوله‌رق بولنور .

(اسفنج)

اسفنجى == سونكره بكزر ، سونكره مشابه . اجسام اسفنجيه .

اِسْفِنْكس { Sqhin } [ج، س] ☜ (لغتجۀ اعلام) .

(اسفینکس)

اِسْفیداج [ع،س] (استوبج).

اِسْقاء [ع، مص] صولامق، صوارمق ، صولانمق ، صوارلق : اسقای اراضی .

اِسْقاچه [ج ، س] (بحریه) دیرك وجوادیره نك آلت باشلرینك که « طوپوق » تعبیر اولنور ـ استناد ایتدكاری یوواد‌ر .

اسقاچه زیوانه سی = دیرك وجوادیره نك آلت باشلرینك اوطورمسی ایچون زیوانه نك کیرنتیسنه متناظر یاپیلان چیقندی .

اِسْقارْپین [ج، س] قونچسز ، وسق باغلی برنوع یارم بوطین .

اِسْقارْچه [ج،س] صیم صیقی استیف . § غلبه لك ، ازدحام .

اِسْقارْطه [ج،-] طاغینیق طاغیلمش. { اکثریا کاغد اویونلرنده مستعملدر . }

اِسْقارْموز (بحریه) سفینه نك اسکلتنی تشکیل ایتمك اوزره هر بری برقاچ پارچه آغاج ویادمیردن مرکب اولدیغی حالده اومورغه یه مستند صاغلی ، صوللی قالدیریلان مقوس آغاج ویا دمیرلر . { بین الناس « قابورغه » نامیله معروفدر } بومقامده « پوسطه » تعبیری ده قوللانیلور § فلکه لرده کورکلرك طاقیلوب چکیلمسنه مخصوص آغاج ویامعدندن معمول چیویلر .

اِسْقاط [ع مص] دوشورمك ، دوشورلمك ، آشاغی ایتمه : شعرده افکند نك همزه سی اسقاط ایدیله بیلور .

اسقاط جنین = آنا قارنندن چوجق دوشورمك .

اِسْقالا [ج،س] آلات موسیقیه پرده لرینه پارمق آلشدیرمق تعلیمی.

اِسْقالاریا [ج، س] (بحریه) دیرکاره چیقمغه مخصوص اسکله ـ نردبان ـ تشکیل ایتمك اوزره چارمیخلره آرقودی اوله رق باغلانیلان اینجه حلاطلر .

اِسْقانْبیل [ج ، س] اویون کاغدلریله اوینانان برنوع اویون .

اسقانبیل کاغدی = اویون کاغدی .

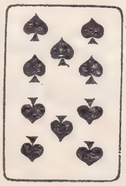

اِسْقانْبه [ج ، س] (بحریه) سفائن حربیه ده عمومی نوبت دکیشدیرمه .

اِسْقانْدیل [ج،س] (بحریه) دکزلرك عمقنی مساحه ایتمك ایچون استعمال اولنان آلت اولوب مخروط ناقص شکلنده برقورشون ایله برنهایتنه مربوط اینجه خلاطدن عبارتدر .

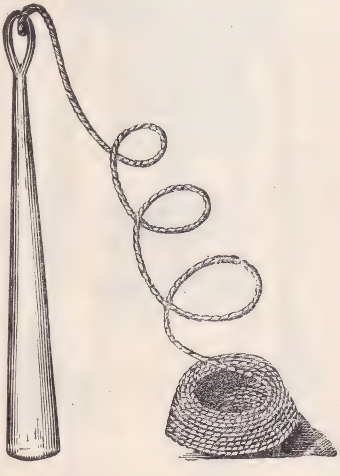

(اسقاندیل ـ صاولوس)

اسقاندیل صاولوسی = اسقاندیل قورشوننك برنهایتنه مربوط اوزدی تقسیماتلی اینجه خلاط .

عادی اسقاندیل = ٢٠ الی ٣٠ قولاجی تجاوز ایتمه ین عمقلرك مساحه سنده قوللانیلور. قورشوننك ثقلتی ٢ الی ٥ قیه در .

درین صو اسقاندیلی = درین صولرك مساحه سنده قوللانیلور. قورشوننك ثقلتی ١٠ الی ١٢ قیه؛ صاولوسنك طولی ١٠٠ الی ٢٠٠ قولاچدر . بو اسقاندیل، خریطهٔ بحریه اخذینه مخصوص سفائنده قوللانیلور .

ذات الاشعار اسقرولی اسقاندیل = عمق دریایی کندی کندینه اشعار ایدر بر آلت اولوب برنهایتنه برصاولو باغلانه رق دکزه صالیویریلور . دیکر نهایتنه مربوط قورشون واسطه سیله قعر بحره نازل اولور. آلتك اوزرنده کی ساعت دکزك عمقنی اشعار ایدر .

اِسْقرو [ج،س] کمینك تحریکنه مخصوص حلزونی قنادلری حاوی پروانه در. ترکجه ده بوکا (اسقور) دینور . بونلر ایکی ، اوچ ودرت قنادلی اوله بیلیرلر .

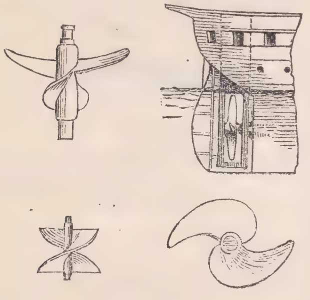

(اسقرو)

اسقرو کمی = اسقرو پروانه ایله مجهز کمی . اسقرولی کمیلره ، حاوی اولدقلری اسقرولرك عددینه کوره اسملر ویریلور . تك اسقرولی، چفت اسقرولی، اوچ اسقرولی.

اِسْقَرَه ـ اِسْقارا [ج، س] اوزرنده کولباصدی، بالق وسائره پیشیریلیر برنوع مطبخ آلتی که : اوزون دمیر چوبوقلردن معمول صاپلی، ودرت آیاقلیدر. § قفس .

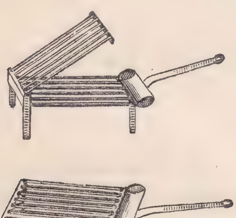

(اسقره)

اِسْقوپومار باستونی [ج ، س] (بحریه) آنا سرنلرك اوجلرندن طیشاری یه طوغری سوریلن کوچك سرنلردر .

اسقوپومار یلکنی = (بحریه) جونده یلکنلرندن کوپته ایله اسقوپومار باستونی آره سنه آچیلان یلکندر .

اِسْقوزبوت [ج ، س] اکثریا مدت مدیده دکز سیاحتی اجرا ایدنلرده طوزلی بالق کبی قوری شیلر اکل ایتملرندن دولایی حاصل اولان بر مرض مهلك ـ که دیش اتلرینك دوکلمسیله ظهور ایدر، داء حضر .

إِسْقُوطَه [ج ، س] (بحريه) بر يلكنك اسقوطه يقه‌لرينى آچوب كرن خلاط

اسقوطه يقاسى = سرن يلكنلرينك آلت گوشه‌لرينه و يان يلكنلرينك آلت كوشه‌لرندن قيچ طرفده‌كى كوشه‌سنه ديڭور ☞ (يلكن)

لاشقه اسقوطه ؛ لاوا اسقوطه = اسقوطه خلاطنك قورتيلوب چكيلمسى ايچون قوللانيلان ايكى تعبير مخصوص .

إِسْقُومْرى [ج ، س] قارنى بياض ، صيرتى نفتى معروف آلاجه بالق .

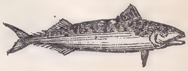

(اسقومرى)

إِسْقُونْطُو [ج ، س] برمبلغك وعده‌سندن اول تأديه‌سى حالنده تنزيل قلنان مقدار ، رباح § برمالك بدلندن قيريلان فرق .

اسقونطو دستورى = اسقونطو حساباتنى قولايجه حل ايتمك ايچون ترتيب ايدلمش بر افادهٔ عمومى . مثلا : ۱۸۰۰ غروشك يوزده (٦) حسابيله (٣٦) كونلك اسقونطوسنى حساب ايتمك لازمكلسه : اوزون اوزادى‌يه حسابات ايله اوغراشمقدن ايسه درحال بومقاديرى دستور مخصوصنه تطبيق ايله حل ايدرز . شويله كه :

$$ح = \frac{ر \cdot م \cdot ك}{١٠٠ \times ٣٦٠} \quad \text{يعنى}$$

$$ح = \frac{٦ \times ١٨٠٠ \times ٣٦}{١٠٠ \times ٣٦٠} = ١٠,٨ \text{ اولمش}$$

اولور .

إِسْقُونَه [ج ، س] ايكى ديركلى و بريقدن كوچوك بر نوع خفيف كمى .

إِسْكَاتْ [ع ، مص] صوصديرمق ، صوصديرلمق ، سكوت ايتديرمه § معارضه و مناظره‌ده الزام ايدوب سكوته مجبور ايتمه § قانديرمه ، راضى ايتمه .

إِسْكَارْ [ع ، مص] سرخوش ايتمك ، ايدلمك مست ايلمك ، اولمق .

إِسْكَانْ [ع ، مص] ساكن قيلمق ، اوطورتمق § بركلمه‌نك حركه‌لرندن برينى سلب ايتمك ، ساكن ايتمك .

إِسْكَتَه [ج ، س] صارى قنادلى كوچوك وزياده اوتر ، قير قوشى .

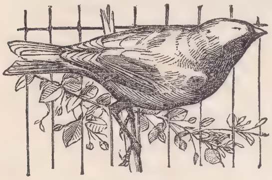

(اسكته)

إِسْكَلَتْ [ج ، س] { Squelette } انسان و يا حيوانك اتلرى دوكلمش كميكلرندن عبارت هيئتى ، قديد § پك نحيف وضعيف آدم .

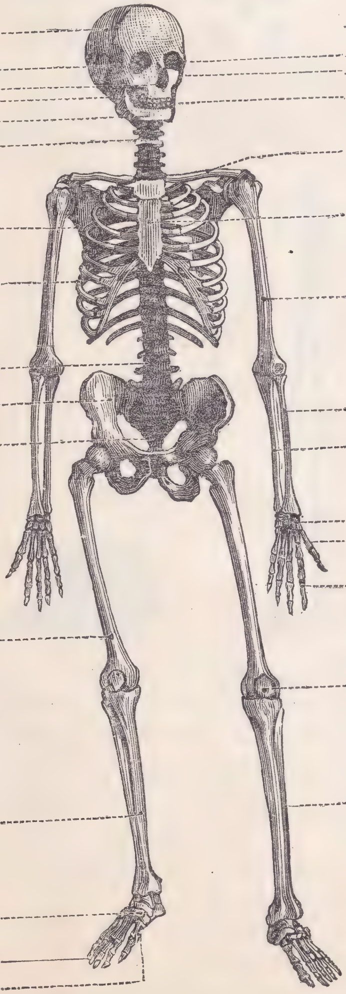

(اسكلت)

اِسكَلَه [ج ، س] (اصلی : اسقاله { Scala } در .) دكز ونهر كنارنده كمی وسائره‌نك يناشه‌جغی محل § (بحريه) وضعيت قائمه‌ده بولنان بر كمينك اومورغه‌سندن مرور ايدن سطح شاقولينك — پرووه‌يه متوجه اولان بر كيمسه‌يه نظراً — صول طرفده قالان قسمی § دومی صول طرفه آلق ايچون ويريلن قوماندا § كمی‌يه ويا كمينك انبارلرينه اينوب چيقمغه مخصوص آغاج ويا دمير نردبان . § بنا ياپار ايكن قوريلان موقت كرسته § دكز كنارنده كائن ايشلك ، تجارتكاه شهر ، قصبه .

اِسكَمْلَه [ج،س] تخته‌دن معمول درت اياقلی آلت اوزرينه شمعدان ويا يمك تپسيسی قونيلور. غازينو وقهوه‌خانه‌لرده وبعض سيريرلرنده اوطورمق ايچون قوللانيلان كنارسز، اوزری حصير اوركولی صنداليه .

اِسكَيز - اِسكيزه [فا، س] حيوانك اوركوب آتديغی چفته § حيوانك صچرايوب قيچ آتمسی .

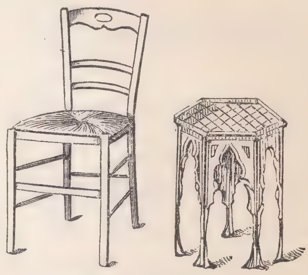

(اسكمله)

اِسلاء [ع ، مص] بر آدمی دوشونديكی شيئی اونوتديروب غمدن آزاده ايتمك . [{ تسلی } دها زياده مستعملدر .]

اِسلاك [ع ، مص] صنره‌يه قويمق ، تنظيم ايتمك ، يوله كتيرمك § مسلكه صوقمق ، صرقلمق ، سلوك ايتديرمك .

اِسلال [ع ، مص] صيبروب چيقارمق § ورم علتنه اوغراتمق .

اِسلام [ع،مص] مفخر موجودات عليه اكمل التحيات افندمز حضرتلرينك من قبل الرحمن تلقی ايله نشر وتبليغ بيوردقلری دين مبين، دين اسلام . مسلمانلق § دين مبين اسلامه منسوبيتله مباهی اولانلر . [بو معناده { اهل اسلام } مقامنده قوللانيلور .] § دين جليل اسلامی قبول ايتمه :

« حضرت عمرك اسلاميتی، موحدينك بتون موجب مسار تامی اولدی . »

§ مسلمان ، مسلم .

« جبهه‌سين قيلمش ايدی رب منام »
« لوحهٔ كاخ سرای اسلام »

حجة الاسلام = امام غزالی حضرتلرينك لقبيدر .

سيف الاسلام = جانب اشرف جناب پيغمبريدن خالد بن وليد حضرتلرينه توجيه بيوريلان لقبدر .

شيخ الاسلام = دوغريدن دوغری‌يه طرف اقدس حضرت خلافتپناهيدن منصوب وامور شرعيه وعلميه‌نك تمشيتنه مأمور اولان رجال علميه‌دن اك بيوك ذات .

اسلامی = دين مبين اسلامه منسوب § ملت معظمهٔ اسلاميه‌يه منسوب : شريعت غرای اسلاميه .

اسلاميان = مسلمانلر ، اهل اسلام : مفخر اسلاميان ، فرقهٔ اسلاميان .

اسلاميت = دين مبين اسلام، مسلمانلق، دين اسلامه منسوب اولانلرك صفت مقدسهٔ عموميه‌سی { هرنه‌قدر (اسلام) كلمه‌سی مصدر اولمق وعربی قاموسلرنده (اسلاميت) كلمه‌سی موجود اولمامق اعتباريله بوكلمه ياكلش ايسه‌ده (اسلام) اكثريتله اهل اسلام مقامنده استعمال ايدلمكده اولمسنه نظراً التباسدن قورتلمق ايچون (اسلاميت) كلمه‌سنه شدتله احتياجمز دركاردر . }

اِسليم [ت، س] ☞ (استيم) دن غلطدر .

اسليم آلمق = واپور ويا ماكنه قزغاننده‌كی صو تأثير حرارتله بخاره منقلب اولمغه باشلامق ، سرعتله يوله دوام ايتمه .

اِسم [ع ، س] نام ، آد .

« يكسان نظرمده صيف وسرما »
« اندوه ايسه اسم بی مسما »

اسم طاقق = آد قومق § زمانه تعلق ايتميان ومعناسی مستقلی اولان كلمه .

اسم اشارت = كنديسيله معين بر شيئه اشارت اولنان كلمه : بو ، شو ، او .

اسم اعظم = جناب حقك كافهٔ اسماسنی جامع اولان « الله » اسم جليلی .

اسم تام = تنوين ، اضافت ، جمع ، تثنيه علامتمندن آزاده اولان اسم .

اسم تصغير = (صرف)معناسنده كوچوكلك اولان اسم : عبد ، عبيد .

اسم تفضيل = حائز اولديغی وصف ومعنی ديكرينه نسبتله دها زياده وشديد اولان وتركجه‌ده اولنده (اك ، پك ، دها) كلمه‌لرندن بری بولنان اسم : احسن، اعلم، افضل. اك فاضل، دها عالم ، پك كوزل.

اسم جنس = برجنسدن، برنوعدن اولان شيئلرك كافه‌سنه اطلاق اولنه‌بيلن اسم : شهر ، ات ، الما .

اسم خاص = يالكز برشخص ويا برحيوان، ويا بر شيئه اطلاق اولنان كلمه : سعدی ، پوچيفال ، ادرنه .

اسم فاعل = برفعلك بيان ايلديكی حدثك ايشليجيسنی كوسترن اسم : فاعل، غافل، كاتب .

اسم مفعول = فاعلك فعلی كندی اوزرينه تجاوز ايدن كلمه : مفعول، معذور، مضروب.

اسم منسوب = آخرينه عربی قاعده‌سنجه يای نسبت وتركجه شيوه‌سنجه (لی) ، (لو) علاوه اولنان اسم : طنبوری ، عودی ، بروسه‌لی ، طوپلو .

اِسماح [ع ، مص] جوانمرد وسخاوتلی قيلمق § ملايم ومطيع ايتمك .

اِسماع [ع، مص] ايشتديرمك § ديكلتمك.

اِسماط [ع ، مص] سكوت ايلمك .

اِسمرار [ع، مص] اسمرلشمك ، قاره، ياغيز اولمق .

اِسناء [ع،مص] قدرينی يوكسلتمك § بر يرده اوزون مدت قالمق .

اِسناد [ع ، مص] برشيئی برآدمه عطف وعزو ونسبت ايلمك § احاديث شريفه‌نك صرديسيله وعنعنه‌سيله راويلرينی بيان ايتمه § افتراء، عزو § عربيده : مسند ايله مسنداليه آره‌سنده‌كی رابطه، كه تركجه‌ده : يم ، سك ، در ، ايم ، ايدك كلمه‌لريدر .

اسنادی = اسناده منسوب .

اسناديات = اسناده متعلق ملاحظات .
|| اصلی اولمديغی حالده بر آدمه نسبت اولنان سوزلر .

اِسنان [ع،مص] ديش بيتمك، ديشلنمك § ياشلانمق .

اِسوِداد [ع ، مص] قرارمق ، قاره اولمق : اسوداد ريش سفيد ، اسوداد الجلد .

اِسْهال [ع، مص] طبیعت ملایم اولمه . (اینجه باغرصاقلرك التهابندن حاصل اولان ملایمت) ، لینت ، یورك سورمه .

اِشابه [ع، مص] کنج ایکن صاچ وصقالی آغارمق ، صاچ وصقال آغارتمق .

اِشارات [ع، ص] (اشارت)ك جمعی . علامتلر، اشارتلر : اشارات جبریه ، نوطه اشاراتی .

اِشارت [ع،س] برشیئی ال ویا کوز، قاش ایله کوسترمك || علامت، نشانه || رأی ویرمك ، ارشاد .

اشارت الٓهیه = اولیا اللهه واقع اولان الهام .

اشارت علیه = امر سامیٔ صدارتپناهی وامر مشیختپناهی .

استفهام اشارتی = جمل استفهامیه‌نك نهایتنه وضع اولنان شو (؟) اشارت .

تعجب اشارتی = جمل خطابیه وعتابیه‌نك صوکنه قونیلان (!) اشارتی .

یانغین اشارتی = استانبول عرفنه کوره برمحلده یانغین وقوعه کلدیکنی اخبار واعلان ایچون کوندوز ایسه بایزیدده‌کی قله‌نك سپت وغلطه قله‌سنك بایراق چکمسی وکیجه ایسه هرایکیسنك فنار آصمه‌سی .

العارف تکفیه الاشاره = عارف اولانه اشارت یتر .

دیلسز اشارتی = ابکم اولانلرك افادهٔ مرام ایچون اللربله وباشلریله ایتدکاری اشارت .

اِشاحه [ع، مص] مسواکلنمك، مسواکی خفیفجه سوره‌رك دیشلری تمیزله‌مك .

اِشاعَت ـ اِشاعَه [ع،مص] برخبری یایمق، فاش ایتمك، شایع قیلمق ، طویورمه ، طویورمق (اشاعت ، قافیه ایچون یالکز نظمده مستعملدر) .

اِشباع [ع،مص] قارنی طویورمق، قارنی طویورلمق : اشباع کرسنکان . § چوغالمق ، چوغالدلمق § وصلی مشتمل اولان قوافیده دخیلك حرکه‌سی . § برمایع درونده برجسمی حل ایده ایده آرتق آنی حل ایده‌میه‌رك ترسبات حاصل ایده‌جك درجه‌یه ایصال ایتمه : حال اشباع .

الف اشباع = بعض کلمات عربیه وفارسیه‌نك صوکنه علاوه ایدیلن معناسز الف .

اِشبو [ت،د] (ایشته بو) ادات اشارتدر .

اِشپورْطَه ـ اِسْپورْطَه [ج، س] یایوان یمش سپتی، بعض خرده‌فروش اصنافك الده کزدیردکاری قولپسز ، یایوان سپت .

اِشْتات [ع،مص] طاغیتمق، طاغیدلمق. ({تشتیت} دها زیاده مستعملدر).

اِشْتِباك [ع، مص] طوقوشمق، قاریشمق، اوررولمك ، اورکولنمك § شوریده پیچیده اولمق § بعد الغروب کواکبك سماه قوم کبی بربربنه کیرمش صورتده کورنملرینه علمای عرب طرفندن ویرلمش بر اسمدر .

اِشْتِباه [ع، مص] شبهه‌لنمك، شبهه‌ایتمك، شك ، ارتیاب ، اشکل .

بلااشتباه / **بی اشتباه** } = شبهه‌سز .

اِشْتِداد [ع، مص] شدتلنمك ، شدت پیدا ایتمك (کسب معناسنی ذاتاً حاوی اولان بوکلمه‌یی {کسب اشتداد} طرزنده قوللانمامالیدر) .

اِشْتِراء [ع، مص] صاتین آلمق، آلنمق .

اِشْتِراط [ع، مص] شرطلاشمق ، شرط قیلمق ، قیلنمق .

اِشْتِراك [ع،مص] اورتاق اولمه ، اورتاقلق § برحالده بولنمه .

بالاشتراك = مشترك اوله‌رق، برلکده.

اشتراکی = اشتراکه متعلق .

اِشْتِعال [ع، مص] طوتوشوب یانمه ، پارلامه ، شعله‌لنمه .

قابل اشتعال = شعله‌لنه‌بیلیر ، آتش آلوب پارلایه‌بیلیر. { اشتعال کلمه‌سنی «کسب» ایله برابر قوللانمق جائز دکلدر . }

اشتعالات = (اشتعال)ك جمعی.

اِشْتِغال [ع، مص] مشغول اولمه ، ایش ایله اوغراشمق . جمعی اشتغالات کلیر .

اِشْتِفاء شفایاب اولمق ، شفا بولمق ، کسب عافیت ایتمه .

اِشْتِقاق [ع،تر] بینلرنده معنی وترکیب جهتیله مناسبت وصیغه اعتباریله مغایرت اولمق اوزره برکلمه‌دن دیکر برکلمه اخراجی : صداقت ، صدق ، اصدقا ، صادق .

علم اشتقاق السنه = علم اللسان یعنی السنهٔ مختلفه‌نك صورت انقسام وتشکلندن وبینلرنده‌کی مناسبت ومشابهتدن واشتقاقلرندن بحث ایدن علم .

اِشْتِقاقی [ج،س] { Linguistique } اشتقاقه منسوب § علم اشتقاقه متعلق .

اِشْتِکاء [ع،مص] شکایت ایتمه، اظهار حزن وکدر ایلمك § مدعیٔ شخصی طرفندن حقوق شخصیه‌سنی طلب ایچون محکمه‌یه وقوعبولان مراجعت .

اشتکاء عن الحکام = (حقوق)طرفیندن بری محکمه رئیس اعضاسنك حکم وقرارینه اعتراض ایتمك .

اِشْتِمال [ع،مص] شامل اولمق § احاطه، احتوا.

اِشْتِمام [ع،مص] خفیف صورتده قوقو آلمق. { استشمام ایله فرقلیدر. اشتمام؛ بیان اولنان معنایه کلدیکی حالده استشمام علی العاده قوقلایش ومحل استعمالنه کوره آکلامق ، حس ایتمك معناسنده استعمال اولنور . }

اِشْتِهاء [ع، مص] میل ، ایستك، معده آجیقلغی ، طعامه اولان آرزو ، میل، اشتاه: اشتهاانکیز=اشتهاء ویریجی .

اشتهاسز = یمکه ایستکی اولمیان§ آرزوسز، هوسسز .

اشتهاسزلق = یمکه ایستکسزلك، فقدان اشتها .

اشتهالی = یمکه ایستکی اولان، معده‌سی آچیق || خواهشلی ، هوسلی ، آرزوکش .

اِشْتِهار [ع، مص] شهرتلنمك ، شهرت بولمق ، مشهور اولمق (اشتداد، اشتعال کبی اشتهار دخی کسب ایله قوللانیله‌مز) .

اِشْتِیاق [ع، مص] میل قلبی ، آرزوی درونی، خواهش دل§ کوره‌جکی کلمه .

اِشْجار [ع،مص] آغاج یتشدیرمك .

فن اشجار = آغاج یتشدیرمك فنی .

اِشْحاذ [ع، مص] بیله‌مك ، کسکینلك ویرمك ، بیله‌نمك .

اشحاذ سیف = قلیجی بیله‌مك (تشحیذ دها مستعملدر) .

اِشْراب [ع،مص] ایچیرمك، ایچیرلمك § ایمالی صورتده، ضمناً آکلاتمه، طولاییسیله مقصدینی بیلدیرمه § ایما .

اِشْراف [ع، مص] یوکسك یره چیقمق ، یوکسکدن باقوب اکلامق§ خسته؛ موته یوز طوتمق (مشرف،

بوندن مشتقدر: مشرف خراب).

اِشراق ه[ع، مص] (كونش حقنده) طوغمق، طوغەرق نورلاندیرمق § ضیالندیروب پارلاتمق، پارلادلمق § ضیادار اولمق.

اشراقیون = یونان فلاسفهٔ قدیمه‌سندن مشهور (فیثاغورث) طریق حكمیسنه سالك اولانلركه بونلر مكاشفه صورتیله افاده واستفاده ایدرلردی.

اِشراك ه[ع،مص] (نعوذ بالله) جناب حقه شریك قوشمه، تعدد الهه اعتقاد.

اِشعار ه[ع، مص] برشیئی تحریراً بیلدیرمك، بیلدیرلمك: اشعار كیفیت.

اشعارات = (اشعار) ك جمعی: اشعارات سابقه.

اِشعال [ع، مص] شعله‌لندیرمك، طوتشدیرمق، پارلاتمق: اشعال قنادیل، اشعال آتش § شدتلندیرمه، تشدید.

اِشغال [ع، مص] مشغول ایتمه، اوغراشدیرمه § ایشدن آلیقویمه، مانع اولمه. {Occupation militaire} تعبیرینی وقتیله لسانمزه «اشغال عسكری» دیه ترجمه ایدنلره اعتراضاً شمس الدین سامی بك مرحوم قاموس تركی وفرانسویسنده ومعلم ناجی افندی مرحوم دخی كندی لغت كتابنده بولفظك یرینه (استیلاء) كلمه‌سنك استعمالنی توصیه ایدییورلرسه‌ده (استیلاء) كلمه‌سنك تضمن ایتدیكی معنی چوق دفعه {Occupation militaire} تعبیرینك دلالت ایلدیكی حكمی احتوا ایده‌میه‌جكندن وچونكه (اشغال عسكری) تعبیری بعضاً (استیلای موقت) معناسنی‌ده اشراب ایلدیكندن عاجزلری «اشغال عسكری» تعبیرینك ابقاسی طرفداری‌یم.

اشغالات = جمع: (اشغال).

اِشفاء [ع، مص] خسته‌نك شفایاب اولماسنه چالیشمق، خسته‌یه شفالی شی ویرمك.

اِشقامپاویا [ج، س] (بحریه) قره‌یه عسكر سوقنه ودكزلی هوالرده ضابطان ونفراتك كمی‌یه گاوب كیتملرینه مخصوص ١٠ ویا ١٢ چفته غایت عریض ومرتفع فلكه.

اِشكاء [ع، مص] شكایت ایتدیرمك. § اخذثار.

اِشكال ه[ع، مص] مشكلك، گوچلك، وضوحسزلق؛ مغلقلق (بوكلمه تعدیه معناسنی افاده ایده‌میه‌جكندن گوچلشدیرمك، مشكللندیرمك معناسیله قوللانلمق جائز دكلدر).

اِشكل - اشكیل [ت، س] شبهه، ظن، گمان، وسوسه.

اِشكمبه [ت، س] (فارسی اولان {شكم} ك مصغریدر) حیوانات مجتره‌نك ایكنجی معده‌سی - كه بونوع حیوانلر اول امرده اغذیه‌یی مضغ ایلدكدن صوكره اشكمبه‌یه ایصال ایدرلر وبرمدت صوكره ایصلاتوب ازیلان بواغذیه‌یی تكرار آغزلرینه كتوره‌رك ایكنجی دفعه مضغ ایلدكدن صوكره قرق بایره ایندیررلر § قارن، بوغاز.

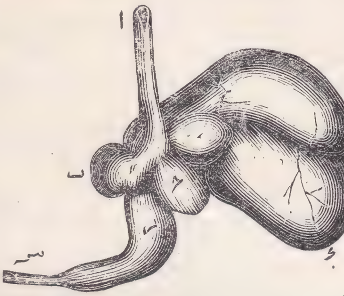

(اشكمبه)

ا مجتر معده‌سی. ب مری. ج قرق بایر یارم. ء شكمبه. ح شردن. س باغرصق.

اشكمبه‌یی طولدیرمق = حیوان كبی بوغازینه دوشكون اولمق.

اشكمبه‌دن سویلمك
اشكمبه‌دن اویدیرمق = ترهات، مالایعنی سوز سویلمك || یالان سویلمك.

اشكمبه چورباسی = اشكمبه‌دن یاپیلیر برنوع تربیه‌لی چوربا.

اشكمبه صورتلی = یوزی چیچك علتندن دولایی ندبه‌لی اولان آدم.

اشكمبه‌جی = اشكمبه صاتان || اشكمبه چورباسی یاپوب صاتان.

اِشكنج [فا، س] چمدیك.

اِشكنجه [ت، س] اوائلده مجرملره ایدیلان اذیت || عقوبت، عذاب.

اِشمام [ع، مص] قوقلاتمق، قوقلادلمق. § تجوید قاعده‌سنجه كسره ویا ضمه‌یی پك خفیف برصورتده اوقومق.

اِشمئزاز [ع، مص] یوزینی بوروشدیرمق، یوز اكشیتمك. سیمایه موقتاً انقباض عارض اولمق § خشم، نفرت.

اِشهاد [ع، مص] شهادت ایتدیرمك، شاهد كتیرمك، شاهد طوتلمق.

اِص - ایص [ت،ص] سس § شنلك؛ معمورییت.

ایصسز = غیر معمور، شنلكسز. || صاحبسز.

اِصابت [ع، مص] دوغریجه كیدوب ایریشمك، راست كلمك § فعل وقولده صوابه راست كلمك: اصابت رأی، صابت فكر § آفت، كدر: اصابت عین § دوشمه، دوقونمه: فلانه قرعه اصابت ایتدی § مناسب، موافق.

اصابت‌قرین = اصابتلی، صواب.

اِصاغه [ع، مص] اریدلمش شیلری قالبه دوكمك، افراغ (عربیده قیوجیلق ایتمك معناسنه كان (صوغ) ماده‌سی - كه: بوكلمه‌نك مشتق منهیدر - افعال بابندن تصریف اولنمدیغی جهتله اصاغه كلمه‌ی یاكلشدره بونك یرنده (صیاغت) ویا (افراغ) كلمه‌لرندن برینی قوللانمق دها مصیبدر.)

اِصباح [ع،س] صباح وقتی، فجر صادق، سحر زمانی.

فائق الاصباح = جناب حق.

اِصبع [ع،س] پارمق. (عربیده همزه ویانك حركات ثلثه ایله تلفظی جائز ایسه‌ده تركجه‌ده یالكز بوصورتله مستعملدر.)

مغل الاصبع = پك شریر، خائن آدم.

اِصداء [ع،مص] عكس صدا پیدا ایتمك: اصدای جبل.

اِصدار [ع، مص] صدور ایتدیرمك، ایتدیرلمك، چیقارمق، چیقارلمق.

اِصرار [ع،مص] عزم قوی، برایشده برسوزده آیاق دیره‌مك، التزام ثباتكارانه.

اِصطبار [ع،مص] صبرایتمك، قاتلانمق. طیانمق § ثبات.

اِصطبل [ع،س] آخور: اصطبل عامره.

اِصطفاء [ع،س] برشیئك خالص وتمیزینی سچوب آلمه. (اسم نبی اولان (مصطفی) بوندن مأخوذدر.)

اِصطفاف [ع، مص] صف باغلامق، صف دیزلمك. صیره‌لانمق.

اِصطفلین [ع،مص] هاووج، جذر.

اِصطلاح [ع، ت] برعلمده، برصنعتده معنای ماوضع لهندن باشقه برمعنای مخصوص ایله قوللانیلان كلمه، تركیب كه: ارباب اختصاصك بالاتفاق استعمالیله تعین ایدر. مثلا: (اشباع) كلمه‌سی اساساً قارن طویورمق

معناسنه ایکن علم طبده بر ماده‌نك قوهٔ طبیعیه‌سنك زوالنه اصطلاح اولمشدر. § ساده‌لکدن عاری، کلفتلی افاده.

اصطلاحات = جـ : (اصطلاح).

اصطلاح پارهلمك = اصطلاح پردازلق ایتمك.

اصطلاح پرداز = اصطلاح پاره‌لمکله، تکلفلی افاده‌یه مائل آدم.

اصطلاح پردازانه = اصطلاح پردازه یاقیشه‌جق صورتده.

اصطلاح پردازی = اصطلاح پردازلق.

اصطلاحی = اصطلاحه منسوب.

اِصْطِناع [ع، مص] انتخاب، اختیار.

اصطناع صدیق = دوست انتخاب ایتمك.

اِصْطِیاد [ع مص] آوه چیقمق، صیده کیتمك، آو آولامق.

اِصْعاب [ع، مص] کوچ ومشکل اولمق (تصعیب دها زیاده مستعملدر).

اِصْعاد [ع، مص] یوقاری چیقارمق، یوکسکه قلدیرمق، قالدیراق.

اِصْغاء [ع،مص] قولاق ویروب سوز دیکلمه‌مك § سویلنیلن سوزی دیکلیوب قبول واجرا ایتمك. § (طب) واسطهٔ سمع ایله اعضای صدریه‌یی تفتیش واستقصاء ایتمك.

اِصْغار [ع،مص] کوچولتمك § خوروحقیر عد ایتمك.

اِصْفِرار [ع، مص] صاری اولمق، صارارمق : اصفرار اوراق.

اِصْلاح [ع،مص] برشیئك قصورینی رفع ایله انی ایی برحاله کتیرمك، ایی حاللی قیلمق، دوزلتمه. § ریاضیه‌ده کمیات متشابهه‌یی جمع، طرح، ضرب، تقسیم عملیاتیله کمیت واحده‌یه ارجاع ایتمك.

اصلاح ذات البین = ایکی کشی آره‌سنده‌کی برودتی رفع ایله آنلری بارشدیرمه.

اصلاحاً = اصلاح ایدرك، اصلاح صورتیله.

اصلاحات = جـ : (اصلاح).

اصلاحپذیر = اصلاح و تعمیر قبولی ایدن، قابل اصلاح.

اِصْمات [ع، س] سکوت ایتدیرمك، صوصدیرمق.

اِصْمارلامَق [ت،س] برشیئك اجراسنی، احضارینی ویا محافظه‌سنی برآدمه امر وتودیع ایتمك.

اصمارلامه = اصمارلنمش، مخصوص یاپدیرلمش.

اِصْهار [ع، مص] صهریت پیدا ایتمك.

اِصّی [ت،س] صیجاق.

اصی طام = حمام، کرمابه.

اِصیتْمَق [ت، مص] بالاضافه حرارت ویرمك.

اِصیتْمَه [ع، مص] وجوده اولاً اوشومه، صوکره صیجاقلق عارض اولمسندن عبارت برمرض § نوبت.

اِصیرْتمَق [ع، مص] برشیئی اصیریجی برحیوانه دیشلتمك § برشیئی ماکنه کبی برآلتك آغزینه ویروب صیقیشدیرمه.

اِصیرمق - ایصیرمق [ت، س] برشیئی دیشلری آره‌سنه آلوب صیقیشدیرمق، دیشلمك. دیشیله کسمك، پاره‌لمك.

پارمق ایصیرمق = تعجب ایتمك، حیران اولمق.

کوز ایصیرمق = طانیرکبی اولمق، تشخیص ایدرکبی اولمق.

یقه ایصیرمق = افترادن صاقینمق.

اِصرْغان [فا،س] اصیریجی، دیشله‌ییجی.

اصرغان اوتی = معروف دیکنلی اوت که: بودیکنلر یاپراقلریله صاپنده بولنور.

اِصینْمَق [ت، مص] برشیئك (برشخصك) حرارتی آرتمق § آلیشمق، الفت پیدا ایتمك.

اِضاءَه [ع،مص] ضیادار ایتمك، ایدلمك، ایشیق ویرمك، روشن اولمق. (نظمده { اضائت } صورتنده دخی قوللانیله‌بیلور).

اِضاعَه [ع،مص] ضایع ایتمك، محو ایتمك، ایدلمك : اضاعهٔ اوقات (نظمده { اضاعت } صورتنده دخی قوللانیله‌بیلور).

اِضافات [ع،مص] جـ : (اضافت).

اسقاط اضافات = ترك علائق، ترك ماسوی.

تتابع اضافات = تلفظی لسانه وسمعه خوش کلیه‌جك صورتده برقاچ لفظك مسلسلاً بربرینه اضافه‌سی، که بوحال علم بلاغتجه مخل فصاحت اوله‌رق تلقی اولنور. (نثرده اضافتك اوچدن زیاده‌سنه قطعیاً مساغ یوقسه‌ده نظمده بالمجبوریه دها زیاده‌لرینه تصادف اولندیغی حالده مسامحه اولنمقده‌در).

اضافت = [ع،مص] قاعدهٔ مخصوصه‌سی اوزره بربرینه ضم ایدیلن ایکی کلمه بیننده‌کی حالت نسبیه، که بوایکی اسمك برینه (مضاف) دیکرینه (مضاف الیه) نامی ویریلور. ترکجه‌ده مضاف الیهك اول؛ مضافك صوکره کلمسی ایجاب ایلدیکی حالده عربی وفارسی قاعده‌سنه توفیقاً یاپیلان اضافتلرده مضاف اول، مضاف الیه صوکره کلیر. ترکجه اضافته مثال : لغتك معناسی. فارسی قاعده‌سنجه اولان اضافته مثال : معنای لغت. قاعدهٔ عربیه اوزره اولان اضافته مثال : حکمة العوام § برکلمه‌نك بویولده دیکر برکلمه‌یه مرتبط اولمسی.

اضافت بیانیه = جنس ونوع بیان ایدن اضافت : کموش یوزوك آلتون ساعت.

اضافت لامیه = نسبت بیان ایدن اضافت: الطاف الٰهیه، اعطاف پادشاهی، محبت مادر.

اضافه = ضم ایتمك، ایدلمك.

بالاضافه = اضافتله.

اضافی = اضافه‌یه متعلق.

ثقلت اضافیه = (حکمت) اجسام مختلفه‌نك حجملرینه نسبتله اولان آغرلقلری، که : صویك ودها دوغریسی ماء مقطرك وزنی واحد قیاسی اعتباریله حساب ایدیلور.

اِضْحاك [ع،مص] کولدیرمك، کولدیرمه، کولدیرلمه.

اِضْراب [ع،مص] نحو قاعده‌سنجه حکم اولی ابطال، رجوع.

اِضْرار [ع،مص] ضرره صوقمق، صوقلمق، زیان ویرمك، ویرلمك، خساره اوغراتمق، اوغراتلمق.

اِضْطِجاع [ع،مص] یان اوستنه یاتمق.

اِضْطِراب [ع، مص] مادی ومعنوی راحتسزلق، تلاش، الم، صیقندی § چالقانش، حرکتلنمه، هیجان.

اضطراب آور = اضطراب کتیریجی.

اضطرابات = جـ : (اضطراب).

اِضْطِرار [ع،مص] ناچارلق، چاره‌سزلك § مجبور اولمه.

بالاضطرار = ناچارلق حالیله، بالمجبوریه

اضطراری = اضطراره متعلق ، مجبوری اولەرق .

اضطراریات = مجبوری اولەرق یاپیلان شیلر . { اختیاریات } ك ضدی .

اِضْطِرامْ [ع، مص] آلولنمك .

اِضْعافْ [ع، مص] ضعیفلتمه ، قوتنی آزالتمق § برشیئك اوزرینه بر مثلنی ضم ایتمك (تضعیف) .

اِضْلالْ [ع، مص] ضلالته دوشورمه ، دوغری یولدن چیقارمه، چیقارلمه ، آزدیرمه .

اضلالیات = اضلاله متعلق مباحث وملاحظات .

اِضْمارْ [ع، مص] یورکده کیزلەمك ، کیزلەنلمك .

اضمار غیظ = کین صاقلامق، حزیمه . § عباره آرەسنده ضمیر ایرادی § ادبیاتجه : (متفاعل) کلمەسنی (مستفعل) بحرینه نقل ایتمك .

اِضْمِحْلالْ [ع،مص] محو ونابود اولمه، زائل اولمه .

اِطارَهْ [ع،مص] اوچورمه، اوچورمق، اوچورلمه § سریعاً کوندرمه . یوللامه، ارسال .

اطارهٔ کبوتر = کوکرجین اوچورمه .

اطارهٔ نامه = مکتوب کوندرمه .

اِطاعَتْ [ع، مص] انقیاد ، بر امر موجبنجه حرکت § بر امری قبول ایله حکمنی اجرا ایتمك .

اطاعتسز = مطیع اولمایان ، سرکش .

اطاعتسزلك = اطاعت ایتمەمك .

اطاعتلی = امره امتثال ایدوب مخالفت ایتمەین .

اِطالَهْ [ع، س] اوزاتمق ، ارزادلق .

اطالهٔ دست = ال اوزاتمق § ضرر ویرمك ، تجاوز ایتمك .

اطالهٔ لسان = دیل اوزاتمق، سوکوب صایمق .

اِطامْ [ع، س] (طب) عسرت بول ، عسرت تغوط .

اِطْراءْ [ع،مص] حسن ثنا ومدحده مبالغه.

اِطْرابْ [ع،مص] طربه، شوقه کتیرمك، کتیرلمك .

اِطْراحْ [ع، مص] طرح ودفع ایلمك . § (طب) آلنان ادویەنك اجهزهٔ مفرغه واسطەسیله بدندن افراز واخراج اولنمسی .

طرق اطراح = (طب) ذرات ادویەنك وجوددن خروجنه وساطت ایدن مجاری واجهزەیه دینور ـ که : آنلرده قصبات ، جلد ، کلیتین ، غدد لعابیه ، ثدی ، کبد واجربهٔ مخاطیه وسائرەدر .

اِطْرادْ [ع، مص] بربرینه اویمق ، بر اسلوبده ، برنسقده اولمق .

اطراد اللباب = قاعدەیه، منسوب اولدیغی بابه اویغون کلمك ایچون معناسنەدر .

اطرادسز = برنسق واسلوبده اولمیان ، بر قاعدەیه تابع اولمیەرق ترتیبسز کیدن .

اطرادسزلق = ترتیبسزلك، قاعدەسزلك .

اِطْعامْ [ع،مص] یمك ویرمك ، ویرلمك . یمك ییدیرمك .

اطعام مساکین = مسکینلری یعنی فقرا ومحتاجینی طویورمق ({ اطعام طعام } تعبیرینك استعمالی عبثدر) .

اطعامیه = بعض مؤسسات وقفیەنك فقرایی اطعامه مخصوص تخصیصاتی .

اِطْغاءْ [ع، مص] آزدیرمق ، آزدیرلمق .

اِطْفاءْ [ع،مص] سوندرمك، سوندرلمك ، سوندرمه .

اطفای حریق = یانغین سوندرمه .

اطفای دیون = بورجك فائضیله برابر رأس المالدن دخی برر مقدار شی ویرەرك تأدیەسی .

اطفائیه = یانغین آلایی، یانغین سوندرمکه مأمور عساکر شاهانه .

اِطِّلاعْ [ع، مص] وقوف ، خبردارلق ، بیلمه .

اطلاعات = جـ : (اطلاع) .

اِطْلاقْ [ع،مص] صالیویرمك، صالیویرلمك § چوزمك ، چوزلمك § بوشامق، بوشاتلمق (بومقامده {تطلیق} دها زیاده مستعملدر) § دیمك، تعبیر ایتمك: عربلر مکتبه مدرسه اطلاق ایدرلر § محبوس حبسدن وجزادن قورتلمه § برقیدایله مقید اولمامق، سربست اولمق، صورت عمومیەده اولمق .

اطلاق عنان = دیزکینی صالیویرمه ، باشی بوش براقمه .

اطلاق لسان = آغزینه کلنی سویلمه .

اطلاق ید = خیر ایشلەیش ، احسان ایدیش .

علی الاطلاق = قیدسز، حصر وتخصیص ایتمکسزین .

اطلاقات = استعمالات ، تعبیرات ، اطلاقات فنیه .

اِطْماعْ [ع، مص] طمعه دوشورمه ، حرصلاندیرمه .

اطماعات = جـ : (اطماع) .

اطماعیات = اطماعه متعلق ملاحظات ومباحث .

اِطْمِئْنانْ [ع، مص] ربط قلب ایله حاصل اولان امن وسکون ، اینانمه ، امین اولمه ، شبهه وتردد ایتمەین § امین اولمه § برینه امنیت ایتمه .

اطمینان قلب = قلباً ، جداً اینانمه .

اِطْنابْ [ع،مص] سوزی چکوب اوزاتمه ، تطویل کلام § ادبیاتده (ایجاز) ایله (مساوات) ك آرەسی . یعنی برفکرك اوفکره نسبتله زائد وفقط مفید الفاظ ایله افادەسی [۱]

اطناب مخل = علم معانیجه الفاظ وجملك بلافائده عبارەیه ادخالیله کلامی حشوه، تطویله اوغراتمه.

اطناب مقبول = بر فائدهٔ مخصوصه ضمننده کلامی اوزاتمق .

اطناب ممل = اطناب مخل .

اِطْنابَهْ [ع، مص] کولکەلك سایبان . کان کیریشی .

اِطْنانْ [ع، مص] چینلاتمق . طنین چیقارمق .

اِطْوالْ [ع،مص] اوزاتمق ، اوزادلق . { تطویل دهازیاده مستعملدر }

اِظْرافْ [ع،مص] ظرفه ، قابه قومق، قونلمق .

اِظْلالْ [ع،مص] کولکەلندیرمك .

اِظْلامْ [ع، مص] قرا کلقده قومق § قراکلق .

اِظْهارْ [ع،مص] کوسترمه، میدانه چیقارمه آشکار ایتمه § یالاندن کوسترمش ، اظهار معلومات § تجویدده تنوین

---

[۱] کلام یامعنایه مقابل الفاظ ایله یاخود آندن آز ویا آندن چوق لفظلرله افاده اولنەبیلور، که برنجیسنه (مساوات) ، ایکنجیسنه (ایجاز)، اوچنجیسنه (اطناب) دینور.

ويانون ساكنه‌دن صوكره التي حرف معلومدن بريئك بولنمسى .

اظهار قمريه == (تجويد) اصولنجه حرف تعريفدن صوكره اون درت حرف معلومدن برينك بولنمسى .

اظهار ما في البال
اظهار ما في السويدا
اظهار ما في الضمير } == كوكلنده‌كينى ميدانه قويمه، فكرينى سويلمه.

اِعادَه [ع،مص] كرى كوندرمك، كوندرلمك، دوندرمه ، دوندرلمه § اولكى حاله كتيرمه : اعادۀ حيات، اعادۀ عافيت § مقابله ايتمه : اعادۀ زيارت (ارجاع ايله بينلرنده فرق واردر.)

اعادۀ اعتبار == (حقوق) حيله‌سز اولميه‌رق حسب الطالع افلاس ايدن تاجرك بورجلرينى مع كذشته تأديه ايتمسى اوزرينه غائب ايتديكى اعتبار تجاريسنك يرينه كتيرلمسى.

اعادۀ حقوق ممنوعه == (حقوق) مجازات ترهيبيه وياتأديبيه ايله محكوم اولانلرك مدت جزائيه‌يى اكمال ، ياخود استحصال معافيت ايتمه‌لرى اوزرينه ساقط اولان حقوقلرينك يرينه كتيرلمسى .

اعادۀ زيارت == زيارته كلان ذاتك بالمقابله زيارتنه كيتمك .

اعادۀ محاكمه == (حقوق) محاكم ابتدائيه واستينافيه‌دن طرفين مواجهه‌سنده درجۀ اخيره‌ده غياباً ويريلوب ده اعتراض على الحكم قبول ايتميان حكم واعلاملرك اسباب معينه‌دن دولايى تكرار رؤيتنى اوحكمه‌دن طلب.

اعادۀ يمين == خصمك تكليف ايتديكى يمينى كنديسنه ايتديرمه .

اِعارَه [ع، مص] برشيئى برآدمه عاريت اوله‌رق ويرمك § برمالك منفعتنى بلاعوض، بلابدل عاريت اوله‌رق تمليك ايتمك .

اعارۀ مطلقه == (فقه) اموال واملاكك صاحبى طرفندن هيچ برقيد وشرطه تابع اولميه‌رق برينه عاريت ويرلمسى.

اعارۀ مقيده == بالعكس بر ملكك ، برمالك قيود وشروط ايله برينه عاريت اوله‌رق ويرلمسى

اِعاشَه [ع، مص] كچنديرمه ، يشاتمه ، كچنديرلمه .

اِعانَه [ع،مص] ياردم . { اكثريا محتاجينه معاونت حقنده قوللانيلير . } اعانۀ محتاجين ، اعانه دفترى .

اعانات == جمع : (اعانه) .

اعانةً == اعانه صورتيله .

اِعْتاق [ع،مص] آزاد ايتمك ، ايدالك .

اِعْتِبار [ع،س] شرف، حيثيت § حرمت، احترام ، حسن نظر § فرض ، صايمق § عبرت آلمه § قزانيلان امنيت وبوامنيت سايه‌سنده استقراض واشترايه صلاحيت وموفقيت .

اعتباراً == صايمق ، صايلمق صورتيله .

اعتبارات == جمع :(اعتبار) قياس وفرض ايديشلر : اعتبارات فنيه .

اعتباراً == صايمق ، صايلمق صورتيله باشلايه‌رق ، ابتدا ايدرك : مارتدن اعتباراً بوكوندن اعتباراً .

اعتبارى == حقيقى اولميوب فرضيات قبيلندن اولان : امر اعتبارى .

اعتبار مالى == برشركتك، برذاتك بورسه وياخود پياسه‌ده قزانديغى درجۀ امنيت .

اِعْتِدال [ع،مص] ايكى حال، ايكى شى بيننده متوسط اوليش . افراط ايله تفريط آره‌سى § شدت وهيجاندن سالم اولمه § تناسب ، اويغونلق .

اعتدال خريفى == (قوزموغرافيا) منطقة البروج اوزرنده برنقطۀ مفروضه‌دركه : ارض بوراده بولنديغى زمان ليل ونهار مساوى اولور [١٠ ايلول رومى] .

اعتدال دم == حدته مغلوب اولمايش ، انتظام فكرى محافظه ايديش ، سكون ، صوغوق قانلق .

اعتدال ربيعى == (قوزموغرافيا) بودخى منطقة البروج اوزرنده برنقطۀ مفروضه‌دركه ارض بوراده بولنديغى اثناده تساوئ ليل ونهار اولور.[٩ مارت رومى] .

اعتدالسزلق == فقدان اعتدال، افراط ويا تفريطه تمايل ايديش .

اعتدالين == (قوزموغرافيا) اعتدال ربيعى واعتدال خريفى نقطه‌لرى ، تعبير ديكرله دائرة الشمسك دائرۀ استوا ايله اولان تقاطع نقطه‌لرى .

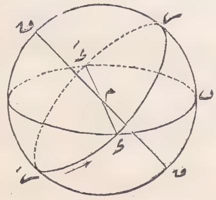

(اعتدالين)

ء = اعتدال ربيعى — ٤ = اعتدال خريفى

اِعْتِذار [ع، مص] عذر ديله‌مك ، سبب وبهانه‌سرد ايدوب قصورك عفوينى ايسته‌مك .

اِعْتِراض [ع،مص] برشى حقنده بكنميه‌رك بيان فكر ايتمه ، بر فكرى چوروتمكه قالقشمه § غياباً صادر اولمش بر حكمك مرجعنه مراجعتله تبديل وتعديلنى ايستمه .

جملهٔ اعتراضيه == برفكرى بيان ايدرايكن رفع ايهامدن باشقه برنكته‌يه مبنى — اوكلامه تعلقى اولميه‌رق — ايراد ايديلن جمله .

اعتراض ايتمك == بكنميه‌رك بيان فكر ايلمك .

اعتراض اولنمق == بكنميه‌رك بيان فكر اولنمق .

اعتراضات == جمع : (اعتراض) .

اعتراض على الحكم == (حقوق) غياباً ويريلن اعلامك اجراسنه مخالفتله مدعينك دعواسنى دفع ومحكمه‌نك اوحكمدن رجوعنى طلب .

اعتراض الغير == بر دعواده اصالةً ويا وكالةً طرفيندن اولميان وشخص ثالث صفتيله‌ده دعوايه داخل اولمغى استدعا ايتمامش اولان شخص حقنده ويريلن حكمه اوشخصك اعتراض ايتمسى .

اعتراض الغير اصلى == (حقوق) بودخى اصطلاحات عدليه‌دن اولوب عليهنه اعتراض اولنان حكم واعلامه نائل اولان كيمسه ايله شخص ثالث آره‌سنده بركونا دعوى سبق ايتمامش ايكن يكيدن واقع اولان اعتراض .

اعتراض الغير طارى == (حقوق) اثناى دعواده طرفيندن برينك دليل اوله‌رق ابراز ايلديكى براعلام سابق عليهنه واقع اولان اعتراض .

اِعْتِراف [ع،مص] حقى تسليم ايتمك ، دوغريى اقرار ايلمك § تسليم حق § اقرار .

اعترافات == جمع : (اعتراف) .

اعتراف جرم == مظنونك ايشله‌مش اولديغى قباحت ويا جنايتى سويلمه‌سى .

اِعْتِزاز [ع،مص] نفسنى عزيز طوتمق ، عزت نفس كوسترمك .

اِعْتِزال [ع ، مص] عزلت ايتمك . چكلمك § معتزله دنيلن فرقه‌نك حالى .

اِعْتِساف [ع ، مص] طوغرى يولدن صاپمه ، يولسزلق ايتمه .

اِعْتِصاء [ع ، مص] عصا قوللانمق ، عصايه طيانمق .

اِعْتِصاب [ع ، مص] قناعت ایتمك . § سیكرلنمك .

اِعْتِصام [ع ، مص] ال ایله طوتمق ، طوتونمق ، تمسك § معاصیدن اجتناب § پاك اولمق .

اِعْتِضاد [ع،مص] برشیئی قول اوزرینه آلمق § یاردم ایستەمك . § معاونت ایتمك .

اِعْتِظام [ع ، مص] عظمت صاتمق ، كندینی بیوتمك .

اِعْتِقاد [ع ، مص] دوكوملنوب قالمق ، برشیئه باغلانمق § قلباً صحتنی تصدیق ایله اینانمق، حكم ایتمك . ایمان § صورت مطلقەدە احكام مذهبیەیە اینانمە .

اعتقادسز == امور مذهبیەیە اعتقادی اولمیان ، ملحد .

اعتقادسزلق == امورمذهبیەیە اینانمامە، الحاد .

اعتقادی == اعتقادە متعلق : مسائل اعتقادیە .

اعتقادیات == اعتقادە متعلق مباحث ومسائل .

اِعْتِكاف [ع ، مص] برمعبد ویا محل مقدسەقپانوب عبادتلەمشغول اولمە .

اِعْتِكال [ع ، مص] مشكللشمك .

اِعْتِكام [ع ، مص] طور طوب ایتمە ، § بریكدیرمك .

اِعْتِلاء [ع ، مص] یوكسكە چیقمە ، چیقمق، یوكسلمك § قدر وشان اعتباریلە بویومە، مراتب عالیەیە مظهریت .

اِعْتِلاق [ع،مص] برینك محبتنە كرفتار اولمق .

اِعْتِلان [ع،مص] ظاهر وآشكار اولمق . وضع حمل اثناسندە چوجغك ظهوری .

اِعْتِماد [ع ، مص] قلباً ، معناً استناد ایتمك ، كوكنمك، امنیت § عمداً اینانمق .

اعتماداً == اعتماد ایدرك، اعتماد صورتیلە .

اعتماد خطی == سوق الجیش نقطۀ نظرندن مقاومتە وحین حاجتدە چكیلوب مدافعەیە الویریشلی مواقع متسلسلە .

اعتمادالدولە == ایراندە بعض رجالە ویریلن برعنوان مخصوص .

اعتمادنامە == برسفیرك نزدینە كوندرلدیكی حكمدارە ، سفارتنی مشعر تقدیم ایلدیكی وكالتنامە .

اِعْتِمام [ع،مص] صاریق صارنمق § باشە مغفر كیمك .

اِعْتِناء [ع،مص] زیادەدقت، اهتمام، اقدام .

اِعْتِناق [ع ، مص] ایكی آدمك صورت خصمانەدە بربرینك بوینەصارلمسی، بوغاز بوغازە كلمك . { معانقە ؛ بونك ضدیدر . چونكە : معانقە (محبتلە بوینە صارلمق) دیمكدر. }

اِعْتِنان [ع،مص] انسانك اوكنە طورمق ، § آدمك ماهیتی میدانە چیقمق .

اِعْتِواء [ع ، مص] بوكمك ، بوكلمك . { (التواء) ایلە مترادفدر }.

اِعْتِیاد [ع،مص] عادت ایدینمك ، آلیشمق، الفت .

سوءاعتیاد == فنا شیئ عادت ایدینمە .

اِعْجاب [ع،مص] تعجب ویرمە ، تعجبە دوشورمە، دوشورلمە {اصل عربیدە بونك معناسی ایكلیكە وكوزللكە حیران ایتمە اولوب حتی نفعی شاعر بیلە : « لفظ رنكینیدە اولمازسەمقارن نظمم » « حسن تعبیرم ایدرینە جهانی اعجاب » بیتندە تماماً استعمال عربە امتثال ایلمشدر}.

اِعْجاز [ع،مص]عاجز براقە،عجزە دوشورمە § ادبیاتجە : كلامك منتهای مراتبی § تنظیری طوق بشردن خارج بر مرتبەدە سوزك بلیغ اولماسی : اعجاز قرآن ، درجۀ اعجاز ، حد اعجاز § خالق مثلنك وجودە كتیرلمسندە عاجز براقان هنر .

اعجازكار == تنظیری قابل اولمیەجق صورتدە ایش كورن § سوز سویلین : اعجازكارانە .

اعجازات == ج : (اعجاز) : اعجازات فرقانیە .

اِعْجال [ع،مص] تقدم ایتمك، كچمك § عجلە ایتدیرمە .

اِعْجام [ع،مص] یازیلی نقطەلمق، یازییە نقطە قومق .

اِعْداد [ع ، مص] حاضرلامق ، تهیئە ایتمك ، حاضرلانلمق، تهیەایدلمك.

اعدادی == [ع، س] شاكردانی مكاتب عالیەیە دخولە مهیا ایدن ومكاتب رشدیەنك فوقندە اولان مكتب : مكتب اعدادیٔ عسكری .

اِعْدام [ع ، مص] اولدیرمك ، اولدیرلمك ، یوق ایتمك .

اعدام جزاسی == قتل ویاصلب صورتیلە ایدیلان مجازات .

اِعْراب [ع،ص] قواعد نحویۀ عربیەدە اسماء ایلە فعل مضارع آخرینك كلامدەكی موقعلرینەوعاملە كورە اوغرادقلری تبدلات § مبنی وغیر متصرف اولمیوب قواعد اعرابیەیە تابع اولان اسماء عربیەنك حالی § عربی بر عبارەنی قواعد نحویە وجهلە حل ایدرك تطبیقاتنی اجرا ایتمە .

اِعْراض [ع،مص] یوز چویرمە، باشقە طرفە دونمە § اجتناب : { صلحا فضایحدن اعراض ایدنلردر . }

اِعْزاز [ع، مص] عزیز قیلمق ، توقیر، احترام ایتمك ، تلطیف واكرام ایلمە ، آغرلامە .

اعزازاً == اعزاز صورتیلە .

اِعْزام [ع،مص] (عزیمت) دن متعدی اولەرق یوللامە، كوندرمە معناسیلە استعمال ایدلمكدە ایسەدە عربیدە { (عزم) مادەسی افعال بابندن كلمدیكی ایچون بوكلمە اساساً غلطدر . }

اِعْطاء [ع ، مص] ویرمە ، ویرمك ، ویرلمە : اعطای معلومات .

اخذواعطا == آلیش ویریش .

اِعْظام [ع ، مص] بیولتمە ، بیولدلمە . § بیوك كورمە . { تعظیم ایلە اعظام برمادەدن مشتق اولدقلری حالدە آیری آیری بابلردن تصریف اولدقلری ایچون معنالری باشقە باشقەدر . ☞ (تعظیم)ە }.

اِعْلاء [ع ، مص] عالی ایتمك، یوكسلتمك، یوكسلدلمك § شان وشهرتنی آرترمق : احراز بیوردقلری رتبۀ معلا قدروالالرینی بر قاتدها اعلا ایلدی .

اعلای كلمة الله == دین حقی نشر واعلان ایلمك .

اِعْلال [ع،مص] صرف عربیدە (افعال معتلە) دینلوب حروف اصلیەسندە (ا ، و ، ی) بولنان افعالك شكل اصلیسیلە شكل حضرینە صورت انتقالنی قواعد مخصوصنە تطبیق ایتمە . مثلا : افعال معتلەدن بری اولان (قال) نك اصلی (قول) ایكن اصول مخصوصەسی وجهلە (قال) شكلنە افراغ اولنوركە : اشتە بو براعلالدر .

اعلالی == اعلالە منسوب متعلق .

اِعْلام [ت، مص] بیلدیرمە، بیلدیرلمە ، افهام برمجلس ویا هیئت طرفندن برورقۀ رسمیەنك آلتنە یازیلان قرار ، مقتضی § محكمەنك حكم وقرارینی ناطق مهرلی ورقە .

اعلام خرجی = محکمه اعلامنك تنظیمی ایچون محکوم علیهدن قیدیه وسائره ایچون آلنان رسم .

اعلامات = (حقوق) اعلامك ؛ محکمه‌دن صادر اولان حکمنامه معناسنه کلدیکنه کوره جمعی .

اعلامات شرعیه = حاکملر طرفندن مناکحات ونفقه وسائره‌یه دائر ویریلن اعلاملر .

اعلامات نظامیه = (حقوق) محاکم نظامیه‌دن صادر اولان اعلاملر .

إعلان [ع، مص] آچیغه اورمق ، آشکار ایتمك § عمومه بیلدیرمك، بیلدیرلمك ، اشاعه § بیان ایتمك § اوراق حوادثله نشر ایتمه .

اعلانات = جم : (اعلان) .

اعلان حرب = (حقوق دول) مناسبات سیاسیه ودوستانه‌سی منقطع اولان ایکی حکومت آره‌سنده محاربه‌یه قرار ویرلدیکنی رسماً بربرینه تبلیغ ایتملری .

اعلاننامه = اعلانی حاوی ورقه || بر ماده‌نك عمومه اعلان وافهامی ایچون جانب حکومتدن ترتیب ونشر اولنان ورقهٔ رسمیه .

إعماء [ع، مص] کور ایتمه ، ایتمك ، ایدلمك .

إعمار [ع، مص] شنلندیرمه، معمور و آبادان ایتمه : اعمار بلاد .

اعمارات = جم : (اعمار) .

إعماق [ع ، مص] بر شیئك کنهنه وارمق § درین قیلمق : اعماق بئر، اعماق آبار .

إعمال [ع، مص] ایشلیوب یاپمق ، یاپمه ، یاپلمه . وجوده کتیرمه § موقع فعله قومه § ایشلتمك، ایشلدلمك قوللانمق § اصول فقهجه کلامی مهمل براقمیوب برمعنی ایله معتبر ومحمول ایتمك.

اعمالات = جم : (اعمال) : اعمالات صناعیه ، اعمالات نسجیه || معمولات .

إعنات [ع، مص] کدر ومشقته ، مشکلاته اوغراتمق § ادبیاتجه قافیهٔ مقیده وسجع مقید صنعتی : (قافیهٔ مقیده‌یه باق) { اعناتك اصل عربجه‌ده معناسی : اولجه قیریلوب پکشمش اولان کمیکی تکرار قیرمق دیمکدر } .

إعوجاج [ع، ص] مادی ومعنوی اکریلك ، عدم استقامت § کج مشرب ، بد خوی .

إغاره [ع، مص] شبخون، چاپول { عربیده بونك معناسی : عیرته دوشورمه ، تشویق ایتمك دیمکدر } .

إغاظه [ع، مص] غیظلندیرمك ، طارلتمق .

إغبرار [ع، مص] توزلانمق ، غبارلانمق § قیرلمه، کوجنمه، دلکیر اولمه.

إغتذاء [ع، مص] بیوب بسلنمك، غذالنمق { اغتداء : یا کلشدر } .

إغتراب [ع. مص] غربته چیقمه ، سفره کیتمه § کوز اوکندن غائب اولمه § { کونش وآی حقنده باتمق ، غروب ایتمك .

إغترار [ع، مص] مغرور اولمق، کوکنمك، غرورلانمه { بوکلمه‌نك معنای حجمی : غفلته دوشمك کوکنلمیه‌جك شیئه کوکنمه ایسه‌ده لسانمزده یالکز کوکنمك معناسیله مستعملدر } .

اغتراراً = مغرور اوله‌رق، کوکنه‌رك.

إغتراق [ع. مص] صوده بوغلمق .

إغتسال [ع، مص] ییقانمق ، بدنی غسل وتطهیر ایلمك § عادات مشروعه وجهله غسل ایتمه .

إغتصاب [ع، مص] غصب ایتمك، زورایله آلمق ، جبراً ، غدراً آلمق .

اغتصابات = جم : (اغتصاب) .

إغتضاب [ع مص] غضبه کلمك، طارلمق.

إغتلام [ع، ص] غلبهٔ حرص وشهوت .

إغتمام [ع، مص] غمناك اولمق ، کدرلنمه .

إغتناء [ع، مص] زنکین اولمه ، مالدار اولمه ، کسب یسار ایلمه .

إغتنام [ع، مص] غنیمته ایرمك، غنیمت صورتیله آلمق § یغما ایتمك، قاپمق § غنیمت بیلمك § محاربه‌ده اعدای منهزمه‌نك ترك ایلدیکی اموالی طوپلامق ، اکا تصرف ایتمك .

إغتیاب [ع ، مص] غیبت ایتمك ، ایدلمك . آرقه‌سندن فصل وذم ایتمك .

إغتیاظ [ع، مص] کمال غیظ ایله غضبلنمك

إغراء [ع، مص] ترغیب وتحریص ایتمك، قیشقرتمق . { حسنات وقبیحاتده مستعملدر . }

إغراس [ع، مص] طوپراغه دیکمك ، دیکلمك : اغراس اشجار . { غرس : دها مستعملدر }

إغراق [ع، مص] غرق ایتمك ، صوده بوغمق § علم بدیعجه : (تبلیغ، غلو ، اغراق) نامیله اوچه تقسیم ایدیلن مبالغه‌نك مرتبهٔ ثلثه‌سی‌که: مابه‌الادعا اولان شیئك وصفی ووقوعی عقلاً ممکن اولوب عادةً محال اولمقدر :

« کوزیاشم ماهی‌یه واردی دود آهم تا بماه »
« درد دلچون ماهدن ماهی‌یه‌دك وار در کواه »

بیتی اغراقه برمثال تشکیل ایده‌بیلور .

اغراقات = مبالغه معناسنه اولان (اغراق) ك جمعی .

اغراقیات = اغراق صورتیله سویلنیلن مبالغه‌لی، صاچمه سوزلر .

إغرام [ع مص] بورج اودنمك . { بو معناده (تغریم) دها زیاده مستعملدر . }

إغضاب [غضبلندیرمك ، قیزدیرمق ، قیزدیرلمق .

إغطاء [ع، مص] اورتمك ، اورتلمك .

إغفال [ع، مص] غفلته دوشوروب یاکلش ایش ایشلتدیرمك، غفلته دوشورمك ، آلداتمق، آلدادلمق .

اغفالات = جم : (اغفال) .

اغفالیات = غفلته دوشورمك، آلداتمق ایچون سویلنیلان سوزلر .

إغلاء [ع ، مص] نرخی زیاده ایتمك ، بهایه چیقارمق : اغلای اسعار . § قایناتمق، قاینادلمق. { بومعناده تغلیه دها زیاده مستعملدر . }

إغلاظ [ع، مص] قبا ، درشت سویلنمك.

اغلاظات = جم : (اغلاظ) .

إغلاف [ع، مص] غلافلندیرمك ، برشیئ قیننه صوقمق .

إغلاق [ع، مص] قپامق ، سدا ایتمك ، ایدلمك : § سوزی قاریشیق واکلاشلمیه‌جق صورتده سویلمك ، مغلق سوز سویلمك : اغلاق کلام .

اغلاقات = مغلق سوز سویلمك معناسنه اولان اغلاقك جمعی : افادات وعباراتی سراپا اغلاقاتدن مرکبدر .

إغماء [ع، مص] حس وحرکته موقتاً طاری اولان طورغونلق، بایلمه، بایغینلق کندندن کچمه .

إغماد [ع، مص] برشیئی قیننه قومق : اغماد سیف .

اِغْماض [ع، مص] كوز قپامه، كوز يومه، كوز يوميور كبى كورنمه § مسامحه: اغماض عين .

اِغْمام [ع، مص] غملى ايتمك، ايدلمك: اغمام قلب .

اِغْناء [ع، مص] زنكين ايتمه، ايتمك، ايدلمك § قناعت ايتديروب باشقه برشيئه احتياج براقمامق، استغنائى موجب اولمه .

اِغْواء [ع، مص] آزديرمق، آزديرلمق، آيارتمق، آياردلمق .

اِفاتَه [ع، مص] فوت، ضايع ايتمك، ايتديرمك، ضايع ايدلمه، غائب ايتمه، ايدلمه .

اِفادَه [ع، مص] بوكلمه‌نك معناى اصليسى فائده‌لنديرمك ايسه‌ده لسانمزده سوز، اكلاديش، سويلمه، بيان ايتمك، ايدلمك معنالرنده استعمال اولنمقده‌در . § درس ويرمه، تدريس .

افادات = جـ : (افاده) .

افادهٔ تحريريه = يازى ايله آكلاديش .

افادهٔ شفاهيه = آغزدن سويليه‌رك آكلاديش .

افادهٔ مرام = كتابلرك باش طرفنه يازيلان مقدمه .

افاده آلمق = مستنطق دائره‌سنده بر دعوايه متعلق برماده حقنده برينى سويلتوب سويلدكلرينى يازمق، ضبط ايتمك .

افادهٔ جبريه = علامات واشارات مخصوصهٔ جبريه ايله بر كميتى افهام ايتمك || حسن كتابت، برفكرى حسن سليقه ايله يازمق، اسلوب، شيوه .

اِفارَه [ع، مص] فوزلنديرمك، مظهر فوز ايتمك، مقصده نائل ايلمك .

اِفاضَه [ع، مص] قابى طاشه‌جق درجه‌ده طولديرمق § اطرافه بول بول طاغتمق § آقتمق : افاضهٔ نور. § فيضلنديرمك .

افاضه بخش = فيض آلديران، تفيض ايتديرن .

اِفاقَت [ع، مص] خسته ايليكه دونمك، شفاياب اولمق، ايلشمك { بولمق ماده‌سيله‌ده قوللانيلور : افاقت بولدى، افاقت بوليور } .

افاقت پذير = ايلشمه‌سى ممكن .

افاقتياب = افاقت بوليجى، بولان، خسته‌لقدن قالقان .

اِفْتاء [ع، مص] حل مشكل ايتمك .

اِفْتِئال [ع، مص] ياريق، يرتق، طاغتمق .

اِفْتِئال [ع، مص] فاله باقمق، فال طوتمق {بومعناده (تفأل) دها مستعملدر} .

اِفْتان [ع، مص] فتنه‌يه اوغراتمق § آيارتمق .

اِفْتِتاح [ع، مص] آچمه، فتح وكشاد ايتمه . آچلمه، فتح وكشاد اولنمه .

تكبير افتتاح = نمازك ابتداسنده ايديلن تكبير مفروض .

رسم افتتاح = برمؤسسه‌نك، براثر ماديك ايلك آچليشى مراسمى، كه بوكا (رسم كشاد) دخى دينير .

افتتاح كلام = سوزك باشلانغجى .

اِفْتِخار [ع، مص] فخر ايتمك، اوكونمك . مدار شان وشرف عد ايتمه .

مابه الافتخار مدار افتخار	=	وجوديله افتخار ايديلن .
بالافتخار مع الافتخار	=	افتخار ايله، افتخار ايدرك .
افتخار العلماء افتخار الاماثل افتخار الشعرا	=	علمانك، اماثلك، شعرانك وجوديله افتخار ايتدكلرى ذات .

افتخار مداليه‌سى = ولى نعمت بى منتمز غازى سلطان عبدالحميد خان ثانى افندمز حضرتلرى جانب اشرفندن احداث بيورلمش مداليه .

نشان افتخار = سلطان محمود خان ثانى حضرتلرينك عهد همايونلرنده احداث ايدلمش نشان عالئ معروف .

افتخاريات = افتخار يولنده سويلنيلن سوزلر { فخريات دها مستعملدر } .

اِفْتِراء [ع، مص] برينه اصلى اولميان برقباحت عزو واسنادى، بهتان، افك .

افتراآت = جـ : (افتراء) .

افتراجى = بهتانجى .

اِفْتِراس [ع، مص] آولايوب پاره‌لامق، پاره‌لامه .

اِفْتِراق [ع، مص] آيرلمق، مفارقت ايتمك § هجران، فراق، آيريلق، آيرلمه § طاغلمق : افتراق عظام .

اِفْتِصاد [ع، مص] قان آلمق { فصد دخى بومعناده مستعملدر } .

موسم افتصاد = مايس، ايلول آيلرى .

اِفْتِصال [ع، مص] سوددن كسلمك § فدانى كوكيله چيقاروب باشقه يره ديكمك .

اِفْتِضاح [ع، مص] رسواى اولمق، فضايحه دوشمك .

اِفْتِعال [ع، مص] ايش ايديلمك، ايش ياپمق § صرف عربيده خماسينك برنجى بابى .

اِفْتِقاد [ع، مص] آرايوب صورمق، آرانوب صورلمق { بومعناده (تفقد) دها زياده استعمال اولنور } .

اِفْتِقار [ع، مص] فقيرلك كوسترمه، اظهار فقر وضرورت ايتمه § بيوك احتياج § خضوع، تواضع .

اِفْتِكاك [ع، مص] اصطلاحات فقهيه‌دن اولوب داينك يدنده‌كى رهنى قورتارمق معناسنه‌در .

اِفْتِكال [ع، مص] برايشده فوق العاده بذل مساعى ايتمه :

« شمدى ملكك حد تصور ايتمه‌يك سامانه »
« افتكال پادشاهيدر سبب عمرانه »

اِفْتِنان [ع، مص] اطرادسز سوز سويلمك .

اِفْجاج [ع، مص] قوشك اوتمه‌سى، جيولدامه‌سى : افجاج طيور .

اِفْجار [ع، مص] برينى فاجر عد ايتمك، برينه كنهكارلق اسناد ايتمك . § وقت فجره دخول .

اِفْحام [ع، مص] مباحثه ومناظره‌ده مخاطبى اسكات والزام ايتمك § آغز قپامه، آغز آچديرمامه .

اِفْخار [ع، مص] فخرلنديرمك § شرف ومزيتى حسبيله برينى ديكرينه ترجيح ايتمك .

اِفْراد [ع، مص] مفرد اوله‌رق ايراد § آييرمق .

اِفْراز [ع، مص] آييرمق، آيريلمق، طوپدن برمقدارينى تفريق ايتمك . § اخلاطك آقمسى، بدندن، مخارج طبيعيه‌دن چيقمسى { جمعى اولان (افرازات) بومعناده مستعملدر } .

افرازات = افرازك ايكنجى معناسنه كوره جمعى . بدندن آيريلوب چيقان شيلر .

افرازات دائمه = بول كبى اويقوده بيله توقف ايتمه‌ين افرازات .

افرازات منقطعه = افرازات معدويه كبى يالكز ايفاى وظيفه اثناسنده فعال اولان اعضانك افرازاتى .

افرازات جلديه = تر وتركبى مسامات جلديه‌دن چيقان شيلر .

افراط [ع،مص] حد اعتدالی تجاوز ایتمك، (تفریط) ك ضدی § شدت ، کمال ، فوق العاده لك .

افراغ [ع، مص] قالبه دوكمك، بوشاتمق § تحویل ایتمه، برشكل وهیئت دیكره قومه .

افرنقاع [ع، مص] پارمق چتیردا تمق : افرنقاع اصابع .

افساد [ع،مص] بوزمق، فساده اوغراتمق، اوغرادلمق { مادیات ومعنویاتده مستعملدر . } : افساد معده .

افشاء [ع، مص] كیزلی برشیئی یایمق، طویورمق، شایع ایتمك : میدانه چیقارمق ، افشای راز .

افشاآت = جم : (افشاء) .

افصاح [ع، مص] فصاحتله تكلم، آچیق ودوزكون سوز سویلمك .

افضال [ع،مص] لطف واحسان ایتمك § برینك قدرینی بیوتمك § احسان .

افطار [ع،مص] اوروج آچمق ، اوروج بوزمق § رمضان شریفده اقشاملری ترتیب اولنان ضیافت .

افطاریه = افطاره مخصوص یمك ، چرز وسائره || مدعوینه دیش كراسی نامیله بعد الافطار ویریلن احسان .

افطام [ع ، مص] ممه‌دن، سوتدن كسمك .

افقار [ع، مص] فقیر ایتمك، فقر وضرورته دوشورمك .

افك [ع، مص] افتراء ، بهتان ، اصلسز برقباحتی برینه اسناد .

افلاح [ع، مص] فلاح بولمق ، سلامته چیقمق § كسب صلاح وسعادت ایتمك { عربیده بوكلمه‌نك معناسی مسعود وموفق اولمه‌در } .

افلاس [ع، مص] مفلس اولمه § (حقوق) بر تاجرك معاملات تجاریه‌دن دولایی ظهور ایدن بورجلرینی وقت معیننده ادا ایده‌میه‌رك اظهار عجز ایتمسی § مال ونقدینی بتیرمه ، ضایع ایتمه .

حیله‌لی افلاس = (حقوق) تاجرك مجرد منافع شخصیه‌سنی داینلرك مضرت مادیه‌سیله تأمین مقصدیله اعلان افلاس ایتمسی .

حیله‌سز افلاس = (حقوق) تاجرك منافع ذاتیه‌سنه مستند اولمیه‌رق ومعاملات ودفاترنده داعی شبهه بركونه آثار وعلائم بولنمیه‌رق محضا بعض اسباب طبیعیهٔ تجاریه‌دن دولایی افلاس ایتمسی .

افلاق [ع،مص] مضامین ومعانی اختراعی .

افناء [ع ، مص] یوق ایتمه، محو ونابود ایلمه § مالی نابمحل اوله‌رق صرف ایتمه { مادیات ومعنویاتده استعمال اولنور : افنای مال ، افنای حیات . }

افهام [ع، مص] آكلاتمق ، آكلادلمق . بیلدیرمك ، بیلدیرلمك { بومعنایی دها بلیغانه افاده ایدن تفهیم تعبیری موجود ایكن بونك استعمالنه حاجت یوقدر } .

اقاله [ع ، مص] اصطلاحات فقهیه‌دن اولوب طرفین معاقدینك رضاً عقد بیعی رفع وفسخ ایتملری معناسنه‌در .

اقامت [ع ، مص] اوطورمه ، ساكن ومقیم اولمه § جماعتله نمازه باشلانه‌جغی زمان مؤذنك «قدقامت الصلاة» دیه ندا ایتمسی .

اقامتكاه } **اقامتكه** = اقامت اولنان محل § (حقوق) تجارتجه تاجرك اوراق ودفاترینك بولندیغی وكندیسنك معاملات تجاریه ایله مشغول اولدیغی محل .

اقامه [ع ، مص] ایراد ایتمك ، ایدلمك ، میدانه قومق ، قونلمق .

اقامهٔ دعوی = (حقوق) بر محكمه حضورنده طلب حقی متضمن دعوایه قیام وتصدی ایلمه .

اقامهٔ عمود = برخطك، برسطحك برنقطهٔ معینه‌سندن اكا عمود برخط چیقارمق . (ا ح) خطی (د ب) خطنك (ح) نقطه‌سندن اقامه ایدلمش بر عموددر .

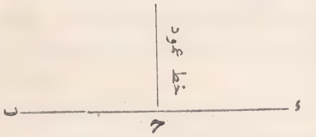

(اقامهٔ عمود)

اقبار [ع، مص] قبره قومق، قونلمق . اقبار میت § قبر قازمق .

اقبال [ع، مص] برشیئه یوز چویرمك ، توجه ، میل § بخت، طالع § بختك توجهی، مساعده‌سی، سعادت حال § آرزو ، رغبت .

اقبال پرست = حریص جاه § ایی كون دوستی ، طالقاووق .

اقبالمند = طالعلی ، بختیار .

اقتباس [ع،مص] استفاده صورتیله آلمق، آلنمق : اقتباس نور، اقتباس كمالات § عاریت آلمه، استعاره . § ادبیاتجه سوز آره‌سنده قرآن كریمدن ویا احادیث شریفه‌دن ویا كلام اكابردن برجمله ایرادی .

اقتباساً = اقتباس صورتیله .

اقتباسات = جم : (اقتباس) . { مقتبسات ؛ یرنده‌ده قوللانیلیر } .

اقتحام [ع،مص] كوكس كرمك، قورقمیه‌رق قارشی طورمق § هجوم ایتمك § برشیئی حقیر كورمك : اقتحام مشكل .

اقتحامات = جم : (اقتحام) .

اقتداء [ع، مص] اویمق ، تابع اولمق .

اقتداءً = اقتدا صورتیله .

اقتدار [ع ، مص] كوج یتمه، یاپه‌بیلمه . (عجز) ك ضدی . {قدرت ایله اقتدار آره‌سنده معناجه وموقع استعمالجه فرق واردر . مثلا : (اقتدار الٰهی) دینیله‌مز . }

اقتدارسز = عاجز، قدرت وطاقتی اولمیان .

اقتدارسزلق = قدرتسزلك، عاجزلك، فقدان طاقت .

اقتدارلی = قوت وطاقت صاحبی ، مقتدر .

اقتداری = اقتداره متعلق .

فعل اقتداری = صرف عثمانیده (یاپه‌بیلمك) و (یاپه‌مامق) فعلاریله تصریف اولنان فعللر .

اقتراب [ع، مص] یاقلاشمق، یناشمق . { بو معناده (تقرب) دها مستعملدر . }

اقتراب ساعت = قیامتك یاقلاشمسی .

اقتراح [ع ، مص] بالبداهه (نطق ویا شعر) سویلمك § قریحه‌دن بر سوز ایجاد ایتمك .

اقتراحات = جم : (اقتراح) .

اقتراض [ع،مص] اصل عربیده اودونج، بورج پاره آلمق معناسنه ایسه‌ده بز بو مقامده (استقراض) لفظنی استعمال ایدییورز .

اقتراع [ع،مص] قرعه آتمق، آتشمق . انتخاب ایتمك .

اقتران [ع ، مص] یاقین وارمق ، یانه كلمك، یاقلاشمق § (قوزموغرافیا) ایكی سیاره‌نك ـ ظاهراً ـ بربرینه پك زیاده یاقلاشمسی : اقتران نیرین .

اقتسام [ع،مص] بولوشمك، پایلاشمق .

اقتصاد [ع،مص] اعتدال اوزره حركت، § اموالده حسن تصرف واداره

« اقتصاد اوزره كرك جود وسخا »
« اولمیه واصل طور سفها »

علم اقتصاد = فرانسزجه‌ده {Economie Politique} دینلوب هر نصلسه وقتیله لسانمزه (علم ثروت) نامیله ترجمه ایدیلن علم معروف.

ماعال من اقتصد = (حدیث شریفدر) اقتصاد ایدن فقیر اولماز .

اقتصادات = جـ : (اقتصاد) .

اقتصادی = اقتصاده متعلق : معاملات اقتصادیه ، احوال اقتصادیه .

اِقتِصار [ع،مص] قیصه کسمك، اختصار. سوزی اوزاتماق {اختصار ایله اقتصار بیننده فرق واردر : اختصار ؛ محرراتده ، اقتصار ؛ محاوراتده مستعملدر } .

اِقتِضاء [ع، مص] لزوم § لازم کله . § لازم کتیرمه § احتیاج ، حاجت ، ایشه یارامه .

اقتضای حال = ایجاب حال ، حالك کوستردیکی لزوم .

عندالاقتضا = احتیاج کورلدیکی زمان .

اقتضاسز = لزومسز ، فضله .

اقتضالی = لزوملی .

اِقتِطاف [ع، مص] (میوه) دوشورمك، دوشیرلمك ، طوپلامق ، طوپلانمق : اقتطاف اثمار § بر سعی وعملك نتیجه‌سندن مستفید اولمه : ثمرهٔ مساعیسنی اقتطاف ایتدی .

اِقتِفاء آردینه دوشمك ، آردی صیره کیتمك § اویمق، امتثال ایتمك ، تابع اولمق .

اقتفاءً = اقتفا صورتیله، اقتفا ایدرك: اثر امام اعظمه اقتفاءً .

اِقتِواء [ع،مص] قوتلنمه ، کسب قوت واقتدار ایلمه .

اِقتِیاس [ع،مص] قیاس طوتمق § امثال بولمق .

اِقحاط [ع،مص] قحطه اوغراتمق .

اِقدار [ع،مص] نقود ویا نفوذ اعطاسیله بر آدمی قدرتلندیرمك ، مقتدر قیلمق ، قایرمق ، ضرورتدن قورتارمق .

اِقدام [ع،مص] غیرت وثبات ایله چالیشمق ، ثبات ایله سعی ایتمه ، دواملی چالیشمه .

اقدامات = جـ : (اقدام) .

اِقراء [ع، مص] اوقوتمق .

اِقرار [ع،مص] حقی صاقلامیوب سویلمه ، اعتراف . { انکار } ك ضدی . § دیل ایله سویلمه ، افاده ، بیان § تصدیق ، قبول ، تسلیم § علم حقوقجه : برکیمسه‌نك دیکر برشخصك کندیسنده اولان حقنی ، آلاجغنی خبر ویرمسی .

اقرار بالکتابه = (فقه) بر آدمك دیکر برکیمسه‌یه اولان ویره‌جکنی تحریراً اعتراف وتصدیق ایتمسی .

اقرار مریض = مرض موتده یعنی اولوم دوشکنده ایکن ایدیلان اقرار ـ که بر نوع وصیت حکمنده‌در .

اِقراض [ع، مص] بورج ، اودونج ویرمه ، ادانه .

اقراضات = جـ : (اقراض) .

اِقساء [ع،مص] قسوت، قساوت ویرمك، ویرلمك : اقسای قلب .

اِقساط [ع، مص] اجرای عدالت ، اظهار حقانیت .

اِقسام [ع،مص] قسم ایتمك، یمین ایتمك آند ایتمك .

اِقشِعرار [ع، مص] اورپرمك، قیللرك اورپرمسی: اقشعرار اشعار.

اِقصار [ع، مص] برشیئی یاپمغه مقتدر یکن اهمال ایله ترك ایلمك ، قصر همت ایتمك .

اِقطار [ع، مص] انبیقدن چکمك ، چکلمك {بومقامده (تقطیر) دها مستعملدر.} § قطار یاپمق ، یاپلمق .

اِقطاع [ع،مص] (فقه) امیرالمؤمنین طرف عالیسندن برمقدار اراضینك بر کیمسه‌یه اعطا بیورلمسی . § مقطوعاً احاله.

تملیکاً اقطاع = (فقه) برمحلك رقبه وملکیتی ایله حقوق تصرفیه‌سنك بوصورتله برکیمسه‌یه اعطاسی .

استغلالاً اقطاع = (فقه) اراضینك رقبه وملکیتی داخل اولمدیغی حالده یالکز خراج کبی منافع حاصله‌سنك اعطاسی .

اِقعار [ع،مص] درینلتمك ، درینلدلمك ، درینلشدیرمك ، درینلشدیرلمك : اقعار انهار ، اقعار آبار .

اِقفال [ع،مص] کلیدلمك ، کلیدلنمك .

اِقلاب [ع، مص] ترسنه چویرمك ، چویرلمك . عکسنه دوندیرمك. { بومقامده (تقلیب) دها زیاده مستعملدر.}

اِقلید [ع،س] آناختار { بعض لغویون بولفظك فارسی (کلید) دن وبعضلری دخی یونانی (قلیس) دن معرب اولدیغنی بیان ایتمکده ایسه‌لرده هیچ برینك دلیلی قناعت بخش اوله‌جق درجه‌ده قوتلی دکلدر } .

اِقلیم [ع، س] مملکت ، دیار ، کشور . § نصف کرهٔ ارضك اوتوزه تقسیمندن حاصل اولان یدی منطقه‌دن بهری { بولفظ : رومجه (Clima) (قلیما) کلمه‌سندن معربدر } .

هفت اقلیم = { قدمای جغرافیونك وقتیله کرهٔ ارضی یدی اقلیم فرض ایلدکلرینه نظراً } کرهٔ ارض ، دنیا .

اِقناع [ع،مص] قانع قیلمق، راضی ایتمك، ایدلمك . قاندرمق ، قاندرلمق .

اقناعیات = اقناع ایچون سویلنیلن سوزلر .

اِقوال [ع، مص] برکیمسه‌نك سویلمدیکی سوزی سویلدی دیه ادعا ایتمك.

اقوالیات = اقوال یولنده سویلنیلن سوزلر .

اِقهار [ع، مص] قهر ایتمك، ایدلمك ، مقهور قیلمق .

اِکباب [ع، مص] یوزاوستنه دوشمك ، قاپانمق § برایشك اوستنه دوشمك § سعی وغیرتده حدمعروفی تجاوز ایتمك { بومعناده (مکب) دها مستعملدر}.

اِکبار [ع،مص] بیوك کورمك، کورلمك.

اِکتاب [ع،مص] حسن خط تعلیم ایتمك، سویلیوب یازدیرمق .

اِکتِتاب [ع، مص] یازلمش بر شیئك صورتنی آلمق، استنساخ ایتمك.

اِکتات [ع، مص] قولاغه فیصلدامق .

اِکتِحال [ع،مص] سورمه چکمك، چکنمك.

اِکتِراء [ع، مص] کرا ایله طوتمق {اساساً غلط اولان استکراء؛ بومقامده دها مستعملدر } .

اِکتِزاز [ع، مص] بوزیلوب بوروشمق.

اِکتِساء [ع،مص] کیینمه، کیمه، لابس اولمه .

اِکتِساب [ع، مص] قزانمق ، کسب ایتمك ، ایدنمك . {کسب ایله آره‌لرنده فرق واردر . کسب، بلا عمل وبی تکلف قزانمق دیمکدر، اکتساب ایسه سعی و عمل ایله قزانمق معناسنه‌دره، برده (کسب)ك معناسی اعم

اولوب اکتسابك مفهومی فاعلك نفسنه منحصردر . }

اِکْتِفاءْ [ع،مص] کافی عد ایدوب قانع اولمه، آزه قناعت ایتمه .

اِکْتِمانْ ـ اِکْتِنانْ [ع،مص] کیزلنمك صاقلانمق: اکتمان سارق ، اکتنان نسوان .

اِکْتِناءْ [ع، مص] کیزلنمك .

اِکْتِناهْ [ع ، مص] استکناهه بدل قوللانیله‌بیلور .

اِکْتِواءْ [ع ، مص] (طب) داغلانمق ، { قیزغین دمیرله، جهنم طاشیله وجودك برمحلنه داغ اورلمق. }

اِکْتِهالْ [ع، مص] صاچ آغارمق ، قیر صاچلی اولمق § اختیارلامق .

اِکْتِیادْ [ع،مص] خدعه وحیله ایتمك .

اِکْتِیالْ [ع،مص] اولچك ایله اولچمك : اکتیال ذخائر .

اِکْثارْ [ع ، مص] سوزی چوغالتمق ، سوز چوغالدلمق .

اکثار کلام = کوه‌زه‌لك ایتمه § ادبیاتده (اطناب مخل) ایله مترادفدر . { اکثار ایله تکثیر بیننده فرق واردر . تکثیر هرشی حقنده قوللانلدیغی حالده (اکثار) یالکز کلامه مخصوصدر . }

اِکْدیشْ [فا،س] ☜ (ایکدیش) .

اِکْراءْ [ع،مص] کیرایه ویرمك، ویرلمك.

اِکْرامْ [ع ، مص] حرمت کوسترمك ، بیوك طوتمق، آغرلامق § هدیه واحسان صورتیله برشی ویرمك . § احسان، کرم § پازارلق خارجنده بایع طرفندن مشتری‌یه ترك اولنان آقچه .

اکراماً = اکرام صورتیله .

اکرامات = جـ : (اکرام) .

اکرامیه = نشانهٔ تقدیر اوله‌رق ویریلن هدیه ، بخشیش § امور نافعه وسائره شرکتلرینك قرعه چکه‌رك اصحاب اسهامه ویردکاری مکافات ، مبالغ § بایع طرفندن پازارلق خارجنده مشتری‌یه ویا واسطه اولانه ویریلن مبلغ .

حرمین اکرامیه‌سی = معاشی (۲۵۰۰) غروشی متجاوز مأمورینك هرسنه مارت معاشلرندن یوزده بش حسابیله بالتوقیف حرمین شریفین اهالئ کرامنه ارسال اولنان هدیهٔ نقدیه .

اِکْراهْ [ع،مص] بریسنه‌رضاسی خلافنده برایش یاپدیرمه . اجرای جبر. { بو تعبیری استکراه مقامنده قوللانمق خطادر } .

اکراهاً = اکراه صورتیله .

اکراه تام = (فقه) اتلاف نفس ویاقطع عضوه سبب اوله‌جق صورتده حاصل اولان مجبوریت . بوکا (اکراه ملجی) دخی دیرلر .

اکراه ناقص = (فقه) ضرب وحبس کبی یالکز کدر والمی موجب شیلردن متحصل مجبوریت که : بوکاده (اکراه غیر ملجی) دیرلر .

اِکْساءْ [ع ، مص] کیدیرمه، کیدیرلمه: اکسای خلعت، اکسای ایتام.

اِکْسادْ [ع،مص]رواجسزلغه‌دوشورمك، دوشورلمك .

اِکْسیرْ [ع،س] { اصلی یونانیدر } کئول ایچنده حل اولنمش نباتی ویامعدنی مواددن عبارت مایع علاج § معادن خسیسه‌یی آلتونه تحویل ایتمك خاصهٔ غریبه‌سنی حائز اوله‌رق اسکی کیمیاکرلر طرفندن فرض وظن اولنان برجسم موهوم § اسباب مؤثره ، دوای یکانه .

اِکْلیلْ [ع،س] تاج .

اکلیل سن = طبابتده دیشلرك غذایه تماس ایدن طبقهٔ بالاسنه اطلاق اولنور .

اکلیل قطر = (نباتات) منطار دینلن نباتك اوزرنده بولنان قبه‌لی (چادر کبی) قطعه .

اِکْمالْ [ع، مص] تمام ایتمك ، ایدلمك ، اکسیکنی طولدیرمق . حد کماله ایردیرمك { اکمال ایله اتمام بیننده فرق واردر. اتمام؛ یالکز بتیرمك مفهومنی حاوی اولدیغی حالده (اکمال) ده مکملاً بتیرمك مفهومی مندرجدر } .

اِلّا [ع ، مص] ادات استثنادر . بعضاً نهایتنه بر (که) ، بعضا اولنه بر (و) علاوه‌سیله استعمال اولنور : الاکه ، والا .

اِلْباثْ [ع،مص] آلیقویمق، طوردیرمق.

اِلْباسْ [ع، مص] کیدیرمك ، اورتمك ، کیدیرلمك ، اورتولمك .

اِلْتِباسْ [ع، مص] ایکی ویا دها زیاده شیئك ـ بری دیکری ظن اولنه‌جق صورتده ـ یکدیکره بکزدمسی : التباس محذوری، دفع التباس .

اِلْتِجاءْ [ع،مص] صیغینمه، حمایه‌وتصاحب ایستەمه .

اِلْتِجاکاهْ ـ اِلْتِجاکَهْ [فا ، ظر] صیغینه جق یر، ملجاء .

اِلْتِحاءْ [ع ، مص] لحیه صالیویرمه ، صقاللانمه .

اِلْتِحاقْ [ع ، مص] قاتلمه ، قاتلمق : « فلان ضابط مهندسلکده‌کی وظیفه‌سنی بعدالاکمال طابورینه لتحاق ایده‌جکدر . »

اِلْتِحامْ [ع، مص] یاره، جریحه ایپلشوب آغزی قپانمق : التحام جریحه .

اِلْتِذاذْ [ع ، مص] حظ ایتمك ، لذت بولمق . { استلذاذ؛ بوندن زیاده (تلذذ) ایسه (استلذاذ) دن زیاده مستعملدر . }

اِلْتِزاقْ [ع ، مص] یاپشمق : التزاق اصابع .

اِلْتِزامْ [ع،مص] برشیئی کندی اوزرینه لازم قیلمق § انتخاب واختیار : التزام سکوت ، التزام ثبات . § واردات امیریه‌دن بعضیلرینك ـ کندی حسابنه اوله‌رق ـ تحصیلنی کفیل ارائه‌سیله مقطوعاً درعهده ایتمه § تصاحب ایتمك ، طرفنی طوتمق § انتاج ایتمه .

بالالتزام = صورت مخصوصه‌ده .

التزاماً = التزام طریقیله .

التزامی } التزامیه } = التزامه متعلق .

دلالت التزامیه = (منطق) بری‌دیکرینی مستلزم ایکی شیئدن برینك ذکری ایله دیکرینك قصد ایدلمسی .

صیغهٔ التزامیه = صرف عثمانیده؛ اوقوملی یازملی، چالشملی کبی لزوم بیان ایدن صیغه: (فعل التزامی) .

اِلْتِصاقْ [ع،مص] بتیشمك ، قاوشمق : التصاق خطوط حدیدیه .

التصاق اجفان = (طب) کوز آغریسی سببیله کوز قپاقلرینك بربرینه بتیشمسی.

التصاق اصابع = (طب) پارماقلرك مرضی وغیر طبیعی اوله‌رق بربرینه بتیشمسی .

التصاق امعاء = خسته‌لق اثری اوله‌رق باغرصاقلرك بربرینه یاپیشمسی .

التصاق حدقه = (طب) حدقه دینلن کوز قاره‌سنك بر التهاب عارضی نتیجه‌سی اوله‌رق طبقهٔ قرنیه ایله برلشمسی .

التصاق مفاصل = (طب) اويناق محللرك تناقص حركاتنه اطلاق اولنور .

التصاق مفصل تام = (طب) حركت مفصليه‌نك بالكليه منقطع اولمسى .

التصاق مفصل ناقص = (طب) حركت مفصليه‌نك قسماً منقطع اولمسى .

اِلْتِفات [ع،س] آشنالق، معاملهٔ تلطيفكارانه، اظهار حسن توجه § دونوب باقمق § ادبياتجه : بر نكتهٔ مخصوصه‌يه مبنى سوزى ، خطابى مخاطبدن غائبه ياخود غائبدن مخاطبه تحويل وتوجيه ايدرك فكرك شدتنى آرتيرمقدن عبارت بر صنعت بديعه‌در : صنعت التفات .

التفاتسز = التفات ايتمين .

التفاتلى = التفات ايدن || التفاتله اولنان .

التفاتكار = ملتفت ، التفات ايديجى .

التفاتكارانه = التفاتكاره ياقيشه‌جق صورتده ، برطور نازكانه‌ده واقع اولان .

اِلْتِفاف [ع،مص] صاريلمق ، بورونمك .

اِلْتِقاء [ع، مص] راست كلمك، قاوشمق، قارشيلاشمق، بولوشمق : التقاى ساكنين .

اِلْتِقاط [ع، مص] يره دوشمش اولان شيئى قالديروب المق § دوشيروب آلمق ، آلنمق، طوپلامق § كتب مختلفه‌يه بالمراجعه جمع معلومات ومباحث ايتمك .

اِلْتِقام [ع،مص] يوتمق، يوتولمق ، لقمه ايتمك ، ايدلمك .

اِلْتِماس [ع، مص] طلب ورجا ايتمك (استدعا ايله رجا آره‌سى) بر برينك خاطرينه رعايت ايدن ايكى ذاتدن برينك ديكرندن توصيه يوللى ايتديكى نياز وطلب .

التماسات = جم : (التماس) .

التماس كرده = التماس ايديلن .

التماسنامه = التماسى حاوى مكتوب .

اِلْتِماع [ع، مص] پارلدامق ، لمعه پاش اولمق : التماع كواكب .

اِلْتِواء [ع، مص] بوكولوب صاريلمه ، طولاشمه § تمايل § روزكار ايله طالغه‌لنمه : لواى ظفر التواى عثمانى § (تشريح) جلدك مختلف محللرنده كوريلن بوكوملر ، بارزدلر .

التواى امعاء = (طب) معانك كندى اوزرينه حلزونى اوله‌رق قيوريلمسى ويا ماساريقه‌نك بوزيلوب يرتلمسيله آره‌سنه امعانك دخولى .

التواى رحم = (طب) حين توليدده رحمك بوكلسى ـ كه نه بوكا (وضع حمل عسير) دخى دينور .

التواى شرايين = (طب) شريان دينلن قرمزى قان طمارلرينك بربرينه طولاشمسى، بوكوله‌سى .

قابليت التواء = (حكمت) معدنى چوبوقلرك براغلديغى زمان حال اصليسنى آلمق اوزره اكريلوب بوكلكه اولان درجهٔ تحملى .

اِلْتِهاء [ع ، مص] اكلنمك، لهوايله وقت كچيرمك ، اويناموق .

اِلْتِهاب [ع ، مص] آلولنمك ، طوتوشمق § اصطلاحات طبيه‌جه بدنك بر طرفنه قانك هجوميله اومحلك شيشوب قزارمسى .

التهابات = جم : (التهاب) .

التهاب اجربهٔ مخاطيه = (طب) غشا واجربهٔ مخاطيه‌نك التهابى .

التهاب اجفان = (طب) كوز قپاقلرينك التهابى .

التهاب ادمه = (طب) جلدك التهابلنه‌رق صلابت پيدا ايتمسى .

التهاب اذن = قولاغك حاوى اولديغى طبقات ثلثه‌دن برينك كسب التهاب ايتمسى : التهاب اذن خارجى .

التهاب اربطه = (طب) مفصللرى ملاصق طوتان باغلرك التهابلنمسى .

التهاب اعور = (طب) كور باغرصاغك التهابى .

التهاب امعاء = (طب) باغرصاقلرك التهابى .

التهاب اورده = (طب) سياه قان طمارلرينك غشاى خارجيلرينك التهابى .

التهاب بلعوم = (طب) بلعوم دينلن جهاز هضمينك التهابى .

التهاب خنجره = (طب) نفس بوروسنك التهابى .

التهاب رحم = (طب) رحمك نسج خارجيسنك التهابى .

التهاب غدد دمعيه = (طب) كوزده موجود اولوب كوز ياشنى افراز ايدن غده‌لرك التهابى .

التهاب قرنيه = (طب) كوزده موجود طبقهٔ قرنيه‌نك التهابى .

التهاب قصبات الرئه = (طب) آق جكرده‌كى نفس بورولرينك التهابى .

التهاب كبد = (طب) قره‌جكرك التهابى .

التهاب لسان مزمار = (طب) كوچوك ديلى اورتن زارك التهابى .

التهاب لوزتان = (طب) بوغازده‌كى بادمجكلرك التهابى .

التهاب مرى = بلعومدن صوكره معده‌يه قدر امتداد ايدن و مرى دينلن قناتك التهابى .

التهاب معده = (طب) معده‌نك نسج داخليسنك التهابى .

التهاب نخاع شوكى = (طب) مرداراليلكك التهابى .

التهاب نسج حجروى = (طب) تحت الجلد اولان انساج حجرويه‌نك التهابى .

التهابى = (طب) التهابه منسوب ومتعلق : آثار التهابيه .

اِلْتِيام [ع.مص] ياره اوكولمق، قپانمق . {(بولمق) ماده‌سيله مستعملدر . }

التيامپذير = التيام قبول ايديجى ، التيام بوله‌بيلير .

اِلْجاء [ع، مص] مضطر ، مجبور ايتمك . ناچار براقمق . {(الجاى ضرورت) تركيبى بالطبع غلطدر . }

الجاآت = جم : (الجاء) .

اِلْجام [ع ، مص] كم طاقمق ، كمله‌مك : الجام فرس .

اِلْحاح [ع ، مص] اوزرينه دوشمك ، زورلامق § ابرام واصرار ايتمك .

الحاحات = جم : (الحاح) .

اِلْحاد [ع ، مص] مذهب حقدن عدول ايله مذهب باطله سلوك . فساد عقيده .

اِلْحاف [ع، مص] الحاح ايله مترادفدر .

اِلْحاق [ع ، مص] قاتمق، قاتلمق، ضم، علاوه § كلمه‌نك آخرينه بر حرف ويا برادات علاوه ايتمك { جمعى الحاقات كلير . }

اِلَخ [ع ، د] « الى آخره » تعبيرندن مقطوعدر . (صوكنه قدر) (ديكرلريده بويله‌در) معنالرينه كلير .

اِلْزاق [ع،مص] ياپشديرمق، ياپشديرلمق .

اِلْزام [ع ، مص] مباحثه ومناظره‌ده دلائل وبراهين قويه ايراديله خصمى اسكات ايتمه : الزام خصم § واردات اميريه‌دن بعضلرينك ـ كندى حسابنه تحصيلنى درعهده ايدن ذاته ـ ويرلمسى .

الزامات = جم : (الزام) .

الزاميات == خصمی الزام واسكات ایچون ایراد ایدیلان سوزلر .

الصاق [ع ، مص] یتشدیرمك ، یتشدیرلمك ، قاووشدیرمق ، قاووشدیرلمق .

الْعاب [ع، مص] اویناتمق ، اوینادلمق

الغاء [ع،مص] لغو ایتمك، فسخ وابطال ایلمك .

القاء [ع،مص] براقمق، براقلمق، آتمق. § تلقین ایتمك .

القاآت == (القاء) جـ : { ایكنجی معناسنه كوره‌در . }

القاح [ع، مص] ☞ (تلقیح) .

اله [ع ، مص] جناب حق ، تكری ، چالاب:
« جمله مخلوقات فانی ، حی وباقیدر الله »
« (كل شیئی هالك) نصی اكا اولدی گواه »

الهه == {Déesse} تعبیرینك ترجمه‌سی اوله‌رق لسانمزده دخی قوللانیلان بوتعبیر (پری) یاخود غایت كوزل قادین معناسنه‌در .

الهی == الهه‌منسوب § برنوع مناجات كه: تكیه‌لرده اوقنور § یا الله ! اللهم :
« الهی پادشاهلر پادشاهی »
« نه‌حیرت بخشدر صنعك الهی »

الهیات == فلسفه‌نك الوهیتدن باحث قسمی : الهیات ابن طوسی .

الهیت == الهلق § تعریفات سیده كوره: كافهٔ حقائق وجودیه‌یی جامع اولان احدیت .

الهیون == فلسفه‌نك الوهیتدن باحث قسمیله مشغول اولانلر § جناب حقه ربط قلب ایدن ذوات ، درویشان .

الهاء [ع، مص] بیهوده شیئلرله مشغول ایتمك .

الهاب [ع ، مص] آلولندیرمك، طوتشدیرمق § التهابه اوغراتمق، شیشیروب قزارتمق .

الهام [ع ، مص] طرف باریدن آدمك قلبنه القا اولنان خصوص § فكر وقلبه فیض طریقیله وارد اولان معانی ومواد § برشی وقوعندن اول فكره كلمك .

الهامات == جـ : (الهام) .

الی [ع،د] ادات انتها . تركجه‌ده مقابلی: قدر ، دك ، دكین. در: الی الابد ، الی غیر النهایه ، من اول الی آخره == اولندن صوكنه قدر .

الیه [ع، ضم] (الی) حرف جریله ضمیر غائب اولان (ه) دن مركب اولوب مذكره راجع و (اوكا) معناسی جامعدر .

الیها == (الیه) ك مؤنثی .

الیهما == (الیه) ك تثنیه‌سی .

الیهم == (الیه) ك جمع مذكری .

الیهن == (الیه) ك جمع مؤنثی .

اماته [ع، مص] اولدیرمه ، یوق ایتمه .

اماتهٔ وقت == اكلنه‌رك وقت كچیرمه .

اماله [ع ، مص] برطرفه اكمك ، میل ایتدیرمك § حركه‌نك وزنه اویمسی ایچون غیرطبیعی اوله‌رق مدی .

امام [ع،س] كندیسنه اقتدا اولنان ذات.

امام اعظم == ☞ (ذیله‌مراجعت) .

امام المسلمین == خلیفهٔ اسلام حضرتلری.

امامه [ع،س] تسبیحك باش طرفنه كچیریلن اوزونجه مثقوب پارچه § اسكی زمانلرده چوبوقلرك باشنه كچیریلن كهربا وسائره‌دن آغزلق .

امامه‌جی == كهربا وسائره‌دن چوبوق امامه‌سی یاپان صنعتكار .

امتثال [ع،مص] اطاعتله اویمق ، اقتضا ایدنی یاپمق .

امتثالاً == امتثال صورتیله .

امتحان [ع، مص] دنه‌مه، دنه‌مك، تجربه § بركیمسه‌نك علی الخصوص مكتب شاكردانك بضاعهٔ علمیه ویا صنعتكارانه‌سی درجه‌سنی اكلامق اوزره ایدیلن آزمایش .

امتداد [ع ، مص] اوزامق ، اوزانمق، اوزون سورمه .

امتراء [ع ، مص] تردد ، اشتباه .

امتزاج [ع ، مص] بربرینه اویمق ، اویوشمق § اویوشوب كچنمك: حسن امتزاج .

امتزاج الوان == رنكلرك بربرینه اویمسی.

امتزاج كیمیوی == ایكی ویا دها زیاده معادن ویا موادك بربرلریله برلشه‌رك بر جسم مخلوط ومركب تشكیل ایتمسی.

امتصاص [ع،مص] امه، امه‌رك چكمه، صورومه : امتصاص لبن .

امتلاء [ع،مص] طولغونلق: امتلاء معده.

امتلای دم == (طب) كتلهٔ دمویه وكریواتنك تزایدی اثری بر مرض .

امتناع [ع،مص] كری طورمق، چكنمك § امكانسزلق .

امتنان [ع،مص] ایلیكی باشه قاقمق .

امتیاز [ع، س] مزیت مادیه ومعنویه‌جه سائرلرندن آیرمق § مساعدهٔ مخصوصه § حق رسمی .

امتیازات == جـ : (امتیاز) .

امحاء [ع،مص] محو ایتمك، ایدلمك { لغات مولده‌دندر } .

امحاض [ع، مص] دوغریلقله ، خلوصله اجرا .

امداد [ع،مص] یاردیم ایچون یتشمك ، مددرس اولمق ، معاونت ایتمك .

قوهٔ امدادیه == بر قوماندانك حربله مشغول بولنان دیكر قوماندان نزدینه كوندردیكی قوت، قطعهٔ عسكریه .

امدی [فا، د] ☞ (ایمدی) .

امرار [ع ، مص] مرور ایتدیرمك ، كچیرمك ، كچیرلمك : امرار اوقات ؛ امرار حیات .

امرتمك [ت،مص] ☞ (ایمرتمك)

امساس [ع ، مص] مس ایتدیرمك ، دكدرمك .

امساك [ع، مص] برشیئدن نفسنی منع وضبط ایتمك ، پرهیزكار اولمق : § بخل ، خست . دریغ ایتمه : امساك كلام § اوروج طوتمق نیتیله وقت معیننده اكل وشربدن فارغ اولمه .

وقت امساك == سحوردن صوكره صو ایچوب اوروجه نیت ایده‌جك زمان ، صومك مبدء شرعیسی .

امساكیه == رمضان شریفده امساك اوقاتنی مشعر جدوللی ورقه .

امصاص [ع، مص] امدیرمك ، امدیرلمك § صوده حل اولنمش علاجی شرینغه ایتمه .

امضاء [ع،س] مكتوب ویاسائر بر ورقه‌یه اسمنی یازمق § مكاتیب واوراقه یازیلان اسم . { بونك عربیده معناسی كچیرمه ، اجرا وانفاذ ایتمه‌در . }

واضع الامضاء == امضا قویان ، اسمنی یازان .

امضا ایتمك
امضالامق
امضاقومق } = مکاتیب و اوراقه اسمنی یازمق .

امضالاشمق = برایشك اجراسنی تعهد ضمننده امضا آلوب ویرمك ، بر کاغدده مشترکاً امضا قومق .

اِمْطار [ع، مص] یاغدیرمق، یاغدیرلمق . { یاغمور معناسنه اولان (مطر) بوندن مشتقدر } : امطار مطر ، امطار احجار .

اِمْعان [ع ، س] کمال دقت ، برایشده مبالغه ایله اجتهاد : نظر امعان .

اِمْکان [ع،س] قدرت داخلنده اولیش، ممکنلك، ممکن اوله‌بیله‌جك حالده بولنمه .

عدم امکان
فقدان امکان } = امکانسزلق ، ممکن اولمایش .

امکان استعدادی = (منطق) نه‌مقتضای ذاتی ، نه‌ده الجای غیرله طرف مخالفی اولمیان .

امکان خاص = (منطق) طرفیندن سلب ضرورت .

امکان ذاتی = (منطق) واجب بالغیر اولمقله برابر طرف مخالفی بالذات واجب اولمیان .

امکانسز = ممکن اولمیان .

امکان عقلی = (منطق) عقلاً ممکن اولش .

اِمْلاء [ع، مص] طولدیرمق ، طولدیرلمق { املا ؛ ثلاثی‌ٔ مجردی طولدیرمق معناسیله متعدی اولدیغندن عربیده بو معنایه کلزسه‌ده لسانمزده مستعملدر } § ذهنده تقرر ایدن معنایی کاغده یازمق § سویلیوب یازدیرمق ، یازدیرلمق { فرانسزجه : (Dicter) لفظنك مرادفیدر } § بر لسانك کلمه‌لرینی دوغری یازمق فنی .

املایه کلمك = صلاحپذیر اولمق || معقول اولمق

املایه کلمه‌مك = صلاحپذیر اولمامق ، صاچمه‌له‌مق .

املاسز = املاسی یولنده اولمیان، دوغری یازلمامش اولان .

املاسزلق = املا یا کلشلغی ، حروف و کلمه‌نك شکلاً یا کلش یازلمسی .

اِمْلاق [ع، مص] فقره دوچار اولمق ، دوشکونلك .

اِمْلال [ع،مص] اوصاندرمق، اوصاندیرلمق .

اِمْهال [ع،مص] مهلت ویرمك ، تأخیر و تعویقنه مساعده ایتمك .

اِناء [ع،مص] ظرف ، قاب قاجاق معناسنه اولان (آوانی) نك مفردی .

اِنابَت - اِنابَه [ع مص] ترك معاصی ایله حقه ، صلاحه رجوع، غفلتدن قورتلمه § بر مرشده مراجعتله طریقنه انتساب ایتمه .

اِناث [ع،س] دیشی، قادین، قیز معناسنه اولان (انثی) نك جمعی { همزه‌یی ضم ایله اوقومق غلطدر}: وظائف الاناث ، اناث مکتبی .

اِنارَه [ع ، مص] نورلاندیرمق ، تنویر ایتمك : انارهٔ قنادیل .

اِنامَه [ع، مص] اویوتمق، اویودلمق: انامهٔ اطفال .

اِنْباء [ع، مص] خبر ویرمك ، اخبار .

اِنْبات [ع ، مص] بردن بتیرمك ، اوت بتیرمك ، بتیریلمك ، بیتمه‌سنی موجب اولمه .

اِنْباه [ع، مص] اویاندیرمق، اویاندیرلمق، تنبیه ایتمه ، کوز آچدیرمه .

مواد انباهیه = تحریك ایدیجی ، مؤثر علاجلر .

اِنْبساط [ع ، مص] یایلمق ، آچلمق ، کنیشله‌مك ، توسع § کوکل آچیقلغی ، فرحلیلق ، نشوهٔ درون : کسب انبساط ایتدم § تأثیر حرارتله اجسام معدنیه و سائره‌نك عرضاً و طولاً بیویوب اوزامسی .

انبساط دستوری = (حکمت) واحد قیاسیٔ ناری‌یه کوره اجسام معدنیه‌نك انبساط طولانی و عرضانی درجاتنی استخراجه مخصوص دستور .

انبساط رباط = (طب) مفاصلی ربط ایدن باغلردن هرهانکی برینك آچلمسی .

انبساط قلب = (طب) اجواف قلبیه‌نك آچیلوب بیومسندن متولد خسته‌لق .

اِنْبعاث [ع، مص] ایلری کلمك ، نشأت ایتمك § کوندرلمك .

اِنْبیق [ع،س] ☞ (آنبیق) .

اِنْتاج [ع، ص] نتجه لندیرلمك ، نتیجه ویرمك، حصوله کتیرمك، حاصل ایتمك .

اِنْتاش [ع، مص] (نباتات) دانه و تخم کبی شیلرك چیملنوب فلیزلنمسی .

اِنْتان [ع ، مص] فنا قوقمق ، قوقودلمق § (طب) مواد عضویه‌نك تحلیل و تفسخیله هوایی افساد ایتمسی .

انتان عفنی = (طب) یاره‌نك فنالشمسندن متحصل ایکرنج قوقولی ایرینك قانه قاریشه‌رق خسته‌ده حما کبی بعض اعراض تولید ایتمسی . (عفونت دم) .

انتان قیحی = (طب) بیوك بر یاره‌ده بولنان ایرینك قانه قاریشمسی و خسته‌ده مهلك حاللر حاصل ایتمسی .

اِنْتباه [ع،مص] (تقیح دم) آچیق کوزلك، عدم غفلت § بر مؤثرك تأثیریله اعضا و اعصابك فعالیته کلمسی .

قابلیت انتباهیه = انتباهه قابلیت .

اِنْتثار [ع، مص] صاچلمق ، طاغلمق § پوسکورمه ، پوسکورتمه .

اِنْتحال [ع،مص] چالمق، بشقه‌سنك مالنی بنمدر دیه ادعا ایتمك § دیکر بر شاعرك شعرینی ، اثرینی کندینه مال ایدینمه .

اِنْتخاب [ع، مص] سچمك، سچلمك ، بر شیئك مناسبنی آیبرمق .

بیت انتخاب = بر قصیده‌نك الك کزیده بیتی .

انتخابات = ج : (انتخاب) .

انتخابی = انتخابه متعلق .

انتخابنامه = انتخابی حاوی ورقه ، شهادتنامه .

اِنْتزاع [ع، مص] نزع ایتمك § چکوب قوپارمق .

اِنْتساب [ع،مص] بربره ایلشیك و تعلق پیدا ایتمك § بیوك بر ذاته و یا بر دائره‌یه نسبت و ارتباط حاصل ایتمه ، صوقولمه .

اِنْتساج [ع،مص] نسج اولنمق، طوقونمه، طوقونمق ، اورولمك .

اِنْتساق [ع،مص] نظام اوزره دیزلمك ، دوزکون اولمق .

اِنْتشاء [ع،مص] نشوونما بولمق .

اِنْتشار [ع، مص] یایلمق ، طاغلمق ، نشر اولنمق : انتشار آثار جیده . § فاش اولوب شیوع بولمه . § تعمم ایتمه .

انتشار طولانی = (فن رمی) هدفدن اعتباراً الك ایلری و الك کیری دوشن مرمیلرله هدف آره‌سنده‌کی مسافه .

انتشار عرضانی = [ع،س] (فن رمی) هدفك صاغ و صولنه دوشن مرمیلرله هدف بیننده اولان مسافه .

اِنْتِصاب [ع، مص] دیكیلوب طورمق: انتصاب عمود § كلمه قاعدهٔ عربیه اوزره منصوب اولمه.

انتصاب نفس = (طب) امراض دوراـ نیه‌دن متحصل عسرت تنفس.

اِنْتِصاح [ع، مص] ویریلان نصیحتی طوتمه.

اِنْتِضاج [ع، مص] (طب) چیبانك اولغون حاله كلمسی.

اِنْتِظار [ع،مص] بكلمك، بكله‌نلمك، كوزله‌مك، كوزله‌نلمك، ترقب: { بوكلمه مفعول الیه آلدیغندن « بهاره انتظار ایدییورم » دینلمك صحیح اولوب « بهاری انتظار ایدییورم » دیمك یاكلشدر}.

اِنْتِظام [ع،س] نظاملی، ترتیبلی بولنمق، دوزكونلك، نظام تحتنده بولنمه. حسن ترتیب.

انتظامات = جـ : (انتظام).

انتظامسز = یولیله دیزلمه‌مش، قارمه قاریشیق، ترتیبسز.

انتظامسزلق = ترتیبسزلك، قارمه قاریش اولیش، یولیله دیزلمه‌مش اولان شیئك حالی.

اِنْتِعاش [ع، مص] خسته‌لقدن، فراش یاریدن قالقمه § طوغریلوب قالقمه { بونی تعیش معناسنده استعمالی خطادر}.

اِنْتِعاظ [ع، مص] یموشاق بر عضوده‌كی اوعیه ایچنه قان هجومیله كسب صلابت ایتمسی § قوام پیدا ایتمه.

اِنْتِفاء [ع،مص] یوق اولمق، آره‌دن چیقمق.

اِنْتِفاخ [ع، مص] قابارمق، شیشمك. § اعضای بدندن برینك حجماً بیومسی.

انتفاخ بطنی = (طب) قنات معائیه ایچنده غازلرك تراكمیله قارنك شیشمسی.

انتفاخ تحت جلدی = (طب) نسیج حجروی تحت جلدیه غازلرك ترشحندن متولد بر مرض.

انتفاخ رئه = (طب) حویصلات رئویه‌نك بیومسی ایله آق جكرك شیشمسی: انتفاخ رئهٔ بین الفصیصات، انتفاخ رئهٔ حویصلی.

اِنْتِفاد [ع،مص] برشیئی تماماً آلمق.

اِنْتِفاع [ع،مص] فائده‌لنمه، نفع حاصل ایتمه، منفعتلنمه.

اِنْتِفال [ع،مص] نافله نماز قیلمه.

اِنْتِقاد [ع، مص] اصلی آقچه‌نك زیوفنی سچمك، قلب پاره‌یی آییرمقدر. لسانمزده آثار ادبیه وفنیه وصناعیه‌نك نظر بیطرفانه‌دن امعانیله حقلرنده بالمحاكمه بیان مطالعه ایتمك معناسنده استعمال اولنمقده‌در. فرانسزجه (Critique) مقابلیدر. { بونك مقامنده (مؤاخذه) تعبیرینی قوللانمق جائز دكلدر }.

انتقادات = جـ : (انتقاد).

اِنْتِقاض [ع، مص] بوزلمق، چوزلمك: انتقاض سلسلهٔ كلام.

اِنْتِقال [ع،مص] تبدیل مكان، بریردن دیكر محله كچمه § دنیادن آخرته كیتمه، وفات ایتمه § بر شیدن دیكر بر شی استدلال ایتمه، قرینه ایله اكلامه § برندن دیكرینه كچمك.

توسیع انتقال = رسم معینی ویره‌رك وقفك ملك كبی اقربادن بعضیلرینه میراث قالمسی تأمین.

سریع الانتقال = سرعت ادراكه مالك اولان، چابوق اكلایشلی.

فراغ وانتقال = آلم، صاتم تقریری.

انتقال خرجی = (نظام) فراغ وانتقال معامله‌لرنده تأدیه ایدیلن رسم.

انتقالاً = انتقال صورتیله.

انتقالات = جـ : (انتقال).

انتقالی = انتقاله منسوب ومتعلق.

اِنْتِقام [ع، مص] اوچ آلمق، اخذثار، آجی چیقارمه.

عزیز ذوانتقام = جناب حقدن كنایه تعبیر قرآنیدر.

انتقامات = جـ : (انتقام).

اِنْتِقاح [ع،مص] ابی برسوز ایشیدوب تشفیٔ صدر ایتمك § نقاهت پیدا ایتمك.

اِنْتِكاس [ع،مص] باش‌اشاغی دوشمك، سرنكون اولمق.

انتكاس رحم = (طب) انقلاب رحم.

انتكاس مهبل = (طب) انقلاب مهبل.

اِنْتِماء [ع، س] لسانمزده انتساب ایله مترادفدر. عربیده بونك اصل معناسی: قوش برمحلدن اوچوب دیكر محله قونمق دیمكدر.

اِنْتِهاء [ع، مص] نهایت بولمق، غایته ایرمك § ختام بولمه، نتیجه. § صوك، پایان، انجام.

انتهائی = انتهایه منسوب ومتعلق.

اِنْتِهاب [ع،مص] نهب ایتمه، یغماصورتیله مال آلمه § قاپشمق.

انتهابات = جـ : (انتهاب).

انتهاپذیر = نهایت بولیجی، بولق شانندن اولان.

اِنْتِهاز [ع، مص] فرصت كوزله‌مك، فرصتی قاچیرمامق.

اِنْثِقاب [ع،مص] دلنمك: انثقاب لؤلؤ.

اِنْجاء [ع،مص] قورتارمق، قورتارلمق. سلامته ایردیرمه.

اِنْجاز [ع،مص] وعدی یرینه كتیرمك، وعدیرینه، كتیرلمك، وفاء وعد § حاجتی روا قیلمق.

انجازات = جـ : (انجاز).

اِنْجِذاب [ع،مص] چكیجی برشیئك قوهٔ جاذبه‌سنه تبعیتله اكا دوغری چكلمك § قاپلمق.

انجذابات = جـ : (انجذاب).

اِنْجِرار [ع،مص] چكلمك، منجر اولمق § نحو عربی اصطلاحنجه كلمه مجرور اولمق.

قوهٔ انجراریه = معادنك قیریلوب قوـ پمقسزین اینجه، اوزون تل حالنه كیرمه‌سی قابلیتی.

اِنْجِزار [ع، مص] (نباتات) نباتك ویا شجرك كوكدن قوپمسی.

اِنْجِزام [ع مص] كلمه قاعدهٔ عربیه اوزره مجزوم اولمق.

اِنْجِلاء [ع، مص] آچیلوب روشن اولمق § جلی وعیان اولمه § پارلامه § آچیقلق.

اِنْجِلاب [ع،مص] مجلوب اولمق، مجلوب اولوب كوتورلمك.

اِنْجِماد [ع،مص] طوكمق، قاتی اولمق، بوز حالنه كیرمك. { جمد ماده‌سی انفعال بابندن كلمدیكی جهتله بوتعبیر اساساً غلطدر. فقط كتب فنیه وادبیه‌ده مواقع مهمه طوتمش اولان بوكلمه‌نك (جمود) تعبیر صحیحیله بجایشنه امكان اولمدیغندن استعمالی ضروریدر }.

اِنْجیل [ع،س] حضرت عیسی علیه السلامه نازل اولدیغی قرآن كریمده بیان بیوریلان كتاب سماوی.

انجیلی = انجیله منسوب ومتعلق: احكام انجیلیه.

اِنْحاف [ع،مص] نحیف قیلمق، قیلنمق.

انحباس [ع،مص] نفس طوتلمق § وقف امنه مالی حبس ایتمك .

انحداب [ع،مص] یومرولاشمق، قانبورلاشمق § یومروق .

انحداب ارض = (طبقات) قطعات ارضیه‌دن برینك بعض اسباب طبیعیه‌دن دولایی یوكسلمسی ، محدب اولمسی .

انحدار [ع،مص] انیشه دوغری ایمك .

انحراف [ع،مص] میللنمك . اكریلمك ، منحرف اولمق .

انحراف طبیعی = (حكمت) تأثیرات طبیعیه الجاسیله ابرهٔ مقناطیسینك ، نصف النهار جغرافی استقامتنك صاغ ویا صولنه طوغری انحرافی { قیمتی ابرهٔ مقناطیسی استقامتی ـ كه « نصف انهار مقناطیسی » دینور ـ ایله نصف النهار جغرافی بیننده‌كی زاویه‌دن عبارت اولوب مكان وزمان ایله متبدلدر } .

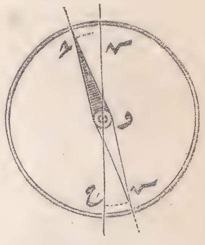

(انحراف طبیعی)

انحراف عارضی = (حكمت) برطاقم مواد جاذبه‌نك تأثیریله ابرهٔ مقناطیسینك نصف النهار مقناطیسی استقامتنك صاغ ویا صولنه طوغری اولان انحرافی [انحراف عارضینك قیمتی مختلف سفائنده مختلف اولدیغی كبی عین سفینه‌ده ابره‌نك مواقع مختلفه‌ده بولنمسنه ، سفینه پرووه‌سنك مختلف استقامتلره متوجه اولمسنه ، سفینه‌نك موقع جغرافیسنك دكیشمه‌سنه ، مواد مؤثره‌نك تبدیل موقع وسفینه‌نك بر طرفه میل ایتمسنه كوره‌ده متبدلدر . صدمهٔ شدیده ، صاعقه وسائره تأثیریله‌ده قیمتی دائمی ویا موقت صورتده تبدل ایدر .]

انحرافات = جـ : (انحراف) .

انحراف مزاج = مزاجك خط اعتدال صحتدن آیرلمسی ، كیفسزلك .

انحراف مرمی = (عسكری) مرمینك بعض اسبابدن دولایی هدفه عدم اصابتی .

یان انحرافی = (عسكری) شیشخانه‌لی اسلحه‌ده حركت دوریه ، هوای نسیمی وسائر اسبابدن طولایی مرمینك صاغه ویاصوله اولان انحرافی .

انحصار [ع، مص] برحد داخلنده قالوب خارجه تجاوز ایتمامك § محصولات فروختنك بعض شرائطله بركیمسه‌یه ویا برشركته منحصر اولمسی امتیازی .

انحطاط [ع ، مص] آشاغی اینمك ، آشاغیلامق .

سن انحطاط = اختیارلق زمانی .

انحطاط افق زاویه‌سی = (قوزموغرافیا) بصر راصددن سطح ارضه رسم اولنان خط مماس ایله بصر راصدی مركز ارضه وصل ایدن خطه عموداً رسم اولنان خط مستقیم آره‌سنده‌كی زاویهٔ مسطحه‌در . ط زاویه‌سی كبی .

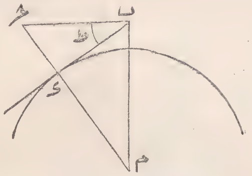

(انحطاط افق زاویه‌سی)

انحطاط محرك = (عسكری) مرمی محركنك هرهانكی بر نقطه‌سنك (خط رمیدن) بعد شاقولیسی .

انحطام [ع، مص] قیریلمق ، اوفالمق .

انحكاك [ع، مص] قاشنمه .

انحلال [ع ، مص] آچلمق ، چوزولمك ، چوزیلوب آچلمق : انحلال عقدهٔ مشكلات § منحل اولمق .

انحلال پذیر = انحلال قبول ایدیجی ، قابل انحلال .

انحناء [ع ، مص] اكیلمك ، اكریلمك ، منحنی ، مقوس اولمه § (هندسه) برخطك اجزای مفروضه‌سنك كافهٔ اوضاعده بربرینه منطبق اولمامسی : انحنای خط .

متزاید الانحنا (هلزون) = (فن اسلحه) خطوهٔ هلزونی فمه دوغری تناقص ایتمك اوزره تحول ایلاین یبولر .

متساوی الانحنا (هلزن) = (فن اسلحه) خطوهٔ هلزونی ثابت اولان یبولر .

انخدار [ع،مص] پرده‌لنمك ، اورتولمك : انخدار نسوان .

انخساف [ع، مص] یره چچمه ، كچمك § طبقات الارض اصطلاحاتنجه یر یاریلوب برقسمی باتمق ، چوكمك § آی طوتلمق : انخساف قمر ، § سونمك ، حكمی قالمامق .

انخساف عین = (طب) كور اولمق .

انخسافات = جـ : (انخساف) .

انخفاض [ع ، مص] آلچاقلانمه ، آشاغی انمه § (طبقات الارض) برقطعهٔ ارضینك كسب انحطاط ایتمسی .

انخناق [ع،مص] نفسی كسیلوب بوغلمق ، بوغالمه .

انداب [ع ، مص] یاره ایلیشدكدن صوكره یری بكلشمه ، ایلشمش یاره‌دن اثر قالمه .

اندراج [ع ، مص] داخل اولمق ، مندرج اولمق (عربیده معناسی بسبتون باشقه‌در) .

اندراس [ع ، مص] اصلا اثری قالمیه‌جق صورتده بوزیلوب محو اولمه (اكثریا مبانی حقنده مستعملدر) .

اندفاع [ع،مص] مندفع اولمه ، صاولمه ، زائل اولمه § طب اصطلاحنجه خارج بدنده اوفاق اوفاق قباره‌جقلرك ظهوری .

امراض اندفاعیه = چیچك ، قزل ، قزامق كبی خسته‌لقلر .

اندفاعات = جـ : (اندفاع) : اندفاعات ارضیه .

اندفاع بركانی = (طبقات) ینار طاغلرك فتحه‌سندن مواد مذابه‌نك فیشقرمه‌سی .

(اندفاع بركانی)

اندفاع زیبقی == (طب) داخلاً ویا خارجاً دوا مقامنده استعمال اولنان جیوه‌یی متعاقب جلدده ظهور ایدن ازفاجق قبارجقلر .

اِنْدِماجْ [ع، مص] دوریلوب صارلمه ، ایچنه یرلشمه .

اندماج جنین == بعدالولاده طفلك داخل مبیضده کندینه مخصوص بعض عضولرله ملاصق اولمسنه اطلاق اولنور .

اندماج مشیمه == (طب) بعدالولاده رحمك الیاف عضلیه‌سنك غیر طبیعی اوله‌رق تقلصیله مشیمه یعنی صوکك الیاف رحمیه آره‌سنده قالمسی .

اِنْذار [ع، مص] (تبشیر)ك ضدی ، نتایجنك وخامتیله قورقوده‌رق بر شیدن منع ونهی ایتمه .

انذارات == جمع : (انذار) . تنبیهلر ، اخطارلر .

اِنْزالْ [ع، مص] ایندیرمك ، ایندیرلمك .

انزالات == جمع : (انزال) .

اِنْزِواءْ [ع، مص] کوشه‌نشین وحدت اولمق .

اِنْسْ [ع، س] بشر ، ذریت آدم : انس وجن .

اِنْساءْ [ع،مص] اونوتدیرمق ، اونوتدیرلمق : انسای ماضی .

اِنْسافْ [ع،مص] یاپراق یاپراق اولمق ، طاغلمق .

اِنْساقْ [ع، مص] مسجع ومقفی سوز سویلمك : انساق کلام .

اِنْسالْ [ع، مص] ذریتی چوغالتمق ، دول پیدا ایتمك ، ایدلمك .

اِنْسانْ [ع، س] جوهر نطق وعقل ایله حیوانات سائره‌دن ممتاز اولان وحقیقةً احسن تقویم اوزره یارادیلان مخلوق ذی حیات § ایی آدم ، وجدانلی آدم .

انسانجه == انسانه یاقیشیر صورتده .

انسان العین == کوز ببکی ، مردمك .

انسانلق == آدملق ، انسانیت .

انسانی == انسانه منسوب : کمالات انسانیه .

انسانیت == انسانلق || وجدانلیلق ، اییلك ، خصائل حسنه ایله اتصاف .

انسانیت ایتمك == اییلك ایتمه .

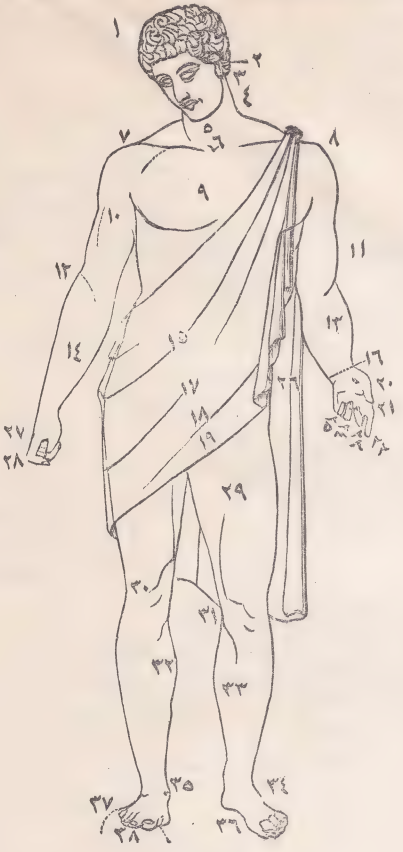

(انسان)

١ — باش .
٢ — شقاق .
٣ — اکسه .
٤ — بویون .
٥ — چکه .
٦ — کردان .
٧ } ٨ — اوموز .
٩ — کوکس .
١٠ — قولتق .
١١ } ١٢ — قول .
١٣ } ١٤ — ساعد .
١٥ — کوبك .
١٦ — پنچه .
١٧ — قارن .
١٨ — قارن آلتی .
١٩ — قاصیق .
٢٠ — آووج .
٢١ — باش پارمق .
٢٢ — شهادت پارمغی .
٢٣ — اورته پارمق .
٢٤ — حلقه پارمغی .
٢٥ — کوچك پارمق .
٢٧ — قالچه .
٢٨ — طرناق .
٢٩ — آپیش .
٣٠ — دیز .
٣١ — مابض .
٣٢ — بالدیر .
٣٣ — باجاق .
٣٤ — عنق قدم .
٣٥ — طوپوق .
٣٦ — آیاق آیه‌سی .
٣٧ — آیاق .
٣٨ — آیاق پارمقلری .

انسانیتسز == فضائل انسانیه‌دن محروم .

انسانیتکار == انسانیتلی ، ایی ، وجدانلی آدم .

انسانیتکارانه == انسانیتلی اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

انسانیتکاری == انسانیتکارلق .

اِنْسِجامْ [ع،مص] آب روان کبی بردوزی‌یه کیدیش ، کیتمه § ادبیاتجه کلامك دوزکون ، ارتباطلی اولمسی : انسجام کلام .

اِنْسِحاقْ [ع، مص] ازیلوب یومشامق ، هرانده دوکیلوب ازیلمك .

اِنْسِدادْ [ع،مص] مسدود اولمق قپانمق ، طیقانمق .

انسداد امعاء == (طب) باغرصاقلرك بربرینه طولاشمسی اثری اوله‌رق طیقانمسی .

انسداد حفت == (بیطری) قرق بایرك طیقانمسی .

انسداد حلیمه == ممه باشلرینك طیقانمسی .

انسداد مری == مرینك طیقانمسی .

اِنْسِدالْ [ع، مص] دوشوك ، صارقیق اولمه § اعضای داخلیه‌دن برینك سقوطی .

اِنْسِطاحْ [ع،مص] مسطح اولمق § یاییلوب آرقه اوستی یاتمق .

اِنْسِلابْ [ع،مص] صویولمق ، صویلمش اولمق . منسلب اولمه ، عاری اولمق : (محو اولمق) : انسلاب حضور .

اِنْسِلاخْ [ع، مص] معنای اصلیسی (کسیلان حیوانك دریسی یوزولمك) در . لسانمزده مجازاً صویولمق ، صویمق ، صییریلوب چیقمق معناسنده قوللانیلور § آی نهایتی کلمك .

اِنْسِلاكْ [ع، مص] سلوك ایتمه ، یوله کیرمه ، سالك اولمه : شهراه حقیقته انسلاك .

اِنْسِلالْ [ع،مص] صییرلمق ، مسلول اولمق .

انسیاب [ع، مص] سوزیلوب آقمق ، سرعتله آقوب کیتمك: انسیاب سیل .

انسیاق [ع، مص] برقوت ، بر سائقه ایله چکیلوب کیتمك ، آردی صره کیتمك .

انشاء [ع،مص] یاپمق، یاپارلق، احمال ایتمك وجوده کتیرمك، تعبیرلمك § حسن کتابت § اصول حسن کتابت § نسبت خارجیه‌دن عاری کلام § حدث مقابلی : اخبار. { انشاء ; یاپمق معناسنه کلدیکی زمان (اعمال) دن فرقلیدر : اعمار فکر، اعمال اونی ، برخانه ، فابریقه انشاسی .

انشاآت = یاپمق معناسنه کلدیکنه کوره (انشاء) نك جمعی .

انشائی = انشایه منسوب : صدق وکذبه احتمالی اولمیان .

انشائیات = نسبت خارجیه‌سی اولمیان سوز معناسنه کلان (انشائی) نك جمعی .

انشاءالله [ع،تر] الله ایسترسه معناسنه‌در لسانمزده بر شیئك آتیده حصولنی تمنی مقامنده مستعملدر { املاده (انشالله) صورتنده یازمالی } .

انشاد [ع، مص] شعر اوقومق § شعر سویلمك .

انشاط [ع، مص] ☞ (تنشیط).

انشاق [ع،مص] قوقلاتمق، بورونه مایع برشی چکدیرمك .

انشتات [ع] ☞ (تشتت) .

انشراح [ع، مص] آچلمق ، کوکل آچلمق ، فراحلق : انشراح درون .

انشراق [ع، مص] چاتلایوب یارلمق § پارلامق .

انشعاب [ع، مص] شعبه‌لنمك ، دال بوداق پیدا ایتمك § چوغالمه . § بلوك بلوك اولمه .

انشقاق [ع،مص] یارلمق ، چاتلامق .

انشقاق قمر = معجزات جلیلهٔ احمدیه‌دن اوله‌رق قمرك منشق اولمسی .

انشلال [ع، مص] شدتله دوکلمك ، آتیله‌رق آقمق، صواوچوروممدن دوکیله‌رك شلاله پیدا ایتمك .

انشمار [ع، مص] صالانه‌رق یورومك، کچمك .

انشناج [ع، مص] بوروشمق ، دری بوروشق اولمق : انشناج وجه.

انصات [ع، مص] سوزه قولاق طوتمق، صوصمق، صوصوب دکلمك : «قران اوقونورکن ایله انصات»

انصاف [ع،س] عدالت، معاملهٔ عادلانه اعتدال اوزره حرکت § حقه تسلیمیت .

انصافسز = طریق اعتدالدن آیریلان .

انصافسزجه = اعتدالسزلکله ، مرحمتسزجه .

انصافسزلق = اعتدالسزلق ، حق ناشناسلق .

انصافکار = حقسزلق ایتمه‌ین .

انصافکارانه = انصافکاره یاقیشه‌جق صورتده .

انصافلی = مرحمتلی ، وجدانلی .

انصافلیجه = انصافه موافق .

انصباب [ع، مص] دوکلك ، منصب اولمق: انصباب بحرین § (طب) اخلاط بدنیه‌دن برینك ویا بعضلرینك انساج درونه آقوب اوراده طوپلانمسی .

انصباغ [ع،مص] بویانمق § (تصوف) انواع تجلیات سبحانیه‌یه مظهریت § تطهرایتمك § وافتیز اولنمق.

انصراح [ع، مص] کسب صراحت ایتمك: انصراح معانی .

انصراف [ع، مص] کری دونمك ، چکیلوب کیتمك § اسمك قاعدهٔ مخصوصه‌سی وجهله منصرف اولمسی .

انصرام [ع، مص] انقطاع ، کسلمك .

انضاج [ع، مص] کاله ایردیرمك ، ایردیرلمك ، ایجه پیشیروب قوامنی بولدیرمق .

انضباط [ع، مص] انتظام، یولنده اولمه، طوپلی اولمه § ضبط وربطك یولنده اولمسی، آسایشك تمام جریانی.

انضمام [ع، مص] قاتلمق، ضم اولنمق {ایتمك ماده‌سیله قوللانلملیدر}

انطاق [ع، مص] نطقه کتیرمك ، سویلتمك ، سویلدلمك § صنایع بدیعیه‌دن بری ـ که : شاعر ویا منشینك کندی حسیاتنی جماداتدن ویاحیواناتدن برینه ویا غائب برشخصه سویلدیورمش کبی ادارهٔ لسان ایتمسندن عبارتدر. مثلا: برهیکلك وضعندن کویا ناظرینه شوسوزلری سویلیورمش کبی بر معنی قصد ایدرك بسط مقال ایتمك ، برقوشك آغزندن ایراد کلام ایلمك کبی . بوکلسان ادیده «تشخیص وانطاق صنعتی» دیرلر .

انطاق حق = الله سویلتمسی .

انطباخ [ع، مص] پیشمك : انطباخ طعام.

انطباع [ع، مص] باصلمق ، مطبوع ومنقوش اولمق § برشیئك حواس واسطه‌سیله ذهنده صورتیاب اولمسی .

انطباعات = جم : (انطباع) || بعض قیالر اوزرنده کوریلان حیوانات ویا نباتات پارچه‌لرینك شکللری .

انطباق [ع، مص] اویمه ، مطابق کلمه ، اویغون اولمه .

انطباقات = جم : (انطباق) .

انطفاء [ع، مص] سونمه، سونمك، منطفی اولمه .

انطلاق [ع،مص] صالیویروب کیتمك : انطلاق ابنای سبیل .

انطماس [ع، مص] بلیرسز اولمق، زائل اولمق .

انطواء [ع، مص] دوریلوب بوکلمك ، قاتلانوب صارلمق ، مطوی اولمق .

انطیاع [ع، مص] مطیع ومنقاد اولمق ، اطاعت ایتمك .

انظار [ع، مص] تأخیر ، امهال .

انعام [ع،س] احسان ، نعمت .

انعامات = جم : (انعام) .

انعدال [ع،مص] (عدول) ، بدل قوللانیلیر، صاپمق، دوغری یولدن چیقمق .

انعدام [ع، مص] یوق اولمق .

انعزال [ع،مص] اختیار عزلت ایدیش، چکلمه .

انعصام [ع،مص] حفظ وصیانت اولنمق.

انعطاف [ع، مص] میللنمك ، تمایل ، توجه .

انعقاد [ع، مص] قورولمه ، مرتب اولمه § باغلنمه ، منعقد اولمه : انعقاد محاکم، انعقاد بیع § دوکوملنمه § (فقه) ایجاب وقبولك متعلقنده اثری

ظاهر اولەجق درجه ایله یکدیکره تعلق مشروعی .

اِنْعِكاسْ [ع، مص] مغلوب اولمه، مقابلنه دونمه § چارپەرق کیری دونمه، عکس ایتمه .

انعکاسات == جم : (انعکاس) انعکاسات مرایا .

انعکاس صداء == (حکمت) برنقطەده چیقاریلان صدانك اوجوارده بولنان بر ویا برقاچ حائله چارپەرق حائللرك عددی قدر مکرراً ایشیدلمسی .

انعکاس ضیا == (حکمت) برنقطەدن هرهانکی برسطح مجلایه وارد اولان خطوط ضیائیەنك زاویهٔ ورودە مساوی برزاویهٔ انعکاس حاصل ایدەرك منعکس اولمسی .

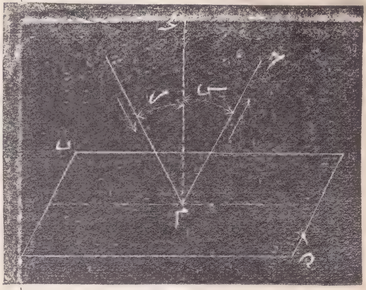

(انعکاس ضیا)

م ء == شعاع وارد، م ح == شعاع منعکس
ر == زاویهٔ ورود، س == زاویهٔ انعکاس .

اِنْفادْ [ع، مص] بیتیرمك ، بیتیرلمك ، توکنمك .

اِنْفاذْ [ع، مص] اوته طرفه کچیرمك . § حکمنی ویرمك § اجرا ایتمك ، یرینه کتیرمك .

انفاذات == جم : (انفاذ) .

اِنْفارْ [ع، مص] اورکوتمك ، اورکودلمك .

اِنْفاقْ [ع، مص] صرف ایدوب توکنمك ، توکدلمك § نفقه ویروب کچندیرمك بسلمك .

انفاقات == جم : (انفاق) .

اِنْفِتاحْ [ع، مص] آچلمه، کشاده اولمه . § طیقانمش برشیئك آچیلمسی .

اِنْفِجارْ [ع، مص] طاك یری آچلمق ، فجر سوکمك : انفجار صبح . § آقمق § یارلمق ، شق اولمق . § حیوانات ونباتاتده برقسمك ییرتلمقسزین آیرلمسی : انفجار ازهار .

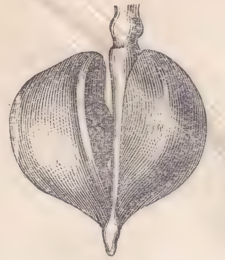

(انفجار ازهار)

اِنْفِرادْ [ع، مص] یالکز اولمق ، یاننده کیمسه بولنمامق .

علی الانفراد == برر برر .

اِنْفِرازْ [ع، مص] منفرز اولمه، قالمامه .

انفراز ابن == (طب) وضع حمل ایدن قادینك ممەسندە سود بولنمامق .

اِنْفِراغْ [ع، مص] بوشالمق .

انفراغ جزئی == (حکمت) برمایعات مجموعنك قسماً بوشالدلمسی .

اِنْفِراقْ [ع، مص] آیرلمق .

انفجار حاجزی == میوه دروندەکی حاجزلرك ایکی‌یه آیریلەرق آچیلمسی .

اِنْفِراجْ [ع، مص] منفرج اولمه، آچلمه . § کوکل آچلمق .

اِنْفِساحْ [ع، مص] بوللاشمق، کنیشلشمك .

اِنْفِساخْ [ع، مص] بوزولمق § حکمسز قالمق .

اِنْفِسادْ [ع، مص] فسادە اوغرامق بوزولمق .

اِنْفِصالْ [ع، مص] آیرلمق، یرندن آیرلمق § معزول اولمق .

انفصالات == جم : (انفصال) .

اِنْفِصامْ [ع، مص] قیرلمق ، اوزولمك ، اسلمك .

اِنْفِضاجْ [ع، مص] تبخر § حلول خارجی § انتشار حرارت § افراز جلدی ، ترلەمك .

انفضاج رئوی == (طب) تنفس واسطەسیله داخل اولان هوایه بدل خارجه آثار تنفسیه ویرلمسی .

انفضاج غیرمحسوس == (طب) تبخر جلدینك ثقبات متعددهٔ جلدده رشف حالنده مشاهده اولنمسی .

اِنْفِطارْ [ع، مص] یارلمق .

اِنْفِطامْ [ع، مص] سوددن کسلمك : انفطام صبی ، موسم انفطام .

اِنْفِعالْ [ع، مص] متأثر اولمق § کوجنمك .

انفعالات == جم : (انفعال) .

انفعالات نفسانیه == نفسه عائد هردرلو تأثرات ، روحك قبول ایتدیکی هرنوع تحولات .

اِنْفِكاكْ [ع، مص] فك اولمق، برشی یرندن ایرلمق § چوزولمك .

انفکاك دروز == (طب) قفاطاسنی تشکیل ایدن کمیکلرك بربرندن آیرلمسی .

اِنْفِلاقْ [ع، مص] یارلمق، آچیلمق یارلمه، اچیلمه : انفلاق صبح، انفلاق سحر .

اِنْفِلالْ [ع، مص] رخنەدار اولمق § آلات جارحەنك غز طرفی بوریلوب رخنەدار اولمسی : انفلال سیف .

اِنْفِهامْ [ع، مص] آکلاشلمه، آکلاشلمق؛ منفهم اولمه .

اِنْقاءْ [ع، مص] پاك و تمیز اولمه : انقای قلب .

اِنْقاذْ [ع، مص] قورتارمق، قورتارلمق : عذاب ناردن انقاذ .

اِنْقاصْ [ع، مص] آزالتمق (تنقیص) ه بدل استعمال اولنه‌بیلور .

اِنْقاعْ [ع ، مص] صودە ایصلاتمق § قوری نباتاتی ایصلاتمق، ترطیب ایتمك .

اِنْقِباضْ [ع، مص] بر شیئك اجزاسی بوزیلوب طوپلانمه § پکلك ، طوتلمق § صیقلمق § طارلاشمق مواد غائطەنك امعاده طوپلانوب قالمسی § قسوت، غصه ، کدر : انقباض روح .

انقباضی == انقباضه منسوب .

اِنْقِذافْ [ع، مص] آتلمق § طرد و تبعید ایدلمك .

انقذاف علق == حملك سزنجی کوننده تلقیح اولنمش بیضەنك جداران رحمه التصاقندن اول طردی .

اِنْقِسامْ [ع، مص] بولونمك ، تقسیم قسم اولمق ، پارچەلنمق .

قابل انقسام == بولونه‌مسی ممکن اولان .

قابلیت انقسام == (طب) اجسامك تقسیمه اولان قابلیتی .

انقسامات == جـ : (انقسام) .

اِنْقِشار [ع، مص] دری ویا قبوغی صویولمق .

اِنْقِشاع [ع، مص] آیازلامق ، بلوطلر کاملاً سیریلوب هوا آچیق اولمق .

اِنْقِضاء [ع، مص] تمام اولمق ، نهایت بولمق ، بیتمك : انقضای وعده ، انقضای مدت .

اِنْقِضاض [ع، مص] چاتلامق ، قوغشه‌مق § قوش هوادن رمینه‌دوغری سوریلوب ایتمك : انقضاض طائر .

اِنْقِطاع [ع، مص] کسلمك ، چکلمك ، بیتمك .

انقطاع طمث == (طب) قادینك بعض عوارض سببیله عادت طبیعیه‌دن کسلمسی .

اِنْقِلاع [ع، مص] (آغاج) کوکندن قوپارلمق .

اِنْقِهال [ع، مص] ضعیف ، درمانسز اولمق .

اِنْقِیاد [ع، مص] سرفرو ، اطاعت ایتمك ، رام اولمق ، خضوع اوزره بولنمق .

انقیاداً == انقیاد صورتیله .

اِنْکاح [ع، مص] نکاح ایتمك ، ایدلمك .

اِنْکار [ع، مص] اقرارك ضدی ، اویله دکلدر دیمك § رد ایتمك § یاپدیغنی صاقلامق .

انکاری == انکاره متعلق .

اِنْکِباب [ع، مص] یوزی اوستنه دوشمك ، قپانمق : انکباب فرس .

اِنْکِتام [ع، مص] مکتوم اولمق .

اِنْکِدار [ع، مص] سرعتله یورومك ، دوکلك .

اِنْکِسار [ع، مص] قیرلمق § بد دعا ایتمك § قلب قیرلمق .

انکسار ضیا == (حکمت) ضیانك بر واسطهٔ خفیفه‌دن بر واسطهٔ کثیفه‌یه حین مرورنده استقامت اولیه‌سیله بر زاویهٔ انکسار حاصل ایدرك آیرلمسی .

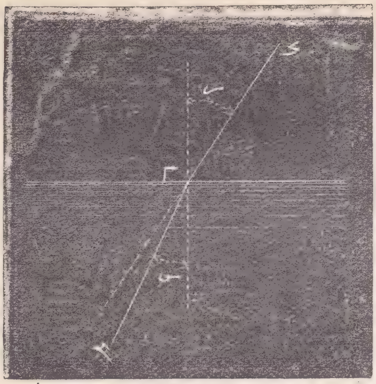

(انکسار ضیا)

انکسار مستعرضی == (طب) سطحلری غیر منتظم وغیر مساوی قالمق اوزره کمیکك اکنه قیرلمسی .

اِنْکِساف [ع، مص] کونش طوتلمق ، قمر اورته‌ده اولمق اوزره شمس ، قمر ، ارضك بر استقامتده بولنمسندن دولایی شمسك خطوط شعاعیه‌سی تماماً کرهٔ ارضه نشر ایده‌مه‌مسی .

اِنْکِشاف [ع، مص] آچیلمق ، یایلمق § آچیغه چیقمق ، آشکار اولمق . (الاشیاء تنکشف باضدادها) == هرشی ضدیله منکشف ، ظاهر اولور .

انکشاف خریطه‌سی == (طوپوغرافیا) سطح مستدیر ارضك مستوی فرضیله وفقط مقیاسك بو طاقم حسابات فنیه‌یه توفیقیله یاپیلان عمومی خریطه .

انکلتره - انکلیز - انکلیزجه

☞ (لغتچهٔ اعلام) .

اِنْکِلیس [ع، س] ییلان بالغی .

اِنْکِماش [ع، مص] (طب) پکلك ویرن ماده‌لرك یالکزجه برحامضله برلکده حاصل ایلدیکی تأثیر .

اِنْهاء [ع، مص] تبلیغ ، ابلاغ § رسماً تبلیغ ، برمأمورك مافوقنده‌کی مأموره برماده حقنده یازدیغی تذکره ویا تحریرات .

اِنْهِباط [ع، مص] (هبوط) ه بدل قوللانیلیر .

اِنْهِتاك [ع، مص] هتك اولنمق ، چاك اولنمق ، ییرتلمق § بکارت بوزلمق .

اِنْهِداش [ع، مص] طالاشمق ، خرلاشمق : انهداش کلاب .

اِنْهِدام [ع، مص] ییقلمه ، هدم اولنمه ، خراب وویران اولمه { غیر ذی روح حقنده مستعملدر } .

انهدامات == جـ : (انهدام) .

اِنْهِزام [ع، مص] آلت اولمق ، مغلوب اولمق ، محاربه‌ده مقاومت ایده‌میوب بوزلمق § بوزغونلق .

انهزامات == جـ : (انهزام) .

اِنْهِلاك [ع، مص] نفسنی تهلکه‌یه قویمق .

اِنْهِماك [ع، مص] برشیئه ، برخصوصه شدتله میل ایتمك ، برایشك اوزرینه دوشمك { انهماكك معناسنده (کمال) مفهومی مندمج اولدیغندن (کمال انهماك ایله) دیمه‌ملی } .

انهماکات == جـ : (انهماك) .

اِنْهِمال [ع، مص] اوغراشمق § جدی صورتده چالیشمق § کوز یاشی آقمق § اهمال ایتمك .

اِهانَت [ع، مص] بغیر حق تحقیر واستخفاف ایتمه § کوتولك .

اِهْتِداء [ع، مص] هدایته نائل اولمق ، دین حقه کیرمك ، مسلمان اولمق .

اِهْتِزاز [ع، مص] تتره‌مك ، مهتز اولمق § فرح وصفادن حرکته کلمك ، صچرایوب اوینامق ، صالانمق : اهتزاز اوتار § هوانك طالغه‌لنمسی .

اهتزازات == جـ : (اهتزاز) .

اهتزازی == اهتزازه منسوب : حرکت اهتزازیه .

زاویهٔ اهتزاز } زاویهٔ ترفع } == (فن اسلحه) زاویهٔ خروج ایله زاویهٔ رمی بینندهکی فضل

☞ (زاویهٔ خروج) (زاویهٔ رمی) .

اِهْتِمام [ع، مص] ایشه همتله باقمق ، دقتله چالیشمق ، غیرت کامله .

اهتمامات == جـ : (اهتمام) .

اِهْداء [ع، مص] هدیه ایتمك ، ایدلمك ، هدیه صورتیله ویرمك ، کوندرمك . { مادیات ومعنویاتده مستعملدر : برساعت اهدا ایتمك ، فاتحهٔ شریفه اهدا ایتمك } .

اِهْدار [ع، مص] ابطال ، الغا ایتمك ، حکمسز براقمق .

اِهْراق [ع، مص] دوکمك ، آقیتمق : اهراق دموع .

اِهْزاق [ع، مص] چوق کولمك ، قهقهه ایله کولمك .

اِهلاك • [ع،مص] هلاك ایتمك، اولدیر- مك ، اولدیرلمك § صرف وهبا ایتمه .

اِهلیلج • [ع ، س] ترجمه‌ده (قاره هلیله) ویا (صاری هلیله) دنیلن برنوع علاج .

اِهمال [ع، مص] بوشلامق ، بوشلاق ، مهمسه‌مه‌مك ، ترك ایتمك ، حالیله براقمق .

اهمالجی = ایشنه دقت ایتمه‌ین، دقتسز .

اِیاب [ع ، مص] عودت ایتمك ، کیری دونمك .

ایاب وذهاب = کیدوب کلمك .

اِیباء [ع،مص] ☞ (اباء) .

اِیبلیق [ت،مص] ارکك پلیجك انمشی .

اِیبیبك • [ت،س] (حیوانات) ذات المنقار مخروطی صنفندن کوکسی قیرمزی ایله ترنجی رنکده وقنادی صاری ، یشیل تویلرله مزین بر قوش‌که : تپه‌سنده اینجه تویلردن کوزل بر قطاس بولنور . بوکا چاوش قوشی ، هدهد ، ابوالاخیار دخی دینلیر .

(ایبیبك قوشی = هدهد)

ایبیك • [ت،س] طائفهٔ دجاجیه‌دن بعضیلر- ینك مثلا : خروسك باشنده ، تپه‌سنده بولنان قزل رنکلی لحم زائد ، تپه‌لك ، خروس طاراغی .

(ایبیك)

اِیپ • [ت ، س] دنك باغلامق ، اشیا صارمق، آصمق ایچون ، کتان ویا پاموق ویاخود قیلدن اورلمش مختلف قالینلقده اوزون باغ ــ که : اك قالیننه (خلاط) وبونك براز اینجه‌سنه (سیجم) دینلیر .

ایپی چورك = امنیتسز ، اعتبارسز آدم .

ایپنی سوروك = جزاسنی آرامق ،مستحق جزا اولمق .

چرپی ایپی = دولکرلرك تخته اوزرینه خط چیزمك ایچون استعمال ایلدکاری بویالی ایپ .

ایپه اون سرمك = بهانه ایله باشدن صاومق .

ایپله‌مه‌مك = اهمیت ویرمه‌مك .

ایپ اوجی = وسیله || ایز . سررشته .

ایپه چكمك = صلب ایتمك .

ایپله قویویه اینلمه‌مك = شایان اعتماد اولمه‌مق .

ایپسز = سرسری ، چاپقین .

ایپدن قوشاق = ضرورت فوق العاده‌دن کنایه .

ایپ پاره‌سی ویرمك = دفع بلا ایتمك.

ایپ قاچقینی = آزغین .

ایپنه باصان = سرسم .

ایپدن قورتلمش = جنایات مکرره صاحبی .

ایپسید • [ج ، س] عربه تکرلکارینك چنبرینی تشکیل ایدن مقوس پارچه‌لر .

ایپك • [ت ، س] دوت یاپراغیله بسلنن معروف بوجكك یاپدیغی اینجه ، پارلاق ویومشاق ایپلك ، که : قماش طوقومقده ، ترزیلکده ، تزییناتده استعمال اولنور .

ایپك کبی = پك زیاده یومشاقلقدن کنایه .

ایپك بوجکی = اصلنده بر نوع قورد اولدیغی حالده بالآخره کلبك حالنه منقلب اولان برحیوانجق ـ که : طرطیلی ایپك یاپار ، دود حدیث .

ایپك چیچکی = سمیز اوت جنسندن لطیف وهر رنکده چیچك آچار بر نوع نبات .

ایپکجی = ایپك یتشدیرن ویاصاتان آدم .

خام ایپك = قاینامامش اسمر ایپك .

ایپك قوزه‌سی = بوجکك ایچنه قپاندیغی محفظه ، که : کندیسی یاپار .

ایپکلی = ایپکله یاپلمش ، ایپکدن معمول .

ایپلك ــ ایپلیك • [ت، س] دیدلمش کتویر قبوغندن ، ویوکدن، پاموقدن بوکولمش اینجه تل ، که دیکیش دیکمکه ومنسوجات نسجنه یارار ، خیط ، رشته .

ایپلیکلنمك = ایپلك ایپلك اولمق ، تل تل اولمق || اسکیمك .

ایپلیکی پازاره چیقمق = رسوای ومبتذل اولمق .

پاموق ایپلیکنه باغلامق = ایشی ، کوشك طوتمق ، مهمسه‌مه‌مك ، باشدن آتمق || چارهٔ موقت بولمق .

ایکنه‌دن ایپلیکه قدر = کافهٔ تفرعاتیله برابر .

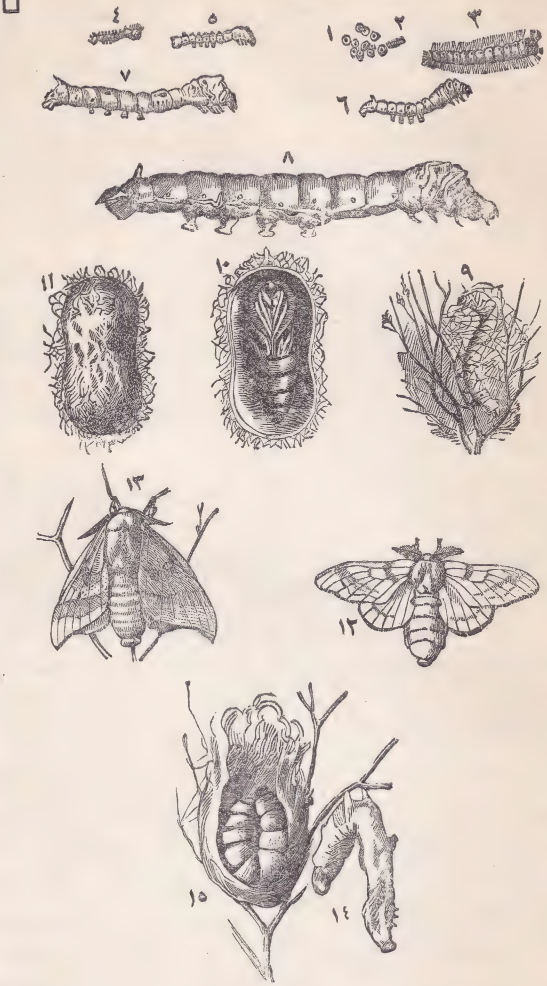

(ایپك بوجکی)

١ — یمورطه .
٢ — یمورطه‌دن هنوز چیقمامش حالی
٣ — یمورطه‌دن هنوز چیقمش حالنك بیوتلمشی .
٤، ٥، ٦، ٧ — تویلرینی دوکدیکی زمانکی حاللر .
٨ — حال تکمل .
٩ — قوزه یاپمغه باشلادیغی حال
١٠ — قوزه‌سی ایچنده صارلمش حالی .
١١ — قوزه .
١٢ — دیشی کلبك .
١٣ — ارکك کلبك .
١٤ — (مرده قورد (قوزه یاپمه‌دن اول) .
١٥ — مرده قورد (اکمال اولنمامش قوزه داخلنده) .

ایپلیکجك == (طب) دودیمانی دینلن بر نوع علت ـ که : رشته علتی دخی دیرلر .

ایپوپوتام [ج،س] {Hippopotame} ضخیمة الجلد حیواناتندن بری ـ که : بوکا صو آیغری، فرس الماء دخی دیرلر .

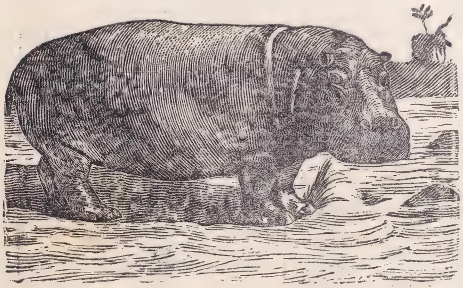

(ایپوپوتام)

ایت [ت،س] درت آیاقلی حیوانات اهلیه‌دن جنس معروف ، کوپك ، کلب . § ادبسز ، اوچاری چاپقین .

ایت الی == آتك ایچری باصان طیرناغی .

ایت اوزومی == معروف بر نباتك میوه‌سی .

ایت بورونی == یبانی کل تخمی .

ایتکال [ع، مص] یینمك ، اویولمق ، یاره چوقورلاشمق § (طبقات) صویك چارپمسیله قیالرك اویولمسی . § (طب) عضویتده تموت ایتمش بر پارچه‌نك چیقدیغی یرك بوش قالمسی .

ایت بوغان == آجی چیکدم .

ایت خیاری == ابوجهل قارپوزی دینلن غایت آجی ، مسهل بر خیار .

ایت دیرسکی == آرپه‌جق ، طفره .

ایت دیرلکی == خارلق ، کورولتیلی ایله اولان معاشرت .

ایت درنکی == خارلتیلی، کورلتیلی یر .

ایت سوروسی == غلبه‌لك ، ازدحامدن کنایه || خذله مجمعی .

ایت یتاغی == نابکارلر مجمعی .

ایت ییلی == اسکی ترك تقویمنده بر دائره تشکیل ایدن سنه‌لرك اون برنجیسی .

بیانك ایتی == حیاسز آدم .

ایتاء [ع،مص] ویرمك § کتیرمك .

ایتدیرمك [ع،مص] یاپدیرمق § ایشلتمك § بالواسطه یاپمق .

ایتیشمك [ت،مص] بر برینی قاقمق ، ایلری سورمك § مجادله .

ایتشمه == ایتشمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایتمك [ت،مص] یاپمق ، حصوله کتیرمك .

ایتمك [ت،مص] ایلری سورمك ، دورتمك ، قاقمق .

ایتلمك == قاقلمق ، ایلری سورلمك .

ایتمه == ایتمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایتمه == ایلرو سورمك ، دورتمك معناسنه کلن (ایتمك) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایتلاف ٠ [ع،مص] الفت ایتمك، آلیشمق. § اویغونلق ، موافقت . { ائتلاف : صورتنده دخی قوللانیله بیلیر }

ایتلافات = جـ : (ایتلاف) .

ایته‌له‌مك [ت ، مص] قاقشدیرمق . صیقشدیرمق .

ایثار ٠ [ع ، مص] بذل سخاوتكارانه ، اكرام ، اعزاز § كندی محتاج اولدیغی حالده احسان § ترجیح، انتخاب ، اختیار § دوكمك ، صاچمق ، سرپمك .

ایثام [ع،مص] كناهه صوقمق، صوقلمق .

ایجاب ٠ [ع ، مص] واجب، لازم قیلمق . واجب اولمق ، لازم كلمك . § انشای تصرف ایچون ابتدا سویلنان سوز .

ایجاب وقبول = (فقه) عرف بلدیه كوره انشای بیع ایچون عاقدیندن برینك (صاتدم) دیمسنه [ایجاب]، ودیكرینك (آلدم) دیمسنه [قبول] اطلاق اولنور . { ایجاب كلمه‌سنی ایتدیرمكدن زیاده ایتمك ماده‌سیله قوللانمق دها موافقدر . }

ایجابات = جـ : (ایجاب) .

ایجاد ٠ [ع ، مص] وجوده كتیرمك ، كتیرلمك § یكی برشی چیقارمق . { اختراعدن فرقی واردر . ☜ (اختراع) . }

ایجاد كرده = اثر ایجاد .

ایجار [ع،مص] كرایه ویرمك، ویرلمك . § كرا آقچه‌سی .

ایجاز ٠ [ع،مص] سوزی، قیصه سویلمك ، مختصر كسمك § (ادبیات) معنای مطلوبی قیصه برتعبیرله افاده ایتمك، كه طرق ثلثهٔ بیانك بری : (مساوات) ایله (اطناب) ك طرف تفریطی . آز سوزله چوق معنا افاده ایتمك صنعتی .

ایجاز حذف = (ادبیات) عباره‌دن معنایه خلل كلمه‌مك شرطیله بعض كلمه‌لر اخراجیله معنای مقصودی افاده ایتمك اصولیدر .

ایجاز قصر = (ادبیات) آز سوزله چوق معنی افاده ایتمك .

ایجاز مخل = (ادبیات) افادهٔ مرامه نقصان كتیره‌جك درجه وصورتده اختصار كلام (اطناب مخل) مقابلی .

ایجاع ٠[ع ، مص] وجع ویرمك، ویرلمك، آغریتمق، آغریدلمق : ایجاع بطن .

ایچ ٠ [ت،س] برشیئك جوفی ، درونی ، § برشیئك اورته‌سی ، آره‌سی § ظرف ، اثنا § قارن ، معده ، بطن § قلب ، ضمیر ، وجدان .

ایچ ایچه = بربرینك داخلنده .

ایچنه طوغمق = برشی حقنده برحس قبل الوقوع حاصل ایتمك ، الهام .

ایچ بایلمق = آچلقدن اوزرینه بایغنلق كلمك .

ایچلی = قلبی یوفقه اولان ، هرشیدن متأثر اولان || ایچریسی طولو .

ایچ یاغی = قارن وباغرصاقلرده‌كی سرت یاغ ، شحم .

ایچ یوزی = برشیئك حقیقتی ، حال باطنیسی .

ایچ آلمامق = طعامه اشتهاسزلق ، عدم آرزو § عدم تحمل .

ایچ صیقلمق = یورك صیقلمق ، مغموم اولمق ، قسوتلی اولمق .

ایچی ایچنه صیغمامق = برشیدن صوك درجه‌ده متأثر اولمق || منلاشی بولنمق .

ایچ باغلامق = بعض میوه‌لرك ینه‌جك یری اولمغه باشلامق .

ایچ بولانمق = قی ایدر كبی اولمق .

ایچین ایچین = سس چیقارمیه‌رق ، سسسز ، صداسز ، كیزلیجه .

ایچ چكمك = كوكس كچیرمك . اوزونجه نفس آله‌رق لسان حال ایله تحسر ایتمك .

ایچ كوكی = زوجه‌نك منسوب اولدیغی اوه كیرن داماد .

ایچ سورمك = اسهال اولمق .

قاون ایچی = ترنجی‌یه‌مائل قویوصاری .

ایچدیرمك ـ ایچیرمك ٠ [ت،مص] ایچری چكدیرمك § صو كبی جاری شیلری مص ایتدیرمك .

ایچرو [ت،س] ایچری .

ایچره [ت،س] ایچ طرف، داخل، درون.

ایچری [ت،س] داخلده ، درونده § ایچ طرف ، ایچ .

ایچقیرمق [ت، مص] هچقیرمق .

ایچكی [ت،س] ایچیله‌جك شی § مشروبات كئولیه‌دن كنایه .

ایچلك [ت،س] ایچه كیلان نیمتن، یلك .

ایچلمك ٠ [ت،مص] مایع برشی یوتلمق، شرب ایدلمك § عشرت اولنمق .

ایچم [ت،س] بركره‌ده ایچیله‌جك مقدار § ایچیش § لذت .

ایچمك ٠ [ت.مص] مایع برشیئی آغزدن ایچری‌یه چكوب یوتمق ، نوش ایتمك § مسكرات استعمال ایتمك § جذب ومص ایتمك .

آند ایچمك = یمین ، قسم ایتمك .

ییوب ایچمك = عیش ونوش ایتمك .

ایچیملی = لذتی خوش .

ایچمه = ایچمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایچون ٠ [ت،د] تعلیل وتخصیص اداتی . لاجل، برای § ادات سببیت . § لهنده ، اوغورنده، یولنده : الله ایچون .

نه ایچون ـ نیچون = نه مقصدله ، نه سببله ؟

ایچیرمك ٠ [ت ، مص] ایچمكه سوق واجبار ایتمك § ایچمكه سبب اولمق § جذب ومص ایتدیرمك .

ایچیش = ایچمك فعلی § ایچم .

ایحاش [ع ، مص] بركیمسه‌نك ناموسنه طوقنمق . { لغت ناجیده بو لفظك توحیشه بدل قوللانیله‌جغی بیان اولنیورسه‌ده عربیده بویله برمعناسی یوقدر . }

ایخمق [ت،مص] دوه چوكمك .

ایداب [ع، مص] تعمیم عدالت ایتمك . سفره‌سنی آچیق طوتمق § هركسی ضیافتنه چاغرمق .

ایداع ٠ [ع،مص] امانت اوله‌رق ویرمك . § (فقه) بركیمسه‌نك اموالنك حفظنی دیكر برآدمه احاله ایلمك .

ایدلمك [ت ، مص] اولنمق ، قلنمق ، یاپلمق .

ایدنمك [ت،مص] اتخاذ ایتمك § استحصال واكتساب ایتمك .

ایذان [ع، مص] بیلدیرمك ، بیلدیرلمك . § اذان اوقومق .

ایر [ت،س] ☜ (ایركن) .

ایراث [ع، مص] ویرمك ، ویرلمك . § سبب اولمق، ایجاب ایتمه، حصوله کتیرمه .

ایراد [ع،مص] کتیرمه ، کتیرلمه § دلیل کتیرمه § برملکك کتیردیکی کلیر، تمتع ، محصولات ، آقچه § کرا ومحصول ویرن املاك وعقار .

ایراط [ع، مص] ورطه‌یه دوشورمك ، دوشورلمك .

ایراق [ت،ص] اوزاق ، بعید ، دور .

ایراقلاشدیرمق = اوزاقلاشدیرمق .

ایراقلاشمق = اوزاقلاشمق .

ایراقلانمق = اوزاغه کیتمك، تباعد ایتمك.

ایراقلق = اوزاقلق ، بعد ، مسافه .

ایران [فا] ☞ (لغتجهٔ اعلام) .

ایرانلی = عجم . ایران اهالیسی .

ایرته [ت، س] برکونی ، بر هفته‌یی ، برآیی ، برسنه‌یی تعقیب ایدن کون، هفته ، آی ، سنه {شوحالده املاسی (ایرتسی) یازمق خطادر } .

بایرام ایرته‌سی = بایرامدن صوکره‌کی کونلر.

پازار ایرته‌سی = پازاری تعقیب ایدن کون .

جمعه ایرته‌سی = جمعه‌یی تعقیب ایدن کون .

ایرته‌سی سنه = بحث اولنان سنه‌دن صوکره کلن سنه .

ایرته‌سی کون = موضوع بحث اولان کوندن برکون صوکره .

ایرته‌لمك = برکون صوکره‌یه قالمق .

ایردیرمه = ایردیرمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایردیریش = ایردیرمك ماده‌سندن اسم مصدر .

ایرشمك - ایرلشمك [ت ، مص] یتشمك . نائل اولمق .

ایرشدیرمك / **ایریشدیرمك** = یتشدیرمك ‖ خبر ویرمك .

ایرشمه / **ایریشمه** = ایرشمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایرغالامق [ع ، مص] صاللامق ، صارصمق .

ایركلمك - ایركمك [ع ، مص] قورقوب کیری چکامك § طو-

پلانوب قالمق . { اکثریا صو ومعده‌ده تراکم ایدن سود حقنده } .

ایرکندی = طوپلانمش صو وچرکاب.

ایركن [ت،س] وقت مطلوب ومعیننك اولی .

ایرکنجی = صباحلری ایرکن قالقان § صورت مطلقه‌ده ایرکن حرکت ایدن .

ایرلامق [ت،مص] اناطولی شیوه‌سنجه ترنم وتغنی ایتمك .

ایرماق - ایرمق [ت ، س] چایدن بیوك ، نهردن کوچوك آقارصو:

قزیل ایرماق ، یشیل ایرمق .

ایرمك [ت،مص] واصل، نائل اولمق . § کمال بولمق § ولیلك مرتبه‌سنه یتیشمك .

ال ایرمك = فرصت ، زمان بولمق ، مقتدر اولمق .

آیاق صؤیه ایرمك = شاشیرمق ‖ متنبه اولمق :

باشی کؤکه ایرمك = کبرلنمك ، مغرور اولمق .

عقل ایرمك = اکلامق، فهم ودرك ایتمك.

ایردیرمك = یتشدیرمك § ایستنیلان حاله واردیرمق .

عقل ایردیرمك = اکلامق، ادراك ایتمك.

ایرمیك [ت، س] چوربا وحلوا یاپمغه مخصوص دانه‌لی اون : ایرمیك حلواسی .

ایری [ت،ص] بیوك، بیوجك، جثه‌لی .

ایریجه = بیوکجه .

ایری سؤزلی = خاطر شکنانه سوز سویلیان .

ایری یاری = قبا ، جثه‌لی ، قوتلی .

ایریلك = بیوکلك، جسامت، فخامت .

ایریلشمك = قباروب بیومك .

ایریلی = ایچنده ایریسی بولنان .

ایریلی اوفاقلی = بیوك ، کوچوك قاریشیق .

ایریم [ت،س] ایرمه ، وصول § مسافه § فال آچمه ، تفأل .

ایرین [ت، س] (اصلی ایریك) جراحت، یاره‌یه طوپلانان مواد ردیه .

ایز [ت،س] انسان وحیوانك یورومسندن یرده قالان اثر § اماره ، علامت ، نشانه .

ایزینه باصمق = برینی تقلید ایتمك . ‖ تعقیب ایلمك .

ایزجی = ایزدن اکلایان آدم .

ایزله‌مك = آرقه‌سنه دوشمك ‖ سزمك.

ایزی قاریشیق = مجهول ، بیلنمه‌ین .

ایزینه دؤنمك = چارچابوق کیری دونمك.

ایزد [فا،س] جناب حق : ایزد تعالی . { اصل زردشتیلرك یعنی ایران مجوسیلرینك ثنائیتنی آشکیل ایدن ایکی عنصردن نور (خیر) مربیسنك اسمی اولوب بعدالاسلام جناب حقه تخصیص اولنمشدر } .

ایس [ت،س] برشیئك یاندیغی اثناده توتن دومانی § دومانك توعسندن حاصل اولان سیاهلق § یانقلقدن حاصل اولان قوقو : ایس قوقمق .

ایستاده [فا ، ص] آیاقده طورمش : ایستادهٔ موقع احترام .

ایستك - ایسته‌ك [ت، س] آرزو § اشتها .

ایستکلی = آرزولی ‖ اشتهالی .

ایستمك [ت،مص] طلب وآرزو ایتمك ، دیله‌مك § چاغرمق § جلب ایتمك.

ایستتمك = طلب وآرزو ایتدیرمك ‖ چاغرتمق .

ایسته‌مه = ایستمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایسته نلمك = طلب اولنمق ‖ آرزواولنمق ‖ جاب ودعوت ایدلمك .

ایسته‌یش = استمك ماده‌سندن اسم مصدر.

ایسه [ت،د] شرط واستثنا اداتی .

ایسیلك [ت، س] وجودك قاشنمسیله مترافق بر نوع جلد خسته‌لغی.

ایش [ت،س] انسانك چالیشه‌رق یاپدیغی شی ، عمل ، گار ، شغل § فاعلك فعلی § قوتك اثری § مصلحت ، وظیفه .

ایش آدمی = ایشه یرایان ، فعال .

ایش باشنده = وظیفه باشنده .

ایش بتیرمك = حل وحسم ایتمك .

ایشجی = ایش ایشلیان ، عمله .

ایشسز = ایشی اولمیان، بوش کزن ،

ایشسزلك = عدم اشتغال، عطالت .

ایش كوج = مشاغل .

ایش كورمك = ترویج حاجت ایتمك .

ال ایشی = ال ایله یاپیلان بعض صنایع .

ایشه یارامق = قدر وذكری اولمق .

ایشیتمك [ت.مص] طویمق، استماع ایتمك . § (طب) صدانك قولاقده‌كی (غشاء طبلی) یی اهتزاز ایتدیردیكنی حس ایتمك § قولاغیله؛ طویمق دكله‌مك § خبر المق .

ایشیتدیرمك = طویورمق، آكلاتمق، استماع ایتمك || زیاده باغرمق سمعنه ایصال ایلمك .

ایشیتمزلك = ایشیتمه‌یش || صاغرلق ایشیتمیورمش كبی كورونمك .

لاقردی ایشیتمك = عتاب وتكدیر اولنمق .

ایشیتمه = ایشیتمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایشیدلمك = سس حس ایدلمك، طویولق || خبر آلنمق .

ایشته [ت، د] ادات اشارتدر .

ایشطین [ت، س] طوپراقدن معمول قندیل .

ایشقرمق [ت،مص] قوش كبی اوتمك، ایصلق چالمق .

ایشقریق [ت، س] طوپراقدن معمول صو دودوكی .

ایشقین [ت،س] باغچه روانذی .

ایشلك - ایشله‌ك [ت، ص] كلوب كچنی چوق اولان یول § مشتریسی چوق اولان دكان، مغازه § آلیشـق، ادمانلی، سلیس § اوقوناقلی یازی .

ایشلك = ایش كورور ایكن كیلن البسه .

ایشلمك - ایشله‌مك [ت، مص] ایش كورمك، بوش طورمه‌مق، مشغول اولمق § برشی بریره نفوذ ایتمك § زیاده كاوب كیتمـك، متحرك اولمق : ایشلدی طوردی § یاره جراحتلنمك § انفعالی موجب اوله‌جق درجه‌ده تأثیر ایتمك .

ایشـلمه
ایشله‌مه } = ایشلمك فعلی || ال ایله یاپیلان، قالبله باصلمیان، نقش ایدلمش اولان .

ایشلمه‌لی = صرمه ویا ایپكله تزیین اولنمش اولان شی .

ایشلنمك = اعمال اولنمق، یاپلمق || چالیشلمق .

ایشلنمه = ایشلنمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایشلتمك = یاپدیرمق || چالیشـدیرمق || نفوذ ایتدیرمك، كچیرمك || جراحتلنـدیرمك || برشیئی ایی برحاله قویمق ایچون اوزرینـه دوشـمك : یازی‌یی ایشـلتمك || طوقوندیرمق، تأثیر ایتدیرمك .

ایشلتمه = ایشلتمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایشلدیجی = ایشلدن، چالیشدیران .

ایشه‌مك [ت، مص] تبول ایتمك .

قان ایشه‌مك = قورقودن مضطرب اولمق .

ایشه‌تمك = تبول ایتـدیرمك || زیاده قورقوتمقدن كنایه .

ایشیق [ت،س] آیدینلق § ضیا، شعله § موم، قنـدیل، لامبـه، آلو، آتش .

ایشیق ویرمك = آیدینلاتمق .

ایشیقلق = كرمیدلك پنجره‌سی || امیر .

ایشیل ایشیل = پاریل پاریل، {آیدینلغك شدتنی كوسترمك ایچون مستعملدر} .

ایشیلاتمق = پارلداتمق، پارلاتمق .

ایشیلامق
ایشـیمق } = پارلامق، پارلدامق . لمعان ایتمك .

ایشین [ت، س] كونشـك پارلدیسی § اوزاقدن كوریلن ضیا .

ایص [ت، س] سس، شنلك، معموریت .

ایصسز = سسسز، شنلكسز، غیرمعمور، خالی محل .

ایصاء [ع، مص] وصی نصب ایتمك، ایدلمك § وصیت ایتمه، ایدلمه : ایصاء تصدق .

ایصال [ع، مص] وصول بولدیرمه، بولدیرلمه، واردیرمق، واردیرلمق، اولاشدیرمق، اولاشـدیرلمق، یتشدیرمه .

ایصلاتمق - ایصلامق [ت.مص] صـویه باتیرمق § اوزرینه صو سرپمك § تمام ایتمك § دوكمك، ضرب ایتمك .

ایصـلاتمه = ایصلاتمق مادهسـندن مصدر تخفیفی .

ایصلانمق = صویه باتیرلمق، صویه صوقلمق || اوزرینه صو سرپلمش اولمق || راطب، نملی اولمق || یاغموره طوتلمق .

ایصلادیش = ایصلاتمق ماددسـندن اسم مصدر .

ایصلاق = صـویه باتیرلمش اوزرینه صو سرپلمش، راطب، نمناك .

ایصلاقلق = صویه باتیرلمش اولان شیئك حالی || راطب برشیئك حالی .

ایصلیق [ت، س] دوداقلری ایلری اوزاتـه‌رق و بوزه‌رك اخراج ایدیلن دیك سس، صفیر .

ایصلیق چالمق = ایصلیق سسی چیقارمق .

ایصمارلامق [ت، مص] بر ایشـك اجراسنی دیكرینه تـكالیف وتحمیـل ایتمك § بر صنعتـكاره بر شیئك اعمالنی حواله ایتمه . § امانت براقمه .

ایصمارلامه = (حاضر) مقـابلی . || (ایصمارلامق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایصیتمق [ت، مص] صیجاق ایتمك، صیجاقلق ویرمك، تسخین ایتمك .

ایصینديرمق [ت،مص] آلشدیرمق، مأنوس قیلمق § خوشلانمق .

ایصی [ت، ص] صیجاق .

ایصی طام = حمام {صیجاق او دیمكدر} .

ایصیرغان [ت،س] انجیریه فصیله‌سندن اولوب یاپراقلری وصـاپی اوفاق دیكنلر ایله مجهز بر نوع نبات .

ایصیرمق [ت، مص] دیشلریله برشیئی قوپارمق، دیشله‌مك .

ایصیریق [ت، س] ایصـیرمه اثری، دیش یاره‌سی § ضرر، زیان .

ایضاح [ع،مص] واضح قیلمق، آچیق ومفصل اوله‌رق بیان ایتمك .

ایضاحاً = آچیق اوله‌رق، شبهه براقمیه‌جق صورتده، ومفصل اوله‌رق .

ایضاحات = جـ : (ایضاح) .

ایطاء [ع] (ادبیات) قافیه‌نك برمعناده اوله‌رق عینـاً تكرری .

ایغریب [ج،س] بیوك بالق آغی ـ كه : طالیانلر قوللانیر .

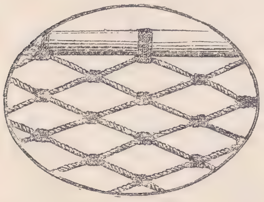

(ایغیریب)

ایغیریب ایتمك = حیله، دسیسه ایلمك .

ایغیریب چویرمك = اوسته‌لقله بردن چوق استفاده ایتمك .

ایغیریب خلاطی = (بحریه) قعر دریاده بولنان اجسامك تحریسنده مستعمل خلاطكه: ایكی اوجی برر صندال‌ه باغلنوب دوبلینی دكزه صارقیدیلور .

ایغیل ایغیل [ت، س] مایع ، سیال شیلرك بول بول آقمسی.

ایفاء [ع، مص] اوده‌مك، اودمه، یرینه كتیرمك، كتیرمه . كتیرلمك § یاپمق، یاپلمق § برایشی موقع فعله قومق، اجرا { « ایفا » نك اجرا ، ادا وانفاذ ایله فرقی واردر . ادایه باق } .

ایقاد [ع،مص] یاقمق، یاقلمق § اشعال: ایقاد قنادیل .

ایقاظ [ع، مص] اویاندرمه، اویاندرمق ، اویاندیرلمه .

ایقاع [ع،مص] وقوعه كتیرمه ، ظهور ایتدیرمه . ایقاع مشكلات { اكثریا احوال مذمومه حقنده مستعملدر}

ایقان [ع، س] جزم ویقین حاصل ایتمه ، شبهه‌سز اوله‌رق بیلمه، بیلنمه : رهین ایقان .

ایقیل ایقیل [ت، س] خفیفجه صقینوب سس چیقارمه .

ایقینمدی - ایقینتی [ت، س] تولد ویا تغوط اثناسنده زورلامق سائقه‌سیله چكیلن اضطراب .

ایقینمق [ت، مص] زورله نفس آلمق . § زورله‌مق .

ایكده [ت ، س] حنایه مشابه اینجه قرمزی قبوقلی برنوع اكشیمسی میوه .

(ایكده) (۱ — چیچكی)

ایكدیج - ایكدیش [ت ، ص] بوروِلمش ، خصیه‌لری چیقارلمش آت .

ایكدین [ت، س] قوقمش، بوزوق شی. § جلق یموِرطه .

ایكرنج [ت، ص] معده بولاندیریجی ، تیكسندیریجی شی .

ایكرندیرمك = ایكرنمه‌نی موجب اولمق، تیكسندیرمك .

ایكرنمك = تیكسنمك ، استكراه ایتمك . نفرت ایلمك .

ایكرنمه = تیكسنمه ، استكراه، نفرت.

ایكره‌مك [ت، مص] (بوغا وامثالی) باغرمق ، بوكورمك .

ایكریك [ت، ص] چوق باغران، بوكورن (حیوان) .

ایكلتمك [ت ، مص] كدر ویره‌رك ایكلمكه، مجبور ایتمك § آجی آجی وفقط خفیف خفیف باغرمق زار وفغان ایتدیرمك ، ایچین ایچین سس چیقارمق § عكس صدا ایله چینلامق .

ایكلده‌مك = چینلامق، طنین انداز اولمق.

ایكلدی = ایكله‌یش، ناله || عكس صدا، طنین.

ایكلتیلی = صدا ویرن، عكس صدا ایله اوتن ، چینلایان .

ایكن [ت،د] ظرف زمان ، توقیت . اثناره، اولدیغی زمان.

ایكندی [ت ، س] اوكله ایله اقشام آره‌سنده‌كی نماز وقتی، عصر ثانی ، ایكنجی اوكله .

ایكندی نمازی = ایكندی وقتی قلنان سكز ركعتلك نماز كه: دردی فرض، دردی سنتدر.

ایكندی كونشی = چوق سورمین شیدن كنایه .

ایكندیین = ایكندی وقتی ، ایكندی ازستی .

ایكنه [ت،س] دیكیش دیكمكه مخصوص دمیر ویا چلیكدن معمول غایت سیوری اوجلی وآرقه‌سی دلیكلی آلت ، ابره. § آری وعقرب كبی بعض حشراتك آلت مدافعه‌سی § بعض ماكنه‌لرك سیوری واینجه قسمی § دیكن وامثالی شیلر. § (بحریه) آنا دیركلرك قیچ طرفنه كلن جهتلرینه وضع اولنان كوچك دیركلر.

ایكنه‌دن اسك = (بحریه) روزكارك تام قیچدن اسمسی.

ایكنه آردی = ایكنه‌یی بردفعه برمحله باتیروب دیكر محلدن چیقاردقدن صوكره كیری دونه‌رك بو ایكی محلك اورته‌سندن ایكنه‌یی تكرار باتیره‌رق ایكنجی محلك براز اوته‌سندن چیقارمق صورتیله دیكیلن صاغلام دیكیش.

ایكنه‌دلیكی = ایكنه‌نك كوزی || ایكنه‌نك دلدیكی یر .

ایكنه‌لی تفنك = فشنكنك نهایتنه اینجه‌جك برمیل واسطه‌سیله طوقوندیغی زمان آتش آلان تفنكلر .

ایكنه‌لی قارنجه = انسانی ایكنه‌سیله صوقوب اذعاج ایدن برنوع قارنجه .

ایكنه‌له‌مك = بر شیئی دیكر شیئه ایلیشدیرمك || ایكنه ایله برمحله ایلیشدیرمك.

ایكنه‌جك = (بحریه) كمینك دومننی محل مخصوصنده طوتان اركك ودیشی منتشه‌لر. ☞ (دومن) .

ایكنه‌جك قوشاغی } **ایكنه‌جك یوواسی** } ☞ (دومن).

ایكنه‌دان = ایكنه حفظنه مخصوص غلاف.{ «ایكنه» تركجه، (دان) ایسه فارسی اولدیغندن بو تعبیر یاكلشدر. هله ایكنه‌دانلق تعبیری بسبتون غلطدر . }

ایكی [ت، عدد] واحددن، بردن صوكره كلن عدد ، بر بردها ایكی .

ایكی باشلی = ایكی طرفدن واقع اولان .

ایكی چفته = ایكی چفت كوركلی قایق .

ایكیز = برزمانده ، بر بطنده تولد ایدن ایكی قارداش ، توأم .

ایكیزلی } **ایكیزله‌مه** } = ایكیز ، چفت .

ایكیشر = ایكیسی بردن ، ایكیسی بر .

ایكی قات = ضعف، برشیئك ایكی قدری.

ایكیلك = ایكی مقدارنده، قیمتنده اولان هرشی || ایكی غروشه كچن كموش سكه .

ایكیلی = ایكی شیئی حاوی ویا ایكی شیئدن مركب || اسقامبیل كاغدلرینك ایكی بنكلیسی .

ایكنجی = برنجیدن صوكره كلن ، ثانی || معاون .

ایكی یوز = ایكی دفعه یوز : {۲۰۰}.

ایكی یوزلی = منافق .

ایل [ت ، س] (ال) یبانجی § خلق ، ناس § برقوم ویا قبیله‌نك مأوای قدیمی : تركمان ایلی § عشیرت . § مملكت ، دیار : قوجه ایلی ، روم ایلی .

ایلاء [ع،مص] یمین ایتمك . عرف شرعده زوجه‌نك برمدت معینه زوجه‌سنه تقرب ایتمه‌مك اوزره ایتدیكی یمینه اطلاق اولنور .

ایلاج [ع ، مص] كیردیرمك، (ادخال) .

ایلاد [ع،مص] طوغورمق، طوغورلمق . (تولید) : ایلاد غوائل، ایجاد رذائل .

ایلاف [ع ، مص] الفت ایتدیرمك ، ایتدیرلمك . آلیشدیرمق آلیشدیرلمق .

ايلتمك [ت، مص] كوتورمك ، ايصال ايتمك § قاپمق چالمق ، آلوب كوتورمك { اسكى تعبيردر . }

ايلتلمك = كوتورلمك . سوق ونقل ايدلمك .

ايلتى [ت، س] ايكى قرداش زوجه‌لرينك هربرينه نسبتله ديكرى . برقادينك قائن برادرينك زوجه‌سى .

ايلچى [ت ، س] بر حكومت جانبندن ديكر حكومت نزدينه كونديريلن وكيل ، سفير .

بيوك ايلچى = سفير كبير .

اورته ايلچى = ايلچى وكيلى، مصلحتكذار .

ايلچيلك = ايلچينك حائز اولديغى صفت ومأموريت ، سفارت .

ايلخان [ت، مص] ايل بكى، عشيرت بكى .

ايلدم [ت، مص] نادم ، پشيمان .

ايلدملك = ندامت ، پشيمانلق .

ايلرى - ايلرو [ت، س] بر شيئك جبهه طرفى . اوك ، اوكده بولنان § مستقبل § مترقى .

ايلرى آلمق = اوكه، يوقارى‌يه كچيرمك .

ايلرى اولمق = اوكه كچمك || ساعتك عقرب ويلقوانى مقدار معيندن زياده دور ايلمك .

ايلرى چيقمق = قارشيلامق ، استقباله چيقمق .

ايلرى سورمك = سوق ايتمك || برايشى ميدانه قومق .

ايلرى كلن = متحيز ، ممتاز ، متنفذ .

ايلرى كيتمك = ترقى ايتمك || آشيرمق تجاوز ايتمك .

ايلرى قره‌غول = (عسكرى) اثناى حربده دشمنه اك ياقين يرده قوندورلمش اولان قطعات عسكريه‌نك آنسزين دشمن طرفندن واقع اوله‌جق تعرضدن مصونيتى ايچون قطعات مذكوره ايله دشمن اردوسى آره‌سنه سوق اولنان مفرزه ، قطعهٔ صغيرهٔ عسكريه .

ايلرولتمك = ايلرو كوتورمك || ترقى ايتديرمك .

ايلروله‌مك = ترقى ايتمك || اوكه دوغرى آديم آتمق || تجاوز ايتمك .

ايلغار [ت، س] آتك درت نعل ايله قوشمه‌سى § آقين .

ايلغار ايتمك = آتى درت نعله قالديرمق، سرعتله سورمك ، قوشديرمق || آقين، هجوم ايتمك .

ايلغارله‌مق = ايلغار ايتمك .

ايلغيم صالغيم [ت،س] ☞ (سراب).

ايلغين [ت،س] غايت اينجه وصولغون پنبه چيچك آچار وصولاق يرلرده حاصل اولور بر آغاج .

آجى ايلغين = آجى كونلك نامى ويريلن برنوع ضمغك اوزرنده حاصل اولديغى آغاج .

ايلغينلق = ايلغين آغاجلرينك كثرتله بولنديغى محل .

ايلغى [ت، س] باشى بوش كزن آت ، خركله .

ايلك [ت،ص] (صوك) مقابلى، اولكى، ابتداكى، برنجى، ايلروده‌كى: ايلك حركت ، ايلك اولاد .

ايلك اوكجه = اك اول .

ايلككك = برنجيلك ، اولكيلك .

ايلكين = ابتدا ، اك اول، ابتدادن ، ايلك دفعه اوله‌رق .

ايلمك [ت،س] چوزولمسى قولاى دوكوم، اكرتى دوكوم .

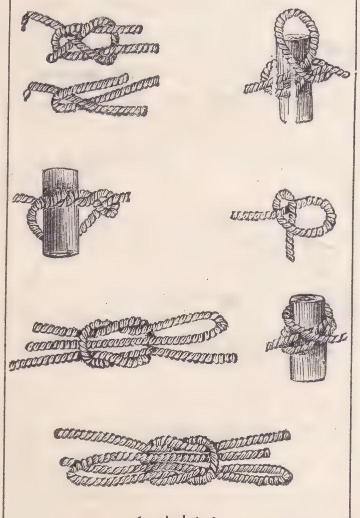

(ايلمك)

ايلمكله‌مك ، **ايلمكلمك** = اكرتى اوله‌رق باغلامق، دوكوم ياپمق .

ايلمكلى = قولاى چوزيله‌جك صورتده دوكومله‌مك .

ايله [ت،د] ادات الصاق § ادات مقارنت § ادات وساطت § ادات تعليل .

ايليجق - ايليجاق [ت، مص] پك آز صيجاق .

ايليجه [ت،س] قاپليجه، قدرت حمامى، طبيعى صيجاق صو .

ايليشديرمك = ربط وتعليق ايتمك ،

ايليشديرلمك = ربط وتعليق ايدلمك .

چنكل ودوكمه كبى برشيله طوتديرمق .

ايليشمك = مربوط و معلق اولمق . طاقيلوب قالمق || دورمق || آز دورمق. || شبهه وتردد ايتمك || صاتاشمق، تعرض ايتمك ، طوقونمق .

ايليشيك = تعلق ، علاقه ، نسبت ، مناسبت ، مربوطيت || حساب ، آله‌جق ويره‌جك .

ايليشيكى كسمك = حسابى قطع ايتمك .

ايليشيكسز = بركونه مربوطيت وتعلق اولميان || حل وفصل اولنمش .

ايليك [ت، س] كميكك ايچنده‌كى يومشاق ماده ، مغز ، مخ .

ايليكه ايشلمك = شدتلى صورتده تأثير ايتمك .

مردار ايليك = اوكورغه كميكى ايچنده‌كى مخ ، مغز .

ايليك ياغى = چرويشر ياغنك ايپجه‌سى .

ايليك [ت، س] البسه‌نك دوكمه كچه‌جك مخصوص دليكى ، عروه .

ايليكله‌مك = دوكمه‌يى ايليكه كچيرمك .

ايليكلنمك = دوكمه ايليكه كچيرلمك .

ايليكلى = دوكمه‌سى ايليكه كچيرلمش .

ايليمق - ايلينمق [ت، مص] ايليق اولمق، آز صيجاق اولمق .

ايم [ت،س] علاج، دوا { طبيب دواسنك غيرى }؛ قرجه قارى ايمى .

ايماء [ع،مص] قولاً ويافعلاً اشارت ايتمك، ايدلمك § آچيقدن سويلمكسزين افهام ايتمك .

ايمان [ع، س] اينانمق ، اينانمه ، قلب ايله تصديق § دين حق قبول ايتمه { ايتمك ، كلمك ، كتيرمك ماده‌لريله قوللانيلير } .

ايمان مردود = منافقلرك ايمانى .

ايمان مطبوع = ملائكهٔ كرامك ايمانى .

ايمان معصوم = انبياى عظام حضراتنك ايمانى .

ایمان مقبول == مؤمنلرك ایمانی .

ایمان موقوف == اهل بدعتك ایمانی .

ایمانسز == جناب حقه وحضرت پیغمبره اینانمیان .

ایمانسزجه == انصافسزلقله .

ایمانسزلق == الحاد || انصافسزلق .

ایمانمق [ت،مص] قایرمق ، کوزتمك § تأمین ایتمك .

ایمبات - إنبات [ج، س] کوندوز دکزدن قره یه وکیجه‌لین قاره‌دن دکزه دوغری اسن خفیف روزکار .

ایمپراطور [ج، س] { Imperator } قرالدن بیوك حکمدار .

ایمپراطوریچه == ایمپراطور زوجه‌سی

ایمپراطورلق == ایمپراطور عنوان وصفتی § بر ایمپراطورك تحت حکم واداره‌سنده بولنان دولت ومملکت .

ایمدی - إمدی [ت، د] اوحالده ، اویله ایسه، بناءً علیه { متروك اولمغه باشلایان بو کلمه‌نك ابقا واحیاسی آرزو ایدیلور . هله افادات فنیه وریاضیه‌ده بوکا پك احتیاج واردر . }

ایمرنمك [ت ، مص] آرزو ایتمك ، اشتهاسی اویانمق § غبطه ایتمك . آغز صولانمق .

ایمرندیرمك == آرزو ایتدیرمك، اشتها اویاندیرمق § غبطه ایتدیرمك .

ایمزغانمق [ت ، مص] اویقو باصوب اویومغه باشلامق .

ایمش [ت،فعل] صیرورت بیان ایدر . (ایمك) مصدر غیر مستعملنك ماضیٔ نقلیسیدر .

این [ت،س] یبانی حیوانلرك یر آلتندکی مسکنی § غار، مغاره .

این [فا،س] قریبه موضوع اسم اشارت ، بو : این وآن == بو، شو .

بعدازین == بوندن صوکره ، بوندن بویله .

بنابرین == بونك اوزرینه .

ایناس [ع،مص] آلشدیرمق، آلشدیرلق .

اینان [ت،س] اینانمه، امنیت، اعتماد § ایمان ، اعتقاد .

ایناناج == شایان اعتماد، موثوق .

اینانمق [ع،مص] دوغری نظربله باقمق، صحیح دیه قبول ایتمك § آلدانمق .

ایناندیرمق == اینانمغه سوق واجبار ایتمك . قاندیرمق، اقناع ایتمك || یالانی قبول ایتدیرمك ، آلداتمق .

اینانمه - إینانیش [ت،س] اعتقاد .

اینتی پوف [ت،س] مالایعنی ، صاچمه، اهمیتسز § یالان .

اینجو - اینجی [ت ، س] اصداف بحریه‌دن بعضیلرینك ایچندن چیقان وتز- یبناتده قوللانیلان بغدای دانه‌سی قدر برنوع جوهر قیمتدار .

اینجو چیچگی == بیاض ویوارلاق برنوع آغاج جیچکی .

اینجو صاچمق == فصیح ، لطیف سوز سویلمکدن کنایه .

اینجه [ت،ص] قالین اولمیان § دقیق ، اوفاق ، خرده § خفیف § مؤثر، کسکین .

اینجه جك == پك اینجه ، پك دقیق وخفیف .

اینجه‌لك == اینجه اولان شیئك حالی || رقت || خرده‌لك ، دقت || نازکلك ، ظرافت .

اینجیتمك [ت ، مص] جان آجیتمق § خاطر قیرمق یاره‌لی ویا آغریلی برعضوه دوقونوب آغرتمق .

اینجیتمه == اینجیتمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

اینجیتمه‌بنی == سرطان علق .

اینجیدیش == اینجیتمك ماده‌سندن اسم مصدر .

اینجیك [ت،س] خفیف صورتده قیریلمش، ویاضرب اولنمش عضو § دیزك آلتندکی کمیك .

اینك [ت،س] ذات الثدییانك مجتره صنفندن صغیرك دیشیسی، بقر .

اینکجی == اینك چوبانی ، صیغیرتماج || اینك بسلیان وسودینی صاتان آدم .

اینمك [ت،مص] آشاغی کلمك، هبوط ایتمك، دوشمك § اصابت ایتمك § آزالمق ، تناقص ایتمك § دوشمك، سقوط ایتمك § کسب سکون ایلمك § قونمق ، مسافر اولمق .

اینلمك == آشاغی کیدلمك ، نزول اولنمق .

اینمه == سقوط ایتمه ، دوشمه ، نزول || فالج ، سکته .

اینیش [ت،س] یوقوش مقابلی ، سطح مائل § سقوط ایتمه .

ایواء [ع، مص] بر یره قوندوروب آرام ایتدیرمك ، آرام ایتدیرلمك § مأوی کوسترمك § یرلشدیرمه ، اسکان .

ایودیرمك [ت،مص] قوشدیرمق، عجله ایتدیرمك .

ایوگن == عجله‌جی ، تیز ، سریع .

ایوگنلك == عجله‌جیلك ، تیزلك .

ایوك [ت، س] قار اوزرنده قایمغه مخصوص برنوع آیاق قابی .

ایهام [ع ، مص] بر سوزی ، بر ایشی دلالت ظاهریه‌سندن بشقه برشی اکلاشیله‌جق صورتده اتیان ایتمه، شبهه‌یه دوشورمه § (ادبیات) ایکی معنالی بر کلمه ایرادیله معنای بعیدینی قصد ایتمکدن عبارت بر صنعت بدیعیه - که : بوکا (توریه) ده دینیر .

ایهام تناسب == (ادبیات) عباره‌ده مستعمل برلفظك فکر موضوعه برجهتدن دخی مناسبت معنویه‌سی بولنمق :

« منافع مختلفدر اقتضای روزکار اوزره دکل عریانه لازم ناخدایه باد لازمسه »

ایهام حسن == مدحی متضمن ایهام .

ایهام قبیح == (ادبیات) تعریضی متضمن ایهام .

ایهامات == جمع : (ایهام) : ایهامات قبیحه، ایهامات حسنه .

ایهان [ع ، مص] برینه ایراث وهن ایتمك § برینی آشاغی طوتمق، تحقیر ایتمك .

ایه‌روغلیف / **هیروغلیف** [ج،س] {Hieroglyphe} قدیم مصرلیلرك رسم واشکالدن عبارت خطلری اشکال رموزه .

☞ (هیروغلیف) .

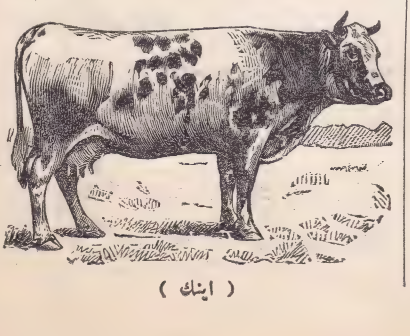

(اینك)

(ایه‌روغلیف = هیروغلیف)

اِیی [ت ص] بکنیله‌جك ، مقبوله‌ گچه‌جك اولان § فائده‌لی ، نافع ، کارلی . § کافی § اویغون ، مناسب § صحت وعافیتی یولنده .

ایلك = ایی اولان شیئك حالی || خرشلق || خیر ، منفعت ، فائده || لطف وکرم ، احسان ، انسانیت || صحت وعافیت || حسن معامله ، ملایت .

ایلشدیرمك } = ایی یاپمق || اعادهٔ عافیت ایتدیرمك .
ایلتمك

ایلشمك = ایی اولمق || اعادهٔ صحت ایتمك || بریله آره‌سی دوزلمك .

اِیلتمك [ت ، مص] ایلشدیرمك .

اییود [ج، س] (کیمیا) ماوی‌یه قریب سنجابی رنکنده صلب وقلور کبی کسکین رایحه‌لی بر جسم - که : صوده آز؛ کئول‌ایله اترده زیاده منحلدر.

اییودپوتاسیوم = { Iode de Potassium } (کیمیا) مکعب شکلنده مبلر کریه لذتلی بیاض برملح .

اییودلای = (کیمیا) { اتیلن } ك ضیای شمس تحت تأثیرنده بولندیرلمسندن حاصل اولان پارلاق ، بلوری بر جسم .

همزهٔ مضمومه

اُباب [ع،س] شدتلی، دهشتلی طالغه ، سیل .

اُبوّت [ع، مص] بابالق، پدرلك آتالق: حقوق ابوت .

ابوةً = بابالق جهتیله ، پدرلك صفتیله.

اُبّهت [ع ، مص] عظمت ، مهابت ، وجاهت ، بیوكلك .

ابهتلو = صدارت عظمادن منفصل ذواته تخصیص بیوریلان القاب رسمیه‌دندر . ☞ (القاب) .

اُتْرُج - اُتْرُجّه [ع،س] آغاج قوونی دینلن معروف میوه .

اُجاج [ع، س] جاج آجی ، طوزلو صو : ماء .

اُجْرَت [ع،س،ص] خدمت ، امك مقابلی ویریلن آقچه، بدل استفاده ، کرا § کوندلك .

بلا اجرت = مجاناً ، اجرتسز .

اجرتسز = مجاناً ، بدلسز ، پارسز .

اجرت قدمیه = آیاق‌تری نامیله ویریلن اجرت .

اجرتلی = بر خدمت ، امك مقابلنده معین پاره آلان || بریره پاره ویره‌رك قبول اولنمش اولان .

اُجُم [ع،س] صیق آغاجلق محل، اورمان. { آرسلان وسائر وحشی حیوان یتاغی معناسنه اولان { اجمه } نك جمعی‌در . }

اُجوُر [ع،س] آخرته متعلق اعمال خیریه، ثواب معناسنه اولان (اجرك) ك جمعی .

اجورات = جم : (اجرت) .

اُجون [ع ، مص] صویك رنکی وطعمی متغیر اولمق، بوزولمق .

اُحْجُوّه - اُحْجِیّه [ع،س] بیلمه‌جه ، لغز ، یا کاتماج .

اُحْدوثه [ع،س] موجب تعجب اوله‌جق درجه‌ده اویدوراش خبر ، ماده ، کیفیت .

اُخت [ع،س] قیز قارداش. {جمعی نظائر معناسنه کلن (اخوات) در .}

اخت لاب = (فرائض) میتك بابا بر قز قرداشی .

اُخْدود [ع،س] خندك ، یرده‌کی یاریق.

اُخْرَوی [ع ، س] آخرته متعلق : مثوبات اخرویه .

اخرویات = { اخروینك جمعی } آخرته متعلق ایشلر .

اُخْری [ع ، س] (آخر) ك مؤنثی : باشقه ، غیری ، دیکر : مسئلهٔ اخری .

مرةً بعد اخری = دفعات ایله ، بر قاچ کره .

نشأهٔ اخری = حیات اخرویه .

اُخوّت [ع، مص] قارداشلق برادرلك: اخوت اسلامیه .

اخوتكار = برادرانه معامله ایدن .

اخوتكارانه = برادرانه معامله ایدنه لایق صورتده .

اُدَباء [ع،س] شعر وانشایه متعلق علومه منتسب معناسنه اولان (ادیب) ك جمعی : ادبای عثمانیه .

اُذانی [ع.ص] حماردن کنایه‌اوله‌رق بیوك قولاقلی آدمه اطلاق اولنور .

اُذُن [ع،س] قولاق، ذوی‌الحیاتك باشلرنده ایشیتمکه مخصوص ایکی عضودن هربری § سامعه § بعض آلاتك قولاق شکلنده اولان قسمی § کتاب یاپراغنك چویرلمش کوشه‌سی .

اذن الحمار = (نباتات) ثوریه‌فصیله‌سندن برنبات، که : یاپراقلری شکلاً حمارقولاغنی آکدیرر .

اذن خارجی = (طب) قولاغك مشهود اولان اقسام خارجیه‌سی.

اذن داخلی = (طب) قولاغك غیر مشهود اولان اقسام داخلیه‌سی .

اذین = (طب) عربجه‌ده قولاقجق دیمکسه‌ده لسان طبده قلبك منقسم اولدیغی درت حوفدن یوقاروده بولنان ایکیسنه اطلاق اولنور .

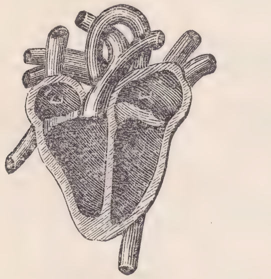

اذین ایمن = (طب) شکلده (ب) حرفیله کوستریلن صاغده‌کی جوف .

اذین ایسر = (بَ) ایله کوستریلن صولده‌کی جوف .

اذین معدنی = (طب) بر خسته‌لق حسابیله قلبك اذینلرندن ایشیدیلن سس .

اُرْبَه [ع،س] عقده ، دوکوم ، کوستك، بوکلم § مکر وحیله .

اُرْجوحَه [ع،س] صالینجاق .

اُرْجوزَه [ع ، س](ادبیات) قیصه‌وزنلی یعنی بحر رجزدن اولان شعر .

اُرْجوفَه [ع،س] یالان، اویدرمه سوز جمعی : { اراجیف } در .

أُرْدِبِهِشْت [فا، س] سنهٔ شمسیه‌نك ایكنجی آیی یعنی نیسان { جنته بكزر دیمكدر } .

أُرْدُو [ت، س] كثرتلی عسكر § اصطلاحات عسكریه‌جه اقلی اوچ واعظمی بش قول اردودن مركب هیئت عسكریه § بردولتك قوهٔ عسكریه‌سی .

قول اردو == (عسكری) اوچ پیاده وبر سواری فرقه‌سیله برطوپجی آلایندن مركب قطعهٔ عسكریه .

اردو اركانی == اردوقوماندانیله اركان حربیه هیئتی واركان وامرانك هیئت مجموعه‌سی .

اردوگاه == سفربرحالنده بولنان قطعهٔ جسیمهٔ عسكریه‌نك قوندیغی محل || معسكر .

اردولق == غلبه‌لك .

اُسّ [ع، س] اساس، اصل، كوك، تمل § (ریاضیه) برعددك، بركمیتك قاچنجی قوته رفع یعنی قاچ دفعه كندی نفسنه ضرب اولنه‌جغنی مشعر رقم ویاحرف ـ كه: رفع اولنه‌جق عددك اوزرینه وبرآز صول طرفنه وضع اولنور . مثلا : (۹) عددی اوچنجی قوته رفع اولنمق یعنی اوچ دفعه كندی نفسنه ضرب ایدلمك مطلوب اولسه: $(۹)^{۳}$ یازیلیركه: ۹×۹×۹=۷۲۹ اولمش اولور وكذا $(م)^{ه}$ (م) كمیتنك (ه) دفعه كندی نفسنه ضرب اولنه‌جغنی كوستریر .

اس الحركات == (عسكری) براردو قطعات مختلفه‌سنك حربه مباشرتدن اول كیریسنده طوپلانه‌جغی ولوازم ومهمات عمومیه‌نك جمع وادخار ایدیله‌جكی نقطهٔ مستحكم . [مثلا : مانچوریده (موقدن) دار الحرب اولدیغی زمان (خاربین) اس الحركات ایدی .]

اس میزان == مكتب شاكردانك منسوب اولدیغی صنفلرده اوقونان درسلرك نمرو یكوننندن ترفیع صنف ایچون اكتسابنه مجبور اولدقلری مقدار .

أُسَارَی [ع، س] جـ : { اسیر } .

اُسْبُش [فا، س] كوه‌له .

اُسْبُوع [ع، س] هفته ، یدی كوندن عبارت زمان .

اسبوعی == هفته‌لك ، هفته‌ده برچیقان: جریدهٔ اسبوعیه .

اُسْتَاد [ع، ص] تعلیم ایدن ، اوكره‌دن، اوسته . معلم § ماهر، واقف. صنعتكار .

استادانه == اوسته‌جه .

استادی == استادلق .

اُسْتَاذ [ع، ص] استاذ ، معلم { فارسی (استاد) دن معربدر } .

استاذیت == استاذلق .

اُسْتُخْوَان [فا، س] كمیك ، عظم .

استخوانپاره == كمیك پارچه‌سی .

اُسْتُرَه [فا، س] اوستوره دینلن بربر آلتی .

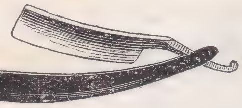

(اوستره)

اُسْتُوَار [ع، ص] محكم ، متین ، قوی § امین .

استواری == قوتلی ، متانتلی || امنیتلی .

اُسْر [ع، مص] یولك طوتلمسی .

اُسَرَاء [ع، س] : جـ (اسیر) : اسرای حرب .

اُسْرُب [ع، س] قورشون .

اُسْطُرْلاب [ع، س] {یونانیجه‌دن معربدر} اجرام سماویه‌نك ارتفاعنی تعیینه مخصوص برآلت ـ كه : متقدمین استعمال ایدرلردی . [۱]

اُسْطُوَانَه ـ اُسْتُوَانَه [ع، س] بر منحنی معلومه علی الدوام تماس ایتمك وبومنحنینك مستویسنده بولنمیان ثابت برخط مستقیمه معلومه دائما موازی اولمق اوزره حركت ایدن برخط مستقیمك تولید ایلدیكی سطح ایله بوسطحی قطع ایدن ایكی موازی مستوینك احاطه‌سندن حاصل اولان جسمدر . خط متحركه (مولد) ومستویین، متوازیینندن هر برینه (قاعده) تسمیه اولنور [۱]

اسطوانهٔ مستدیره == (هندسه) قاعده‌سی دائره اولان اسطوانه‌در .

اسطوانهٔ قائمه == (هندسه) مولدلری قاعده‌سنه عمود اولان اسطوانه‌در .

اسطوانهٔ مستدیرهٔ قائمه ویا اسطوانهٔ دورانی == (هندسه) بر مستطیلك محور اعتبار اولنان بر ضلعی اطرافنده دوراندن تولد ایدن اسطوانه‌در .

[۱] (اسطرلاب واسطوانه) كلمه‌لری سهواً { همزهٔ مكسوره } فصلنه درج ایدلدیكندن تفصیلاتی ایچون (۹۴) نجی صحیفه‌یه مراجعت بیورلسون .

اسطوانهٔ مخروطی == (عسكریه) افواه ناریه حرمیلری كبی برمخروط ایله قپانیلان اسطوانه شكلنه اطلاق اولنور .

اسطوانهٔ ناقص == (هندسه) بر اسطوانه قاعده‌سنه غیر موازی بر مستوی ایله قطع اولندیغی زمان قاعدهٔ اسطوانه ایله مستوی قاطع بیننده قالان قسمدر .

اسطوانی == اسطوانه شكلنده اولان .

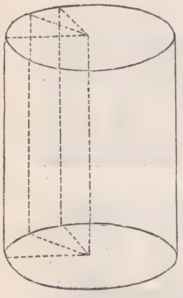

(اسطوانهٔ قائمه)

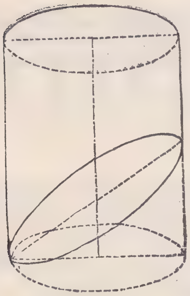

(اسطوانهٔ مائله)

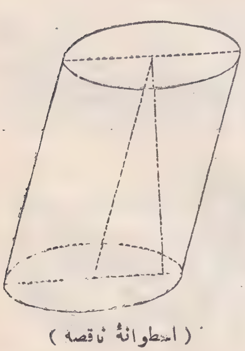

(اسطوانهٔ ناقصه)

اُسْطُورَه [ع، س] افسانه ، باطل سوز § اویدرمه ماصال . {جمعی (اساطیر) كلیر . }

اُسْقُف [ع، س] راهب ، پاپاس § صومعه‌نشین .

اُسْلُوب [ع، س] طرز ، طور ، نسق § اصول ، طریق § طرز بیان . سلیقه .

اسلوب حكيم = اهميتى حسبيله ايرادى اقتضا ايدن شيئى ذكر ايتمين متكلمه تعريض ايچون اوشيئى بيان ايتمك، متكلمه بكلهمديكى بر صورتده اعطاى جواب ايلمك .

اسلوب عادى = (ادبيات) صنايع لفظيه و معنويه‌دن عارى سوزلرك طرز بيانى {اخوانيات كبى.}

اسلوب عالى = (ادبيات) صنايع لفظيه ومعنويه ايله موشح اولان سوزلر ، افاده‌لر .

أُسلوب [ع،س] فرانسزلرك {Style} ديدكلرى تعبيرى ترجمه وافاده ايچون بوكلمه‌يه احتياج واردر. آنلر اشبوه‌يه ، سليقه‌يه ، طرز بيانه (Style) (استيل) ديدكلرى كبى طرز معمارى‌يه ، طرز تصويره‌ده استيل ديرلر.

استيل اوريانتال = {Styl Oriental} اسلوب شرقى .

استيل غوتيق = { Styl Gothique } غوت اسلوبى كبى .

استيل ؛ هرقومك صنايع وبدايعده كندى ذوقنه كوره تركيب وتشكيل ايلديكى اشكال ونقوشك صورت تركيبنه اطلاق اولنور .

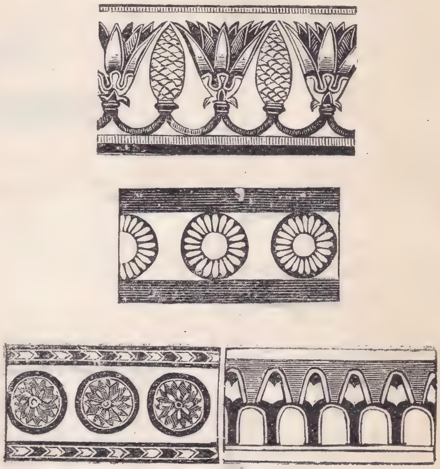

(اسلوب آثورى)

(آلمان اسلوبى)

(اسلوب ايتاليان)

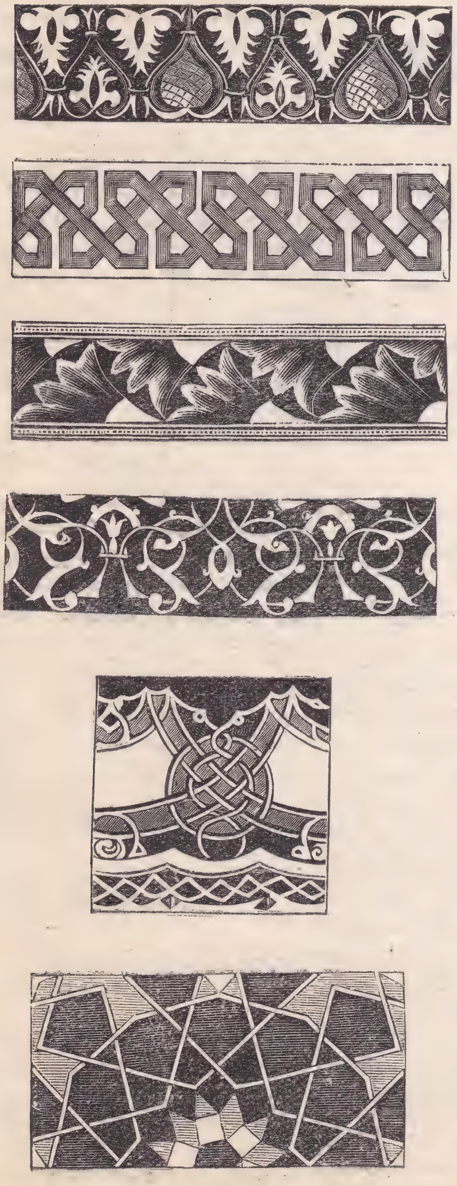

(اسلوب اندلس)

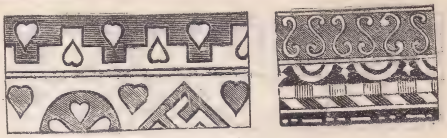

(بیزانتین اسلوبی)

(چین اسلوبی)

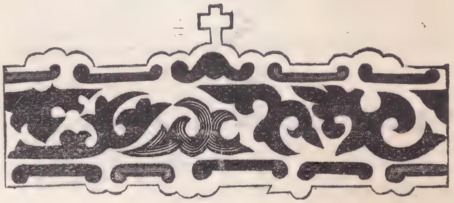

(روس اسلوبی)

(رومن اسلوبی)

(ژاپون اسلوبی)

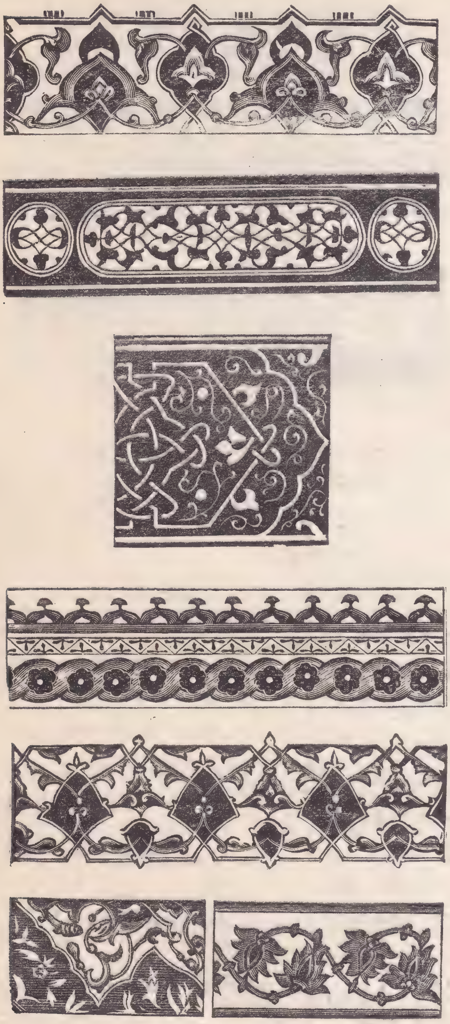

(عجم ا لوبی)

(فرانسز اسلوبی)

(غوتیق اسلوبی)

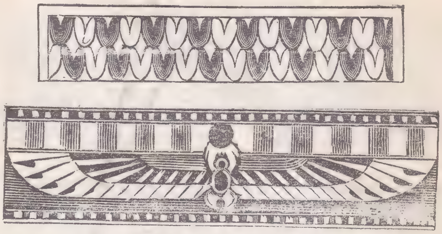

(مصر قدیم اسلوبی)

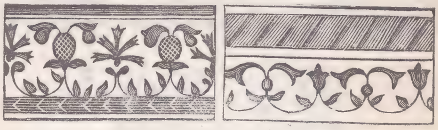

(هند اسلوبی)

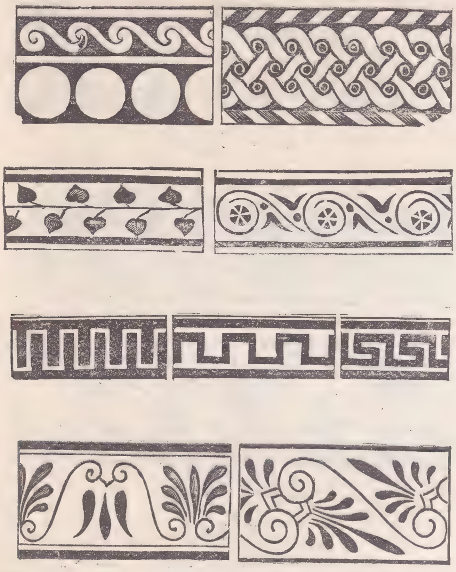

(یونان اسلوبی)

اُسْوَه [ع،س] مسلك ، مذهب، طریقه: اسوهٔ جمیله § مقتدی به، پیشوا : اسوة المحتقین § یار صادق، غمکسار : اسوة الاودا .

اُشْتُرْ [فا،س] دوه ، جمل .

اشتربان = دوه‌جی .

اشترخو = دوه خویلی || کینجی .

اشتر دل = حاسد ، کیندار .

اشترکاو = زرافه دینلن حیوان . ☞ (زرافه) .

اشترمرغ = ☞ دوه قوشی.

اُشْتُلْم [فا ، س] غوغا کورلتی.

اشتلمکار = غوغاجی ، کورلتیجی .

اُشْغُرْ [فا ، س] کرپی دنیلن حیوان .

اُشْغُولَه [ع ، س] اوغراشیله‌جق ایش، مشغولیت : اشغولهٔ حسنه .

اُشْکُوفَه [فا،س] نظمده (شکوفه) یه بدل استعمال اولنور . چیچك .

اُشْکُفْتَه [فا ، س] { اکثریا چیچك حقنده } آچلمش دیمکدر.

اُشْکُوهْ [فا ، س] (شکوه) ه بدل قوللانیله بیلیر، شان وشرف.

اُشْنَانْ [ع ، س] قیلن اوتی ، صابون یرینه استعمال اولنور برنوع کوك ـ که : بوکا چوکن اوتی دخی دیرلر.

اُشْنَه [ع ، س] یوصون، آغاج یوصونی.

فصیلهٔ اشنیه = (نباتات) یوصونلری حاوی نباتات فصیله‌سی.

اشنیٔ شیبی = صقال کبی صالقم صاچاق منظره‌لی یوصون .

اشنیٔ قرنی = بوینوزه مشابه یوصون.

اشنیٔ قصبی = (طب) صوده بوغولانلرك آق جکرلرنده حاصل اولان بیاض ویا کل رنکلی قبارجقلر.

اشنیٔ مکمش = دکز قدائفی دنیلن یوصون.

اصول [ع ، س] (اصل) ك جمعی ، اصللر، تملر § ترتیب، نظام ، قاعده § ابتدائی قاعده‌لر، ضوابط اصلیه § اسلوب ، طرز، نسق § هرعلمك قواعد اساسیه وفلسفیه‌سی § یول § مشوار، منوال § مبانی ، مبادی.

اصول حدیث = احادیث شریفه‌یی قواعد مخصوصه ایله متنوع صنفلره تقسیم ونوعیتلرینی قواعد مزبوره‌یه تطبیقاً تعیین ایدن علم شریف .

اصول فقه = علم فقهك مبانیسنی بیلدیرن علم .

اصول ایله = آهسته‌جه ، یواشجه .

اصولسز = ترتیبسز، نظامسز || منا سبتسز .

اصولیون = اصول فقه منتسبلری || اصول مختلفه‌یی تدقیق وتطبیق ایدنلر.

اُضْحُوكْ ـ اُضْحُوكَه [ع، س] کولنج شی، کولنه‌جك شی ، لطیفه.

اُضْحِیَّه [ع.س] قربان { معنای اصلیسی: قوشلق وقتی کسیلان قویون دیمکدر } .

اُضْحُومَه [ع،س] بعض مملکت نسوانك بللرینی اینجه کوسترمك ایچون قیچلری اوزرینه باغلادقلری یاصدق .

اُضْلُولَه [ع،مص] (هدایت) ك ضدی.

اُطْرُوشْ [ع،ص] صاغر، قولاغی ایشیتمیان.

اُظْلُوقَه [ع، س] یالچین قیا ، قیالق .

اُعْتُوبَه [ع،س] آزار، توبیخ، تکدیر.

اُعْجُوبَه [ع،س] تحف، غریب شی، باعث تعجب اوله‌جق شی. { جمعی : (اعاجیب) کلیر } .

اُغْلُوطَه [ع ، س] یاکلتماج ، بیلمه‌جه § مغالطی یاکلتمق ایچون ترتیب اولنان کلام .

اُغْنِیَّه [ع ، س] شرقی ، ترکی ، نغمه ، نوای خواننده ، آهنك .

اُغْوُرْ [ت،س] ☜ (اوغور) .

اُفْ [ع، د] تفجر (صيقلدى) اداتى ، اوف .

اُفْتاده [فا، ص] دوشمش، دوشكون § معدور، فلكزده، عاجز § عاشق.

افتادكان = جـ : (افتاده) .

افتادكى = افتادهلك ، دوشكونلك .

اُفْتانْ وَخيزانْ [فا، س] دوشه قالقه كيتمه { نظمده (افت وخيز) طرزنده دخى قوللانيلير } .

اُفْجه [فا،س] بوستان قورقولغى ، باغ ، باغچه ، بوستان ايچنه ديكيلن انسان قيافتندكى قورقولق .

اُفُق [ع، س] (قوزموغرافيا) استقامت شاقوليه‌يه عمود اولان معلوم دائره‌لرك هر برى . { معناى اصليسى ناحيه طرف ديمكدر } .

افق اصلى } = بر محلك استقامت شاقوليسنه
افق حقيقى } عموداً مركز ارضدن كچن مستوينك كرهٔ سما ايله فصل مشتركى .

افق مرئى } = كوك ايله ارضك
افق ظاهرى } بربرينه بتيشمش كبى كورلمسندن حاصل اولان دائره كه . نقطهٔ بصردن سطح ارضه وارد اولان خطوط شعاعيه، اشبو دائره‌نك محيطنده سطح ارضه تماس ايدر .

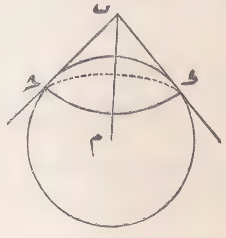

(ح د = افق مرئى)

افق حسى = موقع راصدده سطح ارضه تماس ايدن مستوينك كرهٔ سما ايله فصل مشتركى.

افقى = افقه موازى، استقامت شاقوليه ايله (۹۰) درجه‌لك زاويه احداث ايدن استقامت .

اُفْقَه [ع،س] اينجه درى، بالخاصه سنت ايديلن درى‌يه اطلاق اولنور.

اُفْكُوهَه [ع، مص] شاشيله‌جق شى (اعجوبه) ايله مترادفدر.

اُفُول [ع، مص] غائب اولمق ، كورنمز اولمق { اكثريا اجرام سماويه حقنده مستعملدر } .

اُقْحُوان [ع، س] پاپاديه دينلن نبات ، چيچك .

اُقْنُوم [ع، س] اصل ، ذات ، ركن . جمعى اقانيم كلير : اقانيم ثلثه . { اوقنوم، تعبيرينك رومى اولديغنى اغويون عرب بيان ايدييورلر } .

اُكاف [ع، ت] پالان : اكاف حمار . { كسر همزه ايله‌ده تلفظى جائزدر } .

اُكْشُوث [ع، س] صارماشيق دينلن نبات .

اُكْذُوبَه [ع س] يالان، اويدرمه‌سوز.

اُكْرَه [ع،-] حفره ، چوقور .

اُكْرُوهَه [ع،س] كرم، لطف، احسان.

اُكُل [ع، س] ميوه § رزق ، نصيب § ذكا .

اُغْلُوطَه [ع، س] قپالى سوز ، لغز ، ياكلتماج ، بيلمه‌جه .

اُلْفَت [ع، مص] آليشمه ، انسيت ، امتزاج § آشنالق ، دوستلق § كوريشوب قونوشمه § خوى ايتمه .

الفتكر = الفت ايديجى ، ايدن .

الفتكرى = الفتكرلك .

اُلُوف [ع ، عدد] بيك معناسنه اولان (الف) ك جمعى § علم حسابده تعداد وترقيم اعداد ايچون صاغدن صوله دوغرى اوچر اوچر تفريق اولنان جمله‌لرك ايكنجيسى ـ كه : صاغدن اعتباراً دردنجى، بشنجى، التنجى رقملرك تشكيل ايتديكى خانه .

احاد الوف = صاغدن اعتباراً دردنجى رقم ، الوف جمله‌سنى تشكيل ايدن ارقام ثلثه‌دن برنجيسى .

عشرات الوف = ارقام مزبوره‌دن ايكنجيسى.

مأت الوف = ارقام مبحوثه‌دن اوچنجيسى.

اُلْكا [ت،س] ☜ (اولكه) .

اُلُوهِيَّت [ع،ص] اللهلق ، معبودلق، تكريلق { الاهت، الاهيت، الوهت دخى بومعنايه‌در } .

اُمّ [ع،س] انا ، والده ، مادر § اصل ، منشاء .

ام البلاد = مكهٔ مكرمه .

ام الخبائث = شراب ، مسكرات .

ام خلول = مديه .

ام الدم = قرمزى قان طمارلرنده كوريلن انتفاخ .

ام الدنيا = خطهٔ مصريه .

ام الرأس = دماغ .

ام الرزائل = جهل .

ام الفضائل = علم .

ام القرى = مكهٔ مكرمه .

ام الكتاب = فاتحهٔ شريفه .

ام النجوم = صامان اوغريسى، كهكشان.

اميه = انايه ، والده‌يه منسوب .

اُمَّت [ع،س] قوم ، طائفه § كنديلرينه من قبل الرحمن پيغمبر بعث واسرا اولنان جماعت ، طائفه .

امة الله = مخلوق حق .

امت جماعت = بر طائفه‌نك كندولرينه كوندريلن پيغمبره ايمان ايدن قسمى .

امت دعوت = بر طائفه‌نك كنديلرينه كوندريلن پيغمبره ايمان ايتمه‌ين قسمى.

امة محمد = اهل اسلام .

اُمَراء [ع،س] جـ : (امير) بكلر . § اصطلاحات عسكريه‌دن اولوب بيكباشى ، قائممقام ، ميرالايه اطلاق اولنور : امراى عسكريه ، امراى بحريه .

امير الامرا = رتبهٔ ملكيه‌دن اصطبل عامره ايله ميرميرانلق آره‌سنده بر رتبه ـ كه : بونى حائز اولانلرك عنوان رسميسى : عزتلو پاشادر .

اُمَم [ع، س] جـ : (امت) قوملر ، طائفه‌لر بر پيغمبره تابع جماعتلر : امم قديمه ، امم سابقه .

خير الامم = مسلمانلر ، امت محمد .

شفيع الامم = فخر كائنات عليه اكمل التحيات افندمز حضرتلرى .

اُمَناء [ع، س] جـ : (امين) ، امنيت صاحبلرى § آلاى حساباتنك ويا صندوق معاملاتنك كندولرينه توديع اولنديغى ذوات : آلاى امناسى، صندوق امناسى .

امناى قوم = برقومك امنيت واعتماديى قزانمش اولان اعيان واشراف .

اُمْنِيَّه [ع ، س] اميد ايديلن ، اوممولان شى ، مقصود ، مأمول § اوممه، امنيه : امنيهٔ خيريه، امنيهٔ قويه،

اُمُور [ع،س] ایش، خصوص، حادثه، شی معناسنه اولان (امر) ك جمعی : امورخیریه، امورمعظمه.

مسهل الامور = جناب حق .

امور آشنا = ایش بیلیر ، کار شناس آدم .

امور آشنایان = امورآشنا اولانلر .

امور ایتمك = اهمیت، تکلف کوسترمك || وظیفه ایدنمك ، اوزرینه آلمق .

اموردیده = صاحب تجربه اولان آدم.

اموردیدكان = جمـ : (اموردیده) .

امورسانمق = وظیفه ایدنمك، اهمیت.

اُمُومَت [ع، مصـ] انالق ، والده‌لك صفتی .

حقوق امومت = والده‌لك حقی .

امومت وابوت = والده‌لك وپدرلك صفاتی.

اُمَّهات [ع، س] جمـ : (ام) انالر . § اساسلر ، اصللر، منشألر . § کتب معتبرهٔ اصلیه : امهات لغات ، امهات تاریخ .

امهات مؤمنین = زوجات طاهرات حضرت فخر کائنات .

امهات سفلیه = (آباء علویه) مقابلی : عناصر .

اُمْهُود [ع،س]چوملك، قواطه § طوزلق.

اُمّی [ع، صـ] (ام) دن مشتق اولوب اناسندن نصل طوغمش ایسه اویله قالمش ، یعنی اوقویوب یازمامش آدم دیمکدر § اوقویوب یازمامش ایکن کافهٔ حقائق اشیایه اطلاع کاملی حسبیله فخرالانبیا افندمز حضرتلرینك اوصاف شریفه‌سندن بری :

« اکا امی لقب اولمق محضا
اولدیغندن در ام اشیا »

امی ایله جاهل آره‌سنده بیوك فرق واردر . امی ساده اوقویوب یازمق بیلمیان آدمه، جاهل ایسه — اوقویوب یازمسی اولسه بیله — بر شی بیلمیان ودها دوغریسی بیلمدیکنی دخی بیلمیان نادان کیمسه‌یه اطلاق اولنور . بناءعلیه بر آدمه امی دیمك حقارت عدایدیلمز . لکن جاهل صفتی الفاظ تحقیریه‌دندر } .

امی صادق = رسول اکرم افندمز حضرتلرینك عنوان شریفلریدر :

« امی ایدی کرچه قیلدی کفدی
عاجز بلغای نجد وکفدی »

امیت = امیلك، اوقویوب یازمه بیلمه‌مك.

اُمید - اُمّید [فا،مصـ] اومه، اومو، امل .

قطع امید = امید کسمك ، مأیوس اولمق .

امید ایتمك = اوممق ، مأمول ایتمك .

امید بخش = امید ویریجی ، ویرن .

امید بخشا = امید ویره‌جك صورتده،

امید بخشی = امیدویرمه ، اومدیرمه .

امیدسز = غیر مأمول || مأیوس || اولومه محکوم خسته .

امیدسزلك = مأمول ایتمه‌یش، مأیوسیت.

امید کسمك = مأیوس اولمق .

امیدکاه
امیدکه } = امید یری، حصول امله سبب اولان .

امیدلندیرمك = امیده، امله‌دوشورمك.

امیدوار = امیدلی ، اومان .

امیدوارانه = امیدواراولانه یاقیشه‌جق صورتده .

امیدواری = امیدوارلق، امیدلیلك .

امید ویرمك = امیده دوشورمك || تأمین ایتمك || اغفال ایلمك .

امیدی اولمق = اوممق، مأمول ایتمك.

اُناس [ع، س] ناس، خلق {یالکز نظمده (ناس)ه بدل قوللانیله‌بیلیر } .

اُنْبُوبَه [ع،س] چوجق اویونی، صبیانه مخصوص اویون .

اُنْبُوب - اُنْبُوبَه [ع، س] بوغوم ، قامش بوغومی § اینجه بورو .
§ علی‌العموم حیواناتك اعضاسندن اینجه بورولر .

انبوب معدوی = معده یيقه‌مق ایچون قوللانیلان لاستیك بورو .

انبوبهٔ هضمیه = آغزدن مقعده قدر امتداد ایدن هضم بوروسی .

انبوبی = بوروشکلنده اولان || (نباتات) ساقی مجوف اولان .

اُنْثی [ع ، صـ] دیشی ، قادین ، قیز . { جمعی : کسرهمزه ایله (اناث)در}.

اُنْس [ع، مصـ] آلیشقلق ، آلیشقینلق.

اُنْس - اُنْس [ع،مصـ]صیقی صیقی مصاحبت § انسی چوق اولان .

اُنْسِیَّت [ع، مصـ] آلیشمه ، الفت ایتمه. { انسیت ؛ عربیده مسموع دکلدر بناءعلیه لغات مولده‌دندر}

اُنُوف [ع،س] جمـ : (انف) بورونلر.

ترغیم انوف = بورونلری یره‌سورمك، کبر قیرمق || تحقیر ایتمك .

اُو [ت] مفرد غائبه مخصوص وبعیده موضوع اسم اشارتدر { قریب ایچون: (بو) وبر آز اوزاق ایچون (شو) قوللانیلیر } § بعضاً عینی معناسنی افاده ایدر : ینه اوحال ، اوکون کلدم . ینه اوآدم کلدی § بعضاً تعظیم ایچون قوللانیلیر: اونبیٔ ذیشانك علو اشفاقی ، اوشهریار مکارم نشارك سمو عاطفتی § بعضاً زمانه دلالت ایدن اسملرله برلشه‌رك ظروف زمانیه تشکیل ایدر : اوکون ، اوکیجه، اوآنده ، او هنکامده ، اوزمان § بعضاً مکانه دلالت ایلین اسملرله ترکب ایدرك ظروف مکانیه تشکیل ایلر : اوطرف ، اوجهت § (او) نك تصریفاتی شویله‌در:

مجرد	مفعول به
او = اول	اونی = آنی
مفعول الیه	مضاف الیه
اوکا = آکا	اونك = آنك

{ (او) اسم اشارتنك املای قدیمی (اول)در، الیوم بوکلمه ترك اولنمغه باشلامشدر } .

اوْ [ت] مفرد غائبه مخصوص ضمیردر : بن ، سن ، او { جمعی : اونلر کلیر؛ وتصریفاتی اسم اشارت اولان (او) کبیدر } .

اوْ [ت] { ضمه‌نك مدیله } یرینه کوره تعجب، استغراب ، تهدید ، تأکید تنبیه ، استکثار اداتی اولور.

اوبا - اوبه [ت، س] اوبیچیمنده، اوزونجه وبولمه‌لی چادر. § عشیرت ، قبیله ، § برچادر خلقی.

اوباز [فا ، س] ناله، انین، آغلایش،

اوبك اوبك [ت،س] ییغین ییغین، کومه ، کومه .

اوبور [ت ، صـ] یمکله طویمیان ، § چوق یین § علت جوع .

اوبوس [ج ، س] { Obus } دانه، § دانه انداختنه مخصوص مخروطی الشکل اوزون طوپ ، § کوچوك خمبره .

اوبوس طوپی == برنوع هاوان شکلنده طوپ .

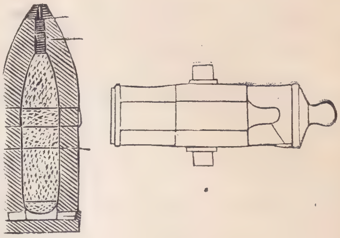

(اوبوس طوپی)

اوپ . [ت،د] ادات مبالغه وتأکید که، (او) ایله باشلیان بعض صفتلرك اولنه داخل اولور : اوپ اوزون، اوپ اوفاق .

اوپاتورا [ج ، س] (نباتات) مرکبه فصیله سندن اولوب طبابتده استعمال اولنور برنبات

اوپاتورین == اوپاتورا دینلن نباتدن استخراج اولنان مادهٔ مؤثره .

اوپال . [ج ، س] (معادن) { Opale } منظره سی زجاجی رنکنده وبعضاً بیاض ، وصاری ، قرمزی، نیم شفاف برمعدن اولوب ترکیبی بالماء سلیسدن عبارتدر . انواع مختلفه سی واردر : مشهورلری تزییناتده مستعمل (عین الشمس) وتجارتده قوللانیلان بیلکی طاشیدر .

اوپدیرمك . [ت ، مص] اوپمکه امر ومساغ ویرمك ، بوسه ویرمك .

اوپرا [ج ، س] { Opéra } تیاتروده موسیقی ایله تغنی واجرا اولنان اویون § اوپرانك اجراسنه مخصوص محل ، تیاترو .

اوپشدیرمك . [ت] بربرینی اوپدیرمك § معانقه ایتدیرمك .

اوپشمك == تعاطی بوسه ایلمك . || بادیشمق || معانقه .

اوپلمك == بوس ایدلمك، تقبیل اولنمق .

اوپمك == دوداغی برشیئه قپالی اوله رق تماس ایتدیردکدن صوکره آچمق، بوسه آلمق : تقبیل وتلثیم ایلمك :

اتك اوپمك == تذلل ایله یالتاقلانمق || قسم ایتمك .

یر اوپمك == تعظیم وحرمت ایچون یره قپانمق § حیواندن دوشمك ، یره یوز اوزری دوشمك .

اوپش == اوپمه بوسه .

اوپوب باشنه قومق == پك معزز ومحترم طوتمق .

اوپوپاناقس . [ج،س] (نباتات) صیوانیه فصیله سندن عطری بر نبات § بونباتدن چیقاریلان لو نطه .

اوت . [ت،س] خشبی اولمیان وقیشین یاپراق وساقی دوشن نبات § حیوان یمی، علف § علاج، دوا § حمامده قیللری دوشورمك ایچون استعمال ایدیلان ترکیب معلوم .

اوغل اوتی == ملیسا دینلن نبات .

آیرق اوتی == نجیلیه فصیله سندن بر نباتکه : ساقی طبابتده مستعملدر .

آغز اوتی == اسلحهٔ عتیقه ده فالیه دلیکارینه قونیلان باروت { ترکجه آتش معناسنه اولان (اود) دندر } .

چورك اوتی == صوصامه مشابه سیاه دانه لرکه ، اکمکك خمیر ایکن اوزرینه اکیلیر وبرابر پیشیریلیر .

حمام اوتی == سونمه مش کیرج، کبریتیت مائیت کلس ، کبریتیت ارسنیق ، وصودن وسائره دن مرکب خمیرکه : فضله قیللرك دوشورلمسی ایچون استعمال اولنور .

تره اوتی } **دره اوتی** == بهارلی معروف اوتکه : صلاته کبی شیلرك اوزرینه قونیلور .

سمیز اوتی == بقلة الحمقاء دینلن معروف اکشی اوت .

صیچان اوتی == سم الفار { ترکیبنده آرسنیق واردر } .

عورت اوتی == بادنجانیهٔ سمدار فصیله سندن برنوع نبات .

یاوشان اوتی == ورونیقیه دینلن دیکنلی برنبات .

(یاوشان اوتی)

اوتلی باغه == : نوع سیاه رنکلی قورباغه .

اوتلق == اوتی چوق اولان محل || قوری اوت وضعنه مخصوص محل .

اوتارمق [ت،س] اوتلاتمق .

اوتاغ - اوتاق [ت،س] واسع، یوکسك اتکلی محتشم چادر، خرکاه .

اوتاقجی == اوتاق اعمال ویافروخت ایدن آدم || اردوده چادر قورمغه مأمور افراددن هربری .

اوتان . [ت ، س] حیا ، محجوبیت ، خجالت § اوتانمق مصدرندن امر حاضر .

اوتاندیرمق == عیب وقصورینی ذکر ایدرك انسانی محجوب ایتمك || پك زیاده لطف واکرامده بولنه رق مخاطبی ادای شکردن عاجز براقمق .

اوتانغاج } **اوتانغان** == عار وحجابی چوق اولان آدم . حجابلی || سربست اولمیان، سربستلاقردی سویلیه مین || بلاسبب اوتانان .

اوتانغاجلق == بلاسبب اوتانان آدمك حالی ، محجوبیت .

اوتانماز == اوتانمسی اولمیان آدم، عارسز، حیاسز ، کستاخ .

اوتانمق . [ت ، مص] معایب ویاقبایحدن دولایی محجوب اولمق، صقیلمق، حیا ایتمك .

اوتانمه == اوتانمق ماده سندن مصدر تخفیفی . خجالت ، شرم .

اوتانه جق == عیب، قصور، عار وخجالتی موجب حال وحرکت || تسکیفلی، یبانجی آدم .

اوتانیش == خجالت ، شرم .

اوتانیق == اوتانغاج ، محجوب .

اوتانیقلق == اوتانغاجلق، محجوبیت .

اوتدیرمك . [ت، مص] لحن ایله باغرمغه، تغنی ایتمکه سوق ایتمك . § برشیئی اوفله مکله صدا چیقارمق § چوق باغره رق ویاصدا چیقاره رق طنین انداز اولمق

اوثراق . [ت،س] اوتوره جق یر § یرلشمش § چوجوق ویاخسته لرك ابدست بوزدقلری معروف قاب § حار روزه § (بحریه) فلکه لرده ، صندالرده اوزرینه اوطوریلوب کورك چکیلمسی ایچون عرضانی وضع ولنمش تخته لر .

اوتراقجی == اوتراق یاپان ویا صاتان آدم || دکانده اوطوردیغی حالده الدن اشیا آلوب صاتان تاجر .

اوتراقلی == قاعده سی دوزکون، یرلشوب طورمغه، دوریلمه مکه مساعد || صاحب وقار آدم

یارم اوتراق = (بحریه) کورك چکنلرك آیاقلری دایاملرینه مخصوص کوچك دیرك.

اوتشمك [ت، مص] قارشیلقلی اوتمك.

اوتك [ت، س] قورقاق (چوجق).

اوتلاتمق [ت، مص] حیواناته اوت یدیرمك، حیواناتی رعی ایتمك.

اوتلاق [ت، ص] چایر، اوتلایه‌جق یر. اوتی چوق محل.

اوتلامق - اوتلانمق [ت، مص] (حیوان حقنده) کزه‌رك اوت یمك.

اوتله‌گن [ت،س] صیغیرجق نوعندن قاره بر قوش.

اوتمق [ت، مص] اویونده مغلوب ایتمك، قمارده پاره قزانمق.

اوتلمق = اویونده مغلوب اولمق. قمارده پاره غائب ایتمك.

اوتمك [ت] (قوش حقنده) تغنی، ترنم ایتمك § سس چیقارمق، طنین انداز اولمق § ترانه. § لافزنلك ایتمك.

بوروسی اوتمك = نفوذلی اولمق.

خروس اوتمك = صباح اولمق.

اوتمه = اوتمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی.

اوتو [ت،س] اشیایه حرارت ویا باصق واسطه‌سیله ویریلن پرداخت § آتشده ایصیده‌رق قماشلری اوتولمك ایچون قوللانیلان دمیر آلت.

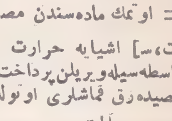

(اوتو)

اوتوجی = البسه وقماش اوتوله‌ین آدم. || پاچه‌لرك قیللرینی قیزغین دمیرله یاقوب حاضرله‌ین آدم.

اوتوجیلك = اوتوجی صنعت ووظیفه‌سی.

اوتوله‌مك = البسه‌یه، قماشلره اوتو ایله پرداخت ویرمك § تویلری آتش آلونده خاولاتمق.

اوتوله‌مه = اوتوله‌مه ماده‌سندن مصدر تخفیفی.

اوتورمق [ت،مص] بدنك قسم علیاسی قائم اوله‌جق صورتده وضعیت آلمق. قعود ایتمك § اقامت ایتمك، ساکن اولمق § بنا ودیوار کبی شی چوکمك § بنا تملری یرلشمك § کمینك دیبی یره دکمك § صولی برشیئك طورطوسی دیبنه چوکمك § ایشسز وقت کچیرمك، بوش قالمق.

اکری اوطورمق = اوتورور ایکن بی ادبیانه وضعیت آلمق.

راحت اوتورمق = اوصلی طورمق.

شابه اوتورمق = شاشیرمق، چاره‌سز قالمق.

کوله اوتورمق = فقیر اولمق.

قان اوتورمق = اعضای بدندن بری هجوم دم سببیله مورارمق.

اوتورمه = اوطورمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی.

اوتورتمق = اوتورمغه سوق ایتمك، اوتورمغه امر ومساعده ایلمك § اسکان ایتدیرمك.

اوتورتمه = اوتورتمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی § پاطلیجان وقباق کبی بعض سبزه‌لرك صحنه دیزیله‌رك واوزرلرینه قیمه قونیله‌رق طبخ ایدیلن بر نوع طعام § کموش ویا آلتون اوانی اوزرینه قاقلمش الماسپاره.

شابه اوتورتمه = شاشیرتمه، اغفال ایتمه، چاره‌سز براقمه.

اوتوردلمق = اوتورمغه سوق ایدلمك.

اوتورلمق = اقامت ایدلمك، اسکان اولنمق.

اوتوری [ت،د] ادات تعلیلدر: ایچون، دولایی.

اوتوری [ت،س] { زبانزدی: اوتره } ضمه اشارتی: (ُ).

اوته‌رپ [ج،س] {Euterpe} اساطیر یونانیه‌ده (موسه) دینلن وفنون ومعارف حامیلری زعم اولنان پریلردن برینك اسمی‌درکه: موسیقی وغزلیات حامیسی عد اولنوردی.

اوتوز [ت،عد] اوچ کره اون: (۳۰).

اوتوزلق = اوتوز یاشنده || اوتوز دکرنده.

اوته [ت،س] (او) اسم اشارتیله مکانه دلالت ایدن (ته) اداتندن مرکب بر کلمه اولوب اوزاق، اوراقده، اوزاقجه، دها اوزاق معنالرینه کلدیکی کبی بعضاً آرقه، ماوراء معناسنده‌ده دلالت ایلر: طاغك اوته‌سنده.

اوته‌سنه وارمق = تجاوز ایتمك، پك ایلری کیتمك.

اوته‌بری = تسویه ایتمك، یولنه قومق

اوته‌بری = شو، بو، مختلف شیلر.

اوته‌کی = بریکی دکل، دها اوزاقده بولنان || دیکر، باشقه.

اوته‌کی بریکی = اشخاص مبهمه، خلق.

اوته‌دنبری = اولدم اوله‌لی، من القدیم. اسکیدن بری.

اوچ [ت،س] انتقام، ثار، قویروق آجیسی.

اوج [ت،س] برشیئك سیوری تپه‌سی، کوشه، برون. غایت، نهایت. || کنار، طرف، بال.

اوجلی = اوجی اولان.

اوجنی بولمق = حل وفصل ایتمك.

اوج کوسترمك = اماره، نشان، علامت کورنمك.

اوج ویرمك = ظهور ایتمك.

اوج اوجه = طولاً متصل.

اوجدن اوجه = افراطدن تفریطه.

اوجنی اورته‌سنی بولمق = کسدیرمك، قرار ویرمك.

ایپ اوجی = سررشته، اماره، علامت.

باش اوجی = یاتان آدمك یاصدیق طرفی || یان، جوار.

بورون اوجی = قرب، یقین.

کوز اوجی = برشیئه کوزینی چویرمکسزین باقدیغنی حس ایتدیرمه‌مك ایچون یاندن باقمق.

اوجا - اوجه [ت، س] قویروق صوقومی.

اوجاق [ت، س] باجه‌لی آتشك یری، آتش یاقیلان یر، کانون. § باجا § بیوك عائله § چوقور، طاش چیقاریلان محل § بوستانلرده اولك اولك آچلمش یر § قالخانه § تحت الارض اولان صو مجراسی.

اوجاقباشی = سرکرده، رئیس.

اوجاغه دوشمك = دخالت ایتمك، صیغنمق.

آش اوجاغی = مطبخ، طعام پیشیریلن محل.

اوجاقجی = اوجاقلری سپورن آدم.

اوجاقجيلق = اوجاق سپورەنك حال وصنعتى .

اوجاقلق = مطبخدە آتش یانان یر . || دومان چيقمق ايچون چاتيدە آچلمش بيوك ماجا || تمل دىركى ، بيوك كراستە || سابقدە برعائلەيە ارث صورتيلە ويريلن مالسكانە .

اوجوز [ت،ص] بهالى اولميان ، بدلى، ثمنى ، آز اولان ، رخيص ، اهون § مبذول.

اوجوزجى = مالى اوجوز صاتان . || اوجوز شيلر آراوب صاتين آلان آدم.

اوجوزلاتمق = اوجوزاتمك || مبذول قيلمق .

اوجوز اولمق = مبذول اولمق .

اوجوزلق = بدلى دون اولمە || مبذوليت .

اوچ [ت،عد] ايكيدن صوكرە كلن عدد تام ، ايكى ايلە برمجموعى : (۳).

اوچدەبر = برشيئك اوچ بلوكدە بر بلوكى ، ثلث : ۱/۳ .

اوچ اوتوزلق = طقسان ياشندە اولان .

اوچ آيلر = رجب ، شعبان ، رمضان شريف آيلرى .

اوچ آنبارلى = (بحريە) الك فوقانى كوكرتەسندن ماعدا بربرى آلتندە مكمل اوچ بتاريا طوپى حامل اولان سفينۀ حربيۀ قديمە .

اوچرلە = (بحريە) كميلرە خسارات مهمە ايراث ايتديكندن طولايى كميجيلر بيننده اهميت فوق العادەيى حائز اولان وعلى الاكثر بربرى پشندن يووارلانوب كلن اوچ جسيم طالغە .

اوچ قات = برشيئك اوچ مثلى .

اوچ قاتلى = اوچ طبقەلى، اوچ درجەلى.

اوچلاتمك / **اوچلشديرمك** = اوچە ابلاغ ايتمك .

اوچلشمك = اوچە بالغ اولمق .

اوچلك = اوچ قيمتندە اولان || اوچ غروشە كچن || اوچ شيدن مركب اولان.

اوچلى = اوچ قسمدن ، اوچ پارچەدن مركب § اسقامبيل كاغدلرينك اوچ بكليسى.

اوچنجى = اوچ شيئك الك صوكنجيسى، ايكنجيدن صوكرە كلن ، ثالث.

اوچنجيلك = اوچنجى درجە ، اوچنجى اولمە .

اوچرلى = بربرينك عينى اوچ جزءدن مركب بر شى || اوچ فنجان قهوە آلير جزوە .

اوچارى [ت،ص] يك حشرى ، نهايت درجەدە چاپقين .

اوچشمق [ت،مص] برلكدە اوچمق . § تلاشلە اوچمق.

اوچقور [ت،س] اسكى بيچمدە طون ويا شالوارى بلە باغلامق ايچون قوللانيلان اينجە قوشاق ـ كە طونك ويا شلوارك بوكا مخصوص محلنە كچيريلير { تركجەدە (قور) قوشاق ديمك اولمسنە نظراً : بونك اصلى (ايچ قور) يعنى ايچ قوشاغى ديمكدر } .

اوچقورلق = طون وياشلوارك اوچقور كچيريلەجك يرى § اوچقوركچيرمكە مخصوص اينجە ، كوچوك دكنك § كيسە وطوربەنك اغزينى باغليەجق غيطان.

اوچقورلى = اوچقورلە باغلنان طون ويا شلوار.

اوچقون [ت،س] قيغلجم ، شرارە؛ اوجاقدن صچرايان آتشپارە.

اوچلەمە [ت،س] بربرى ايچنە چيزلمش اوچ مربع اوزرندە طقوز طاشلە اويناننير برنوع اويون كە بوكا (طقوز جين) دخى ديرلر § اوچە بوكلش، اوچ قات.

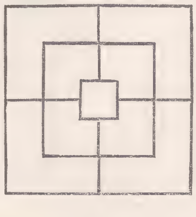

(اوچلەمە)

اوچمق [ت،مص] يردن يوكسلەرك هوادە طولاشمق، طيران ايتمك. § يك سرعتلى كيتمك § رنك قاچمق § مايع ، سيال شيئلر بخارە منقلب اولمق § چالنمق ، آشيرلمق § اوچورومدن يووارلانمق § چاقينلقدە يك ايلرى وارمق.

اوچمە = اوچمق مادەسندن مصدر تخفيفى .

اوچورتغان = اوچمغە واسطە اولان ، آلت طيران .

اوچورتمە = چوجقلرك كاغددن ياپەرق روزكارە قاپديردقلرى اويونجاق .

اوچورتمق / **اوچورمق** = هوايە صالـليويرمك، هوالندـرمق || مبالغە ايلە مدح ايتمك .

اوچوروم [ت، س] يك صارب اودنك محل، ورطە § تهلكە، تهلكەلى ير.

اوچوق [ت،س] حمادن دوداقدە چيقان اوفاق قبارجقلر || قاچيق .

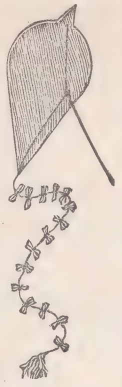

(اوچورتمە)

اوچوقلامق = دوداقدە اوچوق حاصل اولمق.

اوخ [ت،س] محل استعمالنە كورە : سرور، تلطيف ، تشفى ، استهزا ، استخفاف ، تحسين ، تصويب اداتى اولور.

اوخشاتمق [ت،مص] بكزتمك، بكزەـمك، مشابە اولمق § تقليد ايتمك.

اوخشايش = بكزەيش، مثل ، ماننده .

اوخشاتمق / **اوخشاتمە** / **اوخشامق** / **اوخشانمق** / **اوخشانمە** = [ت،مص] اوـقشاتمق، اوقشاتمە، اوقشامق، اوقشانمق، اوقشانمە.

اود [ت،س] آتش .

اود [ت،س] (طب) صفرا قاووغى { بوعضو قرەجكرك اتصالندە اولوب معدەيە دائماً صفرا دوكر } .

اودى پاطلامق / **اودى قوپمق** = پك زيادە قورقمق.

اودسز = قورقاق .

اودك [ت،ص] قورقاق (اوتك) .

اود آغاجى [ت،س] يناركن كوزل بورايحە نشر ايدن معروف بر آغاج كە هندستاندە حاصل اولور { بومعنايە دلالت ايدن (اود) لفظى اساساً هندجە اولوب ـ بونى عربلر (عود) صورتندە لسانلرينە آلمشلردر } .

اودورين [ج،س] انساج حيوانيەدن استخراج اولنان بر مادۀ طيارە.

اودون ـ اوطون [ت،س] { آتش معناسنە اولان (اود) دن } يانوب آتش حاصل ايتمك ايچون كسيلمش

آغاج ، حطب § دیرك ، دستك ، طیاق . § قبا آدم .

اودونجی = اورماندن اودون کسوب نقل وفروخت ایدن ویا نقل اولنمش اودونی صاتان آدم : اودون تاجری.

اودونجیلق = اودونجی صنعتی .

اودونلق = اودون ییغیلان یر، اودون آنباری .

اُودُونج [ت،س] عینی ویا مثلی صوکره اعاده ایدلمك اوزره آلنان ویا ویریلن شی § بورج ، دین ، استقراض ، استدانه .

اودونج آلمق = استقراض ایتمك.

اودونج ویرمك = اقراض ایتمك.

اُودَنْمَك [ت.مص] وقوعبولان ضرری مسببه تضمین ایتدیرمك . § بورجنی ویرمك.

اُودَه‌شْمَك [ت،مص] بری برنده اولان آله‌جق وویره‌جكلری ایچون اوبوشمق تقاص اولمق.

اُودَه‌مَك [ت،مص] حقی یرینه کتیرمك. § بورجنی ویرمك § تضمین ایتمك § ینه کیری ویرلمك اوزره آلنان شیئی یرینه تسلیم ایلمك.

اودەمه / اودەیش = اودەمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

اُوذِما [ع،س] (طب) اعضای بدندن برینك وجعی اولمقسزین وحرارتی آرتمقسزین شیشمسی.

اوذیماء مزمار =(غلطدر) (طب) نسیج حجروئ تحت مخاطینك { نفس بوروسنك یوقاروکی دلیکنك } شیشمسی .

اۋر [ت س] محدود وحجمی مختلف اوله‌رق بدن انسانك هر هانکی برطرفنده حاصل اولان چبانسز ، التهابسز شیش ، تومسك ، یومرو § آغاجلرده حاصل اولان سرت یومرو : آغاج اوری .

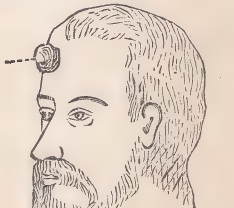

(اور)

(آغاج اوری)

اُورْ [ت،س] سد ، حائل صنعی حاجز.

اۋرا [ت،س] حدوده علامت اولمق اوزره یوکسلدیلن تپه .

اۋرا [ت،د] محلك بعدینه اشارت ایچون استعمال اولنور برکلمه‌در .

اوراده = او یرده .

اُورادِیُن [ج،س] (کیمیا) پورتقال چیچکلرندن چیقاریلان بر مادهٔ طیاره .

اُوراق [ت،س] اکین ، اوت بیچمکه مخصوص معروف اکری بیچاق، محصاد § اکین بیچمه، حصاد § موسم حصاد .

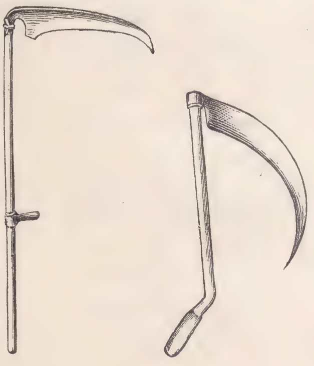

(اوراق)

اوراق بوجکی = اغستوس بوجکی ، جرجر ، جراد .

اوراق وقتی = اکین بیچه‌جك زمان، موسم حصاد .

اوراق ماکنه‌سی = مخترعات جدیدهٔ زراعیه‌دن اولوب قولایلقله اکین بیچمك ایچون استعمال اولنور برنوع ماکنه .

اوراقله‌مق = اوراقله بیچمك ، اکین بیچمك .

(اوراق ماکنه‌سی)

اُورانْغ ـ اُوتانْ ـ اُورانْ

[ج،س] (Orang-ou-tang) قویروقسز، قوللری اوزون ایکی آیاقلری اوزرینه یورور، انسانه بکزر بر جنس مایمون ـ که : (نسناس)ك اجناس اربعه‌سندن بریدر. { اورانغ ـ اوتانلر اکثریتله هندچینی ایله صوماترا ، بورنه‌ئو اطه‌لرنده بولنورلر }.

(اورانغ = اوتان = اوران)

اُورانیُوم [ج ، س] { Uranium } (معدنیات) اوران دینلن ماده‌دن چیقاریلور وضیا ایله ینار بر معدن ـ كه : سیاه توز حالنده بولنور .

اُورْپَرْمَك [ت ، مص] قورقمه‌دن ، اورکمه‌دن تویلر قباروب دیکن کبی اولمق، اقشعرار § دری ایکنه ، ایکنه قبارمق .

اورپرمه = اورکمه‌دن تویلرك دیکن کبی قبارمسی .

اورتاق [ت، س] برینك مالك اولدیغی شیده حصه‌سی اولان دیکری، شریك ، مشترك § بر زوجك متعدد زوجه‌لرندن برینه نسبتله دیکری .

اورتاقلاشمق =اورتاق اولمق || مشارکت ایتمك .

اورتاقلاشه }
اورتاقلاشی } = اورتاقجه ، مشترکاً یاری یاری‌یه .

اورتاقلق = شریکلك ، مشارکت .

اورتانجه [ت،ص] کوچوك ایله بیوك آره‌سنده بولنان § رنك رنك، طوب طوب چیچك آچار ، ایری یاپراقلی برجنس نبات ـ که : ژاپونیادن کتیرلمشدر ، (اورتانس) بعض لغات کتابلرنده بوطرزده یازلقده ایسه‌ده «اورتانجه» صورتنده تحریری لازمدر .

باش اورتوسی = نماز قیلار ایکن ویا زقاغه چیقار ایکن مخدرات اسلامیه‌نك باشلرینی ستر ایتدکلری بز .

یوز اورتوسی = پچه ، نقاب ، پوشی .

اورتولو }
اورتولی } = آچیق اولمیان ، کیزلی ، قپالی || ادبلی ، حیالی (قادین) .

(اورتانجه)

اورتانجه پارمق = الده‌کی اوچنجی و اوزونجه پارمق ، اورته پارمق .

اورتمك [ت،مص] قپامق ، اوستنه بر شی چکوب کورونمز حاله قومق § صاقلامق ، کیزله‌مك § آچیق بر شیئی سد ایتمك (آچمق مقابلی) : قاپویی اورت § کتم وانکار ایتمك § کومك § یوزینه نقاب چکمك .

اورت باص ایتمك = بلیرسز ایتمك || بر قباحتی انظار عمومیه‌دن ستر واخفا ایلمك .

اورتدیرمك بر شیئك اوزرینه دیکر بر شی چکدیره‌رك ویا قپاته‌رق صاقلاتمق . || کومدیرمك || آچیق بر شیئك اوزرینی قپامق .

اورتلمك = اوزرینه برشی چکه‌رك ، قپایه‌رق کیزلنمك || صغوغه قارشی اوزرینه یورغان آلمق || قادین یوزینی پچه ، چارشف ایله ستر ایتمك || ستر واخفا ایدلمك || قباحت اونودلمق : بتون سیئاتی اورتولدی .

اورتو [ت،س] اورتنه‌جك شی ، پوشیده . § یورغان .

اورتوز : [ج،س] (معادن) {Ortohse} پورسلن طوپراغنك اعلاسی اولوب بیاض ، صاری ، قرمزی ، رنکلری اولدیغی کبی شفاف نوعی ده واردر .

اورته [ت،س] بر استقامتده ایکی اوجدن ، ایکی نقطه‌دن مساوی مسافه‌ده اولان محل ، زمان ، مرکز ، وسط ، آره‌لق § یاری ، نصف : یارك اورته‌سی ، کونك اورته‌سی § میدان ، صحن ، آره § دکز آچیغی ، انکین متوسط .

اورته‌یه اورمق = شایع فاش ایتمك .

اورته‌یه قومق = اثبات ایتمك || میدانه چیقارمق || میدان مقاسمه‌یه قومق .

اولو اورته = اوزون اوزادی‌یه || اطرافیله || آچیقدن آچیغه .

اورته اویونی = میدانده اوینانان ظرافتدن عاری برنوع تیاترو اویونی .

اورته‌سنی بولمق = افراط ایله تفریط آره‌سنده بر حد تعیین ایلمك || تألیف ایتمك .

اورته مالی = هرکسك حصه‌دار اولدیغی مال .

اورته‌یه آلمق = احاطه ایتمك ، اطرافنی صارمق .

اورته حاللی = نه زنکین نه فقیر .

اورته‌ده = میدانده || ظاهرده || وسطده .

اورته پارمق }
اورتانجه پارمق } = الده‌کی پارمقلرك اوچنجیسی .

اورتالامق = (اورته‌سنی بولمق) .

اورته‌لانمق = اورته‌سنه ، نصفنه وارلمق .

اورته‌لق = یر ، زمین || ساحهٔ زمین || عالم ، دنیا || خلق ، ناس || ملاء ناس ، خلق آره‌سی || اوطه ویا اوك ایچی : چوجق اورته‌لغی قارمه قاریشیق ایتدی .

اورتالق آغارمق = فجر سوکمك ، صباح اولمق .

اورته‌لق قرارمق = کونش غروب ایدوب قرا کلق باصمق .

اورجین [ت،س] ایپ نردبان .

اورچوق [ت،س] اوریلان ، اوریلان شی § ایه اوریکه‌سی .

اوردك [ت،س] یاصی غاغه‌لی ، قنادلی معروف صو قوشی { انواع کثیره‌سی واردر : اورچین اوردکی ، چین اوردکی ، دکز اوردکی ، مجار اوردکی ، قادین اوردکی ، یبان اوردکی ، وسائره } § خسته‌لرك یتاق درونده تبول ایتدکلری مائل قاب .

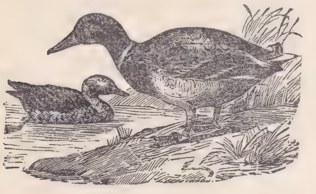

(اوردك)

اوردك ادالی = پایتاق .

اوردك باشی = لاجوردی چالار زمردی یشیل .

اوردك بالیغی = قالقان کبی یاصی بر نوع بالق .

اوردك محبتی = احبانك مصائبنه یالکز واه واه دیمکله اکتفا ایدیش .

اوردو ☚ (اردو) .

اوردینو [ج،س] {Ordino} (تجارت) دابنك حواله ایده‌جکی یره بعده تأدیه اولنمق اوزره یازیلان تحویل ، امر و حواله § بر حموله قونشمنتوسنك

قومپانیاجه دکیشدیرلمسیله کمرکدن اشیایی چیقارمق ایچون ویریلن حواله.

اُوزَلین • [ج،س] (کیمیا) قاینامش صو واسطه‌سیله حامض قلورمانك (آتامانتین) اوزرینه وقوعبولان تأثیریله حاصل اولان جسم کیمیوی.

اُورس • [ت، س] اوزرنده دمیر وسائر معدن دوویلن قالین وبر ویا ایکی طرفی سیوری دمیر آلت‌که: ثابت برکوتوکك اوزرینه موضوعدر.

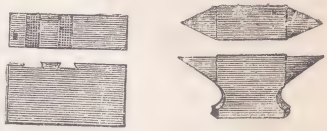

(چانکیر اورسی) (اکه‌عمالنه مخصوص)
(اورس)

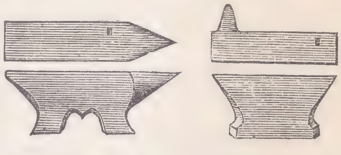

(زمبه‌وکسکی اورسی) (نعلبند اورسی)

اُورسَه‌لَمك • [ت،مص] بوروشدیرمق، اسکتمك، زده‌له‌مك، حال سابقنی، لطافت وظرافت اصلیه ویاطبیعیه‌سنی زائل ایتمك. § اینجیتمك، خیرپه‌له‌مق § طاقت براقمامق. § توبیخ ومؤاخذه ایتمك.

اورسه‌لنمك = بوروشمق، ازیلمك، حال سابق، لطافت اصلیه‌سی زائل اولمق.

اُوزصا [ج، س] (بحریه) کمینك پرووا‌سنی روزکارك اسدیکی طرفه یناشدیرمق.

اورصا آلاباندا = (بحریه) بردن بره کمی‌یی روزکار اوستنه دوندیرمك.

اورصا ایتمك = (بحریه) کمی‌یی روزکارك استقامتنه یناشدیرمق.

اورصابوجه = کمی‌کاه روزکاره یاقلاشه‌رق وکاه روزکاردن اوزاقلاشه‌رق یورومك.

اورصاله‌مق = (بحریه) اورصا ایتمك

اُورغان [ت، س] قالین ایپ، اینجه خلاط.

اورغانجی = اورغان یاپان ویا صاتان.

اُورغون • [ت،ص] اورلمش، مجروح. § مبتلا، سودازده § چالنمش، غصب اولنمش § باصقین. § کاغد اویوننده برالده قزانیلان چوقجه پاره.

اورغونلق = اورغون اولانك حالی. ابتلاء.

اُورفَله‌مَك • [ت، مص] قورقوتمق، تهدید ایتمك.

اُورَك [ت، س] معمارلغه عائد ایش، سوس.

اورك ایپی = چربی ایپی.

اُورْكك [ت،ص] قورقاق، متوحش، ییلغین.

اوركگلك = قورقاقلق.

اور کوتمك = آکسزین قورقودوب صچراتمق || نفرت ایتدیرمك.

اورکمك = آکسزین برشیئدن قورقوب صیچرامق || ایرکلمك، چکنمك || نفرت وتوحش ایتمك

اورکوندی }
اورکندی } = قورقو، تحاشی || رعشه.

اُورگو [ت، س] بربرینك آره‌سندن کچیرلمش ایپ، صاچ وسائره § اورلمش شی، منسوج.

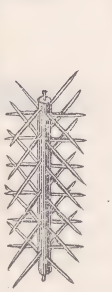

(اورکو)

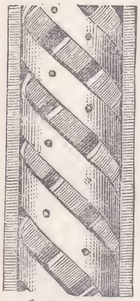

(معماری اورکو)

اُورگوج [ت،س] دوه‌نك آرقه‌سنده‌کی تومسك، سنام § دوه اورکوجنه مشابه هرنوع تومسك § تپه، چیقندی: طاغ اورکوجی.

اور کوجلك = دوه‌نك اورکوجی اوزرینه قونیلان کوچوك سمر.

اور کوجله‌مك = تومسکلك پیدا ایتمك.

اور کوجلی = اورکوجی اولان || محدب.

اُوزگون • [ت،س] طغیان میاه سببیله برمحلده تراکم ایدن کوچوك کول.

اُورَکه [ت،س] کویلی قادینلرك بوکدکلری یوك وکتان وسائره‌یی طاقدقلری تپه‌سی چتال دکنك.

ابه اورکه‌سی = اثنای تولیدده کبه قادینلرك اوطوردقلری برنوع اسکمله.

اورکه طاشی = برنوع یاصی قیاکه دکزدن چیقاریلور.

اُورکینوز • [ج،س] استاوریت آزمانی دینلن قرمزی اتلی برجنس ایری بالق.

(اورکینوز)

اُورمان [ت،س] صیق اغاجلی محل، بیوك قوری.

اورمان حقی = (حقوق) میری ویا تخصیصات قبیلندن اولان اوقاف اورمانلرندن چیقاریلان کراسته وحطب وکموردن آلنان رسم.

اورمان قاچغنی = تربیه‌سز، قبا آدم.

اورمان کبابی = برنوع ات طعامی.

بالطه کورمه‌مش اورمان = من القدیم حال طبیعیده قالوب دالّری بربرینه چاتشمش، آغاجلری اصلا کسلمه‌مش اورمان.

اورمانجی = اورمان مأموری، اورمان بکجیسی.

اورمانلق = اورمان کبی آغاجلری چوق اولان محل || آغاجی چوق مملکت، قصبه، کوی.

اُورمَق • [ت، مص] چارپمق، ضرب ایتمك § چاتمق، طوقونمق. § قاقمق § دستك‌طیامق § قهر وتنکیل ایتمك § اولدیرمك، تلف ایتمك. § پاره‌له‌مك § کچیرمك § حیوانه کم اورمق: یوکلتمك: حیوانه یوك اورمق § چالمق، طنین انداز ایتمك: چاك اورمق § حیوان تکمه آتمق.

آچیغه اورمق = میدانه چیقارمق، آشکار ایتمك.

آشاغی اورمق = تنزیل ایتمك.

اوستنه اورمق = ضم ایتمك || برشیئی تقریبی اوله‌رق کشف ایتمك.

اولته اورمق = متصل بریاندن اوبریانه کیدوب کلمك، کزنمك.

ایچری اورمق = مرض خارجی داخلده دخی ظهور ایتمك.

باش اورمق = مراجعت، تصدی ایتمك.

باشه اورمق = باش آغرتمق.

بوین اورمق = اعدام ایتمك.

صويه اورمق = صويك ايچندن كچمك، صويه كيرمك.

طيشارى اورمق = مرض داخلى خارجه سرايت ايتمك.

قولاق اورمق = دكله‌مك ، استماع .

قاره‌يه اورمق = كمى ساحله چارپمق ، صيغه اوطورمق .

كوراورمق = حمض قاربونله تسمم ايتمك .

كون اورمق = كونش طوقونمق، تشمس.

يوزه اورمق = برينك معيابنى يوزينه قارشى سويليه‌رك محجوب ايتمك .

اورديرمق = اورمغه سوق واجبار ايتمك ‖ تنكيل ايتمك ‖ هلاك ايلمك .

اُورْمَك [ت، مص] تل كبى شيلرى -الده ويادستگاهده - آيرلميه‌جق صورتده بربرى آره‌سندن كچيره‌رك اوركو ياپمق § قماش وسائره‌نك دليك ويا يرتيق محلنى بللى اولميه‌جق صورتده نسج ايتمك § بر طبقه خرج اوزرينه بر طبقه طاش ويا طوغله قويوب ديوار ياپمق. § ديوارك ييقيلان يرينى تعمير ايتمك.

اورمه = اورمك ماده‌سندن مصدر تخفيفى.

اورديرمك = قماش وسائره‌نك دليك ويرتيقلرينى ايپلكله بربرينه بتيشديره‌رك تعمير ايتديرمك ‖ ديوارى تعمير ايتديرمك.

اوروجى = قماش و شال و خالى كبى شيلرك يانيق ، يرتيق، دليك يرلرينى تعمير ايدن آدم ‖ ديوارجى.

اُورْنَكْ [ت،س] نمونه ، مثال، مشق. § مانند، اش § بيوك برمقداره نمونه اوله‌رق كوستريلن شى: ذخيره اورنكى .

اُورْنَمانْ [ج ، س] { Ornement } سوس، زيب وزينت § تزيينات، نقوش معماريه .

اُورُو [ت،مص] ياپى، بنا § ديوار، سد. § اطرافى ايپله ويا چيتله چويرلمش ير.

اُورُوبْ [ت،س] (ربع) دن محرفدر. درتده بر .

اُورْبَه [ت،س] { ايتاليانجه (روبه) دن محرفدر}. كييله‌جك شى، اثواب.

اُورُوجْ [ت،س] ☞ (صوم)

اوروجلى = اوروج طوتان، صائم .

اورُوشْ [ت،مص] ضربه § مضاربه.

(عرب تزيينات معماريه‌سى)

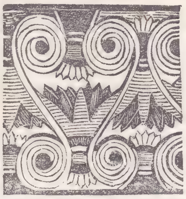

(مصر تزيينات معماريه‌سى)

(هند تزيينات معماريه‌سى)

(روم تزيينات معماريه‌سى)

(روما تزيينات معماريه‌سى)

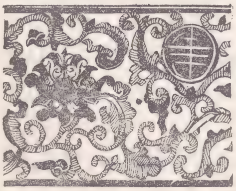

(چين تزيينات معماريه‌سى)

(بيزانتن تزيينات معماريه‌سى)

(فرانسز تزيينات معماريه‌سى)

(١١ نجى عصرده)

(١٣ نجى عصرده)

(١٦ نجى عصرده)

(١٧ نجى عصرده)

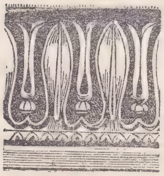

(١٨ نجى عصرده)

(١٩ نجى عصرده)

اوروشمق = بربرینی اورمق، چارپشمق.

اورولمق = پارەلنمك، مصاب اولمق. || مفتون اولمق.

اُورومجَك [ت،س] حیوانات مفصلیەدن اولوب دیوار کوشەلرندە آغ کبی اورمە یووا یاپان وباشلیجە سینك آولیەرق کچینن حیوان. عنکبوت.

اورومجك آغی = اورومجكك سینك دوزاغی اولمق اوزرە یاپدیغی اینجە زار. || بوحیوانك یوواسی.

اورومجك قوشی = بیاضلی قارەلی بر جنس کوچوك قوش.

اورومجکلنمك = اوزری اورومجك طوتمق، توز طوپراقلە طولمق || خانە، اوطە سپورلمەمش اولمق.

اُورومك [ت،مص] کوپك، چقال کبی حیوانلر باغرمق، حاولامق.

اورومە = کوپك حاولامسی.

اُورە [ج،س] (طب) (بول)

اُورەمك [ت،مص] برشیئك پك چابوق وپك چوق مثلی حاصل اولمق، چوغالمق.

اورەتمك = چوغالتمق، جنسنی تکثیر ایتمك.

اورەلەمك = دوزلتمك، تعمیر وتنظیم ایتمك.

اُوریال [ت، س] (نباتات) نیلوفریە فصیلەسندن برنبات.

اُوز [ت، س] ایچ، لب، مخ: اغاجك اوزی § قلب، احوال داخلیە. § اصل، مایە، جوهر § چبانك اك درین یرندەکی قاتی جراحت § برشیئك خالصی § نفس، کندی، ذات.

اوز اوغل = بالذات کندی اوغلی.

اوز قرداش = بالذات کندی قرداشی.

اوز پدر = بالذات کندی پدری.

اوزلشمك
اوزلنمك } اوز پیدا ایتمك، لب حاصل ایلمك || قانیلاشمق، قویولاشمق، پختیلاشمق || کسب لزوجت ایتمك.

اوزلی = اوزی ولبی اولان || قایمغی چوق اولان || لزوجتلی، یاپشقان. (چامور).

اُوز [ت،ص] اویغون، موافق § حلیم، ملایم.

اوزاتمق = بویینی آرتیرمق، تطویل ایتمك || تمدید ایتمك، ایلرویە دوغری سورمك. || صالیویرمك || چوق وقت دوام ایتدیرمك || لزومسز تفصیلات ویرەرك سوزی تطویل ایتمك، اطناب || تأخیر واهمال ایلمك.

اوزاتدیرمق = بوینە علاوە ایتدیرمك تمدیدینە خدمت ایتمك.

ال اوزاتمق = اطالۂ ید ایتمك، غصبە تصدی ایتمك.

دیل اوزاتمق = برکیمسە حقندە فنا سوز سویلمك || حددن افزون تقبیحدە وتعریضدە بولنمق، سوکوب صایمق.

اُوزاق [ت،ص] (زمان ویامکانجە) یقین اولمیان، کندینە وارلمق ایچون اوزون مسافە بولنان، بعید § ملحوظ ومحتمل بولنمیان، غیر مأمول § فرقلی، مخالف، مباین.

اوزاق اقربا = برقاچ بطن اولدن آیرلمش خصم.

اوزاقدن باقمق = مداخلە ایتمیەرك سیرجی قالمق.

اوزاقجە = برآز اوزاق اولان || بعید.

اوزاقلاتمق
اوزاقلاشدیرمق } = اوزاغە آتمق، تبعید ایتمك.

اوزاقلاشمق = تباعد ایتمك، ایکی ویا دها زیادە شیئك آرەسی آچلمق || اوزاغە کیتمك، بعید اولمق.

اوزاقلاشمە = اوزاقلاشمق مادەسندن مصدر تخفیفی.

اوزاقلق = بعد، مسافە، آرەلق || ایکی شیئك آرەسندەکی آچیقلق || مهجورلق.

اُوزامَق [ت، مص] اوزون اولمق، اوزونلغی آرتمق، تطاول. § زمانجە دها اوزون اولمق. § سورنجمەدە قالمق، تأخر ایتمك § اوزاق اولمق.

آرەسی اوزامق = ایکی شیئك آرەسی اوزون اولمق.

اوزادلمق = تمدید وتطویل اولنمق.

اوزامە = اوزامق مادەسندن مصدر تخفیفی.

اوزانمق = بوینە کیتمك، افقە موازی برصورتدە یرە ویا مندر اوزرینە یاتمق || علی الاطلاق یاتمق، بویلی بوینە یرە سریلمك.

اوزانمە
اوزانیش } = بوینە کیتمە، کیدیش.

اُوزدَك [ت،س] آغاج کوتوکی § نبات صاپی، ساق.

اوزدکلەمك = تارلادە دوکلمش، قالمش باشاقلری طوپلەمق.

اوزدکلەیوب بوزدکلەمك = اقتدارینك خارجندە اولان برایشی یاپمغە چالیشمق.

اُوزدَنك - اُوزدن [ت، س] کوپە، دانە، اصتی.

اُوزَر [ت،س] اوست، قبوق § آرقە، صیرت § طیش طرف § یان طرف § عهدە، ذمت.

اُوزَرلك [ت، س] یاقیلوب توتسی ویریلن یبانی سدف آغاجك تخمی.

اُوزَرە [ت،د] موقع استعمالنە کورە: کبی، وجهلە، شرطیلە، ایچون، موجبنجە، اقتضاسنجە، کورە، صورتدە معنالرینی افادە ایدر برلفظدر.

اُوزگَچ [ت،س] ایپ نردبان § صودە مهارتلە یوزن.

اُوزگون [ت،ص] اوزولمش، ضعیف، خستە.

اوزکونلك = زبونلق، ضعف، خستەلك.

اُوزگَە [ت،ص] باشقەجە باشلیجە، مستقلا § عجیب، غریب § مثلسز § اغیار.

اُوزلاشمَق [ت، مص] اویوشمق. § باریشمق § صلح اولمق. بربرینك رأی وفکرینە موافقت ایتمك.

اوزلاشلمق = آرەلرندە موافقت حاصل اولمق.

اوزلاشدیرمق = اویوشدیرمق، موافقت ایتدیرمك || بارشدیرمق || تألیف بین ایتمك.

اوزلاشمە = اویوشمە، موافقت، مصالحە.

اوزلەمك [ت،مص] آرزو ایتمك، شوق ایلە ایستەمك، جان چکمك § متحسر، مشتاق اولمق، کورەجکی کلمك.

اوزمك [ت، مص] قبوغنی قوپارمق، چیقارمق، صویمق § جان صیقمق § اوزاتوب کوشتمك.

اوزلمك = درمانسز قالمق § صیقلمق، جانی صیقلمق § اثنای نقاهتدە خستەلك نکس ایدرك بیتاب اولمق § معناً مضطرب اولمق.

اوزوندی = جان صیقلمە، یورلمە، بی تاب اولمە || مراق واندیشە || اذیت، جفا.

اوزوندیلی = یاپیلمسی پك چوق كلفت واهتمامه متوقف اولان || جان صیقان || مراقلی ، اندیشه‌لی .

اوزنگی [ت ، س] آت ، مركب ، استر كبی حیوانات اوزرینه بنیلدیكی زمان اوستنه آیاق باصه‌رق راحتجه اوطورمق ودوشمه‌مك واوستنه آیاق باصه‌رق حیوان اوزرینه بینلمك ایچون قوللانیلان واوزانوب قیصالان معروف آلت ــ كه : اكر طاقمك تماتندن بریدر ، ركاب .

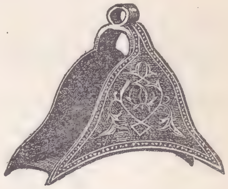

(آلاتورقه اوزنكی)

(آلافرانغه اوزنكی)

اوزنكی اغاسی = آته بنیلیركن اوبر طرفده‌كی اوزنكی‌یی طوتوب اكرك موازنه‌سنه خدمت ومعاونت ایدن اوشاق .

اوزنكی پارلاتمق = بنیجیلك كوسترمك .

اوزنكیله‌مك = مهمیزله‌طوقونه‌رق آتی سورمك ، آتی سرعتله یورتمك || فن معماریجه كمرلرك استناد ایلدیكی محلره اطلاق اولنور .

اوزنمك [ت ، مص] برایشی لایقیله یاپمغه چالیشمق ، تكلف واهتمامله اوغراشمق § چبالامق ، حاضرلانمق .

اوزنمه / اوزنیش = اهتمام، تكلفلی مساعی .

اوزندیرمك = كمال اهتمام ایله برایش یاپدیرمق || تشویق والحاح ایتمك .

اوزوم [ت ، س] كرمیه فصیله‌سندن اصمه‌نك مختلف رنكلی میوه‌سی كه: عصاره‌سندن سركه ، پكمز ، شراب و سائره اعمال اولنور . عنب ، انكور: پارمق اوزومی ، چاوش اوزومی ، رزاقی اوزومی ، روی نكار ، چكردكسز اوزوم ، قوش اوزومی ، فرنك وزومی ، مسكت اوزومی ، مجار اوزومی ، یاپنجاق اوزومی ، صالقم اوزومی ، ایت اوزومی وسائره .

اوزوم اغاجی = آصمه، اوزوم كوتوكی.

اوزوم صویی = شیره .

(مشكله اوزومی)

(مسكت اوزومی)

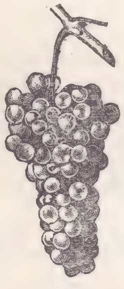

(چاوش اوزومی)

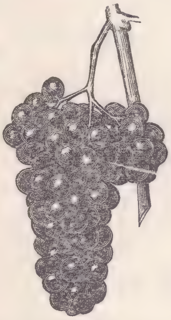

(سیاه اوزوم)

اوزون [ت ، ص] بویلی ، بویی چوق ، طویل ، دراز ، ممتد § مفصل . § چوق سورن .

اوزون للی / الی اوزون = خرسز ، سارق .

اوزون اوزادی‌یه = مفصلاً ، اطرافیله .

اوزون ایتمك = مناسبتسزلك ایتمك ، تعند كوسترمك ، چكامز اولمق .

اوزون بویلی = طویل القامه .

دیلی اوزون = معترض، ذمام || ادبسز، حیاسز .

اوزونجه = اوزونه یاقین، اولدقجه ، اوزون || طویل ، دراز .

اوزونلغنه = بوینجه، بویی استقامتنجه، طولاً .

اوزونلق = طول ، درازی ، بوی .

اوژیت [ج،س] (معادن) { Augite } سیاهجه ، بلوری برمعدن .

اوژیما [ج،س] (طب بیطری) ☛ (اوذیما)

اوست [ت،س] یوقاری ، فوق ، بر شیئك قسم علیاسی § بر شیئك طیشاریسی § كوپوك وقایعاق كبی بر شیئك اوزرنده بولنان قسمی § اثواب ، لباس، § آمر، مافوق.

اوسته آلمق = تعهد ، درعهده ایتمك . || برسوزی كندیسنه عائد ظن ایتمك.

اوسته كلمك = شیشمانلامق.

اوسته‌له‌مك = آرتمق، باصدیرمق، خسته‌لق تزاید ایتمك || اصرار ایتمك .

اوسته‌وارمق = اصرار ایتمك || هجوم

آت اوست = قارمه قاریشیق.

اوست باش = اثواب، لباس.

باش اوستنه = پك اعلا، مصیب || انفاذینه حاضرم.

اوستاد [فا، ص] نظمده استاد ، استاد مقامنده قوللانیله بیلور.

اوستوبج [ت ، س] قاربونیت اسرب دینلن بیاض ومضر الصحه برماده كه یاغلی بویالرك تركیبنه كیرر ویه درلر بونكله تغشیش اولنور.

اوستوپی [ج، س] (بحریه) كمینك كوكرته وقاپامه‌سنی قلفات ایتمك وطاقم سیلمك وامثالی خصوصاتده استعمال اولنمق اوزره بوكومی آچیلمش اسكی خلاطك قیصه تللری آچیله‌رق تكرار كندیره بویله اولنمسندن متحصل ماده.

اوستوره [ت،س] {فارسی (استره) دن مأخوذدر . } تراش ایتمكه مخصوص بر بر آلتی .

اوستون [ت،ص] اوست كلن ، فائق ، غالب كلن ، مرجح .

اوستون كلمك = غلبه چالمق .

اوستون كوری = سطحی ، یلاندن .

اللدن اوستون اولمق = معلومات وصرانیجه خلق بربرندن متفاوت اولمق .

اوستونلك = غلبه ، تسلط، تفوق .

اوستون [ت ، س] مفتوح اوقوتمق ایچون حرفلرك اوزرینه قوییلان شو (َ) اشارت، فتحه § حرف مفتوح .

اوستونله‌مك = اوستون ایله یعنی مفتوح اوقومق .

اوستونلی = اوزرنده اوستون حركه‌سی بولنان ، حرف مفتوح .

اوسته [ت ، ص] { فارسی استاددن محرفدر} صنعتنده ماهر آدم ، چراقلقدن چیقوب كندی باشنه چالیشان صنعتكار ماهر § معلم § چوق بیلیر ، قورناز .

حمام اوسته‌سی = حمامده قادینلری اجرتله ییقایان خدمتجی قادین .

اوسته‌لق = صنعتکرلك || صنعتده ماهرلك || تجربه ، حذاقت ، مهارت .

اوسته‌لقلی = مهارتله یاپلمش ، مصنع || حیله‌کارانه ، شیطنتکارانه دوشونلمش .

اُوسطُوبج [ت، س] بر محفظه درونده بولنان آلات جراحیه طاقمی § محفظه ایچنده آلات ترسیمیه ، پرکار وسائره طاقمی .

اُوسقور [ت،س] (اسقرو) .

اُوسکوف ـ اُوسکوفی

[ج ، س] { یونانیدن مأخوذ } تپه‌سی دوریك واوجی پوسکوللی سرپوش ـ که : اکثر آطه‌لر اهالیسی کیرلر (فسك اساسیدر) .

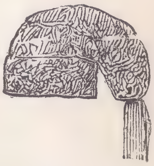

(اسکوف = اسکوفی)

اُوش ـ اُوشت [ت ، س] کوپکی قوغمق ایچون قوللانیلیر بر لفظدر { اوش ؛ لفظی بعضاً مکرر اوله‌رق استعمال ایدیلورکه : اوزمان کوپك چاغرمق لفظی اولور } .

اُوشاق [ت، ص] خدمتجی § اناطولی اصطلاحنجه چوجق ، کنج ، دلیقانلی : اناطولی اوشاغی .

آت اوشاغی = آخور خدمه‌سی ، اسپیر .

او اوشاغی = چولوق ، چوجق ، خانه خلقی .

اوشاق قپان = (کرکس) دینلن بیوك قوش ـ که : بعضاً کوچوك چوجقلری دخی قاپدیغی مرویدر .

(اوشاق قپان)

اوشاقلق = خدمتجیلك ، اتباعلق .

اُوشمك ـ اُوششمك [ت، مص] بر شیئك اطرافنه طوپلانمق : دجله قارنجه اوشمش .

اوشرمك = [ت، مص] ییغمق ، طوپله‌مق ، بریکدیرمك || تسلیط ایتمك .

باشه اوشرمك = برینك باشنه مسلط ایتمك ، اطرافنه طوپله‌مق .

اوشانق / اوشندی } = طوپله‌نش ، ییغلمش .

اُوشقون [ت، س] کچی قولاغی دینلن نبات .

اُوشنمك [ت، مص] تنبللك ، اهمال ، تکاسل .

اوشنج = اهمال ، تنبللك .

اوشنکن / اوشنکج } = تنبل ، اهمالجی ، متکاسل .

اوشنیك = [ت،مص] تنبل ، اهمالجی .

اوشنیکلك = تنبللك ، تکاسل ، اهمال .

اُوشومك [ت، مص] صوغوق حس ایتمك ، برودتدن متأثر اولمق .

اوشوتمك = صوغوقلاتمق ، صوغوقدن متأثر ایتمك .

اوشومه = صوغوق حس ایتمه ، صوغوقدن متأثر اولمه .

اُوص [ت،س] عقل ، ادب ، ذکا .

اوص بهاسی = عقلسزلقله ایدیلن بر حرکتك آجی تجربه‌سی .

اوصلو / اوصلی } = عقللی ، ذکی ، مؤدب ، فطین || پرماز اولمیان ، حلیم ، ملایم اولان واحت طوران .

اوصلیجه = اولدقجه عقللی ، ادیب ، حلیمجه .

اوصلیلق = حسن حرکت ، آغر باشلیلق ، حلم ، ملایمت ، یاواشلق ، تربیه‌لی اولیش .

اُوصان ـ اُوصانج [ت،س] نفرت ، فتور ، کوکل طارلغی ، بزکینلك ، کسل .

اوصانج ویرمك = بیقدیرمق ، نفرت ایتدیرمك .

اوصاندیرمق = اوصان ویرمك ، بیقدیرمق ، جان صیقمق .

اوصانمق = بیقمق ، تنفیر ایتمك || چکه‌مز اولمق .

اُوصلانمق [ت،مص] عقللی باشنه کلمك ، عقللانمق ، یاپدیغنه نادم اولمق سکون اوزره اولمق .

اوصلاتمق = برینك عقللی باشنه کتیرمك ، تأدیب ایچون جزا ایتمك .

اُوطورمق [ت،مص] (اوتورمق)

اُوطه [ت،س] برخانه‌نك منقسم اولدیغی بولمه‌لردن هربری § درت دیوار وطاوان وقپو ایله اورتلمش یر . § قلم ، یازیخانه ، دائره ، عملیاتخانه ، خفیف ایش محلی .

اوطه باشی = خانلرده اوطه‌لرده نظارت ایدن آدم . {قاماروت کلمه‌سنك تماماً معادلیدر} .

کلین اوطه‌سی = زفافخانه ، حجله .

مابین اوطه‌سی = حرم ایله سلاملق آره‌سنده‌کی اوطه .

اوطه‌جق = غایت کوچوك اوطه .

اوطه‌جی = دوائر رسمیه‌ده هر قلمك خدمتنی ایفایه مأمور آدم .

اوطه‌جیلق = اوطه‌جی حال وصفت ووظیفه‌سی .

اوطه‌شیق = دیکر بریله براوطه‌ده اقامت ایدن ، هم حجره .

اوطه‌لق = مستفرشه .

اُوغالامق [ت،مص] اوغوب اوفالتمق .

اُوغدیرمق [ت،مص] ال ایله صیقدیرمق مساژ ایتدیرمك .

اُوغراتمق [ت ، مص] واردیرمق ، ایلیشدیرمك دوچار وکرفتار ایتمك § ملایمتله قوغمق آشیرمق .

اُوغراش [ت،س] غوغا ، صواش .

اُوغراشمق [، مص] مشغول اولمق § چکشمك ، غوغا ، مخاصمه ایتمك ، معارضه ایلمك § اصرار ، عناد ایتمك .

اوغراشدیرمق = اشغال ، استخدام ایتمك || غائله‌یی موجب اولمق .

اُوغرامق [ت،مص] چاتمق ، چاتشمق § یولده برمحلده طورمق . § راست کلمك § کرفتار دوچار اولمق .

اُوغرى [ت.ص] جيزكى ، ايز ، خط، حذا § اوغرانيلان ير § خرسز، سارق ، قطاع طريق .

صمان اوغريسى = بين العوام (كعبه يولى) وعلم هيئت اصطلاحنجه (كهكشان) دينلن وبعض آچيق وبرق كيجه‌لرده خفيف بلوط كبى كورينن كواكب يغينى .

اوغريله‌مق = چالمق، چارپمق، صويمق

اوغريلق = خرسزلق .

اُوغشديرمق [ت، مص] بربرينه سوره‌رك اوغمق، دلك ايتمك .

ال اوغشديرمق = حيرتده قالمق ، شاشيرمق .

اوغشديرمه = اوغشديرمقدن مصدر تخفيفى .

اوغشديرلمق = بربرينه سوريله‌رك اوغلمق ، دلك ايدلمك .

اُوغل [ت،س] بر حيوانك ينه كندى جنسندن طوغورديغى وياوجودينه سبب اولديغى اركك حيوان . § اركك اولاد ، ابن ، فرزند .

اى اوغل = اى اوغلم .

اوغل آريسى = يكى يتيشن آرى .

اوغلدن اوغله = بابادن اولاده، اولادينه مشروط، بطناً بعد بطن .

اوغل بالى = يكى يتيشن آرينك ياپديغى بال .

اوغللق = اولادلق ، بنوت || اوغل صفت ووظيفه‌سى || اولادلغه قبول اولنمش،

آخرت اوغلى = اولادلغه قبول ايدلمش آدم .

ايل اوغلى = خلق ، ناس ، اغيار .

كوپك اوغلى = حيله كار، پراماز آدم .

هين اوغلى = پك دساس آدم .

اُوغلاق [ت،س] كچى ياوروسى، جدى .

اُوغلامق [ت،س] اوغلدى ايتمك ، كورلديلى سس چيقارمق .

اوغلامه = اوغلدى كورلدى، سس .

اوغلدامق = كورلديلى ، قبا سس ويرمك، چينلامق .

اوغلدى = كورلدى ، بوغوق سس .

اُوغلان [ت،س] كوچوك اركك چوجق غلام، پسر § دليقانلى .

قيز اوغلان = بكر قيز .

اوغلانجق = پك كوچوك اركك چوجق .

|| معصوم ، زوللى .

اُوغلدروق [ت،س] دولت‌يتغى، مهبل .

اُوغماج ـ اُوغماق [ت، س] تازه ترخانه .

اُوغمق [ت.مص] آوجله صيقمق، ال ايله باصمق § آوجله صيقه‌رق اوفالتمق § اوغه‌رق آغارتمق ، تميزله‌مك .

اوغلمق = صيقى صيقى ال كزديريلوب باصلمق ، صيقلمق ، دلك ايدلمك § آوجله صيقيلوب اوفالدلمق § بر شئ صيقى صيقى دلك ايديله‌رك تميزلنمك .

اوغمه = اوغمقدن مصدر تخفيفى .

اُوغنمق [ت،مص] آغلايه آغلايه بايلمق، صيقيلوب ايچ ازلمك .

اُوغور [ت،س] خير ، بركت ، يمن ، سعادت § يول : بو اغورده چوق پاره صرف ايتدم .

اوغور اوله = خيرلى اوله || ايشكز راست كله .

اوغورلى اولسون = خيرلى ، بختلى اولسون .

اوغورسز = ميمنتسز، خيرسز .

اوغورلو / اوغورلى } ميمنتلى ، خيرلى ، مسعود ، بركتلى .

اوغورليلق = ميمنت، سعادت .

اُوغولدامق [ت،مص] (اوغلدامق)

اُوغولدى [ت،مص] (اوغلدى)

اُوغوتمق [ت،مص] (اوغتمق)

اُوف [ت،د] يورغونلق ، بزكينلك ، نفرت، استكراه كدر، الم افاده يلر اداتدر .

اُوفاتمق ـ اُوفالاتمق [ت،مص] شيئى كوچوك كوچوك پارچه حالنه قومق § كوچولتمك .

اُوفاراق [ت، ص] كوچوكجه ، دها كوچوك پك كوچوك .

اُوفاق [ت،ص] كوچوك، صغير § اينجه، ريزه .

اون اوفاق = توز كبى اينجه .

اوفاق تفك = قيمتسز شيلر || كوچوك جثه‌لى ، چلمسز .

اوفاقلامق / اوفاقلانمق } پارچه پارچه ايتمك ، جزئلره آيرمق || اوفاق، اوفاق قيروب بولمك .

اوفاقلق = كوچوكلك || بوزوق پاره، اوفاق پاره .

اوفاقلى = ايچنده اوفاق بولنان .

ايريلى اوفاقلى = ايرى اوفاق قاريشيق، ايچنده هم اوفاغى ، هم ايريسى بولنان .

اوفالامق = پارچه پارچه ايلمك ، كوچوك كوچوك طوغرامق، ريزه ريزه ايتمك .

اوفالمق = كوچولمك، بيوكلكى آزالمق .

اوفاندى = قيرنتى || برشيئك اوفاق پارچه‌لرى : اكمك اوفانديسى .

اوفانمق = كوچوك كوچوك پارچه‌لره انقسام ايتمك .

اُوفكه [ت،س] حدت ، غضب .

اوفكه‌لنديرمك = حدت وغضبه كتيرمك، حدتنى موجب اولمق .

اوفكه‌لنمك = حدتلنمك ، غضبه كلمك .

اوفكه‌لى / اوفكه‌جى } حدتلى، غضبلى، غضبان .

اُوفله‌مك [ت،مص] اغزله نفس صاوورمق، (اوف) ديمك § نفسله چالينان برچالغيى چالمق . § نفسله طرلديروب شيشيرمك : قويونى اوفله‌مك § اسمك § نفس ايتمك § شفا ويرمك نيتيله اوقومق .

اوفلتمك = بالواسطه اوفله‌مك، سوندرتمك || نفس ايتديرمك .

اوقودوب اوفلتمك = افسون ايتديرمك .

اوفله‌مه = (اوفله‌مك) دن مصدر تخفيفى .

اوفلنمك = اغزله نفس ويرلمك || نفسله شيشيرلمك || افسون ايدلمك .

اوفورمك = اسمك ، هبوب ايتمك . || افسون ايتمك || آغزدن سيغاره دومانى صاوورمق .

اُوقورُوك [ت،س] نفس § رقیه جیلرك دعا اوقودقدن صوكره خسته‌نك اوزرینه اوفوردكلری نفس.

اوفوروكجی = خسته‌لره اوقویوب اوفله‌ین آدم، رقیه‌جی.

اوفوروكجیلك = اوفوروكجی ایشی.

اوفوروم = بردفعه اوفوریلن نفس.

اُوق [ت، س] یایله آتیلان واوجی سیوری اینجه دمیرله و دیكر اوجی تویله مجهز اولان اینجه وقیصه دكنك ـ كه ازمنۀ قدیمه اسلحه‌سندن ایدی. تیر، سهم. § صبانك ایكی اوكوز آره‌سنده‌كی صریغی § جهت حركت كوسترمك ایچون رسملرك اوزرینه قونیلان اوق شكلنده‌كی اشارت § مشعر جهت.

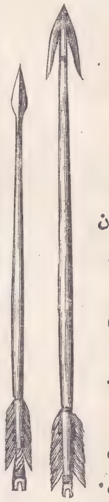

(اوق)

اوق آتیمی = اوقك قطع ایده‌بیله‌جكی مسافه، منزل.

تعلیم اوقی = نشان اورمغه مخصوص اوق.

اوق میدانی = اوقله نشان اورمغه مخصوص كنیش میدان.

اوق یایدن چیقمق = ایش ایشدن كچمك

اوق یيلانی = اوق كبی سچرایان برجنس انكرك ییلانی.

اوقجی = اوق یاپان ویا صاتان آدم || اوق، یایله مسلح عسكر || اوق آتمقده مهارتی اولان آدم.

اوقلق = اوقلرك وضع وحفظ اولندیغی محفظه || آرابه‌نك اوق صاقیلان محلی.

اُوقرامق [ت، مص] آت صو ایچون كیشنه‌مك.

اُوقشامق [ت،مص] سومك، تلطیف ایتمك، نوازش كوسترمك.

اوقشاتمق = سودیرمك، تلطیف ایتدیرمك، بالواسطه سوب تلطیف ایتمك.

اوقشاتمه = اوقشاتمقدن مصدر تخفیفی.

اُوقشانمق [ت،مص] سولمك، تلطیف اولنمق، حقنده نوازش كوسترلمك.

اُوقشامق [ت، مص] بكزه‌مك، مشابه اولمق.

اُوقلاغو [ت،س] خمور آچمغه مخصوص چكمه چوبوق.

اُوفلُورین [ج،س] (كیمیا) حامض تحت فلور.

اُوقومق [ت،مص] یازلمش بر شیئه باقه‌رق آنی قرائت وتلفظ ایتمك، مطالعه، قرآن تلاوت ایلمك § اوكرنمك § شرقی سویلمك § دعوت ایتمك § دعا ایتمك.

اوقوتمق = درس ویرمك، اوكرتمك، تدریس ایتمك || تلقین ایتمك || تحصیل وزن ایتدیرمك || مانوب الدز چیقارمق || افسون ایتدیرمك.

رحمت اوقوتمق = رحمت اوقومغه سبب اولمق || اوندن بدتر اولمق.

اوقومش = تحصیل علم ایتمش، كامل، عالم || راهب، پاپاس.

جانه اوقومق = محو وبرباد ایتمك، خیر براقمامق.

میدان اوقومق = مسابقه‌یه دعوت ایتمك.

اوقونمق = قرائت اولنمق § كندینی بر اوفوروكجی‌یه اوقوتمق § صاتیلوب الدن چیقارلمق.

اوقونمه = اوقوتمقدن مصدر تخفیفی.

اوقویش = اوقومق حالی || ترنم، تغنی.

اوقویجی = قاعده ایله اوقویان || خواننده || دعوت ایچون كیدن (قادین) || اوفوروكجی.

اُوقّه [ت، س] { اصلی عربی (اقه) در } درتیوز درهمدن عبارت ثقلت. § ثقلت اولچمكده قوللانیلان درت یوز درهم آغرلغنده، وكه دمیر ویا پرنجدن معمول مدور لوحه.

یكی اوقه = بیك یكی درهمدن عبارت ثقلت، كیلوغرام.

اوقه‌لق = بر وقه آغرلغنده اولان.

اوقه‌لی = آغر، ثقیل، بیوك || حیثیتلی، وقارلی ذات § قدرتلی، نفوذلی.

اُوقیانُوس [ج،س] بحر محیط.

اُوقیانُوسیّه [ج، س] {لغتجۀ اعلامه مراجعت بیوریله} قطعات خمسه‌دن بری.

اُوك [ت س] یوزه كلن جهت، هرشیئك یوزطرفی § كوكس، سینه § ایلری طرف، جبهه § ایلری كلن، ایلری كچن § حضور، پیشگاه، نزد.

اوكه كچمك = ایلریله‌مك، ایلری‌یه كچمك.

اوكنی آردینی صایمق = حد بیلمك || احتیاطسز داورانمه‌مق.

قات اوك ایتمك = قوغه‌له‌مق، تعقیب ایتمك، مغلوب ایدرك قاچیرمق.

اوكا [ت،د] (او) لفظنك مفعول الیهی.

اُوكارتمق ـ اُوكارمق [ت،مص] ایی‌لكه دوندرمك، اصلاح وتعمیر ایتمك، تصحیح ایلمك.

اُوكالمق [ت،مص] ایی‌لكه دونمك، شفا بولمق، التیامپذیر اولمق.

اُوكجه [ت،ص] اك اول، ابتدا، برنجی اوله‌رق مقدم.

اُوكجه [ت،س] طوپوغك آرقه‌سی، آیاق قابلرده طوپوغك آلتنه كلن تومسك.

اوكجه‌كمیكی = كعب.

اوكجه‌سنه باصمق = برینك آرقه‌سندن پك یقین كیتمك.

اُوكدوج [ت،ص] مژده‌جی.

اُوكدول [ت، س] رهن § پی § بر شی اوزرینه بحث طوتانلرك بعده حقلی چیقانه ویرمك اوزره برمحله براقدقلری آقچه وسائره. { (دیپوزیتو) نك معادلیدر }.

اُوكرتمك [ت، مص] بیلدیكی شیئی بیلدیرمك، تعلیم وتلقین ایتمك § درس ویرمك § تأدیب ایتمك § یول كوسترمك.

اوكره‌دلمك = بیلدیرلمك، تعلیم وتدریس ایدلمك.

اوكره‌دیجی = اوكره‌دن، معلم، اوسته.

اُوكرمك ـ اُوكرمه (اوكورمك).

اوكردتلمك = تعلم وتدرس ایدلمك.

اوكرتله
اوكرنیش } = اوكرتلمك فعل وطرزی.

اُوكرنمك [ت،مص] بیلمدیكنی بلله‌مك، كسب وقوف ایتمك، تعلم وتدرس ایتمك § استفاده واقتباس ایلمك § كسب ممارسه ایلمك § تحقیق واستفسار ایتمك § آلیشمق، الفت پیدا ایلمك.

اُوكسز [ت،ص] آناسز، باباسز، یتیم، بیكس.

اوكسزلك = یتیملك، بیكسلك.

اُوكْسُورْمك [ت،مص] نفس بورو-سنده بولنان بر مادهٔ اجنبیه‌نك طرد واخراجی ایچون نفسی كورلتیلی برصورتده بوغازدن چیقارمق .

اُوكْسُوروك [ت ، س] مجرای تنفسده‌كی بالغم ویا برمادهٔ اجنبیه‌نك غیر اختیاری وكورلتیلی برنفسله طردی .

اُوكسوروك اوتی == دوه طبانی دینلن نبات .

اُوكْسَه [ت، س] مجار اوزومی نامیله معروف میوه‌نك عصاره‌سندن یاپیلان یاپشقان ماده، معجون .

اوكسه اوتی == بودج نوعندن هركسه معلوم مضر سنین برطفیلی اوتدر . آغاجلر خصوصیله المالرده ظهور ایدر .

(بیاض — اوكسه اوتی)

اُوكسه چوغی == چوجقلرك قوش طوتمق ایچون اوكسه سوردكاری دكنك .

اُوكْگَنْ - اُویكَنْ [ت، س] آق جكر، رئه .

اُوگْكَه [ت ، مص] اوككه‌لنمك اوفكه وسائره .

اُوكْلَمَكْ [ت،مص] باغرمق، چاغرمق، سس چیقارمق، نعره آتمق § شرقی سویلمك، تغنی ایتمك § اوتمك ترنم ایتمك .

اوكلتمك == باغرتمق، سس چیقارتمق، شرقی سویلتمك ، تغنی ایتدیرمك ، اوتدیرمك .

اُوگْلَه [ت،س] كون اورته‌سی ، كونك یاریسی ، وقت زوال .

اُوگله نمازی == زوالدن صوكره قیلنان اون ركعتدن عبارت نمازكه : ایلك درت ركعتی سنت ، ایكنجی درت ركعتی فرض واك صوك قیلنان ایكی ركعتی دخی كذا سنتدر .

اُوگله اوسی == اوكله‌دن اول .

اُوگله‌ین == وقت ظهر ، اوكله وقتی .

اُوكْلی [ت،ص] شانلی، مشهور، صاحب شهرت .

اُوكْمَقْ [ت،مص] ایی اولمق ، كچمك ، شفا ویا التیام بولمق § اصلاح اولنمق ، فلاح بولمق .

اوكلك == ایی اولمق ، ایيلشمك ، التیام بولمق : اوكماز یاره .

اوكمادق == ایی اولماز ، كچمسی امكانسز ، شفا ویا التیام قبول ایتمز ، اوكمادق یاره ، خسته‌لق || صلاح وفلاح بولماز، خیرسز .

اوكمادقلق == ایی اولماز یاره ویاخسته‌لغك حالی || خیرسزلق ، اوغورسزلق .

اوكماز == ایی اولماز ، التیام ویا شفا قبول ایتمز : اوكماز یاره ، مرض || اصلاح اولنماز ، فلاح بولماز ، خیرسز .

اُوكْمَكْ [ت،مص] مدح وثنا، وصف وستایش ایتمك .

اُوكمه == مدح ، ثنا ، ستایش .

اُوكنمك == كندی كندینی مدح ایتمك || تفاخر ایتمك || مغرور اولمق .

اُوكوجی == مدح وثنا ایدیجی ، ایدن مادح ، ثناكار || حسن صورتله تعریف وتوصیف ایدن .

اُوكوش == مدح وثنا ، ستایش .

اُوكُنْدُروكْ - اُوكَنْدِرَه

[ت، س] صبان سورر ایكن اوكوزلری دورتمك ایچون قوللانیلان اوجی ایكنه‌لی اوزون دكنك .

اُوكُو [ت،س] بایقوش نوعندن برقوش .

اُوكُوتْ اُوكُودْ [ت،س] نصح، پند، وعظ .

اُوكودجی == نصیحت ویرن . واعظ .

اُوكُوتْلَمَكْ [ت،مص] اوكوت ویرمك، نصیحت ، پند ایتمك . تشویق، ترغیب ایلمك .

اُوكُوتْمَكْ [ت، مص] حبوباتی دكرمنده ازوب اونه تحویل ایلمك ، طحن ایتمك § چوق یمك ، بر چوق یمكی هضم ایتمك § آغزه كلن مناسبتلی، مناسبتسز سوزی صرف ایتمك.

اُوكوتمه == طحن || قیردیرلمش بغدای وسائره .

اُوكوتدیرمك == حبوباتی دكرمنده ازدیروب اون حالنه قودرمق ، طحن ایتدیرمك .

اُوكودلمك == حبوبات دكرمنده ازیلوب اونه تحویل اولنمق ، طحن اولنمق .

اُوكودیجی == طاحن، ازوب اون یاپان.

اُوكودیجی دیشلر == آزی دیشلری .

اُوكُوجْ [ت،ص] اوكده، ایلروده بولنان § سابق § مترقی .

اُوكُورْ [ت،ص] آلیشمش، مونس اولمش، تعلیم وتربیه ایدلمش { حیوان ویا چوجق } : اوكور اولمق .

اُوكُورْتْمَكْ [ت ، مص] حیوانی ویا چوجغی كندینه آلیشدیرمق، مونس قیلمق § تربیه ایتمك .

اُوكورتلمك == سچمك، انتخاب ایتمك .

اُوكوردشمك == حیوان یاریشمق، یاریش ایتمك || آلیشمق .

اُوكُورْدی [ت، ص] دها اول، مقدم.

اوكوزغه [ت،س] (طب) وفاق پارچه كميكارك بتيشمه سندن متشكل واكسه دن قويروق صوقومنه قدر ممتد اولان كميك ديزيسى، عمود فقرى § كمى تكنه سنك اساسى او زوقابورغه لرى بربرينه ربط ايدن آغاج ☞ (اومورغه).

اوكوز : [ت، س] حيوانات ذات الثديه صنفندن وآكل الحشيش نوعندن درت آياقلى حيوان : ثور. كاو § احمق آدمدن كنايه.

اوكوز آرابه سى = اوكوز قوشيلان يوك آرابه سى || وكوز قوشولى تفرج آرابه سى ، اوزون آرابه.

اوكوز باليغى = صومالكه سى انواعندن برنوع بالق.

اوكوز صوغوغى = ستة ثور.

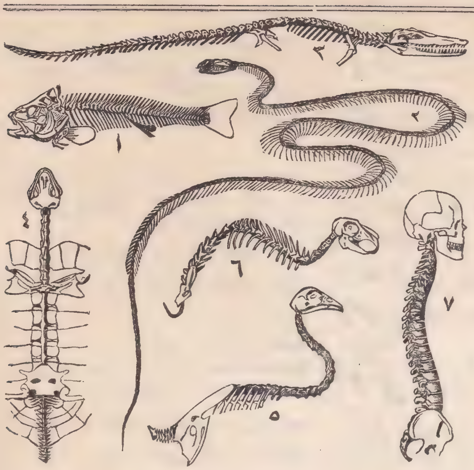

١ — بالق
٢ — ييلان
٣ — تمساح
٤ — قاپلومبغه
٥ — طيور
٦ — آطه طاوشانى
٧ — انسان

(اوكورغه)

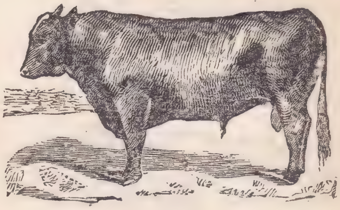

(بوينوزسز نوعى)

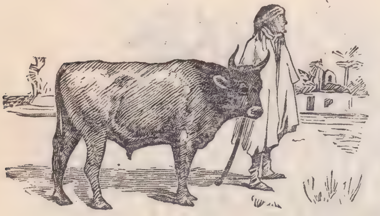

(تونس اوكوزى)

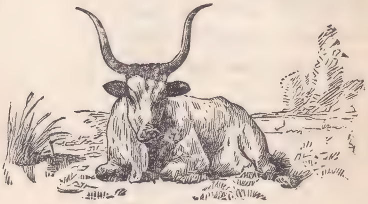

(رومانيا اوكوزى)

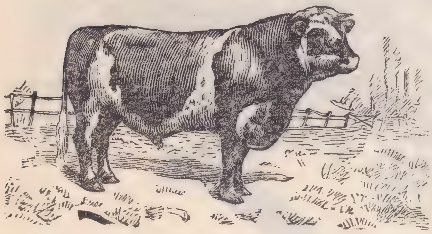

(نورمان اوكوزى)

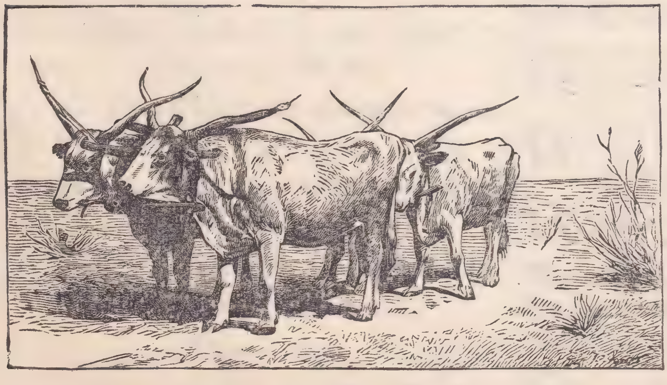

(مجار اوكوزى)

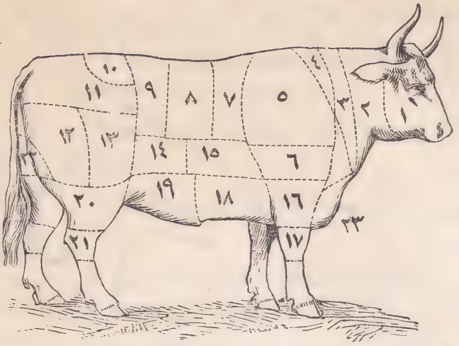

١ — يناق
٢ — كردان
٣ — كردان ديبي
٤ — بل ايي
٥ — اوموز كوركي
٦ — ايليك محفظه‌سي
٧ — قبورغه اوستي
٨ — يلانجي فيله‌تو
٩ — كودن
١٠ — فيله‌تو
١١ — بود
١٢ — بودك ياغسز طرفي
١٣ — بودك ياغلي طرفي
١٤ — كودن كوكسكي
١٥ — قبورغه
١٦ — ديز اوستي
١٧ — ديز تپاغي
١٨ — ٢٣ كوكس
١٩ — قارن آلتي
٢٠ — ديز اوستي
٢١ — ديز تپاغي
٢٢ — بود ايچي .

(اوكوز ولحمنك نوعلري)

اُوكوزطامي = آخور، اوكوز آخوري.

اُوكوزقولاغي = قويو رنكلي ويا پارا-قلري طمارلي بر نوع نبات.

اُوكوز كوزي = مركبه فصيله‌سندن بر نبات ‖ (معماري) مدور ويا بيضيجه پنجره .

(اوكوز كوزي)

اُوكون .[ت ، س] دفعه ، كره : بر اوكون، ايكي اوكون § سفره‌ده هركسك اوكنه قونيلان يمك پايي { فرانسزجه پورسيونك تماماً معادي }.

اُوكي [ت،ص] اوزمقابلي . اصل اولميان

اُوكي آنا = بر چوجغك پدرينك كندي والده‌سندن ماعدا اولان زوجه‌سي .

اُوكي اوغل = زوجيندن بهرينه كوره ديكرينك باشقه زوج ويا زوجه‌دن حاصل اولان اولادي .

اُوكي اولاد = كندي اولادي اولميوب زوجك باشقه زوجه‌دن ويا زوجه‌نك باشقه زوجدن حاصل اولان چوجغي .

اُوكي بابا = برچوجغك والده‌سنك كندي پدرندن صوكره واردیغي زوج .

اُوكي قرداش = يالكز آنا ويا باباسي آيري اولان برادر .

اُوكيك [ت،س] كوكرجينه مشابه اندن برازدها بيوك بر قوش: لحمي مأكولدر .

(اوكيك)

اُوكيمك .[ت، مص] كوكرجين ، قمري كبي قوشلر اوتمك، دم طوتمق § ايكله‌مك .

اوْل .[ت، د] بعيده موضوع اولان (او) اسم اشارتنك شكل قديمي اولوب اليوم لسانمزده استعمالي شو برقاچ كلمه‌يه منحصر :

اوْلبابده = اوخصوصده .

اوْلقدر = اودرجه‌ده ‖ اوقدر چوق .

اوْلوجهله = اويولده ، اوطرزده .

اوْلاخ .[ت،س] {الفتحة اعلامه مراجعت بيوريله}.

اولاخجه = اولاخلرك سويلدكلري لسان: [اولاخجه بوزوق لاتينجه‌دن متولد السنه‌دندر] اولاخلر لساننده ويا بونلره مخصوص طرز وحالده ‖ اولاخجه سويلمك ، اولاخجه خوره تپمك .

اولاخلق = اولاخ جنسيتي ‖ اولاخلرله مسكون محل .

اوْلار .[ت،س] (اونلر) ويا (انلر) ضميرينك شكل قديمي .

اوْلاشمق .[ت،مص] يتيشمك ، كسب اتصال ايلمك ، التصاق ايتمك. § يتيشمك، قاوشمق، وارمق، ملاقي اولمق .

اوْلاشديرمق = يتيشديرمك ، اتصال پيدا ايتديرمك ‖ قاوشديرمق .

اوْلاش = يتيشمه ، اتصال .

اوْلاشيق = متصل، ملاصق، يتيشيك. ‖ واصل اولمش ، پيوسته .

اوْلاغان .[ت ، ص] ممكن ، قابل ، اوله‌بيلن § هروقت، هركون اولان شي .

اوْلاق .[ت،ص] اولاشان § برخدمت ويا مأموريتله بر يردن ديكر يره كوندريلن آدم، تاتار .

اوْلامق .[ت،مص] طولايه‌رق باغلامق § علاوه والحاق ايتمك .

اوْلاتمق = بزي چوزه‌رك طراغه چكيرمك § بربرينه طولاشديرمق .

اوْلامه [ت،س] بربرينه باغلي، تسلسل، زنجيرلمه § اكلنوب اوزاديله‌جق (شي) § ايپ ، زنجير .

اوْلان .[ت،ص] (اولمق) مصدرندن اسم فاعل . واقع ، كائن .

اوْلانمق = زنجير كبي متصل اولمق ، تسلسل ايتمك .

اوْلانمه = تسلسل ، اتصال . زنجير واري اوزامه .

اوْلته‌ـ اوْلطه .[ج ، س] (بحريه) كمينك روزكاره قارشي كيده‌بيلمك ايچون بركره صاغ ، بركره صول طرفنه دونه‌رك كيتمسي § بر آشاغي بر يوقاري كزينمه .

اوجنه زوقه ویاالق ایکنه‌سی طاقیلی آت قویروغی قیلندن معمول ایپ‌که: بالق آولامق ایچون مستعملدر.

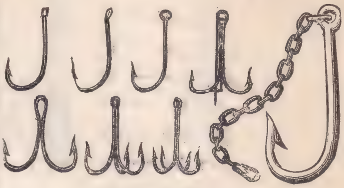

(مختلف اولته ایکنه‌لری)

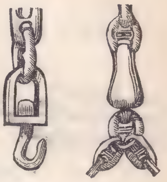

(بیوك بالقلری آولامغه مخصوص اولته)

اولتیماتوم [ج،س] (حقوق دول) اعلان حربدن اول بر دولت طرفندن دیکر بر دولته خطاباً یازیلان ومطالب واقعه‌نك بر مدت معینه ظرفنده قبولی تکلیفنی شامل بولنان اخطارنامه.

اولجر [ت،س] آتش قاریشدیره‌جق دمیر قول، کلبری.

اولچك [ت،س] حبوبات اولچمکه مخصوص برنوع اولچو ـ که: بر کیله‌نك درتده بریدر. § علی‌الاطلاق اولچو.

اولچلمك = برشیئك واحد قیاس اولان اولچی‌یه نسبتله مقداری تعیین ایدلمك، اولچیدن کچیرلمك § قیاس وتقدیر، تخمین ایدلمك. § تاسارلامق § ایی دوشونلمك.

اولچمك [ت،مص] برشیئك واحدقیاس اولان مقیاسه نسبتله درجه ومقدار وکمیتی تعیین ایتمك § حبوباتی اولچکدن، اولچیدن کچیرمك، برشیئك عرض ویا طول ویا عمقنی مساحه ایتمك، برشیئك اغرلقجه مقدارینی بولمق § اییجه دوشونمك § تاسارلامق، تخمین ایتمك، تقدیر ایلمك.

کوزله اولچمك = تخمین ایتمك.

اولچشمك = ایکی کشی ـ هرنه صورتله اولور ایسه اولسون بربرینك ـ درجه‌سی تجربه ایچون میدان مسابقه‌یه چیقمق: بوی اولچشمك.

اولچمه = مقایسه، مساحه، تخمین.

اولچو / اولچی } اولچیکده قوللانیلان آلت، مقیاس، مساحه آلتی [شکللری ایچون (مقیاس) کلمه‌سنه مراجعت بیوریله] || ذکر، قدر، اعتبار.

اولچو آلمق = برشیئی مساحه ایتمك، اولچمك.

بوینك اولچوسنی آلمق = کندی درجهٔ اهمیتنی اکلامق.

اولچوم = مساحه، مقایسه، موازنه || اولچولمش، حسابلی.

اولچوله‌مك = تقدیر وتخمین ایتمك || ملاحظه ایتمك

اولچیسز = اولچامه‌مش، مساحه ایدلمامش || اعتدالسز، قیاسسز || کلیشی کوزل.

اولدقجه [ت، مص] خیلی، لازمکلان مقدارده.

اولدزمق [ت،مص] وقوعه، وجوده کتیرمك § یتشدیرمك، کماله ایردیرمك.

اولدیرمك [ت،مص] جانلی بر شیئك دیریلکنی کیدرمك، اعدام، اماته ایتمك، موتی موجب اولمق § یومشاتمق § چوق اذا وجفا ایتمك § جان صیقمق § حکمسز براقمق.

اولدیرمه = اهلاك، اعدام.

اولدیریجی = اولدیرن، قاتل، مهلك.

اولغون [ت، ص] اولمش، یتشمش، کماله ایرمش.

اولغونلق = کماله ایرمش شیئك حالی.

اولقدر [ت، د] اوقدر، اومقدارده § کثرتله، پك زیاده.

اولکر [ت،س] دیزی، دیزلمش شی § بر شکل مخصوص تشکیل ایدن نجوم سبعه‌نك هیئت مجموعه‌سی، ثریا.

اولکیج [ت،س] تراش آلتی، اوستره.

اولکون [ت، ص] سبزوات ونباتاتك صو یجاقدن ویا صوسزلقدن طراولتی کچوب پوروصوسی.

اولکه ـ اولکا [ت،س] مملکت، قطعه، خطه، ایل، دیار.

اولمق [ت، مص] یکی برحال پیدا ایتمك § بر صفت وعنوان قزانمق § موجود بولنمق § وجوده کلمك § یتشمك، کماله ایرمك § پاپلمق.

اولور اولماز = تصادفی، راست کله، هرنه اولورسه اولسون، هرکیم اولور ایسه اولسون.

اولمامش = خام، ناپخته || غیر واقع.

اولمامق = وجوده کلمه‌مك، غیرموجود اولمق.

اولمدق = اولمامش، غیرواقع || امثالسز.

اولمش = وقوعبولمش || کماله ایرمش.

اولمك [ت،مص] حیاتدن تجرد ایتمك، دنیادن کوچمك. ارتحال. § کوشه‌مك، یومشاق اولمق. § پك زیاده صیقلمق § حکمی قالمامق.

یولنه اولمك = فدا اولمق.

اولمز = جاوید، حیات دائمه‌یه مالك || چوق طیانیر، صاغلام.

اولمش = وفات ایتمش، متوفی، میت.

اولو = مرده، میت، جانی چیقمش، جانسز، زوحسز || کوشك، تنبل مسکین سولپوك شی.

اولو [ت،ص] بیوك، ایری، عظیم: اولو جامع، اولو طاغلر.

اولواورته = آچیقدن آچیغه.

اولوجهله [ت،د] اوبلهجه، اوطرزده، او یولده {«اول» ترکجه اسم اشارت اولدیغندن آیری یازلق لازمدر}.

اولوس [ت،س] عشیرتك بیوکی.

اولوشمق [ت،مص] (کوپکلر) بردن ولومق، موحش صورتده باغرمق.

اولوغ [ت، ص] بیوك معناسنه اولان (اولو) نك اصلی.

ولوق [ت، س] ایچی اویوق، اوستی آچیق بورو. بربورونك مقطع طولانیسی § طامدن اینن یغمور صولرینی طوپلایوب آقتمق ایچون طامك کنارلرینه قونیلان چینقو بوری، میزاب. § (بحریه) مقره‌لرده‌کی صیانك صیریلوب چیقمه‌مسی ایچون، صیانك عددینه کوره مقره طبله‌سنك اوزرندن ونهایتلرندن آچیلان یوالر.

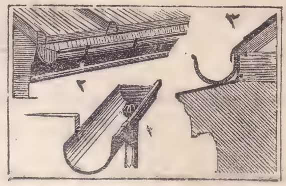

(اولوق)

١— اولوق
٢— صاچاق اولوغی
٣— دیوار اولوغی

اوْلوْقلی = اولوغی اولان، ییولی .

اوُلوُكْ [ت ، س] میت معناسنه اولان (اولو) نك اصلی .

اوْلوْلانَقْ [ت، مص] تعظیم وتوقیر ایتمك .

اوْلوْلانمق = احتشام فروشانه حالل اظهار ایاملك ، بیوكاك صاتمق .

اوْلوْلِقْ [ت،مص] بیوكلك ، عظمت ، یوكسكلك .

اُولُومْ [ت،س] موت ، اجل ، ممات .

اُولُومَقْ [ت، مص] (كوپك حقنده) مدهش وموحش صورتده باغرمق § اورومك .

اوْلی - اوْلوْ [ع،ص] صاحب معناسنه اولان (ذو) نك جمعی {تركیب ایله قوللانیلیر} .

اولی الابصار = بصر، نظر دقت صاحبلری : فاعتبروا یا ولی الابصار .

اوْلی الامر) اوْلوْ الامر) = پادشاه اسلام حضرتلری : امر اولوالامره اطاعت فریضهٔ ذمتدر .

اوْلوْالالباب = عقول سلیمه اربابی .

اوْلوْالعزم = اوامر الهیه‌نك اجراسنه الك زیاده بذل اهتمام ییوران پیغمبران عظام حضراتی - كه ، بونلر : نوح ، ابراهیم ، موسی ، عیسی ، محمد علیهم السلامدرلر . || عالی همتلی ذوات .

اوْلوْالنهی = اصحاب عقول .

اوْلی [ت،س] (اول) ك مؤنثی . برنجی ، ایلك .

رتبهٔ اوْلی = رتب ملكیه‌دن بر پایهٔ رفیعه - كه : عنوان رسمیسی : (سعادتلو افندم حضرتلری) در .

اُولیغوقلاز [ج ، س] (معادن) {Oligoclase} یشیلمترك سنجابی بر معدنك اسمیدر .

اولیوین [ج، س] (معادن) {Olivin} یشیل وصاریمتراق رنكده برطاشدركه بونك براق وكوزل جنسنه (زبرجد) دینور .

اُوماجی - اُومّاجی [ت ، س] چوجقلری قورقوتدقلری شخص مخیل ، غول .

اُومبَره [ت ، س] { Ombra } جوز تقلیدی تلوینانده قویو قهوه رنكنده بویامغه مخصوص طوپراق بویا .

اُومْمَقْ [ت، مص] برشیئك وقوعنه احتمال ویرمك § بكله‌مك ، امید ایتمك ، § طمع ایلمك .

اومدیرمق = امید اتدیرمك ، امیده دوشورمك || اطماع ایتمك .

اومسانمق = امید ایتمك ، امیده دوشمك .

اومْوْلمق = امیداولنمق ، مأمول ایدلمك . || انتظار اولنمق .

وْممه = امید، انتظار، طمع ، اومو .

اوْممایه اوغرامق = امیده دوشه‌رك مضطرب اولمق .

اومْنِبُوسْ [ج ، س] {Omnibus} تراموای كبی ایچی چوق یولجی آلیر وبیلتله بینیلیر برنوع عمومی آرابه . {بو آرابه‌نك تراموایدن فرقی ، تراموای كبی دمیر یول اوزرنده یورومیوب قالدیرم اوستنده حركت ایتمسندن عبارتدر .}

(اومنیبوس)

اوْموْ [ت، ص] اومه ، امید ، امل § بكلمه ، انتظار .

اوْموْرْغَه [ت،س] اوكورغه‌نك صحیحی واصلی ☞ (اوكورغه)

اوْموْرغه (بحریه) جسم سفینه‌نك تمامی تشكیل ایتمك اوزره سفینه‌نك الك آلت قسمنده باشدن قیچه قدر ممتد دمیر ویا آغاجدن معمول الك باشلی برقسمی - كه : بوكا « آنا اوموغه » و (قارینه) ده دیرلر .

ایچ وْموْرغه‌سی = (بحریه) اسقارموز [پوسطه] لری محللرنده ضبط ایتمك ایچون آنا اومورغه استقامتنده اسقارموزلرك آلت باشلری اوزرندن باشدن قیچه قدر قونیلان دمیر ویا آغاج .

اُوموْزْ [ت،س] صرتك قسم اعلاسی ، قوللرك وجوده بتیشدیكی محل .

اوْموْزاوپوشمك = همپایه اولق ، برابر اولمق .

اوْموْزله‌مق = اوموزه اورمق ، قالدیروب صرتنده طاشیمق || یاردم ایتمك .

اوْموْزلق = [ت ، س] اونیفورمه‌نك اوموزه مخصوص سوسی ☞ (آپولت) . || آرابه قوشومنك خموط اوزرنده‌كی قسمی || (بحریه) كمینك باش طرف استقامتی ایله بورده استقامتی آره‌سنده سنجاق واسكله طرفلرنده بولنان قسم . باش اوموزلغی ، قیچ اوموزلغی .

اوْن [ت،عد] بش كره ایكی، طقوزایله برمجموعی : ١ + ٩ = (١٠) ، سلسلهٔ عددیه‌ده طقوزدن صوكره كلن عدد، عشرات خانه‌سنك برنجی مرتبه‌سی ، واحدایله برصفردن مركب كمیت . عشره .

اوْنده‌بر = اون مساوی پارچه‌یه تقسیم اولنان برشیئك هرپارچه‌سی : $\frac{١}{١٠}$.

اوْنباشی = عسكرده نفردن بیوك ، چاوشدن كوچك رتبه‌لی حائز كوچوك ضابط . اون نفره ، برطاقمه قوماندا ایدن شخص .

اوْنباشیلق = اونباشی رتبه‌سی، اونباشی صفت ووظیفه‌سی .

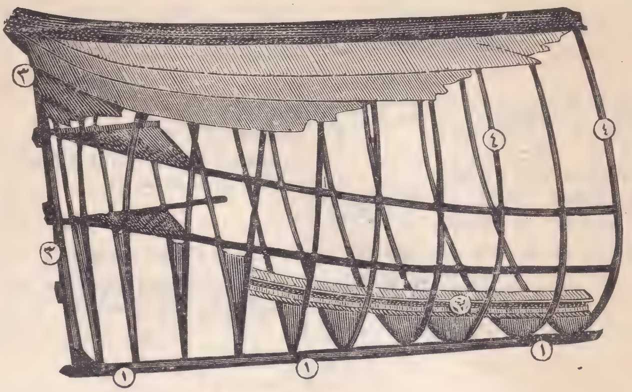

(اومورغه)

١ — اومورغه .
٢ — ايچ اومورغه‌سى .
٣ — قيچ بدوسلمه‌سى .
٤ — اسقارموزلر .

اونده‌ق = خدمت مقابلنده ويريلان اجرت . § عشر .

اونده‌قجى = اونده‌لقله‌چاليشان § اونده بر آلان § اعشار تحصيلدرى .

اونر = هر فعه‌سنده اون .

اونلق = اون قيمتنده § اون قسمدن مركب § اون غروشلق ويا اون پاره‌لك سكه § اونر اونر آيرلمش شى .

اونجى = اون‌شيئك صوكنجيسى § اون درجه‌سنده بولنان طقوزنجيدن‌صكره كلان، عاشر .

اونجيلق = اونجى اولمه .

اوناممق [ت ، مصـ] بكنوب ايستمك، ترجيح واختيار ايتمك .

اون [ت ، سـ] اوكرديلوب پك اينجه توز حالنه كتيرلمش حبوبات ، دقيق § پك اينجه دوكلمش شى .

اون اوفاق = اون كبى پارچه پارچه .

اونجى = اون استحضار وفروخت ايدن دقيق تاجرى .

اونلى = اوندن ياپلمش § اونه بولانمش .

اونگور [ت، سـ] هونكور، هونكوردهمك . ☞ (اونكورده‌مك) .

اونوتمق [ت، مصـ] خاطردن چيقارمق، چيقمق ، عمله كلمه‌مك . § اهمال ومسامحه ايتمك § عفو وترك ايلمك .

اونوتديرمق = برشيئى برينك خاطرندن چيقارمق § بركدر اوزرينه دها بيوكى كلوب اولكيسنى نسيان ايتديرمك . || عفو ايتديرمك .

اونوتغان = چوق اونودان ، چابوق اونودان .

اونوتمه = اونوتمق ماده‌سندن مصدر تخفيفى نسيان ، فراموش .

اونودلمق = خاطردن چيقارلمق، غفلت ايدلمك .

اونيفورمه [ج] { Uniforme } البسۀ رسميه ، عسكرى وملكى اصحاب رتبه‌نك درجه‌لرينه كوره مرتب وايام رسميه‌يه مخصوص صرمه ايشلمه‌لى البسه .

(اووز آغاجى)

اووز [ت، سـ] موشموله‌يه مشابه معروف برميوه، كه زياده اولدقجه يمز .

قوش اووزى = ساقز آغاجى نوعندن ايرجه يمشلى برآغاج .

اووز آغاجى = تفاحيه طائفه‌سندن كورك وبيوك برآغاج اولوب يمشلرى طوپايجه وآرمود شكلنده‌در. رنكى اولا يشيل بعده قوبو قرمزى‌يه تحول ايدر .

اوومق [ت، مصـ] ☞ (اوغمق)

اووا [ت، سـ] صحرا ، دوز ير ، كنيش محل ، ارض مستوى .

اويا [ت، سـ] قادينلرك باشلرينه باغلادقلرى يمنى كنارنه والبسه‌لرينك قول ، يقه كى محللرينه تزيينات مقامنده ديكدكلرى ايپك، ابريشم وسائره‌دن منسوج خرج ، دانتله .

{ اويا تعبيرى دانتله‌نك تماماً معادلى اولديغندن اجنبى اولان دانتله لفظنك استعمالنه حاجت يوقدر . }

اوياجى = اويا ياپان ويا صاتان .

اويالى = اويا ، دانتله ايله مزين .

اويار [ت، مصـ] اويمسى ، اويديرلمسى ممكن ، قابل § بكزر ، مثل ، ماننـد .

اويالامق [ت، مصـ] مشغول ايدوب وقت كچيرمك § ايشدن آليقومق § اشغال ايتمك § اونوتديرمق .

اويالاندرلمق = كرى براقلمق ، كجيكديرلمك، سورونديروب اوزاتلمق .

اويالانمق = بريسى طرفندن مشغول ايديله‌رك وقتى كچيرلمك، ايشدن آليقونلمق || بر يرده اياليشوب قالمق || عبثله اشتغال ايدوب وقت غائب ايتمك .

اوياندرمق [ت، مصـ] ايقاظ وبيدار ايتمك ؛ اويقو حالندن چيقارمق § غفلتدن قورتارمق ، عقلنى باشنه كتيرمك § علم ومعرفتله تنوير اذهان ايلمك § لامبه ويا مومك شعاعنى تزييد ايتمك ، ياقلاتمق

اويانديريجى = اويانديران ، ايقاظ ايدن .

اويانق = اويقوده اولميان ، بيدار || آچيق كوزلى .

اويانقلق = اويانق اولمه‌حالى . بيدارلق || عرفان ، استعداد .

اؤیانمق = اویقودن قالقمق ، اویقو حالندن چیقمق ، متیقظ ، بیدار اولمق || متنبه اولمق || تحصیل معرفت ایدرك ظلمت جهالتدن قورتلمق || نباتات نشو ونمایه باشلامق || ظهور ایتمك || معمور اولمق .

اؤیانمه / اؤیانش } = تیقظ .

اؤیدیرمق [ت، مص] توفیق وتطبیق ایتمك ، اویغون کتیرمك . § تسویه ایتمك § بر خبر تصنیع ایلمك § موجب انتفاع اوله‌جق صورتده الده ایتمك .

اؤیدیرلمق = توفیق وتطبیق ایدلمك . || تسویه ایدلمك || یوقدن بر خبر ایجاد وتصنیع اولنمق .

آیاق اویدیرمق = آدیملری رفیقنك آدیملرینه اویغون ایلمك ، آیاق تمامیسی ایتمك .

اؤیدیرمه = اویدیرمق فعلی || یالان سوز ، دوزمه خبر .

اؤیشدیرمق = اوزلاشدیرمق ، آره‌لرنده موافقت حاصل ایتمك || تسویه ایتمك .

اؤیشمق = اوزلاشمق ، موافقت ایتمك .

اویصال = هرسویلنیلان سوزه قانع ، تابع اولان .

اؤیصاللق = اویصال اولانك حالی .

اُویغور [ت،س] {لغنجهٔ علامه مراجعت بیوریله .}

اؤیغون [ت،مص] موافق ، مطابق ، مناسب ، اش ، دنك ، اویمش .

اویغونسز = غیرموافق ، غیر مطابق ، لایق ، مناسب اولمیان || سوء حرکت ، مناسبتسزلك .

اویغونسزلق = عدم توافق || نامناسب حاللر .

اؤیقو [ت،س] حواسك تدبیر وتصرفدن معطل قالمسی حالی . اعصاب محیطه‌نك ، مرکز عصبیه‌نك ، عضلات مختلفه‌نك موقتاً تعطیل فعالیت ایلملری . نوم ، خراب . § غفلت ، عدم بصیرت § جهالت .

اویقوکسدیرمك = برآز اویویه‌رق اویقوسزلغی دفع ایتمك .

اویقوباصمق = اویقوحسنك ، احتیاجنك غلبه‌سی .

اویقوسز = اویومه‌مش ، اویومیان .

اویقوسزلق = اویومه‌مقدن متحصل کوشکلك . سهر || داء سهر .

اؤیلق [ت س] یودك ایچ یوزی .

اویلق دیبی = قالچه باشی .

اویلق کمیکی = قالچه‌دن دیزه قدر ممتد بدن کمیکی . (عظم فخذ) .

اُویله [ت،د] (او) اسم اشارتیله (ایله) اداتندن مرکب اولوب تشبیه وتمثیل ایچون قوللانیلور : اویولده ، اونك کبی ، اوصورتده .

اویله‌لکله = اوصورتله ، اووجهله .

اؤیماق [ت،مص] قبیله شعبه‌سی ، بر عشیرتك منقسم اولدیغی قسملردن هر بری .

اؤیمق [ت،مص] موافق ، مطابق کلمك . § برینك اثرینه تابع اولمق . § یاقیشمق § قرارلشمق § تام کلمك .

اؤیمق [ت، مص] چوقورلاتمق ، حفر ایتمك § قازیمق ، حك ایلمك .

اؤیدیرمق = چوقور ایتدیرمك ، حك ایتدیرمك .

اویولمق = [ت، مص] چوقور اولمق .

کوز اؤیمق = بی‌ادبانه حرکته قارشی شدتلی جزا ترتیب ایلمك .

اؤیمه [ت، مص] اویمق فعلی § تحته ، طاش ، مرمر کبی شیلر دلیك دلیك کسیله‌رك یاپیلان زینت ، سوس .

اویماجی = مرانغوزلغه عائد زینتلر یاپان آدم .

(اویمه — کوشه)

(اویمه — صو)

اؤینامق [ت،مص] بر شیئی یرندن آیرمق ، حرکت ایتدیرمك § اشغال واغفال ایلمك § صچراتمق ، رقص ایتدیرمك § تیاتروده بر اویون اجرا ایتدیرمك § اوینامسنه مساعده ایتمك .

اویناتمه = اویناتمق فعلی .

اویناتلمق = تحریك ایدلمك ، قمیلدادلمق . || صچرادلمق ، رقص ایتدیرلمك || اغفال واشغال اولنمق .

اوینادلمه = اوینادیش . اویناتمق فعلی ، طرزی .

اویناش [ت،مص] دوست ، معشوقه ، سوکیلی .

اویناشمق = برلکده ، برابر اوینامق . ملاعبه ایتمك || بربریله ایتیشمك .

اویناشمه = اویناشمق فعلی .

اویناق [ت، ص] متحرك § ثباتسز . § شوخ ، شیوه‌کار .

اویناقلق = اویناق اولانك حالی . || ثباتسزلق || شوخلق .

اوینامق [ت،مص] قیمیلدانمق ، حرکت ایتمك § صچرامق ، رقص ایلمك § اکلنجه ایچون اولان اویونلرك بریله مشغول اولمق § خلجانه اوغرامق .

کوا اوب اوینامق = اظهار مسرت ایتمك .

اوينامه / اوينايش = اوينامق فعلى .

اويوتمق [ت،مص] اويقويه ياتيرمق . تنويم ايتمك § اغفال ايلمك § جان صيقمق .

اويوتمه = اويوتمق فعلى .

اويوديجى = اويقو كتيرن ، منوم .

اويوز [ت،ص] انسانه وحيوانانه طارى اولان وسارقوپت نامنده اولوب پرتوسوزايله كوروله بيلن حوينات ايله حصوله كلن برعلت ساريه كه : پك اوفاق چيبانلردن عبارت اولوب شدتله بالخصوص كيجه وقتى قاشينمغى موجب اولور جرب § بوخسته لغه دوچار اولان حيوان { ويا انسان } .

آغاج اويوزى = اشجاره عارض اولان بر علت .

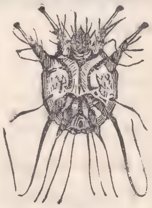

(اويوز بوجكى)

اويوز اوتى = ايچيك اوتى ، برجنس نبات .

اويوز بيتى = وجود انسانيده حاصل اولور وغايتله قاشيندير يجى ربوبكدر .

اويوشديرمق حسنى زائل ايتمك . || اره لرينى بولمق ، وزلاشديرمق .

اويوشديرلمق = حسى ابطال ايديله رك طوبماز برحاله كتيرلمك .

اويوشديريجى = حسى ابطال ايدن ، مخدر .

اويوشق = اويوشمش ، حسى زائل اولمش || تذلل ، مسكين .

اويوشقلق = اويوشوق اولانك حالى .

اويوشمق = انسانك برعضوينه حسسزلك عارض اولمق || تنبل اولمق || بربريله اويغون اولمق || اولاشمق .

اويوشمه = اويوشمق فعلى .

اويوقلامق [ت ، مص] {اصلى: اويقو لامقدر } اويقو عارض اولمغه باشلامق ، پنكله مك .

اويولغامق [ت، مص] ديكيشله لباده كبى يول يول ايتمك § موقت وسيرك ديكمك ، ايليشديرمك .

اويولغه = پارچه لرى طوتديرمق ايچون موقت وسيرك ديكيش .

اويولغه لامق = موقت وسيرك ديكيشله پارچه لرى طوتديرمق § ييلان كبى طالغه لانه رق حركت ايتمك .

اويومق [ت، مصد] اويقويه وارمق ، اويقو حالنه كيرمك § غافل اولمق § كرى قالمق .

اويومه = اويومق ماده سندن مصدر تخفيفى .

اويون [ت،ص] دوشونوب ملاحظه ايله ترتيب ايدلمش ايش § وقت كچيريله جك بوش شى ، قمار . § رقاص وجانبازلرك اجرا آتى § تياتروده اجرا اولنان لعب § دك ، حيله ، دسيسه .

اورته اويونى = اسكيدن قالمه بر نوع قبا تياترو .

اويوز كاغدى = ☛ (اسقامبيل) .

اويونجاق = [ت ، س] چوچقلرى اكلنديرمك ايچون ياپيلان تحف شى . § اهميتسز ، لزومسز شى § پك قولاى ، دوشونلمكسزين ياپيلان ايش § هركسك استهزاسنه هدف اولان ، مسخره .

اويونجاقجى = اويونجاق ياپان وياصاتان آدم .

اويونجى = [ت، س] اويون اوينايان آدم § قمارباز § تياترو آقتور ويا آقتريس . § جانباز ، رقاص || حيله باز ، دسيسه جى ، قلاش .

اويل [ع،ص] واويلا ، چيغلق .

اهجوه ـ اهجيه [ت،ص] مجوى حاوى اولارشى ، مجويه .

بَ الفبای عربی و عثمانینك ایكنجی حرفی . عربیده {با،} طرزنده تلفظ اولنور. § (ابجد) حسابنده { ٢ } عددینه اشارتدر § اسكی حمیری لساننده (ПП) ، عبرانیده (ב) ، سریانیده (ܒ) ، لاتین حروفاتنده (B) صورتنده كوستریلور. § صاغر و دیلسزلره مخصوص الفباده بوحرف شو شكلده‌در :

لسانمزده مستعمل خطوط متنوعه‌ده (ب) نك اشكالی بروجه آتیدر :

ب .... كرفی

ب .... تعلیق

ب .... ثلث

ب .... نسخ

ب .... سیاقت

ب .... توقیع

ب .... دیوانی

ب .... جلی

ب .... اجازت

ب .... رقعه

ب .... ریحانی

ب .... شجری

كتابت رسمیه‌ده (ب) حرفی « رجب » آینه اشارتدر : {ب ٢٨ سنه ١٣٢٤}

§ بحریونجه هوانك بلوطلی اولدیغنی بیلدیرمك ایچون لیمان وسیر ژورنالرنده مستعمل بر رمزدر . { (ب) حرفی عربیده مؤنث اعتبار ایدلدیكندن (باء موحده) ، (باء تحتانیه) نامیله‌ده معروفدر . تركجه‌ده اواخر كلمانده بولندیغی زمان (پ) صداسی چیقارر ایسه‌ده املاسی دكشمز } .

بِ [فا ، د] ادات الصاقدر : یدبید ، ماه بماه . § ادات انتها : تابحشر § بعضاً ادات مطابقت اولور : بقول امام یوسف § ادات قسم اولدیغیده واردر : بحق خدا ، بنام خدا .

با [فا،د] ادات مقارنت (مع) ، (ایله) : با اشارت علیه ، با امرنامه ، با تذكره ، باخصوص .

باء [ع،حر] (ب) حرفنك اسمی : باء موحده .

با اوباب [ع ج س] خبازیه فصیله‌سندن آفریقاده حاصل اولور بر آغاجك اسمیدركه بتون اشجارك اك بیوكیدر .

با اوبابیه = با اوباب آغاجنك منسوب اولدیغی فصیله ، فصیلهٔ خبازیه .

میوه‌سی (با اوباب آغاجی) چیچكی

باب [ع،س] قاپو، مدخل : باب مروت، باب عاطفت § بركتابك فصلدن بيوك قسمی : بنا رسالەسی (٣٥) بابی حاويدر § بند، مادە [بواوچ معنايە كورە جمعی (ابواب) كلير] § دائرۀ رسميە: باب سرعسكری، باب ضبطيە § خصوص: بوبابدەكی مطالعات بوندن عبارتدر § دركاه، دربار، مرجع § يمن، خير، اوغور: جمعە ايرتسی وپنجشنبە كونلری ايشە باشلامغی باب طوتار. § افعال عربيەنك صور تصريفيەسندن هربری: برنجی بابك بناسی، ايكنجی بابك علامتی § كچيد، معبر، بوغاز: باب المندب.

باب الابواب = صوفيونجە توبەدن كنايەدر.

دوراً بواب = قاپو قاپو طولاشمق.

وريد باب = باغيرصاقلردن اخذ منشأ ايدن برچوق سياه قان طمارلرينك اجتماعندن متحصل وريد، كە جهاز هضميدە هضم اولونمش مواد غذائيە (كيلوس، كيموس) فعل امتصاصە دوچار اولدقدە بووريد واسطەسيلە قرە جكرە واصل واورادن دوران عمومیء دمە داخل اولور.

باب طوتمق = اوغورلی عد ايتمك.

بابا [فا، ت، س] صلبندن — ينە كندی نوعندن — وجود آخر حاصل اولمش اركك، پدر، اب، والد، آتا § وقارلی، تمكينلی آدم § اختيار، محترم ذات § زنجيلرە مخصوص صرعە § يوارلاق، طوپ، كرە، باش شكلندە اولان شيلر: طربزان باباسی، مرديون باباسی § (بحريە) خلاط باغلامق ايچون اسكلە وكميلردە بولنان ثابت كوتوك § برنوع خمير طاتليسی.

بابا آدم = اختيار وصاحب وقار محترم آدم.

آغا بابا = بيوك پدر، جد، دده || ياشلی، شايان حرمت آدم.

آق بابا = معروف بر نوع ييرتيجی قوش.

آنا بابا كونی = محشر || بيوك مصيبت.

بابا اوجاغی = بابادن قالمە يورت، خانمان.

اوكسوزلر باباسی = منعم، فقراپرور، ايتام پرور ذات.

بابادن اولادە = نسبدە آشاغی يە دوغری متسلسلاً.

بابادن بابايە = نسبدە يوقاری يە دوغری متسلسلاً.

باللی بابا = صاری چيچكلی، پاپشقان پاراقلی برنوع نبات.

بكتاشی باباسی = بكتاشی طريقتنك بر محلدە اك بيوك شيخی، پوست نشين اولان ذات.

بيوك بابا = آتا، دده، جد.

باباطوتمق = ازغينلق، يارامازلق ايتمك. || زنجی يی صرعە طوتمق.

طقوزبابالی = ولد مادر بخطا.

باباقوری = طمارلری مائلاً كسلمش بر جنس عقيق، عين بقر.

باباكوش = زهرسز بر نوع ييلان. طبابتدە قوللانيلور برنوع نباتدر.

بابالق = ابوت || اوكی بابا || اخرت باباسی.

بابالی = صرعەسی اولان زنجی ويا زنجيە.

بابا هندی = بيومش، آغاج هندی.

بابايانە = باباجەسنە، آغر باشليجە.

بابا يكيت = يتشمش، كوجلی، قوتلی اركك، كنج ايريسی، جوان.

بابايوردی = اجداددن منتقل املاك.

بابافينغو (بحريە) آرمەلی بر كمينك چبوق، سرن ويلكنلرندن بريسی.

بابافينغو چبوغی = (بحريە) آرمەلی بر كمی ديركندە غابيە چبوغنك فوقندە بولنان اوچنجی صرە ديرك ☞ (كمی).

بابافينغوسرنی = (بحريە) غابيە سرنلرينك فوقندە بابافينغو چبوغنك اوزرندەكی سرن ☞ (كمی).

بابافينغو يلكنی = (بحريە) بابافينغو سرنی اوزرينە آچيلان يلكن ☞ (كمی).

بابزن [فا، س] دمير ويا آغاجدن معمول كباب شيشی.

بابل [يونانی] مشتری دينلن سيارەنك اسمی § عراقدە حلە قربندە بر بلدۀ قديمۀ معروفە {لغتجۀ اعلامە مراجعت بيوريلە}.

بابلخانە [فا، س] عمومخانە، فحشخانە، § خرسزلرك مسكنی § تنبللرك يوردی.

بابوك [فا، ص] احمق، سرسام، آلیق آدم.

بابونە - بابونج [فا، ع، س] پاپاديە چيچكی {بابونج كلمەسی (بابونە) لفظ فارسيسندن معربدر}.

بابونە كاو = صغير كوزی دينلن صاری اوت.

بابونە كلبی = ايت پاپاديەسی.

باتاريە [ج، س] {Batterie} آلتی ويا سكز طوپدن ولوازم سائرەدن مركب طوپچی بلوكی — كە: طوپچيلق تشكيلاتنك اساسيدر § يالكز طوپە مخصوص استحكام § الكتريق حاصل ايدلمك ايچون اجزای مخصوصەيی حاوی اولەرق احضار ايدلمش شيشەلر طاقمی، منظومە.

ساحل باتاريەسی = بوغاز ومهم كورفزلری مدافعە ايچون دكز كنارينە انشا ايديلن برقاچ طوپلق استحكام.

باتاق [ت، س] باتيلەجق ير، چامورلی محل § فنا قوقو حاصل ايدن چامور § كيری آلنمسی غيرممكن شی، اميدسز § باتيجی، باتان.

باتاقجی = قرضاً آلديغی پارەيی تأديە ويا عاريت آلديغی مالی اعادە ايتمين، طولاندريجی.

باتاقجيلق = طولاندريجيلق.

باتاقخانە = (غلطدر) بعض سادەدلانی صويمغە ويا بسبتون محو ايتمكە مخصوص قمارخانە، فحشيات محلی.

قرە باتاق = اوردكە مشابە دكزدە ياشار برجنس قوش.

باتاقلق = باتاق محلی، باتيلان ير، چامورلق || مواد عفنيە نشر ايدن چامور.

باتاقلی = باتاق يرلری، صولری چوق اولان محل.

باتقين = باتيجی، باتمش || مفلس || خراب || درين || طار محل، چوقور.

باتقيناق = باتوب چوكمش ويا خراب، مفلس اولمش اولانك حالی || چوقورلق || درينلك || افلاس.

باتاليە (بحريە) ليماندە ساحلە پك يقين بولنديغی زمانلردە ضابطانك كمی يە كلوب كيتملرينە مخصوص بر ويا ايكی چفتە كوچك صندال.

بات پازاری [ت،س] عوامك تحريف ايلە بيت پازاری ديدكاری محل.

باتمان [ع، س] برنوع اولچك — كە: انكلە مايعات وحبوبات اولچيلير. محلنە كورە ايكی اوقەدن سكز اوقەيە قدر تخلف ايدرسەدە اكثر آناطولی شهرلرندە (٦) قيە بر باتمان اعتبار ايديلور. {(باطمان) كلمەسی بوندن محرفدر}.

باتمق [ت، مص] صودە يوزەمەمك، صويك ايچنە كيرمك، دبينە چوكمك. § غائب اولمق § بوغولمق § تلف اولمق § حلول ونفوذ ايتمك: ايكنە باتمق § اجرام سماويە حقندە، افول ايتمك. § مفلس اولمق § دين عظيمە كرفتار

اولمق § انهزامه اوغرامق § فنا تأثیر ایتمك § ملمع اولمق : قان تره باتمق . § اوتودلمق، خاطردن چیقمق .

باتوب چیقمق = محو درجه‌سنه کلمك .

سوز باتمق = سویلنیلن سوزدن قلب منكسر اولمق .

باتمه = باتمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی.

باتیرلمق = صویه طالدیرلمق ، صویك دیبنه ایندیرلمك || غرق ایدلمك || محو وتلف ایدلمك || ایکنه‌لنمك ، صوقلمق || طالدیرلمق || افلاسه دوشرلمك || انهزامه اوغرادلمق || خسار عظیمه دوچار ایدلمك .

باتیرمق = صویه طالدیرمق، صویك دیبنه ایندیرمك || غرق ایتمك، قاپناتمق || محو وتلف ایتمك ، کورنمز حاله قومق || ایکنه‌لمك ، صوقمق || طالدیرمق || افلاس ایتدیرمك . || انهزامه اوغراتمق || خسارکاری‌یه دوچار ایتمك || تلویث وتزذیل ایتمك ، قدرینی آشاغیلاتمق ، قدح وتزییف ایلمك .

باتیش = باتمق فعـل وطرزی || غرق || خرابی .

باتیق = زیاده‌سیله باتمش، چوکمش اولان.

باتور [ت،ص] بهادر، جسور، قهرمان .

باتی [ت ، س] مغرب ، کونشك غروب ایتدیکی طرف § غربدن اسن روزکار. { (باطی) صورتنده یازمق غلطدر } .

باتی قره یل = غرب ایله غرب شمالی استقامتلری وسطندن اسن روزکار.

باتی لدوس = غرب ایله غرب جنوبی استقامتلری وسطندن اسن روزکار .

باج [ع،س] { (باژدن) دن معربدر}. اشیایه عائد کمرك رسمی ـ که : وقتیله برمحلدن دیکرمحله نقل اولنان اشیادن و (طوپراق باصدی) نامیله انسان وحیواندن آلنان رسم § زمانمزه کوره ترانسیت رسمی § ویرکو ، مرتبات امیریه § خراج § تقدمه .

باجا [ت،س] ☞ (باجه) .

باجاق [ت،س] قالچه‌دن طبانه قدر اولان عضو معلوم وبرقول فنی‌یه کوره قالچه‌دن دیزه قدر اولان قسم. § اسـقامبیل کاغدلرنده اوغلان رسمنی حاوی اولان کاغد § برجنس آو کوپکی .

باجاقسز = قصیرالقامه || یاراماز چوجق .

شیطانك قیچ باجاغی = حیله‌کار ، دساس آدم .

باجاناق - باجناق - باجناخ

بو کلمه‌لرك اوچی‌ده غلطدر . اصلی ترکجه (باجیناق) در ـ که : ایکی قیز قرداش قوجه‌لری دیمکدر . شـو حالده بو کلمه‌نك عربی وفارسی قاعده‌سنجه ترکیبه ادخالی جائز دکلدر .

باجه [فا،س] لسان فارسیده بونك معناسی بیوك پنجره دیمکدر § لسانمزده اوجاقلرك دومانی دیشاری دفع ایتمك ایچون چاتینك اوسـتنده یاپیلان اسطوانی ،منشور مستطیلی شکلنده یوکسك منفذه اطلاق اولنور § تپه پنجره‌سی . فابریقـه باجه‌سی § صـو یولی واغم کبی مجاری تحت الارضیه‌نك یوقاریدن آچیلوب قپـانیر دلیکی § (بحریه) کمیك قزغاننده کمورك احتراقنه ودومانی خارجه دفعه‌خادم اسطوانی ویا بیضی الشکل یوکسك منفذ .

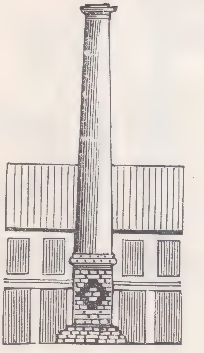

(باجه)

باجه ونتولری = (بحریه) باجه‌لری محللرنده تثبیت ایتمك ایچـون لااقل درت طرفندن دونادیلان تل ویا زنجیرلر .

باجی [ت ، س] بیوك قیز قاردش . § زوجه، قاری § درویش قادین. § قافه ، براوك اك اسکی ویاشلی خدمتچی قادینی § یمك پیشـیرن زنجیه قادین .

باحث [ع فع] بحث ایدیجی ، ایدن . § برشیئه عائد، دائر : فلاحتدن باحث برکتاب § حاوی، جامع .

باحور [ع،س] حرارت شدیده، تموزده حکم سورن شدتلی حرارت .

ایام باحور = تموزك اون طقوزندن یکرمی آلتیسنه قدر دوام ایدن یدی کون ـ که : بواثناده سام روزکاری اسر .

باختر [فا،س] غرب، مغرب ، کونشك باتدیغی طرف. (خاور) مقابلی: خاور وباختر = شرق وغرب. { آثار قدیمهٔ ایرانیه‌ده (باختر)ك مشرق، (خاور) ك مغرب معناسنده قوللانلدیغی کوریلیورسه‌ده بوکون معتبر اولان معنی بالاده‌کی تحریرمز وجهله (خاور)ك مشرقه، (باختر) ك مغربه دلالتندن عبارتدر } .

باخره [ع،س] مصرلیلر (بخار) دن مأخوذ ومشتق اوله‌رق (واپور)ه بواسمی ویریورلر.

باخرز [ع،س] موسیقی نغماتندن بری .

باخصوص [فا،تر] خصوصیله، هله، اك زیاده ، جمله‌دن اول.

باد [فا،س] هوای متحرك، یل، روزکار، ریح .

بادآورد = چالیشمقسزین مساعدهٔ طالعله اله کچن شی .

بادبان = یلکن ، شراع .

بادبان کشای عزیمت اولمق = سفینه حرکت ایتمك .

باد بدست = صفرالید ، زوکورد .

باد پای = سریع‌الحرکه ، سرعتلی . { اکثریا آت حقنده مستعملدر ، اسب بادپای}

بادپیما = سرسری، بوش کزن، بیهوده ایشله اوغراشان .

بادخایه = قاصیق یاریغی، فتق .

بادزن / **بادزنه** } = ☞ (یلپازه) .

بادکرد = قاصیرغه .

بادکیر = منفذ، اوجاق، باجه || عربستانده یازین کوندوزلری اوتوریلان وسرداب دنیلان یر اوطه‌لرینه هوا ویرمك ایچون دیوارك ایچندن آچیلان طولانی منفذ .

بادکیسو = غرور ونخوت نسوان .

بادنما = روزکارك جهتنی کوستورن آلت ـ که اولرك وسائر محال مرتفعه‌نك اوستنه وضع اولنور .

بادهوا = مصرفسز ، بدلسز ، بلش || پك اوجوز .

باد ـ بادا [فا، فع] اولسون ، اوله : مبارك باد ، آفرین بادا .

بادات [ت،س] طعمی سکری برنوع یو الماسی .

بادم [فا، ت، س] وردیه فصیله‌سندن برآغاجك معروف میوه‌سی لوز، لوزه . انواع مختلفه‌سی واردر .

چیچكی (بادم آغاجی)

بادجك = (طب) بوغازده كوچك دیلك یانندكی بزلر، لوزتان وبونلرك التهابی . || بادجك عملیاتی: « مخزوع لوزتان » دینلن وبراوجنده بولنان ایچ كنارلری كسكین حلقه‌لرله شیشه‌رك تنفسه، بلعه وآوه‌صره التهابلانه‌رق خناقه ونهایت قولاقلرك صاغیرلاشمسنه سبب اولاز بادجكلرك كسیلوب چیقارلمسی .

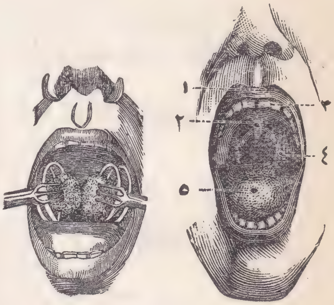

(بادجك عملیه‌سی) (بادجك)

١ — اوست‌دوداق
٢ — كوچك دیل .
٣ — دیشلر .
٤ — بادجك .
٥ — دیل .

بادام‌دومغز = ایكی ایچلی بادم .

بادامی = بادم شكلنده ، بادمه بكزر اولان || بادمه منسوب: چشم بادمی.

بادانه [ج، س] صوده ازیلمش كیرج طاشی كه دیوارلره سوردیلور § بومحلول ایله دیوارلری بویامق، بیاضلاتمق. § سطحی تعمیر ، یالاندن تزیین .

بادانه‌جی = دیوارلری بادانه ایدن ، بیاضلاتان صنعتكار .

بادانه‌جیلق = دیوارلری بادانه ایتمك صنعتی

بادانه‌لاتمق = بادانه ایتدیرمك .

بادانه‌لامق = دیوارلره بادانه اورمق || عیبنی قپامق || كوز بویامق .

بادانه‌لی = بادانه سورلمش .

بادر [ع، س] آكسزن ظهور ایدن § اون درت كیجه‌لك آی .

بادرنج [فا، س] اوغل اوتی § ملیسا.

بادره [ع، ص] بردن بره ظهوره كلن § بالبداهه سویلنیلان سوز ـ كه سهو وخطادن سالم اولمق شرطدر.

بادسر [فا، ص] متكبر § متعصب .

بادنج [فا، س] هندستان جوزی، نارگیل .

بادنجان [ع، س] بادنجانیه فصیله‌سندن برنبات ـ كه مور رنكلی وایچی كوچوك چكردكلی میوه‌سی معروفدر . پاطلیجان .

(بادنجان)

بادنجانین = بادنجانیه فصیله‌سنه‌منسوب نباتاتدن استخراج اولنان برنوع غلیقوزید .

بادنجانیه = اعضاء تذكیری تحت‌المبیض نباتاتی حاوی ، ذات‌الفلقتین انواعندن بر فصیلهٔ وسیعه .

بادنكان [فا، س] پاطلیجان دنیلان سبزه ، بادنجان .

باده [فا، س] می، خمر § صهبا .

باده پرست = بكری، سرخوش .

باده‌فروش = میخانه‌جی .

بادی [ع، س] هرشیئك اولی، ابتداسی، باشلانغجی: بادیٔ امرده ، بادیٔ نظرده § سبب اولیجی ، موجب: بادیٔ فیض ورفعت § ظاهر ، اشكار { بادی كلمه‌سی سبب اولیجی‌معناسنه كلدیكی واولمق‌ماده‌سیله قوللانلدیغی زمان‌مفعول‌الیه الیر : پریشانلغه بادی اولدی . فیض وترقی‌یه بادی اولدی كبی . }

بادی [ت، س، ص] اوردك § اوردك كبی ایكی طرفه صاللانه‌رق یورویین ، اوردك یورویشلی ؛ پایتاق .

بادیا [ت، س] آغزی یایوان صاقسی بیچمنده ، طوپراق ویابللوردن بیوجك برنوع صو قابی .

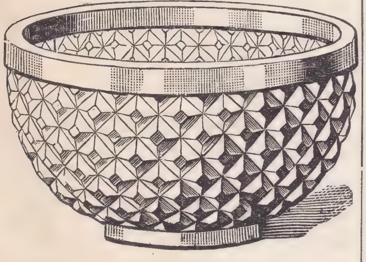

(بادیا)

بادیه [ع، س] اووه ، چول، قیر، صحرا : بادیة‌الشام .

بادیه‌پیما = چوللرده طولاشان ، بدوی .

بادیهٔ غول = دنیا .

بادیه‌نشین = بادیه‌ده ، چولده احرار حیات ایدن || بدوی .

بار [فا، س] یوك، حمل، آغرلق؛ ثقلت .

بار اولمق = یوك‌اولمق، ثقلت ویرمك.

بارگران = آغر یوك ، صیقنتی .

گران‌بار = معجز ، جان صیقیجی .

بارخانه = یولجی اشیا ویوكی وضع اولنه‌جق محل .

باركش = یوك قالدیران، حمال || دفعه، كره .

هربار = دائماً، چوق كره، اكثردفعه.

هزاربار = بیك دفعه ، بیك كره .

باراول = برنجی دفعه || اذن، رخصت، مساعده .

خدای‌بار = صاحب‌اذن‌اولان جناب‌حق.

بارگاه / **بارگه** = اذن محلی || دیوان، حضور، اذن ایله كیدیله‌جك محل .

دربار = باب همایون حضرت پادشاهی. || میوه ، ثمره .

باروَر ، بارآور = میوه‌دار ، میوه‌لی || بارنده لفظندن مرخم اوله‌رق صاچیجی، طاغیدیجی معناسنه کلوب وصف ترکیبی طرزنده قوللانیلیر .

اشك بار = کوزیاشی صاچیجی، دوکوجی، اغلایان .

مشکبار = مسك قوقوسی صاچیجی .

گهربار = جوهر صاچیجی .

گریه بار = آغلاییجی، کریه دوکیجی.

بار [ت ، مص] باغرمه‌نك شدتنی تصویر ایچون مکرر اوله‌رق قوللانیلیر .

باربار باغرمق = چوق باغرمق .

باراتاریه [ج ، س] (بحریه) کمیده بولنان امتعۀ تجاریه‌نك قپودان ویا طائفه‌لر طرفندن قضایه اوغرادی‌دیه آشیریلوب صاتلمسی § حیله .

باراته [ج ، س] چوخه‌دن یاپیلمش برنوع سرپوش قلنسو: بوستانجی باراته‌سی، خاصکی باراته‌سی § خروس ایبکی.

باراج [ع ، س] قابله ، ابه .

باراق [ت ، س] اوزون تویلی، قیللی § حیله‌کار .

باراقه [ج ، س] صوندرمه ، صلاش ، (کابه)، قولبه .

باران [فا ، س] یاغمور ، مطر .

باران دیده = تجربه کورمش .

بارانی = یاغمورلق ، مشمع .

باربانه [ج ، س] قلعه ، استحکام قورغوانی ، سپرلرك کیروسنده طوپ وضعنه مخصوص اوله‌رق یاپیلان سدلر .

باربار [ج ، ص] وحشی، غیرمتمدن.

باربارلشقه (بحریه) برخلاط باغلانمق اوزره ایکن قاچمامسیچون مذکور خلاطك اوزرینه بر مزه وولطه آلنوب بوکومی جهتنه طولاشدیریلان اینجه خلاطدن حاصل اولان برنوع « بوسا » .

باربود [ت، س] یاکززارله اوینانیلیر برنوع قمارکه چیفت صاییلیر تماماً قازانیر . { بولفظك اصلی وصحیحی فارسی (بار بد) در . چونکه (بار) کار ، (بد) فنا معناسنه اولوب (فعل مذموم) دیمکدر .}

باربونیه [ج ، س] قرمزی‌طراق برجنس لذیذ بالق § ابری دانه‌لی بر نوع فاصولیه .

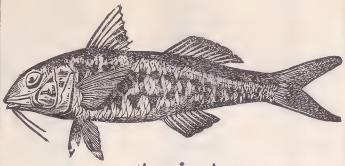

(باربونیه بالغی)

بارج [فا ، س] ایت‌اوزومی، عنب‌الثعلب.

بارچاق [ت ، س] قلیج قبضه‌سنك الی محافظه ایدن سپری .

بارچه [ج ، س] اوائلده مستعمل برنوع حرب صندالی .

بارد [ع ، ص] صووغوق . { مادیات ومعنویاتده مستعملدر} : ماء بارد طرز بارد § لطافتدن عاری § موده‌سی کچمش .

بارداق [ت،س] صو وشربت وسائره ایچمکه مخصوص بللوردن ویا معدندن معمول قولبلی ، قولبسز قاپ ، مشربه ، قوپه . { وقتیله مطلقا قولبلیسنه اطلاق اولنوردی . }

بارداقجی = بارداق یپان ویا صاتان آدم .

بارداق طباق = اوانیء بیتیه ، قاپ قاجاق .

باردان [فا ، س] هکبه، خورج، چوال.

بارده [ج ، س] واریلجی کسری ، مقوس برنوع کوشتره .

بارز [ع ، ص] ظاهر، اشکار ، عیان : امر بارز .

بارسام [ت ، س] وارسان دخی دنیلن برجنس کوچك بالق .

بارسامه [ت، س] نانه‌جنسندن برنوع نبات .

بارشمق [ت، مص] آره‌ده‌کی طارغینلق کیدوب بربریله دوست اولمق.

بارشدیرمق = آره‌ده‌کی نفاقی کیدرمك. بینلرینی تألیف ایتمك .

بارشیق = طارغین اولمیان ، موافق اولان ، دوزکون .

بارع [ع، ص] نفسنده اوصاف مطلوبۀ جمیله‌یی جمع ایلمش اولمق اعتباریله اقراننه فائق اولان ، سربلند § تام ، مکمل: ادیب بارع، استاذ بارع .

بارغام [ت،س] لورکه‌مشابه برنوع بالق.

بارق [ت،س] یورت ، مأوی ، عائله ، خانه .

اوبارق صاحبی = اهل وعیال صاحبی، متأهل .

بارقلانمق = او بارق صاحبی اولمق ، خانه تشکیل ایتمك ، تأهل ایتمش اولمق .

بارقه [ج،س] (بحریه) {Barca} بیوك صندال .

بارقه‌جی = صندالجی .

بارقه [ع،س] شمشك پارلتیسی، پارلدی، ضیا : بارقۀ افکار ، بارقۀ حقیقت .

بارك [فا، ص] اینجه ، دقیق معناسنه اولان (باریك) ك مخففی اولوب نظمده قوللانیلیر .

بارك الله [ع ، تر] مقام استحسانده استعمال اولنور برترکیبدرکه: جناب حق مبارك ایتسون ، ماشاالله دیمکدر :

« بارك‌الله زهی عاطفت ربانی »

« که شه عالمه اولمش ازلی اوزانی »

بارگاه ـ بارکه [فا] (اذن) معناسنه اولان (بار) ایله محل معناسنه کلن (گاه) دن مرکبدرکه : وخصتله ، اذنله کیریله‌بیله‌جك محل دیمکدر ؛ عتبه، سده، اوتاغ ، دیوان عالی ، حضور .

بارگاه کبریا = حضور رب‌العالمین .

بارگیر [فا ، س] آت ، فرس، بیگیر، ایکدیش آت .

بارگیرجی = بیگیر سورن ، بیگیره باقان آدم .

بارلام [ج، س] اسقارموس ازمانی دینلن برنوع بالق‌که : مزید بالغنه مشابهدر .

بارنامه [فا،س] (کمرك اصطلاحاتنجه) اشیا ایچون مدخل‌ویامخرجدن ویریلن پوصله دیمکدر .

بارنمق [ت ، مص] قورونمق ، محافظه اولنمق ، تحصن ایتمك § التجا ایتمك ، صیغنمق § کمی لیمانه صوقلمق .

بارندیرمق = قورومق، محافظه ایتمك . || اورتو، محافظه آلتنه آلمق || حمایه ایتمك || کمی‌یی لیمانه صوقمق .

بارو [فا،س] دیوار، سپر، قلعه دیواری، حصار ، حصار برجی § ملجاء ، پناه .

باروت ـ بارود [ت، فا، س] آلات ناریه‌انداختنده قوۀ دافعه‌اوله‌رق استعمال ایدیلن ونسبت معلومه اوزره کهرچله »

كمور وكوكوردن مركب اولان مادهٔ معروفه .

باموق باروتى = باموقله تيزابك معاملهسندن حاصل اولان شديد التأثير باروت، فولميقوتون .

باروتجى = باروت ياپان .

باروت چامورى = باروتك ياندقدن صوكره كرى قالان قسمى .

باروت حقى = (باليستيق) طوپك بركره آتلمسى ايچون بالحساب لزومى اولان باروتك مقدارى .

باروتخانه = باروت فابريقهسى. {بونك دوغريسى : (بارودخانه) در } .

دومانسز باروت = دومانى وصداسى آز برنوع باروت .

طوپ باروتى = منحصراً طوپ انداختنده استعمال اولنان برنوع باروت .

باروت قپاغى = مهمات حربيه آرابهسى.

باروت كبى = سرت. كسكين ، حديد .

باروت كسلمك = صوك درجه حدت ايتمك .

باروتلق = باروت قوطيسى ، باروت محفظهسى .

بارودى = باروت رنكنده اولان .

بارور [فا،ص] محصول ، ميوه ورن ، ميوهدار § نافع .

باروسقوپ [ج، س] {Baroscop} غازاتك درجهٔ تحولاتنى كوسترور برآلت § بخار وغازلر حقنده آرشيمد طرفندن وضع اولنان قانونك صحتنى اثباته خادم برآلت .

بارومتره [ج، س] { Barometre } هواى نسيمينك درجهٔ تضييقنى تعيينه مخصوص برآلتدركه : بونك واسطهسيله برمحلك سطح بحردن اعتباراً اولان درجهٔ ارتفاعنى مساحه ايتمك وتبدلات هوائيهيى تعيين ايلمك ممكندر. مقياس الهوا ، ميزان الهوا .

بارون [ج، س] آوروپاده برعنوان اصالتدر .

بار [فا،س] كره ، دفعه § طرف .

دوباره = ايكى كره || ايكى طرفلى || حيله .

هربار = دائماً ، چوق دفعه .

بارى [ع،ص] جناب حق، خالق : بارى تعالى حضرتلرى، جناب بارى ياورى توفيق بارى .

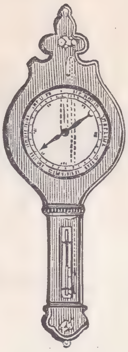

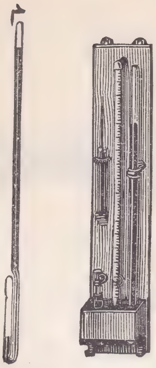

(قادرانلى بارومتره) (عادى بارومتره)

(بوردونك بارومترهسى)

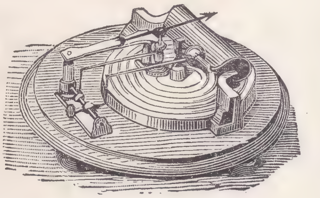

(معدنى بارومتره)

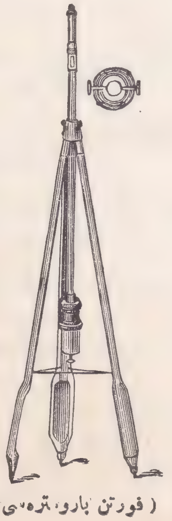

(فورتن بارومترهسى)

بارى [فا، د] اكتفا اداتيدر : هيچ اولمزسه ، حاصلى ، خلاصه .

باريت [ج، س] (كيميا) حمض اول باريوم: صلب ، محرق حساس برجسم .

بارلشمق [ت، مص] ☞ (بارشمق).

باريش = اوزلاشمه ، ترك مخاصمه ، صلح .

باريشديرمق = تأليف بين ايتمك ، مصالحه ايتديرمك || امتزاج ايتديرمك ، رنك وسائرهيى بربرينه موافق دوشورمك.

باريشديرمه = تأليف بين .

باريشق = حال صلح ومسالمتده بولنان، طارغين اولمايان || اويغون || طالعلى .

باريشديريجى = مؤلف بين، مصلح بين.

باريشمه = باريشمق مادهسندن مصدر تخفيفى .

باريشقلق = صلح ، مصالحه ، مسالمت || موافقت .

باريك [فا، ص] دقيق، اينجه ، نازك: خيال باريك ، فكر باريك ، رشتهٔ باريك .

باريك بين = اينجه كوريجى || مدقق.

باريكتر = دها ، اك، پك اينجه .

باريك ميان = اينجه بللى .

باريوم [ج، س] {Barium} (كيميا) كموش رنكنده وپك آز قابل انطراق برجسم بسيط معدنىيه اطلاق اولنور .

باز [فا، س] طوغان دينلن يرتيجى قوشكه : شكار ايچون آليشديريلير .

باز [فا، ص] آچق ، مفتوح ، كشاده .

سرباز = آچيق باشلى ، باشى آچيق. || (باختن) مصدرندن مشتق اولهرق عربى وفارسى كلهلرك آخرينه لاحق اولوب اويناييجى معناسنه كلير: حقهباز، قمارباز. آتش باز || كيرى ، صوك .

بازار [فا، س] چارشى ، § اشيا وامتعه صاتانلرك معين كونلرده طوپلاندېغى ير § ايام اسبوعيهدن جمعهايرتسى تعقيب ايدن كون. يوم الاحد، يكشنبه § بيع ايله مشترى آرهسندهكى معامله { بازار لفظى بوندن غلطدر. بعض مدققينك قولنه كوره بوكلمه (باز) يعنى كيرى لفظى ايله كتيرمك معناسنه اولان

(آوردن) ماده‌سندن مشتق (آور) کلمه‌سندن مرکب ایمش .

آت بازاری = آت ، ایتك وامثالی حیوانـناتك آلنوب صاتلدیغی کوچك میدان .

بازارایرتسی = هفته‌نك ایکنجی کونی ، بازاری تعقیب ایدن کون ، یوم الاثنین ، دوشنبه .

بالق بازاری = بالق صاتیلان چارشی .

بازارجی = اصناف ، بازار محللرنده آلیش ویریش ایدن تاجر .

طاووق بازاری = طیوراهلیه آلنوب صاتیلان محل .

بازاره قالدیرمق = صاتمق ، صاتیلغه چیقارمق .

بازارقایغی = اوچ چفته غایت بیوك کورکله چکیلیر بیوك قایق .

بازارلاشمق = برمالك فیأتی قطعایچون چکیشه‌رك اویوشمق ، بازارلق ایتمك .

بازارلق = آلیش ویریشده قطع فیأت ایچون چکیشمه .

بازارلق ایتمك = برمالك قونوشه‌رق بهاسنی کسمکه چالیشمق .

بازارلق اویمق = آلیش ویریشده موافقت حاصل اولمق .

بازارلق اویمه‌مق = آلیش ویریشده اویوشه‌مامق .

بازالت [ج،س] {Basalte} (طبقات) صخورناریه‌دن ابنیه‌ قالدیرم انشا واعمالی ایچون قوللانیلان سیاه وماوی براق بر طاش .

بازرگان [فا،س] آلیش ویریش ایله مشغول آدم ، تاجر .

بازرگان باشی = بیوك تاجر || تجاروکیلی { تعبیر قدیمدر } .

بازرگانی = بازرکانلق ، تاجرلك .

بازگشا [فا،س] قوهٔ ممیزه ، ادراك ، اذعان .

بازگون - بازگونه [فا، ص] ترسنه چویرلمش ، معکوس ، مقلوب ، ترس § منحوس : طالع بازگون .

بازلاماج - بازلامباج [ت،س] قاین وطاتلیسی بولساج کوزلمه‌سی .

بازله [ع،س] سیوری اوجی خارجده قالمق اوزره بر بوری داخلنه کچیرلمش صابلی برآلت جراحیه‌که اونکله صدرده بطنده ویاخود اعضای سائره‌ده مرضی اوله‌رق تراکم ایدن غاز ومایعات اخراج ایدیلیر .

بازن [ج، س] شال طوقومه‌سی طرزنده طوقنمش یوکلی ویومشاق بر نوع بز ، تویلیجه باصمه . {پازن؛ بوندن غلطدر} .

بازنده [فا، ص] اویناییجی ، اوینایان .

بازنده زبان = بوش بوغاز .

سازنده وبازنده = چالوب اوینایانلر .

بازو [فا،س] قولك اوموز ایله دیرسك آره‌سنده‌کی قسمی . عضد، قراجه .

بازوی زورآور = قوتلی قول .

بازوبند = قوت ویا زینت ایچون قوله کوشدن ویاخود اوزرینه صرمه ایشلنمش مشیندن معمول محفظه داخلنده باغلانیلان نسخه تعویذ، نسخه || اسکی زمانلرده جنکجیلرك کیدکلری زرهك قوله طاقیلان قسمی .

زوربازو = قوت || تغلب .

بازوی سیمین = کموش کبی بیاض قول .

(بازوبند)

بازی [ع،فا، س] طوغان دینلن ییرتیجی شکار قوشی .

بازی [فا، س] اویون ، اکلنجه ، لهو ، لعب .

بازیچه = اویونجاق : بازیچهٔ اطفال . || اویون ، لعب .

بازیخانه / بازیکده = دار اللعب، اویون محلی، اکلنجه یری، تیاترو .

بازیکر = رقاص ، رقاصه ، چنکی ، کوچك .

بازیکری = کوچکلك ، رقاصلق ، چنکیلك .

بازی‌گوش = شوخ مشرب، لطیفه‌جی، شاقه‌جی ، مجلس آرا آدم { مسخره دیمك دکلدر } .

باژ [فا،س] (باج) ایله مترادفدر || قول ، قولاج .

باژگونه = معکوس، مقلوب || منحوس .

بأس [ع،س] ضرر، محذوری، فنالق .

لابأس به = آنده بأس ، ضرر یوق .

نه بأس وار = نه ضرری وار .

بأس یوق = ضرری ، محذور یوق .

بأساء [ع،س] آفت ، بلیه ، داهیه .

باستارده [ج، س] بر جنس کوچوك کمی، قادرغه دینلن کمیلرك اوفاغی § (بحریه) کمیلرك باشنده‌کی افقی دیرك .

باستون [ج،س] { Bastone } عصا ، دکنك ، ال دکنکی ، صوپا . (بحریه) جیوادیره‌دن دیشاری یه دوغری اوزادیلان کوچوك دیرکلر . ☞ (کمی) .

بیوك باستون = جوادیره‌دن دیشاری یه اوزادیلان باستونلرك جوادیره‌یه مربوط اولان بیوکی ☞ (کمی) .

قونطره باستون = باستونلرك بیوك باستونه مربوط اولان کوچوکی ☞ (کمی) .

باستون کونیه‌سی = بیوك باستون طپوغنك جوادیره‌نك اوزرنده حرکت ایتمه‌مسی ایچون جوادیره اوزرینه وضع اولنان آغاج کوتوك .

باستیقه (بحریه) دمیرصپانلی برطورنو اولوب بوکا دوتادیله‌جك خلاطك اولاچیماسی دونانمقسزین مطلوب اولان قسمندن طورنویه کچیریله‌بیلیر . بوکا (آیاق) ده دینور ☞ (مقره) .

باغچه‌لك (بحریه) سفینه دمیر اوزرنده ایکن سواریتك استراحتی ایچون بورده‌ن خارج انشا اولنان یان قمره‌لرینك بورده‌ده حاصل ایلدیکی قسم { سفائن حربیهٔ قدیمه‌نك کافه‌سنده وسفائن حاضره‌نك بعضلرنده موجوددر } .

باسِرَه [فارسی] اكین .

باسِط [ع، ص] {اسماء حسنادندر} یاییجی، یایان § ایستدیكنك رزقنی توسیع ایدن جناب حق § (علم تشریح) اطرافیدنی قبض یعنی بوكولمش حالندن بسط حالنه كتیرن یعنی دوغرولتوب كركین طوتان . برقولك اوزانمسی بسط ، بوكولمسی قبض حالیدر . عضلهٔ باسطه .

باسط دائره = (ماكنه) بر دائره محیطی اوزرینه صاریلان ایپلكك چوزلمه‌سیله حاصل وهر وضعیتده دائره‌یه مماس اولان خط .

باسِل [ع، ص] جسور وشجیع ، بهادر آدم . [(بسالت) بوندن، دها دوغریسی بو بسالتدن مشتقدر .] § حرام شی § كوتوسوز § چركین یوزلی آدم .

باسیل [ج، س] Bacille قوككوس دینلن میقروبلر كبی یووارلاق اولمیوب اوزون وكوچوك دكنك حالنده بولنان میقروبلر .

باسكول [ج، س] (ماكنه) باشلیجه ایكی مانوله ایله اشیا وضعنه مخصوص بركوزی حاوی وزن آلتی ، بیوك ترازو .

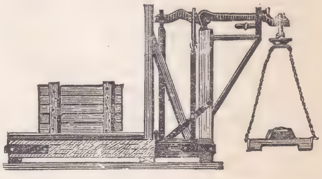

(باسكول)

باسِق [ع، ص] صیق داللی وبوداقلی بیوك آغاج : شجر باسق .

باسور [ع، س] (طب) سرم ومعای مستقیم دینلن ومقعدده انتها بولان قالین باغرصاقده ومقعدك اطرافنده‌كی سیاه قان طمارلرینك شیشمسندن وبعضاً التهاب پیدا ایتمسندن متحصل وكثرتله تصادف اولنان برمرضدركه: مقعدك داخل وخارجنده حلیمه‌لر (ممه‌لر) پیدا اولهرق دفع حاجت اثناسنده فوق العاده اضطراب ویرر وممه‌لردن قان سیلان ایلر. { جمعی (بواسیر) در } .

قانلی باسور = باغیرصاقلرده بولنان وچوق دفعه ایچیلن قناصولرله بدنه داخل اولهرق قالین باغرصاقلرده التهاب وقرحه‌لر حاصل ایدن و ٢٤ ساعت ظرفنده ١٠ — ٤٠ دفعه دفع حاجته سوق ایدن اضطرابلی، حمالی برخسته‌لقدركه مواد غائطه یرینه بالغم وقان كلیر .

باسوری = باسوره منسوب .

باش [ت، س] وجود انسانینك منتهای بالاسی و حیوانانك الك ایلروده‌كی قسمی‌كه : خارجاً كوز ، اغز ، بورون ، قولاق كبی اعضای مهمه‌یی وداخلاً مركز عقل اولان دماغی جامع وحاویدر . رأس، سر ، كله ، قفا § اوج § نهایت ، تپه ، ذروه : طاغ باشی ، دیرك باشی § بر شیئك الك ایلری طرفی: كمینك باشی § مبدء ، ابتداء ، اول ، منبع : آی باشی، كتابك باشی، مردیون باشی ، صو باشی § آمر ، رئیس: یوز باشی ، بیكباشی § اشتغال ، دوام : ایش باشنده ، یازی باشنده § طوب، كله شكلنده شی : بر باش شكر ، بر باش صوغان § جانلی حیوان عددی : اون باش قویون § تفكر ، ذهن ، ذكا .
§ (بحریه) دیرك، چبوق وامثالی دیكیلن آغاجلرك اوست نهایتی { (طوپوق) مقابلی}.

باش - قیچ اورمق = (بحریه) دكزلی هوالرده دالغه‌لرك تأثیریله كمینك باش وقیچینك مناوبةً دالوب چیقمسی .

باش آچمق = بد دعا ، انكسار ایتمك .

باش آشاغی = معكوس، یوقاری طرفی آشاغی دونمش، یوقاریدن آشاغی‌یه دوغری.

باشدن آشمق = چوق اولمق .

باش آغریسی = صداع || تصدیع ، تعجیز .

باش آلمق = تنفسه وقت بولمق .

باش اسكی = بر دائره خدمه ضابطانك الك قدملیسی .

باش اوجی = پك یاقین محل .

باش اورتوسی = قادینلرك باشلرینی ستر ایلدكلری بز وسائره .

باش اورمق = مراجعت ایتمك، تشبث ایتمك .

باش اوستنه = پك اعلی ، پك ایی ، مناسب .

باش اگمك = انقیاد ایتمك ، مطاوعت كوسترمك || تعظیم ایلمك || قورقوب صوصمق || مجبوراً ترویج ایتمك .

باش اولمق = احراز ریاست ایتمك .

باش ایتمك = بر ایشی حسن صورتله نتیجه‌لندیرمك || غلبه چالمق .

باش باشه ویرمك = مذاكره ایتمك ، قونشمق .

باش باغلامق = نباتات باشاق طوتمق.

باش بلاسی = درد ، اذیت، مشكل شی .

باش بودوسله‌مسی = (بحریه) سفینه‌نك باشی تشكیل ایتمك اوزره اوموزغه‌نك باش طرفندن قالدیریلان تیمور ویا آغاج .

باشبوغ = سركرده ، رئیس || دلیل .

باشجی = قویون كله‌سی صاتان آدم .

باش چاوش = عسكرده چاوشك فوقنده، ملازمك دوننده برر تبه‌یی حائز كوچك ضابط.

باشدن = بركره دها ، یكیدن تكرار .

باشدن آتمق = صاومق ، مهمسه‌مك .

باشدن آیاغه = كافه‌سی ، تكمیلی ، هپسی .

باشدن باشه = بر اوجدن اوبر اوجه قدر سرتاپا || برنجی درجه‌ده .

باشدن چیقارمق = دوغری یولدن صاپدیرمق، حرامه‌میل ایتدیرمك .

باشدن چیقمق = دوغری یولدن آیرلمق ، حرامه منهمك اولمق، آزمق .

باشسز = باشی اولمیان || آمری ، رئیسی اولمیان .

باش صاغ اولمق = تعزیه وتسلیه مقامنده استعمال اولنور .

باش طاشه كلمك = بر ایشده‌كی فنالغی اكلامق ، ندامت ایتمك .

باشدن صاومق = دفع ایتمك، مهمسه‌مك.

باشدن قره ایتمك = (بحریه) كمی تهلكه حالنده باشنی قره‌یه اوروب ساحله اوطورمق.

باشدن كچمك = اوغرامق ، دوچار ، كرفتار اولمق || سركذشته مالك اولمق .

باش كسمك = عرض انقیاد ایتمك || تذلل كوسترمك || قبول وترویج ایتمك .

باش كوز ایتمك = اولندیرمك ، تأهله دلالت ایلمك .

باش كوز یارمق = بجریكسز اولمق ، بر ایشی ملوث ایتمك .

باش كوسترمك = ظهور ایتمك ، اوج ویرمك || نباتات فیلزلنمك .

باشلاتمق = بدء ، مباشرت ایتدیرمك، برایشی ایلك دفعه اولهرق یاپدیرمق .

باشلامق = برایشك ایلك قسمنی یاپمق، شروع ایتمك، بدء ومباشرت ایلمك || بر شیئك مبدأنده اولمق: صوغوقلر باشلادی.

باشلانغج = برایشك اولی ، ابتداسی ، بداتی || دیباجه ، مقدمه .

باشلانمق } = بر ایشك ایلك قسمی یاپیلمش اولمق || مبدأ نده بولنمق .
باشلانلمق }

باشلق = یاغمورلغك باشنه كچیریلن قسمی || یولارك حیوانك باشنه كچیریلن قسمی || (معماری) دیركلرك اوست طبله‌سی. ☞ (آباق) .

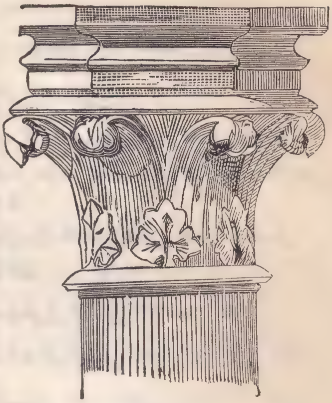

(دیرك باشلغی)

باشلیجه = اك زیاده ، اساساً .

باشندن قورقمق = چكنمك ، احتراز .

باش ویرمك = نبات فلیز سورمك || ظهور ایتمك .

باشه اورمق = غاز ، دومان ، حرارت ، قوقو كبی شیلرك تأثیریله باش آغریمق .

باشه باش = عینی عیننه ، تمامی تمامنه .

باشه چیقارمق = بجرمك ، بر ایشك عهده‌سندن كله‌بیلمك || یوز ویروب شمارتمق .

باشه چیقمق = عارسز اولمق ، شمارمق ، یوز بولمق || میسر ، موفق اولمق .

باشه قاقمق = ایدیلن ایلكی سویلیه‌رك منت تحمیل ایتمك ، تذلیل ، تحقیر ایلمك .

باشه كچمك = تصدر ایتمك ، اوست طرفه كچمك .

باشه كچیرمك = اوكه آلمق ، تعظیماً یوقاری طرفه كچیرمك ، تصدر ایتدیرمك .

باشه كلمك = بعض حاللره ، وقوعاته اوغرامق .

بانی اوجنده = یاننده ، جوارنده .

باشی بوزوق = غیر منتظم عسكر .

باشی بوش = بوش كزن ، ایشسز ، سرسری . || باغلانمامش حیوان || بكار ، غیر متأهل .

باشنی طاشه اورمق = نادم ، پشیمان اولمق .

باشی خوش اولمق = خوشلانمق ، سومك ، الفت ایتمك .

باشی خوش اولمامق = خوشلانماق ، الفت ایده‌مه‌مك .

باشی هواده اولمق = مغرور ، متكبر اولمق || مستغنی بولنمق .

باشی هوالنمق = آزمق ، حرامه‌خواهش كوسترمك || اطاعتسزلكه قالقمق .

باشی برینه كلمك = دیكلنمك ، راحت ایتمك .

آچیق باش = {دوغریسی : آچیق باشلی در} اصلع ، تپه‌سنده‌كی قیللری دوكلمش اولان .

آغر باشلی = وقارلی ، تمكینلی .

آقچه باشی = اسقونطو ، آقچه فرقی .

آلت باش = آشاغی طرف .

اوست باش = یوقاری طرف || قیافت || البسه .

ایش باشی = ایشجیلرك رئیسی ، قالفه .

ایش باشنده = مشغولیت حالنده .

بالطه باش = باش طرفی سیوری اولمیان واپور ، كمی .

بر باشدن بر باشه = بر اوجدن دیكر اوجه .

بر باشنه }
تك باشنه } = یالكز ، منفرداً || كندی كندینه .

دمیر باش = التزامه ویا كرایه ویریلن بر ملكده — ینه عیناً تسلیم ایدلمك شرطیله — ملتزم ویا كراجی‌یه ترك وتودیع ایدیلن آلات ، ادوات ، اشیا وسائره .

دیك باش = معند ، اطاعتسز ، نوبران

عقلی باشنده = تمكینلی ، عاقل ، متبصر .

قوش باشی = بیوك پارچه‌لی قار || كوچوك كوچوك پارچه‌لره بولنمش ات ، كباب

قیاباشی = یوكسك وسوركلی سس ایله سویلنن كویلی شرقیسی .

قیاباشی شاعری = مقفی وفقط غیر موزون شعر سویلین ، دها دوغریسی شاعر اولمدیغی وقواعد شعریه‌یی بیلمدیكی حالده شعر سویلمك هوسنه دوشن جاهل .

كندی باشنه = خودبخود ، مستقلاً .

یانی باشنده = جوارنده ، اتصالنده .

باشارمق [ت ، مص] بجرمك ، بتیرمك ، باشه چیقارمق .

باشارلمق = بجرلمك ، بتیرلمك ، باشه چیقارلمق .

باشاق [ت ، س] بغدای و آرپه كبی حبوبات صاپلرینك تپه‌سنده حاصل اولان دانه‌لری حامل دیزی ، سنبله ، خوشه ، اكین باشی .

باشاق باغلامق = اكینك صاپلری اوزرنده دانه حاصل اولمق .

(باشاق)

باشاقجی = بعد الحصاد تارلاده دوكیلوب قالان باشاقلری طوپلیان فقیر ، خوشه‌چین ، كسمیك طوپلیان .

باشاق طوتمق }
باشاقلانمق } = اكین صاپنك اوزرنده حبوبات حاصل اولمق .

باشاقلی = باشاغی اولان اكین || باشاق رسمنده اوق .

باشبوغ [ت ، س] عساكر غیر منتظمه قوماندانی ، سركرده ، رئیس .

باشترده [ت ، س] اسكی زمانلرده استعمال اولنان حرب كمیلرینه اطلاق اولنوردی .

باشتنه [ت ، س] اراضیٔ امیریه‌دن بر وارثه طاپو ایله انتقال ایدن تارلا .

باشجغز [ت ، س] چبان اوجی .

باشقه [ت ، د ، س] دیكر ، غیر ، آخر ، كندی دكل ، آیری ، سائر ، اوزكه . § دیكر كون ، فرقلی .

باشقه باشقه = آیری آیری ، منفرداً .

باشقه‌جه = باشقه اوله‌رق ، منفرداً .

باشقه‌سی = دیكری ، غیری ، دیكر بری .

باشقه‌لاشمق = تبدل ایتمك ، دكیشمك . || بوزولمق .

باشقه‌لری = دیكرلری ، غیریلری || یبانجی كیمسه‌لر .

باشقه‌لق = مغایرت ، اختلاف ، باشقه اولیش .

باشلامق [ت ، مص] برایشی یپارکن صرف اولنان زمانك ایلك قسمنده ، جزئنده بولنمق ، مباشرت ، بدء ایتمك .

باشلاتمق = بدء ایتدیرمك ، افتتاح ایتدیرمك .

باشلامه = بدء ، مباشرت ، آغاز .

باشلانغیج = برشیئك باشلادیغی یر ، مبدء || دیباجه ، مقدمه .

باشلانلمق = بدء ایدلمك ، افتتاح اولنمق .

باشلانمق = برایشك یاپلمسنه شروع ایدلمك .

باشلانمه } = شروع .
باشلانيش }

باشلايش = بدء ، مباشرت .

باشلايجى = بدء ايديجى || ترفنده || شارع .

باشمق [ت، مص] آياق قابى، پاپوش .

باشه [ت، س] آتمه‌جه § ايلرى كلن، متحيز .

باصاريق [ت، س] چولها دستكاهننك اياقلغى .

باصامق [ت، س] مرديوننك آياق باصيله‌جق يرى، قدمه، درجه .

باصامق طاشى = آبدستخانه‌يه دوشنن طاش .

قاپو باصامغى = قاپونك طيش جهتنه قونيلان طاش، اشيكك غيرى چيقندى .

باصتى - باصدى [ت، س] اتصوبى ويا قيمه ايله پيشيرلمش سبزه .

دال باصدى = ايرى كراز .

قاش باصدى = باشه ماثلاً باغلانان تولبند .

كولباصدى = اسقره اوزرنده پيشيريلن معروف كباب .

باصديرمق [ت، مص] صيقشديرمق، باصيقى آلتنه قومق، ازديرمك § طبع وتمثيل ايتديرمك § اطفا ايتمك § غلبه چالمق § قماش ويا منديلك اطرافنى بوكوب ديكمك § آكسزين اوزرينه وارمق § چوجغى آياق اوزرنده طوتمق يعنى آياقده طورمغه آلشديرمق .

باصديرلق = باصيقى آلتنه قونمق ، ازديرلمك || طبع ايتديرلمك || سونديرلمك، اطفا اولنمق || غلبه ايدلمك || قماشك، منديلك اطرافى تقويه ايچون بوكيلوب ديكلمك || آكسزين اوزرينه وارلمق .

باصديرمه = باصديرمق ماده‌سندن مصدر تخفيفى .

باصديرمه [ت، س] باصيقى آلتنده چنله ويهاراتله تربيه ايديلن معروف قورى ات .

باصر [ع، ص] كوريجى ، كورن .

باصرغمق [ت، مص] آغرلق باصه‌رق مضطرب اولمق ، كابوس كلمك .

باصره [ع، س] كوزده‌كى رؤيت خاصه‌سى، كورمك قوتى: « قوهٔ باصره » § كوز، چشم ، عين: مشهود باصرهٔ ابتهاج اولدى .

باصريق [ت، س] كوچوك وآلچاق چادير .

باصقى [ت، س] باصه‌جق، صيقشديره‌جق آلت، منكنه، معصره ، جندره § صيق، تضييق § قالب ، تمغا § حكم ، نفوذ § قماشك كنارى قيويريله‌رق ديكيلان ديكيش . ☞ (پرس) .

باصقيجى = بز ، تولبند اوزرينه قالب باصان صنعتكار .

باصقيچ [ت، س] مرديون باصامغى ، سلم .

باصقين [ت، ص] اوستون ، غالب ، فائق § آكسزين هجوم، شبخون § غافل آولامه § آغر ، ثقيل .

باصقين ويرمك = غير مشروع بر ايش يپاركن يقالانمق ، الده كچمه .

باصمق [ت، مص] آياقله چيكنه‌مك ، آياغنى طيامق § آياق آلتنه آلمق، بر شيئك اوزرينه آياغنى قومق § آباتمق ، يوكانمك ، آغرلغنى ويرمك § طبع وتمثيل ايتمك § كيجه هجوم ايتمك، شبخون ايلمك § هجوم ناكهانى اجرا ايتمك .

باصمه = باصمق ماده‌سندن مصدر تخفيفى || مطبوع .

آتش باصمق = شدتلى حرارته ، حدته دوچار اولمق .

آغر باصمق = اوستون كلمك ، غالب اولمق .

آغرلق باصمق = كابوس كلمك || وجوده كوشكلك عارض اولمق .

آل باصمق = لوخسه‌لره عارض برنوع ييلانجق علتنه اوغرامق .

آياق باصمق = عناد واصرار ايتمك ، ديره‌نمك .

ايز باصمق = تعقيب ايتمك .

باغره باصمق = قوجاقلامق .

بام تلنه باصمق = حدتلنديرمك ، قيزديرمق ، حدتنى جلب ايده‌جك نقطه‌يى بولمق .

چوروك تخته‌يه باصمق = مخاطره‌لى ، تهلكه‌لى ايش كورمك .

صوغوق باصمق = قيش كلمك .

كتابه ال باصمق = يمين، قسم ايتمك .

باصلمق = آياقله چيكننمك ، پامال اولمق || ازلمك || هجوم ناكهانى‌يه اوغرامق || غافل آولانمق || برقباحت ايشلركن يقالانمق || حريق سونديرلمك || روزكار شدتندن قالمق || طبع وتمثيل ايدلمك || تمغا ، قالپ اورلمق || كسب سكون ايتمك || اونودلمق .

باصلمه = چيكننمه || طبع ايدلمه || باصلمق ماده‌سندن مصدر تخفيفى .

باصليش = باصلمق ماده‌سندن اسم مصدر ، چيكننمه ، طبع ايدلمه .

باصيلى = باصلمش، مطبوع، اوزرينه قالب ، تمغا اورلمش .

باصمه [ت، س] مطبوع § طباعت ، طبع .

حروفات باصمه‌سى = تيپوغرافيا .

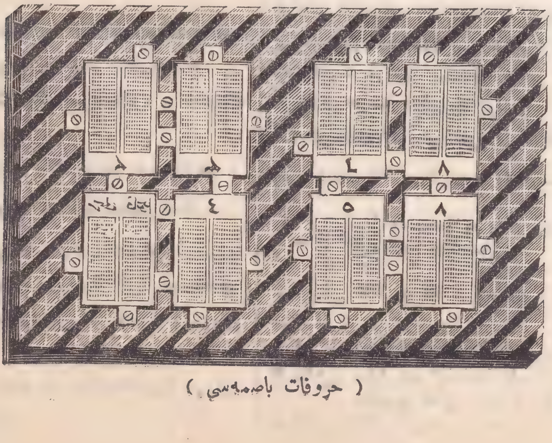

(حروفات باصمه‌سى)

طاش باصمه‌سی = لیطوغرافیه .

قالب باصمه‌سی = ☞ استره‌ئوتیپ .

باصمه قالب = باشدن صاوه‌ه ایش || عینی عیننه ، طبق طبقیسنه || برنوع كاغد اویونی || اوزرینه نقش باصلمش بز ، پاموقدن معدول اینجه منسوجات .

باصمه‌جی = باصمه بزی یاپان ویاصاتان آدم || مطبعه‌جی .

باصمه‌جیلق = باصمه‌جی صنعتی .

باصیق [ت ، ص] آلچاق ، ارتفاعی آز § طار ، صیقندیلی § پلتك .

باصیقلق = آلچاقلق ، ارتفاع آزلغی || طارلق ، صیقندیلق || لكنت ، پلتكلك .

باضعه [ع ، س] (فقه) یالكز درینك جرح ایدلمسندن عبارت اولان باش یاریغی ، باشده‌كی جریحهٔ خفیفه .

باضّه [ع ، ص] نازك بدنلی قادین .

باطل [ع ، ص] (حق) ك ضدی ، حد ذاتنده حقیقت وثبات اولمیان شی ، اساسسز ، حقیقته مغایر اولان § بوش شی : رأی باطل ، فكر باطل . جاء الحق وزهق الباطل = حق كلدی ، باطل كیتدی دیمكدر .

باطن [ع ، س] (ظاهر) مقابلی . ایچ ، ایچ یوز § ایچنده‌كی ، ایچ یوزده‌كی .

حواس باطنه = قوای داخلیهٔ حیوانیه ☞ (قوی) .

باطناً = ظاهرده‌كینك خلافی اوله‌رق ، سراً . ایچ یوزدن || قلباً .

باطنی } باطنه } = [تشریح] باطنه منسوب ومتعلق اولان : حس باطنی ، قوای باطنه ، جدار باطنی .

باطنیه = مذاهب الحاددن بو نام ایله معروف اولان طائفه .

باع [ع ، س] انسانك قوللرینی ایكی طرفه افقی اوله‌رق آچمسندن عبارت طول ، قولاچ .

باعث [ع ، ص] سبب اولیجی ، اولان ، بادی § سبب .

باغ [فا ، س] آغاجلی ، چیچكلی یر ، آغاجلق § اوزوملك ، اوزوم یتشن محل .

باغبان = باغجی ، باغچوان ، باغ بكجیسی .

باغبانی = باغجیلق ، باغچوانلق .

باغ بوزومی = اوزوملرك دوشیرلمه موسمی ، موسم حریف .

باغ بوجكی = اكثریا اوزوم باغلرینه عارض اولوب ایراث خسار ایدن برجنس كوچوك بوجك .

(باغ بوجكی)

باغجیلق = باغچوانلق صنعتی .

باغچه = داخلنه چیچك اكلمش ویا زینته مخصوص آغاجلر غرس ایدلمش كوچوك باغ || آغاجلق محل || صنعی باغ .

باغلی باغچه‌لی = باغچه‌سی چوق اولان محل .

باغچوان = باغچه تنظیم ایدن ، بوستان وحدیقه تیمارینه مأمور آدم .

باغ قدسی = جنت .

باغ [ت ، س] باغلامه واسطه‌سی § صاره‌جق ، باغلیه‌جق شی § برشیئی دیكر شیئه ربط ایدن آلت ، بند ، ربط ، رابطه .

اكین باغی = اكین دمتلرینی باغلامق ایچون قوللانیلان صارغی .

بویون باغی = بوینه زینت ایچون صاریلان شی || طاسمه .

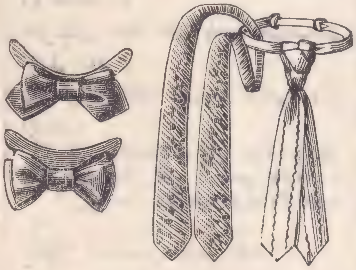

(بویون باغی)

دیز باغی = چورابی طوتدیرمق ایچون دیزك آلت ویا اوست طرفنه باغلانان شرید .

(دیزباغی)

قاصیق باغی = قاصیغی دوشنلرك قوللاندقلری صحی باغ .

كوز باغی = غفلت ، اغفال || سحربازلق .

كوز باغجی = غریب ، تحف معرفتلر یاپه‌رق خلقی حیرته دوشیرن || سحرباز .

یتاق باغی = یتاق صاریلان بیوك چارشف .

باغداش [ت ، س] دیزلرك چپراست اوله‌رق وضع اولنمسی صورتیله اوطورمه .

باغداش قورمق = دیزلری چپراست صورتنده قویه‌رق اوطورمق .

باغداشمق [ت ، مص] مطابق كلمك . § اویوشمق § باریشمق . § بربرینه دست مخادنت اوزاتمق § مقابل كلمك .

باغدالامق [ت ، مص] كوره‌شده خصمك باجاغنی كندی باجاغنه صاروب دوشیرمك .

باغدامق [ت ، مص] كری براقمق ، تعویق ایتمك ، كجكدیرمك § باغلامق ، تعقید ایلمك .

باغر [ت ، س] قره‌جكر ، كبد § كوكس ، اوك جهت ، صدر .

باغری آچیق = حالی پریشان اولان .

باغره باصمق = كمال محبت وشفقتله قوجاقلامق .

باغری قره = كدردیده ، محزون . || باغرینی تصویر وتأكید ایچون مكرر اوله‌رق قوللانیلان (بار) ك اصلی : بار بار باغرمق ویا (باغر باغر باغرمق) .

باغری یانیق = مكدر ، دردلی .

باغری یوفقه = رقت قلب صاحبی .

باغرتلاق [ت ، س] بر جنس یبان اوردكی ، صوچوللغی .

(باغرتلاق)

باغرچق [ت ، س] یوك آرابه‌سنك چتال یری .

باغرداق [ت ، س] بشیكده یاتان چوجقلرك قونداغنی باغلامق ایچون قوللانیلان اكای باغ ، صارغی § عادت بزی . اصلی (باغلداق) در .

باغرساق [ت ، س] معده‌دن مقعده قدر ممتد ومختلف قطرده یكدیكرینه مربوط بوریلر . معاء . ☞ (امعاء) .

باغِرمَق [ت ، مص] یوكسك سس چیقارمق ، هایقرمق .

باغرتمق = باغرمغه سسوق ایتمك ، باغرمسنه سبب اولمق .

باغروب چاغرمق = كورلتی ایتمك ، ادبسزلك ایتمك .

باغرمه = باغرمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

باغریش = هایقرمه ، صیحه ، نعره .

باغریشمق = بربرینه هایقرمق || كورلتی ، یایغره ایتمك .

باغِشلامق [ت ، مص] هبه طریقیله ویرمك ، انعام واحسان ایلمك § عفوایتمك ، معذور كورمك § آله‌جغندن واز كچمك .

باغشلاتمق = بخشیش وعطیه ویردیرمك . || عفو وصفحه مظهریتنه دلالت ایلمك .

باغشلامه = (باغشلامق) دن مصدر تخفیفی .

باغشلایش = باغشلامق ماده‌سندن اسم مصدر || انعام ، احسان || عفو ، صفح .

باغلامَق [ت ، مص] بر شیئی باغ واسطه‌سیله بر محله بر شیئه ربط وبند ایتمك § دوكوم یاپمق § صارمق § طاقمق ، آصمق § قپامق § پیدا وحاصل اولمق : اكین باشاق باغلادی . § تشكیل ایتمك : عسكر صف باغلادی § آواره‌لكدن قورتارمق ، مقید ایتمك .

ال باغلامق = دیوان طورمق .

بل باغلامق = كووئمك ، اعتماد ایتمك || حصر همت ایتمك .

صاغلام قازیغه باغلامق = تأمین ایتمك ، ایشی صاغلاملاشدیرمق .

طاتلی یه باغلامق = حسن نتیجه ویرمك .

باغلاتمق = ربط وبند ایتدیرمك .

كوز باغلامق = سحر ، بوكو ایتمك .

باغلامه = باغلامق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || اوچ تللی برنوع چالغی ، ساز .

باغلانمق = باغ واسطه‌سیله بر یره ربط وبند ایدلمك || مجبور ومربوط اولمق || مقید اولمق ، تعهد آلتنه كیرمك .

بصیرتی باغلانمق = غافل اولمق .

باغلی ـ باغلو = باغلانمش ، صارلمش ، مربوط ، مقید || معلق ، متوقف || معامله‌ء زوجیه‌یه غیر مقتدر آدم .

باغلان [ت ، س] قاز جنسندن قرمزی قنادلی برقوش .

باغمَق [ت ، مص] باغلامق § الداتمق ، اغفال ایتمك § افسونلامك .

باغَه [ت ، س] قورباغه ، قاپلومباغه انواعندن برچوق حیوانانك اسم عمومیسیدر : قاپلومباغه ، طوسباغه ، اوتلوباغه § دكز قاپلومباغه‌سنك قبوغی كه صنایعده استعمال اولنور .

باغوت [ع ، س] پاسقالیه .

باغی [ع ، ص] سركش § حق ناشناس .

باغیانه = سركشانه .

باغیلك = سركشلك .

باغی [ت ، س] دوكوم § سحر ، افسون .

باقاناق [ت ، س] حیوانات مجتره‌نك یعنی كویش كتیرن حیوانلرك چتال طرناغی .

باقِر [ع ، ص] واسع ، كنیش .

باقِر [ت ، س] فلزاتدن صارمتراق قرمزی رنكلی برمعدندركه : آوانیء مختلفه اعمالنه وقالای وسائره ایله تخلیط ایدلەرك پرنج ، طونج كبی معادن مركبه تشكیلانه یرار . نحاس .

باقرپاصی = ژنكار ، حمض نحاس كه مقیی وسمدار برجسم كیمیویدر .

باقرجی = صقار ، باقردن آوانی یاپان ویا صاتان آدم .

باقرچالمق = باقر پاصی قاریشه‌رق زهرلی اولمق .

باقرطوزی = كبریتیت نحاس ، زاج قبریس .

باقراج [ت ، س] قولپلی ، بیوك ، یایوان باقر قاب : صو باقراجی ، سود باقراجی ، قویو باقراجی .

باقلا [ت ، س] معروف سبزه .

ب — دانه‌سی (باقلا) ا — چیچكی

آغزده باقلا اصلاتمق = كتوم اولمق .

آغزده باقلا اصلاتمامق = بوش بوغاز اولمق .

باقِلداق [ت ، س] خرمنده قبوقدن چیقان چوروك دانه .

باقلوا [ت ، س] خمور یوفقه‌لرینی بربرینك اوزرینه استیف ایدرك آره‌سنه جوز ، بادم ویا فستیق قونلمش ومعین شكلنده كسلمش معروف طاتلی .

باقمق [ت ، مص] كورمك ایچون بر شیئه كوزینی دیكمك § خدمت ایتمك . § مداوات ایتمك § نظر اعتباره آلمق § اعاشه وانفاق ایلمك § دونمك ، معاینه ایتمك § آرامق ، طارامق § مشغول اولمق § تابع اولمق § حیرتده قالمق .

آغزه باقمق = برینك سوزینه اهمیت ویروب اوسوز موجبنجه حركت ایتمك .

اكری باقمق = سوءنظرله باقمق || اظهار كین ایلمك .

فاله باقمق = فال آچمق ، تفأل ایتمك .

یان باقمق = كوز اوجیله باقمق || غرض تحتنده باقمق .

یوزینه باقمامق = التفات ایتمه‌مك .

باقدیرمق = كوسترمك || مداوات ایتدیرمك || محروم ایتمك ، اسیركه‌مك . || خدمت ایتدیرمك .

باقلمق = كورلمك ، معاینه اولنمق || نظر اعتباره آلنمق || خدمت اولنمق || مداوات اولنمق .

باقنمق = اطرافنه كوز كزدیرمك || متحیر اولمق ، شاشیرمق .

باقیجی = فاله باقان ، فالجی .

باقیجیلق = فالجیلق .

باقیش = نظر .

باقیشمق = بربرینه باقمق .

باقیم = باقمه ، باقیش ، نظر ، مطالعه || تیمار ، تربیه || وجه ، صورت ، جهت .

باقَه [ع ، س] سبزه واوت ویا چیچك دمتی . فرانسزجه {Bouquet} ك مقابلیدر .

باقی [ع ، ص] (فانی) مقابلی . حالت اولاسی اوزره مستمر اولان { اسماء حسنادندر } دائمی ، سرمدی § كیری قالان ، فضله ، بقیه . حسابدن قالان كسر § مابعد .

باقیات صالحات = تعبیرات جلیلهٔ فرقانیه‌دن اولوب عند الله اجروثوابی باقی اولان اعمال صالحه دیمکدر. { بعض مفسرین کرام بونی (صلاة خمسه) اوله‌رق تفسیر ایتمشلردر . }

باك [فا ، س] قورقو، احتراز، خوف.

بی باك = امین، سالم ، قورقماز اولان.

بی باکانه = حیاسزجه || قورقوسزجه .

بی باکی = قورقوسزلق .

باکر - باکره [ع ، ص] قیز اوغلان قیز، اره وارمامش قادین.

{ بو تعبیرلرك ایکیسی ده غلط اولوب دوغریسی (بِکر) }در.

باکوره [ع، ص] موسمندن اول یتیشن میوه ، ترفنده .

باکی [ع ، ص] آغلاییجی، آغلایان.

باکیاً = آغلیه‌رق ، آغلایه آغلایه .

بال [ع ، س] خاطر ، کوکل ، قلب .

خلوص بال = خلوص قلب .

حضور بال = راحت .

مافی البال = قلبده مضمر اولان ، کوکلده‌کی شی .

بال [فا، س] ☞ قناد، جناح § قول.

شکسته بال = قنادی قیریق || کوکلی قیریق .

بال کشا = اوچان ، قناد آچان .

بال [ت ، س] آریلرك عصارهٔ ازهار ایله ترکیب ایتدکلری مادهٔ معروفه سکرین، عسل، شهد ، ذکبین .

آری بالی = سوزلمش بال .

کومج بالی = سوزلمه‌مش بال .

بال پتکی = عساله. درونده بال بولنان وبوطاقم حجیراتدن متشکل اولان پتك .

باللاندیرمق = طاتویرمك || زیاده مدح ایتمك || بال کبی طاتلی ایتمك || قویولا- شدیرمق || ایمرندیرمك || برشیئك توصیفنده مبالغه ایتمك ، اعظام ایلمك .

بال کبی = طاتلی .

بال مومی = آریلرك سرفه‌لرینی محافظه ایچون اعمال ودرونده بال وضع وادخال ایلدکلری کوجلردن عبارتدر، که ایچنده‌کی بال اریدیله‌رك ویا سیزدیریله‌رق مومی تفریق اولنور .

باللانمق = طاتلیلاشمق || میوه کماله ایرمك || قوبولاشمق لزوجت پیدا ایتمك.

باللی = بال ایله یاپلمش ویا اوزرینه بال سورلمش اولان، معسل .

بالا [فا ، ص] یوکسك، عالی، یوقاری.

رتبهٔ بالا = رتبهٔ سامیهٔ وزارتله اولی صنف اولی بیننده بررتبهٔ رفیعه، که القابی: عطوفتلو افندم حضرتلریدر .

دوبالا = ایکی قات .

بالاپرواز = کندینی بیوك کوروب افتخار ایدن .

بالاتر = دها، اك ، پك زیاده یوکسك.

بالا [ت ، س] یاوری، بچه ، چوجق.

بالابان [ت،س] ایری جثه‌لی انسان ویا حیوان § بیوك طاول طوقماغی § بالابان نامیله معروف قوش .

(بالابان قوشی)

بالابانلاشمق } بالابانلانمق = ایریلشوب بیومك، شیشمان اولمق .

بالار [ت،س] اینجه تخته، پدوره .

بالچق [ت،س] یاپشقان چامور ، اوزلی طوپراق .

بالچق خرما = زنبیل ایچنه باصلمش طوب خرما .

بالدیراق [ت س] قلیج قایشنك حلقه‌سی . § شلوار وطون وسائره پاچه‌سی .

بالدیران [ت،س] (نبات) آغو اوتی ، شوکران .

(بالدیران اوتی)

بالْدير •[ت،س] ساقك يعنى ديز ايله آياق آره‌سنده‌كى قسمك قابا اتى .

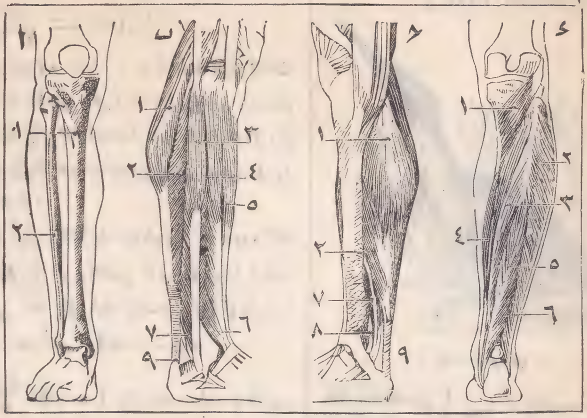

(بالدير)

د = وجه خلفى .

[عضلات عميقه]

١ — عضلهٔ مأبضيه .
٢ — شظيهٔ طويله .
٣ — قصبيهٔ خلفيه .
٤ — عضلهٔ قابضهٔ مشتركهٔ طويله .
٥ — قابضهٔ اصبع كبير قدم .
٦ — شظيهٔ قصيره .

ب = وجه وحشى .
ج = وجه انسى .

[عضلات سطحيه]

١ — عضلهٔ توأميه .
٢ — عضلهٔ نعليه .
٣ — عضلهٔ شظيهٔ طويله .
٤ — باسطهٔ مشتركه .
٥ — قصبيهٔ قداميه .
٦ — شظيهٔ قداميه .
٧ — قابضهٔ مشتركهٔ طويله .
٨ — قصبيهٔ خلفيه .
٩ — وتر آشيل .

وجه قدامى (اوك
ا = طرف) « عظام»
(كميكلر) .

١ — عظم قصبه (اينجيك كميكى) .

٢ — عظم شظيه (قامش كميكى) .

بالديرى چپلاق = اسافلدن آدم ، آياق طاقمى .

بالْديز [ت،س] زوجه‌نك همشيره‌سى .

بالِش • [فا، س] ياصديق ، باش آلتنه قونيلان يوز ياصديغى .

بالش چرمين = دريدن معمول ياصديق .

بالْصِرَه [ت ، س] ياپراقلرك اوزرنده حاصل اولان قدوت حلواسى‌كه : اشجارك برنوع خسته‌لكندن تولد ايدر .

بالْطَه [ت،س] اودون وسائره يارمغه ، كسمكه ، پارچه‌لمكه مخصوص صاپلى بر آلت . تبر ، ناجاق ، كسر .

بالطه‌لامق = بر ايشى چوزوتمك ، تعويق ايتديرمك .

بالطه آصمق = مسلط اولمق .

بالطه‌جى }
بالطه‌لى } = يوللرده موانعى كسوب دفع ايتمك ايچون پياده طابورلرينك اوكنده كيدن بالطه ايله مجهز نفرات .

بالطه‌يه صاپ اولمق = بر ايشه يرامق ، بر خدمته نائل اولمق .

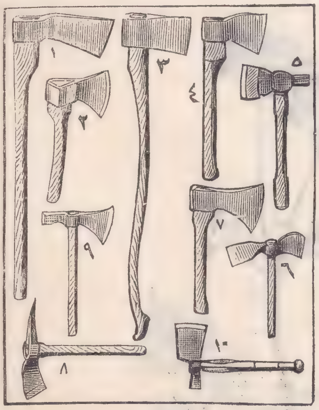

(بالطه)

١ — اودونجيلره مخصوص بيوك بالطه .
٢ — مارانغوزلره مخصوص .
٣ — آمريقا بالطه‌سى .
٤ — آغاج يونتمغه مخصوص .
٥ — عادى بالطه .
٦ — ديوارجيلره مخصوص .
٧ — ياريجى بالطه‌سى .
٨ — اطفائيه بالطه .
٩ — باغچوانلره مخصوص .
١٠ — بحريه سلاح انداز بالطه‌سى .

بالطه‌يى طاشه اورمق = غفلتله ويا بيلميه‌رك برآدمك يوزينه قارشى كندينسنه دوقونه‌جق سوز سويلمك .

بالطه كورمه‌مش }
بالطه كيرمه‌مش } = هيچ كسلمه‌مش ، بوداننمامش (اورمان) .

بالطه‌لق = برقريه ويا برقصبه اهاليسنه احتطاب ايچون تخصيص اولنمش رسمدن مستثنى كوچوك اورمان ، قورولق .

بالِغ • [ع،ص] يتشمش ، حد بلوغه وارمش اولان : غلام بالغ ، جاريهٔ بالغه . § وارمش ، چيقمش : مجموعى شوقدره بالغ اولدى .

حكمت بالغه = عقل وحكمتك اك اييسى : حكمت بالغهٔ سبحانيه .

بالغاما بلغ = درجهٔ كفايه‌نك فوقنده ، زياده‌سيله .

بالِق • [ت ، س] (حيوانات) ذوالفقريهٔ مائيه صنفندن ياصى ودريسى پوللى مسبحلرله مجهز بر حيواندركه : دڭزلرده ، نهرلرده ، كوللرده يشار . سمك ، ماهى . { شكلده كورلديكى اوزره بالغك انواع مختلفه‌سى واردر }. اسماكك يعنى بالقلرك قانلرى قرمزى ، تنفسلرى غلصمى ، قلبلرى وريدى وايكى جوفليدر . بونلر صو درونده محلول هوا ايله تنفس ايدوب آچيق هواده اختناق ايدرلر . داخل بطنلرنده طاشيدقلرى كيسهٔ سبحيه واسطه‌سيله حركتلرينى تسهيل و تأمين ايلرلر . ياورولرينى يومورطه‌دن چيقاررلر قلوچقه ياتمزلر .

آت بالغى = ☞ صو آيغرى دينلن حيوان .

آطه بالغى = قادرغه دينلن حيوان .

آلا بالق = بنكارى سيركجه ، بياضى چوقجه ، بويى اوزونجه برنوع بالق .

آيى بالغى = ذوالمعاشين صنفندن يعنى هم قره‌ده ، هم صوده يشايان وفرانسزجه (فوق) { Phoque } دينلن برحيوان .

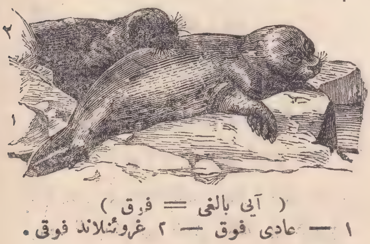

(آيى بالغى = فوق)

١ — عادى فوق — ٢ غروئنلاند فوقى .

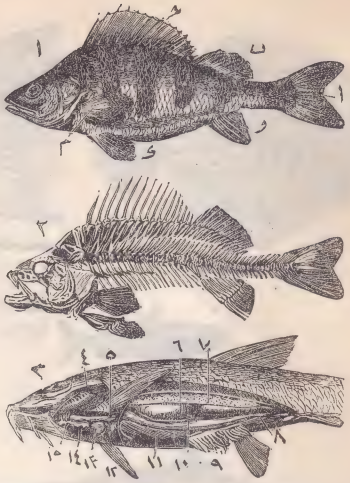

١ — Perche طاتلی صو برخانی بالغی .
٦ — برنجی مسبح ظهری .
ب — ایکنجی « «
م — مسبح صدری .
ء — « بطنی .
و — « شرجی .
١ — « ذنبی .
٢ — برخانی بالغنك ایسکلتی
٣ — بر باربونیه بالغمك تشریحی .
٤ — غلاصمه (غلصمه)
٥ — مری .
٦ — مثانه ویا کیسهٔ سبحیه .
٧ — مبیضلر .
٨ — امعا .
٩ — اعور (بوابیلر)
١٠ — معده
١١ — کبد
١٢ — جیوب وریدیه
١٣ — بطین واذنیات .
١٤ — بصلهٔ شریانیه .
١٥ — شریان غلصموی .

(آی بالغی — سمك قمری)

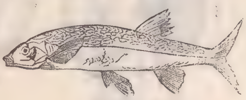

(آق کفال)

(استاوریت بالغی)

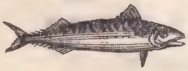

(اسقومری بالغی)

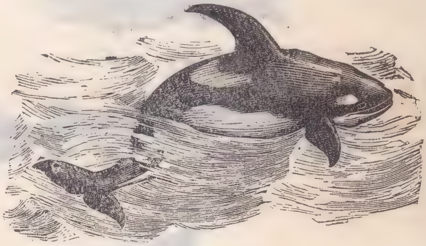

(اورکینوز بالغی)

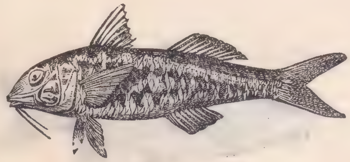

(باربونیه بالغی)

(پلاموط بالغی)

(خمسی بالغی)

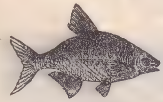

(چپاق بالغی)

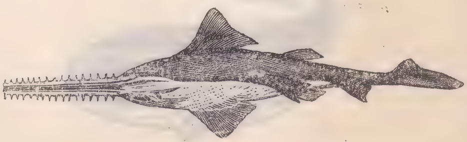

(دستره بالغی)

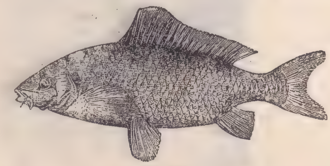

(سازان بالغی)

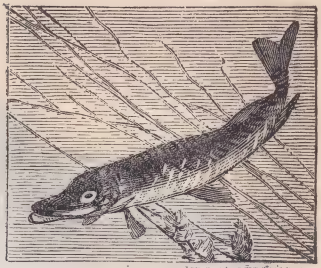

(طورنه بالغی)

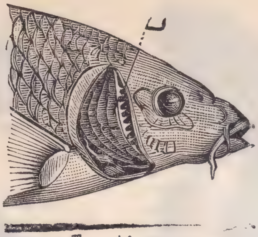

(غلصمه) ب .

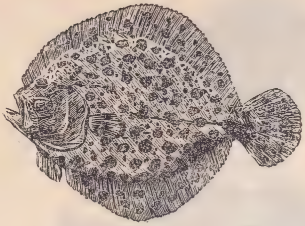

(قولقان بالغی)

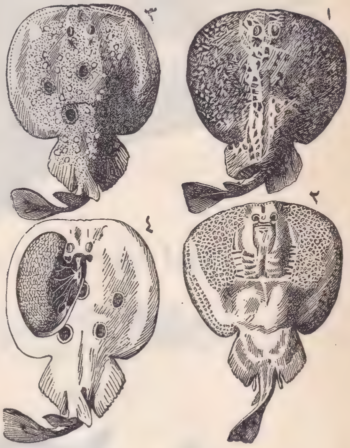

(قدرغه بالغی) { رعاد }

١ — غالوانی‌نك قدرغه بالغی .
٢ — دیكر نوعی .
٣ — علی‌العاده قدرغه بالغی .
٤ — الكتریق حاصل ایدن اعضاسی كوستر .

(قره‌كوز بالغی)

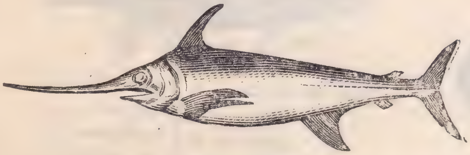

(قلیچ بالغی)

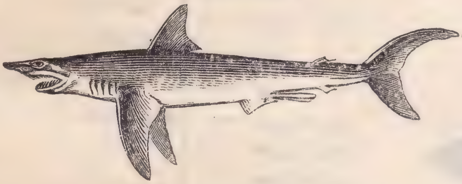

(كوپك بالغی)

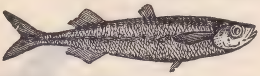

(كومش بالغی)

(مرسین بالغی)

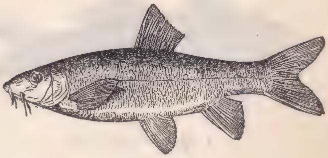

(لورك بالغی)

(یونس بالغی)

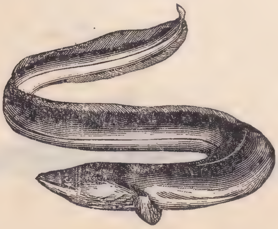

(ییلان بالغی)

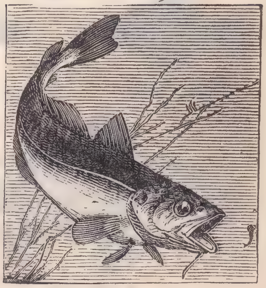

(مورینا بالغی)

آی بالغی = اسماك غضروفیه‌دن بر نوع بالقدر که: اسمندن دخی آکلاشلدیغی اوزره آی شکلنده اولوب کمیکاری غضروفی یعنی پك یومشاقدر.

اسقومری بالغی = ٤٠ سانتیم طولنده بر بالق.

پیسی بالغی = یاصیجه اتی لذیذ برنوع بالق.

دیل بالغی = ٦٠ سانتیم طولنده بر جنس بالق.

سارده‌له بالغی = صالاموره یاپیلان ویا طوزله‌نوب قوطیلره باصیلان ١٢ سانتیم طولنده کوچوك بر بالق.

سازان بالغی = (٤٠ ـ ٦٠) سانتیمترو طولنده چوق یشار برنوع طاتلی صو بالغی. اتی غایت مقبولدر.

طورنه بالغی = اوزون باشلی وغایت سیوری دیشلی برنوع طاتلی صو بالغی اولوب بتون حیوانات مائیه‌یه حتی کندی جنسنه بیله صالدیره‌رق آنلری اتلافه سعی ایدر. ١,٥ ـ ٢,٥ مترو طولنده‌در.

قلیج بالغی = بورننده قلیج کبی اوزون برآلت مدافعه‌سی اولوب جسدی مشکل برنوع بالق. ٢ مترو طولنده اولانلری ده واردر.

کوپك بالغی = طیش دکزلرده یشار غایت ایری و (٦ ـ ٨) مترو طوله مالك برنوع بالقدر. بتون دکز حیواناتنه وصندالره صالدیرر.

قالقان بالغی = یاصی ولحمی غایت لذیذ برنوع بالق.

لورك بالغی = اتی غایتله لذیذ وفیأ تی غالی برنوع بالق (٤٠ ـ ٦٠) سانتیمترو طولنده‌در.

مرسین بالغی = عظیم الجثه وبویی غایت اوزون، صالدیریجی برنوع بالقدر که: یمورطه‌لرینی براقمق ایچون نهرلره دخی کیرر.

مرلانوس بالغی = ٤٠ سانتیم طولنده بر نوع لذیذ بالقدر که: اکثریا آوروپا دکزلرنده بولنور.

مورینه بالغی = بحر منجمد شمالی ایله اکا مجاور دکزلرده یشار (٨ ـ ٩) مترو طولنده برنوع جسیم بالقدر. طبابتده استعمال اولنان بالق یاغی بوحیوانك جکرندن استحصال اولنور.

یونس بالغی = ذات الثدیه صنفندن (١) مترو (٥٠) سانتیمترو طولنده ایریجه برنوع بالقدر که برضرر ایراث ایتمکسزین واپور وصندالری تعقیب ایتمك میل مخصوصنه مالك وکوچوك بالقلری هالکدر.

بالق آغی = بالق صیدینه مخصوص شبکه.

بالق آولامق = ایشسز وقت کچیرمك.

بالق امینی = بالقخانه ناظری.

بالق اوتی = زهرلی برنوع اوت.

بالقخانه = بالق حفظنه مخصوص بیوك لیوار || صید ماهی رسومنك استیفا اولندیغی محل.

بالقلامه = صچرایه‌رق برینك اوزرندن آتلامق صورتیله اوینانیلان بر اویون.

بالق صیرتی = اورته‌سی یوکسك، محدب یول وسائره.

بالق نفسی = بالنه بالغنك قفاسندن چیقاریلان یاغ. بوندن موم وسائره اعمال اولنور.

بالق یاغی = مورینه بالغندن استحصال اولنان معروف طبی یاغ.

بالق یومورطه‌سی = کفال بالغنك یومورطه‌سی که: غایت لذیذ وبهالیدر.

دکزده بالق = مجهول، مشکوك شیدن کنایه‌در.

بالقجی = بالق طوتان ویا صاتان آدم، صیاد ماهی.

بالقجیل = لکلك کبی یوکسك باجاقلی واوزون قغه‌لی آلاجه برقوشدر که: بالق وسائر هوام میاهیه ایله تعیش ایدر. ابوالحزین. {بو قوشك سیاه تویلری مقبولدر.}

بالقجین = تللی طورنه دیلن برنوع دکز قوشیدر که: بالقله تعیش ایدر.

بالقان [ت، س] اورمانله مستور صارب، مسلسل طاغلر، سلسلهٔ جبال. ‖ جزیره‌ٔ رومایلئ شاهانه‌یی غربدن شرقه دوغری قطع ایدن جبال شاهقهٔ معروفه.

بالقانلق = اورمانلق صارب یرلر.

بالقون [ج، س] پنجره‌لرك اوکنده اوستی آچیق، اوك و یان طرفلری پارمقلقلی شهنشین، قمریه، ماهتابلق.

بالنك [فا، س] برنوع لذیذ آغاج قاونی.

بالنه [ج، س] {Baleine} ذات الثدیه حیوانات جنسنه منسوب و ٢٥ ـ ٣٠ متره طوله و (٧٠ ـ ٨٠) طونو ثقلته مالك برنوع سیاهمسی بیوك بالقدر که: طیش دکزلرك اقسام شمالیه‌سنده بولنور. جثه اعتباریله بالعموم حیواناتك اعظمی اولان بو حیوانك قطر بدنیسی طولنك ثلثنه و رأسی دخی طول مزبورك ربعنه معادلدر. بو بیوك رأسك طرف قدامیه‌سنده غایت بیوك یمنی اوچ، درت متره ارتفاعنده بر آغز بولندیغی کبی محدب اولان تپه‌سنده دخی اوزونجه بر چیقندی واردر که: ثقبات تنفسیه‌سی اوراده‌در. بالنه‌نك دیشلری اولمیوب دندان وظیفه‌سنی فك علیاسنده بولنان و (قانون) دینلن اکلی وکنارلری دیشلی یوزلرجه حجره‌لر ایفا ایدرلر وبونلره اصطلاحات عامه‌ده (بالنه) دیرلر. بالنه‌لر سائر اسماك کبی یاورولرینی یمورطه‌دن چیقارمیوب تولید ایدرلر وبالذات ارضاع ایلرلر.

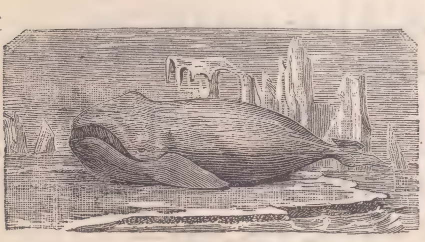

(بالنه بالغی)

(بالقجین)

بالقلاوه = بالغك کثرتله بولندیغی محل، بالق یتاغی.

بالو [ج، س] {Bal} آلافرانغه رقص ایدیلن عمومی ویا خصوصی محل. § رقص هیئتی § اویون، رقص.

بالوز [ج، س] عوام طاقمنك رقص ایچون طوپلاندیغی محل.

بالون [ج، س] هوای نسیمیدن (١٤) دفعه‌دها خفیف اولان (مولدالماء) غازیله املا ایدیله‌رك طبقات هوائیه‌یه صعود ایدن کروی الشکل و آلتنده اوطورمغه مخصوص بر صندالی حاوی آلت صعود ، سفینة الهوا . { اشکال مختلفه‌سی واردر } § چوجق ویونجاغی قبیلندن غازله مملو قورصاق طوب § برنوع آلت تقطیر

(بالون)

بالونجی == بالون قوللانان ویا بالونله هوایه صعود ایدن آدم . بالون یاپوب صاتان .

باله [ع،س] شیشه § طغارجق § قوطی .

باله [فا، س] صندیق ، چوال ، اثواب وضعنه مخصوص ظرف .

باله ـ بالت [ج،س] روقعه‌یی مصور رقصلی اویون § پاندومیما ایله قاریشیق رقصلی تیاترو اویونی .

بالی [ع،ص] قوجه، اسکی، کهنه : لباس بالی ، عظام بالیه .

بالیده [فا،ص] بیومش، نشوونما بولمش {بالیدن مصدرندن اسم مفعولدر}.

بالیك [فا،س] چاریق دینلن آیاق قابی .

بالین [فا،ت] یاصدیق، قولتق یاصدیغی . § اسکمله یرینه قوللانیلور بر نوع یاصدیق .

بالین احتضار == اولوم دوشکی || جان چکشمه حالی .

بالین پرست == تنبل ، عاطل .

سربالین == یاصدیق اوجی || باش اوجی.

بالیوز [ت ، س] غایت ایری چکیچ .

بالیوز ـ بالیوس [ج ، س] وقتیله دول اجنبیه سفراسنه ویا قونسولوسلرینه والحاصل اجنبی اکابرینه ویریلن عنوان ایدی . الیوم یالکز ارضروم و وان طرفلرنده قونسولوسلره (بالیوز) دینلمکده‌در .

بالیه [ج ، س] اشیای تجاریه دنکی § بیوك دنك، اوستی صاریلی، باغلی یوك § دمیر مانوله § طوب کله‌سی، تفنك قورشونی .

بالیه‌دوز == کمرکارده دنك باغلیان عمله.

بالیه‌مز [ج،س] برنوع بیوك واوزون منزل طوپچکه: الیوم استعمالدن ساقطدر. { بوطوپ؛ موجدی اولان (بالیه‌مزی) نام ایتالیالینك اسمنه اضافتله مسمی ایکن قدماجه ترکجه ظن ایدیله‌رك (بال یمز) شکلنه قونلمش ودها صوکره‌لری اصطلاحپروران طرفندن(عسل نمی‌خورد) یعنی (بال یمز) دیه ترجمه بیله ایدلمشدر . }

بام [ت ، د] ادات مبالغه و تأکیددرکه (با) ایله باشلیان بعض صفتلرك اولنه کلیر :

بام باشقه == بسبتون باشقه .

بام [فا ، س] سقفك اوستی ، طام ، سطح . چاتی § قالین تل .

بام‌چشم == کوز قپاغی .

بام‌تلی == الت دوداغه متصل صقالك اوست تللری .

بام تلنه باصمق == طوقونه‌جق سوز سویلامك ؛ حدتلندیرمك .

(بامبو)

بامبو [ج ، س] هند قامشی، هزارن §هزارن باستون.

بامداد ـ بامدادان

بامگاه ـ بامگه

[فا.س] صباح، وقت سحر.

بام کلام [فا ، س] طاملری مسطح وطوپراقله مستور بر حالده اولان بعض مملکتلرده یاغمورك تأثیریله چاتلایان محللری پکشدیرمك ویاخود شوسه اوزرینه دوکیلان چاقل طاشلرینی ازه‌رك یوله متانت ویرمك ایچون استعمال اولنان ایکی طرفی دلیکلی استوانی طاش ، سلندر ، لوغ . ☛ (سلندر) .

بامیه [ع ، فا ، ت ، س] (نباتات) خبازیه فصیله‌سندن اولوب عن‌اصل منشائی سودان اولان اوزونجه دیلملی، اوجی سیوری ، ایچی چکردکلی ، مقطعی لزوجتلی معروف سبزه .

(بامیه)

اماسیه بامیه‌سی == بامیه‌نك کوچوك دانه‌لیسی .

هند بامیه‌سی == لیف‌قباغی نوعندن بر اوت .

بان [فا ، د] فاعلیت ، تقیید اداتیدرکه : محافظ، کوزه‌تیجی معناسنی افاده‌ایدر ودائما ترکیبله قوللانیلیر: کاربان ، پاسبان ، دربان، نگهبان { بونك ترکجه‌ده مقابلی (جی) اداتیدر } .

بان [ع، س] اکثریا بریه‌ده حاصل اولور رایحه‌لی ، دوزکون بر آغاجدرکه : بوکا لسانمزده (بك‌سوکودی)، (صودغون سوکودی) دیرلر .

(بان آغاجی)

١ — اوراق مستعرضه.
٢ — قوزالاق .
٣ — استغمات .
٤ — ساق .
٥ — ثمره (حب البان).
٧ — سنبله .
٨ ، ٩ — اوراق تالیه .

حب البان == (بان) آغاجنك ميوه‌سى.

بان [ج، ص] حاكم، سردار، بك § قلعه محافظى.

بانبل [ت، س] قره بنكلى ، قرمزى ، كوچوك بر نوع بوجك .

بانبل اوتى == سيكيل اوتى .

باندرول [ج، س] { Banderole } تحت انحصارده بولنان اشياى تجاريه پاكتلرينه صاريلان ويا ياپشديريلان تمغالى و وزدى يازيلى اكسز كاغد .

بانده [ج، س] اجنبى بايراغى .

باندو [ج ، س] ☛ موسيقه طاقمى § عسكرى موسيقه‌سى .

بانديرمق [ت، مص] صولى شيشه باتيرمق، باتيروب ايصلاتمق .

بانديرمه == (بانديرمق) دن مصدر تخفيفى ‖ قينامش بكمز درونه باتيرلمش جوز ويا بادام صوجوغى .

بانق [ج، س] {Banque} ☛ (بانقه).

بانقروت [ج، س] {banqueroute} محاكم تجاريه اصطلاحنجه حال افلاس ديمكدر .

بانقنوت [ج، س] { bank - note} بانقه طرفندن ميدان تداوله چيقاريلان مختلف قيمتلى اوراق رسميهٔ نقديه . قائمهٔ نقديه .

بانقه [ج، س] معاملات صرافيه اجراسنه مخصوص بنا ، محل § بيوك شركت صرافيه : عثمانلى بانقه‌سى، قره‌دى ليونه بانقه‌سى § معاملات صرافيه صندوقى. § قمار اوبوننده اقچه‌نك توزيع اولنديغى محل ويا شخص .

بانك [فا، س] هايقرمه ، شدتلى سس ، صيحه ، صدا ، آوار .

بانك روارو == صور اسرافيلك اموانى حشر ايده‌جك نفخهٔ ثانيه‌سى .

بانك عنقا == شرق موسيقيسنده برمقام، پرده .

بانك نماز == اذان محمدى .

كلبانك == تهليل وتوحيد ‖ اذان . ‖ آلقيش .

بانكر [ج، ص] { banquier } بانقه صاحبى ، بيوك، زنكين صراف § زنكين آدم ، بانوا .

بانوا - بانوا [فا، ص] زنكين ، مالدار آدم § بانكر .

بانو [فا، س] قادين ، خانم .

بانوى بهشت == حضرت فاطمه رضى الله تعالى عنهادن كنايه‌در .

بانوى مشرق == كونش :

« دوغوردى صبحدم بانوى دوران »
« برآلتون باشلى، صيرمه صاچلى اوغلان »

بانوج [فا، س] صالينجاق .

بانى [ع، ص] بنا ايدن ، ياپى ياپديران . § وضع اساس ايدن .

بانيو [ج، س] صويه كيرمه ، استحمام. § بانيو ايتمكه مخصوص صافى ويا بر ماده ايله مخلوط صو § بانيو ايتمكه مخصوص محل ، قاب § حمام ، مغسل § ايليجه ، قابليجه . { (ايتمك) ماده‌سيله قوللانيلور } .

باور [فا، س] اينانمه ، اعتماد ، تصديق .

باولى - باولو [ت ، س] آوجيلرك كوپكلرينى آلشديرمق ايچون قوللاندقلرى توكدن معمول ياپمه قوش § آليشق طوغان ياورو‌سى .

باوين [فا، س] كوچوك سپد ، قادينلرك ايچنه پاموق ، يوك ايپكى كبى ال ايشلرى قويدقلرى ال سپدى . ☛ (سپد) .

باه [ع، س] شهوت § ميل طبيعئ حيوانى .

باه [ت، د] ادات حيرت، شبهه § استخفاف، استحقار ، تزييف .

باهى } باهيه } == شهوته متعلق .

باهر [ع، ص] آچيق ، آشكار ، روشن ، پارلاق : دليل باهر .

باهل [ع، ص] سرسرى ، باشى بوش .

باهله == طول قادين ، قوجه‌سز قادين.

باى [فا، ص] زنكين، كبار § آمر § بك .

باى وكدا == زنكين وفقير .

باير [ت، س] خفيف ميللى يوقوش ، شيو ، سطح مائل .

باير طوربى == ايرى وطعمى ياقيجى بر نوع طورب ‖ قبا آدم

قرق باير == حيوانات مجتره‌نك يعنى كويش كتيرن حيوانلرك اوچنجى معده‌سى. ☛ (اشكمبه) .

باير قوشى == بايرچين دخى دنيلن برجنس قوش .

بايرمسى == بايره بكزر ، آز ميللى.

بايراق [ت ، س] حكومتلرك علامت مخصوصه‌سنى حاوى مستطيل ويا مربع الشكل قماش § بيوك سنجاق ، علم ، رأيت . { بوكلمه‌نك اصلى عربى (بيراق) اولوب صوكره‌دن بالتحريف (بايراق) ياپلمشدر . شوحالده غلط اوله‌رق (بايراقدار) ديمكدن ايسه (بيراقدار) ديملى . }
{ حكومات مختلفه بايراقلرينى حاوى رنكلى لوحه‌يه مراجعت بيوريله } .

بايراق آلتى == خيمه‌كاه ، معسكر، اردو يرى .

بايراقلى == بايراغى حامل اولان .

الى بايراقلى == مشهور اكيسز ، شرير .

بايرام [ت ، س] برى شوالك برنجى كونى باشليه‌رق اوچ ، ديكرى ذى الحجه‌نك اوننجى كونى بدء ايدرك دورت كون دوام ايتمك اوزره سنه‌ده ايكى دفعه حلوليله تشرف اولنان ايام مباركهٔ اسلاميه ، عيد § برديننده مبارك عداولنان كون § يورطو § مسرت، شنلك، شهر آيين .

شكر بايرامى == رمضان بايرامى ، عيد فطر .

قربان بايرامى == عيد اضحى ، حاجيلر بايرامى .

خمورسز بايرامى == موسويلرك ييل باشى بايرامى .

قره بايرام == يأس وماتم كونى .

بايراملاشمق == معايده ايتمك، عيدينى تبريك ايتمك ايچون اوپمك ويا اوپوشمك { شرعيسى مصافحه‌در } شفاهاً بربرينك عيدينى تبريك ايلمك .

بايراملق == بايرامه مخصوص البسه وسائره ‖ بايرام هديه‌سى ، بخشش .

بايرمق [ت ، مص] زنكين اولمق . § كسب قوت و استطاعت ايلمك .

بایسته [فا، ص] لازم، واجب، ضروری.

بایستهٔ هستی = واجب الوجود جناب حق.

بایض [ع، ص] یومورطلاییجی § طاووق.

بایع [ع، ص] مال صاتیجی، صاتان، فروخت ایدن. { (مشتری) مقابلی }.

بایغین [ت، ص] بایلمش، کندندن کچمش، بیخرد § فرسزنی مخمور کوز.

بایغینلق = بایلمش آدمك حالی || کوشکلك، مجالسزلق || آچلقدن متولد معده از کینلکی || صوسزلق.

بایقال [ت، س] تاتارستانده بولنان برنوع بیان آتی § سیبریانك جنوبنده برکول. (الفتچهٔ اعلام).

بایقره [ت، س] کرکس نوعندن بیرتیجی برقوش.

بایقوش [ت، س] طیوریلیهٔ جارحه‌دن بیوك برقوش اولوب کوزلری سائر قوشلردن بیوك واوك طرفه متوجه وقنادلری حریریدر. بوم، قوقوماو. کیجه‌لری آجی آجی باغران وکندوسندن بین العوام تشأم اولنان بوحیوانك یوزی عیناً کدیلره مشابهدر.

(بایقوش)

بایلمق [ت، مص] کندندن کچمك، قوایه، حواس عقلیه‌یه موقتاً عطالت عارض اولمق § حیران ومبهوت اولمق § فوق العاده بکنمك § یورغونلقدن، صیجاقدن، چوق کزمکدن بی‌تاب قالمق § (چیچك حقنده) صولمق.

بایلتمق = بایغین برحاله قومق، کندندن کچیرمك || قوتدن دوشورمك، بی‌تاب براقمق || (چیچك حقنده): صولدیرمق || صوك درجه‌ده کولدیرمك.

بایلمه = بایلمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی.

بایمق [ت، مص] درمانسز، قوتسز براقمق § آلداتمق § سحر، بوکو ایتمك.

باین [ع، ص] آیریجی، آره‌لاییجی. § مباین.

﴿ باء مفتوحه ﴾

ببر [ع، س] {بای ثانینك فتحی وضمی ایله ده جائزدر.} آفریقا و هندستانه مخصوص چالاك وسفاك برجانواردر. آکل اللحوم صنفندن وقاپلان نوعندن اولان بوحیواندن – کتب قدیمه‌نك روایتنه نظراً – آرسلان قورقارمش. ببرك توپلری بنك بنك اولدیغندن پوستکیسی مقبولدر.

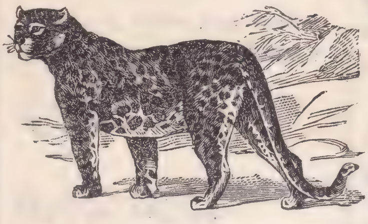

(ببر)

ببرلنمك = شجاعتنه، قوتنه مغرور اولمق.

ببروخ [ع، س] عبدالسلام دنیلن واکثریا سوریه‌ده وکردستان قطعه‌سنده یتشن برکوکدرکه شکلاً انسان قدینه مشابهدر.

ببك [ت، س] کوچوك چوجق § چوجق مشربلی آدم § کوچوك چوجق شکل وقیافتنده مقوادن، تخته‌دن، آغاجدن وسائره‌دن یاپیلان اویونجاق § کوزك طبقهٔ قزحیه‌سنك اورته‌سنده بولنان سیاه دائره، مردمك، حدقه. انسان العین = کوز بیکی.

ببغا [فا، س] طوطی نوعندن اولوب ترکجه‌ده بالتحریف پاپاغان دینلن قوش – که آدمکی تقلیده ولان میل مخصوصی حسبیله اقتدار تکلمی حائزدر. {ممالك حاره قوشلرندن اولان بوحیوانك تبدیل اقلیم ایتدکجه توپلرینك رنکی تبدل ایدر} § مألی آکلامادن عباره‌یی ازبرلیان آدم. (پاپاغان).

بت [ت، س] یوزك، چهره‌نك رنکی.

بت بکز = چهره.

بت بکز قالمامق = چهره‌نك لون طبیعیسی زائل اولمق.

بت [ع، س] تفتیکدن منسوج شال، صوف.

بت [فا، س] چواله سپورکه‌سی.

بتات [ع، ص] قطعی: بیع بتات = قطعی صورتده صاتمق {بیع بات دها زیاده مستعملدر.}

بتات [ع، ص] شالجی، شال وصوف کبی شیلر صاتان آدم.

بتارپیا [ج، س] (بحریه) اومورغه‌دن کچن سطح عمودك طوپی حامل کوکرته‌لردن هر هانکی برندن قطع ایلدیکی محل ایله (آلابانده) بیننده‌کی قسم.

بتر [فا، ص] (بدتر) ك مخففی؛ اك دها فنا دیمکدر.

بتر [ع، مص] (طب) قول وباجاقلرك کدیلوب آییرلمسی عملیاتی.

بتراء [ع ص] (ابتر) ك مؤنثی، قیصیر، عقیم.

خطبهٔ بترا = حمدله وتصلیه‌سز خطبه.

عین بترا = قویروقسز عین: (ع)، همزه.

بتول [ع، ص] ارککلردن بالکلیه مجتنب، منقطع اولان پاکدامن، پاك کدل قادین: فاطمة البتول، مریم بتول. § آیری کوك صالان فدان § تارکهٔ دنیا.

بتولین [ج، س] (کیمیا) قاین آغاجی قبوغندن چیقاریلان بر مادهٔ کیمیویه.

بتون [ج، س] (معماری) ترکجه‌ده ریختم خرجی دینلن وه‌و کرجیله قومدن مرکب اوله‌رق درونته طاش قیرینتیلری قاریشدیریلان برنوع خرج.

بتیل [ع، ص] حضرت مریم رضی الله عنهانك لقبیدر.

بث [ع، مص] اظهار ما فی الضمیر: بث دعوی § یایمه، بسط ایتمه، طاغتمق، نشر ایتمك § حزن وکدر.

بثره – بثره [ع، س] (طب) بشره‌نك التهابندن برانصباب حاصل ایدن وسطح جلدده آز چوق متبارز بولنان التهابه اطلاق اولنور. سیویلجه، کوچوك چیبان.

بثرهٔ خبیثه = (طب) بین العوام (قاره قبارجق) دینلن وشاربون میقروبلریله حصوله کلن وخیم برمرض.

بثری = بثره منسوب ومتعلق.

بثق [ع، مص] ایرماغی دیکر برمجرایه آقتمق، خرق یارمق.

بجا [فا، ص] یرنده، مناسب، لایق معناسنه برترکیبدر.

نابجا = یرنده اولمیان، غیر مناسب، اویغونسز، نابمحل.

بجاء [ع، ص] واسع، کنیش، بول.

عین بجاء = کنیش ، ایری کوز .

بَجٰالِشْ [فا، سمص] ایکی مأمورك مبادلهٔ خدمت ومأموریت ایتمسی ، بری برینك یرینه کچمسی ، کچیرلمسی . { بو کلمه الفاظ مولده‌دن اولوب فارسیده فتح با ایله مستعملدرکه : (انك یرینه) دیمکدر اوحالده‌افاده ایلدیکی معنی دخی بزم تصرفاتمزه ال ویرمز } .

بَجْبَجَه [ع،س] چوجقلری آووتمق ایچون یاپیلان کورلتی ، تحفلق . § حقه‌بازلق .

بَجَدْ [ت، س] سرچه نوعندن، اوتوجی کوچوك بر قوش .

بَجَرْمَكْ [ت، مص] بر ایشی مهارتله یاپمق ، حسن تسویه ایتمك ، حقندن ، عهده‌سندن کلمك . § برایشده موفق اولمق .

بجره‌مه‌مك = حسن اجرا ایده‌مه‌مك، عهده‌سندن کله‌مه‌مك ، موفق اوله‌مه‌مق .

بجرتمك = اجرا وتسویه ایتدیرمك .

بجرلمك = حسن تسویه اولنمق .

بَجَرِيكْ [ت، ص] استعداد ، درایت . § موفقیت § کارکذارلق .

بجریکلی = فعال ، کارکذار ، ماهر ، درایتلی .

بجریکسز = الندن‌برایش کلمز، مسکین، عاجز، موفقیتسز، مهارتسز، استعدادسز .

بجریکسزلك = درایتسزلك ، مها-رتسزلك ، موفقیتسزلك .

بَجْعَه [ع، س] (طب) آزی دیشلرینی چیقارمغه مخصوص برنوع آناختاره اطلاق اولنور .

بَجَلْ [ع،س] افترا ، بهتان .

بَجَلَه [ع، س] (نباتات) جذرینه یاقین محللرندن اغصان‌ورن وقامت‌وسطیهٔ انسانیه‌نك اوچ مثلی قدر ارتفاعه مالك اولان آغاجلر .

بَجْ [ت، س] هندی ایله سوکلون آره‌سنده برجنس طیر غیر مأنوس ـ که : بوکا دجاج‌الحبش دخی دیرلر .

بَچّه [فا،س] انسان وحیوان یاوروسی . {نظمده تشدیدایله‌ده قوللانیله‌بیلور} .

پرستوبچه = قیرلانغیچ .

بط‌بچه = قاز یاوروسی .

دهقان‌بچه = کویلی چوجغی .

مغبچه = میخانه‌جی چراغی غارصون . { جمعی : (بچکان) کلیر } .

بَحّاثْ [ع، ص] مباحثه ایتمکی‌سون، چوق بحث ایدن .

بَحّارْ [ع، ص] کمیجی ، ملاح § کمی طائفه‌سی .

بَحْتْ [ع، ص] محض، خالص، اوز، صرف : خبز بحت = خالص اتمك .

بَحْثْ [ع، مص] سوز آچمق ، مکالمه ایتمك § بر ماده حقنده تفتیش و تحقیق صورتیله سوز سویلمك : « امام فخر رازی؛ تفسیرنده حقیقت انساندن اطرافیله بحث ایتمشدر . » § معارضه‌طریقیله سویلشمك § اوکدول ، یعنی برماده‌یه‌دائر اوکدن برشی تعیین ایتمك صورتیله سوز ویریشمك، متقابلاً ادعا: بحثی‌قزاندی، بحثی غائب‌ایلدی § برماده‌حقنده تفتیش‌ومناقشه‌یی واوماده‌نك غوامضنه متعلق سوزلری‌حاوی مقاله : علم حیواناتك ذوالثدیه بحثی پك اوزوندر § تفتیش و تحقیق داعی اولان خصوص :

« بو بحثی بیلمزایدم بن‌مکرنه‌مشکل‌ایمش »

بحثه کیریشمك = برشی اوزرینه ادعا ایتمك . (اوکدول) .

بَحْرْ [ع، س] دکز ، یم ، دریا .

بحرسفید = آق دکز .

بحرمحیط = طیش‌دکز . [بحرلرك انواعی لغتچهٔ اعلامده مندرجدر] [عربیده کوللره و بیوك نهرلره‌ده بحر اطلاق اولنور .] || اوزان شعردن هر بری که : اوزان اصلیه وفرعیه‌نك یکدیکریله ترکیبندن، یاخود عین وزنك تکررندن تشکل ایدر .

بحراً = دکز طریقیله ، دکزدن .

بحری / **بحریه** = بحره منسوب: طائر بحری، عسا کر بحریه .

بحرین / **بحریون** = ایچ و طیش دکزدن کنایه‌در. فنون بحریه‌یه منتسب اولانلر || کمیجیلر .

بحرجدید = (عروض) (فاعلاتن) (مستفعلن) اصلدن تفرع ایدوب اوچ وزن حاصل ایدر .

بحرخفیف = اجزای اصلیه‌سی برمصرعده (فاعلاتن ، مفاعلن ، فعل) اولان بحر . مثال :

{ بوده برشع — وفائی — دیکر
فاعلاتن — مفاعلن — فعل }

بحررجز = اجزای اصلیه‌سی برمصرعده درت کره (مستفعلن) اولوب عارضی‌اولان زحاف‌وعلل سببیله‌ده (مفاعلن)، (مفتعلن)، (مفعولن)، (مستفعلان)، (مستفعلاتن)، (مفاعلاتن) صورتنده برطاقم اجزای‌فرعیه حاصل اولور . مثال :

{ اردی‌ینه اردبهشت اولدی‌هوا عنبرسرشت
مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن }

{ عالم بهشت اندر بهشت‌هرکوشه برباغ ارم
مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن }

بحررمل = اجزای اصلیه‌سی برمصرعده اوچ کره (فاعلاتن) و برکره (فاعلن) اولوب زحاف وعلل سببیله (فاعلات)، (فعلاتن)، (فعلات)، (فاعلان) (فاعلن)، (فعلن) وسائر اجزاء فرعیه حاصل ایدر . مثال :

{ مرحبا ای حضرت صاحبقران معنوی
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن }

{ ناظم من ظومهٔ سلك لآل مثنوی
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن }

بحرسریع = وزن اصلیسی:(مفتعلن مفتعلن فاعلن) اولان بحر . مثال :

{ بن نه‌مسی حی نه مسی جادمم
مفتعلن مفعلن فاعلن }

{ ذوقی حق قتده آرا رادمم
مفتعلن مفتعلن فاعلن }

بحرمتقارب = وزن اصلیسی: (فعولن فعولن، فعولن فعول) اولان بحر . مثال :

{ مددال مددای جهان آفرین
فعولن فعولن فعولن فعول }

بحرمجتث = وزن اصلیسی : (مفاعلن فعلاتن.مفاعلن،فعلاتن) اولان بحر . مثال :

{ زهی تصور باطل زهی خیال محال
مفاعلن فع لاتن مفاعلن فعلن }

بحرمضارع = وزن اصلیسی:(مفعول، فاعلاتن ، مفاعل ، فاعلات) اولان بحر . مثال :

{ اطفاله قبله‌کاه آنلر توجاغیدر
مفعول فاعلاتن مفاعیل فاعلات }

بحرهزج = وزن اصلیسی: مفاعیلن، مفاعیلن، مفاعیلن، مفاعیلن) مثال :

{ اشارت ای‌لیوب‌اشجا رسمتلا تناهی‌یی
اوپراموا چقالقوب‌پر دهٔقدرت پناهی‌یی
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن }

بَحّه [ع، س] آوپه‌جق ، سیویلجه .

بَخّالْ [ع، ص] پك بخیل ، زیاده‌سیله خسیس ، جری .

ذات شوکتسمات حضرت خلافتپناهی‌یه مخصوص اولوب شرف راکب اولدقلری سفینهٔ همایونك غراندی ستوننه کشیده اولنان حریردن معمول سنجاقدر .

ذات شوکتسمات حضرت جهانداری‌یه مخصوص اولوب شرف راکب اولدقلری سفینهٔ همایونك کیزینه ویا قیچ کوندرینه وستیمبوط همایون ایله فلکهٔ همایونك قیچ کوندرینه وقلاع خاقانی ایله اماکن عسکریه پیشکاهندن مرورلرنده سنجاق کوندرلرینه وبرکوچك قطعه‌سی دخی جوادیره کوندرینه کشیده اولنان حریردن معمول سنجاقدر.

ذات شوکتسمات جناب جهانداری‌یه مخصوص اولوب شرف راکب اولدقلری سفینهٔ همایونك کیجه‌لری غراندی دیرکنه طغرالی سنجاق یرینه کشیده اولنان حریردن معمول سنجاقدر .

دولت علیهٔ عثمانیه‌یه مخصوص سنجاقلر

سفائن حربیه ونقلیهٔ شاهانه‌یه وقلاع خاقانی ایله اماکن امیریه‌یه ووکلای فخام
ایله بری وبحری ارکان عسکریه ورجال ملکیه‌نك رتبه‌لرینه کوره غراندی پرووا
ومیزانه ستونلرینه وکافهٔ تبعهٔ دولت علیه سفائن تجاریه‌سنه مخصوص سنجاقدر.

خدیو مصره مخصوصدر

بحریه ناظرینه مخصوصدر

تونسه مخصوصدر

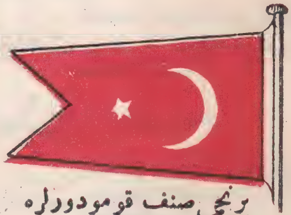

برنجی صنف قومودورلره مخصوصدر

ایکنجی صنف قومودورلره مخصوصدر

سفائن حربیه ونقلیهٔ شاهانه‌یه مخصوص فیلاندیره

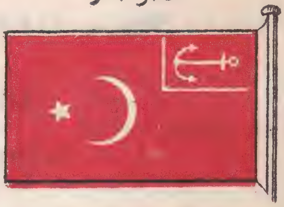

مکتب بحریهٔ شاهانه‌یه مخصوصدر

حجاج نقل ایدن سفائنه مخصوصدر

ادارهٔ مخصوصه واپورلرینه مخصوصدر

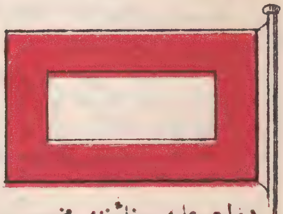

دولت علیه سفائننه مخصوص قلاغوز علامتیدر

بلغارستان امارتنه مخصوصدر

سیسام جزیره‌سنه مخصوصدر

بخت [فا ، س] تصادف ، بخت ایشی § حسن طالع ، اقبال § قدر ، طالع .

بخت بیدار = آچیق طالع ، طالع مساعد .

بخت خواب آلود
بخت خوابیده
بخت خفته } = کوتو بختلی ، طالع سوء صاحبی .

نیك بخت
بختور } = حسن طالعه مالك ، ایی بختلی ، مساعد طالعلی || اوغورلی .

بختسز = بی بخت .

بختلی = طالعی مساعد اولان .

جوان بخت = طالعی آچیق اولان ، اقباللی .

بختیار = طالعلی ، قسمتلی || مسعود ، فرح || یشایشی ، حضوری یولنده اولان .

بختیارانه = مسعود اولانه لایق صورتده ، بختیار کبی .

بختیاری = بختیارلق ، مسعود اولیش .

بَخْتَری [ع ، ص] صالنه صالنه یورویَن ، خوش خرام .

بَخْش [فا ، س] باغشلامه ، بلابدل ویرمه ، هبه ، احسان ایتمه . { ایتمك ، ایلمك ماده‌لریله قوللانلملیدر . }

بخش
بخشا
بخشنده } = بوکلمه‌لر بعض کلمات عربیه وفارسیه ایله برلشه‌رك وصف ترکیبی تشکیل ایلدکاری زمان : ویریجی ، باغشلاییجی ، عفو ومسامحه ایدیجی معنالرینی افاده ایدرلر .

حیرت بخش = حیرت ویریجی ، ویرن .

شرف بخشا = شرف ویریجی ، ویرن .

شفا بخشا = شفا ویریجی ، ویرن .

صفا بخشندهٔ دل = کوکله صفا ویریجی .

بَخْشایِش [فا ، س] مرحمت ، شفقت § احسان : بخشایش فرصت § باغشلایش .

بخشایشکر = رحیم ، شفیق || محسن .

بخشایشکری = رحیملك || محسنلك .

بَخْشِش [فا ، س] احسان ، عطیه { اکثریا جزئیاتده مستعملدر . }

بَخْشَنْدَه [فا ، ص] باغشلاییجی ، ویریجی ، عفو ایدیجی .

بَخُور [ع ، س] { زبانزدی ضم با ایله‌در } توتسو § یاقیله‌جق کوزل قوقولی شی .

بخور مریم = (نباتات) مریم الی دینیلن برنوع نبات .

(بخور مریم)

بخوردان = درونند بخور دینیلن ترتیب معطر یاقیله‌جق ظرف مخصوص . بخورلق .

بُخورْلامَق [ت ، مص] توتسوله‌مك .

بَخیل [ع ، ص] خسیس ، ناکس ، جمری ، طمعکار .

بخیلانه = خسیسجه‌سنه .

بخیلی = بخیللك ، جمریلك .

بَخْیَه [فا ، س] دیکیش ، چاتقی .

بخیه‌زن = دیکیشجی ، ترزی .

بَد [فا ، ص] فنا ، کوتو § چرکین § شنیع § یراماز .

بداخلاق = فنا اخلاقلی ، سوء اخلاق صاحبی .

بداسلوب = طور وطرزی چرکین اولان .

بداصل = اصلی ، صویی کوتو .

بداندیش = سوء فکر صاحبی .

بد آواز = فنا سسلی .

بدآیین = فنا عادتلی .

بد بوی = فنا قوقولی .

بدبین = هیچ برشیئی بکنمیان .

بدپسند = حسن طبیعتدن محروم اولان .

بدتر = دها ، الك ، پك کوتو ، چرکین .

بد چشم = نظری دکن آدم ، حسود .

بدچهره
بد لقا } = چرکین یوزلی .

بدخصال
بد منش } = سوء اخلاق واعتیاد صاحبی .

بدخوی = خویسز ، کوتو خویلی .

بد خواه = هرکسك کوتولکنی ایسته‌ین .

بددعا = انکسار ، دعای معکوس .

بدرنك = آچیقله قویو آره‌سنده ، کیرلیمیسی رنك .

بد زبان = آغزی بوزوق ، منافیٔ آداب سوز سویلین .

بدسیرت
بدطینت } = صویسز ، دنی . خلقتی بوزوق .

بدگو = فصال ، هرکس حقنده کوتو سوز سویلین .

بدگهر = صویسز ، دنی .

بدلکام = سرکش ، عاصی .

بدمهر = مروتسز .

بدنام = کوتو شهرتلی ، رذیل .

بدنژاد
بدنهاد } = صویسز ، دنی ، آلچق .

نیك وبد = ایی وکوتو ، کار وضرر .

بدء [ع ، مص] باشلامه ، شروع ، آغاز § باشلانغج ، ابتدا { همزه‌دن باشقه برده الف علاوه‌سیله (بداء) صورتنده یازمق عبثدر } .

بَداعَت [ع ، مص] بدیع ونادیده اولیش ، بدیعلك ، کوزللك § یکیدن حادث اولش .

بَدانَت [ع ، مص] سمیزلك .

بَداوَت [ع ، مص] (حضارت) مقابلیدر . بدویلك ، صحاری وبوادیده اوطوروش ، کوچبه‌لك .

بداوا [ت . ص] ☞ (بادهوا) .

بَداهَت [ع ، مص] بدیهیلك ، بدیهی اولیش . واضح ، آشکار اولیش . آچیقلق § بردن بره سویله‌یش ، ارتجالا سویله‌یش .

بداهةً = بداهت صورتیله ، آ ، آکسزین ، وهلةً بلاتأمل § واضح وآشکار اوله‌رق .

بالبداهه = بداهت صورتیله .

بَدایِع [ع ، ص] (بدیع وبدیعه) نك جمعی : کوزل ، نادیده ، لطیف ، نظربا شیلر : بدایع طبیعت .

بَدَخْشان [فا ، س] هندستانده لعل ویاقوت معدنیله مشهور بر محل : لعل بدخشان .

بَدْر [ع ، س] اون دورت کیجه‌لك آی .

اصحاب بدر = بدر غزوه‌سنده حاضر بولنلان (۳۰۵) ویا (۳۱۳) ذات معالی صفات . رضی الله تعالی عنهم .

بدر تام = غروب ایله باشلیان هلالك اون دردنجی کیجه‌سی ‖ مدینه جوارنده برمحل مشهور .

لیلهٔ بدر = آیك بدر اولدیغی کیجه .

بدریون / **بدری** = غزوهٔ بدرده حاضر بولنان اصحاب کرام وبونلردن هربری .

بَدْرَقَه [ع ، ص] دلیل، رهبر، قلاغوز، یول کوسترن . { فارسی (بدرهه) دن معرب اولدیغی مرویدر . }

بَدْرَه - بَدْرِی [ع ، س] صره ، ایچی آلتونله مملو کیسه . { اوائلده اون بیك درهمه (بدره) اطلاق اولنوردی }

بَدَسْتان [ت ، ظ] اصلی (بزستان) اولوب اولری بز وسائر اقمشهٔ نفیسه صاتیلان محله اطلاق اولنوردی. الیوم ذی قیمت اقمشه ، اسلحه، مجوهرات وسائره‌نك مزاد وپازارلق صورتیله صاتلدیغی مستقل چارشی‌یه بو نام ویرلمکده‌در.

بَدْفوز [فا ، س] آغزك ایچ طرفی § کنار ، چوره .

بَدَل [ع ، س] برشیئك یرینی طوتان ، یرینه‌ویریلن شی، قارشیلق § عوض § اصطلاحات عسکریه‌جه البسه ویا معینات یرینه ویریلن پاره .

رد بدل = معرض تحقیرده سویلنیلان سوزك مخاطب طرفندن تکرار قائله رد واعاده‌سی = متقابلاً سب وشتم .

بدل شخصی = خدمت عسکریه‌یی بالفعل ایفا ایلك ایسته‌میانلرك اجرتله کندی یرلرینه کوندردکلری آدم .

بدل عسکری = تبعهٔ غیر مسلمه‌نك عسکرلك خدمتنه بدل ویردکلری معین ویرکی .

بدل فراغ = فراغ ایدیلن اراضیٔ امیریه ایله مسقفات ومستغلات موقوفه ایچون مفروغ لهدن آلنان آقچه .

بدل ما یتحلل = اعضای بدندن یوجی واقع اولان صرفیات طبیعیه‌یه مقابل اکل وشرب اولنلان مواد غذائیه .

بدل مثل = امثالنك آلنوب صاتلدیغی بدل .

بدل نقدی = خدمت عسکریه‌یه مقابل ویریلن پاره - که : (۵۰) لیرادر .

تعیین بدلی = عسکره مخصوص تعیینات یرینه ویریلن آقچه .

بدلاً = بدلی ویرمك صورتیله، (عیناً) مقابلی .

بدلات = (بدل) ك جمعی: بدلات عسکریه ‖ عیناً استیفا اولنمیوب بلدیه مجالسی طرفندن وضع اولنان فیئات اوزرندن نقداً آلنان عشر رسومی .

بَدَن [ع، ت، س] قلعه دیواری ، اسکی زمانلرده شهرلری محافظه ومدافعه ایچون دائراً مادار یاپیلان سور، بارو. برج ، سپر § قلعه‌نك محیط خارجیسی .

بَدَن [ع ، س] کوده ، وجود . جمعی (ابدان) کلیر : ضعف بدن، اعضای بدن .

بدناً = شخصیله ، وجودیله ، بالذات « مالاً وبدناً ایفای خدمت ایلدی . »

بَدُّوح [ع ، س] { عبرانی اولمق اوزره مرویدر} مکتوب ظرفلرینك اوزرینه ومرسل الیهك محل اقامت ونام وشهرتنی حاوی عباره‌نك آلتنه کشیده ایدیلن حلزونی اشارت معروفه که : بعضاً حلزون داخلنه (ب=۲، د=۴، و=۶، ح=۸) اولمق اوزره ابجد حسابنه توفیقاً : (۸۶۴۲) رقمی یازارلر .

{ بعض ارباب لغت بونك اسماء الهیه‌دن اولدیغنه قائل وبعضلری مراسلانك ایصالنه مأمور بر ملکك اسمندن کنایه ویاخود هند وچین واضع قانونی (بودا) نامندن مأخوذ اولدیغنه ذاهب اولمشدر . بولفظ واعتباراتی هر حالده عربلرك عبرانیلردن آلدقلری قویاً مظنون اولوب آنلردن دخی لسانمزه کچمش وکیت کیده ترك ایدلمکده بولنمشدر . حتی یاقین زمانلره قدر اوچ کوشه‌لی مهرلرك بر جهتنه کرفت اولدرق (بدوح) حك ایتدیرمك معتاد ایدی } .

بَدُوش [فا، س] اوموز، صرت § سینه .

بَدَوِی [ع، ص] (مدنی) نك ضدی . بادیه‌نشین اولان . اهل بادیه .

بَدَوِیَّت [ع، مص] (مدنیت) ك ضدی بدویلك ، بادیه‌نشینلك .

بَدید - بَدیدار [فا ، ص] ظاهر، آشکار، واضح، میدانده، کوز اوکمده، بللی {لسان فارسیده هرایکیسی‌ده (پا) ایله مستعمل ایسه‌ده بز (ب) ایله قوللانمقده‌یز } .

نابدید = غائب ، بلیرسز، غیرمشهود. { نابدیدار غیر مستعملدر } .

بَدیع [ع ، ص] نمونه‌سی اولمیان برشی ایجاد ایدن بدیع السموات والارض= جناب حق § لطیف ، نادیده : شعر بدیع ، نظم بدیع § نظر دقت واستحسانی جالب § فن ادبك برقسم مهمی - که : کمال وضوح ایله برابر کلامك صنایع لفظیه ومعنویه ایله تزیینه عائد مسائلدن باحثدر :

« میدانده بدیع ایله معانی »
« بزده اوقودق برآز بیانی »

{ بوصنایعدن لفظی اولانلر بش ومعنوی اولانلر دخی یکرمی یدی قسمدن عبارت اولوب جمله‌سنه بردن (صنایع بدیعه) اطلاق اولنور . ☞ (صنایع) .

بَدیعه [ع ، س] نظر دقت وپسندیدیی جالب اولان ماده ، خصوصی شی : « بلوطلر ، دقیقه ، دقیقه رنکلرینی بر لطافتدن بر بدیعه‌یه تحویل ایدرك ... »

بَدیهه [ع ، ص] حاضرجوابلق یولنده وهلهٔ ، دوشونمه‌دن سویلنیلن کلام لطیف .

بدیهه‌کو = بدیهه سویلیجی، سویلاین.

بَدیهی [ع ، ص] محتاج اثبات اولمیان، قبول وتصدیقی عقول سلیمه ایچون طبیعی اولان : ظاهر، آشکار § منطق اصطلاحاتنجه تصوراتدن حرارت وحرارت کبی معلومات، تصدیقاتدن نفی واثباتك اجتماعنده اولان فقدان امکان مثللو نظر واستدلاله محتاج اولمیان خصوصات.

امر بدیهی = آشکار اولان ایش .

بَدیهیّات [ع ، س] (بدیهی) نك جمعی . امور بدیهیه، حقایق.

بدیهیات اولیه = منطق اصطلاحاتنجه برهانه ، دلیله محتاج اولمیان حقایق .

بَذْر [ع ، س] تخم ، حبه ، چکردك § کتان یاغی .

بذرایسی = بذردن یاپیلان سیاه بویا ‖ بوایسدن یاپیلان مرکب .

بذر القز = ایپك بوجکی تخمی .

ملل مختلفه‌نك بكلك وتجار سفائنی طرفندن كشيده ايدلمكده اولان بانديره‌لر

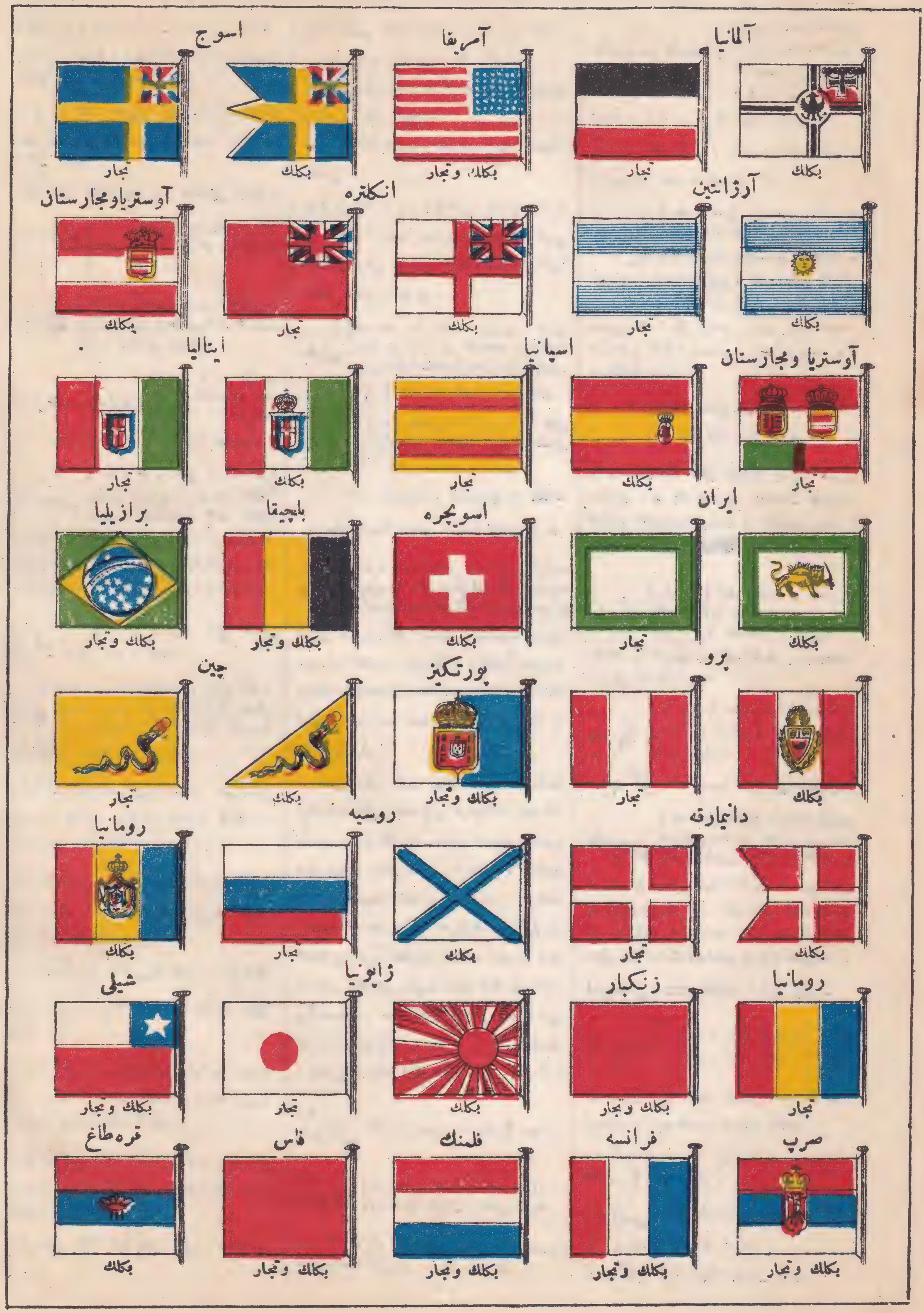

ملل مختلفه‌نك بکلك وتجار سفائنی طرفندن کشیده ایدلمکده اولان باندیره‌لر

[1] بین‌الدول قبول وبعض خصوصات مهمه‌ده استعمال اولنان اشارتلر .

بَذْل [ع،مص] کوکلنك ایستکیله عطیه، احسان ایتمك § اسیرکه‌مکسزین بول بول صرف ایتمه، دریغ ایتمه‌مه. { بذل، کلمه‌سی متعدی اولدیغنـدن بونی افعال بابنـه نقل ایله (ابذال) یاپمق دوغری دکلدر }.

بَذْلَه [فا، س] طبعه خوش کلن نازك، لطیف سوز، شاقه طرزنده سویلنن لاقردی.

بذله‌گو / **بذله‌باز** = لطیفه‌جی، شاقه‌جی. {بانك کسریله‌ده مستعملدر}.

بَر [فا،د] ادات استعلا، اوست، اوزره: برطرف: برمنوال محرر، برمقتضا، برموجب اراده.

برانداز = یوقاری، آتیجی: مشکل برانداز.

ازبر = حفظ، عقلده طوتمق.

بربط = قاز کوکسی.

برعکس = عکسنه، ترسنه.

نامه‌بر = مکتوب ایصال ایدن، موزع.

برهوا = ضایع اولان، نافله‌یه کیدن.

§ ثمره، میوه، یمش: برك وبر.

§ سینه، کوکس. بردوش.

کبوترنامه‌بر = مخابره‌یه واسطه اولان کوکرجین.

بَرّ [ع،س] (بحر) مقابلی. قاره § ارض، طوپراق § اولکا، خطه.

برجدید = آمریقا و آوستralیادن کنایه‌در.

برالشام = سوریه خطه‌سی.

برعتیق = آوروپا و آسیا و آفریقادن کنایه‌در.

براً = قره‌دن، قره طریقیله. (بحراً) مقابلی.

بری / **بریه** = بره، قاره‌یه منسوب: عساکر بریه.

بَرَاءَت [ع، مص] بریلك، واسته‌لك، ارا‌ءلك § بالمحاکمه قباحتسزلکی تبین ایتمك § معافیت، استثنا، برائت ذمت اصلدر.

بَرَابَر [فا، د] برلکده، برآرده § مساوی، مشابه، معادل، محاذی § فرقسز، قارشی، مقابل § رفاقت، معیت.

برابری = برابرلك، مساویلك.

برابرلشمك = برابر کلمك || برحذایه کلمك || مساوی، مقابل اولمق.

برابرلك = برابر اولمه || مساوی || موازنه.

بَرَات [ع، س] اصل معنای لغویسی یازش کاغد دیمکدر. اصطلاحده هرنوع امتیاز، رتبه، نشان واستحقاق ایچون رؤس کبی ویریلن سند رسمی‌یه اطلاق اولنور: فراشیت براتی، تولیت براتی، سهم براتی.

لیلهٔ برات = شعبان معظمك اون بشنجی کیجه‌سنه مصادف شب مقدس. برات قندیلی.

بَرّات [ع، س] تودیو.

بُرّاده [ع، س] قارلق، صوصوغوده‌جق قاپ.

بَرَاعَت [ع، مص] فضائل وخصائل جهتیله اقرانه تفوق.

براعت استهلال = اصطلاحات ادبیه‌دن اولوب ابتداء کلامك مقصوده دلالت ایتمسنه دینلور || حسن ابتدا، حسن دلالت.

بَرَاق [ع،ص] پارلاق § پاك § کدورتسز.

براقلق = صافیلك، روشنلك، بولاشیق اولمیان شیئك حالی.

بَرّانی [ع، ص] خارجی، ظاهری § وحشی، یبانی.

بَرَنْدَاز [فا، مص] یوقاری آتمق، دفع ایتمك معناسنه اولان (برانداختن) مصدرندن مشتق اولوب دائماً ترکیبله استعمال اولنور: مشکل برانداز، موانع برانداز.

بَرَانْدَه [ج، س] (بحربه) کمیلرده عساکر وطائفه‌نك کیجه‌لری یاتدقلری آصمه یتاق.

بَرَاهِمَه [ع، س] ج: (برهمن) بت پرستلرك رؤسای روحانیه‌سی.

بَرَاهِین [ع، س] (براهان)ك جمعی، دیللر، حجتلر: براهین قاطعه، ایراد براهین.

بَرَای [فا، د] غایت وتعلیل بیان ایدر اداتدر:

برای خاطر = خاطر ایچون.

برای مصلحت = مصلحت ایچون.

بَرَایَا [ع، س] (بریه) نك جمعی. مخلوقات.

بَرْبَاد [فا، ص] بوزوق، پریشان، خراب § ملوث، مردار § ضایع، تلف، محو اولان، فنا، کوتو § تهلکه‌لی.

بَرْبَاق [ت.س] قناریه یمی.

بَرْبَر [فا، س] تراش ایدن، صاچ صقال کسن صنعتکار، حلاق.

بَرْبَط [ع، س] لاعوته دینلن ساز.

بَرْپَای [فا، ص] آیاق اوزرنده، آیاقده، قائم.

رشته برپای = آیاغنده ایپلك باغلی اولان || آیاغی باغلی.

بَرْتَر - بَرْتَرِین [فا،ص] دها، اك، پك یوکسك، عالی، رفیع.

بَرْجَا [فا، ص] مناسب، یرنده، محلنده. (بجا).

پابرجا = ثابت قدم، یرنده دائم، ثبات ایدیجی { بوکلمهٔ مرکبه (ثبات) معناسنی مفید اولدیغندن «پابرجای ثبات» تعبیری تکرار معنوی‌یی شاملدر }.

نابرجا = یرنده دکل، غیر مناسب.

بَرْجَسْتَه [فا، ص] سهل ممتنع عد اولنمغه شایان لطیف ومتین سوز، نظم.

مصرع برجسته = سهل ممتنع صورتنده ایراد اولنوب حشودن عاری اولان وبر معنای تام افاده ایدن مصرع.

بِرْجِیس [ع، فا، س] (مشتری) دینلن سیاره.

بَرْچِیدَه [فا، ص] طوپلانلمش، دوشیرلمش. { اکثریا چیچك حقنده مستعملدر }.

برچیده‌دامن = اتکی طوپلی || آلایشدن مجتنب.

بَرْچِین [فا، س] طوپلاییجی، دوشیریجی.

بَرْخَاسْتَه [فا، ص] آیاغه قالقمش. { برخواسته شکلنده دخی یازلدیغی واردر. }

بَرْخَانَه [فا، س] صلی (بارخانه).

بَرْخَای [فا، ص] یراماز، حیلاز، خویراته § فریاد.

بَرْخوابَه [فا، س] منفذ، دوشك، اوزرنده یاتیله‌جق شی § بر دوشكده برلكده یاتیلان دم.

بَرْخور [فا، س] حصه، پای، نصیب.

برخوردار = نصیبلی، بهره‌مند، فیضیاب || سعی و همتنك ثمره‌سنی اقتطاف ایدن، نائل مكافات اولان. { تمنیء فیض و رفعت معرضنده ویاالكز انسان حقنده مستعملدر. }

بَرْخیز [فا، ص] قالقان، قالقیجی.

بَرْد [ع، س] صوغوق، سرما: برد شدید = شدتلی صوغوق.

بردالعجوز = شباط رومینك یكرمی آلتیسندن اعتباراً یدی كون دوام ایدن وبین العوام (قوجه قاری‌وغوغی) دنیلان شدتلی صوغوق. { بوكلمه (برد ایام العجز) تركیبندن غلطدركه: (عجز) صوك، نهایت معناسنه اولوب صوك كونلرك (صوغوغی) دیمكدر. }

بَرَد [ع، س] یاغان طولو، حب الغمام، حب السحاب § كوز قپاقلرنده ظهور ایدن اوفاق شیشلر. آرپه‌جق.

بَرْدار [فا، ص] آصلمش، صلب ایدلمش، دار آغاجنه آصامش § یمشلی، میوه‌دار. § مطیع، منقاد: فرمان بردار.

بَرْداشته [فا، ص] رفع اولنمش، یوكسكه قالدیرلمش: « دودست نیاز وابتهالی برداشتهٔ اجابتگاه رب متعال ایدرك .. » § رفع وازاله اولنمش: « بوبابده‌كی مشكلات وموانع كاملاً برداشته قیلنوب » { بوكلمه ـ برنجی معنایه كوره ـ (ایتمك) وایكنجی معناده استعمالی حالنده (قیلنمق) ماده‌لریله قوللانیلیر }.

بَرْدوام [فا، ص] دواملی، دائم، دائمی، اسكی حال اوزره: « صحت وعافیتده بردوام اولملری تمناسیله ختم كلام اولنور ».

بَرْدوش [فا، ص] اوموز اوزرنده، اوموزلانمش، صیرتده.

خانه بردوش = خانه‌سنی، مسكننی صیرتنده طاشیان دیمكدركه: نرده اقشام، اوراده صباح طرزنده یاشایان شخص بی خانماندن كنایه‌در.

خانه بردوشانه = خانه بردوشه یاقیشه‌جق صورتده.

بَرْدَه [فا، س] امتلاء:

داءالبرده = چوق یمكدن متحصل قنالق، آغرلق، امتلاء معده.

بَرْدی [ع، س] حصیر سازی، ساز، قمش § پاپیروس كاغدی.

بَرْز [فا، س] زراعت: برزكر ویا برزكار = اكیجی، زارع.

بَرْزَده [فا، ص] طوپلانلمش، بریكدیرلمش، بر آره‌یه كتیرلمش.

بَرْزَخ [ع، س] ایكی شی آره‌سنده‌كی حائل، فاصله § زمان موتدن قیامته قدر كذار اوله‌جق مدت، § دنیا ایله عقبا آره‌سنده‌كی كچید ـ كه: ارواح امواتك قیامته انتظاراً بكلدكلری فرض اولنان محل معنویدن عبارتدر. § (جغرافیا) بر شبه جزیره‌یی { یارم آطه‌یی } قاره‌یه ربط ایدن ویاخود ایكی دكزك آره‌سنی فصل ایلین طار قاره پارچه‌سی: پانامه برزخی، قورنت برزخی § جان صیقه‌جق محل.

بَرْش [ع، فا، س] آفیونلی شروب § كتان یاپراغیله یاپیلان بر نوع مسكر معجون.

بَرَص [ع س] وجودده یر یر بیاض، آلاجه لكه‌لر حاصل اولمقدن عبارت بر مرض ـ كه: غیر قابل تداویدر. آراشاق.

بَرْطَرَف [فا، ص] یانه آتلمش، اورته‌دن چیقارلمش، مندفع، اهمیتدن ساقط، زائل.

برطرف ایتمك = دفع و ازاله ایلمك || شویله طورسون، لازم دكل: « لطیفه برطرف، شوایشك حقیقتی بویله‌در »

بَرْطیل [ع، س] هدیه.

بَرْغاب [فا، س] صو جمع اولنه‌جق محل.

بَرَعْش [ع، س] سیوی سینك.

بَرْغَموت [فا، س] لیمون جنسندن اولوب بو نام ایله معروف اولان آغاجك میوه‌سی.

(برغموت)

برغموتی = برغموت رنكنده اولان.

بُرْغوث [ع، س] پیره دنیلان مزعج حیوانجق.

برغوثی = [طب] جلدده پیره ایصیریغی كبی حاصل اولان قبارجقلردن عبارت برنوع خسته‌لكه اطلاق اولنور.

بَرْغوثیّه [ع، س] طوائف ضالّه‌دن بری.

{ بوكلمه‌یی (س) الله (برغوثیه) طرزنده استعمال ادنلرده واردر. ازجمله «تعریفات سید»ده بوشكلده اولمسه باقیلورسه صحیحی بویله اولمق لازم كلور. }

بُرْغوس [ج، س] اصلی یونانی اولوب قلعه معناسنده‌در، بورغاز: لوله بورغاز (برغوس)، كمر بورغاز (برغوس)، بورغاز (برغوس) آطه‌سی.

بَرْغول [فا، س] لسانزده بالتحریف (بلغور) دنیلان معروف قیندادلمش ودوكوله‌رك قابوغی چیقارلمش بغدای.

بَرْف [فا، س] قار، ثلج.

برفاب = قارلی صو || قار صویی || صوغوق صو.

حلوای برف = قار حلواسی.

برفناك = یاز قیش اوزرنده قار بولنان محل.

برفین = برفه منسوب.

شیربرفین = قاردن یاپلمش آرسلان.

بَرْق [ع س] شیمشك، { شیمشك چاقدیغی زمان هم ضیا كوریلور، هم‌ده صدا ایشیدیلوركه: (برق) اشته بو ضیایه اطلاق اولنوب طویلان صدایه ایسه (رعد) دیرلر (رعد و برق) }.

برق انداز = پارلدایجی، لمعه افشان اولان، پارلایان.

برقاورمق = چاقمق، پارلدامق.

سیالهٔ برقیه = الكتریق.

نار برق = الكتریق شراره‌سی || ایرانیلر ایله هندیلرك اصطلاحنه كوره (تلغراف).

بُرْقان [ع، س] پارلداق § بركان، وولقان.

بَرْقرار [فا، س] برقرارده، بر حالده، برحال اوزره اولان، دائملی، دائم.

بُرْقوع [ع، س] پچه، یوز اورتوسی، یشماق.

بَرْك [فا،س] یاپراق ، ورق .

برك وبار = اوراق واثمار .

برك ریز } یاپراق دوکیجی دیمك اولوب موسم خزان، یاپراق دوکومی
برك ریزان } موسمندن کنایه‌در .

برك سبز = هدیه .

برك وساز = مالزم، لوازم || مال،یوك.

صد برك = یاپراقلری چوق بر نوع کل.

برکاه = صمان چوپی .

برك ونوا = مدار تعیش، کچینه‌جك شی.

بُرْك [ت،ص] سرت ، قاتی ، صلابتلی ، مستحکم § پك ، چوق، زیاده .

برکتمك = قاتی ، سرت ایتمك || تحکیم وتقویه ایلمك ، پرچین ایتمك .

برکلك = متانت ، قوت، رصانت .

برکشمك = پکشمك ، قاتیلاشمق .

بَرَکات [ع،س] جم : (برکت) .

بَرَکت [ع،س] زیاده‌لك، بوللق§سعادت، میمنت: فیض وبرکت هجرت نبویه § چابوق بیتمه‌ین،دوام‌لی، سورکلی اولان شیئك حالی .

برکت ویرسون = ایکه ، حمد اولسون || تشکر ایدرم || آرتسون .

برکت پاره‌سی = کیسه، چانطه درونده دائمی صورتده بولندیریلوب کنروسندن میمنت بکله‌نیلن آقچه .

برکتسز = برکت ومیمنتی اولمیان . || چابق بیتن، دوامسز .

برکتلی = فیضلی ، مبذول ، بول . || دواملی ، سورکلی .

بَرْکُذار [فا،س] (نجی‌خاطردن چیقارمه) دیه سویلن بر آدمه ویریلن هدیه ، تحفه، یادکار . هدیهٔ مخطره .

بَرْکزیده [فا،ص] سچلمش ، انتخاب اولنمش، سچمه ، منتخب ، مختار: آثار برکزیده ،خدمات برکزیده .

بَرْکُستُوان [فا،س] وقتیله محاربه‌لرده آتلره اوریلان زرهلی اورتویه اطلاق اولنوردی. § حیوان اورتوسی، سجیم، چول .

بَرْکشته [فا،ص] ترسنه دونمش، معکوس .

بَرْکشیده [فا،ص] چکلمش، صیریلمش: شمشیر برکشیده .

بُرُم [فا،س] چارطاق § اوزوم‌چبوقلرینك آلتنه قونیلان چتال‌آغاج، (هرك).

بُرْنا [فا،ص] یکیت، جوان، کنج ، شاب، دلیقانلی، (پیر) مقابلی

بُرْنامه [فا،س] مکتوبلرك بالاسنه‌یازیلان القاب وسائره، سرنامه § آدرس.

بَرْق [ت،س] اوته مقابلی ☞ (بری).

بَرَوات [ع،ص] (برات) ك جمعی .

بَرْواق [ت،س] (نباتات) زنبقیه‌فصیله‌سندن برنبات .

بَرْوَمند [فا،ص] ثمره‌دار ، نصیبلی ، حصه‌لی § تازه ، طراوتلی § مستفید .

برومندی = حصه‌دارلق || طراوت || مستفیدلك .

بَرَه [ت،س] وجودده اثرضرب اوله‌رق تحت‌الجلد انصباب دم‌دن‌متولد مورلق، چوروك، کدمه § خفیف یاره .

بره‌له‌مك = اوروب بره حاصل ایتمك § یپراتمق، زده‌لمك .

بَرَّه [فا،س] قوزو ، حمل.

برهٔ دومادری = ایکی آنا قوزوسی || المدن آزاده‌آدم . وجودی اتلی، سمین انسان .

بَرْهَم‌زده [فا،ص] قارمه‌قاریش، پریشان، غیرمنتظم، طاغنیق.

بَرْهَم‌زن [فا،ص] قارمه‌قاریش ایدن، منتظم بر شیئی‌بوزان، پریشان ایدن .

بَرْهَمَن [ع،س] مجوسی رئیس‌روحانیسی § هند عالمی .

بَرْهوا [فا،ص] هوایه قالقان § تلف ومحو اولان .

برهوا اولمق = نابود اولمق، یوق ولمق.

بَرِی [ع،ص] سالم ، آزاده ، مصون : کناهدن بری، بری‌الذمه ، زوالدن بری § پاك § منزه : جناب‌حق حواس ظاهره ایله ادراکدن بریدر .

بَرِی [ت،س] اوته‌مقابلی : یاقین، یاقینده : بری‌یه کل ، بریده طور ، اوته‌ده برده .

بریکی = بوطرفده‌کی ، یاقینده‌کی .

بَرید [ع،ص] خبرجی، مژده‌جی § اولاق، تاتار ، پوسته‌جی، ساعی .

برید فلك = قمر ایله سیارهٔ زحلدن کنایه‌در .

بَرِیعه [ع،س] حسن و ذکاسیله اقرانه فائق اولان قادین ، قز .

بَرِیق [ع،س] پارلدی، پرتو، ضیا، پارلدایش.

بَرین [فا،ص] پك‌یوکسك، اك‌عالی، یوجه.

بادبرین = نسیم‌سحر، صباح روزکاری.

بنابرین = بونك اوزرینه بناءً {بوصوك معنی (بر) اداتیله (این) اسم اشارتندن مرکب اولدیغنه کوره‌در } .

بهشت برین }
خلد برین } = جنت اعلی .

چرخ برین = سماوات .

عرش برین }
سپهر برین } = عرش اعلا .

بَرِیّه [ع،س] چول ، صوسزصحرا، بیابان.

بریة‌الشام = شام شهرینك شرق جهتنه تصادف ایدن حوضهٔ واسعه‌که : فرات نهرینه قدر امتداد ایدر . { جمعی : (برای) کابیرسه‌ده لسانمزده پکده مستعمل‌دکلدر } .

بَرِیَّه [ع، س] خلق ، انام ، مخلوقات ، ناس ، انسانلر : { جمعی : (برایا) } .

خیرالبریه }
خیرالبرایا } = ناسك اشرف واکرمی اولان حضرت فخرکائنات صلی‌الله‌علیه‌وسلم افندمز.

بَز [ع، س] مادهٔ ثیاب، پاموق ، کتان ویا کندیردن دوقنمش قماش ـ که : انواع مختلفه‌سی واردر .

بزاز = بزجی ، بز صاتان آدم .

بزازت = بزجیلك ، مانیفاطوره‌جیلق.

اتك‌بزی = یکی دوغان چوجوقلری قونداقلامه‌دن اول اومزلرندن آشاغی صاردقلری پاموقلی بز .

ال بزی = بر شی یدکدن صوکره ال وآغزی سیلمك ایچون قوللانیلان صابونلی ویاساده صوبه باتیریلوب صیقلمش کوچوك خاولی .

آیاق بزی = آیاق سیله‌جك بز .

بزچوزمك = کیدوب کلمك .

سفره بزی = یمك وسائره ماصه‌سی اوزرینه یاییلان اورتو .

نماز بزی = نسوان اسلامك ادای صلاة اثناسنده باشلرینه اورتدکلری اینجه بز . || باش اورتوسی .

بز [ت،س] { عربی (بیض) دن محرفدر } (تشریح) اك زیاده قولتوق آلتی وقاصیقلرده بولنان عقد لنفائیه . § کندولرینه مقتضی موادی آله‌رق عضویتده مختلف خدمتلر ایفا ایلین متحرك یومرولر، غده‌لر .

بزاستان - بزستان [فا، س] بدستان .

بزر [ع،س] میوه وچیچك تخمی .

بزغ [ع، مص] جلدی چیزه‌رك قان چیقارمق ، حجامت .

بزغ [ع،س] قوربغه .

بزق [ع، مص] توكورمك .

بزاق توكوروك .

بزك [فا،س] تسبیح بوجكی‌که : آچیلوب قپانیر بوارلاقجه کوچوك برحیواندر.

بزك [ت،س] سوس، آرایش، زیب، زینت.

بزکجی = کلینلری ویاکلین اوطه‌لرینی بزه‌ین ، سوسلندیرن قادین ، مشاطه .

بزل [ع،مص] (طب) اجواف طبیعیه وغیر طبیعیه درونندکی موادی اخراج مقصدیله وآلت مخصوصه‌سی ایله دلمك.

بزلیه [یونانی،س] بقلیه فصیله‌سندن نخوده مشابه یشیل دانه‌لی بسلیجی معروف سبزه . ایرانیلر بوکا (بسیله) دیرلر .

(ترلا بزلیه‌سی)

(عادی بزلیه)

چالی بزلیه‌سی = دانه‌لری طونوق وکندیسی کچ یتشور برجنس بزلیه .

کوشه‌لی بزلیه = دانه‌لری صیق ومبذول وهمان درت کوشه‌لی کبی بر شکلده اولان بزلیه .

مارلی بزلیه = غایت ایری ودکرمی دانه‌لی، کچ یتشور بر بزلیه .

ترلا بزلیه‌سی = چیچکلری مور ، پنبه، دانه‌لری اسمرجه برنوع کوچوك بزلیه .

بزم [فا،س] مجلس صحبت ومحبت § مجمع عیش وعشرت .

بزمگاه } بزمگه } = مجلس صحبت ومحبتك قورلدیغی محل § اکلنجه‌یری.

بزمك [ت،مص] بیقمق ، اوصانمق ، مفتور اولمق .

بزکین = بزمش ، بیقوب اوصانمش ، مفتور ، مأیوس .

بزدیرمك = لایقسز معامله ایله اوصاندیرمق .

بزن [ت،س] سوس ، آرایش ، زیب ، زینت § کلفت ، غیر طبیعی حال .

اوزن بزن } اوزه‌نه بزه‌نه } = کمال کلفتله ، دقت واعتنا ایله ایش .

بزه [فا،س] کناه، خطا، صوچ، قباحت.

بزه‌کار = کنهکار ، قباحتلی ، صوچلی .

بزه‌کاری = کنهکارلق ، مخیطلك ، صوچلولق .

بزه‌مك [ت، س] سوسله‌مك ، تزیین ایتمك ، دوناتمق ، چکی دوزن ویرمك § وسعی قدر چالیشمق.

بزه‌نمك = سوسلنمك ، تزین ایتمك .

بزیك [ج،س] درت ویا سکز دسته اسقامبیل کاغدیله اوینانان بر نوع اویون .

بس (فا، د) ادات اکتفا اولوب یتر ، یتیشیر، معناسنه‌در § تأکیدومبالغه اداتیدر : بس بللی ، بس بداوا . (بادهوا) .

بسا [ج،س] عهد وپیمان § متارکه .

بسائط [ع، س] (بسیط) ك جمعی . بسیط اولان شیلر (مرکبات) مقابلی .

بساتین [ع،س] فارسی (بوستان) دن معرب اولان (بستان) ك جمعی .

بساریه [ج،س] بالق دالیانلرنده بیوك خلاطلرك باغلاندقلری قازیق .

بساسه [ع،س] اسامی مبارکهٔ مکه‌دن بری.

بساط [ع،س] دوز محل § یایوان قاب .

بَساطَت [ع، مص] بسيطلك § طلاقتلى اوليش، سلاست افاده § يايغين اوليش ، دوزلك : بساطت ارض . { بو صوك معنى تركجه يه مخصوصدر }.

بَسالَت [ع، مص] دلاورلك ، بهادرلق، شجاعت، جسارت، قوت قلب .

بَسّام [ع، ص] اكثريا تبسم ايدن، كولر يوزلى ذات .

بَستَه [فا، ص] باغلى، باغلانمش، مربوط. § قپالى .

پابسته = آياغى باغلى .

بسته دهان = ساكت، ديلى طوتلمش.

بسته رحم = قيصير قارين .

دل بسته = مربوط القلب .

شكسته بسته = قيريق ، دوكوك ، شويله بويله .

بستكى = بسته لك، باغليلق، مربوطيت || مسدوديت .

بسته كار = شرقى ومنظومه لره برمقامدن آهنك اويديران، بسته ليان موسيقى شناس.

بسته له مك = آهنك بولمق، مقام ياپمق.

بسته نكار = (موسيقى) حصار، سكاه، حجاز اصوللرندن مركب بر مقامدر .

بَسْط [ع، س] ياپمق، آچمق § اطرافلنديرمك، هرجهتنى ايضاح وبيان ايتمك .

بسط ايتمك = ايضاح وبيان ايلمك .

بسط دعوى = دعوى آچمق .

بسط مقال = سوز آچمق .

قبض وبسط = آچيلوب قپانمه .

§ (حساب) برعدد تام مع الكسرك عدد تامنى كسرك مخرجنه ضرب وصورتيله جمع ايلدكدن صوكره حاصلى صورت ياپوب مخرج اصليى ينه مخرج اولەرق ويرمك :

$$٣\frac{٤}{٥} = \frac{٣\times٥+٤}{٥} = \frac{١٩}{٥} .$$

بَسْلَمَك [ت، مص] انفاق واعاشه ايتمك، يديروب ايچيرمك § سميرتمك، قوتلى ايتمك § قبارتمق § حسن محافظه واهتمام ايلمك § يتشديرمك : تجارت ايچون قويون بسليور .

بسلمه = بسلمك ماده سندن مصدر تخفيفى || خدمتجى قيز، كيمسه سز، اجرتلى، اجرتسز ، خدمتجى قيز .

بسلتمك = برشخصى ويا برحيوانى آخر بركيمسه يه انفاق واعاشه ايتديرمك . || سميزلتمك ، قوتلنديرمك .

بسلنمك = انفاق واعاشه اولنمق، ييوب ايچمك ، سميرمك ، تولانمق || قوتلنمك. || شيشمك ، بيومك ، قالينلاشمق .

بسله يش = انفاق ، تغذيه .

بسله يجى = مغذى ، بسلين || طويوريجى ، يديريجى .

بسى = حيوان سميرته جك يم .

بسيلى = سميز ، تاولى ، پرورده .

بَسْمَلَه [ع، تر] (بسم الله) ديمك § (بسم الله الرحمن الرحيم) نظم شريفنك اسمى .

بسمله چكمك = نظم شريف مذكورى تلاوت ايلمك || باشلامق || مخوف احواله قارشى بسمله اوقويه رق قوت قلب پيدا ايتمك .

بسمله خوان }
بسمله كش } = بسمله چكيجى، چكن. || باشلايان، شروع ايدن .

بَسْمَه [فا، س] جويز ياپراغيله ياپيلوب قادينلرك تزين ايچون قاشلرينه چكدكارى راستيق ـ كه : بوكا (وسمه) دخى دينور .

بَسِيج [ع، س] سفر حاضرلغى ، لوازم سفريه § لوازم ، مهمات .

بَسِيط [ع، ص] دوز عارضه سز : زمين بسيط § مركب مقابلى، تركيبسز، غيرمركب، مخلوط، ممزوج اولميان: اجسام بسيطه § ساده ، مجرد § آلچاق ، منحط ، ياصى: ارض بسيط § بحور شعردن هر بيتى درت كره (مستفعلن ، فاعلن) دن متشكل بر بحركه : اكثر اشعار عرب بووزن اوزره در : بحر بسيط . { تركجه ده بو بحر غير مستعملدر . } § قاريشيق ، دولاشيق اولميان، قولاى، سهيل § انبساطلى، منبسط.

بسيط اضافى = (فلسفه) جزؤلرى ديكرلرينك جزؤلرينه نسبتله آز اولان حقيقت.

بسيط جسمانى = عناصر .

بسيط حقيقى = اصلا جزئى اولميان حقيقت : جناب حق كبى .

بسيط روحى = عقول ونفوس مجرده.

بسيط عرفى = طبيعتلرى مختلف اجزادن مركب اولميان حقيقت .

بسيط الوجه = بشوش ، كولر يوزلى.

بسيط اليد = كريم ، سخى، جومرد .

بَسِيطَه [ع، س] (قوزموغرافيا) اوزرينه ساعتلر اشارت ايدلمش ومرقوم ديكلمش بر سطح افقى وياشاقوليدن عبارت اولوب اشبو مرقمك كولكه سى واسطه سيله ساعات واوقاتك تعيينه خدمت ايدن آلت § ارتفاع آلمغه مخصوص آلت .

بسيطهٔ استوائيه = سطحى دائرهٔ استوايه موازى اولان بسيطه .

بسيطهٔ افقيه = (قوزموغرافيا) سطحى افقه موازى اولان بسيطه .

بسيطهٔ شاقوليه = (قوزموغرافيا) سطحى افقه عمود اولان بسيطه .

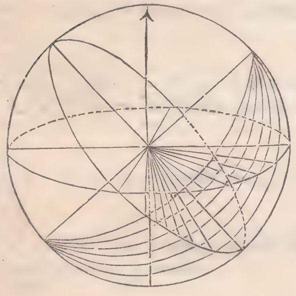

(بسيطه)

بَسِيم [ع، ص] كولر يوزلى § متبسم ، بشوش .

بِش [ت، عد، س] درت ايله برمجموعى : ٤+١=٥ ، درت عددندن صوكره كى عدد § خمسه ، پنج .

بش بيوق = ☞ (موشموله = دونكل) .

بش پارمق = ورديه فصيله سندن ☞ (چاقر ديكنى).

بش پنچه = ☞ (كوكب بحرى).

بش چفته = (بحريه) (٢٦) قدم طولنده آرموز ويا بيندير مه قاپلامه لى فلكه ـ كه : هراوطورا غنده ايكيشر نفر بولنوب اون كوركله تحريك اولنور .

بشده بر = برشيئك بش مساوى پارچه سندن برى: $\frac{١}{٥}$. خمس ، پنجيك .

عرق بشر

(عرب)

(زنجى)

(حبش)

(عرق ابيض)

(عرق اصفر = چينلى)

(عرق احمر)

(هندلى)

(مالزيالى)

بشر / بشزلى } = بشى بردن، بشى بر يرده اولديغى حالده .

بش قارداش = سله، طوقاتدن كنايه .

بشلك = بش قيمتنده اولان (شى) ، بش غروشه كچر سكهٔ مغشوشه .

بشلەمك = تخميس ايتمك .

بشنجى = صره‌ده بش عددينه اصابت ايدن : صنفنك بشنجيسى .

بشى بريرده = بش ايرالق آلتون سكه .

بَشارَت [ع،مص] { بوكلمه‌نك صحيحى (ب) نك كسريله بشارت اولوب ملامح وجهيه‌نك تغييرينى بادى اولان - مسروريت ويا محزونيتى موجب - دوغرى خبر ديمكدر . مفتوح البا اولديغى زمان مجازاً حسن وجمال معناسنه كلديكى كبى بعضاً چركين مفهومنى دخى افاده ايدر . حالبوكه لسانمزده منحصراً (مژده) مقامنده مستعملدر . بعضاده نسوان طرفندن يكى چيقان تحف شيئه اطلاق اولنور . }

بَشاشَت [ع،مص] كولر يوزليلك ، فرحلى، شن بولنش؛ بشاشت نما = بشاشت كوستريجى .

بَشاعَت [ع،مص] مأكولات ومشروبات حقنده } آجيلق ، طاتسزلق § ناخوشلق ، چركينلك .

بَشام [ع ، س] كوزل قوقولى برنوع آغاج‌كه : آندن مسواك ياپارلر . بالصامه آغاجى .

بَشَر [ع،س] انسان ، بنى آدم ، انسان جنسى ، حيوان ناطق . { مذكر ومؤنثى وجمعى مساويدر . }

ابوالبشر = حضرت آدم عليه‌السلام .

ابناى بشر / بنى بشر } = نوع انسان .

خيرالبشر / سيدالبشر } = حضرت فخر كائنات عليه اكمل التحيات افندمز .

عرق بشر = ابناى بشرك تشكلات قحفيه ولون اعتباريله منسوب ومتشعب اولديغى جنسلر .

علم البشر = علوم جديده‌دن اولوب منحصراً انسانك احوال وكيفيات طبيعيه‌سندن باحث برعلم .

بشرى / بشريه } = بشره ، انسانه منسوب ومتعلق : طبيعت بشريه .

بشريت = بشرلك ، انسانلق حال ومشربى ، انسانك طبع وخلقتى .

حسب البشريه = انسانلق حالنك سوقيله .

مقتضاى بشريت = انسانلق حالنك ايجابى اوله‌رق .

بَشَرَه [ع ، س] جلد انسانينك طبقهٔ خارجيه‌سى .

بادى البشره = دريسى تويسز، وجودى قيلسز || انسان .

بشرهٔ داخليه / بشرهٔ مخاطيه } = بدنك داخلاً اورتوسى مقامنده بولنان (غشاء مخاطى) نك طبقهٔ خارجيه‌سى .

بشرهٔ نبات = نباتاتك حجراتنى محيط وهواى نسيمى ايله تماسده بولنان سللولوزدن مركب اولان اينجه زارى .

بَشَرِيَه [ع،س] افاضل معتزله‌دن مشهور (بشر بن معتمر) ك تابعلرينه اطلاق اولنور .

بَشُوش [ع ، ص] كولر يوزلى { كلمات مولده‌دندر } .

بَشير [ع،ص] مژده‌جى ، مژده ويريجى { قورقوديجى معناسنه اولان (نذير) ايله برابر اوصاف جليلهٔ نبويه‌دندر } § كولر يوزلى .

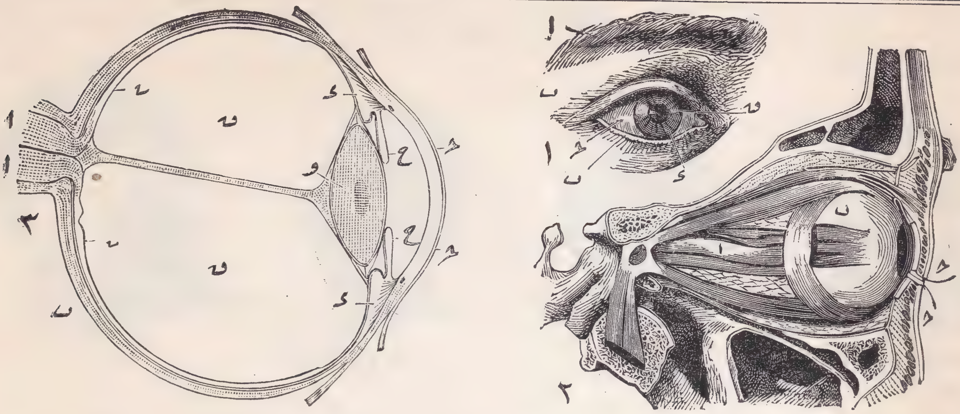

(بصر)

١ — قپاقلری آچیلمش کوز:
ا — حاجب ، (قاش) .
ب — جفن علوی (کوز قاپاغی)
ح — طبقهٔ صلبه .
د — حدقه (کوز ببکی) .
ب — اهداب (کیرپیکلر) .
ﻫ — طبقهٔ قزحیه .

٢ — عضلات عین :
ا — عصب بصری .
ب — کرهٔ عین .
ح،ح — اجفان .

١ — مقطع عین :
ا — عصب بصر .
ح،ح — طبقهٔ قرنیه .
ب — طبقهٔ صلبه .
د،د — جسم هدبی .
ح،ح — طبقهٔ قزحیه .
و — جسم بلوری .
ن — طبقهٔ شبکیه .
ن — طبقهٔ مشیمیه .
ق — جسم یاخود خلط زجاجی .

بَشِيك [ت، ـ] کوچوك چوجقلری یاتیروب صاللیه‌رق اویوتدقلری یتاقلق { ترکجه‌ده (بیشمك) صاللامق معناسنه اولوب بوکلمه اندن مأخوذ ومشتقدر } مهد ، کهواره .

(بشیك)

اجل بشیکی = مناره ، بلاعلری ویاپنانك مرتفع محللرینی تعمیر ایچون دولکرلرك ایچنه اوطوروب ایش کوردکلری معلق تخته || ایپله آصلمش اسکله || مجازاً طردلی مرکوب .

بشیکجی = بشیك یاپان ویاصاتان آدم .

بشیك صاللامق = اویوتمامقدن کنایه .

کمی بشیکی = قیزاق اوستنه قوریلان یتاق .

بَصائِر [ع، س] انتباهی موجب عبرتنما حاللر § براهین ، دلائل ، حجج {بصیرت؛ بومقامده قوللانیله‌مز}

بَصارَت [ع، مص] دقت نظر ، کوز آچیقلغی § برشیئی اطرافیله کورش .

بَصْبَصَه [ع، س] کلبك قویروغنی صاللایه‌رق یالتاقلانمسی § دالقاووقلق حالی .

بَصَر [ع، س] کوزك حاسهٔ رؤیتی ، مدرك محسوسات § قلب کوزی § کوز .

حدت بصر = کوز کسکینلکی .

حدید البصر = کوزی کسکین ، حاسهٔ رؤیتی شدید اولان .

ضعف بصر = کوزك ایی کوره‌مه‌مسی ، اوزاقدن تشخیص ایده‌مه‌مسی .

قوت بصر = کوزك ایی کورمسی .

کلمح بالبصر = سرعتله کوز آچوب یاقمه .

لمحة البصر = کوز آچوب یومنجه‌یه قدر .

مد بصر = حاسهٔ رؤیتك اوزونلغی .

بصری = کوزه متعلق || علم البصره عائد .

بَصْرائين - بَصْرين [ع، س] (بیمیدیا) کتن تخمی ، آیوا چکردکی کبی بزوردن استحصال اولنان مادهٔ مؤثره .

بَصَل [ع، س] ☞ (صوغان وصوغانه مشابه کوکلر) .

بصل الذئب = ☞ (یبانی سنبل) .

بصلهٔ شعریه = (طب) تحت الجلد بولنان برطاقم کوچوك غده‌لرکه : قیللر بونلردن چیقار .

بصل الفار = ☞ (آطه صوغانی) .

بصلی = بصل شکلنده بولنان .

بَصَلَه [ع، س] (طب) اقسام بدنن هرهانکی برنده طبیعی اوله‌رق حاصل اولان ممه‌جك ، حایمه - که : مدور ، نصف کره ، بیضی اوله‌رق تحدث ایدر .

بصلهٔ سیسائیه = مرداد ایلیکك دماغ ایله برلشدیکی محلده‌کی بیضی قبارتی .

بَصير [ع، ص] کوریجی ، صاحب بصر § بیلیجی ، صاحب بصیرت § هرشیئی کوروب بیلن جناب خدای متعال .

بَصيرَت [ع، س] ادراك ، فراست § قلب کوزی آچیقلغی . انسان وحیوانده موجود بر ملکهٔ عقلیه { (بصر بصیرت) ، (بصیرت قلب) تعبیرلرنده تکرار معنوی واردر } .

بصیرتی باغلانمق = غفلتده بولنمق ، غفلته دوشمك .

بصیرتسز = غافل || سرسم .

بصیرتلی = قلب کوزیله کورن، هرشیئك اصل وحقیقتنی ادراك ایله تدبیرلی داورانان.

بصیرتکار = صاحب بصیرت ، آچیق کوزلی

بصیرتکارانه = بصیرتکار جه‌سنه ، بصیرتکاره یاقیشه‌جق صورتده .

بصیرتکاری = بصیرتکارلق ، آچیق کوزلیلك .

بَصیله [ع، س] صوغان قبیلندن اولان شیلرك دیشی § صوغانك برنوعی

بَضایِع [ع،س] (بضاعه) نك جمعی .ماللر § معلومات .

بَطّ [ع،س] قاز دینلن حیوان § قازشکلنده صو وسائر مایعات قابی ، صراحی .

ارجل البط = (طب) دیزك یان طرفنده بولنان واوچ عضله‌نك وترندن تشکل ایدن قطعه .

بربط = قاز کوکسی .

بَطائَت [ع،مص] (سرعت) لك ضدی، آغیر حرکت ایتمك ، آغیر طورانمق § تنبللك .

بَطارِش [یونانی، س] ☞ (اکرلتی اوتی) .

بَطّال [ع،ص] شجیع ، قهرمان ، بهادر: بطال غازی . { بومعنی عربی‌یه مخصوص اولوب لسانمزده آتیده‌کی معانیده قوللانیلور . } متروك ، حکمدن ساقط ، ملغا ، مفسوخ § خنطال ، ایری ، قوجامان شی : بطال بوی کاغد § ایشسز ، کوجسز ، عاطل § تنبل .

بطال ایتمك = حکمسز براقمق .

بطال چکمك = حکمدن اسقاط ایتمك .

بطال طوبره‌سی = حکمدن ساقط اوراقك حفظنه مخصوص بیوك طوربه .

بطالیه = بطاله عائد طوربه .

بَطالَت [ع،مص] ایشسزلك ، آواره‌لك § عطالت .

بَطالَسه [معرب، س] بیوك اسکندرك امراسندن مشهور (بطلمیوس)ك سلاله‌سنه ویریلن اسمدرکه : (بطلمیوس) ك جمعیدر .

بَطانَت [ع،مص] بیوك قارینلیلق § اکوللق § شیشمانلق .

بَطحاء [ع،س] ایچنده، چاقل طاشی بولنان بیوك دره‌که : اصل مکهٔ مکرمه جوارنده‌کی بر دره‌نك اسمی اولوب بالاخره شهر مبارك مذکوره دخی علم اولمشدر: مشرق بطحاء .

بَطش [ع،س] عنف وشدتله طوتش ، یاقالایش § قوت غالبانه .

شدید البطش = قوهٔ غالبانه‌سی شدید اولان .

باطمان [ع،س] ☞ (باتمان) .

بَطن [ع،س] قارین .

بطن کبیر = بیوك قارین ، قارن .

عظیم البطن = بیوك قارینلی .

عبد البطن = شکم‌پرور ، اوبور || سلاله ، سلسلهٔ قرابت .

بطناً بعد بطن = قاریندن قارینه ، سلسله‌دن سلسله‌یه .

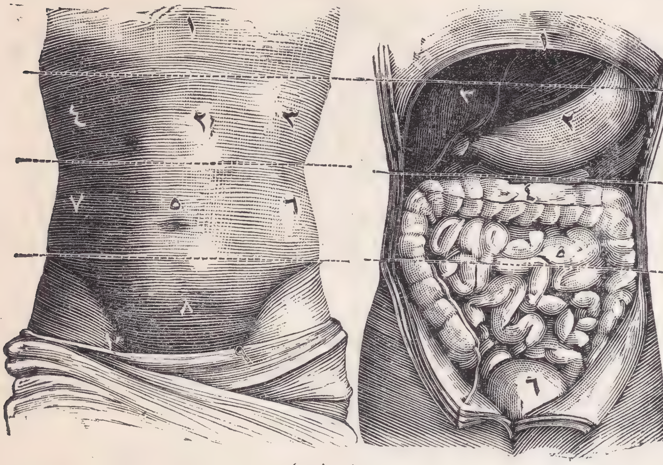

(بطن)

بطن اوچ ناحیه‌یه منقسمدر : ناحیهٔ شرسوفیه ، ناحیهٔ سرّیه ، ناحیهٔ خثلیه .

داخل بطن :

١ — عضلهٔ حجاب حاجز
٢ — معده .
٣ — کبد .
٤ — امعای غلیظه‌دن . [قولون مستعرض]
٥ — امعای رقیقه .
٦ — مثانه .

نواحئ خارجیه :

١ — صدر یاخود سینه .
٢ — ناحیهٔ شرسوفیه یاخود معدویه .
٣ — مراق ایسر .
٤ — مراق ایمن .
٥ — سره .
٦ — خاصرهٔ یسرا .
٧ — « یمنی .
٨ — ناحیهٔ خثلیه .
٩ — مغبن ایسر .
١٠ — « ایمن .

بَطیء [ع،ص] (چابك) مقابلی . آغیر، یاواش § تنبل .

بطیء المزاج = طبیعتی، خویی آغیر اولان، تنبل .

بطیء الهضم = هضمی کوچ اولان .

بطنی = قارینه متعلق .

بطین = بیوك قارینلی .

بُطَین = کوچوك قارن ، قلب ودماغده موجود اجواف خصوصیه .

بَطیر [ع،س] نعلبند .

بَظر [ع،س] نسوانك عورت محلنده‌کی لحمپاره‌که ، اك حساس محلیدر .

بَعث [ع،مص] کوندرمك ، کوندرلمك : بعث رسل ، بعث صحف § اولویی دیرلتمك ، اولو دیرلمك .

بعث بعد الموت = اولدکدن صوکره دیریلیش .

یوم البعث = روزحشر ونشر ، قیامت کونی .

بَعد [ع،د] (قبل) مقابلی. صوکره دیمکدر. {تراکیب عربیه‌ده اضافتله استعمال اولنور}.

بعد بعد = برخیلی زمان صوکره .

بعدما | بعدازین = بوندن صکره .

بعده = آندن صکره .

مابعد = صوکره ، اوته‌سی: مابعدی وار.

من بعد = بوندن صوکره .

بَعْض [ع٬س] بر شیئك جزئی ٬ پارچه‌سی § كیمی § برمقدار، برقاچ .

بعضاً = بعض كره ٬ آره صیره . {بعضی٬ بعضیسی كبی نهایتنه یا علاوه‌سیله قوللانمق غلطدر . }

بَعْل [ع٬س] زوج ایله زوجه‌دن هربری § بعض اقوام قدیمه عندنده معتبر وشمسدن كنایه برصنم ☞ (لغتچۀ اعلام) .

بَعُوض - بَعُوضَه [ع٬س] نصف الجناج هوامدن سیودی سینك .

مخ البعوض = سیودی سینك ایلیكی ـ كه مقصد بولنمیه‌جق شی دیمكدر .

بَعِید [ع٬ص] اوزاق { مادیات ومعنویاتده مستعملدر . } : منزل بعید٬ مسافۀ بعیده .

بَعِیم [ع ، س] بت § هیكل ، صورت ، استاتو { Statue } § قبا، جاهل آدم .

بَعِیر [ع٬س] ☞ (دوه § دوه‌سوروسی)

بَغّال [ع٬س] قاطرجی .

بَغَایا [ع٬س] اصطلاحات قدیمۀ عسكریه‌دن اولوب چرخه‌جیلره ٬ پیشداران عساكره اطلاق اولنوردی .

بَغَایَتْ [ع٬س] صوك درجه‌ده آشوری درجه‌ده .

بَغْتَةً [ع٬س] بردن بره ٬ اكسزین .

بَغْدادی [ع٬س] بغداد شهرینه منسوب: روحی بغدادی § برمسكنك طار تخته پروازلرندن یاپلمش واوزری صیوانمش بولمه ٬ طاوان كبی اقسامی .

بَغْضاء [ع٬س] شدتلی دشمنلك § شدتلی نفرت .

بَغْل [ع،س] ☞ (قاطر ، استر) .

بَغَل [فا،س] قولتوق § (طب) ابط .

زیربغل = قولتوق آلتی .

بغلگیر = قولتوق طوتیجی ، قولتوغه كیریجی .

بغلك = قولتوق آلتنده چیقان چیبان كه، بوكا بین العوام (كوپك ممه‌سی) دیرلر . { التهاب عقد عرقیه } .

بَغْلَه [ع، س] دیشی استر .

بغلۀ ابودلامه = كثیرالعیوب ، جامع العیوب كیمسه‌یه دینور . }

بَغْی [ع،س] سركشلك .

بَغِیض [ع،ص] بغض ایدن § مردمگریز .

بَقاء [ع، س] (فنا) نك ضدی . حال قدیمیله مستمر ، باقیلك ، فانی اولمیان، وجود ایچون لحوق عدمك انسلابی .
§ قرار، دوام، ثبات : بقای عز واقبال ، بقای توجه .

داربقا } **عالم بقا** } = آخرت ، عالم معنوی . { دار فنانك ضدی . }

بقایا = (بقیه) نك جمعی . كری‌یه قالانلر ، فضله ، آرتق اولانلر || مرتبات امیریه‌نك وقتیله جبایت ایدیله‌میوب تأخر ایدن قسمی || اسنانه داخل اولوبده زماننده عسكره كلمیان افراد : قرعه بقایاسی .

بَقّار [ع،س] صیغیرچوبانی، صیغیرتماج .

بَقّال [ع،س] { بوكلمه‌نك عربیده معنای موضوعی (سبزه‌جی) دیمكسه‌ده لسانمزده ارزاق وحبوبات وسائره صاتان دكانجی دیمكدر . }

بقالیه = بقال اشیاسی ، بقال دكاننده بولنان اشیاء، متاع .

بَقالرا [ج، س] (بحریه) سفن حربیۀ عتیقه‌نك قیچ آلتنده اولان طوپ دلیكلری .

بَقّام [ت،س] معروف قرمزی بویا آغاجی. § خاص اولمیان هرنوع بویا، غیر ثابت بویا § تقلید .

بَقَر - بَقَرَه [ع،س] حیوانات مجتره‌دن (كویلش كتیرن) صغیر. { اركك ودیشیسنه اطلاق اولنور } .

سورۀ بقره = قرآن عظیم الشانده سورۀ فاتحه‌یی تعقیب ایدن ایكنجی سورۀ شریفه.

بقرمسك = امریقای شمالیده موجود برنوع اوكوزكه : صیرتنده برچیقندیسی واردر ، (بقر هودی) .

بقریه = (حیوانات) اوكوز وماننده كبی حیواناتك منسوب اولدیغی صنف .

بَقْل - بَقْلَه [ع ، س] كندی تخمندن موسمنده تنبت ایدن وقابل اكل اولان هرنوع یشیل نبات ، سبزه . { فصولیه‌نك برآز بیوكی اولوب عربیده فول دینلن سبزه‌یی (باقلا) طرزنده یازمق لازمدر } .

(آجی باقلا)

(قورت باقلاسی)

بقلة الحمقاء } **بقلۀ حمقا** } **بقلۀ لینه** } = ☞ (سمیز اوت) .

بقلۀ یمانیه = اشتر اوتی .

بقليه = (نباتات) باقلا كبی نشاسته‌لی اولان تخم ودانه‌لری بقلداق يعنی اوزون ويشيل قابوق ايچنده بولنان نباتاتك منسوب اولدقلری فصيله‌كه : قوش يمی ، باقلا ، فاصوليه ، بزليه ، فيك ، نخود ، مرجمك ، بورجاق وسائره بوفصيله‌يه منسوبدرلر .

بقلن = (كيميا) بقليه فصيله سنك محتوی اولديغی مختلف نباتات بزوراتندن استحصال ايديلن برمادهٔ شبه زلاليه‌يه اطلاق اولنور .

بَقَّم [ع،س] ☞ بقام .

بَقَّه [ع،س] ☞ (سيوری سينك § تخته كهله‌سی) .

بَقِيَّه [ع، س] كيری‌يه قالان ، آرتان . § آلت طرف ، مابعد .

بقية السيف } = قايجدن قورتلمش اولانلر ، قتل اولنميانلر ، منهزم اردونك بقيه‌سی ،
بقية السيوف }

بَكْ [ت،س] يوزده وبشره‌نك هرطرفنده بولنان سياه نقطه ، نقطه‌لر ، خال شامه .

بَك . [ت،ص] بيوك ، زنكين ، بای ، كبار ، آدم ، بيوك آدم اولادی ، اصيلزاده ، زادكان § صنوف عسكريه‌ده قائممقام وميرآلای رتبه‌سنی حائز اولانلر § ايالت ممتازه حاكمی .

آری بكی = قوانده‌كی آريلرك اك بيوكی اولوب قواندن خروجده ويا قوانه دخولده ديكرلرينك كندوسنه تابع اولدقلری آری . || اسقامبيل كاغدلرنده برلی : ماچا بكی .

آغابك = بيوك برادر .

آلای بكی = ژاندارمه سلكنده ميرالايه معادل بر رتبه‌كه : بونی حائز اولانلر بر ويا دهازياده ژاندارمه آلاينه آمردرلر .

بك بالغی = مرسين بالغی نوعندن بربالق .

بكلر بكی = رتبهٔ ملكيه‌دن ميرميرانك فوقنده واولی اولنه معادل بولنان رتبه‌كه : عنوانی (پاشا) ، القابی : (سعادتلو افندم حضرتلری) در || اصطلاحات قديمه‌جه سنجاق بكلرينك آمری .

كلخان بكی = سرسری ، دربدر ، چاپقين آدم .

بَكا [ت،ضم] (بن) ضمير شخصيسنك — علی خلاف القياس — مفعول اليه صورتی . { ضرورت وزن ايچون شعرده (باكه) طرزنده دخی يازلديغی واردر } .

بَكَّار [ع ، ص] (بكر) دن غلطدر . ☞ (بكر) .

بكار اوطه‌سی = عائله‌سز كيمسه‌لره مخصوص خان اوطه‌سی .

بكارلق = غيرمتأهل اولانلرك حالی .

بَكارَت [ع ، مص] قيزلق § قيز اوغلان قيز اولمه حالی ، بكرلك § معصومه‌لك حالی .

بَكام [فا ، ص] مطلوبنه نائل اولان ، بختيار .

بَكامَت [ع،مص] بكملك ، ديلسزلك .

بَكاوُل [فا، ص] چاشنيجی .

بَكْتاش [ت س] معادل ، كفو ، دنك .

بكتاشلق = معادلت ، كفاء .

بَكْتاشی [ت،ص] اهل اللهدن حاجی بكتاش حضرتلرينه منسوب طريقده بولنانلر § قيدسز ، رند .

بكتاشيلك = بكتاشی طريقتی وبوطريقه منسوبيت .

بَكْجی [ت، س] برمحلی محافظه‌يه مأمور آدم § كيجه‌لری بكلين آدم ، محافظه‌يه اهتمام ايدن ، پاسبان : او بكجيسی ، كوشك بكجيسی ، محله بكجيسی ، قوری بكجيسی .

بكجيلك = بكجی اولمه حالی ، بكجی صفتی .

بَكْرَه [ع ، س] قويو وسائره‌ده قوللانيلان مقره ، چيقريق . § باركيرايله تدوير اولنور صو دولابی § بودولابك اسقا ايلديكی اراضی ، ترلا § (طب) مفاصلده مقره شكلنده اولان اويوق كميك‌كه : اوتارعضليه‌نك قايمسنه خدمت ايدر .

بكروی = مقاره شكلنده اولان .

بَكْری [ت، ص] عشرته ميلی اولان ، شارب ليل ونهار § ايركنجی ، ايركن قالقان .

بكريلك = عشرته دوشكونلك بليهٔ سيئه‌سی .

بَكِز [ت، س] چهره‌نك رنكی § چهره ، وجه ، يوز .

بكز آتمق = يوزك رنكی اوچمق || قورقمق .

بَكْزادَه [ت،ص] بك اوغلی § اصيل ، نجيب ، كشی زاده .

بكزاده‌لك = اصالت ، نجابت .

بَكْزَشْمَك [ت،مص] برشيئه مشابه ومماثل اولمق .

بكزه‌مه } = مشابهت .
بكزه‌يش }

بكزتمك = برشيئی ديكر برشيئه مشابه ومماثل ايتمك || تنظير وتقليد ايلمك || ياكلوب برشيئی باشقه برشی ظن ايتمك || تسويه ايتمك : ايشی برشيئه بكزتمك || تسويه وحل ايلمك .

بكزتمه } = تشبيه ، تمثيل || تنظير ، تقليد || سهواً ظن
بكزه‌ديش }

بكزه‌دلمك = تشبيه وتنظير ايدلمك || تقليداولنمق || ظن اولنمق || تسويه اولنمق .

بكسماد [ت،س] ☞ (پكسماد) . { معمافيه بوكلمه‌نك اصلی فارسی اولوب باء موحده ايله‌در . }

بَكْلَتْمَك [ت، مص] انتظار ايتديرمك § ترصد ومحافظه ايتديرمك .

بكلنديرمك = انتظارده براقمق .

بكله‌مك = منتظر اولمق ، كوزتمك . || مأمول ايتمك || قورومق ، محافظه ايتمك .

بكله‌مه } = قورومه ، محافظه ، صيانت . || انتظار .
بكله‌يش }

بكله‌نمك } = انتظار اولنمق || اوملمق . || ترصد ومحافظه اولنمق .
بكله‌نلمك }

بكلشمك = مشتركاً بكله‌مك .

بكلك = زادكانلق ، بك صنفی || امارت ، پرنسلك || ميری‌يه عائد شی ، مال ميری . || كوچوك كليم .

بَكْلِكْچی [ت،س] باب عالی ديوان همايون قلمنك رئيسی ، آمری .

بكلكجيلك = بكلكجی اولان ذاتك حال ومقامی || عنوانی : بكلكجيلك مناصب ديوانيه‌دندر .

بَكْلی [ت،ص] يوزنده ويا تننده (بك) اولان ، خالدار .

بَكَنْمَك . [ت،مص] كوزل ، اويغون ، مناسب كورمك § تحسين ايتمك § سچوب انتخاب ايلمك .

بگندیرمك = خوشه کیده‌جك صورتده یاپوب حظ ایتدیرمك || تنسیب ، استحسان وقبول ایتدیرمك .

بگنلمك = خوشه کیتمك ، حظ ایدلمك . || تحسین وتصویب اولنمق || سچلمك ، انتخاب اولنمق .

بگنمه / **بگنیش** = تقدیر ، قبول ، استحسان . || سچمه ، انتخاب .

بَلْ [ت، س] وجودك قالچه یوقاریسنده اولان اك اینجه محلی ، قوشاق یری . § باغچه بللەمکه مخصوص معروف آلت . § (بحریه) سفینه طولنك اورته‌سی § سلسلهٔ جبالك یوکسك کچیدی .

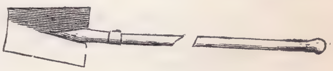

(بل)

بل باغلامق = استناد ، اعتماد ایتمك .

بل بوكمك = چاره‌سز براقمق .

بل بوكلمك = چاره‌سز ، مجبور ، مضطر قالمق .

بل كمیكی = عمود فقاری ـ كه : انسانلرده (٢٤) فقره‌دن مركب ولان وبو بون كوكندن قویروق صوقومنه قدر امتداد ایدن كمیك { عمود فقاریسی اولان سلسلهٔ حیواناته (ذات الفقریه) دینلور }

بل ویرمك = مقوسلك ، قنبورلق حاصل ایلمك .

بَلاء [ع، ص] انسانی مأیوس ، مضطرب ، مغموم ایدن حادثه ، خصوص § مصیبت ، آفت ، داهیه § صیقندی ، ثقلت ، آغرلق § جزا ، عقوبت : بلاسنی بولدی .

بلا اندر بلا = قتمر بلا .

باش بلاسی = ازاله‌سی مشکل غائله . || مزعج ، مسلط آدم .

بلا چكمك = اذیته ، مشقته ، اضطرابه اوغرامق .

دیل بلاسی = بوشبوغازلق یوزندن چكیلن اضطراب ، جزا ، محنت .

بلازده / **بلادیده** = فلاكته ، محنتلی ، مشقتلی احواله اوغرامش اولان .

بلای سیاه = آلام واكدار شدیده ، ماتم .

بلاكش = بلا چكیجی .

بلالی = اذیتلی ، مشكل { ایش ، حال } || شریر آدم .

بلاسنی بولمق = مستحق اولدیغی مجازاته دوچار اولمق .

بلایه اوغرامق = مشقتلی بر حاله گرفتار اولمق .

بَلادَت [ع، مص] سرسملك ، فهمسزلك ، اذعانسزلق ، (فطانت) مقابلی ـ كه : احمقك حالیدر § ملكهٔ اخلاقیه‌نك خدری یعنی اویوشقلغی § (طب) وجودده فالج اولمقسزین قوای عقلیه‌نك فوق العاده تناقصی .

بلادت دوائی = بر علاجك تأثیرات كیمیویه‌سندن متولد حسسزلك ، اویوشقلق .

بَلاط [ع، س] دوز یر ، ارض مستوی § قالدیرم ، دوشەمه § قالدیرم طاشی .

بَلاغ [ع، مص] ایریشدیرمه ، یتشدیرمه ، تبلیغ § ایریشدیریلن خبر .

بلاغ مبین = تبلیغ بلیغ .

بَلاغَت [ع، مص] مفهوم لغویسی : معنای مقصودی حسن تبلیغدن عبارتدر . اصطلاحات ادبیه‌جه : كلامك فصیح اولمقله برابر مقتضای حاله موافق بولنمسی دیمكدر . یعنی فصیح اولان كلامك تكلفدن ، تصنعدن ، تعقیددن ، شائبهٔ تأویلدن وارسته اولەرق حالك ، موقعك مقتضاسیله ومخاطبك درجهٔ قابلیتیله متناسب وصنایع لفظیه ومعنویه ایله مزین اولمسیدر : كلام بلیغ ، آثار بلیغه § متكلمك كلام بلیغ ایراد ایتمك ملكه واقتدارینی حائز بولنمسی § قواعد وصنایع ادبیه‌دن باحث علم مخصوص .

بلاغت پرداز = كلام بلیغ ایراد ایدن .

بلاغت فروش = مقتدر اولمدیغی حالده كندینی بلیغ كوسترمكه چالیشان ، بلغیلك طاسلایان .

بلاغت فروشانه = بلاغت فروشجه‌سنه .

بلاغت فروشی = بلاغت فروشلق .

بَلاهَت [ع، مص] بونلق ، ابلهلك ، حماقت ، صافدرونلق ، سادەلك ، غافللك .

بَلایا [ع، س] (بلا) و (بلیه) نك جمعی : انسانی غضبه ، اضطرابه دوشیرن حادثات .

بَلْبال [ع، س] تاسه ، وسوسه ، خدشه .

بَلْ بَلْ [ت، س] شاشقین شاشقین دیمكدر .

بَبْلَه [ع ، س] امزیكلی باردق ، قاب معناسنه‌در .

بلبلهٔ ماریوت = فیزیقده « هرهانكی بر دلیكدن جریان ایدن مایعك سرعت جریانی مایعك سویه‌سی تنزل ایتدكجه تناقص ایدر . » قاعدهٔ اساسیه‌سی اوزرینه مبتنی اولەرق اختراع ایدلمش ومخترعنه نسبتله یاد ایدلمكده بولنمش بر آلتدركه : بونك واسطه‌سیله بوقاعده تعدیل ایدیلەرك ثابت ومنتظم بر جریان حصوله كتیرمكه موفق اولنور . { بوآلت اكثریتله حامض كبریت اعمالنده مستعملدر } .

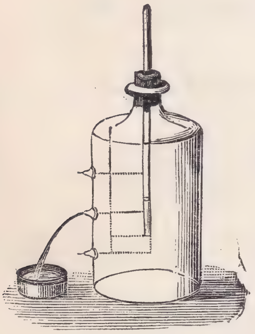

(بلبلهٔ ماریوت)

بَلْبوس [فا، س] یبانی صوغان § صارمساق .

بَلَد ـ بَلْدَه [ع، س] قصبه ، شهر ، مملكت . { بلدك جمعی : بلاد ، بلده‌نك جمعی (بلدان) اولوب معهذا : هرایكی كلمه جمعنك (بلاد وبلدان) كلدیكنه‌ده قائل اولانلر واردر } .

بلدالامین / **بلدة الله** = مكهٔ مكرمه .

بلدهٔ طیبه = تعبیر قرآنی اولوب مكهٔ مكرمه ویامدینهٔ منوره ویاخود استانبولدن كنایه‌در . { بوتعبیرك ابجد حسابیله مجموع حروفی (٨٥٧) یه مساویدركه : رقم مذكور استانبولك تاریخ فتحنی كوستررر } .

شیخ البلد = وقتیله برمملكتك اك بیوك ضابطه مأمورینه وطرابلس غربده بلدیه رئیسلرینه اطلاق اولنوردی .

بلدی = بلده ، بلده‌یه منسوب ، شهرلی . (بدوی) نك ضدی || یرلی قماش .

بلدیه = بر شهر وقصبه‌نك انتظام ، عمران ونظافتنه مأمور دائره : دائرهٔ بلدیه .

بَلِرْمَكْ [ت ، مص] میدانه چیقمق ، كورونمك ، ظاهر اولمق .

بَلَسْانْ - بَلَسَمْ [ع ، س] اسانءزده باتحریف (پلسنك) دینان مور رنكلی سرت آغاج § بو آغاجدن چیقاریلان ودروننده حاصل عسل بولنان كوزل قوقولی ماده . (دهن البلسان) .

بلسمیه = بلسم جنسنه منسوب آغاجلرك هیئت مجموعه‌سندن مركب فصیله .

بلسمی = طبیعتی بلسمی اولان اجسام .

بَلَشْ [ت ، ص] پاره‌سز ، اجرتسز ، مجان ، هیچ بر شی ویرمكسزین كلن ، آلنان ، ویریلن ، باد هوا . { بو كلمه‌نك عربی (بلاشیء) دن غلط اولدیغی مرویدر } .

بَلْعْ [ع ، مص] یوتمق ، یوتلمق § اكل ایتمك § قبوللانمق § امك ، جذب ومص ایلمك : طوپراق صویی بلع ایتدی { ایتمك ماده‌سیله قوللانیلور } .

بَلْعَمْ [ع ، ص] آچ كوزلی ، پیس بوغاز ، اوبور ، اكول .

بَلْعُومْ [ع ، س] جوف فمدن صوكره وجهاز هضمینك مری دینلن بوروسندن اول كلن ومأكولات ومشروباتك كچمسنه مخصوص اولان مجری ، غیرتلاق . { بو كلمه‌نك صحیحی (ب) نك ضمیله بلعوم ایسه‌ده زبانزدی ؛ فتح ایله اولدیغندن بالمجبوریه بورایه یازلدی } .

بَلْغَمْ [ع ، س] باغام ، اخلاط اربعه‌دن بری - كه : قدمای حكما طرفندن حرارتك مواد راطبهٔ نباتیه اوزرینه تأثیرندن متحصل مایعه اطلاق اولنوردی ، لنفاء § اوكسوروك ایله صدردن كلن قویو ، لزوجتلی معروف مایع .

بلغمی = [طب عتیق] بلغم رنك وطبیعتنده اولان . || لنفائی § بلغمی غالب اولان .

بلغمی المزاج = [طب عتیق] مزاجی لنفائی اولان .

بلغمی طاش = حجر سلیمانی نوعندن اولوب اكثریا ماس وفنجان اعمال اولنان طاش .

بلغم سوكدیرمك = اجهزهٔ تنفسیه‌یه (قصباته) یاپیشان مواد مخاطیه‌یی آغزدن چیقارمق .

بلغم آتمق = بالاعتراض بر ایشی تعوبقه دوشیرمك .

بَلْقَاءْ [ع ، ص] (ابلق) ك مؤنثی . آلاجه ، آت .

بَلَكْ [ت ، س] اوزرندن یول كچن تپه .

بَلْكه [فا د] { عربی (بل) دن مركبدر } ادات احتمال : اولوركه ، مأمولدر ، اومولوركه § ادات انتقال : بالعكس : « انسان عطالتله دكل : بلكه مساعی وغیرتله مكافادر » § حتی : « بوموزی منشیلر دكل - بلكه - شاعرلر بیله سویلیامز . »

بَلَلْ [ع ، ص] محنت ، ابتلا § تجمل .

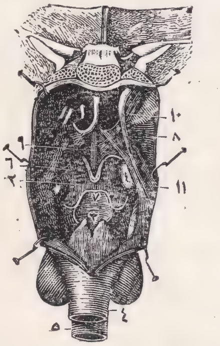

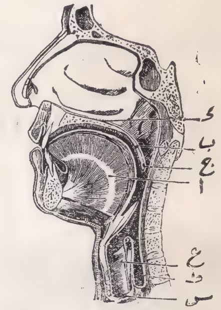

(بلعوم)

١ — فتحهٔ حفرهٔ انفیه .
٢ — لسان .
٣ — خنجره .
٤ — مری .
٥ — شریان شزن .
٦ — لوزتان .
٧ — لسان مزمار .
٨ — عضلهٔ معصرهٔ بلعوم (غرتلاق عضله‌سی) .
٩ — عضلهٔ حنكئ لهاتی .
١٠ — عضلهٔ محیط لهاتیه .
١١ — عضلهٔ بلعومئ لهاتی .
[illegible]

ا — لسان .
ب — شراع الحنك .
د — رقبهٔ لحنك (داماق) .
ج — لهات (كوچوك دیل) .
ط — مری .
ع — خنجره .
س — شریان شزن .

بَلْلَه مَكْ [ت ، مص] اوكرنمك ، تعلم ایتمك . § قبول وتلقی ایلمك .

بللتمك = اوكرتمك ، تعلیم وتلقین ایتمك . ذهننه كیردیرمك .

بَلْلَه مَكْ [ت ، مص] بل ایله طوپراغی قازمق ، قبارتمق .

بللتمك = بل ایله طوپراغی قازدیرمق ، قبارتمق .

بللمه } بللیش } = اوكرنمه ، حفظ ، ضبط . § ظن ، ذهاب .

بَلْلَمَه [ت ، س] آتك بلنی محافظه ایچون اكرك آلتنه قونیلان ویا آتی صوغوقدن محافظه مقصدیله صیرتنه اورتیلان چول ، قیلدن معمول اورتو .

بَلْلُو - بَلْلِی [ت ، ص] ظاهر ، آشكار ، عیان ، میدانده § معلوم .

بس بللی = آب آشكار ، مسلم ، واضح .

بللی باشلی = معروف ، معتبر ، متحیز .

بللیسز } بلیرسز } = نابدید ، غیر مشهود ، مندرس || بردن بره اكلاشیلماز اولان .

بللی ایتمك = میدانه چیقارمق ، معلوم ایتمك .

بلیرمك = میدانه چیقمق ، معلوم اولمق .

بَلُّوطْ [ع ، س] (نباتات) میشه میوه‌سی . § شفویه فصیله‌سندن بر نبات : پلاموط ، پلید آغاجی .

شاه بلوط = ☞ (كستانه) .

بلوطیه = (نباتات) آق كوركن كبی دیكلی محفظه ایچنده بولنان یمشلر .

بَلْوَی [ع ، س] (بلیه) ایله مترادفدر . اضطراب : (بلوه) ده بو معنایه كلیر .

دار بلوی = دنیا ، جهان .

بَلَی - بَلی } = ادات تصدیق : اوت ، های های .

بَلِیّاتْ [ع س] (بلیه) نك جمعی .

بَلِیدْ [ع ، ص] صاحب بلادت ، احمق ، اذعانسز .

بَلِیغْ [ع ، ص] بلاغتله متصف اولان ، صاحب بلاغت : شاعر بلیغ ، خطیب بلیغ .

بلیغانه = بلیغجه‌سنه || بلاغتلی كلام .

تأثیر بلیغ = حسن تأثیر ، شدت تأثیر .

بِیلَكْ [ت ، ص] متحیر .

بليكلمك == حيرتله باقمق ، شاشقين شاشقين باقمق || قورقو ايله اويانمق .

بَلْبيل [ع، ص] ايصلاق ، ايصلادلمش . § ياغمورلى سرين روزكار .

بَلِيَّه [ع، س] مادهٔ امتحان اولان محنت وتكليف ديمكدر { حكم وقوتجه بلادن خفيفدر } جمعى (بليات) و (بلايا) § طبعه خوش كلمين حالات ، حادثات ، مصيبت .

بَمّ [ع، س] (بام مخففى) قانون ، طنبور كبى سازلره طاقيلوب قالين صدا چيقاران تل . { مرادفى ولان (زير) ايله برابر قوللانيلور : زير وبم } .

بَم [ت، د] ادات تأكيد ومبالغه اولوب باء مفتوحه ايله باشليان بعض صفتلرك اولنه الحاق اولنور :

بم بياض == غايت بياض .

بَن [ت، ضم] ضمير متكلم، سوزى سويليانك كنديني كوسترمسى ايچون قوللاندى لفظ عربيسى : (انا) ، فارسيسى : (من) .

سنلى بنلى == تكليفسزجه‌سنه، لاابالييانه

بنم == (بن) ضمير شخصيسنك على خلاف القياس مضاف اليهيدر . نسبت وملكيت بيان ايدر : بنم كتابم ، بنم قلمم

بنمسه‌مك == باشقه‌سنك برشيئنى كنديسنه مال ايديمكه قالقشمق ، كنديسنك اولمديغى حالده بنمدر ادعاسنده بولنمق .

بنى == (بن) ضمير شخصيسنك مفعول بهيدر .

بَنّاء [ع، ص] ياپى ياپان، معمار ، ديوارجى اوسته‌سى ، قالفه .

بَنات [ع، س] قيز معناسنه اولان (بنت)ك جمعى .

بنات حوا == [ع، س] طائفهٔ نسا .

بنات مريم == خرستيان قادينلرى . || راهبه‌لر .

بنات الدهر == مصيبتلر ، داهيه‌لر .

بنات فكر } **بنات صدر** } == سانحات شاعرانه .

بنات نعش == (دب اكبر) دينلن كوكب قطبى‌يى تشكيل ايدن يدى جرم سماوى { پريشان حال اولمقدن كنايه اوله‌رق دخى قوللانيلور } .

بَنادِر [ع، س] { معرب اولوب فارسى اولان (بندر) ك جمعى } تجارتگاه اسكله‌لر ، ايشلك اسكله‌لر .

بَنادِق [ع، س] دانه ، تفك قورشونلرى { لسانمزده غير مستعمل (بندق)ك جمعى . }

بَنام [فا، ص] ناملى ، شهرتلى ، مشهور ، هركسجه بيلينن § پارمق اوجى .

بنام ايزد == سبحان الله ديمكدر .

بَنان [ع، س] پارمقلر، پارمق اوجلرى . { نادراً (ال) معناسنده مستعملدر . }

مشار بالبنان == پارمقله كوستريلان ، مشهور ، متحيز .

بَنْج [ع، س] { بنك لفظ فارسيسندن معربدر . } باك اوتى دنيلن نبات كه هردم تازه‌در .

بنجين == (كيميا) باك اوتندن استحصال اولنان برشبه قلوى كه منوم وعلى الخصوص كوز بيبكنى آچمق خاصه‌سنى حائزدر .

بَنْد [فا، س] بوقاغى : پاى بند § بوغوم § باغ ، قوشاق ، رابطه ، قيد § باغلاييجى ، ربط ايديجى ، رشته بند § فقره ، ماده ، مقاله، مبحث: بند مخصوص، بند ادب § صورت مخصوصه‌ده انشا ايديلن كمرلى صو مجراسى كه : برشهر اهاليسنه مقتضى صويك تراكم وتوزيعنه خدمت ايدر § قافيه‌لرى مختلف وبر قاچ قسمدن مركب برمنظومه‌نك هرقسمى نهايتنده تكرر ايدن بيت : (ترجيع بند) ، (تركيب بند) { بوقسملرك نهايتنده آيرى آيرى بيتلر تكرار ايديلور ايسه اكا (تركيب بند) دينلور . } § اصطلاحات حقوقيه‌ده فقرات قانونيه‌يى مبين جمله‌لر ، ماده : « دستورك دردنجى بندى { ايتمك ماده‌سيله مستعملدر . } : توالئ عاطفتيله ـلمق كمديسنه بند ايلدى .

بند آهنين == كاپچه .

بازوبند == قوله طاقيلان نسخه .

پابند == بوقغى ، كوستك .

قلعه بند == محكوم ، محبوس .

بَنْدَر [فا، س] تجارتگاه اسكله ، ايشلك ليمان .

بندرك == { (ك) ادات تصغير اولوب بندرك كوچكى ديمكدر } § بوغاز وليمان آغزلرنده ياپيلان كوچوك قلعه . { تركجه‌ده بومعناده قوللانيلان (مندرك) كلمه‌سى اشبو (بندرك) لفظ فارسيسندن محرفدر }

بندرگاه } **بندرگه** } == تجارتگاه اسكله { معناسنه اوله‌رق قوللانلمقده ايسه‌ده (بندر) لفظى بومعنايى افاده ايلديكندن تكرار ادات محليت اولان (گاه) ويا (گه) علاوه‌سنه محل يوقدر . }

بَنْدگان [فا، س] بنده‌نك جمعى § بالفعل خدمت مخصوصهٔ حضرت پادشاهيده بولنمقله مباهى ذوات صداقت صفات .

بندگى == بنده‌لك ، عبوديت .

بنده == قول، كوله || طرفدار، منتسب، مخلص .

بنده‌پرور } **بنده‌نواز** } == بنده‌سنى تلطيف ايديجى، ايدن . بنده‌يه مساعد بولنان .

بنده‌پرورانه } **بنده نوزانه** } == بنده‌پرورجه‌سنه . بنده نوازجه‌سنه ،

بنده پرورى } **بنده نوازى** } == بنده پرورلك . بنده نوازلق .

بنده‌خانه == معرض تواضعده (اوم ، خانه‌م) ديمكدر .

بنده‌گز == قولكز ، چاكريكز ، بن .

بنده‌زاده‌گز == قولكزك اوغلى ، اوغلم .

بِنْزاميل [ج، س] پوتاس ايله آجى بادم عطرينك تقطيرندن متحصل بر مادهٔ كيميويه .

بِنْزين [ج، س] (كيميا) قطراندن مستحصل مركبات ثنائيهٔ فحميه‌دن برماده كه طبابتده بعضاً ياره‌لرك اطرافنى تميزلمك ايچون لكه‌جيلكده مستعملدر .

بَنَش [ع، س] تسيب، قيدسزلق، تذللك .

بَنَفْسَج [ع س] فارسى (بنفشه) دن معربدر .

بَنَفْشه [فا س] تركجه‌ده ما تحريف (منكشه) دينان معروف كوزل قوقولى ، مور رنكلى لطيف چيچكدركه : منسوب اولديغى فصيله ازهارى كبى ايلك بهارده آچار :

(بنفشه)

بنفشويه == بنفشه‌لرى حاوى فصيله .

بنفشين == بنفشه كوكنده موجود براساس ، برجوهر مؤثر .

بنفشه‌گون == آسمان ، افلاك .

بنفشی = بنفشه‌یه متعلق ‖ بنفشه رنکنده .

بَنْك [فا، س] بان اوتی § قورودلمش حشیش، اسرار § بنبنکلی قماش .

بنكی = اسرار تریاکیسی، حشیش کش .

بُنْگاه [فا، ظ] اساساً کچه‌دن یاپلمش ترکمن اوی معناسنه ایسه‌ده بومعنی متروك اولوب الیوم امرا خیمه‌لرینه اطلاق اولنور .

بَنَك [ت، س] بر شیئك اوزرنده بولنان پو کبی لکه‌لر .

بنکلی = بنك بنك اولان .

بَنْلك [ت ، مص] نفسنه چوق اهمیت ورن آدمك حالی ، انانیت، غرور، کبر § ادعاجیلق .

بَنُون - بَنِين [ع، س] (ابن ك جمعی. وغللر : مال وبنون ، بنین وبنات .

بنی = (بنین) لفظنك قاعدهٔ عربیه اوزره نونی ساقط اولمش شکلی – که : اضافتسز استعمال اولنماز .

بنی آدم
بنی بشر } = آدم اوغللری، انسانلر.
بنی نوع

بنی اسرائیل = اولاد یعقوب، اسرائیلیلر .

بنی امیه = امیه خاندانی ، امویلر .

بَوّا [ع، س] هندستانده حاصل اولور بر نوع میوه‌درکه : بوکا (جوز بوا) ده دینور. ☞ (هندستان جوزی) . § قوت ویرن ، شهوتی تقویه ایدن .

بَوّابه [ع، س] داخل شهرده بعض محلّره طاق ظفر شکلنده یاپیلان بیوك قپو .

بَوّاب [ع، س] قپوجی ، قپو بکجیسی، دربان { جمعی : عربی قاعده‌سنجه (بوابین) ، فارسی قاعده‌سنجه (بوابان) کلیر } § مکتب بکجیسی .

بوابی = قپوجیلق ‖ بوابه‌منسوب، متعلق ‖ عضله وشریانلردن بعضیلرینك اسملری ‖ امعاء اثنی عشره‌یی معده‌نك صاغ طرفنه ربط ایدن ثقبه ، دلیك .

بوابلق = قپوجیلق .

بَوادِر [ع، ص] (حادثه) معناسنه کان (بادره) نك جمعی ایسه‌ده وهلةً ، آکسزین ظهور ایدن حال معناسنه‌در .

بَوادی [ع، س] صحرا ، چول معناسنه اولان (بادیه) نك جمعی .

بَوار [ع، س] هلاك ولمه § هلاك اوله‌جق یر :

دار البوار = جهنم .

بَوارِح [ع، س] ایام باحورده هبوب ایدن شدید التأثیر روزکار معناسنه اولان (بارح) ك جمعی .

مدت بوارح = ایام باحور .

بَوارِد [ع، س] صوغوق معناسنه کان (بارد) ك جمعی .

بَوارِق [ع، س] (بارقه) نك جمعی ، بارقه‌لر ، شعله‌لر ، پرتولر .

بَواقی [ع، س] (باقی) و (باقیه) نك جمعی . کیری قالانلر .

وقس علیه البواقی = کیری قالانلری‌ده بوکا قیاس ایت، دیکرلری‌ده بونك کبیدر.

بَواطِن [ع، س] (باطن) ك جمعی . ایچ یوزلر ، حقیقتلر . (ظواهر) ك ضدی .

بَوّال [ع، ص] زیاده وصیق صیق تبول ایدن ، ایدیجی ، (دیابیطس) علتنه مبتلا آدم .

بَوْل [ع، س] سیدیك { تبول ایتمك معناسنه‌ده کلیر } .

بولی = [ع، س] بول ایله مناسبتی اولان .

حصاة بولی = حامض بولك ترا کمندن متحصل وبیاض ، شفاف ، دوزکون بر شکلده متبلر طاشلر .

انتقال بول = بولك غیر طبیعی اوله‌رق کندینه مخصوص اولمیان برعضوه کچمسی .

جهاز بولی = بوبرکار ایله حالبان ، مثانه ومجرای بولیدن مرکب اعضا .

حبس بول = سیدیك طوتمه، بولی ضبط ایلمه .

سلس البول = (طب) سیدیکك بلا اختیار آقمسی .

بَوْله [ع، س] حیوانات ذات الثدیه‌نك یعنی ممه‌لی حیوانلرك سیدیکلرنده بولنان (جوهر بول) ، (اوره) .

بَوْلِیت [ع، س] (کیمیا) حامض بول ایله اساسلردن مرکب جسملر .

بَوْن [ع، س] مسافه، ایکی شی آره‌سنده‌کی آچیقلق .

بَها [فا ، س] قیمت ، دکر ، بدل .

بهادار
بهاگیر } = قیمتلی ، دکرلی .
گرانبها
بهالی

بی بها = بهاسز، بها تقدیر اولنه‌میه‌جق قدر دکرلی .

بهالنمق
بهایه چیقمق } = فیئاتی یوکسلمك .

بهادن دوشمك = فیئاتی تنزل ایتمك

بهالیلق = قحط .

آتش بهاسنه = پك غالی ، فاحش .

اوص بهاسی = خطاء واقعدن درس عبرت آلمه .

قان بهاسی = دیت .

یوق بهاسی = پك اوجوز اوله‌رق .

بَهاء [ع ، س] حسن وجمال § ظرافت § پارلدی .

بَهائِم [ع، س] درت آیاقلی اولان حیوان دیمك اولان (بهیمه) نك جمعی.

بَهادِر [فا ، ص] یکیت ، جسور ، شجاعتلی ، قهرمان .

بهادرانه = بها درجه‌سنه .

بَهار [ع ، س] صاری پاپادیه دنیلن کوزل قوقولی چیچك .

بَهار [فا ، س] فصل ربیع ، شمسك حمل برجنه انتقالندن سرطان برجنه انتقالنه قدر کچن (۹۵) کونلك مدت { عن: ۹ مارت— الی: ۱۱ حزیران. }

نوبهار = ایلك بهار موسمی .

ابر بهار = بهار بلوطی .

کهنه بهار = کوزموسمی، فصل خریف.

هردم بهار = چمن و ازهاری دائمی اولان محل .

بَهارات [ع ، س] پاپادیه معناسنه اولان (بهار) ك جمعی ایسه‌ده لسانمزده بوبر ، دارچین ، قرانفیل کبی قوقولی ومؤثر شیلره اطلاق اولنمقده‌در .

بهارلی = ایچنه بهاراتدن بر ویا برقاچ شی قونلمش اولان کول .

بَهاران [فا ، س] فصل ربیع معناسنه اولان (بهار) ایله مترادفدر:

« کل ای فصل بهاران مایهٔ آرام جانمسین »

بهاریه [ع ، س] اسكی شاعرلرك فصل ربیعی توصیف ایدرك بالمناسبه بیوك برذاتی مدح بولنده یازدقلری قصیده . { فصل ربیع معناسنه اولان (بهار) لفظی فارسی اولدیغندن بونی عربی قاعده‌سنجه (بهاریه) شكلنه قویمق غلط فاحشدر . بوكا (ربیعیه) دیملی . }

بهانه [فا ، س] سبب ، وسیله § علت ، عذر ، ساخته عذر § قصور ، نقصان .

بی بهانه == قصورسز ، نقصانسز || سببسز ، عذرسز .

بهانه آرامق == وسیله‌جو اولمق .

بهت [ع ، مص] مدهوشلق، متحیرلك، شاشقنلق، غلبهٔ دهشت . دماغده برتأثیرك مدت مدیده موجودیتی . { ضم با ایله غلطدر . }

بهجت [ع ، مص] كوزللك § بشاشت § مسرت .

بهر [فا ، د] ادات الصاق اولان (ب) ایله ، ادات كل اولان(هر) لفظندن مركب برادادتدركه : هر بر ، هر بری معناسنی افاده ایدر. {اصل فارسیده هر برینه دیمكدر } بهری بشر غروشدن .

بهرام [فا ، س] مریخ سیاره‌سی .

بهرمن [فا ، س] مجوسی، معبدی ، بتخانه . قرمزی یاقوت .

بهره [فا ، س] حصه ، پای ، نصیب § بضاعه ، اقتدار : بهرهٔ ادبی .

بی بهره == بهره‌سز ، بضاعه‌سز .

بهره بر == اورتاق ، شریك .

بهره بری == اورتاقلق .

بهره دار / **بهره مند** == بهره‌لی، نصیبلی، حصه‌دار || اقتدارلی .

بهره داری == بهره‌دارلق .

بهره مندی == بهره‌مندلك .

بهشت [فا ، س] جنت ، بعدالحشر مؤمنلرك داخل اوله‌جقلری مكان ابدی، فردوس .

بهشت آشیان == جنتده اوطوران ، مغفور .

بهشتی == جنته منسوب ، جنتلك || حوری .

بهشتی روی == حوری كبی كوزل یوزلی.

بادهٔ بهشتی == شراب كوثر .

بهلول [ع ، ص] چوق كولن، كولیجی آدم § جامع المحاسن ، صاحب خیرات ذات .

بهله [فا ، س] قالنجه اورلمش طوغانجی الدیونی .

بهی - بهیه [ع ، ص] كوزل، نظر ربا : هدیهٔ بهیه ، تحفهٔ بهیه . { مذكر اولان (بهی) لسانمزده همان هیچ قوللانلماز كبیدر . } § ناظر ویا رئیسی رتبهٔ بالادن دون رتبه‌ده بولنان نظارت و دائره‌لره ویریلن عنوان .

بهی [ت ، د] ادات حدتدر : ای ، به، : بهی آدم ! بهی چوجق !

بهیج [ع ، ص] كوزل آدم § شن آدم .

بهیم [ع ، ص] بك سیاه ودوز شی § بنكسز ، آلاجه‌سز ، یك رنك § آلاجه‌سز ، بورنكلی آت .

بهیمه [ع ، س] درت آیاقلی حیوان ، چارپا .

بهیمیت == حیوانلق حالی، حیوانیت .

بیاب [ع، س] صوجی ، صو طاشیان سقا .

بیابان [فا ، س] چول،صحرا ، دشت.

پروردهٔ بیابان == امور خارجیه‌سی نقصان ، قبا آدم .

بیابان نشین == چوللرده ساكن، بدوی، عشیرت خلقی .

بیابان نورد == چوللرده طولاشان ، كوچبه .

بیات [ت ، ص] تازه اولمیان ، اوزرندن وقت كچمش اطعمه واشربه ، بایات .

بیاتلامق == اسكییوب رونق وطراوتی ویا لذتی زائل اولمق § اهمیتی آزالمق .

بیاتی [ت ، س] موسیقیده برمقام .

بیاض [ع ، س] آقلق ، سفیدلك § آق § مسوده‌نك تمیز كاغده یازلمش نسخه‌سی .

بیاض ایتمك == تبییض ایتمك .

بیاضمسی == آقه چالار، آز آق .

بیاضلانمق == آغارتمق ، آق ایتمك .

بیاض العین == كوزك آق قسمی .

بیاض البیضه == یومورطه‌نك آقی، زلال.

بیاضلق == آقلق .

بیاع [ع،ص] صاتیجی § دلال .

بیاغی [ت، ص] خاص وخالص اولمیان، عادی، عوامكاری § آشاغی،عادی آدم ، عوام طبقه‌سنه منسوب § عادتا ، دوزجه : انكلیزجه‌یی بیاغی ایلرولتمش .

باش بیاغی == عادتا .

بیاغیلق == عادیلك ، آشاغیلق .

بیان [ع ، س ، مص] حسن صورتله بیلدیرمك، بیلدیرلمك، حسن تفهیم § فن ادبك بر فكری یكدیكرندن دها واضح اسالیب ایله افاده‌یه بخش اقتدار ایدن قسم مخصوصی { اسالیب مذكوره : حقیقت، مجاز ، كنایه تشبیهدن عبارتدر. }

بیت [ع ، س] او ، خانه ، مسكن ، منزل § اوطه ، اوبه § عائله .

اهل بیت == حضرت فخر كائنات علیه اكمل التحیات افندمزك خاندان جلیل العنوانی . § كوزده طبقهٔ قزحیه‌نك وجه قدامیسیله وجه خلفیسی آره‌سنده‌كی قطعه . § ایكی مصرعدن مركب نظم .

بیت الله / **بیت الحرام** / **بیت شریف** / **بیت معظم** == قبله‌گاه اهل اسلام اولان كعبهٔ مكرمه .

بیت الحزن == غملی، غصه‌لی، خانه .

بیت الزفاف == كردك اوطه‌سی ، كلینه وكوكینك ایلك محل اجتماعی .

بیت العروس == كلین اوطه‌سی .

بیت عنكبوت == دومه ، چاتمه او .

بیت المقدس / **بیت مقدس** == قدس شریف شهرنده‌كی معبد مكرم .

بیت معمور == قلب عارف .

بیت المال == خزینهٔ مالیه .

بیت خفی عین == كوزده طبقهٔ قزحیه‌نك وجه خلفیسیله جسم بلورینك وجه قدامیسی آره‌سنده‌كی مسافه .

بیت مظلم == فطوغرافی قلیشه‌لرینك وضع اولندیغی قراكلق محل .

بیت الغزل == غزلك اك منتخب بیتی، ایكی مصرعی .

بيت القصيده = قصيده‌نك الك منتخب بيتی .

بيتوتت [ع ، مص] كيجه‌له‌مك ، كيجه قالمق .

بيداء [ع ، س] تهلكه‌لی چول صحرا .

بيدق [ع ، س] (پياده) نك معربی اولوب شطرنج اويوننده‌كی اوفاق طاشلره اطلاق اولنور . { تركجه‌ده بوكا بالتحريف (باياتاق) } دينور .

بيض [ع ، س] حيوانلرده حاصل اولان بز § يومورطه شكلنده‌كی شيش § خصيه ، خايه § نباتاتده مبيضك سطح داخليسنه مربوط بر ويا متعدد اجسام صغيره .

بيضات = بو صوك معنايه كوره (بيض) ك جمعی .

بيضاء [ع ، ص] (ابيض) ك مؤنثی . زياده ، پك آق .

ملت بيضا = اهل اسلام .

يد بيضا = حضرت موسی عليه السلامك برمعجزهٔ باهره اولمق اوزره پارلاق كورينن مبارك الی .

بيضه [ع ، س] يومورطه .

بيضة الديك = خروس يومورطه‌سی . { اندر بولنان شيلره اطلاق اولنور . }

بيضی = يومورطه شكلنده اولان شی .

بيطار - بيطر [ع ، س] احوال امراض فرس فننه واقف ذات .

بيطره / **بيطريه** } = فن بيطری ، بيطارلق . طبابت حيوانيه .

بيظر [ع ، س] رحمك مصدرنده‌كی لحماره ، ديلجك .

بيع [ع ، مص] (فقه) صاتمق ، صاتامق § برمالی ديكر مال ايله دكيشمك ، مبادله ايتمك .

استصناعاً بيع = (فقه) اهل صنعتدن برينه سپارش ايديلن شيئك بيعی .

بيع بالاستغلال = (فقه) غله‌سندن مشتری انتفاع ايتمك اوزره بايعك بر مالی وفاءً بيع ايتمسی .

بيع بات = (فقه) بيع قطعی .

بيع بالوفا = (فقه) بركيمسه برمالی ثمنی رد ايلديكی تقديرده كری آلمق اوزره شوقدر غروشه آخره صاتمقدن عبارت اولوب مشترينك بيعدن انتفاع ايلممسنه نظراً بيع جائز حكمنده وطرفين بونی فسخه مقتدر اولدقلری جهتله‌ده بيع فاسد حكمنده ومشتری بيعی آخره صاته‌مديغی حسبيله (رهن) حكمنده‌در .

بيع غير منعقد / **بيع باطل** } = (فقه) اصلا صحيح اولميان بيع .

بيع صحيح / **بيع جائز** } = (فقه) ذاتاً ووصفاً جائز اولان بيع .

بيع سلم = (فقه) مؤجلی معجله صاتمق يعنی پيشين پاره ايله ويره‌سی‌يه مال آلمقدر .

بيع صرف = (فقه) نقدی نقده بيع ايتمك ، صرافلق .

بيع فاسد = (فقه) اصلاً صحيح اولوبده وصفاً صحيح اولميان بيع .

بيع موقوف / **بيع فضولی** } = (فقه) غيرك حقی تعلق ايدن بيع .

بيع نافذ = (فقه) غيرك حقی تعلق ايتمين بيع .

بيع لازم = (فقه) مخيرلكدن عاری اولان بيع نافذ .

بيع غير لازم = (فقه) كنديسنده مخيرلك بولنان بيع نافذ .

بيع مقايضه = (فقه) عينی يعنی من غير نقد مالی ماله مبادله ايتمك .

بيع مريض = (فقه) اولوم درجه‌سنده اولان برخسته‌نك ورثه‌سندن برينه برشی بيع ايتمسی ـ كه : بعد الوفات وارثلرك اجازتی اولمديغی تقديرده نافذ اولماز .

بيع منعقد = (فقه) انعقاد بولان ونفوذ وثبوتيله حكم اولنان بيع ، مبادله .

بيعه [ع ، س] كليسا .

بيلم [ع ، س] ☞ (پاموق قوزه‌سی) .

بيلسان [ع ، س] ☞ (مرور آغاجی) .

بين [ع ، س] آره ، اورته ، ميان § آيريلق .

بين الادبا = اديبلر آره‌سنده .

بين الاقران = اقران وامثال آره‌سنده .

بين السبيلين = ايكی يول آره‌سنده ، مقعد .

بين الناس = خلق آره‌سنده .

بين بين = نه ايی ، نه فنا ، ايكيسی اورته‌سی .

بين [ت ، س] قفا طاسنك ايچنده اولوب انسان وحيوانك حركات وسكناتنه حاكم اولان كتله ، دماغ ، عقل وشعورك مركزی § عقل ، اذعان .

بين داغلمق = سرسم اولمق .

بين صولانمق = ☞ (تاين دماغی) .

بين بورمق = چوق دوشونه‌رك بوكالمق .

بينه كيرمك = اكلامق ، تصديق وقبول ايتمك .

بينسز = عقلسز .

بين [ع ، ص] آچيق ، آشكار ، واضح .

بينونت [ع ، مص] مفارقت ، آيرلق ، اختلاف ، آچيقلق § باشقه‌لشمق .

بينه [ع ، س] دليل ، برهان قوی ، حجت قويه § شهادت شخصيه .

اقامهٔ بينه = شاهد كتيرمك .

بينات = (بينه) نك جمعی ، حجتلر ، دليللر .

باء مكسوره

بِ [ع ، د] ادات الصاق : بحق ، باذن الله تعالی . يداً بيد § ادات قسم بالله ، برب الكعبه § ادات مقارنت : بالواسطه ، بالدفعات .

بالآخره = صوكنده ، نهايتده ، الك صوكره .

بالاتفاق = متحداً ، برلكده .

بالاختيار = اختيار ايله ، قصد ايله ، اراده واختياری سالب برسبب اولميه‌رق ، ايسته‌يه‌رك ، بيله‌رك || علم حقوقجه ارادهٔ شخصيه ايله ايشله‌نيلن جرمك صفتی .

بالاستيذان = اذن ايله ، رخصت آله‌رق .

بالاستحقاق = حقی ايله ، لياقتلی اوله‌رق .

بالاشتراك = اشتراك ايله، اورتاقلاشه، اورتاقلق ايده‌رك .
بالاقتضا = اقتضا اوزرينه .
بالالتزام = صورت مخصوصه‌ده ، قصد ونيتله || ايش ايدينه‌رك .
بالايجاب = ايجاب ايله، ايجاب اوزرينه.
بالبداهه = دوشونمكسزين ، درحال، بردن‌بره ، ارتجـالاً : بالبـداهه بر بيت سويلدى .
بالتصادف = تصادف ايله، راست كله .
بالتمام = تماميله ، تكميل ، بتون .
بالجمله = بتون ، هپ ، طوپدن .
بالخاصه = مخصوصاً ، خصوصى اوله‌رق.
بالخير = خير ايله ، اوغورلى اوله‌رق: جناب حق موفق بالخير ايليه .
بالدفعات = دفعـاتله ، بر قاچ كره ، مكرراً .
بالذات = كندم ، كندك ، كنديسى .
بالضروره = ضرورت سببيله، مجبوريت جهتيله ، ناچار اوله‌رق { (بالضرور) كله‌سى غلطدر } .
بالطبع = طبيعى اوله‌رق، سوق طبيعتله، الجاى طبيعتله : « انسان مدنى بالطبعدر» || ايستر ايستمز .
بالطوع = ايستك ايله .
بالفعل = تصورى دكل، حقيقى ، فعلى. { (بالقوه) مقابليدر } .
بالقوه = حقيقى دكل، تصورى، تصورده، هنوز مرتبهٔ فعله كلمه‌مش .
بالكليه = بتون بتون ، بسبتون .
بالماء = اصطلاحات كيمويه‌دن اولوب صويى ويا مولدالمايى حاوى تركيباته اطلاق اولنور : بالماء حامض حديد كيانوس .
باللّه [ع] قسم، تعبير قسم . الله ايچون، الله حقى ايچون .
بالمشافهه = قونوشـه‌رق ، قونوشمق صورتيله .
بالمناوبه = نوبت ايله ، دكيشه دكيشه .
بالمواجهه = يوزيوزه ، قارشى‌قارشى‌يه، يوزلشمك صورتيله .
بالواسطه = واسطه ايله ، دولايىسيله .

باى‌خال = هرحالده ، مطلقـا ، البته { اصلى (باى‌حال كان) در . }
بتمامها / بتمامه } = تماميله، كاملاً ، بسبتون.
بحق = حقيله ، لايق وجهله ، كركى كبى .
بحسب = اعتباريله ، نظريله، جهتنجه.
بعبارتها = عيناً ، عينيله ، عباره‌سى تغيير ايتمكسزين .
بعون‌الله / بعون‌الله تعالى } = جناب حقك ياردميله.
بئر [ع ، س] قويو ، چاه . جمى (آبار) كلير .
بئرزمزم = مكهٔ مكرمه‌ده‌كى بئرمقدس.
بئرمعطل = كور قويو ، صوسز قويو .
بئس [ع ، فع] فعل ذم : {نه‌چركيندر ديمكدر}.
بئس المصير = جهنم .
بتوى [ت ، حال] كاملاً ، بتون ، هپسى .
بتك [فا ، س] نامه ، مكتوب .
بجيل [ت ، س] آياقده آشيق كميكنك آلتنده بولنان كوچوك بر كميك § بوكميكله اوينـانيلان بر نوع اويون .
بجيلغان [ت ، س] آتك آياغنده چيقان برنوع ياره § بوصورتله ياره‌لى اولان آت § مهلك جريحه .
بجين [ت ، س] سولوكلى پنجاردنيلن برنوع نبات ، قناء برى .
بحاح [ع ، س] سس طوتوقلغى .
بحار [ع ، س] (بحر)ك جمى. دكزلر: بحار محيطه ، بحار بعيده .
بخاع [ع ، س] (طب) مرداو ايليكه قان‌ويرن طمارلردن بويننك اسميدر.
بدايت [ع ، س] اول، ابتدا ، اوك، (نهايت مقابلى) § باشلانغج ، باشلامه { بوكله‌نك اصلى ودوغريسى (بداءت) ايسـه‌ده لسـانمزده بوصورتله شايع ومستعملدر . }
محكمهٔ بدايت = درجات محاكم نظاميه‌نك برنجيسى ـ كه : قابل حكم اولان حقوق دعواليله قباحت وجنحه درجه‌سنده اولان جرائمى بدايةً وقضا محكمه‌لرينك بدايةً ويردكلرى قرارى استينافاً رؤيته مأموردر.
بدايةً = بدايت صـورتيله ، اولاً ، برنجى درجه‌ده .
بدال [ع ، مص] برشيئى ديكر شى ايله دكيشمك { مبادله ايله مترادفدر} .
بدع [ع ، س] جمع : (بدعت) .
بدعت [ع ، س] يكيدن، صوكره‌دن حادث اولان شى § زمان سعد اقتران حضرت رسالتپناهيدن صوكره حادث اولان اهواء واعمال .
بدعت حسنه = مقبول اولان بدعت .
بدعت سيئه = مردود اولان بدعت .
بذله [ع ، س] صندوقده حفظ اولنميوب هركون كييلن البسـه ، كونده‌لك لباس .
بذله [فا،س] لطيفه ، مزاح ، شقه .
بذله‌كو = شقه‌جى ، لطيفه‌جى ، خوش صحبت ، ظريف .
بر [ت،ع] اعداد صحيحه‌نك اك كوچكى، واحد ، يك § تك، يالكز، شريكسز. § مساوى ، سيان ، فرقسز، مشابه، مماثل § ادات تنكير : بر آدم كلدى . § ادات مبالغه : برچوق ياره قزاندى . § ادات نفى : بردرلو اكلايه‌مدى § بعض افعالك اولنـده (بركره) دن مخفف اوله‌رق قوللانيلور : هله بر باق، هله بر ياپ § ادات ظرف : بر زمان ، بروقت .
برآز = آزاجق ، جزئى .
برآزدن = برآز زمان صوكره .
بربر = تك تك || مفردات وتفصيلاتيله .
بربرى‌اوستنه = جمله‌سى مساوى عدد اولنه‌رق ، على السويه .
برچوق = خيلى ، متعدد .
بردن = هب ، برابر ، برلكده .
بردن‌بره = دفعةً ، ناكهان، خبرسز، بدهة ، آكسزين .
برده = همده ، شوراسى‌ده وار كه :
بردها = تكرار || اصلا : بردها بونى ياپمه .
برو بر = تكرتكر ، يالكز يالكز ، چفت اولميه‌رق .
برقاچ = چوق،وفير، كثير: برقاچ دفعه،

برلشديرمك = بر آره‌يه كتيرمك ، طوپلامق || اكله‌مك، باغلامق، ربط ايتمك.

برلشمك = بر اولمق ، طوپلانمق . || اكله‌نلمك .

برلك = بر ، تك اولمه صفتى، وحدانيت. || مشاركت .

برله = برابر ، { اسكى تعبيردر } .

برلكده = برابر ، مشتركاً .

برله‌مك = برشيئه بردرديمك || برلشديرمك.

برلى = اسقامبيل كاغدلرينك ويادومينه طاشلرينك بر پولليسى .

برنجى = برعددينه اصابت ايدن صيره . || ايلك ، اك اوكده بولنان .

بره = ادات ندا : هى ، به‌هى !

بره‌بر = دواى عاجل ، چارهٔ مؤثر

ال برلكى = برابرجه || تعاون وتناصر

ايكيده برده = صيق صيق، پك چوق دفعه، دائماً .

بِرّ [ع،س] ايلك ، خير، حسنه § طاعت، تقوى .

برالوالدين } بر والدين } = پدر ومادره اطاعت، حرمت وخدمت .

بِرادَرْ [فا،س] اركك قارداش § دوست، محب .

برادرانه = قارداشجه‌سنه .

برادرى = قارداشلق ، قارداشه منسوب ومتعلق .

بِراقْمَقْ [ع ، مص] بريره قومق § واز كچمك § تطليق .

بِراْنْدَه [ج ، س] (بحريه) سفن حربيه‌ده افرادك ياتدقلرى آصيلى يتاق .

بِراْوُو [ج ، تعبير] آفرين ، عشق اولسون ! { اكثريا مقام استهزاده ، بعضاً مقام تحسينده استعمال ايديلور . }

بِرْجِيسْ [فا س] (مشترى) دنيلن كوكب .

بِرْدْ [ع ، س] (طب) كوز قپاقلرنده حاصل اولان كوچوك قبارجقلر .

بِرْسامْ [ع،س] ذات الجنب دنيلن علت .

بِرْسيم [ع، س] (نباتات) بقليه فصيله‌سندن ☛ (يونجه) .

برسيم ماء = صو يونجه‌سى .

بِرْطيلْ [ع، س] هديه § ورکو .

بِرْكَه [ع ، س] بيوك حوض ، كوچوك كول، كولجك.

بِرِنْجْ [ع ، س] حبوباتدن پرنج .

بِرُوشْ [ج ، س] { Broche } مجوهراتدن اوزونجه بر ايكنه ايله طاقيلير قادين زينتى .

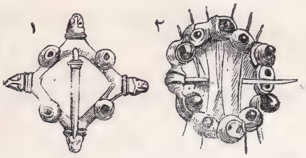

(بروش)

بِرُونْ [فا، س] خارج، ديشا معناسنه اولان (بيرون) نك مخففيدر.

بِرْيانْ [فا ، س] كباب ، معروف ات يمكى

بِرِيقْ [انكليزجه، س] (بحريه) دروتدن كوچوك ايكى ديركلى بر نوع كمى

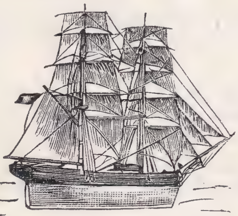
(بريق)

بريق كاتبى = رتب بحريه‌نك ايلكى اولوب ملازم ثانيلكه معادلدر .

بِريكْمَكْ [ت ، مص] طوپلانمق ، ييغلمق ، ادخار اولنمق .

بريكديرمك = طوپلامق ، ييغمق ، ادخار ايلمك .

بريكنتى = ييغين ، تراكم || بريكمكدن حاصل اولان شى .

بِزْ [ت، ضم] (بن) ضميرينك جمعى، بردن زياده شخصى كوستر ضمير متكلم: بز كلدك ؛ بز آلدق .

بِزيقْمَقْ [ت ، مص] عاجز قالمق ، بجره‌مه‌مك.

بِساطْ [ع ، س] كليم ، كچه ، ياتغى، مندر ، دوشك ، دوشمه كبى شيلر .

بساط خاك = روى زمين

بساط ارض = چمن، يشيللك

§ (هندسه) مخروطى توليد ايدن مثلثك مولدى اولان ايكى ضلعنك استقامت اوزره اخراجيله دورانندن حاصل ورأسلرى متحد ايكى مخروطدن هربرى .

ذو البساطين مخروط } ايكى بساطلى مخروط } على العاده بر بساطلى مخروطك ايكى مولدينك اخراجيله ديكر بساطنك برآره‌ده بولنمسندن حاصل اولان شكل هندسى.

(بساط)

بُسَّدْ [ع ، س] مرجان دنيلن معروف طاش .

بِسْتُوهْ [فا ، ص] عاجز ، ناتوان ، محزون ، مأيوس آدم .

بِسْتَرْ [فا ، س] يتاق ، دوشك :

« مسافر راحت ايستر بالن و بستر خصوصنده »

بِسْمِ الله [ع ، س] { اصلى باسم الله } جناب حقك اسميله ، ياردميله § باشلامه، باشلايش § بيورك.

بِسْمِلْ [فا ، ص] بوغازلنمش ، مذبوح حيوان .

بسملگاه } بسملگه } = سلخخانه .

بِسْيارْ [فا ، ص] چوق ، كثير .

بسيارى = چوقلق .

بِضاعَتْ ـ بِضاعَه [ع، س] سرمايه § سرمايهٔ علمى، معلومات § امتعهٔ تجاريه ، حموله .

قليل البضاعه } كم بضاعه } = عاجز، سرمايه‌سى آز، معلوماتى نقصان .

بضاعهٔ مزجات = آز سرمايه .

بِطْ [ع، مص] قارنى دلوب صو چيقارمه. § برعضوى دلوب صو چيقارمه .

بِطاءْ [ع، مص] آغر طورانمه ، اظهار بطائت ايلمه .

بِطاقه [ع،س] پوصله ، یافته ، ورقه . { قاموس کبیرده وقتیله ارباب تجارتك قماش طوپلرینك باشنه مالك مقدار و قیمتنی حاوی اوله‌رق ربط ایلدکاری پوصله‌یه اطلاق ایدلدیکی بیان اولنیور . شوحالده بوکله(اتیکت) یرنده استعمال اولنه‌بیلور . الیوم عربستانك بعض محللرنده(قارت دوویزیت) مقامنده دخی استعمال اولندیغی واردرکه : بونی بزمده قبول ایلمه‌مز ایجاب ایدر . } § کوکرجین پوسته‌سی .

بِطانَه [ع، س] بزلی‌شی، سر § آستار § دوشك چارشفی .

بِطْنَه [ع،مص] امتلاء معده ، اوبورلق .

البطنة تمیت الفطنة = او بورلق ذکایی محو ایدر .

بِطّیخ [ع، س] اساساً قاوون معناسنه ایسه‌ده عربلر قاربوزه‌ده بو نامی ویررلر . هله (بطیخ شامی) تعبیری منحصراً قارپوز دیمکدر .

بِعْثَت [ع ، مص] من قبل الرحمن بر پیغمبرك کوندرلمسی ، تبلیغ احکامه مأمور بیورلسی § حضرت محمدالمصطفی علیه اکمل التحایا افندمزك تبلیغ امور دینیه‌یه مأمور بیورلمسی .

بعثت نبویه = فخر عالم حضرتلرینك کوندریلیشی .

بعدالبعثه = پیغمبرمز افندمز حضرتلرینك بعثتندن صوکره .

قبل البعثه = رسول اکرم صلی‌الله تعالی علیه وسلم افندمزك بعثتندن اول .

بِغاث [ع ، س] (مارطی) دنیلان طیر بحری § بوز ، کول رنکلی . § فائده‌سز .

بِغال [ع، س] (بغل) ك جمعی، استرلر، قاطرلر .

اخلاق بغال = کوتو خویلر .

بِغَیر [ع ، د] سلب وانکار معناسیله بعض کلمات وترکیبات عربیه‌یه داخل اولور .

بغیراستحقاق = لیاقتی ، استحقاقی اولمیه‌رق .

بغیرحق = حقسز اوله‌رق .

بِقاع [ع ، س] (بقعه) نك جمعی ، یر پارچه‌لری . قطعات اراضی § مناطق مستحکمه .

بِکْر [ع،مص] قیزلق § قیز اوغلان قیز . (باکر) و(باکره) غلطدر .

بکرمضمون } مضمون بکر } = ایلك دفعه اوله‌رق سویلنمش بر فکر ، مضمون .

ضربهٔ بکر = بر اوروشده ایکی‌یه بولن ضربه .

بِلا [ع، د] ادات سلب . { عربی کلماته داخل اولور . بلا پروا ، بلا آرام تعبیرلری غلطدر . }

بلاسبب = سببسز اوله‌رق .

بِلاد [ع، س] (بلده) نك جمعی : بلاد جسیمه ، بلاد معموره .

بِلاغ [ع، مص] یتشدیرمه ، ایصال .

بِلَّوْر [ع، س] پك بیاض وپارلاق جام

جسم بلوری = کوزده‌کی طبقه‌لردن بری .

بلوری = بلوره منسوب، بلور کبی .

بلورات = بعض جسملرك اریدلدکدن صوکره صوغودلمسندن حاصل اولان صیرچه کبی شیلر .

بلورین = بلوردن معمول، بلور کبی .

بِلوقحاوز [انکلیزجه،س]{Blckhaus} اصطلاحات عسکریه‌دن اولوب آغاجدن یاپلمش ، اوستی اورتولی استحکامه اطلاق اولنور .

بِن [ع،س] اوغل . ولد ، زاده معناسنه اولان (ابن) ك مخففی .

بِناء [ع،س] یاپلمش یاپی § یاپی یاپمق . § دایامق، استناد ایتدیرمك § فعلك معنا جهتیله تنوعی .

بِناءً [ع،د] اوزرینه، دولایی، دولابیسیله .

بناءعلیه }
بناء علی هذا }
بناءعلی ذلك }
بنابرین }
= بوکا مبنی اوله‌رق، بوندن دولایی ، بو سببله، بونك اوزرینه بناءً .

بوکا بناءً = بوکا استناد ایدرك .

بِناگوش [فا،س] قولاق طوزی § قولاغك کوپه طاقیلان قطعهٔ سفلاسی؛ قولاق یمه‌سی .

بِنْت [ع،س] قیز ، کریمه .

بنت الشفه = سوز ، کلام .

بنت العنب = شراب ، انکور .

بنت لبون = اوچ یاشنه کیرن دیشی دوه .

بنت مخاض = ایکی یاشنه کیرن دیشی دوه .

بِنْصِر [ع، س] اورته وصرچه پارمقلر آره‌سنده‌کی پارمق ـ که : بوکا ترکجه‌ده (آدسز پارمق) دیرلر .

بِنْگان [فا،س] قدح، پیاله § فنجان .

بِه [ع،ص] ایی ، اعلی .

بهبود = اییلك ، صاغلق ، صحت . || انتظام حال ، حسن معیشت .

بهبودی = ایی اولمقلق .

بهتر = دها ، اك ، پك ایی .

بهترین = اك ایی : رسم بهترین .

بهین = پك ایی .

بی [فا،د] ادات سلب اولوب اسماء عربیه وفارسیه‌یه داخل اوله‌رق انلره صفت حیثیتنی بخش ایدر :

بی‌حد = حدسز ، غیر محدود ، پك چوق .

بی‌حدوحساب = حدسز ، حسابسز .

بی‌خود = کندندن کچمش ، کندینی غائب ایتمش || بایغین .

بی‌خودی = بی خودلق ، مدهوشلق ، بایغنلق .

بیداد = تعدی ، تجاوز .

بیدریغ = اسیرکنامش || رد ایدلمامش .

بی‌رنك = رنکسز ، لونسز .

بی‌سروسامان = باشسز || انتظامسز .

بیشمار = حدسز، صایسز، پك‌چوق .

بیطرف = ایکی ویا دها زیاده اشخاص آره‌سنده‌کی معامله‌یه مداخله ایتمیوب آیری طوران .

بیطرفلق = اصطلاحات سیاسیه‌جه ایکی دولت آره‌سنده‌کی محاربه‌یه دیکر بردولتك (عقدی) ، (عهدی) ویا (طبیعی) اوله‌رق مداخله ایتمه‌مسنه اطلاق اولنور .

بیغرض = غرضسز ، خالص || بیطرف .

بیقرار = ثباتسز ، قرارسز ، فانی . || مضطرب ، راحتسز .

بیکار = ایشسز، مشغولیتسز { (بکر) دن مأخوذ اولان (بکار) کلمهٔ ترکیه‌سنی بو املا ایله یازمق عبثدر } .

بیگاه = وقتسز ، غیر مناسب .

بیگران = (بی) ادات سلبیله (کران) لفظندن مرکبدر. مقیاسسز، حدسز، اوجسز، نهایتسز، اوجی بوجاغی اولمیان: آسمان بیکران.

بیکس = کیمسه‌سز، معینسز || بیچاره. || دول ویتیم.

بیگمان = (بی) ادات سلبیله (شبهه) معناسنه اولان (کمان) لفظندن مرکبدر. شبهه‌سز، شکسز.

بیگناه = کناهسز، صوچسز، قباحتسز، معصوم.

بیمآل = مآلسز، معناسز، حکمسز، صاچمه صاپان.

بی‌مثال = نظیرسز، امثالسز.

بیمجال = مجالسز، قدرتسز، درمانسز.

بیمحابا = قورقوسز، بلاپروا، چکنمکسزین { اصلی: (محاباة) در }.

بیمر = صاییسز، حسابسز.

بیمعنی = مآلسز || مناسبتسز || صاچمه.

بیمغز = بینسز، عقلسز || خفیف مشرب.

بیمغزانه = خفیف‌مشرب اولانه، عقلسزه لایق صورتده.

بی‌منت = منتسز، ایتدیکی ایلیکی باشه قاقمیان.

بینام = نامسز، اسمسز، شهرتسز، مجهول.

بینماز = تارك صلاة، نماز قیلمیان.

بینماز عذری = غیرمقبول‌عذر، بهانه.

ایکی جامع آره‌سنده قالمش بینماز = مترد، متحیر، شاشیرمش آدم.

بی‌نهایه = نهایتسز، صوکسز.

بی‌نوا = نصیبسز، بهره‌سز.

بیوایه = ملجاءسز، کیمسه‌سز، پناهسز، حامیسز.

بیهوش = عقلسز، بایغین { فتح‌بایله غلطدر }.

بیهوشانه = بایغنجه‌سنه.

بی‌بی [فا، س] او قادینی، یاشلی باشلی قادین § خاله، تیزه.

بیاعت [ع، س] صاتیلمق‌مال، تجارمتاعی.

بیت [ت، س] حیوانات دفیلیه‌دن چوجقلر ایله نظافته رعایت ایتمین اشخاصه مسلط معروف حیوانجق، قمله، کهله. { طبیعیوندن برذاتك یاپدیغی تدقیقات وحسابه کوره ایکی دیشی بیتك بر بچق آیده (۱۲٫۰۰۰) یاوری وجوده کتیردیکی ثابت اولمشدر.

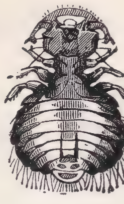

(آت بیتی)

(الما بیتی)

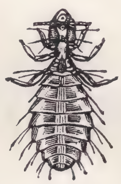

(باش بیتی)

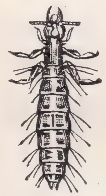

(جسد بیتی)

(قوندوز بیتی)

(بغدای بیتی)

(قویون بیتی)

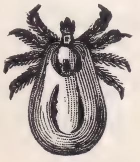

(کوپك بیتی)

باش بیتی = باشده حاصل اولان اسمر کهله.

بغدای بیتی = حبوباته مسلط بیت.

تخته بیتی = تخته‌لر آره‌سنده حاصل اولان متعفن حشرهٔ مؤذیهٔ معروفه.

جسد بیتی = وجودك اعضای مختلفه‌سنده. والبسه قیوریملرنده حاصل اولان کهله.

خسته بیتی = بعض امراضه مبتلا اولانلرده ظهور ایدن صاری رنکلی بیت. (داء القمله).

قاصیق بیتی = وجودك تویلی محللرنده ظهور ایدن برنوع مزعج کهله، قمة العانه.

بیت ینکیسی = کیزلی عیب.

بیتلنمك [ت، مص] عدم طهارت نتیجه‌سی اوله‌رق وجوده بیت اوشوشمك. § بغدای وباقله مقوله‌سی حبوبات بوجکلنمك § طاووق وسائر طیور قانغه‌سیله کندی کهله‌سنی طوپلامق.

بیتله‌مك = حیوانات بربرینك کهله‌سنی، بوجکنی، آیقلایوب قیرمق.

بیتشمك [ت، مص] ایکی شی بربرینه قاوشوب متصل اولمق.

بیتشدیرمك = ایکی شیئی بربرینه قاوشدیرمق.

بیتمك [ت، مص] ختامه، صوکنه ایرمك § تخم کبی شیلر یردن چیقمق § پیدا اولمق.

ایشی بیتمك = محو وهلاك اولمق، غائب ایتمش اولمق.

بال بیتمك = شکرله‌نوب تصلب ایلمك.

بیتمه = نهایت بولمه، توکنمه.

بیتیرمك = ختامه، نهایته ایردیرمك || یره‌کی تخمی سوردیرمك.

بیتکین = نهایت، صوك § محو اولمش آدم.

بیتیك = محووخراب اولمش || {چغتایجه} مکتوب، نامه.

بیلمه [ج، س] (بحریه) کمیده دمیرآتیلیرکن زنجیرك سرعتنی تعدیل ایچون کوکرته‌نك باش طرفنه موضوع اولان بابا.

بیجرغان [ت، س] دمیر دلیکارینه جلا ویرمك ایچون استعمال ایدیلن دمیرجی آلتی § بجلقان.

بیچاره [فا، ص] ادات سلب اولان (بی) ایله (چاره) دن مرکب اولوب: چاره‌سز، عاجز، طالعسز، یوقسول معنالرینی { ترکجه‌ده مستعمل (زواللی) تعبیری بونك مرادفیدر. }

بیچاق [ت، س] برصاپله برآغزدن عبارت اولوب بیچوب کسمکه مخصوص آلت.

بيچاق بيچاغه = شدتلی غوغا .

بيچاق صيرتی = پك آز ، رمق قالمق .

بيچاقجی = بيچاق ياپان .

بيچقی [ت،س] تخته‌لری ياپراق ياپراق كسن ديشلی آلت ، بيوك دستره .

بيچون [فا،ص] جناب حق . تكری : حدی بيچون ، بی‌چون وچرا .

بيچيم [ت،س] صورت، شكل ، اندام § طرز ، اسلوب .

بيچمنه گتيرمك = اويديرمق، ياقيشديرمق .

بيچيم زمانی = اكين بيچيله‌جك زمان .

بيچيمسز = ياقيشيقسز ، شكلی واندامی چركين .

بيچيملی = ياقيشقلی ، شكل واندامی گوزل .

بيخ [فا،س] اصل ، كوك ، خز § تملی .

بيخ گوهی = بالديران كوكی .

بيد [فا،س] سكود آغاجی ، صفصاف .

بيدگران / **بيدسرنگون** } = صالقم سكود .

بيدمشك = چيچكی گوزل قوقولی سكود .

بيدار [فا،ص] اويانق § متيقظ ، بصيرتلی ، آچيق گوزلی .

بيداری = بيدارلق ، اويانقلق ، اويقوسزلق || تيقظ ، ابتصار .

بيدرنك [فا،ص] اكلنمدين ، سريع ، سرعتلی .

بيدستر [فا،س] ذوالمعشين حيواناتدن قوندوز ديلين حيوانكه گوبكه بكزه‌ديكی ايچون بوكا اهل فارس (سك آب) دخی ديرلر .

بير [فا،س] يتاق ، دوشمه § بصيرت .

بيرا [ج،س] (Birr) آرپه‌دن استحصال و (Hublon) ايله تربيه وتعطير ايديلور برنوع مسكركه: بوكا تركجه‌ده (آرپه صويی) ديرلر .

بيرون [فا،س] طيش ، طيشاری ، خارج (درون) مقابلی .

پرده بيرون = حد معروفدن خارج ، چيتمان ، متجاوز .

پرده بيرونانه = پرده بيرونجه‌سنه .

بيرونی = سلاملق دائره‌سی ، سلاملق اوطه‌سی .

بيز [ت،س] قوندره‌جيلرك وسراجلرك دريلری دلدكلری معروف آلت § پك سيوری ، باتان شيدن كنايه .

بيزار [فا، ص] راحتسز ، بيقمش ، اوصانمش ، مضطرب § كوسكون .

بيزاری = بيزارلق .

بيزر [فا،ص] خسيس ، جمری .

بيزموت [ج،س] {Bismulth} (كيميا) قرمزی‌يه مائل بياض واسهالی دافع برمعدن ـ كه : قادينلرك يوزلرينه سوددكاری دوزكون دخی بوندن ياپيلور .

بيست [فا، عدد] يكرمی .

بيسكويت [ج،س] {Biscúit} اوفاق قطعه‌لرده ياپيلمش سودلی، شكرلی كورك ، قرابيه .

بيش [فا،ص] آرتق ، زياده ، فضله .

بيشتر = دها زياده ، دها فضله .

بيشه [فا ، س] اورمان ، ميشه‌لك ، سازلق .

مسلح بيطرفلق = (حقوق دول) محاربه‌يه اشتراك ايتمه‌مكله برابر مخاصميندن هيچ برينك كندی مملكتنه كيرمه‌مسی ايچون حدودينی مسلح اردو ايله تحكيم وتقويه ايلمك .

بيعه [ع،س] كليسا ، معبد نصاری .

بيفتك [ج،س] { Buftech } كميكسز، آلافرانغه كبابصادی .

بيقمق [ت ، مص] اوصانمق ، بزمك ، نفرت ، تنفر ايتمك § طعامی معده قبول ايتميه‌جك درجه‌ده يمك . § كلال ، فتور § كسل .

بيقديرمق = اوصانديرمق ، بزديرمك ، نفرت ايتديرمك .

بيقغينلق = برشيئك كثرتندن ويابرحالك توالی وتكررندن حاصل اولان اوصانمه حالی .

بيك [ت، عدد] (٩٩٩) دن صوكره كلن عدد ، اون كره يوز : ١٠×١٠٠ = (١،٠٠٠) ، هزار ، الف .

بيكنجی = بيك درجه‌سنده اولان ، (٩٩٩) نجيدن صوكره‌كی مرتبه : هجرت سنيه‌نك بيكنجی سنه‌سی .

بيكلك = بيك غروش قيمتنده اولان ، بيك غروش دكری بولنان || بيك دكرنده ويا مثلنده اولان || بيك پارچه‌دن مركب وعبارت اولان || بيك درهملك مايع استيعاب ايدن شيشه .

ايكی بيك = ٢،٠٠٠ { ايكی كره بيك } .

اوچ بيك = ٣،٠٠٠ { اوچ كره بيك } .

بيك بر آياق / **بيك بر آياق اوستنه** } = غلبه‌لكدن كنايه‌در . فرط ازدحام .

بيك جان ايله = كمال آرزو ايله .

بيك دال = ايپك زمين اوزرينه صيرمه ايشلنمش برنوع قماش .

بيك دره‌دن صو گتيرمك = قانديرمق ايچون برچوق اعذار واهيه سرد ايتمك { تعبير عواميدر } .

بيك گوز اوتی = قدمای اطبانك مسهل اولمق اوزره استعمال ايلدكاری برنوع اوت ، (سقمونيا) ، (محموده) اسملريله‌ده موصوفدر .

بيكلرله / **بيكلرجه** } = پك چوق .

بيك ياشا = چوق ياشا مقامنده كلمهٔ تمنيدر .

بيكار [ت،س] چشمه ، منبع : بيكار باشی .

بيكام [فا، ص] نائل مرام اوله‌مامش اولان ، خائب ، خاسر .

بيكانه [فا،ص] يبانجی (آشنا) مقابلی : « آشنايه آشنا بيكانه‌يه بيكانه‌يز » .

بيكانكی = بيكانه‌لك ، يبانجيلق .

بيكباشی [ت،ص] رتب عسكريه‌دن قول اغالغك فوقنده ، قائمماملغك دوننده برتبه اولوب فرمانلی ضابطلكك مرتبهٔ اولاسيدر . { بيكباشی امرای عسكريه‌دن اولوب پياده وطوپجی صنفلرنده طابور قوماندانيدر . سواريده ميرآلای وقائممقامك معاونيدر . بيكباشيلر فرمانلی ضابطاندن يعنی امرادن اولدقلری حالده قائممقام وميرآلای كبی كندولرينه (بك) ديمكه مجبوريت رسميه يوقدر . } بيكباشينك القابی (رفعتلو) در .

بيكباشيلق = بيكباشی رتبه‌سی ، بيكباشينك رتبه وصفتی .

بیل [فا ، س] ترکجه ده (ماء) مفتوحه ایله بالتحریف (بل) دنیلان باغچوان آلتی .

بیلاردو [ج ، س] { Billard } چوقه قاپلی وکنارلی برماصه اوزرینه موضوع (بیلا) دنیلان فیل دیشندن معمول بو اولاقلرك (اسدقا) تعبیر اولنان دکنکلر ایله تحریکندن و بو اولاقلرك یکدیکریله مصادمه سندن عبارت براویون . § بواویونه مخصوص ماصه § بیلاردو اوینانیلان صالون ، محل .

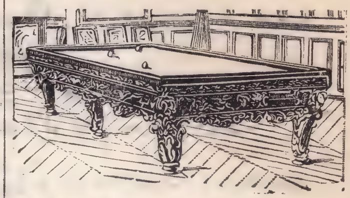

(بیلاردو — Billard)

بیلازیك ـ بیله زیك [ت ، س] قادینلرك زینت ایچون بیلکلرینه طاقدقلری حلقه ـ که : الماسلیسی ، آلتون وکوشدن ، سرچادن معمولری واردر { اصلی (بیلك یوزوکی) در . } معصم § هر نوع اسطوانی شیلره کچیریلن حلقه : طرب بیله زیکی ، صوبه بیله زیکی ، خاولی بیله زیکی .

(بیله زیك)

بیلت [ج ، س] واپور ، شمندوفر ، ترامواي ، تونل ، باغچه ، تیاترو کبی محللره دخول ایچون مقبض اولان اجرتك تأدیه اولندیغنی مشعر آلنان ورقه .

بیلدیر [ت ، س] کچن سنه ، سنهٔ سابقه ، سال گذشته ، کچن یل .

بیلدیرجین [ت ، س] عصافیر (سرچه) فصیله سندن لحمی غایت مقبول ، سرچه دن بیوك برنوع کچیجی قوشی ـ که : صوك بهارده یقین زمانلرده کثرتله بولنور واوزمان صید ایدیلور .

(بیلدیرجین)

بیلدیرجین اوردکی == اوردکه مشابه بر نوع طیر بحری .

بیلدیرجین قیلاغوزی == بیلدیرجین سوریسنه قوماندا ایدن ارکك بیلدیرجین .

بیلدك [ت ، ص] طانش ، کندوسیله الفت اولنمش ، احباب ، آشنا .

بیلدك چیقمق == آشنا چیقمق ، طانیشمق .

بیلدیکنی یاپمق } **بیلدیکنی ایشلمك** } == آرزو ایتدیکنی یاپمق || الدن کلنی یاپمق || سوز دیکلمه مك . عناد ایتمك .

بیلمك [ت ، مص] علم ، وقوف کسب ایلمك ، تفرس ، درك ایتمك § طانیمق § تشخیص ایتمك § تخطر ایلمك § ظن واعتقاد ایتمك § بر شیده ، برعلمده ، برصنعتده مهارت کامله سی بولنمق § { صیغهٔ التزامیه دن اول بولنه رق فعل اعانه تشکیل ایدر : } آله بیلمك ، کیده بیلمك .

بیلدیرمك == اوکرتمك ، خبر ویرمك . || اکلاتمق || اشعار وانبا ایلمك .

حدینی بیلدیرمك == حدندن کچك ، مغلوب ایتمك || انتقام آلمق || تکدیر وتأدیب ایلمك .

بیلمه == علم وعرفان .

بیلشمك == بربرینی طانیمق ، طانیشمق ، معارفه لی چیقمق || صوکره دن بربرینی طانیوب آشنا چیقمق .

بیلدیرمه } **بیلدیریش** } == خبر ویرمه ، معلومات ویرمه || سزدرمه . || اشعار وانباء .

ایلك بیلمك == متشکر وممتدار اولمق .

ایی بیلمك == اطرافیله اکلایوب دکلش ، تدقیق وتتبع ایتمش اولمق || حسن ظنده بولنمق .

چوق بیلمك == حیله کارلق ، سنسیلك ، قورنازلق .

حدینی بیلمك == کندی قدر ودرجه سنی طانیمق ، وظیفه سنی بیلمك || اقتداریله متناسب برفعل وکارده بولنمق .

فرض بیلمك == مطلقا لازم عد ایتمك .

کندینی بیلمك == کندی حد وقدر ووظیفه سنی بیلمك ، ادیب وتربیه لی اولمق .

کندینی بیلمز == تربیه سز ، متجاوز ، نادان .

بیله رك == قصداً ، عمداً .

بیلمیه رك == من غیر عمد ، من غیر قصد .

بیلمش اول == معلومك اولسون دیمکدر .

بیلنمك == برشی معلوم ومعروف اولمق .

بیلزیك [ت ، س] ☞ (بیلازیك) .

بیلك [ت ، س] قول ایله ال آره سنده کی اوینق محل ، رسغ ، معصم ، محل نبض .

آت بیلکی == بوقاغیلق ، کوستك یری .

آیاق بیلکی == رسغ القدم .

بیلك کمیکلری == عظام رسغ .

بیلکجه [ت ، س] متهم ویا مظنونلرك وعسکر فراریلرینك حین دردستنده بوللرینه طاقیلان دمیر ویا تخته آلت . (کلبچه) .

بیلکی [ت ، س] معلومات ، وقوف § معرفت ، § درایت ، دانش .

بیلکیچ [ت ، ص] کندینی بیلیر کوسترن ، شارلاتان ، متفضل ، بیلکی طاسلایان ، عالم کچینن .

بیلکیچلك == بیلکیچلك حالی ، شارلاتانلق ، متفاضللق .

بیلمجه ـ بیلمه جه [ت ، س] معما ، لغز ، یاکلماج . § مغلق شی .

بیله [ت ، د] ادات اتباع اولوب (حتی) مقابلنده لسانمزده مستعملدر § برابر ، معاً .

بیله سنجه == ابرنده ، معیتنده .

بیله کو } **بیله کی** } == بیچاق واوستره وسائر بومثللو آلت قاطعه کسکینلندیرمکه مخصوص طاش ویا قایش ، مشحذ : بیله کی طاشی .

بیله مك [ت ، مص] بیچاق واوستره وسائر آلات قاطعه نی بیله کی طاشنه ویا قایشنه دلك وتماس ایتدیره رك کسکینلندیرمك ، کسکین ایتمك ، سبوری ایتمك .

دیش بیله مك == اشتها || تهالك || حس انتقام طاشیمق .

بیم • [فا ،] قورقو خوف : بیم‌حیات ؛ بیم سفلت .

بیم وامید = خوف ورجا .

بیمار [فا ، ص] خسته، مریض، معلول.

بیمارخانه / بیمار تان = خسته‌خانه، دارالشفه .

بیماری = خسته‌لك .

بین • [فا،ص] کورجی ، بصیر معناسنه اوله‌رق بعض کلماتك اواخرینه داخل اولور .

دوربین = اوزاغی کورن ‖ مصلحتی تمامیله تقدیر واحاطه ایدن ‖ مسافات بعیده‌یی ای کورمك ایچون استعمال اولنان معروف آلت رؤیت .

خرده بین = پك کوچوك شیلری بالخاصه میقروبلری کورن آلت .

عاقبت بین = دوراندیش، ای دوشونن، هر شیئك نتائجنی حساب وتقدیر ایدن .

بینا [فا،ص] کوریجی ، بصیر .

نابینا = کور ، اعمی ‖ جاهل .

بینایی = کوریجیلك ، بصارت .

نابینایی = کورلك ، اعمالق .

بیندیرمك • • [ت، مص] برینی حیوان ویا وکسك برشیئك اوزرینه چیقارمق، برشیئك اوستنه باصدیرمق § ساعتك ایره‌سنی ایلرویه آلمق .

بینش • [فا،س] کورش، رؤیت § تیقظ ، بصارت .

نقطهٔ بنیش = کوز ببکی .

بینك [ت،س] اوزرینه بینیله‌جك حیوان .

بینك طاشی = حیوانه قولایجه بینمك ایچون بعض بیوك قوناق قپو ویاحولیلری اقصالنده مخصوصاً طاشدن معمول سد ، پایکاه ، معرج .

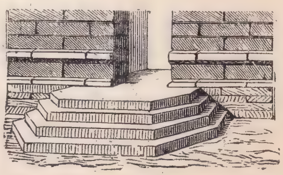

(بینك طاشی)

بینمك • [ت ، مص] یوکسك برشیئك ویا حیوانك اوزرینه چیقوب وآیاقلرینی صارقیدوب اوطورمق، رکوب ایتمك ، سوار اولمق § کمی، آرابه، شمندوفر ، ترامواي کبی وسائط نقلیه‌یه کیرمك § برحال‌وصورت آلمق: ایش‌عناده بیندی § مسلط اولمق § حدیی کچمك .

کوپه بینمك = شدتلی صورتده حدت وغضب ایتمك .

دالنه بینمك = ایلری‌وارمق، تضییق ایتمك .

بیننده • [فا ، ص] کوریجی ، بصیر . { بینا ایله مترادفدر } .

بینی [فا ، س] بورون § دمیرصومون.

بینیجی = فارس، جندیٔ ماهر ، آته کوزل بینن وآتی تربیه ایدن .

بینیش ه [ت ، س] طریق علمیه‌رجالنك بعض مراسم‌مخصوصه‌ده کیدکاری معروف جبه‌که: قوللری وبدنی کنیشجه‌در .

بینو [فا،س] کوده دنیلن حیوانجغز .

بیهوده [فا،ص] طول قادین .

بیهده [فا،ص] بوش ، فائده‌سز ، باطل معناسنه اولان (بیهوده) نك مخففی .

بیهوده [فا،ص] بوش ، فائده‌سز، باطل { وجه باء ایله غلطدر } .

بییق [ت ، س] (بحریه) جوادیره اوزرنده‌کی سرن .

بییق [ت، س] ارکك انسانك وکدی ، قپلان کبی بعض حیواناتك وسط دودغی اوزرنده چیقان قیللر . شارب ، سبله .

بییق آلتی = استهزا .

بییقسز = بییغی اولمیان .

بییقلی = بییغی اولان ‖ بیغی ولوب صققالی اولمیان .

باء مضمومه

بت • [فا،س] ترکجه‌ده بالتحریف (پوت) دنیلن وطائفهٔ مشرکین طرفندن معبود اتخاذ اولنمق اوزره اعمال ایدیلن صنم ، هیکل ، مجسم انسان ویا حیوان شکلی § مشاهیردن برینك تذکار نامی ایچون دکز ایدیلن رسم مجسم § کوزل ، دلبر .

بت پرست = عابدالصنم، بته طاپیجی ، طاپان ☛ (لغتچهٔ اعلام) .

بت پرستلك = بته طاپیجیلق .

بت تراش = عامل الصنم ، بت‌یاپیجی ، یاپان .

بت تراشی = بت تراشلق .

بتخانه / بتکده = بت‌پرستلرك عبادتخانه‌سی، دارالصنم ، اوثان خانه .

بت شکن = کاسرالصنم ، بتلری قیریجی، قیران .

بت‌شکستی = بت قیریجیلق .

بت لال = مبهوت ، حیران .

بتوع [ع مص] کسیلمك § اوزاقلاشمق .

بتون • [ت ص] هپ، جمیع، کافه، جمله، تکمیل § یکپاره ، صوم .

بوس بتون = کاملاً .

بتون بتون = تمامیله ، کلیاً .

بچق - بوچوق • [ت،عدد] یاریم، بر شیئك ایکی بلوکندن بری .

آز بچق = پك آز، برآز ‖ همان .

بچقلق = پارچلق ، یاریم غروشلق .

بحبوحه [ع، س] اورته یر ، بر محلك اورته‌سی .

بحران • [ع،س] (طب) کمال شدتله اجرای احکم ، اتمام ادوار ایدن بر مرض حموینك بردن بعض علائم شفا کوستره‌رك ای اولمسی . مثلا ذات‌الرئه‌ده بردن مبذول برتر وبول حصوله کلمسی وحرارتك عین زمانده ینه بردن سقوطی علامات بحراندر .

لیلة‌البحران = خسته‌لکك نوبتی شدتله دوام‌ایتدیکی کیجه ‖ امور وشئون مختلفه‌نك تشوش وتشتتی زمانی : بحران مالی ، بحران ادبی .

بحور • [ع ، س] (بحر) ك جمعی . (بحار) و (ابحر) کلمه‌لری‌دخی (بحر) ك جمعی ایسه‌ده بونلر یالکز دکزلر معناسنه اولوب (بحور) ایسه هم (دکزلر) ، هم‌ده (بحرشعر) معناسنه جمع اوله‌رق مستعملدر .

بحیره [ع،س] دکزجك ، کول .

بُخارْ [ع، س] بوغو ، صیجاق صودن حاصل اولان بوغو .

بخاری == بخاره منسوب .

کشتیٔ بخاری == واپور، بخارلی کمی.

قوهٔ بخاریه == بخارك حائز اولدیغی قوهٔ دفعیه وانبساطیه .

بخار بارگیری == (ماکنه) ثانیه‌ده (٧،٨) کیلو غرامتره ایش، عمل حاصل ایدن قوت دیمکدر .

بُخُل [ع،مص] خسیسلك، جمریلك. (کرم)ك ضدی .

بخلاء == خسیس، جمری معناسنه اولان (بخیل) ك جمعی .

بُدْ [فا،ص] صاحب ، خداوند .

بُد [ع،مص] فراق ، آیریلق .

لابد == البته .

بُدَلاْءْ [ع، ص] لسانمزده غیر مستعمل اولان (بدیل) ك جمعی. عقلسز، صافدرون ادملر معناسنه‌در . { مفرد مقامنده قوللانیلور } .

بُذُورْ [ع،س] تخم معناسنه اولان (بذر) ك جمعی

بُرّ [ع،س] بوغدای .

بُرْء [ع ، مص] خسته افاقت بولمه، ایاشمه .

(بر ــ بغدای)

بُراقْ [ع، س] دابهٔ بهشتی § من قبل الرحمن لیلهٔ معراجده رکوب قدسیت مصحوب حضرت احمدی‌یه تخصیص بیوریلان دابهٔ مقدسه .

بُرّانْ [ع، ص] کسکین : خنجر بران، شمشیر بران .

بُرایَه [ع،س] یونغه ، تالاش ، یونیلان آغاج ، تخته دوکونتیسی .

بُرْثُن [ع،س] ییرتیجی حیوان پنچه‌سی، آرسلان الی § انسان الی { (برثان) دخی دینیر } .

بُرْج [ع،س] معنای حقیقیسی (دکن) دیمکدر. بر یرك، برمحلك مستحکم وقوی طرفی .
§ (قوزموغرافیا) دائرةالشمسك منقسم بولندیغی اون ایکی قسمدن هر بری .

برج قوی == اصطلاحات حربیه‌دن اولوب تحصنگاه معناسنی افاده ایدر . || قلعه || حصارچیقنتیسی . {جمعی: (بروج) کلیر.

بُرْجاس [ع ، س] هدف ، نشانگاه . { بعض ارباب لغتك قولنه نظراً . یوکسك یرده بولنان نشانگاهه (برجاس) ، دوز یرده، سطح زمینده‌کنه : (هدف) اطلاق اولنور } .

بُرْجُمَه [ع،س] پارمق بوغومی، پارمقلرك بوکولدکجه دیشاری چیقان اوجلری .

بُرْدْ [ع ، س] بر نوع چوبوقلی قماش ، عبا .

بُرَداءْ [ع،س] صیتمه دینلن علت § بو علتك انسانی اوشومش کبی دیترتمکه بادی اولان حالی .

بُرْدبارْ [فا،ص] حلیم، متحمل ، صبرلی.

بردباری == حلیملك ، صبرلیلق .

بُرْدَه [ع،س] عربلرك احرام کبی بورونه‌دکلری بر نوع عبا ، خرقه . § بدنك بلدن یوقاریسنی ستر ومحافظه ایدن لباس .

قصیدهٔ برده == مشاهیر شعرای عربدن اولوب بالآخره سلسلهٔ اصحابه ادخال بیوریلان (کعب بن زهیر ویا کعب بن زهیره‌نك) اوصاف مبجلهٔ حضرت رسالتپناهی‌یی متضمن اوله‌رق حضور نبویده انشاد وقرائت ایلدیکی قصیدهٔ مشهوره‌که : رسول اکرم افندمز حضرتلرینك نظر تحسین وتقدیر سنیه‌لرینی جلب ایتمکدن ناشی عاطفهٔ شاعر مشارالیهه بردهٔ سعادتلرینی احسان بیورمشلردر . قصیدهٔ مشهورهٔ مذکوره‌نك (قصیدهٔ برده) توسیمنه‌شو احسان پیغمبری باعث اولمشدر} .

بُرَزْغ [ع، س] نشوهٔ نوجوانی ، شوق شباب .

بُرْسانْ [فا،س] بیوك ییلان، اژدرها .

بُرْشُمْ [ع ، س] مخدرات اسلامیه‌نك{وآنلری تقلیداً بعض آوروپا نسوانك} یوزلرینه اورتدکلری پچه، تول معناسنه‌در.

بُرْعُومْ - بُرْعُومَه

[ع ، س] آغاجك هنوز آچیلمامش یاپراق ویاچیچکی، طومورجق .

(برعوم ـــ طومورجق)

بُرْغُوْ [فا ، س] ترکجه‌ده بالتحریف (بورو) دینلن موسیقی آلتی . { (بوریزن) تعبیری بیله (بورغوزن) لفظندن محرفدر } .

بُرْغوثْ [ع،س] موذیاتدن (پیره) دینلن حیوانجق .

بُرْقانْ [ع ، ص] بیاض ، قیلسز تنلی آدم : مرد برقان .

بُرْقُعْ [ع، س] مخدرات اسلامیه‌نك قاعدهٔ معتبرهٔ تستره رعایةً وآوروپا نسوانت لوازم تزیینیه‌دن اولدیغنه مراعاةً یوزلرینه اورتدکلری پچه، یاشمق، تول § نقاب § ماسکه .

برقع فکن == نقاب آچیجی ، آچان. || زن بی‌مخدر .

رفع برقع == نقابی قالدیرمق، یوزینی آچمق.

بُرْقوقْ [ع،س] اریك || قایسی || صاری اریك .

بُرْکانْ [ع، س] ینار طاغ ، وولقان : اندفاعات برکانیه . آثار برکانیه . ☞ (اندفاع) .

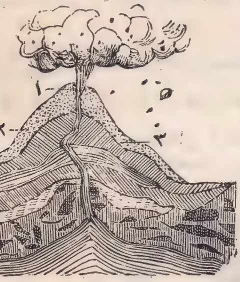

(برکان)

١ــ فتحه ٣,٢ ــ لاو(اندفاعات برکانیه)

برکانی == برکانه منسوب ، متعلق : اراضیٔ برکانیه .

بُرْکَه [ع،س] مارطی قوشی .

بِرْکَه [ع،س] حوض ، کولجك § صو بریکنتیسی .

بُرْنُسْ [ع،س] ترکجه‌ده (بورنوز) صورتنده بالتحریف استعمال ایدیلن لباس نسوان ــ که : اکثریا باشلقلی اولور § بربریه اهالیسنك احرام کبی اوستدن کیدکلری غایت کنیش بر نوع لباس ، یلدیرمه § صدراسلامده اهل تقوانك وعلمای حقوقك کیدکلری برنوع اوزون سرپوش ــ که : مولوی کلاهنه مشابه ایدی ــ § یاغمورلق .

(برنس)

برنس الحیوان == (حیوانات) حیوانات ناعمه‌ده جسم حیوانی تماماً ویا قسماً احاطه ایدن جلد کثیف .

برنس الحیوان نصف کرتین == سطح دماغده موجود مادهٔ سنجابیه ایله آلتنده‌کی طبقهٔ بیضاء .

بُرُوت [ع، ج] بییق .

ریش وبروت == صقال و بییق .

بُرُوج [ع، ج] (برج) ك جمعی . جملهٔ کواکب .

ذات البروج == کوك ، سماء ، کوك یوزی

منطقة البروج == (قوزموغرافیا) مدار شمسك طرفینده ۹ درجه بعدده کائن و مدار مذکوره موازی ایکی دائره ایله محدود منطقهٔ سما — که همان کافهٔ سیاراتك حرکتلری اشبو منطقه داخلنده واقع اولور .

بروج اثنی عشر == دائرة الشمسك منقسم بولندیغی اون ایکی برجه ویریلن اسم .

بُرُودت [ع، مص] صوغوقلق { مادیات ومعنویاتده مستعملدر } .

بُرُوز [ع، مص] کیزلی و کورنمز اولان شی میدانه چیقمق § ظاهر و آشکار اولمق § ظهور ایتمك § کیزلندکدن صوکره میدانه چیقمق: بروز شمس تابان . § علم تشریح اصطلاحاتنجه عظام اوزرنده حاصل اولان چیقندیلر .

بُرُوع [ع، مص] علم وفضیلتده ، حسن ولطافتده امثالنه تفوق ایتمك .

بُرْوَق [ع، س] برجنس کوچوك وچیلز آغاج اولوب هربار خضارتی محافظه ایدر .

(بروق)

بُرُوم [ج، س] (کیمیا) خواص طبیعیه‌جه قلوره مشابه ، بر رایحهٔ شدیدهٔ خصوصیه‌یی حائز مادهٔ بسیطه اولوب (۱۸۲۶) سنهٔ میلادیه‌سنده کشف اولنمشدر . اکثریا میاه بحریه‌دن استحصال وکیمیاخانه‌لرده استعمال اولنور .

بُرُونْدُوْرُق [ت، س] حشری آتلرك دودافلرینی قیصدیردقلری معروف آلت § یواشه .

بُرْهَان [ع، س] دلیل ، اثبات ، حجت § علم منطقجه مقدمات یقینیه‌دن مرکب قیاس .

برهان قاطع == رد ایچون سوز کوتوره‌میه‌جك صورتده اثبات حقیقت ایدن حجت قویه .

برهان لمّی == (منطق) (حد اکبری) ایله (حد اصغری) نسبت وثبوته علت اولان (حد اوسط) .

برهان مسیح == احیای اموات کبی حضرت عیسی علیه السلامدن ظهور ایدن معجزات باهره .

بُرْهَنْکی [فا، مص] چیپلاقلق . {با مفتوحه ایله‌ده مستعملدر.}

بُرْهَنه [فا، ص] چیپلاق ، عریان .

برهنه سر / **سر برهنه** } == باشی آچیق .

برهنه پا / **پابرهنه** } || یالین آیاق .

برهنه پایی == برهنه پالق .

برهنه سری == برهنه سرلك .

برهنه لباس == عریان .

بُرْهَه [ع، س] مدت ، زمان مدید .

بعد برههٔ == مدت مدیده‌دن صوکره .

بُرِیده [فا، ص] کسلمش ، کسیك ؛ مقطوع § مذبوح .

بریده سر == مقطوع الرأس .

بُرِین [فا، س] دیلیم معناسنه اولوب اکثریا میوه دیلیملری حقنده مستعملدر .

(منطقة البروج)

١ — دلو .
٢ — حوت .
٣ — حمل .
٤ — ثور .
٥ — جوزا .
٦ — سرطان .
٧ — سنبله .
٨ — اسد .
٩ — میزان .
١٠ — عقرب .
١١ — قوس .
١٢ — جدی .

بَزْ [فا ، س] كچى .

بز اخفش = مشهور اخفشك كچيسى ـ كه : مقلدلر حقنده ضرب‌مثل اولەرق مستعملدر .

بزغاله = كچى يا روسى ، اوغلاق .

بُزاق [ع ، س] توكروك ، ضاليه .

بزاقه = قابوقسز سوموكلى بوجك .

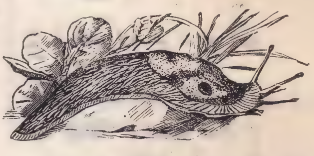

(قبوقسز سموكلى بوجك)

بُزُرْكْ [فا ، ص] بيوك ، اولو ، عظيم ، جسيم { شيا و اشخاص ايچون قوللانيلير : استاد بزرك ، درخت بزرك . }

بزركى = بيوكك .

بزركان = (بزرك) ك جمعى . { يالكز انسان حقنده مستعملدر . } اكابر ، اعاظم ديمكدر .

بزركوار = عالى ، عالى رتبەلى ، جليل القدر ، واجب التعظيم .

بزركوارى = بزركوارلق .

بُزُورْ [ع ، س] (بذر) كبى تخم معناسنه اولان (بزر) ك جمعى . تخملر .

بَزِيرـ بَزِيرَه [ع ، س] (نباتات) ذات القاح خفى نباتاتك اعضاى تناسليەسى .

بِس [ت ، د] تركجەده باء مضمومه ايله باشلايان بعض الفاظك اولنه كلەرك تأكيدومبالغه بيان ايدر : بسبتون .

بُسْتان [ع ، س] باغچه معناسنه اولوب فارسى (بوستان) لفظندن معربدر . جمعى (بساتين) و (بساتون) .

بُشْتَرْ [فا ، س] قورداشن دنيلن علت .

بُشْرى [ع ، س] مژده ، سوينجلى خبر ، موشتو .

بُضُوعْ [ع ، مص] طبعه كسل كلمه ، جان صيقلمه § اكلامق .

بُطْحَه [ع ، س] خصلت مستحسنه ، سجيۀ جميله .

بُطْلان [ع ، مص] عبث ، باطل اولمق ، باطلق .

بطلان دعوى = دعوانك اساسسز اوليشى .

بطلان قياس = قياسك غير موافق اوليشى .

خط بطلان = ابطال ايچون يازينك اوزرينه چكيلن چيزكى .

بُطُول [ع ، مص] ☜ (بطلان) .

بُطُونْ [ع ، س] قارن معناسنه اولان (بطن) ك جمعى : قارنلر § هرشيئك ايچ يوزى ، كيزلى جهتلر ، خفايا .

بُطَيْط [ع ، ه] ☜ (سرفه) .

بُطَيْن [ع ، س] قارن معناسنه اولان (بطن) ك مصغرى . قارنجق ، اوفاق قارن ، كوز ، حجره § منازل قمردن برى § (طب) قلبك منقسم اولديغى درت جوەدن آشاغيده اولان ايكى جوەدن بيرى .

بطين ايسر = بوجوەلردن صول طرفده‌كى .

بطين ايمن = بوجوەلردن صاغ طرفده‌كى

بطينات دماغيه = بينك ايچنده‌كى اجواف .

بطينى = (بطين) ايله نسبت ومجاورتده بولنان اعضا .

بُعاق [ع ، س] اكثريا ياغموره تحول ايد بلوطلره اطلاق اولنور . (باعق) دها مستعملدر .

بُعْد [ع ، مص] اوزاقلق ؛ قرب وبعد . { جمعى : ابعاد كابره }

بعد مجرد } = مقدار معين قيديله مقيداولميان اوزاقلق ،
بعد مطلق } جوهوا ، فضا .

بُعُولَتْ [ع ، مص] قاريلق ، قوجەلق ، زوجەلك ، زوجلك .

بُغاتْ [ع ، س] (باغى) نك جمعى ، باغيلر ، شقيلر ، متجاوزلر .

بُغاثْ [ع ، س] لاشه‌يه اوشوشن قوشلر .

بُغْداى [ت ، س] (نباتات) نجيليه فصيله‌سندن معروف حبوبات ، بوغداى .

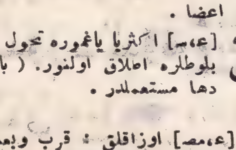

(بغداى)

ا — قاوزلى بغداى .
ب — قيلچقلى بغداى .
ج — قيلچ تدن آييرلمش دانه .

قيلچيقسز بغداى = اوزرنده يالكز (دوكن) بار يركزديرمك ايله‌دانه‌سى قاوزندن تفريق ايديلن بغداى .

قيلچيقلى بغداى = دوكن ايله دانەلرى تفريق اولنان بغداى .

قره بغداى = سرت قبوقلى بر نوع بغداى ـ كه : اكثريا حيواناته يم اولور .

مصر بغدايى = ☜ (مصر داريسى) .

بَغْرا [فا ، س] طورناقوشى ، طورناخروسى .

بُغْضْ [ع ، مص] (حب) ك ضدى . سومەمه § دشمنلق .

بُقْعَه [ع ، س] قطعۀ ارض ، برقسم اراضى ، پارچه ير ، اولكه .

بقعة القرنيه = كوزه عارض اولان بياض لكه .

بقعۀ پير = (طب) باغرصاقلرد بيضى بشرۀ مخاطيەدن متبارز حدبەلر .

بُقُولْ [ع ، س] (بقل) ك جمعى . سبزەلر ، اوتلر .

بُكاء [ع ، مص] آغلامه ، ناله ، كوزياشى دوكمه .

بُكاتْ [ع ، س] (باكى) نك جمعى . آغلايانلر .

بُكْرَه [ع ، س] صباح ، سحر § يارين .

بُكْمْ [ع ، س] (ابكم) ك جمعى . ديلسزلر .

بَلْ [فا ، ص] چوق ، كثير { تركجەده ينه بو معنى ايله برابر كنيش ، واسع معناسنده كلن (بول) كلمه‌سى بيننده‌كى تقارب مخرجى شايان دقت اولوب (بل) ك مى (بول) دن يوقسه ايكنجيسنكمى برنجيدن محرف اولديغى اكلاشيلەميور } .

بُلالَتْ ـ بُلالَه [ع ، مص] ياشلق ، نملك ، رطوبت . § ع . م . (بلولت) ده بومعنايه كلير .

بُلْبُل [ع ، س] معروف طير خوش آواز ، هزار ، عندليب { بوقوشك كه قارشى اولان تمايل غراميسى حقنده قدما طرفندن سرد ايديلن نظريات باالطبع عصرمزده حكمدن ساقطدر } § (بحريه) بلانقەنك ريغاووسى باغلامق ايچون ماقاره نك آلت باشنه وضع اولنان خلاط ودميردن معمول حلقه .

(بلبل)

(قره باش بلبل)

بلبله [ع،س] امزیکلی صو وسائره قابی . § صو وسائره امزکی .

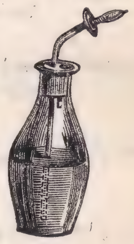

(بلبله — امزیك)

بلدان [ع،س] (بلد) و (بلده) نك جمعی . شهرلر ، بلده‌لر { بوکلمه‌نك دیکر جمعی اولان بلاد دها زیاده مستعملدر } .

بلغاء [ع،س] صاحب بلاغت دیمك اولان (بلیغ) ك جمعی . حائز ملکهٔ بلاغت ذوات : بلغای عثمانیه .

بلغور [ت،س] ☞ (بولغور) .

بلغه [ع،س] کفایت ایده‌جك قدر مدار تعیش ، کچینه‌جك شی .

بلند [فا،ص] یوکسك، عالی : فکر بلند، پایهٔ بلند ، قدر بلند ، قدبلند .

سربلند = ممتاز ، مفتخر .

بلندی = بلندلك ، یوکسکلك .

بلند اختر = طالعلی، اقباللی، مسعود.

بلند نظر = عالی همت، علوجناب صاحبی.

بلوغ [ع،مص] مرتبهٔ ادراکه ایریشمك، کهل حالنه کچمك § برنوع حب. § وصول .

سن بلوغ = ارککلك چاغی، سن رشد.

بلهوس [فا،ص] { (بل) ادات کثرت ومبالغه اولوب ترکیباته داخل اولور } طول امل صاحبی، کثیرالهوس § مایمون اشتهالی . { لسانمزده بالتحریف قوللانیلان (ابوالهوس) تعبیری بالطبع غلطدر } . برهان قاطعده (بلکامه) نك‌ده بومعناده مستعمل اولدیغی بیان ایدلمشدر .

بن [فا،س] دیپ، تمل ، کوك، اساس .

بن حصار } بن دیوار } = حصار ، دیوار دیبی .

بن مژکان = کیرپیك دیبی ، کرپیك کوکی .

سرۋبن = باش ، قیچ .

بی‌سرۋبن = باشسز، قیچسز || صچمه صاپان .

کلبن = کل کوکی ، کل آغاجی .

بن کل = کل دیبی .

بندق ـ بندقه [ع،س] اوفاق یوارلاق ، دانه § تفنك قورشونی

بندق [فا،س] ☞ (فندق) .

بنکاه [فا،س] درونده اشیای تجاریه، لوازم سفریه وضع اولنان یر ، محل. { لسانمزده استعمال ایدیلن (انترپو) کلمه‌سی یرنده بولفظك تعمم استعمالی تمنی اولنور. } بومقامده : (باروبنکاه) تعبیری‌ده قوللانیلیر .

بنوان [فا،ص] خزینه‌دار ، محافظ مال.

بنوت [ع،مص] اوغللق ، اولادلق: ابوت وبنوت .

بنیاد [فا،س] اساس، تمل .

بی بنیاد = اساسسز ، تملسز .

سست بنیاد = تملی کوشك ، ناشایان اعتماد .

§ بنا ، یاپی : بنیاد رفیع ، بنیاد متین .

بنیان [ع،مص] یاپی یاپمق . (هدم) ك ضدی§ یاپی ، بنا : بنیان متین ، بنیان قوی .

بنیه [ع،س] بنای وجود یعنی ذی‌روح بدننك حال طبیعی وتشکل عضویسی دیمکدر . { شوحالده بوتعبیرك ذی روح حقنده مستعمل اولدیغی درکاردر . فصیحی بانك کسریله‌در. }

ضعیف البنیه = وجودینك یاپلیشی ضعیف اولان ، مرضلی .

قوی البنیه = وجودینك یاپلیشی قوتلی اولان، صاغلام .

بنیوی = بنیه‌یه عارض وراجع اولان احوال وحالات . امراض بنیویه : بنیه خسته‌لقلری .

بو [ع،س] (ابو) نك مخففی .

بوعلی سینا = حکیم مشهور ابوعلی سینا ☞ (لغتچهٔ اعلام) .

بوالعجب [ع،ص] زیاده ، پك عجیب . { اصلی وصحیحی فارسی اولوب (بلعجب)در ☞ (بلهوس).

بوالفضول [فا،ص] بوش بوغاز ، هرزه‌وکیل، مناسبتسز سوز سویلین § مادی ومعنوی اقتدارینك فوقنده ایشلره قاریشان . (بوالفضولان جهان) بونك جمعی اوله‌رق ایرانیلر طرفندن استعمال اولنور .

بوالهوس [فا،ص] ☞ (بلهوس).

بوی [فا،س] قوقو، رایحه. { کوزل قوقولر حقنده مستعملدر. }

بوپرست = آوکوپکی .

خوشبو = کوزل قوقولی .

بو [ت،س] اسماء اشارات ترکیه‌دن بری اولوب قریبه موضوعدر . جمعی : (بونلر)در. احوال اربعه‌سی (بو)، (بوکا) ، (بونی) (بونك)در .

شوبو = اوته‌کی، بریکی || اوته، بری.

شوندن بوندن = اوته‌دن ، بریدن ، هرشیدن .

بونه! = بونصل ایش ؟

بونجه (بو) اسم اشارتیله (جه) اداتندن مرکب اولوب بوقدر ، بودرجه § چوق، شو معنالرینه کلیر .

بونجه زماندن بری = طول مدتدنبری.

بونجاین = انجلین مقابلی . بوقدر ، بومقدارده ، بومقدار || جزئی .

بوب [فا،س] قیمتدار قماشدن معمول یتاق طاقمی، بساط مقبول§ مزین یایغی .

بوبر [هندجه] معروف یاقیجی حبه‌که : توزی یمکلره قونیلور ویشیلی صلاته مقامنده ینلیر ، فلفل . بونك اصل ترکجه‌سی (اصی اوتی) در.

آق بوبر، قره بوبر، قرمزی بوبر، یشیل بوبر نامریله انواع مختلفه‌سی واردر .

(قره بوبر)

بوراكمك == بر ایشی یسیتون برباد ایتمك .

بُوبَرِیّه [ع،س] (نباتات) اكلیل جبل دنیلن اوت ، عبیران .

(بوبریه)

بُوْرَكْ [ت،س] ☞ (بورك) .

بوْتْ [ت،س] ☞ (بود) .

بوْتِنْ [ج ، س] ☞ (پوطین) .

بوْجا [ت ، مص] دوْرمه ، چویرمه ، بر شیئی دیگر شیئه نقل ایتمه . اقتارمه .

بوْجاق [ت،س] ایكی خطك، ایكی سطحك، ایكی جسمك — اره‌لرنده اجیقلق حاصل ایتمك صورتیله — برلشمه‌لرندن حاصل اولان كوشه، زویه ، كنج .

كوشه بوْجاق == خانه‌نك، مسكنت كیریندیلی، چیقندیلی هرطرفی .

اوْجی بوْجاغی یوْق == نهایتسز، واسع، بیكران .

بُوجك [ت،س] آری ،سینك، اوروجك كبی كمیكسز ووجودی حلقه كبی بوغوملردن متشكل كوچوك حیوانات ، هامه :

آتش بُوجكی == اركككری وجودینك منتهای خلفیسنده‌كی فوسفوری — دیشیلری دعوت ایچون بالاراده — آره‌لق آره‌لق پارلادان معروف كیجه سینكی .

آغستوس بُوجكی == جرجر و اوراق قوشی دنیلن بوجك‌كه : یازین كیجه‌لری مدت مدیده برسس چیقارر .

اكین بُوجكی == اكین ترلالرینه ، حبوباته مسلط برنوع بیت .

ایپك بُوجكی == ایپك یاپان معروف قورد ، دودالقز .

تسبیح بُوجكی == قنفشه .

حمام بُوجكی == فاكر .

خانم بُوجكی == قاره‌لی،قرمزیلی كوچوك وغایت كوزل بر نوع بوجك‌كه : كل آغاجده بولنور وعندالحاجه اوچار .

سوْموْكلی بُوجك == سالیانغوزك قابوقسز نوعی .

قوْدوْز بُوجكی == {cantMaride} ذروح { دوغریسی قوندوز بوجكی . }

قندیل بُوجكی == آتش بوجكنك دیشیسی .

بوْجكلنمك == { اكین ، ذخیره وسائره حقنده } بوجك پیدا ایتمك ، بوجكلرك استیلاسندن بوزولمق .

بوْجكلی == بوجكی اولان ، بوجكلرك استیلاسنه معروض قالان .

بوْجوْرْ [ت،ص] اوفق، تفك، بودور .

بوْجوْرغاد [ت ، س] اشیای ثقیله جرینه مخصوص آلت‌كه مانوله‌ایله‌دونر § كمیجیلرك تیمور آلدقلری ارغادچیقریغی ☞ (ارغاد) .

بوْجوْرْوْم [ت،س] (بحریه) فورطنه‌لی هوالرده رانده یلكنی‌یرینه اچیلان عین شكلده فقط مذكور یلكندن دها كوچك یلكن . بوكا « مابجانه یلكنی » ده دینور .

بوْجوْقْ [بلغارجه،س] میلاد عیسی یورتیسی .

بوْجوْق قریمی == بو یورطی زماننده ات كسیمی .

بوْجی [ت ، مص] ☞ (بوجا) .

بوْچُوقْ [ت عدد] یارم ، نصف ، بچق .

بوْدْ [ت،س] وجود حیوانینك قالچه ایله دیز آره‌سنده‌كی قسمی ، فخذ .

بودكمیگی == بود اتلری ایچنده‌كی كمیك .

كدی نه ، بودی نه == فقدان قوت واستطاعتدن كنایه‌در .

بوْدْ [فا،مص] وجود ، وارلق .

بوْداق [ت ، ص] اصلی (بوغداق) آغاجك دال اوله‌جق سوركونی، غصن ، تازه ، كوریه دال § كسلمش دالدن قالان اثر .

تخته بوداغی == عقده .

بوداق اوزی == تازه سوركون .

داللی بوداقلی == تفصیلاتی ، تفرعاتلی § شموللی، ایمالری حاوی‌سوز ، موجب دغدغه اولان اقوال § متعلقاتی ، عائله‌سی چوق كیمسه .

گوزینی بوداقدن اسیرگه‌مه‌مك == جسور اولمق، هرشیئه قرشی صالدیرمق .

بوداقسز == بوداغی اولمیان (آغاج)، دوز تخته .

بوداقلانمق == بودق سورمك .

بوداقلی == دالی بوداغی چوق اولان .

بوْدَمَق [ت،مص] آغاجك ، آصمه‌نك وسائره‌نك دالنی ، بوداغنی كسمك، قیصالتمق

آصمه بودامق == بوش لقردی سویلمك .

بودانمق == آغاجك داللرینی، بوداقلرینی كسدیرمك || قیصالتمق .

بُودْجَه [ج ، س] { Budget } ایراد ومصرف دفتری، موازنه جدولی .

بوْدْرُوْمْ [ج ، س] بر آلتنده بیوك مخزن ، كیلار .

بودروم قاتی == بنانك الك آلتنده بولنان قسمی ، قاتی .

١ (دكزايصيرغانی) Acalèphe ٢ آيی پنچه‌سی) Oursin ٣ (قوماتول) Comatule ٤ (بوتريوسه‌فال) Bothriocéphale
٥ (دودالكبد) Douve ٦ (داندروسه‌ل) Dendrocèle ٧ (سيپونقل) Siponcle ٨ (دكز
قرق آياغی) Néréide ٩ (استاقوز) Homarde ١٠ (چغانوز) Crabe ١١ (صو اوروجكی) Hydrachne
١٢ (سريع الزوال) Eéphe mère ١٣ (تاريس) Sitaris ١٤ (قاراب) Carabe ١٥ (آغستوس بوجكی) Cigale
١٦ (دانتال) Dentale ١٧ (پراخيرابوط) ١٨ (بوقابالغی) Lamproie ١٩ (داقتيله‌تر) Dactylethre

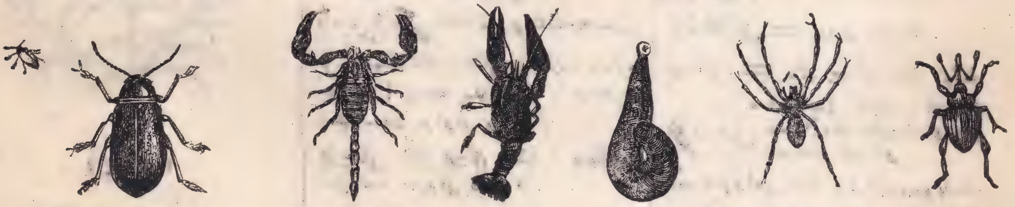

(قوندوز بوجكی) (اوروجك) (سوك) (استاقوز) (عقرب) (سبزه بوجكی)

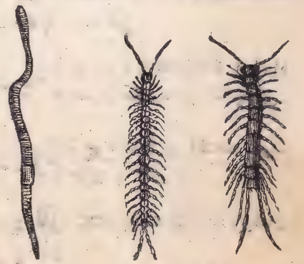

(قرق آياق) (قورت) (قيز بوجكی) (كلبك) (مايس بوجكی)

بودور [ت،ص] بودی، باجاغی قیصه، پك قصیرالقامه آدم .

بودوراق = قیصه بویلیلق .

بودوسلامه [ت،س] (بحریه) سفینه‌نك باش وقیچنی تشكیل ایتمك اوزره اومورغه‌نك باش وقیچ نهایتلرندن قالدیریلان جسیم یكپاره ویا برقاچ پارچه آغاج . باش بودوسلامه‌سی ، قیچ بودوسلامه‌سی . ☞ (اومورغه) .

شافت بودوسلامه‌سی = تك اسقرولی كمیلرك قیچ طرفلرنده بولنان ایكی بودوسلامه‌نك ایچ طرفده بولنانی اولوب درونندن اسقرویی تدویر ایدن شافت مرور ایدر .

دومن بودوسلامه‌سی = مذكور ایكی بودوسلامه‌دن طیش طرفده بولنوب دومنی حامل اولانی .

بور [ع،س] دنیوی واخروی هیچ بر خیری اولمیان آدم § ایشلنمكه ، سورلمكه غیرصالح اراضی، ترلا .

بور [فا،ص] الواندن فستقی رنك .

بور [ج،س] (كیمیا) حامض بوراك پوتاسیوم ایله تحلیلندن استحصال اولنان برجسم بسیط .

بورا [روجه ، س] قلیل الامتداد شدتلی روزكار ، فورطنه .

بورا [ت،س اشارت] بومحل، بویر ، بوراسی ،

بوراسیت [ج،س](كیمیا) برنوع معدن .

بوراق - بوراقس [ع، س، ج،س] (كیمیا) آلچی طاشی، تنكار معدنی § غیر صالح زراعت محل .

بورام بورام [ت،ـ] كثرتله وفقط آغرآغر یاغان قار، یاغموره وصف اولور .

بورانجه [ت، س] (نباتات) سنجاریه فصیله‌سندن برنبات ـ كه : صانجی‌یی كسمك ایچون بیطریده مستعملدر .

بورج [ت،س] ذمتده ثابت اولان شی، دین . اعاده اولنمق اوزره فائضلی ویافائضسز آلنان اقچه .

بویون بورجی = وظیفه ، وجیبه .

وعده‌لی بورج = دین مؤجل .

بورج آلمق }
بورج ایتمك } = استقراض ایتمك .

بورج ویرمك = اقراض ایتمك .

بورج اوده‌مك = تأدیهٔ دین ایلمك .

بورجه باتمق = پك زیاده بورجلانمق ، مستغرق دیون اولمق .

بورجلی = مدیون || مجبور ، مكلف || منتدار .

بورچاق [ت، س] (نباتات) نجلیه فصیله‌سندن صغیرلره بدیر دكاری یووارلاق دانه‌لی نبات ـ كه : اوروپانك بعض محللرنده برنوعنی انسانلر دخی اكل ایدرلر .

(بورچاق)

ا ــ چیچكی ب ــ دانه‌سی

(قره بورجاق)

ا ــ میوه‌سی ب ــ دانه‌سی

بورچین [ت،ـ] دیشی كیك .

بوردا [ج، س] (بحریه) كمینك یانلرینك طیش سطحی { « آلابانده » مقابلی } .

بوردا بوردایه = ایكی كمینك یان‌یانه كلمسی .

بوردافنارلری = (بحریه) بر كمینك كیجه‌لین سیری حالنده سنجاقده (یشیل) واسكاده‌ده (قرمزی) اوله‌رق كوستردیكی ایكی فنار . { طاولومبازلی كمیلرده بونلره « طاولومباز فنارلری » دینور } .

بورسه [ج ، س] { Borse } اسهام عمومیه و معاملات جسیمهٔ صرافیه‌نك اجرا اولندیغی محل مخصوص § صراف، بانكرلونجه‌سی .

بورسه اویونی = اسهام وتحویلات رسمیه وسائره اوزرینه ــ عیناً مبادله صورتیله اولمیه‌رق ــ وقوع بولان آلیم صاتیم ، هوا اویونی || بوصورتلرله اوینانان برنوع قمار || مسكوكات و تحویلاتك هركونكی رایجنی مشعر جدول .

بورسه قومیسری = طرف حكومتدن بورسه‌نك احوالنی تدقیق وتفتیشه مأمور ذات .

بورغاته [ج ، س] خلاطك محیطنی اولچه‌جك دلیكلی تخته ، بر خلاطك محیطی .

بورغاج - بورغاجق [ت ، س] اكری ، بوكری ، طولاشیق ، قاریشیق شی .

بورغو [ت، س] آلت تثقیب ، دلمه آلتی ، مثقب ، بوریلارق تخته وسائره دلن آلت .

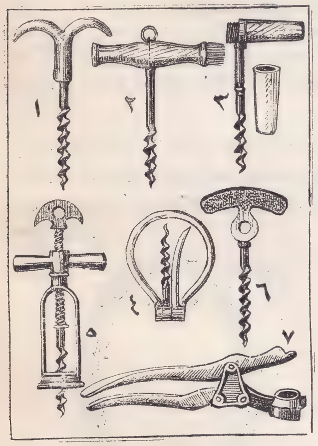

(بورغو)

١،٦ معدنی بورغو .	٥ ویده‌لی بورغو .
٢ فورچه‌لی بورغو .	
٣،٤ جیب بورغوسی .	٧ مانیوله‌لی بورغو .

تخته بورغوسی = تخته دلمكه مخصوص بورغو .

تفنك بورغوسی = خروس آیاغی .

حربه بورغوسی = طوكز آیاغی .

طپه بورغوسی = شیشه‌لرك آغزندن منطار چیقارمغه مخصوص آلت .

بورغول [ت،س] قینادیلوب قیرلمش بغدای . { لسانمزده غلط اوله‌رق (بولغور) دیه مشهوردر . }

بورك [ت ، س] برنوع سرپوش ، پوستسز قالپاق § خروس ایبیكی .

بُورَكْ • [فا ، سـ] یاغلی خمیردن اینجه یوفقه‌لر آچیلوب ایچنه قیمه ، پنیرجویز وسائره قونیله‌رق ینه یاغده قیزارتیلان معروف طعام •

پۇف بُورکی == برنوع قبارمش بورك •

صۇ بُورکی == قتمرقتمر یوفقه‌لردن مرکب اولوب اولا صوده حاشلاندقدن صوکره یاغده وفقط تپسی ایچنده پیشیریلن برنوع لذیذ بورك •

صیغاره بُورکی == دوروم طرزنده یاپیلان بورك •

نمسه بُورکی == برنوع آلافرانغه بورك •

بُورکجی == بورك یاپان ویاصاتان آدم •

بۇزْمَقْ • [ت ، مص] بزمك ، قیویرمق § صانجیمق •

بُوزْناز [ت ، ص] بیوك منقارلی (قوش) •

بُورْنُوز ـ بُورْنُوسْ [ع ، سـ] (برنس)

بُورُوْ ـ بُوری [ت ، سـ] ایچی بوش یوارلاق ، اوزون جسم § دیلسز ، پرده‌سز معدنی چالغی آلتی § بوش ، قوف ، معناسز •

بوری چیچکی == زینت ایچون صافسیلرده وبعضاً خصوصی باغچه‌لرده یتشدیریلن برجنس لطیف چیچك که : بوکا چاك چیچکی دخی دینور •

(بوری)

بوری گبی اوتمك == کوه‌زه‌لك ، بوش لاف ایتمك •

بُورُوشْ (بروش) •

بُورُو ـ بُورُونی [ت ، سـ] قارن ومعده صانجیسی ، کوبك آغریسی •

(بوری چیچکی)

١ — اصل بوری چیچکی •
٢ — بوك چیچکایسی •
٣ — یبانیسی •
٤ — چیچکاری کومه حالنده بولنان •

بُرُوشْقُو [ت ، ص] دبل بوران ، آغزی بوروشدیرن مشروب •

بُورُوشْمَقْ • [ت ، مص] چکیلوب طوپلانمق ، قات قات اولمق § تازه‌لك ، طراوت کیتمك § طراوت نوجوانی زائل اولمق ، چهره‌نك جلدی تقبض ایتمك § دیش قماشمق § البسه واشیا کبی شیلر قات قات اولمق § اسکیمك •

بوروشدیرمق == قات قات بوکوب بورغاج ایتمك •

یوز بوروشدیرمق == چهره‌ا کشیتمك ، اشمئزاز ، عدم خشنودی کوسترمك •

بُورُوشُقْ • [ت ، ص] قیریشمش ، قات قات قیویرلمش • طراوتی زائل اولمش •

بُورُومْ • [ت ، ص] قاتلانمش ، دورولمش شی ، بوکوم • قیویرم •

بُورُومْجُكْ • [ت ، سـ] قوزه وسائر یوماقلانمش شی § ایپکدن معمول اینجه تول که : تزیینات نسوانیه‌ده قوللانیلیر •

بُورُومَكْ • [ت ، مص] قاپلامق ، صارمق ، احاطه واستیلا ایتمك § لف ایلمك . {اصلی (بورکومك) در} •

کوزی قان بورومك == صوك درجه‌ده حدتلنمك || غضبدن کوز قیزارمق •

بورومه == (بورومك) ماده‌سندن صدر تخفیفی ، عجله ایله باشدن صارمه || طوپدن || ایضاحتسز •

بُورُونْ [ت ، سـ] {اصلی واملای صحیحی (بورن) در • } ایلری چیقمش تومسك شی ، حواس خمسه‌دن حس شمك مقری ، انف § انسان وحیوانده یوزك اورته یرنده وآغزك اوست طرفنده بولنان ایکی دلیکلی چیقندی § (جغرافیا) دکزه دوغری ایلرولمش قاره پارچه‌سی که : بوکا عربجه‌ده (رأس) اطلاق اولنور •

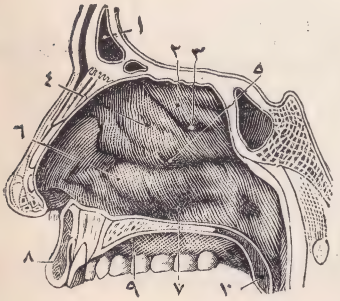

(بورون)

١ — جیب جبهی •
٢ — قرین علوی •
٣ — مجرای علوی انف
٤ — قرین متوسط •
٥ — مجرای وسطی •
٦ — قرین سفلی •
٧ — مجرای سفلی •
٨ — شفهٔ علیا •
٩ — قبة الحنك •
١٠ — شراع الحنك •

بورون اوتی == انفیه •

بورون بیومك == کبر وعظمت پیدا ایتمك •

بورون بورونه == باش باشه ، یان یانه •

بورون پرده‌سی == بورونك ایکی دلیکی آره‌سنده‌کی زار •

بورون دلیکی == بورون دینلن عضوك ایکی مدخل خارجیسی ، مناخر ، منخر •

بوروندن دوشمك == چوق بکزه‌مك • وجهاً مشابهت •

بورون سیلمك == بورونی تمیزله‌مك •

بورونی سورتمك == برینك کبرینی ، عظمتنی قیرمق •

بورون صوقمق == بر ایشه قاریشمق ، مداخله ایتمك •

بورون قبارمق == تکبر ایتمك •

بوروندن كلمك = ادراك ايديلن شوق وذوقی تعقیب ایدن الم ، كدر ، اذا .

چیچكی بورونده = پك تازه سبزه .

دانا بورونی = نباتاتك كوكلرینه ایراث خسار ایدن معروف مضر بوجك .

قارغه بورونی = منقاری بر نوع چنكال ، قصقاچ .

بورونسز = بورنی دوشمش ، خیم خیم .

بورونجك [ت ، س] ☞ (بروجك) .

بورونددوروق [ت ، س] حشری آتلری تیمار ایدرایكن ویا ایاقلرینه نعل میخلاركن بورونلرینه طاقدقلری تخته قیصقاچ . لاواشه (یواشه) .

بورونساق [ت ، س] آزغین آت وصیغیر ودوه‌لری ضبط ایچوق بورونلرینه طاقیلان تخته قصقاچ ، اوكوز یواشه‌سی .

بورونمك [ت ، مص] صارنمق ، اورتولمك ، اورتویه صارنمق ، اغتشاء ، التفاف .

بوریا [فا ، س] حصیر ، نطع .

بوریاباف = حصیر طوقویان ، حصیرجی .

بوریت [ج ، س] (كیمیا) حامض بوروك اساسلردن بریله امتزاجندن حاصل اولان بر ملح .

بوریزن [فا ، س] عسكره قوماندانك اوامر وتعلیماتنی تبلیغ ویا اوقات ومعین حركاتی اعلام ایدن ویا طابورك اوكنده بوری چاله‌رق یوروین شخص .

بوریلانه [ج ، س] آتش كمیسی .

بوریناـ بوریناتا [ج ، س] (بحریه) كمی اورصه حالنده سیر ایدركن صرن یلكنلرینك روزكار اوستی‌غردین یقالرینی باشه طوغری چكوب یلكنك سطحنی ممكن مرتبه دوز قیله‌رق سفینه‌نك دها زیاده اورصه ایتمسنه خادم دونانم § بابا فیننغو بوریناسی .

بوز [ت . ص] سیاه ایله بیاضك مخلوطی ، كول رنكی : قزیل بوز ، بوز قیر .

بوزومسی = بوز رنكنه قریب .

بوز [ت ، س] طوكمش صو ، جمد ، یخ § پك صوغوق شی ویا شخصی .

بوزچیچكی = صپارنه جنسندن بر نوع نبات .

(بوز چیچكی)

بوزباغلامق } **بوزطوتمق** } = اوستی بوزلانمق ، مایع بوزخانه كچمك .

بوزچوزلمك = بوز اریمك ، صویه قلب اولمق .

بوز كبی = پك صوغوق || پك تمیز پك یاغلی .

بوز كسلمك = پك زیاده صوغومق .

بوزلانمق = بوز طوتمق || شیشه‌وجام كبی شیلرك شفافیتی كیدرك دومانلی اولمق ، صویك سطحی منجمد اولمق .

بوزلو = ایچنه بوز قونمش صو || غیر شفاف جام وسائره .

بوزارمق [ت ، مص] بوز رنكنه كیرمك ، قیزاروب بوزارمق = حجابدن ویا بشقه اسبابدن چهره‌نك رنكی متغیر اولمق .

بوزاغوـ بوزاغی [ت ، س] هنوز سوتدن كسلمه‌مش اینك یاوروسی ، كوچوك طانه .

بوزاغوبورونی = قلقاسیه فصیله‌سندن بر نبات‌كه : انواع مختلفه‌سی واردر .

بوزاغیلامق = { اینك ، مانده وامثالی وفیل ، كركدان ، زرافه كبی حیوانات } یاورولامق ، طوغورمق .

بوزاغیلق = اوچ سنه ایشلنمیوب داخلنده حیوان یاییلان ترلا .

بوزاغیلق بوزمه = بو صورتله ترك ایدیلن تارلایی آچمق .

بوزدكلمك [ت ، مص] ازیله بوزیله ، مسكینانه حركتده بولنمق .

بوزطغان [ت ، س] طوغان باشلی چوماق ، طوپوز .

بوزغون [ت ، ص] بوزلمش ، مغلوب ، پریشان § طاغنیق .

بوزغونلق = هزیمت ، مغلوبیت ، پریشانی ، انتظامسزلق .

بوزمق [ت ، مص] انتظامنی اخلال ایتمك § بر شیئك طبیعی واصلی اولان دوزكونلكنی ازاله ایتمك § محو وخراب ایلمك § معطل و بطال ایتمك § فسخ ولغو ایلمك § فنالشدیرمق § كری آلمق § مغلوب وپریشان ایتمك § محجوب وشرمنده ایتمك § عارضهٔ دماغیه‌یه اوغرامق .

بوزلمق = متغیر اولمق § خراب وپریشان اولمق § مغلوب ومنهزم اولمق § بطال ومعطل اولمق § فنالشمق § محجوب وشرمنده اولمق § ضعیفلاشمق ، ضعیف اولمق .

بوزلمه = بوزلمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

آبدست بوزمق = خلایه كیدوب تجدید وضوئی ایجاب ایده‌جك حالده بولنمق ، نقض وضوء .

انكله بوزمق = اوشیئك پك زیاده ، چیلدیره‌جیه اوزرینه دوشمك .

اوروج بوزمق = افطار ایتمك .

استیفنی بوزمق = اهمیت ویرمك ، امور ایتمك .

آغز بوزمق = سوكوب صایمق .

اویون بوزمق = باشلانیلان بر ایشی یاریده براقمق || عكسیلك ایتمك .

باغ بوزمق = باغك اوزوملرینی كاملاً طوپلامق .

پاره بوزمق = غالی قیمتلی آقچه‌یی دون قیمتلی آقچه ایله مبادله ایتمك .

شقه‌یه بوزمق = جدی سویلنیلن سوزی لطیفه‌یه چویرمك .

عقیده بوزمق = مذهبدن نكول ایتمك .

معده بوزمق = هضم اولنمیه‌جق شیلر یمك .

هوا بوزمق = سمت رأسی یاغمور ، بلوط قاپلامق .

بوزمك [ت ، مص] طوپلایوب چكمك § طارلاتمق ، قصر ایتمك .

آغز بوزمك = استحسان ایتمك .

بوزلمك = چكیلوب طوپلانمق || بوروشمق || كوچولمك .

بوزلمه = بوزولمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

بوزمه = بوزمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی || بوزلمش شی § توتون كیسه‌سی .

(توتون كیسه‌سی)

بُوزُوشْمَق [ت مص] وفاق مبدل نفاق اولمق ، ایکی ودها زیاده اشخاص اره‌سنده انفعال حصو کلك طارغینلق حاصل اولمق .

بوزوشق [redacted] وزوشمه ، طارلمه ، طارغینلق ، مناقشه ، قطع مناسبت .

بُوزُوق [ت،ص] مختل، معیوب، منفسخ § خراب ، معطل .

باشی بوزوق = غیر موظف ، غیرمنتظم عسکر || صنف عسکری‌یه منسوب اولمیانلره ویریلن عنوان عامیانه .

چیچك بوزوغی = یوزنده چیچك علتنك اثری اوله‌رق دلیك دشیك یرلر حاصل اولان آدم ، چوپور .

عقیده‌سی بوزوق = معاذالله تعالی ، اعتقادسز ، زندیق .

بوزوق پاره = اوفاق پاره .

بوزوق دوزن = کلیشی کوزل .

آغزی بوزوق = منافی ادب سوز سویلین .

بوزوقلق = بوزوق اولان شیئك حالی . || اوفاق پاره .

بُوزُوك [ت،ص] طویلانوب طارلاشدیرلمش ، بوزولمش شی .

بُوزُوغه [ت،س] برجنس کرتشکله .

بُوزَه [فا،س] تکجه‌ده (بوزا) دیدیکمز مشروب معروف که : اوکودلمش داریدن یکمز ویا شکرله یاپیلیر .

بوزه‌جی = بوزه یاپان ویاصاتان آدم .

اکسه‌ده بوزا پیشیرمك = برآدمه اذا وجفا ایتمك .

بوزه کیفی = حالت مخموری .

بُوس [فا، مص] اوپمه ، تقبیل ، بوسه { باء فارسی‌ایله استعمالی غلطدر }

پای بوس = آیاق اوپمه .

پای بوسی = آیاق اوپمك .

دامن بوس = اتك اوپمه .

دامن بوسی = اتك اوپمك .

دست بوس = ال اوپمه .

دست بوسی = ال اوپمك

بوسنده = اوپوجی .

بوسه = اوپمه .

بوسه چین = بوسه آلان .

بوسه زن = اوپوجی .

بوسیش = اوپوش ، (اوپش) .

بوسه جای / بوسه گاه / بوسه گه } = اوپه‌جك ، اوپوله‌جك یر .

بوسیده = اوپولمش ، تقبیل اولنمش .

بُوسْتاغان [ت،س] قارپوز بیچمنده قاب .

بُوسْتان [فا،س] قوقو معناسنه کلن (بو) ایله محل دیمك اولان (ستان) دن مرکب اولوب (قوقو محلی) دیمك اوله‌رق آغاجی ، چیچکی ، مخضراتی مبذول اولان یرلره اطلاق اولنور . {عربلر بوکلمه‌یی بالتحریف (بستان) شکلنه صوقمشلردر . { بوستان ایله کلستان باشقه باشقه معنی افاده ایدرلر . }

بوستانجی = سبزه یتشدیرن آدم || یکیچری اوجاغنده پولیس وظائفیله مکلف برصنف عسکره‌ده بونام ویریلوردی .

بوستان سرای = باغچه اورته‌سنده ، ایچنده کوشك ، قصر .

بُوش [ت،ص] ایچنده بر شی بولنمیان ، تهی § معناسز ، مآلسز § ایشسز ، عاطل § ترك ایدلمش ، خالی ، معطل § مطلقه .

الی بوش = مشغولیتسز ، وظیفه‌سز ، تهی دست .

باشی بوش = بر یره منسوب اولمیان ، بوش کزن ، سرباز .

بوشاتمق = زوجه‌یی تطلیق ایتدیرمك .

بوشادلق = قادین قوجه‌سندن تطلیق ایتدیرلمك .

بوشامق = تطلیق ایتمك .

بوشانمق = زوجه زوجندن بروجه مشروع آیرلمق ، مطلق العنان قالمق . || رها ، فرصت بولمق || کثرت وشدتله دوکلمك ، آقمق || { سلاح حقنده } پاتلامق ، سلاح قضاءً آتش آلمق || جوشمق ، غلیانه کلمك .

بوشه آلمق = اکرتی‌یه آلمق ، معلق طوتمق .

بوش بوغاز = یاوه‌کو ، هرزه‌کو ، کوه‌زه ، کتم اسراره غیر قادر .

بوش بوغازلق = هرزه کولق ، یاوه کولق .

بوش بوگور = قارنك یاندن حذاسی .

بوشنه / بوش بوشنه } = نافله ، بیهوده .

بوم بوش = بسبتون خالی ، تهی .

بوش بولنمق = غفلت ایتمك .

بوشه چیقمق = ظفریاب اولنه‌مامق ، بیهوده یورلمش اولمق .

بوش دوشمك = زوجه ، نکاحندن ساقط اولمق .

بوشده = ایشسز ، مشغولیتسز .

نفاسی بوش = عقلسز ، آحمق .

بوش طورمق = مشغول اولمامق .

بوشلامق = علی حاله ترك ایتمك ، براقمق .

بوش قالمق = معطل ، ایشسز بولنمق .

بوشلق = خلا ، فضا || عطالت .

بوش کزنك باش قلفه‌سی = سرسری آدم .

بُوشالتمق [ت،مص] ایچنده‌کی چیقاروب قابی ، ظرفی بوش براقمق . تخلیه ایتمك ، تهی براقمق . § آقتارمق ، بر قابدن دیکرینه دوکمك . § سلاح آتمق .

اگر بوشالتمق = سواری آت قوشارکن بالالتزام بر آیاغنی اوزنکیسندن چیقاروب دیکر طرفه شدتله میل ایدرك اکری بوش ایمش کبی کوسترمك ـ { که : اکثریا جرید اویونلرنده اجرا ایدیلور } .

بوشالمق = بوش وخالی اولمق || دوکلمك || یایلمق .

بُوشامق [ت، مص] زوج ، زوجه‌یی تطلیق ایتمك ، زوجه‌نك باشی بوش براقمق .

بُوص [ت ، س] دائماً مرادفی اولان (بوی) کلمه‌سیله برابر قوللانیله‌رق محلنه کوره مماثلی افراط ویا تفریط بیان ایدر : بوی بوس .

بُوصا [ج،س] (بحریه) غومنه زنجیرینی ربط ایدن خلاط .

بُوغ [ج،ص] امیر ، رئیس ، بك .

باش بوغ = سرکرده .

بُوغ ـ بُوغجَه [فا،س] بیوك بوغچه § قوجاتنده ، اوموزده طاشینان وباصمه وسائر قماشدن یاپیلوب ایچنه اشیا صاریلان درت کوشه‌لی پارچه .

بُوغا [ت، س] صغیر آیغری ، طوسونك بیوکی ، آتمش اوکوز .

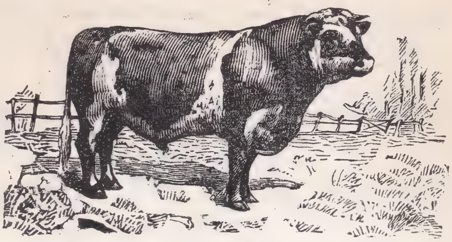

(بوغا)

بوغالامق = اینك دوغورمق .

قره بوغا = مانده آیغری .

بوغا یاپراغی = قارنی یاریق دینلان نبات.

بوغایه کلمك = دیشی اینكك بوغا ایله جمع اولمه زمانی .

بوغاچه [ج،س] بر نوع بورك ودها دوغریسی چورك .

بوغاچه‌جی = بوغاچه‌یاپان ویاصاتان آدم.

بوغاز [ت.س] هر شیئك، هر محلك بوغوق، دار قسمی § (طب) قبة الحنك وعمودات وقاعدهٔ زبان ایله محدود اولان فمك قسم خلفیسی § ایکی دکزك بر بریله پیدای اتصال ایتدیکی محل § داغ کچیدی .

صیق بوغاز ایتمك = بر ایشی ایسته‌تر ایسته‌مز یاپدیرمق .

پیس بوغاز = اوبور ، اکول .

بوغاز اولمق = خفیف خناق علتنه دوچار اولمق .

بوغازینه صارلمق = اوزرینه آتلمق.

بوغاز آلان = آغز بوروشدیران .

بوغاز بوغازه گلمك = شدتلی غوغایه کیریشمك .

بوغازدن کچه‌مه‌مك = برینی تخطرله لذتلی بر شیئی ییه‌مه‌مك .

بوغازی طوقلغنه = اجرتسز .

بوغاز طوقلغی = قناعت ‖ اجرتسزلك.

بوغاز قیصلمق = سس طوتلمق .

بوغازلامق = ذبح، نحرایتمك، بوینی کسمك ‖ قتل واعدام ایلمك ‖ قربان کسمك .

بوغازلی = چوق ییین، اوبور، اشتهالی.

بوغاق [ت،س] بوغاز آغریسی .

بوغان [ت،ص] بوغیجی .

ایت بوغان = آجی چیکدم .

قورت بوغان = { خانقة لذئب } — { Aconit } دینلن وبر جوهر مؤثری حامل اولوب وجهك آلام عصبیه‌سنه قارشی استعمال ایدیلان برجنس نبات .

بوغاطه [ت،س] (بحریه) دمیر صپان ایله احاطه اولنمش محیطی اولوقلی قره اغاجدن معمول اوچ دلیکلی کوتوك اولوب چارمیخلر بوواسطه ایله دولدیریلوب مطلوب اولان کرکیده محافظه ایدیلور .

بوغچه [فا، س] اشیا صارمغه مخصوص درت کوشه‌لی بیوك منديل. ☞ (بوغ) .

بوغچه‌جی = بوغچه درونده اشیا واقمشه کزدیروب صاتان قادین ‖ سورتوك.

بوغچه‌لامق = برشیئی دوشیروب ، قاتلایوب بوغچه ایچنه قومق .

بوغدای [ت،س] ☞ (بغدای) . § مثقالك (۷۲) ده برجزئی.

مصر بوغدای = قوقوروز .

(بغدای ما کنه‌سی)

١ — عادی بغدای.	٤ — قیلچیقلی بوغدای.	٧ — کچوك دانه‌لی (بیاز بغدای).
٢ — قرمزی بوغدای.	٥ — قیلچیقسز بوغدای.	٩،٨ — فرانسز بوغدایی .
٣ — قره (صرت) بوغدای	٦ — طیغان بوغدایی.	١١،١٠ — آمریقا بوغدایی .
		١٣،١٢ — آفریقا بوغدایی .

بوغمق [ت، مص] بوغازینی صیقه‌رق ویا آغزینه بر شی طیقه‌یه‌رق نفسنی کسمك، بوصورتله هلاك ایتمك ، اختناق ایلمك § صویه دالدیروب اتلاف ایتمك § تعجیز و تضییق ایلمك § قاریشدیرمق ، کیزله‌مك، ایزینی غائب ایتمك : لاقردی‌یه بوغدی .

بوغدیرمق = بوغازینه برشی طیقایوب بوغمق، اختناق ایتدیرمك .

بوغرتلاق = غرتلاغك آغزی، مری .

بوغشمق = بوغاز بوغازه کلوب کورشمك. ‖ غوغا ایتمك. {اکثریا کدی، کوپك وامثالی حیوانات حقنده مستعملدر .} ‖ نزاع ، مناقشه ، مخالفت، ضدینه حرکت ایتمك .

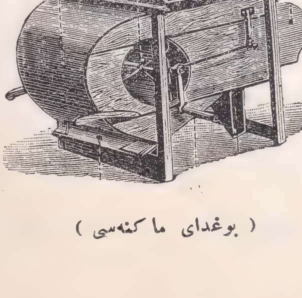

(بوغدای ما کنه‌سی)

بوغلمق = نفسی کسلمك || صوده غرق اولمق || جان صیقلمق .

برقاشیق صوده بوغمق = پك زیاده عداوت بسلمك .

بوغوق = بوغولمش || بوغولشه بکزه‌ین .

بوغماجه = شدتلی اوکسوروك، کوپك اوکسوروکی.

بوغماجه اوکسوروکی = اکثریا چوجقلره عارض اولور شدتلی ، مزعج وساری بر اوکسوروك ـ که : اوکسورورکن چوجق خروس کبی حایقرر سعال دیکی .

بوغماق = بوغوم یری ، مفصل ، بوکوم محلی، حلقه ، عقده .

بوغماقلی = ذوالمفاصل .

بوغنتی ـ بوغندی [ت ، س] انفعالات نفسانیه‌دن متحصل صیقندی ، خفقان .

بوغو [ت ، س] بوغ ، بخار ، تأثیر حرارتله دومان حالنه کلن صو ، بخار ماء .

بوغویه اوطورمق = بخارحمامی استعمال ایتمك .

بوغوکمیسی = واپور ، بخارله متحرك کمی .

بوغولانمق = اوزرینه بوغو، دومان چوکمك، جام حقنده موقةً شفافلغی زائل اولمق .

بوفه [ج ، س] بیوك یمك صالونلرنده اوزرینه طباق ودروننه چتال وبچاق وسائره وضع اولنان دولاب .

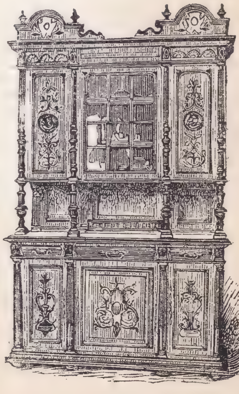

(بوفه)

بوغونیه [ج، س] {اصلی بانك فتحیله‌در} بیاض ، پنبه وقرمزی رنکلی غایت لطیف برجنس چیچك .

(بوغونیه)

ب ــ چیچکی ب َ ــ تخمی

بوقاغو [ت، س] پرانقه، بند § آتلرك آیاقلرینه طاقیلان کوستك .

(بوقاغو)

بوقاغولق = آتك ترقه آیاقلرینك بیلکی.

بوقاغولو = بیلکلری بیاض اولان آت. || آیاقلرنده بوقاغو بولنان آت .

بوقاغولامق = آتك آیاغنه بوقاغو اورمق .

بوقال [ع، س] پوتقال دینلن سیاه شیشه.

بوقلمون [فا، س] رنك رنك کورینور بر نوع قماش § جانفس § حیوانات زاحفه‌دن کرتنکله‌یه بکزه‌ین وقیا کاری دینلن برحیواندرکه : وجودینی شیشردیکی زمان جلدی رنك رنك کورینور.

(بوقلمون)

بوك [ت، ص] بون ، آحمق ، شاشقین .

بوکا [ت، س اشارت] (بو) اسم اشارتنك مفعول لیه حالی .

بوکار [ت، س] (پیکار) چشمه، منبع.

بوکاق [ت، ص] بوکامش ، معتوه .

بوکاقلق = معتوهلق .

بوکالمق [ت ، مص] چاره‌سز قالمق . § مضطرب اولمق § دومان وسائره‌دن نفس آله‌مامق .

§ شاشیرمق .

بوکالتمق = چاره‌سز براقمق || مضطرب ایتمك || دومان وسائره ایله نفسنی کسمك .

بوکلوم [ت، س] قیویریق یر، بوکوك محل.

بوکلوم بوکلوم = قیویرم قیویرم .

ایکی بوکلوم = دوتا ، ایکی قات .

سوکلوم بوکلوم = کمال ذلتله .

بوگلی [ت، س] پك ایری وآنختارلی بر نوع موسیقی آلتی، قلارنته .

بوکمك [ت، مص] اپی، یوکی، پاموغی ایك ایله کیروب فتیل، ایپلك یاپمق § قاتلایوب دوشیرمك § اوزون برشیئی ایکی ویا دها زیاده قات ایتمك، مقوس برحاله قومق § قیویرمق .

بل بوکمك = موجب فتور اولمق، زور ویرمك || ناچار براقمق .

بویون بوکمك = تظلم، افتقار، احتقار ایلمك .

دوداق بوکمك = آغلامق || عدم خشنودی کوسترمك .

قولنی بوکمك = غلبه چالمق، رام ومنقاد ایتمك .

قولاق بوکمك = تنبیهات وتعلیمات خفیه ویرمك || تأدیب ایتمك .

بوکمه = بوکلمش غیطان، ایپلك وسائره || بوکمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

بوکم، بوکوم = بر شیئك بوکلمش یری || بر شیئك بوکلمسندن اوزرنده حاصل اولان ایز ، اثر .

|| قات .

بوکن = بوکیجی .

قارغه بوكن = جوز مقی دینلن برنوع نبات اولوب درنده بولنان واستریقنین دینلن جوهر مؤثردن ناشی منبه اعصاب اولمرق طبابتده مستعملدر.

بوكندی [ت، س] دوكوم، عقده § بوكمكدن حاصل اولان اثر، ایز § وجع امعا.

بوكنمك = آغریدن، وجعدن قیورانمق || صو ایزكیلوب بر یرده طوپلانمق.

بوكو [ت، س] {زبانزدی بویو} باغلامه، عقده § سحر، افسون.

بوكویاپمق = افسون، سحر ایتمك.

بوكوبوزمق = بوكونك حكمنی ابطال ایلمك.

بوكوجی = بوكو یاپان، سحار، سحرباز.

بوكوجیلك = سحربازلق، افسونجیلق.

بوگور [ت، س] وجودك ایكی طرفنده یعنی قابورغه‌لرله قاصق آره‌سنده بولنان محل، بهلو، خاصره.

بوش بوگور = قارنك ایكی طرفنده جان اوی دینلن محلك آلتنده‌كی قسمی، شاكله.

طاغك بوگوری = طاغك یانی، اوكی.

بوگورتلن [ت، س] ورده‌یه فصیله‌سندن، چالی دودی، شجرهٔ موسی دینلن وقاره دوده مشابه، فقط اندن كوچوك برنوع میوه‌ویرن معروف چالی § بوچالینك میوه‌سی.

بوگوردلن [ت، س] یاندن اوران خارجی‌طاپیه، استحكام.

بوكونله‌مك [ت، مص] صویك اوكنه سد یاپه‌رق ابركدیرمك.

بوگورك [ت، س] غلط اوله‌رق (بوبرك) دیدیكمز غدهٔ لحمیه، كلیه كه: وظیفه‌سی ادرار طوپلایوب مثانه‌یه آقیتمقدن عبارتدر.

بوگورلجه [ت، س] دانه‌لری فاصولیه كبی ونقط آندن دها یوارلاق وكوچوك برنوع اسمرمسی باقله.

بوگورمك [ت، مص] اوكوز، مانده، دوه كبی حیوان باغرمق، دربن سس چیقارمق § بوحیوانلر كبی باغرمق.

بوگورتمك = اتی محافظه ایچون یاری پیشیرمك || اوكوز كبی باغیرتمق.

بوگه [ت، س] صیغیر و امثالی حیواناتی شدتله‌راحتسز ایدن برنوع ماویمسی سیك § زهرلی برجنس اوروجك.

(بوكه)

بوگه صوقمشه دونمك = آزمق، طاشیرمق، قودرمق. {بوكا (بوكه‌لك) دخی دیرلر.}

بوگه‌جك = پوم پوم اورومجكی.

بول [-، ص] واسع، كنیش § چوق، مبذول، وفیر، كثیر، بركتلی.

بول بول = بالغاً مابلغ، فرح فرح

بول پاچه = شاپسال، بیچمسز.

بول دوغرامق = سماحت قولیه‌ده بولنمق || ابذار واسراف ایتمك || مبالغه.

بول كیسه‌دن آتمق = باشقه‌سنك مالندن سماحت كوسترمك.

بوللاتمق = توسیع ایتمك، كنیشلتمك.

بوللاشمق = توسع، تكثر ایتمك، انبساط ایتمك.

بوللانمق = توسع، تكثر ایتمك، انبساط ایتمك.

بوللق = كنیشلك، وسعت || فیض وبركت || رفاه وسعادت.

بوللقده بوینومه = رفاه‌وسعادته آلیشمه || سفیه اولمه.

بولا [ت، س] عموجه زوجه‌سی، ینكه.

بولاشمق [ت، مص] سرایت ایتمك، آلوده وملوث اولمق. سورینوب صیواشمق § تصدی، تشبث ایتمك، كیریشمك § عالل ساریه‌دن برینه دوچار اولانلرله اختلاطده بولنمق § قاریشمق.

بولاشدیرمق = آز بولامق، سورمك || علتی سرایت ایتدیرمك || تلویث ایتمك || قاریشدیرمق، برتهمتی برینه سرایت ایتدیرمك.

یوزینه كوزینه بولاشدیرمق = برایشی بجره‌میوب تلویث ایتمك.

بولاشیق = بولاشمش، ملوث || بر علت ساریه‌یه‌دوچار اولانلرله اختلاط ایتمش آدم، آدملر || تمیز، پاك اولمیان || مسلط، معجز || شریر.

بولاشیقلق = بولاشیق شیئك‌حالی.

بولاق [ت، س] یردن بولانه بولانه چیقان قایناق، پیكار، چشمه.

بولاق اوتی = تره دنیلان وصلاطه‌لره قونیلان معروف ارت.

بولاماج [ت، س] اونه بولانمش، شكرلی، پكمزلی برنوع یاغلی یمك كه: اهالیمز طرفندن سوددن كسیلن چوجقلره یدیریلور.

بولامق [ت مص] قاریشدیروب تلویث ایتمك، كیرلتمك § صیوامق. § ایچنه باتیرمق: بالغی اونه بولامق، توزه، طوپراغه بولامق.

بولاندیرمق = شفافیتنی، پارلاقلغنی زائل ایتمك، كیرلتمك، لكه‌لی ایتمك || اكدار ایلمك.

معده بولاندیرمق = معده‌ده غثیانی ایجاب ایده‌جك حسك، حالك وقوعنه سبب اولمق || وسوسه، سوء ظن ایراث ایلمك.

بولانمق = قاریشوب مظلم، مكدر اولمق، || قرارمق (هوا حقنده) || برقیغی، صافلغی زائل اولمق || صو وسائر بر مایعك آلتنده‌كی ترسبات اوستنه چیقمق.

بولاندیریجی = بولاندیران، قاریشدیران قاریشدیریجی.

بولاندی = معده‌نك قوصه‌جق كبی قارمه قاریشق اولمسی، غثیان || بولانقلق.

بولانق } = پارلاق، صافی، شفاف
بولانیق } اولمیان، رونقسز، قاریشیق || درسز.

بولانقلق = اغبرار، كدورت غیر شفافیت || قوتسزلك، فرسزلك.

بولدوق - بولدوغ [انكلیزجه، س] {Bulldog} یاصیجه باشلی، چارپیق دیشلی، آلت دوداغی ویجاغی قیصه برجنس كوپك.

بولغور [ت ، س] (بلغور) صو ده قیناديلوب پيشيرلدكدن صکره قورودلمش وديکده دوکولوب قشوری چيقارلمش بغدای .

بولغور پلاوی = بولغوردن ياپلمش پلاو .

بولغور کوفته‌سی = قييلمش اتی بولغورله قاريشديره‌رق ياپيلان معروف طعام

بولمق [ت ، مص] آرانيلان ، غائب اولان شيئی الده ايتمك § موجود اولميان برشيئی { ـ که : اکثريا سبب ، چاره حقنده مستعملدر ـ } وجوده کتيرمك . § وارمق ، واصل اولمق § اوغرامق ، کرفتار اولمق § تدارك ايتمك § کشف واختراع ايلمك .

بولمه = بولمق ماده‌سندن مصدر تخفيفی .

آره بولمق = تأليف بين ايتمك ، آره‌لری آچيلان ايکی کشی‌يی بالاقناع بارشديرمق .

آره‌لق بولمق = فرصت دوشورمك .

آرايوب بولمق = لايق اولديغی جزايه دوچار اولمق .

اللهدن بولمق = غضب الٰهی‌يه کرفتار اولمق .

ذهنده بولمق = تخطر ايتمك .

وجود بولمق = ميدانه کلمك ، حاصل ، پيدا اولمق .

وقوع بولمق = واقع اولمق ، کچمك .

يرينی بولمق = اجرا اولنمق ، يرينه کلمك .

يوز بولمق = حسن معامله‌دن شيمارمق ، آزمق .

بولشمق = بربرينی بولمق ، بر آره‌يه کلمك ، کوروشمك ، ملاقات ومصاحبت ايتمك || بربرينه راست کلمك ، تصادف ايتمك ، راستلاشمق .

بولشديرمق = ايکی آدمی بربره کتيرمك ، ملاقات ايتديرمك || آرايوب اله کچيرمك . || راست کتيرمك .

بولنديرلمق = احضار وتهيئه ايدلمك .

بولنديرمق = احضار وتهيئه ايتمك .

بولنلمق = موجود ، حاضر اولمق .

بولنمق = آرانيله‌رق ويا بالتصادف اله کچيرلمك ، غائب اولان شی ميدانه چيقمق . || ميدانه چيقارلمق .

بولنمه = وار اولمه ، موجوديت || بر يرده اثبات وجود ايتمك || آرايان آدمك النه کچمك || خاطره کلمك .

بولنتی = بولنمش شی .

بولنيش = حاضر اولمه || ياردیم .

بولمك [ت ، مص] برشيئی برقاچ پارچه‌يه آيرمق ، پاره‌لمك ، بلوك بلوك ايتمك ، حصه‌لره تقسيم ايتمك .

بولنمك = بلوك بلوك اولمق ، تجزی ايتمك ، حصه‌لره آيرلمق ، پاره‌لنمك .

بولنمه = آيرلمه ، انقسام ، تجزی .

بولمه = برمحلك حائللر ايله آيريلان پارچه‌لرندن ، کوزلرندن هربری || آنبار کوزلری || برمحلی پارچه‌لره ، قسملره ، کوزلره آيران حائل .

بولشمك = پايلاشمق ، برشيدن برقاچ کشی پايی ، حصه‌سنی آلمق ، مقاسمه ايتمك .

بولشديرمك = پايلاشديرمق ، حصه آلديرمق ، مقاسمه ايتديرمك .

بولنتی = برحائل ايله بولنمش محل .

بولوت ـ بولوط ـ بلوط

[ت ، س] بخارمائك طبقات هوائيه‌ده تراکمندن حاصل اولان ويا غمورك ، قارك منشائی بولنان کثيف دومان ، سحاب ، ابر .

{ وضع و تأثراتی و احوال سائره‌لرينه کوره بولوطلر درت قسمه آيريليرلر : طبقه‌لی ، دوجه‌لی ، عارض ، بقاع (باقلق) .

بولوطلی = بولوطله قپانمش مغموم هوا .

بولوطلانمق = هوا قپانمق .

بولوطدن نم قاپمق = موسوس اولمق ، هرسوزدن ، هرحرکتدن آلنمق .

بولوط کبی = زياده سرخوش

بولوك [ت ، س] قطعه ، پارچه ، جزء ، قسم § کهنيه § ديوار ، چيت ، پرده کبی حائل ايله آيرلمش بنا وسائره قسمی ، دائره ، اوطه § طائفه ، فئه ، زمره § ايکی‌يه بولنمش و اورولمش صاچك هربری ، سبب § اصطلاحات عسکريه‌جه درت قسمدن مرکب قطعهٔ عسکريه که : ايجاب وصنفنه کوره ٤ ويا ٦ وياخود سکزی بر طابور ويا آلای تشکيل ايدر .

بولوك آغاسی = ضبطيه يوز باشيسی .

بولوك امينی = چاوشدن کوچوك ، اونباشيدن بيوك بر اعتباری حائز اوقور يازار سلاح انداز که : بولوکك حساباتنه باقار .

بولوك باشی = يکيچری اوجاغنده شيمديکی يوز باشی‌يه معادل ضابطه اطلاق اولنوردی .

بر بولوك خلق = برکروه ، برفرقه ، بر طاقم انسان .

بولوك بولوك = طاقم طاقم ، قسم قسم ، فرقه فرقه .

بوليچه [عبرانی ، س] نسوان يهوده اطلاق اولنور تعبيردر . يهودی مادامه‌سی ، بوقاته‌سی .

بوم [ت ، د] ادات تأکيد ومبالغه اولوب ترکجه‌ده (بو) ايله باشلايان بعض صفتلرك اولنه داخل اولور : بوم بوش ، بوم بوز .

بوم ـ بومه [ع ، فا ، س] طيور جارحهٔ ليليه‌دن و (بوهو) انواعندن (بايقوش) دينلن حيوان .

آشيانهٔ بوم = خرب محلدن کنايه .

بوم [فا ، س] زمين ، ير ، طوپراق .

بوم شوره = چوراق ير .

بومبار [ت ، س] امعانك قسم سافل ووسطی ـ که : بونکله صوجوق دولديررلر ، قويون وسائره‌نك قالين باغرصاغی § بوباغرصاغك ات ، جکر ، پرنجله دولديريلوب ياغده قزارتيلان طعامی ، بومبار دولمه‌سی .

بومبارلق = بومبار دولديرمغه مخصوص قيمه وسائره { بوکلمه‌نك اصلاً فارسی (مبار) و (مومبار) اولديغی بعض لغت کتابلرنده بيان اولنمقده ايسه‌ده قاموس عثمانيه‌ده « بومبار غلطدر . دوغريسی (بونبار) اولمق لازمکلور . زيرا : (بون) قويون باغيرصاغی ديمکدر . (بار) متعفن يره ، شيئه دينور . بالترکيب متعفن باغيرصاق ديمك اولور » } دييور .

بومبارده [ج ، س] هاوان بيچمنده ، باشی ، قيچی مدور ، ايکی ديرکلی کمی § اسکی وقتلرده قوللانيلان برنوع اوزون طوپ .

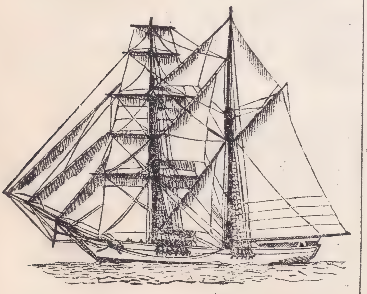

(بومبارده)

بونامق [ت ، مص] (بوکامق)

بوناويلا ـ بناوله [ج،س] (بحريه) بيوك كميلرك چنا قلقلرنده كی دليك .

بونجق ـ بونجوق [ت،س] اجسام زجاجيه دن واسباب زينتدن اورته‌سی دليكلی ومختلف رنكلی بر طاقم دانه‌لر§ آرابه اوقنك اوزرنده بولنان فلقه‌لر. { اصل تركجه‌ده بوجك قابوقلرينه براسم ويريلوردی . }

بونجوقلانمق = قارك اوفاق اوفاق دانه‌لنمسی .

قاطر بونجيغی = ايريجه بر نوع ماوی بونجق خصمه ، خرمهره .

نظر بونجوغی = اصابت عيندن تحفظ ايچون چوجقلرك باشنه‌وسائر محلنه طاقيلان ماوی وياماوی ايله بياض قاريشيق بونجوق، خرز .

بونجوق علتی = چوجقلره عارض اولان (حواله) علتی ـ كه : سيكر خسته‌لغندن عبارتدر .

بونو [ج،س] آچيق حواله ، تمسك ، پوليچه، حاوی اولديغی مبلغ حاملنه تأديه اولنان سند .

بووا [ج، س] سمسز فقط فرطقوتی جهتيله‌مهلك اولان ومثلا صاريله‌رق آغاجلری قيران بر جنس بيوك ييلان .

بوهو [ت،س] ☞ (پوهو) .

بوی [ت،س] قد ، قامت § طول { اك مقابلی}§عشيرتك اويماغی§ ارتفاع.

اوزون بويلی = طويل القامه .

بوی بوی = مختلف طولده || اوزونلق اعتباريله مختلف جنسده .

اورته بويلی = متوسط القامه .

قيصه بويلی = قصيرالقامه .

بوی كوسترمك = ايش كورييور كبی كنديني اورته‌ده كوسترمك .

بوينك اولچوسنی آلمق = متنبه اولمق || برايشده اقتدارسزلغنی اكلامق.

بوی آتمق = (چوجق حقنده) اوزامق، اوزون اولمق .

بوی بوص = قدوقامت .

برقاريش بوی = پك قيصه بوی.

بوی سورمك = چوجق اوزامق .

بوی ويرمك = نهر كچيد ويرمك .

آدم بويی = متوسط القامه برآدمك قامتی اولچيسی || نهرك، دكزك ، كولك برآدم بويی قدر اولان درينلكی .

پارمق بويی = برپارمق اوزونلغی، برپارمق قدر .

بوی اوتی = اجزاجيلقده مستعمل برنبات .

بوينه = بوينجه || بلافاصله .

بويداش = بويلری بر اولان .

مناره بويی = زياده يوكسكلكدن كنايه .

بويسز = قيصه ، قصير .

بويلی = اوزون ، طويل القامه ، بلند قد ، طويل .

بويلی بوينه = اوزونلغنه .

بوی بكی = عشيرت بكی .

بويلامق = اوزون بريره كيتمك، قطع مسافه ايتمك .

بويلاتمق = اوزونلاتمق .

بوی [ت،س] غلط اوله‌رق (بوك) ويا (بوكه‌لك) دنيلن زهرلی ، مهلك اوروجك .

بوی [فا،س] قوقو ، رايحه .

بويا = كوزل قوقولی ، كوزل قوقان :
« وارسه كرنكهت خلقيله صبا كلزاره »
« لاله‌ده سنبل وكل كبی اولوردی بويا »

خوشبوی = كوزل قوقولی || بهره ، نصيب || محبت ، آرزو .

بويدان = عطريات محفظه‌سی .

بوی [ج،س] (كيميا)(الكتريقلنمش مولدالحموضه) بوكا (اوزون) دخی دينلير .

بويا [ت،س] { اصلی : (بوياغ)در . } برجسمه رنك ويرمك ايچون سوريلان، قاتيلان، شی، صبغه، صبغ ، لون، رنك، كون، كونه ، فام § اجسامك شعاع شمسی تشكيل ايدن الوان سبعه‌دن برطاقمنی بلع ايله برقسمنی نشر ايتمسندن متحصل كورونيشی .

آشی بويا = بوياجيلقده مستعمل برنوع قرمزی بويا .

آل بويا = بقم ، آشی بوياسی .

صاری بويا = جهری .

بويامق = بويا سوره‌رك ، ويا بويايه باتيره‌رق برشيئه رنك ويرمك ، تلوين ايتمك § لكه‌لنديرمك .

كوك بويا = چيويت ، ماوی بويا .

بويا آتمق = صولمق، رنكی اوچمق .

بويا آغاجی = قبوغی دباغتده مستعمل برنوع قاين آغاجی .

بويا اورمق = بوياسورمك، رنكلنديرمك.

بوياطوتمق = برجسم بويا قبول ايتمك.

بويار [ج،ص] {Boyard}بك،اغا § روس وسائر بعض اقوام عيسويه‌نك زادكانی.

كوز بويامق = اغفال ايتمك ، حيله ايله آلداتمق .

بوياتمق = بويا سورديرمك ، نقش ايتديرمك .

بوياجی = بويا ياپان ، صاتان آدم .

بوياجی كوپی = ايچنه تلوين ايچون اقمشه‌وسائره باتيريلان بيوك بويا فيچيسی، حوض || قولای وسريع شيدن كنايه .

بوياجيلق = بوياجی صنعتی .

بويادلمق = تلوين ايتديرلمك .

بويانمق = بويا سورلمسندن طولايی رنكلنمك، آلوده اولمق، منقش، ملون اولمق.

بوياسز = بويه سورلمامش، غيرملون .

بويالی = مصبوغ ، رنكين، ملون .

بويامه = بويامق ماده‌سندن مصدرتخفيفی || بويانمش ، تلوين اولنمش .

بويان [فا،س] (نباتات) بقيله فصيله‌سندن ميان آغاجی، ميان كوكی، سوس { (ميان) لفظی اشبو (بويان) كلمه‌سندن محرفدر . }

بونچه [فا،س] صارماشيق اوتی .

بوينوز [فا،س] بعض حيواناتك باشلرنده ـ آلت مدافعهٔ طبيعيه ـ اوله‌رق حاصل اولان سرت، اوزون وچفت عضو، قرن ، شاخ ـ كه : مائل ، دوز ، مقوس، چتال اولور § بوينوزدن ياپلمش بوری ـ كه: بوكا ناقور ، نفير، صور دخی اطلاق اولنور .

۱ — چین مانداسی بوینوزی .
۲ — مجارستان اوکوزی بوینوزی .
۳ — قاپ مانداسی بوینوزی .
٤ — افریقا جنسنه منسوب ماندا بوینوزی .
۵ — دوکوشکن جنس بقر بوینوزی .
٦ — قاپ کیکی بوینوزی .

۷ — کییک بوینوزی .
۸ — آفریقا اوکوزی بوینوزی .
۹ — جیلان بوینوزی .
۱۰ — طغ کچیسی بوینوزی .
۱۱ — آفریقای جنوبی‌یه منسوب بر نوع غزل بوینوزی .

۱۲ — ظرافه بوینوزی .
۱۳ — یبانی قیون بوینوزی .
۱٤ یبانی تکه بوینوزی .
۱۵ — کچی بوینوزی .
۱٦ — وحیدالقرن کرکدان بوینوزی .
۱۷ — ثنائی‌القرن کرکدان بوینوزی .

حجامت بوینوزی = قان آلمق ایچون اسکی جراحلر طرفندن استعمال ایدیلن و بوینوزدن معمول بر آلت .

بوینوز آغاجی = آرغوان دنیلن آغاج .

بوینوزچکمك = حجامت .

بوینوزاوتی = چوپله‌مه دیدکاری نبات

بوینوزلی = بوینوزی اولان ، ذوالقرن .

بوینوزسز = بوینوزی اولمیان ، عدیم القرن

بوجك بوینوزی = بعض حشراتك باشلرنده بولنان متحرك ، اوزون ، چفت عضوكه : قیله دکزر .

قوری بوینوز = وجوده حجامتسز اوله‌رق یاپشدیریلان بوینوز ویاشیشه .

کچی بوینوزی = خروب دنیلن نبات‌كه : عصاره‌سندن شروب یاپیلیر .

قوچ بوینوزی = یونجه انواعندن بر نبات .

کیك بوینوزی = نباتات طبیه‌دن بری .

بوینوزلی یونجه = ☞ (یونجه) .

(بوینوزلی یونجه)

بوینه [ت س] قایقلرده دومن مقامنده مستعمل یارم کوره‌ك .

بویورمق - بیورمق [ت ، مص] امر ایتمك ، امر ویرمك حکم ایتمك § سویلمك ، تفوه ایلمك § تنزل ایتمك § ینکه رغبت کوسترمك § احترام تعبیری اوله‌رق افعال معاونه‌دن اولور : اقامت بیورمق ، تشریف بیورمق ، عنایت بیورمق ، مساعده بیورمق § یمك ، تناول ایتمك .

بیورمق = ورقهٔ رسمیه‌نك زیر ویا ظهرینه یازیلان مقتضانك اجراسنی متضمن اشارت قودرمق .

بیورلمق = ایدلمك ، قیلنمق ، یاپلمق || کاغد اوزرینه حکم یازلمق .

بیورمه = بورمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || امر ، حکم .

بیوریجی = امر ایدن ، آمر .

بویوك - بیوك [ت ، ص] اکی ، بویی ، یوکسکلکی زیاده اولان ، ایری ، جسیم § سنی فضله اولان § محترم ، معزز ، قدری عالی اولان § علماً ، مزیةً ، اخلاقاً فائق الامثال اولان .

بیوك آنا = جده ، پدر ویا والده‌نك آناسی .

بیوك بابا = جد ، بابانك ویا آنانك پدری .

بیوكلك = ایریلك ، جسامت || عظمت ، عزت || وجاهت .

بیوك سویلمك = تفاخر ایتمك ، انانیت .

بویومك - بیومك [ت ، مص] اکی ، بویی ، یوکسکلکی آرته‌رق ایریلشمك ، بیوك اولمق § قدری ، رتبه‌سی ، اعتباری آرتمق § مقداری آرتمق § شدتی آرتمق § توسع ایلمك § نشو ونما بولمق ، بوی آتمق .

طاغده بیومك = وحشت ، عدم تربیه ، قبالق .

گوز بیومك = چوق کورمك .

بیوتمك = توسیع ایتمك || تربیه ایلمك || اعظام ایلمك .

بیوكلتمك = برشیئی بیوك ایتمك || برینك ، برشیئك مدحنده مبالغه ایتمك || حرمت ، تعظیم ایلمك .

بیوكلنمك = کندینی بیوك کوسترمك ، عظمت فروشلق ایتمك .

بیومه = بیومك ماده‌سندن مصدر تخفیفی || بیومش ، تربیه اولنمش .

بویون - بوین [ت ، س] حیواناتك باشنی وجوده ربط ایدن قسم عضوی ، عنق § اکری اولان شی .

بویون آتقیسی = صارغی ، شال .

بویون اوزاتمق = تسلیم اولمق .

بویون اگمك = اطاعت ایتمك || عرض احتیاج ایلمك || تظلم ایتمك .

بویون بوكمك = تظلم ایلمك .

بوینی اگری = محتاج ، امیدوار || محجوب ، منتدار .

بویونه آلمق = بر ایشك اجراسی ، بردینك ایفاسنی درعهده ایتمك ، اوزرینه آلمق ، ضامن اولمق .

بویون باغی = کوملك تمامندن اولوب زینت ایچون بویونه باغلانیلان ، صاریلان قماشدن معمول معروف باغ . کربند ، طسمه ، قلاده .

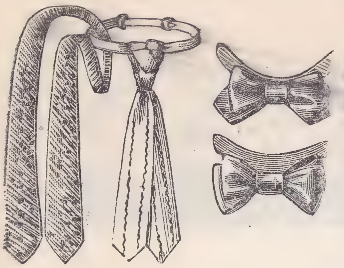

(بویون باغی)

بویون بوران = صاری آصمه دینلن قوشه مشابه بنکلی بر قوش ، شقراق .

بویون بورجی = اجراسی عقلاً ، عرفاً لازم ، واجب اولان شی .

بویون کسمك = اطاعت ایتمك ، باش اکمك .

بوینی کسیك = بیاض کردانی قرمزی وحلقوی برونك ایله مزین واکثریا افریقاده بولنه‌رق موسمه کوره تبدیل اقلیم ایدن مخروطی المنقار بر قوش .

(بوینی کسیك قوش)

بویوندروق [ت ، س] چفت سورن ویا آرابه چکن اوکوز وماندەلرك بویننه کچیریلن آغاجدن معمول چرچیوه‌كه : صاپانك ویا آرابه‌نك اوقی بونك اورته یرینه مربوطدر § ربقه § قهر ، تحکم .

بویوندروغه اورمق = تحت القهر قوللانمق .

بویوندروق آلتنده اولمق = تحکم آلتنده بولنمق .

بهتان [ع ، س] افترا ، اصلی اولمدیغی حالده برینه اسناد اولنان فنا بر حال ویا قول ، افك .

بهتانجی = بهتان ایدن ، مفتری ، افتراجی .

بیوت [ع ، س] او ، خانه مسکن معناسنه کلن (بیت) ك جمعی ؛ اولر ، خانه‌لر ، مساکن { ایکی مصرعدن مرکب نظم معناسنه اولان (بیت) ك جمعی : (ابیات) در } .

بیوع [ع ، مص] صاتمق ، صاتون المق معناسنه اولان (بیع) ك جمعی .

کتاب البیوع = مجلهٔ احکام عدلیه‌نك منقسم اولدیغی اقسامدن برنجی کتاب‌كه : (بیع) حقنده‌كی احکامی شاملدر .

پَ [فا ، ت] الفبای فارسی وتركیده اوچنجی حرف اولوب ابجد حسابنده (ب) مقابلی اولەرق ایكی اعتبار اولنور .

لاتین حروفاتی میاننده شكلی (P) ، صاغر ودیلسزلره مخصوص الفباده ایسه طرزی شویله‌در :

حرف مذكور خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شو شكلرده كوستریلور :

پ .... كوفی

پ .... تعلیق

پ .... ثلث

پ .... نسخ

پ .... سیاقت

پ .... توقیع

پ .... دیوانی

پ .... جلی

پ .... اجازت

پ .... رقعه

پ .... ریحانی

پ .... شجری

اشبو حرفی باء موحده یعنی باء عربیدن تفریق ایچون (بای مثلثه) نامیله‌ده توسیم ایدرلر .

اقوام عرب بو حرفی تلفظ ایده‌مدكلری واصلا طانیمدقلری ایچون حین تلفظده یا (ب) مخرجنه مراجعت ؛ یاخود بونی (ف) حرفنه قلب ایدرلر .

پارس == بارس .

پارس == فارس .

پنگان == فنجان .

پای [فا ، س] آیاق ، قدم ، رجل . § (سر) مقابلی § دیب ، اشاغیكی اوج § قاعده ، اساس .

پای درخت == آغج دیبی .

پابسته / پای بسته == آیاغی باغلی .

پابرجای == دائم ، قائم ، ثابت .

پابرجای حركت == حركت ایتمك اوزره بولنان .

پا بركاب / پادرركاب == آیاغی اوزنكیده ، حركت ایتمك اوزره بولنان ، عازم § سریع الزوال .

پابرهنه == یالین آیاق (برهنه‌پا) ده بومقامده قوللانیلیر .

پای بند / پابند == آیاق باغی ‖ كوستك . ‖ مانع ، انكل .

پای خم == كوپ دیبی .

پادرپا == آیاق آیاغه ، یان یانه .

پادرعقال == آیاغی كوستكلی ، آیاغی باغلی .

پازده == آیاق آلتنده قالمش ، چیكننمش .

پاسوار == آیاقله ، یایان كیدن ، پیاده .

پامال / پایمال == آیاق آلتنده قالمش چیكننمش .

پانهاده == آیاق باصمش . « مزارع وبساتین بربریان پازدهٔ خیول عربان اولدی . » ‖ طوغمش ، تولد ایتمش : پانهادهٔ عالم شهود اولدی .

پایدار == ثابت ، محكم .

برپا == آیاق اوستنده .

همپا == رفیق ، آیاقداش ، آرقه‌داش ، یولداش .

پابوج == ☛ (پابوش) .

پابوس = آیاق اوپن، آیاق اوپوجی {اصلی: (پای بوس) در .}

پابوسی = آیاق اوپمك .

پایتخت = مقام سلطنت ، مرکز ادارهٔ دولت، قرارکاه عالیٔ حکمداری .

پایگاه = مرتبه ، منزلت ‖ باصامق .

پای مزد = آیاق تری، اجرت قدمیه .

پاینده = دائم ، باقی .

پایندگی = دوام ، بقاء .

پایوند = (پایبند) کوستك .

پاپا [ج ، س] قتولیکلرك حضرت عیسی علیه السلامك وکیلی اولمق اوزره طانیدقلری رئیس روحانینك عنوانی‌که: بونی احراز ایدنلر بهمه‌حال رومادە اقامت ایدرلر. بوکا ترکجه‌ده (ریم پاپا) دیرلرکه: روما پاپاسی دیمکدر .

پاپادیه [ج،س] (نباتات) سالبه فصیله‌سندن کوبکی صاری واطرافنده‌کی یاپراقلری بیاض ، خدایی نابت بر جنس چیچك‌که: بوکا (قویون کوزی) و (اقحوان)، (پابونه) ، (صیغیر کوزی) دخی دیرلر . {تخته کهله‌سی توزی بونك غبارندن یاپیلیر .}

پاپاس اوتی = چوجقلرك باشلرنده‌کی کهله‌لری اتلاف ایچون تخمی وقوریسی استعمال ایدیلان برنوع نبات .

پاپاس بالغی = برجنس اوفاق قیا بالغی.

پاپاس هرکون پلاو یمز = انسان برایشده بردفعه آلدانیر دیمکدر .

پاپاس یخنیسی = صوغانلی، زیتون یاغلی برنوع بالق یمکی .

پاپاس [ت، س] آیاقلری سیلمك ایچون اشیکاره ، قپو اوکارینه قونیلان کوچوك ، توکلی حصیر، کلیم ، کیچه ، یانی معناسنه اوله‌رق قوللانلمقده ایسه‌ده اساساً غلط اولوب بونك اصلی فرانسزجه پایاس { Paillasse } در.

پاپاغان - ببغان [ج،س] (pappa-gallo)دن محرف‌در. مفهومنی ا کلا - مقسزین تکامه آلیشیر، بر قوش‌که : انواع مختلفه‌سی واردر . § سویلدیکنی بیلمین ، آ کلامقسزین ازبر ایدن آدم § مقلد .

پاپاق [فا،س] عجم کلاهی ، سیاه ، قیویرجق توکلی قوزی دریسندن سرپوش ، قالپاق .

قره‌پاپاق = قفقاسیه‌نك جهت جنوبیه‌سنده ساکن برصنف اهالی‌که: اهل اسلامدرلر.

پاپاقلی = قالپاقلی، باشنده پاپاق اولان.

پاپایه [ج ، س] (نباتات) ثنائیه فصیله‌سندن مدر برنبات طبی .

پاپوره [فا ، س] ایکی چفت اوکوز قوشیلان برنوع آغر صبان .

پاپوش [فا ،س] آیاق قابی § بشماغك اوکچه‌سز نوعی‌که : ترکجه‌ده بالتحریف (پابوج) صورتنده استعمال اولنور . زمانزده اوکچه‌لی اوکچه‌سز انواع مختلفه‌سی استعمال اولنمقده‌در . { اصل پاپوش دنیلان آیاق قابی همان استعمالدن ساقطدر .} § ترلك § قوندوره .

(پاپوش)

١ ٢ } اوکچه‌لی . ‖ ٣ ٤ ٥ } اوکچه‌سز .

اسکی پاپوش = دکرسز، اهمیتسز شی.

پاپوش اسکیتمك = برشیئك آرقه‌سندن بیهوده یره قوشوب یورلق .

ایکی آیاغنی برپاپوشه صوقمق = زیاده استعجال ایدرك صیقمق ، شاشیرتمق ، تضییق ایتمك .

پاپوشجی = دوائر رسمیه‌ده آیاق قابی، باستون، پالطو کبی شیلری محافظه ایدن آدم ‖ پاپوش یاپان ویاصاتان کیمسه .

پاپوشدن آشاغی = محقر ، ذلیل .

پاپوشی طامه آتلمق = اعتباردن دوشمك.

قلیج پاپوشی = قلیج قینك قسم سفلاسی، چامورلق .

پاپوشلق = آیاق قابلرك طوردیغی محل.

(پاپادیه)   (قتمرلی پاپادیه)

پاپاره [ت ، س] ساده صوده پیشمش تریت . { یوان شیلری عثیلده قوللانیلور . }

پاپاره یمك = تکدیر ایشتمك { اصطلاح عوامدر . }

پاپازی [ت،س] برنوع کوملکلك بز ، بوروجك .

پاپاس [ج ، س] خرستیانلرك رؤسای روحانیه‌سنه اطلاق اولنور . کشیش ، راهب.

(پاپاغان)

(آمریقایه مخصوص سیاه بیوك پاپاغان)

پاپوشسز قاچمق = زورله، طارقورتلمق || برشیئی طاونده براقوب صاوشمق .

پاپوشی بیوکه اوقونمق = برکامل عاملدن نصیحت آلمق :

« پاپوشی بیوك یوقمی اوقوت کندیکی ماری »

پاپیروس ه [قبطیجه، س] اسکی مصرلیلر طرفندن قبوغی کاغد مقامنده استعمال اولنان برنوع نبات .

پات [ت ، س] صالقملی وفقط یاصی برنوع چیچك .

پات یگنه = شکلاً پات چیچکنه مشابه الماس ایکنه .

مورپات = قاسم چیچکی .

پاتا [ج، س] {Patas} طویل الذنب نوعندن سنعل وحبشستانه مخصوص برنوع شبك .

(Patas — پاتا)

پاتاته - پاتاتس ه [ج ، س] منشائی آمریقا اولان - بادنجانیه فصیله‌سند ویرالماسی نوعندن ، نشاسته‌یی حاوی بر کوك ، ادران جذریه { ایکی یوزدن زیاده نوعی واردر . }

پاتاته اونی = پاتاتسدن استحصال اولنان اون ، نشاسته .

پاتاقلامق ه [ت، مص] دوکمك ، ازمق ، طایاق آتمق ، صوپا، صیریق ایله اورمق مغلوب ومنهزم ایتمك § حدینی بیلدیرمك .

پاترداامق ه [ت ، مص] اجسام صلبه‌یی بربرینه چارپه‌رق کورلتی چیقارمق .

پاتردی = اجسام صلبه‌نك یکدیکریله تصادمندن حاصل اولان صدا ، ولوله ، شماتت، غلو، کورلتی . { اکثریا (کورلتی) تعبیریله برابر استعمال اولنور : کورلتی پاتیردی . }

پاترسه [ج، س] (بحریه) هرچوبوغك آرمه‌سنك طوپلاندیغی محلدن یعنی قبله‌لرندن سفینه‌نك یانلرینه کان خلاطلر .

پاتسقه [ج ، س] موجدی اولان ذاتك اسمنه اضافتله یاد ایدیلن کتان بز { پاتسته } .

پاتلاق [ت، ص] پاتلامش محل ، یاریق، رخنه .

(پاتاته)   (پاتاتس)

١ — چیچکلنمش کوچوك دال (غیض مزهر) .
٢ — میوه .
٣ — ادرانیله برساق تام .
٤ — محصول .
٥ — محصول .

پاتلاق گوز = دیشاری اوغرامش کبی شیشوب کرلمش بیوکجه کوز .

پاتلاق ویرمك = میدانه چیقمق ، ظاهر اولمق ، فاش اولمق .

پاتلامق ه [ت، مص] (پات) دیه صدا ویرمك § چاتلامق ، یارلمق ، دلنمك § کورله‌مك § معذب اولمق ، ایچ صیقلمق § چوق ییوب ایچمك § بردنبره ظهور ایتمك § تخم سوروب میدانه چیقمق ، باش ویرمك .

پاتلامه = پاتلامق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

اودپاتلامق = زیاده قورقمق .

فورطه پاتلامق = بردنبره فورطنه ظهور ایتمك .

قباق باشنه پاتلامق = باشته سنك یاپدیغنك جزاسنی کورمك || فنالغك فنا نتیجه‌سنی آجیسنی چکمك .

پاتلاتمق = سس ایله چاتلاتمق || پارچه پارچه اولسنه ، پرتلمسنه سبب اولمق . || چوق معذب ایدوب، اوزوب قیزدیرمق ، حدتلندیرمك .

بین پاتلاتمق = اتعاب ذهن ایتمك، فکر یورمق || چوق چالیشمق .

دیرسك پاتلاتمق = تحصیل یولنده امك صرف ایتمك ، چوق چالیشمق .

طبان پاتلاتمق = چوق یورومکدن کنایه .

پاتلانغیج ه [ت، س] اوزون قامشدن ویا کاغدك بوکیلوب قتلانمشندن یاپلمش برنوع چوجق اویونجاغی - که : تفنك کبی پاتلایوب صدا ویرر .

(پاتلانغیج)

آغز پاتلانغیجی = غیجرلی ساقز .

پاتلیجان [ت، س] ☞ (بادنجان) .

پاتنت - پاتنته ه [ج، س] {Patente} بیاننامه § حرف وصنایع براتی ، اختراع امتیازنامه‌سی § امور صحیه ایچون رسماً ویریلن یول تذکره‌سی § (بحریه) قپودان طرفندن برکمینك کچدیکی مملکتك احوال صحیه‌سنه دائر معلومات رسمیه‌یی حاوی - اوغرادیغی شهرده مرجع مخصوصنه - ویریلن علم وخبره

پولاشیق پاتنته = خستەلق اولدیغنی مشعر پاتنته || ارباب صنایع وتجارتدن نسبت مختلفەده رسم نقدی آلنەرق مقابلنده ویریلان اصناف تذکرەسی .

تمیز پاتنته = خستەلق اولمدیغنی مشعر پاتنته .

پاتنت نظامنامەسی = پاتنت معاملاتنه متعلق احکام و موادی ناطق نظامنامه || تابعیت تذکرەسی .

پاتنتەلی = بر دولتك تحت تابعیت وحمایەسنده بولندیغنی مبین تذکرەیی حامل اولان .

پاتیك [ت، س] چوجق آیاق قابیسی ، کوچوك ترلك .

پاجامه [فا، س] دون ، شالوار، چاقشیر، بلدن آشاغی کییلن ثوب .

پاچامۇره [ج، س] یکسماد سبزه صوینده خاشلانەرق یاپیلان بر نوع کمیجی تریدی .

پاچاوره [فا، س] کیرلی بز § اسکی بز پارچەسی .

پاچاوره بینلی = فنا، صاچمه فکرلی آدم .

پاچاورەجی = سوقاقلرده پاچاوره طوپلایان آدم .

پاچه [فا، س] { فارسی آیاق دیمك اولان (پا) ایله ادات تصغیر اولان (چه) دن حاصل اولمش مرکب بر کلمەدر } قوبون ، کچی ، صغیر آیاغی . § بونلردن یاپیلان طعام § آیاغه کیلن لباسك دیزدن آشاغی طرفی، آیاغه سوریلن قسم سفلاسی .

پاچەجی = پاچه اوتوتیوب صاتان آدم .

پاچەسی دوشوك = تنبل ، سونەپه .

پاچه گونی = ولیمه جمعیتنك ایرتسی کونی ـ که : اوکون مدعوینه اطعمهٔ سائرەیه علاوةً پاچه وقیماق دخی بدیریلور .

پاچەلری صیغامق = جدی بر ایشه کیریشمك ایچون حاضرلنمق، حاضرلنمش اولمق .

پاچەاق = ولیمه جمعیتنك ایرتسی کونی کاینه کیدیریلن لباس || شالوارك ، طونك آلت طرفندەکی پارچه .

سمور
الما } پاچەسی = برر نوع کورك .
واشاق

یاقه پاچه اولمق = بوغوشمق ، غوغا ، نزاع ایتمك .

پاخسا [ت، س] صندوق کرپیجی § کرپیچ دیوار .

پاد [ت، س] بر نوع سنامکی ، یبان سنامکیسی .

پاد [فا، ص] حافظ ، محافظ .

پاداش [فا، س] مکافات ، اجر ، عوض خیر § رفیق، همراه .

پادام ـ پایدام [فا، س] طوزاق، قوش طوزاغی { بهمه حال آیاقدن طوتان طوزاغه اطلاق اولنور . } .

پادزهر [فا، س] لسانمزده بالتحریف (پان زهر) دنیلان دواءِ که سموملك تأثیرینی دافعدر .

پادشاه [فا، س] بیوك حکمدار، حکمدار عظیم القدر، صاحب ملك اولان سلطان ذیشان عثمانیان .

پادشاهی = پادشاه حضرتلرینه منسوب ومتعلق : ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی .

پادشاهانه = حضرت پادشاهه یاقیشەجق صورتده .

پادل [ج، س] (بحریه) یاندن چرخلی واپور .

پار [ت، د] پارلامەنك شدتنی تصویر ایدر : پار پار پا لیور .

پاراتونر [ج، س] ☞ (سپرصاعقه) .

پاراچول [ج، س] (بحریه) کمر باتلرینی آلابانده‌لره محکمجه ربط ایچون آلتلرینه موضوع دمیر پارچەلر § دینکل اوستنده اولمیان آصمه آرابه .

پاراشوت {Parachute} [ج، س] بالونك حین سقوطنده هوایه مقاومت ایدرك آغیر آغیر اینمسنی تأمین ایدن آلت مخصوصه .

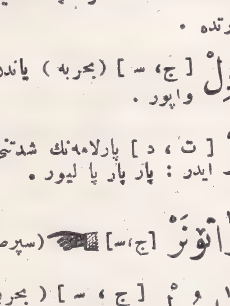

(پاراشوت)

پاراغراف {Paragraphe} [ج، س] فقرەلرك، مقالەلرك، بعضاً سطرلرك باشنه قونیلان شو [§] اشارت، § فقره ، بند .

پارافین [ج، س] (کیمیا) اودون ویا (هوی) کومری قطرانك وپترولك تقطیری اثناسنده اك نهایتده قالان بیاض ، صلب وخفیف حرارتده ارییر بر مادەدر که ترکیبی قاربونلی مولدالمادن عبارت اولوب کیمیاخانەلرده وصنایعده مستعملدر .

پاراکته [ج، س] (بحریه) کمینك سرعت حرکتنی حساب وتعیین ایچون استعمال ایدیلن بر آلت اولوب عادی پاراکته واسقروپراکته اولمق اوزره ایکی نوعی واردر .

پاراپت [ج، س] (بحریه) کوپشته وزری ، اسکی کمیلرده براندە قونەجق محل .

پاراوانه {Paravent} [ج، س] قپولرك داخلنه ویا خارجنه قونیلان ، متحرك، آچیلوب قاپانیر تختەپرده ، بولمه .

پارپول [ت، س] قودوز حیوان .

پارپوللامق = قودوز حیوانه اوقونمش صو ایله افسون یاپمق .

پارتی [ج، س] قسم ، فرقه ، طرف § قمارده دفعةً قازانمق .

پارچه [فا، س] قطعه، لمعه، بولوك § پك کوچوك ، دکرسز، اهمیتسز شئ § بر شیئك اقسامندن بهری ، تتمەسی § آز وقت ، براز : بر پارچه صوکره کلکز ، بر پارچه بکلەیکز § جزء .

الماس پارچەسی = پك کوزل || پك تمیز شخص .

بیك پارچه = برچوق قطعەلره ، قسملره آیرلمش صورتده قریق .

پارچه پارچه = بولونوب طاغلمش ، قیرلمش، طارمه طاغین .

پارچەجی = قماش پارچەلرینی طوپلایوب صاتان .

پارچەسز = اکلی اولمیان ، یکپاره ، اکسز .

پارچەلامق = پارچه پارچه ایتمك || بولوك بولوك پارچەلیوب آییرمق || قیرمق .

پارچەلی = یکپاره اولمیان ، اکلی || معنیدار سوز ، جناس .

پارچه‌لانمق = قیر دیروب پاره، پاره، قسم قسم ایتدیرمك .

پارچه‌لانمق = پارچه پارچه اولمق ، طوغرانمق || قیریلمق .

یورك پارچه‌لانمق = پك زیاده آجیمق ، ترحم ایتمك .

پارده‌سو [ج ، س] { Pardessus } اك اوستدن كیلان خفیف لباس، یازلق پالتو .

پارس [فا،س] ایران، فارس اقلیمی-كه: اساساً (شیراز) ایالتنك اسمی ایكن صوكره‌لری بتون عجمستانه علم اولمشدر. {عربلر (پ) حرفنی دائما (ف) یه قلب ایلدكاری ایچون بو لفظی دخی (فارس)یه تبدیل ایتمشلردر. شو حالده ایرانیلرك لسانی معناسنه اولان (فارسی) كلمه‌سنك دخی اصلی: (پارسی) در .}

پارس [فا،س] قاپلان جنسندن وفقط آندن كوچوك یرتیجی بر حیواندر-كه: پنجه‌سنده‌كی قوت وشدتیله مشهور وسیاه بنكلی پوستی پك مقبولدر .

(پارس)

پارسا [فا ،ص] عابد ، زاهد ، صوفی § عفیف ، صالح .

پارسائی = پارسالق .

پارسال [فا،س] كچن سنه ، بیلدیر .

پارسنك [فا،س] ترازینك خفیف اولان كفه‌سنه حصول موازنت ایچون علاوه اولنان شی .

پارسه [فا،س] مغنی و مغنیه وخواننده مقوله‌سنك اجرای آهنكدن صوكره حضاردن طوپلادقلری پاره ، بخشیش . { فارسی اولان بو كلمه‌یی ایتالیانجه ظن ایتمك خطادر } § دیلنجیلك .

پاركه [ج،س] { Parquet } اوفاق پارچه‌دن یاپلمش مصنع، مزین تخته دوشه‌مه § مالطه طاشیله دوشنمش قالدرم .

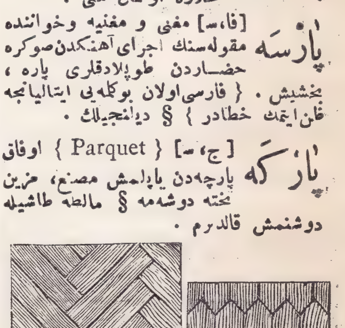

(پاركه)

پارل [ت ، د] چوق پارلامغی تصویر ایچون مكرر اوله‌رق استعمال اولنور: پارل پارل پارلیور ، پارل پارل یانیور .

پارلاق [ت،ص] لامع، مضیٔ، مصیقل، مجلا ، تابدار ، درخشان ، رونقلی § لطیف ، كوزل : پارلاق بر شعر ، پارلاق بر فكر § شفاف ، صاف § نفوذلی ، شانلی ، معتبر .

پارلاقلق = لمعان، جلا، ضیا || كوزللك. || صافیت ، شفافیت || اعتبار ، شان .

پارلامق [ت،مص] طوتیشوب یانمق، مشتعل ، ملتهب اولمق § مجلا اولمق ، پارلاقلق كوسترمك. § خیزلانمق § تحیز ، تفیض ایتمك ، شان واعتبار قزانمق، درجه‌سی، قدری بیومك. § بردن بره حدت وغضب ایتمك .

پارلاتمق = پارلاق ایتمك ، پارلاقلق ویرمك ، جلالندیرمق || برشیئك پارلاقلغنی كوسترمك || یاقمق ، طوتشدیرمق || تنویر ایلمك .

كوز پارلاتمق = حدت وتهور كوسترمك.

پارلامه / پارلایش = پارلدی .

پارلدامق = ایشیق ویرمك، تشعشع ، تلألؤ ایتمك ، شعشعه‌پاش اولمق .

پارلدی = ایشیق ، شعشعه ، شعله ، لمعه || جلالی ، پرداختلی .

پارلا [ج ، س] (بحریه) دونمانده قوللانیلان بیوك پالامار مقره‌سنه اطلاق اولنور § چوق دیللی مقره .

پارمق [ت،س] انسانده وبعض حیواناتده ال وآیاغك منتهاسنده‌كی اوزونلقلرك بهری، اصبع، انكشت. § آرابه تكركلكنك قطرلرندن هر بری . § طول مقیاسنده قدم عثمانینك اون ایكی قسمده بر قسمی : ذراع معمارینك یكرمی دردده بری .

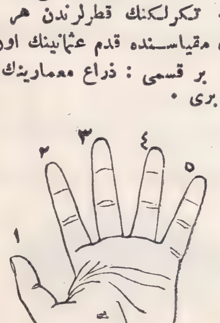

(پارمق)

١ — باش پارمق . ٤ — آدسز پارمق .
٢ — شهادت پارمغی.
٣ — اورته پارمق . ٥ — صرچه پارمق .

باش پارمق = پارمقلرك اك قالین واك قیصه‌سی -كه : قوللر حال طبیعیده عمودی اوله‌رق صالویرلدیكی تقدیرده بدندن طرفه قالیر ، ابهام .

شهادت پارمغی = باش پارمغك اتصالنده بولنان واكثریا كندوسیله اشارت اولنان پارمق ، سبابه .

اورته پارمق = شهادت پارمغنه متصل اولوب منتهاسی الك اك زیاده اوزامش قسمنی تشكیل ایدن پارمق ، وسطی .

آدسز پارمق = باش پارمقدن اعتباراً دردنجی پارمق -كه : شهادت پارمغندن برآز اوزونجه‌در . بنصر .

صرچه پارمق = آدسز پارمغك اتصالنده اولوب قیصه واك اینجه پارمق ، خنصر ، بوكا یوزوك پارمغی‌ده دنیر .

آلتی پارمق = باش پارمغی چفت اولان یعنی غلط طبیعت اوله‌رق باش پارمغنك یاننده فضله بر اوفاق پارمغی دخی اولان آدم § پلاموددنیلن بالغك بیوكی § بر نوع یوللی قماش .

آیاق پارمغی = آیاقده‌كی چاتللردن هر بری .

پارمغی آغزنده = متحیر، شاشیرمش، پك زیاده متعجب .

پارمق اوجی = پارمقلرك باش طرفنده‌كی ایلك بوغومك نهایتی ، ایچ طرفه دوغری اولان نهایتی .

پارمق اصولی = شعرك افاعیل وتفاعیله تطبیق اولنمیه‌رق پارمق بوغوملریله صاییلان هجالرك عددینه توفیقندن عبارت بر وزن.

پارمق اوزومی = بر نوع اوزونجه ، صاریجه اوزوم . { بوكا كچی ممه‌سی، خاتون پارمغی دخی دیرلر . }

پارمق ایصیرمق = پك زیاده متعجب اولمق.

پارمق حسابی = صایی‌یی پارمقلرك بوغوملریله ویا پارمقلر له صایمق || آلداتمق ، اغفال || شعرك وزنی، كلمه‌لرك عدد حركاتنی پارمق بوغوملریله صایه‌رق حساب ایتمك.

آغزه بر پارمق بال چالمق = اطماع ایتمك، امیده دوشورمك، اطماع ایدرك آلداتمق.

اون پارمغی یاقه‌سنده اولمق = دعوی وشكایتدن كنایه .

بر پارمق = پلومق بویی، پارمق بوینجه.

بش پارمق = اختاپود نوعندن بر دکز بوجکی .

پارمقجی = محرك ، اغوا ایدن .

پارمقله گوسترلمك = پك زیاده مشهور وممتاز اولمق .

پارمق قاریشدیرمق = ایشك ایچنه کیرمك .

پارمقلامق = دورتمك || اغوا وتحریك ایتمك .

پارْمَقلِق [ت، س] پنجره اوکی، مردیون کناری، کوپری قییلری کبی بعض محللره وضع اولنان وتخته ویا دمیردن معمول صیره چوبوقلردن عبارت اولان بولمه ، حائل § خرستیان فقراسنك خوتالرینه مخصوص بر نوع تابوت .

پارَنْج [فا ، س] اجرت قدمیه ، آیاق تری § پارسه .

پارۋلَه [ج ، س] {Parola=سوز} (عسکری) محاربه‌لرده نوبتجیلرك تفریق یار واغیار ایچون ضابطان طرفندن هر کیجه کندولرینه تلقین وتفهیم ایدیلان مرتب لفظه اطلاق اولنور ـ که: کیجه اثناسنده برقارالتی کورن نوبتجی اوکیجه‌نك پاروله‌سنی کوردیکی قرارلتیدن بالاستیضاح جواب آله‌مدیغی یعنی پاروله اولان لفظی تکرار وبیان ایلمدیکی حالده نوبتجی اکا قارشی استعمال سلاحه مجبوردر § برفرقه افرادی بیننده تعارف ایچون اتخاذ ایدیلان کلمهٔ مخصوصه .

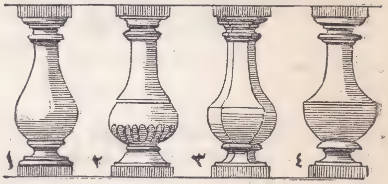

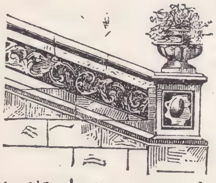

(مرمر مردیون پارمقلغی)

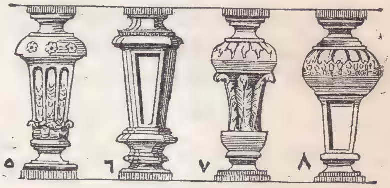

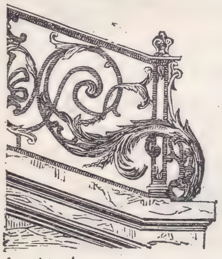

(دمیر مردیون پارمقلغی)

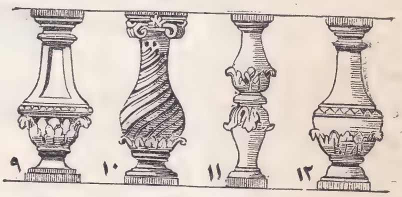

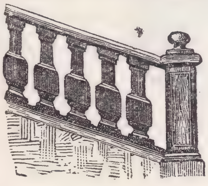

(مرانغوز پارمقلغی)

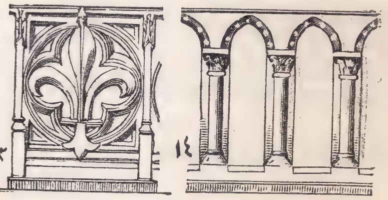

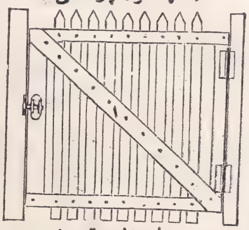

(پارمقلق قپو)

۱ — قورنیت اصول معماریسنه کوره .
۲ — قدیم یونان « « «
۳ — طرز معماری دوری به نظراً [اصول خمسهٔ معماریه‌نك ایکنجیسی] .
٤ — طوسقانه اصول معماریسنه نظراً [اصول خمسهٔ معماریه‌نك الك ساده‌سی] .

۱۲,٥ — متنوع مزین پارمقلق .
۱۰ — حلزون یولی پارمقلق .
۱۱ — چفته ارمودی پارمقلق .
۱۳ — مرمر پارماقلق (معماری) .
۱٤ — ستون پارمقلق «

پارَه [فا، س] پارچه، قطعه § عدد، کره .

پاره پاره = پارچه ، پارچه .

دوپاره = ایکی پارچه .

پاره دوز = یاماییجی، اسکیجی .

پاره دوزی = اسکیجیلك صنعتی .

§ اقسام مسکوکاتدن غروشك قرقده بری اوچ اقچه قیمتنده سکه || آقچه، نقود ، سکه || ثروت ، سامان .

یکپاره = بر پارچه‌دن عبارت . || بسبتون .

جیل پاره = یکی ضرب اولنمش، پارلاق سکه .

اوفاق پاره = بوزوقلق دنیلن نقد .

پاره اتمك = رواجی اولمق ، معتبر اولمق || سوز حقنده مسموع اولمق .

پاره ایله دگل = پك اوجوز، بادهوا .

پاره بوزمق = بیوك آقچه‌یی اقسامنه تحویل ایتمك .

پیشین پاره ایله = ویره‌سی‌یه دکل، نقداً .

پاره چانطه‌سی = پاره قویمغه مخصوص محفظه .

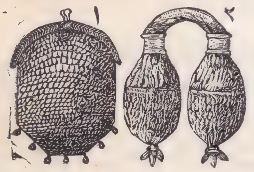

(قاینلره مخصو ، پاره چانطه‌سی)

پاره‌سز پولسز = اجرتسز ، بادهوا || مفلس، زوکورد .

پاره قیرمق = آقچه قزانمق، کار ایتمك .

پاره کسمك = سکه ضرب ایتمك .

پاره میدان گورمك = پاره‌یی پیشین صایمق .

پارِیَمَه [ج ، س] (بحریه) فایقه‌لری ساحله ربط ایچون استعمال اولنان اینجه خلاط .

پازاج [فا، س] ابه قادین، قابله § دایه ، سود ننه ، مرضعه .

پازار [ت، س] ☛ (بازار) .

پازارلق = برشیئك قیمتنی قرارلشدیرمق ایچون سوزلشمه ، مذاکره ایتمه .

پازارلاشمق = قیئات کسشمك ، پازارلق ایتمك .

پازن ـ پازنك [فا،س] محبت دلالی، ناموسسز .

پازن [ج ، س] برنوع قلین باصمه {دوغریسی (بازن)در . }

پازند [فا ، س] دین مجوسی‌یه عائد ایکی تفسیرکتابندن بری ـ که : دیکرینه (زند) اطلاق اولنور .

پازواند [ت،ـ] ☞ (پاسبان) .

پازو ـ پازی [ت، س] معروف پاصی یاپراق ، بیانی پانجاری .

پازی [ت ، س] اسپناق انواعندن برسبزه، بیانی پانچار: قره پازی .

(پازی)

پازیر • [فا،س] مائل انهدام اولان بنایه ، دیواره ، دیرکه طیادقلری دستك، پاینده .

پاس [فا ، س] کیجه‌نك سکز قسمندن برقسمی .

پاسبان } پاسدار } == کیجه بکجیسی .

پاس [ت،س] باقیر ، دمیر کبی بعض معادنك هوانك مولد الحموضه‌سیله امتزاجندن اوزرلرنده حاصل اولان قویو قرمزی ویا یشیل رنك ـ که : بونلره لسان کیمیاده : حمض نحاس ، حمض حدید اطلاق اولنور. ژنك § کیر ، وسخ : دیل پاسی ، دیش پاسی § کدورت .

پاس آچمق == پاسلی برشیئی تمیزله‌مك ، جلالندیرمق .

پاس باغلامق } پاس طوتمق } پاسلانمق } == تحمض ایتمك ، پاس پیدا ایتمك، ژنکدار اولمق || عطالته ، متروکیته دوچار اولمق.

پاسلی == اوزرنده پاس اولان، پاس طوتمش اولان || بوزلمش ، فنالشمش .

پاساپاردوله [ج ، س] برسوزك ویا برامرك آغزدن آغزه نقلی .

پاساپورت [ج، س] { Passeport } یول تذکره‌سی ، مرور تذکره‌سی § برشخصك منسوب اولدیغی حکومتدن تابعیتنی متضمن اوله‌رق یدینه وریلن رخصتنامهٔ رسمی .

پاساز [فا ، س] تمه ، تکمه .

پاساق [ت،س] کیرلی ، بیچمسز لباس § ایش البسه‌سی .

پاساقلی == پژمرده قیافتلی || کیرلی، پاسلی .

پاسبان [فا،س] کیجه بکجیسی، حارس اللیل چارشی بکجیسی § پارواند ، نکهبان .

پاسبانی == بکجیلك .

پاسبان طارم } پاسبان فلك } == (زحل) دنیلن کوکب.

پاستاو [ج ، س] بالتحریف پاستال دیدیکمز اوچ طرفی یالدیزلی بر طوپ چوقه.

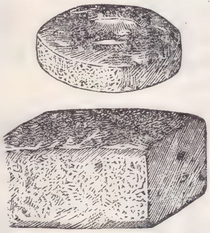

پاسته [ج،س] شکرلی خمیردن مختلف شکل و طعملرده یاپیلان مطبوخ لذیذ .

(پاسته)

پاسته‌جی == شکرلمه‌جی ، پاسته یاپان ویا صاتان آدم .

پاسخ [فا ، س] جواب، سوز ، جواباً سویلنیلن سوز ،

پاسقالیا [روجه‌ویاعبرانیجه] خرستیانلرك بایرامی .

بیوك پاسقالیا == حضرت عیسانك یوم صعودی اولمق اوزره قبول اولنان کونه مصادف یورطی { مذاهبه کوره بوکونلر تخلف ایدر . }

کوچوك پاسقالیا == ولادت عیسی یورطیسی .

پاسك [فا،س] خمیازه، اسنه‌یش، اسنه‌مه.

پاسوار [فا،ص] پایا، پیاده . { (پای سوار) ده دینیر. }

پاسوان [فا،س] (پاسبان) ایله مترادفدر.

پاش [فا،ص] سرپمك صاچمق معناسنه‌کان (پاشیدن) لفظندن اسم مصدر وصیغهٔ امردرکه : سرپیجی ، صاچیجی دیمکدر . وصف ترکیبی حالنده استعمال اولنور : نورپاش ، کهرپاش ، زرپاش ، ضیاپاش .

پاشنده == [فا، ص] صاچیجی ، صاچان. { پاش؛ بوندن مرخمدر. }

پاشیده == صاچلمش ، سرپلمش ، طاغلمش .

پاشا [ت،س] وزرا وبعض ارکان وامرایه مخصوص عنوان رسمیدر ـ که : ملکیه‌ده وزارت ، روم‌ایلی بکلر بکیلکی ، میرمیرانلق ومیرالامرالق، صنف عسکریده : مشیریت ، برنجی فریقلق ، فریقلق : میرلوالق رتبه‌لرینی احراز ایدن ذوات کرامه اطلاق اولنور. { پاشا لفظنك اصلی ، منشائی حقنده پك چوق اختلاف واردر. ارباب لغتدن بعضلری بونك: (پای شاه) لفظ فارسیسندن محرف اولدیغنه، بعضلری ترکجه‌ده بیوك برادر معناسنه اولان (بشه) لفظنك مرور زمانله تلفظنك (پاشا) شکلنه تحول ایلدیکنه وبرطاقمی دخی: اوك، عائله‌نك بیوکی، رئیسی دیمك اوله‌رق (باش آغا) دن تحریف ایدلدیکنه قائل اولمشلرسه‌ده سلطان اورخان غازی حضرتلرینك بیوك برادرلری (امیرعلاءالدین) ی وزارته نصب ایله اکا (پاشا) عنواننی ویرمش اولملری بولفظك (بشه) کلمهٔ ترکیه‌سندن بوزمه اولدیغنه دلالت ایتمکده‌در . }

پاشنا ـ پاشنه [فا ، س] آیاقده‌کی اوکچه، طوپوق .

پاشیب [فا،س] باصامق ، نردبان .

پاصدیرمه [ت،س] ☞ (باصدیرمه).

پاطلیجان [ت،س] ☞ (بادنجان) .

پاغنده [فا،س] آتیلمش پاموق § آتلمش پاموقدن یاپیله یوماق .

پاغوریه [ج، س] ینكچ انواعندن لحمی مأكول كوچوك چغانوس، پاووریه .

(پاغوریه)

پافته [ج، س] شمسه، بیوك قاباره . § پارچه، قطعه § بر خریطه‌نك منتظماً كسیله‌رك حین حاجتده برلشدیریلن پارچه‌لرندن هر بری § ترسانه‌لرده ویده آچمق ایچون مستعمل بر آلت . § طوپك قماسی اوزرنده بولنان مقاومت طبله‌سی .

پاك [فا، ص] تمیز، طاهر § خالص، صاف § حیله‌سز § مبارك، مقدس، عزیز: خاك پاك حجاز .

آب پاك = تمیز صو، ماء طاهر .

آق پاك = ترتمیز، بم بیاض .

پاكباز = عاشق صادق .

دل پاك / **قلب پاك** = تمیز یوركلی، غل وغشدن عاری قلب .

پاكدامن = ناموسلی، عفیف، عیوبدن عاری .

پاكدامنلك = عفت، عصمت .

پاكلانمق = تمیزلنمك .

پاكلق / **پاكلك** = تمیزلك .

پاكلامق = تمیزله‌مك .

پاكیزه = زیاده نازك، لطیف، پك خالص || تمیز .

پاكان = (پاك)ك جمعی. اولیا واصفیایه اطلاق اولنور .

پاكار [فا، ص] جابیلك، تحصیلدارلق .

پاكاری = جابی، تحصیلدار .

پاكت [ج، س] { Paquet } برلكده باغلانمش ویا كاغده صارلمش اشیا دمتی، دسته، بوغچه، دمت .

پاكت ایتمك = باغلیوب صارمق .

سیغاره پاكتی = درونده زیوانه‌لی ویا زیوانه‌سز سیغاره بولنان رژی پاكتی .

پاكند [فا، س] یاقوت دینلن قرمزی حجر قیمتدار . § ام الخبائث اولان شرابدن دخی كنایه اولور .

پاكی [فا، س] اوستوره .

پال [ت، س] بر جنس بیاض كوكرجین .

پالا [ت، س] قایق كوركنك یاصی یری . § اكلی، یاصی، ایكی یوزلی شی . § ایكی یوزلی قلیج ــ كه : بوكا عربیده: (ذوالفقار) دینور .

پالابیق = غایت ایری، اوزون بیقلی آدم .

پالاچالمق = بوشنه چالیشمق، بوشنه یورلمق || زیاده چالیشمق .

پالاصاللامق = تك كورك ایله قایق یورومتك || عبثله اشتغال ایتمك .

پالاز [ت، س] قوش یاوروسی، خصوصیله قاز، اوردك، كوكرجین یاوروسی .

پالازلنمق = طیور وسائره یاوروسی سمیزلنمك .

قوش پالازی = دیفتری دینلن برنوع مهلك بوغاز آغریسی، خناق ــ كه : اكثریا چوجقلره عارض اولور { اخیراً بو مرض مهلكك فرانسه اطباسندن موسیو (رو) طرفندن دواسی كشف اولنمشدر } .

پالاس - پلاس [فا، س] اسكی كلیم، كیچه § عبا، چول .

پالاسپوش / **پلاسپوش** = عبایه، چوله بورینن .

پالاسپاره / **پلاسپاره** = عبا، چول پارچه‌سی .

پالاس پاندراس = عجله ایله حاجاتی تسویه‌یه میدان براقمقسزین || چال یقه ایدرك .

پالاستوریه [ج، س] (طوپچیلق) اسكی قوال طوپلرنده هوا یاپنی ازاله ایچون استعمال ایدیلان كله صیقیسی .

پالاسرته [ج، س] (بحریه) آنا چار - میخلرینك دها یایغین بولنمسی ایچون سفینه بوردالرینه جیواطه‌لانمش افقی دمیر ویا اخشاب دوشه‌مه .

پالاسقه [ج، س] عسكر فشنكلكی § طوپ خرطوجی وضع اولنان چانطه § اركان و امرای عسكریه‌نك ایام رسمیه‌ده ونوبتجی اولان طوپجی ضابطان و چاوشلرینك ایام عادیه‌ده، بویونلرندن حمائل واری طاقدقلری شی .

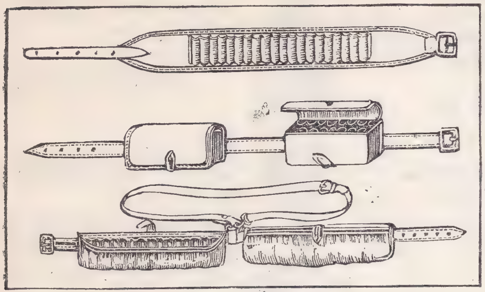

(پالاسقه — انواعی)

پالاسقه‌لی = قره‌غوله مأمور مساح عسكر چاوشی .

پالامار [ج، س] (بحریه) بیوك كمیلرك ساحله بندنده وخصوصات سائره‌ده استعمال ایدیلن قالین خلاط .

پالامارلوچه‌سی / **خلاط لوچه‌سی** = كمیلرك باش وقیچ طرفلرنده كائن خلاط دلیكلری .

پالاموت - پالامود - پالاموط

[ت، س] میشه وبوكا بكزر بعض آغاجلرك میوه‌سی § بو میوه‌نك دباغتده مستعمل قبوغی § پولسز وآرقه‌سی نفتی برجنس بالق، طوریكك كوچوكی .

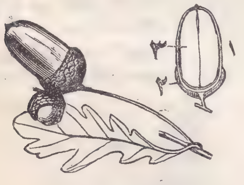

(پالاموط)

١ــ ثمره‌نك مقطعی. || ٢ــ (قدح) غلاف . ٣ــ ثمره .

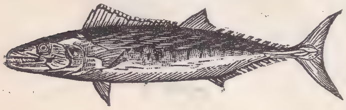

(پالاموت بالغی)

پالان [فا، س] اكثریا یوك حیوانلرینه اوریلان سمر .

پالاندوز = پالانجی، پالان یاپان، پالان دیكن كیمسه .

پالاندوزی = پالانجیلق، قبا سراجلق

پالاندیز [ت،س] زانق طاشی، چشمه‌نك موصلق طاشی .

پالانغه [ج، س] اجسام ثقیله‌یی قالدیرمغه مخصوص اولوب مقره‌لر داخلندن دونادلمش برخلاطدن مرکب آلت .

(پالانغه)

پالانقه [ج ، س] آغاج وطوپراقله‌یاپلمش، اطرافی خندقله چویرلمش اوفاق حصار § خندقلی واروش ، شرامبول دینلن قازیقلرله چویرلمش طابیـه ، استحکام .

پالتو - پالطو [ج،س] قیشین زقاقغه چیقدیغی زمان الك اوستدن کیان معروف لباس.

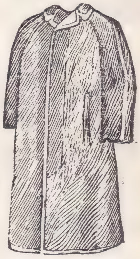

(پالتو)

پالدوم [فا، س] سمر وآت اکرینك ایلری دوغری قایمسنی منع ایچون حیوانك آرقه آیاقلرینك قبا اتلری اوزوندن کچیریلن و لسانمزده (قوسقون) دینلن معروف قایش .

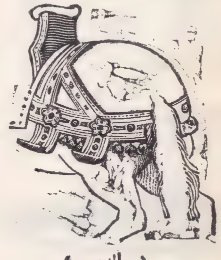

(پالدوم)

پالاوان [فا،س] سوزکو ، سوزکچ، حلواجی‌سوزکجی .

پالاوره [ج ، س] اسکی کمیلرده‌طوپ آنباری آلتنده‌کی انبار ، یکی کمیلرده کوکرته‌نك تحتنده‌کی آنبار .

پالاوره‌جی = اویدیرمه سوز سویلین، آتوب ، طوتان .

پالاهنك - پالهنك [فا ، س] دیزکین ، یولار § کمند، قایش .

پالای [فا.مصد] سوزمك ، آرتیرمق معنالرینه‌کلن (پالاییدن) مصدرندن صیغهٔ امر واسم فاعل مرخم :

تیغ خون پالای سطوت

پالت [ج ، س] رسامارك اوزرنده بویا ازدکاری ویا لونك ماهیتنی، کیفیتنی معـاینه ایتدکاری تخته ویا طباق § خلاطدن اوریلوب آیاق آلتنه قونیلان آلت .

(پالت)

پالکانه [فا، س] بیوك قاپوقنادلرینك اورته‌یرنده یاپیلان کوچوك قاپو .

پالمین [ج، س] (کیمیا) حمض ثانی آزوتك هند یاغی اوزرینـه تأثیرندن حاصل اولان بلوری برجسم.

پالنك [فا،س] چاریق، پوستال، کوی‌لیلرك کیـدکاری اوکچه‌سز ، باغلی بر نوع آیاق قابی .

پالو [فا، س] بدن انسانده ظاهر اولان وترکجه‌ده (سیکیل) دینلن دانه‌لر.

پالوانه [فا،س] طاغ قیرلانغجی .

پالوده [فا، س] پالوزه ، پلته دیدیکمز نشاسته‌لی‌معروف طاتلی .

پالوش [فا ، ص] مغشوش ، خالصك ضدی .

پالی [فا،س] هندستانك دکن قطعه‌سنده تکلم اولنان و (سانسقریت) لسانه پك زیاده مشابهتی اولان بر لسان ـ که : بودا مذهبنه متعلق آثار بولسان ایله تحریر اولنور .

پالیده [فا،ص] سوزلمش، زبده {پالایدن مصدرندن مشتقدر} .

پالینوراش [ج،س] (بحریه) کمیلرده انحراف عارضی‌یی تعیینه مخصوص بر آلت .

پالیوش [ج،س] قیصه پالا، قصاطوره شیش .

پامال [فا، ص] آیاق آلتنـده قالمش ، چیکننمش: پامال خیول مجاهدین .

پاموق [ت،س] { فارسی (پنبه) دن محرف } بز، باصمه وسائر انواع منسوجات وایپلك وفتیل کبی شیئلر اعمالنه وشیلته ویاصدیق دولدیرمغه یارایان ونسجیه فصیله‌سنه منسوب اولان نباتی ، یومشاق ، خفیف برماده ، قطن، پنبه { پنبوق } .

(پاموق قوزه‌سی)

پاموق بزی = پاموق ایپلکندن منسوج بزکه : بوندن ایچ کوملکی وسائره یاپیلیر.

پاموق ماکنه‌سی = پاموق قوزه‌سنی تمیزلمك وایپلك حالنه قومغه مخصوص ماکنه.

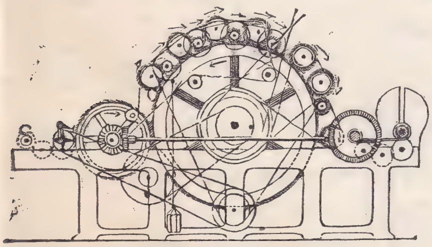

(پاموق ماکنه‌سی)

پانایر [ج ، س] سنه‌ده‌ومواسم معینه‌ده مختلف محللرده ـ یورطی حسبیله ـ قوریلوب برقاچ کون دوام ایدن پازار .

پانتالون [ج ، س] {Pantalon} طون کبی آیاغه کییلان طارجه پاچاق کسوه‌سی { چاقشیر ایله فرقی: برینك طار واوچقورلی ، دیکرینك کنیش ودوکمه‌لی اولمسندن عبارتدر . }

(پانتالون)

پانجار [فا، س] { بوكلمه قرمزى معناسنى افاده ايدن (پان) لفظيله (نبات) ديمك اولان (جار) كلمه‌سندن مركبدر. } ترشيسى ياپيلان ، عصاره‌سى شكر اعمالنه يارايان مايبيه فصيله‌سندن معروف سبزه ، صلق ، چوكوندور .

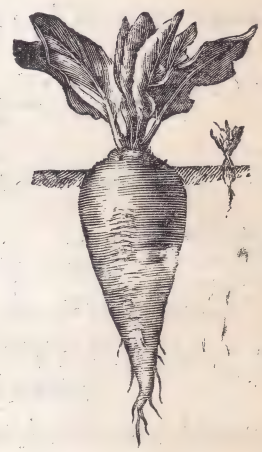

(شكر پانجارى)

(پانجارفدانى) (قرمزى پانجار)

پانجار ترشيسى = پانجاردن ياپلمش طاتلمسى برنوع ترشى .

پانجار كسلمك = حجابدن يوزده حمرت حاصل اولمق ‖ صيجاق ويا صوغوق تأثيريله قزارمق .

طورپ پانجارى = كوكى طورب كوكنه مشابه برنوع پانجار .

صارى پانجار = كوكى اوزونجه، قابوغى آچيق صارى، ايچى بياض برنوع پانجار.

پانجارچاپه‌سى = پانجارلرى چاپه‌لامق ايچون قوللانيلان برآلت ذرع .

پانجور [ج ، س] { فرانسزجه‌ده كاسر ضيا معناسنه اولان (آباژور)دن محرف اولديغى مرويدر . } طرز جديد اوزره پنجره قفسى ، چارچوه ايچنه افقى ميخلانمش متحرك خشب پاره‌لردن مركب سپرشمس .

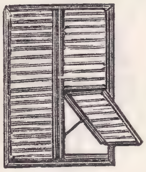

(پانجور)

پانجورلى = پنجره‌لرنده پانجور اولان خانه .

پاندوميما [ج، س] {Pantomime} تياترولرده لاقرديسز يعنى اوضاع واشارات ايله اوينانيلان اويون، مضحكه .

پاندوميما اوينامق = لسان بيلمه‌مكدن طولايى اشارتله افادهٔ مرام ايتمكدن كنايه.

پانزهر [فا، س] { پادزهردن غلط. }

پانزهر اوتى = طب قديمده مستعمل برنباتك اسمى .

(پانزهر اوتى)

پانقره‌آس [ج ، س] (طب) بطنده اون ايكنجى فقرهٔ ظهريه حذاسنده ومعاء اثنى عشرك انحناسى وسطنده عرضاً موضوع واطعمه‌نك هضمنه مخصوص برعصاره افرازيله موظف بيوك برغده‌يه اطلاق اولنور .

عصارهٔ پانقره‌اسيه = (غلط) بوغده‌نك افراز ايلديكى مايع .

پانقره‌آتين = بومايعك خاصه‌سنى حائز برشبه زلال .

پانوراما [ج ، س] {Panorama} تصوير ايتديكى حالى، موقعى، مجسم اوله‌رق كوسترن دائره‌وى بيوك رسم آلتى .

پاى [ت، س] حصه ، نصيب ، بهره ، قسمت § قسم ، بويوك پارچه . § تكدير ، تعزير .

پايلاشمق } **پاى ايتمك** } = بولوشمك، مقاسمه ايتمك .

پاى بيچمك = قياس، مقايسه ايلمك .

ديكيش پايى = ديكيلن لباسدن ايكنه‌نك كچديكى حدادن فضله براغيلان قسم .

پاى ويرمك = چوجوق ابوينه ويا بيوكنه قارشى غير مناسب سوز سويلمك.

پايلامق = تكدير ايتمك .

پاياب [فا، س] طاقت § حوضك ديبى ، قعر § پيكارك آياغى § قويو باصامغى § صو بريكن محل . § نهايت ، غايت .

بى پاياب = قعرسز، درين: بحر بى پاياب.

پايان [فا، س] آخر، نهايت، صوك، اوج. § كنار .

بى پايان = نهايتسز .

پايتاق [ت ، ص] { فارسيدن معرب و(بيدق)دن محرفدر . چارپق باجاقلى ، احنف § سطرنجك پياده طاشلرندن هربرى .

پايدار [فا، ص] دائم ، برقرار ، باقى ، ثابت .

پايدارى = دوام وبقا ، ثبوت .

پايدوس [ج، س] اذن، آزاد § تعطيل.

پايدوس ايتمك = تعطيل ايتمك ، ترك اشغال .

پايدوس زمانى = تعطيل زمانى .

پايدوسجى = عمله‌يه تعطيل وقتنى باغيره‌رق اعلان ايدن رنجبر .

پايه [فا، س] قدر ، منزلت، مرتبه، رتبه. § نردبان باصامغى § مراتب علميه‌دن بعضيلرى : مكه پايه‌سى، ستانبول پايه‌سى ، ازمير پايهٔ مجردى .

پايه‌دار = پايه‌لى، معتبر، قدرى عالى.

پايه‌دارى = پايه‌دارلق .

پاییز [فا،س] صوك بهار، كوز، موسم خریف § كهنه، فرسوده .

بهارپاییز = كهنه بهار .

پاء مفتوح

پپسین [ج ، س] (طب) {Pepsine} معده‌ده بولنوب مواد شبهٔ زلالیه‌نك یعنی لحم ، یوغورطه، پینیر كبی شیلرك هضم اولنمسنه خدمت ایدن برماده ــ كه : بوكا (هضمیه) و (هضمین) دخی دینلور .

پپغان [فا.س] ☞ (پاپاغان) .

پپكی ـ پپه ـ پپه‌مه [ت ، ص] لساننده لكنت اولان، پلتك، دیلی باصیق .

پپه‌لمك = لكنت ایله تكلم ایلمك.

پتالوشقه [ت،س] طالغیج فشنك .

پتالیه [ج ،س] {Patela} (بحریه) پتالیه: صندال، فلكه : ایكی‌چفته پتالیه ، اكمك‌پاتالیه‌سی § قوشبازلرك ایپله باغلایوب قوش جلب ایتدكاری پارلاق مهره ، چیغرتغان .

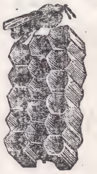

(پتك)

پتك [ت،س] آریلرك قوان داخلنده بال مومندن مسدس الشكل اوله‌رق بالاعمال ایچنده بال یاپدقلری متعدد كوزلر § بالی آلنمش كومج § تیكرلك .

پتكیر [فا ، س] قیلدن یاپلمش الك ، (پرویزن) .

پچته [ج ، س] یمك خاولیسی، كوچوك مقرمه ، پشكیر § ال بزی .

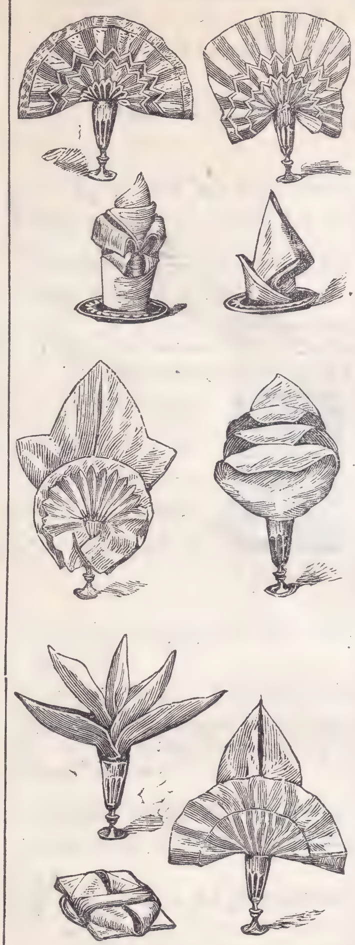

(پچته)

پچل [فا ، ص] اوستی باشی ملوث ، مستكره آدم .

پچوطه [ت، س] پالامود بالغنك ایری جنسی .

پچه [فا ، س] صارماشیق دینلن آغاج § انسان وحیوان یاوروسی، غلام ، اوغلان .

مغ پچه = میخانه‌جی چراغی .

پچكان = ایكنجی معناسنه كوره (پچه)نك جمعی .

پچه [ت،س] سیاه قیلدن منسوج یوز اورتوسی ، سیاه یوز اورتوسی ، نقاب نسوان .

پداوره ـ پداورا [ج،س]چاتیلرك اورتوسی مقامنده كره‌میدلرك آلتنه دوشه‌نن ، یاخود كره‌مید یرینه چاتیلرك اوستنه اورتیلن تخته § قوطیجیلرك قوللاندقلری اینجه چام تخته‌سی .

پدر [فا،س] اب ، والد ، بابا ، آتا .

پدرانه = بابایه یاقیشه‌جق صورتده ، باباجه‌سنه .

پدری = پدرلك ، بابالق .

بیوك پدر = بیوك بابا ، جد ، والده ویا پدرك پدری .

قائن پدر = زوجه‌یه كوره زوجه‌نك وزوجه‌یه كوره زوجك پدری، قاین آتا .

پدرلك = بابالق ، ابوت ، پدری .

پدرود [فا،س] وداع ، وداعلاشمه .

پدندر [فا،س] { (پدراندر) مخففی } اوكی بابا ، بابالق .

پده [فا،س] قواق‌آغاجی § قاو ، چاقماق.

پذیر ـ پذیرا [فا ، ص] (پذیرفتن) ماده‌سندن مشتق‌اولوب قبول ایدیجی معناسنه اوله‌رق دائماً تركیبله قوللانیلور .

ختامپذیر } پذیرای‌ختام } = ختام قبول ایدن ، ختام بولان .

شفاپذیر = شفاقبول ایدن، شفابولان.

ناپذیر = قبول ایتمیجی .

پذیرش = قبول ایدلمش، قبول‌ایدیش: پذیرش دل .

پر [فا،س] قوش قنادینك بر بری اوزرینه بینمش بیوك تویلری، یلك ، ریش. § علی‌الاطلاق قناد .

شب‌پر = كیجه اوچان .

پرازوانه [فا، س] قلمتراش ، بچاق ، قما، قایچ كبی آلات‌قاطعه‌ده نامِلی ایله قبضه‌یی بربرینه ربط ایدن معدنی بیله‌زیك .

پراكنده [فا،ص] متفرق ، پریشان ، داغنیق ، اجزا ومتفرعاتی بر یره بولنمیان .

پراكنده‌گو = صاچمه سویلین .

پرآمه [ج،س] ایكی كوركلی برنوع آغیر قایق .

پرّان [فا،ص] اوچیجی ، اوچان : مرغ پران (اصلی مخفف ایسه‌ده تشدید ایله استعمالی شایع اولمشدر) .

پرانداخ [فا،س] سختیان .

پرتاب - پرتاو [فا،س] منزل اوقی، اوزاغه دوشن اوق. § علی الاطلاق اوزاغه دوشن شی § صیچرامه، آتلمه، کندینی آتمه .

پرتو [فا،س] ضیا ، عکس ضیا ، پالیم، ایشیق ، پارلاقلق، رونق، فروغ ، آیدین .

پرتوانداز
پرتوافشان
پرتوپاش
پرتوریز
پرتوفشان
پرتونثار = ضیا صاچیجی ، ضیا دوکیجی ، نور نشر ایدیجی، نورلاندیریجی، ایشیق ویریجی .

پرتوسوز = غلط اوله‌رق پرتاوسز، ویا پرتوسز دیدیکمز طرفینی محدب بلوردن معمول معروف آلت ـ که : اشعهٔ شمسیهٔ نافذه‌لی برنقطه‌یه جمع ایده‌رک متابلنده بولنان اشیایی احراق ایلر || ساعتک ایچنده‌کی آلاتی وتوزلری کورمک ایچون ساعتجیلرک قوللاندقلری تک کوزلک .

پرچم [فا،س] کاکل ، تپه‌ده ویا آلنده براغیلان صاچ دمتی § مزراق ، بایراق کبی شیلرک باشلرینه وضع اولنان زلفه .

جوان پرچمی = قندیل چیچکی .

دکز پرچمی = دکز قطائفی دیلن اوت .

پرچین [فا،س] چاقیلان چیوینک تپه‌سنی پرکشدیرمک واوته طرفدن چیقان اوجنی کورلتمک صو تیله یاپیلان قیویرم .

پرچینله‌مك = پرچین ایتمك || تحکیم وتقویه ایلمك .

پرچینلی = پرچین ایدلمش || صاغلام ، محکم .

پرخاش [فا،س] حرب ، غوغا ، جنك ، جدال ، نزاع .

پرخاشجوی = غوغاجی .

پرداخت [فا،س] جلا ، پارلاقلق . § تراشدن صوکره استوره‌نك آشاغیدن یوقاری‌یه دوغری سوریله‌رك قیللرك اك قیصه دیبلرینك دخی کسلمسی [ترکجه‌ده بوکا غلط اوله‌رق پرداخ دیرلر .]

پرداخت ایتمك
پرداخت ویرمك = جلالندرمق ، پارلاتمق .

پرداخته = تنظیم و ترتیب اولنمش ، دوزلدلمش || پارلادلمش ، جلاویرلمش، مجلا .

پرداز [فا،ص] (پرداختن ماده‌سندن اسم فاعل مرخمدر) ترتیب ایدیجی ، دوزیجی :

سخن‌پرداز = کوزل سوز سویلیجی ، بلیغ ، فصیح آدم .

غلط‌پرداز = یاکلش سویلین .

کارپرداز = قونسلوس ، تجاروکیلی .

نکته‌پرداز = رمزلی ، کنایه‌لی سوز سویلین .

پردگی [فا،ص] مستوره قادین، مخدره. § حجابلی § صاحب حیا .

پرده [فا،س] اورتو ، قاپو وپنجره‌یه آصیلمش اورتو ، ستاره ، آلت ستر § موسیقیده تخالف صدایی اراءه ایدن درجات § مقام ، آهنك § عرض ، ناموس § حائل ، حجاب ، مانع § پچه، نقاب § (عسکری) بر استحکامك ایکی زاویهٔ خارجیه‌سی آره‌سنده‌کی جبهه .

اهل پرده = مستوره، عفیفه، مخدره .

پرده‌باغی = پرده‌لری باغلامقی ویادیواره ربط ایتمك ایچون قوللانیلان باغ .

پرده‌بردار = پرده آچیجی .

پرده‌برانداز = پرده‌یی قالدیروب آتان. || حیاسز .

پرده‌کش = پرده چکیجی .

پرده‌نشین = اهل عصمت ، مخدره ، مستوره .

پردهٔ نیلگون = کوك یوزی، سما .

آلت‌پرده‌دن = یواش ، خفیف سس ایله || ملایمتله .

اوست‌پرده‌دن = یوکسك سس ایله . || آغز بوزمق صورتیله .

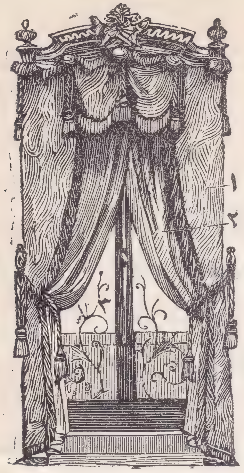

(پرده)

۱ — پرده .
۲ — ایچ پرده .
۳ — پنجره .

پرده‌دار = پرده‌جی ، پرده طوتان .

پرده‌داری = پرده‌دارلق .

پرده‌دارفلك = قمر ، آی .

پرده‌جی = پرده‌دار .

پرده‌چاوشی = دوائر عسکریه‌ده ارکان ورؤسا اوطه‌لری قپولرینك خارجنده دوره‌رق پرده‌یی آچوب قپامغه مأمور سلاح انداز ، نوبتجی چاوشی .

پرده‌سز = پرده‌سی اولمیان || حیاسز ، اوتانماز .

پرده شناش = خواننده ، سازنده .

پرده‌قوللی = پرده‌یی آچیق بولندیرمق ایچون دیواره مربوط اولوب اوزرندن آیریلان ویا کندوسنه پرده باغی ربط ایدیلن آلت .

پرس [ت،د] تأکید اداتی اولوب یالکز (ترس) لفظنه علاوةً استعمال اولنور : ترس پرس .

پرست [فا،ص] طاپان ، طاپنان ، § (خدا) ، (حق) کبی تعبیراتله برابر استعمال اولنده یعنی زمان؛ (عبادت ایدن) ، (انقیاد ایلین) معنالرینه کلیر .

آتش‌پرست = ناد ونوره طاپان .

اقبال‌پرست = دالقاووق .

باده‌پرست
می‌پرست
= عیاش ، بکری .

بت‌پرست
صنم‌پرست
= پوته طاپان .

خودپرست = مغرور ، کندینی بکه‌نن .

خیال‌پرست = واهی شیلرله اوغراشان .

دنیاپرست = سفیه آدم .

عادت‌پرست = کوره‌نکه تابع || مراسمه چوق رعایت ایدن .

منفعت‌پرست = هرشیده کندی منفعت و فائده‌سنی آرایان .

پرستش = طاپینش ، تعبد ، عبادت || محبت وحرمت فوق‌العاده .

پرستشکار = طاپان، طاپینان، عبادت، اطاعت ایدن || چوق محبت وحرمت بسلین .

پرستشکارانه = پرستشکاره لایق صورتده .

پرستشکاری = پرستشکارلق ، محبت ، مفتونیت ، دوشکونلك .

پرسته = معبود ، تکری ، چالاب . || طاپلمش ، طاپلمغه لایق کورلمش . { بعض لغت کتابلرنده بو لفظك (دیلنجیلك) معناسنه کلدیکی بیان اولنمقده ایسه‌ده دوغری دکلدر . فارسیده دیلنمك معناسنی (پارسه) کلمه‌سی افاده ایدر . }

پَرَسْتار [فا،ص] بنده، قول، خدمتکار، خدمتجی § خلوصکار § طاپیجی.

پرستارخیال = شاعر .

پرستاری = پرستارلق .

پرستنده = (پرستشکار) ایله مترادفدر.

پَرَسَنْك [فا،س] { پارسنك } مخففی . ☞ (پارسنك) .

پَرْسیقا [ج،س] (نباتات) فویه‌فصیله‌سندن (یغورت‌اوتی) دینیلن نبات .

پَرْكار - پَرْكال [فا،س] پرکل، دائره چیزمکه و کاغد ، خریطه اوزرنده عرض وطول اولچمکه، قوس آلمغه مخصوص ایکی باجاقلی، آچیلیر قپانیر معروف آلت هندسی . § اوستونج طاقمی .

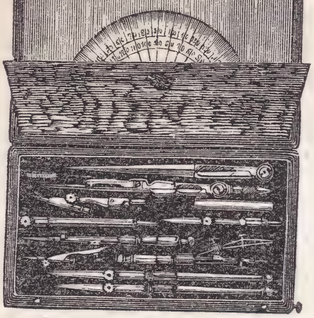

(پرکار — اوستونج طاقمی)

پرکارلامق = تصور وتقدیر ایتمك .

پَرْكالَه [فا،س] پارچه ، پاره، قطعه.

پرکاله‌پاش = یوارلاق ، تخته کسمکه مخصوص دستره .

پَرَمَق [ت،س] ☞ (پارمق) .

پَرَنْ [فا،س] اولکردینلن طوب کواکب، (پروین) ، (عقد ثریا) .

پَرْناز - پَرْنال [ت،س] میشه انواعندن چالی .

پرنارکموری = سرت ومقبول کمور .

پرنارلق
پرناللق
= کچیلری اوتلاتدقلری چالیلق .

پَرَنْد [فا،س] ایپکدن منسوج دوز یعنی نقشسز قماش ، اطلس .

پَرَنْدُوش [فا،س] اولکی کیجه، بارحهٔ اولی .

پَرَنْدَه [فا،ص] (پریدن) مصدرندن اسم فاعل اولوب اوچیجی معناسنی افاده ایدر § چرخ کبی دونه‌رك آتیلان طاقله .

پرنده آتمق = چرخ کبی دونه‌رك طاقله قیلمق .

یاننده پرنده آته‌مامق = موضوع بحث اولان کیمسه‌نك حضورنده اظهار مهارت ولیاقت ایده‌مه‌مك ، اکا قارشی برشی یاپه‌مامق .

پرنده‌دن آتمق = باشدن صاومق . || خدعه ایله مهلکه‌یه دوشورمك .

پرنده‌باز = طاقله قیلان اویونجی ، جانباز || رقاص || موازنه قانونلرینی اثبات وارائه ایچون حکمت طبیعیه درسخانه‌لرنده بولندیریلان کوچك برآلت — که: نه‌صورتله آتیلیر ایسه آتلسون قاعده‌سی اوزرینه دوشر .

پَرَنْیان [فا، س] (پرند) مقابلی یعنی ایپکدن منسوج نقشلی قماش ه دیبای منقش .

پَرُو [ج،س] آرمودی شکلده یکپاره الماس طاشه اطلاق اولنور . { قیومجی وبدستان اصنافی بیننده کثرتله مستعملدر: پروکوپه، پروایکنه} .

پَرْوا [فا،س] خوف ، خشیت ، قورقو، احتراز ، پاك ، مبالات ، قید .

بی‌پروا = پرواسز، قورقوسز || لاابالی.

پَرْواز - پَرْوارَه - پَرْواری

[فا،ص] بسلنمش، بسیلی حیوان : کاوپرواره اسب پرواری .

پَرْواز [فا،س] اوچه، اوچش، طیران.

بالاپرواز = یوکسکدن اوچان || اقتدارینك فوقنده حرکت ایدن .

بلندپرواز = ادعاجی ، معند .

پروازگاه
پروازگه
= محل طیران، اوچه‌جق یره

پَرْواز [ت،س] البسه، سجاده، پوشیده مثللو اشیانك اطرافنه چکیلن باشقه قماشدن پارچه‌یه، صاچاغه، اطلاق اولندیغی کبی آیینه‌لرك، پنجره‌لرك، رافلرك ، دولابلرك اطرافنه قونیلان اینجه ، اوزون، اویمالی تخته پارچه‌لرینه دخی دینیلیر . { بوکلمه فارسی (پروز) دن محرفدر } .

پَرْوانَه [فا،س] کیجه‌لری آیدینلق بولنان محلاره کله‌رك اکثریا کندیسنی ایشیغه چارپوب تلف اولان بر نوع کوچوك کلبك ، کیجه کابکی . § دورانیله واپوری حرکت ایتدیرن واکثریا اوچ ویادرت قنادلی اولان چرخ § رهبر، قاصد ، مخبر معنالرینه دخی کلیر § برات، خط جواز .

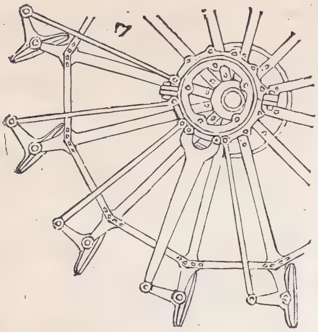

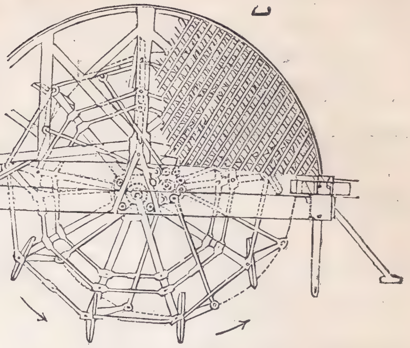

پروانه

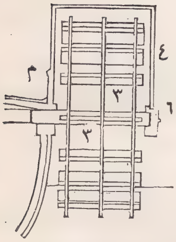

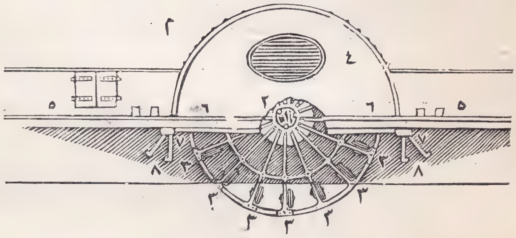

م — ثابت تخته‌لی پادل پروانه .
ب — متحرك تخته‌لی پادل پروانه (مورغان اصولی) .
ح — متحرك تخته‌لی پادل پروانه (قاوه اصولی) .

١ — شافت .
٢ — شافت بوسه‌سی (کوبك) .
٣ — پروانه تخته‌لری .
٤ — دولومباز .

٥ — کمره .
٦ — طولانی پروانه کمره‌لری .
٧ — عرضانی کمره .
٨ — براکت (پاراچول) .

پَرْوَر [فا، ص] بسلامك معناسنه کان (پرووردن) ماده‌سندن فعل امردر. لسانمزده وصف ترکیبی صورتیله استعمال ایدیلورکه: بسله‌ییجی، بیودیجی، تربیه ایدیجی ومحب دیمکدر: بنده‌پرور، فقرا پرور، معارف پرور، لطف پرور، علویت‌پرور، کتیبه‌پرور، مراحم پرور .

پروردگار = اسماء وصفات الٓهیه‌دندر. بسله‌ییجی، تربیه ایدیجی، رزاق کریم .

پرورده = بسلنمش، تربیه ایدلمش، بیودلمش ‖ آناطولینك بعض محللرنده اوزوم شیره‌سندن یاپیلیر برنوع طاتلی .

پرورش = تربیه، بیویش { بولمق ماده‌سیله قوللانیلور } .

پرورشیاب = تربیه کورن، تربیه بولیجی، بسلنن .

پرورنده = بسله‌ییجی، بیودیجی، تربیه ایدیجی .

پَرُوقه [ج، س] { Perruque } یاپمه، اکره‌تی صاج .

پروقه‌لی = باشنده اکرتی صاج بولنان آدم ‖ تپه‌لی قوش .

پَرُوکار [ج، س] صنعی صاج وصقال یاپان آدم § بربر، تراش ایدن .

پَرْویز [فا، ص] غالب، منصور، مظفر . § بالق .

پرویزفلك = کونشدن کنایه .

پَرْویزَن [فا، س] ☛ (تپکیر) الك، قالبور .

پَرْوین [فا، س] (قوزموغرافیا) اولکر، ثریا دینلن کواکب کومه‌سی — که: ثور برجنده‌کی ثورك اورکوجنده مرکوزدر .

پَرَه [فا، س] کنار، اوج .

پره‌بینی = بورون اوجی .

پره‌دشت = اووانك کناری ‖ افق .

پره‌کوه = طاغ اتککی .

پَرَه‌سَه [ج، س] حذا ایپی، افقی اوچو آلتی § حذا، صره .

پره‌سه‌یه آلمق = حذایی کوزه‌توب موازی اولچمك ‖ ملاحظه ایتمك .

پره‌سه‌سنه کتیرمك = صره‌سنه کتیرمك، فرصتنی دوشورمك، کرته‌سنی بولمق .

پره‌سه‌یی بولمق = قواملانمق .

پَرْهوده [فا، س] هذیان، هرزه، صاچمه صاپان‌سوز § آتشك تأثیریله صادرامش اشیا .

پَرْهون [فا، س] پرکل ایله چیزلمش دائره، حلقه، هاله، چنبر .

پَرْهیز [فا، س] ییوب ایچمکده احتیاطلی داورانمق § بعض مأکولات ومشروباتدن — ایجابات صحیه‌یه مبنی — احتراز ایتمك، (حمیه) § صوم نصاری .

پرهیزکار = صوفی، متقی، زاهد .

پرهیزکارانه = متقی‌یه یاقیشه‌جق طرزده، صوفیجه‌سنه .

پرهیزکاری = پرهیزکارلق، زاهدلك، صوفیلق .

بیوك پرهیز = خرستیانلرك ات ویاغ یمكدن اجتناب ایلدكلری قرق كونلك ملت ـ كه: اكثریا شباط اواخرنده باشلار.

آغزینك پرهیزی اولمامق = آغزینه كلنی سویلمك، بوشبوغازلق ایتمك، ملاحظه‌سز سوز سویلمك.

پرهیزجی = مرضایه صیق صیق شدتلی حمیه توصیه ایدن اطبایه دینیلیر || چوق پرهیز طوتان آدم.

پَری [فا، س] جن طائفه‌سنك قیز زعم وغایت كوزل عد ایدیلن صنف مخصوصی § كوزل انساندن كنایه.

پری افسای = افسونجی، صاحب خدام.

پری پیكر = پری صورتلی.

پریجك = پری‌عاتی دینیلن برنوع صرعه.

پری دار = پریلی، كندینی جن طوتمش شخص.

پری رخسار / پری رو } = پری چهره‌لی، غایت كوزل یوزلی.

پری زاد = پری‌زاده عد اولنه‌جق قدر كوزل.

پری وش = پری كبی كوزل.

پَریشان [فا، ص] داغنیق، قاریشیق. § بوزوق، انتظامسز، پراكنده. § مكدر، مغموم.

خواب پریشان = قاریشیق رؤیا.

پریشان حال = حالی پریشان اولان.

پریشان خاطر = فكری مشغول، طاغنین.

پریشان روزكار = دوشكون.

پریشانلق / پریشانی } = طاغنیقلق || بوزغونلق، انتظامسزلق || عجز، فقر.

كیسوی / زلف / كاكل } پریشان = پریشان، طاغنیق، قاریشیق صاچ.

پَریطون [ج، س] (طب) غشای مستبطن بطن، ایچ زار { بطنك داخلنی تفریش ایدن غشای مصلی }.

پَژمُرده [فا، ص] (پژمردن) مصدرندن اسم مفعول، صولمش، صولوق § رونقسز، اسكیمش، بوروشیق § پریشان، سفلی، محقر شی.

پژمرده حال / پژمرده قیافت } = اوستی باشی، اسكی، پیس برحاله اولان، سفیل.

پَژوه [فا، ص] صوریشدیرمه، آراشدیرمه.

پَس [فا، س] آرد، آرقه، كیری § امدی. [بو معنا لسانمزده شمدی غیر مستعملدر].

پیش وپس / پس وپیش } آرد واوك.

پس دیوار = دیوارك آرقه‌سی.

پس رو = اوشاق، كیریدن كلن.

پَس [ت، ص] آنف البیان (پس) لفظ فارسیسندن غلط اوله‌رق بعضاً آلچق، اشاغی معنالرینه كلیر. پسپایه، پسمایه كبی.

پس پرده = (موسیقی) (تیز) ك ضدی، خفیف سس || یواش، خفیف صدا.

پَسادَست [فا، س] ویره‌سیه آلیش ویریش.

پَساوَند [فا، س] قافیهٔ نظم، ردیف، منظوماتك صوكارندكی كلمات متوافقه.

پَست [فا، ص] آلچق، دون، آشاغی، (بلند)، (بالا) مقابلی.

پست پایه = مرتبه‌سی، قدری دون اولان.

پست بخت = قسمتسز، بختسز.

پست صدا = خفیف سس.

پستی = آلچقلق || عادیلك.

پَستَنكَرانی [فا، س] صاچه‌صاپان سوز.

پَستیل ـ پَسدیل [ت، س] میوه ازمه‌سندن یاپلمش قورو، طاتلی ویا میخوش یوفقه.

پسدیل چیقارمق = ضرب شدید ایله دوكمك، ازمك { بوكلمه ایتالیانجه {Pastills} لفظندن محرفدر.

پَسَك [ت، س] دیش كیری، دیش‌یاسی.

پَسمانده [فا، ص] كری قالمش، كریده بولنان § بقیه، آرتیق. { بوتعبیرك معناسنده (قالمق) مؤداسی مندمج اولدیغندن آرتق تكرار بونی قالمق ماده‌سیله استعمال ایتمك خطادر }.

پسمانده خور = آرتیق ییین، كاسه‌لیس.

پَسَند [فا، س] بكنمه، سچمه، تقدیر، استحسان § بكنیجی، انتخاب وتقدیر ایدیجی:

خودپسند = كندینی بكنن، متكبر، عظمتلی.

دلپسند = طبعه خوش كلن، آرزویه، فكره توافق ایدن، لطیف، ظریف. || بكه‌نیلن، تقدیر واستحسان اولنان.

عوام پسند = عوام طرفندن بكه‌نیلن.

پسندانه = بكه‌نه‌جك یولده: ارسطو پسندانه، عوام پسندانه.

مشكل پسند = هر شیئه قصور بولان، كوچلكله بكه‌نن.

پسندیده / پسنده } = ممدوح، مرغوب، مستحسن، بكه‌نیلمش، سچلمش، منتخب.

ناپسندیده = مقبول اولمیان، بكه‌نلمامش.

پَسین [فا، ص] آخر، صوكره‌كی، الك صوك: آواز پسین، صدای پسین.

پَش [ت، س] فارسی (پس) دن غلط اوله‌رق تركجه‌ده آرد، اتك، آرقه معناسنه مستعملدر.

پَشتمال [فا، س] حمامده ستر عورت ایچون بله باغلانیلان اورتو { بانك فتحیله تلفظی شایع اولمش ایسه‌ده اساساً غلط اولوب دوغریسی ضم ایله (پشت مال) در }.

پَشرَو [فا، س] ☛ (پیشرو).

پَشكَش [فا، س] ☛ (پیشكش).

پَشكیر [فا، س] ☛ (پیشكیر).

پَشم [فا، س] یوك، یاپاغی § لیقه.

پشمینه = یوكدن لباس، خرقه، صوف.

پَشَنك [فا، س] ☛ (پیشاونك).

پَشَه [فا، س] سیوری سینك.

پشه خانه = جیبنلك.

پشه كیر = سینك آولایان || ایشسز آدم.

پشه كار = ☛ (پیشه‌كار).

پَشیز ـ پَشیزه [فا، س] پول، منقر § بالق پولی.

پَشیمان [فا، ص] نادم، ندامت ایدن، یاپدیغی فنالقدن متأسف، متأثر اولان.

پشیمانی = پشیمانلق.

روز پشیمانی = یوم حشر، یوم قیامت، یوم ندم.

صوك پشیمانلق = تعمیری غیر قابل بر فنالقدن دولایی ایدیلن فائده‌سز ندامت .

پشین [فا، ص] ☛ (پیشین) .

پطروقه [ج، س] (بحریه) مراتب عتیقهٔ بحریه‌دن واوچ صنف پاشالردن ایکنجیسی، فریق، § فریقلق .

پطریق [ج، س] مذاهب مختلفهٔ نصرانیه‌ده اك بیوك مأمور روحانی .

پطریقخانه = پطریقلرك مقام رسمیسی .

پقسان [ت، -] اك اول ایجاد ایدلمش شیشخانه‌لی طوپلرك بیوكی .

پك [ت، ص] برك، سرت، صلب، قاتی، قوی، محکم § سرعتله، خیزله .

باشی پك = سرت باشلی، عنود .

جانی پك = جفاکش، متحمل .

پكلك = صلابت، شدت، متانت || قبض، انقباض || امساك || ادات مبالغه، چوق، زیاده، بسیار : پك كوزل، پك بیوك .

پكجه = زیاده‌جه، چوقجه .

پكیشمك = سرتلشمك || محکملشمك . || قاتیلاشمق .

پكتانات [ج، س] (کیمیا) حامض پكتیكك اساسلرله امتزاجندن متحصل ملح، املاح .

پكتاز [ج، س] (کیمیا) جذور واثماردن استحصال اولنان بر جسم شبه زلالی .

پكسماد [فا، س] مکرر پیشیرلمش قودی، قاتی معروف اتمك (قالیه‌ته) .

پكمز [ت، س] قاینادیلوب قویولاشدیرلمش عصیره ـ که : آناطولیده شکروبال یرینه قوللانیلیر (ترکجه ظن اولنان بوکلمه فارسیده شراب معناسنی افاده ایدن (بکماز) دن محرفدر) .

پلاتوپیا [ج، س] کفال دینیلان بالغك بیوجك برنوعی .

پلاس [فا، س] عبا، چول کبی شیلر، خصوصیله بونلرك فرسوده‌لشمشی .

پلاسپاره = عبا، چول پارچه‌سی .

پلاسپوش = اسکی عبایه، چوله بورینن .

پلاغر [ج، س] { Pellagre } (طب) چاودار مهموزی { منکنه توزی } نك اکلیله حصوله کلن برتسممدر ـ که : اطرافك غنغره‌سنی موجب اولور ونهایت موت ایله نتیجه‌لنیر .

پلتك [ت، ص] سوزسویلرایکن حرفلردن بعضیلرینی حقیله تلفظ ایده‌مه‌ین باصیق دیللی، باصیق سویلیان لکنتلی .

پلتكلك = لکنت، دیل باصیقلغی .

پلته [فا، ت] فارسی (پالوده) دن محرف اولوب صووشکرونشاسته‌دن یاپیلان معروف طاتلی . § پك كوشك، متانتسز شی .

پلسنك [ت، س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن وبیکیونیاسه فصیله‌سندن ممالك حاره‌یه مخصوص برآغاجدر . آمریقـاده اوتوز قدر انواعی بولنـور . میوه‌لرنده برلب واردرکه یرلیـلر بوندن برنوع رچل یاپارلر .

(پلسنك آغاجی)

(صاری پلسنك)

پلمه [فا س] مکتبلرده جوجقلرك اوزرینه یازی یازدقلری تخته .

پلنك [فا، س] قاپلان دینیلن وشکلاً کدی‌یه مشابه اولوب صاریجه پوستنك اوزرنده سیاه بنکلری بولنان غایت ییرتیجی، قوتلی، وحشی بر حیوان که دیشیسی ارککندن دها شدتلی ودهشتلیدر . منسوب اولدیغی قطعه‌یه کوره بیوکلکی، رنکی، طبیعتی آزچوق مختلفدر .

پلنکانه = قاپلانجه‌سنه، قاپلانه یاقیشه‌جق صورتده، طرزده .

پلنکین، پلنکینه = قاپلانه متعلق .

پله [فا، س] ترازی کفه‌سی .

پلیته [فا، س] فتیل، قندیل، لامبه فتیلی . § حربجه‌لرده مستعمل فتیل .

پلید [فا، ص] ناپاك، مردار، ملوث . § دنی، آلچاق : نمرود پلید .

پلین [ج، س] { Absinthe } (نباتات) مرکبه فصیله‌سندن کوزل قوقولی بر نبات اولوب (آبسند) دینیلن ایچکی بوندن استحصال وانواع مختلفه‌سی اولان بونبات طبابتده مشتهی کبی بعضاً استعمال اولنور .

پلین شرابی = بر نوع مسکر .

پناگاه ـ پناگه [فا، س] صیغنه‌جق یر، ملجاء .

پناه [فا، س] حفظ وحمایه § ملجاء، ملاذ، صیغنه‌جق یر § حافظ وحامی .

جهانپناه = جهانی حفظ وحمایه‌ده بولندیران .

خلافتپناه = حافظ وحامی، مقام خلافت اولان پادشاه اسلام حضرتلری .

رسالتپناه = حافظ وحامی، رسالت اولان پیغمبرمز محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری .

عالمپناه = حامی عالم، پادشاه .

نظارتپناه = ناظر .

پناهنده = ملتجی، صیغنیجی، صیغینان .

پناهیده = صیغینمش، التجا ایتمش .

پنایر [ج، س] ☛ (پانایر) .

پنبوق [ت، س] ☛ (پاموق) .

پنبه [فا، س] پاموق، قطن § آچیق قرمزی رنك (بو رنكك آچیغنه توز پنبه‌سی، صولغنه کل پنبه‌سی اطلاق اولنور) .

پنبه درکوش = غافل، جاهل، سوز دکله‌مز .

پنبه زار = آلتی پاموق ایله بوروجك، اوستی بتون بوروجك، دوقونمش کوملکلك بز .

پنبه‌مسی == آچیق آل رنكنه چالان، پنبه‌یه بكزه‌ین .

پنبه‌یناق (یاڭاق) == عارض آل .

پنتافیل [ج،س] بش یاپراقلی برجنس چیچك § بش پارمق .

پنج [فا،عدد] بش ، خمسه : (٥) .

پنج یا ـ ی == ینكج .

پنج روزه == بش كونلك { پك آز ، سوركسز معناسنه‌در} .

پنج ساله == بش یاشنده .

پنجگانه == بشدن عبارت .

نماز پنجگانه == بش وقت نماز .

پنجگاه == شرق موسیقیسنده بر پرده اسمیدر .

پنجاه [فا، عدد] اللی، خمسین : (٥٠) .

پنجاه ساله == اللی یاشنده .

پنجاهه == رهبانك مدت اعتكافی اولان اللی كون .

پنج وسه == بش ایله اوچ .
پنج ودو == بش ایله ایكی .
پنج ویك == بش ایله بر .
{ زار ایله اویناییلان اویونلرده صایلر اولدیغندن .

پنجار [ت،س] ☞ (پانجار) .

پنجره [فا، س] ابنیه وامكنه درونـنه هوا وضیا كیرمك وداخلدن خارجه نظارت ایدلمك اوزره دیوارلرده آچیلان مدخل (روزن) . (روزنه) { اصطلاحمزده پنجره دینلدیكی زمان خاطره مطلقا جاملی چرچوه ایله تزیین واكمال ایدیلن وبهمه‌حال داخلدن خارجه نظارته مخصوص اولان دلیكار كلیر . بناء علیه سقفلرده‌كی ضیا مدخللرینه (باجه) ویا (ایشیقلق) دیمك ایجاب ایدر . برده بعض لغت كتابلرنده پنجره‌یه (دروازه) دخی اطلاق اوندیغی كوسترلمكده ایسه‌ده دوغری دكلدر . دروازه‌نك لسان فارسیده اصل معناسی شهرقپوسی ویاخود آچیق بیوك قپو دیمكدر } .

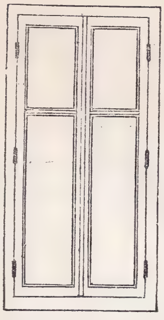

(طوغرامه پنجره)

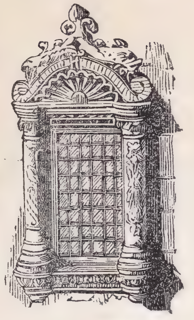

(عرب اسلوبی)

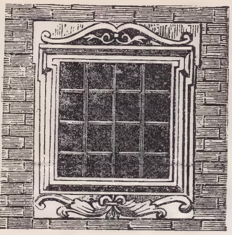

(كیلار پنجره‌سی)

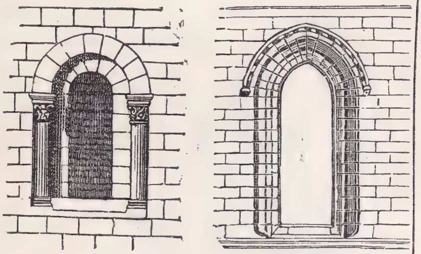

(پنجره — معماری)

ال پنچه دیوان دۇرمق == بیوك ذوات حضورنده صاغ الی صول ال اوستنه قویوب وكمال تعظیم ایله آیاقده دوروب امره منتظر اولمق .

پنچه آتمق == قاپمق ، غصب ایتمك || كدی، آرسلان كبی حیوانلر پنچه‌سیله اورمق .

پنچه‌له‌مك == اورمق، قاورالامق || صح چكمك .

پنجشنبه [فا،س] هفته‌نك بشنجی كونی، جمعه‌دن اولكی كون ، یوم الخمس ـ كه : عند الاسلام هفته‌نك صوڭ كونیدر .

پنجك [ت، س] كوله وجاریه‌نك هویت شخصیه‌سنی ناطق تمسك ـ كه : افندیسی یدنده بولنور وبونك حكمی عتقنامه ایله ابطال ایدیلور .

پنجم [فا،عدد] بشنجی، دردنجی‌یی تعقیب ایدن .

سپهر پنجم == بشنجی قات كوك .

پنچه [فا، س] { صحیحی جیم عربی ایله (پنجه) در} انسانك پارمقلری قصد اولنمق صورتیله الی § شاهین، طوغان ، آرسلان ، قاپلان كبی حیوانات مفترسه‌نك اوك آیاقلرنده‌كی اوزون وسیوری طیرناقلرك هیئت مجموعه‌سی {علم حیواناتجه پنچه ؛ ابهامی اولمیان یعنی بوكولدیكی زمان دورت پارمغه مقابل بر بشنجی پارمغی بولنمیان اله دینور } .

پنچهٔ آل‌عبا == (آل‌عبا) وصف جلیلنده داخل بولنان ذوات قدسیت‌سمات حضراتی ☜ لغتچهٔ اعلام (آل‌عبا) .

پنچه‌زن == پنچه اوریجی .
§ قوت ، شدت ، سطوت :
« شیرلر پنچهٔ قهرمده اولوركن لرزان »
§ پنچه ایله اورلمش كبی بیوك لكه : یناقلری پنچه پنچه اولمش .

چاقر پنچه == متعرض ، زوربا || الندن برشی قاچیرمیان || خرسز .

پنچه‌لی == قوتلی ، زورلی ، متعرض ، مسلط .

پنچهٔ كربه == صالقم سكود دینلن آغاج .

پنچهٔ مریم == مریم الی ویا بخور مریم دینلن نبات .

پنچه‌لشمك == مبارزه ایتمك ، اوغراشمق .

پند [فا، س] وعظ ، نصیحت ، اوكود { ایتمك ، ویرمك ، آلمق ماده‌لریله قوللانیلور } .

پندنامه == نصایحی حاوی كتاب، رساله، ورقه .

پندور [فا،س] عبا ، كبه ، چول كبی قماشلری دیكمكه مخصوص بیوك ایكنه ، چوالدیز {جوالدوز} .

پنس [ج،س] انكلیز مسكوكاتندن تقریباً یكرمی پاره قیمتنده برنوع آقچه ـ كه : (شیلین) نك اون ایكیده بریدر .

ارجل حيوانات (آياق) :

١-٢ مايمون ، ٣ بيوك يراسه پنچه‌سی ، ٤ كوستبك پنچه‌سی ، ٥ كوپك پنچه‌سی ، ٦ آيی پنچه‌سی ، ٧ قپلان پنچه‌سی ،
٨ دكز آرسلانی پنچه‌سی، ٩ بالينه ، ١٠ فيل ، ١١ ظغلفرس، ١٢ دوه، ١٣ غزال پنچه‌سی، ١٤ طموز، ١٥ كدی پنچه‌سی،

١٦ طاغ فارەسی پنچەسی ، ١٧ تنبل (امریقانك بطیٔ الحرکه برحیوانی ، ١٨ تاپو پنچەسی ، ١٩ کوالی پنچەسی ، ٢٠ هارپی (آلا طوغان) پنچەسی ، ٢١ آق بایقوش پنچەسی، ٢٢ آلاجه بایقوش پنچەسی ، ٢٣ پاپاغان پنچەسی ، ٢٤ غایول پنچەسی، ٢٥ سانتروب پنچەسی ، ٢٦ قیرلانغج پنچەسی ، ٢٧ طاغ قیرلانغیجی پنچەسی ، ٢٨ آوجی قیرلانغیجی پنچەسی، ٢٩ آغاج قاقان پنچەسی ،٣٠ چایر قوشی پنچەسی ، ٣١ دوەقوشی پنچەسی ، ٣٢ تپەلی دوه قوشی پنچەسی ، ٣٣ شاطیٔه پنچەسی، ٣٤ قیز قوشی پنچەسی ، ٣٥ سوکلون پنچەسی ، ٣٦ هودان خروسی پنچەسی ، ٣٧ کوکرجین پنچەسی ، ٣٨ فلامان ، ٣٩ رجل البط (قاز آیاغی) ، ٤٠ صو قوشی پنچەسی ، ٤١ آتنیب پنچەسی ، ٤٢ کرتنکله پنچەسی، ٤٣ صقالغور پنچەسی ، ٤٤ بوقلمون پنچەسی، ٤٥ ایری کرتنکله پنچەسی ، ٤٦ دکز قابلومبغەسی پنچەسی ، ٤٧ قره قابلومبغەسی پنچەسی ، ٤٨ قوربغه پنچەسی، ٤٩ رەنت پنچەسی، ٥٠ طوکزلان بوجکی، ٥١ سەنوان بوجکی، ٥٢ ساغرا ، ٥٣ آری، ٥٤ شالسید ، ٥٥ خراطیل پنچەسی ، ٥٦ انی زوسەلە ٥٧ هولقومەر، ٥٨ جیرتلاق، ٥٩ بانت، ٦٠ قرەویدس، ٦١ ینکیچ، ٦٢ چغانوز، ٦٣ آقاروس، ب کوپك پنچەسی، ا کدی پنچەسی .

پِنْس [ج، س] (جراحی) {Pince} برقسم عضوی طوتمق ، تثبیت ایتمك ، چکمك ، صیقمق ایچون مستعمل ایکی شعبەلی آلت ـ که : انواع متعددەسی واردر .

پَنِیرْ [فا،ص] ☞ (پینیر) .

پَهْ پَهْ [فا. د] معرض تزییف واستهزاده مستعمل ادات تحسیندر: « پەپە. نەکوزل » پەپە دیەجك یوق .

پَهْ پَهْ مَهْ [ت ، ص] ککەمەنك باشقه درلوسی ـ که: لقردی یه باشلایه جغی زمان بر قاچ کره (پە پە پە) دیدکدن صوکره برکلمەیی تلفظ ایدن آدم .

پَهْلُوْ [فا،س] بدنك ایکی یانندن هربری، یان ، جنب ، پهله ، ضلع .

پَهْلَوان [فا ص] شجیع § اری جثەلی . قوی البنیه ، قوتلی § مصارع، کورشجی .

پهلوانی = پهلوانلق ، کورشجیلك .

پهلوانانه = پهلوانه لایق صورتده .

پَهْلَه [ت،س] (پهلو) لفظ فارسیسندن محرف اولوب یان ، ضلع ، جنب معناسنه کلدیکی کبی برنوع کورکه دخی اطلاق ونور .

پهله طاشی = مزارك ایکی یان طرفندەکی طاشلر .

پَهلوبات [ج ، س] ضفدعیەنك آنور قبیلەسندن آوروپاده انواعی بولنور برقوربغەدر .

(پەلوبات)

پَهْن [فا.ص] اکلی ، یاصی .

پهنگیر = تختەنك اکنی آلاق ایچون دوغرامەجیلرك قوللاندقلری بر آلت . ‖ بر نوع چیقرقجی آلتی .

پهین = زیاده اکلی ، عریض .

پَهْنا ـ پَهْناوَر [فا،ص] واسع وسعتلی، ککش . ابعاد ثلثەدن (عرض) یعنی اك .

پهنایی } پهناوری } = کنیشلك ، واسعلك ، وسعت .

پَی [فا،س] آیاق معناسنه اولان (پای) ك مخففی § ایز ، اثر § ارد ، ارقه ، عقب .

پینه دوشمك = ایزلەمك، تعقیب ایتمك .

پی رو = آرقەسی صره کیدن ، اقتفا ایدن ، تابع ، منسوب .

پیاپی } پی اندرپی } پیدرپی } = بربری آردنجه، بربرینك آرقەسندن ، متصلا ، متعاقبا ‖ تدریجا، آزار آزار .

پیسپر = آیاق آلتنده قالمش، چیکنمنمش .

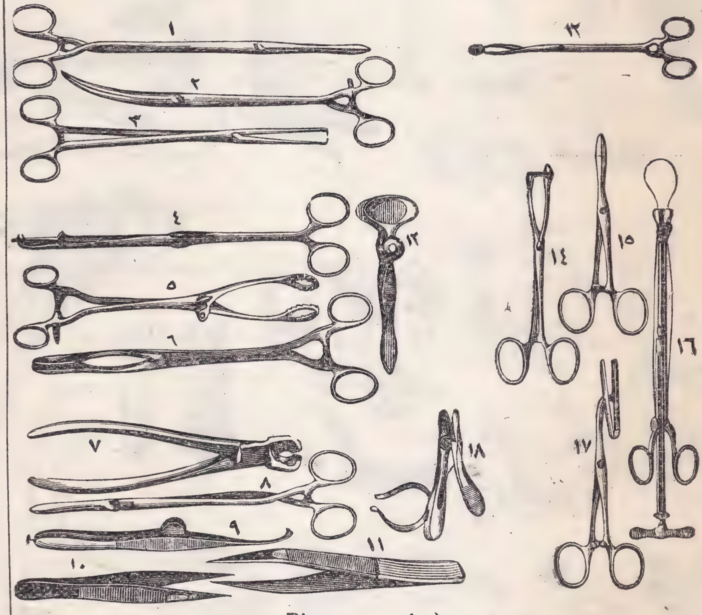

(پنس — Pince)

١ — تیمار پنسی .
٢ — منحنی پنس .
٣ — پنچەلی پنس .
٤ — کلیبەلی پنس .
٥ — ورم پنسی .
٧ — اولوقلی پنس .
٦ — تجربه پنسی .
٨ } ١٥ } ١٧ } — نزف پنسلری (ملقط قطع النزف) .

٩ — دورلی پنس .
١٠ } ١١ } — تشریح پنسی .
١٢ — آخذ مرمی .
١٣ — شطرهٔ خارجیه پنسی .
١٤ — ممدد لسان .
١٦ — مضیق عقده .
١٨ — حامل ابره .

پى • [ت، س] عقد واحكام بيع ايچون صاتون آلنه‌جق اشيا اثماننه محسوباً قبل المبايعه ويريلن برمقدار آقچه ـ كه: (بيع شرط) حكمنده‌در .

پى اوْرمق / پى سوْرمك = آلنه‌جق اشيا ايچون موقت بر قپيات ويرمك .

پيام [فا، س] خبر، پيغام، بالواسطه آلنان معلومات .

پيام آور = خبر كتيريجى، مخبر .

پيامبر / پيمبر = نظمده پيغمبر معناسيله مستعملدر .

پيدا [فا، ص] نهانك ضدى، ظاهر، آشكار . § حاصل، حاضر، موجود .

ناپيدا = موجود اولميان، غير موجود : « بحار صنعكه امواج پيدا، قعر ناپيدا »

پيغام [فا، س] (پيام) ايله مترادفدر .

پيغمبر = رسول، نبى، جناب واجب الوجود طرفندن قوللرينه تبليغ اوامر ونواهى ايچون مرسل ذات شريف .

پيغمبرى = پيغمبرلك || پيغمبره منسوب .

ذات پيغمبرى = خاصهٔ فخر كائنات عليه اكمل التحيات افندمز حضرتلرى .

پيغوله [فا، س] كوشه، بوجاق، زاويه .

پيغوله گزين / پيغوله نشين = منزوى، معتكف . || كوشه نشين .

پيك [فا، ص] خبر ومكتوب كوتوروب كتيرن § مژده‌جى، بشير § تابع . § (علم هيئت) برسياره اطرافنده سير ودور ايدن جرم سماوى : قمر ارضك پيكيدر .

پيك فلك = قمر، آى .

پيكار [فا، س] جنك، غوغا، حرب .

پيكان [فا، س] اوقك اوجنده‌كى سيورى دمير .

پيكر [فا، س] صورت، چهره، يوز . § هيئت :

پرى پيكر = پرى يوزلى .

زن پيكر = قادين چهره‌لى .

ملك پيكر = ملك صورتلى .

هفت پيكر = افلاك سبعه‌دن ويا كواكب سبعه‌دن كنايه‌در .

پيكه [فا، س] (اصلى (پايكه) ويا (پيكه) در) مصطبه، دكان اوكنده‌كى اوطوره‌جق سدير .

پيما [فا، ص] اولچوجى، اولچن، آديملايان (دائما تركيب ايله استعمال اولنور) .

باد پيما = سرسرى، بوش كزن || مقياس رياح .

باده پيما = سرخوش، بكرى .

پيمان [فا، س] عهد، معاهده، شرط، يمين :

پيمان شكنى = پيمان شكنلك، عهده وفا ايتمه‌مزلك .

پيمانه [فا، س] بيوك قدح، خصوصيله شراب بارداغى .

پيمانه كش = سرخوش، بكرى .

پيمانه شكن = كاسر اقداح || صوفى .

پيمبر [فا، س] (پيامبر) مخففى نظمده پيغمبر معناسنده قوللانيلور .

پيموده [فا، ص] مقياسك جنسى نظر اعتباره آلنميه‌رق مطلق صورتده (اولچلمش) ديمكدر : اكسير پيموده، درياى پيموده، مسافهٔ پيموده .

پينير • [ت، س] فارسى (پنير)دن محرفدر . قيناتلمش سوتدن اصول مخصوصه‌سى دائره‌سنده ياپيلان معروف ماده ـ كه : انواع مختلفه‌سى واردر . آرناوود پينيرى، بياض پينير، چركس پينيرى، طولوم پينيرى، غراويير پينيرى (برنوع آوروپا پينيرى) قاشار پينيرى، قاشقوال پينيرى، كيرلى خانم پينيرى .

پينير شكرى = معروف برنوع شكر .

پينير سوزكجى = پينير تماماً تصلب ايتمدن اول ايچنه دوكوله‌رك داخلنده سوزيلن وآنك شكلنى آلان قالب .

(پينير سوزكجى [چينى])

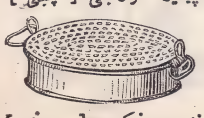

(پينير سوزكجى [معدنى])

پيوست • [فا، ص] اولاشان، اتصال ايدن (دائما تركيبله قوللانيلور) : دست كرم پيوست .

پيوسته [فا، ص] متصل، بتيشيك . § دائما، هميشه .

پيوستگان = مركبات § مواليد ثلثه .

پيوند • [فا، س] اتصال، ارتباط، تعلق . § رابطه، بند، باغ : عقد پيوند .

پاء مكسور

پت • [ت، س] خفيف و يواش سسى تصوير ايچون قوللانيلير : پت پت، چيت پت .

پتر [ت، س] خفيف وفقط سرعتلى سسى تصوير ايدر : پترپتر، چترپتر .

پتردامق = پترپتر سس چيقارمق .

پتردى = خفيف كورلدى .

پختى [ت، س] (فارسى (پخته) دن محرفدر) قويولاشمش، تحثر ايتمش مايع .

دكز پختيسى = نجم بحرى دينلن بر نوع حيوان بحرى .

پختيلاتمق / پختيلاشديرمق = قان، سوت، يمورطه آقى كبى مايعاتى قويولاشديرمق، پختى حالنه قومق .

پختيلاشمق / پختيلانمق = قان، سوت، يمورطه آقى كبى مايعات قويولاشمق، دوكمك، پختى حالنه كچمك، تحثر ايتمك .

پر • [ت، د] سرعتله اوچاغى، يانغى، دونمه كبى تصوير وتقليد ايچون مكرر اوله‌رق قوللانيلير : پرپر اوچيور، پرپر يانيور .

پرائيه [ج، س] قرانتنه اداره‌لرى طرفندن برسفينه‌نك كلديكى محلدن آلديغى پساپورطى بعد المعاينه اكا كوره كيدن اشيا ويولجى چيقارلمسنه مساعده اولنديغنى مبين قپودانه ويريلن تذكره .

پراچيه متافوره‌سى [ج، س] (بحريه) برمقره‌لى سفينه بورداسندن آوارا ايتمك ايچون استعمال اولنان آهن دونانيم .

پراصه [ج، س] (نباتات) زنبقيه فصيله‌سندن قيشين حاصل اولوب تازه صوغانه مشابه اولان معروف سبزه .

پراصیه [ج، س] (بحریه) سرنلرك مطلوب اولان جهته حركت ایتدیرلمسی ایچون جونده‌لرینه ربط اولنلان خلاط .

طوقه پراصیه = (بحریه) بوسرنی‌دها زیاده دوندرمك ممكن اوله‌میه‌جق درجه‌یه قدر چویرمك .

پرانغه [ج، س] وقتیله حبسخانه‌لرده علی‌الخصوص زندانلرده مجرمینك آیاقلرینه اوریلان طوموزوق ، دمیر ، زنجیرلی دمیر .

پرانغه‌لی = آیاغنده پرانغه اولان مجرم .

پرتی [ت، س] پارچه ، البسه ، اشیا . § اسكی اشیا .

پلی پرتی = اشیاو ملازمهٔ بیتیه || اسكی، كهنه اشیا .

پلی پرتی طوپلامق = اشیا قالدیرمق .

خرتی پرتی = اسكی یوسكی اشیا .

پرس [ج، س] { presse } تضییق ، تعصیر ماكنه‌سی ، منگنه ، جندره § مجلدلرك كتابلری صیقشدیردقلری آلت .

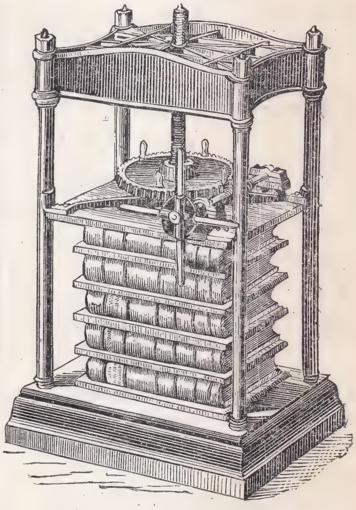

(مجلد پرسی — presse)

پرستو [فا، س] قیرلانغج دینلان معروف قوش . ☞ (قیرلانغج) .

پرلانته ـ پرلانتی [ج، س] چوق فاچته‌لی الا عالی الماس .

پرناو ـ پرنال [ج، س] ☞ (پرناو) و (پرنال) .

پرنج [فا، س] حبوباتدن معروف بیاض دانه ـ كه : پلاو ، سودلاج وسائره پیشیریلور { ممالك شرقیه اهالیسنك باشلیجه غداسی اولان پرنجك منافع و فوائدی آوروپالولرجه‌دخی اكلاشیله‌رق آنلرجه‌ده تعمیم ایتمكه باشلامشدر } . { تركجه‌ده بوكا (چلتك) دینلدیكی بعض لغت كتابلرنده مسطور و مذكور ایسه‌ده چلتك دوكلمه‌مش وقبوغی چیقارلمامش یعنی تارلادن كتیرلدیكی كبی قالمش اولان پرنجه اطلاق اولنوب بیلدیكمز حال وشكلده‌كنه (پرنج) دیرلر} . § باقر وقالایدن مركب صاری معدن ـ كه : آندن اوانی اعمال اولنور . تونج . ☞ (ارز) .

آمریقا پرنجی = آمریقاده حاصل اولور یوادلاق دانه‌لی بر جنس پرنج .

(امریقا پرنجی)

پرنس [ج، س] { Prince } آوروپا اقوامنجه حائز اصالت فوق العاده اولان ذواته اطلاق اولنور . § بوعنوان بعضاً متبوع مفخمنه، دولت متبوعه‌سنه خدمات فوق العاده ابراز ایدن مأمورینده پك ممتاز اولانلره دخی ویریلور : (پرنس بسمارق) .

پرنسس = {Princesse} (پرنس) ك مؤنثی . پرنس زوجه ویا كریمه‌سی .

پرول [ج، س] اخلاط آغاجی انواعندن آوروپایه مخصوص برشجیره .

(پرول)

پستان [فا، س] ممه ، ثدی .

پسقپوس [ج، س] برشهرك باش پاپاسی .

پشتو [ج، س] طبنجه .

پشتوی طقوز پاتلار = غایت حدید المزاج معناسنده استعمال اولنور .

پصریق [ت، ص] بجریكسز ، مسكین ، عاجز .

پلاتور [ج، س] { Platurs } حیوانات زاحفه‌نك خنثیه قبیله‌سندن آوسترالیا وهندستانه مخصوص برنوع ییلاندر .

(Platurs — پلاتور)

پلاتی پاره [ج، س] {Platy-paré} ذوالجناحین حشراتدن اولوب آوروپاده انواعی بولنور .

(Platyparè — پلاتی پاره)

پلاتی تومیس [ج، س] {Platy-thomis} حیوانات مفصلیه‌نك عنكبوتیه قبیله‌سندن بر نوع اوروجكدر .

(Platythomis — پلاتی تومیس)

پلاتیروپال [ج، س] {Platy-rhopale} مغمد الجناح حشراتدن هندستانه مخصوص بر حشره‌در .

(Platyrhopale — پلاتیروپال)

پلاتی سرقومیس { Platycercomis } [ج، س] حیوانات ذات الثدیانك قاضمه جنسندن آسیاده بولنور كوچك برحیواندركه : طاوشان ایله برقلمون آره سنده حد فاصلدر .

(پلاتی سرقومیس — Platycercomis)

پلاتی سرك {Platycerque} [ج،س] طیور متسلقه دن آوسترالیایه مخصوص برقوشدر .

(پلاتی سرك — Platycerque)

پلاتی لوف { Platilophe } [ج،س] طیور دوریه دن برقوش اولوب باشنك تویلری كوكاله شكلنده در .

(پلاتی لوف — Platilophe)

پلاتین - پلاتینا - پلاتینه [ج، س] كموشدن دها بیاض اولوب قابل الطراق وبین العوام آق آلتون ، بیاض آلتون دیه معروف برجنس معدن .

پلاچقه [ج، س] یغما ، غنیمت ، چاپول .

پلاچقه جی = یغماجی ، چاپولجی .

پلاقه [ج،س] معدنی صفیحه § شمندوفر مرز استاسیونلرنده واغونلری استنیلان خطه نقل ایچون استعمال اولنان مخصوص متحرك برآلت مخصوصه در

پلاقه عیار = عیار تخته سی .

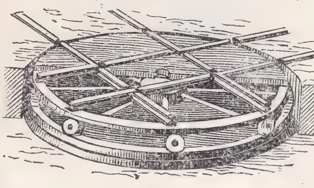

(پلاقه)

پلاكی [ج،س] زیتون یاغیله طبخ ایدیلن بالق ویافصولیه یمكی .

پلان [ج، س] { Plan } یاپیله جق بر بنا وسائره نك اولدن دوشونیلن صور اجرائیه سی ، بر بنا وسائره نك كاغد اوزرینه یاپیلمش مرتسم افقیسی ، رسم مسطح افقیسی § مخطره § لایحه .

سفر پلانی = (عسكری) حركات حربیه لایحه سی كه وقت صلحده اركان حربیهٔ عمومیه جه تنظیم ایدیلیر .

§ حیله ، خدعه ، دسیسه § نیت .

پلانچته { Planchette } [ج، س] (طوپوغرافیا) خریطه آلمغه مخصوص وبر سهپا اوزرینه موضوع تخته . اكثریا اوزرنده بر صو تسویه سی ایله برده مسطره بولنور .

پلانچو [ج،س] (تجارت) ارباب تجارتك قانوناً ودائماً طوتمغه مجبور اولدیغی بر دفتردركه : تاجرك بر سنه ظرفنده كی كافهٔ معاملات تجاریه سی ناطقدر ، سنه لك اجمال دفتری .

پلانیه [ج،س] یاصی ، اوزون بر نوع مارانغوز رنده سی ، كوشتره .

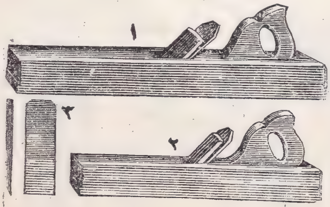

(پلانیه)

١ — پلانیه . ٢ — كوشتره . ٣ — قلم .

پلاو [فا،س] پرنج ویا بغدایك صوده خاشلاندقدن صوكره اوزرینه قیزغین یاغ دوكلكله حاصل اولان بر نوع شرق یمكی { فارسیده دخی املاسی بویله ایسه ده عجملر پاپی مفتوح اوقورلر } .

پلوار [ج، س] (طب) جوف صدری ستر وآق جكرلری خارجدن احاطه ایدن ایكی قطعه غلاف مصلی یه اطلاق اولنور .

پلوراس [ج، س] (بحریه) كرتویز لوحه سی ویا ابره سز پوصله قارتی تسمیه اولنان آلت . { فتح پا ایله ده لغتدر } .

پله زیوزور {Plésiozoure}[ج،س] حیوانات زاحفه نك حنباییه قبیله سندن قبل الطوفان یشامش بر نوع كرتنكله دركه ٦ متره طولنده مستحاثه سی بولنمقده در .

(پله زیوزور)

پندار - پنداره [فا،س] ظن ، زعم ، خیال § عجب ، غرور ، تكبر ، خودپسندی .

پنكان [فا،س] طاس § فنجان {فنجان پنكانك معربیدر } .

پنهان [فا، ص] { پانك ضمیله تلفظی خطادر } هویدا مقابلی ، گیزلی . { ایتمك ، قیلمق ماده لریله مستعملدر } .

پیاده [فا، س] یایا ، آیاغیله یوروین (سواری) نك ضدی § سواری وطوپچی واستحكام صنفلرندن غیری اولان صنف عسكری: پیاده ضابطی ، پیاده تعلیمی § قصیر الاقتدار فلان ریاضیه ده پیاده در § معروف خفیف قایق كه : برچفته دنیلیر § شطرنج اویوننده (پیدق) ویا (پایتاق) دینلان واوك صره یه دیزیلن طاشلرن هر بری .

پیاز [فا، س] دوغرانمش صوغان. § تربیه ایچون اطعمه اوزرینه قونیلان قییلمش صوغان : پیازلی کباب، فصولیه پیازی § عامیانه برصورتده تلطیف.

پیاز ویرمك = اغفال مقصدیله ایدیلان تلطیف .

پیاز کوهی = طاغ صوغانی، آطه صوغانی.

پیاته [ج، س] سفره‌ده هر کسك اوکنده بولندیریلان وایچنه قاشیق، چتال، اکمك وخاولی قونیلان طباق .

پیاسه [ج، س] فیٔ جاری ، فیٔ رایج . § معاملات صرافیه وتجاریه محلی. § هر کسك کزمسنه، تفرج ایتمسنه مخصوص محل ، میدان .

پیاسه ایتمك = کزینمك ، تفرج ایچون دولاشمق ، کزمك .

پیاله [فا، س] قدح .

پیاله کش }
پیاله نوش } = عشرت ایدن آدم .

پیانقو [ج، س] بر شیئك نامنه متعدد کیمسه‌لردن پاره آلوب نومرولرله قرعه چکیله‌رك او شیئی بو کیمسه‌لردن بر ویا بر قاچنه حصر واعطا معامله‌سی ، قرعه .

پیانو [ج، س] {Piano} عاکس صدا بر صندوق داخلنده شرق موسیقیسندن قانونه تقلیداً کرلمش معدنی تللاردن وصندوقك خارجنه موضوع ویارمقله حرکت ایتدیریله‌رك تللره اهتزاز ویرن کمیکدن معمول تزیینات مخصوصه‌دن عبارت معروف موسیقی آلتی .

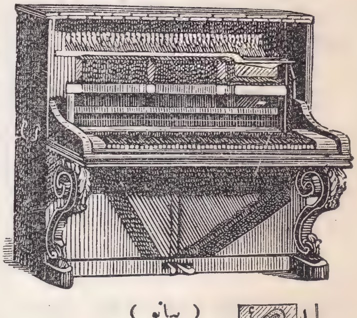

(پیانو)

پیانو ماکنه‌سی = پیانونك داخلنده اولوب کمیکلرك تحریکیله صدا چیقاران آلاتك هیئت مجموعه‌سی .

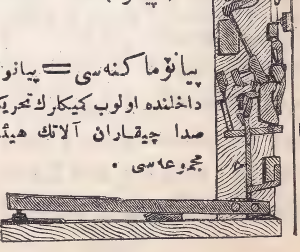

(پیانو ماکنه‌سی)

پی پا [ج، س] {Pipas} حیوانات زاحفه‌نك ضفدعیه قبیله‌سندن وآنور نوعندن آمریقایه مخصوص بر نوع قورباغه‌در .

(پی پا)

پاپ - پاپو - پاپه [ج س] اوروپا خلقنك علی الخصوص عمله، ایشجی کروهنك ایچنه توتوق قویه‌رق ایچدکاری قیصه چوبوق - که : بدوی عربلرك (زبیل) نامیله استعمال ایتدکلری آلتك اصلاح اولنمش شکلندن عبارتدر .

پی پت [ج، س] مایعاتی بر قابدن دیکر قابه نقل ایچون مستعمل بوری، سیفون .

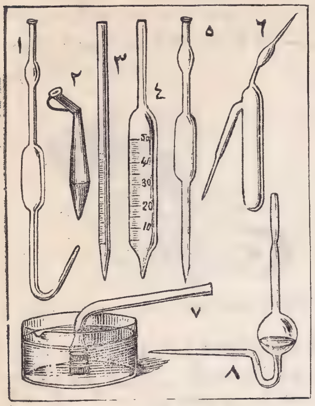

(پیپتلر)

١ اسطوانی ومنحنی
٢ مخزنلی .
٣ مستقیم، تقسیماتلی
٤ اسطوانی تقسیماتلی
٥ اسطوانی ومستقیم
٦ شانبه‌رلان پیپه‌تی
٧ سوزکچلی پیپه‌تم
٨ میکه‌ل پیپه‌تی .

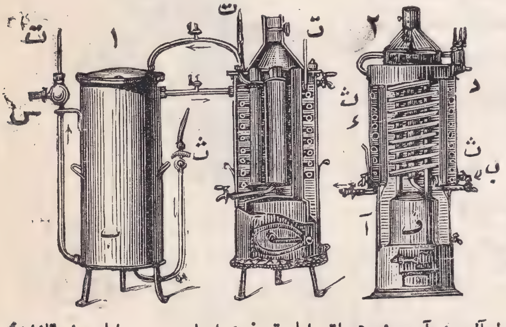

پاستورلمه :
١ — پەرریه - دوروروا آلتی؛ آ — پاستورلمه آلتی؛ ب — مبرد؛ ث — شرابك واصل اولدیغی موصلق؛ د — پاستورلمه آلتنه ممر اولان موصلق؛ ء — عودت موصلغی؛ س — پاستورلنمش مایعك مخرجی؛ ت — مقیاس حراره .
٢ — بره‌تیه‌نك پاستورلمه آلتی : آ — ف محراقی ایله تسخین ایدلمش وصو ایله مملو قازان؛ ب — ثث ضامنلره صعود ایدن خمرك وصولنه مخصوص انبوبدرکه بعده د ناظمندن مرورینه و ء انبوبی ایله قازغانه نزولنه ومؤخراً ژ ثعبانیننه صعودینه واك نهایت ثعبانیندن تکرار مرور ایده‌رك ثث ضامنلرینه کچمسنه وه محلندن پاستوره لنمش اوله‌رق خروجنه خدمت ایدر .

(پیپو)

پی ته‌س [ج، س] حیوانات ذات الثدیانك ذات الایادیٔ اربعه فرقه‌سندن آمریقا اورمانلرینه مخصوص برنوع مایمون .

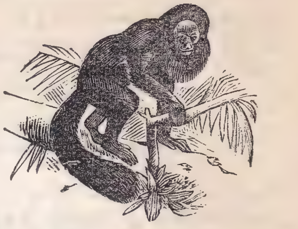

(pithèce — پی‌تەس)

پیچ [فا، ص] بوكلم، قیوریم، دولاشیق. § ولد غیر مشروع .

پیچاپیچ = اكری بوكری، قارمه‌قاریشیق.

پیچان = بوكلم بوكلم ، قیوریم قیوریم اولان .

پیچ‌پا = ینكیچ دینلان معروف صو حیوانی .

پیچ وتاب = اضطراب، تلاش، اندیشه، شاشقینلق .

پیچیده = بورولمش، بوكلمش، صارلمش، دولاشمش .

خامهٔ پیچیده‌مؤی = اوجنه قیل دولاشمش قلم { عجزدن دخی كنایه‌اولور }.

پیچاق [ت، س] { دوغریسی باء موحده ایله (بیچاق) ایسه‌ده زبانزدی (پا) ایله‌در § هر نوع آلت قاطعه‌یه اطلاق اولنور ☚ (بیچاق) .

پیچین [ت، س] مایمون یاوریسی .

پیخ [فا، س] كوزپیكارنده حاصل اولان چاپاق .

پیده [ج ، س] معروف یاصی اكمك ، یوفقه حالنده اكمك .

پیده‌جی = پیده یاپان ویاصاتان آدم .

پیر [فا، ص] سالخورده، یاشلی، اختیار . § طرق علیه‌دن هر برینك واضعی ، موسسی § برصنعت ویاطریق ومذهبك واضعی ، موجدی ، پیشواسی .

پیروبرنا = اختیار وكنج .

پیرمغان = میخانه‌جی .

پیران = اختیارلر ، یاشلی آدملر .

پیرانه = یاشلی آدمه یاقیشه‌جق صورتده .

پیری = شیخوخت .

پیرا [فا، ص] (پیراستن) مصدرندن مبالغه ایله اسم فاعل اولوب تزیین ایدیجی، تنظیم ایدیجی، بزه‌ییجی، معناسیله وتركیبله قوللانیلور:

بلاغت پیرا = بلیغ ، مزین سوز سویلین .

نظرپیرا = نظری تزیین ایدن .

پیراستكی = انتظام .

پیراسته = ترتیب وتنظیم ایدلمش اولان ، مزین ، مرتب .

پیرامن - پیرامون [فا، س] یان ، اطراف، چوره § اتك .

پیرامن كرد = اطرافنده، چوره‌سنده دولاشان .

پیراهن - پیرهن [فا، س] كوملك، قمیص .

پیراهن عصمت = پردهٔ عصمت .

پیرایه [فا، س] زینت ، رونق .

پیرایه‌بخش = زینت ویریجی .

پیرایشده } = ترتیب وتنظیم ایدیجی، زینت ویریجی .
پیراینده }

پیرایش = ترتیب ، نظام ، زینت .

پیرپیرم [ت، س] ☚ (سمیزاوتی).

پیرپیری [ت ، س] اصنافك ، ارباب حرفتك آشاغی طاقمی .

پیروزه [فا، س] فیروزه دینلن ماوی طاش . یوزوك طاشی وسائره یاپیلیر .

پیروهی [ت، س] { اصلی (پیروكی) } نسخه شكلنده كسلمش وایچنه پینیر ایله مایده‌نوز ویا قیمه قونیله‌رق صوده‌خاشلانمش برنوع خموریكی.

پیره [ت، س] حشراتدن انسانك قانی امن، مؤذی ، معروف كوچوك حیوان .

پیره‌لی = اوستی باشی پیره ایله دولو اولان.

پیره‌لنمك = شبهه‌یه دوشمك .

پیره‌زن - پیرزن [فا، س] قوجه‌قاری، عجوز .

(پیچاق)

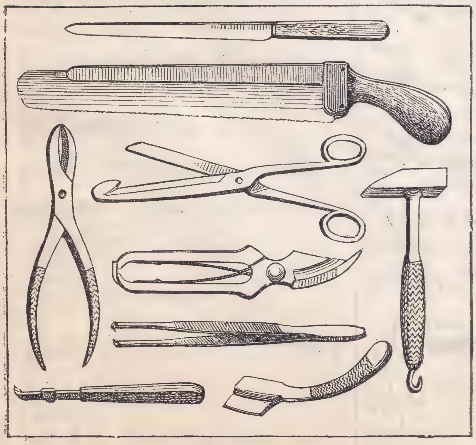

(جراحلغه متعلق)

پیس [ت، ص] کیرلی ، مردار ، کریه ، ناپاك ، ملوث .

پیس بوغاز = بوغازینه دوشکون ، هرنه اولور ایسه معده‌یه آتان .

پیسلك = مردارلق ، عدم نظافت || نجاست .

پیسله‌مك = برباد ، ملوث ، مردار ایتمك .

پیسلنمك = پیس اولمق ، مردار اولمق .

پیس [ج ، س] تیاترو کتابی ، تیاترو اویونی .

پیستون [ج ، س] سلندیرك ایچنده بولنوب ماکنه‌نك افقی ویا عمودی اولدیغنه کوره آشاغی ، یوقاری ویا ایلری کیری حرکت ایدن اسطوانه شکلنده چبوق ، رود .

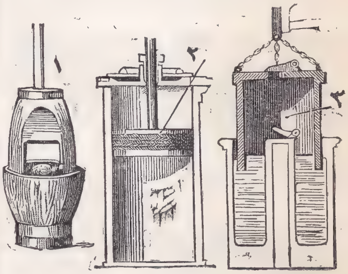

(پیستون)

١ — تخته پیستون .
٢ — واپور پیستونی .
٣ — طالغبیج پیستونی .

پیش [فا ، ص] اوك ، ایلری ، اوك طرف ، حضور .

پیش آهنك ، **پیش دار** = اوکه دوشن ، اوکدن کیدن ، مقدمه ، طلیعه .

پیش مزد = اجرتدن اول ویریلان بر مقدار پاره ، پی .

پیشادست = پیشین پاره ایله آلیش ویرش .

پیشانی = آلن ، جبهه .

پیشتخته = چکمجه‌دینلن صندوقچه .

پیشرو = موسیقیده اصل مقامدن اول چالنان نغمه .

پیشگاه ، **پیشگه** = حضور .

پیشکش = پشکش ، هدیه ، تحفه ، مجاناً ویریلن شی .

پیشگیر [فا ، س] پشگیر ، خاولی ، مقرمه .

پیشکین [ت ، ص] ایی پیشمش ، اولمش ، کماله کلمش § تجربه‌لی آدم .

پیشوا [فا ، س] مقتدابه ، رئیس طائفه .

پیشه [فا ، س] صنعت ، حرفت § عادت ، معتاد :

حسنات پیشه = حسناتی عادت ایتمش اولان .

پیشه‌کار = صنعتکار || حقه‌باز طاقمنده اوسته مقلدی ، پشه‌کار .

پیشه‌گاه ، **پیشه‌گه** = دارالصناعه ، فابریقه .

پیشه‌ور = اهل صنعت .

پیشه‌وری = صنعتکارلق .

پیشمك [ت ، مص] آتشده قاورلمق § میوه کماله ایرمك § ممارسه پیدا ایتمك ، ایشلك اولمق .

پیشیرمك = آتشده ویا حار برمایعك ایچنده قیزدیروب یه‌نه‌جك حاله کتیرمك || میوه‌یی کماله ایردیرمك || ممارسه پیدا ایتدیرمك || یاره‌یی ، جریحه‌یی اییلکه چوبرتمك || ایشلك ایتمك .

پیشیرتمك = طبخ ایتدیرمك .

پیشین [فا ، ص] پشین ، اول ، اولکی .

پیشینان = اول زمان آدملری ، متقدمین .

پیك [ج ، س] (بحریه) رانده ، وله استرالیه و پوقروا یلکنلرینك اوست یقاسنك قیچ طرفده‌کی کوشه‌سی .

پیکل [ج ، س] روزکارك جهت هبوبنی کوسترن آلت .

پیکه [ج ، س] قبارتمه‌لی ، نقشلی پاموقدن معمول قالین قماش .

پیکار [ت ، س] قایناق ، صومنبعی ، کوز ، عین ، چشمه .

کوز پیکاری = کوزلرك بورونه متصل چوقوری .

پیکارباشی = چشمه باشی ، صو باشی .

پیل [فا ، س] فیل دینلن جسیم الجثه حیوان (فیل) .

پیل تن = فیل وجودلی .

پیلبان = فیلجی ، فیل بسله‌ین ، فیله باقان .

پیل [ج ، س] (حکمت) الکتریق سیاله‌سنی استحصال ایچون درونته لازمکلن آلات واجزا قونلمش قوانوز ، منظومه ، طاقم ، جهاز .

پیله [ت ، س] ایپك قوزه‌سی .

پیله‌ور [فا ، س] چرچی ، ایکنه ، ایپلك ، بونجوق کبی اوفاق تفك شیلر صاتان .

پیله‌وری = چرچیلك .

پیمارون [ج ، س] (کیمیا) حامض پیماریقك تقطیرندن حاصل اولور برجسم کیمیوی .

پیماریق [ج ، س] (کیمیا) حامض سیاریق و پدنیق ایله ترکیبی مساوی برجسم حامض .

پیناغال [ج ، س] (کیمیا) خشبك تقطیرندن استحصال اولنور برجسم کیمیوی .

پینغوئن [ج ، س] {Pingouin} طیور ذات الارجل الکفه‌دن ایرلاندا وشمال آغه‌لرینه مخصوص بر نوع اوردك .

پینك [ت ، س] اویقوجی اولمه ، اویوقلامه .

پینکلمك = اویوقلامق ، راحتسز برحالده اویومق .

پینه [فا ، س] یامه .

پینه‌دوز = یامه‌جی .

پینه‌دوزی = یامه‌جیلق .

پیپی [ج ، س] (نباتات) قیطولاقاسیه فصیله‌سندن مدور برجنس نبات .

پی‌یون [ج ، س] { Pion } طیور متسلقه‌دن وپاپاغان نوعندن آمریقایه مخصوص برجنس قوش .

(pione — پی‌یون)

پیه [فا ، س] ایچ یاغی .

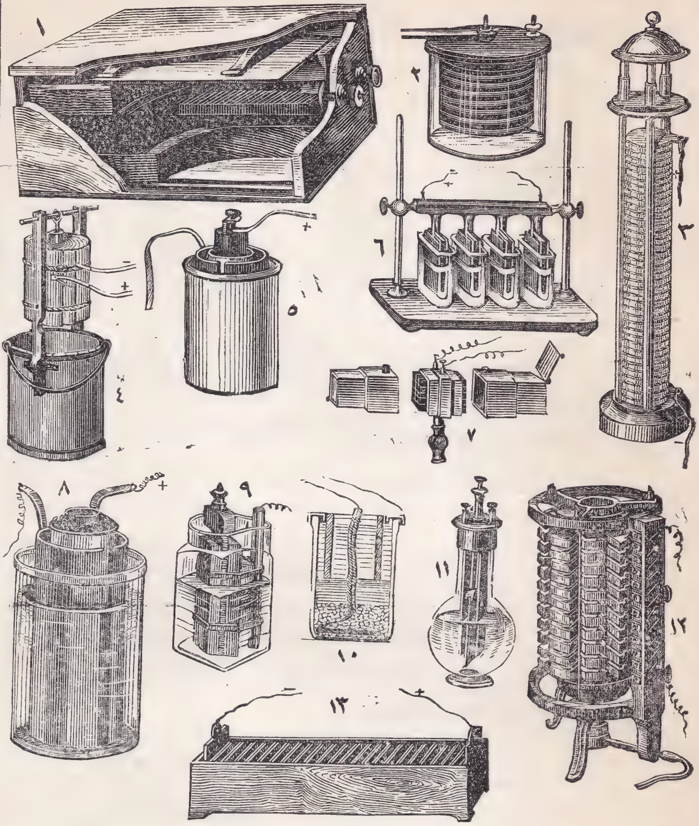

(الکتریق پیللری)

١— ژه‌رمه‌ن طرزنده پیل بلوق .
٢— تروه طرزنده .
٣— وولتا طرزنده .
٤— حلزونی .
٥— بونزن طرزنده .
٦— وولاستون طرزنده .
٧ — زوبیلی طرزنده .

٨ — دانیه‌ل طرزنده .
٩ — له‌قلانشه طرزنده .
١٠— قاللود طرزنده .
١١— ثانی قرومیتلی ، یاخود غره‌نه طرزنده .
١٢— قلاموندك الکتریق حروریسی .
١٣— تکنه‌لی .

باء مضموم

پُخْتَه [فا ، ص] پیشمش ، پیشکین ، اولغون ، کامه ایرمش .

کباب پخته = تماميله ، لايقيله پيشمش کباب .

نان پخته = تماميله ، لايقيله پيشمش اکمك .

پختگان = (پخته) نك جمعی ؛ کاردیده، صاحب تجربه عاقل ذوات .

پختگی = پیشکینلك .

ناپخته = پیشمامش، چیك § تجربه‌سز ، بوش قفالی .

مرد ناپخته = تجربه‌سز آدم .

ناپختگان = تجربه‌سز، عقلسز آدملر .

ناپختگی = خاملق ، چیکلك .

پُر [فا ، ص] (تهی) مقابلی ، طولو ، مملو § چوق، زیاده § صاحب، مالك : پرحدت، پرنشوه ، پرغضب .

پردل = یورکلی، جسور؛ قوی‌القلب .

پردلی = جسورلق .

پردلان = جسورلر، جسور اولانلر .

پرسوز = زیاده یانیق § چوق یاقیجی .

پُرْپایَه [فا ، س] حشراتدن قرق آیاق .

پُرْچِین [فا ، ص] زیاده بوکولمش ، چوق قیویریق ، بوروشبق .

پُرْسا ـ پُرْسان [فا ، ص] سؤال ایدیجی ، صوریجی .

پُرْسِش [فا ، س] سؤال، صورش .

پُرُوتِسْتان [ج ، س] (لوتر) نام پاپاسك احداث ایلدیکی مذهبه تابع آدم .

پروتستانلق = (لوتر) ك احداث ایلدیکی مذهب .

پُرُوتَسْتُو [ج ، س] برحکم وحرکتی قبول ایتمه‌یرك عدم قبولنی مشعر رسماً مرجعنه بیان کیفیت ایدلمك .
معامله‌سی § پولیچه‌یی قبول ایتمیوب رد ایلمك .

پُرُوتُوقُول [ج،س] { Protocole } دول مختلفه مرخصلرندن مرکب بر مجلس مختلطك مذاکراتنی حاوی ضبطنامه .

پُرُوتَه‌ئِین [ج، س](کیمیا) انساج عضویه و الیافدن متحصل برجسم شبه زلالی .

پُرُوژَه [ج، س] { Projet } ترتیب ، تصور § بر شیئك یاپیله‌جغی شکل وطرزی کوسترر رسم .
§ تعدیل واصلاح اولنمق اوزره تنظیم آلنان لایحه .

پُرُوسْتَات [ج ، س] (طب) ارتفاق عانه‌نك کیریسنده ومعاء مستقیمك اوکنده ارککلره مخصوص برغده .

پُرُوغِرَام [ج،س] { Programme } بر هیئتك خط وحرکتنی وعلی‌الخصوص مکتبلرده شاکردانه تدریس ایدیله‌جك دروسك انواع واوقات ودرجاتنی حاوی بیاننامه، ورقه .

پُرُوفِیل [ج، س] مقطع عمودی .

پُرُووا [ج ، س] (بحریه) کمینك باش طرفی .

پرووا دیرکی = سفینه‌نك باش طرفنده‌کی دیرك .

پُسَر [فا ، س] اوغل ، ارکك چوجق ، § اوغلان .

پُشْتَ [فا.س] آرقه ، صرت ، ظهر .

پشت بردیوار = حیرتده ، متحیر .
{ شو حالده «پشت بردیوار حیرت» ترکیبنده (حیرت) کلمه‌سی حشودر .}

پشتواره = برآرقه‌لق یوك، برحمال یوکی .

پُشْتِیبان ـ پُشْتِوان [فا،س] طاياق، دستك § معين، ظهير .

پفکرده [فا، ص] سوندیرلمش :
« شمع اقبالی پفکردۀ روزکار اولمش »
و :
« ایمسون پفکرده شمع عمرینی باد خزان »
{ (پف) شعله‌لی برشیئی اوفلیوب سوندرمك دیمکدر . }

پل [فا، س] کوپری .

پلوغ [ج، س] (زراعت) اوکنده تکرلکی اولان بر نوع آلت زرع، صابان.

پلومباژین [ج، س] (کیمیا) برمادۀ مؤثرۀ نباتی .

پوپله [ج، س] بعض اوردکلرك اینجه ، یومشاق توکی .

پوپله یتاق = پك قبارد‌لمش یومشاق یتاق .

پوپه [ج، س] (بحریه) کوپشته‌نك قیچ طرفده‌قالان قسمی § کمی‌یه قیچدن کلن روزکار .

پوپه‌سنه سیر ایتمك = روزکاری قیچه آلمق .

پوت [ت، س] بربرینه دیکلمش ایکی پارچه قماش آره‌سنده‌کی بوروشقلق.

پوت قیرمق = آغزدن لاقردی قاچرمق ، مناسبتسز سوز سویلمك .

پوت [ت،س] ☞ (بت) .

پوتاموغال [ج، س] {Potamogal} حیوانات فقریه‌نك ذات الثدایا شعبه‌سندن و آکل الحشرات جنسندن آفریقایه مخصوص بر حیوان .

(پوتاموغال)

پوتانیلا [ج،س] (نباتات) بشپارمق اوتی .

پوتاس [ج، س] (کیمیا) حمض اول پوتاسیوم .

پوتاسیوم [ج، س] (کیمیا) بیاض، صلب، پارلاق ، بالمومندن یومشاق بر جسم کیمیوی اولوب صوایله عادی درجۀ حرارتده حمض حالنی آلیر وهوانك مولدالحموضه‌سنی سرعتله جذب ایدر. مرکباتی شونلردر: مائیت پوتاسیوم، کبریتیت پوتاس، آزوتیت پوتاس (کهرجله)، قلوریت پوتاس ، ایود پوتاسیوم .

پوته [فا، س] ایچنده معدنیات اریدیلان طاوه .

پوتور [ت، س] باجاقلری طار وصیق ویوقاری طرفی قیرمه‌لی بر نوع لباس ، شلوارك باشقه درلوسی.

پوجا [ج،س] (بحریه) کمینك روزکار آلتی طرفی .

اورسا پوجا کیتمك = (بحریه) کاه روزکار اوستنه وکاه روزکار آلتنه سیر ایتمك .
پوجالامق = (بحریه) کمی‌یی روزکار آلتنه چویرمك || شاشالامق .
پوجا آلابانده تیرامولا ایتمك = کمینك پرووا‌سنی روزکارك اسدیکی جهتدن آچه‌رق دونمك .

پوچ [فا، ص] بوش‌شی، هیچدن عبارت.
وعدۀ پوچ = وعد وعید .
پوچ کمیکی = قویروق صوقومی .

پود [فا،س] ارغاج، نسجده عرض جهتنه آتیلان تل، آتقی .

پودارژ [ج، س] {Podarge} طیور دوریه‌دن و پودارژیه قبیله‌سندن اوسترالیایه مخصوص بر قوشدر.

پودوفیل [ج،س] {Podophylle} میوه‌لری عنب چیچکلری کبی بیاض بر نبات .

(پودوفیل — Podophylle)

پودوله‌پیس [ج،س] {Podolépis} مرکبه فصیله‌سندن وشعاعیه نوعندن خشیشی بر نبات اولوب تزیینات ایچون مستعملدر .

(پودوله‌پیس — Podolépis)

پودره [ج، س] {Poudre} غبار، توز § نسوانك تزیینات قبیله‌سندن سوردوندکلری معروف قوقولی توز — که : تراشدن صوکره ارککلر دخی سوردینور .

پور [فا،س] اوغل ، ولد .

پورآذر = حضرت ابراهیم علیه السلام .
پورهاجر = حضرت اسماعیل علیه السلام .
پورمریم = حضرت عیسی علیه السلام .
پوراعرابی = حضرت محی الدین عربی.
پورمند = اولاد صاحبی .

پورتقال [ت، س] پورتقالیه فصیله‌سندن اولوب منشائنك پورتوغال {پورتکیز} قطعه‌سی اولدیغی روایت اولنان مایخوش ، آتشی رنکلی معروف میوه — که : پیانیسته (ترنج) دیرلر . { پورتقاله (نارنج) دخی اطلاق اولنور } .

(پورتقال)

پورتقالاته = پورتقال شروبی .

پورتقال آغاجی = بو میوه‌یی ویرن آغاج .

پورتقالی = (غلطدر) پورتقال رنکنده اولان .

قان پورتقالی = پورتقالك ایچی قرمزی نوعی .

(قان پورتقالی)

چین پورتقالی = ماندارینه دینلن میوه .

پورتوج [ج، س] کمیلرده اوفاق تفك آلات وادواتك حفظنه مخصوص محله اطلاق اولنور .

پورتو فرانقو [اسپانیولجه ، س] (حقوق دول) معاملات ومراسلات تجاریه‌یه آچیق بندر ، سربست لیمان .

پورتوك [ت، س] بر شیئك اوزرنده بولنان — طبیعی وعارضی — قبارجقلر ، پوروزلر § غیر مستوی طاشلق یر : پورتوك پورتوك .

پورچاق [ج، س] فراشیه فصیله‌سندن بر نبات . صیغیرلره یدیریلور .

(پورچاق)

پورچوك [ت، ص] قیوریق، قیویرلمش .

کچی پورچوکی = کچینك یوقاری قیویرلمش قویروغی .

پورچوکلی = ☞ (حاوج) .

پورچه [ت، د] مهملاتدن اولوب تأکید وتأییدکلمه‌سیدر : پارچه پورچه .

پورسلن [ج، س] { Porcelaine } چینی ، فغفوری ، خاص ، اینجه، شفافجه اوانیٔ زجاجیه .

§ تلغراف تلنی دیرکله اختلاط ایتدیرمامك ایچون دیرکه میخلانان فنجان شکلنده‌کی چینی . { لهجهٔ عثمانی‌یه کوره بو مثللو اوانینك اعمال اولندیغی تراب معدنی الك اول ایتالیاده کائن (پوصول) شهرنده کشف اولندیغی ایچون کلمهٔ مذکوره دخی اصلاً (پوصولان) ایمش } .

(پورسلن)

پورسوق - پورصوق [ت، س] آوروپا قطعه‌سنده کثرتله بولنان حیوانات لاحمه‌دن اولوب تیلکی بیوکلکنده وحشی ، اسمر قیللی ، آلاجه باشلی بر حیواندر ـ که : کوبکندن یاپیلان کورکه (نافه) اطلاق اولنور . بوحیوان هجری ، تنها محللرده برطاقم منحنی ومنحرف چوقورلر حفر ایدرك آنلرك ایچنده یشار وظلمت لیلدن بالاستفاده قری وقصباته یاقلاشه‌رق مزارلری حفرایدر } .

پورصوق [ت، ص] بوروشیق، صارقیق، سولپوك ، کوشه‌مش شی .

پورصومق [ت، مص] میوه‌نك، درینك طراوتی کیدوب بوروشمق .

پورمچه [ج، س] (بحریه) دمیر اوزرنده بولنان برکیی قالدیرمق ایچون بر خلاطی قیچدن آله‌رق باش طرفده زنجیره باغلامق عملیاتی‌که پورمچه طوتمق نامیله معروفدر .

پورنچسه [ج، س] (بحریه) مقره داخلنده‌کی دیلك مرکزنده‌کی دایکی قوتلندیرمك ایچون بودلیکك محیطنه وضع اولنان معدنی پارچه .

پورنو [ج ، س] (بحریه) مقره‌نك محوری‌که : اوزرنده دیل دورایدر .

پوروز [ت، س] غیر مستوی کنار . § مانع ، عائق § نقصان ، قصور .

پوروزسز = دوز، مستوی || نقصانسز، ایلیشکسز، قصورسز || سالم .

پوروزلی = دوز ومستوی اولمیان . || ایلیشکلی ، قاریشیق ایش .

پروزلنمك = مشکلات پیدا ایتمك، قاریشیق اولمق .

پوزش [فا، س] معذرت، عذر، اعتذار .

پوزش پذیر = معذرت قبول ایدیجی، عفو ایلیجی .

پوزن [فا، س] سورلمش، نطس ایدلمش ترلا .

پوزنه [فا، س] مایمون دینلن حیوان ـ که : اوزون قویروقلیسنه (شبك) دیرلر . {باءعربی ایله ده لغتدر} .

پوس پوس [ج، س] چین وژاپونیاده انسان واسطه‌سیله جر ایدلمن برنوع خفیف آرابه .

(پوس پوس)

پوس - پوص [ت، س] هواده یره یقین اوله‌رق حاصل اولان دومان، سیسك خفیفی § کدورت § میوه‌لرك اوزرنده حاصل اولان ضمغ { میوه پوصی } § میوه‌لرك

یاپراقلری اوزرنده حاصل اولان ساتز ، یوصون { آغاج پوصی } § ممه‌نك اطرافی اوزرنده حاصل اولان جراحت ، قابوق . { ممه پوصی } .

پوصلانمق = پوص باغلامق ، سیس حاصل ایتمك .

پوسات [ت،س] طاقم ، بساط ، آلات طاقمی ، آواداننی § سلاحلق .

آت پوسادی = رخت ، چوقال .

پوساتجی = صویتاری ، مسخره .

پوسات چالقامق = قاپیسز ، ایشسز کزمك .

پوساتلی = زرهلی ، جبه‌جی .

پوساریق - پوصاریق [ت، س] صو کبی کورینن دومان ، سراب .

پوست [فا س] تویلی حیوان دریسی . § مقام ، منصب ، مسند . § عادی کورك ، قویون دریسندن معمول قوجوق .

پوست نشین = {تکیه شیخلری حقنده} پوستده اوطوران ، اصل طریقت پیرینك قائممقامی ، وکیلی .

پوستی سرمك = بریره ، علی الخصوص مسافرلکده لزومندن زیاده ثقلت ویره‌جك درجه‌ده تمدید اقامت ایلمك ، بر یری برینك خانه‌سنی مأوی اتخاذ ایتمك .

پوستنی چیقارمق = اولدیررجه‌سنه دوکمك ، اورمق .

پوستنه صامان طولدیرمق = محو واقنا ایلمك .

پوستکی = قوزی ، قویون ، کچی دریسی .

پوستکیسنی صویدن چیقارمق = تمیز وتفیض ایلمك || ضرورتدن ، احتیاجدن قورتلمق .

پوستکی صایمق = عبثه اشتغال ایلمك .

پوستکی صایدیرمق = برینی عبث ایشله مشغول ایلمك .

پوست پیرا = دباغ .

پوستال [فا -] قونجسز ، اوکچه‌سز خفیف آیاق قابی § (قادین حقنده) سورتوك ، خانه‌سنده اوطورمیوب دائماً کزن .

پوسته [ج، س] معین زمانده تاتار ، واپور ، دمیر یول معرفتیله بر محله‌سوق اولنان مکتوب وامانت چانطه‌سی § خدمته چیقان کوچوك عسکر طاقمی § (بحریه) سفینه‌نك یانلرینی تشکیل ایتمك اوزره اوموروغه‌دن قالدیریلن مقوس دمیر ویا اخشاب قفس .

پوسته پولی = پوسته تمغاسی - که : اشکال وقیات مختلفه‌یی حاوی ورقپاره‌لردن عبارتدر .

پوسته‌جی = پوسته‌یی نقل ایدن ویا پوسته ایله کلن مکتوب وامانتلری توزیع ایلین آدم .

پوسته چانطه‌سی = دروننده مکتوب وامانت نقل اولنان چانطه ، محفظه .

پوسته‌خانه = مکتوبلری ، امانتلری قبول ، ارسال وتوزیع ایدن اداره‌خانه .

پوسته‌یی کسمك = قطع مناسبت ایتمك ، کیدوب کلمکمدن واز کچمك .

پوسته واپوری = معین زمانده حرکت ایدن ، پوسته اوراقنی نقل ایلیان واپور .

پوسته یولی = جاده ، طریق عام .

پوستین [فا ، س] کورك ، فروه .

پوستین باز کونه = ترس کورك . || مناسبتسزلك .

پوستین پوش = کورك کیین .

پوسکورمك [ت، مص] آغزله بوفلیه‌رك برشیئك اوزرینه صو یاغدیرمق . § کوپورمك .

آتش پوسکورمك = پرحدت اولمق ، غضبندن سوکوب صایمق .

پوسکورتمك = قاچیرمق ، کیری چویرمك ، دفع ایتمك .

پوسکورمه = پوسکورمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی || دخمه ، طولانه‌رق پاطلایان برنوع فشنك .

پوسکول [ت ، س] ایپکدن ، آلتوندن ، صیرمه‌دن معمول - یوقاریسی طوپ ، آشاغیسی طاغنیق - آصقی ، صاچاق § موانع ، مشکلات .

پوسکوللندیرمك = پوسکول طاقمق . || شعبه‌لندیرمك ، داللاندیرمق || مشکللندیرمك .

پوسکوللی = پوسکولی اولان || داللی بوداقلی ، مشکل ایش .

پوسکوللی بلا = تکلفلی ، سورکلی ، مزعج ، زحمتلی شی ، بلای مبرم .

پوسکی [ت، د] تأکید ایچون (اسکی) تعبیرینه علاوةً استعمال اولنور : (اسکی پوسکی) .

پوسیده [فا، ص] چورومش ، چوروك .

میوهٔ پوسیده = چوروك یمش .

استخوان پوسیده = چورومش کمیك .

پوسیلوغال [ج،س] { Pocilogale } ذات الثدیانك آکل اللحوم جنسندن آفریقایه مخصوص برحیواندر . وجودی سیاه اولوب ظهرنده طولانی اوله‌رق بش صاری شرید کوریلور .

(پوسیلوغال)

پوش [فا. ص] اورتمك ، اورتمك معناسنه کان (پوشیدن) مصدرندن صیغهٔ امر اولوب ترکیبله قوللانیلور .

پاپوش = آیاق اورتوجی ، یعنی آیاق قابی پابوچ .

سرپوش = باش اورتوجی ، فس ، کلاه وسائره .

پوشش = اورتو ، اورتونه‌جك شی .

پوشنده = اورتوجی ، اورتن .

پوشندهٔ خطا = عیب اورتن .

پوشیده = مستور ، اورتلمش || اورتو : پوشیدهٔ بیت معظم ، صندوقهٔ شریفه پوشیده‌سی .

راز پوشیده = سرمکتوم .

پوشیده چشم = غافل .

پوشی - پوشو [ت، س] مخدرات اسلامیه‌نك قوللاندقلری یوز اورتوسی ، پچه § وقتیله عسکر طقمنك کیدکاری خفیف صاریق .

پوصله [ت،س] کوچوك تذکره ، مخطره ، خلاصه ، مختصر دفتر .

پوصو [ت، س] دشمنی بغتةً اورمق ایچون صاقلانیلوب بکلنیلان کیزلی یر ، کمین ، کمینگاه .

پوصوله [ج،-] راهنما . چليكدن معمول . مقناطيس چبوغنى وياخود يكديكرينه موازى اولان برقاچ . مقناطيس چبوغنى اقسام متساويه يه منقسم دائره وى برقارته ربط بدرك و بوقارتى پرنچدن معمول برطاسك مركزنده واقع برمسند اوزرينه اوطورته رق تشكيل اولنان ومقناطيسك خاصهٔ توجيهيه سى اساسنه مؤسس اولان آلت مخصوصه در . مذكور قارتك محيطى كرته نامى، برينى اوتوز ايكى اقسام متساويه يه منقسم اولديغندن پوصوله آلتى، جهات اصليه اولان شمال، جنوب، شرق ، غرب استقامتلرينى وجهات فرعيه ويا ربعيه دينيلن پويراز، لدوس، قره يل ، كششلمه جهتلرينى وبحر بوبجه مستعمل اولان ديكر ٢٤ جهتى اشعار ايدر پوصوله آلتى قره ده ودكزده سمت تعيين ايتمك وبر سفينه نك طريق سيريى اداره ايلمك ايچون استعمال اولنور . بوآلتك قيمت واهميتنى آوروپا كميجيلرى اكلامزدن چوق زماناول آسياى شرقيده سيرسفائن خصوصنده قوللانمقده ايدى . اك اول ايجاد ايدنلرك چينليلر اولديغى مرويدر . كميلرده استعمال اولنمق اوزره ترتيب وتجهيز ايديلنلره عموميتله كميجى پوصوله سى دينيلوب قوللانيله جقلرى خدمته كوره مختلف ترتيباتى و مختلف نامليرى واردر :

معيار پوصوله ، طومسون پوصوله سى ، سمت پوصوله سى، كوپرى پوصوله سى، ديرك پوصوله سى ، دومن پوصوله سى ، مايعلى پوصوله وهكذا .

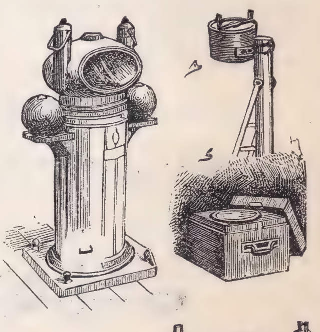

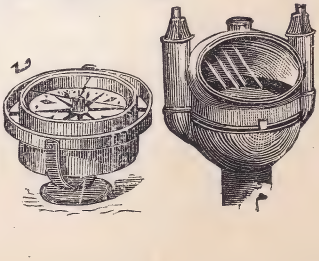

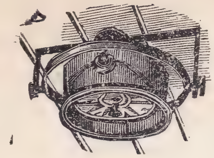

ا

ب — طومسون پوصوله سى ؛
ح — ديرك پوصوله سى ؛
ء — فدكه پوصوله سى ؛
ه — آصمه پوصوله ؛
م — دومن پوصوله سى ؛
و — مايعلى پوصوله ؛

ال پوصوله سى = قبله نما ديلن معروف آلت

پوصوله ابره سى = پوصوله قارتنه ربط اولنان مقناطيسلنمش چليك چبوق اولوب جاذبهٔ موقعيه دن آزاده بولنان بر محلده سربستجه تعليق ايديلرسه نصف النهار مقناطيسيى اراءه ايدر .

پوصوله يى تنظيم ايتمك = صنعى مقناطيسلر واسطه سيله پوصوله انحراف عارضيسنك تصحيحى عمليانى .

پوصوله خطاسى = پوصوله قارتنك شمال نقطه سنك نصف النهار مقناطيسيدن انحراف ايلديكى مقداراولوب انحراف عارضى ناميله معروفدر .

پوصوله ايله زاويهٔ روزكار ويا پوصوله زاويه سى = سفينه پوصوله سنك اشعار ايلديكى نصف النهار ايله طريق سفينه بيننده كى زاويه .

پوصوله يى شاشيرمق = حيرتده قالمق، نه پاجغنى بيلمه مك .

پوصه [ت،-] تورتو، صولى ويا ياغى آلات شيلرك قالان مواد صلبه سى .

پوصه لانمق = تورتو حاصل ايتمك .

پوغاچه [ج،-] ياغلى خميردن ياپلمش، فرونده قزارتلمش بر نوع بورك ، ياغلى اكمك .

پوف [ت،-] برمحلدن چيقان سسك ، هوانك حالنى تصوير ايچون قوللانيلور برلفظدركه : بونلره لسان ادبده (آهنك تقليدى) نامى ويريلور : روزكار پوف پوف اسيور .

پوف بورگى = طاوه ده قيزاروب قبارمش وايچنه پك ازمقدارده پينير وياقيمه قونلمش برنوع بورك .

پوف [ت،-] دوشن يومشاق برشيئك چيقارديغى صداى تصوير وتقليد ايچون قوللانيلور .

پوف [ت -] يانان برشيئى سوندرمك حالنى تصوير ايدر : پوف ديه مومى سوندردى .

پوفله مك = شعله ايله يانان برشيئى اوفله يوب سوندرمك .

پوف [ت،-] نفرت واستكراه اداتى

پوفترى [ت -] آوجى ايصليغى .

پوقرووا سرنى [ج،-] (بحريه) غراندى آنا ديركنك قونده كى يارم سرن .

پوقرووا ايلكنى [ج -] غراندى آنا ديركنك كروسنده واقع ايكنه ايله پوقرووا سرننه كشاد اولنان بومبه سز يلكن .

پول [ج،-] فلس ، منقر، پاره ، كوچوك سكه ، بر اقچه نك اوچده برى § معدن پارچه سى § البسه وسائره يه زينت ايچون ديكيلن پك اوفاق معدنلوحه لر § ويده وجيواتك صيقشديره جق صومون § بالغك كميك ويا خشبدن معمول طاشلرندن هرى § بنك، خرشف: باق پولى § رسم مقابلنده پوسته يه ويريلن اوراقه ، اعلانلره ، عرضحاللره، سندلره وبرمحلدن كچيريلان قوچى وسائره يه والحاصل رسمه تابع هردرلو اشيايه الصاق ايديلن مطبوع كوچوك ورقه - كه : اشكال وانواع مختلفه سى واردر .

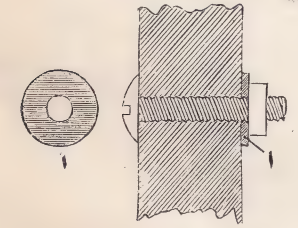

(پول)

پول پول = بنك بنك .

پاره سز پولسز = حسبى ، اجرتسز ، مجاناً .

دف پولى = زل .

پوللى = اوزدى كوچوك معدن پوللرله تزيين اولنمش .

پولاد [فا،-] چليك دينلن سرت دمير، فولاد .

پولاد بازو == قوتلی ، پهلوان .

پولادسنج == جنکاور ، استعمال سلاحده ماهر آدم .

پوْلِّق [ت،س] چفتجیلرك ترلا قازمق ایچون برچفت اوكوز ویامانده ایله سوردكاری بر نوع آغیر صابان .

پُولُوسكوْن [ت،س] (نباتات) شفویه فصیله سندن چوبان سوزكجی دینلن نبات .

پوْلیپْ [ج،س] (اختاپوط) .

پوْلیتیقَه [ج،س] { politique } تدبیر مملكت ، سیاست دولت § امور سیاسیه § تملق ، مدارا .

پوْلیتیقه مأموری == دولتك منافع مخصوصهٔ سیاسیه سنه عائد مصالحك تمشیتنه مأمور ذات .

پوْلیچَه [ج س] حواله سندی . برآدمك اوزرینه شرائطله چكیلن حواله . { بر آدمك بولندیغی محلده آلدیغی ویاویردیكی اقچه یی دیكر محلده تسلیم وتسلم اولنمق اوزره اورادەكی شریك ویا وكیلنه كوندردیكی دین سندی } .

پولیچه شرائطی == پولیچه نك معتبر اولمسی ایچون تابع اولدیغی شرائط ثلثه كه شونلردر :

١ — پولیچه سندی بهمه حال تاریخلی اولمقله برابر ناطق اولدیغی مبلغك مقداری ومخاطبك اسمی مصرح اولمق .

٢ — زمان ومكان تأدیه كوسترلمك .

٣ — پولیچه نك كوندرلدیكی محل ایله اقچه نك تأدیه اولنه جغی محل ذكر ایدلمش بولنمق وزیری امضالی اولمق .

پُولمغالین [ج،س] (كیمیا) صابونینه مشابه بر غلیقوزیده اطلاق اولنور .

پُولیس [ج، س] طرف دولتدن تأمین آسایش مملكته مأمور افراد مخصوصه ومنتظمه § بو افراد ومأمورینك هیئتی .

پوْمادَه - پوْماطَه [ج ، س] {pommade} نسوانك بشره یی یومشاق طوتمق ایچون تزییناتده قوللاندقلری مادهٔ معروفه § اطبانك جریحه لره سوردكاری مرهم .

پُونْتَلْ [ج،س] (بحریه) كوكرته لری متحمل اولاق اوزره آلتلرینه عموداً وضع اولنان دمیر ویا اخشاب ستونلر .

پوْنْج [ج،س] روم وقونیاق ایله صیجاق لیموناتی صودن مركب مشروب .

پُونَهْز [ج،س] (Punaise) تپه سی یاصی ، ایكنه سی قیصه بر نوع كوچوك چیوی كه : كاغدلری ، رسملری تخته یه ربط ایچون استعمال اولنور . قباره .

(پونه ز)

پوْنْزَه [ج ، س] مرمر اوغمغه وتخته تمیزلمكه مخصوص سونكر طاشی .

پوْنْطوْ [ج ، س] طباعتده مستعمل حروفات كه : مطبوعات عثمانیه ده ٢٤ ، ١٨ ، ١٦ ، ١٢ ، ٨ ، ٦ پونطو اولاق اوزره آلتی قسم اوزرینه مرتبدر .

پُوْیَه [ج س] (بحریه) ترینكت ومایستره یلكنلرینی استدغه ایتمك ایچون بویلكنلرك اسقوطه یقالرینه ربط اولنان خلاطلر .

پُووونی [ج،س] { povonie } خرشفی الجناح حشراتدن ونهاری كلبك نوعندن بری .

پوه پوه [ت،د] تحسین وساباش اداتی : پوه پوهلامق .

پوْهوْ [ت،س] بایقوشدن بیوك وتمامله اكا مشابه بر قوش .

(پوهو)

پُویاْ - پُویاْنْ [فا،ص] { آت حقنده } سكردیجی ، قوشیجی . § طالان ، سرسریانه طولاشان ، قوشان : وادیٔ حیرتده پویان اولدی .

پُویرا [ت، س] تكرلكك اورته سنده كی دلیكلی آغرشاق .

پوْیرالق == تكرلك اعمالنده مستعمل برنوع سرت آغاج .

پُویْرازْ [فا، س] (یونانیدن محرفدر) شمال استقامتیله كوندوغیشی استقامتنك تام وسطندن وزان اولان روزكارك اسمی § پوصوله قارتنك حاوی اولدیغی كرته لرك شمالدن اعتباراً صاغه دوغرو دردنجیسی (پوصوله) .

آغزی پویرازه آچق == نافله بكله مك .

پویرازلامق == هوا پویرازه دونمك .

پُویَنْدَه [فا،ص] شدتله كیتمك ، سرعتله یورومك ، قوشمق معناسنه اولان (پوییدن) لفظندن اسم فاعل صیغه سی ولوب سكردیجی ، قوشیجی دیمكدر .

پُویَه [فا،س] سكیرتمه ، قوشمه .

پویه كر == سكیردیجی ، قوشیجی .

ب

ت [ع، فا، ت، حرف] الفبای عربیده اوچنجی ، الفبای ترکی وفارسیده دردنجی حرفدرکه (تاء) دینلور . (ب) و (ث) حرفلرندن تفریق ایچون اوستنه ایکی نقطه وضع ایدلدیکی جهتله عربلر بوکا (تاء مثناة) و (تاء فوقانیه) نامنی دخی ویررلر . ابجد حسابنده (٤٠٠) عددینه اشارتدر .

عربلرجه اواخر کلماتده بولندیغی زمان علامت تأنیث اولوب اوزمان { ة } شکلنی آلیر و (تاء کرد) دینیر : (رقبة) ، (مروة) کبی . نفس کلمه‌دن اولدیغی زمان (تاء طویل) صورتنده یعنی { ت } شکلنده استعمال اولنور : (التفات) مثللو . فقط لسان عثمانیده تاء کرد پکده مستعمل اولمدیغندن بز (رقبة) ، (مروة) کبی کلماتی دخی (تاء طویل) ایله :

(رقیت) ، (مروت) طرزنده یازمقده یز . { ت } حرفنك لاتین لساننده‌کی شکلی {T} اولدیغی کبی صاغر دیلسزلره مخصوص الفباده دخی حرف مزبورك اشارتی شو :

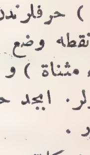

وهیروغلیف الفباسنده بو { ⌒ } در . خطوطك انواعنه کوره { ت } حرفنك لسانمزده‌کی اشکالی بروجه آتیدر .

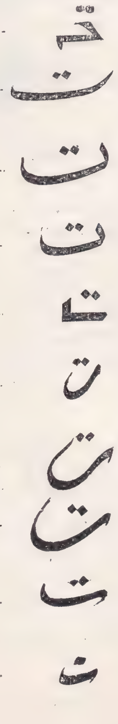

کوفی ....

تعلیق ....

ثلث ....

نسخ ....

سیاقت ....

توقیع ....

دیوانی ....

جلی ....

اجازت ....

رقعه ....

ریحانی ....

شجری ....

ترکجه کلمه‌لرك صوکنده‌کی { ت } حرکه‌لنمنجه اکثریا { د } حرفنه منقلب اولور :

آرت — آردی ، آرده ، آردك .
قورت — قوردی ، قورده ، قوردك .
سوت — سودی ، سوده ، سودك .

تَ [ع، د] ادات قسم اولوب لفظهٔ جلاله الصاقاً استعمال اولنور : تالله .

{ تالله لفظی اکثریا (والله ، بالله) کلمه‌لرینه — تأکید وتأیید قسم مقصدیله — علاوةً قوللانیلور .

تا [فا، د] ادات انتهادر . دك ، دکین ، قدر :

تابحشر = یوم حشره ، قیامته قدر .

تابسحر = سحر وقتنه قدر .

تابصباح = صباحه قدر .

§ بعضاً الفسز اوله‌رق استعمال اولنور :

سرتسر = (سرتاسر) دن مخفف اولوب باشدن باشه دیمکدر .

§ بعضاً (ب) ادات الصاقی حذف ایدیلور :

سرتاپا = (سرتاپپا) دن مخفف اولوب باشدن آیاغه قدر دیمکدر .

§ غایه وعلت اداتی اولدیغی‌ده واردر : اوزمان بوکا بر (که) علاوه اولنور : « درسکی آز ویردم تاکه اوکره‌نه‌سك » { ترکجه‌ده (تك) لفظی اشبو : (تاکه) دن محرفدر } § ادات توقیت اولور :

« خدا تا حشره‌دك جاری قیله احرهادونك »
§ ادات تعلیل اولور :

« مهتابه‌لولوردی سایه کیتو
تا اولمیه نوری یار دلبر »

تا [فا.ص] قات، بوکلم {یالکز قوللانیلور}.

دوتا = ایکی قات ، ایکی بوکلم .

یکتا = برقات || برنجی || نظیرسز .

تاء [ع.ا] (ت) حرفنك اسم عربیسی (ته) :

قصیدهٔ تائیه = قافیه مصرعلری (ت) ایله منتهی قصیده { بر قصیدهٔ مشهوره‌یه علم اولمشدر } .

تاء مفتوحه = مفتوح اوقونان تاء .

مصدر تائی = نهایتنده (ت) بولنان مصدر : مقاهت ، سخاوت کبی .

تائب [ع.ص] توبه ایدیجی ، ایدن ، توبه‌کار { (اولمق) ماده‌سیله قوللانیلور } .

تاب [فا.ا] طاقت، توان، قدرت، مجال، مقاومت :

تاب آور = طاقت کتیریجی ، طیانان مقاومت ایدن || اقتدارلی .

بی تاب = طاقتسز، درمانسز، مجالسز . || یورغون .

بی تابانه = طاقتسزجه ، مجالسزجه .

بی تابی = بی تابلق ، طاقتسزلك .

§ قیوروم ، بوکلم :
تاب کیسو ، تاب زلف .

کیسوی تابدار = بوکلش، بوکولی صاچ

§ حرارت ، ضیا ، صیجاقلق ، پارلاقلق ، رونق ، نور :

تاب خورشید = کونشك حرارتی (ضیاسی) .

تاب سموم = سام‌روزکارینك صیجاقلغی .

§ حرارت وضیا ویریجی، تنویر ایدیجی ، پارلایان .

آفتاب عالمتاب = جهانه ضیا ویریجی کونش .

مهر آفاقتاب = آفاقی تنویر ایدن کونش .
طراوت ، تازه‌لك : آب وتاب .

تابان = ضیادار ، پارلاق .

ماه تابان = پارلاق آی .

تابدار = پارلاق ، منور ، ضیادار .

دیدار تابدار = پارلاق چهره .

تابداری = تابدارلق ، پارلاقلق .

تابش = (تابیدن) ماده‌سندن حاصل مصدر اولوب پارلایش، پارلدایش معناسنی افاده ایدر .

تابنك
تابنده } = پارلاق ، ضیادار ، منور

تابخانه [فا.ا] چیچك، چیچك صوباسی. § دار العجزه ، ملجأ فقرا .

تابرنه‌مونتان [ج.ا] - Taberné - montane { قلمیه قبیله‌سنه عائد بر نباتدر. } آسلری بش پارچه‌لی اولوب سافلاً متلاصقدر.

(تابرنه‌مونتان { Tabernémontane }

تابستان [فا.ا] یاز موسمی ، صیف § (تصوف) مقام معرفت .

تابستانی = یازه منسوب ، یازلق .

تابع [ع.ص] برینك امر وحکمی آلتنده بولنان § برینك اثر ومسلکنه سالك اولان § تحت اطاعتده بولنان. § آردی صیره کیدن ، اویان § منوط ، متوقف ، محتاج :

« معرفت النفاته تابعدر »

تابعیت [ع.مص] تابعلك § بر دولتك تبعه‌سندن بولنمقلق :
« تابعیت سلطنت سنیه‌ده بولنان اقوامك سعادت حالی غبطه افزای امملدر ».

تابعیت اصلیه = (حقوق دول) بر کیمسه‌نك تولدی تاریخندن اعتباراً حائز اولدیغی تابعیت .

تابعیت مکتسبه = (حقوق دول) مؤخراً بالتبدیل اکتساب ایدیلن تابعیت .

تابعیت نظامنامه‌سی = اصول وشرائط تابعیتی جامع نظامنامه .

تابعیت قلمی = بو نظامنامه حکمنی تطبیق واجرایه مأمور هیئت مخصوصه که: خارجیه نظارت جلیله‌سنه مربوطدر .

تابعین [ع.ص] اصطلاحات شرعیه‌دن اولوب رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرینك اصحاب کراملرندن بر ویا برقاچیله ملاقی اوله‌رق آنلردن احادیث شریفه نقل وروایت ایدن ذوات عظام .

تبع تابعین = تابعین حضراتنك زمانلرینی ادراك ایله آنلردن نقل وروایت اقوال واحوال ایلمش اولان ذوات معتبره .

تابوت [ع.ا] درونده میت وضع ایله قبرستانه نقل اولنان اوستی قپاقلی معروف اوزون صندوق.

تابوت سکینه = حضرت موسی علیه السلامه نازل اولان وصایای عشره‌نك درونده وضع اولندیغی مشهور صندوق مقدس.

تابوغه [ت.ا] قزیل عناب دخی دینلان وصاپی دکنك، باستون اعمالنده قوللانیلان قرمزی اوزلی سرت آغاج .

تابه [فا.ا] مطبخ آلاتندن بری اولوب ترکجه‌ده (تاوه) نامی ویریلن باقر ویا چینقودن معمول معروف صاپلی قاب ـ که : معناسی ایزدیریجی دیمکدر { تابه درونده یاغ قیزدیریلیر ، بالق وسائره قیزارتیلیر } .

تاپه [ت.ا] ☞ (طپه) .

تات [ت.ص] سفیل ، ذلیل § ییابجی .

تاتار [ت.ا] ایصال اوراق مخابرات مقصدیله برمحلدن دیکر محله کوندریلن آدم، برید ، ساعی قاصد ، سورك .
§ مکتوب وامانت چانطه‌لرینی آله‌رق بارگیرله برشهردن دیکر شهره ایصال ایدن آدم . { وقتیله بو خدمتك غایت چوبك اولان تاتار افرادی طرفندن اجرت مقابلنده ایفا اولنمسنه‌مبنی بالآخره بو وظیفه ایله مکلف اولانلره‌ده بو اسم تخصیص ایدلمشدر } .

تاتار آغاسی = پوسته چانطه‌لرینی کوتوروب کتیرنلرك آمری ، بیوکی .

تاتار بورکی = درونده قیمه ویاپینیر قونیله‌رق صوده خاشلانمش واوزرینه یوغورت دوکلمش برنوع خمیر طعامی .

تاتار صاپانی = طاش وکله آتمغه مخصوص اسکی بر حرب آلتی .

تاتاری = یاری چیك ، یاری پیشمش ات = مکتوب نقل ایدن کوریجین .

تاتارجق [ت، س] سیوری سینکك کوچوك برنوعی ولوب انسانی آندن دها زیاده تعجیز ومتأثر ایدر . یاقارجه ، برغش .

تاج [ع، س] حکمداران عظام حضراتنه مخصوص مرصع باش کسوه‌سی . اکلیل ، دیهیم ، افسر § بعض مشایخك کیدکاری عمامه‌لی کلاه { جمعی (تیجان) کلیر } § کلینلرك باشنه قویدقلری مرصع زینت .

تاجدار = پادشاه ، شهنشاه ، حکمدار

تاجدارانه = پادشاه حضرتلرینه لایق صورتده .

تاجداری = تاجدارلق .

تاج سر = باش تاجی || زیاده‌سیله مرغوب ومعتبر اولان .

تاجر [ع، س] تجارتله مشغول آدم . قانوناً تجارتی صنعت ومشغولیت دائمه اتخاذ ایدوب کرك باسند ، کرك بلاسند عقد مقاوله‌یه مقتدر ومأذون وتجارت اوطه‌سنده اسمی ومحل اقامتی وشکل تجارتی مقید اولان آدم . جمعی (تجار) کلیر (تجاران) کلمهٔ جمع الجمعی استعماله حاجت یوقدر .

تاجیك [ت، س] ترك اقوام قدیمه‌سنك کندی مملکتلرنده ساکن اولان ایرانیلره ویردکاری اسمدر . که : بالآخره ارمنی لسانه دخی کچه‌رك آنلر طرفندن الیوم اهل اسلام بو اسمله (داجیك) یاد ایدلمکده‌در .

تار [فا، س] (تاریك) لفظندن مرخم اوله‌رق قراکلق ، مظلم مفهومنی افاده ایدر § تل ، صاچ تلی § آرغاج مقابلی آرش .

تار عنکبوت = اوروه‌جك آغی .

کیسوی زرتار = آلتون کبی صاری تللی صاچ .

تارتار = پاره پاره || تل تل .

شب تار = قراکلق کیجه .

تاراج [فا، س] یغما ، چاپول § یغما ایتمه ، غارت ایتمه .

تاراجکر = یغماجی .

تاراجکرده = یغما ایدلمش .

تارپان [ج، س] { Tarpan } آسیانك واسع اورمانلرنده حال وحشتده یشایان برجنس بیکیردر .

(تارپان)

تارت [ج، س] (بحریه) کمی کوکرته‌لرنده بولنوب درونته آلات وادوات ناریه وضع اولنان قپالی قلعه .

تارتلی = بو مثللو قپالی قلعه‌یی حاوی کمی ، حرب سفینه‌سی .

تارچین [فا، س] ☞ (دارچین) .

تارك [فا، س] تپه ، باش تپه‌سی { اساساً لسان فارسیده (تار) تپه معناسنه اولوب (رك) ایسه ادات تصغیر اولدیغندن (تپه‌جك) دیمکدر } .

تارك [ع، ص] ترك ایدیجی ، براقیجی . واز کچن ، فارغ .

تارك دنیا = ترك ماسوا ایدن یعنی امور دنیویه ایله اشتغالدن دست کش فراغ اوله‌رق اختیار ایلدیکی کوشهٔ عزلتده طاعاتله مشغول اولان § خرستیان پاپاسلرینك تأهل ایدمه‌مین قسمی ، راهب { بونلرك نسوانته (تارکهٔ دنیا) دیرلر } .

تارك صلاة = بینماز ، نماز قیلمیان ، نمازینی ترك ایدن .

تارلا - تارله - ترلا [ت، س] اکین اکیلن اراضی ، مزرعه .

تارلا آچمق = چالیلق یری ویاخام اراضی‌یی سوکه‌رك ، آچه‌رق مزرعه حالنه قومق .

تارلا ایتمك = یری ، طوپراغی دوزلدوب تسویه ایلمك .

تارلا فاره‌سی = ذات الثدایانك قاضمه جنسندن تارلالرده متعیش برنوع قیر صیچانی که : اوفاره‌سندن پك بیوکدر .

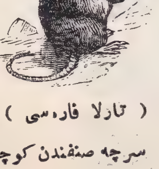

(تارلا فاره‌سی)

تارلا قوشی = سرچه صنفندن کوچك برقوش که : بعضلرینك باشنده سورغوجی واردر . قنبراء ، قبعه .

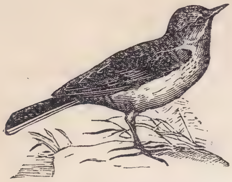

(تارلا قوشی)

تارمار [فا، ص] طاغنیق ، پریشان ، قاریشیق { معنویاتده قوللانلماز . مثلا : حال تارمار دینلمز } .

تارةً [ع، س] دفعه ، کره .

تارةً بعد اخری = دفعاتله ، برقاچ کره .

تاریخ [ع، س] برشیئك زمان وقوعی : استانبول (٨٥٧) تاریخنده فتح اولنمشدر § مکتوبلره وسائر اوراقه وضع اولنان کون وآی وسنه اشارتی : « ٣ کانون ثانی سنه ١٣٢٢ تاریخلی مکتوبکزی آلدم » § دور ، زمان § دنیانك وماسبقده یاشامش انسانلرك احوالندن ویا بر علم وصنعتك صورت تکون وترقیسندن باحث فن مخصوص .

تاریخ عمومی = ساحهٔ مدنیتده اثر براقمش اولان بالجمله اقوامك احوال وکیفیاتندن بحث ایدن فن .

تاریخ خصوصی = یالکز برقومك ، بر ملتك احوالندن باحث فن .

تاریخ طبیعی = ☞ (موالید ثلاثه) .

§ ابجد حسابنجه بر زمان معینی ارائه ایدن منظوم ویامنثور عباره § اوطرزده ایراد ایدلمش بیت ویامصرعی حاوی منظومه .

تاریخ سویلمك = بو یولده بر منظومه انشاد ایتمك .

تاریخ چکمك = مکتوب وسائر اوراقه تاریخ وضع ایلمك .

تاریخسز = تاریخی اولمیان ، تاریخ آتلمامش اولان مکتوب ، سند ، علم وخبر وسائره .

تاریخی = فن تاریخه متعلق || تاریخچه مثبت ومضبوط اولان : وقعهٔ تاریخیه .

تاریك [فا، ص] قراکلق ، مظلم .

شب تاریك = قراکلق کیجه .

تاریك بخت = بختسز ، طالعسز .

تاریکی = ظلمت ، قراکلق .

تاز [فا، س] قوشمه ، قوششن { ینه بو معناىه كلن تك لفظیله برلكده قوللانیلیر : تكوتاز } .

تازنده = قوشیجی ، سكیردیجی .

اسب تازنده = چوق قوشیجی آت ، یاریش آتی .

تازه [فا، ص] (كهنه) نك ضدی ، یكی ، نوظهور § جید § كنج ، كوریه . § صولو ، یاش § بایات اولمیان .

تازكی = تازه‌لك || كوریه‌لك || یكیلك || طراوت || كنجلك .

تازه‌لمك = یكیلمك ، تجدید ایتمك . || تكرار ایلمك .

تازه‌لشمك = تازه اولمق || كنجلك پیدا ایتمك .

تازی [فا. س] عربی دیمكدر :

لسان تازی = عرب لسانی .

اسب تازی = عرب آتی .

§ اینجه بللی معروف آو كوپكی - كه : بوكا عرب زغاری دخی دیرلر . انواع مختلفه‌سی واردر .

(تازی)

تازیانه [فا، س] قرباج ، قامچی { پك خابیده‌لشمش اولان (تازیانهٔ تشویق) تعبیرینی جدیات ورسمیاتده قوللانمق عیبدر }

تاس [ت، د] (ت) ایله ابتدا ایدن بعض صفتلرك اولنه كلوب تأكید ومبالغه افاده ایدر : تاس تمام .

تاسع [ع. ص] طقوزنجی : جلد تاسع .

تاسعاً = طقوزنجی اولارق ، طقوزنجی درجه‌ده ، طقوزنجیسی .

تاسمه [ت، س] {تاصمه ، طسمه صورتنده دخی یازیلیر } قوزی ، كلب كبی حیوانات اهلیه‌نك بوینه كچیریلن قایشدن حلقه § نعلینلره آیاق كچمك ایچون چاقیلان قایش .

تاسه [فا، س] غم ، كدر ، غصه ، ایچ صیقندیسی ، قایغو .

تاسه‌سز = قیدسز ، قایغوسز ، یوركی كنیش آدم .

تاسه‌سنی چكمك = قیدنده اولمق .

تاسه‌لانمق = آجیمق ، محزون ومكدر اولمق .

تاسه‌لی = غملی ، كدرلی ، مغموم .

تاش [فا، د] ادات شركتدر . لسانمزده نادراً مستعمل اولوب بز بوكا مقابل (داش) ادات تركیبنی استعمال ایتمكده‌یز : دین داش ، سرداش ، یولداش .

تاشر [ع. س] ☚ (فكچه) .

تافته [فا س] جانفس كبی بوكلمش ابریشمدن ، ایپكدن منسوج بر نوع ظریف قماش .

تاقیه [ت، س] ☚ (طاقیه) .

تاك [فا. س] اوزوم آغاجی ، آصمه .

تاكه‌اوغراف [ج س] (طپوغرفیا) مسافات مائله‌یی مسافات افقیه‌یه تحویل ایدرك تعیین ایدن آلت .

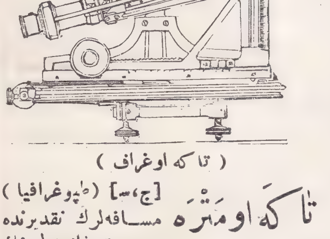

(تاكه اوغراف)

تاكه‌اومتره [ج، س] (طپوغرافیا) مسافه‌لرك تقدیرنده وسمت زاویه‌لرینك تعیینده والحاصل خریطه اخذنده مستعمل آلت .

(تاكه اومتره)

تاكدانه = اوزوم چكردكی .

همچو تاك = آصمه كبی اینجه ، ضعیف .

تاكی [فا س] (تابكی) مخففی نه‌وقته قدر دیمكدر .

تال [فا، س] زیل ، چارپاره - كه : رقاصلر پارمقلرینه طاقه‌رق وآنلری بربرینه چارپارق رقص ایدرلر .

تالاز [ج، س] طالغه ، موجه § ایپك كبی یومشاق شیلرك قاریشوب قبارمه‌سی .

تالازلنمق = طالغه‌لنمق || ایپك وسائره قاریشوب قبارمق .

تالامق [ت، مص] یغما وغارت ایتمك .

تالان = یغما ، غارت ، چاپول .

تالانكر = یغماجی .

تالانكری = یغماجیلق .

تالد [ع، س] انسانك خانه‌سنده بولنان كوله ، جاریه ، دواب ، مواشی كبی اموال قدیمه .

تاله‌غال [ج، س] {Talégalle} طیور دجاجیه‌دن آوسترالیه مخصوص بر قوشدر .

(تاله‌غال — Talègalle)

تالی [ع، ص] آردی صره كیدیجی ، كیدن . § ایكنجی درجه‌ده اولان .

علوم تالیه = مكاتب اعدادیه‌ده تدریس اولنان علوم وفنون .

مسئلهٔ تالیه = اولكندن صوكره‌كی ، اولكنی متعاقباً ظهور ایدن مسئله .

مكاتب تالیه = مكاتب عالیه‌دن اولكی ومكاتب ابتدائیه‌دن صوكره‌كی مكاتب ، مكاتب اعدادیه .

§ عساكر ردیفه‌نك ایكنجی قسمی ، صنف تالی . (مقدم) مقابلی § تلاوت ایدیجی .

تالیمار [ج، س] [بحریه] بش بودوسلمه سنك اوزرینه علاوه اولنمش دیکر بر پارچه .

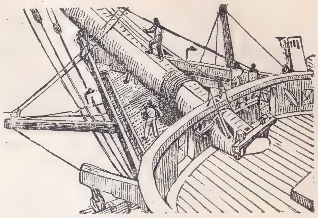

(تالیمار)

تام [ت، د] (تا) ویا (طا) ایله باشلیان بعض صفتلرك اولنه کلوب تأکید ومبالغه بیان ایدر : تام طاقر .

تامّ [ع، ص] بتون، اکسیکسز، نقصانسز اطلاع تام ، معلومات تامه .

تام الاعضا = هر عضوی بتون ، تمام . § مکمل، کامل، کافی: تام قوناق، تمام آدم.

تاماسیر [ج ، س] درت یوزلی ضبور دجاجیه‌دن تیبت طرفلرنده بولنور بر نوع قوشدر .

(تاماسیر)

تام تام [ج، س] عرب، هند دونبلکی . § بر نوع فرنك چالغیسی .

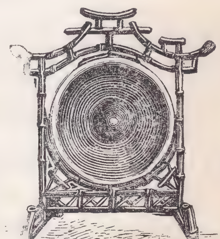

(تام تام)

تامانولا [ج، س] { Tamanoula } عدم الاسنان ذات الثدیادن آمریقایه مخصوص بر حیواندر

تامپون [ج، س] مهر باصمق ایچون مستعمل مرکبلی قوطی .

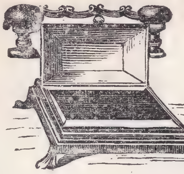

(تامپون)

تانتال [ت، س] سیاه بر معدن .

تانن [ج، س] (کیمیا) بر جسم نباتیء مقبض . اساسلرله‌ده امتزاج ایده‌بیلدیکندن حامض تانن نامنی دخی آلیر. { تانن دباغتده، طبابتده ، صناعتده کثرتله استعمال اولنور } .

تاو [ت، س] { فارسی (تاب) دن محرفدر} نصاب ، چاغ ، قوام § ایشلنه‌جك بر ماده‌یه ویریلان حرارت، رطوبت، صلابت درجه‌سی § توتونه، چماشیره، طبع اولنه‌جق کاغده — محافظهٔ رطوبت ایچون — سرپیلن خفیف صو .

تاولامق [ت، مص] سمیرمك، سمیز اولمق، ایی بسلنمك .

تاولامق = تاوویرمك

تاولی = سمیز، بسلی. || توبلی، خاولی .

تاوینی قاچیرمق = وقت مناسبنی فوت ایتمك ، فرصتی قاچیرمق .

تاوخانه = دار العجزه .

تاوسامق = تاوی کچمك، رونجیزئل اولمق .

تاوه [ت، س] { فارسی (تابه) دن محرفدر} ایچنده یاغ اریدیلن، بالق وسائره قیزارتیلان اوزون صاپلی معروف مطبخ آلتی ☞ (تابه) § درونده بعض معدنیاتك اذابه اولندیغی آلت معروفه § کیرچ قاریشدیردقلری بیوك تکنه.

قوپرغنی تاوه صاپنه چویرمك = تأدیب ایتمك .

تأبّد [ع، مص] ارکن طورمق ، تأهل ایتمه‌مك .

تأبّه [ع، مص] کبرلنمك § علو جناب کوسترمك .

تأبّن [ع، مص] برینك کیتدیکی یوله کیتمك، ایزه اویمق .

تأبید [ع، مص] باقی، دائم، مؤبد قیلمق، قلنمق § ابدیلشدیرمك .

تأبّی [ع، مص] برینی بابا ایدنمك ، بابالق اتخاد ایلمك .

تأبیر [ع، مص] (آغاج حقنده) آشیلامق، تلقیح ایتمك .

تأبین [ع، مص] برکیمسه‌نی یوزینه قارشی عیبلامق § وفات ایتمش برآدمك محاسننی یاد وتذکار ایلمك .

تأثّر [ع ، ص] حزن وانفعال صورتنده حسلنمك ، ایچلنمك § برمؤثرك تحت تأثیرنده بولنمق .

تأثربخش / **تأثربخشا** = حزن وکدر ویرن ، تأسفه دوشیرن .

سریع التأثر = چابوق متأثر اولان ، هرشیئدن منفعل اولان .

مؤجب تأثر = تأثره سبب اولان .

تأثرات = جم (تأثر) .

تأثّم [ع، مص] کناهدن احتراز واجتناب ایتمك .

تأثیر [ع، مص] اثر ایتمك، نشانه براقمق، ایشلمك .

سریع التأثیر = چابوق تأثیر ایدن .

تأثیرات = جم : (تأثیر) : تأثیرات حسنه .

تأثیم [ع، مص] برینی کناهه نسبت ایتمك، کناهکار اولدك دیمك .

تأجّج [ع، مص] آتش دوشوب طوتشمق، آلولنمك .

تأجّل [ع، مص] معین بر وقته قدر مهلت ایستمك .

تأجّم [ع، مص] اوفکه‌لنمك، غضبلنمك.

تأجیج [ع، مص] طوتشدیروب آلولندیرمك .

تأجیل [ع ، مص] صوکره‌یه براقمق ، تأخیر ایتمك ، معین بر زمانه قدر مهلت ویرمك. (تعجیل) ك ضدی .

تأجیلات = جم : (تأجیل) .

تأخّر [ع ، مص] صوكره يه ، كيرى يه قالمق، كچكمك { (ايتمك) ماده سيله استعمال اولنور . }

تأخرات == جـ : (تأخر) : تأخرات واقعه موجب مسئوليت اولدى .

تأخّى [ع، مص] بريسيله قارداش اولمق، بربنى قارداش ايديمك .

تأخير [ع ، مص] صوكره يه ، كيرى يه براقمق، كچكديرمك، كچكديرلمك.

تأخيرات == جـ : (تأخير) .

تأدّب [ع ، مص] ادبلنمك ، ادبنى طاقنمق، ادبلى طاورانمق .

تأدباً == تأدب صورتيله . ادباً ، ادبلى طاورانه‌رق .

تأدبات == جـ : (تأدب) .

تأديب [ع،مص] ادبلنديرمك ، ادبلند- برلمك .

حد تأديب == برآدمى افعال ويا اقوال قبيحه‌سندن دولايى مؤاخذه ، تعزير ويا ضرب ايتمك .

تأديباً == تأديب صورتيله ، تأديب ايچون .

تأديبات == جـ : (تأدب) .

تأديه [ع ، مص] ادا ايتمك ، ايدلمك ، اوده‌مك ، اوده‌نلمك {تشديد ايله تلفظى غلطدر . }

تأديهٔ دين == بورج اوده‌مك { (تأديه) ايله (ادا) نك معنالرى بركبى ايسه‌ده موقع استعماللرى آيريدر . تأديه‌نك يرينه (ادا) تعبيرى قائم اوله‌بيلور ايسه‌ده (اذا) نك هر قوللانلديغى يرده (تأديه) استعمال اولنه‌مز . بوفرقلرى شيوه وملكه تعيين ايدر . }

تأذّى [ع، مص] رنجيده اولمق ، اذا كورمك ، اينجنمك .

تأذين [ع،مص] اذان اوقوتمق .

تأرّب [ع،مص] ذكا فروشلق ايتمك ، تكلفله كنديني ذكى كوسترمك .

تأريق [ع،مص] كيجه‌اويقوسز براقمق، براقلمق .

تأزّر [ع، مص] بورونمك ، اورتنمك ، تستر .

تأسّر [ع،مص] اوياالانديرمق، بهانه ايله بربنى مقصدندن آليقويمق .

تأسّس [ع ،مص] اساسلانمق، تمللنمك، يرلشمك، يرطوتوب قوتلنمك. § كشاد واحداث ايدلمك ، تشكل ايتمك : زراعت بانقه‌سنك تأسسندن اول. § (كيميا) ايكى جسم بربريله بالامتزاج اساس تشكيل ايتمك .

تأسّف [ع،مص] اسفلنمك، كدرلنمك ، تاسه‌لانمق، قلباً راحتسز والق.

تأسفات == جـ : (تأسف) .

تأسّى [ع مص] تسليت ويرمك § صبر ايتمك .

تأسيس [ع،مص] اساس قومق ، تمل آتمق ، تمل قورمق § قوى بر طرزده وجوده كتيرمك . § اصلنى وجوده كتيرمك § تشكيل ايلمك.

تأسيسات == جـ : (تأسيس) { بوكلمه لسانمزده (مؤسسات) مقامنده استعمال اولنه‌رق (تأسيسات نافعه ، تأسيسات صناعيه) دينلمكده‌در}.

تأفّف - تأفيف [ع،مص] اوف ديه اظهار اضطراب ايتمك .

تأفيك [ع،مص] يالان سويلمك § يالان.

تأفيكات == جـ : (تأفيك) .

تأكّد [ع ، مص] قوت بولمق ، محكم واستوار اولمق { معنوياتده مستعملدر: امراول امراخيرايله تأكد ايلدى } .

تأكّل [ع،مص] (طب) جريحه‌نك ينيك كبى آچيلوب بيومسنه اطلاق اولنور § يتمك ، اكل اولنمق .

تأكيد [ع،مص] قويلاشديرمك، محكم، قوى قيلمق ، قوتلنديرمك ، صاغلاملاشديرمق § تكرار اشعار (وياتنبيه) ايتمك § صرف عربيده بر كلمه‌نك معناسنى قوتلنديرمك ، صاغلاملاشديرمق ايچون ايراد ايديلن لفظ ـ كه: اوكلمه‌نك حكمنه تابعدر . مثلا : (لن) لفظى تأكيد نفى استقبال اداتيدر .

تأكيداً == تأكيدصورتيله، قوتلنديرمه، تكرار ايتمه صورتيله .

تأكيدنامه == برماده حقنده‌كى اشعار اولى تحكيم ايچون اخيراً يازيلان مكتوب .

تأكيد لفظى == عين لفظك تكررى.

تأكيدات == جـ : (تأكيد) .

تأكيدمعنوى == لفظى باشقه معناسى مشترك كلمه .

تأكيل [ع مص] يديرمك، يديرلمك ، بركيمسه‌يى اطعام ايتمك .

تألّف [ع مص] تركيب ايتمك § الفت پيدا ايلمك ، ائتلاف ايتمك . § اويمق .

تألّم [ع ، مص] اللنمك ، كدرلنمك ، تاسه‌لانمق .

تأليف [ع،مص] الفت، امتزاج ايتد- يرمك ، ايتديرلمك :

تأليف بين == آره بولمق، طارغين اولان ايكى آدمك آره‌سنى بولمق ، باريشديرمق .

تأليف قلوب == كوكللرى جذب ايده‌جك صورتده حسن معامله‌ده بولنمق || كوكللرى امتزاج ايتديرمك || خشنود ايتمك .

§ كتاب ، اثر يازمه ، وجوده كتيرمه ، كتيرلمه § مؤلف يعنى تأليف اولنمش ، يازلمش ، وجوده كتيرلمش اثر ، كتاب . { (تأليف‌كرده) تعبيرى دها مستعملدر. }

ضعف تأليف == (ادبيات) مخل فصاحت اولان اسبابدن برى ـ كه : ماهيتى على الاطلاق فهمى تصعيب ايده‌جك صورتده كلامك تركيباً ومعناً مشوشلكندن عبارتدر . بوده اكثريا خبرك مبتدايه ، فعلك فاعلنه ومتعلقات سائره‌سنه تقديمى وياخود بوكا مماثل اوله‌رق مغاير شيوه تركيباتك ايرادى نتيجه‌سيدر .

تأليفات == جـ : (تأليف) . مؤلفات مقامنده مستعملدرـ كه : تأليف اولنمش، يازلمش كتابلر، اثرلر ديمكدر .

تأمّر [ع،مص] تغلب ، تسلط § آمرلك طاسلامق .

تأمّل [ع، مص] اييجه دوشونمك، دقتله تفكر ايتمك ، تماميله دوشونوب طاشينمق .

بلا تأمل == دوشونمكسزين .

تأملات == جـ : (تأمل) : تأملات عميقه.

تأمّم [ع، مص] آنا ايديمك ، برقادينى كنديسنه والده اتخاذ ايتمك .

تأمّى [ع، مص] جاريه ايديمك .

تأميت [ع،مص] تخمين ذهنى، برشيئك كميت وكيفيتنى ذهناً تخمين ايتمك .

تأمين [ع، مص] امين ايتمك ، ايدلمك . § امنيت ويرمك ، ويرلمك . § صاغلاملامق، تقرير وتحكيم ايتمك : تأمين آسايش .

تأميناً = تأمين صورتيله .

تأمينات = جمع : (تأمين) ‖ وعد قوى . تعهد مادى .

تأنث [ع، مص] مؤنث اولمق § قادين كبى حركت ايتمك، قادينلاشمق .

تأنى [ع، س] برايشده عجله وخفت كوسترميوب تمكينلى، ملاحظه‌لى طاورانمق .

تأنيات = جمع : (تأنى). تأنيات حكيمانه .

تأنيث [ع، مص] مؤنث قيلمق، قيلنمق .

تأنيس [ع، مص] مونس قيلمق، آليشديرمق، آلشديرلمق، ازالهٔ وحشت ايتمك § حيوانات اهليه‌يى استخدامه صالح برحاله كتيرمك، تربيه، تعليم ايامك .

تأود [ع، مص] اكريلمك ، ايكى قات اولمق ، بوكلمك .

تأول [ع، مص] مؤول اولمق ، باشقه معنايه كلمك .

تأوه [ع، مص] آه وآنين آيتمك .

تأوهات = جمع : (تأوه) . تأوهات عاشقانه .

تأوى [ع، مص] مسكن پيدا ايتمك ، يورد طوتمق، برمحلده يرلشمك، ساكن اولمق .

تأويد [ع، مص] اكريلتمك، اكريدلمك.

تأويل [ع، مص] (ادبيات) برقولك معناى ظاهريسنى ترك ايله باشقه معنايه حمل ايتمك § برلفظ معناى موضوعندن چيقاريلوب اكا ملايم ومتقارب اولان ديكر معنا ايله تفسير ايدلمك § رؤيا تعبير ايتمك.

تأويل عقد = (فقه) بيلميه‌رك اشترا ايديلن مال مغصوبك صاحب مشروعى چيقه‌رق ضبط واستردادى حالنده تصرف ايدنك اجرت ويرمه‌مك ايچون (بومالى بن صاتون آلدم) ديمسى .

تأويل ملك = (فقه) مورث طرفندن اشترا ايديلن مال مغصوبك صاحبى چيقه‌رق ضبط واستردادى حالنده وارثك اجرت ويرمه‌مك ايچون (بومال نم مال موروثمدر) ديمسندن عبارتدر .

تأويلات = جمع : (تأويل) ‖ لفظك قبول ايتمديكى معنىٔ بعيده .

تأهل [ع، مص] اولنمك، ازدواج ايتمك، اهل وعيال صاحبى اولمق .

تأهيل [ع، مص] مسافره صفا كلديكز مقامنده اوله‌رق (اهلاً وسهلاً) ديه‌رك ابراز روى التفات ايتمك . { بوكا (رسم تأهيل) ديرلر } § اهليتلى قيلمق § لايق، مستحق كورمك، كورلمك. § تأنيس ايتمك .

تأيد [ع، مص] قوتلنمك ، قوت بولمق . { اكثريا معنوياتده مستعملدر } .

تأييد [ع، مص] قوتلنديرمك، قوتلنديرلمك تأكيد ايتمك .

تأييدات = جمع : (تأييد) § معاونت وياردم : تأييدات سبحانيه ، تأييدات صمدانيه .

تأييس [ع مص] يأسه دوشورمك ، دوشورلمك ، مأيوس ايتمك ، ايدلمك .

تؤبرومين [ج، س] (كيميا) قاقاودن چيقاريلان بر شبه‌قلوى كه مدر خاصه‌سنه مالكدر .

تب [ع، س] صيتمه ، حمى .

تب‌زده = صيتمه‌يه، حمايه طوتلمش .

تب‌لرزه = صيتمه تتره‌مسى .

تب ـ تباب [ع، س] زيان ، خسار ، هلاك .

تبابعه [ع س] (تبع) اسم خاصنك جمعيدر. ☞ (لغتجهٔ اعلام) .

تبادر [ع، مص] اكسزين، بردن‌بره ذهنه كلمك . جمعى: تبادرات كثير: تبادرات شاعرانه § ايكى شاعرك بربرندن خبرى اولمقسزين عين مألده شعر سويلمه‌سى .

تبادل [ع، مص] دكيشمك، برى برينك يرينى طوتمق ، برى برينه بدل اولمق .

تبار [ع، س] هلاك {الفاظ قرآنيه‌دندر} .

تبار [فا، س] اصل، صوى، نسل، نسب.

عاليتبار } **والاتبار** } = كريم الاصل، نسلى، صويى ايى ، نجيب ، اصيل .

تبارز [ع، مص] جنك ايتمك ايچون ايكى خصم بربرينه قارشى ميدانه چيقمق . § ميدانه چيقوب كنديته اردلمك. { محاربات حاضره‌ده تبارز قاعده‌سى جارى دكلدر } § (طب) بر شيئك چيقنتيلى اولمسى ، ميدانده بولنمسى .

تبارك الله [ع، تر] (بارك الله) كبى استحسان بليغ مقامنده ايراد اولنور .

تباشر [ع، س] مژده § هرشيئك مقدمه‌سى .

تباشر صبح } **تباشر فجر** } = صباحك حلولنى تبشير ايدن ايلك آيدينلق ، انفلاق فجر، فجر كاذب.

تباشير [فا ، س] تركجه‌ده باتحريف (تبه‌شير) دينلن رنكى بياض، صويه حريص برجسمدر ـ كه : ازمنهٔ قديمه‌ده يشامش حيوانات خرده‌بينى انقاضندن عبارت اولوب قاربون (فحم) ايله قالسيوم معدننندن مركبدر. بوكا لسان فنده (قاربونيت قالسيوم ـ فحميت كلس) دينلير {تباشير طبابتده استعمال ايدلديكى كبى سياه تخته‌لر اوزرينه يازى يازمق ومصنوعات معدنيه‌يه جلا ويرمك ايچون دخى استعمال اولنور } .

تباشيره پينير باقيشلى = اوفاق برشيدن منفعت كليه بكله‌ين ، حريص .

تباشير تخته‌سى = تباشيرله يازمغه مخصوص سياه تخته .

تباعد [ع، مص] اوزاقلاشمق، ايراقلاشمق. § (طب) برعضوك خط متوسطدن اوزاقلاشمسى .

تباغض [ع، مص] بربرينه بغض ايتمك، سويشمه‌مك .

تباكى [ع، مص] يالاندن آغلامق، آغلار كبى كورونمك .

تباه [ع مص] بوزوق ، چوروك، برباد، خراب ، محو اولمه .

تباهكار = تخريب ايدن .

تباهكارى = تباهكارلق .

تباهى [ع، مص] تفاخر ، اوكنمه .

تباين [ع، مص] ضديت ، ايكى شيئك بربرينه ضد اولمسى : تباين افكار .

تباين [ج ، س] (كيميا) آفيوندن استحصال اولنان برجسم قلوى‌يه اطلاق اولنور .

تبتل [ع، مص] ماسوادن بالانقطاع كمال اخلاص ايله جناب كبريايه توجه وعبوديت ايلمك § تارك دنيا اولمق .

تبتيل [ع، مص] ☞ (تقويه) .

تبثر [ع،مص] وجودده سیویاجقلر پیدا اولمق .

تبجیل [ع،مص] تعظیم { (اجلال) دن اقوادر } .

تبجیلاً = تبجیل صورتیله ، تعظیماً .

تبجیلات = جـ : (تبجیل) : تبجیلات خالصانه .

تبحر [ع،مص] دریالنمق ، درلشمك § علمده دریا کبی توسع و تعمق ایتمك ، علامه اولمق .

تبخال ـ تبخاله [ع، س] (طب) جهاز تنفسی وهضمینك حموی نوعلرندن خسته‌لغك سقوطنی اشعار ایدن و آثار بحراندن بولنوب آغزك اطرافنده پیدا اولان قبارجقلر، اوچوق .

تبختر [ع، مص] صالنه‌رق متکبرانه یورومك § متموج اولمق :

لوای شوکت احتوای عثمانینك ابحار محیطه‌ده تبختری .

تبخر [ع،مص] صو وسائر مایعات تأثیر حرارتله بخاره منقلب اولمق، بوغو حالنه کیرمك § توتسولنمك .

تبخرات = جـ : (تبخر) || بخارلر .

تبخیر [ع،مص] بخاره قلب ایتمك، ایدلمك، بوغو ، بخار حالنه کتیرمك ، کتیرلمك § توتسولمك ، توتسولندیرلمك ، دەزنفکته ایتمك .

تبخیرات = جـ : (تبخیر) || توتسولر .

تبخیل [ع،مص] بخله نسبت ایتمك، ایدلمك .

تبدع [ع،مص] اهل سنتدن ایکن آیریلوب ارباب بدعته التحاق ایتمك § اخلاق حسنه‌سنی دکیشدیرمك .

تبدیع [ع،مص] برینی بدعته نسبت ایتمك اهل بدعتسك دیمك، دینلمك .

تبدل [ع،مص] دکیشمك ، باشقه بر حاله کیرمك .

تبدلات = جـ : (تبدل) : تبدلات سریعه ، تبدلات هوائیه .

تبدیل [ع،مص] دکیشدیرمك، دکیشدیرلمك، باشقه بر حاله کتیرمك § قیافتی دکشدیرلمش ضابطه مأموری .

تبدیلاً = دکشدیرمك صورتیله ، دکشدیره‌رك .

تبدیل هوا ایتمك = دها ایی هواسی اولان بر محله کیتمك .

تبدیلات = جـ : (تبدیل) .

تبذیر [ع مص] تخمی صاچوب طاغتمق . § مالی اسراف صورتیله محو واستهلاك ایلمك .

تبذیرات = جـ : (تبذیر) اسرافلر، اسرافات .

تبر [فا، س] بالطه § سیاح درویشلرك ایدیٔ سائلانه‌لرنده بولندردقلری بالطه‌که صاپی قیصه واوجندکی دمیرینك اغزی آی شکلنده‌در .

تبردار = بالطه‌جی، بالطه‌یی حامل عسکر، تبرلی .

تبرداران = زمان قدیمده سرای همایون ملوکانه خدمه‌سنك حامل تبر اولان صنف مخصوصنه اطلاق اولنوردی .

تبرداران خاصه = ازمنهٔ سابقه‌ده رکاب همایون حضرت پادشاهی‌یه مأمور صولاقلره دنیلوردی .

تبرداران اوجاغی = تبرداران صنفنك سلك مخصوصی .

تبرخون = بقم آغاجی‌دینلان قزیل‌سکود .

سنبل تبر = (نباتات) زنبقیه‌فصیله‌سندن لطیف قوقولی ، بیاض رنکلی کوزل بر چیچك .

تبرئه [ع مص] بری قیلمق، بری قیلنمق . § برینی ظن وقباحتدن بری ایتمه، مدخلدار اولمدیغنی اثبات ایلمه . § بورجدن قورتارمه .

تبرئهٔ ذمت ایتمك = (اموال امیریه‌دن) ذمتنده آقچه اولمدیغنی، ایلیشکی بولنمدیغنی اثبات ایلمك .

تبرا ـ تبری ـ تبرؤ [ع، مص] بری اولمق § سومیوب یوز چویرمك .

تبرد [ع،مص] صوغومق § صوغرق صو به بیرمك .

تبرد هوا = هوانك صغومسی .

تبرر [ع مص] جناب خالق متعاله اطاعت وانقیاد اوزره بولنمق ، ابراردن اولمق .

تبرز [ع.مص] میدانه چیقمق § بارز اولمق

تبرزد [فا، س] نبات شکری دینلان معروف شکر متبلر .

تبرطم [ع،مص] غضبلنمق § ساخته عظمت کوسترمك .

تبرع [ع،مص] اوزرینه واجب اولمیان عطیه‌یی ، هدیه‌یی ویرمك .

تبرعاً = تبرع صورتیله ، بلا مجبوریت ویرمك صورتیله .

تبرعات = جـ : (تبرع) .

تبرقع [ع،مص] نقاب طوتمق: پچه‌لنمك، یوزینی اورتمك ، تبرقع نسوان .

تبرك [ع،مص] مبارك عدایتمك، برشیئی کندی حقنده مسعود ومتیمن عد ایلمك .

تبركاً = تبرك صورتیله .

تبرید [ع،مص] صوغوتمق، صوغودلمق . قدیمه‌یی تنقیص ایتمه .

تبریك [ع، مص] مبارکلمك ، مبارك کلنمك . مبارك متیمن اولسون دیمك ، دینلمك .

تبریکنامه = تبریك ضمننده یازیلان محررات غیر رسمیه .

تبریکات = جـ : (تبریك) .

تبزق [ع، مص] (طب) توکورمك . § لعابی فمدن خارجه اخراج ایتمك فعلی .

تبزل [ع، مص] یارلمق، شق اولمق .

تبزیل [ع، مص] یارمق ، شق ایتمك ، دلمك § (طب) درونده صو تراکم ایدن بر عضوك صوینی بوشالتمق ایچون اوعضوی آلت مخصوصه‌سی ایله دلمك عملیاتی .

تبس [ت ، مص] دفع وتسکین ایتمك ، یاتشدیرمق :
« نزعمی تبس ایتدم »

تبسل [ع ، مص] غضب ویا شجاعتدن چهره اکشیمك {نوتم استعمالجه اشمئزاز ایله فرقلیدر}.

تبسم [ع.مص] کولومسه‌مك، ابتسام .

تبسی [ت، س] دپسی، کوچوك سینی‌که: اوزرینه قهوه ، چای ، شربت وسائره طاقملری وضع اولنور ، یابوان، کنارلی معروف قاب .

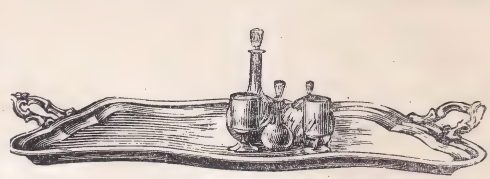

(تپسی)

تپسی قوْرمق == بزم عشرت ترتیب ایتمك.

تبسیرمك [ت، مص] حرارتدن قورومق. § حمایه اوغرامق.

تبسیمك [ت، مص] سکون بولمق. یاتیشمق.

تبشبش [ع، مص] (تبصبص) ك عکسی، یعنی بیوك کوچوکه قارشی زیادهجه روی بشاشت، روی التفات کوسترمك { حدیث شریفده واقع اولمشدر } .

تبشیر [ع، مص] مژده‌لهمك، مژده‌لنمك. سوینیله‌جك بر صورتده خبر ویرمك، ویرلمك.

تبشیرات == جم: (تبشیر) || تبشیرات واقعه.

تبصبص [ع، مص] یالطاقلانمق، تملق ایتمك § آلچاقجه‌سنه یالوارمق.

تبصر [ع، مص] کوز آچیقلغی، دقت نظر § آتی‌یی کوروش.

تبصره [ع، س] نظر دقتی جالب، عبرت آمیز خصوص، چشم انتباهی تنویر ایده‌جك کیفیت.

تبصیر [ع، مص] موجب انتباه صورتده ایضاح وتشریح ایتمك.

تبصیل [ع، مص] صویوب صوغانه چویرمك، صویلوب صوغانه چویرلمك.

تبطئه [ع، مص] آغرلشمه، یاواشلامه، بطی اولمه.

تبطن [ع، مص] برشیئك ایچنی، طیشنی لایقیله آکلامغه چالیشمق، استکناه.

تبع [ع، مص] تابع اولمق، اویمق. § خدمتکاران.

تبعاً == اتباع ایله، اویه‌رق.

تبعه [ع، س] جم: (تابع) تابع اولمه. {بوکلمه هم مفرد هم جمع حکمنده‌در} . § بردولتك تحت تابعیتنده بولنان افراددن هر بری.

تبعیت [ع، مص] ویمه،

تبعیةً == تبعیت صورتیله،

تبعید [ع، مص] اوزاقلاشدیرمه، اوزاقلاشدیرلمه. § قوغمق، طرد ایتمك § (طب) خط متوسطه قریب برعضوی اوخطدن اوزاقلاشدیرمه.

تبعیض [ع، مص] جزء جزء ایتمك، جزؤ جزؤ ایدلمك، پارچه‌لمك.

تبغض [ع، مص] بغض کوسترمك.

تبکم [ع، مص] سوز سویلر ایکن طوتیلوب قالمق، دیلی طوتلمق.

تبکیت [ع، مص] توبیخ وتکدیر ایتمه § اقامهٔ براهین ایله مخاطبی اسکات ایتمه § باشه قاقمه.

تبکیه [ع، مص] شفقت ورقتی تحریك ایدیجی سوزلر ایرادیله آغلاتمق، آغلاتدیرلمق: تبکیهٔ نسوان وارامل.

تبلبل [ع، مص] ذیلده ☛ (بابل) .

تبلد [ع، مص] آغیر، بطی، تنبل اولمه.

تبلر [ع، مص] {مولداندندر} (کیمیا) بعض اجسامك مایع حالندن صلب حالنه کچدکاری وقت اشکال منتظمهٔ هندسیه اخذ ایتملری، بلورلانمه. مثلا طوز مکعب شکلنده تبلر ایدر.

تبلل [ع، مص] ایصلانمق.

تبله [ع، مص] ابله، احمق اولمق § ظاهراً ابلهلك کوسترمك.

تبله‌ش [ت، مص] {اصلی تبرلش} عارض ومسلط اولمق، متمادیاً مراجعتله تعجیز ایتمك.

تبلیغ [ع، مص] یتشدیرمك، بیتشدیرمك، ایصال ایتمك، ایدلمك § رسماً ویریلن امر: تبلیغ رسمی.

تبلیغات == جم: (تبلیغ) : تبلیغات لازمه.

تبلیغات رسمیه == طرف حکومتدن بر ماده‌نك عمومه اعلان وافهامی ایچون غزته‌لره ویریلان بند، وبوبندك حکمی.

تبلیل [ع، مص] ایصلاتمق، ایصلادلمق. (حکمت) صوبك اجسام صلبه ذراتی آره‌سندن ـ حلول قاعده‌سنه تبعاً ـ بالنفوذ اوجسمی ایصلاتمسی.

تبلیه [ع، مص] اسکیتمك، اسکیدلمك.

تبن [ع، س] حیوانه یدیریلان صمان { تانك کسریله‌ده بومعنایه لغتدر. }

تبنی [ع، مص] برینی اوغل ایدینمك، اوغل اتخاذ ایتمك.

تبوئه [ع، مص] قادینی خالی براوده اسکان ایتمك { اصطلاحات شرعیه‌دندر} .

تبول [ع، مص] ایشه‌مك صو دوکمك، ادرار آقیتمق.

تبول دم == (طب) تبول زماننده دم صاف ویا ادرارله مخلوط دمك ظهور وجریانی.

تبول زلال == ادرارده آلبومین ـ زلال ـ دینلن ماده‌نك بولنمسی‌که بعض امراضه وبالخاصه بوبرك عفونتنه دلالت ایدر.

تبول سکری == (طب) ادرارده غلوقوز دینلن اوزوم شکرینك بولنمسی‌که دیابت وبین لناس شکر علتی دینلن مرضه دلالت ایدر.

تبویب [ع، مص] باب باب ترتیب وتقسیم ایلمك، بابلره آیرمق.

تبه [ع، ص] (تباه) مخففی: بوزوق، خراب برباد.

تبهکار == مضر، مخرب.

تبهکاری == تبهکارلق.

تبهیج [ع، مص] کوزللشدیرمك، کوزللشدیرلمك.

تبهر [ع، مص] (طب) قیصه وفقط ضیق نفس آلمق.

تبیع [ع، مص] یاردمجی، یارداق.

تبین [ع، مص] ظاهر، عیان اولمق، وضوح بولمق، میدانه چیقمق. {معنویاته مخصوصدر} § آکلاشلمق.

تبییض [ع، مص] آغارتمق، آغاردلمق، بیاضلاتمق § مسوده‌یی بیاضه چکمك، مسوده بیاضه چکلمك مسوده‌یی اعتنالی ودوزکون بر صورتده تمیز برکاغده یازمق.

تبیین [ع، مص] عیان ایتمك، میدانه چیقارمق، بللی ایلمك {معنویاتده مستعملدر} § (فقه) بینه‌ایرادیله اثبات ایتمك، تحقق ایتدیرمك.

تپشمك [ت، مص] حیوانلر بر برینه چفته آتمق § خرلاشمق، بر بریله اوغراشمق، نزاع ایتمك.

تَپْمَكْ [ت، مص] حیوان چفته آتمق . § اله کچن نعمتك قدرینی تقدیر ایده‌مه‌مك § کیری دونمك ، نکس ایتمك ، یکیدن ظهور ایلمك .

حوْرا تپمك = صیچرایه‌رق رقص ایتمك، اوینامق .

تپدیرمك = شدتله یرندن اوینادوب آتمق ، بالواسطه سیلکمك .

تپنمك = آیاقلرینی بره اوره‌رق صچرامق .

تپمه = حیوانك آرد آیاغیله اورمسی چفته ، لکد .

تَپَه [ت، س] تومسك یر ، کوچوك طاغ ، تل § اوج ، ذروه § بر شیئك اك یوقاریسی، بالا § انسان وحیوانك باشنك اك اوستی § بعض طیورك باشلری اوستنده‌کی طوپ توی .

تپه آتمق = اوفکه‌لنمك .

تپه اوستی = باش آشاغی، سرنکون .

تپه پنجره‌سی = باجه، قبه‌دن، سقفدن داخل مسکنه آیدینلق ویرن منتظم دلیك .

تپه‌دن طیرناغه = باشدن آیاغه .

قان تپه‌یه صچرامق = زیاده حدت ایتمك .

تپه کوز = یوقاری باقان .

تپه‌جك = کوچوك تپه .

تپه‌لك = بعض محللرده باش کیسوه‌سنك تپه‌سنه دیکیلن دوکمه ویا پافته ـ که : اکثریا صیرمه واینجو ایله تزیین ایدیلیر .

تپه‌لی سوکلون = طیور دجاجیه‌دن آمریقایه مخصوص بر نوع سوکلوندر .

تپه‌لی طوغان = طیور جارحه‌دن وجردی متماوم ییرتیجی بر قوشدر .

تپه‌لی لیلك = طیور شاطئیه‌دن آفریقایه مخصوص بر نوع لیلكدر .

تَپَه‌لَمَكْ [ت، مص] اییجه دوکمك، حقندن کلمك § محو وهلاك ایتمك .

تپه‌لمه = تپه‌لمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی § تپه تشکیل ایده‌جك صورتده طولدیرلمش .

تَپیر [ت، س] فارسی (تپکیر) دن محرفدر که : قیل الك دیمکدر .

(تپه‌لی دوه قوشی)

(تپه‌لی طوغان)

(تپه‌لی سوکلون)

(تپه‌لی لیلك)

تَتابُع ـ تَتالی [ع، مص] پی در پی واقع اولمق، بلافاصله بر برینك آردی صیره کیتمك .

تتابع اضافات = (ادبیات) تلفظی لسانه، استماعی صماخه ثقلت ویره‌جك صورتده مسلسلاً بر قاچ لفظك بر برینه مضاف ومضاف الیه یاپلمسی ـ که : مخل فصاحتدر .

تَتَبُّع [ع، مص] آردینه دوشوب آراشدیرمق ، دقتله باقمق ، ماهیتنی اکلامغه چالشمق { معنویاتده مستعملدر } : پك چوق کتابلر تتبع ایتدی .

تتبعات = جـ : (تتبع) || بلافاصله اوقوق ، تتبع ایتمك .

تَتِمَّه [ع، س] بر شیئك اکسیکی کندیسیله تمام اولان، ناقص اولان شیئه اتمام ایچون علاوه اولنان پارچه، شی .

تتمات = جـ : (تتمه) || لوازم ، طاقم .

تَتْمیم [ع، مص] تماملامق ، تمام ایتمك ، ایدلك { (اتمام) دن اقوادر } . § (ادبیات) خلاف مقصدی ایهام ایتمیان کلام اوزرینه بر نکتهٔ مخصوصه‌دن دولایی زائد سوز ایرادی .

تَتِكْ [ت، ص] چویك ، چالاك ، سریع الحرکه § نازك، اینجه، رقیق . § غافل اولمیان § طبانجه وتفنکی آتشلمك ایچون پارمقله چکیلان پارچه .

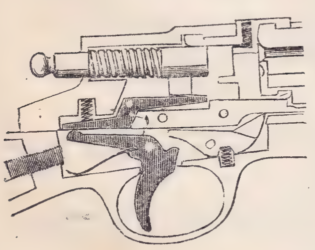

(تتیك)

امنیت تتیکی = (اسلحه) طولو اولان سلاحك کندیلکندن آتش آلماسنی تأمین ایچون ایکنه وخروسی ثابت قیلان آلت مخصوصه .

تتیك ایش = نازك کیفیت .

تتیك داورانمق = فرط احتیاط اوزره بولنمق || سریع حرکت ایلمك .

تتیکلك = چالاکلك ، چابقلق .

اوستتديك = سلاحك تام قورولمسى .

اوستتديكه = فرط حدتدن غوغايه حاضر بر حالده ، افراط حدت .

تديكنى بوزمه‌مق = هيچ قيملدامامق ، تلاش ايتمه‌مك .

تثاؤب [ع، مص] اسنه‌مك § غفلتده بولنمق .

تثابر [ع، مص] ملازمت ايتمك ، برشيئه دوام اوزره چاليشمق .

تثاقل [ع، مص] اوشه‌نوب آغرلاشمق . § محاربه‌يه كيتمكه تشويق ايدلمش ايكن اويالاوب كرى قلمق .

تثبت [ع مص] ثابت ، برقرار اولمق . § ثبات كوسترمك § صبر ومقاومت كوسترمه .

تثبيت [ع، مص] ثابت وبرقرار قيلمق ، قيلندق § (كيميا) برجسم طيارى حرارته عرض ايدرك طيران ايتديرمه‌مك شرطيله آنى ديكر بر جسمله اتحاد ايتديرمك § (باترولوژى) برحيوانى — اجراى تجربه ويا عمليات جراحيه ياپمق ايچون — ربط وبند ايلمك § (جراحى) قيريلمش قول ويا باجاغى تداوى مقصديله قيملدانه‌ميه‌جق برحالده آلت مخصوصه‌سى ايله حركتسز قيلمق .

تثريب [ع، مص] تعييب وتوبيخ ايتمك . § باشه‌قاقمق .

تثقب [ع، مص] دلنمك ، دليكلنمك : تثقب لؤلؤ .

تثقبات = (طب) عضويتده موجود طبيعى ويا عارضى دليكلر .

تثقيب [ع مص] دلمك ، دليك آچمق . § (طب) برعضوك جدارلرندن بريني دلمك .

تثقيل [ع مص] آغرلاشديرمق . آغرلاشديرلمق ؛ آغرلغى ، ثقلتى آرترمق ، آغرلغى آرتيرلمق .

تثلج [ع، مص] (حكمت) صويك تأثير برودتله تبلر ايتمسى يعنى قار حالنه كچمسى .

تثليث [ع،مص] اوچه ابلاغ § اوچه تقسيم § اقانيم ثلثه‌يى طانيمق .

تثليث زوايا = برزاويه‌يى بالعمل اوچ مساوى قسمه تقسيم ايتمك ديمكدركه : تربيع دائره كبى بالهندسه غيرممكندر .

ارباب تثليث / **اصحاب تثليث** = اقانيم ثلثه يعنى (اب، ابن، روح) ه اعتقاد ايدن عيسويون .

تثمير [ع، مص] آغاجلرك چچكلرينى دوكوب يمش باغلامسى § حسن تصرف سايه‌سنده بر آدمك كسب يسار ايلمسى .

تثميم [ع،مص] (جراحى) مفاصلك وجهلرينى بربرندن آيرمق عملياتى ؛ برعضوى مفصل يرندن كسوب آتمق .

تثمين [ع، مص] سكزه ابلاغ § سكزه تقسيم § برشيئه بها بيچمك ، بيچديرمك .

تثنيه [ع، مص] معناى لغويسى : بر آدمه مدح ويا ذم جهتيله وصف ايتمك § معناى اصطلاحيسى : قاعدهٔ مخصوصه‌سى اوزره ايكى‌يه دلالت ايدن كلمه ، ايكيلك . (مثنى) دخى تسميه اولنور { تثنيه صيغه‌سى يالكز لسان عربه مخصوص اولوب تركجه‌ده وفارسيده مستعمل دكلدر . }

تثوب [ع،مص] ثوابلانمق، ثواب قزانمق . § فرض اولان نمازدن صوكره نافله نماز قيلوب ثواب قزانمق .

تثويب [ع،مص] عطاى عوض ، اعطاى مكافاة .

تثيب [ع، مص] قادين طول قلمق ، ثيب اولمق .

تجادل [ع، مص] (مجادله) يه بدل قوللانيله‌بيلير .

تجاذب [ع، مص] (مجاذبه) يه بدل قوللانيله‌بيلير .

تجارب ـ تجاريب [ع،ج] (تجربه)نك جمعى . تجربه‌لر ، دنه‌يشلر .

تجارر [ع،مص] ايكى كشى بربرينه قارشى سوكوب صايمق ، رد بدل صورتيله شتم ايتمك .

تجاسر [ع مص] جسارتلنمك ، جسارتلنوب غيرت وجرأت كوسترمك .

تجانب [ع،مص] صاقنمق ، چكنمك . (اجتناب بوندن اقوادر .)

تجانس [ع،مص] بر جنسدن اولمق ، جنس واحددن بولنمق .

تجاوب [ع،مص] (مجاوبه) يه بدل قوللانيلير .

تجاور [ع، مص] (اجتواره) بدل قوللانيلير .

تجاوز [ع،مص] كچمك § حد معروفى، حد اعتدالى كچمك § تعرض ، تعدى ايتمك .

تجاوزكار = تجاوز ايديجى ‖ حد معروفى كچيجى ‖ متعدى .

تجاوزكارانه = تجاوزكارجه‌سنه .

تجاوزكارى = تجاوزكارلق .

تجاوزى / **تجاوزيه** = تجاوزه منسوب ‖ محاربه‌ده برطرفك ديكر طرفه هجوم وتعرض ايتمسى حالى : حركات تجاوزيه .

تجاوزات = جمع : (تجاوز) : تجاوزات لسايه‌ده بولندى .

تجاول [ع، مص] جولان ايديشمك ، جولان ايتمك .

تجاولات = جمع : (تجاول) . جولانلر .

تجاويف [ع،ج] جمع : (تجويف) اويوق يرلر .

تجاويف دماغ = بينك ايچنده‌كى بوشلقلر .

تجاويف قلب = (طب) قلبك منقسم اولديغى درت جوف ــ كه : ايكيسى صاغ، ايكيسى صول طرفده اولوب يوقاروده‌كيلره (اذين) ، آلتنده‌كيلره (بطين) دينيلير .

تجاهل [ع،مص] جاهل كبى كورنمك ، بيلمزلنمك ، بيلمزلكه كلمك .

تجاهل عارف / **تجاهل عارفانه** = (ادبيات) سوزك شدتنى آرتيرمق ايچون ويا برنكتهٔ مخصوصه‌يه مبنى محررك معلومى مجهول ايمش كبى كوسترمسندن عبارت بر صنعت بديعيه‌در . بوكا (استفهام) بديعه‌سى دخى دينيلير .

تجاهلكار = تجاهل ايديجى .

تجاهلكارانه = تجاهلكارجه‌سنه .

تجاهلكارى = تجاهلكارلق .

تجبر [ع،مص] كبرلنمك، كندينى اولديغندن زياده كورمك وكوسترمك . جمعى : (تجبرات) .

تجبير [ع،مص] (طب) قيريق كميكى اصول مخصوصهٔ فنيه‌سى دائره‌سنده صاروب الى ايتمك : تجبير عظام .

تجبين [ع،مص] قورقاقلغه نسبت ايتمك . قورقاقلمه نسبت ايدلمك .

تجدد [ع، مص] تازه‌لنمك ، يكيلنمك ، يكى اولمق § طبابتجه اقسام عضويهٔ مستعمله‌نك يكيله‌شمسنه دينير . جمعى : (تجددات) .

تجديد [ع، مص] يكيله‌مك ، يكيلنمك . جمعى : (تجديدات) .

تجدير [ع،مص] (طب) چوجغك چيچك چيقارمسنه اطلاق اولنور .

تجذیع [ع،مص] (طب) اعضای بدنی كسمك § چوجقی اغدیهٔ مضره ایله بسلمك ، نشو ونماسنی منع ایتمك .

تجذر [ع،مص] (ریاضیه) جذورات بر صره اوزره تنظیم ایدلمك .

تجذیر [ع،مص] (ریاضیه) برعددك جذرینی آلمق ، برعددك جذری آلمق . بالفرض : (٦٢٥) عددینی تجذیر ایتمك؛ $\sqrt{٦٢٥} = ٢٥$ عملیاتنی اجرا ایلمك دیمكدر .

تجذیم [ع، مص] (قول ، قناد كبی شیلری) كسمك § جذام علتنه اوغراتمق .

تجربه [ع،مص] { واوك ضمیله غلطدر } دنەمه ، صنامق ، تجربهٔ طالع ، تجربهٔ قلم § (طب) بر ماده‌یی برقاچ مشاهده ایله اثبات ایتمك .

تجربةً = تجربه صورتیله، تجربه ایدرك .

تجرد [ع،مص] صویمق، چیپلاق اولمق، عاری اولمق § متأهل اولمامق ، اولنمەمك حالی § (تصوف) ماسوادن كلیاً انقطاع ایله جناب حقه متوجه اولمق حالی .

تجرد اوراق = (نباتات) یاپراقلرك دوكلسی .

تجرع [ع،مص] جرعه ایله ایچمك ، یودوم یودوم ایچمك، ایچلمك.

تجرع غصه = غم یمك .

تجریب [ع،مص] (طب) تدقیقات عمیقه اجراسیله علامات طبیعیه ویا حیاتیه‌یی میدانه چیقارمق .

تجرید [ع، مص] صویمق، صویلمق ، عریان ایتمك ، ایدلمك § نفسی ماسوادن قطع ایدوب جناب حقه متوجه قیلمق § الكتریقی ناقل برجسمه غیر ناقل برشی صاره‌رق تأثیر كهربائیدن آزاده برقمق § (نباتات) ذوالالتحاح ظاهره نباتاتك یاپراقلرینی صویمق .

اهل تجرید = درویشان .

تجریع [ع،مص] یودوم یودوم ایچیرمك، ایچیرلمك § تكلفله ایچیرلمك .

تجریم [ع، مص] بریندن جریمه آلمق ، آلنمق § مصادره § (حقوق) مجرمه جرمی مقابلنده كی مجازات قانونیهٔ نقدیه ویا بدنیه‌یی چكدیرمك . جمعی : (تجریمات) .

تجزئه [ع،مص] جزء جزء ایتمك، ایدلمك: تجزئهٔ مركبات .

تجزی [ع،مص] جزء جزء اولمق، بتون برشیئی پارچه‌لامق { اصلی (تجزو) در } .

جزءلایتجزی = (حكمت) ماده‌نك قابل انقسام اولمیان جزئی ، جوهر فرد .

تجسد [ع،مص] جسدلنمك، جسد صاحبی اولمق .

تجسس [ع، مص] دقتله آراشدیرمق جمعی : (تجسسات) .

تجسم [ع، مص] جسملنمك ، مجسم اولمق ، مجسم كورونمك . § كوز اوكنه كلمه .

تجسیم [ع،مص] كوزاوكنه كتیرمك، تجسم ایتدیرمك، مجسم كوسترمك ، كوسترلمك .

تجشؤ [ع،مص] معده‌ده متراكم غازلرك بوغازدن چیقمه‌سی، ككیرمك .

تجعد [ع،مص] صاچ قیوریجق اولمق ، بوكلم بوكلم اولمق .

تجعید [ع،مص] صاچی قیوریجق ایتمك، صاچ قیوریجق ایدلمك .

تجفف [ع،مص] یاش شی قورومق .

تجفف جلود = یاش دریلر قورومق .

تجفیف [ع،مص] یاش شی قوریدلمق

تجلاء [ع،مص] ☞ (تجلی) .

تجلد [ع،مص] تكلفله جلادت كوسترمك § عناد ایتمك .

تجلی [ع،مص] عیان ، آشكار اولمق . § كورونمك ، ظهور ایتمك § جناب خالق مكوناتك قابلیات مختلفه‌یه كوره اشیاده بروز آثار قدرتی § مظهریت . § حكم قدر، طالع § طور سیناده، حضرت موسی كلیم اللهه ظاهر اولان حال § آثار فیض الٰهینك قلب مؤمنده ظهوری .

تجلیء ذاتی = (تصوف) صفاتدن هیچ بریسی معتبر اولمامق اوزره مبدئی ذات اولان برانكشاف محض .

تجلی زار = قدرت الٰهینك آثاریله مملو اولان محل .

تجلیء صفاتی = (تصوف) ذاتدن امتیازی اعتباریله مبدئی صفات اولان انكشاف .

تجلیگاه / **تجلیگه** = تجلی محلی ، تجلی یری . ج : (تجلیات) . { تشدید یا ایله غلطدر } .

تجلید [ع،مص] { كتاب حقنده } جلدلەمك، جلدلنمك § بوغازلانمش حیوانك دریسنی یوزوب چیقارمق .

تجلیل [ع،مص] چول اورتمك ، چول اورتلمك : تجلیل فرس .

تجلیه [ع،مص] جلا ویرمك ، ویرلمك :

تجلیهٔ سیف = قلحه جلا ویرمك .

تجلیهٔ مرآت = آیینه‌یی سیلوب پارلاتمق .

تجمد [ع، مص] { لغات مولده‌دندر } طوكمق § (طب) عضویتده موجود مواد عضویه ویا غیر عضویه‌نك قنوات واجواف طبیعیه داخلنده قاتی اولەرق تشكلی . جمعی : (تجمدات) كابیركه: طوكمش شیلر ، بوزلر دیمكدر .

تجمل [ع،مص] زینتلنمك، سوسلنمك . جمعی: (تجملات) لوازم، ادوات، تمات ، اشیا ، آلات .

تجملات بیتیه = خانه درونده بولنان اشیا واثاث .

تجمیل [ع،مص] (تزیین) معناسنده قوللانیلیر . جمعی: (تجمیلات)

تجنب [ع، مص] صاقنمق ، چكنمك . { اجتناب دها مستعملدر } .

تجمید [ع،مص] طوكدیرمق،طوكدیرلمق.

تجنی [ع،مص] میوه‌دوشیرمك،دوشیرلمك. { بومعناده (اجتناء) واقتطاف كلمه‌لری دها مستعملدر } § برآدمه جنایت اسناد ایتمك .

تجنید [ع،مص] ترتیب جنود ایلمك .

تجنیس [ع،مص](ادبیات)ایكی شیئی بربرینه مشاكل قیلمق ، یعنی مختلف معنی افاده ایدن ایكی لفظك بربرینه مشابهتی حسبیله مقام مناسبده ایراد ایدلمسی ودها بسیط بر تعبیر ایله لفظاًمشابه، معناً مغایر اولان ایكی ویازیاده كلمه‌لرك برفقره‌ده ذكر اولنمسی — كه: جناس یاپمق دخی دینیلیر. { صنایع ادبیه‌دن بری اولان صنعت تجنیسك عربیده برچوق انواعی اولوب اسانمزده یكده معتبر اولمدیغندن ایرادینه محل كوریلەمدی . مثلا : (تجنیس تصریف)، (تجنیس تحریف) ، (تجنیس تصحیف) ، (تجنیس مضارع) كبی} ☞ (جناس) .

تجوز [ع،مص] جائز اولمیان شیئی جائز كورمك § سوزی مجاز صورتیله سویلمك .

تجوزاً = مجازطریقیله جمعی:(تجوزات).

تجوف [ع،مص] بر شیئك ایچی بوش اولمق ، قووق اولمق ، ایچی بوشالمق .

تجوید [ع.مص] برشیئی کوزل قیلمق. § حسن تلاوت قرآن علمی .

تجویدحروف = حرفلرك هر برینی مخرجلرندن حقیله ادا ایلمکدن عبارتدر ـ که: بومناسبتله علم مذکوره عنوان اولمشدر.

تجویر [ع، مص] جوره نسبت ایتمك ، ایدلمك .

تجویز [ع.مص] جائز کورمك، کورلمك، جواز ویرمه ، ویرلمه . جمعی : (تجویزات) .

تجویع [ع،مص] آجیقدیرمق، آجیقدیرلمق .

تجویف [ع،مص] اویوق، قووق ایتمك، ایدلمك § اویوق یر. (طب) قلبك بوشلقلرندن هر بری .

تجهّز [ع، مص] جهازلانمق § لوازمی موجود ومنتظم اولمق ، حاضر بولنمق .

تجهیز [ع،مص] جهازلامق، لوازمی ترتیب واحضار ایتمك § (طب) عملیاتدن اول لازم اولان شیلری حاضرلامق.

تجهیز سفائن = سفائنی دوناتمق، لوازمنی احضار ایتمك .

تجهیزمیت = اولوبه لازم اولان کفن، یاموق وسائره یی تدارك ایتمك : تجهیز وتکفین. جمعی: (تجهیزات) کلیر § مختلف طاقملر. اسلحه وسائره کبی عسکره مخصوص ملزم.

تجهیزات عسکریه = عسکره مخصوص ادوات ولوازم حربیه ومثلا اسلحه وجبخانه وسائره .

تجهیزات عسکریه نظارتی = لوازم مسروده یی تأمین واحضاره مأمور و دوغریدن دوغری یه مقام سامیٔ صدارته مربوط نظارت .

تجهیل [ع،مص] جهالته نسبت ایتمك ، ایدلمك ، برینك بیلمدیکنی میدانه قویمق ، یوزینه اورمق § برینه جاهل دیمك، دینلمك. جمعی: (تجهیلات) کلیر.

تجیّش [ع مص] (تحشد) ایله مترادفدر.

تجییش [ع،مص] (تحشید) ایله مترادفدر.

تجییف [ع ، مص] اورمق صورتیله قورقوتمق .

تحاب [ع،مص] { اصلی : (تحابب) در}. سویشمك ، بربریله دوستلق ایتمك. { بوکلمه لسانمزده مستعمل دکلسه ده بونك اسم مفعولی اولان (متحاب) کثرتله قوللانلمقده در : دول متحابه } .

تحادب [ع،مص] قانبورلاشمق {(تحدب) دها مستعملدر } .

تحاسد [ع،مص] حسدلشمك { (محاسده) دها زیاده قوللانیلیر .

تحاشا ـ تحاشی [ع.فا.مص] قورقو ایله چکنمك ، احتراز ایتمك .

بی تحاشی = احترازسز .

تحالف [ع،مص] (فقه) حاکمك حضورنده خصمیندن هر ایکیسنك یمین ایتمسی ، حاکمك آنلره یمین ویردیرمسی .

تحامق [ع،مص] احمقلغه اورمق، کندینی احمق کوسترمك .

تحامی [ع،مص] نفسنی حمایه ، صیانت ایتمك ، صاقنمق : «قبایحدن تحامی باعث نیل فضائلدر»

تحاور [ع،مص] سویلشمك، جوابلشمق. { (محاوره) دها مستعملدر} .

تحایا [ع،س] (تحیه) نك جمعی. سلاملر، خیر دعالر ، صلات وسلام .

تحبّس [ع،مص] حبس نفس ایتمك .

تحبیذ [ع،مص] حبذا دیه استحسان ایتمك.

تحت [ع، س] جهات سمت اقسامندن آلت، آشاغی، (فوق) مقابلی ، زیر § بعضاً ظرفیت معناسنی مفید اولور : تحت الارض ، تحت البحر . § دردست معناسنده کلیر: تحت مذاکره ده .

تحت الارض = یرك آلتنده .

تحت الثری = یرك آلتی .

تحت الجلد = دری آلتنده .

تحت الحفظ = محافظه آلتنده، محفوظاً .

تحت راحه = آووجك ایچنده کوچك پارمغك آلتنده کی چیقنتی .

تحت المبیض = (نباتات) تویجك تحت مبیضده مرتکز اولمسی .

تحتانی = آلتده ، آلتده کی ‖ ایکنجی قاتی اولمیان بنا ‖ نقطه سی آلتنده بولنان حرف.

تحتّم [ع،مص] شدتله واجب، لازم اولمق، درجهٔ وجوبده بولنمق . { م دها مستعملدر } .

تحثّر [ع،مص] (طب) دم وآلبومین کبی موادك پیختیلانمسنه ، قویولانمسنه اطلاق اولنور : تحثردم .

تحجّر [ع،مص] طاش کسلمك § طاش کبی پکلشمك § (طب) بر جسمك اوزرنده قابوق حاصل اولمق .

تحجّم [ع ، مص] جثه جه بیوکلنمك ، حجملنمك .

تحجیر [ع،مص] بریره طاش وضع ایتمك . § حجر ومنع ایتمك § (بیطری) حیوانی داغلایوب نشانلامق . (فقه) آخرك وضع ایدیٔ تعرض ایتمه مسی ایچون اراضینك اطرافنه طاش دیکمك .

تحجیل [ع ، مص] کلینی ویا کوکیی زفافخانه یه قویمق، بونلردن بری زفافخانه یه قونلمق : تحجیل داماد ، تحجیل عروس . §(بیطری) آتك آیاقلرنده دیزلرینی تجاوز ایتمه مك اوزره بیاض سکیل بولنمسنه اطلاق اولنور.

تحدّب [ع،مص] قانبورلاشمق، طیشاری یه دوغری چیقنتی پیدا ایتمك .

تحدّث [ع،مص] یوق ایکن پیدا اولمق، حادث اولمق { معنویاتده مستعملدر } .

تحدّر [ع، مص] سرعتله نزول ایتمك . § یوقوش آشاغی ایتمك § (صو حقنده) یوقاریدن آشاغی یه آقوب کیتمك : تحدر میاه .

تحدّی [ع،مص]مسابقه،طریقیله معارضه ایتمك { جمعی اولان (تحدیات) لسانمزده مستعمل دکلدر } .

تحدیب [ع،مص] محدب ایتمك، قانبورلاشدیرمق ، قانبورلاشدیرلمق .

تحدیث [ع،مص] خبرویرمك، ویرلمك. § لسان شکران ایله بیان ایتمك، ایدلمك : تحدیث نعمت. § نقل وروایت. جمعی : (تحدیثات) .

تحدید [ع،مص] حدتعیین ایتمك، ایدلمك. § اطرافنی چویرمك، حدودایچنه آلمق § آره سنی بللی ایتمك : تحدید اراضی ، تحدید حدود . جمعی : (تحدیدات) .

تحذّر [ع، مص] صاقنمق ، حذر اوزره بولنمق .

تحذیر [ع،مص] حذرایتدیرمك، ایتدیرلمك، صاقندیرمق ، صاقندیرلمق § منع ایتمك . جمعی : (تحذیرات) .

تحرّز ـ تحرّس [ع . مص] صاقنمق، چكنمك، قورونمق. {ماديتده مستعملدر.}

تحرّك [ع مص] حركت ايتمك، قيملدانمق § حركه‌لنمك : تحرك حروف .

تحرك اعصاب = سيكيرلرك اويانمسی موجب بر علت .

تحرّم [ع ، مص] حرامدن يعنی نامزا شيلردن قورونمق، چكنمك؛ عزت نفس سائقه‌سيله فنا شيلردن صاقنمق.

تحرّی [ع مص] آراشديرمق ، آراشديرلمق ، آرامق ، آرانمق .

تحری اصولی = (رياضيه) حلی ايچون بر قاعدهٔ قطعيه موجود اولميان بر چوق مسائلك ومثلا جبرده اوچنجی درجه‌دن يوقاری معادلاتك حلنده مجهولی معلوم فرض ايدرك قيمت حقيقيه‌يی بولمق طريقنه دنيلير || (طب) بر مرضك اعراض حقيقيه‌سی اكلامق ايچون بر جريحه‌يی ويا اجواف طبيعيه‌دن برينی آلت مخصوصه ايله يوقلامق اصولی . جمعی : (تحريات) .

تحرير [ع مص] يازمق، يازلمق، يازمه، كتابت § كتاب ، اثر تأليف ايتمك .

تحريراً = يازمق صورتيله، يازی ايله .

تحريری = تحريره منسوب || يازی ايله : امتحان تحريری .

تحرير رقبه = كوله، جاريه آزاد ايتمك.

تحرير مأموری = املاك واراضی تحرير وتثبيتنه مأمور ويركو كاتبی .

تحرير نفوس = بر مملكت سكنه‌سنك مقدارينی قيد وتحرير ايلمك .

تحريرات [ع ـ] هر نه قدر (تحرير)ك جمعی ايسه‌ده لسانمزده مفرد معناسنی ناطق اولەرق رسمی وغير رسمی مكتوبه اصطلاح اولمشدر . مرعاتيه : قاعدهٔ اصليه‌سنه توفيقاً توصيفنده تأنيثه رعايت اولنوب تحريرات عليه ، تحريرات بهيه ، تحريرات وارده دينلمك لازمدر .

تحريرات قلمی = بعض دوائر رسميه‌ده، وعلی العموم الويه‌ده — مكتوبی قلمنه معادل اولەرق — محررات رسميه‌يی تحريره مأمور قلم .

تحريرات مديری / تحريرات كاتبی = تحريرات قلمنك آمری { ترتيبی شويله‌در: نظارت وولايتلرده مكتوبجی ، اداره‌لرله لوالرده تحريرات مديری، قضالرده تحريرات كاتبی.

تحريرات مميزی = تحريرات قلمنده يازيلان مسوداتی تدقيق ايتمكه مأمور ذات ـ كه : قلمك ايكنجی درجه‌ده آمری عد ايديلير .

تحريص [ع، مص] حرصلانديرمق ، حرصلانديرلمق، حرصه‌دوشورمك ، دوشورلمك ، حريص ايتمك ، ايدلمك . جمعی : (تحريصات) {مفرد وجمعی مذموماتده مستعملدر} .

تحريض [ع مص] تشويق ، ترغيب ايتمك ، ايدلمك . جمعی : (تحريضات) {مفرد وجمعی ممدوحاتده مستعملدر} .

تحريف [ع مص] تبديل وتغيير ايتمك § يازلمش شيئی بوزمق صورتيله تغيير ايتمك ، يازلمش شيئك اوصورتده تعبيری § معنايه طوقونلمقسزين يالكز لفظی تغيير :

پلاطون = افلاطون
جامه شوی = چاشير
صهريج = صارنج
غربال = قالبور
} شكلنه قونلمق كبی .

جمعی : (تحريفات) .

تحريق [ع مص] زياده‌سيله ياقمق، ياقلمق § صو ويرميوب زياده‌سيله صوصاتمق ، صوصاداق .

تحريك [ع مص] حركت ايتديرمك ، ايتديرلمك ، قيملداتمق ، قيملداتلمق § آيارتمق § ساكن برحرف حركه‌لی قيلنمق § عطالتده بولنان برجسمه حركت ويرمك. جمعی: (تحريكات). {فنالغه سوق و تشويق ايتمه معناسيله مفرد حكمنده مستعملدر} .

تحريم [ع مص] حرام قيلمق، قيلنمق .

كراهت تحريميه = مكروهيت شديده .

تحريمه = نمازده افتتاح تكبيری .

تحزّب [ع.مص] طوپلانمه ، بريكمه .

تحزّن [ع.مص] محزون اولمه، حزنلنمه .

تحزيب [ع.مص] جمع ايتمك ، ايدلمك .

تحزين [ع.مص] محزون ايتمك ، ايدلمك . § حزين حزين اوقومق .

تحسّب [ع.مص] ياصديغه دايانمق .

تحسّر [ع.مص] حسرتلنمك ، حسرت چكمك ، الده اولميان ، الده ايدلمسی آرزو ايديلن شيئی دوشونوب مضطرب اولمق. جمعی:(تحسرات)

تحسّس [ع.مص] حوادث واخبار خبريه طلبی § حسلنمك ، طويمق . {(احتساس) مقامنده دخی استعمال اولنه بيلير} . جمعی : (تحسسات)

تحسير [ع.مص] حسرته دوچار ايتمك ، ايدلمك .

تحسين [ع.مص] كوزل قيلمق، قيلنمق، حسنلنديرمك ، حسنلنديرلمك :

تحسين لفظ = لفظی حسنلنديرمك || بر شيئی كوزل كوروب بكنمك ، بكه‌نمك . § آفرين .

تحسين خوان = بكنوب آلقيشليان ، آفرين دين .

تحسين خوانی = آفرين ديجيلك . جمعی : (تحسينات) .

تحشّد [ع.مص] {عسكر حقنده} بر يرده جمع اولمه ، طوپلانمه . جمعی : (تحشدات) .

تحشيد [ع.مص] (عسكری) {قوهٔ كليه ايله} بر محله جمع ايتمك ، طوپلامق . جمعی : (تحشيدات) تحشيدات عسكريه .

تحشيه [ع.مص] حاشيه يازمق، يازلمق ، مكتوبك ويا كتابك كنارينه علاوهٔ مخصوصه اولەرق برشی يازمق، يازلمق ، دركنار ايتمك ، ايدلمك . {تنقيد ويا غلطدر} .

تحصّل [ع.مص] حاصل اولمق ، حصوله كلمك ، وجود بولمق . {معنوياتده مستعملدر} .

تحصّن [ع.مص] (عسكری) برفرقه‌نك ويا عداددن بر قسمك مستحكم برموقعه قپانمسنه ، صيغنمسنه اطلاق اولنور .

تحصيل [ع.مص] حاصل ايتمك، ايدلمك ، اله كتيرمك ، كتيرلمك § علم اوكرنمك § ميری‌يه عائد آقچه‌يی جبايت .

تحصيلدار = ميری‌يه عائد آقچه‌يی جبايته مأمور آدم .

تحصيلداران = (تحصيلدار) ك جمعی (تحصيلات) ايسه‌ده يالكز ميری‌يه عائد آقچه‌لرك جبايتی معناسيله مستعملدر .

تحصين [ع. مص] دايانقلی وصاغلام قيلمق معناسنه كان (احصان) ايله مترادف وآندن اقوادر .

تحضّر [ع.مص] حاضر اولمق ، حاضر بولنمق .

تحضير [ع.مص] احضار ايتمك § (طب) علاج وادويه‌يی حاضرلامق ، ترتيب ايتمك .

تَخْضِيض [ع،مص] رغبت ايتديرمك ، شوقلنديرمك .

تَخْطِير [ع،مص] منع ايتمك ، ايدلمك .

تَحَفُّظ [ع مص] كنديني حفظ ايتمك ، قورومق ، قوروڭمق .

تحفظخانه = ادارۀ صحيه‌جه بولاشيق عدايديلن يعنی قرانتنه آلتنده بولنديريله‌جق اولان يولجيلرك مدت معينه‌يی امرار ايچون بكله‌دكلری محل .

تحفظی = تحفظه منسوب ديمك اولوب اصطلاحات عسكريه‌جه تعرض مقابلی و (تدافعی) معادلی اوله‌رق خصمه هجوم ايتميوب هجومه قارشی كنديني قورومقدن ومدافعه ايلمكدن عبارتدر .

تحفظكار = تحفظ ايدن .

تحفظكارانه = تحفظكاره لايق صورتده .

تَحَقُّد [ع،مص] كين طوتمق .

تَحَقُّق [ع،مص] حقيقت اوله‌رق ميدانه چيقمق ، برشيئك دوغری اولديغی آكلاشلمق § برمبلغك ميری‌يه عائديتی ثابت اولمق وصرفی لازمكلمك . ايكنجی معناسنه كوره جمعی : تحققات كلير .

تَحْقِير [ع،مص] خورلامق ، خورلانمق .

تحقير آميز = تحقيرلی صورتده ، تحقير ايله قاريشيق . جمعی : تحقيرات .

تَحْقِيق [ع،مص] حقيقتنی آرايوب ميدانه چيقارمق ، حقيقت ميدانه چيقارلمق § (رياضيه) استحصال ايديلن نتيجه‌نك صحتنی اصول مخصوصه‌سيله اكلامق .

لدی التحقيق = واقع اولان تحقيقاته بناءً ، تحقيق ايديله‌رك .

تحقيقاً = حقيقةً ، صحيحاً . جمعی : (تحقيقات) ‖ برشيئك وقوع وعدم وقوعنی صحت وحقيقتنی ميدانه چيقارمق ايچون اجرا قلنان تحريات وتدقيقات .

تحقيقات ابتدائيه = (حقوق) مواد جزائيه‌ده مظنون عليهك اتهام ومحاكمه‌سی ايچون مأمورين ضابطه ويا مدعیٔ عمومی طرفندن اجرا اولنان ايلك معاملات تدقيقيه .

تحقيقات استنطاقيه = (حقوق) ضابطه مأمورلری ومدعیٔ عموميلرجانبندن جرائمك ظاهره اخراجی ايچون اجرا ايديلان ايلك تحقيقات .

تحقيقات اوراق = (حقوق) مستنطق طرفندن طوتيلان اوراق استنطاقيه .

تَحَكُّم [ع، مص] حاكملك طاقنمق . جمعی : (تحكمات) .

تَحْكِيم [ع،مص] متين ، محكم قيلمق ، قيلنمق ، قويلشديرمك ، قويلشديرلمك . ماديانه مخصوصدر . { (تحكيم) ك عربيده معناسی برماده‌نك حل وفصلی ايچون (حكم) نصب ايتمك ديمكسه‌ده لسانمزك تصرفاتنه كوره بومعنی ادبياتمزجه يكده صرعی اولميوب يالكز امور شرعيه وحقوقيه‌ده مستعملدر } . جمعی : (تحكيمات) .

تَحَلُّب [ع، مص] ترو صو صيزمق ، ترشح ايتمك :

تحلب رئوی = (طب) جنس كلابك { مسامات جلديه‌سی تنفس جلدی‌يه ، تعرقه غيرمساعد اولديغندن } ديللرينی چيقاره‌رق صولوملرينه اصطلاح اولنمشدر . § (طب) برشی‌سوت پيدا ايتمك ، سودلنمك .

تَحَلُّل [ع، مص] حل اولمق ، جزءلری بربرندن آيرلمق . جمعی : (تحللات) . § برشيئك اجزاسی آيرلمق ايچون اوغراديغی تحولات : تحللات كيميويه .

تَحِلَّه [ع سه] (فقه) يمينه حانث اولمامق ايچون ويريلن كفارت ديمكدر . § كفارتله يمينك حكمندن چيقمق . § كفارت يمين .

تَحَلِّی [ع، مص] زينتلنمك ، طونانمق ، بزنمك . جمعی : (تحليات) .

تَحْلِيف [ع، مص] يمين ايتديرمك ، ايتديرلمك ، آند ايچيرلمك .

رسم تحليف = مأمورينك مجدداً بر خدمت ومأموريته حين تعيينلرنده ايشه مباشرتدن اول حضور آمرده : ذات اقدس حضرت خلافتپناهی‌يه و دولت عليه‌لرينه صادقانه ايفای خدمت ايده‌جكنه واموال اميريه‌يی ذمتنه كچيرميه‌جكنه دائر صورت رسميه‌ده يمين ايتمسی دأبی .

تحليف شهود = برماده حقنده شهادت ايتمك اوزره محكمه‌يه داخل اولان كسانك حقی كتم ايتميه‌جكارينه وغرض وعوضه تابع اولميه‌جقلرينه دائر حضور حاكمده يمين ايتديرلمسی . جمعی : (تحليفات) .

تَحْلِيق [ع،مص] تراش ايتمك ، ايدلمك . { عربلر بربره (حلاق) ديرلر } .

تَحْلِيل [ع،مص] حل ايتمك ، مركب بر جسمك اجزاسنی بربرندن آيرمق ، مركب برشيئك اجزاسی آيرلمق .

تحليل اصلی = (كيميا) موادعضويه‌يی غير عضوی ماده‌لردن آيرمق .

تحليل خرده بينی = برجسمده‌كی ميقرو بلری ويا منسوجاتدن بر شيئك صورت نسجنی خرده بين ايله تدقيق ومعاينه كيفيتی . جمعی § (تحليلات) : تحليلات كيميويه .

تحليل عنصری = برماده‌يی تركيب ايدن عناصری آيرمق ، بولمق .

تَحْلِيَه [ع،مص] تزيين ايتمك ، ايدلمك ، دوناتمق ، دونادلمق § (كيميا) بر ماده درونده خواصنی ويا رايحه‌سنی تبديل ايچون قوقو ، لذت ، شكر وياسائره ضم وعلاوه ايلمك .

تَحَمُّض [ع،مص] (كيميا) اكشيلك پيدا ايتمك ، اكشيمك § بر جسمك مولد الحموضه ايله امتزاجندن حمض حالنه كيرمه‌سی { مثلا : دمير آچيق بر محلده ورطوبته معروض برحالده ترك ايدلسه هوانك مولد الحموضه‌سيله بالامتزاج اوزرنده (حمض حديد) طبقه‌سی تحصل ايدركه : بوكا (پاس) تعبير اولنور . اشته دميرك بوصورتله پاسلانمسنه (تحمض) دينلير } . جمعی : (تحمضات) : تحمضات شديده .

تَحَمُّل [ع،مص] مادی ، معنوی يوكلنمك ، قاتلانمق .

تحملسوز / **تحملگداز** = تحمل محو ايديجی ، تحمل اريديجی .

تحملفرسا = تحمل آزالديجی ، تحمل كيدريجی .

قوۀ تحمليه = (معماری) برجسمك حائز اولديغی درجۀ مقاومته اطلاق اولنور . جمعی : (تحملات) .

تَحَمِّی [ع، مص] كنديني حمايه ايتمك ، قوروتمق § حميه طوتمق ، پرهيز ايتمك .

تَحْمِيد [ع،مص] حمد ايتمك ، الحمد لله ديمك . جمعی : (تحميدات) .

تَحْمِير [ع،مص] اشكلكه نسبت ايتمك .

تَحْمِيس [ع،مص] فی الاصل دوا مقوله‌سی شيلری آتش اوزرنده قيزديروب طاولامق معناسنه‌در . مقارنت معنی ايله لسانمزده قهوه‌يی قاوورمق معناسنه اصطلاح اولنمشدر . { قهوه قاوريلان محله دخی (تحميس) دينلير . بعض لغت كتابلرنده (تحميص) لفظنكده بومعنايه كالديكی بيان ايدلمكده ايسه‌ده لفظ مذكورك عربيده معناسی (نصف النهار وقتنده آهو صيد ايتمك) ديمك اولديغندن اصلا بو معنايه كلمز } .

تَحْمیق [ع مص] حمقه نسبت ایتمك ، بریسنه احمق دیمك § برینه احمقلق اسناد ایتمك .
جمعی : (تحمیقات) .

تَحْمیل [ع مص] یوكلتمك ، یوكلدلمك . § احاله ایتمك ، ایدلمك .

تحمیل زحمت == موجب مشقت برایشی برینه حواله ایتمك .

تحمیل منت == برینی منت آلتنده براقمق ، منتدار ایتمك . جمعی : (تحمیلات) . { تحمیل هم مادیات همده معنویاتده قوللانیله بیلیر ومثلا : اشیایی آرابه‌یه كمی‌یه تحمیل ایتدم وشوایشی فلانه تحمیل ایلدم دینلیر ایسه‌ده (تحمیلات) یالكز مادیاته مخصوصدر } .

تَحْمیم [ع،مص] حما ویرمك .

تَحَنُّن [ع،مص] كمال اشتیاق كوسترمك ، شدتله آرزو مند اولمق .

تَحَنّی [ع،مص] اكلك ، اكرلمك ، منحنی اولمق . { (انحناء) دها زیاده مستعملدر }

تَحْنیط [ع، مص] فی الاصل كفن میتی (حنوط) دینلن بخور ایله توتسوله‌مك معناسنه‌در § (طب) جسد میتی تفسخدن منع ایچون داخلا تطهیر ایدوب قوقولی اجزا ایله دولدیرمق : تحنیط میت ، تحنیط حیوانات .

تَحَوُّل [ع،مص] دكیشمك ، باشقه درلو اولمق § برحالدن برشكلدن دیكر حاله ، شكله كیرمك .

تحول تركیب == [طبقات] معادن بلوریه‌دن هرهانكی برینك اشكالی بالتبدل عناصر اساسیه‌سندن برینك ضیاعیله یرینه دیكرینك قائم اولمسی . جمعی : (تحولات) .

تَحْویط [ع مص] دیوارچكمك ، چكامك .

تَحْویل [ع مص] دكیشدیرمك ، دكیشدیرلمك ، باشقه برحاله قومق ، قونلمق § دین رسمی‌یی حاوی سند ، تمسك § آنونیم شركتلرك اخراج ایتدكاری بر نوع سندلردن هر بری . جمعی : (تحویلات) § بورج سندلری .

تَحِیّات [ع،س] ج : (تحیه) سلاملر ، خیر دعالر : فخر كائنات علیه اكمل التحیات .

تَحَیُّر [ع، مص] حیران اولمق ، حیرته دوشمك ، شاشیرمق § حیرت . جمعی : (تحیرات) .

تَحَیُّز [ع،مص] یر طوتمق ، یر ضبط ایتمك § شرف واهمیت كسب ایلمك § (حكمت) هر جسمك فضادن برمقدار محل ضبط ایتمسی كیفیتنه اطلاق اولنور : تحیز اجسام .

تَحِیَّه [ع،مص] سلام ویرمك § سلام . § خیردعا ایتمك § ملك ، مالكیت .

تحیة المسجد == مسجده كیرنجه اوطوردن قیلنان ایكی ركعت نافله نماز .

تَخادُع آلدانمامش ایكن آلدانمش كبی كورونمك .

تَخارُج [ع،مص] چیقشمق § (فقه) شركانك برقسمی عقار ، برطاقمی اراضی وكذا ورثه‌دن بعضی نقود ، بعضی عروض اوزرینه عقد صلح وقبض ایلمسی دیمكدر .

تَخارُش [ع،مص] خرلداشوب دالاشمق : تخارش كلاب .

تَخاصُم [ع،مص] خصومت اوزره بولنمق . { مخاصمه دها زیاده مستعملدر } .

تَخاطُب [ع،مص] خطابلاشمق { مخاطبه دها زیاده مستعملدر } .

تَخالُف [ع.مص] خلافلاشمق ، بربرینه اویغون اولمامق ، ضد اولمق .

تَخَبُّر [ع،مص] ایی بیلمك ، كنهنه واقف اولمق { اخبار دها زیاده مستعملدر } .

تَخْبیر [ع،مص] اخباره بدل قوللانیله بیلیر .

تَخْت [فا،س] مقام معلا حكمداری ، سریر سلطنت : تخت عالی بخت عثمانی .

تختگاه / **تختگه** == دارالسلطنه .

پایتخت == بر حكومتك مقر اداره‌سی .

تخت روان == محفه قبیلندن ، وسائط نقلیه‌دن بری ــ كه : شمندوفرلرك تعمیمی ، آرابه‌لرك تكمل وتكثری سایه‌سنده استعمالی كوندن كونه آزالمقده‌در . { بو آلت منشور مستطیلی شكلنده برصندقدن عبارت اولوب داخلنه ایكی كشی اوطوره بیلیر . یانلردن واوكدن پنجره‌لری واردر . بری اوك ، دیكری آرقه جهتدن قوشلمق اوزره ایكی حیوان طرفندن نقل اولنور } .

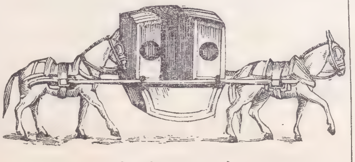

(تخت روان)

تَخْتَه [فا، س] صفحه حالنده یونیلوب بیچلمش آغاج ، دوشمه وقاپلامه‌یه وسائره‌یه مخصوص یوفقه كراسته . § كورك طلومنك یاریسی § لوحه .

ارتفاع تخته‌سی == ربع دائره ، بسیطهٔ شمس دنیلن آلت ــ كه : كونشك نصف النهار اوزرینه كلدیكنی تعیینه مخصوصدر (ارتفاع) .

آقچه تخته‌سی / **حساب تخته‌سی** == صرافلرك اوزرنده پاره صایدقلری لوحه ــ كه كنارلی وفقط بر طرفی آچیقدر .

شطرنج تخته‌سی == اوستنده شطرنج دینلن اویونك اوینادیغی لوحه ، تخته كه . اوزرنده مربعلر چیزلمشدر .

جدول تخته‌سی == آلات هندسیه‌دن اولوب دوغری چیزكی چیزمك یعنی خط مستقیم ترسیم ایتمك ایچون استعمال اولنور اوزونجه ، بعضاً كناری تقسیماتلی مستقیم تخته .

منغال تخته‌سی == منغالك آلتنه قونیلان اوزری صاری تنكه قاپلی تخته ، سینی .

یازی تخته‌سی == مكتبلرده شاكردانك اوزرینه تباشیر ایله یازی یازدقلری دیواره ویا برسه‌پایه طیانمش سیاه تخته .

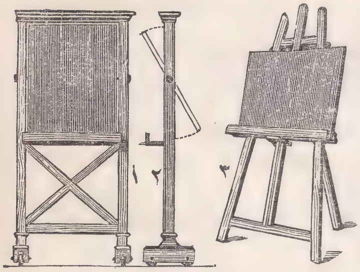

(یازی تخته‌سی)
١ — یازی تخته‌سی .
٢ — بو تخته‌یی هرایكی طرفه چویرن مسند .
٣ — رساملره مخصوص (تابلو) .

برتخته‌ده == پشین اوله‌رق ، دفعةً .

تخته بنا == اخشابدن یاپیلان ، كاركر اولمیان خانه وسائره .

تخته بند == مقید . تابع .

تخته بیتی / **تخته قوروسی** == معروف مؤذی ، متعفن حیوان ــ كه : بوكا (بقه) دخی دینور .

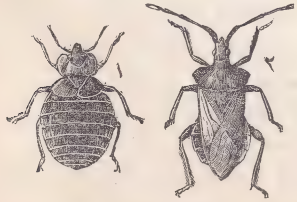

(تخته قوروسی)
١ — معروف تخته قوروسی .
٢ — آمریقا « «

تخته پرده == آچیق بریرك اطرافنی ستر ایچون دیوار کبی آغاج و بولمه‌دن یاپیلان شی پاراوان .

تخته پاپوش == ترلك ، طاقونیه .

تخته پوش == خانه‌لرك اوست قتنده، تخته دوشه‌ملی، اوستی آچیق محل، تراچه .

چوروك تخته‌یه آیاق باصمق == مخاطره‌لی ایشه کیرمك .

تَخَتُّم • [ع،مص] خاتم، یوزوك طاقنمق . § (تصوف) قلوب عارفینه حق تعالی‌نك قویدیغی علامت .

تَخْتیم • [ع،مص] مهر باصمق، مهرله‌مك . { (مهر) لفظی فارسی اولدیغندن (تمهیر) قوللانمیوب (تختیم) دیمك لازمدر . }

تَخْجیل • [ع، مص] اوتاندیرمق ، اوتاندیرلمق . جمعی : (تخجیلات) { آر قوللانیلیر تعبیراتندندر }

تَخَدُّر • [ع مص] اورتو طوتمق، اورتولنمك تسترایمك § (طب) اویوشمق ، اویوشدیرلمق .

تَخَدُّع [ع،مص] یلمه‌رك آلدانمق .

تَخْدیر [ع، مص] اورتولندیرمك ، اورتولندیرلمك تسترایتدیرلمك، ستر .

تَخَدُّش [ع مص] طیرمالانمق § مضطرب اولمق .

تَخْدیش [ع،مص] طرمالایوب مضطرب، بیحضور ایدلمك § تشویش : تخدیش اذهان . جمعی : (تخدیشات) .

تَخْذیل [ع، مص] خذلانه دوشیرمك ، ذلته دوچار ایتمك .

تَخَرُّش • [ع،مص] طیرمالانمق § (طب) بل تقیح برعضوك فوق‌العاده کیدیشمه‌سی ، تنبه وتهیجی .

تَخَرُّق [ع،مص] ییرتلمق § یارلمق .

تَخْریب • [ع،مص] خراب ایتمك، ایدلمك، بوزوب ییقمق . جمعی :(تخریبات): تخریبات اعدا .

تَخْریج • [ع، مص] (کیمیا) بر جسم مرکبك اجزاسندن برینی آییرمق . { مولداتندندر } .

§ (طب) آلات جراحیه‌دن بریله اعضای بدندن برینی ، ویا غیر طبیعی براستطاله عضویه‌یی کسوب وجوددن آییرمق یاخود اجواف طبیعیه درونه کیرمش بر جسم اجنبی‌یی چیقارمق دیمكدر .

تَخْریش • [ع،مص] طیرمالامق، طیرمالانمق . § (طب) برعضوی ویا جلدی کیدیشدیرمك، یاقوب قاشندیرمق، غجیقلامق .

تَخْریق • [ع،مص] ییرتمق ، ییرتلمق . § یارمق ، یارلمق .

تَخْریف • [ع. مص] کنج برآدمه بوناقلق اسناد ایتمك .

تَخْزیع • [ع ، مص] کسمه ، یارمه . § (طب) کسه‌رك (خزع) عملیاتی اجرا ایتمه .

تَخْسیر • [ع مص] خساره دوچار ایتمك ، ایدلمك { (اضرار) دن اقوادر . }

تَخَشُّع • [ع، مص] خشوع کوسترمك ، نفسی آشاغی طوتوب ادب وحیالی طاورانمق .

تَخَشُّن • [ع،مص] خشونتلنمك ، سردلك پیدا ایتمك .

تَخَشّی [ع ، مص] خشیتلنمك § تعظیم ایله ممتزج خوف .

تَخْشِیَه [ع ، مص] خشیته دوشورمك ، دوشورلمك .

تَخَصُّص • [ع،مص] (اختصاص) ایله مترادفدر .

تَخْصیص • [ع،مص] خاص قیلمق، قیلنمق، برشیئی یالکز برحال وماده‌یه حصر ایتمك { (تعمیم) کلمه‌سنك ضدیدر } .

تخصیص == علی‌الخصوص ، خصوصاً .

بالتخصیص == تخصیص ایدرك، ایدیله‌رك، تخصیص ایله .

تخصیصاً == تخصیص صورتیله . جمعی : (تخصیصات) کلیرسه‌ده لسانمزده مفرد مقامنده و (مخصصات) معناسنده استعمال ولنمقده‌در . ☞ (مخصصات) .

تَخَضُّر • [ع مص] یشیللنمك، یشیل رنك باغلامق .

تَخَضُّع • [ع مص] خضوع کوسترمك ، نفسنی تکبردن منع ایتمك .

تَخْضیب • [ع،مص] بویامق ، بویانمق .

تخضیب لحیه == قنا (حنا) ایله صقال بویامق .

تَخْضیر • [ع،مص] یشیل رنك ویرمك ، یشیللنه یرمك .

تَخْطِئَه [ع،مص] خطایه نسبت ایتمك ، ایدلمك ، بریسی حقنده خطا ایتدی دیمك، خطاسنی چیقارمق .

تَخَطُّر • [ع،مص] درخاطر ایتمك، خاطرلامق، خاطره کتیرمك، کتیرلمك . جمعی: (تخطرات) § بیلمدیکی حالده اونودیلوب صوکره‌دن خاطره کلن شیلر معناسنه‌در .

تَخَطّی [ع،مص] برشیئی آتلایوب کچمك ، بر شی آتلانوب کچلمك ، § حدی ، حدودی تجاوز ایتمك ، جمعی : (تخطیئات) کلیر . تجاوزلر : تخطیئات اعدا .

تَخْطیط [ع.مص] چیزمك ، چیزلمك . § خط ، خطوط ترسیم ایلمك .

تخطیط اراضی == براراضینك خریطه‌سنی رسم ایتمك قواعدندن باحث فن، طوپوغرافیا .

تَخَفُّف • [ع،مص] خفیفله‌مك، خفیفلنمك . § آیاغه مست ، چیزمه کبی قونچلی برشی کیمك .

تَخْفیف • [ع مص] خفیف ایتمك، خفیفله‌دلمك § قولایلاتمق § تخفیف اوجاع . جمعی : (تخفیفات) .

تَخَلْخُل • [ع،مص] فی‌الاصل آیاغه خلخال طاقنمق دیمك ایسه‌ده بومعنی لسانمزه مرعی وجاری دکلدر .

§ (حکمت) فضاده ، برمحلده‌کی هوانك کسب خفت ایتمسیله دیکر محلده بولنوب کثافتی زیاده اولان باشقه هوانك اومحله هجومی وبونك نتیجه‌سی اولارق جریان حصوله کلمسی § بر جسمك اجزاسی تزاید ایتمکسزین حجمنك قباروب شیشمسی

تَخَلُّص • [ع ، مص] قورتلمق ، خلاص اولمق § اسکی شاعرلرك سم معروفلردن باشقه شعرده استعمال ایتدك اوزره اسم ثانی طاقنمه‌ی : « فلان شو اسمی تخلص ایدردی » § (طب) داخل رحمده جنینه لازم اولان اعضاء موقته‌نك طردینه اطلاق اولنور .

تَخَلُّط [ع.مص] قاریشیق اولمق { اختلاط ایله فرقلیدر { تخلط ساده اشیا حقنده: اختلاط ایسه اکثریا اشخاص حقنده، استعمال اولنور . }

تَخَلُّف • [ع مص] خلاف اوزره بولنمق . اریغون کلمامك { اشیا وفکر حقنده مستعملدر . }

تَخَلُّق • [ع مص] طبیعت ، خوی ایدینمك، برخوی وطبیعتله متصف اولمق ، اخلاقلانمق .

تَخَلُّل • [ع ، مص] خلل بولمق § آره‌لغه صوقلمق ، آره‌یه کیرمك .

تَخَلّی [ع مص] بوشالمق ، بوش قالمق . § اختیار خلوت ایتمك .

تَخْلید [ع.مص] مخلد ایتمك، دائمی صورتده مقیم قیلمق ، قیلنمق .

تَخْلِيصْ [ع،مص] قورتارمق، قورتارلمق.

تخليص كريبان == ياقه‌يى قورتارمق .

تخليصيه == تخليصه منسوب . دكزه دوشنلرى، قضاى بحرى‌يه دوچار اولانلرى تخليصه مأمور اولان هيئت: هيئت تخليصيه.

وسائط تخليصيه == (بحريه) قضاى بحرى‌يه دوچار اولانلرى تخليص ايچون هيئت تخليصيه طرفندن استعمال ايديلن وسائط .

تخليصيه صندالى == قضازده اولان مراكب بحريه مرتباتنى تخليص ايچون استعمال ايديلن منطارلى برنوع صندال .

تخليصيه مداليه‌سى == دكزه دوشنلرى قورتارمق ايچون كنديسنى دكزه آتانلره طرف حكومت سنيه‌دن احسان بيوريلان برنشانهٔ افتخار .

تَخْلِيطْ [ع،مص] قاريشديرمق، قاريشديرلمق . جمعى : (تخليطات) .

تَخْلِيلْ [ع،مص] سركه‌يه تحويل ايتمك .

تَخْلِيَه [ع،مص] بوشاتمق ، بوشادلمق .

تخليهٔ سبيل == (حقوق) محبوس وموقوفى صاليويرمك .

تَخَمُّرْ [ع،مص] (اختمار) ايله مترادفدر.

تَخْمِيرْ [ع، مص] يوغورمق، يوغورلمق. § مايه‌لنديرلمك .

تَخْمِيسْ [ع ، مص] بشه ابلاغ § بشه تقسيم § (ادبيات) برمنظومه‌نك ابياتنه اوچر مصرع ضميله هر مصراعك بشه ابلاغى. جمعى: (تخميسات).

تَخْمِينْ [ع،مص] بر شيئك مقدارينى ، ثقلتنى ، بدلنى ذهناً غير قطعى وفقط واقعه قريب بر صورتده بولمق ، بيلمك § ظن وقياسله بيان رأى ايلمك . جمعى : (تخمينات) .

تخميناً == حكم ظنى اوله‌رق ، تخمين صورتيله ، تقريباً .

تخمينى == تخمينه منسوب، تخمين ايله.

تخمين كرده == ايداش .

تَخْنِيقْ [ع، مص] (اختناق) ه بدل قوللانيلور .

تَخَوُّفْ [ع،مص] قورقويه دوشمك .

تَخْوِيفْ [ع،مص] قورقويه دوشورمك.

تخويفاً == قورقوته‌رق، قورقوتمق صورتيله ، تخويف ايچون . جمعى: (تخويفات).

تَخْوِينْ [ع،مص] خيانته نسبت ايتمك ، بريسنه خائن ديمك . جمعى : (تخوينات) .

تَخَيُّلْ [ع،مص] خياله آلمق ، آلنمق ، اصلسز بر شيئه ذهنده وجود ويرمه . جمعى : (تخيلات) .

تخيلى == تخيله منسوب، تخيل صورتيله .

تَخْيِيبْ [ع،مص] محروم ومأيوس قيلمق، قيلنمق .

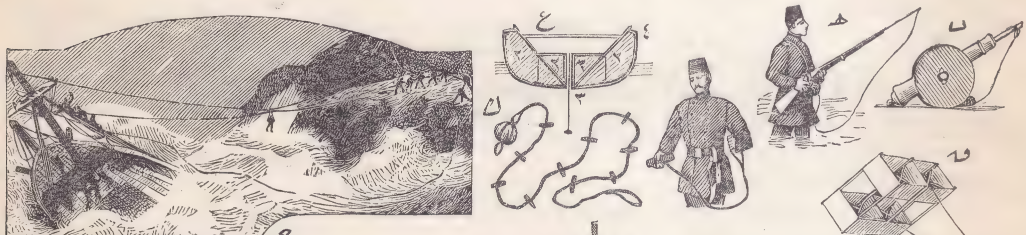

(وسائط تخليصيه)

ب — تخليصيه روكتى . هـ — روكت . ى — اوچورتمه . ى — جان قورناران سميدى . ر — سميد واسطه‌سيله صورت تخليص . س — تخليصيه قانجه‌سى . م — تخليصيه صندالى . ح — صونرمه آلتنده تخليصيه صندلى . ع — تخليصيه صندالنك مقطع طولانيسى . ب — تخليصيه صندالنك مقطع عرضانيسى . د — تخليصيه صندالنك ماكنه‌سى . ك — تخليصيه ايپى . ل — سابح شماندیره . و — تخليصيه جاكتى . ح — قضازده مراكب بحريه‌نك صورت تخليصى . ٢،١ — هواياى . ٤،٣ — اومورغه.

تَخْيِير [ع،مص] ايكى شى ، ايكى شق بيننده مخير قيلمق، قيلنمق، بر آدمى ايكى درلو حركتدن برينى ترجيح وقبولده مختار براقمق .

تَخْييل [ع،مص] ذهنده خياله صورت ويرمك. ويرلمك. جمعى: (تخييلات).

تَدابير [ع،مص] جـ. تدبير ☛ (تدبير).

تَداخُل [ع،مص] ايكى شيدن هر برى ديكرينه داخل اولمق § { ايش حقنده } تأخر، كرى قالمق . § ييغيلوب قالمق. بريكمك § مداخله ايتمك قاريشمق .

تَدارُك [ع،مص] تهيه، احضار ايتمك . { غلط مشهور اولەرق رانك كسريله زبانزددر } . جمعى : (تدارکات) .

تداركلى = اقتضا ايدن شيلرى وقت وزمانيله تهيه واستحضار ايتمش اولان .

تداركى = بر مرضك اشتدادى احتمالنه قارشى ايجاب ايدن وصاياى صحيەيى اجرا ايتمك معناسيله اصطلاح طبيدر .

ثم التدارك = درحال بولنمش ، درمه چاتمه .

تداركات سفريه / **تداركات حربيه** } = محاربه حاضرلقلرى.

تَدافُع [ع،مص] بر برينى دفع ايدرك ايتشمك، قاقشمق § برقوتى تأثيرسز براقمق ايچون اكا ديكر برقوتله قارشى قومق § (عسكرى) اشغال ايديلن محلده بولنەرق هجوم وتعرض ايدن دشمنه قارشى قومق ، خصمك تعرضنه مقابله ايتمك .

تدافعى = مدافعەيه منسوب || يرنده طوروب هجوم ايدن اعدايى دفع ايتمك صورتيله .

حرب تدافعى = تدافعى صورتله حرب ايتمك . (حرب تجاوزى) ، (حرب تعرضى) تعبيرلرينك ضدى .

تَداوُل [ع،مص] الدن اله كزمك، الدن اله دور ايتمك ، موقع استعمالده بولنمق .

تداول ايادى = سندات خاقانينك مستند اولديغى قيود اساسيه كه دفترخاقانى نظارتنده بولنور .

تَداوى [ع،مص] دوا ايتمك ، ايدلمك . مداوات ايديلمك .

براى تداوى = علاج ياپمق، دوا ايتمك، مداوات اولنمق ايچون .

تداوى بالماء = (طب) مختلف شكللرده بدن اوزرينه سوق ايديلن ومختلف درجۀ حرارتده بولنان صو ايله تداوى اصولى .

تداوى بالضد = برخستەلغەضديله علاج ياپمق .

تداوى بالعنب = خستەيى اوزوم يديرەرك تداوى ايتمك .

تداوى بالنظير = صوغوق آلان بر خستەيى ينه صغوق شيلرله تداوى ايدرك حاصل اولەجق عكس تأثيردن استفاده ايتمك اصولى .

(تداوى بالماء)

١ — قاێوچوقدن معمول سباحت لكنى .
٢ — معدنى لكن .
٣ — دلك الديونى .
٤ — دلك قاييشى .
٥ — يارى بله قدر ياپىلەجق بانيو آلتى .
٦ — قولنقلى بانيو .
٧ — بانيونك تسخيننه مخصوص اسطوانه .
٨ — دشلى قوغه .
٩ — عادى دوش آلتى .
١٠ — استحمام وتوالت اوطەسى .

تَدَبُّرْ [ع. مص] تفكر عاقبت، تفكر حقيقت. جمعی : (تدبرات) .

تَدْبِيجْ [ع،مص] (فقه) ركوعده باشی زیاده اكمك معناسنه‌در .

تَدْبِيرْ [ع،مص] بر شیئك انجامنی تفكرله تهیۀ لوازم ، ترتیب اسباب ایلمك . § چاره بولمق § چاره .

تدبیر منزل == ادارۀ بیتیه‌یه متعلق خصوصاتك قواعدی { ئه‌قونومی دومستیق (Economie domestique) دخی دیرلر.

حسن تدبیر == حسن تشبث ، حسن اداره .

سوء تدبیر == سوء تشبث، سوء اداره .

تدبیرسز == غافل ، بجریكسز .

تدبیرسزلك == غفلت .

تدبیرلی == ایشك عاقبتنی ایی دوشونه‌رك تأمین موفقیت اسبابنی استحضار ایدن .

تَدَثُّرْ [ع،مص] جامه‌یه بورونمك .

تَدْخِينْ [ع،مص] (طب) توتسوله‌مك .

تَدَرُّسْ [ع ، مص] درس آلمق ، درس اوله‌رق اوقومق. جمعی: (تدرسات).

تَدَرُّعْ [ع،مص] زرهلانمق، زره كیمك .

تَدَرُّنْ [ع، مص] (طب) بر عضوك شیشمسی ، تورم ایلمسی .

تَدْرِيجْ [ع،مص] درجه درجه حركت . § تأنی .

تدریجاً } بالتدریج } == تدریج ایله، درجه درجه حركتله، یواش یواش .

علی التدریج == تدریج اوزره .

تدریجی } تدریجیه } == تدریجه منسوب، تدریجلی. ‖ آهسته آهسته، یواش یواش .

تَدْرِيسْ [ع،مص] درس ویرمك، ویرلمك، درس صورتیله اوقوتمق ، اوقوداق جمعی: (تدریسات): تدریسات ابتدائیه .

تَدْرِيعْ [ع، مص] زره كیدیرمك ، كیدیرلمك : تدریع جیوش .

تَدْسِيمْ [ع،مص] دفع نظر ایچون كوچوك چوجغك چكه‌چوقورینی سیاه ایله بنكله‌مك .

تَدَفُّنْ [ع، مص] دفن اولنمق ، مدفون اولمق .

تَدْفِينْ [ع،مص] دفن ایتمك، یره كومك، كومولمك . { دفن ذاتاً متعدی ایكن بونی تفعیل بابنه نقل ایله (تدفین) صورتنه قویمق غلط ایسه‌ده لسانمزده پك زیاده شایع اولدیغندن بورایه درجه مجبوریت حاصل اولدی . }

تَدْقِيقْ [ع، مص] دقتله آراشدیرمق ، آرشدیرلمق ، اینجه‌دن اینجه‌یه یوقلامق، تحری ایتمك . جمعی : (تدقیقات) .

تدقیقات شرعیه == امور و مصالح شرعیه‌یه متعلق احكامك مرجع اشتقاقی اولان مجلسك عنوان رسمیسی .

تَدَلِّی [ع،مص] نازلانمق ، شیوه وادا كوسترمك . جمعی § (تدلیات). { تشدید یا ایله غلطدر } .

تَدَمُّعْ [ع مص] كوز یاشارمق § (طب) كوز یاشنك بعض حالات مرضیه‌دن دولایی سیلانی .

تَدْمِيجْ [ع،مص] برشیئی دیكر شیئك ایچنه یرلشدیرمك .

تَدْمِيرْ [ع، مص] محو وهلاك ایتمك ، ایدلمك . جمعی : (تدمیرات).

تَدْمِيمْ [ع مص] { كلمات مولده‌دندر } § (طب) دمك بعض اسباب تأثیریله جكرلرده ، باغرصاقلرده، اوعیه‌ده تكثری .

تَدَنُّسْ [ع مص] كیرلنمك، پیس اولمق، پاسلانمق : تدنس جامه .

تَدَنِّی [ع،مص] آشاغیلامق ، آشاغی ایتمك ، كری قالمق ، كریله‌مك . { (ترقی) نك ضدی }. جمعی : (تدنیات) .

تَدْنِيسْ [ع،مص] كیرلتمك ، كیرلدلمك : تدنیس اوراق جمعی: (تدنیسات).

تَدْوِيرْ [ع مص] دوندرمك دوندرلمك . چویرمك ، چویرلمك § دكرمی، مدور ایتمك ، ایدلمك .

تَدْوِينْ [ع.مص] برعلمی، برفنی تشكیل ایدن مسائلی جمع وتوضیح ایدرك كتاب حالنه كتیرمك .

تدوینات == ج : تدوین ، مؤلفات .

تَدْوِيَه [ع.مص] علاج ، دوا ویرمك .

تَدَهُّنْ [ع،مص] (ادهان) ایله مترادفدر. یاغلانمق ، یاغ سورونمك .

تَدَهِّی [ع.مص] داهیلشمك ، اصحاب دهایه لایق صورتده حركت ایتمك.

تَدْهِيشْ [ع، مص] دهشت ویرمك ، دهشته دوشورمك. قورقودن شاشیرتمق، اوركوتمك . { ینه بومعنایه كلن (ادهاش) دن اقوادر } . جمعی : (تدهیشات) .

تَذْهِيبْ [ع،مص] كوزل قرقولی یاغ . — وزمانمزه كوره پوماده — سورمك ، سورلمك .

تَدَيُّنْ [ع،مص] بر دینك احكامنی قبول واجرا ایتمك § باشقه‌سنك بورجنی كندی ذمتنه ضم ایتمك ، بورج ایدینمك .

تَذَاكُرْ [ع. مص] جم : (تذكره) . ☞ (تذكره) .

تَذَبْذُبْ [ع مص] تردد ، قرارسزلق . § نظامسزلق ، مشوشلك . جمعی : (تذبذبات) : تذبذبات بیتیه .

تَذْرَو [ع، س] سوكلون دینلن لطیف قوش. « كیمدر دوشورن هوایه سروی آلماز قاناد آلتنه تذروی »

تذرو زرین پر == كونشدن كنایه‌در .

تَذْكَارْ [ع،مص] یاد ایتمك ، ایدلمك ، آكمق ، آكلمق { كسر تا ایله غلطدر } § خاطره كتیرمك ، كتیرلمك .

تَذَكُّرْ [ع،مص] خاطره كتیروب ذكر ایتمك § برماده حقنده مذاكره ایتمك ، ایدلمك . سویلشمك ، سویلشلمك . جمعی : (تذكرات) . سویلشمه‌لر .

تَذْكِرَه [ع،س] برشهرده بولنان دوائر رسمیه‌نك بربرلریله تعاطی ایلدكلری مكتوب { ـ كه : دائره‌نك آمری طرفندن زیرینه امضا وضع اولنور واوچه بولنه‌رك اوزونجه ظرف درونته قونیلور . محررات ایسه تختیم اولنور ، درده بوكولور } § عین شهرده ساكن ایكی شخص آره‌سنده خصوصاته دائر تعاطی اولنان ورقه § مدت نظامیه‌سنی اكمال ایدن افراد عسكریه‌یه حین استبدالارنده ویریلن ورقۀ رسمیه § اصنافه، اوجیلره ، بالقجیلره ، یولجیلره مرجعلرندن اعطا اولنان رخصتی حاوی رسمی كاغد § وسیلۀ تذكر اولان شی { بوصوك معنی لسانمزده پكده مستعمل دكلدر } .

تذكرة الاولیا == اولیای كرامدن بر چوغنك تراجم احوال ومناقب عبرت اشتمالنی حاوی كتاب .

تذكرة الشعرا == شعرادن بر قسمنك تراجم احوال ومنتخبات اشعارینی حاوی كتاب .

تذكرۀ سامیه == مقام صدارت عظمادن تسطیر بیوریلان تذكره .

مرۋرتذكرەسى = ولايت آشيرى بر محله كيدەجك اولانلره نفوس ادارەلرنجه اعطا قلنان رخصتنامه .

نفوس تذكرەسى = برشخصك هويتنى ناطق اولەرق نفوس ادارەلرنجـه ويريلن تذكرۀ تابعيت .

تَذْكِيرْ [ع مصـ] ياد ايتديرمك، ايتديرلمك. آكديرمق ، آكديرلمق، خاطره كتـيرمك ، كتيرلمك § مذكر قيلمق ، قيلنمق { تأنيثك ضدى } : تذكير كلمه § وعظ ايتمك، تنبيه ونصيحت ايلمك .

تذكيرى = (نباتات) عضو تذكيره منسوب ومتعلق ديمكدر. جمعى : تذكيرات.

تَذَلُّلْ [ع،مصـ] نفسنى ذليل كوسترمك، اظهار ذات. جمعى : (تذللات) .

تَذْلِيلْ [ع، مصـ] ذليل ايتمك ، ايدلمك ، حقيرطوتمق، طوتلمق { (اذلال)دن اقوادر } . جمعى : (تذليلات) .

تَذْنِيبْ [ع، مصـ] علاوه اولەرق ايراد ايتمك ، ايدلمك § علاوه ، ذيل، جمعى : (تذنيبات) .

تَذَوُّقْ [ع،مصـ] طاتمق، طادلمق § ذوق آلمق ، ذوقياب اولمق . جمعى : (تذوقات) . تذوقات روحانيه.

تَذْوِيبْ [ع مصـ] اريتمك، اذابه ايتمك ، ايدلمك (كيميا) صو ايچروسنده اجسام صلبەدن هرهانكى برينى اريتمك ، حـل ايتمك ديمكدر . جمعى : (تذويبات) .

تذويب بالتحويل = كل ايچند، غسل ايله املاح قلوبەيى آييرمق .

تَذْهِيبْ [ع، مصـ] آلتون سورمك ، سورلمك ، يالديزلامق، يالديز- لانمق § تزيين ايتمك § (طب) چورومش ديشلره آلتون طولديرمق .

تذهيبجى = يالديزجى، مذهب . جمعى : (تذهيبات) : تذهيبات نفيسه .

تَذْيِيلْ [ع،مصـ] ذيل اولەرق ايراد ايتمك ، ايدلمك ، صوكنه علاوه صورتيله يازمق .

تَرْ [فا،د] عربى وفارسى صفتلرك نهايتنه داخل اولور. تفضيل، مبالغه اداتيدر :

مشكلتر = زياده پك ، اك مشكل .

كمتر = اك ، پك ، دها ناقص.

نازكتر = اك ، پك زياده نازك § بعضاً بوكا اضافت حالنده (ين) علاوه اولنور : نازكترين ابكار، كمترين بندكان، مشكلترين امور.

§ ياش ، رطوبتلى :

چشم تر = ياشلى كوز .

§ تازه ، طراوتلى :

كل تر = تازه طراوتلى ، صولمامش كل.

ميوۀ تر = تازه يمش .

تروتازه = پك لطيف، پك كورپه .

ترمزاج = جزئى شيدن منفعل اولان، پاموقدن نم قاپان .

تَرْ [ت،س] تأثير حرارت وبعض انفعالات ايله مسامات بدندن چيقان، افراز اولنان صو، عرق ، رشح .

تر بيقلى = بيقلرى هنوز چيقمغه باشلامش اولان ، دليقانلى .

تر دوشگى = لحوسه دوشكى .

تر دوكمك = صيقيندن تر باصمق .

ترلەمك = عرقريز اولمق || يورلمق .

ترلتمك = خستەيه بعض معالجات اعطاسيله تر كتيرمك .

آلن ترى = سعى ، امك .

آياق ترى = حق سعى، اجرت قدم .

قان ترايچنده قالمق = پك زياده ترليوب يورلمق .

صوغوق تر دوكمك = نابجا بر قول ويا فعلدن محجوب اولمق .

تَرَائِبْ [ع، مصـ] كوكس معناسنه كلن ولسانمزده مأنوس ومستعمل اولميان (تريبه) نك جمعى اولوب طبابتده كوكس كميكارى معناسنه قوللانيلور .

تَرَاجِمْ [ع،مصـ] بر لسـانى ديكر لسانه نقل وبيان ايتمك معناسنه كلان (ترجمه) نك جمعيدر.
☞ (ترجمه) .

تراجم احوال = بعض اعاظم ومشاهيرك صورت معيشتلرينه ، نشأت وترقيلرينه ، الحاصـل احوال حياتيەلرينه دائر يازيلان تاريخچەلر ، تواريخ اشخاص .

تَرَاخِى [ع، مصـ] كوشك طاورانمق ، رخاوت كوسترمك § كيرى چكلمك، كيرى طورمق § تأخر ايتمك ، كجكمك .

تَرَادُفْ [ع،مصـ] بربرينك آردى صيره كيتمك، بربرينه تابع اولمق . § ايكى ويا دها زياده الفاظ بر معنايه كلمك : ليث ، اسد ، شير ، غضنفر كبى .

تَرَازُو [ع،س] بر شيئك مقدار ثقلتنى آكلامق ايچون استعمال اولنان معروف طارتى آلتى كه : انواع مختلفەسى واردر .

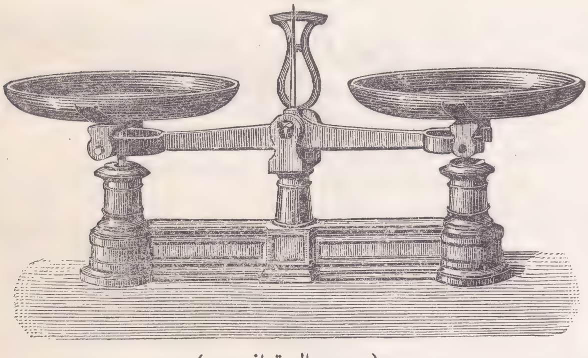

(روبروال ترازوسى)

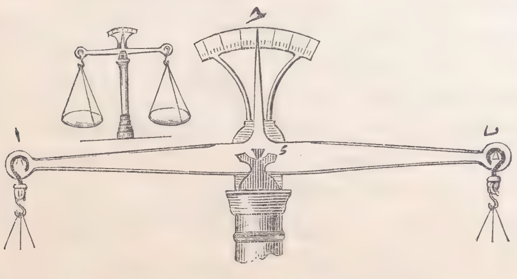

ا ب — ترازى قولى [ماوەله] . ح — ترازو ديلى . د — مسند نقطەسى .

ترازودیلی = ترازونڭ اورته‌سنده اولوب کفه‌لردن برینڭ تأثیر ثقلتله برجهته میلنی کوستررو دیلجیك .

ترازوکوزی = وزن اولنه‌جق شیئڭ ویاآغرلق یعنی واحد قیاسیٔ ثقلتڭ اضعاف واجزاسنڭ وضع اولندیغی طبله‌لردن هربری ، کفه .

چوجق ترازوسی = کوچوك چوجقلرڭ ثقلتنی تعیین ایچون .

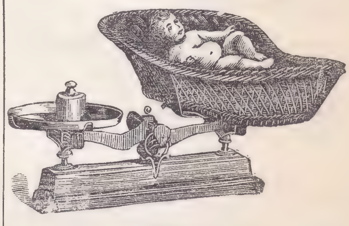

(چوجق ترازوسی)

صوترازوسی = صویی ایستدیلن طرفه سوق ایتمکه، آرزو ایدیلن ارتفاعه چیقارمغه مخصوص بر بنا ــ که : سویهٔ ماء قاعدهٔ طبیعیه‌سنه ابتناءً بنا اولنور .

ترازویه اورمق = برینڭ فضل وعرفاننی تجربه ایتمك، دنه‌مك || تأمل، ملاحظه ایلمك .

تراسُل [ع،مص] (مراسله) یه بدل نظمده قوللانیله‌بیلور .

تراصُف [ع،مص] قالدیرم طاشلری کبی بربرینه ییناشوب صیقشمق ، استیف اولمق .

تراضی [ع،مص] بربرندن راضی اولمق، اویوشمق .

تراضیٔ طرفین = (حقوق) طرفینڭ موافقتی .

بالتراضی = اویوشه‌رق، بربرینه موافقت ایدرك ، ایکی طرفك رضاسیله .

تراطور [ت،س] دوکلش فندق، بادم، ویاجویز ایله ایتمك، صارمساق وسرکه‌دن یاپلمش ودرونه بریشیللك طوغرانمش برنوع صلاته {دوغریسی عربی (تراتر) در } .

ترافع [ع،مص] (مرافعه) ایله مترادفدر، فصل ورؤیت دعوی مقصدیله حضورحاکمده دعوایه دوروشمق .

بالترافع = مرافعه ایله .

تراکُب [ع، مص] بربرینڭ اوزرینه بینمك § بربرینه باغلانوب کیفلنمك .

تراکُم [ع،مص] بریکمك ، ییغلمق : تراکم میاه { ذی‌روح حقنده استعمال اولنه‌ماز } .

تراکیب [ع،س] بربرینه مرتبط بر قاچ لفظ وعباره معناسنه کلن (ترکیب) ك جمعی . { مرکب قیاسمق معناسنی افاده ایدن (ترکیب) ك جمعی : (ترکیبات) کلیر } ترکیبات سخیفه .

ترامپته [ج، س] { Trompette } {فرانسزجه ؛ بوری دیمکدر} چفته‌چوماقله چالینان کوچوك طاول ــ که : عسکره قوماندا ایچین دخی چالنیر .

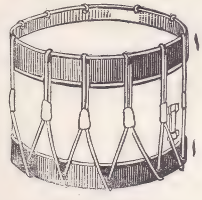

(ترامپته)

ترامپته‌جی = ترامپته چالان نفر ویا اونباشی ، چاوش .

ترانه [فا،س] آهنك ، نغمه ، مقام .

ترانه‌پرداز = تغنی ایدیجی ، ایدن ، نغمه‌زن .

ترانه پردازی = ترانه‌پردازلق .

§ اقسام شعردن رباعی .

تراویح [ع،س] لسانمزده غیرمستعمل اولان (ترویحه) کلمه‌سنڭ جمعیدرکه : رمضان شریف کیجه‌لری یاتسو نمازی ایله صلات وتر آره‌سنده قیلنان یکرمی رکعت سنت مؤکده‌در . { صلاة تراویحك جماعتله اداسی حضرت عمر رضی الله عنهك زماننده عادت اولمشدر } .

تربُّص [ع مص] طوروب بکله‌مك، انتظار ایتمك § (فقه) وقف عرصه اوزرینه اذن متولی اولمدیغی حالده بنا انشا ایتدیرن آدمك لحوق اذنه قدر اوبناده بلااجرت اقامتدن منعی .

تربیع [ع، مص] درده ابلاغ ایتمك ، درت قات ایلمك § درده تقسیم ایتمه ، درت پای ایتمه § درت کوشه‌لی ایتمه ، مربع شکلنه صوقمق § (ادبیات) برمصرعه اوچ ویاخود بر بیته ایکی مصرع علاوه‌سنه و بویله یازلمش بر منظومه‌نڭ هیئت مجموعه‌سنه اطلاق اولنور § (ریاضیه) بر کمیتی کندی نفسنه ضرب ایتمکه دینورکه : بوکا ایکنجی قوته (رفع) ایتمك دخی تعبیر اولنور : ٥×٥=(٥)٢=٢٥ § (کیمیا) آلتون وکموشدن مرکب خلیطه اوزرنده اجرای تجربه اولنور بر جسم مثلثینك مربعه نقلی . § (هیئت) قمرك درتده بری .

تربیع اول = هرعربی آینك یدنجی کونی ــ که : قمر تمام بوصره‌ده یارم آی شکلنده بولنور .

تربیع اخیر = هر شهر عربینڭ یکرمی برنجی کونی‌که : قمر بوصره‌ده دخی تربیع اوله مقابل اوله‌رق ینه یارم آی شکلنده‌در .

تربیع دائره = (هندسه) بر دائره‌یه سطحاً مساوی یعنی معادل برمربع ترسیمی مسئله‌سی ــ که : تثلیث زاویه کبی غیر قابل حلدر .

تربیعاً = مربع اوله‌رق || درت کوشه‌لی اوله‌رق .

تربیه [ع،مص] بسلیوب بیوتمك، بسله‌یوب بیودلمك .

§ (علم اخلاق) انسانده جبلتنك مساعد اولدیغی مکملیتی حاصل ایتمك .

تربیهٔ جسمانیه = قوای بدنیه‌یی تزیید وموجودیت جسمانیه‌یی تأییدایده‌جك تدابیره توسل ایلمك دیمکدر .

تربیهٔ فکریه = ملکات عقلیه‌نڭ نشو ونماسنی تأمین ایده‌جك تدابیرکه : فیض علوم وفنون ایله ممکن اوله‌بیلور .

§ تعلیم حسن حال وحرکتله حاصل اولان صفت وحالت مستحسنه .

§ بعض اطعمه‌یه لذت‌بخش اوله‌جق صورتده علاوه ایدیلن ترکیب مایع ، صالچه .

§ آرابه حیوانلرینڭ وبعضاً قوشو بارکیرلرینڭ دزکیننه اطلاق اولنور .

تربیه کرده / **تربیت کرده** = برآدمك تربیه‌جه شاکردی .

§ (علم حیوانات) آیی، مایمون کبی حیوانلری تعلیم وتأنیس ایتمك .

تربیه‌سز = غیر مؤدب، شماره‌ق .

تربیه‌لی = مؤدب || صالچه‌لی .

§ تأدیب معناسنده کلدیکی اولور .

ترتُّب [ع،مص] برسببله تعلق ایتمك ، عائد اولمق § برحالت وحرکتك نتیجه‌سی اوله‌رق حاصل اولمق .

ترتیب [ع،مص] دیزمك، دیزلمك، یرلی برینه قویمق، قونلمق، تنظیم § مرتب طاقم § پلان، حاضرلق § حاضرلامق ، تدارك ایتمك § (عسکری) خدمت عسکریه ایله مکلف اولانلرك منقسم اولدیغی صنوف اسناندن هربری: ترتیب اول ترتیب ثانی افرادندن § (طباعت) ایکی طرفی مطبوع ٤ ، ٨ ، ١٢ ، ١٦ ، ٢٤ ، ٣٢ ، ٦٤ صحیفه‌دن عبارت حروف، فورمه .

§ صیره ، دیزی ، طرز .

ترتيب ساز = ترتيب ايديجى ، ايدن .

ترتيب سارى = ترتيب سازلق .

ترتيب كرده = ترتيب ايدلمش ، منتظم .

ترتيبلى = منظم ، يرلى يرنده .

بر ترتيب = (اجزاجلى) مقادير مختلفه‌دن مركب و بر دفعه‌لق استعماله مخصوص دواى مستحضر .

ضعيف ترتيب = بنيه‌سى ضعيف ، جايز

ترتيب سهوى = مطبعه‌ده حروفلرك حروف هجا و نقطه ترتيبنجه ايتدكارى يا كاشلق .

ترتيبيه = حروف دیزمه اجرتى

خط ترتيب = (هندسهٔ حلاوه) بر قوسك هرهانكى بر نقطه‌سندن (س) محورينه رسم اولنان عمود § محوريتك مبدأندن اعتباراً (ع) محورى اوزرنده مساحه اولنان بعد .

ترتيل [ع مص] تأنى و تدبير ايله حسن قرائت ، تلاوت ايلمك : ترتيل فرقان عظيم الشان .

ترجمان [ع س] (جيمك حركات ثلثه‌سى ايله لغتدر) برلسانى ديگر لسانه نقل ايدن آدم ، برلغتى لغت آخرله تفسير و بيان ايليان § مجازاً مفسر معناسنده قوللانيلور : لسانى قسمنه ترجمان اولدى كبى { فرانسزجه بو معناڭى افاده ايدن { Drogman } لفظنك ترجماندن مأخوذ اولدیغى مرويدر } .

ترجمه [ع مص] برلسانى ديگر بر لسان ايله تفسير و بيان ايلمك .

ترجمهٔ حال = برشخصك احوال خصوصيه‌سنى ناطق مقاله ويا رساله .

ترجمهٔ حال ورقه‌سى = مأمورينك هويت رسميه‌لرينى حاوى اوله‌رق تنظيم و مراجع رسميه‌سنه تقديم ايتمكه مجبور اولدقلرى ورقه ـ كه : مندرجاتى اوراق مثبته ايله مؤيد اولمق لازم كلور .

ترجى [ع مص] رجا ايتمه ، يالوارمه ، اوممه ، اميد ايتمه .

ترجيب [ع مص] هيبتى حس اولنان شيئه تعظيم ايتمك . جمعى : (ترجيبات) .

ترجيح [ع مص] برشيئى ديگر شيدن اوستون طوتمق ، زياده شايان اعتبار عد ايلك ، ايدلمك .

ترجيح بلا مرجح = سببسز ، وجهسز ترجيح

ترجيح بينات = (حقوق مدنى) مدعى عليهدن هر ايكيسنك بر خصوص حقنده اقامه يده‌جكارى بينه‌لردن برينى مرجح طوتوب استماع ايديش ـ كه : عدم ثبوت حالنده ديگرى اقامهٔ بينه‌دن ساقط اولمز .

ترجيحات = جمع : (ترجيح) .

ترجيع [ع مص] سسى بوغازده اوينادوب نغمه پيدا ايتمك § (شرعى) شهادتينى هر برينى آهسته اوقودقدن صوكره رفع صوتله تكرار اوقومق { مذهب شافعى‌يه كوره‌در } § رجعت ايتديرمك § تكرارلامق .

ترجيع بند = مختلف قافيه‌لى متعدد اقسامدن مركب اولان و هر قسمك صوكنده يالڭز بر بيتى تكرار ايدن منظومه . قسملرك نهايته علاوه اولنان بيت آيرى آيرى اولور ايسه اكا تركيب بند دينور } .

ترح [ع س] (فرح) ك ضدى ؛ غم ، غصه .

ما الدنيا لا فرح و ترح = دنيا فرح و ترحدن باشقه برشى دكلدر .

ترحل [ع مص] بر يردن ديگر يره كوچمك . {ارتحال معناسنده قوللانيلمز} .

ترحم [ع مص] مرحمت ايتمك ، مرحمته كلمك ، آجيمق .

ترحماً = ترحم صورتيله ، آجيه‌رق . جمعى : (ترحمات) .

ترحيب [ع مص] برينه مرحبا ديوب آشنالق ايتمك ، سلام ويرمك . § حال و خاطر صورمق . جمعى : (ترحيبات) .

ترحيل [ع مص] بر يردن ديگر يره كوچورمك ، نقل ايتمك .

ترحيم [ع مص] مولى رحمت ايلسون ديمك ، رحمتله ياد ايتمك . جمعى : (ترحيمات) .

ترخانه [فا س] اكشيمش سوت ويا يوغورت ايله اوني يوغوره‌رق و درونته بر مقدار ات و صوغان صريق و بويبر ، طوز علاوه اولنه‌رق ياپيلان شى ـ كه : قيشين آندن چوربا پيشيريلير .

ترخون [فا] مركبه فصيله‌سندن اشى عصاره‌لى بر نبات .

ترخيص [ع مص] رخصت ويرمك ، ويرلك ، مساعده ايتمك ، يدلك . جمعى : (ترخيصات) .

ترخيم [ع مص] قاعدهٔ عربيه اوزره اسمك حالت نداده صوك هجاسنى ويا حرف اخيرينى حذف ايتمك . مثلا : (عبدل) ، (عبدالله) ك مرخميدر .

تردامن [فا ص] صاحب فحش و هوا ، آلودهٔ چركاب خطا . (پاكدامن مقابلى ، آلوده دامن معناسنده‌در) .

تردامنى = تردامنلك .

تردد [ع مص] ايكى جهتدن ، ايكى شقدن برينه قرار ويره‌ميوب دوشونيده قالمق ، ايكى خصوص آره‌سنى ذهناً كسديره‌مه‌مك .

بلاتردد / بى تردد } = ترددسز اوله‌رق ، دوشونمكسزين .

§ بر آدمك نزدينه كيدوب كلمه ، دوام و مواظبت ايتمه ، انتساب پيدا ايلمه .

تردست [فا ص] الى ايشه ياقيشان ، ماهر ، استاد .

تردستى = تردستلك ، مهارت .

ترديد [ع ، مص] رد ايتمك ، رجعت ايتديرمك § (ادبيات) حكم قطعى ويره‌ميه‌رك احتماللى صورتده ادارهٔ كلام ايلمك § (فقه) طاقيلردن برى ديگرينى متعدد شيلردن برينك قبولنده مخير برقمق .

ترديف [ع ، مص] (ارداف) يله مترادفدر . آردى صره يوروتمك ، يوروتمك § آردى صره ايراد ايتمك ، ايدلمك § تركيه آلمق .

ترديفاً = ترديف ايده‌رك ، ايدلرك ، ترديف صورتيله .

ترذيل [ع ، مص] رذيل ايتمك ، ايدلمك . عربجه‌ده بو معناده { رذال كلمه‌سى استعمال اولنمقده‌در } .
جمعى : ترذيلات كليركه : ترذيل ايچون سويلنيلان سوزلر ديمكدر .

ترزبان [فا ص] حاضر جواب .

ترزبانى = حاضر جوابلق .

ترزن [ع ، مص] اظهار وقار .

ترزى [ت ، س] { اصلى فارسيدن معرب اولان (درزى) در } اثواب ، لباس بيچوب ديكن آدم ، خياط .

ترزى قادين = نسوانه مخصوص البسه ديكن ديكيشجى قادين .

ترزى كندى سوكوكنى ديكه‌مز = انسان كندى ايشنى كوره‌مز ديمكدر .

ترزيلك = ترزى صنعتى

ترس [فا س] قورقو ، خوف .

ترسان = قورقوجى ، قورقان .

ترسناك = قورقويه دوچار اولان .

تَرْس [ت،ص] یوزك ضدی، عكسی ، ظهر ، آرقه § برشیئك كورنمه‌ین جهتی § آلت قاطعه‌نك اشلمز طرفی § بر شیئك كریدن اوكه دوغری اولان استقامتی § بعض حیواناتك وعلی‌الخصوص طیور وحشراتك قاذوراتی . § مناسبتسز ، اویغونسز § یوزی آرقه، آرقه‌سی یوز اوله‌جق صورتده دونمش ویا آشاغی قسمی یوقارویه ویوقاری قسمی آشاغی‌یه كلمش شی ، معكوس § دوغری اولمیان ، عكسنه اولان § معند ، نوبران سرت آدم .

ترسی دونمك = یورلمق، منفعل اولمق. || شاشیرمق .

ترسنه دونمك = رجعت ایتمك، عودت ایلمك || چویرلمك .

ترس طرفدن قالقمق = ایشی راست كلمه‌مك .

ترسلك = بدخویلق || مناسبتسزلك .

ترسله‌مك = تعزیر وتوبیخ ایتمك . || حیوان افراز فضلات ایلمك .

تَرْسا [فا،س] نصارا، خرستیان، عیسوی.

ترسابچه = خرستیان چوجغی .

ترسابچگان = جـ : (ترسابچه) .

ترسایان = جـ : (ترسا) .

تَرْسانه [ت،س] سفن حربیه وسفائن سائره‌نك انشاسنه وآلات ولوازم بحریه‌نك اعمالنه، عساكر بحریه‌نك ترتیب وتعلیمنه مخصوص محل .

ترسانه‌لی = بحریه صنفنه منسوب نفر ویا ضابط . { ترسانه لفظنك اصلی وصورت تحریفی حقنده‌كی روایات مختلف ایسه‌ده ارباب دقت طرفندن اجرا ایدیلان تدقیقات موشكافانه‌یه نظراً لفظ مذكورك اسپانیولجه دارسینا {Darcinah} لفظندن وبوده عربی (دارالصناعه) دن مأخوذ ومحرف اولدیغی اكلاشلمشدر } .

تَرَسُّب [ع، مص] مایعك طورطوسی دیبنه چوكمك § (كیمیا) طورطو حاصل ایتمك . جمعی : (ترسبات) .

تَرَسُّم [ع،مص] (ارتسام) ایله مترادفدر.

تَرْمی [فا،س] یاپراقلرینك ذنبله قرصك وسطنه رتكار ایدن نباتات .

تَرْسیب [ع مص] مایعك درونندەكی طورطویی دیبنه چوكدیرمك. طورطو پیدا ایتدیرمك .

تَرْسیل [ع مص] (ترتیل) ایله مترادفدر.

تَرْسیم [ع،مص] رسم ایتمك ، ایدلمك ، برشیئك رسمنی یاپمق ، رسمی یاپیلمق .

ترسیم خریطه = (طوپوغرافیا) آلات لازمه واسطه‌سیله برقصعهٔ اراضی‌نك ابعادینی تعیین ایدرك برمقیاس معلومه نظراً كاغد اوزرینه رسم ایتمك . زیرده‌كی شكللر برقطعهٔ اراضینك اوچ مختلف اصول ایله صورت ترسیمنی ارائه ایدر :

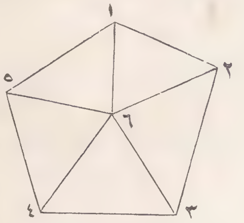

(انشعاع اصولی)

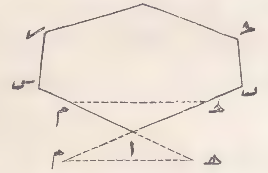

(قطع مسافه اصولی)

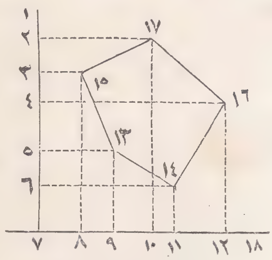

(خطوط ترتیبیه‌لر اصولی)

ترسیم مناظری = برجسمك ، بربنانك معین برجهتندن كورونیشنی قواعدمنظریه‌یه توفیقاً رسم ایتمك دیمكدر .

ترسیم بالضیا
ترسیم بالشمس } = فطوغرافیا .

تَرَشُّح [ع،مص] مایع صیزمق ، تركبی خارجه چیقمق § (طب) غدیدات دهنیه‌دن غیر محسوس صورتده افرازات وقوعی § بللی اولمیه‌جق برشی خارجه چیقمق، شایع اولمق : « بو حوادث نره‌دن ترشح ایتدی؟ » جمعی : (ترشحات) .

تَرْشیح [ع مص] بسله‌یوب تیمار وتربیه ایتمك § زینتله‌مك § (ادبیات) عباره‌ده مشبه‌به ملایم برشی ایراد ایلمك . جمعی : (ترشیحات) .

تَرَشُّف [ع مص] صوریی ایچمك { (ارتشاف) دها زیاده مستعملدر } .

تَرْشیش [ع مص] سرپمك ، صاچمق .

تَرَصُّد [ع، مص] برشیئه حصر نظر ایدوب دقتله كوزتمك، اوصورتله كوزه‌دلمك § (علم هیئت) رصد دوربینی ایله اجرام سماویه‌یه باقمق . جمعی : (ترصدات) .

تَرْصیص [ع،مص] قالایلامق .

تَرْصیع [ع، مص] جواهر ، الماس دوشه‌مك ، اوزرینه الماس اوطورتمق، جواهرایله تزیین ایتمك § (ادبیات) نثرده ایكنجی فقره‌نك ، نظمده ایكنجی مصرعك حاوی اولدیغی كلماتدن هربرینك برنجی فقره ویا برنجی مصرعك محتوی اولدیغی الفاظ ایله وزناً ، سجعاً موافق اولمسی صنعتنه اطلاق اولنور .

مثال :

« اجزای بشر جالب تعجیل فنادر
ابقای اثر موجب تحصیل بقادر »

جمعی : (ترصیعات) .

تَرْصیف [ع،مص] بربرینه بتیشدیروب متانت ویرمك، طاشی طاشه بتیشدیروب محكم قیلمق : ترصیف جدار .

تَرْصین [ع،مص] متانت ورصانت ویرمك، ویرلمك ، محكم متین قیلمق . جمعی : (ترصینات) .

تَرْضیض [ع، مص] (طب) دفعهٔ واقع اولان مزحمهٔ خارجیه تأثیریله جلدك آلتنده‌كی انسجه‌یی ازمك وانسجه ازلمك .

تَرْضِیَه [ع،مص] صحاب كرام حضراتندن برینك اسمی یاد اولندیغی زمان « رضی الله عنه » دیه دعا ایتمك § رنجیده دل ایدیلان آدمه — عفو ورضاسنی جلب وطلب ایچون — كوستریلان معاملهٔ ندامتكارانه . {بوصوك معناده (ویرمك)، (آلمق) ، (ایسته‌مك) ، (طلب ایتمك) ماده‌لریله استعمال اولنور } .

تَرْطیب [ع، مص] رطوبت ویرمك ، ایصلاتمق، ایصلاتلمق § طراوت ویرمك .

ترطیب لسان = كوزل، مرغوب برسوز سویلیه‌رك لسانی معناً طاتلیلاشدیرمق . § (كیمیا) برجسمك سطحنده ویا داخلنده بر مقدار صو صاقلامق .

تَرْطيل [ع، مص] صاچى يوقاروسندن بوغه‌رق اوركوسنى، قيوبرجقلريى اچمق .

تَرَعُّد [ع،مص] تتره‌مك . (ارتعاد) ايله مترادفدر .

تَرْعيب [ع، مص] زياده قورقوتمق . { ترهيب وتخويف ايله مترادف وفقط آنلردن اقوادر } .

تَرْعيش [ع،مص] تترتمك، تتره‌دلمك . (ارعاش) ايله مترادفدر .

تَرْغيب [ع،مص]هوسلنديرمك، ايستكنى كتيرمك ، رغبت ايتديرمك ، ايتديرلمك. { (ارغاب) ايله مترادفدر.} جمعى : (ترغيبات) .

تَرْغيم [ع،مص] يره سورتمك، سورتلمك، { (ارغام) ايله مترادفدر } .

ترغيم انوف = بورننى يره سورتمك، خضيض حقارته دوشورمك. { اسكى تعبيراتدن ايسه‌ده احياسنه احتياج واردر } .

تَرَفُّع [ع مص]يوكسلمك، يوقارى قالقمق. جمعى : (ترفعات) .

تَرَفُّق [ع،مص] حلم ايله، ملايمتله معامله ايتمك ، طاتلى ديل ، كولر يوز ايله معامله ايلمك .

تَرَفُّه [ع،مص] رفاه بولمق ، امر معاشجه وسعته نائل اولمق .

تَرْفيع [ع،مص]يوكسلتمك، يوكسلدلمك، يوقارى قالديرمق ، قالديرلمق . § حائز اولدقى رتبه بر درجه يوكسلدلمه ، رتبه آلمه § قدراً ، حيثيةً بيودلمه ، بيومه : « الٰهى ! منشور لولاك ايله قدر و لاسى كافهٔ مخلوقاته قارشى ترفيع اولنان پيغمبر آخرالزمان حقيچون (جامى)يى قلندران حقيقت مجلسنده بادهٔ عشقله مدهوش ايله – كه : حجاب هستيدن خلاص اولسون » .

ترفيع ايتمك = رتبه آلمق، رتبه‌سى بر درجه ترفع ايتمك .

ترفيعاً = يوكسلتمه، يوكسلدلمه صورتيله.

تَرْفيق [ع،مص] رفيق، آرقداش ايتمك ، برى برينك يانينه قاتمق، قاتلمق . { انسان حقنده مستعملدر } .

ترفيقاً = ترفيق ايدرك ، ايدلەرك .

تَرْفيل [ع،مص] تعظيم ايتمك § اوزاتمق. § (علم عروض) بحر كاملك (متفاعلن) جزئنه بر سبب خفيف زياده ايتمك ومثلا : (متفاعلن) جزئنك نونى الفه تبديل ايدلدكدن صوكره نهايتنه بر (تن) علاوه‌سيله (متفاعلاتن) ياپمق ديمكدر .

تَرْفيه [ع، مص] رفاه ويرمك ، وسعت معاشه نائل ايتمك ، مضايقه‌دن قورتارمق . { ارفاه ايله مترادف وآندن اقواى وكثيرالاستعمالدر } .

تَرَقُّب [ع،مص] بكلمك ، كوزتمك . § اومق ، انتظارنده اولمق . { (ارتقاب) ايله مترادف اولوب بودها زياده مستعمل و (انتظار) لفظندن اقوادر } .

تَرَقُّص [ع، مص] بر دوزى‌يه يوقارى چيقوب آشاغى ايتمك § رقاص آلتى كبى ايكى طرفه صاللانمق .

تَرْقُوَه [ع،س] (طب) كردنك نهايتنده وكوكسك باشنده باغلامسنه اوموز باشنه قدر امتداد ايدن وبين العوام كوپريجك كميكى دينلان عظم: عظم ترقوه .

تَرَقّى [ع ، مص] معناً ومادةً يوقارى چيقمق، يوكسلمك، ايلرولەمك ، اولكى حالدن دها ايى برحاله كلمك . § اشتداد ايتمك { بوصوك معنا امراض حقنده مستعملدر }

ترقى پرور = ترقى‌يى آرزو ايدن . جمعى: (ترقيات): سايهٔ ترقيات‌وايهٔ حضرت پادشاهيده.

تَرْقيش [ع،مص] كلامى تزيين ايتمك ، تحسين كلام . جمعى (ترقيشات) : ترقيشات زائده .

تَرْقيع [ع مص] ياماق ، ياماتمق ، يامه اورمق ، يامه اورلمق .

تَرْقيق [ع، مص] صورت نازكانه‌ده ادارهٔ كلام § (طب) ضعيف ايتمك ، ايدلمك § يومشاتمه ، رقتە كتيرمه .

تَرْقيم [ع، مص] رقم آتمق ، آتلمق . § يازمق، يازلمق : ترقيم شقه . § (رياضيه) بركميت عدديه‌نك رقمله يازلمسى .

تعداد وترقيم = علم حسابك مقادير عدديه‌يى رقمله يازه‌بيلمك، وآغزله اوقويه‌بيلمك قواعدندن باحث قسم ابتدائيسى .

تَرْقين [ع،مص] يازلمش براسم ويا رقمى بوزمه، چيزمه ودها دوغريسى حكمسزلكنه دلالت ايدر براشارت وضع ايلمه .

قيدينى ترقين ايتمك = برمأمورى خدمتندن اخراج ايله مقيد اولدىغى دفتردن اسمنى چيقارمه || بر مصرفك محسوب معامله‌سنى اجرا ايلمه .

تَرْك [ع،مص] براقمق ، براقلمق ، واز كچمك ، كچلمك § واز كچمك ، واز كچلمك § بوشامق ، تطليق ايتمك § اهمال ايتمك .

ترك ادب = رعايتسزلك، حرمتسزلك.

ترك حيات = اولوم، وفات § وفات ايتمك.

ترك دنيا = قيد ماسوادن كف يد ايله منزويانه يشامق .

تَرَكُّب [ع،مص] برشى ديكر شى ايله قاريشوب برلشمك ، امتزاج ايتمك ، برقاچ شيدن مركب اولمق . جمعى : (تركبات) .

تَرْكَش [فا،س] {تيركش مخففى} § اوق محفظه‌سى ، اوق چانطه‌سى .

تَرَكُّن [ع،مص] اركاندن اولمق، ركنلشمك. § معناً قوت بولمق .

تَرِكَه [ع،س] { زبانزدى غلط اوله‌رق فتح زا ايله‌در } ميتك مخلفاتى ، وفات ايدن بر آدمك وارثلرينه قالان اموالى ، ميراث § (فقه) غيرك حقندن صافى اوله‌رق ميتدن قالان مال .

تَرْكه‌مك [ت. مص] برينك آرقه‌سندن كلمك ، تعقيب ، اقتفا ايتمك .

تَرْكى [ت،س] اكرك آرقه طرفى § اكر طاقمنك آرقه‌سنده هكبه باغلامغه مخصوص تاصمه .

تركى‌يه آلمق = آته بينمش برآدم آتك صاغريسنه ويا اكرك آرقه جهتنه ديكر بر آدمى دها بينديرمك .

تَرْكيب [ع،مص] مركب قيلمق، قيلنمق . § بربرينه مرتبط ايكى ويا دها زياده لفظ ، عباره ، جمله § برقاچ شيئك برلشديرلمسندن حصوله كلمش، تركب ايتمش ماده ، دوا { بواوچنجى معنابه كوره جمعى : (تركيبات) در }. § (حساب) مختلف عيار ويا قيمتده بولنان خليطه وياأشيايى برلشديره‌رك معين برعيار وياقيمتده وايسته‌نيلان ثقلتده ديكر برخليطه وياأشيا تشكيل ايتمك عملياتى § (طب) بر جريحه آغزينك وياعظام مكسوره‌نك برلشديرلمسى اصولى § (كيميا) بر جسم مركبك اجزاى مختلفه‌سنى اصول مخصوصه‌سنه توفيقاً برلشديروب او جسمى حصوله كتيرمك .

تركيب بند = مختلف القوافى برقاچ قسمدن مركب اوله‌رق انشاد ايديلوب هر قسمنك نهايتنده باشقه باشقه برر بيت ايراد ايديلان منظومه‌يه ديرلركه : اقسام مبحوثه نهايتنده عين بيت تكرار ايديلورسه اكاده (ترجيع بند) نامى ويريلير .

تركيب وصفى = صرف قاعده‌سنجه صفت وموصوفدن عبارت تركيب .

تركيب وتعديل = ☞ (تعديل) .

تركيب اضافى = (صرف) مضاف ومضاف اليهدن عبارت تركيب .

اوضاع و ترکیبات = (ریاضیه) بر طاقم شیلرك اخذ ایده‌بیله‌جکی مختلف ترتیبلره اوشیلرك اوضاعی و بر طاقم شیلردن ترتیب نظر مطالعه‌یه آلنمقسزین تشکیل ایدیله‌بیلن مختلف اجتماعلره او شیلرك ترکیباتی تعبیر اولنور .

تَرَکُّز [ع، مص] (رکز) ه بدل قوللانیله‌بیلور .

تَرْکِیك [ع مص] رکیك، ضعیف ایتمك، رکاکت ویرمه .

تَرْکِین [ع، مص] بر وقت و محل تعیین ایدرك ملاقات ایتمك اوزره ویریلن سوز، قرار، مواعده . فرنکلرك {Rendez-vous} تعبیری‌که : لسانمزده دخی استعماله رغبت اولنمقده‌در - یرینه قائم اوله‌بیلور . }

تِرْلا [ع س] ☚ (تارلا) .

تِرْلِك [ت، س] بانه‌کمان خفیف سرپوش، (طاقیه) § خانه درونده آیاغه کییلن خفیف آیاق قابی، تخته پاپوجی .

تَرْلَه‌مَك [ع، مص] زوره کلرك، و یا تأثیر حرارته معروض اوله‌رق وجود نملنمك، مسامات جلدیه‌دن نم، تر ترشح ایتمك .

ترلتمك = بعض معالجات اعطاسیله و یا اوزرینه برچوق شیلر اورته‌رك و یاخود چوق قوشدیروب و ره‌رق {خسته‌یه، بریسنه، حیوانه} ترکتیرمك .

ترلیجی = ترکتیریجی کتیرن، معرق .

تَرَمْرُم [ع مص] سوز سویلیه‌جك کبی طاوراقله براو سویلیه‌میوب قلماق : ترمرم خائف .

تَرْمُومَتْرَه [ج، س] هوا و یا صویك درجهٔ حرارتنی تعیینه مخصوص و ایچی جیوه ایله مالی جامدن معمول آلت، ☚ میزان الحراره . (مقیاس الحراره) .

{ترمومترهلر اون آلتنجی عصر میلادی اواخرنده ایجاد اولنمش و هر جسمك تزاید حرارتله منبسط و تناقص حرارتله بالعکس منقبض اولمسی اساسنه مبتنی اوله‌رق اعمال و احداث ایدلمشدر . بو آلتك پك چوق انواعی واردر} .

فاخرانایت، روئومور، سانتی غراد ترمومتره‌لرینك نقطهٔ انجمادلریله نقطهٔ غلیانلری

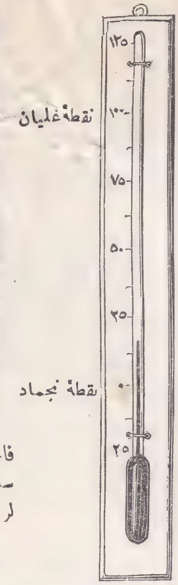

(سانتی غراد ترمومترهسی)

تِرْمِیت [ج، س] Termite {عصی الجناح فرقه‌سندن بیاض بر نوع بخته قوردی .

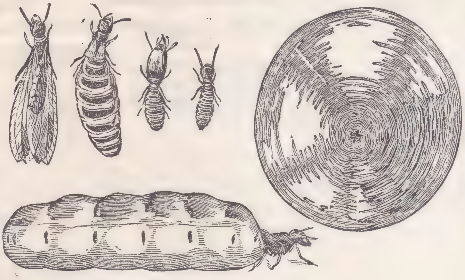
(ترمیت)

تَرْمِید [ع، مص] (طب) مواد نباتیه‌سی تفریق اولنمق اوزره بر جسم عضوی‌یی یقمق .

تَرْمِیم [ع، مص] خلل بولمش شیئی تعمیر و اصلاح ایلمك . (عربیده بو معنایه (مرمت) لفظی موجود ایسه‌ده (ترمیم) یوقدر . بو الفاظ تصرفات خصوصیه‌مزدندر) .

تَرَن [فا، س] (نسترن) دینیلن کلك نام مخففیدر .

تَرَنُّح [ع، مص] ایکی طرفه صاللانه‌رق سنده‌لیه‌رك یورومك .

تَرَنْجَبِین [ع، س] {فارسی (ترنکبین) ن معربدر} قدرت حلواسی، من .

تَرَنُّم [ع، مص] دلکش بر صورتده اجرای آهنك ایتمه .

ترنّمات = ج : (ترنم) ترنمات روحنوازانه .

ترنمساز = ترنم ایدیجی .

ترنمسازی = ترنمسازلق .

ترنوکوپکی = بر نوع تویلی آمریقا کوپکی .

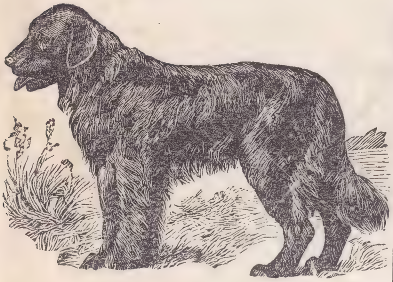
(ترنو کوپکی)

تَرَوُّح [ع، مص] بر شیدن قوقو آلمق، رایحه‌لنمق .

تَرْوِیج [ع، مص] رواج ویرمك، و یرلمك، قیمت و اعتبارینی آرترمق، قیمت و اعتباری آرتمق، رواجلندرلمق . § چیرمه، انفاذ ایتمه .

تَرْوِیح [ع، مص] رایحه ویرمك، ویرلمك، رایحه‌لندیرمك، رایحه‌لندیرلمه . § اراحه‌یه بدل دخی قوللانیلیر : راحتلندیرمق، راحتلندرلق .

یوم ترویح = ذی الحجه‌نك سکزنجی کونی‌که : یوم عرفه‌دن برکون اولدر . او کون حجاج کرام یوم عرفه‌ده (مینا) یه کیدرلر .

تَرْوِیحَه [ع، س] (تراویح) ك مفردی؟ تراویح نمازینك هر درت رکعتی .

تَرْوِیق [ع، مص] سوزوب صافی ایتمك، سوزیلوب صافی ایدلمك : ترویق میاه § (کیمیا) صویك و مشروبات سائره‌نك حفظ صحته موافق اولمق ایچون سوزلمسی عملیاتی .

تَرْوِیه [ع، مص] دقتله، تماملیله، اطرافیله تفکر، درین دوشونمه .

تَرَه [فا،-] لسان فارسیده تازه سبزه‌نك انواعنه اطلاق اولنور. لسانمزده صیبیه فصله‌سندن معروف آجیمتراق اوته دنیلیرکه : صلاطه قبیلندندر : هند تره‌سی ، چشمه تره‌سی ، صو تره‌سی فرنك تره‌سی کبی انوعی واردر .

(صو تره‌سی)　(تره)

تره‌یاغی = یابیقدن چقمش ، تازه ، طوزسز یاغ ، ساده ، روغن .

تَرَبلین [ج،س] (کیمیا) تره‌منتی الله مساوی الترکیب برعطر مایعی

تَرَمَنْتین [ج،س] کیمیا) {Térében- thine } قاره چام دنلن بر نوع چام آغاجنك اوزرینه یاپیلان جرحه‌لردن جریان ایدن قویو مایعکه : بویاجیلقده مستعملدر .

تَرَهُّب [ع،مص] راهب اولمق § طرز راهبانه اوزره عبادتله مشغول اولمق .

تَرْهیب [ع،مص] زیاده قورقوتمق ، قورقوتلمق . { (ارهاب) ایله مترادف وآندن اقوادر } .

ترهیباً = قورقوته‌رق ، قورقوتمق صورتیله .

مجازات ترهیبیه = اعدام ، مع التشهیر مؤبداً ویا موقتاً کورکه قونمق ، قلعه‌بند المق ، نفی ابد ، مؤبداً رتبه ومأموریتدن محرومیت ، حقوق مدنیه‌دن اسقاط .

جمعی : (ترهیبات) : ترهیبات شدیده .

تَریکه [ع،س] کیمسه طرفندن تزوجنه رغبت اولنمیوب اوده قالمش قیز § زرهپوشانك ، اطفائیه فرادینك باشلرینه کیدکاری طاس { تماميله (-Cas quette) ك مقابلیدر .

تَزْ [ت،ص] { فارسی (تیز) دن محرفدر.} چابوق ، سریع ، عجله .

تز الدن = عجله ، سهولتله .

الینه تز = حمارت ، الی چابوق .

تز جاللی = صبرسز ، عجول .

تَزاحُف [ع مص] محاربه‌ده طرفین مخاصمین بربرینه‌ یاقلاشمق ، چاتشمق : تزاحف افواج ، تزاحف صفین .

تَزاحُم [ع،مص] غلبه‌لکدن صیقشمق . { تزاحم ؛ (ازدحام) ایله مترادف ایسه‌ده برنجیسی معنویاتده دخی استعمال اولنه‌بیلوب ایکنجیسی ایسه یالکز انسانه مخصوصدر.} جمعی : (تزاحمات) .

تَزاوُر [ع، مص] زیارت ایدیشمك ، بربرینی زیارت ایتمك § عدول وانحراف ایلمك. جمعی (تزاورات)

تَزاوُل [ع،مص] برشیئی تحصیل ایدوب مبدانه کتیرمك .

تَزایُد [ع،مص] آرتمق ، زیاده اولمق ، چوغالمق { ازدیاد دخی بومعنایه کلیرسه‌ده بینلرنده جزئی برفرق واردر : تزاید اوزرینه برشی علاوه اولنه‌رق بریکمه ، آرتمه معناسنه اولوب ازدیاد ایسه کندیلکندن نشوونما بولمه‌در . جمعی : (تزایدات) کلیرکه : زیاده اولان شیلر دیمکدر .

تَزَبُّد [ع،مص] کوپوکلنمك ، کوپورمك . § قایماق باغلامق ، قایماقلانمق .

تَزْبیب [ع،مص] یاش میوه‌لی قوروتمق . § (زبیب) قورو اوزوم معناسنه اولدیغندن برشیئی بچنه قورو اوزوم قویمق معناسنه‌ده کلیر .

تَزْبیر [ع مص] یازمق ، یازلمق § تحریراً اشعار ایتمك . جمعی (تزبیرات) . {بوکلمه رسمیاتده قوللانیله‌بیلور.}

تَزْبیل [ع،مص] کوبره ایله طوپراغی تیمار ایتمك .

تَزَرُّر [ع مص] (طب) پولیپلر ، مکیسه‌لر حلقویه‌لر کبی حیوانات ابتدائیه ده داخل ویاخارج بدن حیوانده حاصل اولان طومورجغك یوش یوش بیویه‌رك اولدیغی یردن منفك اولمسی { -که : عادتا انواع تناسلدن بریدر . چونکه اوپارچه‌نك آیرلمسیله یکیدن برحیوان طوغمش اولیور . اوکبی حیواناتده تولد بوصورتله واقع اولور.} § (نباتات) برتخمدن دیکر برتخمك ظهوری .

تزرری = تزرره منسوب || تزرر صورتیله .

تناسل تزرری = تزرر صورتیله وقوع بولان تناسل .

تَزَفُّت [ع،مص] زفتلمك ، زفتلنمك ، اوزرینه زفت دینلان ماده‌یی سورمك ، بو ماده سورلمك .

تَزَقُّم [ع،مص] کلفتله ، زحمتله یوتمق ، یوتلمق . { ذم وتحقیر مقامنده استعمال اولنور.}

تَزْك [-،س] اینك ، مانده کبی حیواناتك قالب طرزنده ، تکرلکجه قوریدلمش ترسی -که : محروقتی آز وغالی اولان محللرده ایام شتاده یاقیلیر. (مایس) § تارلادن صاپان ایله چیقارلمش بیوك طوپراق کتله‌سی .

تَزْگاه [ت،س] فارسی (دستکاه) دن محرفدر . ☞ (دستکاه) .

تَزَکّی [ع، مص] اهل صلاح اولمق ، صلحادن اولمق .

تَزْکیَه [ع،مص] صلاح حاله کتیرمك . کیرلمك : تزکیهٔ نفس . § برآدمك اهل صلاحدن اولوب اولمدیغنی ارباینه صورمق معاملهٔ شرعیه‌سی : تزکیهٔ شهود ، تزکیهٔ میت .

تزکیه‌سی بوزوق = اعتبارسز .

تزکیهٔ شهود = شاهدلرك شهادتجه عادل ومقبول الشهاده اولوب اولمدقلرینی تحقیق ایتمك .

تزکیهٔ میت = بعد التکفین میتك احوالنی حاضروندن صورمق معاملهٔ شرعیهٔ مستحسنه‌سی .

تزکیه‌نامه = برشاهدك احوالنی مستفسراً محاکمدن اوشاهدك مرجعنه ویامنسوب اولدیغی محله امام ومختارینه کوندریلان ورقه .

تَزَلْزُل [ع،مص] صارصلمق ، صاللانمق ، ایرغالانمق . جمعی (تزلزلات) : تزلزلات شدیده .

تزلزلات ارضیه = زلزله‌لر ، حرکت ارضلر .

تَزَلُّق [ع، مص] قایمق ، سورچمك : تزلق اقدام .

تَزْلیق [ع،مص] قایدیرمق ، قایدیرلمق ، سورچدیرمك ، سوچدیرلمك . { (ازلاق) ده بومعنایه کلیر }

تَزَمُّل [ع،مص] بورونمك ، صارنمق ، اورتنمك .

تزمل نبوی = حضرت فخر کائنات علیه اکمل التحیات افندمزه جبل حراده ایلك وحیك شرف نزولنی متعاقب دوچار مخافة اوله‌رق وتتره‌یه‌رك بیت سعادتلرینه عودتله سیدة النسا جناب خدیجة الکبرا طرفندن - برموجب امر نبوی - اوزرلرینك اورتلمش اولمسی کیفیتی .

تَزْمیل [ع مص] ثوب ، اورتو ، صارغی ایچنه صارمق ، صارلمق : تزمیل صبیان .

تَزْمِیم [ع،مص] (حیوانه) یولار طاقمق، یولارلامق.

تَزَرُّر [ع،مص] کبرلنمك، قورلمق.

تَزَنْدُق [ع،مص] زندیق اولمق، طریق هدایتدن (نعوذبالله) آیرلمق.

تَزَوُّج [ع،مص] اولنمك، نکاح ایله زوجه ایدینمك، ایدینلمك. جمعی: (تزوجات).

تَزَوُّد [ع،مص] یانه آزیق، یه‌جك آلمق، برابرنجه یولده یه‌جك شی آلمق. زادسفری تدارك ایتمك.

تَزْوِیج [ع،مص] قوجه‌یه ویرمك، ویرلمك. جمعی: (تزویجات).

تَزْوِید [ع،مص] یول ایچون آزیق، یه‌جك ویرمك، سفر ذخیره‌سی تدارك ایتدیرمك، آزیقلاندیرمق.

تَزْوِیر [ع،مص] یالانی ترویج ایچون تللهیوب پوللامق، یالان سوزه حسن وزینت ویرمك.

تزویراً = تزویر صورتیله. جمعی: (تزویرات): تزویرات شیطنتکارانه.

تَزَهُّد [ع،مص] زاهد اولمق، زهد وعبادتی اختیار ایتمك.

تَزَهُّر [ع مص] (فی الاصل پارلامق، پارلدامق معناسنه‌در. لکن علم نباتات وطبابتجه مولد اوله‌رق آتیده‌کی معانی‌یه اصطلاح اولشدر): (نباتات) چیچکلنمك، چیچك پیدا ایلمك § چیچکلرك صاپلری اوزرنده‌کی وضع وترتیبی § (کیمیا) برجسم بلورینك هوای صافه ترکی حالنده صوینك بالتبخر توز حالنه تبدلی ویا رطوبت هوائی جذب ایله دها ثابت برحالده قالسی کیفیتی. § (طب) بشره‌نك سطحندن متبارز کورینن اوفاق اوفاق قبارجقلر.

تزهرقوی = (نباتات) وحیدة الزهره نباتاتده موجود ذنبلرك عموماً بر نقطه‌دن اوزانمسنه دینلیر.

تزهرات = کافهٔ معانیسنه کوره (تزهر)ك جمعیدر.

تَزَیُّن [ع،مص] بزنمك، سوسلنمك، زینتلنمك. جمعی: (تزینات).

تَزْیِید [ع،مص] آرتیرمق، آرتیرلمق، زیاده‌لشدیرمك، زیاده‌لشدیرلمك، چوغلتمق، چوغالدلمق: تزیید مساعی، تزیید واردات. جمعی: (تزییدات).

تَزْیِیف [ع مص] زیوفه چیقارمق، چیقارلمق، قلب، ساخته اولمق اوزره کوسترمك، کوسترلمك. § ذم وقدح ایدرك بوزمق: اکلنمك، مسخره‌یه آلمق، آلنمق. جمعی: (تزییفات) کلیرکه: تزییف یوللو سوزلر دیکدی.

تَزْیِین [ع،مص] بزه‌مك، بزه‌نلمك، سوسله‌مك، سوسلنمك، زینتله‌مك، زینتلنمك. (مادیات ومعنویاتده مستعملدر: خانه‌سنی تزیین، کلامنی تزیین) جمعی: (تزیینات): تزیینات لفظیه.

تزیینات معماریه = (معماری) مسالك معماریه‌ده مستعمل نقوش مختلفه.

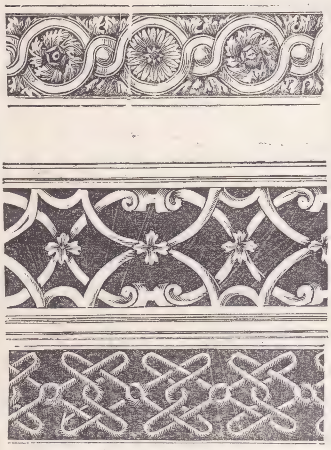

(تزیینات معماریه)

تَسَأُّل [ع،مص] دیلنمك، دیلنجیلك ایتمك.

تَسَائُل [ع،مص] بربرینه صورمق، صورشدیرمق.

تَسَابُق [ع،مص] (مسابقه) یه بدل قوللانیله‌بیلیر. یاریش ایتمك، طرفین بربرینی کچمکه سعی ایتمك.

تَسَاقُط [ع،مص] بربرینی متعاقب دوشمك، دوشوشمك: تساقط براهین، تساقط شاهدین.

تَسَالُف [ع، مص] ایکی ارکك بربرله باجاناق، ویاایکی قادین بربرله ایلتی اولمق.

تَسَامُح [ع،مص] (مسامحه) ایله مترادفدر. بربرینه سهولت ومساعده ایله معامله ایتمك، ایدیشمك § دقتسز، قیدسز داورانمق. جمعی: (تسامحات).

تَسَاوِی [ع،مص] (مساوات) ایله مترادفدر. برحالده، برمقدارده، بردرجه‌ده اولمق، برابر، یکسان بولنمق.

تساوی لیل ونهار = (قوزموغرافیا) کیجه وکوندوزك بربرینه مساوی اولمسی {-که: بری ایلك بهارده [۹ مارت رومی]، دیکری صوك بهارده [۹ ایلول رومی] واقع اولوب آندن صوکره کونلرینه اوزامغه ویا قیصالمغه باشلار}.

تساوی قوی = ایکی قوتك برمقدارده بولنمسی، بولنشی.

تَسَاهُل [ع،مص] رفق وملایمتله معامله ایدیشمك § قولای کوره‌رك اهمال ایتمك. جمعی: (تساهلات).

تَسَایُف [ع،مص] (مسابقه) ایله مترادفدر. قلیجله اوروشمق.

تَسَبُّب [ع،مص] سبب اولمق.

تسبباً = سبب اولمق صورتیله.

تسبباً تلاف = (حقوق) بر آدمك تلف اولمسنی مؤدی برایش احداث ایلمك.

تسبباً جرح = (حقوق) برایشده برآدمك علی جری العاده یاره‌لنمسنی مؤدی بر فعل احداث ایتمك.

تَسْبِیح [ع،مص] جناب حقی تنزیه وتقدیس ایتمك، سبحان الله دیمك § ایپلکه دیزلمش یوز ویا اوتوز اوچ دانه‌لردن متشکل معروف تعداد اذکار آلتی -که: بوکا عربجه‌ده (سبحه) دیرلر.

تسبیح آغاجی = (نباتات) ذات الالقاح منظوره‌نك عینیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر.

(تسبیح آغاجی)

ا — چیچکی. ب — دانه‌سی.

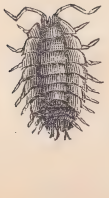

تسبیح بوجکی = کندیسنه بر شی تماس ایدنجه بوزیلوب تسبیح دانه‌سی کبی بر شکل آلان بر نوع کوچوك بوجك.

تسبیحات [ع،س] برنجی معناسنه کوره (تسبیح) ک جمعی .

تسبیغ [ع.مص] یدی یه ابلاغ ایتمك . § یدی یه تقسیم ایلمك .

تسبیعاً = یدی یه آییرمق صورتیله .

تسبیك [ع.مص] اریدیرب قالبه دوکمك ، اریدیلوب قالبه دوکلمك . جمعی : (تسبیکات) .

تسبیل [ع،مص] (اسبال) ایله مترادفدر . یوللامق ، یوللانمق { اصل معناسی برشیئی فی‌سبیل الله وقف ومباح قیلمقدر . }

تستّر [ع، مص] اورتونمك ، اورتویه بورونوب تپانمق § نسوان اسلامك نامحرمدن صاقنمق ایچون اجراسنه مجبور اولدقلری تقیدات مشروعهٔ مستحسنه . { (استتار) دخی اورتونمك معناسنه کلیر ایسه‌ده ایکنجی معنایی افاده ایدمز }

تسجّد [ع،مص] سجده ایتمك ، سجده‌یه تپانمق ، مقام تعظیمده باشنی یره دویوب جناب حقی تقدیس ایتمك .

تسجیر [ع.مص] ☞ (تفجیر) .

تسجیع [ع، مص] کلامده سجع ایراد ایتمك صنعتی . جمعی (تسجیعات)

تسجیف [ع، مص] برشیئی اورتمك دیمکدر .

تسجیل [ع.مص] سجله یعنی دفتره قید ایتمك ، ایدلمك .

تسجیل وقف = (فقه) برونفك بردها قابل فسخ اولمیوب لازمه اولمسنه حکم ایتمك . جمعی : (تسجیلات) .

تسجین [ع،مص] اصحاب جرائمی حبسه القا ایتمك ، اصحاب جرائم حبسه القا ایدلمك .

تسحیر [ع،مص] سحر ایتمك ، ایالمك . خدعه ایله آلداتمق ، آلدادلمق .

تسحیل [ع.مص] (طب) اوکسورتمك .

تسحیق [ع.مص] ازمك ، سحق ایتمك .

تسخّر [ع،مص] مسخره‌یه آلمق ، ذوقلنوب استهزا ایتمك .

تسخرکار = مسخره .

تسخرکارانه = مسخره‌یه یاقیشه‌جق صورتده .

تسخّن [ع، مص] ایصنمق ، قیزمق . § (حکمت) بالغ حرارت ایتمك . § (طب) حرارت غریزیه‌نك (طبیعیه‌نك) ترفعی . جمعی : (تسخنات) .

تسخیر [ع،مص] غالب اولمق ، تحت حکمه آلمق § الده ایتمك ، ایدلمك . § ضبط واستیلا ایلمك .

تسخین [ع،مص] یصیتمق ، ایصیدلمق . قیزدرمق ، قیزدیرلمق § (حکمت) حرارته معروض قیلمق § (طب) حرارت غریزیه‌یی آرتدرمق .

تسدّد [ع.مص] اخلاط بدنیه‌ده موجود اجسام مایعه ویا کیمیویه‌نك بالتصلب مجاری طبیعیه‌دن برینی قپامسی .

تسدید [ع.مص] اوزونلغنه دوغرلتمق ، دوغرلدلمق : تسدید بازو .

تسدیس [ع.مص] آلتی‌یه بالغ ایتمك . § آلتی‌یه تقسیم ایتمك . § (ادبیات) برمنظومه‌نك ابیاتنه عین وزن وقافیه‌ده دردر مصراع علاوه‌سیله هربیتنك آلتی مصراعه ابلاغنه اطلاق اولنور § بو وجهله انشاد ایدلمش منظومه . جمعی : (تسدیسات) .

تسرّع [ع.مص] قوشمق ، شتاب ایتمك ، سرعتلی طاورانمق . { شرور حقنده مستعملدر . }

تسرّی [ع.مص] اوطه‌لق ایدینمك ، جاریه آلمق .

تسریب [ع،مص] کوندرمك ، کوندرلمك . { مواد عادیه حقنده مستعملدر . }

تسریج [ع.مص] (حیوانه) اکر اورمق ، اورلمق ، اکرلنمك ، اکرلتمك : تسریج فرس .

تسریح [ع،مص] صالیویرمك . بوشامق ، تعلیق ایتمك .

تسریر [ع،مص] محزونی سوبندیرمك ، محزون سویندیرلمك ، مسرور ویرمك { عربیده بویله برکلمه مستعمل اولمیوب لسانمزك تصرفاندن واستعمالنه احتیاج اولان کلمتدندر } . جمعی : (تسریرات) .

تسریع [ع، مص] سرعتلندیرمك ، سرعتلندیرلمك ، سرعت ویرمك ، ویرلمك . جمعی : (تسریعات)

تسریعاً = تسریع صورتیله ، تسریع ایچون .

تسریق [ع،مص] خرسزلغه نسبت ایتمك ، برینه خرسز دیمك . جمعی : (تسریقات) .

تسریه [ع.مص] غم وکدری ازاله ایتمك ، کدر ازاله ، برطرف ایدلمك .

تسطیح [ع مص] دوزلتمك ، یاصیلتمق ، مسطح ایتمك ، مستوی حالنه افراغ ایتمك : «کویا ایدوب طبیعت کوی زمینی تسطیح تیبت آشاغی دوشمش ، چین وختن یوقاری» § قوانین معینه‌دن برینه توفیقاً رسم اولنان خطلر واسطه‌سیله برشکلك برسطح معلوم اوزرنده‌کی مرتسمنی تشکیل ایتمك .

تسطیح کره = قوانین معینه‌یه توفیقاً سطح کره‌یی برمستوی اوزرینه رسم ایتمکدرکه زیرده بیان اولندیغی وجهله مختلف طرزلرده اجرا اولنور .

تسطیح قائم ویا تسطیح ارتسامی = بصر بعد نامتناهیده بولندیغنه کوره کره‌نك بر نصف‌النهار ویاخط استوا مستویسی اوزرنده‌کی مرتسم قائمیدر . (شکل ۱ ، ۲)

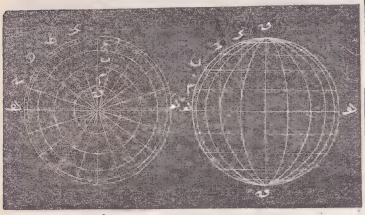

(شکل ۲) (شکل ۱)

۱ — تسطیح قائم استوائی : هـ هـ خط استوا ؛ ق قطب ؛ م ، ب ، ح دوائر متوازیه ؛ ق ء ، ق هـ ، ق ط ، ق ه نصف‌النهار دائره‌لریدر .

۲ — تسطیح قائم نصف‌النهاری : هـ هـ خط استوا ؛ م ، ب ، ح ، ء دوائر متوازیه ؛ ق ق نصف‌النهار دائره‌لریدر .

تسطیح مناظری = بصرار تمام مستویسنك قطبنده بولندیغنه کوره کره‌نك بر نصف‌النهار ویا خط استوا مستویسی اوزرنده‌کی مرتسم مناظریسیدر . (شکل ۳ ، ٤)

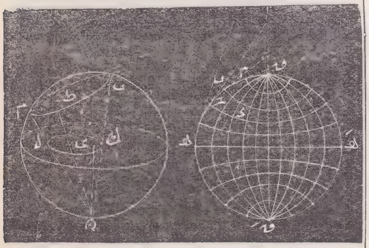

(شکل ٤) (شکل ۳)

۳ — تسطیح مناظریٔ استوائی : مطب تسطیح اولنه‌جق قسم ؛ ه نقطهٔ بصر ؛ ل ی ك ، مطب نك مرتسم مناظریسی .

٤ — تسطیح مناظریٔ نصف‌النهاری : هـ هـ خط استوا ؛ ق ق قطبلر خطی ؛ م ، ب دوائر متوازیه ؛ ق ح ق ، ق ء ق نصف‌النهارلر .

تسطیح مخروطی == بر دائرهٔ متوازیه استقامتنده کره‌یه خارجاً مماس ایدن و محوری خط استوایه عمود اولان بر مخروط اوزرینه سطح کره‌نك ایسته‌نیلن قسمنی ترسیم ایدرك وبالآخره مخروطك انکشافنی رسم ایلیه‌رك یاپیلان تسطیح . (شکل ٥،٦) و(٧ ٨)ده بونك ایکی نوعی ارائه اولنمشدر .

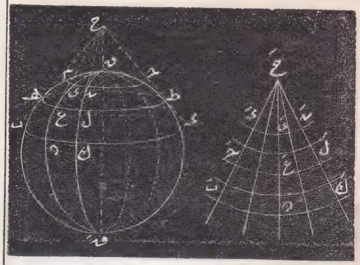

(شکل ٦) (شکل ٥)

٥ — پطولمه تسطیحی : م ت ك ب تسطیح اولنه‌جق قسم ولوب م ح ، ب ء موازیلریله ق م ب ق ، ق ت ك ق نصف النهارلری بیننده‌در ؛ ح ه ع ط مخروطی ، ه ط دائرهٔ متوازیهٔ متوسطی استقامتندن خارج کره‌یه مماساً رسم اولنمش مخروطدر .
ی ع ه نصف النهار متوسطدر .
٦ — مخروطك انکشافنی ارائه ایدر .

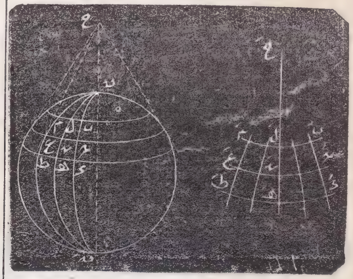

(شکل ٨) (شکل ٧)

٧ — ارکان حرب خریطه‌سنك تسطیحی : م ب ء ط تسطیح اولنه‌جق قسم اولوب م ب ، ط ، موازیلریله م ط ، ب ء نصف النهارلری بیننده‌در .
٨ — بو خریطه‌نك انکشافنی ارائه ایدر

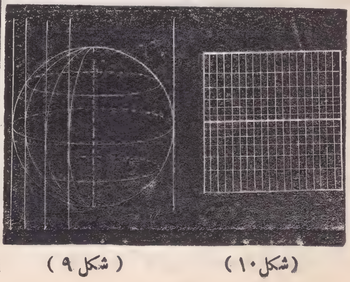

(شکل ١٠) (شکل ٩)

٩ — تسطیح اسطوانی : بصر راصد مرکز کره‌ده بولندیغنه کوره کره‌یه خارجاً مماس اولان بر اسطوانه اوزرینه یاپیلیر .
١٠ — اسطوانه‌نك انکشافنی ارائه ایدر . منحصراً سیر سفاین خصوصتنده قوللانیلان و مارقاتور خریطه‌سی تسمیه اولنان خریطه‌لر ، تسطیح اسطوانی‌نك تعدیل ایدلمش نوعلریدر

تَسْطِیر [ع.مص] یازمق ، یازلمق : {اکثریا شایان احترام اولان شیلر حقنده استعمال اولنور} تسطیر اولنمشدر .

تَسْعِید [ع مص] تبریك ایتمك ، اوغورلی عد ایلمك ، متیمن اولسون دیمك . {عربجه (تسعید) کلمه‌سی مستعمل اولمیوب بو کلمه تصرفات عثمانیه‌دندر . عربلر بو مقامده (اسعاد) درلر} .

تَسْعِیر [ع.مص] نرخ وضع ایلمك ، قیمت قومق : تسعیر اوراق .

تَسَفُّل [ع.مص] سفیل ، بیاغی ، آشاغی اولمق ، آشاغیلامق .

تَسَفُّه [ع.مص] سفیه اولمق .

تَسْفِید [ع.مص] اتی کباب ایتمك ایچون شیشه دیزمك .

تَسْفِیر [ع.مص] سفره کوندرمك ، کوندرلمك .

تَسْفِیف [ع.مص] توز حالنه کتیرمك ، کتیرلمك .

تَسْفِیل [ع مص] سفیل ، آشاغی ، بایاغی ایتمك ، ایدلمك .

تَسْفِیه [ع.مص] سفیهلکه نسبت ایتمك ، ایدلمك ، برینه سفیه دیمك ، دینلمك .

تَسَقُّف [ع.مص] بر عیسوی اکمال تحصیل ایله پاپاس اولمق § بنا طاوانلانمق .

تَسْقِیف [ع.مص] بر خرستیانی پاپاس ایتمك ، بر خرستیانی پاپاس ایدلمك . § بنا طاوانلامق ، بنا طاوانلاندیرلمق .

تَسْقِیم [ع.مص] خسته ایتمك ، ایدلمك § سقامته نسبت ایلمك ، نسبت ایدلمك .

تَسْقِیه [ع مص] (اسقا) ایله مترادفدر . صولامق ، صولانمق {تشدید یا ایله غلطدر} .

تَسَکُّر [ع.مص] سرخوش اولمق § (طب) شکرلنمك ، شکر ماغلاقی ، بر جسم مرکب غلیظ حالنه چمك § شکر عاقی .

تَسْکِرَه [ت.فا] {فارسی (تذکیره)دن محرفدر} خسته ، مجروح ، میت نقلنه مخصوص درت قوللی تخته .

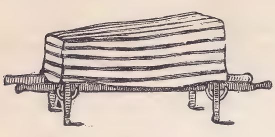

(تسکره)

تَسَکُّن [ع مص] سکون بولمق ، یاتشمق ، کسب سکون ایتمك .

تَسْکِیت [ع.مص] (اسکات)ه بدل قوللانیلیر .

تَسْکِیر [ع.مص] {اسکار ایله مترادف ایسه‌ده معناجه آندن ضعیفدر} سرخوش ایتمك .

تَسْکِین [ع.مص] سکون بولدیرمق ، یاتشدیرمق ، یاتشدیرلمق . ساکن قیلمق ، قیلنمق ، بر شیئك شدتنی یاتشدیروب حال سکونه کتیرمك ، اوشی حال سکونه کتیرلمك § (طب) ادویهٔ مسکنه استعمالیله اوجاعی تخفیف ایلمك .

تَسَلُّب [ع مص] صویمق § زوجی وفات ایدن قادین ترك زینتله لباس ماتم کیمك .

تَسَلُّح [ع.مص] سلاح قوشانمق .

تَسَلْسُل [ع.مص] سلسله پیدا ایتمك ، زنجیروار بربرینه اولاشوب کیتمك : تسلسل حبال ، تسلسل وقایع .

قاعدهٔ تسلسل == مأمورینك صره ایله نائل ترقی اولملری . جمعی : (تسلسلات) . || ارتباطلر .

تَسَلُّط [ع.مص] صاتاشمق ، مسلط اولمق

تسلطاً == تسلط صورتیله . جمعی : (تسلطات) .

تَسَلُّل [ع.مص] فی الاصل یچندن صیریلوب چیقمق معناسنه‌در § (طب) (تدرن) یعنی ورم علتنه دوچار اولمق ، اولنمق .

تَسَلُّم [ع.مص] تسلیم اولنان شیئی اخذ وقبض ایتمك § دین اسلامی قبول ایتمك .

تسلیم وتسلم == بر شیئی تسلیم ایتمك واوشی تسلیم المق .

تسلّی [ع، مص] آجیقلی، کدرلی اولان کیمسه‌نك کوکلنی نصیحت، تلطیف، تدبیر کبی بعض اسباب ایله مفرح، منبسط اولمق ({ ایتمك } ماده‌سیله استعمالی غلط اولوب (بولمق) ماده‌سیله قوللانلمیدر. } نظمده (تسلا) صورتنده‌ده قوللانیلور.

تسلّی آمیز = تسلی قاریشدیریجی، تسلی ایله ممزوج.

تسلّی بخش = تسلی ویریجی، ویرن.

تسلّی پذیر = تسلی قبول ایدیجی، ایدن.

تسلّی ناپذیر = تسلی قبول ایتمین.

تسلّییاب = تسلی بولیجی، بولان: «تسلّییاب اولور (لاتقنطوا) دن خطار مأیوس»

تسلّیات = جمع: (تسلّی) § متسلی اولمق ایچون سویلنیلان سوزلر.

تسلیت - تسلیه [ع، مص] تسلی ویرمك، ویرلمك، متسلی قیلمق، قیلنمق. { (ویرمك)، (ایتمك) ماده‌لریله قوللانیلیر. } تشدید یا ایله غلطدر.

تسلیت بخش = تسلیت ویریجی، ویرن.

تسلیح [ع، مص] سلاحلندیرمق، سلاحلاندیرلمق. جمعی: (تسلیحات): تسلیحات عسکریه.

تسلیخ [ع، مص] دریسنی یوزوب چیقارمق، دریسی یوزیلوب چیقارلمق.

تسلیط [ع، مص] مسلط ایتمك، ایدلمك، صاتاشدیرمق، صاتاشدیرلمق.

تسلیف [ع، مص] قهوه آلتی ایتمك.

تسلیل [ع، مص] صییروب چکمك، صییریلوب چکلمك § (طب) سل الرئه‌یه دوچار ایتمك.

تسلیم [ع، مص] برشیئی برینه ویرمك، برشی برینه ویرلمك § ترك ایتمك. § بوینه آلمق، برفکرك اصابتنی اعتراف ایتمك § امره رضا کوسترمك. § آفتدن مصون ایتمك § رضا، توکل § سلام ویرمك، سلامتله دعا ایتمك.

تسلیم جان
تسلیم روح = وفات ایتمك.

تسلیم کرده = تسلیم واعتراف ایدلمش اولان.

تسلیمات = جمع: (تسلیم) { مبالغ حقنده مستعملدر. }.

تسلیمیت [ع، مص] { تسلیم اساساً مصدر اولدیغندن بونی ادات مصدر الحاقیله تکرار مصدر یاپمق عبث اولدیغی وعربیده بویله برکلمه مسموع ومستعمل اولمدیغی جهتله غلط ایسه‌ده تصرفات لسانیه صره‌سنه کچدیکندن درجه مجبوریت حاصل اولمشدر. }

تسمّر [ع، مص] (طب) برعضوك عین جنسدن دیکر برعضو ایچریسنه برمقدار کیرمسی وجنینك اجواف حوصله‌نك برینك عمق ایچریسنه دخول ایتمسی.

تسمّم [ع مص] زهرلنمك، سمدن متأثر اولمق.

تسمّن [ع، مص] سمزلنمك، سمیرمك، سمیزله‌مك.

تسمّی [ع، مص] برآد ایله آدلانمق، مسمی اولمق.

تسمیت [ع، مص] آقسیران آدمه «یرحمك الله» دیه دعا ایتمك: تسمیت عاطس.

تسمیر [ع، مص] چیویله‌مك، چیویلنمك، میخلامق، میخلانمق.

تسمیع [ع، مص] { (اسماع) ایله مترادف وآندن افراددر } ایشتدیرمك، ایشتدیرلمك. جمعی: (تسمیعات)

تسمیم [ع، مص] زهرله‌مك، زهرلتمك.

تسمیماً = تسمیم صورتیله.

تسمین [ع مص] سمیرتمك، سمیردلمك.

تسمیه [ع، مص] اسم ویرمك، ویرلمك، آد قومق، قونلمق § (بسم الله) دیمك. { تشدید یا ایله غلطدر }.

تسنّن [ع، مص] (طب) دیش چیقارمق:

دورتسنن = چوجقلرك ویا حیوانلرك دیش چیقاردقلری چاغ، موسم.

تسنیم [ع، س] جنت ایرماقلرندن برینك اسمی § (معماری) قابارتمه‌لی یاپمق، یاپلمق.

تسوّی [ع، مص] دوزلنمك، دوز اولمق: تسوئ اراضی، تسوئ طریق.

تسوید [ع، مص] قرارتمق، قرارتلمق، سیاهلندیرمق، سیاهلندیرلمق. § (رسمیات) مسوده اوله‌رق یازمق § مسوده معناسنده کلیر.

تسویدات = لسانمزك تصرفاتنه کوره — ایکنجی واوچنجی معنالرینه شامل اولمق اوزره — (تسوید) ك جمعی.

تسویف [ع، مص] (تأخیر) ایله مترادفدر جمعی: (تسویفات).

تسویل [ع، مص] حد ذاتنده فنا اولان شیئی مستحسن کوسترمك. جمعی: (تسویلات): تسویلات ابلیسانه، تسویلات نفس.

تسویه [ع، مص] { تشدید ایله غلطدر } دوزلتمك، دوزلنمك:

§ برابر ایتمك، ایدلمك، یکسان قیلمق، قیلنمق § یاپمق، یاپلمق، اجرا، ایفا ایتمك، ایدلمك § بتیرمك، بتیرلمك. § ادا ایتمك، اوده‌مك.

تسویه آلتی = (مساحه) استقامات افقیه‌نك تعیننده مخصوص آلت اولوب زیرده اوچ نوعی تعریف اولنمشدر.

دیوارجی تسویه‌سی = سطوح مستویه‌نك افقیتی، دیرك ودیوارلرك شاقولیتی معاینه ایچون معمارلرك استعمال ایلدکاری آلت.

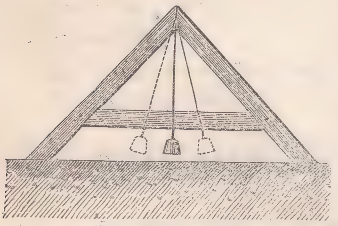

(دیوارجی تسویه‌سی)

تسویه رؤسی = طوپوغرافیا آلات مستعمله‌سندن بری اولوب خطوط مستقیمه وسطوح مستویه‌نك افقیتی تعیین ایتمك اوزره احداث ایدلمش واورته‌سی خفیفجه محدب، درونی صوایله مملو وفقط بر هوا حبابه‌سی حاوی شیشه‌دن عبارت بولنمشدر. بوشیشه برباقر محفظه‌نك درونه وضع ومحفظه دخی برجدول تخته‌سنه بروجهله ربط ایدلمشدرکه مذکور جدول وضعیت افقیه‌ده بولندیغی زمان هوا حبه‌سی آلتك محدب اولان قسمنی اشغال ایدر.

صوتسویه‌سی = بودخی استقامات افقیه‌نك تعیننده مخصوص اولوب تنکه‌دن ویا پرنجدن معمول اسطوانی الشکل بربورینك نهایتلرینه قائماً کچیرلمش جام شیشه‌لردن مرکبدرکه: بونلره نصفنه قدر صو وضع اولنور ومتصل قابلرده‌کی مایعاتك عین سویه‌ده بولنه‌جغی قاعدهٔ حکمیه‌سنه ابتناءً استقامات افقیه تعیین ایدیلیر.

تسویهٔ تراب == یول یاپمق، شمندفر، تراموای خطی تمدید ایتمك ایچون طوپراغی کذرکاهی دوزلتمك .

تسویه عملیاتی == (طوپوغرفیا) اراضینك نقاط مختلفه‌سنك تفاوت تسویه‌سنی تعیین ایتمك عملیاتی - که : فن مساحه‌نك بر شعبهٔ مهمه‌سیدر .

تسویهٔ دین == بورج اوده‌مك .

صورت تسویه == اوزلاشمق اسبابی

تسویهٔ طرق == (معماری) هندسیه موافق صورتده یول یاپمق فنی .

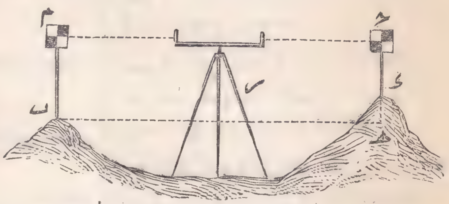

(ایکی نقطه‌نك اصول تسویه‌سی)

ر — صو تسویه‌سی .

م، ح — شاخص .

ح هـ — ب = د هـ — تفاوت تسویه ویاتفاضل ارتفاع .

تسهر [ع،مص] کیجه‌اویویه‌میوب اویانیق طورمق : تسهر بیمار .

تسهیل [ع، مص] قولایلاشدیرمق ، قولایلاشدیرلمق ، آسان ایتمك ، ایدلمك .

تسهیلاً == قولای اولمق ایچون، قولایلق اولمق اوزره . جمعی : (تسهیلات) .

تسهیلات صندوقی == بعض دوائرده مأمورینك احتیاجات عاجله‌سنی تسویه ایتمك وبناءً علیه آنلره معاشلرینه محسوباً ، تعویضاً پاره ویرمك مقصدیله تأسیس ایدلمش ادانه صندوقی .

تسیار [ع،مص] کوندرمك، کوندرلمك . { اشیا حقنده مستعمل اولوب کسر تا ایله تلفظی غلطدر } .

تسیب [ع،مص] قیدسزلق، اهمالجیلق، اوشنمکلك ، تنبللك . جمعی : (تسیبات) .

تسییر [ع،مص] یوروتمك، یورودلمك . § کوندرمك ، کوندرلمك .

تسییل [ع،مص] (اساله) ایله مترادف وآندن اقوادر . آقیتمق . (کیمیا) اجسام صلبه‌دن هر هانکی برینك کندیلکندن سیال حالنه کیرمسی .

تشابه [ع، مص] بربرینه بکزه‌مك . { مشابهت ایله بونك بیننده‌کی فرقی وبونلرك مواقع استعمالیه‌سنی انجق سلیقه تعیین ایدر } .

تشابه اطراف == (ادبیات) کلامی ابتداسیله متناسب برصورتده نهایتلندیرمکدن عبارت برصنعت ادبیه - که : (تناسب) ویا (مراعاة نظیر) دینلن صنعتك اقسامندندر . جمعی : (تشابهات) .

تشاتم [ع، مص] بربرینه سوکوب صایمق . ☞ (مشاتمه) .

تشاجر [ع،مص] صوپا ایله دوروشمق، مضاربه ایتمك { بونك مرادفی اولان (مشاجره) لسانمزده دها زیاده استعمال اولنور }

تشارك [ع،مص] اورتاق اولمق . { مرادفی اولان (مشارکت) دها کثیر الاستعمالدر } .

تشاعر [ع،مص] شاعر طوری طاقنمق، شاعرلك طاسلامق .

تشاکل [ع،مص] بربرینه اویمق، بری، دیکرینك شکلنه، حالنه کیرمك . { مرادفی اولان (مشاکله) دها زیاده قوللانیلور } .

تشاکی [ع،مص] بربرینه حاللرندن شکایت ایتمك § دردلشمك ، حاللشمه .

تشأم [ع،مص] میمنتسز عد ایتمك ، اوغورسزلق حس ایتمك .

تشبب [ع،مص] { مولددر } (کیمیا) شابلاشمق ، شاب دینلن جسمه تحول ایتمك .

تشبث [ع،مص] ایشه یاپشمق، عزم قوی ایله ایش طوتمق .

تشبث جرم == (حقوق) فاعلك جرمی ایشله‌مك ایچون تصورات وعملیات ابتدائیه‌سنی اجرایه قیامله — اسباب مانعه حیلولتیله — نتیجهٔ جرمیه‌یی حصوله کتیره‌مه‌مسنه اطلاق اولنور .

تشبك [ع،مص] اجزاسی بالق آغی کبی بربرینه کچوب صوقشمق، شبکه شکلنی آلمق ، آغ کبی اولمق .

تشبه [ع،مص] بکزه‌مك ، آکدیرمق .

تشبیب [ع،مص] فی الاصل آتش یاقمق معناسنه‌در § علم بدیعجه شاعرك نظم ایده‌جکی نشیده‌یه حسن جمال محبوبه‌یی ویا بدایع طبیعیه‌یی توصیف یوللو بعض ابیات ایله باشلامسندن عبارت بر صنعته دینلیر .

تشبیر [ع،مص] قاریشلامق، قاریشلانمق . § اندازه وساژه ایله اولچمك .

تشبیع [ع.مص] قارنی طویورمق ، طویورلمق : تشبیع مساکین، تشبیع فقرا .

تشبیك [ع،مص] اجزاسنی باق آغی کبی بربرینه صوقشدیروب کچیرمك . شبکه ، آغ شکلنه قویمق ، قولمق .

تشبیه [ع،مص] بکزتمك ، بکزه‌دلمك . § (ادبیات) آرهلرنده مشترك بر مرمعنوینك وجودینه مبنی ایکی شیدن برینی دیکرینه بکزتمك .

لاتشبیه == تشبیه‌سز، بکزه‌تمکسزین، بکزه‌تمه کبی اولمسون دیمکدر .

ارکان تشبیه == (ادبیات) شودرت شیئه اطلاق اولنور : مشبه ، مشبه به ، وجه شبه ، ادات تشبیه : { « فلانك کوشکی جنت کبیدر » ترکیبنده : کوشك مشبه ، جنت، مشبه به، لطافت ویا زینت وجه شبه . کبی ، ادات تشبیه‌در } .

ادات تشبیه = کبی، آسا ، مثللو، مانند، وش، کونه ، کویا، صانکه، مرکه : تك ، تراق ، نصل ، نته‌کیم ... کبی ادوتدن هر بری .

تشبیه بلیغ == اداتی محذوف وپك زیاده رونقلی اولان تشبیهات .

«آن زمان ایچره چوق ایش ایتمشیدی .
سایه‌سی اولمشیدی عالمکیر
شمس عصرایدی، عصرده شمسك
ظلی ممدود اولور، زمانی قصیر »

جمعی : (تشبیهات) .

تشتت [ع،مص] طاغلمق ، متفرق ، پریشان اولمق .

تشتی [ع، مص] بر یرده قیشلامق ، قیشی کچیرمك .

تشتیت [ع،مص] طاغیتمق، طاغیدلمق، متفرق وپریشان ایتمك، ایدلمك .

تشتیه [ع،س] (حیوانات) موسم شتاده اویومغه میلی بولنان حیوانلرك اویقوسی .

تشجر [ع،مص] { مولددر } (کیمیا) صناعی اولەرق اقسام بلوریه‌نك آغاج شکلنده برلشمسنه اطلاق اولنور .

تشجّع [ع. مص] شجاعت کوسترمك، شجیع کورونمك.

تشجیع [ع. مص] شجاعتلندیرمك، شجاعتلندیرلمك، شجاعت ویرمك. جمعی: (تشجیعات).

تشحّم [ع. مص] یاغلانمق، یاغ باغلامق، سمیرمك، شیشمان اولمق.

تشحیذ [ع، مص] بیلەمك، بیلنمك، کسکینلنمك، کسکینلندیرلمك. [مرادفی اولان (اشحاذ) دن اقوادر]

تشحیذ ذهن = ذهن آچمق، ذهنه جلا ویرمك. جمعی: تشحیذات.

تشخّص [ع. مص] شخص حالنه کلمك، مجسم صورتده کورونمك، شکل وجسم پیدا ایتمك. § برینك شخصنی درخاطر ایتمك، شخص درخاطر ایدلمك. § تعین ایتمك، طانیمق. جمعی: (تشخصات).

تشخیص [ع. مص] آیرمق، سچمك، فرق وتمییز ایتمك، طانیمق. § مرضی علامات واعراضنه نظراً یکدیکرندن تفریق ایتمك، ماهیت مرضی کشف وتعیین ایلمك.

تشخیص تفریقی = (طب) بربرینه مشابه ایکی مرضی یکدیکرندن تفریق ایتمك، آیرمق. جمعی: (تشخیصات).

تشدّد [ع. مص] شدتلنمك، شدت پیدا ایتمك. § کسکینلشمك [مرادفی اولان (اشتداد) دها زیاده مستعملدر.]

تشدّق [ع، مص] (آوورد چاتلاتمق) صورتیله تکلم § فصاحت فروشلق، اصطلاح پردازلق.

تشدید [ع، مص] شدتلندیرمك، شدتلندیرلمك، شدت ویرمك، ویرلمك. § شدەلەمك، شدەلنمك § شده دینلن شو (ّ) اشارت.

تشذّب [ع، مص] طاغلمق، طاغنیق اولمق.

تشذیب [ع، مص] (نباتات) {مولددر} ارضه یاقین اولەرق متعدد فدانلر ویرن برجنس نبات. § اغاجك قبوقلرینی صویمق، فضله داللرینی کسوب بودامق.

تشرّع [ع. مص] شرع شریفه موافق عمل وحرکتده بولنمق § برشریعته تابع اولمق.

تشرّف [ع. مص] شرفلنمك، کسب شرف ایتمك. جمعی: (تشرفات).

تشریح [ع. مص] دیلم دیلم، پارچه پارچه کسمك § اطرافیله شرح وایضاح ایلمك، شرح وایضاح اولنمق. جمعی: (تشریحات) [اکثریا تشریحك ایکنجی معناسنك جمعی اولەرق قوللانیلور.]

فن تشریح = انسان، حیوانات ونباتاتك اعضای داخلیه وخارجیەسنك صورت تشکل وترکیبی، عضلات وعروق اعصابنك صورت سیرینی ویکدیکریله اولان نسبت ومجاورتی اصول مخصوصەسنجه قطع وتسلیخ ایدەرك تجسس وتدقیق ایتمك فنی.

تشریح بشری = انسان تشریحی علمی.

تشریح تطبیقی = مختلف حیواناتك یا مختلف نباتاتك بنیه ونسجلرینك یکدیکرینه مقایسەسی علمی.

تشریح توصیفی = انسان، حیوانات ونباتاتك بدنلرینك حال طبیعیدەکی تشریحی علمی

تشریح حیوانی = حیوانات تشریحی علمی.

تشریح مرضی = خسته عضولرك تشریحنی بیلدیرن علم.

تشریح نباتی = نباتات تشریحی علمی.

تشرید [ع. مص] اورکودوب قاچیرمق، بو صورتله قاچیرلمق § طرد وتبعید ایتمك.

تشریع [ع. مص] وضع قانون ایتمك.

تشریف [ع، مص] شرفلندیرمك، شرفلندیرلمك، شرف ویرمك، ویرلمك. [اکثریا: بر محله قدومیله شرف ویرمك معناسنده قوللانیلەرق مفعول به آلیر.] § لباس فاخر، خلعت فاخره. جمعی: (تشریفات). {(رسمیه) ارباب مراتب و مناصبك مقام ورتبەلرینه کوره معتبر ومرعی اولان اصول، اصول تقدم وتأخر.

تشریفاتی / تشریفاتجی = تشریفات مأموری، مراسم معتادەنك اجراسنه مأمور ذات.

تشریق [ع. مص] ضیالندیروب پارلاتمق، پارلادلق.

تکبیر تشریق = (شرعیه) «الله اکبر الله اکبر لا اله الا الله والله اکبر الله اکبر ولله الحمد» دیمك.

ایام تشریق = ذی الحجەنك اون برنجی، اون ایکنجی، اون اوچنجی کونلری.

تشریك [ع، مص] اورتاق، شریك ایتمك، ایدلمك § شرك قوشمق

تشعّب [ع. مص] شعبەلنمك، شعبه پیدا ایتمك، دال بوداق پیدا ایلمك. قول قول، طاقم طاقم اولمق.

تشعبات = جـ: (تشعب)، شعبەلر.

تشعّر [ع. مص] قیللانمق، تویلنمك.

تشعشع [ع. مص] شعشعه پیدا ایتمك، شعشعەلانمق.

تشعّع [ع. مص] (حکمت) ضیانك مرکزدن محیطه دوغری نمرجی.

تشعیب [ع، مص] شعبەلندیرمك، شعبەلندیرلمك.

تشعیل [ع. مص] (اشعال) ایله مترادفدر. شعلەلندیرمك، شعله حاصل ایتمك صورتیله یاقمق: تشعیل قنادیل.

تشفّی [ع. مص] (طب) شفا وراحت بولمق § خصمدن انتقام آلەرق یورك صوغوتمق.

تشفیء صدر = اخذ ثاردن صوکره یورك صوغومق.

تشقّق [ع. مص] شق اولمق، یارلمق، پارچه پارچه اولمق: تشقق صخور.

تشقیق [ع. مص] شق ایتمك، ایدلمك. یارمق، یارلمق، پارچه پارچه یارمق، یارلمق: تشقیق صخور.

تشکّر [ع. مص] شکر ایتمك، نعمته، احسانه، ایلکه قارشی ثنا ودعاده بولنمق. جمعی: (تشکرات)

تشکّل [ع. مص] شکل باغلامق، برشکل وهیئته کیرمك، شکللنمك. § (طب) اعضادن برینك اقسام مختلفەسنك، ترتیب وهیئتنك وضعیات متنوعەسنك مجموعنه دینایر. جمعی: (تشکلات).

تشکل ارض = (طبقات) کرەنك بدایةً بولندیغی مذاب حالندن بالتدریج تقشر ایدرك شمدیکی حال وشکلی آلمسنه اطلاق اولنور.

تشکّی [ع. مص] شکایت ایتمك {اشتکا ایله مترادفدر.}

تشکیك [ع. مص] شکه، شبهەیه دوشورمك، دوشورلمك. جمعی: (تشکیکات).

تشکیل [ع. مص] شکله، هیئته قومق، قونمق، شکل ویرمك، ویرلمك § ترکیب ایتمك، وجوده، حصوله کتیرمك § ترتیب ایتمك. جمعی: (تشکیلات): تشکیلات عدلیه، تشکیلات محاکم.

تشلشل [ع. مص] آتیلەرق آقمق، صو یوکسك برمحلدن آشاغییه شارلتی ایله دوکلمك. چاغلیان حصوله کتیرمك. {(انثلال) ده بو معنایی افاده ایدر} § (طب) اعضاء بدنیەنك کرك عمومی کرك بر ویا برقاچی اوزرینه صوغوق صو دوکەرك دوش یاپمق. جمعی: (تشلشلات).

تشمّر [ع،مص] ایشه حاضرلنمق، صیغانمق.

تشمّس [ع، مص] کونشه چیقمق، کونشلنمك § (طب) کونشك تأثیریله خسته، مضطرب اولمق، کونش چارپمق.

تشمّع [ع،مص] شمعلنمك، مومباغلامق، مشمع کبی اولمق، اوزرینه بال مومی سورلمك.

تشمع کبد = (طب) قره‌جکرك حجراتنك استحالهٔ شحمیه‌یه دوچار اولدقدن صوکره نسج منظمنك تزایدی وعناصر اصلیه‌سی اولان حجراتك انعدامی واوعیه‌سنك کوچولمسی ایله متحصل بر مرض وخیم‌که قره جکر وظیفه‌سنی کوره‌مدیکندن بدنده بر تسمم بطی وعین زمانده استسقا حصوله کلیر. بو مرض داء الکئول مبتلالرنده کثرتله مشهوددر.

تشمّل [ع،مص] احرامه بورونمك.

تشمّم [ع.مص] { استشمام ایله مترادف وآندن اقوادر } قوقلامق.

تشمیت [ع،مص] { (تسمیت) ایله مترادفدر } آقصیران آدمه (یرحمك الله) دیمك.

تشمیر [ع،مص] صغامق، صیغانمق. § برایشه کمال اهتمام ایله کیریشمك.

تشمیر ساق / تشمیر ساعد = پاچه‌لری صیغامق.

تشمیس [ع،مص] کونشه سرمك، سرلمك، کونشه طوتمق، طوتلمق. § کونشك تأثیرینه عرض ایدرك خسته ایتمك، ایدلمك.

تشمیع [ع،مص] اریمش بال مومنه باتیرمق، باتیرلمق، مشمع ایتمك، ایدلمك.

تشمیل [ع،مص] (کیمیا) بال مومی ایله دیکر برجسمی اتحاد ایتدیرمك. (تفعیل) بابندن علی خلاف القیاس تشکیل اولنمش بر مصدر اولوب کتابت رسمیه‌ده تعلق واحاطه معنالرنده مستعملدر.

تشمیم [ع،مص] قوقلاتمق، قوقلادلمق.

تشنّج [ع.مص] بوروشمق، بوروشوق اولمق § (طب) عضلاتك غیر ارادی اوله‌رق یا موضعی آقتدن، یاخود مراکز عصبیه‌نك تحت تأثیرنده اوله‌رق تقلصاتی. جمعی: (تشنجات)

تشنج مری = (طب) مرینك بوزولوب تنقیص قطر ایتمسی حسبیله یوتیلان لعابك تکرار رد واعاده ایدلمسندن عبارت بر مرض، مرینك اسپازموزی.

تشنج مزمار = (طب) خنجره‌نك بوزولوب قاپانمسی.

تشنجی = تشنج حالنی حاصل ایدن دریه ویا اسباب.

تشنّف [ع مص] کوپه طاقنمق § زینتلنمك.

تشنکان [فا،ص] صوصامش، هوسکار، آرزوکش معنالرینه اولان (تشنه) نك جمعی.

تشنکی = تشنه‌لك.

تشنه [فا،ص] صوسز، صوصامش: «تشنه‌نك حالنی بیلمز سیراب» § پك آرزولی، پك ایستکلی.

لب تشنه / تشنه لب = صوسزلقدن دودغی قورومش، پك صوصامش.

تشنه لبی / لب تشنکی = لب تشنه‌لك.

دل تشنه / تشنه دل = یورکی حرارتلی ‖ پك حرارتلی.

دل تشنکی / تشنه دلی = زیاده هوسکارلق، آرزوکشلك.

تشنیع [ع،مص] زیاده‌سیله ذم وتقبیح ایتمك جمعی: (تشنیعات)

تشنیف [ع،مص] کوپه طاقمق طاقنمق، کوپه ایله تزیین ایتمك، ایدلمك.

تشنیفساز = زینت ویریجی، سوسله‌یجی.

تشوّش [ع مص] مشوش، قارمه‌قاریش اولمق. § (طب) اخلاطدن برینك توقفی ویاتوقفی موجب اسباب.

تشوّق [ع،مص] پك زیاده آرزو، شوق ورغبت کوسترمك.

تشویر [ع، مص] استیعاب، احتوا ایتمك. § اختفا ایامك.

تشویش [ع،مص] قارمه قاریش ایتمك، ایدلمك. جمعی: (تشویشات).

تشویق [ع، مص] شوقه کتیرمك، کتیرلمك شوقلندیرمك، شوقلندیرلمك. § نوع حاله ترغیب ایتمك. جمعی: (تشویقات).

تشهّد [ع،مص] قعده یعنی نماز اوطوروشنده شهادتینی شامل ولار تحیاتی اوقومق.

تشهدمقداری = آزیجق، آز زمان.

تشهّی [ع، مص] اشتهالانمق، آرزو حاصل ایتمك.

تشهیر [ع، مص] شهرتلندیرمك، شهرتلندیرلمك. § میدانه قویمق، قونلمق، میدانده خلقه کوسترمك، کوسترلمك. § چکمك، چکلمك: تشهیر سلاح. جمعی: (تشهیرات).

تشیّخ [ع،مص] اختیارلامق § اختیار طوری طاقنمق § مشایخدن ایمش کبی کورونمك، شیخلك طاسلامق.

تشیّد [ع،مص] مرتفع اولمق § محکم اولمق.

تشیطن [ع، مص] شیطنت کارانه حرکاتده بولنمق.

تشیّع [ع،مص] مذهب شیعه‌یه کیرمك. شیعه‌لکی قبول ایتمك.

تشیید [ع،مص] یوکسك‌ یاپمق، قیلنمق § محکم ایتمك، ایدلمك. جمعی: (تشییدات).

تشییع [ع، مص] یوله کیدن برآدمی آیریلق محلنه قدر کوتوروب وداع ایتمك، یوله اورمق. { (استقبال) مقابلی } § رمضان عقبنده‌کی آتی کون یعنی شوالك برندن آلتیسنه قدر اوروج طوتمق.

تصابی [ع،مص] اظهار عشق ایتمك.

تصاحب [ع،مص] صحابت ایتمك، صیانت ایلمك § صاحب چیقمق. { (تصحب) ده بو معناده مستعملدر. }

تصاحبات = جمعی: (تصاحب) { مقامنده استعمالی اکثردر }

تصادف [ع، مص] راست کلمك، ارامقسزین بولمق { عربیده بو کلمه مسموع اولمیوب بو مقامده (صدفه) و (تصادفه) کلمه‌لری مستعملدر. } جمعی: (تصادفات).

تصادفاً / تصادفی = راست کله.

بالتصادف / علی التصادف = تصادف صورتیله،

تصادم [ع، مص] { (مصادمه) ایله مترادفدر. } ایکی صلب جسم بر برینه چارپیشمی، چارپمق.

تصارع [ع،مص] { (مصارعه) ایله مترادفدر. } کورش ایتمك.

تصارف [ع مص] امر وحکم ایتمك.

تصازلامق [ت،مصـ] برشیئك اساسنی ذهنده حاضرلامق، تصور ایتمك .

تصاریف [ع،س] جـ : (تصریف) . ☞ (تصریف) .

تصاریف دهر = احوال عالم .

تصاعد [ع، مصـ] یوقاری چیقمق ، آغمق . جمعی : (تصاعدات) . { اکثریا ابخره و تعفن حقنده مستعملدر . }

تصاغر [ع، مصـ] کوچوك کورونمك ، کوچولمك .

تصافح [ع مصـ] { (مصافحه) ایله مترادفدر . } ال الیه طوتوشمق .

تصالب [ع،مصـ] { مولددر } ایکی شی خاچ کبی بربرینك اوزرینه بینمك ، خاچواری اولمق . § (طب) سیکیر وطمرلرك بربرینك اوزرندن چاپرز زواری کچمسی .

تصالب عرقی = علم حیواناتجه برنوعك مختلف عرقلری بیننده مقارنت حصولیله حیوان یتشدیره‌رك نوعك اصلاحنه خدمت ایتمك معناسنه‌در . { تصالب عرقیدن آلنان محصوله (ملاسید) دینلوب ایکی مختلف نوعك محصولنه‌ده (ملز) دینور . مثلا : نوع فرسدن عرب وانکلیز آتلرینك تصالبندن حاصل اولان یاوری (ملاسید) در . (استر) ایسه (ملز) در . }

ازدواج تصالبی = (بیطری) عروق متمایزدن مختلف النوع حیواناتی چفتلشدیرمه .

تصالح [ع،مصـ] ☞ (مصالحه)

تصاغر [ع، مصـ] صاغر اولمدیغی حالده صاغر کبی کورونمك .

تصانیف [ع،س] جـ : (تصنیف) کتابلر ، اثرلر ، مؤلفات .

تصاویر [ع،مصـ] صورت ، رسم معناسنه اولان (تصویر) ك جمعی رسملر ، صورتلر .

تصبر [ع ، مصـ] { (اصطبار) ایله مترادفدر . } تکلفله صبر ایتمك { (اصطبار) قصاص آلمق معناسنه‌ده کلیر }

تصبع [ع،مصـ] { مولددر } پارمق ، پارمق آیرلق .

تصبن [ع،مصـ] { مولددر } صابون کبی کوپورمه § (کیمیا) صابون حالنه کچمك ، صابون اولمق . قلویاتك حامضات شحمیه ایله اتحادی .

تصبی [ع،مصـ] چوجق طوری طاقنمق ، چوجقلامق § تصابی معناسنه‌ده کلیر . ☞ (تصابی) .

تصحیح [ع،مصـ] صحیح قیلمق ، قیلنمق ، درجهٔ صحته ایردیرمك ، ایردیرلمك § یاکاشنی دوغریلتمق ، یاکاشی دوغرولدلمق .

تصحیح مزاج = وجوده عارض اولان فنالغی بالتداوی دورلتمك .

تصحیح قرار = (حقوق) محکمهٔ تمیز حقوق دائره‌سندن ویرلمش اولان برقراره — احوال معینه‌دن برینك وجودینه بناءً — اعتراض ایله اوقرارك تصحیحنی محکمهٔ مذکوره‌دن طلب واستدعا ایلمك .

تصحیحات = جـ : (تصحیح) || اجرا ایدیلان تصحیحلر .

تصحیف [ع، صـ] یازی‌یی خطاءً تغییر ایتمك ، یازی خطاءً تغییر ایدلمك . { مثلا : (کوز) ی (کور) ، (سور) ی (شور) یازمق کبی } .

تصحیفات = جـ : (تصحیف) .

{ تصحیف ایله ، تحریف آره‌سنده معناجه جزئی بر فرق واردر . تصحیف هم لفظك ، هم معنانك ، تحریف ایسه معنایه طوقونلمقسزین یالکز لفظك تغییر ایدلمسی معنالرینی افاده ایدرلر . }

تصدر [ع،مصـ] مجلسك ، اوطه‌نك باش طرفنه کچوب اوطورمق .

تصدع [ع،مصـ] { (انصداع) ایله مترادفدر } . طاغلمق ، پراکنده اولمق § یاریلوب چاتلامق .

تصدق [ع،مصـ] صدقه اولرق ویرمك ، ویرلمك .

تصدقات = جـ : (تصدق) (صدقات) مقامنده مستعملدر .

تصدی [ع،مصـ] شروع ، تشبث ، مباشرت ، باشلامه .

تصدیر [ع،مصـ] مؤلف طرفندن کتابك اولنه مقدمه ، دیباجه وضع ایتمك ، ایدلمك . دیباجه‌لمك ، دیباجه‌لنمك § یازمق ، تسطیر ایتمك .

تصدیع [ع،مصـ] باش آغریتمق ، باش آغریدلمق . { تصدیع کلمه‌سی (باش آغریتمق) دیمك اولدیغندن آرتق (تصدیع سر) دیمك تکرار معنویه مثال تشکیل ایلدیك دیمکدر . } § تعجیز ایتمك ، جان صیقمق .

تصدیعات = جـ : (تصدیع) تعجیزات ، باش آغریتمه‌لر .

تصدیق [ع، مصـ] کرچکدر ، دوغریدر دیمك ، دینلمك . § (منطق) نسبت تامهٔ خبریه‌یی — دوغری اولدیغنی اعتقاد ایله — بیلمك . § (حقوق) محاکم ابتدائیه‌دن ویریلن مقرراتك استیناف وتمییز محکمه‌لرندن واستیناف قرارلرینك محکمهٔ تمییزدن موافق قانون کوریله‌رك فسخ ونقضدن ازاده طوتلمسی معامله‌سنه اطلاق اولنور . جمعی : (تصدیقات) .

§ علم منطقك نسبت تامهٔ خبریه‌دن باحث قسمی .

تصدیقاً = تصدیق صورتیله ، تصدیق ایچون .

بالتصدیق = تصدیق ایله ، تصدیق ایدرك .

ادات تصدیق = (اوت) ، (بلی) کبی تصدیقه دلالت ایدن ادواتدن هربری .

تصدیه [ع،مصـ] ال چرپمه ، آلقیش .

تصرف [ع ، مصـ] تملك ایتمك ، مالك ومتصرف اولمق . § بالاقتدار اداره ایلمك § اقتصاده رعایتله مال آرترمق ، آرتیرلمق . § فاعل مختار اولمق اوزره ضبط ایتمك ، ایدلمك . جمعی : (تصرفات) .

تصرفاً = اداره ، اقتصاد مقصدیله .

بالتصرف = تصرف ایله .

تصرفی = تصرفه منسوب .

تصرف ملاك = (فقه) رقبهٔ امواله مالك اولانلر کبی هر برحق وصلاحیته مالك اولمه . § برقادینه معاملهٔ زوجیه‌ده بولنمه .

تصرفات فعلیه = (فقه) اجرای صنعت ایچون صلاحیت تامه‌یه مالك اولمق معناسنی افاده ایدر .

تصرفات قولیه = (فقه) بیع وشرا ، هبه وفراغ وعین مال ، صلح واقرار ، تأجیل دین ، اسقاط شفعه کبی خصوصاتك اجراسنه اولان صلاحیت .

تصرفات لسانیه = اجنبی برلساندن بعض کلمات والفاظ آلوب آنلری اولسانك شیوه‌سنه موافق معنالرده استعمال ایتمه || بویولده آلنان کلمات .

تصرم [ع،مصـ] جلادلنمك .

تصریح [ع ، مصـ] آچیق سویلمك ، سویلنمك ، آچیقدن آچیغه بیان ایتمك ، ایدلمك . جمعی : (تصریحات) .

تصريحاً ، بالتصريح == تصريح صورتيله ، آچيقدن آچيغه بيلديره‌رك .

تَصْرِيف [ع ، مص] تقليب ، كيف مايشا تحويل ايتمك { جناب بارى حقنده مستعمل اولديغنه كوره جمعى : (تصاريف) در } § افعالى صيغه‌لامق ، افعالى صيغه‌لامق . صيغه صورتيله چكمك ، چكامك .

علم تصريف == علم صرف .

تصريفات == ايكنجى معناسنه كوره (تصريف) ك جمعى .

تَصَعُّب [ع ، مص] كوچ اولمق ، كوچلشمك .

تَصَعُّد [ع ، مص] { تصعد ايله مترادفدر } يوقارى چيقمق ، آغمق § (طب) بخارات ويا غازلرك هوايه طيران وصعودى .

تصعدات == ج : (تصعد) { اكثريا ابخره وروايح حقنده مستعملدر } .

تصعدات مرزغيه == (علم حفظ الصحه) بتاقلق محللردن هوايه چيقان فنا قوقولره ، وقدمانك مياسمه ديدكارى شيلره اطلاق اولنور .

تَصْعِيب [ع ، مص] كوجلشديرمك ، كوجلشديرمك .

تصعيبات == ج : تصعيب) . تسهيلات مقابلى .

تَصْعِيد [ع ، مص] { (اصعاد) ايله مترادفدر } . يوقارى چيقارمق ، چيقارلمق . § (كيميا) برجسمك بالتسخين تبخير ايداسى .

تَصْعِير [ع ، مص] تكبر سببيله مخاطبنه باقميوب يوزينى باشقه طرفه چويرمك .

تَصْغِير [ع ، مص] كوچولتمك ، كوچولدلمك § بر اسم ويا صفتى مصغر اوله‌رق قوللانمق .

ادات تصغير == تركجه‌ده جق ، جك ، جغز ، جكز كبى مصغريته دلالت ايدن الفاظدن هر برى .

اسم تصغير == (صرف) كوچوكلكه دلالت ايدن اسم — كه : فارسيده (چه) ، (ك) اداتلك الحاقيله ، عربيده عين الفعل ايله لام الفعل آراسنه ساكن بر (ى) علاوه‌سيله تشكيل اولنور : ديوان ، ديوانچه ، عبد == عبيد ، شاعر == شويعر كبى . جمعى : (تصغيرات) .

تَصَفُّح [ع ، مص] لوحه لوحه اولمق ، لوحه حالنه قونلمق § ياپراق ياپراق اولمق .

تَصَفِّى [ع مص] صافيلك پيدا ايتمك ، صافيلنمك ، كسب صفوت ايتمك .

تَصْفِيح [ع ، مص] لچرپيق ، آلقيشلامق ، ل اليچلرينى بربرينه اورمق . § ياميلامه ، صفحه ، يوفقه حالنه قويمق . جمعى : (تصفيحات) .

تَصْفِير [ع ، مص] ابصلق چالق ، ايصلق ايله‌سسلنمك جمعى (تصفيرات)

تَصْفِيف [ع ، مص] صره‌لامق ، صف صف ديزمك ، دبزلمك ، صف حالنه قويمق .

تصفيفات == ج : (تصفيف) : تصفيفات عسكريه .

تَصْفِيق [ع ، مص] {قوش ، طيور حقنده} قناتلرينى چيرپيق { تصفيح معناسنه‌ده كلير .

تصفيق اسنان == صوغوقدن ديشلرك بربرينه چارپمسى .

تَصْفِيَه [ع ، مص] { تشديد يا ايله غلطدر } صافى قيلمق ، قيلمق ، صافيلنمك ، صفوت ويرمك ، ويرلمك . صاف خالص ايتمك .

تصفيهٔ قلب == يوركى غل وغشدن پاك ايتمه .

تصفيهٔ ديون == بورجلرك فائضلرينى تأديه ايدرك حساباتنى قپاتمق ، بورجلرى براشديره‌رك برصورت تسويه‌يه ربط ايتمك . § (كيميا) برجسم درونند ويا تركيبنده بولنان مواد اجنبيه‌يى آييرمق .

تَصْقِيل [ع ، مص] صقيل اورمق ، اورلمق ، جلا ويرمك ، ويرلمك : تصقيل حديد ، تصقيل سيف . جمعى : (تصقيلات) .

تَصَلُّب [ع مص] قاتيلاشمق ، قاتى اولمق ، كسب صلابت ايتمك § امور دينيه‌ده زياده تعصب وغيرت كوسترمك § (طب) برعضوك بنيه‌سنده‌كى نسج منضمك تزايدى ، قاتيلاشمسى . جمعى : (تصلبات) .

تَصَلُّف [ع مص] اوكونمك ، حد واقتدارندن خارج فضل وظرفت ادعاسنده بولنمق § شعر فخريه طرزنده تنظيم نشيده ايلمك : تصلفات نفعيانه .

تصلفات == ج : (تصلفات) || كوسترش اوله‌رق ياپيلان نزاكتلر .

تَصْلِيب [ع ، مص] صلابت ويرمك ، قاتيلاشديرمق .

تَصْلِيَه [ع مص] صلوات شريفه كتيرمك ، (صلى الله تعالى عليه) وامثالى الفاظ ايله دعا ايتمك .

تصليه خوان == صلوات شريفه كتيريجى ، تصليه ايديجى .

تَصْمِيت [ع ، مص] { (اسكات) ايله مترادفدر } سكوت ايتديرمك .

تَصْمِيم [ع ، مص] صورت قطعيه‌ده ، نكول ايتمه‌مك اوزره نيت ايتمك ، ايدلمك ، اجراسنه قطعياً قرار ويرمك ، ويرلمك ، عزم قوى .

تصميمات == ج : (تصميم) اجراسى مقرر ايشلر ، شيلر .

تَصَنُّع [ع ، مص] تكلفله اطوارينى مستحسن ، ظاهرينى مزين كوسترمك § برشيئى ماهيتندن دها زينتلى ، دها قيمتلى كوسترمك : « انشا مزى يولندن چيقاران شى تصنع غائله‌سيدر . »

تَصْنِيع [ع ، مص] برصورت صنعتكارانه واستادانه‌ده ياپمق ، ياپلمق . § ساخته اوله‌رق ياپمق ، دوزمه اوله‌رق پيدا ايتمك § بركيمسه‌يى برصنعتله مشغول ايتمك § تصنيع عضو : (طب) عضوده واقع اولان ضايعاتى تضمين ايچون بدنك سائر محللرندن درى وسائره حتى عظم بيله آله‌رق اورايى ياماق ويكيدن عضوى ياپمق . مثلا بورنى دوشمش بر آدمه يكيدن بورون ياپمق . جمعى : (تصنيعات) كليركه ساخته شيلر ، يالانلر ، ويديرمه سوزلر ديمكدر .

تَصْنِيف [ع ، مص] صنف صنف ايتمك ، ايدلمك ، طاقم طاقم آييرمق ، آييرلمق § تأليف ايله مترادف ومعناجه آندن دون اولوب كتاب ياپمق ، اثر وجوده كتيرمك معناسنى افاده ايدر . § مصنف يعنى تأليف وتصنيف اولنمش كتاب معناسنه‌ده كلير — كه : { (قاموس تركى) تحرير : صرف قريحه‌دن يازيلان ، تصنيف : فن كتابلرى كبى جمع وترتيب اولنان وتأليف ايسه ايكيسى آره‌سنده اولان كتابلر حقنده مستعملدر ديبور . } § (طبيعيات) حيوانات ويانباتاتى خواص مميزهٔ طبيعيه‌لرينه كوره شعبه‌لره ، زمره‌لره ، فصيله‌لره ، صنفلره تقسيم ايتمك ، آييرمق .

تصنيفات == ج : (تصنيف) : تصنيف ايدلمش اثرلر .

تَصَوُّر [ع ، مص] ذهنده صورت ويرمك ، ويرلمك ، برشيئى ذهنده صورتلنديرمك ، بر شى ذهنده صورتلنديرلمك § (منطق) نسبت تامهٔ خبريه‌نك غيرينى بيلمك ديمكدر .

تصورى ، تصوريه == تصوردن عبارت يعنى وجود خارجيسى اولميوب خيالى اولان .

تصورات = جـ : (تصور) || علم منطقك فروع مهمه‌سندن بری ـ که : قضایانك ذهنده حصولندن، نظریات قضایادن باحثدر : تصدیقات وتصورات فروع علم منطقدن برر بحث مهم .

تَصَوُّف [ع، مصـ] صوفیلاشمق ، ظاهراً وباطناً آداب شریعتله تحلی ایتمك . جمعی : (تصوفات) .

علم تصوف = قالدن زیاده حال ایله افاده اولنه‌بیلن حقایق عالیه‌دن باحث علم .

تصوفی = تصوفه منسوب .

تَصْوِیب [ع، مصـ] (تخطئه) نك ضدی . صوابه نسبت ایتمك ، ایدلمك . صوابدر دیمك ، دیندمك ، بر فکرك ، برقوالك ، برفعلك درغریلغنه قائل اولمق § مناسب کورمك .

تصویباً = تصویب صورتیله .

قرین تصویب
رهین تصویب } = تصویب اولنمش .
تصویب کرده

تَصْوِیت [ع، مصـ] سسلنمك ، سسلندیرلمك ، سس چیقارمق .

تَصْوِیر [ع، مصـ] صورت ویرمك ، ویرلمك ، صورتلندیرلمك § رسم ، ترسیم ایتمك ، یعنی برشکلك صورتنی یاپمق § رسم ایدلمش (صورت) ، شکل . { بو معنایه کوره جمعی : (تصاویر) کلیر } .

تصویرات = برنجی معناسنه کوره (تصویر) ك جمعی .

تَصْوِیغ [ع، مصـ] صیغه پیدا ایتمك ، ایدلمك ، صیغه صورتنه قویمق ، قونلمق § اصاغه ایتمك ، اریدوب قالبه دوکمك . جمعی : (تصویغات) .

تَصَرُّف [ع، مصـ] بربرده یازلمق ، یازی کچیرمك .

تَصِیمْلامَق ـ تاصِیمْلامَق [ت، مصـ] ذهناً اولچوب بیچمك ، تخمین ایتمك .

تَضاحُك [ع، مصـ] قارشیلقلی کولوشمك .

تَضاد [ع، مصـ] بربرینه ضد اولمق ، بربرینك عکسنه ، خلافنه اولمق . § (ادبیات) برعباره‌ده معانیء متقابله‌یی جمع ایتمکدن عبارت اولان صنعت بدیعیه : « سیاه بختم کنجلکده صاچمی بم بیاض ایتدی » § (طب) ایکی دوانك یکدیکرینه قارشی حائز اولدقلری عدم ائتلاف خاصه‌سنه دینیلیر .

تَضارُب [ع، مصـ] (مضاربه) ایله مترادفدر . اوروشمق ، دوکوشمك .

تَضاعُف [ع، مصـ] ایکی ویا دها زیاده قات اوله‌رق زیاده‌لشمك . { مادیات ومعنویاتده مستعملدر } § علم نباتجه : وریقهٔ تویجه‌نك وأوراقی ظهار ایچون لواحقك حصولنه اطلاق اولنور § (کیمیا) بر جسم مرکبدن تأثیرات مختلفه ایله ایکی ویا دها زیاده اجسام بسیطه حاصل اولمق § مباحث فلسفیه‌دن بری اولوب بر ارکك ایله بر دیشیدن — عین جنسدن — بر چوق محصول وجوده کلمك .

تَضایُق [ع، مصـ] صیقیشمق .

تَضَجُّر [ع، مصـ] ایچ صیقلمق ، دروننده اضطراب پیدا اولمق .

تَضَرُّر [ع، مصـ] ضرره ، زیانه اوغرامق ، ضررودیده اولمق .

تَضَرُّس [ع، مصـ] (طب) دیش قماشمسنه اطلاق اولنور .

تَضَرُّع [ع، مصـ] نفسی آلچالتارق کمال خشوع وتذلل ایله یالوارمق . { کمال تضرعله استرحام ایتمك تعبیرنده تکریر معنوی واردر } .

تضرعات = جـ : (تضرع) || رجالر ، نیازلر .

تَضْرِیس [ع، مصـ] تجربه‌دیده اولمق . § (طب) دیش قماشدیرمق

تضریس اعصاب = اعصاب اوزرینه غیر منتظم وغیر طبیعی تضییقات اجراسیله پك زیاده اضطراب ویرمك .

تَضْعِیف [ع، مصـ] برقات دها زیاده‌لشدیرمك ، زیاده‌لشمك . جمعی : (تضعیفات) .

تَضْلِیل [ع، مصـ] اضلال ایله مترادف وآندن اقوادر . دوغری یولدن صاپتمق ، ضلالته دوشورمك .

تَضْمِید [ع، مصـ] (طب) جریحه‌یه مرهم سوروب بزله باغلامق ، یاره تیمار ایدلمك .

تَضَمُّن [ع، مصـ] حاوی ، مشتمل اولمق . § تکفل ، تعهد .

تَضْمِید [ع، مصـ] (طب) جریحه‌یه مرهم سوروب بزله باغلامق ؛ لاپه اورمق .

تَضْمِین [ع، مصـ] سبب اولنان ضرر وزیانی اودتمك ، ضرر وزیان اودتمك § (ادبیات) باشقه‌سنك مشهور بر بیت ویا مصراعنی شاعرك کندی نشیده‌سنه علاوه ایتمسی . { بو صورتله علاوه ایدیلن پارچه مسروق اولمدیغنی ایما ایچون او بیت ویا مصرعك ممیزه تعبیر اولنان شو (« ») اشارت ایچنه آلنمسی ایجاب ایدر } . مثلا نفعینك : { بو محلده عجب اوصافنه شایان کورینور نوله بو بیتی باقینك ایدرسه‌م تضمین : « دفع یأجوج غمه ایشـکیدر سد سدید منع جیش المه درکهیدر حصن حصین » } قطعه‌سی کبی . جمعی : (تضمینات) .

تَضَوُّع [ع، مصـ] برشیئك کوزل قوقوسی اطرافه یاییلمق .

تَضَیُّق [ع، مصـ] طارالمق ، صیقیشمق .

تضیق قدامی = (طب) ختان ایدلمه‌مش اولانلرده غلفه‌نك التهاب اثری اوله‌رق طارالمسی || غلفه‌نك سنتسزلك نتیجه‌سی اوله‌رق کیری‌یه دوغری طوپلانوب طارالمسی .

تَضْیِیع [ع، مصـ] { (اضاعه) ایله مترادفدر } ضایع ایتمك ، تلف ایلمك .

تضییع اوقات = بوش یره وقت کچیرمك .

تَضْیِیق [ع، مصـ] طارالتمق ، طارالمق . جمعی : (تضییقات) .

تَطابُق [ع، مصـ] بربرینه اویمق ، یکدیکرینه اویغون دوشمك .

تَطاوُل [ع، مصـ] اوزامق ، اوزون اولمق § تعدی ایتمك . § (طب) بر عضوده غیر طبیعی اوله‌رق وقوعبولان اوزونلغه اطلاق اولنور . § تسکین اوجاع ایچون اعصابی اوزاتمق عملیاتی . جمعی : (تطاولات) .

تَطایُر [ع ، مصـ] اوچمق § اوچشمق § طاغیلمق اولمق .

تَطَبُّب [ع،مص] طبيب اولمدیغی حالده کندینه طبیب سوسی ویره‌رك اجرای طبابت ایتمك .

تَطَبُّع [ع،مص] طبیعتلنمك ، ادمان پیدا ایلمك .

تَطْبیق [ع،مص] اویدیرمق ، اویدیریلق قارشیلاشدیروب و یغون اولدیغنه باقمق ، باقلمق . § ملكات عقلیه نك برخاصهٔ ممتازه‌سی ـ كه : ایی وفنا انكله مقایسه ایدیلیر .

تطبیق مهری == اصحاب معاشك صورتلری ، ایسته‌لری تختیم ایچون قوللاندقلری خاتم .

تطبیقات == جـ : (تطبیق) .

تعبیه تطبیقاتی == (عسكری) تعبیة الجیش قواعدینك تطبیقی مقصدیله اراضی ویاخریطه اوزرنده اجرا ایدیلان عملی تعلیملر .

تَطْبیل [ع،مص] طاوول چالمق .

تَطَحُّل [ع، مص] اصطلاحات مولدهٔ طبیه‌دن اولوب طالاقك شیشمسنه اطلاق اولنور .

تَطْحین [ع،مص] اوكوتمك ، اوكودلمك .

تطحین الحصاة == (طب) مثانه‌ده حاصل اولان طاشلرك بر آلتله تطحین ایدیلمك بلاعملیات دوشورلمسی .

تَطَرُّب [ع،مص] طربلانمق ، شوقه كلمك .

تَطَرُّف [ع.مص] برطرفه چكلمك .

تَطَرُّق [ع،مص] یول بولمق ، خلول ایتمك § دوولمك :

تطرق خلل == بوزولمق ، خلل طاری اولمق .

قوهٔ تطرقیه == (معادن) بر معدنك چكیچله دوكیله‌رك صفحه ، لوحه حالنه كله‌بیلمسی قابلیتی :

« آلتونك قوهٔ تطرقیه‌سی كموشكدن زیاده‌در . »

تَطْریب [ع،مص] { (اطراب) ایله مترادف وآندن اقوادر } طربلندیرمك ، شوقه كتیرمك .

تَطْریز [ع،مص] روبه وسائره‌یه كنار ایشله‌مك ، ایشلنمك § برشیئك اطرافنه اویا ، دانتله دیكمك .

تَطَفُّل [ع،مص] طفیلی اولمق § اتباع ایتمك .

تَطَعُّم [ع،مص] طاتمق ، طادلمق ، طادینه باقمق ، باقلمق .

تَطْلیق [ع،مص] زوجه‌یی بوشامق . { (اطلاق) ایله مترادفدر } .

تَطْلیه [ع،مص] طلا ایتمك ، ایدلمك ، جلا ، طلا ویره‌جك بر شیئی سوروب صیوامق { تشدید ایله غلطدر } .

تَطْمین [ع مص] اطمئنان ویرمك ، ویرلمك . قاید امنیت ویرمك ، ویرلمك . جمعی : (تطمینات) .

تَطَوُّع [ع،مص] بورج ، فرض اولمیان خیری ایشله‌مك ، نافله نماز قیلمق عرفه كونی وروج طوتمق .

تطوعاً == تطوع صورتیله ، نافله اوله‌رق .

تَطَوُّق [ع،مص] بویونه كردنلك وسائره طاقنمق ، طاقیلمق .

تَطْویق [ع،مص] بویونه كردنلك طاقمق ، طاقلمق .

تَطْویش [ع، مص] (بیطاری) طواشی ایتمك ، اكدیج ایتمك معناسنه‌در { (اخصا) دها زیاده مستعملدر }

تَطْویل [ع،مص] اوزاتمق ، اوزادلمق { اكثریا سوز حقنده استعمال اولنور } .

تطویل بلاطائل == (انشا) فائده‌سز تفصیلاته دینلیر ؛ تطویل كلام .

تطویلات == جـ : (تطویل) || بوش ، بیهوده ، فضله سوزلر .

تَطَهُّر [ع مص] مادی ومعنوی تمیزلنمك ، پاكلنمك . جمعی : (تطهرات) .

تَطْهیر [ع مص] مادی ومعنوی تمیزله‌مك ، تمیزلنمك ، پاك ایتمك ، ایدلمك . § (طب) بر محله مضاد تعفن ادویه دوكیله‌رك تمیزلك اصولنه اطلاق اولنور § (جراحی) جرحه اوزرنده‌كی قیح وسائره‌یی بیقایه‌رق چیقارمق .

تطهیرات == جـ : (تطهیر) تمیزلكلر .

تَطَیُّب [ع مص] خوش قوقو سورونمك .

تَطَیُّر [ع مص] وغورسز طوتمق ، احوال و اشیادن تشأم ایتمك . قوش اوچورمق صورتیله تفأل ایلمك { عادات قبیحهٔ جاهلیه‌دن اولان (تطیر) یفیتی « الطیرة شرك » حدیث شریفیله الغا ایدلمشدر . }

تَطْییب [ع مص] خوش ایتمك ، ایدلمك § كوكلنی خوش ایتمك ، كوكل خوش ایدلمك § تطییف ایتمك . جمعی : (تطییبات) .

تَطْیین [ع مص] برشیئه چاموور سورمك .

تَظارُف [ع ، مص] (فلسفه) مولود والدینك اوصاف مادیه ومعنویه‌سیله متصف اولمق . § مظروف ظرفك شكل ووضعنی اكتساب ایتمك .

تَظاهُر [ع، مص] بربرینه كورونمك . § بربرینه معاونت ایلمك § میدانه چیقمق ، ظاهر اولمق .

تظاهرات == جـ : (تظاهر) || صحابتلر ، یاردملر .

تَظَرُّف [ع،مص] ظرافت طاسلامق ، ظرافت صاتمق .

تَظَلُّل [ع،مص] (استظلال) ایله مترادفدر . كولكه‌لنمك ، كولكه‌ده اولمق .

تَظَلُّم [ع،مص] ظهار مظلومیت ایتمك . جمعی : (تظلمات) .

تَظْلیل [ع،مص] كولكه‌لنمك ، كولكه‌لندیرلمك .

تَظَنُّن ـ تَظَنّی [ع،مص] ظن ایله ایش كورمك .

تَظْهیر [ع،مص] آرقه‌یه آتمق ، آتلمق . § اهمال ایتمك ، ایدلمك .

تَعادُل [ع،مص] بربرینه عدیل اولمق ، یكدیكرینه دنك كلمك ، تساوی ، برابرلك . جمعی : (تعادلات) .

تَعادی [ع، مص] { (معادات) ایله مترادفدر } دشمنلك ایتمك ، عداوت ، خصومت ایلمك .

تعادیات == جـ : { (تعادی) تشدید ایله غلطدر }

تَعارُض [ع،مص] حكمجه ، رأی وفكرجه بربرینه ضد ، مخالف اولمق . § قارشیلاشمق . جمعی : (تعارضات) .

تَعارُف [ع مص] برشیئی هركس بیلمك ، برشی جمعجه معروف ومعلوم اولمق § معارفه ، بربرینی طانیشمه .

تَعاریج [ع ، مص] جـ : (تعریج) چیقندیلر ، تومسكلر . § (طب) دماغك سطح خارجیسنده‌كی چیقندیلره اطلاق اولنور . (تلافیف) بونك ضدیدر : بیك تعاریج وتلافیفی .

تعاسر [ع. مص] «تعسر» ایله مترادفدر برشی کوچلشمك ، کوچ اولمق.

تعاشر [ع، مص] (معاشرت) ایله مترادفدر . خلق ایله کوزل کچنمك، حسن ائتلاف وامتزاج ایتمك .

تعاضد [ع، مص] قول قوله ویرمك ، بربرینه قول ویرمك § معاونت ایتمك ، تعاون .

تعاطف [ع،مص] بربرینه محبت وشفقت ایتمك، محبت وشفقت کوسترمك § معطوف ومعطوف علیه اولمق، عطفلاشمق .

تعاطفات = جمـ : (تعاطف) || قارشیلقلی محبتلر ، محبت متقابله .

تعاطی [ع،مص] بربرینه برشیئی ویرمك، ویریشمك ، الوب ویرمك : تعاطئ افکار ، تعاطئ اقداح ، تعاطئ مکاتیب. § (تجاری) هربری برطرفده قالمق اوزره ایکی ویا دها زیاده نسخه اولهرق طرفین بیننده مقاوله‌نامه تنظیم اولنمق § (فقه) پازارلقسز ، لاقردیسز اولهرق مبادلهٔ اموال ایلمك .

تعاظم [ع،مص] نظرده بیومك، بیوك کوروتمك .

تعاقب [ع، مص] بربرینك آردی صره کیتمك ، یوروتمك .

تعاقد [ع، مص] { (معاقده) ایله مترادفدر . } عقدلشمك .

تعالم [ع،مص] { (تعارف) ایله مترادف واندن اقوادر . } برشیئی هرکس بیلمك ، برشی جملهجه معروف ومعلوم اولمق .

تعالی [ع، مص] { معناجه (تعلی) ایله مترادف ایسه‌ده اندن اقوادر . } یوکسك اولمق ، یوکسلمك . { اکثریا معنویاتده استعمال اولنور . }

تعالی الله = جناب الله عالی اولسون مقامنده جملهٔ دعائیه‌در . استعمالی نظمه مخصوص کبیدر :

« تعالی الله زهی سلطان عالیشان که ملك آرا
که دربان ایلمز باب همایوننده کیوانی »

§ ماشالله ، سبحان الله معنالرینه‌ده کلیر .

تعالی پرور = تعالیی ترویج و التزام ایدیجی ، ایدن .

تعامل [ع،مص] تعشیر و سائره کبی خصوصاتده‌کی معامله . § خلقت عمومی ویا اکثری بیننده اوته‌دنبری جاری اولان وعادت درجه‌سنه واران معامله. § (کیمیا) برجسمك دیکریله امتزاج واتحادینی موجب عملده بولنمق . قلویت ویاحامضیت.

تعامل قدیم = (فقه) برخصوصده من القدیم جاری اولمق حسبیله مرعی ومعتبر اولان اصول .

تعامی [ع،مص] کورمز کبی کورونمك ، کورمزلنمك .

تعانق [ع ، مص] { (معانقه) ایله مترادفدر . } بربریك بوینینه صارلمق .

تعاون [ع ، مص] { (تناصر) ایله مترادفدر . } بربرینه معاونت ایلمك، یاردم ایتمك .

تعاونات = جمـ : (تعاون) || یاردملر ، معاونتلر .

تعاوید [ع ، س] جمـ : (تعویذ) . بوینه آصیلان نسخه‌لر: تعاوید صبیان .

تعاهد [ع ، مص] { (معاهده) ایله مترادفدر . } بربریله عهد ایتمك، عهدلشمك . جمعی: (تعاهدات).

تعب [ع، مص] مشقت ، زحمت ، رنج، یورغونلق . § (طب) اعصابك ضعفی سببیله عضلاتده واقسام سائره بیننده طوییلان وجع شدید.

تعب آور = یورغونلق ویریجی .

استحقار تعب = چالیشقانلق ، فعالیت.

تعبث [ع،مص] (طب) اثر مرض اولهرق صایقلامق ویا هواده‌کی بر شیئی طوتمغه چالیشیر کبی اللری صاللایوب حرکت ایتدیرمك درکه . وخامته دلالت ایدن برعرضدر .

تعبد [ع ، مص] عبادت ایتمك ، قوللق ایلمك § افراط درجه‌ده میل ومحبت کوسترمك .

تعبدات = جمـ : (تعبد) عبادتلر .

تعبس [ع،مص] اکشی یوز کوسترمك، صورتی اکشیتمك . ترش چهره ارائه ایتمك .

تعبض [ع،مص] استمنا بالید فعل مذمومنی اجرا ایتمك .

تعبیر [ع،س] لفظ یله ، عباره ایله بیان § لفظ ، عباره § دوش یورمق، رؤیایی تأویل وتفسیر ایلمك .

تعبیرات = جمـ : (تعبیر) § بر فنك الفاظ واصطلاحات مخصوصه‌سی .

تعبیه [ع . مص] (فن حرب) عسکری یرلی یرینه دیزوب آماده ایتمك ، عسکر بوصورتله آماده ایلمك . { تشدید یا ایله غلطدر . }

تعبیة الجیش = عسکری تعبیه ایتمك صولندن باحث برفن مخصوص .

تعبیهٔ جسیمه = بیوك قطعات عسکریه‌نك { اردو . فرقه ، لوا کبی } قواعد تعبیه‌سی.

تعبیهٔ خفیفه = کوچوك قطعات عسکریه‌نك { طابور ، بلوك کبی } اصول تعبیه‌سی .

تعجب [ع،مص] { (استعجاب) ایله مترادفدر . } شاشمق ، اظهار حیرت ایلمك .

تعجل [ع، مص] عجله ایتمك ، عجله ییلمك ایلمك . جمعی : (تعجلات .

تعجن [ع،مص] خمیرلشمك ، خمیر حالنه کلمك ، معجون کبی اولمق .

تعجیب [ع، مص] { (عجاب) ایله مترادف و اندن اقودر . } شاشیرمق . حیرته دوشورمك.

تعجیز [ع،مص] جای صیقمق ، صیقنتی ویرمك، ویرلمك . ازعاج، راحتسز ایتمك. { (ایتمك) ماده‌سیله استعمال اولنور } . جمعی : (تعجیزات) .

تعجیل [ع، مص] عجله ایتمك § عجله ایتدرمك ، ایتدیرلمك ، عجله ایله یاپمسنی ایستمك ، ایسته‌نلمك . جمعی : (تعجیلات) .

مقدار تعجیل = (میخانیك) قوای دائمه‌نك سربست بر نقطهٔ مادیه ویاخود واحد کتله اعتبار ایدیلان برجسم اوزرنده حصوله کتیردکاری سرعت .

قوای تعجیلیه = (میخانیك) مقدار تعجیل واسطه‌سیله تقدیر ومساحه اولنان قوای دائمه‌یه قوای تعجیلیه تسمیه اولنورکه دستورلرده یونانی حروفاتدن (غما) دینلان شو (γ) اشارتیله کوستریلیر . مثلا : حرکت منتظمهٔ متزایده اوزره متحرك اولان بر جسمك سرعت دستوری : س=γع در.

تعجیم [ع،مص] (اعجام) ایله مترادفدر. یازیی نقطه‌لامق، یازی نقطه‌لامق.

تعجین [ع،مص] خمیرلشدیرمك ، خمیرلشدیرلمك ، خمیر حالنه کتیرمك، کتیرلمك § (کیمیا) معجون حالنه کتیرمك .

تعداد [ع،مص] صایمق ، صایلمق . § (حساب) رقمله کوستریلمش بر صاییی اوقومق .

تعداد وترقیم = عددلری اوقومق ویازمق || علم حسابك اعدادك اوقونمسی ویازلمسی قواعدندن باحث قسم ابتدائیسی .

تعداد اغنام = هرسنه موسم معیننده بعده رسم میریسی استیفا اولنمق اوزره مأمورین مخصوصه معرفتیله بر منطقه‌ده بولنان اغنامك صایلمسی .

تعداد مأموری = اغنام ویاخیلك تعدادی ایچون تعیین اولنان مأمور مخصوص موقت .

تعدد [ع، مص] بردن زیاده اولمق، عددی آرتمق ، چوغالمق .

تعدد زوجات = بردن زیاده نكاحله زوجه آلمق ، عین زمانده تحت نكاحنده بر قاچ زوجه‌یی جمع ایتمك .

تعدّی [ع، مص] كچمك ، تجاوز ایتمك . § (فقه) عرف وعادت ومقاوله خلافنده‌كی حركت . جمعی : (تعدیات) .

تعدید [ع، مص] (اعداد) ایله مترادفدر، حاضرلنمق، حاضرلشلمق § صایمق .

تعدیل [ع، مص] معتدل قیلمق، قیلنمق ، ایكی طرفی بر ایتمك، ایكی طرفی بر ایدلمك § اعتدال حالنه كتیرمك ، كتیرلمك § (كیمیا) هرهانكی برجسمك برخاصه‌سنی تنقیص ایچون انی دیكر برجسمله قاریشدیرمق § (حساب) مختلف عیار ویا قیمتده بولنان خلیطه ویااشیالره، معین مقدارده معدن ویااشیا قاریشدیرلدقدن صوكره حصوله كلن مخلوطك عیار ویاقیمتنی بولمق عملیاتی .

مثلا : قیه‌سی (۲) غروشه اولان سركه‌دن (۲۰۰) وقیه‌سی (۳) غروشه اولاندن (۱۰۰) قیه آلنوب (۵۰) قیه صو ایله خلط ایدلسه بونك قیأت وسطیسی بولمق ایچون :

قیه				
۲۰۰	۰۰	(۲)	غروشدن	۴۰۰
۱۰۰	۰۰	(۳)	«	۳۰۰
۰۵۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰۰
۳۵۰				۷۰۰

اوحالده : $\frac{۷۰۰}{۳۵۰}$ = ۲ غروش ایدر .

تعدیل وتركیب = (حساب) قیأت ومقدارلری مختلف اولان متعدد اشیانك قیأت وسطیسی حسابی ، ایتمك اصولنه (تعدیل) وقیأت وسطی اوّلجه معلوم اولدیغی حالده عین جنس اشیانك مختلف قیأتلی انواعنك هربرندن نه مقدار آلنمسی لازم كله‌جكی حساب ایتمك اصولنه (تركیب) دینلیر .

تعدیل مابین السطرین / **تعدیل میانهٔ حدین** = (ریاضیه) لغارتمه جد. ولنده تماماً بولنمیان برعددك آزدن وچوقدن یقیننه متناظر لغارتمه‌لر اخذاولنه‌رق بولغارتمه‌لر واسطه‌سیله عدد معلومه متناظر بولنان لغارتمه‌نك تعیینی اصولی ـ كه : مختصراً (تعدیلات) دینلیر .

تعدیل زمان = (قوزموغرافیا) سنه‌نك هرهانكی بركوننده شمس وسطی ایله شمس حقیقیه‌نك نصف‌النهاره واصل اولدقلری آنلر بیننده‌كی فصل زمانی .

تعدیه [ع، مص] { تشدیدیا ایله غلطدر } متعدی قیلمق، قیلنمق . { لسانزده تعدیه اداتی (در) ویا (دیر) اولوب فعل لازمه علاوه اولنور: (كزمك) ، (كزدیرمك) — (یازمق) ، (یازدرمق) كبی . }

ادات تعدیه = بر فعل لازمك متعدی قیلنمسی ایچون اكا علاوه اولنان (ادات) .

تعذّر [ع، مص] ممكن اولمامق ، محال اولمق . § كوچلشمك ، كوچ اولمق . § عذر ایتمك .

تعذیب [ع، مص] عذابه كرفتار ایتمك ، ایدلمك .

تعذیبات = ج : (تعذیب) || عذابلر .

تعذیر [ع، مص] ساخته عذر درمیان ایتمك . جمعی : (تعذیرات) .

تعذیل [ع، مص] لوم ، تعییب ایتمك . جمعی : (تعذیلات) .

تعرّب [ع ، مص] عربلاشمق ، عرب حال وشكلنه كیرمك .

تعرّض [ع، مص] ایلیشمك ، طاقلمق، صاتاشمق . § (حقوق) خلاف نظام اوله‌رق تسلط ایتمك . § (فن حرب) دشمن اوزرینه یورومك . (تدافعی) نك ضدی . جمعی : (تعرضات) .

تعرضی = تعرض صورتیله : حرب تعرضی .

تعرّف [ع، مص] تتبع ثمره‌سی اوله‌رق وقوف ، تتبعله كسب وقوف .

تعرفه [ع، ا] { تفعله ، تكمله وزننده اولان بوكلمه‌یی (تعریفه) نك محرف ظن ایتمه‌ملی } تعریفنامه، برخصوص حقنده معلومات و تعریفات مجموعه‌یی مشتمل ورقه .

كمرك تعرفه‌سی = امتعه واشیادن آلنان كمرك رسمنك درجات ومقادیرینی حاوی دفتر .

واپور تعرفه‌سی / **شمندوفر تعرفه‌سی** = واپورلرك ، (ترنلرك) حركتی ویاخود موافقه كوره سیر وسفر اجوراتنی مبین لوحه ، ورقه .

تعرّق [ع، مص] ترله‌مك، عرقریز اولمق .

تعرّی [ع، مص] صویمق، چیپلاق اولمق . {مادیات ومعنویاتده مستعملدر}

تعریب [ع ، مص] عربجه‌لاشدیرمق ، عربجه‌لاشدیرلمق § اجنبی بر كلمه عربجه‌یه ادخال وقبول اولنمق . § سوزی لحن وخطادن تمیزلمك § برینك سوزینی ردوتقبیح ایتمك . جمعی :(تعریبات) .

تعریج [ع مص] چیقمق، توسك پیدا ایتمك § (تشریح) تلافیف دینان دماغده‌كی بوكونتیلر آره‌سنده‌كی چیقنتیلر . جمعی : (تعاریج) .

تعریس [ع، مص] دوكون ایتمك § برقیزی كلین ایتمك .

تعریض [ع، مص] كنایه طریقیله ادارهٔ كلام ، افهام مرام ایلمك ـ كه : تركجه‌ده بوكا (طاش آتمق) دینیر § (ادبیات) كنایه‌نك اقسامندن اولوب مقصود اولان شیئه دلالت ایتمك اوزره شیء غیر مقصودی ذكر ایتمك . { بونی (اعتراض) یرنده قوللانمق عبثدر} .

تعریضات = ج : (تعریض) || كنایه‌لی سوزلر .

تعریف [ع، مص] اطرافیله اكلاتمق ، اكلادلمق، اطرافیله بیلدیرمك، بیلدیرلمك § بر شیئك ماهیتنی افرادینی جامع ، اغیارینی مانع برصورتده بیلدیرن عباره § (نحو) معرفه قیلمق، قیلنمق .

تعریف حقیقی = لفظك حقیقتنده ماوضع لهنه مقابل اولدیغی حالده باشقه بر شیله بیلدیرلمسیدر .

تعریف لفظی = لفظك برمعنایه واضحاً دلالتی دیكر بر لفظله تشریح اولنمق .

حرف تعریف = عربیده اسملرك مدلولنی تعیین ایتمكه مخصوص (ال) حرفی . جمعی : (تعریفات) .

تعریق [ع، مص] ترلتمك ، ترله‌دلمك .

تعریك [ع، مص] ازغمه § بالق آغی چكمك .

تعریه [ع مص] صویمق، صویلمق، چیپلاق ایتمك § (طب) برعضوك اصلا محاط اولدیغی محفظه‌یی ، قشری صویمق . { تشدید ایله غلطدر } .

تعزّب [ع، مص] تأهل ایتمیوب اوكن طورمق .

تعزّز [ع، مص] عزت، شرف كسب ایتمك، عزتمند اولمق § عزت فروشلق ایتمك § تنزل ایتمه‌مك § چكنمك .

تعزّل [ع، مص] ☞ (اعتزل) .

تعزیر [ع، مص] لوم، توبیخ، تأدیب . § (فقه) مجرمی جرمنه كوره سوزله تكدیر ایتمك .

تعزیرات = ج : (تعزیر) تعزیر آمیز سوزلر .

تعزیز [ع، مص] (اعزاز) ایله مترادف وآندن اقوادر . عزتلمك ، عزتلندیرمك . شرفلی ، قوتلی قیلمق . جمعی : (تعزیزات) .

تعزیل [ع، مص] (عزل) ایله مترادفدر . § (طب) برخسته‌نك مطمئن ومتسلی ایدلمسی ایچون تسلیتكارانه سوزلرله مسخر ایدلمسی .

تَعْزِیَه ـ تَعْزِیَت [ع،مص] بر مصیبته دوچار اولان آدمی صبر وتحمله ترغیب ایله متسلی ایتمك ، (كچمش اولسون) ویا (باشك صاغ ولسون) دیمك . § مذهب جعفری‌یه سالك اولانلرك شهر محرمده اجرا ایلدكاری ماتم مراسمی .

تعزیتنامه == مصیبت‌زده بر آدمه تسلی آمیز اوله‌رق یازیلان مكتوب .

تَعَسُّرْ [ع مص] گوج اولمق ، گوجلشمك .

تَعَسُّفْ [ع،مص] ☞ (اعتساف) . جمعی : (تعسفات) .

تَعْسِیرْ [ع ، مص] كوجلشدیرمك ، كوجلشدیرلمك . {مرادفی اولان (تصعیب) دهاریاده مستعملدر.}

تَعْسِیلْ [ع،مص] بال قاتمق ، باللامق ، باللاندیرمق .

تعسیل كلام == سوزی طاتلیلشدیرمق .

تَعَشُّقْ [ع،مص] عاشق اولمق .

تَعْشِیرْ [ع،مص] اونده برینی آلمق ، اونده بری آلنمق § اونه ابلاغ ایتمك . § اونه تقسیم ایتمك . § محصولات ارضیه‌نك حق میری اولان عشرینی آلمق ، آیرمق وباتخمین ایتمك معامله‌سی § اعشار اصولی . جمعی : (تعشیرات) .

تَعَصُّبْ [ع،مص] عاداتده ، امور دینیه‌ده وسائره‌ده مفرطانه وثباتكارانه طرفدارلق ، غیرتكشلك ایتمك .

تعصبكار == تعصب ایدیجی ، متعصب .

تعصبكارانه == تعصبكارجه‌سنه .

تعصبكاری == تعصبكارلق .

تَعْصِیرْ [ع،مص] ایچنده كی شیئی ، مایعی ، عصاره‌سنی چیقارمق ایچون صیقمق ، ایچنده‌كی شی ، مایع چیقارلمق ایچون صیقلمق : زیتونك تعصیری ، اوزومك تعصیری . جمعی : (تعصیرات) .

تَعَطُّرْ [ع،مص] عطرلانمق ، كوزل قوقولی شی سورونمك .

تَعَطُّسْ [ع،مص] آقصیرمق (آكصیرمق) .

تَعَطُّفْ [ع، مص] اسیركه‌مك § شفقت ایتمك § احسان ایتمك .

تعطفات == ج : (تعطف) ، لطفلر ، احسانلر .

تَعَطُّلْ [ع،مص] ایشسز قالمق ، معطل اولمق ، ایشله‌مز اولمق : تعطل اسباب .

تَعْطِیرْ [ع،مص] معطر قیلمق ، كوزل قوقولی ایتمك ، ایدلمك § (اسپچاری) كریه‌الطعم بر علاجك درونه كوزل قوقولی بر ماده علاوه ایتمك .

تَعْطِیسْ [ع،مص] آقصیرتمق (آكصرتمق) ، آقصیرلدلمق .

تَعْطِیشْ [ع،مص] (اعطاش) ایله مترادف وآندن اقوادر . صوصاتمق ، صوصادلق .

تَعْطِیلْ [ع،مص] بوشلامق ، بوشلانمق . § ایشدن ، فعل وعملدن فارغ قیلمق ، قیلنمق ، ایشلنمه‌مك ، ایشله‌دلمه‌مك § موقتاً ایشی براقمق ، دكانمك ایچون مشغولیتدن فارغ اولمق : مكتب تعطیلی § طوردیرمق ، طوردیرلمق : تعطیل حركت ، تعطیل تأدیت جمعی : (تعطیلات)

تعطیل عضو == (طب) اعضای بدندن برینك وظیفه‌دن اسقاطی .

تعطیلنامه == بر غزته‌نك موقتاً تعطیل اولندیغنی مبین مطبوعات ادارهٔ علیه‌سندن غزته اداره‌خانه‌سنه كوندریلن امر رسمی .

تعطیل زمانی == مكتبلرده درسلرك صیجاق موسملرده تعطیل اولندیغی مدت .

تَعْطِینْ [ع،مص] (كیمیا) عادی درجهٔ حرارتده مایعات درونده ادویه‌یی حاوی كوك ویاپراق كبی موادی قویه‌رق برمدت ترك ایتمك . § (تشریح) حیوانك اسكلتنی چیقارمق ایچون اتلریله برلكده صویه صوقه‌رق اتلرك دوكلمسنی بكله‌مك ایچون یاپیلان عملیات .

تَعَظُّمْ [ع،مص] عظمت پیدا ایتمك ، بیوكلك صاتمق ، عظمت فروشلق ایتمك § كبر ، فورولمق § (طب) كمیكلشمك ، نسج عظمی‌یه تبدل ایتمك . جمعی : (تعظمات) .

تَعْظِیمْ [ع،مص] بیوكله‌مك ، بیوك عد ایتمك § بیوك عد ایتدیكنه دلالت ایده‌جك صورتده طورانمق . § حرمت واكرام ایتمك .

تعظیماً == تعظیم صورتیله ، تعظیم ایچون .

تعظیمات == ج : (تعظیم) ‖ حرمتلر .

تَعَفُّفْ [ع،مص] عفتلی اولمق ، التزام عفت ایتمك .

تَعَفُّنْ [ع مص] فنا قوقمق § (طب) تفسخ ، برجسم عضوینك مواد مركبه‌سی میقروبلرك تحت تأثیرنده تحلل ایده‌رك غاز قسمی هوایه منتشر اولمق .

تعفن نفس == (طب) اسنانك تنخرندن ویا قصبات رئه‌نك ویا اجواف انفیه‌نك تقیحندن وبعضاً دعل هضمك تماماً عدم اجراسندن متولد اوله‌رق نفسك قوقمسی .

تعفنات == ج : (تعفن) ‖ تفسخات .

تَعَقُّدْ [ع،مص] دوكوملنمك § مغلق ، معقد اولمق .

تعقد مفصل == (طب) بالطبع متحرك اولان مفاصلدن برینك بر طاقم امراض سببیله حركاتنك تناقص ایتمسی ویا بالكلیه منعدم اولمسی .

تَعَقُّلْ [ع،مص] (تفهم) ایله مترادفدر . برشیئی صرف ذهن ایله آكلامق ، عقل ایردیرمك § خاطرلامق ، خاطره كتیرمك . جمعی : (تعقلات) .

تَعْقِیبْ [ع،مص] آردی صیره كیتمك ، آردنه دوشمك § ایزله‌مك . § (عسكری) اعدای منهزمه‌یی — اعادهٔ انتظام ایتمسنه محل براقمه‌مق ایچون — آرقه‌سندن یتشوب زده‌له‌مكه چالیشمق . جمعی : (تعقیبات) .

تعقیباً == تعقیب صورتیله .

تَعْقِیدْ [ع،مص] دوكوملمك ، دوكوملنمك § (ادبیات) عدم وضوح یعنی عباره‌یی مغلق ایتمك ، اكلاشلمیه‌جق بر صورتده افاده ایلمك دیمكدركه : مخل فصاحت اولان حالاتك بریدر . جمعی : (تعقیدات) .

تعقید لفظی == عباره‌نك الفاظی ، تراكیبی — معنای مقصوده گوج انتقال اولنه‌جق صورتده — مغلق اولمق .

تعقید معنوی == سوزك معنای ظاهریسندن معنای مجازی ویا كنائیسنه سهولتله عدم انتقال اولنه‌ماسندن عبارت تعقید .

تَعْقِیرْ [ع،مص] (طب) برعضوی یاره‌رق سیكرلری كسمك .

تَعْقِیمْ [ع،مص] عقیم و ثمره‌سز براقمق § (طب) سود وسائره‌نك صول وقواعد مخصوصنه توفیقاً قینادیله‌رق میقروبلرینك اتلافی .

تَعَكُّسْ [ع،مص] معكوس اولمق ، ترسنه دونمك .

تَعَلُّقْ [ع،مص] آصلمق § ایلیشكی ، مناسبتی اولمق § سومك ، محبت ایتمك . § عائد اولمق .

تعلقات == ج : (تعلق) ‖ متعلقات معناسنده كلیر ، خصملر ، اقربا .

تعالل [ع، مص] بهانه درمیان ایده‌رك بر خصوصك اجراسنی تأخیره اوغراتمق .

تعالات == جـ : (تعلل) || آغرطاورانمه .

تعلم [ع،مص] علم‌حاصل ایتمك ، ایدلمك، اوکرنمك ، اوکرنلمك .

تعلن [ع،مص] علانیته چیقمق، علنی، آشکار اولمق .

تعلی [ع، مص] (اعتلا) ایله مترادفدر . یوکسلمك ، یوکسك اولمق .

تعلیات == جـ : (تعلی) { تشدیدیا ایله غلطدر . }

تعلیق [ع ، مص] آصمق ، آصلمق § آصنتیده براقمق، آصقیده براقمق § خط معروف ، § وابسته ، متوقف قیلمق ، قیلنمق .

تعلیقات == جـ : (تعلیق) § برکتابك مندرجاتنی ایضاح و اصلاح یوللو جابجا یازیلان ملاحظات .

تعلیل [ع،مص] سبب‌وعلت اولق‌اوزره کوسترمك ، کوسترلمك . جمعی : (تعلیلات) .

حسن تعلیل == (ادبیات) براغبار لطیفه مستند اوله‌رق برخصوص ایچون غیرحقیقی علت مناسبه درمیان ایتمك صنعتی .

تعلیل بعدالوقوع == صوکره‌دن برشیئه مناسب برسبب اویدیرمق .

تعلیم [ع،مصا] اوکرتمك ، اوکرتمك ، اوکره‌دلمك § درس ویرمك ، ویرلمك § ادمان ایله آلشدیرمق . § (عسکری) افراد عسکریه‌یه ویامکاتب عسکریه شاکردانه فن حربه مستند انواع حرکات وسکناتی مشق ، ادمان ایتدیرمك، اوکرتمك : پیاده تعلیمی، سواری تعلیمی، طوپچی تعلیمی .

تعلیمخانه == برشیئی اوکرتمکه وعلی الخصوص عسکرك تعلیم اوکرنمسنه مخصوص محل ، میدان .

تعلیمجی == عسکره تعلیم اوکره‌دیجی، اوکره‌دن ضابط ــکه : (معلم) دخی دنیر .

تعلیملی == تعلیم اوکرنمش ، (معلم) عسکر || تنبیهلی .

تعلیمنامه == برمأموره تنبیهات لازمه‌یی حاوی اوله‌رق ویریلن ورقهٔ رسمیه . || عسکر تعلیمنه دائر یازلمش رساله : سواری تعلیمنامه‌سی .

تعلیمات == جـ : (تعلیم) || مفرد مقامنده استعمال اولنه‌رق بر مأموره صورت حرکتنی مبین کرك شفاهاً کرك تحریراً ویریلن اوامر وبو اوامری مشتمل ورقه :

« اولاً ایلدی رجای ثبات
ثانیاً ویردی شویله تعلیمات »

تعلین [ع،مص] علانیته چیقارمق ، چیقارلق .

تعلیه [ع، مص] (اعلا) ایله مترادف و اندن اقوادر . برشیئی یوکسلتمك § (مکتوب حقنده) (تحریر عنوان) معناسنه‌در .

تعلیه‌نامه == تحریر عنوان مکتوب .

تعمد [ع،مص] بیله‌رك ، عزم ذهنی ایله شروع § (حقوق) مجرمك ارتکاب ایلدیکی جرمی اولجه ذهننده تصمیم ایتمش بولنمسی .

تعمداً == تعمد صورتیله ، قصداً .

تعمداً جرم == قصداً یعنی عواقب ونتائجنی بیله‌رك جرم ایشله‌مك .

تعمدی / **تعمدیه** == تعمد ایله ، قصد ونیتله اولان .

تعمق [ع،مص] درینلشمك § درینه کیتمك ، درینه طالمق .

تعمم [ع،مص] عمومی اولمق، جمله‌یه شامل اولمق § (طب) (تعمیم) ایله مترادفدر .

تعمی [ع،مص] کور اولمق، اعمی اولمق .

تعمید [ع،مص] واتیز ایتمك .

تعمیر [ع،مص] بوزوق شیئی دوزلتمك ، بوزوق شی دوزلملك § اسکی شیئی اصلاح ایله یکی حالنه قویمق . جمعی : (تعمیرات) .

تعمیق [ع،مص] درینلشدیرمك، درینلشدیرلمك § کنهنه وارەجق صورتده آراشدیرمق، تدقیق وتتبع ایتمك . جمعی : (تعمیقات) .

تعمیم [ع، مص] عمومیلشدیرمك ، عمومیلشدیرلمك ، جمله‌یه شامل قیلمق ، قیلنمق . § اصول وادویهٔ مجربه‌دن برینی امراض متعدده استعمالی خصوصنده عمومی قیلمق . جمعی : (تعمیمات) .

تعمیماً == تعمیم صورتیله .

تعمیه [ع،مص] { تشدید یا ایله غلطدر . } فی‌الاصل ستر واخفا معناسنه‌در . § (ادبیات) ابجدحسابیله سویلنیلان تاریخ منظومده ضمنی ویا ... عددی ایما واشارت صورتیله ... مثلا : « سرورینك ۱۳۰۶ » کوسترمسی مطلوب اولان :

« روح عیسی ایتدی افلاکه ع...

مصرعی (۱۲۰۵) عددینی کوستردیکی اولدیغندن :

« آسمان تاریخه قیلدی سرفر... »

تعمیه‌سیله یعنی (آ) نك دلالت ایتدیکی (۱) عددینك ضمیله تاریخ کامل ... مشدر »

تعنت [ع،مص] خطاجوانه ... و... کیمسه‌نك بریکنك حطـ... ... ق .

تعند [ع،مص] عنادایتمك جمعی (تعندات)

تعنی [ع،مص] زحمت چکمك

تعنیف [ع،مص] شدتله تکدیر ایتمك، ازارلامق ، ... جمعی : (تعنیفات) .

تعوج [ع ، مص] اکری اولمق ، اکریلمك . { ایتمك ... دهسیله قوللانیلور . }

تعود [ع،مص] (اعتیاد) ایله مترادفدر. عادت ایدینمك ، ایدینلمك

تعوذ [ع ، مص] (استعاذه) ایله مترادفدر . صیغنمق، (اعوذبالله) دیمك .

تعوض [ع،مص] عوض یا بدل آلمق § عوض، بدل اوله‌رق آلمق، المق .

تعوض طمث == (طب) رحمك غیری بر عضودن هرآی ظهور ایدوب عادت شهریه مقامنده قائم اولان نزف .

تعوق [ع،مص] اویالنوب اکلنمك، کجیکمك .

تعویج [ع،مص] معوج ایتمك، اکمك ، اکلمك، اکرلتمك ، اکرلدلمك .

تعوید [ع ، مص] معتاد ایتدیرمك ، ایتدیرلمك .

تعویذ [ع،مص] نظردکمه‌مك، مضراتدن مصون اولمق ایچون استصحاب ایلنان نسخه، حمائل وسائره.

تعویض [ع ، مص] بدل ویرمك § عوض ، بدل اوله‌رق ویرمك، ویرلمك . § (کیمیا) برجسمك دیکری مقامنده قائم اولمسی .

تعويضات == جـ : (تعويض) اوده‌نج اولەرق ويريلن پارە || يشين اولەرق، قسطە محسوباً ويريلن مبالغ : تعويضات سابقە .

تعويضاً == تعويض صورتيلە .

تَعْويق [ع، مص] ويالڭديروب اكلندیرمك، اكلندیرلمك ، كجكدیرمك ، كجكدیرلمك § تأخير ايتمە .

تعويق اختمار == (باقتريولوژى) مضاد تعفن مواد استعماليلە اختمار وقوعنى منع ايتمك .

تعويقات == جـ : (تعويق) || تأخيرات . || موانع : اجراى تعويقات .

تَعَهُّد [ع مص] اوزرينە آلمق ، اجراسى ايچون سوز ويرمك ، ويرمك ، درعهدە ايتمك ، ايدلمك .

تعهد سندى } تعهدعلم وخبرى } == پوستەخانەيە توديع اولنان مكاتب وسائرە مقابلندە آلنان ورقە .

تعهدلى == پوستەخانەدن ايكى قات اجرت آلنەرق وصولى تأمين ايديلن مكاتب وسائرە .

تعهدات == جـ : (تعهد) ، درعهدە اولنان خصوصلر ، ايشلر : تعهدات مكررە .

تَعَيُّش [ع، مص] يشامق ، كچنمك ، معيشت § غدالنمق .

تَعَيُّن [ع، مص] عيان اولمق، آشكار اولمق، ميدانە چيقمق § (تصوف) قدرت الهيەنك مظاهردە عيان اولمسى معناسنەدر § ميدانە چيقمق، بللى باشلى آدم اولمق . جمعى : (تعينات) .

تَعْييب [ع، مص] عيبلامق، عيبلانمق : تعييب سفها .

تعييبات == جـ : (تعييب ، عيبلامەلر .

تَعْيير [ع، مص] قباحتى يوزە اورەرق اوتاندیرمق . جمعى . (تعييرات) .

تَعْيين [ع، مص] معين ، بللى ايتمك ، ايدلمك § عسكرە معاشدن باشقە اولەرق ويريلن مأكولات وسائرە . § نصب ايتمك ، ايدلمك : فلان متصرفلغە تعيين بيورلدى .

تعيينجى == تعيينات توزيعنە مأمور آدم .

تعيينات == ايكنجى معناسنە كورە (تعيين) ك جمعى : تعيينات عسكريە .

تَغابُن [ع، مص] آليش ويريشدە بربرينى آلداتمق .

يوم التغابن } يوم تغابن } == يوم قيامت ، قيامت كونى .

تَغافُل [ع، مص] غافل كورنمك ، غافل كبى طورانمق . جمعى : (تغافلات) .

تَغالُب [ع، مص] ☞ (مغالبە) .

تَغامُز [ع مص] بربرينە كوز اوجيلە اشارت ايتمك ، ايديشمك . جمعى : (تغامزات) .

تَغايُر [ع، مص] (مغايرت) ايلە مترادفدر . ضد اولمق، باشقە اولمق § باشقەلق، اختلاف . جمعى : (تغايرات) .

تَغَبُّر [ع، مص] توزلانمق ، غبارلنمق .

تغبر مناخر == (طب) تيفو وامثالى مراض حمويۀ شديدەدە هوا ايلە قاريشيق تورلرك بورون دليكلرينە كيرەرك تراكم ايتمسى .

تَغْبير [ع، مص] توزە بولامق، بولانمق . § كوجنديرمك ، كوجنديرلمك . حقير ايتمك ، ايدلمك § (طب) وجودى توزليەرق علاج سورمك .

تَغَدّى ــ تَغَذّى [ع، مص] غدالنمق ، بسيلنمك . { اصل عربيدە (تغدى) قوشلاق طعامى يمك معناسنە اولوب بسلنمك معناسنى (تغذى) كلەسى افادە ايدرسەدە لسانمزدە هرايكيسىدە بر معنادە استعمال ايدلمكدەدر . }

تغديات } تغذيات } == جـ : { (تغدى) و (تغذى) } .

تَغْديە ــ تَغْذيە [ع، مص] { تشديد يا ايلە غلطدر . } غدالنديرمق . غدالنديرلق . بسيلەمك بسيلنمك .

تَغْرِبل [ع، مص] (كيميا) مواد طبيە وادويۀ لازمەنك اقسام شيرەسنى اقسام صغيرەسندن تفريق ايچون قالبوردن كچيرمك .

تَغَرُّد [ع، مص] (قرش) لطيف برصورتدە نغمەپرداز اولمق : تغرد هزار .

تغردات == جـ : (تغرد) : تغردات طيور .

تَغَرُّس [ع، مص] برى مكمل، ديكرى ناقص ايكى جسمك بربرلە برلشمەسى § (تشريح) (ارتكاز) ايلە مترادفدر .

تَغْريب [ع، مص] غربتە كوندرمك ، كوندرلمك § اوزاقلاشديرلمق .

تَغْريد [ع، مص] (تغرد) ايلە مترادفدر .

تَغْرير [ع، مص] (فقه) بايع مشترييى آلداتمق .

تَغْريس [ع، مص] (اغراس) ايلە مترادفدر . يرە ديكمك ، ديكلمك .

تَغْريق [ع، مص] (اغراق) ك برنجى معناسيلە مترادفدر، صودە بوغمق .

تَغْريم [ع، مص] اداسى لازم اولان شى اودنمك ، اداسى مقتضى شى اودەنلمك : تغريم ديون .

تَغَزُّل [ع، مص] غزل سويلمك ، غزل طرزندە منظومە يزمق . جمعى : (تغزلات) .

تَغَسُّل [ع، مص] { اغتسال ايلە مترادفدر } ييقانمق ، ماء مطهر ايلە بدنى كاملاً تطهير ايتمك .

تَغَشّى [ع، مص] بورونمك ، اورتنمك . § غشى اولمق، كندندن كچمك ، بايلمق : تغشئ ذاكران .

تَغْشيش [ع، مص] قاريشيق، مغشوش، مخلوط ايتمك § قيمتلى برشيئى قيمتسز برشئ ايلە قاريشديرمق جمعى : (تغشيشات) .

تَغْشيە [ع، مص] { تشديد يا ايلە غلطدر } اورتمك، اورتلمك (تشريح) بر سطحك غشاى مخاطى ايلە سترى . § غشى ايتمك، ايدلمك، غشى حالنە كتيرلمك . { برنجى معنادە (اغتشا) ايلە مترادفدر . }

تَغَصُّن [ع، مص] (نباتات) دال بوداق پيدا ايتمك ، داللانمق معناسنەدر

تَغَضُّب [ع، مص] (اغضاب ايلە مترادفدر . غضبە كلمك، غضبلانمق، طارلمق .

تَغَضْرُف [ع، مص] (طب) غضروفلانمق يعنى قيقرداق حالنى آلمق .

تَغَضُّط [ع، مص] (حكمت) تضييق ايتمك، غازات اوزرينە اجراى تضييق ايتمك . فن جراحيدەزيادە صيقى باغلامق معناسنى افادە ايدر .

تَغْطيە [ع، مص] { تشديد ايلە غلطدر } (اغطا) ايلە مترادف وآندن اقوادر . ستر واخفا ايتمك § تغشيە ايلە مترادفدر .

تَغَفُّل [ع، مص] (تغافل) ايلە مترادفدر . غفلت كوسترمك ، سامزلكدن كلمك { بوكلمەنك (تغافل) ايلە مترادف اولمديغنى ادعا ايدنلر (تفعل) مانك بناسنى دقتلە نظردن كچيرمەليدرلر } .

تَغْفيل [ع، مص] غافل آولامق، آولانمق .

تَغَلُّب [ع، مص] ☞ (تحكم) .

تغلبات == جـ : (تغلب) ☞ (تحكمات) .

تَغَلُّط [ع، مص] غلطە دوشمك ، يا كلمق . جمعى : (تغلطات) .

تغلّف [ع،مص] غلافلانمق، برشی قینه كیرمك § (طب) برجسمك محفظه درونده بولنمسی .

تغلف امعاء == (طب) باغرصاقلردن برقسمنك طرف معكوسه دوغری دیكرقسمی ایچنه كچمسی. (ارحم یارب) دینلن خسته لغی تكوین ایدن اسباب مرضیه دن بری .

تغلّون [ع،مص] { اساساً غلط برتعبیر ایسه ده حكمت طبیعیه جه استعمال اولنمقده در كه : معناسی } پیللردن كتیریلن الكتریق جریانیله برجسمك الكتریقلنمسی ، غلوانو یاپمق .

تغلّی [ع،مص] غالیه { یعنی مسك وعنبردن مركب كوزل قوقولی سیاه معجون } سورنمك ، تطیب ایتمك .

تغلیب [ع،مص] (ادبیات) ایكی ویا دها زیاده شیدن برینی بالترجیح دیكرلرینی تغییر ایتمك .

تغلیط [ع، مص] غلطه نسبت ایتمك ، ایدلمك ، غلط ایتدی دیمك ، دینلمك § غلطه دوشورمك ، دوشورلمك ، یاكلتمق، یاكلدلق : تغلیط اذهان . جمعی : (تغلیطات) .

تغلیظ [ع،مص] (اغلاظ) ایله مترادفدر. قبا وغلیظ یاپمق § (كیمیا) برجسم مایعی صلب حالنه قویمق ایچون اجرا اولنان عملیات فنیه یه اطلاق اولنور . جمعی : (تغلیظات) .

تغلیف [ع.مص] غلافه قویمق، قونلمق.

تغلیف سیوف == مصالحه دن كنایه در.

تغلیق [ع،مص] (اغلاق) ایله مترادف وآندن اقوادر. قپامق، قپاتلمق. § مغلق یعنی قپالی سوز سویلمك. جمعی : (تغلیقات) .

تغلیه [ع،مص] ایكنجی معناسنه كوره (اغلا) ایله مترادف وآندن اقوا وتشدید ایله تلفظی خطادر . § بهالانمق، بهایه چیقمق §(حكمت) قاینانمق.

تغمید [ع،مص] قینینه قویمق، قونمق : تغمید سیوف { (تعلیف) ایله مترادفدر } .

تغمیس [ع،مص] (غمس) ایله مترادف وآندن اقوادر . باتیرمق ، طالدیرمق .

تغنّج [ع، مص] نازلانمق، ناز كوسترمك. جمعی : (تغنجات) .

تغنّی [ع،مص] نغمه ایتمك ، ایرلامق ، شرقی وغزل سویلمك . جمعی : (تغنیات) .

تغنیه [ع،مص] { اغنا ایله مترادف اولوب معناجه آندن اقوا وتشدید ایله تلفظی خطادر } برآدمی زنكین ایتمك ، برینه غنیمت بخش ایلمك .

تغوّر [ع،مص] درین دالمق، درینه دلمق. § برشیئك كنهه و ساسنی آرامق .

تغوّط [ع،مص] بیوك آبدست بوزمق ، قضای حاجت ایتمك .

تغوّل [ع،مص] رنكدن رنكه كیرمك معناسنه در ، غولاشمك .

تغویه [ع،مص] { (اغوا) ایله مترادف اولوب معناجه آندن اقوا وتشدید ایله تلفظی خطادر } آزدیروب یولدن چیقارمق .

تغیّب [ع،مص] غائب اولمق ، كوزدن نهان اولمق .

تغیّر [ع.مص] باشقه لاشمق ، باشقه درلو اولمق § رنكی دكیشمك § (طبیعیات) برنوعك ویا افراد نوعدن برینك تحولی : (تغیرالاصل)

« كلمز تغیر اصلنه بر در حقیقتی
دریاده كرچه ظاهر اولور صدهزار موج »

جمعی : (تغیرات) .

تغیّظ [ع،مص] (اغتیاظ) ایله مترادفدر. غیظه كلمك ، حدتلنمك . جمعی : (تغیظات) .

تغیّم [ع،مص] بولوتلانمق : تغیم سما . جمعی : (تغیمات) .

تغییر [ع،مص] باشقه لشدیرمق ، باشقه درلو ایتمك ، ایدلمك § دكیشدیرمك، دكیشدیرلمك § دیكر كون ایتمه ، رنكنی دكیشدیرمه § بوزمق ، اخلال وافساد ایتمك . جمعی : (تغییرات) .

تغییظ [ع.مص] (اغضاب) ایله مترادف وآندن اقوادر. حدته كتیرمك، صارلتمق ، غضبلاندیرمق .

تف [فا،س] حرارت : تف وتاب .

تف [ت، س] خواننده لرك تنظیم آهنك ایچون چالدقلری معروف موسیقی آلتی كه : برقصناغه كچیرلمش دریدن عبارتدر . بعضاً قصناغك اطرافنه زیللر دخی كچیریلیر .

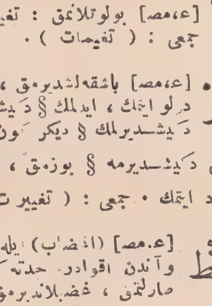

(تف)

تفاخر [ع،مص] اوكونمك، كندی فضائل ومزیاتنی ذكر ایتمك § مفاخره . § افتخار .

تفاخرات == جمـ : (تفاخر) .

تفاریج [ع،س] یرتمج، اره لق معناسنه اولان (تفرجه) نك جمعی .

تفاریق [ع،س] جمـ : تفریق. {(تفرقه) نك جمعی اولدیغنه قائل اولانلرده واردر } متفرق شیلر § خوشه كیده جك اوفاق تفك شیلر .

تفاریق اوتی == (نباتات) عصاره سندن لوانطه یاپیلان برجنس قوقولی نبات .

(تفاریق اوتی)

تفاریق لوانطه سی == متفرق چیچكلردن ویا تفاریق اوتندن یاپلمش قوقو .

تفاسیر [ع،س] جمـ : (تفسیر) قرآن كریمك معانیٔ منیفه وشروح شریفه سنی حاوی اولرق یازلمش كتابلر : تفاسیر شریفه § قرآن عظیم الشانك ویا آیات فرقانیه دن بعضیسنك معانیٔ مباركه سنی شرح وایضاح ایچون یازیلان عباره لر .

تفاصیل [ع، س] جمـ : (تفصیل) ، برشیئی اطرافیله تفهیم ایچون ویریلن ایضاحات و معلومات. { دیكر جمعی اولان (تفصیلات) دها زیاده مستعملدر } تفاصیل متون .

تفاضل [ع،مص] فضل ومزیت یاریشنه چیقمق ، طرفین فضل ومزیته مالكیت ادعاسنده بولنمق § فضلهٔ مقدار § (ریاضیه) حاصل طرح § ایكی كمیت بیننده كی فرق ، تفاوت .

تفاضل ارتفاع == (طوپوغرافیا) ایكی نقطه نك سطح بحردن اولان ارتفاعلری آره سنده كی فرق، تفاوت تسویه .

تفاضلی == تفاضله منسوب .

حساب تفاضلی == علوم ریاضیه نك برشعبهٔ عالیه سی اولوب تابعك مقدار تزایدیله متحولك مقدار تزایدی بیننده كی نسبت غایه یی یعنی متحوله نظراً تابعك امثال تفاضلیه سنی

تعیندن و متحول ایله تابعك بر آنده كی تزاید ـ لرینك سرعتلرینی یعنی متحول ایله تابعك تفاضلیه سنی استخراجدن باحثدر : مثلا برمتحولك هرهانكی بر قوته رفعنك تفاضلیسی ، متحولك (اسنی) امثالنه ضرب ایله كندینه امثال ویره رك واسنی واحد قدر تنزیل ایلیه رك استحصال اولنور .

ها ۳ س^{٥} = ۱۵ س^{٤} ها س

تفاعیل [ع،س] جه : (تفعله) اصطلاحات عروضده مصراع ویابیتك اجزای وزنندن عبارت (تفعله) لرکه : مصارع وابیات بونلر ایله تقطیع یعنی اقسامه تفریق اولنور. (تقطیع)

تفاكه [ع، مص] شقالشمق ، لطیفه ایدیشمك .

تفاوت [ع،مص] ایكی شی بربرندن فرقلی اولمق § ایكی شی آره سنده كی تفاضل ، فرق .

بلاتفاوت } **بی تفاوت** } = تفاوتسز ، تفاوتسز اوله رق .

تفاوت طولین = (قوزموغرافیا) ایكی محل معلومك طول جغرافیلری بیننده كی فضل .

تفاوت عرضین = (قوزموغرافیا) ایكی محل معلومك عرض جغرافیلری بیننده كی فضل .

تفأل [ع،مص] فال آچمق ، فال طوتمق . § خبره یورمق ، خیر عد ایتمك : تفأل بالخیر . جمعی : (تفألات) .

تفاید [ع،مص] فائده لشمك ، بربرندن استفاده ایتمك .

تفئیل [ع، مص] فال آچدیرمق ، فاله باقدیرمق .

تفتت [ع،مص] ریزه ریزه اولمق ، اوفاق اوفاق پارچه لنمق . تفتت زجاج

تفته [فا،ص] قیزمش ، قیزغین ، حرارتلی : دل تفته ، آهن تفته .

تفتیت [ع،مص] ریزه ریزه ایتمك ، ایدلمك پارچه لامق ، پارچه لنمق : تفتیت زجاج ، تفتیت احجار .

تفتیت خصیات = (طب) مثانه درونده بولنان بر طاشی آلت مخصوصه سی ایله قیروب قوم حالنده خارجه چیقارمق .

تفتیح [ع،مص] عربیده (فتح) ایله مترادف وآندن اقوا ایسه ده لسانمزده بو معناده استعمالی اندر اولوب (ككرمك) معناسیله اصطلاحات طبیه صیره سنه كچمشدر . جمعی : (تفتیحات) .

تفتیر [ع،مص] فتور ویرمك ، ویرلمك . جمعی : (تفتیرات) .

تفتیش [ع،مص] كركی كبی صوروب آراشدیرمق ، صوریلوب آراشدیرلمق § (ریاضیه) معادله نك حلی ایچون اختیار ایدیلان (تحری اصولی) . § مفتش . جمعی : (تفتیشات) .

تفتیشی = تفتیشه منسوب .

تفتیش مأموری = بعض امور و مصالحی تدقیق و معاینه ایتمك اوزره طرف حكومتدن نصب واعزام اولنان مأمور مخصوص .

محكمۀ تفتیش = اوقاف همایون نظارت جلیله سنده متشكل اولوب وظیفه اعتباریله باب والای مشیختده مربوط محكمۀ شرعیه .

تفتیق [ع،مص] یارمق ، یارلمق ، شق ایتمك ، ایدلمك : تفتیق ورقه .

تفتیك [ع مص] { یوك ، یاموق كبی شیلری } دیدمك ، دیدلمك طرایوب آچمق .

تفتیل [ع،مص] بوكمك ، بوكلمك ، فتیل حالنه قومق ، قونلمق .

تفتین [ع،مص] مفتون ایتمك ، ایدلمك . فتنه یه دوشورمك .

تفجر [ع،مص] (انفجار) ایله مترادفدر . طاك یری آچیلمق ، شفق سوكمك . § زمیندن صو قایناوب آقمق . جمعی : (تفجرات) § (طب) یارلمق ، چاتلامق .

تفجع [ع،مص] آجیمق ، دردناك اولمق .

تفجیر [ع مص] یردن قیناتوب آقتمق . § (جراحی) برعملیاتی متعاقب یاره نك ایچنه قان ، مصل و مواد قیحیه یی آقیتمق ایچون دلیكلی بورولر صوقمق .

فن تفجیر = بطاقلقلری قوروتمق ایچون لازم كلن قواعددن باحث فن .

تفجیع [ع،مص] آجیتمق ، آجیدلمق ، دردناك ایتمك ، ایدلمك .

تفحص [ع مص] ایچ یوزینی دقتله آراشدیرمق ، ایچ یوزی دقتله آراشدیرلمق جمعی :(تفحصات) .

تفحم [ع،مص] (كیمیا) كمورلشمه ، كمور كسلمه معناسنه در § (طب) اوعیه نك اغز آغزه برلشمسی .

تفحیم [ع،مص] (كیمیا) كمور حالنه قومق معناسیله مستعملدر .

تفخر [ع،مص] اوكونمك ، افتخار . { افتخار ایله مترادفدر } . جمعی : (تفخرات) .

تفخیم [ع، مص] تعظیم ایتمك ، بیوك عد ایتمك § (تجوید) برحرفی قبا ، قالین اوقومق : لفظۀ جلاله نك لامی تفخیم اولنور .

تفدیه [ع مص] { تشدید ایله غلطدر } نفسنی غیره فدا ایتمك ، «جانم سكا قوربان اولسون» دیمك .

تفرج [ع،مص] انبساط روحی اكتسابی ایچون قیره چیقمق ، كزمكه ، سیره كیتمك § كزمكله ازالۀ غم ایلمك . جمعی : (تفرجات) .

تفرجگاه } **تفرجگه** } = سیر محلی ، مسیره ، اكلنجه یری .

تفرح [ع،مص] فرحلانمق ، كسب فرح ایتمك .

تفرد [ع مص] عدیلی ، اقرانی ، اشی اولمه مق ، تك اولمق § تمیز ایلمك .

داعیۀ تفرد = اشی ، عدیلی اولمه مق دعوی واملی ‖ بنلك .

تفرز [ع،مص] مفرز اولمق ، آیرلمق .

تفرس [ع مص] سزمك صورتیله حقیقتی ادراك ایتمك . جمعی :(تفرسات) .

تفرش [ع،مص] دوشنمك ، مفروش اولمق .

تفرع [ع،مص] اصل مسئله دن بر قاچ حكم متشعب اولمق ، فرعلنمك ، داللانمق § برقاچ قسمه آیرلمق .

تفرعات = جه : (تفرع) ‖ (متفرعات) مقامنده مستعملدر . ‖ تفصیلات .

تفرعن [ع،مص] تكبر ، تجبر .

تفرغ [ع،مص] فارغ اولمق ، واز كچمك . § اشترا ایدیلن ملكك معاملۀ فراغیه سنی اجرا ایتدیرمه یعنی برملكی اسكی صاحبندن فراغ ایتدیروب كندی نامنه چویرمه .

تفرق [ع،مص] بربرندن آیرلمق {بومعناسنه كوره (افتراق) ایله مترادفدر.} § طاغلمق ، پریشان اولمق .

تفرق اتصال = (طب) برسبب عارضی ویامرض ایله جلدك یارلمسی .

تفرقه [ع، مص] اختلاف افكار § طاغینقلق، پریشانی § غزته‌لرده — بر قاچ نسخه‌ده ختام بولمق اوزره — نشر ایدیلن حكایات، فنی، ادبی مقالات.

تفرقةً = تفرقه صورتیله.

تفریج – تفرّج [ع، مص] فرحلاندرمق، القای سرور ایتمك، ازالهٔ غم ایلمك.

تفرّج [ع، مص] كوكلدن قورقو واندیشه زائل اولمق § نشوه‌لنمك بولمق. فیلزلنمك. § یمورطه‌دن چیقمه زمانی.

وقت تفرّج = (طب) برمولد مرضینك داخل عضویت اولدیغی آندن اجرای حكمه باشلادیغی زمان آره‌سنه‌قدر كچن مدت. § چیچك علتی اشیسنك زمان اجراسندن آثاری ظهور ایدنجه‌یه قدر كچن ایام.

تفرید [ع، مص] علم دینده تبحر ایله اوامر و نواهئ الهیه‌یی كمالیله اجرا ایچون اختیار عزلت. § (حكمت) الكتریقلنمسی مطلوب اولان شیئی الكتریقی ناقل اجسامدن آیرمه، تجرید ایتمه. § (طب) منع توسع امراض ساریه ایچون خسته‌خانه‌لرده مرضایی یكدیكرندن آیروب آیری آیری قوغوشلره، محلاره قویمق اصولی.

اهل تفرید = متقئ منزوی.

تفریش [ع، مص] دوشه‌مك، دوشنمك § اثاث بیتیه‌یی حسن تنظیم وترتیب ایتمك. جمعی (تفریشات)

تفریط [ع، مص] (افراط) ك ضدی. تقصیر ایتمك، نقصان ایشلمك برشیئی درجهٔ اعتدالك مادوننه ایندیرمك.

تفریع [ع، مص] اصل مسئله‌دن فرع پیدا ایتمك، ایدلمك، فرعلندیرمك. جمعی: (تفریعات).

تفریغ [ع، مص] طولو قابی بوشاتمق، طولو قاب بوشالدلمق § یمكی قورتارمق، یمك قورتارلمق. جمعی: (تفریغات).

تفریق [ع، مص] آیرمق، آیرلمق § آیری طوتمق، سچمك § تمییز ایتمك: تفریق نیك و بد.

مجلس تفریق = مجلس اداره اعضای منتخبه‌سنك انتخابی ایچون عقد اولنان مجلس.

تفزیع [ع، مص] اوركوتمك § حیرتله باقدیرمق.

تفسّح [ع، مص] (انفساح) ایله مترادفدر. آچلمق، منبسط اولمق، كنیشله‌مك

تفسّخ [ع مص] (انفساخ) ایله مترادفدر. وتعفنك مترادفیدر. چوروموب دركلمك، بوزلمق § (طب) بر جسمك اجزای مركبه‌سنك تعفن ایدوب طاغلمسی.

تفسره [ع، مص] (طب) طبیب خسته‌نك بولنی معاینه ایتمك § طبیب طرفندن خسته‌نك معاینه اولنان بولی.

تفسیح [ع، مص] منبسط ایتمك، توسع ایلمك، كنیشلتمك.

تفسیده [فا، ص] حرارتلی، قزغین:

تفسیده لب = پك صوصامش.

تفسیر [ع، مص] معناسنی بیان وایضاح ایتمك، معناسی بیان وایضاح ایدلمك. بو معنایه كوره جمعی (تفسیرات) در § قرآن كریمك معانئ شریفه‌سنی ایضاح ایچون تألیف اولنان كتاب (بو معناده جمعی: (تفاسیر) كلیر).

حسن تفسیر = برشیئه كوزل، مناسب معنی ویرمك، حسن تأویل.

سوء تفسیر = برشیئه فنا معنی ویرمه.

علم تفسیر = قرآن كریمك معانئ منیفه‌سندن، اعراب واسباب تنزیل وسائره‌سندن بحث ایدن علم جلیل.

عطف تفسیر = (نحو) بر كلمه‌نك معناسنی ایضاح مقصدیله مترادفنه (واو) عاطفه ایله ربط والحاق اولنمسی وبو صورتله ربط اولنان كلمه، معطوف.

تفسیق [ع، مص] فسقه نسبت ایتمك، ایدلمك، بریسنه فاسق دیمك، دینلمك. جمعی: (تفسیقات).

تفصّم [ع، مص] (انفصام) ایله مترادفدر. قیرلمق، منكسر اولمق.

تفصیل [ع، مص] اطرافیله، اطرافلی اوله‌رق بیان.

تفصیلاً = تفصیلات وایضاحات ایله، مفصلاً.

تفصیلات = جمـ: (تفصیل) برشیئی اطرافیله اكلامغه یرایان، معلومات زائده. || (طوپوغرافیا) خریطه‌نك یوللر، نهرلر، طاغلر، خانه‌لر، چفتلكلر كبی اراضی ایلدیكی شیلر.

تفضّل [ع، مص] ادعای فضل، مزیت فروشلق ایتمك. § ایلك، كرم، احسان، عنایت.

تفضیح [ع، مص] رسوای ایتمك، ایدلمك.

تفضیض [ع، مص] كوموشله‌مك، كوموشلنمك. كوموشه قاپلامق، قاپلانمق.

تفضیل [ع، مص] برینی زیاده مزیتلی عد ایدرك امثالنه ترجیح ایتمك.

اسم تفضیل = مقایسه وترجیح بیان ایدن كلمات كه: عربیده (افعل) وزننده اولان كلمه‌لر، فارسیده آخرینه (تر)، (ترین) وتركجه‌ده اولنه (دها)، (اك) ادواتی لاحق اولان صفتلردن عبارتدر. جمعی: (تفضیلات).

تفطّر [ع، مص] یارلمق، آچلمق، آیرلمق.

تفطّن [ع، مص] (تفهم) ایله مترادفدر. ادراك ایتمك، تعقل ایتمك.

تفطین [ع، مص] (تفهیم) ایله مترادفدر. ادراك ایتدیرمك، اكلاتمق.

تفعله [ع، مص] مصرعك حاوی اولدیغی اجزای وزنیه‌دن هر جزئی.

تفقّد [ع، مص] آرایوب صورمق، آرانوب صورلمق. جمعی: (تفقدات).

تفقّه [ع، مص] علم فقه تحصیل ایتمك، فقیه اولمق. § علم فقهده یدطولی صاحبی اولمق. § تفهم، تفطن.

تفقیه [ع، مص] فقه اوكرتمك § تعلیم وتفهیم ایتمك.

تفك [ت، ص] (اوفاق) صفتنه اتباعاً قوللانیلوب انك معناسنی تأكید ایدر.

اوفاق تفك = كوچوك یاپیلی § اهمیتسز ایشلر، اوته‌بری § اثاث بیتیه‌دن اهمیتسز اشیا واوانی.

تفكّر [ع، مص] دوشونمك، دوشونلمك. جمعی: (تفكرات).

تفكّه [ع، مص] خوشلانمق § تعجب ایتمك § میوه ویرمك § میوه یمك.

تفكیر [ع، مص] دوشوندرمك، دوشوندیرلمك.

تفكیه [ع مص] خوشلاندیرمق، تعجبه دوشورمك § میوه یدیرمك.

تفلّج [ع، مص] یاریلوب چاتلامق § (طب) فلجه یعنی نزول علتنه دوچار اولمق.

تفلّس [ع، مص] مفلس اولمق § (طب) بشرهٔ جلدك پول پول دوكلمسی.

تفلّق [ع مص] (انفلاق) ایله مترادفدر. یارلمق، آچلمق.

تفلیس [ع،مص] افلاسه نسبت ایتمك ، ایدلمك ، بریسنه مفلس دیمك ، دینامك .

تفنّن [ع،مص] فی الاصل تنوع ایتمك معناسنه‌در § فنونه واقف اولمق ، فنوندن کمالیله بهره‌دار اولمق . § سوزی درلو درلو سویلمك ، برمعنانك تکرار ایرادی لازمکلنجه انی عبارهٔ اخری ایله افاده ایلمك .

تفنه [ت،س] ☞ (دفنه) .

تفوّض [ع مص] عهده‌یه آلمق ، آلنمق . § (فقه) اراضی ومسقفاتك حقوق تصرفیه‌سنی صاتون آلمق .

تفوّق [ع مص] یوکسلمك ، اوسته چیقمق ، اوستون اولمق ، فائق اولمق .

داعیهٔ تفوق = اوستده بولنمق دعواسی ، املی .

تفوّه [ع مص] آغزه ، لسانه آلمق ، آلنمق ، { سوء تکلم حقنده } سویلمك ، تلفظ ایتمك § مناسبتسز سوز سویلمك .

تفوهات = جـ : (تفوه) بوشبوغازلقلر ، مناسبتسز سوزلر .

تفویت [ع مص] کچیرمك ، فوت ایتمك ، قاچیرمق .

تفویت صلات = نماز وقتنی قاچیرمق .

تفویض [ع،مص] احاله ، سپارش ایتمك ، ایدلمك § توزیع ایتمك ، ایدلمك . § (فقه) بدل معلوم مقابلنده اراضی و مسقفاتی بر کیمسه‌نك عهده‌سنه ویرمك .

تفه‌جك [ت ، ص] (تفك) صفتنك مصغریدر . اوفاجق صفتنه اتباعاً قوللانیلور و تأکید افاده ایدر : اوفاجق تفه‌جك .

تفه‌جی [ت،ص] مرابحه‌جی .

تفهّم [ع،مص] تکلفله اکلامق ، ادراك ایتمك ، ایدلمك جمعی : (تفهمات) .

سوء تفهم = یاکلش اکلامق .

تفهیم [ع،مص] (افهام) ایله مترادف و آندن اقوادر . اکلاتمق ، اکلادلمق : تفهیم مرام .

تفیّض [ع،مص] فیض بولمق ، ایلرولمك ، ترقی ایتمك .

تقا [ج،س] هندستانده یتیشیر بر نوع نبات ـ که : کوکندن بخورش وبهاری برماده استخراج اولونور .

(تقا)

تقابل [ع مص] قارشی قارشی‌یه اولمق ، قارشی قارشی‌یه کلمك ، قارشیلاشمق . § قارشیلق اولمق ، بدل اولمق .
جمعی : (تقابلات) .

تقابل صفین = ایکی محارب اردو بربرینه قارشی کلمك .

تقاتل [ع،مص] (مقاتله) ایله مترادفدر . بربرینی اولدیرمه ، اوروشمه .

تقادم [ع،مص] کچمش بولنمق : تقادم ازمان § (فقـه) مرور زمان واقع اولمق .

تقادیر [ع، س] جـ : (تقـدیر) . فرضلر ، تقدیرلر .

تقادیم [ع، س] جـ : (تقدمه) . هدیه‌لر ، تحفه‌لر .

تقارب [ع،مص] بربرینه یاقین کلمك ، یکدیکرینه یاقلاشمق .

تقارن [ع،مص] بربرینه قرین اولمق ، یکدیکرینك یاننه کلمك § مقارنت .

تقارن فی الخیال = (ادبیات) (جهت جامعه) نك — معطوف علیهك ذکریله معطوفك خیال وخاطره کلسندن عبارت — قسمی { مثلا : یازی یازمق ایچون قلم کتیر } دینلنجه خاطره حقه ، کاغد و { بر ایکنجه طلب ایدلسه ایپلك کلمسی کبی } .

تقاریر [ع،س] جـ : (تقریر) برماده حقنده معلوماتی حاوی ویریلن ورقه‌لر ، راپورلر .

تقاسم [ع،مص] یمینلشمك ، آندلاشمق . § بولوشمك ، بولوشیلمك ، مقاسمه . { مقاسمه دها زیاده مستعملدر . }

تقاسیط [ع،س] جـ : (تقسیط) . بر مبلغك ، بردینك معین زمانلر نهایتنده تأدیه اولنان قسملری ، جزئلری .

تقاص [ع،مص] اودشمك ، حسابلاشمق ، محسوبلاشمق ، اله جکنی ویره جکنه محسوب ایتمك ، صایشمق .

تقاصر [ع،مص] برشیئی یاپمغه مقتدر ایکن چکینوب یاپمامق ، دریغ ایتمك .

تقاضا [فا] **تقاضی** [ع، مص] { طلب دین ایچون داین مدیونی صیقشدیرمق . § مواخذه کارانه سوز سویلمك .

تقاطر [ع،مص] (تقطر) ایله مترادفدر . قطره قطره دوکلمك ، طاملامق : تقاطر باران .

تقاطع [ع ، مص] . بربرینی کسمك ، کسشمك . § (طب) طوبل ایکی شیئك مسیرلرنده بربری اوزرندن کچمسی § (هندسه) برخط دیکر برخطك هرهانکی برنقطه‌سنه تماس ایدرك کچمك ، اشکال هندسیه یکدیکرله تلاقی ایتمك .

نقطهٔ تقاطع = (هندسه) ایکی خطك بربرینی قطع ایلدکلری نقطهٔ هندسی {مثلا : (ب ح) خطی ایله (ءه) خطی (م) نقطه‌سنده تقاطع ایلمشلردرـکه : ایشته نقطهٔ مذکوره نقطهٔ تقاطعدر . }

تقاعد [ع، مص] مأموریتدن چکیلوب چراغ اولمق .

تقاعدیه = حین تقاعدلرنده کندیلرینه وارتجه‌اللرنده وارثلرینه تخصیص بیوریله‌جق معاشاته قارشولق اولمق اوزره مأمورینك هرآی معاشلرندن (یوزده بش) حسابیله قطع وتوقیف اولنان مبالغ || تقاعد معاشی .

تقاعد صندوقی = معزولینه ، متقاعدینه وایتام وارامل مأمورینه تخصیص بیوریلان معاشاتك توزیعنه و معاملاتنك ایفاسنه مخصوص رسمی دائره .

تقاعداً = تقاعد صورتیله : تقاعداً چراغ بیورلدی .

تقالیب [ع،س] جـ : (تقلیب) چویرمه‌لر ، دوندرمه‌لر .

تقامر [ع،مص] مقامره‌یه بدل استعمال اولنور . قمار اوینامق .

تقاویم [ع،س] جـ : (تقویم) روزنامه‌لر ، سنه‌نك آی وکونلرینی کوستری جدول مخصوص .

تقبّض [ع،مص] صیقلمق ، صیقیشوب طوپلانمق § (طب) عضلانك بولندقلری پرده بوزولملری . § افراغ ملیئاتك محوی .

تقبقب [ع،مص] (طب) (تنقم) ایله مترادفدر . غازلرك مایعات دروننده حین مرورنده حاصل اولان كورلتی ، باغرصاقلرده غازلرك تراكمیله حصوله كلن غورلتی .

تقبّل الله [ع،تر] (الله تقبول ایتسون) دیمكدركه : بر فعل خیرك اجراسنی متعاقب سویلنیر .

تقبّل [ع،مص] قبول ایتمك ، ایدلمك . § (فقه) برایشی تعهد والتزام ایلمك .

تقبیب [ع،مص] قبه‌لمك، قبه‌كبی ایتمك .

تقبیح [ع،مص] قبحه نسبت ایتمك ، ایدلمك ، قبیحدر دیمك § بر فعلی چركین كوروب بكنمه‌مك .

تقبیحات = جـ : (تقبیح) || تقبیح مقصدیله سویلنان سوزلر .

تقبیل [ع،مص] اوپمك، اوپولمك : تقبیل حجر اسود .

تقتیل [ع، مص] چوق اولدیرمك ، اولدیرلمك .

تقدّس [ع،فع] مقدس اولسون معناسنه‌در .

تقدّس [ع،مص] زیاده‌سیله پاك، مقدس اولمق .

تقدّم [ع،مص] اوكه كچمك ، ایلری كچمك ، اوكده بولنمق § مرجح، فائق اولمق § (فقه) ماحوظ اولان برمضرتك دفعی ایچون برینه اولجه اخبار وتنبیه ایتمك .

فضل تقدم = ایلری كچمك مزیتی .

تقدمه [ع،س] مافوقه تقدیم اولنان هدیه ، بركذار .

تقدیح [ع،مص] بكنمه‌مك، ذم وقدح ایتمك .

تقدیر [ع،مص] جناب علام الغیوبك قبل الایجاد هرشیئك نصل اوله‌جغنی لوح محفوظده ثبت ایلمسی ، علم الهینك قبل الایجاد هرشیئك نصل اوله‌جغنه تعلق ایتمسی ، قدر : « اولورمی عارف حكم ازل دلبسته تدبیره بدیهیدركه : اویماز هرزمان تدبیر تقدیره » § قیمت بیچمك ، بیچلمك § بكنمك ، بكنلمك ، تحسین ایتمك § قدرینی بیلمك ، قدری بیلنمك § عباره‌یه ذهناً برلفظ ویا برتركیب علاوه ایتمك ، ایدلمك § احتمال، صورت ، حال § (طب) بر دوایه حد مقتضی تعیینی .

علی كلا التقدیرین = هرایكی تقدیره كوره‌ده ، هرایكی صورتده .

تقدیراً = تقدیر صورتیله .

تقدیری = تقدیره منسوب || فرضی ، مضمر || (نحو) لفظاً ظهوری مقدر اولان كلمه‌نك آخرنده‌كی مقدر حركه .

تقدیرات = هرمعناسنه كوره (تقدیر)ك جمعی .

تقدیس [ع،مص] پاك، صاف ، منزه طوتمق، طوتلمق . مقدسدر دیمك ، دینلمك . عیوب ونقائصدن كلیاً بری عد ایتمك . جمعی : (تقدیسات) .

تقدیم [ع،مص] اوكه،ایلری‌یه كچیرمك، كچیرلمك، مقدم، مرجح طوتمق، طوتلمق § حضوره صونمق ، عرض ایتمك § برآدمی دیكرآدمك حضورینه چیقارمه § برآدمك هویتنی دیكرینه بیان ایلمه . § كوچوك بیوكه برشی ویرمك .

تقدیمات = جـ : (تقدیم) كوچكدن بیوكه ویریلن شیلر .

تقدیم الاهم علی المهم = پك مهم اولان ایشی مهم اولان ایشه تقدیم ایتمك .

تقدیم وتأخیر = برعباره‌نك اجزاسندن بعضلرینی اوست طرفه آلوب بعضلرینی آلت طرفه كچیرمه .

تقرّب [ع،مص] (اقتراب) ایله مترادفدر . یاقلاشمق ، یناشمق . § (طب) برعضوك خط متوسطه یاقلاشمسی .

تقرّح [ع،مص] (طب) قرحه‌لانمق یعنی چیبان ، یاره درینلشوب بومك § یاره ، چیبان حاصل ایتمك .

تقرّر [ع،مص] قراربولمق، قرارلاشمق، مقرر اولمق .§ بریرده قراروثبات ایتمك . § (طب) مرضك موضعی اولمسی یعنی بدنك بریرینه حصرتأثیر ایلمسی

تقرّم [ع،مص] طاتلی طاتلی یمك .

تقرم قباغی = حلواجی قباغنك الك ایی جنسی‌كه : چركس قباغی دخی دینور .

تقریب [ع،مص] یاقلاشدیرمق ، یاقلاشدیرلمق § تخمین § یوالی بولمق .

تقریباً / **تقریبی** = آشاغی یوقاری ، تماميله اولمیه‌رق تخمیناً، تخمینی .

تقریر [ع،مص] برلشدیرمك، برلشدیرلمك § ثابت ، محكم قیلمق، قیلنمق . § شفهی افاده وبیان § بعض مواد رسمیه حقنده قلمه آلنان ودائره مدیران ورؤساسی طرفندن مهر ذاتی ایله تختیم اولنوب مقام عائدینه تقدیم قلنان ورقه § سیاسی نوطه . { بو ایكی معناده جمعی (تقاریر) اوله‌رق كلیر . }

تقریرات = جـ : (تقریر)شفاهی‌افاده‌لر .

تقریراً = اغزدن ، افادهٔ شفاهیه ایله عرض وبیان .

حسن تقریر = سلاستله مقصدی افاده وبیان ایتمك .

تقریرلك كاغد = بیوك تذكره‌لك كاغد .

تقریض [ع، س] بر اثری مدح یوللی یازیلان منظومه ویا منثور مقاله { بو معناده جمعی : (تقاریض) در } § مدح ایتمك ، ایدلمك .

تقریضات = ایكنجی معناسنه كوره (تقریض) ك جمعی .

تقریظ [ع،مص] بر شیئك ، بر اثرك محاسن وخطایاسنی محاكمه ومناقشه ایتمك ، انتقاد § تقریض . جمعی : (تقریظات) .

تقریع [ع،مص] توبیخ ایتمك § باشه قالقمق . جمعی: (تقریعات) .

تقرین [ع،مص] قرین ایتمك، ایدلمك .

تقزّح [ع، مص] (حكمت) شعاعات شمسیه‌نك برمنشوردن مروریله باتحلل الوان متعدده‌یه آیرلمسنه یعنی (الكم صائغه) شكلنی كوسترمسنه اطلاق اولنور ؛ طیف شمس .

تقسیط [ع،مص] بر دینك ، بورجك اوقات معینه‌ده اوده‌نن هر قسمی § (فقه) دینی قسم قسم تأدیه ایتمك اوزره تأجیل ایتمك . { جمعی : (تقاسیط) در . }

تقسیم [ع،مص] قسم قسم ایتمك ، ایدلمك، پارچه‌لامق، پارچه‌لنمق . § مقسم معناسیله صولرك ماصوره ماصوره بولندیكی محل § (حساب) (مقسوم) دینلن بر كمیتك (مقسوم علیه) تسمیه اولنان دیكر بر كمیتك حاوی اولدیغی احاد قدر اقسامه آییرمق دیمكدر ـ كه : صورت عملیاتی بروجه آتیدر :

مقسوم علیه = ٤٤٢ | ٢٥٩,٢ = مقسوم
خارج قسمت = ٦ | ٢٥٩,٢
٠٠٠,٠

تقسیم میاه = صولرك صورت وقوانین توزیعیه‌سندن باحث بر فن .

خط تقسيم مياه == (طوپوغرافيا) (خط) .

تقسيم غرما == (حساب) بر عددی مقادير معلومهٔ سائره ايله علی‌وجه‌التناسب تقسيم ايتمكدركه : بوكا تقسيم متناسب دخی ديرلر . مثلا : (٤٨٠٠) عددينی ٣ ، ٤ ، ٥ عددلريله متناسباً تقسيم ايتمك مطلوب اولسه : ٣ + ٤ + ٥ = ١٢ اولوب

٤٨٠٠ \ ١٢
٤٠٠

اوله‌رق (٤٠٠) خارج قسمتی استحصال اولنوركه :

٤٠٠×٣ = ١٢٠٠ — (٣) عدديله متناسب
٤٠٠×٤ = ١٦٠٠ — (٤) « «
٤٠٠×٥ = ٢٠٠٠ — (٥) « «
٤٨٠٠

اولمش اولور .

§ (طب) (تقطيع) ايله مترادفدر . (تقطيع) § (موسيقی) شرقی‌يه باشلانمه‌دن اول بر خواننده‌نك مقامات مختلفه‌يی مزج ايتمك واو شرقينك مقامنده قرار قيلمق صورتيله نغمه‌خوان اولمسی .

تقسيمات == هرنه‌قدر (تقسيم) ك جمعی ايسه‌ده لسانمزده آتيده‌كی معنايده استعمال اولنور : ابنيه بولمه‌لری ، بربنانك تفرعاتی . ‖ بولمه ، بلوك اشارتلری ‖ بولوشمه‌لر .

تَقَشُّع [ع، مص] (طب) خسته بلغم چيقارمق .

تقشع‌دم == قان توكورمك .

تَقْشير [ع، مص] قبوغنی صويمق ، قبوغنی صويلمق .

تَقَضُّر [ع، مص] (كيميا) قالايلنمه .

تَقَصّی [ع، مص] { (استقصاء) ايله مترادف واندن دها آز مستعملدر . } برشيئك اصلنی ، كنهنی آراشديرمق .

تَقْصير [ع، مص] (تقاصر) ايله مترادفدر . برشيئی ياپمغه مقتدر ايكن چكينوب ياپماق ، دريغ ايتمك . § قصور ايتمك ، قباحت ايشلمك ، اكسيكلكده بولنمق § قباحت ، صوچ § كناه ، قصور .

تقصيرات == جـ : (تقصير) ، قصورلر .

پرتقصير == قصورلی .

تَقَضُّع [ع، مص] چيبان ايرينلنمك .

تَقْضِيَه [ع، مص] (فقه) قضا ايتمك ، اكسيكی يرينه كتيرمك .

تَقَطُّب [ع، مص] (طب) بوروشمه § قاشلر چاتلمه .

تَقَطُّر [ع، مص] (تقاطر) ايله مترادفدر . طاملمق ، طامله طامله اقمق .

تَقْطيب [ع، مص] قاشلری چاتمه ، يوز اكشيتمه .

تَقْطير [ع، مص] قطره قطره دوكمك ، دوكلمك ، طاملمق . § (كيميا) انبيقدن چكمك ، چكلمك .

تقطيرات == جـ : (تقطير) : تقطيرات كيمويه .

تقطيری == تقطيره منسوب .

تَقَطُّع [ع، مص] برصتمه نوبتنك اوقات منتظمه‌يه آيرلمسی .

تَقْطيع [ع، مص] پارچه‌پارچه كسمك ، كسلمك § (ادبيات) كلام منظومك هرجزئنك منسوب اولديغی بحرك افاعيل وتفاعيلندن برينه موازن كله‌جك صورتده پارچه‌لنمسی . مثلا :

« مرحبا ای‌حضرت صاحبقران معنوی
ناظم منظومهٔ سلك لآل مثنوی »

بيتی ـ كه : بحر رمله منسوبدر . تقطيع ايدلمك لازم كلسه :

فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلن
مرحبا ای	حضرت صا	حبقران	معنوی
ناظم من	ظومهٔ سل	ك لآل	مثنوی

§ (طب) بر جسمی ـ مواد لازمهٔ مركبه‌سنی غائب ايتمكسزين ـ تقسيم وحل ايتمك . § ضايعات ماديه حاصل ايتمدن بر عضوده عمليات جراحيه اجرا ايلمك .

تقطيعات == ايكنجی معناسنه كوره (تقطيع) ك جمعی .

تَقْطين [ع، مص] فليز سورمك .

تَقَعُّر [ع، مص] مقعر اولمه ، چوقورلانمه .

تَقْعير [ع، مص] چوقورلاشديرمق § (طب) بر محلی اويوق و چوقور ايتمك .

تَقْفيل [ع، مص] كليدلمك ، كليدلنمك .

تَقْفِيَه [ع، مص] { تشديد يا ايله غلطدر . } (ادبيات) شعرده مصراعلرك ياخود بيتلرك آخرلرينی حروف واوزانه موافق قيلمق ، قافيه‌لمك ، قافيه‌لنمك ، قافيه‌لی ، مقفی قيلمق ، قيلنمق .

تَقَلُّب [ع، مص] دونمك ، دكيشمك ، طرزآخره دوكلمك . جمعی : (تقلبات) .

تَقَلُّد طاقينمق ، طاقينلمق § قوشانمق ، قوشانلمق § اوزرينه آلمق ، درعهده ايتمك ، ايدلمك .

تَقَلُّص [ع، مص] طوپلانوب بوزوشمك . (طب) بدن حيوانيده‌كی اتلرك بولندقلری عضوی حركت ايتديرمه‌مك اوزره بوزيلوب طوپلانمسی . جمعی : (تقلصات) .

تَقْليب [ع، مص] ترسنه چويرمك ، چويرلمك § برياندن بريانه دوندرمك ، دوندرلمك § (طب) تولدی تسهيل ايچون ابه‌نك چوجغی رحم درونند چويرمه‌سی . جمعی : (تقليبات) .

تَقْليد [ع، مص] بوينه طاقمق ، طاقلمق § اصله بكزتمك ايچون اجرای عمل ، بكزتمه . { هم مفعول به همده مفعول‌اليه آلير . } تقليد يولنده ياپلمش شی . § برشيئك ساخته‌سنی ياپمق . جمعی : (تقليدات) .

تقليداً == تقليد صورتيله ، تقليد اوله‌رق .

اهل تقليد == صورتا زاهد كورينوب حقيقتده منهيات ايله مشغول اولانلر .

تقليد ياپمق == برينك فعل وحركتنك ويا شكل وصورتنك عينينی ياپمق . § مسخره‌لك ايتمك .

تقليدجی == تقليد ياپه‌رق مسخره‌لك ايدن آدم .

تقليدی == تقليدله ياپيلان .

تَقَلُّل [ع، مص] آزاولمق ، آزالمق .

تَقْليص [ع، مص] بوزمك § بعض خسته‌لقلردن صوكره نقاهته عارض اولان قاتيلق .

تَقْليع [ع، مص] (قلع) ايله مترادفدر . يرندن قوپارمق : تقليع شجار .

تَقْليف [ع، مص] قالافاتلامق ، قلافاتلانمق : تقليف سفائن .

تَقْليل [ع، مص] ازالتمق ، ازالدلمق : تقليل مصارف .

تَقْليم [ع، مص] { قلم ، قامش ، طرناق كبی شيلری } كسمك ، يونتمق ، يونتلمق : تقليم اظفار ، تقليم نای .

تَقْلِيَه ـ تَقِلَّه [ع، مص] جنينك يدنجی آيه دوغری رحم مادرده حركات متواليه‌سی ، دپرنمسی .

تَقَمُّص [ع، مص] كوملك كيمك .

تقميص == كوملك كيديرمك .

تقمّل • [ع،مص] (طب) داءالقمل علتنه دوچار اولمق ، یعنی بیتلنمك •

تقوّت • [ع،مص] آزیقلانمق ، بیه‌جك بولمق •

تقورتین • [ج،س] (کیمیا) مستحضره حالنده ، بولنان چام آغاجلرندن بالکیمیا استخراج اولنان بر ماده — که : اجزاجیلقده مستعملدر •

تقوّس • [ع،مص] قوسلنمق ، یای شکلنه کیرمك ، یای کبی اکمك • § (طب) (رخیطس) دینلن علتـه مبتـلا اولان چوجقلرده کمیکلرك اکریلمسنه اطلاق اولنور •

تقوّل • [ع،مص] یالان سویلمك •

تقولات = جـ : (تقول) ، یالان سوزلر •

تقوّم • [ع،مص] اکری شی طوغری اولمق ، طوغریلمق •

تقوی [ع،مص] جناب حقدن قورقمق • § مخافة الله ایله مناهیدن توقی ، پرهیزکارلق •

تقوی الله = الله قورقوسی ، خوف باری •

اهل تقوی = پرهیزکار ، متقی آدم •

تقوّی [ع،مص] قوتلنمك ، قوت پیدا ایتمك •

تقویت — تقویه [ع،مص] (تشدید ایله غلطدر) قوت ویرمك ، ویرلمك ، قوتلندیرمك ، قوتلندیرلمك •

تقوید • [ع،مص] (اقتیاد) ایله مترادفدر • یدمك ، یدلمك ، یدکده چکمك •

تقویس • [ع،مص] قوس ایتمك ، ایدلمك ، یای شکلنه قویمق ، قوزامق •

تقویل • [ع، مص] (اقول) § افترا § (اسناد) ایله مترادفدر • جمعی : (تقویلات) •

تقویم [ع، مص] اکری یی طوغرلتمق ، اکری طوغرلمق § (فقـه) قیمت سالمه ایله قیمت عارضه بیننده‌کی فرقی قیمت اصلیه‌یه نسبتله تقدیر ایلمك § صورت معروفه‌ده شهور ، مواسم واوقات شرعیهٔ سائره‌یی کوسترمك اوزره ترتیب اولنان رساله • { جمعی : (تقاویم) کلایر } •

تقویم افرنجی = (قوزموغرافیا) حسابات شهریه وسنویه‌سی نصاراجه مقدس عد ایدیلن ایامه کوره ترتیب ایدیلن تقویم — که : خرستیانلرجه ییل باشی اولان کانون ثانی اشبو تقویمه اساس ومبدأ اتخاذ اولنور • { ۱۹۰۷ }

تقویم بحری = بعض کواکبك طول وعرض سماویلرینی حاوی و هیئت بحریه درسلرنده مستعمل جدول •

تقویم جلالی = ٤٦٨ سنهٔ هجریه‌سنده — مبدئی نوروز اولمق — اوزره جلال الدین سلجوقی زماننده حساب ووضع ایدیلن تقویم • { ۸٥٤ }

تقویم عربی = هجرت سنیهٔ نبویه‌دن (۱۷) سنه صوکره کوریلان لزوم اوزرینه حضرت عمرالفاروق طرفندن سنهٔ قمریه اساس وتاریخ هجرت مبدأ اتخاذ ایدیله‌رك ترتیب ایدیلن تقویم • { ۱۳۲۳ }

تقویمچه = کوچوك تقویم •

تقهیر • [ع،مص] تهرایتمك ، ایدلمك • جمعی : (تقهیرات) •

تقی [ع، مص] تقوی صاحبی ، متقی ، زاهد آدم •

تقیّح • [ع، مص] (طب) جرحه قیح پیدا ایتمك ، یعنی ایرینلنمك •

تقیّد • [ع،مص] قیدلی بولنمق ، دقتلی طاورانمق § مقید اولمق •

تقیدات = جـ : (تقید) ، دقتلر •

عدم تقید = قیدسزلق ، وظیفه ایدیجه‌مك •

تقیّؤ — تقیی • [ع،مص] قوصار کبی اولوب استفراغ ایده‌مه‌مك •

تقیه [ع، مص] (طب) موادمتیئه ویرمك •

تقیة الرهبان = ذات الفلقتین شعبه‌سندن اوراقی متقی ومسهل کبی مستعمل بر نبات •

(تقیهٔ رهبان)

تقیید • [ع،مص] مطلق براقمیوب قیدلامق ، مطلق براقلمیوب قیدلانمق • § باغلامق ، باغلانمق • § (فقه) برخصوصی اعمیتده براقمیوب تخصیص ایتمك • § حرفه نقطه وحرکه قویمق •

تك • [ت،ص] (چفت) مقابلی چفت اولمیان ، بر ، یالکز اولان § برچفت تشکیل ایدن ایکی شیئدن هربری § اشسز ، نظیرسز ، وحید ، یکتا •

تك باشنه = یالکزجه ، کندی کندینه •

تك توك = سیرك ، نادر •

تك طورمق = راحت طورمق ، راحتسزلك ایتمه‌مك •

تك عددلر = ۱ ، ۳ ، ٥ ، ۷ ، ۹ ، ۱۱ کبی عددلر •

تکمی چفتمی = آوجده اوفاق طاش ، فندق وسائره صاقلیه‌رق وطرفیندن بری (تکی) ، دیکری (چفتی) انتخاب ایدرك اوینانیلان برنوع اوفاق قمار •

تك • [ت، س] تاکه ، مقصدیله ، محضا شو مقصدله معناسنه‌در : « تك اوقوسون ، تك یازسین دیه هردرلو مزاحمتی اختیار ایتدی • »

تك • [فا،س،مص] قوشمه ، سکیرتمه (پوی ، تاز ، دو ایله برلکده قوللانیلور) •

تك وپوی / تك وتاز / تك ودو = اوته‌یه بریه قوشوشمه •

تکاپو • [فا، س] تلاش ایله تحری اردندن سکیرتمه • § طالقاوقلق طرزنده موافقت وتصدیق •

تکاثر • [ع،مص] (تکثر) ایله مترادفدر ، چوغالمق ، تعدد ایتمك •

تکاثف • [ع،مص] صیقلاشوب بربرینه کیردرك قالینلاشمه ، کثافت پیدا ایتمك ، کثیف اولمق • § (حکمت) اجسام غازیه ویا مایعه‌نك ذرات مشکله‌سی صیقیشه‌رق صلب یاخود نیم صلب برحاله کلمك •

تکاذب • [ع، مص] بربرینه یالان سویلمك ، بربرینی آلداتمق •

تکاسر • [ع،مص] (ولودر) (حکمت) مختلف نقطه‌لردن کلوب بر نقطه‌یه عکس ایدن ایکی شعاعك بربرینی کسمه ایتمسی •

تکاسل • [ع،مص] اوشنمك ، تنبلجه‌سنه طاورانمق •

تکاسلات = جـ : (تکاسل) : تکاسلات متوالیه •

تَكافُؤ ـ تَكافى [ع مص] برابرلشمك ، بربرینه كفو اولمق .

تَكاكْ [ت،س] تهوك ، خیار ، قباق كبی شیلرك سوردیكی قوللر .

تَكالُب [ع،مص] كوپكلر كبی بربرینك اوزرینه صچرایوب آتلمق .

تَكالیف [ع،س] جـ : (تكلیف) . یری به عائد ویركولر § رد ویا قبول اولنه‌بیلمیر رأیلر . § عبادات وطاعات .

تَكامُل [ع،مص] تدریجاً كمال بولمق . { تكمل ایله جزئیجه فرقلیدر . تكمل صورت مطلقاده كمال بولمق معناسنی مفید اولدیغی حالده ؛ تكامل تدریجاً وبر قانون تحتنده ، كمال بولمق دیمكدر } .

قانون تكامل = ساحهٔ مادیاتده هر شیئك نقصاندن كماله دوغری ترقیسنی ایجاب ایدن لایتغیر مؤثراتك ، اسبابك هیئت مجموعه‌سی . جمعی : (تكاملات) .

تَكاوَر [فا،ص] قوشیجی § سریع الحركه .

تَكایا [ع،س] (تكیه) نك جمعی . درویشانه مخصوص عبادتخانه‌لر .

تَكاید [ع،مص] (مكایده) ایله مترادفدر . بربرینه حیله ایتمك ، ایدیشمك . جمعی : (تكایدات) .

تَكاؤُل [ع،مص] (كیمیا) برشیئده تخمر نتیجه‌سی اوله‌رق (كؤول) یعنی اسپرتو حاصل اولمسنه دینور .

تَكَبُّد [ع،مص] (مولددر) قاتیلاشمق . § برعضوك قره‌جكر حالنی آلمسی .

تكبدرئه = (طب) ذات الرئه‌نك ایكنجی دورنده آق جكرك قره جكر كبی قاتیلاشمسی

تَكَبُّر [ع،مص] كبرلنمك ، نفسنی بیوك كورمك .

تَكْبیب [ع،مص] كباب ایتمك ، ایدلمك .

تَكْبیر [ع،مص] (الله اكبر) دیمك .

تكبیرات = جـ : (تكبیر) . تكبیر صورتیله ایراد ایدیلن كلمات شریفه .

افتتاح تكبیری = نمازك ابتداسنده ایراد اولنان تكبیر مفروض .

تكبیرخوان = تكبیر كتیرن .

تَكْتیب [ع مص] یازدیرمه .

تَكَثُّر [ع،مص] چوغالمق ، چوق اولمق ، تعدد ایتمك .

تَكَثُّف [ع،مص] ☛ (تكاثف)

تَكْثیر [ع مص] چوغالتمق ، چوغالدلمق .

تكثیرسواد = فائده‌سزبره چوق یازی یازمق .

تَكْثیف [ع،مص] كثافت ویرمك ، ویرلمك ، كثیف قیلمق ، قیلنمق . § (حكمت) اجسام مایعه وغازیه‌یی تكاثف ایتدیرمك ، قویولاشدیرمق ، مایعاتك قوامنی تزیید ایتمك .

تَكَحُّل [ع،مص] (اكتحال) ایله مترادفدر . كوزینه سورمه چكمك .

تَكْحیل [ع، مص] كوزینه سورمه چكمك ، كوزه سورمه چكالمك .

تَكَدُّر [ع،مص] كدرلنمك § بولانمق . § (طب) كرك بنیه ، كرك ادارهٔ عضویه‌جه وقوع بولان قاریشقلق .

تَكْدیر [ع،مص] ازارلامق ، ازارلانمق § بولاندرمق ، بولاندیرلمق . § كدرلندیرمه ، كدرلندیرلمه .

تكدیرات = جـ : (تكدیر) : تكدیرات شدیده .

تكدیری / **تكدیریه** = تكدیره منسوب .

مجازات تكدیریه = (حقوق) قباحت نوعندن اولان جرملرك استلزام ایتدیكی جزای خفیف .

تَكْذیب [ع،مص] كذبه نسبت ایتمك ، ایدلمك . یالاندر دیمك ، دینلمك ، یالانه چیقارمق .

تكذیبات = جـ : (تكذیب) . بوینك یالاننی میدانه چیقارمق ایچون ایراد اولنان سوزلر .

تَكَرْ [ت،ص] یوارلاق ، مدور § یوارلاغی تصویر ایچون (مكر) لفظیله برلكده قوللانیلور : تكر مكر .

تَكِرْ [ت،س] ☛ (تكیر) و (تكفور)

تَكْرار [ع،مص] برشیئی ایكی ویاده‌ها زیاده كره اجرا ایتمك .

بتكرار = بردفعه دها .

تكرارعلی التكرار = چوق دفعه ، مكرراً .

تكراراً = مكرر اوله‌رق ، بالدفعات .

كثرت تكرار = (ادبیات) بر عباره‌ده برلفظك ایكیدن زیاده تكرار ایدلمسی ـ كه : مخل فصاحت احوالدندر .

تكرارلفظی = منحصراً لفظك عباره‌ده تكرری .

تكرارمعنوی = (ستمدیدهٔ طالع سخت) ، (عدوشمار) ، (دقت واعتنا) كبی كلمات مترادفه‌یی برآره‌ده استعمال ایتمكدن متولد حال ـ كه : صرف معنایه عائددر .

تَكْرارْلامَق [ت،مص] بركره دها یاپمق § بر سوزی ایكنجی دفعه ویا دها زیاده كره ایراد ایتمك .

تكرارلاتمق = تكرار ایتدیرمك .

تكرارلانمق = تكرار ایدلمك .

تَكَرُّر [ع،ص] مكرر اولمق ، بردن زیاده وقوع بولمق . جمعی : (تكررات) .

تكرر جرم = (حقوق) برجرمك ـ بعد المحكومیه ـ تكرار ایشلنمسنه دینور .

تَكَرُّش [ع، مص] بوروشمه ، منقبض اولمه .

تَكَرَكْ [فا،س] یاغان طولو .

تَكَرْلَك [ت،ص] دائره شكلنده ، چنبر كبی مستدیرشی § (س) آرابه‌نك حركتنی موجب اولان چرخ .

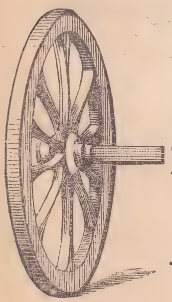

تكرلك باشلغی = تكرلك طبانه مربوط تخته‌لر .

تكرلك طبانی = تزیید مقاومت ایچون تكرلكك اطرافنه كچیریلان دمیر .

تكرلك پویراسی = تكرلكك چنبرینك اورتهسنده‌كی آغاجلر .

(تكرلك)

تَكَرْلَه‌مَك [ت ، مص] یوارلامق ، یوارلاق شیئی تحریك ایدوب یوروتمك § دقتسزلكله قاچیرمق ، صالیویرمك § یالان آتمق .

تكرله = صاچمه ، صاپان سوز ، مصال .

تَكَرُّه [ع،مص] (استكراه) ايله مترادفدر ، ايكرنمك .

تَكْري [ت،س] (طاكرى) اله ، رب ، صاحب ، خالق ، الله .

تكريلق = الوهيت ، اللّهلق .

تَكْرير [ع،مص] تكرارلامق ، تكرارلانمق § (ادبيات) تأثير كلامى تشديد وتأييد ايچون بر لفظى بالالتزام تكرار ايتمك صنعتنه اطلاق اولنوركه : كثرت تكرار نه‌قدر مخل فصاحت ايسه (تكرير) اودرجه موافق قوانين بلاغتدر . مثال :

«اى‌وارلغى وارى وارايدن وار
يوق، يوق سكا يوق ديمك نه دشوار
دير هر شيئك لسانى هر كاه ،
الله الله الله»

و :

«اعتماد ايتز ايسه‌ك اورمحك تجربه‌يه
اشته‌لوح، اشته‌قلم، اشته‌كتب، اشته‌نحو»

جمعى : (تكريرات) .

تَكْريم [ع،مص] تعظيم وحرمت ايتمك ، بيوتمك ، علامت حرمت كوسترمك . {بعضاً مفعول به ، بعضاً اداة مفعول اليه آلير : قرآن كريمه تكريم ، امريكزى تكريم كبى} .

تكريمات = جـ : (تكريم) ، تعظيمات .

تكريماً = تكريم صورتيله ، تعظيماً .

تَكْريه [ع، مص] كريه كوستروب سوديرمه‌مك ، مستكره كوسترمك ، كوسترلمك جمعى (تكريهات) .

تَكَسُّر [ع، مص] قيرلمه ، منكسر ، شكست اولمه .

تَكْسيب [ع،مص] كسب ايتديرمك ، قزانديرمق ، قزانديرلمق .

تَكْسير [ع،مص] زياده‌سيله قيرمق ، قيراق : تكسير زجاج .

تَكَشُّف [ع، مص] (انكشاف) ايله مترادفدر . آچلمق .

تَكْشيف [ع،مص] زياده‌سيله آچمق ، آچلمق .

تَكَفُّف [ع، مص] ال ، اوج آچمق ، ديلنمك ، تسأل ايتمك .

تَكَفُّل [ع،مص] كفيل اولمق ، كفالت ايتمك .

تَكْفور [ج،ص] صاحب ، مالك ، حاكم ، آمر § شرقى روما حكومتنك وقتيله نصب ايلديكى واليلره دخى عثمانلولرجه بوعنوان ويريلوردى .

تَكْفير [ع،مص] فى‌الاصل كفارت ايتمك ، ازالهٔ ذنوب ايلمك معناسنه‌در § (اكفار) ايله مترادفدر ، كفره نسبت ايتمك ، برينه كفرعزو واسناد ايلمك ، برينه كافر اولدى ديمك § اداله ، امحا ايلمك .

تكفير سيئات = سيئاتى كأن لم يكن حكمنده طوتمق .

تكفير يمين = يمينك كفارتنى ويرمك .

تَكْفيل [ع،مص] كفيل كوسترمه ، كفالت ايتديرمه ، كفيل ايتمه .

تَكْفين [ع،مص] ميتى كفنه صارمق ، ميت كفنه صارلمق ، كفنلنمك : تكفين وتجهيزى اجرا ايدلدى .

تَكَل [فا ، ص] تويسز ، بى قانلى ، شاب امرد .

تَكَل [ت،س] ايرى ديكيش ، اويولقمه ، ديكلمش شيئى يا تشديرمق ايچون ابتدادن ديكيلان قبا ديكيش .

تكلله‌مك = قبا ديكيش اوله‌رق ديكمك .

تَكَلْتى [ت،س] اكرك تماتندن اولوب آتك آلتنه‌يعنى حيوانك صيرتنى اوستنه قونيلان كچه .

تَكَلُّس [ع،مص] (مولددر) كيرچلنمك ، كيرج حالنه منقلب اولمق . § (كيميا) برجسمك پوته دروننده يوكسك حرارتده يانيله‌رق مواد معدنيه‌سى قالمق § (طب) اعضاى بدندن برينك آلاستيقيتنى غائب ايدرك قابل انكسار بوصورتده قاتيلاشمسى . جمعى : (تكلسات) .

تكلس شرايين = (طب) شريانلرك دروننه ترقّى سن نتيجه‌سى اوله‌رق مواد كلسيه‌نك ترسب ايتمسى .

تَكَلُّف [ع،مص] كلفتلى ايش طوتمق ، زحمتلى ايش ايشلمك ، اختيار زحمت ايتمك § كوستريش ، ساخته طور وحركت . جمعى : (تكلفات) .

بلاتكلف / **بى تكلف** = كلفتسز ، طبيعى اوله‌رق .

تَكَلُّم [ع،مص] سويلمك ، سوز سويلمك . § برلسان ايله افادهٔ مرام ايده بيلمك § التلفظ .

تكلم صامت / **تكلم روح** = (ادبيات) متكلمك كنديسنى اولو فرض ايدرك سويلديكى سوزكه : بوكا (كلام صامت) (كلام روح) دخى ديرلر .

تَكْليس [ع،مص] (كيميا) مواد عضويه ويا غير عضويه‌دن برينى يافه‌رق يالكز مواد معدنيه حالنه ارجاع ايتمك § قاورمق : تكليس رخام .

تَكْليف [ع،مص] بريسنك بر ايشى ايشلمه‌سنى ايستمك ، بر ايشك ايشلنمه‌سى ايستنلمك .

تكليف مالايطاق = طاقت كتيريله‌ميه‌جك شيئى تكليف ايلمك .

خام تكليف = مناسبتسز وآغر تكليف .

تكليفسز = ايحلى ، طيشلى ، لاابالى ، آره‌لرنده رسمى معامله اولميان .

§ كلفت (بو معنايه كوره جمعى : (تكليفات) در) § شريعتك ، حكومتك امرى § ويركى .

§ (علم اقتصادجه) تكليف بووجه آتى اقسامه منقسمدر :

تكليف ثابت / **تكليف شخصى** } شخصك ثروتى ، اشيانك قيمتى نظر اعتباره آلنميه‌رق سياق واحد اوزره طرح اولنان ويركى .

تكليف مترقى = شخص مكلفك ثروت وايرادى تزايد ايتدكجه مقدارى ، تزايد ثروت نسبتندن زياده ارتان ويركى . مثلا : (۱۰۰۰) ليرا يوزده برحسابيله (۱۰) ليرا رسم ويرسه‌ايكى بيك ليرا يوزده بروبرچاريك اعتباريله (۲۵) ليرا رسم ويرر .

تكليف نسبى = شخص مكلفك ثروت وايراديله متناسباً تزايد ايدن ويركى .

تَكْليل [ع،مص] (تتويج) ايله مترادفدر .

تَكَمُّش [ع،مص] عجله ايتمك § (طب) جلد ، نسج تحت‌الجلد وعضلاتك التهاب واحتراقى كبى عوارضك عقيبنده تكون ايدن نسج ليفى ايله بوزولوب چكيلمسى .

تَكَمُّل [ع، مص] كامللنمق ، كمال بولمق ، كامل اولمق جمعى : (تكملات) .

تَكْمِلَه [ع،مص] علاوه ، ذيل كبى اكمال نقصان ايچون صوكره‌دن ياپيلان شى § لاحقه ، خاتمه .

تَكَمُّم [ع مص] چاره ، چارشفه بورونمك .

تَكَمُّن [ع،مص] كيزلنمك ، پوصويه كيرمك .

تَكْمَه [ت،س] ☞ (دكمه) .

تَكْمِيد • [ع، مص] (مولددر) (طب) ایلیق ویا صوغوق بر صویك بربز ویا سونکر واسطه‌سیله اعضای بدندن برینك اوزرینه وضع اولنه‌رق اجرا ایدیلن مداواته اطلاق اولنور •

تَكْمِيل • [ع، مص] بیترمك ، بیترلمك ، تمام ایتمك ، ایدلمك § بتون، تام • هپ ، جمیع •

تکمیل ثلاثین = شهور عربیه‌یه کوره اوتوز کونی تکمیل ایتمك •

تَكْنَه [ت، س] یکپاره اغاجدن اعمال اولنمش مختلف الشکل اویوق قاپ § چشمه صوینك درونه اقدیغی واکثریا حیوانلرك صولاندیغی چوقور طاش ، یالاق § کمینك دیرکسز و چیپلاق هیئتی § طنبور کبی بعض موسیقی آلاتنك سسنی چینلاتمغه خدمت ایدن آصف کره شکلنده‌کی مجوف قسملر •

خمیر تکنه‌سی = فرونجیلرك ایچنده خمیر یوغوردقلری تخته‌دن معمول تکنه •

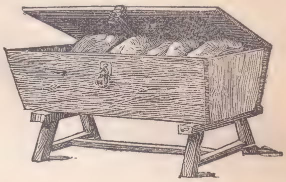

(خمیر تکنه‌سی)

طاش تکنه = یالاق •

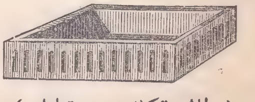

(طاش تکنه ـ مستطیل)

(طاش تکنه ـ مثلث)

تکنه‌ده خمیر = حاضر ایش •

تکنه قازینديسی = بر آدمك صوك اولادی •

تَكْنِيَه [ع، مص] { تشدید ایله غلطدر } کنیه وضع ایتمك ، ایدلمك ، کنیه‌لمك ، کنیه‌لنمك •

تَكَوُّن • [ع، مص] پیدا اولمق، وار اولمق، موجود اولمق § تشکل ، تحدث ایتمك • { اکثریا معنویاتده قوللانیلیر } § (طب) بدن انساده حاصل اولان مواد مختلفه‌نك اسامیسنه اضافتله بونلرك وجود بولملرینه علم اولور: تکون حصات، تکون دم ، تکون قیح .

تَكْوِير • [ع، مص] یوارلاق یاپمق، دکرمی، کروی ایتمك •

تَكْوِين • [ع، مص] وار ایتمك ، وجوده کتیرمك ، احداث وایجاد ایلمك { افعال الهیه‌دندر }.

جمعی : (تکوینات) •

عالم تکوین = وجود وحدوث عالمی : « ویردی فر عالم تکوینه مرایای حدوث »

کتاب التکوین = کتاب مقدس دینلن توراتك برنجی قسمی ـ که : قرون اولی تاریخنه مأخذدر •

تَكَه [فا، س] ارکك کچی •

(تکه)

دکز تکه‌سی = حیوانات مفصلیه‌دن جرادالبحر، اریبان، قاریدیس دینلن بوجك.

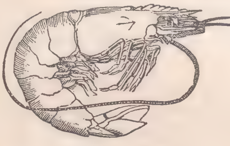

(دکز تکه‌سی)

تکه‌له‌مك = کچی آزمق •

تکه‌لنمك = (ارکك) کچی هجوم ایتمك . § (انسان حقنده) نه اولدم بدلاسی اولمق ، قوروم صاتمق •

تَكَهُّف • [ع، مص] مغاره کبی اویولمق، قازلمق

تَكَهُّن • [ع، مص] کاهنلك ، فالجیلق ایتمك •

تَكِير • [ت، س] کیرلی صاری وبوز رنکدن مرکب زمین اوزرینه سیاه بنکلری وچیزکیلری اولان کدی § قاپلان •

تکیر اوردکی = تکیر کدی رنکنده اولان اوردك •

تکیر بالغی = باربونیه نوعندن بوز رنکلی بر بالق ـ که: طولی (٣٥) سانتیمترودر.

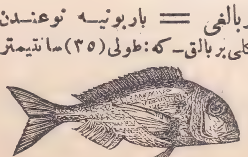

(تکیر بالغی)

تَكَيُّس • [ع، مص] کیاستلی کورونمك ، ظرافت فروشلق ایتمك §(طب) موادمضره واجنبیه‌دن برینك نواحیٔ بدندن برینه دخول ایتدکده اوراده بدنك حاصل ایتدیکی کیسه درونه کیرمسی•

تَكَيُّف • [ع، مص] بر کیفیتله متصف اولمق ، کیفیتلنمك •

تَكَيُّلُس • [ع، مص] (طب) لغات مولده‌دندر اغدیه‌نك معده‌ده کیلوس حالنه کلمسی •

☞ (کیلوس) •

تَكَيُّمُس • [ع، مص] بودخی برلغت مولده اولوب اغدیه‌نك معده‌ده کیموس حالنه کیرمسی •

☞ (کیموس) •

تَكِين • [ت، ص] بوش ، خالی § اجنی طائفه‌سندن خالی اولمیان محل • § سبزسز •

تَكْيَه [ع، س] طیانیله‌جق شی § اعتماد • § درویشلره مخصوص اقامتکاه، عبادتکاه. خانقاه، درکاه، زاویه.

جمعی : (تکایا) •

تکیه‌کاه = استناد ایدیله‌جك محل •

تکیه‌زن = طیانیجی ، استناد ایدیجی•

تکیه‌نشین = تکیه‌ده اوطوران درویش•

تکیه‌یی بکله‌ین چوربایی ایچر = صبر وثباتله هر املك حصول پذیر اوله‌جغنه کنایه‌در •

تَكْيِيل • [ع، مص] کیله ایله اولچمك •

تَلْ • [ت، س] اینجه، اوزون شیلر، صاب، تار § معدنی اینجه ایپلکلر § برصاب ایپلك § آلتون، کموش، باقروسائره‌دن ایپلك کبی اینجه دوکلمش شیلر ـ که : کلینلرك دواغنی سوسله‌مك خصوصنده ایشله‌مه‌جیلکده استعمال اولنور § چلیك تللردن مختلف قالینلقده بوکلمش اوزون خلاط § قانون، عود، طنبور کبی آلات موسیقیه‌نك سس چیقاران تاری § تلغراف تلی § (عوام لساننده) تلغراف •

تللر طاقنمق = سوسلنمك ، اظهار سرور ایتمك •

تل قیرمق = یاکلش ، ترس بر ایش ایشله‌مك •

تل تل = هر بر تلی آیری اولان •

تل کاری = تل حالنده اولان کموشی تخته‌دن وسائره‌دن معمول مواد مختلفه اوزرینه قاقه‌رق یاپیلان تزیینات •

بام تلی = صقالك آلت دوداغه متصل قیللری•

تللی پوللی = سوسلی، مزین، ساده‌لکدن عاری تزیینات .

شماته تلی = صدانك لایقیله عکس ایتمسی ایچون وقتیله طاوانلرك اوپه‌لری ایچنه قونیلان برنوع صاری تنکه .

هر تلدن چالمق = هر ایش حقنده معلوماتی اولمق ، هزار فنلك .

تل چکمك = (عوام لساننده) تلغراف یازمق ، یازمق .

تل طولاب = یمك وسائره‌یی حفظ ایتمکه مخصوص طولاب .

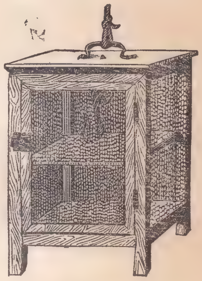

(تل طولاب)

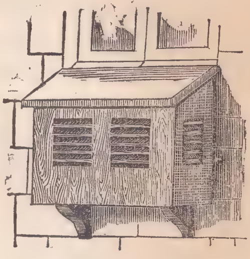

(ثابت تل طولاب)

تَلّ [ع،س] تپه، کومه، جمعی: (تلال) .

تَلاتین [ج،س] برنوع بومشاق سختیان — که : کندیسنه مخصوص قوقوسی واردر .

تَلاحُظ [ع، مص] کوزاوجیله باقمق . § کوز اوجیله باقیشمق .

تَلاحُق [ع،مص] بربرینه قاتلمق ،ملحق اولمق .

تَلاش [ع،مص] اضطراب ایله قازیشیق عجله .

تَلاصُق [ع،مص] بتیشمك § بتیشیکلك § (طب) برعضوك دیکرینه بتیشوب یاپشمسی .

تَلاطُف [ع،مص] (تلطف) ایله مترادفدر. رفق ایله ، نازکانه ، خوشجه معامله ایتمك . جمعی : (تلاطفات) .

تَلاطُم [ع،مص] طالغه‌لر بربرینه چارپمق، تصادم امواج § زیاده اوینایوب طالغه‌لانمق .

تَلاعُب [ع،مص](ملاعبه) ایله مترادفدر. اوینامق ، اویناشمق .

تَلافی [ع،مص] الدن قاچیریلان شیئی صوکره‌دن تدارك ایتمك . صوکره‌دن تدارك ایدلمك .

تلافیٔ مافات = الدن کیدن شیئك صوکره‌دن تلافیسی ، تدارکی .

غیرقابل تلافی = الده ایدلمسی ، یرینه کتیرلمسی ممکن اولمیان .

تَلافیف [ع، مص] ایچ ایچه قویمق معناسنه اولان (تلفیف) ك جمعی § (نباتات) اوتلرك طاقم طاقم بربرینه صارماشمسی .

§ (طب) دماغك سطح خارجیسنی ستر وتشکیل ایدن وبربری آره‌سنده موضوع بولنان بوکوندیلره اطلاق اولنور — که : بوکا « تلافیف دماغیه » و « تلافیف مخیه » دخی دینیر .

تَلاقی [ع،مص] بربرینه قارشی کلوب بولوشمق ، بربریله بولوشمق ، بربرینه قاوشمق .

موعد تلاقی = بولوشوب کوروشیله‌جك یر { Rendez-vous ترجمه‌سیدر } .

یوم التلاقی = یوم قیامت .

تَلاکُم [ع،مص] بربرینه یومروق اورمق، یومروق غوغاسی . {انکلیزجه برکلمه‌اولوب السنهٔ سائره‌ده اولدیغی کبی ترکجه‌یه دخی کچمش اولان (بوقس) { Boxe } لفظی یرینه (تلاکم) کلمه‌سنك استعمالی ایجاب ایدر } .

تَلاهی [ع،مص] آلات لهو ایله اوغراشوب اوینامق .

تَلَأْلُؤ [ع،مص] پارلدامق، لمعان ایتمك .

تَلامیذ [ع،س] جمع : (تلمیذ) شاکردان، طلبه .

تَلاوُم [ع،مص] بربرینی لوم ایتمك .

تَلَبُّس [ع مص] لباس‌لانمق ، کیمك ، کیلمك . جمعی : (تلبسات) .

تَلَبُّن [ع،مص] طورمق، اکلنمك§(طب) ممه‌دن سودك انفرازی .

تَلَبُّك [ع،مص] (تخمه) اولمق . فساد معده‌یه ، معده طولغونلغنه اوغرامق .

تَلَبُّب [ع،مص] (نباتات) میوه لب حاصل ایتمك ، ایچلنمك .

تَلْبیس [ع،مص] برشیئك عیننی، حقیقتنی ستر ایتمك § صورت حقدن کورینه‌رك حیله ایدوب آلداتمق. جمعی : (تلبیسات) .

تَلْتیك [ت،ص] اکسیك، کسور، قصور.

تلتیك طولمق = قصوری ، نواقصی اکمال اولنمق .

تلتیکسز = قصورسز ، نقصانسز . || تمامیله ، حقیله .

تلتیکلی = ناقص ، تام اولمیان .

تَلَثُّم [ع،مص] یاشماق طوتمق، یاشماقلانمق.

تَلْثیم [ع،مص] بریسنك آغزنی اوپمك ، آغزی اوپلمك § لسانمزك تصرفاتنه کوره مطلقا اوپمك .

تَلَجْلُج [ع،مص] سوزی دیلنی چیکنه‌یه‌رك سویلمك .

تَلْجیم [ع،مص] (الجام) ایله مترادفدر. کمله‌مك ، کملنمك .

تَلَحُّز [ع،مص] ایمره‌نه‌رك آغز صولانمق.

تَلَحُّم [ع، مص] اتلنمه ، شیشمانلانمه . § (طب) (التحام) ایله مترادفدر.

تَلْحید [ع،مص] قبری لحدله‌مك ، قبر لحدلنمك § دفن ایتمك .

تَلْحیم [ع،مص] (طب) ادمهٔ جرثومیه‌نك تشکلنه دینور . { ادمه — جلدك ایکنجی یعنی بشره‌دن صوکره‌کی طبقه‌سنه — (جرثومه) ایسه منظاره مشابه شیلره دینور . }

تَلْحین [ع،مص] قرائتده تغییر کلمه . § نغمه ایله ، ازکی ایله قرائت. § تخطئه . جمعی : (تلحینات).

تَلْخ [فا،ص] آجی ، مر ، (شیرین) مقابلی.

تلخاب | تلخابه | = طعمی ناخوش، آجی مشروب.

کفتار تلخ = آجی سوز .

تلخ کفتار = آجی سوزلی .

تلخکام = دماغی آجی || مأیوس .

تلخکامی = مکدرلك || مأیوسیت .

تلخی = آجیلق ، مرارت .

تلخکو = بد زبان .

تلخ مزاج = کوتی خویلی ، بداخلاق .

تَلْخيص [ع،مص] برمقاله‌نك، براثرك خلاصه‌سنى المق ، خلاصه‌سى المق ، خلاصه ايتمك،ايدلمك. § مقام سامئ صدارتدن حضور همايون جناب ملوكانه‌يه عرض ايديلن مصالحك خلاصه ايدلمسى § وبويولده خلاصه ايدلمش اوراق.

تلخيصات == جمـ : (تلخيص). خلاصه‌لر. || معروضات .

تلخيصاً == تلخيص ايديله‌رك ، خلاصه صورتيله

تلخيصجى } **تلخيصى** } == باب عاليدن حضور معلاى حضرت تاجدارى‌يه عرض اولنه‌جق مصالحى خلاصه ايتمكه وبو ايشه متفرع وظائف سائره‌يى ايفايه مأموراولان ذات : تلخيصئ ديوان همايون .

تَلَذُّذْ [ع،مص] لذت،طادآلمق،خوشلانمق، خوشه كيتمك .

تلذذات == جمـ : (تلذذ): تلذذات روحانيه.

تَلْذيذ [ع،مص] لذتلنديرمك. لذتلنديرلمك، لذت ويرمك ، ويرلمك : تلذيذاب.

تَلَزُّجْ [ع،مص] لزوجتلى، ياپشقان اولمق.

تَلَسْ [ت س] اسكيه‌رك تللرى، ايپلكلرى ميدانه چيقمش {قماش وسائره .}

تَلَسْتَرُوسْقُوبْ [ج،س] ـ { Télés-teréoscope } مسنم دوربين .

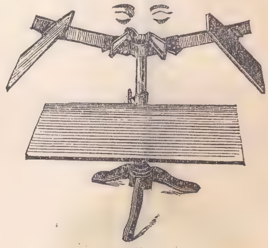

(تلستروسقوب)

تَلَسْقُوبْ [ج، س] { Téléscope } رصد دوربينى، آلت رصد .

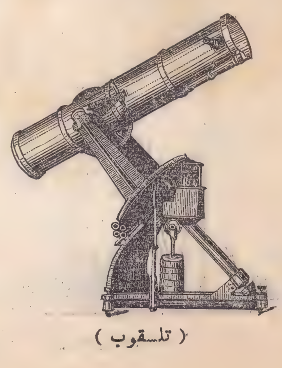

(تلسقوب)

تَلْسيمك [ت،مص] {قماش وامثالى شيلر} اسكيوب تللرى ميدانه چيقمق § ضعيف ونحيف اولمق .

تَلَطُّفْ [ع،مص] نازكانه ، لطف ايله معامله ايتمك .

تلطفات == جمـ : (تلطف) نازكانه معامله‌لر .

تلطفاً == تلطف صورتيله .

تَلْطيف [ع،مص] لطفه نائل ايتمك ، ايدلمك،اوخشامق،اوخشانلمق § يومشاتمق، يومشاداجق بر شى سورمك § رتبه ، نشان ، معاش كبى مظهريته نائليتنه دلالت ايتمك ، ايدلمك .

تلطيفاً == تلطيف صورتيله، تلطيف ايچون.

تلطيفات == جمـ : (تلطيف) لطفلر ، احسان وعاطفتلر .

تَلَظِّى [ع،مص] آلو چيقارمق، آلولنمك.

تلظيه == { تشديد ايله غلطدر } . آلولنديرمك ، آلولنديرلمك .

تَلَعُّبْ [ع،مص] اوينامق ، اويون ايله اشتغال ايتمك § (طب) اطعمه‌نك آغزده لعاب يعنى توكورك ايله مشبوع وملمع اولمسى § لعابك آقمسى .

تَلَعْثُمْ [ع،مص] جواب ويريله‌جك يرده ويره‌ميوب ايركيلمك § صاپچه صاپان جواب ويرمك، كم كوم ايتمك § ديل ، لسان طولاشمق .

تَلْعين [ع،مص] زياده‌سيله لعنت ايتمك . جمعى : (تلعينات) .

تَلِغْراف [ج س] { (يونانى) اوزاق معناسنه (تل) ايله يازمق ديمك اولان (غراف) لفظلرندن مركبدر } . الكتريق جريانك تحت تأثيرنده بولنان دميرك مقناطيسلنمسندن نقطه وخطلردن مركب برنوع الفبا ودها دوغريسى اشارتلر ايله اجرا ايديلن مخابره آلتى ، واسطه‌سى . دور نويس ، نار برقى § تلغرافنامه ☞ (تلغرافنامه) .

تلغراف چكمك } **تلغراف كشيده ايلمك** } == بوواسطه ايله اشعار حال وكيفيت ايلمك .
تلغراف اورمق }

تلغرافنامه == {دوغريسى (تلغرام)در} . تلغراف واسطه‌سيله آلنان ويا يازيلان مكتوب .

تلغرافخانه == {غلطدر} تلغراف دائره‌سى، تلغرافله اجراى مخابره اولنان محل .

تلسز تلغراف == هواواسطه‌سيله الكتريق جريانى نقل ايدرك اجرا اولنان مخابره وسائطى .

تلغراف الفباسى

ا	.—
ب	—...
پ	.——.
ت	—
ث	—.—.
ج، چ	—...———
ح، خ	....
د	—..
ذ	——..
ر	.—.
ز، ژ	.———
س	...
ش	————
ص	—.—
ض	.——
ط	..—
ظ	—...—
ع	.—.—
غ	——.
ف	..—.
ق	—.—
ك	——.—
ل	.—..
م	——
ن	—.
و	...—
ه	..—..
لا	.—...—
ی	..

رقملر

١	.—
٢	..—
٣	...——
٤	....—
٥	.....
٦	—....
٧	——...
٨	————..
٩	—.
٠	—

اشارات مخصوصه

تلغراف اشارتى	...—...
آلندى، آكلاشلدى	——.—
سؤال ويا تكرار	....
انتها	...—.
بكله‌يكز	.—...

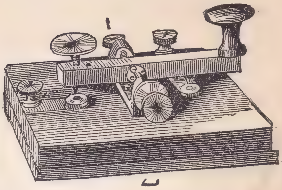

(مانوپله یعنی مرسله)

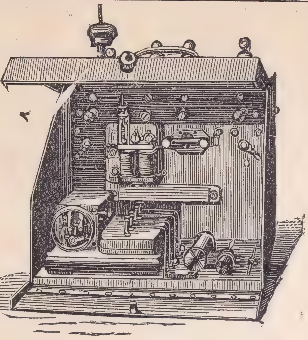

(دوقرته اصولنده تلسز تلغراف اخذ ماکنه‌سی)

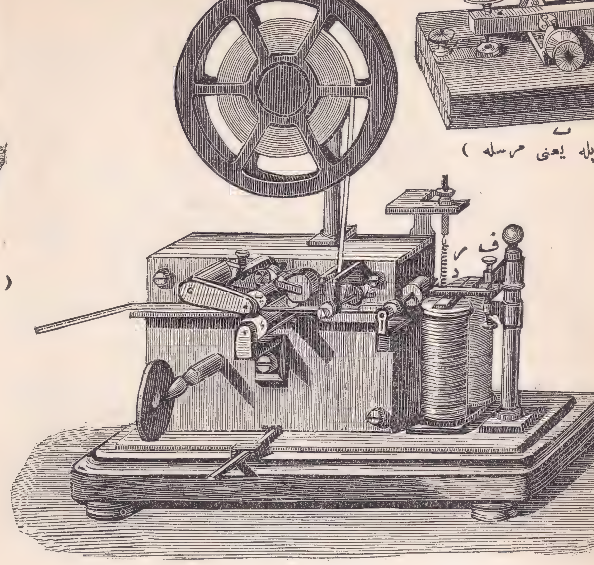

(ایکنه‌لی مورس ماکنه‌سی)

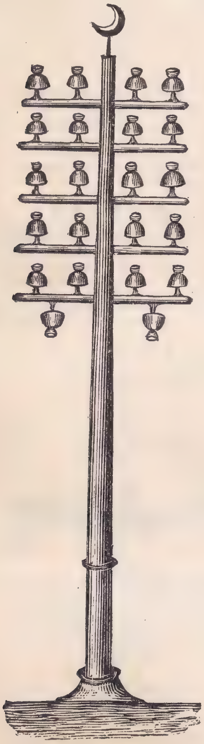

(تلغراف — دمیر دیرك)

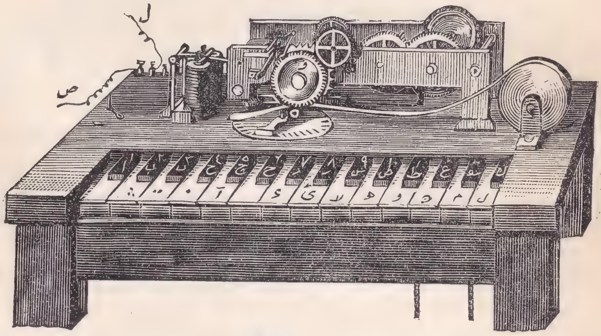

(هوك ماکنه‌سی)

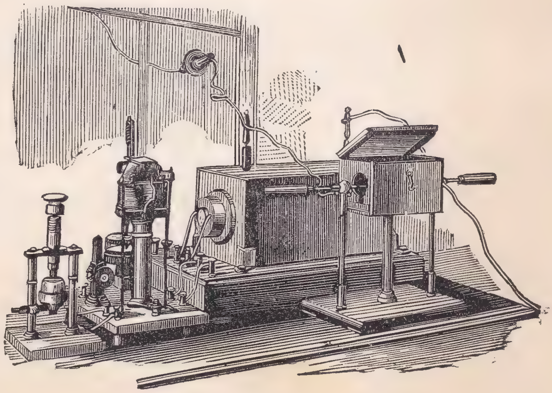

(دوقره‌ته اصولنده تلسز تلغراف ارسال ماکنه‌سی)

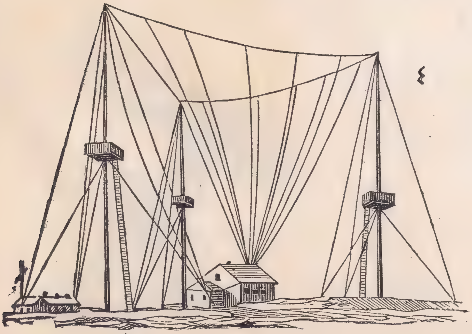

(تلسز تلغراف آنتنی یعنی قاریه‌سی)

تلغرافجيلق == تلغراف چكمك اصول وصنعتی { تلغرافنامه ، تلغرافخانه ، تلغرافی ، تلغرافيه ، باتلغراف تعبيرلری قواعد لسانيه‌جه اعتباريله غلطدرلر } .

تلغراف ماكنه‌سی == تلغراف مخابراتی اجرايه واسطه اولان آلات وادوات متنوعه . مورس ، هوك وسائره .

تلف [ع،مصـ] بيهوده يره ضايع ايتمك ، يوق ايتمك ، اهلاك ايلمك { ايتمك واولمق مادلريله قوللانيلير } .

تلفات == جـ : (تلف) ضايع وتلف اولانلر ‖ ميدان محاربه‌ده ويا بر قضای ناگهانی ظهورنده واقع اولان انسان ضايعاتی

تلفت [ع،مصـ] اطرافنه باقنمق § التفات ايتمك § يوز چويرمك .

تلفظ [ع،مصـ] اصواتی آغزدن لفظ حالنده چيقارمق . جمعی : (تلفظات) . { عربيده (تلفظ) ايله (تكلم) بيننده (معناجه) فرق وارلمديغی قاموسك مندرجاتنده كوستريلبور ايسه‌ده تركجه‌ده بوايكی كلمه‌نك معنالرنجه خيلی فرق بولنديغی اهل لسان عندنده مسلماتدندر . مثلا : (فلان فرانسزجه‌يی پك كوزل تكلم ايدر) ديناير‌ده آنك يرنده (تلفظ) قوللانيله‌مز . تركجه‌ده تلفظ (سوزسويلمك) وتكلم (لاقيردی ايتمك) مقاملرنده استعمال اولندقلرندن هر تكلمده تلفظ واقعدر . فقط هر تلفظده تكلم واقع دكلدر } .

تلفوطوغرافيا [ج،سـ] (حكمت) فطوغرافيلرك تلغرافله مسافات بعيده‌يه ومثلا (۱۵۰۰) كيلومترويه قدر نقلنه خدمت ايدن بر اصول ـ كه : كشفيات جديده‌دندر .

تلفون [ج،مصـ] { Téléphone } سسك تموجاتی واسطه‌سيله بر لوحه‌نك حركاتنی ديكر بر لوحه‌يه نقل ايده‌بيلمك اساسنه مستند وصدايی اوزاغه نقله خادم آلت مخصوصه ـ كه : اختراعات اخيره‌دندر .

(تلفون ـــ ناقل صدا آخذه‌سی)

تلفيف [ع،مصـ] (لف) ايله مترادف وآندن اقوادر . صارمق ، بورومك ، اورتمك .

تلفيق [ع،مصـ] بربرينه ضم ايتمك ، ايدلمك ، جمع ايتمك ، طوپلايوب برآره‌ده برلشديرمك .

تلفيقات == جـ : (تلفيق) ‖ مؤلفات .

تلقب [ع،مصـ] كندی ايچون لقب اتخاذ ايتمك ، لقبلنمق .

تلقم [ع،مصـ] (التقام) ايله مترادفدر . پارچه‌ليوب لقمه ، لقمه يوتمق . § (طب) غازلرك مايعات درونندن حين مرورنده حاصل ايلدكلری كوراتی . § باغرصاقلرده متراكم غازلرك غورولتيسی .

تلقی [ع،مصـ] فی‌الاصل قارشولامق ، بر شيئه قارشی كلوب باقمق معناسنه‌در . § نظريله باقمق § قبول ايتمك ، ايدلمك § اخذ ايتمك ، آلمق § تبلغ ايتمك : شرفتلقی ايديلن ارادهٔ سنيهٔ حضرت خلافتپناهی حكم منيفنه توفيقاً . جمعی : (تلقيات) .

تلقیء ملك == (فقه) بركيمسه‌دن بر ملك صاتون آلمق .

حسن تلقی == كوزلجه اكلامق ، حسن نيتله قبول ايتمك .

سوء تلقی == لايقيله اكلايه‌مامق ، فنا بر صورتده اكلامق .

تلقيب [ع،مصـ] لقب طاقمق ، طاقلمق ، لقب قومق ، قونلمق . جمعی : (تلقيبات) .

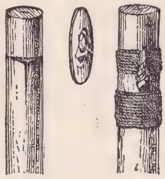

(تلقيح == آشی)

تلقيح [ع،مصـ] شی اورمق ، اورولمق آشيلامق ، آشيلانمق .

تلقيحات == جـ : (تلقيح) آشيلر .

تلقيح بقری == چيچك علتنی دفع مقصديله اينك ممه‌سی قبارجقلرندن آلنان ايرينی برآدمه آشيلامق .

تلقيح جدری == چيچك علتنی دفع ايچون اوعلته طوتلمش برشخصك ايرينی ديكرينه آشيلامق ، قاننه قاريشديرمق . { تلقيح جدری‌يه چيچك آشيسی ، تلقيح بقری‌يه اينك آشيسی دخی دينور . } اليوم تلقيح جدری بوزاغيلردن آلنان قيح ايله ياپيلير .

تلقيم [ع،مصـ] لقمه ويرمك ، ويرلمك ، لقمه لقمه اوله‌رق يديرمك ، يديرلمك .

تلقين [ع،مصـ] بر سوزی مخاطبه كماليله اكلاتمق ، بر سوزی تماميله اكلادلمق . § (شرعيه) بعد الدفن ميته خطاباً قبرينك اوزرنده ايراد ايديلن اخطارات مقدسهٔ دينيه : تلقين ميت .

تلقينات == جـ : (تلقين) . اوكرتمه‌لر . § اوكره‌ديلن شيلر .

تلم [ع،مصـ] (طب) كميك وامثالی كبی قطعات وجوديه‌ده‌كی اوبوق ويارقلر .

تلله‌مك ـ تللاندرمك [ع،مصـ] تل طاقمق § تل ايله سوسله‌مك .

چبوغی سيغاره‌يی تللاندرمك == چبوغنی ، سيغاره‌سنی ياقوب كيفنه باقمق .

تللی ببك == حوپپه آدمدن كنايه‌در .

تلله‌يوب پولامق == بر طاقم علاوات ايله بر شيئك اصلنی كبزليه‌رك اكا ساخته بر شكل ويرمك § سوزی مهيج بر حاله افراغ ايلمك .

تللی == تل ايله تزيين اولنمش : تللی قماش .

تللی طورنه == باشی شانه‌لی بر نوع طورنه . (طورنه)

(تللی طورنه)

تلمترو [ج،سـ] (Télémètre) (طوپچيلق) مساحهٔ مسافاته زمان و امكان بولنمديغی اثناده صحته قريب بر تخمين ايله مسافه تعيينته مخصوص بر آلتك اسميدر ـ كه : اساسی انكسار ضيا قوانيننه مستنددر .

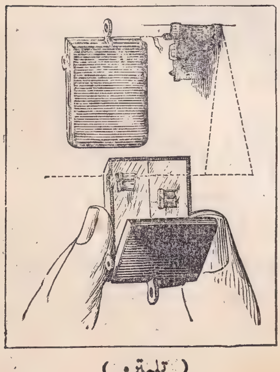

(تلمترو)

تلمذ [ع،مصـ] شاكردلك صورتيله اوكرنمك ، تعلم ايلمك .

تَلَمُّس [ع،مص] (لمس) ایله مترادفدر . ال ایله طوقونمق .

تَلَمُّع [ع،مص] (التماع) ایله مترادفدر . پارلدامق .

تَلْمِیح [ع،مص] قولاً ایما § (ادبیات) اثنای کلامده ، بر وقعه‌یه ، بر نکته‌یه اشارت ایلمك صنعت ادبیه‌سی. مثلا: « قلب المؤمن عرش الرحمن » حدیث شریفنه تلمیحاً نابی مرحوم شو بیتی سویلمشدر :

« ایله خاطرلری تعمیره شتاب
ایلمه عرش الهی‌یی خراب »

جمعی : (تلمیحات) .

تلمیحاً = تلمیح صورتیله، تلمیح ایچون.

تَلْمِیع [ع، مص] لمعان ایتدیرمك ، ایتدیرلمك پارلداتمق، پارلداتلمق § رنکا رنك ایتمك ، ایدلمك . § (ادبیات) آیات جلیله واحادیث شریفه‌دن اولمامق اوزره عربی و فارسی فقرات ایله کلامی تزیین ایتمك صنعتنه اطلاق اولنور. شعری برقاچ لسانی مزج ایدرك سویلمك :

« خلف معتبر آدم وحواسنسین
جعل الله فداء لك امی وابی »

جمعی : (تلمیعات) .

تَلَوُّث [ع،مص] بولاشوب مردار اولمق.

تَلَوُّز [ج،س] (کیمیا) بیاض وصلب برمعدن بسیط .

تَلَوُّن [ع،مص] رنکدن رنکه کیرمك . § بر حالده طورمیوب دونکلك کوسترمك ، ثباتسزلق ایتمك . جمعی : (تلونات) .

تَلْوَه [ت،س] قهوه طورطوسی، پوصه .

تَلْوِیث [ع، مص] بولاشدیروب مردار ایتمك ، بولاشدیرلوب مردار ایدلمك ، ملوث ایتمك، ایدلمك . § (ایش حقنده) بوزمق ، بوزولمق . جمعی : (تلویثات) .

تَلْوِیح [ع،مص] واضح وعیان قیلمق. § (ادبیات) (تلمیع) ایله مترادفدر § پوصه حالنه قومق

تلویحات = جمع : (تلویح) § (ادبیات) کنایه‌نك اقسامندن اولوب معنای مقصودی ادراك ایچون لازم وملزوم بیننده وسائط کثیره بولنمسندن عبارتدر .

تَلْوِیع [ع،مص] یاقوب دردناك ایتمك، ایدلمك .

تلویعات = جمع: (تلویع): تلویعات شدیده.

تَلَوُّم [ع،مص] (لوم) ایله مترادفدر. لوم وسرزنش ایتمك ، ایدلمك . جمعی : (تلومات) .

تَلْوِین [ع،مص] رنك ویرمك ، ویرلمك، بویامق ، بویانمق ، ملون ایتمك، ایدلمك .

تلوینات = جمع: (تلوین): تلوینات خارجیه

تَلْوِیَه [ع،مص بورمق، قیوبرمق، چویرمك.

تَلَهُّب [ع،مص] (التهاب) ایله مترادفدر آلولنمك ، آلولنوب یانمق .

تَلَهُّف [ع،مص] متحسر ومحزون اولمق. § یأس وحسرتله یانوب یاقلمق.

تلهفات = جمع : (تلهف) : تلهفات مدیده.

تَلَاهِی [ع،مص] (تلاعب) ایله مترادفدر. اوینامق، اویونله وقت کچیرمك.

تَلْهِیب [ع،مص] (الهاب) ایله مترادف واندن اقوادر . آلولندیرمك ، آلولندیرلمك . جمعی: (تلهیبات).

تَلْهِیف [ع،مص] متحسرانه ، محزونانه ندا ، فریاد ایتمك .

تَلْهِیَه [ع،س] اکلنجه ، لهو ، لعب .

تَلَیُّث [ع،مص] آرسلان روشلی ، آرسلان یورکلی اولمق ، آرسلان کسلمك .

تَلِید [ع،س] دیار اجنبیه‌ده تولد ایلدیکی حالده کوچوك ایکن دار اسلامه کتیریله‌رك اوراده بیومش وتابعیتی قبول ایلمش کیمسه { مؤنثی (تلیده) ، مرادفی (تالد) در } .

تَلَیُّن [ع،مص] (تفیض) ك ضدی . یومشامق ، یومشاق اولمق .

تلین دماغی = (طب) ترقیسن تأثیراتیله ویا اسباب سائره‌دن دولایی بینك ، حال طبیعیدن زیاده یومشاق اولمسی ــ که : بوکا ترکجه‌ده (بین صولانمسی) تعبیر اولنور.

تَلْیِین [ع،مص] یومشاتمق ، یومشادلمق ، لینت ویرمك ، ویرلمك .

تَمَّ [ع،فع] بیتدی، تمام اولدی معناسیله (تمام) دن فعل ماضی اولوب وقتیله کتب ورسائلك صوکنه یازلمق معتاد ایدی.

تَمَاثُل [ع،مص] (مماثله) ایله مترادفدر. بربرینه مماثل اولمق ، مشابه ، مساوی بولنمق § (حساب) بلا کسر تقسیم قبول ایتمك .

تماثلات = جمع : (تماثل) .

تَمَاثِیل [ع،س] جمع : (تمثال) صورتلر، رسملر ، نظیرلر § هیکللر ، بتلر .

تَمَاجُد [ع،مص] مجد وشرفنی یاد ایله افتخار ایتمك § مجد وشرف خصوصنده مفاخره ایتمك .

تَمَادِی [ع،مص] زیاده اوزامق ، زیاده اوزون او ق ، نهایتی کلمامك .

تَمَارُض [ع،مص] (طب) خسته کبی کورونمك، یالاندن خسته اولمق، خسته‌لغه اورمق .

تَمَاس [ع،مص] دکمك ، طوقنمق § یان یانه بولنمق § مناسبتده بولنمق .

نقطهٔ تماس = (هندسه) یکدیکرینی یالکز برنقطه‌ده قطع ایدن برخط ایله بر دائره‌نك ویا ایکی دائره‌نك نقطهٔ تقاطعی .

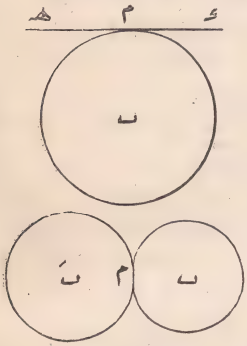

(نقطهٔ تماس)

تَمَاشَا [فا،س،مص] نظر ایله سیر § اکلنمك، عبرت آلمق مقصدیله عطف نظر ایتمه § کوزل منظره { معنای مصدرینی حائز اولان بوکلمه معلوم ومجهول اوله‌رق قوللانیله بیلیر } .

شایان تماشا = کورلمکه، سیر اولنمغه لایق.

تماشاخانه = اطرافی تماشا ایده‌جك محل ، خانه .

تماشاگاه / تماشاگه = سیر یری { (تیاترو) لفظنك تماميله معناسی افاده ایلدیکندن تعمیمی آرزو ایدیلیر } .

تماشاگر = سیرجی .

تماشاگران = سیرجیلر .

تماشاگری = تماشاگرلك .

تماشالق = سیر یری .

تَمَالُك [ع،مص] کندینه مالك اولمق ، نفسنه غالب اوله بیلمك .

تَمَام [ع، ص] تام، اکسیکسز، نقصانسز. § (مص) تام اولمق، بیتمك § اویغون، مناسب § نه زائد ، نه ناقص .

§ (هندسه) بر زاویه‌یی (۹۰) درجه‌یه ابلاغ ایدن دیکر زاویه . مثلا : (ه) زاویه‌سی (ب) زاویه‌سنی طقسان درجه‌یه ابلاغ ایلدیکی ایچون (ب) زاویه‌سنك تمامیدر.

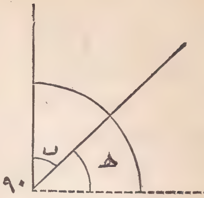

(تمام)

تماماً ، بالتمام ، تمامه == تماميله ، بلانقصان ، بتون ، هپ .

ناتمام == تام دكل ، ناقص ، بيتمه‌مش .

تمام جيب == (مثلثات) برزاويه‌وياقوسك تمامنك جيبنه اطلاق اولنور. مثلا : (ع هـ) خطى ، (ب م هـ) زاويه‌سنك تمام جيبيدر .

تمام قاطع == (مثلثات) بر زاويه ويا قوسك تمامنك قاطعنه دينلير. مثلا: (م ل) خطى (ب م هـ) زاويه‌سنك ويا (ب هـ) قوسنك (تمام قاطعيدر) .

تماس مماس == (مثلثات) بر زاويه ويا قوسك تمامنك مماسنه‌دينير. مثلا: (ح ل) خطى ب م هـ زاويه‌سنك تمام مماسيدر .

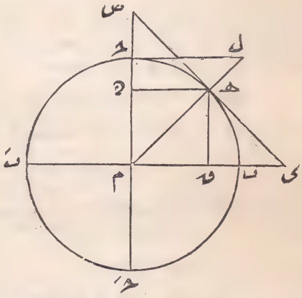

(نسب مثلثاتيه ويا توابعات مثلثاتيه)

تماملامق == تمام ايتمك ، نقصانني اكمال ايلمك .

تماملاتمق == تمام ايتديرمك ، اكسيكني طولديرتمق .

تماملانمق == تمام اولمق ، نقصانى اكمال اولنمق .

تمامى == تمامه منسوب . نفسنه تقسيم اولنه‌رق حاصل اولان مقداره اطلاق اولنور .

حساب تمامى == (رياضيه) رياضيات عاليه‌نك بر شعبهٔ مهمه‌سى اولوب افادات تفاضليه‌نك اخذ اولنديغى افاده‌لرى بولمق قواعدندن باحثدر .

تمامىٔ محدود == بر افادهٔ تفاضليه‌نك حدودى معين اولان تماميسى .

تمامىٔ غير محدود == برافادهٔ تفاضليه‌نك حدودى غير معين تماميسى .

تَمامِيَّت [ع،مص] { اساساً تمام مصدر اولديغندن بوكا تكرار (يت) ادات مصدرينك الحاقى غلط ايسه‌ده اصطلاحات سياسيه‌مز صره‌سنه كچمش و (تمام) دن اييجه فرقلى بر معنى اكتساب ايتمش اولان بوكلمه‌يه شدتله احتياجمز واردر } . تماملق ، بتونلك .

تَماوُتْ [ع ، مص] كنديني اولمش كبى كوسترمك .

تَماهُلْ [ع.مص] مهلت ويره‌رك حركت ايتمك § آغير طاورانمق .

تَمايُلْ [ع،مص] اكلمك ، ميل ايتمك : { ماديات ومعنوياتده مستعملدر. } § برآدمه زياده سيله ميل ومحبت ايتمك § برينه طرفدارلق ايتمك .

تمايلات == جـ : (تمايل). ميللر، محبتلر: تمايلات قلبيه .

تمايل رحم == (طب) رحمك اكلسندن متولد بر علت .

تَمَتُّعْ [ع،مص] فائده‌لنمك ، كار ايتمك . § كار ، فائده .

تمتعات == جـ : (تمتع) كارلر، فائده‌لر .

تمتع ويركوسى == بلديه جـه اصنافدن قزانجلريله متناسب اوله‌رق آلنان رسم .

حصهٔ تمتع == برشركت حصه‌دارندن هر برينه اصابت ايدن كار .

تَمْتيعْ [ع،مص] فائده‌لنديرمك، فائده‌لنديرلمك ، كار ايتديرمك ، كار ايتديرلمك .

تَمَثُّلْ [ع،مص] برشيئك صورتنه كيرمك. § بر سوزى مثل اوله‌رق ايراد ايتمك § (فن منافع الاعضا) اغديه‌نك بعد الهضم امتصاص طريقيله دوران دمه داخل اوله‌رق مادهٔ حياتيه خاصه‌سنى اكتساب ايتمسى يعنى عضويته كيرمسى .

تمثلات == جـ : (تمثل) : تمثلات غدائيه.

تَمْثيلْ [ع،مص] مثال كتيرمك، كتيرلمك، مثال اوله‌رق ايراد ايتمك ، ايدلمك § برشيئك صورتنى، شكلنى نقش ايتمك ، ايدلمك § باصمه معناسنه اولان طبع ايله مترادفدر : طبع وتمثيل. بركتابى طبع ايتمك ، بركتاب طبع ايدلمك § (طب) آلنان اغديه‌نك داخل عضويت ايدلمسى .

تَمَجُّدْ [ع،مص] مجدوشرف قزانمق، شرف صاحبى اولمق .

تَمْجيدْ [ع،مص] ثنا ايله تعظيم ايتمك ، اولولامق § ثناوتعظيم يله صباحه قارشى مؤذن طرفندن مناره‌ده اوقونان دعاى محرق .

تمجيد پلاوى == هروقت تكرار ايديلوب اوصانج ويرن شيئ ، سوز .

تَمْحيصْ [ع،مص] تجربه، امتحان ايتمك.

تَمْحيقْ [ع،مص] ابطال وامحا ايلمك .

تَمَخُّطْ [ع،مص] سومكوردمك .

تَمَدُّحْ [ع،مص] كنديني اوكمك ، مدح ايتمك ، اوكونمك .

تمدحات == جـ : (تمدح) . اوكونمه‌لر: تمدحات شاعرانه .

تَمَدُّنْ [ع،مص] مدنى اولمق ، بدويتدن چيقوب كسب مدنيت ايتمك § معارف، صنايع تجارت، نظامات، انتظام، آسايش خصوصاتنده ايلرولمه ، ترقى ايتمه. § حسن مناسبت ومعاشرت انسانيه .

تَمْديحْ [ع،مص] (مدح) ايله مترادف واندن اقوادر. زياده مدح وثنا ايتمك ، اوكمك .

تمديحات == جـ:(تمديح): تمديحات متواليه.

تَمْديدْ [ع،مص] اوزاتمق ، اوزادلمق . تطويل ايتمك: سورديرمه، سوردمسى موجب اولمه : « مدت مأذونيتى برماه دها تمديد ايدلدى . » § وصل ايتمه : «فلان محله تلغراف تمديد ايدلدى . » § فرش ايتمك : فلان محله تمور يولى تمديد ايدلدى. » § حروف املايى چكه‌رك اوقومق: « (آمين)ك الف وياسنى تمديد ايتمك ايجاب ايدر . »

تَمْر [ع،س] خرما دينلن ميوه . { اغاجنه (نخل) دينور . }

تمرهندى == { زبانزدى (دمير هندى) } بقليه فصيله‌سندن اولوب هندستانده وممالك شاهانه‌نك قطعات حاره‌سنده بتيشن برنوع اغاج ـ كه : لبى حامضى مايخوش اولوب ملين كبى مستعملدر

تَمَرُّدْ [ع،مص] عناد واستكبار ايتمك ، ديك باشليلق .

تمردات == جـ : (تمرد) : تمردات واقعه.

تَمَرْمُرْ [ع،س] ديل ودوداقلرك بلااختيار ديتره‌مسندن عبارت بر مرض

تَمَرُّنْ [ع ، مص] ادمان ايتمك ، ملازمت ايلمك ، آليشمق ، بچون دواملى چاليشمق .

تَمْريخْ [ع، مص] خفيفجه طلا ايتمك ، اوغوشديرمق .

تمریر [ع.مص] مرارت ، آجیلق ویرمك ، ویرلمك .

تمریض [ع،مص] ضعفه نسبت ایتمك . ایدلمك ، ضعیف كوسترمك ، كوسترلمك . { اكثریا سوز حقنده قوللانیلور . }

تمرین [ع مص] ادمان ایتدیرمك ، ایتدیرلمك ، آلیشدیرمق ایچون دوام اوزره چالیشدیرمق § (س) ملكه حصولنی تأمین ایچون طلبه‌یه ویریلن مثاللر . {بعض معلومات فروشان طرفندن استعمال ایدلمكده اولان (اكسرسیس) (Exercice) لفظ اجنبیسی یرنده (تمرین) كلمه‌سی قوللانمق اولی‌در . }

تمرینات = جـ:(تمرین): تمرینات متعدده

تمریه [ع،س] (طب) یایلمغه مستعد وجلده عائد برمرض ـ كه : اكثریا بویونده ، یوزده ، اللرده حاصل اولوب تریقوفیسی نامیله مشهوردر .

تمزق [ع،مص] ییرتلمق ، پاره‌پاره اولمق . § (طب) انسجهٔ رخوه‌نك ییرتیلمسی .

تمزیج [ع،مص] (مزج) ایله مترادفدر .

تمزیق [ع، مص] ییرتمق ، پاره‌لمك ، شق ایتمك .

تمسح [ع،مص] برشیئه ال سورمك ، مسح ایتمك § برشیئه سورنمك .

تمسخر [ع ، مص] مسخره‌لانمق ، مسخره‌لق ایتمك ، مسخره‌لق ایله استهزا ایتمك . جمعی : (تمسخرات) .

تمسك [ع،مص] اهتمام ایله طوتمق ، صارلمق § (س) سند ، حجت ، حین استملاكده آلنان حجت .

تمسكن [ع،مص] مسكین اولمه ، مسكینلشمه .

تمسیه [ع،مص] { تشدید ایله غلطدر } (اقشامكز خیر اولسون) دیه ، اقشام سلامی ویرمك :

« شیقدر هنرنما بكم اعلی لسان بیانده اجرای رسم تمسیه‌ده (بونصوار) دیر »

تمشط [ع.مص] صاچنی ، صقالنی طرامق ، طرانلمق .

تمشق [ع،مص] مشق آلمق ، مشق اتخاذ ایتمك § ورزش ، تعلم { اكثریا حسن خط حقنده قوللانیلیر} .

تمشی [ع ، مص] یورومك { معنویاته مخصوصدر } .

تمشیت ـ تمشیه [ع،مص] {تشدید ایله غلطدر . } یوروتمك ، یورولمك ، § حاصل اولمسی تسهیل ایتمك .

تمشیط [ع.مص] طرامق ، طرانلمق .

تمصیر [ع،مص] بر موقعی شهر حالنه افراغ ایتمك ، شهرحالنه كتیرمك .

تمضمض [ع،مص] آغزینی صو وسائر شیله چالقامق ، مضمضه ایتمك .

تمطر [ع،مص] یاغمور یاغمق § صیجاق موسمده سرینله‌مك ایچون یاغموره چیقمق .

تمطی [ع.مص] (طب) وجودده حس ایدیلن آغرلق حسبیله كرینمك .

تمعدن [ع، مص] الفاظ مولده‌دندر . معدنلشمك ، معدن‌حالنه كچمك ، معدن اولمق ، معدن كسلمك .

تمغا [ت،فا،س] كاغد وقماش‌مثللو شیلرك اوزرینه اوریلان مهر ، علامت .

صوغوق تمغا = بعض‌اوراق‌رسمیه‌نك بالای یمیننه اوریلان قبارتمه‌لی تمغا .

تمغا نظامنامه‌سی = مكتوب ظرفلرینه ، پوسته‌یه تودیع اولنان اوراق وسائره‌یه ، سنداته ، عرضحالله ، قونطوراتولره ، اعلانلره وسائر شیلره الصاق ایدیلن پوللرك انواع ومقادیرینه وپول استعمالنجه واقع اولان اهمال وسهویاتك استلزام ایلدیكی مجازاته دائر نظامنامه .

آلننده تمغاسی اولمه‌مق = باطنی مجهول بولنمق .

تپه تمغاسی = چوجغك تپه‌سنده‌كی یومشاق یر ، بنغلداق .

تمغاجی = كمركلرده قورشون تمغا اورمغه مأمور آدم .

تمغا رسمی = پول ویركوسی .

تمغاسز = تمغاسی اولمیان ، تمغالانمامش .

تمغالامق = [ت،مص] تمغا اورمق ، اورلمق ، نشان ایتمك ، ایدلمك .

تمكن [ع.مص] مكانلانمق ، مكان‌طوتمق ، یرلشمك .

تمكین [ع،مص] آغرلق ، وقار ، ثبات ، متانت ، مكانت .

تمكینلی = خفیف مزاج اولمیان ، آغر ، وقارلی اولان .

اهل تمكین = مكانت مزاج صاحبی .

پرتمكین = چوق تمكینلی

تمكین‌ویرمك = تأجیل ایتمك .

تمل [یونانی، س] بنا دیوارلرینی قوتلی بولندرمق وتمامیله اوطورتمق ایچون زمین قازله‌رق التلرینه یاپیلان اساس ؛ بنا § اصل ، كوك § برایشك اولی ، اصلی .

تمل آتمق = وضع اساس ایلمك || بریرده یرلشوب قالمق .

تملسز = اساسسز ، چوروك ، موقت .

تمل طوتمق = بردوام و پایدار اولمق .

تمل دیركی = اخشاب ابنیه‌ده اساس بنا اوزرینه قونیلان درت دیركدن هربری .

تمللشمك = ایجه ، قوتلیجه یرلشمك .

تملندن = اصلندن ، اساسندن || اساساً .

تمللی = (لسان عوامده) هروقت ، دائماً .

تملق [ع،مص] حالاً وقالاً یالطافلانمق . جمعی : (تملقات) .

تملك [ع مص] ملك ایدینمك ، ایدینلمك ، تحت تصرفه آلمق ، آلنمق ، ملك صاحبی اولمق . جمعی : (تملكات) .

تململ [ع ، مص] ململنمك ، بر ملتك افرادندن اولمق § (طب) خسته‌لرك شدت اضطرابندن یاتاقده راحت یاتامیوب متصل حركت ایتمسی ، دونوب قیمیلدامسی .

تملیح [ع،مص] طوزلامق ، ایچنه طوز قاتمق § (ادبیات) سوزآره‌سنده كوزل برمضمون ویا دلنشین بر تعبیر ایرادندن عبارت برصنعت ادبیه .

تملیحات = جـ:(تملیح) . تملیح بدیعه‌سی متضمن سوزلر .

تملیس [ع،مص] دوزله‌مك ، پروزلرینی ازاله ایلمك .

تملیك [ع،مص] ملك ایتمك ، ایدلمك ، بر یری برینك عهدهٔ تصرفنه ویرمك ، متصرف ایتمك . جمعی : (تملیكات)

تملیكاً = تملیك صورتیله .

تملیه ـ تمله [ع،مص] { تشدید ایله غلطدر } لبالب طولدرمق ، مالامال ایتمك .

تمنا ـ تمنی [ع،مص] دیله‌مك ، آرزو ایتمك ، ایدلمك § تمنی اولنان ، آرزوایدیلن شی § الی باشنه قالدیروب ایدیلن آشنالق ، سلام اشارتی . { رجا ، استرحام ، نیازدن معناجه پك چوق ضعیفدر } .

تمنیات = برنجی وایكنجی معنایه كوره (تمنی) نك جمعی . آرزولر ، دیلكلر .

قیصه تمنا = الی آشاغی صارقتمقسزین ایدیلن خفیف تمنا .

قندیللی تمنا = الی دیزدن آشاغی‌یه قدر صارقیدوب اوجه چکه وبعده باشه قدر قالدیره‌رق ایدیلان تعظیملی تمنا .

تَمَوُّتْ [ع،مص] (طب) بر عضوك ویا برقطعهٔ عضوك چوروبوب اولو حالنه کچمسی .

تَمَوُّجْ [ع،مص] طالغه‌لانمق،طالغه‌طالغه اولمق، طالغه‌لی‌اولمق § طالغه‌لر: تموجات دریا .

تموجات = جمع : (تموج) طالغه‌لانمه‌لر.

تَمُّوزْ [سریانیدن‌مفرس] سنهٔ شمسیه‌نك مارتدن اعتباراً بشنجی آیی . § حرارت شدیده .

تاب تموز = تموز صیجاغی . { نظمده میمك تخفیفیله‌ده مستعملدر } .

تَمَوُّلْ [ع،مص] چوق مال صاحبی اولمق، مالدار ، زنکین اولمق .

تَمْویلْ [ع،مص] مالدار ایتمك ، ایدلمك .

تَمْویه [ع،مص] سوزی‌شعشعه‌لی صورتده سویلمك § باطل سوزی حق صورتنده کوسترمك § (حکمت) « غالوانو پلاستی ـ Galvanoplastie » مقابلی ـ که : بر معدنك اوزرینه اصول مخصوصه‌سیله دیکر بر معدندن بر قشر کچیرمك طریقندن عبارتدر . جمعی : (تمویهات) .

تَمَهُّدْ [ع،مص] یاییلوب دوشنمك§مهدیلك صانمق .

تَمَهُّرْ [ع،مص] (مولددر) ماهر اولمق، کسب مهارت ایتمك .

تَمْهیدْ [ع،مص] یایوب دوشه‌مك ، بسط ایتمك .

تمهیدات = هرنه‌قدر (تمهید) ك جمعی ایسه‌ده لسانمزك تصرفاتنه کوره (مقدمه‌لر. قاندرمق ایچون سویلنیلن سوزلر . افادات ، بیانات) معانیسی ایله مستعملدر.

تَمْهیلْ [ع،مص] مهلت، میدان ویرمك { مرادفی اولان (امهال) دها زیاده مستعملدر } . جمعی : (تمهیلات) .

تَمیزْ [ت،ص] طاهر ، پاك اولان ، کیرلی اولمیان § مناسب ، موافق مطلوب اولان .

تمیزله‌مك = کیرلی ، یاغلی برشیئی پاك ایتمك ، تنظیف ایتمك || بتیرمك ، بتون آلمق ، آلوب یمك .

تمیزلك = پاکلك ، نظافت .

تمیزلنمك = کندینی پاك ، طاهر ایتمك . || کندینه‌اسناد ایدیلن جرمدن برائت ایلمك.

تَمَیُّزْ [ع،مص] امثالی آره‌سندن آیریلوب سچامك ، برموقع اعتبار طوتمق .

مابه‌التمیز = کندیسیله تمیز ایدیلن شی.

تمیزات = جمع : (تمیز) موجب تمیز اولان احوال وصفات .

تَمَیُّعْ [ع،مص] (حکمت)مایع‌حالنه کلمك، جیویق اولمق ، جویقلاشمق، صو قوامنه ، آقار حالنه کلمك . جمعی: (تمیعات) .

تَمْییعْ [ع،مص] مایع حالنه کتیرمك .

تمییع هوا = (حکمت)تضییق‌واسطه‌سیله هوایی مایع حالنه کتیرمك .

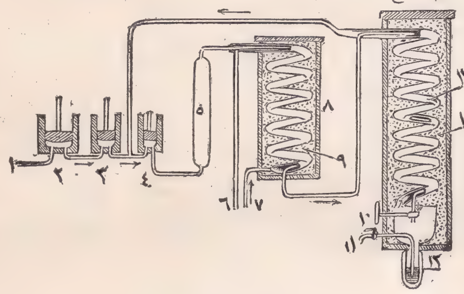

(تمییع هوا)

١ هوانك وصولکاهی؛ ٢ ، ٣ ، ٤ متوالیاً ٨,٥٠:٢٠٠ هوای نسیمی اعطا ایدن مضیقلر؛ ٥ قلور قالسیوم ایله تیبس ایدن جهاز؛ ٨ ، ٩ مایع آمونیاقلی مبرد [مایع بارد (٧) بوروسیله واصل اولور و (٦ ، ٧) ایله خروج ایدر] مضیقه عودت ایدن هوا بعدالتبرد ٢٠٠ هوای نسیمی ایله هوای مضغوطك واصل اولدیغی مضاعف ثعبانین؛ ١٠ توقیف موصلغی؛ ١١ مضاعف جدارلی زجاجی قاب وهوای مایعك تکاثف ایتدیکی خلای متوسط؛ ١٢ جذب موصلغی ١٣ ، ١٤ ثعبانینلری تجرید ایدن قطن .

تَمیمَه [ع،س] اصابت نظردن صیانت ایچون صبیانك وبعض حیواناتك باشلرینه ، بیونلرینه طاقیلان نظر بونجغی ، نظرلق .

تَمْییزْ [ع،مص] آیرمق، آیرلمق § سچمك، سچلمك ، فرق ایتمك ، ایدلمك . § محکمهٔ تمییزه عرض ایتمك ، محکمهٔ تمییزه وارد اولان اوراقك موجب نقض کیفیتلردن عاری اولوب اولمدیغنی تدقیق ایتمك § انسانده نیك وبدی ، خیر وشری تفریقه مدار اولان قوت ، قوهٔ ممیزه § (نحو) معمول منصوبك یدنجیسی اولوب ذاتده ویا نسبتده اولان ابهامی رفع ایدن‌اسم : عشرون درهماً، رطل‌ترتیباً کبی.

محکمهٔ تمییز = حقوق وجزا محکمه‌لرندن صادر اولان حکملرك موافق قانون اولوب اولمدیغنی تدقیقه مأمور هیئت ـ که : حقوق ، جزا ، استدعا دائره‌لرندن عبارتدر.

تمییزاً = محکمهٔ مشارالیها معرفتیله || تمییز صورتیله .

دیوان تمییز = محاکم عدلیه‌نك تشکیلندن اقدم محکمهٔ تمییزك وظائف وصلاحیتنی حائز اولان هیئت حاکمه‌یه دینیردی .

تَنْ [فا،س] باش داخل ویا خارج اولدیغی حالده وجود ، کووده ، بدن، جسم. § جسم حیوانینك سطح خارجیسی : سیاه تن ، بیاض تن .

تن آسان = استراحتنی کوزه‌دن آدم .

تناور
تن آور } = طولغون وجودلی، اتلی جانلی.

تنپرور = وجودینی بسلمکه اعتنا ایدن آدم ، تنبل، عاطل کبی .

تنپرورانه = تن‌پرورجه‌سنه .

تنپروری = تن‌پرورلك تنبللك .

تندرست = صحیح المزاج ، صحتی یرنده ، صاغلام .

تندرستی = تندرستلك، صحت وجود :

« بختیاری جهانده‌صحتدر
تندرستی بیوك سعادتدر»

تنزده = ساکن ، ساکت ، صوصمش .

آهن تن = پك قوی البنیه، صاغلام یاپیلی .

تَناثُرْ [ع،مص] (انتثار) ایله مترادفدر . صاچلمق، سرپیلمك § پوسکورمك.

تَناجی [ع،مص] فیصیلداشمق ، فیصیلتی ایله قونوشمق ، سویلشمك .

تَنادّ [ع،مص] بربرندن اورکمك § طاغلمه، پریشان اولمه .

یوم‌التناد = قیامت کونی. روز محشر.

تَنادُرْ [ع،مص] نادرلشمك، کسب ندرت ایتمك .

تَنادُمْ [ع،مص] (منادمه) ایله مترادفدر. قونشمق، بربریله مصاحبت ایتمك.

تَنادی [ع،مص] بربرینه ندا ایتمك ، ندا ایدیشمك .

تَنازُعْ [ع، مص] (منازعه) ايله مترادفدر. بربريله نزاع ايتمك ، ايديشمك .

تنازع باليدى = (فقه) ايكى كشينك ذى اليد اولدقلرى عقار ايچون نزاع ايتملرى .

تنازع فعلين = (نحو) ايكى فعلك بربرندن اشتقاقنه اطلاق اولنور .

تَناسُبْ [ع ، مص] بربرينه مناسب ، موافق ، اويغون اولمق § بدن وچهره‌يى تركيب ايدن عضولرك بربرينه اويغون اولمسى § حسن اندام ؛ كوزل بوى بوص § (ادبيات) تضاد طريقيله اولميه‌رق معانينك مناسب ومقارنلرينى برارايه جمع ايتمك صنعت بديعيه‌سى - كه : بوكا (مراعات نظير) دخى ديرلر . مثلا :

« لال اولور البت زبان خامهٔ پيچيده موى
قيلجه غمدن طبع ارباب سخن علتلنور »

§ (رياضيه) ايكى نسبتك بربرينه مساواتى : مثلا درت كميتدن برنجيسى ايكنجيسنك قاچ مثلى ويا جزئى ايسه اوچنجيسى‌ده دردنجيسنك اوقدر مثلى ويا جزئى اولديغى تقديرده بودرت كميت برتناسب تشكيل ايدر .

$\frac{\text{م}}{\text{ب}} = \frac{\text{ح}}{\text{د}}$ كبى .

تناسب تأليفيهٔ على الولاء = اليوم سلسلهٔ تأليفيه اسمى ويريلان بوسلسله‌نك متواليا آلنان اوچ حدينك برنجيسى ايله ايكنجيسى بيننده‌كى فضل ، ايكنجيسى ايله اوچنجيسى بيننده‌كى فضله نسبت ايديليرسه ، برنجيسى ايله اوچنجيسى بيننده‌كى نسبتك عينى ظهور ايدر . مثلا : $\frac{\text{م}}{\text{ح}} = \frac{\text{م} - \text{ب}}{\text{ب} - \text{ح}}$ اولديغى صورتده م ، ب ، ح كميتلرى بر سلسلهٔ تأليفيه تشكيل ايدر .

تناسب تأليفى = {Proportion Harmonique} برخط معلومك داخلا وخارجا عين نسبتده تقسيم اولنمسندن ظهور ايدن تناسب اولوب نسبت معلومه‌يه‌ده نسبت تأليفيه دينير .

تناسب عددى = (رياضيه) ايكى نسبت عدديه‌نك بربرينه مساواتى .

تناسب عددئ على الولاء = (رياضيه) برفضل مشترك ايله تزيد وياتناقص ايدوب كيدن كميتلرك تشكيل ايتديكى سلسله‌در . ٢ ، ٤ ، ٦ ، ٨ ، ١٠ ويا ١٦ ، ١٢ ، ٨ ، ٤ ... كبى . بوسلسله‌يه (سلسلهٔ عدديه) دخى دينيركه اليوم مستعمل اولان تعبيرده بودر .

تناسب مبسوطه = يكديكرينه تابع ايكى كميتدن برى ٢ ، ٣ ، ٤ ... دفعه بيوديكى حالده ديكرى دخى ٢ ، ٣ ، ٤ ... كره بيويين تناسب .

تناسب مركبه = اوچ معلومه بدل بر قاچ معلوم ويريله‌رك مجهول استخراجى ايچون قوريلان تناسب .

تناسب معكوسه = ايكى كميتدن برينك قيمتى ٢ ، ٣ ، ٤ ... كره بيوديكى حالده ديكرى ٢ ، ٣ ، ٤ ... كره كوچولن تناسب . { مثلا عمله‌نك مقدارى چوغالدقجه ياپيله‌جق ايشك اوزبتده آز زمانده بيتمسى برتناسب معكوسه تشكيل ايدر } .

تناسب هندسى = (رياضيه) على العاده ايكى نسبت هندسيه‌نك مساواتى .

تناسب هندسئ على الولاء = برطاقم كميتلردن هربرى ، اولنده‌كينك ثابت بر مضروب ايله حاصل ضربنه مساوى اولور ايسه بوكميتلرك تشكيل ايتديكى سلسله‌يه تعبير اولنوركه بوكا اليوم (سلسلهٔ هندسيه) دينلمكده‌در : ٢ ، ٦ ، ١٨ ، ٥٤ ... كبى . مضروب ثابته (نسبت مشتركه) دينير .

تناسب هندسئ متسلسله = مساوى نسبتلردن تشكل ايدن بر سلسله اولوب (تناسب متواليه) دخى تعبير اولنور :

$\frac{\text{م}}{\text{ب}} = \frac{\text{ح}}{\text{د}} = \frac{\text{ه}}{\text{ط}}$ ... كبى .

ايهام تناسب = (ادبيات) معناى غير مقصوده كوره بينلرنده مناسبت اولان الفاظك برآره‌ده جمعندن عبارت و (مراعات نظير) اقسامندن معدود صنعت بديعيه .

تناسبى = تناسبه منسوب ومتعلق .

تَناسُخْ [ع، مص] برطائفهٔ ضاله‌نك قولنه كوره روحك برجسمدن انفكاكنى متعاقب ديكرجسمه تعلق ايتمسى . § (علم حيوانات) حيوانلرك تبديل شكل وحال ايلمسى : ايپك بوجكنك كلبكه تحولى كبى § (فقه) وارثك قبل الميراث وفاتيله مال مورثك آنك وارثلرينه قالمسى .

تناسخى = تناسخ ارواحه قائل اولان آدم || تناسخه منسوب ومتعلق .

تَناسُلْ [ع، مص] بربرندن طوغوب اورەمك ، تورەمك .

آلات تناسل = آلات معلومهٔ ذكور واناث .

تناسل غير متجانس = (علم حيوانات) مختلف الجنس ايكى حيوانك چفتلشديرلمسيله ملز بر جنس يتشديرمك .

تناسلى = تناسله منسوب .

تَناشُدْ [ع، مص] (مناشده) ايله مترادفدر. قارشيلقلى شعر اوقومق .

تَناشير [ع، مص] { مفردسز جمعدر } چوجق يازيسى ، عجمى يازيسى .

تَناصُرْ [ع، مص] (تعاون) ايله مترادف اولوب يالكز ماديات منحصردر بربرينه نصرت ، معاونت ايتمك . ياردملاشمق .

تَناطُحْ [ع، مص] بوينوزلى حيوانات بربرينه بوينوزلريله اورمق ، طوقشمق .

تَناظُرْ [ع، مص] بربرينه باقمق ، باقشمق ، بربرينه قارشى ، نظر اولمق . § (هندسه) ايكى شكلك برخطه ويا سطحه نظراً متماظر اولمسى ☞ (متناظر).

تناظرى = (هندسه) تناظر نظرياتنه عائد ، متعلق .

تَنافُرْ [ع، مص] بربرندن نفرت ايتمك ، اوركمك .

تنافر حروف = (ادبيات) لسانه عسرت ، سمعه ثقلت ويرن حرفلرك بركلمه‌ده اجتماعنه ديرلر : استعدادات ، سلاستسزلك كبى .

تنافر كلمات = بعض كلماتك يكديكرينه اتصالى سببيله حين التلفظده لسانه ثقلت ويره‌جك بر حالده بولنمسى ، مثال :

« خاكپايه بر ركاب اهداسى ناچيز ايسه‌ده
قيلمه رد قير آتى وير ياآل باغشله برقوله »

تَنافُسْ [ع، مص] (منافسه) ايله مترادف وآندن دها آز مستعملدر . حسد ايديشمك .

تَناقُصْ [ع، مص] آزالمق ، اكسيلمك .

تَناقُضْ [ع، مص] ايكى سوز بربرينه مخالف اولمق § مخالفت . § ضديت ، مباينت § (حقوق) اثناى محاكمه‌ده مدعيدن دعواسنك بطلانينى مؤدى بر سوز صادر اولمق . جمعى : (تناقضات) .

تَناكُحْ [ع، مص] نكاحلاشمق ، بربريله صورت مشروعه‌ده زوج وزوجه اولمق .

تَناكُرْ [ع، مص] تجاهل ايتمك ، بيلمزلكه كلمك .

تَنانير [ع، س] طاندر ، اوجاق ، فرون معناسنه اولان (تنور) ك جمعى . § صو پيكارلرى .

تَناوُلْ [ع، مص] آلوب يمك ، آلنوب ينلمك .

تَناوُمْ [ع، مص] اويور كبى كورونمك ، يالاندن اويومق .

تَناهى [ع، مص] نهايت بولمق § بيتمك .

بی تناهی = نهایتی اولمیان ، صوکسز ، بیتمز توکنمز { (انتها) ایله بینلرنده فرق واردر } .

تنباکو [فا، س] باذنجانیه فصیله‌سندن نارکله ایله ایچیلن معروف نبات ــ که : توتون نوعندندر

تنباکوجی = تنباکو صاتان آدم .

تنبت [ع، مص] نابت اولمق ، یردن بیتمك . § چیملنمه . جمعی : (تنبتات) .

تنبتات لحمیه = (طب) الجای مرضله وجودك بعض اقسامنده حاصل اولوب دوت دانه‌سی شکلنی عرض ایدن فضله ات قبارجقلری

تنبع [ع، مص] یردن قایناممق ، نبعان ایتمك .

تنبل [ت، فا، ص] اوشه‌نیجی ، اوشنکن § ایشده آغر طوراناں . { بو کلمه‌نك (تن پرور) لفظ فارسیسندن محرف اولدیغی حقنده‌کی قول باطلدر } .

تنبلخانه = ایش کورلمین محل ، مسکینلر یری .

تنبلیت [فا، س] حیوان یوکی ، کوچوك یوك .

تنبؤ [ع، مص] نبیلك ، پیغمبرلك ادعاسنده بولنمق .

تنبول [فا، س] هندستان اهالیسنك دیشلرینی تمیزلمك ، دوداقلرینی قزارتمق ایچون چیکنه‌دکلری بر یاپراق .

تنبه [ع، مص] متنبه اولمق ، عبرت آلمق . § اویانمق .

تنبیه [ع، مص] اویاندیرمق § اهتمام ایله امر ونهی ایتمك (اخطار) ، (وصایا) . § (طب) سیکرلری تهییج ایدوب حسیاتی اویاندیرمق .

تنبیهات = ایکنجی معناسنه کوره (تنبیه) ك جمعی ، امر ونهیی متضمن وصایا .

تنته [ج، س] کونشه ، یاغموره قارشی سفائن وسائره‌نك اوزرینه چکیلن بز .

تنته [فا، س] اوروجك آغی .

تنثر [ع، مص] (انتشار) ایله مترادفدر : صاچلمق ، سرپلمك ، یایلمق .

تنثیر [ع، مص] صاچمق ، سرپمك § نظمی نثره تحویل ایتمك .

تنتیف [ع، مص] (طب) علاج واسطه‌سیله قیللری دوشورمك .

تنجره [ت، س] یمك پیشیرمکه مخصوص باقیردن ، چینقودن وسائره‌دن معمول کوچوك قاب .

تنجره کبابی = بر نوع ات قبزارتمه‌سی .

تنجره یوارلانمش قپاغنی بولمش = بربرینه اویغون ایکی ارقداش ویا زوجین حقنده مقام استهزاده قوللانیلور .

پاپن تنجره‌سی = (حکمت) صویك پك یوکسك بر درجه‌یه قدر قیناد لمسنه مخصوص قاب .

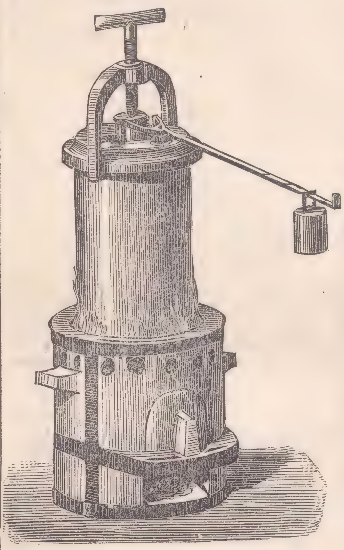

(پاپن تنجره‌سی)

طوپراق تنجره = کوه‌ج دینیلن طوپراقدن معمول قاب ــ که : درونده کباب ، پلاو وسائره پیشیریلور

تنجیم [ع، مص] عربیده معناسی باشقه ایسه‌ده لساننزده علم نجوم ایله مشغول اولمق معناسنی افاده ایدر .

تنجیه [ع، مص] قورتارمق ، نجات ویرمك . { تشدید ایله غلطدر . }

تنجیس [ع، مص] پیسلمك ، پیس ایتمك .

تنحنح [ع، مص] بوغازینی مکرراً خیرلدادوب سسلندیرمك ، بوغازده حاصل اولان بلغمی دفع ایچون بالاحترام وقوعه کتیریلن خیرلتی : تنحنح جماعت . جمعی : تنحنحات .

تنحیه ـ تنحی [ع، مص] آلارغه طورمز ، بر طرفه چکلمك .

تنخم [ع، مص] اکشی یوزلی اولمق . § (طب) بلغم چیقارمق (تقشع) .

تنخیل [ع، مص] اللك ایله الهمك : تنخیل ذخائر .

تندم [ع، مص] ندامت کتیرمك ، پشیمان اولمق .

تندور [ت، س] (طاندیر) اکمك پیشیرمکه مخصوص کوچوك فرون .

تندیه [ع، مص] { تندیه ایله غلطدر } نمناك ایتمك ، ایصلاتمق ، نملنمك ، نمندیرمك .

تنذیر [ع، مص] (انذار) ایله مترادف واندن اقوادر بر خصوصك تبعیتیله قورقتمق

تنزل [ع، مص] آشاغی اینمك ، آشاغیلامق . § کوکل آلچاقلغی ایتمك ، لطف ورغبت کوسترمك

تنزلاً = تنزل صورتیله || آلچاق کوکللیلك ایدرك .

تنزه [ع، مص] کسب انشراح ایتمك . § کسب انشراح ایچون فرحلی یرلرده کزمك .

تنزیل [ع، مص] تدریجله اندیرلمش معناسیله قرآن کریمه اطلاق اولنور § آشاغی ایندیرمك . § (طرح) عملیاتی . { انتزال ایله مترادف ایسه‌ده هر برده‌ا کابدل اوله‌رق قوللانیله‌مز } .

تنزیلات = جـ : (تنزیل) || طرح ایدیلان مقدارلر .

تنزیه [ع، مص] قبایحدن ، نقائصدن بری قیلمق ، قیلنمق § جناب واجب الوجودك کافهٔ نقائصدن بری اولدیغنی اعتراف ایتمك .

تنسخ [ع، ص] غایتله نفیس ، نادر ، بی نظیر اولمق .

تنسق [ع، مص] (انتساق) ایله مترادفدر : نظام اوزره دیزیلمك .

تنسم [ع، مص] روزکار استشمام ایتمك ، ایدلمك ، صولوق آلمق ، آلنمق .

تنسیب [ع، مص] مناسب کورمك ، کورلمك ، اویغون ، مصیب بولمق ، { (ایتمك) ماده‌سیله قوللانیلیر } .

تنسیق [ع، مص] نظام اوزره دیزمك ، دیزلمك ، یولنه ، صره‌سنه نظامنه قویمق ، قوملق .

تنسیق ارتقائی = (ادبیات) اوصاف متعدده‌یی اك کوچوکندن باشلیه‌رق و تدریجاً بیوده‌رك متوالیاً ایراد ایتمك صنعت ادبیه‌سی .

تنسیق انحطاطی = (ادبیات) تنسیق ارتقائینك ضدی .

تنسیق صفات == (ادبیات) برشیئك ، برموصوفك صفات عدیده‌سنی متوالیاً ایراد ایتمك صنعتنه اطلاق اولنور :

« مدار خلقت عالم
بهار طینت آدم
سوار عرصهٔ طارم
امیرالمجالس غبرا »

تنسیقات == جـ : (تنسیق) || یکیدن ترتیب وتنظیم ایدیشلر || ترتیب ، نظام . || مجدداً وتعدیلاً اجرا ایدیلن تشکیلات : تنسیقات اخیره .

تَنْسِیَه [ع،مص] اونوتدیرمق .

تَنَشُّب [ع،مص] برشیئه ایلیشوب طوتلمق .

تَنَشُّر [ع،مص] (انتشار) ایله مترادفدر. آچلوب یایلمق .

تَنَشُّط [ع،مص] نشاطلانمق، فرحلانمق.

تَنَشُّف [ع،مص] صویی، رطوبتی مص ایدوب ایچمك .

تَنْشُوی [فا،ص] بدن ییقایبجی { بین العوام تحریف ایله (تنه‌شیر) ویا (تنشیر) شکلنه صوقلمش واوزرنده میت غسل ایدیلن تخته‌یه علم اولمشدر } .

تَنْشیر [ت،س] ☞ (تن‌شوی) .

تنشیره کلمك == اولمك .

تَنْشیر [ع،مص] نشر ایله مترادفدر .

تَنْشیط [ع، مص] نشاطلاندیرمق ، فرحلاندیرمق .

تَنْشیف [ع،مص] صویی ، رطوبتی ایچیرمك . صو ، رطوبت ایچیرلمك . امدیرمك، امدیرلمك.

تَنَصُّب [ع،مص] (انتصاب) ایله مترادفدر. دیکیلوب طورمق. § عقل شی واحده مرکوز اولمق.

تَنَصُّح [ع،مص] عبرت آلمق ، عقلی باشنه کلمك .

تَنَصُّر [ع،مص] نصرانی ، خرستیان اولمق .

تَنْصیر [ع،مص] برینی خرستیان ایتمك . § برینه خرستیاندر دیمك ، دینلمك .

تَنْصیص [ع،مص] بعدالتدقیق قرار ویرمك ، وبرلمك .

تنصیصات == جـ : (تنصیص) بعد المذاکرات ویریلن قرارلر ، مقررات .

تَنْصیف [ع،مص] ایکی‌یه بولمك، ایکی‌یه بولونمك . بوبرینه مساوی ایکی قسمه آیرمق .

تنصیف زاویه == (هندسه) بر زاویه‌یی قواعد مخصوصه‌سنه توفیقاً ایکی مساوی قسمه آیرمق . مثلا (ب م ح) زاویه‌سنك خط منصفی اولان (م د) خطی رسم اولنسه : زاویهٔ مذکوره ؛ (د م ب) و (د م ح) کبی ایکی مساوی قسمه آیرلمش اولور .

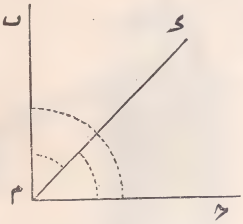

(تنصیف زاویه)

تَنْضیر [ع،مص] تروتازه قیلمق، رونقدار ایتمك .

تَنَطُّف [ع،مص] قولاغه کوپه طاقمق .

تَنَظُّر [ع،مص] دوشونه‌رك دقتله باقمق . § دقتله باقرق دوشونمك .

تَنَظُّف [ع،مص] مادةً تمیزلنمك پاکلنمك.

تَنْظیر [ع،مص] نظیرینی ، اشی ، مثلنی یاپمق ، نظیری یاپلمق. {اکثریا شعر حقنده مستعملدر } جمعی: (تنظیرات) .

تنظیراً == نظیره اوله‌رق، تنظیرصورتیله.

تَنْظیف [ع ، مص] مادةً تمیزله‌مك ، پاکله‌مك .

تنظیفات == جـ : (تنظیف). تمیزلکلر || اسواق وازقه‌نك تمیزلنمسی وسوپروندیلرك قالدیرلمسی .

تنظیفات آرابه‌سی == سوقاقلردن طوپلانان سوپروندیلری نقله مخصوص آرابه .

تنظیفات مأموری == تنظیفات وتطهیراته متعلق وظائفله مکلف بلدیه مأموری .

تَنْظیم [ع مص] نظام وانتظام ویرمك ، ویرلمك. دیزمك، دیزلمك § یاپوب یاقشدیرمق ، یاپیلوب یاقشدیرلمق. § یولنه قومق ، قونلمق § قلمه آلمق ، نثراً ویا نظماً یازمق .

تنظیمات == جـ : (تنظیم) || اموراداره‌نك منتظم برحاله وضعی وبونك ایچون اتخاذ اولنان تدابیر واجراآت .

تنظیمات خیریه == والد ماجد حضرت خلافتپناهی فردوس آشیان سلطان عبدالمجید خان حضرتلرینك (۱۲۵۵) تاریخنده کلخانه خط همایونیله اعلان وتطبیقاتنه بذل اهتمام بی‌پایان بیوردقلری اجراآت اساسیه .

تنظیمات دائره‌سی == شورای دولتك – محاکمدن باشقه – منقسم اولدیغی اوچ دائره‌دن ایکنجیسی – که : نظامات وفوائدینك تفسیری ، امتیازات امورینك تدقیقی صلاحیتی بو دائره‌یه عائددر .

تَنَعُّم [ع، مص] نعمت ایچنده بولنه‌رق راحت ایتمك .

تنعمات == جـ : (تنعم) : تنعمات دنیویه.

تَنْعیل [ع ، مص] نعله‌مك ، نعللنمك § کیمیای قدیمده دمیر ایله دیکر بر معدنی قاریشدیروب خلیطه یاپمق معناسنه مستعمل ایدی .

تَنْعیم [ع،مص] نعمتلندیرمك، نعمتلندیرلمك § اوت ؛ دیه جواب ویرمك .

تَنَغُّم [ع ، مص] نغمه پردازلق ایتمك . { مقام تزییفده استعمال اولنور } جمعی : (تنغمات) .

تَنْغیص [ع، مص] حیاتی مکدر ایتمك.

تَنَف [ت،س] { عربی (طنب) دن محرفدر } چادیر ایپی ، چادیرك اتکارینی قازیقلره ربط ایدن ایپلرك هربری .

تَنَفُّخ [ع مص] شیشمك ، قبارمق . § اوفلنه‌رك شیشمك .

تَنَفُّذ [ع،مص] نفوذلی اولمق ، نفوذ پیدا ایتمك .

تَنَفُّر [ع،مص] نفرت ایتمك § ایکرنمك، اکراه ایتمك .

تَنَفُّس [ع،مص] نفس، صولوق آلمق. § یورغونلق آلمق ایچون دکلنمك، موقتاً ترك اشغال یله استراحت ایتمك § صباح یری آچیلوب بیاضی اطرافه یایلمق § دکز صویی تموج ایله ساحله سرپلمك .

تنفس اوطه‌سی == دوائر رسمیه‌ده ، مکتبلرده ، تجارتخانه‌لرده بریله کوروشمك ایچون {نظار ورؤسا واعضایه مخصوص} اوطه.

تنفسخانه == مکتبلرده اوقات تدریسیه خارجنده طلبه‌نك امرار اوقات ایلدکلری محل.

تنفس زمانی = مکاتبده هر ایکی درس زمانی آره‌سنده‌کی تعطیل، استراحت مدتی .

تنفس صناعی = (ط .) بوغازدن آچیلان برمجرای صنعی واسطه‌سیله مریضك تنفس ایتمسی .

تنفس صفیری = (طب) هوانك طرق تنفسیه‌یه دخولی ویاخروجی اثناده ایشیدیلان غیر طبیعی صدا .

تنفط [ع،مص] حددن آتش کسلمك . (طب) یاقی یاپشدیرلمقله جلد قبارمق .

تنفل [ع،مص] نافله نماز قیلمق ویا اوروج طوتمق .

تنفیخ [ع،مص] زیاده‌سیله اوفله‌مك ، اوفتمك § اوفله‌یوب شیشیرمك ، اوفله‌نوب شیشیرلمك .

تنفیذ [ع،مص] نافذ قیلمق ، یوروتمك ، کچیرمك § یرینه کتیرمك ، بر امری اجرا ایتمك § حکمنه امتثال ایلمك .

تنفیر [ع،مص] نفرت ایتدیرمك، ایتدیرلمك . § ایکرندیرمك ، استکراه ایتدیرمك .

تنفیس [ع،مص] نفسلندیرمك، نفسلندیرلمك ، فرحلاندیرلمق .

تنفیش [ع،مص] یاموق آتمق ، آتلامق . § یوك دیتمك ، دیدلمك .

تنقد [ع،مص] ☞ (انتقاد) .

تنقط [ع،مص] نقطه نقطه اولمق ، بنك بنك اولمق .

تنقل [ع،مص] بریردن دیکر یره کچمك . § مزه‌لنمك ، مزه یمك .

تنقیح [ع،مص] زوائدی چیقاروب آزالتمق ، طرح زوائد ایله دوزلتمك ، دوزلدلمك § حبوباتك طاش وطوپراغنی آییقلامق .

تنقیحات = جمع : (تنقیح) || واردات ایله مصارف آره‌سنده حصول موازنه ایچون مأمورین ومستخدمین معاشاتی آزالدلمق || تنزیلات .

تنقید [ع،مص] عربیده { (نقد) ماده‌سی (تفعیل) بابندن کلدیکی ایچون اساساً غلطدر . } ادبی ، فنی ، صناعی آثاری بی طرفانه تدقیق ایله ایی وفنا جهتلرینی — مؤثرك شخصنه سرایت ایتدیرمکسزین — بالمحاکمه کوسترمك . { تنقد ، انتقاد کله‌لری دها فصیحدر } . جمعی : (تنقیدات) .

تنقیش [ع،مص] نقش ایتمك ، ایدلمك . § نقشلامق ، نقشلانمق . جمعی : (تنقیشات) .

تنقیص [ع،مص] اکسیلتمك ، اکسیلدلمك ، آزالتمق ، قیصالتمق . جمعی : (تنقیصات) .

تنقیط [ع،مص] حرفی نقطه‌لامق ، حرف نقطه‌لانمق . { بومعناده (اعجام) ایله مترادفدر . } § یازیی سهولتله ، سلاستله اوقوتمق ایچون جمله‌لرك صوکلرینه و بعض کله‌لرك آره‌لرینه نقطه واشارات مخصوصهٔ سائره وضع ایتمك ، کلمات آره‌سنه شو { ، ؛ : ! ؟ .. } اشارتلردن برینی قومق .

تنقیه [ع،مص] { تشدیدایله غلطدر . } تمیزلمك § (طب) معای مستقیمه برمایع شرینقه ایدرك دفع طبیعی‌یه خدمت ایتمك { بین الخلق بومقامده احتقان قوللانلمقده ایسه‌ده یاکلشدر . }

تنك [فا،ص] طار، صیقینتیلی، ضیق .

تنکدست = الی طار ، زوکورد .

تنکدستی = زوکوردلك .

تنکچشم = آج کوزلی .

تنك چشمی = آج کوزلیلك .

تنکدل ، دلتنك = یورکی طار، مضطرب القلب .

تنکدلی ، دلتنکی = طاریورکلیلك ، اضطراب قلب .

دهان تنك = کوچك آغز .

تنکناری = طار یر || کچید ، بوغاز .

تنکی = طارلق || زوکوردلك .

تنك [فا، س] { ترکجه‌ده تحریف ایله دنك دینلور . } باغلانمش اشیا ، یوك دنکی .

تنك [فا،ص] یوفقه ، اینجه ، نارین ، تحملسز .

تنك رو = یوزی یومشاق آدم .

تنك حوصله = تحملسز ، صبرسز آدم .

تنك مزاج = رقیق المزاج آدم .

تنکار [فا،س] بالکیمیا بوریت‌سودودن عبارت برماده‌درکه : قیویجیلر ، قلایجیلر لحیملرده استعمال ایدرلر .

تنکر [ع،مص] بیلنمیه‌جك ، طانلمیه‌جق قیافته کیرمك . متنکر اولمق . ☞ (متنکر) .

تنکس [ع،مص] باش آشاغی اولمق .

تنکه [ت،س] اوستی قلایلنمش اینجه دمیر لوحه ، صفحه .

آغزی تنکه قابلی = صیجاق یمکه متحمل .

تنکه‌جی = تنکه‌دن قاب وسائره یاپان آدم .

تنکه‌لی = تنکه قابلی .

تنکیح [ع،مص] شرعاً نکاح ایتمك ، ایدلمك . جمعی : (تنکیحات) .

تنکیر [ع،مص] نکره قیلمق ، قیلنمق . { یعنی برحرفی حرف تعریفسز قوللانمه . }

تنکیس [ع،مص] باش آشاغی ایتمك ، ایدلمك .

تنکیل [ع،مص] برینه ـ سائرلرینه مدار خوف وعبرت اوله‌جق صورتده ـ معامله ایتمك ، ایدلمك : تنکیل اشقیا . جمعی : (تنکیلات) .

تنمر [ع،مص] قاپلانلاشمق ، قاپلان خویلی اولمق § بریسنی تهدید ایدرکن کوموردنمك صورتنده سسنی اوزاتمق § تهدید ایلمك .

تنمل [ع،مص] قارینجه کبی قاینامق . § (طب) برطرف اویوشوب قارینجه‌لانمق .

تنمو [ع،مص] نشوونما بولمق ، کلیشوب بیومك .

تنمیق [ع،مص] کوزل یازمق § مطلقا یازمق ، یازلمق .

تنمیه [ع،مص] { تشدید ایله غلطدر } . نمالاندرمق ، نمالاندیرلمق ، برکتلندیروب آرتیرمق ، آرتیرلمق .

تنوب [ع،س] چام ، چیره ، قطران آغاجی .

تنوب کاذب = (نباتات) ذات الالقاح ظاهره‌نك صنوبریه فصیله‌سندن برشجره ، قطران آغاجی .

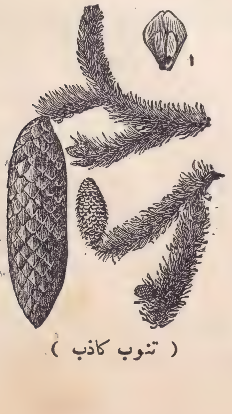

(تنوب کاذب)

تنويت == { مولددر } كيمياجه حامض تنوبك اساسلرله امتزاجندن حاصل اولان املاح .

تنوبين == (كيميا) تردمنتيدن حاصل اولور بر جسم مؤثر .

تنويه == چام وقره آردج فصيله‌سى .

تَنَوُّح [ع ، مص] نوحه ايتمك ، ميت اوزرينه فرياد ايدرك آغلامق . جمعى (تنوحات) .

تَنَوُّر [ع ، مص] نورلانمق ، روشن اولمق ، آيدينلق اولمق .

تَنُّور [ع ، مص] اكمك پيشيرمك ايچون طوپراقدن اعمال اولنمش ويازمينده قويو كبى قازلمش فرون ـ كه : بوكا تجه‌ده (طاندر) دينير § (كيميا) بعض معاملات كميويه اجراسنه مخصوص محل § (جرحى) علل مستوليه ميقرو ـ بلرينى اتلاف ايچون قوللانيلان نوايجاد آلت ، اتوو { Etuve } .

تَنُّوره [ع ، س] طريقت عليهٔ مولويه درويشلرينك سماع اثناسنده كيدكلرى كنكش اتككى لباس معروف .

تنوره‌پوش == تنوره كين درويش .

تَنَوُّع [ع ، مص] نوعلنمك ، نوع نوع اولمق ، كوناكون اولمق .

تنوعات == جم : (تنوع) : تنوعات اشيا .

تَنَوُّم [ع ، مص] اويوقلامه ، پينكلمه .

تَنُومَند [فا ، ص] ايرى وجودلى ، طولغون وجودلى ؛ جثه‌لى آدم .

تنومندى == تنومندلك ، ايرى وجودليلق .

تَنْوِير [ع ، مص] نورلانديرمق ، آيدينلاتمق ، ايشيقلانديرمق .

تنويرى } **تنويريه** } == خانه‌لرى ، اسوقى ضيالنديرمه ايشنه متعلق . || اسواقك مصارف تنويريه‌سى اوله‌رق بلديه‌جه استيفا اولنان رسم .

تنويرات == جم : (تنوير) || شهرآيين ايچون اجرا ايديلن دونما .

تَنْوِيع [ع ، مص] نوعلنديرمك ، نوعلنديرلمك ، نوع نوع ايتمك ، ايدلمك ، درلو درلو ايتمك . جمعى : (تنويعات) .

تَنْوِيم [ع ، مص] اويوتمق ، اويودلمق .

تنويم صناعى == (طب) بعض كوچوك عمليات جراحيه‌نك آجيسنى حس ايتديرمه‌مك وفقط سويلنيلن سوزه جواب ويرمك و سويلديكنى بالاخره درخاطر ايتمه‌مك ايچون خسته‌يى مجلا بر سطحه باقديره‌رق موقة قوهٔ مفكره‌يى ابطال ايتمك .

اصول تنويم == ☜ (ابينوتيزم) .

تَنْوِين [ع ، س] (تجويد) اواخر كلماتده‌كى حرفلرك اوزرينه وضع اولنان ايكى اوستون ، ايكى اسره ، ايكى اوتره ـ كه : منسوب اولديغى حرفى نون كبى اوقوتديرر : { عازماً ، بحقٍ ، ربهٌ } . جمعى : (تنوينات) .

تنوين ترنم == (تجويد) حرف اطلاقه بدل قافيهٔ مطلقه‌يه لاحق اولان وآندن حركت حروف { (مد ، لين) دن برى } تولد ايلين قافيهٔ متحركه‌در .

تنوين تمكن == (تجويد) مدخولنك اسم اولديغنى بيلدرن تنوين .

تنوين تنكير == (تجويد) معرفه ايله نكره آره‌سنى تفريق ايدن تنوين .

تنوين عوض == (تجويد) مضاف اليهدن عوض اولان تنوين .

تنوين غالى == (تجويد) قافيهٔ ساكنه‌يه لاحق اولان تنوين .

تنوين مقابله == (تجويد) جمع مذكرسالمك مؤنثه تقابل ايدنيدر .

تَنْها [فا ، ص] يالكز ، خالى ، اصسز § يالكز تك ، وحيد .

تنها آولامق == يالكز ياقلامق .

تنهارو == يالكز كيدن .

تنهالاشمق == يالكز قالمق ، منفرد اولمق غلبه‌لك چكيلوب بوش قالمق .

تنهائى } **تنهالق** } == يالكزلق || خالى وبوش محل .

تنهانشين == يالكز اوطوران .

(تنيا)

تَنْيا [ج ، س] انسان وبعض حيواناتك باغرصاقلرى درونده يشايان عريض ، اسطوانى ، طويل وقصير اولمق اوزره مختلف نوعلرى اولان طفيلات . § آبدست بوزن .

تَنِيدَه [فا ، س] طوقونمش ، منسوج .

تَنِيزَه [فا ، س] اوج ، اتك .

تنيزهٔ كوه == طغ اتكى .

تَوّاب [ع ، ص] قوللرينك توبه‌سنى قبول ايدن جناب حق § زياده توبه‌كار .

تَوابِع [ع ، س] جم : (تابع) . برذاتك خدمتنده بولنانلر § برذاتك مسلكنى طوتانلر ، اثرينه اقتفا ايدنلر § (رياضيه) بر ويا زياده متحول ايله كميات ثابته‌يى حاوى اولان افادات رياضيه‌يه او متحوللرك توابعى دينير . § (هيئت) بيوك برجرم سماوينك اطرافنده دور ايدن پيكار .

توابع سكنا == (فقه) مطبخ وكيلار كبى خانه‌نك اقسام وتماتى .

توابع متصلهٔ مستقره == (فقه) خانه‌نك يرلى طولاب كبى انفكاكى قابل اولميان اقسامى .

تَواتُر [ع ، س] كذب اوزرينه اتفاقلرى عقلاً جائز اولميان برجماعتك خبرى § برخصوصك افواه ناسده دورانى . جمعى : (تواترات) .

تواتراً == تواتر صورتيله ، برشى افواه ناسده دوران ايتمك صورتيله .

تَواثُب [ع ، مص] بربرى اوزرينه صچرامق ، بربرى اوزرينه آتلمق .

تَواثُق [ع ، مص] بربرينه اعتماد ايتمك صورتيله عهداشمك .

تَواجُد [ع ، مص] (تصوف) كنديسنه وجد دعوت ايلمك .

تَواجُه [ع ، مص] يوز ، يوزه ، قارشى قارشى‌يه كلمك .

تَوارُث [ع ، مص] برندن ديكرينه ميراث قلمق ، برندن ديكرينه ارثاً انتقال ايتمك جمعى : (توارثات) .

تَوارُد [ع ، مص] { اوردو ومكاتب حقنده } كلمك ، بربرينك آرقه‌سندن كلمك . § ايكى شاعرك برزمانده وياخود بربرندن خبردار اولمقسزين باشقه زمان ومكانده مآللرى ويامعنى ولفظلرى مشترك اوله‌رق بر بيت ويا مصرع سويلملرى .

تَوارِى [ع ، مص] برشيئك آرقه‌سنه صاقلانوب كوزدن نهان اولمق ، كيزلنمك .

تَوارِيخ [ع ، س] جم : (تاريخ) . وقايع اسلافدن باحث كتب : تواريخ قديمه § وقايعك زمان جريانى كوسترن ارقام : تواريخ مختلفه .

تَوازُن [ع ، مص] ايكى طرفك وزنى مساوى اولمق ، بر اولمق § موازنه . § مصارف ايله واردات مساوى ، ومتناسب اولمق .

تَوازِى [ع ، س] (موازات) ايله مترادفدر ، (هندسه) ايكى خطك بربرينه منطبق اولمه‌مق وهر نقطه‌ده ابعاد متساويه‌ده بولنمق اوزره امتدادى .

تَواصُل [ع،مص] بربرینه متصل اولمق، قاوشمق، ولاشمق، { مواصلت باشقه معنایه در } جمعی (تواصلات)

تَواصی [ع،مص] بربرینه توصیه ایتمك .

تَواضُع [ع،مص] آلچاق وکلنولك کوسترمك، محویت. جمعی (تواضعات).

اهل تواضع = آلچاق کوکللی اولانلر

تواضعکار = متواضع آلچاق وکللو

تواضعکاری = آلچاق وکاللولك :

« حق تواضع ایدنك قدرینی ترفیع ایلر »

تَواعُد [ع،مص] وعدلاشمك، بربرینه سوز ویرمك .

تَوافُر [ع،مص] چوق وبول چوغالمق .

تَوافُق [ع،مص] ویقمق، اویغون کلمك . { موافقت باشقه معنایه در } .

تَواقیع [ع، س] جمع (توقیع) فرمانلر § طغرای غرالر .

تَواکُل [ع،مص] بربرینی وکیل ایتمك .

تَوالُد [ع،مص] (تناسل) ایله مترادفدر طوغرب طوغورمق

تَوالی [ع،مص] بربرینه آردنجه کلمك، یکدیکرینی ولی تعقیب ایتمك .

علی التوالی = آره‌سی کسلمکسزین، بر دوزی‌یه، متوالیاً .

تَوانی [ع،مص] کوشکلك، کوشك طاورانمق، بر ایشده قصور وفتور کوسترمك .

تَوأَم [ع،ص] ایکیز § اش، مماثل .

توأمان = ایکیزلر .

توأم مثنی = (نباتات) ذنب مشترك اوزرینه ازهارك ایکیشر ایکیشر ارتکازی .

توأمی ، توأمیت = ایکیزلك .

توأمه = (توأم) ك مؤنثی . ایکیزقیز .

تَوبَه [ع،مص] کناهدن، قباحتدن رجوع ایله حقه توجه ایتمك § برکناهی، قباحتی من بعد ایشلمه‌مکه قصد ایتمك، عهد ایتمك :

« توبه ایتدم عاریت ویرمم کتاب »

توبه‌شکن = ایتدیکی توبه‌یی بعده بوزان ‖ توبه بوزدیران .

توبهٔ شکسته = بوزلمش توبه .

توبه‌کار = توبه ایدیجی .

توبه‌کاری = توبه‌کارلق .

توبه‌لی = توبه ایتمش، برایشی برده‌ها یاپمامغه عهد ویمین ایلمش اولان .

توبهٔ نصوح = توبهٔ قویه، توبهٔ صادقه ــ که : بوکا ترکجه‌ده (توبه‌لر توبه‌سی) دینیر . { نصوح اسمنده بر ذاتك توبه‌سندن کنایه‌در } .

تَوبیخ [ع،مص] معایبنی تعداد ایله تکدیر ایتمك، آزارلامق .

توبیخاً = توبیخ صورتیله، توبیخ ایچون .

توبیخات = جـ : (توبیخ) تکدیرلر . توبیخات شدیده .

تَوَتُّر [ع،مص] کرلمك، کرکین اولمق .

توتر اعصاب = (طب) بعض اسباب مرضیه تأثیراتیله سیکرلرك کرلمسنه دینیرکه : بوندن اوجاع تولد ایلر .

تَوتیر [ع،مص] قازیق ققمق § یای کبی کرمك .

تَوَثُّب [ع،مص] (وثوب) ایله مترادفدر .

تَوَثُّق [ع،مص] وثوق ایله طوتمق، اعتماد ایله استناد ایتمك { معنویاتده مستعملدر } .

تَوثیق [ع،مص] محکم قیلمق، قیلنمق، قویلشدرمك، قویلشدیرلمك . { معنویاتده قوللانیلیر } .

تَوَجُّد [ع،مص] وجده کلمك، حاللنمك .

تَوَجُّع [ع،مص] آغریمق، وجعلانمق . § معناً مضطرب اولمق . جمعی : (توجعات) .

تَوَجُّه [ع،مص] یوزینی برجهته دوندرمك، یوکلمق § نصیب ومیسر اولمه . § حسن نظر، میل قلبی، محبت مخصوصه .

توجهات = اوچنجی معناسنه کوره (توجه) ك جمعی : توجهات جلیله ؛ توجهات قلبیه .

تَوجیب [ع، مص] واجب قیلمق، قیلنمق .

تَوجیه [ع،مص] بر شیئك یوزینی بر جهته دوندرمك، بر شیئك یوزی برجهته دوندرلمك § برسوزی، برحرکتی باشقه بروجهله بیان ایتمك، باشقه برحکم ایله کوسترمك § (رتبه ومأموریت کبی شیلر حقنده } اعطا، احاله ایتمك . § (ادبیات) ایکی معنایه محتمل اوله‌رق ایراد کلام ایتمك صنعت ادبیه‌سی . { بو صنعته (محتمل الضدین) دخی دینیر } . § عروض) تأسیسی مشتمل اولمیان قافیه‌لرده علی الاطلاق روینك ماقبلنده‌کی حرکه .

توجیهات = اوچنجی معنایه کوره (توجیه) جمعی : توجیهات رسمیه = توجیهی شامل فقره‌لر .

تَوَحُّد [ع،مص] (تفرد) ایله مترادفدر . تك اولمق .

تَوَحُّش [ع،مص] وحشتلنمك، اورکمك .

تَوحید [ع،مص] بر قیلمق، قیلنمق، برلشدرمك، برلشدیرلمك § جناب حق برله‌مك، جناب حق برلمك § توحید الهیی مشتمل ذکر، منظومه، مقاله .

توحیدات = جـ : (توحید): توحیدات وتهلیلات ایله مشغول .

اهل توحید = باری تعالی حضرتلرینك برلکنه ایمان ایدنلر .

کلمهٔ توحید = (لااله الاالله) کلمات شریفه‌سی .

تَوحیش [ع،مص] اورکوتمك، اورکودلمك، اورکوب قاچمسنی موجب اولمق .

تَوَدُّد [ع،مص] محبت، دوستلق سویشمك .

تَودیع [ع،مص] ودیعه، امانت اوله‌رق تسلیم ایتمك .

تودیعات = جـ : (تودیع) امانتلر . § تسلیمات : تودیعات سابقه .

تودیعاً = ودیعه، امانت اوله‌رق ویرمك صورتیله .

تَورات [ع،مص] حضرت موسی علیه السلامه نازل اولان کتاب سماوی .

تَوَرُّث [ع،مص] وارث اولمق .

تَوَرُّد [ع،مص](مولددر) کل کبی قیزارمق .

تَوَرُّط [ع، مص] ورطه‌یه دوشمك، مشکل برایشه تصادف ایتمك .

تَوَرُّع [ع،مص] پرهيزكار اولمق، ورع وتقوى صاحبى اولمق .

تَوَرُّق [ع، مص] ياپراقلانمق .

تَوَرُّم [ع،مص] فى الاصل شيشمك معنا- سنه‌در § (طب) ورم دنيلن سل الرئه علتنه كرفتار اولمق .

تَوْرِيث [ع،مص] ميراث براقمق .

تَوْرِيخ [ع، مص] تاريخلەمك ، تاريخ سويلمك .

توريخ قبل الحلول = زمانى كلمدن تاريخ آتمق .

تَوْرِيَه [ع،س] { تشديد ايله غلطدر . } برى قريب، ديكرى بعيداولەرق ايكى معنايه كلن بركلمه‌يى ايراد ايدوب بعيدينى قصد ايتمكدن عبارت برصنعت ادبيه .

تَوْرِيق [ع،مص] ياپراقلانديرمق، ياپراقلا- نديرلمق .

تَوْرِيم [ع،مص] شيشرمك ، شيشكين- ايتمك § سل الرئه علتنه كرفتار ايتمك ، ايدلمك .

تَوَزُّع [ع،مص] طاغلمق .

تَوْزِيع [ع،مص] طاغتمق، طاغيدلمق .

توزيعات = جـ : (توزيع): توزيعات واقعه .

اعداد توزيعيه = برر، ايكيشر، اوچر .. كبى عددلر .

تَوَسُّخ [ع،مص] كيرلنمك ، پاصلانمق .

تَوَسُّد [ع،مص] ياصديغه طايانمق § استناد .

تَوَسُّط [ع،مص] آره‌يه كيرمك، وساطت ايتمك ، واسطه اولمق .

تَوَسُّع [ع ، مص] { ماديات و معنوياتده مستعملدر . } وسعتلنمك ، ككيشلنمك . جمعى: (توسعات) .

توسعاً = توسع صورتيله .

تَوَسُّل [ع،مص] وسيله اتخاذ ايتمك § معناً طوتمق ، صارلمق . جمعى : (توسلات) .

توسلاً = توسل صورتيله ، توسل ايله .

تَوْسَن [فا،ص] سركش، سرت باشلى آت.

تَوْسِيخ [ع،مص] كيرلتمك § پاصلا- نديرمق § مردار ايتمك . { (تدنيس) ايله مترادفدر } .

تَوْسِيد [ع،مص] ياصديغه طيانديرمق ، طيانديرلمق § استناداايتديرمك .

تَوْسِيط [ع،مص] واسطه ايتمك، ايدلمك آرايه قومق ، قونلمق وساطت ايتديرمك ، واسطه اتخاذ ايتمك .

تَوْسِيع [ع،مص] { ماديات ومعنوياتده مستعملدر } واسع قيلمق ، قيلنمق ، ككيشلنمك ، كنكيشله‌دلمك § (رياضيه) (بسط) ايله مترادفدر . جمعى : (توسيعات) .

توسيع انتقال = (حقوق) املاك موقوفه‌نك حق وحد انتقالنى بيوتمك ، تزييد ايتمك .

توسيع حدود = دائرۀ حكم وتصرفى بيوتمه .

تَوْسِيم [ع،مص] علامتلەمك، علامتلنمك، نشانلامق ، نشانلانمق § اسم ويرمك ، ويرلمك ، اسم قومق . صوك معنى عربيده معتبر اولميوب تصرفات لسانيه‌مزدندر}. جمعى: (توسيمات).

تَوَشُّح [ع،مص] فى الاصل قادين كردنلكنى طاقنمق § لسانمزده طاقوب طاقشديرمق ، بزنمك معناسنده مستعملدر . جمعى : (توشحات) .

تَوْشِيح [ع،مص] طاقوب طاقيشديره‌رق تزيين ايتمك ، سوسلنديرمك . § (ادبيات) چفته قافيه معناسنه‌در .

توشيحات = جـ : (توشيحات) . || تزيينات .

تَوْشِيم [ع،مص] بدنك بر ويا بر قاچ محلنه ايكنه ايله شكل ياپمق ، ياپلمق . { اكثريا قدسه كيدن خرستيانلر قوللرينه و باديه‌نشين عرب نسوانى دوداق وسائر محللرينه بويله شكللر ياپديررلر } . جمعى : (توشيمات) .

تَوَصُّل [ع،مص] اولاشمق، قاووشمق، واصل اولمق .

تَوْصِيف [ع،مص] وصف ايتمك، ايدلمك، اوصافنى برر برر تعداد وبيان ايله بالاطراف تعريف ايتمك، ايدلمك § (علم) معناسنه‌ده كلير : توصيف الامراض ، توصيف الاعصاب .

توصيفات = جـ : (توصيف) : توصيفات متسلسله .

تَوْصِيل [ع،مص] (ايصال) ايله مترا- دفدر. اولاشديرمق، اولاشديرلمق ، واردیرمق، واردیرلمق .

تَوْصِيَه [ع،مص] { تشديد ايله غلطدر. } برايشى بريسنه سپارش ايتمك، برايش بريسنه سپارش ايدلمك. برآدمى تحريراً وياشفاهاً بر ذاته تقديم ايله حقنده معاونتنى طلب والتماس ايتمك . § (س) بومقصدله يازيلان مكتوب ويا تذكره .

توصيه‌نامه = توصيه‌يى حاوى ورقه .

توصيه‌لى = حقنده برينك شهادت والتماسى واقع اولمش آدم ، ملتزم كيمسه .

تَوَضُّح [ع،مص] وضوح پيدا ايتمك ، واضح اولمق، عيان وآشكار اولمق.

تَوَضُّؤ [ع،مص] آبدست آلمق .

تَوْضِيح [ع،مص]{مرا فى ولان ايضاحدن اقوادر.} واضح وعيان قيلمق، ايضاح ايتمك.

تَوْطِئَه [ع،مص] ايراد اولنه‌جق مقصدى بسلر صورتده بعض كلمات بسطى، بسط مقدمه .

تَوَطُّن [ع،مص] بريرى مسكن ، مأوى اتخاذ ايدرك اوراده يرلشمك ، وطنلاشمق .

تَوْطِين [ع،مص] بريرده يرلشديرمك .

تَوْظِيف [ع،مص] وظيفه تعيين ايتمك، ايدلمك § برينه معاش ويا مخصصات تعيين ايلمك ، بدل معيشت ويرمك .

تَوْعِيد [ع،مص] شويله يپارم ، بويله يپارم ديه قورقوتلمق. وعدايله تخويف ايتمك. جمعى: (توعيدات).

تَوَغُّل [ع،مص] زياده‌سيله مشغول اولمق، مشغوليتده ايلرى كيتمك .

توغلات = جـ :(توغل): توغلات متماديه.

تَوَفُّق [ع،مص] موفق اولمق § توفيقه مظهر اولمق .

تَوْفِير [ع،مص] (تكثير) ايله مترادفدر. چوغالتمق، آرتيرمق § حسن اداره ايله آرتيرمق ، اقتصاد ايتمك .

تَوْفِيق [ع،مص] {معنوياتده مستعملدر.} اويديرمق ، اويديرلمق. § جناب حقك كندى اراده‌سنى قولنك مقصدينه اويديرمه‌سى § عون الٰهى به نائليت. §(جراحى) بركسر وقوعنده قطعات مكسوره‌يى بربرينه تطبيق ايتمك .

توفيقات = جـ :(توفيق) || مقصد عبده موافق ارادات صمدانيه : توفيقات ربانيه : « جلوسندن برى اصلاح ملكه حصر وقت ايتدى كورلدى هر ايشنده فيض توفيقات ربانى »

توفيقاً = موافق اوله‌رق، اويديره‌رق .

توقان [ع،ص] (واو)ك سكونيله غلطدر. ايستكلى ، آرزومند اولمق .

توقد [ع،مص] طوتيشوب يانمق .

توقر [ع ، مص] وقارلانمق ، وقار پيدا ايتمك .

توقع [ع،مص] اميدايتمك،ايدلك، اومق، اوملمق § رجا ونياز ايله اميدوار اولمق . { بو صوك معنى تصرفات لسانيه‌مزدندر. }

توقف [ع،مص] اكلنمك ، طورمق . § مربوط ، منوط اولمق، تعلق ايتمك ، آنسز اوله‌مامق .

توقى [ع،مص] صاقنمق،چكنمك،احتراز ايتمك .

توقيت [ع، مص] تعيين وقت ايتمك ، وقت كسمك .

توقير [ع،مص] آغرلامق،آغرلاتمق§ تعظيم وتكريم ايتمك .

توقيرات == ايكنجى معنايه كوره (توقير)ك جمعى . حرمتلر، تعظيملر: توقيرات قلبيه.

توقيع [ع،س] اوامر سنيه‌يه كشيده قلنان نشانهٔ همايون، طغرا .

توقيعى == توقيعجى ، فرامين وبروات عاليه‌يه توقيع دنيلن نشانهٔ همايونى كشيده ايدن مأمور : توقيعئ ديوان همايون .

توقيف [ع،مص] طورديرمق،طورديرلمق، آليقويمق ، آليقونلمق . § (حقوق) محكمه‌دن حكم صدورينه قدر مظنون عليهى توقيفخانه‌ده آليقويمق. § (طب) سارى خسته‌لقلر اثناده مصابينى آيره‌رق – خارجله اختلاطى منع ايچون – برمحله قويمق .

توقيفات == جـ : (توقيف) || تنزيلات اجراى توقيفات .

توقيف مذكره‌سى == (حقوق) مظنون عليهك موقتاً وياغير موقت اوله‌رق توقيفنى مبين مستنطق و يا مدعئ عمومى طرفندن توقيفخانه مأمورينه كونديريلن ورقه، مذكره.

توقيفخانه == موقت حبسخانه ديمكدر – كه : قباحت ، جنحه وجرائم ايله مظنون اولانلرك محكمه‌دن حكم صدورينه قدر حبس ايدلدكلرى محلدر § مكتبلرده جزئيجه اصوله مغاير حركت ويادرسلرينه چاليشمقده امساك غيرت ايدن شاكردانك تنفس زماننده درسخانه‌ده آليقونلمسندن عبارت خفيف جزا – كه : بر هفته ايچنده درت دفعه توقيف جزاسنه دوچار اولانلر اوهفته نهايتنده يعنى جمعه كونى مكتبده قاليرلر .

توك [ت،س] اوزوم آغاجى، اوزوم كوتوكى.

توكل [ع ، مص] هر اموره اسبابه تشبثله برابر جناب رب مستعانه تسليم امورايله انقياد ايلمك.

« اللهه توكل ايدنك ياورى حقدر »

توكلى == { زبانزدى كافك فتحيله‌در . فقط دوغريسى ضم كافله‌در . } بيهوده ، ذقنه ، راست كله || قلبى صاف آدم .

توكيد [ع،مص] (تأكيد) ايله مترادف وآندن افصحدر . محكم، استوار ايلمك .

توكيل [ع،مص] وكيل ايتمك ، ايدلمك .

تولد [ع،مص] {حقيقى ومجازى اوله‌رق} طوغمق § تولد اسنان، تولدحرارت. § طوغمه‌دن متحصل نفوس § پيدا اولمق ، حاصل اولمق ، نشأت ايتمك .

تولدات == [ع س] جـ : (تولد) || مقدار نفوس .

تولدبنفسه | == (طب) بر حيوان ويا
تناسل بنفسه | نباتك كندى كنديسنه تولد و تكون ايده‌بيلمسى . { موجودات حيوانيه ونباتيه‌نك صورت تكونى قواعد عموميه ايله ايضاحدن عاجز اولان اسكى علوم طبيعيه اربابنك « حياتدن محروم اولان هرجسم غيرعضوينك حرارت ، هوا ورطوبتك تحت تأثيرنده برجسم عضوئ ذى حياته تبدل ايده‌بيلور . » يولنده‌كى فكرلرى. برحجرهٔ حياتيه‌نك مواد غير عضويه‌دن بنفسه تكون ايلمسى كه : هنوز عالم فنده منازع فيهدر .

تولع [ع مص] عزم شديد .

تولول [ع،مص] ولوله ايتمك . جمعى : (تولولات) .

توله [ع،مص] وله كتيرمك، حيران اولمق.

تولى – تولا [فا،مص] بريسنى دوست ايدينمك ، سومك § بر ايشى درعهده ايتمك . § سالكك كندى نفسنه رجوعى .

توليت – توليه [ع،مص] { تشديد ايله غلطدر } بريرنى متولى ايتمك § وقف ايشنه باقمق وظيفه‌سى § يوز دوندرمك . § (فقه) مالك اولنان متاعى عقد وثمن اول ايله آخره توجيه ايتمك .

توليد [ع،مص] {حقيقى ومجازى اوله‌رق} طوغورمق، طوغورلمق § طوغورتمق § وجوده كتيرمه ، حاصل ايتمه ، وجودينه باعث اولمه .

توهم [ع،مص] زهم ايتمك. جمعى: (توهمات).

توهيم [ع،مص] وهمه دوشورمك . جمعى: (توهيمات) .

توهين [ع،مص] ضعيف قيلمق، قيلنمق، ضعفه نسبت ايتمك ، ايدلمك. جمعى : (توهينات) .

تويل [ع ، مص] واويلا ايتمك ، واويل چاغرمق .

تويل [ع مص] بريسى حقنده (ويل لك) ديه بددعا ايتمك .

ته [فا،س] ديب ، قعر ، جانب اسفل : ته‌دريا ، ته‌چاه .

تهاجم [ع،مص] هجوم ايتمك § بربرينه هجوم ايلمك . جمعى : (تهاجمات) .

تهاجى [ع مص] هجوا يتمك § بربرينى هجو ايتمك .

تهارم [ع،مص] كنجه الديغى حالده كنديسنى ياشلى كوسترمك .

تهافت [ع،مص] بر شيئك حرص ايله اوررينه دوشمك، كنديني‌يى درپى برشيئه چارپمق .

تهالك [ع،مص] ميل عجولانه، برشيئه صبرسزلقله جان آتمق § بربرينى ايتوب چكه‌رك قوشوشمه . جمعى: (تهالكات) .

تهاون [ع،مص] برايشى مهمسه‌ميوب اغر طاورانمق .

ته‌تار [ج،س] حيوانات ضفدعيه‌نك هنوز يمورطه‌دن چيقان ياورولريدر – كه : تنفسلرى غلصمى اولوب ذنبلرى واردر . بالآخره تكمل ايلدكلرنده رئه‌لرى تشكل وذنبلرى سقوط ايدر . ضفيدع .

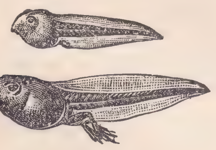

(ته‌تار)

تهتك [ع،مص] ييرتلمق § رسوايلقدن متأثر اولميه‌جق برحالده بولنمق.

تهتيك [ع،مص] ييرتمق § ناموسه خلل كتيرمك .

تهجد [ع،مص] كيجه اويانوب نماز قيلمق. كيجه نمازى :

« ايلردى تهجد شبانكاه
قلبنده طوروردى خشية الله »

تهجّی - تهجیه [ع، مص] حروف هجایی صیره ایله تلفظ ایتمك § هجالهمك

تهجین [ع، مص] ذم وقدح ایتمك ، مستهجن عد ایلمك .

تهدّل [ع مص] صارقمق ، صارقق ، سولپوك اولمق .

تهدّم [ع، مص] { انهدام ایله مترادفدر } . ییقلمق .

تهدی [ع مص] هدایتلنمك ، هدایت بولمق { (اهتدا) یعنی قبول اسلام ایلمك معناسنده قوللانیلهمز } .

تهدید [ع، مص] قورقوتمق، قورقودلمق، قورقو ویرمك ، ویرلمك .

تهدید آمیز = تهدیدله قاریشیق .

تهدیداً = قورقوتهرق ، قورقوتمق ایچون .

تهدیدات = جمع : (تهدید) : تهدیدات شدیده

تهدیم [ع، مص] بنایی ییقمق .

تهدیه [ع، مص] { تشدید ایله غلطدر } . هدیه ویرمك ، باغشلامق .

تهذیب [ع، مص] طرح زوائد ایله اصلاح ایتمك ، خالص ومصفی ایتمك ، ایدلمك . جمعی : (تهذیب) .

تهذیب اخلاق = اخلاقی دوزلتمك .

تهرّش [ع، مص] (مولددر) (طب) اوفاق اوفاق قبارجقلرظهور ایله شدتلی قاشینان برمرض جلدی .

تهریب [ع، مص] قاچیرمق ، قاچیرلمق .

تهریم [ع، مص] قوجالمق .

تهزّج [ع، مص] ترانه پردازلق اولمق .

تهزّز [ع مص] { اهتزاز ایله مترادفدر } . خفیفجه قیملدامق ، دپرنمك .

تهزیز [ع، مص] حرکت ایتدیرمك ، خفیف صورتده تترتمك ، تترهدلمك .

تهزیل [ع مص] ضعیف ایتمك ، ایدلمك . § جدی براثری هزل صورتنه قویمق § هزل صورتنده تنظیر ایتمك .

تهضیم [ع، مص] (طب) هضم ایتدیرمك § خلاصهسی آلنهجق برمادهیی ۳۵ — ۴۰ درجهٔ حرارتده ایصیدلمش صو ایچنده براقمق .

تهکّم [ع، مص] استهزا § ظاهراً جدی، حقیقتده هزلدن عبارت بر صورتله استهزا ایتمك .

تهکماً = تهکم صورتیله ، استهزا ایچون .

تهکمات = جمع (تهکم) : تهکمات لفظیه .

تهلکه [ع، س] {لامك کسریله غلطدر .} سبب هلاك اولهبیلهجك حال .

تهلّل [ع مص] مسرتدن یوز کولمه .

تهلیك [ع، مص] { اهلاك ایله مترادفدر }

تهلیل [ع، مص] (لا اله الا الله) دیمك .

تهلیلات = جمع : (تهلیل) : تهلیلات قلبیه .

تهمتن [فا ص] ایری یاری ، بویلی بوصلی یکیت .

تهنّج [ع، مص] چوجق رحم مادرده یکیجه جانلانوب حرکته باشلامق .

تهنیت - تهنیه [ع، مص] {تشدید ایله غلطدر .} تبریك ، استسعاد ایتمك .

تهوّد [ع، مص] یهودی اولمق .

تهوّر [ع، مص] شدت حدت ، بردنبره حدتلنمش .

تهورات = جمع : (تهور) : تهورات شدیده

تهوّع [ع مص] قوصمق ، استفراغ ایتمك .

تهوید [ع مص] بریسنی یهودی ایتمك ، یهودی ایدلمك .

تهویش [ع، مص] (تشویش) ایله مترادفدر .

تهویع [ع مص] قوصدیرمق ، استفراغ ایتدیرمك .

تهویل [ع، مص] قورقویه کرفتار ایتمك .

تهوین [ع ، مص] اهونلشدیرمك ، اهونلشدیرلمك § (کیمیا) ایکی صلب جسم آرهسنده بر مادهیی طوز حالنه قلب ایتمك .

تهویه [ع، مص] هوالندیرمك .

تهی [فا ص] بوش ، خالی § سبیسز ، حکمتسز § بیهوده

تهی دست = الی بوش ، صفر الید .

تهی دستی = مفلسلك ، زوکورلك .

تهی مغز = بوش قفالی ، بینسز .

تهی مغزی = بوش قفالیلق

تهی میان = بچی بوش .

تهیگاه / تهیگه = بوش بوکور .

تهیئه - تهیّه [ع ، مص] حاضرلامق ، حاضرلانمق

تهیّب [ع، مص] اظهار هیبت ایتمك .

تهیّج [ع، مص] حرکته کلمك ، هیجانلانمق .

تهیجات = جمع : (تهیج) : تهیجات متوالیه .

تهیّض [ع مص] قیریق کمیك قاینایوب بیتشمك .

تهیّم [ع، مص] حیرتده قالمق .

تهیم [ع، ص] متهم ، تهمتلی .

تهیّؤ [ع ، مص] حاضرلانمق . جمعی : (تهیؤات) .

تهییب [ع، مص] مهابتلی کوسترمك ، کوسترلمك .

تهییج [ع، مص] هیجانه کتیرمك ، کتیرلمك . هیجان ویرمك ، ویرلمك .

تهییجات = جمع : (تهییج) || هیجانه کتیرمك ایچون صرف ایدیلن مساعی .

تیبّس [ع، مص] قورومق ، یابس اولمق جمعی : (تیبسات) .

تیبیس [ع، مص] قوروتمق ، قورودلمق .

تیزه [ت ، س] والده همشیرهسی . { اصلی : (تغایزه) در } .

تیس [ع، س] ارکك کچی ، تکه .

تیسّر [ع، مص] قولایلقله حصوله کلمك ، میسر اولمق . جمعی : (تیسرات) .

تَيْسِير [ع،مص] قولايلقله حصوله كتيرمك، كتيرلمك . جمعى : (تيسيرات) .

تَيَقُّظ [ع،مص] اويانيقلق، اويانيق اولمق { (انتباه) ايله مترادفدر } . جمعى : (تيقظات) .

تَيَقُّن [ع،مص] ايىدن ايى بيلمك ، ايى بيلنمك . جمعى : (تيقنات) .

تَيْقِين [ع،مص] يقيناً بيلدرمك، بيلديرلمك.

تَيَمُّم [ع،مص] صو بولنمديغى تقديرده وجه شرعى اوزره طوپراقله آبدست آلمق ، يعنى يوز ايله ديرسكاره وارنجه‌يه قدر اللره طوپراق مسح ايتمك :

« صو بولنمازسه ضرورتده تيمم جائز »

تَيَمُّن [ع،مص] برشيئى يمنلى عد ايدرك آندن ميمنت اومق ، بر شيئى اوغورلى عد ايتمك . جمعى : (تيمنات) .

تيمناً ═ تيمن صورتيله ، تيمن ايچون .

تَيُودُولِيتْ - تَيُودُولَايِتْ

[ج ، س] (طوپوغرافيا) زواياى افقيه وشاقوليه‌نك مساحه‌سنه مخصوص آلت .

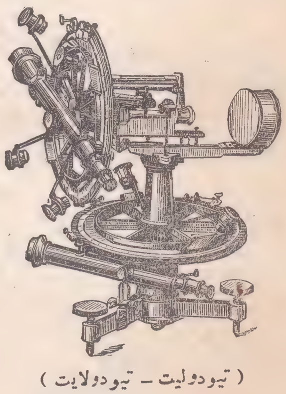

(تيودوليت - تيودولايت)

تَيْمِيم [ع،مص] تيمم ايتديرمك .

تَيْمِين [ع،مص] { (تسعيد) ايله مترادفدر } . يمنلى اولسون ديمك .

تاء مكسوره

تِبْر [ع،س] آلتون توزى، غبار حالنده آلتون .

تِبْن [ع،س] صامان .

تبنى ═ صامان رنكنده اولان ، صامان رنكلى .

تِبْيَان [ع،س] آچيق ، واضح صورتده بيان ، آچيق افاده .

تِپى - تِپِى [ت،س] روزكارله برابر ايرى دانه‌لى صيق ياغان قار ، بورا .

تِتْرِكْ چيچك [ج،س] ذات لالقساع ظاهره‌دن بر خشيشهٔ خلده‌در .

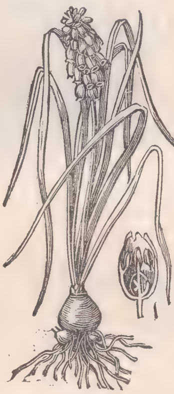

(تترك چيچك)

تِتْرَه [ت، س] بز طوقورككن پاموغى چريشلدكارى بياض ساقز ، يبانى اژدر ديكنى .

تِتْرَه‌مَكْ [ت،مص] ☚ (ديتره‌مك).

تِتِيزْ [ت،ص] خويسز، تنكدل، مشكلپسند.

تتيزلك ═ تتيز ، خويسز اولانك حالى، تنكدلى .

تِجَارَتْ [ع،مص] آلم صاتم، اخذواعطا § آلم صاتمدن حاصل اولان كار ، استفاده § آليش ويريش ايتمك .

تجارت اوطه‌سى ═ معاملات تجاريه‌يه نظارت ايدن دائرهٔ مخصوصه .

تجارت بحريه قانونى ═ (حقوق) سفينه صاحبلريله ملاحلر واشخاص ثالثه بينئده‌كى عقود ومعاملاتدن بحث ايدن قانون .

تجارتخانه ═ تاجرك معاملهٔ تجاريه ايفا ايلديكى محل .

تجارتگاه } تجارتگه ═ تجارت محلى، تجارت يرى.

تجارت محكمه‌سى ═ يالكز امور تجاريه‌دن متولد دعاوينك فصلنه مأمور وبرى، بحرى ناميله ايكى دائره‌يه منقسم محكمه .

تجارت مكتبى ═ تجارتك متوقف عليهى اولان علومك تحصيلنه مخصوص مكتب .

تجارى } تجاريه ═ تجارته متعلق ، تجارته عائد . { ضم تاايله غلطدر } .

تِرَاش [فا،س] اوستره ديديلن آلت مخصوصه ايله قيللرك ديبندن قازلمسى ، حلق § يوزك تراش اولنان يرى .

الماس تراش ═ الماس كبى يونتلمش ، قاچته نديرلمش . بللور ، قريستال .

بت تراش ═ صنم يونيجى ، ياپيجى .

ديكنه تراش ═ خام تكليف .

سرتراش ═ بربر ، حلاق .

سنك تراش ═ طاش يونيجى .

قلم تراش ═ قلم يونغه مخصوص كوچوك بيچاق .

هيكلتراش ═ هيكل يونيجى ، هيكل ياپيجى .

تراشنده ═ تراش ايديجى .

تراشيده ═ تراش ايدلمش || معنى چاتق.

ناتراشيده ═ قبالق ، يونتلمامشاق . || قبا آدم .

« ناتراشيده اولور چاره‌نه بربر ديديكك »

تِرَاشَه [فا،س] يونغه ، طالاش .

تِرَاكُولْ [ج،س] { Tragule } ذات الثدايانك مجتره فرقه‌سندن هند چينى طرفلرنده بولنور برحيواندر .

(تراكول)

ترامپته [ج ، س] { Trampette } عسکری موسیقه‌لرنده چفته چوماقله چالنان کوچوك طاوول

ترامپته‌جی = (ترامپته) دنیلن طاوولی چالان نفر ، سلاح انداز .

ترامپه [ج،مص] دکیشمه، مبادله معناسنه‌در.

ترامواى [انکلیزجه،س] {Tramway} اویوق دمیر یول اوزرنده بخار، الکتریق ویا حیوانله جر وتحریك اولنور عمومی آرابه .

تراورس [ج،س] دمیریول چوبوقلرینك آلتنه یوللق اکیلکنه قونیلان دمیر ویا اغاج طبان.

تراورسه [ج،س] (بحریه) برکمینك یلکن اوزرنده اکلندیرلمسی

تراولا [ج،س] کمیجی ایشی § کوروولق ایله کوریلن ایش .

ترمنتی [ج،س] (یطم) اغاجی‌که: ساقز اغاجی انواعندندر § (کیمیا) بواغاجدن استحصال ایدیلن مادهٔ طبیه .

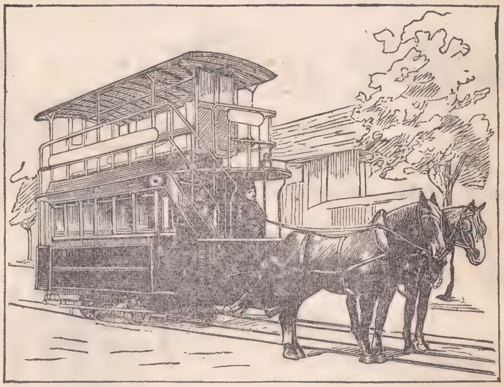

(ترامواى)

ترانسپورت [ج،س] نقل § (بحریه) نقلیه کمیسی .

ترانسمیسیون [ج،س] {Transmission} « ماکنه » فابریقه و مطبعه‌لرده قوهٔ محرکه‌نك قایشلر واسطه‌سیله تدویر ایلدیکی ستون افقی .

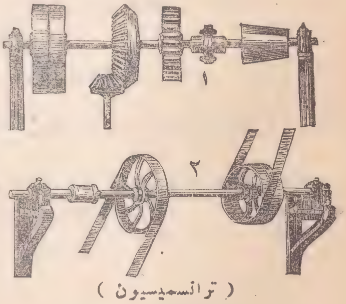

(ترانسمیسیون)

ترانسیت [ج ، س] { Transite } امتعهٔ تجاریه‌یی برشهردن، براسکله‌دن ویا بر اولکه‌دن کمرك رسمی ویرمکسزین کچیرمك حق وصلاحیتی .

ترانسیت انباری = او مثللو اشیانك وضعنه مخصوص محل .

ترن [ج، س] بر لوقوموتیف طرفندن چکیلن اولنان دمیر یول آرابه‌لری ، شمندوفر قطاری .

ترنتی [ج،س] (بحریه) مقره‌دن دولانمش بر خلاطك مستعمل اوجی . § علی العموم برخلاطك طوتیلان چیماسی .

تره‌پز [ج،س] ماصه.

تریاق [ع،س] **تریاك** [فا،س] آفیون § طبابت عتیقه‌ده مستعمل واساسی آفیونلی اولان مخدر برمعجون .

تریاق فاروق = اعلی تریاق .

تریاکی = آفیون کش § مکیفات استعماله آلیشقین آدم ‖ تتیز ، سریع الانفعال .

ترید [فا،س] {عربی (ثرید)دن محرفدر}. ات صوینه اکمك طوغره‌یه‌رق یاپیلان بر نوع طعام § ضعف ، ویا تعب تأثیراتیله قوتدن دوشمش آدم .

صوینه ترید = لذتسز، یاوان غدا . ‖ مقابلنده برشی آلمدن .

تریز [ت،س] اثوابك پیشنه ، اتکنه اکلنن اکسز پارچه § اکسز تخته .

تریس [ت،س] آت دورت نعله یاقین بر صورتده سرعتله یورومك .

(تریس)

تریل [ت،س] تتره‌مکی تصور ایچون مکرر اوله‌رق قوللانیلور : تریل تریل تتره‌مك .

تریلده‌مك = تتره‌مك .

ترینفه [ج، س] (بحریه) جوادیره‌یی بولندیغی پرده ثابت طوتمغه اوزره کمیلرده مستعمل باغلر .

ترینکت [ج،س] (بحریه) کمینك پرووا دیرکنك برنجی سرنی وبوسرنه آچیلان یلکن : ترینکت سرنی ، ترینکت یلکنی .

ترینکت پراصیه‌سی = مذکور سرنی افقی اوله‌رق حرکت ایتدیرمك ایچون قوللانیلان خلاطلردن هربری .

ترینکت مانتلیاسی = مذکور سرنی جونده‌لرندن تعلیق ایدن خلاطلردن هربری .

ترینکتینا = (بحریه) پرووا غابیه استرالیه‌سنه کشاد اولنان ولنا یلکننك اسمیدر .

ترینکتینا فلوق = فلوقلردن برینك اسمی .

ترینی [ج،س] { Trinie } ذات الفلقتین شعبه‌سندن صیوانیه فصیله‌سنه منسوب برنبات اولوب قفقاسیا وقاب طرفلرنده نشوونما بولور .

(ترینی)

تسعه [ع،عدد] اسماء اعداددن طقوز (٩).

آباء تسعه / افلاك تسعه } = (علم هیئت) منظومهٔ شمسیه‌یی تشکیل ایدن سیارات ایله قمردن کنایه‌در.

تسعون / تسعین } = طقسان (٩٠).

تشرین [سریانی،س] (تانك فتحیله غلطدر) مبدئی مادت اولان سنهٔ رومیه‌نك موسم خریفه مصادف سکزنجی وطقوزنجی آیلری ـ که: برنجیسنه (تشرین اول)، ایکنجیسنه (تشرین ثانی) دینیر.

تفتیك [ت،س] اینجه ویومشاق کچی قیلی § قویونك ایلك بهارده قیرپیلان اینجه ویومشاق یوکی. § اسکی جراحلقده یاره‌لرك اوزرینه قونیلان کتن بزندن معمول نساله § کندیسندن تفتیك آلنان کچی جنسی.

تفتیکلنمك = اینجه اینجه پروزلنوب سوکلك، ایپلکلری آیرلمق.

تقصار [ع،س] حلقه شکلنده اکلیل.

تلال [ع،س] یفین، کومه، تپه معنالرینه کان (تل)ك جمعی: تلال وجبال.

تلامذه ـ تلامیذه [ع،س] شاکرد معناسنه اولان (تلمیذ)ك جمعی.

تلاوت [ع،مص] قرآن عظیم الشان اوقومق، اوقوعق § کوزل سس وقاعده ایله اوقومق، حسن قرائت.

تلقاء [ع،س] طرف، جهت، حذا: تلقاء بطحا.

تلمیذ [ع،س] شاکرد، چیراق.

تلمیذانه = تلمیذه، شاکرده یاقیشه‌جق صورتده (تلمیذ ومشتقاتنك فتح تاء ایله قرائتی غلطدر).

تلمیذیت = شاکردلك.

تمثال [ع،س] (مجسم اولسون، اولمسون) مصنوع صورت معناسنه‌در.

تمثال مجسم = هیکل § نمونه.

تمساح [ع،س] ذوالمعاشین حیواناتدن اولوب اقطار حاره‌ده، خصوصیله نیل حوضه‌سنده، بیوك نهرلرده بولنور کرتنکله‌یه مشابه برنوع جسیم جانوردر ـ که: کافهٔ حیواندن مستثنا اوله‌رق برشی یرایکن اوست چکه‌سنی اویناتیر. (نیل وادیسنده اون متره طولنده تمساحلر کورلمشدر.) جمعی: (تماسیح).

جاوه تمساحی = حیوانات زاحفه‌نك صنفابیه فرقه‌سندن جاوایه مخصوص برنوع کرتنکله‌در.

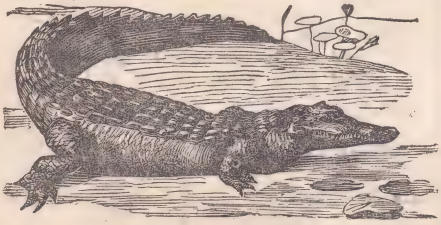
(تمساح)

(جاوا تمساحی)

تنبال [ع،ص] قیصه بویلی آدم، بودور آدم.

تنین [ع،س] بیوك ییلان، اژدرها § (قوزموغرفیا) للی ایکی جرمدن مرکب برجملهٔ کوکبیه اولوب بونلرك ایچنده مشهور اوله‌رق اوچ کوکب واردر.

تنین فلك = یاکلش اوله‌رق کهکشانه ویرلمش اسمدر.

تهامه [ع،س] مکهٔ مکرمه‌نك اسامیٔ مبارکه‌سندن بریدر.

ارض تهامه = حجاز طوپراغی، دیار حجاز:

«اول نور تهامه‌ده آچلدی
دنیایه شراره‌سی صاچلدی»

تیاترو [ج،س] {Théatre} «لسان عزده ایتالیان شیوه‌سیله معروف اولان بو لفظ وقایع و حکایاتك اشخاص طرفندن تصویر وتقلید ایدلدکلری محله اطلاق اولنور.» § بویولده ترتیب اولنان اویون § بواویونی معرف رساله.

تیتان [ج،س] {Titan} مغمدالجناح حشراتدن بری.

(تیتان)

تیجان [ع،س] جم: (تاج).

تیر [فا،س] اوق § عطارد سیاره‌سی.

تیر انداز = اوق آتیجی.

تیراندازی = تیر اندازلق.

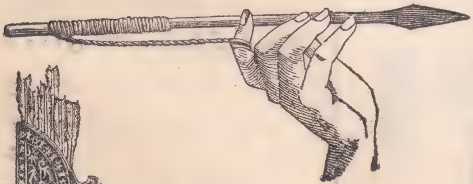
(تیر)

تیردان = اوق وضعنه مخصوص قاب.

تیر زن = اوق آتوب اوران.

تیر سحر / تیر سحری } = سحر وقتنده چکیلن آه، ایدیلان انکسار.

تیرماه = اهل فارسك حزیرانه ویردکلری اسم.

(تیردان)

تیرازه [فا،س] علائم السماء ، قوس قزح .

تیرامُوله [ج،س] (بحریه) روزکاری بر قونطره‌دن دیکر قونطره‌یه نقل ایتمك .

تیرپانتی [ج،س] (بحریه) بر خلاطك اوزرینه اوریلان باغك صییرلمه‌سنی منع ایچون مذکور باغك آلتنه اوریلان مرسله ، دوکوم .

تیرپیدین [ج،س] اوفاق قازمه .

تیرخوش [ج،س] آتش‌بالغی ساردلا .

تیرفیل [ج،س] (بحریه) بر فلکه‌لی قره‌یه چکمك ایچون آلتنه وضع اولنان اسطوانهٔ مجسمه شکلنده ویا سائر شکلده کوتوکلر .

تیرگوگرته [ج،س] (بحریه) کیلرك آرمه‌سنی احضار وتجهیزه مأمور دائره : تیرکوکرته ضابطان وافرادی .

تیرنله == (بحریه) قللاری صاچ کبی اوره‌رك اعمال اولنان برنوع یموشاق خلاط .

تیرکی [فا،ص] بولانق § قاره‌لق .

تیروزین [ج،س] (کیمیا) پوتاسك فیبرین ، قازه‌ئین اوزرینه تأثیرندن حاصل اولان جسم .

تیره [ج،س] مقاره‌لی پاموق ایپلکی .

تیره [فا،ص] بولانیق .

تیره دل == قلبی قاره ، قاسی القلب .

تیره‌دلی == قسوت قلب .

تیره رأی == سخیف الرأی ، تدبیرسز .

تیره‌رأیی == تدبیرسزلك .

تیره‌شب / شب تیره } == قراکلق کیجه .

تیره‌گون == رنکی بولانیق .

تریقوسه‌فال دود شعری لرأس . امعاده بولونور ، ٣-٤ سانتیمترو طولنده وقیل کبی دقیق بر طفیلیدر .

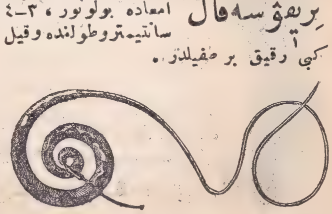

(تریقوسه فال)

تریشین [ج،س] طوموز اتنده بولنان غایت اینجه برجنس قوردکه اکثریا اکلرینه دخی انتقال ایدر . دود شعر .

(تیریشین)

تیز [ت،ص] چابوق ، سریع ، سریعا . { زبانزدی (تز) در } .

تیز [فا،ص] کسکین § چابك ، چابوق . (حکمت) حال عمومیسی اینجه‌ولان . § حاد حالنده بولنان مرض .

تیزچشم == حدیدالبصر ، کوزی کسکین .

تیزپا ـ ی == آیاغی چابوق ، چاپکپا .

تیزپر / تیزپرواز } == سریع الطیران ، سرعتله اوچیجی .

تیز رو / تیزرفتار } == سریع السیر ، سرعتله یورییجی .

تیزمشرب == تند ، حدید المزاج || عجله‌جی .

تیزی == کسکینلك ، چابوقلق .

تیزلنمك == سرعتلنمك ، چابوقلغی آرتمق .

تیزلك == عجله ، سرعت .

تیزاب [فا،س] (کیمیا) بین العوام (کزاب) دینلن یاقیجی صو که : حامض آزوت وحامض کبریتدن مرکبدر .

تیشه [فا،س] ناجاق ، بالطه ، کولنك . § کسر .

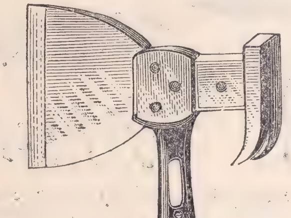

(تیشه)

تیغ [فا،س] قلیج وقلیجه مشابه آلات قاطعه . سیف . ☞ (قلیج) .

تیغ بند == قلیج باغلایان .

تیغ دار == قلیجله مسلح .

تیغ زبان == قلیج کبی مؤثر اولان دیل || مؤثر سوز سویلاین .

تیغ زن == قلیج استعمالنده ماهر آدم .

تیغ گوه == طاغك تپه‌سی .

تیغ [ت،س] برنوع صاپلی ایکنه ، نقش ایکنه‌سی ، تیغ ایکنه .

تیغاله [ت،س] شجرالعشر دینان آغاجدن چیقان برنوع صمغ ، اشخر .

تیفو ـ تیفوس [ج،س] قره حما . { Typhus } .

تیفوئیدی == تیفویه بکزر حمی : حمای شبه تیفوئیدی .

تیفتیك [ت،س] ☞ (تفتیك) .

تیق [ج،س] (بحریه) اسکی زرهلی کمیلرده زرهٔ لوحه‌لرینه مقاومت ایتمك اوزره مذکور لوحه‌لرك آرقه‌لرینه قونیلان هند میشه‌سی .

تیك [ج،س] (طب) بعض عضلاتك متوالیا تقلص ایتمه‌سی یعنی بوزولمسی وبوندن ایلری کلن صانحی .

تیکسینمك [ت،مص] ☞ دیکسینمك .

تیلاس [ج،س] اکل اللحوم جنسندن تیلکی‌یه مشابه برحیوان .

(تیلاس)

تیلانگوس [ج،س] Tylanchus حیوانات حلقویه‌دن برقورداولوب لاشه‌لر اوزرنده یشار .

(تیلانکوس)

تیلکی [ت،س] ثعلب ، روباه ، کوپك جنسندن اکل اللحم ، ممه‌لی برحیوان که : حیله کارلغیله مشهوردر . § دساس آدم .

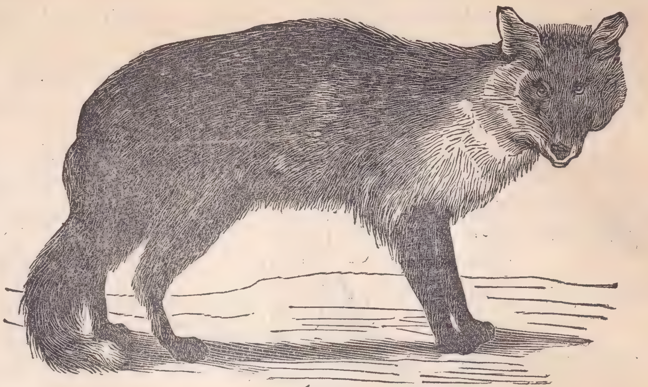

(تیلکی)

تیلکی بالغی == ابحار محیطیه‌ده بولنور غایت اوزون واینجه قویروقلی برجنس بالق.

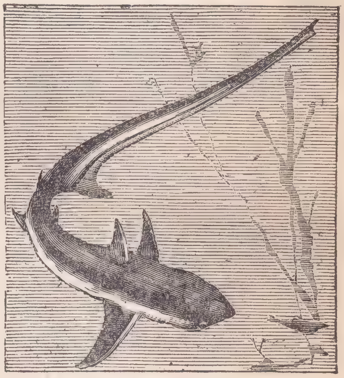

(تیلکی بالغی)

تیلکی طرناغی == ساٸب.

تیلکی قویروغی == بر نوع اوزوم‌که: خطهٔ عراقیه‌ده بولنور § بو اوزومدن چیقاریلان عصاره

تیمار [فا، س] مجروح خسته‌یه باقوب یاره‌سنی صارمق § حیوانه، نباتاته، طوپراغه، یاره‌یه باقمق، تقید ده بولنمق § آتی قشاغیلامق § وقتیله سپاهی دنیلن عسکر صنفنه ویریلن اراضیٔ امیریه حصه‌سی.

تیمارجی == جراح یاغی، چراغی

تیمارخانه == دارالشفاء {بیمارخانه‌دن غلطدر.}

تیمالی [ج س] هندشرقی‌یه مخصوص طیور دوریه‌دن برقوشك اسمیدر.

(تیمالی)

تیمور [ت، س] معادندن قوهٔ تطرقیه وانجراریه‌سی وثقلت ومقاومتی اك زیاده اولان وپك چوق بولنوب صنایعده قوللانیلان جسم معلوم، دمیر. § عنادجی.

تیمور آغاجی == (نباتات) فویه فصیله‌سندن دالری کثیر، طوپلی چیچکاری حامل برجنس اغاج.

(تیمور آغاجی)

تیمورباش == بکلك اشیاء، تجهیزات دائمه.

تیموربوزان == کوزه چکیلان سورمه.

تیمورغورجته == (بحریه) غابیه قپله‌سنه موضوع تیمور قوللر.

تیمورفناری == (بحریه) دمیرلی سفائنده آقشامدن صوکره پرووا استرالیه لرندن برینه چکیلن وجوانب اربعه‌یه ضیا نشر ایدن فنار، لیمان فناری.

تیمورقازیق == نجم قطبی.

تیمورلباني == اکلانشلمسی مشکل اولان شی ‖ دور، مشکل.

تیموریری == (بحریه) سفنك امنیتله دمیر آتدقلری محل.

تیموش [ج، س] (تشریح) جوجقلرك کوکس تخته‌لری التنده بولنان برغده‌یه اطلاق اولنور.

(تینژی)

تینژی {Tingis} غشائی الجناح حشراتدن اولوب میوه‌لره عارض اولور مرض بر بوجکدر.

تیه [ع، س] بیابان، چول § (طب) قولاغك غشاء طبل ایله مجرای داخلیٔ اذن آره‌سنده‌کی اجواف مختلفه‌سی مجموعی.

تین [ع، س] ☚ اینجیر.

تینولوز [ت، ص] مسکین، سومسوك § چلیمسز.

تیهو [فا، س] ☚ چیل قوشی.

تیئس [ع، س] {مولددر} (بیطری) قوقمقله متصف بر نوع کچی خسته‌لغی.

﴾ تاء مضمومه ﴿

تبّع [ع، ص] ازمنهٔ قدیمه‌ده یمن قطعه‌سنده حکومت ایدن ملوك قدیمهٔ عربك عنوان مخصوصی. جمعی: (تبابعه) در.

تتق [ع، س] پرده، اورتو، پچه، نقاب {طوتوق لفظ ترکیسندن معرب اولدیغنی ادعا ایدنلر واردر}.

« جمع اضدادی مرام ایلسه کر مقدرتی
برلشور شام ایله تتق صبح ازل »

تجّار [ع، س] جمع: (تاجر) تجارتله مشغول اولان کیمسه‌لر.

تحف [ع، س] هدیه معناسنه اولان (تحفه) نك جمعی. نادیده شیلر § خوشه کیدن شی § عجیب، غریب ایش، شی § کولنج، اکلنجه‌لی. § مناسبتسز حال.

تحفجی == اوفاق تفك، نادیده شیلر صاتان دکانجی.

تحفجیلر == تحفجی اصنافنك بولندقلری چارشی.

تحفلق == غرابت، عجیبلك ‖ لطیفه، شاقه ‖ کوله‌جك سوز ویا حال.

تحفه [ع، س] هدیه، برکذار، ارمغان، پیشکش § نوپیدا، نوظهور، نادیده شی.

« اولوردی تحفهٔ تحایا
اصحابنه، آلنه هدایا »

تخم [ع،س] طوپراغه اکیلنجه کندی جنسندن بر نبات ، بر سبزه وجوده کتیرن دانه ، بذر ، چکردك . § حیواناتك تخمی حکمنده اولان نطفه ، مادهٔ حیات § بعض بوجکلرك تخم شکلنده‌کی کوچوك یومورطه‌لری .

تخم آتمق = حراثت ، اکین اکمك .

تخملق = زرع ایچون سچلمش، جنسی ایی دانه .

تخم مرغ = یومورطه .

تخمدان = دوشك دینلن محلکه : اول امرده قدان اورایه دیکیلوب وقتی حلول ایدنجه باشقه محله نقل اولنور .

تخمه [ع، س] (طب) امتلاء معده ، معده طولغونلغی، فساد معده ، هضمسزلق .

تراب [ع،س] طوپراق ، یر § توز . { جمعی : (اتربه) در } .

ترابی = طوپراقدن، طوپراغه منسوب ومتعلق .

اوانیٔ ترابیه = طوپراقدن معمول قاب قاجاق .

آیاق ترابی = تعبیرات عامیانه‌دن اولوب خاکپای کبی معرض تواضعده استعمال اولنور :

« ایدرسه وجهی وار بنی ایکی جهانده سرفراز
خدا بیلیر حبیبنك آیاغنك ترابی‌یم »

خط تراب = (بالیستیق) محرکك مبدئی نقطهٔ اصابته ویا نقطهٔ سقوطه وصل ایدن خط مستقیم .

زاویهٔ تراب = (بالیستیق) خط ترابك مستویٔ افقی ایله احداث ایلدیکی زاویه .

سطح تراب = (بالیستیق) خط تراب ایله بو خطه عمود بر خط افقیدن مرور ایدن مستوی .

ترب [ع،س] (تراب) ایله مترادفدر .

ترب [فا،س] ترکجه‌ده بالتحریف (طوروب) دیدیکمز نبات معروف .

تربه ـ تربت [ع،س] دیانةً وسیاسةً بیوك طانینان بر میتك قبری، مدفنی § قبرك اوزرینه یاپیلان بنا .

تربه‌دار = تربه‌محافظه‌سنه‌مأمور آدم .

تربه‌داری = تربه‌دارلق || تربه‌دارك وظیفه‌سی ، حالی .

ترس [ع،س] ادوات حربیهٔ قدیمه‌دن قالقان دینلن آلت مدفعه . جمعی: (اتراس) و (تروس) کلیر.

ترش [فا،ص] اکشی .

ترش روی = اکشی یوزلی ، عبوس الوجه .

ترش رویی = اکشی یوزلولك، عبوس الوجهلك .

دوغ ترش = اکشی آیران .

روی ترش = اکشی یوز .

ترشی = اکشیلك || طوز وسرکه ایله یاپیلان سبزه ومیوه ـ که : ترکجه‌ده بالتحریف (طورشی) دینور . || کوشلك ، کچمش شی || آلیشمش شی .

ترشه [فا،س] قوزی قولاغی دنیلان معروف اکشی نبات .

ترعه [ع،س] صوبك طاشدیغی یر § قنال.

ترفنده [فا،س] وقتندن اول ویاموسمندن صوکره یتیشن میوه وسبزه . { وقتندن اول یتیشنه (ایلك ترفنده)، موسمندن صوکره یتیشنه (صوك ترفنده) دینور . }

ترك [اسم مشترك] ترك بن یافث بن نوح علیه السلام سلاله‌سندن متشعب اولوب آسیانك وسط وشمال غربی منطقه‌سنه یرلشن امت عظیمه ـ که : بزلر دخی منسوبیتیله مفتخرز . § بو عرق نجیبه منسوب افرادندن هربری § آوروپا اقوامی نظرنده عثمانلی قوم نجیبنه منسوب آدم .

ترکستان = ترك امت معظمه‌سنك ساکن اولدقلری خطهٔ واسعه ـ که : طاشکند ، خیوه ، بخارا ، قیرغیز مناطقنی شاملدر .

ترکمان = ترك امتنه منسوب طوائفدن بری .

ترکات = ترکجه ، ترك لسانی اوزره یازلمش آثار .

ترکجه = ترك عرق معتبرینه منسوب اولانلرك سویلدکلری لسان عذب البیان . || آچیقجه‌سی، دوغریسی معناسنه‌ده کلیر.

ترکجه‌لشمك = ترك لسانه تحویل اولنمق.

ترکتاز = قوشمه ، سکیرتمه .

ترك جوش = یاری پشمش، نیم پخته ، تاتاری .

ترکلشمك = ترك اولمق || ترکه بکزه‌مك .

ترکی / **ترکیه** = ترکه منسوب : لسان ترکی ، احلاق ترکیه ، اقوام ترکیه . || ترك لسانی || ترکجه یازلمش اثر.

ترکی [ت،س] شرقی ، تغنی ، لحن .

ترکیسنی چاغرمق = برینك طرفدارلغنی التزام ایتمك .

ترمس [ع،س] آجی بقله دینلن نبات .

ترنج [ع،فا،س] پورتقاله مشابه بر نوع صولی میوه ـ که : اکشی وطاتلی نوعلری واردر .

ترنجی = ترنجه منسوب || ترنج رنکنده اولان .

چین ترنجی = ماندارین دنیلان اینجه قبوقلی معروف میوه .

ترنج شربتی = ترنجدن یاپلمش شروب.

تروس [ع،س] قالقان معناسنه اولان (ترس) ك جمعی .

ترهات [ع،س] هرزه ، عبث، صاچمه سوزلر معناسنه اولان ولسانمزده استعمال اولنمیان (ترهه) نك جمعی .

تسع [ع عد] طقوزده بر: $\frac{1}{9}$.

تفاح [ع،س] الما دینلان معروف میوه . سیب . { جمع بمعنی مفرد اولان کلماتدندر . مفردی اولان (تفاحه) غیر مستعملدر } .

تفاح الارض = یر الماسی .

تفاح لبنان = جبل لبنانده حاصل اولور غایت لذیذ بر نوع الما .

تفاحی / **تفاحیه** = تفاح جنسنه منسوب نباتات.

تفاحیت = (کیمیا) حامض تفاحك اساسلردن بریله امتزاجندن حاصل اولان بر ملح .

تفك ـ تفنك [فا،س]{ترکجه اوقلمه‌ك معناسنه اولان (توفك) لفظندن محرفاً مفرس اولدیغنی بعض ارباب تدقیق بیان ایتمشلردر } . (مرمی خزینه‌سی) دینلن وقسم مؤخرنده بولنان بربوشلغه موضوع فشنکی سیوری اوزون بر میل واسطه‌سیله آتشلیان وباشلوجه (ناملو) و (قونداق) دن عبارت اولان آلت رمی ـ که : انواع مختلفه‌سی واردر .

تفنکجی = تفنك اعمال ایدن صنعتکار || برآلای ویا طابورده افرادك تفنکلرینی تعمیر واصلاحه مأمور ضابط || وقتیله آلای بکلکی وظیفه‌سنی ایفا ایدن ضابطه مأمورینه‌ده دینیردی .

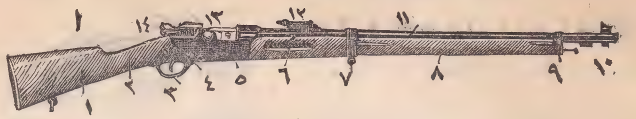

ا — ناملو آلتنده بوریلی خزینه .

١ — دیپچکك قسم طولانیسی .	٨ — بوریلی خزینه .
٢ — قبضه .	٩ — اوست بیله‌زیك .
٣ — قورقولق .	١٠— آیاق .
٤ — تتیك و یایی .	١١— آرپه‌جق .
٥ — سورکو قولی .	١٢— نشانـگاه .
٦ — کردل .	١٣— ناملو
٧ — آلت بیله‌زیك وکردانه .	١٤— سورکو .

ب

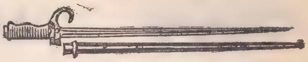

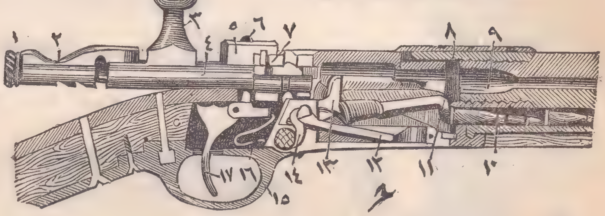

ج

ب — قصاطوره‌وقلیفی . ج — خزینه‌سی دیپچکده ینه بوریلی خزینه [دیپچك خزینه] .

١ — صمون .	٩ — فشنك یتاغی .
٢ — خروس .	١٠— بوریلی خزینه .
٣ — سورکو قولی .	١١— کرده‌ل .
٤ — سورکو کوکده‌سی .	١٢— کردل یایی .
٥ — سورکو .	١٣— کردل سورمه‌سی .
٦ — مسند ویده‌سی .	١٤— ویده .
٧ — مکرر آتش مندالی .	١٥— قورقولق .
٨ — یان مندالی .	١٦— تتیك یایی .
	١٧— تتیك .

تفنكخانه = تفنك وضع وحفظنه مخصوص سلاح دپوسی .

چاقماقلی تفنك = مکرر آتشلی تفنكلرك احداثندن اول قوللانیلان وخروسك ثابت برچاقماق طاشنه چارپمسندن متحصل قیغلجم واسطه‌سیله آتش آلان تفنك .

ماوزر تفنکی } = یکی اصول مکرر آتشلی تفنك .
مارتینی تفنکی }

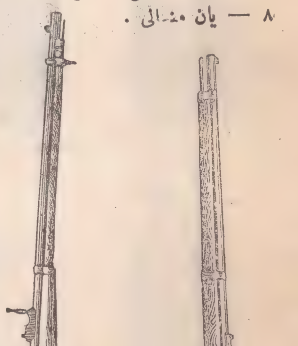

(ماوزر تفنکی) (مارتینی تفنکی)

تُفو [فا.س] تحقیر ویاتأسفی مفید اولان (تو !) مقامنده ایراد اولنور .

تُقْیَه [ع،س] (تقیه) طرزنده استعمالی غلطدر . صاقنمه ، احتراز § بر آدمك منسوب اولدیغی مذهبی کیزله‌مك ایچون اختیار ایلدیکی مواضعه .

تُکْمَه [فا،س] لسانمزده بالتحریف (دوکمه) ویا (دوومه) دنیلن یعنی اثوابك ایلیك یرلرینك قارشولغنه دیکیلان شی .

تُنْبان [فا.س] طون ، ایچ طونی .

تُنْبَك [فا.س] دنبلك ، داربوقه .

تنبك‌زن = داربوقه‌جی .

تُنْد [فا.ص] سرد ، حدید ، شدید ، خشونتلی .

تندخوی } = حدیدالمزاج آدم ، تتیز .
تندمشرب }

تندروی } = عبوس الوجه ، چاتیق یوزلی .
تندچهره }

تندلجام } = باشی سرت آدم .
تندلكام }

تندی = سردلك ، حدت وشدت .

تُوی [فا،س] قات ، قاتمر .

توبرتو } = قات قات .
توی برتوی }

صدتوی = یوز قاتلی ‖ چوق قتمرلی .

تُوالَت [ج،س] {Toilette} یوزییقامه ، باش طارامه ، کوزل کینمه ، سوسلنمه ایشی . سوسلنش ، تزین .

توالت طاقمی = آیینه ، طاراق ، فیرچه ، لکن ، ابریق کبی آلات وادوات .

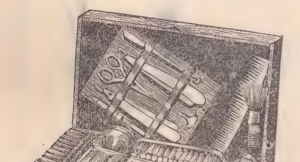

(توالت طاقمی)

تُوان [فا.س] کوج ، قوت ، طاقت .

ناتوان = طاقتسز ، درمانسز ، ضعیف .

ناتوانی = طاقتسزلك ، ضعیفلك .

توانا = کوجلی ، قوتلی ، طاقتلی .

توانکر = زنکین ، صاحب ثروت .

توانگری = زنکینلك .

توب ه [ج،س] (كيميا) تحليلاتده مستعمل و برطرفی قاپالی، اسطوانی ١٥ : ٣٠ سانتيمترو طولنده مختلف قطرده جامدن معمول و تسخينه مساعد بوريلر، تجربه بوريسی § هرنوع بوريلر، انبوب § ريوانه .

(توب)

توت ه [فا، س] تركجه‌ده دوت دنيلن سوسنيه فصيله‌سندن معروف ميوه . انواع مختلفه‌سی واردر: قره‌توت، بياض توت .

توت شوكی ═ (ثمر عليق)

توتديرمك [ت، مص] دومان چيقارمق، دومان پاپديرمق .

توتسی ═ {Fumigation} مضاد تعفن برماده‌يی دومان، بخار ويا غاز حالنده استعمال ايتمك ، مواد نباتيه وكوكورد توتسيسی || رائحهٔ طيبه نشری ايچون ، ياخود معالجه و افسون قصديله بخور وسائره ياقمق .

(توتسی)

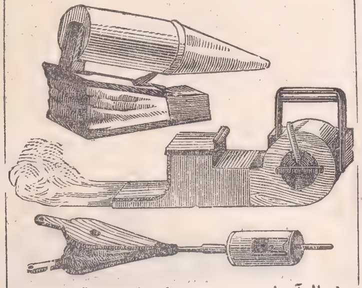

(بال آريلرينه مخصوص كوروكلی توتسی)

توتسيلنمك ═ بخورلانمق .

توتسيله‌مك ═ توتسی ويرمك، تبخير ايتمك .

توتمك ═ دومانلانمق، دومان نشر ايتمك .

كوزده توتمك ═ زياده‌سيله آرزو اولنمق، كمال تحسرله آرزولامق .

توتون ه [ت، س] دخان ، دومان ، يانان برشيدن چيقوب هوايه قاريشان سياهمسی غاز ـ كه : ذرات فحميه ، حامض فحم وسائره‌دن عبارتدر . § ياقيلوب دومانی تنفس ايديلان معروف ياپراق ـ كه : عن اصل امريقادن كلمشدر .

(توتن فدانی)

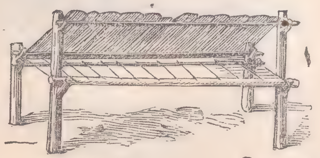

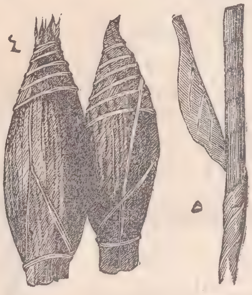

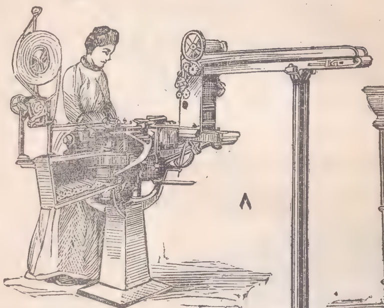

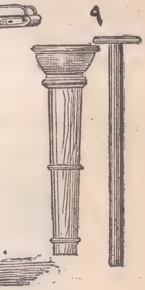

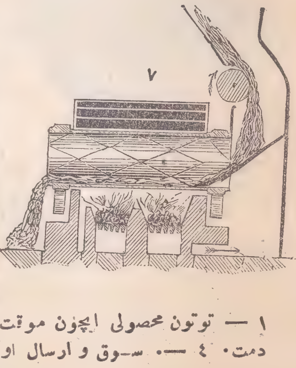

١ ـــ توتون محصولی ايچون موقت كولكه‌لك. ٢ ـــ توتون ياپراقلرينك هونك ايدلمسی. ٣ ـــ قورومش ياپراقلردن مركب دمت. ٤ ـــ سوق و ارسال اولنمق اوزره حاضرلنمش دسته‌لر ٥ ـــ توتونلرك آغزده چكنه‌مك صورتيله قوللانيله‌جق حاله قونلمسی. ٦ ـــ توتونلرك قييله‌جق حاله قونلمسی « مايه‌لنمسی » . ٧ ـــ قييلمش توتونك مسخن هواده قوريدلمسی ٨ ـــ سيغاره اعمالی ايچون ماكنه . ٩ ـــ زيوانه اعمالنه مخصوص . ١٠ ـــ « ماندارين » دينلن سيغاره استعمالنه مخصوص.

توتون باليغى == دومانده قورودلمش باليق باصديرمه‌سى .

توتون طبقه‌سى == اينجه قييلمش توتون قونيلوب جيبده طاشينان كوچوك قوطى .

توتونجى == توتون صاتان تاجر ، دكانجى .

توتيا [فا ، س] (كيميا) معادن بسيطه‌دن بياض ، ماوى‌براق رنكلى برماده‌يه اطلاق اولنور . چينقو § بومعدنك كوزه چكيلن مسحوقى .

توده [فا ، ص] ييغين ، كومه .

توده برتوده == ييغين ييغين .

توزپو [ت ، س] معدن رنده‌لمكه وحلالنديرمغه مخصوص چليك آلت .

توز [ت ، س] اينجه اون حالنده طوپراق ، غبار § هرشيئك اينجه‌سى ، اون حالنده اولانى .

توزلق [ت ، س] بالديرى طوزدن محافظه ايچون كييلن شى .

(توزلق)

١ — عتيق توزلق .
٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ } عسكرى «
٦ — كويلى توزلغى .
٧ — يارم توزلق .
٨ — آوايچون «

توغ [فا ، س] باش لباسنك تپه‌سنه ويا آلن طرفنه وضع اولنان تزيينات . § زنبقيه فصيله‌سندن بر نبات .

توغله [ج ، س] ☞ (طوغله) .

توف [ت ، د] توكورمكى مصور تحقير اداتيدر . (تو) كبى .

توك - توى [ت ، س] انسان وحيوانك جلدى اوزرنده بيتن قيل ، شعر ، صاچ .

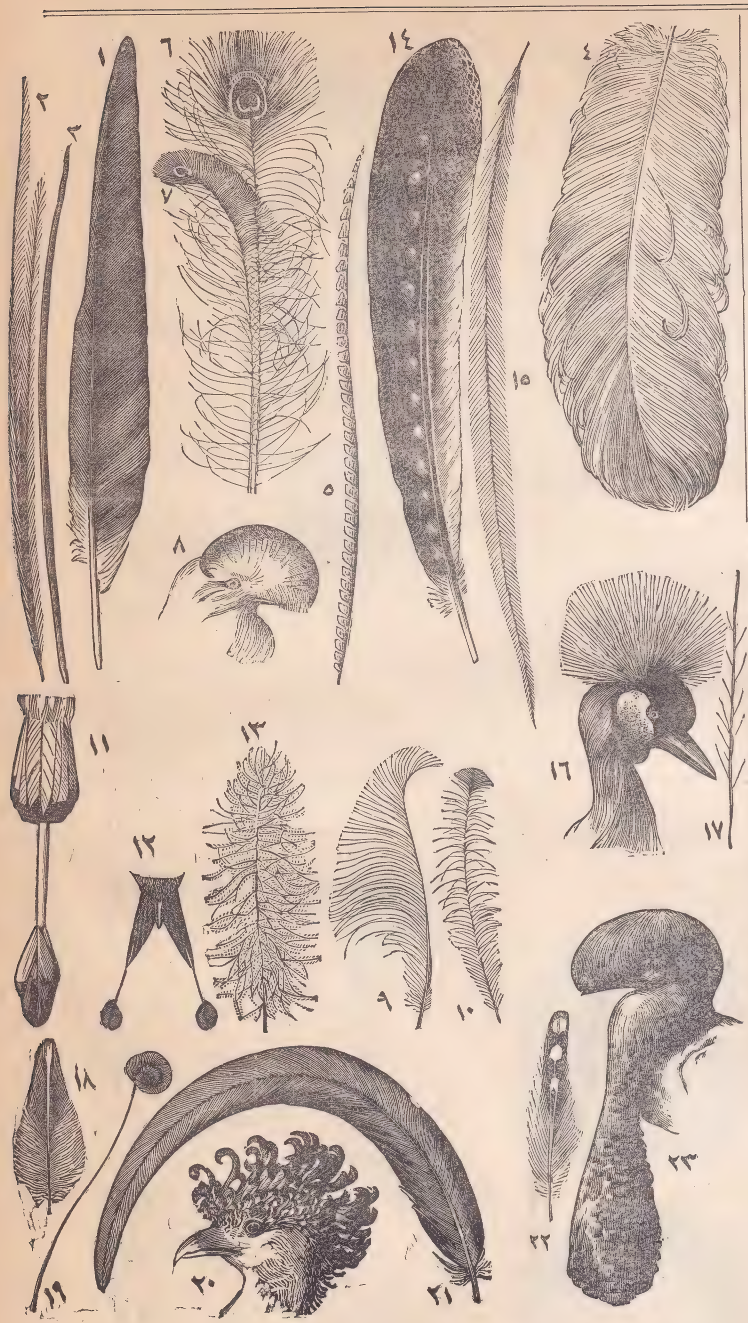

(تويلر)

١ — قرتال وقره‌قوش . ٢ ، ٣ — تپه‌لى دوه قوشى . ٤ — عادى دوه قوشى . ٥ — بر نوع قوشك باشندن چيقان توى قلم . ٦ ، ٧ — طاوس قوشى ٨ — بر نوع خروس سرغوجندن . ٩ — كوچك سرغوج . ١٠ — برنوع توى قلم . ١١ — مومو ديديلن قوشك چوكانلى قويروغى . ١٢ — سينك قوشنك چوكانلى قويروغى . ١٣ — طورنه قوشى . ١٤ — آرغوس ديديلن قوشدن ، ١٥ — جنت قوشندن . ١٦ — تپه‌لى طورنه . ١٧ — سورغوجندن بر قلم . ١٨ ، ٢٢ — بر نوع خروسك توى قلملرى . ١٩ — (مانوقوت) قوشنك قويروغندن . ٢٠ — آمريقا طاووغنك سرغوجى . ٢١ — عادى خروس قويروغندن . ٢٣ — (مانوقوت) قوشنك باش وكوكسى .

توی اوتی = ذات الفلقتين شعبه‌سندن بقليه فصيله‌سنه منسوب جذری دافع ديدان نباتدر .

(توی اوتی)

تويلر اورپرمك = ارتعاش ايتمك، اوركمك .

پودره تويی = تراشدن صوكره اوكلرك وتزيين ايچون نسوانك استعمال ايلدكلری پودره‌نك يوزه سورلمسنه ياريان تويلی شی .

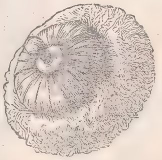

(پودره تويی)

ديلده توی بيتمك = برسوزك دفعاتله سويلنديكندن كنايه‌در .

دوه تويی = آچيق قهوه رنكی .

صيچان تويی = قويو قيررنك .

توی قلم = نقاش فورچه‌سی .

توی سپورگه = صالونلرده غايت نازك اشيايی سپورمك ايچون مستعمل برنوع سپورگه .

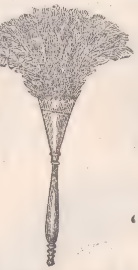

(توی سپورگه)

توی توس = صاچ صقال .

تويسز = شاب امرد، صقال وبيغی اولميان .

تويلنمك = ياوروقوشلر توی چيقارمق .

تويی دوزمك = رفاه بولمق .

تولك [ت، س] كرمس § هاوی § بوجاق .

توله‌مك [ت، مص] چيپلاق اولمق تويی دوكمك .

توكتمك [ت، مص] ختامه ايرديرمك، بيتيرمك .

توكنمك = بيتمك، ختامه ايرمك .

توكورمك [ت، مص] آغزدن توكوروكی طيشاری دفع ايتمك، تبزق .

توكورديكنی يالامق = سوزندن نكول ايتمك، ويرديكی وعدی اجرا ايتمه‌مك .

قان توكورمك = محنت، مشقت ايچنده بولنمق، اضطراب چكمك || (طب) تنفث .

توكوروك [ت، س] آغزده طبيعی اوله‌رق حاصل اولان صو، ريق، لعاب .

توكوروك حقه‌سی = ايچنه توكوريلن كوچوك قاب || (طب) مبزق .

توكوروك قوروتمق = چوق سويلديكی حالده ديكلنه‌مه‌مك .

توكوروكنی يوتمق = ايرنمك .

توكوروك اوتی = برجنس نبات .

تول [ج، س] {Tulle} پك اينجه وسيركك بز § نسوانك يوزلرينه اورتدكلری پيچه § دوواق، غاز، قره‌پ .

تول پرده = تولدن يابلمش پرده‌كه : پنجره پرده‌لرينك اوستنه وحتا بالانك آلتنه قونور .

تولبند = تول § (غاز) ديدلن اينجه سيركك بز .

توم [ت، س] يومرو، قبه‌لی شی .

تومملك = يومرو اولمق، شيشمك .

تومار [فا، س] ☞ (طومار) .

تومان [ت، س] {(زبانزدی (تومن) در)} بيوك كومه § اون بيك احاددن مركب صايی § اصطلاحات قديمه عسكريه‌جه فرقه § ايران حكومتنك (٥٠) غروش قيمتنده اولان آلتون اقچه‌سی .

تومسله‌مك [ت، مص] يامری يومری اولمق § عارضه پيدا اولمق .

تومسك = يومری، يوكسكلك .

تونج [ت، س] (كيميا) باقر ايله قلايدن متشكل خليطه‌يه اطلاق اولنوركه : بوندن شمعدان، منقل كبی برچوق اوانی اعمال ايديلور .

تونك [ت، س] طاووق كبی بعض طيور اهليه‌نك كيجه‌لری اوزرينه قوندقلری صيريق .

تونه‌كله‌مك = كوشك، سولپوك برحالده طورمق، اوطورديغی يرده اويومق || مسكينجه‌سنه طورمق .

تونه‌مك = تونك صيريغنه قونمق .

تونل [ج، س] {Tunnel} يرآلتندن آچلمش يول § تونل حفرياتنك مختلف طرزلری اولوب بعضيلری آتيده كوسترلمشدر .

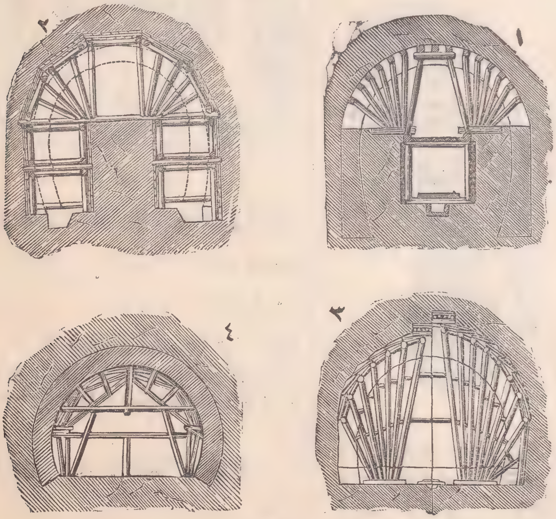

(تونل)

١ — فرانسز اصولنده حفری .
٢ — آلمان « «
٣ — مختلط اصولده حفری
٤ — شيولی برطرزده «

تونی [ت،ص] کلخن بکی ، رذیل .

تویج [ع،س] (تاج) ك مصغری § (نباتات) چیچکارك یشیل قسملرندن ماعدا اولان وریقات ملونه‌سی

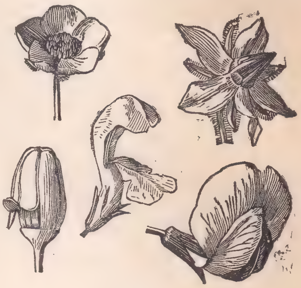

(تویج)

تویج جلجلی = چنغراق شکلنده اولان تویج .

تویج جرسی = چاك شکلنده اولان تویج .

تویج شفوی = بربرندن منفك ایکی دوداق شکلنده اولان تویج .

تویج صلیبی = صلیب شکلنده اولان تویج .

تویج فراشی = سدیر شکلنده اولان تویج .

تویج قرنفیلی = ورقنك اوجلری کرتکلی اولان تویج .

تویج قمعی = خونی شکلنده اولان تویج .

تویج مغفری = باش زرهی اولان طاسه مشابه تویج .

تویج منفصلة الوریقات = بر برندن تفریق اولنه بیلور ایکی و یا دها زیاده وریق حامل تویج .

وحید التویج = یالکز بر صفیحه‌دن عبارت اولان وریق حامل ویاصفیحهٔ وریق برقاچ قسمه منقسم تویج .

حامل التویج
ذات التویج } = تویجی اولان ، تویجلی .

ذات الزهرة التویجیه = ازهاری تویجی اولان نبات .

تویجی = تویجه منسوب ‖ تویجه بکزه‌ین .

تهم [ع،س] جمـ : (تهمت) .

تهمت [ع،س] سبب اتهام اوله‌بیله‌جك شی ، صوچ . § (حقوق) مجازات ترهیبیه‌یی داعی اولوب هیئت اتهامیه‌نك درجهٔ ثبوتده کوره‌جکی افعال جنائیه .

اسناد تهمت = اتهام ایتمك .

تهمت ظاهره = (حقوق) اثباتدن مستغنی اوله‌جق صورتده آشکار اولان تهمت .

تهمتلی = متهم ، کندوسنه تهمت اسناد اولنان کیمسه ‖ قباحتلی ، صوچلی .

تهمتسز = تهمتی اولمیان ، برکونه صوچ وقباحتی بولنمیان ، بیکناه ، بری الذمه .

ث [ع،ص] الفبای عربینك اوچنجی وعثمانلی حروفنك بشنجیسی اولوب عربجه‌دن مأخوذ کلماته مخصوص و (ثاء مثلثه) نامیله‌ده معروفدر . ابجد ترتیبنده یکرمی اوچنجی حرف اولوب رقم کبی استعمالنده (۵۰۰) عددینه دلالت ایدر .

صاغر ودیلسزلره مخصوص الفباده شکلی شودر :

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده (ث) حرفنه مشابهدر .

ث .... کوفی

ث .... تعلیق

ث .... ثلث

ث .... نسخ

ث .... سیاقت

ث .... توقیع

ث .... دیوانی

ث .... جلی

ث .... اجازت

ث .... رقعه

ث .... ریحانی

ث .... شجری

ثاءْ [ع،س] (ث) حرفنك اسمیدر . (ثاء مثلثه)

ثائِبْ [ع، س] یاغمور مقدمه‌سی اولان شدتلی روزکار، یاغمور بوراسی .

ثائب البحر = دکزك بعدالجزر مد وقوعنده ساحلی باصوب طولدیران صویی .

ثابِتْ [ع،ص] یرندن قیملدانمیان، برقرار اولوب طوران ، ثبات ایدن . § (حقوق) اسباب ثبوتیه‌دن برینك ویا برقاچنك دلالتیله ثبوت بولان، تحقق ایدن .

ثابت قدم = یرنده ، سوزنده طوران، پایدار .

ثابتات = (ثابته)نك جمعی . سیاراولمیان، یرنده ثابت کبی کورینان کواکب .

ثابِتَه [ع،ص] (ثابت) ك مؤنثی .

ثارْ [ع،س] اوج ، انتقام .

اخذ ثار = اوج آلمق، انتقام آلمق .

ثافِلْ [ع،س] چوکه‌لك، طورطو، رسوب.

ثاقِبْ [ع،ص] بر یاندن دیکر یانه دلوب کچن، دلیجی § پارلاق، مجلی : فکر ثاقب .

نجم ثاقب = کوکب تابان § (زحل) دینلن سیاره .

ثالِثْ [ع، عد] اوچنجی ، ایکنجیدن صوکره کلن .

ثالثاً = اوچنجی مرتبه‌ده ، اوچنجی اوله‌رق .

ثالثه = (ثالث) ك مؤنثی § (ریاضیه) : برزمان ویا قوس ثانیه‌سنك آلتمشده برجزئنه مساوی اولان زمان ویا قوس § بیکباشیلغه معادل بر رتبهٔ ملکیه ـ که : القابی : (رفعتلو) در .

شخص ثالث = (حقوق) طرفینك غیری اولوب بر مناسبتله ایشه ، دعوایه قاریشان ویا مداخله ، توسط ایدن کیمسه .

ثامِرْ [ع،ص] میوه‌لی ، میوه طوتمش .

ثامِنْ [ع،ص] سكزنجی .

ثامناً = سكزنجی اولەرق ، سكزنجی درجەدە .

ثانی [ع، ص] ایكنجی دیمكدر .

ثانیاً = ایكنجی درجەدە، ایكنجی اولەرق .

ثانیه = (ثانی) نك مؤنثی . §(ریاضیه) دقیقەنك التمش جزئده بر جزئی . § رتب ملكیەدن عسكری قائمقاملغنه معادل بر رتبه كه : القابی (عزتلو) در .

ثَباتْ [ع،مص] پایدار ، برقرار اولمق ، برسیاقده طورمق .

بی ثبات = ثباتسز ، متحول .

بی ثباتی = ثباتسزلق ، تحول مزاج .

ثباتلی = پایدار ، مداوم .

ثباتكار = ثبات ایدیجی .

ثباتكارانه = اصحاب ثباته لایق صورتده .

ثباتكاری = ثباتكارلق .

ثَبْت [ع،مص] یازمق ، قیدو تحریر ایلمك . دفتره كچیرمك .

ثبت دفتر = دفتره یازمق ، كچیرمك .

ثَبیتْ [ع،مص] ثابت ، پایدار .

ثَجّاجْ [ع، ص] شارلدایەرق آقان صو : ماء ثجاج .

ثَجیرْ [ع،س] جبره ، پوصه .

ثَخانَتْ [ع،مص] قالیلق، پكلك، صیقلق.

ثَخینْ [ع،ص] قالین، قالی، پك ، صیقی .

ثَدْغ [ع،مص] باش یارمق § باش یاریغی.

ثَدَنْ [ع،مص] (طب) عضلات واحشانك غیرطبیعی اولەرق كسب حجم ایتملری، فرط سمانه .

ثَدْی [ع ، س] ممه ، امجیك . { اكثریا دیشی ممەسنه دلالت ایدر . }

ذات الثدی = ممەلی حیوانات .

ثَرائِدْ [ع،س] جـ : (ثرید) . ثریدلر .

ثَرْب [ع مص] لوم وتقبیح § (طب) معدەنك انحنالرینه مربوط یاغلری . جمعی : (ثروب) در .

ثَرثارْ [ع، ص] كوەزه ، هزره وكیل ؛ بوش بوغاز .

ثَرْد [ع،مص] طوغرامق، طوغرانمق .

ثَرْم [ع،مص] دیش كوكندن قیرلق .

ثَرْوَتْ [ع،س] زنكینلك، نقود واموال چوقلغی§ چوقلق : ثروت عقل، ثروت علمیه .

علم ثروت = افراد بشرك سعی وعملندن یعنی چایشمەسندن وبوواسطه ایله حصول راحت وسعادتندن بحث ایدن علم؛ فن اقتصاد

ثَرٰی [ع،س] طوپراق ، ارض .

بین الثریا والثری = آرەلرنده یرله كوك قدر فرق واردر دیمكدر .

تحت الثری = یرآلتی ، مزار .

فوق الثری = یریوزی ، طوپراق اوستی.

طاب ثراه = جناب حق تبرینی طیب ایتسون.

ثَعابیبْ [ع،س] آغزدن آقان صالیه .

ثَعلَبْ [ع،س] تیلكی .

{ قایناديلوب ایچیلن (سحلب) باشقەدر.}

ثعالب = (ثعلب)ك جمعی . تیلكیلر .

داء الثعلب = صاچ وصقال دوكمه علتی.

عنب الثعلب = ایت اوزومی .

ثَفْل [ع،س] قازورات .

ثَفَنْ [ع ، س] تاجر ، اكثریا آیاقلرده جلدك سرتلشمەسیله حاصل اولان حادثه .

ثَقْب [ع،مص] دلمك ، دلنمك § برطرفدن دیكر طرفه قدر آچیق اولان دلیك.

ثقب متشاری = اصطلاحات جراحیەدن اولوب اعضاء مختلفەیی دلمكه مخصوص آلت.

ثَقَلانْ ـ ثَقَلَینْ [ع، س] انس وجن .

رسول الثقلین سید الثقلین	=	انس وجنه مبعوث اولان حضرت فخر كائنات علیه اكمل التحیات

افندمز .

« قربانی یم الله ورسول الثقلینك »

ثَقیلْ [ع،مص] آغیر ، كران . § كریه، غلیظ ، چركین § حقی تمامیله ادا اولنمان حركه .

ثقیل الروح = حضوری ، حجتی انسانی بیزار ایدن شخص ، كرانجان .

ثَلاثْ [ع،ع] (ثلثه)نك مؤنثی . {اسماء اعداد عربیەنك تاء ایله نهایت بولانلری ـ قاعدهٔ عمومیەیه مغایر ـ مذكر ، تاسزلری مؤنثدر . }

ثَلاثُونْ [ع،ع] اوتوز .

ثَلاثَه ـ ثَلثَه [ع،ع] اوچ . (صفتدر)

ثَلْج [ع،س] قار ، برف .

ثَلَمْ [ع،س] دیش كدیكی .

ثلمه = كدیك ، رخنه .

ثِمارْ [ع،س] (ثمره)ایله مترادفدر . میوه .

ثَمانْ [ع،ع] (ثمانیه) ایله مترادفدر . سكز (٨)

صحن ثمان = رتب علمیەدن بری .

ثَمانُونْ ـ ثَمانینْ [ع،ع] سكسان : (٨٠)

ثَمانِیَه [ع،ع] سكز . {تشدیدایله غلطدر.}

ثَمَرْ [ع،س] میوه ، یمش § محصول § نتیجه .

ثمرات = جـ : (ثمروثمره) : ثمرات نافعه

بی ثمر = میوەسز § نتیجەسز .

اقتطاف ثمر = استحصال نتیجه ایلمك.

ثمر عرعر = نباتاتجه اردج تخمنه اطلاق اولنور .

ثمر منجمن = ثنائی المسكن بر میوه . { جمعی : (اثمار) كلیر . }

ثَمَرَه [ع،س] میوه ، یمش § محصول § نتیجه

ثمرهٔ فؤاد = اولاد ، محصول حیات .

ثَمَنْ [ع،س] اشیانك مسكوكات ایله تعییرنه اولنان قیمتی ، بهاسی ، دكری . { جمعی : (اثمان) كلیر .

ثمن مثل = [فقه] اصطلاحات فقهیەدن اولوب صاتیلان شیئك امثالنه قیاساً اصحاب وقوف طرفندن تقدیر ایدیلن قیمتی .

ثمن مسمى = [فقه] بوده اصطلاحات مذكوره‌دندر قيمت حقيقيه‌يه مطابق اولسون اولمسون طرفينك رضاسيله تقدير ايديلن قيمت .

ثَمِر [ع ، صد] ميوه ويرن ، ميوه‌لى .

ثَمِين [ع ، ص] بهالى ، قيمتدار .

ثَنَاء [ع ، مص] مدح ، وصف .

ثناخوان
ثناكار
ثناكو
} = مدح وثنا ايديجى .

ثناكارانه
ثناكويانه
} = ثناكاواولان لايق صورتده .

ثناكولى = ثناخوانلق .

ثناور = ثنا ايديجى .

ثناورى = ثنا ايديجى‌يه منسوب .

ثَنَايَا [ع،س] اوك ديشلر .

ثَنَائِى [ع،س] مجوس .

ثَنَوِى [ع،س] برى خيره ، ديكرى شره مؤكل ايكى ملكك وجودينه قائل طائفهٔ ضاله افرادندن هربرى .

ثَنَيِّت [ج،س] (كيميا) حامض ثنيتك اساسلرله امتزاجندن حاصل اولان ملح .

ثنيق = (كيميا) حامض ثنيومك اساسلرله امتزجندن حاصل اولان ملح .

ثنئين = مركبات ثنويهٔ حامضيه .

ثَدبوم [ج،س] (كيميا) اجسام شبه معدنيه‌دن قالى و قرمزيمتراق ، طيار برجسم .

ثَوَاب [ع،س] احر ، جزاى خير ، عمل صالحك مكافاة معنويه‌سى .

ثَوَّاب [ع،ص] اثواب صاتان ، اثوابجى .

ثَوَابِت [ع،س] (ثابته)نك جمعى . يرلرندن حركت ايتمزكبى كورينن كواكب .

ثَوْب [ع،س] بز § البسه ، روبه .

ثَوَبَان [ع،مص] مرضدن برى اوليش ، صاغلاملق .

ثَوْر [ع،س] اوكور § منطقة البروجك ايكنجيسى‌كه : شمس بورايه نيسانك ايكيسنده داخل اولور .

(ثور)

ثَوَرَان [ع،مص] توزك . طالغه‌نك قالقمسى .

ثَيِّب [ع،مص] طول قادين ، ذات لزوج اولميان قادين . (بكر) مقابلى — كه اركسز قالمش قادينه محمولدر .

{ ثيب : قادينه مخصوص صفتلردن برى اولديغندن بونى مؤنث ياپه‌رق (ثيبه) ديمك غلطدر . }

ثيبات = جمع : (ثيب) . طول قالمش قادينلر .

ثاء مكسوره

ثِخَن [ع، مص] قالينلق . { فتح ثا ايله غلطدر . }

ثِقَال [ع،س] جمع : (ثقيل) . آغر شيلر . § كرانجان شخصلر .

ثِقْل ـ ثِقْلَت [ع،مص] آغيرلق ، آغير اولمق حالى . { ماديات ومعنوياتده مستعملدر . }

ثقلت اضافيه = (حكمت) صلب وياما‌يع برجسمك ثقلتنك (+) درت درجهٔ حرارتده اولان عين حجمده‌كى ماء مقطرك ثقلتنه نسبتى وغازلرك معين حجمده مقدارى ثقلتنك عين حجمده‌كى هواى نسيمى ثقلتنه نسبتى .

ثِقَه [ع،ص] سوزينه اعتماد اولنور كيمسه ويا كيمسه‌لر . { اكثريا جمع حكمنده در . }

ثِمَار [ع،س] (ثمر)ك جمعى . ميوه .

ثمار جرابيه = بر چوق قورى تخملرى حاوى نباتاته اطلاق اولنور .

ثمار بقليه = فصوليه وباقله كبى نباتات

ثمار خرنوبيه = كچى بوينوزى وامثالى كبى برچوق چكردكى حاوى وايكى مسكنلى ميوه‌لر .

ثمار حيوانيه = تك حجره‌لى ودائره‌وى برخط اوزرنده آچيلان ميوه‌لر .

ثمار مجنحه = اكثريا برتخمى حاوى وقناد شكلنده اولان ميوه‌لر .

ثمار ملتصقه = بركتله داخلنده برچوق ثميره‌نك برلشمه‌سيله حاصل اولان ميوه‌لر .

ثمار نوائيه = متعدد چكردكلى ميوه‌لر .

ثمار تفاحيه = متعدد بيضات جانبيه‌يى حاوى يموشاق ميوه‌لر .

ثِيَاب [ع،س] جمع : (ثوب) . البسه‌لر ، روبه‌لر .

ثاء مضمومه

ثُبُوت [ع،مص] ثابت اولمق ، تحقق ايتمك § ميدانه چيقمق . { بولمق ماده‌سيله مستعملدر . } :

« دعوى ثبوت بولماز اولنجه كواه مست »

ثُبُور [ع،س] عذاب ، هلاك .

ثُخُونَت [ع،مص] (ثخانت) ايله مترادفدر . قاتيلق پكلك .

ثُرَيَّا [ع،س] تركجه‌ده (اولكر) ، فارسيده (پروين) دنيلن طوب كواكب .

ثُعْبَان [ع،س] اژدرها ، بيوك ييلان .

خشب ثعبان = بقله فصيله‌سندن بر نبات .

لوف ثعبان = ييلان اوتى .

ثُغُور [ع،س] جمع : (ثغر) اغزلر . § سرحدلر ، سينورلر .

ثُفْل [ع،س] چوكونتى ، طورطو .

ثُفْلِى [ع،س] (طب) مادهٔ غائطه .

حماى ثفليه = موادغائطه‌نك داخل امعاده‌ مص ارلنمسندن منبعث صتمه .

ثُقْبَه [ع،س] اوته طرفى آچيق اولسون اولمسون مطلقا دليك . § برعضوده موجود دليك . جمعى : (ثقبات)

ثُقَلاء [ع،س] جه : (ثقيل). حضوری، صحبتی کلال ویرن آدملر .

ثُقُوب [ع،س] جه : (ثقب) . اوته‌سی آچیق دلیکلر .

ثُلاثی [ع س] (صرف) اوچلی ، اوچ حرفلی § (نباتات) بروجه آتی ترکیباتی تشکیل ایدر :

ثلاثی الاخوه = اعضای تذکیری علیق ایله اوچ دمت اولمق اوزره بربرینه ملاصق نباتات .

ثلاثی الازهار = برصاپ اوزرنده کوچوك کوچوك صاپلی اوچ چیچکی بولنان نبات .

ثلاثی الاوراق = برصاپ اوزرنده اوچ یاپراغی بولنان نبات .

ثلاثی البذور = اوچ چکردکی حاوی میوه .

ثلاثی التذکیر = اوچ عضو تذکیری اولان نبات .

ثلاثی العصبات = یاپراغك صاپندن جسم ورقی ایکی‌یه تقسیم ایتمك اوزره ممتد و (عصیب) نامیله معروف خط بارزی اوچ اولان نبات .

ثلاثی الفصوص = اوچ بولمه‌لی یاپراغی حاوی نبات .

ثلاثی الشکل = دیکنلری اوچ پاریقلی نبات

ثلاثی التأنیث = اوچ عضو تأنیثی حامل ازهار .

ثلاثی المساکن = چکردکارینك بولندیغی محل اوچ حجره‌یه منقسم میوه‌لر .

ثلاثی الرأس = (طب) عجائب خلقتدن اوله‌رق اوچ قفالی حیوانه اطلاق اولنور .

ثلاثی الاقسام = هر جهتی اوچه قابل تقسیم اولان .

ثلاثی الشرفه = اوچ نقطه ایله مجهز قطعه .

ثلاثی الاصابع = آیغنده اوچ پارمغی اولان .

ثلاثی الشقوق = اوچ فصّی اولان .

ثلاثی البطون = اوچ قطعهٔ لحمیه‌دن مرکب عضله .

ثُلُث [ع، عد] اوچ قسمده بر قسم ، اوچده بر : $\frac{١}{٣}$ § خط معروف .

ثلثان = اوچ قسمده ایکی قسم ، اوچده ایکی : $\frac{٢}{٣}$.

ثُلَّه [ع،س] چوق پاره § برطاقم انسان .

ثُمَّ [ع،د] بعده ، صوکره .

ثم التدارك = صوکره‌دن اویدیرمه .

ثُمُن [ع، عد] سکز قسمده بر قسم ، سکزده بر : $\frac{١}{٨}$

ثُمَیرَه [ع،س] کندی اوزرینه قیوریلمش یاپراق .

ثُنائی [ع،ص] ایکیلی § ایکی حرفلی .

ثنائی الاخوه = (نباتات) عضو تذکیرلرنده‌کی خیط قطعه‌لری بر چیچکده ایکی دمت تشکیل ایتمك اوزره ملاصق بولنان نبات .

ثنائی القوه = (نباتات) چیچکنك درت اعضای تذکیرندن ایکیسی اوزون اولان نبات .

ثُوم [ع،س] صاریمساق .

ث

ج [ع، فا، ت] حروف هجای عربیه‌نك بشنجیسی، الفبای عثمانیه‌نك آلتنجیسیدر. (ابجد) حسابنده (۳) عددینه اشارتدر. § مكاتیب رسمیه‌ده (جمادی الاخره) ماهنه علامتدر. § صاغر و دیلسزلره مخصوص الفباده شكلی شودر:

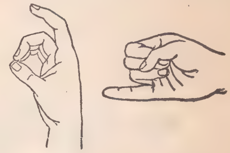

لاتین حروفاتنده بو مخرجدن صادر اولان حرف اولمدیغندن فرنكلر بو صدایی « dj » حرفیله ادا ایدرلر. § خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شو شكللرده ارائه ایدیلور:

ج .... كوفی

ج .... تعلیق

ج .... ثلث

ج .... نسخ

ج .... سیاقت

ج .... توقیع

ج .... دیوانی

ج .... جلی

ج .... اجازت

ج .... رقعه

ج .... ریحانی

ج .... شجری

جا [ع، س] جمادی الاولی ماه عربیسنه دلالت ایدر رمزدر.

جای [فا، س] { حقیقی و مجاز اوله‌رق } یر، محل، منصب، مكان:

الله الله چه جای این سخنست ؟
الله الله بو سوزك یری میدر ؟

جابجا = یر یر، محل محل.

بجا = یرنده، مناسب.

بی جا = یرنده اولمیان، مناسبتسز، محلسز.

بوسه‌جای = اوپه‌جك، اوپوله‌جك یر:

« خاك پاك آستانی بوسه‌جای انس و جان »

جانشین = یرنده اوطوران، وكیل.

جای ملاحظه / جای تأمل = ملاحظه، تأمل یری، دوشونیله‌جك شی. شایان تفكر امر.

جایگیر = یرطوتیجی ، یرلشمش .

جائِز [ع،ص] جور ایدیجی .

جائِز [ع،ص] ایشله نلمسنده بأس اولمیان ، اجراسنه جواز ، رخصت ویرلمش اولان .

جائِزه [ع، س] تقدیم اولنان بر شیئه (واکثریا برشعره ، قصیده یه) مقابل ویریلن بخشش ، عطیه : « قیمت شعری ایدن همت شاعر کبی دون شاعرك مسکنت جائزه جویانه سیدر . »

جائزه جوی = جائزه ایستهین . § بر شیئك تدقیق اولندیغنی مخطر اشارت .

جَأْش [ع، س] (طب) قورقودن حاصل اولان دیترهمه .

جائِل [ع،ص] جولان ایدیجی ، دونوب طولاشیجی .

جائِلَه [ع،س] درونده دولاشان خاطره ، خاطرهٔ قلبیه .

جابا [ت س] بادهوا ، حسبی § بخشش .

جابِر [ع ، س] قیریق تعمیر واصلاح ایدیجی § جبر ایدیجی ، مجبر : آمر جابر .

جابُلوس [فا ، س] تملق ، تکاپو ، یالطاقلانمه § متملق ، یالطاقلانان ، طالقاووق .

جابلوسی = جابلوسه متعلق .

جابی [ع ، مص] اوقاف اجاره لرینی تحصیل وجبایته مأمور اولان آدم § ویرکو طوپلامغه مأمور کیمسه ؛ تحصیلدار .

جابیلك = جابینك وظیفه ومأموریتی .

جاثَلیق [ج،س] { (قاتولیك) لفظ اجنبیسندن معربدر } بیوك پاپاس ، باش پاپاس ؛ پطریق .

جاجیق [ت،س] یوغورت ایله خیار ویا سائر برسبزه دن یاپیلان معروف صلاته .

جاحِد [ع،ص] بیلیر ایکن انکار ایدن : رقیب جاحد .

جاحِض - جاحِظ [ع،س] پاطلاق کوزلی آدم ـ که : ترکجه ده (لقمه کوز) تعبیر اولنور .

اقبح من جاحظ = جاحظدن چیرکین آدم دیمکدر { جاحظ ؛ بین العرب چرکینلکیله شهرت براقمش برشخصدر . }

جاحِظیَّه [ع،س] حکمای عربدن (عمر بن بحر الجاحظ) ك مسلکنه سالك اولان طائفه .

جادالُوش [ت،ص] شارلاتان ، قورناز ، اغزی غلبه لق آدم § جادی خویلی قادین .

جادالوسلق = شارلاتانلق .

جادُو [فا،ص] ساحر ، سحرباز ، بویوجی ، { ترکجه ده ربانزدی (جادی) در . }

جادوفن = فن سحره واقف آدم .

جادوسخن = ادیب بلیغ دیمکدر .

جادوانه = جادیجه سنه ، ساحرجه سنه .

جادویی = جادیلق ، ساحرلك .

جادَّه [ع،س] کنیش ، ایشلك بیوك یول ، شاهراه ، طریق عام .

جادی [ت،س] مزاردن چیقوب کیجه لری بر صورت مخوفه ده طولاشدیغی وهم اولنان خیال ، غول ، قره قونجلوس ، وامپیر ، خورتلاق { بونی (جادو) معناسنده قوللانمق دوغری دکلدر . }

جاذِب [ع،ص] جذب ایدیجی ، کندینه دوغری چکیجی

جاذِبَه [ع،ص] (جاذب) ك مؤنثی . جذب ایدیجی § اجسامك یکدیکرینی جذب ایتمك قوت وخاصه سی . انسانك کوکلنی ، میلنی جذب ایدن خاصه ، دلربالق .

جاذبه دار = جاذبه لی ، غایتله کوزل .

جاذبه سوز = جاذبه محو ایدیجی .

جاذبهٔ ارض = (حکمت) اجسامك سقوطنه یعنی یره طوغری حرکتلرینه سبب اولان قوته اطلاق اولنور که : جاذبهٔ عمومیه نك براثری اولان شو (قوت) ثقلتدن عبارتدر . { چونکه : بر جسمك ثقلتی ؛ آنك هر ذره سنه تأثیر ایدن قوای جاذبهٔ ارضیه نك محصله سی دیمکدر . }

جاذبهٔ عمومیه = بتون مواد واجرامك بر قانون داخلنده بربرینی جذب ایلملری خاصهٔ عمومیه سی .

جاذبه قانونی = حکیم مشهور (نوتون) ك کشف ایتمش اولدیغی جاذبهٔ عمومیه قانونیدرکه : حکمی : « ماده ماده یی کتله لریله میسوطاً ومسافه نك مربعیله معکوساً متناسب اوله رق جذب ایدر » دن عبارتدر .

استقامت جاذبه = جسم ساقطك تعقیب ایتدیکی خط مستقیم ـ که : بوکا شاقول استقامتی دخی دینور .

شدت جاذبه = خلاده سربستجه سقوط ایدن برجسمه جاذبهٔ ارضك اعطا ایلدیکی (مقدار تعجیل) در { استانبولده جاذبهٔ ارضك شدتی (۹,۱۸) مترودن عبارتدر . }

جاذبه لی = دلربا ، دلکش .

جار [ت،س] فائده سز باغروب چاغرمغی تصویر ایچون مکرر اوله رق قوللانیلور : جار جار سویلیور .

جارجی = دلال ، منادی .

جارلامق = جارجار ایتمك .

جار [ت،س] اوچوروم ، یار ، ورطه .

جار [ت،س] { عربی (ازار) دن محرفدر . } نسوان اسلامك بوروندکاری اورتو ، چارشف ، واسطهٔ معروفهٔ تستر .

جار [ع،س] قومشو ، یاقین .

جار الله = کعبهٔ معظمه جوارنده معتکف اولان زاهددن کنایه در . { مشاهیر علمادن ذی محشرینك لقبیدر . }

جار الجنب = انسانك اقرباسندن اولمیان قومشوسی ، یبانجی قومشو .

جارّ [ع،ص] جر ایدیجی ، مجرور قیلیجی : جار ومجرور ، حروف جاره § چکن ، چکیجی ، جذب ایدن .

جاربندان = (جراحی) قورشون چیقاره جق آلته اطلاق اولنور .

جارسداد = طپا چیقاره جق آلت ، (تیربوشون) .

جارپرس = (جراحی) یاره لرده موجود اولان مواد اجنبیه یی اخراج ایچون قوللانیلان برآلت .

جارِح [ع،ص] جرح ایدیجی ، ایدن ، مجروح قیلیجی ، قیلان § نقض ایدیجی ، ابطال ایدیجی .

جارِحَه [ع،ص] (جارح) ك مؤنثی .

آلات جارحه = بیچاق ، قلیج ، قما کبی جرحه مخصوص آلتلر . ‖ انسانك آلت کسب اولان اعضاسندن هر بری . { اکثریا ال وآیاقدن کنایه در . } ‖ییرتیجی حیوانلردن وقوشلردن هر بری .

جارِس [ت،ص] { اسافل نسوان حقنده } یایغره جی ، کوه زه ، ادبسز .

جارسلك = جارسك حال وصفتی .

جارسلنمك = یایغره ایتمك ، ادبسزلنمك .

جارْلِقْ [ت،س] ☞ منشور § دلا.

جارُوبْ [فا،س] ☞ (چاروب)

جارُوذِيَّه [ع،س] (ابی الجاروذ) ه منسوب فرقهٔ ضاله.

جاری [ع،ص] جریان ایدیجی، آقوب کچجی.

ماءجاری == راکد اولمیان، دائمی صورتده اقان صو.

ماه جاری == شهرحال، ایچنده بولنیلان آی.

حساب جاری == ایکی مؤسسهٔ مالیه و یا ایکی کیمسه آره‌سنده فائض ورأس‌المالاری حساب ایدلمك اوزره جریان ایدن قارشیلقلی حساب || تداولده بولنان، متداول، مستعمل || مرعی، معتبر.

جاری مجری الخطا == (حقوق) غیر اختیاری برفعل ایله وقوعه کلن قتله اطلاق اولنور. { قضاءً برخانه‌نك دامندن دوشن بر آدمك اوزرینه تصادف ایلدیکی شخصك موتنه سبب اولمسی کبی. }

جارِیَه [ع،ص] (جاری) نك مؤنثی: سنهٔ جاریه، مصالح جاریه. { تشدید ایله غلطدر. } § سریه، خلایق، خدمتجی قیز. { بوصوك معنایه کوره جمعی (جواری) کلیر. }

جازِمْ [ع،ص] جزم ایدیجی، بر شیئك ایجاب ونتیجه‌سنی کسدیروب آتان قطعیاً قرار ویرن § نحو عربیده فعل مضارعی مجزوم ایدن: حرف جازم.

اعتقاد جازم == اعتقاد قطعی دیمکدر.

جازمیه == طوائف معتزله‌دن بری.

جاشْ [ت،د] ترکجه‌ده (جا) ایله باشلیان بعض صفتلرك اولنه کلوب مبالغه افاده ایدر: جاس جاولاق.

جَأْسْ [ع،مص] اوزکوب صچرامه، یورك اوینامه.

جاسُوسْ [ع،ص] محاربه هنکامنده دشمن اوردوسنك احوال ووضعیت عسکریه‌سنی اوکرنمك اوزره خفیاً کوندریلان آدم.

جاسوس آیینه

خانه دروننده‌ن زقاغی رؤیت ایتمك ایچون پنجره‌لرك کنارینه مائلا وضع اولنان آیینه.

(جاسوس آیینه)

جاعِلْ [ع،س] قیلیجی، قیلان، یاپیجی، یاپان، یرادیجی، یارادن.

جاعل اللیل والنهار } == کیجه و کوندوزی،
جاعل الظلمات والنور } ظلمات و نوری خلق ایدن جناب حق.

جاغْ - جاوْ [ت،س] تکرلکك چنبرندن پویرایه واصل اولان پارمقلرندن هربری، تکرلك میلی. § مردیونلرك کنارینه قونیلان پارمقلقلر، بوپارمقلقلردن هربری.

جاغِلْ [ت،ص] غلبه‌لکلی اوغولدیلی تصویرایدر: جاغل جوغل.

جاغلدامق == غلبه‌لکلی اوغولدی || قوشلر جیولدی ایتمك.

جافْ جافْ

جافْ جُوفْ [ت، س] شتافاتلی، مطنطن سوز.

جاف جافلی == مطنطن، مدبدب، شعشعه‌لی.

جافی [ع،ص] جفا ایدیجی آدم.

جالِبْ [ع،ص] جلب ایدیجی، ایدن، جذب ایلیان.

جالب نظر دقت == انسانك دقتنی موجب حال.

جالب مرحمت == مرحمتی جلب ایدن، شایان مرحمت.

جالِسْ [ع،ص] اوطوران: جالس اورنك سلطنت.

جالِعْ [ع،ص] آچیق مشرب قادین § حیاسز آدم.

جامْ [فا،س] قدح، بارداق.

جامْ [ت،س] سلیس یعنی صافی قوم، پوتاس، سوده، کیرچ، الومین، حمض رصاصك یاقیله‌رق بربرینه مقادیر معینه‌ده خلط ایدیله‌رك اعمال ایدیلان معروف جسم شفاف که: بوزلی جام، سیرچه‌لی جام، بوهمیا جامی کبی انواع مختلفه‌سی واردر.

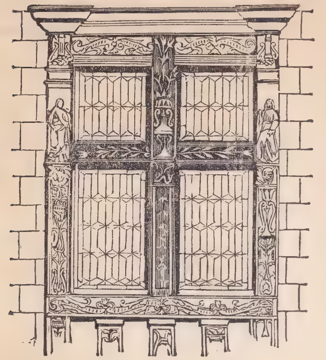

(جام چارچیوه‌سی - طاشدن معمول)
Meneau

جام کوز == طمعکار، حریص.

جام کوز بالغی == آیی بالغی نوعندن شمال دکزلرینه مخصوص ایری بربالقدر.

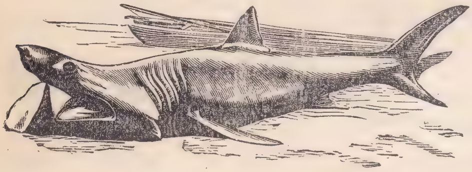

(جام کوز بالغی)

جام کوبکی == یشیله مائل ماوی رنك.

جامجی == جام صاتان، پنجره‌لره جام طاقان آدم.

جامجی معجونی == پنجره جاملرینك کنارلرینه سوریلن واستوبج ایله سولوکندن عبارت اولان قرمزیمتراق معروف معجون.

جامادانْ [ج،س] (بحریه) یلکنلرك صره صره قاصندی باغلری، خلاطلری. جامادان ترتیباتی ایچون قوللانیلان خلاطلر.

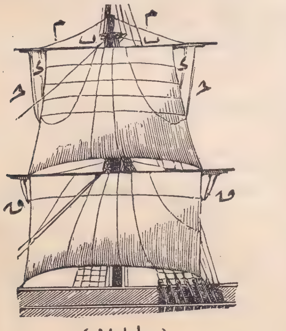

(جامادان)

م — مانتلیا
ب — قونطره مانتلیا
ح — طورسلوم
د — قونطره طورسلوم
ه — آنا طورسلوم

یلکنی جامادانه اوٌرمق =(بحریه) جامادان خلاطلرینی باغلایه‌رق یلکن سطحنی تقلیل ایتمك .

جامح [ع.ص] باشی سرت حیوان .

جامد [ع.ص] طوكمش، طوكوق § جسم غیر عضوی ؛ یعنی طاش ومعادن سائره کبی نشوونمای داخلی وخارجیدن محروم شی .

اسم جامد = مشتق اولمیان اسم ، غیره صرف کلمه .

جامدان [فا.س] ☛ (جامه‌دان) .

جامع [ع.ص] جمع ایدیجی ، ایدن ، طوپلیان § حاوی ، شامل ، محتوی § اهل اسلامك عبادتخانهٔ عمومیسی { کوچوکنه (مسجد) دینوره }

کلام جامع = لفظی قلیل ، معناسی جزیل اولان سوز .

مسجد جامع = جمعه نمازی قیلنان مسجد .

جامعیت [ع.مص] جامعلك، جمع ایدیجیلك.

جامکان [فا.س] { جامه‌کن } دن محرفدر . جامله احاطه ادلمش ویا اورتلمش یر § حمام صوغوقلغی ، چیچك صوباسی . § جاملق § بعض دکانلرك اوکنده اولوب درونده اشیا نمونه‌لری تشهیر ایدیلن بیوك جاملی دولاب .

جامکی [فا.س] اتباع ومتعلقاته‌ویریلن وظیفه ، معاش .

جامکی خوار = موظف ، وظیفه‌لی ، معاشلی آدم .

جاموش [ع.س] { فارسی (کاومیش) دن محرف ومعربدر } صو صیغیری ، ماده .

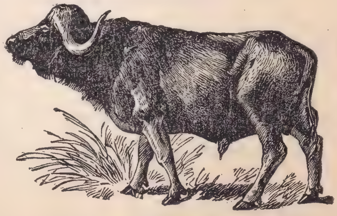

(جاموس)

جامه [فا.س] لباس ، اثواب ، روبه ، چماشیر .

جامه شوی = اثواب ییقایجی ، چماشیرجی .

جامهٔ حیات = عمر .

جامهٔ فنا = کفن .

جامه خواب = یاتاق ، فراش .

جامه خانه = یوك ، یرلی دولاب .

جامهٔ عون = یوصون .

جامه دان = البسه دولابی § بوغچه § بیوك منديل .

جامهٔ موی = کورك .

جامه کاه = اثواب اوطه‌سی .

جان [فا.س] مادهٔ حیات ، روح § حیات § قلب، کوکل § قوت § قدرت § سوکیلی ، عزیز ، دوست ، محب.

جان آتمق = کال تهالکله ایستمك ، پك زیاده آرزو ایتمك .

جان آجیتمق = وجعی موجب اولمق .

جان آزار = جان اینجیدیجی ، اضطراب ویریجی .

جان آلمق = اولدیرمك ، تنف ایتمك .

جان آله‌جق یر = برایشك اك مهم ونافع جهتی .

جان اریکی = یشیل رنکلی بر جنس اریك .

جان اوی = معده‌نك اوستنده‌کی بوشلق.

جان بخش = جان باغشلیان ، فرحلق ویرن .

جان جان = روح الروح، حقیقت محمدیه.

جان بلب / جان برلب = جانی دوداغنده ، تسلیم روح ایتمك اوزره بولنان، محتضر .

جان پرور = روحه خوش کلان .

جان جکر = تکلیفسز، سویشیر احبا.

جان چکشمك = حال احتضارده اولمق .

جان چیقمق = اولمك ، وفات ایتمك ، تسلیم روح ایتمك .

جان خراش = طیانیله‌میه‌جق صورتده کدر ، وجع ویرن .

جان خلاطلری = (بحریه) سفینه‌یه فلکه‌لر آصیلمقده ایکن پالانغه‌لرك کسیلمسی احتمالنه مبنی فلکه درونده‌کی کمیجیلری قورتارمق ایچون متافوره‌لره مربوط خلاطلر .

جانی جنی یوق = قوروومش، پك ضعیف دوشمش اولان.

جان یولداشی = رفیق صدیق، ارقداش.

ایکی جانلی = کبه قادیندن کنایه‌در .

جاندار = جانلی ، ذی روح .

جاندن / جان ویوركدن = { جدی برمحبتله ، کال اهتمام وآرزو ایله .

جان ربا = کوکل قاپان ، دلبر .

جان سپار = جانی فدا ایدیجی ، فداکار . { سینی کسرایله تلفظ غلطدر . }

جان سپارانه = فداکارجه‌سنه .

جان سپاری = فداکارلق .

سکز جانلی = کدیدن کنایه اولوب پك متحمل آدمه اطلاق اولنور .

جانستان = کوکل آلان ، دلربا ، دلبر .

جانسوز = جان یاقان ، زیاده کدر ، الم ویرن .

جان شکن = عزرائیل (ع.م) صیاد الروح .

جانه صوصامق = تهور مأیوسانه .

جان صیقمق = تعجیز ایتمك ، مضطرب ایتمك ، صیقندی ویرمك

جان فرسا = تحمل اولنه‌میه‌جق حال.

جان فزا = جان باغشلیان || انبساط ، انشراح ویرن .

جان قورتاران = سفینه برقضایه اوغرادیغی زمان یولجیلرك البسه مقامنده کیه‌رك ویا قولتوقلری آلتنه کچیره‌رك ساحله دوغری یوزملرینی تأمین یاخود دکزه دوشنلری تخلیص ایچون کیلرده احتیاطاً بولندیریلان وسائط : جان قورتاران سیمیدی ، جان قورتاران کوملکی وسائره . ☛ (تخلیصیه) .

جان قورتاران = امداده کلن، تخلیصه شتاب ایدن .

جانکاه = جان آزالدیجی، روح اکسیلدیجی : آه جانکاه .

جان کداز = جانی اریدیرجه‌سنه بیزار ایدن .

جانلی جنازه = غایتله ضعیف ، نحیف آدم .

جان ویرمك = احیا ایتمك ، دیرلتمك .

جانه یاقین = سویملی ، قانی سیجاق .

جان هولیله = کمال خلجانله .

جانّ [ع،س] جن طائفه‌سی : خالق انس وجان .

جانان ـ جانانه [فا،ص] معشوق ، معشوقه ، کوکل ویرلمش سولمش ، دلبر .

جاناوار [ت،س] { فارسی (جانور) دن بوده (جان‌ور) دن محرفدر . } یرتیجی وحشی حیوان § خنزیر ، طوموز § مرحمتسز آدم .

جانب [ع،س] طرف ، جهت ، یان .

ابن الجانب = قولای اقناع اولنور آدم . اویصال کیمسه .

جانبدار = طرفدار ، طرفکیر .

جانبین = ایکی طرف § اصطلاحات عسکریه‌جه قول نظامنده اولان عسکری یان طرفلردن اعدانك هجوم آتیسنه معروض قیلمامق ایچون اردونك ایکی جهتنه مأمور ایدیلان قطعهٔ مفرزه .

جانبداری = جانبدارلق ، طرفدارلق .

جانبی = علم نباتاتجه بری دیکرینك یاننده موضوع اولان اوراقه اطلاق اولنور .

جانباز [فا،ص] { تهلکه‌لی اویونلرده بولنمسندن دولایی } جانه‌اویناپان آدم ، ایپ ویا آت اوزرنده کزن ، طاقلا قیلان اویونجی .

جانباز تخته‌سی = برطرفی مسنده دیکری یره تماس ایتمك صورتیله مائلاً وضع اولنمش واوزرندن صیچرامغه مخصوص آلاستیقی برنوع تخته .

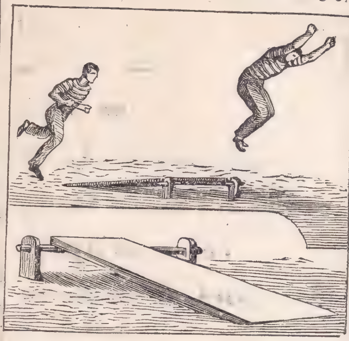

(جانباز تخته‌سی)

جانباز ترازیسی = ایپ جانبازلرینك محافظهٔ موازنت ایچون اللرنده طوتدقلری بیوك صیریق .

جانبازانه = جانبازجه‌سنه .

جانبازی = جانبازلق .

جانبازلق = آت وایپ اوزرنده اویونلر اجرا ایدن آدمك حال وصنعتی § آت آلوب صاتمه تجارتی § قورنازلق .

جانغی [ت،س] محاوره ، مذاکره .

جانفس [ت،س] { فارسی (جانفزا) دن محرفدر } جلاسز اینجه ایپك قماش .

جانلیا [ت،س] برجنس قویو رنکلی قناریه .

جانی [ع،ص] ارتکاب جنایت ایدن ، صاحب جنایت . قانوناً ممنوع ومعین اولان افعال جنائیه‌نك فاعلی .

جاو [ت،س] ☛ (جاغ)

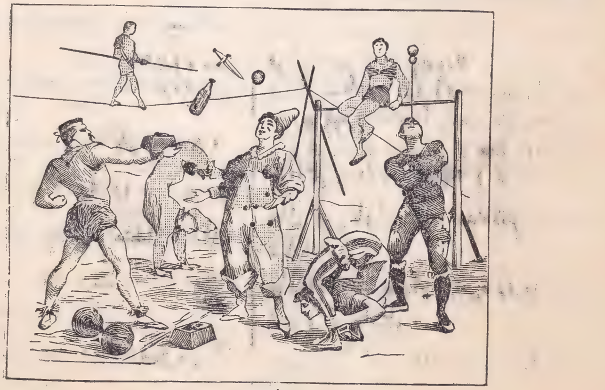

(جانباز)

جاودان ـ جاودانه ـ جاودانی

جاوید ـ جاویدان ـ جاویدانه

[فا،ص] دائمی ، باقی ، ابدی .

خواب جاوید = موت ، اولوم

{ (جاویدان) و (جاویدانه) نظمه مخصوصدر }

جاورس [ع،س] بغدای ارەسنده بیتن برنوع سیاه‌دانی ـ که : بقلیه فصیله‌سندن برنباتدر .

جاورسی عرقیه = (طب) برنوع ساری حمای تدفاعی ـ که : مریض اختناقی برحس ایله متحسس اوله‌رق بیحضور اولور .

جاوشیر [فا،س] اوپوپاناقس ضمغی .

جاولاق [ت،ص] چیلاق ، عریان ، آچیق

جاس جاولاق = چیر چیلاق § طاسلاق ، تویسز .

باشی جاولاق = اصلع ، باشی صاچدن عاری ، طاس (طاز) قفالی

جاولالق = چیلاقلق

جاومق [ت،مص] (اوق) نشاندن شاشمق

جاوی [ع،س] جاوه ضلی تره‌منتی ، سقیط .

جاوین [ع،س] ☛ (نسیلین)

جاوید [فا،ص] ☛ (جاودان)

جاه ـ جاهه [ع،س] قدر ، منزلت ، منصب . (ایکنجیسی نظمه مخصوصدر .)

§ حرمت : بجاه سید المرسلین = سید المرسلین افندمز حضرتلرینك حرمتنه .

حب جاه = آرزوی ترقی ، حرص .

جاهد [ع،مص] جهد ایدن ، صداقتله چالیشان :

« تحصیل علومه جاهد اولمش
معراج کماله صاعد اولمش »

جاهض [ع،ص] جرأتلی ، کوزی پك .

جاهِل [ع،ص] بیلمین ، اوقومسی یازمسی اولمیان ، جهل ایله متصف اولان .

جاهلانه = جاهلجه‌سنه : غیرت جاهلانه .

قره جاهل = بیلمدیکنی دخی بیلمیان § کنج ، تجربه‌سز ، عجمی .

جاهلی = جاهله منسوب § دور جهالته متعلق .

جاهِلیّت [ع،مص] جاهللك § بعثت سنیهٔ احمدیه‌دن اول‌کی زمان — که : باشلیجه عربلر حقنده مستعملدر .

جایدیرمق [ت،مص] واز کچیرمك ، فکرندن ، نیتندن دوندرمك .

جایر [ت،ص] برشیئك شدتله ، سرعتله یاندیغنی ویا بیرتیلدیغنی تصویر ایچون مکرر اوله‌رق قوللانیلور تأکید تعریفدر : جایر جایر یانمق جایرجایر ییرتمق .

جایردامق [ت،مص] قاپو قنادینك آچیلوب قپاندیغی ویاسرتجه برشیئك یرتیلدیغی ، ملحلی برشیئك یاندیغی زمان حاصل ایلدیکی کبی سس چیقارمق .

جایِغ [ع،ص] قارنی آجیقان ، آج اولان .

جایمق [ت،مص] واز کچمك ، دونمك ، صرف نظر ایلمك ، تبدیل فکر ونیت ایتمك .

جَبابِره [ع،س] علو عظمت وقهروشدت صحابی معناسنه‌در § جمع (جبار) § زوربا طاقمی .

جَبّار [ع،ص] علو عظمت ، قهر وعزت صاحبی اولان جناب حق § زوربا § مرحمتسز آدم ، جربزه‌لی .

جبارانه = زوربا جه‌سنه .

جباری } جبارلق .
جباریت } =

§ برج ثوره یقین بر نجم ثابت .

جَبان [ع،ص] قورقاق . (تشدید ایله‌ده جائزدر .

جبان الکلب = مسافرپرور ، کریم آدم .

جبانت = قورقاقلق ، جسارتسزلك .

جَبخانه ـ جَبه‌خانه [فا،س] باروت ، قورشون وسائر اسلحهٔ ناریه لوازمی § بونلرك وضع و حفظنه مخصوص محل § (بحریه) حرب کمیلرینك داخلنده اطرافی زره ایله تحکیم ایدلمش موقع مخصوص .

جبخانه لومبوزی = جبخانه‌لکه آچیلان مدور پنجره .

جبخانه مؤصلغی = سفائن حربیه‌ده حریق وقوعنده جبخانه موقعنه صوایصالنه مخصوص بورو موصلغی .

جبخانه یولی = جبخانه‌نك جبخانه‌لکدن کمی کوکرته‌لرینه سوقنه مخصوص یول .

جبخانه فناری = جبخانه خارجنده یاقیله‌رق بر آیینه واسطه‌سیله داخل جبخانه‌یی تنویر ایدن خصوصی فنار .

جَبر [ع،مص] قیریغی دوزلتمك ، اصلاح واکمال ایتمك § (ریاضیه) حروفات واشارات واسطه‌سیله عملیات حسابیه‌یی اجرا ایچون ایجاب ایدن قواعد مخصوصه وعمومیه‌یی بیلدیرن علم . جبر ، حساب اعانه‌سیله حلی مشکل ویا غیر ممکن اولان مسائلك حللرینی تسهیل وتعمیم ایتدیکندن ناشی « نیوتون » نام حکیم مشهور علم جبری « حساب عمومی » دیه توصیف ایتمشدر . علم جبرك کندیسنه مخصوص بر طاقم مباحث وقواعدی دخی واردر .

جبر خاطر = کوکل آلمق ، خاطر رنجیده‌یی آطییب ایتمك .

جبر مافات = ضایع اولان شیئك یرینی طولدیرمق .

جبر نقصان = اکسکی اکمال ایتمك § زور § زورلامق .

جبراً } زور ایله ، قهرایله § هجوم
جبری } = جبری ‖ اصطلاحات عسکریه‌دن اولوب طوغریجه استحکامات اوزرینه هجوم ایتمك دیمکدر .

جبری یوریش = بلا آرام یوله دوام .

جبر نفس = نفسی زورلامق .

جبر واکراه = (حقوق) بر کیمسه‌یی رضاسی خلافنده بر جرمی ایشلمکه مجبور ایلمق .

جَبرائیل ـ جَبرئیل [عبرانجه، س] (اربعهٔ مدبره) دنیلن درت ملك مقربدن انبیای عظام حضراتنه تبلیغ وحیه مأمور اولانی . جبریل امین . [شعرده (جبرئل) طرزنده دخی قوللانیلیر .]

جَبَروت [ع،مص] کبر ، عظمت ، جلالت . (صفات سبحانیه‌دن اولان بوکلمه انسان حقنده ذم مقامنده استعمال اولنور .)

عالم جبروت = عالم لاهوت .

جَبریّه ـ جَبَریّه [ع،س] انسانده ارادهٔ جزئیه‌نك فقداننه حکم ایله افعال وحرکات بشریه‌یی رعشهٔ اضطراریه‌دن عبارت عد ایدن فرقه که : (قدریه) نك ضدیدر .

مسائل جبریه } عددلر یرینه حرفلر
معادلات جبریه } = وضعیله ترتیب ایدیلان مسئله‌لر ومعادله‌لر .

جَبَل [ع،س] طاغ .

جبل زهره = اصطلاحات طبیه‌دن اولوب فرجك اوستنده قیل بیتن محله اطلاق اولنور .

جبل طارق = سبته بوغازی .

جبل لبنان = بیروت جوارنده برلواء مستقل .

جبل لوقوم = برجنس مور یاقوت .

جبلی = طاغه منسوب ومتعلق .

جَبَه [ع،س] زره ، جوش ، پوصات .

جبه پوش = زره کیین ، زرهلی عسکر .

جبه‌جی = قدیم عثمانلی اردوسنك زرهلی صنفنه مخصوص عسکر .

جبه‌جی باشی = عثمانلی تشکیلات عسکریهٔ قدیمه‌سنجه زرهلی طابورینك قوماندانی .

جبه‌لو } وقتیله اصحاب زعامتك حربه
جبه‌لی } = سوق ایتدکلری ، سوقنه مجبور اولدقلری عسکر . § محافظ سواری .

جَبهَه [ع،س] آلین (طب) عظم جبهی برشیئك اوك طرفی § بر بنانك یوز جهتی § اصطلاحات عسکریه‌جه : صف حرب نظامنده‌کی عسکرك اوکی .

جبهه سای = آلننی سوریجی .

عفیف الجبهه = بی نماز .

جبهی = آلنه منسوب § آلنده .

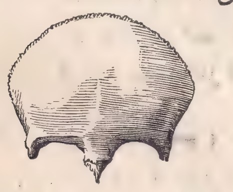

(عظم جبهی)

جَبیرَه [ع،س] قیریق ویا چیقق عضوه صاریلان تخته ، تخته‌لر .

(جبیره)

جَبِینْ [ع،س] آلن، ناصیه § (جبان)، ئورقاق، اودسز.

واسع الجبین = آلنی کنیش.

چین جبین = آلن بوروشـقانغی، اثر انفعال، اثر غضب، چهره‌ده عدم خشنودی علامتی.

زهره جبین = آلنی پارلاق.

ماه جبین } = آلنی آی کبی پارلاق اولان
مه جبین } پارلاق آلینلی.

جبین سای = آلنی یره سورمك.

جَحْد [ع مص] بیله‌رك انکار ایتمك.

جحد مطلق } = لم. و :
جحد مستغرق } = لما حرفلرینك
لحوقیله ماضیٔ منفی معناسنی افاده ایدن فعل مضارع عربی: لم یعلم، لما یعلم.

جَحْش [ع،س] مرکب یاوروسی، صپا.

جَحْف [ع،مص] کبر ایتمك § فخر ایتمك. § قبورق صویمق.

جُحُود [ع،مص] بیله‌رك، بیله بیله انکار ایدن.

جَحیم [ع،س] جهنم، دارالعذاب اخروی، طامغ.

نار جحیم = جهنم آتشی.

جَدّ [ع،س] پدرو یا والده‌نك باباسی. بیوك بابا، دده، آتا.

جد بجد = جددن جدده انتقال صورتیله، سلسله طریقیله.

اباً عن جد = بابادن بابایه، ارثاً.

جد صحیح = علم فرائض اصطلاحاتندن اولوب میته نسبتنده نساء داخل اولمیان جد دیمکدر.

جد فاسد = (جد صحیح) خلافی.

جَداوِل [ع،س] ج: (جدول) خانه خانه چیزلمش ورقه‌لر، دفترلر § قنالر.

جُدَری [ع،س] وجودده چیقان چیچك علتی. (ضم دیم ایله غیر صحیحدر.)

جدریٔ کاذب = اصطلاحات طبیه‌دن اولوب صو چیچکی دنیلان علته اطلاق اولنور.

جدریٔ بقری = اوکوز، اینك جنسنده حاصل اولان چیچك علتی.

تلقیح جدری = چیچك علتنه قارشی یاپیلان آشی عملیاتی (چیچك علتنه اوغرامش انسانك جراحتندن ویا بوخسته‌لغه مبتلا اینكك ممه‌سندن النان ماده‌یی وجوده تلقیح ایتمك.]

جَدْع [ع،س] اعضا وجوارحدن برینی کسمك.

جَدَل [ع،س] شدتلی نزاع، معارضه، غوغا § مناظره § (منطق) مشهورات ویا مسلماتدن مرکب قیاس.

جَدْوَل [ع،س] صورت مخصوصه‌ده خانه خانه چیزلمش ورقه. § پروغرام § دکزدن ویا بیوك بر نهردن ـ صنعی ویا طبیعی اوله‌رق ـ منشعب کوچوك نهر، دره، قنال، آرق

«دور ایله آب خوش جریان
ایکی اوچ جدول ایلمش پیدا»

جدول تخته‌سی = دوز چیزکی چیزمك ایچون قوللانیلان آلت هندسیه.

جَدَّه [ع،س] (جد) ك مؤنثی. پدر ویا والده‌نك والده‌سی.

جدۀ صحیحه = علم فرائضجه میته نسبتده جد فاسده داخل اولمیان جده‌یه دینور.

جدۀ فاسده = جدۀ صحیحه‌نك خلافی.

جَدّات [ع،س] ج: (جده)

جداو ـ جداغو [ع،س] آتك او موزلری آره‌سی. § اکرك تضییقیله اوراده حاصل اولان جریحه.

جَدْی [ع،س] ارکك اوغلاق، کچینك ارکك یاوروسی § (هیئت): بروج اثنی عشردن بری که کونش بورایه کانون اولك طقوزنده واصل اوله‌رق شب یلدا حاصل اولور.

جَدید [ع،ص] یکی، نوظهور. (عتیق)ك ضدی.

قیۀ جدید = یکی اوقه، ۱۰۰۰ غرام = ۳۱۲,۵ درهم عتیق.

جدیدان ـ جدیدین [ع،ص] کیجه ایله کوندوز

جَدیدَه [ع ص] (جدید) ك مؤنثی: اختراعات جدیده.

جَدیر [ع،ص] لایق، سزا، مناسب: ستایشه جدیر.

جَذّاب [ع،ص] زیاده جذب ایدیجی، ایدن.

جَذْب [ع،مص] کندینه دوغری چکمك، چکمك جذبه‌دار || جذبه‌لی، دابر

جذبات = ج: (جذبه). جوششلر.

جَذْبه [جناب حقك عبدینی کندوسنه میل ایتدرمسندن حاصل اولان حالت معنویه: جذبۀ الهیه. § جوشش طبیعت، هیجان روح.

جَذْر [ع،س] اصل، کوك، بیخ § (نباتات) نباتی یره تثبیته وآنك تغذیه‌سنه لزوم اولان موادی درون ارضدن جذبه خدمت ایدن قطعۀ تحتانیه. § (ریاضیه) بر معادله‌ده‌کی حکمك صحیح اوله‌بیلمسی ایچون مجهول کمیتك بر ویا بردن زیاده خصوصی قیمتلر آلمسی لازم کلیرکه بو قیمتلره معادله‌نك جذرلری تسمیه اولنور. § برعدد دیکر برعددك نفسیله برقاچ دفعه ضربندن حصوله کلش ایسه بو ایکنجی عدده اولکینك جذری دینیلیر.

جذر اصلی = جذرك ایلك تشکلنده مرکز ارض استقامتنده بولنان و محور دنیلان کوك.

جذر بسیط } = اوزایه‌رق تشعب ایدن
جذر تام } یعنی جذور ثانیه حصوله کتیرین جذر.

جذر درنی = مواد نشائیه ایله مملو کتلۀ غذائیه‌یی حاوی کوك: یر الماسی و پتاتس کبی.

جذر افقی } = سطح ارضه قریب
جذر زاحف } و افقی بیوین کوك.

(جذر متشعب)

جذر عمودی = دیکنه بر مخروط شکلنده کسب جسامت ایدن کوك .

جذر لیفی = حزمه‌لی آزچوق اسطوانی خیطلردن عبارت اولان کوك .

جذر متشعب = محوری اطرافنده پك چوق جذور تالیه‌سی وثالثه‌سی اولان کوك .

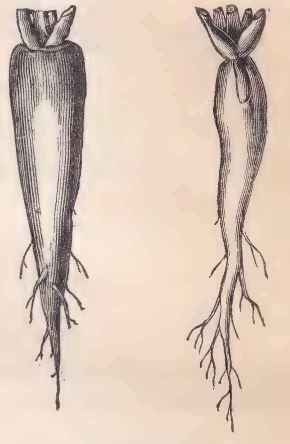

(جذر عمودی)

جذر مرکب = محوری نشو ونما ایله بیوب عنق حذاسندن برحزمهٔ جذریه ظهور ایدن کوك .

جذر مغزلی = حزمه‌لی نشا ایله مملو اولان و (ایك) شکلنده بولنان کوك . § علوم ریاضیه‌جه عددك ایستنیلن قوتدن جذری ، اوقوته رفع اولندیغی زمان عدد مذکوری حاصل ایدن عدد در . مثلا : (٢٥) عددی : ٥ × ٥ = ٢٥ اولدیغندن اشبو مضروبلردن بری (٢٥) عددینك ایکنجی قوتدن جذری اولمش اولور .

جذر آلمق = جذر عملیاتی اجرا ایتمك .

جذر اصم = تماماً بر عدد تام تشکیل ایده‌میان جذر : بالفرض (٣٧) عددینك جذر تامی اولمدیغندن بویله اولان جذره (جذر اصم) نامی ویریلور .

جذر اشارتی = اصول جذری احداث ایدن عربلر طرفندن بو عملیاتك اجرا اولنه‌جغنی بیان ایچون (ج) حرفنك (ــــ) شکلنه قونلمسندن وبعده اوروپا لسانلرینه کچه‌رك (√) شکلنه انتقال ایتمسندن عبارتدرکه : بو اشارت تحتنده بولنان عددك جذری آلنه‌جغنه دلالت ایدر : $\sqrt[٥]{٢٤٣} = ٣$ کبی .

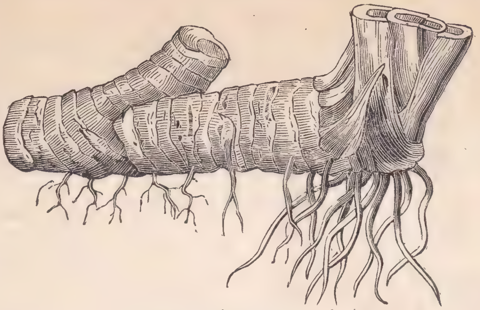

(جذر زاحفی — نفل چیچك)

جذر تام = عدد تام تشکیل ایدن جذر .

جذر مربع = بر عددی تشکیل ایدن ایکی مساوی مضروبلردن بری : $\sqrt[٢]{٧١} = ٩$ کبی .

جذر مکعب = بر عددی تشکیل ایدن اوچ مساوی مضروبلردن بری $\sqrt[٣]{٧٢٩} = ٩$ اولور .

جذری = (کیمیا) اصل ، اساس معناسنی افاده ایدر § جذره منسوب ومتعلق .

جَذْعَه [ع،س] بش یاشنه کیرن یشی دوه .

جَذَل [ع،س] (نباتات) چکردکی ایکی یه منقسم اولان یعنی ذات الفلقتین نباتاتك ساقنه اطلاق اولنور .

جَذوب [ع،س] (جذاب) ایله مترادفدر . زیاده جذب ایدیجی ، ایدن .

جَذوَه ـ جَزوَه [ع،س] قهوه پیشیرمکه مخصوص صاپلی کوچوك قاپ .

جَر [ت،س] اوچوروم ، چوقور § قلعه ، استحکام اطرافنده قازلمش خندق .

جَرّ [ع،مص] چکمك ، ایلروده‌کی شیئی بری یه چکمك § جذب ایتمك § جلب منفعت § طلبهٔ علومك شهور ثلثهٔ مبارکه‌ده کویلره ، قصبه‌لره عزیمتله خلقه تلقینات دینیه‌ده بولنملری § (نحو عربی) برعاملك معمولنی مجرور ایتمسی که عامله جار ومعموله مجرور دینور .

حرف جر = داخل اولدقلری اسمی مکسور قیلان شو یکرمی حرفدر : { با ، من ، الی ، عن ، لام ، علی ، فی ، کاف ، حتی ، رب ، واو قسم ، تاء قسم ، حاشا ، مذ ، منذ ، عدا ، کی ، لولا ، خلا ، لعل .

جر اثقال = فن میخانیکه یا کلش اوله‌رق ویریلمش اسم .

جر اثقال آلتی = واپورلره یوك آلوب ویرمك وریختم انشاآتنده بیوك دوندرمه طاشلری قعر دریایه تنزیل ایلمك ایچون مستعمل وبخارله متحرك بر آلت .

جر اثقال سماوی = حرکات نجومیه‌دن بحث ایدن وقوانین حرکات اجرامی دساتیر ریاضیه ایله اثبات ایلین علم : فن میخانیك سماوی .

جر مغنم = (فقه) جلب منفعت معناسنه در .

جَرائِد [ع،ج] جریده‌نك جمعی . غزته‌لر . { جراید صورتنده یازمامليدر }

جَرائِم [ع،س] جم : (جریمه) . قباحتلر . { بوکلمه‌یی (جرایم) طرزنده قوللانمق غلط اولدیغی کبی کناه ، صوچ معناسنه اولان (جرم)ك جمعی اوله‌رق دخی ظن ایلمك دوغری دکلدر . چونکه : (جرم)ك جمعی (جروم) کلیر . }

جرائم اعتیادیه = (حقوق) حد ذاتنده مختلف اولمیان افعال ممنوعه‌نك مکرراً ایشلنمسی .

جرائم مشترکه = (حقوق) اشخاص مختلفه طرفندن متفقاً ویا بربرینه معاونت صورتیله مختلفاً ایقاع ایدیلن جرائم .

جرائم ممتده = (حقوق) یالکز بر زمانده ایشلنمیوب اجراسی امتداد ایلیان جرائم .

اجتماع جرائم = (حقوق) برکیمسه طرفندن بردن زیاده ایقاع اولنان جرائم .

اقسام جرائم = (حقوق) جنایت ، جنحه ، قباحت .

جِراب [ع،س] طغارجق ، طوربه . § (طب) کیسه کبی اقسام انسجه جراب شعری : درونده قیلك موضوع بولندیغی کیسه .

جَرّاح [ع،ص] یاره‌یی تداوی و تیمار ایدن ، وجود بشرده عملیات جراحیه اجرا ایتمك اصولنی بیلن آدم اوپراتورك مترادفیدر .

جراحه ، جراحی = جراحلق . (مولددر)

فن جراحی = (جراحلق) : مباحث علوم .

جَراحات [ع،س] جم (جراحت)

جَراحَت [ع،س] یاره § یاره‌دن آقان قویو مایع ، ایرین . { بوکلمه‌نك زبانزدی جیمك فتحیله اولدیغندن بورایه درج ایدلمش ایسه‌ده صحیحی کسر ج ایله (جراحت) در . }

جراحتلنمك = یاره ایرین باغلامق ، طوتمق .

جَرادْ [ع، س] لسانمزده مستعمل اولمیان (جراده)نك جمعیدرکه : چكركه دیمكدر § یغما كر كروهی .

جرادالبحر = حیوانات بحریه دن اولوب (تكه) نامیله معروف وما كول قرمزی اوفاق بوجك .

رجل جراد = چكركه آیاغی ـ كه : لاشی حكمنده اولان هدیه‌یه‌ده دینور .

جَرّارْ [ع، ص] جر ایدیجی § مقابله‌سز كندینه منفعت مادیه جلب ایدن . § كایتلی لشكر § كندینه برطور مخصوص ویره‌رك دیله‌نن سائل § عارسز دیلنجی .

جرارلق = دیلنجیلك .

جَرّارَه [ع ص] كایتلی لشكر .

جَرانْطَه [ج، س] (تجارت) متداول بر پولیچه‌یی حواله ایلیان ومتسلسلاً یكدیكرینه كفیل عد اولنان كیمسه‌لر .

جَرَبْ [ع، س] اویوزعلتی ، اویوزلق . § عار ، نقیصه .

جرب الاجفان = كوزقپاقلرنده حاصل اولان مختلف التهابلره اطلاق اولنور .

جرب المعاء = قولرا اثناسنده مصابینك باغرصاقلرنده حاصل اولان اندفاعات صغیره‌یه دینلور .

جرب الكلیه = بوبركلرده چیقان سیویلجه دیمكدر .

جربی = اویوزطبیعتنده اولان امراض § اویوزه متعلق .

جَرِبْ ـ جَرْبانْ [ع، س] اویوز ، اویوز علتنه مبتلی آدم .

جَرْبَزَه [ع، ص] عیارلق ، بجریكلیلك § صیقلمه‌دن ادارهٔ لسان ایده بیلمك خاصه‌سی § ناطقه پردازی . § علم اخلاقجه قوهٔ مدركه نك افراطنه اطلاق اولنوركه : حد اعتدال خارجنده اولدیغی ایچون مذمومدر .

جربزه‌دار
جربزه‌كار
جربزه‌لی = ناطقه‌لی ، بجریكلی .

جَرْبوغ [ع، س] برجنس چول صیچانی § جلیز چوجق .

جَرْبِیَّه [ع، س] (حیوانات)(اویوزبوجكی) دینلن برنوع كوچك بوجك .

جَرْثوم [ع، س] (نباتات) تخمك ماده‌سی تكون ایتمه § دكز قدائفی اوزرنده تثبت ایدن سیاه ویا صاری رنكلی برنوع منطار .

جَرْجَرْ [ع، س] تكرلكلی دوكن .

جَرْجیر [ع، س] برنوع صلاطه ، روقه صلاطه .

جرجیرالماء = صو تره‌سی .

جَرْح [ع مص] یاره‌له‌مك ، یاره‌لمك . § مقبول طوتمامق ، طوتلمامق ، رد ایتمك ، ایدلمك .

خطاء جرح = (قوانین) غیرقصدی اوله‌رق واقع اولان جرحه اطلاق اولنور .

عمداً جرح = قصداً جرح ایتمك ، یاره‌له‌مك .

جرح مثخن = (فقه) صاحبنك برحیات قالمسنه امید اولمیان یاره دیمكدر .

جرح مهلك = یاره‌لی اولان آدمك موتنه سبب اولان جریحه .

جرحی
جرحه = جرحه منسوب ، متعلق .

جَرْحَه [ع، س] (میخانیك) میخانیكی برصدمه‌یی متعاقب اجسام اینه سطوحنده حاصل اولان یاره .

جَرْدا [ع، ص] تویسز ، طازلاق .

جَرْدَه [ع، ـ] محافظه عسكری .

جَرَسْ [ع، س] حیوانلرك بویننه آصیلان چینغراق § بیوك چینغراق ، چاك .

جرس = چینغراق شكلنده اولان .

جَرَسِیَّه [ع، س] (نباتات) ذات الفلقتین وحیدالتویج و تویج جرسی‌یی حامل نباتات فصیله‌سنه اطلاق اولنور .

جَرْش [ع، مص] برشیٔ قاشیمق ، قازیمق .

جرش خطی = (طب) وجودده حاصل اولان لحوم زائده‌یی ازه‌رك قطع ایتمك دیمكدر .

جَرْع [ع، مص] یودوم یودوم ایچمك . § (طب) درونده مواد دوائیه منحل صو .

جَرْعَه [ع، س] یودوم § (جرع) .

جَرْعَنْد [ع س] مومبار دنیلن طعام .

جَرَمْ [ع، س] شبهه ، شك .

لاجرم = شبهه‌سز .

جُرْموق [ع، س] دیزلك ، چامورلق . چیزمه .

جَرْو [ع، س] حیوان یاوروسی (اینك) .

جَرْی [ع، فع] آقدی ، جریان ایتدی معناسنه اوله‌رق یالكز شو تعبیرده مستعملدر : ماجرای = كچن ، وقوعبولان ، وقعه .

جَرِیّ [ع، ص] بهادر ، جرأتلی ، جسور ، یكیت .

جریٔ اللسان = سوزینی اسیركه‌میان .

جریٔ القلم = قلمی زورلی اولان .

جَرَیانْ [ع، مص] آقمق .

بطی الجریان = آغیر آقیشلی .

سریع الجریان = سریع آقیشلی .

خوش جریان = كوزل آقیشلی .

§ یورومك ، كچمك § روش ، طرز .

جَریب [ع، س] وزنی مختلف برنوع بیوك اولچك § ترلا واراضی اولچیسی § دونم ، (١٠٠٠٠) آرشون مربعی .

جَریح [ع، ص] (مجروح) ایله مترادفدره یاره‌لی یاره‌لنمش .

جریح القلب = یوره‌كی یاره‌لی .

جَریحه [ع، ص] یاره ، جراحتلی اولمیان یاره { اصل لسان عربده جراحتلی اولان یاره‌یه (قرحه) } دینور .

جریحه‌دار = یاره‌لی .

جَریده [ع، س] دفتر ، خلاصهٔ معاملاتی ضبط وتحریره مخصوص دفتر .

جریدهٔ نفوس = نفوس دفتری .

§ روزنامه ، غزته : جریدهٔ معتبره § مجرد ، مجرد اوله‌رق :

جریده رو = یالكز باشنه كیدن .

جریده روی = جریده رولق .

جَریم [ع، ص] مجرم قباحت صاحبی ، صوچلو .

جَریمه [ع، س] جرم ، صوچ ، قباحت . § جرم صاحبندن جزاءً آلنان آقچه ، جزای نقدی . { بوایكنجی معنی مولددر } جمعی (جرائم) .

جَرِيَّه [ع،س] (حیوانات) قورساق، کویش کتیرن حیواناتك ایکنجی معده‌سی.

جَزاءْ [ع،س] قارشولق، عوض § مکافات یلمك § صوچ صاحبنه چکدیریلان عقاب، اذیت، تربیه {عربیده (جزاء) لفظی مکافاته ده اطلاق اولنور: (جزاك الله بالخیر.) کبی

جزای شرط = (فقه) شرطك حصولنه تابع اولان کیفیته‌ دینور § بو کیفیتی حاوی اولان قضیه.

جزای نقدی = مجرمدن قانونك تعیین ایلدیکی مقدار اوزرندن آلنان آقچه.

جزای عمل / **جزای سزا** = لایق اولان جزاء.

قانون جزاء = مجرملر حقنده ترتیب اولنه‌جق مجازاتك درجاتنی تعیین ایدن قانوننامهٔ همایون.

محکمهٔ جزاء = جنحه و قباحت ایشلرینه باقان محکمه.

روز جزاء = یوم قیامت، محشر کونی.

جملهٔ جزائیه = بری دیکرینه معلق اولان ایکی جمله‌دن مرکب کلامك ایکنجیسنه اطلاق اولنورکه: برنجیسنه‌ده جملهٔ شرطیه دینور.

حقوق جزاء = حقوق عمومیهٔ داخلیه‌نك قسم مهمی اولان تشکیل محاکم جزائیه ایله قانون جزاء و اصول محاکمات جزائیه قانوننددن عبارتدر.

اصول محاکمات جزائیه = دعاوی جزائیه‌نك صورت تعقیبیله حکملرینك اتفاقندن باحثدر.

دعاوی جزائیه = جزایه تعلق ایدن دعوالر.

جزاءً = جزاء صورتیله، جزاء اوله‌رق.

جزالندیرمق = مجازاته اوغراتمق، تربیه قصدیله جزاء ایتمك.

جزالانمق = جزایه اوغرامق.

جَزائِرْ [ع،س] جم: (جزیره). آطه‌لر: جزائر بحر سفید، جزائر سبعه. {بو معناده جزایر طرزنده یازمق دوغری دکلدر. چونکه: (جزایر) افریقانك شمالنده کائن برقطعه‌نك اسمیدر}.

جَزّارْ [ع،ص] دوه قصابی § قصاب.

جَزالَتْ [ع،مص] {اکثریا الفاظ و معانی حقنده مستعملدر} درست، راست اولمق، رکاکتسزلك: جزالت لفظ، جزالت معنی.

جَزْرْ [ع،س] (قوزموغرافیا) شمس و قمرك تأثیریله بحرونهرده صویك ساحله کلدکدن صوکره ارتفاعی تناقص ایده‌رك چکلمسی. (مد) بونك مقابلیدر: مد و جزر.

جَزَرْ [ع،س] حیوانیه فصیله‌سندن هاوج دیمکدرکه: فارسی (کزر) دن معربدر.

جزر بری / **جزر التراب** = یبانی هاوج

جزری الشکل = هاوج شکلنده اولان.

جزرین = هاوج کوکندن استحصال اولنان مادهٔ ملونهٔ کیمیویه.

جَزَعْ [ع،مص] صبرسزلق ایله تلاش و اضطراب آثاری کوسترمك، اغلیه‌رق شکایت ایتمك: جزع و فزع.

جَزْلْ [ع،س] رکاکتسز، درست اولان لفظ.

بحر جزل = (عروض) بحر کاملك (متفاعلن) جزئنك الفنی اسکان و تاسنی اسقاط ایدرك (مفتعلن) جزئنه نقل ایتمك.

جَزْمْ [ع،مص] برشیئی کسدیروب آتمق، قطعیاً حکم ایتمك، ایلمك.

جزماً = کسدیروب آتمق صورتیله، قطعیاً حکم ایدرك || نحو عربیده بعض عامللرك آخر کلمه‌ده‌کی حرکه ویا حرفی اسقاط ایتمسی || حروفی یکدیکره اوردیران (ه) اشارتی.

جَزُوعْ [ع،ص] جزع ایدیجی، ایدن.

جَزْوَه [ع،س] ☞ (حذوه).

جَزِیرَه [ع،س] آطه، جوانب اربعه‌سی صو ایله محاط قره پارچه‌سی.

شبه جزیره = یارم اطه، بر طرفی قره‌یه مربوط اولوب اوچ جهتی صو ایله احاطه ایدلمش اولان بیوك و یا کوچوك قطعهٔ ارض.

جزیرة العرب = عربستان قطعه‌سی. (☞ لغتچهٔ اعلام.)

الجزیره = دجله و فرات نهرلری آره‌سنده‌کی قطعهٔ معلومه. {ذیله مراجعت}

جَزِیلْ [ع،ص] درست اولان، رکیك اولمیان: لفظ جزیل، معنای جزیل § چوق، کثیر، بسیار.

جَسارَتْ [ع،مص] (مولددر) یکیتلك، جسورلق، کوزی پکلك

جُسّاسَه [ع،س] (مولد) (قرووازور) دنیلان سریع السیر حرب واپوری

جَسامَتْ [ع، مص] مادی و معنوی بیوکلك.

جَسْتَه [فا،س] صچرامش، فیرلامش.

برجسته = ایی، لطیف، اعلی: مصرع برجسته || پارچه، قسم.

جسته جسته = قسم قسم، پارچا پارچه.

جَسَدْ [ع،س] وجود، کوده. {اکثریا اموات حقنده مستعملدر} (جسم) مقامنده قوللانیله‌مز.

جَسُورْ [ع،ص] یورکلی، یکیت، جسارتلی، صاحب جسارت.

جسورانه = جسورجه‌سنه.

جَسِیمْ [ع،س] معناً و مادةً بیوك.

جَصْ [ع،س] قیالرك احراقندن حاصل اولان کیرچ § آلچی.

جصاص = کیرچجی.

جعادت = قیویرجیقلق.

جَعْدْ [ع،س] قیویرجق. {اکثریا صاچ حقنده}

جعدقطط = قیصه قیویرجق صاچ.

جَعْفَرِی [ع،ص] امام جعفر صادقك اجتهادینی قبول ایدن فرقه، شیعه.

جَعْلی [ع،ص] یاپمه، دوزمه، ساخته.

جعلیات = جعلی ایشلر، کوستریشلر.

جُغْرافِیا [ج،س] یونانجه افاده ایلدیکی معنی اعتباریله (تحریر الارض) دیمکدرکه: الیوم کرهٔ ارضك احوالندن بحث ایدن علمه علم اولمشدر.

جغرافیای ریاضی = جغرافیانك، کره‌مزك سائر کره‌لره نسبتله اولان اوضاع و حرکاتندن بحث ایدن قسمی.

جغرافیای طبیعی = ارضك صرف احوال طبیعیه‌سندن بحث ایدن علم مخصوص.

جغرافیای سیاسی = کرهٔ ارض اوزرنده ساکن اقوامك اشغال ایلدکلری قطعاتدن و بو قطعات آره‌سنده‌کی حدوددن و اقوام مذکوره‌نك مقدار نفوس و درجهٔ تمدن و ثروتندن بحث ایدن جغرافیا دیمکدر.

جغرافیای تاریخی = کرهٔ ارضه دائر اولان معلوماتك جهت تاریخیه‌سندن باحث فن.

جغرافیای عسکری / جغرافیای سوق الجیش } = برقطعه‌نك موانع طبیعیه‌سنك حرکات عسکریه نقطهٔ نظرندن اهمیت وفوائد ومحاذیرندن ومدافعهٔ اعداء خصوصنده موانع مذکوره‌نك صورت استعمالارندن بحث ایدن فن.

جغرافیای خصوصی = یالکز بردولتك تحت اداره‌سنده بولنان قطعه ویاقطعه‌لرك احوالندن بحث ایدن فن: جغرافیای عثمانی.

جَفّ [ع،ص] دوشـونکسزین، وهلهٔ بردن، یکدن § جـمله، هپ، بتون.

جف القلم = بلاتأنی برشیء سویلمك، ویازمق || دفعةً، همان.

جَفاء [ع،س] اذیت، آزار، اینجتمه.

جفا پرور = جفایی التزام ادن.

جفا پیشه = عادتی جفا اولان.

جفاجو / جفاکار } = جفا ایدیجی.

جفاکارانه = جفاکارجه‌سنه.

جفاکاری = جفاکارلق.

جفا دیده = جفـا کورمش، اذیت چکمش.

جفاکش = جفاچکن، جفایه تحمل ایدن.

جَفْجَفَه [ع،س] عسکر کورلتیسی، غلغله § دبدبه، کوستریش.

جَفْن [ع،س] کوز قپاغی. جمعی (اجفان) در.

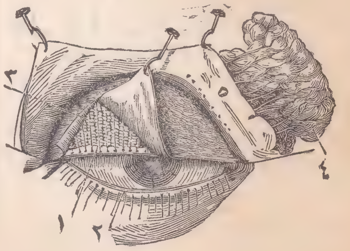

(جفن)

۱ — جفن علوینك خافه‌سی.
۲ — جفن سفلی.
۳ — میه‌بومیوس غده‌لری.
۴ — غدد دمعیه.
۵ — قنوات مضرعهٔ منضمه.

جَفیف [ع،ص] قورومش، قوری.

جُفوه [ع،س] (جفا) ایله مترادفدر.

جَلّ [ع، فع] جلیل اولسون معناسیله شو برقاچ تعبیر دعائیده استعمال اولنور: جل جلاله، جل شانه، حق جل وعلاء § جلیل، اولو.

جَلاء [ع،مص] مملکتندن آیرلمق، غربته دوشمك.

جَلائِل [ع،ص] (جلیله) نك جمعی، بیوك اولان شیلر: «جلائل آثارسنیهٔ حضرت خلافتپناهیدن اولان حمیدیه حجاز تیمور یولی»

جَلابیب [ع،س] مخدراتك قوللاندقلری باشمق، اورتو معناسنه اولان (جلباب) ك جمعی: جلابیب نسوان.

جَلاتین - ژلاتین ☚ [ج،س] (هلام)

جَلاجِل [ع،س] زیل، کوچك چنغراق معناسنه اولان (جلجل) ك جمعی.

جَلّاد [ع،ص] شرعاً و قانوناً اعدامه محکوم اشخاصی اولدیرمکه مأمور آدم.

جَلادَت [ع،مص] متانت و شـدتله قاریشیق بهادرلق، یکیتلك، قهرمانلق.

جَلافَت [ع،مص] قبالق، ناتراشیده‌لك: جلافت طبیعت.

جَلال - جَلالَت [ع،مص] صوك درجه‌ده عظمت، فوق الغایه اولواق § اوصاف سبحانیه‌دندر: «شان الٰهی، (جلال) بعضاً (جمال) ه مقابل استعمال اولنور. (جمال) جناب حقك لطف ایله، (جـلال) ایسه قهر ایله تجلیسـندن عبارتدر» (ناجی لغتی)

اسم جلال / لفظهٔ جلاله } = (الله) اسم شریفی.

ذوالجلال = جلال صاحبی اولان جناب حق || انسانده ظهور ایدن غضب حالی.

جلالی = جلاله منسوب || عظمتلی. || سـلاطین سـلجوقیه‌دن (جلال الدین ملکشاه) ك زماننده برهیئت فنیه معرفتیله ترتیب ایتدیریلن تقویم شمسی که: (۴۷۱) تاریخ هجریسندن بدء ایدر || وقتیله آناطولیده تورەمش اولان طائفه‌یه بونام ویریلور ایدی || چابوق حـدت ایدر، سرت طبیعتلی آدم.

جَلْب [ع،مص] کندی طرفنه چکمك، چکلمك § کتیرتمك، کتیرلمك: جلب منفعت § دعوت، احضار. § (حقوق) مظنون ویا شهودك محکمه‌یه دعوت واحضاری ایچون یازیلان مذکره.

جلب دفتری = (حقوق) محـاکم نظامیه‌ده جلب اولنه‌جق اشخاصك اسامیسیله جلبنامه تاریخنی و مباشرك اسـمی، یوم محاکمه‌یی، خلاصهٔ دعوایی ناطق دفتر.

جلب مذکره‌سی = (حقوق) قباحت وبالخاصه جنحه ایله جنـایت دعوالرنده احضار مذکره‌سـندن اول مندرجاتی بلا جبر مظنون علیهك دعوته اجابت ایتمدیکی صورتده حقنده احضار صادر اوله‌جغنی مشعر مستنطق مذکره‌سی.

جلبنامه = (حقوق) محکمه طرفندن مدعی ویا مدعیٔ علیهه یازیلان دعـوت ورقه‌سی که: مواد جزائیه‌یه دائر اولورسه بوکا (جلب مذکره‌سی) دینور.

جَلَب [ع،س] فی الاصل مواشی معناسنه ایسه‌ده اصطلاحده تجارت مقصدیله مواشی آلوب صاتمقله مشغول آدمه دینور.

جلب اصنافی = جلبجیلك ایدن کیمسه‌لر.

جَلْبَنان [ع،ص] (نباتات) بقلیه فصیله‌سندن انواع عدیده‌یه منقسم بر نبات.

جُلَّده [ع،س] بیوك قامچی § قامچی ایله اورمق.

جلسات = ج: (جلسه)

« اثنای سفرده چشم امعان
کوردکجه مواقع لطیفه
بولمازمی طبیعتنده انسان
بر خواهش جلسهٔ خفیفه »

جَلْسَه [ع،مص] اوطورمه:

جَلِیّ [ع،ص] میدانده، بللی، آشکار، روشن: اوجلی، برهان جلی § قالین یازی § خط جلی ایله یازلمش.

جَلِیّات [ع،ص] ج: (جلیه). (خفیات) مقابلی، میدانده، آشکار اولان شیلر.

جَلید [ع،ص] جلادت صاحبی، جلادتلی. § چی، قیراغی.

جلیدی = (طب) طوکدیریجی، اوشـودیجی؛ دوور جلیدی: قوللرانك طوکدیریجی دوره‌سی.

جَلِيس [ع،ص] رفيق، برابر اوطوران، احباب :

جليس سوء = كوتو خويلى دوست.

جليس انيس = انسيتلى رفيق ، كچنلمسى خوش احباب .

جَلِيل [ع،ص] جلالتلى ، پك بيوك ، قدرى عالى : امر جليل ، اوامر جليله، جليل المناقب، جليل الشان

جَلِيلَه [ع،ص] (جليل) ك مؤنثى . اصطلاحات رسميه صره سنه كچوب رأس اداره سنده مشير ويا وزير بولنان نظارت ، ولايت ، هيئته صفت اوله رق قوللانيلور : شوراى دولت رياست جليله سى . معارف نظارت جليله سى ، بيروت ولايت جليله سى ، دردنجى اردوى همايون مشيريت جليله سى . { جمعى : (اجله) كلير . }

جَم [فا،س] ايرانك ملوك قديمه سندن اولوب پيشداديان سلاله سنك دردنجيسى اولان (جمشيد)دن كنايه در .

جم جاه = حشمتده جمشيد كبى اولان .

جام جم = باده .

آيين جم = ترتيب بزم عشرتدن كنايه در.

جَم [ع،س] غلبه لك ، جماعت ، طوپ، مجموع .

جم غفير = پك غلبه لك || خلق .

جِمَاح [ع،س] (جموح) ايله مترادفدر. آتده سركشلك § ديك باشليلق.

جَمَاد [ع،س] حساسيتى وخاصهٔ نشوونماسى اولميان جسم ، طاش، آغاج پارچه سى كبى . { اكثريا معدنيات حقنده مستعمل ايسه ده اساساً حس وحياتدن محروم اولان اجسامه اطلاق اولنمق اوزره موضوع اولديغندن جذرندن آيرلمش، كسيلمش وبناءعليه خاصهٔ نشوونماسنى غائب ايلمش آغاجك ده جماد وضعنده داخل اولديغى دركار در . }

جمادات = جم : (جماد) جانسز جسملر.

جَمَادَان [فا،س] بيوجك منديل ، بوخچه § برنوع يلك ، نيمتن .

جُمَادَى [د،س] { صحيحى جيمك ضمى ، دالك فتحى ايله در . } شهور قمريهٔ عربيه نك بشنجى وآلتنجى آيلرينك اسمى اولوب برنجيسنه (جمادى ـ الاولى) ، ايكنجيسنه (جمادى الاخره) ديرلر. { جمادى) كلمه سنى فتح جيم وكسر دال ايله استعمال ايتمك غلط اولديغى كبى بونى ذال معجمه ايله (جماذى الاول) ، (جماذى الاخر) طرزنده قوللانمق ايسه غلط اندر غلطدر . }

جَمَّاز [ع،س] سريع السير اولان (اركك) دوه.

جمازه سوار = جمازه يه راكب اولان. مؤنثى (جمازه) در :

جَمَّاش [ع،ص] زندوست § متجسس : چشم جماش .

جَمَاعَت [ع،س] برطاقم انسان، كروه: جماعت مسلمين جامع شريفده برلكده نماز قيلان اهل اسلام

صوڭ جماعت = جامع شريفك داخلنه صيغميوب ايكى قپو آره سنده نماز قيلانلر.

صوڭ جماعت يرى = جوامع شريفه نك ايچ وطيش قپولرى آره سنده اولوب، اكثريا اوزرى كمرلى سقفله مستور اولان محله اطلاق اولنور . جمعى ; (جماعات) كلير .

جَمَال [ع،ص] ظاهرى وباطنى كوزللك . § كوزل يوز § حسن وآن . § (تصوف) ذات ، وجه .

عرض جمال = يوز كوسترمك || صفات الٰهيه دن اولوب ☜ (جلال) مقابليدر.

جمال الله = لطف الٰهى .

جَمَّال [ع،س] دوه جى، دوه سوريجيسى .

جَمَاهِير [ع،س] جم : (جمهور) .

جَمَد [ع،س] بوز § قار .

جَمَرَات [ع،س] (جمره) نك جمعى، قورلر .

جمرات ثلاثه = (مناسك) عرفاتدن عودتده ميناده شيطانك طاشلانديغى اوچ (محل معين)

جَمْرَه [ع،س] يانمش كمور پارچه سى ، قور . § زعم قدمايه كوره شباطده برر هفته فاصله ايله سمادن ، هوايه ، صويه ، ترابه دوشن اوچ بوجك كه : حرارت بونلردن انتشار ايدرمش § اوفاق چاقل طاشى § قيغلجم .

جمرة الحرب = مورخ عاصم مرحوم طرفندن (ناپوليون بوناپارط) حقنده استعمال ايداش بر تعبيردركه : مألى حرب قيغلجمى ديمكدر .

جمرهٔ اولى = شباطك ايلك هفته سنده هوايه دوشن جمره .

جمرهٔ ثانيه = شباطك ايكنجى هفته سنده صويه دوشن جمره .

جمرهٔ ثالثه = شباطك اوچنجى هفته سنده ترابه دوشن جمره .

جمرهٔ عرضيه = (بيطرى) حيوانات مجتره يه وباخصوص جنس بقره واغنامه مخصوص وشاربون دنيلن خسته لق بوكا «يانى قره» دخى دينير .

جَمْع [ع، مص] طوپلامق ، طوپلانمق ، بريكديرمك ، بريكديرلمك ، حاوى، جامع اولمق : برچوق فضائلى نفسنده جمع ايتمش اولان ... § مجموع ، هيئت § (رياضيه) برجنسدن اولان ارقامك مجموعنى بولمق § علم صرفجه كلمه نك (تركى وفارسيده) بردن و(عربيده) ايكيدن زياده شيئه دلالت ايدن هيئتى : حاتى ، قلم ، قلملر ، آدم، آدملر، حيوان ، حيوانات . اسب، اسبان . § (حساب) متجانس بر قاچ عددى بربره طوپلامقدن عبارت اولان عمل ، قاره جمله .

جمع سالم / جمع صحيح = صرف عربيجه قاعدهٔ مطرده اوزره تشكل ايدن يعنى مفردينك صيغه سى تغير ايتميان صيغهٔ جمع كه : مفردك آخرينه (ون) ويا (ين) علاوه سيله تشكيل ايديلور : مسلمون ، مسلمين ، مؤمنون ، مؤمنين .

جمع قلت = اوچدن زياده و اوندن نقصان اولان مقداره دلالت ايليان جمع صيغه سى كه : عربى يه مخصوصدر .

جمع كثرت = طقوزدن زياده يه دلالت ايدن صيغهٔ جمع عربى .

جمع مذكر = مفردى مذكر اولان كلمه نك صيغهٔ جمعى .

جمع مؤنث = مفردى مؤنث اولان كلمه نك صيغهٔ جمعى .

جمع مكسر = قاعدهٔ مطرده اوزره اولميوب مفردينك صيغه سى بوزلمش اولان جمع : كتاب ؛ كتب كبى .

جمع الجمع = اساساً جمع اولان بركلمه نك صيغهٔ جمعى : لازم — لوازم — لوازمات .

اسم جمع = مفرد اولديغى حالده جمع معناسنى افاده ايدن كلمه . (عالم) كبى .

جمعاً = طوپلامق صورتيله ، طوپلانمش اوله رق ، يكون اوله رق ، طوپدن .

جمعلنديرمك = مفرد بر كلمه يى جمع صيغه سنه نقل ايلمك .

جَمْعِيَّت [ع،س] هيئت: جمعيت رسوميه.

جَمَل [ع،س] اركك دوه .

جَميع [ع،ص] بتون ، هپ § هربر .

جميعا == بتون بتون ، هپسی .

جَميل [ع،ص] كوزل.{ماديات ومعنوياتده مستعملدر . }

ذكر جميل == ايلكله ياد ايتمك ، مدح ايتمك ‖ مكاتبده مكافات اخذينه كسب استحقاق ايتميوب فقط طولغون نومرو آلمش اولان شاكردانه ويريلن ورقهٔ مطبوعه ‖ بوقبيلدن اولان طلبه‌نك توزيع مكافاة رسمنده اسمنك ذكر اولنمسی .

جَميله [ع،ص] (جميل)ك مؤنثی § يارانمه ، خوش كورونمه .

جناب [ع،ص] معنای اصلی خانه ، قوناق حواليسی ديمك ايسه‌ده لسانمزده (حضرت) كبی كلمهٔ تعظيم اوله‌رق مستعملدر : جناب حق ، جناب پيغمبر ، ارادهٔ سنيهٔ جناب ملوكانه . § امور خسيسه‌يه تنزل ايتميوب بيوكلكه ياقيشه‌جق طرزده وقارلی طاورانمق حالتی ، حيثيت وشرف ، مجد وكرم .

عالی جناب == خسائسه تنزل ايتميان ، مجد وكرم صاحبی .

جَنابَت [ع،مص] طهارتسزلك § (ص) اوزرينه غسل واجب اولان كيمسه § شتم وتعزير تعبيری .

جَنّات [ع،س] جمع : (جنت) جنتلر .

جَناح [ع،س] قاناد ، بال ، پر . § (عسكری) حرب نظامنی آلان اردونك ايكی جهتندن هر بری : صاغ جناح ، صول جناح ـ كه : اسكی مورخلرجه ميمنه ، ميسره دينوردی .

جناحين == ايكی جناح ، اردونك ايكی جهتی .

جناح بعوضه == (حيوانات) سيوری سينكك قنادی ‖ جزئی ، اهميتسز شیٔ .

باجناح == ايكی همشيره‌يه زوج اولان اركككلردن هر بری ـ كه : تركجه (باجاناق) ديرلر .

ذوالجناحين == جعفر بن ابی طالب حضرتلرينك طرف اشرف نبوتپناهيدن احسان بيورلمش لقبيدر ‖ دنيا وآخرتی معمور اولان كيمسه .

جناحی == (طب) جناحه منسوب . نتوء جناحی : عظم وتدينك قناد شكلنده اولان ايكی شعبه‌سی .

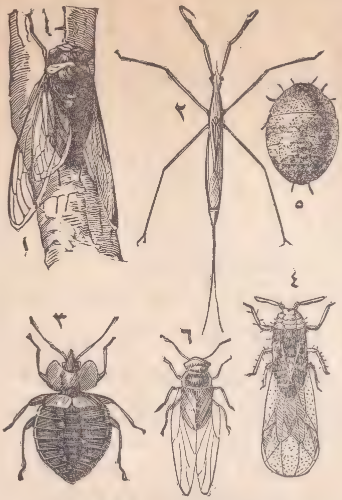

(جناحيت النصف حشرات)

١ ــ آغستوس بوجكی ‖ ٤ ــ پوسه‌رون .
٢ ــ صو عقربی ‖ ٥ ــ قوشنيل .
٣ ــ تحته بيتی ‖ ٦ ــ بر نوع پوسه‌رون

جَنازَه [ع،س] انسان ميتی .

جنازه نمازی == اهل اسلامدن اولان ميت اوزرينه اركان مخصوصه‌سيله قيلنان صلاة .

جانلی جنازه == پك ضعيف ، ودرمانسز آدم ، صوك درجه ضعفه دوشمش اولان .

جَنان [ع،س] يورك ، كوكل ، قلب . { كسر جيم ايله باشقه معنايه كايدر . }

خالص الجنان == يوركی ، قلبی صاف ، پاك اولان .

جَنْب [ع،س] يان طرف § يان ، نزد .

ذات الجنب == (طب) اوجاعی صدرك يان طرفنده اولديغندن بومرضه ذات الجنب دينلمشدركه پلوره ويا غشای جنب دينلن ورئه‌لری تخريش ايدن زاوك التهابی وبوصورتله (رونته صو تراكمی‌در. بوكا «صاتليجان» دخی دينير .

جَنْبی ـ جَنْبيه [ع،س] عربلره مخصوص بر نوع قيصه قليج ـ كه : حمائل واری بوينندن يانه دوغری آصيلير .

جَنَّت [ع،س] جناب حقك بعد الحشر اهل ايمانه احسان ايده‌جكی نشاطكاه دائمی ، بهشت . (جهنم) مقابليدر § سايه‌دار اشجاری وكونا كون ازهاری حاوی باغچه § فوق العاده لطيف موقع .

جنت الدنيا == شام شريف .

جنت مكان
جنت مقام
جنت مقر
== مكانی ، مقامی ، مقری جنت اولان ذات .

جنت قوشی == اوستراليا قطعه‌سنه مخصوص اولوب ملون توكلی ، غايت لطيف منظره‌لی بيوجك بر قوش .

(آبودا نوعی)

(پارلاق توكلی نوعی)

(دول دنيان نوعی)

جَنْدَرَه [ع، فا] { يونانيدن معرب و مفرسدر . } منكنه ، سيلندير . صيقيشديره‌جق ، تضييق ايده‌جك آلت .

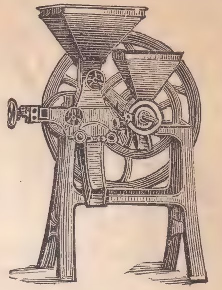

(جندره)

جندره بقلواسی = برنوع قبا بقلوا، خمیر طاتلیسی .

صو جندره سی = قماشلری صیقیشدیرمق، باروت، طوغله، کیل، زیوت شحمیه یاپمق ایچون استعمال اولنور .

جندره بوغازی = کاغدخانه نك ایلرو ـ سنده برمحل معروف .

جَنْدَل [ع،س] نهرلرده بیوك شلاله محلنه اطلاق اولنور .

جَنَرال [ج، س] { Général } اوروپا تشکیلات عسکریه سنجه میر ـ آلایدن یوقاری رتبه یی حائز اولانلره دینورکه : بزده مقابلی (لوا) و (فریقدر) .

جنرال قونسلوسی = باش شهبندر .

جَنَس [ع،س] سیودی سینك .

جَنْطِیان ـ جَنْطِیانِیَه [ج، س] (نباتات) ذات الفلقتین وحیدالتویجدن اوتکاز تحت المبیض نباتاتی حاوی فصیله .

جنطیانین = (کیمیا) جنطیان کوکار ـ ندن استحصال ایدیلورصاری برجوهر مؤثر .

جَنْك [فا، س] صاواش، دوکوش، حرب جدال، غوغا .

جنکجی / جنکاور = جنك اهلی، جسور .

جنکاورانه = ارباب جنکه یراشـور صورتده .

جنکاوری = جنکاورلك .

جنك جوی = غوغاجی، جنك آرا ـ یجی، وسیلهٔ حربه منتظر .

جنك جویانه = جنك جویه لایق صورتده

جنك جویی = جنك جولق، غوغا ـ جیلق .

جنك آزموده = تجارب حربیه سی اولان

جنك آزمودکی = تجارب حربیه صاحبلکی .

جنك زرکری = ساخته جنك .

درجنك اول = ایلك حمله ده .

جنکلشمك = جنك، حرب ایتمك . § منازعهٔ لسانیه ده بولنمق .

جنکاری = ☞ (ژنکاری)

جُنْکَه [ت، س] قغلجم کبی اوفاق آتش، قوری .

جَنْکُول [فا، س] پك صیق آغاجلق .

جُنُوب [ع،س] کونشك طوغدیغی جهتی صاغنه آلان آدمك آرقه جهتیکه : مقابلی (شمال) در .

جنوباً = جنوب جهتنده اوله‌رق .

جنوبی / جنوبیه = جنوبه منسوب .

شرق جنوبی = شرق ایله جنوب آره ـ سنده کی جهت .

غرب جنوبی = غرب ایله جنوب آره ـ سنده کی جهت .

جنوب روزکاری = لدوس .

جَنْب ـ جَنْبِیَه [ع،س] یدك حیوانی .

جنبیه کش = یدك حیوانی چکوب کوتورن، یدکجی .

جَنِین [ع،س] آنا رحمنده اوچ ماهی اتمام ایتمش بولنان وهوای خارجیله تنفس ایتمامش اولان دول، چوجق .

اسقاط جنین / سقط جنین = چوجق دوشورمك / چوجق دوشمسی .

جنین ساقط = دوشـن چوجـق، دوشوك، وقتندن اول برسـبب خارجی تأثیریله طوغان واکثریا یشامیوب اولن، ویا اولو اوله‌رق تولد ایدن چوجق .

جَو [فا، س] آرپه، شعیر .

جو جو = آزار آزار .

جوین = آرپه دن عبارت .

نان جوین = آرپه اتمکی .

دانهٔ جو = آرپه دانه سی .

جونمانده = مفلس، هیچ برشیئی قالمامش .

جو فروشی کندم نما = آرپه صاتوب بغدای کوسترن، حیله کار، مغفل .

جَوّ [ع،س] سمانك بوشلغی، قضا : جو جوسما .

جوی / جویه = بوشلغه متعلق، جوه عائد .

علائم جویه = علائم سماویه .

جو هوا = هوا بوشلغی .

جَوائِز [ع،س] ج : [جائزه] بخشیشلر .

جَواب [ع،س] برسوزه مقابل سویلنن دیکرسوز؛ قارشیلق. (ویرمك) (آلمق) ماده لریله قوللانیلیر. § عدم قبول، رد .

جواباً = جواب اوله‌رق .

جوابنامه = جوابی حاوی ورقه .

جواب ناصواب = یاکاش، مناسبتسز جواب .

جواب رد = عدم قبول یولنده سویلنن سوز. جمعی { (جوابات) و (اجوبه) کلیرسه ده ایکنجیسی دهازیاده مستعملدر. }

جَواد [ع،ص] سخاوتلی، جومرد، کریم الطبع .

جَوادّ [ع،س] (جاده) نك جمعی . بیوك یوللر .

جَوارِح [ع،س] ج : (جارحه) . حیواناتك اوك وآرقه آیاقلری § اطراف وجوارح .

جَواری [ع،س] ج: (جاریه)، خلایقلر .

جَواز [ع،مص] جائزلك، جائز اولمه . § حقلی ومناسب کوروب رخصت ویرمه . { (ویرمك) ماده سیله قوللانیلیر } .

جواز شرعی = شریعتجه جائز ومناسب کورولمه، شرعاً جائز اولمه، ممنوع، منهی اولمامه .

جَواسِیس [ع، س] ج : (جاسوس) .

جَوال [ع،ص] زیاده جولان ایدن : فکر جوال .

جَوامِد [ع،س] ج : (جامد) : طوکمش حیاتسز شیلر .

جَوامِع [ع،س] (جامع) و (جامعه)نك جمعی : جوامع شریفه § حاوی وشامل اولانلر .

جوامع الکلم = الفاظی قلیل، معانیسی کثیر وجزیل اولان سوزلر.

جَوامِیس [ع،س] جمـ : (جاموس)، صوصیغرلری.

جَوانِب [ع،س] جمـ : (جانب). طرفلر، جهتلر.

جوانب اربعه = درت طرف ؛ شرق، غرب، شمال، جنوب.

سنی الجوانب = طرفلری عالی، والامقام.

معمور الجوانب = هر جهتدن معمور اولان.

جَواهِر [ع،س] جمـ : (جوهر). قیمتلی طاشلر § جوهرلر.

جواهری = جواهرجی.

جواهرجی = جواهره متعلق شیلر یاپان ویا صاتان آدم.

جَوْدَت [ع،مص] ایلك، دوزکونلك، خالصلك: جودت فکر، جودت قریحه، جودت کلام.

جَوْر [ع،س] (جفا) ایله مترادفدر.

جَوْرَب [ع،س] بزم بالتحریف (چوراب) دیدیکمز آیاق لباسی.

جَوْز [ع،س] بزم (جویز) دیدیکمز معروف میوه، قوز که: جوزیه فصیله سندن در.

«شیطان ایله جوز اوینامه لازمی چوجقلق»

§ حجاز قطعه سی § هرشیئك اورته سی.

§ جوز آغاجنك خشب و میوه سی.

§ (بحر) خلاط اوجلرینه یاپیلان برنوع دوکوم.

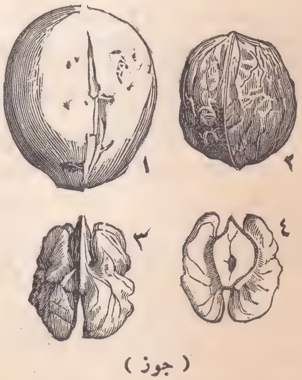

(جوز)

١ — میوه.
٢ — قابوغندن آیرلمش میوه.
٣ — بزر.
٤ — عموداً مقطوع بر بزر.

جوزالحیه = (نباتات) ثنائیه فصیله سندن برنوع آجی میوه.

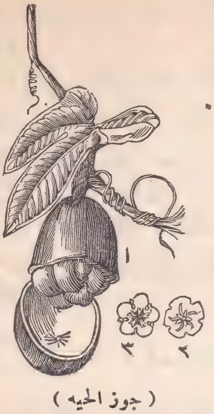

(جوز الحیه)

جوزبوا = (نباتات) بوائیه فصیله سندن هندستانده حاصل اولور بر آغاجك ـ عادی جویز بیوکلکنده ـ آجی طعملی عطره میوه سی که: کوچوك هندستان جوزی دخی دینور.

ژاپونیا جوزی = ذات الالقاح منظوره، عریة البزور جنسندن صنوبریه فصیله سندن ژاپونیایه مخصوص برشجردر.

(ژاپونیا جوزی)

جوزسفراسی = (نباتات) غاریه فصیله سندن (پشرم) ك میوه سی.

جوز قیران = باغ وباغچه لری وسائر ترلالری مضرتلی بوجکلردن قورتاردقلری جهتله زراعه نافعدرلر.

(جوز قیران)

جوز مائل = (نباتات) بادنجانیه فصیله سندن طاطوله دنیلان نبات.

جوزمقیئ = (نباتات) قارغه بوکن. هندستانده نشو ونما بولور بر نباتدر. ازهاری بیاض یشیلمتراق میوه سی پورتقال حجمنده بیضی الشکلدر. درونده بیاضمتراق بش التی عدد زیتی غایت آجی بزوری واردر. بو بزوره جوز مقیئ دخی دیرلر. بو بزور یشیل سنجابی، ایکی طرفندن باصیق دائره شکلنده بر قرصه مشابهدر. طبابتده کثرتله مستعملدر. درونده استریکنین دنیلن جوهر مؤثر موجوددر.

(جوز مقیئ)

جوز هندی = (نباتات) هندستان جوزی دنیلن معروف میوه.

(جوز هندی)

جوزین = (کیمیا) یشیل جوز قبوغی ایله یاپراقلردن استحصال اولنور آجی بر ماده که: طبابتده بعضاً استعمال اولنور.

جوزیه = (نباتات) بلوطیه فصیله سنه یقین برفصیله نك اسمیدرکه: وحید وثنائی المسکن نباتاتی حاویدر.

جَوْزاء [ع،س] منطقة البروجك اوچنجی برجی اولوب شمس بورایه مایسك (٨) ویا (٩) نجی کونی انتقال ایدر § نام دیکرله توأمان برجی، رأس توأم مقدم ایله رأس توأم مؤخر نامنده کی ایکی پارلاق کوکبی محتویدر.

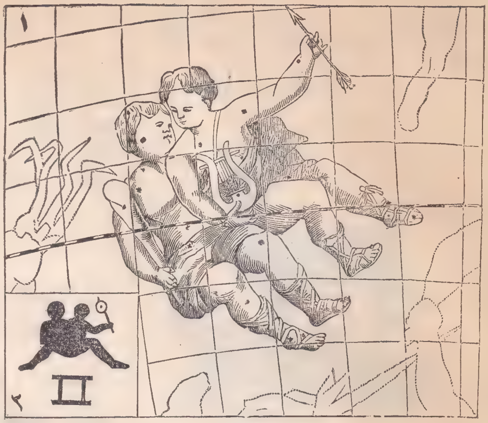

(جوزا)

جَوْشَن [ع،س] زره، دوکلمش پول دمیر حلقه‌لردن اورمه کبی یاپلمش برنوع جنك لباسی .

جوشن پوش = زرهلی عسکر، زره کیمش آدم .

جوشن شکاف = زره یاریجی، زره پاره‌لییجی .

جَوْغان [ع،ص] (جابع) ایله مترادفدر. قارنی آچیقمش اولان .

جَوْف [ع،س] ایچ، ایچ بوشلغی، چوقور . جوف فم، جوف جم .

جوف اللیل = کیجه‌نك ثلث اخیری .

جوف عنابی = (تشریح) عظم کتف اوزرنده عظم عضدك رأسنی آلان چوقور .

جَوَلان - جَوْلان [ع،س] طولاشمق، دونوب طولاشق .

جولان دم = (طب) قانك قلبدن اطراف بدنه اندفاعی واطرافدن مرکزه یعنی قلبه رجوعی کیفیتی .

جولانکاه / **جولانکه** = جولان ایده‌جك یر .

جولانکر = جولان ایدیجی، ایدن .

جولانکری = جولانکرلك، جولان ایدیجیلك .

جُوْلَق [ع،س] چول، کبه .

جولقی = چول کیین، کبه کیین .

جَوْهَر [ع،س] (اصلی فارسی (کوهر در). بنفسه قائم اولان شیٔ، متحیز بالذات اولان (اصل، صلب، مایه § ذی قیمت طاش، الماس، یاقوت، زمرد کبی § قلچ دمیرنده کی طالغه‌لی چیزکیلر، بشکلر § نقطه‌لی حرف .

جوهردار = مایه‌سی ایی اولان، جوهرلی .

جوهرداری = جوهردارلق .

جوهرفروش / **جوهرجی** / **جوهری** = جوهر صاتان آدم .

تاریخ جوهردار / **تاریخ جوهرین** = یالکز نقطه‌لی حرفلری داخل حساب ایدیله‌رك سویلنن تاریخ . (تاریخ) .

جوهرفرد = (حکمت) جسمی ترکیب ایدن غیر قابل انقسام جزولردن هربری .

جوهرطبیعی = (حکمت) حواس خمسه‌دن بر ویا بر قاچی واسطه‌سیله حس اولنان شیٔ .

جوهربول = (طب) بوله دنیلن ماده .

جوهرنیله = (کیمیا) چویدجوهری .

جوهره = بر جوهر دیمکدر .

جُوَیْن [فا،س] (کیمیا) آرپه دن یاپلمش اولان شیٔ .

جه = [ت] جهت واعیار بیان ایدر اداتدر: آزجه، اسمرجه .

جَهابِذَه [ع،ص] (جهبذ) ك جمعی . حقائق بین، عارف کیمسه‌لر . (مفردی لسانمزده غیر مستعملدر .)

جَهارَت [ع،س] سس یوکسکلکی .

جَهاز [ع،س] کلین ایچون لازم اولان اشیا § تزیینات § (کیمیا) بالکیمیا بعض اجسام استحصالنه مخصوص آلات وادوات طاقمی .

جهاز تنفسی = (طب) تنفسله ادامهٔ حیاته واسطه اولان آق جکر وتوابعی .

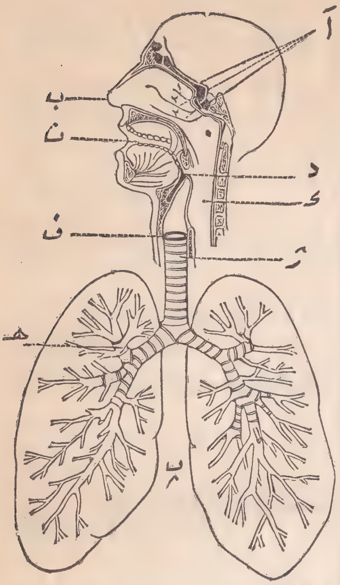

(جهاز تنفسیٔ بشر)

آ (۱ - ۲ - ۳) قرینات .
ب - انف .
ت - فم .
د - لسان مزمار .
ء - مری .
ف - لسان .
ژ - شریان شزن .
هـ - قصبات رئه .
پ - رئه‌لر .

جهاز هضمی = (طب) فعل هضمی اجرایه واسطه اولان آلات بدنیه - که: دوداقلردن بدء ایله (شرج) ده نهایتلنور.

اسکولته جهازی = باجاق قیریقلرینی محافظه ایچوندر .

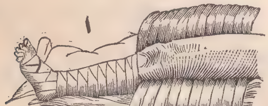

۱ — تطبیقنك برنجی زمانی .
۲ — جهاز تطبیق اولنمشدر .

(ساعدی بوینه آصمق ایچون جهاز)

جَهالَتْ [ع،مص] جاهللك، برشی بیلمه‌مك ؛ جهل ایله متصف اولمق .

جَهانْ [فا،ص] صچرایجی، فیرلایجی، سرعتله حرکت ایدن .

جَهْدْ [ع،مص] زیاده چالشمق ـ (سعی) دن اقوادر . }

جَهْرْ [ع،مص] رفع صوت ایتمه، سس یوکسلتمه .

جهراً = یوکسك سس ایله، سس ایشیدیله‌جك صورتده .

جهرةً = آشکار اوله‌رق، آچیقدن آچیغه.

جهری / جهریه } = جهر ایله .

جَهْری [ت،س] (نباتات) کباریه فصیله‌سندن § صاری بویا

جَهْرین [ج،س] (نباتات) عنابیه فصیله‌سندن برنبات ـ که: یاپراقلری طبابتده، بیطریده مستعملدر .

جَهْل [ع،مص] بیلمه‌مك، (علم)ك ضدی ؛ بیلمزلك، جاهللك .

جهل بسیط = بیلمدیکنی بیلمك طرزنده‌کی جاهللك .

جهل مرکب = بیلمدیکنی بیلمه‌مك صورتیله اولان جاهللك .

جَهَلَه [ع،س] جـ . (جهل) . جهل ایله متصف اولانلر .

{ جهلك جمعی (جهله) کلدیکی کبی (جهال) و (جهلا) دخی کلیر .

جهندکی = جهنده‌لك .

جَهَنْدَه [فا،س] (جهان) ایله مترادفدر، صچرایجی .

جَهَنَّمْ [ع،س] درین قویو § مغایر رضای باری حرکتده بولنانلرك آخرتده القا ایدیله‌جکلری دار ـ العذاب جهنمی || جهنملك § زبانی .

جهنم طاشی = یشیل ومادی رنکلی بر معدن اولوب صراجلقده دری‌یی یاقمق ایچون استعمال اولونور .

جَهُودْ [ع،ص] زیاده چالیشان § مو ـ سویلردن هربری .

جهودانه = چفتجه‌سنه .

جَهُولْ [ع،ص] پك جاهل .

جهولانه = جهولجه‌سنه .

جَهیزْ [فا،س] (جهاز) دن محرفدر . ☛ (جهاز)

جَیْبْ [ع،س] یاقه § البسه‌نك داخلاً وخارجاً ایجاب ایدن محللرینه دیکیلان کیسه طرزنده‌کی ظرف || (ریاضیه) بر زاویه‌نك جیبی، او زاویه‌یه مقابل بولنان ضلع قائمك وتر قائمه‌یه نسبتی .

درجیب = جیبده .

درجیب ایتمك = صورت حیله‌کارانه‌ده آلوب جیبنه قومق، مال ایدینمك .

جیبی دلیك = مفلس، زوکورد .

تمام جیب = (ریاضیه) ☛ (تمام) .

جیب پوصوله‌سی = سیاحلره ونظامیه ضابطانه مخصوص جیبده طاشینور پوصوله

جیب غالوانومتره‌سی = دورهٔ الکتریقیه‌لرده شدت جریان الکتریقی تعیینه مخصوص آلت .

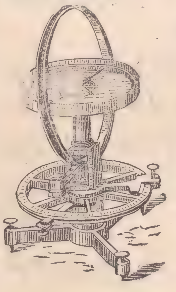

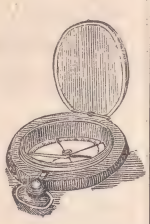

(جیب پوصوله‌سی) (جیب غالوانومتره‌سی)

جیب دائره‌وی ثقبهٔ قفا = (طب) عظم نقانك ثقبه‌سی اطرافنی احاطه ایدن اوفاق برجیب

جیب قلب = ☛ (اذین) .

جَیِّدْ [ع،ص] ایی، بوزوق اولمیان .

جَیْشْ [ع،س] عسکر کروهی، اردو

مقدمة الجیش = اردونك پیشداری

قلب الجیش = حرب نظامنده بولنان اردونك مرکزی ـ که: اکثریا قوماندان اوراده بولنور .

سوق الجیش = عسکرك صورت سوق وتعبیه‌سندن باحث برفن مهمدر .

جَیْلانْ ـ جَیْرانْ [ت،س] کیك انواعندن اینجه باجاقلی وچوق سکردیجی، کوزل کوزلی بر حیوان، غزال .

(جیلان)

جیم مکسوره

جِبالْ [ع،ص] جـ : (جبل) طاغلر : سلسلهٔ جبال .

جبال مباحه = (حقوق) هیچ برکیمسه‌نك تحت تصرفنده اولمیوب هرکسك اوددون کسمکه صلاحیتی اولان طاغلر .

جبال متسلسله = صره طاغلر .

ارتفاع جبال = طاغلرك یوکسکلکی .

جِباهْ [ع،س] جـ : (جبهه) آلینلر : جباه ساجدین .

جِبایَتْ [ع،مص] ویرکو، رسوم، اجاره کبی شیلری طوپلامق، طوپلاتلمق § جابیلك .

جِبْتْ [ع،س] بت، صنم، معبود باطل .

جِبْسْ [ع،ص] قالنسز، حسسز § (کیمیا) بالماء کبریتیت قالسیومدن عبارت اولان آلچی طاشی ـ که : حامضادن اصلا متأثر اولماز .

جِبِلَّتْ [ع،س] مایهٔ اصلی، خوی، خلقت، یارادیلش، طینت {(جبلیت) طرزنده استعمالی غلطدر. }

جِبِلّی [ع،س] اصلی، طبیعی، یارادیلش اقتضاسی .

جِبْرَه [ت،س] اوزوم وزیتونك صیقلمه‌سندن حاصل اولان عصاره، پوصه

جبین [ت،س] سیوری سینك ، تاتارجق کبی مؤذیات .

جبینلك = سیوری سینك و امثالی مؤذیاتدن محافظه ایچون یتاغك اوستنه واطرافنه کریلن تولدن اورتی ، ناموسیه || § سیوری سینك وامثالی مؤذیاتك مجمعی اولان صودار محل، بطاقلق یر.

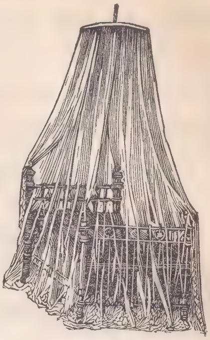

(جبینلك)

جدّ [ع،مص] برایشی کرچکدن چالیشوب ایشلەمك . مقابلی (هزلدر) .

جدّاً = کرچکدن ، جد صورتیله .

جدی = کرچکدن طوتیلان ایش . § ایشی کرچکدن طوتان آدم .

جدار [ع،س] دیوار ، برشیئی تحدید ایدن درت طرف § (طب) برجوفی تحدید ایدن دیوارلر .

جدار حافر = (بیطر) بارکیرك آیاغنی احاطه ایدن طرناق طبقەسی § (حیوانات) هوامده بطنی صدردن آییران حجاب .

جداری = جدارە منسوب § عظم جداری (تشریح) قفانك هرایکی یان طرفلرنده (رأس) ك اورتەسنده یکدیکریله برلشن ایکی کمیك .

جدال [ع،مص] شدتله مخاصمه ، غوغا ایتمك ، زیاده طالاشمق .

جدّی [ع،ص] حقیقی ، صحیح هزل ولطیفه قبیلندن اولمیان ، جدی اولان خصوصات .

جدیات = جمع : (جدی) .

جذع [ع،س] آغاجلرك داللریله کوکاری آرەسندەکی قسم ، کوتوك .

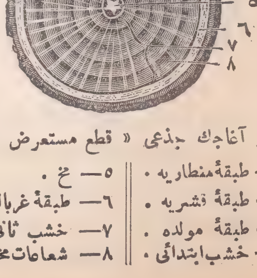

(بر آغاجك جذعی « قطع مستعرض »)

١— طبقهٔ منطاریه . ٥— مخ .
٢— طبقهٔ قشریه . ٦— طبقهٔ غربالیه .
٣— طبقهٔ مولده . ٧— خشب ثانی .
٤— خشب ابتدائی . ٨— شعاعات مخیه .

جذل [ع،س] آغاجك کوتوکی، طومروق.

جراب [ع،س] طغارجق .

جرسام [ع،س] غشاء قلبك التهابی .

جرلامق [ت،مص] آجی سسله باغرمق.

جرلاق = پایغرەجی .

جرم [ع،س] وجود، جثه . (جماداته مخصوصدر).

جرّیت [ع،س] سازان بالغی .

جزردامق [ت، مص] برشیئ پیارکن جزر جزر سس چیقارمق.

جزیه [ع،س] اوائلده ذمی دنیلن تبعهٔ غیر مسلمەدن آلنان ویرکویه اطلاق اولونوردی .

جزیه کذار = تحت تابعیتده بولنان طائفهٔ غیر مسلمه .

جزیەدار = جزیه تحصیل ایدن، خراججی

جسر [ع،س] کوپری § قنطره .

جسر معلق = آصمه کوپری .

جسر جدید = غلطه کوپریسی .

جسر عتیق = عزب قپوسی کوپریسی.

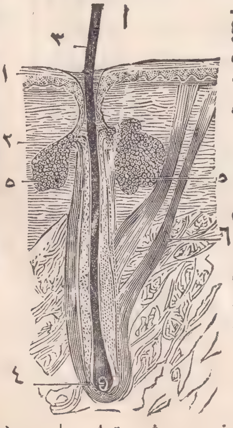

جسم [ع،س] کوودە ، بدن § (حکمت) طول وعرض وعمقی اولان شیئ.

جسم طبیعی = ماده نك برقسم محدودیدر .

جسم هندسی = (هندسه) بر جسم طبیعینك فضاده اشغال ایلدیکی مکان . تعبیر آخرله جسم طبیعینك شکلی ویا هیئتی که هندسەده بوکاسادەجه جسم تسمیه اولونور .

جسماً = جسم جهتیله.

جسمانی = جسمه منسوب، جثەیه متعلق.

جغلتی - جغلدی [ت،س] شماتت، کورولتی § قوشلرك جیویلدیسی .

جفر [ع،س] (طوغریسی جیمك فتحیله‌ در .) ارقام وحروف و رموزله افاده اولونور . برعلم موهوم .

جفریات = جمع : (جفر) جفره متعلق آثار وخصوصات .

جکر [فا،س] انسان وحیوانك اعضای داخلیەسندن تنفس وصفرا افرازینه مخصوص عضولرکه (آق)و(قره جکر) نامیله ایکی قسمدر .

آق جکر = رئه، تنفسه خدمت ایدن جکر.

جکر پاره = جکر پارچەسی دیمکدرکه : اولاد مقامنده قوللانیلیر .

قره جکر = کبد ، صفرا افراز ایدن عضودر .

جکر فروش = جکرجی، جکر صاتان.

جکر سوز = باغر یاقیجی .

جلا [ع،س] معمولات معدنیه وخشبیەیه ویا قماشه بر صورتله پرداخت ایدیلەرك حاصل ایدیلن پارلاقلق. § رونق .

جلابخش = پارلاقلق ویریجی .

جلادار = جلالی ، پارلدایشلی .

جلاداری = جلادارلق . جلالی بولنمه .

جلباب [ع،س] کوملك § جان ، فراجه جلبابت عجوز .

جلبند [ت،س] بیوك جزودان . اوراق وضعنه مخصوص ومتعددکوزلره منقسم جزودان، اوراق چانطەسی.

جلبه [ت،س] کم قایشی ، قایش یولار.

جلد [ع،س] دری، مشین § کتاب اوزرینه کچیریلان قاب ، کتاب قابی § بر بیوك کتابك منقسم اولدیغی اقسامدن هربری § (طب) بتون بدنی اورتن دری .

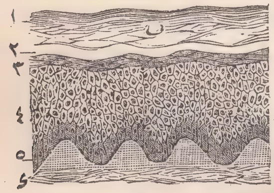

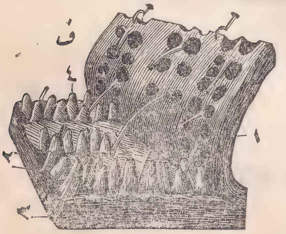

(جلد)

آ – شعرایله برابر مقطع جلد : – بشره.
٢ – ادمه . ٣ – شعر . ٤ – بصلهٔ شعریه .
٥ – غدد دهنیه . ٦ – عضلهٔ شعر .
ب – بشره : ١ – طبقهٔ قرنیه . ٢ – طبقهٔ شفافه . ٣– طبقهٔ جیبیبیه. ٤– طبقهٔ مالپیکی .
٥ – طبقهٔ مولده .
د – ادمه .
ف – حلیمات ادمویه. ١ – بشره. ٢–ادمه.

جلدی / جلدیه } == جلده متعلق .

امراض جلدیه == طوزلی بالغم وسائر صورتله جلدك ، درینك اوزرنده حاصل اولان امراض ، جلد خسته‌لقلری .

جلدسز == تجلید اولنمامش کتاب ، اجزاء دخی دینور .

جلد مشعر == اوزرنده قیللر موجود اولان دری قسملری .

جلدلنمك == کتابه قاب کچیرمك .

جلدلی == مجلد ، تجلید ایدلمش کتاب .

جلغار [ت،س] عربه‌یه یقوشده علاوةً قوشیلان اوکوز چفتی .

جلق [ت،س] بوزولمش ، بوزوق ، متفسخ § قوقمش ، بوزلمش یمورطه .

جلق چیقمق == صوکی اولمامق § بیهوده .

جلق یاره == هنوز اوکولمامش جریحه ، جراحتلی یاره .

جلقاوه [ت،س] قورد پوستنك اکسه‌سندن یاپیلان کورك . { اصلی (جلد قفا) در . } § توکی پارلاق برجنس قورد .

جلوه [ع،س] اوضاع دلبرانه ، ناز وعشوهٔ دلبر § حسن ظهور § تجلی ، جلوهٔ الهیه . {معنای اصلیسی که: لسانمزده غیر مستعملدر - کوه کینك برمعتاد کلینه ویردیکی یوز کورملکی در . }

جلوه‌گاه / جلوه‌که } == جلوه ایده‌جك یر . محل جلوه .

جلوه‌گر / جلوه‌ساز } == جلوه ایدن ، ایدیجی .

جلوه‌گری / جلوه‌سازی } == جلوه‌گرلك ، جلوه‌سازلق .

جلوه‌کنان == جلوه ایدرك .

جلوه‌نما == جلوه کوستریجی .

جلوه‌نمایی == جلوه‌نمالق .

جمال [ع،س] دوه معناسنه اولان (جمل)ك جمعی . دوه‌لر .

جماع [ع،مص] برابر یاتمق § ارککك دیشی‌یه تقربی ، مناسبت جنسیه

جن - جنه [ع، س] روحانیوندن بر طائفه . مقابلی (انس) در == انس وجن .

جنازه [ع،س] تابوت § تناشیر .

جناس [ع،س] (ادبیات) باشقه باشقه معنالره دلالت ایدن الفاظ وکلماتك بربرینه مشابهتندن عبارت بر صنعت ادبیه :

اکمك == نان عزیز .

اکمك == زرع ایتمك ،

جناس تام == [ادبیات] ایکی لفظی تشکیل ایدن حروفك (وجوه اربعه) ده یعنی : نوع ، عدد ، ترتیب ، هیئت دینلن حرکه وسکونده متفق اولملری :

عین == کوز } کبی .
عین == منبع

جناس غیر تام == [ادبیات] وجوه اربعه‌دن برنده ویا برقاچنده متفق اولمیان الفاظ: دم ، آدم - تام ، شام - آب ، سراب . بوکا (جناس ناقص) دخی دینور .

جناس تام بسیط == [ادبیات] وجوه اربعه‌ده متفق وغیر مرکب اولان جناس .

جناس تام مرکب == [ادبیات] وجوه اربعه‌ده متفق فقط الفاظ متجانسه‌سی کلمتین ویا کلمه وادادن مرکب اولان جناس .

جناس متشابه == [ادبیات] جناس مرکبده لفظینك املاده تماميله متفق اولملری .

جناس مفروق == [ادبیات] جناس مرکبده لفظینك املاده مختلف اولملری .

جناس لاحق == [ادبیات] لفظین متجانسینی یالکز نوع حروف جهتیله مختلف اولان جناس تام .

جناس قلب == [ادبیات] لفظین متجانسین یالکز ترتیب جهتیله مختلف اولان جناس .

جناس خطی / جناس تصحیف / جناس مصحف } == نقطه اختلافندن ویا کتابتده متشابه اولان ایکی حرفدن برینك نقطه‌لی ، دیکرینك نقطه‌سز بولنمسندن عبارت جناس: عاقل ، غافل - کوز ، کور .

ملحقات جناس == علم بدیعك (قلب) (اشتقاق) (ردالعجز علی الصدر) ، (عکس وتبدیل) صفتلری .

جنان [ع، س] جم : (جنت) جنتلر § باغلر .

جنایات [ع، س] جم : [جنایت] . § مجازات ترهیبیه‌یی مستلزم افعال .

جنایت [ع، مص] آخره طوقونه‌جق صوچ ایشلمك . § مجازات ترهیبیه‌یی مستلزم فعل ، جرم .

جنایت حیوان == [فقه] حیوانك کندیلکندن ایتدیکی زیان .

جنایت فی النفس == [فقه] انسانك کندی نفسنه متعلق جنایتی .

جنایت مادون النفس == [فقه] انسانك اعضاسنه متعلق جنایت .

جنایتکار == صاحب جنایت .

جنایتکارانه == جنایتجه‌سنه .

جنایتکاری == جنایتلك .

جنت [ع،مص] دالیلك .

جنس [ع، مص] صنف ، نوع ، قسم ، حیوانات ونباتات وسائره‌نك منقسم بولندیغی اقسامك هربری .

فی الاصل نوعدن اعمدر . بالفرض (حیوان) جنس اولدیغنه کوره (انسان) نوعدر انسان جنس اولورسه (عرب) نوع اولور . لکن اصطلاحمزده بو اعمیته اهمیت ویرلمز یعنی جنس ، نوع یرنده ، ونوع جنس مقامنده استعمال اولنور .

جنسیت == بر جنسدن اولمق حالی . § (منطق) حقائق مختلفه‌نك ذاتیسی اولان کلی (فقه) شامل اولدیغی افرادی بیننده عرضجه تفاوت فاحش اولمیان .

جنس قریب == (منطق) بینلرنده جنس آخر بولنمیان ایکی شیدن هربری : انسان - حیوان ؛ حیوان - جسم نامی .

جنس بعید == [منطق] بینلرنده جنس آخر بولنان ایکی شیدن هربری: جسم نامی‌یه اسبتله جوهر کبی .

جنسی == جنسه منسوب ومتعلق .

جنی [ع، س] (جن) ك مفردی . طائفهٔ جنه منسوب بر روحانی .

جوادیره [ج،س] (بحریه) سفینه‌نك باش طرفندن طیشاری‌یه طوغری اوزاتیلان بیوك ستون ، دیرك .

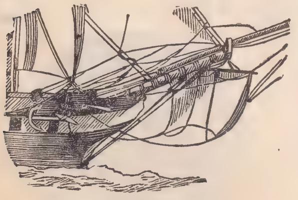

(جوادیره)

جوادیره اسقاچه‌سی == (بحریه) جوادیره‌نك طوپوغه استناد ایتدیکی محل .

جوادیره ترینغه‌لری == (بحریه) جوادیره‌یی اشاغی باصوبیتاغنده محکم طوتمق ایچون استعمال اولنان ایکی عدد زنجیر باغی .

جواديره‌دوشكى = (بحريه) جواديره‌نك سفينه‌نك باش طرفنده استناد ايتديكى محل .

جواديره دسته‌موره‌سى = (بحريه) جواديره‌نك جونده‌سى ايله بيوك باستونى بربرينه ربط ايدن چفته كوتوك .

جواديره قاشقاوالى = (بحريه) زرهلى سفائنك جواديره‌لرينى ثابت بولنديرمق ايچون مستعمل سكيل .

جواديره‌ونتولرى = (بحريه) جواديره‌يى ياندن طوتان خلاط وزنجيرلر .

جِوار [ع، ص] يقين . § يقين محل .

همجوار = سمتى بر اولان ، قومشو .

همجوارى = قومشولق .

جِهات [ع، س] جمع : [جهت] . طرفلر ، جانبلر .

جهات اصليه ، جهات اربعه = (جغرافيا) شرق ، غرب ، شمال ، جنوب جهتلرى .

جهات فرعيه ، جهات ربعيه = (جغرافيا) جهات اصليه‌وسطلرنده‌اولان جهتلر : شمال‌شرقى ، جنوب شرقى ، جنوب غربى ، شمال غربى .

جهات‌سته = اوك ، آرقه ، صاغ ، صول جهتلرله سمت رأس وسمت قدمدن عبارت اولان جهتلر .

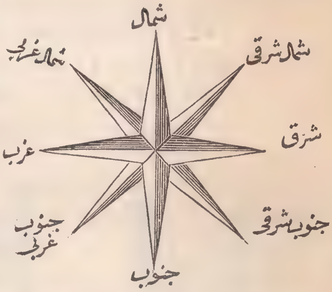

(جهات اصليه وفرعيه)

جِهاد [ع، مص] فى‌سبيل‌الله اعداء ايله محاربه ايتمك .

ارباب‌جهاد = جنود اسلام .

جهادى = جهاده منسوب .

جهاداصغر = [تصوف] اعداءايله محاربه .

جهاداكبر = [تصوف] نفس‌ايله‌محاربه .

جِهاراً [ع، س] (جهراً) ايله مترادفدر . آشكار اوله‌رق ، علناً ، يوكسك سسله .

جِهار [فا، عد] ويا (چار) درت ، اربعه .

جهار يار = اجلهٔ اصحاب رسول‌اللهدن ابوبكر الصديق ، عمر الفاروق ، عثمان ذى النورين ، على المرتضى رضى‌الله تعالى عنهم حضراتى .

جهارشنبه = بازار هفته باشى اعتبار ايدلديكنه كوره هفته‌نك دردنجى كونى ، صالى‌يى تعقيب ايدن كون .

[بوكلمه‌نك صحيح وفصيحى جيم فارسينك فتحيله (چَهار) در . بزبوصورتله زبانزد اولمسى اعتباريله بورايه درج ايلدك .]

جِهان [فا، س] دنيا § على‌الاطلاق عالم ، كائنات . § كرهٔ ارض ، زمين ، § خلق ، ناس : بوايش جهان بخش ايلدى .

جهان آرا = جهانى تزيين‌ايديجى ، ايدن .

جهان آفرين = جهانى‌يارادان ، جناب حق .

جهان افروز = عالمه نور وضيا ويرن .

جهانبان = صاحب جهان‌اولان پادشاه .

جهانبانى = جهانبانلق .

جهان بين = جهانى كوريجى ، متبصر .

جهانپناه = حامئ جهان اولان پادشاه .

جهانپناهى = جهانپناهلق .

جهانتاب = جهانه‌ضياويريجى ، ويرن .

جهانتابى = جهانتابلق .

جهاندار = مالك جهان اولان پادشاه

جهاندارى = جهاندارلق .

جهان ديده = جهانى كورمش ، تجربه‌لى

جهانديدكى = جهانديده‌لك .

جهانستان = قوى الشوكه بر پادشاه .

جهانستانى = جهانستانلق .

جهانكير = جهانى ضبط ايدن .

جهانكيرانه = جهانكيره لايق‌صورتده

جهانكيرى = جهانكيرلك .

جهان كرد = جهانى طولاشان .

جهانكردى = جهان كردلك .

جهانيان = اهل جهان ، انسانلر .

جهان جان = عالم ارواح .

جهاننما = خانه‌لرك طاملرى اوستنده اكثريا اطرافى اچيق اوله‌رق ياپيلان كوشك . § دنيايى كوسترن خريطه § جغرافيا .

(جهاننما)

ايكى جهان ، دو جهان = دنيا و اخرت .

جِهَت [ع، س] طرف ، يان ، سمت . § سبب .

من جهة = بر جهتدن ، بر طرفدن ويا بر سببدن § وظيفه ، خدمت .

جِيادَت [ع، مص] ايلاك ، صاغلاملق .

جِياق [ت] بيوك قوشلرك باغيرمسنى تصوير ايدر .

جِيد [ع، س] بويون .

جيجوز [ت، س] فقدان بيان ايدر تعبيردر .

جيجى [ت، ص] (چوجق لساننده) ايى ، كوزل ، مقبول .

جيدَيه [ت، س] قائوچوق آغاجى .

جيران [ع، س] قومشو معناسنه اولان (جار) ك جمعى .

جيرداوال [ت، س] اوزون و اوجى دمير جريد .

جيرو [ج، س] (تجارت) حواله‌نامه‌نك برنامدن ديكر برنامه‌دوروحواله‌سى .

جِريد [ت، س] آت‌اوزرنده قوللانيلان معروف دكنك .

جريد اوينامق = بو دكنكلرى آت قوشديره‌رق بربرينه آتمقدن عبارت جند يانه اويون .

جِبريق [ت، س] قويروق ياغنك قيغرداغى .

جيزبز [ت، س] اسقره اوزرنده پيشمش ات ـ كه : اكثريا كوفته شكلنده اولور .

جيزِرداماق [ت، مص] قيزاررايكن (جيز ، جيز) ديه سس چيقارمق .

جيفه [ع] لش ، لاشه § قوقمش شئ .

جيفه خوار = لاشه وپيس‌شيلرى يين . (حيوان و يا قوش) جمعى : (جيف) كلير .

جيل [ت، د] قوجنمه § عداوت § بيچيملك § يقينلق افاده ايدر : آدجيل ، آقجيل .

جيليز [ت، ص] ضعيف ، نحيف ياپيلى . چليمسز .

جيم [ع، حر] الفباى عثمانينك التنجى والفباى عربينك بشنجى حرفى : (ج)

جيم قارننده برنقطه = جهل و جاهلدن كنايه .

جيمجيمه [ت ، س] اوفاق چكردكلى برنوع قارپوز .

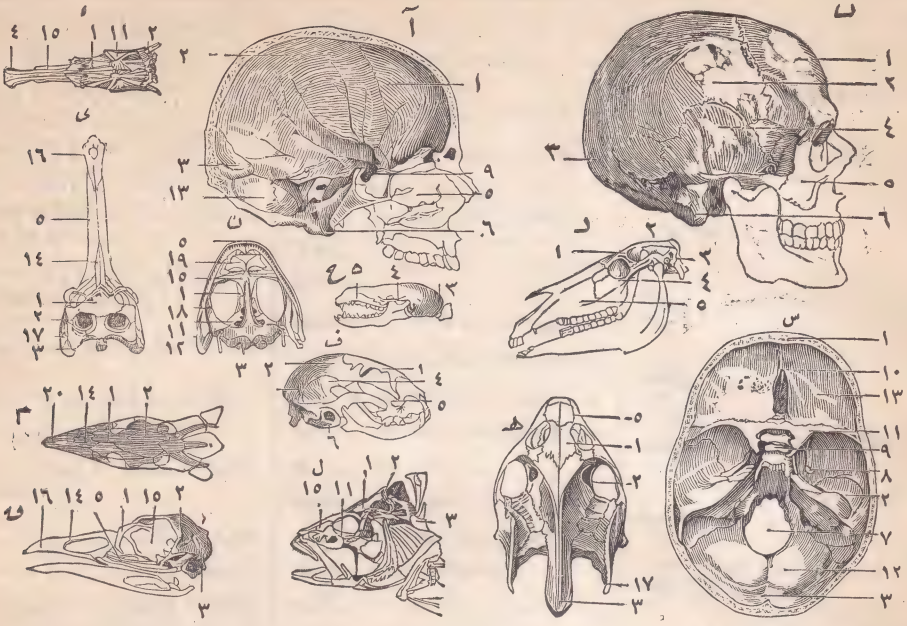

(جمجمهٔ بشر)

آ — مقطع متوسط قائمی . ب — وجه جانبی . س — قاعده (مقطع افقی) .
(قحف ذات الثدایا) : د — بارکیر . ح — کوستبك . ف — کدی .
(قحف طیور) : ق — مکسیقا مه ئولاغریسی .
(قحف زواخف) : ه — تربونیقس (وجه علوی) . ی — هند تمساحی (وجه سفلی) .
(قحف ضفادع) : ن — قوربغه (وجه سفلی) .
(قحف اسماك) : ل — هانی بالغی . ء — طورنه بالغی . م — مرسین بالغی (عظم ادموئ فوق الجمجمه).

١ ـ عظم جبهی . ٢ ـ عظم جداری . ٣ ـ عظم قفوی . ٤ ـ عظم صدغی . ٥ ـ عظم فك علوی . ٦ ـ نتؤ حلمی . ٧ ـ ثقبهٔ قفویه . ٨ ـ ثقبهٔ بیضیه . ٩ ـ سرج ترکی . ١٠ ـ نتؤ عرف دیك . ١١ ـ عظم وتدی . ١٢ ـ حفرهٔ مخیخیه . ١٣ ـ حدبهٔ حجاجیه . ١٤ ـ عظم انفی . ١٥ ـ عظم غربالی . ١٦ ـ عظم قرب فمکی . ١٧ ـ اربعهٔ عنقی . ١٨ ـ عظم غداری . ١٩ ـ عظم میکعه . ٢٠ ـ عظم مهموزی .

(جمناستیقده حرکات بدنیهٔ ابتدائیه)

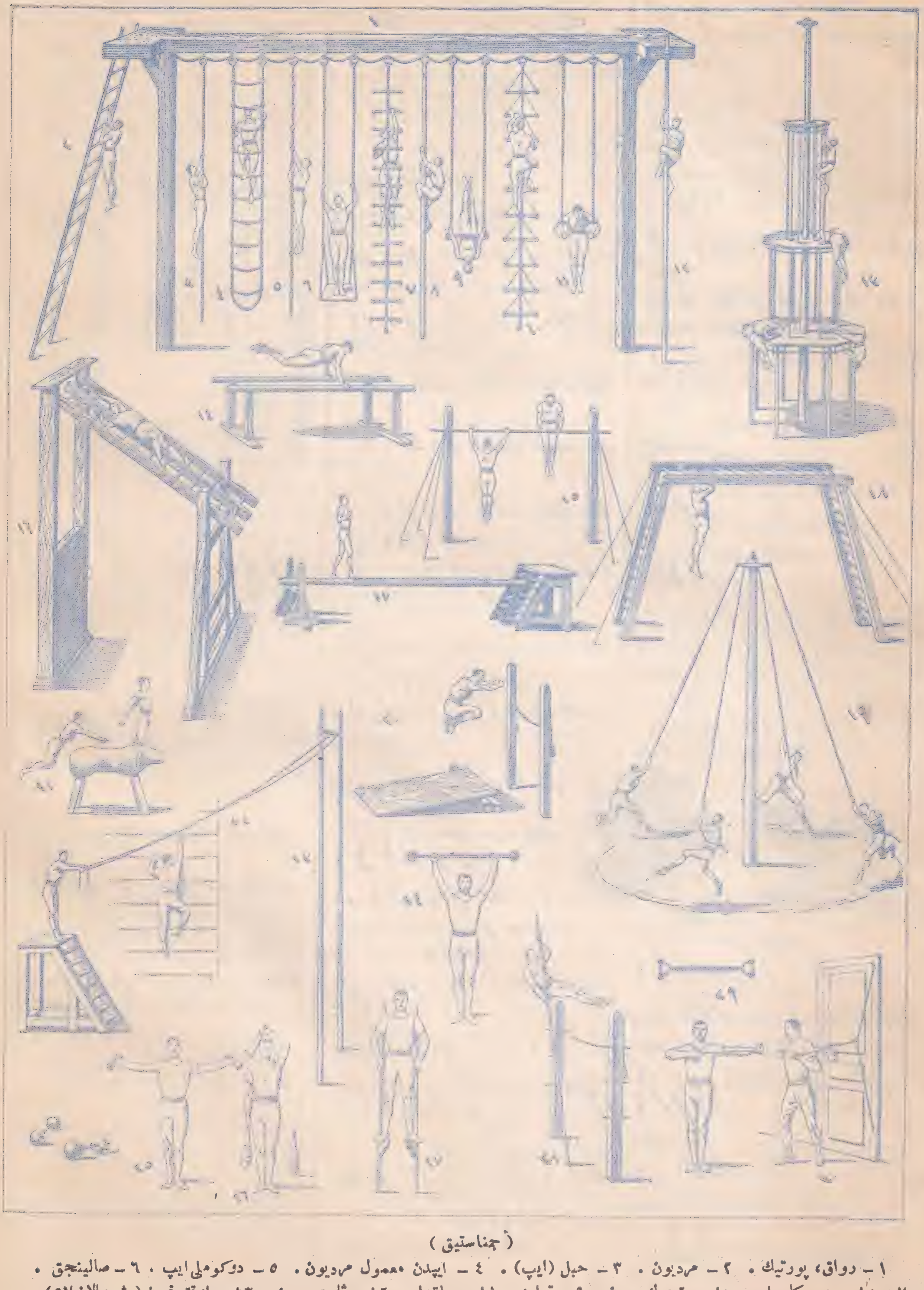

(جمناستیق)

۱ ـ رواق، پورتیك . ۲ ـ مردبون . ۳ ـ حبل (ایپ) . ٤ ـ ایپدن معمول مردیون . ٥ ـ دوكوملی ایپ . ٦ ـ صالینجق .
۷ ، ۱۰ ـ دیرسكلی ایپ . ۸ ـ متحرك سرن . ۹ ـ تراپز . ۱۱ ـ حلقه‌لر . ۱۲ ـ ثابت سرن . ۱۳ ـ اوقتوغون (مثمن الاضلاع) .
١٤ ـ ایكی موازی صیریق . ۱٥ ـ ستون مركوز . ۱٦ ـ آرقه اوستی چیقمق . ۱۷ ـ افقی كریش . ۱۸ ـ افقی مردیون .
۱۹ ـ دوراً كنیش خطوه آتمق . ۲۰ ـ الاستیقی تخته اوزرندن صچرامق وآتلامق . ۲۱ ـ بینك . ۲۲ ـ طیرمانه‌رق چیقمق.
۲۳ ـ برطرفدن دیكر طرفه كچمك . ٢٤ ـ اوجلری كره‌لی صیریق . ۲٥ ـ كله‌لر . ۲٦ ـ جوبلر . ۲۷ ـ تخته آیاقلق .
۲۸ ـ عمودی كیریش ایله صچرامق . ۲۹ ، ۳۰ ـ باسط .

جیمناستیق [ج] اعضای بدنی الشدیر- وب قوتلندیرمك ایچون اجرا اولنان حركتلر، ادمان بدن.

جیمناستیق ادواتی = ادمان بدنی اجراسی ایچون استعمال اولنان آلات و ادوات متنوعه.

جیمناستیق تراپزی = (صالنجق).

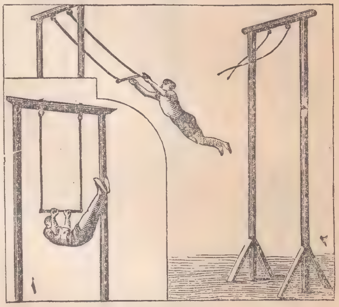

(جیمناستیق تراپزی)

جین [ت] اسماره لاحق اولور. نسبت اداتیدر: كوكرجین، بالقجین.

جیپیر [ت] انسانك بدننده‌كی كوچك قیللاری یولمغه مخصوص ایكی باجاقلی آلت.

جیواطه [ج، س] ویده دلیكی § ویده كبی بیوك اكسر- كه: صومونله ربط اولنور.

جیوجیو [ت، س] یورطه‌دن یكی چیقمش قوش، طاوق یاوروسی، كوچك پلیچ. § اوفاق قوشلرك، پلیچلرك اوتوشملری. § چوق واینجه سسلی غلبه‌لك.

جیولدی [ت، س] ☞ [چیغلدی]

جیولدامق = جیوجیو دیه سس چیقارمق.

جیوه [فا، س] { ژیوه) دن محرفدر } طبیعتده اكثریا مخلوط اوله‌رق بولنان وحرارت عادیه‌ده مایع حالنده اولان كوشه بكزر بر معدن بسیطدركه میزان الحراره اعمالنده ومركباتی طبابتده مستعملدر.

جیوه‌لك [ت، ص] جانلی، اویناق، بریرده، طورماز. § پلیچ، یاررو.

جیویق [ت، ص] صولانمش، صیویق، صیواشیق، بولاشان، لزوجتلی.

جیویقلامق [ت، مص] لزوجتلی بر شیئی آوج ایچنده صیقه‌رق قاریشدیرمق § كوه‌زه‌لك ایتمك.

جیویقلانمق = زیاده جیویق اولمق، لزوجتلی اولمق، صولانمق.

جیم مضمومه

جب [ع، س] قویو، صهریج § وقتیله زندان كبی استعمال ایدیلان صوسز، چوقور، قرانلق قویو.

جب علی = بزم بالتحریف (جبالی) دیدیكمز محل معلوم.

غیابة الجب = قویونك دیبی.

جب یوسف = حضرت یوسف علیه السلامك درونته ادخال ایدلدیكی قویو.

جبن [ع، س] (جبانت) ایله مترادفدر. قورقاقلق § (س) پینیر.

جبنی = (طب) پینیر قوام وشكلنده اولان شیء.

جبه [ع، س] اوسته كییلن معروف بول لباس.

جبیل [ع، س] دماغچه‌نك وجه علویسنده‌كی حدبه.

جثام [ع س] (كابوس) ایله مترادفدر. اویقوده عارض اولان آغرلق، صیقندی.

جثه [ع، س] كووده، جسد، بدن، قالب، جسم.

عظیم الجثه = ایری كووده‌لی، جسدی بیوك اولان.

جحود [ع س] (جحد) ایله مترادفدر.

جحوظ [ع، مص] آخرك عیبنی، نقصاننی كورمك.

جحوظ العین = (طب) كوز یوارلاغنك كندینه مخصوص چوقوردن اوكه طوغری فیرلامسی.

جدا [فا، ص] آیری، آیرلمش § اوزاق، ایراق.

جدایی = آیریلق، افتراق.

جدر - جدران [ع، س] ج: (جدار) دیوارلر: جدران اربعه.

جدره [ع، س] (طب) غوشه، كرنده حاصل اولان اوركه جسم درقینك نمو فوق العاده‌سنه‌دینور وعنقك اوك طرفنده غیر منتظم ومحدب بروزمدن عبارتدر. [فتح جیم ایله غلطدر]

جدری [ع، س] (طب) چیچك علتی.

شبه جدری = (طب) آشیلی كیمسه‌لرده ظهور ایدن وجدری كاذب دنیلن برمرض (صو چیچكی).

جدری بقری = (طب) اینكده ظهور ایدن چیچك علتی؛ بوعلتك اثری اوله‌رق حاصل اولان قبارجقلردن مستحصل ایرین -كه آشینك اساسیدر.

جدری كاذب = (طب) صو چیچكی.

تلقیح جدری = (طب) چیچك آشیسی اورمق.

جدیری = صو چیچكی دنیلن علت. § چیچك علتیله مناسبتده بولنان.

جدی [ع، س] (قوزموغرافیا) تیمورقازیق دنیلان كوكب قطبی.

جذاذه [ع، س] كسینتی، قرینتی، جذ ذات ذهب.

جذام [ع، س] وجودده شفاناپذیر چیبانلر، یاره‌لر پیدا ایدن مسكین علتی.

جذور [ع، س] (نباتات) ج: (جذر). كوكلر.

جذور تالیه = (نباتات) جذر اصلی خط طولانیسی اوزرنده ظهور ایدن ایكنجی كوتوك.

جذور منضمه = (نباتات) جذر اصلینك تفندن صوكره انك وظیفه‌سنی ایفا ایتمك اوزره ساق اوزرنده یاپراقلرك ظهور ایلدیكی محللردن چیقان دیكر كوكلر.

(جذور منضمه)

۱ یر صارمشیغی. || ۲ چیلك فدانی.

جذور هوائیه = (نباتات) ساق اوزرنده ظهور ایدن كوكلر.

جذیر [ع، س] (نباتات) كوچوك اینجه كوك.

جذیر مغلف / جذیر ذات الغلاف } = (نباتات) جذیرك ظهور ایتدیكی رشیمك سفلیسی.

جرأت [ع، مص] جسارت § كستاخلق.

جرأتكار = جرأتلی، جسور § كستاخ.

جرأتكارانه = جرأتكار اولانه لايق صورتده .

جرأتكارى = جرأتكارلق .

جرثومه [ع، س] (نباتات)، كوك، ديب § طمورجق. (طب) ميقروبلر، تخم مرضيلر .

جرح [ع، س] ياره ، زخم .

جرز [ع، س] فارسى (كرز)دن معربدر .

جرعه [ع، س] يودم، ايچم § ايچدكدن صوكره قابك ، قدحك ديبنده براغيلان جزئى مايع .

جرف [ع، س] ياچين طاغك ياليى ، يار ، اوچورم . § نهرلرك ديك ساحلى .

جرم [ع، س] كناه ، صوچ، (حقوق) قانون جزانك فاعلى ايچون مجازات ترتيب ايلديكى افعال ممنوعه .

بى جرم = جرمسز، صوچسز .

جرم مشهود = (حقوق) اثناى ارتكابنده كورلمش اولان و ياخود هنوز اجرا ايديلان و مظنون عليهى ولولهٔ ناس ايله ياخود جرمك ارتكابنى متعاقب فاعل ويا شريكنك فعللرينى مؤيد اشيا و اسلحه و ادوات واوراقى دردست ايديلن فعل ممنوع.

تكرر جرم = (حقوق) بر كيمسه نك بر جرمدن دولايى اولجه محكوم اولدقدن صوكره تكرار ديكر جرائم ايشلمسى .

جروح [ع، س] (جرح)ك جمعى، يارهلر، جريحهلر .

جروح بالتلقيح = (طب) آشيلانمقدن متحصل يارهلر .

جروف [ع، س] معدن كوپوكى ، معدن پوصهسى .

جره [ع، س] آق طوغان .

جزء [ع، س] پارچه ، قسم . § قرآن عظيم الشانك منقسم اولديغى اقسام شريفهدن هر برى

جزءلايتجزى = (حكمت) غير قابل انقسام اولان جزء، جزء فرد .

جزء شايع = (فقه) برشيئك ثلث ربع كبى قسملرى .

جزء مهم = (طب) دماغ، يورك، آق جكر كبى اهميتلى عضولركه: بونلرك عدم موجوديتيله دوام حيات قابل اولهماز . بونلره سهپاى حياتديرلر.

جزء منقسم = (طب) انساجك تموت و تفسخندن حصوله كلان مواد متعفنه .

جزئى [ع، ص] پك آز § اهميتسز. (كلى) مقابلى § (منطق) معناسى تصور اولنديغى زمان ذهنده مشاركت قبول ايتميان .

لفظ جزئى = (منطق) مفهومى افراد بيننده مشترك اولميان لفظ .

موجبهٔ جزئيه = (منطق) بينلرنده تباين كلى اولان ايكى شيئك ماعداسنده صادق اولان لفظ: (بعض حيوان انساندر) كبى .

سالبهٔ جزئيه = (منطق) محمول موضوعه مساوى ياخود موضوعدن مطلقا اعم اولان لفظ. § (طب) خرده بين ايله مرئى اقسام بدنيه .

جزئيات = جـ: [جزئى] جزئى، اهميتسز شيلر .

جزاف [ع] (فقه) كوتورى پازاركه: بوكا (مجازفه) دخى دينور.

جزدان [فا، س] { اصلى جزءدان } : اوراق وضعنه مخصوص كتاب قابى شكلنده وياچانطهيه مشابه محفظه .

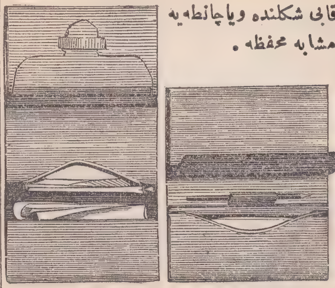

(اوراق وضعنه مخصوص جيب جزدانى)

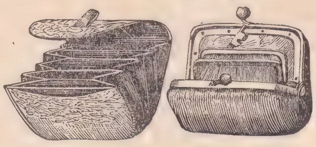

(پاره جزدانى)

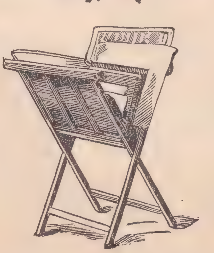

(يازيخانهلرده اوراق وضعنه مخصوص جزدان)

جستجوى (فا، س) { كسر جيم ايله غلطدر} ارامه، ارايش، تحرى § تحقيق § كيزليدن كيزلى يه ماهيتنى تفتيش .

جسور [ع، س] كوپرى معناسنه اولان (جسر)ك جمعى : كوپريلر .

جسيم [ع، ص] كوچوك جسم، جسمجك

جسيمات = (طب) (جسيم)ك جمعى. بدن انسانيدهكى خردهبينى مادهلر .

جشاء [ع، س] ككرمه .

جغد [ع، س] بايقوش، پوغو قوشى.

جفاء [ع، س] كوپوك § صو اوزرندهكى چور چوب .

جفت [فا، عد] چفت، ايكيلى، ائمى اولان .

جفته [فا، س] آت، استر، حمار كبى درت اياقلى حيوانلرك آياقلريله كرى يه تپهسى. (چفته)

جفتهانداز = چيفته آتيجى، تپهلييجى.

جل [ع، س] بزم تحريف ايله چول ديديكمز حيوان اورتوسى § قبا لباس .

جلاب / **جلّاب** = [ع، س] فارسى (كلاب)دن معربدر . كول صولرى. § مسهل شربتدر .

جلّاه [ع، س] جولهه وياخود چولحه، جول طوقيجى .

جليه [ع، س] ايى اولان يارهنك پول پول دريسى .

جلجل [ع، س] كوچوك چاك ، اوفاق چينغراق . الكتريق چنغراغى . § دف پولى .

جلجله = (مولد) اوشاق چاغرمق ايچون قوللانيلان الكتريقلى والكتريقسز چنغراق.

جلجلان [ع، س] كشنيش دانهسى .

جلساء [ع، س] جـ: (جليس) همبزم اولانلر

جلنار [ع، س] فارسى (كلنار)دن معربدر. نارچيچكى [لامك تخفيف واسكانيلهده مستعملدر] .

جليده [ع، س] (طب) بعض طبيعتده موجود اينجه بر زار .

جمادى الآخره ـ جمادى الاولى [ع، س] شهور عربيه‌نك بشنجى و آلتنجى آيلرينك اسميدر . « (جمادى) اطلاقنه سبب هنكام تسميه‌ده عربستانده انجماد وقوعى يعنى ياغمورسزلقدن قايناقلرك قوريمسيدر . »
[(جماذى الاخر) و (جماذى لاول) صورتلرنده استعمالى غلطدر]

جماع [ع، س] بر اره‌يه كلوب طورطوپ اولمش شئ .

جماع الثريا = (قوزموغرافيا) اولكر كواكب مجتمعه‌سى ، اولكر طوپى .

جماع الكف = يومروق .

جمجمه [ع، س] (طب) باش طاسى، كاسه‌سى . (شكلى ٣٥٦ نجى صحيفه‌ده)

جمعات ـ جمعات ـ جمعات

[ع، س] (جمعه)نك جمعى . جمعه كونلرى .

جمعه [ع، س] پنجشنبه‌دن صكره كلن معروف يوم ، اهل ايمانك اوكون جوامع شريفه‌ده جماعتله نماز قيلملرى سبب تسميه اولمشدركه عيدالمؤمنين عد اولنور .

جمعه ايرتسى = يوم السبت ، جمعه‌دن صوكره‌كى كون .

جمله [ع] مجموع ، بتون، هپ : «جمله‌مز برپادشاهك زيردستانندنز» § (حرف) فعل ايله فاعلدن و يا مبتداء ايله خبردن ، و ياخود شرط ايله جزادن مركبدر .

جملهٔ مستقبله = (صرف) افاده ايتديكى فكر كندى نفسيله قائم اولان جمله .

جملهٔ معترضه = (صرف) جملهٔ مستقبله اجزاسنك اره‌سنه كيره‌رك جملهٔ مذكوره‌يه، ياخود اجزاسندن برينه متعلق معنايى افاده ايدن جمله .

جملهٔ خبريه = (صرف) افاده ايتديكى نسبتك صدق وكذبى محتمل اولان جمله .

جملهٔ انشائيه = (صرف) فاده ايتديكى نسبتك صدق وكذبى محتمل اولميوب نفسيله قائم اولان جمله .

ازجمله } = بر چوق امثالندن برى ، برازى اوله‌رق .
من الجمله }

فى الجمله = آز ، آز اوله‌رق .

بالجمله } = جمله‌سى ، هپسى، جمعاً .
جملةً }

جملهٔ فعليه = (صرف) فعل ايله فاعل و متعلقاتدن مركب اولان جمله .

جملهٔ اسميه = (صرف) مبتداء وخبردن مركب اولان جمله . § (هيئت) شمس ايله انك اطرافنده دائر سياراتدن و اونلرك پيكارندن مركب كواكب طاقمى ـ عالم .

جملهٔ كوكبيه = كواكب ثابته هيئتى ، صورتى .

جملهٔ حكميه = وعظ ونصيحته وحكمت وحقيقته متعلق سوزلر .

جموح [ع] آتده باش سرتلكى .

جمود [ع، مص] طوكوقاق .

جموديه [ع، س] [مولد] (طبقات) جبال مرتفعه‌نك ايكى جبهه‌سى اره‌سنده آهسته آهسته تراكم و تأثير حرارتله اشاغى طوغرى حركت ايدن بوز كتله‌لرينك هيئت مجموعه‌سنه اطلاق اولنور . (Glacier)

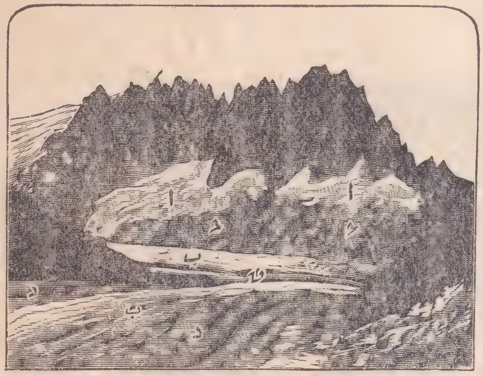

(جموديه‌لر)

آ — معلق جموديه‌لر . ب — اطرافندن قيصيلمش جموديه‌لر . ث — اريوب كوپوكلنمش اقسامى . د — صلصال جنبى . ء — صلصال وسطى .

جميز [ع، س] (نباتات) اينجيريه فصيله‌سندن اولوب مصر اينجرى ديلان بر نوع نبات .

جناح [ع، س] كناه { (كناح) دن معربدر } .

جنب [ع، ص] پاك و طاهر اولميان § اوزرنده نجاست حكميه حدثى بولنان .

جنبان [فا، س] قيملدايجى، حركت ايديجى، صاللايجى § قيملدايجى ، حركت ايتديريجى .

دنباله جنبان = قويروق صاللايان .

سرجنبان قادمه = باش صاللايجى .

قادمه جنبان = قنادينك اوزون اوجلرينى حركت ايتديرن .

جنبش [فا، س] حركت § اكلنجه .

جنبيده [فا، ص] متحرك قيملدانان .

جنحه [ع] (حقوق) مجازات تأديبيه‌يى مستلزم اولان افعال ، بر هفته‌دن زياده حبسى، موقتاً تبعيدى، مأموريتدن طردى ، يوز غروشدن فضله جزاى نقدى اخذينى موجب افعال و حركت .

جند [ع] عسكر ، عسكر كروهى .

جندى = بينيجلكده ماهر آدم .

جنديانه = جنديجه‌سنه

جوجوتمك [ت، مص] طاتليلانديرمق، شكرلتمك .

جوجومك = طاتليلانمق ، الذتلنمك .

جوجوك [ت ، ص] كوديه § قوش ، طاووق ياوروسى ، اوفاق پلييچ § (نباتات) صوغانك و بكى § صقالك بام تلى .

جوجه [ت، ص] حد طبيعيدن قيصه اولان آدم ، پك قيصه بوبلى آدم .

جود [ع، مص] كريملك، جومردلك .

جودام [ع، ص] سفلى، تربيه‌سز آدم .

جورا [ت، س] بر نوع كوچوك طوغان . زورنا، چيغرتمه .

جورجنه }
جورجونه } = [ت، س] يايغره، كوراتى . § يايغره‌لى ، كورلتيلى حال وحركت . § غوغا، چينغار .

§ (موسيقى) فصللرك نهايتنده اويون هوالرندن قيصه كفته‌لى شرقيلر .

جوش [فا، س] قاينامه ، جوشمه .

جوش بهار = فيض بهار .

پرجوش = جوشى، فيضى زياده اولان .

جوش وخروش = پك زياده جوشوب طاشمه .

جُنُوْدْ [ع] (جند)ك جمعی . جنود موحدین .

جُنُوْنْ [ع،ص] (تصوف) غلبهٔ عشق، غلبهٔ جذبه .

جُنَّه [ع،س] اسكی ادوات حربیه‌دن قالقان . § قادینلرك اوموز وباش اورتوسی .

جُوالْ [فا، س] بزم بالتحریف (چوال) دیدیكمز بیوك طوربه .

(جوال)

جوالدوز = چوال دیكمكه مخصوص بیوك ایكنه .

جُوانْ [فا،ص] كنج ، تازه .

جوانی = جوانلق .

ایام جوانی = كنجلك هنكامی .

نوجوان = پك كنج ، پك تازه .

نوجوانی = نو جوانلق .

جوانمرد = سخی، كریم، مروتلی .

جوانمردانه = جوانمرده لایق صورتده .

جوانمردی = جوانمردلك .

جوانبخت = طالعی مساعد دیمكدر .

جوان پرچمی = (نباتات) ذات الالقاح منظوره‌دن بیك یاپراق تعبیر اولنان بر نوع نبات .

(جوان پرچمی)

جُوشانْ [فا،س] جوش ایدیجی، ایدن .

جوشانی = جوشانلق .

جُوشِشْ [فا، س] قایناییش ، جوشمه ، جوشه كلن . § غلیان .

جُوشْمَقْ [ت،مص] قینایوب طاشمق . § غلیانه كلمك § فكرنده‌كنی سویلمك . § هیجان وتهوره كلمك .

جوشقون = جوشمش ، طاشمش . غلیانه كلمش . § متهور .

جُوشِیدَه [فا.ص] قاینامش، جوشمش .

جُوعْ [ع،مص] آجلق ، كرسنكی .

جوع الكلب = مبتلاسی طویمق بیلمیان مرض .

جُولاهْ [فا، س] جولحه (جولهه) بز وقماش طوقویان .

جُونْبَه‌لاقْ [ت، س] بیوك طاقلاق .

جونبلاغی آتمق = وفات ایتمك .

جُونْدَه [ج، س] (بحریه) بر سرنك نهایتلری، اوجلری .

جونده مارسیتی = (بحریه) انا سرن ایله غابیه سرنلرینك جونده‌لری التنده صارقان قیصه مارسیت .

جونده پلانقه‌سی = (بحریه) ایكی بیوك طورنوده دونانان وسفینه‌یه مهمات وسائره المق ایچون قوللانیلان پلانقه .

جُوْیْ [فا، س] ایرماق ، كوچوك نهر .

لب جوی = ایرماق كناری .

جوینده = ارایجی، ارایان .

جویندكی = جوینده‌لك .

عربده‌جو = غوغا آرایان ، غوغاجی .

جُویا [فا،ص] آرایجی، آرایان .

جُویبارْ [فا،س] ایرماق، بیوك چای .

جُهّالْ ـ جُهَلاءْ [ع،س] جمع : (جاهل) بر شیئ بیلمینلر .

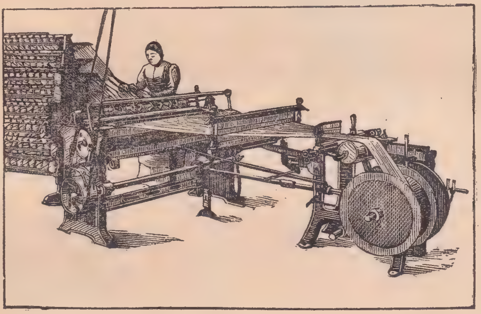
(جولحه)

جُومْبَه [ت، س] فارسی (جنبه) دن محرفدر } اوك، پنجره‌نك اوك طرفنده‌كی چیقنتی .

جُومَرْدْ [ت،ص] (جوانمرد) دن غلطدر . § سخی ، كریم ، الی آچیق ، سخاوتلی .

جُونْبُورْ [ت،د] برشیئك صو درونته دوشدیكی ویا شدتله قیرلدیغی زمان چیقاردیغی سسی تقلید ایدر : جانبور جونبور .

جُونْبُورْدامَقْ [ت ، مص] جانبور جونبور ایتمك .

جُونْبُولْدامَقْ [ت، مص] قاب درونده بولنان صو ویا دیكر بر مایعی صاللایه‌رق سس چیقارمق .

جُهُودْ [ع، س] (یهودی) موسوی .

جُیُوبْ [ع، س] جمع : (جیب) جیبلر .

جیوب كهفیه = دماغده موجود پك قالین سیاه قان طمارلری وعظام جمجمه‌نك بعضیسی درونده بولنان بوشلقلر . برنجیلره مثال جیب جنبی، ایكنجیلره مثال جیب جبهیدر .

جُیُودْ [ع،س] جمع : (جید) اوموزلر ، بویونلر .

جُیُوشْ [ع،س] جمع : (جیش) اوردولر : جیوش مسلمین .

ج

چ [ت،فا] الفبای عثمانیڭ یدنجی حرفی اولوب بوکا (جیم فارسی) دخی دنیلور ابجد حسابنده قیمت عددیه‌سی (ج) عربی کبی (۳) ه مساوی اولدیغی کبی خطوط متنوعه‌ده دخی شکلی جیمکنڭ عینیدر .

چ .... کوفی

چ .... تعلیق

چ .... ثلث

چ .... سیاقت

چ .... توقیع

چ .... دیوانی

چ .... نسخ

چ .... جلی

چ .... اجازت

چ .... رقعه

چ .... ریحانی

چ .... شجری

چائین [ج ، س] (طب) قافه‌ئینه مشابه چایده موجوداولان ماده‌ٔ مؤثره‌که تنبیه اعصاب ایچون استعمال اولنور.

چابالامق [ت ، مص] النی ، ایاغنی اطرافه صالوب دپرنمك § چالشمق § اوغراشمق .

چابك [فا، ص] چابوق ، سریع .

چابك دست = الی خفیف، الی چابوق.

چابك رو = سرعتله کیدن .

چابوجاجق - چابوجاق

[ت،] پك سرعتله، على العجله، تیز الدن.

چابوق [ت ، ص] آز زمانده ، چوق وقت کچمکسزین ، سرعتلی.

چابوقلق = سرعت ، عجله || بر شیئڭ آز زمانده اولمسی .

چاپ [فا،س] مجسم بر شیئڭ قالینلغی ، مجوف واستوانی شیلرڭ قطر داخلیسی مقداری § طوپ نامlوسنڭ قطرداخلیسی اولچوسی: (یکرمی بش سانتیمتره چاپنده برطوپ) کبی § {طوپ نامlوسنڭ طولی (چاپ) کلمه‌سیله افاده اولنور مثلا اللی چاپنده طوپ دنیلیرکه نامlوطولی نامlو قطر داخلیسنڭ اللی مثلی اولدیغی اکلاشیلیر } § جرم، حجم، جثه .

چاپلی کراسته = قالین دیرك وسائره .

کراسته چاپی = دیرك وسائره قالینلغی .

بنا چاپی = یاپیلاجق بنانك رسم مسطحی، خریطه‌سی .

چاپا [ت،س] ☛ (چاپه) .

چاپاچول [ت، ص] چولپه، بول پاچه، بیچمسز، قیافتسز، سونپه.

چاپار [ت،س] تاتار ، اولاق .

چاپارز [ت،ص] {فارسی (چپراست)دن محرفدر . } § انکل ، مانع ، عائق § اویغونسز، طولاشیق.

چاپارزلق = انکللك ، مانعلك .

چاپارزلی = مشکل اولان، مانعلی، انکللی.

چاپاری [ج ، س] اوجنده قاق قدر ایکنه بولنسان بر نوع بالق اولطه‌سی .

چاپاق [ت] کوزدن اقوب کیرپکلرده بریکن وقوریان مایع، کیر.

چاپاقلی = کوزنده چاپاق اولان، کوزینك اطرافی کیرلی || پیس ، مردار .

چاپاق بالغی = ایری پوللی ، یاصی بر نوع کول بالغی .

چاپاقلانمق = (کوز) چاپاق طوتمق § چاپاقلی کوز کبی پیسلنمك

چاپان [ت، س] تاتار، اولاق.

چاپان اوغلی = محذورلی شیء.

چاپاناق [ت،س] قاچیرلمش مال.

چاپاول [ت ، ص] آقینجی ، چاپولجی عسکر.

چاپراز [ت،ص] {فارسی (چپ راست)دن محرفدر. } بر بری آره‌سندن کچیر- یله‌رك قاووشدیرلمش شیء § بر برینی ماثلاً قطع ایدن ایکی خطك استقامتی.

ماراننوز چاپرازی = دستره‌یه دیش آچمغه مخصوص آکه که اوزرنده‌کی چیز یلری چاپرازلوادیدر .

چاپراشمق [ت، مص] قارمه قاریش اولمق.

چاپراشیق [ت ، ص] قارمه قاریشق، طولاشق، بر برینه طولاشمش

چاپراق [ت،س] اکر اورتوسی، شاپراق

چاپقن [ت،س] یغما قصدیله دشمن ییراغنه بالهجوم کیرمك ، آقین .

چاپقنجی = آقینجی، چاپولجی .

چاپقنلامق = آقینجیلق ایتمك .

چاپقین [ت،ص] چوق قوشان ، اوته‌یه بری‌یه سکردن § سودتوك ، سرسری § خوارده ، سفیه ، زندوست

اوچاری چاپقین = افراط درجه‌ده سفیه ، خوارده اولان .

محله چاپقینی = یارامازچوجق،کلحاز بکی.

چاپقینلق = سفاهت، چاپقین آدمك حالی || ادبسزلك .

چاپوت [ت،س] اسکی، دبا ، قماش پارچه‌سی ، پاچاوره .

چاپول [ت،س] بردن قاپیلان مال § یغما ، غارت .

چاپولجی = یغماجی ، غارتجی .

چاپوللامق = خلقك مالنی قاپمق، چارپمق

چاپوللانمق = یغما ایدیله‌رك ضبط ایدلمك

چاپه [ج، س] طوپراق قازمغه مخصوص معروف آلت ، کوچك باغچوان قازمه‌سی § (بحریه) قولاغلی کمی دمیری .

(چاپه)

چاپه‌جی = بوستان چاپه‌لیان باغچوان ، رنجبر .

چاپا تخته‌سی = (بحریه) صوکسنك براز آشاغیسندن بدأ ایله طوپ انباری لومبارینه اوریلان اك قالین طیش قاپلامه‌سی .

چاپه‌لامق = یری چاپه ایله قازوب قبارتمق.

چاپه‌لانمق = چاپه ایله قازلمق.

چات [ت، د] آهنك تقلیدی، ضرب ، اورمه ویا قیرلمه‌یی تصویر ایدر.

چاتال ـ چتال [ت ، ص] صاپی ، قولی بر اولوب اوجی ایکی ویا برقاچ قول اولان شیء ، ایکی‌یه ویا دها زیاده قسمه آیرلمش شیء § یمك ییمك ایچون قوللانیلان دیشلی آلت .

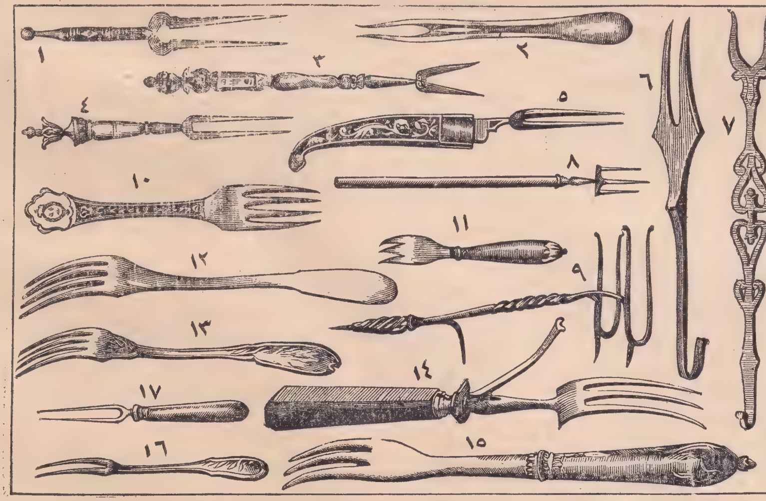

(چتاللر)

١، ٢ — وقتیله روماليلرك قوللاندقلری . ٣، ٤، ٥، ٦، ٧ — اون آلتنجی عصرده . ٨ — اون یدنجی عصرده عساکره مخصوص . ٩ — عصر مذکورده کباب ایچون قوللانیلان چتاللی شیش . ١٠ — کذا طعام ایچون . ١١ — استردیه . ١٢ ، ١٣ الیوم مستعمل اولان . ١٤ — پارچه‌له‌مق ایچون . ١٥ — صلاته . ١٦، ١٧ — صالیانغوز .

چاتال طرناق == حیوانات مجتره نك ایكی یه آیرلمش طرناغی § حیوانات مجتره .

چاتال كورمك == یاكاش، مشوش كورمك .

چاتال منقار == (حیوانات) سقا قوشی انواعندن قاغەلری بربری اوزرندن طاشمش برقوش .

چاتاللاشمق } چاتاللانمق } == دال بوداق صالیویروب برقاچ قوله آیرلمق § قاریشیق اولمق § كوچلشمك .

چاتاللق == تردد، شبهه، اختلاف، مباینت .

چاتانه [ج، س] بیوك صندال جسامتنده بخارله متحرك كوچوك واپور، استمبوط .

چاتدیرمق [ت، مص] مصادمه ایتدیرمك § ربط ایتدیرمك . قوردیرمق .

چاتردامق [ت، مص] قوری وسرت شیلر قیریلور ایكن چاتر چاتر سس چیقارمق .

چاتردی [ت، س] قیریلان ویا بیقیلان برشیئك چیقاردیغی سس .

چاتره پاتره [ت، س] برلسانی شیوه‌سز ویا كلش اوله‌رق سویلمكی تصویر ایدر § یكی سویلمكه باشلایان چوجغك لقردیسی .

چاتشمق [ت، مص] بربرینه چارپه‌رق قارشولشمق § قاووشمق . حیوانلر، علی الخصوص كوپكلرك فعل اجتماعی، چفتلشمك .

چاتقی [ت، س] چاتیلان وقوریلان شیلر .

چاتقین [ت، ص] بیوجك برآدمه انتساب ایتمش، توجهنی قزانمش اولان .

قاشلری چاتقین == حدتلی، غضبلی .

چاتلاتمق [ت، مص] ایكی یه آییرمق § پارچه‌لامق § برینك ارزوسنه مخالف حركتی التزام ایله اوآدمی مضطرب ایتمك § آتی چوق قوشدیروب تلف ایتمك .

طوپوق چاتلاتمق == چوق قوشمق .

چاتلاق [ت، ص] اینجه یاریق § اینجه بر یاریغی حاوی اولان، چاتلامش .

چاتلامق [ت، مص] یكی یه یارلمق § (حیوان حقنده) اولمك § پارچه‌لری آیرلمیه‌جك صورتده قیرلمق § حسددن، حدتدن، صیجاقدن پك زیاده مضطرب اولمق § (چوجق) زیاده آغلامق .

آلنك طماری چاتلامق == اوتانمامق .

طاش چاتلامق == زیاده صغوق اولمق . § وقوعی محال اولمق .

قاصیق چاتلامق == فتق علتنه اوغرامق .

چاتلامه } چاتلایش } == چاتلامق فعل وطرزی .

چاتلمق [ت، مص] ایكی شیئك اوجلری برلشوب قورلمق § آیشمق § قدید اولمق § حیوانك باجاقلری آیریلوب هلاك اولمق .

چاتمق [ت، مص] قورمق، كراسته وسائره‌یی بربرینه ربط ایدوب طوردیرمق § اوج اوجنه قاووشدیرمق § اوغرامق دوشمك § تصادف ایتمك، راست كلمك . § چارپمق § برینه حلول وانتساب ایتمك . § وقت حلول ایتمك § مساط اولمق .

سلاح چاتمق == (عسكری) تفنكلرك برقاچنی برآره‌یه كتیروب نامولو اغزلرینه حربه‌لرینی اصول مخصوصه‌سی وجهله بربرینه كچیره‌رك چاتی تشكیل ایتمك .

قاش چاتمق == یوز اكشیتمك .

كیف چاتمق == كیفنی یرینه كتیرمك .

چاتمه == چاتمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی . ‖ چاتیله‌رق یاپلمش ‖ قیاصورتله موقتاً دیكلمش ‖ برنوع دوشه‌مه‌لك ایپكلی قماش، اسكدار چاتمه‌سی .

دیرمه چاتمه == اوته‌دن بریدن طوپلانمش، غیر منتظم شیء .

چاتی [ت، س] (معماری) بنانك اوزرینی ستر ایدن سقفك اوستی § انسان وحیوانك كمیكلرینك هیئت مجموعه‌سی .

چاتی آلتی == چاتی ایله طاوان آره‌سی .

چاتی آره‌سی == چاتینك آلتنده یاپیلان اوطه .

چاتی اورتوسی == چاتینك قورشون ویا چمقو ویا كرەمید وسائره ایله ستر اولنان اوستی .

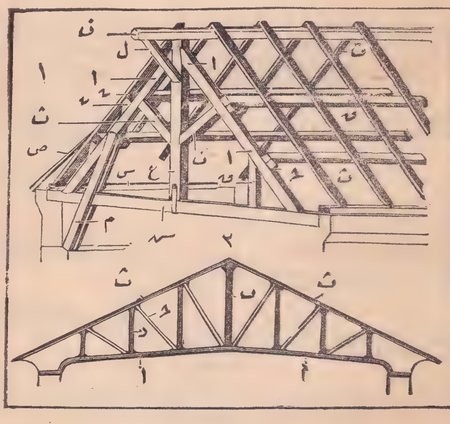

(چاتی)

١ ـ اخشاب چاتی، ا ا ـ چاتی ماهیه‌سی، ت ت ـ (دستك) (پیانده)، ث ث ـ مرتكار، ح ح ـ طاقوس، ف ـ افقی ماهیه، ع ـ آنادیرك، ق ق ـ قیصه دیرك، ل ـ پیانده، م ـ قوشاق، ه ه ـ معین، س ـ طبان، ش ـ آنا كیریش (چیفت) .
٢ ـ معدنی چاتی : ا ا ـ آنا كیریش، ب ـ ستون عمودی، ث ث ـ ماهیه، د ـ قوشاقلامه، ء ـ باغ .

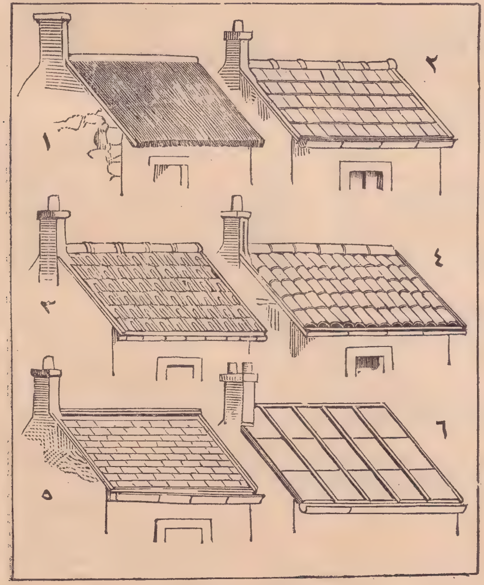

(چاتی اورتوسی)

١ ـ چیت ایله مستور .
٢، ٣، ٤ ـ كرەمید ایله .
٥ ـ آردواز طاشی ایله .
٦ ـ چینقو ایله .

چاتى قاپلامسى } == (معمارى) چاتىيى تشكيل ايچون بشايه مائل هيئتنى تشكيل ايدن كيريشلر :
چاتى مقاصى

چاتى كيريشى == چاتىيى يانلرندن قورايان مائل كيريشلر .

چاتيق [ت،صـ] چاتلمش، قورلمش § بربرينه بتيشمش ، متصل § صورتى آصمش ، عبوس .

چاچ [فا،سـ] خرمنلنمش بغداى ييغنى .

چادر [فا،سـ] چادير، خيمه ، صحرانشين اولان بدويلرك — قيلدن معمول — مسكن متحركلرى ، قشله خارجنده، اوردوكاهده بولنان افراد وضابطان عسكريه نك اقامتكاهى .

(چادر انواعى)

چادر آلتى == اوردوكاه ، سفر .

چادراوشاغى == طبابتده مستعمل برنوع ضمغ

(چادر اوشاغى)

چادرابى == چادرك قازيقلره مربوط ايپلرى .

چادرجى == چادير اعمل، يافروخت ايدن آدم.

چادر ديركى == چادرك اورته سنده كى كوندو.

چادر چيچكى == چادر شكلنده برنوع چيچك.

چار [فا،عد] (چهار)ك مخففى . درت، اربعه .

چارابرو == درت قاشلى، يعنى ترييقلى دليقانلى .

چار اقطار == جهات اربعه، درت طرف

چار بالش == مقام، بيوك مسند، جاه و لا.

چارپا = درت آياقلى حيوان .

چارپاره = درت پارچه تخته دن معمول رقص آلتى ، تخته ذيل، چاپاره .

چارچشم = درت كوز ، شدت انتظار مقامنده قوللانيلير .

چارچوبه = چرچوه

چارده = اون درت .

چارسو = چارشى . (درت طرفى)

چارشب == يتاق اوزرينه سريلن اورتوكه (چادرشب) دن محرفدر. (كيجه اورتوسى) ديمكدر.

چارشنبه = (چهارشنبه) مخففى، هفته نك دردنجى كونى

چارطاق = چارداق.

چار قعر = قوز ، جويز.

چارگاه == موسيقيده برمقام وسكاه ايله نوا پرده لرى آره سنده كى پرده نك اسميدر .

چاركوشه == درت كوشه لى ، درت كوشه مربع .

چارم == دردنجى. (چارمين) دخى دينور.

چارم كتاب = قرآن عظيم الشان .

چارميخ == صليب، خاچ § (بحريه) كيمنك آرمه سنه چيقمق ايچون خلاط اسكله .

چارميخ حيات = عناصر اربعه .

چارناچار = ايسته ر ايسته مز

چار يار == چهاريار، اجلۀ اصحاب كرام حضرت ابوبكر الصديق، عمر الفاروق، عثمان ذى النورين ، على المرتضى رضى الله تعالى عنهم حضراتى .

چاريك == درتده بر، ربع || مجيدى اقسامندن بش غروشلق سكه .

چرخ چارم == سمانك فلكاته تقسيمى اعتبارينه كوره دردنجى قات كوك ، بوكا (چارمين بام) دخى دينور .

چار [ج،سـ] سزار ، قيصر ، روسيه ايمپراطورى .

چارپدرمق [ت، مصـ] برينك مالنى چالديرمق § اورديرمق مصادمه ايتديرمك § اكريلتمك ، طوقوشديرمق .

چارپشديرمق [ت،مصـ] ايكى شيئى بربرينه اوردرمق § ايكى شيئى بربريله دوكوشديرمك .

چارپشمق [ت،مصـ] اوروشمق، طوتشمق § مضاربه § مقاتله ، محاربه .

چارپلشيق [ت،صـ] بربرينه چارپمش، قارپشيق .

چارپلمق [ت، مصـ] اكريلوب بوكلمك § صورتى اكشيتمك § ترسنه دونمك § يان يان كيتمك § جن اورمق ، جن طوتمق § اعضاى بدندن برى وضعيت طبيعيه سنى غائب ايتمك .

چارپليش == چارپلمق ماده سندن اسم مصدر .

چارپمق [ت، مصـ] شدتله اورمق § شدتله چارپق § يره اورمق § چالمق .

چارپمه == چارپمق ماده سندن مصدر تخفيفى || فقمه ، چاتمه .

چارپندى [ت، سـ] يوركك شدتله وسرعتله چارپمسى، خفقان قلب .

چارپيق [ت، صـ] اكرى ، اكلش ، دوز ومستقيم اولميان .

چارداق == [ت،سـ] (چارطاق)دن محرفدر درت ديرك اوزرينه ياپلمش ، اوزرينه آصمه قدانى صاردرلمش صوندرمه § بوستان وباغلرى بكلمك ايچون ياپيلان اكرتى صالاش .

چارسو [فا،سـ] چارشى ، بازار.

چارشف [ت،سـ] قادينلرك بوروندكلرى اورتو، چار § يتاق اوزرينه ياييلان ياپغى. (بومعنايه كوره چارشف (چادرشب) دن محرفدر.)

چارشو - چارشى [ت،سـ] (چارسو) دن محرفدر.

چاروا [فا،سـ] چارپا حيوان § غارت ، يغما .

چاروب [فا،س] سوپورکه :

چاروبزن / **چاروبکن** = فراش ، سوپوریجی .

چارویچ [ج،س] روسیه ایمپراطورلرینك اك بیوك مخدومی .

چاره [فا ، س] علاج ، تدبیر ، مدد ، طریق تسویه .

چاره جو = چاره آرایجی ، آرایان .

چاره جویانه = چاره جویه لایق صورتده .

چاره جویی = چاره جولق .

چاره ساز = چاره بولیجی ، بولان .

چاره سازی = چاره سازلق .

چاره سز ـ ناچار = چاره و تدبیری اولمیان .

چاریچه [ج ،س] روسیه ایمپراطوریچه سی .

چاریق [ت ، س] کویلیلرك کیدکاری آیاق قابی § طبان قاپلامه سی § آرابه لرك تکرلکلرینی طور ـ دیرمق ایچون التنه قونان تحته .

چاسار [ج،س] اسکی آلمانیا واوستریا ایمپراطورلرینه مورخین عثمانیه طرفندن ویریلان اسم ـ که : (سزر) دن محرفدر . قیصر .

چاشت [فا،س] قوشلق وقتی § قوشلق طعامی .

چاشنی [فا،س] لذت، طاد (چشنی) .

چاشنیکیر = اطعمه نك لذت ونفاستنه باقمغه مأمور اولان ذات .

چاغ [فا ، س] وقت ، هنکام ، موسم § اولمك چاغی .

چاغرتمق [ت،مص] چاغرمغه سوق ایتمك .

چاغرشمق [ت، مص] بربرینه قارشی باغیرمق § هپ بر آغزدن چاغیرمق .

چاغرش [ت، ص] باغرمه، سسلنمه § آوازه ، نعره § شرقی سویلنمه § دعوت ایتمه .

چاغل [ت،د] صویك قاینایوب فیشقرمه ـ سنی تصویر ایچون مکرر اوله رق قوللانیلور : صولر چاغل چاغل چاغلیور .

چاغلا ـ چاغالا [ت، س] خام بادم که : یشیل قبوغیله برابر ینور خام میوه .

چاغلامق ـ چاغلدامق

[ت، مص] صو چاغل چاغل طاشه رق آقمق .

چاغلامه [ت،س] چاغلدی ، کورلق ، شارلتی .

چاغلایان [ت، س] مجراسنك یوکسك محلندن آلچق محلنه دوشوب کورلتیلی ، شارلتیلی سس چیقاران صو § بویله اولان صویك حالی ، شلاله .

(چاغلایان)

چاغلایش = چاغلامق ماده سندن اسم مصدر .

چاغلدی = چاغلامه ، شارلتی : صو چاغلدیسی .

چاغنوس [ج، س] دکز ینکجی .

چاغیرمق [ت، مص] دعوت ایتمك § شدتله باغیرمق § باغیروب چاغیر ـ مق § عتاب وتکدیر ایتمك .

چاقالوز [ج ، س] چاقل طاشلرندن عبارت مرمی آتان بر نوع اسکی طوپ .

چاقدیرمق [ت ، مص] میخلاتمق ، قاقدیرمق . § عشرت ایتدیرمك .

چاقر [ت،ص] آلاجه رنکلی ، الاایله ماعی چیزکیلی رنك § برجنس طوغان .

چاقر چایلاق = طیور جارحه دن اولوب برعتیقك صیجانی نواحیسنده بولنور .

(چاقر چایلاق)

چاقر پنجه = یاپشدیغنی طوتدیغنی براقمز شدتلی شخص § هرشیدن استفاده طریقنی بیلن § استقامتسز § حریص .

چاقرجی = قوش آونده طوغانی طوتان آدم .

چاقردیکنی = ذات الفلقتین شعبه سندن صیوانیه فصیله سنه منسوب دیکنلی بر نباتدر .

چاقرشاهین = چاقر چایلاغه مشابه اولوب طیور جارحه دندر .

(چاقر شاهین)

چاقرقناد = قنادلری ترتیللی برجنس اولان .

چاقرکوز = ماعی کوزلی، عین لزرقاء .

چاقر کیف = یاری سرخوش، نیم مست .

چاقشدیرمق [ت،مص] مسکرات ایچمك .

چاقشیر [ت،س] برنوع طار شلوار § بعض طیورك ایاقلرنده کی توکلر .

چاقشیرلی = پاچه لری توکلی قوش § چاقشیر کین آدم .

چاقل [ت،س] چاغلایه رق آقاز صولرك یوارلیه یوارلیه دوزله دیکی شیلر .

چاقل پیده سی = قیزغین چاقل طاشلری اوزرنده پیشیرلمش یوفقه حالنده اکمك .

چاقل طاش = بوقبیلدن دوزلنمش اوفاق طاشلر .

چاقللق = چاقل طاشی دوشنمش ویا بریکمش محل .

چاقلداق ـ چاغلداق [ت،س] صو دکرمننك اوست طاشنك اوزرینه طوقنه رق غیرمنقطع بر چاغلدی حاصل ایدن تحته پارچه سی، دکرمن بندوسی . § چوجوقلرك صو کنارلرنده یاپدقلری دکرمن ، اویونجاق § حیوانات بقریه نك قویروق قیللرینه یاپیشوب قالان قوری پیسلك ، قوری قیغ .

چاقلدامق [ت، مص] چاقل طاشلرینك یورلنمسندن حاصل اولان سسه مشابه سس چیقارمق .

چاقلمق [ت ، مص] قاقیلوب صاپلانمق § میخلانمق، مس ایدلمك .

چاقمق ـ چاقماق [ت، س] دمیرله شدتلی تصادمده بولنـدیغی زمان آتش چیقاران آلت معروفه .

چاقماق طاشی = دمیرله ویا بربریله شدتلی تصادم ایلدیکی زمان قیغلجم چیقاران معروف نیم شفاف وغایت سرت طاش .

(چاقماق طاشی)

١ ـ چاقمق طاشی . ب ـ چلیك . ث ـ قاو .

چاقماقلی تفنك = آغزاوتی تکنه سنه قونیلان باروتك چاقماق طاشی شراره سیله آتش آلمسی صورتیله انداخت ایدیلان والیوم همان استعمالدن ساقط اولان تفنك .

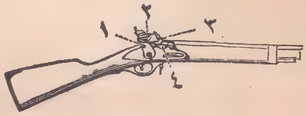

(چاقمقلی تفنك)

١ ـ خروس . ٢ ـ چاقماق . ٣ ـ چلیك سپر . ٤ ـ آغزلق . (آغزاوتی قونیلان تکنه .)

چاقماقجی = (عسکری) آلای وطابورلرده افراد تفنکلرینی تعمیر ایدن کوچك ضابط || چاقماق یاپان صنعتکار .

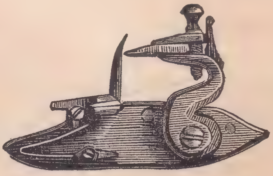

(چاقمقلی تفنك خروسی)

چاقمق [ت، مص] ایکی سرت شیئی بربرینه اوره رق چاق چاق سس چیقارمق . § میخ ، چیوی ، فازیق کبی شیلری قاقوب یرلشدیرمك § پارلامق ، ایشلدامق § پارلامق § ایچکی ایچمك § (بین العوام) اکلامق ، تفهم ایتمك .

چاقنتی [ت، س] عشرت ایتمه .

چاقی [ت، س] اچیلیر قپانیر کوچك بچاق .

چاقی اناختاری = برقاصه نك اوچ اناختارندن بری .

چاقیم [ت] پارلامه ، یالم .

چاقین [ت، س] شمسك ، برق .

چاك [فا، س] یاریق ، ییرتیق ، ییرتماج .

چاك چاك = پارچه پارچه ، زیاده ییرتیق § ییرتیلمش شیء .

چاك کریبان = یاقه ییرتماجی .

کریبان چاك = یاقه سی ییرتیق § مأیوس ، مکدر .

چاڭ [ت، س] تونج وسائر معدندن شکل مخصوصی اوزره یاپیلمش ایچی بوش واورلدقجه صدا ویرر آلت که کوچوکی اوشاق چاغرمق واشارت ویرمك وبیوکی کلیسالرده اعلان وقت ایتمك ایچون مستعملدر .

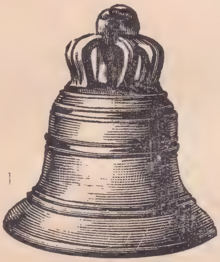

(چاڭ)

١ ، ٢ ، ٣ ـ دوه وقیون وکچیلرك بیوننه آصیلان نوعی . ٤ ـ خدمتجی چاغرمغه مخصوص

چاڭ چیچکی = ذات الفلقتین شعبه سندن جرسیه فصیله سندن برشجیره در . تویجلری چاڭ شکلنده در .

(چاڭ چیچکی)

چاکنه اوت طیقمق = سس کسمك ، محو ایتمك .

چاڭ چالمق = چوق باغیرمق .

چاك قله سی = کلیساچا کنك تعلیق ایدلدیکی یوکسك قله .

چاکر [فا، ص] قول ، بنده .

چاکر پرور = بنده قایریجی .

چاکر پرورانه = چاکر پرورجه سنه

چاکر پروری = چاکر پرورلك ، چاکر پروره منسوب .

چاکر نواز = چاکر تلطیف ایدیجی .

چاکر نوازانه = چاکر نوازجه سنه .

چاکر نوازی = چاکر نوازلق چاکر نوازه منسوب .

چاکرانه = بنده جه سنه ، قولجه سنه .

چاکری = بنده لك ، قوللق .

چاکرخانه = بنده نك (یعنی متکلمك) اوی .

چاکرزاده = بنده نك (یعنی متکلمك) اوغلی .

چاکوچ [فا، س] ☞ [چکیچ]

چاکی [فا، س] چاقی .

چال [فا، س] ذخیره قویوسی ، صارپون .

چال چکه = طورمقسزین سویلین .

چال یاقه = کال شدتله یقالامق ، یاقه سندن قاپمق .

چالاقیرباج = متصل قیرباج اوره رق .

چالاپ [فا، س] جناب حق ، تکری ، الله .

چالایا [ت، س] رخنه یی حاوی برکوك .

چالاغان [ت، س] ایصیرغان دنیلان دیکنلی نبات § آزغین کوپك .

چالاك [فا، ص] حرکتی سرعتلی اولان ، سریع ، چویك ، فکر چالاك ، طبع چالاك .

چالاکی = چالاکلك .

چالپاره [ت، س] ☞ (چارپاره) § برنوع دکز بوجکی .

چالدیرمق [ت، مص] اوودیرمق ، ضرب ایتدیرمك § سرقت ایتدیرمك ، قاپدیرمق .

چالش / **چارپیش** = مقابله ، منازعه ، خصومت ، اوغراشمق .

چالشدیرمق [ت، مصد] سعی ایتدیرمك، چبالاتمق § ایشلتمك، ایش ویرمك § اوقوتمق، تحصیل ایتدیرمك، تحصیل ایله اوغراشدیرمق.

چالشقان [ت، ص] سعی واجتهادی سون، چالشقان، مقدم، § درسلرینی لایقیله اوکرنمکه هوسکار طالب علم.

چالشمق [ت، مصد] چبالایوب یاپمق، سعی وغیرت ایلمك § تحصیل علمه مداومت ایتمك.

چالشمق = چالشمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || یاپمغه یلتنمه.

چالغی [ت، س] موسیقی آلاتی، ساز، § آهنك.

چالغیجی = چالغی چالمغی صنعت اتخاذ ایدن آدم § اجرتله چالغی چالان کیمسه، سازنده، مطرب.

چالغیجیلق = چالغی چالان آدمك صنعتی.

چالقار [ت، س] معده‌یی بوزان شیٔ § بوق قوزه‌سنی تمیزلمکه مخصوص بر نوع سپت § مسهل.

چالقامق [ت، مصد] چالقه‌رق قاریشدیرمق § صو اللامق § غرغره ایتمك § کمی‌یی صاد صومق § کمی صارصمق. یایقده سودی ویا آیرانی دوکمك § بوزوق سوت چوجغه طوقنمق.

چالقامه = چالقامق ماده‌سندن مصدر تخفیفی.

چالقاندی [ت، س] چارپنتی § تلاطم. § معده بوزوقلغی § یومورطه وامثالی شیلرك برقاب ایچنده دوکلمسی § بوصورتله دوکیلان شیٔ.

چالقانمش [ت، ص] بوزوق، بوزلمش، فاسد.

چالقانمق [ت، مصد] طالغالانوب قاریشمق § صارصلمق. خلقك اغزنده طولاشمق.

چالمق [ت، مصد] کرومکسزین الق § قاپوب آلمق، غصب ایتمك § کندینه جلب ایتمك § چارپمق یره اورمق، آتمق § اوفلیه‌رك، اوره‌رق، دووه‌رك سسلندیرمك § اکدیرمق، بکزه‌مك § ایس چالمق § چالغی چالمق § ساعت اورمق.

آغزینه بال چالمق = وعد وعید ایله طمعلندیرمق، آلداتمق.

ال چالمق = اللرینی بربرینه اورمق.

باقر چالمق = قالایسز اوانی نحاسیه ایچنده بولنان اطعمه باقر پاسیله اتحاد ایدرك سمدار اولمق.

بالا چالمق = اوغراشوب یورلمق.

دودوکی چالمق = مرامنه ایرمك.

دیل چالمق = لسان مادرزادی اولمیان برلسان ایله تکلم ایدر ایکن قومیتی بللی ایدرجه‌سنه چتره‌فیللك ایتمك.

هر تلدن چالمق = هزار فنداولمق، هرشیئه واقف اولمق.

چالنمق = (چالمق) ماده‌سنك فعل لازمی.

چالی [ت، س] آغاجدن کوچك، اوتدن بیوك دیکنلی نبات، فدان.

چالی اوتی = ذات القاح منظوره‌دن فصیلهٔ حیزرانیه‌یه منسوب برنباتدر.

چالی بلبلی = طیور جنسندن بر حیوان اولوب نصف کرهٔ شمالی وآوستریاده بولنور.

(چالی اوتی)

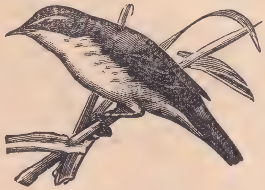

(چالی بلبلی)

چالی چرپی = خاروخس، چالی وچالی قبیلندن شیلر.

چالی خروسی، بیان خروسی = طیور دجاجیه‌دن آوروپا وآسیای شرقیه‌یه مخصوص برحیوان اولوب آوجیلر بوکا چوق رغبت ایدرلر.

(چالی خروسی)

دیکنلی چالی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن بقلیه فصیله‌سنه منسوب برنوع چالی اولوب اکثریا چیت اعمالنده مستعملدر.

چالی فصولیه‌سی = بیوك دانه‌لی برجنس فاصولیه که فدانی چالی‌یه صاریله‌رق نشو ونما بولور.

قره چالی = ابه‌ناسه فصیله‌سندن آسیایه مخصوص برنباتدر.

(قره چالی)

چالی قوشی = شقراق، آری قوشنك برنوعی.

(چالی قوشی)

چالیلق = چالیسی چوق اولان یر.

چالمه [ت، س] صاریق، عمامه § قپاشیٔ § چالنمش شیٔ.

چالیق [ت، س] مائل، چاربیق § بکزه‌ین § مجذوب § آواره.

چالیم [ت، س] قلیجك آغزی، کسکین طرفی § طور، مشوار § عظمت، کوستریش § بیچم.

چالیمنه کتیرمك = بیچمنه اویدیرمق.

چالین [ت، س] چاقمق طاشی.

چام [ت،س] یاز قیش اوراقی یشیل اولان معروف آغاج ، سائز آغاجی ، صنوبر .

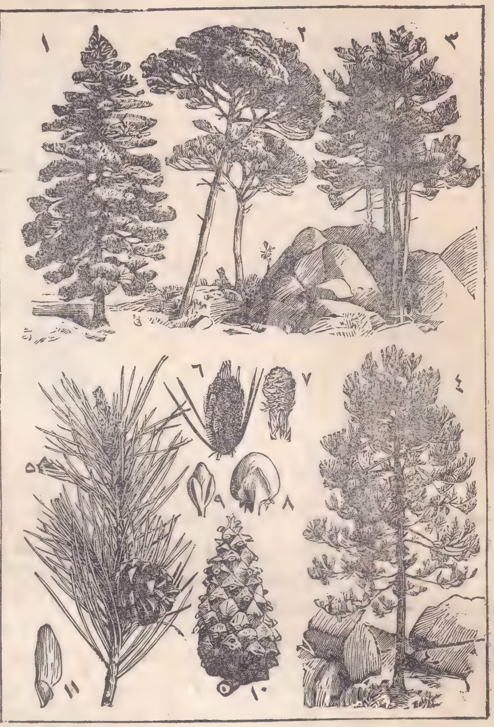

(چام آغاجلری)

١ — قطران چامی .
٢ — شمسیه‌لی چام .
٣ — سیلوستر .
٤ — بحری .
٥ — سیلوستر چامینك تفرعاتی .
٦،٨— تزهرات مذکره .
٧،٩— تزهرات مؤنثه .
١٠— میوه یاخود قوزالاق .
١١— بزر .

چام اوزی = صاری چام تخته‌سی .

چام دویرمك = پوط قیرمق ، قولاً ویا فعلاً قبالق ایتمك .

اسکی چاملر بارداق اولمق = اسکی حال دکیشمك .

چام ساقزی = چام اغاجندن چیقاریلان رچینه ، راتنج

چام فستقی = (بزم بالتحریف) شام فستقی دیدیکمز چام میوه‌سی .

چام منطاری = (نباتات) ذات الالقاح خفیه شعبه‌سندن چام آغاجلری آلتنده بولنور مغدی بر منطاردر.

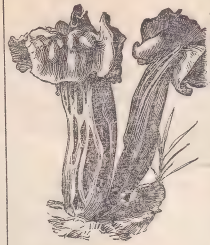

(چام منطاری)

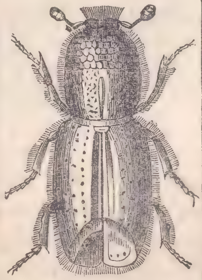

(چام بوجکی)

هند چامی = ذات الالقاح منظوره عربة البزور قبالی منبیضلی کهنه تاسه فصیله‌سندن هنده مخصوص بر شجردر .

(هند چامی)

قالیفورنیا چام آغاجی = ذات الالقاح منظوره عربة البزور جنسندن قالیفورنیا اورمانلرنده بولنور غایت جسیم برنوع چامدر .

چاماریوا [ج،س] (بحریه) آرمه‌یه چیقمق قوماندا‌سی، امری .

چاماشیر [ت،س] اثواب التندن کییلان طون وسائره .

چاماشیرجی = چاماشیر ییقایان قادین .

چامچاق [ت،س] آغاجدن معمول صوقابی آغاجدن صو مشربه‌سی § برنوع بل ، کورك .

چاموُر [ت،س] طوپراغك صوایله یوغورلمسندن حاصل اولان بالچق .

چوملکجی ، لوله‌جی چاموری = چوملك ، لوله اعمالنه یارایان چامور .

اورك چاموری = خرج .

چاموردن چیقارمق = مشکل برحالدن قورتارمق .

چامورلامق = چاموره سورمك § بهتان ایتمك .

چامورلق = چامورلی محل § چاموردن قورونمق ایچون دیزلره قدر کییلن توزلق .

چاموقه [ت، س] آترینه دینلن بالغك اوفاغی .

چامیچ [ت،ص] اوفق تفك § خرچین § قوری اوزوم § قوری دوت § بیاضی سیاهنه نسبتله زیاده اولان کوز .

چاناق - چناق [ت ، س] طوپراقدن معمول یایوان قاپ § تلغراف تللرینك تمدیدنده استعمال ایدیلان یعنی تلغراف دیرکلرینه ربط اولنان پورسلن قاپلر .

چاناق چوملك = قاپ قاجاق، اوانی .

(چاناق چوملك)

چاناق اوزنکی = الیوم همان استعمالدن ساقط برنوع کنیش اوزنکی .

چاناق طوتمق = تسأل ایتمك، دیلنمك.

باش چاناغی = قفا کمیکی .

دیلنجی چاناغی = کشکول .

قان چاناغی = هجوم دم ایله قیزارمش کوزدن کنایه‌در .

چاناقلق = (بحریه) سفائن حربیه دیرکارنده‌کی دوز ویا اسطوانی محللرکه : بورالره اوفق طوپ تعبیه اولنور .

چانطه [ت،س] طغارجغك برنوعی – كه: مشمین وسائره‌دن یاپیلیر، بیوك نه البسه، طومار اوراق، ویا كوچوكنه، نقد واوراق نقدیه، سند وسائره قونیلیر.

(چانطه)

١ — ارباب صنایع. ٢ — چلینگر. ٣ — قورشونجی. ٤ — دولكر. ٥، ٦ — میوه وسائره. ٧ — ممالك شمالیه‌ده قیزاق یرینه قوللانیلان آیاق قاپلرینه مخصوص. ٨ — چماشیر. ٩، ١٠ — سیاحت. ١١ — نسوانه مخصوص.

چانطه‌ده ككلیك = قولای اولان شیٔ، ایفاسی وتداركی آسان اولان ایش، مصلحت.

آو چانطه‌سی = آوجیلرك اوردقلری قوشلری وضع ایلملرینه مخصوص طغارجق.

چانغال [ت، س] طاقامش، فضله شیٔ. § قویونك باشقه‌ماریه‌یه ویرلمش یاوروسی.

چانغال چونغال = قارمه قاریشیق.

چانغیردامق [ت، مصد] چاك كبی سس ویرمك، بر برینه طوقونان معدنی پارچه‌لرك حاصل ایلدیكی كورلتی.

چانغیردی = كورلتی، ایكی معدنی شیئك بر برینه شدتله تماسندن ویا معدنی برجسمه اورلدقده حاصل اولان سس.

چانغل چونغول [ت] ناموزون، قارمه‌قاریشیق، آهنكسز سس.

چاودار [ت،س] حبوباتدن بری اولوب صاپی بغدایككندن دها اوزون و رنكی و اكمكی بغدای‌ نك و اكمكندن دها اسمردر.

(چاودار)

چاودار اوشاغی = بونبات مدرّ اولوب بعضاً طبابتده مستعملدر.

چاودار اكمكی = چاودار اونندن یاپلمش برجنس اسمر اكمك.

چاوش [ت،س] باشی صورنغوجلی معناسنه اولان (سیاوش) ویا (كیاوش) دن محرف اولدیغی ظن ایدلمكده‌در. ملازمدن كوچوك، اونباشیدن بیوك بررتبهٔ عسكریه‌یی حائز اولان كوچوك ضابط – كه سلاح انداز تعبیرنده داخلدر § تاریخ عثمانیده یاورخاص § دعاوی ناظری دیمكدر.

آلای چاوشی = سواری حقنده چاوشله ملازم ثانی آره‌سنده بررتبه‌یی حائز اولان چاوش – كه ملازملكه رسماً نامزد اولدیغی ایچون ضابط وظیفه‌سنی كورور.

امر چاوشی = قوماندان معیتنده مستخدم اولوب اوامرك تبلیغنه واوراقك ایصالنه مأمور اولان اوقور یازار چاوش.

چاوش اوزومی = وقتیله برچاوش طرفندن چبوغی طائفدن استانبوله كتیرلمش واوره‌دلمش ایری دانه‌لی كورك وغایت مقبول برجنس اوزوم ☞ (اوزوم).

باش چاوش = بربلوكده بولنان چاوشلرك اك ممتازی.

چاوش باشی = بر طابورده اك ممتاز چاوش § اسكی زمانده سفیر § مشیر § تشریفاتجی.

پرده چاوشی = مقامات عسكریه‌ده رؤسانك اوطه‌لری قپوسی اوكنده طوره‌رق تشریفاتجیلق وظیفه‌سنی ایفا ایدن چاوش.

چاوش قوشی = طیوردوریه‌دن قویروغی اوزون وجودی مقاوم آمریقایه مخصوص برقوشدر. بوكا آمریقا چاوش قوشی‌ده دینور. ☞ هدهد، ایبیبك قوشی.

(چاوش قوشی)

چاوشلق = چاوش رتبه ووظیفه‌سی. § عمله وسائره‌نك باشلری § مكاتب عسكریه‌ده صنفك برنجی وایكنجی واوچنجیلرینه مخصوص عنوان – كه معلم معاونی حكمنده‌درلر.

چاولی [ت،س] طوغان، شاهین یاوروسی § تربیه ایدلمامش طوغان { تربیه یدلمشنه (یاولی) دینور }.

چاون [ت،س] حیوان دریسی پارچه‌سی § حیوانك التناسلی دریسندن یاپلمش قرباچ.

چاه [فا،س] قویو، بر § چوقور § تحت الارض حفرهٔ جسیمه، مغاره [مخففی: (چه) در].

چاه زنخدان = چكه چوقوری.

چاه نسیانه آتمق = اونوتمق.

چای [فا،س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن حبائیه فصیله‌سندن هندوچینه مخصوص بر نباتدر اوراقندن چای یاپیلیر و تركیبنده قافئین واردر.

(چای)

(چای - دیکر نوعی)

آطه چایی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن شفویه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

چای = [ت، س] ایرماقدن کوچك آقار صو ، بر نهرك ، بر ایرماغك قولی ، شعبه‌سی .

دکزی یکوب چایه بوغلمق = بیوك مشکلاته غلبه چالوب کوچوك ایشه قارشی عاجز قالمق ، آپشمق .

(آطه چایی)

چایر قوشی = سرچه رنکنده وفقط ندن بیوجك بر نوع قوش .

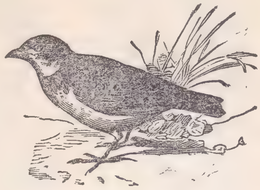

(چایر قوشی)

چایرلانمق = حیوانی چایره چیقارمق .

چایرلق = چایر بیتن محل .

چایر ماکنه‌سی = (زراعت) چایر بیچمکه مخصوص بر نوع اوراق ماکنه‌سی .

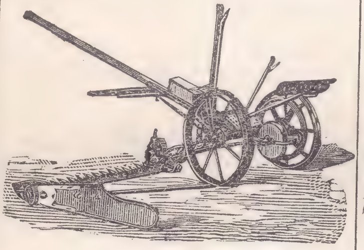

(چایر ماکنه‌سی)

چایلاق [ت، س] معروف بیوجك قوش § آچ کوزلی قپاروزجی آدم .

آمریقای شمالی چایلاغی = طیور جارحه فرقه‌سندن اوزون قویروقلی بر قوشدر .

(چایدان)

چایر [ت، س] اوت بیتن یر، اوتلق ، چمنزار § حیوان اوتلامغه مخصوص محل § چایرده حاصل اولان اوتك یشیللی، تازه‌سی ـ که آتلره یدیریلور .

چایر اوتی = آتلره یدیریلان یشیل اوت .

چایر پینری = یاغسز تازه بیاض پینیر .

چایر چیچکی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن صلیبیه فصیله‌سنه منسوب آناطولی‌ده یکرمی قدر انواعی بولنور بر اوتدر .

(چایر چیچکی)

(صاری طیرناقلی چایلاق)

(آمریقای شمالی چایلاغی)

(چ) مفتوح

چپ [فا، س] صول، یسار، چپ وراست .

چپ انداز = غدار ، حیله‌کار .

چپ اندازی = چپ اندازلق .

چپکن [ت، س] قوللری یرتماجلی و اوزون وخرجلی بر نوع قیصه صالته .

چتاری [ت، س] یوك ایپکلی قماش .

چتر [فا، س] کولکه‌لك ، چادر ، شمسیه .

چترعنبرین = قرانلق کیجه .

چتر فیروزه فام = مائی رنکلی کوك .

چپل [ت، ص] قویو ، کثیف § قاریشق § فورطنه‌لی .

چتله [ت، س] اوزری چنتلمش آغاج .

چته [ج، س] کروه، طاقم § چاپولجی ، حیدود فرقه‌سی .

چچ [ت، س] حبوبات بیغنی .

چچارون [ت، ص] لزومسز، مناسبتسز سوزسویلین .

چدیك [ت، س] صاری سختیاندن یاپلمش مست، اوکچه‌سز آیاق قابی .

چدیکجی = چدیك دیکن یا صاتان آدم .

چرا [فا، س] اوتلامه § ادات استفهام .

چراکاه / چراله = حیوان اوتلایه جق یر، اوتلاق .

چرب [فا، ص] سمیز ، یاغلی .

چرچی [ت، س] کویلرده اوفاق تفك صاتان ایاق تحفجیسی .

چرب وخشك = سمیز وقورو، غث وسمین .

چرچیوه [ت، س] قاپو، پنجره، لوحه، آیینه‌نك اطرافنه قونیلان قورنیش § طوغراماجی نفسی .

چرخ [فا، س] سماء ، فلك § بخت طالع ، § تکرلك کبی حرکت دوریه‌سی اولان شیء § چرق .

چرخ برین = عرش اعلادن کنایه‌در .

چرخ زن = کردش فلك چرخ § چرقه اوریجی .

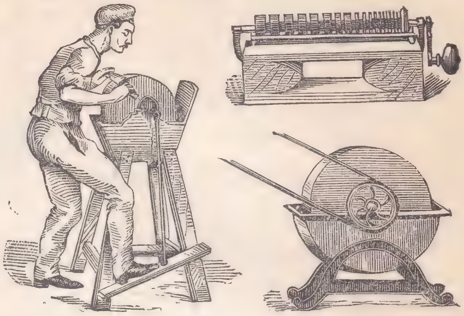

(بیلكی چرخی)

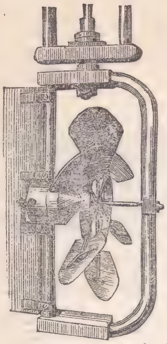

(كوچوك دكرمن چرخی پروانه‌سی)

چسپان [فا، ص] لایق، مناسب، شایسته، یاقیشان .

ناچسپان = یاقیشقسز، غیرمناسب، ناسزا.

چشم [فا، س] كوز ، عین ، دیده .

چشم آشنا = كوز آشناسی .

چشم آشنایی = كوز آشنالغی .

چشم آویز = پچه، نقاب، یوز اورتیسی.

چشم چراغ = روشنیٔ دیده، نورعین.

چشم زخم = نظر دكمه ، اصابت عین .

چشم دربده ‖ دربده چشم = حیاسز ، بی ادب .

مردمك چشم = كوز ببكی .

چشمان = (چشم) ك جمعی . كوزلر .

آهو چشم = جیلان كوزلی . [كوزل كوزدن كنایه‌در .]

چار چشمه = درت كوزله ، یعنی صبرسزلقله .

چشمه [فا، س] پیكار ، صو قایناغی § منبع ، مخصوصاً یاپیلوب درونده صو بریكن موصلقلی خزینه .

(چشمه)

چشمهٔ حیوان ‖ چشمهٔ خضر = آب حیات چشمه‌سی .

چشمه‌سار = چشمه‌سی چوق اولان یر .

چشن [فا، س] دوكون ، ضیافت : چشن نوروز .

چشنده [فا، ص] طادیجی ، طادان .

چشنی [ت، س] { فارسی (چاشنی) دن محرفدر . } طات ، لذت ، مأكولاتك لذت وطعمی § جلبلرجه برقاچ قویون انتخاب اولنه‌رق حد وسط تعیینی § ضربخانه‌ده تعیین عیار § برقاچ جنس بغدای خلط ایدیله‌رك اتمكجیلره كوستریلان اتمك عیاری .

چشنیلنمك = مأكولاتك طاتی ، لذتی یرینه كلمك .

چشنیلی = اجزالی ، قاپسوللی تفنك .

چشیت [ت] اورنك ، درلو § نوع ، جنس § رنك رنك .

چشیت چشیت = درلودرلو، كونا كون.

چشیده [فا، ص] طاتمش .

چطنه [ج، س] [چاتانه] .

چغاله [ت، س] [چاغلا] .

چغانه [فا، س] برنوع چالپاره ، چنككی دنجكی . [اكثریا (چنك) ایله برابر قوللانیلور .

«چنك رچغانه ذوقی براز طورسون الامان»

چغز [فا، س] قورباغه .

چقال [ت، س] { فارسی (شغال) دن محرفدر . } كوپك جنسندن بر نوع یبانی حیوان ـ كه : یاهغره‌سیله مشهوردر .

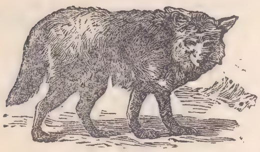

(چقال)

چقال اریكی = اریكك الئعادی وپك اكشی نوعی ، یبانی اریك .

چك [فا، س] برات § مكتوب § حجت § حلاج طوقماغی . { عربی (صاك) بوندن محرفدر . }

چك [ج، س] پولیچه، اقچه حواله‌نامه‌سی {بوكلمه‌نك انكلیزجه (Cheque)دن منقول اولدیغی ادعا ایدلمكده ایسه ده بعض مدققین بوكلمه‌نك مكتوب ، حجت معناسنه اولان (چك) لفظ فارسیسندن باشقه برشیٔ اولمدیغنی بیان ایدییورلر . }

چكاچاك [فا، س] اجسام صلبه‌نك ، باخصوص اسلحهٔ جارحه‌نك چارپشمسندن متحصل سس .

چكچك [ت، س] درت تكرلكلی ال آربه‌سی

چكدیرمك [ت، مص] سوروكلنمك سوروكلنه‌رك چكمك § چیقارتمق § كورك اویناتمق § سوزدیرمك § تحمل ایتدیرمك § یوكلتمك § دوچار ایتمك .

چكدیرمه = چكدیرمك فعل وطرزی ‖ كوركله حركت ایتدیریلور برنوع بیوك اودون وسائره قایغی .

چكردك [ت، س] بعض میوه‌لرك ایچنده‌كی سرت دانه‌لر ـ كه : تخمی دیمكدر § ایكی درهملك آغرلق ، قیراط .

چكردكدن یتیشمه = كوچوكلكندن بری اوغراشه‌رق برایشده مهارت پیدا ایتمش اولان .

ایكی درهم برچكردك = پك دوزنلی غایت سوسلی .

چكردكلنمك = پطلیجان ، خیار كبی شیلر قارتلاشمق .

چكردكسز = چكردكی اولمیان .

چكردكلی = چكردكی اولان .

چکرکه [ت، س] مستقیم الجناح حشراتدن اولوب انواع عدیده‌سی واردر. جراد منتشره اکثریاده خساری موجب اولانیدر.

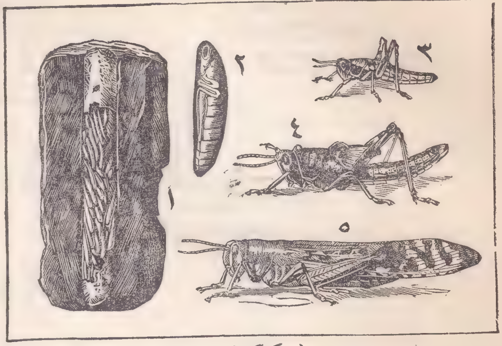
(چکرکه)

١ – یمورطلامه . ٢ – یکی بوسرفه . ٣ – مختلف زمانده‌کی ٤ – سرفه . ٥ – تمام برچکرکه .

اوت چکرکه‌سی = حسبان دنیلان بوجك.

اوجاق ویا اوراق چکرکه‌سی = آغستوس بوجکی.

چکرکه قوشی = صفرجق .

چایر چکرکه‌سی = چرلاق، چرچر دینلان قنادلی بوجك .

چکرکه تخمی = چکرکه‌نك یره کومدیکی یومورطه‌سی .

چکمجه [ت، س] کوزلی، چکمه‌لی کوچوك صندوق، پیشتخته .

چکمك [ت، مص] برشیئك ایکی اوجندن طوتوب اوزاتمق § کندی طرفنه سورکلیوب یاقلاشدیرمق § قاتلانمق، تحمل ایتمك § یوتوب اچمك § بکزه‌مك § اره‌سی آییرمق § طارتمق § سوء عاقبته اوغرامق § اوغرایوب مصاب اولمق § کل صویی وسائره‌یی اینبیق واسطه‌سیله بر قابدن دیکره آلمق § باشقه طرفه آلمق § (قویودن) صو چیقارمق § کوکل آلمق، جذب ایتمك § ارکك آتی قیصراغه آشیرمق .

ال چکمك = وازکچمك، صرف نظر ایلمك .

الی چکدیرلمك = ایشدن منع ایدلمك .

کناه چکمك = یالان یوزندن کناهکار اولمق .

اوموز چکمك = بیلمه‌زلکه کلمك .

ایچ چکمك = آه ایتمك .

قولاق چکمك = شدتلی وتکدیرلی صورتده تنبیه ایتمك .

سینه‌یه چکمك = قاتلانمق || اوقشامق .

کورك چکمك = قایق یوروتمك .

چکلمك [ت، مص] (چکمك) فعلنك مجهولی § بوزیلوب طارالمق § اوزاق طورمق .

چکه‌مامك [ت، مص] چکمك ماده‌سنك فعل اقتداری منفیسی . § حسد ایتمك § استرقاب ایلمك .

چکه‌جك [ت، س] آیاقلی اوکچه‌سی چکمك یعنی قوندره‌یی قولایجه کیمك ایچون مستعمل معروف آلت .

چکنمك [ت، مص] قورقوب احتراز ایلمك .

چکه [ت، س] اغزك آلت طرفنده اکی کمیکلرك بتك برلشدکلری محل، ذقن، زنخدان § (بحریه) باش بودوسلمه‌نك آلتنده‌کی اوچندن ایلرویه چیقان دیرسك § مجازاً: کوزه‌لك، بیهوده لاف .

چکه آتمق = حالت نزعده بولنمق، جان چکیشمك .

چکه آلتی = غبغب .

چکه اویناتمق = پیس بوغازلق ایتمك، چوق ییمك .

چکه اویناتمق / **چکه چالمق** = چوق سویلمك، بیهوده سویلمك .

چال چکه / **چکه‌سی دوشوك** / **چکه‌لی** = کوزه، چوق سوز سویلاین .

چکه یاریشدیرمق = لاقیردی مسابقه‌سنه کریشمش کبی بلا فاصله سویلمك .

چکه یورمق = نافله یره چوق سویلمك .

چکه مرزلك [ت، مص] حسد ایتمك، استرقاب ایلمك .

چکی [ت، س] طارتی § درت قنطاره معادل آغراق: اودون چکیسی .

اسکی چکی = ٢٢٦ یکی اوقه، کیلوغرام .

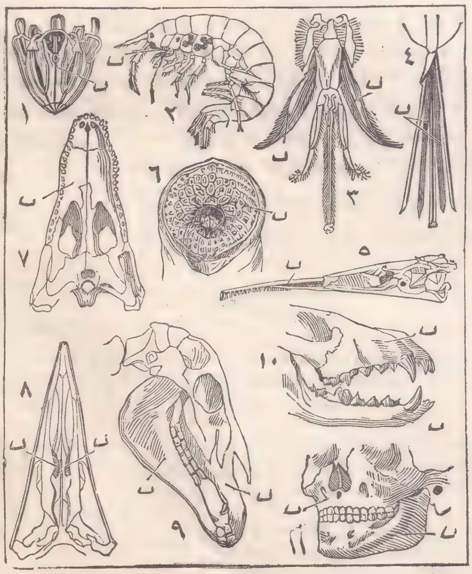
(چکه‌لر)

١ – دکز کستانه‌سی . ٢ – ترکه، قاریدس .
٣ – آری . ٤ – نیپر . ٥ – طورنه بالغی .
٦ – بوفا بالیغی . ٧ – تمساح . ٨ – طیور .
٩ – بارکیر . ١٠ – کوپك . ١١ انسان .

چکی دوزن = سوس، زینت، انتظام .

چکی طاشی = وزن ایچون چکینك کفه‌سنه قونیلان درت قنطار ثقلتنده معروف طاش .

یکی چکی یعنی طونه = (١٦) قنطار، (١٠٠٠) یکی اوقه .

چکیج [ت، س] چیوی قاقمغه و دمیر، تنکه دوکمکه مخصوص معروف صاپلی آلت .

چکیج اوران = چوجقلره مخصوص بر نوع اویونجاق || بعض بیوجك صالون ساعتلرنده چاك خدمتنی کورن آلت .

(چکیچ اوران)

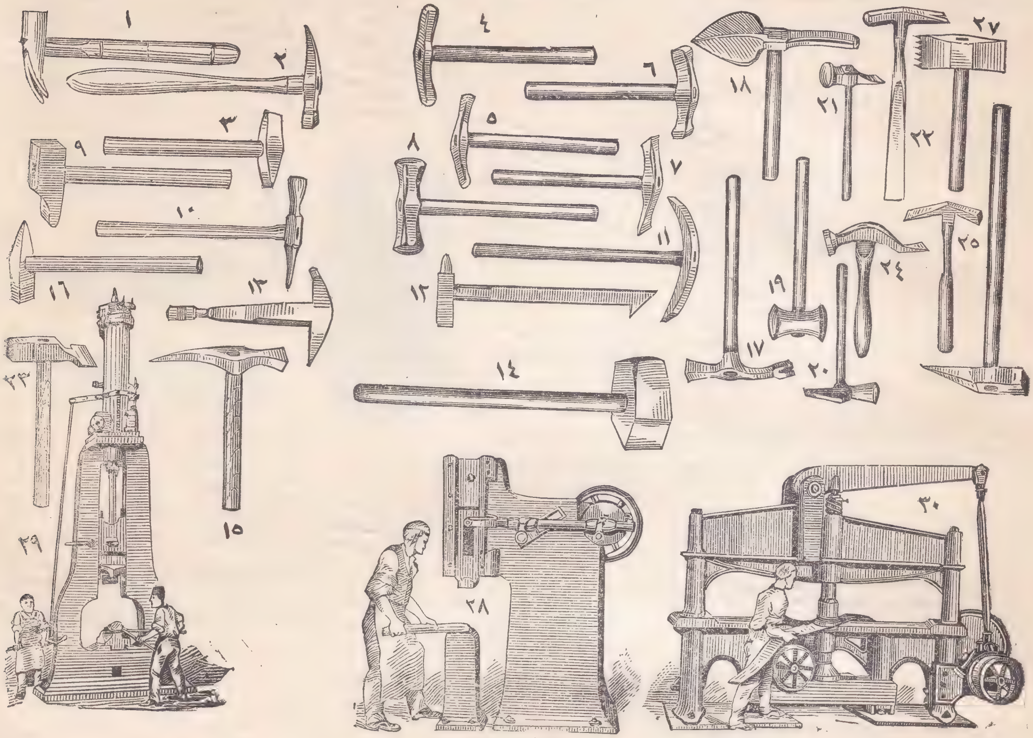

(چكيچ)

١ — مرانغوزلق . ٢ — طبقات الارض منتسبيني طرفندن مستعمل اولان . ٣ — دلمك . ٥،٤ — اكريتلمك . ٦ — انحنا وبومك . ٧ — يكديكرينه كچمه عملياتى . ٨ — دوغروتلمق . ٩ — دميرجيلك . ١٠ — چقورلاتمق . ١١ — قيرمق ويونمق . ١٢ — طلومبه اعمالاتنده ميمونجق . ١٣ — دولكرلره مخصوص . ١٤ — دوكمك وازمك . ١٥ — ديوارجى . ١٦ — معدن كمورى . ١٧ — سفينه چيويلرينه مخصوص . ١٨ — قالديرم . ١٩ — دباغت . ٢٠ ساعتجيلك . ٢١ — اويمه‌جيلق . ٢٢ — جامجيلق . ٢٣ — پاركه‌دوشه‌مك . ٢٥،٢٤ — قوندره‌جى . ٢٦ — قازمه . ٢٧ اربه دانه‌لرينه مخصوص . ٢٨ — دميرجى‌يه . ٢٩ بخارله‌متحرك اولان شاحمردان . ٣٠ — باقرلوحه‌لرينى مستوى قيلمق .

چكيده [فا،ص] طاملامش .

(چكان) = طاملاييجى .

خونچكان = قان داملاييجى .

چكيش - چكيك [ت ، س] ترلا قوشى § غوغا نزاع .

چكين [ت،س] اوموز باشيله بوين اره‌سى ، عاتق .

چكين شالى = اوموزه ، آرقه‌يه آلنان شال .

چكيشمك [ت،مص] بربريله اوغراشوب متقابلاً عناد ايتمك § بر برينى چكمك .

جان چكيشمك = حالت نزعده اولمق ، اولمك اوزره بولنمق ، احتضار .

چكيشمه = چكيشمك فعل وطرزى § معارضه .

چكيشديرمك = حاضر اولميان ادمك فنالغنى سويلمك ، ذم ، غيبت ايتمك .

چلاچه [ت،س] دباغتده مستعمل برنوع اجزالى بويا .

چلبى [ت،ص] معبود معناسنه اولان (چاب) دن محرفدر نازك ، ادبلى ، افندى .

چلتيك [ت،س] باشاغندن آيينلانماش پرنج ، قبوغى ايچنده بولنان پرنج § پرنج ترلاسى .

چلمك [ت،مص] هرنه‌واسطه ايله‌اولورسه چارپوب دوشورمك § اصولتله آلمق § قانديروب كندى طرفنه چويرمك ، ذهن‌چالمك ، آياق چكمك § مأموريتندن چيقارمق .

چلنك [ت ، س] اوزرينه جواهر اوطوردلمش وزمينى آلتون ويا كموشدن‌يابلمش سرغوچ ، علامت افتخار .

چليپا [ت ، س] خاچ ، صليب .

چليك [ت ، س] قيصه كسلمش دال § قيصه دكنك § كوك صالمق اوزره اوجى يره كوميلان اغاج ، فدان § (بحر) خلاط باغلامق ايچون اغاجدن ويامعدندن معمول برآلت ، حربه § چوجقلرك اوجنه چوماقله اوره‌رق هوايه قالديردقلرى ايكى طرفى سيورى كوچوك اغاج : چليك چوماق .

چليك [ت، س] كمور سوريله‌رك آتشه عرض اولنان وبوصورتله متانتى تزييدايديلان دمير ، پولاد (فولاد)

آغزى چليكلى = چكه‌لى ، لافزن .

چليم [ت ، س] ادا ، طور § بوى بوص ، اندام .

چليملى = بويلى بوصلى ايرى يارى .

چليمسز = ضعيف ، نادين ياپيلى .

چماشیر [ت، س] ☚ [چاماشیر].

چمان [فا، ص] صالنه‌رق یورویـن: نخل چمان، شوخ چمان.

چمچاق [ت، س] ایری صاپلی، اغاجدن معمول بر نوع بیوك قاشیق، کپچه.

چمچه [ت، س] قبا بر طرزده یاپلمش کپچه.

چمچه بالغی = یاصی و قالقـاندن بیوك واوزونجه بر نوع بالق.

چمرنمك [ت، مص] (قول ویا آیاقلری) لباسدن صییرمق، آبدست آلمق، یوز، آیاق ییقامق ایچون صیغانمق § اتکلرینی طوپلایوب اوجلرینی بله صوقمق § برایشه جدی صورتده تشبثه حاضرلنمق.

چمن [فا، س] آغاجلی، چیچکلی، یشیللك محل § تازه یشیل اوت.

چمنزار
چمنستان } = چمنلك.

چمنصفه = چمن قابلی صفه، سد.

چمسو [ج، س] قوملر قاریشیق خرج ــ که: معمارید‌ه صیوا مقـامنده مسطح محللرده قوللانیلور.

چنار [فا، س] {کسر جیم ایله شایع ایسه‌ده دوغریسی فتح ایله‌در} غایت بیوك واوزون داللی، غیرمثمر، مدیدالعمر برجنس معروف آغاج، دلب.

(چنار)

چنارلق = چنار آغاجلرینی حاوی محل.

چنبر [فا، س] دائره‌یی احاطه ایدن شیٔ § نسوانك باشلرینه باغلادقلری یازمه، یمنی § (بحر) فیچیلره، چوبوق ویا دیرکاره کچیریلن مدور تیمور قوشاق § (عسکری) طوپ نامللرینك تزیید مقاومتی ایچون اوزرینه کچیریلن قوشاقلر.

درچنبر = چنبر ایچنده، ضبط آلتنده.

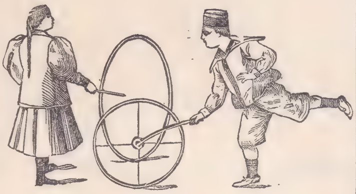
(چنبر)

چنتلمك [ت، مص] بیچاقله کرتیلوب دیش دیش اولمق § کسکین بیچاغك آغزی دستره کبی کرتیك اولمق.

چنتمك [ت، مص] بیچاقله کرته‌رك دیش دیش ایتمك، کدیکلی یاپمق § اینجه طوغرامق.

چنتك [ت] کرتیك.

چند [فا] قاچ، برقاچ، بعض.

چندان [فا] او قدر، او درجه‌ده، او مرتبه‌ده.

چندر [فا] صاچ اوزادان دنیلان نبات.

چندین [فا] بو مقدار، بو قدر.

چنك [فا، ال] پنجه § دیك طوتیله‌رق چالنیر قانونه مشابه برنوع ساز.

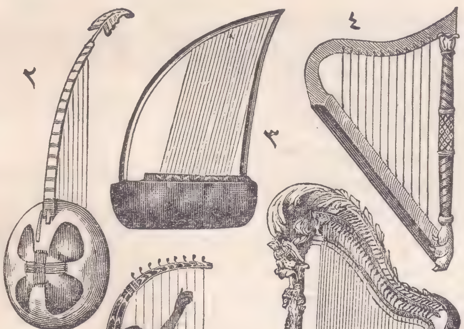

(چنك)
١ ـ مصریلرك . ٢ ـ آفریقا زنجیلرینك . ٣ ـ چینلیلرك
٤ ـ دیگر برنوعی . ٥ ـ آیاقلی .

تیزچنك = کسکین پنچه‌لی.

رویین چنك = طونج پنچه‌لی.

چنکی [فا] چنك چالان، سازنده § رقاصه § تربیه‌سز قادین.

چنکال ــ چنکل [فا] یرتیجی حیوان ویاقوش پنچه‌سی، طیرناق § اوجی ویا اوجلری یوقاری دوغری قیوراش آغاج ویا دمیر الت ــ که: برشیٔ آصمق وآشاغی، ویا یوقاروده اولان شیٔ طاقه‌رق المق ایچون استعمال اولنور قانجه.

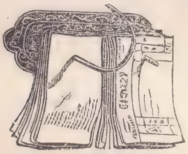
(چنکل)

چنکلی طاقمق ــ آصامق || مسلط اولمق.

چورتی [ت، س] دکرمنلرده قالبورلرك بغدایدن دوکیلن بیانی تخملرله جانسز بغدایلر § کرداب.

چوره [ت، س] برشیئك محیطی، اطراف اربعه‌سی، کنـارلری § اطرافی ایشلمه‌لی مندیل § اطرافی چوریلمش شیٔ.

چبه چوره = فیردولابی، دائرآمادار.

چوکان [فا، س] جریداو یوننده آتلیلرك بر برینه آتدقلری دکنك § اوجی اکری دکنك، باستون.

چویرتمك [ت، مص] (چویرمك) ماده‌سندن فعل متعدی.

چویرلمك = (چویرمك) ماده‌سندن فعل مجهول.

چویرمك [ت، مص] آلت اوست ایتمك § برشیئك یوزینی ترسنه، آلتنی اوستنه دوندرمك § ایشی اداره ایتمك § اعاده ایتمك § اطرافنی تحدید ایتمك § مندیل کبی شیلرك اطرافنی باصدیرمق § محاصره ایتمك.

چویك [فا، ص] سریع الحركه ، چابوق حركتلی § متین صاغلام .

چه [فا، د] (كلمه‌ٔ چی.دن) نه: چه‌فائده، چه چاره ، چه حاجت .

چه‌گونگی = كیفیت: چه‌گونگیٔ احوال.

چه [فا، د] ادات تصغیر : باغچه، كانچه.

چه [فا، س] (چاه) ك مخففی، قویو.

چهار [فا ، عد] درت ، اربعه .

چهار یار = [مشتقات مركبه‌سی ایچون (چار) كلمه‌سنه مراجعت.]

چهارشنبه [فا، س] بازاردن اعتباراً هفته‌نك دردنجی كونی ، صالی‌یی تعقیب ایدن كون

چهره [فا، س] صورت، یوز: عبوس‌یوز، چاتیق صورت .

بد چهره = چیركین یوز .

چهره پرداز = رسام ، مصور .

خوب چهره = كوزل یوز .

چهره‌زوكوردی = چیركین یوزلی.

چهره‌كشا = چهره آچیجی .

چهره‌ایتمك = عبوس طورمق ، صورت ایتمك .

چهیرك [ت ، عد] فارسی (چاریك) دن مغلطدر .

چهیركه‌مك [ت، مص] توزادك قوللرینی ویاجابلرینی قارشـیلقلی چكمك § درتده بره آییرمق.

چهیركجی [ت، س] اتی صیریغه طاقه‌رق بازار یرلرنده ، محله آرالرنده كزن قصاب .

(چ) مكسور

چر [ت، د] (چیپلاق) لفظندن اول كلمه‌رك مبالغه بیان ایدر .

چرل‌چیپلاق = بسبتون عاری .

چرا [فا، د] نصل، نیچون .

چون وچرا = نصل ونیچون { كرك چرا ، كرك چون‌یالكز اوله‌رق قوللانلماز }

چرا [ت، س] چام‌آغاجنك یاغلی وساقزلی یری ـ كه : پارچه‌لری آتش یاقمق وكویلرده تنوبر ایچون قوللانیلور.

چراغ [فا س] فتیل ، موم، قندیل .

روشن چراغ = قندیلی پارلاق یانان بختیار .

چراغ‌چشم = روشنیٔ دیده § چراق ، شاكرد ، دكان اوشاغی § متقاعد .

چراغ اولمق = تقاعد ایدلمك .

چراغ چیقمق = آیروجه ایش كوچ ، اوبارق‌صاحبی اولمق§ بیوك نعمت‌واحسانه نائل اولان .

چراغ اولمق = بختیار ، نائل انعام بی‌شماراولمق § بنده، كوله : احسان‌دیده.

چراغ پرور = بنده پرور .

چراغلق = شاكردلك § تقاعدمعاشی.

چراق [ت،س] اصلی‌ارلاد(چراغ)، باق.

چراقان [ت،س] اوزرنده مشعله‌یاقیلان قله ویادمیردیرك§ بالقجیلرك قوللاندقلری یكه.

چراقانه‌چیقمق = قیزمق ، پرغضب اولمق .

چرامور [ت، س] بالقجیـلرك آتش بالیغی ایچون اوزرنده چرا وفوندە یاقدقلری اسقاره .

چرپدیرمق [ت،مص]{ (چارپدیرمق) فعلنـك لفظـاً ومعنـاً مخففی } یواش یواش اوردیرمق § كنارندن‌آز كسدیرمك§ بزكبی شیلری تمیز صـو ایله یبقـاتمق § بویالی ایپله چیزكی یاپدیرمق .

چرپشدیرمق [ت ، مص] دكـنكله خفیف‌خفیف‌اورمق§ كاغدی دقتسزجه ، عجله یازمق .

چرپشدیرمه = عجله باشـدن صاومه یازلمش شیٔ .

چرپشمق ={ قوش حقنده } قنادلرینی بربرینه اوروب اویناتمق .

چرپلمق [ت،مص] كنارندن براز كسلمك § تنقیح اولنمق .

چرپمق [ت،مص] یواش یواش اورمق § كنارینی بر مقدار كسمك § سیلكمك § صـویه اورمق § آشیرمق ، چالمق § (قوش قنادلرینی بربرینه اورمق .

چرپنمق [ت، ص] اوینامق ، دیتره‌مك § تلاش وخلجانه دوشمك § (طیور جنسی) قنـادلرینی بربرینه‌اوره‌رق چبالامق § ساحلده‌قومسال محل ، چاقللق .

چرپندی = خلجان ، تلاش .

چرپی [ت،س] كسـلمش دال وبوداق مجموعی ، آغاج قرپندیسی .

چالی چرپی = كسلمش دال ، بوداق اوفاق آغاجلر § مرانغوزلرك كراسـته‌نك كسیله‌جك محلی اشارت ایچون قوللاندقلری ایپ § چرپی ایپی § حذا § فرصت .

چرپیدن چیقمق = حدی،حذایی‌تجاوز ایتمك .

چرتلاق [ت، س] قارغه، غراب، زغ.

چرچر [ت،س] فاصله‌سز اینجه‌سس چیقاران‌شیٔ § اوت‌چكركه‌سی دنیلن‌حشره § بر نوع‌اوقلاغو، مردانه § دروننده‌پاموق‌قوزه‌سی آییردقلری سپت .

چرك [فا.س] كیر، پاس § مردارلق.

چرك آلود = كیرلی ، پیس .

چركاب = مردار صو [چركف] .

چركین [فا، ص] فی لاصل: پك كیرلی مردارمعناسنه‌ایسه‌ده لسانمزده (كوزل) مقابلی اوله‌رق یعنی حسنسزمعناسنده قوللانلمقده‌در § كوتی، فنا ، مذموم .

چركینجه = آز چركین .

چركینلك = چركین اولانك حالی .

چریق [ج،س] ایكی‌باشی كسیك طالیان قایغی .

چریش [ت ،س] ضاری‌زنبق‌كوكی‌اوتی ـ كه معجونی‌غایت‌یاپشقان اولدیغندن سراجلقده، مجلدلكده مستعملدر.

چریش چناغی = یاپشـقان ، طاتسز شیدن كنایه‌در .

چریشله‌مك = چریش سـوره‌رك یاپشدیرمق .

چریشلی = چریشله یاپشدیرلمش .

چفت [ت،ص] (دوغریسی جیم عربینك ضمیله فارسی (جفت) در } تك اولمیان، اشی بولنان § اركـكلی، دیشیلی ایكی شیٔ، چفت § صبان چكن ایكی اوكوز طاقمی ، قوشی .

چفت چبوق = زراعت، فلاحت ایشلری.

چفت سورمك = حراثت ایتمك .

چفتجی = چفت سورن ، زراع ، فلاح.

چفتجیلك = زراعت، حراثت.

چفتلك = هرسنه اکیلور وحاصلات آلنور ایکی اوکوزلك ترلا که : (٧٠) دن (١٣٠) دونمه قدر وسعتی حائز اوله بیلور .

چفتلشمك = اشنی بولوب چفت اولمق § حیوانات سفاده کیرمك، مناسبت جنسیه.

چفته = ایکیلی، ایکیز، مضاعف § بعض آتلرك آلننده بولنان غیرمقبول نشانه § قایغك برآدم طرفندن اداره اولنان ایکی کورکی : برچفته ، ایکی چفته § ایکی نامولی آو تفنکی § حیوانك آرد آیاغیله اورمسی، تپمسی .

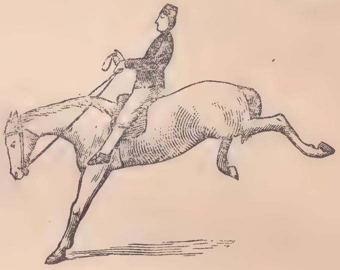
(چفته)

چفته نقاره = هربرینك مقطع عرضانیسی دری ایله مستور وایچی مجوف ایکی نصف کره شکلنده معروف دومبه‌لك .

(چفته نقاره)

چفته‌لی = تپه آتان § مضر آدم .

چفت [ت،ص] { (یهود) لفظ عربیسندن مفرس اولان (جهود)دن محرفدر} اسرائیلی، موسوی § حیله‌کار آدم.

چفتلق = حیله‌کاراق

چل [فا،عد] قرق معناسنه اولان (چهل) مخففی .

چله [فا،س] ایپلك دسته‌سی § درویشلرك برای عبادت خلوته قپاندقلری مدت که : اکثریا قرق کوندن عبارتدر § بلا، مصیبت ، محنت § یای کیریشی : « چلهٔ سختن چکر هردم کمان ابرولرك » § بعض کویلی نسوانك صاچلرینه طاقدقلری آصقی .

چله چکمك = محنت ومشقتده بولنمق .

چله‌خانه = درویشلرك یدی سنه‌مدتله قپاندقلری محل .

چله‌شکن = چله قیریجی، قیران درویش

چله‌کش = چله، محنت چکن .

چم [فا،س] یوصون § کسلمش چمنلی طوپراق قطعاتی .

چمدیك [ت] پارمق اوجلریله شدتلی صورتده صیقمق § پاموقلی اوزرینه برنوع دیکیش .

چمرنمك [ت،مص] ☛ [چمرنمك]

چمشیر [ت،س] { تلفظی: (شمشیر)در } قاشیق ، طراق کبی شیلر اعمالنه وحکه یارایان معروف آغاج .

کل باشه چمشیرطراق = سونپه آدمك تزیندندن کنایه‌در .

چمشیرلك = چمشیر آغاجلرینك کثرتله بولندیغی محل .

چممك [ت،مص] صویه طالوب چیقمق { بومعناسی طیوربحریه، وبرچه کوکرجین کبی قوشلر حقنده مستعملدر } § صودوکونمك ، ییقانمق .

چنتمك [ت،مص] دیش دیش ایتمك. کسکین برآلت ایله کدیك آچمق ، کرتمك .

چنتلمك = {چنتمك} فعلنك مجهولی.

چنتیان [ت، س] بعض کویلی نسوانك کیدکلری کنیش برنوع شلوار .

چنتیك [ت،س] کوچوك کدیك ، چنتله دیش § قصور ، عیب .

چنغراق [ت،س] حیوانلك بوینه طاقیلان لبلبی ، فندق ، جویز، ماندالینه بیوکلکنده چاك § لاعلی التعیین چاك ، ذیل . [بوکا (چنغرداق) دخی دینور]

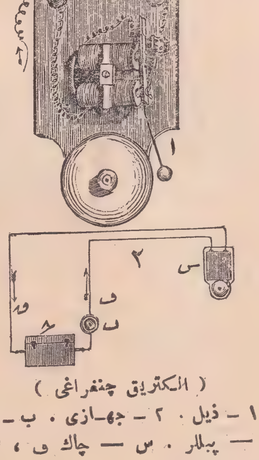

(الکتریق چنغراغی)

١ ـ ذیل . ٢ ـ جهازی . ب ـ دوکمه ح — پیللر . س — چاك ب ، و ـ مجرای الکتریق ، تللر .

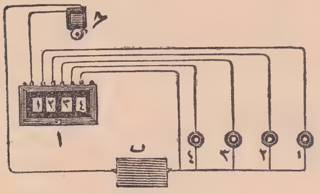

(جهاز [مرکب])

ا — مخبر . ب — پیللر . ح ذیل . ٤.٣.٢.١ — دوکمه‌لر .

چینغردامق = چنغراق کبی سس چیقارمق .

چنکانه [ت،س] طائفهٔ معروفه § (ص) غایت خسیس واد بسز آدم .

چنکانه آختاپودی = پلاموط آزمانی .

چنکانه دوکونی = کورلتیلی، مراسمدن عاری بزم طرب .

چنلامق [ت،مص] چین چین اوتمك اوغولدامق .

چه [فا،د] ادات استفهامدر نه: چه سود ، چه فائده .

چهل [فا،عد] قرق، اربعین: (٤٠)

چیان [ت،س] قرق آیاغه مشابه بر حیوان § مضر آدم .

چیان اوتی = اضراس الکلاب دنیلن بر نبات .

چیانجق = (نباتات)شجرة لتنین اطلاق اولنان اوت .

چیبان [ت،س]وجودك اقسام مختلفه‌سنده قان بوزلمسندن متحصل التهابلی یومرو .

چیت [ت، س] عادی باصمه ، بز § ساز ، آغاج ، قامشدن بولمه ، دیوار .

آرابه چیتی = صبان آرابه‌لرینك ایکی طرفنده بولنان بیوك سپت قناد .

یرلی چیت = کوکلی چالیلرك اورلمسندن حاصل اولان دیوار .

چیتاری [ت، س] برچبوغی پاموقدن، دیکری ایپکدن منسوج برنوع قماش § مرجانه مشابه الاجه‌لی برنوع بالق .

چیته [ت ، س] منتظم یونلمش آغاج § پنجره چارچوه‌لرینی تثبیت ایچون یونلمش چبوق .

چیتلنبك [ت،س] سیاه رنكلی معروف طاتلی میوه .

چیتلنبك آغاجی = یالانجی آبنوس آغاجی.

چیتشمك [ت، مص] بربرینه كچوب پكشمك § ایپ كبی شیلر پروزلنوب طولاشمق § صاچ كچه‌لشمك § دیشلر كلیدلنمك .

چیتمك ـ چیتله‌مك [ت، مص] بر شیئی الده اوغو-شدیروب ییقامق .

چیتین [ت، ص] كوج، زور، مشكل § اكلاشلماز § سرت، قاتی § عنادجی § قیرلماز (جوز) .

چیتینلك = كوچلك، مشكللك .

چیتینلشمك = زور اولمق .

چیچك [ت، س] نباتاتك نشو ونماسنه اساس اولان وتخم ویرن رنكلی قسمی § ثباتسز، مفسد § تازه‌لك § كاغد، قماش، جام وساره اوزرینه بویا ایله یاپیلان سوس § بعض موادك زبده‌سی: كوكورت چیچكی .

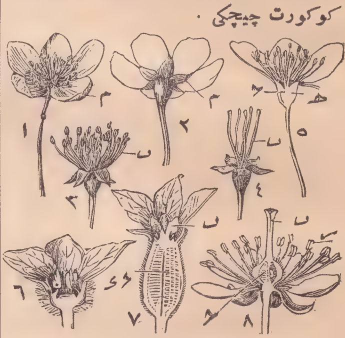

(برچیچكك اعضای مركبه‌سی)

۱ـ تویج (م) . ۲ـ كأس (م) ۳ـ عضو تذكیر (ب) . ٤ـ عضو تأنیث (ب) . ٥ ـ مقطعی، مبیض (ح) . ٦ ـ قاوون چیچكنك عضو تذكیری. ۷ ـ عضو تأنیثی. ۸ ـ اخلامور چیچكنك (✓). عضو تذكیری (ب) عضو تأنیثی. (ح) مبیض .

(بلادون چیچكی)

چیچك آچمق = (آغاج) طومورجقلری آچیلوب چیچكله مستور اولمق .

چیچكی بورننده = پك تازه، یكی دو-شیرلمش [قباق ، خیار كبی شیلر] .

چیچك بوزوغی = چیچك علتی تأثیریله وجودنده ویوزنده اوفاق اوفاق چقورلق اثری اولان آدم .

چیچك بیتی = متعمد الجناح جنسندن برحشره‌در .

(چیچك صوغانی)

چیچك صوغانی = وحید الفلقه‌دن زنبقیه فصیله‌سنه منسوب برنباتدر .

چیچك صویی = پورتقال وترنج چیچكندن چكیلن صو .

صو چیچكی = وجودده قبارجق وچیبان حاصل ایتمسكله برابر شدتی خفیفجه اولان واصل چیچك علتی اعراضنی كوسترن برعلت، جدری كاذب .

چیچك علتی = حمیات اندفاعیه‌دن اولوب وجودده چیبان وقبارجق حاصل ایدن علت مخوفه، جدری .

چیچكلنمك = آغاجلر ایلك بهارده چیچك آچمق .

چیچكلك [ت، س] (معماری) اسكی طرزده‌كی اوطه‌لرده چیچك، صاقسی وساره قویمغه مخصوص حجره كه: محرابه بكزر § اثنای شتاده چیچك صاقسیلرینی صاقلامغه مخصوص محل § چیچك وضعنه مخصوص سوسلی صاقسی كه : زینت ایچون صالونلره، یمك ماصه‌لرینك اوزرینه قونور .

(چیچكلك)

(پورسلن چیچكلك)

چیده [فا، ص] طوپلانمش، دوشیرلمش میوهٔ چیده .

برچیده = چكیلوب طوپلانمش: دامن برچیده .

برچیده دامن = مستغنی، وارسته، احتیاجسز .

چیر [فا، ص] ظفر بولمق، غالب اولمق § شجیع، دلاور .

چیرچیر [ت، س] (بحریه) زنجیر دونمالی دمیر پلانغه .

چیرچیر فدانی = عربة البزور شعبه‌سنك صنوبریه فصیله‌سنه منسوب برنباتدر .

(چیرچیر فدانی)

چیرچیل [ت، س] (بحریه) بیوك قوچیلری قالدیرمغه مخصوص قانجه زنجیر، خلاط .

چیروز [ج، س] اسقومری بالغنك قوربدلمشی .

چیروز بالغی = قومده قورودلمش اسقومری § بوروشمش § پك ضعیف، پك قوری

چیره [فا، ص] غالب، مستولی، بهادر.

چیركی = مهارتلیلك § بهادرلك .

چیره دست = ماهر، استاد، حاذق .

چیره دستی = چیره دستلك، مهارت.

چیره [ت، س] چام آغاجنك قابل اشتعال قسمی كه : اكثریا صوبا، اوجاق یاقمقده قوللانیلور .

چیز [فا، س] شیء، نسنه.

ناچیز = پك اهمیتسز، هیچ حكمنده : بندهٔ ناچیز .

ناچیزانه = ناچیز اولانه یراشیر صورتده: طلب ناچیزانه‌م، تألیف ناچیزانه‌م .

ناچیزی = اهمیتسزلك ، هیچلك : اثر ناچیزی .

چیزدیرمك [ت، مص] طیرمالاتمق § برشیٔ اوزرنده چیزکی حاصل ایتدیرمك، چیزکی چکدیرمك § حذف وابطال ایتدیرمك .

چیزگی [ت، س] سرت برشیئك تماس ویا تضییقیله دیکر شیٔ اوزرنده حاصل اولان اثر، خط .

چیزکی چاقیسی = مرانغوز چاقیسی .

چیزلمك = [ت، مص] چیزکیلر پیدا ایتمك § ایکی شیئك بر برینه سورتمسیله برینك ویا هر ایکیسنك اوزرنده اینجه اوزون چزقورلر، پروزلر پیدا اولمق .

چیزمك [ت، مص] چیزکی چکمك § سیوری، سرت برشیئك تضییقیله دیکر برشیٔ اوزرنده ایز، اثر براقمق § خفیف صورتده یاره‌لمق § طیرمالامق .

یان چیزمك = اهمیت ویرمه‌مك، مهمسه‌مامك، باشدن آتمق § یناشمامق، صاوشمق § تصحیح مقصدیله بر کلمه ویا عباره‌یی حذف ایتمك، اوزرینه خط چکمك .

یازوب چیزمك = یازی ایله اوغراشمق .

چیزمه [ت، س] اوزون قونچلی معروف آیق قابی .

چیزمه‌لی = چیزمه کیمش اولان .

صاری چیزمه‌لی محمد اغا = بحق تعریف ایدیله‌میان، هویتی مجهول شخصدن کنایه‌در .

چیزیك [ت، س] چیزمکدن حاصل اولان اثر .

چاس [ت، س] قدرت حلواسی .

چیستان [فا، س] { (چیست) و (آن) دن مرکب ومخففدر } بیلمه‌جه .

چیسیمدی [ت، س] توزکبی غایت اینجه یاغمورکه بوکا احمق ایصلادان دخی دینور .

چیش [ت، س] بول، ادرار § دفع طبع .

چیشیك [ت، س] طاوشان یاوروسی .

چیغ [ت، س] باغیره‌رق چیقان سس . یوکسك سس § آه واه § قامش وحصیردن اوورولمش چیت § بیوك چادرك بولمه‌لری § یوکسك محلدن یوارلنان وکیت کیده بیویه‌رك برکتله‌ٔ جسیمه تشکیل ایدن قار ییغنی .

چیغا [ت، س] قره‌مرسین دنیلن نهر بالغی که : یوزرکن خشر خشر ایدر .

چیغاره [ج، س] ☛ [سیغاره]

چیغرشمق [ت، مص] باغروب چاغرمق .

چیغرتمه [ت، س] دیلسز اوفاق برنوع دودوك، جورا .

چیغریق [ت، س] برنوع آلا قارغه .

چیغلق [ت، س] آجی آجی آه وفریاد یایغره [(قوپمق) ماده‌سیله قوللانیلور]

چیغلدی [ت، س] خفیف فقط آجی برصورتده باغرشمه § شماته یایغره .

چیغیت [ت، س] چکردك، قابوقلی تخم، پاموق تخمی .

چیغیر [ت، س] قار ایچنده آچیلان ایز، یول .

چیغیرتقان [ت، س] آوجیلرك قوش آولامق ایچون قوللاندقلری دعوتجی قوش .

چیغیرمق [ت، مص] دعوت ایتمك .

چیغین [ت، س] خصوصی باغچه‌لرده‌کی بوللرك اوزرینه دوکیلن بوجك قیبوقلری .

چیقار [ت، س] منفعت شخصیه، کار

چیقاریول = اسلم طریق، اك موافق طرز .

چیقارینی کوزتمك = منفعتنی دوشونمك .

چیقارمق [ت، مص] بولندیغی یرك خارجنه کوتورمك اخراج ایتمك § برینی، برشیئی آلچق محلدن یوکسك محله کوتورمك، قالدیرمق § چکمك، سوکمك، کوکندن قوپارمق، کایینلك قیزی کوکینك نسوان جهتندن اقرباسنه کوسترمك § اکلامق، مفهومنی درك ایتمك § خلاصه‌سنی ویاصوینی آلمق § ایجاد واختراع ایلمك § میدان انتشاره قویمق § اتخاذ ایتمك : عادت چیقارمق § استنباط واستنتاج ایتمك § صویمق، سلب ونزع ایتمك § چیچك، قزاموق کبی علته اوغرامق § تلافیٔ مافات ایتمك .

آجی چیقارمق = انتقام آلمق .

اتمکی چیقارمق = مدار معیشت اوله‌جق ایش بولمق .

اتمکی طاشدن چیقارمق = پك زیاده ومهارتکارانه سعی وغیرت ایلمك، بجرکلی، کارکذار اولمق .

الدن چیقارمق = رفع ایتمك § ضایع ایلمك .

ایش چیقارمق = مشکلات ایقاع ایتمك .

باشدن چیقارمق = آزدیرمق، اغفال ایتمك .

بلا چیقارمق = غوغا، کورلتی ایتمك نزاعه سبب اولمق .

بوجك چیقارمق = ایپك بوجکی بسلمك .

دیش چیقارمق = تسنن، چوجق دیش پیدا ایلمك .

دیل چیقارمق = استهزاء ایتمك، مخاطبك اغفال ایدلدیکنی ایما واشراب ایلمك .

ذوقنی چیقارمق = استفاده‌نك یولنی بیله‌رك اکلنمك، لذتنی طویمق .

سس چیقارمامق = تعریض واعتراض ایتمامك .

طاش چیقارمق = اوسته کالمك، اوستنده بولنمق .

طاشك صوینی چیقارمق = هرشیدن استفاده ایتمك .

قوقوسنی چیقارمق = برایشی بجره‌میوب سرائرینی میدانه اورمق .

کوز چیقارمق = برباد ایتمك، اولکی حالدن دها ملوث ایتمك، یاپمغه اوغراشیرکن بوزمق .

مال چیقارمق = یردن دفینه بولمق .

معنی چیقارمق = توهمده بولنمق .

چیقارتمق = (چیقارمق) مصدرینك متعدیسی .

چیقارلمه = (چیقارمق) ماده‌سنك مصدر مجهولی § استحصال اولنمق .

چیقره [ت، س] او محللرنده‌کی کرفت چالی .

چیقره‌لق = کرفت چالیلرن چوق اولان یر .

چیقریق [ت، س] قیودن صو چیقارمق ایچون ال ایله تحریك ایدیلان دولاب § ایپلك صارمغه مخصوص دوز کوچك چرخ § بعض اصنافك استعمال ایلدکاری بوقبیلدن چرخلر .

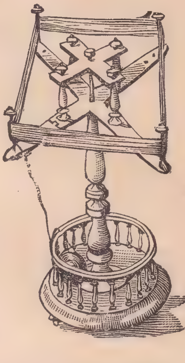

(ایپلك چیقریغی)

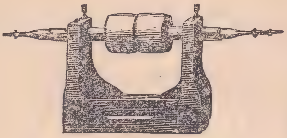

(حکاکره مخصوص چیقریق)

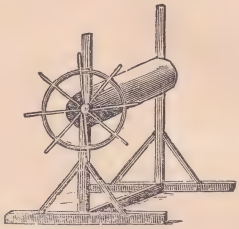

(قویو چیقریغی)

چیقریقجی == چیقریق یاپان صنعتکار .

چیقشمق • [ت.مص] تکدیر وتوبیخ ایتمك § کفـایت ایلمـك § مساوی کلمك .

چیقمق • [ت،مص] خروج ، ایچرودن طیشاری‌یه‌فیرلامق § یوکسلمك یوقاری قالقمق ، صعود ایتمك § پرواز ایتمـك ، میدانه کلمك . § طوغمق § کوروٹمك § کفـایت ایتمك . § ختـام بولمق ، مرور ایتمك ، نیسان چیقدی § شایع اولمق ، طویلمق § نشر اولنمق ، موقع انتشاره قونلمق § ایجـاد واختراع اولنمق§ بیوك برذاتك یانـه‌وارمق حضورینه کیرمك § نزع، سلب اولنمق § زبده‌سی آلنمق § استنتاج واستنباط اولنمق § بهاسی آرتمق § مال اولمق : بو أو ؛ شو قدر غروشه چیقدی § تحقق ایتمك § وارمق ، منتهی اولمق § عضـو ، کمیـك یرندن اوینامق § بیتمك ، نابت اولمق : چمنلر یکی چیقدی § صادراولمق : بو امر چیقدی § (رنك) زائل‌اولمق، صولمق .

آدچیقمق == شهرت بولمق .

آرادن چیقمق == مندفع اولمق، زائل اولمق .

اصلی چیقمق == صحتی تبین ایتمك .

الدن چیقمق == ضایع اولمق .

اوسته چیقمق == تفوق ایتمـك ، بر دیکره تفوق کوسترمك .

باشدن چیقمق == آزمق ، ضـلال ، سفاهته آلیشمق .

باشه چیقمق == موفق ومیسر اولمق . اوسته‌سندن کلمك § یوز بولوب شمارمق.

باشه باش چیقمق == تام تمامنه کلمك .

بوشه چیقمق == نتیجه‌سز قالمق .

جان چیقمق == وفات ایتمـك § چوق زحمت چکمك .

خاطردن چیقمق == اونودلمق .

قارشی چیقمق == استقبال ایتمك § قارشیلامق.

قوقوسی چیقمق == طویلمق ، حس اولنمق

کوزدن چیقمق == قدری تنزل ایتمك ،

یوزه چیقمق == عارسز اولمق، تهمتدن قورتلمق

یولدن چیقمق == آزمق، سرکش اولمق § ترامواي ویا شمندوفر رایدن طیشاری اوغرامق .

چقیش } چیقمه } == چیقمق فعلی § چیقندی § جومبه وامثالی کبی طیشاری چیقمش شیء § مسوده اوزرنده تصحیح عباره‌سی .

چیقندیسز == ـنذادن چیقمامش اولان § سطر داخلنده اولان .

چیقشدیرمق == ابلاغ ایتمك § انجامه ایردیرمك § کفایت ایتمك .

چیقماز == ایلروسی اولمیـان یول ، زقاق § ملك .

چیقیشمه == شدتلی تعذیرده، مؤاخذه‌ده بولنمه .

چیقیق == بوکوم یرینك سنطی .

چیقیقجی == قیریق کمیکلری واوینناق یرلرینك چیقیقلرینی صارغی و تخته‌لر ایله صاران جاهل کیمسه ، مجبر .

چیقیم == کوستریش § صولت § شدتلی تعذیر .

چیقین • [ت،س] باغ، بوغچه، درت اوجی بریره کله‌رك دوکوملنمش بز ـ که ایچنده برشیء بولنور § ویرکی ، بخشش ، صره ، بدره .

چیك • [ت،ص] پیشمه‌مش، ناپخته § کماله ایرمه‌مش، خام § تجربه‌سز، امور خارجیه‌سی مفقود آدم § ثقیل ، لطافتسز § ایشلنمه‌مش، حال طبیعیسنده اولان.

چیکلك == چیك اولان شیئك حالی . § امور خارجیه‌سی اولمیان آدمك یاپدیغی قباق.

چیك چیك ایمك == بیوك برحرص وکین کوسترمك، صوك درجه‌ده غرضکارلق اظهار ایلمك .

چیکدم • [ت،س] ذات الفلقه شعبه‌سنك لحلاخیه فصیله‌سندن اولوب ایلك و صوك بهاره مخصوص انواعی واردر . صوك بهار چیکدمنه «لحلاح شتوی» دیرلرکه سمدار‌در. ایلك بهارچیکدمی صاری چیچکلیدر .

(دیکر نوعی)

(چیکدم)

آجی چیگدم == وحواح § ایت بوغان.

چیکدنه • [ت،س] خشاب ابنیه‌نك طیشاریسنه قاپلامق ایچون استعمال ایدیلان وبو اسمده اولوب قره دکز ساحلنده کائن براسکله‌دن اخراج ایدیلن برنوع چام کراسته‌سی .

چیکده • [ت،س] عناب دینلان معروف میوه ـ که : قیزلجغه مشابه فقط قبوغی برازدها سرتدر .

چیکنه‌مك • [ت ، مص] اطعمه‌یی دیشلرله ازمك § آیاقله باصوب ازمك .

لاقیردی‌یی چیکنه‌مك == سوزی آچیق سویلیه‌میوب طولاشدیرمق .

چیگنتمك == (چیکنه‌مك) ماده‌سنك متعدیسی .

چیگنه‌دلمك == (چیکنه‌مك) متعدیء مجهولی .

چیگننمك == (چیکنه‌مك) مجهولی .

چیل • [ت،س] یوزده اولان صاری‌تراق لکه‌لر § چیچـك چوقورلری § (مسکوکات حقنده) پك پارلاق ، چوق استعمال اولنمامش .

چیل طاووق == (طاغ طاووغی) : طیور دجاجیه‌دن فرانسه‌نك جنوب طرفلرنده بولنور برنوع اهلی طاووقدر .

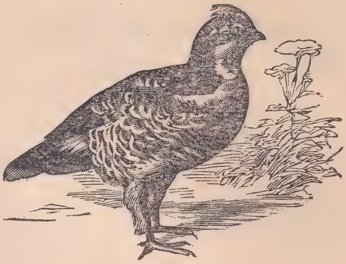

(چیل طاووق)

چیل‌قوش = طیور دجاجیه صنفندن آفریقایه مخصوص ککلکه مشابه برقوشدر.

(چیل قوش)

چیللنمك = چیل حاصل ایدوب لکه‌لنمك § بعض نباتات فلیزلنمك .

چیلك [ت،س] وردیه فصیله‌سندن پك کوچوك بر آغاجك کوزل قوقولی، کوزل رنکلی میوه‌سی .

(چیلك)

چیم [ت،س] چیم اوتی ، چمن اوتی ، باغچه‌لرده یول کنارلرینه وبعض اوطوریله‌جق یرلره قونیلان چمن.

چیملندیرمك = اکیله‌جك تخم وچکردکلری ویا غرس اولنه‌جق باغ چوبوقلرینی فلیزلننجه‌یه قدر طوپراق ویا صو ایچنده بولندیرمق .

چیملنمك = تخم، چکردك، باغ چوبوغی فلیزلنمك .

چیم [فا.س] الفبای عثمانینك یدنجی حرفی اولان (چ)

چیما [ج،س] علی الاطلاق خلاطوجی § کمی‌یی یناشدیروب باغلامق ایچون کمیدن ساحله ویریلان پالامار .

چیماجی = واپورلرك چیمالرینی آلوب یرینه قویمه‌مأمور کیمسه .

چیماز [ت،س] بزك دستکاهده بوروشمسنی منع ایچون جولهه‌لرك قوللاندیغی آلت - که : ایکی اوجی طیرناقلی یاصی بردمیر صوپادن عبارتدر .

چین [فا.ص] بوروشق ، قیویرم ، بوکام § طوپلایجی ، دوشیریجی § نواله چین § شرقی آسیاده کائن قطعهٔ وسیعهٔ معلومه .

چین آناسونی = (آناسون چینی) ذات الفلقتین شعبه‌سنك مغنولیاسه فصیله‌سنه منسوب هند وچین طرفلرنده بولنور بر نباتدر .

(چین آناسونی)

چین ابرو
چین چین } = قاش، آلین بروشقلغی، اظهار آثار حدت .

خوشه چین = باشاق طوپلایان .

خرده چین = اوفق تفك شیلر طوپلایان.

چین ککلکی = طیور دجاجیه‌دن غایت ایری بر نوع ککلك اولوب تیبت طاغلرینك اك یوکسك مواقعنده بولنور . قناعتکار برحیواندر .

(چین ککلکی)

چین ماناسی = ذات الثدیانك مجتره فرقه‌سندن قویروغی آت قویروغنه بکزر بر نوع مانده‌در . آسیانك بعض طرفلرنده، چینده بولنور .

چیناقوب [ت،س] کوچوك لوفرالغی .

چینقو [ج،س] توتیا دینان معدن بسیطدن معمول تنکه § (بحر) واپور ززغانلرینك داخلنه قاپلانان لوحه .

چینه [فا.س] قوش یمی .

چینه‌ریز = یم دوکیجی ، سرپیجی .

چینی [فا.س] چینه منسوب § چینده اعمال اولنان اك اعلا جنس اوانیء ترابیه § اوزری مینا کبی صیرلی طوغله : چینی صوبا ، طباق .

(چینی طباق)

چیودیرمك [ت،ص] مرمی ، اوق هدفدن شاشمق § فکر واقعه تماس ایتمه‌مك .

چیوغار [ت،س] زراعت چفتی § (عسکری) طوپه قوشیلان اوچ چفت بارکیردن اورته‌ده‌کی چفتك قوشیلی بولندیغی محل .

چیوغار بارکیرلری = اوقك اورته یرینه قوشیلان بارکیرلر .

چیوی [ت،س] تخته وسائره میخلامغه مخصوص اوجی سیودی ، باشی یاصی دمیرپارچه‌سی، اکسر ، میخ .

چیویله‌مك = چیوی چاقمق ، چیوی پکشدیرمك .

چیویت [ت،س] { زبانزدی: (چوید) } قویومائی رنکلی معروف بویاه.

چیویت اوتی = (نباتات) یاپراقلرندن چیویت دنیلن ماوی بویا استحصال ایدیلان نبات .

چین چیویتی = (نباتات) راوندیه فصیله‌سندن برقداندرکه بوکا (صوبوبری) دخی دینور .

(چیویت اوتی)

(چین چیویتی)

هند چیویتی = (نباتات) هندستانده آغاج حالنده یتیشن برجنس چیویت .

(چ) مضموم

چُست [فا. ص] سریع الحرکه ، چویك .

چست و چالاك = قیص قیوراق .

چستی = چویكلك .

چُمچُمَه [فا. س] چاچاق دنیلن آغاج قاپ ، چناق .

چُنبُك [فا. مص] صچرامه . آتلامه ، پرنده .

چنبك زن = پرندباز ، پرنده آتان .

چُوال [فا. س] ☛ (جوال) .

چُوب [فا. س] آغاج پارچه‌سی ، اودون ، صوپا § باستون .

چوبین = آغاجدن معمول اولان .

چوبخوار = آغاج قوردی .

چوبان [فا. ص] { (شبان) دن محرف اولدیغی مرویدر . } چارپا حیوانات اهلیه‌یی اوتلاتان اجرتلی آدم ، راعی .

چوبان آرمغانی = هدیهٔ ناچیزدن کنایه‌در .

چوبان آلداتان = حیوانات فقریه شعبه‌سنك طیور دوریه جنسندن بویلی بر قوشدر . آناطولی و هندستانده بولنور .

(چوبان آلداتان)

(دیگر نوعی)

چوبان ایکنه‌سی = ابرة الراعی دینان معروف نبات .

چوبان اعتقادی = اعتقاد قوی .

چوبان پوسکولی = (شرابة الراعی) ذات الفلقتین شعبه‌سندن شرابتة الراعیه فصیله‌سنه منسوب آلتمش قدر انواعی بولنان برنباتدر .

(چوبان پوسکولی)

چوبان دودوکی = راطب محلده یتیشور یاپراقلری ملمین اولدیغندن طبابتده قوللانیلور .

چوبان کوپکی = سوری بکله‌ین بیوجك کلب .

(چوبان دودوکی)

چوبان مرهمی = تره‌منتی و صابوندن یاپلمش برمرهم .

چُوبَك [فا. س] دکنك ، چوماق ، صوپا .

چوبك زن = بکجی ، پاسبان § طاوولجی .

چُوبُوق [ت. س] اوزون و دوز دال ، دکنك § توتون ایچمکه مخصوص ایچی دلیك اوزون آغاج § (بحریه) کمینك آنا دیرکاری اوستنده‌کی دیرکلر ایله کوندرلر § دمیردن معمول اینجه ، اوزون اسطوانه‌لر § قماشلرك اوزرنده‌کی خطوط مستویه .

(چوبوق)

باغ چوبوغی = کوکلشوب کوتوك اولمق اوزره یره دیکیلان دال .

چوبوقچی = چوبوق طاشیان خدمتجی § چوبوق یاپان ویا صاتان آدم .

چوبوقلامق = دکنك ایله اوره‌رق دوزلتمك ، توزینی سیلکمك .

چوبوقلق = چوبوق حفظنه مخصوص § قوطی § چوبوق وضعنه مخصوص اوزون دولاب .

چُوبَه [فا. س] اوقلاغی .

چُوپ [ت. س] صمان ، اوت وامثالی کبی خفیف شیلر پارچه‌سی .

چوپ آتلماز = پك غلبه‌لکلی محلدن کنایه § صراقلی .

اوزوم چوپی = دانه‌سز اوزوم صاپی .

چوپ چاتان = قسمت ویرن ، تقدیر وظیفه ایدن .

چورچوب = سوپرونتی ، خس وخاشاك

نانه چوبی = پك ضعيف آدمدن كنايه .

چوپجی = اولردن سوپرونتيلری آلوب خارج شهره طاشيان آدم .

چوپلك = مزبله ، سوپرونتيلك ، چور چوب آتيلان ير .

چوپلمه [ت ، س] (خربق) : ذات الفلقتين شعبه سنك شقيقيه فصيله سندن بر نبات اولوب ساقلری درونده بولنان حربقين مادهٔ مؤثره سی طبابتده مسهل ودافع دود كبی مستعملدر . خربق ابيض ، حربق اسود .

(چوپلمه)

چوپلنمك [ت، مص] قوش كبی آزجه قيرنتی يمك § قناعتله كچنمك § آزآق يمك .

چوپور [ت،س] يوزده كی چيچك اثری § (ص) يوزنده چوپور اولان.

چوپوريته [ج ، س] ازمارده مشابه كوچوك برجنس بالق .

چوتره [ت،س] آغاجدن معمول ياصی بارداق § سياحتده طاشنير آغزی طار قاب .

(چوتره)

چوجق [ت،س] انسان ياوروسی ، ياورو ، طفل ، صبی § هوبا مزاجلی آدم .

چوجقلق = انسانك چوجق بولنديغی زمان ، طفوليت § خفيف مزاجليلق § ادراكسزلك .

چولق چوجق = اهل بيت ، عائله .

چوجقجغز = زواللی چوجق مقامنده قوللانيلير .

چوجقجه = چوجغه ياقيشير حال وصورتده .

چور چور [ت،س] ديكيلی برنوع بالق .

چوخه / چوخا = [فا،س] چوقه .

چوخه جی = چوقه يا پان وصاتان آدم .

چوراب [ت،س] اياغه كيلان يا يوق ويا يوكدن معمول شیٔ .

ديزچورابی = قونچلی چوراب .

چوراب اورمك = مكر وحيله ايتمك .

چوراب سوكوكی = متسلسلاً ، متوالياً وقوعبولان .

چورابجی = چوراب اورن ويا صاتان آدم .

چوراق [ت،س] اوت بيتمه ين قيراج ير ، شوره .

چوراقلق = شوره زار .

چوربا [ت،س] يمكك ابتداسنده يئن معروف صولی طعام § آلت اوست اولمق .

چورباجی = يكيچری اصطلاحاتنده (يوزباشی) || صاحب تجارت آدم ، دكان صاحبی || كويلرده خرستيان معتبرانی.

چوربه لق = چوربا يايغه مخصوص شیٔ.

چورتو [ت،س] دكرمن طاشنه دانه دوكن ديترك خونی .

چورتون [ت،س] اوسق قيالی آغاج اولوق ، طلومبه آغاجی .

چوردوك [ت،س] برنوع معطر ومنبه اوت .

چورك [ت،س] دكرمی ، يومشاق سميد § دكرمی شیٔ § دكرمی اوله رق صارلمش شیٔ .

چورك اوتی = چورك واتمك اوزرينه اكيلان كوچوك سياه دانه لر ، حبة السوداء .

چوركلنمك = چورك كبی قانغال اولمق.

چوروتمك [ت،مص] برشيئك نسجنی بوزوب اوزمك § رددوذم ايتمك § قوقاجق حاله كتيرمك.

چوروك [ت،ص] نسجی بوزلمش شیٔ § قوقمش شیٔ § اساسسز قوتسز .

چوروكلك = بوزيلوب قوقمه ، عفونت .

چورومك [ت،مص] قوقوب طاغيلمق تفسخ ايتمك § اعضاء بره لنوب مورارمق § پك زياده بوزواق .

چوزمك [ت،مص] كوشه دوب آچمق § آيرمق .

ايپلك چوزمك = تيز تيز كيدوب كلمك تعجيز ايتمك .

چوزديرمك = (چوزمك) ماده سنك متعديسی .

چوزلمك = (چوزمك) ماده سنك مجهولی.

چوزكی [ت،س] صوپالی چارشفلق طوقمه.

چوزوك [ت،ص] چوزلمش ، دوكوم وباغی آچلمش .

چوغان [ت،س] صابون كبی كوپوره رك كيری ازاله ايتمك خاصه سنه مالك اولان بركوك .

(چوغان)

چوق [ت،ص] مقداری ، صاييسی آز اولميان ، بولجه بولنان ، كثير ، بسيار § فضله ، زياده ، لزومندن آرتق § دفعاتله ، كراراً § برشيئك قسم اعظمی .

چوقلق = چوق بولنمق § اكثريا .

چوق شیٔ = غريب شیٔ .

چوغالمق [ت،مص] امثالی ، مقداری، صاييسی آرتمق § بركتلی اولمق .

چوغالتمق = چوغالمق ماده سنك متعديسى .

چوقال [ت،س] چڭكل، سوزلمش چامور دن معمول چوملك .

چوقدار [ت،س] اوته يه بريه كوندر يله رك ايش كورديريلن مأمور كه : (قپوچوقدارى) دينور .

چوقور [ت، ص] قازلمش ، درينلكى آز اولان ير .

چوقوره دوشمك = ورطه يه اوغرامق

چوقورلاتمق = قازه رق بريرى درين ايتمك

چوقورلانمق }
چوقورلاشمق } = قازيله رق درين اولمق

چوقورلق = درينلك .

چوقولاتو [ج ،س] Chocolat قاقاو اغاجنك دانه سى كه : شكرله قاريشق اولان مسحوقى قهوه كبى قيناديلوب ايچيلور .

چوقه [ت،س] يوكدن معمول وترس خاولى قماش .

چوكديرمك ـ چوكرتمك

[ت،مص] ديز اوستى اوطورتمق .

چوكل [ت،س] ☛ (چوقال) .

چوكمك [ت،مص] توز ، تورتى ايچنده بولنديغى صولى شيئك ديبنه قونمق، ترسب § چوقورلاشمق § يىقلمق § حال هدمىيه كرفتار اولمق § ديزلرينى بوكه رك اوطورمق § بلا مأذونيت يره اوطورمق .

چوكندر [ت،س] قرمزى پانجار .

چوكوك [ت،ص] چوكمش اولان .

چوكه لك [ت،س] پينره تحول ايتمش سود .

چول [ت.س] مسكون اولميان ايصسز، واسع قير .

چول [ت،س] قيلدن اورلمش حيوان اورتوسى § اسكى پوسكى البسه .

چول طوتماز = النه كچنى استهلاك ايدن ، پاره سز ، زوكورد .

چوللامق [ت،مص] بر شيئك اوزرينه قپانمق ، يوكلنمك § جبراً المق .

چولاق [ت،ص] قولى چارپيق اولان .

چولاق قوش = ذات الارجل الكفيه دن شمال طرفلرنده بولنور وضعيتى ثقيل بر قوشدر .

(چولاق قوش)

چوللا [ت،س] بول پاچه لى § سنپه .

چوللق [ت، س] غايت مقبول معروف آلاجه قوش . ساحل چوللغى، بطاق چوللغى بونوعدندر .

(باتاق چوللغى)

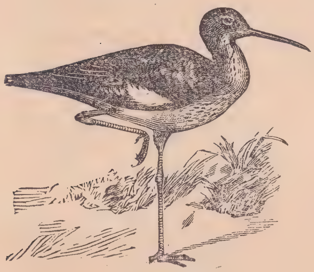

(ساحل چوللغى)

چولها [ت ، س] عربى (جولاه) دن محرفدر § قماش طوقويان صنعتكار .

چوملك [ت،س] طوپراق قاپ، قوانوز .

چومملك [ت،مص] قالچه و بالديرلرينى بوكوب اوطورمق .

چون [فا،د] نصل ، دائما چرا ايله قوللانيلير § ادات تشبيه § وقتاكه .

چون وچرا = نصل ونيچون .

چونكه [فا،د] ادات تعليق : زيرا؛ بوسببدن § ادات توقيت : مادامكه ؛ اويله اولنجه .

ختام جلد اول

رسملی

قاموس عثمانی

محرری : علی سیدی

جلد ثانی

قسم اول

لسان عثمانیده مستعمل ترکی، عربی، فارسی واجنبی و [۴۰،۰۰۰] کلمه‌یی وعلمی، فنی، ادبی صناعی وتجاری کافهٔ مصطلحاتی [۳۰۰۰]ی متجاوز اسامیٔ خاصهٔ ممتازه‌یی محتویدر.

صاحب وناشری - مطبعه وکتبخانهٔ جهان صاحبی

مهران

دار الخلافة العلیه

۱۳۲۵

[مطبعهٔ کتبخانهٔ جهان] باب عالی جاده‌سنده نومرو ۲۳—۲۲

حاءْ [ع. فا. ت، حرف] لفبای عربینك التنجی والفبای ترکی وفارسینك سکزنجی حرفی اولان (ح) نك اسمی . ابجدحسابنده (۸) رقمنه اشارت اولوب نقطه‌لی خادن تفریق ایچون بوکا (حاء مهمله) دخی دینور . لاتین حروفاتند. معادلی (h) وعبرانیده (π)در . صاغر ودیلسزلر الفباسنده شکلی شودر :

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شو شکللرده ارائه ایدیلور :

ح .... کوفی

ح .... تعلیق

ح .... ثلث

ح .... نسخ

ح .... سیاقت

ح .... توقیع

ح .... دیوانی

ح .... جلی

ح .... اجازت

ح .... رقعه

ح .... ریحانی

ح .... شجری

حائِرْ [ع، ص] حیرتده قالان ، متحیر ، شاشیرمش .

حائِزْ [ع،ص] برشیئه صاحب ومالك اولان، مالك § متصف .

حائِضْ [غلط اوله‌رق] حائِضَه [ع،ص] عادتنی کورن قادین § (فقه) نمازسز قادین .

حائِطْ [ع،س] برساحه‌یی تحدید ایدن دیوار ، تخته پرده ، چیت کبی شیلر . جمعی (حیطان) کلیر .

للحیطان آذان = دیوارلرك قولاقلری واردر .

حائِفْ [ع،ص] غدر وستم ایدن .

حائِكْ [ع،س] جواهه ، جولاه .

حائِل [ع،ص] ایکی شیٔ آره‌سنه کیروب انکل اولان شیٔ § مانع، مانعه .

حابِس [ع، ص] حبس ایدیجی ، توقیف ایدیجی طوتان .

حاتَم [ع،س] { اصلی تانك کسریله در } بین العرب سخاسیله مشهور اولان { ابن عبدالله بن سعد } که : قبائل عربدن (طئ) قبیله‌سنه منسوبدر ، حاتم طی ، حاتم طائی § (ص) صوك درجه سخی وکریم آدمدن کنایه‌در .

حاتمی کرم = حاتم کبی لطف واحسانی کثیر اولان .

حاتمانه = حاتمه یاقیشه‌جق صورتده § جوم‌دجه‌سنه .

حاج [ع،س] موسم معیننده مراسم مخصوصه‌سیله بیت اللهی زیارت ایتمش ذات. { زبانزدی : حاجی } .

حاج الحرمین = مناسك شرعیه‌یه اتباع ایده‌رك هم بیت اللهی ، همده روضهٔ مطهرهٔ رسول اللهی زیارت ایدن ذات .

حاجی یاتماز = دیبنه قورشون وضع اولنمش منظاردن معمول برنوع اویونجاق ــ که : هرنه وضعیتده آتیلورسه آتیلسون موازنت اجسام قانونی ایجابنجه ــ قاعده‌سی آشاغی کله‌رك قائماً طورور .

حاجی اوتی = قان قورودان دینلن نبات .

حاجی بابا = ایفای فریضهٔ حج ایتمش اختیار آدم .

حاجی یولی = کهکشان ، صمان اوغریسی .

حاجیلر بایرامی = عید اضحی ، قربان بایرامی .

دوه‌سی حاجی = ایفای فریضهٔ حج ایتمش اولدیغی حالده بعض مناهیدن نفسنی آلامیان کیمسه‌دن کنایه‌در .

حاجات [ع،س] ج : {حاجت} دیلکلر ، آرزولر .

حاجِب [ع،س] قپوجی ، پرده‌جی {اوائل دور اسلامده وزرا و امرایه اطلاق اولنوردی .} پرده ، حائل § قاش ، ابرو .

حاجبین = (حاجب) ك تثنیه‌سی ، ایکی قاش : حاجب یمین ، حاجب یسار .

بین الحاجبین = ایکی قاش آره‌سی .

غشای حاجب = داخل بدنده اعضایی بربرندن تفریق ایدن زارلردن هربری .

حاجَت [ع،س] انسانك محتاج اولدیغی شیٔ § مادی ، لزوملی خصوص § احتیاج ، لزوم ، اقتضا .

دفع حاجت = مایحتاج الیهی اداء ایتمك .

قاضی الحاجات = حاجتلری اسعاف ایدن جناب حق .

قضاء حاجت = دفع طبیعی .

[عربی ترکیباتده (حاجه) صورتنده قوللانیلور : عندالحاجه ، لدی الحاجه : حاجتك ، احتیاجك تحقق حالنده دیمکدر .]

حاجتمند = احتیاجلی ، محتاج .

حاجِز [ع، ص] سد وبند ایدن § آییران یولنی تفریق ایدن § حجز ایدن . § (تشریح) داخل بدنده‌کی اویوقلری ، بربرندن تفریق ایدن زارلردن هربری .

حجاب حاجز = (طب) کوکس ایله بطنی بربرندن تفریق ایدن بیوك زار .

حاجَّه [ع،س] (حاج) ك مؤنثی ، ایفای فریضهٔ حج شریف ایتمش اولان مخدره .

حاجی (حاج) ك غلط اوله‌رق زبانزدی .

حادّ [ع،ص] کسکین § سوری § سرت § اکشی § (طب) مرضك دورهٔ مخصوصه‌سنی کچمامش حال .

حادِث [ع،ص] {(قدیم) ك ضدی} حدوث ایله متصف اولان ، حدوث ایدن ، عدم ایله مسبوق اصلی اولمیان ، صوکره‌دن پیدا اولان § نوظهور ، یکی .

حادِثَه [ع،س] حدوث ایدن حال § عموماً معلوم بر وقعه § کوچوك وقعه قضا § (طب) برمرضك امتدادی اثناسده ظهور ایدن حال صحی ــ که مرضك تبدلنی ایجاب ایدر . [جمعی : حوادث کلیر .]

حادَّه [ع، س] (حادّ) ك مؤنثی : کسکین اولان § معادنی اینجه تل ویالوحه حالنه قویمغه مخصوص اوفاق اوفاق دلیکلی ویا اسطوانه‌لردن عبارت آلت . [(حده) طرزنده استعمالی غلطدر .]

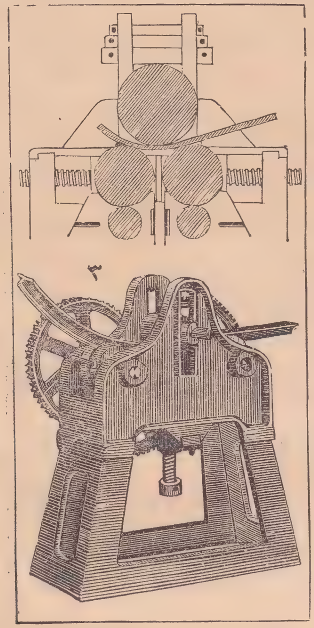

١ ــ دمیر وصیرمه‌دن تل اعمالی .
٢ ــ تللرك عرضاً شکل مربع ومدور آلمسی .
٣ ــ ساج لوحه‌لره انحنا ویرلمسی .

حادهٔ تدقیق = دقتله آراشدیرمقدن کنایه‌در .

زاویهٔ حاده = (هندسه) زاویهٔ قائمه‌دن کوچوك اولان زاویه .

حادی [ع،ص] برنجی § دوه‌لری ، قویون ویا صیغر سوریسنی نغمه ایله سوریجی § مغلوبه یاردم ایدن ، یاردیجی .

حادی عشر = اون برنجی .

حاذِر [ع،ص] حذر ایدن ، قورقوب چکینن .

حاذِق [ع، ص] حذاقتلی ، صاحب حذاقت ، طبیب حاذق § مهارتلی استاد .

حاذقانه = حاذق اولانه لایق صورتده ، ماهرانه ، واقفانه .

حاذقیت = حذاقت ، حاذقلق .

حاذِلَه [ع، س] (طب) کنارلری کرپیکدن عاری وغایت قرمزی کوز قپاغی .

حارّ [ع، ص] حرارتلی ، صیجاق : علاج حار ، اقلیم حار ، اقالیم حاره .

حارا [ج ، س] بارکیر یتشدیرمکه مخصوص چفتلك ، مرعا .

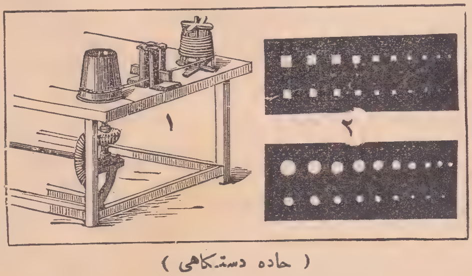

(حاده دستگاهی)

حارث [ع، ص] چفتجی، اکینجی: حارث غیور .

حارس [ع، ص] حراست ایدیجی ، حفظ وحمایه ایدن § بکجی، نکهبان، حامی، حارس دین مبین: حارس ممالك .

حارص [ع، ص] صوك درجه حرصلی اولان.

حارصه [ع، س] (فقه) انسان باش ویا یوزنده قان چیقمیه‌جق صورتده حاصل اولان یاره .

حارق [ع، ص] { نظمده (محرق) ه بدل قوللانیلور} یاقیجی، یاقاز § یانان: فکر حارق ، شعر حارق .

حارق عاده = عادتی ازاله ایدیجی، خارج از عاده .

حارقه [ع، س] آتش : حارقهٔ ندامت .

حارّه [ع ص] (حار)ك مؤنثی: اقالیم حاره.

منطقهٔ حاره = خط استوانك ایکی جهتنده بولنان صیجاق مواقع ، ٣٠° شمالی عرض دائرهٔ متوازیه‌سیله ٣٠° جنوبی عرض دائرهٔ متوازیه‌سی بینده‌کی منطقهٔ کره .

حازم [ع، ص] حزم ایدیجی ، ایدن ، احتیاطه رعایت ایلیان، بصیرتلی، متیقظ .

حازمانه = احتیاطکارانه ، متبصرانه.

حاس [ع، ص] حس ایدیجی ، طویجی § طویغوسی غالب اولان .

حاسب [ع ص] حساب ایدیجی .

حاسد [ع، ص] حسد ایدن، دیکرینك نائل اولدیغی شیدن محرومیتنی آرزو ایدن ، قیصقانج .

حاسدانه = حاسدجه‌سنه ، قیصقانه‌رق .

حاسر [ع، ص] حسرت چکن § چیپلاق سلاحسز § محروم: خائب وحاسر.

حاسم [ع، ص] حسم ایدیجی ، ایدن ، کسوب آتیجی ، قطع ایدیجی : حاکم حاسم ، حکم حاسم.

حاسّه [ع، س] (حاس)ك مؤنثی، حس ایدن قوت، طویغو: قوای حاسه، حاسهٔ ذوق § طاتمق حسی، قوتی.

حاسهٔ رؤیت = کورمك قوتی .

حاسهٔ سمع = ایشتمك قوتی .

حاسهٔ شم = قوقلامق قوتی .

حاسهٔ لمس = تماسله درك اولنمق قوتی.

حاشا [ع، د] ادات تنزیهدر . « انی بویله اوصافدن تنزیه ایدرم » دیمکدر .

حاش لله و [ع، تر] قرآن کریمدن مقتبس و (حاشا) مفامده مستعمل بر تعبیردر .

حاشر [ع ص] حشر ایدیجی ، جمع ایدیجی ، طوپلیان ، ندای حاشر.

حاشیه [ع، س] کنار، پرواز § کتاب ویا متوب کنارینه یازیلاز یازی، درکنار ، هامش § بر کتابك مندرجاتنه دائر جابجا ایضاحات وملاحظات یازمق صورتیله وجوده کتیریلن تألیف : حاشیهٔ کلنبوی .

حاشیه‌لی = کنارلرنده ایضاحاتی حاوی عبارهلر اولان کتاب || مکتوب || ورقه

حاصب [ع، ص] طوپراغی هوایه صاوران ، اوزنه‌اغی توز دومان ایچنده براقان شدتلی روزکار.

حاصد [ع ص] اورانجی، اکین بیچن آدم.

حاصر [ع، ص] حصر ایدیجی ، محاصره ایدن .

حاصل [ع، ص] حصوله کلیجی ، کلن، حصول بولان § تذبت ایدن ، یردن چیقان § نتیجه حکمنده اولان .

الحاصل - حاصلی - حاصل کلام = سوزك قیصه‌سی ، سوزك نتیجه‌سی شودرکه .

حاصلی تحصیل = بیهوده، نافله، عبث.

حاصلسز = نتیجه‌سز، ثمره‌سز .

حاصل جمع = (ریاضی) بر قاچ عددك براره‌یه طوپلانمسندن حصوله کلن مجموع ، یکون

حاصل طرح = (ریاضی) ایکی عددك تفاضلی ، یعنی بر عددك دیکرندن طرحندن صوکره قالان باقی .

حاصل رفع = (ریاضی) بر عددك بر ویا برقاچ کره کندی نفسنه ضربندن حاصل اولان عدد $(٥^{٣}) = ١٢٥$.

حاصله یمین = (حقوق) برخصوصك حالاً باقی اولوب اولمدیغنه یمین ایتمك .

حاصلات [ع، س] جم : (حاصل) بر ایشدن، بریردن حصوله کلن شیلر § ایرادلر .

حاصلات نافعه = (عسکری) نشان تخته‌سی اوزرینه انداخت ایدیلان یوزرمیدن هدفه اصابت ایدنلرینك مقداری .

حاصلات صافیه = مصرف چیقدقدن صوکره صرف تمتع اوله‌رق قلان حاصلات ، قسم واردات .

حاصن - حاصنه [ع، ص] عرض اهلی، ناموسلی ، عفیفه قادین . (غائب) ضدی . جمعی حاصنات کلیر .

حاضر [ع، ص] حضورده، کوز اوکنده اولان § اجرا ایتك وایدلمك ایچون لازمکلان حال وکیفیت اوزره بولنان شخص ، شیٔ § هرجهتی اکمال ، هر لوازمی تدارك اولنان شخص ، شیٔ § یاپلمش ، دیکلمش حالده صاتیلان ، اصمارلمه اولمیان البسه، قوندره وسائره.

حاضر بالمجلس = مجلسده حاضر اولان آدم.

حاضر جواب = هر سوزه بلا تأمل مناسب جواب ویرن .

امر حاضر = (صرف) امر صیغه‌سنك مخاطبی.

نهی حاضر = (صرف) نهی « »

حال حاضر = شمدیکی حال، لسان سیاسیده بوکا (استاتیقو Statiquo) دیرلر .

حاضره قوْنمق = میراث صورتیله ویا امکسز اوله‌رق ثروته نائل اولمق .

حاضرلامق = حاضر ایتمك، مهیا قیلمق، آماده ایلمك .

حاضرلانمق = حاضر اولمق، آماده اولمق.

حاضرلاتمق = حاضر ایتدیرمك .

حاضرلق = برایشه مهیا اولمق § تدارکات.

حاضرجی = قیامه‌جی ، دیکلمش مهیا البسه صاتان آدم .

حاضر لوب = صوده پیشوب قینامش قبوقلی یورطه .

حاضنه [ع، ص] مربیهٔ اطفال § دایه § سودننه .

حاطب [ع، ص] اودون جمع ایدن ، اودونجی § ایلیجی، فنایی تفریقدن عاجز شخص.

حاطب لیل - حاطب اللیل = کیجه اودون طوپلاییجی || صاچمه صاپان سوز سویلین شخص .

حاطم [ع، ص] قیریجی، قیروب اوفادیجی.

حافّ [ع، ص] برشیئی دائراً مادار احاطه ایدن .

حافات = جم : (حاف) کنارلر ، یانلر ، چوره‌لر .

حافِر [ع،ص] قازيجى ، قازان: طوپراغى § قازان حيوانك طيرناغى § آت كبى حيواناتك طرناق قاپلى آياغى .

حافِظ [ع، ص] صاقلايجى، صاقلايان § حس اولنان شيئك اثرينى ذهننده صاقلايان § ازبرليان § قرآن كريمى ازبرله‌ين § محافظه وصيانت ايدن .

حافظ حقيقى ـ حافظ مطلق == جناب حق .

حافظ كتب == بر كتبخانه‌نك حاوى اولديغى كتابلرى حفظ واداره ايدن آدم .

حافِظَه [ع، ص] (حافظ)ك مؤنثى (س) حس اولنان شيئك اثرينى ذهنده ثابت قيلان قوت ، قوهٔ حافظه اونوتمامق خاصه‌سى ، قوتى .

حافظه پيرا == حافظ، تزيين ايديجى، تبركاً ازبرلنان .

حافَّه [ع،س] قيى ، كنار § (طب) ايكى ويا زياده سطحك برزاويه تشكيل ايدرك برلشمسندن حاصل اولان طولانى كسكينلك ويا بونك اثر خارجيسى .

حافهٔ انسيه == (طب) برعضوك وعلى‌الخصوص بركميكك وضعيت طبيعيه‌ده ايكن ـ وجود انسانى‌يى يوقاريدن اشاغى‌يه دوغرى ايكى‌يه بولن ـ خط اصلى‌يه اك يقين اولان كنارى .

حافهٔ خلفيه == (طب) برعضوك ويا بر كميكك وضعيت طبيعيه‌ده ايكن ارقه‌يه تصادف ايدن كنارى .

حافهٔ سفلا == (طب) برعضوك ويا كميكك وضعيت طبيعيه‌ده بولنمق اعتباريله اشاغى‌يه مصادف كنارى .

حافهٔ عليا == وضعيت طبيعيه‌ده بولنان برعضو ويا كميكك يوقارويه مصادف كنارى .

حافهٔ قداميه == وضعيت طبيعيه‌ده بولنان برعضو ويا عظمك اوك كنارى .

حافهٔ وحشيه == وضعيت طبيعيه‌ده‌كى عضو ويا كميكك خط متوسط دنيلن خط موهومدن اك اوزاق كنارى .

حافى [ع،ص] يالين اياق يوروين، قوشان .

حافياً == يالين آياق اوله‌رق § كمال بشاشتله اكرام ايدن ، پك مكرم اولان .

حاق [ع،ص] اورته ، وسط .

حاق الادمه == (طب) درينك اورته قاتى § انسانيتلى، مروتلى § بهادر آدم

حاقَّه [ع،س] بليهٔ ثابته § قيامت كونى، روز محشر .

حاكِم [ع، ص] حكم ايديجى ، ايدن § دعاوى‌يى احكام شرعيه ونظاميه‌يه توفيقاً حل وفصل ايتمكه مأمور ذات : حاكم نظامى ، حاكم شرعى § آمر ، غالب § بك ، رئيس ، خان .

حاكمانه == حاكمجه‌سنه ، حاكم اولانه ياقيشه‌جق صورتده § آمرانه .

حاكم حقيقى ـ حاكم مطلق == جناب واجب الوجود .

حاكم محتسب == (حقوق) شرعاً معين اولان بعض اوفاق ايشلره حكم ايدن سيار حاكم .

حاكميت == حاكملك ‖ (حقوق) بردولتك ممالكى ايله اهاليسى اوزرنده جارى اولان اقتدار ونفوذ كليسى .

ملت حاكمه == بردولتك عنصر اساسيسنى تشكيل ايدن افراد غالبه‌نك هيئت مجموعه‌سى .

نقطهٔ حاكمه == اطرافه ناظر ، يوكسك محل § (عسكرى) مرتفع ، مستحكم موقع .

حاكى [ع،ص] حكايه ايدن، بحث ايليان .

حال [ع، ص] هرشيده‌كى صفت متغيره، هرشيئك ايچنده بولنديغى كيفيت § درويشلره عارض اولان جذبه . § ماضى ايله مستقبل آره‌سى، يعنى ايچنده بولنيلان زمان § مشكلات، صقندى، غائله . § (صرف) حاله دلالت ايدن صيغه § مجال، طاقت ، قوت .

درحال ـ فى الحال == همان، چارچابوق، عقبنده .

بهمه حال ـ باى حال == هرحالده، مطلقا، البته .

على كل حال == اولورايله، اولديغى قدر .

على حاله == كندى حالنده، بولنديغى حالده .

حال مؤكد == ذى الحالدن منفك اولميان صفت .

حال منتقل == حال مؤكدك خلافى .

اهل حال == اهل دل، وجد وحال صاحبى

حال آشنا == حالدن اكلايان .

حالبوكه == اويله ايكن، شوقدر واركه

حال صورمق == استفسار مزاج وخاطر ايلمك .

لسان حال == ديل ايله سويلنمديكى حالده اوضاع واطوار ايله ايديلن ايما واشراب .

كندى حالنده == خارج از وظيفه ايشلره قاريشميان ، اوصلى ، ساكن آدم .

حالاً == حال جهتيله § شمديكى حالده § دها ، هنوز .

حاللشمك == سويلشمك .

حالَت [ع] (حال) ايله مترادفدر، شايان دقت حال .

حالت سفوفيه == (معادن) بعض معدنلرك اقسام صغيره حالنده بولنمسى .

حالت لزوجيه == (معادن) بعض معدنلرك صلب ومايع حاللرى آره‌سنده بولنمسى .

حالت نزع == (طب) حياتك مماته انقلابى زمانى

الحالة هذه == شمديكى حالده .

حالات == جم : (حالت) ، حاللر .

حامِد [ع،ص] حمد ايديجى، ايدن، حمد وشكر ايليان .

حامِض [ع،ص] اكشى، سركه كبى اولان، ككره § (كيميا) برشبه معدنك مولد الحموضه ايله امتزاجندن متحصل مركب‌كه او معدنك اولنه (حامض) كلمه‌سنك علاوه‌سيله ياد ايدلور: حامض فحم .

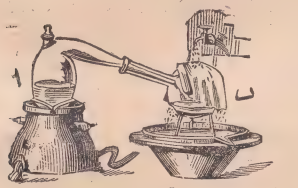

(حامض اورتو فوسفور استحصالى)

ا ـ حامض آزوت وفوسفورى حاوى قرنى .
ب ـ حامض آزوتك تكاثفنه مخصوص تبريد اولنمش شيشه .

حامضات == جم : (حامض) .

حامض تحت == بر شبه معدنك تركيب متوسطندن آز بر نسبتده مولد الحموضه ايله برلشمسندن حاصل اولان مركب : حامض تحت كبريتى .

حامض تحت كبريت == مولد الحموضه‌نك مقدارى حامض كبريتده‌كندن دون وحامض كبريتيده‌كندن افزون اوله‌رق كوكورد ايله تركبندن متحصل تركيب .

حامض تحت كبريتى == حامض كبريتك ثلثى نسبتنده مولد الحموضه ايله كوكوردك تركبندن حاصل اولان برتركيب شبه معدنى .

حامض توتيا == (كيميا) رايحه‌سز ، لذتسز، غيرمنحل بياض برسفوف اولوب طبده وطب بيطريده خارجاً جروحه قارشى وداخلاً معجون حالنده استعمال اولنور . بوكا توتيا (چيچكى) دخى دينور .

حامض حديد = تیمورك مولدالحموضه ايله امتزاجندن متحصل بر تركيب .

حامض حماض = (كيميا) حماض دنيلان قوزى قولاغى نام نبات ايله مولدالحموضه‌نك تركيبندن حاصل اولان وكندى حموضندن ماعدا آيروجه اكشيلكى بولنان بر تركيب شبه معدنىٔ نبات .

حامض فحم = كمورك مولدالحموضه ايله امتزاجندن حاصل اولان ومشتعل كمورده قرمزى آلو كبى كوريلان بر تركيب سمى ؛ حامض قاربون ، آسيد قاربونيك .

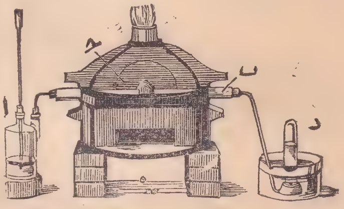

(حامض فحمك تحليلى)

ا ـ حامض قاربون غازينك حاصل اولديغى قاب ؛
ب ـ درونده كمور بولنان پورسلن انبوب ؛
ح ـ فرون ؛
د ـ حمض قاربونك تراكم ايتديكى مخبر .

حامض فنيك (Phénique) = معدن كموردن استحصال اولنور برمادهٔ مايعه (وبعضاً صلبه) كه : مضاد تعفن اولەرق استعمال ايديلور .

حامض فوق = برشبه معدنك تركيب متوسطندن زياده بر نسبتده مولدالحموضه ايله تركبندن حاصل اولان شىٔ : حامض فوق حديد .

حامض قلورماء = (كيميا) غايت كاوى ، هواده دومانلانور ، خفيف رنكلى برمايع كيميوى اولوب طبده فنا طبيعتلى يارەلرده مستعملدر ، لسان نامده بوكا (طوزروحى) دينور

حامض كبريت = كوكورتك مولدالحموضه ايله تركبندن حاصل اولان مركب كه بين الناس زاج ياغى ناميله معروفدر .

حامض كبريتى = كوكورتك حامض كبريتده بولنان مولدالحموضه‌نك ثلثانى درجه‌ده مولدالحموضه ايله تركبندن متحصل بر تركيب شبه معدنى .

حامض كبريت ماء = مولدالمانك كوكورت ايله تركبندن حاصل اولان ـ چوروك يمورطه كبى رايحه‌لى ـ بر نوع تركيب شبه معدنى .

حامض ـ ماء = مولدالماء ايله برشبه معدنك امتزاجندن حاصل اولان تركيب .

حامضيت = اكشيلك .

حامِل [ع ، ص] طاشيجى ، طاشيان ، كتوريجى ، كتورن § (حقوق) كندوسنده پوليچه ورقه‌سى بولنان § كبه قادين . [بومعناده (حامله) تعبيرى غلطدر . چونكه (حامل) ذاتاً نسوانه مخصوص بر صفت اولوب بونك تأنيثنه احتياج يوقدر .] § حائز ، مالك : اوچنجى رتبه‌دن برقطعه نشان ذيشان عثمانى‌يى حائزدر .

حامل الكتريق = الكتريق جذب و جمعنه مخصوص آلت .

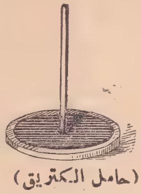

(حامل الكتريق)

حامل وحى = جبرائيل عليه السلام .

حاملاً = حامل اوله‌رق ، حامل اولديغى حالده .

حامى [ع ، ص] حمايه ايديجى ، ايدن ، حفظ وصيانت ايلين .

حانِث [ع ، ص] ايتديكى يمينى بوزه‌رق ، كتيريجى . [(اولمق) ماده‌سيله قوللانيلور .]

حانوت [ع ، س] دكان § ميخانه . جمعى (حوانيت) اولوب لسانمزده غيرمستعملدر .

حانَه [ع ، س] ميخانه ، جمعى : (حانات) .

حانِيَه [ع ، س] شراب .

حاوى [ع ، ص] شامل ، جامع § جمع ايديجى ، طوپلاييجى { «حاوى» ايله «جامع» و «شامل» آره‌سنده فرق واردر . (حاوى) ايچنده بر ويا برقاچ شيئى بولنان ، (جامع) برچوق شيلرى بريره جمع ايدن ، (شامل) ده اصل حاوى اولديغى شيدن ماعدا ديكر بر ويا برقاچ شيئى دها احاطه ايدن حقنده مستعملدر . }

حاوُج [ت ، س] صيوانيه فصيله‌سندن مأكول بر نبات اولوب كوكى طبابتده مستعمل اولديغى كبى اينكلرك سودينى تزييد ايچون بيطرلقده دخى قوللانيلور .

(حاوج)

حاوِيَه [ت ، س] اهمجيلرك ، قلايجيلرك اوجيله قلاى سوردكلرى آلت .

حايِح [ع ، س] مقتضى اولديغى حالده بولنميان شىٔ .

حايِر [ع ، ص] حيرتده قلوب شاشمش اولان .

حايِك [ع ، س] جلاه ، جولها ، بز طوقيجى .

حايلاز [ت ، ص] ☛ [هايلاز]

حاء مفتوحه

حَبّ [ع ، س] دانه § تخم ، چكردك § دانه حالنده يوتيلان دوا .

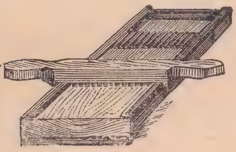

(حب اعمالنه مخصوص آلت)

حب البلوغ = (طب) كنج اركك وقيزلرك جبهه‌لرنده ، چهره‌لرنده منتشر اوله‌رق ظهور ايدن قبارجقلر ، اركنلك .

حب الغراب = قارغه بوكن .

حب الغمام = ياغان طولو .

حب الغوال = (نباتات) چيتلنبك دنيلان ميوه .

حب اللذيذ = (نباتات) سعديه فصيله‌سندن بر نباتك يرده سورينن داللرينك تحت الارض حصوله كتيرديكى نخود حجمنده‌كى ادرانى اولوب اهريكاى قادينلرك سودينى تزييد ايتمك خاصه‌سنه مالكدر .

حب المساكين = (نباتات) اوكسوز اورغانى .

حبى يوتمق = فناالشمق § آلدانوب متضرر اولمق § شاشيرمق .

حَبائِل [ع ، س] دوزاق معناسنه اولان (حباله) نك جمعى .

حبائل الشيطان ـ حبائل شيطان = نسواندن كنايه‌در .

حبائل الموت ـ حبائل موت = اسباب موت .

حَباب ـ حَبابَه [ع ، س] صو اوزرنده پيدا اولان قبارجق § شبنم .

حَبّال [ع، س] ایپ، اورغان صاتان، ایپجی، اورغانجی.

حَبَّذا [ع.د] نه کوزل، نه سویملی مألنده ادات تحسیندر.

« حبـذا باغچهٔ پادشـه روی زمین
کورسه رضوان ایدر استادینه یوزبیك تحسین»

حَبْر [ع،ص] عالم، فقیه § علی الخصوص طائفهٔ موسویه عالمی. جمعی (احبار) کلیر. احبار یهود § فرح، سرور.

حَبْس [ع، مص] بریره قپامق، قپاتمق § محبس § آلیقویمق § (حقوق) یکرمی درت ساعتدن اوچ سنه یه قدر محبسده محکوماً توقیف ایتمك § حبسخانه ده مدت محکومه یی کچیرمك.

حبسخانه = (مولددر) محبس، سجن.

کوز حبسی = نظارت آلتنده بولنمه.

حبس بول = ادراری ضبط ایتمك، کندینی طوتوب ادرار ایتمه مك.

حَبَش [ع، س] حبشستان قطعه سنده ساکن قوم معروفك اسمیدر.

حبشستان = حبشلرك موطنی.

حبشی = حبشستان اهالیسندن هر بری.

حَبْط [ع، مص] ابطال ایتمه، بوزمه § مباحثه ده مخاطبی اسکات ایتمك.

حَبَط [ع، س] (طب) یاره صاغالدقدن ویا دکنك ایله ضرب ایدلدکدن صوکره قالان اثر، نشانه.

حَبَق [ع،س] یارپوز دنیلن قوقولی اوت

حبق الراعی = (نباتات) واتیقه دنیلن اوت که عسرت ویاعدم طمثه قارشی قادینلره ایچیریلیر.

حَبْل [ع،س] ایپ، اورغان، رسن، خلاط § (نبا) ایپ کبی بعض رابطه لر.

حبل الله = قرآن کریم، شرع قویم، دین اسلام.

حبل الورید = (طب) بوین طماری، شاه طمار.

حبل صوتی = (طب) خنجره داخلنده کرلمش اولان وصـدانك پرده لرینی تنظیم ایدن ایپلر.

حبل منوی = (طب) قنات ناقلهٔ منویه، شرایین منویه، شرایین ناقلهٔ منویه واعصاب تناسلیهٔ فخذیه آره سنده کی رابطه لر، ایپلر.

حبل سروی = رحم مادرده کی جنینی مشیمه دنیلن صوکه ربط ایدن ایپ.

حَبَل [ع،-] کبه لك § کبه لك زمانی.

حَبَن [ع،س] (طب) (استسقای ترقی) دنیلن علت ـ که: قارنك ایچنده (پریطونه) مایع مصلینك طوپلانمسندن عبارتدر.

حَبّه [ع،س] دانه، اوفاق ویوارلاق شکلده اولان شی.

حبهٔ سوداء ـ حبة السوداء = چورك اوتی.

حبهٔ خضراء = چیتلنبك.

حبه یی قبه ایتمك = حد ذاتنده حائز اهمیت اولمیان شیئی مبالغه ایله اعظام ایتمك.

حبهٔ واحده = هیچ، هیچ برشی دیمکدر.

حَبیب [ع،ص] سوکیلی، محبوب، دوست.

حبیب الله = فخر کائنات علیه اکمل التحیات افندمز حضرتلری.

حَبیر [ع،ص] تازه، جدید، ترفنده.

حَبیس [ع،س] فی سبیل الله وقف وتخصیص اولنان شی.

حَبیکه [ع،س] مدار وطرائق کواکب.

حَتّات [ع، س] غریو، فریاد.

حَتّار [ع،س] چادراتکلرینه وصل اولنان پارچه § برشیئك اطرافنی احاطه ایلیان، پرواز، چنبر.

حَتْف [ع،س] اولوم، موت.

حَتْم [ع، ص] خالص § (س) حکم وقضا ایجاب والزام § (مص) متین ومحکم ایتمك.

حَتّی [ع، د] عطف تنبیهی § حرف جر § غایت وترقی اداتی.

حَثّ [ع،مص] برکیمسه یی برایشه ترغیب وتشویق ایتمك § ترغیب وتشویق.

حَثاله [ع،س] (نباتات) بعض چیچکلرك قلنی.

حَثْل [ع،مص] سوء حال صاحبی اولمق.

حَجّ [ع، مص] مبنای اسلام اولان ارکان خمسه دن حج فریضه سنی ادا ایچون مکهٔ مکرمه یه کیتمك. { فی الاصل معناسی: قصد وتوجه.

محافظ حج شریف = صرهٔ همایونی شام طریقیله مکهٔ مکرمه یه ایصال وقافلهٔ حجاجه ریاست ایدن مأمور مخصوص.

حَجّاج [ع، س] دلیل ایله غلبه ایتمك معناسنه اولان (حج) دن مأخوذدر § تاریخجه معروف برذاتك اسمی.

حَجّام [ع، ص] حجامت ایدیجی، ایدن، حجامتجی.

حِجامَت [ع، مص] { دوغریسی حانك کسریله در } صورت معروفه ده قان آلمه.

حَجَبه [ع،س] (حاجب)ك جمعی، قپوجیلر.

حَجْب [ع، مص] منع § (فقه) شخص معینی میراثدن منع ایتمك.

حجب حرمان = (فقه) میراثدن کلیاً منع.

حجب نقصان = (فقه) میراثدن قسماً منع.

حَجْر [ع، مص] { حانك حرکات ثلثه سیله } (فقه) برشخص مخصوصی تصرف قولیسندن منع ایتمك § مالنده تصرفدن منع ایلمك § حجز § قوجاق، آغوش.

حجراً = حجر صورتیله.

حَجَر [ع، س] طاش، سنك.

حجر اسعد ـ حجر اسود = کعبهٔ معظمه ده کی معروف سیاه سنك مقدس.

حجر فیل = یانماز طاش دنیلن معدن ـ که: ایپلك کبی اجزاسی بربرندن آیرلمق خاصه سنی حائزدر.

حجر النور = (کیمیا) کوکورت ایله تیمورك اتحادندن حاصل اولان آلتون صاریسی ورنکنده برجسم.

حَجْز [ع، مص] حجر § منع ایتمك § مدیونك اموالنی توقیف ایتمك.

حجزنامه = (حقوق) مدیونك اموالنی حجز وتوقیف ایچون داین طرفندن ویریلن ورقهٔ رسمیه که: اوچ نسخه اولوب تنظیم اولنور § ایکی شیئك آره سنی فصل ایلمك.

حَجَله [ع،س] کلین اوطه سی، زفافخانه، بیت لزفاف، کردك. [حجله لفظنده معنای محلیت موجود اولدیغندن بوکا برده (کاه) ادات محلیتنك علاوه سیله (حجله کاه) صورتنده استعمالی عبثدر.]

حَجْم [ع، س] ال ایله یوقلانه جق جثه، مقدار [اشیا حقنده] § (هندسه) بر جسمك حجمی، واحد قیاسی حجمه نسبتله جسامتنك قیمت عددیه سندن عبارتدر § سطوح مستویه ویا منحنیه ایله محاط بولنان جسمك وسعت داخلیه سی، جسم هندسی.

حجم استیعابی == بر شیئك سعهٔ داخلیه‌سی.

حجماً == حجم اعتباریله ، قطعه‌جه .

حَجیف [ع،س] (طب) قارن غورولتیسی.

حَدّ [ع، س] چنبر § ایکی شیٔ آره‌سی حاجز اولان شیٔ § درجه ، مرتبه § قیلیچ، بیچاق کبی شیلرك کسکین اولان یری ، اغزی ، حدسیف § (فقه) مجرمك کندیسنی وباشقه‌لرینی ارتکاب جرمدن منع ایچون ایدیلان تعزیر وتأدیب : حدشرعی § وظیفه § حیثیت § (منطق) قضیه‌یی ترکیب ایدن ایکی قسمك هر بری § (ریاضیه) بر افادهٔ جبریه‌نك + یاخود — اشارتلریله مربوط بولنان اقسامی .

ذوحد واحد برافاده == + یاخود — اشارتلریله مربوط اقسامی حاوی اولمیان افاده .

ذوحدین برافاده == ایکی حدلی افاده : (ب+ح) کبی .

ذوحدین مربعی == ذوحدینك کندی نفسنه حاصل ضربی‌که : مثلا: $(ب+ح)^2 = ب^2 + 2ب ح + ح^2$ اولورکه : شفاهاً افاده‌سی : [حداول مربعی ، زائد ، حدثانی مربعی ، زائد ، حداولك حدثانی‌یه حاصل ضربنك ایکی مثلی] در.

حداول == بر ذوحدینده صاغدن برنجی حد.

حدثانی == « صولدن « «

مثلا [(ب + ح) ده (ب) حداول، (ح) حد ثانیدر] .

ذوحدود ثلثه برافاده == (ریاضیه) اوچ حدلی افادهٔ جبریه (ب + ح + ء) کبی .

ذوحدود ثلثه مربعی == بر ذو حدود ثلثه‌نك کندی نفسنه حاصل ضربی .

بی حد == صاییسز ، حسابسز .

حد ثالث == ذوحدود ثلثه‌ده اوچنجی حد.

ذوحدود کثیره == حدلری اوچدن زیاده اولان افادهٔ جبریه : (ب+ح+ء+و+م)

حد مشترك == برینك نهایتی دیکرینك بدایتی تشکیل ایتمك اوزره ایکی مقدار آره‌سنده‌کی جزء .

حد تام == (منطق) جنس وفصل قریبدن ترکب ایدن حد، مجهولی جنس قریبی ایله فصل قریبدن مرکب سوز ایله بیلدیرمك : انسانی حیوان ناطقله تعریف کبی .

حد ناقص == (منطق) فصل قریب ویافصل قریبك حدیله جنس بعیددن متشکل حد.

حد اعجاز == (ادب) سوزك بلاغت جهتیله اقتدار بشر خارجنه چیقمسی .

حد اصغر == (منطق) قیاسده مطلوب اولان قضیه‌ده‌کی محکوم علیه .

حد اکبر == (منطق) قیاسده مطلوب اولان قضیه‌ده‌کی محکوم به .

حد اوسط == (منطق) صغری ایله کبری آره‌سنده مشترك اولان جزء

حدینی بیلدیرمك == جزای سزاسنی ویرمك .

فوق الحد == پك زیاده، حدك فوقنده.

سرحد == ایکی دولت طوپراغنك بربرینه بیتشدیکی یر، بردولت مملکتنك نهایتی .

حد امکان == امکانك غایتی، صوکی .

حدینی بیلمك == بر آدم درجهٔ اقتدار وصلاحیتنی دوشونوب اکا کوره حرکت ایتمك .

حدینی تجاوز ایلمك == درجهٔ صلاحیت خارجنده ایشلر یاپمق .

حد ناشناس == حدینی بیلمز ، درجهٔ صلاحیتنی دوشنمز اولان .

حد ناشناسانه == حد ناشناسه لایق صورتده .

حَدائِق [ع، س] (حدیقه) نك جمعی : باغچه‌لر . {(حدایق) صورتنده قوللانمامالی]

حَداثَت [ع،س] اول، ابتدا § تازه‌لك، کنجلك [بوصوك معنایه نظراً (حداثت سن) تعبیرنده تکرار معنوی واردر .]

حَدّاد [ع،س] دمیرجی، چلینکر .

حَدَب [ع.مص] قانبوراولمه، قانبورلق.

حَدَبَه [ع.مص] قانبورلق § (طب) اعضای بدنده، علی الخصوص کمیکارك برنده‌کی یومرولق .

حدبیت == (تشریح) قانبورلق .

حَدَث [ع،ص] یکی شیٔ، یکی ظهور ایدن شیٔ § (فقه) ظهوری آبدستی بوزان شیٔ § (صرف) اقسام کلمه‌دن فعلك بیان ایتدیکی حال‌که : اولمه، یاپمه کبی برمعنادن عبارتدر .

حَدْس [ع، س] ظن وتخمین .

حدسیات == ج : (حدس) ظنیات ، تخمینات .

حَدَق [ع، س] (نباتات) پاتلجان .

حَدَقَه [ع س] کوز ببکی، کوز قاره‌سی، انسان العین .

حدقی-حدقیه == کوز ببکنه ویاقاره‌سنه متعلق .

حَدیث [ع، س] حضرت فخرکائنات افندمزك کلام شریفی § آندن بحث ایدن علم شریف § یکی ، تازه § خبر، قصه ، سوز .

حدیث صحیح == (فقه) لفظی رکاکتدن ومعناسی برآیت کریمه ویا خبر متواتر ویا اجماع امته مخالفتدن سالم وعادل وصادق برراوی‌یه مستند اولان حدیث شریف .

حدیث موضوع == باشقه‌بریسی طرفندن سویلنیلوب حضرت پیغمبر علیه السلامه اسناد اولنان سوز .

حدیث قدسی == معناً قبل کبریادن والفاظاً رسول مجتبادن واراداولان حدیث شریف.

حدیث السن == نوجوان، کنج ، تازه .

حَدید [ع، ص] حدلی، تیتیز § کسکین : سیف حدید § آهن، دمیر [آچیق سنجابی رنکلی، قابل تطرق وآغیر اریر معدن .

حدید المزاج == تیتیز مشربلی، چابوق حدت ایدن .

حدید البصر == کوزی کسکین، اوزاقدن کورن .

محجة الحدید == تراموای ، دمیریولی . [عربلر ترامواییه بواسمی ویررلر]

حدید مقصدر == (کیمیا) قلای ویاتوتیا ایله مظرف دمیر، تنکه .

حدید سماوی == سمادن هبوط ایدن وصرف حدیددن مکون اولان جسم، کتله .

حدیدی-حدیدیه == دمیره منسوب : مرکبات حدیدیه، ادوات حدیدیه .

حَدیقَه [ع.س] آغاجلی، صورلی مبذول باغچه.

حَذّ [ع،س] (عروض) (متفاعلن) دن بروزن مجموعك حذفیله باقی قالان (متفا) یی (فعلن) ه نقل ایتمکدر § قطع ایتمك، کسمك .

حَذاقَت [ع، مص] حاذقلق ، مهارت ، اوسته‌لق. (باشلیجه اطباحقنده مستعملدر .)

حَذَر [ع ، مص] صاقنمه ، قورونمه.

الحذر == صاقین! زنهار!

حَذْفْ [ع، مص]: وشورمك، اسقاط ايتمك. § آتمق صرف نظر ايتمك § تخفيف ايلمك § آره‌دن چيقارمق، چيقارلمق.

ايجاز حذف = (معانی) مقصد ومعنایه خلل كلمه‌مك شرطيله وقرينهٔ لفظيه ويا عقليه دلالتيله متممات جمله‌دن برينی حذف ايتمك: [(چشمه آقيور) عباره‌سنده (صو) لفظی محذوف اولديغی كبی.]

حَرّ [ع، س] صيجاق، صيجاقلق، حرارت. { جمعی: (حرور) كلير. }

حَرّاثْ [ع، ص] اكينجی، چفتجی.

حَرَاثَتْ [ع، س] چفتجيلك، اكينجيلك.

حَرَارَتْ [ع، س] صيجاقلق، كرمی § معده‌فسادی وساره‌حسبيله وجوده عارض اولان صيجاقلق.

حرارت غريزيه = (طب) انسان وحيوانك حائز اولديغی حرارت طبيعيه‌كه: انسانده، حال صحتده ٣٧ درجه‌در.

حرارت بين = درجهٔ حرارتی تعيينه مخصوص آلت.

حراره = عربی تركيباتده (حرارت) ك شكل املاسی.

ميزان الحراره = درجهٔ حرارتی اشعار ايدن آلت، ترمومترو.

حرارت خفيه = كافهٔ اجسامده بالقوه موجود اولوب آلت لمسيه ايله حس ايديله‌ميان حرارت.

حَرَاشِفْ [ع، س] جمع: (حرشف) پول پول اولان شيلر، بالق پوللری § (نباتات) ياپراقلری بالق پولنه مشابه انكنار كبی نباتات.

حَرَاضَتْ [ع، مص] دردك، علتك، مزمن اولمسی.

حَرّاقْ [ع] (طب) پهلوان ياقيسی.

حَرّاقَه [ع، س] ادوات محرقه ايله مجهز حرب كميسی.

حَرَامْ [ع، ص] (فقه) ممنوعيتی دليل قطعی ايله ثابت اولان شیء § (حلال) مقابلی.

حرامزاده = پيچ، ولد غير مشروع.

حرام اولسون = حقنده مضر اولسون، فنا اولسون ديمكدر.

مسجد حرام = درونده وجوارنده قتال ايشلنمسی ممنوع وحرام اولان روضهٔ مطهره.

محرم الحرام = مدتنجه منهياتدن توقی ايدلمسی لازمكلن شهر محرم.

اشهر حرام = رجب، ذی القعده، ذی الحجه، محرم آيلری‌كه: بو آيلر ايچنده زمان جاهليت عربلری ايچون حرب وقتال حرام وممنوع ايدی.

حَرَامی [ع، ص] خرسز، قطاع طريق.

حراميلك = خرسزلق، حيدودلق.

حَرْبْ [ع، س] جنك، غوغا، دوكوش، قتال، كارزار، صلحك ضدی. § (حقوق دول) صورت مصلحانه ودوستانه‌ده حل وتحصيل ايديله‌ميان بر شيئك قوت ايله استحصالی ضمننده ايكی حكومت بيننده‌كی مناسبات حسنه‌نك بالانقطاع يرينه قائم اولان عداوتك احوال مشوشه‌سی.

فن حرب = اردولرك و دونمانك اصول تنظيم واداره‌سی وميدان محاربه‌يه سوقيله اصول مخصوصه‌سنه توفيقاً حرب ايتمسی قواعدندن باحث فن عسكری.

حربا = حرب ايله، حرب ايتمك صورتيله.

داهية الحرب - داهيهٔ حرب = ماهر قوماندان.

حرب قچاغی = (حقوق) بالخاصه محاربه‌ده استعمال اولنان وطوغريدن طوغری‌يه هجوم ويا مدافعه‌يه يارايان وبناءً عليه بی‌طرف حكومتلر افرادی طرفندن محاربلردن هيچ برينك اولمكاسنه نقلی - حقوق دولجه - جائز اولميان اشيا، مواد.

اركان حرب = فن حربه بحق آشنا اولوب محاربه‌نك ترتيبنی ياپان ومواقعنی انتخاب وتعيين ايدن متفنن ضابطان وامرا.

اركان حرب رئيسی = بر اردونك اك بيوك اركان حرب ضابطی، اركان حربيه هيئتنك آمری.

اعلان حرب = (حقوق) بر دولتك ديكر دولته مخاصماته كيريشمكه مهيا اولديغنی رسماً تبليغ ايتمسی.

دار الحرب = ميدان محاربه، جنك اولنان ير § اهل اسلام ايله بينلرنده صلح اولميان بلاد مشركين.

ديوان حرب = محكمهٔ عسكريه.

ديوان حرب عرفی = ادارهٔ عرفيه زماننده عسكرك غيرينه دخی حكمی جاری ورئيس واعضاسی عسكريلردن مركب بولنان محكمهٔ فوق العادهٔ عسكريه.

صف حرب = اثنای محاربه‌ده عسكرك تشكيل ايلديكی صره، سلسله.

حربكاه - حربكه = حرب يری، جنك ميدانی.

حربی = حربه منسوب § تفنك ايچنی تميزلمكه مخصوص دمير چوبوق.

حَرْبَه [ع، س] قيصه مزراق طرزنده بر نوع سلاح § (بحريه) آرمه دوره چليكلری كبی قيصه‌جق آغاجلر.

حَرْثْ [ع، مص] ترلاسوروب اكين اكمك.

حَرْزْ - حَرَسْ [ع، مص] قوريمق، محافظه ايتمك، قورنمق، محافظه ايدلمك.

حَرْشَفْ [ع، س] (حيوانات) بالق پوللری، § (نباتات) انكنار وامثالی سبزه‌لرك بالق پولنه مشابه قاتمرلی ياپراقلری.

حرشوف بری = (زينيا) ذات الفلقتين شعبه‌سنك مركبه فصيله‌سندن اولوب جذوری آجيدر. مقدما دافع حما كبی استعمال اولنوردی.

(حرشوف بری)

حَرْفْ [ع، س] كلمه‌لری تشكيل ايدن اشارتدن هر بری، بر لسانك الفباسنی تشكيل ايلاين شكل واشارتلردن هر بری § (نحو) ديكر بر كلمه ايله برلشمدكجه باشلی باشنه معناسی اولميان لفظ § سوز.

حرف آشنا = حرفلری بر برندن تفریق وتمییزه مقتدر اولان ، حرفلری طانیان .

حرف انداز = سوز آتان ، کنایه‌لی سوز سویلین، طاقیلان ، تعریض ایدن .

حرف اندازی = حرف اندازلق .

حرف بحرف = عیناً، اصلندن آیرلمقسزین.

حرفگیر = سوزده عیب آرایان .

حرفگیری = حرفگیرلك .

حرف اصلی = کلمه‌نك تصریفاتنده کرك لفظاً کرك تقدیراً ثابت قالان حرف .

حرف زائد = کلمه‌نك بعض تصریفاتنده ساقط اولان حرف .

حرف جر = اسملری مجرور اوقودان (٢٠) حرف معلومدن هر بری : با، من، الی، عن، لم، علی ...

حرف عطف = ایکی کلمه ویا جمله‌یی برحکمده جمع ایدن ، برینی دیکرینه ربط والحاق ایله‌ین .

حرف ناصب = (نحو) داخل اولدیغی فعل مضارعك نهایتنی اوستون اوقودان درت حرفدن هر بری .

حرف واحد = (جملهٔ منفیه‌ده) هیچ برحرف ، هیچ برسوز .

حَرْق [ع،مص] (احراق) ایله مترادفدر یاقمق .

حَرْقَفَه [ع،س] قالچه کمیکی .

حرقفی = قالچه کمیکنه منسوب .

حَرَکَت [ع، مص] تپرنمه، قیملدانمه، تبدیل موقع ایتمك، (سکون)ك ضدی § طرز ، طور ، معامله § یوله چیقمق، عزیمت § ایش، عمل § تلاش.

حرکت ارض = زلزله .

حرکت اختیاریه / حرکت ارادیه = ایستیه‌رك حرکت .

حرکت اضافیه = (میخانیك) نقطهٔ متحرکه‌نك حد ذاتنده غیر ثابت اولان نقاطه نسبتله حرکتی .

حرکت انتقالیه = (میخانیك) برنقطه‌دن دیکر نقطه‌یه نقل مکان ایدن جسمك حالی ، حرکتی .

بلا حرکت = حرکتسز، ساکن .

حرکت تجاوزیه = تجاوز قصدیله وقوع بولان حرکت .

حرکت تدافعیه = (عسکری) مدافعه حالنده حرکت .

حرکت جنبیه = یانه دوغری حرکت .

حرکت حشرات = (حیوانات) حشرات ارضك قیش اویقوسندن اویانه‌رق جانلانمسی .

حرکت دودیه / حرکت دیدانیه = (طب) باغرصاقلرك صوغلجان کبی کندی اوزرلرینه طوپلانه‌رق وقوعبولان حرکتلری .

حرکت دورانیه = (میخانیك) نقطه‌لرینك کافه‌سی مستویلری برمحور ثابته عمود دائره‌لر رسم ایدن جسمك حرکتی .

حرکت ذاتیه = جسمك تأثیرات خارجیه‌دن تولد ایتمه‌ین حرکتی .

حرکت رجعیه = (میخانیك) و(قوزموغرافیا) کواکبك استقامت حرکتلرینك عکسنه اوله‌رق بعضاً کری کری‌یه وقوعبولان حرکتلری § (عسکری) اوردویی کری‌یه چکمك .

حرکت ظاهریه / حرکت مرئیه = (قوزموغرافیا) حقیقتده غیر موجود اولدیغی حالده ظاهراً موجود ایمش کبی کورینن حرکت .

حرکت غیر اختیاریه / حرکت غیر ارادیه = ایسته‌میه‌رك حرکت .

حرکت غیر منتظمه = حرکت منتظمه‌نك عکسی .

حرکت متحوله = (میخانیك) اسباب مختلفه‌دن دولایی مساوی زمانلرده قطع ایتدیکی مسافه‌لر تزاید ویا تناقص ایدن نقطه‌نك حرکتی .

حرکت متساویه = (میخانیك) مساوی زمانلرده مساوی مسافه قطع ایدن نقطه‌نك حرکتی .

حرکت مستدیره = (میخانیك) بر منحنی‌یی تعقیباً واقع اولان حرکت .

حرکت مستقیمه = (میخانیك) برخط مستقیم اوزرنده وقوعبولان حرکت .

حرکت متصله = (میخانیك) دائما برجهته متوجه اولان جسمك حرکتی که : عکسنه (حرکت منفصله) دینور .

حرکت مطلقه = (میخانیك) نقطهٔ متحرکه‌نك نقاط ثابته‌یه نسبةً حرکتی .

حرکت مقرنس سما = (قوزموغرافیا) یکرمی درت ساعتده سمانك مرئی اولان حرکتی .

حرکت مکتسبه / حرکت قسریه = (میخانیك) بر سبب خارجینك تأثیریله حصوله کلن حرکت .

حرکت منتظمه = (میخانیك) ازمنهٔ متساویه‌ده قطع ایتدیکی مسافه‌لر منتظماً تزاید ویا تناقص ایدن نقطه‌نك حرکتی .

حُرَکَه [ع،س] (حرکت) لفظنك ترکیب عربیده آلدیغی شکل .

حَرَکَه [ع، س] اوستون (فتحه) ، اسره (کسره) ، اوتره (ضمه) دنیلان اشارتلردن هر بری § حرفك ساکن اولمامسی حالی .

ـِ ـُ ـَ ـٌ ـٍ ـً ـْ

حرکه‌سز = حرکه‌سی اولمیان ، ساکن (حرف) .

حرکه‌لی = حرکه‌سی اولان ، متحرك (حرف) .

حرکه‌لندیرمك = برحرفه حرکه قومق .

حَرَم [ع، س] دخولی هرکسه مساغ اولمیان معزز محل § بیوت اسلامیه‌ده قادینلره مخصوص دائره . سلاملق مقابلی § زوجه ، حلیله § مکهٔ مکرمه‌ده معروف مواقع شریفهٔ محدوده .

حرم اغاسی = حرمه کیرر، چیقار خادم اغاسی .

حرمین = مکهٔ مکرمه ایله مدینهٔ منوره : حرمین شریفین .

حرمین پایه‌سی = رتبهٔ علمیه‌دن بری که: رتب ملکیه‌دن اولی ثانیسنه معادلدر .

حرملی سلاملقلی = هم حرم، همده سلاملق دائره‌لرینی شامل بیوجك قوناق .

حَرْمَل [ع،س] اوزرلك اوتی .

حَرُور [ع،س] کیجه‌لری صیجاق صیجاق اسن روزکار § حرارت شمس. حرارت مدیده § حرارتك مادهٔ اصلیه‌سی .

حَرُوق [ع،س] قاو .

حَرُون [ع،ص] ایلری سورولدکده کری کری کیتمك کبی مناسبتسز حاللری اولان آت ، سرکش ، اورکاك حیوان .

حَرِّی [ع، ص] لایق ، مستحق ، سزا { اسم تفضیلی اولان (احرا) دها زیاده مستعملدر .}

حَرِیب [ع،ص] یغما اولنمش، صویلمش، تالان ایدلمش .

حَرِیر [ع،س] ایپك : لبس حریر .

حریری / حریریه = ایپکه منسوب ، ایپکدن معمول § ایپك کبی یومشاق .

حریر و قماش استحصالی

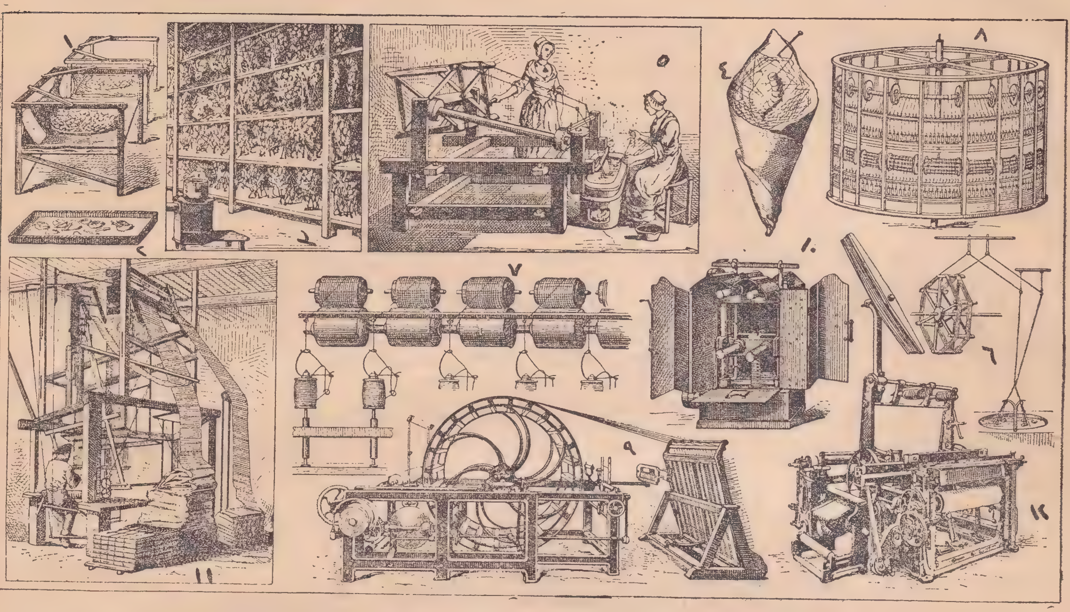

۱ و ۲ – قوزه تخملری. ۳ – قوندهلق . ٤ – بوجکلرك حرمحافظهسنك طرز عتیقی . ٥ – اصول عتیقه وجهله ایپك استحصالی . ٦ – اصول جدیده ایله . ۷ و ۸ – بوکمك و بوماق ایتمك . ۹ – طوقومهدن اول ایپلکلرك صارلمهسی . ۱۰ – پرداخ ایداسی . ۱۱ – الده طوقومق . ۱۲ – ماکنهده طوقومق .

شراب حریر = دیاربکرده یاپیلیر برنوع کوزل قوقولی قرمزی شروب .

حَریزْ [ع.ص] حفظ اولنمش، محفوظ .

حَریصْ [ع، ص] حرص وطمع صاحبی، حرصلی: حریص مال ، حریص جاه ، حریص شهرت .

حریصانه = حریصجاسنه، طمعکارانه.

حَریضْ [ع.ص] حرکته مجالی اولمیان طاقتسز ، ناتوان کیمسه .

حَریفْ [ع.ص] همکار ، هم صنعت ، برایشده ، برصنعت ومسلکده بولنان آدملردن هربری ، بر اصنافك افرادندن هربری § شخص عادی، بیغی آدم .

حریفانه = (عارفانه غلطدر) بینالاقران، بینالاصناف اورتقلاشه یاپیلان ضیافت .

حَریقْ [ع.س] یانغین § آتشه کرفتار ولمش اولان .

حریقزده = اوی ویا اشیاسی یانمش آدم ، حریق بلیهسنه اوغرایان .

حریقزدکان = جـ : حریقزده .

حَریكْ [ع.ص] دنی، رجولیتسز آدم .

حَریمْ [ع، ص] حرام اولمق حسبیله طوقونلمیان § اورتاق، شریك § حاجیلرك حج زماننده کیندکاری وداها دوغریسی بوروندکاری لباس . § خانه حولیسی کبی آخرك تجاوزندن مصون اولان یر ، مکان محفوظ § حرم ، حرم دائرهسی § (فقه) اذن سلطانیایله احیای موات ضمننده یاپیلان شیئك حوالی واطرافنك حقوقی .

حریم خاص = بیوك بر ذاتك خاص دائرهسی .

حَزازْ [ع.س] یوصون .

حزازالصخر = جکر اوتی دنیلن نبات طی .

حَزازَه [ع.س] (طب) ساری، مزمن و بعضاً مهلك برعلت جلدیهکه: بالآخره باغرصاقلره سرایتله موتی ایجاب ایدر .

حَزامَتْ – حَزْمْ [ع، مص] کمال بصیرتله صورت مضبوطهده ادارهٔ امور § عزم قوی .

حَزَنْ [ع.س] غم ، غصه ، کدر .

بیتالحزن | بیت حزن = حزناوی، حزنی چوق اولان یر .

حَزیرانْ [سریانی، س] مارت رأسسنه اولاق اعتباریله رومی آیلرك اوردنجیسی .

حَزینْ [ع، ص] حزن ایله متصف ، حزنلی، محزون § حزنویریجی.

حَسادَتْ [ع.مص] حسدجیلك .

حَسّاسْ [ع.ص] حس سریع صاحبی، پك چابوق حس ایدن .

حساسانه = حسّاس اولانه یاقیشهجق صورتده .

حَسّاسِیَّتْ [ع.مصـ (مولد) حساسلق.

حَسْبْ [ع.مص] { اصلی (س)ك فتحیله (حسب) در } جهت، اقتضاء لزوم، ایجاب .

بحسبالاستطاعه = اقتدار مقدارنجه.

بحسبالاقتضاء = اقتضا جهتیله .

بحسب الحميه = حميت مقتضاسيله .

حسب اللزوم = لزومه مبنى .

حسب الحال = ايجاب حاله مبنى .

حسب البشريه = انسانلق ايجابى اوله‌رق .

حسب العبوديه = بنده‌لك ايجابيله .

حسب القرابه = قرابت جهتيله .

حسب المأموريه = مأموريت دولاييسيله .

حسب الموسم = موسم اقتضاسنجه .

حسب حال = حالنى تشريح ، دردلشمه .

حسبةً لله = الله رضاسى ايچون .

حسبى = فخرى اوله‌رق : قارشيلقسز .

حَسَب [ع ، س] ابا و اجداد جهتندن اولان شرف ، اصالت .

حَسَبه [ع،س] اجر ، ثواب .

حَسَد [ع ، مص] برينك مالك اولديغى نعمتك زوالنى ايستمه . (غبطه) نك معناسى باشقه‌در. ☞ (غبطه).

حَسَده [ع،س] حاسدك جمعى حسدجيلر.

حَسرَت [ع ، س] الدن كيدن ويا اله كلمسى مطلوب اولان شىء ايچون كمال ارزودن حصوله كلن حال .

حسرتزده = حسرته اوغرامش اولان .

حسرتزدكى = حسرتزده‌لك .

حسرتكش = حسرت چكن .

حسرتكشانه = حسرتكشلك .

حَسم [ع،مص] كسمك ، كسلمك § حكم قطعى ويرمك .

حسماً = حسم صورتيله .

حَسَن [ع،ص] حسنلى ، كوزل .

ابوالحسن = امام على كرم الله وجهه .

حسن الوجه = كوزل يوزلى .

حسن الصوت = كوزل سسلى .

حسنين = حضرت حسن و حسين افنديلرمز .

جد الحسنين = حضرت فخر كائنات .

حَسناء [ع،ص] كوزل قيز ، قادين .

حَسَنَه [ع،ص] ايلك ، ايى حال ، ايى عمل .

حسنات = جمع : (حسنه) . ايى عمللر ، اعمال صالحه .

حَسُود [ع،ص] حسد ايديجى ، ايدن .

الحسود لا يسود = حسود برخوردار اولماز .

حسودانه = حسودجه‌سنه .

حسودى = حسدجيلك .

حَسيب [ع،ص] حسب صاحبى § محاسب .

حَسير [ع،ص] فرى كيتمش ، طونوقلانمش § متحسر ، حسرتكش .

حَسيفه ـ حَسيكه [ع، س] كوكلده كيزلى اولان كين وعداوت .

حَشا [ع ، س] (احشا) نك مفردى . دماغ ، قلب ، باغرصاق كبى اجواف بدنك حاوى اولديغى اعضادن هر برى § نفس طوتلمق .

حَشارى [ت،ص] يراماز ، راحت طورماز ، چاپقين § خويسز آت .

حشاريلق = سرتلك ، راحتسز آدمك حالى .

حَشّاش [ع ، ص] حشيش بين ، نيكى § اسرار ايچن ، قوللانان .

حَشافه [ع،س] كين وعداوت .

حَشايش [ع،س] جمع : (حشيش) قورى اوتلر .

حَشد [ع ، س] جماعت ناس . { تحشد؛ بونك تفعل بابنه نقلندن عبارتدر }

حَشر [ع،مص] طوپلامه جمع ايتمه § اموتى ديريلدوب محشره چيقارمق .

يوم الحشر ـ روز محشر = يوم قيامت .

حشره‌دك = قيامته قدر .

حشرات = جمع : (حشره) اورووجك ، قارنجه آرى وامثالى بوجكاره { (هوام) دن معناجه فرقليدر } .

حَشرَجَه [ع،س] حال احتضارده بولنان خسته‌ده‌كى غرغرهٔ نفس .

حَشَره [ع،س] آرى ، قارنجه ، اورووجك ، كبى حيوانات صغيره‌دن هر برى .

حَشَفه [ع،س] ذكرك موضع ختانه قدر ممتد اولان رأس قطعه‌سى § نباتاتده عضو تذكيرك اك مهم قطعه‌سى وطلع دنيلان مادهٔ غباريه‌يى حاوى برقسم اولوب فعل القاحك فاعل حقيقيسيدر. § فعل القاحك جارى اولديغى غبار طلع روزكار واسطه‌سيله عضو تأنيثك استغماتلرى ارزينه داغيلير وعضو مذكور طرفندن افراز اولنان مادهٔ لزوجى ايله اورايه ياپشه‌رق داخلنه دوغرو بالنفوذ فعل القاحى حاصل ايدر. بعض نباتلرده فعل القاح قوشلر وبوجكلر واسطه‌سيله بوغبارك عضو تأنيثه نقليله حصوله كلير .

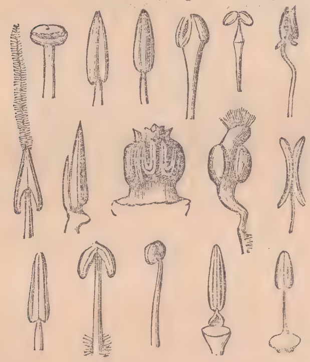

(حشفه)

متلاصق الحشفات = (نباتات) حشفه‌لرى واسطه‌سيله اتاميلرى بربرينه متصل نبات .

حَشَم [ع، س] برآدمك خصماسنه قارشى غيرتنى كودن متعلقات واتباعى: خدم وحشم .

حشم نشين = كوچبه .

حَشمَت [ع ، س] خشمتدن متحصل هيبت ، عظمت .

حشمتمآب = حشمتلو .

حَشو [ع،س] منرو، يصديق كبى شيلرك ايچنه طولديريلان قتمق § (طب) خشايله مترادف § كلامده زائد سوز، اطنابى مستلزم فضله سوزلر § شعرده برنجى بيتك مصراع اولندن صدور ايله عروضك غيرى وايكنجى مصراعنده ابتدا ايله ضربدن ماعداسى .

حشو مليح = (بيان) كلامك مضمونى اتماميله عباره‌يه زينت ويرن لفظ زائد .

حشو متوسط = (بيان) كلامك مضمونى اتمام وعباره‌يى تزيين ايتمه‌كله برابر اسلوب كلامى اخلال ايتميان لفظ زائد .

حشو مفسد = (بيان) يامضمون كلامى، ويا زينت وسداجت عباره‌يى بوزان لفظ زائد .

حشو قبیح = (بیان) مضرتجه موجب فائده اولمامقله برابر بسبتون سداجت کلام وصحت عباره‌یی اخلال ایدن الفاظ زائده .

حشوی = حشوه منسوب § حشوه بکزه‌ین .

حشویات = جـ: (حشو) زائد سوزلر .

حَشِیش [ع، س] قوری اوت § ذات‌الفلقتین شعبه‌سندن اسرار اوتی دنیلن نبات .

حَشِیشه [ع، س] اوت .

حشیشة لبزاق = توکوروك اوتی .

حشیشة الجرب = اویوز اوتی.

حشیشة الحمار = اشك اوتی .

حشیشة الخطاف = قرلانغج اوتی.

حشیشة الدیق = اوکسه اوتی .

حشیشة الدود = صوغلجان اوتی .

حشیشة الدینار = شربتجی اوتی .

حشیشة الذهب = طلاق اوتی .

حشیشة الرئه = جکر اوتی .

حشیشة الرهبان = پاپاس اوتی .

حشیشة لزجاج = پاپشقان اوتی .

حشیشة لزیبق = یبان فسلکنی .

(حشیشة السعال)

حشیشة السعال = اوکسوروك اوتی .

حشیشة الطوع = (نباتات) تلکی قویروغی دخی دنیلان ورطوبتلی چایر وترلالرده تصادف اولنان نبات که طبابتده استعمال اولنور .

حشیشة العطارد = یرفسلکنی .

حشیشة الفرج = وحیدالفلقه شعبه‌سنك اسفناخیه فصیله‌سندن برچیچکدر .

حشیشة القمله = (بیت اوتی) ذات‌الفلقتین شعبه‌سنك خنازیریه فصیله‌سندن برچیچك .

(حشیشة الفرج)

(حشیشة القمله)

(حشیشة المبارك)

حشیشة المبارك = (مبارك اوتی) ذات‌الفلقتین شعبه‌سنك وردیه فصیله‌سندن ومنبهاتدن برنباتدر .

حشیشة الملوك = ذات‌الفلقتین شعبه‌سنك فربیونیه فصیله‌سنه منسوب بر آغاجدر . قشرندن دافع حما برتوز استحصال وبذیرلرینك اوزرنده بولنان زیوتدن چینلیلر موم اعمال ایدرلر .

(حشیشة الملوك)

حشیشة الهره = (نباتات) کدی اوتی دنیلن برنبات که کوکی بیطریده مستعملدر .

حَشِم [ع ص] حشمتلی، محتشم .

حَشِیف [ع، س] اسکی قفتان، کهنه لباس، ییرتلمش البسه .

حَصَات [ع، س] اوفاجق طاش، چاقل طاشی § مثانه، قره جکر، بوبرك وسائره کبی اعضای داخلیه‌ده حاصل اولان طاش § چاقل طاشلری چرق ارلان محل .

حصاة احلیلیه = (طب) ارککلرده سدیك یولنده حاصل اولان طاش .

حصاة الامعاء = (طب) املاح کلسیه توضعیله باغرصاقلرده حاصل اولان طاشلر.

حصاة بولیه = (طب) بوبرکلرده وسیدیك یوللرنده حاصل اولان طاشلر .

حصاة حالبین = (طب) کلیه‌لرده‌کی بولی مثانه‌یه نقل ایدن و (حالبین) ویا (حالبان) دنیلن مجرای خوطی داخلنده حصوله کلان طاشلر .

حصاة حماضیه = (طب) بوبرکلردن کلن طاشلر .

حصاة صفراویه = (طب) اودکیسه‌سیله باغرصاقلری وصل ایدن مجاریده متحصل تجمد ملحیه .

حصاة لعابیه = (طب) توکروك غده ومجاریسنده حاصل اولان طاشلر .

حصاة کلیویه = (طب) بالخاصه بوبرکلرده حاصل اولان طاشلر .

حصاة مثانه = (طب) ادرار کیسه‌سنده املاح مختلفه دن متشکل طاشلر .

حَصَاد [ع، مص] {کسر (ح) ایله‌ده لغتدر} اکین، چایر بیچمك، بیچلمك بیچم زمانی § بیچلمش اکین؛ موسم حصاد .

حَصَّاد [ع ص] اکین بیچن، اوراقچی .

حَصَافَت [ع، س] رشد وعقل قوی، متانت رأی، درایت کامله .

حَصَانَت [ع، س] برشا ویا سائر مکانك ضبط اولنه‌میه‌جق درجه‌ده متانتی .

حَصْبَه [ع، س] (طب) قراموق . {(ص)ك فتحیله‌ده لغتدر}

حصحصه [ع، مص] عیان، ظاهر اولمق § برشیئی دیکر شیئك ایچنده تماماً یرلشمسی ایچون — صاقلامق.

حصر [ع، مص] اطرافنی قوشادوب صیقشدیرمق، اطرافی قوشادیلوب صیقشدیرلمق § مخصوص قیلمق § باشقه‌یره، باشقه‌شیئه تجاوز ایتدیرمه‌مك، ایتدیرلمه‌مك، محدود، معین ایتمك، ایدلمك § سویلیوب، اوقویوب طورورایکن طوتلمق: خطایب حصر اولدی. {بومعناده صفتدر}

حصر استقرائی = (منطق) نفی واثبات آره‌سنده غیر دائر، فقط تتبع واستقراء ایله متحقق ومستقر اولاندر.

حصر عقلی = (منطق) نفی و ثبات آره‌سنده دائر واحتمال عقلیدن متضرر اولمیان.

کلك اجزاسنه حصری = (منطق) کله مخصوص اسمك اجزاسنه اطلاق جائز اولەمامسی حالی.

حصی [ع، ص] زیاده‌سیله اهل عفت اولان قادین.

حصنای حسنی = هم کوزل، هم عفیفه قادین.

حصور [ع، ص] غصادن کوکلی طار اولان § کتم اسرار ایدن § مجاهده طریقیله تأهل‌ورغبت ایتمیان {تعبیر قرآنی اولوب حضرت یحیی (ع.م) ه اشارتدر.}

حصیر [ع، س] سازدن اورمه معروف دوشه‌مه § سویلر ویا اوقورکن دیلی طوتیلان.

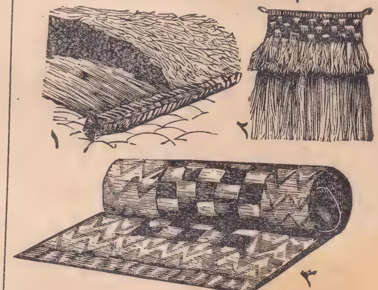

(حصیر)

۱ — یتاق آلتنه، ۲ — زینت مقامنده دیرکاره صاریلور، ۳ — زمین ایچون.

حصیر اوتی = ذات‌الالقاح منظوره دن اولوب بطاقلقلرده وچای‌وکول‌کنارلرنده یتشور باغچه تزیینا- تندن معدوددر || حصیر اورمکه یارایان ساز.

حصیرجی = حصیر بایاز ویاصاتان، یاخود اوطه‌لره، صفه‌لره حصیرفرش ایدن آدم.

(حصیر اوتی)

حصیر سپورکه‌سی = خانه‌دا-لمده اوطه‌لری سپورمکه مخصوص کوچك سپورکه.

حصیرلامق = حصیر دوشه‌مك، حصیر قاپلامق.

حصیرلی = اوزری حصیر قاپلی شیشه.

(حصیرلی)

حصیف [ع، ص] حصافتله متصف اولان.

حصین [ع، ص] حصانتلی بر، مستحکم محل.

حصیل [ت، س] حیوانلره یشیل ایکن یدیریلان آرپه، قصیل.

حضارت [ع، مص] {غیبت مقابلی اولان (حضور) ه بدل قوللانیلور} حاضر اولمق، یقینده بولنمق.

حضر [ع، س] (سفر) مقابلی، اوطوریجی، مقیم اولمق حالی.

حضری = (عسکری) (سفری) مقابلی، قوای حربیه‌نك زمان صلحده‌کی حالی § (بدوی) مقابلی، شهرده، کویده مقیم، ساکن.

حال حضری = (عسکری) صلح زمانی.

ماحضر = حاضرلانمش، موجود بولنان شیء.

حضرت [ع، ص] فی‌الاصل قرب، پیشگاه معناسنه‌در. {بوسببله کلمهٔ تعظیم اوله‌رق قوللانلمشدر. (جناب) ایله برچوق موقعلرده معناجه اتحاد ایدر ایسه‌ده ینه آره‌لرنده فرق واردر. چونکه: (حضرت) ذاته اطلاق اولندیغی کبی مثلا (حضرت قرآن)، (حضرت مثنوی) کبی ذاتك غیرینه‌ده دینور. حالبوکه: جناب یالکز ذاته مخصوصدر. بورده شیوه مقتضاسنجه (جناب) دائما موصوفك اولنده بولنوب موصوفدن صوکره ایرادی استخفافه دلالت ایدر. (حضرت) ایسه هم موصوفدن اول، همده نهایتنه بر (لر) علاوه‌سیله موصوفدن صوکره قوللانیله‌بیلور: جناب حق. حضرت نبی ذیشان، نبی ذیشان حضرتلری، ... بك افندی حضرتلری...}

حضرات = جمع: (حضرت).

حضیض [ع، س] (اوج) مقابلی آلچق یوقرو، دوز، اوطوراقلی بر § (قوزموغرافیا) کواکب سیاره‌نك مدارلری اوزرنده شمسه الك یقین بولندقلری نقطه که ارض بو نقطه‌ده کانون ثانینك برنجی کونی بولنور.

حطاب [ع، ص] اودونجی.

حطاط [ع، س] سود قایماغی § (طب) التهابات جلدیه‌دن قبوقلری صویله‌رق ایی اولانلر.

حطب [ع، س] اودون، هیزم.

حمالة الحطب = نمیمه‌جیلر.

حطیبه = اودونلق، اورمانلق.

حطره [ع، س] (بحریه) نهرلرده ایشلیان واپورلرك اسقاندیل کوندی.

حطیم [ع، س] کعبهٔ معظمه‌نك جانب شمالیسنده‌کی محل مخصوص.

حظائر [ع، س] جمع: (حظیره) مدفنلر § آغیللر.

حظ [ع، س] خیرجهتندن اولان نصیب، بهره § (ص) خوشه کیتمه، خوشلانمه § مسرور، حبور، شادی.

حظیره [ع، -] فی‌الاصل بر نسنه‌یی دائراً مادار محیط اولان شیء § اطرافی پارمقلق ویا دیوار ایله محفوظ اولان محل دفن.

حظیرهٔ قدس = جنت. {بوکلمه غلط فاحش اوله‌رق (حطیره) صورتنده قوللانلمقده‌در}. || آغل.

حظیظ [ع، ص] بهره‌دار، برخوردار، سعادتمند.

حفائر [ع، س] (حفیره) نك جمعی چوقورلر.

حفت [ع، س] ایصلقلی ییلان.

حفر [ع، مص] قازمه ایله قازمق، قازلمق. § (عسکری) استحکاماتك قازیله‌رق وجوده کلن قسملری.

حفر عادی = (استحکام) قازیله‌رق خندقلرك طولنجه عمله اقامه اولنه‌رق وطوپراغی خندقدن آلوب برکنارینه ییغه‌رق وجوده کلن حفر.

حفر طیار = (استحکام) ایلك قازیلان طوپراقلری آچیله‌جق خندق بوینجه قونیلان سپتلره املا ایتمك صورتیله اجرا ایدیلن حفر.

حفر مملو = (استحکام) آچیله‌جق خندقك باش طرفنه موضوع عمله‌نك اوکنده‌کی طوپراغی قازوب خندقك یوزینی اوزاتمسی عملیاتی.

حفر مضاعف = (استحکام) خندقك ایکی اوجنده‌کی یرلرله محفوظ عمله‌نك اجرا ایده‌جکی حفر.

حفریات = قازمه ایله قازمق عملیاتی.

حَفْش [ع، مص] (حفر) ایله مترادفدر.

حَفْص [ع، مص] بریکدیرمك، جمع ایتمك.

حَفَظَه [ع، ص] بوکلمه (حافظ) ك جمعی ایسه‌ده اومعناده قوللانیلمیوب انسانك اعمالنی یازمغه مأمور ملکاره وصف اولمشدر.

حَفْل [ع، مص] غصه‌لنمق.

حَفِیّ [ع، ص] هرشیئی استقصا ایله بیلن عالم، متتبع.

حَفِید [ع، س] طورون، اوغل ویاقیزك اوغلی.

حفیده = طورون، اوغل ویاقیزك قیزی.

حَفِیر - حَفِیرَه [ع، س] درینجه قازلمش یر، چوقور § قبر.

حَفِیظ [ع، س] اسماء حسنادندر. حافظ.

حَفِیف [ع، س] آت قوشارکن، قوش اوچارکن، روزکار اسرکن حاصل اولان سس، خشیلا، خاشیرتی.

حَق [ع، ص] جناب باری، الله § نفس الامره مطابق، ثابت، دوغری، متحقق، (باطل) مقابلی § برایشك متقابل اجرتی § انسان اوزرینه لازم، کندیسنه عائد اولان شیء § آلاجق، مطلوب § فلان شیئه دائر، متعلق § پای، حصه.

حق ایتمك = استحقاق قزانمق.

الحق - بحق = حقلی اوله‌رق، حقیله کرچکدن.

حق بین = حق کوریجی.

حق بینانه = حق نتیجه‌سنه.

حق بینی = حق بینلك.

حق پرست = حقه طاپیجی، حق سون.

حق پرستانه = حق پرست اولانه یاقیشه‌یجق صورتده.

حق جو = حق آرایان.

حق حاکمیت = (حقوق) بر دولتك تبعه وممالکی اوزرنده جاری ونافذ اولان اقتداری.

حق حبس = (فقه) مشتری تأدیهٔ ثمن ایدنجه‌یه قدر بایعك مبیعی آلیقویمقدن عبارت حق.

حق سقف = (فقه) کونش ویاغموردن تحفظ وتستر حقی.

حق شرب = بر نهردن نصیب معین اولمق اوزره صوینی استعمال حقی.

حق شفه = (فقه) صو ایچمك حقی، صلاحیتی.

حق شفعه = (فقه) صاتیلق برمالی مشتری‌یه هرقاچه مال اولمش ایسه اومقدار ایله تملك ایتمك حقی.

حق شناس = حق طانیان، حقه رعایت ایدیجی، ایدن.

حق شناسانه = حق شناسجه‌سنه.

حق شناسی = حق شناسلق.

حق قرار = (فقه) برمحلده قرار واقامت حقی § (قانون) اون سنه بلانزاع تصرف ایدیلان اراضی اوزرنده تقرر ایدن حقوق مالکیت.

حق مرور = (فقه) آخرك ملکندن کچمك حقی.

حق مسیل = (فقه) برخانه‌نك خارجه صوینی آقتمق وطامله‌لق براقمق حقی.

حق مشارکت = متعدد اشخاصك برمقصد مشترك تجاری‌یی حاصل ایتمك اوزره برلشوب چالیشه بیلملری حقی.

حق کو = دوغری‌یی سویلین.

حق کویانه = حق کوجه‌سنه.

حق کویی = حق کولق.

ناحق = حق دکل، حقسز.

حق یول = دوغری مذهب.

حَقّاً [ع، مص] واقعا، فی الحقیقه، حقیقةً، دوغریسی. {حقاً دن مخففدر}

حقا که = دوغریسی بوکه.

حَقارَت [ع، مص] تحقیر § حقیرلك.

حَقّاق [ع، ص] قوطیجی، حقه‌جی.

حَقّانی [ع، ص] حقه مقرون وموافق اولان، صحیح اولان § حق التزام ایدیجی، ایدن، عادل.

حَقّانِیَّت [ع، مص] حقانیلك، عدالت § لازم وواجب اولانی اجرا ایتمك.

حقانیتسزلك = انصافسزلق.

حقانیتلی = منصف، عادل.

حَقائِد [ع، س] جم: {حقد} بغضلر عداوت.

حَقائِق [ع، س] {وغربسی (حقایق) در} (حقیقت) ك جمعی نفس الامرلر ثابت، بی‌شبهه اولانلر § هر شیئك حکمت وماهیتی.

حقیقة الحقائق = (تصوف) جمع حقائق جامع مرتبهٔ احدیت.

خلاصة الحقائق = طوغریلرك نتیجه‌سی.

حِقْد [ع، مص] عداوتی قلبنده امساك ایلمك. درونده کین طوتمق.

حَقُود [ع، ص] پك کیندار، کینجی.

حقودانه = حقودجه‌سنه.

حَقِیر [ع، ص] خوار، اعتبارسز § بیاغی.

حقیرانه = حقیر اولانه لایق صورتده.

حَقِیق [ع، ص] لایق، مستحق.

حَقِیقَت [ع، س] فی الاصل ثابته، واقعه معناسنه اولوب بو مناسبتله برشیئك کنه واصل ومنتهاسنه دینور، دوغری اولان اصل § دوغریسی، حقا، الحق § (بیان) مجاز مقابلی، اصل وضع اوزره ثابت و مستعمل اولان کلمه § وفادارلق، حقوقشناسلق.

حقیقةً = حقیقت اوله‌رق، کرچکدن.

حقیقت عقلیه = متکلمینه کوره شو جمله‌درکه: آنده فعل؛ فاعلنك غیرینه اسناد اولنور.

فی الحقیقه = حقیقتده، کرچکدن.

حقیقت پرست = حقیقتی سون.

حقیقت شناس = حقیقتی طانیان، بیلن.

حقیقت شناسانه = حقیقت شناسه لایق صورتده.

حقیقت شناسی = حقیقت شناسلق.

المجاز قنطرة الحقیقه = مجاز حقیقتك کوپریسیدر.

حقیقتلی = وفادار، صداقتلی.

حقیقتسز = وفاسز، صداقتسز.

حقیقی [ع، ص] حقیقته منسوب ، كرچكدن : معبود حقیقی .

حك [ع، مص] قاشیمق، قاشینمق § قازیمق قازینمق § بر یازی ویا نقطه‌یی قلمتراش ایله قازیه‌رق حذف ایتمك .

حك صدر = شبهه § خلجان كبی حالات داخلیه .

حكاك [ع، س] حك ایله مشغول صنعتكار، مهر و سائره قازان .

حكاك قلمی = حكاكه مخصوص معدنی واوجی سیوری آلت .

(حكاك قلمی)

١ - عرضاً مربع الشكل ، ٢ - اوجنك بر طرفی شیولی ، ٣ - مدور .

حكاكی = حكاكلق .

حكم [ع، ص] { فقه } ایكی خصمك بینلرنده‌كی دعوالی فصل ایچون حاكم اتخاذ ایتدكاری كیمسه .

حكمین = وقعهٔ { صفین } ده حضرت علی كرم الله وجهه ایله معاویه آره‌سنده حكم انتخاب ایدیلن (ابوموسی الاشعری) ایله (عمرو بن العاص) .

حكیر [ع، س] قماشلرك پارلاق ایپك یوللری § یول یول ایپكلی قماش .

حكیم [ع، ص] حكمت ایله متصف اولان واقف حكمت § طبیب، هكیم § فیلسوف، فلسفه ایله مشتغل آدم .

حكیم مطلق = جناب حق .

حكیمانه = حكیم اولانه لایق صورتده .

حل [ع، مص] چوزمك، چوزلمك § دیه‌جك قالمیه‌جق صورتده ایضاح ایتمك ، ایدلمك § قاریشیق، مشكل برمسئله‌یی تشریح ایدرك نتیجه ویرمك § صلب برشیئی حرارتله عرض ایله اریتمك ، اذابه ایتمك § (كیمیا) برجسمك وسائط كیمیویه ایله اجزاسنی آیره‌رق تركیبنی بوزمق § (ریاضیه) برمعادلهٔ ریاضیه‌نك خصوصی قیمتنی یاخود قیمتلرینی بولمق § برمسئلهٔ هندسیه‌نك جوابنی بالترسم استحصال ایتمك .

حلائل [ع، س] ج : (حلیله) زوجه‌لر .

حلاج [ع، س] پاموق آتان صنعتكار .

حلاجلاتمق = پاموغی حلاجه آتدیرمق .

حلاجلق = حلاج صنعتی .

حلاف [ع، ص] چوق یمین ایدن .

حلاق [ع، س] بربر ، پروكار .

حلال [ع، ص] حرام اولمیان شیء . نكاحلی زوجه § منكوحه .

حلال ایتمك = حلال اولسون دیمك .

حلال زاده = ولد غیر مشروع اولمیان .

حلاللاشمق = بربرینه حقنی حلال ایتمك .

حلال [ع، ص] حل ایدیجی ، ایدن .

حلال مشكلات = هرمشكلی حل ایدن .

حلاوت [ع، مص] طاتلیلق ، شیرینلك § ذوق .

حلاوت بخش = حلاوت ویریجی .

حلاوتیاب = حلاوت بولیجی .

حلاوتلی = طاتلی شیرین .

حلب [ع، مص] سود صاغمق .

حلب [ع، س] تازه صاغلمش سود § شهر معروف .

حلزون [ع، س] سموكلی بوجك، اوسقرو § جداول حسابیه نهایتنه چكیلان قاریشیق چزكی § (هندسه) بر نقطه‌نك برمركز اطرافنده ومذكور مركزدن تباعد ایدرك دورنده متولد منحنی .

حلزونی = حلزون شكلنده اولان §(تشریح) انسان قولاغنك خارجی حلزونك ایكی نوع مشهوری : لغارتمه حلزونی وارشیمد حلزونی برداره‌نك باسطی حلزون منحنیسیدر .

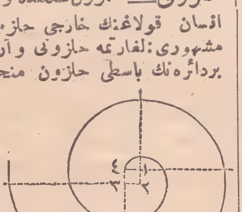

(حلزون)

١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ حلزونك درت مركزی .

(دكز حلزونی)

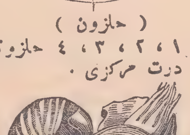
(توبلی دكز حلزونی)

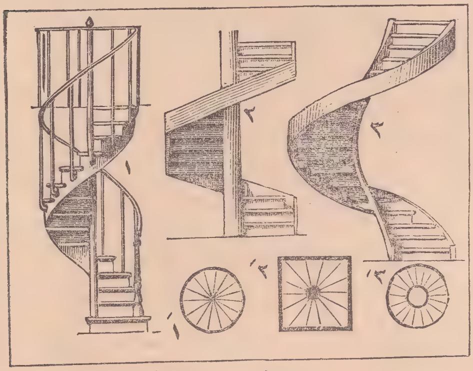

(حلزونی مردیون)

١ — معدنی .
٢ — دیركلی اخشاب .
٣ — دیركسز اخشاب .

حلف [ع، مص] یمین ایتمك § آند قسم یمین .

حلفا [ع، س] انسجه‌ده استعمال اولنور بر نوع بش پارمق اوتی - كه : مغرب طاغلرنده یتیشور والیافندن بعضاً ایپك تقلیدی شیلر نسج اولنور .

حلق [ع، س] بوغاز ، حلقوم § تحلیق .

حروف حلق = مخرجلری بوغازده اولان (ا ، ح ، خ ، ع ، غ ، ق ، ه) در .

حلقوی [ع، س] حلقه شكل وصورتنده اولان .

فصیلهٔ حلقویه = (نباتات) اوراقنك طرز تشكلی حلقه‌لر تشكیل ایدر كبی اولان نباتات زمره‌سی .

حلقه [ع، س] دائره شكلنده اولان شیء § انساندن دائره { بو معناده (ل) ك فتحیله‌ده لغتدر . }

حلوا [ع، س] بغ ، اون یا نشاسته وشكردن ویاخود حلواجی كوكیله پكمز و طحندن یاپیلیر معروف طاتلی طعام .

كتن حلواسی = تل تل اوله‌رق یاپلمش معروف حلوا .

حلوائی / **حلوافروش** } = حلوا صاتان، حلواجی .

حلواجی قباغی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن فشائه فصیله‌سنه منسوبدر ساقلری پرده اوزانه‌رق نشوونما بولور سبزه‌دن معدوددر . آناطولیده ومحال سائره‌ده یتیشور .

(حلواجى قباغى)

١ - يرلى جنسى . ٢ - اكله غير صالح جنسى .

(ديكر نوعى)

حلوا صحبتى = كتن حلواسى يا پەرق اكلنمك اوزره ترتيب ايديلن مسامره .

حَلّى [ع ، ص] حله ، تحليله متعلق ، تحليل ايله اولان .

هندسهٔ حليه = خطوط مستقيمه ومنحنياتك خواصنى كميات وضعيه واسطه‌سيله تحرى ايدن بر علمدر . ياخود : خطوط مستقيمه ومنحنياتك ارائه ايلديكى معادلات جبريه‌يى تعيين ايدرك اشبو معادلاتدن اشكال مذكوره‌نك خواص هندسيه‌سنى استحصال ايلين ؛ وبالعكس معادلات معلومه‌نك دلالت ايتديكى خطوط مستقيمه ايله منحنياتى تعيين ايدن علمدر .

حَليبْ [ع ، س] صاغلمش سود .

حَليفْ [ع ، س] قسم ايدرك بربريله عهدلشن آدملردن هربرى .

حَليقْ [ع ، ص] تراش ايدلمش § توانتلى آدم ويا قادين .

حَليلْ [ع ، س] زوج ، قوجه .

حَليلَه [ع ، س] زوجه ، قارى .

حَليمْ [ع ، ص] حلم صاحبى ، حلملى ، طبيعتى يواش اولان .

حليمانه = حليم اولانه ياقيشه‌جق صورتده .

حَمْ [ع ، س] حرارت شديده .

حَمائِدْ [ع ، س] { حميده } نك جمعى . افعال محموده ، اعمال حسنه .

حَمائِلْ [ع ، س] { حماله } و { حميله } نك جمعى . قليج باغى ، قليج قايشى § بوينه آصيلان نسخه { بومعناده مفرد حكمنده‌در . }

حَماراتْ [ت ، ص] بجريكلى ، چاليشقان ، جربزه‌لى .

حَمائِلى [ت ، س] عربى { حمائل } دن محرفدر § (بحريه) بر سرنك تماميله اورته‌سى ـ كه : اورايه آرمه وضع ايديلور § بورايه وضع اولنان بتون بايراقلر .

حَمائِمْ [ع ، س] (حمامه) نك جمعى كوكرجينلر .

حَماسَتْ [ع ، س] جبلى اولان شجاعت .

حَماقَتْ [ع ، س] احمقلق ، بونلق .

حَمّالْ [ع ، س] اجرت مقابلنده آرقه‌سنده ويا النده يوك طاشيان آدم .

حمالانه = حمالجه‌سنه .

حماليه = حماله ويريلن اجرت .

حماللق = حمال اولانك صنعتى § حماله .

حَمّامْ [ع ، س] صيجاق ويا صوغوق صو ايله ييقانه‌جق محل ، چارشو حمامى ، دكز حمامى .

حمام بارد = (طب) درجهٔ حرارتى (+ ١٠) - (+ ١٥) قدر اولان حمام .

سرين حمام = (طب) درجهٔ حرارتى (+ ١٥) - (+ ١٨) قدر اولان حمام .

حمام معتدل = (طب) درجهٔ حرارتى (+ ١٨) - (+ ٢٥) قدر اولان حمام .

حمام حار = (طب) درجهٔ حرارتى (+ ٢٥) - (+ ٣٧) قدر اولان حمام .

حمام تنورئ يابس = (طب) درجهٔ حرارتى (+ ٣٧) - (+ ٥٥) قدر اولان حمام .

حمام تنورئ راطب = (طب) درجهٔ حرارتى (+ ٤٠) - (+ ٤٥) اولان وصو بخاريله تسخين ايديلن حمام . بوكا (عثمانلى وياترك حمام) ى دخى دينور .

حمامى
حماميجى } حمامى اداره ايدن آدم ويا قادين .

حمام بوجكى = حماملرده بولنور بر نوع بوجك .

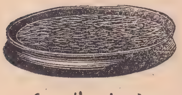

(حمام طاسى)

حمام طاسى = حماملرده صو دوكنمك ايچون قوللانيلان معروف معدنى قاب .

قدرت حمامى = ايليجه ، قاپليجه ، صيجاق معدنى صو .

حَمام ـ حَمامَه [ع ، س] كوكرجين § قومرى .

حَمْدْ [ع ، مص] مدح ، ثنا ، ستايش § شكر ، شكران { يالكز جناب حقه مخصوصدر . }

حمد اولسون = اللهه شكر اولسون .

له الحمد = جناب حقه شكرلر اولسون .

حمداً ثم حمداً = بيك كره حمدلر ، شكرلر اولسون .

حَمْدَلَه [ع ، س] { الحمدلله } جملهٔ مباركه‌سنك مختصريدر § كتابك مقدمه‌سنده براى خيرك ابتداسنده { الحمدلله رب العالمين } جملهٔ شريفه‌سنى ايراد ايلمك .

حَمْراء [ع ، ص] { احمر } ك مؤنثى . قرمزى ، قرمزى شئ .

مؤزهٔ حمراء = قرمزى چيزمه .

حَمْقاء [ع ، س] { احمق } ك مؤنثى ؛ احمق قارى .

حَمْضْ [ع ، س] (حمض) ايله مترادفدر ☚ (حمضه) .

حَمْلْ [ع ، س] آناسنك قارننده اولان ولد ، چوجق § كبه اولمق ، كبه‌لك : مدت حمل ، آثار حمل § اسناد ، عطف § يوكلنمك .

حمل خارج ازرحم = (طب) جنينى تشكيل ايده‌جك يومورطه‌لرك مادهٔ منويه ايله تماسندن صوكره داخل رحمده نشو ونما بولمسى .

وضع حمل = طوغورمه ، توليد .

حمل كاذب = قادينك كبه ايمش كبى قارننك شيشمسى .

حَمَلْ [ع ، س] قوزى § (قوزموغرافيا) منطقة البروجك برنجيسى ـ كه : شمس بورايه مارتك طقوزنده داخل اولور : برج حمل .

(حمل برجی)

حَمْلاتْ [ع،س] (حمله) نك جمعی هجوملر.

حَمْلاجْ [ع،س] (کیمیا) تحلیل وازابهٔ معادن ایچون استعمال ایدیلور مجوف بر بوریدن عبارتدرکه : حرارت شدیده تولید ایتمك ایچون برطرفی منبع حرارت اولان لامبه یه تماس ایتدیریلور، ودیکر جهتندن اوفلنور .

حَمْلَه [ع،س] هجوم، صالدیریش، صالدیرمه § بردفعه ده واقع اولان صولت .

حَمَلَه [ع،س] (حامل) ك جمعی. طاشیانلر، قالدیرانلر ، حامل اولانلر .

حملهٔ قرآن = قرآن کریمك مزایاسنه واقف اولەرق حافظی اولوب مقتضاسنجه عامل اولمغه چالیشانلر § قرآن کریمی ـ مزایاسنه واقف اولسون ، اولمسون ـ حفظ ایله نائل شرف اولانلر .

حَمُولْ [ع،ص] تحمللی ، حوصلەسی کنیش آدم.

حمولانه = حمول اولانه یاقیشەجق صورتده.

حمولی = حموللك .

حَمَلَه جی [ت ، س] (بحریه) فلکەلرك قیچدن برنجی اوطوراغنده کورك چکن آدم § قایقجی .

حَمُولَه [ع،س] مقدار معین یوك § کمی یوکی .

حموله سندی = (بحریه) قپودانك نقلنی درعهده ایتدیکی اشیانك ضیاع وتلفی حالنده مسئول اولەجغنی مشعر سند .

حموله طونەسی = (بحریه) بر کمینك طاشیه بیلەجکی یوکك طونه جهتیله مقداری .

حَمِیَّتْ [ع،مص] غیرت وناموسدن طولایی برشیئدن عار واستنکاف ایتمك § انسانیته وبالخصوص ملیته عائد کافهٔ فضائلك خلاصهٔ معانیسی جامع برخصلت پاکیزه .

حمیت جاهلیه = حمیتکارلق کوسترمك ارزوسیله کندینی بیهوده یره یوران ویا مهلکه یه قویان آدمك حالی .

حمیتکار } **حمیتمند** = حمیتلی، حمیت صاحبی.

حمیتمندانه = حمیتمند اولانه یاقیشەجق صورتده .

حمیتمندی = حمیتمندلك.

حمیتلو = عسکرده ملازم رتبەسنك دوننده اولانلره ویریلن عنوان ، القاب رسمیه نك ایلك مرتبەسی.

حَمِیدْ [ع،ص] اسماء حسنادندر . شکر وحمده احری اولان جناب حق § حمدی جالب خصائل ایله متصف اولان ذات .

حَمِیمْ [ع،ص] یاقین خصم § صیجاق صو ، ماء حار .

حَناجِرْ [ع، س] (حنجره) نك جمعی . غرتلاقلر .

حَنادِرْ [ع،ص] قوهٔ باصرەسی زیاده اولان .

حَنانْ [ع،س] مرحمت ، رأفت ، رقت قلب .

حَنّانْ [ع،ص] اسماء حسنادندر : رحیم رؤف : یاحنان ، یامنان .

حَنْبَلی [ع،ص] مذاهب اربعەدن امام احمد بن حنبل حضرتلرینك اجتهادینه تابع اولان .

حَنْجَره [ع،س] (طب) غرتلاق باشی، رأس قصبه § بوغازك اوك وغرتلاغك قسم علیاسنه موضوع صدا قوطیسی .

حنجری = حنجره یه متعلق .

حَنْظَل [ع،ص] { زبانزدی (حانطال) } قوجەمان ، بطال § ایری یاری آدم .

حَنْظَل [ع،س] صاری رنکلی، پورتقال حجمنده زهرلی بر میوه که § ابوجهل قارپوزی دخی دینور.

حَنَفْ [ع،س] دوغریلق ، استقامت .

حَنَفی [ع ، ص] مذاهب اربعەدن امام اعظم ابوحنیفه (نعمان بن ثابت) حضرتلرینك اجتهادینه تابع اولان .

حنفیون = جـ : (حنفی) . حنفی المذهب اولانلر .

حَنَكْ [ع،س] (طب) آغز طوانی، داماق.

حنکی = حنکه منسوب .

حُنُومَه [ع،س](طب) معده اکشیلکی.

حَنِثْ [ع ، ص] یمینی بوزوب اندندن چیقمیان آدم .

حَنِیفْ [ع،ص] دین اسلامه میلی درست اولەرق آنده ثابت اولان ذات .

حَنِینْ [ع،س] شوق ، آرزو ، اشتیاق § شدت اشتیاقدن آه وفریاد ایتمه، ایکلمه § ایکاتی، حنین حزین .

حَوّاء [ع،س] ام البشر ، حضرت آدمك (ع م)زوجهٔ محترمەسی § اسمر قادین .

حَوّاجْ [ع،س] (حاجه) نك جمعی . حاج ایدن قادینلر .

حَواجِبْ [ع،س] (حاجب) ك جمعی .

حَوادِثْ [ع،س] (حادثه) نك جمعی . یکیدن یکی یه وقوعه کلن حاللر §خبر § یکی سوز .

حَوارِی [ع،ص] انبیای عظام حضراتنك احکام شرعیەلرینی انقیاد اوزره اجرا ایچون صرف مقدرت ایدن ذات § مددکار ، یاردم ایدن .

حواریون = حضرت عیسی علیه السلامك انصار واصحابی .

حَواسْ [ع،س](حاسه) نك جمعی طویغولر.

حواس خمس ظاهره = {کورمك، ایشتمك طاتمق ، قوقلامق ، طوتمق }دن عبارت بش خارجی طویغو .

حواس باطنه = حافظه ، مخیله، مدرکه، واهمه ، حاکمەدن عبارت کیزلی طویغولر.

حَواشِی [ع،س] (حاشیه) نك جمعی. درکنارلر .

حَواصِبْ [ع، س] (حاصب) ك جمعی . شدتلی روزکارلر .

حَواصِنْ [ع، س] (حاصن) و (حاصنه) نك جمعی . اهل عفت قادینلر.

حَوافِرْ [ع،س] جـ:(حافر) دابه طیرناقلری.

حَواقِلْ [ع،س] جـ : (حوقله) پك پیر وناتوان اولانلر .

حَوالَه [ع،س] سپارش § (فقه) عین اولمیان بردینی برذمتدن دیکر ذمته نقل ایتمه § برمبلغك تأدیەسنی باشقه برآدمه ویا باشقه برشخص معنوی یه چویرمه ، سپارش ایتمه § (طب) اکثریا

چوجقلره عارض اولان صرعه نوعندن بر مرض ، احتیاج § براقمه ، ترك وتفویض واحاله : الله تعالی یه حواله ایدرم § صالدیرمه، اورمه : اوزرینه برقلیج حواله ایتدی . § (رسمیات) استدعانامه‌لرك؛ اوراق رسمیهٔ سائره‌نك تقدیم و اسرا اولندقلری دائره نك آمری طرفندن عائد اولدقلری شعبه‌لره قلملره بااشارت کوندرلمسی ، وبونی مشعر اوله‌رق اوراقك برکوشه‌سنه ایدیلن اشارت § (معماری) برعرصه‌نك اطرافنه‌ویادیوار اوزرینه یاپیلوب هوایه ویاضیایه ویانظارته مائل اولان حائل ، حائط : تحته حواله § (استحکام) برقلعه ویا استحکامك بر محله حاکم اولمسی ، اومحلك ایچنه باقمه‌سی § (جغرافیا) برنهری دیکر برنهره دوندرمك §(تجارت تأدیه‌سی مطلوب سپارش آقچه‌سی، سندی .

حوالةً = حواله اوله‌رق، حواله صورتیله.

حواله نامه = حوله‌یی ناطق ، ورقه، سند .

حوالهٔ مبهمه = (فقه) تعجیل وتأجیل بیان ایدلمین حواله .

حوالهٔ مطلقه = (فقه) محیلك محال علیه‌ده‌کی آدمك مالندن اداسی مقیداولمیان حواله .

حوالهٔ مقیده =(فقه) حواله‌یی کشیده ایده‌نك ذمتنده‌کی مالندن ویرلمسی قیدیله مقید اولان حواله .

حواله‌لی = برمحله حاکم وناظر اولان، مرتفع بولنان شیء ، جمعی حوالات § صرعه‌یه اختلاجه مبتلی آدم .

حَوالی [ع،س] بردیارك اطرافی،جوارلری معناسنه اولان (حول) ك جمعی . اطراف ، اقطار ، جانبلر .

حوالیٔ بین الحجرات = (نباتات) نباتاتك حجیره‌لری آره‌سنده‌کی بوشلقلر .

حَوانیت [ع،س] جمـ : (حانوت) دکانلر.

حَوائج [ع،س]جمـ : (حاجت) (مادیاته مخصوصدر) لزوملی شیلر .

حَوْز [ع،مصـ] جمع ایتمك : کندوسنه بر شیء ضم ایلمك § اخذ واتخاذ ایلمك .

حَوزه [ع،س] برحکومتك زیراداره‌سنده بولنان ممالکك مجموعی .

حوزة الاسلام = بلاداسلامیه § برشیئك داخل دائره‌سی ، داخل حدودی .

حَوْصَل [ع،س]حوضك کنارنده صویك مستقر اولدیغی محل .

حَوْصَلَه [ع،س] قوش قورصاغی§انسان ویا حیوانك بطن اسفلی § انسانك اقتدار وتحمل درونیسی .

تنك حوصله =حوصله‌سی طار اولان صبرسز .

حوصله سوز= طاقت ، تحمل محو ایدیجی § (طب) قویروق صوقومی کمیکی ایله قالچه کمیکلرینك تشکیل ایتدکلری بوشلق چوقور .

حوصلی = حوصله‌یه منسوب .

حَوْض [ع،س] درونده صو بریکدیرمك ایچون آلتی واطرافی طاش ویا طوغله‌دن خرجله مخصوصاً یاپلمش چوقور محل، صو مجمعی § (بحریه) سفائنك اجرای تعمیراتنه مخصوص محل‌که: عند الاقتضاء درونه صو طولدیریلوب بوشالدیلور .

حوض سابح = سفائن تعمیرینه مخصوص اوله‌رق دکز اوزرنده ، سابح بر حالده یاپیلان حوض .

حوضلانمق = برمحلده صو بریکوب حوض تشکیل ایتمك .

حَوْضَه [ع،س] { (حوزه)دن محرفدر} (طپوغرافیا) برنهرك بردره‌نك تقسیم میاه خطلری آره‌سنده محصور وصولری او نهرك خط اجتماعنه منصب اولان دائره‌سی § حوزه .

حَوْقَلَه [ع،مصـ] سرعتله یوریمك § پك پیرو ناتوان آدم ، ضعیف .

حَوْل [ع،س] ییل ، سنه § اطراف ، چوره § قوت ، طاقت : لاحول ولاقوة الا بالله : قوت وقدرت انجق جناب حقه مخصوصدر .

حول المبیض = (نباتات) کأسی تویج عضو تذکیر وتأنیثدن عبارت اولان حلقات زهریه ارتکازینك (مبیض) دنیلن یعنی برچیچکده میوه‌یی حصوله کتیرن قطعه ایله عین ارتفاعده بولنمسی حالی .

حَوْلَقَه [ع،مصـ] « لاحول ولا قوة الا بالله » دیمك .

حَوْلِنْجان [ع،س]حولیجان، قولنج اوتی طوپه‌لاق کوکی .

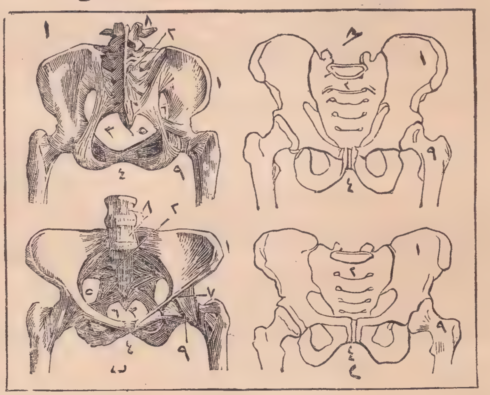

(حوصلهٔ بشر)

آ ـــ حوصلهٔ اربطه ایله برابر حوصله‌نك آرقه وآشاغیدن کورینشی. ب ـــ یوزدن کورینشی. ج ـــ حوصلهٔ ذکورك ایسکلتی. د ـــ حوصلهٔ نسانك ایسکلتی. ١ ـــ عظم حرقفه. ٢ ـــ عظم عجز . ٣ ـــ عظم عصعص . ٤ ـــ ارتفاق عانه . ٥ ـــ رباط کبیر عجزیٔ ورکی . ٦ ـــ رباط صغیر ورکی . ٧ ـــ رباط فالوب (قوس فخذی) . ٨ ـــ فقرات ٩ رأس فخذ .

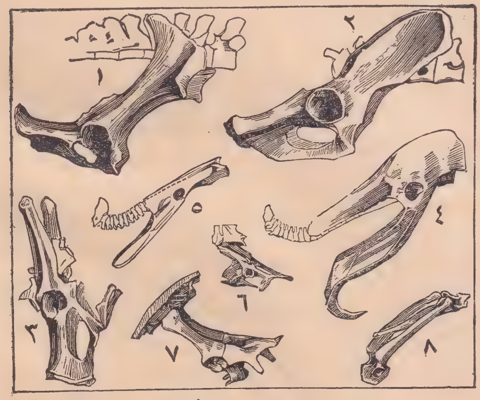

(حوصلهٔ حیوانات)

١ ـــ فرسك حوصله‌سی . ٢ ـــ آرسلانك . ٣ ـــ قانغورونك . ٤ ـــ دوه قوشینك . ٥ ـــ برنوع سقا قوشنك ٦ ـــ کرتنکله‌نك . ٧ ـــ قبلومبغه‌نك . ٨ ـــ قوربغه‌نك .

حَوْمَه [ع،س] دائرهٔ تصرف .

حَوْیَه [ع،س] یاره اطرافنده‌کی قبارق اتلر .

حَوْلی [ت،س] {عربی (حول) دن محرفدر} بر بنانك ، برخانه‌نك آلتنده ، اطرافنده جوانبی دیوارله محاط محلی ، (آولی) دیدیکمز محل .

حَیّ [ع، ص] اسماء حسنادندر . دیری § حیات ایله متصف اولان ، دیری ، جانلی .

حیا = دیری اوله‌رق ، جانلی اولدیغی حالده .

حَیاء [ع، مص] لوم وتعییب ایدیله‌جك اوضاع واحوالدن اوتانمه ، حجاب ایتمه § خوفا من الله معاصی ومناهیدن امتناع ایتمك : (حیاء ایمانی) § عار ، ناموس ، ادب .

بی‌حیا = حیاسز ، اوتانماز .

حیاسز = حیامی ، اوتانمسی اولمیان .

حیادار = محجوب ، اوتانان ، اوتانغج .

حَیاتْ [ع،س] دیریلك ، جانلیلق ، اولو اولمامق .

آب حیات = برصوکه آندن ایچن کویا حیات جاودانی‌یه مظهر اولور .

حیات جاودانی = عمر سرمدی ، حیات دائمی .

حیات افزا = حیات آرتیریجی ، آرتیران .

حیات بخش = حیات ویریجی ، ویرن .

حیات تقدیری = (فقه) حملك حیاتی .

حَیادید [ع،س] {عربی اولمیان (حیدود) ك جمعی اوله‌رق قوللانیلیر اویدیرمه برکلمه‌در} طاغ ، قیر خرسزلری ، قطاع طریق کروهی .

حَیّاكْ [ع،س] جـ : (حائك) . جولهه‌لر .

حَیّاكَ الله [ع، س] الله عمریکی مزداد ایتسون معناسنه برجملهٔ دعائیه اولوب کمال تحسین مقامنده ایراد ایدیلور . { اکثریا شعرده مستعملدر . }

حَیْث [ع،د] اعتباراً ، جهتیله معناسنده ادات اولوب یالکز (من) حرف جریله برلکده استعمال ایدیلور .

من حیث الاعراب = (نحو) اعراب جهتیله .

من حیث المجموع = یکون ، مجموع اعتباریله ، طوپدن .

حَیْثیّت [ع،س] شرف ، اعتبار .

حیثیتلی = محترم ، معتبر آدم .

حیثیتسز = اعتبارسز ، ذلیل آدم .

حَیْدَر [ع، س] آرسلان ، غضنفر ، شیر ، اسد § امام علی کرم الله وجهه .

حیدر کرار = دونه دونه حمله ایدن . { بودخی امام مشار الیه حضرتلرینك اوصاف شریفه‌لرندندر . }

حیدرانه = حیدرجه‌سنه ، آرسلانجه‌سنه .

حیدری = حیدرلك § حیدره منسوب مولوی درویشلرینك کیدکاری اوکی دوکمه‌سز ، قولسز برنوع یلك .

حَیْدُود [ع،ص] {مولد} حرامی ، قطاع طریق ، خرسز .

حَیْران [ع، ص] (حائر) ایله مترادفدر . شاشه‌قالمش ، شاشمش ، شاشیرمش .

حیران اولمق = شاشمق § تحسین ایتمك .

حیرانی = حیرنلق .

حیرانلق = شاشقینلق .

حَیْرَت [ع، مص] شاشیرمه ، شاشیروب قالمه ، نه یاپه‌جغنی بیلمه‌مه . { ایتمك ماده‌سیله قوللانیلور . }

حیرت افزا = حیرت آرتیریجی ، آرتیران .

حیرت انکیز = عجیب غریب شیٔ .

حیرت بخش = حیرت ویریجی ، ویرن .

حیرت زده = حیرته دوشمش اولان .

حَیِّز [ع،س] طرف ، میدان ، مکان ، موقع .

حیز حصول = حصول موقعی .

حیز طبیعی = (حکمت) جسمك حصوانه طبعاً اقتضا ایدن حیز ، مکان § (طب) کوکسی داخلاً ایکی غیر مساوی قسمه آیران زار .

حَیْزُوم [ع،س] (طب) کوکس تحته‌سی ، وسط صدر .

حَیْزُران [ت، س] اقالیم حاره‌ده حاصل اولان اوزون یاپراقلی برنوع قامش ، هزاران .

حَیْض [ع،س] نسوانك عادت طبیعیهٔ شهریه‌سی .

حَیْف ـ حَیْفا [ع،د] ادات تأسفدر . یازیق ! {بعضاً نهایتنه (که) دخی کتیریلور . }

حَیْلولَت [ع،مص] آره‌یه کیرمك ، آره‌ده پرده کبی حائل ، مانع اولمق .

حَیُونَت [ع، مص] وقت تقرب ایتمك .

حَیَوان [ع،ص] جانلی مخلوق § انساندن ماعدا جانلی مخلوق § ادراکسز ، احمق آدم § حیات .

حیوانات = جـ : (حیوان) . جانلی مخلوقلر .

حیوانات اهلیه = انسانه آلیشقین حیوانلر .

حیوانات بحریه = دکزده یشایان حیوانلر .

حیوانات بریه = قره‌ده یشایان حیوانلر .

حیوانات کیسیه = ذات الثدیانك عدیمة المشیمه شعبه‌سندن بطنلرنده برکیسه ایله ممتاز زمره‌سنه بونام ویریلور بوحیوانلرك کیسه‌لری بطنلرنده ایکی عظم آره‌سنه کرلمش برجلدك برقطعهٔ متبارزه‌سندن عبارت اولوب یاورولرینی طوغوردقدن صوکره او کیسه‌لرك درونته قور و یاورولر حیوانك ممه‌لرینه صاریله‌رق بیوینجه‌یه قدر اوراده قالیرلر .

(حیوانات کیسیه‌دن قانغورو)

حیوان ناطق = انسان .

حیوانات نقیعه = صولی شیلر درونده نشو ونما بولان حیوانجقلر .

حیوانات وحشیه = یبانی حیوانلر .

حیوانی = حیوانه منسوب .

حَیَوانیّت [ع،مص] حیوانلق ، ذی روحك حال وصفتی § انسانك عقل وادراکنه تعلق ایتمیوب حیواناتدن اولمسی صفتیله اولان حالی .

حَیّه [ع،س] ییلان . {جمعی (حیات) کلیر}

حیهٔ اسود = قره‌ییلان .

حاء مكسوره

حِبالْ [ع،س] جـ: (حبل) ايپلر، اورغانلر.

حِبالَه [ع، س] آغ، طوزاق: حبالهٔ تلبيسات.

حِبْر [ع، س] يازى مركبى § عالم، دانا § پرهيزكار.

حِجاءْ [ع،س] بيلمجه، ياكاتماج.

حِجابْ [ع، مص] صيقلمه، اوتانمه § پرده، حائل.

حجاب چهره = نقاب.

حجاب حاجز
حجاب صدر } = (طب) جوف صدرى ايله جوف بطنى بى آييران پرده.

حجاب قلب = (طب) قلبك جوفنى حجره‌لره تقسيم ايدن زارلردن هربرى.

حجاب مشيمى = (طب) رحمده جنينى احاطه ايدن زار.

حجابلى = پرده‌لى، مستور § عصمتلى، عفتلى.

بى حجاب = اوتانماز، صيقلماز.

حِجاجْ [ع مص] دليل ايراديله مباحثه ايتمك § (طب) كوز چوقورى، قاش كميكى.

حِجارْ [ع،س] حجرلر، طاشلر.

حجاره = احجار كبى (حجر) ك جمعى.

حِجازْ [ع،س] مكهٔ مكرمه، مدينهٔ منوره ايله طائف وحواليسندن عبارت اولان خطهٔ معروفهٔ مقدسه‌كه: (نجد) ايله (تهامه) بيننى حاجز اولمسى سبب تسميه اولمشدر § موسيقيده برمقام.

حجازى = حجازه منسوب.

حجازكار = موسيقيده معروف برمقام.

حِجالْ [ع،س] جـ: (حجله) كلين اوطه‌لرى.

ربات الحجال = كلينلر.

« زهى مشاطهٔ زينت فزاى طبع نظم آرا
عروس بكر فكرم رشك ربات الحجال ايلر »

حِجامَتْ [ع، س] زبانزدى اولان حاء مفتوح ايله ☞ (حجامت).

حِجّه [ع، مص] بركره حج ايتمك.

حجة الوداع = هجرت سنيه‌نك اونتجى سنه‌سنده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افندمز حضرتلرينك ايفا بيوردقلرى صوك حج.

ذى الحجه = سنهٔ قمريه‌نك اون ايكنجى آيى، قربان آيى.

حِداقْ [ع،س] جـ: (حدقه) كوزببكلرى

حِدَّتْ [ع، مص] انسانه عارض اولان طارغنلق، تنيزلك، اوفكه § كسكينلك: حدت ذكا، حدت بصر، حدت سيف.

حدتلى = اوفكه‌لى.

حدتلنديرمك = اوفكه‌لتمك.

حدتلنمك = غضبه كلمك، اوفكه‌لنمك.

حِذاءْ [ع، س] (ازاء) ايله مترادفدر، قارشى قارشى‌يه اولمه، مقابل بولنمق، برصره وچرپيده بولنمه.

حِراءْ [ع،س] مكه جوارنده برطاغك اسميدركه: قبل البعثه رسول اكرم افندمز (صلعم) بونده‌كى غارده تنهاجه عبادت ايدرلردى.

حِراثَتْ [ع، مص] اكين اكمك.

حِراسَتْ [ع،مص] قوريمق، قورنمق.

حِرْباءْ [ع، س] كرتنكله‌دن بيوك وداغما كونشه متوجه برحيوانكه: بوكا (بوقلمون) و (قياكلرى) دخى دينور. فارسيده اسمى (آفتاب پرست) در. § شعاعات شمسيه‌نك بلوطلره انعكاسندن حاصل اولان مختلف رنكلر.

حِرْزْ [ع، س] آفاتدن محافظه وتأمينه واسطه اولان نسخه وطلسم كبى شئ.

حرزجان = حياتى تأمين ايدن طلسم § امين ير، ملجأ.

حِرْصْ [ع،س] برشيئى لزومندن زياده طلب، برشيئه زياده‌سيله رغبت ايتمك { اكثريا مذموم اولان حالاتده مستعملدر. }

حرصلى = زياده‌سيله حريص، طمعكار، آرزوكش § حدتلى.

حرصلاندرمق = برينك حرص وهوسنى تحريك ايتمك، انهماكله ارزو ايتديرمك § اوفكه‌لشديرمك.

حرصلانمق = كمال شدتله ارزوكش اولمق اوفكه‌لى اولمق.

حِرَفْ [ع س] جـ: (حرفت) صنعتلر.

حِرْفَتْ [ع،مص] مدار جلب رزق اولان صنعت.

ارباب حرفت = صنعتكار اولانلر.

حِرْمانْ [ع،مص] محروم اولمه § محروملق، محروميت.

حِزْبْ [ع،س] طائفه، كروه انسانى § بلوك، قسم § دوام اوزره تلاوت وقرائت اولنان شئ ورد § قرآن عظيم الشانك منقسم اولديغى (۳۰) جزئدن هربرينك نصفى، التمشده برى مصحف شريفدن بش صحيفه.

حِسْ [ع،س] روحك طويه‌قوتى، طويغو { بومعناده اكثريا (ايتمك) ماده‌سيله قوللانيلور. }

حس مشترك = (منطق) صور جزئياتك مرتسم اولديغى قوتدركه حواس خمس ظاهره بونك وسائطيدر.

حسى = حسه متعلق || دولاييسيله اكلامه ضمناً ادراك ايتمه.

ابطال حس = (طب) تأثير ادويه ايله حسى موقتاً تعطيل ايتمك.

حس كاذب = حواسك آلدانمسى. مثلا: اسكله‌ده بولنان آدمك واپور حركت ايلديكى زمان واپورى ثابت، اسكله‌يى متحرك ظن ايتمسى كبى.

حس قبل الوقوع = برشيئك وقوعندن اول آندن خبر ويرن بر تأثر درونى، (حس مقدم) دخى دينور.

حِسابْ [ع،س] صايمق § صايى § اعدادك ماهيت وخواصنى ايضاح وحسابات‌ده بونلرك نه‌وجهله استعمال اولنه‌جغنى تعليم ايدن علم اعداد.

على الحساب = عدد كاملك برقسمى اولمق اوزره.

عند الحساب
لدى الحساب } = حساب ايدلمكده.

روز حساب
يوم الحساب } = قيامت كونى.

حسابه چكمك = سؤال ايدرك استجوابيه صورتيله صيقشديرمق.

حسابه كلمك
حسابه اويمق } = موافق اولمق، توافق ايتمك.

حسابلامق = تقدیر وتخمین ایتمك ، ملاحظه ایلمك .

حساب مأموری = (بحریه) گمینك تعقیب ایده‌جکی خطی ، دکزده بولنان نقطه‌یی بالحساب تعیین وخریطهٔ بحریه اوزرنده قپودانه ارائه ایلیین مأمور ومسئول { دوغریسی سیر سفینه مأموریدر . }

حساب طوتمق = آلنه‌جق ، ویره‌جکی بردفتره یازمق .

حسابی = حسابه منسوب ، حسابجی || خسیس، بخیل .

پارمق حسابی = پارماق اوجلریله صایلان صایی .

حسابجه = تخمینه نظراً، علی التخمین .

حسابلاشمق = آله‌جق ویره‌جك حسابنی کوروب ایلیشکی کسمك .

حسابسز = ملاحظه‌سز || لایعد ولایحصی.

حساب ذهنی = چوجقلره ازبردن اوکره‌دیلن حساب، صایی ، چوق صاییسز.

حسابیات = حسابه متعلق خصوصات .

حِسّیّات [ع،س](مولددر) جـ (حس) § حواس واسطه‌سیله روحده حصوله کلن طویغولر، ادراکات روح .

حِصار [ع،س] قلعه ، بدن . اطرافلی سپرلی، برجلی، استحکاملی محل.

حِصان [ع،س] آیغیر .

حِصَص [ع،س] جـ : (حصه) پایلر، بلوکلر ، حصه‌لر .

حِصّه [ع،س] پای .

حصهٔ شایعه = (فقه) مال مشترکك هرجزئنه ساری وشامل اولان سهم .

قصه‌دن حصه = بر حکایه‌دن ، آلینان عبرت .

حصه‌لی = حصه‌سی اولان § حصه‌لره منقسم اولان .

حصه‌دار = حصه‌سی اولان .

حصه‌داری = حصه‌دارلق .

حصه‌مند / حصه‌یاب } حصه بولان ، حصه‌سی اولان .

حصه‌مندی / حصه‌یابی } = حصه یابلق .

حصه‌لشمك = پایلاشمق .

حِصن [ع،س] محکم ، متین ، صرب محل ، قلعه .

حِضانت [ع،مص] دایالق ، سود آنالغی .

حِطام [ع،س] یولار ایپی ، زمام .

حِفظ [ع،مص] صاقلامق، صاقلانمق § ازبرله‌مك ، ازبرلتمك .

تحت الحفظ = محافظه التنده ، ضابطه مأمورلرینه ترفیق ایدیله‌رك .

حفظ الصحه = طبابتك برشعبهٔ مهمه سیدرکه : قبل الوقوع امراضك اوکنی آلمق اصولندن بحث ایدر .

حفظه چالیشمق = قرآن کریمی ازبرلمکه غیرت ایتمك .

حِقد [ع،س] کین ، عداوت .

حِکایه ـ حِکایت [ع،مص] نقل ـ بیان § بعض وقوعاتك هیئت مجموعه‌سی .

حکایه‌نویس = حکایه یازان، رومانجی .

حکایه‌جی = حکایه‌سویلیین، مصالجی .

حکایه‌نویسی = حکایه نویسلك .

علی طریق الحکایه = حکایه صورتیله .

مبنی علی الحکایه = برحکایه‌یه ، وقعه‌یه مستند اولان سوزکه : اوحکایه ویاوقعه بیلنمدکجه مفهومی اکلاشیلماز .

حکایات = جـ : حکایه، مصاللر، مثللر.

حِکَم [ع،س] جـ: (حکمت) حکمتلی شیلر.

حِکمت [ع،س] علم وعدلك اجتماعندن متحصل صفت شریفه§ معرفت حقایق اشیا و موجودات § منشأ خفی ، کیزلی سبب § اداب واخلاقه دائر مختصر سوز، نصیحت صحیحه .

حکمت آمیز = حکمتله قاریشق ، حکیمانه .

حکمت شناسی = حکمت، فلسفه بیلن .

حکمت طبیعیه = اجسامك خواص طبیعیه‌لریله تابع اولدقلری قوانین ثابته‌دن باحث علم .

علم حکمت = فلسفه § منطق ، اخلاق قواعدینك هیئت مجموعه‌سی .

حکمت مافوق الطبیعیه = ماورایه توفیق ایدیله‌مین سوزلر ، قاعده‌لر § خرافات .

حکمت منطوق بها = علوم شرعیه وطریقت .

حکمت مسکوت عنها = علماً وسومك واقف اولمدیغی اسرار حقیقت .

حِکَمی [ع،ص] دوغریسی (حِکْمی) در حکمته منسوب ومتعلق .

حکمیات = (حکمی) نك جمعی . حکمته متعلق سوزلر .

حِلّ [ع،س] حلال § حلال اوله § حرم شریف حدودی خارجنده‌کی محل .

حِلم [ع،مص] طبیعت یواشلغی { انسانه مخصوصدر . }

حلم حماری = شرعاً و عقلاً مقبول اولمیان حلم .

حِلیه [ع،س] زینت ، سوس § خلقت حسنه صفت وصورت مستحسنه § حضرت فخر کائنات افندمزك اوصاف مبارکه‌لری ، وبو اوصاف عالیه‌دن باحث کتاب : حلیهٔ خاقانی .

حِمار [ع،س] ارکك اشك .

حماری = حماره منسوب ، اشکلك .

حِمایه [ع،مص] حالات موذیه‌دن قوروتمق، قورنمق §صیانت، صحابت، التزام.

حِمل [ع،س] طاشینان یوك .

حِمیه [ع،مص] یوب ایچمکده احتیاط ، پرهیز .

الحمیة رأس کل دواء = حمیه دوالرك باشیدر .

حِناء [ع،س] قنا { دوغریسی تشدید ایله‌در . }

حنائی = قناجی ، قنا صاتان .

حِنث [ع،مص] یمینك عهده‌سندن کله‌میوب حکمی آلتنده قالمه .

حِنْطَه [ع،س] بغدای .

حِوَلْ [ع،س] (زوال) ايله مترادفدر.

حِياضْ [ع،س] جـ: (حوض) حوضلر.

حِيطانْ [ع،س] جـ : (حائط) ديوارلر، حائطلر .

حِيَلْ [ع،س] جـ: (حيله) دوبارهلر.

حيله [ع،س] دك، دوباره، دسيسه، ديكرينی الداتمق ايچون ياپيلان مذموم شیء.

حيلهباز
حيلهساز = حيلهجی، حيلهايديجی، ايدن.
حيلهكار

حيلهكارانه = حيلهكارجهسنه .

حيلهكاری = حيلهكارلق .

حيلهسز = صافی، خالص، حيلهقاريشديرلمامش شیء .

حيلهلی = ساخته قاريشيق ، صاف وخالص اولميان .

حِينْ [ع،س] وقت ، اثنا ، هنكام ، زمان . جمعی : (احيان) .

حاء مضمومه

حُبْ [ع مص] سوكی § سومك § دوستلق .

حُبَبْ [ع،س] (حباب) ك جمعی : صو قبارجقلری .

حُبُكْ [ع،س] (حبيكه) نك جمعی . كواكب محركاری .

حُبْلی [ع،ص] كبه قادين ، حامل .

صيحة الحبلی = مخاطرهيه دال اولان فرياد .

حُبُوبْ [ع،س] (حب)ك جمعی. دانهلر.

حُبُوبات [ع،س] (حبوب)ك جمعی، يعنی (حب)ك جمع الجمعيدر. دانهلر، دانهدن عبارت ذخائر .

حبوبات ماكنهسی = حبوبات ايچندهكی طاشلری آييرمغه مخصوص ماكنه .

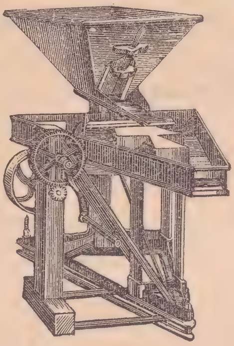

(حبوبات ماكنهسی)

حبوبات نجيليه = (نباتات) بغدای ، آرپه ، مصر بغدايی ، پرنج ، يولاف ، چودار كبی نجيليه فصيلهسنه منسوب اولان حبوباتدركه : آلبومين ، ليفين، جبن كبی آزوتلی ونشاسته ، دكسترين ، شكر مواد دسمه كبی غير آزوتلی مادهلری حاويدرلر .

حُبُورْ [ع،س] (سرور) ايله مترادفدر . فرح ، سوينچ .

حُجّابْ [ع،س] جـ: (حاجب) قپوجيلر.

حُجّاجْ [ع،س] جـ : (حاج) حاجيلر .

حُجُبْ [ع س] پرده معناسنه اولان (حجاب) ك جمعی . پردهلر .

حُجَّتْ [ع،س] دليل ، برهان § محاكم شرعيهدن حكمی حاوی اولهرق ويريلان ورقهٔ شرعيهٔ رسميه.

حُجَجْ [ع،س] جـ : (حجت) دليللر، برهانلر § حكمنامهٔ شرعيلر .

حجج خطيه = (فقه) قانوناً بينهدن معدود وشبهه وتزويردن سالم اولان قيود رسميه وبروات عاليه وسندات سائره .

حُجُرات [ع،س] جـ (حجره) اوطهجقلر (نباتات ، حيوانات) كافهٔ اجسام عضويه وآليهنك اساسی ومابهالحصولی ومواد ناميهيی حاوی اولان عناصرك هيئت مجموعهسی .

حُجْره [ع،س] كوچوك اوطه § كوچوك دولاب § (نباتات ، حيوانات) كافهٔ اجسام عضويه وآليهنك اساسی ومابهالحصولی اولوب مواد ناميهايله مملو بولنان وانسجهٔ نباتيه وحيوانيهده منتشر اولان پك كوچوك بوشلقلردن هربری .

حجرهٔ منقوطه = (نباتات) نقطه كبی دليكلر .

حجرهٔ مخططه = (نباتات) بربری اوزرينه موضوع خطلره مشابه دليكلر .

حجروی = حجرهيه منسوب اولان حجره كبی اولان .

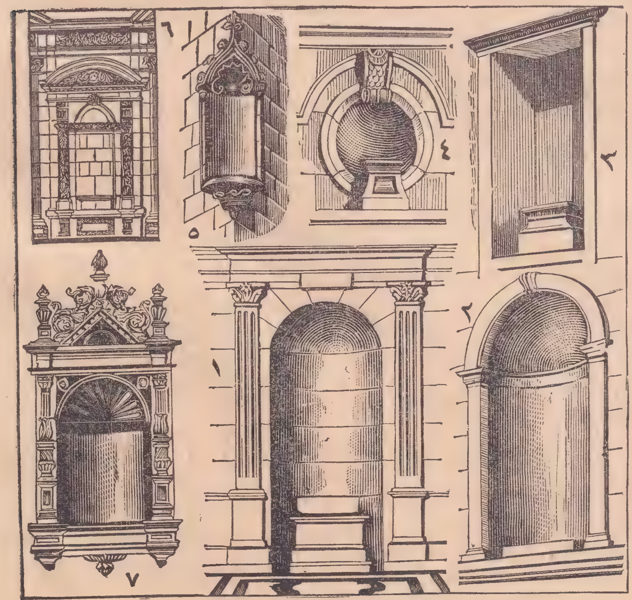

(حجرهلر)

١ — بسيط . ٢ — مدور . ٣ — مربعی . ٤ — كرهوی . ٥ — مزوی .
٦ مستوی . ٧ — مصنع .

نسج حجروى == (نباتات، حيوانات) مواد ناميه ايله مالی حجرات صغيره‌نك اجتماعندن متشكل بنيهٔ نباتی ويا حيوانی .

حُجَرات [ع،س] جم : (حجره) پك كوچوك حجره‌لر .

مجاری بين الحجرات == (نباتات) حجره‌لرك آره‌لرنده‌كی پك كوچوك بوشلقلر .

حُجَيره [ع،س] پك كوچوك حجره .

حُدُوث [ع، مص] (قدم) مقابلی : صوكره‌دن پيدا اولمه، حادث اولمه .

حدوث ذاتی == (فلسفه) شيئك وجود جهتيله باشقه‌سنه افتقاری .

حدوث زمانی == شيئك زمان جهتيله عدماً مسبوق اولمسيدر .

حُدُود [ع،س] جم : (حد) غايتلر، نهايتلر، تعريفلر § تأديبات شرعيه .

حُرّ [ع،س] كوله ، اسير اولميان .

حُرْقَت [ع،س] احتراق اثری، يانيق . (احتراق) ايله مترادفدر .

حرقة البول == (طب) بل صغوقلغی .

حُرْمَت [ع، مص] عرض، ناموس كبی هتكی حلال اولميان § [مص] حرام اولمق ، حراملق : حرمت خمر § احترام ، رعايت .

{ حمر حقنده سويلنمش اولان آتيده‌كی بيتك ايكنجی مصرعنده مذكور اولان (حرمت) لردن برنجيسی (حرام)، ايكنجيسی (احترام) معناسنه‌در :

« مجلس ارباب دل برلحظه سنسز اولمسون
حرمتك انكار ايدن عالمده حرمت كورمسون »

حُرُوب [ع، س] (حرب) ك جمعی . جنكلر، غوغالر .

حُرُوف [ع،س] جم : (حرف)، حرفلر. §(تصوف) اعياندن حقائق بسيطه.

حروف عاليات == غيب غيبوبده كائن شئون ذاتيه .

حروف لين == (و) ، (ع) ، (ا) در.

حروف املا == (ا، و، هـ، ی) در.

حروف متصله == كنديندن صوكره كلن حرفه بيتيشن وبيتيشه‌بيلن حرفلر .

حروف منفصله == كنديندن صوكره كلن حرفه بيتيشه‌مين حرفلر. (و)، (ر)، (د)، (ذ) ، (ز) كبی .

حروف شمسيه == كنديسندن اول كلن (ال) حرف تعريفنك (ل) ی تلفظ ايدلمين حرف : بالتبين ، لاعلى التعيين .

حروف قمريه == كنديسندن صوكره كلن (ال) حرف تعريفنك (ل) ی تلفظ اولنان: على الحساب .

حُرُوفات [ع،س] (حرف) ك جمع الجمعی.

حُرُوفِيُون [ع،س] فرق شيعه، برطائفهٔ ضاله .

حُرّيّت [ع،ص] آزادلق ، سربستلك .

حُزْمَه [ع، س] دمت .

حزمهٔ بسيطه == (نباتات) كوچوك چيچك صاپلری محور اصلينك مختلف نقطه‌سندن چيقديغی حالده چيچكلرك عالياً برحذاده بولنمسی حالی .

محرك حزمه‌سی == (عسكری) باروت تأثيرينك غيرمساوی اولمسندن ناشی برسلاحه برقاچ ال آتش ايدلدكده محركلرك عدم انطباقندن متولد مخروطی دمت .

حُزْن [ع، س] محزونلق عارضه‌سی ، مغموميت .

حزن آور
حزن انكيز } == حزن كتيريجی، كتيرن.

حزن آميز == حزن قاريشديران .

حزن افزا == حزن آرتيريجی ، آرتران .

حُسام [ع،س] كسكين قليج، شمشير ستيز.

حسام الليالی == پك اوزون كيجه .

حسام الدين == دينك كسكين قليجی .

حُسْن [ع،مص] كوزللك: حسن وقبح، حسن صورتی § (ص) كوزل ، ايی : حسن اداره، حسن خط.

حسن حال == صلاح .

حسن حركت == مقبول طرز وطور.

حسن ظن == بری حقنده ايی فكرده بولنمه .

حسن قبول == ايی قبول ايتمه ، اكرام واحترام ايدرك قبول ايديش .

حسن معامله == حقنده ايلكله ، لطفله معامله ايتمك .

حسن نظر == توجه ، التفات .

حسن يوسف == ذات الفلقتين شعبه‌سندن قرانفيليه فصيله‌سنه منسوب على العاده حشيشی برچيچكدر .

(حسن يوسف)

حسنيات == كوزل اولان خصوصات § برشيئك فائده‌لی اولان حالی .

حُسْنى [ع،ص] عمل صالح، خصلت ممدوحه، صفت حسنه .

اسماء حسنى == جناب واجب الوجودك اسملری كه : ورد كبی اوقونور .

حُسُوم [ع،مص] اوغورسزلق § توالی اوزره بولنمق .

حُسَيْن [ع،ص] كوزلجك. [اسم اولدرق مستعملدر.]

حسينی == موسيقيده برمقام .

حُشاش - حُشاشه [ع،س] خسته‌نك ويامجروحك وجودنده قالان بقيهٔ روحه اطلاق اولنور .

حُشَيْفه [ع، س] ☞ (حشفه) .

حُصُول [ع،مص] حاصل اولمه، وجوده كلمه. [بولمق، كلمك ماده‌لريله قوللانيلور]

حصولپذير
حصوليافته } حصول بوليجی، بولان .

حصوله كلمك == حاصل اولمق ، ميدانه چيقمق .

حُطاطَه [ع،س] (طب) جراحتسز سویلجه .

حُطام [ع،س] قوری اوت ، قبوق قیریندیسی ، صمان پارچه‌سی § نفع قلیل ، آز فائده .

حُطَمَه [ع،س] نارشدید § جهنم ، دوزخ .

حُظوظ [ع،س] جـ : (حظ) سونجلر ، مسرتلر .

حظوظات = (حظ) ك جمع الجمعی . انسانك خوشنه کیدن شیلر .

حظوظات نفسانیه = نفس اماره‌یه خوش کلن خصوصات .

حُفّاظ [ع،س] جـ : (حافظ) حافظلق شرفنه مظهر اولانلر ، قرآن کریمی ازبرلینلر .

حُفَر [ع،س] جـ : (حفره) چوقورلر .

حُفْرَتَین [ع،س] (حفره) نك تثنیه‌سی . ایکی چوقور دیمکدرکه مقصد بورنك دلیکلریدر : حفرتین انف .

حُفْرَه [ع،س] قازلمش چوقور .

حفرهٔ حرقفیه = (طب) قالچه کمیکنك چوقورلرندن هر بری .

حفرهٔ ابطیه = (طب) قولتوق آلتی چوقوری .

حفرهٔ مأبظیه = (طب) دیز آلتندکی چوقور .

حُفَیْرَه [ع،س] قازلمش کوچوك چوقور .

حُقُود [ع،س] جـ : (حقد) کینلر ، عداوتلر : حقود قدیمه .

حُقُوق [ع،س] جـ : (حق) . حقلر § (قوانین) انسانك وظائف خارجیه‌سنده رعایت ایتمسی لازمکلن حکمی اساسلر .

حقوق ادارهٔ ملکیه = (قوانین) افراد اهالینك منافع خصوصیه‌سیله هیئت دولتك منافع عمومیه‌سی آره‌سنده‌کی مناسباتنی تعیین ایدن قواعد .

حقوق اساسیه = (قوانین) حکومتك صورت تأسیسنی وافراد اهالی ایله اولان مناسباتنی تعیین ایدن قواعد .

حقوق بلدیه = (قوانین) مملکت و اصنافجه برمأموریت رسمیه‌ده بولنمه حقی .

حقوق بحریه = (حقوق) عقود و معاملات بحریه‌یی وبونلرك صورت جریانیله درجهٔ مرعیتنی تعیین وتحدید ایدن قواعد ، حقوق .

حقوق بحریهٔ خصوصیه = (حقوق) تجارت بحریه قانوننك احکامی .

حقوق بحریهٔ عمومیه = (حقوق) ضوابط بحریه‌یی ولیمانلرده مرعی قواعدایله سفائنك سیر وسفری و تجارت بحریه‌یه عائد تقییدات و قواعد بحریهٔ حربیه‌یی جامع حقوق .

حقوق بین الملل } حقوق دول } = (حقوق) دولتلر آره‌سنده جاری اولان مناسباتی تعیین ایدن قواعد .

حقوق تجاریه = (قوانین) معاملات تجاریه‌یه متعلق قواعد .

تقسیمات حقوق = علم حقوقك منقسم اولدیغی ابواب ، فصول ، شعبات ـ که : بروجه آتیدر .

حقوق جزائیه = (قوانین) حکومتك وضع ایتدیکی قوانینه مخالفت ایدنلرك کوره‌جکی مجازاتی تعیین ایلاین قواعد .

حقوق حرب = (حقوق) وقت حربده دولتلرك رعایتنه مجبور اولدیغی قواعد .

حقوق خصوصیه } حقوق عادیه } = (حقوق) افراد اهالی اره‌سنده کی مناسباتی تحدید ایدن قواعد .

حقوق سیاسیه = (قوانین) مملکتك صورت اداره‌سنی واهالینك بوبابده‌کی حقوقنی جامع ومبین قواعد .

حقوق شخصیه = (قوانین) هر فردك منحصراً شخصنه عائد حقوقنی تحدید ایدن قواعد .

حقوق طبیعیه = (حقوق) الهام الٓهی ایله طبیعت بشریه‌نك ارائه ایلدیکی قواعد .

حقوق عقد = (فقه) عقد و مقاوله ایجابنجه طرفین معاقدینك حائز اولدیغی صلاحیت .

حقوق عمومیه = (قوانین) حکومتك صورت تشکلنی وافرادایله حکومت آره‌سنده‌کی مناسباته متعلق قواعد واحکام جزائیه‌یه دائر مدعئ عمومیلرك طلب وادعاسنه مأمور اولدقلری حق .

حقوق محکمه = (قوانین) حکام جزائیه‌دن ماعدا دعاوی‌یی فصل وحسم ایدن محکمه .

حقوق مدنیه = (قوانین) افراد اهالی آره‌سنده‌کی مناسباتی وافراد تبعه‌نك رتبه ومأموریت احرازینه ، وصی اولمق ، سلاح طاشیمق ، نشان طاقمق کبی شیلره صلاحیتنه دائر حقلری .

حقوق موضوعه = (قوانین) قواعد طبیعیه‌یه استناداً ضبط وتلفیق ایدلمش حقوق .

(تقسیمات حقوق)

حقوقشناس = علم حقوقه آشنا § وفادار .

حقوق پرور = وفادار، صادق دوست .

حقوق پرورانه = حقوق پرورجه سنه .

حُقْنَه [ع،س] احتقان آلتی، شرینغه § احتقان ایدیلن علاج .

حُقَّه [ع،س] معدنی ، ترابی ، بلوری شیلردن معمول ایچی بوش مرکب قابی .

(حقه)

حقه باز = یوارلق دانه لرله — ال چابقلغی ایله — هنرلر کوسترن آدم .

توکوروك حقه سی = علل صدریه یه مبتلا اولانلرك درونه توکوردکلری کوچوك قاپ .

حُکّام [ع،س] جـ : (حاکم) . حاکملر .

حُکْم [ع،مص] بو بویله در ویا دکلدر دیمك . § امر ، اراده § تأثیر ، نفوذ ، اهمیت : شتا حکمنی اجرا ایدییور . § قیمت ، منزله ، مثابه § ایجاب ، اقتضا : حکم قدر .

حکم وجاهی = (حقوق) طرفینك ویا وکیللری حاضر اولدقلری حالده ویریلن حکم .

حکم غیابی = (حقوق) طرفیندن بری حاضر اولمدیغی حالده ویریلن حکم .

حکم قطعی = (حقوق) محاکم ابتدائیه نك قابل تمییز واستیناف اولمق اوزره ویردیکی حکم .

حکمنده اولمق = مثابه سنده اولمق .

حکمی کچمك = امری نافذ وجاری اولمق .

حکماً = حکم جهتیله ، حقیقةً دکل .

حُکَماء [ع،س] جـ : (حکیم) ارباب علم وحکمت .

حُکْمدار [فا،ص] حکم سورن ، صاحب حکم وامر، مملکت صاحبی اولان پادشاه . ملك برقومك متبوعی اولان ذات معظم .

حُکُومَت [ع،مص] مملکتی اداره ایتمه اهالی اوزرنده آمرلك § هیئت اجتماعیه تابعیه نك منافع خصوصیه وعمومیه سنی محافظه وتبعه سی اوزرنده امر ونهیی انفاذ ایدن قوهٔ اجرائیه § اجرای حکومته مخصوص دائره : حکومت قوناغی .

حُلْقُوم [ع،س] انسان وحیوانك بوغازی .

راحة الحلقوم = نشاسته وشکر ایله اعمال ایدیلن بر نوع یموشاق معروف شکر .

حُلَل [ع،س] (حله) نك جمعی . حله لر .

حُلَّه [ع،س] بری بلدن آشاغی ، دیکری بلدن یوقاری تلبس اولنان ایکی پارچه دن عبارت لباس .

حُلْو [ع،ص] طاتلی .

حلویات = طاتلی یه متعلق ییه جکلر .

حُلُول [ع، مص] کاوب چاتمق ، پك زیاده تقرب ایدوب بیتشمك § (حکمت) بر غشانك مساماتندن کچه رك ایکی مختلف مایعك بربریله اختلاطی .

حلول دخولی = (حکمت) صو ایله مملو بر قاپ ایچنه ضمغ محلولنی حاوی بر غشائی کیسه قونلدقده صویك ضمغ ایچریسنه کیرمسندن عبارت جاذبهٔ طبیعیه .

حلول خروجی = (حکمت) حلول دخولینك عکسی اوله رق ضمغك صویه حلولی حادثه سی .

حلول سریانی = ایکی جسمك — برینه اشارت دیکرینه دلالت ایده جك صورتده — اتحادیدر .

حلول جواری = بری دیکرینك ظرفی اولان ایکی جسمك اتحادیدر .

حلولی = حلوله متعلق اولان § حاشا ثم حاشا جناب حقك اجسامه حلولنه قائل اولان طائفهٔ ضاله .

حُلِیّ [ع،س] (حلی) نك جمعی . آلتون ، کموش ، الماس ، یاقوت کبی زینتلره طلاق اولنور .

حلیات = (حلی) نك جمعی . زینتلر ، ارایشلر : حلیات نسوانیه .

حُلَیمَه [ع،س] (طب) بدن انسانده طبیعی ویا مرضی اوله رق حاصل اولان اوفاجق قبارتی ، قبارجق ، ممه جك .

حلیمهٔ لسان = دیلده کی قبارجقلر .

حلیمات = جـ (حلیمه) حلیمه لر ، قبارجقلر .

حلیمات جلدیه = (طب) جلدك آدمه دنیلن ایلك طبقه سنده کی ممه جکلر ، قبارجقلر .

حُماة [ع،س] (حامی) نك جمعی : حمایه ایدنلر .

حُمّاض [ع.س] (نباتات) قوزی قولاغی .

حامض حماض = قوزی قولاغی ایله مولدالحموضه نك امتزاجندن حاصل اولان واکشی بر طعمی بولنان ترکیب شبه معدنیٔ نباتی .

حُمْرَت [ع،مص] قرمزیلق ، قزیللق .

حمرت حجاب = اوتانمه قرمزیلغی .

حمرت شفق = شفق قرمزیلغی .

حُمْرَه [ع.س] (طب) ☛ ییلانجق .

حُمُّص [ع،س] نخود .

حُمْض [ع،س] (کیمیا) اکثریتله معدنك ونادراً شبه معادنك موالدالحموضه یله اتحادندن حاصل اولان ترکیب .

حمض اول = مساوی وزن کیمیویده اوله رق بر معدنله مولدالحموضه نك ترکیبندن متحصل جسم .

حمض ثانیٔ ... = بر وزن معدن ایله ایکی وزن مولدالحموضه نك امتزاجندن حاصل اولان ترکیب .

حمض حدید = دمیر پاسی .

حمض یکنیم = بر وزن معدنله بربچق وزن مولدالحموضه دن متشکل ترکیب .

حمض اخیر = هر معدنك جنسنه کوره بر وزن معدنله برقاچ وزن مولدالحموضه دن مرکب جسم .

حمض توتیا = (کیمیا) مساوی وزنده چینقو ایله مولدالحموضه دن متشکل ترکیب که : امراض عینیه ده استعمال اولنور .

حمض فضه = مساوی وزنده کموش ومولدالحموضه دن مرکب ترکیب کیمیوی .

حمض حدیدیٔ حدید = اوچ وزن تیمور ایله درت وزن مولدالحموضه‌دن متحصل ترکیب که: بوکا (حجر مقناطیسی) ده دینور.

حُمْق [ع، مص] (حماقت) ایله مترادفدر.

حُمَقاء [ع، س] (حمیق)ك جمعی. احمقلر.

حُمُوضَت [ع، مص] اکشیلك.

حُمّا ـ حُمّاء [ع س] خسته‌لك اثری اوله‌رق وجوده عارض اولان شدتلی حرارت § ایصتمه.

حمای اصفر = (طب) بعض بلاد حاره‌یه مخصوص ومتعدد نزفلرله برابر جلدك صرار-مه‌سیله موصوف برمرض وبائی.

حمای اندفاعیه = (طب) چیچك، قزاموق قزل خسته‌لکلرندن هربری.

حمای دائمهٔ بسیطه }
حمای مخاطبه } = (طب) هیچ برمرض عوارضندن اولمیه‌رق اصلی وذاتی برحرارتك ازدیادندن عبارت ومدت قلیله ظرفنده دائما صحت حاله رجوع ایدر برنوع خسته‌لك.

حمای راجعه = (طب) هندستان، ایران آلمانیا، ایسلانده اطه‌لرینه مخصوص ساری بر حمادر.

حمای سریع الزوال = (طب) حمای دائمهٔ بسیطه‌نك نام دیکری.

حمای عفنیه = (fievre thyphoïde) امعای رقیقه‌ده برآفت مخصوصه اوله‌رق ظهور ایدوب شدتله ساری اولان برمرضدر-که: بوکا بردفعه دوچار اولانلرك ایکنجی دفعه محموم اولمدقلری واولسه‌لر بیله نادراً اولدقلری مرویدر.

حمای متقطعه }
حمای نائبه } = (طب) منزرغی محللره مخصوص اولوب اکثریتله طلاغك بیومسیله مرافق وآز چوق فاصله ایله کان واولا دیتره‌دوب بعده شدتلی حرارت ویرن ایصیتمه.

حمای نفاسی = (طب) وضع حملدن صوکره ظهور ایدن عوارضك هیئت مجموعه-سی که: اکثریا مهلکدر.

حُمَیّا [ع، س] شدت.

حمیا الشباب = جوانلق چاغنك اك نشاطلی زمانی.

حمیا الکأس = شرابك اك نشئه‌لی دمی

حمیات = جمع: (حمی) حملر، انواع حما.

حُنَفاء [ع، س] جمع: (حنیف). دین اسلام اوزره ثابت اولانلر.

حُوت [ع، س] بالق § منطقة البروجك اون ایکنجی برجی اولوب شمس بورایه شباطده کیرر.

حُور ـ حُوری [ع، س] جنت قیزی، جنت قیزلری ‖ حسناء کوزل قادین.
جمعی: (حوران)، (حوریان) در.

حُوَیْصَل [ع، س] (طب) بشره‌نك آلتنده شفاف وایچی صو ایله مملو قبارجق § التهابات جلدیه اثری اوله‌رق حاصل اولان طوزلو بغم واوچوق کبی قبارجقلر.

حویصلات = جمع: (حویصل).

حُوَیْنات [ع س] خرده بینی حیوانجقلر § (طب) میقروب § میقروبدن بیوك وفقط غایت کوچوك حیوانجقلر. ☞ (میقروب).

حوینات منویه = منی درونده بولنان و ذریتی موجب اولان حیوانجقلر. (حوینات منویه)

حوینات نقیعیه = (حیوانات) حیوانات ابتدائیه‌دن خرده بینی و اشکالی پك مختلف حیوانجقلردرکه: اکثریا راکد صولرده بولنور.

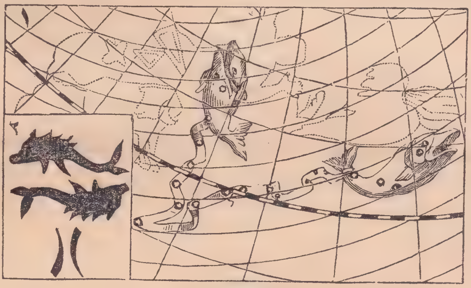

(حوت)

خ [ع، فا، ت] الفبای عربینك یدنجی وحروف فارسیه وترکیه‌نك طقوزنجی حرفیدر-كه: نقطه‌سزندن تفریق ایچون بوکا : « خاء معجمه » ، «خاء منقوطه» ، « خاء فوقانیه» دخی دینور. ابجد حروفاتنده «٦٠٠» عددینه اشارتدر .

خ .... کوفی

خ .... تعلیق

خ .... ثلث

خ .... نسخ

خ .... سیاقت

خ .... توقیع

خ .... دیوانی

خ .... جلی

خ .... اجازت

خ .... رقعه

خ .... ریحانی

خ .... شجری

خاء [ع] «خ» حرفنك اسمیدر.

خا-ی [فا] « خاییدن » مصدرندن اسم فاعل: چیکنه‌یه‌جی دیمکدر . [اصلی: خاینده‌در]

شکرخا = {خاینده‌ٔ شکردن محرفدر} شکر چیکنه‌یه‌جی ، طاتلی سوزلی .

ژاژخا = صاچمه صاپان سوزلر سویلین.

خائب [ع. ص] بهره‌سز، محروم § امیدسز، مأیوس § ضرر وزیانه اوغرایان. § سعیی هبا اولان، مطلوبنه نائل اوله‌میان .

خائباً = خائب اوله‌رق ، اولدیغی حالده.

خائبین = جم : [خائب] مأیوس اولانلر، خائبلر .

خائف [ع.ص] قورقان، قورقاق، اورکك.

خائفاً = خائفجه‌سنه ، قورقاقجه‌سنه .

خائن [ع،ص] خیانت ایدن، خیانتله متصف اولان .

خائنانه = خائنجه‌سنه .

خاتم [ع،س] مهر، اوستی مهرلی یوزوك § اك صوك .

خاتم الانبیاء / **خاتم النبیین** = پیغمبرانك اك صوك کلنی ، حضرت محمد صلی الله علیه وسلم افندمز .

خاتمه [ع، ص] صوك، نهايت.

خاتمه‌کش = خاتمه چكن، نهايت ويرن.

حسن‌خاتمه = ايى بر صورتده بيترمه § صوك نفسده كلمهٔ شهادت كتيرمه .

خاتون [ع، فا، س] قادين، مرءٔ محترمه، عورت . جمعى (خواتين) كلير .

خاتون‌قيامت = حضرت فاطمة الزهرا رضى الله عنها .

خاتونجق = كوچوك قادين، قادينجغز .

خاچ • [ارمنيجه] برى اوزون ديكرى براز دها قيصه ايكى دوز شيئك بربرى اوزرينه زائد اشارتى وارى يعنى ايكى طرفده قول تشكيل ايتمك اوزره عمرداً وضعندن حاصل اولان هيئت ــ كه : كويا حضرت عيسانك صلب اولنديغى چارميخه تقليددر . صليب ، چليپا، استاوروز .

قزيل‌خاچ = صليب احمر .

خاچ چيقارمق = خرستيانلرجه كندى آلن وكوكسلرنده اشارتله خاچ رسمى ياپمق .

خاچوارى = خاچ شكلنده اولەرق .

خاخام [ع، س] موسوى عالمى .

خاخام‌باشى = موسويلرك مذهبجه اك بيوك رئيسلرى .

خادر [ع، ص] اويوشمش ، تنبل .

خادع [ع، ص] خدعه ايدن، خدعه‌جى.

بايع خادع = حيله‌كار صاتيجى .

خادعانه = خدعه‌كارجه‌سنه .

خادم [ع. ص] خدمت ايديجى، ايدن ، خدمتجى § آلت تناسلى قطع اولنمش اركك، طواشى، خادم اغا.

خادم الحرمين = مكهٔ مكرمه ومدينهٔ منوره‌يه نسبتله خليفهٔ اسلام حضرتلرينك عنوان مبجلى .

خار [فا، س] ديكن § قاشنمه .

خاراشتر = ،وه‌ديكنى.

خارپشت ـ خارانداز = كيرپى .

خارخار = بى‌حضورىٔ قلب .

خاركل = تحملى ممكن زحمت .

خارستان ـ خارزار = ديكنلك.

خاركور = منازعه ، مشاتمه .

خارا [فا، س] پك‌قاتى طاش، مرمر: سنك خارا .

خاراشكاف = مرمر ياريجى ، كوجلى قوتلى § موجلى قماش .

خارتوج • [ع، س] تفنك فشنككى § طوپ باروتنك موضوع بولنديغى طوربه .

خارج • [ع، ص]طيشارى چيقان §طيشاريده طيشده § طيش ، طيشارى § (حقوق) برعينه بالفعل وضع يددن ياخود تصرفدن برى اولان كيمسه ، شخص آخر .

خارج قسمت = (حساب) برعددك ديكر عدده يعنى مقسوم عليهك مقسومده قاچ دفعه داخل اولديغنى كوسترن عدد :

١٥٠ مقسوم	٦	مقسوم عليه
	٢٥	خارج قسمت

خارج از مملكت = (حقوق) حقيقةً برمملكتده ايكن حكماً ديكر برمملكتده عد اولنان .

خارجا = طيشدن ، طيشاريدن .

خارجى = خارجه منسوب § وقتيله حضرت على كرم الله وجهه‌يه عاصى اولان فرقهٔ ضاله افرادندن هربرى .

خارجيه = { امور خارجيه حكمنده‌در.} بر دولتك دول سائره ايله مناسبتنى حسن تمشيته مأمور بولنان وسفرانك مرجعى اولان نظارت § خارجه منسوب .

خارصه [ع، س] (فقه) درى يرلديغى حالده قان آقميان باش ويوز ياره‌سى .

خارق [ع، ص] يرتيجى ، يرتان .

خارق العاده = عادتك فوقنده، خارجنده

خارقه [ع، ص] عادت خارجنده اولەرق يتشمش ، غايتله ممتاز انسان .

خاره [ت، س] ☛ (خارا) .

خاره‌لنمك = خاره كبى طالغه‌لى، متموج اولمق .

خارلدى [ت، س] بر دوزى‌يه چيقان سس § شماته، كورلتى .

خازن [ع، س] خزينه محافظى، خزينه‌دار.

خاسته [فا ، ص] آيغه قالقمش ، قيام ايتمش : { (برخاسته) صورتنده دخى مستعملدر .

نوخاسته = يكى يتشمش ، دليقانلى . { مقام ذمده ايراد اولنور . }

خاسر • [ع، ص] ضرر وزيانه اوغرايان . خساره كرفتار اولان : خائب و خاسر .

خاسراً = ضررلى اولديغى حالده .

خاسره = غير نافع، مضر شئ .

خاسف • [ع، ص] صارارمش ، رنكى، پارلاقلغى زائل اولمش، منخسف اولمش .

خاشاك [ع، فا، س] چورچوب، سوپورندى : (خس وخاشاك) .

خاشع • [ع ، ص] خشوع ايله متصف ، كوكل آلچقلغى كوسترن .

خاشعاً = خاشع اولەرق .

خاشعانه = متواضعانه .

خاشلامق • [ت ، مص] قاينار صو ايله ياقمق § صوده پيشيرمك . § حشراتى ايصيرمق § ضرر كلى‌يه اوغراتمق § شدتلى تكديرو توبيخ ايتمك .

خاشلاتمق = (خاشلامق) فعلنك متعديسى .

خاشلانمق = (خاشلامق) ماده‌سنك صيغهٔ مجهولى .

خاشلامه [ت، س] صوده پيشيرلمش ، قينادلمش شئ، يمك، سبزه .

خاشه • [ت ، س] { عربى (غاشيه) دن محرفدر } بينك حيوانك اوستنه، اكرك آلتنه وضع اولنان اورتو .

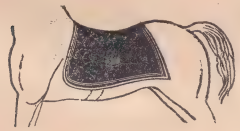

(خاشه)

خاص [ع، ص] برقاچ شيئه شمولى اولميوب يالكز برشيئه مخصوص اولان . § ممتاز § تميز ، پاك § اصل ، خالص § مارول دينلن سبزه .

خاص الخاص = اك خاص، خاصدن خاصى.

اسم خاص = برشخصك ، برشيئك اسم مخصوصى، برجنسك افرادندن يالكز بر ويا برقاچنه اطلاق اولنان اسم .

خاص وعام = ممتاز وپسپايه اولانلرك جمله‌سى .

خاصه [ع، س] (خاص)ك مؤنثى § قوت، كيفيت، حالت مخصوصه § مركزى درسعادت اولان برنجى اردوى همايون .

خزينهٔ خاصه = ذات شوكتسمات حضرت خلافتپناهينك املاك مخصوصهٔ همايونلرينى اداره وسراى همايون مصارفنه نظارت ايدن دائرهٔ رسميه وممتازه .

خاصهٔ تحریریه == (طبقات) تباشیر، غرافیت کبی جسملرك برسطحه سوریلنجه اثر براقمه‌لری خاصه‌سی .

بالخاصه == خاصةً ، مخصوصاً .

خاصةً [ع] مخصوص اوله‌رق، بالخاصه.

خاصِرَه [ع،س] (طب) بوش بوکور .

خاصیّت [ع] قوت ، کیفیت ، فائدهٔ مخصوصه .

خاصیتلی == فائده‌لی، نافع، تأثیرلی .

خاضِع [ع،ص] خضوع ایدن، خضوع ایله متصف اولان آلچاق کوکللولك کوسترن .

خاضعاً == خاضع اوله‌رق .

خاضعانه == متواضعانه .

خاطِب [ع.ص] خطاب ایدیجی، ایدن، لاقردی سویلین .

خاطِر [ع،س] کوکل § دل § رأی فکر § عقل § قوهٔ حافظه .

خاطر صایمق == رعایت ایتمك .

درخاطر ایلمك == خاطرلامق ، خاطره کتیرمك .

خاطرلامق == ذهننه، خاطرینه، کتیرمك

خاطر نشان == خاطرده؛ فکرده قالمش شیٔ.

خاطرشناس == خاطر آلیجی، کوکل یاپیجی.

خاطرشناسانه == خاطر شناس اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

خاطر شناسی == خاطر شناسلق .

خاطرصوْرمق == کیف ، حال و مزاجنی صورمق .

خاطرقالمق == منفعل اولمق .

خاطر قیرمق == طارلتمق، کوکل قیرمق.

خاطر آزار == خاطر قیران .

خاطر آزرده == خاطری قیرلمش، منفعل مکدر .

استفسارخاطر == خاطرصورمق .

خاطر آشفته == کوکلی پریشان اولان.

خاطرساز == کوکل یاپیجی، خوشنود ایدیجی.

خاطرکشا == کوکله فرح وسرور ویریجی

خاطرمانده == خاطری قالوب کوکلی قرلمش اولان .

خاطر نشین == خاطرده قالان .

خاطرنواز == اوقشایان، کوکل تلطیف ایدن.

خاطر نوازی == خاطرنوازلق .

خاطری صاییلیر == اهمیتلیجه، خیلی بیوك.

جمعیت خاطر == عقل وفکرك طوپلی اولمسی، (پریشانیٔ فکر) مقابلی .

صفای خاطر == کوکل راحتلغی .

خاطره == خاطره کلن خصوص ، فکر § خاطرده قالمش خصوص ، کیفیت .

خاطِرات [ع] جم: (خاطره) خاطرده قالان حادثه‌لر .

خاطِف [ع،ص] کوز قماشدیریجی : برق خاطف § سرعتله کچرکن بردن بره قاپوپ کوتورن .

خافِض [ع، ص] اسماء حسنادندر . آلچالدیجی، آشاغی دوشوریجی .

خافض الجناح == متواضع .

خافض صدا == منبر اوستنده‌کی قبه .

خافض لسان == (طب) آغزك ایچنی وبوغازی معاینه واثنای عملیاتده لسانی آشاغی‌یه باصدیرمق ایچون مستعمل یاصیجه برآلت.

خافِق [ع،ص] منتهای افق .

خافقان / **خافقین** == مغرب ایله مشرق .

خافِیَه [ع،س] حقایق اعمالی کیمسه‌یه سزدیرمین آدم § کیزلی حالت .

خاقان [فا،ص] بیوك پادشاه .

خاقانی == خاقانه منسوب § خاقانلق .

دفتر خاقانی == غیرمنقول اموال عمومیه‌نك مقید بولندیغی دائرهٔ رسمیه‌که، فراغ وانتقال معاملاتی بودائره‌ده رؤیت واجرا اولنور.

حدوْد خاقانی == ممالك محروسهٔ شاهانه‌نك حدودی .

خاك [فا،س] طوپراق، تراب § کرهٔ ارض، زمین .

خاکپای == آیاق طوپراغی ، آیاغك باصدیغی محل § ذات عالیلری ، جنابکز معناسنده‌ده مستعملدر .

خاك برسر == مغموم ، مکدر § اولمش، کومولمش .

خاکبیز == طوپراق قالبوری .

خاکدان == دنیا ، کرهٔ ارض .

خاکرُوب == سپورکه .

خاکسار == توز طوپراق ایچنده قالمش، § پریشان حال ، دوشکون ، حقیر .

خاکساری == خاکسارلق .

خاکنشین == فقیر، حقیر، دیلنجی .

خاکنشینی == خاك نشینلك .

خاکی == طوپراغه منسوب. طوپراقدن

خاکیان == (خاکی) نك جمعی .

خاکی نهاد == متواضع ، آلچاق کوکللی .

خاکستر [فا،س] کول، آتش کولی، رماد .

خاکستری == کوله ، رماده منسوب ، کول کبی اولان .

خال [ع،س] دایی، والده‌نك ارککك قرداشی. § بعض انسانك یوزنده، وجودنده بولنان کوچوك. مدور، سیاه‌لکه، بن (بك) ، بنك .

خالدار == بکلی، بنکلی .

خالِب [ع،ص] حیله‌کار ، خدعه‌کار.

خالِد [ع،ص] باقی، دائم § (نباتات) برسنه‌دن زیاده یشایان اوت ، آغاج: اشجار خالده .

خالِص [ع،ص] قاریشیق اولمیان، صافی، مغشوش دکل § غل وغشدن عاری § صمیمی

خالصاً == خالص اولدیغی حالده § خلوص وصفوتله .

خالصانه == خالص اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

خالصه == (خالص) ك مؤنثی .

سکهٔ خالصه == مغشوش اولمیان آلتون، کموش آقچه .

خالِصَت [ع] { ادبیات } عباره‌نك صاف ودوز کون ، سلیس اولمسی

خالِصیّت [ع،مض] {مولددر} خالصلك، پاکلك .

خالْطَه [ت،س] کوپکلرك بیون حلقه‌سی، طاسمه ، طوق .

خالِع [ع،س] قوجه‌سندن بوشانمش زوجه ویا زوجه‌سنی بوشامش زوج .

خالِق [ع،س] اسماء حسنادندر یارادیجی یارادان .

خالِقیّت [ع] خالقلق ، برادیجیلق .

خالَه [ع] تیزه § پدرك قیز قرداشی .

خالی [ع،ص] بوش، تنها § آچیق یر. § (عسکری) اخذ عسکر اصولنده چکیلن نومرهسز کاغد § صاحبسز یر.

خالیاً = بوش اولهرق ، بوش ، خالی اولدیغی حالده .

خالی الذهن = ذهنی بوش .

خالی [فا،س] بیوك کلیم، اوطه، جامع، صالون زمیننه یاییلان دوشهمه.

خام [فا.ص] چیك، پیشمهمش، اولمامش، کالهایرمهمش § ایشلنمهمش، صنعت کورمهمش ، حال طبیعیده § بوش ، نافله، بیهوده § تربیه، تجربه کورمهمش آدم.

خامی = خاملق § کوشکلك .

خاملق = کسیکلك ، کوشکلك .

خالامق [ت،مص] قوتدن دوشمك ، ادمانسزلق، پك زیاده یورلمق.

خامد [ع.ص] قوری سونمدیکی حالده آلوی تسکین اولنان آتش .

خامس [ع. ص] بشنجی، پنجم ، دردنجیدن صوکره اولان .

خامساً = بشنجیسی ، بشنجی درجهده اولهرق .

رتبهٔ خامسه = رتبهٔ ملکیهنك ایلکی، رابعه رتبهسندن اول احسان بیوریلان رتبه که: رتب عسکریهده ملازملکه معادلدر .

خاموش [فا] ساکت ، سکوت ایدن ، صوصان . { خامش ، خموش، خمش . صورتنده دخی قوللانیلور . }

وادیٔ خاموشان = قبرستان .

خاموشی = سکوت ، صوصمه .

خامه [فا،س] قلم، کلك، یازی یازمغه مخصوص قامش ، دمیر آلت .

خامهران = قلم یوریدن ، یازان .

خامهزن = اوزرنده قلم کسهجك آلت ، مقط (مقطع)

خامهٔ موی } خامهٔ مویی } = قیل قلم، رسم فرچهسی.

خامه کذار = قلمله یازلمش ، مسطور ، محرر .

خان [فا،س] ملك، حکمدار عالیتبار { اصلی: ترکجه (خانغ) در. } § سلاطین عثمانیه حضراتنك اسامیسنه الحاق اولنور . سلطان عثمان خان غازی حضرتلری .

خان [فا،س] شهرلرك داخلنده، خارجنده مسافر قونمق ، اشیای تجاریه وضع اولنمق ایچون مخصوصاً یاپیلان بیوك بنا که : الیوم بویله محلره ، اوتل آپارتمان واشیایه مخصوص اولهرق دهپو دینلمکدهدر .

خاندان [فا،س] اصیل بر ذاتك اهل بیتی ایله اقرباسی ، متعلقاتی § کریم الطبع ، مسافر پرور § صوی اوجاق .

خاندانلق = شریف ومعتبر برسلالهیه منسوبیت § مکرملك ، مسافر پرورلك .

خانق [ع،ص] بوغیجی ، بوغان .

خانق الذئب } خانق النمر } = (نباتات) قورت بوغان اوتی.

خانق الکلب = (نباتات) چیدم دینلن اوت .

خانقاه [ع،س] فارسی (خانگاه) دن معرب) تکیه ، درکاه .

خانکی [فا،س] خانهیه منسوب، اوده بولنان ، اودهکی ، اوایشی .

خانم [ت،س] { (خان) ایله (م) علامت تأنیثندن مرکب ومؤنثی اولدیغی مرویدر . } قادینلره مخصوص کلمهٔ عنوان احترامدر § زوجه، حلیله .

(خانم الی)

خانم الی = ذات الالقاح منظومهدن بیلسانیه فصیلهسندن متهافت بر نبات حشیشهدر اکثریا مجاورندهکی آغاجلره دیوارلره طیرمانهرق پك یوکسکلره چیقار.

آمریقا خانم لی = ذات لفلقتین شعبهسنك خلنجیه فصیلهسندن بر نباتدر.

(آمریقا خانم الی)

خانم بوجکی = کللرهمسلط اولان سیاهلی قرمزیلی یوارلاق بر بوجك .

خانم پارمغی = (نباتات) برنوع اوزونجه دانهلی اوزوم § خوردن یاپیلیر اوزونجه برنوع طاتلی .

کیرلی خانم = برنوع لذتلی بیاض پینر، فوچی پینری .

خانمان [فا،س] او، بارق § خانه وخلق، اهل وعیال § مامللك .

خانمان برانداز = خانمان برباد ایدیجی.

خانمانسوز = خانمان یاقیجی ، یاقان .

بی خانمان = یرسز، یوردسز، عائلهسز، پریشان حال .

خانه [فا س] او، بیت، دار، مسکن § بر شیئك اقسام صغیرهسندن هر بری § رقملرك صاغدن صوله دوغری معتبر اولان صرهسندن هر بری .

خانهٔ خدا = کعبهٔ معظمه ، بیت الله .

خانه خدا = [اصلی خدای خانهدر .] رب البیت ، اوصاحبی .

خانه برانداز = اوییقیجی، خانه برباد ایدیجی .

خانه براندازانه = خانه براندازه یاقیشهجق صورتده .

خانهٔ باد = بروج اثنی عشردن جوزا، میزان، دلو .

خانه فروش = او دلالی .

خانه براندازی = خانه براندازلق .

خانه خراب = مفلس ، بیمایه، پریشان حال § جاهل .

خانه پرور = اوده بیومش، دنیا کورمهمش .

خانه پروری = خانه پرورلك .

خانهزاد = افندیسنك اونده طوغمش کوله ویا جاریه .

خانه باز = بابهسیه اوینایان قمارباز.

خانهٔ فردا = آخرت، دارعقبی .

خانه کش = سفیه میراث یدی .

خانه بردوش = اوی اوموزنده یعنی نرهده اقشام اولورسه اوراده صباحلین قیدسز، یوردسز، سرسری .

خانه کیر = بربری مکان اتخاذ ایدن .
{ خانه لفظی اسما ومصادره لاحق اولنجه مضاف حکمنه کیرر. مثلا : (اجزاخانه) کبیکه : (خانهٔ اجزا) دیمکدر . }

خانیه [ت. س] غایت مقبول بر جنس طاتلی صو بالغی .

خاو [فا. س] شفتالیده اولدیغی کبی بعض میوه‌لرك اوستنده‌کی اینجه توی § چوقه کبی قماشلرك ترس یوزنده‌کی توی .

خاور [فا] { باختر } مقابلی . شرق ، مشرق، کون طوغیسی .

خاوری = شرقه منسوب، مشرقی .

خاولو - خاولی [ت.س] یوزی تویلی سیله‌جك § یوزنده ویا ترسنده اینجه توی اولان قماش وسائره .

خاوی - خاویه [ع.س] شنلکسز یر ، چول ، بوش محل .

خاویار [ت.س] مرسین بالغی یومورطه‌سندن یاپیلان سیاه، لذیذ، مغذی بر ماده .

صاری خاویار = مورینه بالغی یومورطه‌سندن یاپیلان عادی جنس خاویار .

خاینده [فا. ص] {نظامه مخصوصدر} اغزایله چکنه‌ییجی ، چکنه‌ین .

خایه [فا. س] خصیه طوربه‌سی .

خاییده [فا] اغزایله چیکنه‌نمش § اغزده طولاشمش. متبدل اولمش سوز، کهنه تعبیر .

خاییده‌کو = خاییده سوز سویلین ، بیاغی شاعر .

خاء مفتوحه

خبائث [ع.س] (خبیثه) نك جمعی، رذیل، مردار شیلر، وسوایلقلر .

ام الخبائث = شراب § مسکرات .

خباثت [ع. مص] خبیثلك، کوتولك ، مردارلق .

خباز [ع.س] اتمك صاتان، اتمکجی .

خبازان جمعیتی = اتمکجیلر لونجه‌سی .

خبایا [ع.س] لسانمزده غیر مستعمل اولان (خبیه) نك جمعی . کیزلی شیلر ، کیزلی ایشلر ، خصوصات مخفیه .

خبجاب [ع.س] جانبازآیاقلغی § طاقونیه دنیلن الچی آغاج ، اوستی مشین آیاق قابی .

خبجابی = قیدسز ، صالنه‌رق کزین ، ایشسز، کوجسز آدم .

خبر [ع.س] نقل اولنان سوز § علم، وقوف، معلومات . { بو معناده (آلمق) ، (ویرمك) ماده‌لریله قوللانیلور . } § (نحو) عوامل لفظیه‌دن مجرد وماقبلنه مسند اولان کلام ، کشفی بیان ایدن کلام § (مبتدا) مقابلی .

خبردار } باخبر } = خبری ، معلوماتی اولان ، واقف .

بی خبر = معلوماتسز، وقوفسز، طویغوسز .

خبرواحد = بر ویا ایکی ودها زیاده صحابه طرفندن روایت ایدیلن حدیث .

خبرمشهور = بر جماعتدن دیکر جماعتك نقل ایتدیکی حدیث .

خبرمتواتر = کذب اوزرینه اتفاقلری متصور اولمیان برجماعتك روایت ایلدیکی حدیث شریف .

خبرمرسل = راوینك راوی آخره اسناد ایلدیکی حدیث شریف .

خبر مسند = راوینك دیکر راوی‌یه اسناد ایدرك رسول کبریا افندمز حضرتلرینه قدر صاعد اولان حدیث شریف .

خبری - خبریه = خبره منسوب، خبردن عبارت اولان .

علم وخبر = بر شیئك اخذ وقبض اولندیغنی مبین سند ویاخود برایش حقنده بیان معلوماتی وتصدیقی متضمن ورقه .

قره خبر = برینك وفات ویا فلاکتی حقنده اقربا واوداسنه ویریلان خبر .

خبل [ع.س] (طب) برعارضه سببیله اعضایه طاری اولان فساد § (عروض) بحر بسیط ورجزك (مستفعلن) جزئلرندن (س) ، (ف) نك اسقاطی .

خبن [ع. مص] قاصمق § قیصالتمق § (عروض) (فاعلاتن) دن الف وتایی حذفله (فاعلن) وزننه نقل ایتمك .

خبث [ع. ص] ناپاك، ناخوش، مردار . § صویسز ، آلچاق : خباثت ایدن .

ارواح خبیثه = مضر اولان جنلر . [جمعی : (خبیثات) ، (خبیثین) کلیر .

خبیثه = (خبیث) ك مؤنثی .

خبیر [ع. ص] خبردار، واقف § جناب حق .

خبیرانه = خبیر اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

ختار [ع. ص] خدعه‌کار .

ختان [ع. ص] سنتجی ، سنت ایدن .

ختم [ع. مص] مهرلمك، مهرلنمك § تمام ایتمك ، بتیرمك ، اکمال ایلمك § قرآن کریمی باشندن نهایتنه قدر اوقومق .

ختمه = بر کتابی باشندن نهایتنه قدر اوقومق . جمعی : (ختمات) کلیر .

ختم قلب = جناب حقك قلوب اهل کفری سدایله ایمانه متعلق شیلری حس ایتمیه‌جك برحاله قویمسی .

ختم دعاسی = ختم قرآندن صوكره اوقونان دعای مخصوص ومرتب .

ختمی - خطمی (کل خاتم) [ت.س] ذات الفلقتین شعبه‌سنك خبازیه فصیله‌سندن خشیشی و کوزل قوقولی رنکا رنك چیچك آچار بر نبات اولوب طب بیطریده کافهٔ التهابات داخلیه‌ده وچیچکلرینك منقوعی بوغاز آغریلرنده غرغره کبی مستعملدر .

(خطمی)

بیاض خطمی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن خبازیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب صیجاق مملکتلرده بولنور واکثریا باغچه تزییناتی ایچون قوللانیلور .

(بیاض خطمی)

ختن [ع، مص] سنت ایتمك § داماد.

ختنه = قائن والده.

خثارت [ع، مص] صیویق شیئ قویولانوب قاتیلاشمق.

خثرمه [ع، س] اوست دوداغك آلت دوداق اوزرینه طاشمسی.

خثله [ع، س] (طب) قارنك کوبك ایله قاصیق آره‌سنده‌کی قسمی.

خثلی = خثله‌یه منسوب.

خجالت ـ خجل ـ خجلت

[ع، مص] اوتانمه، اوتانوب شاشیرمه.

خد [ع، س] یاکاق، رخ، عذار.

لاله خد = لاله کبی قرمزی یاکاقلی.

خدعذرا = «کوفه» شهرینك براسمی.

خداع [ع، ص] خدعه‌کار، خدعه ایدیجی

خدایع [ع، س] ج: [خدیعه] حیله‌لر، مکرلر.

خدر [ع، مص] اویوشمه، اویوشمق.

خدرالبنان = (طب) پارمق اوجلرینك اویوشمسی

خدرعمومی = (طب) بتون بدنه عارض اولان اویوشقلق.

خدشه [ع، س] معنوی راحتسزلق، وسوسه، مراق، اورکنتی.

خدم ـ خدمه [ع، س] ج: (خادم) خدمتجیلر {ایکنجیسی مفرد اوله‌رق دخی استعمال اولنور.}

خدنك [فا، س] قاین آغاجی، قاین آغاجندن معمول اوق.

خدیج [ع، س] مدت حمل تمام اولمه‌دن طوغان اوغلان چوجق.

خدیجه ع، س] (خدیج) ك مؤنثی. مدت حمل تمام اولمدن تولدایدن قیز چوجق.

خدیعه ـ خدیعت [ع، س] (خدعه) ایله مترادفدر. واندن اقوادر اوسته‌لقلی صورتده الدانمه.

خدین [ع، س] یارمشفق، غمکسار، صادق دوست.

خذله [ع، ص] لسانمزده غیر مستعمل اولان (خاذل) ك جمعی. آلچاق اشخاص اراذل ناس، فرومایه آدملر.

خذول [ع مص] خذلانه مبتلی اولان، ذلیل اولان.

خذولانه = خذولجه‌سنه.

خذیم [ع، س] سرخوش:

رفتار خذیمانه = سرخوش کبی صاللانه‌رق یورومه.

خر [فا، س] اشك، حمار، مرکب § داخل اولدیغی کلمه‌ده ایریلك اولدیغنی اشراب ایدر صفت.

خربان = اشکجی.

خربنده = اشکه وسائر یوك حیوانلرینه باقان آدم، سایس.

خردشتی = یبان اشکی.

خرکره = اشك یاوروسی، صیپا.

خرکله = اشك سوریسی § باشی بوش اوله‌رق چاره صالویرلمش، حمار، استر، آت سوریسی § جاهل، اخلاقسز آدم.

خرمنش = اشك طبیعتلی.

خراید ع، س] (خریده) نك جمعی بکرلر، ال طوقونلمامش شیلر.

خراب [ع، س] (معمور) مقابلی ویران، اسکیوب بوزلمش § کچکین سرخوش:

خرابه = (خراب) ك مؤنثی. ویرانه.

خرابه زار = ویرانه‌لك، ویرانه‌سی چوق محل.

خرابه نشین = ویرانه‌ده اوطوران، ساکن اولان.

خرابات = (خرابه) نك جمعی ایسه‌ده او معناده قوللانیلمیوب میخانه، غازینو کبی محللره اطلاق اولنمقده‌در.

خراباتی = خراباته منسوب اولان، خرابات مداومی § سفلی، پژمرده آدم. جمعی (خراباتیان) در.

خرابی، خرابیت = (مولد) خرابلق ویرانلق.

خراج [ع، س] رعایانك بیت الماله تقدیم ایلدکاری ویرکو مبالغ معینه § بدل عسکری ـ که: تبعهٔ غیر مسلمه‌دن آلینیر.

خراجات محیط کلیه = (طب) کلیه‌یی احاطه ایدن نسج حجروی شخصینك التهاب مقیحی.

خراجکذار = خراج ویریجی.

خراج اراضی = (فقه) برمملکتك حین فتحنده غیر مسلم اولان اصل یرلولرك یدلرنده ترك وابقا قلنان یرلردن آلنان ویرکو.

خراج مقاسمه = (فقه) اراضینك تحملنه کوره عشردن نصفه قدر آلنمق اوزره تعیین ایدلمش ویرکو.

خراج موظف = (فقه) اراضی اوزرینه مقطوعیت وجهله توظیف اولنمش مقدار معین آقچه.

خراجه کسمك = خراجه، ویرکویه باغلامق.

خراخر [ع، س] (خرخره) نك جمعی. اویقو اثناده خورلمه‌لر § (طب) اثنای تنفسده آق جکرك هوا بورولرنده حاصل اولان غیرطبیعی زئیرات خیرلتی.

خراخر حفیریه = اینجه موزیقه صداسنه مشابه سس.

خراخر غاططه = (طب) اویقوده بولنان برآدمك خورلدامسنه مشابه زئیرات.

خراخر فرقعیه = (طب) ذات الرئه‌نك برنجی و اوچنجی دورلرنده ایشیدیلن خشیلدیلی زئیرات.

خراخر کهفیه = (طب) آق جکرده عین وقتده غاز ومایعی حاوی بروپا متعدد اجوافك مصادف اولدیغی نواحی صدرده ایشیدیلن وبر بوشلقدن کلن صدایه بکزه‌ین سس.

خرار [ت، س] {(غراره) کلمهٔ عربیه‌سندن محرفدر.} قیلدن اورلمش بیوك چوال، خورج.

خراس [فا، س] {اصلی (آس خر) در.} حیوان ایله دوندیریلن دکرمن.

خراس خراب = دنیا، فلك.

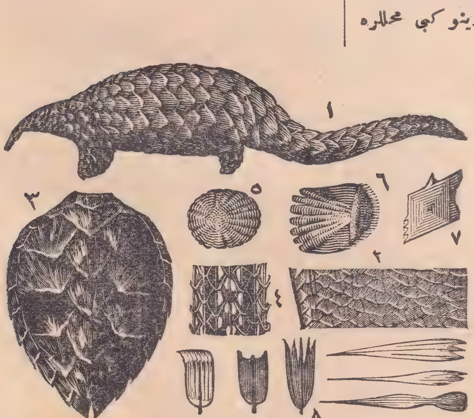

(خراشف)

١ ـ پانغولین باغه‌سی. ٢ ـ قوندوز قویروغنك خرشفی. ٣ ـ قاپلومبغه باغه‌سی. ٤ ـ یلان خرشفی.

بالق خراشفی: ٥ ـ اسماك دائره‌یه خراشفی. ٦ ـ اسماك شبه مشطیه خراشفی. ٧ ـ کابك خراشفی.

خَراشَه [ع،س] طلاش § تره‌منتی .

خَرّاطْ [ع،ص] چیقریقجی طوغرآمه‌جی

خَراطِينْ [ع،س] { فارسی (خراتين) دن معرب } صوغلجان .

خراطينيه (حلقويه) == وجودلری حلقات متعدده‌نك يكديكری اوزرينه انضمامندن حاصل اولان ناعمه صنفنه حلقويه وياخراطينيه دنيلور .

خَرْبُزْ }
خَرْبُزه } [فا،س] قاوون § قارپوز .

خربزهٔ هندی == قارپوز .

خربزهٔ روباه == ابوجهل قارپوزی .

خربزه‌زار == قاوون، قارپوز بوستانی.

خربزه‌فروش == قاوون‌قارپوزصاتان آدم

خَرْبَطْ [فا،س] ايری‌قاز § احمق § قالبی قياقتی يولنده اولوب بينی بوش اولان آدم .

خَرْبَقْ [ع،س] وحيد الفلقه شعبه‌سندن زنبقيه فصيله‌سنك خربقيه تحت الفصيله‌سنه منسوب خربق ابيض ، خربق اسود ناميله ايكی نوعی بولنان وچوپلمه دنيلان بر نباتدر .

(خربق)

خَرْبَله [فا،س] صودولابی، بوستان دولابی .

خَرْپُشْتَه [فا،س] بالوزصيرتی يپچمنده اولان .

خَرْتُوتْ [فا،س] ايری، لذتسز، لزوجتلی قاره دوت .

خَرْجْ [ع،س] مصرف § صرف § برمخلوط تشكيل ايده‌جك جزا § البسه اوزرينه ايشله‌نيلن قايطان وسائره § بعض دوائر دولته مخصوص رسوم § (معماری) مختلف مقدارلرده كرچ ، قوم ، خراسان وسائره‌نك اختلاطندن حاصل اولوب انشاآتده طاش طوغله كبی شيلرك ربطی ايچون قوللانيلور .

خرج عام }
خرج عالم } == هركسك ايشنه كان شیء .

خرج راه == يول مصرفی، رسما ويريلن يول خرجلغی .

خرج تعرفه‌سی == قوانين موقته‌نك بشنجيسی اولوب محاكمده آلنان خرجلرك مقدارينی مبين نظامنامه .

خرجلق == مصرفه عائد آقچه .

خرجه‌مق == صرف ايتمك § يوق ايتمك .

وكيلخرج == بيوك قوناقلرده مصارفه نظارت ايدن آدم .

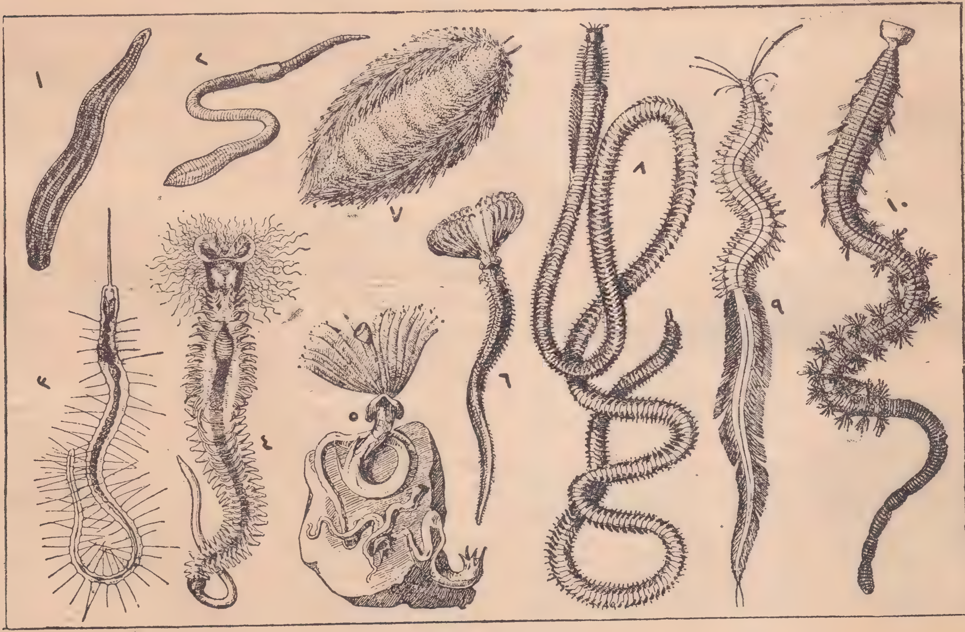

(خراطينيه == حلقويه)

١ ــ علق طبی (سولوك) . ٢ ــ خرطان (ديدان ارضيه ــ صوغلجان) . ٣ ــ خرطوملی طاتلی صو صوغلجانی . ٤ ــ هه‌رمه‌ل . ٥ ــ مسلج سه‌رپول . ٦ ــ حويصلی سابه‌ل . ٧ ــ مقشعر سنجی دكز كوپوكی . ٨ ــ جسيم الجثه دكز قرق آياغی . ٩ ــ شمارد ا (نه‌رونه ره‌ايد) ی . ١٠ ــ دود رمل صيادين .

خَرْچَنْك [فا، س] ينكج .

خَرْخَرَه [ع، س] ☛ (خراخر)

خَرْدَلْ [ع، س] معروف دانه كه: صليبيه فصيله‌سنه منسوبدر . خاردل § معجون حالنه كتيرلمش خاردل .

(خردل فدانى)

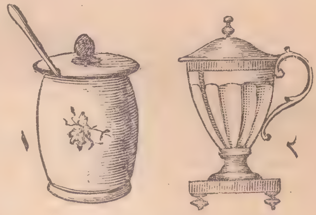

(خردالق)

سياه خردل = صليبيه فصيله‌سندن بر نبات اولوب اكثريا خدايى نابت اوله‌رق يتشور .

خردل فدانى = ذات الفلقتين شعبه سندن صليبيه فصيله‌سنه منسوب بر اوتدر . طبابتده خردل ياقيسى ياپيلير .

خردل لاپه‌سى = (طب) ايليجق صو ايله خاردل اونندن مركب اولوب انصراف وقوعى ايچون جلد اوزرينه قونور .

خردل كاغدى | خردل ياقيسى } = (طب) زيت دسمه‌يدن عارى خردل اوننك قبا كاغد اوزرينه اكيلوب تثبيت ايدلمسندن حاصل اولان كاغد.

خردليه = زبانزدى خرداليه‌در خردال ايله تربيه اولنمش شيره.

خَرَسْ [ع، س] ديلسز اولمه § ديلسزلك .

خَرْشَفْ [ع، س] بالق پولى § قالقان بالغى

خرشفى = بالق پولى شكلنده اولان .

(خرشفى الجناح)

خرشفى الجناح = (حيوانات) زار كبى قنادلى واوفاجق پوللرله مستور حشرات. ‖ (غافلى سرفه) خرشفى الجناح حشراتدن سرفه‌لرى ياپراقلر اوزرنده متعيش بر حشره‌در. سرفه‌لرى ياپراقلرى يوله‌رق ايچنه كيزلمدكلرندن بو اسم ويرلمشدر .

خَرْشُوفْ [ع، س] نكنار .

خَرْقْ [ع، مص] ياروب ييرتمق، ياريلوب ييرتلمق § آرق § ياربق ، ييرتيق .

خرق آچمق = صو آقمق ايچون ياريق آچمق .

خَرْگاه - خَرْگَه [فا، س] بيوك چادر، اوتاق § كنديش محل .

خركه ماه = آى آغيلى ، هاله .

خَرْكَلَه [فا، س] بينلمكه، قوشلمغه آليشمامش آت § خويسز بينك حيوانى § باشى بوش چايره صالويرلمش آت ، اشك ، قاطر سوريسى § يارامز ، تربيه‌سز ، اخلاقسز آدم .

خَرْكُوشْ [فا، س] بيوك قولاقلى § طاوشان.

خواب خركوش = خفيف اويقو .

خركوشك = طاوشان ياوروسى .

خَرِمْ [ع، س] (عروض) (مفاعيلن) دن ميمك حذفيله باقى قالان فاعيلن كلمه‌سنى (مفعولن) ه نقل ايتمك .

خَرْمَانْ [ت، س] {فارسى (خرمن) دن محرفدر . } دوكن وياحيوانات سوره‌رك حبوبات باشاقلرينى قيرمه § بو عمليانه مخصوص محل .

خرمان ايتمك = كتاب جزءلرينى، فورمه‌لرينى بر آرايه كتيروب جلد تشكيل ايلمك § بر جنسك انواع مختلفه‌سنى بربرينه قاريشديرمق .

خرمانلامق = ايشى حاضرلامق، خرج ياپمق § حيوان دائره اوزرنده قوشوب دونمك.

خَرْمَنْ [فا، س] خرمان .

خَرْمُهْرَه [فا، س] قاطر بونجغى.

(خرنوب)

خَرْنُوبْ [ع، س] كچى بوينوزى دينلن قورى ميوه (خروب) دخى دينور .

خَرْوارْ [فا، س] اشك يوكى .

خَرِيدَه [ع، س] دلينمه‌مش اينجو § اركك الى طوتلمامش قيز، قيز اوغلان قيز .

خَرِيطَه [ع، س] قواپلى كيسه، طاغارجق § (جغرافيا) كرهٔ ارضك بر ويا بر قاچ قطعه ويا بر قطعه‌نك بعض اقسامنى اشارات وترسيمات مخصوصه واسطه‌سيله كوسترر لوحه .

قوزموغرافيا خريطه‌سى = (طوپوغرافيا) يالكز قارهٔ يى كوسترر خريطه .

اوروغرافيا خريطه‌سى | ياخود بحريه خريطه‌سى } = (طوپوغرافيا) يالكز دكزى كوسترر خريطه.

قادسترو خريطه‌سى = (طوپوغرافيا) بلديه مهندسينه مخصوص اولوب ابنيه‌يى مقطع افقيلريله كوسترر خريطه .

ابكم خريطه = (جغرافيا) كسب ممارسه ايچون اوزرنده مواقعك محلى معين وفقط اسامئ محال غير محرر ومعين اولان خريطه .

خريطهٔ مجسمه = (جغرافيا) حاوى اولديغى مواقع طبيعيه قبارمه اوله‌رق كوستريلن خريطه .

خريطهٔ مسطحه = كرهٔ ارضك بتون قطعاتنى ايكى دائره داخلنده ارائه ايدن خريطه كه : بوكا خريطهٔ عالم دخى دينور .

خَرِيفْ [ع، س] فصول اربعه‌نك يازدن صكره كلن ، كوز ، موسم خزان .

خَزائِنْ [ع، س] جمع: (خزينه). خزينه‌لر .

خَزّافْ [ع، ص] چناقجى، چوملكجى.

خَزامَه [ع، س] (نباتات) شفويه فصيله‌سندن ايكى قدم طولنده ماوى چيچك آچار بر نبات كه : بوكا لوانطه چيچكى دخى دينور .

خَزانْ [فا، س] (بهار) مقابلى ياپراق دوكومى موسمى ، كوز ، صوك بهار .

خزان ديده = خزان كورمش، ياپراقلرى صارارمش ، صولمش .

بادخزان = کوز هواسی .

خزانی = خزانه منسوب .

خزانه [ع ، س] خزینه معناسنه‌در { دوغریسی خانك کسریله‌در . }

خزع [ع، مص] کسمك § کسوب یارمق .

حزع شزن = (طب) بوغازده شریان شزن دینان نفس بوریسی ـ آره‌سندن ماصوره کچیره‌رك خستایی اوصورتله تنفس ایتدیرمك ایچون یاروب آچمق

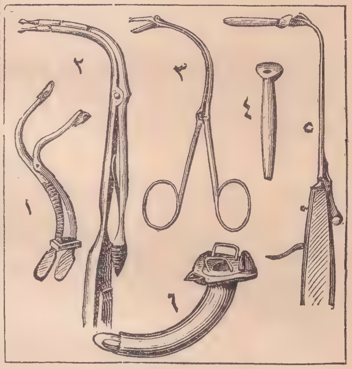

(خزع شریان شزن)

١ ـ آلت فتح فم .	٤ ـ قانول .
٢ ـ مخرج .	٥ ـ مدخل .
٣ ـ ملقط .	٦ ـ خنجره قانولی .

خزع مری = (طب) مری داخلنده قالمش اولان جسم اجنبیی چیقارمق ایچون اجرا ایدیلن عملیهٔ جراحیه .

خزع وتر = (بیطری) اطراف قدامیهٔ فرسده کوریلن دنك باصمه عارضه‌سنه باعث مستقل اولان اوتار قابضهٔ توترینك امحاسی ایچون اوتار مذکوره دن وترتانیی ایکی‌یه بولمك اوزره اجرا ایدیلن عملیه .

خزف [ع، س] چاناق ، چوملك .

خزفپاره = چاق پارچه‌سی ، چوملك قیریغی § اهمیتسز شیء ، لاشیء .

خزفی [ع، س] خزفه منسوب ومتعلق .

تنفس خزفی = (طب) آق جکرده هوا ایله مملو ونفس بوروسیله مشترك غیرطبیعی بر جوفك موجودیتندن دولایی اغزی طار برچوملك درونده حاصل اولیور ایمش کبی ایشیدیلن تنفس .

صدای خزفی = او قبیلدن ایشیدیلن سس .

سعال خزفی = او قبیلدن ایشیدیلن اوکسوروك .

خزل [ع، مص] (عروض) (متفاعلن)ك تاسنی اسکان والفی حذف ایدرك باقی قالانی (مفتعلن) ه نقل ایتمکدر .

خزم [ع، مص] دیزمك § (عروض) بیت اولك صدرینه بردن درده قدر حرف علاوه ایتمك .

خزینه [ع، س] نقد ومال وضع وحفظ اولنان محل § هر شیئك کثرتله بولندیغی محل § کنایتاً نقود ، اموال § دهریج ، صو دپوسی .

خزینه دار = خزینه محافظه‌سنه مأمور اولان .

خزینه داری = خزینه دارلق .

خزینه مانده = قیدی ترقین اولنه‌رق میری‌یه قالان واردات ، اموال .

نفعاً للخزینه = خزینهٔ جلیله‌نك منفعتی ایچون ، تأمین منفعتی مقصدیله .

حس [ع، ص، س] آلچاق ، دنی § ماءول ، آجی ماءول .

خس [فا، س] فائده‌سز اوت § صویسز ، بدمایه ، آلچاق ، بیاغی آدم .

خس وخار = چورچوب .

خسپوش = مرائی ، مزور ، حیله‌کار

خسپوشی = ریا ، حیله .

خسائس [ع، س] (خسیسه)نك جمعی . کوتو خویلر .

خسار ـ خسارت [ع، س] ضرر ، زیان (مادیاته مخصوصدر .)

خسارديده = متضرر ، خساره اوغرامش اولان .

خسارات = جـ : (خسارت) ضررلر ، زیانلر :

خسارات بحریه = (حقوق) مهالك بحریه حقنده تعیین اولنان مدتك بدأندن ختامنه قدر کمی وحموله‌یه ترتب ایدن خسار ومصارف ، خسارات بحریهٔ عمومیه ، خسارات بحریهٔ خصوصیه .

خساست [ع، مص] ناکسلك . فرومایه‌لك ، آلچاقلق ، بیاغیلق .

خسته [فا، ص] کیفسز ، مزاجسز ، مریض نامزاج § مجروح ، یاره‌لی .

خسته بند = (طب جبیره ، قریق چیقیق صارمغه مخصوص باغ ، صارغی .

خسته‌لق = مرض ، علت ، داء .

خسته‌لقلی = علیل الوجود ، مریض .

خسته‌لنمق = خسته اولمق ، مزاجی بوزمق .

خستکی = خسته‌لق .

خستکان = (خسته)نك جمعی . خسته‌لر ، نامزاج اولانلر .

خسته‌خانه = علل وامراضه مبتلا اولانلری تداوی ایچون مخصوصاً یاپلمش محل ، بیمارستان .

سیار خسته‌خانه = محاربه هنکامنده اوردو ایله برابر حرکت ایدر خفیف خسته‌خانه .

خسته‌دل = قلبی مریض ، دردلی .

خسف [ع، مص] یره باتمق § نوری سونمك .

خسیر [ع، ص] (خاسر) ایله مترادفدر .

خسیس [ع، ص] نقود واموالده دوشکون آدم جمری ، بخیل ، التفاته ، اعتباره شایان اولمیان عادی ، آشغی ، بیاغی : امور خسیسه .

خسیسه [ع، ص] کوتو خوی ، فنا کیفیت § آز شیء .

اشیای خسیسه = (حقوق) اون بش یکرمی درهم مأکولات ومشروبات وبوکا مماثل اشیا که سرقت وقوعنده مجازات تخفیف اولنور .

خشب [ع، س] کراسته یاپیلان قالین قوری آغاج .

خشبپاره = آغاج ، تحته پارچه‌سی .

خشب الانبیا = پیغمبر آغاجی .

خشب صادق = (نباتات) مستعرضهٔ کسیلن آغاجك قبوغندن ماعدا خشب قطعه‌سنك ایکی‌یه تقسیمیله مرکزه یقین وداخلده کائن آغر ، سرت ، غلیظ قسمنه دینور .

خشب کاذب = (نباتات) مستعرضهٔ کسیلن آغاجك قبوغنه مجاور اولان یومشاق قسمی .

خشب المعالق = (نباتات) قاشیق اوتی دنیلن نبات .

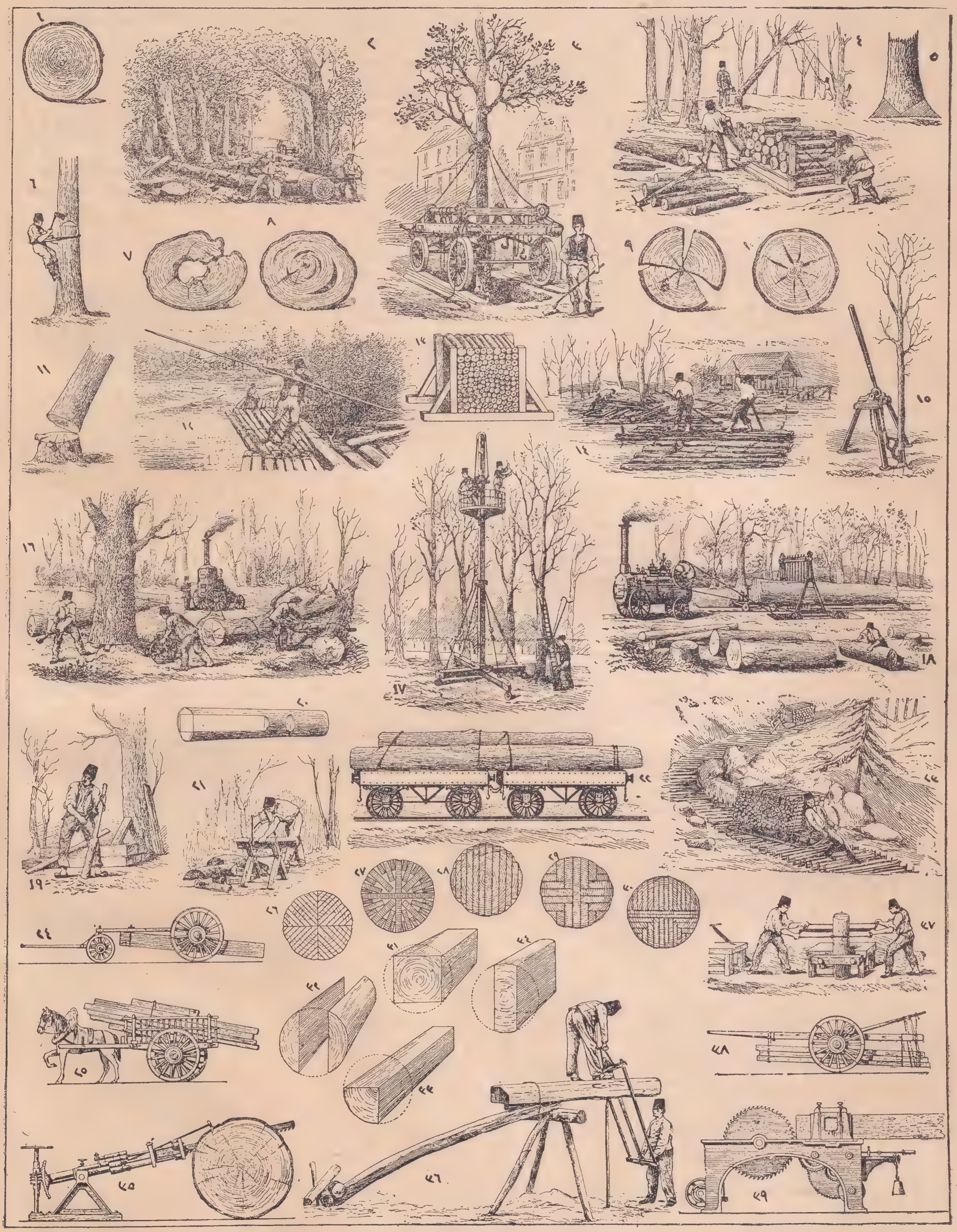

(اخشابك صورت قطع و نقلى)

١ – صاغلام برآغاج ساقنك مقطع افقیسی . ٢ – آغاجلرك بیچقی ایچون طمروقلره آیرلمسی . ٣ – برآغاجك جذرلریله اخراج و نقلی . ٤ – اشجار قائمه‌نك بالطه ایله صورت قطعی . ٥ – ساقك بالطه ایله مائلاً كسیلیشی . ٦ – آغاجك قسم اوله‌رق مختلف محللرندن طمروقلرك كسلمسی . ٧ – خشب صادنك چوروكلك حالی . ٨ – خشب صادقك قورتلانمسی . ٩ – خشب صادقك چاتلامسی . ١٠ – خشب صارقك نجه‌دن یاریلمسی . ١١ – عملیات قطعیه‌ده مستعمل اودونجی قماری . ١٢ و ١٤ – اخشابك سال ایله نقللری ١٣ – محروقاتك «ایسته‌ر» شكلنده حجملری .

١٥ ـ كوچك آغاجلرى كوكاريله چيقارمغه مخصوص ماكنه. ١٦ ـ آغاجلرك قوهٔ محركه ايله كسيلوب خزارخانه عملياتنه حاضرلنملرى. ١٧ ـ آغاجلرك مختلف شكللرده «داللامه» اصوليله بودانملرى. ١٨ ـ آغاجلرك قوهٔ محركه ايله اورماندن صورت نقللرى. ١٩ ـ بالطه ايله كوچك چاپده كراسته اعمالى. ٢٠ ـ كوتوكدن بالطه ايله درت كوشه‌لى كراسته چيقارمق. ٢١ ـ بهپا بيچقيسى ٢٢ ـ اخشابك واغونلرله نقلى ٢٣ ـ اخشابك يوارلامه‌لر اوزرندن نقلى. ٢٤، ٢٥، ٣٨ ـ نقلياته مخصوص مختلف صورتده قوللانيلان ال و بارگير آرابه‌لرى. ٢٦، ٢٧، ٢٨، ٢٩، ٣٠ ـ خزارخانه معمولاتنك اشكال مختلفه‌ده ايشلنملرينك مقاطعى. ٣١ ـ درت كوشه كسلمش طمروق. ٣٢ ـ بيچمه قپاق تخته‌سى چيقاريلان طمروق. ٣٣ ـ منشور مثلثى شكلنده كسيلن طمروق. ٣٤ ـ طمروقده خشب صادق قطعه‌سى. ٣٥ ـ آغاجلرى فقى اينجه لوحه‌لره آييرمغه مخصوص ماكنه‌لى ال دستره‌سى. ٣٦ ـ عادى ال بيچقيسى ٣٧ ـ آغاجلرى طولانى كسمكه مخصوص ال خزارى. ٣٩ ـ مدور چرخلى بخار بيچقيسى.

خَشَبَهْ [ع. س] آغاج پارچه‌سى.

(خشب مستعرض)

خَشْخاشْ [ع، س] ذات الفلقتين شعبه‌سندن خشخاشيه فصيله‌سنه منسوب اولوب انواعى واردر. ميوه‌سنك اوزرنده مخصوصاً آچيلان چيزكيلردن بر عصارهٔ راتنجيه آقاركه بوكا آفيون تعبير ايدرلر. اك مشهورى ازمير خشخاشيدر.

آق خشخاش = ميوه‌سندن اصل آفيونك استحصال ايدلديكى خشخاش كه رنكى بياضدر.

(خشخاش)

خشخاش برى = نباتات) كلنجك چيچكى دنيلن و فصيلهٔ خشخاشيه‌يه منسوب اولان نبات

فصيلهٔ خشخاشيه = خشخاش قبيلندن اولان نباتاتك منسوب اولديغى زمره‌نك هيئت مجموعه‌سى.

ديكنلى خشخاش (خشخاش مشوك) ذات الفلقتين شعبه‌سنه منسوب خشخاشيه فصيله‌سندندر.

(ديكنلى خشخاش)

خَشَنْ [فا، س] سز نوعندن بر نبات

خشن پوش = مرائى، منافق.

خشن پوشى = مرائيلك، منافقلق.

خَشِينْ ـ خَشِنْ [ع، ص] سرت، قاتى، خشونتله متصف، ناملايم.

خَشْيَتْ [ع، س] تعظيم ايله قاريشيق قورقو § اوصورتله قورقمه.

خشيةً = خشيت صورتيله، جهتيله.

خشيةً من الله = الله قورقوسى جهتيله.

خَصائِصْ [ع، س] (خصيصه) نك جمعى احوال مخصوصه.

خَصائِلْ [ع، س] (خصلت) ك جمعى خلقى طبيعتلر.

خصائل ممدوحه = شايان مدح طبيعتلر.

خصائل مذمومه = فنا خويلر

خَصاصَتْ ـ خَصاصَهْ [ع، س] يوقسوللق، فقر، احتياج، زوكوردلك.

حسب الخصاصه = زوكوردلك، يوقسوللق حسبيله، سببيله.

خَصْرْ [ع، س] بوكور § بل.

خَصْلَتْ [ع، س] انسانك فطرتنده موجود اولان صفت، خوى، طبيعت {حسيات و قبحياتده مستعملدر}

خَصَكى ـ خاصَكى [مولددر] اسكيدن سراى همايونه مخصوص بر صنف خدمه.

خصكى كوپه‌سى = ذات الفلقتين شعبه‌سندن شقيقيه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر شاعرلرجه علائم ماتم عد اولنور.

(خصكى كوپه‌سى)

خَصْمْ [ع، س] دشمن § رأينه، فكرينه مخالف § (فقه) كندى اقراريله محكوم اولان مدعىٔ عليه § طرفين مدافعيندن هر برى.

خصم جان = جانه قصد ايدن خصم.

خصمانه = خصمجه‌سنه.

خصمى = خصومت، دشمنلك.

خَصِىْ [ع، س] خادم ايدلمش اركك انسان § بوردير لمش حيوان، اكديش.

خَصِيبْ [ع. س] اوجوزلق، بوللق ير.

خَصِيصَهْ [ع، س] بر شيئه مخصوص اولوب باشقه‌سنده بولنميان كيفيت حالت مخصوصه { خاصه ايله مترادف ايسه‌ده خصيصه اكثريا اشخاص، خاصه ايسه اشيا حقنده مستعملدر. }

خَصْمْ [ع، ص] مخاصم، ايكى خصمدن هر برى.

خَضْراءْ [ع، س] يك يشيل معناسنه اولان (اخضر) ك مؤنثى يشيل شئ § سبزه، اكل ايدلان يشيل اوتلر.

خضراء دمن = سو بورنتلكده بيتن فليز § فرومايه اولان كوزل قيز.

خَضْرَواتْ [ع، ص] (خضراء) ك جمعى.

خَضِیب [ع،س] بویانمش، بویالی § قنالانمش، قنالی:

کف خضیب = قنالی پنچه.

بنان خضیب = قنالی پارمق اوجلری.

ریش خضیب = قنالی صقال.

خَطّ [ع،س] چیزگی § صیره، صف § آرشونك یکرمی درت جزئنده بری اولان پارمغك اون ایکیده بری § طریق § تازه بتمش، یکی چیقمغه باشلامش صقال § یازی: حسن خط § (بحریه) سفائن تجاریه ایچون سمت حرکت اوله‌رق تعیین ایدیلن سواحل § سطحك نهایتلری اولوب ابعاد ثلاثه‌دن یالکز طولی حائز برمقدار هندسیدر.

آتش خطی = (عسکریه) میدان حربده حرمیاتك دشمنه واصل اولدیغی اکلاشیلان مسافه‌نك یانندهکی صره، صف.

خط آچمق = (عسکریه) برقطعهٔ عسکریه‌یه صف حرب نظامی آلدیرمق.

خط آور / **خط برآورده** = صقالی بلیرمش اولان.

خط ابیض = (طب) خنجره‌نك ذیلندن ارتفاق عانه‌یه قدر ممتد برخیط لیفیدن عبارت اولوب اعصاب واوعیه‌نك مرور وعبورینه مخصوص ثقبات عدیده‌یی حاوی وایکی طرفك صفاقاتندن حاصل اولمشدر.

خط اجتماع میاه = (طوپوغرافیا) صولری بریره طوپلنان بر اراضی حوضه‌سنی محیط مرتفع نقطه‌لرك تشکیل ایلدکاری دائره.

خط اساس / **خط زمین** = (هندسه) عملیات هندسیه‌ده ترسیماته اساس اولمق اوزره چیزیلن خط، محور ارتسام.

خط استواء = (جغرافیا) کرهٔ ارضی اورته‌سندن ایکی مساوی قسمه آیران دائرهٔ موهومه‌که: (۳٦٠) درجه‌یه منقسمدر.

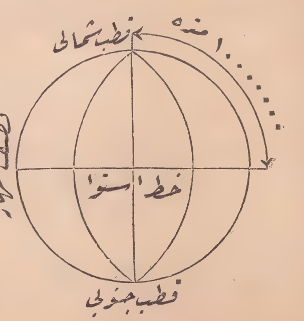

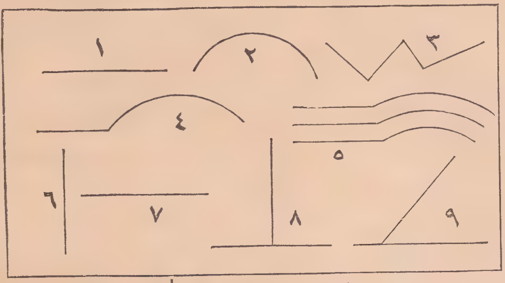

١ ـ خط مستقیم.
٢ ـ خط منحنی.
٣ ـ خط منکسر.
٤ ـ خط مرکب.
٥ ـ خطوط متوازیه.
٦ ـ خط شاقولی.
٧ ـ خط افقی.
٨ ـ خط عمودی.
٩ ـ خط مائل.

خط استقامت = (اسلحه) آلت ناریه قمنك مرکزندن مرور ایدن خطك سطح افقی ایله اولان فصل مشترکی.

خط انداخت = [اسلحه] آلت ناریه قمنك مرکزندن مرور ایدن خطك سطح افقی ایله احداث ایلدیکی فصل مشترکی.

خط تراب = (رمی) مبدأ ایله نقطهٔ سقوطی بربرینه وصل ایدن خط مستقیم.

خط تقسیم میاه = (طوپوغرافیا) صولری ایکی مخالف جهته آقان ایکی مائله‌یی بربرندن تفریق ایدن خط موهوم ـ که: اراضینك الك مرتفع نقاطندن کچدیکی تصور اولنور.

خط حدود = (حقوق دول) ایکی دولت مملکتنی بربرندن تفریق ایدن علامات طبیعیه ویا اشارات مخصوصه.

خط نصف النهار = (قوزموغرافیا) شمسك غایت ارتفاعنده کائن دائرهٔ سما.

خط دست = ال یازیسی.

خط حرب = صف حرب.

خط حرکت = تحدید وتعیین ایدیلن وظیفه.

خط خروج / **خط ارتسام** = (ریاضیه) محرکه مبدأنده مماس اولان خط. [اسلحه] ☞ (خروج)

خط رمی = (ریاضیه) اسلحه ناملوسنك محوری، استقامتی. ☞ (رمی)

خط شریف / **خط همایون** = طرف اشرف حضرت پادشاهیدن صادر اولان امر منیف، فرمان عالیشان.

خط شعاع = (هندسه) قطع ناقص داخلنده اولوب (احتراق نقطه‌لری) دنیلن ایکی نقطهٔ ثابته‌دن محیطك هرهانکی بر نقطه‌سنه وصل اولنان خطلرك هربری.

خط عزیمت = (معماری) نردبان اوزوندهٔ کنارندن (۴٥) سانتیمترو بعدنده وکناره موازی برحالده مروری تصور اولنان خط.

خط فاصل = ایکی شیئی بربرندن آیران خط.

خط قاطع = (هندسه) بر منحنی‌یی ایکی ویا دها زیاده نقطه‌ده قطع ایدن خط مستقیم.

خط کبیر = آنا دمیر یول، بیوك شمندوفر خطی.

خط مستقیم = (هندسه) ایکی نقطه بیننده‌کی طریقك اك قیصه‌سی، دوز چیزگی.

خط مائل = (هندسه) برخطه ویا سطحه عمود اولمیه‌رق تنزیل ویا اقامه ایدیلن یعنی اوخطه ویاسطحله قائمه‌دن کوچوك برزاویه تشکیل ایدن خط مستقیم.

خط مجانب = (هندسه) قطع زائدقوللرینك نقطهٔ تماسی بعدنامتناهیده اولان خط مماسی.

خط مدافعه = (عسکریه) ایلرولین بر دشمن اردوسنه قارشی وضعیت تدافعیه آلمق ایستین اردونك اتخاذ ایلدیکی سپرله استقامتی.

خط مربی = (هندسه) قطع مکافئنك خارجندن فرض اولنان عمود ـ که: منحنینك هر نقطه‌سنك بوخطه اولان بعد عمودیلری مساویدر.

خط مماس = (هندسه) برمنحنی‌یی یالکز برنقطه‌سنده قطع ایدن خط مستقیم.

خط منحنی = (هندسه) هر نقطه‌ده استقامتنی دکشدیرن خط، اکری خط.

خط منصف = (هندسه) برزاویه‌یی تماماً ایکی‌یه بولن خط.

خط منکسر = (هندسه) برقاچ خط مستقیمك ایکیشر ایکیشر (زاویه تشکیل ایدرك) برلشمسندن حاصل اولان خط.

خط میخی ومیسماری = کلدانیلرك، سریانیلرك وقتیله استعمال ایلدکاری بروجه آتی چیوی کبی خطلر؛ حروفات:

خط میخی ومیسماری

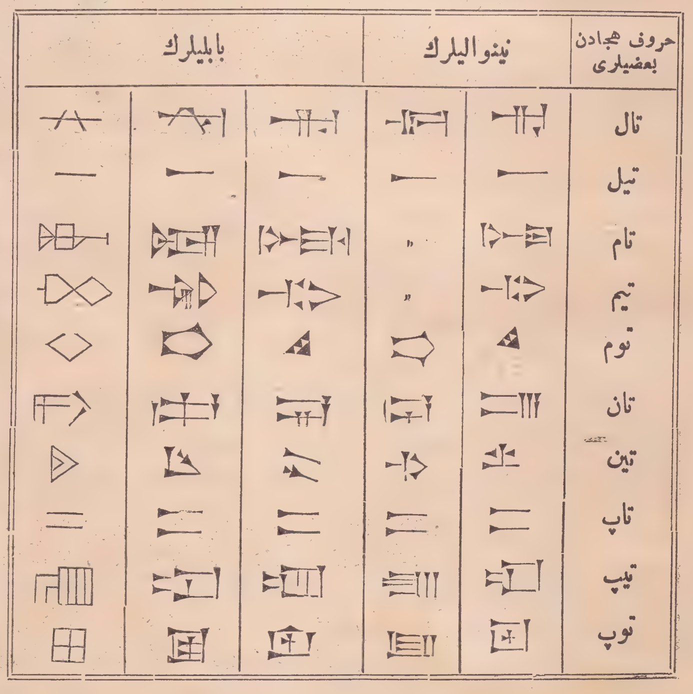

خط ناظم == (هندسهٔ رسمیه) بر سطحه مماس اولان مستوئ مماسك نقطهٔ تماسندن اومستوی‌به رسم اولنان عمود .

خط نوخیز
خط نو
خط نوین
== یکی چیقمغه باشلامش صقال .

خط واصل == ایکی شیئی بربرینه وصل ایدن خط .

خطمتوسط == (طب) بعض اشکالك ، وجود حیوانینك تناظرینی تأمین ایچون اورته‌لرندن صوری تصور ایدیلن خط.

خط یمانی == خط حمیری دخی دینلن وحروف عربیه‌نك اصل و اساسنی تشکیل ایدن خط. ـكه :(صوك زمانلرده الفباسی کشف ایدلمشدر.)

خَطاْء [ع،س] یاکاش § یا کاشـلق § یا کله § قصور ، قباحت : §(حقوق) قصده مقرون اولمیه‌رق اجرا ایدیلن فعل .

خطاءً == خطا اوله‌رق .

خطاء خروج == [فن اسلحه] ☛ زاویهٔ ترفع ، زاویهٔ اهتزازیه .

خطاءً قتل == (فقه) قصده مقرون اولمیان قتل .

خطابخش == خطا باغشلایان .

خطاپوش == خطا ستر ایدن.

خطاء تام == اجراسی قبیح اولان شیئی قصد ایدرك قوه‌دن فعله کتیرمك .

خطاصواب == متن کتابده وقوعبولان یاکلشاقلری دوزلتمك ایچون خاتمهٔ کتابه وضع وعلاوه اولنان جدول مخصوص .

خطاکار == خطا ایدن .

خطامجراسنه جاری == (حقوق) اختیاری اولمیان برفعل ایله برآدمی قتل ویاجرح ایلمك.

خَطّاْط [ع،ص] کوزل یازی یازان آدم .

خَطّاْف [ع،ص] قاپیجی § قیرلانغج .

خَطاْیا [ع،ص] (خطیئه) نك جمعی. کناهلر قباحتلر .

خَطَرْ [ع،س] هلاکه تقرب § تهلکه . {جمعی (خطرات) کلیر.}

خاطرناك == تهلکه‌لی .

خَطَفْ [ع،مص] شمشکك پارلدیسی کوزی آلمق ، قاماشدیرمق § قاپمق .

خَطَل [ع،س] چوق، فاسد سوز، حشو قبيح.

خَطِل [ت،س] (معمارى) ديوارك اوزرندكى ثقلتى قاعده سنه متساوياً توزيع ايتمك وهرهانكى برجهتدن عموداً وقوعى محتمل چاتلاقلرك تكميل ديواره سرايتنى منع ايلمك اوزره ديوار بوينجه اوزاديلان ايكى افقى طبان.

خَطْمى [ع،س] ☞ (ختمى).

خَطْوَه [ع،س] آديم.

فسيح الخطوه = كنيش آديم آتان.

خطوه انداز = آديم آتيجى، آتان.

خطوه شمار = خطوه صايان § احتراز، اختياط ايله يوروين.

ويده خطوه سى = بورغو شكانده كى ويده لرك هر دونوشده ايلرو ويا كيرويه دوغرى قطع ايتديكى مسافه.

خَطَوات [ع،س] (خطوه) نك جمعى.

خطوات الشياطين = شيطانك مسلكى، طريق ضلالت.

خَطيئه [ع،س] كناه، قباحت، صوچ، (خطايا) كبى.

خَطيئات [ع،س] (خطيئه) نك جمعى.

خَطيب [ع،ص] خطبه اوقويان § نطق ايراد ايدن، ناطقه پرداز § بليغ، فصيح، سليس سوز سويلين آدم.

خطيبانه = خطيبجه سنه، ناطقه پردازانه.

خَطير [ع،ص] شان وشرف صاحبى آدم § رفيع، عالى § مخاطره لى، خطرناك.

خَطيل [ت،س] ☞ (خطل).

خَفاء [ع،س] (عيان) مقابلى. كيزلى اولمه، كيزليلك.

كواكب ذات الخفاء = (قوزموغرافيا) برافقه كوره هيچ كورلمين كواكب.

خَفّاف [ع،ص] چيزمه، مست، پابوج كبى حاضر آياق قابى صاتان آدم. قواف.

خفافيه = قواف ايشى.

خَفايا [ع،ص] جمع: (خفى) كيزلى خصوصات.

خُفْتان [ع،س] محاربه ده زره اوزرينه كيلين پاموقلى لباس § آستارسز اوزون قماش انتارى § (خلعت) كبى ايپكلى قماش لباس، قفتان.

خُفَّش [ع،س] طاووق قاره سى دنيلن علت عينيه.

خَفْض [ع،س] باصيقلق § اعتدال.

خَفَقان [ع،س] تحرك، اضطراب § يورك اويناماسى. (خفقان قلب تعبيرى تكرار معنوى بى مشتملدر)

خَفِىّ [ع،ص] (جلى) مقابلى كيزلى.

خفياً = آشكار اولميه رق، كيزليجه.

خَفِيّات [ع،س] جمع: (خفى).

عالم الخفيات = جناب حق.

خَفيف [ع،ص] (ثقيل) ضدى. آغير اولميان، ثقيل دكل.

خفيف الروح = خوش صحبت، خوش كو.

خفيف سوارى = احمال واثقالدن عارى، چويك § آنه را كب سوارى، بنيجى.

خفيف المزاج = خوپپا، قرارسز، تمكينسز.

خَلّ [ع،س] سركه.

حامض خل = (كيميا) سركه طوزى، سركه نك اكشى اولان قسم اساسيسى

خَلاء [ع،س] (صفت مقامنده مستعمل) بوش، خالى، تهى ير § ابدستخانه. § (حكمت) هوادن عارى مكان.

ناقورۀ خلا = (حكمت) درونى تخليه ايدلدكدن صوكره موصلقى قپاديلوب بعده صو درونه غطس ايله موصلقى آچيلنجه - صويك اوزرينه خارجاً تأثير ايدن تضييق نسيمى سببيله - مايعاً يوقارى دوغرى فيشقرديغنى يعنى تضييق نسيميدن وارسته اولان مايعاتك برمحل معينه قدر چيقمق خاصه سنه مالك اولديغنى اثبات ايچون حكمتخانه لرده مستعمل برآلت.

نفرت خلا = تضييق نسيمينك ماهيتى كشف ايدلمدن اول طبيعتده موجوديتى فرض ايديلن بوشلق نظريۀ باطله سى.

خَلائِق [ع،ص] لسانمزده غير مستعمل اولان (خليقه) نك جمعى. مخلوقات، انسانلر.

خَلاخِل [ع،س] جمع: (خلخال) نسوان عربك آياقلرينه طاقدقلرى زينت حلقه لرى.

خَلاص [ع،س] قورتارمه § قورتلمه § قورتلمش، قورتيلان (برنجى معناده (ايتمك) (ايلمك) ماده لريله، ايكنجى واوچنجى معناده دخى (اولمق) ماده سيله قوللانيلور) § (طب) چوجق اشنك خارجه چيقمسى.

خلاص اولمق = قورتلمق.

خَلاط [ت،س] كنديردن اورمه قالين ايپ، اورغان، كمى ايپى.

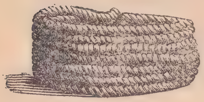

(خلاط)

ثابت آرمه خلاطى = (بحريه) دوت قول ايله برفنيلدن تشكيل ايدلمش قطرانلى خلاط.

تل خلاط = (بحريه) معدنى تللردن اورلمش خلاط.

قطرانلى خلاط = (بحريه) اوزرينه زفت سورلمش خلاط.

ليف خلاط = (بحريه) يمشاق كنديردن اورلمش خلاط.

خلاط مرديون = (بحريه) كميلرده اسقاله لاريا دنيلن مرديونلر.

(خلاط مرديون - اسقالاريا)

خَلاعَت [ع،س] حياسزلق، يوزسزلك.

خَلاّف [ع،ص] وعدنده خلف ايدن.

خَلاّق [ع،ص] اسماء حسنادندر. خالق، يارادجى، يارادان، وار ايدن.

خلاق المعانى = شاعر ايرانى (كمال اصفهانى) نك عنوانى ايسه ده تعميماً معانئ جزيله ابداع ايدن شعراى سائرۀ مشهوره يه ده وصف اولور.

خَلائِق [ت،س] قادين خدمتجى، جاريه.

خَلَجان [ع،س] رعشه لنمه، ديتره مه، اضطراب.

خلجان قلب = يورك چارپنديسى.

خلجانه اوغرامق = يورك چارپندیسنه دوچار اولمق، اوزولمك، مضطرب اولمق.

خَلْخال [ع،س] نسوان عربك زينت مقامنده آياقلرينه طاقدقلری کموش ويا آلتوندن معمول حلقه، آياق بيله زيكی :

« پای زيبای زنان اوزره نه لازم خلخال »

خلخالی = خلخال شكلنده اولان § (هندسه) بر دائره نك مركزی ديكر بر دائره نك اوزونده بولنمق اوزره حركتندن حاصل اولان شكل هندسی، سطح خلخالی .

خَلَّدَ [ع] {ماضی مفرد مذكر غائب، دعا مقامنده، تركيبله استعمال ايديلور}

خلد الله = جناب حق دائم وباقی ايتسون.

خَلْط [ع، مص] قاتوب قاريشديرمق، قاريشديرلمق، مزج ايتمك § فنا، مناسبتسز، غليظ سوز سويلمك.

خَلْف [ع، ص] آرد، آرقه، آرقه طرف صوكره دن كلن .

خلفی = (طب) آرقه يه منسوب، كريده كی.

خَلَف [ع، ص] پدرندن صوكره قالان چوجق § نسل، ذريت . {ولد صالحده استعمال اولنور. ولد فاسدده ايسه لامك سكونيله در .}

خير الخلف / خير خلف = خيرلی اولاد، خيرلی خلف. § برينك يرينه كچن، كلن (سلف) مقابلی .

خلفاً عن سلف = سلفدن خلفه انتقال صورتيله .

خلف ايله سلف = برمأموريتده ، بر خدمتده صوكره دن بولنان ايله آندن اولی بولنان كيمسه لر .

ناخلف = خيرسز اولاد .

خَلْق [ع،مص] ياراتمق، يارادلمق§ ايجاد، اختراع § انسانلر، ابنای بشر § جماعت ، كروه .

بين الخلق = عموم آره سنده .

خلقاً = خلقت ظاهريه ، صورت ظاهره جهتيله .

خَلَل [ع،س] بوزوقلق ، اكسيكلك ، نقصان ، ضعف . [كلمك، كتيرمك ويرمك ، ماده لريله قوللانيلور .]

خللپذير = خلل قبول ايديجی ، خلل بوليجی ، بوزوليجی .

خَلْوَت [ع،س] يالكز تنها قالمه، تنهايه چكلمه § تنهالق § خالی، تنها محل § حمام حجره سی .

خلوتسرای / خلوتكاه / خلوتكه = خلوت محلی .

خلوتكزيده / خلوتكزين = خلوت اختيار ايتمش اولان، اختيار ايدن .

خلوت نشين = خلوتده اوطوران .

خلوت نشينی = خلوت نشينلك

خلوتخانه = استراحت محلی .

خلوتی = خلوته زياده اهميت ويرن طريق مخصوصه منسوب آدم § طرق عليه دن بری .

خَلُوق [ع،ص] اخلاق حسنه صاحبی ، هركسله حسن امتزاج ايدن آدم.

خَلِّی [ع،ص] فارغ ، قيدسز ، غائله سز § اولنمه مش آدم .

خلی البال = انديشه سز § زوجه سز § اركن آدم .

خَلَنْج (سپوركه اوتی) ذات الفلقتين شعبه سنك خلنجيه فصيله سنه منسوب بر نباتدر .

خلنج = بر جنس چام اغاجيدر . ٣ ، ٤ متره ارتفاعنده نشو ونما بولور . بالخاصه بحر سفيد ساحلنده بولنور . داللرندن چبوق وسيغاره آغزلغی يا پلديغی كبی محروقات ايچون دخی استعمال ايديليير .

(خلنج)

خَلِّيت [ع،س] (كيميا) حامض خللك اساسلردن بريله امتزاجندن حاصل اولان ملح .

خليت اسرب = (كيميا) حمض اول اسربله حامض خللك تركيبندن متحصل ملح

خليت توتيا = (كيميا) حامض خل ايله حمض توتيادن مركب ملح .

خليت رصاص = قورشون سركه سی .

خليت نحاس = (كيميا) حمض ثانی نحاس ايله حامض خللك تركيبندن حاصل اولان ملح .

خَلِيج [ع،س] دكزك بيوك ايرماق شكلنده قره ايچنه اوزامش قسمی، اوزون كورفز §بوغاز، قنال§طبيعی ليمان

خليج قسطنطينيه = استانبول پيشكاهندن كاغدخانه يه دوغری اوزايوب كيدن كورفز.

خليج فارسی = بصره كورفزی .

خليج عرب = بحر احمر .

خَلِيده [فا] دورتيلوب باتيرلمش، صايلانمش صاغلمش§ كنديسنه دورتيلوب باتيرلمش .

خَلِيط [ع، ص] (حقوق) مشارك اولان اورتاق § (فقه) صو يول حصه سنه اورتاق اولان .

خَلِيطَه [ع،س] قاريشديرلمش، قاريشيق § (كيميا) برقاچ شيئك علی الخصوص ايكی ويا زياده معادنك امتزاجندن متحصل مركب .

خَلِيفَه [ع،ص] خلافت كبرای اسلاميه يی حائز اولان پادشاه اسلام حضرتلری حامی دين مبين، امام المسلمين وكيل رسول رب العالمين اولان ذات اقدسكه : (خليفة الله) دخی دينور .

« ياردمجك اولوب جناب الله
بيكلر يشا ای خليفة الله »

سر خليفه = باب عالی اقلامندن بعضيلرينه؛ مديريته، باش مأمورينه ويريلن عنوان .

خَلِيل [ع،ص] صادق دولت ، محب خالص { جمعی : اخلاء . }

خليل الله = حضرت ابراهيم عليه السلام.

خَم [فا،ص] اكری، بوكلمش: قامت خم ابروی خم § بوكلم ، قيوبرم § خم كاكل .

خم بخم / خم اندر خم = بوكلم بوكلم، قيوريم قيوريم.

خم كشته = اكريلمش، بوكلمش.

خَمّار [ع،ص] باده فروش، ميخانه جی .

دار الخمار / خانۀ خمار = ميكده ، ميخانه .

خَمْخَمَه [ع،س] سوزی ككزدن سويلمه، خمخملق .

خَمْر [ع، س] ام الخبائث اولان شراب . § مشروب مسكر .

خَمْس ـ خَمْسَه [ع،عد] بش .

خمسۀ مسترقه = سنۀ كامله يی اتمام ايدن بش كون .

خَمْسی [ت،س] ياصيجه، يك اوفق معروف بالق .

خَمْسين [ع،عد] اللی § قيشين اربعينی تعقيب ايدن اللی كون .

خُمُش ـ خَمُوش [فا ص] (خاموش) مخففی . ساكت .

خَمور [ت،س] { عربی (خمير) دن محرفدر } اونك صو ايله قاريشديرلمسندن ويوغورلمسندن حاصل اولان وا كمك ياپمقده قوللانيلان شیء . عجن ، معجون § جمع ايتمك ، طوپلامق § مختلف شيلرك قاريشديرلمسی § اصل ، مايه ، جوهر ، طينت § پيشمه مش اتمك.

خمور اولمق = كوشه مك .

خمور ایشنه قارشمق = اهل اولمدیغی حالده برایشه کریشمك ، مداخله ایتمك .

خمور ایتمك = مزج ایتمك .

خمور آچمق = یوفقه یاپمق .

خمور تختهسی = اوزرنده خمور آچیلان تخته.

خمور کبی = وجودی کسیك ، یومشاق .

النك خموریله ایشه قاریشمق = ☜ (خمور ایشنه قاریشمق)

خمورسز = مایهسز اکمك § موسویلرك (عید فطیری) خمورسز بایرامی

خمورلامق = معجونلامق § قابلرك دالیکنی معجونله طیقامق .

خمورجی = آشجیلرك یالکز خمور ایشلریله مشغول اولانی § فرونده اکمك خمورینی یوغوروب حاضرلیان آدم .

خمیازه [فا . س] اسنهمه § اوضاع منفوره.

خمیازه کش = اسنهییجی ، اسنایین § انسانك روحنه ثقلت ویرن .

خمیده [فا] اکرلمش ، بوکلمش .

خمیدکی = اکریلك ، بوکریلك .

خمیر ـ خمیره [ع . س] خمور .

خمیرکار = یغورییجی ، خمورجی .

خمیرمایهسی = مایه خموری .

خمیس [ع . س] بشنجی.

یوم الخمیس = هفتهنك بشنجی کونی ، پنجشنبه کونی .

خنادق [ع ، س] جم: (خندق). فی الاصل صفندرفارسیدن معربدر (کنده). هندکار، مخصوصاً قازلمش چوقورلر

خنازیر [ع . س] جم: (خنزیر). طوموزلر.

داءالخنازیر = اکثریا بوینده حاصل اولان شیش، صراجه . {طوموز باشی} .

خناس [ع . س] شیطان .

خناسی = شیطانه منسوب .

خندا خند [فا ، س] سورکلی کولمه § سورکلی کولن .

خناق [ع . س] بوغیجی، بوغان.

خنجر [ع ، س] شکلی اکری ، اوجی سیوری معروف آلت جارحه.

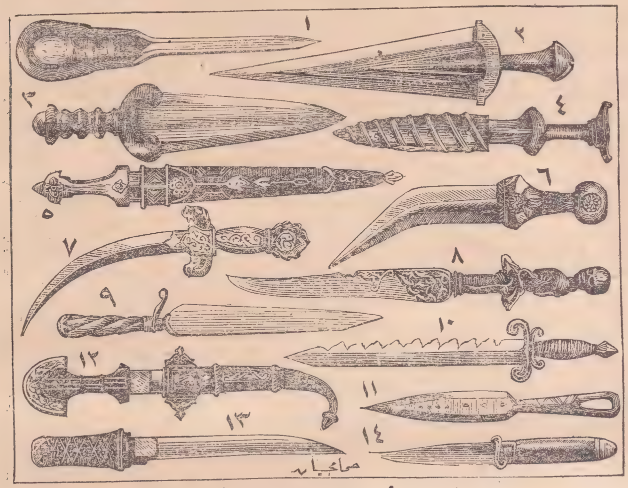

(ملل قدیمهٔ مختلفهده مستعمل خنجرلر)

١ — مصریلرده . ٢ — یونانیلرده ٣ — رومالیلرده . ٤ — غاللرده.
٥ — ایرانیلرده . ٦ — هندیلرده . ٧ — عثمانلیلرده . ٨، ٩ — نوع دیکرلری . ١٠ — وندیکلیلرده . ١١ — تاتارلرده ١٢ — عربلرده .
١٣ — ژاپونلرده . ١٤ — نوع دیکری .

خنجری = خنجر شکلنده اولان .

خنجری اللحیه = اینجه اوزون صقاللی.

خندان [فا . س] کولیجی، کولن § مسرور.

خندان روی = کولر یوزلی، بشوش.

خندان خندان = کوله کوله ، کولهرك .

خندریلی [ت . س] آق هندبا .

خندق [ع . س] فارسیدن معربدر (کنده) قلعه، استحکام، ترلاکبی یرلرك اطرافنه قازیلان اوزون چوقور، هندك § چوقور، مزار .

ترلاخندقی = سیلدن مزروعاتی محافظه ایچون ترلالرك اطرافنده آچیلان آرق.

خندق طبانی = (استحکام) سپرك اوکندهکی چوقورك دیبی .

خندق مدافعهسی = (استحکام) دشمنك خندق آشمسنی منع وبعض یرلری آتشدن محافظه مقصدیله طابیهنك محل مخصوصهسنه یاپیلان مدافعه وسائطی .

خنده [فا . س] کولمه .

خندهٔ جام = قدح درونده مسکرات قونلدیغی زمان حاصل اولان سیس § رونق.

خندهٔ زمین = یرك یشیللنمسی، ایشارهسی، ظهور آثار بهار .

خنده فرما = کولدیرییجی، مضحك.

خنق [ع . مص] بوغازینی صیقوب بوغمق، بوغلمق [اخناق]

خنقاً = بوغمق صورتیله {اخنافا}.

خواب [فا . س] {زبانزدی: (خاب) در} اویقو، نوم § دوش، رؤیا .

خواب کران = آغیر اویقو .

خواب نوشین = طاتلی اویقو .

خواب آلود / خواب آلوده / خوابناك = اویقوسی کلمش، اویقو باصمش .

خواب خرکوش = حیله، اغفال، یالان وعده .

خوابکاه / خوابکه / خوابستان = اویقو اویویهجق محل ، یتاق اوطهسی .

خواب دیده = بلوغه ایرمش ، بالغ.

خواب نادیده = بلوغه ایرمهمش، نابالغ.

خوابیده = اویومش، اویقویه طالمش.

خوابیدکان = (خوابیده) نك جمعی.

خواب جامه = کیجهلك انتاریسی، اویقو اثناسنده کییلن توب .

خواب کذار = اویوییجی، نائم.

خواتم ـ خواتم [ع . س] مهر معناسنه اولان (خاتم) ك جمعی . مهرلر . (خاتملر) مقامنده دخی مستعملدر.

خَوَاتِينْ [ع،س] انجمیده، جمع:{خاتون} خاتونلر، خانملر.

خَوَاجَهْ [فا،س] زبانزدی (خوجه) }، معتبر ذات § خانه صاحبی، رئیس عائله § افندی § طریق علمیه رجال ومنسوبینی، ملا § استاد، معلم

خواجه تاش = بر افندینك بندکانندن هر بری، قپو یولداشی.

خواجهٔ دوسرا / خواجهٔ عالم / خواجهٔ کائنات = مفخر موجودات علیه اکمل التحیات افندیمز حضرتلری.

خواجه سرا = خادم، خادم اغاسی.

خواجکی = افندیلك، خواجالك.

خواجکان = یوزباشی‌یه معادل بورتبهٔ ملکیه § بورتبه‌یی حائز کیمسه.

خواجکان دیوان همایون = دیوان عالی افندیلری دیمکدرکه: وقتیله رجال دولته اطلاق اولنوردی.

خواجه‌لك = افندیلك § معلملك § طلبهٔ علوم مفتی.

خَوَارْ فا،ص] {(خار) اوقونور} حقیر، ذلیل، خور § ییجی، یین.

خوارکار / خوارکاره = تحقیر ایدیجی، ایدن، محقر.

خواری = خوارلق، حقیرلك.

مردمخوار = یامیام، آدم اتی ییجی.

شیرخوار = سود ایچن، چوجق.

میخوار = عشرت ایدن، سرخوش.

غمخوار = کدرلی، غملی.

خَوَارِجْ [ع،ص] {(خارجه) نك جمعی} عاصیلر، زوربالر.

خَوَارِقْ [ع،ص] {(خارقه) نك جمعی} فوق العاده حاللر.

خَوَارَهْ فا،س] ییه‌جك، ییمك.

خَوَاسْتَکَارْ [فا، ص] ایسته‌ییجی، ایسته‌ین، طالب.

خواستکاری = طالبلك.

خَوَاسْتَهْ [فا] ایسته‌نلمش، ایسته‌نیلن، مطلوب.

خَوَاصْ [ع،ص] {(خاص) و(خاصه) نك جمعی} خاصه‌لر، کیفیتلر § خاص اولانلر، محرم ومحترم اولانلر (عوام) مقابلی § بعض تأثیرات معنویه ایچون اوقونان دعالر.

اهل خواص = بعض امراضه تأثیرات معنویه اجراسی ایچون ادعیه قرائت ایدنلر.

خواص اجسام = (حکمت) اجسامك بولندقلری صور مختلفه ودها دوغریسی خواصمز اوزرینه اجرا ایلدکلری تأثیرات متنوعه.

خواص عمومیه = (حکمت) اجسامك حائز اولدیغی شو سکز کیفیتله اجسامك کافه‌سنده وجسملرك حالنده موجوددر: تجزء، عدم تنافذ، قابلیت انقسام ذومسامیت، قابلیت تضییق، الاستیقیت، تحرك، عطالت.

خواص خصوصیه = بعض جسملره، یاخود جسملرك بعض حاللرنده مشاهده اولان خاصه‌لر. شفافیت، صلابت، مایعیت کبی.

خَوَاطِرْ [ع، س] (خاطره) نك جمعی. ذهنه کلن خاطره‌لر. (خاطره) نك جمع دیکری اولان (خاطرات) عموماً حاده قوللانلدیغی حالده، (خواطر) مذمومانده مستعملدر.]

خَوَاطِفْ [ع، ص] (خاطف) ك جمعی. کوز قماشدیریجی شیلر.

خَوَافِی [ع،س] (خافیه) نك جمعی. اوموزك ایچ یوزلری.

خَوَاقِینْ [ع،س] ترکجه‌دن معرب اولان (خاقان) ك جمعی.

خَوَالْ [ت،س] قوال، چیزمه، قونده‌ره قالپی.

خُوَانْ [فا،س] {(خان) کبی اوقونور} یمك سفره‌سی، اوزرینه یمك قونیلان تپسی، سینی § طعام، مائده. (خواندن) مصدرندن اسم فاعل وصف ترکیبی مقامنده استعمال ایدیلیر.

خوانچه = کوچوك تپسی.

خوان یغما = ارباب احتیاجه ویریلن اطعمه.

خوانسالار = سفره‌جی باشی، کیلارجی.

دعاخوان = دعا اوقویجی، اوقویان.

صلاخوان = صلا چاغیریجی، چاغران. {بوصوك ایکی معناده (خواندن) مصدرندن اسم فاعلدر.}

خَوَانَنْدَهْ [فا،ص] {(خانده) کبی اوقونور} شرقی، غزل کبی شیلری موسیقی اصولی اوزره اوقویان § اجرتله شرقی سویلین.

خوانندکان = (خواننده) نك جمعی اصول موسیقی‌یه توفیقاً شرقی سویلینلر.

خُوَاهْ [فا] {(خاه) کبی اوقونور} ایسته‌مك معناسنه اولان (خواستن) مصدرندن اسم فاعل مرخمدرکه: اکثریا وصف ترکیبی صورتنده قوللانیلور. ایستر.

خواه ناخواه = ایستر ایسته‌مز، طوعاً وکرهاً.

خیرخواه = هرکس حقنده ایلك ایسته‌ین.

بدخواه = هرکسك فنالغنی ایستین.

دلخواه / خاطرخواه = کوکل ارزوسی.

خُوَاهَرْ [فا،س] {(خاهر) کبی اوقونور} قیز قرداش، همشیره.

خواهر زاده = همشیره زاده، یکن.

خواهری = خواهره منسوب، همشیره‌لك.

خُوَاهِشْ [فا، ص] {(خاهش) کبی اوقونور} ایستك، ایسته‌یش.

خواهشکر / خواهشکار = ایسته‌ییجی، ایستکلی.

خَوَرْنَقْ [ع،س] نعمان بن منذرك بنا ایتدردیکی قصر عجیب ـ که: {شمدیکی بغداد ولایتی داخلنده ایدی.}

خَوْفْ [ع،س] قورقو § قورقمه.

بین الخوف والرجا = قورقوایله امید آراسی.

خوف من الماء = (طب) قودوز علتنه مخصوص برمرض مهم اولوب مریضك صویی کورمسی، صو سسی ایشتمسی، حتی (صو) کلمه‌سنك تلفظ ایدلمسی متعاقب بوغازنده بوغوبور کبی بر تقلص وقوعبولور.

خوفاً = قورقه‌رق، قورقو جهتیله.

خَوَنَهْ [ع،ص] ج (خائن) خائنلك ایدنلر.

خَوْیَارْ [ج] ☞ (خاویار)

خَیَّاطْ [ع،ص] ترزی.

خَیَالْ [ع، س] متخیله دینلن حاسهٔ باطنه‌ده مرتسم شکل، صورت § متخیله‌نك بالترسیم کوز اوکنه کتیردیکی صورت § قوروتی § (منطق) حس مشترکك صور محسوساتدن ادراك ایتدیکنی حفظه مأمور بر قوتدرکه: کوز اوکنده بولنمیان شیئك شکلنی تصور بو سایه‌ده‌در § تخیل § عکس، صورت موهومه § قره کوز اویونی.

خیالاً = خیالده اوله‌رق، خیال جهتیله .

خیالات = ج : (خیال) ، خیاللر § خولیالر

خیال مقناطیسی = برحدید مقناطیسینک ایکی اوجلرنده زیاده بولنان قوهٔ جاذبه‌نك صورت متخیله‌سی .

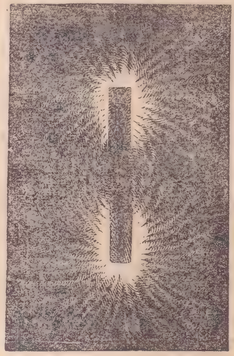

(خیال مقناطیسی)

خیالی = خیاله منسوب § قره‌کوز اوینادان خیالجی .

خیالیات = خیاله عائد شیلر

خیالت [ع،س] کوزه کورینن خیال

خیّام [ع،ص] چادرجی .

خیبت [ع،س] محروم ، مأیوس اولمه § محروملق .

خیبت‌زده = مأیوسیته ، محرومیته دوچار اولان .

خیر [ع،ص] (شر) مقابلی خلقك محبت ورغبت ایلدیکی شیء، ایی، نافع‌ایش

خیر مطلق = (اخلاق) هرکس ایچون خیر اولان شیء. (علم) کبی.

خیرمقید = (اخلاق) برینه کوره خیرلی اولدیغی حالده دیکرینه کوره مضر اولان شیء. (مال کثیر) کبی .

خیر جبر = خیرلی، سوینجلی خبرحوادث

خیراندیش = خیرلی ایش‌دوشونن .

خیرخواه = ایلك ایستهین .

خیر خواهانه = خیرخواه اولانه لایق صورتده .

خیرخواهی = خیرخواهلق .

خیّر [ع،ص] خیری کثیر اولان ذات

خیر [ت] کلمهٔ سلب ونفی .

خیرات [ع،س] اسامیده غیرمستعمل اولان (خیره) نك جمعی. خیرلی ایشلر، خیرلی ، فائده‌لی عمللر § چشمه ، جامع، کوپری کبی فی سبیل الله یاپیلان شیلر، مبرات .

خیشوم [ع،س] کیکیز .

خیشومی = کیکیزه منسوب .

خیط [ع،س] ایپلك . ایپلك تلی .

خیط الشعاع = کونشك ایپلك کبی کورینن اشعه‌سی .

خیط ابیض = فجر ظهورنده افقده پیدا اولان ایپلك ایپلك بیاضلق .

خیط اسود = غروب شمسی متعاقب افقده کورینن سیاهلق .

خیط باطل = اورون احمق

خیط الرقبه = مرداو ایلیك § (نباتات) دینان خشفه قسمك زیتی .

خیطه [ع،س] ایپ ، اورغان § قازیق .

خیفاء [ع،س] (ادبیات) برکلمه‌سی نقطه‌لی دیکری نقطه‌سز اوله‌رق سویلنن سوز.

خیل [ع،س] آت سوریسو § آتلی عسکر، سواری کروهی § زمره، طاقم، کروه

سرخیل = سرکرده ، فرقه باشی .

خلتاش = آتلی، سواری طاقمنی تشکیل ایدن هیئتدن هربری .

خیلی [فا،ص] ایپجه چوقجه § برطاقم.

خیلیه [ع،س] نباتاتده برفصیله .

خیمه [ع،س] چادر .

خیمه نشین = کوچبه، چادرده اوطوران .

خیمه نشینی = خیمه نشینلك .

خیمه‌گاه / **خیمه که** } چادر قوریلان محل .

خیمهٔ ازرق / **خیمهٔ کبود** } = کوك ، سما .

خیمی = چادر شکلنده اولان .

خیو [فا،س] توکروك ، صالیا .

خاء مکسوره

خبا [ع،س] اوبه .

خبازت [ع،س] اتمکجیلك .

خبازیه [ع،س] (نباتات) نباتاتی حشیشی ولعابی اولوب اوراق تامه‌وبا کفیه‌سی متوالیه اولان برفصیله درکه: بامیه، ابه‌کومجی ختمی بو فصیله‌یه داخلدرلر .

(ابه‌کومجی)

خبره ـ خبرت [ع،س] بر شیئی کنهیله بیلمه ، کرکی کبی بیلمه .

اهل خبره = بر شیء حقنده معلومات کامله‌سی اولانلر .

ختام [ع،س] صوك § بته ، نهایت بولمه § ختم§مهر مومی کبی شیء.

ختامپذیر = نهایته ایریجی .

مسك الختام = حسن ختام .

ختان [ع،س] سنت ایتمه . ارکك اسلام چوجقلرینك آلت تناسلیه‌لرینك غلفه‌دیدان دریسنی کسمکدن عبارت اولان عملیهٔ جراحیه .

ختانت [ع،س] سنتجیلك .

خداع [ع،س] حیله .

خدر [ع،س] پرده ، حائل § مانع .

خدم ـ خدمات [ع،س] ج : (خدمت) خدمتلر.

خدمات شاقه = (حقوق) کورك جزاسیله محکوم اولان جانیلره کوردیریلان اغرخدمتلر.

خدمت [ع،س] ایش ، وظیفه § ایش کورمه ، برینك ایشنی کورمه.

خدمتکار / **خدمتجی** } = خدمت ایدن، اجرتله ایش کورن ، اوشاق .

خدمتکذار = شونك بونك ایشنی کوریورن § قومیسیونجی .

خدیو [فا،ص] اعاظم وزرایه، علی الخصوص مصر والیلرینه اطلاق اولنور لقب رسمیدر.

خدیوانه = خدیوه لایق صورتده.

خدیوی / خدیویت } = خدیولك، خدیوه منسوب.

خذلان [ع،س] معاونتسز، یاردمجیسز ذلیل اولمه.

خراش [فا] طیرمالامق، قاشیمق § اذا ویرمه: دلخراش § صایقلامه.

خر [ت،س] غوغا، نزاع.

خرلاشمق = کوپکلر بربریله (خر) ایتمك، یکدیکریله اوغراشمق.

خرلامق [ت،مص](خر) ایتمك §سبیسز منازعه چیقارمق.

خرام [فا،س] صالنمه، صاللانه‌رق یوریمه، ادا ایله یوریمه.

خرامان - خرامنده [فا،س] خرام ایدن، صالنه صالنه، ادا ایله یوروین § صالنه صالنه، صالنه‌رق.

خرامان اولمق = صالنه‌رق یورومك.

خرآن [ع،ص] مطیع، منقاد.

خرباش [ع،س] بیوك غوغا وغریو.

خربز [ع،س] قاوون، بطیخ.

خرپالامق [ت،مص] یوققالاتمق، قوت وطراوتنی کیدرمك، ضعیفلاتمق اسکیتمك §شدتلی برصورتده تکدیر ومؤاخذه ایتمك § بی تاب ایتمك، دوکرك اوره‌رق بی تاب براقمق.

خرتی [ت] دائما (پرتی) لفتیله برابر قوللانیلور.

خرتی پرتی = اسکی پوسکی شیلر.

خرچین [ت،ص] پك تیز، سرت خویلی آدم، حیوان § عنود.

خرچنلق = تنیزلك § عنودلق.

خرد [فا،ص] عقل، فکر، ذهن.

خردمند = عقللی، ذکی، صاحب فهم.

خردمندانه = عقللیجه‌سنه.

خردمندی = خردمندلك، عقللیلق، درایت

بی خرد = عقلسز.

خردسوز = عقل یاقیجی، حیرت ویریجی

خردفرسا = عقل یپرادیجی، عقلی یوران، مشکلاتر.

خرد آموز = معلم، مربی.

خرس [فا،س] آیی، دب. {شکلی ایچون دب کلمه‌سنه مراجعت اولنسون.}

خرسك = آیی یاوروسی.

خرستیان [ج،س]{(مسیح) معناسنه اولان (خریستوس) دن مأخوذدر.} عیسوی، نصرانی.

خرسز [ت،ص]خیرلی اولمیان، ایی حاللی اولمیان§باشقه‌سنك مالنی زورلجه چالان، اوغری، سارق § قطاع طریق § آخری ضررمادی‌یه اوغرادان شریر § آشیق اویوننده برصایی.

خرسزلامه = چالمه § کیزلیجه.

خرسزیتاغی = خرسزی حمایه واخفا ایدن منزل § امنیتسز محل وطریق.

دکزخرسزی = قورصان.

آت خرسزی = اوستی باشی پژمرده آدم، هایطه.

خرسزلق = خرسز اولانك حال وصفتی سرقت.

خرص [ع،مص] تقدیر وقیاس معناسنه‌در.

خرف [ع،ص] صایقلامه § هذیان.

خرقه [ع،س] یاموقلی معروف اوست لباسی § لباس درویشانه § بز پارچه‌سی [جمعی § (خرق)].

خرقه پوش = خرقه کیین § درویش.

خرقه پوشانه = خرقه پوش اولانه یاقیشه‌جق صورتده § درویشانه.

خرقه پوشی = خرقه پوشلق § درویشلك.

خرقهٔ سعادت = فخرکائنات علیه اکمل التحیات افندیمزحضرتلرینك اکتسابیوردقلری بردهٔ شریفه که: امانات مقدسه‌دن بریدر.

خرلدی [ت،س] کورلتی، عربده، قلقلیات.

خرلدیجی = غوغا ونزاعی سون آدم § کچمسز.

خرمن [فا،س] {زبانزدی فتح خا ایله (خرمن) ایسه‌ده غلطدر} خادمان، بغدای آرپه وامثالی حبوباتك بیچلدکدن صوکره طوپلانوب صماندن تفریق اولندیغی محل {خرمان کلمه‌سنه مراجعت بیورلسون}.

خرمن ماه = آی آغیلی، هاله.

خرمن سوخته = مفلس، سرمایه‌سنی غائب ایلمش اولان.

خروع [ع،س] (نباتات) دانه‌لرندن هندیاغی چیقاریلان آغاج.

خریدار [فا،ص] مشتری، طالب، صاتون آلان.

خریدار کیر = مشتری جلب ایدن، رواجلی مال، امتعهٔ نفیسه.

خریداری = مشتریلك § رغبت ایتمك.

خریده [فا،س] صاتون آلنمش، آلنان § بکر قیز § دلنمه‌مش اینجو.

خربزمه [ت،س] صغیر معده‌سندن چیقاریلان و بین‌العوام پانزهیر ظن اولنان ماده § آزغین حیوانلری ضبط ایچون بورنلرینه طاقیلان حلقه § اقوام بدویه نسوانك زینت مقامنده بورنلرینی دلدیره‌رك طاقدقلری اوفاق کموش ویا آلتون حلقه.

خربزمه‌لی = بورننده خربزمه‌سی اولان.

خز [ت،ص] سرعت، چابقلق، چابقلق سرعتی، پرتاو، قصد هجوم.

خز آلمق = سرعتی آرتمق.

خزینی آلمق = حرص وشدتنی تسکین ایتمك.

خزینی آله مامق = نفسنه غلبه ایده‌مه‌مك §حرص وشدت وقوتنی تسکین ایده‌مه‌مك.

خزار [ت،س] تخته و سائره بیچمکه مخصوص آلات معروفه، بیوك دستره، بیچقی آلتی.

خزار دکرمنی = صو ایله ایشلر خزار فابریقه‌سی.

خزانت [ع،س] خزینه‌دارلق.

خزانه [ع،س] خزینه دیمکدرکه فتح خا ایله غلط مشهوردر § قلب، کوکل.

خزیه [ع،س] ذلت § رسوایلق.

خست [ع،س] جریلك، بخیللك، ناکسلك.

خشت [فا،س] کرپیچ، طوغله.

خشت تابه = کرپیچ اوجاغی.

خشت زن = طوغله‌جی، کرپیچ یاپان.

سرخشت = طاش قفالی، سوز آکلامز آدم § کوچك مزراق شکلنده برنوع سلاح.

خش - خش [ت،س] خشیرتی، فشیرتی.

خِشِر [ت،س] قاوون، قارپوزك سرت، خام قالان قسمی § سوزه اکلاماز تربیهٔ فکریه‌سی ناقص آدم .

خِشِرداَمَق [ت،مص] قوری یاپراقلرك وامثالی شیلرك ارلمسندن ودلك تماسندن حاصل اولان سس کبی صدا چیقارمق .

خِشِردی [ت،س] سرت برقماشك ویا قوری یاپراقلرك ، کاغد پارچه‌لرینك بر برینه سو ـ ونمسندن چیقان سس .

خُشعَه [ع،س] حین ولادتنده والده‌سی وفات ایتمکله قارنی یاریله‌رق چیقاریلان چوجق .

خِشلامَق [ت،مص] (خش) ایتمك .

خِشِلداق [ت،س] کوکس علتنه مبتلا اولانك اوکسروركن چیقار ـ دیغی صدا .

خِشِلدی [ت،س] خشردی .

خِشم [فا،س] غضب، تهور، طارغینلق .

خشم آلود / خشم ناك / خشمکین / خشمین = طارلمش ، طارغین .

خِص [ع،ص] اکسیك ، نقصان .

خِصاء [ع،س] انسانی خادم ایتمك § حیوانی انمك ، خایه‌لرینی چیقارمق .

خِصال [ع س] جمع [خصلت] خصلتلر ، خویلر ، اخلاق .

خِصام [ع،س] ایکی کشی بر برینه قارشی اظهار خصومت ایتمك § مخاصمه .

خِصان [ع،س] ممتاز ، متعین آدملر .

خُصب [ع،س] اوجوزلق ، بوللق .

خِضاب [ع،س] بویا ، لون .

خِضر ـ خَضِر [ع،س] بو نام ایله معروف والآن بر حیات اولدیغی مشهور اولان نبیء ذیشان .

روز خضر = رومی نیسانك (٢٣) نجی کونی که : یشیلك کونی دیمکدر .

خِطاب [ع،س] شخصه، شیئه توجهله سوز سویلمك ، توجیه کلام § خطاب صورتنده ایراد ایدیلن سوز .

فصل الخطاب = حکم قطعی § خطاب معتدل، خطاب معقول § کلامه حمد ایله وتصلیه ایله ابتداء ایتمك .

خطاباً = خطاب صورتیله ، توجیه کلام ایدرك .

خطابات = (خطابه)نك جمعی . نطقلر .

خطابیات = خطابدن عبارت اوله‌رق سویلنن سوز معناسنه اولان (خطابیه)نك جمعیدر .

خطاب عزت = من طرف الله سویلنن سوز .

خِطابَت [ع،س] خطیبلك ایتمك § خطیبلك § ناطقه پردازلق .

خِطار [ع،س] خطرلر، تهلکه‌لر، مخاطره‌لر

خِطام [ع،س] یولار ، دیزکین .

خِطَّه [ع،س] مملکت، دیار، اولکه، بقعه، یر.

خِطر [چوید اوتی] دنیلن نبات .

خِطَط [ع،س] خطه‌لر، اقلیملر، دیارلر .

خِفاء [ع،س] (خفاء) ایله مترادفدر.

خِفَّت [ع، س] خفیفلك ، (ثقلت) مقابلی § وقارسزلق ، تمکینسزلك هوپپه‌لق .

خفت مزاج = هوپپالق، خفیف مشربلك .

خفت کتیرمك = شاشیرمق، چیلدیرمق.

خِلاب [ع،س] ییرتیجی قوش وحیوان پنچه‌سی .

خِلاط [ع،س] برشیء دیکر شیئه قاریشمق .

خِلاف [ع ، س] یالان ، کذب، دروغ § عکس، ضد § مخالفت، اختلاف مغایرت، ضدیت.

خلافاً = خلاف اوله‌رق .

خلافکیر = التزام مخالفت ایدن، علیهنده

خلافکیران = خلافکیرلر .

خلافکیرانه = خلافکیر اولانه یاراشیر صورتده .

خلافکیری = خلافکیرلك .

خلافنه = عکسنه ، ضدینه ، ترسنه .

خلاف العاده = اصول وقاعده‌یه قارشی.

خِلافَت [ع،س] رسول اکرم افندیمز حضرتلرینه وکالة عموم اهل اسلامه اجرای امامت و آمریت ودین مبین احمدی‌یی حمایت ایدن پادشاه اسلام حضرتلرینك صفت مقدسه‌سی § بربیوك ذاته وکیل اولمق .

خلافتپناه = حافظ وحامیء خلافت اولان ذات حضرت پادشاهی .

خلافتپناهی = خلافتپناهلق، خلافتپناهه منسوب اولان .

دار الخلافة = پای تخت سلطنت سنیه اولان استانبول ، مقر خلیفهٔ اسلام .

خِلال [ع،س] دیش، قولاق قاریشدیره‌جق آلت § ایکی شیء آره‌سنه صوقیلان اوچنجی شیء § آره، آره‌لق § زمان آره‌لغی ، هنکام .

خِلط [ع،س] برشیئه قاریشمش اولان شیء.

خِلَع [ع،س] جمع: (خلعت) خلعتلر.

خِلعَت [ع، س] اعاظم طرفندن ازمنهٔ قدیمه‌ده شایان التفات اولان اعیان واشرافه ویابندکانه کیدیریلن مکلف ، مزین البسه .

خِلق [ع،س] بوغاز بلغمی.

خِلقَت [ع، س] یارادلمه، یارادیلیش، آفرینش، یارادیلشده اولان حال، طبیعت .

خلقةً = خلقتجه، یارادیلیش جهتیله.

خلقی = خلقته منسوب، جبلی، فطری.

خلقیات = خلقته متعلق ، یرادیلیشده اولان اوصاف .

خِلقیَّت [ع،س] خلقی اولمه، خلقیلك.

خِمخِم [ت،ص] لاقردی‌یی بورنندن سویلین.

خِناث [ع،س] (خنثی)نك جمعی. خنثالر.

خِنزیر [ع ، س] (Cochone) ذات ـ الشدایانك صحیحة الجلد فرقه‌سندن بر حیواندر § طوموز .

خنزير رازيانه‌سی == ذات الفلقتين شعبه‌سنك صيوانيه فصيله‌سنه منسوب حشيشی برنباتدر .

(خنزير رازيانه‌سی)

خنسير [ع،س] فرومايه ، صويسز § لئيم .

خنصر [ع،س] كوچك پارمق ، سرچه پارمغی .

خنك [ع،س] قير آت .

خويش - خويشتن [فا،س] (خيش) كبی تلفظ اولنور ، قربا و متعلقاتدن هربری § كندی § كندينه‌كی .

خويشان == (خويش) ك جمعی . اقربا .

خويشاوند == خصم ، اقربا .

خويشاوندی == خصملق ، قرابت .

خويشدار == حفظ الصحه قواعدينه زياده رعايت ايدن آدم § نفسندن باشقه‌سی دوشونمين .

خويشی == خصملق ، قرابت .

خيابان [فا،س] ايكی طرفی آغاجلی منتظم يول ، باغچه يولی ، بولوار .

خيابت [ع،س] بهره‌دار اولمامق .

خيار [ع،س] (فقه) بر عقدده مخيرلك § خيرك جمعی: خيرلر § معروف سبزه ، صلاته‌لق § (نباتات) ذات الفلقتين شعبه‌سنك قثائيه فصيله‌سنه منسوب برحشيشهٔ سنويه‌در . تخملری كوزلشده زياده سيله صرارمش خيارلرك ايچنده‌كی چكردكلردن الده ايديليرو . پك صرارمش اولانلرينك اكلی حمايی موجبدر .

(خيار)

اشك خياری "(قثاة الحمار) == قثائيه فصيله‌سندن برنوعی .

خيار الكلب == (ايت خياری) ذات الفلقتين شعبه‌سندن قثائيه فصيله‌سنه منسوب برنباتدر .

(ايت خياری)

خيار تعيين == (فقه) قيمياتدن ، ويا برقاچ شيئك باشقه باشقه بهالری تعيين اولنه‌رق بونلردن بايع ويا مشتريك ديلديكنی صاتمسی ويا آلمسی اصولی .

دكز خياری == (حيوانات) غيرفقريه‌نك مقنفذ الجلد فرقه‌سندن خيار شكلنده برحيواندر .

(دكز خياری)

خيارات == (خيار) ك جمعی . مخيرلكلر § كيفيت خياردن باحث باب .

خيار رؤيت == (فقه) كورمه‌دن اشترا اولنان مبيعك اصل مقصدی بيلديرن حال وعلمنه واقف اولنجه‌يه قدر باقی اولان مخيرلك .

خيار شرط == (فقه) بايع ومشتری مدت معلومه ايچنده بيعی فسخ ايلمك وياجازت ايله انفاذ ايتمك خصوصنده مخير اولمق اوزره بيعده شرط قيلمق .

خيار شنبر == (نباتات) بين الناس خيار شنبه دينلن نباتك اسمی اولوب ميوه‌سی طبابتده مسهل خفيف كبی امراض التهابيه‌ده قوللانيلور .

خيار عيب == (فقه) بيع مطلق ايله صاتيلق برمالك عيب قديمی چيقارسه بهاسی تنزيل ويابسبتون رد وياثمن مسمی ايله قبول خصوصنده‌كی مخيرلك .

خيار نقد == بايع ومشتری آره‌سنده فلان وقته‌قدر ثمن تأديهٔ اولنمق وعكسی حالنده بيع منفسخ اولمق اوزره عقد ايديلن مخيرلك .

خيار وصف == بايعك بروصف مرغوب ايله صاتديغی مال اووصفدن عاری چيقارسه رد ويا تنقيص قيمت ويا ثمن مسمی ايله قبول يوللی شرطلردن عبارت مخيرلك .

خيارجق [ت،س] (طب) قولتق آلتی وقاصيقلره عارض اولان خيار شكلنده چيبان ، ورم .

خياط [ع،س] اينجه ايپلك ، ابريشم § ايكنه .

سم الخياط == ايكنه دليكی .

خياطه [ع،س] (جراحی) كسيلوب ياريلان برعضوك يابيشمق اوزره ديكلمسی ، وبوياره‌لری ديكمكه مخصوص شيلر .

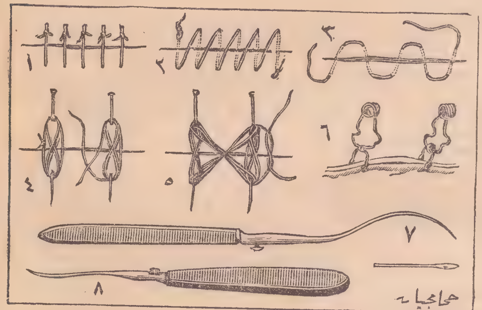

(خياطه‌لر)

١- خياطهٔ متقطعه . ٢- خياطهٔ شلاليه . ٣- اويورغالامه . ٤،٥- متفرق وياص‌بوط بورلمش خياطه ٦- سرفين (مشبك ضام) . ٧،٨- منحنی ومستقيم روودن ايكنه‌لری .

خياطت [ع،س] ترزيلك صنعتی .

خيام [ع،س] ج : (خيمه) . چادرلر .

خيانات [ع،س] ج: (خيانت) خائنلكلر .

خيانت [ع،س] امانته غدر ايتمك § آخر نزدنده حاصل ايتديكی امنيته مقابل اولارق قصداً حركت ، خائنلك ايتمك § خائنلك .

خيانةً == خيانت طريقيله ، خيانت ايدرك .

خيره [ع،س] تفضيل ، ترجيح ، اختيار ايتمك § برشيئی ديكرشيئه ترجيحاً انتخاب ايدوب آلمق .

خيرة الله == منتخب الٰهی .

خيرة الناس == خلقك سچلمشی .

خيرجل [ت،س] خيارجق علتی .

خيرچه [ت،س] (بحريه) طاولون كره‌لرينی متحمل اولان اوزون پونتلر .

خيرچين [ت] ☞ (خرجين) .

خیره [فا،ص] قاماشمش ، طونوق ، فرسز § مردار .

خیره‌لنمك = بولانمق ، قرارمق .

خیره‌چشم = فرسز كوزلو ، قماشیق كوزلو § حیران ، شاشقین § بی حیا ، كستاخ § معند § جسور .

خیره دست = الی صاقار، طوتدیغی ایشی بوزار اولان .

خیره سر = سرسم ، آلیق .

خیره‌سرانه = خیره‌سرجه‌سنه ، سر - سمجه‌سنه .

خیره سری = سرسملك .

خیره‌رأی = فنا رأیلی .

خیز [ت،ص] ☛ (خز) .

خیزاب [فا،س] طالغه، موج § طالغه پیدا ایدن .

خیزاب انكیز = طالغه قالدیریجی .

خیزران [فا،س] هزاران دینلن معروف آغاج كه : صندالیه وسائره یاپیلیر .

(خیزران چیچكی)

خیزان [فا،ص] قالقان § صچیرایان . [اكثریا (افتان) ایله برابر قوللانیلور .

افتان وخیزان = دوشه قالقه .

خیفه [ع،ص] (خوف) ایله مترادفدر .

خیك [فا،س] طولوم ، خیكمی .

خیم [ع،س] چادرمعناسنه اولان(خیمه) نك جمع دیكریدر .

خیم [ع،ص] خوی، طبیعت .

خینا [فا،ص] تغنی ، ترنم .

خیناكر = خواننده ، سازنده .

خاء مضمومه

خبّاز - خبّازه [ع،س] (نباتات) ☛ (خبازیه) .

خبازشجری = (آغاج ابه‌كومه‌جی)ذات الفلقتین شعبه‌سندن خبازیه فصیله‌سنه منسوب برنباتدر .

خبث [ع،س] (خباثت) ایله مترادفدر. مردرلق ، پیسلك .

خبثاء [ع،ص] ج : (خبیث) خبیثلر .

خبز [ع،س] اتمك .

خبزه [ع،س] برپارچه اتمك ، بر اتمك § كول پیده‌سی .

ختن [فا،س] (چین) ایمپراطورلغنه تابع وتركستان شرقیده واقع بر خطهٔ جسیمه كه:اكثر اهالیسی اسلامدر.

ختون - ختونت [ع،س] داماد اولمق، دامادلق §اولنمك،تأهل ایتمك .

خجسته [فا،ص] اوغورلی ، میمنتلی ، مبارك ، قوتلی .

خجسته‌فال = فالی اوغورلی ، یمنلی .

خدا [فا،ص] { موجود بذاته معناسنه اولان (خودآی) دن } الله، اله، تكری ، خالق .

خداپرست = جناب حقه عبادت‌ایدن .

خداپرستانه = خداپرسته‌لایق‌صورتده.

خداپرستی = خداپرستلك .

خداداد = الله ویركیسی ، موهبهٔ الهیه اولان .

خدافروش = مرائی صوفی .

خدارا = الله ایچون ، الله عشقنه .

خداخوان = شهادت پارمغی .

خدایی‌فروش = فرعون كبی تكریلق ادعاسنده بولنان .

خدایی‌فروشانه = خدایی فروشجه‌سنه.

خدایی‌فروشی = خدایی فروشلق .

خداشناس = اهل توحید ، موحد .

خدایا = «ای‌خدا»، «ای‌الله» دیمكدر§ صاحب ، مالك ، افندی .

خانه‌خدا = اوصاحبی ، رب‌البیت .

خانه‌خدایی = اوصاحبلكی .

خدایی = خدالق ، الوهیت .

خدایی‌نابت = اكمه‌دن كندی كندینه بتمش.

سیلیٔ خدایی = حق توقادی .

كتخدا = كهیا .

ناخدا = منكر الوهیت § رئیس سفینه، قپودان.

خدّام [ع،س،ص] ج: (خادم).خدمتكارلر، خدمتجیلر § بعض شارلاتانلرك كویاجن طائفه‌سندن جلب واستخدام ایلدكلرینی ادعا ایتدكلری جن‌خدمتجی .

خداوند [فا،س] الله، تكری § افندی صاحب ، مالك § حاكم ، حكمدار .

خداوندی = خداوندلك .

خداوندكار [فا، ص] خداوند § اعاظم سلاطین عثمانیه‌دن جنتمكان مراد خان اول حضرتلرینك عنوانلریدر.

خداوندكار ولایتی = مركزی بروسه اولان ولایت جلیلهٔ معروفه .

خدایگان - خدایگانه [فا، س] ملك‌الملوك، اعظم‌السلاطین ، شهنشاه :

« خدایكان معظم شهنشه عالم محط جودكرم وآسمان عقل وشعور»

خدعه [ع ، س] حیله ، مكر، دك .

خدعه‌كار = حیله‌كار ، دوزنباز .

خدعه‌كاری = خدعه‌كارلق .

الحرب خدعة = (حدیث) حرب حیله‌دن یعنی تدبیردن عبارتدر.

خذ [ع] (اخذ) ماده‌سندن امر حاضردر .

خذما صفا دع ما كدر = خوشكه كیدنی آل ، كیتمیه‌نی ترك ایت دیمكدر.

خراج [ع،س] چیبان § (طب) وجودك بر نقطه‌سنده متحدث وقیح ایله مالی جوف .

خراج بارد = (طب) بطی و خفی برالتهاب اثری اوله‌رق حاصل اولان وجعسز ودرنی طبیعتده خراج .

خراج انتقالی = (طب) بدنك برمحلنده ظاهر اوله‌رق انتان قیحی ایله دیكر محله كچن خراج .

خراج حار = (طب) اكثریتله برالتهاب نسج حجرویدن حاصل‌اولان چیبان ـكه : آز چوق برحمی ایله باشلار .

خراجات محيط كليه == (طب) كليه‌يى احاطه ايدن نسج حجروى شحمينك التهاب مقيحى .

خُراسان [فا، ت، س] طوغله توزيله كيرجدن مركب صاغلام بر خرجدر .

خُرافه [ع،س] عربك (عذره) قبيله‌سنه منسوب برشخصك اسميدركه : اينانلميه‌جق شيلر نقل وروايت ايلديكى جهتله بو قبيل يالانلره (حديث خرافه) اطلاق اولنور § (طب) خسته‌لق أثرى اوله‌رق سويلانن غير معقول شيلر .

خرافات == [ع، س] (خرافه) نك جمعى ، صچه‌ صاپان روايات واقوال § اساطير .

خُرج [ع، س] مشيندن معمول بيوك برحكبه، خورج .

خُرد [فا ، ص] كوچوك ، اوفاق .

خرد ومرد == اوفاق تفك

خردسال == كوچوك ياشلى، صغيرالسن

خُرده [فا ، ص] برشيئك پارچه پارچه ايدلمش اوفاغى § نكته، دقيقه .

خرده‌دان == صاحب دقت، نكته شناس .

خرده‌دانى == خرده‌دانلق .

خرده‌كير == سوزده عيب آرايان .

خرده‌كيرى == خرده‌كيرلك .

خرده‌بين == اينجه ، اوفاق شيلرى كوريجى، كورن § (حكمت) اوفاق شيلرى بيولته‌رك كوسترن آلت .

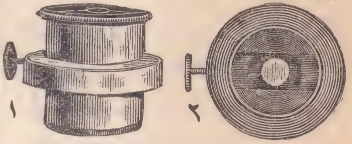

(مقياس خرده‌بينى)

خرده‌بينانه == خرده‌بينجه‌سنه .

خرده‌بينى == دقائق امورى كوريجيلك .

خرده فروش == اوفاق تفك شيلر صاتان، چرچى .

تشريح خرده‌بينى == (طب) تن تشريحك خرده‌بين ايله مطالعه اولنان قسمى .

خرده‌وات == اوفاق تفك شيلر، اهميتسز شيلر ، كوچوك آلات وادوات

خرده‌واتجى == خرده‌وات صاتان آدم .

خُرسَند [فا،ص] قناعت ايديجى، قناعتكار

خرسندانه == قناعتكارجه‌سنه .

خرسندى == قناعت .

خُرطوم [ع، س] فيل بورنى § انسان وسائرحيوان بورنى § طلومبه‌يه طاقيلان اوزون، لاستيك ويا مشين بورى .

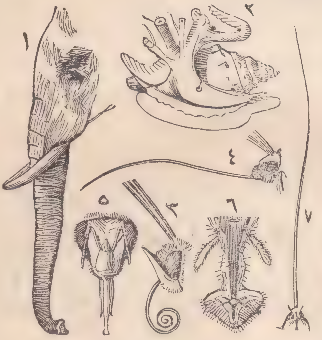

(خرطوملر)

١ ـ فيل خرطومى . ٢ ـ صاليانغوز خرطومى
٣ ـ پيه‌ريد . ٤ ـ اسفنكس . ٥ ـ آرى .
٦ ـ سينك . ٧ ـ نه‌مسترين .

خُرَّم [ع،ص] {فارسيدن معربدر} سوينجلى، مسرور § طراوتلى ، مسرتلى .

خرمكاه } مسرتلى محل .
خرمكه }

خرمى == سوينج . مسرت .

خُرما [فا ، س] بلاد حاره‌يه مخصوص معروف ميوه وآغاجى .

خرما آغاجى == وحيدالفلقه‌دن نخليه فصيله‌سنه منسوب برشجره اولوب عربستان وممالك حاره‌ده نشو ونما بولور . ساقلرى اوزرنده سفوف ايدن اوراقك آثار تنبتيه‌سى كوريلور . ياپراقلرندن بدويلر خانه داملرينى ستر ايدرلر . ميوه‌لرى لذيذدر . چكردكلرندن ديش توزى ياپيليرسه‌ده سرتدر . پك چوق نوعلرى واردر . مشهورلرى عربستان خرما آغاجيدر .

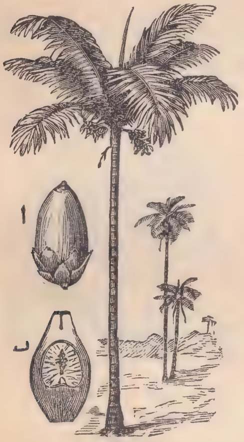

(خرما آغاجى)

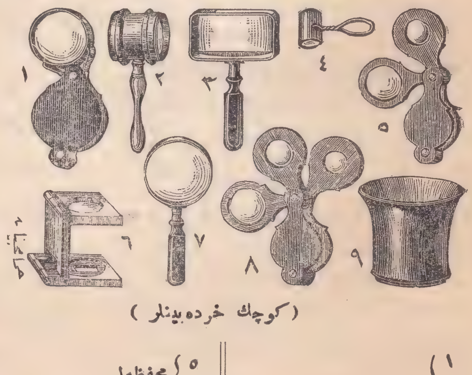

(كوچك خرده‌بينلر)

١ ، ٢ ، ٣ ، ٧ } قرائت ايچون .
٤ نباتاتك معاينه‌سيچون

٥ ، ٨ } محفظه‌لى .
٦ ـ قماش ايچون .
٩ ـ ساعتجيلك ايچون .

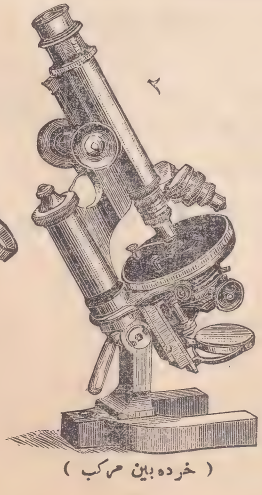

(خرده‌بين مركب)

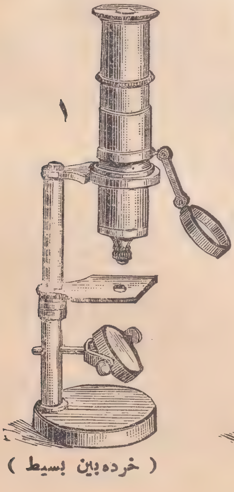

(خرده‌بين بسيط)

طربزون خرماسی = آبانوس آغاجی نوعندن ممالك حاره وسواحل معتدله‌ده نشو ونما بولان میوه‌لری عنبی بر نوع شجره‌در. قره‌دکز سواحلنده دخی یتشور.

(طربزون خرماسی)

خرما = (معماری) تزیینات معماریهٔ نخلیه.

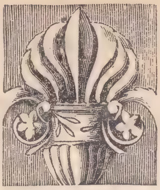

(نخلیه)

خُرُوج [ع، مص] چیقمق، طیشاری چیقمق § اطاعتسزلك ایتمك § (ادبیات) قوافیده وصلی متعاقب کلن حرف.

خطاء خروج = (اسلحه) ☞ [زاویهٔ ترفع].

زاویهٔ خروج = (اسلحه) ☞ [زاویهٔ مماس].

خط خروج = مبدأ نقطه‌سندن محرکه‌رسم اولنان خط.

خُرُوس [فارس] طاوغك ارککی § تفنك، طبانجه کبی اسلحه‌نك چاقمغه، فشنك ایکنه‌سنه اوره‌رق آتش ایتمکه مخصوص آلت مخصوصه‌سی § حیوانات فقریه‌نك طیور دجاجیه فرقه‌سندن اولوب اهلی وغیر اهلی اولمق اوزره انواعی واردر. یبانی اولانلری طاغلرده کزرلر. اهلی اولانلری ایسه خانه‌لرده، چفتلکلرده طاوقلری تلقیح ایدرلر. برخروس طاوغه تقریبًا اون بش کون صکره‌یه قدر یمورطه‌لر تلقیح اولنور.

خروسلر = ۱، ۲، ۳ غالودنیلن یبانی خروسلر. ٤ چفتلك خروس وطاوغی. ٥ (رن) دنیان جنس ٦ (مانس) جنسی. ۷ (فلش) جنسی. ۸ (هودان) جنسی. ۹ برنوع خروس. ۱۰ (مانت) خروسی. ۱۱ برده‌دا. ۱۲ شمال خروسی. ۱۳ هند (دوکوش ایچون). ۱٤ انکلیز اسپنجی ۱٥ دورکن. ۱٦ له‌غورن. ۱۷ روقاب ۱۸ اسپانیول. ۱۹ پاو ۲۰ شبلی. ۲۱ براهماپوتره ۲۲ قوشین‌شین ۲۳ حبش ۲٤ مانفازاکی.

خروس آیاغی = فشنك سوكه‌جك بورغو

خروس ایبیكی = ذات الالقاح منظوره‌دن لازبلیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب قرمزی قطیفه رنكنده چیچكلری واردر § خروسلرك باشلرنده‌كی قرمزی ات پارچه‌سی.

خروسجق اوتی = ذات الالقاح منظوره‌نك قریبة البزور صنفندن صنوبریه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب طبابت عندیه زمانلرنده قودوز علتنه دوا ظن اولنوردی.

(خروسجق اوتی)

خروس صحرایی = سوكون.

خروس اوتمك = صباح اولمق.

خروس كوزی = ذات الفلقتین شعبه‌سنك صیوانیه فصیله‌سندن بر نباتدر.

(خروس كوزی)

(خروس پنچه‌سی)

خروسلانمق = خروس كبی قباروب قورلمق.

خروس منطاری = (نباتات) ذات الالقاح خفیه‌دن قاعدی البزور فرقه‌سنه منسوب مغذی بر منطار اولوب اكثرتله ترلالرده نشو ونما بولور.

(خروس منطاری)

خُروش [فا. ص] شماته، گورلتی، تلاش

خُروشان [فا، ص] خروش ایدن § خروش ایدرك.

خُزامی [ع، س] لوانطه چیچكی.

خُسر ـ خُسران [ع، س] (خسار) ایله مترادفدر § ضلالت.

خُسرو [فا، ص] پادشاه، حكمدار.

خسرو انجم / خسرو خاور } = گونش.

خسروانه = پادشاهانه، تاجدارانه.

خسروی = خسرولك.

خُسوف [ع، س] (قوزموغرافیا) كرهٔ ارضك شمس ایله قمر اره‌سنه كیرمسندن حاصل اولان و آی طوتلمسی دنیلان حادثه.

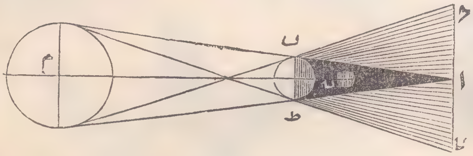

(خسوف)

م ـ شمس ب ـ ارض. ق ـ قمر. ا ب ط ارضك ظل مخروطیسی.

دائرهٔ خسوف = (منطقة البروج).

خسوف كلی = آیك كاملاً طوتلمسی.

خسوف جزئی = آیك قسماً طوتلمسی.

خشاء [ع، س] (طب) قولاق آردنده‌كی یومروجه كمیك.

خُشك [فا. ص] قوری، یبوسنلی § قبا، صوغوق.

خشك پی = دوزطبان، مشئوم.

خشك جان = جاهل، غبی.

خشك سر = بینسز، احمق.

خشكسال = قوراقلق، قحط وغلا

میوهٔ خشك = قوری یمش

خشكی = قورولق، یبوست.

خشكریشه = § (طب) جلدك برقسمنك غنغرن اوله‌رق قوری برقابوق حالنده قالمسی زبانزدی فتح خاء ایله‌در.

خُشنود [فا. ص] راضی، ممنون، قانع.

خشنودی = خشنودلق، ممنونیت. [(خشنودیت) غلطدر.]

خُشوع [ع، س] تواضع گوسترمه، سكون وتذلیل.

خُشونت [ع، س] سرتلك، قتیلق قبالق § عنادجیلق.

خُصماء [ع، ص] (خصیم) ك جمعی. دشمنلر، مخاصملر.

خُصوص [ع، س] ایش § كیفیت § جهت § جانب شرع شریفدن بركمسنه‌نك ضبط و استماعی ایچون كوندریلن نائب، وكیل مخصوص § مخصوصلق.

بالخصوص / علی الخصوص } = فقط، آیریجه، باشقه‌جه.

خصوص خرجی = (حقوق) نائب مهرلك اجرت قدمی، خرج راهی.

خصوصاً = خصوصیله. فقط.

خُصوصات [ع. س] جمـ: (خصوص) امور، كیفیات § جهات.

خُصوصی [ع. س] برایسنه، برشیئه، برزمانه مخصوص اولان.

خُصوصیت [ع، س] خصوصیلك، خصوصی اولمه، اختصاص، انتساب.

خُصوم [ع، ص] خصمك جمعی. خصملر، مخاصملر.

خُصومت [ع. س] خصم اولمه، خصملق.

خُصی [ع. س] [خصیه] نك جمعی. خایه‌لر.

خصی القضاعه = (طب) قوندوز خایه‌سی.

خُصیه [ع، س] خایه.

غلافات خصیه = (ضب) خایه‌لرك دروننده بولندیغی طوربه‌لر.

خُضاره [ع. س] سبزه، یشیللك.

خُضوع [ع، س] خشوع، تواضع، گوكل آلچاقلغی.

خُطّافْ [ع، س] قیرلانغیچ.

خُطَبْ [ع، س] (خطبه)نك جمعی.

خُطَبَاءْ [ع،ص] (خطیب)ك جمعی. خطبه اوقویانلر.

خُطْبَه [ع،س] خطیبك منبرده اوقودیغی تحمید، تصلیه، ترضیه ودعای پادشاهیدن و بعض موعظه‌دن عبارت مقاله § نطق.

خُطُوبْ [ع، س] (خطب)ك جمعی ایشلر، مصلحتلر.

خُطُوَاتْ [ع، س] (خطوه) نك جمعی حیله‌لر.

خطوات الشیطان = شیطان خطوه‌لری، حیله‌لر.

خُطُورْ [ع،مص] خاطره‌ گلمك § ذهنه وارد اولمق.

خُطُوطْ [ع، س] (خط)ك جمعی. چیزگیلر، خطلر. § یوللر

خطوط نبضیه = «نبض نویس» دنیلن آلت مخصوصه‌ ایله اشکال نبضك کاغد اوزرینه ترسیمی ایله حصوله گلن خطوطدرکه سنه، حال صحت ومرضه گوره تبدل ایدر وقلبك تشخیصی خصوصنده اهمیت مخصوصه‌سی واردر.

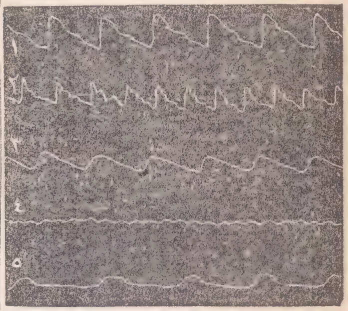

(خطوط نبضیه)

١- نبض طبیعی ٢- نبض سریع ٣- نبض بطی ٤- نبض اطفال. ٥- نبض شیوخ.

خطوط المهمات = (عسکری) محارب اردونك مهمات ولوازمی نقله تخصیص ایدیلن و حدود خطنه عمود اولوب محافظه تحتنده بولندیریلان یوللر.

خطوط المواصله = (عسکری) محارب اردونك اقسام وقطعاتی آره‌سنده‌کی ارتباط ومخابره‌یی ادامه واجرایه تخصیص ایدیلن واکثریا استقامتلری جبهة الحرکاته موازی اولان یوللر.

خطوط تقربیه = (استحکام) موازی استحکاملری بربرینه وصل وربط ایلین خندقلر.

خطوط متوازیه = (هندسه) تمدید ایدلدکلری حالده بربریله تلاقیلری ممکن اولمیان ودائما هر نقطه‌ده بینلرنده‌کی آچیقلق برابرده اولان خطلر. شمندوفر رایلری کبی.

خطوط متساوی الحراره = (طبقات) عین نصف کره‌ده بولنان وحرارت متوسطه‌لری یکدیگرینه مساوی اولان مواقعك بینلرینی وصل خطلر.

خطوط شعاعیه = ☞ (طیوف).

خُفّ [ع، س] چیزمه، مست، چدك کبی آیدست آلیر ایکن اوزرینه مسح ممکن اولان آیاققابی § آیاغك طبانی.

خفّی = طبانه منسوب.

خُفّاشْ [ع،س] {فتح خاء ایله غلطدر} یاراسه.

خُفْتَه [فا] یاتمش، اویومش.

مارخفته = اویویان ییلان § سسسز دشمن.

خُفْیَه [ع،س] گیزلنمه، صاقلانمه.

خفیةً = گیزلیجه.

خُلاصَه [ع، س] برشیئك صافیسی، گزیده‌سی، روحی § حاصل کلام § (کیمیا) نباتاتدن استحصال ایدیلن لزوجی دوالر.

خلاصة الخلاصه = خلاصه‌نك خلاصه‌سی § حساب پلانچوسی.

خلاصةً = خلاصه اوله‌رق.

خُلْدْ [ع،س] جنت، بهشت.

خُلْفْ [ع، س] ویردیکی سوزی یرینه گتیرمه‌مك.

خُلَفَاءْ [ع،ص] (خلیفه) نك جمعی. پیغمبر وکیللری، پادشاهان اسلام حضراتی.

خلفاء راشدین = ابوبکر، عمر، عثمان، علی رضی الله تعالی عنهم حضراتی.

خُلْقْ [ع،ص] خوی، طبیعت.

خلقاً = خلق، طبیعت جهتیله.

خلقی = خلقه منسوب، طبیعی.

خُلْوَتْ [ع،ص] بوش اولمه، خالیلك، بوشلق.

خُلُودْ [ع، س] الی الابد قالمق، مخلد اولمق.

خُلُوصْ [ع، ص] خالصلك، صافلق، مغشوش اولمامق § منسوبیت.

خلوصکار = ساخته‌ اوله‌رق عرض خلوص ونسبت ایلین، طالقاووق.

خلوصکارلق = طالقاووقلق.

خلوصکارانه = خلوصکار اولانه یاراشیر صورتده.

خُلْیا [ت] ☞ [خولیا].

خُمْ [فا،س] کوپ. § شراب کوپی.

خمخانه = میخانه.

خُمَارْ [ع،س] ایچکی نشئه‌سنك مرورندن صوکره عارض اولان باش آغریسی، سرسملك.

خُماسی [ع، س] (صرف عربی) بش حرفلی § بشلی.

خُمْپَاره [فا،س] مجوف گله، قومباره.

خُمْسْ [ع،س] بش بولوکده بر بولوك، بشده بر.

خُمُودْ [ع،س] آتشك آلوی ساکن اولمق.

خُمُولْ [ع، ص] گمنامـلق.

خُنَاقْ [ع،س] (طب) {اصلی (تخفیف) ایله‌در} بوغازك غشای مخاطیسنك التهابندن عبارت وعسرت تنفسله معروف علت.

خناق خبیثه = (طب) اغشیهٔ کاذبه تکونیله برابر حنقورمك ملتهب اولمسیکه غایت مهلکدر.

خناق صدری = گوکس تحته‌سنك آشاغیسندن بدأ ایله بوینه طوغری منتشر واکثریا موت فجئه‌یی بادی بر علت.

خناق غمامی = طب) نتیجه‌سی اکثریا وخیم اولان وبادمجکارله کوچوك دیلك مربوط اولدیغی اعضانك التهابندن عبارت بولنان علت.

خناق لوزی = (طب) دیل کوکنك ایکی طرفنده‌کی بادمجکلرك التهابی.

خُنثَی [ع،ص] کندیسنده هم ارککلك، هم دیشیلك علامتی بولنان ویاخود کندوسنده نه ارککلك، نه ده دیشیلك علامتی بولنمیان شخص .

خنثای رجلی = (فقه) ارککلك علامتی غالب اولان خنثی .

خنثای نسائی = (فقه) دیشیلك علامتی غالب اولان خنثی .

خنثای مشکل = (فقه) ارککلك ودیشیلك علامتی مساوی قوتده اولان خنثی .

خُنَّس [ع،س] (خانس)ك جمعی. سیارات سبعه‌دن (خمسهٔ متحیره) دخی دنیلن زحل، مشتری، مریخ، زهره، عطارد کوکبلری . § مطلقا کواکب .

خُنفُساء [ع، س] نجاست بوجکی.

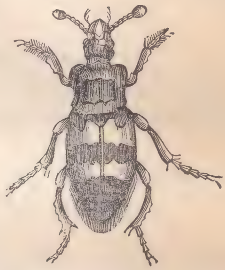

(خنفسا)

خُنُك [فا، س] سعادت، بختیارلق § مسعود .

خُنکار [فا، ص] { سعادت معناسنه اولان (خنك) ایله (آر) دن وصف ترکیبیدر (خداوندکار)دن محرف اولمسی مستبعددر.} سلطان، پادشاه حضرتلری .

ملا خنکار = حضرت مولانانك لقبی .

خُوّان [ع،ص] (خائن) ك جمعی. خیانتله متصف اولانلر.

خُوب [فا،ص] کوزل، لطیف، احسن.

خوبی = کوزللك .

خوب سیرت = کوزل سیرتلی .

خُوپیا [ت،ص] خفیف مزاجلی، چوجق مشربلی.

خوپلامق [ت،مص] خفتله صیچرامق.

خُود [فا،س] کندی § باش زرهی، مغفر.

خودبخود = کندی کندینه، کندیلکندن، کندی باشنه.

خود بین = مغرور، متکبر.

خود پسند = کندینی بکنن .

خود رأی = کندی رأییله عامل اولان.

خود سر = کندی باشنه کیدن، مستقل § سرکش .

خودسرانه = سرکشجه‌سنه .

خود فروش = کندینی مدح ایدن .

خودکام = کندی مقصدندن غیرینی دوشنمه‌ین .

خودنما = آلایشه مراقلی اولان .

خودی = بنلك .

خُودان [ت،س] لسان الثور دنیلن نبات مأکول .

خُور [فا،ص] حقیر، ذلیل.

خورلق = حقیرلك، ذلت § تحقیر.

(خودان)

خُورا [ج، س] قادین وارککلرك حلقه تشکیل ایدرك اجرا ایلدکلری رقص § برنوع شدتلی صانجی، داء الرقص.

خُوراطه [ج، ص] شماته، کورلتی، § خویرات، قبا آدم .

خوراطه‌جی = دیدی‌قودیجی § لطیفه‌جی.

خُورتلاق [ت،س] جادی .

خُورتلامق [ت، مص] خورت خورت ایتمك § عوامك ذهابنه کوره کنهکار آدم مزاردن چیقمق § مزارده عذاب چکمك .

خُورج [ت،س] دوغریسی عربی (خرج)درکه: بیوك مشین هکبه معناسنه‌در.

خُورد [فا،س] ییه‌جك، ییتی .

خُورده [فا] ینمش § ایچلمش .

خُورشید [فا، س] کونش، آفتاب، شمس .

خُورلامق [ت،مص] اویقو اثناسنده بوغازدن قالین سس کلمك.

خُورَنده [فا،س] بوغاز § عونه، تبعه | آکل، ییین.

خُوش [فا،ص] ایی، لطیف § لذتلی.

خوش آمدی = « خوش کلدك » دیمك مراسمی .

خوشا = نه خوش، نه کوزل، نه‌قدر لطیف دیمکدر .

خُوشاب [فا،س] بول صوو شکرله پیشمش قوری یمش، خوشاف .

خوشابك صویی کسلمك = بوزلمق، جواب بوله‌مامق، محجوب اولمق .

خُوشاف [ت، س] خوشاب .

خوشمرین [ت،س] پینیرلی بولاماج.

خُوشکوار [فا، ص] لذیذ § هضمی قولای .

خوشلق [ت، س] ایسلك، کوزللك، § عجیبلك، غریبلك، تحفلق § نشئه‌سزلك .

خوشنود [فا] ☞ (خشنود).

خُوشه [فا،س] باشاق § صالقم.

خوشه‌چین = باشاق طوپلیان || خرمن صوکندن مستفید اولان || شونك بونك آثارینی جمع واقتباس ایلین .

خوشه‌چینی = خوشه چینلك .

خوطور [ت،س] {(قطاس) کلمهٔ عربیه‌سندن محرفدر.} قادینلرك باش زینتی § یابان قوش تپه‌سی § انیده یاپیلان برنوع زینت .

خُوك [فا،س] طوموز .

خوکبان = طوموز چوبانی .

خُولیا [فا] قورنتی، تخیل .

خُون [فا،س] قان، دم.

خوناب، خونابه = قانلی صو .

خون آلود- خون آلوده = قانه بولانمش .

خونبار = قان یاغدیریجی.

خونبها = قان بهاسی .

خونبین = قانلی، قانه بولاشمش .

خونچكان = كنديسندن قان طاملايان.

خونخوار } = قان دوكيجی .
خونريز }

خون‌افشان } = قان صاچيجی .
خون فشان }

خونی = قانلی ، قاتل .

خونی [ت،س] { دوغريسی (خونو) در } آغزی كنيش و آلتی طار برنوع بوری ـ كه : مايعاتك شيشه‌لره طولديرلمسی ايچون قوللانيلير .

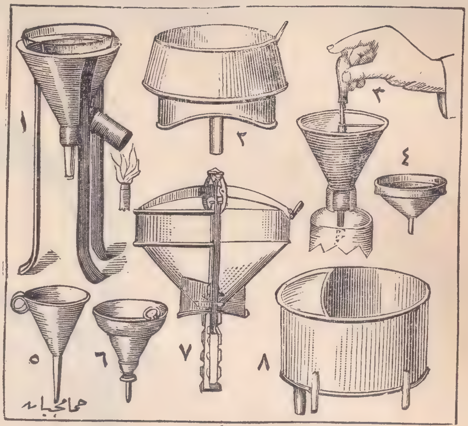

(خونی)

١ ـ صيجاق مايعات سوزمك ايچون. ٢ ـ (روآن) اصولنده. ٣ ـ غبارك قابدن قابه نقلنه مخصوص. ٤ ـ موادزيتيه ايچون. ٥ ـ عادی خونی ٧ ـ ما ئنه‌لی. ٨ ـ مسكراته مخصوص.

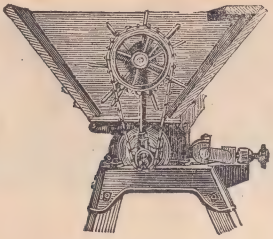

(دكرمن خونيسی)

خوارده [ت،ص] ذوقنی اجرايه منهمك، ضررسز چاپقين § جوم: § بالديری چيپلاق .

خوی [فا،ص] طبيعتده تقررايدن صفت § تر ، عرق .

خويرات [ت ، ص] قبا آدم ، الندن ايش كلمز ، طوتديغنی قيرار ، بوزار آدم .

خيوط [ع،س] (خيط) ك جمعی. ايپلر.

خيول [ع، س] (خيل) ك جمعی. آتلر.

خ

[ع،فا،ت] الفبای عربیه‌نك سكز نجیسی د وحروف عثمانیه‌نك اونجیسیدر . ابجد حسابنده [٤] رقمنه اشارت اولوب لاتین حروفاتنده ایسه شكلی شودر: { D }
صاغر و دیلسزلره مخصوص الفباده شو طرزده‌در :

خطوط متنوعهٔ عثمانیه :

د .... كوفی
د .... تعلیق
د .... ثلث
د .... نسخ
د .... سیاقت
د .... توقیع

د .... دیوانی
د .... جلی
د .... اجازت
د .... رقعه
د .... ریحانی
د .... شجری.

دٰاء [ع،س] مرض، درد، علت، خسته‌لق.

داءالازرق == (طب) بعض اقسام جلدینك موورمسی ایله مترافق وعلی الخصوص نوزادلرده ظهوره كلن مرض .

داءالاسد == (طب) یوز بیلانجغنه مبتلا اولان كیمسه‌نك وجهنك بر آرسلان قفاسی شكلنی آلمسی حالی.

داءالافرنج == (طب) (فرنكی) نامیله معروف وغایتله ساری مدهش برمرض، علت.

داءالبهر == (طب) ضیق نفس (طیق نفس) علتی .

داءالثعلب == (طب) صاچلرك دوكلسنی موجب اولان برعلت، صاچ قیران .

داءجاورسی == (طب) آغز ، معده ، باغرصاق، رحم وغلفه‌ده بعض حوینات طفیلیه تحت تأثیرنده اوله‌رق تولدایدن برعلت.

داءالحفر == اسقوربوت علتی كه: دیش اتلرینه عارض ووجودك ضعیفلكنی موجب اولور.

داءالخنازیر == (طب) سراجه علتی.

داءدالستون ==(طب) قرمزی‌یی یشیل، یشیلی قرمزی كورمك ، الوانی سچه‌مه‌مك خسته‌لغی.

داءالذئب == قوردكبی فضله اكل ایتدیرن بر نوع مرض.

داءالرقص == (طب) اعضای بدن انسانینك بعضیسنده ویا عمومنده تقلصات حاصل ایدن بر نوع سكر خسته‌لغی ، خورا علتی .

داءالسدد == باغرصاقلرك بوكولمك ویا بر سببله طیقانمسندن عبارت اولان مرض كه بوكا انسداد امعاء دخی دیرلر .

داءالسمك == (طب) بالق پولی كبی قابوقلرله محاط بولنان بر نوع دری خسته‌لغی.

داءالشبب == (طب) جلدك قیزاروب قاشنمسی اعراضیله متصف بر نوع دری خسته‌لغی .

داءالصدف = (طب) قوری وصدف کبی پارلاق پوللرله مستور تومسك وقرمزیجه، دائروی لکه‌لردن عبارت برمرض جلدی .

داءالصله = (طب) مسقط‌رأسی‌واقاربنی افراط درجه‌ده کوره‌جکی کلکدن متولد برنوع مراق .

داءالعرق‌جاورسی = (طب) صالغین صورتده اجرای حکم ایدر برمرض انتانی.

داءالفجل = (طب) ☞ [داءمهماز]

داءالفرفیر = (طب) طبقات جلدیه آره‌سنه نقطه نقطه قان صیزمه‌سندن متولد برمرض جلدی .

داءالفیل‌عربی = (طب) ادمه‌ایله نسج حجرونك قالینلشمسندن یعنی جلد بشرك فیل دریسی کبی قالینلاشمسندن عبارت بر مرض‌ـ‌که : خایه طوبره‌سی، آیاقلر، پارمق اوجی، دوداق کبی اعضایه مخصوصدر .

داءالفیل‌یونانی = (طب) ادمه‌نك فیل دریسی کبی قالینلاشمسیله لون جلدك زیتی، قیرال قرمزی ویا تونج رنکنه کیرمسندن عبارت برمرض .

داءالکلب = (طب) قودوز علتی.

داءالمراق = (طب) وظائف هضمیه ودورانك آشوشات‌متنوعه‌سیله مترافق‌اولوب مالخولیا واعراض وهمیه‌ایله‌متصف برمرض

داءمهماز = (طب) ال ویا آیاقلرده قارنجه‌لنمه وتزارمه و تقلصات و اختلاجات ایله هذیان وغشیان وداخلاً حرارتله‌مترافق برمرض بنیوی ـ که : کوفلنمش حبوبات ویا طورب تخمی استعمالندن ایلرو کلیر.

دائر [ع.ص] دور ایدیجی، ایدن.

دائرمادار = چپ‌چوره § عائد، متعلق.

دائره [ع] (وصفیتدن اسمیته نقل اولنمشدر) مقطع کره § داخلنده اولوب مرکزدینیلن برنقطهٔ‌ثابته‌دن محیطنه وصل ایدیلن خطوط مستقیمه‌نك کافه‌سی بربرینه مساوی‌اولان شکل هندسی. § برطاقم اوطه‌لری وتقسیماتی شامل رسمی وغیر رسمی بنا § دف § حلقه § بلدیه شعباتندن هربری § بر امر معنوینك محل صرفیاتی .

دائرهٔ ارتفاع = (قوزموغرافیا) برجرم مروری ایله راصدك سمت رأس نقطه‌سندن سماوی فرض ایدیلن دائره .

دائرةاللاهز = آتك قولاغی آلتنده‌کی نشانه‌لر .

دائرهٔ البروج = (قوزموغرافیا) مدار شمس .

دائرهٔ التحامه = آتك بوینی وسطنده‌کی نشانه‌لر .

دائرةالعجوز = آتك پالیسی قربنده‌کی نشانه‌لر.

دائرهٔ التهابیه = (طب) بر چیبانك وسائره التهابنك ممتد اولدیغی یر .

دائرهٔ بیضیه = (معماری) قبه‌نك داخلاً و یا خارجاً مرکزنده اجتماع ایدن بیضوی دیلملردن متشکل دائره .

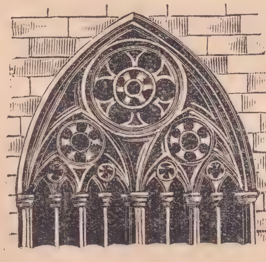

(دائرهٔ بیضیه)

دائرهٔ تأثیر = (عسکری) مرمیاتك واصل اوله‌بیلدیکی مسافه .

دائرهٔ تنویر = (قوزموغرافیا) قمرك مرئی اولان نصف کره‌سنی تحدید ایلین دائرهٔ عظیمه .

دائرهٔ جداری = (قوزموغرافیا) بر کوکبك نصف‌النهاردن مروری آننده‌کی سمت رأس مسافه‌سنی تعیین ایتمك ایچون استعمال اولنور برنوع بیوك دوربین وتفرعاتندن عبارتدر .

دائره خلق = بیوك برقوناغك اتباعی، خدمه‌سی .

ربع دائره = (هندسه) بردائره‌نك درت مساوی قسمندن برقسمی‌ـ‌که : ایکی قطرك بربرینی عموداً قطع ایتمسیله حاصل اولور § ارتفاع تحته‌سی.

دائرهٔ‌ساعیه = (قوزموغرافیا) کرهٔ مصنعه‌لرك قطب شمالیسنه مربوط و (٢٤) قسمه منقسم کوچوك بر دائره‌که : برمحلك دیکر محله اولان بعد عرضانیسی بونکله تعیین ایدیلور § برکوکبك موقعندن مرور ایدن طول سماوی دائره‌سی .

دائرهٔ‌طول = دائرهٔ شمسك قطبلرندن ویا قطبین ارضدن مروری تصور اولنان دائرهٔ عظیمه .

قطاع دائره = (هندسه) برقوسك ایکی نهایت نقطه‌لرینه وصل اولنان نصف قطرلر آره‌سنده‌کی سطح .

قطعهٔ دائره = (هندسه) برقوس ایله اوقوسك وتری آره‌سنده‌کی سطح .

نصف دائره = (هندسه) دائره‌نك یاریسی‌ـ‌که: مرکزدن کچمك اوزره برخط مستقیمك بر دائره‌یی قطع ایتمسیله حاصل اولور.

دائرهٔ نصف‌النهار = (جغرافیا) کرهٔ ارضك قطب شمالیسندن اعتباراً قطب جنوبیسی طولاشه‌رق ینه قطب دیکره منتهی اولمق‌اوزره مفروض بردائره‌که: کرهٔ‌مصنعه‌لرده پرنجدن‌معمول بردائره‌ایله کوستریلور.

محیط دائره = سطح‌دائره‌یی احاطه‌ایدن خط منحنی .

دائروی = دائره شکلنده اولان .

دائم [ع، ص] (موقت) مقابلی. دوام اوزره ، دوام ایدیجی ، ایدن § برقرار اولان .

دائماً = دائم اوله‌رق ، هرزمان .

دائمی = دائماً ، دائم اوله‌رق .

دائمه [ع] (دائم)ك مؤنثی. دائم اولان.

دائمهٔ‌مطلقه = (منطق) محمولك ثبوتیله موضوعك دوام ثبوتنه و یا سلبنه حکم اولنان قضیه .

دابسیا [ج.س] فصیلهٔ خلنجیه‌دن برنباتدر .

دابه [ع، س] (وصفیتدن اسمیته نقل اولنمشدر) فی‌الاصل یریوزنده یورین حیوان دیمك‌ایسه‌ده اصطلاحده یوك وبینك حیوانلرینه تخصیص ایدلمشدر.

(دابسیا)

دابه‌سوار = حیوانه بینیجی .

دابةالارض = ظهوری اشراط‌ساعاتدن اولان برحیواندرکه : آخر زمانده ظهوری منتظردر . § یوك قماشره مسلط اولان و (کوکه) دنیلان حیوانجق .

داخس [ع، س] (طب) پارمغك اوجنده، طیرناق‌دیبنده ظهور ایدن وطولامه دنیلان چیبان .

داخِلْ [ع،ص] ایچری‌یه کیرن، دخول ایدن § ایچری‌یه کیرمش، دخول ایتمش § ایچریده § ایچ، ایچری § رتب علمیه‌دن برپایه.

داخلاً = ایچریدن، ایچدن،

داخلهٔ ارض = طاغ دیبلری کبی قویتو محل.

داخل حساب = حساب ایدلمش، محسوب اولنمش.

داخلی / **داخلیه** } = ایچ، ایچ طرفه متعلق.

داخلیه ضابطی = مکاتب عسکریه شاکردانک تربیه و اداره‌سنه مأمور ضابط.

داخلیه نظارتی = دولتک مرکز و ملحقاتی امورینک رؤیت و تمشیتنه مأمور نظارت، دائره.

داخِنَه [ع،س] دومان چیقان باجه.

دادْ [فا،س] عدل، عدالت، انصاف.

دادبخش = احقاق حق ایدن.

داد حق / **داد خدا** } موهبهٔ الهیه، الله ویرکیسی.

خدا داد = الله ویرکیسی، استعداد.

دادخواه = مشتکی. § تظلم یولنده فریاد، فغان.

داد فرما = عدالت امر ایدیجی.

دادکاه = محکمه، دیوان عدالت.

دادکر / **دادکستر** } = عادل، منصف.

دادوستد = آلیش ویریش.

داده = ویرلمش، ویرمش.

دادا [فا،س] دادی، مربیه. [مذکری: (دادو) اولوب ترکجه‌ده بوکا (لالا) اطلاق اولنور.]

دادار [فا،س] عادل مطلق اولان جناب حق § پادشاه عادل.

دادَرْ [فا،س] برادر.

دادراندر = اوکی قارداش.

دادی [ت، س] چوجقلره مخصوص خدمتجی، جاریه.

دارْ [ع،س] بنا، قوناق، محل، مکان، اقامتکاه، خانه.

دارالامان = مأمن، ملجأ.

دارآخرت / **دار بقا** } = عالم عقبا.

دارین = دنیا و آخرت.

دارالاستحضارات = معاملات کیمیویه ویا عملیات جراحیه اجراسنه مخصوص محل

دارالحرب = محاربه میدانی، جنك یری.

دار الخلد = جنت، بقا اوی.

دارالخلافة / **دارالسلطنة** } = دولت ابدمدت عثمانیه‌نك پای تختی، مرکز خلافت عظمای اسلامیه.

دارالسلام = جنت، بهشت § بغدادك اسم قدیمی.

دارالسعیر = جهنم.

دارشفا = مجانینه مخصوص خسته‌خانه.

دارالطباعه = مطبعه.

دارالفنون = علوم عالیه تدریساتنه مخصوص مکتب.

دارالمعلمین / **دارالمعلمات** } = معلم و معلمه یتشدیرمکه مخصوص مکتب.

دارالملك = پای تخت.

دارالولاده = فقیر نسوانی طوغورتمغه مخصوص خسته‌خانه.

دارْ [فا، س] علی‌الاطلاق آغاج، شجر قائم § اعدامه محکوم مجرمینك صلب ایدلملرینه مخصوص معروف آغاج، دیرك.

دار آغاجی = { (دار) لفظی ذاتاً آغاج معناسنی مشتمل اولمسنه کوره بو ترکیب تکرار لفظی و معنوی‌یی محتوی ایسه‌ده لسانمزده غلط ولەرق برکلمه حکمنده استعمال ایدلمکده‌در. } مجرمینك بر موجب قانون صلبنه مخصوص آغاج، دیرك.

بردار = آغاج اوزرینه آصلمش، صلب اولنمش دیمکدر.

داره چکمك = آصمق، صلب ایتمك.

دارْ [فا] (داشتن) مصدرندن امر حاضر اولوب اکثریا (کیر) ایله برابر قوللانیلور.

داروکیر / **کیرودار** } = جنك، حرب، غوغا، کورلتی § صاحب، مالك، حامل § طوتیجی، محافظ.

مالدار = زنکین.

خزینه‌دار = خزینه امورینه نظارت ایدن.

دفتردار = معاملات حسابیه‌یه نظارت ایدن ذات.

دارْ [ت،ص] (طار) کنیش اولمیان.

دارات [فا، س] شان، حشمت، دبدبه، شکوه.

داربوقه [ت،س] قبا موسیقی آلاتندن بری که قاعده‌سی کنیش و رأسی طار اوله‌رق اعمال ایدلمش و صورت مخصوصه‌ده عریض طرفنه دری کریلمش چوملك شکلنده معروف دومبه‌لکدر.

داربیز [ت،س] رطوبتلی ترلا، صولاق ترلا.

داربیزلی = طوپراغی صولاق ترلا.

دارچین [فا،س] بهارات‌دن (تارچین) دنیلن معروف قابوق که: هندستان و چینده یتیشن بعض اشجارك بشره‌سی صویلمش قوری قبوقلرندن عبارتدر. عربجه‌سی (دار چینی) در.

(دارچین)

دارچین روحی = (مرصافی) ذات الفلقتین شعبه‌سندن غاریه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب ممالك حاره‌ده بولنور. قابوقلری افاویه کبی مستعملدر.

(دارچین روحی)

دارَنده [فا،ص] حامل، طوتان § مالك.

داروُ [فا ، س] علاج ، دوا .

داری [ت ، س] { اصلی : (تاریق) در} ذات الفلقه شعبه‌سندن نجیلیه فصیله‌سنه منسوب ساقلری قیصه بر نبات اولوب دانه‌لری زرق نامیله‌ده معروفدر. حیوان یمی و بوزا وبعض محللرده اکمك یاپمق ایچون استعمال اولنور .

(داری)

داس [فا ، س] اوراق .

داس زرین == آلتون اوراق دیمك اولوب هلال قمردن کنایه‌در.

داسار ـ داستار [فا ، س] دلال، سمسار .

داستان [فا،س] قصه، حکایه، ماصال.

داستان سرای == تغنی ایدیجی .

داستان اولمق == ناسك آغزینه دوشمك، اسمی دیللرده کزمك ، مشتهر اولمق . § بر وقعه ویا حالی حاکی عامیانه منظومه.

داش [ت،ادات] { فارسی (تاش) دن محرفدر} ادات شرکت، دینداش، مسلکداش .

داشاب [فا ، ص] بخشیش، عطیه .

داشتَه [فا،ص]طوتمش § اسکیمش، کهنه.

داعِب [ع ، ص] لطیفه‌جی ، شقه‌جی ، شوخ مشرب آدم .

داعی [ع ، ص] دعوت ایدن § سبب اولان . § دعا ایدن . [مسلك علمی‌یه منسوب اولانلر بنده‌کز، بنده‌لری مقامنده بو تعبیری استعمال ایدرلر. وامضاده دخی (بن)، (بنده) یرنده (الداعی) لفظنی یازارلر .]

داعِیَه [ع، ص] { تشدید ایله غلطدر. } انسانی برخصوصه تحریص ایدن حالت معنویه، حالت درونی. § موجب، سبب، باعث.

داغ [فا ، س] انسان و حیوان بدن وجسدنده قیزغین دمیر وسائره ایله پیدا ایدیلان نشان ، یاقی § تأثیر شدید . § جریحه ، یاره .

داغ بردل == متأثر القلب .

داغ برداغ == قات قات تأثر .

داغ درون } == اونودلمیه‌جق تأثر.
داغ دل }

داغدار == پك متأثر ومتألم .

داغزن == داغ اوریجی، نشان وعلامت براقیجی § متأثر، متألم ایدیجی ، ایدن .

جکری داغلی == کدرلی، هجرانلی متأثر.

داغلاغو [ت،س] مکوات ، کندیسیله داغ حاصل ایدیلان دمیر .

داغلانمق == (داغلامق) ماده‌سنك فعل متعدیسی : داغ اوردیرمق.

داغلامَق [ت، مص] قیزغین دمیرله یانق نشانه‌سی یاپمق § کی ایتمك، برمقصد دوائی ایله نار بیضا درجه‌سنه کتیرلمش دمیر ایله وجود انسانی‌یی یاقمق .

یورك داغلامق == متأثر ، رنجیده ایتمك .

داغلاتمق == (داغلامق) ماده‌سنك مصدر مجهولی ، وجودنده داغ حاصل ایتدیرمك .

دافِع [ع،ص] جناب حق§ دفع ایدیجی، ایدن § کچیرن ، صاوشدیران

دافع تخرش == (طب) حال تخرشی تنقیص وتعدیل ایدن بخار .

دافع المراق == (غلطدر) مراق طاغیدیجی .

دافع تعفن } == تعفنی ازاله ایدن .
دافع العفونه }

دافع الحمی == ایصیتمه‌یی صاوشدیران. § اوته‌یه ایتن ، (جاذب) ك ضدی .

قوهٔ دافعه == قوهٔ جاذبه‌نك ضدی‌که : برشی دیکر شیئی اوته‌یه ایتمك خاصه‌سندن عبارتدر . § (بالیستیق) مواد ناریه‌نك احتراقندن حاصل اولان غازلرك قوهٔ انبساطیه‌سی .

دافِق [ع ، ص] آتیله‌رق دوکیلیجی ، ماء دافق .

دال [ع، فا، ت] { د } حرفنك اسمی.

دال مهمله == نقطه‌سز (دال) دیمکدرکه: (ذال معجمه)دن تفریق ایچون قوللانیلور. § (د) حرفی کبی ایکی قات اولان .

دالیه == (د) شکلنی آکدیران یبانی آصمه قباق .

دالیة السوداء == سمیز قباق دنیلن وملاحت پیدا ایتمك ایچون نسوان طرفندن یوزلرینه سوریلان ماده .

دالّ [ع ، ص] دلالت ایدیجی، ایدن. [اسلوب فارسی اوزره اضافه اولەرق استعمال ایدلمه‌ملیدر.]

دال [ت،س] آغاج سودکونی ، بوداغك بیوکی، شاخ، نهال ، غصن § چیپلاق .

بر دالده دورمامق == ثباتسزلق ، قرارسزلق .

داللی، بوداقلی == متشعب هرطرفه قول آتمش .

(خرما دالی)

دال باصدی == آغاجك داللرینی اکه‌جك قدر بول کراز .

دالدن داله == تلون ، ثباتسزلق .

داللاندیرمق == بیوتمك، اعظام ایتمك § تصعیب ایتمك § یاپمق .

داللانمق == دال ، بوداق صالمق.

دال [ت ، س] صرت ، ظهر § قولنج.

دالدیرمه == بر آغاجدن قوپاریلوب دیکر بریره دیکه‌رك اوجنسدن دیکر آغاج یتشدیرمك اصولی .

دالنه بینمك == اجبار واصرار ایتمك .

دالِع [ع ، ص] احمق آدم .

دالی [ت،س] صرت، ظهر، آرقه، کری.

دالی یازلق == طفیلی اولمق .

دالیا [ج،س] بو اسمله معروف چیچك انواعی .

داليا [ت،س] برشی صاتیلور ایکن واحد قیاسی اعتبار اولنان عدده بالغ اولدیغی زمان سویلنیر. داليا اون، داليا یوز... کبی.

دالیان [ت، س] ☛ (طالیان).

دام [فا،س] طوزاق، آغ:

دامگاه / **دامکه** } = طوزاق قوریلان یر، محل.

دام [ت، س] ☛ (طام).

دام [ع،س] (فعل ماضی) انشا معناسنده مستعمل خبردر دائم اوله، دائم اولسون معناسنه دعادر.

دام ملکه = ملکی دائم اولسون.

مادام = دائم وباقی اولدقجه.

داماجانه [ج، س] بیکلك، حصیرلی، بیوك شیشه.

داماد [فا، س] کوکی، کریمه [ویا کریمه مقامنده اولان قادینك] زوجی، صهر.

داماد خانکی = ایچ کوکیسی.

داماسقو [ج، س] { (دمشق) دن مأخوذ } شام قماشنه تقلیداً یاپلمش ایپکلی قماش.

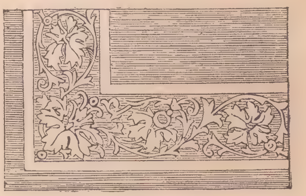

(داماسقو)

دامان [فا، س] ☛ (دامن).

دامرلق [ت، س] ایی جنس دول یتشدیرمك، انتخاب ایدلن ارککك طای وسائر حیوانات.

دامعه [ع،س] (فقه) قانی قطره قطره، آهسته آهسته چیقوب طوران یاره

دامغه [ع، س] (فقه) دماغه ایشلمش اولان باش یاریغی که: (آمه) دخی دینور.

دامن [فا، س] اتك، ذیل، لباسك بلدن آشاغی اولان قسمی. § برشیئك صوك قسمی، بیتدیکی محل، کناری.

دامن بوس = اتك اوپمه § اتك اوپن.

دامن بوسی = اتك اوپمكلك.

پاکدامن / **تردامن** } تمیز، عفیف، ناموسلی.

دامن درمیان = اتکی بلنده، ایشه حاضرلنمش.

دامن کش = اتکنی چکن، بر ایشه قاریشمیان.

دامن کوه = طاغ اتکی، طاغ کناری.

دامن گیر = اتکه یاپیشان § خصم، مدعی، مشتکی § استمداد ایدن.

دامنه = اتك، ذیل.

دامه [ج، س] (٦٤) مساوی مربعلره منقسم تخته اوزرنده اون‌التیسی بر واون آلتیسی دیکر رنکلی اوتوز ایکی بیدق ایله اوینانیلان معروف اویون که: شطرنجك شکل بسیطیدر.

دامه تخته‌سی = بو اویونك اوینانمسنه مخصوص (٦٤) خانه‌لی تخته.

دامه دیمك = انجامه، ختامه ایرمك.

دامه طاشی = دامه اویناماق ایچون استعمال ایدیلان بوینوزدن، کمیکدن، آغاجدن معمول پوللر.

دامالی = اوزرنده دامه تخته‌سی کبی مربعلر بولنان قماش وسائره.

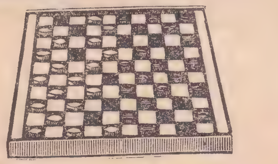

(دامه تخته‌سی)

دامی [فا، س] صیاد، آوجی.

دامیه [ع، س] (فقه) قان سیلان ایدن یاره.

دان [فا] ظرف مکان اداتی. پك، لق: جامه‌دان، جزودان، آتشدان. § بیلمك معناسنه اولان (دانستن) مصدرندن صیغهٔ امر واسم فاعل مرخم اولور. نکته‌دان، سخندان.

نادان = جاهل، قبا، بدخوی آدم.

نادانی = جاهللك، قبالق، ترسلك.

دانا [فا،ص] عالم، علیم، بیلیجی، عارف.

دانایی = عالملك، عارفلك.

دانا [ت، س] ☛ (طانه).

داندی [ت، س] کوچوك چوجقلری صیچراتمق و اویله‌مق ایچون برتعبیردر.

داندینی بیك = هوپپا آدمه دینور.

دانتلا [ج، س] نسوانك ملبوساتی، تنته، بعض اشیا قوطولری اطرافنه اشکال مختلفه‌ده زینت مقامنده قونیلان ایپکدن وسائره‌دن معمول ومنسوج سوس، صحیفه کنارلرینی وکتاب باشلرینی تزیین ایچون قونیلان چیچك شکلی.

(دانتلالر)

١ وندیك، ٢ فلاندا، ٣ ایرلاندا ‖ ٤، ٥ } نوع دیکرلری

دکز دانتلاسی = کثیرالرجلیه فرقه‌سندن صیجاق دکزلره مخصوص اولوب حیوانات زهریه‌دندر.

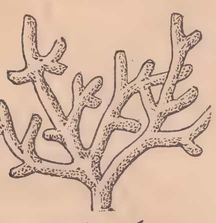

(دکز دانتلاسی)

دانژه [فا،س] مرجمك دنیلن حبهٔ معروفه.

دانش [فا،ص] بیلکی، بیلمه، بیلیش، علم، معلومات.

دانشور
دانشکر
دانشمند
== صاحب علم، معلوماتلی، بیلگیجلك .

دانشوری
دانشکری
دانشمندی
== عالملك ، معلوماتلیلق، بیلگیجلك .

دانشمق [ت، ص] ☛ [طانیشمق].

دانغلاق [ت ، ص] شاشقین معناسنه (دنك) ، (آلق) دن مرکبدر} بون احمق .

دانق [ت، س] (طب) { عربی (خنك) دن محرفدر } استیلائی برنوع کیزلی ایصیتمه .

دانك [فا، س] لسانمزده الفك اسقاطیله (دنك) دنیلن وزن که: درهمك درتده برینه مساویدر . [التی چکردك بردنك اعتبار ایدلمشدر]

دانك [فا ، س] دانه‌جك دیمکدر .

دانك [فا ، س] چوجقلرك دیشلری باشلادیغی زمان حبوبات متنوعه‌دن برمقدار قاریشدیریله‌رق پیشیریلن برنوع طاتلی طعام، دیش بغدایی .

دانشده [فا ، ص] { دانستن مصدرندن اسم فاعلدر } بیلیجی، بیان، خبیر.

دانه [فا ، س] بغدای ، آرپه وبونلره مماثل محصولاتك اوفاجق میوه‌سی ، حبه‌سی، تخمی، (حبه) § چکردك § § اوفاق یوارلاق . § عدد، صایی، مقدار. § قورشون . § (عسکری) قسم مؤخری اسطوانی و قسم مقدمی مخروطی طوپچی مرمیسی ـ که : مصادمه طپه‌سنی حاملدر .

دانه دانه == آیری آیری، دیش دیش، قاریشیق اولمیوب اجزاسی آیری آیری اولان.

دانه‌چین == دانه دوشیریجی ، دانه طوپلاییجی .

دانه‌زن == ساحر ، افسونجی .

دانه‌لتمك == دانه دانه ایتدیرمك .

دانه‌لنمك == دانه دانه اولمق .

دانه‌له‌مك == دانه دانه ایتمك . طیور قسمی یردن یم ، دانه طوپلامق .

دانه‌یه کلمك == اکین باشاق باغلامق § طیور قسمی دانه طوپلامق ایچون یره قونمق :

« کل دانه‌یه قاچه ای کبوتر
حیرانکی صانمه دام کستر »

داو [فا ، س] اسقامبیل ، شطرنج ، طوله کبی اویونلرده تداول ایدن نوبت .

داو [ج، س] زبیر دنیلن واستره مشابهت کامله‌سی اولان تکر رنکلی برجنس بیانی حمارکه: آفریقاده بولنور .

داودی [ع ، ص] قالین سس .

داور [فا، س] { اصلی (داد آور) در. } حاکم مطلق اولان جناب خالق . § حاکم ، ملك عادل § والی ، وزیر. [محررات رسمیه اصطلاحاتندندر.]

داورانه == داوره یاقیشه‌جق صورتده.

داوری == داورلك .

داول [ت ، س] ☛ (طاول) .

داولومباز [ج ، س] (بحریه) یاندن چرخلی واپورلرك پروانه‌لرینی ستر ایدن نصف دائره شکلنده‌کی محفظه‌لره دینور .

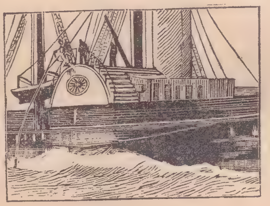

(داولومباز)

داه [ت] آتی سوروب یوروتمك ایچون قوللانیلور.

داهداه == چوجقلرك آته ویردکلری اسم .

داه ایتمك == حقارتله قوغمق .

داهی [ع، ص] ذکای فوق العاده صاحبی.

داهیه [ع، ص] آفت عظیم، بلای عظیم § داهی :

« بر داهیهٔ ملك قیافت
شیطانیده آلدادیر اوآفت »

داین [ع ، ص] (فقه) آلاجقلی، بورج اوله‌رق شخص آخره پاره ویرن ، مقرض .

دایه [فا ، س] چوجغه باقان، خدمت ایدن ، قادین § سود ننه .

دایکی == دایه‌لك .

دایی [ت ، س] { اصلی (تغـای) در } والده‌نك ارکك قرداشی .

دال مفتوحه

دبدبه [ع ، س] کوتوردی، پاتیردی . § حشمت، طنطنه، دارات.

دبدبه‌لی == طنطنه‌لی حشمتلی، عظمتلی.

دأب [ع ، س] عادات ، اصول .

دبابه [ع، س] طوپك ایجادندن اول قلعه دیوارلرینی هدم و تخریب ایچون استعمال اولنور برآلته دینوردی.

دبابیج [ع، س] جمع : (دیباج) قماشلر، دیبالر .

دبابیس [ع، س] جمع : (دبوس) طوپوزلر.

دباغ [ع، ص] (صیغهٔ نسبیه) دری تربیه ایدن اهل صنعت ، طاباق .

دباغ آغاجی == (حشیشة الدباغیه) سموقیه فصیله‌سنه منسوب اوراقی سمدار برنبات اولوب اقسام نباتیه‌سی تانی حاوی اولدیغندن دباغتده مستعملدر.

(دباغ آغاجی)

دباغخانه == دری تربیه‌واعمالنه‌مخصوص کارخانه .

دبستان [فا ، س] مکتب ، مدرسه ، محل تعلم .

دبستانی == مکتبلی .

دبغ [ع ، س] دباغت ایتمك .

دبور [ع ، س] باطی روزکاری.

دبوس [ع ، س] لسانمزده بالتحریف (طوپوز) دنیلن باشی یوارلاق، قولی اینجه اغاج، کرز.

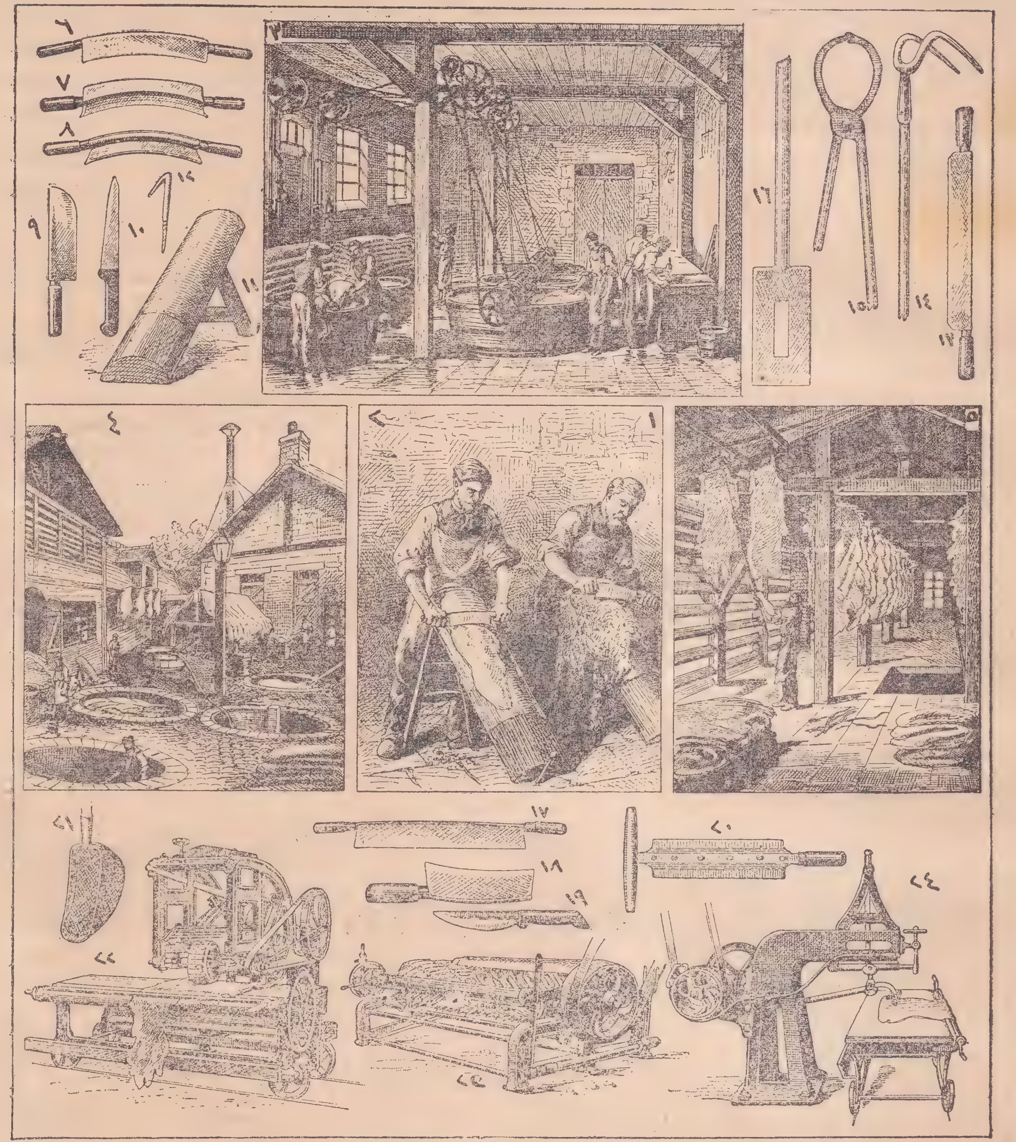

(دباغت)

١ ، ٢ ، ٣ – عمليات تطهيريهٔ دباغيه. ٤ – دريلرله پلاموط خلاصه‌سنی حاوی حوض ماءلرده ييقانمسی . ٥ – قوريدلمسی، مسخن، بيچاقلر ٦ ، ١٧ – قيللری چيقارمق ايچون ٧ – دوزلتمك ايچون ٨ – ياصيلتمق ايچون ٩ ، ١٠ ، ١٣ ، ١٨ ، ١٩ . كسمك ايچون ١١ – تطهيراته مخصوص سهپا . ١٢ – دريلرك تعليقنه مخصوص چيوی . ١٤ – چنكل . ١٥ – مديفه ماشه‌سی ١٦ – كيرج محلولی ايچون كورك . ٢٠ – ادوات دباغيه‌دن . ٢١ – سوزكچ . ٢٢، ٢٣، ٢٤ – جلا وتسويه ماكنه‌لری.

دَبَّه [ع ، س] ديبی يوارلاق و قارنلی وآغزی نسبةً طارجه باقر قاب – كه: درونه ياغ وبال قونور.

دَبَه [ت ، س] برنوع فتقه مبتلی اولان.

دبه‌لك == فتقك برنوعی .

دَبه‌لنمك [ت، مص] آرقه اوستی ياتوب ايكی طرفه چابالامق .

دَپُّو [ج، س] {Dépot} امتعه واشيای تجاريه وضع اولنان بيوك مغازه، مخزن ، انبار . § البسه واسلحه كبی لوازم عسكريه انباری . § امانت براقمه ، توديع ايتمه .

دَبيب [ع ، ص] {حيوان حقنده} پك آهسته يورويش.

دَبير [فا ، س] كاتب ، مفتش، يازيجی.

دبيرستان == قلم اوطه‌سی ، كتبه‌نك محل اشتغال رسميسی § مدير، مستشار.

دبيرفلك == عطارد كوكبنك اسميدر.

دَپْرَتْمك [ت ، مص] قيملداتمق، يرندن اويناتمق، صيچراتمق، تحريك ايتمك .

دَپْرَشْدِيرْمك [ت. مص] حركته كتيرمك، قيملداتمق .

دپرشمك [ت، مص] قيميلدانمق، اوينامق، حركته كلمك .

دپوزيتو [ج، س] {Dépositō} رهن، وديعه § تأمينات، ضمان . § درعهده اولنان ايشك تمام اجراسنى تأمين ايچون بر محل مؤتمنه قونيلان آقچه .

دپمه [ت، س] آياق ضربه‌سى . [ممنوياته مخصوصدر]

دجاج [ع، س] طاووق وخروس جنسى .

دجال [ع، س] آخر زمانده ظهورى ملحوظ كذاب مشهور .

دجنه [ع، س] (حكمت) قره بلوط، كثيف بلوط .

دحى [ع، س] ترابدن حضرت آدم عليه السلامك خلق اولنديغى ارض .

دخالت [ع، س] {مولد الفاظدندر} (دخول)، كيرمك . § برينك سايهٔ حمايت ومرحمتنه صيغنمق، التجاء ايتمك .

دخل [ع، س] قاريشمه، تأثير ايتمه . § ايراد § طوقونمه، ايليشمه § تعريض ايتمه، لوم وتعييب ايلمه .

دخس [ع، س] (حيوانات) يونس بالغى .

دخمه [فا، س] درونده موت دفن ايديلن كنبد، قبر، تربه .

دخمه كشا = مزارجى § هواده پاطلار برنوع فشنك .

دخمه آتمق = طوقونه‌جق سوز آتمق .

دخى [ت، س] ادات عطف وتكرار . هم، هنوز، (و)، ينه، ده .

دخيل [ع، ص] خارجدن كلوب برينك سايهٔ حمايت ومرحمتنه التجا ايدن، صيغينان . § (عروض) قافيهٔ مؤسسه‌ده تأسيس ايله روى آره‌سنده‌كى حرف :

« اولدقجه زمان زمان مصادف
حيرانم اولور نكاه عارف »

بيتنده كى (مصادف) ك دالى ايله عارفك (را) سى كبى .

دده [ت، س] پدر ويا والده‌نك باباسى، بيوك پدر، جد . بعض طرق عليه‌ده قدملى درويش .

در [فا، س] قاپو، باب، مدخل .

درآغوش = قوجاقده .

دربار = ديوان قاپوسى § استانبول .

دربدر = قاپو قاپو كزن سرسرى .

پرده‌در = پرده‌يى ييرتان، حياسز .

درپيش = اوكده .

درحال = بوآنده، اوآنده، همان .

درخاطر ايتمك = خاطرده طوتمق، خاطره كتيرمك .

دردست = الده ياپيلمق اوزره .

درسعادت / درعليه = استانبول .

(اندر) دن مخفف ادات ظرف .

صفدر = دشمن صفلرينى ياران، قهرمان .

درعقب = عقيبنده، پيشنده، بلا توقف . § (دريدن) مصدرندن امر حاضر . ييرتيجى، ييرتان .

درعهده = اوسته آلنمش، اوزرنده .

دركنار = كنارده، هامشده .

درمانده = آپشمش، قالمش .

درميان = آره‌ده، اورته‌ده § ايراد ايتمك .

در [ع، س] ذات، نفس § فعل مستحسن، كوزل اثر .

درا [فا، س] چان، چينغراق .

دراى [فا] درائيدن مصدرندن امر حاضر واسم فاعل اولوب درلاييجى، چان چان ايدن معناسنه‌در .

ياوه دراى = هرزه وكيل .

دراجه [ع، س] اوزرى درى ايله قپلى اولوب تكرلكلرى ايچندن دونر ويواش يواش قلعه ديبنه صوقولور برآلت حرب كه ازمنهٔ سالفه‌ده استعمال اولنوردى . قوچ باشى § راف § اوزرينه بينيلوب آياقله چويريله‌رك يوروديلن بربرى آرقه‌سنده ايكى تكرلكلى آياق آرابه‌سى . (وه‌لوسيپد) .

دراخوما [ج] خرستيانلرده كليسانك كوكيه ويرديكى نقد ويا املاك .

درارى [ع، س] (درى)نك جمعى . درنقدار پارلاق اولان شيلر .

دراك [ع، ص] سريع الانتقال، فهيم، ا كلايشلى .

قوهٔ دراكه = قوهٔ مدركه مقامنده قوللانيله‌بيلور :

« عقل دراكنه آثار قدر نامبهم »

درانيده [فا] لقلقه‌جى، چالچنه آدم .

دراهم [ع، س] (درهم)ك جمعى درهملر .

درباز [فا، س] باب سلطنت § باب حكومت . § استانبول .

دربان [فا، س] قاپوجى، بواب .

« دربانلرى واركوز قپوده ال دكنكده
مطبخلرينه آچ كيرن آدم دكنك يير »

دربدر [فا، ص] قاپوقاپو كزن، يوردسز، سرسرى .

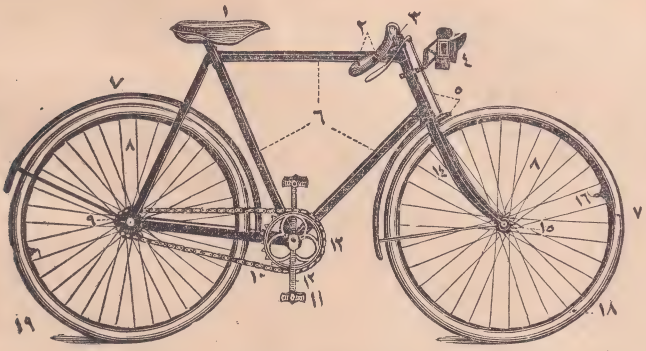

(دراجه = وه‌لوسيپد)

١ — سل . ٢، ٣ — كيدون . ٤ — فنار . ٥ — قره‌ك . ٦ — قادر . ٧ — چامورلق . ٨ — ويرون . ٩ — كووه‌ت . ١٠ — شه‌ك . ١١ — په‌دال . ١٢، ١٣ — رودانته . ١٤ — فورشل . ١٥ — ميل . ١٦ — سوپاپ . ١٧ — ژانت . ١٨، ١٩ قاوچوق . [شامبر آير]

دَرْبَند [فا،ص] سرحدده بولنان كوچوك قلعه، سرحد قره‌غول نقطه‌سی. § قاره‌لرده طاربوغاز، كچيدمحلی.

دربند اغاسی = ازمنهٔ سابقه اصطلاحاتندن اولوب حدود محافظلرينك بيوكنه دينوردی .

دَرْج [ع، ص] داخل ايتمك ، ايدلمك { اشخاص حقنده قوللانيلمز . } § بريره جمع ايتمك § بر فقره ويا مقاله‌يی غزته‌يه قويوب نشر ايتمك.

دَرَج وغلط اوله‌رق :

دُرْز [ت] (معماری) ديوارلرك فصل مشتركلرنده‌كی خرجلر قازيله‌رق يرلرينك خالص كرچله بالاملا اوزرينك پرداخت ايدلمسی عملياتی .

دَرَجات [ع، س] (درجه) نك جمعی. درجه‌لر، مرتبه‌لر، باصامقلر.

دَرَجه [ع،س] باصامق،مرديونك آشاغيدن يوقاری‌يه دوغری اولان قدمه‌سی § بلوك ، قسم § صره ، مرتبه § پايه، مجد وشرف § (هندسه) بردائره‌نك منقسم اولديغی (٣٦٠) اقسام متساويه‌دن هربری § (حكمت) ميزان‌الحراره‌ده منقسم اقسامك هربری § (جبر) برمعادله‌ده اسلر مجموعی .

درجهٔ اولی معادله‌سی = (جبر)(اسی) حاوی‌اولميان معادله، برنجی‌درجه‌دن معادله: س+ء=هـ كبی .

درجهٔ ثانيه معادله‌سی = اسی حاوی معادله : س+ع٢=هـ كبی .

درجهٔ اشتعال = (اسلحه) مادهٔ ناريه‌يی طوتشديرمق‌ايچون مقتضی حرارت.

دَرْخواست [فا،س] رجا،نياز،طلب.

دَرْخور [فا،س] لايق،مناسب، موافق.

دَرْد [فا ، س] الم ، كدر ، وجع ، آغری § قايغو، انديشه،مراق، اضطراب معنوی .

دردمند / دردناك = دردلی، كدرلی،مضطرب.

درد دل = قايغو، مراق انديشه .

درد سياه = (طب) حمای محرقه دنيلن علت مدهشه .

دردلشمك = بربرلرينه درد وكدرلرينی سويليوب حسبحال ايتمك .

دردلی = كدرلی، محزون، مضطرب.§ عليل، مريض .

درد ناخن = طيرناق ديبلرنده ظاهر اولان برعلت .

دَرْدَست [فا، س] الده ياپلمق اوزره، اكالی قوهٔ قريبه‌يه كلن § طوتمه ، ياقه‌لمه .

دَرْز [فا،س] ييو § دیكيش ييرسی.

دَرْز [ت ، س] (درج) دن غلطدر . ☞ [درج]

دَرْزی [فا ، س] (درزه) منسوب. ترزی، خياط .

دَرْس [ع س] اوكرنمك اوزره اوقونان شیء ، پارچه § اوكرتمه، تلقين

درس آلمق = اوقومق ، اوقومغه چاليشوب اوكرنمك .

درسخانه = مكتبلرده درس تعليمنه مخصوص اولان اوطه .

درس خوان = درس اوقويان .

درس عام = جامعلرده‌رحلهٔ‌تدريسه كچوب عمومه درس ويرمكه مأذون مدرس.

درس عبرت = موجب انتباه اوله‌جق شی .

درس ناظری = مكتبلرده منحصراً درسلره ودرسدن‌متفرع خصوصاته نظارت ودقت ايدن مأمور .

درس وكالتی = باب والای فتواده طلبهٔ علومك امور و خصوصاتنی رؤيته مخصوص برمأموريت .

درس ويرمك = اوقوتمق، اوكرتمك § عقل خراجه‌لكی ايتمك . تلقين ايلمك.

دَرَقَة [ع، س] دريدن معمول قالقان .

دَرَقی [ع ، س] (طب) غرتلاغك قسم علياسنده بولنان خنجره‌يی تشكيل ايدن قيقرداقلردن قالقان شكلنده اولان غضروف .

درقی حلقوی = (طب) غضروف درقی ايله غضروف حلقوی دنيلن حلقه شكلنده‌كی قيقرداغه منسوب ديكدر.

درقهٔ طرجهالی = (طب) خنجره‌يی تشكيل ايدن وغضروف طرجهالی دنيلن قيقرداغه منسوب ديكدر.

حدقهٔ درقيه = (طب) غضروف درقينك زاويه‌سنه اطلاق اولونور .

دَرَكات ـ دَرْك [ع،س] (دركه) نك جمعی . دركه‌لر، آشاغی اينه‌جك باصامقلر .

دَرَك [ع ، س] ايوجه آكلامه، عقل ايرديرمه، تفهم . § آشاغی طبقه.

دَرْكار [فا،ص] ظاهر، عيان، آشكار، بللی § ايشده، ايش اوزرنده.

دَرْگاه ـ دَرْگه [فا ، س] تكيه § بيوك‌ذات آستانی.

دَرْكنار [فا ، س] هامش، هاشيه . برمكتوبك ، ورقه‌نك كنارينه يازلمش افاده، مطالعه § قوجاقلامه .

دَرَكه [ع،س] آشاغی اينه‌جك باصامق، قدمهٔ نزول . § آشاغی طبقه § جهنمك الك آلت قاتی .

دَرْمان [فا، س] علاج ، چاره، دوا § قوت ، طاقت .

درماندكی = عاجزلك .

درمانده = عاجز .

درمانسز = قوتسز،طاقتسز§چاره‌سز.

درمانسزلق = قوتسزلك، طاقتسزلك § ناچارلق .

دَرْميان [فا] اورته‌ده ، ميدانده § اورته‌يه كيرمك § ايراد وبيان ايلمك .

دَرَن [ع،س] كيروپاس § (طب) (ورم) دنيلان (تدرن) خسته‌لغنده مرضك بولنديغی عضووده توضع ايدن داريدن اوفاق مواد غيرعضويهٔ مرضيه .

درنی = درنه منسوب ، درنه مشابه، § (طب) طبيعی ورم دنيلن علته مشابه اولان امراض § (نباتات) (سحلب) كبی لحمی اولان كوكلر .

التهابات درنيه = تدرندن متحصل التهابلر .

التهاب امعای درنی = باغرصاقلرك درنی‌الطبيعه اولان التهابی .

التهاب عظم درنی = كميكلرك ورمدن متولد التهابی .

التهاب مفصل درنی = (ورم ابيض) دنيلان خسته‌لك .

دَرَنده [فا،س] ييرتيجی، چاك ايديجی، ايدن .

دَرْوازه [فا ، س] بيوك‌قاپو، دائما آچيق طوران پك بيوك قاپو، [شهر، قلعه، عمارتخانه، بيوك جامع، وتكيه قاپولری كبی .]

دروازهٔ كوش = كنايه طريقيله ، قولاق دليكی .

دروازهٔ نوش = كنايه طريقيله آغز.

دروازبان = قاپوجی، بواب، دربان . § قاپو کبی بیوك اولان پنجره .

دَرُون [فا،س] برشیئك ایچی، داخلی § ایچ یوز، قلب، کوکل .

درونی = داخلی، ایچدن، قلبدن .

درون بین = بعض اجواف بدنی مشاهده‌یه مخصوص برآلت طبی .

دَرْوِیش [فا،س] {(در) ایله (ویش)دن مركبدركه : معنای لغویسی (قاپویه سریلمش) دیمكدر . } فقیر، بیوایه § رضاء الله ایچون فقر وقناعتی اختیار و ذكرالله ایله اشتغال ایدن طرق علیه منسوبیننندن هر بری .

درویشانه = درویشه یاقیشیر صورتده § قناعتكارانه .

دَرّه [فا،س] ایکی طاغ اتکنك برلشدیکی چوقور یر، وادی § طاغ آره‌سنده سیل‌صولرینك آقدیغی محل § چایدن، ایرماقدن کوچوك آقار صو .

آقار دره = صورت دائمه‌ده جاری کوچوك چای .

درهٔ آسمان = کهکشان، صمان‌اوغریسی

دره اوتی = صلاطه درونته قونیلان اینجه یاپراقلی برنوع ورزنه .

دره تپه = دوز اولمیان، انیشلی، چیقیشلی، عارضه‌لی اراضی .

بیك دره‌دن صو کتیرمك = قبول ایدلمیه‌جك شیٔ ایچون بهانه سرد ایتمك § مقصد تحتنده سوزی طولاشقلی سویلمك .

دَرْهَم [فا،ص] قارمه قاریشیق، مخلوط § مضطرب .

دَرِی [فا،س] لسان فارسینك فصیحی [عربیه توفیقاً (دریه) صورتنده دخی قوللانیلیر] § دره‌یه منسوب

دَرِیّ [ت،س] اجسام عضویه‌نك سطحنی قاپلایان اینجه زارکبی قاب، جلد، پوست، قبوق . بر دری بر کمیك || اتسز، لاغر، ضعیف .

دَرْیا [فا، س] دکز، بحر .

دریای اخضر = (کنایه‌طریقیله) کوك، سما .

دریابار = ساحلده کائن شهر، مملکت § بحر عظیم .

دریابند = لیمان § ترسانه .

دریاچه = کوچوك دکز، کول .

دریا دل = قلبی کنیش، حوصله‌سی واسع، تاسه‌سز § همتی واسع .

قپودان دریا = وقتیله دونمای همایون قومادانلرینه ویریلن عنوان مخصوص .

دریاکش / دریانوش } = چوق ایچکی ایچن .

دریای لعل = کنایه طریقیله شراب قوچیسی .

دَرْیاب [فا،ص] عقل، درایت، ذکاوت .

دَرِیچه [فا، س] آچیلوب قپانمسی زور اولان بعض بیوك دمیر قاپولرك اورته یرندن پنجره کبی آچیلان کوچوك قاپو § پنجره .

دَرِیده [فا،ص] ییرتیلمش، چاك اولمش، ییرتیق .

دریده دهن = آغزی ییرتیق، یعنی بوش بوغاز .

دَرِین [ت، س] { ویا دریك } عمیق، دیبی، قعری اوزاق اولان . § (اویقوحقنده) زیاده طالینان . § کهنه‌نه واریله‌جق صورتده اطرافلی، تفصیلاتلی .

درینجه = اولدقجه درین، چوقورجه .

درینلتمك = چوقورلاتمق، قازه‌رق قعرینی اوزاقلاتمق، درین ایتمك .

درینلك = درین اولان شیئك حالی، عمق، برشیئك دیبنك، قعرینك اوزاقلغی، چوقورلق .

دَرْیُوز - دَرْیُوزه [فا، ص] دیلنجیلك، سائللك .

دریوزه‌کر = دیلنجی، سائل .

دَسائِس [ع، س] (دسیسه) نك جمعی حیله‌لر .

دَساتِیر [ع، س] (دستور) ك جمعی، دستورلر، قاعدهٔ عمومیه‌لر، قانونلر .

دَسّاس [ع، ص] دسیسه‌کار، حیله‌کار، حیله ایدن .

دَسّام - دَسّامه [ع، س] شیشه طپاسی § قپاق § (طب) قلب، طمارویا باغرصاق داخلنده تپاتی وظیفه‌سنی ایفا ایدن بوکوندیلردن هر بری . (حکمت) دلیکلرده بولنان قپاق .

دسامهٔ اکلیلیه = (طب) قلبده اذین ایسری بطین ایسره ربط ایدن فوهه‌نك قپاغی .

دسامهٔ ذوثلاثة لشرافه || (طب) اذین ایمنی بطین ایمنه ربط ایلین فوهه‌نك قپاغی .

دسامهٔ سینیه = (طب) شریان ابهر وشریان رئوینك آغزلرنده‌کی کوچوك قپاقلر .

دَسّامات جمع (دسامه) قپاقلر .

دسامات قلبیه = (طب) اجواف قلبیه وشریانیه‌یه آچیلان ثقبه‌لری ستر ایدن غشائی قاپاقلر .

دَسْپُوت - ط [ج،س] اورتودوقس متره پولیدی، روم پسقپوسی .

دَسْت [فا، س] ال، ید .

دست آموز = یاوروسندن بسلنوب اله آلیشدیریلمش اولان .

دستادست = پشین آلنان، ویره‌سی‌یه اولمیان متاع .

دست آسیا = ال دکرمنی .

دستاز = ماهر قماریاز .

دست افشان = رقاص، چنکی .

دست انداز = مسلط .

دست بدست = ال اله § پشین‌صاتش .

دست بوسی = ال اوپمك مراسمی .

دست تنکی = فقر، ضرورت .

خط دست = ال یازیسی .

دست راه = ال‌بیچقیسی، دستره .

دردست = الده، یاپلمق اوزره .

دردست ایتمك = بالتعقیب توقیف ایتمك، یاقه‌لامق .

زیردست = ال آلتی، تابع .

زیردستان = تبعه .

دست کیره = تسکره .

دست کش = الچکیجی، فارغ‌اولیجی، اولان .

دستکیر = ال طوتیجی، معین، ظهیر، حامی .

دَسْتار [فا،س] صاریق، عمامه § پرده‌لك اینجه کلیم .

دستاربند = صاریقلی، صاریق صاران .

دَسْتارچه [فا،س] منديل، دستمال، یاغلق .

دَسْتاسَنك [فا،س] مهره، صاپان § اجزا اکرمکه مخصوص طاش .

دَسْتان [فا،س] حکایه، قصه § منظوم ماصال § مکر، حیله، تزویر .

دَسْتاوِیز [فا،س] هدیهٔ جزئیه، کوچکدن بیوکه تقدیم اولنان هدیه .

دَسْتبُرْدْ [فا.ص] قدرت غالبانه، غلبه .

دَسْتپَیمانْ [فا،س] یوز كورومه‌لكی ، دامادك كلینـه ویردیكی آغرلق، هدیه .

دَسْتْرَسْ [فا،ص] اقتدار، قدرت § ال ایریشمه § نائل ، موفق ، ظفریاب .

دَسْتَرَه [ت،س] {فارسی (دست اره) دن محرفدر } ال بیچقیسی .

زمین دستره‌سی = یوارلاق شیلری كسمكه مخصوص دستره .

قیل دستره‌سی = پك اینجه تخته صفیحه‌لر سمكه مخصوص دستره .

دستره بالغی = اوزون بورونلی برجنس بالق ☞ (بالق) .

دَسْتَكْ [ت، س] ییقلمسنی منع ایچون دیواره، آغاجه اوریلان كوچوك پاینده، طیاق

آغاج دستكی = میوه‌لی آغاجلرك مبذول زمانلرنده داللرك قیرلمه‌سی ایچون مخ لف صورتلرده یاپیلان استنادلره دست دنیلور . اك زیاده یالكز بر آغاجدن یاپیلیرسه‌ده ایكی اوچ آغاجك بربرینه برلشدیر لمسیله‌ده دستك یاپیلور . بونلرك عمقی اغاجك داللرینك وضعیتنه كوره دكیشیر .

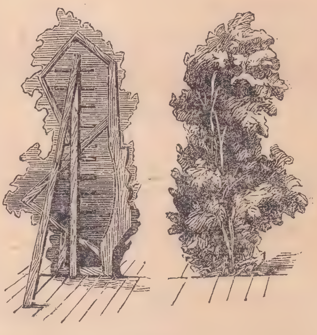

(دستك)

دَسْتَكْ [فا،س] پاموق، یوك اكردكلری آلت، ایك .

دَسْتْگاهْ - دَسْتْگَهْ [فا،س] تزكاه، ایش محلی § قدرت

دَسْتْمالْ [فا ، س] ال سیله‌جك یاغلق، منديل ، خاولی .

دستمالجه = كوچوك منديل، جیب منديلی .

دَسْتْمایَه [فا، س] سرمایه، بضاعه .

دَسْتُورْ [فا،س] اذن، رخصت § آرابه‌جیلرك وحماللرك (یول ویر) معناسیله تفوه ایلدكلری تعبیر مخصوص .

دَسْتَه [فا، س] دمت، كل، چیچك دمتی § طاقم .

دسته دسته = دمت دمت .

دَسْتَه‌سَنْكْ [فا،س] بویا وسائره ازمكه مخصوص یوارلاق وسرت طاش .

دَسْتَه‌مُورَه [ج] (بحریه) ایكی دیركدن برینك نهایت علیاسیله دیكرینك نهایت سفلاسنی بربرینه ربط ایدن دلیكلی آغاج ویا دمیر .

آنا دسته‌موره‌سی = (بحریه) آنا دیركنك رأسی ایله غابیه چوبوغنك نهایت قسمنی بربرینه ربطایدن آغاج ویا دمیر .

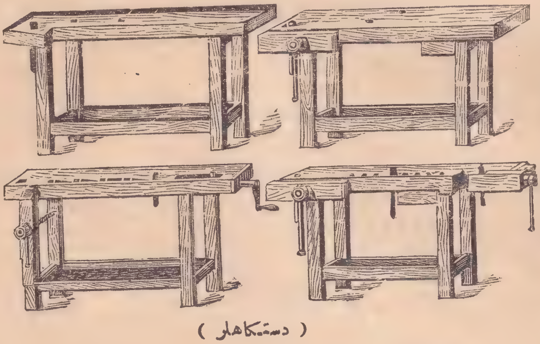

(دستكاهلر)

دَسَمْ [ع،س] چرویش یاغی § یاغ .

دسمی = (طب) یاغلی، یاغمسی شیلر .

دسته‌موره‌پونتلی = (بحریه) دسته‌موره‌نك پرووه طرفنی یعنی اوجنی حامل اولمق ایچون قونیلان دستك .

دَسْتی [فا،س] طوپراقدن معمول‌معروف صو قابی .

دَسْتْیارْ [فا،ص] معین، مظاهر .

دستیاری = معاونت ، مظاهرت .

دَسْتیَه [فا،س] ال بیله‌زیكی .

دَسْكَرَه [فا،س] تسكره، خسته، مجروح ویاقیریله‌جق اشیا نقلنه مخصوص قوللی تخته‌كه : ایكی كشی طرفندن قالدیریلور ☞ [تسكره] .

دَسیسَه [ع، س] حیله، كیزلی حیله ، مكر، خدعه .

دسیسه‌كار = حیله كار ، دسیسه‌جی .

دسیسه‌كاری = دسیسه‌كارلق .

دسیسه‌كارلق = حیله كارلق .

دسیسه‌لی = حیله‌لی، حیله ایله یاپیلان .

دَسیمْتْرُو [ج] متره‌نك اونده بری .

دَشْتْ [فا،س] اووه، صحرا، بیابان .

دَشْنَه [فا،س] خنجر .

دشنهٔ صبح = عمود شفق، طاق بری .

دَعائِمْ [ع، س] دستك ، پاینده معناسنه اولان (دعامه) نك جمعی .

دَعاوی [ع،س] (دعوی) نك جمعی، دعوالر .

دعاویٔ اداره = قوانین مخصوصه‌سیله معین وظائفك اخلالندن منبعث مطالبات ومدعیات .

دعاویٔ اصلیه = (حقوق) مدعی طرفندن ابتداءً واصولنه توفیقاً اقامه ایدیلوب مقصد اصلیی تضمن ایدن دعوی .

دعاویٔ بحریه = (حقوق) اموربحریه‌دن متولد دعوالر .

دعاویٔ تجاریه = (حقوق) معاملات تجاریه‌دن منبعث دعوالر .

دعاویٔ جزائیه = (حقوق) جرائمدن متولد دعوالر .

دعاویٔ حقوقیه = (حقوق) حقوق شخصیه‌دن متولد دعوالر .

دعاویٔ شرعیه = (حقوق) شرع شریف احكامنه تطبیقاً فصل ایدیله‌جك دعوالر .

دَعْوَتْ [ع، س] چاغرمق ، چاغرمه § شكایت § دعا .

مستجاب الدعوه = دعاسی مقبول . § ضیافت .

دعوتیه ورقه‌سی = یوم معینده طرفینك محكمه‌یه جلبی ایچون كوندریلن ورقهٔ مختومهٔ رسمیه .

دَعْوى [ع،س] بويله‌در، ياخود دكلدر ديه ادعا، مجادله § ايكى كشى بيننده بو يولده تحدث ايدن ادعا.
§ (فقه) بركيمسه ديكر كيمسه‌دن حضور حاكمده حقنى طلب ايتمك § (رياضيه) بلا اثبات حقيقتى معلوم اولميوب دلائل مقنعه ايله محتاج اثبات اولەرق ايراد ايديلان برحقيقتدر.

دعواى بلا دليل == (حقوق) دليلسز دعوى.

دعواجى == دعوى ايدن، مدعى.

دعواجيلق == مدعيلك.

دعواى حادثه == (حقوق) بر دعوانك رؤيتى اثناسنده كفالت وتعهد ماده‌لرندن دولايى حدوث ايدن ديكر دعوى.

دفع دعوى == (فقه) مدعىٔ عليه طرفندن مدعينك دعواسى دفع ورفع ايده‌جك بردعوى درميان اولنمق.

دعوالى == حقنده دعوى اولنان، منازع فيه § ادعاسى بيوك § معند.

دعواى مدلل == (حقوق) دليللى، مثبت دعوى.

نقل دعوى == [نقل].

دعوى وكيلى == (حقوق) تحصيل علم حقوق ايتمش وقوانين موضوعه‌يه حصر اوقات ايله ايفاى وكالتى مشغلهٔ رسميه اتخاذ ايلمش ذات، آووقات.

دَغا [فا، ص] كوتو خويلى، بد مشرب § حيله‌كار، خبيث § حيله، خيانت.

دَغْدَغه [ع، س] راحتسزلق، اضطراب § غائله.

دَغَل [فا] (دغا) ايله مترادفدر § قلب آقچه.

دغلباز == حيله كار.

دَفّ [ع،س] تف، دائره، معروف آلت لهو.

دفزن == تف چالان، چنكى.

دَفائِن [ع،س] (دفينه)نك جمعى. كوملمش خزينه‌لر.

دَفاتِر [ع، س] (دفتر)لك جمعى.

دفاتر تجاريه == (حقوق) هر تاجرك قانوناً طوتمغه مجبور اولديغى (ژورنال)، (پلانچو)، (قوپيه) وبونلره متفرع دفترلر.

دَفْتَر [ع،س] صورت مخصوصه‌ده بر برينه ربط اولنمش اوراق، مجموعه § يازى يازمق اوزره بر برينه ديكيلوب كتاب شكلنه قونلمش بياض اوراق § حساباتى، اساميى، ارقامى حاوى كاغد، پوصله.

آنا دفترى == تجارك پوصله دفترلرينك مجموعى اعتباريله محتوياتنى شامل بيوك دفتر.

استدعا دفترى == (حقوق) محكمه‌يه ورود ايدن باجمله عرضحالرك، تقريرلرك تاريخلرى ايله مدعى ومدعى عليهك اسم، شهرت تابعيت ومحل اقامتى ودعوانك نه‌يه دائر اولديغى وسائره‌نك قيدينه مخصوص محكمه دفترى.

اصول دفترى == قواعد تجاريه وصرافيه‌يه موافق اوله‌رق دفتر طوتمق واو يولده معاملاتى قيد وضبط ايتمك اصولندن باحث فن.

دفتر اعمال == انسانك افعال حسنه وسيئه‌سنك مقيد اولديغى دفتر معنوى.

پلانچو دفترى == اموال واشياى منقوله‌نك، ديون، ذمم ومطلوباتك قيد اولنديغى دفتر.

دفتر خاقانى == املاك وعقارك، تصرفلرى اساميسى واملاكك جنسى، حدود، نوع، مقدار، قيمتنى مبين دفاتر رسميه‌يى تنظيمه واملاك بيع وشراسى معاملاتنى اجرا ايله سندات رسميه اعطاسنه مأمور دائرهٔ رسميه.

دفتردار == هر ولايتده او ولايته عائد اموال وواردات دولتك تحصيل وجبايتنه وصرفنه مأمور اك بيوك ماليه مأمورى.

قاصه دفترى == مقبوضات و مدفوعات نقديه‌نك قيدينه مخصوص دفتر.

قوپيه دفترى == تاجرك شركاسنه وآدملرينه كوندرديكى مكتوبلرك عينينى قيد ايتديكى دفتر.

يوميه دفترى == تجارته دائر كافهٔ معاملاتك كونى كوننه قيد اولنديغى دفتر.

دَفْع [ع،مص] صاومق، صاولمق § قوغمق § (فقه) مدعى عليه طرفندن مدعينك دعواسنى منع ايده‌جك بر افاده درميان اولنمق.

دفع مغرم == (فقه) دفع مضرت ايتمك.

دَفَعات [ع،س] (دفعه)نك جمعى. كره‌لر، دفعه‌لر.

بالدفعات == برقاچ كره، دفعه‌لرله، مكرراً.

دَفْعه [ع،س] كره، نوبت.

دفعهٔ اولى == برنجى كره‌ده، ابتدا.

دفعةً == بردن، بركره‌ده § اكسزين، وهلةً.

دَفْن [ع،مص] كومتك، كوملمك.

دَفْنه [ج،س] (شجرة الفار) ذات الفلقتين شعبه‌سندن غاريه فصيله‌سنه منسوب وطفلان جنسندن ياپراقلرى كوزل قوقولى معروف آغاج.

يبانى دفنه == (مازريون) عينى فصيله‌يه منسوب كوزل قوقولى برنوع طفلاندر.

(يبانى دفنه)

دفنه‌جك == اغريدوس دفنه‌سى.

دَفّه [ع،س] يان، يوز § كتاب جلدينك ايكى جهتندن هربرى.

دفتين == كتاب جلدينك هرايكى جهتى.

دفه‌جى == مرابحه‌جى، آغر فائضله پاره اقراض ايدن.

دَفين [ع،ص] كوملمش، كوملى.

دَفينه [ع،س] يره كوملمش مال، پاره § پك قيمتلى شىء.

دَقّ [ع،س] (اكثريا قاپو حقنده) اورمق، اوراق، چالمق، چالنمق.

دَقائق [ع،ص] (دقيقه)نك جمعى دقيقه‌لر § اكلاشلمش كوچوك شيلر § اينجا خرده شيلر § اينجه فكرلر.

دَقاق [ع،ص] (دالك ضميله ده لغتدر) (طب) امعاى رقيقه‌نك صوك قسمى.

دَقيق [ع،ص] (معنوياتده قوللانلديغنه كوره) اينجه § اون.

دقيقه [ع،ص] اكلاشلمسى كوچ شىء، محتاج دقت كيفيت § ساعت ميناسنك منقسم اولديغى آلتمش جزؤدن هربرى § (هندسه) دائره تقسيماتندن درجه‌نك آلتمش جزؤده برجزئى.

امعاى دقيقه == (طب) معده‌دن اعور ديننان كور باغرصاغه قدر امتداد ايدن باغرصاغك اينجه قسمى. بوكا امعاى رقيقه دخى دينور.

دقیقه دان
دقیقه‌شناس } = خصوصات مشکله‌یی فرق و تمییز ایدن .

دَكْ [ت] ادات انتها اولوب زمان و مکان حقنده استعمال اولنور . { الیوم همان متروك کبیدر . }

دَكْ [ت] حیله ، مکر ، دسیسه .

دَكاكین [ع، س] (دکان) ك جمعی دکانلر .

دَگدیرمك [ت مص] یتیشدیرمك ، ایصال ایتمك § قیمتنی بولدیرمق § طوقوندیرمق § کماله ایردیرمك

دَگر [ت، س] قیمت ، قدر ، بها § اهلیت ، لیاقت § شایان ، شایسته سزا .

دگرلی = قیمتلی ، قیمتی اولان § معتبر محترم § لیاقتلی ، اهلیتلی ، مقتدر .

دگرسز = قیمتسز § اهمیتسز § لیاقتسز ، اهلیتسز ، عاجز .

دگرسزلك = قیمتسزلك § لیاقتسزلك .

دَگرمان دوغریسی :

دَگِرمَن [ت، س] بغدای و سائره اوکوتمکه مخصوص آلت و ماکنه ، اون فابریقه‌سی ، آسیا ، آسیاب ، طاحون § تکرلکلی ، یوارلاق شیء § زیتون و سائره ازوب صوینی چیقارمغه مخصوص آلت ، منکنه ، معصره .

صو دگرمنی = صو ایله متحرك دکرمن .

بخارلی دگرمن = بخار قوتیله ایشلر دکرمن .

ال دگرمنی = ال ایله چوریلور ، ایکی طاشدن عبارت دکرمن § بوبر و سائره اوکوتمکه مخصوص کوچوك ماکنه .

قهوه دگرمنی = قهوه دانه‌لرینی اون حالنه قویمغه مخصوص ماکنه ، آلت .

دگرمنجی = اون دکرمنی اداره ایدن آدم .

یل دگرمنی = یلکن بزندن قنادلری اولوب روزکار ایله تحریك ایدیلور دکرمن که اکثریا قویودن صو چیقارمق ایچون دخی استعمال اولنور .

دَگرمی [ت، س] مدور ، تکرلکمسی شیء . § اقمشه‌نك هر برمربعی § عوام لساننده اکی بویی بر ، مربع .

دگرمیلك = مدورلك ، مربع الشکل .

دگرمیلنمك = دکرمی اولمق .

دَڭِز [ت، س] کرهٔ ارضك طوزلو صو ایله قابلی اولان قسم اعظمی ، بحر ، دریا § بیوك کول .

آچیق دڭز = انکین دکز ، بحر محیط .

دڭز آشیری = دکزك اوته سنده کائن .

دڭز آیغری = ابحار منجمده‌یه مخصوص ذوالماشین قسمندن بر حیوان جسیم ☞ ایپوپوتام .

دڭز اوتی = قعر دریاده بیتن اوتلر . § قنایه ، شیلته طولدیرمق ایچون قوللانیلیر برجنس اوت .

دڭز اوردکی = (هارل) طیور ذات الارجل الکفیه‌دن اولوب بحری اسمیله دخی یاد اولنور .

(دکز اوردکی ـ هارل)

دڭز اوردکی = (آلباتروس) طیور ماشیه‌دن اولوب دکزلرده کوچك بالقلری اتلاف ایدرك کچینن بر نوع اوردکدر .

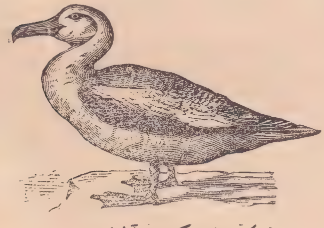

(دکز اوردکی ـ آلباتروس)

دڭز ایکنه‌سی = بحر محیطده ، بحر سفیدده بولنوب قوللقسیونلرده و حیوانات حوضلرنده محافظه ایچون صید اولنور قلیل العدد برجنس طولانی بالق .

اولو دڭز = فورطنه کچدکدن صکره برمدت دوام ایدن و فقط طالغه‌لری چاتلادیغی ایچون ظاهراً بللی اولمیان تلاطم .

دکز صازی = کثیرة الرجلیة مرجانیه‌دن بحر سفیده مخصوصدر .

(دکز صازی)

دڭزجی کمی = (بحریه) صاللاندسی ، یاپیه‌سی آز ، فورطنه‌یه متحمل کمی .

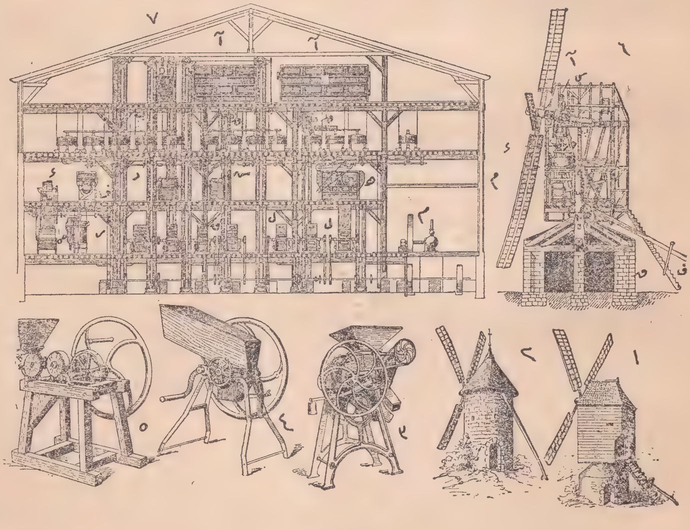

(دکرمن)

۲، ۱ ـ یل دکرمنلری . ۳، ۴، ۵ ـ ال ایله تحریك اولنان نوعلری . ٦ ـ یل دکرمننك اقسام داخلیسی : آ ـ قنادلر . ب ـ محورخشبی س ـ دیشلی چرخ د، ء تکنه . م ـ دکرمن طاشی . س ـ دکرمنك اوزرنده بولندیغی میل . ف ـ دکرمنی میل اوزرنده ایستنیلن طرفه سوق و تدویره مخصوص قول . ى ـ مردیون . ۷ ـ بخارله متحرك دکرمنلرك اقسام داخلیسی : الك ـ ب ، و ، و عملیات طحنیه . د ، ء ، ف ـ کپکك محل تفریقی . ش ، ه ـ ایرمیك ، بولغور استحصالنه مخصوص قسمی . ش ، ص ـ عملیات تطهیریه . ك ، ل . ل ـ سلندیرلر . م ـ موتور .

دكز خرسزلغى == (حقوق) مسلحاً دكز-ده كزه‌رك كميلره اجراى تسلط ايتمك، قورصانلق

دكز خرسزى == قورصان .

دكز صاليانغوزى == (بياض مديه) بونلره ليمنا وشيطان مناره‌سى اسملرى ويريليور.

دكز شقايقى == بوده او جنس مخلوقاتندر . حيوانات ناعمه‌نك بر نوعى اولوب اكثريا كميلره ياپيشير .

دكز صامورى == حيوانات ذات الثدايانك آكل اللحوم جنسندندر . آرقه آياقلرينك تماميله مسبح شكلنده اولماسيله ممتازدر . تخميناً بر بچق متره‌دن زياده بر طوله مالكدر دكزده يشايان برچوق نوعلرى واردر .

(دكز صاليانغوزى)

(دكز صامورى)

دكز صدفى == حيوانات ناعمه‌نك ذو-المصرعين شعبه‌سندن بر حيواندر .

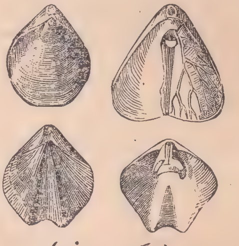
(دكز صدفى)

دكز صقصغانى == طيور ساحليه‌دن اون قدر نوعى بولنان بر قوشدر .

(دكز صقصغانى)

دكز طاووغى == ايلك فامليا سندن اوزون وتويسز باجاقلى بر جنس قوش كه صولاق وباطاق يرلرده بولنور .

دكز طوتمق == كمينك صاللانتيسى حسبيله معده بولانمق .

دكز فرجى == (نجم البحر ، دكز شمسيه‌سى) حيوانات ناعمه‌نك ذات الارجل-البطنيه فرقه‌سندن اولوب هر طرفده بالخاصه ساحللرده كثرتله بولنور .

دكز فنارى == (بحريه) سفينه قپو-دانلرينك كيجه يوللرينى شاشيروب قره‌يه اوطورمامق وهانكى موقعده بولنديغنى تعيين ايتمك ايچون سواحله‌ركز اولنان فنار.

(دكز فنارى)

دكز قراليچه‌سى == (حيوانات) خرا-طينيهٔ رأسية العقمه دنيان فصيله‌يه منسوب دكز حيواناتندن برى اولوب باشنك اوزرنده بر طراق شكلنده موضوع يالديزلى خطلر موجوددر .

دكز قطائفى == (طب) اوكسوروكه قارشى وكوكس يومشاتمق ايچون حاشلانوب ايچيريلور بر نوع نبات بحرى كه قورومشى تل قطائفنه بكزر .

دكز قلاپوشى == حيوانات كثير الرجليه‌دن بر نوع دكز فرجيدر .

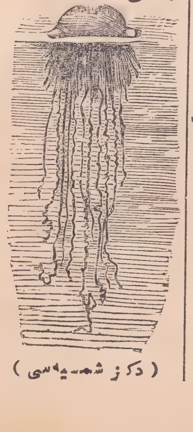
(دكز شمسيه‌سى)

دكز قوردى == حيوانات ناعمهٔ عديمة الرأس فرقه‌سندن اولوب دكزلرده سفينه كراسته-لرينى واسكله تخته‌لرينى دلن بيوك بر قورتدر .

(دكز قوردى)

دكز قويونى == آيى بالغى دنيلن بالق

دكزلك == ياغمور وصودن محافظه ايچون پنجره اوكنه ، قايق كنارينه قونان شيولى تخته

دكز قيرلانغيجى == طيور دوريه‌دن اولوب چين دكزلرنده بولنور.

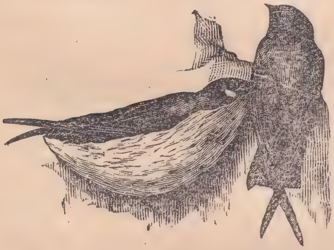
(دكز قيرلانغيجى)

دكز قييسى == ساحل. يالى .

دكز كستانه‌سى == شعاعيه دنيلن حيوانات نباتيه‌دن اولوب دكز صولرنده يشار بر جنس مخلوق كه حيوانات ايله نباتاتك فصل مشتركى عد ايدلمكده‌در . يعنى هم حيوان، هم نبات عد ايديله‌جك خواصه مالكدرلر.

دكز كوپوكى == خفيف وبياض طاش كه هيكل ، سيغاره آغزلغى وسائره اعمالنده استعمال ايديلور .

دكز يوصونى == (اشنيه) ذات الالقاح

(دكز يوصونى)

١ — الوا .
٢ — قوراللين .
٣ — فوكوس .
٤ — مجمع اجربهٔ مؤنثه .
٥ — بزيرات حونيه ايله .
٦ — مجمع اجربهٔ مذكره .

خفيه ويا غير منظوره نباتاتدن اشنيه شعبه‌سندن عديم‌الجذر برنبات اولوب صفائح شكلنده طاتلى وطوزلى صولر دروننده پاپلمش اوله‌رق بولنور. اكثريا رنكليدر. قيلوروفيلى حاويدر . بعض اشنيه‌لر ميقروسقوبله كوريله بيلن حجيرات صغيره‌نك اجتماعندن تركب ايتمشدر. الك مشهورلرى (واره‌ك) اولوب دالغه‌لر واسطه‌سيله ساحل بحره كتلرى طوپلنه‌رق ايوديوم وسودا استحصال ايديليركه . پك چوق نوعى واردر مشهورلرى: اولوا ulva قورالين coralline فوقوس fucus اولوب بونلرده القاح كيفيتى مجمع اجريهٔ مؤنثه‌ده بولنان عوعوسفرلرله برلشمسيله وقوعه كلور .

دكسترين [ج،س] (كيمياى عضوى) نشاسته‌نك (٢٠٠) درجه‌يه قدر تسخين اولنمسندن حصوله كلن ونشاسته‌يه كلياً مغاير بولنان ذوتساوى التركيب برجسم .

دكسز [ت] مناسبتسز ، طبيعتسز . § ديك سوزلى .

دكسزلك = مناسبتسزلك، طبيعتسزلك.

دكسزلنمك = طاتسزلق، خويسزلق ايتمك.

دكشديرمك [ت،مص] ايكى شيئى برى برينك يرينه قويمق ويا ويرمك، ايكى شيئى بربرينه بدل طوتمق § تحويل ايتمك.

دكشلمك [ت،مص] ايكى شئ بربرينك يرينه قونلمق ويا ويرلمك § تحول § بوزولمق.

دكشمك [ت،مص] بولنديغى حالدن باشقه برحاله كچمك § ايكى شيئى برى برينه بدل آلوب ويرمك § برشئ كيدوب ديكرى كلمك .

آى دكشمك = يكى آى حلول ايتمك.

دكشمه = دكشمك حالى، فعلى.

دكشك [ت، ص] متحول، متغير، متبدل، مبادله .

دكل [ت] ادات نفى .

دكه‌مك [ت، مص] تجربه، امتحان ايتمك، يوقلامق، صنامق.

كوجنى دكه‌مك = قوتنى تجربه ايتمك.

دكمك [ت، مص] طوقنمق، تماس ايتمك. § تأثير ايتمك § مقبوله كچمك § كاله ايرمك، ميوه اولمق.

ال دكمك = بوش وقت بولمق.

دكمه = دكمك فعل وحالى .

دكنك [ت،س] عصا، باستون § اينجه دال، چوبوق § صوپا § طياق، ضربه .

دكنكجى = عمله‌نك، قايقجيلرك، حماللرك ارابه‌جيلرك اونباشيسى .

دكين [ت] ادات انتهادر .

دلائل [ع،ص] (دليل)ك جمعى دليللر، قلاغوزلر § برهانلر .

دلاك [ع، ص] دلك ايدن ، حمامده آدمى كيسه‌ليوب اوغوشديرن ويقايان اوشاق .

دلال [ع، س] ناز، جلوه، عشوه

دلال [ع، ص] آلم صاتمده طرفين آره‌سنده واسطه اولان § برينك مالنى باغره‌رق ، تشهير ايدرك صاتان شخص § برينك اشيا واملاكنى فروخته دلالت ايدن .

دلاليه = دلال اجرتى .

دلاللق = دلالك حال وصفتى § دلاليه اجرتى.

دلالت [ع، س] يول كوسترمك، قلاغوزلق ايتمك § دليل، برهان اولمق § (منطق) برشيئى اكلامقدن ديكر شيئى اكلامق .

دلالت مطابقيه = (منطق) برلفظك تماماً معناى موضوعنه دلالت ايتمسى .

دلالت تضمنيه = (منطق) بر لفظك معناى موضوعنك جزئنه دلالت ايتمسى.

دلالت التزاميه = (منطق) بر لفظك معناى موضوعى ايله ذهناً لازمكلن ديكر برمعنايه دلالت ايلمسى .

دلتا - دالتا [ج] (طبقات) مواقع منحطه‌ده ايكى قوله آيريلان نهرك قوللرى آره‌سنده مثلث شكلنده اوله‌رق حادث اولان ساحهٔ مترسبه .

دلديرمك [ت ، مص] برشيئه دليك حصوله كتيرمك .

دلفين [ع، س] (حيوانات) برحيوان بحرى كه لحمى مأكولدر § (قوزموغرافيا) قطب جنوبى سماده بر جملهٔ كوكبيه .

دلق [فا، س] اسكى لباس § ديلنجى لباسى § يامالى درويش خرقه‌سى .

دلقپوش = فقير § رياكار آدم .

دلك [ع، مص] سورتمك، سورتلمك . اوغوشديرمق، اوغوشديرلمق . § ال سورتوب اوغوشديرمق .

دلك خفيف = پك يواش سورولمك ، اوغوشديرلمق .

دلك شديد = شدتلى صورتده سورلمك اوغوشديرلمق .

دلك وتماس = (حكمت) طوقونه‌رق سورتنه‌رك كچمك .

دلمك [ت،مص] سورى اوچلى برشيله برجسمده دليك، فتحه آچمق § قورجالامق ، برايشك كنهنى حقيقتنى آراشديرمق .

دلنمك [ت،مص] دليكلى اولمق.

دلو [ع،س] قويودن صو چيقارمق ايچون استعمال ايديلن قوغه § (قوزموغرافيا) منطقة البروجك اون برنجيسى كه : شمس كانون ثانينك اواخرنده بورايه واصل اولور .

(دلو)

دلوك [ع،ص] دهن كبى بدنه سوروب اوغوشديره‌جق شئ .

دلى [ت،ص] ديوانه، مجنون، قوهٔ عقليه‌سنه ضعف طارى اولمش اولان .

دلى الاجه‌سى = بربرينى طوتميان .

دليجه طوغان = طيور جارحه‌دن آوجى بر قوشدر .

(دليجه طوغان)

دليشمن = دلى طورلى .

دليقانلى = پك كنج .

دليجه = (نباتات) نجيليه فصيله‌سندن سنوى ودانه‌سى زهرلى برفدان اولوب چاودار، بغداى ، آرپه اكينلرى آره‌سنده كثرتله بولنور. اكلى قوايه عطالت ويرر.

دَلِيرْمَكْ [ت، مص] دلى اولمق .

دَلِيكْ [ت،س] برجسمك حاوى اولديغى فتحهٔ مدوردركه : منتظم وياغير منتظم اولوب اولمامسى شرط دكلدر ، ثقبه .

قولاغى دليك = تيزحوادث آلير،ايش اكلار آدم .

دليكلى = دليكلى اولان ، مثقوب .

دليك ديشيك = هر طرفى دلينمش ، اوزرنده رخنه ، دليكلر آچلمش اولان .

دَلِيلْ [ع،ص] قلاغوز ، دلالت ايديجى، ايدن§مجهولى كشفه، معلومك صحتنى اثباته مدار اولان خصوص § (حقوق) جرمك ثبوتنه مدار اولان قرينه § مرشد .

دليل الزامى } = (منطق) خصم عندنده مستدل اولسون ، اولمسون آنك تحت تصديقنه كچن دليل
دليل اقناعى
دليل جدولى

{ برنجى معناده جمعى (ادلاء) ايكنجى واوچنجيده دلائل ، وبو صوك معناده (ادله) كلير . }

دَمْ [ع،س] قان، خون§ (طب) اعضانك حياتنى محافظه و انسجه‌نك تشكلنه ونقصانلرينى اكماله‌لازم اولان‌موادى اعطا ايدن مايع ، مايع مغذى .

استدماء = (طب) رئه يعنى آق جكرلر واسطه‌سيله آلنان هوانك تأثيريله دم وريدينك دم شريانى‌يه تحولى (هماتوز).

ام الدم ابهر = (طب) ابهرك انبساط جزئيسندن متشكل اولوب موضعى شريان ابهرده اولان بورومدركه : عشرت وسوء استعمالات نتيجه‌سيدر .

تبول‌دم = (طب) دمه (اوره) دنيلن جوهر بولك قاريشمسندن وتراكمندن متحصل برمرض .

تخثردم = (طب) قانك پيختيلاشمسى.

دوران دم = (طب) قانك مركزدن (قلبدن) محيط‌بدنه كيدوب بعض تحولاته اوغرادقدن صكره محيطدن تكرار مركزه عودت ايلمسى كيفيتى .

جهازدوران‌دم = انسان وحيواناتده مركزده اولوب قانه حركت ويرن قلب ايله قانى وجودك هرطرفنه توزيع ايدن اوعيهٔ دمويه‌نك هيئت مجموعه‌سى .

دم شريانى = (طب) قلبك اجواف يسراسندن؟ بولنوب اورادن‌اطراف وجوده سوق‌اولنان قرمزى رنكلى‌قان ـ كه : شراين داخلنده جريان ايدر وتحثر ايلر .

فقرالدم } = (طب) دمك اركان‌اصليه‌سندن برى‌اولان كريوات حمرانك‌وهموغلوبين‌ماده‌سنك مايع دم داخلنده نسبت معروفه‌سندن زياده آزالمسندن عبارت برخسته‌لق .
نقص‌الدم

كريوات دم = قانده معلق اوله‌رق بولنان اركان دمكه (حمرا) و (بيضا) ناميله ايكى قسمدرلر . [كريوات احمر ؛ قانه قرمزى‌رنكى ويرزماده‌يى حاوى اولوب وظيفهٔ‌حياتيه‌سى‌عضوتنفسدن‌مولدالحموضه‌يى آله‌رق بدنك كافهٔ نقاطنه ايصال ايلمكدن عبارتدر . كريوات بيضا ايسه قطعه‌جه كريوات‌حمرادن بيوك اولوب برطاقم حركات مخصوصه‌يه مالك و ميقروبلره قارشى محافظ بدندر .

مصل‌الدم = (طب) برمدتجك ايچون هوايه ترك اولنان قانده ، علقه ايچنده سابح اوله‌رق ظهور ايدن مايع . (قان صويى ، سروم) .

دم وريدى = (طب) اطراف وجوددن اورده واسطه‌سيله‌قلبك اجواف يمينيه‌سنده كلوب‌تراكم ايدن وسياه‌وقرمزى رنكلى‌قان .

دموى = قانلى ، چوق قانى اولان || (طب) امزجهٔ اربعه‌دن برى ـ كه قانى پك چوق آدم ديمكدر .

دَمْ [فا،س] صولوق، نفس § آن،وقت ، زمان

دم بسته = نفسى طوتلمش، صولوغى كسلمش || حيران .

دمبستكى = دمبستلك .

دم واپسين = صوك نفس .

دم دراز = وقت كچبريجى، كچيرن.

دم زهره = (نباتات) آوجى اوتى . ذات‌الفلقتين شعبه‌سندن شقيقيه فصيله‌سنه منسوب برنباتدر

(دم زهره)

دم چكمك = خوش صدالى قوشلرك زمزمه‌لرينى اوزاتملرى .

دم طوتمق = اصوات موسيقيه‌دن برينى آهنك آراسنده ادامه ايتمك .

دَمْ [فا، س] عيش وعشرت § صحبت .

دم اورمق = بحث‌ايتمك، سوزآچمق.

دمساز = دم محبت، رفيق، سرداش.

دمسازى = دمسازلق .

دَمَادَمْ [فا] صيق، دائما، متصل.

دَمَانْ [فا،ص]شوق‌ومسرت‌سببيله‌باغيروب چاغيرمغه § هيجانلى ، غضب‌لى اوله‌رق صالديرمه .

دَمْبَدَمْ [فا] وقت وقت، متصل .

دَمْعْ [ع ، س] كوز ياشى § (طب) كوزده غدهٔ دمعيه نامى ويريلن بر غده‌دن سيلان ايدن ماء .

غدد دمعه = (طب) جهاز بصرك اعضاء لاحقه‌سندن عبارت‌ايكى‌كوچوك غده.

كيسهٔ دمعه = كوز ياشلرينك تراكم ايتديكى كيسه‌جكلر .

دمعه = برطامله كوز ياشى .

دمعة الكرم = بودانيلان‌آصمه‌دالندن چيقان ياش .

دَمْغَانْ [ع، ص] ايچى پك طولو، طاشقين قاب ، لبريز .

دَمَنْدَه [فا،ص] اوفله‌ييجى ، اوفله‌ين § كوكره‌يوب حايقران § نشو ونما بوليجى ، بولان .

دَمْنَه [فا،س] چاقال دينلن حيوان .

دَمَه [فا،س] آتش كوروكى .

دَمِيدَه [فا،ص] يردن بيتمش، نشوونما بولمش .

دَمِيرْ [ت،س] معروف سرت‌معدن،حديد §(بحريه) كمى‌يى بريردن‌طورديرمق ايچون زنجيرله قعردريايه براغيلان اوجلرى‌چنكالى آغردمير، لنكر. ☚ (تيمور)

دميريرى = مرسى .

دمير آتمق = لنكر انداز اولمق .

دمير آلمق = كمى حركت ايده‌جكى‌زمان لنكريى آلمق .

دميرطرامق = روزكارك‌شدتيله دميرك قعر دريا‌ده سورنمسى .

كوزدميرى = (بحريه) كميلرك اوك طرفنده يعنى پرواسنده بولنان لوجه‌لرده (كمى كوزلرنده) فوندويه آماده دمير .

اوجاقلق دمیری = کمیلرده احتیاطاً بولندیریلان اك بیوك دمیر (لنکر)

طونوز دمیری =(بحریه) کمینك قیچ طرفندن باشی چزیرمك ایچون آتیلن کوچوك دمیر.

دمیر رسمی = بر لیمانه دمیر آتان کمی قپودانینك اعطاسنه مجبور اولدیغی رسم مبلغ § پرانغه، زنجیر § سرت، شدتلی، قوی.

دمیرباش = کرایه ویریلن خانه، دکان چفتلك کبی مبانیده کراجی طرفندن قوللانیلوب مقاوله ختامنده عینیله صاحبنه ردی مشروط اولان آلات وادوات وحیوانات وسائره .

دمیرجی = دمیری ایشلیه‌رك آلات وادوات مختلفه یاپان صنعتکار، حداد، آهنکر.

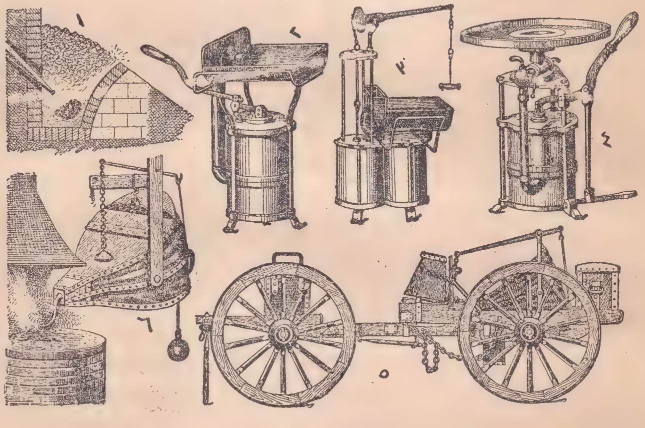

(دمیرجی اوجاغی)

١ — اوجاغك مقطعی .
٢،٣،٤ — قابل نقل اولان اوجاق .
٥ — عسکری .
٦ — بیوك کوروکلی اوجاق .

دمیرجیلك = دمیری ایشلیه‌رك آلات وادوات مختلفه یاپان صنعتکار ایشی صنعتی.

دمیریول = (تیموریول) شمندوفر

دمیرنبلی = اوکرنلمش، اکلاشلمش پك کوچ اولان درس ، علم .

دَمینْ [ت] براز اول ، بزان مقدم .

دمینجك = پك آز اول .

دَنْ [ت] ابتداء ، بیان ، تعلیل اداتی: (من) ، (از) کبی § اجل ، ایچون § طرز ، اسلوب .

دَنائَتْ [ع،س] دنیلك، فرومایه‌لك، آلچاقلق.

دنائتکار = آلچاق ، دنی .

دَناسَتْ [ع،س] کیرلیلك ، پاسلیلق § ملوثلك .

دَنانیرْ [ع،س] جمـ: (دینار) آلتون سکه‌لر.

دَنْدانْ ـ دَنْدانَه [فا،س] دیش، سن حروفاتك دیشه بکزین چیقندیلری § چرخ دیشی .

دندان فرد = دیش کراسی .

دَنْدَنه [فا،س] خومورданمه § سوزی غیر واضح بر صورتده سویلمه § یواش یواش سویلنمه § ویزلامه § ویزلتی .

دَنَسْ [ع،س] کیر، پاس، وسخ {مادیات ومعنویاته شاملدر .}

دَنِسْ [ع ص] کیرلی ، پاسلی .

دَنْك [فا] حیران ، متحیر § شاشقین ، ابله ، سرسم .

دَنْك [ت] طارطیده غیره مساوات § حیوانه تحمیل ایدیلن یوکك نصفی § باغلنمش وبرحجم تشکیل ایلمش تجار اشیاسی ، بالیه § درهمك دردده بری § موازنه ، موازنت § مساوی ، مماثل، اش ، کفو .

دنكلشمك = موازنت پیدا ایتمك ، دنك اولمق ، کفو اولمق .

دَنْکل [فا] دیوث .

دَنه‌مَكْ [ت،مصـ] تجربه وامتحان ایتمك، یوقلامق [دکه‌مك]

دَنی [ع،ص] صویسز، آلچاق، فرومایه، دون.

دَنیئه [ع،ص] عیب، نقیصه چرکین حال .

دَواءْ [ع،س] چاره، علاج ، دارو §(طب) بدنی تغییر ایتمکله وبالنتیجه امراضده آثار شفائیه حصوله کتیرمکله مقتدر بولنان وفاعلیت مخصوصه ایله متصف وغیر قابل تمثیل اولان مواد {دواء ایله (علاج) بیننده فرق واردر. علاج هرهانکی برحال مرضی‌یی معالجه ایچون استعمال اولنان کافهٔ وسائط دوائیه‌یه اطلاق اولنوب دواء ایسه فن اسپنچیاریدن مأخوذ وسائط شفائیه‌یه تسمیه اولنور .}

دواساز = دواء ترتیب ایدن، چاره بولان.

دواناپذیر = علاج قبول ایتمز، چاره‌سی بولنماز .

دوائر مسك = کوزل قوقولی برنوع سکر حلواسی .

دوائی = علاجه منسوب ، متعلق .

فرصت دوائیه = (طب) بر مرضك ارائه ایلدیکی حاله کوره تطبیقی ایجاب ایدن تدابیرك افاسی ایچون مساعد اولان وقت.

دَوائِرْ [ع،س] (دائره) نك جمعی، دائره‌لر § اداره هیئتلری § امور ومعاملات رسمیه‌نك رؤیت وتمشیت اولندیغی رسمی محللر .

دوائر متوازیه } دوائر عروض } = (جغرافیا) سطحلری محور کره‌یه عموداً واقع اولوب بربرینه موازی اولان دائره‌لر .

دوائر بلدیه = بلدیه دائره‌لری اداره‌لری.

دوائر صلحیه = (حقوق) ایکی یوز اللی غروشه قدر آلاجق دعوالرینی صلحاً تسویه‌یه مأذون مجلسلرکه قریه‌لرده اختیار مجلسلری ، ناحیه‌لرده ناحیه مجلسلری بو قبیلدندر .

دَوابّ [ع،س] (دابه) نك جمعی، دابه‌لر، حیوانلر ، بینه‌جك ، بینه‌جك حیوانلری .

دَوات [ع،س] دیویت ، حقه بالخاصه کندوسنه متصل قلمدانی بولنان اسکی بچم مرکب حقه‌سی .

دَواحْ [فا،س] یورغان کبی اوسته اورتینه‌جك شیء .

دَوارْ [ع.س] طب) باش دونمه‌سی خسته‌لغی.

دوار مظلم = (طب) کوز قرارمسیله متحد اولان باش دونمه‌سی.

دَوّارْ [ع ، ص] دونن ایلیجی، دونیجی ، دونن .

دواره = (بیطری) دیدان مشترك الذنب دماغی دنیلن حوینانك بینده موجودیتندن منبعث بر علت مزمنه اولوب حیوانات مجتره‌یه، علی الخصوص اغنامه عارض اولور،

دوران دم

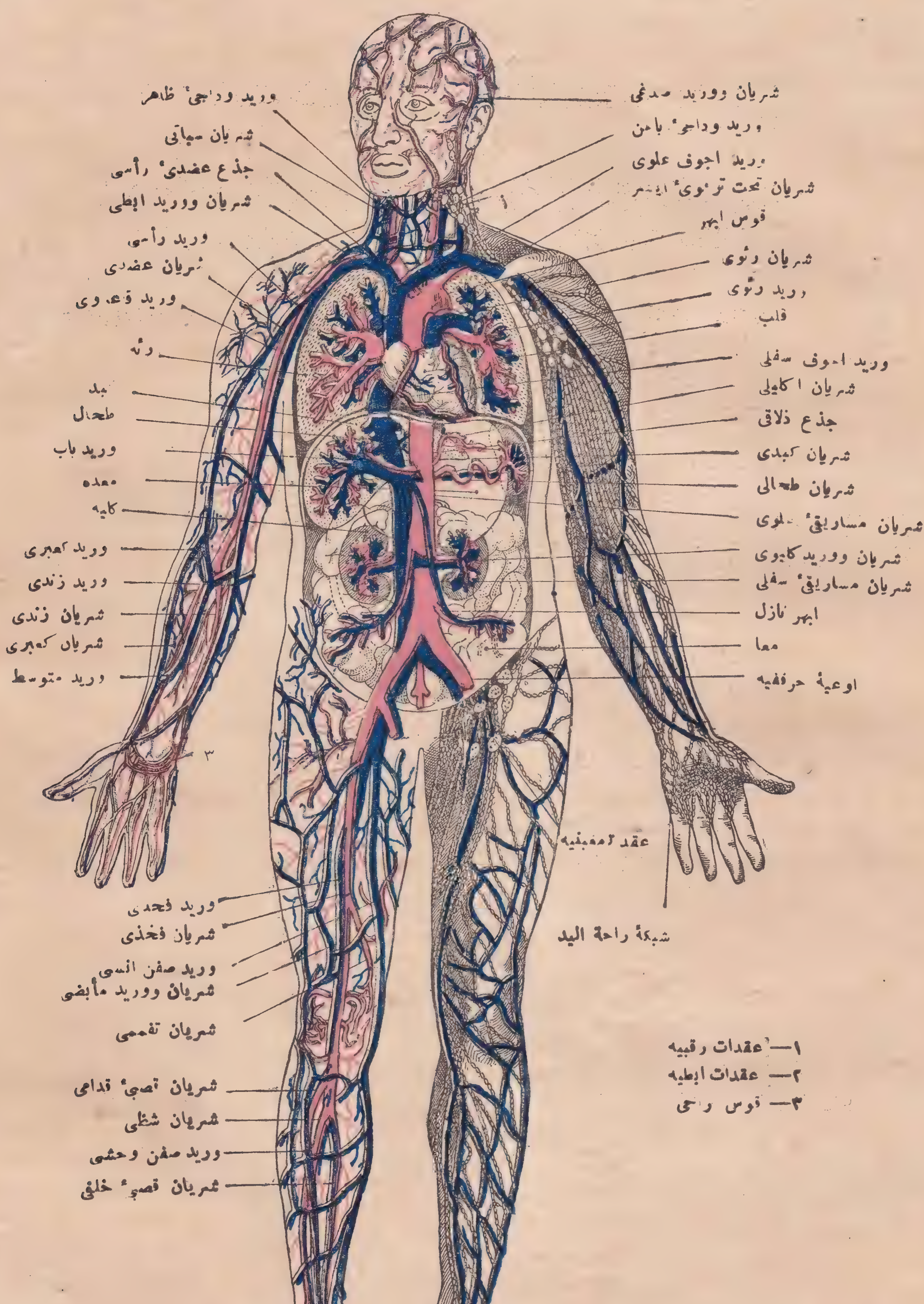

(مطبعهٔ رسمخانهٔ جهان)

رسملی قاموس عثمانی صحیفه ٤٥٧ یه عائددر .

دَوّارَه [ع، س] (وصفيتدن اسميته نقل اولنمشدر) پرکل، پرکار.

دَواعی [ع،ص] (داعيه)نك جمعی. سببلر، موجبلر.

دواعی الدهر = تبدلات دنيويه، تحولات دهريه.

دَوال [ع،س] (طب) سياه قان طمارلرينك برى شيشه‌رك اضطراب ويرمسندن عبارت واکثريا باجاقلرده اولان برمرض

دَواليب [ع، س] (دولاب) ك جمعی، دولابلر

دَوام [ع، س] دائم اولمه، دائملك برقرارلق § ملازمت ايتمه، ترك ايتمه‌مه.

بردوام = دائم، باقی.

علی الدوام = دائما، بردوزی‌يه.

دوامسز = سورکسز، چوق سورمين || ايشنه مداومت ايتمين، ثباتسز، وظيفه‌سنده اهمال ايدن.

دوامسزلق = دوامسز اولان حال.

دواملی = سورکلی، بردوزی‌يه || هر کون وظيفه‌سی باشنه کيدن.

دَوان [فا،ص] قوشيجی، سکرديجی § قوشه‌رق، سکرده‌رك.

دَواوين [ع، س] (ديوان) ك جمعی. ديوانلر، شعر مجموعه‌لری

دَواهی [ع، ص] (داهيه) لك جمعی. آفتلر، بلالر.

دَوحَه [ع،س] بيوك آغاج § آغاجلق.

دَوْر [ع، س] چرخ کبی دونمك، برشیء کندی محوری اطرافنده حرکت ايتمك § دونوب طولاشمق، دونيلوب طولاشلمق، سياحت ايتمك § برينك عهده‌سندن ديکرينك عهده‌سنه کچيرمك، کچيرلمك، نقل ايتمك § مدت، وقت، زمان، عهد، هنکام، موسم § تسليم، توديع ايتمك § يوقاريدن اشاغی‌يه اوقومق، متسلسلا ختم ايتمك § آرامق، آراشديرمق

دور ابواب = قاپو قاپو کزوب طولاشمه.

دور اجتماعی = (قوزموغرافيا) شمسك بولنديغی نصف النهاره قمرك ايکی وصول متعاقبی بيننده کچن زمان.

دور اطراح = (طب) وبريلن ادويه‌نك ايفای فعل ايلدکدن صوکره اجهزهٔ مفرغه واسطه‌سيله خارجه افراز وافراغ اولنمسی يعنی بدنك ذرات دوائيه‌دن مصون قالمسی دوری.

مقياس الدور = صو و هوا غازی وسائره‌نك مقدار صرف استعمالنی تعيين و اوله‌يه مخصوص ميزان.

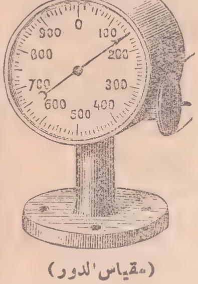

(مقياس الدور)

دور تفريح = (طب) ادويه‌نك اعطاسندن بدأ ايله حصوله کله‌جك آثارك ظهورينه قدر ممتد اولان دور - که: مريضك حال وبنيه‌سنه، دوانك شدت ومقدارينه کوره تخلف ايدر.

دور تسلسل = دعوانك دليله، دليلك دعوايه تعلق ايتمسيله قضيه‌نك حل اولنه‌مامسی.

دور خوان = قرآن کريمی دور و تسلسل صورتيله اوقويان.

دور دائره‌سی = (بحريه) سفينه‌نك مختلف سرعت ومختلف دومن زاويه‌سيله رسم ايده‌بيلديکی دائره.

دور دائم = بردوزی‌يه دونمه، دونش

دور شمسی = (قوزموغرافيا) يکرمی سکز سنه‌دن عبارت اولان مدت - که: ختامنده سنه‌لر ينه او دورده کچن کونلر کبی عين کونلرده بدأ ايدر.

دور قمری = (قوزموغرافيا) (١٩) سنه‌دن عبارت مدت - که: قمر ارض وشمسه نظراً بومدت ظرفنده نه وضعيتده بولنورسه، ايکنجی مدتده دخی عين وضعيتده بولنور.

دور مداری = (قوزموغرافيا) قمرك عين برطول سماوی دائره‌سندن ايکی مرور متعاقبی بيننده کچن مدت.

دور نجومی = (قوزموغرافيا) قمرك برکوکبك نصف النهارندن ايکی دفعه مروری بيننده کچن مدت.

دوری = دوره منسوب ومتعلق.

دَوَران [ع، س] چرخ کبی دونمك، طولاشمق، برجسم محوری اطرافنده، محرکی اوزرنده دونمك، يورومك.

دوران دم = (طب) قانك طمارلر داخلنده صورت دائمه‌ده دونوب طولاشمسندن عبارت فعل حياتی.

[رنکلی شکل مخصوصنه مراجعت].

دوران صغير = (طب) قانك بطين ايمن قلبدن باشلايوب اذين ايسر قلبه منجر اولمسی حالی. [بوکا (دوران رئوی) دخی دينور].

دوران کبير = (طب) قانك بطين ايسر قلبدن باشلايوب اذين ايمن قلبه منتهی اولمسی کيفيتی.

دَوْران [فا،س] فلك، دهر، زمان، دوره

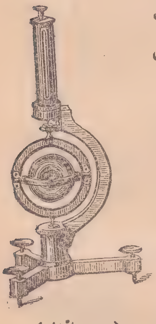

(دورانما)

دورانما = کرهٔ ارضك دورانی کوسترمکه مخصوص برآلت.

دَوْرِك [ت، ص] دوريلمش § قيوريش.

دَوْرَك [ت، س] آغزی يايوان قاب.

دَوْرِلمك [ت،مص] ييقلمق، ديك طوروايکن ييقيلوب ياتمق، دوشمك.

دَوْرمَك [ت،مص] ييقمق، ديك طوران برشيئی ييقوب ياتيرمق.

چام دويرمك = پوت قيرمق، مناسبتسزلك ايتمك، مناسبتسز برشیء سويلمك.

دَوْرِيم [ت،س] دکرمی، مدور، درت کوشه اولميان.

دَوْرَه [ع، س] دونمه، دونش § برشيئك قيرطولانی اطرافی، محيطی § بر دفعه‌لك مدت.

دورهٔ جريان = (حکمت) بر الکتريق منظومه‌سی ايله اومنظومه‌نك قطبلری بيننده موضوع ناقللرك هيئت مجموعه‌سی.

دورهٔ سنويه = ييله منسوب دونمه.

دَوْرِيَّه [ع، ص] کيجه‌لری طولاشان قول طاقمی، سيارقره‌غول § (حيوانات) بلبل، قره طاووق، صيغيرجق وامثالی قوشلرك منسوب اولديغی صنف.

دَوْشِيرتمَك [ت،مص] طوپلاتمق، جمع ايتديرمك § قالدقتمق، صارديرمق.

دَوْشِيرمَك [ت،مص] دوروب طوپلامق، قالدلامق، بوکوب استيف ايتمك § طوپلامق، جمع ايتمك § يمشنی طوپلامق.

دَوْشِيرمَه [ت،س] جمع ايتمه، طوپلامه § اقتطاف § غيرمنتظم عسکر طوپلامه

دَوْشِيرِيم [ت،س] قالدلايش قالدلانش، طوپلايش، طوپلانش.

دَوْلَت [ع، س] اقبال، بيوك سعادت § (حقوق) برقانون آلتنده مجتمع وانی اجرايه مأمور بر حکومته تابع اولوب منافعی مشترك وممالك مستقله‌يه مالك بولنان افراد ونفوس کليه‌نك هيئت مجموعه‌سی - که: شخص معنوی اعتبار اولنور.

دولتخانه = بیوك برذاتك قوناغی ویا تعظیماً مخاطبك خانه‌سی، مسكن .

دولتلو = رتبهٔ سامیهٔ وزارت ومشیریتی احراز بیوران ذوات عظامك القاب رسمیه‌سی.

دَوَه [ت، ـ] ذات الثدیانك مجزه فرقه‌سنك ابلیه قبیله‌سندن اولوب برهورکوچلی، ایکی هورکوچلی وهورکوچسز اولمق اوزره اوچ نوعی واردر؛ برهورکوچلیلری آفریقا و آسیاده بولنوب بونلره هجین دوه‌لری دخی تعبیر ایدرلر؛ عربلر بو دوه‌لرله قوم دریالرینی کچرلر. ایکی هورکوچلیلری آسیا ویا عربستان طرفلرنده بولنور. درلو درلو ایشلرده استخدام ایدیلیر. هورکوچسز دوه ایسه آمریقایه مخصوصدرکه بوکا (لاما) دیرلر .

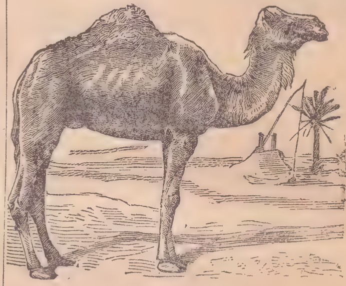

(بر هورکوچلی دوه)

(ایکی هورکوچلی دوه)

(هجین دوه‌سی)

آمریقا دوه‌سی = فی الاصل دوه جنسنه منسوب اولیوب (پرو) قطعه‌سنده بولنور اوزون ایاقلی برجنس حیوان .

اولیاءِ دوه‌سی = صاف آدم .

دوه باغردان = طاشلق یوقوش .

دوه بالغی = اسماك ذات الخراشف جنسندن یاصی باشلی عجیب المنظر بر بالقدرکه بالخاصه طیش دکزلرده بولنور.

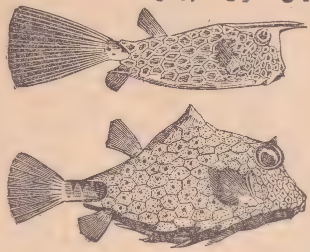

(دوه بالغی)

دوه بوینی = دوه بوینی کبی اکری بوکری، کمرلی شیء، محل || طلومبه‌لرك ایکی طرفه اوسقورلی مقوس باتر بوریلری وامثالی بوری .

دوه توکی }
دوه تویی } = دوه‌نك قیلندن معمول قماش || آچیق رنکلی اولان .

دوه تیماری = اوستون کوری ایش.

دوه‌جی = دوه‌سوریجیسی، دوه‌یی چکن.

دوه‌دیکنی = (بیان انکناری) ذات الفلقتین شعبه‌سنك مرکبه فصیله‌سندن دیکنلی بونباتدر آناطولیده تولالرده وغیرمزروع محللرده کثرتله بولنور .

(دوه دیکنی)

دوه‌طبانی = بخور مریم دینلن نباتك برنوعی .

دوه قوشی = طیور ماشیه‌دن آفریقایه مخصوص برقوش اولوب وحشیلر بونك یمورطه وتویلرندن چوق استفاده ایدرلر .

طیقناز دوه‌قوشی (قازووار)

عادی دوه‌قوشی (عوتروش)

دوه‌ده قولاق = دیکر برشیئه نسبتله لاشی حکمنده اولان ، پك جزئی اولان .

دوه یورویشی = آغیرجه وفقط بلا انقطاع یورویش .

دَه [فا، عدد] اون . عشر .

دَزَنْفَکْتَه [ج] بعض بولاشیق، مکروب محللر ایله اشیانك علیل ساری‌یه‌دن مصون بولندیرلمق اوزره تبخیری ایچون استعمال اولنان آلت مخصوصه .

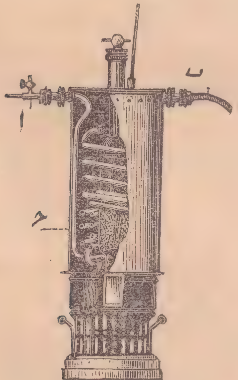

(ده‌زنفکته آلتی)

ا ـ منفس ، ب ـ بخارله مشبوع هوانك مخرجی ، ح ـ مقطع داخلی .

ده ساله = اون‌ییللق ، اون‌یاشنده .

ده یك = عشره ، اونده بر .

دَه [ت] ظرفیت مکانیه وزمانیه بیان ایدر اداتدر § (دها) (دخی) دن مخفف اولوب عطف اداتی اولور § ولوکه ، اولسه بیله معناسنه‌ده کلیر .

دَها ۱ [ت] ادات عطف وحال § باشقه ، زیاده ، ارتق معنالرینه کلیر § تکرار کذلك ، ایضا § حالا ، هنوز .

دَهاء [ع، س] ذکای خارق العاده .

دَهاقین [ع،س] (دهقان) نك جمعی كویلولر .

دَهالیز [ع،س] (دهلیز) ك جمعی . اوسق قپالی طار اوزون یرلر .

ابناء الدهالیز = زقاغه، اوته یه، بری یه آتلمش پیچلر .

دَهان ـ دَهانه ـ دَهن [فا،س] {كسر دال ایله تلفظی غلطدر} آغز . {ایكنجیسی غیر ذی روحده استعمال اولنور .}

دهان تنك = طار، كوچك آغز.

كل دهن = كل كبی قرمزی، كوزل آغز.

دهانهٔ تنور = فرون آغزی

انكشت بر دهان = پارمغی آغزنده متحیر

دَهر [ع،س] زمان، اوزون زمان § جهان، دنیا، عالم

دُهره [فا،س] بالتحریف (داهره) دنیان ودیشلی دستره یه بكزه ین بر نوع چاقی .

دَهری [ع،ص] دهرك بقاسنه قائل § حیات اخرویه یی منكر ملحد § خراباتی، هرشیئی آلدیرماز اولان.

دَهریون [ع،ص] (دهری) نك جمعی ملحدلر .

دَهش ـ دَهشت [ع،س] زیاده قورقونج اولمق § زیاده قورقو- نجاق § عقله حیرت ویره جك صورتده زیاده قورقمه، اوركمه § زیاده قورقو.

دهشتلی = قورقونج، پك مخوف § خطرناك .

دَهلیز [ع،س] خانه لرده زقاق قاپوسیله ایچ قاپو آره سنده اوسق قپالی طار كچید § (طب) اولاغك داخلنده كی جوفكه : اذن داخلیه نك قسم وسطیسی اشغال ایدر .

دَهم [فا،عد] اوننجی، عاشر .

دَهنا [ع،س] واسع، صوسز، قوملق چول، صحرا .

دَهواء ـ دَهیاء [ع،ص] (داهیه) لفظنی تأكید ایچون صفت مقامنده قوللانیلور بر كلمه در : داهیهٔ دهیا .

دَی [فا ـ] قیش موسمی .

دَیار [ع،ص] مناماتر صاحبی § كیمسه، فرد.

دَیان [ع،ص] اسماء حسنادندر . حاكم، قهار، محاسب، مجازی .

دَیجور [فا،ص] قراكلق .

دَیجور [ع] كیجه قرانلغی، ظلمت لیل.

دَیدن ـ دَیدنه [ع،س] اصول، عادت، كوره نك .

دَیر [ع،س] مناستر، صومعه، بیوك ومنفرد كلیسه § میكده .

دیرانی = دیرده یعنی مناستر ده مقیم پاپاس، تارك دنیا .

دَیرمك [ت،مص] دوشیرمك، طوپلامق.

دَیرمه [ت،س] طوپلامه، دوشیرمه § تحشید، جمع § اوته دن بریدن طوپلامه .

دیرمه چاتمه = اوته دن بریدن طوپلنمش غیرمنتظم هیئت، شیئ § چالی چرپیدر عبارت.

دَیم [ع،س] خفیف، لطیف یاغمور .

دیمی = یاغمور ایله صولانور ترلا

دَیمومت [ع،س] دائم اولمه، دائملك، برقرارلق، زوالسزلك .

دَین [ع،س] ذمت، بورج، اودونج آلنان شیئ § (فقه) ذمنده ثابت اولان شیئ .

دین مؤجل = (فقه) مدت تأدیه سی معین اولان بورج .

دین معجل = (فقه) وعده لی بورج.

دین صحیح = (فقه) یالكز تأدیه ایله ساقط اولان بورج .

دَیور [ت] دیه رك، كویا، صانكه.

دال مكسوره

دِباغت [ع،س] دری یی سپیله مك، دری سپیلنمك، عادی دری یی مشین وكاوساله، سختیان حالنه قومق

دِبق [ع،س] اوكسه دینلن قوش دوزغی.

دبقی = یاپشقان شیئ .

دِثار [ع،س] اوست لباس، اوسته كیلن قفتان § كثیر، چوق .

مرحمت دثار = مرحمتی كثیر، مرحمتلی اولان

دِر [ت] ادات خبر .

دِراز [فا،ص] اوزون، طویل .

دراز دست = الی اوزون، چاتپر پنجه.

درازكوش = قولاغی اوزون § طاوشان.

دور دراز = اوزون اوزادی یه .

درازی = اوزونلق، طول .

دِراغون [ا ج] ایری بویلی، سچمه افراددن مركب برصنف ممتاز سواری عسكری، سواری آلایی.

دِرایت [ع،س] تجربه وذكادن متحصل وقوف.

درایتسز = ذكا ودرایتی اولمیان .

درایتكار ـ درایتمند = درایت صاحبی .

درایتلی = ذكا ومعلومات وتجربه سی اولان.

دِرخت [فا،س] آغاج، شجر .

دِرخش [فا،ص] {اصلی دالك ضمیله در} نور، ضیا، پارلاق .

درخشان = پارلایبجی، پارلدایان، ضیادار، پارلاق، منور

درخشانی = پارلاقلق § ضیادارلق .

دِرع [ع،س] آلات حربیه دن زره .

دِرفش [فا،س] بایراق، سنجاق.

دِرَم [فا،س] {اصلنك یونانیجه (دراخمی) اولدیغی مرویدر} درهمك مخففی، آقچه، پاره .

درمسرای = ضربخانه .

درمكزین = صراف || اوقه نك درت یوزده بری اولان ودرهم دینلن مقدار .

دِرَنك [فا،س] اكلنمه، آرام، قرار § چاك، چینغراق كبی شیلرك صداسی .

درنكادرنك = اصوات متسلسله .

دِرَو [فا،س] اكین بیچمه، حصاد § بیچم.

دروكر = اوراقجی .

دِرّه [ع،س] قاباچ، قامچی § چوجقلرك مندیلی بوكرك وایصلاده رق یاپدقلری طوره .

درهم [ع] يونانجه دراخميدن معربدر } آقچه، پاره § اوقه‌نك دورت يوزده برقسمی § اسكی عربلرك برنوع كموش سكه‌سی .

درهم شرعی = ١٤ قيراط يعنی (٧٠) دانه، اورته بوی آرپه‌نك آغرلغی .

درهمله سوزسويلمك = نازلنه‌رق، استغنا ايله لاقردی ايتمك .

دريغ [فا، س] اسيركه .

دريغا = وا اسفا، حيفا، يك يازيق .

بی‌دريغ = اسيركنمه‌مش، مبذول § ايواه، حيف، يازيق .

دز [فا، س] قلعه، حصار.

دزدار = قلعه محافظی .

درلانمق [ت، مص] اوصاندیریجی بوسس چیقارمق .

دعامه [ع، س] دستك، بايندە § بنا ديركی . جمعی دعائم .

دق [ع، ص] (طب) اينجه آغری § ورم.

حمای دق = ورم خسته‌لغندن متولد وآقشاملری ظهور ايدن نوبت .

دقاق [ع، س] (طب) اينجه باغرصاغك اوچ مختلف قسمندن اك اشاغيده اولانی.

دقاق = دقاقه منسوب وعائد .

دقت [ع، س] اينجه‌لك، اوفاقلق § اهتمام ايله صرف ذهن وامعان نظر ايلمك § اهميت ويرمه، اهميتله چاليشمه .

دقتسز = ايشنه اهتمامله باقميان .

دقتسزلك = ايشنه دقت واهتمام ايتمه‌يش

نظر دقت = اينجه‌دن اينجه‌يه باقيش

دقت نظر = باقيشده كی اينجه‌لك .

دقتلی = ايشنده اهتمام ايدن § دقتله ياپلمش ايش .

دقتليجه = اولدقجه دقتلی .

دل [فا، س] قلب، يورك، فؤاد، كوكل § اورته، يارى .

دلارا = كوكل تزيين ايديجی، محبوب القلب .

دلارام = كوكله صفا ويريجی .

دل آزار = كوكله جفا ويريجی، كوكل اينجيديجی .

دل آزرده = كوكلی قيرلمش، محزون، منفعل

دل شوب = قلبه اضطراب ويريجی .

دل آگاه = كوكلی اويانيق، بصيرتكار، متيقظ .

دلاور = يوركلی، جسور، جسارتلی

دلاوری = دلاورلك .

دلاويز = كوكل جذب ايديجی، كوكله صفا ويرن .

دلبر = كوزل، كوكل جذب ايديجی.

دلبسته = كوكلی باغلی، عاشق

دلپذير = مقبول قلب، مرغوب .

دلپسند = كوكلك بكنديكی، مطبوع .

دلتنك = قلبی طارالمش، كوكلی صيقلمش || كوجنمش || مغموم .

دلجو = كوكل آرايجی، كوكل جذب ايديجی

دلخراش = كوكل طرمالاييجی

دلخسته = غملی، كدرلی، مغموم .

دلخواه = كوكلك ديله‌مسی، ايستك .

دلخون = يك متأثر، يك دردلی .

دلداده = كوكل ويرمش، عاشق، مبتلا.

دلدار = كوكل طوتان، معشوقه، محبوبه

دلدوز = كوكل دليجی

دلربا = كوكل قاپيجی، محبوبه .

دلريش = مجروح الفؤاد، كوكلی يارەلی .

دلساز = كوكل ياپيجی، لطف واحسان ايديجی

دلستان = كوكل ضبط ايديجی، كوكل .

دلسوخته = كوكلی يانمش

دلسوز = كوكل ياقيجی.

دلشاد = كوكلی شاد ومسرور اولان .

دل شب = كيجه‌ياريسی.

دلشده = كوكلی كيتمش، عاشق

دلشكار = كوكل آولاييجی

دلشكاف = كوكل يازيجی.

دلشكسته = كوكلی قيريق

دلشكفته = كوكلی آچيلمش اولان .

دل فروز / **دل افروز** } كوكله شوق وفرح ويريجی.

دلفريب = كوكل آلداديجی .

دلفكار = كوكلی ياره‌لی، عاشق .

دلگذار = كوكل اريديجی، كوكله اذيت ويريجی .

دلكش = كوكل چكيجی، جذب ايديجی.

دلكشا = كوكل آچيجی

دلگير = كوكلی قيرلمش، كوجنمش،

دلمرده = مكدر محزون

دلنشين = خوش ومقبول اولان .

دلنواز = كوكل اوخشاييجی .

دلير = يوركلی، جسور، يكيت

دليرانه = جسورانه، شجيعانه .

دليری = يكيتلك، جسارت .

دماء [ع، س] قان، معناسنه اولان (دم)ك جمعی .

سفك دماء = قان دوكمك، دوكلمك .

دمار [ع، س] هلاك، محو § اولوم .

دماغ [ع، س] بين، مغز، ذهن § (ب) جمله عصبيه‌نك اك مقدم واك جسيم برقسمی اولوب قفا كميكنك داخلنده بولنان يومشاق ماده‌كه: بدنك قوامنه وحياتك انتظامنه خادمدر

(دماغ - ذات الثدايا)

آ - فيل (نصف كرانك وجه جانبيسی) ، ب - قويون وجه علوی ، ت - كوستبك (تلافيفسز وجه علوی) ، د - طاووق (وجه جنبی) ، ء - تمساح ، ف - آمحوسه‌ن دنيلن بالق .

ل - فص شمی، م - غدهٔ صنوبريه ، ص - دماغ غدامی، ی - دماغ متوسط ، ق - نيتوء ، خ - دماغ خلف ، ه - نخاع شوكی .

١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ - تلافيف ابتدائيه ، ٤ - سيلويوس ، ٦ - قلم دولاندر .

دماغچه == (طب) دماغك جهت خلفیه وسفلیه‌سنده موضوع بولنان ایکنجی دماغ كه : اصل دماغدن پك كوچوكدر . مخیخ

بطنیات دماغیه == دماغی تشكیل ایدن ایکی نصف كره داخلنده اولوب بربرینه متصل ولان اجوافدن هر بری .

تعاریج دماغیه == (طب) سطح دماغ اوزرنده‌كی شقوق معوجه‌نك چیقندیلری .

تلافیف دماغیه == (طب) شقوق معوجهٔ دماغیه‌نك كیرنتیلری

نصف كرات دماغیه == (طب) دماغك منقسم اولدیغی نصف كروی ایکی قسمدن هر بری .

نزف دماغ == (طب) دماغه برمقدار قانك انصبابی .

تلین دماغ == دماغك تغذیه‌سنه مأمور اولان شرایینك انسدادینه ومتعاقباً عضو مذكورك قسماً تموتنه دینور .

دِمامْ [ع، س] دیوارلره اوریلان صیوا

دِمَنْ [ع، س] (دمنه) نك جمعی . عداوتلر § مزبله‌لر .

دِمْنَه [ع، س] كین ، عداوت § مزبله ، سوپرندیلك

دِهْ [فا] (دیه) مخففی كوی

آرامده == آرام، استراحت ایتدیریجی .

ده‌خدا == كوی آغاسی § ویریجی ، بخش ایدیجی .

دِهْقانْ [ع، س] (معربدر) كویلو ، چفتجی § كوی آغاسی .

دِهْلیزْ [ع، س] ☞ (دهلز)

دِیاپازُ [ج] (Diapase) (طبقات) اولیقولار ایله وژیتدن مخلوط برنوع داملی طاش .

دِیاتْ [ع، س] (دیت) ك جمعی . نفس ویا عضو بدللری .

دِیارْ [ع، س] مملكت ، اولكه ، خطه § خانه ، مسكن معناسنه اولان (دار) ك جمعی

دِیاسْتاسْ [ج] (Diastase) (كیمیا) فلیزلنمش آرپانك تركیبنده بولنان وسائر حبوباتك دخی فلیزلنمش وقتنده حصوله كلن آزوتلی برماده‌كه : نشاسته ایله تماسی وقوعبولنجه اول امرده دكسترینه بعده غلیقوزه تحول ایدر .

دِیاقوزْ [ج] شماس ، كلیسا خدمه‌سی .

دِیانَتْ [ع، س] احكام مقدسهٔ دینیه‌یه رعایت ، دیندارلق .

دیانتكار } دیانتلی } == احكام جلیلهٔ دینیه‌یه تمامیله رعایت ایدن ، دیندار

دیبْ [ت، س] برشیئك اك درین واشاغی محللرك التی ، كوكی ، قعر § اصل ، اساس § پانجار .

آغاج دیبی == آغاج كولكه‌سی .

دیب قاپلامه‌سی == (بحریه) اخشاب سفینه‌لرده اومورغه‌نك ایكی طرفنده اومورغه آشورنه متصل وباشدن قیچه قدر اك قالین طبش قاپلامه‌لری .

قازان دیبی == بعض اطعمه‌نك تنجره وقازانك قعرینه یاپیشان لذیذ قسمی § بر آدمك اك صوك اولادی .

دیبنه داری اكمك == بتیرمك ، موجودینی آرالتق § برشیئك صوكنه قدر وارمق ، بیقدیرمق § تعمق وتحقق ایتمك

دیب باغرصاق == بونبار (بومبار)

دیبا ـ دیباج [فا، ع، س] دلای ، چیچكلی برنوع ایپك قماش § اطلس دینلن قماش § قلن جانفس

دیباجَه [ع، س] كتاب مقدمه‌سی

دیباجه بند == دیباجه یازوب ترتیب ایدیجی اولان .

دیبْجیكْ [ت، س] تفنك قونداغنك طبانی .

دیبكْ [ت، س] طاش ویا آغاجدن بیوك هاون .

دیپلوماتْ [ج] (Diplomate) امور سیاسیه وخارجیه ایله مكلف ومتوغل دملر § امورخارجیهٔ دولیه‌ده صاحب وقوف تام اولان ذات ، سیاسی .

دیپلوماسی == سیاست ، پولیتیقه

دیپلومه [ج] Diplome شهادتنامه ، اجازتنامه § رؤس § برات

دیپلومه‌لی == شهادتنامه‌لی مأذون .

دِیتْ [ج] (طب) پرهیز .

دِیَتْ [ع، س] (جمعی دیات) { تشدید ایله غلطدر } نفس مقتول ویا عضو مقطوع بدلی اولوب جانی طرفندن تأدیه‌سی تقدیر اولنان مال .

دیت اناث == (فقه) ذكوردیتك نصفی .

دیت ذكور == (فقه) كموشدن اون بیك درهم شرعی ، آلتوندن اون بیك دینار ودوه‌دن یوز دوه .

دیت غیر مقدره == (فقه) ☞ (حكومت عدل) .

دیت كامله == (فقه) نفس دیتی .

دیترَتْمَكْ [ت، مص] صارصمق ، قیملداتمق ، دپرتمك § قورقودوب رعشه‌یه دوچار ایتمك .

دیترَكْ [ت، ص] رعشه‌دار ، مرتعش ، صارصاق .

دیتره‌مَكْ [ت، مص] صیق صیق بلافاصله وینامق ، قیملدامق ، لرزناك اولمق § چوق قورقوب رعشه‌دار اولمق § شدتله اوشومك .

یر ، كوك دیترمك == بیوك ، دهشتلی بر وقعه حادث اولمق

دیتَمَكْ [ت، مص] یوك وكتان كبی شیلری قبارتمق ایچون دیدیك دیدیك لیف لیف ایتمك § اتی پارچه پارچه قوپارمق .

دیدْ [فا، س] كورمه ، كوروشمه .

باز دید == اعادهٔ زیارت .

جواب دید == قبول واختیار .

دیدارْ [فا، س] یوز ، چهره ، جمال § رؤیت ، كورمه ، كوروش § قوهٔ باصره ، ظاهر ، آشكار § كوزل یوز § جناب حقك جنتده مؤمنلره موعود اولان معنوی كورونیشی .

دیدانْ [ع، س] اوفاق صوغلجان ، قورتجغز معناسنه اولان (دوده) نك جمعی

دیدان ارضیه == (حیوانات) طوپراق ایچنده یشایان صوغلجانلر .

دیدان امعاء == باغرصاق صوغلجانلری .

دیدان اسطوانیه == (طب) اسطوانه كبی یوارلاق صوغلجانلر .

دیدان بحری == دیدان شریطیه‌دن دكزلرده یشایان جنسلردر

(دیدان بحریه) (دیدان معائیه)

دیدان معائیه : ا ـ فم ، ب ـ نهایت سفلیه .

دیدان داخلیه == (طب) داخل بدنده یشایان قورتلر ، صوغلجانلر

دیدان شریطیه == (طب) شریط شكلنده اولان صوغلجانلر .

دیدان عریضه == اكلی صوغلجانلر .

دیدشمك [ت، مص] بر برینی دیده جك کبی مجادله ایتمك .

دیدنمك [ت، مص] چیرپنمق، اوغراشمق ، پاره‌لرجه‌سنه جهد ایلمك § پارچه‌لنوب دیدیك اولمق .

دیده [فا. س] کوز ، چشم، عین .

دیده بان
دید بان } == کوزجی ، کوزلیجی ، کوزه‌تیجی ، قولجی ، محافظ، نوبتجی § کمرك مبصری § کورمش ، نائل اولمش، ادراك ایلمش .

احسان دیده == احسان کورمش ، احسانه نائل اولمش .

لطف دیده == لطفه مظهر اولمش .

نادیده == کورمه‌مش § کورلمه‌مش .

دیدرکین [ت، ص] یرینی یادیرغایان، بولندیغی یری بیلمین § غریب § معناً راحتسز .

دیدی قودی [ت، س] قیل وقال، کفت وکو § غماملق .

دیدی قودیجی == دیدی‌قودی‌یی سور آدم .

دیدیك [ت، س] دیدلمش شیئك اوفاق پارچه‌سی .

دیرسك [ت، س] قول ایله بیلك کمیکلرینك محل التصاقده‌کی بوکوم ، مرفق § کراسته‌نك اکری یری § بولك ، چایك ، نهرك دونك محلی § کوشه ، زاویه، چیقیندی .

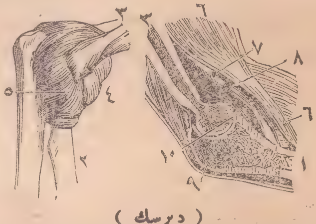

(دیرسك)

مرفق [دیرسك] : ۱ـ عظم زند، ۲ ـ عظم کعبره ، ۳ـ عظم عضد، ٤ ـ رباط قدامی ، ٥ ـ رباط جانبیٔ انسی ، ٦ ـ عضلهٔ ذات الرأسین ، وتری ، ۷ ـ عصب متوسط ، ۸ ـ شریان عضدی ۹ مرفق ، ۱۰ ـ نتوء منقاری .

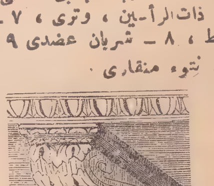

(بنا دیرسکی)

دیرسك باشی == (بحریه) کمی آلتنفك بردن بره یوقاری دوغری انحنا پیدا ایلدیکی محل .

بوری دیرسکی == بوریلرك استقامتنی تحویل ایچون استعمال ایدیلان اکری بوریلر .

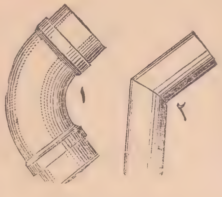

(بوری دیرسکی)

دیرك [ت، س] دوزیوك آغاج ، ستون § عمودی شیلر § (بحریه) یلکن آچمق وسائر خصوصاته مخصوص اولمق اوزره کمیلرده دیکیلی اولان اوچ پارچه ودرت قسمدن عبارت آغاج

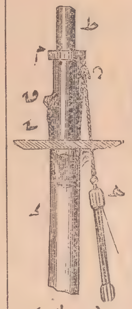

(دیرك)

دیرکك قلومبر تقسیماتی — ء دیرك، ۵ ـ غورجته، ۱۹ ـ قلومبر مایه‌سی، م ـ قلومبرچنبری ، ط ـ زیوانه، ھ ـ غنداژو قامچیه‌سی ، ح ـ پاراچول .

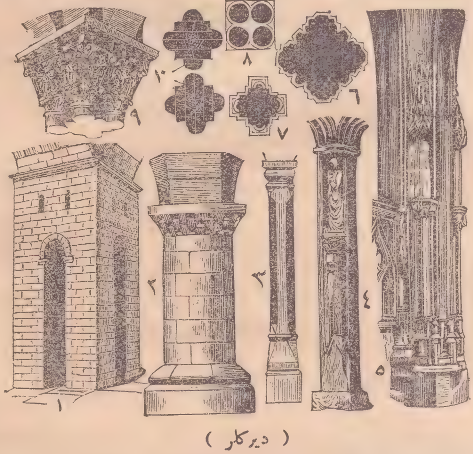

(دیرکلر)

۱ ـ مربعی آیاق ، ۲ ـ اسطوانی، ۳ ـ اون بشنجی عصره مخصوص طرزده ، ٤ ـ اخشاب آیاق. ٥ ـ حزمه‌لی، ٦ ، ۷ ، ۸ ، ۹ ـ مختلف طرزده معمول آیاقلرك مقطعلری، ۱۰ ـ بر آیاغك بر برینی تعاقب ایدن طاشلرینك وضعیتی .

آنادیرك == (بحریه) کمی دیرکلرینك کوکرته‌دن چاناقلغه قدر اولان قسمی .

دیرك چنبری == (بحریه) آنا دیرکی احاطه ایدن منتشه‌لی ویا یکپاره چنبرلر .

دیرك استاری == (بحریه) غابیه یلکنی دیرکه سوریلرك آشینماق ایچون یلکنك ایچ طرفنه وقوشاقدن اوچنجی قات جمادانه قدر ایدیلن یلکن بزی .

دیرك صپانی == (بحریه) مقره‌نك قانجه‌سی طاقلمق ایچون دیرك اوزرینه یاپیلان ایزبیرو .

دیرك دبی مایموبجنی == (بحریه) دیرك اوزرنده‌کی ایپلرك اشاغی‌یه کلن قسملرینی باغلامق ویا دوناتمق خصوصنده مستعمل وهردیرکك دیبنده بولنان مقره‌لی پیته‌لر .

دیرکلی == دیرکلری اولان .

کوکك دیرکنی چکمك == مبالغه ایتمك .

دیرك کبی == پك اوزون آدمدن کنایه‌در .

دیرلانمق [ت، مص] مناسبتسز ، لزومسز بر چوق سوز سویلمك .

دیرلتمك [ت، مص] جان ، حیات ویرمك [معنوی بر ایشی اویاندیرمق حقنده مستعملدر]

دیرلك [ت، س] حیات ، یاشایش ، معاش § موانست ، طاتلی کچنمه .

دیرلکسز == امتزاجسز ، کیمسه ایله معاشرت ایده‌مز اولان .

دیرلك بوزولمق == حسن معاشرته خلل کلمك، آغز طادی قاچمق .

دیرلمك [ت، مص] جانلانمق ، حیاته کلمك § مفلس ایکن کسب ثروت ایلمك § کسب قوت وجسارت ایتمك .

دیرمك [ت، مص] طوپلامق ، دوشیرمك، دوروب دوشیرمك .

دیرمه [ت، س] دوشیرمه ، صاروب طوپلامه

دیرندی [ت، س] اوته‌دن بریدن طوپلانمش عادی شیلر .

دیرنك [ت، س] دوکون، اکلنتی، انجمن .

قارغه دیرنکی == مجمع اسافل § قوتسز دشمن .

دیرنمك [ت، مص] طیانمق ، عناد ، اصرار ایتمك § قارشی قومق .

دیره‌مك [ت، مص] طوپلایوب کره‌رك سرتلشدیرمك .

دیره‌وه‌جه [ج] (بحریه) ترکیبلرده مستعملدر .

دیره‌وه‌جه بزی == (بحریه) یلکنك چپچوره اطرافنده غرادین خلاطنه متصل ایکی قاتدن عبارت قسمی .

دیره‌وه‌جه خلاطی == ایرغاد مانوله‌لرینك باشلرندن طولاشدیریلان خلاط .

دیری [ت، صـ] جانلی، برحیات، اولو دکل § ایی پیشمه‌مش ، چیـك § سرت، درشت § قوتلی، مقاومتلی.

دیرین - دیرینه [فا ، صـ] اسکی ، قدیم .

دیز [ت، سـ] باجاق وبالدیر کمیکلرینك محل التصاقی، رکبه، زانو .

دیز باغی = چرابی طوتدیرمق ایچون دیزك اوست ویا آلت طرفنه باغلانان باغ.

دیز چوکمك = دیزدن آشاغی باجاقلرینی بوکوب آلتنه آله‌رق اوطورمق .

دیز چوروتمك = تحصیله سعی ودوام ایتمك.

دیز دیزه = دیزلر بربرینه تماس ایده‌جك صورتده بربرینه یاقین اوطورمق، زانو بزانو.

دیز قپاغی = دیزك اوك طرفنده‌کی طاس رضفه .

دیزینی قیرمق = اوده اوطوروب بریره چیقمامق .

دیزینك باغی چوزلمك = چوق قورقمق عاجز ودرمانده قالمق § شاشیرمق .

دیزی دیبنده = دائما برلکده، برابر .

دیزلك = اوزونلغی دیزه قدر اولان دون § ایچ طون .

دیزکه = دیز باغی .

دیزدیرمك [ت، مصـ] صره‌یه قویدرمق صیره‌لادوب حاضرلاتمق.

دیزگین [ت، سـ]
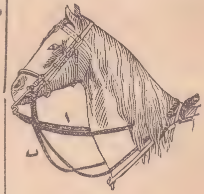

(دیزکین)

باوکیر کمینك الده طوتیلان اوزون قایشلری، عنان.

تك دیزکین = آغزی بوزوق آت.

طولو دیزکین = حیوانی ، آتی الا بلدیکنه قوشدیرمق .

دیزکنی چکمك = حدی تجاوزه میدان ویرمه‌مك .

دیزکینله‌مك = آتی سرعتله سورمك، قوشدیرمق § آتك آغزینه دیزکینی کچیرمك.

دیزلمك [ت، مصـ] صره‌لانمق ، صره‌یه قونمق برصره تشکیل ایتمك § (طبـاعت) دوکمه حروفات دیزیله‌رك عباره ترتیب وتشکیل اولنمق .

دیزلمه | **دیزلیش** = صره‌لانمه صره تشکیل ایتمه .

دیزمان [ت، صـ] قوص قوجه ، ایری ، قوجه‌مان .

دیزمك [ت، مصـ] صره ایله ترتیب ایتمك § برقاچ شیء برایپلیکه کچیروب تسبیح ایلمك § مطبعه حروفاتنی یان یانه قویوب عباره تشکیل ایتمك .

قورشونه دیزمك = اثنـای حربده وظائف عسـکریه‌سنی ایفا ایتمین عسـکری مرمیاته هدف ایدرك قانوناً اعدام ایلمك.

دیزمه = صیره‌لامه .

دیزی [ت، سـ] برصره‌یه دیزلمش برطاقم اشیا، حیوانك هیئت مجموعه‌سی.

دیزیلمك [ت، مصـ] صیره‌لانمق، ترتیب وتنظیم اولنمق، صره اولمق .

دیزیلیش [ت، سـ] صره‌لانمه، تشکیل ایتمه.

دیزیلی [ت، صـ] صیره‌لانمش، صره‌لی § ترتیب اولنمش ، ایپه کچیرلمش.

دیش [ت، سـ] انسان وحیوانك آغزنده مأکولاتی چیکنه‌مکه مخصوص کمیك اعضا، سن، دندان § یازیلرده‌کی چیقندی § کسکین طرفی چنتلمش شیلرك چیقنتیسی § چرخ ، طراق کبی شیلرك سیوری قسملری § صارمساق کبی بعض شیلرك اینجه، اوزون دیلملری

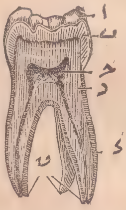

(آزی دیشی)

ا - تاج سن، ب- مینای سن، ث - لب - سن، د - عاج سن، ك - جوهر سن ، ع - جذور سن .

آزی دیشی = کوپك دیشلرینك آرقه طرفنده ولقمه‌یی طحنه مخصوص اولان دیشلر، اضراس

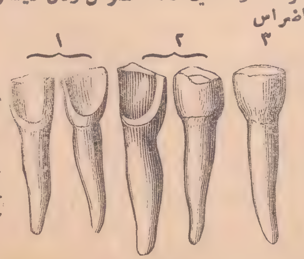

(اسنان بشر)

١ - اسنان قاطعه، ٢ - اسنان کابیه ، ٣ - اسنان اضراس .

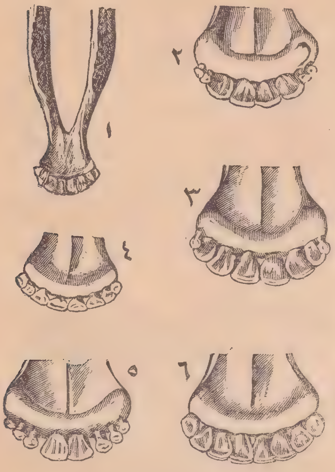

(اوکوز دیشلری)

١ - اوکوزك آلت دیشی ، ٢ - بر یاشنده ، ٣ - ایکی یاشنده ، ٤ - اوچ یاشنده، ٥ - درت یاشنده ٦- بش یاشنده،

(دیشلی پروانه‌لرك انواع مختلفه‌سی)

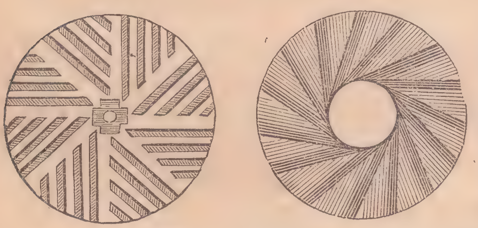
(دیشلی دکرمن طاشی)

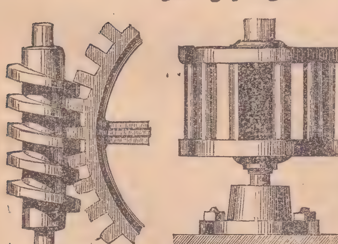
(چرخ دیشلی)

دیش آتی = دیشلرك کوکلرینك مربوط بولندیغی قرمزی اتلر .

دیش اوتی = آطه چایی .

دیش بادمی = دیشـله قیریله بیلور اینجه قابوقلی ساقز بادمی .

دیش بغدایی = چوجقلرك دیش چیقارملری اوزرینه تبركاً بغدایدن یاپیلان بر نوع طاتلی .

دیش بوداق = زیتونیه فصیله‌سندن وكولكن جنسندن غیرمثمر ، غایت سرت برنوع آغاج ـ كه صنایع خشبیه‌ده مستعملدر .

(دیش بوداق)

دیش بیله‌مك = حرصلانمق ، اخذثار ایچون وسیله جو اولمق ، حاضرلانمق .

دیش چیقارمق = چوجقلرك آغزنده دیش بتمك § چورومش دیشی اخراج ایتمك .

دیش دیش اولمق = طوكه‌رق كتله حالنه كیرمك § چتیك چتیك اولمق .

دیش طبیبی = دیش خستـه‌لقـلرینـك متخصصی .

طاقمه دیش = صنعی دیش .

عقل دیشی = یكرمی یاشندن صكره آغزك نهایتندن چیقان دیشلردن هر بری .

فیل دیشی = فیلك اوزون دیشـلرینك پارچه‌لری ، عاج .

كوپك دیشی = آلت واوست چكه‌لرده تام اوكده بولنان درت دیشك یان طرفلرنده موجود واطعمه‌یی قوپارمغه مخصوص دیشلر ، اسنان كلبیه .

دیش كوسترمك = كوپك مقـوله‌سی حیوانات صـالدیره‌جغنی ایمـا ایچون یان دیشلرینی اظهار ایتمك § مقاومته حاضر ـ لغوب تهدید ایتمك .

دیش كچیرمك = تعرض ایتمك ، تحت نفوذنده بولندیرمق .

دیشلی = آزیلی ، كوچلی قوتلی ، شریر متجاوز § چرخ كبی شیلر .

دیشجی = دیش چكیجی ، دیشلره معالجه ایدن ، دیشـلری اخراج ویا امـلا ایلین صنعتكار .

دیشجیلك = دیشجینك حال وصنعتی .

دیشسز = دیشلری اولمیان § بجه‌ریكسز .

دیشله‌مك = دیشله صیقوب اصیرمق .

دلشمك [ت ، مص] شیشمش بریری دلمك .

دلشنكی [ع ، س] دیشلی چكیج ، طاشجی طراغی .

دلشه‌مك [ت ، مص] بیچقیلرك آغزینی دوروپو ایله بیله‌مك .

دلشی [ت ، ص] اركك مقابلی اركك اولمیان § بربرینه كچن برچفت آلتك بربرینی قبول ایدن تكی § یومشاق ، ملایم شیئ .

دلشلمك [ت ، مص] جراحتله طولمش جریحـه یارلمق ، دلنمك § یارلمق ، دلنمك .

دلشیك [ت ، ص] دلیك ، دلیكلی .

دلیك دیشیك = هر طرفی دلنمش .

دیغدیغی [ت ، س] (ر) حرفنی (غ) كبی تلفظ ایدن پلتك

دیق [ج] عمودی لاو طمارلری .

دیك [ع ، س] طاووغك اركككی ، خروس .

دیك افرق = چتال ایبكلی خروس .

سعال دیكی = (طب) بوغمجه اوكسوركی .

دیك [فا ، س] چوملك ، طوپراق تنجره .

دیك سودا = خیالات غرام .

دیك [ت ، ص] طوسطوغری ، عمودی طوران § یوقوش § سرت ، تیز طبع ، خشملی .

دیك باش = اطاعتسز ، خرچین .

دیكنه كیتمك = ضدینه ، عكسنه حركت ایتمك .

دیك روزكار = (بحریه) سـفینه‌نك جهت حركتی استقامتندن اسن شدتلی روزكار .

دیكنه = آشاغیدن یوقاری‌یه .

دیكتام [ج ، س] (بقلة الغزال) ذات الفلقتین شعبه‌سنك سزابیه فصیله‌سندن درونده زیاده مقدارده زیت طیار موجود اولان بر نبـاتدر . صیجاق هوالرده نباتك یاننده بركبریت یاقیلیرسه زیوت طیارۀ منتشره اشتعال ایدر .

(دیكتام)

دیكدیرمك [ت ، مص] آیاقده طوردیرمق ، نصب ، ركز اقامه ایتدیرمك § كوكلنمك ایچون آغاجك برقسـمنی یره صـوقدیرمق غرس ایتدیرمك § ایكنه و ایپلكله خیاطت ایتدیرمك .

دیكدیرمك [ت ، مص] طوردیرمق § تسكین ایتمك § جریانه مانع اولمق .

دیكر [فا] باشقه ، آخر ، غیر .

دیكربار = باشقه وقت ، باشقه دفعه .

دیكرروز = یارندن صوكره‌كی كون .

دیكركون = بوزولمش ، بوزوق ، متغیر .

دیكسنمك [ت ، مص] ایكرنمك ، معده چكمه‌مك ، استكراه ایلمك .

دیكك [ت] دیكلمش § باغ هرگی .

دیكلمك [ت ، مص] آیاقده طورمق § آیاغه قالقمق § فرس ایدلمك § ایكنه وایپلكله خیاطت ایدلمك .

دیكلمك [ت ، مص] طورمق ، حركت ایتمه‌مك .

دیكلندیرمك [ت ، مص] تسكین ایتمك § آرام ، راحت ایتدیرمك .

دیكلندیرمه [ت ، س] (نباتات) برسنه محصولی آلنـان ترلانك ایرتسی‌سنه محصول ویرمكه كافی قوتی احراز ایتمسی ایچـون زراعتدن خالی براغلمسی اصـولی ـ كه : فلاحت جدیده بو اصولك الغاسنی ، فائده‌سزلكنی توصیه ایتمكده‌در .

دیكلنمك [ت ، مص] حركتدن فارغ اوله‌رق راحت ایتمك آرام ایلمك .

دیكمك [ت،مصـ] كوكلنمك ایچون آغاجك بر قسمنی طوپراغه صوقمق ، غرس ایتمك § ایكنه كبی سرت شیله صوقوب درز ایتمك § قمارده میدانه پاره سورمك § بر محلده برآدمی طوردیرمق اقامه ایلمك § بر قاب داخلنده كی مایعی دفعةً ایچمك .

گوز دیكمك = حرص وطمعله آرزو ایلمك .

نوبتجی دیكمك = بر محله گوزجی ، محافظ اولەرق برآدمی اقامه ومأمور ایلمك .

دیكلەمك [ت،مصـ] قولاق ویروب بر سوزی ایشتمكه میل وجهد ایلمك § سویلنیلن سوز موجبنجه حركت ایتمك .

سوز دیكلەمك = نصیحتی حسن قبول وتلقی ایلمك ، اطاعت ایتمك .

كندینی دیكلەمك = وجودنده بر علت اولدیغی حقنده شبهەده بولنمق .

دیكلمك [ت،مصـ] یاتشمق ، سكون بولمق § كسلمك ، آرقەسی آلنمق .

دیكن [ت،ـ] بعض اشجار ونباتاتدەكی ایكنه كبی سیوری وباطیجی شی؛ تیوك ، خار § مانع ، المكل § آری، عقرب كبی حیوانلرك آلت مدافعەسی اولان ایكنەسی .

اولمز دیكنی = (نباتات) بیان مرسینی.

بوغا دیكنی = چوبان قالیقدان دینلن نبات.

چاپر دیكنی = چاپرلرده وخندك كنارلرنده حصوله كلن برنوع نبات .

(چاپر دیكنی)

دوه دیكنی = مغیلان دینلن وعربستان چوللرنده وغیر مزروع تارلالرده كثرتله حصوله كلن برنبات || بو نباتك یاپراقلرینه مشابه تزیینات معماریه .

گوزینه دیكن اولمق = چكەمەمك ، حسد ایتمك ، خصومت كوتمك § رغماً مالنی ، ثروتنی ، قدرتنی كوسترمك .

دیكنلی = دیكنی چوق اولان .

دیكنلی یاپراق = ذات الفلقتین شعبەسندن مركبه فصیلەسنه منسوب اوراقی دیكنلی بر نباتدر .

(دیكنلی یاپراق)

دیكه [ع،ـ] (دیك)ك جمعی . خروسلر.

دیكیجی [ت،ـ] دیكن ، بالخاصه اسكی قوندورەلری تعمیر ایدن .

دیكیش [ت،ـ] ایكنه وسائر وسائطله دیكمه، خیاطت § رابطه، علاقه.

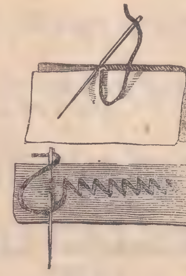

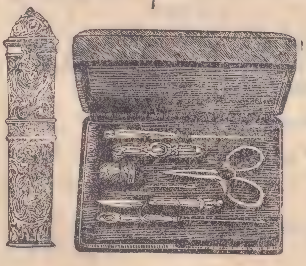

(دیكیش طاقمی)

دیكیش پایی = بیچیلن اثواب وسائرەده دیكیشه كیرمك اوزره براغیلان فضله.

دیكیشجی = دیكیش دیكن [قادین].

دیكیش طوتدیرمق = ثبات كوسترمك ، دوام ایتمك .

دیكیش قالمق = آز قالمق ، همان همان.

دیكیش ماكنەسی = دیكیش دیكمكه مخصوص ماكنه .

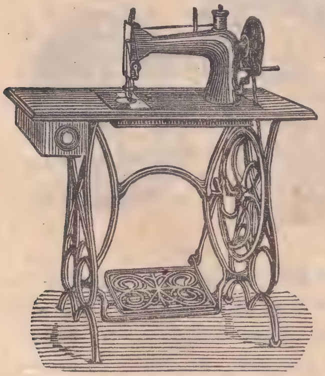

(دیكیش ماكنەسی)

دیكیلی [ت،ـ] دیكلمش ، دیكنز واقامه اولنمش .

دیكیم [ت،ـ] دیكیش دیكمك § قمارده بركره اورتەیه قونولان مبلغ .

دیكیمخانه = (غلطدر) بیكلك اثوابی وسائرەنك دیكلدیكی محل .

دیل [ت، ـ] اغزده بولنوب تكلمه واسطه وحس ذوقه مؤكل اولان عضو مخصوص، زبان، لسان § مختلف اقوامك قونوشدیغی لهجه، لغت § (جغرافیا) دائره دوغری اوزامش آلچق قره پارچەسی § محاربەلرده آلنان اسیركه اسكی زمانلرده بونلره دشمنك احوالی سویلەتیلور ایدی § بعض شیلرك اوجنده ویا آرەسنده بولنان یاصی ویا سیوری پارچه § (بحر) مقرەنك ایكی طابلەسی آرەسنده كی اولوقلی تكرلك .

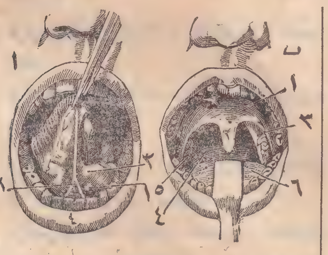

(دیل)

آ ـ زمین فمی ارائه ایچون لسان قالدیرلمشدر: ١ ـ غشای مخاطیٔ زمین فم . ٢ ـ فوهۀ مجرای غدۀ وارتون . ٣ ـ غدۀ تحت اللسانینك فوهەسی . ٤ ـ شفۀ سفلیه. ب ـ مضیق حلقومك قدامدن كورونیشی. ١ ـ شراع الحنك. ٢ ـ لهات. ٣ ـ شراع الحنكك عمود قدامیسی. ٤ ـ عمود خلفیسی. ٥ ـ لوزه. ٦ ـ برخط لسان ایله لسانك تخفیض ایدیلیشی .

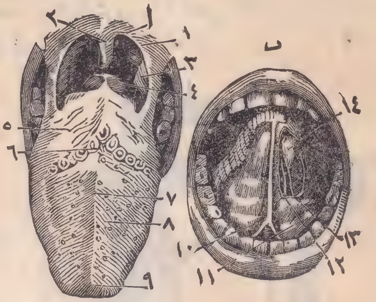

(ديل)

آ ــ وجه‌علوى . ١ ــ شراع‌الحنك . ٢ ــ لهات ٣ ــ لوزه . ٤ ــ لسان مزمار ٥ ــ غدد جرابيه . ٦ ــ واولسانى‌يى تشكيل ايدن حليمات كأس‌الشكل . ٧ ــ تلم‌متوسط . ٨ ــ حليمهٔ كمثويه . ٩ ــ ذروهٔ لسان . ب ــ وجه سفلى ١٠ ــ لجام لسان . ١١ ــ زمين‌جوف فم . ١٢ ــ شريان ضفضعى . ١٣ ــ عصب لسانى ١٤ ــ غدهٔ نون .

ديل آلتى == طاوقلره عارض اولان بر خسته‌لق .

ديل آلمق == محاربه‌ده اسير آلمق .

ديل اوجنده == سويلنمك اوزره ، خاطره كلمك اوزره .

ديل اوزاتمق == مناسبتسز ، مغاير تربيه سوز سويلمك .

ديلى اوزون == ادبسز ، بى حيا ، كوه‌زه .

ديل بالغى == اتى غايت لذيذ ، ياصصى بر بالق .

ديل پينيرى == اينجه اوزون تل تل تازه پينر .

ديل چيقارمق == اكلنمك ، استهزا ايتمك .

ديله دوشمك == سوء شهرت قزانمق ، بد نام اولمق .

ديلسز == ابكم ، لاقردى سويليه‌مز اولان § اوصلى ، مؤدب ، سكوتى .

ديلسزقوربغه == ضفدعيه صنفندن آمريقاى جنوبى‌يه مخصوص برحيوان اولوب ديل وقويروغى يوقدر آغزى كوزلرينك آلتنه قدر ياريقدر بوكا آغزى ياريق دخى ديرلر .

(ديلسز قوربغه)

ديلسزلك == ديلسز اولانك حالى .

صيغر ديلى == اوزون و اكليجه ياپراقلى بر نبات ، لسان‌الثور .

قوش ديلى == باشقه‌لرى طرفندن اكلاشلميه‌جق صورتده برايكى كشى بيننده اويديرمه اوله‌رق تلفظ اولنان اصوات § آ كلاشلماز ، مجهول‌المآل شئ .

ديللرده كزمك == سوءشهرت قزانمق ، ديله كلمك .

ديلنى كسمك == صوصمق ، سكوت ايتمك .

كوچوك ديل == بوغازده يوقارودن اشاغى‌يه دوغرى صارقان كوچوك ومخروطى ات پارچه‌سى .

ديلماج == ترجمان .

ديللى } ديلباز } == (غلطدر) طاتلى طاتلى سوز سويلين .

ديللشمك == صورت دوستانه‌ده اولميه‌رق قونوشمق ، مكالمه ايلمك § بر برينه سرت ، طوقوناقلى سوز سويله‌مك .

ديلاق == [ت ، س] اناثك عضو تناسلى ايچنده‌كى ديلجك ، بظر .

ديلجك [ت ، س] كوچوك ديل § بظر .

ديلمك [ت ، مصـ] ديل كبى اوزون پارچه‌لره آيرمق .

ديللنمك [ت ، مصـ] ديله كلمك ، شايع اولمق ، شهرت بولمق .

ديلنديرمك [ت ، مصـ] ديلنمكه مجبور ايده‌جك قدر سفالته اوغرامق .

ديلنمك [ت ، مصـ] آوج آچوب اكمك پاره‌سى ايسته‌مك ، صدقه طلب ايلمك ، تسأل ايلمك .

ديلنجى == سائل ، ديلنمه صورتيله تعيش ايدن § آج كوزلى آدم ، باشقه‌لرنده هر كورديكنى ايستين .

ديلك [ت ، ص] آرزو ، خواهش ، طلب ، تمنى .

ديله‌مك [ت ، مصـ] آرزو ايله ايسته‌مك ، خواهشكرلك .

ديلم ــ ديليم [ت ، س] پارچه ، قطعه ، شرحه .

ديلم كره == (غلطدر) (هندسه) بركره‌نك ايكى نصف دائرهٔ عظيمه‌سنك مستويلرى آره‌سنده محصور اولان پارچه‌سى .

دليم كره سطحى == دليم كره‌نك قاعده‌سنى تشكيل ايدن سطح كره پارچه‌سى .

ديمك [ت ، مصـ] سويلمك ، آغزدن سوز چيقارمق § تسميه ايتمك § نقل وروايت ايلمك § برمعنايه كلمك .

ديمك اوليوركه == بوندن شو آكلاشيليوركه ، يعنى .

ديمه == ديمك فعلى .

ديمه‌مك == سويله‌مه‌مك .

ديمى [ج ، س] وروينه طوقنمش بر نوع قوتلى پاموق بزى ، شيطان بزى .

دين [ع ، س] بر ملتك عموماً طوتديغى طريقت ، عند رسولده بولنانى قبوله اصحاب عقولى دعوت ايدن وضع الٓهى جمعى اديان .

يوم‌الدين == قيامت كونى .

دين پرور == دين وملته مظاهرت ايديجى .

دين پناه == دين وملتى حمايه ايديجى .

ديندار == دیننده قوى ومذهب ومشربنده دائم اولوب كناهه ميل ايتمين .

ديندارانه == ديندار اولانه ياقيشه‌جق صورتده .

ديندارى } دیندارلق } == احكام دينيه‌يه تماميله رعايت .

ديناً == دين اعتباريله ، دين جهتيله ، دين نقطهٔ نظرندن .

دينار [ع ، س] سكه‌لى آلتون ، ليرا جمعى دنانير .

دينج [ت ، ص] صاغلام ، كوجلى ، قوتلى ، صاغ .

دينجلمك == صاغلاملاشمق .

دينجلك == صاغلاملق .

ديڭلمك [ت ، مصـ] سويلنمك ، نقل وروايت اولنمق .

دينمك [ت ، مصـ] سويلنمك § سپارش ايدلمك ، تعبير وتسميه اولنمق .

دينكيل [ت ، س] آرابه تكرلكلرينك كچمش اولديغى افقى آغاج .

ديو [فا ، س] شيطان § انسانه مضرتى اولان جنى خبيث § وجودى موهوم مخلوق جسيم عجيب .

ديو آيينه‌سى == اشيايى بيوك كوسترن جام ، آيينه .

كنديني ديو آيينه‌سنده كورمك == كنديني بيوك ظن ايتمه ، مغرور اولمه ، نفسنه لزومندن زياده اهميت ويرمه .

دیوار [فا، س] دووار، پشتیبان، جدار § (معماری) عموماً ابنیه‌یی احاطه ویوقاریدن کلن ثقلته مقابله ایچون انشا اولنان اقسام ابنیه.

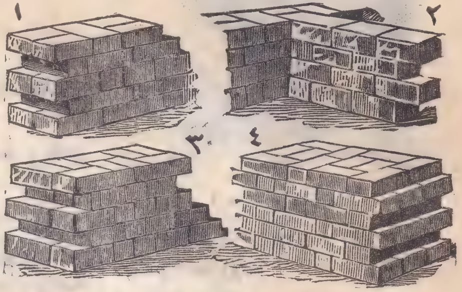

(دیوار)

۱، ۲ - داخلی بولمه دیوارلری ، ۳ ، ٤ - ۳۳ ، ٤٤ سانتمتره عرضنده دیوار انشاسی .

آره‌لق دیواری = برخانه‌نك دائره‌لرینی اوطه‌لرینی تفریق ایدن دیوار .

دیوارجی = دیواراورن، طاش دوشه‌ین.

دیوار چکمك = اطرافنی دیوارله احاطه ایتمك .

حولی دیواری = باغچه ، میدان کبی محللری محیط اولان دیوار .

فاصله دیواری = ایکی خانه‌یی بوبرندن تفریق ایدن دیوار .

قوری دیوار = خرجسز دیوار .

دیوارکر = دیوارجی .

یان‌دیوار = یوز دیوارلرینه عمود اولوب ابنیه‌نك نهایتلرینی تحدیدایدن دیوار.

یانغین‌دیواری = حریق وقوعنده برخانه‌دن دیکر خانه‌یه آتشك سرایتنی منع ایله ایکی خانه آره‌سنده انشا ایدیلن کارکر دیوار.

یوزدیوار = ابنیه‌نك جاده‌لره متوجه اولان دیواری .

دیوان [ع، س] دعاوی دیکله‌نوب احکام لازمه اجرا قلنان مجلس، حضور عالی § تنبیه § اسکی یولده مرتب مجموعهٔ اشعار .

دیوان افندیسی = وقتیله وزرای سابقه‌نك خدمت کتابتنی ایفا ایدن ذاته دینوردی. [شمدی بو خدمت مکتوبجیلق مقامنه توجه ایتمشدر] .

دیوان حرب = قوانین عسکریه‌یه مخالف حرکتده بولنانلرك تحدید جزاسنه مأمور مجلس عالیٔ عسکری .

دیوان‌طورمق = بیوك برذاتك حضورنده آیاق اوزرنده طوروب تعظیماً اللرینی بربرینه قاووشدیرمق .

دیوانچه = کوچوك مجموعهٔ اشعار .

دیوانخانه = دیوان یری ، بیوك صفه § ترسانه‌نك بحریه نظارت جلیله‌سی دوائر واقلامنه مخصوص قسمی.

دیوان‌یری = آقشاملری یوقلمه‌دن صوکره عسکره اجرای تنبیهات اولنان محل § دیوان محلی .

دیوانکی [فا، س] دیوانه‌لك ، دلیلك .

دیوانه [فا، س] دلی .

دیوانی [فا، س] دیوانه مخصوص .

خط دیوانی = فرمان همایونلر ایله بروات شریفه ویبورلدیلرك یازلدقلری خط معلوم.

دیوچه [فا، س] آغاج قوردی، کووه .

دیوباد [فا، س] قاصیرغه .

دیوت [ت، س] بلده طاشینیر اسکی بیچم برنوع بازی طاقمی، حقه.

دیوریت [ج، س] (Diorite) (طبقات) اولیقوقلاز ایله هوزیلتدن مخلوط برجنس قیمتلی اکثریا یشیل رنکلی طاش - که بونك سیاه رنکلیسنه (میقا دیوریت) دینور .

دیه [فا] (ده) ایله مترادفدر .

دیهیم [فا، س] تاج ، اکلیل .

دیاباز [ج، س] (Diabase) اولیقوقلاز ایله اوزتیدن مخلوط برنوع یشیل طاش.

دال مضمومه

دب [ع، س] آیی. ذات الشدایانك آکل اللحوم فرقه‌سندن برحیوان اولوب انواعی واردر. مشهورلری شمال طرفلرینه مخصوص نوعیدر. شمال اهالیسی بونك اتندن وپوستندن چوق استفاده ایدرلر. پیره‌نه طرفلرنده بولنان ایری وجودلی اولوب بوکا پیره‌نه آییسی دیرلر. آناطولیده طاغلرده بولنان بوز آییسیدر.

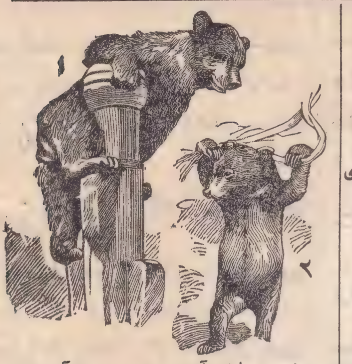

۱ - بیاض آیی ، ۲ - پیره‌نه آییسی .

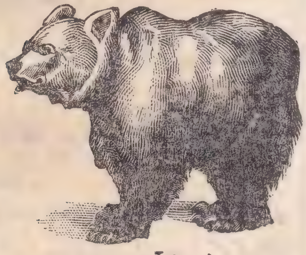

(بوز آییسی)

دب ابیض = بیاض آیی - که قطب شمالی‌یه یقین محللرده بولنور .

(شمال طرفلرینه مخصوص)

دب اکبر = (هیئت) (تر) دب اصغردن بیوك وشکلاً آکا مشابه وفقط معکوساً موضوع جملهٔ کوکبیه .

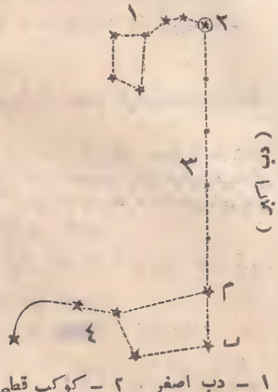

۱ - دب اصغر ، ۲ - کوکب قطبی . ۳ - (م، ب) خطنك بش مثلی. ٤ - دب اکبر. م ، ب - مشعرین خطی اولوب بونك استقامتی قطب کوکبنی تعیین ایدر .

دب اصغر = (هیئت) قطب شمالی‌یه قریب وکواکب قطبی‌یی حامل جملهٔ کوکبیه .

دُبَیْلَه [ع ، س] (طب) ارکنلك چیبانلر‌ینڭ بیوکی .

دُثُورْ [ع،مص] برشیئڭ اثرونشانی قالمامق محواولمق .

دثورالقلب = (تر) اذکار الهیه‌نڭ قلبدن سیلنوب محو اولمسی ، قلبك قرارمه‌سی .

دثورالنفس = (تر) هرشیئی چابوق اونوتمق حالی .

دُجَاء - دُجیٰ [ع، س] جمـ : (دجیه) قرا کلق، ظلمات .

دُجَاجَه - دُجَاج [ع،س] طاووق، طاووق جنسی § (هیئت) برجملهٔ کوکبیه .

دجاجیه = (حیوانات) طاووق، هندی طاوس ، سوکلون ، قومری ، کوکرجین، کبی منقارلری اوست طرفدن شیشکین ومنخرلری برنوع خرشف غضروفی ایله مستور اولان طیور قسمنك منسوب اولدیغی نوع ، فاملیا ، فصیله .

هیئهٔ دجاج = طاووق قولراسی .

دُجَانْ [ع،س] (طب) شریان .

دُجُجْ [ع،س] جمـ : دجاجه. طاووقلر .

دُجْرْ [ع،س] (نباتات) فصولیه‌یه مشابه فقط دانه‌لری آندن دها کوچوك مغذی حبه که : لسانمزده بوکا بوکرجه دینور .

دُجَّه [ع،س] زیاده قرا کلق،مظلم .

دُحُورْ [ع،مص] طرد، تبعید، دفع ایتمك .

دُخَانْ [ع،س] توتون، دومان§ بادنجانیه فصیله‌سندن برنبات اولوب قیلمش یاپراقلری سیغاره حالنده ویاچوبوق ایله یاقیلوب ایچیلیر .

دخان نوش = (تر) توتون ایچن آدم ، توتون تریاکیسی .

دخانین = ☛ (نیقوتین)

دُخْت - دُخْتَر [فا،س] قیز، بنت ، کریمه .

دخترز = شراب .

دختره = قیزلق ، بکارت .

دختری = بریسنك قیزی اولمه§ دختره .

دختندر
دختراندر } = اوکی قیز .

دُخُورْ [ع،س] خوارلق،حقیرلك ،ذلت .

دُخُولْ [ع،مص] ایچری کیرمك ، داخل اولمق .

حلول دخولی = (حکمت) [تر] جنس وکثافتلری مختلف وآیری آیری کیسه‌لر درونده موضوع اولدقلری حالده بوی کیسه سیله برابر دیکرینك ایچنه قونیلان ایکی مایعك خفیفندن کثیفنه دوغری واقع اولان جریان - که : بونك عکسنه (حلول خروجی) نامی ویریلیر .

دخولیه = تیاترو، بالو ، عمومی باغچه کبی محللره کیرمك ایچون ویریلان اجرت § بعض اشیای تجاریه‌نك برمملکته حین ادخالنده آلنان رسم .

دُرّ [ع،س] اینجو ، لؤلؤ .

دریتیم = [تر] صدفده یالکز اوله‌رق متکون شهدانه اینجو . حضرت رسول اکرم ونبی محترم افندمزڭ کنایه‌در .

درناسفته = [تر] دلنمه‌مش اینجو .

دردانه = اینجو دانه‌سی .

دُرّاج - دُرّاجَه [ع ، س] ککلکه مشابه ، لطیف ، لحمی لذیذ بر نوع قوش ☛ (بیوك چیل) .

دُرّاعَه [ع، س] فراجه، بنش .

دُرّاقی [ع،س] اولکرسز شفتالی، عربستان شفتالیسی .

دُرْتْ [ت ، عدد] اوچدن صوکره کلن عدد (٤)، ایکی دفعه ایکی، ٣+١ = ٤. چهار، اربعه .

درتده بر = درت مساوی پارچه‌یه آیریلان ویا آیرلدیغی فرض اولنان برشیئك یالکز بر پارچه‌سی، ربع

درت آیاقلی = چارپا حیوان ، درت ال ایله یاپیشمق || کمال غیرتله تشبث ایتمك.

درت باش = هرطرف،هرجهت، هریان.

درت بوینوز = حیوانات ذات الثدیانك مجتره فرقه‌سندن درت بوینوزلی برنوع کییکدر .

(درت بوینوز)

درت قاش = ییغی، هنوز ترله‌ین دلیقانلی، چار ابرو.

درت قناد = طیور شاطئیه‌دن آفریقای جنوبی‌یه مخصوص برقوشدر .

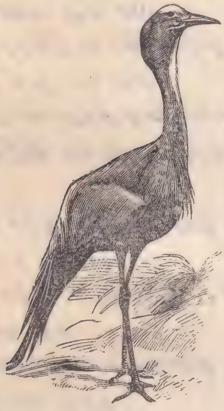

(درت قناد)

درت کوزله بکله‌مك = صبرسزلقله انتظار ایلمك .

درت کوشه = مربع ، اکی بوینه مساوی اولان .

درت نعل = حیوانی طولو دیزکین قوشدیرمق حالی .

درتلك = درت قیمتنده ، اوزرنده حجمنده اولان § اهمیتسز، اعتبارسز .

درتلی = اسقامبیل کاغدلرندن اوزرنده درت اشارتی اولانی .

دُرْج - دُرْجَه [ع، س] قوطی، قوطوجق، حقه .

دُرْد - دُرْدَه [فا ، س] طورطو .

دُرْدَارْ [ع،س] (نباتات) قره آغاج .

دُرْدَرْ [ت، عدد] هردفعه‌سنده درت، بهرینه درت، درت درت .

دردنجی [ت ، عدد] اوچنجیدن صوکره کلن ، مرتبه‌جه اوچنجینك صوکنده درجه‌سی درت اولان .

دردور [ع، س] کرداب .

دردوزلی [ت،س] دردی بربرده اولان .

درر [ع، س] ج : (دره) اینجولر § علم فقهده مشهور برکتاب .

درر بار = [ص] اینجو یاغدیریجی .

درست [فا، ص] صاغ، سالم، صحیح § دوغری .

درستی = [فا، س] طوغریلق § صاغلق، صحت .

درستازی [فا، س] (اورتوپدی) تشکلات طبیعیه‌سی غیر منتظم و یاخود وضعیت طبیعیه‌سندن انحراف ایتمش اولان عظام و بعض اعضای داخلیه‌نك حال اصلیسنه ارجاع ایلمك فن وصنعتی .

درشت [فا، ص] سرت، قاتی، قالین، قبا .

درشتی = سرتلك، قاتیلق § قالینلق، قبالق .

درشتانه = [فا، ص] سرتجه‌سنه، حدت وشدتله .

درکر [فا، س] (دروکر مخففی) دولکرلر نجار، ابنیه‌نك قپو وپنجره‌لرندن ماعدا آخشاب قسمنی یاپان صنعتکار .

درلو [ت، ص] نوع، جنس، چشیت § معروف طعام .

درلودرلو = نوع نوع، چشیت چشیت .

درود [فا، س] دعا، ثنا، سلام، تحیه § یونلمش ، یونجه آغاج .

درور [ع، س] (دروز)ك جمعی: اك‌یرلری .

(فن درستازی) اورتوپدی

جهازلر — ١- ورم مفصل مرفقیٔ فخذی ایچون ؛ ٢ ـ مضاعف قدم اعرج ایچون ؛ ٣ ـ قدم اعرج بسیط ایچون ؛ ٤ ـ ولادی چیقیق ایچون ؛ ٥ ـ صنعی آیاق ؛ ٦ ـ خسته خانه باستونی ؛ ٧ ، ٨ ـ قولتوق دکنکی ؛ ٩ ـ تفرعاتیله برابر صنعی قول ؛ ١٠ ـ بونته میزابه‌سی ؛ ١١ ـ جبیرهٔ مرفق ؛ ١٢ شکل‌صدری اصلاحه خدمت ایدن قورسه ؛ ١٣ ـ قشرعضد ایچون جهاز ؛ ١٤ ـ تقصر طرف سفلی ایچون قدم حدیدی ؛ ١٥ ـاصابعك شکلنی اصلاح ایدن پالت ؛ ١٦ ـ وضعیت قورسه‌سی ؛ ١٧ ـمینه‌روه .

دروس [ع، س] ج : درس ، درسلر .

دروع [ع، س] ج : درع ، زرهلر .

دروغ [فا، س] یالان ، کذب .

دروغزن = یالانجی .

دروغزنی = یالانجیلق

دروغی = یالانه منسوب .

دروکر [فا، س] دولکر .

دولکرویاخود دورکربالغی = خرشنی الادمه فرقه‌سندن بر نوع بالق (دولکربالغی) اولوب خراشنی آلتون رنکنده‌در .

دره [ع، س] اینجو، اینجودانه‌سی ، بیوك اینجو دانه‌سی .

دری [ع، ص] پارلاق .

دزد [فا، ص] خرسز ، سارق، اوغری .

دلدزد = (ت) کوکل چالیجی .

دزدیده = چالنمش ، مسروق .

نکاه دزدیده = چالوب آلمه باقش ، کوزاوجیله عجله باقش .

دستور [فا، س] قوانین مجموعه‌سی § مقتضاسیله عمل اولنه‌جق قانون قاعده § قاعدهٔ اساسیه § بر قاعده‌یی مختصراً کوسترن حروفك هیئت مجموعه‌سی .

دستورالعمل = مقتضاسیله حرکت اولنه‌جق قاعده ، قانون .

دستورادویه = اجزاجی کتابی .

دوستور مکرم = حکم و نفوذی جاری وزیر .

دشمن [فا، ص] عدو، خصم، صاحب عداوت .

دشمن کام = (تر) مقصدی دشمنلك اولان ، دشمن مراملی .

دشمن متعدیٔ مجبوری = عساکر موظفه .

دشمن متعدیٔ اختیاری = عساکر غیر موظفه ، کوکللی عسکر .

دشمن غیرمتعدی = اهالی وغیرمسلح بی‌طرف تبعه .

دُشنام [فا، س] سوکمه، سوکوب صایمه، طعن ایتمه .

دُشوار [فا، ص] کوچ، صعب، زور، مشکل .

دشواری = کوچلك ، زورلق . صعوبت

دُعاء [ع، س] جناب حقه یالواروه، درکاه الهیدن خیر و رحمت وجاسی § بویولده ترتیب وقرائت اولنان عباره .

بددعا = بریتك حقنده فنالق تمنیسی .

دعاکو = دعاجی ، دعا ایدن .

دُعات [ع، ص] جم : { تشدید ایله غلطدر } (داعی)، دعاجیلر .

دُفوف [ع، ص] جم : (دف)، تفلر .

دُقاق [ع، س] (طب) اینجه باغرصاغك قالین باغرصاغه یقین اولان او- چنجی قسمی .

دقاقی = (طب) دقاقه منسوب .

دُکّان [ع، س] امتعهٔ تجاریه وضع وبیعنه مخصوص اوطه، محل § بعض صنعتکارلرك دروننده ایش ایشلد- کلری محل، حجره .

دکانجی = دکان صاحبی، دکاننده اوطو- روب مال صاتان آدم ، تاجر .

دکانچه = دکانجق ، اوفاق دکان .

دُلبند [فا، س] برنوع اینجه پاموق بزی‌که: صاریق یاپیلور وجراحیده یاره‌لرك اوزرینه وضع و برشیئی سوزمکده وساٸره‌ده استعمال اولنور .

دلبندار = صاریقجی .

دُلدُل [ع، س] طرف اشرف حضرت رسالتپناهیدن جناب علی کرم الله وجهه‌یه اهدا واحسان بیوریلان قیر استرك اسمیدر .

دُلوك [ع، س] (غروب) ایله مترا- دفدر § کونش غروب ایتمك ویا صارارمق .

دُم [فا، س] قویروق، ذنب، دنباله .

دمچه = کوچوك قویروق ، دنباله .

کژدم = اکری قویروقلی § عقرب .

دمدار = (عسکری) رجعت حرکاتی اثناسنده قوللر کریسنك امنیتنی محافظه‌یه وزمان قزانمغه مأمور قطعهٔ عسکریه، اك آرقه‌ده بولنان .

دُمبَك [ت، س] (موسیقی) موسیقینك حین تعلیمنده الر الله ایکی دیز اوستنه اوره‌رق اتخاذ ایدیلن قاعدهٔ مخصوصه ، اصول .

دُمَل - دُمَّل [ع، س] (طب) بیوك قان چیبانی .

دموج [ع، مص] برشیئك دیکر شیئك ایچنده تماميله یرلشمك، مندمج اولمق .

دُموع [فا، س] جم: (دمع) کوزیاشلری .

دُنبال - دُنباله [فا، س] قویروق ذنب، دم .

دنباله رو = آردی صره کیدن، معقب، یاقیجی

دُنبَلَك [ت، س] (موسیقی) { اصلاً فارسی اولدیغی مرویدر } درینجه چناق شکلنده برقابه کرلمش دریدن عبارت برنوع موسیقی آلتی واتواعی .

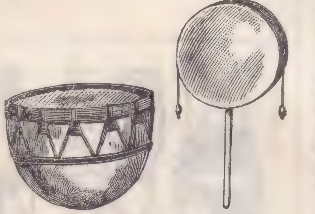

(دنبلك)

دُنیا [ع، س] (ادنی اسم تفضیلنك مؤنثیدر) بولندیغمز عالم فانی، جهان، عالم § سماواته نسبتله کرهٔ ارض § ثروت ، سامان

دنیا آدمی = دنیاده یشامنك یولنی بیلن .

اهل دنیا = دنیا ایله متصف، آلچاق .

دنیا پرست = دنیایه طایان، آخرتی دوشونمین ، حریص ، طمعکار .

تارك دنیا = منزوی، نصرانی عابدی .

دنیالق = مال، ثروت ، یسار .

دنیوی = دنیایه متعلق .

یکی دنیا = جامدن معمول. ملون کره- لرکه . زینت ایچون طاوانلره تعلیق ایدیلرو § آمریقا وآوستراليا قطعه‌لری .

دُو [فا، عد] ایکی ، اثنین .

دوپا = ایکی آیاقلی .

دوجهان = دنیا وآخرت .

دوروی = (تر) ایکی یوزلی .

دونیم = ایکی یارم ، ایکی پارچه .

دُواق [ت، س] کلینك ویا یکی طوغمش چوجغك یوزینه اورتیلان تللی سوسلی تول واورتی .

دُوال [ت، س] آری قوانینده حاصل اولان جروف .

دُوئَلّو [ج، س] (Duel) بومعامله‌ٔ تحقیریه‌یه دوچار اولان آدمك خصمنه بالتکلیف آره‌لرنده سلاحله وقوعه کلن مبارزه، مضاربه فعل مذمومی‌که قانوناً ممنوعدر .

دُوب [ت، س] دال مضمومه ایله باشلایان کلمه‌لرك اولنه داخل اولوب تأکید بیان ایدر : دوب دوز .

دُوبارَه [فا، س] حیله ، خدعه ، مکر اویون § طاوله اویوننده آتیلان ایکی زارك هر ایکیسی‌ده ایکی بشکلی کلمك .

دوباره‌جی = حیله‌کار ، دساس .

دُوبل [ج، ص] ایکی قات .

دوبل دسیمترو = (ج) (طوپوغرافیا) ایکی عشر ذراع طولنده اوزری تقسیماتلی جدول تخته‌سی .

دُوبلین [ج، س] برنوع قالین تللی ایپك پوسکول § (بحریه) یلکننك بوش اولوب آشاغی‌یه صارقان قسمی § برخلاطك ایکی اوجی بیننده‌کی قسمی .

دُوبه [ج، س] (بحریه) کوچوك طومباز، کوپری آلتنه قونور ویا شماندره کبی قوللانیلور قوچی‌یه مشابه جسم سابح .

دُوت [ت، س] معروف میوه ، توت .

قره دوت = ذات الفلقتین شعبه‌سنك توتیه قبیله‌سندن اولوب میوه‌لری سیاه اولدیغندن بواسم ویرلمشدر .

(قره دوت)

دُوتا [ت، ص] ایکی قات، ایکی‌یه بوکلمش اکریلمش .

دُوتدُوری [ت، ص] طورمه‌دن سویلین اوتن .

دوتدوری لیلا = کوه‌زه قاری .

دُوجَه [ج،س] (Doge)، اسكى ونديك وجنويز رؤساسنه دينوردى .

دُوچار [فا ، ص] چاتيجى ، چاتان ، چاتمش اولاشمش § كرفتار، مبتلى .

دُوخته [فا] ايكنه ايله ديكلمش قاقيلوب برلشديرلمش § صاغلمش .

دُوذ ـ دُودَه [ع ، س] قوردجغز ، كوچوك قورد .

دوداستوانى = (طب) يوارلاق صوغوجان .

تزيينات دوديه = كوچوك قورداشكاليله مزين نقوش معمارى .

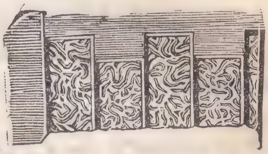

(تزيينات دوديه)

دودحديث = (طب) ايپك بوجكنك اوغراديغى ايكنجى استحاله ده كى حالى (شقيره) .

دودشعرى = (حيوانات) اوك طرفى اينجه وآرقه طرفى كسيك وحلزونى برنوع قورد صغيركه : اكثريا طموز اتنده حاصل اولور واندن سرايت ايدر .

دودةالصباغه = (كيميا) صيار وقرمز اسملريله معروف حشرات كه پك كوزل قرمزى رنك حاصل ايلدكلرندن بونلردن بويا اعمال واستعمال ايدرلر .

دودعرطلى = (باغرصاق قوردى) اسطوانه شكلنده ، آغزى چنكللى ديدان جنسندن برحيواندر مجراى هضميدن محرومدر .

دودالقز = (حيوانات) ايپك بوجكى دنيلن قوردجغز .

دودالكبد = (حيوانات) اكثريا قويونلرك قره جكرنده ياپراق شكلنده بولنان برنوع قوردجغزكه § بين الناس بوكا كلبك دينور

دودالكليه = (حيوانات) اكثريا كوپك وقوردبوبركلرنده بولنان برنوع سوغلجان .

دودالمدينه = (حيوانات) ايپلك كبى اينجه ودرت متروبه قدر طوله مالك بر نوع قورددركه : بحر احمر سواحلنده كى مواقعده واكثريا بجاقلرده تحت الجلد بولنور .

دودوحيد = (حيوانات) چيك ات ويا لحم خنزير اكلندن معده وباغرصاقلرده حاصل اولان وبرقاچ متروطولنده بولنان برنوع قوردكه : بربرينه كچمه حلقه لردن مركبدر ☜ (تنيا) .

دُود [فا،س] دومان، دخان، توتون .

دُود [ت،س] چوشخوم آغاجنك ميوه سى .

دُود [ت،مص] برسرى، برايشى اعلان واشاعه ايلمك .

دُودمان [فا،س] صوى ، صوب ، قبيله، عائله .

دودو [ت،س] اليوم طرز قديم اوزره بولنان ارمنى قادينلرينك ياشليلرينه اطلاق اولنور .

دودوك [ت،س] چبوق § ناى ، § نفسله چالنه رق اينجه سس چيقاران معروف موسيقى آلت بسيطه سى § دميريول واپور ماكنه لرينك بخار تضييقيله شدتلى سس چيقاران بورولرى § عوام لساننده مفلس § اوزون و ايچى بوش شئ § واپورلرده وترامواىلرده حركت امرينى اخبار ايچون مأمورلر طرفندن استعمال اولنان معدنى وياخود خشبى معروف آلت .

(دودوك)

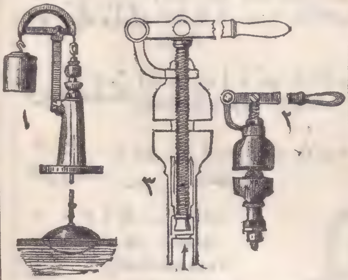

(بخار دودوكى)

دودوكى چالمق = ايشنى اتمامه، تسويه يه موفق اولمق ، مستفيد اولمق .

دودوك كميكى = ايچنده ايلك بولنان قاوال كميكى .

دودوكجى = دودوكى چالان ، دودوك ياپان وياصاتان آدم .

دُور [فا،ص] اوزاق ، بعيد .

دورادور = اوزون اوزادى يه .

دورانديش = ايلروسنى دوشونن ، هر شيئك عواقبنى ملاحظه ومحاكمه ايدن .

دور انديشى = دورانديشلك .

دوربين = بر ويا ايكى اسطوانه ايله ايكى اوجلرينه طاقلمش عدسه لردن مركب واوزاقده كى اشيايى يقين كوسترر آلت معروفه .

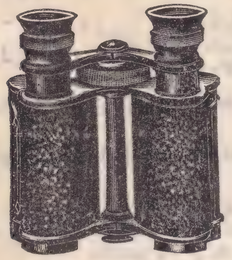

(دوربين)

دوربين ارضى = (حكمت) ارض اوزرنده بولنان اشيانك دوربين ايله مبسوط اوله رق كورنمسى ايچون دوربين فلكينك عدسهٔ شخصيه سى ايله عدسهٔ عينيه سى بيننه اصل جسمه نظراً خيال مبسوط ويرمكه خادم اولان ايكى عدسهٔ مقربه دها علاوه سيله حاصل اولان دوربين .

دوربين فلكى = (هيئت) اجرام عاديه يى رصد ايتمكه مخصوص بيوك دوربين كه : برى عدسهٔ عينيه ، ديكرى عدسهٔ شخصيه اولمق اوزره ايكى عدد مقرب الشعاعات عدسه دن مركبدر .

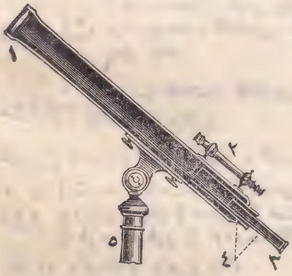

(دوربين فلكى)

١ ـ عدسهٔ مرئيه . ٢ ـ متفحص .
٣ ـ نقطهٔ عينيه . ٤ ـ متحرك قوان .
٥ ـ سهپا .

نصف النهاردوربينى = (هيئت) رصدخانه لرده نصف النهار سطحنى وكواكبك نصف النهاردن مرورى آننى تماميله تعيين ايچون استعمال اولنور بيوجك دوربين كه : عدسهٔ عينيه سى اوزرنده افقى قيللر واردر .

رصد دوربينى = (هيئت) رصدخانه لره مخصوص وانعكاس آيينه لرينى حاوى بيوك دوربين ☜ (تلسقوپ) .

دورنويس [فا،س] تلغراف ، اوزاقده اولانى يازيجى آلت .

دوزپاش [فا ، س] دكنك، عصا .

دُوزْپُو [ت، س] اکه، تودپی .

دُوزْپُوله‌مَكْ [ت، مص] تودپی ایله اکه‌له‌مك .

دُوزْتِشْدِیرْمَكْ [ت، مص] برقاچ کره آغر آغر دوردمك § حیوانلره اوکندیره باطیرمق § تشویق وترغیب ایلمك .

دُوزْتُشْمَكْ [ت، مص] بربرنی دوردمك .

دُوزْتْمَكْ [ت، مص] سیوری اوجلی برآلتی قوتله ایتوب بریره صانجمق § تحریك واغوا ایلمك .

دورتیجی = دورتن § تشویق وترغیب ایدن .

دُورْتْلَنْكَجْ [ت، س] اوفاق اوکندیره، حیوانلری دورتوب سورمکه مخصوص اوجی ایکنه‌لی دکنك .

دُرُوشْمَكْ [ت، مص] برایشه مداومت وسعی وغیرت ایلمك .

دُورْكِی ـ دُورْكُو [ت، س] برطوپ یوفقه اکمکی § یوفقه‌نك بورك یاپمق ایچون دورولمشی .

دُورْمَكْ [ت، مص] قیوریوب دوشیرمك، قاتلامق، لف وطی ایتمك .

دُورُومْ [ت، س] قاتلامه، قاتلایش، قاتلانمه، بوکلوم .

دوروم دوروم = بوکلوم بوکلوم .

دوز [ت، ص] اوستنده عارضه‌سی یوروزی اولمیان § مستوی § مستقیم § طوس دوغری § اوزرنده قاتی، بوکلومی بولنمیان § برنوع راقی .

دوز آیاق = نردبانسز .

دوز طبان = اوغورسز .

دوب دوز = بسبتون مستوی .

دوزجه = دوغریجه مستقیمجه § آچیقجه .

دوزلك = دوغریلق، مستقیملك § اووه .

دوز [فا، س] {دوختن} مصدرندن اسم اولوب وصف ترکیبی صورتنده و دیکیجی وبعضاً دیکلمش معناسنده مستعملدر .

پالان دوز = پالان دیکیجی، پالانجی .

زردوز = آلتون تل ایله نقش اولنمش، ایشلنمش .

دوزنده = دیکیجی، دیکن .

دُوزَخْ [فا، س] جهنم، دارالعذاب، طامو .

عذاب دوزخ = جهنم عذابی، غایت شدید صیقینتی .

دوزخ قرار } دوزخی } = [ص] جهنملك، جهنمه لایق .

دوزخیان = (جم) زبانیلر .

دُوزْكُونْ [ت، ص] دوز، مستوی، دوزلدلمش، تسویه ایدلمش § یولنمه قونلمش، مرتب، منتظم § نسوانك تزیید ملاحت وطراوت ایچون یوزلرینه سوردکلری مادهٔ ملونه

دوزکونجی = دوزکون دیلن ماده‌یی یاپان ویا صاتان آدم .

دوزکونلی = یوزینه دوزکون سورمش اولان قادین .

دُوزْلَتْمَكْ [ت، مص] دوز ومستوی ایتمك، تسویه ایلمك § یولنمه قویمق، ترتیب وتنظیم ایتمك § پوروزنی، عیب ونقصانی کیدرمك، تصحیح ایلمك § مائل بر شیئی مستقیم حاله افراغ ایتمك .

دُوزْلَمَكْ ـ دُوزَلْتْمَكْ [ت، مص] دوز و مستوی ایدلمك § ترتیب وتنظیم اولنمق § اصلاح وتعمیر قیلمق .

دُوزْلَه‌مَكْ [ت، مص] دوز ومستوی ایتمك § تسویه وتنظیم ایلمك .

دُوزْمَكْ [ت، مص] ترتیب وتنظیم ایلمك § وجوده کتیرمك .

دُوزْمَه [ت، س] اویدیرمه، یالان، اصلسز، ساخته .

دُوزَنْ [ت، س] نظام، ترتیب وتنسیق § خدعه، دوباره، صنیعه § (موسیقی) آلات موسیقیه‌نك قوریلوب کوزل چالنه‌جق حاله قونلمسی، آقورد ایدلمسی § چوقه‌لرك بز طوقودقلری ماکنه .

چکی دوزن ویرمك = انتظامسزلغی کیدرمك، ممکن مرتبه سوسلی اولمق .

دوزنسز = نظام وترتیبی اولمیان § آهنکی آقوردسز .

دوزنسزلك = نظامسزلق، ترتیبسزلك .

دوزنلی = مرتب، منتظم § آهنکلی .

دُوزِینَه [ج، س] اون ایکی پارچه‌دن عبارت طاقم، دسته .

یاریم دوزینه = آلتی پارچه‌دن عبارت طاقم، دسته .

دُوسْت [فا، س] محب حقیقی، غرضسز عوضسز اوله‌رق بربرینی سون ایکی آدمدن هر بری § یار، سوکیلی § محبوب، محبوبه حزه‌سی .

دوستدار = دوست طوتان § دوستی اولان .

دوستدانه = (ص) دوسته یاقیشه‌جق صورتده .

دوستی = دوستلق .

دوستلق = دوست حالتی، محبت .

دوستجه = دوست کبی، دوسته لایق برصورتده .

دوستکام = دوستك مقصدینه موافق .

دُوسَه [ج، س] (بحریه) اسکله‌یه ویا سائر برمحله یاناشان کمی‌به کیروب چیقمق ایچون وضع اولنان اسکله .

دُوسْیَه [ج، س] اوراق ومسوداتك حفظنه مخصوص قارتونلردن مرکب جلدبند .

دُوشْ [فا، س] فی الاصل (دون کیجه) دیمك اولوب بومناسبتله لسانمزده رؤیا منام واقعه معناسنده مستعملدر .

دوش کورمك } دوشنده کورمك } = رؤیا کورمك .

دوش آزمق = احتلام اولمق، رؤیاده صو اقتضا ایتمك .

دُوشْ [ج، س] (Douche) یوکسکه‌ مربوط بیوك برسوزکچدن ویا آچیقدن باشدن آشاغی صو دوکوش، صو دوکونمك § صفوق صو ایله ییقانمق .

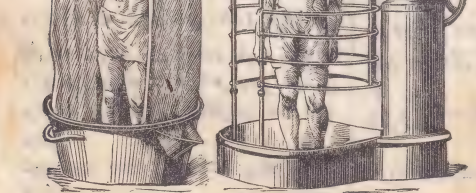

(دوش)

١ ـ عادی دوش ۰ ٢ ـ قیسقیه‌لی

دوش [فا، س] اوموز .

بردوش = اوموزده ، آرقه‌ده .

خانه بردوش = اوی اوموزنده یعنی نه‌ده آقشام اولورسه اوراده صباحلاین = سرسری .

دوش [ت، س] قابوروغه آلتی ، یان ، بوش بوکر § اوغرامه، دوچار اولمه .

دوشاب [فا، س] پکمز .

دوشمك [ت، مص] تفریش ایتدیرمك زمینی قاپلاندیرمق ، مفروشاتی ترتیب وتجدید ایتدیرمك .

دوشس [ج] (Duchesse) دوق زوجه‌سی ویا کریمه‌سی .

دوشش [فا ، س] ایکی آلتی § طاوله اویوننده ایکی زارك آلتی بنکلی یوزلری اوسه کلمك § تصادف، واست کله .

دوشك [ت ، س] دوشه‌نوب یاتیله‌جق شیء § کوچوك مندر § یتاق § (بحریه) اومورغه اوزرینه آیقری وضع اولنان آغاجلرکه سنجاق و اسکله پوسته‌لرینی بربرینه ربط ایدر .

یاریم دوشکلر = (بحریه) پوسته‌لرك مرکب اولدیغی آغاج ویا دمیرلرك اومورغه‌ده نهایتلنان اوجلری .

جوادیره دوشکی = بودوسلمه‌ده جوادیره‌نك استناد ایلدیکی محل .

دوشکلی = اوطوراقلی، ثابت § (بحریه) یایوان ، عریض، یالپاسی آز کمی .

دوشکون [ت ، س] مبتلی ، منهمك مجبور § زبون ، ضعیف § رفاهیت وسعادت سابقه‌سنی غائب ایلمش اولان § بکتاشی درکاهندن مطرود درویش .

دوشکونلك = ابتلا ، انهماك ، مجبوریت § ابتذال § تدنی § منکوبیت .

دوشمك [ت، مص] غیر اختیاری اوله‌رق یوکسك بریردن الچاق برمحله یواولانوب سقوط ایتمك، ساقط اولمق § ییقلمق ، دورلمك § انحطاط ، سقوط ، هبوط § تصادف ، توافق § تنزل § دخالت ، التجا ایتمك § ابرام ، اصرار ایلمك § تعقیب ایلمك § خجیل اولمق § یاتمق طاملمق § قیمتجه آشاغیلمق § شدت، قوت ودرجه‌سی آزلمق § منکوب اولمق § اوغرامق ، مصاب اولمق § تصادف ایتمك ، واقع اولمق § اویمق ، یاقیشمق § قاتلمق ، ملحق اولمق .

اردینه دوشمك = تعقیب ایتمك .

کوچك دوشمك = محجوب وشرمسار اولمق .

کوزدن دوشمك = اسکی محبتی، التفاتی غائب ایلمك

دوشوب قالقمق = برابر یشامق .

دوشه قالقه = زحمتله ، مشکلاتله .

دوشنبه [فا ، س] ایکنجی کون، بازار ایرتسی کونی .

دوشنمك [ت، مص] تفریش اولنمق ، یایلمق ، بسط ایدلمك § اوزون اوزادی‌یه سوزه قویولمق § خسته‌لنوب یاتمق .

دوشوت [ت، س] جنین ساقط، دوشمش چوجق § علیل، سقط آدم .

دوشورمك [ت، مص] یوکسك برمحلدن آلچاق بریره سقوط ایتدیرمك § تنزیل ایلمك § اسقاط ایتمك § واسط کتیرمك تصادف ایتدیرمك .

چوجق دوشورمك = حامل قادین برسبب عارضی ایله وقت معیندن اول — اولو اوله‌رق — وضع حمل ایلمك .

دوشوك [ت، ص] دوشمش آشاغی صارقمش اولان § دوشمش چوجق .

دوشوکلك = دوشمش شیئك حالی .

دوشوم [ت ، س] ملترملرك اکین بیغننی تمغالدیغی تحته .

دوشونجه [ت، س] اندیشه، دوشونیله جك شیء ، افکار ، صراق .

دوشوندیرمك [ت، مص] دوشونمکی موجب اولمق § اندیشه‌یه باعث اولمق .

دوشونمك [ت، مص] تفکر، ملاحظه ایتمك § اوزون اوزادی‌یه ملاحظات وتدقیقاتده بولنمق § خاطره کتیرمکه چالیشمق § چاره ، تدبیر آره‌مق .

دوشونمه - دوشونش [ت، س] دوشونمك فعلی، تفکر، ملاحظه § اندیشه غائله .

دوشه‌مك [ت، مص] یایمق، بسط ایتمك، تفریش ایلمك .

دوشیزه [فا، س] قیز ، قیز اوغلان قیز بکر .

دوشیزکی = بکارت ، قیزلق .

دوشین - دوشینه [فا، س] دون کیجه‌کی ، دون کیجه‌یه منسوب .

دوغ [فا، س] آیران .

قره دوغ = چاوداردلیجه‌سی دنیلن نبات .

دوق - دوقه [ج، س] (ضمهٔ خفیفه ایله) بعض اوروپا دولتلرنده معتبر و مستعمل عنوان اصالتدرکه : (سردار) لفظیله ترجمه اولنه بیلیر .

دوق [ج، س] (ضمهٔ ثقیله ایله) کمرك انباری § (بحریه) قلفات محلی ، سفائنك تعمیر وترمیم ایدلدکلری یر § ترسانه حوضی .

دوق [ج، س] (بحریه) یلکن بزینك الك اعلا جنسی .

دوقا [ج، س] برنوع اجنبی آلتون سکه‌سی .

دوقتور [ج، س] برعالم وفنده مأذون اولان، بر علمه، فنه انتساب کاملی بولنان § طبیب حکیم .

دوقتورا = اجازت ، اذن § منتهیلك شهادتنامه‌سی .

دوقه‌لق [ت، س] دوقه عنوان اصالتی § بردوقه‌نك تحت اداره‌سنده اولان یر .

دوکدیرمك [ت، مص] برشیئی بولندیغی قابدن آخر محله دور ایتدیرمك § صاچدیرمق § آقیتمق § قالبه قویدرمق .

دوکدیرمك [ت، مص] ضرب ایتدیرمك ، صدمه‌یه ، ضربه‌یه معروض ایتمك .

دوکمك [ت ، مص] برشیئی بولندیغی قابدن آخر محله دور ایتمك § صاچمق § آقتمق § قالبه قومق .

دوکمك [ت، مص] ضرب ایتمك، اورمق § هاوانده ویا سائر برمحلده اوره‌رق قیرمق، اوفاق اوفاق پارچه‌لره آیرمق ، توز حالنه قومق .

دوکلمك - دوکنمك [ت، مص] بولندیغی قابدن دیکر قابه آقمق § صاچمق .

دوکلمك [ت، مص] اورمق، ضرب ایتمك .

دوکنمك [ت، مص] کندی کندینه اورمق § آه وفغان ایتمك § نادم ، پشیمان اولمق .

دوکمه [ت، س] قالبه دوکیلوك یاپلمش شیء .

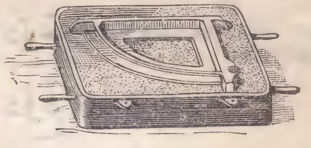

(دوكمه)

دوكمه‌جی == معدنلری اریدوب قالبه دوكه‌رك مختلف شیلر یاپان صنعتكار .

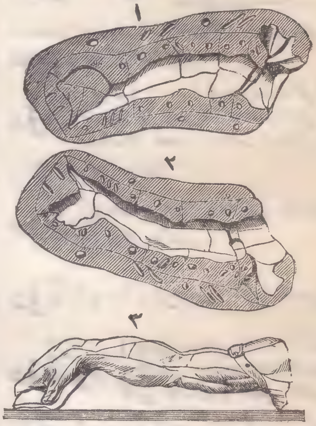

(ساعدك دوكمه آلچی درونده آلنمسی)

۱،۲ - آلچی درونده‌كی حالی . ۳ - آلچیدن اولسكی حالی .

دوكمه [ت،س] ایلیكه كچیریلن یوارلاق شیء § یومرو، چیبان .

دوكمه‌له‌مك == دوكمه‌یی ایلیكدن كچیره‌رك البسه‌نك اوكنی ویا یكنی قارشدیرمق .

دوكمه‌لی == دوكمه‌سی اولان .

دوكن [ت،س] خرمنده اكنی دوكدكاری چاقمق طاشلی آلت زراعیه .

دوكندی [ت،س] دوكلمش، پرا كنده شیء .

دوكنمك [ت،مص] كندی اوستنه دوكمك .

صویونوب دوكنمك == استراحت ایچون خارجده كیلن البسه چیقاریله‌رق لاابالیانه برحال وقیافتده اوطورمق .

دوكنمك [ت،مص] كندی كندینه اورمق .

دوكوز [ت،س] بر برینه نسبتله كلین وكوكینك پدر ویا والده‌لری § دوكونده داماده پدرلك ایدن آدم .

دوكوج [ت،س] صابونسز ییقانیلان چماشیرلرك دوكلدكاری طوقماق .

دوكوش [ت،س] غوغا، اوروشمه، چارپشمه .

دوكوشمك [ت،مص] بر برینی اورمق، اوروشمق ، محاربه ، مضاربه ایتمك .

(دوكوشكن)

دوكوشكن == طیوردوریه‌ویاشاطئیه‌دن دكز طاووسی دنیلن بوینی كوركلی وطویل المنقار برقوشدر .

دوكوم [ت،س] معادن اریدیلوب قالبه دوكمه ، سبك ، اذابه .

دوكومخانه == (غلطدر) معادن مختلفه سبك واذابه اولنه‌رق آلات وادوات مختلفه اعمال اولنان فابریقه .

دوگوم [ت،س] اوزون برشی كندی اراسندن كچیریلوب صاریله‌رق حاصل اولمش یومرو ، باغ ، عقده .

دوگوملمه‌مك == دوكوم یاپه‌رق باغلامق .

دوگوملی == دوكومی اولان ، دوكوم یاپیله‌رق باغلانمش اولان .

كوردوگوم == چوزلمسی زور دوكوم باغ

دوگوملنمك == دوكوم اولمق .

دوگون [ت،س] مسرت جمعیتی، شنلك، ولیمه ، سور .

دوگون اوی == (كه) چوق غلبه‌لك محل .

دوگه [ت،س] كنج ینك ، طوغورمامش اینك .

دوگه‌سیمك [ت،مص] كنج بوغا آزمق .

دول [ت،س] مایه ، عرق ، نسل § رحمك ایچنده‌كی (یاورو) جنین .

دول آلمق == جنس آیغری قیصراغه چكوب طایی آلمق .

دول اشی == صوك ، مشیمه .

دول دوش == تناسل .

دول یتاغی == رحم .

دول [ع،س] (دولت) ك جمعی .

بین الدول == دولتلر آره‌سنده .

حقوق خصوصیهٔ دول == (حقوق) دولتلرك قوانین موضوعه‌لری آره‌سنده‌كی مباینتدن متولد اختلافاتك فصلی ضمننده اتخاذ اولنان قواعد مجموعه‌سی .

حقوق دول == (حقوق) مناسبات متقابلهٔ دولك مستند اولدیغی قواعدی تعیین وتحدید ایدن علم .

حقوق عمومیهٔ دول == (حقوق) حقوق دولك شخص معنوی اعتباریله دولتلرك حائز اولدقلری حقوق ووظائفه تعلق ایدن قسمی .

دولاب [ع،س] دور ایدن ، دونن شیء § قویودن صو چیقارمغه مخصوص چرخ § حیله ، دك ، دوباره § درونده اطعمه، اشیا وسائره قونیلن رافلی ویارافسز طولاب جـ ; (دوالیب)

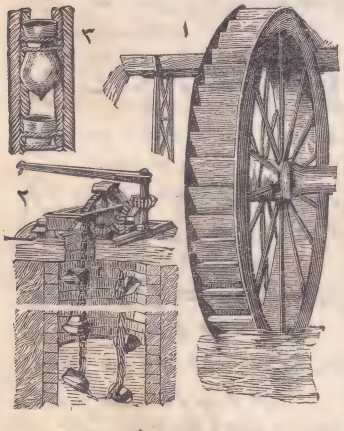

(بوستان دولابی)

۱ - بوستان دولابی . ۲ - صو قباغندن معمول . ۳ - چناقلی .

دولبند [ت،س] پك اینجه، سیركجه اینجه بز، موصلی اینجه صاریقلی بز .

دولك [ت،س] قاوون ، قارپوز پیچمی § بوستان بوزومی اوفاقیمش .

قارغه دولكی == اشك خیاری .

تكرلك دولكی == تكرلكلری آرابه ایكنه طوتدیران باش .

دولكر [ت،س] (فارسی دروكردن غلطدر) ابنیه‌نك قپو وپنجره‌لردن ماعدا اخشاب اقسامنی یاپان صنعتكار ، نجار ، تخته‌لری یونوب كسه‌رك میخلایان آدم .

دولكر ادواتی == دولكرلرك استعمال ایلدكاری آلات وادوات متنوعه .

دولكر باغى == (بحريه) كميجيلرجه مستعمل برنوع باغ .

دولكر بالغى == اكلى واوزونجه بر برنوع بالق ، ☞ دروكر بالغى .

دُوُم ـ دُومين [فا، عدد] ايكنجى .

دومان [ت،س] بوس ، سيس ، بوغو § حرارته معروض برشيدن چيقان بوغو .

قفا دۋمانلانمق == سرخوش اولمق .

كوز دۋمانلانمق == حدتدن كوز قرارمق .

دۋمانلامق == دومان ويرمك § بولاندرمق .

دۋمانلى == دومان، سيس اولان، بولانق .

دومن [ت،س] (بحريه) كمينك قيچنده بولنان وسنجاق، اسكله طرفنه دوندريلوب اداره ايدلمسنه مخصوص اولان واسطه .

دومنى اكرى == چاربوق آت قويروغى .

دومن بودوسلمه‌سى == (بحريه) كمينك قيچنده اومورغه‌يه مربوط اوله‌رق قالديرلمش اولان ودومن تعليق ايديلن يكپاره دمير ويا آغاج .

دايسى دومنده == ظهيرى اولان .

دومن دۋلابى == (بحريه) دينكيلنه دومن خلاطى ويا زنجيرى صاربله‌رق دومنى مطلوب جهته تحريك ايدن چرخ .

دومنجى == كمينك دومنى قوللانان آدم .

سردومن == (بحريه) بلوك امينه معادل بورتبهٔ بحريه § كميلرده دومن طوتان طائفه .

دومن طاقمى == (بحريه) دومن ، يكه زنجير ودومن دولابنك هيئت مجموعه‌سى .

دۋمينه ـ دومينو [ج،س] اوزرلرى نقطه نقطه مارقه‌لى مستطيل الشكل يكرمى سكز قطعه فيل ديشى ويامعدنى طاشلرله اوينانيلان اويون .

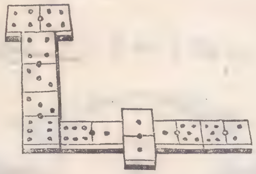

(دومينه)

دون [ت،س] كيجه‌دن اول اولان كون ، امس ، ديروز .

دونكى == دونه منسوب ، دون وقوعبولان § پك يكى ، قديم اولميان .

دون كيجه == بوندن اولكى كيجه .

دون [فا،ص] آشاغى § آلچاق، صويسز دنى § آلتده ، آشاغيده اولان § مرتبه‌جه كيروده بولنان .

دومن نفرى == (عسكريه) ك كيروده اولان ، كيريدن كلن § (بحريه) كمى دومنى قوللانان آدم .

دونان [ت،س] اوچ ياشنى كچن آت ودوه كبى بيوك وايكى ياشنى كچن قويون وكچى مثللو كوچوك حيوانات .

دوندرمك [ت،مص] بر نقطهٔ ثابته اطرافنده چويرمك § كيتديكى طرفك عكسنه چويرمك § اعاده ايتمك § ايچنى طيشنه چويرمك .

دونش [ت،س] كرى كلمه ، عودت رجوع .

دونشديرمك [ت،مص] ارامق تحرى ايتمك، آرايه‌رق كتيرمك § برلشديروب اداره ايتمك .

دونشين [ت،ظ] دونر ايكن ، اثناى عودتده .

دونك [ت،ص] ثباتسز ، سوزنده طورميان، امتحان ويره‌ميوب صنفده قالمش شاكرد .

دونكلك == دونك اولان آدمك حال وصفتى ، ثباتسزلق .

دونكل [ت،س] موشموله ، بش بيق دنيلن معروف ميوه .

دونكى [ت،س] (بحريه) واپورلرده مستعمل بيوك طلومبه، كمينك قزانه صو ويرمك اوزره استعمال اولنان طلومبه .

دونم [ت،س] هر برضلعى قرق زراع معماريدن عبارت بر مربع .

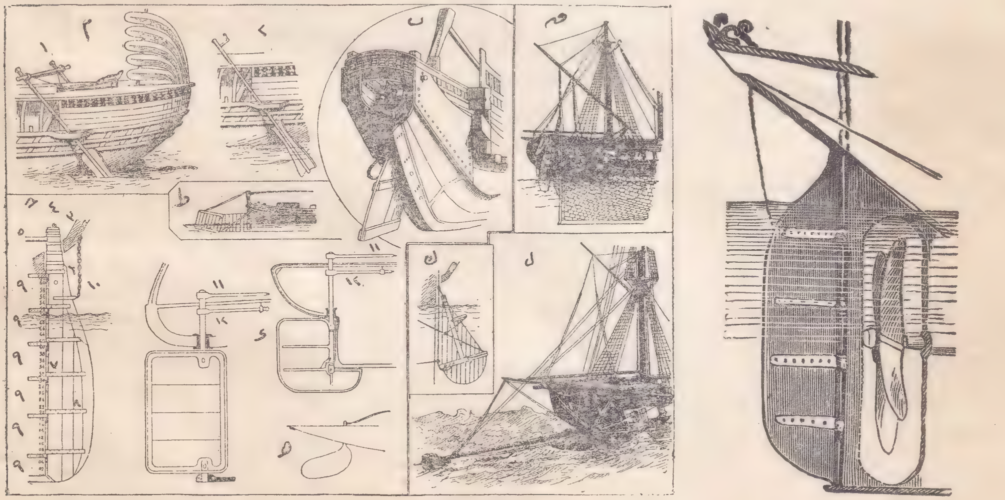

(دومنلر)

م ـ عتيق دومن : ١ ـ مزدوج محاربه دومنى ؛ ٢ ـ عادى سير دومنى ؛ ب ـ چين ترتيبى دومن ؛ ح ـ دومن واقسامنك اسملرى : ٣ ـ دومن طاسى ؛ ٤ ـ طاس پيتونى ؛ ٥ ـ يكه ؛ ٦ ـ دومن بوغازى ؛ ٧ ـ دومن بدنى ؛ ٨ ـ ياپازه ؛ ٩ ـ دمير چبوقلر ؛ ١٠ ـ لاله زنجيرى ؛ ء ـ متوازن دومن : ١١ـ سير يكه‌سى ؛ ١٢ ـ حرب يكه‌سى ؛ هـ ـ معلق دومن ؛ ط ـ نهر دومنى ؛ ى ـ يدك دومن ؛ ل ـ احتياج مبرم حالنده دومن مقامنه قائم اولمق اوزره ياپيلان ترتيبات .

دونمك [ت، مص] بر نقطۀ ثابته اطرافنده چویرلمك § کیتدیکی طرفك عکسنه چویرلمك § سوزندن عهدندن جایمق، نکول ایتمك § مذهب اصلیسنی ترك ایتمك § رجعت، عودت ایتمك، کرویه چکمك § برحال کسب ایتمك، بکزه‌مك، باش دونمك.

دونمه [ت، س دونمك حالی، فعلی § دین اصلیسنی ترك ایله باشقه بر دین قبول ایتمش اولان § نکول.

دونش [ت، س] دونمك حالی.

دونما [ت، س] عمومی بر مسرت ایچون شهرك قندیللر و بایراقلرله تنویر و تزیین اولنمسی، شهرآیین § سفن حربیه مجموعی.

اینجه دونما = اوفاق حرب فیلوسی.

دونوم [ت، س] دوران، جولان § رجعت، عودت § کره، دفعه نوبت.

کون دونومی = کونشك یازابتداسنده شمالدذونیشین جنوبدن خط استوایه دوغری رجعتی و کیجه و یا کوندوزك بیوممکه باشلامسی.

دونیم [فا، ص] ایکی پارچه، ایکی به بولنمش.

دوپست [فا، عدد] ایکی یوز.

دهاة [ع، س] (دهی) نك جمعی، علماء متبحرین، پك ذکی اولانلر.

دهن [ع، س] سورینه‌جك یاغ.

دهور [ع، س] دهرك جمعی، زمانلر، مدتلر.

دیون [ع، س] (دین)ك جمعی. بورجلر. § [دیون صحت] (فقه) بر کیمسه‌نك حال صحتده ذاتنه تعلق ایدن بورج § [دیون مرض] (فقه) بر کیمسه‌نك مرض موتنده‌کی اقراریله ذمتنده تقرر ایدن بورجلر § [دیون مشترکه] (حقوق) ایکی ویا زیاده کیمسه‌لرك بر کیمسه ذمتنده بر سببدن طولایی الهجقلری.

ذ [ع، فا، ت] ذال الفبای عربینك طقوزنجی و حروف عثمانیه و فارسیه نك اون برنجیسیدر. بجه‌ده مخرجی مفقود اولدیغندن (ز) كبی تلفظ اولنور. انكلیزجه مستثنا اولمق اوزره سائر لاتین حروفاتی میاننده بونك صداسنی اظهار ایده‌جك حرف یوقدر یالكز انكلیزجه (Th) اشارتیله بو حرفك تمامیله صداسنی اخراج ایدرلر. ابجد حسابنده حرف مبحوث (۷۰۰) عددینه و عربی تاریخلرده یالكز بولندیغی حالده (ذی الحجه) یه وكندیسنی تعقیباً بر الف كتابت ایلدیكی (ذا) صورتده (ذی القعده) یه دلالت ایدر. خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شو شكللرده ارائه ایدیلور.

ذ .... كوفی

ذ .... تعلیق

ذ .... ثلث

ذ .... نسخ

ذ .... سیاقت

ذ .... توقیع

ذ .... دیوانی

ذ .... جلی

ذ .... اجازت

ذ .... رقعه

ذ .... ریحانی

ذ .... شجری.

ذا [ع، د] عربیده مفرد مذكره مخصوص اشارتدر. بو، شو، او مقامنده استعمال اولنور § ذی القعده آینه اشارتدر.

بعد ذا = بوندن، آندن صوكره.

كذا = بویله، شویله، اویله.

{ ذونك حالت نصبی اولان (ذا) لسانمزده مستعمل دكلدر.

ذائب [ع، ص] اریجی، ارییِن، اریمش اولان [معدنیات حقنده مستعملدر]

ذائق [ع، ص] طادیجی، طادان § لذت آلان.

ذائقه [ع، س] حواس خمس ظاهره‌دن § لذت، طاد طویمق خاصه‌سی § انسانه مادی و معنوی ذوق، طاد طویدیریجی قوت § (طب) لسانی وسطح حنكی (اوست طماق) ستر ایدن غشاء مخاطی ایله حلیمات مخصوصه واسطه‌سیله حس اولنان طاد.

قوهٔ ذائقه = ذائقه.

ذابح [ع ص] ذبح ایدیجی، بوغازلایجی، لحمی آكول حیوانی بوغازلایان.

ذات [ع، س] صاحب، مالك معناسنه اولان (ذو) نك مؤنثی § صاحبه § عین حقیقت، كنه، اصل § اشخاص حقنده (نفس) دن كنایه § التهاب.

ذات الارجل المشقوقه = (حیوانات) طیرنانلری چتال اولان حیوانات مجتره.

ذات الارجل العشره = (حیوانات) ینكیج، ایستاكوز، مرطان، قاریده‌س كبی سر دوكلسی لحالری، ذوذنب كوزلری بش چفت ایانلری اولان حیوانات قشریه.

ذات الارجل السلوكيه = (حيوانات) چفت چفت لواحق متعدده‌دن ويا مفصللى اعضاء لامسه‌دن متشكل اولان حيوانات صغيرهٔ بحريه .

ذات الاصابع المفرده = (حيوانات) كركدان ، تابير ، فرس حماركبى اياقلرينك منتهاسى اظلافى ايله محاط اولان حيوانات .

ذات الاصابع المزدوجه = (حيوانات) فرس ماء كبى اياقلرى مساوى پارمقلرله منتهى اولان حيوانات جسيمه .

ذات الاظفار = (حيوانات) پارمقلرى يكديكرندن متفرق ، متحرك و ظفار ويا پنچه ايله مجهز اولان حيوانات ـ كه : انواع مختلفه‌سى واردر .

ذات الاظلاف = (حيوانات) پارمقلرى يكديكريله اذچوق متصل اولان واوجلرى قرنى محفظه ويا نعلين ايله محاط اولان حيوانات . مجتره‌لر بو قبيلدندر .

ذات الافواه الجنبيه = (حيوانات) كوپك بالغى وامثالى كبى اغزلرنده قوتلى وكسكين ديشلرى بولنان بيوك ، صلديريجى بالقلر صنفى .

ذات الاذن خارجى = (طب) قولاق دليكى جلدينك التهابى .

ذات الاذن داخلى = (طب) صندوقهٔ طبل دنيلن قولاق طاولك ايچ اورتوسنك التهابى .

ذات الالقاح خفيه = (نباتات) فعل القاحى خفى اوله‌رق واقع اولان يعنى اعضاى تناسليه‌سى تفريق وتمييز اولنه‌ميان نباتات .

ذات الالقاح ظاهره (نباتات) فعل القاحى اشكار اولان يعنى اعضاى القاحيه‌سى اشكار بولنان نباتات .

ذات الالوان = (معادن) وضعيتنه كوره برقاچ رنك اظهار ايدن معادن شفافه . مثلا (فلوروڤين) كبى بعض معدنلر واردركه : بونلر ضياى منعكس ايله ماڤيلورسه (مور) ، منبع ضيا ايله كوز آره‌سنه قونيله‌رق ضياى منكسر ايله نظر اولندقده (صارى) كوريلور .

ذات الايدى الاربع = (حيوانات) درت اللى حيوانات .

ذات البين = (فقه) ايكى كشى آره‌سنده اولان معارضه وخصومت .

ذات التنفس المزدوج = (حيوانات) ايكى طرز تنفسى اولان حيوانات كه : بونلر يازين ، قيشين مرزغه‌لرده ، مياه جاريه درونده يشارلر . غلصمه‌لريله ويازين صولرك قورودیغى اثناده رئه‌لرى واسطه‌سيله تنفس ايدرلر .

ذات الثدى
ذات الثدايا } = (حيوانات) ممه‌لى حيوانلرى جامع اولان صنف .

ذات الجنب = (طب) آق جكر اورتوسنك التهابى .

ذات الجفن = (طب) كوز قپاغنك التهابى .

ذات الجلد العظمى = (حيوانات) كميكلى بالقلر دركه : جلدلرى ديكر بالقلرده اولديغى كبى خراشف ايله مستور اولميوب برنوع زره تشكيل ايده‌جك طرزده سرتلشمش ويا كميكلشمشدر : حسان بحرى ايله صندوق بالغى بو قبيلدندر .

ذات الحفيرهٔ رأس = (حيوانات) برنوع تنيا ، شريد قورديكه : طولى (۲۰) مترو قدردر . بو قورد باخصوص كفال بالغنك وجودنده تحصل ايدوب بالآخره اكليله انسانه دخى سرايت ايدر .

ذات الخراشف المشعشعه = (حيوانات) جلدى اكثريا مينالى خراشف ويا كميكلى الواح ايله مستور اولان برجنس بالق صنفى .

ذات الخرطوم = (حيوانات) بورنلرى خرطوم دينلن بورى ايله نهايتلنن فيل جنسى .

ذات الخصيه = (طب) خصيه‌لرك ، خايه‌لرك التهابى .

ذات الدماغ = (طب) بيننك نسج مخصوصنك التهابى .

ذات الرأس شعرى = (حيوانات) باش طرفى قيل كبى اينجه برنوع صوغانجان‌ـ كه : قره‌حمادن وفات ايدنلرده كثرتله بولنور .

ذات الرأسين = (طب) اوست طرفلرى ايكى يه ايرلمش اولان و وجود انسانيده برى قولده ، ديكرى اويلوقده بولنان ايكى عضله‌نك صنفى .

ذات الرئه = (طب) نسج رئوينك يعنى آق جكرك التهابى ذات الرئهٔ خلاليه ، جنبيه ، راكده كبى انواعى واردر .

ذات الرحم = (طب) رحمك كلياً وياقسماً كسب جسامت ايدرك التهابلنمسى .

ذات الرحمين = تحت البطن بركيسه‌يى حامل اولان حيوانات ـ كه : ياورولرى ايلك تولدلرنده برمدت درونده ممه‌لر بولنان بوكيسه داخلنده اقامت ايدرلر .

ذات الرؤس ثلثه = (طب) اوچ طرفلرى اوچ قسمه آيرلمش وبرى قولده ديكرلرى اويلوقده بولنان ايكى عضله‌نك صنفى ، اويلوق عضله‌سى .

ذات الزلال كمى = (طب) بوكوم يرلرنده منظار كبى شيلر پيدا اولمسندن دولايى مفاصله عارض اولان التهاب .

ذات الزوج = (فقه) قوجه‌سى اولان قادين ديمكدر .

ذات الزهرتين = (نباتات) برذنب اوزونده ايكى چيچك ويا ايكيشر ايكيشر موضوع ازهار .

ذات السحايا = (طب) بين زارينك التهابى ـ كه اكثريتله اطفاله عارض اولان بوعلت مخوفه‌يه مبتلا اولنانلرك شفاياب اولمسى همان مستحيل كبيدر .

ذات السحاياى درنى = (طب) بين زارينك التهابلنمسندن متولد بين ورمى .

ذات السمحاق = (طب) كميك زارينك التهابى .

ذات السويداء = (نباتات) نباتك مادهٔ اصليه‌سى اولان (وشيم)ك نشو ونما بوله‌مامسى حالنده كيسهٔ مشيمه‌ده تشكل ايدن نسج حجروىٔ مخصوصدن عبارت اولان (سويدا) يى حاوى تخملر .

ذات الشبكيه = (طب) كوزك طبقهٔ شبكيه‌سنده حاصل اولان تشوشات .

ذات الشرافة الثلثه = (طب) اوچ قنادلى ديمك اولوب قلبك صاغ حجره‌سنده‌كى دليكك (فوهٔ اذينيهٔ بطينيه) نك آغزنده بولنان قپاغك صفتى .

ذات الشريان = (طب) نبض طمارينك التهابى .

ذات الشغاف = (طب) قلبك خارجى وداخلى اوله‌رق (شغاف) دنيلن ايكى زارندن هرهانكى برينك التهابى .

ذات الشكلين = (طبقات) مختلف مجموعه‌لره منسوب وفقط يالكز ايكى شكلده متبلر معادن .

ذات الصدور = مفخرات ، مقررات قلبيه .

ذات الصفاق = (طب) قارن داخلنده‌كى آلاتى ستر ايدن زارك التهابندن عبارت برمرض مهلك .

ذات الصفاق درنى = (طب) سالف الذكر زارك درنى الطبيعه اولان التهابى .

ذات الصفاق نفاسى = (طب) لخوسه‌لرده وقوع بولان ذات الصفاق .

ذات الصلبه = (طب) كوزك طبقهٔ خارجيه‌سنك التهابى .

ذات الطبل = (طب) غشاء طبل دنیلن قولاق زارینك التهابی .

ذات العصب بصری = (طب) كوزده رؤیته خادم اولان سیكرك التهابی .

ذات العظم = (طب) كمیكك نسج خاصنك التهابی .

ذات العظام التامه = (حیوانات) تماماً عظم حالنه كیرمش فقره‌لری برر قحفدن عبارت اولان اسماك قسمی .

ذات العقد = (طب) وجودده‌كی بزلرك التهابی .

ذات الغلصمهٔ دائمه = (حیوانات) تبدیل شكل ایتمك خاصه‌سی ناقص اولان برنوع قورباغه .

ذات الفراشین = (نباتات) احادی المسكن، وثنائی المسكن اولان ازهار ونباتات.

ذات الفقرات = (حیوانات) بل كمیكی اولان حیوانات .

ذات الفلقتین = (نباتات) چكردكنك ایكی‌یه تفریقی ممكن اولان (بقله فصولیه كبی) نباتات .

ذات الفلقه = (نباتات) نشو ونماسی چكردكنك آیرلمسیله وقوع بولمیان نباتات.

ذات القرنیه = (طب) كوزك آلت طبقه‌سنی اكمال ایدن جام كبی پارلاق طبقه‌نك التهابی كه كوز لكه‌سی بونك نتیجه‌سیدر .

ذات القرون =(حیوانات) ☞ [قرون].

ذات القزحیه = (طب) كوزده طبقهٔ قرنیه‌نك كیروسنده‌كی طبقهٔ قزحیه‌نك التهابی.

ذات القصبات = (طب) آق جكر بوریسنك برنجی تقسیماتنك ایچ یوزینی تفریش ایدن غشاء مخاطینك التهابی .

ذات القصبات شعریه = سالف الذكر غشاء مخاطینك التهاب نزلویسی .

ذات الكبد = (طب) قره‌جكرك التهابی.

ذات الكرسی = (قوزموغرافیا) دب اكبرك وسط كوكبی ایله كوكب قطبی بینی وصل اولنوب كندیسنه مساوی اوله‌رق استقامت اوزره اخراج اولندقده تصادف اولنان بش عدد قدر ثالث كوكبندن مركب برج معروف.

ذات الكلیه =(طب) بوبركلرك التهابی

ذات الكلیهٔ زلالی = (طب) بوبركلرك اثر التهابی اوله‌رق بولده البومینك تكوننه سبب اولان علت .

ذات الكیسی = (حیوانات) تحت البطن بر كیسه‌یی حامل اولوب یاورولرینی ایلك دفعه اوله‌رق بو كیسه داخلنده تولید ایدن حیوانات .

ذات اللسان = (آوستراليا كیرپیسی) حیوانات ثدیهٔ عدیمة لمشیمه فرقه‌سندن كینهٔ جدید طرفلرنده بولنان ویرصوغلجانلریله تغذی ایدن بر حیواندر .

(ذات اللسان)

ذات اللونین = (معدنیات) وضعیتنه كوره ایكی رنك اظهار ایدن معادن شفافه.

ذات المبیض = (طب) نسوانك داخلاً قاصیق طرفلرینه مصادف یمورطه‌لرك، بیضه‌لرك التهابی .

ذات المثانه = (طب) مثانه‌نك یعنی سدیك قاووغنك التهابی .

ذات المثقب = (حیوانات) حیوانات غیر فقریه‌دن برجنس كه : بطنلرینك نهایتنده برر دلیك بولنور .

ذات المشیمه = (طب) كوزده‌كی طبقهٔ مشیمه‌نك التهابی .

ذات المطالع = (ادبیات) منظومه اعتباریله بردن زیاده مطلعی اولان شعر .

ذات المفصل = (طب) مفاصلك یعنی وجودده‌كی اویناق یرلرك التهابی .

ذات الملتحمه = (طب) كوز قپاغنی كوز یووارلغی ایله برلشدیرن غشانك التهابی .

ذات المهبل = (طب) مواضع تناسلیهٔ نسوانیه‌دن مهبل دینلن قنالك التهابی .

ذات الورید = (طب) سیاه قان طمارلرینك التهابی .

ذات الوقود = اودون، كمور كبی یانه‌جق شیلری حاوی قاب .

ذات النطاقین = حضرت ابوبكر الصدیق رضی الله عنهك كریمهٔ محترمه‌لری جناب آسمایه طرف اشرف پیغمبریدن احسان بیورلمش برلقبدر .

ذاتاً = اصلنده، اصل اوله‌رق، اساساً .

ذاتی = ذاته منسوب خصوص (منطق) جزئیاتنك حقیقتنده داخل اولان لفظ كلی.

ذاتیات = ذاته متعلق خصوصات .

بالذات = كندیسی، نفسی، واسطه‌اولمیه‌رق { جمعی : (ذوات) كلیر سه‌ده بو یالكز اشخاصه عائد اولور . }

ذاكِرْ [ع، ص] ذكر ایدن ذكر ایدیجی، آكان § تكیه‌لرده اثنای ذكرده درویشلری تشویق ایچون الهیات اوقویان كیمسه .

ذاكِی [ع، ص] كسكین قوقولی § كوزل قوقولی .

ذالْ [ع، س] (ذ) حرفنك اسمی .

ذالِقْ [ع، ص] كیدیجی، كیدن .

ذالق الامعاء = (طب) سوركون، اسهال.

ذاهِبْ [ع، ص] كیدیجی، كیدن .

ذاهِلْ [ع، س] ذهول ایدن .

ذال مفتوحه

ذَبایِحْ [ع، س] جـ ; (ذبیحه) قربانلر.

ذَبْحْ [ع، مص] بوغازلامق، بوغازلانمق .

ذبحیه = قصابلردن استیفا ایدیلن رسم .

ذَبْحَه [ع، س] (طب) حنجره‌نك غشاء مخاطیسی اوزرنده اغشیهٔ كاذبه‌نك تكونی ایله متصف برمرض .

ذَبَلْ [ع، س] قاپلومبغه قابوغی .

ذَبِیحْ [ع، ص] بوغازلانمش، فی سبیل الله قربان ایدلمش، قربان ایدلمكه صالح اولان § حضرت اسماعیل علیه السلام ایله پدر مكرم نبوی جناب (عبدالله) ك لقب شریفلریدر .

ذَبِیحَه [ع، ص] فی سبیل الله قربان ایدلمكه صالح اولان حیوان § قربان ایدلمش حیوان .

ذَخائِرْ [ع، س] جـ: (ذخیره) ذخیره‌لر.

ذَخِیرَه [ع، س] ایجابنده صرف اولنمق اوزره حفظ اولنان حبوبات وسائر مأكولات .

ذَرّ [ع، س] قارنجه یمورطه‌سی .

ذَرّاتْ [ع، س] جـ : (ذره) پك اوفاق پارچه‌لر .

ذَرارِی [ع، س] (ذریت) ك جمعی ، ذریتلر، نسللر، نجللر .

ذَرْعِی [ع، س] (فقه) آرشونله اولچیلن شیلر .

ذَرُّوح • [ع، س] (حیوانات) قودوز بوجکی .

ذَرَّه [ع، س] بر آرپه دانه‌سنك یوزده برجزئی § پك اوفاق پارچه شیٔ § (حکمت) جزء لایتجزی دنیلن غیر قابل تقسیم جزؤلردن بر طاقمنك برلشمسندن حاصل اولان کوچك ماده ، جوهر فرد .

ذَریعَه [ع، س] وسیله، بهانه، واسطه.

ذَعَرْ [ع، س] شدتلی قورقو .

ذَفَرْ [ع، س] قوقو، تعفن .

ذَقَنْ • [ع،س] چکه کمیکلرینك آشاغی طرفده قاوشدیغی یر ، زنخدان § (طب) وجهك نهایت سفلاسی§چکه.

داءالذقن = (طب) برطفیل نباتیدن جلد شعریه‌ده حاصل اولان مرض جلدی.

ذقنی = ذقنه منسوب ومتعلق .

ذَکاء - ذکاوَت • [ع،س] [مولددر] اکلایشده تیزلك، سرعت ادراك و تفهم § ذهنك چابك اکلاییجیلق قوتی.

ذَکَرْ • [ع، س] (انثی) مقابلی . ارکك § عضو رجلیت . (نباتات) الامین، عضو تذکیر، نباتاتك عضو تلقیحی صور عدیده ومتنوعه‌ده تشکل ایتمشدر.

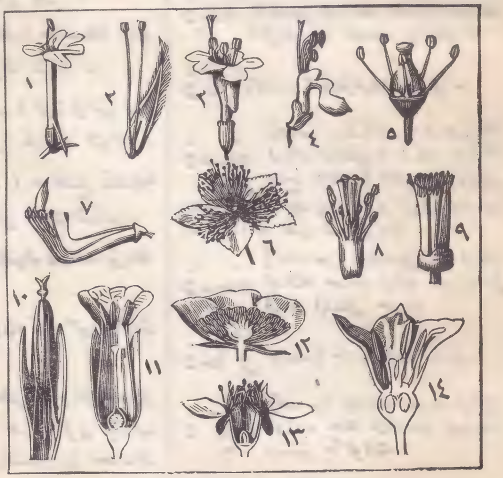

(نباتاتك عضو تذکیری)

مجموع ذکور : ١ - اعضای تذکیر (زهرة المهماز). ٢ - ثنائی الاعضای تذکیر (سوکود) ٣ - ثلاثی الاعضای تذکیر (کدی اوتی). ٤ - رباعی الاعضای تذکیر (یریلاموطی). ٥ - خماسی الاعضای تذکیر (آصمه) . ٦ - کثیر الاعضای تذکیر (قلیبج اوتی) . ٧ - ثنائی الاخ (نخود) ٨ - وحید الاخ (قوزی قولاغی) . ٩ - کثیر الاخوات (پورتقال آغاجی) . ١٠ - متلاصق الاعضای تذکیر وویقات نوعیه (دوه دیکنی) . ١١ - ارتکاز حول المبیض (ایلك بهار چیچکی) . ١٢ - ارتکاز تحت المبیض (کرید لاله‌سی) . ١٤،١٣ - ارتکاز فوق المبیض (قیصی آغاجی وقیزل کوك) .

ذَکی [ع،ص] (غبی) مقابلی تیز اکلایان تیز آکلایشلی ، صاحب ذکا . مؤنثی (ذکیه) جمعی (اذکیاء) کلیر .

ذَلالَت • [ع، س] (ذلت) ایله مترادفدر. ذلت، حقیرلك، خوارلق، آلچاقلق.

ذالِكْ [ع،د] شو ، او .

کذلك = شونك کبی آنك کبی .

مع ذلك = شونکله برابر، اونکله برابر.

بناء على ذلك = انك اوزرینه بناءً .

ذَلُولْ [ع،ص] (سرکش) ك ضدی . مطیع ، منقاد ، یاواش باشلی § هجین دوه‌سی .

ذلولی = ملایم مشربلی، متحمل ، صبرلی.

ذَلیل • [ع ص] آلچاق ، حقیر ، خور . { انسانه وصف اولور . }

ذلیلی = ذلیللك ، حقیرلك .

ذَمْ • [ع،فع] (مدح) مقابلی . افعال مخصوصه بیانیله هتك ناموس وکسر اعتباری موجب اسنادات § یرمك ، یرلمك، قینامق ، قینانمق § برینك عیبلرینی تعداد وبیان ایلمه .

ذمائِم • [ع،س] ج : ذمیمه . مذموم اولان افعال وحرکات .

ذَمّام • [ع ، ص] ذم ایدیجی، ایدن .

ذَمیم - ذمیمَه [ع،ص] مذموم، ذم اولنمغه لایق ، فنا ، کوتو حال ، شیٔ . [ذمیمه ؛ ذمیمك مؤنثیدر.]

ذَنْب [ع ، س] کناه، اثم ، صوچ .

ذَنَبْ • [ع ، س] قویروق ، زم، صاب.

ذنب الاسد = آرسلان قویروغی دنیلن نبات .

تبرالذنب = (بیطری) قویروق کسمك عملیاتی .

ذنب الفرس = (نباتات) آت قویروغی دینلن برجنس پوسکللی اوتکه ساقی زیاده مقدارده سلیسی حاوی اولدیغندن بعض معادنك وکراسته‌لرك جلا ایدلمسی ایچون قوللانیلور § آت قویروغی شکلنده مرئی بعض کواکب .

ذنب عام = (نباتات) اوراق مرکبه‌نك صاپی .

ذنبی = ذنبه ، قویروغه ، صاپه متعلق.

ذنیبات = (نباتات) وریقاتك هر برینه مخصوص اوفاق صاپلر .

ذنب الدجاجه = (هیئت) دجاجه برجنك صوکنده بولنان کوکب .

بی ذنب = (حیوانات) قویروقسز حیوان .

ذنب قطیس = (هیئت) قطیس برجنده بر کوکب .

کوکب ذوذنب = اختر کیسودار ، نجم ذوذؤابه .

(کوکب ذوذنب)

(برکوکب ذوذؤابه رأسنك کیروسنده قالان وظلم فاصله)

ذُنُونْ [ع،ص] سوموکلو .

ذَوائِب [ع، س] جمع (ذؤابه)، زلفلر، پرچلر، کاکلر .

ذو ذوائب == (هیئت) قویروقلی کواکبه اطلاق اولنور .

ذَوات [ع، س] جمع : (ذات) ذاتلر ، نفسلر .

ذَوب ـ ذَوَبان [ع،س] (تصلب) مقابلی، اریمک § (کیمیا) صلب برجسم تأثیر حرارتله مایع حالنه کلمک .

قابلیت ذوبان == (کیمیا) معادنک اریمکه اولان درجهٔ قابلیتی .

ذَوق [ع، س] برشیئک لذتی، طعمی حس وادراک طویغوسی ، قوهٔ ذائقه § طاتمق، لذتنی طویمق § اکلنجه، اکلنتی، جنبش § طاد ، لذت § (ادبیات) سلامت حس ایله لسانده بلاغت ملکه‌سنک حصولی .

ذوقلنمک == اکلنمک ، استهزا ایتمک .

ذوق سلیم == (ادبیات) ذوقک اک عالی اولان درجه‌سی .

سلامت ذوق == (ادبیات) ذوقده کی سلیملک خاصهٔ میجله‌سی .

ذوقنه باقمق == اکلنجه‌سیله مشغول اولوب ایشه قاریشمامق .

ذوقنه کیتمک == خوشلانمق .

ذوقنی چیقارمق == بحق ، صفاسنی سورمک .

ذوقنه وارمق == نکته‌سنی ، اساسنی اکلامق .

ذوقنه مجبولر == ذوق وصفایه دوشکون اولان .

ذوقیاب == ذوق بولان، لذتی آلان .

ذوقه طالمق == اکلنجه ایله وقت کچیرمک .

ذوقاً == ذوق جهتیله، ذوقجه.

ذوقی == ذوقه متعلق .

ذوقیات == ذوقه ، اکلنجه‌یه متعلق خصوصات .

ذَوی [ع، س] جمع : (ذو) نک اضافت سببیله نونی ساقط اولمش صیغهٔ جمعیدرکه : صاحبلر معناسنه‌در. [اضافتسز قوللانیلماز].

ذوی العقول == عقلی اولانلر ، خلق ظاهراً ، حق باطناً کورنلر .

ذوی الارحام == مطلقا اقربا (فقه) صاحب سهم وعصبه اولمیان اقربا .

ذوی العین == حق ظاهراً ، خلق باطناً کورنلر .

ذوی الثدایا == (حیوانات) ممه‌لی حیوانلر .

ذوی المفاصل == (حیوانات) مفصللری اولان حیوانات .

ذَهاب [ع، فه] {کسر ذال ایله غلطدر} کیتمک .

ایاب وذهاب == کلوب کیتمه ، آمد ورفت § ذهناً برطریقه‌صاپمه، ذهب اولمه.

ذَهَب [ع،س] آلتون، زر، خالص آلتون.

ذهیب == [ص] آلتون سورلمش، یالدیزلی ، مذهب .

ذهبین == (کیمیا مولد) آلتونک صاریلغی حاصل ایدن مادهٔ اساسیه‌سی .

ذهبیت == (کیمیا ، مولد) حامض ذهب ایله املاحدن برینک اتحادندن حاصل اولان جسم معدنی .

ذهبیت پوتاس == (کیمیا ، غلطدر) پوتاس الله حامض ذهبینک امتزاجندن متحصل ملح .

ذهبیت آمونیاق == (کیمیا، غلطدر) حامض ذهبی ایله آمونیاقک امتزاجندن متحصل ملح .

ابوالذهب == آلتون باباسی ، چوق زنکین آدم .

ذهبی == آلتونه‌متعلق § آلتونی‌حاوی.

ذَیّال [ع، ص] ذیلی اولان ، قویروقلی، دمدار § اوزون اتکلی .

ذَیل [ع، س] اتک ، دامن § آخر، صوک § علاوه، ضمیمه § قویروق، مابعد § هامش .

ذیلاً == ذیل اوله‌رق، ذیل صورتیله .

ذیل ازار == پشتمالک ، دستارک اوجی.

ذیلیات == ذیله متعلق ، ذیل صورتیله یازیلان شیلر، علاوه‌لر .

ذال مکسوره

ذِئاب [ع،س] جمع: (ذئب) قوردلر.

ذِئب [ع،س] قورد دنیلن وحشی حیوان.

داء الذئب == جوع شدید ایله مترافق برخسته‌لق .

ذئب بحری == دکز قوردی دنیلن بر نوع بیرتیجی بیوک بالق .

خانق الذئب == (نباتات) قوردبوغان دنیلن نبات .

ذئب یوسف == قباحتی اولمدیغی حالده اتهام ایدیلن .

ذِبحه [ع، س] (طب) قوش پالازی دنیلن علت مدهشه‌که اکثریا چوجقلرک بوغازنده یعنی بلعومنده پیدا وانقطاع نفس ایله هلاکی موجب اولور.

ذبحهٔ کاذبه == (طب) اعراضی قوش پالازینه مشابه اولدیغی حالده آندن دها خفیف ودها آز مهلک بر علت‌که اکثریا شفا پذیر اولور . خناق صرصری ، التهاب حنجرهٔ صرصری .

ذِبل [ع، س] بنا یاپیلان بیوک هند قابلومبغه‌سی

ذِراع [ع،س] انسانک دیرسکی اوجندن اورته پارمغی اوجنه قدر اولان طول، اوزونلق § آرشین، چارشی آرشینی § منازل قمریه‌دن بری .

ذراع اعشاری == متره .

ذراع معماری == تضییق وسطی تحتنده بولنان بارومتره‌نک ارتفاعی اولوب بزده طول مساحه‌سی ایچون واحد قیاسی اتخاذ اولنمشدر. پارمق تسمیه اولنان (٢٤) اقسام متساویه‌یه منقسمدر. دولکر ومعمارلر طرفندن استعمال اولنور .

ذِروه [ع، س] برشیئک اک یوکسک نقطه‌سی ، تپه‌سی .

ذروهٔ جبل == طاغ تپه‌سی . [بوکلمه علم تشریحده دخی مستعملدر.]

ذِکر [ع، س] آکمق، آکلمق، یاد ایتمک، ایدلمک § بیان وافاده ایلمک، ایدلمک § اسم الهی‌یی ورد زبان عبودیت ایلمک § موعظه .

آنف الذکر
سالف الذکر } == یوقاروده ذکر اولنان ذکری کچن .

آتی الذکر == اشاغیده مذکور اولان.

ذکرجمیل == کوزل صورتده یادایتمه § مکتبلرده شایان تقدیر کوریلان طلبه‌یه ویریلان تحسیننامه ، ورقهٔ ترغیبیه .

ذِلّت [ع،س] حقیرلک،خورلق، آلچاقلق.

ذِمّت [ع،س] عهده § عهده‌ده بولنان شیٔ ، بورج .

ذمت قید ایتمک == بورج‌چیقارمق § امنیتی تعهد .

اهل ذمت = دولت اسلامیه‌نك تحت حمایت وتابعیتنده بولنان ملل غیر مسلمه افرادی .

برائت ذمت = ذمتنده برشیٔ اولمدیغی ثابت اولمق ، کندوسنه عطف ولنان تهمتدن بری اولمق : «برائت ذمت اصلدر» .

تبریهٔ ذمت = عهده‌سنده برشیٔ، برحق اولمدیغنی بالمحاسبه ویابالمحاکمه اثبات ایتمه.

ذمّی [ع،س، ص] اهل ذمت ، رعیه ، دولت اسلامیه‌نك تحت تابعیت وحمایتنده بولنان ملل غیرمسلمه .

ذِهن [ع،س] دماغك برقوهٔ مدرکه‌سیدر که حواس ظاهره وباطنه‌یی شامل اولوب اکتساب علمه استعداد حاصل ایدر § قوهٔ مدرکه § دماغ بشرده موجود اولان ، (آکلامق) ، (بیلمك) (اونوتمامق) قوتی .

ذهناً = ذهن جهتیله ، ذهن ایله .

ذهنی = ذهنه منسوب ، ذهن ایله .

حساب ذهنی = کوچوك چوجقلره ازبردن اوکره‌دیلن اعمال اربعهٔ بسیطه.

ذهنیات = ذهنه متعلق خصوصات .

ذی [ع،ص] صاحب معناسنه اولان (ذو) نك قاعدهٔ عربیه‌یه اوزره حالت جری .

ذی‌الحجه = شهور قمریه‌نك اون ایکنجی یعنی صوکنجی آیی ـ که : حج شریف بوآیده ایفا اولنور .

ذی‌القعده = شهور قمریه‌نك اون برنجیسی .

ذی‌حیات = جانلی ، حیات صاحی .

ذی‌شان = شانلی ، شرفلی .

ذی‌قیمت = قیمتلی ، دکرلی ، بهاسی زیاده اولان .

ذی‌الید = (حقوق) برعینه بالفعل مالکیتی وتصرفی ثابت اولان ، بر شیئه بالفعل وضع ید ایدن .

ذال مضمومه

ذُباب ـ ذُبابَه [ع،س] سینك .

ذباب طائر = (طب) بیاض برشیئه باقیلنجه قوهٔ باصره‌یی و طبقات عینیه‌نك شفافلغنی تقلیل ایتدیکی حالده متحرك ظن اولنان ومختلف شکللرده کورینن خفیف کولکه .

ذُباح [ع،س] بوغازده‌کی توکوروك طمارلرینك التهابی ، التهاب نکفه .

ذُبالَه [ع،س] موم فتیلی .

ذُبول [ع،فع] پژمرده اولمق § صاراروب صولمق .

ذُحول [ع،ص] جمع : (دخل) عداوتلر دشمنلکلر .

ذُخر [ع،س] وقت حاجت ایچون بریکدیریلوب حفظ اولنان شیٔ .

ذخر اخرت = اعمال صالحه .

ذُرِّیَّت [ع،س] انسانك ولدی ، نسلی ، دولی .

ذُکران ـ ذُکور [ع،س] جمع : (ذکر) ارککلر .

ذکورت = ارککلك .

ذکورت وانوثت = ارککلك وقادینلق.

ذُل [ع،س] (ذلت) ایله مترادفدر .

ذُنوب [ع،س] جمع : (ذنب) کناهلر . [صاب ، قویروق معناسنه اولان (ذنب) جمعی (اذناب) کلیر] .

ذُنَیب [ع ، س] کوچوك قویروق ، قویروقجق § (نباتات) اوفاق صاپ ، صاپجق .

ذُو [ع،ص] (ذی) کبی صاحب (معناسنه اولوب نره‌ده (ذو) ونره‌ده (ذی) استعمالی لازم کله‌جکنی انجق سلیقه تعیین ایدر .) (لی) ، (لو) .

ذواثمار لحمیه = (نباتات) مدور، لحمی وعنبی‌الشکل میوه‌لری اولان نبات .

ذوالاخوه = (نباتات) عضو تذکیری علیق ایله متحد اولان نبات.

ذوالاوبار = (نباتات) اوزرنده ویا نهایتنده اوفق تویلری اولان نباتاته اطلاق اولنور .

(ذوالاوبار)

ذواربعة‌الاضلاع = (هندسه) درت ضلعلی شکللر .

ذوالاشعارمبسوطه = (نباتات) اعضای مختلفه‌سی اوزرنده تویلری اولان نبات.

ذوبزور محفوظه = (نباتات) بزرواتی متفرق برمحفظهٔ خارجیه ایله مظروف نبات.

ذوالجلال = جلال صاحبی اولان جناب حق.

ذو تویج اعلی‌المبیض = (نباتات) تویجلری مبیضك اوستنده بولنان چیچکلر.

ذوتویج وحید الوریق = (نباتات) تویجی یکپاره اوله‌رق تشکل ایدن چیچکلردن هربری . [تویجه باق]

ذوتویج کثیر الوریقات = (نباتات) تویجی اوراق متعدده‌دن عبارت اولان هرچیچك .

ذوسفاء = (نباتات) لواحق نبات ایله اعضاء نباتدن برینك بالق قیلچغی طرزنده برلشمه‌سیله متصف نبات .

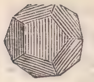

ذواثنی عشرة الوجوه منتظمه = (هندسه) اون ایکی وجهلی جسم منتظم .

ذوالجانبین = (نباتات) یکدیکرینه مقارن ایکی صره اوزره دیزلمش اوراقی حامل نبات .

ذوالجناحین = (حیوانات) سینك کبی غشائی ومشبك ایکی قنادی اولوب بونلرك تحتنده رقاص نامیله ایکی قطعهٔ صغیره‌سی بولنان حشره .

ذوثلثةالشرافه = (طب) ☞ [ذات الشرافة الثلثه]

ذوثمانیةالوجوه = (معدنیات) سکز وجهلی جسملر .

ذوالوجهین = ایکی یوزلی § ایکی صورتده، ایکی معنایه حمل ایدیله‌بیلیر .

ذوالحامضه = (کیمیا) خفیف بر حامض خاصه‌سی ارائه ایدن جسم .

ذوالقرنین = نبوت و ولایتی مختلف فیه اولان ذات . ☞ [لغتچهٔ اعلام]

ذو زوایای حاده = (نباتات) هرجهتی زوایای حاده عرض ایدن نبات .

ذوالمعاشین = (حیوانات) همم قره‌ده همده صوده یشامغه قابلیتلی حیوانلر.

ذوشکنج = اعضاسندن بر قسمی حساس اولان نبات .

ذوالسویدا = (نباتات) تخملری زلاله بکزه‌ین نبات .

ذوالمخانق = (نباتات) ساقی بوغوملی اوتلر .

ذوشفتین = (نباتات) وریقات تویجیه‌سی ایکی دوداق شکلنده موضوع ازهار.

ذوالمطالع = (ادبیات) نظم ونثرده بردن زیاده مطلعی حاوی سوزلر .

ذوالمفاصل == (حيوانات) مفصللری اولان حیوان .

ذوقافیتین == (عروض) ایکی قافیه‌لی شعر .

ذوالقوافی == (عروض) ایکیدن زیاده قافیه‌سی اولان شعر .

ذوالقلوی == (کیمیا) مواد قلویهٔ خواصنی اظهار ایدن جسملر .

ذوالنوشادور == (کیمیا) نوشادوری حاوی اجسام .

ذوصفحتین == (نباتات) برقسمی ایکی کوچك صفیحه حالنی ارائه ایدن نبات

ذوالطرفین مفوهه == (نباتات) دیدان معائیه صنفندن برنوع شریط صوغاجانی .

ذوکثیرالوجوه == (هندسه) سطوح عدیده‌دن مرکب برشکل هندسی، (طبقات) بلوراتی سطوح کثیره شکلنده اولان بلورات معدنیه وحجریه .

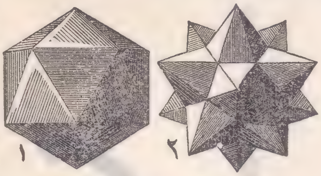

(ذوکثیرالوجوه)

ذونتوء == (طب) اوزرنده برچیقندی‌یی حامل اولان اعضای مختلفهٔ بدنیه .

ذوالوریقتین مضاعفتین == (نباتات) برذنب اوزرنده ایکیشر ایکیشر موضوع وریقاتدن متشکل یاپراقلر .

ذوالحافر == (حیوانات) فرس، مرکب وامثالی کبی اساساً سلامیاتی قرنی برظاف ایله تماماً مستور اولان حیوانات .

ذوالیدین == (حیوانات) سلسلهٔ حیوانات ایچنده یالکز انسان که اوك آیاقلرینی صورت مخصوصه‌ده استعمال ایتمك خاصه‌سیله متصفدر .

ذُهُول [ع، س] اونودور کبی قصداً ترك ایتمك § مشغولیت سببیله غفلت ایدوب اونوتمق .

ذُیُول [ع، س] جج : (ذیل) قویروقلر ذیللر . [اتك معناسنه کلن (ذیل) جمعی (اذیال) کلیر .]

ر

ر [ت، ع فا، حر] الفبای عربیده اونجی وترتیب حروف عثمانیه ده اون ایکنجی حرف اولوب ابجد حسابنده (۲۰۰) عددینه وعربی تاریخلرده ربیع الاخره اشارتدر . لاتین حروفاتی میاننده { R } شکلنده کوستریلور .

دیلسزو صاغرلره مخصوص الفباده شکلی شودر :

کوفی ....

تعلیق ....

ثلث ....

نسخ ....

سیاقت ....

توقیع ....

دیوانی ....

جلی ....

اجازت ....

رقعه ....

ریحانی ....

شجری . ...

رٰا [ع، حر] شهور عربیه دن ربیع الاوله اشارتدر .

رٰاْء [ع، حر] (ر) حرفنك اسمیدر . نقطه لی (ز) دن تفریق ایچون (راء مهمله) نامیله ده معروفدر .

رٰائِشْ [ع، ص] (حقوق) راشی ایله مرتشی آره سنده واسطه اولان شخص . [مؤنثی (رائشه) در .]

رٰائِفْ [ع، ص] رأفتلی ، مرحمتلی ، آجیوب مرحمت ایدن .

رٰائِقْ [ع، ص] خالص ، صافی ، ساده .

رٰائی [ع، ص] کوریجی ، کورن ، رؤیت ایدیجی ، ایدن . § (ر) حرفنه منسوب ومتعلق . [بو معناده یایی مشدد اوقونملی .]

رٰابْ [ع، س] سود بابا .

رٰابِحْ ـ رٰابِحَه [ع ، ص] قزانجلی ، کارلی ، فائده لی ، الیش وریشده قازانان .

تجارت رابحه = قزانجلی آلیش وریش .

رٰابِطْ [ع، ص] ربط ایدیجی ، ایدن ، باغلیان § نفسی دنیادن منع ایله اخرته ربط ایتمش اولان ، زاهد .

رٰابِطَه [ع، س] قید ، باغ ، بند § انتظام ، ترتیب ، دوزکونلك § اسلوب § ربط ایدیجی آلت § (معنویاتده) مناسبت ، منسوبیت ، تعلیق ، علاقه § حسن حال وحرکت § (تصوف) مریدك مرشده صورت مخصوصه ده توجهی § ایکی کلمه ویا جمله یی بر برینه ربط ایدن ادات (که) کبی § قضیهٔ ثلاثیلرده موضوع

ایله محمول آره‌سنده بولنان (هو) لفظی رابطه ، ربط : طبابتده‌شریان عضلاتی ، باغچوانلقده آشیلری باغلامق کیفیتنه ربط وبوخصوصده استعمال اولنان واسطهٔ ربطیه‌یه‌ده رابطه دینلور .

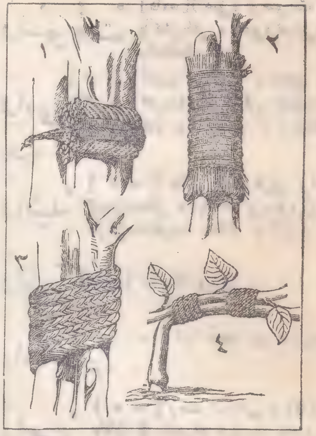

(ربط ـ رابطه)

١ — ٢ — دمیر تلدن رابطه .
٣ — طوقونمش اوتدن رابطه .
٤ — خلالدن رابطه .

رابطه‌لی == (ص) منتظم ، ترتیبلی § مناسبتلی .

رابطه‌سز == (ص) انتظامسز، ترتیبسز، یولسز § مناسبتسز .

رابطه‌سزلك == نظامسزلق، ترتیبسزلك § مناسبتسزلك .

رابطه‌بند == ربط ایدیجی .

رابِع [ع، ص، عدد] دردنجی، چارم .

رابع عشر == اون دردنجی .

رابعاً == دردنجی اوله‌رق ، دردنجی مرتبه‌ده .

رابِعَه [ع،س] (رابع)ك مؤنثی § درجه وساعت اجزاسندن اولان ثالثه‌نك آلتمشده بری § قول آغالغه‌معادل بورتبهٔ ملکیه‌که : القابی (فتوتلو) در .

رابَّه [ع،س] اوکی آنا .

راپورْ ـ راپُورتْ [ج ، س] (Rapport) لایحه ، تقریر ، مذاکره ، ضبطنامه § تداوی‌یه ، تبدیل هوایه محتاج اولان ویا تقاعد ایدلمك اوزوسنده بولنان مأموریندن برینك دائرهٔ عائده‌سنه تقدیم ایتمك اوزره طبیبدن آلدیغی مذکره، تصدیقنامه .

راتِبْ [ع ، ص] ترتیب ایدیجی ، ایدن صره‌یه قویان .

راتِبَه [ع،س] معاش، وظیفه ، تعیین .

راتبه‌خور == معاش وتعیین صاحبی ، موظف .

راتِقْ [ع ، ص] بر شیئك یاریغنی قاووشدیروب بتشدیرن .

راتِلْ [ج، س] (حیوانات) ذات الثدیانك آکل اللحوم فرقه‌سندن آفریقایه مخصوص بر حیواندر .

(راتل)

راتُونْ [ج،س] حیوانات ذات الثدیانك آکل اللحوم دسندن آمریقایه مخصوص برحیواندر .

راتینْ [ع،س] (کیمیا) چام ساقزی ، رچینه دنیلن برنوع ضمغ .

راتینَجْ [ع،س] (طب، کیمیا) ترکیبنده زیاده مقدار فحم ومولدالماء وقلیلجه مولدالحموضه بولنان وجزئی برشق نتیجه‌سنده بعض اثمار ایله آغاج قبوقلرندن سیلان ایدن ضمغ § چام ساقزی ، رچینه

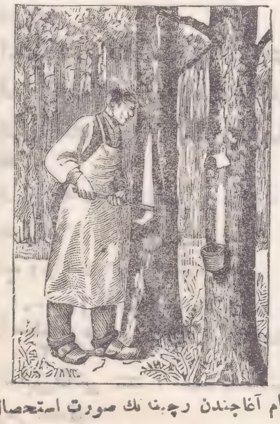

چام آغاجندن رچینه‌نك صورت استحصال واستخراجی .

راتینجی == راتینج ترکیب وقوامنده اولان .

فصیلهٔ راتینجیه == ضمغلی ، ساقزلی آغاجلرك نوعی .

راتینجیات == (کیمیا) رچینه نوعندن اولان اجزا ، مرکبات .

راتینج نقطی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن راتینج نقطیه فصیله‌سندن شجر وشجیره حالنده بر نباتدر . وحیدالسکفا ویاثنائی السکفا اولوب شحمی اولان میوه‌لرندن حاصل اولور .

(راتینج نقطی)

راجِحْ [ع،ص] (مادةً ومعناً) اوستون اولان ، مقبول ، معتبر ، فائق § (فقه) ترجیح بیناتده بینه‌سی اولی ومقبول اولان طرف .

راجح مرجوح == (فقه) ترجیح بینات قواعدی .

راجِعْ [ع ص] رجعت ایدیجی ، ایدن، کیری دونیجی ، دونن § تعلق ومناسبتی اولان ، دائر ، عائد § (نحو) برشخصدن کنایه اولان ضمیر .

راجِفْ [ع،ص] تتره‌دیجی حمی ایصتمه .

راجِفَه [ع ص] صور قیامتك کافهٔ ذوی الارواحی اماته ایدن برنجی نفخه‌سی .

راجِلْ [ع،ص] پیاده، یایا، ایاقله یوریدیجی § ایی بهره .

راجلاً == یایا اوله‌رق .

راجی [ع،ص] رجا ایدیجی، ایدن، امید ایله یالواریجی ، یالواران ، نیازمند § امیدلی ، امیدوار .

راحْ [ع ، س] شراب، باده .

راحَتْ [ع،س] مادی معنوی اضطرابسز اولمه ، کدرسز ، المسز، غمسز برحالده بولنمه § مستریح .

راحت الحلقوم == یومشاق اغده‌لی معروف شکر .

راحتسزلك == حالت اضطراب § خسته‌لك .

راحِلْ [ع ، ص] رحلت ایدیجی ، ایدن § کوچیجی ، کوچن .

راحِلَه [ع ، س] یوك دوه‌سی § یوك حیوانی .

راحله‌زن == سایس ، یوك حیوانی سورن .

راحِم [ع، ص] رحم ايديجی ، ايدن ، آجيوب اسيركه‌ييجی، مرحمتلی.

راحمون } **راحمين** } == جمع : (راحم) مرحمت ايدنلر .

ارحم الراحمين == مرحمتليلرك اك مرحمتليسی اولان جناب حق .

راحَه [ع، س] آووج ايچی، ال آيه‌سی

راحة القدم == (طب) آياق آيه‌سی .

راحة اليد == (طب) ال آيه‌سی .

رادْ [فا ، ص] سخی، كريم § فاضل، حكيم .

رادّ [ع ، ص] رد ايديجی، ايدن .

راد السلام == اعادهٔ سلام ايدن .

رادانسه [ج ، س] (بحريه) تيمور طاقمنك مربوط اولديغی خلاطك دلك و تماسدن آشينماسی ايچون خلاطك طيش طرفنه قونيلان تيمور حلقه .

رادِفَه [ع، س] صور قيامتك كافهٔ امواتی احيا ايدن ايكنجی نفخه‌سی .

رادَّه [ع، س] صره ، مرتبه ، درجه ، كرته § خط ، چيزكی § تقريبی مقدار .

رازْ [فا ، س] سر، كيزلی شیء، كيزله‌نيلن خصوص .

راز آشنا == واقف اسرار اولان .

افشای راز == سری فاش ايتمك ، يايمق .

رازدان == واقف اسرار اولان دوست .

راز دل == قلبده محفوظ سر .

رازِقی [فا ، س] اوزومك معروف چكردكسز نوعی كه لسانمزده بالتحريف (رزاقی) دينور .

رازِيانَج - رازِيانَه [فا، س] (نباتات) ذات الفلقتين شعبه‌سنك صيوانيه فصيله‌سندن رزنه دينيلن بيانی وحشيشی بر نباتدر كه منبه ودافع انتفاخ اولهرق طبده مستعملدر .

(رازيانه)

راسِبْ [ع، ص] مايعك ديبنه چوكن .

راسبَه [ج ، س] (بحريه) كمينك بوردهلرينی قازيهرق تميزلهمك .

راسبه سپوركه‌سی == (بحريه) راسبه ايتمكه مخصوص فيرچه .

راسْتْ [فا ، ص] دوغری، مستقيم § كوچك ، صحيح § موسيقيده برمقامك اسمی § موفقيت ، توفيق .

راستی == دوغريلق .

راستكار == اهل استقامت، مستقيم‌الاطوار اولان .

راستكو == دوغری ، صحيح سويلين، صادق القول .

راست كويی == دوغری سوزلولك .

راست كتيرمك == اصابت ايتديرمك .

راست كلمك == قارشو قارشويه تصادف ايتمك .

راست كله == تصادفاً ، بيلمييه‌رك اولمش شیء .

چپ وراست == صول ، صاغ .

راستيق [ت، س] (راسخت) دن محرفدر . ☛ (راسخت) .

راستيق طاشی == (آنتيموان) دينيلن جوهر معدنی .

راستيق مركب == ثابت مركب .

راسِخ [ع ص] صاحب رسوخ ، ملكه‌لی § ثابت ، پايدار ، متين ، محكم .

راسُخت [فا، س] لسانمزده بالتحريف (راستق) دينيلن ويا قلمش باقردن اعمال ايديلن قره بويا كه اكثريا قادينلر قاشلرينه سوورلر .

راسِمْ [ع، ص] رسم ايديجی ، ايدن § رسم وتعيين ايلين .

راسِمَه [ع، س] رسم، عادت ، دأب، مراسم.

راسُوخْت [فا، س] (اصلی رای سوخته) يانمش باقر ، يعنی راستق، راسخت .

راسِی [ع، ص] ثابت ، پايدار ، متين ، محكم § (بحريه) لنكر آتمش اولان، دمير اوزرنده بولنان كمی : سفينهٔ راسيه .

راشِدْ [ع، ص] عاقل § طوغری بوله كيدن، عقل وديانتك كوستر ديكی طريق مستقيمه سالك اولان .

راشِیْ [ع، ص] رشوت ويرن .

راشَه [ج ، س] قبا نچه چوخاسنه دينور .

راصِدْ [ع، ص] رصد ايديجی ، دقتله باقان § اجرام سماويه حقنده تدقيقاتده بولنمق اوزره رصد آلتی قوللانان .

راضّ [ع، ص] كسمز آلت .

راضِی [ع، ص] رضا كوستريجی، كوسترن رضا ويرن .

راضِعَه [ع ، ص] امزيكلی ، چوجقلی قادين .

راضَّه [ع، ص] ازيجی ، ازن، طوقماق ، آلت راضه .

راطانِيَه [ت، س] (قرامری) پوليغاليه فصيله‌سنه منسوب پروده حصوله كلن برنوع نباتدر . كوكلری قرمزی وزياده قابض اولوب اسهالات مزمنه ونزف الدمليرده توز ومنقوع حالنده مستعملدر .

(راطانيه)

راطِبْ [ع ص] (مولددر .) نملی ، رطوبتلی . [عربلر بو معناده (رطيب) كلمه‌سنی استعمال ايدرلر .]

راعِبْ [ع، ص] كوز باغلاييجی افسونكار، افسونجی .

راعِد • [ع، ص] رعد اظهار ایدیجی، ایدن، کورلدهین .

راعِدَه [ع،س] کورلدهین، رعداظهار ایدن بولوت .

راعی • [ع.ص] چوبان، صغیرتماج، حیوانات اوتلادیجی .

راغ • [فا.س] طاغ اتکی § چایراق چمنلك محل . [اکثریا، (باغ) ایله برابر قوللانیلور.]

راغِب • [ع،ص] رغبت ایدیجی، ایدن، جان وکوکلدن اوزلهییجی .

راف • [ت، س] { فارسی (رف) دن } اوطهلرده دکانلرده، دیواره قائماً میخلانمش تختهدن عبارت طار محل که اوزرینه اوفاق تفك شیلر قونور § دولابك قاتلرینی تشکیل ایدن تختهلردن هر بری، صره § بر قاچ قاتلی اوفاق دولاب که ایکی حلقه ایله دیواره تعلیق اولنوب اوزرینه وازو وسائره کبی زینته متعلق شیلر قونور .

رافدانلق = رافدان یمورطهنك الی یاقمامق ایچون قونلدیغی ظرف شکلنده کی قاپ .

رافیسَر • [ج، س] حیوانات ذات الثدیانك مجتره قبیلهسندن بر نوع غزالدر .

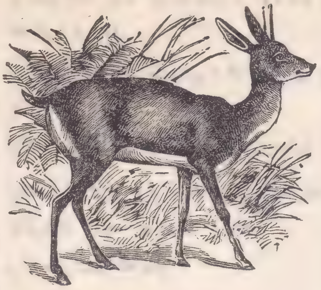

(رافیسر)

رافِض • [ع، ص] رد وترك ایدیجی، صالیویریجی .

رافِضَه [ع، س] شیعه طائفهسندن بر فرقهنك اسمیدر .

رافِضی [ع، ص] رافضه فرقهسنه منسوب آدم

رافِع [ع، ص] رفع ایدیجی، قالدیریجی، یوکسلدیجی § اسماء حسنای الهیهدن بری § (طب) کوز قپاغی کبی بعض عضولری یوقاری قالدیرمغه خدمت ایدن سیکیر .

رافعه = هر نوع آیاقلق ودستك .

راقم الحروف = اثرك، محرر، مؤلفی § (طوپوغرافیا) برنقطهنك بحردن درجهٔ ارتفاعی § (هندسهٔ رسمیه) بعد مجردده بولنان برنقطهنك مستوئ افقییه اولان بعدی .

راقی [ت،س] { (عرقی) کلمهٔ عربیهسندن غلطدر } اسپرتو انواعندن قوتلی برمسکر، جبره .

راقیجی = راقی یاپان ویا صاتان آدم § راقی تریاکیسی .

راکِب • [ع،ص] رکوب ایدن، بنیجی، بینن، سواری .

راکباً = راکب اولدیغی حالده، بینمش اولهرق .

راکِد • [ع، ص] جریان ایتمیوب طوران طورغون.

میاه راکده = کول حالنده بولنان طورغون صولر .

راکِع • [ع، ص] رکوع ایدیجی، ایدن، باشنی یره دوغری اکن .

راکعاً = رکوع حالنده اولهرق .

رام • [فا. ص] { انسان وحیوان حقنده } مطیع، منقاد اولان، تسلیمیت کوسترن .

رامپَه [ج، س] (بحریه) بر سفینهنك دیکرینه یناشهرق چنكل آتمسی، آبورده ایتمسی .

رامپه ایتمك = (بحریه) کمی بروا پوره ویا ریختمه قارن قارینه یناشمق .

رامپهجی = وقتیله دکز محاربهلرنده رامپه ایدیلنجه دشمن سفینهسنه کیرن برصنف عسکره دینوردی .

٢

(مطبخ راقی)

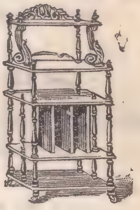

(کتاب راقی)

٣

(توتون چبوقلرینه مخصوص)

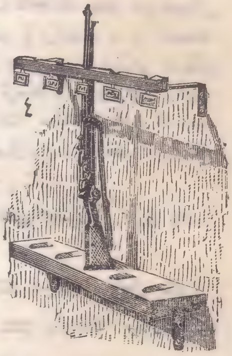

٤

(سلاح وضعنه مخصوص)

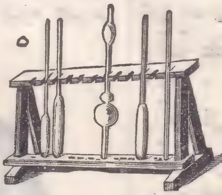

٥

(کیمیاخانهلر. مخصوص)

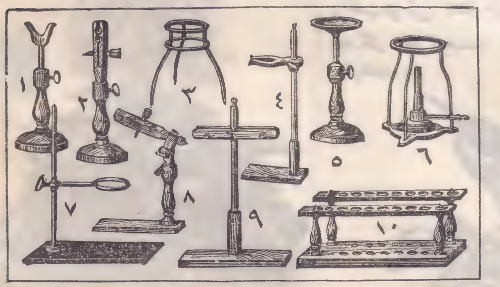

(رافعه)

١ – اخشاب دستکلی .
٢ – ویدهلی .
٣ – اسپرتو لامبهسنه مخصوص .
٤ – متحرك .
٥ – متحرك طبلهلی .
٦و٧– بلهزیکلی .
٨ – افقی وعمودی حرکت ایدرطرزده .
٩ – بورت ایچون .
١٠– انبوبهلره مخصوص .

رافلی ماصه = آیاقلری آرهسنه سطحنه موازی برقاچ تخته میخلانمش ماصه .

رافه قومق = برطرفه آتمق، آلدیرمامق اسعاف ایتمهمك .

رافدان [ت، س] { قابوق معناسنه اولان (رفد) کلهٔ عربیهسندن محرفدر } صیجاق صو دروننده بر دقیقه قدر براغیلهرق قابوغیله برابر یاری پیشمش یمورطه .

رافِه [ع، ص] رفاه وراحت ایله یشایان.

راقِب • [ع، ص] کوزهدیجی، ترقب وانتظار اوزره اولان. [مترقب دها زیاده مستعملدر.]

راقِم • [ع، ص] ترقیم ایدیجی، یازیجی، یازان .

رامح [ع ، ص] سونكو اوريجى ، باتيريجى ، مزراق صاپلاييجى .

سماك الرامح = پارلاق بركوكبك اسمى .

رامشكر [فا ، ص] مطرب ، سازنده ، خواننده .

رامى [ع ، ص] رمى ايديجى ، آتان ، انداخت ايدن .

رامى [فا ، ص] پك مطيع ، زياده منقاد .

ران [فا ، س] اويلوق ، فخذ § (ص) (راندن) مصدرندن اسم فاعل اولوب وصف تركيبى اولەرق سوريجى ، سورن معناسيله قوللانيلور .

حكمران = حكم سوريجى ، سورن .

خامه ران = قلم يورودن ، ياران .

كامران = صفا سورن بختيار .

رانده [ج ، س] (بحريه) كميلرده ميزانه نادير كنك قيچ طرفنده كى ايكنه الله كيز سرەسنه باغلانەرق آچيلان يومبەلى ، درت كوشەلى يلكن .

رانزه [ج س] (بحريه) كميلرده عسكرك ياتمسى ايچون آلابانده‌لرده بربرى اوزرينه ياپيلان يتاقلر .

راوند [ع ، س] (نباتات) ذات الفلقتين شعبەسنك راونديه فصيلەسندن طعمى مايخوش برنوع نباتدركه [ايسو چيندن كلير (راوندچينى) جذر وساقلرى طبابتده خفيف مسهل ، داعئ اشتها اولەرق استعمال اولنور . يكرمى قدر نوعى واردر .

(راوند)

راوندفقرا = ذات الفلقتين شعبەسنك شقيقيه فصيلەسنه منسوب حشيشى برنباتدر آناطوليده اورمانلرده كثرتله يتيشور .

راوى [ع ، ص] روايت ايديجى ، نقل وحكايه ايديجى ، ايدن .

العهدة على الراوى = صحت وعدم صحتى روايت ايدنه عائددر

راه [فا ، -] يول معناسنه‌در ، طريق .

راهبر = يول كوستريجى ، كوسترن ، قلاغوز ، دليل .

راهزن = يول اوريجى ، قطاع طريق ، خرسز .

راهنما = يول كوسترن ، قلاغوز ، دليل .

راهنامه = يول تعرفەسى § بربلدەنك يوللرينك تقسيماتنى مبين خريطه .

راه حق = الله يولى .

راه راست } = طوغرى يول .
راه صواب }

راه عشق = عشق يولى .

همراه = يول ارقداشى ، يوللرى بر اولان .

شهراه = طريق عام ، جاده ، كنيش ، بيوك جاده .

خرجراه = رسماً برخدمته كوندريلن مأموره ويريلن يول مصرفى .

راهوار = صورت معروفەده كوزل ، راحت يول يورويين حيوان . [(رهوان) بونك محرفيدر .]

راهب [ع ، ص] مناسترلرده ، كليسالرده تارك دنيا اولەرق يعنى حال تجردى اختيار ايدرك ياشايان پاپاس قره باش .

راهبه = (راهب) ك مؤنثى تاركۀ دنيا .

راهب قوشى = طيور دوريەدن اولوب سينكلر ايله كچينور برەزيليايه مخصوص برقوشدر .

(راهب قوشى)

راهن [ع ، ص] (فقه) مالنى رهن ويرن ، ترهين ايدن كيمسه .

راهن مستعير = (فقه) باشقەسندن استعاره ايلديكى مالى رهن ايدن آدم .

راهيه [ع ، س] بال آريسى .

رايات [ع ، س] جمع : (رايت) سنجاقلر .

راى [ع ، س] شمندوفر قطارى وتراموای آرابەسى تكرلكلرينك اوزرنده حركت ايتدكلرى دمورچوبوقلر .

رايت [ع ، س] سنجاق ، بايراق .

رايج [ع ، ص] فى الاصل همزه ايله (رائج) در . رواجلى ، سوروملى اولان ، بين الناس سوريلوب كچن § آقچەنك حال حاضرده كى فيئاتى اعتبارى .

رايج آقچه = حقيقى آقچەنك ضدى ، خلق بيننده سوريلن قيمتى .

رايج مال = مالك بهاسى ، دكرى .

رايج وقت = برشيئك حال حاضرده كى بهاسى ، دكرى .

رايحه [ع ، س] { فى الاصل (رائحه) در } قوقو . { طيب اولسون كريه اولسون ، ايكيسنده‌ده شاملدر . }

رايكان [فا ، ص] بادهوا ، بدلسز ، مجان ، اوجوز شئ .

رايش [ع ، ص] راشى ايله مرتشى آرەسنده واسطه اولان شخص .

رأس [ع ، س] باش ، قفا ، سر .

رأس الحكمة مخافة الله = حكمتك باشى الله قورقوسيدر § برايشك ، بر خدمتك باشنده بولنان ، بيوكى ، منتهاى درجاتى § باشلانغيج § قرەنك دكزەاوغرايان برمحلى ، برون § (نباتات) نباتاتك ساقدن اك بعيد اولان نقطەسى § قويون ، كچى كبى جانلى شئ عددى .

رأساً = كندى كندينه ، كندى باشنه ، مستقل .

رأس المال = سرمايه ، اصل مال .

رأس زاويه = زاويەنك يوقارووده كى سيورى نقطەسى .

رأس سنه = ييل باشى .

سمت رأس = (قوزموغرافيا) سطح ارض اوزرنده قائماً طوران راصدك رأسندن عموداً اخراجى متصور خطك استقامتى .

على الرأس = باش اوستنه .

مسقط رأس = برآدمك طوغديغى محل ، وطن .

رَأْفَتْ [ع،س] آجيمه ، اسيركه‌، رقت قلب ايله مرحمت ايتمك .

رأفتلو = سردارلره مخصوص عنوان رسمى.

رَأْى [ع ، س] كورمه ، كوروش § نتيجهٔ تفكر اولان حكم§ اعتقاد ظن § فكر ، مطالعه .

رأى العين = كوزله كورمك .

رأى خود = كندى رأيى .

رَئِيسْ [ع،ص] باشده بولنان آدم § بر هيئتك بيوكى ، آمرى .

رَبّ [ع ، س] جمله مخلوقاتى بسله‌ين تربيه ايدن جناب پروردكار § صاحب ، مالك ، افندى .

رب الدار = اوصاحبى .

يارب } = اى الله ! اى اللهم .
يا ربى }

رب المال = سرمايه صاحبى .

ربوبى = ربه منسوب .

علم ربوبى = علم لدنى .

رَبابْ ـ رَبابَه [ع،س] كمانچه .

ربابى = رباب چالان .

رَبّانى [ع ، ص] جناب حقه منسوب، عارف بالله ، متعبد .

ربانيون = جناب حقه منسوب اولانلر، متعبدين .

رَبازَه [ع ، ص] كياست وفطانت صاحبى ، ظريف .

رَبْط [ع ، فه] باغلامق ، باغلانمق § بند ايتمك § جمله‌لرى حروف وادوات لازمه ايله بر برينه مربوط قيلمق§ حصر وتخصيص ايلمك، وقف وتعليق ايتمك § (طب) قويمش بر شريانى توقيف نزف ايچون آلت مخصوصه ايله صيقمق، باغلامق

ادات ربط = ايكى كلمه‌يى بر برينه ربط ايدن ادات .

ضبط وربط = حسن اداره § انتظام، تأمين حضور واسايشه عائد تدابير، خصوصات.

ربطيه = اوراق بر برينه ربط ايچون استعمال ايديلن يوارلاق باشلى آلت، ايكنه وچاشير مندالى وفركته و چوراب باغى وسائره .

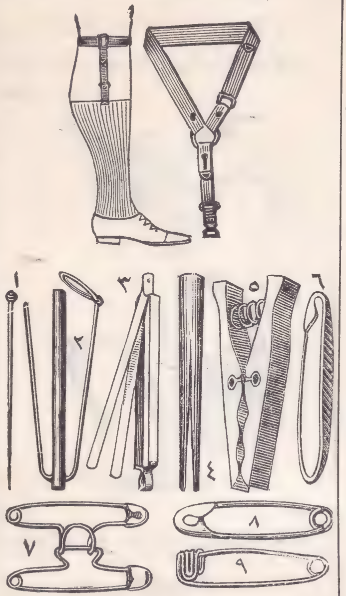

(ربطيه‌لر)

١ ـ چوراب باغى ٢، ٣ ـ ديكر نوعلرى
٤ ـ صاچ ماشه‌سى. ٥ ـ چاشير مندالى .
٦، ٧، ٨ ، ٩ چنكل ايكنه‌لرى .

رَبْع [ع،س] حولى‌يى مشتمل خانه، دار § مسكن ، اقامتكاه § موطن § اراضى .

رَبُوبْ ـ رَبيبْ [ع،س] اوكى اوغل، زوجه‌نك اسكى قوجه‌سندن اولمه چوجق § اوكى بابا .

رَبُوبى ـ رَبُوبِيَّتْ [ع،س] بسله‌ييجيلك افنديلك ، مالكيت صاحبيت § تكريلق الوهيت .

علم ربوبى = الهام طريقيله ويريلن علم لدنى .

رَبُونْ [ع،س] آلش ويرشده ويريلن پى آقچه‌سى .

رَبيبَه [ع ، س] (ربيب) ك مؤنثى اوكى قيز § دايه .

رَبيطْ [ع،ص] باغلانمش شئ ، مربوط .

رَبيعْ [ع ، س] فصول اربعه‌دن ، ايلك بهار ، ايلك ياز .

ربيع الاول = شهور قمريهٔ عربيه‌نك اوچنجيسى .

ربيع الآخر = شهور قمريهٔ عربيه‌نك دردنجيسى (ربيع الاخره)

ربيع اول = ايلك بهار .

ربيع ثانى = صوك بهار .

ابو الربيع = چاقرقوشى ☛ چاوش قوشى

نقطهٔ ربيع = رومى مارتك طقوزنجى كونى شمسك منطقة البروج اوزرنده بولنديغى نقطه .

ربيعى = ربيعه ، ايلك بهاره منسوب.

ربيعيه = قيش صوكرنده اجرا ايديلن زراعت عملياتى .

رَتائِمْ [ع ، س] جـ : (رتيمه) برشيئى خاطره كتيرمك ايچون پارمغه باغلانان ايپلكلر .

رَتْرَتْ [ج،س] { Retraite }(حقوق) بر پوليچه‌نك اعاده حسابنى حاوى مفردات دفترى

رَتْق [ع، فه] برشيئك يارتيغنى، آيريغنى قاووشديروب بتيشديرمك ، يارتيق، آيريق بتيشديرلمك . [لسانمزده يالكزجه قوللانيلميوب مطلقا (فتق) ايله برلكده وحسن ادارهٔ مصالح معناسنده مستعملدر .]

رَتْقاء [ع ، س] (فقه) آلات انوثيتى بيتشك اولمقدن ناشى معاملهٔ زوجيه‌يه مساعد ولميان قادين (آصيلمق)

رَتَمْ [ع ، س] (نباتات) قاطير طيرناغى ديلن نبات ـ كه : طبده چيچكى ايله تخمى ذات الكليهٔ زلالى ايله استسقا آنده مستعملدر .

رَتْمَه ـ رَتيمَه [ع،س] برشيئك اونودلماسى ايچون پارماغه باغلانيلان ايپلك

رَتْوَه [ع،س] خطوه ، آديم ، اثناى مشيده ايكى آياق آره‌سنده‌كى حاصل اولان زاويه مقدارى .

رَثاثَتْ [ع،س] اسكيلك ، كهنه‌لك ، ييرانمش اولمه .

رَثْى [ع،فه] ميتك محاسننى تعداد ايله اجيوب اغلمه ، مرثيه اوقومه .

رَثيثْ [ع،ص] اسكيمش ، ييرانمش ، اسكى كهنه .

رَثْيَه [ع ، س] (طب) طبيعتى غيرمعلوم وكثير الوقوع برمرض، ريح طيار ، روماتيزما

رثيهٔ مفصليه = بدنده‌كى مفاصلك (اويناق يرلرك) مصلى ليفى اقسامنك آفت والتهابى ـ كه : شديد اغريلرله پيدا اولور.

رثيهٔ جنبيه = (طب) ريح طيار ، جنسندن صانجى .

ذات المصل رثیوی = (طب) مفاصلده بولنان و روماتیزما ایله متحصل اولان التهاب .

رَجّ [ع،س] صاللایوب صارصمق ، صاللانوب صارصلمق .

رَجَاء [ع،س] (کسر راایله تلفظی غلطدر) اومه ، امیدایتمه ، نیاز ، یلوارمه .

منقطع الرجاء = مأیوس ، نومید .

رَجَب [ع،س] فی الاصل هیبتلی ، عظمتلی کورلمکله تعظیم ایدلمک معناسنه‌در § شهور قمریهٔ عربیه‌نك یدنجیسی وشهور مقدسهٔ ثلثه‌نك برنجیسیدر .

رجبان = رجب ایله شعبان آیلری .

رَجْرَجَه [ع،فع] دیتره‌مه ، صارصلمه § صاللانمه .

رَجَز [ع،س] قصیده طرزنده شعر انشاد ایلمك .

رَجَز [ع،س] (عروض) هرمصرعی درت کره (مستفعلن) دن تشکل ایدن بحر مخصوص (ارجوزه)

رَجْس ـ رَجْسَه صوت شدید § شدتلی کوك کورلتیسی .

رَجْع [ع،فع] کیری دوندرمك ، ارجاع ایتمك .

رَجَعَات [ع،س] جمع : (رجعه) رجعتلر ، عودتلر ، بعدالموت دنیایه کلیشلر .

رَجْعَه [ع،فع] بعدالموت دنیایه کلمه § تناسخ ارواح .

رَجْف ـ رَجَفَان [ع،فع] شدتله صارصلمه ، صاللانمه § شدتله کورلده‌مه § (طب) برعضوك صارصلمه‌سی .

رجفان دماغ = دماغك صارصلمسندن حصوله کلن مرض .

رَجْفَه [ع،س] (طبقات) زلزله‌دن حصوله کلن صارصنتی .

عمودی رجفه = (طبقات) زلزله نتیجه‌سی اوله‌رق آشاغیدن یوقاری‌یه اولان صارصنتی .

افقی رجفه = (طبقات) زلزله نتیجه‌سی اوله‌رق یاندن طوغری کلن صارصنتی .

تموجی رجفه = (طبقات) زلزله نتیجه‌سی اوله‌رق طالغه‌لی صارصنتی .

[جمعی (رجفات) در .]

رَجُل [ع،س] سن بلوغه ایرمش ، بالغ اولمش ارکك § انسان § اهل مقتدر ، اختصاصلی .

رجل العنکبوت = (اوروجك ایاغی) وحیدالفلقه شعبه‌سنك رجل العنکبوتیا فصیله‌سندن بر نباتدر .

(رجل العنکبوت)

رَجُلِیَّت ـ رَجُولِیَّت ـ رَجُولَت [ع،س] ارککلك ، ارکك اولمه .

رَجْم [ع،فع] طاشه طوتمق ، طاشلامق طاشلانمق § برینه آتیلان طاش § (فقه) متهمی بلنه قدر طوپراغه کوموب طاشلایه‌رق اعدام ایتمك .

رَجِیل [ع،ص] چوق یورویجی .

رَجِیم [ع،ص] رجم ایدلمش ، طاشلانمش § قوغلمش ، طرد اولنمش .

رِچَتَه [ع،س] طبیبك خسته‌یه ویریله‌جك ادویه‌نك ترکیبات ومقادیرینی وصورت استعمالنی مبین اوله‌رق اجزاجی‌یه یازدیغی ، ورقه ، پوصله .

رچته دفتری = اجزاجیلرك رچته‌لری قید ایتدکلری دفتر مخصوص .

رچته‌سز = طبیب رچته‌سی اولمقسزین اجزاخانه‌دن ویریلن اجزاء ، دواء ـ که : موجب مسئولیتدر

رَچَل [ت،س] { فارسی (ریچال) دن غلطدر } شکرله قویوجه بر صورتده قایناتلمش میوه طاتلیسی .

رَچِینَه [ج،س] چام کبی بعض اشجاردن حاصل اولان ساقز ☛ (راتینج)

رچینه‌لی = ساقزلی ، ایچنه ساقز قونمش شیٔ .

رَحَاوِی [ع،س] دولابك افقی دونن کوتوکی § کوتوکلی چالغی صندوغی .

رَحْیَان [ع ، س] قاربورغه‌نك اوموز کمیکنه اتصالی .

رَحَبَه [ع،س] دوز میدان .

رَحْل [ع،س] سمر ، پالان § یول لوازمی .

شد رحل = سفره چیقمق ، یولجی اولمق

رَحْلَه [ع،س] اوزرینه مصحف شریف وکتب سائره قونلمق ایچون اعمال ایدیلان وایکی ایاغی اویه‌لی کچمه اولدیغی جهتله آچیلوب قپانه بیلن صره § معلمك اوکنده‌کی کوچوك ماصه .

(رحله)

رَحَم [ع،فع] رحمت ایلسون معناسنه دعادر .

رَحْم [ع،س] مرحمت ، رقت ، شفقت .

رَحِم [ع،س] نسوانده ، دیشی حیواناتده اولان دول یتاغی § (فرائض) اناجهتندن قرابت نسبیه‌سی اولمق .

ذی رحم = خصملق ، اقربالق ، والده جهتندن وسائل قرابت .

اختناق رحم = اکثریا قادینلرده جملهٔ عصبیه‌نك تخرشندن متحصل برمرض ، هیته‌ری . [بوخسته‌لغك اخیراً ارککلرده دخی وقوعی ثابت اولمسنه مبنی الیوم بو تعبیر طبی حکمسز قالمشدر .]

صلهٔ رحم = غربتده بولنان کیمسه کیدوب اقرباسنی زیارت ایتمك .

رحمی = رحمه منسوب ومتعلق .

رَحْمَان ـ رَحْمٰن [ع ، ص] { اسماء حسنادندر } صاحب رحمت اولان جناب حق . تکری .

رحمانی = رحمانه ، جناب ربمنانه منسوب .

رَحْمَت [ع ، س] اسیرکه‌مك ، رقتله شفقت ایلمك § مرحمت § جناب حقك موتایه رحم ایدوب کناهلرینی عفو بیورمسی { راء مکسوره ایله عربیده دواملی یاغان یاغموره (رحمت) دنیلمسنه باقیلورسه یاغمور معناسنه کلن (رحمت) ك بوندن محرف اولمسی ملحوظدر . }

رَحیٰ [ع،س] دکرمن، آسیاب .

فرس الرحی = دکرمن بارکیری .

رَحیبْ [ع، ص] کنیش، واسع، بول.

رحیب الراحه = الی آچیق، مخی .

رَحیقْ [ع،س] ایی شراب ، ازهارك دروننده طوپلانان مایع سیال، نقتار .

رَحیلْ [ع ، س] کوچمه ، کوچ .

رَحیمْ [ع ، ص] { اسماء حسنادندر } صاحب رحمت اولان جناب حق [رحمن دها ابلغ اولوب یالکز جناب واجب الوجوده خاصدر . (رحیم) مخلوقده ده اطلاق اولنه بیلور.]

رَخاءْ [ع، س] وسعت معیشت، بوللقله کچنیش .

رَخاصَتْ [ع،س] تازه لك ، ملایمت § اوجوزلق .

رَخامَتْ [ع،س] سسك، سوزك اینجه یاواش ولطیف اولمسی .

رَخاوَتْ [ع،س] سولیوکلك، کوشکلك، تنبللك .

رَخْتْ [فا،س] آت طاقمی § یول، سفره طاقمی § تجملات .

رخت عروس = جهاز طقمی ، کلین اشیاسی § (معماری) مردیون باصاماغنك قسم افقیسی، مردیونك باصاماقلرینه عمود اولان اقسام § پنجره وقپوقنادلرینه مخصوص رزه وسائره کبی لوازم .

رَختلامَق [ت ، مص] آته طاقم ، رخت طاقمق .

رَخْتْوانْ [فا،س] آت غاشیه سنك صیرمه لی غیطانی .

رختوان آغاسی = رخته ، آت طاقملرینه باقان سایس .

رَخْشْ [فا،ص] کوستریشلی ، سریع الجولان (آت) § زال اوغلی رستمك آتی .

رَخْشا ـ رَخْشان ـ رَخْشَنْده

[فا،ص] غایتله ضیادار ، پارلاق ، تابان درخشان .

رَخْنه [فا،س] کدیك ، یاریق ، یبرتیق آره لق ، غیر منتظم دلیك § ضرر ، زیان .

رخنه دار = ضرر کورمش § رخنه لی .

رَخْو [ع،ص] رخاوتلی، کوشك سولپوك .

رَخیصْ [ع ، ص] اوجوز ، اهون § ملایم ، نازك ، یومشاق لباس .

رَخیطس [ج ، س] (طب) طفولیت اولایه مخصوص برمرض اولوب سوء تغذی نتیجه سی اوله رق کمیکلری سوء اشکاله دوچار ایدر .

رَخیم ـ رَخیمه [ع،ص] صوتی خفیف، سوزی لطیف قیز

رَدّ [ع،س] کری دوندیرمك، دوندرلمك، کری چویرمك ، چویرلمك § قبول ایتمه مك ، ایدلمه مك § طانیماماق ، انکار ایتمك § چوروتمه ، جرح وابطال ایتمه § (فرائض) اصحاب فرائض سهام معینه لرینی آلدقدن صکره قالان مالی اخذ ایده جك عصبه بولنمدیغی حالده او مالی حصه لرینه نسبتله ذوی الفروض النسبیه یه اعطا ایلمك.

رد بدل = مقابله بالمثل ، تحقیر ضمننده سویلنن سوزی عطف و اسناد صورتیله تکرار ایتمك

رد کلام = سویلنیلن سوزی عدم قبول ایله کری چویرمه ، رد ایتمه .

رد سلام = سلام ویرنه سلام ایله مقابله، سلام آلمق .

رد فتق = (طب) قاصیق چیقیغنی یرینه قومق .

ردالعجز عن الصدر = (ادبیات) برفقره نك ویا مصرعك نهایتنده مذکور اولان ایکنجی کلمه یی فقره نك ویا مصرعك اولنده ایراد ایتمك صنعتی ؛ مثال

« ای وجود کاملك اسرار حکمت (مصدری)
(مصدری) ذاتك اولان اشیا صفاتك (مظهری)
(مظهری) هر حکمتك سنسین که کلك قدرتك
صفحهٔ افلاکه نقش ایتمش خطوط اختری»

رد مطلع = (ادبیات) برنجی، ایکنجی مصرعه دکی قافیه یی ـ مطلعده اولمامق شرطیله ـ تکرار ایتمك بدیعه سی

رد اعضا = (حقوق) مدعی ویا مدعی علیهك اسباب معینهٔ قانونیه دن طولایی محکمه رئیس ویا اعضاسندن بر ویا برقاچنك محکمه ده بولنمامسی طلب حقی .

رَدائَتْ [ع، س] باپاغیلق ، کوتولك § فساد بنیه، یاره آزغینلغی .

رَدایَه [ت،س] (بحریه) یلکن وتنته لرك اوفاق دلیکلرینه کچیریلن دمیر، پرنج حلقه .

رَدَّتْ [ع،س] چیرکینلك، مدار مردودیت.

رَدْعْ [ع ، فه] کیری طوردیرمق، طوردیرلمق .

ردع جیب = درونی کدردن تخلیه ایتمك .

رَدْمْ [ع ، فه] قپو وکدیك کبی شیلری اهتمامله قاپامق، بند وسد ایتمك . [(ردم) (سد) دن ابلغدر.]

رَدَمْ [ع ، س] سد ، بند .

ردع ردم } = سد وبند ایدلمش شیٔ
هدم ردم } یقمق، آچمق .

رَدیءْ [ع ، ص] کوتو ، فنا ، فاسد § بیاغی (طب) آزغین، وخیم .

ردیٔ الطبیعه = (طب) فرنکی ، سرطان کبی عاقبتی وخیم اولان علتلرك صنفی .

رَدیعْ [ع،ص] یره اوورولمش § آحمق، نادان .

رَدیفْ [ع،ص] حیوانده بیرینك آردینه بینن § بیرینك آردی صره کیدن، آرقه دن کلن § (عسکریه) نظامیه دن صکره کی ، احتیاطدن اولکی صنف . وظائف عسکریه ایله مکلف اولان افرادك نظامیه خدمت ومدتنی اکمال ایلدکدن صوکره کچدیکی صنف § بو صنفه منسوب ضابط ، نفر § (ادبیات) مصراع ویا بیتلرك صوکنده رویدن متعاقب عیناً تکرر ایدن حرف ویا کلمه ؛ مثال :

« بر صفا بخش ایده لم کل شودل ناشاد (ه
کیده لم سرو روانم یوری سعدآباد (ه »
و
عید ایریشسون باعث شوق جدید (اولسون ده کور
سیر سعدآبادی سن برکره عید (اولسون ده کور

رَذائِلْ [ع ، س] ج : (رذیله) فنا خصلتلر .

ام الرذائل = جهل، جهالت .

رَذالَتْ [ع ، س] دنائت، رذیللك ، پك زیاده چیرکین حالت § عارسزلق، رسوایلق .

رَذیلْ [ع ، ص] آلچاق ، صویسز ، رسوای، حیاسز . [جمعی : ظن اولندیغی کبی اراذل اولمیوب (رذلاء) در .

رَذیله [ع ، س] کوتو خوی ، خصلت ردیئه، پك فنا حالت § (رذیل) ك مؤنثی .

رَزْ [فا ، س] اوزوم آغاجی ، باغ کوتوکی، آصمه ، کرم .

دختر رز = باده ، شراب، خمر .

رزبان = [ص] باغجی ، باغ بکجیسی.

رزّاق [ع، ص] { اسماء حسنادندر } جمله مخلوقاتك رزقنی احسان بیوران جناب حق

رزّاقی [ت، س] { (رازقی) دن غلطدر } قوریسی مشهور، چکردکسز کوچك اوزوم جنسی.

رزانت [ع، س] آغرلق، تمکینلك § وقار وتمکین صاحبی اولمق.

رزم [فا، س] غوغا، جنك، صاواش.

رزمگاه / **رزمگه** = میدان حرب، جنك محلی.

رزمی = جنکه منسوب ومتعلق.

رزنه [ت، س] { فارسی (بارانه) دن محرفدر } دره اوتی نوعندن بر نبات. ☞ [رازیانه]

صو رزنه‌سی = صو بالدیرانی.

رزّه [ع، س] {تخفیف راء ایله ده مستعملدر} قپو قناتلرینی سوکه‌یه ربط ایدن دمیر چنکل § قپویی سد ایچون خروس دنیلان وسوکه‌یه مربوط اولان دمیره بیلن دیل.

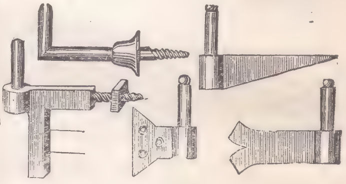

(رزه‌لر)

رزه‌لمك = قپویی رزه ایله قپامق.

رزیّه [ع، س] بلا، مصیبت. جمعی: (رزایا) کابیرسده لسانمزده مستعمل دکلدر.

رزین [ع، ص] رزانتله متصف، رزانتلی، تمکینلی، وقارلی، آغر، متین.

رژی [ج، س] توتون ومسکرات کبی مکیفاتك انحصاری § بونلری تحت انحصاره آلان شرکت، هیئت اداره.

رس [فا، ص] {یتیشمك، ایریشمك، اولاشمق معناسنه کلن (رسیدن) ماده‌سندن صیغهٔ امر ایسه‌ده لسانمزده وصف ترکیبی حالنده قوللانیلور} یتیشیجی، ایریشیجی، اولاشیجی.

دست رس = الی یتیشدیریجی، نائل.

مژده رس = مژده‌جی، مبشر.

فریاد رس = فریاده ایریشیجی.

مدد رس = امدادجی، یاردجی، معین.

نورس = (ص) یکی یتیشمه (نورسیده) کبی

رسّ [ع، س] : بحریسی طاش ایله اوریلمش قویو § (تاریخ) قوم ثمودك کندولرینه مبعوث اولان (حنظله بن صفوان) علیه السلامی درونته القا ایلدکلری قویو § (عروض) الف تأسیسدن اول ویا صکره حرفك حرکه‌سی § برحاله تأمین اطلاع معناسنده کلیر.

اصحاب الرس / **بنی رس** = قوم ثمود.

رسا [فا، ص] ایریشیجی، یتیشیجی.

نارسا = یتشمز، الویرمز.

رسائل [ع، س] جمع: (رساله) مختصر کتابلر § مکتوبلر. {رسایل صورتنده استعمال ایدلمه‌مایدر}

رسّام [ع، ص] رسم یاپان، صنعت رسمیده مهارتی اولان آدم، مصور.

رساملق = رسم یاپمق صنعتی.

رسان [فا، ص] یتشدیرمك، ایریشدیرمك معناسنه کلن {(رسانیدن) مصدرندن مشتق اولوب اسم فاعل معناسنده، وصف ترکیبی حالنده استعمال اولنور} یتیشدیریجی، یتیشیجی، اولاشیجی، اولاشدیریجی.

شرف رسان = شرف یتیشدیریجی.

مژده رسان = مژده اولاشدیریجی، مبشر.

رستکار [فا، ص] قورتیلیجی، قورتیلن.

رستکاری = خلاص، نجات، قورتولمه.

رسته [فا، ص] {رستن مصدرندن اسم مفعول اولوب قورتلمش، رهایاب اولمش معناسنه‌در.}

رسم [ع، س] برشیئك اثر ونشانی § برشیئی تقلیداً یاپیلان شکل وهیئت صورت § یازمه، چیزمه § عادت، اصول § دأب دولت، اصول دولت ویوکو § جانب حکومتدن دبدبه وطنطنه ایله اجرا اولنان خصوص، آلای § طاسلق، ترتیب، پلان، ابنیه‌نك مقطعلرینی کوستر خریطه § صنعت ترسیم.

رسم تام = [منطق] جنس قریب ایله خاصه‌دن ترکب ایدن تعریف [انسانك تعریفنده: (بالقوه کولیجی حیوان) دیمك کبی]

رسم ناقص = (منطق) خاصه ایله تعریفندن ویا جنس بعیددن مرکب تعریف { انسانی ایکی آیاق اوزرنده یوریجی بالطبع کولیجی، مستقیم القامه، عریض الاظفار دیه تعریف ایتمك کبی. }

رسماً = دولت نامنه، دأب دولته عائد موافق اوله‌رق § صورت ظاهره‌ده کوستریشدن عبارت اوله‌رق § عادت، اصول اوزره.

رسمی = رسمه منسوب ومتعلق § حکومته متعلق خصوص.

رسمیات = رسمی اولان خصوصات.

غیر رسمی = رسمی اولمیان.

رسم سلام = عسکرك مافوقنه قارشی اجرا ایلدیکی مراسم تعظیمیه § بر کیمسنك دیکرینه قارشی ایفا ایلدیکی مراسم مخصوصهٔ تعظیمیه.

نیم رسمی = بر درجه‌یه قدر رسمی § رسمی عد ایدیله‌جك ویا رسمی عد اولنمیه‌جق درجه‌ده.

هاء رسمیه = (حرف) کلمه‌نك صوکنده اولوب فتحه‌یی تقویه ایدن (ه) حرفی.

هندسهٔ رسمیه = (ریاضیه) هندسه‌نك اشکال غیر مجسمه‌دن باحث اولان قسمی.

رسمسز = رسمی، تصوری اولمیان بچیمسز.

رسملی = رسمی، تصویری اولان بچیملی.

رسن [فا، س] ایپ، اورغان § (بحریه) خلاط

رسن بند (بحریه) خلاط آتمش، باغلی.

رسول [ع، س] ایلچی § انسانلری دین حقه دعوت ایچون من قبل الرحمن کتاب ایله مبعوث اولان ذات عالی. پیغمبر § بالخاصه خاتم الانبیا علیه اکمل التحایا افندمز حضرتلری § { نبی ایله رسول بیننده عموم وخصوص مطلق واردر صاحب کتاب اولمیه‌رق یالکز ناسی شریعت قدیمه اوزره دین حقه دعوت ایدن (نبی) ومستقل کتاب وشریعت صاحبی اولان پیغمبره‌ده (رسول) دینورکه: شو حالده هر رسول نبیدر لکن هر نبی رسول دکلدر § (حقوق) قبض وتصرفه مأذون اولمیه‌رق برکیمسه‌نك سوزینی دیکره تبلیغ ایدن کیمسه.

رسول الله = بالخاصه نبی مجتبی محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری

رسی [ع، ص] (خیر وشرده) ثابتقدم، صاحب مسلك اولان.

رسید [فا، س] دفترده برمبلغك آلندیغنی ویاحکمدن ساقط اولدیغنی کوسترمك ایچون و (بدوح) اشارتنه مشابه اولان برنوع چیزکی § ایریشدی، واصل اولدی معناسیله فعل ماضی.

رسیده [فا، ص] ایریشمش، واصل اولمش، کماله ایرمش.

رسیدهٔ ختام = ختامه ایرمش، بیتمش.

نورسیده = یکی یتشمش § شاب، کنج

نورسیدکان = کنجلر، شبان .

نارسیده = ایریشمه‌مش، پیشمه‌مش، کوروپه § خام .

رَسیسْ ـ رَسیسَه [ع، س] (طب) خسته‌لغك علامات اولیه‌سی، مقدمهٔ مرض § حمی خسته‌لغنك مقدمه‌سی.

رَشْ [ع، س] مایعی سرپمك ، مایع سرپیلمك § سرپنتی یاغمور .

رَشاشْ ـ رَشاشَه [ع، س] سرپنتی، توز کبی اینجه یاغمور.

رَشْح [ع، فع] ترلمه § صیزمه. [ترشح دها زیاده مستعملدر]

رَشَحاتْ [ع، س] جـ: (رشحه) صیزینتیلر ، طامله‌لر .

رشحات قلم = محصولات فکریه .

رَشْحَه [ع، س] صیزینتی ، طامله .

رَشْف [ع، فع] مایعی امه‌رك ایچمك، مایع امیله‌رك ایچلمك .

رَشْك [فا، س] قیصقانمه، حسد § محسود.

رشك آور = حسده دوشوریجی .

رشك عالم = محسود عالم .

رشکین = حسدایدیجی، حسود، حاسد.

رَشْمَه [فا، س] دابه یولاری، دیزکینی .

رَشْح [ع، س] تر، عرق .

رَشید [ع، ص] طوغری یول طوتان، راه مستقیم وصلاحه کیدن § (حقوق) وجوه مصالحه واقف و مالنی ممنوعاته صرفدن مجتنب وتبذیردن متوقی ، عاقل، بالغ § مرشد معناسیله جناب حق § سن رشده واصل اولان § کتان حلواسنك بر نوعی .

رَشیق [ع، ص] بویی موزون والطیف اولان .

رَصّاد [ع، ص] رصدایدیجی [(راصد) دن ابلغ ایسه ده آندن دها آز مستعملدر]

رَصّاصْ [ع، س] قالای، قورشون .

رصاص ابیض = قالای .

رصاص اسود = قورشون

رصاصی = قالایجی § قورشونجی .

رصاص مذاب = اریدلمش قالای.

حمض رصاص = (کیمیا) رصاص ایله مولدالحموضه‌نك ـ معین مقدارده ـ ترکیبندن حاصل اولان ترکیب کیمیوی (حمض اول اسرب، حمض ثانی اسرب ، حمض متوسط اسرب) .

رَصافَتْ ـ رَصانَتْ [ع، س] صاغلاملق ، محکملك § متینلك .

رَصایِعْ [ع، س] جـ: (رصیعه) قاباره‌لر، قاباره کبی بر یره وضع اولنان زینتلر .

رَصَد [ع، فع] بر شیئی کوز دیکوب کوزتمك ، کوزه‌دلمك § (قوزموغرافیا) اجرام سماویه‌نك حرکات وسائر کیفیاتنی بیوك دوربین ایله تدقیق ومعاینه ایتمك .

رصدخانه = (قوزموغرافیا) حرکات کواکبی ، تحولات هوائیه‌یی ، حادثات جویه‌یی رصد وثبت ایتمکه مخصوص محل .

رصدکاه = رصدخانه § اوزاق محللری ترصده مخصوص یوکسك یر .

رصد دوربینی = (Télescope) آلت رصد ، اجرام سماویه‌یی ممکن مرتبه بیوك کوسترن آلت ، بیوك دوربین . ☞ دوربین فلکی .

رصدی = رصده منسوب ومتعلق .

رَصیعَه [ع، س] قاباره، قاباره کبی بر یره وضع اولنان زینت .

رَصْف [ع، فع] بر محله قالدیرم دوشه‌مك ، دوشتمك § قالدیرم

رصفی = (طب) قالدیرم طاشی کبی دیزلمش حجرات عضویه‌نك حاصل نسجیه‌سی .

رَصیفْ ـ رَصینْ [ع، ص] متین محکم ، طیانقلی ، صاغلام § بر بجیسی (طبقات) دکزك یوزینه چیقمش قیالر ، دکزك ایچنده‌کی شاب (شعب) تشکلاتی .

ساحل رصیفلری = (طبقات) قره‌لرك وآطه‌لرك سواحلنه متصل رصیفلر

سد رصیفلری = (طبقـات) قره واطه‌لرك سواحلی بویونجه بولنوب آره‌لرنده بعضاً بر قنال تشکل ایدن رصیفلر.

رَصیفَه [ع، س] صو ایچنده یاپیلان سد ، ریختم .

رَضْ [ع، س] (طب) عضوك بر ضربه نتیجه‌سی اوله‌رق قانه‌مقسزین ، کسلمکسزین بره‌لنمه‌سی، بره‌لنمه § برشیئی بلغور کبی دوکوب اوفاتمق .

رَضاعْ ـ رَضاعَتْ [ع، س] ممه‌دن سوت امه‌مك . {رانك کسریله‌ده لغتدر }

رَضِیَ [ع، فع] { صیغهٔ ماضی اولوب دعا معناسنده مستعملدر . } راضی اولسون .

رضی الله = الله راضی اولسون معناسنه دعا اولوب اصحاب کرام حضراتی حقنده ایراد اولنور .

رَضیع [ع، ص] (طب) سوت امن چوجق § سوت قرده‌ش .

رَطابَتْ [ع، ص] رطوبتلی ، یاش، نمناك .

رَطانَتْ [ع، فع] لسان عربك غیری بر لسانله تکلم ایتمك . [کسر را ایله‌ده لغتدر }

رَطْب [ع، ص] یاش ، نملی (خشك) مقابلی .

میوهٔ رطب = یاش ، صولی یمش § دنیوی واخروی لازم اولان خصوص .

رطب ویابس = مناسبتلی، مناسبتسز، صاچمه صاپان سوز § تازه، ملایم، نرم .

رطب اللسان = ملایم سوزلو .

رطبه = (رطب) ك مؤنثی § یونجه اوتی.

رَطْب [ع، س] خطا وصواب دیله هرنه کلیرسه سویلمك حالی .

رَطیبْ [ع، ص] (رطب) ایله مترادفدر .

رَعّادْ [ع، س] (حیوانات) الکتریق بالغی قالقانه مشابه والکتریق خوصی حائز بر نوع بالق .

رَعّادَه [ع، س] (مولددر) طوپـل .

رَعایا [ع، س] جـ : (رعیه) بر حکومتك زیر تابعیتنده بولنـان کافهٔ ناس § اصطلاحات قدیمه‌جه حکومته خراج ویرن تبعه .

رَعْد [ع س] کوك کورلمسی § (حکمت) شرارهٔ برقیه‌نك مرور ایلدیکی هوا طبقه‌سنده بردن بره حصوله کلن بوشلغه اطرافدن هوانك هجوم ایتمسی نتیجه‌سی اوله‌رق ایشیدیلن کورلتی .

رعد انداز = کورله‌ییجی ، کوك کورلتیسی کبی سس ویرن .

رعد و برق = مثبت ومنفی الکتریقی حاوی ایکی قطعهٔ سحابه‌نك یکدیکرینه تصادف وتماس ایلدکاری زمان ایشیدیلن کوك کورلتیسی ایله آندن اول حس ایدیلن شدتلی ضیا .

رَعْدَه ـ رَعْشَه [ع،س] تتره‌مه .

رعشه‌دار} رعشه‌ناك} = رعشه‌لی ، تتره‌ین .

رَغْدِيَّه [ع،س] (مولددر)(بحريه) طورپیل كمیسی .

رَعْنا [ع ، ص] فی الاصل عربیده احمق معناسنه اولان (ارعن) صفت مشبهه‌سنك مؤنثی ایسه‌ده لسانمزده كوزل ، لطیف ، دلبر ، نمایشلی معناسنده مستعملدر .

كل رعنا = یاپراقلرینك نصفی قرمزی نصف دیكری صاری اولان برنوع كل .

رَغْى [ع،فع] اوتلاتمق، اوتلادلمق § اوتلامق .

رَغِيبْ [ع،ص] قورقمش اولان، مرعوب .

رَعِيَه ـ رَعِيَّتْ [ع ، س] برحكومتك تحت تابعیتنده بولنان كافهٔ ناس، زیردستان .

رغبت پرور = تبعه‌سنی ترفیه وصیانت ایدن حكمدار عالی‌تبار .

رَغائِبْ [ع،س] جـ : (رغیبه) رغبتله ایستنیلن شیلر § كثیرالمقدار عطیه‌لر .

لیلهٔ رغائب = فخركائنات علیه اكمل التحیات افندمز حضرتلرینك والدهٔ مقدسه‌لری حضرت (آمنه) نك ذات اقدس نبوی‌یه حامل قالدقلری شب مبارك كه رجب شریفك ایلك جمعه كیجه‌سیدر .

رَغَباتْ [ع، س] جـ : (رغبت) .

رَغْبَتْ [ع،س] میل قوی ایله ایسته‌مك، زیاده خواهش كوسترمك § اعتبار ایتمك ، حسن تلقی ایلمك § قبول ، حسن قبول .

رغبةً = رغبت ایدرك ، خواهشله دیله‌مك صورتیله .

رغبتسز = رغبتی، خواهشی اولمیان، ایستنكسز § غیر مقبول ، رواجسز ، سورمسز .

رغبتسزلك = ایستنكسزلك § عدم مقبول .

رغبتلی = خواهشله ایستنین ، زیاده ایستنكلی § مقبولیت عامه‌یه مظهر اولمش § معتبر آدم .

رَغَدْ [ع، س] وسعت، سهولت، رفاه § معیشتده سهولت ووسعت .

رَغْمْ [ع، مص] برینك خوشنه كیتمیه‌جك حركتك بالالتزام اجراسی، بریسنك عنادینه ضدینه برایش ایشله‌مك .

رغماً = رغم اوله‌رق ، نسبت وعناد صورتیله .

رغماً علی انفه = بریسنك كوستردیكی عظمتی تحقیر ایچون، تحقیر مقصدیله

علی رغم العدو = دشمنك عنادینه ، دشمنی متأثر ایتمك اوزره .

رغمیات = رغم صورتیله، رغماً یاپیلان حالات وحركات .

رَغِيبَه [ع ، س] رغبت اولنان شیء § عطیهٔ كثیره .

رَغِيفْ [ع ، س] یوفقه، پیده ، كرده دنیلن اكمك .

رَفّ [ع،س] راف ☞ راف .

رِفادَه [ع،س] (طب) یارەلرك صارلمسی ایچون اوزرینه قونیلان باصق .

رَفاغَتْ [ع، مص] رفاه ایله كچینمك .

رَفاقَتْ [ع،مص] رفیق اولمه، یولداشلق، همراهلق § آرقداشلق .

حسب الرفاقه = آرقداشلق ، یولداشلق حسبیله .

رَفاهْ ـ رَفاهَتْ ـ رَفاهِيَتْ

[ع،مص] وسعتلی معیشت، وسعتلی دیرلك، بوللقده كچینیش، سهولتله، حضور ایله ، كوزل صورتده كچینیش . [بعض اثرلرده (رفاهیت) ك غلط اولدیغی كوسترلمكده ایسه‌ده دوغری دكلدر . یاكلش اولان (رفاهیت) دكل تشدید یا ایله اولان (رفاهیّت) در .]

رَفْتْ [ع. مص] برشیئی ریزه‌ریزه اوفاتمق .

رَفْتْ [فا ، فع] { (رفتن) ماده‌سندن فعل ماضی } كیتمه ، كیدیش . { (آمد) لفظیله برابر قوللانیلور }

آمد ورفت = كاوب كیتمه § (عسكریه) برنفرك منسوب اولدیغی قطعهٔ عسكریه‌دن موقتاً ویا مؤبداً انفكاك كنده‌كنیه‌سی بالاسنه ویریلن شرح .

رفتیه = (كمرك) { غلط تعبیر } رسم اخراج § بو رسمك حین استیفاسنده ویریلن ورقه .

رَفْتار [فا،س] صالنه‌رق ادالی یورومه كوزل كیدیش .

رَفْتَه [فا،ص] كیتمش ، كچمش .

رفته رفته = كیت كیده ، كیده كیده، تدریج ایله .

نارفته = كیدلمه‌مش § كیدلسی غیر جائز بولنمش .

ره‌نارفته = كیدلمه‌مش یول ، چغر § طریق غیر مستقیم .

رَفَثْ [ع،مص] بی ادبانه سوزسویلمك § نسوانه قارشی چاپقنجه سوز سویلمك ، حرف اندازلق ایتمك .

رَفْرَفْ ـ رَفْرَفَه [ع،س] پرده و ـ دوشمه یاپیله‌جق یشیل بز اینجه نازك قماش ، دیبا § البسه وپرده كبی شیلرك كنارلرندن صارقان فضله‌سی ، صاچاق § قوشی چوق‌چنزار § سوكود كبی دالری صالقم صالقم اولان لطیف آغاج § دوشك، مندر ، یاصدق .

رَفْشْ [ع ،س] چاپا ، دینلن باغچوان آلتی ، كوچوك قازمه § چفتجی آلتی .

من الرفش الی العرش = پك فقیر ایكن مساعدهٔ طالعله زیاده زنكین اولان آدمدن كنایه § برنوع یاصیجه نهر قاپلومبغه‌سی ـ كه فرات ودجله نهرلرنده كثرتله بولنور .

رَفَشْ [ع ، س] بیوك قولاقلیلق ، قولاغی بیوك اولمه .

رَفْضْ ـ رَفَضْ [ع، مص] رافض اولمه § طریق حقی ترك ایلمك .

رَفْعْ [ع،مص] یوقاری قالدیرمق، قالدیرلمق یوكسلتمك ، یوكسلدلمك § لغو وفسخ ایتمك ، حكمسز براقمق § نزع ایتمك محروم ومجرد براقمق (رتبه حقنده) § بر كلمهٔ عربیه‌نك آخرنده‌كی حرفی ایكی اوتره دینلن صورتده اوقومق § (ریاضیه) برعددك قوتنی تزیید ایتمك (جزر) مقابلی .

ایكنجی قوته رفع ایتمك = برعددی كندی نفسنه ضرب ایتمك : $ب \times ب = ب^{۲}$

اوچنجی قوته رفع ایتمك = برعددی كندی نفسنه ایكی دفعه ضرب ایلمك : $ب \times ب \times ب = ب^{۳}$.

رفع زوائد = (طب) یاره‌نك چوروك اتلرینی رفع وازاله ایلمك .

رَفُو [فا س] دیكیشی بللی اولمیان یامه، اوركو § مطلقا یامه ، اوركو .

رفوكر = اوریجی ، اوركوجی .

رَفوشَه [فا،س] شاقه، لطیفه § صوچ، کناه.

رَفیض [ع،ص] ترك ایدلمش، متروك.

رَفیع [ع،ص] یوکسك، عالی، یوجه.

رفیع الدرجه / **رفیع القدر** = درجه ومنزلتی بیوك اولان.

رَفیغ [ع، ص] راحت و رفاهیت ایله کچینن آدم.

رَفیق [ع، س] یولداش، ارقداش § معاون، یاردمجی § اورتاق، شریك وتربیه‌لی آدم.

رَفیقَه [ع، س] (رفیق) ك مؤنثی § زوجه، حلیله.

رَفیه [ع ص] (رافه) ایله مترادفدر. بوللق کنیش معیشت ایچنده یشایان آدم.

رَق [ع، س] کاغد یرینه اوزرینه یازی یازیلان اینجه دری، ترشه که جیلان دریسندن عبارتدر [فرنکلر بوکا پارشومن — (Parchemin) دیرلر]

رَقابَت [ع، س] بر ایش، بر صنعت، بر مسلکده امثالنه تفوق ایتمك غیرتی § بر بریی چکه‌مامك § (علم ثروت) بر مسلکده چالیشان اشخاص متعدده بیننده، محصوللرینك نفاست، متانت وفیأتجه اهونیتی جهتنده یکدیکره تفوق آرزوسی که: سربستیء اعمالك نتیجهٔ طبیعیه‌سیدر.

رَقّاص [ع، ص، س] رقص ایدیجی، اویناییجی کوچك § آصمه، واطورتمه ساعتلرك ایچنده‌کی ایکی طرفه حرکت ایدن کفچه شکلنده‌کی آلت مخصوصه § (حکمت) برنقطه‌یه ویا برمحوره معلق اولوب ایکی طرفه حرکت ایده‌بیلن برمادهٔ ثقیله.

رقاص بسیط = (حکمت) غیر قابل انحنا وبلاوزن اولان برخیطك اوجنه معلق اولوب خیطك دیکر اوجنك مربوط بولندیغی برنقطهٔ ثابته‌نك اطرافنده وخلاده (دلك وتماسدن آزاده فرض اولنه‌رق) حرکت ایدن برنقطهٔ مادیهٔ ثقیله‌که: رقاص قوانیننی ایضاح واثبات ایچون ذهناً تصور اولنوب فعلا اعمالی غیر ممکندر.

رقاص مرکب = (حکمت) بالفعل اعمالی ممکن رقاص که: بوکا رقاص معوض دخی دینور.

رقاص معدل = (حکمت) ساعتك انتظام حرکاتنی تأمین ایچون صاپی برطاقم چلیك وبرنج تللردن اعمال ایدلمش ساعت رقاصی.

رقاص قوانینی = (حکمت) رقاصك حرکاتنه متعلق اصول وقوانین ثابته که: بالریاضیه حل وایضاح ایدیلور.

رِقامْبیو [ج،س] Ricam bio قبول ایدلمیه‌رك پروتستو ایدیلن پولیچه‌نك عکسنه کشیده ایدلمسی.

رَقائِق [ع،س] ج: (رقیق). اینجه رقیق، دقیق اولان شیلر.

رَقَبات [ع،س] ج: رقبه.

رَقَبَه [ع،س] اکسه کوکی، بوین، عنق § قول، کوله، جاریه.

فك رقبه = قول آزاد ایتمك.

رَقَبی [ع،س] (طب) بوینه متعلق اعضا، واجزای بدنیه — که: عظام، اعصاب، عضلات وعروقك هیئت مجموعه‌سندن عبارتدر.

رَقْد ـ رُقادْ [ع، مص] اویومق § اوزره بولنمق، اویقویه هنوز طالمق.

رَقْش [ع، مص] نقش ایتمك، رنکلی بویالر ایله بویامق، الوان ایله زینت ویرمك.

رَقْص [ع،مص] صیچرایه‌رق اوینامق.

رقصان = رقص ایدیجی، ایدن.

داء الرقص = (طب) وجودك بر محلنه عارض اولان حرکت دائمه ایله متصف بر مرض عصبی، خورا علت.

رقص کنان = رقص ایده‌رك، رقص ایده ایده § رقص ایدن، رقص ایدیجی.

رُقَطاء [ع،س] (ادبیات) هرکلمه‌سنك برحرفی نقطه‌لی، دیکری نقطه‌سز اوله‌رق سویلنن سوز:
«چون من ازهجر بری رخ صنم توبه شکن
بس آشوب کند بلبل خوش طبع چمن»
§ قانه‌لی بیاضلی حیوان معناسنه اولان ولسانمزده غیر مستعمل بولنان (ارقط) ك مؤنثی: هرهٔ رقطاء.

رَقْع [ع،مص] یاماق، یرتیق لباسه یامه اورمق.

رَقْم [ع مص] یازمق، تحریر ایتمك § یازی.

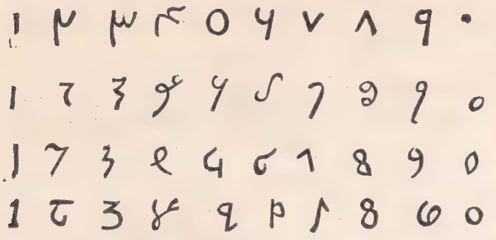

شرقی وغربی عربلرك ادوار مختلفه‌ده‌کی اشکال ارقامی

رقم آتمق = برشیئك اوزرینه عددیله اشارت قویمق.

رقم دوکمك = حساب ایتمك، حساب ایچون ارقام، اعداد یازمق.

رقمزده = یازلمش، محرر.

رقمزن = یازیجی، یازان، محرر § حسابده مستعمل اعداددن هر برینك اشارتی § رقم قویمق § علم حساب وقواعدی.

رقمکش = رقم یازان، رقم آتان.

رقمی = رقمه، عدده منسوب ومتعلق.

رَقود [ع،ص] اویومش، خوابیده.

رَقیب [ع،ص] دیکریله عینی شیئه طالب وخواهشکر اولان § دیکرینك کار ومنفعتنی منع ایله کندی ایشنی ترویج ایتمکه چالیشان § (ثروت) رقابت ایدن § اسماء حسنادندر: حافظ، نکهبان § (قوزموغرافیا) منازل قمردن یکدیکره مراقب اولان منزللر § بکجی، حارس.

رقیبان = رقیبلر، بکجی وحارسلر.

رَقیق [ع،ص] رقتلی، یوفقه، اینجه.

رقیق القلب = صاحب رقت اولان، پك مرحمتلی § آزادسز کوله وجاریه.

ام الرقیق = دماغی احاطه ایدن و (سحایا) دینیلن اوچ طبقهٔ غشائیه‌دن الك ایچروده اولان.

امعای رقیقه = اینجه باغرصاقلر. [☞ امعاء]

رَقیم [ع، س] یازی یازه‌جق لوحه § مکتبلرده اوزرینه تباشیرله یازی یازیلان سیاه بویالی تخته.

رَقیمَه [ع،س] یازلمش مکتوب، یازلمش شیء.

حامل رقیمه = مکتوبی، تذکره‌یی یدایله ویره‌جك اولان کیمسه.

رَك [فا،س] طامار. اورده وشریاندن هربری § اصل، نسب، صوی.

بدرك = طامارسز، عنادجی § خویسزه

رك جان = جان طامارى § شربان سباتى

ركزن = قاراليجى ، فصاد .

رَكاكت [ع،س] كوشكلك ، ضعف § اكريلك § سوزك ويطسز قصورلى اولمسى ، سويلنيشده نقصان § دوزكون ، دوست سويلنمیش ، ركيكك ، (سلاست) مقابلى .

رَكانت [ع،مص] وقار وتمكين صاحبى اولمق § وقار ، تمكين .

رَكْد [ع، مص] قيملدامامق ، واكد وساكن اولمق .

رَكْز [ع،مص] اوجى سيورى برشيئى يره صاپلامق ، صاپلايوب ديكمك .

ركز خيام = چادر قورمه .

ركز علم = بايراغى برمحله صاپلامق § تثبيت ايتمك .

رَكْس [ع،مص] (رد) ايله مترادفدر . كيرويه اعاده ايتمك ، چويرمك .

رَكْض [ع، مص] اياق ايله دپمك ، دپمك .

ركض ارض = طوپراغى اوزوندن دپمك .

رَكَعات [ع،س] جمع : [ركعت]

رَكْعَت [ع،س] كسرلا ايله غلطدر . نمازده بر ركوع ايله بر قيام وبرسجودى حاوى اولان اعمال مخصوصه نك مجموعى § فى الاصل بل اكمك يوز اوستى قپانمق معناسنه در .

ركعت اولى = برنجى ركعتدر .

ركعت ثانيه = ايكنجى ركعت .

رَكْم [ع،مص] ييغمق ، بريكديرمك ، تراكم ايتديرمك .

رَكيك [ع،ص] ركاكتلى ، طوتوق ، پلتك ، عسرتله سوز سويلين .

ركيك اللسان = عسرتله سوز سويلين آدم ، پلتك ، دوست سوز سويلمين .

رَكين [ع، ص] ركانتلى ، عالى ، بلند يوكسك § وقارلى ، تمكينلى .

رَمْ [فا،س] اوركمه § رعشه .

رمكرده = اوركمش ، مرتعش .

رَمّاح [ع،ص] مزراقلى ، مزراغى حامل § سونكولى .

رَماد [ع،س] آتش كولى .

رمادى = كول رنكنده ، قورشون رنكنده اولان .

رَمادت [ع، س] انسان ويا حيوانك كثرت اوزره تلف اولمسى .

رَمّاز [ع، ص] مرامنى سويليه ميوب رمز واشارتله افاده ايدن .

رَمّال [ع، ص] رمل دوكن ، دوكوجى ، رملدوكه رك اغفال ايدن حيله كار ، كذاب .

رماللق = رمالك حال وصنعت كاذبه سى .

رَمّان [ع، ص] اوركوجى ، اوركن .

رَمَث [ع، س] يان يانه باغلانوب صو اوزرنده يوزديريلن كراسته دن عبارت صال .

رَمَد [ع،س] كوز آغريسى ، كوز آغريسى § (طب) كوزده عارض اولان التهاب .

رمد متقيح = (طب) كرهٔ عينك تلقيح ايله متصف بر التهابى .

(رمرام)

رَمْرام [ج،س] (آى چيچكى) ذات الفلقتين شعبه سندن صليبيه فصيله سنه منسوب بر نباتدر . ميوه سنك رنكى پارلاقدر اوروپا و آسياده بولنور .

رَمْز [ع،س] مرامى اشارتله اكلاتمه كيزلى وقپالى بر صورتده سويلمه § (ادبيات) مقصود ايله غير مقصود آره سنده وسائطك قليل اولمسيدركه على طريق الخفا قريبه اشارت ديمكدر :

«برقيصه براوزون آدمله طريقداش اولدم
عارف اكلاركه بويولده نه لره دوش اولدم»

رمزشناس = معناسى كيزلى كلام ايله اشارتلرك مفهومنه واقف اولان § بر مرامى افاده ايدن رسم وشكل وسائره ، معما .

رَمَص [ع، س] (طب) كوزده پيدا اولان چاپاق .

رَمَضان [ع، س] شهور قمريهٔ عربيه نك طقوزنجيسى ، اوروج آيى . { « سبب تسميه سى عربلر شهورك اسماى قديمه سنى تبديل ايلدكارى وقت او سنه هر آى نه موسمده واقع اولديسه انكله تسميه ايلديلر وياخود ياقمق معناسنه اولان (رمض) دن اخذ اولنوب صائمك كناهلرينى ياقوب محو ايلديكى ايچون و ياخود غافر معناسنه راجعدركه ذنوبى محو وازاله ايديجى ديمكدر . بعض علماء اسماء حسناددر ديمشلر و بوبابده برحديث شريف وارد اولديغنى بيان ايتمشلردر : « لغت رمزى » }

رَمْط [ع ، مص] عيبلامق ، طعن وتشنيع ايلمك .

رَمَق [ع،س] وجودده قالان بقيهٔ حيات § پك جزئى ، پك آز شئ .

رمق قالمق = برايشك وقوعنه پك آز زمان ، پك آز شئ قالمق .

سد رمق = اولميه جك قدر آز شيئله كچنمه .

رَمْل [ع، س] قوم ، ريك § برطاقم نقاط وخطوط ايله كشف غيب ايتمك صنعت كاذبه سى .

رمل دوكمك = او صورتله كشف راز ومرامه چاليشمق .

رَمَل [ع،س] (عروض) اجزاى اصليه سى برمصرعده اوچ كره (فاعلاتن) وبركره (فاعلن) اولوب زحاف وعلل سببيله (فاعلات) ، (فعلاتن) ، (فعلات) ، (فاعلان) ، (فاعلن) ، (فعلن) وسائر اجزاء فرعيه حاصل ايدن بحر .

رَمَنْده [فا، ص] اوركوجى ، اوركك .

رَمَه [فا، س] قويون وسائره سوريسى .

رَمْى [ع، مص] آتمق ، انداخت ايتمك ، سرعت وقوتله دفع وتبعيد ايتمك .

فن رمى = فن انداخت ، مرميات حركاتندن و رسم ايتدكلرى محركلردن بحث ايدن فن مخصوص عسكرى .

زاويهٔ رمى = (اسلحه) ☛ [زاويه] .

مفردات رمى = (اسلحه) سرعت ابتدائيه ، جاذبهٔ ارضيه ، زاويهٔ خروج ، مقاومت هوا ، حركات دورانيه دن عبارتدر .

خط رمى = اسلحهٔ ناريه محورينك استقامت مخرجه سى .

محرك رمى = (اسلحه) مرمينك افواه اسلحه دن خروجندن هدفه وصولنه دكين مركز ثقلنك رسم ايلديكى منحنى .

سطح رمى = (اسلحه) اسلحهٔ ناريه نك محور ومركزندن كچن سطح شاقولى مفروض .

رَمیدَه [فا،ص] اوركمش، قورقمش اولان.

رَمیم [ع،ص] (كمیك حقنده) چورومش چوروك .

رَنّان [ع،ص] (حكمت) مصوت ، پك زیاده سس ویرن ، ایكلەین ، چڭلایان ، طنین انداز .

رَنج [فا ، س] اغری ، اذیت ، اضطراب زحمت § خشم وغضب .

رنجبر = چفت سورمك ، باغ چاپالامق كبی آغیر ایشلر ایله مشغول اولان كویلی ویا مبانی وسائره انشاآتنده قازمق، طاش طوپراق طاشیمق مثللو خدماتده قوللانیلان عمله ، كوندەلكجی .

رنجبرلك = ترلا، چفت چوبوق ایشجیلكی.

رنجش = اینجیتیش ، صیزلاتیش اذیت ویریش .

رنجور } رنجه } = زحمته ، كذورته مبتلی آدم مریض ، خسته .

رنجوری } رنجیدكی } = اینجنمش اولمق، كدرلی اولمق ، دردلیلك .

رنجیده = اینجنمش ، قیرلمش § منفعل اولمش ، متأثر اولمش .

رَندَه [فا،س] (رندیدن) مصدرندن مشتقدر طوغرامەجیلرك تختەلری یونتوب دوزلدكاری مخروط آلتی § طورب ، پینر ، صوغان كبی بعض شیلری اوفاق اوفاق طوغرامغه مخصوص دلیكلی تنكه .

(رندەلر)

١ — قولپلی ، ٢ ، ٤ — مقطعی ٣ — طرز بسیطی . ٥ — مطبخ ایچون .

رندەجی = رنده ایله كراستەیی تسویه ایدن صنعتكار .

رندەلەمك = رندەدن كچیرمك ، رنده ایله دوزلتمك .

رندەلنمك = رندەدن كچیرلمك ، رنده ایله دوزلتلمك .

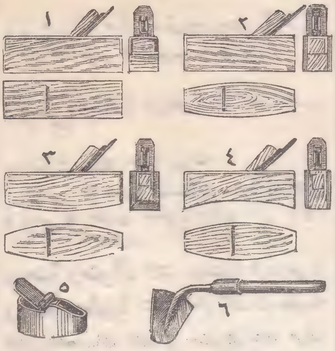

١ — مستطیل الشكل ٢، ٣، ٤ — مقوس. ٥ — مشین ایچون . ٦ — دیوارجیلره مخصوص .

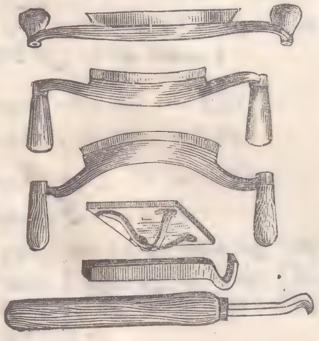

(دباغ رندەلری)

رَندیدَه [فا ، ص] رندەلنمش ، رنده واسطەسیله دوزلدلمش .

رَنك [فا،س] بویالرك منظرەسی، كورونیشی § موجوداتك عكس ضیا واسطەسیله قوهٔ باصرەیه عرض اولنان كیفیتی ، لون ، بویا § صورت ، طرز § حیله ، مكر ، دسیسه .

رنك آتمق = صولمق .

رنكارنك = چشید چشید ، رنكلی

رنكامیز = درلو رنكلی .

رنكاور = حیله كار .

رنكسز = رنكلی اولمیان § حالی اكلاشلمیان ثباتسز ، مسلكسز .

رنكلەمك = رنك ویرمك ، بویا ایله تلوین ایتمك .

رنكلنمك = رنك آلمق ، ملون اولمق.

رنك ویرمەمك = كتم ایتمك، بللی ایتمەمك.

رنكین = بویالی، ملون § كوزل، لطیف، طبعەخوش كلن .

رَنین [ع،س] حایقرمه ، باغرمه § ایكلتی ایكلمه { حیوانات ویا حیوانه تشبیه ایدیلن قبا انسان حقنده مستعملدر . }

رَو [فا،ص] كیتمك ، یورومك معناسنه اولان (رفتن) مصدرندن صیغهٔ امر واسم فاعل مرخمدر. لسانمزده تركیبله (كیدیجی) معناسنده مستعملدر .

پیشرو = اوكدن كیدیجی ، كیدن § (موسیقی) اصل مقامدن اول چالینان نغمهٔ مرتبه .

تیزرو = چابوق كیدن، عجله یوروین.

قلمرو = بر حاكمك حكم سوردیكی ، نفوذینك جاری اولدیغی محل، دائره، اولكه.

آهستەرو = یاواش كیدن .

راهرو } رهرو } = یوله كیدن .

رَوا [فا،س] جائز ، لایق ، مناسب .

ناروا = جائز دكل، لایق، مناسب اولمیان.

رَوابِط [ع،س] جـ : [رابطه] بندلر، باغلر ، قیدلر .

رَواتِب [ع،س] معاش ، وظیفه معناسنه اولان (راتبه) نك جمعی .

رَواج [ع،س] مادی ومعنوی برشیئك سورومی ، كچمی ، اعتباری § قیمت متداول، بها .

بی رواج = سورمسز ، اعتبارسز .

رواجلی } رواجدار } = سوریلن، كچن، اعتبارلی مال.

رَواح [ع ، س] شیئ مجهوله وقوف تحصیلندن حاصل اولان سرور نشاط § زوال شمسدن اخر نهاره قدر اولان وقت .

رَواسِب [ع،س] جـ : رسوب .

رواسب بقویه = (طبقات) ساحل بحرده اولجه موجود اولان صخیرەلرك بالاخره خراب اولمسندن یعنی تجزی ایتمسندن حصوله كلن ترسبات .

رواسب رملیه = (طبقات) میاهك میخانیكی تأثیراتیله تجزی ایدن قوارسك اجزاسی ـ كه : ایریلی اوفاقلی قوم دانەلرندن عبارتدر .

رَواسی [ع،س] جبل عظیم معناسنه اولان راسیەنك جمعی . جبال عظیمه.

رَواعِد [ع،س] كورلەین بلوط معناسنه كلن (راعده) نك جمعی .

رَوافِض [ع،ص] جـ : (رافضه) . رافضی مذهبنده اولانلر .

رَواكِدْ [ع ، س] جمع : (راكد) ، طورغون اولان شيلر .

رَوانْ [فا، ص] يوروييجى ، كيدييجى ، آقيجى .

آب روان = آقار صو .

تخت روان = برى اوكده ديكرى كيروده اولەرق ايكى استره ويا ايكى باركيره تحميل اولنان محفل ، برنوع تكرلكسز ارابه .

رَوانْ [فا، س] نفس ناطقه ، روح مجرد ، جان .

روان بخش / روان بخشا } = جانلانديريجى .

رَوانَه [فا، ص] كيدن ، يوروين ، كيدييجى § آقيجى .

رَوانى [فا، س] { اصلى روغنى } شكرله ايرمك قاريشديريلوب صورت معروفه‌ده طبخ ايدلمش برنوع حلاوى .

روانى فروش = روانى صاتان .

رَواهى [ع ، س] بال آريسى معناسنه اولان (راهيه) نك جمعى .

رَوايِح [ع ، س] { اصلى همزه ايله (روائح) در . } قوقو معناسنه اولان (رايحه) نك جمعى .

رَوبَه [ع ، س] فشقى ، تزك § پيسلك .

رَوحْ [ع ، س] راحت ، آسايش § آسانلق § صفا § خفيف واطيف روزكارك وجوده ويرديكى خوشلق § رحمت .

روح (روح) = صفاى جان .

روح الله = رحمت الهيه .

رَوحانى [ع،ص] { محل ، مكان حقنده وصفدر . } دلكش ، دلكشا ، خوش ، لطيف ، فرح بخش .

روحانيت = روحانيلك .

رَوزَنْ [فا، س] پنجره ، دريچه .

رَوزَنَه [ع ، س] (فارسيدن معربدر) پنجره قنادى .

« آچوب روزنلرك كاهيجه جانان كوسترركندين
اميد وصل ايله چاك كريبان كوستركندين »

روزنهٔ بيضيه = (طب) قولاغك صندوقهٔ طبل دنيلن قسمى دهليز قطعه‌سنه ربط ايدن فتحهٔ بيضيه .

روزنهٔ مدوره = (طب) قولاغك صندوقهٔ طبل دنيلن قسمندن داخله دوغرى آچيلان فتحهٔ مدوره .

رَوِشْ [فا س] كيدش ، يوريش § طرز ، طور ، اسلوب § طوتوم .

رَوضْ [ع،س] (رياض) ايله مترادفدر .

روضات = جمع : روضه .

رَوضَه [ع، س] آغاجلرى ، چايرى ، چچكى صويى مبذول اولان محل ، باغچه ، مرغزار .

روضهٔ رضوان = جنت ، فردوس .

روضهٔ مطهره = فخر كائنات عليه افضل التحيات افندمز حضرتلرينك مرقد مقدسلرى

رَوع ـ رَوعَه [ع،س] خوف ، خلجان ، قورقو .

رَوغَنْ [فا ، س] ياغ ، دهن . { ضم را ايله غلطدر]

روغن ساده = ساده ياغ .

روغن زيت = زيتون ياغى .

روغن خوش = صوصام ياغى .

روغن كل = كل ياغى .

روغنى = (روانى) لفظنك اصلى اولمق صوريدر § اوستى ياغ كبى قاييجى ، پارلاق شئ § آياق قابى امالنده مستعمل پارلاق سياه درى .

رَؤُوف [ع، ص] { اسماء حسنادندر . } پك اسيركه‌ييجى ، زياده مرحمت ايديجى .

رَوق [ع ، س] پرده § اوك اوكى ، مقدم البيت § خالص ، صافى . [جمعى (ارواق) در .]

روق الشباب = كنجلك اولى ، ابتداسى § بوينوز .

ذات الروقين = داهيه ، بلاى عظيم .

رَونده [فا ، ص] كيديجى ، كيدن § چوق يوروين .

آينده ورونده = كلن ، كيدن .

رَونَق [ع ، س] پارلاقلق ، لطافت ، آب وتاب .

رونق افزا = بوشيئك زينت ولطافتنى آرتديران .

رونقلى = پارلاق ، لطيف ، مزين ، كوزل .

رَەوولور [ج، س] آلات ناريهٔ جارحه‌دن آلتى پاطلاردينلن سلاح .

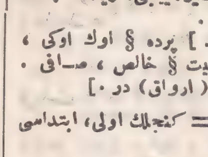

(رەوولور)

رَوِى [ع،س] (عروض) قافيه‌نك حرف اصلئ اخيرى ويا حرف مذكور منزله‌سنده بولنان حرف . { آتيده ذكر اولنان بيتلردن برنجيسنده‌كى (د) لر وايكنجيسنده‌كى (م) لر حرف رويدلر .

« كوردكمى بو دامكهده آزاد
بر دامك اسيرى صيد وصياد »

روئ مطلق = (عروض) وصله اتصال حسبيله متحرك اولان روى .

روئ مفيد = (عروض) وصله عدم اتصال سببيله ساكن اولان روى .

رَوِيَّت [ع ، مص] ايى وفنا جهتلرى سنجيدهٔ ميزان تفكر ايلمك ، ملاحظه § فكر شديد ، تفكر اصابتكارانه جمع : (رويات) كلير . }

رَه [فا س] يول معناسنه اولان (راه) ك مخففى .

ره آورده = سفردن كلنك كتيرديكى هديه .

رهپيما = يول اولچيجى ، مساح طرق .

رهياب = يول بوليجى .

رهزن = يول اوريجى ، قطاع طريق .

رهكذار / رهكذر } = كچه‌جك يول ، كچيد ، ممر ، اياق آلتى .

رهنما / رهنمون } = (رهبره) بدل قوللانيلور . دليل ، قلاغوز .

رهنورد = يولجى .

رَها ـ رَهائى [فا،س] قورتلمه ، قورتيليش ، خلاص .

رهاياب = قورتيليجى ، قورتيلان .

رهايافته = قورتلمش ، خلاص اولمش اولان .

رهابولمق = قورتولمق .

رَهاين [ع،س] رهن ايدلمش شئ معناسنه اولان (رهينه) نك جمعى . [رهاين صورتنده يازلماملى .]

رُهابين ـ رُهابِنَه [ع،س] خرستيان پاپاس ديمك اولان (راهب) ك جمعى .

رَهاوى [فا، س] قوروولنجه كندى كندينه چالان صندوقلى چالغى § مقامات موسيقيه‌دن برى § اوركه اهاليسندن اولان . [چونكه اوركه‌نك نام ديكرى (رها) در .]

رَهَبْ [ع،س] قورقو ، خوف ، هراس .

رَهبانيت [ع،س] راهبلك ، پاپاسلق حال تجرده يشامغى مقتضاى ديانتدن عد ايدن پاپاسلرك حالى . { (لارهبانية فى الاسلام) حديث منيفيله اسلامده رهبانيت يوقدر . }

رَهْبَتْ [ع ، س] قورقو ، احتراز ، ییلغینلق (رغبت) مقابلیدر .

رهبةً = رهبت صورتیله ، قورقەرق . [جمعی : (رهبات) کلیر .]

رَهْبَرْ [فا، ص] یول کوستریجی ، قلاغوز دلیل .

رهبری = رهبرلك ، قلاغوزلق ، دلالت .

رەتُوش [ج ، س] (فطوغرافیا) رسم وتصویر اعمالنده صکره‌دن یاپیلان تصحیح ، تعدیل .

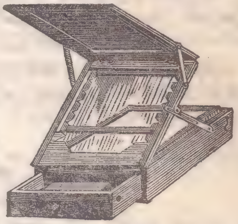

(رتوش طقمی)

رَهْجْ [ع، س] توز ، غبار § شر ، فتنه .

رَهْدْ [ع، مص] بر شیئی برآلتله شدتلی صورتده ازمك ، سحق ایتمك .

رَهْرَوْ [فا، ص] یوله کیدن ، سالك .

رهروی = یولجیلق .

رَهْسْ [ع، مص] برشیئی ایاقله چکنیه‌رك ازمك .

رَهْطْ [ع، س] برینك قوم وقبیله‌سی § جماعت ، کروه {جمعی (ارهاط) کلیر}

رەغنُوتْ [ج، س] ایله ۱۰۰۰ اره‌سنده بولنان صو بخارینك اعظمی قوة السنیقیه‌سنك تقدیرینه مخصوص (رغنوت) آلتی .

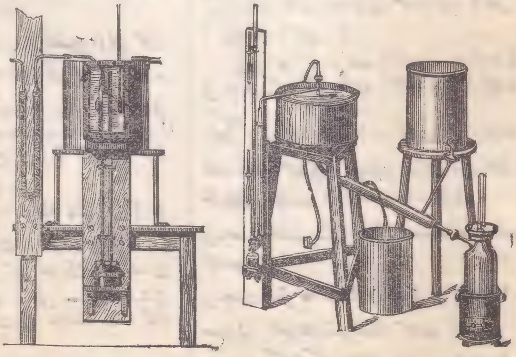

(رەغنوط آلتی)

۱ — جهازی ، ۲ — جهازك مقطع داخلیسی .

رَهْفْ [ع، مص] آلت قاطعه ویا جارحه‌یی بیله‌مك ، کسکنلتمك .

رَهْقْ [ع ، مص] یوریمك § آرقاسندن یتیشوب یاقلاشمق § منهیات ومحرماته انهماك شدید § عقل زائل اولمق ، متحیر قالمق .

رَهَقْ [ع، س] صوچ ، کناه ، اثم .

رَهْکَتْ [ع، س] ضعیفلك ، زبونلق .

رەگولاتور [ج ، س] فابریقه‌لرده ماکنه‌لرك دور وحرکاتنی تنظیمه خادم (معدل) .
۹ ، ٦ — محور ، ۱ ، ۱ — نهایتلری (۲) رقملی طوپوزلر ایله منتهی و (٤) اشارتلی محله مربوط ومتحرك قوللر . ۳ ، ۳ — (۷) رقملی محله مربوط اولوب (۱ ، ۱) اشارتلی قوللرك مسند دورانی . ٦ ، ٦ — ممر بخار ٥ ، ٥ — (۱ ، ۲) قوللرینك دوزینی تنظیم ایدن قوس .

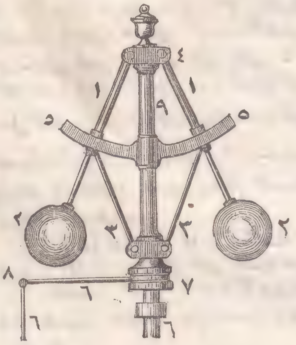

(رەکولاتور)

رَهْلْ [ع ، س] (طب) اول ولادتده ظهور ایدن صاری بر مایع § اثنای حملده جنینك درونده سبح ایلدیکی مایع ، مایع آمنیوس .

غشاء رهل = (طب) اثنای حملده جنین ایله انك درونده سبح ایلدیکی مایعك ایچ محفظه‌سی ؛ غشاء آمنیوس .

رَهْلَتْ [ع ، س] شیشمه ، شیشکینلك .

رەمیز [ج ، س] (Rémiz) طیور دوریه‌دن بر عتیقه‌یه مخصوص بر قوشدر .

(رەمیز)

رَهْنْ [ع ، س] اودونج آلنان پاره ویا اشیا مقابلنده ویریلان شیئ ، طوتو § (فقه) بر مالی آندن استیفاسی ممکن اولان بر حق مقابلنده محبوس وموقوف قیلمق .

رهن مستعار = (فقه) دیکرك مالنی استعاره ایدوب انك اذنیله رهن ایتمك .

رەن [ج ، س] ذات الثدیانك مجتره فرقه‌سندن شماله مخصوص بر کیك اولوب اوکوز کبی قیزاق چکدیرمك عربه‌یه قوشمق کبی خصوصاتده استخدام اولنور . آتندن وسودندن دخی چوق استفاده ایدرلر . شمال کیکی نامیله ده یاد اولنور .

(رەن)

رەنانتر [ج ، س] (Renanthère) ذات الفلقه شعبه‌سندن سحلبیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(رەنانتر)

رَهيقْ [ع، س] باده ، خمر، شراب .

رَهينْ ـ رَهينه [ع ، ص] رهن ايدلمش ، مرهون § قرين، يقين. [جمعى: (رهائن) كلير]

رَيّا [ع، س] كوزل قوقو، رايحهٔ طيبه، بوى خوش .

رَياحينْ [ع، س] فسلكن دنيلن كوزل قوقولى اوت معناسنه اولان (ريحان) ك جمعى .

رَيّان [ع، س] { عطشان مقابلى} صويه قانمش ، سيراب .

رَيْب [ع، س] شك، شبهه ، كمان .

بلا ريب == شكسز، شبههسز § حادثهٔ روزكار .

رَيْحانْ [ع، س] فسلكن دنيلن كوزل قوقولى نبات [جمعى :(رياحين) كلير .]

ريحانى == خطوط عثمانيهدن غايت مزين برنوع يازى .

ريحانه == بر دسته ريحان § رزق ، كچينهجك شئ .

رَيْعانْ ـ رَيَعانْ [ع ، س] هرشيئك اولى، تازهلك حالى.

ريعان شباب == كنجلك چاغى § آرتمق، بركتلنمك .

راء مكسوره

رِئه [ع،س] (طب) تنفسه خدمت ايدن آق جكر . جمعى (رئات) كلير .

انتفاخ رئه == (طب) حويصلات رئويهدن اكثرينك چاتلايوب توسع ايتمش اولمسى .

تحلب رئوى == (طب) هرتنفسده رئتيندن صورت متساويهده آز چوق صو بخارى خروج ايتمسى كيفيتى .

حشيشة الرئه == جكراوتى، جوان پرچمى دنيلن نبات .

ذات الرئه == (طب) نسج رئوينك يعنى آق جكر اجزاسنك التهابيله پيدا اولان برمرض .

رئوى == رئهيه، آق جكره عائدومتعلق.

سكتهٔ رئويه == (طب) نسج رئهيه دمك ارتشاح ويا نصبابندن عبارت برمرض كه : بوكا (نزف رئه) ده دينور .

رئتين == (طب) ايكى آق جكر ، يعنى آق جكرك برى صاغده ، ديكرى صولده بولنان قسملرى ـ كه : جوف صدرده ، عمود فقارى ايله عظام قص آرهسنده موضوع قسمك طرفينده واقعدر .

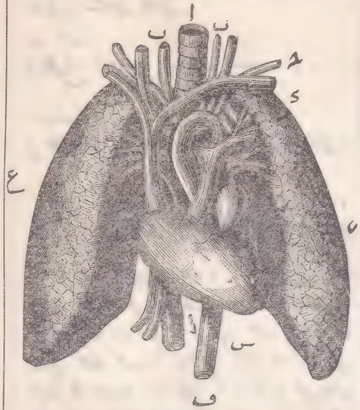

(رئتين)

رئتين وقلب . اوعيهٔ كبيره ا ـ قصبة الرئيه . ب ـ شريان سباتى . ح ـ شريان عضدى . ء ـ وريد عضدى . ر ـ رئهٔ ايسر . س ـ بطن ايسر . ص ـ بطن ايمن . ط ـ اذن ايمن . ع ـ رئهٔ ايمن . ف ـ شريان ابهر .

سل الرئه == (طب) ورم دينلن علت وخيمه.

قصبات الرئه == آق جكرك داخلنده ياپيلان وكيتدكجه شعرى برطاقم اقسامه آيريلان بوريلر .

رِبا [ع، س] فائض ، نما ، كذشته § (فقه) معاملهده قدر مشروعدن متجاوز فضل ، اودونج ويريلن پاره ايچون مقدار مشروعدن زياده آلنان كار .

ربا خوار } ربا خور } == فائضجى ، پارهسنى فائضله اقراض ايدن آدم.

رِباءْ [ع، مص] برشئ نما بولوب آرتمق ، زيادهلشمك .

رِباحْ [ع،س] تجارتده حاصل اولان كار، نفع معناسنه كان (ربح) ك جمعى .

رِباطْ [ع،س] كنديسيله برشى باغلنهجق ايپ ، بند ، باغ وسائره { جمعى : اربطه كلير . } § تكيه، منزل خانه ، قوناق ، خان .

رباطى == خانجى ، اوطه باشى . { بو معناده جمعى (رباطات) در } § (طب) اعضاى داخليهيى يرنده طوتان ومفاصلى محورنده ثابت قيلان بياض صدفى، بومشاق الاستيقى ، ليفى ، غشائى مختلف الاشكال باغلرك هربرى .

{ بو معناده جمعى : (اربطه) كلديكى كبى (ربط) دخى كلير }

رِباطَتْ [ع،س] قوى القلب اولمه § قوت قلب § صبر وتحمل .

رِبحْ [ع ، س] تجارتدن حاصل اولان كار ، فائده ، نفع ، قزانج { جمعى (رباح) در . }

رِبقه [ع،س] فى الاصل متعدد ايلمكلى ايپ معناسنه ايسهده لسان عزده بالمناسبه كمند ، كمند باغى معناسيله مستعملدر .

رِبّى [ع،س] كروه عظيم، جماعت كثيره.

رِتاجْ [ع ، س] قنادلرينك اوزرنده آچيلوب چيقيلمغه مخصوص كوچك قپوسى اولان بيوك قپو معناسنهدر.

رِتامْ [ع، س] برخصوصى خاطره كتيرك ايچون پارمغه باغلانان ايپلك معناسنه كان (رتيمه) نك جمعى .

رِتْجْ [ع، س] حرام ، ممنوع اولان شئ § چيقماز يول .

رتج صغير == (طب) معدهنك باغرصاقلره آچيلديغى محلده وصاغ طرفده اولان كوچك چوكندى .

رتج كبير == (طب) معدهنك بلعوم ومرى دنيلن بوغاز بوريلريله اشتراك ايلديكى محلده وصول طرفده بولنان بيوك چوقور.

رِتْلْ [ع،ص] لطيف، دلكش، خوش آينده § خوش آينده كلام .

رِثاءْ ـ رِثايَتْ [ع،مص] ميتك محاسننى تعداد ايدرك آجيوب آغلامق § ميت حقنده مرثيه تنظيم ايلمك . [(رثى) ده بو معنايه كلير .]

رِجالْ [ع ، س] مرد كامل ـ صاحب مروت ـ بللى باشلى آدم معنالرينه كان (رجل) ك ويايان ، پياده معناسنى محتوى اولان (راجل) ك جمعى .

رجال الغيب == اولياء الله .

رِجْسْ [ع،س] عذاب معنوى بى مؤدى اولان قتل، عمل، فعل مكروه § مادى ومعنوى مردارلق. [جمعى: (ارجاس) كلير.]

رِجْعَتْ [ع ، مص] كيرى دونمه § ايلرولهين عسكرك كيرى دونمهسى .

خط رجعت == (عسكرى) اردونك عندالحاجه كيرىيه دوغرى چكيلهجكى محل، طريق، جهت، اردونك آرقه طرفى .

رجعت علت == (طب) خستهلغك نكس ايتمسى .

رجعت قهقريه == (عسكرى) انتظامسزلق وموفقيتسزلكله كيرى دونمه .

رجعت كواكب == (قوزموغرافيا) كواكبك محورندن كيرى دونمسى .

رِجْعَه [ع، س] (فقه) بر ویا ایکی دفعه تطلیق ایدن ارککك زوجه‌سنه رجوعی .

رجعی == (رجعه) یه منسوب .

طلاق رجعی == تکرار زوجه‌سنه رجوعی ممکن وجائز اوله‌جق صورتده ارککك زوجه‌سنی تطلیق ایتمسی .

رِجْل [ع، س] آیاق ، قدم ، پای ، آیاغك طوپوقدن آشاغی قسمی . [جمعی : (ارجل) کلیر .]

رجل البحر == کورفز .

رجل الجبار == (قوزموغرفیا) قدر اول کوا کبندن والجبار برجنه منسوب کوا کبدن بری .

رِجْم [ع، س] رجم صورتیله آتیلان طاش § شهاب .

رِحال [ع،س] دوه‌پالانی، سمری معناسنه اولان (رحل) ك جمعی .

رحاله == اکر ، آت سمری .

رِحْلَت [ع، مص] کوچمك ، نقل مکان ایتمك § سفر ایتمك § وفات ایتمك ، دنیادن آخرته کیتمك { بو معناده (ارتحال) کلمه‌سی دها زیاده مستعملدر . }

رِخامَت [ع،مص] صوت ویا کلام رقیق ملایم اولمق .

رَخْوَت [ع،مص] کوشلك ، صواپوك اولمق ، (رخاوت دها زیاده مستعملدر .)

رِداء [ع،س] شال ، آتقی ، اوموزاق کبی بلدن یوقاری اورتیلان اورتو § خرقه § درویشلرك اوموزلرینه آتدقلری پوست .

رِدَّت [ع، س] مرتدلك ، کفره رجوع دین اسلامدن دونمه .

رِدْف [ع،س] (ادبیات) آره‌لرنده بر حرف جر متحرك بولنمامق اوزره رویدن اول واقع اولان الف ویا ماقبلی مضموم واو ساکنه ویاماقبلی مکسور یاء ساکنه . مثال :

« کوکلجه تبسم اولدی معتاد
چشممده جهان تبسم آباد »

« ای صنع صفا فزای بیچون
دل اولدی تنزلکله ممنون »

« حالکز ساده شکلکز ظریف
سسکز خوش مقامکز ده لطیف »

رِدْفان [ع،س] کیجه کوندوز، روز وشب .

رِزّ [ع،س] صوت خفی .

رِزام [ع،ص] سرکش آدم ویا آت .

رِزْق [ع، س] کندوسندن انتفاع اولنان شیء § ییه‌جك، ایچه‌جك شیء § من طرف الله هرکسه مقسوم ومقدر اولان نعمت : [جم : ارزاق]

رِسالَت [ع، س] ایلچیلك ، سفارت § رسوللك ، رسول ، پیغمبر اولمق ، من قبل الرحمن ناسه اوامر ونواهی یی تبلیغ ایلمك § فقه تصرفده دخلی اولمیه‌رق بر کیمسه دیکرك سوزینی آخره تبلیغ ایلمك . [نبوت ایله آره‌لرنده اولان فرقی اکلامق ایچون (رسول) ماده‌سنه مراجعت بیورلسون .

رسالتمآب == صاحب رسالت اولان ذات اقدس § بالخاصه رسول کبریا علیه اکمل التحایا افندمز حضرتلری .

رسالتپناه == فخر کائنات صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلری . [جمعی (رسالات) کلیرسه‌ده لسانمزده غیر مستعملدر]

رِسالَه [ع، س] مسائل متنوعه‌یی ویا بر ماده مخصوصه‌یی حاوی کوچك کتاب § مکتوب، نامه [جمعی: (رسائل) در .]

رِسْمان [فا، س] ایپ ، خلاط ، خیط، سجم .

رِشا [ع، س] (قوزموغرافیا) منازل قمردن بری .

رِشاش ـ رِشاشَه [ع،س] دوکندی، سرپندی .

رِشْتَه [فا،س] ایپلك، تل، خیط § باغ، رابطه § علاقه، واسطه .

سررشته == ایپ اوجی § اماره، دلیل .

رِشْدَت [ع، س] حلال زاده‌لك

رِشْوَت [ع،س] برمقصد غیرمشروعی ترویج ضمننده ویریلن اقچه وسائره که : شرعاً وقانوناً واخلاقاً ممنوع ومردود در .

رشوت خوار == رشوت قبول ایدن .

رِضاء [ع،مص] خوشنود وممنون اولمق § برشیئك وقوعنه کوکلدن موافقت ایلمك § راضی اولمق، قائل اولمق § ایستك، اراده، اختیار، طوع .

رضاء باری == جناب حقك رضاسی ، اراده‌سی .

رضاجو == بردیکرك رضاسی، خوشنودیسنی تحصیله سعی ایدن، ارزوسنه موافق حرکتده بولنان .

رضاجویانه == رضاجو اولانه یراشیر صورتده .

رضاجویی == رضاجولق .

رضاداده == قائل اولمش، راضی اولمش .

رضای طرفین == ایکی طرفك رضا وموافقتی .

رضاءً لله == جناب حقی خوشنود ایتمك ایچون، عوض مقابلنده اولمیه‌رق .

رِضاع ـ رِضاعَت [ع،مص] ممه‌دن سوت اممك . [فتح را ایله ینه بومعنایه لغتدر]

رضاعی == سوت امه‌که متعلق .

رِضام [ع، س] بیوك قیا پارچه‌سی ، جسیم طاش .

رضام سیاره }
رضام ضاله } == (طبقات) بعض واسع اووه‌لرك اورته‌سنده بولنان ١٠٠ و١٥٠ بیك قنطار ثقلتنده‌کی جسیم طاشلرکه: جمودیه‌لر واسطه‌سیله اورالره نقل وسوق اولندقلری اخیراً تبین ایلمشدر .

رِضْوان [ع،س] (رضا) ایله مترادفدر . راضی، خوشنود، ممنون اولمه § خزینه‌دار بهشتك اسمی .

رضوان الله تعالی == الله تعالی راضی اولسون معناسنه دعادر .

رِطْل [ع، س] ١٣٠ ویا ١٨٠ درهم ثقلتنده مایع استیعاب ایدر بر نوع اولچو § بیوك قدح، پیاله .

رطل کران == بیوك ، آغیر قدح که : قدحك مملو اولمسندن کنایه‌در .

رِعایَت [ع، س] کودمك ، کوزتمك § صایمه، صایغی § حرمت ایتمك ، اعتبار، اکرام ، اعزاز ایلمك .

رعایةً == صایوب کوزه‌ته‌رك ، رعایت صورتیله .

رعایتسزلك == حرمتسزلك ، اعتبارسزلق .

رعایتکار == حرمت ، اعتبار ایدن ، مکرم .

رعایتکارانه == حرمت واعتبار ایدرك ، رعایتکار اولانه لایق صورتده .

رِفادَه [ع،س] (طب) یاره‌لرك اوزرینه قویدقلری بزباصدق ، قونپرس .

رِفْد [ع،س] عطیه، بخشش، جائزه .

رِفْعَت [ع، س] رفیعلك ، یوکسکلك ، عالی قدرلك .

رفعتلو = القاب رسمیه‌دن اولوب عسکریده بیکباشیلره ورتب ملکیه‌دن ثالثه اصحابنه اطلاق اولنور .

رِفق [ع، س] ملایمت، یواشلق، طاتلیلق.

رِقّ [ع، س] قوللق ، کوله‌لك ، مملوکیت § قول ، کوله ، مملوك . [جمعی: (ارقاء) کلیر .]

رق وافر = (فرائض) کندیسنه اصلا جهت عتق توجه ایتمین کوله وجاریه .

رق ناقص = کندینه نوعما جهت عتق تعلق ایدن کوله جاریه .

رِقاب [ع، س] بویون ، انسه کوکی معناسنه اولان (رقبه) نك جمعی.

رِقاع [ع ، س] اوزرینه یازی یازیلان کاغد ودری پارچه‌سی معناسنه اولان (رقعه) نك جمعی § مختصر نامه‌لر .

رِقّت [ع ، س] رقیقلك ، یوفقه‌لق ، اینجه‌لك § رحم وشفقت . § (ادبیات) تفهمی ، حسیاتی تلطیف ایدن کوزل ، رقیق سوز .

رقت آمیز = قلبه حزن ویره‌جك اولان.

رقت انکیز = مؤثر ، آجیقلی .

رقتلی = رقیق ، رحم وشفقتی اولان، مرحمتلی § مؤثر ، تأثیری موجب اولان .

رِقّیّت [ع ، س] قوللق ، کوله‌لك ، جاریه‌لك ، مملوکیت .

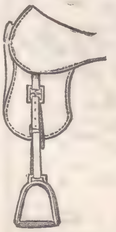

(رکاب)

رِکاب [ع، س] آته بینن آدمك - اکره مربوط اولوب - آیاقلرینی طاقه‌جغی شیلر ، اوزنکی . جمعی : (رکب) کلیر § پیشگاه حضور عالی .

رِم [ع ، س] چوریمش کمیك ، چوروك کمیك § (طب) تقیح و واسترخای نسج عظمی کبی ایکی صفت ثابته ایله متصف ودرنی طبیعتده اولان التهاب مزمن عظام.

رِماح [ع، س] مزراق ، سونکو معناسنه اولان (رمح) ك جمعی .

رماه الجن = طاعون دینلن علت مدهشه :

رِماحت [ع، س] رماحلق ، مزراقجیلق صنعتی .

رمال [ع ، س] قوم معناسنه اولان [رمل]

رمایت [ع، مص] رمی ایتمك ، اوق ، قورشون کبی شیلری آتمق ، انداخت ایتمك .

رند [فا، ص] عارف لاابالی، مشرب باطنی حایهٔ عرفان ایله مزین اولدیغی حالده ظاهری ساده کورینن فیلسوف § اهل دل آدم . { جمعی: (رندان) کلیر. }

رندانه = رند اولانه یقیشه‌جق صورتده.

رندی = رندلك .

رِواق ـ رُواق [ع، س] خانه‌نك اوکی پیشگاه‌خانه § ایکنجی قاتده‌کی دیوانخانه ، صفه § اوکی آچیق محل چارداق § صاچاق § معماری بعض مبانیٔ جسیمه‌نك اوکلرینه ویانلرینه اوکی آچیق، اوستی قپالی اوله‌رق یاپیلان کزنتی محلی .

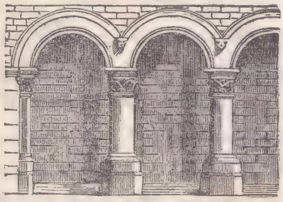

(رواق)

رواق العین = قش .

رواق اللیل = کیجه‌نك اولی .

رواقی = رواقه منسوب ومتعلق § فیلسوف

رواقیون = یونان فلاسفهٔ قدیمه‌سندن بر فرقه‌نك اسمی ، (زنون) نامنده بر فیلسوفك قپولرندن برینك رواقی آلتنده درس ویرمسی بونك شاکردانك بووجهله تسمیه اولنملرینی بادی اولمشدر .

رِوایت [ع، مص] خبر ، کلام نقل ایتمك، ایدلمك ، حکایه ایامك § نقل وروایت اولنان خبر § جمعی (روایات) کلیر .]

رِیاء [ع، مص] برکیمسه کندینی متصف اولمدیغی حالده کوسترمك ، منافقلق ایکی یوزلیلك .

ریاکار = مرائی ، ریا ایدیجی .

رِیاح [ع ، س] روزکار ، یل معناسنه اولان (ریح) ك جمعی . هوای نسیمیده وقوعه کلن آز ویا چوق سریع جریانلر .

مرسل الریاح = جناب حق .

ریاح منتظمه = (حکمت) التی آی بر جهتدن والتی آی عکس جهتدن هبوب ایدن روزکارلر ، موسم روزکارلری که : ایکی نصف کره‌نك درجهٔ حرارتلرینك عدم مساواتندن نشأت ایدوب دائما حرارتی آز اولان نصف کره‌دن چوق اولان نصف کره‌یه هبوب ایدرلر .

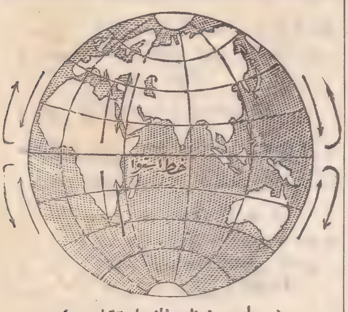

(ریاح منتظمه‌نك استقامتی)

ریاح غیرمنتظمه = (حکمت) استقامتلری اکثریا متغیر اولان ونه زمان تکرار اسه‌جکلری معلوم اولمه‌ین روزکارلر .

ریاح مقننه = [ریاح منتظمه]

وردریاح = (حکمت) روزکارلرك استقامتنی ارائه ایتمك ایچون بعض خریطه‌لرده وپوصله‌لرك اوزرنده بولنان رسم ، روزکار کلی .

مقیاس ریاح = (حکمت) روزکارلرك قوت وسرعتنی وهانکی جهتدن هبوب ایتدکلری تعیین ایتمکه یارار برآلت .

رِیاست [ع، س] رئیسلك .

ریاست پناه = مقام ریاستده بولنان .

رِیاض [ع، س] باغچه، چمنلك، صولی محل معناسنه اولان (روضه) نك جمعی.

رِیاضت [ع، مص] زهد وتقواده تکامل ایتمك ونفس قیرمق مقصدیله نفسی لذائذ دنیویه‌دن محروم ایتمك § ییوب ایچمکی آزالتمق صورتیله تربیهٔ نفس ایلمك .

ریاضت بدنیه = تعلیم، ادمان، حرکت، جمناستیق § تربیهٔ جسمانیه .

ریاضی = ریاضه منسوب § ریاضته متعلق § حساب، جبر، هندسه، جر اثقال، ماکنه کبی ماهیتی، حقیقتی براهین عقلیه ایله اثبات وغوامضی تفکر صورتیله حل اولنه‌بیلن علوم حقیقیه‌یه منسوب ومتعلق § علوم مزبوره‌ده ید طولی صاحبی اولان ذات، علوم ریاضیه متخصصی .

ریاضیات = جمع : ریاضت وریاضی .

ریاضیات عالیه = جبر اعلی ، حساب تمامی وتفاضلی، جر اثقال سماوی کبی علوم ریاضیه‌نك عمیق ودقیق اقسامی .

ریاضیون = علوم ریاضیه متخصصی معناسنه اولان (ریاضی) نك جمعی. منتسبین، متخصصین علوم ریاضیه .

ريال [ج ، س] يكرمى بش غروشلق بر نوع كموش سكه كه : اسپانيا واوستورياده متداولدر .

رياله = تعبيرات قديمهٔ بحريه‌دن اولوب اوچ صنف پاشالردن اوچنجيسنه يعنى مير لوايه دينوردى .

ريبت [ع ، مص] شك وشبهه‌يه دوشمك ، شبهه‌ليلك .

ريچال [فا ، س] ☞ (رچل) .

ريح [ع، س] يل، باد، روزكار § بعض مفاصل وعضلاتده پيدا اولان صيزى، روماتيزمه .

ريح جنوبى = لودوس روزكارى .

ريح شمالى = شمال روزكارى .

ريح طيار = بعض مفاصل وعضلاتده پيدا اولان صيزى، روماتيزمه كه: بين العوام بوكا (يل) دينور .

ريح صدر = (طب) جوف صدره هوانك انصبابى .

ريحتيم [فا ، س] طاش وخرجى دوكوب طولديره‌رق ياپيلان اساس، تمل § نهر ودكز كنارنده مراكب نهريه ويا بحريه‌نك قارن قارنه يناشمسى ايچون اوكى يكپاره طاش

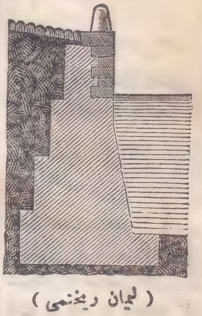

(ليمان ريحتمى)

وكنتلى قيالر ايله صورت متينه‌ده انشا اولنان سد، رصيف. [بوكلمه اساساً فارسى ايسه‌ده تركجه ظن واعتبار ايديله‌رك تادن صكره بر يا علاوه‌سيله اكثريا (ريختيم) صورتنده يازلمقده‌در .]

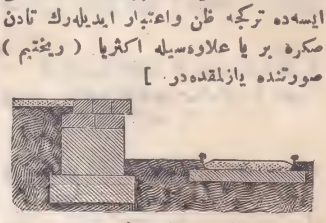

(شمندوفر ريحتمى)

ريخته [فا ، ص] دوكلمش، آقيدلمش .

ريز [فا ، ص] دوكمك ، آقيتمق معناسنه اولان (ريختن) مصدرندن امر صيغه‌سى ايسه‌ده وصف تركيبى صورتيله اسم فاعل مقامنده مستعملدر . دوكيجى، آقيديجى .

اشك ريز = كوزياشى دوكن، آغلايان .

خونريز = قان دوكن ، سفاك .

شرفريز = شرف صاچان .

ريزان [فا ، ص] { ريختن مصدرندن مشتقدر} دوكيليجى ، دوكيلن ، آقان .

ريزش [فا ، س] دوكيلش، آقيش .

ريزوميس [ج ، س] ذات الثديانك قاضميه قبيله‌سندن برحيواندر .

(ريزوميس)

ريزه [فا ، س] دوكندى، قيرنتى ، صاچندى، اوفاق پارچه .

ريزهٔ الماس = پك كوچك الماس پارچه‌لرى .

ريزهٔ آهن = (كيميا) حرارته عرض ايديلن دميرك سطحنده حصوله كلوب بعد التبريد چكيچ ايله اورولدقده قوپاريلمقله سطح حديددن ايريلان كوچوك كوچوك پارچه‌لر.

ريزه چين = دوكنتى، قيرنتى، طوپلايان.

ريزه خور = دوكنتى، قيرنتى يين .

ريزه ريزه = اوفاق اوفاق ، پاره پاره .

ريزهٔ سيمين = كوموش دوكنتيسى § نجوم وكواكبدن كنايه اولور .

ريس [ج ، س] غشائى الجناح حشراتدن اكل الذباب فرقه‌سندن بر نوع حشره‌در .

(ريس)

ريسمان [فا ، س] ايپ، خلاط، اورغان، خيط .

ريش [فا ، س] { كسرهٔ خفيفه ايله} ياره، چيبان ، قرحه معناسنه‌در .

ريشساز = جراح .

دلريش = يوركى يارەلى، مجروح الفؤاد.

ريش [فا ، س] { كسرهٔ صريحه ايله } صقال ، لحيه § توى ، قيل .

ريش بچه = بام تلى، يعنى آلت دوداغمك آلتنده بولنان صقال قبلى .

ريش بر = كچى صقالى كبى سيورى اولان صقال .

ريشتاب = قيويرجق صاچ وصقال .

ريشدار = صقاللى .

ريشخند = صقله كولمك ، ياالتاقلاقلامق بيق آلتندن كولمك، استهزا ايلمك § استهزا صورتيله كولش .

ريشاردى [ج ، س] ذات الالقاح منظوره نباتاتدن قلقاسيه فصيله سنه منسوب حشيشى بر نباتدر .

(ريشاردى)

ريشه [فا ، س] صاچاق ، پوسكول § (نباتات) آغاجك اينجه ، ليفى كوكلرندن هر برى، جذير منضمه‌دن برى .

ريشه كير = كوك طوتمش، كوكلشمش.

ريصار [ع، س] ☞ [رچل]

ريق [ع، س] آغزدن آقان صو ، صاليا ، آغز صالياسى .

على الريق = آچ قارنته .

ريك [فا، س] توز ، غبار ، قوم، رمل، يازى يى قورتمق ايچون اوزرينه دوكيلن .

ريكدان = ريك قابى ، ريك محفظه‌سى كه : اكثريا قاعدهٔ فوقانيه‌سنده اوفاق اوفاق دليكلر بولنور .

ريك روان = آقار قوم .

رِیم [فا، س] جریحه‌دن حاصل اولان ایرین، قیح ، چرك § وقتیله بین‌العوام رومایه ویریلان اسم .

ریم آهن = دمیر ترسی .

ریم عسل = بال مومی .

ریمناك = ایرینلی § پیس مردار .

ریمه [فا، س] کوزك قپاقلری اطرافنده حاصل اولان چرك ، چاپاق، رمص .

رینغه (حیوانات) ذات‌الخراشف‌الجلد ـ یه‌دن علی‌العاده یا قدر هردکزده بولنور .

(رینغه بالغی)

ریو [فا، س] حیله ، مکر .

ریهقان [ع، س] زعفران دینلن صاری چیچکلی نبات .

راء مضمومه

رُبَّ [ع، حرف‌جر] نکره اولان الفاظه داخل اوله‌رق تقلیل ویا تکثیره دلالت ایدر .

رُب [ع، س] میوه‌لرك صیقیله‌رق چیقاریلان قویو شیره‌سی ، عصاره .

رُبا [فا، ص] قاپمق‌معناسنه‌اولان (ربودن) مصدرندن مشتق اولوب وصف‌ترکیبی حالنده وقاپیجی معناسنده مستعملدر.

آهن ربا = تیمور قاپیجی ، کوزل ، خوب § دلبر .

دلربا = کوکل قاپیجی ، مقناطیس .

کهربا = چوپ قاپیجی ، کهرباء دنیلن معدن که : آندن سیغاره آغزلغی، تسبیح کبی شیلر اعمال اولنور .

نظرربا = کوزی جذب وجلب‌ایدیجی، طبعه نظره خوش کورینن ، لطیف .

رُباعی [ع، ص] درده منسوب § (صرف) درت حرفلی مصدر § مصدری درت حرفلی فعل .

رباعی الاصابع = (نباتات) صاپنك تپه‌سنده درت یاپراق تشکل ایدن اوراق مرکبه .

رباعی الاضلاع = (هندسه) درت ضلعلی شکل. (ذوار بعةالاضلاع)

رباعی البذور = (نباتات) درت چکردکلی میوه .

رباعی‌التركيب = (کیمیا) آزوت ، مولدالماء ، مولدالحموضه ، فحمدن مرکب اجسام عضویه .

رباعی‌الجناح = (حیوانات) قودوز بوجکی کبی درت قنادلی حشرات .

رباعی‌الزوایا = (هندسه) درت‌کوشه‌لی شکل .

رباعی‌القوه = (نباتات) دردی‌اوزون وایکیسی قیصه اوله‌رق التی عدد عضو تذکیری حامل بولنان نباتات .

رباعیٔ مجرد = (صرف) مصدرینی تشکیل ایدن درت حرفدن جمله‌سی اصلی اولان کلمات (دحرج) کبی .

رباعیٔ مزید فیه = (صرف) مصدرینی تشکیل ایدن درت حرفدن اوچی اصلی اولوب بری ویا ایکیسی صکره‌دن علاوه قلنه‌رق حصوله کتیریلان کلمات . (تدحرج)

رباعی‌الوجوه = (هندسه) درت وجهلی، درت یوزلی .

رباعی‌الازهار = درت چیچکی حامل اولان نبات § (عروض) بحر هزجك اخرم واخرب اولان وزنندن مأخوذ بر وزن مخصوص اوزره سویلنیلن ایکی بیتدن عبارت نظم . مثال :

« ارباب کمال پیشوایی نیلر
شهراهی اولان رهنمایی نیلر
اسباب‌یقین دلیله محتاج اولمز
سکان حرم قبله نمایی نیلر »

رباعیٔ مصرع = اوچنجی مصرعی دخی قافیه‌دار اولان رباعی .

رباعیات = رباعی‌طرزنده‌سویلنان‌نظملر.

رُباعیّه [ع، س] اوك دیشلر ایله آزی دیشلری آره‌سنده و ایکیسی آلتده‌بولنان درت‌دیشك‌اسمیدر.

رُبع [ع، س] درتده بر، درت قسمده بر قسم § (ریاضیه) واحد قیاسینك منقسم اولدیغی درت مساوی‌قسمدن هر بری . $\frac{1}{4}$.

ربع دائره = دائره‌نك درت مساوی قسمندن بری § برنوع رصد آلتی، ارتفاع تخته‌سی .

ربعیه = اسکی برنوع آلتون سکه که: تقریباً اون غروش قیمتنده ایدی .

ربعیه چیچکی = اوکوز کوزی دنیلان برنوع نبات .

رُبّان [ع، س] کمی رئیسی، قپودان .

رُبَّما [ع، حر] بعضاً ، بعض کره .

رُبوبیّت [ع، س] صاحبیت ، مالکیت ، افندیلك § تکریلق، الهلق .

رُبوده [فا، ص] قاپمق معناسنه اولان (ربودن) مصدرندن اسم‌مفعولدر. قاپلمش ، قاپیلان .

دل ربوده = کوکلی‌قاپلمش ، مبتلی .

رُتَب [ع، س] پایه ، درجه ، منزلت معناسنه‌اولان (رتبه) نك جمعی .

رتب‌عسکریه = عسکریلره مخصوص رتبه‌لر ، مرتبه‌لر .

رتب علمیه = طریق علمی‌یه داخل اولانلره مخصوص رتبه .

رتب ملکیه = مأمورین ملکیه‌یه مخصوص رتبه‌لر ، درجه‌لر . (رتبةالعلم اعلی‌الرتب)

رُتْبِشْلو [ت، ص] رئیس دوخانیلره ، بطریقلره ویریلن عنوان‌رسمی .

رُتْبه [ع، س] پایه ، درجه ، منزلت ، مره ، قدر .

رتبی = رتبه‌یه منسوب ومتعلق .

رُتَیْلا [ع، س] زهرلی وایری بر جنس قیر اوروجکی .

رُجْحان [ع،مص] { فی‌الاصل : ترازونك بر کوزنده‌کی شیٔ دیکرکوزنده‌کندن آغرکلوب آشاغی‌یه میل ایتمك معناسنه‌در . } بر شیٔ دیکرشیدن ارستون اولمه ، اوستون کلمه ، فضائل ، خصائل ، منافع اعتباریله دیکرندن زیاده اولمه (ینه بو معنایه کلن (رجحانیت) غلط مشهوردر .)

اسباب‌رجحان = ترجیحه سبب اولان جهات .

رُجْز [ع، س] عذاب § اصنام‌عبادت § مادی، معنوی مردارلق. [جمعی : (ارجاز) در]

رُجوع [ع،مص] دونمك ، کیرودونمك.

حقه رجوع = حقسز ادعادن واز کچوب حقی طانیمق ، تسلیم ایتمك .

§ (ادبیات) بر نکته‌یه مبنی کلام‌سابقی نقض ایتمك ، دها دوغریسی سوزك تأثیرینی تشدید ایچون دها پارلاق برافاده ایله اولکی فکری تصحیح وتعدیل ایتمکدن عبارت برصنعت ادبیه . مثال :

« چشم‌امعان ایله باقدقچه‌وجود‌عدمه
صحبت‌جنت‌کورینور‌آدمه‌صحرای‌عدم
غلط ایتدم نه‌روا جنته‌تشبیه‌ایتدم
باشقه‌در نعمت‌آسایش مأوای‌عدم »

رُجوم [ع، س] بربسنه آتیلان طاش معناسنه اولان (رجم) ك جمعی § شهابلر .

رُخ [ع، س] شطرنج اویوننده مستعمل بیوك طاشلردن بری .

رخ الشطرنج = والا قدر، معتبر .

رُخ [فا، س] یناق ، عذار ، خد .

کل رخ = آل یناق § یوز، چهره .

رُخام [ع، س] مرمر ، مرمرطاش ، سنك خارا .

رخامی = مرمره متعلق ، عائد، مرمردن مصنوع ، عبارت اولان .

رُخسار ـ رُخساره [فا، س] رخ ، یناق ، عذار § یوز، چهره .

کل رخسار = آل یناق .

خط رخسار = صقال باشی .

رخسوده [فا، ص] یوزینی سورن ، یوزینی سورمش .

رخسودکی = رخسوده لك .

رُخصت [ع، س] اجازت، مأذونیت، مساعده، اذن [اذن ایله آره‌لرنده بعض محللرده فرق واردر.]

رخصتسز = مأذون اولمیه‌رق .

رخصتلی = مأذون اوله‌رق، مأذون.

رخصتنامه = برایشك اجراسنده بأس اولمدیغنه دائر رسمی ویا غیر رسمی ویریلن ورقه ، تذکره .

رخصتیه = اجرای صنعت و تجارت ایچون ویرکو مقابلنده اصنافه ویریلن رسمی ورقه .

رُذَلاء [ع، س] جـ : [رذیل] .

رُستاخیز [فا، س] قیامت ، حشر .

روز رستاخیز = یوم قیامت ، روز محشر. [(رستخیز) بونك مخففیدر .

رُستاق [ع، س] { اصلی : فارسی (روستا) در مجموعی برقضا اعتبار ایدیلن کویلر، کوی .

رستاقی = کویلی .

رُسته [فا، س] بتمك ، یتشمك معناسنه اولان (رستن) مصدرندن اسم مفعول. بیتن، تنبت ایدن، یتیشوب نشو ونما بولان .

نو رسته = یکی یتیشمش نبات § کنج ، شاب. [جمعی: (نورستکان) در.]

رُسغ [ع، س] انسان وحیوانك بیلکی .

رسغ القدم = (طب) آیاغك عظام مشطیه‌سی ایله عظام قصبه ومشطیه آره‌سنده کی عظام رسغیه‌دن متشکل قسمی ، بیلکی .

رسغ الید = (طب) قول ایله ال آره‌سنده کی محل ، بیلك .

رُسُل ـ رُسَلاء [ع، س] جـ: (رسول) رسوللر، پیغمبرلر .

خاتم الرسل = حضرت فخر کائنات افندمز .

رُسوا ـ رُسوای [فا، ص] ناس عندنده بی اعتبار اولان، حیثیتسز، رذیل ، محقر .

رسوایی = رسوایلق ، رذیللك ، عارسزلق ، محقرلك .

رسوای عالم = الك بیاغی ، الك رذیل آدم .

رسوب [ع، س] (کیمیا) مایعك دیبنه چوکن طورتو، چوکندی . [جمعی : (رسوبات) کلیر.]

رسوب الخمر = شراب طورتوسی .

رسوخ [ع، مص] محکم، متین، پایدار اولمق . [اکثریا معنو یاتده مستعملدر.] § مهارت، ملکه، حذاقت ، ادمان

رسوم [ع، س] جـ : [رسم]. ویرکو، بالخاصه کمرك ویرکوسی .

رسوم سته = ایپك ، توتون ، صید ماهی، طوز، مسکرات، پولدن آلنان ویرکولر § اصول، مراسم. [جمعی: رسومات کلیر]

رسوم طونه‌سی = (بحریه) کمینك حموله وضعنه ویولجی اقامتنه مخصوص انبار وقماره‌لرینك درجهٔ استیعابی که : لیمانلرده بوکا کوره کمیدن رسم آلنور .

رسومی = رسومه منسوب .

رُسومات [ع، س] جـ : [رسوم] . اموال مختلفه‌نك میری‌یه عائد ویرکولری § کمرك § کمرك امور ومعاملاتیله مشتغل اولان دائرهٔ رسمیه .

رشد [ع، مص] دوغری یول بولوب کیتمك حسن سلوك وحسن تقدیرده بولنمق § عاقل ، بالغ اولمق ، نیك وبدی تفریق وتمییز ایده‌جك چاغه ایریشمك .

حد رشد = عاقل ، بالغ ولمه چاغی .

اثبات رشد = عاقل، بالغ اولدیغنی شرعاً ورسماً اثبات ایتدیرمك .

رشدی = رشده منسوب § درجات مکاتبدن ابتدائی ایله اعدادی آره‌سنده‌کی قسمه وصف اولور .

رُشَیم [ع، س] (طب) رحم مادرده ابتدای تشکلندن اوچنجی ماهه‌قدر اولان مدتده‌کی چوجق § (نباتات) تخمك اصل قسم انباتیسی اولان وا کثریا ایکی فلقه‌نك یعنی چکردك ایچنك اورته‌سنده بولنان غایت کوچوك یاپراق شکلنده‌کی قطعهٔ اصلیه .

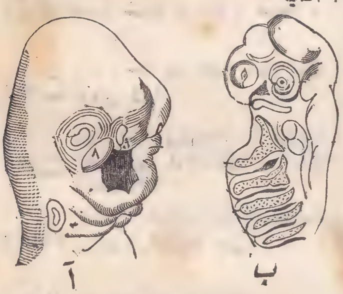

(رشیم بشری)

آ ـ شکل خارجیسی .

ب ـ مقطعی .

رُضَعاء [ع، س] سود برادر وسود امن چوجق معناسنه اولان (رضیع) جمعی .

رُطوبَت [ع، س] نملیلك، یاشلق .

میزان الرطوبه = هواده‌کی صو بخاری مقدارینی تعیینه مخصوص آلت ، تفاضلی ترمومتره .

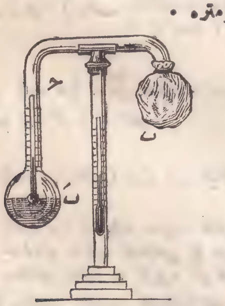

(مقیاس الرطوبه)

رطوبتلی = یاش، ایصلاق ، رطوبتلی اولان ، نمناك .

رطوبتسز = نمناك اولمیان ، قوری .

رُعاف [ع، س] (طب) برون قانامسی .

رُعام [ع،س] آت وقویون قسمنك وسائر حیواناتك بورنلرندن سیلان ایدن سموك كبی مایع § (بیطری) آتلره عارض اولوب انسانه دخی سرایت ایده‌بیلن وبورنك غشاء داخلیسنك خصوصی میقروبلر تأثیری آلتنده، التهابلنمسندن عبارت اولان علت كه: (سقاوه) نامیله‌ده معروفدر.

رُعب [ع،س] شدتلی قورقو، خوف.

رُعونت [ع،مص] بونلق، سونه‌پلك، چواپلك § انسانه آغر كله‌جك اوضاعده بولنمه.

رُغاء [ع،س] صوت، صدا، صیحه.

رُفات [ع، ص] چوریمش، دیزه دیزه اولمش شیء.

رُفت [فا، فع] سوپورمه [(روب) ایله برابر قوللانیلور: رفت وروب خانه.

رُفقاء [ع س] آرقداش، یولداش معناسنه اولان (رفیق) ك جمعی.

رُقباء [ع، ص] ج: (رقیب).

رُقعه [ع، س] اوزرینه یازی یازیله‌جق كاغد، دری پارچه‌سی § یازلمش كاغد، مكتوب § صورت عمومیه‌ده استعمال اولنان خط، یازی.

رُقیه [ع، س] اهل خواصك اوقودقلری غرایم، افسون.

رقیه خوان == افسونجی، اوقوروكجی، سحرباز.

رُكَب ــ رُكَبات [ع، س] دیز معناسنه اولان (اركبه) نك جمعی.

رُكبان [ع، ص] بنیجی معناسنه اولان (راكب) ك جمعی.

رُكبه [ع، س] (طب) دیز، دیز قپاغی.

رُكن [ع، س] برشیئك متین، محكم، صاغلام اولان اساسی § موقع ومقامی اعتباریله قوی، ذی نفوذ اولان آدم § ماهیت [جمعی: (اركان) كلیر.]

ركن البیع == (فقه) بیعك ماهیتی كه: ایجاب وقبولدن عبارتدر.

رُكوب [ع، مص] بینمك، (راكب) سوار اولمق.

رُكود [ع،مص] سكون اوزره طورمق، قیملدامامق.

رُكودَت [ع، مص] { (ركود) مصدرینه صكره‌دن بر (ت) علاوه‌سیله تشكیل اولنمش مولد برلغتدر } (ركود) ایله مترادفدر.

رُكوع [ع،مص] اوكه دوغری اكلمك § (شرع) نمازده بوصورتله اجرا ایدیلن ركن مخصوص كه: اللری دیزلره طیایه‌رق وبدنك قسم علویسنی افقه موازی بر وضعیت ویره‌رك معین مقدار طورمق حركتندن عبارتدر.

رُكون [ع،س] جان ودلدن میل، میل صمیمی.

رُكونَت [ع، مص] (ركانت) ایله مترادفدر. وقار وتمكین صاحبی اولمق.

رُمّان [ع، س] ناردنیلن معروف میوه كه: ایچنده‌كی زاری ایله قبوغی (تانن) دنیلن مادهٔ ملونه ومضیقیه‌یی حاوی اولدیغندن دباغتده، صیاغتده استعمال اولنور ودیش دیش اولان میوه‌سندن اعلا شروب یاپیلور.

رمانی == نار چیچكی رنكنده اولان § قیر ایله طوری رنك آره‌سنده بر طونی اولان آت.

فصیلهٔ رمانیه == (نباتات) نارآغاجنك منسوب اولدیغی جنس، فصیله.

رُمح [ع،س] مزراق، قارغی، سونكو.

رمحی == رمحه منسوب § (نباتات) یاپراغنك اوجی غایت سیوری نبات.

رُموز [ع،س] اشارت، علامت معناسنه اولان (رمز) ك جمعی. رمزلر، معناسی كیزلی اولان سوزلر. [بونك دخی جمعی: (رموزات) كلوب كیمیاده اجسام وموادك تركیبنی ووزن كیمیویلرینی كوسترن مرخم حرفلردن مركب اشارتلره اطلاق اولنور. مثلا: صو (م) ایله كوستریلوركه: (د) مولد المایه و (م) مولد الحموضه‌یه اشارت اولوب صو بو ایكی جسمدن مركب دیمك اولور.]

رُموس [ع،س] مزار، قبر معناسنه اولان (رمس) ك جمعی.

رو ــ روی [فا،س] یوز، چهره.

روبرو == یوز یوزه.

روپوش == یوز اورتوسی، پچه، یاشماق.

روی خوب == كوزل یوز.

روی زرد == صولغون یوز.

روی زشت == چیركین یوز.

روی زمین == دنیا، سطح ارض.

رُوات [ع،س] ج: (راوی). روایت ایدنلر، راویلر.

روب [فا، فع] سوپورمه. (رفت) ایله برابر قوللانیلور.

روباه ــ روبه [فا،س] تیلكی § [ص] حیله كار، مكار.

روبه [ج س] كییله‌جك شیء، اثواب، البسه.

روح [ع،س] مادهٔ حیات اولان ودیعهٔ الهیه، نفس، جان § غایت كسكین اولوب طوتوشه‌رق یانمغه وبولندیغی قابدن اوچمغه مستعد اجزالردن هر بری. [جمعی: ارواح كلیر.]

روح افزا == آدمه تازه حیات ویریجی اولان.

روح الله == عیسی بن مریم علیه السلام.

روح توتیا == برنوع معدن.

روح القدس ، روح الامین == جبرائیل علیه السلام.

مركز روح حیوانی == قلب.

ذی روح == روح صاحبی، جانلی حیوانات.

غیر ذی روح == جمادات، نباتات.

روحسز == سونوك، طونوق، معألسز.

مركز روح طبیعی == قان.

مركز روح نفسانی == دماغ.

روحلی == پارلاق، معألی مؤثر.

روحی == روحه منسوب § برماده ویا كلامك معأل اصلیسی.

تسویه روحی == (حكمت) برمستوینك ویا بردوربینك محوربنك افقیتنی تحقیق ایتمك ایچون استعمال اولنان آلت.

روحانی [ع،ص] روحه، جانه منسوب ومتعلق، جسمانی اولمیان، معنوی § امور مذهبیه‌یه، آخرته متعلق.

روحانیت == روحانیلك حالی.

رئیس روحانی == پاپاس، پسقپوس.

مجلس روحانی == خرستیانلرك امور مذهبیه‌یه متعلق معاملاتك تدقیق ورؤیتی وظیفه‌سیله مكلف اولان هیئتلری.

روحانیون ، روحانین == (روحانی) نك جمعی § نصارا پاپاسی § ملك، جن.

روحیّه [ع،س] (طب) دیری التهابلی، یاصی برطاقم قبارجقلر ایله ظاهر اولان برنوع جلد خسته‌لغی.

رُود [فا،س] ایرماق، چای § برنوع چالغی کمانچه § ساز تلی ، ساز کیریشی .

رودآور = نهرصولرینك اطرافدن آله‌رق کتیردیکی آغاج ، دال کبی شیلر .

رودبار = بیوك ایرماق § ایرماق کناری .

رُودَه [فا،س] باغرصاق، امعاء § (بحریه) خلاطك برسطح اوزرینه دائره‌وی طوپلانمسیله تشکیل ایلدیکی یوماق. [جمعی : (رودکان) کلیر.]

روده بین = حیواناتك باغرصاغنه باقه‌رق کویا غیبدن خبر ویرن کاهن .

رُوز [فا،س] کون، یوم § کوندوز، نهار . [جمعی : (روزان) در]

روزبان = قاپوجی ، سرهنك .

روزافزون = طویل العمر § عمر آرتیریجی .

روزبروز / روزافروز = کوندن کونه، یوماً فیوماً

روزجزا / روزحساب = قیامت کونی ، محشر .

روزوشب = کیجه وکوندوز .

روزنامچه = وقوعات یومیه دفتری .

روزنامچه‌جی = (تعبیرات قدیمه‌دندر) محاسبه‌جی .

روزنامه = سنه ، آی ، هفته ، کون وبعضاً : ساعتی مشعر رساله ، جدول ، تقویم § یومیه دفتری .

روزمره = یومی، هرکونلك، هرکونکی.

نوروز = یکی کون ، یوم جدید § رومی مارتك طقوزنجی کونی که : شمسك برج حمله انتقال ایلمسنه مصادفدر .

روزی = کوندزه ، نهاره متعلق ، کوندلك § برکونلك § قسمت، نصیب، رزق.

روزی خوار = رزق ... جی ، مخلوق ، ذی‌روح .

روزی رسان = جان ... رزاق عالم .

روزینه = یومیه ، کوند... .

روزینه دار = کوندلکجی، معاشلی .

رُوزکار [فا،س] زمان ، وقت، عهد ، هنکام § عالم ، دنیا § یل، باد ، ریح ، هوا .

روزکار آلتی = روزکارك اسدیکی جهتك عکسی ، مقابلی .

روزکاراوستی = روزکارك اسدیکی طرف.

روزکارپایی = (عسکری) مرمیانك حین انداختنده روزکارك تأثیریله واقع اولان انحرافی .

روزکارکلی = ☞ (ورد ریاح)

روزکارکرته‌سی = استقامت ریاحی ارائه ایدن وسفینه‌لرده مستعمل بولنان کنارلری اشارتلی آلت مخصوصه .

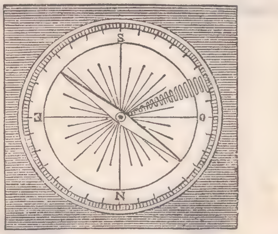

(روزکارکرته‌سی)

روزکارلی = روزکاره معروض اولان، چوق روزکار طوتان محل .

ملتم روزکاری = منطقهٔ حاره داخلنده صورت دائمه‌ده اسن روزکارلر .

موسم روزکارلری = ☞ [ریاح منتظمه]

رُوزَه [فا،س] اوروج ، صوم .

روزه‌دار = اوروجلی ، صائم .

رُوزَت [ج،س] نشان فیونغوسی

(روزت)

رُؤُس [ع،س] باش معناسنه اولان (رأس) ك جمعی § شخصه مخصوص اوله‌رق رسماً ویریلان برات § ضرائب عادیه‌دن بری .

رُؤَسَاء [ع،س] ج : رئیس .

رُوسپی [فا،س] قحبه، فاحشه، زانیه

رُوستا [فا،س] کوی، قریه .

روستاخیز = یوم قیامت .

روستار / روستایی = کویلی .

رُوشَن - رُوشَنا

[فا،ص] آیدین، ضیادار، ضیالی، پارلاق .

روشن دل / روشن ضمیر = واقف، قلبی، کوکلی ضیادار، منورالفکر.

روشنکیر = جلاجی ، جلا ویرن ، پرداخجی .

روشنی / روشنایی = ضیادارلق ، آیدینلق § آچیقلق .

دیده‌لر روشن = کوزلر آیدین § بللی، آچیق، آشکار .

روشن بیان = آچیق سویلاین، فصیح الکلام .

رُوشِناس [فا،ص] آشنا، الفتلی .

روشناس = روشنالق .

رُوقَه [ج،س] اوزونجه قیوبرجق یاپراقلی برنوع صلاطه .

رُوکَت [ج،س] Roquette (بحریه) تخلیصیه هیئتلرنده ایپ سوق ایتمك ایچون برنوع فشنك § هوائی فشنك . ☞ (تخلیصیه)

اشارت روکتی = (بحریه) کمیلرك بوبرینه اشارت ویرمك ایچون استعمال ایلدکلری، برنوع عادی فشنك .

رُوکَردَان [فا،ص] یوز دوندیریجی، یوز چویریجی .

روکردانی = روکردانلق .

رُوم [ج،س] (Rhum) جاداردن ویا شکرقامشیله سائر بعض موادن تقطیر واستحصال اولنان برنوع سرت مسکر، ایچکی .

رُومال [فا،س] یوزسوریجی، سورن.

رومالی = یوز سوریجلك .

رُومَان [ج،ص] (Roman) حکایه، ماصال کتابی .

رومانجی = رومان دیزلن حکایه‌محرری.

رُومُورکُور [ج،س] (بحریه) (Remorqueur) کمی چکن کوچوك کمی .

(رومورکور)

رُؤْنما [فا، ص] یوز کوستریجی § یوز کورولمکی .

رُؤْنمونْ [فا،ص] یوز کوستریجی .

رُؤْی [فا، س] یوز ، چهره § تونج دنیلن خلیطهٔ معدنیه .

رویین == تونجدن معمول و مصنوع اولان.

رُؤْیا [فا، ص] بتیجی، تنبت ایدیجی.

رُؤْیا [ع، س] اویقو ایچنده کوریلن کیفیت، دوش .

رُؤْیَت [ع ، مص] کوز ایله باقمق ، کورمك ، کورلمك § نظارت ، اداره § تدقیق .

جهاز رؤیت == کرهٔ عین ایله اعصاب عینیه و حوف حجاجیده موجود اقسام و اجفانك هیئت مجموعه‌سی . ☜ (مبحث عین)

رُهْبانْ [ع، س] پاپاس معناسنه اولان (راهب) ك جمعی. برهان قاطع قولنه کوره رهبان کلمه‌سی فارسی اولوب زهد معناسنه کلن (روه) ایله صاحب دیمك اولان (بان) دن مرکب ایمش.

رَهَنْ ـ رُهُونْ [ع،س] ج: [رهن].

ز [ع، فا، ت] الفبای عثمانیده اون اوچنجی والفبای عربیده اون برنجی حرف اولوب ابجد حسابنده (۷) رقمنه اشارتدر . لاتین حروفانده شو صورتده اولدیغی کبی [Z] صاغر ودیلسزلره مخصوص الفباده شکلی شودر :

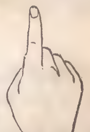

لسانمزده مستعمل خطوط متنوعه‌ده (ز) نك اشکالی بروجه آتیدر :

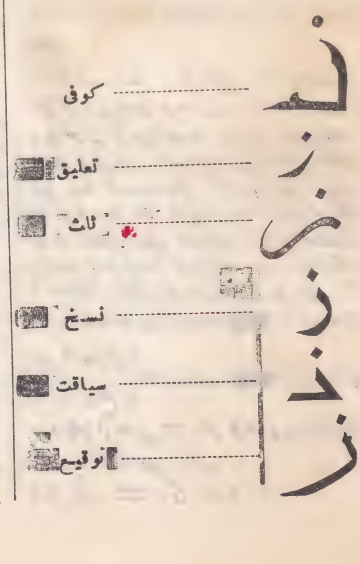

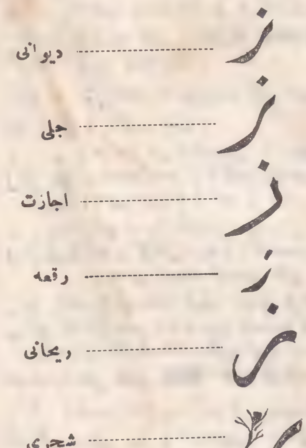

زاء [ع، حر] الفبای عثمانیده اون اوچنجی حرف اولان (ز) نك اسمیدرکه (ر) دن تفریق ایچون (زاء معجمه) دخی دینور .

زای [فا، ص] طوغمق ، طوغورمق معناسنه اولان (زاییدن) مصدرندن مشتق اولوب وصف ترکیبی حالنده وطوغریجی ، تولید ایدن معناسنده مستعملدر .

سخن زا = سوز ایجاد ایدن .

زائد [ع، ص] ارتیق ، صوکره‌دن قاتیلان § لزوم خارجنده ، لزومسز ، افضله § (ریاضیه‌ده) علامت جمع اولەرق شو (+) اشارتنك اسمیدرکه : آره‌سنده بولندیغی ایکی کمیتك بربرینه ضم اولنه‌جغنی اشعار ایلدیکی کبی منفرد برکمیتك اولنده بولندیغی زمان دخی اوکمیتك قیمتجه صفردن بیوك اولدیغنی افاده ایدر .

قطع زائد = (هندسه) رأساً متقابل ونظیر نظیره مساوی ایکی منحنیدن عبارتدر . که : ایکیشر محوری ایکیشر نقطهٔ احتراقی وایکیشر رأسی واردر .

زائد نامتناهی اشارتی = (ریاضیه) صفردن بدأ ایله یوقاری‌یه یعنی نامتناهی‌یه دوغری قیمتی تزاید ایدن کمیاتی مشعر اولان شو اشارت [∞ +]

زائر [ع، ص] زیارت ایدیجی ، ایدن ، تبرك قصدیله کورمکه کیدن .

زائل [ع، ص] زوال بولیجی ، بولان § کچن ، سابق .

زاپوس [ج، س] ذات الثدیانك قضمیه فرقه‌سندن چینه مخصوص بر نوع حیواندر .

زاج [ع، س] { فارسی (زان) دن معربدر . } کموك کوکورد ایله اذابه‌سندن حاصل اولان یعنی حامض کبریت ایله حدیددن ترکب ایدن اجزاکه : صنایعده کثرتله مستعملدر . (کبریتیت حدید)

زاج قبریس = (کیمیا) حامض کبریتله بافردن مرکب زمردی یشیل ویامائی صاریجه ، ایری بلورلی ماده‌که : طبابتده وبیطارقده ادویهٔ قابضه میاننده مستعملدر . (کبریتیت نحاس) ، کوكطاشی .

زاجر [ع، ص] زجر ایدیجی ، منع ونهی ایلیه‌ویان .

زاحِفْ ـ زاحِفه [ع، ص] ییلان ، کرتنکله ، تمساح کبی سورینه‌رك یوریین حیواناتدن هر بری § قوربغه ، قاپلومبغه کبی اشکال خارجیه واعضای داخلیه‌جه ییلان وکرتنکله‌یه مشابه اولان حیواناتك منسوب وداخل بولندقلری صنف [جمعی : (زاحفات) کلیر .]

زاجِرْ [ع،ص] طاشقین، جوشقین (دکز)

زاحِفْ [ع،ص] غرور وتعظم صاحبی، مغرور، متکبر .

زاخِلْ [ع، س] زقوم آغاجی .

زادْ [ع، س] آزیق، یول ایچون احضار اولنان نواله، ینیله‌جك شیء، توشه .

زادْ [فا ، ص] طوغمق ، وجوده کلمك معناسنه اولان (زادن) مصدرندن مشتق اولوب (زاده) یعنی طوغمش، وجوده کلمش معناسنده واکا بدل ترکیبله قوللانیلیر.

پریزاد = پریدن طوغمش . [انسان حقنده کوزلدن کنایه‌در.]

مادرزاد = انادن طوغمه .

لسان مادر زاد = لسان اصلی ، آنا لسانی .

نوزاد = یکی طوغمش (چوجق) .

زادْ [ع ، فع] (زیادة) ماده‌سندن فعل ماضی مفرد مذکر اولوب دعا مقامنده استعمال اولنور.

زادالله = الله آرتیرسون معناسنه‌در

زادعمره = عمری طویل اولسون .

زادَه [فا ، ص] (زادن) مصدرندن اسم مفعول اولوب اوغل، ولد، ذریت § طوغمش، حصوله کلمش معناسیله واکثریا ترکیبله مستعملدر .

اصیل زاده = حسب ونسبی طاهر وظاهر اولان کبار عائله‌یه منسوب .

حلال زاده = ازدواج مشروعدن متولد § انسانیتلی، مروتلی، مستقیم آدم.

حرام زاده = مناسبت غیرمشروعه محصولی، پیچ ، ولد زنا § بدطینت آدم .

زادهٔ خاطر
زادهٔ طبع } = شعر ، سانحه .
زادهٔ طبیعت

زادکان = (زاده) نك جمعی. اصحاب اصالته اطلاق اولنور.

زاده‌لك
زادکی } = اصالت ، نجابت .

زارْ [فا، س] اسم مکان اداتی اولوب کثرت بیان ایدر.

چمنزار = چمنی چوق اولان محل .

لاله زار = لاله‌سی مبذول اولان .

کلزار = کوللك .

زارْ [فا ، ص] { (زاریدن) مصدرندن مشتقدر } ایکلیجی ، اغلاییجی ، کریان § سوزشله اغلامه .

زار زار = یانیق یانیق، حزین حزین

زارْ [فا،ص] { (نزار) لفظندن مخففدر } ضعیف، نحیف، رقیق.

جسم زار = ضعیف وجود .

زارْ [ت ، س] { (ازار) دن محرف ر } اینجه پرده، اورتو، داخلی قابوق § برعضو داخلیی قاپلایان ویا دیکرندن آییران اینجه دری .

زارْ [ت ، س] طاوله وسائر بعض قمار اویونلرنده قوللانیلان التی وجهلی یعنی مکعب الشکل کمیك پارچه‌سی که: هر یوزنده بردن التی‌یه قدر سیاه نقطه‌لر بولنور واکثریا چفت اوله‌رق قوللانیلوب آلتلقده اوسته کلن وجهلرك نقطه‌لری مجموعنه کوره اوینانیلیر .

زار طوتمق = زاری اوسته کله، حیله ایله آتمق § طالع ، بخت .

زارِعْ [ع، ص] زرع ایدیجی، اکیجی، زراعتله مشغول اولان، چفتجی. [جمعی: (زراع) کلیر]

زارْغَنَه [ج ، س] اوزون بورونلی ، ماوی کمیکلی، ییلان باغنه مشابه برجنس اینجه اوزون بالق.

زاغْ [فا، س] قارغه، غراب دنیلن قوش که ایکی جنس اولوب بری (صقصغ ن) دنیلن آلا قارغه، دیکری قویو قورشونی رنکلی عادی ☜ قاره قارغه .

زاغْ [ت، س] قلیج وبچاغی بیله‌یه‌رك ویریلان جلا § کسکینلك، قیلاغی.

زاغلامق = قلیج وبچاغه جلا ویرمك.

زاغارْ [ت، س] ذات الثدیانك آکل اللحوم فرقه‌سندن کلبیه قبیله‌سنه منسوب باجاقلری قیصه وتویی آرقولاقلری اوزون برنوع آو کوپکیدر آناطولیده الك اعلا آوجی زاغارلر بولنور ☜ (زغار)

(زاغار)

زاغوسْ [ت ، س] شاهین نوعندن آوجی برقوش .

زاکی [ع ، ص] خالص، صالح ، صاف، پاك .

زالْ [ع، ص] مسن، یاشلی ، آق صقاللی § [س] ایران قدیم مشاهیر قهرمانانندن رستمك پدرینك اسمی .

زامِرْ [ع، ص] دودوك چالان، نیزن .

زامِلَه [ع ، س] کوچك یوك ، تنبیت، حیوان یوکی .

زانِغِرْدامَقْ [ت. مص] ☜ (زانغردامق).

زانُو [فا ، س] دیز، اویلوق ایله بالدیرك برلشدیکی محل .

زانو برزانو
زانو بزانو } = دیز دیزه .

زانو بزمین = دیزینی یره قویه‌رق [مقام تضرعده ایراد اولنور : زانو بزمین نیاز] .

زانوزده
زانوزن } = دیز چوکمش ، دیز چوکن ، دیز اوزرینه اوطوران .

زانی [ع،ص] زنا ایدن ارکك .

زانِیَه [ع، ص] زنا ایدن قادین .

زاوِیَه [ع، س] کوشه § تکیه، حجره . § (هندسه) بربرینی قطع ایدن ایکی خط مستقیم آره‌سنده‌کی آچیقلق که : اشبو ایکی خطه زاویه‌نك ضلعلری وتقاطع ایلدکلری نقطه‌یه‌ده (رأس) دنیلور. [زاویه‌نك مقداری ضلعلر آره‌سنده‌کی آچیقلقدن عبارت اولوب ضلعلرك اوزونلغنه تابع دکلدر.]

اختلاف منظر زاویه‌سی = (هیئت) اجرام سماویه‌دن هرهانکی برینك مرکزندن، بری مرکز کره‌دن کچمك ، یکری سطح ارضه مماس اولمق اوزره تمدید ایدلدیکی فرض اولنان ایکی خط آره‌سنده‌کی زاویه. { یعنی جرم مذکور سماوینك مرکزنده مفروض راصدك نصف قطر ارضی هانکی زاویه تحتنده رؤیت ایدر ایسه او زاویه جرم مبحوثك (اختلاف منظر زاویه‌سی) اولمش اولور. }

زاویهٔ انحطاط = (اسلحه) ☜ [انحطاط].

زاویهٔ اهتزاز
زاویهٔ ترفع } = (اسلحه) ☜ [اهتزاز].

پوصله زاویه‌سی = انحراف طبیعی وعارضیدن تصحیح اولنمامش زاویه .

زاویتان = ایکی زاویه دیمکدر .

زاویتان متبادلتان داخلتان
زاویتان متبادلتان خارجتان
زایتان متوافقتان
= بربرینه موازی اولان (اب) (حء)

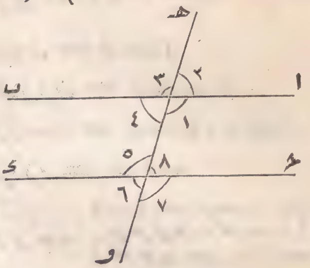

خط مستقیملری (هـ و) خطیله قطع اولنسه م ، ه تقاطع نقطه‌لرنده (٨) زاویه حاصل اولورکه : بونلردن (١) ، (٥) و (٤ ٨) اشارتلی زاویه‌لره (زاویتان متبادلتان داخلتان) و (٢)،(٨)؛ (٣)،(٥) زاویه‌لرینه (زاویتان متوافقتان) و (٢) ، (٦) و (٣) ، (٧) اشارتلی زاویه‌لره (زاویتان متبادلتان خارجتان) تعبیر اولنور .

زاویهٔ حاده = (هندسه) زاویهٔ قائمه‌دن کوچوك اولان زاویه .

زاویهٔ داخلیه = (هندسه) رأسی محیط دائره اوزرنده و ضلعلری دائره داخلنده بولنان زاویه .

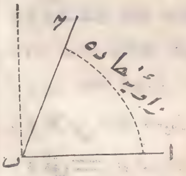

زاویهٔ رؤیت = (حکمت) برنقطه‌یه متوجه ایکی کوزك محور بصریلری آره‌سنده تشکل ایدن زاویه .

زاویهٔ رمی = (اسلحه) خط رمینك مستوی افقی ایله احداث ایلدیکی زاویه .

زاویهٔ ساعه = (قوزموغرفیا) هر هانکی برکوکبدن کچن دائرهٔ ساعه‌نك [میل دائره‌سنك] اوممکلت نصف النهار دائره‌سیله حاصل ایلدیکی زاویه‌درکه خط استوا اوزرنده حرکت ظاهریه جهتنه دوغری صفردن (٣٦٠) درجه‌یه قدر تعداد اولنور .

زاویه سطحلری = (معماری) بر طاشك هم ضلع کبیر ، هم ضلع صغیرینك رسمده کورنمسندن عبارتدر .

زاویهٔ سقوط = (اسلحه) نقطهٔ اصابت ویا سقوطدن محرکه رسم اولنان خط مماسك سطح تراب ایله احداث ایلدیکی زاویه .

زاویهٔ صعود
زاویهٔ عدول
= (اسلحه) خط رمی ایله خط تراب آره‌سنده متشکل زاویه‌نك سطح رمی و سطح افقی اوزرنده‌کی مرتسملری .

زاویهٔ عینیه = (طب) کوز پیکاری .

زاویهٔ قائمه = (هندسه) ضلعلری بربرینه عمود اولان زاویه‌که : (٩٠) درجه اعتبار اولنور

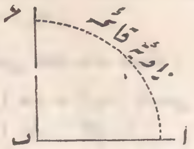

مجاور زاویه‌لر
زاویتان متجاورتان
= (هندسه) رأسلری و برر ضلعلری مشترك اولان زاویه ا ء ب ، ب ء ح کبی

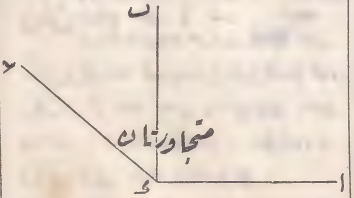

زاویهٔ مجسمه = (هندسه) برنقطه‌ده تلاقی ایدن اوچ ویا زیاده مستوینك تشکیل ایلدیکی زاویه .

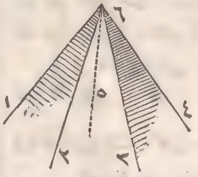

(زاویهٔ مجسمه)

زاویهٔ محیطیه = (هندسه) ضلعلری وتر اولمق اوزره رأسی محیط دائره اوزرنده بولنان زاویه‌که: ضلعلری آره‌سنده محصور قوسك نصفیله مساحه اولنور .

زاویهٔ مرکزیه = (هندسه) ایکی نصف قطر آره‌سنده متشکل زاویه .

مستویین زاویه‌سی = ایکی مستوئ قاطع آره‌سنده‌کی آچیقلق .

مقابل زاویه‌لر
زاویتان متقابلتان
= (هندسه) بر برینی قطع ایدن ایکی خط مستقیم آره‌سنده تحدث ایدن درت زاویه‌دن قارشی قارشی‌یه بولنان زاویه‌لر . مثلا : شکل ده (ب هـ ء) زاویه‌سی (ح هـ ا) زاویه‌سنه مقابلدرکه: بالهندسه یکدیکره مساویدرلر .

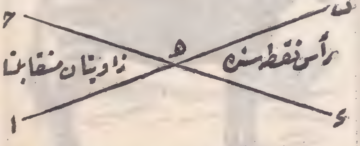

زاویهٔ منفرجه = (هندسه) زاویهٔ قائمه‌دن بیوك اولان زاویه .

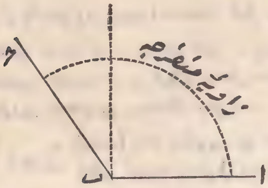

سمت زاویه‌سی = (قوزموغرافیا) برکوکب ایله راصدك بولندیغی نقطه‌دن کچن شاقولی دائرهٔ مفروضه ایله نقطهٔ مذکوره‌دن مرور ایدن دائرهٔ نصف النهارك تشکیل ایلدیکی مستویین زاویه‌سی .

زاویهٔ مماس = (اسلحه) محرك مرمینك هر هانکی بر نقطه‌سندن رسم اولنان خط مماسك افق ایله احداث ایلدیکی زاویه .

نشان زاویه‌سی = (اسلحه) نشان خطی ایله خط رمی آره‌سنده تحدث ایدن زاویه .

زاویه نشین = منزوی ، تکیه‌ده او-طوران .

زاویهٔ وجهیه = (طب) بری جبهه‌دن قاعدهٔ انفه دوغری یوقاریدن آشاغی‌یه ودیکری مجرای سمع خارجیدن مرور ایدرك انی مستعرضاً قطع ایدن ایکی خط مفروض آره‌سنده‌کی زاویه‌که : قائمه‌یه تقرب ایلدکجه قوهٔ ذکائیه اونسبتده متزاید اولور . { بناءعلیه : عرق ابیضده زاویهٔ مذکوره (٨٥) درجه‌یه قدر واصل اولدیغی جهتله قوهٔ ذکائیه‌جه عرق مذکور — زاویهٔ وجهیه‌لری بومقداردن مختلف نسبتلرده کوچوك اولان — عروق سائره‌یه فائق وراجحدر .}

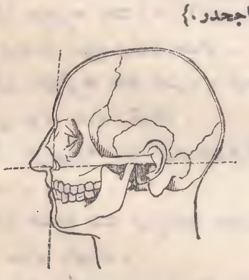
(عرق ابیضك زاویهٔ وجهیه‌سی)

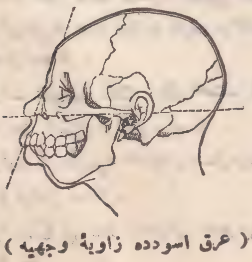
(عرق اسودده زاویهٔ وجهیه)

زاويهٔ حلزون = (اسلحه) ناملو سطح مجفنك هرهانكى برمولدى ايله ـ ييولرك تشكيلى ايچون اساس اولان ـ هر هانكى حلزون منحنيسى بيننده‌كى زاويه .

زاهد [ع،ا] زهد وتقوى ايله متصف اولان كيمسه ، صوفى ، متقى .

زاهدلك = متقيلك .

زاهدانه = زاهد، متقى اولانه ياقيشه‌جق صورتده .

زاهر [ع،ص] پارلاق [اكثريا كواكب حقنده مستعملدر .]

زاهق [ع،ص] باطل § محو ومضمحل اوليجى .

زاهل [ع،ص] اعادهٔ صحت ويامسروريت ايدن § ذهول، نسيان ايلين .

زايچه [فا، س] وقت معينده كواكب سياره‌نك وضع وهيئتلرينى ارائه ايدن جدول نجومى .

زاء مفتوحه

زئير [ع،س] (طب) داخل بدندن ايشيديلن طبيعى ويامرضى اينجه صدا .

زئيرات [ع،س] جمع : (زئير) .

زئيرات احتكاكيه = (طب) ايكى غشانك بربرينه سورچه‌سندن حاصل اولان صدالر .

زئيرات صفيريه = (طب) ايصلغه مشابه اوله‌رق استماع اولنان صدالر .

زئيرات منشاريه = (طب) دستره‌دن متحصل صوته مشابه زئيرات .

زئيرات موسيقيه = كوكرجينك اوتمه‌سنه مشابه زئيرات .

زئيرات نفخيه = كوروكدن چيقان صدايه مشابه زئيرات .

زئيرات شريانيه = مرضى شريانلرك درونندن كچن قانك حاصل ايتديكى صدا .

زئيرات قلبيه = (طب) قلبك حركاتندن متحصل صدالر .

زئيرات طبيعيه = حال صحتده قلب ورئه‌لردن استماع اولنان زئيرات .

زئيرات غير طبيعيه = (طب) حال مرضيده استماع اولنان صدالر .

زئير احتكاكى = سختيان غجردیسنه مشابه صدا .

زئيرات جرشيه = رئه‌دن حاصل اولان صوته مشابه زئيرات .

زئيرات مبرديه = اكه‌دن حاصل اولان صوته مشابه زئيرات .

زباب [ع،س] (حيوانات) عادى قاره سينك .

زباب لحمى = مائى سينك .

زبابه [ع، س] پيان فاره‌سى . [جمعى : (زباب) كلير]

زباد [ع، س] (قايه مسك) دينلن عطر § مسك كديسى دينلن حيوان كه : بين السبيلينندن كوزل قوقولى برماده افراز ايتمسى بوناملة توسيمنه سبب اولمشدر .

زبان [فا،س] ديل ، لسان ، آلت تكلم اولان عضو § لغت ، لهجه ، السنهٔ بشريه‌دن هر برى ☞ ديل .

آتش زبان = فصيح، بليغ، طليق اللسان هجاو .

زبان دراز = طعن وتشنيع ايدن ، ديل اوزاتان ، اطالهٔ لسان ايدن ، ديلى اوزون .

زباندرازى = زباندرازلق .

زبانزد = سوز آره‌سنده مستعمل اولان كلمه ويا جمله § ائتلاف لسان .

زبانه [فا،س] ترازى وسائره ديلى § آتش ياليني ، آلو .

زبانه‌كش = آلولى ، يالينلى .

زبانى [ع،س] اهل جهنمى نارهٔ آتغه مأمور ملائكهٔ عذابدن هر برى .

زبانيه = بووظيفه ايله مكلف اولان ملكلرك جمله‌سى ، عمومى . [قاعدهٔ فارسيه اوزره جمعى : (زبانيان) كلير .]

زبد [ع،س] كوپوك [ترهياغى معناسنه اولان (زبد) زانك ضميله‌دره]

زبر [ج،س] طونى بياض اوزرينه چوبوقلى آتكر رنكنده برجنس سريع السير، كوزل بيانى حيوان ـ كه : استره مشابهتى كامله‌سى واردر [زبرلر افريقاده كثرتله بولنوب (بيان مركبى) ناميله ده معروفدرلر .

(زبر)

زبر [ع،ص] قوى ، شديد (ادم) .

زبر [فا،س] اوست ، فوق .

زبرين = اوستده‌كى .

لب زبرين = اوست دوداق .

زبردست = الى اوستون ، غالب § ماهر .

زيرزبر = الت اوست .

زبرجد [ع،س] زمرد نوعندن يشيل برجوهرذى قيمت كه زمرده فرقى بونك قويى يشيل اولماسندن عبارتدر . وبناء عليه قيمتى دخى اندن دوندر .

زبور [ع،س] كتاب ، مكتوب ، يازلمش شئ § حضرت داود عليه السلامه نازل اولان كتاب سماوى .

زبون [فا،ص] ضعيف، قوتسز، عاجز .

زبونكش = ضعفايى ، بيچاره اولانى ازن ، مدافعه ومقابله‌دن عاجز اولانه يوكلن .

زبونكشلك = مدافعه ومقابله‌دن عاجز اولانه مسلط اولانك حال وصفتى .

زبونى = زبونلق .

زبونلامق = ضعيف ، قوتسزدوشمك .

زبونلق = قوتسزلك ، ضعيفلك .

زبل [ع، س] قورى اوزوم § قورى اينجير . § (حيوانات) ييلان ، عقرب كبى بعض حيوانانك حال صحتده عضو مخصوصى ايله حاصل ايتدكلرى سملر .

زبر [ع، س] داهيه، محنت § مكتوب ، يازلمش شئ .

زبيل [ع،س] قفه ، كوبره § پيسلك [لسانمزده رانك فتحه‌سى كسره‌يه قلب اولنه‌رق زبانزددر .]

زجاج [ع،ص] زجاج اعمال ايدن ، صيرچه ادواتى ياپان ، شيشه‌جى § جامجى .

زجر [ع،مص] منع ونهى ايلمك ، منع ونهى ايدلمك § طرد ايلمك § زورلامه اجبار § جور ، اذيت [جمعى : (زجور) در .]

زجراً = منع ونهى ايدرك § جبراً ، كرهاً § مجازات صورتيله .

زجريه = مسكراتدن آلنان رسم .

زجل [ع،مص] آتمق ، رمى ايتمك .

زَحْف [ع، مص] سورینه‌رك یوریمك .

زَحْم [ع، مص] صیقشدیرمق ، تضییق ایلمك .

زَحْمَت [ع، ا] صیقندی ، اذیت ، زور § یورغونلق ، تعب .

زحمت ایتمك = كلفته ، مشقته كیرمك

زحمتسز = اذیتسز § قولای، زور اولمیان

زحمتسزجه = زحمتسز اوله‌رق .

زحمته صوقمق = كلفته، مشقته دوچار ایتمك .

زحمتلی = مشكل ،زور ، قولای حاصل اولمیان .

زَحیر [ع، ا] ایچ اغریسی § (طب) ناسورده والتهاب مثانه‌ده واقع اولان وجعلی ایقندی .

زَخّار [ع، ص] طولو ، طاشقین جوشقین [دكز]

بحر زخار = متلاطم دكز .

زَخارِف [ع، ا] جمع (زخرف) ساخته دیدنلر بیهوده، بی‌فائده كافتلر سطحی نمایشلر.

زخارف دنیویه = دنیا آلایشی .

زَخْم [فا، ا] یاره ، جریحه .

زخمداد / **زخمخورده** } = مجروح ،یاره‌لی ،متأثر .

زخمكار / **زخمرس** } = یاره آچان ، یاره‌لییجی .

زخمناك / **زخمدار** / **زخمزده** } = مجروح ، یاره‌لی .

زَخْمَه [فا ، ا] یاره ، جریحه § چالمق ایچون تللی چالغیلرك تللرینه اورمغه مخصوص آغاج ویا بوینوز پارچه‌سی تازنه، اوزنكیلرك مربوط اولدیغی طوقه‌لی قایش.

زَدْ [فا ، ا] اورمق معناسنه اولان (زدن) ماده‌سندن اسم مصدر اولوب تركیبله مستعملدر

زبانزد = لاقردی آره‌سنده سویلنیلن سوز، ائتلاف لسان .

زَدَه [فا ، ص] اورمق معناسنه اولان (زدن) مصدرندن اسم مفعو، اورلمش، چارپلمش ، طوتلمش ، اوغرامش ، كرفتار ، دوچار اولمش اولان.

آفت زده = فلاكته ، آفته، مصیبته اوغرامش . [جمعی : (زدكان) كلیر .]

حریقزده = یانغین بلیه‌سنه دوچار اولمش اولان .

سودازده = سودایه طوتلمش .

سرزده = باشه كلمش § باش كوسترمش .

زَدَه‌لَمَك [ت، مص] خرپالامق، بره‌له‌مك، ازمك § طراوت ومتانتنه خلل ویرمك § فرسوده بر حاله قومق § قسماً دوچار خسار وعطالت ایتمك .

زده‌لنمك = خرپالانمق ، بره‌لنمك § ازلمك § طراوت ومتانتی غائب اولمق § قسماً دوچار خسار وعطالت اولمق .

زَر [فا، ا] - مسكوك اولسون اولمسون - مطلقا التون، ذهب .

زر افشان = آلتون صاچیجی § آلتون قاقمه .

زر اندود = آلتون یالدیزلی .

زرتار = آلتون تل § اشعهٔ شمس .

زر دوز = صیرمه ایشلییجی، سیمكش § صیرمه‌لی، قلابدانلی .

زردوست = طمعكار، خسیس .

زررشته = آلتون تل ، صیرمه .

زر سا = آلتون ازیجی، ورقجی .

زرشناس = آلتون طاشیان، صراف.

زركار = صیرمه ایله ایشلنمش ، قلابدانلی .

زركر = قیومجی .

زركری = قیومجیلق .

زركش = آلتون تل یاپان .

زركون = آلتون رنكلی، آلتون كبی صاری اولان .

زرنشان = قلیچ، مقراص، قلمتراش اوزرینه ایشلنن آلتون خط .

زرنكار = آلتون ایله منقش اولان، یالدیزلی .

زرباف = صیرمه‌لی قماش نسج ایدن.

زربافته = صیرمه ایله نسج اولنمش .

زرین = آلتوندن عبارت اولان ، آلتوندن یاپلمش اولان § آلتون كبی صاری § پارلاق .

زَرّ [ع، ا] البسه‌یه - ایلیكله‌مك ویا سوس ویرمك ایچون - دیكیلن دوكمه § (نباتات) طمورجق .

زَرابی [ع، ا] جمع : (زربی) نفیس وفاخر بساطلر ، مفروشات نفیسه .

زَرافَه - زُرّافَه [ع، ا] (حیوانات) {لسانعزده رانك ضمیله زبانزددر} ذوات الثدییانك مجتره قسمندن زرافیه فرقه‌سنه منسوب بویی غایت اوزون و آرد آیاقلری اوك آیاقلرندن قیصه آفریقایه مخصوص برجنس یوكسك حیوانكه آشاغی اكیله‌مدیكندن باشنی اشجارك داللری آره‌سنه صوقه‌رق اوراقنی اكل ایدر. اوصاف ظاهرهٔ متنوعه‌سی اعتباریله اوكوزه ، قپلانه ، دوه‌یه مشابهتندن دولابی فارسیده بوكا (اشتر، كاو، پلنك) دینور .

(زرافه)

زرافه قوشی = طیور ماشیه‌دن ثقیل المنقار برقوشدر قنادلری كوچك ووجودی بیوك اولدیغندن لایقیله اوچه‌ماز .

(زرافه قوشی)

زَرّاق [ع، ص] مرائی، ریاكار.

زَراوَنْد [ع ، ا] ذات الفلقتین شعبه‌سنك زراوندیه فصیله‌سندن مستكره برقوقو نشر ایدر بر نباتدر. برچوق نوعی واردر طیرمانیجی اولدیغندن بعض باغچه‌ و دیوار كنارلرینه دیكیلیر.

(زراوند)

زراوندى = اوراق وازهارى زرا-وندكيكنه مشابه اولان نباتات فصيله سى.

زرد [فا، صه] صارى، اصفر.

زردى = صاريلق.

زردفام = صارى رنكلى.

زردى = صاريليق، صارى رنك § حلقه حلقه نسج اولنمش لباس، زره.

زردآلو [فا، س] قايصى دينيلن صارى اريكه مشابه اولان واندن تفريق اولنه ميان بر جنس ميوه.

زرداوه [ت، س] ذات الثدايانك آكل اللحوم فرقه سندن اولوب شمال طرفلرينه مخصوص صدر دريسندن قيمتدار كورك ياپيلان بر جنس كوچوك چارپايه كه.

(زرداوه)

زردشت [فا، ص] {(زارتشت) دن محرفدر} دين مجوسى بيشواسى.

زرده [فا، س] زعفران ايله تلوين اولنه رق اكثريا دوكونلرده طبخ اولنان صارى رنكلى وطاتلى پرنج يمكى.

زرده چاو - زرده چوب [فا، س] {زبانزدى زرده چالدر} هند زعفرانى دينيلن برنوع صارى كوك غبارى كه: صنايعده منسوجات بوياسقده واجزاخانه لرده معيار مقامنده مستعملدر.

(هند زعفرانى)

زرشك [ت، س] ذات الفلقتين شعبه سندن زرشكيه فصيله سنه منسوب بر نباتدر.

(زرشك)

زرع [ع مصه] ترلايه، يره تخم صاچمق، صاچلمق، طوپراغه تخم اكمك § اكلمش اكين.

زرق [ع، س] حيله، ريا، صرائيلك.

§ (مولد، طب) شرينغه ايتمك، شرينغه صورتيله بر مايعى بدنه ادخال ايلمك.

زرق آلود = ريالى.

زرق فروش = حيله باز، مرائى.

زرق [ع، ص] ماوى، كوك رنكلى.

زرقاء [ع، ص] ماوى كوزلى قادين معناسنه اولان (ازرق) ك مؤنثيدر.

زرقه [ع،ص] دوران وريدى وشريانينك اشتراك عارضيلرندن عبارت بر مرض.

زرين [فا، ص] آلتوندن عبارت، آلتوندن معمول § آلتون رنكلى آلتون كبى صارى § پارلاق.

زرين قدح = نركس دينيلن چيچك. ☞ [نركس]

زعافر [ع، س] ج: (زعفران).

زعزعه [ع، مصه] صارصوب ايرغالامق

زعزعهٔ دماغ = (طب) بعض طمارلرك يرتلمسى موجب اوله جق درجه ده هيئت مجموعهٔ دماغك ارتعاجى، صارصلمسى.

زعزعهٔ اسنان = (طب) ديشلرك شدتله بربرينه چارپمسى.

زعف [ع، مصه] درحال اولدرمك، قتل آنى.

زعفران [ع، س] (نباتات) وحيد الفلقه شعبه سنك سوسينيه فصيله سندن وزعفرانيه جنسندن و بين الناس (صافران) دينلن نبات كه: انواع عديده سى واردر. مقبول اولانى مزروع اولانيدر. صارى رنكلى چيچكلرى شكر-جيلكده وطباختده بويا مقامنده استعمال ايدلديكى كبى طبابتده دخى مطمث يعنى نسوانك دم حيضنى تسهيل وبعضا اجهزهٔ هضميه يى تنبيه ايچون قوللانيلور.

(زعفران)

زعفران كاذب = (يابانى نبى) ذات الفلقتين شعبه سندن سنجاريه فصيله سنه منسوب بر نبات اولوب تجارتده كى زعفرانى بونك چيچكيله تغشيش ايدرلر.

(زعفران كاذب)

زعفرانى = زعفران رنكنده اولان [جمعى: (زعافر) كلير]

زعيم [ع، س] زعامت صاحبى. ☞ (زعامت)

زغن [فا، ص] چايلاق دينيلن ايرى وبرتيجى قوش.

زغار [ت، س] آو كوپكى، آوى بولوب چيقارمغه مخصوص تعليملى كوپك. ☞ زاغار.

زغارجى = زغارلرك حفظ واداره سنه مأمور آدم § يكيچرى اوجاغنده برصنف مخصوص.

زغاره [ت، س] {عربى (ظهاره) دن محرفدر} طيشدن قاپلى ياقه كوركى.

زفر [ع، س] آغاجه اوريلان دستك، پاينده، طياق.

زفزفه [ع، مصه] صارصلمه، ديترمه.

زفير [ع، س] فى الاصل كوكس كچيرمك معناسنه ايسه ده لسانمزده نفس ويرمك، صولوغى طيشارى ويرمك فعل وظيفه سنه اطلاق اولنور § (طب) قانه

مواد الحموضه‌سنی اعطا ایتمش اولان هوانك خارجه دفع ایدلمسی. مقابلی (شهیق) درکه: نفس آلمق دیمکدر

شهیق وزفیر = تنفس، نفس آلوب ویرمه

زَقّوم [ع، س] ذات الفلقتین شعبه‌سنك غاریه فصیله‌سنه منسوب بر آغاجدر كه: میوه‌سی، یاپراغی آجی و بیاض واكثریا قرمزیسی چیچكلری غایت لطیفدر بوكا تركجه‌ده (آغو آغاجی) دیرلر.

(زقوم آغاجی)

§ جهنمده بتن بر آغاج، شجرۀ زقوم § اهل جهنمك طعامی.

آمریقا زقومی = بقلیه فصیله‌سندن شجر وشجیره حالنده آمریقایه مخصوصدر.

(آمریقا زقومی)

زَكاء [ع، س] اهل صلاح اولمه، صلاح حال

زَكات - زَكوة [ع، س] شروط خمسۀ اسلامیه‌دن بری اولوب انسانك مالندن بر وجه شرعی اخراج ومحتاجینه اعطا ایلدیكی مقدار معین [مالك قرقده برینك سنه‌ده تصدق ایدلمسی] [جمعی: (زكوات) كلیر.]

زَكاوَت [ع، س] زكاء، صلاح، تقوی.

زَكّی [ع، ص] اهل صلاح، دیندار، متقی § صاف، خالص.

زَل [ع، س] قایمه، آیاق قایمه § سهو وخطا. [جمعی: (زلات) كلیر.]

زَلازِل [ع، س] ج: زلزله. حركات ارضیه.

زَلزَلَه [ع، س] فی الاصل ایرغالامه معناسنه‌در] § قشر ارضك بر نقطه‌سنك صارصلمه‌سی، حركت ارض.

زلزلة الساعة = قیامت زلزله‌سی

زلزله‌نما = تزلزلات ارضیه‌نك وقوعنی اخبار ومواقع متزلزله‌نك بعدیتنی تعیین واشعار ایدن آلت مخصوصه

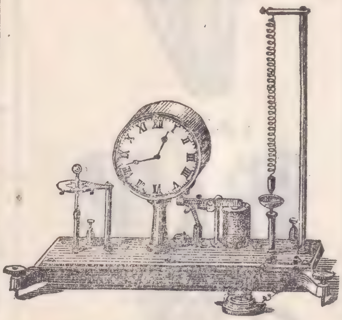

(زلزله نما)

زَلق - زَلقَه [ع، س] سورچمه، آیاق قایمه.

زلق الامعاء = (طب) قابل هضم اولان اطعمه واشربه‌نك بلا هضم خروجی، شدتلی اسهال

زَلّه [ع، س] سورچوب قایمه.

زلة القدم = ایاق قایمه § خطیئه، جنجه كناه جزئی [جمعی: (زلات) كلیر.]

زَلیل [ع، ص] سورچوب دوشن § مخطی.

زَمان [ع، س] وقت، چاغ، هنگام عصر، دهر § دور، عهد § مهلت مهل § موسم.

مرور زمان = قانوناً رؤیت اولنه‌میه‌جق صورتده بر ایشك اوزرندن وقت كچمه‌لك § (صرف) ماضی، حال، استقبال كبی زمانه مقارن حدث بیان ایدن صیغه‌لر

جمع زمان / **هر زمان** = دائماً، هروقت.

زمان زمان = كاه كاه، وقت وقت.

كل زمان كیت زمان = كیت كیده، مرور زمان.

زمان وزمین = مناسبت، وسیله.

زماناً = وقت اعتباریله § زمانه عائد اوله‌رق.

زمانی = زمانه منسوب ومتعلق.

زمانه [فا، س] دور وقت { اكثریا ذم مقامنده قوللانیلور } دنیا، روزكار، فلك.

زَمزَم [ع، س] فی الاصل چوق صو دیمكدر. اصطلاحده كعبۀ معظمه جوارنده‌كی مشهور قویونك آب مباركنه اطلاق اولنور

بئر زمزم = زمزم صوینك اخراج ایدلدیكی مبارك قویو.

زَمزَمَه [ع، س] نغمه‌لی سس، ترانۀ منعكس، اهنكلی آواز، نغمه، ترنم.

زمزمه پیرا = تغنی، ترنم ایدیجی، ایدن.

زَمِستان [فا، س] قیش، شتا، قیش موسمی، فصل شتا [(زم) برودت معناسنه‌در.]

زَمِجّ [ع، ص] حسیس، ناكس § تیز مشرب § سریع التأثر § زیرك

زَمَن [ع، س] وقت، زمان [زمان ایله هر معناده مترادفدر.]

زَمهَریر [ع، س] پك صوغوق، شدتلی صوغوق § قیش موسمنك اك صوغوق قسمی، قره قیش.

زمهریر ظرفاسی = قیش موسمنده اینجه البسه كیین.

زَمین [ع، س] یر، ارض § كرۀ ارض، دنیا.

روی زمین = سطح ارض § (رسم) اوزرینه دیكر رنكلر نقش اولنان رنكك اصلی § طرز، ادا، طرز بیان، اسلوب افاده § مآل، مفهوم.

زمین بوس = تعظیم قصدیله یری اوپن.

زمین بوسی = اوصورتله یر اوپمكلك.

زمین پیما = یر اولچن § سیاح.

زیر زمین = یرك آلتی، تحت الارض.

زمین وزمان = مناسبت § حال، وضعیت

زمین كوب = یر دپه‌جی [آت، استر، دوه كبی حیواناتدن كنایه‌در.]

نوزمین = یكی طرزده، یكی اسلوبده.

زَن [فا، س] قادین، عورت، نسا، زوجه، منكوحه. جمعی: (زنان) كلیر.

پیره زن = قوجه قاری.

زَن [فا، ص] اورمق معناسنه اولان (زدن) مصدرندن اولوب وصف تركیبی صورتنده واوریجی، اوران، آتان معناسیله مستعملدر.

خنده زن = كولیجی.

دست زن = ال اوریجی § ایشه باشلایان .

رهزن = یول اوریجی ، یول کسن، قطاع طریق، یول خرسزی .

سکه‌زن = سکه ضرب ایدن .

شمشیرزن = قلیج اوران ، قلیج چکن .

لافزن = { ترکجه‌ده بالتحریف لافازان دینور } لاف آتیجی ، کوه‌زه

نعره‌زن = نعره آتان، شدتلی صورتده حایقران .

زنابیر • [ع، س] اشك آریسی معناسنه اولان (زنبور) ك جمعی .

زنابیل [ع، س] جمع : (زنبیل) .

زنادقه ـ زنادیق • [ع،س]جمع: [زندیق] آخرته ، دبو بیتقه اعتقادی اولمیانلر § منافقلر .

زنان • [فا،س] قادین، نسا، قاری معناسنه اولان (زن) ك جمعی § اوریجیلر، ضاربلر .

زنانه [فا ، س] زنه، قادین طائفه‌سنه منسوب ومتعلق.

زنانیر • [ع ، س] پاپاسلرك بللرینه باغلادقلری قوشاق معناسنه اولان (زنار) ك جمعی .

زنبرك [ت ، س] اصلی اولان فارسی (زنبورك) ه مراجعت بیورلسون.

زنبق • [ع ، س] وحید الفلقه‌دن زنبقیه فصیله‌سنه منسوب صوغانلی اوزون ساقلی بیاض وبعضاً افلاطون رنکنده غایت کوزل قوقولی ، لطیف المنظر والی حاوی برچیچکدر.

(زنبق)

صاری زنبق = سوسنیه فصیله‌سنه منسوب برنوع زنبقدر حشیشی بر نبات اولوب یکرمی قدرنوعی واردر.

زنبقیه = (فصیلهٔ زنبقیه) وحید الفلقه‌دن زنبق، لاله، صاری صبر وصوغان کبی نباتاتلا منسوب اولدقلری فصیله‌نك اسمی.

(صاری زنبق)

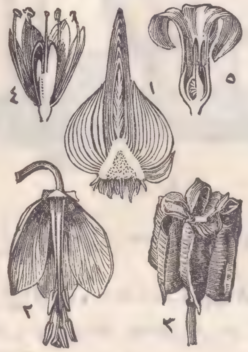

(زنبقیه)

۱ — سنبل، ۲ و ۳ — برنوع لاله‌نك چیچکی ومیوه‌سی . ٤ — چین آغاجنك چیچکی ٥ — سنبل چیچکنك مقطعی .

زنبق صویی = زنبقدن استحصال اولنوب نسوانك یوزلرینه سوردکلری بر نوع دوزکون .

معماری زنبق = زنبق کبی برطاقم قبارتمه چیچك شکلنده یاپلمش تزیینات معماریه.

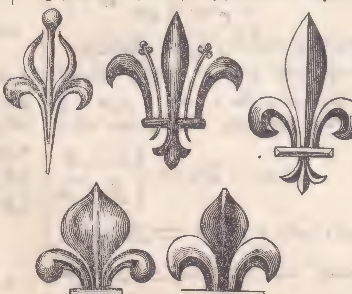

(معماری زنبق)

زنبور • [ع،س]{زانك ضمیله دوغریسی اولان (زنبور)ه مراجعت بیورلسون.}

زنبورك [فا،س] { ترکجه‌ده بالتحریف (زنبرك) دینور} چلیك ویا پرنچدن معمول یای که : قوهٔ محرکه مقامنده ساعتلرده وسائره‌ده قوللانیلور § حیوان اوزرنده نقلی ممکن اولان بر نوع کوچوك طوپ .

زنبیل • [ع، س] فی الاصل کسر را ایله‌دور. حصیراوتندن وسائره‌دن اورلمش مخروط ناقص شکلنده بر نوع قاب که ایچنه اشیا قونیله‌رق بر محلدن دیکر محله نقل اولنور.

(زنبیل)

زنبیل باف = زنبیل اوریجی زنبیلجی.

زنج [ع، س] **زنك** [فا، س] سیاه ، صاچلری دریلری قیوبرجق اولان انسان جنسی، عرق اسود § عرق اسودك مملکتی، سودان قطعه‌سی.

زنجی = زنجه، عرق اسوده منسوب آدم.

زنجیه = زنجه، عرق اسوده منسوب قادین.

زنجبه [ع ، س] نسوانك صاغریلرینی بیوك کوسترمك ایچون آرقه‌لرینه باغلادقلری یصدیق (تورنور) .

زنجبیل • [فا، س] ذات الفلقه شعبه‌سندن زنجفیلیه فصیله‌سنه منسوب بلاد حاره وبالخاصه هندستانه مخصوص (زنزبیر) دنیلان حشیشی نباتك کوکی که : بهاراتدن معدود اولوب طب قدیمده منبه و معدوی اوله‌رق کثرتله استعمال ایدیلوردی § زنجفیل § شراب ، باده ، خمر .

(زنجفیل)

زنجره [ع،مص] پارمق ایله فسکه اورمق .

زَنْجَرَف • [فا، س] (کیمیا) جیوه ایله کوکورتدن اعمال اولنان بر نوع قزل معدنی بویا که: طبیعتده دخی موجوددر .

زَنْجِیر • [فا، س] متسلسل صورتده بر برینه کچیرلش دمیر ودیکر معدندن معمول حلقه‌لردن متشکل ایپ، باغ ، کمی زنجیری § جانیلرك ال، ایاق ویا بوینلرینه طاقیلان دمیر ، ایپ وباغ ، پرانغه چاپایه مربوط دمیر خلاط § ساعت ، مهر وسائره قوردنی § سلسله .

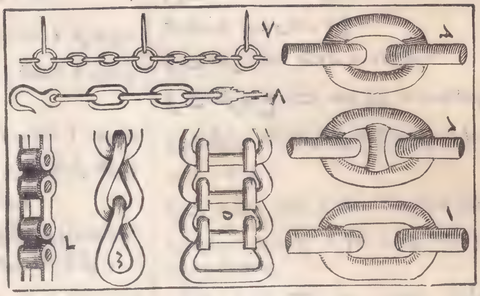

(زنجیرلر)

١،٢،٣ — عادی زنجیر . ٤ — حلزونی زنجیر . ٥ — وولقالون زنجیری . ٦ — بیسیقلت ایچون دوار زنجیر . ٧ — قوشوم زنجیری . ٨ — بالق آغی زنجیری .

زنجیره اورمق = زنجیر ایله باغلامق .

زنجیربند = زنجیر ایله باغلی ، زنجیره ، پرانغه‌یه اوراش .

زنجیرلی = زنجیری اولان ، زنجیره مربوط بولنان § زنجیر کبی صره‌لنمش ، مسلسل ، متسلسل .

زنجیرله‌مك = زنجیره اورمق ، زنجیر ایله باغلامق § صره‌لامق .

زنجیرلنمك = زنجیره اورلمق § زنجیر کبی صره‌لنمق ، متسلسل اولمق .

زنجیرله‌مه = زنجیر کبی اجزاسی بر برینه مربوط ومتسلسل اولان § فاصله‌سز ، مسلسل عباره ، کتابت قدیمه ورسمیه‌نك طرز تحریری .

زَنَخ - زَنَخْدان • [فا، س] چکه . فك اسفل حنك ، ذقن . ☛ (چکه)

چاه زنخدان = چکه‌نك اوزرنده‌کی چوقور .

زَنْد [ع، س] (طب) قولك ال ایله بازو قطعه‌سی آره‌سنده بولنان وساعد دینان قسمی تشکیل ایدن ایکی کمیکدن انسیده‌کی ، عظم زند .

عظم زند = (طب) کوچوك پارمغك اوست طرفنه وباش پارمق طیشاری‌یه دوغری چویریلنجه بدنه قریب اولان طرفه مصادف کمیك ☛ (عظم) [ساعد ، ایکی کمیکدن متشکل اولوب ایچ طرفده کنه زند، طیش طرفده یعنی خارجده اولانه (کعبره) اطلاق اولنور] [جمعی : زناد کلیر .]

زَنْد [فا، س] چاقماق ، دمیری .

زَنْد [فا، س] دین مجوسك واضعی اولان مشهور زردشتك براقدیغی کتابك اسمی { بو کتاب مجوسیلر عندنده دستور وکتاب مقدس حکمنده‌در } § اسکی ایران لسانی ، فارسی قدیم

زَنْدَقه [ع، مص] آخرت والوهیتی انکار ایتمك ، کافر اولمق دینسزلك

زَنْك [فا، س] دمیر وباقر کبی شیلرك محمض اتمسندن یعنی هوانك مولد الحموضه‌سیله امتزاج ایلامسندن حاصل اولان پاس ، کیر § زنج .

زَنْكار [فا، س] باقر پاسی که : غایت یشیل رنکلی اولوب منقی ومسمدر ، حمض نحاس

زَنْكَل - زَنْكَله - زَنْكُول [فا، س] چاك ، چیغراق § دف پولی . (زنكله) موسیقی شرقیده بر مقامك اسمیدر .

زَنْكی [فا، س] زنجی ، سیاه آدم .

زَنْكین [ت ، ص] مالدار ، صاحب ثروت ویسار ، متمول .

زنکینجه = اولدقجه مالدار .

زنکینلك = مالدار اولمق ، ثروت ، تمول

زنکینلنمك } زنکینلتمك } = مالدار اولمق ، کسب یسار ایلمك ، ثروت ، مال قزاندیرمق .

زَنَه [ت، س] {فارسی (زنان) دن محرفدر} قادین جنسی ، طائفهٔ نسا ، اناث § اورته‌اویوننده قادین قیافتنه کیرن ارکك آدم .

زَنیم • [ع، ص] برقومه صوکره‌دن قاتیلان فی الاصل انلردن اولمیان § فرومایه بد اصل .

زَوْء [ع، س] موت سببیله عارض اولان محنت ومصیبت .

زَوائِد [ع، س] فضله ، زیاده معناسنه اولان (زائد) ك جمعی .

زوائد متصله = (فقه) حیوانات سمیزلکی کبی زیاده اولان وآیروجه صاتیله میان شیلر

زوائد منفصله = (فقه) کبه حیوانك قارننده‌کی یاوری کبی آیروجه بیعی ممکن اولان زیاده شیلر .

زَوائِل [ع ، س] زوال بولیجی ، زائل اولیجی معناسنه اولان (زائله) نك جمعی .

زَواجِر • [ع ، س] زجر ومنع ایدیجی ، مانع وممنوع معناسنه کلن (زاجره) نك جمعی .

زَواحِف • [ع ، س] سوروننه‌رك یوروین حیوان معناسنه اولان (زاحفه) نك جمعی

زَواخِر • [ع ، س] طاشقین ، متلاطم دکز دیمك اولان (زاخر) ك جمعی .

زَواد • [ع ، س] ازیق معناسنه اولان (زاد) ك جمعی .

زَوال • [ع، س] یرندن آیریلوب کیتمه § زائل اولمه ، فنا بولمه § مسئولیت § (قوزموغرافیا) کونشك دائرهٔ مفروضهٔ نصف النهاردن غربه دوغری میلی .

بعد الزوال = اوکله‌دن صوکره .

بی زوال = زوالسز ، فانی اولمیان .

زوالپذیر = زوال ومحو ومضمحل اولان ، فنا بولان .

سریع الزوال = چابوق زوال بولان

زوالسز = زائل وفانی اولمیان .

قبل الزوال = اوکله‌دن اول .

زوال ناپذیر = زوال بولمیان ، فنا بولمیان .

وقت زوال = کونشك نصف النهار اوزرینه وصولی آنی ، شمسك تمامًا سمت رأسمزده بولندیغی زمان ، اوکله وقتی .

زوالی = زواله منسوب .

زوالی ساعت = کونشك دائرهٔ نصف النهاره ورودی (اون ایکی) اعتبار ایدیلن ساعت ، الافرنغه ساعت [بزم ساعتلرمز کونشك غروبنه کوره تنظیم ایدلدیکندن بونلره غروبی ساعت دینور .]

زَوالّی [ت ، ص] مسکین .

زَواهِر • [ع ، س] چیچك معناسنه (زهره) نك . (ازهار) دها مستعملدر .]

زَوایا [ع، س] کوشه § تکیه معنالرینه کلن (زاویه) نك جمعی .

زوایای داخلیه = رأسلری بر جسمك بر شکلك ایچنده بولنان زاویه‌لر .

مثلث حادی الزوایا = (هندسه) هر اوچ زاویه‌سی حاده اولان مثلث .

مقیاس الزوایا = پانتومترو دینلن معمار کونیه‌سی .

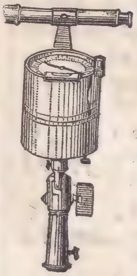

زَوْج [ع،س] چفت، تك مقابلی § برقادینك قوجه سی، اشی ، قوجه § بر چفتدن هر بری [عربده ارکك وقادیندن هربرینه (زوج) دینلورسه‌ده بو صورت شیوه‌مزه اویماز .

(معماری کونیه)

زوجین = ارکك ایله قادین، قاری قوجه.

[جمعی: (ازواج) کلیرسه‌ده قرینه بولنان بعض محللرده (زوجه‌لر) معناسنه‌ده مستعملدر.]

زوجیت = قاریلق، قوجه‌لق، زوجلك وزوجه‌لك، قاری وقوجه‌نك حال وکیفیتی.

زوجی = زوج وزوجه‌یه متعلق .

زَوْجات [ع،س] ج : (زوجه) نکاحلی قاریلر .

زَوْجَه [ع ، س] ارککك قاریسی ، نکاحلی قادین .

زَوْرَق [ع،س] قایق، صندال کوچوك سفینه .

زورقجه = اوفاق قایق، صندال .

زورق سوار = قایغه بینن ، قایغه بینمش اولان § چیچك دستیسی، قدحی.

زورق مکتوبی = حرم شریفده زورق دنیلن دسق ایله حجاجه زمزم طاغیدان خدمه‌یه اجرت سقایت اوله‌رق کوندریلن صره‌یی، هدیه‌یی حاوی مکتوب .

زوزَك [ت ، ص] کوه‌زه ، سویلدیکی بیامز ، مناسبتسز، تمکینسز.

زوزکلك = زوزك اولانك حالی .

زوزکلنمك = زوزکلك ایتمك .

زوْع [ع، مص] برشیئی برجهته اکمك ، میلاندیرمك .

زَوَغانْ [ع ، س] برشوك اولدیغی محلدن آیرلمسی یعنی ترفع و یا تمایل ایلمسی .

زَهادَت [ع،س] زاهدلك، زهد وصلاح ایله اتصاف § آلایش دنیویدن اجتناب ایله پرهیزکارلق ایتمك. تقوی .

زهادتلو = انشا لساننده مشایخه وارباب تقوایه خطاباً قوللانیلان لقب ، عنوان .

زهادتمند = زهد وتقوی صاحبی .

زَهْدانْ [فا، س] دول یتاغی، رحم .

زَهْر [ع،س] چیچك ، شکوفه ، زهره جمعی : (ازهار) کلیر .

زهر الثالوث = (نباتات) قرنفلیه فصیله‌سندن (هرجائی بنفشه) دینلن چیچك .

زهر الربیع = (نباتات) چوخه چیچکی دینلن ظریف چیچك که یاپراقلری جذرینه قریب محلده بولنور .

زَهْراء [ع،س] یوزی آق وکوزل معناسنه اولان (ازهر) ك مؤنثی .

زَهْراوانْ [ع،س] سورهٔ بقره ایله سورهٔ آل عمران .

زَهْرَه [ع،س] چیچك ، شکوفه (جمعی: (ازهار) کلیر .)

زهرة الدنیا = دنیانك رونق ولطافتی (قرآن عظیم الشانده « زهرة الحیوة الدنیا » صورتنده شرفوارد اولمشدر .)

لفافهٔ زهره = چیچکلرك اطرافنده برظرف تشکیل ایدن یاپراقلره اطلاق اولنور هر چیچکك قاعده سنده‌کنه (لفیفهٔ زهره) دینور .

(لفیفهٔ زهره)

زَهْرَه [فا ، س] حیواناتك جکرلری یاننده اولوب (اود) تعبیر اولنان واچنده صاری‌یه مائل یشیل برصو بولنان اینجه زاره.

زهره چاك = اودی پاطلامش، قورقمش. § جسارت ، جرأت .

بی‌زهره = قورقاق ، جبین .

زهره‌دار = جسور ، قهرمان .

زَهُوق [ع ص] باطل ، بیهوده (زاهق) ایله مترادفدر .

زَهی [ع ، د] نه کوزل ! نه‌خوش ! نه موطلی ! § نه‌غریب ! نه‌عجیب !

زَیْبَق [ع،س] (کیمیا) جیوه ، ژیوه، سیماب دینلن بیاض کموش رنکلی معدن که ... اقار وسیلان ایدر [ناقص ٤٠ درجه‌ده آنجق تصلب ایلدیکی ایچون میزان الحراره اعمالنده ثقلتی حسبیله طبابتده (تعلف امعاء) خسته‌غنده‌واعراض فرنجیه‌ده استعمال اولنور.]

زیبق حلو = (کیمیا) طاتلی سلومن دنیلان زهر، قالومل ، قلور اول زیبق .

زَیْت [ع،س] زیتون یاغی .

زیات = زیتون یغجی § (کیمیا) مواد مختلفه‌دن چیقاریلان یاغ .

زیت حجر = پترول ، غازیاغی .

زیت خروع = هند یاغی که، مسهلدر.

زیت طیار = قوقولی ، اوچیجی یاغ ، مواد عطریه .

زیت مشمع = (طب) جریحه‌لرك اوزرینه قونیلان و یاقی دنیلان معروف مشمع پارچه‌سی.

حامض زیت = آجی بادمدن اخراج ایدیلن یاغ .

زَیْتُون [ع،س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن زیتونیه فصیله‌سنه منسوب برنبات اولوب بحرسفید سواحلنده وصیجاق نواحیده مبذولاً بولنوره میوه‌لرندن استفاده اولنور .

(زیتون آغاجی)

زیتون آغاجی = زیتون حاصل ایدن آغاج .

زیتون یاغی = زیتون دنیلن میوه‌نك تعصیریله چیقاریلان یاغ یمکده وسائره‌ده قوللانیلور .

زیتونجی = زیتون صاتان .

زیتونلق = زیتون آغاجلرینی حاوی محل.

زیتونی = زیتون رنکنده اولان .

زَیْغ [ع ، س] بر طرفه میل ایتمه § قاماشمه § استقامتدن عدول . [(زیغان) ده بومعنایه کلیر .

زَیْف [ع، ص] مغشوش، قلب (اقچه) .

زَيْل [ع، مص] يرندن آييرمق ، تفريق ايتمك .

زَيْن [ع، س] زينت، سوس، بزك، آرايش.

زين العابدين == عابدلرك زينتى .

زين الدين == دينك زينتى .

زَيْه [ت ، س] (معمارى) هرهانكى بر مقطعك كرك خط مستقيم ، كرك خط منحنى اوزرنده حركت ايدرك حاصل ايتديكى سطح كه : مقطع منحنى ويا سائر برشكلده ايسه اكا (بسيط زيه) ومقطع مركب ايسه (مركب زيه) دينور .

زاء مكسوره

زِبْر [ع، س] مكتوب § كتاب [جمعى : (زبور) كلير .

زِبْقين [ت ، س] بعض بيوك بالقلرى اورمغه مخصوص اوجى سيورى ويا چتال برنوع حربه .

زِبْل [ع، س] سوپرندى .

زِبْلامَق [ت، مص] صيچرامق، هوپلامق.

زبلاتمق == صيچراتمق ، هوپلاتمق .

زِبُون [ت، س] عنتارى § قفتان آلتنه كيلن قيصه يامولى لباس § بشكده كى چوجقلره كيديريلن قيصه نزچا كت

زِبِر [ت ، ص] ابوى يارى ، كوچلى قوتلى § قبا ، آدم .

زِحاف [ع ، س] (عروض) شعرده وجودى لازم كلن حرفك سقوطى كه : عيوب شعردندر .
[جمعى : (زحافات) كلير]

زِحام [ع ، س] غلبه لك ، صيقيشقلق § طارلق ، مضايقه .

زِراعَت [ع، س] اكينجيلك، چفتجيلك.

اهل زراعت == چفتجى .

زراعت متناوبه == (زراعت) برطو- پراقدن چوق محصول المق ايچون اوطوپراغه نوبت ايله مختلف اكين زرعى اصولى

زراعى == زراعته منسوب ومتعلق .

زِرَشك [ع ، س] (نباتات) قادين طوزلغى ويا آنبرباريسى دينلن واوزومه مشابه لطيف وميخوش برميوه حاصل ايدن نبات .

زرشكيه == (نباتات) اوراق وازهارى وقطعات سائره سى زرشكه مشابه اولان نباتات صنفنك اسمى .

زِرْنيخ ـ زِرْنيق [ع، س] (كيميا) ارسنيق معدنى ايله كوكورت خليطه سى كه : حمامده فضله اشعارى دوشورمك ايچون استعمال اولنور.

زرنيخ اصفر == اصل زرنيق كه كبريتيت اول آرسنيق

زرنيخ احمر == كبريتيت ثالث آرسنيق.

زرنيخى == زرنيخ رنكنده اولان ، صارى رنكلى .

زِرْوا [ت ، س] صاچمه ، صاپان سوز .

زِروالامق == صاچمه لامق، صاچمه سويلمك.

زِره [فا ، س] قليچه ،قورشونه قارشى وجودى محافظه ايتمك ايچون دمير وياچليكدن معمول اسكى جنك لباس § (بحريه) آلات نارية ثقيله مرمياتنك نفوذينه مقاومت ايتمك ايچون صورت مخصوصه ده اعمال اولنان قالين دمير ويا چليك لوحه .

(باش زرهى)

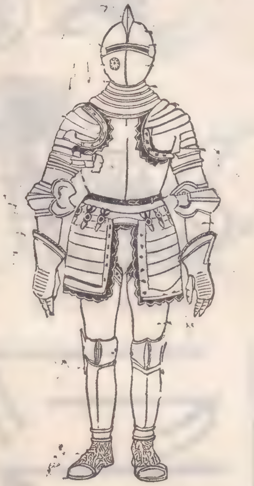

(انسان زرهى)

(آت زرهى)

زرهپوش == زره كيمش ، زره كين .

زرهلى == (بحريه) اقسام مهمه سى زره لوحه لرايله تحكيم اولنمش سفينهٔ حربيه.

زره قوشاق == سفن حربيهٔ جديده نك صوخطى حذاسنه قاپلانان چليك لوحه لر.

زِشْت [فا، ص] چركين، قبيح ،بدمنظر.

زشتى == چركينلك .

زِعامَت [ع، س] جانب ميريدن بركمسه يه تمليك واعشار شرعيه سى كندوسنه ترك وتخصيص اولنان قطعهٔ اراضى .

بدل زعامت == بو قبيلدن اولان اراضينك ميرى يه اعاده سيله اصحابنه خزينهٔ جليله دن تخصيص بيوريلان مقدار معاش .

زِفاف [ع ، مص] كلينى ويا كوكى يى كردكه قومق . كلين ويا كوكى كردكه كيرمك .

بيت الزفاف == زفاف اوى § كلين اوطه سى.

ليلهٔ زفاف == كردك كيجه سى .

زِفت [ع، س] چام آغاجندن ، كوكنار كوكسندن ، معدن كمورندن ، قطراندن چيقاريلان ويا معدن حالنده بولنان سياه ماده .

زفتلمك == زفت سورمك ، اوزرينه زفت طلا ايتمك .

زفتلنمك == مقام تحقيرده يمك .

زِل [ع، س] رقاصه لرك اوينار ايكن پارمقلرينه طاقدقلرى وعلى الخصوص دفك چنبرينه طاقيلان چفت پوللر (چرپاره)

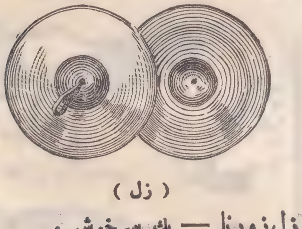

(زل)

زل زورنا == پك سرخوش .

زِلزال [ع، س] ايرغالنمه، صارصلمه، زلزله.

زِمام [ع ، س] يولار، حيوان يولارى، ديزكين [جمعى: (ازمه) كلير.]

زمامدار == يولارطوتان § ايشى النده اولان

زمامدارى == زمامدارلق .

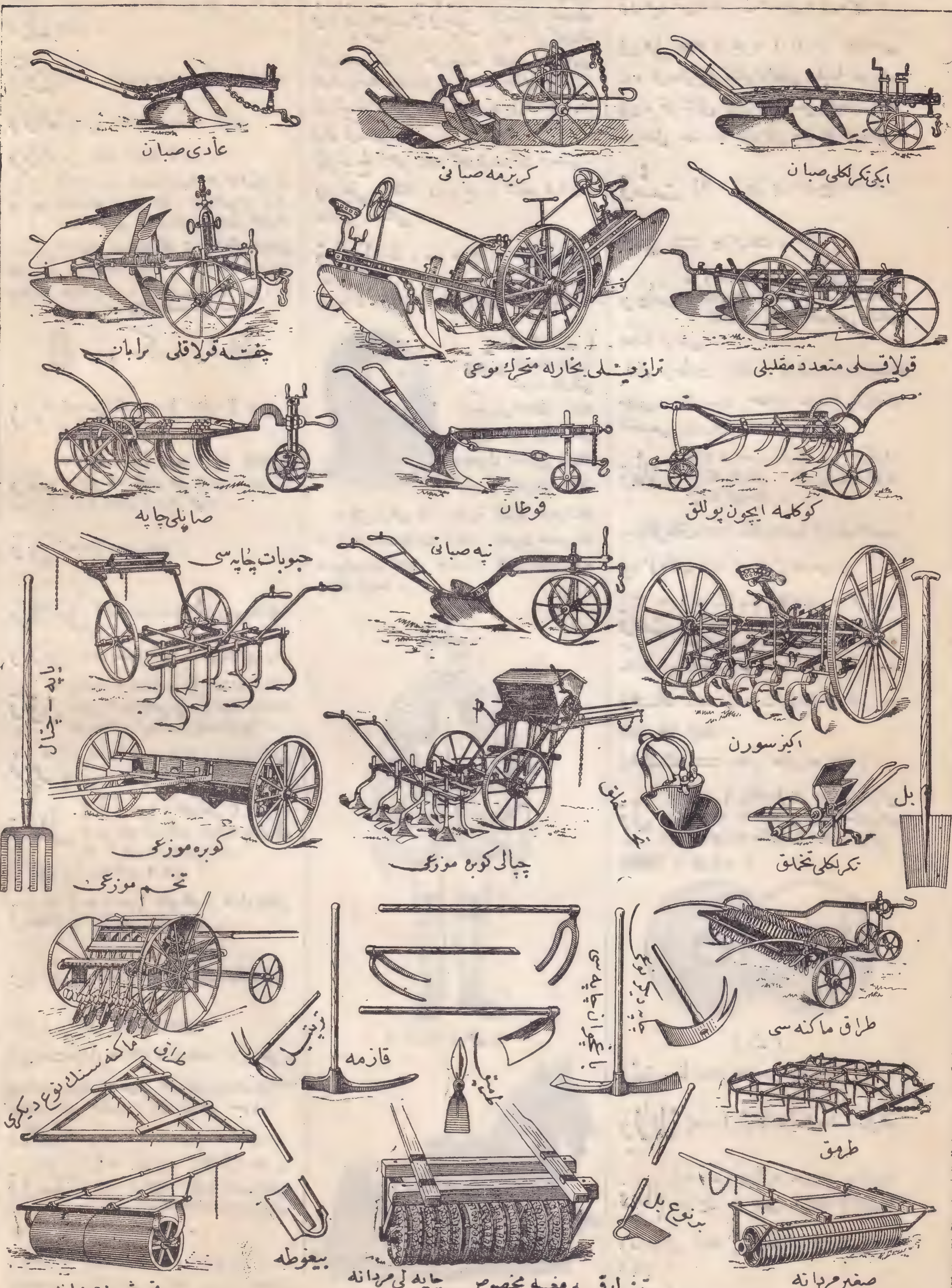
عادی صبان
کربزمه صبانی
ایکی تکرلکلی صبان
چفته قولاقلی ترابان
ترازینلی بخارله متحرك نوعی
قولاقلی متعدد مقلبلی
صاپلی چاپه
قوطان
کوکلمه ایچون پوللق
حبوبات چاپه سی
نیه صبانی
یابه — چتال
اکیز سورن
کوبره موزعی
چپالی کوبره موزعی
تخم موزعی
تکرلکلی تخملق
بل
طراق ماکنه سی
طراق ماکنه سنك نوع دیکری
قازمه
طرمق
بر نوع بل
بیعوطه
قورشون مردانه
تزه‌ك قیرمغه مخصوص چاپه‌لی مردانه
صغیر مردانه

(آلات وادوات زرعیه)

زِناء [ع، س] بر اركك ایله بر قادینك مناسبت غیرمشروعه‌ده بولنملری ۰

ولدزنا = پیچ، حرامزاده ۰

زناكار = زنا ایدن ۰

زِناد [ع، س] یالك معناسنه اولان (زند) ك جمعی ۰

زِنبه [ت، س] قایش، قماش وصفیحه حالنده‌كی معدنی شیلرده دلیك آچمغه مخصوص آلت ۰

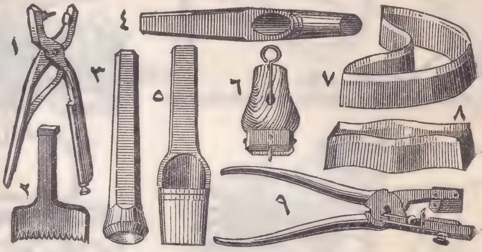

(زنبه)

١ — قوندره‌جیلره ودباغته مخصوص ۰ ٢ — چوخه ایچون ۰ ٣ — بسیط نوعی ۰ ٤، ٥ — دباغته مخصوص نوعلری ۰ ٦ — آغاج ایچون مستعمل نوعی ۰ ٧ — سختیان وكودری ایچون ۰ ٨ — سراجلره مخصوص ۰ ٩ قیوجیلر ایچون ۰

زنبه‌جی = زنبه اوران ۰

زنبه‌لامق = زنبه اورمق، زنبه ایله دلیك آچمق ۰

زنبه‌لاتمق = زنبه اوردیرمق، زنبه ایله دلیك آچدیرمق ۰

زِندان [فا، س] حبسخانه § ازمنهٔ سابقه‌ده الك بیوك مجرملری قپادقلری مدهش، قرانلق محبس § قرانلق محل ۰

زندانی / **زندانجی** = زندان محافظی ۰

زِنده [فا، ص] دیری، حیاتده § تندرست § دینچ، كوجلی، قوتلی ۰

زنده‌دل = واقف حقایق اولان آدم ۰

زندكان = ج : (زنده) ۰

زندكانی = دیریلك، تعیش، معیشت ۰

زندكی = زنده‌لك، دیریلك ۰

زِندیق [ع، ص] آخرته، ربوبیته اینانمیان ۰

زِنغِرداموق [ت، مص] شدتله دیترمك ۰

زِنهار [فا، د] {(زینهار) دن مخفف} تنبیه اداتی، صاقین! اصلا! اولمیه! معناسنه‌در ۰

زنهارخوار = (تعبیر قدیم) امان طلب ایدیجی § عهد وپیمان قیریجی، وعدنده وعهدنده طورماز آدم ۰

زِه [فا، س] كیریش، یای كیریشی § شریت، قیطان § برشیئك كنارینه، اطرافنه چكیلن چیزكی § پرواز ۰

زه‌گیر = كمانكش یوكسكی ۰

زِه [ت، س] (معماری) ستون ودیواركرك، پنجره صاچاقلرك وسائر اقسام انشائیه‌نك تزیینی ایچون استعمال ایدیلن و(پروفیل) دنیلن كیریفتیلی، چیقندیلی برمقطع قپاغك حركتندن حصوله كلن تزیینات ۰

زِی [ع، س] هیئت، قیافت، لباس ۰

زِیاده [ع، ص] آرتان، مقدار، چوق، فضله § لزومندن فضله، حدی متجاوز § دها معناسنه‌ده كلیر ۰

اكسیك زیاده = نقصان، فضله ۰

زیاده‌جه = براز زیاده، چوقجه ۰

زیاده‌لشمك = آرتمق، چوغالمق ۰

زِیارَت [ع، مص] كورمكه كیتمك، كورمكه كوروشمكه كیتمك، كیدلمك ۰

اعادهٔ زیارت = زیارته كلش آدمك مقابلةً زیارته كیتمك ۰

زیارت رسمیه = صورت رسمیه‌ده اولنان زیارت § تبرك وتیمن قصدیله برشیئه تقرب ۰

زیارتجی = زیارت ایدن آدم، زائر ۰

زیارتكاه = تبرك قصدیله یاقلاشیلوب طواف ایدیلن مقام، مرقد ۰

زِیافَت [ع، مص] متغیر ومغشوش اولمق ۰

زِیان [فا، س] (نفع) مقابلی، ضرر، خسار، نقصان ۰

زیانكار = زیان ایدیجی، مضر ۰

زیانكاری = زیانكارلق ۰

زیانسز = ضرروزیانی اولمیان § اولدقجه ایی ۰

زیب [فا، س] سوس، بزك، زینت ۰

زیب آور = سوسله‌ییجی، بزه‌ییجی ۰

زیب افزا = زینتی، حسن ولطافتی آرتدیران ۰

زیبنده = سوسلی، زینتلی ۰

زیبا [فا، ص] سوسلی، زینتلی، یاقیشیقلی، كوزل، لطیف ۰

زیبایی = زیبالق، كوزللك، یاقیشیقلیلق ۰

زیبارو = كوزل یوزلی، دلبر ۰

زِیبَق [ع، س] ☞ (زئبق) ۰

زِیج [ع، س] علم سیر كواكب كتابی § رصدات كواكبك قید اولندیغی كتاب [زایچه بوندن مأخوذدر.] § ابنیه انشاآتنده مستعمل چرپی ایپ، معمار تخته‌سی ۰

زِیر [ع، س] آلات موسیقیه‌ده قوللانیلان كیریش، تل ۰

زِیر [فا، س] بالامقابلی آلت، آشاغی، تحت ۰

زیروزبر = آلت اوست، هرج ومرج ۰

زیرین = آلتده‌كی ۰

زیردست = ال آلتنده بولنان، اهالی وتبعه‌دن بری ۰

زیردستان = اهالی، تبعه ۰

زیرزمین = یرك آلتی ۰

زیربند = قوشاق، كمر، قایش ۰

زیرا [فا، د] ادات تعلیل اولوب (چونكه) بوندن طولاییكه : معناسنه‌در ۰

زیرك [فا، ص] ذكی، عاقل، فطین، اكلایشلی ۰

زیركی / **زیركلك** = ذكا، فطانت، اكلایش ۰

زیرَه [فا، س] كوزل قوقولی بهاراتدن بری كه : ات طعامنه قونیلور ۰ (كمون)، كیمیون ۰

زیرقون [ج، س] (Zircon) (معادن) قویومجیلقده مستعمل، انكسار مضاعف خاصه‌سنی حائز زجاجی المنظر بر معدن ۰

زیرَفون [ع، س] تركجه‌ده اخلامور دینلن وچیچكلری مضاد تشنج ومعرق خفیف اوله‌رق طبابتده مستعمل اولان ۰

زیفوس [ج، س] اثواب وسائره اوستنه صچرایوب قونان چامورلكه‌سی § فائده‌سز، بوش، بیهوده § اصلسز ۰

زیفیوس [ج، س] ذات الثدیانك قیطیسیه فصیله‌سنه منسوب وحید المشیمه صنفندن بحرسفیده‌ده بولنور برنوع ایری حیواندر ۰

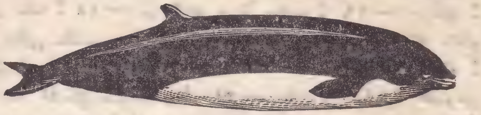

(زیفیوس)

زیل [ع،ـ] ☜ (زل)

زیمپاره [ت،ـ] {فارسی (سیه‌پاره) دن محرفدر} اینجه وسرت قوملی طاش معدنی .

زیمپاره کاغدی = دمیر وتخته جلالندرمق ایچون اوزرینه قوم اکلمش کاغد ویا بز

زین [فا،ـ] اکر ، رخت ، سرج .

زین‌پوش = خاشا ، غاشیه .

زینت [ع،ـ] سوس، بزك، زیب .

زینت ویرمك }
زینتله‌مك } = تزیین ایتمك

زینتلی = سوسلی ، بزكلی ، مزین .

زینهار [فا،ـ] (زنهار) ك اصلی .

زیوانه ـ زوانه [ت،ـ] توتون چبوغی امامه‌سنك ویا سیغاره آغزلغنك ایچنه كچیریلن اینجه اوزون بوری § (ماكنه) مقره‌نك مركزندن كچیریلن میل § دكرمن طاشنك اوزرنده‌كی قازیق .

زیور [فا ، ـ] (زیب) ایله مترادفدر. بزك ، سوس ، زینت .

زاء مضمومه

زبد [ع ، ـ] تره یاغی، قایماق، سودك ایچنده‌كی مادهٔ شحمیه.

حامض زبد = (كیمیا) غراء القشا ایله مسحوق لحم وغبار حالنده تباشیردن یاپیلان مخلوطك یعنی زبدیت كلسك قاربونیت سود وحامض كبریت ایله معامله ایدلمسندن حاصل اولور مایع برتركیبدركه لذتی بوروشدیریجی ورایحه‌سی فنادر [حامض زبد اتر اعمالنده وسائره‌ده مستعملدر.]

روح زبد = (كیمیا) زبدیت كلسك تقطیردن حاصل اولان رنكسز ، شدید رایحه‌لی برمایعدر

زبدیت كلس = (كیمیا) غراء القشا ایله لحم مسحوق وغبار حالنده تباشیرك خلط ایدلمسندن متحصل برتركیب

زبدی = زبده منسوب اولان (كیمیا) تره یاغ منظره‌سنده اولان اجسام .

زبده [ع،ـ] خلاصه ، هرشیئك چلمشی ، منتخبی .

زجاج ـ زجاجه [ع ، ـ] خلاصه ، صیرچه ، شیشه [جمعی (زجاج) كلیر.]

(اوانئ زجاجیه‌نك صورت اعمالی)

٢٦ — جامجى مقاصى ؛ ٢٧ — نهايتلرى دميردن معمول ماشا ؛ ٢٨ — نهايتلرى حشبى ماشا ؛ ٢٩ — طوقماق ؛ ٣٠ ، ٣١ — يكى صنعت زجاجيه‌نك نمونه‌لرى ؛ ٣٢ — ذوبان دائمى حالنده طوتمق ايچون غازله مسخن فرونك مقطع مستعرضى ؛ ٣٣ — جام ياپمغه مخصوص زجاج مالشـونك اعمالى ؛ ٣٤ — ياپمه فرونى ؛ ٣٥ — جاملر ايچون پوته ؛ ٣٦ ، ٣٧ ، ٣٨ — بر جامى حاصل ايتمكه مخصوص بر اسطوانه‌نك تشكل متواليسى ؛ ٣٩ — مهتابلى جاملره مخصوص قالب ؛ ٤٠ — جام ياپمغه مخصوص اسطوانه‌نك شقى ؛ ٤١ — فرونك مقطعى ؛ ٤٢ — شيشه‌لر قالبى ؛ ٤٣ — طاقونيه ؛ ٤٤ ، ٤٥ طولومبه وموصلق ؛ ٤٦ — بر شيشه‌يى نفخ ايدن عمله ؛ ٤٧ — بر شيشه‌نك بوينى ياپان عمله ؛ ٤٨ — بر بونبونك شيشيرلمسى ؛ ٤٩ — سيمنس محركى ؛ ٥٠ — نار دائميده تكرار پيشيرمكه مخصوص فرون .

زجاجى = صيرچه‌جى ، جامجى § صيرچه‌دن معمول .

مواد زجاجيه ، اوانئ زجاجيه = زجاجدن مصنوع شيلر، قابلر .

زُحَلْ [ع ، س] منظومهٔ شمسه داخل اولان سيارات جسيمه‌نك آلتنجيسى وكوزله يعنى رصدسز مرئى اولانلردن كونشه اك بعيد اولان بركوكبكه : نصف قطر داخليسى ٩٤,٠٠٠ كيلو مترودر . واوزرنده جسيم برحلقه‌سى ، واطرافنده سكز عدد پيكى واردر § اساطير قديمهٔ يونانيه‌ده ارض ايله سمانك اوغلى اولەرق فرض ايديليردى .

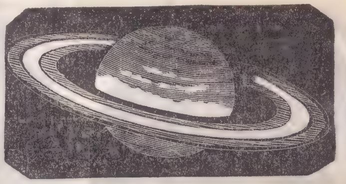

(زحل)

حلقهٔ زحل = زحل دينلن كوكبك متحد المركز وفقط غير مساوى ايكى قسمدن عبارت دائرهٔ استواسى كه : سطح كوكبدن (٣٠,٠٠٠) كيلومترو قدر آچيقده بولنور . اشبو حلقه‌نك عرضى (٤٨,٠٠٠) كيلومترودر .

زُخْرُفْ [ع ، س] سطحى كوستريش ، نمايش يالديز ، ساخته زينت .

زُرّاعْ [ع ، ص] ج : (زوارع) اهل زراعت ، چفتجيلر .

زُرُوعْ [ع ، س] اكلمش اكين معناسنه اولان (زرع) ك جمعى .

زُشْتْ [فا ، ص] سرت ، خشين .

زُعافْ [ع ، ص] درحال اولديرن § جزا . برده يرليدن متشكل برصنف عسكر § بو عسكرك كيديكى بيچمده يعنى اسطوانه شكلنده فس .

زُعْمْ [ع ، س] شبهه‌لى ظن ، ظن مرجوح ؛ ظن فاسد [جمعى : (زعميات) كلير]

زُعَماءْ [ع ، س] بيوك تيمار صاحبى معناسنه اولان (زعيم) ك جمعى .

زُقاقْ [ع ، س] سوقاق ، شهر ، قصبه ايچنده خانه‌لر آره‌سنده‌كى يوللره دينور .

زُكامْ [ع ، س] {تشديد ايله تلفظى غلطدر} نزله ، بورن آقمسى § (طب) حفرتين انفك غشـاى داخليسنك التهابى .

زكام مزمن = غشاء مخاطئ انفك اسكيمش التهاب نزلويسى .

زُلالْ [ع ، ص] صاف ، خالص ، خفيف ، صوغوق صو § (كيميا) يمورطه آقى وتركيبجه بوكا مشابه مواد ، آلبومين (Albumine) [زلال ٧٠,٦٠ درجهٔ حرارته عرض اولنسه تخثر ايده‌رك صلب بياض ، غير شفاف برحال كسب ايدر .]

تبول زلال = (طب) كليه‌لرك بر آفت مخصوصه‌سى اولوب بوكا دوچار اولانلرك ادرارنده زلال موجوددر .

زلالى = (كيميا) يمورطه آقنه مشابه مواد .

كيسهٔ زلاليه = (طب) مفاصلك داخلنده مصلى برغشادركه : حاوى اولديغى مايع زلالى سطوح مفصليه‌نك جلاسنى محافظه ويكديكرى اوزرينه قايمسنى تسهيل ايدر .

زُلّامْ [ت ، ص] زوكورت ، پاره‌سز .

زُلْفْ [ع ، س] يوزك ايكى جهتندن صارقان صاچ § محبوبه صاچى .

زلف عروس = فاصوليه جنسندن بر نباتكه : چيچكلرى غايت لطيفدر .

زلفلى = زلفى اولان .

زلفلى بالطه‌جى = سراى همايون جناب ملوكانه خدمه‌سندن برصنف مخصوص

زلفه = كوچوك صاچاق ، پوسكول § خط ثلث الفلرينك اوجنده‌كى چنكل .

زُلُوبِيَه [ت ، س] يمورطه ايله ياپيلير بر نوع خمير طاتليسى .

زُمَرْ [ع ، س] زمره‌نك جمعى ، زمره‌لر .

زُمُرُّدْ [ع ، س] جواهرجيلكده مستعمل برنوع ذى قيمت يشيل طاش § پك زياده يشيل اولان شيدن كنايه

زمردى ، زمردين = زمردكبى ، زمرد رنكنده .

زُمْرَه [ع ، س] فرقه ، طاقم § صنف § جنس ، نوع § جماعت .

زُنّارْ [ع ، س] پاپاسلرك بللرينه باغلادقلرى اوجلرى صارقيق قوشاق . [جمعى : (زنانير) كلير]

زُنْبُورْ [ع ، س] اشك آريسى . [بال آريسنه (نحل) دينور .]

زُنْجُفْرَه [ع ، س] جيوه ايله كوكورتدن معمول برنوع قرمزى بويا .

زُوّارْ [ع ، س] زيارت ايديجى ، ايدن معناسنه اولان (زائر) ك جمعى .

زُودْ [فا ، ص] چابك ، چالاك ، سريع .

زودى = چابكلك ، چالاكلك .

زُورْ [ع ، ص] يالان ، كذب § اصلسز ، اويديرمه .

شاهد زور = يالانجى شاهد .

زُورْ [فا ، س] قوت ، جبر ، كوچ .

زوربا = { اصلى زوربازودر } قوتلى ، كوجلى § جبراً بر ايشى ياپديران .

زورمند = قوتلى .

زور ايله = جبراً

زورلامق = جبر ايتمك ، زور ايله ايشلتمك .

زوراكى = { روجه شيوه‌سنه تقليداً اويديرلمش بركلمه‌در . } ايسته‌ميه‌رك ، جبراً كرهاً

زور [ت ، س] {فارسى (زور) دن مأخوذدر . } كوچ ، مشكل ، صعوبتلى ، زحمتلى

زور زورينه = انجق ، طاره طار ، كوچ بلا

زُورْنا [ت،س] {فارسی (سرنا)دن محرفدر} شدتلی بر سس چیقاران واکثریا طاول ایله برلکده چالینان بوری کبی بر نوع چالغی .

زیل زورنا = پك زیاده سرخوش اولان .

زورناجی = زورنا چالان .

زُوقَه [ت، س] بالق طوتمق ایچون مستعمل بالق شکلنده اوجی ایکنه‌لی قورشون .

زوقه‌یی یوتمق = آلدانمق قاپلمق .

زُوگْورت [ت، ص] پاره‌سز، مفلس .

چهره زوکوردی = چرکین، قبیح‌الوجه .

زوکورتلك = پاره‌سزلك ، مفلسلك .

چهره زوکورتلکی = چرکینلك .

زوکورتله‌مك = زوکـورت اولمق ، پاره‌سز قالمق .

زُهّاد [ع، س] صاحب زهادت ، متقی معناسنه اولان (زاهد)ك جمعی .

زُهْد [ع، ص] حظوظات دنیویه‌یه رغبت ایتمیوب هرصورتله پرهیزکاراولمق، امر دینده پرهیزکارلق .

زُهَرَه [ع، س] منظومهٔ شمسیه داخل اولان سیارات سبعه‌دن بری وبتون کواکب مرئیه‌نك اك پارلاغی ومریخدن صکره کرهٔ ارضه اك قریب بولنان بوکوکب معروفك اسمیدر. [صباحلری طلوع شمسدن اول واقشاملری غروب شمسدن صوکره رؤیت اولنان (کاروان قیران)، (چوبان کوکبی) ناملریله‌ده یاد ایدیلن بونجم منیرك دور نجومیسی مدتی تقریباً (٢٢٤) کون وحرکت دورانیه‌سی مدتی (٢٣) ساعت (٢١) دقیقه وقطری (٩٥٤) بیك کیلومترو اولوب تقریباً کرهٔ ارض جسامتنده‌در.] ازمنهٔ سابقه‌ده عشق پریسی اوله‌رق طانیردی .

امراض زهرویه = حرقة البول ، فرنکی ویومشاق شانقردن عبارت اوچ خسته‌لق که عمومیتله مقارنت ایله سرایت ایدرلر .

زهره جبین = یوزی زهره دنیلن کوکب کبی پارلاق اولان .

زُهُورْ [ع، ص] پارلاقلق .

زُهُوقْ [ع، مص] باطل وبیهوده اولمق § محو ومضمحل اولمق .

زُهَیْر [ع، س] (نباتات) کوچوك چیچك .

زُیُوتْ [ع، س] زیتون یاغی ، زیتون یاغی قوامنده اولان دیکر یاغلر معناسنه اولان (زیت)ك جمعی .

زیوت طیاره = علی العموم قوقولی وعطری یاغلرکه : قپاقلری آچیق قالنجه طیران ایدرلر .

زُیُوفْ [ع، س] اقچه قالب ، مغشوش اولمه معناسنه اولان (زیف)ك جمعی § مغشوش، قالب اقچه‌لر .

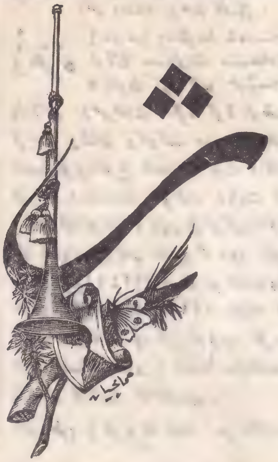

ژ

[فا، ت] الفبای عثمانینك اون دردنجی ژ حرفی اولوب ابجد حسابنده (ز) کبی (۷) رقمنه اشارتدر. لاتین حروفاتنده

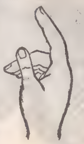

شو (G) صورتده اولدیغی کبی صاغر ودیلسزلره مخصوص الفباده شکلی شودر :

لسانمزده مستعمل خطوط متنوعه‌ده (ژ) نڭ اشکالی بروجه آتیدر :

ژ .... کوفی

ژ .... تعلیق

ژ .... ثلث

ژ .... نسخ

ژ .... سیاقت

ژ .... توقیع

ژ .... دیوانی

ژ .... جلی

ژ .... اجازت

ژ .... رقعه

ژ .... ریحانی

ژ .... شجری

ژابوراندی Jaborandy [ج ، ـ] ذات الفلقتین شعبه‌سندن سزابیه فصیله‌سنه منسوب اوراقی طبابتده معرق کبی مستعمل بر شجیردر .

(ژابوراندی)

ژاپون آیوه‌سی [ت، ـ] ذات الفلقتین شعبه‌سندن خنازیریه فصیله‌سنه منسوب ژاپونیادن کلمه برنوع آیوه آغاجیدر ۲۵ متره قدر طولی واردر . چیچکلری ماوی وچاك شکلنده‌در .

(ژاپون آیوه‌سی)

ژاپون کلی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن وردیه فصیله‌سنه منسوب ژاپون وچین طرفلرنده بولنور غایت کوزل چیچکلر آچار برنوع کلدر .

ژارال [ج ، ـ] ذات الثدیانك ممیزه فرقه‌سندن آسیایه مخصوص بر نوع قویوندر .

(ژارال)

ژاژ ـ ژاژه [فا، س] باطل ، بیهوده ، مالایعنی سوز ، هرزه § دوه دیکنی .

ژاژخا
ژاژخور } = باطل، بیهوده‌سوز سویلین هرزه‌کو ، هرزه‌وکبیل . هذیان ایدن .

ژاژخایان = جم: ژاژخا .

ژاغار [ج، س] ذات الثدیانك آکل اللحوم فرقه‌سندن آمریقای جنوبی‌یه مخصوص بر نوع قپلاندر .

(ژاغار)

ژاقانا [ج، س] طیور شاطئیه‌دن منطقهٔ حاره‌ده بولنور بر نوع یلوه قوشیدر .

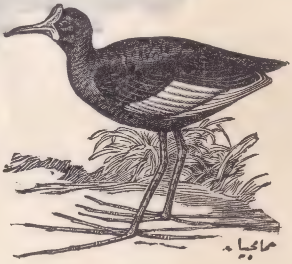

(ژاقانا)

ژال ـ ژاله [فا، س] کیجه یاغان چی ، شبنم ، قراغی ، نم .

ژالاپا [ج، س] فصیلهٔ علقیه‌دن کوکلری زیاده‌سیله مسهل آمریقانك بر نوع نباتیدر .

(ژالاپا)

ژاندارمه [ج، س] (Gendarme) محافظهٔ آسایشه مأمور ومعاشلی بر صنف عسکر ، جاندارمه منتظم ضبطیه .

ژوآنوللا [ج، س] (juanulla) ذات الفلقتین شعبه‌سندن بادنجانیه فصیله‌سنه منسوب بر شجیره‌در . پرو وقولومبیاده بولنور .

(ژوآنوللا)

ژاء مفتوح

ژژد [فا، س] چوق یین ، اکول .

ژژف ـ ژژفا [فا، س] درین ، عمیق § چوق ، کثیر ، بسیار § هر شیئك کنه وحقیقتی .

ژژف بین = اهل دقت .

ژژفین [فا، س] سورمه ، قاپوسورمه‌سی قاپو آردینك طیاغی .

ژغاژ [فا، س] پاس ، کوف § نعره ، صدای بلند .

ژنده [فا، س] ییرتیق ، پاره‌لی ، اسکیمش (البسه وسائره)

ژنده‌پوش = اسکی پوسکو شیء کین .

ژنك [فا، س] (آژنك مخففی .) پاس ، کوف ، کیر .

ژنکدار
ژنکبسته } = پاسلی ، کوفلی ، کیرلی .
ژنکپذیر

ژنکار [فا، س] باقر پاسی ، حمض نحاس .

ژنکله [فا، س] حیوانده چتال طیرناق § چاتال طیرناقلی حیوان .

ژه‌اوپه‌لی [ج، س] (Géopelie) طیور متناوله‌دن حمامه جنسندن بر نوع کوکرجیندر .

(ژه اوپه‌لی)

ژه‌اوتری [ج، س] اسماك ذات الفم مستدیر جنسندن آمریقاده بولنور بر نوع بالقدر .

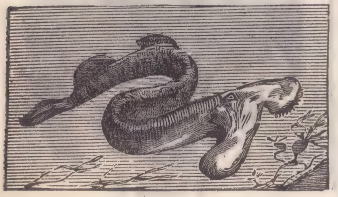

(ژه اوتری)

ژه‌اونیت [ج، س] طیور دوریه‌دن آمریقای جنوبی‌یه مخصوص بر قوشدر ، وجودی کوچوك وظریفدر .

(ژه اونیت)

ژه‌اومیس [ج، س] (Géomys) (حیوانات) حیوانات قاضمه‌دن آمریقایه مخصوص بر نوع فاره‌در .

(ژه اومیس)

ژه‌فرسونیا [ج، س] (نباتات) زرشکیه فصیله‌سندن جماهیر متفقه‌ده منبه ومدرر کبی مستعمل بر نباتدر.

(ژه فرسونیا)

ژه‌لادا (Gélada) [ج ، س] (حیوانات) ذات‌الثدیانك ذات‌الایادیٔ اربعه فرقه‌سندن باشی کوپکه بکزه‌ین بر جنس مایموندر. باش واوموز طرفلرنده‌کی تویلری اوزون وپارلاقدر. آسیا اورمانلرنده بولنور.

(ژه لادا)

ژیبون [ج ، س] (حیوانات) ذات‌الثدیانك ذات‌الایادیٔ اربعه فرقه‌سندن آسیانك بر نوع مایمونیدر.

(ژیبون)

ژاء مکسور

ژیان [فا ، ص] خشملی ، قیزغین ، کوکره‌مش [اکثریا آرسلانه وصف اولور]

ژیمناستیق [ج، س] ☛ [جمناستیق]

ژیوه [فا، س] جیوه، زیبق ، سیماب .

ژاء مضموم

ژغال [فا، س] کمور، فحم، معدن کموری .

ژورنال [ج، س] (Journal) جورنال (تجارت) یومیه دفتری ضابطه مأمورلرینك مشهوداتی اولان وقایعی مبین اوله‌رق مرجعلرینه تقدیم ایلدکلری ورقهٔ رسمیه .

لیمان ژورنالی = (بحریه) کمینك لیمانده بولندیغی مدتجه وقوعاتنك قید اولندیغی دفتر.

سیر ژورنالی = (بحریه) کمینك اثنای حرکتنده‌کی وقوعاتنك قید اولندیغی دفتر .

ژورنالجی = وقایع عسکریه‌یی قید وضبط ایدن مأمور .

دوام ژورنالی = دوائر رسمیه‌ده واقلامده مأمورینك وقت معیننده کلوب کیتدکلرینی قید وتعیینه مدار اولان جدول .

ژوری [ج، س] (Jury) (حقوق) جنایتله متهم اولانلرك اوجرمی حقیقةً ایشلیوب ایشله‌مدکلرینه واسباب مخففه بولنوب بولنمدیغنه وجداناً قرار ویرمك اوزره موثوق ومعتمد ذواتدن تشکیل اولنان هیئت مخصوصه، هیئت عدول،

ژوژقومیسر [ج، س] (حقوق) (Juge Commissaire) افلاس معاملاتنه باقمق اوزره جانب محکمهٔ تجارتدن تعیین اولنان مأمور مخصوص.

ژولیده [فا، ص] بربرینه کیرمش، طاغینق، قاریشق { اکثریا صاچه وصف اولور : موی ژولیده . }

ژ

س [ع،فا،ت،حر] حروف عربیه‌نك اون ایكنجی والفبای عثمانیه‌نك اون بشنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (٦٠) عددینه دلالت ایدر . لاتین حروفاتنده شو [S] صورتده اولدیغی كبی صاغر ودیلسزلره مخصوص الفباده شكلی شودر

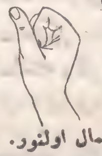

§ محاوراتده (سؤال) كلمه‌سنه بدل اوله‌رق قوللانیلدیغی كبی علوم ریاضیه‌ده‌دخی حلی مطلوب اولان كمیت مجهوله یرنده استعمال اولنور. س = ں + ح جمله‌سنده اولدیغی كبی شیندن تفریق ایچون (سین مهمله) اسمیله‌ده معروفدر. خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شكلی بروجه آتیدر :

- س .... كوفی
- س .... تعلیق
- س .... ثلث
- س .... نسخ
- س .... سیاقت
- س .... توقیع
- س .... دیوانی
- س .... جلی
- س .... اجازت
- س .... رقعه
- س .... ریحانی
- س .... شجری

سا ـ سای [فا،ص] سوریجی معناسنه اولان (ساییدن) مصدرندن اسم مصدر اولوب سوریجی سوریدیجی معناسنه اوله‌رق تركیبله مستعملدر، § ادات تشبیه ، كبی ، مانند ، بكزر .

جبهه سا ـ جبهه سای } = آلن سوریجی
جبین سا ـ جبین سای } = یوز سوریجی.

غیر سا = غیر كبی ، غیره مشابه .

سائب [ع،ص] بریره ، برجهته تماس وارتباطی اولمیان .

سائبه [ع،ص] دابهٔ مهمله، باشی بوش براقلمش حیوان .

سائر [ع،ص] باقی ، برشیدن باقی قالان دیكر شیٔ § ماعدا ، باشقه ، دیكر § سیر وحركت ایدن ، سیار ، یولجی ، حركتده اولان .

سائر فی المنام = اویودیغی حالده قالقوب كزینن .

سائره [ع، ص] محذوف جمله صفت اوله‌رق قوللانیلور سائرك مؤنثی باشقه دیكر ، غیر ، باقی § سیر وحركت ایدیجی .

سائغ [ع، ص] بوغازدن قولایلقله كچن (مأكولات ومشروبات) .

سائق [ع،ص] سوق ایدیجی ، ایدن § سوریجی ، سورن .

سائقه [ع،ص] سوق ایدن حالت، كیفیت. [موصوفی دائماً محذوفدر]

سائل [ع.ص] صوریجی ، سؤال ایدن § دیلنجی § آقیجی ، آقان .

سائمه [ع،س] باشی بوش اوله‌رق كندی حالنده چایره ، بیانه صالویرلمش حیوان ، حیوانات [جمعی : (سوایم) كلیر .]

سابح [ع،ص] یوزیجی ، یوزن ، صودہ یوزن ، صویه باتمـاز اولان (سابحات) سابحك مؤنثی اولان (سابحه) نك جمعی . سابحه‌لر § سفینه‌لر § نجوم وکواکب § ارواح مؤمنین .

حوض سابح = ایچندہ‌کمی انشا و تعمیر ایدیلن سیار وقابل نقل حوض .

سابح بطاریه = (بحریه) ساحل محافظه‌سنه مخصوص طوپلی زرهلی .

سابحه [ع،س] سابحك مؤنثی § کمی ، سفینه [جم : (سابحات) کلیر.]

سابع [ع، س] یدنجی، هفتم، التنجی‌یی متعاقب اولان صایی .

باب سابع = یدنجی باب .

سابعاً = یدنجی اوله‌رق ، یدنجی اولمق اوزره .

سابعه = (سابع) ك مؤنثی .

سابغ [ع،ص] تام ، اوزون ، مفصل .

سابغه = (سابغ) ك مؤنثی .

سابق [ع،ص] کچیجی ، کچن ، سبق ایدن § تقدم ایدن ، اولجه‌واقع اولان .

سابقاً = اولدن ، اولدن وقوعبولان § (لاحق) مقـابلی . شمدیکندن اول بو مأموریتده ، خدمتده بولنان .

سابق البیان } سابق الذکر } = ذکری کچمش ، ذکری کچن ، مذکور ، مبحوث .

سابقه = (سابق) ك مؤنثی .

سابقهٔ مکرره اصحابندن = (حقوق) دفعاتله محکوم ، مجرم اولمش آدم § بر آدمك اولجه محکومیتنی منتج اولان جرم، قباحت

سابقه‌لی = (حقوق) اولجـه ینـه محکمه‌یه دوشوب محکوم اولمش اولان آدم .

سابقون } سابقین } = جم : (سابق)

سابقین اسلام = اك اول دائرهٔ منجیهٔ اسلامه داخل اولان قرق ذات .

ساتر [ع ، ص] ستر ایدیجی ، ایدن ، اورتیجی ، اورتن ، قاپلیان .

ساتر العیوب = قوللرینك قباحتنی ستر ایدن جناب حق ، (ستار العیوب) دها زیاده مستعملدر .]

لحاف ساتر = قابوق ، زار ، غشاء .

ساتورنی [ج،س] (حیوانات) خرشفی الجناح حشراتدن لیلی کلبکلرك اك ایری نوعندندر قنادلری اوزرنده دائروی رنکلرله ممتازدر.

(ساتورنی)

ساج [ت ، س] اینجه دمیر صفیحه‌دن معمول اولان § [ع] پك سرت ومقبول بر آغاج .

ساج ایاق = اوجاقده ، منغالده، اوزرینه تنجره وسائره قونیلان اوچ آیاقلی دمیر آلت § بر آره‌ده بولنان اوچ کشی .

ساجد [ع،ص] سجده ایدیجی ، ایدن تعظیم وتعبد قصـدیله باشنی آلتنی یره قویان [جمعی : (سجد) کلیر .]

ساجع [ع، ص] مسجع ، مقفی سـوز سویلین آدم § مقدم .

ساح ـ ساحات [ع،س] جم: ساحه.

ساحر [ع ، ص] سحر ایدیجی، ایدن ، بوکوجی ، سحرباز، افسونکار، فتان .

ساحره = (ساحر)ك مؤنثی، سحرباز قادین .

ساحرة النساء = قادینلرك سحربازی.

ساحق [ع، ص] سحق ایدیجی ، ازوب دوکیجی .

ساحقه = (ساحق) ك مؤنثی § سویجی قادین .

ساحل [ع،س] دکز، نهر ، کول کناری، دریا یالیسی، یالی، قیی .

ساحل اشارتی = کمیجیلرك سواحلی طانیمق ایچون نشان اتخاذ ایتدکلری بعض علائم طبیعیه ووضعیه .

ساحل محافظی = ساحلی تجـاوزدن محافظه‌یه ویا قاچاقچیلغی منع ایچون ساحلده معین محللره اقامه ایدیلن افراد ومأمورین ضـابطه‌دن هر بری § سواحلی محـافظه‌یه مخصوص سفائن حربیه.

ساحل قوردونی = (طبقـات) دکز طـالغه‌لرینك تأثیراتیله ساحله دوغری ایلرولیوب معین بر محلده تراکم وبر سد حالنده ترسب ایدن چاقل طاشی وقوم ییغینلری .

ساحلخانه = دکز کنارنده مبنی خانه، یالی .

ساحلسرای = بیوك یالی .

ساحه [ع، س] عرصه، میدان، حولی .

ساخته [فا ، ص] یاپمق معناسنه اولان (ساختن) مصدرندن اسم مفعول اولوب یاپمه، اویدرمه، دوزمه، کوستریشدن عبارت معناسنه‌در § قلب ، مغشوش ، مقلد .

ساخته کار = برشیئك تقلیدینی یاپان، حیله کار، قلبزن .

ساخته کاری } ساخته کارلق } = تقلیدجیلك، قلبزنلك.

ساختکی = ساخته‌لك ، قلبلق .

ساخته وقار = جعلی وقار وعظمت کوسترن، یاپمه طور اظهار ایدن .

ساخر [ع،ص] مسخره‌لق ایدیجی، ایدن .

ساخط [ع،ص] منفعل، طارغین، عنفناك.

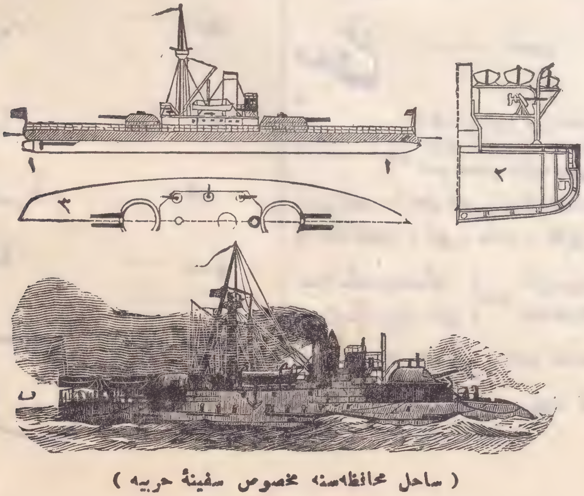

(ساحل محافظه‌سنه مخصوص سفینهٔ حربیه)

سادْ [ع،ص] سد ایدیجی ، ایدن، قپایان § مانع‌اولان § (طب) آق‌صو دینلن کوز پرده‌سی‌که رؤیته مانع اولوب عملیهٔ لازمه اجراسی مستلزمدر .

سادات ـ سادَتْ [ع،س] بر قومك بیوکی، معتبری، اشرفی معناسنه اولان . (سید) ك جمعی § حضرت نبیء اکرم افندمزك نسل ونسب اقدسلرینه اتصالی، نسبتی اولان ذوات کرام § ایکنجیسی: طبجه اوزرینه پرده ، آق‌صو کلش اولان کوزه‌ده وصف اولور .

سادِجْ [ع،ص] (ساده) ایله مترادفدر .

سادِسْ [ع،س] آلتنجی ، بشنجیدن صوکره کلان عدد ، مرتبه .

سادساً = آلتنجی اوله‌رق، آلتنجی‌ اولمق اوزره ، آلتنجی درجه‌ده .

سادَه [ع، ص] بسیط ، غیر مرکب ، دوز § تمیز ، خالص، غیرمغشوش § زینتسز ، نقشدن ، تزییناتدن عاری ، عادی § طنطنه‌سز ، تکلفسز § قهوه حقنده : شکرسز ، سودسز § صافدرون آدم ، یالکز ، آنجق .

روغن‌ساده | **ساده یاغ** } یمك یاغی . { زیتون یاغندن تفریق ایچون بو صورتله قوللانیلور }

ساده‌دل | **ساده لوح** } = تمیز یورکلی ، ایی قلبلی، حیله‌ ایله مناسبتی اولمیان .

ساده دلانه = ساده‌دلجه‌سنه .

حسیات ساده‌دلانه = (ادبیات) صادقدرونانه، لاابالیانه سوزلرله مالی اولان عباره .

ساده دلی = ساده‌دللك ، صافلق .

سادکی = ساده‌لك ، صافیلك، دوزلك.

ساده رو = یوزی تویسز ، دلیقانلی .

ساده کار = قیومجی طاسلاقجیسی .

ساذَجْ [فا،ص] {عربی (ساده) دن محرف ومفرسدر } ساده ، بی نقش ، غیر مخلوط ، صاف ، خالص .

« سوز برنقش ساذج بی رنکدر اما
برهمزن صورتکدهٔ کون ومکاندر »

سادِرْ [ع،ص] متحیر ، سرکشته اولان .

سارّ [ع،ص] فرح وسرور ویریجی، سویندیرن ، باعث مسروریت اولان .

سارْ [فا،د] کثرت ومحلیت بیان ایدر . اداتدر .

چشمه سار = چشمه‌لری چوق ‌اولان محل .

کوهسار = طاغلق یر .

سارا [فا،ص] خالص، صافی .

ساربانْ [فا، ص] دوه‌جی .

سارْت [ت ، س] (بحریه) حصیردن خلاط .

سارْدالْیه [ج ، س] قوطی ویا قوطی ایچنده استیف ایدلمش کوچوك بالقلر § غلبه‌لکدن کنایه .

سارْدُونْ [ت،س] (بحریه) اخلامور قابوغی لیفندن معمول‌خلاط ـکه : باغجیلر طرفندن استعمال ایدیلور .

سارْدُونْیَه [ج ، س] مختلف رنکلرده طوپ طوپ غایت کوزل چیچك آچان نبات .

ساقزسارْدوْنیه‌سی = ساردونیه‌نك اك مقبول جنسی اولوب عینی چیچکی تشکیل ایدن اوراقك مختلف رنکلی اولمسی دیکر ساردونیه‌لردن تفریقنه مدار اولور .

سارِقْ [ع،ص] خرسز، اوغری، دزد، حرامی .

سارْقُودْ [ج،س] (حیوانات) برمادهٔ متجانسه‌دن مکون حوینانه اطلاق‌اولنوب حیوانات ابتدائیه‌دن میقروبلر، آمیپلر ، یاقاموزلر سارقودیه قسمنه داخلدرلر .

سارْقُوزِینْ [ج،س] (کیمیا) طعمی شکرلی بر ماده اولوب شبه قلویلر ایله برلشه‌رك املاح احداث ایدر .

سارِی [ع،ص] سرایت ایدیجی ، ایدن [امراض حقنده مستعملدر .] مستولی ایله ساری بیننده فرق واردر . ساری افرادك برندن دیکرینه کچن امراضه اطلاق اولنوب مستولی‌ایسه برمملکته مسلط اولنجه درحال یاییلان ، انتشار ایدن مرضلردر .

ساریه = جمع موصوفلره صفت اوله‌رق استعمال ایدیلورکه: (ساری) نك مؤنثیدر.

سارِیكْ [ج ، س] (حیوانات) ذات الثدیانك عدیمة المشیمه وحیوانات کیسیه فرقه‌سندن اولوب آغاجلره طیرمانور برجنس لیلی حیواندر . آغزلرنده (٥٠) قدر دیشلری واردر .

سازْ [ت ، س] حصیر وسپت وسائره § اینجه ساز.

سازلق = ساز دنیلن نباتاتك کثرتله بولندیغی محل، قامشلق .

دکزسازی = (سارغاس) ذات الالقاح

(دکزسازی)

خفیه‌دن بیوك دکزلرده زیاده نشو ونما بولور برنوع اشنیه‌در .

سازْ [فا،س] چالغی § عود وطنبوره مشابه برنوع چالغی .

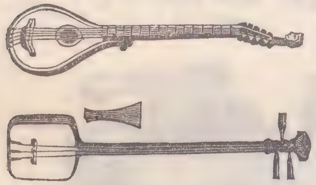

(ساز)

اینجه ساز = دف ، قانون ، کمان کبی الاتورقه چالغی طاقمی .

سازْ [فا،ص] یاپمق ، دوزمك، اویدرمق معناسنه اولان (ساختن) مصدرندن صیغهٔ امراولوب وصف ترکیبی حالنده استعمال اولنور .

چاره‌ساز = چاره بولان .

خاطرساز = خاطر ، کوکل یاپیجی .

سازکار = اویغون ، موافق .

سازکاری = اویغونلق ، موافقت .

ناساز = اویغونسز ، مناسبتسز .

ناسازی = ناسازلق .

سازی = یاپیجیلق وترتیب ایدیجیلك

سازانْ [ت،س] سازلی وطورغون صولرده بولنان برجنس بالق .

(سازان بالغی)

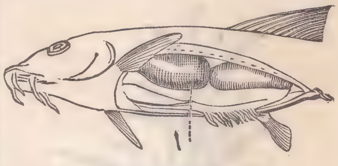

(سازان بالغنك طبيعى كيسه‌سى)

سازنده [فا، ص] ساز چالان، چالغيجى § ياپيجى، ترتيب ايديجى .

ساژو [ج، س] (Sajou) (حيوانات) ذات الثديانك ذات الايادئ اربعه فرقه‌سندن آمريقاده آغاجلر اوزرنده ميوه‌لرله كچينن بر نوع مايموندر .

ساطح [ع، ص] بريوزنى آچوب بسط ايدن جناب خالق كائنات .

ساطع [ع، ص] يوكسلوب ميدانه چيقان ظاهر اولان، تظاهر ايدن .

ساطور [ع، س] بيوك قصاب بيچاغى § ات قيمق، كسمك ايچون مستعمل آلت قاطعه .

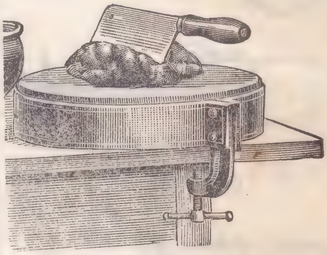

(ساطور)

ساطورجى = ساطور قوللانان .

ساعت [ع، س] شمسك نصف النهاردن متواليا ايكى دفعه مرورى بيننده كچن مدتك (٢٤) جزئندن هر برى كه : (٦٠) دقيقه‌يه منقسمدر . جزء وقت § وقت ، زمان ، آن § وقت معين ، وقت مقدر ، اجل § قيامت ، يوم حشر § برساعت ظرفنده عادى يوريشله قطع اولنان مسافه كه : اوچ ميلدن يعنى بش كيلو مترودن عبارتدر . جمعى (ساعات) كلير . § وقت كوسترن ، بيلديرن آلت معروفه كه : انواعى واردر .

اشراط ساعت = علامات قيامت .

اشرف ساعت = زمان سعد .

لاتورقه ساعت = غروب شمس مبدأ يعنى (١٢) اتخاذ ايديله‌رك تنظيم ايدلمش اولان ساعت كه : بتون بلاد شرقيه‌ده مرعى ومستعملدر .

الافرانقه ساعت } **زوالى ساعت** } = شمسك نصف النهار اوزرينه كلديكى زمان يعنى اوكلـه وقتى مبدأ ، (١٢) اعتبار ايديلن ساعت كه : بتون اوروپا وآمريقاده معتبردر .

ساعت باشى = مجلسده بردن بره هر كسك سكوته وارديغى زمانه اطلاق اولنور .

برساعت اول = برآن اول .

چالار ساعت = ساعت باشلرنده ويا هر يارم ساعتده بركره چالان، صدا چيقاران ساعت .

ساعتجى = ساعت اعمال ويا تعمير ايدن صنعتكار .

ساعتجيلك = ساعتجى صنعتى .

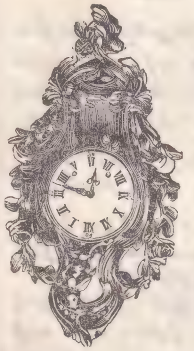

ديوار ساعتى = ديواره آصيلان رقاصلى رقاصسز ساعت .

منبه ساعت = ايستنلديكى زمان چالاق . يعنى اوزون و شديد برسس چيقارمق اوزره قوريلان ساعت .

(ديوار ساعتى)

ساعت قپاغى = ساعتك هر ايكى ويا يالكز بريوزينى قاپلايان قپاق .

ساعت قله‌سى = اوزرينه اطرافدن اوزاقدن كورينه‌جك درجه‌ده بيوك ساعت قونيلان يوكسك قله .

ساعت قوردونى = قوين ساعتلرينك مربوط بولنديغى زنجير، كوستك، قوردون .

قوم ساعتى = اوج اوجه كتيرلمش وبرمجراى صغيرايله بربرينه ربط ايدلمش ايكى زجاج مخروطى ناقصدن عبارت اولوب برينك دروننده بولنان قوم دانه‌لرى تام بر وقت معين ختامنده تماما ديكرينك داخلنه كچمك اوزره بالحساب اعمال ايدلمش آلت [بحريون (قوم ساعتى) بيننده «فوله» ناميله معروفدر] .

قوين ساعتى = يلك كك جيبنده طاشينان ساعت .

ساعت ماكنه‌سى = ساعتك ايشلمسنى موجب اولان آلات وادوات داخليه .

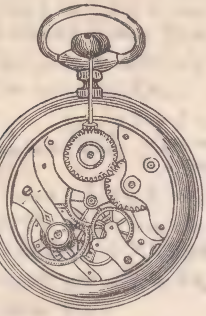

(ساعت ماكنه‌سى)

ساعد [ع س] ديرسكدن بيلكه قدر اولان قول قطعه‌سى .

ساعور [ع، س] اوجاق، فرون، تنور .

ساعى [ع، ص] چاليشان ، سعى ايدن § سرعتله يوريجى § مباشر ، خبرجى .

ساغر [فا، س] قدح ، جام ، پياله .

ساغو [ج، س] (نباتات) بلساميه فصيله‌سندن ممالك حاره‌يه مخصوص بر آغاجدر . بوكا اتمك آغاجى دخى ديرلر . چونكه مخ قطعه‌سندن شق صورتيله مغذى برماده چيقاريلور بونى چيقارمق ايچون موسمنده يرليلر آغاجه برطاقم شقلر اجرا ايدرلر . ميوه‌لرى مدور وبيضى الشكلدر .

سافر [ع، ص] سفر ايديجى، ايدن، سفريه .

سافل [ع ، ص] آشاغى ، الچاق ، دنى (اسفل) دها زياده مستعملدر .

ساق [ع ، س] (طب) دیز ايله طوپوق آره‌سنده‌كى قسم، اينجك كميكى ايله عظم شظيه‌دن مركب اولان قسمى § (نباتات) نباتك كوكيله ياپراقلرى آره‌سنده‌كى قطعه، صاپ ، محور نباتك ازرار، اوراق وازهارى حامل اولان قسمى . [جمعى : سوق وسيقان كلير .]

ساق تحت الارض = (نباتات) ساقى زمين ايچنده بولنان نباتات .

ساق ترابى = (نباتات) ساق زاحفك تحت الارض اولان نوعى كه : بوكا (ساق زاحف تحت الارض) دخى دينور .

ساق درنى = (نباتات) ساق ترابينك برشيشكينلكندن عبارت اولوب نشو ونما بولديغى محلك ياردميله محورى كوچوله‌رك يوارلاق برشكل آلان ساق .

(ساق)

١ – دوت سنه‌لك برساقك قطع مستعرضيسی . آ – خ ، ب – خشب ابتدائی . ث – برنجی سنه‌دن دردنجی سنه‌يه قدر خشب تاليه . د – طبقهٔ قامبال . ع درت سنه‌لك طبقهٔ كتانيه . ف – قشر . ع – طبقهٔ منطاويه . ٢ – تنبت ايتمش برخروع . ١ – ساق . ب – عنق . ث – جذر . ٣ – زعفران . آ – اولكی سنه‌نك لبی . ب – سنهٔ حاليه لبی . ث – كله‌جك سنه آشكل ايده‌جك لب . ٤ – مهر سليمانك ساق درنيسی . ٥ – پاتاتسك ساق درنيسی . آ – ساق هوائيسی ب – ساق تحت الارضيسی . ث – جذری . ٦ – چيلك ودانك ساق زاحفی . ٧ – چيت صارماشيغنك ساق متهافتی . ٨ – عمر اوتنك ساق متهافتی . ٩ – صارماشيغك ساق متسلقی . ١٠ – بيان كتاننك ساق ممصه‌سی . ١١ – خرما آغاجنك ساق مستقيمی . ١٢ – بغدای ساقی .

ساق ذات الفلقتين = (نباتات) قطعهٔ قشريه ايله قطعهٔ خشبيه‌يی حاوی اولان ساق .

ذوساق = (نباتات) ساق حرنی اولان نبات

ساق زاحف = قاعدهٔ كليه‌يه مغاير اوله‌رق يره‌ياتان ، يرده سورون ساقلر . (چيلك كبی)

عديم الساق = (نباتات) غايت قيصه اولمق حسبيله ساق غيرمرئی اولان نباتات .

ساق قائم = ديكنه ، عمودی اولان ساق .

ساق مائل = مائل ، اكری اوله‌رق ظهور ايدن ساق .

مثلث متساوی الساقين = ايكی ضلعی بربرينه مساوی اولان مثلث . ☞ (مثلث)

ساق هوائی = (نباتات) نباتك فوق الارض اولان ساقی [چونكه : ساق ايكی قسم اولوب بری فوق الارض ديكری تحت الارضدر]

ساقين = ايكی ساق ، ايكی ضلع .

ساقز [ت ، س] بعض آغاجلردن صيزان وق حاصل اولان صمغ كبی يالحلی بر ماده . § كندكر ديكنندن وساقز آغاجندن چيقان بياض صمغ كه آغزده چيكنه‌نير .

ساقز آغاجی = ذات الفلقتين شعبه‌سنك تره منتيه فصيله‌سنه منسوب بر آغاجدر

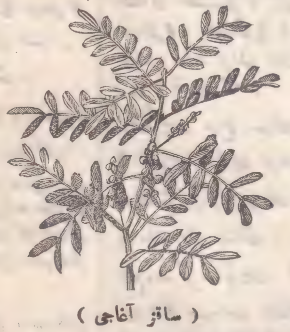

(ساقز آغاجی)

چام ساقزی = چام آغاجندن چيقان ساقز ، رچنه . ☞ (راتينج) .

چكه ساقزی = ورد زبان .

جنكل ساقزی = آغزده چيكنه‌نن ساقزك بر نوعی .

قره ساقز = قره كونلك § زفت ، قطران § ياپشقان ، مسلط آدم .

ساقز قباغی = (قباغه باق)

لبان ساقزی = كونلك

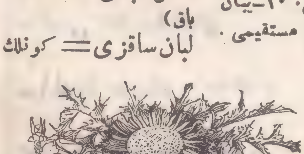

(چنكل ساقزی)

ير ساقزی = نطرون ، نفت معدنی .

ساقسونيا [ج ، س] آلمانيانك بونام ايله معروف قطعه‌سنده اعمال ايديلان غايت مقبول پورسلن اوانی .

ساقسی [ت ، س] ايچنه چيچك ، فدان ديكيلن كوچوك طوپراق قاپ § سوس ايچون صالونلره قونيلان پورصلن اوانی . وازو .

(ساقسی)

ساقط [ع ، ص] سقوط ايديجی ، ايدن ، دوشوجی ، دوشن § حكم واعتباردن دوشن ، حكمی قالميان § وقتسز ويا برسبب تأثيريله رحم مادردن دوشن چوجق .

ساقه [ع ، س] [جمعی : (سائق) اوردونك كيريسی اولان عسكر طاقمی ، مؤخر الجيش ، دمدار .

ساقی [ع ، ص] صولايان ، قدح صونان .

ساقيلك = ساقی وظيفه‌سی ، ساقی ايشی .

ساقيه [ع ، س] (ساقی) نك مؤنثی § قويودن ويا نهردن صو چكمكه مخصوص برنوع دولاب .

ساكب [ع ، ص] دوكيلجی ، دوكيلن .

ساكت [ع ، ص] سكوت ايديجی ، ايدن ، خاموش .

ساكن [ع ، ص] حركتسز اولان ، حالی اوزره طوران § كندی حالنده اولان ، حليم ، يراماز اولميان § اوطوريجی ، اوطوران ، مقيم § حركه‌سز ، جزملی حرف ، متحركك عكسی .

ساكی [ج ، س] (حيوانات) ذات الثدی يانك ذات الايادی اربعه فرقه‌سندن آمريقای جنوبی‌يه مخصوص صقاللی وقويروغی قالين برميموندر .

سال [فا ، س] سنه ، ييل ، عام § ارضك كندی محركی اوزرنده بردور كامل اجرا ايلديكی مدت كه : (٣٦٥) كون كسور ساعتدن عبارتدر .

سال حال = ايچنده بولنيلان سنه .

سالخورده = اختيار ، مسن .

سالنامه = برسنه ظرفنده مأمورينجه وقوعه كلن تبدلات وترفعاتی واركان مأمورينك اساميسی ورتب وسمسيه‌يه عائد القاب سائره‌يی حاوی رسمی كتاب كه : سنه‌ده بر نشر اولونور .

سالار [فا ، س] باش ، رئيس ، قوماندان ، اك بيوك آمر .

سپهسالار = سرعسكر ، خزينه ناظری .

سالار طائفه = طائفه‌نك بيوكی .

قافله سالار = قافله‌نك رئيسی .

سالامورَه [ج،س] پینر ، بالق،سبزه کبی شیلرك بوزلمامق ایچون یاتیرلدقلری طوزلو صو § سالاموره‌یه یاتیرلمش پینر ، سبزه ، بالق.

سالاموره صویی == طاتسز،یاوان شیٔ.

سالِب [ع، ص] سلب ایدیجی ، ایدن ، جبراً قاپوب آلان، ازاله، نزع ایلین § عدم وجود، عدم وقوعنی اثبات ایدن § انکار ایدن .

سالبهٔ جزئیه == (منطق) محمولی موضوعه مساوی یاخود موضوعدن مطلقا اعم اولان قضیه .

سالبهٔ کلیه == (منطق) صدق موضوعی ایله محمولی بیننده متباین اولان قضیه .

سالبه == (سالب) ك مؤنثی .

قضیهٔ سالبه == جملهٔ منفیه § (منطق) برشیئك سلب وقوعنه دلالت ایدن قضیه .

سالَب [ت،س] { (ثعلب) صورتنده دخی مستعملدر اصلی عربیده ـ ـحلبدر} خدالی نابت برکوکدن چیقاریلن اون که : سود ایله قینادیلرق صیجاق صیجاق ایچیلن مشروب .

سالبجی == سالب صاتان ، سالب پیشروب صاتان آدم .

۱

(سالب)

سالتَه بازبَه [ج،س] (بحریه) کمیلرده سیغاره ایچمه‌که مخصوص محل.

سالس [ج،س] (Salse) (طبقات) (چامورروولقانی) دینلن کیالی چاموردن عبارت اوفاق تپه‌لر که : ارتفاعلری ۱۰ مترویی تجاوز ایتمین بوتپه‌جکلردن وقت وقت غازلی چامورلر خروج ایدر .

سالِف [ع،ص] کچن ، کچمش ، سبق وتقدم ایدن .

سالف البیان } **سالف الذکر** } == بیانی، ذکری کچن ، مذکور.

سالِفَه [ع،س] (سالف) ك مؤنثی § بوینك یوقاریسندن وقولاق یومشاغندن کوپریجك کمیکنك چوقورینه قدر اولان ناحیهٔ بدن .

سالِك [ع ، ص] سلوك ایدن ، مادی ، معنوی برطریقه کیدن § طرائق عالیه‌دن برینه منسوب اولان، مرید.

سالِم [ع،ص] سلامتله متصف، علتدن، مرضدن بری بولنان § نقصانی ، سقطلغی اولمیان§ عیبدن، قصوردن، خطادن مصون ، بری اولان § امین ، مستریح ، مطمئن § (صرف) ثلاثیسنده حروف علت دینلن واو ، یاء ، الفدن بری بولنمیان کلمه .

سالماً == صاغ ، صاغلام، صحتده اوله‌رق § امنیتله ، امین اوله‌رق .

سالماً قیمت == (فقه) عیوبدن عاری بر مالك ذکر قیمتی .

جمع مذکر سالم == (صرف) مفردی حروفنك صره‌سی بوزلمقسزین یالکز ادات جمع علاوه‌سیله تشکیل اولنان جمع : مسلم، مسلمون کبی .

جمع مؤنث سالم == (صرف) مفردی حروفنك ترتیبی بوزلمیه‌رق یالکز جمع مؤنث اداتی علاوه‌سیله تشکیل ایدیلن جمع : مسلمه ، مسلمات کبی. { بونلرك غیری اوله‌رق جمعلین کلماته (جمع مکسر) نامی ویریلور . }

سالُوس [فا،ص] ریاکار ، دوزنباز .

سالوسی == ریا کارلق .

سالَه [فا،س] ییللق ، سنه‌لك .

صد ساله == یوز سنه‌لك .

سالِیانَه [فا،س] سنه‌ده بردفعه آلنان تکلیف رسمی ، ویرکو .

سالینومتره [ج،س] (Salinomètre) بخار قزانلرنده‌کی صوبك ویاهر هانکی بر محلولك حاوی اولدیغی طوز مقدارینی تعیین ایتمکه مخصوص بر آلت ، میزان الملح .

سالْیَه [ت،س] آغزدن اقان صو، توکروك.

سالیه‌لی == آغزندن سالیه‌سی آقان .

سامّ [ع،ص] زهرلین ، آغولی ، سمدار .

نباتات سامه == زهرلی اوتلر § (س) چولدن اسن غایت صیجاق قوری بروزکار که : انسان وحیوانی سرسم وبعضاً تلف ایدر.

سام اورمق } **سام چالمق** } == سام یلنه معروض اوله‌رق متأثر اولمق .

سام [فا،س] قوس قزح ، علائم سما.

سامان [فا،س] طاقم ، اسباب ، ترتیب ، انتظام حال § راحت ، آرام ، آسایش . § عقل ، ادراك § ثروت ، مالملك .

بی سروسامان == پریشان حال .

سامانسوز == راحت وآرامی برباد ایدن.

سامِح [ع،ص] سماحتلی، جومرد ، سخی.

سامِر [ع،س] کیجه‌لری طوپلنوب مصاحبت ایدنلرك مجلسی { مسامره بوندن مأخوذدر . }

سامِع [ع،ص] ایشیدیجی، استماع ایدیجی دیکله‌ین، مستمع § امتحانه داخل اولمق اوزره مکاتب عالیه‌ده یالکز معلمینك تقریرینی دیکله‌ین شاکرد.

سامعین == ج : سامع .

سامِعَه [ع،ص] (سامع) ك مؤنثی § قولاقده‌کی ایشتمه قوتی (حاسهٔ سامعه‌دن مخفف .)

قوهٔ سامعه == ایشتمك خاصه‌سی .

سامِن [ع،ص] یاغلی ، سمیز ، سمین.

سامّه [ع ، ص] (سام) ك مؤنثی § زهرلی حیوان .

سامی [ع ، ص] یوکسك عالی ، مرتفع § مقام سامیٔ صدارتدن صادر اولان شیلره صفت اولور .

امرنامهٔ سامی } **تذکرهٔ سامیه** } == امرنامهٔ صدارتپناهی تذکرهٔ صدارتپناهی .

سان [فا،د] ادات تشبیهدر. کبی بکزر، مثل.

یکسان == برکبی ، بر دوزی‌یه .

ساناتوریوم [ج،س] بالخاصه متوره‌مینك تداویلرینه مخصوص اولمق اوزره جبال اوزرنده ، سواحل بحرده تأسیس اولنان خسته‌خانه .

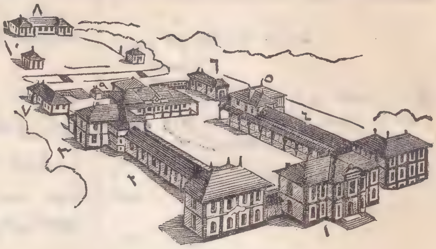

ساناتوريوم (ورم خستەخانەلری)

١ — هيئت اداره پاويونی؛ ٢ — نسايه مخصوص قسم؛ ٣ — چماشيرخانه؛ ٤ — اركك اطفاله مخصوص قسم؛ ٥ — طفوليت اولی سننه مخصوص قسم؛ ٦ — دپو؛ ٧ — بانيو وتداوئ بالماء قسمی؛ ٨ — تجريد پاويونی؛ ٩ — مطبخ؛ ١٠ — ازالهٔ تعفن پاويونی؛ ١١ — مشاهده پاويونی

سانتولين [ج ، س] (نباتات) مركبه فصيلەسندن بحرسفيد سواحلنده بولنور بر نوع ايلغيندر.

سانتونين [ج ، س] صولجان دوشيرمكده قوللانيلان بر نوع دوادر.

سانتيم [ج ، س] (Centime) يوزده بر ديمكدر § فرانقك يوزده برى اولان فرانسز اقچەسی كه : ايكی پارەدن اكسيكجەدر . [بزده ايكی بچق سانتيم بر پاره اعتبار ايدلمشدر] § سانتيمتره.

سانتيمتره [ج ، س] (Centimètre) متره دنيلان يكی آرشونك يوزده بر وياخود دسيمترەنك اونده بر قسمی ، يكی پارمق .

سانح [ع ، ص] سنوح ايديجی، ايدن ، ظهور ، صدور ايدن § قلبه ، فكره طوغان . (سنوحات) .

شرفسانح = (ارادات سنيهٔ حضرت پادشاهی حقنده مستعملدر) شرفله ظهور وصدور ايدن .

سانحه [ع ، س] سنوح ايدن فكر، سوز، ذهنه طوغان مطالعه ، ملاحظه [جمعی (سانحات) كلير .]

سانحه آرا = سنوح ايدن .

سانسقريت [ج ، س] اسكی هندلسانی .

سانسقريت حروفاتی

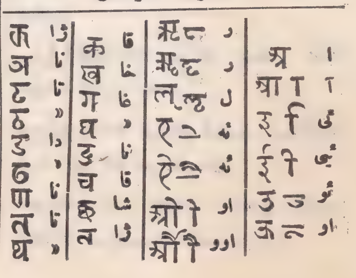

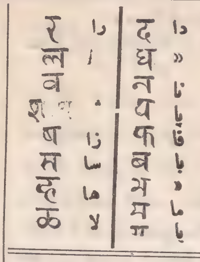

سانطور [ت ، س] قانونه بكزر بر نوع ساز .

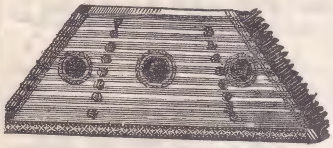

(سانتور)

ساواكو (Savacou)[ج ، س](حيوانات) آمريقايه مخصوص پوسكوللی بر قوشدر.

(ساواكو)

ساوه [ت ، س] مژده ، بشارت .

ساوەجی = مژدەجی ، مژده رسان ، مبشر .

ساهر [ع ، ص] كيجەلری اويانيق طوران .

ساهره [ع ، س] روی زمين ، ير يوزی § قيامتده تجديد بيوريلەجق ارض بيضاء § بيابان .

ساهرهٔ غبراء = خاكدان .

ساهور [ع ، س] كيجه وقت اويانيق اولمه § كيجه اويانقلغی § آی آغيلی ، هاله .

ساهی [ع ، ص] سهو ايديجی، ايدن، خطا ايشلين . ياكيلان .

ساری [فا ، ص] سوريجی ، سورن § مثل مشابه .

سايبان [فا ، س] {طوغريسی} (سايه ـ بان) در كولكەلك ، اوزری ياپراق وسائره ايله اورتيلی چارداق § بيوك چادر .

سايس [ع ، س] آتی تيمار ايدن واكا خدمت ايلين آدم ، سيس .

سايسخانه = يولجينك يوك حيوانی كه اوزرينه سايس دخی بينر .

سايه [فا ، س] كولكه ، ظل § حمايه ، صيانت § همت ، معاونت .

سايەدار } سايەگستر } = كولكەسی اولان ، كولكه صالان، كولكه ايدن § حامی، صاحب .

سايەگاه = كولكەلی محل ، كولكەلك .

سايەنشين = كولكەده اوطوران .

سين مفتوحه

سب [ع ، مص] سوكمك، سوكوب صايمق، شتم ، دشنام ايلمك .

سبائك [ع ، س] اريديلوب قالبه دوكلمش پارچه، كولچه معناسنه اولان (سبيكه) نك جمعی .

سبابه [ع ، س] شهادت پارمغی ، باش پارمقدن صوكره كی پارمق .

سبابەگزا = حيرتندن پارمغنی ايصيران.

سباح [ع ، ص] صوده يوزيجی، يوزن، يوزگچ .

سباحت [ع ، مص] { فی الاصل كسر سين ايلەدر.} صوده يوزمك.

سباحه = [ع ، س] يوزيجی قوشلر صنفی.

سباك [ع ، ص] اريديجی، قالبه دوكيجی.

سبايا [ع ، س] ج : (سبی) . حربده اسير ايديلن كيمسەلر [اكثريا نسوانه مخصوصدر.]

سبب [ع ، س] واسطهٔ توصل، واسطهٔ ظهور، برشيئك حصول ووقوعنی ايجاب ايدن شیء . واسطه ، وسيله ، بهانه § (عروض) برحرف متحرك ايله بر حرف ساكندن ويا ايكی حرف متحركدن عبارتدر.

سبب اولمق = باعث اولمق ، ايجاب ايتمك .

بلاسبب = سببسز ، موجبسز ، مناسبتسز .

سبب تحتنده = برمقصد مخصوصله .

سبب ثقيل = (حركت) ، (عظمت) كبی ايكی حرف متحركدن عبارت اولان جزء .

سبب حيات = پدر ومادر .

سبب خفيف = (بن) ، (تن) ، (سن) كبی ايكی حرفدن مركب برهجادن يعنی بر حرف متحركله برحرف ساكندن عبارت اولان جزء .

لسبب = بوسببدن، بومقصددن دولایی.

سببلنمك = كچنمك ، تعیش ایتمك .

سببیت = (مولد:ر) سبب اولمه ، سببلك .

سَبْت [ع،س] جمعه ایرتسی، یوم السبت.

اصحاب سبت = موسویلر .

سَبْح [ع،مص] (سباحت) ایله مترادفدر، یوزمك .

سَبْحَلَه [ع، س] (سبحان الله) دیمك .

سَبْز [فا،ص] یشیل یشیل رنكلی، اخضر.

سبز فام } = یشیل رنكلی .
سبز رنك }

خط سبز = دلیقانلولرده بیق وصقالدن اول چیقان اینجه توك .

سَبْزَه [فا،س] یشیللك، ییه جك یشیللك. [فارسی اولان بوكلمه‌یی قاعدهٔ عربیه اوزره جمعلندیره‌رك (سبزوات) دیمك غلط فاحشدر.]

سبزه زار = بوستان، سبزه ترلاسی .

سَبْع [ع،س] یدی عددی .

سبعی = (طب) یدی كونده بر كلن ایصتمه .

سَبُع [ع، س] ییرتیجی حیوان، ارسلان.

سبعیت = ییرتیجیلق .

سَبْعَه [ع، س] یدی .

سبعهٔ سیاره = (قوزموغرافیا) مریخ، زهره، عطارد، زحل، مشتری، اورانوس، نپتون كوكبلری .

سَبْعُونْ - سَبْعِینْ [ع، س] یتمش عددی، (٧٠)

سَبْق [ع، مص] ایلری كچمك ، اوكجه واقع اولمق.

ماسبق = كچن، تقدم ایدن، اوكجه واقع اولان .

سَبَق [ع، س] درس، تعلیم، شاكردك معلمندن اوكرندیكی شیٔ .

سبقخوان = شاكرد، متعلم .

سَبْك [ع، مص] اریدوب قالبه دوكمك ، اریدیلوب قالبه دوكلمك § عباره‌نك طرز ترتیبی .

سبك مركب = اجزای كلامك بر قسمی مفصول، برقسمی موصول اوله‌رق ایرادی.

سبك مفصول = جمله‌لر اخباریت وانشائیتده مختلف اولوب آره‌ده جهت جامعه دخی بولنمدیغی حالده اجزای كلامك مفصول اوله‌رق ایرادی .

سبك موصول = اجزای كلامك ادوات عطفیه وافعال رابطه ایله تركیبی .

سُبُك [فا، ص] خفیف، اغر اولمیان § وقار وتمكین صاحبی اولمیان .

سبك اندیش = سطحی دوشونن .

سبكبار = یوكی خفیف، اشیاسی آز اولان.

سبكپای = آیاغی چابوق اولان .

سبكپرواز = چابوق اوچیجی ، سریع

سبكروح = خوش صحبت ، خوش مشربلی آدم .

سبكرو = خفیف ، چابوق كیدیجی ، سریع السیر .

سبكسار } = بینی خفیف، احمق
سبكمغز } بینسز، عقلسز.

سبكسر = فرومایه § سفیه .

سبكعنان = سریع الحركه ، چابوق قوشان .

سبكمایه = قیمتسز، اعتبارسز اولان .

سبكمزاج = ثباتسز، هوپه، خفیف مزاجلی .

سبكی = خفیفلك، اغر اولمامق.

سَبَل [ع،س] (طب) كوزه عارض اولان اورومجك اغی كبی پرده علق، طبقهٔ قرنیه‌ده حاصل اولان لكه .

سبلناك = سبل علتنه كرفتار اولان .

سَبْلاء [ع،ص] اوزون كیرپیكلی كوزه وصف اولور . عین سبلاء .

سَبَلَه [ع،س] بیق ، شارب .

سُبُو [فا،س] دستی ، بیوك بارداق، مایع قابی .

سبوچه = كوچوك سبو ، كوچوك دستی ، قاب .

سَبُوح [ع،ص] یوزكیج .

سَبُّورَه [ع، س] یازی تختەسی ، یاز بوز تختەسی § مكتبلرده شاكردانك اوزرینه تباشرله یازی، رقم كبی شیلر یازوب بوزدقلری معروف تخته .

سَبْی [ع،ص] محاربه‌ده اسیر المق .

سَبْی [ع،س] محاربه‌ده اسیر ایدلمش اولان، اسیر حرب .

سَبِیجَه [ع، س] كیجه‌لك ، كیجه كیلن لباس .

سَبِیكَه [ع، س] اریدیله‌رك قالبه دوكلمش شیٔ، كولچه. [جمعی (سبائك) كلیر.]

سَبِیل [ع،س] یول ، بیوك جاده ، طریق كشاده . [جمعی (سبل) كلیر] § صوتقسیمنه مخصوص خیراتدن اولان محل § فی سبیل الله طاغیدیلان صو .

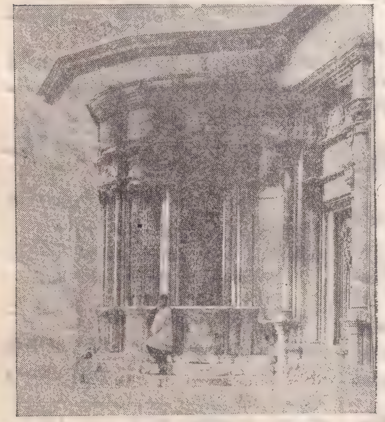

(سبیلخانه)

ابن السبیل = یولجی ، سفربر .

ابنای سبیل = یولجیلر ، یوله كیدنلر.

فی سبیل الله = الله یولنده ، خیرات اوله‌رق

سبیل ایتمك = خیرات ایلمك ، مجاناً خیرات اوله‌رق طاغتمق .

سبیلجی = خیرات اوله‌رق سوقاقلرده قربه ایله مجاناً صو طاغیدان.

سبیلخانه = خیرات اوله‌رق كلوب كچنلرك صوایچمسنه مخصوص بنا .

سِپا [فا. س] { دوغریسی (سه‌پا) در } گوزدیریجی صاتیجیلرك اوزرینه طبله قویدقلری اوچ ایاقلی یوکسك اسکمله [سه‌پایه‌یی دینور] § اوچ ایاقلی کوچوك اسکمله . § جامعلرده قندیل یاقمق ایچون قوللانیلان اوچ ایاقلی مردیون .

سَپَتْ [ت. س] **سَبَدْ** [فا. س] اغاج قبوغندن ، قامشدن ، اینجه سوکود دالندن وسائره‌دن اورمه صورتیله یاپیلان قولبلی ، قولبسز معروف قاب که: انواع مختلفه‌سی واردر .

(سپت)

سپت‌ارابه = اینجه بیاض داللردن اورولمش خفیف فایتون .

سپتجی = سپت یاپان ویا صاتان آدم .

سپت دکرمنی = دکرمن الکی .

سپتده‌پاموق اولمامق = سرمایه‌سزلك بضاعه‌سز ، معلوماتسزلق .

سپت‌قولبی = (معماری) قوس، دائره‌لردن متشکل رسم ، شکل .

سپت‌قولبی‌منحنیسی = (معماری) قطع ناقصه مشابه‌وفقط قوس قوس دائره‌لردن مرکب اولان منحنی .

سپتلك = دکرمنده صویك ایچنه بوشالدیغی منشور وسائره شکلنده‌کی محل .

سَپَكْ [ت. س] دکرمن طاشنك دایکی .

سَپْکِنْ [ت. س] سرپیلن شیء .

صولی سپکن = قارله قاریشق یاغمور .

سَپیدْ [فا. ص] آق ، بیاض ، سفید .

سَپیدَه [فا. س] فجرصادق ، صبح ثانی .

سپیده‌دم = صباح وقتی ، وقت صبح صادق ، صباحلین .

سَتّا [فا. س] اوچ تللی ساز .

سَتّارْ [ع. ص] قوللرینك عیوب وذنوبنی ستر وعفوایدن جناب حق، حضرت ستارالعیوب .

سَتْرْ [ع. مص] اورتمك، قپامق، گیزله‌مك .

ستر عورت = (فقه) عورت محللرینی قاپامق ، گوبکی آلتندن دیزلرینه قدر اولان محللری اورتمك .

سَتْری [ع. س] دوز یاقه‌لی ، اوکی تك ییلکلی چوقه البسه (ارقه‌دن ردنغوته بکزر)

سَتیرْ [ع. ص] (مستور) ایله مترادفدر اورتلمش ، قپالی .

ستیره = (ستیر) ك مؤنثی .

سَجاحَتْ [ع. س] کمال تناسب جمال .

سَجّادَه [ع. س] اوزرنده نماز قیلنان کوچوك کلیم ، قالیچه ، پوست ، یاموقلی بزوسائره § کوچوك خالی

سجاده‌نشین = سجاده‌ده اوطوران شیخلك مقامنده بولنان ، شیخ .

سَجّانْ [ع. س] حبسخانه مأموری، زندانجی § غاردیان .

سَجاوَنْدْ [فا. س] قرآن کریمك وقف ووصل کبی قواعد قرائتنی بعض علامات واشارات مخصوصه ایله قید واشارت ایلمك اصولی .

سَجایا [ع. س] خوی ، طبیعت ، ملکه معناسنه اولان (سجیه) نك جمعی .

سَجْدَه [ع. س] عبادت ویاتعظیم طریقیله النی یره قویمه § اویولده النی یره قویمه‌دن عبارت وضع مخصوص § ارکان صلاتدن بری .

سجده‌گاه = عبادت ونمازه مخصوص محل .

سجدۀ سهو = نمازده ویا قرائت قرآن عظیم الشانده وقوع بولان برسهوه مقابل ایدیلن سجده

سَجْعْ [ع. س] (ادبیات) نثرده بربرینه معطوف ویا بر نقطه‌ایله مربوط اولان ایکی ودها زیاده جمله وفقره‌لرك فاصله‌لرینی حروف و حرکات و سکناتجه یکدیگره موافق کتیرمك صنعتی [جمعی: (اسجاع، کلیر]

سجع مرصع = هر ایکی فاصله‌نك کلمه‌لری عددووزنده وعدد حروفده موافق اولمق .

سجع مطرف = یالکز فاصله‌لرك قافیه‌ده اتحادی .

سجع متوازی = عددجه مساوات اولمیوب یالکز فاصله‌لرك قافیه‌ده اتحادی .

سَجَنْجَل — سَجَنْجَلَه [ع. س] { یونانیدن معربدر } آیینه مرآت .

سَجِیَّه [ع. س] خوی، طبیعت، ملکه، مشرب .

سَچْکینْ [ت. ص] سچلمش ، منتخب ، گزیده § اوقوناقلی یازی .

سَچْمَكْ [ت. مص] انتخاب ، اختیار ایتمك ایدیسنی فناسندن آییرمق § فرق وتمییز ایلمك .

سچلمك = انتخاب واختیار اولنمق § فرق وتمییز ایدلك § آیرلمق .

سچدیرمك = انتخاب ایتدیرمك ، § تفریق وتمییز ایتدیرمك .

سچمه = منتخب ، سچلمش، آیرلمش .

سَحاءْ [ع. س] { اصطلاحات طبیه‌دن اولان دبین زاری معناسنه کلن (سحایا) نك دوغریسی واصلی ایسه‌ده غلطی مشهور اولدیغندن تفصیلاتی بالمجبوریه انك خذاسنده اعطا ایدلمشدر }

سَحابْ [ع. س] { فی الاصل (سحابه) نك جمعیدر } صولرك تأثیر حرارتله بخار ایده‌رك جوهواده تکاثف ایتمسندن حاصل ویاغمورلری بادی اولان دومان ، بلوط ، ابر . شکللرینه نظراً باشلوجه نوعلری شونلردر :

١ — (عارض) اطلاق اولنان طولانی بلوطلردرکه: بونلر غروب شمسده افقه قریب اوله‌رق بولنوب صولا بهارده کثرتله کورلور.

٢ — (یماق) دینلن یاغمور بلوطلریدرکه: شکل مخصوصی یوق ایسه ده
بوسیانده سنجابی رنکده اولملریله دیکرلرندن تفریق ایدیلور .

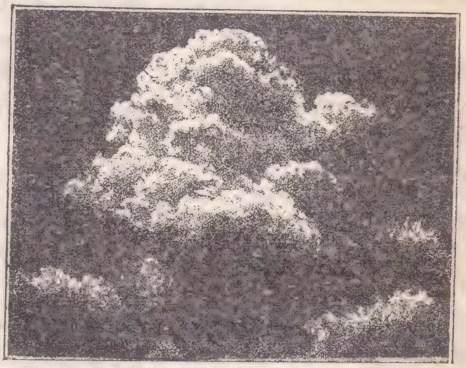

٣ — (دجنه) بونلرك شکلی بربری اوزرینه یغلمش طاغلر
منظره‌سنده‌در بونلر اکثریا یازموسمنده ظهور ایدوب شایداقشاملری
غروب طرفنده ظاهر اولور واوزرنده (طخاف) دنیلن اینجه بلوط
بولنور ایسه یاغمور ویا فورطنه ظهور ایده‌جکنه دلالت ایدر .

(طخاف ـ ذنب الهره) : بونلر اینجه بیاض وآقلمش پاموق
هیئتنده اولوب پك زیاده ترفع ایتمش کورینور . بو بلوطلرك
ظهوری اکثریا هوانك تحول ایده‌جکنه دلالت ایدن حادثاتدندر .

سحاب مضیء = (هیئت) کرهٔ سمانك بعض محللرنده طاغنیق
بلوط هیئتنده کوریلن وکواکب لاتحصادن مرکب اولان بیاض
لکه‌لر ـ که : بونلرك اك بیوکنه (کهکشان) دینور .

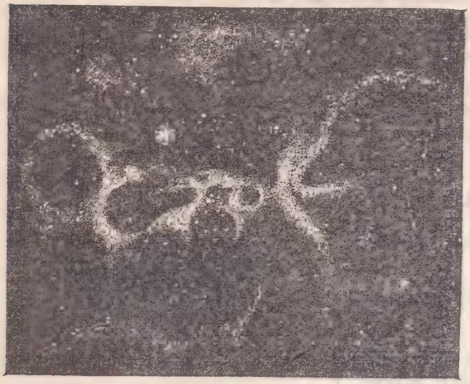

(صور جنوبیه‌دن اولان سیف سمك جمله‌ٔ کوکبیه‌سنده)
(بولنان سحاب مضیء)

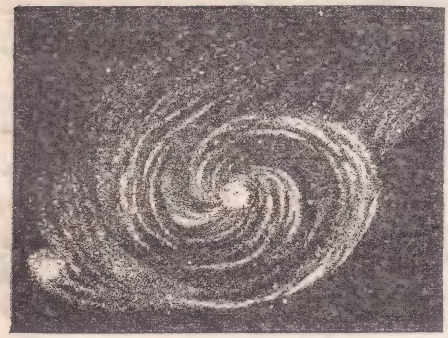

(کلب الصیاد جمله‌ٔ کوکبیه‌سنده‌کی سحاب مضیء حلزونی)

(مثلث جنوبی جمله‌ٔ کوکبیه‌سنده‌کی سحاب مضیء حلزونی)

سَحابَه [ع، ا] بر بلوط. تك بلوط.

سَحّار [ع، ص] پك زياده ساحر، سحر ايدن § جذب ايدن، فتان § مؤنثی (سحاره) كلير.

سَحايا [ع، ا] (طب) { دوغريسی (سحاء) در. } بين زارلری، بينی احاطه ايدن زارلركه؛ اوچ عدد غشادن عبارتدر. بونلرك اسملری خارجدن داخله دوغری { ام الصلبه، غشاء عنكبوتی، ام الرقيقه } در.

التهاب سحايا = بين زارلرينه عارض اولان بر التهاب دركه: انواع مختلفه‌ده ميقروبلرك تحت تأثيرنده ومختلف شكللرده ظهوره كلير § اكثريا نتيجه‌سی موته منجر اولور بر مرض مهلك (Méningite).

التهاب سحايای دماغ = (طب) دماغی احاطه ايدن اوچ زاردن غشاء عنكبوتی ايله ام الرقيقه [بوكا التهاب سحايای بسيط دينور] ويا خود جنبيات درنيه‌نك التهابلانمسی [بوكاده (التهاب سحايای درنی) نامی ويريلير.]

التهاب سحايای شوكی = (طب) علی المعتاد بر التهاب سحايای دماغی ايله رفاقت ايدر بر مرض اولوب التهاب سحايای دماغيك انتشاری نتيجه‌سيدر. [اكثريا چوجقلرده ظهوره كلير وساريدر.]

نزف سحايا = (طب) اغشيهٔ دماغيه آره‌سنده وقوعبولان انصباب دم.

سَحْج [ع، ا] (طب) برشيئك دريسنی قازوغی صويوب صيرمق § صيرلانمق.

سَحَر [ع، ا] طاك يری آچيلمازدن براز اول اولان وقت.

سحرسراجی = (لانترن ماژيك) اوفق جام پارچه‌لری اوزرينه مصور رسملری بيوته‌رك ديواره عكس ايتديرن ضيا

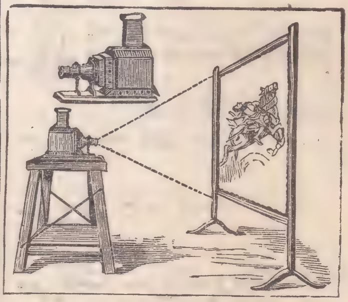

(سحر سراجی)

سحرگاه، **سحرگه**، **سحرگهان** = سحر وقتی.

سَحْق [ع، مص] برشيئی ازمك دوكوب يومشاتمق § سورتمك.

سَحْلَب [ع، ا] ☞ (سالب)

سَحْن [ع، مص] كسر ايتمك، قيرمق.

سَحُور [ع، ا] تمجيد يعنی رمضانده كيجه‌لری صباحه قارشی يينيلان يمك.

سَحيق [ع، ص] بعيد، اوزاق § اكلاشلمه‌يه‌جق درجه‌ده مصنع ومرتب اولان كلام.

سَخاء [ع، ص] سخيلك، جومردلك، جومردلك ايتمه، سخاوت.

سخاكار = جومرد، سخی.

سَخافت [ع، ا] ضعيفلك، خفيفلك، يوفقه‌لق § قاصدلك، بوزوقلق.

سَخانت [ع، ا] صيجاقلق، قيزغينلق.

سَخاوت [ع، ا] سخيلك، سخاء، جومردلك.

سَخْت [فا، ص] قاتی، سرت، چتين، پك § قوتلی، شدتلی، متين § كوچ، دشوار.

سخت بازو = قولی قوتلی، شدتلی اولان.

سختدل = قاتی يوركلی.

سخت رو = پك يوزلی § طارغين، عبوس.

سخت گير = شدتلی طوتيجی، اهماله طوتان.

سخت لگام = باشی سرت، كم التفات.

سختی، **سختلك** = قاتيلق § كوجلك § صيقندی، اضطراب.

سَختيان [فا، ا] دباغت اولنمش كچی دريسی § سختيان دنيلان دريدن معمول.

سختيانجی، **سختيانی** = سختيان بايع وياساتان.

سَخُن [ع، مص] صيجاقلق، حرارت.

سَخِی [ع، ص] سخا ايله متصف اولان، جومرد، كريم الطبع.

سَخيف [ع، ص] كوشك، ضعيف، بوش § باطل § سيرك طوقونمش بز.

سَخين [ع، ص] ايصينمش، حار، صيجاق، قزغين.

سَدّ [ع، مص] قپامق، طيقامق، قپانمق، طيقانمق § حائل، حاجز، مانع، پرده § سطح عموميدن يوكسك اولان سطح § استحكام كبی بيوك ديوار: سد اسكندر § دربند، ريختم.

سد آهنين = دمير دربند § دميردن ديوار.

سد باب = قپوبی قپامق، اورتمك.

سد چين = ☞ (لغتچهٔ اعلام).

سد رخنه = دليكی قپامق، طيقامق.

سدرمق = آجلقدن اوليه‌جك قدر اكل وشرب.

سَداب ـ سَذاب [ع، ا] صدف اوتی دنيلان برجنس نباتكه: طبده ياپراقلری مطمث ومنبه مقامنده مستعملدر.

سَداجَت [ع، ا] ساده‌لك § حسن خلق.

سَداد [ع، ص] راست، صواب، خطا اولميان، دوغری § راستی، خطاسزلق، دوغريلق.

سَدر [ت، ا] (معماری) ايكی پنجره آره‌سنده‌كی ديوار قسمی.

سِدر [ج، ا] (حيوانات) ذات لالقاح منظوره‌دن ذات الفلقتين شعبه‌سنه منسوب غايت جسيم بر آغاجدر.

سَدَم [ع، ا] عمودی اوله‌رق فيشقيران صو.

سَدَن [ع، ا] بتخانه § عبادتگاه.

سَديد [ع، ص] راست، دوغری، صواب.

سَدير [ع، ا] كوشك، قصر § كنبد § اوطه‌لرده اوطوريله‌جق مندر، كروت § قاتويله.

(سدير)

باش سديره چكمك = اوطه‌نك الك معتبر، الك يوقاری طرفنه كچوب اوطورمق.

سَدْیَه [ج ، س] خستەلرك ، كبار ناسك نقلنه مخصوص و اطرافی آرابه كبی قپالی ، برنوع صندالیه كه آلتنده كی ایكی صیریقدن ایكی شی طوتەرق نقل اولنور .

سَذابْ [ع ، س] ☞ [سداب] .

سَرْ [فا ، س] باش ، رأس ، كله ، قفا § طائفەنك بیوكی ، رئیسی § اوج ، كنار ، نهایت علیا § تپه ، زروه

سرآغاز = یكیدن ، باشدن باشلامه ، باشلانغج .

سرآمد = باشده بولنان ، ایلروكان .

سرآهنك = چالغیجیلرك باشی ، اوركستره

سراپا = باشدن ایاغه قدر .

ازسرنو = یكی باشدن ، یكیدن .

سر افراز = باشی یوقاری قالدیراز § ممتاز .

سر افكنده = باشی اكن .

سرانجام = باشنه كان § عاقبت امور .

سر انكشت = پارمق اوجی .

سربالین = باش یاصدیغی .

سر باز = یكیت ، جسور ، جسارتلی .

سرجیب = اوتانقدن ویا كدردن باشی كوكسی اوزرینه صارقتمش اولان ، مراقبەیه واران .

سربسته = باشی باغلی اولان .

سر بسر = باش باشه ، باشدن باشه .

سر بلند = بالاقد ، اوزون بویلی ؛ ممتاز .

سرپوش = باشه كییلن هردرلو شی .

سرتاپا = باشدن ایاغه قدر .

سرتاسر = باشدن باشه ، بسبتون .

سرتیز = اوجی ، باش طرفی سیوری اولان .

سرچشمه = چشمه باشی ، منبع ، صو باشی .

سرحد = حدود باشی ، ایكی حكومت ایكی حكومت ارلكاسنك حدفاصلی ، سینور .

سرحد دار = حدود محافظی .

سرخیل = كاروانك ، قافلەنك باشی ، رئیسی § آمر ، رئیس .

سردار = عسكر قوماندانی ، اردونك اك بیوك آمری .

سرداری = سرداراق .

سر دفتر = دفترك باشنده ، مقید اولان

سردن كچدی = اسكی برصنف عسكر .

سررشته = ایپ اوجی .

سرزده = باش كوسترمش ، ظهور ایتمش اولان .

سرزمین = باشنی یره قویەرق .

سرعسكر = عسكرلرك اك بیوكی ، آمری .

مقام سرعسكری = سرعسكرلك دائرۀ جلیلەسی .

سرمحرر = باش محرر .

سرمو = قیل اوجی § جزئی شیٔ .

سرنوشت = باشه یازیلی اولان ، حكم مقدرات .

سَرا [فا ، ص] تغنی ایتمك معناسنه اولان (سرایيدن) مصدرندن مشتق اولوب تغنی ، ترنم ایدن معناسیله وصف تركیبی حالنده مستعملدر .

نغمەسرا = نغمه پرداز .

سرآینده = تغنی ایدیجی ، ایدن

سَراءْ [ع ، س] وسعت ، سهولت ، حال یسر .

سَرائِرْ [ع ، س] كیزلی ایش معناسنه اولان (سریره)نك جمعی . (سر) ك جمعی (اسرار) كلیر .

سَرابْ [ع ، س] قوملی چوللرده صو وآغاجلق كبی كورینن اشعۀ شمس {كه : جوارده بولنان قریه ، اورمان وسائرەدن انعكاس صورتیله — تأثیر حرارتله كسب خفت ایتمش اولان — طبقات هوائیەیه منتشر اولان شعاعات ضیائیەنك اورەلده منعكس اولمسندن ایلرو كلیر } ایلغیم صالغیم .

« سراب اولورم صانمه برقوری كورینشدر
چوق تشنەیه یورلدی هوسیله بوسرابك »

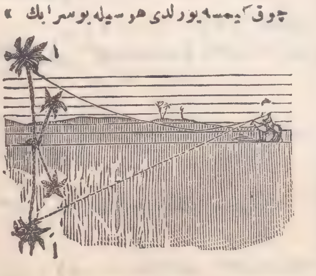

(سراب)

سَرابیل [ع ، س] كوملك ، قمیص معناسنه اولان (سربال) ك جمعی .

سَراپَرْدَه [فا ، س] اوتاغ § حرم دائره‌سنك اوكنه چكیلان بیوك پرده .

(سراپیاس)

سَراپیاسْ [ج ، س] (نباتات) ذات الفلقتین شعبه‌سندن سحلبیه فصیله‌سنه منسوب و بحر سفید سواحلنه مخصوص بر نباتدر .

سَرّاجْ [ع ، ص] آت اكری ، آت طاقمی یاپان اهل صنعت .

سراجخانه = سراج اصنافنك بولندقلری چارشی .

سَراحْ [ع ، س] طلاق ، تطلیق .

سَرادِقْ [ع ، س] (سراپرده) ایله مترادفدر .

سَراسیمه — سَراسَمَه [فا ، ص] شاشیرمش ، حیرتزده سرسم .

سَرافیلْ [ع ، س] شلوار § طون .

سَراماجْ [فا ، س] بوینه‌دوق .

سَراویلْ [ع ، س] ایچ طونی .

سَرای [فا ، س] كاشانۀ عظیم § حضرت پادشاه عالیجاهك اقامتگاهی .

سَرایاءْ [ع ، س] دشمن اوزرینه كوندریلن فرقۀ قلیله معناسنه اولان (سریه) نك جمعی .

سَرْبَسْتْ [فا ، ص] آزاده ، غیر مقید ، لاابالی مشرب .

سَرْپاشْ [فا ، س] چوماق ، كرز .

سَرْپمَكْ — سَرْپِشْدیرْمَكْ [ت ، مص] صاچمق ، نشر ایتمك § توزیع ایلمك .

سَرْپَنْجَه [فا ، س] قوت بازو صاحبی ، زورلو .

سَرْت [ت، ص] قاتی ، صلب § کسکین، مؤثر § خرچین، سرکش .

سَرْج [ع،س] اکر ، آت طاقمی .

سرج ترکی = (طب) باشده کی عظم وتد دنیلن کمیکك یوقاری جهتنده کی چوقور

سَرْچَه [ت،س] (عصفور) زمره‌سندن معروف کوچوك قوش .

سرچه پارمق = الك اك کوچوك پارمغی، بنصر .

سرچه قدر = کوچوکلکدن کنایه‌در

کوچوك سرچه قوشی = طیوردوریه‌دن وعادی سرچه‌دن کوچك برقوشدر .

سَرَخْس [ع،س] (فارسیدن معربدر) سیوری اوجلی نبات دیمکدر .

سرخسیه = اکراتی اوتی دینلن نباتاتك منسوب اولدیغی فصیله که : بو فصیله‌یه داخل اولان نباتات ممالك حاره‌یه مخصوص اولوب قطبلره طوغری کیدلدکجه نوعلری کسب ندرت ایدر .

سرخسی الذکر = اکراتق اوتی که : کوکی طبده دافع دود وحیداوله‌رق مستعملدر.

سرخسیهٔ صادقه = ناقصة الفلقه شعبه‌سندن اولوب معدن کمورلریله برابر مستحاثه‌سی چیقمقده‌در .

(سرخسیهٔ صادقه)

سرخسیهٔ کبیره = (قرال اوتی) ذات الاالقاح خفیه‌دن سرخسیه‌یه منسوب اولوب جسیم داللری اولان و بطاقلق محلارده بولنان بر اوتدر .

سَرْخُوش [فا،ص] استعمال مسکرات ایله جوهر عقل وادراکنی غائب ایلامش بد بخت ، مست ، سکران .

سرخوشلق = عشرت ابتلاسی § سرخوش اولانك حالی ، اوضاعی .

سَرْد [ع مص] سوزی حسن ادا وانسجام ایله سوق ایتمك ، سوز بوصورتله سوق ایدلمك .

سَرْد [فا،ص] صوغوق ، بارد .

آب سرد = صوغوق صو § لطافتسز .

سَرْداب ـ سَرادِبَه [ع،س] (فارسیدن معربدر) ممالك حاره‌ده یازین کوندوزلری اوطوریلان درین یرآلتی اوطه‌سی که : (بادکیر) دینلن اوجاقلر واسطه‌سیله هوا آلیر .

سَرْزِنِش [فا س] تکدیر، توبیخ ایتمه .

سَرْسام [فا، س] انسانه سرسملك ویرن برنوع بین علق .

سَرْسَری [فا، ص] اوته‌ده بریده باشی بوش کزن، دربدر § (حقوق) هیچ بر کاروکسبله مشغول اولمیان ومعین ودائمی اقامتکاهی بولنمیوب شوراده بوراده کزن شخص § بوش، بیهوده سوز .

سرسریانه = سرسریجه‌سنه

سرسریجه = سرسری طرز وحالنده .

سرسریلك = سرسرینك حال، وصفی، دربدرلك .

سَرْسَم [ت،ص] فارسی (سراسیمه) دن محرفدره اورایه مراجعت بیورلسون .

سرسملك = الیقلق ، بدلالق .

سرسمله‌مك = سرسم اولمق

سَرْشار [فا، ص] اغزینه قدر طولو ، لبالب مملو ، ابریز، طاشقین § حدی متجاوز .

سرشاری = طولولق ، طاشقینلق

سَرْطاق [فا ، س] جهازما کی خانه‌نك اوستنده بولنان اطرافی آچیق اوطه ، دائره .

سَرَطان [ع ، س] حیوانات مفصلیه‌نك قشریه قبیله‌سندن ده قاپوت زمره‌سنه منسوب اولوب چای ونهر کنارلرنده بولنوده اوزری واپاقلرینك مفصل یرلری نشترلی برحیواندر . § ینکچ دنیلان کوچوك صو حیوانی ، چاغنوز § (هیئت) بروج اثنی عشرك دردنجیسی اولوب کونش بوبرجه حزیرانك طقوزنده داخل اولورکه : موسم صیفك ابتداسی عد ایدیلور § (طب) خارج وداخل کافهٔ اقسام بدنده ظهور ایده‌بیلوب محل ظهورینه کوره بوین، قصبق، وسائر نواحیٔ بدنیه بزلرینی آفت زده ایده‌رك بتون بدنی استیلا ایله ظهور ایتدیکی محلدن اخراج ایدلدکده دیکر برمحلده نکس ایله باش کوسترن مدهش برمرض که اولدیغی علی‌اوجهه ویکه صالح اولدیغی ایچون بوکا بین الناس (یکرجه علق) دخی دینور § شکلی اطرافنده انتفاخ وترسم ایتمش اورده ایله ینکچه مشابهت حاصل ایتدیکندن بواسمله تسمیه اولنمشدر .

(سرطان)

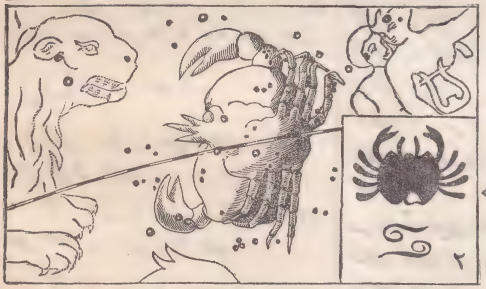

(برج سرطان)

سرطان اسود = (طب) سیاه رنکلی برنوع سرطان § هرنوع مضر شیشلر.

سرطان بشروی = (طب) جلد ایله غشاء مخاطی یعنی خارجی وداخلی اورتونك (بشره) دینلان طبقه‌لرنده حاصل اولان سرطان که جلدده اولان نوعنه یکرجه دینور.

سرطان شبه دماغی = (طب) منظره‌سی شکل دماغه مشابه صورتده غایت کثرتله حجرات سرطانیه‌یی حاوی اولان سرطان.

سرطان عظمی = (طب) اجزاسی کمیکلشمکه باشلامش اولان سرطان .

سرطان غرائی = (طب) پلته‌لشمش طوتقال قوام ومنظره‌سنده اولان سرطان که : استحاله وتلین ایتمش نوعیدر .

سرطانغضروفی == (طب) كمیكلرك اوزرنده ویابعض اعضانك ایچنده، غده‌لرده تكون ایدن قیقیرداق قوامنده وغقیرداق نسجنی حاوی سرطان.

مدارسرطان == (هیئت) سرطان برجنك بولندیغی نقطه حذاسنده اولارق نصف كرهٔ شمالیده خط استوایه موازی اولمق اوزره فرض اولنان دائرهٔ متوازیه دركه : منطقهٔ معتدله‌دن تفریق ایدر [نصف كرهٔ جنوبیده بونك مقابلی اولان مدارجدی ایله اشبو مدار اراسنده محصور اولان اراضی منطقهٔ حاره‌دن معدوددر .

سرطانمعده == (طب) معده‌یه عارض اولان سرطان . { كه : اشتهاسزلق وطعامدن صوكره سكون بولان اوجاع معده ویاوحدت مزاج كبی علامات عارضیه ایله بدء ایدوب بالاخره قبض معند واستفراغات كبی علامه‌لر دخی اظهار ایدر . تدقیقات اخیرهٔ طبیه‌یه نظراً : مرض خبیث مذكورك اكثریتله شراب استعمالندن تكون ایلدیكی تبین ایلمشدر . }

سرطانلبنیٔ مصور == (طب) نسج لیفیسی چوق سرطانه بوكا سكیر دیرلر.

سَرَفْ [ع-س] اسراف .

سَرْفُرُو [فا-س] باش اكمه ، اطاعت ، انقیاد .

سَرَقَه [ع-س] خرسز معناسنه اولان (سارق) ك جمعی .

سَرْكُذَشْت [فا-س] باشه كلن وقعه، وقایع، حكایه .

سَرْكَرْدانْ ـ سَرْكَشْتَه [فا-ص] باشی دونن ، متحیر ، شاشقین § پریشان

سَرْكَرَمْ [فا-س] باشی حرارتلی § سرخوش، نشئه‌لی .

سَرْكُوبْ [فا-ص] باشه اوران .

سَرِكُویْ [فا-س] محله ، سوقاق باشی

سَرْكی [ت-س] سریلن ، یاییلان شی صاتلمق اوزره آیریلان اشیا ، میوه، وسائره § ممالك مختلفه‌نك تحف وانفس معمولات ومحصولاتنك جمعیله هم عمومه سیر وتماشا ایتدیرمك ، همده صاتمق اوزره عمومه عرض اولندقلری محل ، اشهر ، معرض § خزینهٔ دولتدن

مقابلنده آقچه ویرلمك اوزره اصحاب معاش ویا اصحاب مطلوب یدینه ویریلن بر نوع سند .

سَرْكینْ [فا-س] حیوان تزسی ، كوبره، فیشقی .

سَرِلْمَكْ [ت، مص] بایلمق ، دوشنمك § اوزانوب یاتمق § برضربه‌یه بر تأثیره معروض اولەرق دوشمك ، دورلمك .

سرلمش == مفروش ، دوشنمش § اوزانمش .

سَرْما [فا-س] آیش، موسم شتا § صوغوق.

مارسرمادیده == قیش كچیرمش یلان § قورناز زبون كش آدمدن كنایه‌در .

سَرْمایَه [فا، س] صحاب كسب وكارك اساس تجارت اتخاذ ایتدكلری اصل مال ونقود كه : آنك ایشلدلمسیله تمتع حاصل اولور § (علم ثروت) استحصال ثروته صرف اولنمق ایچون حفظ وادخار ایدیلن كافهٔ اشیا .

ثابت سرمایه == صنایعه مخصوص ابنیه، آلات وماكنه‌لر كبی ازچوق دوام وبقاسی اولان سرمایه .

متداول سرمایه == استحصال ثروت ایچون صرف واستعمال اولنان كافهٔ مواد ابتدائیه .

سرمایهٔ معنوی == علوم وفنون، حسن اخلاق وادب كبی شیلر § معلومات مكتسبه بضاعهٔ علمیه .

سرمایه‌دار == سرمایه‌سی اولان .

سرمایه‌سز == سرمایه‌سی اولمیان § بضاعه‌سز

سَرْمَدْ ـ سَرْمَدی [ع-س] دائم ، باقی ، جاوید ، دائمی ، بی‌زوال ، ابدی .

سَرْمَقْ [ع-س] قوبون صارماشیغی، قره بازی دنیلن نبات كه : غایت كوچوك مازی ، مور، بیاض چیچك آچار.

سَرْنِكُونْ [فا-ص] باشی آشاغی‌یه كلن الت اوست اولان .

سَرْمَكْ [ت-مص] یایمق ، آچمق ، بسط ایتمك § یاتیرمق § دویرمك .

ایپه اون سرمك == وهمی عذرلر درمیانیله برایشدن قاچنمق .

لشنی سرمك == اولدیریرجه‌سنه دوكمك .

سَرَنْ [ت-س] (بحریه) عمومیتله اسطوانی الشكل اوزون وقالین آغاج § (بحریه) اوزرینه مربع الشكل یلكنلر كشاد اولنمق ایچون دیرك وچبوقلره آرقوری اولەرق وضع وتعلیق اولنان آغاجلر .

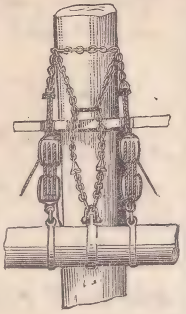

(سرن)

سَرْو [فا-س] لسان نزده سروی ویا سلوی دنیلن اینجه اوزون آغاج كه غایت كوچوك اولان یاپراقلری یاز قیش خضارتنی محافظه ایدر .

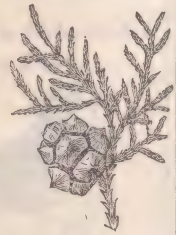

(سروی آغاجی)

سرو آزاد == اوزایوب كیدن غایت دوز بر نوع سروی .

سرو چمان == ناز وشیوه ایله صاللانه‌رق یورین محبوبه‌دن كنایه‌در .

سروستان == سروی‌لك ، سروی غابلری چوق اولان محل .

(سروی اوتی)

سروقد == بوی وقامتی سروی كبی اوزون اولان .

سرویه == (نباتات) سروی، مازی ، اردیچ آغاجلرینك منسوب اولدقلری فصیله ، فصیلهٔ سرویه .

جوزسروی == سرو آغاجنك ثمری كه : ابتدای تشكلنده شحمی وكروی اولدیغندن بواسمله یاد اولنمقده‌در .

سَرْوَرْ [فا-ص] رئیس ، باش ، صید ، امیر .

سرور كائنات == پیغمبر ذیشان ، زمفخر موجودات افندمز حضرتلری .

سروری == ریاست ، امارت .

سَرُوْم [ج، س] قانك قسم مايعى اولان ماده ، مصل ، مصل دم .

سروم ايله تداوى == تداوىٔ بالمصل دنيلن اصول كه : حيواناته ميقروب شرينغه‌لرى ياپه‌رق معافيت اعطاسندن وقانى آلوب تخثير ايتدكدن صوكره حاصل اولان صويك ، مصلك انسانلره شرينغه ايدلمسى اصولى .

سَرْوى [ت، س] ذات القاح ظاهره‌نك عربه‌البزور فرقه‌سندن اولوب اخشابى صنايعده مستعملدر . اورمانلرده (سرو)دن} برشجر وياشجيره‌در . { فارسى تنبت ايدر سرو آغاجى § اتك آلتنده‌كى اوزون بياض نشان .

آلتون سروى == كونشك دكز، عكس ايدن طرلالى ضياسى .

كموش سروى == (سروسيمين) دكزه انعكاس ايدن مهتاب § مهتابك دكزه عكسيله سطح بحرده حاصل اولان قطعهٔ منوره .

سَرْهَنْك [فا ، س] چاوش ، قواص ، يساقچى .

سَرِير [ع، س] تخت، اورنك، تخت عالى بخت حضرت پادشاهى .

سرير آرا == تخته زينت ويرن .

سَرِيرَه [ع، س] درونده مضمر اولان كيفيت ، سرمكتوم § يتاق .

سَرِيرِيات [ع ، س] { يتاق معناسنه اولان (سريره)دن} مأخوذدر . (طب) مكتب طبيه‌ده ويا مكتب طبيه‌يه مربوط اولوب طلبه‌يه عمليات كورملرى ايچون تخصيص ايديلن خسته‌خانه‌لر .

سريريات داخليه == (طب) امراض داخليه حقنده طلبه‌يه برفكر عملى ويرمك ايچون امراض مزوره تداويسنه مخصوص قغوش .

سريريات خارجيه == (طب) امراض خارجيه حقنده عين صورت ومقصدله كشاد ايديلن خسته‌خانه ويا قغوش . سريريات اذنيه، عينيه ، عصبيه ، نسائيه ، ولاديه نوعلرى دخى موجوددر .

سَرِيع [ع، ص] جست، چالاك، سرعتلى، چابوق ، آز زمانده چوق عمل وحركت صرف ايدن .

سريع السير } **سريع الحركه** } == يوروييشى چابوق، سرعتله حركت ايدن ، يوروين .

سريع الانفصال } **سريع التأثر** } == چابوق منفعل ، متأثر اولان ، چابوق كوجه‌نن .

سريع الزوال == چابوق زوال بولان ، دوامسز ، سوركسز .

سريع الانتقال == چابوق اكلايان ، پك ذكى .

سريعاً == سرعت ايله، سرعت اوزره، عجالةً ، همان، عجله ايدرك .

سَرِين [ت، ص] آز صغوق، صيجاق وصغوقه نسبتله صغوقه دها قريب اولان ، خوشه كيده‌جك درجه‌ده صغوق، برودت لطيفه وخفيفه .

سرينلك == سرين اولان زمان ويا مكان § صغوق برمايعك بعدالشرب وجوده ويرديكى خفيف، لطيف صغوقلق .

سرينلشمك } **سرينله‌مك** } == سرين اولمغه باشلامق .

سَرِيُوم [ج ، س] {Ceriome لفظى (Cériume) واصل لاتينجه‌سى در . } برجسم بسيط معدنى كه : نادراً بعض معادنك تركيباتنده بولنور .

سَرِيَّه [ع، س] دشمن اوزرينه سوق اولنان وموجودى (١٠-٥٠٠) اولان سوارى مفرزه‌سى .

سَزَا ـ سَزَاوَار [فا، ص] لايق، شايان، شايسته ، مناسب ، مستحق، ياراشير، چسبان [(سزا) كلمه‌سنك قبحياته‌ده اسنادى ممكن اولوب (سزاوار) كلمه‌سى ايسه منحصراً چسبانه عائددره]

سزاوارى == سزاوارلق ، لياقت ، شايستكى ، مناسبت، استحقاق § ارزانى، مصرفى .

سَزَاب [فا، س] صو تره‌سى دنيلن نبات .

سَزَالْپِنه [ج، س] خيار شنبريه دنيلن فصيله‌نك اسمى كه: تمرهندى، عود آغاجى ، كچى بوينوزى ، سينامكى دنيلن نباتات هپ بوفصيله‌يه منسوبدرلر .

سَزْمَك [ت، مص] ضمناً ، طولاييسيله اكلامق ، بللى بلليسز حس ايتمك § حس ايتمك .

سزلمك == طولاييسيله اكلاشلمق ، حس ايدلمك .

سزكى } **سزمه** } **سزيش** } == طولاييسيله، ضمناً اكلامه، حس، تفرس .

سَس [ت، س] قولاغه كلن صدا ، آوازه ، ايك § انسان ويا حيوانك آغزندن چيقان صدا ، صوت § كوروولدى، پاتيردى، شهاته § خبر، معلومات .

سس چيقارمق == سويلمك، بيان مطالعه ايتمك .

سسدن طانيمق == سوزك ، ضحكك منسوب اليهنى تفرس ايتمك .

سسسز == صداسى اولميان، كورلديسى، پاتيرديسى بولنميان، حركتسز، ساكن .

سسى كسلمك == برشيئك كورولديسى، دغدغه‌سى، يايغره‌سى منقطع اولمق .

سسه كلمك == سسك صدور ايتديكى جهته ميل وحركت ايتمك .

سسله‌مك } **سسلنمك** } == چاغيرمق، سسله باغيرمق § چاغيرانه جواب ويرمك .

سسلى == سسى اولان § كورلديلى ، پاتيرديلى .

سس ويرمك == چاغيرانه جواب ويرمك § صدا عكس ايتمك .

سَطْح [ع، س] خانه طامى ، بام § برشيئك طيش يوزى ، طيش طرفى § دوز ير ، زمين § (هندسه) برجسم هندسينك حدودى اولوب كنديسنده ابعاد ثلثه‌دن يالكز طول ايله عرض بولنان . شكل كه: بر طاقم خطوطك يان‌يانه كلمسندن تكون ايلديكى مفروضدر .
[جمعى : (سطوح) كلير .]

سطحاً == سطح جهتيله .

سطح ارض == يريوزى ، روى زمين .

سطح افقى == (هندسه) افقه وتعبير ديكرله طورغون صولرك يوزينه موازى اولان سطح § صو ايله مالى بر حوضك يوزى كبى .

سطح داخلى == (معمارى) كمرك آلتندن كورينن يعنى اشاغى باقان سطح مستديرى .

سطح دريا == دكزك يوزى ، اوسق .

سطح دورانى == (معمارى) هر هانكى برخطك محور اعتبار اولنان بر خط مستقيمك اطرافنده دورانندن تولد ايدن سطح . مثلا : برمثلث قائم الزاويه‌نك ضلع قائمه‌لرندن برى محور اتخاذ ايديله‌رك دورانندن تولد ايدن سطح كبى كه بومخروط دورانى سطحيدر .

سطح شاقولی == سطح افقی‌یه عمود اولان سطح .

سطحی } سطحیه } == سطحه منسوب § خفیفجه § باشدن صاومه ، بلاتعمیق .

سطح مائل == (هندسه) افق ایله آز چوق برزاویه احداث ایدن سطح .

غالیله‌نك سطح مائلی == سقوط اجسام قوانیننی اثبات ایچون حکیم مشهور غالیله طرفندن ساحهٔ تجربه‌یه وضع ایدیلن برمستوی مائل .

سطح محدب == (حکمت) یوزی قبارق ، چیقینتیلی اولان سطح ، قبه سطوحی کبی .

سطح مستوی == (هندسه) برسطحك اوزرینه آلنان هرهانکی ایکی خط بیننده رسم ایدیلن خط مستقیمك هرنقطه‌سی وسطحه تماماً منطبق بولنورسه بویله اولان سطحه سطح مستوی ویا ساده‌جه مستوی دنیلیر حوضده بولنان صویك یوزی ، ابدیه‌نك یوزی کبی .

سطح مقعر == (حکمت) اوزری ، چوکونتیلی اولان جسم .

سطح منحنی == (هندسه) تماماً منطبق اولمق اوزره اوستنه برخط مستقیم رسمی ممکن اوله‌میان سطح مخروطك ، کره‌نك سطحی کبی .

سطح مولد == (معماری) کمرلرك آیاقلری اوزرنده افقه موازی فرض اولنان مستوی

سطحیاً == طیش یوزندن ، خارجاً § سطحی اوله‌رق ، تعمیق ایدلمکسزین .

سطحیات == سطحی ، عادی شیلر .

نشان سطحی == (اسلحه) ☜ [نشان]

سطحی نظر == نظر مدققانه‌یه مالك اوله‌میان .

سطحیجه == سطحی اوله‌رق ، خفیفجه تعمیق ایدلمیه‌رك .

مساحهٔ سطحیه == برسطحك واحد قیاسی اعتبار ایدیلن دیکر برسطحه نسبتی‌در .

سَطْر [ع ، س] یازی صیره‌سی .

سطر آتلامق == یازار ایکن سهواً دیکر سطره کچمك [جمعی : (سطور) کلیر .]

اکری سطر == خطاطینجه معتبر اولان حددن ایرلمش اولان یازی صیره‌سی .

سطرباشی == فقره‌باشی یکیدن باشلانیلن سطرك ابتداسی .

سَطْرَنْج [ع ، س] دامه تخته‌سی کبی مربع خانه‌لره منقسم برتخته اوزرنده اویناتان برنوع اویون .

سطرنجلی == سطرنج تخته‌سی کبی بر طاقم مربع خانه‌لری حاوی اولان قماش ، بز وساره .

سَطْوَت [ع ، س] فی‌الاصل برینك اوزرینه شدت وقوتله صچرامق معناسنه ایسه‌ده لسانمزده قاهرانه قوت واقتدار معنالرنده مستعملدر .

سَعابِب [ع ، س] کندوسندن ماء صافی آقان شیء ، عحل .

سَعادَت [ع ، س] ایی طالعلی اولمق ، نیکبختی ، مسعودیت ، موفقیت ، مبارکلك

عصر سعادت } وقت سعادت } == فخر کائنات علیه اکمل التحیات افندمز حضرتلرینك حیات دنیویه ایله برحیات بولندقلری زمان ، شرفبخش اقبال وقدسیت اولدقلری عصر مبارك .

درسعادت == پای تخت سلطنت سنیهٔ عثمانیه اولان استانبول شهری .

سعادتلو == مراتب قلمیه‌ده بالا ایله متمایز ، عسکریه‌ده برنجی فریقلق ایله میر آلایلق ، ملکیه‌ده وزیر ایله میرالامرالق رتبه‌لری آره‌سنده اصحاب رتبه ویریلن عنوان رسمی .

سعادتمند == صاحب سعادت ، سعید ، بختیار ، مسعود .

سعادتمندی = بختیارلق .

سَعْتَر ـ سَعْتَر بَرّی [ع ، س] (نباتات) ککیك اوتی دنیلن نباتات که : عصاره‌سی طب قدیمده هردرلو اوجاع واضطرابات داخلیه‌یه قارشی استعمال ایدلدیکی کبی طب جدیدده‌دخی منبه ومقوی وهاضم اوله‌رق مستعملدر .

سعتری == صویتادی § شن ، شوخ آدم § سعتره ، ککیك اوتنه منسوب .

سَعْد [ع ، مص] مبارکلك ، مبارك اولمق ، فرخنده‌لك ، قوتلیلك ، مسعودیت ، اوغور § قوتلی ، مبارك ، مسعود ، اوغورلی § عنداه مقبول .

سعد اکبر == مشتری دنیلن سیاره‌دن کنایه .

سعد اصغر == زهره دنیلن سیاره‌دن کنایه .

سعدان } سعدین } == مشتری ایله زهره کوکبلری .

سَعْفَه [ع ، س] (کل) دنیلن باش چیبانی که : اکثریا طهارت ونظافته اعتنا ایدلمین چوجقلره عارض اوله‌رق باش قیللرینك ابدیاً دوکلمسنی انتاج ایدن برمرض ساری که : طفیلات خصوصیه‌یله حاصل اولور .

سَعَه [ع ، س] { کسر سین ایله‌ده لغت اولدیغندن اورایه مراجعت بیورلسون } (وسعت) ایله مترادفدر .

سَعْی [ع ، مص] چالیشمق ، چبالامق ، غیرت ایتمك § زیارت ایتمك § زیارت ، طواف قصدیله یورومك .

سعی خزینه == نفع خزینه .

سَعِید [ع ، ص] سعادت ایله متصف اولان ، مبارك ، مسعود ، بختیار ، اوغورلی . [جمعی : (سعداء) کلیر] عنداه مقبول اولان (شقی) مقابلی § انجام کاری خیره واصل اولان کیمسه .

« السعد سعید فی بطن امه
والشقی شقی فی بطن امه »

سَعِیر [ع ، س] آتش ، آلولنمش آتش ، نار شدید § جهنم .

سَغابَت [ع ، مص] رنج وتعبه مقارن آجلق .

سَغْرِی [فا ، س] ☜ [صاغری] .

سَفّ [ع ، مص] دوایی دوکوب توز ایتمك § دوکیلوب توز ایدلمش دوا . [جمعی : (سفوف) کلیر .]

سَفائِن [ع ، س] کمی معناسنه اولان (سفینه) نك جمعی . (سفن) دخی سفینه‌نك جمعی ایسه‌ده لفظ مذکور اکثریا حرب کمیلرینه وصف اولوره]

سَفّاح [ع ، ص] کثیرالعطاء ، جوانمرد § فصیح الکلام .

سَفارَت [ع ، س] سفیرلك ، ایلچیلك § ایلچی وظیفه وصفتی § ایلچی مقامی § (حقوق دول) سفیرك وظیفه وصفت ومأموریتی .

حق سفارت == (حقوق دول) بردولتك دول سائره نزدینه سفرا اعزامیله عقد روابط مناسبات ومصافات ایلمك صلاحیتی که : حاکمیت واستقلالك اوصاف اساسیه‌سندن بریدر .

سفارتخانه == سفیر ایله معیتی مأمورینك اجرای وظائف رسمیه ایلدکاری دائره § سفیر اقامتکاهی .

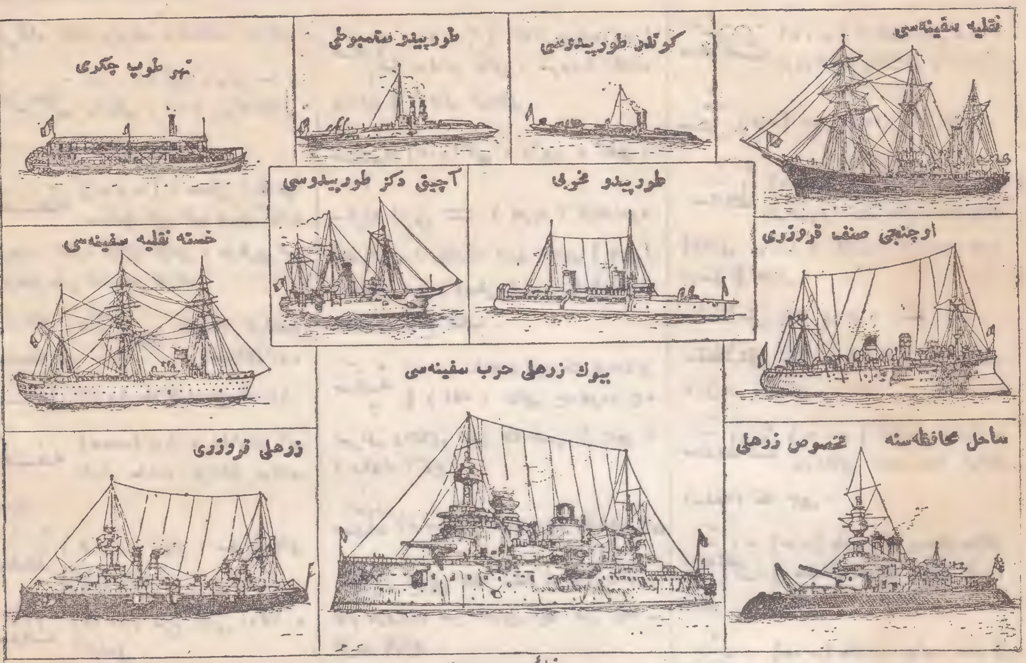

سفائن حربیه

سفائن تجاریه

سَفّاكْ [ع، ص] قان دوکیجی، خونریز.

سَفالَتْ [ع، س] سفیللك ، دوشکونلك، حقیرلك § ضرورت فوق العاده، احتیاج شدید ، شدتلی یوقسوللق .

سَفالِینْ [ع، ـ] چناق چوملك کبی چامور دن عبارت ومصنوع مواد .

سَفانَتْ [ع، س] مرانغوزلق .

سَفاهْ ـ سَفاهَتْ [ع، س] نقصانِ عقل وادراك ، خفت عقل، عقلسزلق § مالی، نقدینی بیهوده یره اسراف واتلاف ایدن آدم . § ذوق عالمنده یشاییش .

سَفْتَجَه [ع، س] ☞ ضم سین ایله [سفتجه] .

سَفَرْ [ع، س] قطع مسافه ایتمك ، یولجیلق § عسکرك دشمن قارشوسنه کیتمك اوزره حرکتی ، محاربه‌یه عزیمت ، دشمن اوزرینه یورویش § محاربه [جمعی : (اسفار) کلیر .]

سفربر = سفر حالنده ، حربه مهیا بر حالده بولنان ، حضری اولمیان عسکر، فرقهٔ ماشیهٔ عسکریه .

سفری = (حضری) مقابلی ، سفر حالنده بولنان آدم ، یولجی .

سفرطاقمی = یولجیلغه مخصوص اشیا ولوازم

سفر طاسی = درونده یول ازیغی قونیلان وبربری اوزرینه موضوع بر قاچ پارچه قابدن مرکب اولان یمك طاقمی .

سفره قابلیت = (بحریه) بر سفینه‌نك اهل خبره طرفندن بامضبطه تصدیق اولنان حال ومتانت ودرجهٔ استیعاب وتحملی .

سَفَرْ [ت، س] دفعه ، کره .

سفرلك = سفرلك، دفعه‌لك، كره‌لك .

سَفَرجَل [ع ، س] آیوا دنیلن صاری رنكلی، المادن بیوك، طعمی خفیف بوروشدیریجی میوه .

سَفسَطه [ع ، س] (منطق) ظاهراً صادق كبی كورندیكی حالده حقیقتده كاذب اولان قیاس ، دوغری كبی كورینن سقیم النتیجه اقوال .

سفسطه پرداز } = سفسطه قبیلندن سوز سویلین آدم .
سفسطه‌جی }

سفسطه‌لی = سفسطه ایله ممزوج، قاریشق

سَفْسَفَه [ع، مص] اون ، نشاسته كبی غبار حالنده بولنان موادی الهمك .

سَفَط [ع ، س] سپت ، سله § بالق وآغاج پولی .

سَفك [ع، مص] مایع شیئی دوكمك ، آقیتمق .

سفك دماء = قان دوكمك، خونریزلك.

سَفَه [ع،س] خفت عقل .

سَفَله [ع،ص] آشاغی ، آلچاق معناسنه اولان (سافل) ك جمعی .

سَفید [فا، ص] آق ، بیاض ، ابیض .

بحر سفید = آق دكز ، اوروپا ، آسیا، آفریقا‌نك آره‌سنده بولنان واوچ دكزلرك اك بیوكی اولان دكز .

ریش سفید = آق صقال .

سَفیدا ـ سَفیداج [فا، س] قورشون مركباتندن اولوب اوستوبچ دنیلن بیاض ماده كه : یاغلی بویالرك تركیبنه كیرر وبعض مستحضر پودره‌جیلر طرفندن دوزكون وپودره‌لره قاریشدیریلور . بالكیمیا تركیبی قاربونیت رصاصدر .

سَفیر [ع، ص] ایلچی § (حقوق دول) ایكی دولت آره‌سنده‌كی مناسباته واسطه اولمق اوزره لازم كلن اقتداری حائز واصولاً اعتماد نامه‌یی حامل اولهرق بوندن دیكری نزدینده بلا مدت معینه كوندریلن ذات . [جمعی (سفراء) كلیر

سفیر كبیر = بیوك ایلچی .

سَفیل [ع، ص] { الفاظ مولده‌دندر } سفالت چكن ، ضرورت ایچنده بولنان § اوصلو طبیعتلی .

سَفینه [ع،س] كمی ، واپور ، كشتی .

سفینه امینی = (بحریه) كمینك امور انضباطیه‌سنه نظارت ایدن مأمور [جمعی : (سفائن) و (وسفن) در .] § مباحث مختلفه‌یی جامع كتاب .

سَفیه [ع،ص] سفاهت ایله متصف اولان § (فقه) مالنی بیهوده یره اسراف واتلاف ایدن عقلسز [جمعی : (سفهاء) كلیر

سَقّاء [ع، س] صوطاشییجی، صو اولاشدیریجی

سقا باركیری = سقالرك اوزرینه طولوم درونده صو تحمیل ایله نقل ایلدكاری باركیر .

سقاقوشی = طیور دوریه‌دن الاجه‌لی كوچك بر قوشدر . اكثریا دیكنلر اوزرنده اوتورك كزر وبوجكاری طوتار .

(سقاقوشی)

آمریقا سقاقوشی = طیور شاطئیه‌دن آمریقایه مخصوص بر نوع سقا قوشیدر .

(آمریقا سقا قوشی)

سقا نفری = عسكرك، طابورك الایك صوینی كتیرمكه مأمور نفر .

سَقام [ع ،] خسته‌لك ، مرض .

سَقامت [ع ، س] { غلط ومولده‌در } بوزوقلق ، یاكاشلق .

سَقَر [ع،س] جهنم ، دوزخ ، طامو .

سَقَط [ع ، ص] برعارضهٔ جسمانیه‌یه اوغرایان ، حال صلابتنده اولمیان § خطالی، بوزوق § كلامده ، عباره‌ده عدم درستی § علیل .

سقطلامق = بوزمق ، سقط ایتمك .

سقطلانمق = سقط اولمق ، علیل اولمق ، بوزولمق .

سَقَطات [ع ، ص] كلامده خطاء بوزوقلق معناسنه اولان (سقطه) نك جمعی .

سَقَطی [ع،س] عادی، كوتو متاع صاتان § سقطاتی چوق اولان محرر، شاعر .

سَقف [ع، س] طاوان، چاتی، طام § (معماری) ابنیه‌نك اوتوسی‌كه: كاركیردن اولورسه (قبه) ، اخشابدن اولورسه (چاتی) دینوره [illegible] (چاتی).

سَقَم [ع ، س] (سقام) ایله مترادفدر، خسته‌لك ، مرض، كیفسزلك .

سَقمونیا [یونانیدن معرب، س] (طب) مسهل شدید كبی قوللانیلان برماده ، بیك كوز اوتی، [محموده دنیلن نباتك كوك وصاپنه چزكیلر یاپیله‌رق استحصال اولنور بر عصارهٔ یابسه‌در]

سَقَنقور [یونانیدن معرب، س] فی الاصل اكثریتله نیل ساحلنده بولنور برجانورك اسمیدر ، قوم كرتنكله‌سی § برنوع اینجه تول ، تولبند ، صارغی .

سَقی [ع، مص] (اسقا) ایله مترادفدر. صوارمق، صو ایچیرمك، صولامق.

سقی ماء = صو طاغتمق، صو اولاشدیرمق

سَقیم [ع،ص] سقامت ایله متصف اولان، بوزوق، خطالی، یاكاش § مریض، خسته .

سَك [فا ، س] كوپك، كلب، ایت .

سك بچه = كوپك یاوروسی ، ایت انیكی .

سك جان = ایت جانلی .

سَكابى [فا ، س] {صو كوپكى معناسنه اولان (سك آبى) دن مخففدر.}
قوندوز دنيلن وصوده ياشايان برحيواندركه طبابتده مستعمل اولان قوندوز خايه‌سى ، Castoréum بوحيواندن حاصل اولور.

سَكّاك [ع ، ص] بيچاقجى ، چاقيجى .

سَكاه [فا ، س] موسيقيده برمقام كه كردى‌يه مشابهدر .

سَكب [ع ، مص] مايعى دوكمك ، مايع دوكلك .

سَكبان [فا ، س] بربيوك دائره‌نك آو كوپكلرينه نظارت ايدن آدم § يكيچرى اوجاغنده برصنف عسكر .
سكبان باشى ═ برصنف عسكرك اك بيوك ضابطى ، باشى .

سَكبه [ع ، س] باشده حاصل اولان كپك § باشه كييلن طاقيه .

سَكبينج [ع ، س] (طب) ،ضاد تشنج كبى اختلاج اطفالده ، داء مراقده ، ضيق نفسده ، سعال عصبيده مستعمل برنوع راتينج .

سَكت [ع ، مص] سسى صولوق آلمقسزين فصل ايتمك § كلام موزونده بر حركه‌نك سقوطندن حاصل اولان آهنك قيريقلغى .
سكت مليح ═ خفيف آهنك قيريقلغى.

سَكتَه [ع ، س] كسلمه ، طورمه ، طورغونلق § (سكت) ك ايكنجى معناسنه دخى كلير.
سكته‌دار ═ سكته‌يه اوغرامش ، بوزلمش § خلل ، وخنه ، ضرر § (طب) بر قان طمارينك ييرتيله‌رق انصباب ايدن دمك بولنديغى ناحيهٔ مهمه‌يى تضييق ايتمسندن متولد اولوم ، فجئه ، داءله .
سكتهٔ دماغيه ═ (طب) بالذات بينك اجزاسى ميانه‌نه قانك انصبابى تأثيراتيله حس وحركتك يا بردن بره كاملاً ويا آز چوق معطل اولمسى كه : شدتليسى موت سريعى مستلزمدر .
سكتهٔ رئويه ═ (طب) آق جكرك اجزاسى ميانه‌نه ارتشاح صورتيله قانك داخل اوله‌رق وظائف تنفسيه‌ده عدم انتظام عظم ويا تنفسده انقطاع آنى‌يى موجب اولمسى كه : سريعاً موتى مستلزمدر.
سكتهٔ قلب ═ (طب) ضربات قلبك انقطاعى كه نتيجه‌سى موتدر .

سَكدِيرمَك [ت ، مص] بر آياق اوزرنده قوشديرمق ، اوصورتله صيچراتمق ، يوروتمك § برطاشى ، برطوغله پارچه‌سنى طرز مخصوصله آته‌رق سطح ماء اوزرنده سير ايتديرمك .
سكديرمه منزلى ═ (اصطلاح) [منزل] كلمه‌سنه مراجعت .

سَكر [ع ، س] سرخوشلق ، مستلك .

سَكَرات [ع ، س] مستلكلر ، سرخوشلقلر.
سكرات الموت ═ جان چكيشير ايكن كلن بايغينلق ، طالغينلق ، حالت نزع ، احتضار.

سَكران [ع ، ص] سرخوش ، مست .

سَكرَه [ع ، س] سرخوشلق ، مستلك § حيرت ، شدت .

سَكِرتمَك [ت ، مص] قوشمق ، اردينى تعقيب ايتمك ، قاچمق .

سَكَرك [ت ، ص] {زبانزدى (سيرك) در.} اجزاسى آره‌سنده آره‌لق بولنان ، ضيق اولميان § زمانجه فاصله‌لى اولان ، صيق صيق وقوع بولميان § نادر .
سكركجه ═ سكرك اوله‌رق ، نادرجه .
سكركلشديرمك ═ برشيئك اجزاسى آره‌سنى آچمق ، آره‌لقلى ياپمق .
سكركلشمك ═ سكرك اولمق ، آره‌لقلى اولمق .
سكركلك ═ آره‌لقلى ، فاصله‌لى ، ندرت

سَكِرمَك [ت ، مص] زبانزدى (سيرمك) (طب) اوتار وعضلات حقنده كنديلكندن يعنى اختيارى اولميه‌رق قيپيلدامق ، حركت ايتمك § آره‌لق آره‌لق ديريلمك .
كوز سكرمك ═ (طب) كوز قپاغنى اداره ايدن عضلاتدن غير اختيارى اوله‌رق تتره‌مك ، حركت ايتمك كه صاغ ويا صول اولديغنه كوره بربشارت ويا نكبته عطف اولنور .
سكرمه ═ (سكرمك) ماده‌سندن مصدر تخفيفى ، حركت ايتمه ، قيپيلدانمه .

سَكِز [ت ، س] يدى ايله طقوز آره‌سنده‌كى عدد (٩ > ٧) ، (٨) . ثمان ، هشت .
سكزنجى ═ سكز درجه‌سنده ، يدنجيدن صوكره‌كى مرتبه .
سكزر ═ (عدد توزيعى) هردفعه‌سنده سكز اوله‌رق ، هردفعه‌سنه سكزر اصابت ايدن .

سَكسار [ت ، ص] ☜ [صكسار]

سَكسان [ت ، س] {زبانزدى (سكسن)} يتمش طقوزدن صوكره‌كى عدد ، اون كره سكز : (٨٠)
سكساننجى ═ سكسان درجه‌سنده اولان ،
سكسانلك ═ سكسان قسمدن مركب § سكسان ياشنده .

سَكستانت [ع ، س] Sextant (طوپوغرافيا) زاويه‌لرك مساحه‌سنده وعلى الخصوص اجرام سماويه ارتفاعلرينك تعيينه مخصوص بر آلت اولوب آلتمش درجه‌لك قوس تقسيماتنى حائزدر ، سدس دائره .

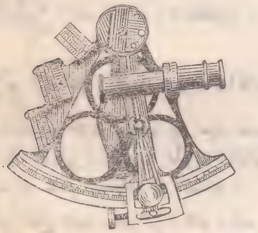

(سكستانت)

سَكمَك [ت ، مص] بر آياق اوستنده صيچرايه‌رق كزمك ، آقصاق § صره‌سنى كچيرمك ، آتلامق .
سكمه ═ (سكمك) ماده‌سندن مصدر تخفيفى .

سَكَنات [ع ، س] {حركات مقابلى ، هر معناسيله ساكنلك ، يوم حركت [اساسا] سكون معناسنه اولان (سكنه) نك جمعى ايسه‌ده لسانمزده مفردى مستعمل اولمديغندن (سكنات) كلمه‌سى مفرد حكمنده‌در .]

سَكَنَه [ع ، س] جمع : [ساكن] ساكن اولانلر ، اوطورانلر .

سَكينَه [ع ، س] وقار ، تمكين ، قوت قلب ، آرام درون .

سَكي [ت، س] ديرك آياقلغى § زمیندن يوكسك اولەرق چامورەدن، تحته‌دن يابيلمش محل، سد، سدير § آتك اياغنده‌كى بياض .

سَلّ [ع، مص] صييرمق، صييرالق § چيقارمق، چيقارلق .

سل سيف == قيليجى قيندن صييرمق، چيقارمق، تشهير سيف ايتمك

سَلاٰء [ع، س] جنينك رحم مادرده بكن دروننده بولنديغى غشا .

سَلاسَت [ع، س] كلامده ووانلق، عبارە كمال سهولت وآهنك ايلە تلفظ اولنمق خاصەسى .

سلاستلى == سلاستله اوقونان عبارە .

سَلاسِل [ع س] جمِ: (سلسله) زنجيرلر، سلسلەلر

سَلاحِف [ع، س] ج: (سلحفه).

سَلاسِين [ع، س] (نباتات) سلاسينيه فصيله‌سنه منسوب ياپراقلرى غايت كوچوك بر شجيره‌در .

سَلاطين [ع، س] ج: (سلطان) .

سَلام [ع، س] فى الاصل عيوب وآفاتدن سالم معناسنه عرض دعادر § اسماء حسنادندر § آشنالق، تحيه § تأييد احترامات واستفسار خاطر وحالات § التفات .

سلام آلمق == وعليكم السلام ديمك .

سلامه طورمق == كچمكده اولان بر ذاته قارشى اياغه قالقوب سلام و التفات انتظارنده بولنمق .

سلام طورمه == (عسكريه) قره‌وللرده نوبت بكلين بر ويا ايكى نفرك وياخود صف حرب نظامنده بولنان بر جزء تام عسكرينك كچن ضابطه قارشى النده‌كى سلاح ويا قصاتوره‌سيله بروضعيت مخصوصه آلمسى قوماندەسى .

سلام عليكم == سلامت اوزرينه اولسون معناسيله دعا وآشنالق ايتمه .

وعليكم سلام == جهراً، اساساً رد سلامى مفيد دركه: (سلام عليكم) خطابنك جوابيدر .

عليه السلام == انبياء عظام حضراتنك اسامئ مباركه‌لرى ياد اولنديغى زمان ايراد اولنور بر دعادركه: انك اوزرينه سلامت اولسون منعاسى مفيددر .

سلاملاشمق == بربرينه سلام ويروب آلمق .

والسلام == ايشته بوقدر ديمكدر .

سلاملامق == سلام ويرمك، رسم سلامى ايفا ايتمك .

دارالسلام == جنت § بغداد شهرينك برا‌سميكه: بعضاً مدينة السلام دخى دينور

سَلاٰمَت [ع، مص] عيوب وآفتدن برى، كدر وغصه‌دن عارى اولمق § امينلك، سالملك § سالم، برى، امين § حسن انتها، حسن نتيجه § خلاص، رها .

سلامت قانجه‌سى == (بحريه) طاقيلان يوروك قولايلقله وايستنلديكى زمان قورتارىلالن برنوع قانجه .

سَلاٰمْلِق [ت، س] اهل اسلامه مخصوص بيوك خانەلرده اركك مسافر قبولنه مخصوص قسم، دائره .

سلاملق رسم عاليسى == ذات قدسيت صفات حضرت خلافتپناهينك جمعه نمازى ادا ايچون جامع شريفه عزيمت وعودت همايونلرنده عساكر شاهانه طرفندن اجرا ايديلان مراسم سلاميه واحتراميه .

سَلب [ع، مص] نفى ورفع ايتمك، (ايدلمك) § ابطال وازاله ايلمك، (اولنمق) انكار ايتمه .

سلباً == سلب وانكار صورتيله .

سلبى == سلبه منسوب ومتعلق .

سَلَب [ع، س] بريسندن قاپيلوب آلنان شىء . [اشيا برينك اوزرندن آلنان اسلحه ولباس وادوات حربيه حقنده مستعملدر.]

سَلجَم [ع، س] شالغم دنيلن سبزه .

سَلجه [ع، -] (حيوانات) امداف بحريه‌دن استريديه دنيلن قابوقلى حيوان .

سُلحَفه [ع، س] (حيوانات) قابلومبغه دنيلن حيوان .

سلحفيه == قابلومبغه جنسى .

سلحفيهٔ بريه == قاره لرده كياه و وحشرات ايله تعيش ايدن محدب ناغه‌لى قابلومبغه‌كه: شريدلى، روم، هند قابلومبغه‌لريده بوجمله‌يه داخلدر .

سلحفيهٔ بحريه == دكزلرده يشايان ولحمى اكله سالم اولان قابلومبغه‌كه: بعضاً ايكى متره قدر طوله مالك اولانلرينه تصادف ايديلور. بونلرك پارمقلرى ملتصق كورك شكلنده‌در .

سلحفهٔ مزرغيه == نهر، كول وبتاقلقلرك كنارنده يشار وقره قابلومبغه‌سنه بكزر برجنس قابلومبغه .

سلحفهٔ عذب == طاتلى صو قابلومبغه‌سى .

سَه‌شيوم [ج، س] (Séchium) (نباتات) ذات الالقاح مستورة البزور شعبه‌سنك ثنائيه فصيله‌سنه منسوب ميوه‌لرى عنب جنسندن بر نباتدر .

(سه‌شيوم)

٢٠١ — چيچكلرى . ٣٠٤ — ميوه‌سنك خارج وداخلى .

سَلخ [ع، مص] بوغازلانمش حيوانك دريسنى يوزوب چيقارمق § (س) (غره) مقابلى. عربى آينك صوك كونى: سلخ رجب سنه ١٣٢٤ .

سلخخانه == قويون، وكچى واوكوز كبى حيوانلرك قصابلر ايچون ذبح ايدلدكلرى محل، مذبحه .

سَلسَال [ع، -] طاتلى، لذيذ، خفيف صو .

سَلسَبيل [ع، -] طاتلى، خفيف، لطيف صو § صبيل § جنتده برچشمه

سَلطَنَت [ع، س] پادشاهلق، حكمدارلق § دولت، حكومت § دبدبه، طنطنه، دارات .

سَلسَره [ت، س] (بحريه) كميلردن عسكرى خدمت باشنه دعوت ايچون چالينان دودوك .

سَلعَه [ع، س] (طب) خيارجق دنيلن مرض § اور .

ییکلی قاموس عثمانینک ۹۶۵ نجی صحیفه سنه ضم اولنه جقدر

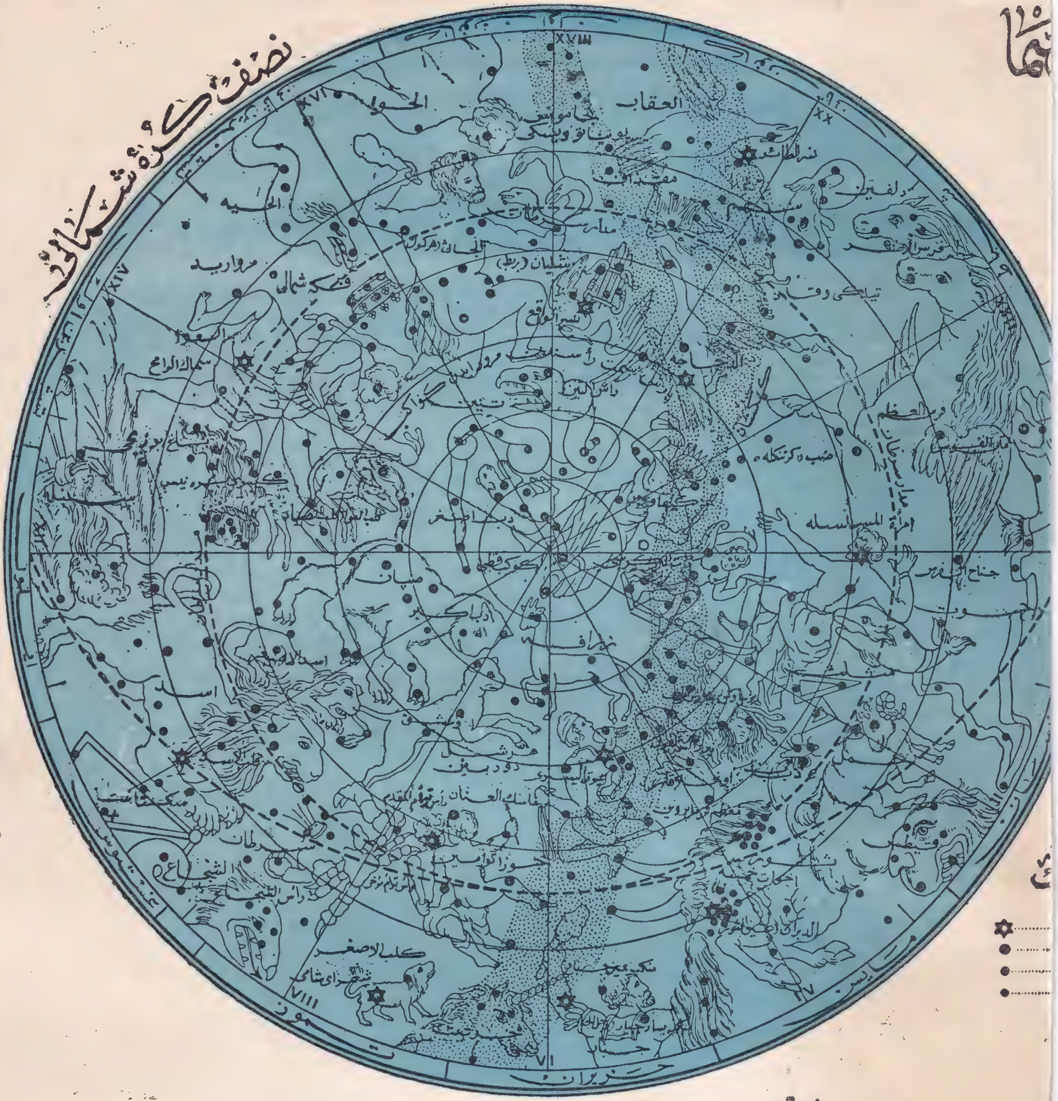

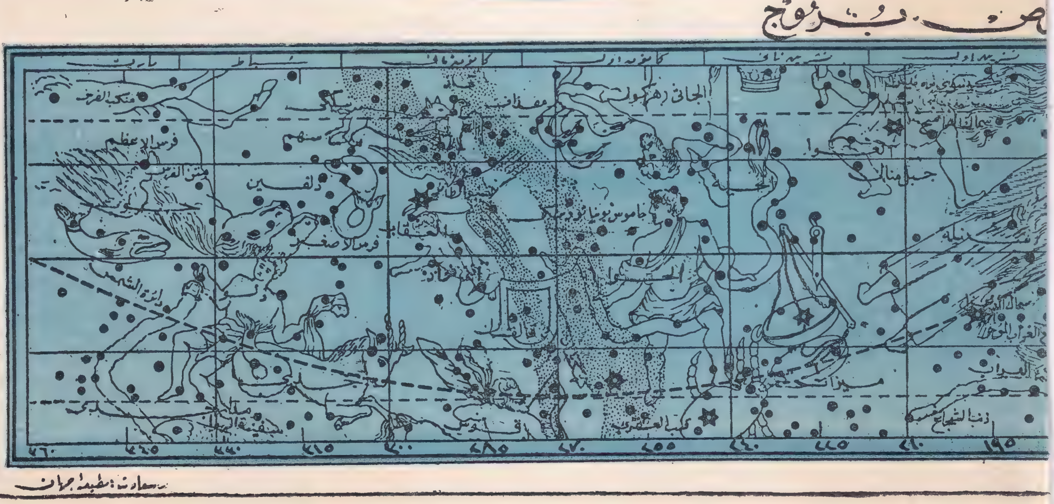

سعادت : مطبعهٔ جهان

سَلَفْ [ع،س] (خلف) مقابلی . يرينه كچيلان ذات ، مأمور . برموقع ومأموريتده ديكرندن اول بولنمش اولان .

سَلُولُوزْ [ج،س] (كيميا) بياض نيم شفاف ، صوده ، كئول واتوده ومايع ياغلر وروحلر درونندهغير منحل برجسم اولوب نباتات آشىرلرندن ، پاموقدن واسكی بزوكاغددن اخراج اولنور .

سَلَمْ [ع،س] (فقه) مؤجلی معجله صاتمق يعنی پشين پاره ايله ويره‌سی مال آلمق .

سَلْوَتْ [ع،س] آرام دل ، فراغ بال ، استراحت قلب .

سَلُوسِيدْ [ج، س] (حيوانات) طيور دوريه‌دن آوستراليايه مخصوص تويلی وصاچاقلی برقوشدر

(سه‌لوسيد)

سَلُوقِيَّه [ع،س] { تعبير قديم } كميده قپودان قماره‌سی .

سَلُولْ [ع، ص] اولو اولدوق طوغمش چوجق .

سَلْوی [ع،س] بال § بيلدرجينه مشابه برقوش .

سَلْوی [ت،س] ☞ (سروی) .

سَلَّه [ع،س] تخفيف ايله (سله) دنيلن سپت ، (سپد) ، كوفه .

سله‌ياف = سله ، سپد ورېجی آدم .

سَلِيبْ [ع، ص مسلوب ايله مترادفدر . § عقلی سلب ايدلمش آدم .

سَلِسْ [ع،ص] سلاستلی ، دكاكتسز ، روان { اكثريا عباره حقنده مستعملدر . }

سَلِيطْ [ع،ص] بدزبان ، زباندراز ، آغزی بوزوق § زيتون ياغی .

سليطه = ايچنه زيتون ياغی قونيلان هرنوع صلاطه || بدزبان معناسنه اولان سليطك مؤنثی .

سَلِيقَه [ع،س] ملكهٔ حسن تحرير ، انشاء كلام ايچون طبيعتده حاصل اولان ملكه . { جمعی : (سلائق) كلير . }

سليقی = سليقه‌يه منسوب .

سَلِيلْ [ع،س] يكی طوغمش چوجق .

سليله = (سليل) ك مؤنثی ، يكی طوغمش قيز چوجق || نتيجه ، ثمره

سَلِيمْ [ع،ص] عيب وقصوردن ، غل وغشدن آزاده اولان § دوغری ، صحيح .

سليم القلب = تميز يوركلی آدم .

سليميه = اسكی برنوع ميرمه دالالی قماش .

عقل سليم } فكر سليم } = محاكمه‌سی صحيح اولان عقل .

ذوق سليم = حسن طبيعت || تقدير صحيح ، برشيئك ايیسنی كوتوسندن تفريق ايده‌بيلمك خاصه‌سی .

سَمّ [ع،س] (طب) بدنه داخل اولنجه آدمك حياتی مختل قيله‌بيلمك خاصه‌سيله متصف كافهٔ مواد . زهر ، آغو .

سم الفار = صيچان اوتی دنيلان زهر § (كيميا) ارسنيق معدنی مركباتندن (حامض ارسنيقی) ناميله معروف مادهٔ سميه

سم السمك = (نباتات) بالق اوتی دنيلن ونخود حجمنده مدور بر نباتدن عبارت اولان سم مهلك

سم السمكيه = (سم السمك) دنيلان نباتك منسوب اولديغی فصيله .

سمی = زهرلی ، سمدار .

سَمَاءْ [ع،س] كوك ، آسمان ، كوك يوزی { جمعی : (سماوات) كلير وعربيده (سموات) املاسيله يازيلير . }

سماوی = سمايه منسوب || الهی .

كتب سماويه = پيغمبران عظامه انزال بيوريلان كتب مقدسه . [تورات ، زبور ، انجيل ، فرقان عظيم الشان] .

سماويات = سماوی اولان شيلر .

علائم السماء = قوس قزح ، الكم صاغمه . ☞ (قوس قزح) .

خريطهٔ سماء = (قوزموغرافيا) كواكب و سيارانك اساميسيله مواقع مختلفهٔ نسبيه‌سنی كوسترن خريطه .

سَمَاجَتْ [ع، ص] { كلام حقنده } چركينلك .

سَمَاحَتْ [ع س] جومردلك ، سخاوت . { سماحت ايله (سخاوت) آره‌سنده جزئی بر فرق واردركه : اوده سماحتك غير طبيعی دخی اوله بيلمه‌سی و (سخاوت) ك طبيعی اولمسندن عبارتدر . }

سماحتلو = طريق علميده قاضيعسكرلك پايه‌سنی احراز ايدن ذواته مخصوص عنوان وسميدر .

سَمَاسِرَه [ع،س] دلال معناسنه اولان (سمسار) ك جمعی .

سَمَاعْ [ع،س] ايشتمه ، طويمه § ارباب طريقتك صور مخصوصه‌ده ذكر ايتمه‌سی ، ازجمله مولويلرك دونمه‌سی .

سماعاً = ايشيده‌رك ، ايشتمك صورتيله .

سماعی = سماعه منسوب ، بر قاعده وقياسه تابع اولميوب ايشيديله‌رك بيلنه‌بيلان شيلر : (مصادر سماعيه) || اصول مخصوصه اوزره بستهٔ برقطعه‌دن عبارت شرقی

سماعخانه = مولوی تكيه‌سنك سماع اجرا ايديلان واسع ديوانخانه‌سی .

سَمَّازْ [ع، س] ديشلرك مركب اولديغی اوچ شيدن بريكه : نسج عظامی جنسندندر . (عاج السن) .

سَمَانَتْ [ع،ص] سميرملك ، سميزلك .

سِتَّه [ع ، س] آلتی ، آلتی عددی .

جهات سته = شرق ، غرب ، شمال ، جنوب ، سمت رأس ، سمت قدم .

ستهٔ نور = شمسك نور برجنده بولنديغی نيسان آينده فورطنه‌لريله مشهور اولان آلتی كون .

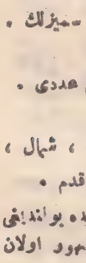

سَمَاوَرْ [ج، س] اصلی روسجه‌دن (سامو) ايله (واری) كلمه‌لرندن مركبدر . صو قايناتمغه و چای پيشيرمكه مخصوص و معدنی معروف قاب .

سَمْتْ [ع ، س] طرف ، جهت ، جانب § محله § سيرت § (قوزموغرافيا)

(سماور)

اجرام سماویه‌دن برینك سمتی ، اجرامك مركزندن مرور ایدن دائرهٔ ارتفاعك افقی قطع ایلدیكی نقطه ایله افقك شمال ویاجنوب نقطه‌سی بیننده‌كی دائرهٔ افق قوسیدر . یاخود نصف النهار سماوی ایله جرمدن مرور ایدن ارتفاع ویاسمت دائره‌سنك سمت رأسده احداث ایلدكاری زاویه .

سمت‌رأس = (قوزموغرافیا) سطح ارضده قائماً طوران راصدك قامتی، استقامتجه اخراجی متصور خط مستقیمك سماوی قطع ایلدیكی نقطه ، كوك یوزینك مرئی اولان تام اورته‌سی .

سمت‌قدم = (قوزموغرافیا) سمت‌رأسه قطراً مقابل اولوب قدم راصدك شاقولاً تحتنده بولنان نقطهٔ سماویه .

سمت‌ویاارتفاع دائره‌لری = (قوزموغرافیا) سمت رأس وسمت قدم نقطه‌لرندن مروری متصور دوائرعظیمه { نصف‌النهاره عمود اولان ارتفاع دائره‌سنه دائرهٔ اول السموت دینیر . }

بعدسمت الرأس = سمت رأس ایله جرم بیننده‌كی قوس دائرهٔ ارتفاعدركه ارتفاع جرمك تمامیدر .

سمت‌پوصوله‌سی = (قوزموغرافیا) اجرام سماویه‌نك سمتی، سعه‌سنی رصدایتمكه مخصوص قابل نقل پوصوله اولوب هدفه‌لر ایله مجهزدر .

سَمَرْ [ت ، س] یوكی طوردیرمق ایچون یوك حیوانلرینك صرتنه قونیلان، آغاجدن پالان § حمال ارقه‌لغی .

سَمْع [ع، مص] ایشتمه ، ایشیدلش § قولاق ، كوش .

سمعاً = ایشیده‌رك .

حس سمع = (طب) اجسامك حركات اهتزازیه‌لرندن حصوله كلن تموجات هوائیه‌یی یعنی اصواتی طانتدیران، واصواتك جنسنی، پرده‌سنی، شدتنی، استقامتنی تقدیر ایتدیرن قوت .

جهازسمع = قولاغك اذن خارجی،اذن داخلی ، اذن متوسط دنیلن اوچ قسمندن عبارت اولان جهاز .

عصب سمعی = (طب) قولاغك دهلیز، مجرای نصف‌دائروی، حلزون دنیلن اقسامنی املا ایدن مایع درونند منتشر ومتشعب سیكر .

(اذن)

١ــ عصب سمعینك توزیعاتی : ا ــ عصب سمعی ؛ ب ــ حلزون ؛ ح ــ قریبه ؛ ء ــ كییسه ؛ ر ــ عظم ركابی . ٢ ــ مقطع اذن : ا ــ صماخ اذن ؛ ب ــ اذن خارجی ؛ ح ــ اذن داخلی (٤ ــ عظم سندان ؛ ٥ ــ عظم مطرقه ؛ ٦ ــ عظم ركابی) ؛ ٣ ــ تیهی ارائه ایدن اذن داخلی ؛ ٧ ــ تیهك بویودلمشی ؛ ٨ ــ (ء، ح) حلزونك بویودلمشی ؛ ا ــ محور حلزون ؛ ح ــ صفیحهٔ حلزونیه .

سَمَكْ ـ سَمَكَه [ع، س] بالق ، ماهی (جمعی اسماك كلیر)

☛ (بالق) .

شبیة‌السمك = پارمقلری مسبح تشكیل ایده‌جك طرزده غشالر ایله متحد وقیطیسیه نامیله معروف برجنس صوحیوانی .

☛ (قیطیسیه) .

سَمْن [ع، س] تره یاغی .

سَمَنْ [فا، س] یاسمین دنیلان آغاج كه : غایت كوزل قوقولی بیاض چیچك آچار .

سمنبر = كوكسی یاسمین كبی كوزل قوقولی اولان محبوبه .

سمنبو = یاسمین قوقولی .

سَمَنْد [فا، س] قولا آت § سریع‌الحركه، كوزل آت .

سَمَنْدَرْ [فا، س] حیوانات زاحفه‌دن اولوب بالخاصه افریقای شمالیده واناطو‌لیده بولنور . دوراساطیرده آتشده یاندیغی تصور ایدیلن خیالی برحیوان §(حیوانات) صوغوقلغیله مشهور برجنس صوكرتنكله‌سی .

(سمندر)

سَمُوحْ [ع، ص] سماحتلی، صاحب سماحت اولان ، جوانمرد ، سخی .

سَمُّورْ [ع، س] دریسندن برجنس مقبول كورك یاپیلان صاكسار جنسندن برحیوان ـ كه : سبیریاده كثرتله بولنور §بوحیوانك دریسندن یاپیلان صو سمور ی .

سَمُوم [ع ، ـ] سام یلی ، صیجاق روزکار .

سَمِیّ [ع ، ـ] آداش ، همنام .

سَمِیج [ع ، ص] چیرکین . بدلقاء .

سَمِیدْ [فا ، ـ] کسر راء ایله [سمید] .

سَمِیرْ [ع ، ص] رفیق ، ارقداش ، مصاحب ، همدم .

سَمِیع [ع ، ص] قوهٔ سامعه‌سی اولان § جناب حق .

سَمِیزْمَكْ [ت ، مص] سمیز شیشمان اولمق ، سمن پیدا ایتمك

سمیرتمك == (سمیرمك) ماده‌سندن مصدر متعدی ، برینك سمیز اولمسنی موجب اولمق ، تسمین § برشیئك آلتنی بسلمك . قبارتمق .

سَمِیزْ [ت ، ص] یاغلی ، سمین ، شیشمان .

سمیزجه == سمیزکبی ، شیشمانجه . آز یاغلی

سمیزلنمك == سمیز ایتمك ، سمیز ولمسنی موجب اولمق .

سمیزلك == سمن ، سمیز اولانك حالی .

سمیزاوتی == ذات الفلقتین شعبه‌سنك قرفخیه فصیله‌سنه منسوب والذتی اکشی وقابض اولوب امریقایه مخصوص نوعیدر . بیلدیکمز سمیزاوتی ایسه بقلة الحمقائیه فصیله‌سندندر

(سمیز اوتی)

سَمِینْ [ع ، ص] سمیز ، شیشمان بسلی ، یاغلی . [جمعی : (سمان) کلیرسه‌ده لسانمزده مستعمل دکلدر .]

سَنَاءْ [ع ، ـ] شمشك پارلدیسی ، رعد .

سَنَابِكْ [ع ، ـ] جمع : (سنبك) . آت طیرناقلرینك اوجلری .

سَنَابِلْ [ع ، ـ] جمع : (سنبله) بشاقلر .

سَنَامْ [ع ، ـ] دوه اورکوجی . [جمعی : تشدید ایله (اسمه) کلیر .]

سَنَانْ [ع ، ص] روشن ، رونقلی ، ضیادار .

سَنْج [فا ، ص] طارتمق ، وزن ایتمك معناسنه کلان (سنجیدن) مصدرندن مشتق اولوب وصف ترکیبی حالنده مستعملدر .

سخنسنج == سویلدیکی سوزك مفهوم ومعانیسنی حقیله بیلان § سوزك ماهیتنی تقدیره مقتدر اولان .

نکته‌سنج == نکته‌لری محلنده استعمال ایدن § نکته‌دن اکلایان .

سَنْجَاقْ [ت ، ـ] رایت ، علم ، لواء . § هر ولایتك برمتصرف اداره‌سنده اوله‌رق منقسم اولدیغی دوائر عظیمه‌دن بری ، لواء ، متصرفلق که : برقاچ قضادن مرکبدر . ☛ (بایراق)

سنجاق کوندری ==(بحریه) قسم علیاسنه بایراق مربوط اولان دیرك § کمینك باش طرفنه متوجه اولان آدمك صاغ طرفنه کلان جهت ـ که : صول جهتنه (اسکله) دینور .

سنجاق پوسته‌سی == (بحریه) کمیده نوبت بکلاین ضابطان و افرادك منقسم اولدیغی قسملردن بری .

سنجاق بوغمق == (بحریه) استمداد اشارتی .

سنجاغه‌کل == (بحریه) سفینه‌نك باش طرفنی صاغه چویرمك ایچون ویریلن قوماندا .

سنجاق براتی == (بحریه) کمینك تابعیتنی مبین رسمی برات .

اشارت سنجاغی == (بحریه) اشارت ایچون چکیلن سنجاقلر .

سنجاق کمیسی == (بحریه) امیرالك راکب اولدیغی سفینه .

سنجاقدار == (تعبیر غلط) عسکر الای ویا طابورك سنجاغنی حامل اولان ضابط ، علمدار .

سَنْجَرْ [ت ، ـ] استحکام ، طابیه ، سپر ، مترس .

سَنْجِیدَه [فا ، ص] { سوز حقنده } طارتلمش ، موازنه‌لی ، منتظم § موزون .

سَنَدْ [ع ، ـ] برحقی تأمینا برکیمسه‌نك آخره ویردیکی امضالی ، مهرلی محرر کاغد ، ورقه § دلیل ، برهان . § ملجأ ، استنادکاه . [جمعی : (سندات) کلیر] § حق تصرفی مبین جانب میریدن ویریلن ورقهٔ رسمیه .

سندات قلمی == طاپو ورقه‌سنه عائد معاملاتك رؤیتنه مخصوص قلم ، دائره .

سند رسمی == (حقوق) تنظیم اولندیغی محلده مأمورین مخصوصه‌سی طرفندن رسماً تصدیق اولنان سندکه : برکیمسه‌یی دیکر کیمسه‌یه مبلغ نقدی و یا قابل تقدیر بر مالی اودەمکه مجبور ایدر .

سند عادی == (حقوق) تصدیق رسمی‌یی حاوی اولمیان سند .

سند بحری == (بحریه) بر کمینك حق تصرفی کیمه عائد اولدیغنی مبین سند .

سندلشمك == سند آلوب ویرمك .

سندلی == سنده مربوط اولان دین وسائره .

تحمیلیه سندی == (حقوق) بر سفینه‌یه تحمیل اولنان اشیانك قبض اولندیغنی ، نوعنی ، مقدارینی مبین قپودان طرفندن ویریلان سند .

سَنْدَانْ [ع ، ـ] اورس دینلان دمیرجی آلتی .

عظم سندانی == (طب) قولاغك ایچنده بولنان واورس شکلنده اولان کمیکه دینور .

سَنْدَرُوسْ [ج ، ـ] کهربایه مشابه بر نوع رچنه .

سَنْدَلْ [فا ، ـ] صندال دینلان کوزل قوقولی آغاج § مراکب صغیرهٔ بحریه‌دن وقایق انواعندن بری ـ که : بوکا فلکه دخی دینور .

سَنْدِیَانْ [ع ، ـ] پلید آغاجی .

سَنْكْ [فا ، ـ] طاش ، حجر § وزن ، طارتی ثقلت .

سنك آسياب = دكرمن طاشى .

سنك انداز = طاش آتان § تعريض ايدن .

سنك خارا = مرمر طاشى .

سنك سبك = كوفه كى طاشى .

سنكستان } سنكلاخ } = طاشلق محل .

سنكين = طاشدن ، طاشدن معمول اولان .

سَنَه [ع ، س] ييل ، سال . اون ايكى آيدن عبارت اولان جزء زمان [جمعى : (سنين) كلير] .

سنهٔ عوام = (قوزموغرافيا) كسرسز سنه ، يعنى (٣٦٥) ويا (٣٦٦) كوندن عبارت اولان مدت .

سنهٔ نجومى = (قوزموغرافيا) بر كوكبك بولنديغى نصف النهاره شمسك ايكى دفعه وصولى بيننده كچن ايدن مدت .

سنهٔ مدارى =(قوزموغرافيا) شمسك اعتدال ربيعى نقطه‌سنه ايكى دفعه وصولى بيننده كچن مدت .

سنهٔ قمريه = قمرك اون ايكى دفعه كرهٔ ارض اطرافنده دورنى اكمال ايتديكى مدت .

سنهٔ ماليه = شهورى شمسى ، سنه‌سى قمرى اوله‌رق خزينهٔ جليلهٔ ماليه‌جه اتخاذ ايديلن سنه .

سنهٔ شمسيه = اون ايكى آيدن عبارت اولان مدت ــ كه : (٣٦٥) كون كسور ساعتدن عبارتدر .

سنهٔ هجريه = فخر كائنات افندمز حضرتلرينك مكهٔ مكرمه‌دن مدينهٔ منوره‌يه هجرت سنيه‌لرى مبدء اعتبار ايديله‌رك اتخاذ ايديلن سنهٔ قمريه ــ كه : مبدئى محرم آيى اعتبار اولنمشدر .

سنهٔ ميلاديه = حضرت عيسانك تاريخ ولادتى اولمق اوزره قبول ايديلن كون رأس سنه اعتبار ايديله‌رك اكا كوره حساب ايديلن سنه .

رأس سنه = سنه باشى اعتبار ايديلن كون .

سنه بسنه = سنه‌دن سنه‌يه ، سنه‌لر كچدكجه .

سنتين = ايكى سنه .

سنه‌لك = برسنه‌يه قريب .

سنه‌لنمش = اوزوندن سنه ويا سنه‌لر كچمش اولان .

سَنه غال قناريه‌سى [ج ، س] كوچك طيور دوريه‌دن بر قوشدر .

(سنه غال قناريه‌سى)

سَنِىّ [ع ، ص] رفيع ، سامى ، عالى ، يوكسك .

سنى الجوانب = علويات ايله محاط اولان .

سَوابِق [ع ، س] ج : (سابقه) . كچمش شيئلر ، كچمش حاللر .

سَواحِل [ع ، س] ج : (ساحل) ساحللر ، دكز ، كول ، نهر قييلرى .

سَواد [ع ، ص] سياهلق ، قرارتى .

تكثير سواد = بيهوده بره يازى يازمق ، كاغد قراله‌مق . تحرير بى فائده § شهر ، مدينه .

سواد اعظم = شهر عظيم ، اك بيوك بلده § مكهٔ مكرمه § يازى . قره‌لمه .

سواد بطن = قره‌جكر § غم ، غصه .

سواد خوان = يازى اوقويه بيلن § قاره ، سياه .

سواد العين = كوز قاره‌سى ، كوز بيبكى .

سواد القلب = زعمجه قدمايه كوره يورگك اورته‌سنده‌كى سياه لكه .

سَواطِع [ع ، س] ج : (ساطع) پارلاق اولان شيلر .

سَواكِن [ع ، س] ج : (ساكن) ساكن اولانلر .

سَوامّ [ع ، س] زهرلى حيوان معناسنه اولان (سامه) نك جمعى .

سَوانِح [ع ، س] ج : (سانحه) . ظهوره كلن وقعه‌لر .

سَوداء [ع ، س] هوس ، آرزو . § شدت ميل ، عشق § قدمانك مزاج بشره قبول ايتدكلرى اخلاط اربعه‌دن برى . § سياه معناسنه اولان (اسود) ك مونثى § غم ، غصه .

سودا پرست = حريص ، طمعكار .

سودازده = سودايه ، عشقه مبتلا اولان .

سوداكر } سودالى } = عاشق § مفتون .

سوداوى = سودايه مبتلا اولان .

سَوْسَن [ع ، س] (نبا) وحيد الفلقه شعبه سنك سوسنيه فصيله‌سنه منسوب كوزل چيچكلرى بولنان وبين العوام صوصام دنيلن بر نبات ــ كه : چيچكنك رنكنه كوره مختلف اسملرله ياد اولنور .

(سوسن چيچكى)

يبان سوسنى = فصيله‌ٔ زنبقيه‌دن اوروپا وآسياده نشو ونما بولان بر نباتدر .

سوسانيه = زنبق ، سادى سوسان ، قلينج اوتى كبى ساق تحت الارضيلرى درنى ويا بصلى اولان نباتاتك منسوب اولدقلرى فصيله .

(يبان سوسنى)

سَوْط [ع ، س] قامچى قيرباچ .

سَوْش [ت ، س] سومك ، محبت ، طرز محبت .

سَوِشْمَك [ت ، مص] متقابلاً بربرينى سومك .

سَوْق [ع ، مص] اوكنه قاتوب سورمه ، ايلرى سورمه § (عسكر ومهمات حربيه و لوازم سائره حقنده) يوللامه ، ارسال . § سبب اوله ، نتيجه ويرمه .

سوق الجيش = سفر برحالنده بولنان قطعات عسكريه‌نك سوق واداره وتعبيه‌سى اصول وقواعددن باحث فن عسكرى .

سوق مأموری == (عسکری)عسکر، ارزاق ومهمات عسکریه‌یی سوق و ارساله مأمور ضابط .

سوقیات == عساکر وارزاق ومهمات وسائره سوق وارسالی ایشلری

سوق طبیعی / سوق طبیعت == (طب)حیوان‌وانسانی معین وغیر متحول برضرورت تغییرینی‌ارزوایتمکسزین حرکته سوق و جبار ایدن میل طبیعی .

سَوْگَنْد [فا، س] آند، یمین، قسم.

سَوْم [ع، مص] (فقه) صاتیلاق شیئه بها تعیین ایتمك .

سوم شرا == برمالی‌تسمیهٔ ثمن اولنه‌رق اشترا ایتمك طریقی .

سوم نظر == (فقه) برمالی کوروب کوسترمك اوزره اخذوقبض ایلمك .

سَوْمَكْ [ت ، مص] محبت ، قلباً مربوطیت ، علاقه پیدا ایتمك، قلباً تمایل کوسترمك § بکنمك، ترجیح ایتمك . § اوخشامق ، تلطیف ایلمك § حظ ایتمك ، ذوقیاب اولمق .

سَوِنْمَكْ [ت، مص] مسرورو شادان اولمق، کسب انبساط ایلمك.

سونجلی == موجب مسروریت اولان.

سوینش == سونمه ، ممنونیت .

سوندیرمك == ممنون‌ومسرورایلمك. سونمسنی موجب اولمق ، تسریر .

سونج == سرور، مسرت ، مسروریت نشوه ، فرح ، شادی .

سَوِیّ [ع،ص] دوز، طوغری، یکسان، برابر ، مساوی .

سویاً == بردوزی‌یه§ صورت متساویه‌ده اوله‌رق .

سَویم [ت، س] سومه، محبت § جاذبه.

سویملی == جاذبه‌لی، محبتی جالب‌اولان.

سویمسز == کریه ، خوشه کیتمین .

سَوِیَّه [ع ، س] برابرلك ، مساویلك § دوزلك ، طوغریلق .

هم‌سویه == بردوزلکده ، بر ارتفاعده

سویهٔ ماء == صولرك سطحنده‌کی دوزلك

علی السویه == بر دوزی‌یه ، متساویاً مساوات اوزره .

سَهْ [فا ، س] اوچ ، ثلث § طاوله زارینك وجوه سته‌سندن برینك اوزرنده‌کی اوچ نقطه .

سه‌بادو == اوچ‌ایله ایکی

پنج‌وسه == بش ایله اوچ .

سه‌شنبه == صالی کونی .

سه‌پا == اوچ ایاقلی اسکمله .

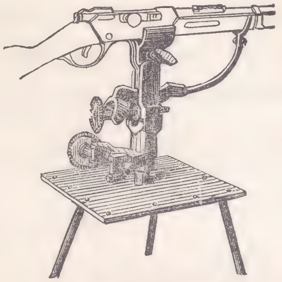

(تفنك ایچون سه‌پا)

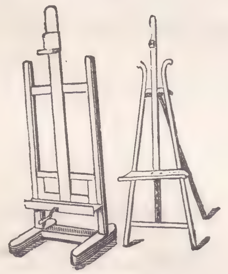

(رساملره مخصوص سه‌پا)

سَهَرْ [ع ، س] (طب) اویقوسزلق، اویویه‌مامق علتی .

سَهْرانْ [ع ، ص] کیجه‌لری اویانق طوران .

سَهْلْ [ع ، ص] قولای، آسان §ساده.

سهل ممتنع == (ادبیات) سویلنمسی قولای کوروندیکی حالده تنظیری پك مشكل اولان سوز ، فکر .

سهلا == قولایلقله ، قولای اوله‌رق .

اهلاً وسهلاً == صفا کلدیکز ، خوش کلدیکز معناسنده تعبیر احترامیدر .

سَهْم [ع ، س] اوق، تیر، یایله اتیلور اوجی سیوری ضربه .
[بو معناده جمعی : (سهام) کلور .] § قسم ، بهره ، حصه ، پای § تمامی آیدن آیه النمق اوزره خزینهٔ جلیله‌یه اقراض اولنان آقچه‌یه مقابل النان سند رسمی .
[بوایکی معناده جمعی : (اسهام)دو .] § (مثلثات) برقوسك ایکی نهایتندن برینه موصول نصف قطراوزرینه دیکر نهایتندن تنزیل اولنان عمودك موقعی ایله قوسك اولکی نهایتی بیننده‌کی قسم .

تمام سهم == برقوس ویازاویه‌نك تمامی اولان قوس ویازاویه‌نك سهمی .

سهم الماء == (نباتات) وحیدالفلقه‌دن رجل‌الوزیه فصیله‌سندن بر نبات اولوب باغچه تزییناتنده مستعملدر .

(سهم‌الماء)

سَهْم [فا ، س] قورقو، بیم، دهشت.

سهمکین / سهمناك == قورقنج ، قورقولی .

سَهْو [ع ، س] یاکلش ، خطا . یاکلمه ، غفلت .

سهوقلم == غفلتله یاکلش یازمه .

سهومرتب == کتاب صحیفه‌لرینی دیزکن مرتبك یاپدیغی خطا .

سهوصریح == پك اچیق خطا .

سجدهٔ سهو == نمازده ویا قرائت قرآن عظیم الشانده وقوعبولان برسهوه مقابل ایدیلن سجده .

سهواً == سهو اوله‌رق ، یاکلشلقله غفلتله ، یاکیله‌رق .

سهویات == جمع : (سهو) خطالر ، یاکلشلر .

سَهی [فا ، ص] دوز، دوغری [مادیاته مخصوصدر]

سَهیم [ع ، ص] سهم وحصه صاحبی .

سَیِّئات [ع ، س] جمع : (سیئه) . صوچلر، کناهلر .

سَیّاح [ع ، ص] چوق سیاحت ایدن، چوق سیاحت ایتمك معتادی اولان، بلده‌دن بلده‌یه طولاشوب گزن .

سَیاحَت [ع ، مص] (سیاحت) .

سَیّار [ع ، ص] سیر وحرکت ایدیجی ایدن ، گزن § قابل نقل وتحریك اولان .

سیار خسته‌خانه = یالکز بزندن ویا تخته‌دن معمول و ایستدیکی زمان ارزو ایدیلن محله سوق ایدیله بیلن عسکری خسته‌خانه .

سیار طوپجیسی = طوپلری حیواناتله نقل اولنان برصنف طوپجی .

سیار طورپیدو = محو وتخریب ایچون بر مسافهٔ معینه‌ده بولنان هدفه سوق اولنه بیلن طورپیدو .

سیارفیلو = (بحریه) بریرده طوموبوب دائما سفر برحالنده بولنان دونما قسمی . § (قوزموغرافیا) دائما حرکت ایدن کوکب، جرم سماوی .

سَیّارات [ع ، س] جم : (سیاره)

سَیّارَه [ع ، س] ثابت اولمیان کوکب، نجم § کاروان ، قافله .

سیارات غیرمرئیه = بیوك رصد دوربینی ایله کوریله بیلن سیاره‌لرکه: بوکون کوریلنلرك مجموعی (١٧٥) ه قدر بالغ اولمشدر .

علامات سیارات = (قوزموغرافیا) منظومهٔ شمسیه‌یه داخل اولان سیارات سبعه‌یه وکرهٔ ارضه مخصوص اوله‌رق کرهٔ مصنعهٔ سماویه ویاخریطهٔ سماویه‌لرده مستعمل علامتلر . ☞ (منظومهٔ شمسیه)

سَیّاف [ع ، ص] قلیج‌باپان، قلیججی . § قلیجلی § جلاد .

سَیّال [ع ، ص] آقیجی، آقان مایع . سیلان ایدن § (حکمت) ثقلت اضافیه‌لری صودن آز اولان مواد مایعه‌نك قوامی .

سَیّالَه [ع ، س] صوکبی آقوب جریان ایدن ماده .

سیالهٔ برقیه = الکتریق افندیسی، جریانی .

سَیِّئ [ع ، ص] کوتو، فنا ، بد .

سَیِّئَه [ع ، س] کوتو، فنالیق، عمل § گناه، خطیئه، صوچ [جمی : (سیئات) کلیر .]

سَیِّد [ع ، ص] قومك بیوکی، اولوسی . § سلالهٔ طاهرهٔ حضرت رسالتپناهیدن اولان ذات . § افندی .

سید الثقلین = ایکی عالم افندیسی اولان حضرت محمد مصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز .

سیدالانام = بتون خلقك افندیسی .

سیدی = سیده منسوب وعائد اولان .

سَیْر [ع ، مص] گزمك ، یوریمك . § گزمه، گشت وگذار § نظر ایتمه، تماشا ایلمه § اکلنجه محلی § اوزاقدن باقوب مداخله ایتمه‌مك .

سیرسفائن = گمیلری یوروتمك فنی .

سیرفی‌المنام = خبرداراولمقسزین واویقودن اویانمقسزین قالقوب گزمك حالی ـ که برمرضدر .

سیرجی = سیر ایدن، باقوب تماشا ایلین .

سَیَران [ع، س] گزنمه، تفرج، سیر وتماشا .

سیرانکاه = سیر محلی ، اکلنجه یری .

سَیرَك [ت ، ص] ☞ [سکرك]

سَیف [ع، س] قلیج ، شمشیر ، تیغ .

سیفی / **سیفیه** } = صنف عسکری، عسکره منسوب .

سَیل ـ سَیلاب ـ سَیلابَه [ع ، فا ، س] کثرت وشدتله اقان صو، یاغموردن بریکه‌رك کثرتله اقان صو .

سَیَلان [ع ، مص] اقمق، جریان ایلمك .

سیلان ابیض = (طب) نسوانده مهبل ایله رحمك غشاء مخاطیسندن بیاضجه برمایعك سیلانی .

سیلان دم = (طب) برطمارك کسیلمسی ایله قانك آقمسی ، نزف .

سیلان منی = (طب) منینك صورت دائمه‌ده وبلااختیار افراز اولنمسی .

سیلان لبن = (طب) امزیکلی قادینلرده سودك مقداراً زیاده اولمسندن دولایی ممه‌دن کندی کندینه آقمسی .

سیلان اذن = (طب) مزمن حالنه کچمش التهاب اذنده حصوله کلن جراحتلی آقندی .

سین مکسوره

سِباحَت [ع ، مص] (زبانزدی فتح سین ایله‌در) صوده یوزمك .

سِباع [ع ، س] یرتیجی حیوان ، جانوار معناسنه اولان (سبع)‌ك جمی .

سِباق [ع ، س] برشیئك اوست طرفی، کچمش ، ماقبلی § (ادبیات) عباره‌نك اوست طرفی .

سباق وسیاق = عباره‌نك اوست طرفی ایله الت طرفی، عباره‌نك مابعدی ایله ماقبلی اولان کلماتدن متحصل معنی ، مآل .

سِبْط [ع، س] اولاد اولادی ، طورون، حفید § قبائل اثنی عشریهودن هر بری .

سبطین مکرمین = فخر کائنات افندمز حضرتلرینك حفید مکرملری اولان جناب حسن و حسین رضی الله تعالی عنهما . [جمی : (اسباط) کلیر .]

سِپار [فا ، ص] (تسلیم وفدا ایتمك ، صاچمق معناسنه اولان (سپردن) ماده‌سندن مشتق اولوب ترکیب ایله قوللانیلور .)

جان سپار = حیاتنی فدا ایدیجی، ایدن .

سِپارِش [فا، س] ایصمارلمه، اصمارلایش § برمبلغك تأدیه‌سی برمحله حواله ایتمك § برضابط ویا مأمورك بلدهٔ دیکرده بولنان اقرباسندن بر ویا بر قاچنه معاش ومخصصاتندن ترك و حواله ایلدیکی مقدار .

سِپارَنَه [ع، س] طب قدیمده تسمین ایچون قوللانیلان برنوع نبات کوکی .

سِپاس [فا ، س] حمدوثنا ، شکر .

سپاسدار / **سپاسگذار** } = حمدوثنا ایدیجی، تشکر ایلیجی منتدار .

سپاسداری } سپاسکذاری } = سپاسدارلق، سپاسکذارلق

سِپاه [فا ، س] عسکر، جیش، لشکر، جند ، اردو .

سپاهدار } سپاهسالار } = عسکرلرك اك بیوك آمری ، سر عسکر .

سِپاهی [فا ، ص] عسکره منسوب . عسکری § (تاریخ) اوائلده دولت علیهٔ عثمانیه‌ده بر صنف سواری عسکری ـ که: تیمارنامه‌یله عشرینی الدقلری اراضی‌یه مقابل کندی حیوانلریله وجانب میریدن جبخانه ایله حربه کیدرلردی .

سپاهی اوجاغی = سپاهی صنفی، مسلکی

سپاهیان = سپاهیلر .

سپاهیلك = سواریلك .

سپاهیانه = سپاهی‌یه لایق صورتده .

سِپَر [فا ، س] قالقان دینیلن اسکی زمانه مخصوص حرب آلتی، ترس. [قالقان] § ارقه‌سنه صاقلانه‌جق، کزلنه‌جك، بر کوچك استحکام § کونشه ، یاغموره ، روزکاره مانع اوله‌جق حائل § شابقه کناری .

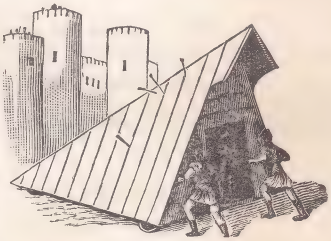

(عتیق سپر)

(آوجی سپری)

ا ـ آوجی سپری . م ـ خندق طبانی . ب ـ سپر ح ـ آرقه سپری . د ـ بوغاز خطی .

سپر آلمق = برشیئی حائل اتخاذ ایدرك کندینی مدافعه ، محافظه ایلمك .

ال سپری = خطاطلرك الالتی دیدکلری مقواسی کاغد .

سپرصاعقه = (حکمت) (پاراتودر) فرانقلنك ایجاد کرده‌سی اولان بر آلتدرکه : مبانی و مساکنی صاعقه تهلکه‌سندن محافظه ایتمکه خدمت ایدر [آلت مذکوره ۷ ، ۸ مترو ارتفاعنده اوجی سیوری بر دمیر ستوندن عبارت اولوب طام اوزرینه عموداً رکز ایدیلورکه: الکتریقلی بر بلوط بونك اوزرندن حین مرورنده ستونك طبیعی الکتریقی بالتأثیر تحلیل ایدرك سیال مغایرینی جذب ومشابهنی درون ارضه دفع ایدر . وبو سایه‌ده اوزرنده بولندیغی بنایی تأثیر صاعقه‌دن محافظه ایلر] پاراتونر ، سپررعد .

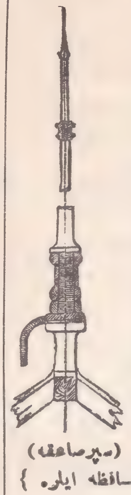

(سپرصاعقه)

سپرغم = فسلکن دینیلن نبات .

سِپَنج [فا ، س] مسافرخانه § دنیا § (ص) مسافر ، قوناق .

سِپَند [فا ، س] توتسو ایچون قوللانیلان اوزرلك تخمی .

سپور (جراثیم) [ج ، س] (نباتات) نباتاتك تکوننه باعث اولان بزیرات [جرثوم] .

سپورلر (جراثیم)

١ ـ فاریقون غدائی . ٢ ـ تروف . ٣ ، ٤ ـ اکرلق اوتی ، ٥ ـ بیاض یوصون . ٦ ـ زنبرك اوتی .

سِپَه [فا ، س] (سپاه) مخففی .

سپهدار } سپهسالار } = (ص) سپاهدار وسپاهسالار مخففی ، سرعسکر .

سپهداری } سپهسالاری } = سرعسکرلك .

سِپِهر [فا ، س] سما ، آسمان ، کوك § فلك ، طالع .

سِپیلُورْنیس Spilornis [ج ، س] (حیوانات) طیور جارحه‌دن هندستانه مخصوص بر قوشدر.

(سپیلورنیس)

سِتاپلی [ج ، س] (نباتات) قودنجیه فصیله‌سندن عدیم الاوراق بر نباتدر .

(ستاپلی)

سِتاد [فا ، س] آله ، آلیش .

دادوستاد = آلیش ویریش ، اخذ واعطا ؛ آلیم ، صاتیم .

سِتادیَه [ج ، س] { Stadie } تخمین مسافه آلتی .

سِتاریك [ج ، س] طیور ذات الارجل الکفیه‌دن بر نوع اوردکدر .

(ستاریك)

سِتارَه [فا ، س] کوکب ، نجم .

سِتارَه [ع ، س] کندوسیله پرده‌لنه‌جك ، استتار اولنه‌جق شی .

سِتام [فا ، س] التون ویا کموش پارچه‌لرله تزیین آت رخت ویا باشلغی

ستان [فا ، ص] آلتی معناسنه اولان (ستادن) مصدرندن مشتق اولوب دائما وصف ترکیبی صورتنده مستعملدر

دلستان = کوکل آلیجی .

ستان [فا ، ادات] ادات ظرف اولوب لاحق اولدیغی اسمك صوك حرفی ساکن ایسه مکسور اولور .

کلستان = کل محلی ، کالك .

سنکستان = طاشلی محل ، طاشلق .

ستایش [فا ، س] مدح ، ثنـاء ، اوکن .

ستایشکار = مداح ، مدح وثنا ایدیجی ، ثنا خوان .

ستبر [فا ، ص] قالین ، یوغون ، غلیظ .

ستر [ع ، س] پرده ، اورتو ، حجاب . (جمعی : (استار) کلیر

ستروفانتوس Strophantus [ج، س] ذات الالقاح منظوره نباتدن وطبابتده علل قلبیه ده مستعمل اولوب مخروط شکلنده بزیری حاویدر .

ستره لیتزی Strélitzie [ج ، س] ذات الفلقتین شعبه سنك موزیه فصیله سندن برنبات حشیشیه در .

(سیتره لیتزی)

ستم [فا ، س] حقسزلق ، جوروجفا § کوجه کیده جك معامله .

ستمکش / **ستمدیده** = جوروجفا کورمش اولان

ستمکار / **ستمکر** = ستم ایدیجی ، ایدن .

ستة [ع ، س] التی عددی .

جهات سته = شرق ، غرب ، شمال ، جنوب ، سمت رأس ، سمت قدم

ستهٔ ثور = شمسك ثور برجنده بولندیغی نیسـان آینده قورطملرله مشهور اولان التی کون .

ستنوقارپ Sténocarpe [ج، س] ذات الالقـاح منظوره نباتاتك بروته یاسه فصیله سندن اوسترالیایه مخصوص چیچکلری صوغان شکلنده برشجیره در .

ستیز ـ ستیزه [فا ، س] غوغا ، جنك ، جدال .

ستیزه جو / **ستیزه کار** = غاوغاجی ، نزاع وجداله میال اولان .

ستبل [ت ، س] حیواناته اخورلرده صو ویردکاری قاب ، بیوك باقراج § باقراج شکلنده متحرك قولپلی کوچوك حمام طاسی § زنجیرله معلق وکومش ویاسائر معدندن معمول برنوع قاب ـ که : دروننه بخور و بعضاً قهوه ادواتی وضع اولنور § اسکی بربرلرك دیواره مربوط بر صیریقه آصوب مشتریلرك باشی ییقادقلری موصلقلی باقر قاب .

ستن ـ ستون [ع ، س] آلتمش ؛ (٦٠) .

ستین سنه = مبالغه و کثرتدن کنایه اولوب قیامته قدر دیمکدر .

سجال [ع ، س] ایچی صو ایله مالی قوغه معناسنه اولان (سجل)ك جمعی

سجل [ع ، س] محکمه لرده عهود ومواثیق ومقـاولات و احکامك قید اولندیغی اساس دفتری . (جمعی : (سجلات) کلیر] § مأمورین دولتك وقوعات رسمیه سنی حاوی دفتر .

سجل احوال = مأمورینك ترجمهٔ حاللرندن رسمیاته تعلق ایدن خصوصات .

سجل احوال دائره سی / **سجل قلمی** = مأمورینك ترجمهٔ حاللرینی قید وتثبیت ایدن دائرهٔ رسمیه ویا قلم .

سجللی = مقید ، قیدلی § سابقه لی .

سجن [ع ، س] حبس ، زندان ، حبسخانه (جمعی (سـ نك ضمیله (سجون) کلیر)

سجیم [ت ، س] قنابدن قالینجه ایپ .

سجیم کبی = شـدتلی یاغان یاغموردن کنایه در

سحر [ع ، س] جادیلق ، کوزباغجیلق ، بوکوجیلك § جاذبهٔ شدیده § فتانلق § شعروبلاغت کبی انسانی مفتون ایدن هنر

سحر آمیز = فوق العاده مؤثر وفتان اولان

سحرباز = بوکو یاپان ، بوکوجی ، ساحر

سحربازلق / **سحربازی** = بوکوجیلك ، سحارلق ، ساحرلك ، کوزباغجیلق .

سحر حلال = (ادبیـات) بیت آره سنده ، هم کلمات سابقه نك متممه سی ، همده کلمات متعـاقبه نك مقدمه سی عد اولنه بیله جك صورتده برنقطه ویا عباره ایرادی صنعتیدر مثال :

« میدانه کیروب (بلا تردد)
دیرمش او دلیر مرتقی شان
اولمکدن اولورمیم هراسان
اولمـك ایچـون ایلدم تولد »

سداد [ع ، س] شیشه طپاسی § وخته سـد ایده جك شی § (طب) قانی طوردرمق ایچـون جرحه نك فتحه سی اوزرینه قونیلان ویا مرحمه یاره نك ایچنه طیقیلان بزدن طیقاج (طامپون)

سدره [ع ، س] طربزوخرماسی نوعندن بر آغاج ـ که میوه سنه (نبق) دینور عربستان کرازی

سدرة المنتهی = یدنجی قات کوکده برآغاج ، برمقام .

سدره نشینان = (سدرة المنتهی) ده بولنان ملائکهٔ کرام .

سر [ع ، س] کیزلی طوتیـلان خصوص ، سـر ، بور وار .

سرصاقلامق = کیزلی طوتلمسی لازم کلن خصوصی ، سوزی افشا ایتمیوب کتم ومحافظه ایتمك .

سرا = کیزلیجه ، کیزلی اولدرق خفیاً .

سرداش = محرم ، سر صـاقلیان . سره واقف اولان (جمعی : (اسرار) کلیر)

سراج [ع ، س] (فارسی چراغدن معرب ظن ایدیلکده در) قندیل ، موم ، ینار فتیله ، آلت تنویر .

سِراجَه [ع،س] ☜ (داءالخنازير)

سراجه اوتی = (حشيشةالخنازير) ذات الفلقتين شعبه‌سنك مركبه فصله‌سنه منسوب بر نباتدر داءالخنازير ايچون مستعملدر

(سراجه اوتی)

سِرادْ [ع،س] بيز دنيلن اوزوجه وقالينجه سراج، قوندره‌جی ايكنه‌سی

سِرايَتْ [ع،مص] بچمك وبولاشمق ، تأثيری اطرافه انتقال ايتديروب توسيع ايلمك § (اخلاق و عادات حقنده) انتقال ايتمك ، كچمك

سِرْبالْ [ع،س] كوملك، قميص [جمی: سرابيل) كاير] .

سِرْجانْ [ع س] قورد دنيلن يرتيجی حيوان -كه: كلب جسامتنده‌در

سِرِشْتْ [فا ، س] خلقت ، طينت ، طبيعت

سرشت خوب = خلقت حسنه خلق حسن .

سِرِشْتَه [فا،ص] يوغورلمش ، مخمر ، مخلوط مركب

سِرِشْكْ (فا،س] كوز ياشی ، اشك ، دمع

سِرْقَتْ [ع ، مص] چالق ، چالمق ، اوغريلامق ، اوغريلامو § خرسزلق § اختلاس

سِرْكَنْجَبِينْ - سِرْكَنْكَبِينْ
[فا،س] (طب) بال ايله سركه‌نك قاينديرلمسندن حاصل اولان مايع تركيب

سِرْكَه [فا ، س] اكشيمش اوزوم صويی -كه صلاته‌لرده بعض يمكلره‌قونور- خل حامض خل §(كيميا) آچوق بولنمق حسبيله هوانك مولدالحموضه‌سنی جذب ايدرك ويا املاحدن بريله تماسده بولنه‌رق تركيبی‌بوزيلان شراب اسپرتونك تحمضی ايله متحصلدر

سركه اناسی = (كيميا) شراب قوجه‌لرنده اثنای اختمارده تراكم ايدن متعفن ماده‌لر

قورشون سركه‌سی = خليت رصاص دنيلن ماده اسپچاريه

كل سركه‌سی = كل صويندن استحصال اولنان بر نوع سركه .

سركه فروش = سركه‌صاتان§ (كنايه طريقيله) اكشی يوزلی

سركه فروشی = سركه فروشلق .

سِزْ [ت،د] ادات سلب ، ادات نفی اولوب لاحق اولديغی كلمه‌ده فقدان بيان ايدر : صبرسز . § ضمير شخصينك جمع مخاطبی

سِعايَتْ [ع،مص] غمازلق، نماملق ايتمك

سِعْرْ [ع،س] ما كولات وسائر احتياجات ضروريه بلديه جانبندن وضع وتقدير اولنان قيمت نرخ [جمی: اسعار كلير] .

سِعَه [ع،س] وسعت ، كنيشلك ، بوللو .

سعۀ مشرق = (قوزموغرافيا) شمسك افق ورزده طلوع ايلديكی نقطه ايله حقيقی شرق نقطه‌سی بيننده‌كی بعد .

سعۀ مغرب = (قوزموغرافيا) شمسك افق ورزده غروب ايتديكی نقطه ايله حقيقی غرب نقطه‌سی آره‌سنده‌كی بعد، مسافه

سعۀ حال = كنيشلك ، رفاه زمانی

سِفادْ [ع، س] حيواناتك چفتلشمسی

موسم سفاد = حيوانك چفتلشمسی موسمی ، زمانی .

سِفالْ - سِفالَهْ [ع ، س] چاناق ، چوملك § چاناق چوملك پارچه‌سی . [اسفالين) دخی بو معنايه كليرسه‌ده غير مأنوسدر]

سِفْتاخْ [ت ، س] (عربی استفتاحدن غلطدر) ايلك اليش ويريش اخذ وعطايه بدء .

سِفْرْ [ع ، س] پارلق‌شی ، مكتوب، جزء ، كتاب § تورات شريفه اجزاسندن هر بری -كه : بر بحث خصوصی حاويدر .

سِفْلَه [ع ، ص] آلچاق ، دون، دنی، فرومايه .

سِقاءْ [ع،س] سقالرك ايچنه‌صو قويدقلری دوساله‌دن معمول قاب ، قربه .

سِقايَتْ [ع ، مص] برينه ايچه‌جك صو ويرمك

سِقايَه [ع ، س] صو ايچه‌جك قاب

سِقْطْ [ع ، س] (طب) مدتی تمام ولمدن طوغان ويا برعارضه تأثيريله دوشن چوجق ، دوشوك .

سقط لزند = چاقماقدن چيقان آتش .

سِكالْ [فا ، س] فكر ، انديشه ، دوشونجه .

بدسكال = فنا فكرلی .

سكاليش = فكرايديش ، دوشونش.

سِكِزْ [ت ، ضم] جمع مخاطب ضميری: عالمسكز ، فاضلسكز .

سِكَنْجَبِينْ [ع،س] ☜ [سركنجبين]

سِكَّه [ع ، س] آقچه اوزرينه ضرب ولنان نقش§ آقچه، پاره § مولوی كلاهی .

سكة الحديد = دميريول (شمندوفر، ترامواى

سكۀخالصه = عثمانلی ليراسی يوز غروش اعتباريله ديكر آقچه‌لره ويريلن قيمت.

سكه‌زن = مسكوكات ضرب ايدن

سكه كش = مسكوكاتك قالبنی‌حك ايدين.

سِكّينْ [ع ، س] بيچاق دنيلن آلت

سِلّ [ع ، س] اريمك، ذوبان . (طب) بين‌العوام ورم دنيلن علت‌مهلكه

سل الرئه = (طب) آق جكرلرك علت درنيه‌سی ، ورم علق

سل خنازير = آفت درنيۀ عقد رقبيه ، (داء الخنازير)

سِلاحْ [ع،س] قليج ، تفنك‌كبی حرب آلتی { جمی : (اسلحه) . }

سلاح آرمه‌سی = قديمده قوللانيلان اسلحه طاقمندن مركب آرمه

سلاح انداز = افراد عسكريه، ضابط رتبه‌سی حائزاولان عسكر§ سفاين حربيه‌ده كيجيلك ايله مكلف اوليوب تفنك وقصا- طوره ايله مسلح اولان عسكر .

سلاح چاتیسی = سلاحلرك دوردردردر اوج اوجه قونلمسی .

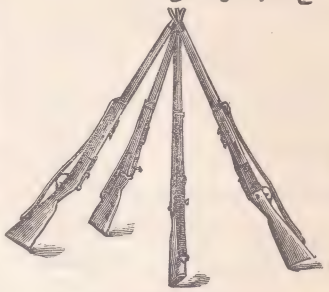

(سلاح چاتیسی)

سلاحخانه = سلاح وضع وحفظنه مخصوص محل ، عسکری دپویی .

سلاحدار = سلاحلری محافظه یه مأمور آدم .

سلاحشور = سلاح استعمالنده ماهر آدم ، جنکاور ، حرب ازما .

سلاحلی = سلاحی حامل ، مسلح .

سلاحلانمق = سلاح قوشانمق ، سلاحه صارلمق .

سلاحلق = سلاح قونیله جق محل ، موضع

ترك سلاح ایتمك = حربه نهایت ویرمك ، محافظهٔ صلح پروری .

سِلِس [ع ، ص] قولای ، ملایم § منقاد .

سلس البول = (طب) سدیكك ، بولك بلا اختیار سیلانی § بوانی ضبط ایده مین آدم .

سِلسِلَه [ع ، س] زنجیر § بر برینه مربوط برصره تشکیل ایدن شی § ترتیب § پدردن اولاده صره ایله یازیله رق تشکیل اولنان ذریت ونسل ترتیبی ، صوی صوپ ، خاندان ، شجره ، اوجاق § (جبر) برقانون معین تحتنده اوله رق اعداد ویا کمیاتك تزاید ویا تناقصی .

سلسلهٔ متقاربه = (جبراعلی) برسلسله ده (ه) قدر اولکی حدلر مجموعی بو حدلرك عددی تزاید ایتدکجه بر غایت محدوده ومعینه یه منتهی اولان سلسله .

سلسلهٔ غیر متقاربه = (جبراعلی) برغایته منتهی اولمیان سلسله .

سلسله نامه = مشاهیرك اجدادینی برصره داخلنده کوسترن کتاب ویاجدول .

سلسلهٔ جبال = (جغرافیا) آره سی کسلمکسزین امتداد ایدن طاغلر ، صره طاغلر .

سلسلهٔ عددیه = ☞ [تناسب عددی علی الولاء] .

سلسلهٔ هندسیه = ☞ [تناسب هندسیٔ علی الولاء] .

سلسلهٔ تألیفیه = ☞ [تناسب تألیفیٔ علی الولاء] .

سلسلهٔ مراتب = رتبه صره سنده مادوندن صره ایله مافوق ویا مافوقدن صره ایله مادون .

سِلعَه [ع ، س] تجارت متاعی § (طب) نسج حجرویٔ شحمینك تزایدندن عبارت اولان یومرو .

سِلف [ع ، س] باجناح ، باجاناق .

سِلك [ع ، س] ایپلك § صره ، دیزی § مسلك ، طریق .

سلك لآلی = اینجو دیزیسی .

سِلق [ع ، س] (نباتات) پانجار دنیلن نبات .

سِلم [ع ، س] صلح ، آسایش ، آشق .

سِلِندیر [ج ، ت] (Sylindre) (هندسه) اسطوانه واسطوانه شکلنده اولان § (ماکنه) درونی مجوف ، ایکی طرفی مسدود اسطوانه که : ایستم داخلنده کی پیستونه اجرای تضییق ایله انی تحریك ایدر . § شوسه لره دوکیلن ایری طاشلری ازمك ، قوملری دوزلتمك اوزره یول اوستندن چکیلن بیوك طاش اسطوانه .

سلندیر شاپقه = اوروپاده اکثرا کابر طرفندن قوللانیلان اسطوانه شکلنده بیوك شاپقه .

سِلَّه [ت ، س] ☞ [سبلی] .

سِلیسیوم [ج ، س] (معادن) (Silicium) اجسام بسیطه دن برماده درکه : قوم وچاقماق طاشی باشلیجه بوندن مرکبدر .

سِمات [ع ، س] تمغا ، علامت ، نشان معناسنه اولان (س) نك کسریله (سمه) نك جمعی .

فضائل سمات = [علائمی فضیلتدن عبارت اولان .

سِماط [ع ، س] سفره ، یمك ماصه سی . § سفره یه دیزلمش اطعمه § ضیافت .

سِماك [ع ، س] بر شیئ یوکسلدوب قالدیره جق آلت ، واسطه ، سبب .

سماك الاعزل = (قوزموغرافیا) سنبله برجنده بركوكبك اسمیدر .

سماك الرامح = (قوزموغرافیا) العوا برجنده بركوكبك اسمی .

سِمحاق [ع ، س] (طب) (قشر عظم) دخی دنیلن لیفی برغشادرکه کمیکلری اورتر . § باش کمیکنك اوزرنده کی زار ، غشاء . § (فقه) باش کمیکنی ستر ایدن غشایه قدر یرتیلان یاره .

(سلندیرلر)

١ — چن ایجون ، ٢ — بغدای دوکن ، ٣ — دوکن ، ٤ — دیشلی ، ٥ — دوکه سلندیر .

سِمْسارْ [ع ، س] بايع ايله مشتری آره‌سنده توسط ایدن کیمسه قومیسیونجی .

سمسارلق = سمسارك حال وصفت ووظیفه‌سی .

سمساریه = سمسارك بایع ویامشتریدن آلدیغی اجرت، حق سعی .

سِمْط [ع،س] دیزی، دیزلمش شی .

سمط لؤلؤ = اینجی دیزیسی .

سَمَطی [ع ، س] (ادبیات) اوچنجی دردنجی مصرعلری مقفی اولوب دیکرلری هم‌قافیه اولمیان شعر .

سِمَنْ [ع،س] سمیزلك .

سمیدْ ــ سِمیتْ [ت ، س] { اساساً فارسی اولوب سپیدك فتحیله‌در } . حلقه شكلنده، خاص اوندن معمول اكمك ــ كه : مختلف نوعلری واردر.

سمیدجی = سمید یاپان ویا صاتان آدم. § (بحریه) دكزه‌دوشنلرك صاریلوب تخلیص نفس ایلملری ایچون كمیلرده بولندیریلان سمید شكلنده منطار .

(جان قورتاران سمیدی)

سمیدجی اتمكی = سمید ایچون خاصی آلندقدن صوكره قالان قباجه اوندن یاپیلان اتمك .

سمیدلنمك = سمیدكبی حلقه اولمق .

سِنّ [ع ، س] دیش ، دندان § یاش ، درجهٔ عمر § انسان ویا حیوانك طوغدیغی كوندن اعتبارآ زمان وفاتنه قدر اولان مدت حیاتده یكدیكرینی ولی وتعقیب ایدن ازمنهٔ مختلفه . § [هرایكی معناسنه كوره‌ده جمعی : (اسنان) كلیر] .

تاج‌السن = (طب) دیشك اندن خارج اوله‌رق كورینن قطعه‌سی .

جذرالسن = دیشك كوكاری .

عنق‌السن = (طب) تاج‌السن ایله جذرالسن آره‌سنده‌كی قطعه .

لب‌السن = (طب) دیشلك حساس اولان قسمی ـ كه : داخل سنده مرتكزدر .

انفجارسن = آقزده ایلك دیشلرك ظهوری .

سن طفولیت = (طب) سود دیشلرینك سقوطیله انلرك یرینه ثابت دیشلرك چیقمغه باشلادیغی زمان ـ كه : انسانلرده حیاتك یدنجی سنه‌سیدر .

سن صباوت = (طب) وقت ولادتدن زمان بلوغه قدر اولان اون بش سنه‌لك حیات .

سن شباب = (طب) طفولیت ثانیه دنیلن دوركه : یدی یاشندن اون بش یاشنه وبر تقسیمه كوره یكرمی یاشنه قدر امتداد ایدر .

سن جوانی = (طب) اون بش یاشندن اوتوز یاشنه قدر مدت حیات .

سن كهولت = اوتوز یاش ایله اللی یاش آره‌سنده‌كی زمان .

سن شیخوخت = (طب) اللنجی سنهٔ حیاتیه‌دن صوكره‌كی ازمان .

سن یأس = (طب) نسوانده طمثك یعنی حیضك منقطع اولدیغی سن ـ كه : اكثریا قرق بش ایله اللی یاش آره‌سنده واقع اولور . بوكا سن بحران دخی دینور.

سناً = سنجه، یاش اعتباریله .

سِناء [ع، س] (نبا) بقلیه فصیله‌سندن بر شجیره‌نك اوراق واثماریننك مخلوطی‌دركه : مسهل اوله‌رق طبده وبیطریده مستعملدر .

سناءمكی = ذات الفلقتین شعبه‌سنك بقلیه فصیله‌سندن برمتره طولنده برشجیره‌در . آناطولی وآسیای وسطی‌ده بولنور .

(سناء مكی)

سناءكاذب = (یبانی سیناءمكی) .

(یبانی سناءمكی)

سناء مصری = مصردن كلن سناء .

سناء هندی = هندستاندن كلن سناء .

سِنارْ [ت ، س] قنقانجی دمیری .

سِنانْ [ع، س] مزراق، سونكو .

سِنْجابْ [فا ، س] [ذات الثدیالك كثیر المشیمه، قاضمیه فرقه‌سندن طیرانی بر حیواندر . طویل الذنب اولوب حركتی سریعدر . اكثریا زراعته مضرت ایراث ایتدیكندن مضر عد اولنور .

(سنجاب)

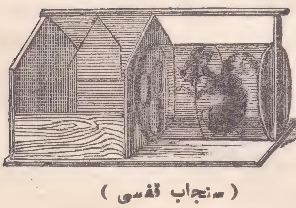

(سنجاب قفسی)

یراسه سنجابی = (سنجاب خفاشی) ذات الثدیالك قاضمیه قبیله‌سندن برحیوان اولوب پارمقلرینك آره‌سی یراسه‌نك قنادی كبی پرده‌لی اولدیغندن بواسم ویرلمشدر .

سنجاب (تامیا) = حیوانات ذات الثدیالك قاضمیه قسمندن آمریقایه مخصوص برنوع حیواندر § وحیوانك پوستندن یاپیلان كورك

سنجابی = سنجاب رنکنده اولان ، قویوجه قورشونی رنك

سِنْجانْ [ت ، س] شجرموسی دنیلن برجنس دیکنلی چالی

سِنْجَرْفْ [فا ، س] قورشـون ایله مولدالحموضـه‌نك اتحـادندن حاصل اولان بر ترکیبدرکه : رنکی قرمزی اولدیغندن بویاجیلقده مستعملدر .

سِنْخْ [ع ، س] (طب) دیش کوکنك وملی بولندیغی یر، دیش یووه‌سی، دیش‌چوقوری {جمعی: (اسناخ) کلیر} .

سِنْدَرُوسْ [ت ، س] قوبال اغاجندن اخراج‌ایدیلن ضمغ ویاغ .

سِنْدِیقْ [ج،س] (حقوق) (Syndic) ، افلاس‌ایشلرینك تسویه‌سی‌ایچون محکمهٔ تجارت طرفندن تعیین‌اولنان وکیللر .

سِنْدِیقَه [ج،س](تجارت) (Syndicat) معاملات تجـاریه وصرافیه‌دن برینك محـافظهٔ منفعت ضـمننده متحداً ایشلرینك ایفاسی‌ایچون تشکیل‌اولنان هیئت

سِنْسِیْ [ت،ص] {اصلی: (سیکسی) در}. قنـاتنی کیزلیدن یاپان ، حالی سیزدیرمـین مسکین کبی کورندیکی حالده شریر اولان

سِنُّوْرْ [ع ، س] کدی ، هره .

سِنُورْ [ج، س] سرحد، حدود .

سنورقومق = تحدید ایتمك .

سِنِیْ [فا ، س] { اصلی : چینی ایشی معناسنه‌اولان عربی (صینی)در.} اوزرنده یمـك ینیلن باقر ویا پرنجـدن معمول بیوك تپسی .

سِنِینْ [ع ، س] جمع : (سنه) . ییللر .

سِنْیُورْ [ج،س] افندی، اغا، موسیو .

سِواءْ [ع،ص] غیروقصد معناسنه‌اولوب (س)نك فتحیله‌بر، مساوی، یکسان دیمکدر .

سِوارْ [ع ، س] بیلزیك .

سِواغْ [ع ، س] (طب) قوری‌اولان شیلری یومشاده‌رق ویاحل‌ایده‌رك وصولی ولان‌موادی قوبولاشدیره‌رق مطلوب قوامه کتیرمك ایچون مستعمل مواد مختلفهٔ طبیعیه .

سِهامْ [ع،س] اوق، تشدیدایله (حصه) معناسنه اولان (سهم) ك جمعی .

سهام‌قضاء = شاعرشهیرنفعینك‌بوعنوان التنده یازدیغی مشهور هجونامه .

سهام‌مفروضه = (فرائض) مال‌میراثك نص ایله تقدیر اولنان سهملری دیمکدر .

سِیْ [ت ، ضم] ملکیت بیـان ایدن ضمیرلك مفرد غائبی اولوب نهایتنده حروف املادن بری بولنان اسملره لاحق اولور: بابا - باباسی، پنجره - پنجره‌سی، قویو - قویوسی .

سِیْ [ت ، د] بعض‌اسملره التحاق‌ایله مشابهت بیان ایدر : ارککسی .

سِیا [ج ، حرف‌تنبیه] (بحریه) کورکی ترسنه‌قوللانه‌رق قایغی‌کری‌یه وقیچه طوغری یورتمه .

سِیادَتْ [ع ، مص] سیدلك

سیادتلو = سـادات کرامـه ویریلن عنوانتدر .

دولتلو سیادتلو = امـیرمکهٔ مکرمه‌یه ویریلن عنوان رسمی .

سِیاسَتْ [ع ، مص] مصالح‌مملکتی یولنـده جریان ایتـدیرمك صـورتیله اولان حاکملك § ادارهٔ مملکت § مجرمین اوزرینـه ترتیب ایدیلن انواع مجـازاتك اجراسی § دولتلر آره‌سنده‌کی مناسبات رسمیه اصولی . دیپلوماتلق .

ارباب‌سیاست = دیپلوماتلر، مناسبات دولیه‌یه متعلق معـاملات ایله مشغول اولانلر .

میدان سیاست = برموجب‌شرع‌ونظام اعدام جزاسنك اجرا اولندیغی محل .

سیاسةً = حکمت‌حکومت اقتضاسنجه .

سیاستکاه = میدان ومحل‌سیاست، محل مجازات .

سِیاسِیْ [ع ، ص] حکمت حکومت اقتضاسندن اولان § مناسبات دولیه‌اصول واقتضاسنه‌تابع اولان‌سیاسیات یعنی‌مناسبات دولیه اصولنه واقف وانکله مشتغل ذات، دیپلومات .

سیاسیات = مناسبات دولیه‌یه متعلق خصوصات، دیپلوماسی ایشلری .

سیاسیون = سـیاسی اولان ذوات ، دیپلوماتلر . رجال سیاسیه

سِیاقْ [ع،س] سـوق کلام ، سوزك کلیشی ، طرز افاده .

سیاق وسباق = سـوزك کلیشی ، ماقبلك مابعده موافقتی .

سِیاقَتْ [ع،مص] فی‌الاصل دابه‌یی‌اردندن سورمك دیمکدر § سـندات خزینهٔ‌جدله‌یی‌یازمق ایچون اوللری‌استعمال ایدیلن چـنکللی ، نقطه‌سز بر نوع یازی خط سیاقت .

سیاقة‌الاعداد = (ادبیات) بر فقره‌ده .قاچ‌اسمی ذکر ایدوب برمناسبتله انلری یکدیکرینه ربط ایتمکدن عبارت برصنعت:

« آغلـسون میر نظفه روز شب
ناس وقرطاس کالات و ادب »

سِیّانْ [ع ، س تثنیه] { سینك فتحیله غلطدر } . بربرینه مساوی ایکی شیء .

سِیاهْ [فا،ص] قاره ، اسود § زنجی.

سیاه آصمه = کرمیه فصیله‌سندن صریقابه مخصوص برنباتدر

زلف سیاه = قاره صاچ .

بحرسیاه = قاره دکز .

بخت سـیاه = سوء طالع .

سیم سیاه = پك زیاده سیاه، قاره .

سیاهپوش = قاره‌لر کینمش ، قاره اورتویه بورنمش اولان § یاسلی ، ماتملی§ قواص، سرهنك .

سیاه کوش = قاره قولاق دنیلن حیوان

سیاه میشه = (قوردیغز [قاطالپا]) ذات‌الفلقتین شعبه‌سنك بیغنونیاسه فصیله‌سندن‌اولوب مبانی وکمی انشاآتنده وطبده دافع حما مقامنده مستعملدر .

سیاه فام = سیاه رنکلی،قاره‌رنکلی.

سیاه دانه = چورك‌اوتی‌دنیلن قره‌حبه.

سیاهی = سیاهه منسوب § سیاهلق . § زنجی

سیاهلق = قرالدی، سیاه رنك .

سیاهلاتمق = قاره ایتمك .

سیاهلانمق = قرارمق، سیاه اولمق.

سيب [فا، س] الما ، تفاح .

سيبولدى [ج، س] (Siboldit) حيوانات فقريه‌نك ضفدعيه فرقه‌سنك اوروديل قبيله‌سندن چين وژاپونيايه مخصوص برنوع سمندردر .

سيخ [فا، س] دمير شيش § كباب شيشى

سيدك [ت، س] مثانه‌دن دوكيلن صو چيش ، بول ، ادرار .

سيدك قاوغى = مثانه .

سيدك زورى = سيدك يولنك طارلغى تضيق احليل واحتباس بول؛ بولك عدم جريانى .

سيدك شكرى = شكر علق مانند ادرارده بولنان غليقوز .

سيدك يولى = مجراى بول § احليل

سيدككى = اوستنه ، يتاغنه ايشه‌ين (چوجق) § پيس ، مردار چوجق .

سيدك ياريشى = چوجقلره يا ايشه‌جك صورتده عادى مسافه‌ده تعمد ومسابقه .

سير [فا، س] طوق ، طويمش ، شبعان . § صارمصاق .

دلسير = كوكلى طولمش ، تلطيف ايدلمش قانعش اولان .

سيروپياز = صارمصاق وصوغان .

سيراب [فا، ص] صويه قانمش § آبدار تازه ، طراوتلى .

سيراپت [ج، س] طيور دجاجيه‌دن اوروپاده بولنور برقوشدر .

(سيراپت)

سير [ع، س] اخلاق واوصاف عاليه مناسبه اولان (سيرت)ك جمعى فخر كائنات افندمز حضرتلرينك افعال مباركه واخلاق و عادات مقدسه نبويه‌لرندن باحث اولان كتاب ويا رساله .

اهل سير = كرك رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افندمز، كرك ديكر انبياى عظام ويا اولياى كرام حضراتنك افعال واخلاق وعاداتندن باحث كتاب تأليف ايدن ذواتدن هربرى .

سيرت [ع، س] طريق ومسلك معنوى § اخلاق واطوار حسنه § كيديش .

سيساء [ع، س] (طب) اومورغه كميكلرينك ديزلديكى محل .

سيسائى = سيسايه متعلق وعائد اولان .

بصله سيسائيه = (طب) دماغ ودماغچه ايله نخاع شوكى اره‌سنده و رأس اشاغيده اولمق اوزره برمخروط ناقص شكلنده اوله‌رق نخاع شوكى ايله امتداد ايدن قطعه (مخ مستطيل)

سيغاره [ج، س] كنديسنه مخصوص كاغده صاريله‌رق ويا طولديريله‌رق ايچيلان توتون .

فرنك سيغاره‌سى = قيلمامش توتون ياپراقلرينك بربرينك اوزرينه صارلمسندن حاصل اولمش سيغاره .

سيغاره اسكمله‌سى = سيغاره طبله‌سيله كبريت وسائر لوازمى حاوى كوچوك سهپا

سيغاره طبله‌سى = سيغاره كولنى سيلكمكه مخصوص كوچوك طبق .

سيغاره قوطيسى / سيغاره طبقه‌سى = ايچنه سيغاره قونيله‌رق جيبده طاشينان كوچوك قوطى .

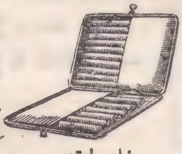

سيغاره طبقه‌سى

سيغاره پاكتى = درونده حاضر ياپلمش سيغاره بولنان واوزرنده سيغاره‌نك اعمال اولنديغى توتونك نوعى، سيغاره‌نك مقدارينى فيأتنى حاوى يازيلر بولنان مقوا قوطى .

سيغاره‌لق / سيغاره اغزلغى = بر اوجنه سيغاره طاقيله‌رق و ديكر اوجندن اغزله چكيله‌رك سيغاره ايچيلن آلت ، اغزلق .

سيغورطه [ج، س] اموال منقوله ويا غير منقوله‌نك حريق، حرب ، غرق و سائر قضالره قارشى بر اجرت معينه مقابلنده تأمينى يعنى قضا وقوعنده شركت طرفندن تضمينى § بووجهله اموالك تضمينى درعهده ايدن وبو مقصدله تشكل ايلمش اولان شركت ، اداره .

حيات سيغورطه‌سى = ممات وقوعنده ورثه‌يه بر مبلغ معين ويرمك اوزره عقد مقاوله ايدن سيغورطه شركتى .

سيغورطه‌جى = سيغورطه شركتنك وكيل ويا مأمورى ــ كه : شركت نامنه اجراى معامله ايدر .

سيغورطه‌لى = سيغورطه ايدلمش اولان.

سيفون [ج، س] (حكمت) برقابى تحريك ايتمكسزين ايچنده‌كى مايعى ديكر برقابه نقل ايتمكه يارايان برنوع اكرى ، (مقوس) بورى ــ كه : برقولى ديكرندن اوزون اولديغى ايچون ايچنده‌كى هواسى تخليه ايديلنجه قابك ايچنده‌كى مايع يوقارى چيقه‌رق ديكر قابه كچر § تضييق اولنمش سدلنج صوينى ويا غازوزى حاوى بوروللى شيشه .

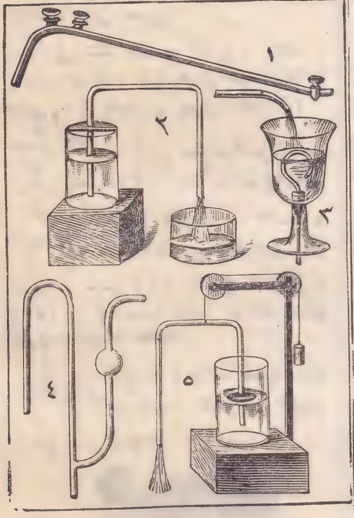

(سيفونلر)

١ ــ مايعات كاويه‌يى آمورسه ايتمكه مخصوص ، ٢ ــ عادى سيفون ؛ ٣ ــ (تانتال قابى) ديلن منقطع سيفون؛ ٤ ــ جذب ايله مايعات كاويه‌يى آمورسه ايتمكه مخصوص سيفون؛ ٥ ــ جريان دائملى سيفون.

(سيفونلى شيشه)

سيكر [ت، س] دماغ ايله نخاع شوكيدن نشئت ايدوك بتون اطراف وجوده منتشر اولان و توزيع اولنديغى اعضايى حساس قيلمق و آنلرى حركت ايتديرمك خدمتنه يارايان يوموشاق بياض خيطلر § عصب . ☚ (نخاع شوكى)

سیكراوتی = (قورباغه اوتی) وحیدالفلقه شعبه‌سنك حملیهٔ میاهیه و یاخود رجل الوزیه فصیله سندن بر نباتدر .

(سیكر اوتی)

سیكرخسته‌لغی اعصابی راحتسز ایدن بالجمله امراض مختلفه ، مرض عصبی .

سیكرلی = عصبی المزاج ، حدید ، چابوق قیزان ، قوهٔ تحملیه‌سی آز اولان عصبی . § سكیرلری چوق اولان(آت) .

سیكرلنمك
سیكری طوتمق
= جان صیقلمق ، اعصاب متأثر ومتهیج اولمق .

سیكیل [ت ، س] قورباغه و اكا مشابه حیوانانك پیسلكندن صو اوورنده حاصل اولان یشیل قبارجق . § الده ، آیاقده ، معده‌ده چیقان اوفاق قبارتی ، اورام حلمیه .

سیلفیون [ج ، س] مركبه فصیله‌سندن امریقایه مخصوص كنیش یاپراقلی مدور چیچكلی بر نباتدر .

(سیلفیون)

سیلكمك [ت ، مص] صاللایه‌رق اوزرنده‌كی شیلری دوشورمك ، صاللامق .

یقا سیلكمك = استعاذه ایتمك . نفرت كوسترمك § الندن عاجز قالمق .

یازی ، رسم سیلكمك = ایكنه ایله یازی ویا رسمی بر كاغددن دیكرینه كچیرمك . § یازلمش بر شیئی بوزمق ، چیزمك ، بر عباره‌یی ، كلمه‌یی طی وحذف ایلمك

سیلكمه = (سیلكمك) ماده‌سندن مصدر تخفیفی § سیلكلمش شی § پاطلیجان ایله یاپیلان بر نوع ات یمكی § ایكنه ایله دیكر كاغده كچیرلمش یازی ویا رسم .

سیلكنمك = شدتله صارصلمق ، صارصیله‌رق اوستنده‌كی توز طوپراغی ویا سائر شیلری دوشورمك § مرتعش اولمق

سیلگی [ت ، س] مكتبلرده تباشیرله اوزرینه یازی یازیلان تخته‌لری سیلمكه مخصوص بز وسائره ، چوخه كنارندن سجید كبی یاپلمش شی .

سیلمك [ت ، مص] یاش بر شیئی لمس ویا مسح ایدرك قوروتمق . § لكه‌لی ، كیرلی بر شیئی ایصلاق بز وسائره ایله تطهیر ایتمك § اولچك وسائره‌نك دوروقلامه‌سنی آلوب دوز یاپمق .

سیلوب سوپورمك = كافه‌سنی ییوب بتیرمك .

سیلمه = (سیلمك) ماده‌سندن مصدر تخفیفی § رنده‌لنمش ، تمیزلنمش تخته . § دوروقلامه‌سی آلنمش شی § طوب طولی ، مالی ، آغزینه قدر طولی .

سیلمه تخته‌سی = اولچكك دوروقلامه‌سنی آلمغه مخصوص دوز تخته پارچه‌سی

سیلدیرمك = بریسنه (سیلمك) فعلنی اجرا ایتدیرمك .

سیلنمك = صویی آلنوب قورومق . § تمیزلنمك § بوزولمق ، حذف اولنمق .

سیلیجی = سیلن § تخته‌لری رنده‌لیوب تمیزله‌ین .

سیلیك = سیلنمش ، بوزلمش .

سیله‌جك [ت ، س] بیوك خاولی ، حمام خاولیسی .

قلم سیله‌جك = قلمك اوجنده‌كی مركبی سیلمكه مخصوص چوخه ویا سونكردن معمول شی .

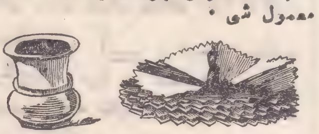

(قلم سیله‌جك)

سیلی [فا ، س] شامار ، پارمقلر آچیق اولدیغی حالده برینك یوزینه اوریلان طوقات ، ضربهٔ ید (سله) .

سیلی خور = شامار ییین .

سیم [فا ، س] كوموش ، فضه § كوموش آقچه § كوموش تقلیدی صرمه ویا معدن تل § كوموشدن معمول .

سیم كش = حاده‌دن كوموش تل چكن صنعتكار .

سیم كشخانه = صرمه تل ایشلنیلن ، یاپیلان محل مخصوص .

سیم اندود = كوموش قابلی ، كوموش یالدیزلی .

سیمبر = سینه‌سی كوموش كبی اولان .

سیمین = كوموشدن ، كوموش كبی ، كوموشه مشابه .

سروسیمین = مهتابك سطح بحرده تشكیل ایلدیكی مرتسم نورانی (كوموش دیرك) .

سیم [ت ، د] سین مكسوره ایله بدء ایدن بعض صفتلرك اولنه داخل اوله‌رق تأكید ومبالغه بیان ایدر بر ادا‌تدر :

سیم سیاه = پك قرا كالی ، پك قاره .

سیما [ع ، س] یوزك رنكی ، علامتی . بكز § چهره ، یوز .

شجر سیما = (آیلاندوز) : سیماروبیه فصیله‌سندن بر شجره‌در فنا قوقو نشر ایتمسنه رغماً باغچه ، وكزنتی محللرینه دیكیلور . بونك اوزرنده بر نوع ایپك بوجكی یشار .

سیما [ع ، س] علی الخصوص ، باخصوص ، خصوصیله ، هله ، جمله‌دن اول . [ولاسیما طرزنده دخی قوللانیلور .]

سیماب [فا ، س] جیوه ، زیبق .

سیمپاتی [فا ، س] جملهٔ عصبیهٔ مستقله‌یه متعلق .

جمله سیمپاتیٔ كبیر = (طب) انسانلر ایله بالجمله حیوانات فقریه‌ده محور دماغی شوكیدن واعضای حواس ایله عضلات ارادیه‌یی احیا ایدن اعصابدن ماعدا بر جهاز عصبیدر كه : هضم ، دوران دم ، تنفس ، افرازات كبی حیات عضویه‌نك وظائف مختلفه‌سنی اداره ایدر .

افعال سیمپاتی = (طب) اختیاری اولمقسزین اعضای حیاتیهٔ غذائیه اوزرنده اجرا اولنان وعصب سیمپاتیٔ كبیرك تحت تأثیرنده اولان بر طاقم افعال وتأثیرات . [آغز صولانمسی كبی] .

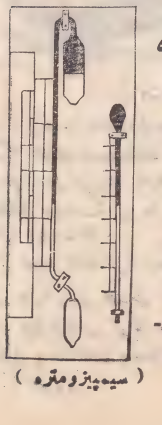

(سیمپیزومتره)

سیمپیزومتره [ج ، س] (Sympié-zomètre) (بحریه) بحریونجه مستعمل بر نوع جیوه‌سز میزان الهواء كه : یاغ ومولدالماء غازی ایله مملو بر خزینه اوزرینه هوانك اجرا ایلدیكی مختلف تضییقلردن استنباط ایدیلور

سیمرغ [فا ، ـ] عنقا دنیلن موهوم قوش ، معلوم الاسم ، معدوم الجسم قوش .

سیمك [ت . مص] (کاب، کدی حقنده) تبول ایتمك .

سیمیاء [ع ، ـ] معادن حشیشه‌یی معادن ثمینه‌یه قلب و تحویل ایده‌جك اصول ووسائطی حاوی علم تخیل وباطل .

سین [ع ، حرف] (س) حرفنك اسمی .

سیناء [ع ، ـ] حضرت موسی علیه السلام‌ه تجلیٔ الـهی واقع اولان طاغ .

☞ (لغتجهٔ اعلام) .

سینارت [ج ، ـ] اورکینوز بالغنك کوچوکی .

سینسی [ت ، ص] (سنسی) .

سینك [ت ، ـ] حشراتدن التی آیقلی ، ایکی قنادلی کوچوك حیوانکه : انواع مختلفه‌سی واردر : قره سینك ، سیوری سینك ، آت سینکی وساره :

(آت سینکی)

آت سینکی = ذو الجناحین حشراتدن قصاب دکانلرنده بولنوب اتلراوزرینه یمورطه‌لرینی براقیر مضر برسینکدر .

سینك قاپان = ذات الفلقتین شعبه‌سندن قرنفیلیه فصیله‌سنه منسوب برنباتدر .

(سینك قاپان)

سینکجیل (اینجیر قوشی) = طیور دوریه‌دن اولوب اصیقلایه مخصوصدر

(سینکجیل)

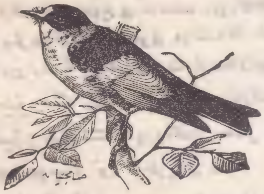
(اینجیر قوشی)

آری سینکی = غشای الجناح حشراتدن آری‌یه بکزر بر بوجکدر .

(آری سینکی)

سینکلك = سینکلری قوومق ایچون تویدن ویا کاغددن معمول چارپه‌جق .

(سینکلك)

سینه [فا ، ـ] کوکس ، صدر ، درون . § قلب .

سینه چاك = مجروح القلب .

سینه زن = کوکس دوکن ، کوکسنی دوکه‌رك اجرای ماتم ایدن .

سینه سوز = محرق ، مؤلم ، مؤثر .

سینه کشا = کوکس آچان .

سینی [ت ، ـ] (سینی) .

سیواسه [ج ، ـ] انجق ایلری حرکتده کندمراکلی اغزلی بر نوع دمتره .

سیوری [ت ، ص] اوجی اینجه وکسکین ، حاد § اینجه اوزون قدی اولان .

سیوری سینك = مؤذیاتدن اینجه اوزون کیجه سینکی ، بعوضه .

سیوری عقللی = هوپا (زرزوب) .

سیوری بورن = پلاموده بالغنك بر جنسی

سیوری فاره = ذات الثدیانك قاضمیه جنسندن اوفق برفاره‌در .

(سیوری فاره)

سیوریلك = اوجی اینجه وکسکین اولان شیئك حالی .

سیورلمك = سیوری اولمق ، سیوریلشمك § میدانه چیقمق ، کورنمك .

سیورلتمك = سیوری ایتمك § میدانه چیقارمق ، ترقی ایتدیرمك .

سیوشمك [ت ، مص] صاوشمق ، کیمسه‌یه کورونمدن قاچمق .

سیویل [ج ، ص] (civil) عسکرینك غیری ، عسکر اولمیان . § عسکر ویا پولیس اولدیغی حالده قیافت رسمیه‌سندن غیری وعمومی برکیسوه اکتساء ایدن .

سویلجه [ت ، ـ] کوچوك چیبان .

سیه [فا ص] (سیاه) مخففی .

سیهکار = فاسق ، حرکات سخیفه صاحبی .

سیه نیت [ج ، ـ] (معدنیات) (Syènite) بعض اقوام قدیمه‌نك معبد انشاسنده وسائر مبانیٔ جسیمه‌ده قوللاندقلری قرمزی طاش .

سین مضمومه

سُبات [ع س] اویقو ، نوم خفیف . § (طب) خسته‌لرده شدت مرض اثری اوله‌رق واقع اولان طالغینلق که اکثریا برمرض وخیمدر .

سُبّاح [ع،ص] صودہ یوزیجی معناسنه اولان (سابح)ك جمعی (س)نك ضمی (ب)نك فتحیله { (سبحا)ده بومعنایه کلیر] .

سُباعی [ع ص] یدی حرفلی کلمه‌وسائره .

سُبْحانَ [ع،س] هرنوع عوارضدن بری ومنزه اولان جناب خالق مکونات .

سبحان‌الله = جناب حق هر درلو عوارض و نقائصدن تنزیه ایدرم معناسنه‌در . || مقام تعجبده دخی کلمهٔ حیرت اوله‌رق مستعملدر . || نمازك ختامنده (٣٣) دفعه تکرار وذکر وتسبیح .

سبحانه = (سبحان‌الله) ایله مترادفدر .

سبحانی = جناب سبحانه منسوب وعائد ، ربانی .

سُبْحَه [ع،س] چکیلن تسبیح § تسبیح دانه‌سی .

سُبْع [ع ، عد] واحد قیاسینك یدی مساوی جزئندن بر جزئی .

$\frac{١}{٧}$.

سبع ربع = دورتده بر جزئك یدی‌یه تقسیمندن چیقان خارج قسمت .

$\frac{١}{٤} \times \frac{١}{٧} = \frac{١}{٢٨}$.

سُبُل [ع ، س] یول معناسنه اولان (سبیل)ك جمعی .

سُبُوت [ع،س] جمعه ایرتسی دیمك اولان (سبت)ك جمعی .

سُبُّوح [ع،ص] هربار تسبیح وتقدیس اولنان معناسنه اوله‌رق صفات الهیه‌دندر .

سُپاپ [ج،س] (حکمت) (Soupape) ، طلومبه و ماکنه‌لر وسائره‌ده آچیلوب قپانیر منفذ .

امنیت سپابی = بعض ماکنه‌لردن استیمك تضییقیله کندیلکندن آچیلوب بخاری خارجه دفع ایدن دلیك .

سُپارَه [فا،س] { اصلی (سی‌پاره)در} . قرآن کریمك منقسم اولدیغی اوتوز جزؤدن هربری § رساله ، کوچوك کتاب

سُپُرْدَه [فا،ص] اصمارلانمش ، سپارش اولنمش § ترك واعطا ایدلمش .

سُپُرْگَه [ت،س] اورته‌لق سپوره‌جك آلت .

سپورکه‌لك = (معماری) مبانیده دوشمه‌نك تطهیری اثناسنده سپورکه‌نك صیوا دیوارلرینی اویماسی ایچون دوشمه‌نك اطرافنه ودیوارك قاعده‌سی اوزرینه اوریلان چیته‌لر .

سپورمك = سپورکه ایله تمیزله‌مك .

سپورندی = سپورمکدن حاصل اولان چورچوپ ، توز ، طوپراق .

سپورندیلك = سپورندی آتیلان ، دوکیلن محل .

سُتُرْدَه [فا ص] تراش ایدلمش یونتلمش .

سُتُرْك [فا،ص] بیوك ، ایری ، عظیم .

سُتُرَه [فا،س] استوره دنیلن تراش آلتی .

سُتْرَه [ع،س] اورتو ، پرده ، حجاب .

سُتُودَه [فا ، ص] مدح وثنا اولنمش ، ممدوح § شایان مدح اولان .

ستوده‌شیم = ممدوح الاخلاق .

ستوده‌صفات = ممدوح الصفات .

سُتُور [فا -] بینك حیوانی .

ستوربان = سایس ، بینك حیواناتنه باقان .

ستوردان = آخور ، طوبله

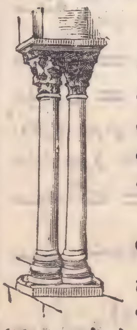

(چفته ستون)

سُتُون [فا،س] دیرك ، عمود ، رکن § غزته ، کتاب کبی شیلرده صحیفه‌لرك یوقاریدن آشاغی‌یه دوغری اولان قسملرندن ، بلوکلرندن هربری .

ستونلق = (معماری) دیرك یاپلمق اوزره اخراج اولنان جسیم اوزون طاشلر .

سُتُوه [فا،ص] ملول ، مکدر § یورغون § عاجز ، قاصر .

سُجُود [ع ، س] سجده ایتمه ، نمازده تعظیما یوزی یره سورمه ، یره قپانمه .

سُجُول [ع،س] جـ : (سجل) .

سُجُون [ع،س] زندان ، محبس معناسنه (سجن)ك جمعی .

سُحاف [ع ، س] ورم دنیلن آق جکر مرضی . {ورم تعبیر ایدلندر }

سُحْرَه [ع،ص] اجر کاذب .

سُخْرَه [ع ، مص] برینی استهزا ایتمك § استجهال ایلمك .

سُخَن [فا،س] سوز ، کلام ، لفظ ، نطق .

سخن آرا
سخن پرداز
سخن پرور
سخنور
سخنکذار
سخن‌دان
سخن‌سنج
سخنران
سخنسرا
= کلامی تزیین ایدن ، کوزل ومنتظم سوز سویلین ، کلامی فصاحت اوزره ایراد ایدن ، فصیح اللسان ، ناطقه‌لی ، خطیب ، دوز کون سوز سویلین .

سخندان = (صف) سوز بیلن ، کوزل مناسبتلی سوز سویلین .

سخندانی = سخندانلق .

سخن سنج
سخن شناس
= سویلیه‌جکنی طارتوب دوشونن ، سوزك مفهوم وتأثیرینی تقدیر ایدن .

سخن‌چین = سوز طوپلیان ، سوز طاشیان ، نمام ، دیدی قودیجی .

سخنرانی = سخنرانلق .

سخن‌سنجی = سخن سنجلك

سخنوری = سخنورلك .

سُخْنان [ع ص] فی‌الاصل صیجاق کون معناسنه‌در § حار ، صیجاق ، قیزغین .

آثار سخنان = (حکمت) اوتو وفس قالبی کبی زیاده قیزدیرلمش برسطح معدنی

اوزرینه سربیلن مایعك درحال اوفاق کره شکلنده برطاقم اقسامه تفریق اولنه‌رق هر برینك برحرکت دورانیه اکتساب ایتمسی حال وکیفیتی .

سُخُونَتْ [ع، مص] صیجاقلق، قیزغینلق، حرارت .

سخونتك موازنت متحرکه‌سی == (حکمت) یکدیکرینه ناظر اوله‌رق موضوع اولان درجهٔ حرارتلری مختلف بر طاقم اجسامك بر سخونت متساویه حالنده بولنمغه سعی ایتملری کیفیت طبیعیه‌سی ـ که : بوکا (نوتون قانونی) دخی دینور .

سُداسی [ع، عد] اصلی آلتی حرفدن عبارت کلمه .

سداسی البزور == التی تخملی نبات .

سداسی الورقات == التی یاپراقلی چیچك .

سداسی الوجوه == (هندسه) التی وجهلی .

سداسی الاضلاع == التی ضلعلی .

سُدْس [ع، عد] التیده بر، التی جزئده بر جزء $\frac{1}{6}$.

سُدَّه [ع، س] قاپو، باب، در . § قاپو اشیکی، آستان، عتبه . § بدنك بعض مسامات واعضاسنه عارض اولان طیقانقلق .

سُرادِق [ع، س] { (سراپرده)نك معربی } اوتاغ § حرم دائره‌سنك اوکنه چکیلن پرده معناسنه‌در .

سُرّاق [ع، ص] خرسز معناسنه اولان (سارق)ك جمعی .

سُرخ [فا، ص] قرمزی، احمر، قزیل . § قرمزی مرکب، لعل .

سرخسر == قزیل باش، رافضی .

سرخاب == قزیل رنکلی صووشراب || قان .

سرخابی == قرمزی اوردك ـ که نادر بولنور .

سرخی == قرمزیلق، قزیللق .

سُرْفَه [ع، س] (حیوانات) کلبك وامثالی حشراتك بدایت احوالی، یومورطه‌دن هنوز چیقدیغی حال .

سُرْفَه [فا، س] اوکسوروك، سعال .

سُرْعَت [ع، مص] چابوقلق، چابوق اولمه .

سرعت انتقال == سویلنیلن سوزی چابوق اکلامه || (ماکنه) متحرکك قطع ایلدیکی مسافه مقداری .

سرعتله == چابوق اوله‌رق، عجلهٔ .

سرعت اخیره == (اسلحه) مرمینك محرکك نهایت نقطه‌سنده ایکن حائز اولدیغی سرعت .

سرعت اشتعال == (اسلحه) باروت حقی درونده آلوك بر ثانیه‌ده قطع ایلدیکی مسافه .

سرعت ابتدائیه == (طوپجیلق) مرمینك طوپك آغزندن حین خروجنده حائز اولدیغی سرعت || (ماکنه) متحرکك واحد قیاسی عد ایدیلن برزمان ظرفنده (اکثریا بر ثانیه‌در) قطع ایلدیکی مسافه .

سُرْم [ع، س] (طب) معاء مستقیم دنیلن طوغری باغرصاق ـ که : امعانك منتهاسنی تشکیل ایدر .

سُرْمَه [فا، س] کوزه چکیلن سیاه بویا، کحل .

سرمه‌چوب == کوزه سرمه چکمك ایچون استعمال ایدیلن میل، خلال .

سرمه‌دان == درونده سرمه حفظ ایدیلن قاب .

سرمه‌لی == کوزلرینه سرمه چکلمش اولان . || کوزلرینك اطرافی سرمه چکلمش کبی طبیعی اوله‌رق سیاه اولان .

سُرْنا [فا، س] زورنا دنیلن ونفسله چالینان قبا وتیز سسلی کوبلی چالغیسی

سرنازن == زورنا چالان .

سرناپا == زرافه دنیلن حیوان .

سُرُوج [ع، س] ات طاقمی، اکر معناسنه اولان (سرج)ك جمعی .

سُرُود [ع، س] تغنی، ترنم، ترکی، شرقی .

سُرُور [ع، س] سوینج، شادی، مسرت . [عربیده مصدر اولوب برینی سویندیرمك معناسنه ایسه‌ده لسانمزده اسم اوله‌رق مستعملدر] .

سُرُوز [ت، س] جیوه مرکباتندن قزیل زرنیخ

سُرُوش [فا، س] ملك، فرشته .

سُرَّه [ع، س] (طب) کوبك، ناف .

سرهٔ باطنه == یومورطه‌نك صاریسی . || (نباتات) بزرك وسطنده کوبکه مشابه یرکه اصل تخمك مایه‌سنی حاویدر : سرهٔ داخلی، سرهٔ خارجی .

سُسْت [فا، س] کوشك، صولپوك .

سستی == کوشکلك .

سست پیمان == عهد وپیمانی قوی اولمیان .

سُطُرلاب [فا، س] ☞ (اسطرلاب) .

سُطُوح [ع س] جمع : (سطح)

سطوح یساریه == (هندسهٔ رسمیه) غیر قابل انکشاف اولان سطحلر .

سطوح مفصلیه == ☞ (مفصل) .

سُطُور [ع، س] یازی دیزیسی، یازی صره‌سی معناسنه اولان (سطر)ك جمعی .

سُعال [ع، س] اوکسوروك § (طب) آق جکرك ویا لواحقندن اولان آلات تنفسیه‌دن برینك درونده‌کی جسم اجنبی‌یی دفع ایتمك ویاخود اثر مرض اولمق اوزره متحصل تخریش نتیجه‌سی اوله‌رق واقع اولان حرکات غیر اختیاریه‌سی .

سعال دیکی == (طب) بوغماجه اوکسوروکی ـ که : قصبات رئه‌نك برعلت نزلویه وتشنجیه‌سی اثریدر [دیك خروس معناسنه اولوب ساری ومستولی واطفاله مختص اولان بو علته دوچار اولان چوجقلرك اوکسوروکلرینك نهایتنده خروس صداسنه مشابه برصدا حاصل ایتملری علت مزبوره‌نك بووجهله تسمیه‌سنه بادی اولمشدر]

سعال کلبی == (طب) برمدت غیر معینه‌ده دوره ایله ظهور ایدن شدید و متشنج زفیرات متوالیه‌دن عبارت سعال .

سُعَداء [ع، ص] سعادتله متصف آدم معناسنه اولان (سعید)ك جمعی .

حدیقة السعداء == فضولینك وقعهٔ دلسوز کربلادن باحث براثری .

سُعُود [ع، س] نجوم پرستان طرفندن کواکب مقدسه‌یه ویریلن اسم .

سُعُوط [ع، س] انفیه .

سُفْتَه [فا، ص] دلینمش، مثقوب دلیکلی .

سفته کوش = قولاغی دلیك .

درسفته = دلینمش اینجو .

ناسفته = دلینمه‌مش .

سُفتَجَه [ع ، ا] ☛ (پولیچه) .

سُفَراء [ع ، ا] ج : (سفیر) .

رئیس السفراء = بر مملکتده بولنان سفیرلر ایچنده اك قدملی اولانی .

سُفْرَه [ع ، ا] اوزرنده یمك یینیلان یایغی، ماصه، تپسی، سینی کبی شیلره دینور . § طعام . § مقعد اوتوراق یری .

سفره بزی ، سفره اورتوسی = یمك ماصه‌سنك اوزرینه اورتیلن یایغی .

سفره طاقمی = چتال ، بچاق ، قاشیق ، طباق ، بارداق وسائر لوازم طعامیه .

سفره‌جی = سفره‌یه عائد وظائفی ایفا ایدن خدمتجی .

سُفَلاء [ع ، ا] (مولددر) ج : (سفیل) .

سُفْلی [ع ، ص] (علوی) مقابلی، اشاغیده بولنان، تحتانی . § الچاق ، دنی ، فرومایه . § قیافتی پژمرده، پریشان حال، کیرلی، نظافتسز . § هیئت اصطلاحات قدیمه‌سنجه : عطارد ایله زهره کوکبلری .

سفلیات = سفلی اولان خصوصات جزئیات امور || امور دنیویه .

سفلیت = سفلیلك ، آلچاقلق .

سُفْلی [ع ، ا] ج : (اسفل) .

سُفُن [ع ، ا] (سفائن) کبی (سفینه)‌نك جمعی . [اکثریا حرب کمیلرینه اطلاق اولنور] .

سُفوف [ع ، ا] (طب) توز حالنه کتیرلمش دارو ، علاج .

سُفَهاء [ع ، ا] ج : (سفیه) .

سُقاطَه [ع ، ا] قیرنتی، دوکنتی .

سقاطه چینن = قیرنتی دوشیریجی .

سُقوط [ع ، مص] دوشمك ، مادةً ومعناً دوشمك ، اشاغیلامق .

سقوط اجسام = (حکمت) فضاده کندی حالنه ترك ایدیلن جسملرك جاذبهٔ ارض تأثیریله یره طوغری دوشملری .

سقوط اجسام قوانینی = (حکمت) اجسامك خلاده سقوط ایدر ایکن تابع اولدقلری قانونلر . [که : اوده شو اوچ قاعده‌دن عبارتدر :

١ — « هرجسم خلاده عین سرعتله سقوط ایدر .

٢ — « خلاده سربستجه سقوط ایدن جسملرك قطع ایلدکاری مسافه‌لر مبدأ حرکتدن اعتباراً صرف اولنان زمانك مربعیله متناسبدر » .

٣ — « سربستجه سقوط ایدن بر جسمك سرعت مکتسبه‌سی مبدأ حرکتدن اعتباراً مرور ایدن زمان ایله متناسبدر » .

زاویهٔ سقوط = ☛ (زاویه) .

سقوط سرم = (طب) غشاء مستقیمك غشاء مخاطیسنك مقعددن خارجه طوغری صارقمسی .

سقوط مهبل = (طب) مهبلك اشاغی صارقمسی .

سقوط اوراق = کوز موسمنده یاپراقلرك دنبلرندن قوپارق یره دوشملری .

نقطهٔ سقوط = (اسلحه) مرمینك زمینی اوزرنده‌کی اصابت نقطه‌سی .

سقوطیه = (حکمت) بالونلرده بر تهلکه وقوعنده سیاحلری سالماً اشاغی ایندیرمکه خدمت ایدن شمسیه شکلنده برآلت که : غایت متین قماشدن یاپیلیر .

سُقوف [ع ، ا] دام، طاوان معناسنه اولان (سقف) ك جمعی .

سُکاری [ع ، ص] سرخوش، مست معناسنه اولان (سکران) ك جمعی .

سُکّان [ع ، ا] شخصه وصف اولان (ساکن) ك جمعی § کمی دومنی .

سُکَّر [ع ، ا] شکر .

سکرمکرر = نبات (نوبت) شکری دنیلن بلوری ، پارلاق شکر . (قند مکرر)

سکرعنب = (طب) معده‌ده (امعاده) دنیلن دیاستاس لعابی واسطه‌سیله اغذیهٔ نشائیه‌نك تحول ایلدیکی مادهٔ سکریه که : قابل حل وتمثلدر . بوکا عمومیتله غلوقوز نامی ویریلیر .

تبول سکر = کثیرالمقدار شکری حاوی اولمسی وافرازات بولیه‌نك تزایدی ایله متحصل ودیابت مسکر دنیلن مرض .

سُکْنی [ع ، ا] ساکن اوله‌جق، اقامت ایدیله‌جك محل، مسکن، منزل، قوناق .

قابل سکنی = ساکن اولمغه مساعد اولان .

تمهٔ سکنی = (لغته) قری وقصبات درونده بولنوب برای اسکان ترك ایدیلن لزومی مقدار عرصه‌لر .

سُکوت [ع ، مص] ترك کلام ایتمه ، صوصمه، لاقردی سویله‌مه .

سکوتی = آز لاقردی ایدن، صوصمه‌یی التزام ایلین .

سُکود [ت ، ا] ☛ [سوکوت] .

سُکون [ع ، ا] طورمه، حرکت ایتمه § اضطرابسزلق، حرکتسزلك § رکودت ، طورغونلق § حرکتسزلك .

سکونت = (غلط ومولددر) سکون § (حکمت) حرکتده اولمیان جسمك حالی .

سکون اضافی = برجسم متحرکه نسبتله وضعیتی تبدیل ایتمین جسمك حالی .

سکون مطلق = حرکتك کاملاً معدوم اولمسی کیفیتی ــ که : موهومدر .

سُلّاء [ع ، ا] (نباتات) نباتاتك قبوقلری اوزرنده بولنان وقولایلقله قوپان دیکنلر .

سُلاف ــ سُلافه [ع ، ا] شراب ، خمر .

سُلاله [ع ، ا] صوی ، ذریت .

سلالهٔ طاهره = ذریت مقدسهٔ حضرت پیامبری .

سُلام ــ سُلامی [ع ، ا] (طب) ال و ایاق پارماقلرینی تشکیل ایدن اوزون کمیکلر . { جمعی : (سلامیات) کلیر . }

سُلطان [ع ، ص] حضرت پادشاه، ملك، حکمدار § سلاطین عظام معالی اتسام عثمانیه‌نك والده ، همشیره وکریمهٔ مکرمه‌لرینه اطلاق اولنور .

خانم سلطان = سلطان کریمه‌سی .

سلطانی = سلطانه منسوب ، شاهانه .

سُلَّم [ع ، س] مردیون ، نردبان ، آلت صعود § (طب) قولاقده حلزون دنیلان قطعهٔ عظیمهٔ باطنه‌نك نردبان شكلنده‌كی جوفی .

سُلْمَن [ت ، س] معروف برمادهٔ سمیهٔ زیبقیه .

آق سلمن = سلمنك برنوعی اولوب نسوانك استعمال ایلدكلری دوزكونك تركیبنده داخلدر .

طاتلی سلمن = قالوملی دنیلن جیوه‌لی دواء - كه قبض معنده قارشی استعمال اولنور .

سُلُوك [ع ، مص] یوله كیرمك ، یول طوتمق § طریق تصوفه انتساب ایتمه § (نباتات) اوراق واذنابك تبدلندن حاصل اولان برطاقم اعضای طویله‌دركه : نباتات متسلقه‌یی جوارنده‌كی مواده ربط ایدر .

سُلَیْمانی [ع س] برنوع ذی قیمت طاشكه : كمرطوقه‌سی وسائره اعمال اولنور .

سُلَیْمَه [ع ، س] (طب) ال وایاق پارمقلرینی تشكیل ایدن اوزون كمیكلردن اورته‌ده بولنان ایكنجی كمیك .

سلیمهٔ صغیره = (طب) بوكمیكلردن پارمق اوجلرنده و طرناغی حامل اولان اوچنجی اوزون كمیك . (مبحث عظام)

سُمْ [ع ، س] حیوان طرناغی .

سُمّاق [ع ، س] اكثریا كبابه قونیلان اكشیجه وقرمزیجه دانه‌لر .

سُمْپاره [فا ، س] حیوان طیرناغی وسائر بوقبیل شیلری آشندیران سرت شی . (زیمپاره)

سمپاره كاغدی = معدنلری وتخته وسائره‌یی اكه‌له‌مكه ، تمیزله‌مكه مخصوص كاغدكه : اوزرینه سمپاره توزی اكیلمشدر .

سُمْتِراش [فا ، س] حیوانلرك طرناغنی كسمكه ، دوزلتمكه مخصوص نعلبند آلتی .

(سمتراش)

١ ، ٢ — نعل چیویلرینی چیقارمغه مخصوص .
٣ ، ٤ — طرناقلری تراش ایتمكه مخصوص .
٥ ، ٦ — قیصقاجلر .

سُمْرَه - سُمْرَت [ع ، س] اسمرلك .

سُمْعَه [ع ، س] ایشیدلسون دیه ریاكارانه ایشلنیلان ایش § اویله بر ایش ایشلمه .

سُمُو [ع ، س] یوكسكلك ، علو ، رفعت .

سُمُوم [ع ، س] زهر ، آغو معناسنده اولان (سم)ك جمعی .

سُنْبُك [ع ، س] ذوالحافر یعنی تك طرناقلی اولان حیوانلرك طرناغی [جمعی : (سنابك) كلیر]

سُنْبُل [ع ، س] (نباتات) آرپه ، بغدای كبی نباتاته منسوب ازهارك بر محور نبات اوزرینه ارتكازندن حصوله كلن شكله دینور ، فندق آغاجنك اشبو شكلده سنبل هیئتنده موضوع اولان چیچكلرنده اولدیغی كبی § (نباتات) وحیدالفلقه شعبه‌سنك زنبقیه فصیله‌سندن ماوی بعضاً فلاملونی وبعضاً صاری رنكلرده چیچك آچان وصوغاندن حاصل

(سنبل)

اولان كوزل قوقولی نباتدر . § زلف خوبادن كنایه‌ده اولور .

سنبل رومی = (نباتات) ذات الالقاح منظوره‌نك نجیلیه فصیله‌سندن بر جنس سنبلكه ؛ چیچكلری قدح شكلنده اولمیوب دوزجه وحشیشی بر نباتدر .

(سنبل رومی)

سنبل متفرع = علی العموم ارهسارلك محور ثانی اوزرنده بلاذنب وضعیتلری كیفیتنه دینور اكر ازهار یالكز محور اصلی اوزرینه ارتكاز ایدر ایسه اكا (سنبل بسیط) دینیلور .

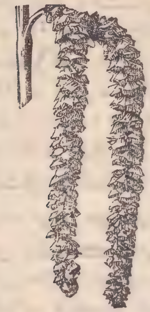
(سنبل متفرع)

سنبل هندی = (نباتات) صاریجه و دوزجه چیچك آچان و نجیلیه فصیله‌سنه منسوب اولان برنوع چیچك .

یبانی سنبل = (كدی اوتی) ، ذات الفلقتین شعبه‌سنك شفویه فصیله‌سندن بر نبات اولوب كدیلر بوندن پك خوشلاندقلرندن بو اسم ویرلمشدر .

(یبانی سنبل)

سنبلی = سنبله منسوب ومتعلق . ‖ قپانیقجه وباغمورسز هوا ، بلوطلی هوا .

سُنْبُلَه [ع ، س] بغدای ، آرپه وبونلره مماثل نباتاتك بشاغی . § (قوزموغرافیا) بروج اثنی عشردن بری اولوب (اسد) و(میزان) برجلری آره‌سنده واقعدركه : شمس بورایه آغستوسك طقوزنده داخل اوله‌رق موسم اوراق تمام اولمش اولور .

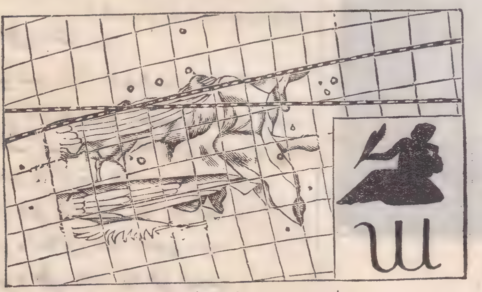
(سنبله)

سُنَّت [ع ، س] سیرت حسنه . § حضرت سیدالثقلین افندمز حضرتلرینك اكثر زمانده ایشله‌مش اولدقلری افعال شریفه‌كه : اهل اسلام ایچون واجب الاقتدادر . [فرضدن ماعدا

قلمان نمازلر، استعمال مسواك، جماعتله اداى صلاة كبى. § ختان.

سنت مؤكده = (فقه) صباح واكله واقشام نمازلرنده قيلنان سنتلر كبى كه: حضرت رسول اكرم (صلعم) كراراً ادا بيوردقلرى ايچون تركى جائز دكلدر.

سنت غير مؤكده = قيام وقعودده تطويل قرائت كبى كه: سنتى بعض احوالده تركى جائزدر.

اهل سنت = اوامر الهيه وسنن نبويه يه تطبيق حركت ايتمك اوزره ائمهٔ عظام حضراتى طرفندن تعيين واراءه ايديلن مذهب مشروعه تابع اولان اهل اسلام.

سنت الله = حكم الهى.

سنتجى = چوجقلره ختان عمليّاتى اجرا ايدن كيمسه كه بونلرك اسكى اصوللرى داعئ محاذير اولديغندن يكى اصولده وفنى صورتده اجرا ايدنلر انلرك يرينه قائم اولمقده در.

سنتلى = ختان ايدلمش، مختون.

سنتسز = غير مختون.

سُنْدُس [ع، س] اينجه ديبا، نازك اطلس.

سندسى = سندسدن ياپلمش شئ.

سُنَن [ع، س] سيرت حسنه معناسنه اولان (سنت) ك جمعى. عادات وآداب نبويه.

سُنُوح [ع، مص] حسن صورتله خاطره كلمه § ظهور ايتمك، واقع اولمق.

شرفسنوح = (ارادهٔ سنيهٔ حضرت پادشاهى حقنده) شرفله ظهور وصدور ايدن [جمعى: (سنوحات) كلير].

سُنّى [ع، س] اهل سنتدن اولان ذات.

سُنُوخ [ع، مص] ثابت ومحكم اولمق. § مطمئن.

سو- ى [فا، س] طرف، جهت، يان، جانب.

سوبسو = طرف طرف، هر طرفده.

سُوءْ [ع، س] (معنويانه مخصوص اولوب اضافتسز قوللانيلماز). كوتولك فنالق § كوتو، فنا.

سوء حركت = فنا حركت.

سوء اخلاق = اخلاق ذميمه.

سوء ظن = فنا ظن ايديش.

سوء استعمال = برشيئى مشروط لهنك غيرى يه، نابجا اولەرق صرف واستعمال ايتمه.

سوء القنيه = (طب) خستهيى بى تاب وطاقت براقان اسهال مذيب وسائر اعراض ايله متصف حال وخامت.

سوء هضم = وظائف هضميه نك عدم اتمام اجراسى.

سُوار [فا، س] بينمش، برشيئك اوزرينه بينن [جمعى: (سواران) كلير].

اسب سوار = آته بينيجى، بينن.

استرسوار = قاطره بينيجى، بينن.

اشترسوار = دوه يه بينيجى، بينن.

سُوارى [فا، س] (پياده) مقابلى آتلى عسكر. § بكلك سفينه نك بيوك ضابطى، قپودانى.

سواريلك = سوارى عسكرينك حال وصفى. || سوارى اولمش.

سوارى قوماندانى = سوارى فرقه سنك اك بيوك آمرى، سوارى فريقى.

سوارى رئيسى = سوارى دائره سنك آمرى، رئيسى.

سوارى دائره سى = سوارى صنفنه منسوب اولان عساكره متعلق معاملاتك رؤيتنه مأمور دائرهٔ عسكريه.

سوارى ژاندارمه = ژاندارمه نك سوارى قسمى || بو قسمه منسوب ژاندارمه.

سوارى پوليسى = آت اوزرنده دوريه اجرا ايدن پوليس.

(سوارى)

سُواع [ع، س] زمان جاهليتده (هذيل) قبيله سنك پرستش ايلدكلرى صنم.

سُؤال [ع، مص] صورمق، صورلمق، استفهام، استيضاح § صوريلان شى. [بو معناده جمعى اسئله كلير]. ديلنمك، تسأل § ديلنجيلك. [بو معنايه كوره جمعى: (سؤالات) در].

سُوبَك [ت، س] چوجغك ادرارى المق ايچون يشيكده آلت دليكنه باغلانان شيشه.

سُوبُو [ت، س] اوزونجه، ياصيجه شى. [اكثريا روم ايلى اهاليسى طرفندن قاوونه وصف اولەرق قوللانيلور].

سُوبيه [ت، س] بادم، ايچى وقاوون چكردكى كبى شيلردن اعمال ايديلن بياض شربت § (بحريه) كيز دنيلن سرندن ماعدا دونتماسى اولميان كمى ديركى § (فرانسزجه Sous-pie) دن پانطالون پاچه سنك ايكى طرفنه مربوط اولەرق طبانك آلتندن كچيريلن اينجه مشين كه: عسكرلر طرفندن استعمال اولنور.

سوبيه بالغى = حيوانات ناعمه نك ذات الارجل الرأسيه فرقه سندن برحيواندر عن اصل بالق اولميوب ناعمه در.

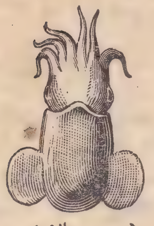

(سوبيه بالغى)

سُوپُورگه [ت، س] (سپورگه).

سُوپُورمك - سُپُورمك [ت، مص] سپورگه ايله توزينى آلوب تميزلمك.

سُوت - سُود [ت، س] بالزوطيور وحشراتدن ماعدا بيوك ديشى حيواناتك وليدى متعاقب ممه لرندن سيلان ايدن بياض رنكلى مايع مغذى § بعض نباتاتدن آقان بياض مايع - § بياضلقدن كنايه. § (دكز، نهر حقنده) پك راكد. طالعه سز.

سود ليمانلق = دكز ويا نهرك پك راكد بولنديغندن ويا ايكى آدم آره سنده كى خصومتك مبدل مودت اولديغندن كنايه.

سود آنا، سود ننه = مرضعه، باشقه سنك چوجغنى اجرتله امزيرن قادين.

سود اوتی = (پولیغالا) ذات الالقاح منظوره‌دن پولیغالیه فصیله‌سندن بر نباتدر.

سود اوغل = برقادینك چوجقلقده سودینی اممش اولان اركك چوجق ویا اركك.

سود برادر = آیری آیری والده‌لردن تولد ایدوب عین قادینك چوجقلقده سودینی اممش اولان ایكی كیمسه.

(سود اوتی)

سود بابا = سود انانك قوجه‌سی.

سود اورغونی = كندیسنه سوت طوقنمش كوچوك چوجق.

سودجی = سود صاتان آدم.

سود چالقمسی = حمل ویادیگر برسببدن طولایی قادینك سودی بوزیله‌رق چوجغه طوقنمسی.

سودلاج = سود و شكرله پیشمش پرنج یمكی.

سود باشی = زبده، قایماق.

سود دیشی = چوجقلرده ایلك ظهور ایدن دیش‌كه: یدی یاشنده دكیشیر.

سود قارداش = ☞ (سودبرادر).

سود قابی = درونده سود قونیلان مختلف قطعه‌لی وشكللی قاب.

سود قوزیسی = هنوز ممه امن قوزی || هنوز پك كوچك اولان یاورو.

قوش سودی = دنیاده بولنمیان شیدن كنایه. (محال).

سود قیری = غایت بیاض آت.

سود ویرمك = امزیرمك، ارضاع ایلمك.

سودلی = سودله یاپلمش اولان || ممه‌سندن چوق سود كلن.

سود یوزی = سودك اوزرنده‌كی قایماق.

سود منطاری = ذات الالقاح غیر منظوره وقطور مغذیه‌دن برمنطار اولوب ترلالرده بیتر طعمی لذیذدر.

(سود منطاری)

سودلگن = درونده سود كبی بیاض ویاپشقان وغایتله آجی ومایع جریان ایدن بر جنس نباتكه: ذات الفلقتین شعبه‌سنك فربیونیه فصیله‌سنه منسوبدر. [بونك برنوعنه سودلیجه دخی دینور]

(سودلگن)

سودلگن اوتی = نباتات سنویه‌دن اولوب بر متره قدر طوله مالك ویاپراقلری واسع و متقابل وچیچكلری صارمشمتراقدر.

اناسودی بورندن كلمك = پك زیاده مشقت چكمك.

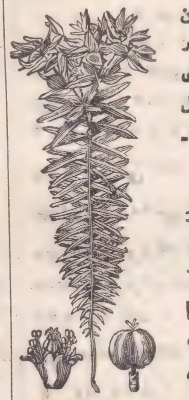

(سودلگن اوتی)

سوخته [فا، ص] یانمش، طوتشمش، محروق، یانیق.

دلسوخته = كوكلی یانمش، مكدر، مغموم.

سود [فا، ا] فائده، كار، قازانج.

چه سود = نه فائده.

سودمند = فائده‌لی، كارلی، قازانجلی.

سوده [فا، ص] سورمش، سورلمش.

رخسوده = یوزینی سورمش.

سودا [ع، ا] طوز كبی برمادهٔ كیمیویه اولوب اجزاخانه‌لرده بعض ادویه تركیبنده وخانه‌لرده چماشیر یقامه‌ده مستعملدر بالكیمیا فحمیت اول نطروندر.

سور [ع، ا] ازمنهٔ قدیمه‌ده بیوك شهرلرك اطرافنه چویرلمش اولان یوكسك دیوار، بدن، حصار.

داخل سور = شهر ایچی.

خارج سور = شهرك طیشاریسی.

سور [فا، ا] دوكون، ولیمه § ضیافت § شنلك.

سور [ع، ا] جم: (سوره).

سوراخ [فا، ا] دلیك، كدیك.

سورتمك [ت، مص] برشیئی دیگر برشیئه تماس ایتدیره‌رك ازچوق یورتمك § سرعت برشیئی بوصورتله سوره‌رك آشندیرمق.

بورن سورتمك = كبری قیرمق.

طبان سورتمك = چوق كزمك.

سورتلمك = تماس ایتدیرلمك، طوقونمق || صاتاشوب غوغا آرامق.

سورتدیرمك = سورتمك فعلنی دیگر بركیمسه‌یه اجرا ایتدیرمك.

سورتمك = برشیئه تماس ایده‌رك، سورینه‌رك كچمك § غوغایه وسیله آرامق.

سورتوك [ت، ص] سوقاق سوقاق كزن سرسری قادی.

سورچمك [ت، مص] ایاق برمانعه‌یه تصادفله دوشه‌جك كبی اولمق § یاكلمق، سهو وخطا ایتمك. [(سورچ لسان) غلط اولدیغندن استعمالندن توقی ایدلملی.]

سورچدیرمك = (سورچمك) ماده‌سندن مصدر متعدی.

سورچ = یاكلمه، سهو وخطا.

سوردیرمك [ت، مص] سورمك فعلنی اجرا ایتدیرمك.

ال سوردیرمك = طوقوندیرمق، بولاشدیرمق || قوغدیرمق، اجلا ایتدیرمك || دوام ایتدیرمك || طوپراغی ایشلتدیرمك || انفاذ و اجرا ایتدیرمك || اسهالی موجب اولمق.

سورشدیرمك [ت، مص] ایكی شیئی بربرینه سورتمك § یاواش یاواش اوغمق.

سورشمك = بربرینه تماس ایتمك، سورتمك.

سورك [ت، ا] دوام بقا § چوق سورن، زیاده امتداد ایدن.

سوركسز = دوامسز، ازدوام ایدن، بقا بولمیان.

سوركلی = دواملی، چوق سورن، اوزون.

سوزگو ـ سوزگی [ت ، ـ] اوبی محکمجه قیامق ایچون اوفقی آرقه‌سنه سوریلن دمیر ویا آغاج ، طرقاز . § شوسه‌یی ویا ترلایی تسویه وتحکیم ایچون اوزرنده گزدیریلن طاش، یا دمیر آغر اسطوانه، لوغ . § ترلاده‌کی کربیچلشمش طوپراق کتله‌لرینی ازمك ایچون سوریلن اسطوانی توتوك ویا طاش سلندیر .

سورکوله‌مك = قاپویی سورکوسوده‌رك قیامق || شوسه‌اوزرنده لوغ گزدیرمك || ترلایی سورمك ، طوپراق کتله‌لرینی ازمك .

سوزگون [ت، صـ] منفی ، مطرود. سورلمش ، تبعید ایدلمش اولان § منفی ، محل نفی واجلا .

سورکون آوی = شکاری بالتعقیب هر طرفدن صیقشدیره‌رق اجرا ایدیلن صید .

سورکونلك = منفیلك || اسهال .

سورمك [ت ، مصد] برشیئی دیکر شیئه تماس ایتدیرمك ، دکدیرمك ، طوقندیرمق § لمس ، مس ، مسح ایتمك § ایلری ویا کیری حرکت ایتدیرمك . یورونمك § نفی واجلا ایلمك § قوغالامق § طوپراغی ایشله‌مك ، وواجلندیرمق ، خرج و صرف ایتمك § امرار ایتمك (ذوق وصفا سورمك کبی) . § دوام ایتمك ، اوزاتمق ، امتداد ایلمك . § وقت کچمك ، زمان مرور ایتمك . § (نخم وفلز حقنده) چیقمق ، باش کوسترمك ، نشوونما بولمق . § اسهاله دچار اولمق . § بویامق ، بوغ ، بویا ، جلا ، مرهم کبی شیلر ایله جلا ایلمك .

ال سورمك = طوقنمق .

پی سورمك = مزایده‌یه اشتراك ایتمك .

سورلمك = لمس ومسح ایدلمك ، تماس ایتمك . || قوغلمق ، طرد ونفی اولنمق . || ترلا ایشلنمك || مرار ایدلمك . || انفاذ واجرا ایدلمك . || مقبول ، متداول اولمق ، سورتمك || برشیئی کندینه سورمك . || متقبل ومحتاج اولمق .

سورمه [ت ، مصد] (سورمك) ماده‌سندن مصدر تخفیفی . § (سرمه) § قپو کالدینك ایچریدن ال ایله سوریلن دمیری . § لیفت ، اسهال .

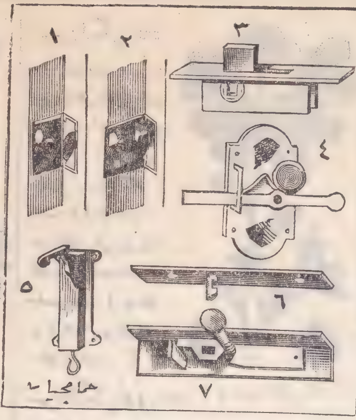

(سورمه‌لر)
١ ، ٢ — پنجره قناتلری سورمه‌لری . ٣ — آرابه‌لره مخصوص . ٤ — عادی قپو سورمه‌سی . ٥ — طولابلره مخصوص . ٦ ، ٧ — صندق وقوطیلره مخصوص .

سورمه طاشی = آنتیموان .

بغدادی سورمه‌سی = کولله توزی .

سورمه‌لی مورغه = (بحریه) ومورغه‌نك ایچنده حرکت ایدن متحرك اومورغه‌که یاپلمه‌یی منع ایدر .

سورمه‌له‌مك = کوزینه سرمه چکمك . || کوز بویامق ، آلداتمق . || قاپونك سورمه‌سنی قومق .

سورمه‌لی = کوزنه سرمه چکلمش اولان ، مکحل || سورمه‌لنمش قاپو .

سورمه‌لی نشانکاه = (طوپجیلق) استقامت طوپنه کوره دیکر طوپلری هدفه بالتسویه بطاریه‌یه آتش ایتمك ایچون مستعمل آغاج نشانکاه .

سورنا ـ سورنازن [فا ، ـ] [سرنا وسرنازن] .

سورو ـ سوری [ت، ـ] حیوانات اهلیه یعنی ، بر ویا زیاده چوبان طرفندن سوریلن واداره اولنان حیوانات کثیرهٔ مجتمعه § جماعت وفیره ، غلبه‌لك ، فوج . § کثیر ، وفیر ، چوق .

سوریجی = بینك ویا یوك حیوانی سورن ، یوروتن آدم .

سوروم [ت ، ـ] برمالك سورلمسی ، رواج ، اعتبار .

سورومك ـ سورتمك ـ

سوروکلمك [ت، مصـ] یرده چکه‌رك کوتورمك . § چکه‌رك طاشیمق .

ایاق سورومك = وقت کچیرمك ، اهمال ایتمك .

ایپنی سورومك = شقاوت ایتمك . || غوغایه وسیله آرامق .

سوروندیرمك = زحمت ، مشقت چکدیرمك ، ضرورته کرفتار ایلمك .

سوروتمك ⎫
سوروکلتمك ⎭ سورومك فعلنی اجرا ایتدیرمك .

سورونمك = قالقمقسزین یرده چباله‌رق حرکت ایتمك . || سفالت وضرورت چکمك .

سورونجمه [ت ، ـ] چوق سوروب اوزاتمه ، تأخر ، تعوق .

سورینام [ج، ـ] ذات الالقاح منظوره‌دن دردانیه فصیله‌سنه منسوب سورینام اینجیری دنیلن بر نباتدر .

(سورینام اینجیری)

سوره [ع ، ـ] قرآن عظیم الشانك منقسم اولدیغی (١١٤) باشدن هر بری [جمع : (سور) کابیر] .

سوز [فا ، صـ] { یاقمق معناسنه اولان (سوختن) مصدرندن امر حاضر اولوب وصف ترکیبی صورتنده قوللانیلور } . یاقیجی ، یاقان .

دلسوز = کوکل یاقیجی .

خانمانسوز = خانمان یاقان || آتش ، حرارت معناسنه اولارق اسم کبی ده مستعملدر .

پرسوز = آتشلی .

سوزناك = آتشلی ، یانیجی || یاقیجی ومحرق ، مؤثر . || موسیقی شرقیده بر مقام .

سوزان = یاقیجی ، یاقان || یانیجی ، یانان .

سوزش = محرقلق ، مؤثرلك . تأثر ، حزن . || بیوك تأثر || (سوز) مقامنده ده مستعملدر .

سوزشلی == آتشلی، مؤثر، تأثیرلی .

سوْز [ت، ـ] حروف وحركاتدن عبارت اولەرق برشيئه دلالت ايدن لفظ، كلمه . § كلمەلردن مركب اولەرق افادۀ مرامه يارايان جمله، كلام، لاقردی § خبر، حوادث § وعد، تعهد . § بحث . § كفتكو، ديدی قودی .

اتالر سوزی == ضرب مثل .

سوز آتمق == كنايه سويلمك، ضمناً تعريض ايتمك، طوقنمق .

آجی سوز == خوشه كيتميه‌جك لاقردی .

سوز آچلمق == بحث كچمك

سوز آكلامق == فراست كوسترمك .

سوز آلمق == وعد ايتديرمك .

سوز ابەسی == مناسبتلی جمله‌لر بولوب محلنده ايراد ايدن آدم .

سوزينك اری == وعدنده صادق اولان .

سوز اهلی == مير كلام .

سوزلشمك == مذاكره ايتمك، وعدلشمك ، قرارلشديرمق . || معارضه ايتمك، آتشمق .

سوز باشی == جمله ابتداسی .

سوز برلكی == اتفاق ايتمك .

بيوك سوز == تكبر وتفاخرله سويلنيلن سوز .

سوز آره‌مزده } كيمسه طويمسون ،
سوز بينمزده } محرم قالسون ديمكدر .

سوزجی == سوز بولوب سويلين .

سوزده == صادكه ، كويا .

سوزنده طورمق == صادق الوعد اولمق .

سوز ديكلەمك == متنصح ، متنبه اولمق || انقياد ايتمك .

سوز كسلمك == قرار ويرلك .

سوز كسمك == مخاطبك سويلديكی سوزك اتمامنه ميدان ويرمه‌مك .

سوز كچيرمك == سوزی تأثير ايتديرمك، انفاذ كلام ايلمك .

سوز كليشی == مثلا ، فرضا .

سوز كوتورمز == تعريض اولنه‌ماز .

سوزم اوكا } بری حقنده بی‌ادبيانه برشی
سوزم يبانه } سويلنه‌جكی زمان مخاطبه تعظيماً ايراد اولنور مدار كلامدر .

سوزلی == سوز ايتمش ، اولدن قرار ويرمش اولان .

سوزويرمك == وعد ايتمك .

سوز آلوب ويرمك == قطعياً قرارلشديرمق .

سوْزْگَچ [ت ، ـ] مايی كچيروب پوصه وتورتيلری وحتی ميقروبلريی طوتمغه مخصوص دليكلی قاب § مطبخلرده اطعمه‌نك ياغنی، صويی سوزمكه مخصوص دليكلی باقر، چينقو قاب § ايچنه مواد اجنبيه كيرمه‌مك ايچون طلومبه وسائره بوريلرينك اوجلرينه طاقيلان بورينك قطرينك ايكی مثلنده‌كی آلت .

چوبان سوزكجی == وريقالی غايت بيوك برجنس قوقوسز چيچك .

كوز سوزمك == يارى قپالی كوزله باقه‌رق عشوه ايتمك .

سوزديرمك == سوزمك فعلنی اجرا ايتديرمك .

سوزلمك == مايع سوز كچدن اچوب تصفيه اولمق .

سوزمه == (سوزمك) مادەسنده مصدر مخففی . § سوزولمش شیء .

سوْزَنْ [فا ، ـ] ايكنه، ابره .

چشم سوزن == ايكنه دليكی .

سوزندان == ايكنه‌لك ، ايكنه محفظه‌سی .

سوُس [ع ، ـ] طبيعت ، طينت . § (نباتات) بين الناس ميان كوكی دنيلان نبات ، كوكـ ـ كه جذری طبده معين اولەرق امراض صدريه‌ده مستعملدر .

(سوزكچلر)

١ — ژوزف كاغدندن ؛ ٢ ـ قوم وكوردن مرشحلر ؛ ٣ — شاربون تحته‌سندن ؛ ٤ — شانبەرلان سوزكجی ؛ ٥ — قوم طاشندن معمول سوزكج ؛ ٦ — تصفيه‌سز سوزكج ؛ ٧ — شمال قونپانياسی سوزكجی ؛ ٨ — مرشح صناعی ؛ ٩ — طبابت وباقتريولوژی علمنده مستعمل تصفيه‌لی سوزكج ؛ ١٠ حلزونی سوزكج ؛ ١١ — غرازان سوزكجی ؛ ١٢ — غرازان سوزكجينك تفصيلاتی .

سوْزْگو ـ سُوزْگی [ت، ـ] غايت اينجه دليكلی سوزكج ، كوچوك سوزكج

سوْزْمك [ت ، مص] بر مايعی سوزكچدن ، سوزكودن كچيرمك .

سوْس [ع، ـ] كوره دنيلن بوجك ـ كه : يوكلی منسوجاتی يەكه پك ميالدر .

سوْس [ت ، ـ] زينت، آرايش § چكی دوزن ، توالت .

سوسله‌مك }
سوسلنديرمك } == تزيين ايتمك، بزه‌مك، سوس ويرمك .

سوسلمك = بزه نمك، سوسلی اولمق، تزین ایتمك .

سوس ویرمك = اهمیت ویرمك، اهمیتلی کوسترمك ‖ تزیین ایتمك .

برشیئه سوسنی ویرمك = برشیئه بکزه‌مك، اصلسز برشیئه شکل و وجود ویرمك .

سوسلی = بزه نمش، دوناتمش، مزین، توالتلی، بیزکلی .

سوسمار [ع، س] کلر، کرتنکله دنیلن حیوانجق .

سوسن [فا، س] صوصام دنیلن نبات . فتح-ین ایله [سوسن] .

سوسمك [ت، مصـ] ایچمك، قانمق، طوس اورمق، دوره‌رك دوشورمك .

سوق [ع، س] چارشی، بازار، الیم صاتیم یری .

سوق سلطانی = مزاد یری .

سوقی = چارشی‌یه منسوب . [جمعی : (اسواق) کلیر] .

سوقاق [ت، س] [زقاق] .

سوکش [ت، س] سب و شتم، دشنام .

سوکشمك = بر برینه سب و شتم ایتمك، فنا سوز سویلمك .

سوکلون [ت، س] حیوانات فقریه شعبه‌سنك طیور دجاجیه جنسندندر. هند وچین طرفلرنده بولنور. تزیینات جهتیله غایت ظریفدر .

سولون (سوکلون) = طیور دجاجیه‌دن آمریقایه مخصوص نوعیدر .

(آمریقا سوکلونی)

صو سوکلونی = طیور دوریه‌دن بر قوشدر .

(صو سوکلونی)

مقدس سوکلون = طیور دجاجیه‌دن ظریف بر قوش اولوب برمتره طولنده بر قویروغی واردر . چین طرفلرنده بولنور وانلرجه مقدس عدایدیلیر .

هندسولونی = طیور دجاجیه‌دن هندستانه مخصوص بر نوع سولوندر .

سوکمك [ت، مصـ] برشیئی کوکنده بولندیغی محلدن چکوب چیقارمق، اجزاسنی بربرندن آیرمق § دیکلمش، میخلانمش، یاپشدیرلمش شیئی آیرمق § برمانعه‌یی یاروب کچمك . § خام طوپراغی ایشلیوب آچمق . § زوور بر عباره‌یی اوقویه بیلمکه باشلامق . § مسهل ویا مقیئ تأثیرینی کوسترمك . § بر شیئ انتظارمدیدن صوکره ظهور ایتمك . § شفق یری آچلمق .

سوکدیرمك = (سوکمك) فعلنی اجرا ایتدیرمك .

سوکلمك = (سوکمك) فعلی کندی نفسنده واقع اولمق .

سوکندی = سوکلمش، دیکیشی چوزلمش شیئ ‖ ظهور .

سوکوك = دیکیشی چوزلمش شیئ § دیکیشی چوزلمش محل .

سوکمك [ت، مصـ] سب وشتم ایتمك، فنا سوز سویلمك .

سوکوت [ت، س] صولاق یرلرده حاصل اولور اوزون وآجی یابراقلی کوزل بر آغاج-که : قابوغی قولایلقله صویلور . انواع کثیره‌سی واردر .

ارکك سوکوت = ذات الفلقتین شعبه‌سنك صفصافیه فصیله‌سندن بر نوع آغاجدر .

سوکوش [ت، س] ساده صوده قاینامش کپکسز، صوغوق اتـ-که : اکثریا رمضانده سحورلرده ویولجیلقده ینور .

سوکون [ت، س] بردن بره ظهور . § کثرتله ظهور .

سوکه [ت، س] قاپو و پنجره‌یی طوتمق اوزره دیواره وبعضاً اولنان چرچیوه‌نك درت طرفندن هربری .

سوکه طاشی = چرچیوه‌نك اوست طرفنی طوتمق اوزره بوینه قونیلان یکپاره طاش .

سوکه‌لك = (معماری) پنجره وقاپو کنارلرنده قوللانیلان وارتفاعی قاعده‌سنك برقاچ مثلی اولان منشور مستطیلی شکلنده‌کی اوزون طاشلر .

سولپوك [ت، ص] کوشك، صارقیق، تنبل خنبل، سونپه . مسترخی .

سولپومك = کوشه‌مك .

سولفاتا [ج، س] (Solfatare) (طبقات) صوبخاری ایله کوکورد بخاری مخلوطی ویاخود کبریتلی مولدالماء ایله حامض کبریتی غازلری مخلوطنك طیران ایلدیکی منابع طبیعیه .

سولوك [ت، س] حیوانات ناعمه فرقه‌سندن اولوب چین حاجتده قان المك ایچون بدنك بو طرفنه طوتیلان اسطوانه حلقوی شکلنده کوچوك سیاه صوحیوانی-که: هم صوده هم هواده یشار . وجودینك مثلی وزننده قان امر .

(سولوك)

اشك سولوکی = قان آلمق خدمتنده وایشنده قوللانیلمیان اریا سولوك .

سولوك کبی = یاپشقان، مسلط، معجز، عارسز آدمدن کنایه .

سولوکن [ت، س] قرمزی فیوم معدنی قرمزی بویا ویا بویا استاری مقامنده استعمال ایدیلور . (حمض رصاص) .

سوماك [ع، س] ذات الفلقتین شعبه‌سنك کیر ومتقیه ویاخود مصطکیه فصیله‌سندن دباغتده مستعمل بر نباتدر . ترکیبنده تانن واردر .

سومرمك [ت، مصـ] امه‌رك یمك § یکی ایکمیل سیلوب سپورمك .

سونسوك [ت، ص] مسکین، سونپه .

سُومْكُورْمَكْ [ت ، مص] بورنده بریكن سوموكی شدتلی نفسله خارجه چیقارمق .

سُومُوكْ [ت ، س] انسان و بعض حیواناتده غشاء انفیدن صیزان قویوجه مایع ، بورون پیسلكی رعام .

سوموگنی چكمك = بورنی سیلمه‌مك ، بورنی سیلمكدن عاجز اولمق .

سوموكلی = بورننده سوموكی اولان ، سوموكی آقان .

سوموكلی بوجك = (صالیانغوز) (حلزون) حیوانات غیر فقریه شعبه‌سندن نامه‌لك ذوی لرأس و مرجول البطن فرقه‌سندن اولوب باشنده ایكی چفت قرونی وخانه‌سی مقامنده برده حلزون شكلنده قوقه‌سی واردر . كجدیكی محللره صالیه دوكریو وطه‌لری شفاف اولوب رشیمك تشكلی لایقیله مشاهده اولنور .

(سوموكلی بوجك)

سُونَپَه [ت ، ص] مسكین ، مسیب ، مردار .

سُونْدَه [ج ، س] (Sonde) دكزك نهرك درجهٔ عمقنی ویا بر شیئك درونی معاینه ایتمكه مخصوص آلت ، اسقاندیل § مثانه‌دن ادرار اخراجنه ودرون مثانه‌نك تفسحنه خادم جراح آلاتی .

سُونْمَكْ [ت ، مص] { اصلی : (سوكنمك) در } . یانمقده اولان شی آرتق یانمامق ، منطفی اولمق . § طورمق ، كسب سكون ایلمك یاصیلمق .

اوجاغی سونمك = خانمانی محو اولمق

سوندیرمك = یانان برشیئك یانمسنه ختام ویرمك ، اطفا ایلمك .

سونوك = سونمش ، منطفی ، آرتق یانمیان . § طونوق ، شعشعه‌سز .

سُونْگَرْ [ت ، س] دكزدن چیقاریلان وسیلوب اوغمق كبی خصوصات بیتیه‌یه یارایان بیوك مساماتلی ، خفیف برجسم كه : اساساً حیوان نباتی اولوب مساملری خرده بینی دكز حیوانلرینه مسكنلك ایدر . ☛ (اسفنج) .

چوخه سونگری = بیاض رنكلی خالص سونگر .

قره سونگر = اسمر رنكلی قبا سونگر .

سونگرطاشی = سونگره مشابه بر نوع خفیف طاشكه : مرمرلری وتخته‌لری اوغوب دوزلمكه یارار .

سُونْگُو ـ سُونْگی [ت ، س] پیاده عسكرینه مخصوص دورتوب دله‌جك قیصه دمیر سلاح كه § تفنگك باشنه طاقیلور

سونگوسی آغر = قولای حركت ایده‌مین آدم .

سونگوسی دوشوك = مسكینلشمش تنبل ، عاطل § مغموم آدم .

سونگوله‌مك = سونگو ایله اورمق ، سونگو استعمال ایلمك .

سُونُونَه نْفا [ج ، س] (Coenonympha) (نباتات) اوروپاده برچوق نوعی بولنان خرشفی الجناح حشراتدن اوزری رنكلی بر كابكدر .

(سونونه نفا ـ رنكلی كابك)

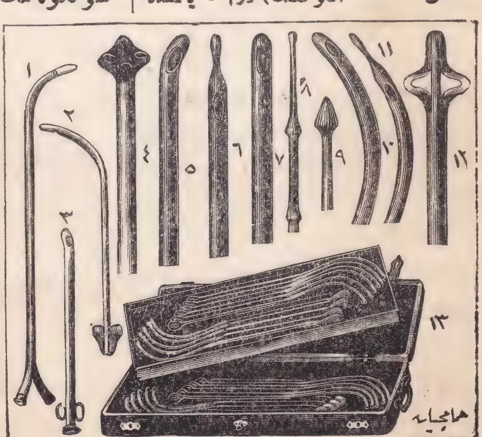

١ الی ٢ — اوكلر ایچون ٣ — قادینلره مخصوص ٤ الی ١٢ مشمع سونده‌لر ١٣ — بذیكه سونده‌لری .

سُوَیْدَاءْ [ع ، س] قلب § یورگك وسطی وسیاهلغی § (نباتات) رشیمك عدم نشو ونماسی حالنده كیسهٔ مشیمه درونده تشكل ایدن نسیج حجرویٔ مخصوص كه : محیط بزیر دیمكدر .

سویداء القلب = یوركده اولان سیاه نقطه ، حبة القلب .

سُوْیَا [ج ، س] (نباتات) ذات الفلقتین شعبه‌سنك بقلیه فصیله‌سندن آسیانك نواحیٔ حاره‌سنده تنبت ایدن بر نباتدر .

(سویا)

سُوَیْقْ [ع ، س] (نباتات) كوچوك ساق ، ساقجق دیمك اولوب بر نباتك ساقی ایله داللری آره‌سنده‌كی قطعهٔ صغیره‌یه اطلاق اولنور .

سُویْلَمَكْ [ت ، مص] لاقردی ایتمك . § دیمك . § اخطار وتنبیه وتلقیح ایتمك .

سویلتمك = (سویلمك) فعلنی اجرا ایتدیرمك .

سویلشمك = قونوشمق ، مذاكره ایتمك .

سویلنمك = كندی كندینه سویلمك || مرلدانه‌رق شكایت ایتمك .

سویلیش = سویلمه ، تكلم || سویلمك طرز واسلوبی .

سُهَاءْ [ع ، س] (قوزموغرافیا) قطب شمالیٔ سماده كائن دب اكبر بوجنك منیر العناق تعبیر اولنان آلتنجی كوكبك یاننده كوچوك برنجم كه : ازمنهٔ قدیمه‌ده كوزلرك قوتی ، درجهٔ رؤیتی انكله تجربه اولنور ایدی .

سهولت [ع، س] قولایلق، آسانلق. § قولایلغی موجب وسائط.

سهولتبخش = قولایلقله ویرن.

سهولتلی = قولای استعمال اولنان، قوللانشلی.

سهومت [ع، مص] اقربالق، خصملق، قرابت.

سهیل [ع، س] (قوزموغرافیا) سفینهٔ نوح برجنك غایت پارلاق بر کوکبی اولوب جنوب جهتندن دها ایی رؤیت اولندیغی جهتله بوکا (سهیل یمانی) دخی دینور.

سهیل شام = شجاع برجنك بر کوکبی.

سیوف [ع، س] قلیج معناسنه اولان (سیف)ك جمعی.

اهل سیوف = عسکریلر.

بقیة السیوف = منهزم اولان اردونك کری دونوب کلن بقیه‌سی، دوکندیسی.

سیول [ع، س] یاغمور نتیجه‌سی اوله‌رق کثرت وشدتله آقان صو معناسنه کلن (سیل)ك جمعی.

ش [ع، فا، ت، حرف] الفبای عثمانیدنك اون التنجی حرفی وعربجه حروفك اون اوچنجیسیدر . ابجد حسابنده (۳۰۰) عددینه اشارت وعربی تاریخلرده شهرشعبانه علامتدر .

شكل عبرانیسی (ש) ولاتین الفباسنده (S) اولوب فرانسزجه‌ده (ch) وانكلیزجه‌ده (Sh) اشارتلری بوحرفك صداسنی ادا ایدرلر .

صاغر ودیلسزلره مخصوص الفباده شكلی

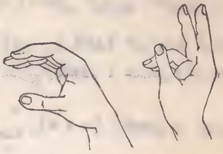

شودر .

لسانمزده مستعمل خطوط متنوعه‌ده (ش)ك اشكالی بروجه آتیدر :

ش ---------- كوفی

ش ---------- تعلیق

ش ---------- ثلث

ش ---------- نسخ

ش ---------- سیاقت

ش ---------- توقیع

ش ---------- دیوانی

ش ---------- جلی

ش ---------- اجازت

ش ---------- رقعه

ش ---------- ریحانی

ش ---------- شجری

شاءَ [ع، فم] دیله‌مك، ایستمك معناسنه اولان (مشیئة) ماده‌سندن فعل ماضی صیغه‌سی اولوب لسانمزده یالكز (ان شاءالله) صورتنده وجناب حق دیلرسه معناسنده مستعملدر .

شَأْمَتْ [ع، مص] (میمنت) مقابلی . یمنسزلك ، اوغورسزلق . { جمعی : (شأمات) كلیر . }

شامتلی = اوغورسز .

شائِبه [ع، س] اثر، اماره، شبه § لكه، قصور . { جمعی : (شوائب) كلیر . }

شائبهٔ شمسیه = شمسك سطحی اوزرنده بولنان سیاه لكه‌لر .

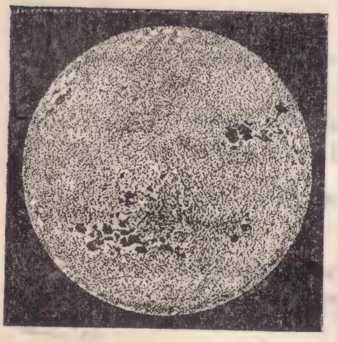

(شائبهٔ شمسیه)
شوائب شمسیه‌نك دور اعظمی مدتنده شمسك سطحی اوزرنده كوریلن اك پارلاق نقاط ایله شائبه‌لرك منظره‌سی .

شائِق [ع، ص] شوقلی، هوسلی، آرزومند .

شائِكه (شوكیه) [ع، س] مركبه فصیله‌سندن دیكنلی بر چوق نباتاته ویرلمش اسمدر . مشهورلری :
۱ — تولا دیكنی . ۲ — ایپكلی دیكن .
۳ — چاقر دیكنی . ٤ — بودور دیكنی .
۵ — مریم دیكنی .

شاب [فا ، س] صلب وذو ثمانية الزوايا ويا مكعب شكلنده متبلر و ١٠٠ده (٤٥) ما، بلوري يي حاوي رايحه سز، طعمي اولا لطيف بعده قابض بر جسم نيم شفاف ـ كه: تركيبنده زاج ياغي ايله الومينيوم و پوتاس معدنلري بولنديغندن حامض كبريت (زاج ياغي) استحصالنده و صنايعده بوياجيلقده مستعملدر. [بحر احمرده حصوله كلوب سفائن ايچون غايت مضر اولان و دالّي بودالّي تحجراندن و حيوانات صغيرهٔ بحريه نك مساكنندن عبارت اولان (شعب) بيلديكمز شابدن غيري بر ماده ايسه ده هر ايكيسي بر برينه قاريشدرلمقده حتى جغرافيا كتابلرنده بيله (شعب دكزينه) يعني بحر احمره (شاب دكزي) دنيلمكده در.]

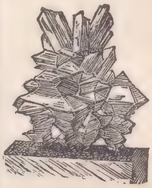

(شاب بلوراتي)

شابه اوطورمق = مضطر و مضطرب اولمق.

شاب كسلمك = شاشيروب قالمق.

شاب طاشي = (شعب) دنيلن مادهٔ متحجرهٔ بحريه ـ كه: بحر احمردن كتيريلير.

شاب علتي = صيغر قسمنك طيرناغي دوشورن برخسته لق.

شابخانه = شابك اخراج و تصفيه اولنديغي محل.

شابّ [ع، ص] كنج آدم، جوان، دليقانلي.

شاب امرد = هنوز صقال وبيغي چيقمامش اولان كنج. [جمعي: (شبان) كلير.]

شاباش [فا، س] آفرين، ماشاء الله كبي تحسين افاده ايدر.

شاپ [ت، حر] الفاظ مهملهدن اولوب دوداغك چيقارديغي سسي تقليده خدمت ايدر.

شاپردامق [ت، مص] اوپركن ويا كمال حرص ايله برشي برايكن دوداقلر سس چيقارمق.

شاپردتمق = بو وجهله دوداقلردن سس چيقارتمق.

شاپردي = بو صورتله دوداقلردن چيقان سس.

شاپقه [ت، س] فرنكلرك باش كسوه سي § بو صوله قارتلرينك مركزلرنده واقع وسرت طاشدن معمول ايبوق § كبي دبركلرينك تپه سنده كي كوچك تكركلك § صوبه بورينك تپه سنده كي ثابت ويا متحرك باشلق § دبرك باشي § هر شيئك باش طرفنده كي ياسيلق، فضله لق.

شاپقه جي = شاپقه ياپان ويا صاتان آدم.

شاپقه لي = باشنده شاپقه اولان.

شاپقه چيقارمق = فرنك عاداتندن اوله رق شاپقه يي باشدن چيقارمق صورتيله تعظيم ايتمك.

شاپلاق [ت، س] آوجك سسي ايشيديله جك صورتده اوريلان سيله.

شاپلامق [ت، مص] شاپ ايتمك، دوداق ويا سيله اورركن آوج سس چيقارمق.

شاپلاتمق = شاپ ايتديرمك، دوداقلردن ويا سيله اورراركن آوجك سسي ايشتديرمك.

شات [ع، س] قويون، غنم.

شاتم [ع، ص] شتم ايديجي، سوكوب صايجي.

شاتو [ج، س] (Chateau) كوشك، قصر § قلعه، حصار.

شاخ [فا، س] آغاج دالي، غصن. § بوداق § كيك و امثالي حيواناتك دالّي بوينوزي.

شاخدار = دالّي، بوداقلي آغاج || دالّي بوينوزي اولان كيك وسائره.

شاخ شاخ = پارچه پارچه، دال دال.

شاخسار = داللق، آغاجلق، قورولق.

شاخ [ت، س] آتك ايكي ارد اياقلري اوزرينه قالقمسي.

شاخلانمق / شاخه قالقمق = آت ايكي آرد اياقلري اوزرينه قالقمق.

شاخص [ع، س] (مساحه) براستقامتي تعيين و تحديد ايتمك ايچون استعمال ايديلن تقريبا بر بچوق متره طولنده آغاج قازيقلر.

تقسيماتلي شاخص = تفاوت تسويه نك تعيينی ضمننده استعمال اولنور كه ايكي الي درت متره طولنده تحته دن ياپلمش و سانتيمترهيه تقسيم اولنمش بر جدولدن و جدولك بوينجه متحرك اولوب ارزو اولنديغي وقت بر بويده ايله ثابت قيلنه بيله جك صورتده درت كوشه بر لوحه دن عبارتدر. بولوحه، ايكيسي قرمزي و ديكر ايكيسي بياضه بويالي درت مساوي مربعه تقسيم اولنمشدر.

شاخور [فا، س] ايمك فروني، ايمكك طانديري.

شاخه [فا، س] آرابه، صپانه قوشيلان حيواناتك بوينه طاقيلان بويوندوروق.

شاد [فا، ص] سوينجلي، ممنون، مسرور.

دلشاد / شادناك = كوكلي ممنون، مسرور.

شادي = شادلق، مسروريت.

مرده شادي = زياده سوينجدن وقوع بولان اولوم.

شادخواب = طاتلي اويقو.

شادكام = زياده سوينجلي، پك زياده مسرور.

شاداب [فا، ص] صويه قانمش، صولي آبدار § تروتازه، طراوتلي.

شادابي = شادابلق.

شادان ـ شادمان [فا، ص] مسرور، محظوظ.

شادماني = شادلق، شادانلق.

شادروان [فا، س] اكثريا جوامع شريفه حولیلرنده بولنان يوكسك حوض ـ كه: صويي اطرافنده كي متعدد موصلقلردن جريان ايدر.

شادي [ع، ص] علم وادبدن حصه دار اولان § نغمه ايله شعر اوقويان § (زمان سابقده) محكمه مناديسي. § (وقتيله) حطب انباري مأموري.

شاذّ [ع، ص] قاعدهٔ عموميه يه اويميان، خارج ازقاعده، مستثني، غير مطرد.

شارب [ع، ص] ايچيجي، ايچن.

شارب الليل والنهار = كيجه كوندوز عشرت ايدن آدم، بكري.

شارب [ع، س] بيق، اركككلرك اوست دوداغي اوزرنده بيتن قيللر مجموعي. [جمعي: (شوارب) كلير.]

شارح [ع، ص] شرح ايديجي، ايدن، بر كتابي شرح وتفسير ايدن.

قول شارح = (منطق) تعريف ديمكدر.

شارد [ع، ص] مقبوليت ومعقوليتندن طولايي اطرافه منتشر اولمش اولان پراكنده اشعار، منظوم ضروب امثال. [جمعي: (شوارد) و (شرايد) كلير.]

شارِع [ع، ص] واضع شریعت اولان حق تعالی حضرتلری § واسطهٔ تبلیغ شریعت الهیه اولان حضرت پیغمبر. § واضع قانون § شروع ایدیجی، ایدن.

شارِق [ع، ص] پارلایجی، پارلایان. طلوع ایدن.

شارقه = نور، آیدنلق، ضیا.

شارلاتان [ج، ص] (Charlatan) حائز اولمدیغی فضل وهنره مالکیت ادعاسیله خلقی اغفاله چالیشان لافزن، شارلاتان، شعبده باز § متطبب، طبیب اولمدیغی حالده کندیسنه طبیب سوسی ویرن.

شارلاتانلق = شارلاتانك حالی.

شارلامق ـ شارلدامق [ت، مص] صو سس چیقاره‌رق بول بول آقمق.

شارلدی = صوبك سس چیقاره‌رق بول بول آقمسی § شدتله وکیلان صودن متحصل سس، کورلدی.

شاشالامق ـ شاشیرمق

[ت، مص] حیرتده قالمق، متحیر اولمق، یاپه‌جغنی بیله‌مه‌مك § سهو وخطا ایتمك.

شاشیرتمق = یاکلتمق، تغلیط ایتمك.

شاشقین = شاشقالمش، متحیر § سرسم

شاشقینلق = بهت وحیرت.

شاشقینجه = شاشقین کبی، سرسمجه‌سنه.

شاشمق [ت، مص] حیرت وتعجبده قالمق، استغراب ایتمك § اصابت ایتمه‌مك، تخلف ایتمك § یولدن چیقمق، طریق مستقیمدن آیرلمق.

شاشی [ت، ص] اکری باقان، کوزلرینك قطری حد طبیعیدن زیاده بورن جهتنه مائل اولان، احول § بری ایکی کورن.

شاشیلق = شاشی اولان آدمك حالی.

شاطِر [ع، ص] شطارتلی، شن، چویك § (وقتیله) بیوك ذواتك آتی یاننده کیدن موظف آغا.

شاطِی [ع، س] قیی، کنار. [جمعی: (شواطئ) کلیر.]

شاطِبیه [ع، س] دوه قوشی، اللامان، لیلكلر سولون کبی علی العموم اوزون باجاقلی وطویل منقارلی طیورك منسوب اولدقلری صنف، قبیله، فرقه. بونلر طاتلی وطوزلی صو کنارلرنده یشارلر

(شاطبیه)

شاعِر [ع، ص] شعر سویلین، طبیعتنده شعر سویلمك خاصه‌سی اولان. § برمحل عمومیده سازچالارق عامیانه شعرلر اوقویان آدم.

شاعرانه = شاعرلره یاقیشیر صورتده، شاعره منسوب ولایق § موضوعی شعر عد ایدیله‌بیله‌جك قدر لطیف، بدیع اولان شی.

شاعره = (شاعر)ك مؤنثی، شعر تنظیمنه مقتدر قادین.

شاعرلك = شاعر اولمق، شاعرك حالی

شاغِل [ع، ص] مشغول ایدیجی، ایدن. مشغولیتی موجب اولان.

شافت [ج، س] (بحریه) ماکنه‌نك حرکتیله محوری اطرافنده دور ایدوب پروانه‌یی تدویر ایدن دمیر میل § حرکت دوریه‌نك نقلنده مستعمل اسطوانه پارچه‌لر.

شافت بودوسلمه‌سی = (بحریه) یکپاره دمیردن ویا بر قاچ پارچه آغاجدن عبارت اوله‌رق دومن بودوسلمه‌سنك باش طرفندن قالدیریلان دمیر ویا آغاج ـ که: ایچ بودوسلمه‌سی دخی دینلور.

شافِع [ع، ص] شفاعت ایدیجی، ایدن. قباحتلی کیمسه‌نك عفوی ایچون یالواروب توسط ایدن.

شافع روزجزا } = یوم قیامتده مؤمنلرك قصور
شافع یوم عرصات }

وذنوبنی عفو ایتدیره‌جك اولان حضرت محمد علیه السلام افندمز حضرتلری.

شافِعی [ع، ص] ائمهٔ اربعه‌دن امام شافعی رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك اجتهادیله مستقر اولان مذهب حقه تابع ومنسوب بولنان

مذهب شافعی = امام مشار الیه حضرتلرینك طریق اجتهادلری.

شافعی المذهب = مذهب شافعی‌یه منسوب وتابع اولان.

شافول [ت، س] بال تکنه‌سی.

شافی [ع، ص] شفا ویریجی، خسته‌یی ایی ایدیجی، ایدن § قناعت بخش، مقنع، کافی. [بو صوك معنی اکثریا (جواب)ه صفت اوله‌رق قوللانیلور]: «مریض بستر حسرت بوکون شافی جواب المش»

شاقّ ـ شاقّه [ع، ص] زحمتلی، مشقتلی.

خدمات شاقه = انسانه زحمت ویرن آغر، مشکل، قبا ایشلر.

شاقا ـ شاقه [ت، س] ☞ [شقا].

شاقراق [ت، ص] لطیف بر صورتده چوق سویلین، کمال نشئه ایله سوز سویلین.

شاقِردامق [ت، مص] شاقرشاقر ایتمك،

شاقرداتمق = شاقرشاقر ایتدیرمك.

شاقردی = شاقر شاقر ایدرك چیقان سس، شاقردیلی سس.

شاقشاق [ت، س] حقه‌بازك ارقداشنه اوردیغی چاتلاق تخته پارچه‌سی.

شاقلابان [ت، ص] صویتاری، مقلد، مسخره § نشئه‌لی، شاقراق.

شاقلابانلق = صویتاریلق، مسخره‌لق.

شاقلامق [ت، مص] شاق ایتمك.

شاقلاتمق = شاق ایتدیرمك.

شاقول [ع، س] (هندسه) بر محلك خط شاقولیسنی تعیین ویا معمارلر طرفندن دیوارك استقامت شاقولیه‌سنی تأمین ایچون استعمال ایدیلن آلت ـ که: برخیط ایله برجسم ثقیل معلقدن عبارتدر. [شاقول ایله عمود تعبیرلری تفریق ایدلملیدر. هر شاقول عمودد ر، وفقط هر عمود شاقول دکلدر.]

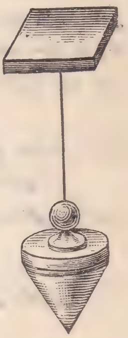

شاقول تختهسی

جسم ثقیل معلق

(شاقول)

شاقولی == شاقوله منسوب ومتعلق ، شاقول وضعیتنده ، مستویٔ افقی یه عمود وضعیتنده .

خط شاقولی == مستویٔ افقی یه عمود خط .

مستویٔ شاقولی == (قوزموغرافیا) بر محلك خط شاقولیسندن مرور ایدن مستوی ـ كه : مستویٔ افقی یه عموددر .

استقامت شاقولیه == خطوط شاقولیه استقامتی .

شاقوللامق == برشیئك طوغریلغنی ، شاقولیتنی شاقول طوته‌رق معاینه ایتمك ، شاقول قوللانمق .

مرتسم شاقولی == ماده‌لرك مستویٔ شاقولی اوزرنده‌كی مرتسملری .

ارتسام مستویٔ شاقولی == هندسهٔ رسمیه‌ده استعمال ایدیلن ارتسام مستویلرینك وضعیت شاقولیه‌ده بولنانی .

شاقول معماری == معمارلر طرفندن استعمال ایدیلن بر نوع شاقول . ☚ [معمار تسویه‌سی]

شاكِرْ [ع ، ص] شكر ایدیجی ، ایدن . متشكر .

شاكِرْد [فا ، س] معلمدن علم اوكره‌نن ، طالب ، تلمیذ ، برای تحصیل مكتبه دوام ایدن چوجق ، كنج § صنعت اوكره‌نن چراق ، ع ق . [جمعی : (شاكردان) در .]

شاكردلك == شاكرد اولمق § ع الق ، چراقلق § عجمیلك § چراق اجرتی .

شاكِلَه [ع ، س] طریق ، مذهب ، مسلك § خلقت ، طینت .

شاكی [ع ، ص] شكایت ایدیجی ، ایدن ، مشتكی .

شالْ [فا ، س] خرقه ، یلك ، قوشاق یاپیلان ویا اوموزه آتیلان ، بوینه صاریلان یوكدن معمول قماش ـ كه : اكثریا هند وایراندن كلیر .

جنازه شالی == تابوتك اوزرینه اورتیلان اوزون شال .

شالاكی == شالی تقلیداً یاپیلان برجنس یوكدن قماش ، لاهوراكی .

شالی == شاله منسوب § شالك اینجه وظریف نوعی § یوكدن معمول قماش .

شالْغَمْ [ت ، س] ☚ [شالغم]

شالْوارْ [ت ، س] { فارسی (شلوار) دن محرفدر . } یوقاری طرفلری بول ، پاچه‌سی طار برنوع پانطلون ـ كه : اكثریا شرق اهالیسی طرفندن قوللانیلور § نسوان شرقیه‌نك بعضیلرینك ، علی الخصوص كویلی قادینلرك كیدكلری كنیش دون .

شالوارلی == شالوار كییِن .

شالوپَه [ج ، س] (Chaloupe) بحریه) ازمنهٔ سالفه‌ده عثمانلولر طرفندن قوللانیلان ایكی دیركلی كوچوك وغایت خفیف كمی .

شامْ [ع ، س] قطعهٔ معروفه . [تفصیلاتی لغتجهٔ اعلامده‌در .]

شام ایشی == شامده یاپیلان شی دیمكدر .

شام فستقی == عادی فستیق . ☚ [فستیق]

شام قایصیسی == شامده حاصل اولور پارلاق قابوغی غایت لذیذ برجنس قایصی . ☚ [قایصی]

شام شكری == دلیكلی ، رنكلی ، اوزونجه شكر .

شامْ [ع ، س] قتام § غروب شمسدن یاتسویه قدر اولان زمان .

شامگاه == اقشام وقتی

شامّ [ع ، ص] قوقو آلیجی ، آلان .

شامه == (شام) ك مؤنثی

قوهٔ شامه == انسان وحیوانك برونده‌كی قوقو آلمق خاصه وقوتی .

شامِلْ [ع ، ص] شمولی ، احاطه ایدن ، جامع ، متضمن § عمومه عائد .

شامَه [ع ، س] انسانك یوزنده ویاتننده پیدا اولان بك (بن) بنك ، خال .

شامَه [فا ، س] قادینك باش اورتوسی .

شامه كشا == باش اورتوسنی آچان قادین .

شامامَه [ت ، س] ☚ [شمامه] .

شامْپانیَه [ج ، س] فرانسه‌نك بو نام ایله مسمی ایالتندن چیقان طاتلی ، غازلی برنوع قیمتلی شراب .

شامِخْ [ع ، ص] یوكسك ، عالی .

جبال شامخه == پك یوكسك طاغلر .

شامِخَه [ع س] (طب) بین ، عظام وسائر قطعات بدنیه‌ده طبیعی اوله‌رق نمایان اولان چیقندیلر .

شامْدانْ [ت ، س] ☚ [شمعدان] .

شَأْنْ [ع ، س] ایش ، فعل ، كار § یكی ایش ، یكی ظهور ایدن حال ، حادثه . [جمعی : (شئون) وجمع الجمعی (شئونات) كلیر .]

شانْ [ع ، س] انظار ناسده اهمیتلی كورینن وصاحبی ایچون مدار افتخار اولان حالت § حال ، كیفیت § شهرت ، صیت § كوستریش ، چالیم § اعتیاد ، عادت ، طبیعت .

عظیم الشان == شانی ، كیفیتی بیوك اولان .

عالیشان == شهرتی ، حالی عالی اولان .

شانسز == چالیمسز ، شهرتسز .

شانلی == شهرتلی ، چالیملی ، كوستریشلی .

شانَه [فا ، س] طراق ، صاچ ، صقال طرایه‌جق دیشلی آلت .

شانه زن == طراقله باش طرایان .

شانه زده == طراقله صاچلری طرانمش .

شاهْ [فا ، س] براقلیمه فرمانفرما اولان حاكم ، حكمدار ، عالی تبار ، ملك § ایران حكمداری . [مخففی (شه) جمعی : (شاهان) در .] || شطرنج طاشلرینك اك بیوكی .

شاهانه == شاهه ، حكمداره منسوب || حضرت حكمداره لایق صورتده .

شاه مردان } == حضرت علی رضی الله تعالی عنهك لقب شریفلری .
شاه ولایت }

شاهباز = برجنس ايرى و بياض طوغان || يكيت ، شانلى آدم .

شاهبال = قوش قنادينك الك اوزون توكارى [مخففى (شهبال)] .

شاهنشاه / شهنشاه } = الك بيوك پادشاه . پادشاهلر پادشاهى .

شاهراه / شهراه } = بيوك ، ايشلك يول ، كبير جاده || آچيق و طوغرى يول ، طريق معنوى .

شاهدانه = ايرى اينجو دانه سى .

شاهسوار / شهسوار } = كمال مهارتله آته بينن

شاه طمار = بيوك طمار ، شريان ابهر . (شاهرك) .

شاه بيت = قصيده و غزلده الك كوزل ، منتخب اولان بيت ، مقصود فيه اولان بيت .

شاه پر = شاهبال ايله مترادفدر .

شاهوار = شاهه لايق اولان .

شاهترج - شاهتره [ع ، س] { فارسيدن معربدر } (شاهترجيه) دينلن فصيله يه منسوب برنباتدر - كه : كوكندن ماعدا بالجمله اجزاسى طبده مقوى خفيف ، مصحح دم اولەرق مستعملدر .

شاهد [ع ، ص] شهادت ايديجى ، ايدن برشيئى ، حالى كورديكى خبرويرن § (فقه) بركيمسه نك آخر كيمسه ده اولان حقنى اثبات ايچون حضور حاكمده وخصمينك مواجهه لرنده شهادت لفظيله يعنى شهادت ايدرم ديه خبر ويرن آدم .

شاهد عادل = طوغرى سوزلى شاهد .

شاهدلك = شهادت ، شاهد اولمق .

شاهدزور = يالانجى شاهد .

شاهد [فا ، ص] محبوبه ، دلبر ، كوزل .

شاهق [ع ، ص] (شامخ) ايله مترادفدر . يوكسك ، مرتفع ، يوجه .

شاهقه [ع ، س] طاغ تپه سى .

جبال شاهقه = يوجه طاغلر .

شاهمردان [ت ، س] (معمارى) (٢٠٠ - ٦٠٠) قيه ثقلتنده دميردن معمول و آشاغى يوقارى اينوب چيقار جسيم طوقماق - كه : مبانئ جسيمه تملرينك حين انشاسنده بيوك قازيقلرك چاقلمسى ايچون استعمال يدلور . [دميرجى]

شاهنشين - شهنشين [فا ، ظر] - وقاعه نظر اوطه ، صفه چيقمسى .

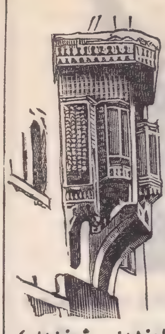

(شاهنشين - شهنشين)

شاهى [فا ، س] شاهه منسوب .

مرمر شاهى = برجنس اينجه ، بياض ياتسقه .

شاهين [ت ، س] طيور جارحه دن صيد و شكار ايچون آليشديريلوب تأنيس ايديلن طوغان انواعندن بيوك برقوشدر .

(شاهين)

شاهين كوزلى = كوزل و دكرى كوزلى آدم .

شاهين باقيشلى = نظر عظمتكارانه صاحبى .

شاياق [ت ، س] برنوع قبا ، توپليجه چوقه .

انكليز شاياغى = شاياغك اعلاسى .

شايان [فا ، ص] لايق ، مناسب ، چسبان . ياراشير ، ياقيشير اولان .

شايد [فا ، د] { (شايستن) مصدرندن مشتق اولوب شرط بيان ايدر ، وبعضاً احتمال بعيده دلالت ايدر . اكر ، بالفرض .
« سيرايت بونى كوردكسه شايد
محزونلق ايچنده شاد بربر »

شايسته [فا ، ص] { (شايستن) مصدرندن مشتقدر } لايق ، سزا ، مستحق ، چسبان .

شايع [ع ، ص] شيوع بولان ، طويلمش اولان ، هركسك معلومى اولمش اولان § تقسيم اولنمامش حصهٔ مشتركه .

شايعه [ع ، ص] (شايع) ك مؤنثى § (س) شيوع بولمش ماده ، كيفيت .

حصهٔ شايعه = (فقه) حصه داران تقسيم و تفريق اولنمامش مالده اولان حصه لرى .

شايكان [فا ، ص] لايق ، سزاوار ، مناسب § اوجوز ، بول ، مبذول ، چوق ، واسع .

شايكانى = شايكانلق ، اوجوزلق ، بوللق || لياقت ، مناسبت .

وصل وشايكان = (عروض) حرف رويدن صكره تكرر ايدن ضمير ويا ادات . مثال : « بن اول حاكم كه : خورشيد جهان آرا جاليسمدر . تتم سفيلدر امامه نى علوى انيسمدر » .

شين مفتوحه

شب [فا ، س] كيجه ، ليل .

شب تاريك = قرانلق كيجه .

شب افروز = كيجه يى تنوير ايدن .

شبانروز = كيجه كوندوز ، ايل ونهار . || (٢٤) ساعتلك مدت .

شبانكاه = كيجه وقتى ، كيجه لين .

شب انكيز = كيجه قوشى دينلن يراصه .

شب آويز = اسحق قوشى .

شبپره = يراصه .

شبچراغ = شاعرلرك ايجاد كرده مخيلەلرى اولان بر جوهركه : كويا كيجه لرى شعله فشان اولورايمش § آتش بوجكى دينلن حشره .

شبخوان = كيجه اوتن بلبل قوش .

شبانه = كيجه وقتى اولان ، كيجه يه مخصوص اولان ، ازمنهٔ سابقه ده خطهٔ عراقيه ده كيجه بكجيلكى ايدن طائفه افرادندن هر برى .

شبخون = كيجه باصقنى .

شبخيز = كيجه لرى اويوميان .

شبرو = كيجه يولجيلغى ايدن آدم .

شب زنده دار = كيجه لرى ايشله مشغول اولان || كيجه بكجيسى .

شبستان = كيجه يه ، كيجه عباداتنه مخصوص اوطه || يتاق اوطه سى ، پستر ، يتاق . || حرم دائره سى .

شبكير == كيجه صباحه قدر بيدار اولاز .

شبنم == كيجه‌لرى ياغان چى ـ كه : غروب شمسى متعاقب هوانك طبقات سافله‌سنك تبرد ايتمسندن ايلرو كلير .

شب رنك == كيجه رنكنده اولان يعنى سياه .

شب يلدا == سنه‌نك الك اوزون كيجه‌سى ـ كه : كانون اولك طقوزندن اون اوچنجى كيجه‌سنه قدر امتداد ايدر . اطول الليل .

روزوشب == كيجه وكوندوز .

شَبابْ [ع، مصـ] كنجلك ، جوانلق . [مصدر اولان بو كلمه‌يى تكرار (شبابت) شكل مصدريسنه صوقمق عبث وغلطدر] .

شَباكَتْ [ع، مصـ] مشبك اولمق .

شَباهَتْ [ع، س] مشابهت، بكزه‌مك

شَبْبوْى [فا، ـ] ذات الفلقتين شعبه‌سنك صليبيه فصيله‌سندن متنوع رنكلى وجنسلرى اولان معروف ومبذول كوزل قوقولى چيچك .

(شببوى)

شَبْتابْ [فا، ـ] كيجه‌لرى باغچه‌لرده اوچه‌رق فوسفورلى ضيا نشر ايدن صغير وطائر بربوجك، آتش بوجكى .

شَبْعانْ [ع، ص] طوق، طويمش . قارنى طوق اولان .

شَبَشْ [ت، ـ] يوك حيوانته طاقيلن كم .

شَبَكْ [ت، ـ] ذات الثديانك ذات الايادى اربعه فرقه‌سندن آردى تويسز وقرمزى وكنديسى قابل تربيه برجنس مايموندر .

(هند اطه‌لرنده بولنان وژيبون ديلن شبك)

شَبَكَه ـ شُبَيْكَه [ع، ـ] آوجى، بالق آغى § قفس شكلنده اولان § اسقره § (طب) آغ شكلنده‌كى انسجه .

شبكى == شبكه‌يه منسوب ومشابه .

شَبيهْ [ع، ص] بكزه‌ييجى ، بكزه‌ين ، مشابه ، مماثل ، نظير .

شَتْمْ [ع، مصـ] سوكمك، سوكوب صايمق § دشنام، سوكيش . [جمعى : (شتوم) كلير] .

شتم غليظ == بى ادبانه سوكيش .

شَتّىٰ [ع، ص] آيرى ، طاغينق معناسنه اولان (شتيت)ك جمعى ، متنوع، مختلف § متنوعه .

شَتيمْ [ع ، ص] سوكلمش شتم اولنمش كيمسنه .

شتيمه == سوكش، صايش، دشنام .

شَجّ [ع ، مصـ] كمى يورورکن دكزى ياره‌رق قطع مسافه ايلمك .

شَجاعَتْ [ع مصـ] شجيعلك جسورلق . § قورقاجق احوالدن قورقماق خاصه‌سى § (اخلاق) آلام ومشاقى اهون كورمك عزمنده واجب اولديغى قدر ثبات واقدام ايلمك ـ كه : افراطى (تهور) ، تفريطى (مسكنت)در .

شجاعتلى == جسور، يكيت .

شَجَرْ [ع، س] آغاج درخت §(نباتات) بش متره‌دن اوزون اولان آغاج . [بش متره‌دن قيصه اولانه (شجيره)دينور] { جمعى (اشجار) كلير] .

شجر بقا == ذات الفلقتين شعبه‌سنك بقليه فصيله‌سنه منسوب بر نبات اولوب عصاره راتنجيه‌سى مقبض مقامنده مستعملدر .

(شجر بقا)

شجر جوز هندى == وحيد الفلقه شعبه‌سنك نخليه فصيله‌سنه منسوب اولوب هندستانده كثرتله يتيشن بر شجيره‌در . نهايت برمتروقدر طوله نائل اولان نباتات .

(شجرجوزهندى)

شبه شجر == (نباتات) برقاچ سنه دوام ايدوب اغصان وشعباتى واوجلرى هرسنه تجدد ايده‌رك نهايت برمتروقدر طوله نائل اولان نباتات .

خط شجرى == بوداق شكلنده‌كى يازى .

شجر البلوط == (نباتات) ميشه آغاجى .

شجر البندق == (نباتات) فندق آغاجى .

شجرهٔ حيات == (طب) دماغچه‌نك داخلنده بولنوب آنك مقطع عموديسى اوزرنده آغاج شكلنده بروضعيت آلان مادهٔ بيضا .

شجر الحشرات == ذات الفلقتينك دروزه راسه فصيله سنه منسوب بر نباتدر . مواد لحميه‌يى تحليل ايدرك تركيبنه ادخال صورتيله تغذى ايدر .

(شجرالحشرات)

شجر الخبز == (نباتات) (اكمك آغاجى) : اون بش متروطولنده ياپراقلرى اينجير آغاجنك ياپراغنه مشابه ايرى بر آغاجدر .

ممالك حارەدە بولنور، میوەسی پرتقالك
باشندن دها بیوك اولوب اوزرنده کثیر -
الوجوه تبارزات واردر . انشائی اولان
بولبلك ایچنده اون اون بش قدر کستانه
جسامتنده حقیقی میوەسی بولنور .

شجر الصنار = (نباتات) چنار آغاجی.

شجر العندم = (نباتات) قارداش قانی
دینلن و میوەسی طب قدیمده مقبض مقامنده
قوللانیلان بر جنس آغاج اولوب وحیدالفلقه‌نك
زنبقیه فصیله‌سنه منسوبدر .

(شجر العندم)

شجر عصفور شوکی = (نباتات) ذات الفلقتین
شعبه‌سندن سزابیه فصیله‌سنه منسوب بر
شجیره اولوب کوکاری قذاربه صاویسنده
اولدیغندن بویاجیلقده مستعملدر .

(شجر عصفور شوکی)

شجر لسان عصفور = (نباتات)
دیشبوداق آغاجی .

شجر الغبیراء = (نباتات) (اووز) دینلن
میوەیی حاصل ایدن آغاج .

شجر النبق = (نباتات) (آلیچ آغاجی) :
ذات الفلقتین شعبه‌سنك وردیه فصیله‌سندن
علی العاده دیکنلی بیاض چیچکلی و کوچك
میوەلری اولان و اورمانلرده برچوق نوعی
بولنان بر شجیره در . آبانوزجیلقده مستعملدر .

(آلیچ آغاجی - شجر النبق)

شجر الغار = (نباتات)
دفنه آغاجی - که : اوراقی
قاطع نفث اولدرق طب
قدیمده مستعملدر .

شجر القرانیاء =
(نباتات) قیزیلجق آغاجی .

شجر الغرب =
(نباتات) قواق آغاجی .

شجر دافع دود =
(قوسسو cousso) ذات -
الفلقتین شعبه‌سنك وردیه
فصیله‌سنه منسوب بر شجیره
اولوب ازهار مؤنثه‌سی
طبابتده دافع دود وحید کبی مستعملدر .

(شجر دافع دود)

شجر مزرغ =
ذات الفلقتین‌نك
قویه فصیله‌سنه
منسوبدر .

شجر النبع =
قاین آغاجی .

شجر اللوز =
(نباتات) بادم
آغاجی .

(شجر مزرغ)

(بادم آغاجی - شجر اللوز)

شجرستان = اورمانلق، آغاجلق محل.

شجر سماه = (آیلاندوز اوتی) ذات الفلقتین
شعبه‌سنك سیماروبیه فصیله‌سنه منسوب
بر نباتدر .

(شجر سماه)

شَجَرَه [ع،س] کوچوك آغاج، بر تك
آغاج .

شجرۀ حیات = ☞ [شجر حیات]
|| جدول سلاله، سلسله نامه .

شجره‌لی = نسل و نسبی مقید و مسجل
اولان، سلسله‌سی (شجره) ایله مثبت بولنان.

شَجَن [ع،س] دال، بوداق، فرع، شعبه.
[جمعی (شجون) کلیر] .

ذو شجن = داللی، بوداقلی .

شَجَّه [ع، -] (فقه) باشده و یوزده
جرح ایله حاصل اولان یاره .

شجۀ آمه = (فقه) غشاء ام القلب دینلن
بینك اك اوستده‌کی زارینك یرلمسی .

شجۀ باضعه = (فقه) دریسی قطع
اولنان یاره .

شجهٔ حارصه = (فقه) دریسی یرتلدیغی حالده قان چیقمیان یاره

شجهٔ دامعه = (فقه) قان چیقدیغی حالده موضع جراحتده بریکوب سیلان ایتمه‌ین یاره .

شجهٔ دامیه = (فقه) قانی سیلان ایدن یاره .

شجهٔ سمحاق = (فقه) کمیک اوزرنده‌کی زار کبی اینجه دری‌یه قدر یرتیلوب فقط اودری یرتلمامش اولان یاره .

شجهٔ متلاحمه = (فقه) دری ایله برابر ات دخی کسیلمش اولان یاره .

شجهٔ منقله = (فقه) کمیك قیرلقله برابر یرندن اوینامش اولان یاره .

شجهٔ موضحه = (فقه) کمیك میدانه چیقوب کورینن یاره .

شَجیع [ع، ص] شجاعتله متصف اولان، جسور، شجاعتلی . [جمعی : (شجعان) کلیر] .

شَحم [ع، س] ایچ یاغی ، اتلر آره‌سنده بولنان یاغ . [جمعی (شحوم) در] .

شحمه = برپارچه ایچ یاغی .

شحمة الاذن = قولاغك یومشاغی، ممه‌سی .

شَحامت [ع، مص] یاغلیلق ، سمیزلك . شیشمانلق ، شیشمان اولمق .

شَحنه [ع، س] ☛ [شحنه] .

شَحیم [ع، ص] یاغلی، سمیز، شیشمان .

شَخص [ع، س] انسان ویا سائر مخلوقاتك اوزاقدن کورینن قرارتیسی . § انسانك هیئت جسمانیه‌سی . § نفس ، ذات § کیمسه، کمسه، فرد . § (صرف) فعل وضمیرك متکلم ، غائب صورتلرندن هر بری .

شخص ثالث = (حقوق) بر عقدده طرفیندن اولمیان کیمسه .

شخص معنوی = (حقوق) شخص کبی حقوق ووظائفی اولان وهیئت مجموعه‌سی شخص واحد حکمنده تلقی ایدیلن شرکت ، اداره ، هیئت وسائره .

شخصاً = هیئت جسمانیه اعتباریله .

شخصیت = بر آدمك نفس وذاتی اعتباریله موجودیتی § هویت مادیه .

شخصیات = نفسه، ذاته عائد سوزلر، برینك شخصنه عائد مناسبتسز سوزلر .

شخصی = شخصه، ذاته، نفسه عائد ، مخصوص اولان .

حقوق شخصیه = (حقوق) هر فردك منحصراً شخصنه عائد حقوق ، (حقوق خصوصیه) .

تکلیف شخصی = (اقتصاد) ثروت وایراد نظر اعتباره آلنمیه‌رق طرح وتحصیل قلنان ویرکو ، جزیة الرأس ، خراج سر . [طوغریدن طوغری‌یه آلنان تکالیفدندر]

ضمیر شخصی = (صرف) شخصی کوسترن ضمیرلردن هر بری .

ضمائر شخصیه = (صرف) شخصی کوسترن ضمیرلر ـ که : لسانمزده شونلردن عبارتدر :

مفرد متکلم = بن
مفرد مخاطب = سن
مفرد غائب = او
جمع متکلم = بز
جمع مخاطب = سز
جمع غائب = آنلر

بنی ، بکا ، بنم ـ ده ، سنی ، سکا ، سنك ـ آنی ، آکا ، آنك ـ ... الخ ضمیرلری دخی احوال اسمه کوره ضمیر شخصیلرك آلدقلری شکللردر .

شَدّ [ع ، مص] صیقی باغلامق ، صیقی باغلانمق .

شد رحل = یولجیلق قصدیله حیوانك سمرینی باغلامه ، حیوانه سمر اورمه .

شَدائِد [ع، س] سخت وشدید معناسنه اولان (شدیده) نك جمعی .

شَدّه [ع س] تشدید دخی دینلن شو (ّ) اشارت ـ که : کندی دندانلرنده اولدیغی کبی مکرر اوقنمسی ایجاب ایدن حروفك اوزرینه قونور .

شده‌لی = شده‌سی اولان .

شده‌سز = شده‌سی اولمیان .

شَدید [ع ، ص] شدتلی ، سرت .

شدیده [ع، س] بلا ، مصیبت § حالت مکدرهٔ فوق العاده .

شَذَرات [ع ، س] جمع : (شذره) .

شَذَر ـ شَذَره [ع، س] قال اولنمه‌مش معدنك ایچندن طوپلانیلان آلتون پارچه‌لری § زینت ایچون طاقیلان اینجو ویا آلتون دانه‌لری § جمعی اولان شذرات بعضاً غزته‌لره درج ایدیلن کوچوك ، مفید پارچه‌لره اطلاق اولنور .

شَر [ت ، د] نهایتنده (ی) بولنان اسماء اعداده التحاق ایدرك توزیع وتقسیم افاده ایدر : ایکیشر ، التیشر ، یدیشر .

شَرّ [ع، س] (خیر) مقابلی خیر اولمیان، خیرلی اولمیان شی § کوتولك ، فنالق ، کوتی ایش .

شَرّ [ع ، ص] (خیر) مقابلی . مضر، زیانکار ، فاسد .

شر الناس = انسانلرك اك مضری ، کوتیسی .

شَرائِط [ع ، س] جمع : (شریطه) . بر شیئك حصولنك متوقف علیهی اولان اسباب ووسائل § بر مقاوله‌نك طرفینجه مرعی طوتلمسی اقتضا ایدن حکملری ، بندلری ، مواد متفق علیها . [(شرایط) صورتنده یازمق خطادر .]

شَراب [ع، س] ایچیله‌جك شی، مشروب § ام الخبائث اولان خمر، باده .

شرابجی = شراب یاپان ویا صاتان آدم .

شرابخانه = شراب اعمال اولنان محل || بیوك شراب فوچیسی .

شرابی = شرابجی || شراب رنکنده اولان .

شَرابة الراعی

[ع ، س] ذات الفلقتین شعبه‌سنك شرابة الراعیه فصیله‌سنه منسوب اولوب چوبان یوسکلی دینلن نبات ـ که : اوراقی منبه اوله‌رق طبده مستعملدر . انواع کثیره‌سی واردر .

(شرابة لراعی)

شَراپنل [ج ، س] (Schrapnel) (طوپجیلق) مسافه‌یه تقسیم اولنمش ثانیه‌لی طاپایله مستعمل وایچریسی مسکت دانه‌لریله مملو بر نوع طوپ مرمیسی

شَرارَتْ [ع مصـ] شریرلك، شرایشلمه، فنالق .

شَرافَتْ [ع،مصـ] شرف صاحبی اولمه، شرفلیلك § کشی زاده‌لك § حضرت امام حسن رضی الله عنه واسطه‌سیله سلسلهٔ طاهرهٔ نبویه‌یه انتساب . [جناب حسین رضی الله عنه واسطه‌سیله اولان انتسابه (سیادت) دینور .]

شرافه == قلبك اجوافنك آره‌لرنده موجود اولان ثقبه‌لری سدایدن دسامه‌لرك هر بر پارچه‌سی (دسامهٔ ذوثلثة الشرافه) کبی .

شَرایِعْ [ع،ـس] حق تعالی حضرتلری طرفندن وضع بیورولان (دین) معناسنه کلن (شریعت) ك جمعی . § احکام شریعت .

شَرایِینْ [ع،ـس] (طب) قانی قلبدن بالجمله اقسام وجوده نقل ایدن نبض طمارلری ، قرمزی قان طمارلری‌که ؛ (شریان) ك جمعی‌در .

شرایین تحت الترقوه == (طب) شریان ابهردن آیریلوب اطراف عالیه‌یه طوغری کیدن وبالاخره (شریان ابطی)، (شریان عضدی)، (شریان کعبری) ، (شریان زندی) نامل‌رینی آلان ایکی بیوك قرمزی قان طماری .

شرایین حرقفیه == (طب) قانی اطراف سافله‌یه نقل ایدن ومتعاقباً (شرایین فخذیه)، (شرایین قصبیه) ، (شرایین شظیه) ، (شرایین قدمیه) نامل‌رینی آلان طمارلر .

شرایین سباتیه == (طب) شریان ابهردن آیریلوب بوینك یانلرندن یوقاری‌یه چیقان وقانی رأسه توزیع ایدن ایکی عدد قان طماری .

شرایین کلیوی == کلیه‌لره یعنی بول افرازایدن اعضایه قان توزیع ایدن طمارلر .

شرایین ماساریقیه == (طب) امعایه قان توزیع ایدن طمارلر . [شریان]

شَرْبَتْ [ع،ـس] ایچیله‌جك طاتلی شی ، شروب § طاتلیجه علاج مسهل

شربتلك == شربت یاپلمغه الویریشلی اولان .

شربتجی == شربت یاپان وصاتان آدم .

شربتجی اوتی == قنبیه فصیله‌سندن اولوب بیرا دینیلن آرپه صویی استحضارینه یارایان برنوع اوت . (عمر اوتی) .

(شربتجی اوتی)

شربت طاقمی == شربت ایچمکه یارایان بارداق طاقمی .

شَرَجْ [ع، ـس] (طب) (دبر) دنیلن مخرج سفلا § چوال وقوغه کبی شیلرك قولپی § عربیده فرج معناسنه‌ده کلیر . [جمعی : (شروج) در .]

شَرْحْ [ع،مصـ] آچمق ، آچیلمق § (ـس) مشکل ، مبهم شیئی ایضاح ایچون سویلنیلان سوز ، عباره § بو مقصدله یازیلان کتاب . [جمعی (شروح) در .]

شَرْحَه [ع،ـس] یاریق ، یارمه اثری § کسلمش ، دیلنمش شی § دیلیم ، پارچه .

شرحه ـ شریحه == (طب) بدنك بر قسمندن یالکز بر طرفی بدنه ملاصق قالمق اوزره قطع وتفریق اولنان قسم اولوب اکثریا جلددن افراز اولندیغندن شریحهٔ جلدیه نامیله یاد اولنمقده‌در .

شرحه شرحه == دیلیم دیلیم ، پارچه پارچه .

شَرَزْ [ع، ـس] قیغاجم

شَرْسُوفْ [ع،ـس] (طب) قابورغه کمیکلرینك اوك طرفنده تحدید ایتدکاری ذروه‌سی عالیده ومثلثی بوشلق که معده محل مذکورده بولنور . جان اوی دخی دینور .

شرسوفی
شرسوفیه } == شرسوفه منسوب .

شَرْطْ [ع،ـس] بر شیئك وجودی آنك وجودینه توقف ایدن شی ، بر شیئك متوقف علیهی § برمق اوله‌رق ترکیب ایدن بندلر ، فقره‌لرك هربری § قید ، قیود § برایشك حصولی ایچون بهمه حال لازم وواجب اولان شی § (فقه) معامل‌اتده خارج مقرم اوله‌رق الزام والتزام اولنان حکم § طلاق ایله اولنان یمین § (نحو) بری دیکرینه متوقف اولان ایکی جمله‌دن متوقف علیهه دلالت ایدنی‌که : دیکرینه (جزا) دینور . [« لغت تحریرنده‌کی مشکلاتی تقدیر ایتسه ایدك ، بوسوزی سویلمزایدك » عباره‌سنده « لغت تحریرنده‌کی مشکلاتی تقدیر ایتسه ایدك » جمله‌سی (شرط) ، ایکنجی جمله (جزادر) .] { جمعی : (شروط) کلیر . (شرائط) (شریطه)نك جمعیدر . }

شرط واقف == (فقه) صاحب وقفك مال موقوفی تعلیق ایتدیکی مادهٔ اساسیه .

شرطنامه == شروطی حاوی ورقه ، مقاوله نامه .

جملهٔ شرطیه == (شرطی) حاوی اولان جمله ، عباره .

اسلامك شرطی == اسلام اولان کیمسه‌نك اجراسنه مجبور اولدیغی افعال واعمال‌که : اسلامك بناسیدر : صوم ، صلات ، حج ، زکات ، کلمهٔ شهادت .

نمازك شرطلری == نمازك فرضلری .

آبدستك شرطلری == آبدستك فرضلری .

شرط ایتمك == نکاحی اوزرینه یعنی طلاقله یمین ایتمك .

شرطلی == شرطی اولان ، طلاقله یمین ایتمش بولنان .

شرطلاشمق == شروط درمیانیله عقد مقاوله ایتمك .

شرطلامق == غیر مطهر بر قابی اوچ دفعه ییقامق .

شَرَطْ [ع،ـس] علامت ، نشان ، اثر . جمعی : (اشراط) کلیر .

اشراط ساعت == علامات قیامت § بر شیئك اك عالی واك اشاغی قسمی .

شَرَطَیْنْ [ع،ـس] (قوزموغرافیا) حمل برجنده کائن ایکی کوکبه اطلاق اولنور : آخر شرطین ، اول شرطین .

شَرْعْ [ع،ـس] اوامر ونواهیٔ الهیه‌یی مشتمل اصول مقدسه ، شریعت § آیات شریفه ، سنن و احادیث نبویه واجماع امتله وضع وتأسیس اولنمش احکام منیفه .

شرع شریف == شریعت اسلامیه . [شرع لفظی شریعت ایله مترادف ایسه‌ده ایکنجیسی دیکر پیغمبران عظام طرفندن وحی وتبلیغ الهی ایله وضع وتأسیس اولنان احکامه دخی اطلاق اولنه بیلدیکی حالده (شرع) کلمه‌سی یالکز احکام مقدسهٔ اسلامیه حققنده مستعملدر .]

شرعاً = شريعت مقدسه‌يه توفيقاً ، احكام شرعيه اقتضاسنجه ، شرع شريفه مطابق اولمق اوزره

شرعى = شرع شريفه منسوب ومتعلق § شرع شريفه موافق .

حاكم الشرع = محكمهٔ شرعيه نك رئيسى ، قاضى ، نائب .

محكمهٔ شرعيه = مصالحك شرع شريف احكامنه توفيقاً فصل ورؤيت اولنديغى محكمه .

محاكم شرعيه = شرعى محكمه‌لر .

شرعيات = امور شرعيه ، شريعت جليلهٔ اسلاميه‌يه موافق ومتعلق اولان خصوصات .

شَرَف [ع ، س] معناً بيوكلك ، يوكسكلك ، اولولق § مدار رجحان وموجب مباهات اولان .

شرف ذاتى = مزيت شخصيه ، نفسده اولان مجد ورفعت ، شرف .

شرف عارضى = رتبه ومنصبله استحصال اولنان شرف .

شرف افزا = شرفنى آرتيريجى ، آرتيران .

شرف بخش } **شرف بخشا** } = شرف ويريجى ، ويرن ، بادئ شرف اولان .

شرف پذير = شرف واعتبار بولان ، مشرف اولان .

شرفرسان = شرف ايريشديريجى ، ايريشديرن .

شرفسانح } **شرفسنوح** } = شرفله قريحه‌دن سانح اولان ، سنوح ايدن

(ارادهٔ سنيهٔ حضرت پادشاهى)

[برنجيسى (اولان) ، ايكنجيسى (ايدن) ايله قوللانيلور .]

شرفصادر } **شرفصدور** } = شرفله قريحه‌دن صادر اولان ، صدور ايدن

(ارادهٔ منيفهٔ جناب خلافتپناهى)

[كذا برنجيسى (اولان) ، ايكنجيسى (ايدن) ايله قوللانيلور .]

شرفظاهر } **شرفظهور** } = شرفله ظاهر اولان ، ظهور ايدن . [برنجيسى (اولان) ، ايكنجيسى (ايدن) ايله قوللانيلور .]

شرفوارد } **شرفورود** } **شرفتوارد** } = شرفله ورودايدن ، كلن . [برنجيسى (اولان) ، ايكنجى و اوچنجيسى (ايدن) ايله قوللانيلور .]

شرفواصل } **شرفوصول** } = شرفله واصل اولان ، وصول ايدن .

شرفلنديرمك = شرف واعتبار قزانديرمق .

شرفلنمك = شرف واعتبار قزانمق ، كسب شرف ايلمك .

شرفياب = شرف واعتبار بولان ، مشرف اولان .

شرفيه = بعض اعمارات ايله شرف قزانديرلمسندن طولايى او محلده كى املاك اصحابندن بلديه‌جه استيفا اولنان آقچه ويا او املاكك عرصه‌سندن سوقاغه ترك اولنان ير .

شَرَفه [ع ، س] ☜ ضم شين ايله [شرفه] .

شَرْق [ع ، س] (جغرافيا) كونشك طوغديغى جهت ، طرف . مشرق ، كون طوغيشى § تاب آفتاب § آوروپايه نسبتله بتون آسيا .

شرقاً = برمحله نسبتله كونشك طوغديغى جهتده اولان ، شرق طرفندن .

شرقى = كونشك طوغديغى جهته ، شرقه منسوب ومتعلق اولان § آوروپايه نسبتله آسياده بولنانلره منسوب و عائد ومخصوص اولان .

طول شرقى = (جغرافيا) برمحلدن كچديكى فرض اولنان دائرهٔ نصف النهار مبدأ طول اعتبار ايدلديكنه كوره او محلدن اعتباراً مشرق طرفنه يعنى صاغ طرفه طوغرى اولان مسافه‌لر . كه : خط استواء اوزرنده حساب وتعداد اولنور .

شمال شرقى = (جغرافيا) شمال ايله شرق آره‌سنده اولان جهت ، سمت § پويراز .

جنوب شرقى = جنوب ايله شرق آره‌سنده كى جهت § كشلمه .

السنهٔ شرقيه = عثمانلى ، تركمان ، چغتاى ، عرب ، فارس ، اردو ، سنسكريت ، چين ، هند لسانلرى كبى ممالك شرقيه‌ده دها طوغريسى آسياده تكلم اولنان لسانلر .

السنهٔ شرقيه مكتبى = بو لسانلردن بر ويا برقاچنى اوكرنمك اوزره آوروپا مراكز حكومتنك بعضلرنده تشكيل وتأسيس اولنمش اولان مكتب .

شرقيون = شرق اهاليسى § آسيا سكنه‌سى ، شرقليلر .

اقصاى شرق = آوروپايه نسبتله منتهاى شرق عدايدلن چين ژاپون وقوه قطعه‌لرى

شرق وغرب = بتون جهان ، كائنات ، عالم .

شرق روزگارى = جهت شرقيه‌دن اسن روزكار § كون دوغيشى روزكارى .

شرقلى = شرق سكنه‌سندن ، آسيا اهاليسندن اولان .

شَرْقى [ت ، س] اصول مخصوصه ايله بسته‌لنوب خواننده‌كان طرفندن آهنك ايله سويلنيلن واكثريا نقراتلى اولان قطعه‌لر ، كفته‌لر .

شرقى سويلمك = شرقى اوقويه‌رق تغنى وترنم ايتمك .

شرقيجى = شرقى اوقويان ، شرقى سويلين .

شرقى مجموعه‌سى = مختلف شرقيلرى حاوى رساله ، دفتر .

شَرْم [فا ، س] اوتانمه ، حجاب ، محجوبيت .

بى شرم = اوتانمز ، عارلانمز ، عارسز .

شرمسار } **شرمكين** } **شرمنده** } **شرمناك** } = اوتانغاج ، اوتانان ، محجوب ، حجابلى ، اوتانمش اولان .

شرمسارى } **شرمندكى** } = محجوبلق ، حيا ، محجوبيت .

شَرْوال [ع ، فا ، س] بزم (شالوار) صورتنده قوللانديغمز كلمه‌نك اصلى . ☜ [شالوار] .

شَرُوذ [ع ، س] (ادبيات) غايت مطبوع اولمقله براير كولدبريجى اولان وضرب مثل حكمنه كچن منظوم سوز .

شَرَه [ع ، ص] زياده حرص ، دوشكونلك .

شَرْهان [ع ، ص] پك زياده حريص ، دوشكون ، حرصى غالب آدم ، طمعكار ، آچ كوزلى .

شَرِير [ع ، ص] ☜ كسر شين ايله (شرير) .

شَرْيت - شَرِيط [ت ، س] اورمه يامى قيطان .

[شريتك اصلى عربى اولان (شريط) در . § زيه § مقرويه صاريلى وطول مساحه‌سنه مخصوص اولچو . § تديا كبى عريض اولان صوغانجانلر .]

منقوشات شریطیه = شریط شکلنده اولان تزیینات معماریه .

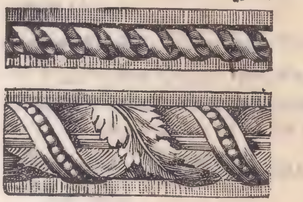

(منقوشات شریطیه)

شریطه [ع، س] (فقه) معاملاتده خارج مقوم اولەرق الزام والتزام اولنان حکم . شرط مخصوص [جمعی : (شرائط) کلیر] .

شریعت [ع، س] ☞ [شرع] .

شریف [ع ص] شرفلی، شرفله متحلی اولان، عزوشرف صاحبی § مبارك ، مقدس ، معزز § حضرت حسن رضی الله عنه واسطه‌سیله سلالهٔ طاهرهٔ پیامبری‌یه انتسابی اولان [ایلك معنالره کوره جمعی: (شراف) وصوك معناده (شرفاء) در] .

شریك [ع ص] اورتاق، مشترك، همکار § درس ، مکتب اوقداشی § رفیق، ارقداش [جمعی : (شرکاء) کلیر] .

شریکلك = شراکت ، اورتاقلق ‖ رفاقت ‖ آرقداشلق .

شست [فا، س] تیر اندازلرك باش پارمقلرینه کچیردکاری یوکسك، زهگیر § بالق اولطه‌سی .

شش [فا، ع] التی، ستّه .

شش جهت = التی جهت، جهات ستّه .

شش و بك = طاوله اویوننده آتیلان زارلردن برینك (٦)، دیکرینك (١) کلمسی . [شش وچهار ، شش و بیش دوشش . . تعبیرلری‌ده بویله‌در] .

دوشش = ایی تصادف ، راست کله .

شش بانو ، شش عروس } عطارد ، زهره ، ارض ، صبح ، مشتری ، زحل دنیلن سیارات ستّه‌دن کنایه‌در .

ششپا = آلتی آیاقلی حیوان .

ششپر = آلات قدیمهٔ حربیه‌دن دیلی طوپوز .

ششخانه = نامولوسی درونده آلتی عدد یبوی بولنان تفنك ویا طوپ .

شصت [فا، ع] آلتمش : (٦٠) ستّین . § تیر اندازلرك باش پارمقلرینه کچیردکاری یوکسك، زهگیر § بالق اولطه‌سی .

شط [ع س] بیوك نهر معناسنه‌در .

شط العرب = دجله وفرات نهرلرینك اجتماعندن حاصل اولان نهر عظیم .

شطارت [ع، مص] شنلك ، شوخلق ، شن وشاطر اولمق .

شطارتلی = شن وشاطر اولان .

شطحیات [ع، س] ☞ [هزلیات] .

شطرنج [ع فا، س] دامه کبی مربع خانه‌لره منقسم تخته اوزرنده یوکسك ومختلف القیمه طاشلرایله اوینانیلان اویون .

شطرنج تخته‌سی = اوزرنده شطرنج اوینانان تخته .

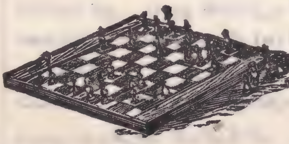

(شطرنج)

شطفات [ت، س] کوستریش، مداهنه، یوزه کولیش .

شطفاتلی = کوستریشلی، آلایشلی پارلاق .

شعائر [ع، س] {علامت معناسنه اولان (شعیره) نك جمعی ایسه‌ده لسانمزده عادات ، آداب ، آیین معناسنه‌در . }

شعب [ع، س] جماعت ، طائفه ، قبیله . [معروف (شاب) ك املاسی بویولده یازمق خطادر] § دالّی بودالی تحجرات ـ که : بحر احمردن چیقاریلور .

شعبان [ع، س] شهور قمریهٔ عربیه‌نك سکزنجیسی ، رمضاندن اول کلن آی . [تاریخلرده مختصراً (ش) حرفیله ارائه اولنور .]

شعبده [ع، مص] ال چابقلغیله اجرا اولنان مهارت ، حقه‌بازلق .

شعبده‌باز = (ص) ال‌چابوقلغیله هنرلر کوسترن ، حقه‌باز .

شعر [ع، س] قیل ، موی . [جمعی : (اشعار) کلیر .] ☞ [جلد] .

شعری = قیله منسوب ومتعلق ‖ نباتات وحیواناتده قطری برایکی میلیمترو قدر اولان اینجه طمارلر ، بورولر . آثار شعریه . ☞ [آثار]

اوعیهٔ شعریه = (طب) بیوك طمارلرك اطرافی بدنه انتشار ایتدکجه طمارلری کوچوله کوچوله قیل کبی اینجه‌لشن طمارلر .

اوردهٔ شعریه = قیل کبی اینجه‌ووریدلر .

جملهٔ شعریه = (طب) جملهٔ شریانیه ایله جملهٔ وریدیه بیننده یعنی قرمزی وسیاه قان طمارلری آره‌سنده بولنان ساچ کبی غایت رقیق اوعیه .

شعریه = { غلطی شهریه } چوربالق مقارنه .

شعشعه [ع، س] پارلاقلق ، پارلامه § زینت ظاهره ، کوستریش .

شعشعه‌لندیرمك = مطنطن ومدبدب کوسترمك ، پارلاقلق ویرمك .

شعشعه‌لی = شعشعه‌سی اولان، پارلاق، مطنطن ، مدبدب .

شعیر [ع، س] آرپه ، جو .

شعیره [ع،س] آرپه دانه‌سی ، بر دانه آرپه § (طب) کوز قپاقلرنده چیبان وترکجه‌ده آرپه‌جق دنیلان‌سیویلجه . [بومعناده جمعی : (شعایر) کلیر .]

شغاف [ع، س] (طب) قلبی وبیوك طمارلرك منشأنی احاطه ایدن ایکی قاتلی ویا وریقه‌لی لیفی مصلی برکیسه، زار.

شغاف خارجی = (طب) قلبك سطح خارجیسنی ستر ایدن زار .

شغاف داخلی = (طب) قلبك اجوافنی ستر ایدن غشا ، زار .

التهاب شغاف داخلی = (طب) شغاف داخلی‌یه عارض اولان التهاب که قلب خسته‌لقلرینك سبب اصلیسی اولوب اکثریا روماتیزمایه مربوطدر .

شغافی = شغافه منسوب ومتعلق .

شغال [ع، س] ☞ [چقال] .

شغف [ع ، مص ، س] حریصلك § عشق شدید ، شدتلی میل وآرزو .

شفاعت [ع، مص] { فی الاصل (اعانه) معناسنه‌در . } صوچلو ، قباحتلی ویا محتاج عاطفت اولان ایچون عفو واحسان رجاسی § رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك روز محشرده مسلمینك مظهر عفو الٰهی اولملری امرنده واقع اوله‌جق اولان دلالت ووساطتلری .

شفاعتجی = شفاعت ایدن ، شفیع .

شفّاف [ع،صـ] (حکمت) ضیانك بر طرفندن دیکر طرفنه مرورینه مساعده ایدن یعنی بر جهتندن باقیلنجه دیکر جهتی کورینن (جام کبی) .

شفافت = شفافلق ، شفاف اولمه ، شفافلق خاصه‌سی .

نیم شفاف = بر طرفندن باقیلنجه دیکر طرفی سچیلوب لکن ماوراسنده کی اشیا تمامیله کوریله‌مین ، تشخیص اولنه‌میان . (بوزلی جام کبی) .

شفتالو [فا،ا] ذات الفلقتین شعبه‌سنك وردیه فصیله‌سنك لوزیه صنفنه منسوب اولوب المایه کلنجه ، براز مایخوشجه ، برجهتی قرمزیجه ، ولحمی ، دریسی ازتویلی برجنس میوه که بزرلرینك غلاف خارجیسی پك زیاده سرتدر § بوسه .

یارمه شفتالو = اورته‌سندن یاریلوب چکردکی قولایجه چیقان برنوع شفتالو .

ا ب

(شفتالو)

شفق [ع،ا] کونشك غروبندن صکره‌کی الاجه قراکلق . [لسانمزده کونشك طلوعندن براز اول حاصل اولان ذره الاجه‌لغه‌ده اطلاق اولنور ایسه‌ده غلطدر . فقهای حنفیه وشافعیه‌جه دخی معتبر اولان شق اولدر]

شفق وقتی = کونشك طلوعندن براز اولکی زمان [وضع اصلی‌یه موافق اولمامقدن بوتعبیر غلطدر] .

شفق سوکمك = طاك آچلمق ، افق شرقیده الاجه‌لق پیدا اولمق . [بونك غلط اولدیغی درکاردر] .

شفقت [ع،مصـ] اچیپوب اسیرکه‌مك . § عوضسز ، طبیعی محبت : شفقت پدرانه ، شفقت مادرانه .

شفقت نشان همایونی = مفخر ملوك جهان سلطان حمید خان ثانی افندمز حضرتلری طرفندن نسوانه مخصوص اوله‌رق احداث بیوریلان نشان ذیشان که : اوچنجی ، ایکنجی ، برنجی ، مرصع اولمق اوزره دورت درجه اوزرینه مرتبدر .

(شفقت نشان ذیشانی)

شفقتلو = پدر ووالده‌یه قارشی استعمال ایدیلن القابدندر .

شفقتسز = محبت ومرحمتی اولمیان .

شفقتلی = محبت ومرحمتی اولان .

شَفَه [ع،ا] دوداق ، لب § کنار [جمعی : (شفاه) و (شفوات) وتثنیه‌سی (شفتان) کلیر . مفردی قاعدهٔ عربیه اوزره مضاف اولدیغی زمان نهایتنده‌کی (هـ) (ت) یه منقلب اولور] .

شفة الارنب = (طب) طاوشان دوداغی دینیلن وبوقاریدن آشاغی‌یه قدر یرتیق اولان دوداق

شفوی = (شفه) یه ، دوداغه منسوب ومتعلق اولان . § (نباتات) عنبیق آچیق وتویج دینیلن رنکلی قطعاتك حاشیه‌سی یکدیکری اوزرینه موضوع اولان نبات (بالبی بابا کبی) .

شفویه = (نباتات) تویج دینیلن رنکلی یاپراقلری دوداغه مشابه اولان نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله ، [نعنع لوانطه چیچکی ، اوغل اوتی ، سمتره ککیك ، آطه چایی وامثالی کبی قوقولی نباتات بو فصیله‌یه منسوبدرلر] .

شق شفه = آغز آچمق ، سوزه ، بحثه مداخله .

حروف شفه = ب ، ف ، م ، و کبی مخرجلری دوداقده اولان حروفات .

شفیع [ع،صـ] شفاعت ایدیجی ، ایدن . § جرمك نائل عفو واحسان اولمسی ایچون توسط وتضرعده بولنان .

شفیع روز جزا ، شفیع مذنبین = روز محشرده بالجمله مؤمنینك مظهر عفو وغفران الهی اولمسی ایچون وساطت ونیازده بولنه‌جق اولان مفخر موجودات علیه اکمل التحیات افندمز حضرتلری . || (فقه) حق شفعه‌سی اولان ☞ (شفعه) .

شفیع جار = (فقه) قومشونك بیتشیك اولان ملك خانه‌سنك صاحبندن طولایی حق شفعه‌یه مالك اولان کیمسه‌که : عینی ثمنله اشترا ایچون دیکر مشتریلره حق رجحانی واردر .

شفیع خلیط = (فقه) حق شرب خاصده اشتراکاری اولان باغچه‌لردن برینك یاخود قاپوسی چیقماز زقاغه آچیلان برخانه‌نك صاتلمسندن طولایی حق شفعه‌یه مالك اولان کیمسه .

شفیق [ع،صـ] شفقتلی ، صاحب شفقت اولان

شقراق [ت،ا] چوق وفقط طباللی سویلین شن ، شاطر آدم .

شقراق قوشی = طیور دوری‌یه‌دن بر قوشدر .

(شقراق قوشی)

شقّ [ع،مصـ] یارمق ، یارلمق ، یرتمق ، یرتلمق . || یاریق وچاتلاق . || آچیق . [یالکز آتیده‌کی تعبیره مخصوصدر] .

شق شفه ایتمك = دوداقلری آچمق ، یعنی سوز سویلمك ، بحثه مداخله ایلمك .

شَقا ـ شاقه [ت،ا] لطیفه ، مزاح ، هزل .

شقایه بوزمق = جدی بر سوزی لطیفه‌یه چویرمك .

شقالاشمق = متقابلا شقا ، لطیفه ایتمك .

ال شقاسی = ال ایله اوده‌رق ، دورته‌رك ایدیلن قباجه لطیفه .

شقاء [ع،مصـ] (سعاد) مقابلی ، شقیلك بدبختلك ، محنت .

شقاوت [ع،مصـ] فی الاصل شقاء ایله مترادف ایسه‌ده لسانمزده اشقیالق ، یرامزلق ، حیدودلق معنالرنده مستعملدر .

شقاق [ت،ا] کوزایله قولاق آره‌سنده‌کی یارده‌نك اوست طرفنده‌کی چوقورجه یر ؛ صدغ .

شقایق [ع،ا] ذات الفلقتین شعبه‌سنك شقیقیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر . کوکلری طبابتده مستعملدر . فی الاصل یاریق ، چاتلاق شی § یارم باش آغریسی معنالرینه کلن (شقیقه) نك جمعی ایسه‌ده لسانمزده بیوك ویاریق برچیچکه بو اسم ویرلمکده‌در .

(شقایق)

شقایق نعمان = مونیبامه فصیله‌سندن و (لالهٔ کوهی) دنیلن یبانی چیچك .

(شقایق نعمان)

شقی [ع،ص] (سعید) مقابلی ، شقاوتلی . فنا حرکتلی § بدبخت، محنت زده .

شقیق [ع،س] ایکی‌یه بولنمش برشیئك هرپارچه‌سی § (فقه) انا بابا بر قارداش .

شقیقه [ع،س] یارلمش ، چاتلامش ، اورته‌سندن آیرلمش شی § (طب) یارم باش آغریسی § (فقه) انا بابا بر قز قارداش [جمعی : (شقایق) کلیرسه‌ده لسانمزده بومعناده مستعمل دکلدر]

شك [ع،س] (یقین) مقابلی شبهه، ظن، کمان [جمعی: (شکوك) کلیر] .

بلاشك / **بی شك** = شکسز، شبهه‌سز .

یوم الشك = رمضان اولمسی مظنون اولوب آنجق عدم رؤیت هلال سببیله اوروج طوتلمیان کون .

شکر [فا،س] برنوع مخصوص قامش ، پانجار وسائره عصاره‌سندن استحصال ایدیلن طاتلی ماده‌که : انواع مختلفه‌سی واردر .

شکرخند = محبوبه‌نك طاتلی طاتلی تبسمی .

شکرفند = نبات شکری .

شکرلب = طاتلی دوداقلی، طاتلی سوزلو .

شکرجی = شکریاپان ویا صاتان آدم .

شکرجی بویاسی = (نباتات) فربیونیه فصیله‌سندن خدایی نابت وسنوی بر نبات‌که : بوندن بویا استحصال ایدیلور .

(شکرلك

شکرریز = شکر صاچان، دوکن.

شکرلك = درونه قیرلمش شکرقونیلان قاب .

شکر قامشی = ممالك حاره‌ده حاصل اولان وعصاره‌سندن شکر استحصال ایدیلن برنوع قامش .

شکرلمه = شکر شربتی ایچنده تربیه ایدلمش میوه‌وسائره .

شکر پوصه‌سی = شکر استحصالندن صکره مواد اصلیه‌دن حاصل اولان محصول ثانی‌که: بیطریده مستعملدر

شکرعلتی = ادرارك مواد سکریه ایله قاریشیق اوله‌رق کلمسی موجب برخسته‌لك .

شکررنك = ایکی کشی آره‌سنده‌کی مناسبتك براز کرکین اولمسندن کنایه اوله‌رق مستعملدر .

شکل [ع،س] بیچم ، قیلق، صورت، هیئت § رسم ، پلان، طاسلاق § درلو، نوع جنس، چشیت . § (هندسه) نقاط، خطوط، سطوح ویا اجسامك شرائط معلومه تحتنده تشکل ایدن هیئتی : مثلث، دائره ، وسائره کبی . § (منطق) قیاسك صورت ترتیبی .

شکلاً = شکل اعتباریله ، شکلجه .

شکلی = شکله منسوب .

شکوا [ع،س] ☛ [شکوی] .

شکور [ع،ص] چوق حمدوشکر ایدن، شکر ایتمکه معتادی اولان .

شکوه - شکوی [ع ، س] شکایت ، اشتکا ایله مترادفدر .

شکیمه [ع،س] انسانده بی پروامقاومت ایتمك حالی § مقاومت ، شدت .

شدید الشکیمه / قوی الشکیمه = مقاومتی شدتی زیاده اولان § کم ، لجام .

شل [ع،س] چولاقلق ، اللك ، قولك اکری اولیشی ، طوتمزلغی

شلاء = (شل) ك مؤنثی § چولاق ال .

شلاله [ع،س] بیوك چاغلیان ، برنهر ویاچایك یوکسك برمحلدن دوکلمسیله حاصل اولان چاغلیان .

(شلاله)

شلجم [فا،س] **شلغم** [ع،س] ذات الفلقتین شعبه‌سنك صلیبیه فصیله‌سنه منسوب اولوب جذوری وتری برو حشیشهٔ خالده‌درکه : ترشیسی وطعامی یاپیلور .

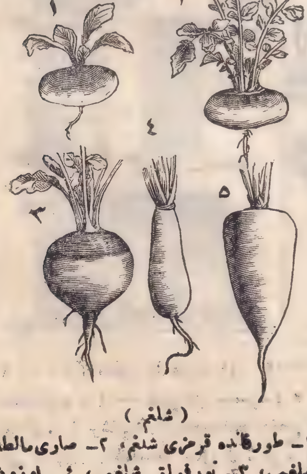

(شلغم)

١- طورقانده قرمزی شلغم، ٢- صاری مالطه شلغمی، ٣- نورفولاق شلغمی، ٤- اوزون کوکلی جنسی، ٥- بیاض سرت قیش شلغمی .

(شکر استحصالی)

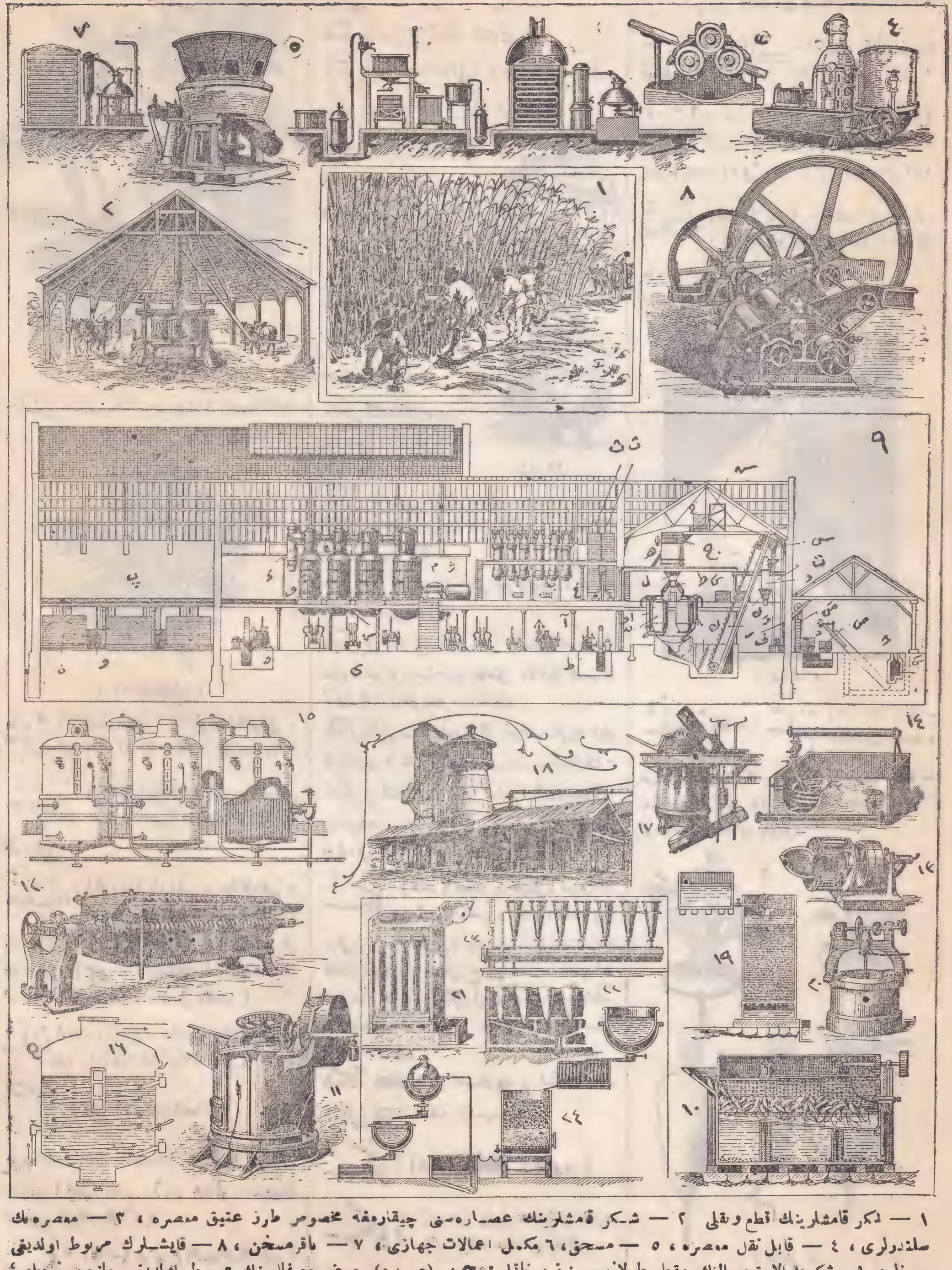

١ — شکر قامشلرینك قطع ونقلی ٢ — شکر قامشلرینك عصاره‌سنی چیقارمغه مخصوص طرز عتیق معصره ، ٣ — معصره‌نك سلندرلری ، ٤ — قابل نقل معصره ، ٥ — مسحق ، ٦ مکمل اعمالات جهازی ، ٧ — باقرمسخن ، ٨ — قایشلرك مربوط اولدیغی چرخلر ، ٩ برشکرداراﻻستحصالك مقطع طولانیسی : ز ، ناقل ؛ ح ، (ص ، د) حوض مصفالرینك مربوط اولدیغی حلزون نردبان ؛ صَ ، (ق) رافعه‌سنك حلزونی ؛ ش ، (خ) میزانك خزینه‌سی ؛ ل ، تصفیه خزینه‌لری ؛ او ، عصارهٔ سکریه‌نك مسخنی : ك ، (ر) رافعه‌سنی تحریك ایدن ماکنه ؛ س ، (ت) موزعنك خزینه‌سی ؛ وَ ، مواد اجنبیهٔ سکریه‌یی خارجه سوق ایدن قسم ؛ صَ ،

عصارهٔ سکریه‌نك قوامنی کوستررن تکنه ؛ غ، برنجی مسخن تفحیم ؛ ظ، بخار موزعی ؛ آ، دوردوك ؛ ب، ایکنجی مسخن تفحیم ؛ ث، ث، بومسخنلرك اوجاغی ؛ ء، عصارهٔ سکریه‌یی قیناتمغه مخصوص ؛ ذ، دردنجی عملیات تصفیه ؛ س، مواد سکریه‌نك کتله حالنده تمحین ایدلمسی ؛ ی، (ز،ق) ماکنه‌لریله ایشلنن عصاره طولومبه‌سی ؛ م مجری بخار ؛ ت، و، صو ایله مملو تکنه‌لر ؛ ١٠ — پنجارلرك تطهیری ؛ ١١ — کوکلرینی طوغرایان ماکنه، ١٢ — سوزکچ، ١٣ — رنده، ١٤ — مسخن تفحیم، ١٥ — عملیات ثلثه جهازی، ١٦ — باقر مسخن ١٧ — دیف فیزور، ١٨ — اوجاق، ١٩ — دومون سوزکجی، ٢٠ — توربین، ٢١ — دیکر طرزده سوزکچ، ٢٢ — شکر قالبلری، ٢٣ — تقطیر، ٢٤ جهاز تصفیه.

یبانی شلغم == عین فصیله‌دن دیکر بر نوعی

(یبانی شلغم)

شَلَل [ع،س] (طب) لکه مثلا داء الحفر (اسقوربوت) دنیان علتده یوزده، بوینده، باجاقلرده، کوکسده، قوللرده حاصل اولان مورمسی لکه

شَلْوار [فا،س] [شالوار].

شَمّ [ع،مص] قوقلامه، قوقلاعه قوقو آلمه. حواس خمس ظاهره‌دن برونده اولان قوت.

بصلهٔ شمیه == [طب] دماغك یکی فصیصات قدامیه‌سنك وجه داخلیسندن اوچ جدر واسطه‌سیله تولد ایدن اعصاب شمیه‌دن متحصل قسم.

حس شم == (طب) روایحی طویمق، قوتی خاصه‌سی.

عصب شمی == (طب) مخاطانفی‌یه حساسیت مخصوصه اعطا ایدرك انف روایحك تأثیرینی اخذه صالح قیلان عصب، سیکیر.

شمی == شمه، قوقلامه‌یه عائد.

شَمائِل [ع،س] خوی، طبیعت، اخلاق معناسنه اولان، فقط لسانمزده بومعنا ایله قوللانلمیان (شمال) ك جمعی

شمائل شریفه == اخلاق کریمهٔ محمدی

شَماتَت ـ شَماتَه [ع،س] کورلدی، چاغرشمه، پاتیردی، پایغاره. [فی لاصل برینك قلاکتندن اعداسنك اظهار ایلدکاری کورلدی، سروره دینور]

شماته‌جی == شماته، کورلدی ایدن، پاتیردیجی یایغاره‌جی.

شماته‌لی == کورلدیسی، پاتیردیسی چوق اولان

شَمّاس [ع،ص] باشنك تپه‌سنی تراش ایدن بر صنف خرستیان پاپاسی.

شَمّامَه [ت،س] پورتقال بیوکلکنده اولوب چوجقلرك اویون طوپلری اوروننده دیمی نقشلری بولنان وحد ذاتنده قاوون فصیله‌سندن اولان کوزل قوقولی برجنس میوه.

شَمانْدِرَه [ت،س] (بحریه) قعر دریایه زنجیر و دمیرلرله مربوط اولوب حلقه‌لرینه کمی باغلانیلان دمیردن معمول بیوك فوچی § کیجه فنه یللرنده فتیلی طوتمق اوزره یغده یوزر تللی منطار

شَمائِم [ع،س] قوقو، رایحه معناسنه اولان (شمیمه) نك جمعی

شَمْس [ع،ث] کونش خورشید آفتاب. جمعی (شموس کایر کوندوك موجودیتنی بادی اولان جرم منیر سماوی. [شمسك نصف قطری (٦٨٦,٠٠٠ کیلو متر وبناءً علیه مساحهٔ سطحیه‌سی (٥,٩٢٠,٠٠٠,٠٠٠,٠٠٠) کیلومترو مربعی وحجمی ١,٣٥٤,٠٠٠,٠٠٠,٠٠٠,٠٠٠,٠٠٠,٠٠٠ کیلومترو مکعبی اولوب شو حالده کرهٔ ارضدن (١,٢٨٠,٠٠٠) دفعه بیوك دیمکدر]

شمس آباد == کونشه پك معروض اولان کوملك قسم کلیسنك ایچندن ضیای شمس اسیك اولمیان محل، مسکن

شمس سپر == کونشدر تحفظ ایچون وباشنه قونیلان بیاض بزدن معمول باشلق ‖ شاپقه پری

شمسی == شمسه منسوب ومتعلق.

شمسیه == کونشدن (ویا یاغموردن) تحفظ ایچون آچیلوب وصاپله الده طوتیلان سپر.

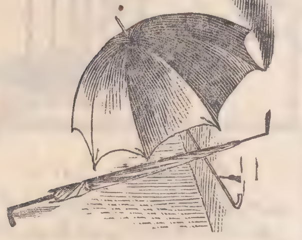

(شمسیه)

شمسیه‌جی == شمسیه یاپان ویاصاتان آدم.

سنهٔ شمسیه == کونشك بروج اثنی عشری دور ظاهری ایله برکره دور ایتمسیله کچمش مدتکه : (١٢) آیدن عبارتدر.

حروف شمسیه == (تجوید) شو اون دورت حرفدن عبارت اولان حروف : ت، ث، د، ذ، ر، ز، س، ش، ص، ض، ط، ظ، ل، ن.

منظومهٔ شمسیه } == (قوزموغرافیا) کندیلرینه مخصوص
مسلك شمسی }
محرکلر اوزرنده شمسك اطرافنده دورلرینی اجرا ایدن سیارات ثمانیه‌نك هیئت مجموعه‌سی [عطارد، زهره، ارض، مریخ، مشتری، زحل، اورانوس، نپتون]

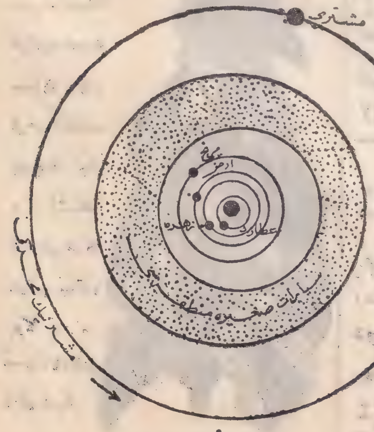

(منظومهٔ شمسیه)

مقیاس حرارهٔ شمس = (آقیتمنومترو) بر زمان معین ظرفنده آن بان انتشار ایدن حرارتك درجهٔ اعظمیسنی تعیین و ارائه ایدن آلت مخصوصه.

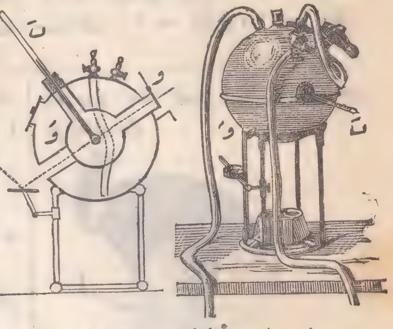

(مقیاس حرارهٔ شمس)

نَ — ترمومتره، و — شعاعك شمس ممری، وَ — برلوحهٔ زجاجیه واسطه‌سیله عکس ایتدیریلن شعاعاتك مدخلی.

یوم شمس حقیقی = (قوزموغرافیا) شمس عین نصف النهاردن یکدیکرینی متعاقب ایکی دفعه مروری بیننده‌کی مدت.

یوم شمسیٔ وسطی = یوم شمسیٔ حقیقی ایله یوم نجومی بیننده متصور بر یوم وهمی که: شمس وسطینك عین نصف النهاردن ایکی دفعه مروری بیننده کذران اولان زمان.

مدار شمس = (قوزموغرافیا) شمسك حرکت ظاهریه ایله اوزرنده حرکت ایدر کبی کورندیکی موهوم دائرهٔ صنوف.

دور شمس = (قوزموغرافیا) یکرمی سکز سنه‌دن عبارت مدت.

شمس لامبه‌سی = (حکمت) بر نوع پارلاق ضیالی الکتریق لامبه‌سی.

شمس و قمر = (آی چیچکی) ذات الفلقتین شعبه‌سنك مرکبیه فصیله سندن اولوب قرص شکلنده چیچك آچار و کونشك اولدیغی طرفه دونر بر نباتدر بوکا تور. نیسول چیچکی دخی دیرلر

(شمس و قمر)

شَمْسَه [ع،س] کونش رسمنده یافته. § بو رسمده یازمه کتابلرك دیباجه‌سی باشنه نقش اولنان تزیینات

شَمْشیر [فا،س] زبانزدی کسر شین ایله اولدیغندن (شمشیره) مراجعت.

شَمْع [ع،س] بال مومی § یاقه‌جق موم.

شمعه = موملی فتیل، مومه باتیرلمش فتیل.

شمعه‌لی = مومه باتیرلمش کبریت وسائره.

شمع عسل = بال مومی.

شَمْعَدان [فا،س] موضع مخصوصنه (ویا مواضع مخصوصه‌سنه) موم دیکیلن معدنی آلت.

(شمعدان)

شمعدانجی = شمعدان یاپان ویا صاتان آدم § بیوك دائره‌لرده خصوصات تنویریه‌یه نظارت ایدن ذات.

شَمَّه [ع،س] بوکره قوقلامه § پك جزئی مقدار.

شَمیم [ع،ص] کوزل قوقان، کوزل قوقولی.

شَن [ت،ص] شاد مسرور، سوینجلی، کیفلی، نشئه‌لی § معمور، مسکون § فرح.

شَناعَت [ع،مص] اکثریا افعال حقنده مستعملدر]. زیاده چرکینلك، خباثت، رذالت.

شَنایِع [ع،س] کوتوایش، فعل مذموم معناسنه اولان (شنیعه) نك جمعی.

شَنْبه [فا،س] جمعه ایرتسی کونی، یوم سبت [فی الاصل (کون) معناسنه‌در.]

پنجشنبه = بازار هفته باشی اعتبار ایدلدیکنه کوره بشنجی یوم، یوم خمس

دوشنبه = بازار ایرتسی.

چهارشنبه = صالی‌یی تعقیب ایدن کون

شَنْدَرَه [ت،س] قوجی قابورغه‌سی. § برنوع بیوجك بالق.

شَنیع [ع،س] شناعتلی، فنا، کوتو.

فعل شنیع = زنا.

شَنیعَه [ع،س] فعل مذموم، فنا ایش. [جمعی: [(شنایع) کلیر.

شَوائِبْ [ع،س] جـ : (شائبه).

شَوارِبْ [ع،س] جـ : (شارب) بیقلر.

شَوارِعْ [ع،س] جـ : (شارعه).

شَوّال [ع،س] شهور عربیه‌نك اونجیسیدر. رمضان شریفی تعقیب ایدن آی.

شَوامِخْ [ع،س] جـ : (شامخه).

شَواهِدْ [ع،ص] جـ (شاهد) و (شاهده).

شَواهِقْ [ع،س] جـ : (شاهق) و (شاهقه).

شَوْق [ع،س] کوکلی میللی، آرزو § نشئه، کیف، سوینج § ایشیق، ضیا.

شَوْك [ع،س] دیکن، خار.

اشواك ظهریه = (طب) عمود فقاری اوزرنده‌کی (نتؤ شوکی) لرك تسلسلندن حاصل اولان بر خط مستقیم استقامتنده بولنان بارزه‌لر.

نتؤ شوکی = (طب) عمود فقارینك فقره‌لرینك تشکیل ایلدکاری اقواسك آرقه‌سنده‌کی چیقندیلر.

محور دماغیٔ شوکی = (طب) دماغ، دماغچه، بصلهٔ سیسائیه و نخاع شوکینك هیئت مجموعه‌سی.

اعصاب شوکیه = (طب) نخاع شوکیدن تولد ایدن اوتوز برچفت عصب، سیکیر.

شوکی = شوکه منسوب متعلق.

التهاب نخ شوکیٔ حاد = (طب) دماغ و نخاع شوکینك عین زمانده متحصل التهاب حادی.

التهاب نخاع شوکیٔ مزمن = (طب) نخاع شوکینك التهابنك مزمن حالنده بولنمسی که فالجی موجبدر.

نخاع شوكى = (طب) بصلهٔ سيسائيه ايله منتهى؛ قنات فقريه درونده موضوع برمادهٔ عصبيه طوپله‌دركه : هر جهتدن (مايع دماغئ شوكى) دينيلن بر مايع ايله محاطدر .

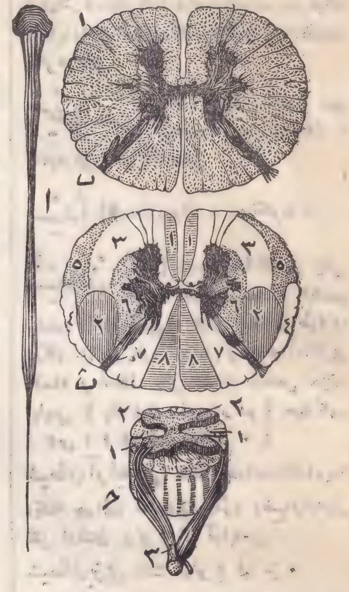

(نخاع شوكى)

آ — نخاع شوكى : ب — مقطع مستعرض : ث — طرق الياف عصبيه مواقعى : ١ — حزمهٔ اهراميهٔ مستقيمه ؛ ٢ — حزمهٔ اهراميهٔ متصالبه ؛ ٣ — حزمهٔ جزريهٔ قداميه ؛ ٤ — حزمهٔ مخيخيهٔ مستقيمه ؛ ٥ — حزمهٔ غووه‌رس ؛ ٦ — حزمهٔ جانبيهٔ مختلطه ؛ ٧ — حزمهٔ بورداخ ؛ ٨ — حزمهٔ قول ؛ ج — منشأ اعصاب : — ١ جوهر ابيض ؛ ٢ — جوهر سنجابى ؛ ٣ — اعصاب شوكيه .

شَوْكَتْ [ع ، ـ] پادشاه اسلام حضرتلرينه مخصوص اولان قدرت و هيبت . § عظمت ، جلال ، حشمت .

شوكتپناه }
شوكتمآب } = كمال قدرت وجلالك پناه واستنادگاهى اولان پادشاه اسلام
شوكتلو }

حضرتلرينه مخصوص عنوان معالى نشاندن و(القاب جليله‌دن) بريدر .

شوكة اليهود = (كتلر اوتى) وحيد الفلقه‌دن سحلبيه فصيله سنه منسوب وچيچكارينك ظر فتيله معروفدر .

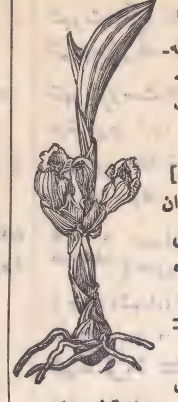

(شوكة اليهود)

شَوْكُرانْ [فا ، ـ] بالديران دينيلان نبات كه : اوراقى ايله تخمى طبابتده مستعملدر .

شوكران مائى = صوراز يانه‌سى ياخود كوچك بالديران دينيلن نبات .

شَوْلَتْ [ع ، ـ] (قوزموغرافيا) منازل قمردن برينك اسميدر .

شَوْهَرْ [فا ، ـ] زوج ، قوجه .

شَهْ [فا ، ـ] (شاه) مخففى .

شهزاده = سلاطين عظام معالى التسام عثمانيه حضراتنك مخاديم نجابت شعارلرى .

شهسوار = (شاهسوار) مخففى .

شهوار = (شهوار) مخففى .

شهنشين = (شاهنشين) مخففى .

شَها [فا ، ـ] اى شاه ديمكدر .

شَهادَتْ [ع ، مص] شاهدلك ، شاهدلك ايتمه ، بر شيئى ، برحالى كورديكنى ، بيلديكنى اقرار وافاده ايلمك § دلالت ، علامت § (فقه) بركيمسه‌نك آخر كيمسه‌ده اولان حقنى اثبات ايچون حضور حاكمده وخصمينك مواجهه‌لرنده (بوايشك بويله اولديغنه شهادت ايدرم) ديه‌رك خبر ويرمه‌سى § شهيدلك ، شهيد اولمه § جناب حقك وحدانيتنى وحضرت رسول اكرم افندمزك نبوتنى قلباً تصديق وقولاً اقرار ايلمك . § كوزه كورينن اشيا ، جهان .

عالم شهادت = دنيا ، جهان .

كلمهٔ شهادت = اركان اسلامدن اولان «اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمداً رسول الله» كلام شريفى . [كلام شريف مذكوره (شهادتين) دخى دينور] .

شهادت پارمغى = السانك النك ايكنجى پارمغى ، سبابه ـ كه : نمازده ، عبادتده كلمهٔ شهادتك ذكر وتلاوتنده مذكور پارمق براز يوقارى قالديريلور .

شهادتنامه = بر مكتبك مدت تدريسيه‌سنى اكمال وبتون درسلرندن امتحان اعطا ايتمش اولان شاكردانه ويريلن ورقهٔ رسميه || برفن ويا صنعتى اجرايه اقتدارينى بالامتحان اثبات ايدن كيمسه‌يه او صنعتى اجرايه مأذون اولديغنه دائر ويريلن ورقهٔ رسميه وغير رسميه ، رخصتنامه || تصديقنامه [مدرسه‌ده اكمال تحصيل ايدنلره ويريلن شهادتنامه‌يه (اجازتنامه) دينور] .

شَهامَتْ [ع ، مص] شجاعت وحشمته مقارن شدت ذكا || ايران شاهى حضرتلرينه مخصوص عنوان رسمى .

شهامتلو = ايران شاهى حضرتلرينه مخصوص القاب رسميه‌دن برى .

شَهْباءْ [ع ، ص] بياض ايله قاريشيق سياه ، قير معناسنه كلن وا كثريا (آت) ه وصف اولان (اشهب) ك جمعى ، § حلب شهرى : حلب الشهباء .

شَهْبازْ ـ شَهْبالْ ـ شَهْ بيْتْ ـ

شَهْپَرْ [فا ، ـ] (شاهباز) ، (شاهبال) ، (شاه بيت) ، (شاهپر) ك مخففيدرلر .

شَهْبَنْدَرْ [فا ، ـ] (حقوق دول) دولت متبوعه‌سنك ممالك اجنبيه‌ده بولنان تبعه‌سنك تجارت بريه وبحريه‌لرينى حمايه وحقوق وامتيازاتنى وقايه ايتمك ، احكام معاهداتك عمومى جريانته نظارت واعتنا ، حكومت متبوعه‌سندن صادر اولان اوامرى تنفيذ واجرا ايلمك ومواد عدليه‌ده منسوب اولديغى دولت تبعه‌سنى اوزرنده اجراى احكام ايتمك كبى وظائفيله مكلف اوله‌رق بر دولت طرفندن ديكر حكومتك بلاد معموره ومهمه‌سنه كونديريلان مأمور . قونسلوس

باش شهبندر = بيوك شهبندر ، برنجى صنفدن اولان شهبندر .

شهبندر وكيلى = شهبندرك كوچكى ، ايكنجى صنفدن شهبندر ، ويس قونسول .

شهبندرخانه = شهبندر ايله معيتى مأمورينينك اقامت ايلديكى دائرهٔ رسميه .

امور شهبندرى قلمى = شهبندرلر طرفندن واقع اولان اشعاراتك تدقيق وتمشيتنه مأمور وخارجيه نظارت جليله‌سنه منسوب برقلم .

شَهْدْ [ع ، ـ] بال ، عسل § كومج بالى .

شهدکام = طاماغنـده لذت قالمش ، شیرین‌کام .

شَهْداب ـ شَهْدابه [فا،س] شربت، بال‌شربتی .

شَهْدانه [فا،س] (شـاهدانه) مخففی § کنویر تخمی [شهتانه] .

شَهْر [ع،س] بریکی آیدن بریکی آیه قدر اولان مدت . قمری آی . [جمی : (شهور) کلیر .]

شهری = برآیلق ، برآیه متعلق .

شَهْر [فا،س] بیوك بلده ، بیوك قصبه .

شهر آشوب = شهری فساده ویرن .

شهر امانتی = استانبول ولایتی . پای‌تخت سلطنت سنیه‌ده بولنان دوائر بلدیه ایله جوارنده‌کی قصبالرك مربوط اولدیغی دائرهٔ رسمیه .

شهرامینی = شهر امانت جلیله‌سنك اك بیوك مأموری .

شهری = استانبوللی ، استانبولده طوغوب بیومه .

شهر آیین = شهرك قندیل ، بایراقلر ایله دونادلمسیله اجرا اولنان عمومی شنلك .

شهر آرا = شهره زینت‌ویرن .

شهرستان = بیوك‌شهر .

شَهْراه [فا،س] (شاهراه) مخففی .

شَهْریار [فا،س] پادشاه عظیم‌الشان ، صاحب قدرت ومکنت اولان حکمدار .

شهریاری = شهریاره منسوب‌ومتعلق . || شهریارلق .

شهریارانه = شهریاره، حضرت‌پادشاهه لایق ومناسب اولان .

شَهْریّه [ت،س] [شهریه] .

شَهْلا [ع،ص] الا کوزلو، قویومائی کوز § نیم شاشی باقان کوز معنالرینه کلن (اشهل) ك مؤنثی .

شَهَوات [ع،س] ج : [شهوت] .

شَهْوَت [ع،س] هوای نفس، میل نفس. دیشی ایله ارککك بربرلرینه اولان میلان طبیعیلری .

شهوت‌انکیز = قوهٔ‌شهوانیه‌یی، حس شهوتی تحریك، تهییج ایدن .

شهوت‌پرست = هـوای نفسـانیسنه دوشـکون آدم .

شهوانی = شهوته‌منسوب ومتعلق || شهوتدن متولد .

شَهید [ع،س] فی سبیل الله مقتول اولان . § محاربه‌ده اولوب‌وفات‌ایدن‌مسلم . § جمی: (شهداء) کلیر] . § اسماء حسـناء الهیه‌دن بری .

شهید کربلا = حضرت حسین رضی‌الله تعالی عنه .

شَهیر [ع،ص] بین‌النـاس قدر ومنزلتی معروف اولان، مشهور، نامدار .

شَهیق [ع،س] نفسی ایچری آله‌رق‌صولمه § (طب) (زفیر) مقابلی ـ که : نفس آلمقدن عبارتدر .]

شَهیم [ع،ص] صاحب شهامت اولان .

شَیْء [ع،س] نسنه ، چیز ، ماده .

چوق‌شی = عجائب !

شَیاطین [ع،س] ج : (شیطان) .

شَیْب [ع،مص] صاچ وصقال آغارمه ، قوجه‌مه، اختیارلق .

شَیْبیّه [ع،س] اکثریا آغاجلر وقیالر اوزرنده وبعضاده ارضده یشایان ناقصة‌الفلقه نباتاته شیبیه دنیلور. شیبیه‌لرك اعضاسی ایکی عضودن متشکلدر : بریسی عضو تنبت دیکری ایسه عضو تناسلدر . عضو تنبتلرینه تال ویاتاللوس تعبیر ایدرلرکه ذات الفلقه نباتلرینك سائلرینه معادلدر . عضو تناسلرینه ایسه جهاز تناسل شـیبیه تعبیر اولنورکه بونك دروننده غبار شیب تعبیر اولنان وتلقیحه خدمت ایدن توز موجوددر بوده ذات‌الالقاح‌ظاهره‌نباتلرینك غبار طلعنه بکزر .

شَیْخ [ع،ص] یاشلی آدم ، اختیار . § طرق علیه‌دن برینه‌منسوب اوله‌رق بر تکیه ویا زاویه‌ده سجاده نشین بولنان ومریدانی ارشاد ایدن برذات . § قبـائل وعشائر عرب رئیسی .

کرسی‌شیخی = علمادن‌اولوب جوامع شریفه‌ده وعظه مأمورومأذون اولان‌ذات.

شیخ‌الحرم = حرم شریف نبـوی‌یه متعلق وظائف‌مقدسه‌یی ایفایه‌مأمورهیئتك رئیسی .

شیخ‌الاسلام = امور ومحاکم شرعیه ایله مدارس وطلبهٔ علوم ایشلرینه نظارت ایدن ذات عالی ـ که : طوغریدن طوغری‌یه طرف‌اشرف‌حضرت‌پادشاهیدن‌منصوب وهیئت وکلایه‌داخل اولوب تشریفاتده صدراعظمدن صکره کلیر .

شَیْخوخت [ع،مص] (طب) سن شیخوخت ، شیخلك ، اختیارلق ، قوجه اولمق .

شَیْدا [فا،ص] دیوانه ، دوشکون .

شَیْطان [ع،س] اجله ملائکه‌دن ایکن حضرت آدمه سـجده ایتمسی حقنده‌کی امرالهی‌یی عدم اصغادن طولایی درکاه عزتدن طرد ایدلمش‌اولان وانسانلری افساد و اضلال خالی قالمیان شخص لعین، ابلیس § پك ذکی وقورنازآدم § حیله کار. [جمی : (شیاطین) کلیر .]

شیطان آرابه‌سی = (زراعت)اوزرینه دیکنه چوال، صندوق‌وسائره وضع‌اولنه‌رق نقل اولنان برنوع ال آرابه‌سی .

شیطان‌بزی = برنوع قبا بز .

شیطان‌طیرناغی = طیرناغك‌یاننده‌وددی اوزونده‌چیقان کوچك‌طیرناق،طیرناق‌پیچی .

شیطانلق = شیطنت ، حیله کارلق .

شیطانی = (رحمانی) مقابلی، شیطانه منسوب ، شیطانك اغواسیله اولان .

شَیْطَنَت [ع،مص] شیطانلق، قورنازلق § حیله‌کارلق، حیله، خدعه .

شیطنتکارانه = حیله‌کارانه،خدعه‌ایله .

شَیْن [ع،س] عیب معنوی، قصور، لکه :

« خاکدن پرتوخورشید جهانتابه‌نه‌شین؟»

شین مکسوره

شِباك [ع،س] آغ ، طوزاق ، قفس معناسنه اولان (شبکه)نك جمی .

شِبْر [ع،س] قاریش ، آچیق الك باش پارمغی اوجیله صرچه پارمغی اوجی بیننده اولان مسافه .

شِبَع [ع،مص] طویغه ، طوقلق .

شِبه [ع،س] برشیئك بكزری ؛ مانندی، مثلی، نظیری § بكزەمه، بكزەیش.
شبه بشر = تصنیف حیواناتده اورانغ - اوتان ، شیمپانزه ، غوریل ، چیپون كبی تشكلات عظمیه‌جه قسماً انسانه بكزه‌ین مایمونلره اطلاق اولنور .
شبه جزیره = (جغرافیا) یالكز برجهتدن قره‌یه مربوط اولوب اطراف سائره‌سی صو ایله ، دكزله محاط اولان ارض پارچه‌سی .
شبه جدری = (طب) ☞ [جدری] .
شبه جمع = (صرف) مفرد اولدیغی حالده جمع معناسی مفید اولان اسم : (عسكر) كبی .
شبه فعل = (صرف) لفظاً فعل اولمدیغی حالده فعل معناسی افاده ایدن كلمه .
شبه قلویات = (كیمیا) بعض نباتاتده تصادف اولنوب تشكلاری هنوز مجهول بولنان ومع مافیه آمونیاق انموذجنه مربوط فرض اولنان قلویات طبیعیه . [مورفین، كینین كبی اساس وظیفه‌سنی ایفا ایدن جواهر مؤثره .]
شبه كره = (هندسه) كره شكلنه یاقین اولان جسم صاب اولوب بو جسمك، محورلرندن بری اطرافنده دور ایدن برقطع ناقص واسطه‌سیله تولد ایلدیكی فرض اولنه‌بیلیر . اكر قطع ناقص محور كبیری اطرافنده دور ایدرسه متطول شبه كره تولد ایدر ؛ واكر محور صغیری اطرافنده دور ایدرسه مستعرض شبه كره حاصل اولور .
شبه معدن = (كیمیا) من جهة معادنه مشابه وفقط وجوه عدیده ایله آنلردن متمیز اولان آتیده‌كی اجسام بسیطه‌دن هربری : آزوت، آرسنیق، الومنیوم، انتیمون، ایود ، بروم ، بور ، بیزموت، پوتاسیوم، توتیا ، سیلیسوم ، فوسفور ، قلور، كبور، كوكورت، مولدالماء ، مولدالحموضه وسائره .
شبه منحرف = (هندسه) یالكز ایكی ضلعی بربرینه موازی اولان بر ذو اربعة الاضلاعدر . اكر شبه منحرفك غیر موازی ضلعلری یكدیكرینه مساوی اولورسه « شبه منحرف متساوی الساقین » نامی ویریلیر .

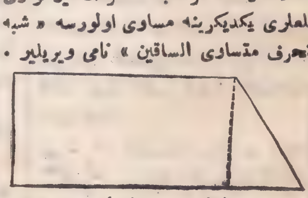

(شبه منحرف)

شبه منشور = قاعده‌لری عین عدد اضلاعده بولنان وبربرینه موازی اولان هر هانكی ایكی ذوكثیر الاضلاعدن وكافهٔ وجهلری شبه منحرفلردن عبارت برجسمدر . قاعده‌لری شكلاً ووضعاً بربرینه مشابه اولان شبه منشور ، براهرام ناقصدر .

سِبْشِپ [ت، س] ارقه‌سز واوكچه‌سز خفیف ترلك .

شِتاء [ع،س] قیش ، زمستان .

موسم شتاء = قیش موسمی .

شِتاب [فا،س] عجله، سرعت، چابكلك .

شتاباله = (ص) عجله ایله، سرعتله كیدن . [اولمق ماده‌سیله مستعملدر .]

شِحنه [ع،س] { زبانزدی فتح شین ایله‌در } . ازمنهٔ سالفه‌ده شهرك ضبط وربطنه وعلی الخصوص انضباط لیلینك محافظه‌سنه مأمور اولان ضابطكه : (صو باشی) عنوانیله‌ده یاد اولنوردی .

شِدَّت [ع، مص] سرتلك ، قاتیلق ، زیاده‌لك، فنالغك زیاده درجه‌سی § صیقیلق

شدتلندیرمك = شدتنی آرتیرمق ، صیقیلاشدیرمق .

شدتلنمك = كسب شدت ایلمك .

شدتلی = شدتلی، تأثیری زیاده اولان شدید || صیقی، مساعده‌سز .

شِراء [ع،مص] صاتین المه. صاتین آلنمه . [ایتمك ماده‌سیله قوللانیلور] .

بیع وشرا = آلوب صاتمه ، آلو ، صاتلمه، الم صاتم .

سوم شراء = (فقه) برمال بایع طرفندن تسمیهٔ ثمن اولنه‌رق - مخیراً - صاتلمق .

شِرار [ع،س] (شرر) ایله مترادفدر .

شَراره [ع،س] قفلجیم ، آتش قفلجیمی .

شرارهٔ الكتریقیه = مثبت ومنفی قطبلره مربوط اولان ایكی ناقل الكتریقینك یكدیكرینه تماسیله متحصل قفلجیم ، منفی ومثبت جریان الكتریقینك تصادمی .

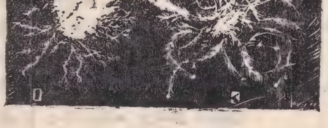

(شرارهٔ الكتریقیه)

شِراع [ع،س] یلكن، كمی یلكنی

شراع الحنك = (طب) طماقك متحرك واقسام رخوه‌دن مشكل اولان قسمیكه اورته‌سنده كوچك دیلك بولندیغی برپرده‌در . ☞ دیل .

شِرب [ع،س] صوحصه‌سی، صویه عائد نصیب ، حق .

شَرَّت [ع،ص] شریر اولان § یارامز خرچین (چوجق) .

شرتلك = شریرلك || یاراماژلق ، خرچینلق .

شِرذِمه [ع،س] از اولان انسان كروهی جماعت قلیله . [شرذمهٔ قلیله تعبیری تكرار معنوی‌یی مشتملدر] .

شِرك [ع،مص] جناب حقه شریك قوشمه، وحدانیتنه شریك اثبات ایتمه . مشركلك .

شِرْكَت [ع،س] اورتاقلق، شریكلك § امور مهمه وجسیمه ایچون عقد شراكت ایدن متعدد شریكلرك ، اورتاقلرك تشكیل ایلدكلری هیئت § بوهیئتك دائره‌سی ، اداره خانه‌سی . § (فقه) بردن زیاده كیمسه‌لره برشیئك اختصاصی وانلرك اوشیء ایله امتیازی .

شركت تجاریه = صرف تجارت وتمتع قصدیله تشكل ایدن شركتلر .

انونیم شركت = كار وضرری علی العموم حصه‌دارانه عائد اولان وحصه‌داراندن برینك اسمیله تسمیه اولنمیان شركت تجاریه .

قوللكتیف شركت = شخصی شركتلره ویریلن اسمدركه : بونلرده شركا معاملاتدن شخصاً ومتسلسلاً مسئولدرلر .

قوماندیت شركت = شركادن برقسمی هم شخصاً ، هم متسلسلاً مسئول اولمق ودیكر قسمی سرمایه‌سنه كوره تمتع ویاضرر ایتمك اوزره ایكی صنف اعضادن مركب شركتلره دینور .

شركت اباحه = (فقه) فی الاصل كیمسه‌نك ملكی اولمیان شیلری (صوكبی) اخذواحراز ایله تملكه عنلاحیتده عامه‌نك متشارك اولمسی .

شركت اعمال = (فقه) عملاری سرمایه ایدرك ایش قبول ایدن شركت .

شركت اموال = (فقه) ایكی ویا زیاده كیمسه‌لرك مال قویه‌رق عقد ایلدكلری شركت .

شركت جبریه = متشاركلرك فعللری ایله اولمیوب توارث واختلاط اموال كبی بشقه برسببله حاصل اولان شركت .

شرکت عقد = (فقه) شریکلر بیننده ایجاب وقبول ایله حاصل اولوب سرمایه وفائده‌سی مشترك اولمق اوزره عقد شرکت ایتملری .

شرکت عین = (فقه) معین وموجود اولان مالده‌کی اشتراك .

شرکت مضاربه = (فقه) بر طرفدن سرمایه ، دیگر طرفدن سعی وعمل اولمق اوزره عقد اولنلان شرکت .

شرکت مفاوضه = (فقه) سرمایهٔ شرکت اوله‌بیله‌جك ماللری مساوی اولدیغی حالده مقدار سرمایه‌لری وربحدن حصه‌لری مساوی اوله‌رق برایکی ویازیاده کیمسه‌لرك عقد ایلدکلری شرکت .

شرکت ملك = (فقه) اسباب تملکدن اولان اشترا ، اتهاب ، قبول ، وصیت وتوارث کبی بر سببله ویا خلط واختلاط اموال ایله تشکیل ایدیلن شرکت .

شرکت وجوه = (فقه) اعتبار ایله مال آلوب صاتمق اوزره عقد ایدیلن شرکت .

شِرلاغان [ت، س] سیسام (سوسام) یاغی ،

شِرلامق [ت ، مص] شرل شرل آقمق .

شِریان [ع، س] قلبك بطین ایسرندن مصفی قانی آلوب اطراف بدنه طاغیتان یعنی قرمزی وتمیز قانی حاوی اولان طمارلردن هربری . [جمعی : (شرایین) در] .

(شریان)

۱ — بر شریانك اوچ طبقه‌سی . ۲ — بر شریانك مقطع مستعرضیسی (ب — قمیص خارجی ، ا — قمیص متوسط ، ج — قمیص داخلی) ۳ — شرایین حلزونیه .

شریان ابهر = (طب) قلبك بطین ایسرنده‌کی صافی قانی (قرمزی قانی) بالجمله نواحیٔ بدنه سوقه خدمت ایدن وعمود فقارینك داخلاً طولنجه ممتد اولان بیوك قان طماری ــکه : بطین مذکوردن چیقارق ایکی قسمه منقسم اولدقدن صکره تکرار برطاقم شعباته آیریله‌رق بدنده‌کی کافهٔ شرایینی تولید ایلر .

شریان استحیائی = (طب) اعضای تناسلیه‌یه قرمزی قان سوق ایدن بیوك طمار.

شریان اکلیلی = (طب) یورکك جسمنی بسلین قرمزی قانی نقل وسوق ایدن طمارکه خلفی وقدامی نامیله ایکی شعبه‌یه آیریلیر .

شریان رئوی = (طب) قلبك بطین ایمنندن چیقوب جگرلره واوراده متعدد شعباته منقسم اولدقدن صکره جدار حویصله قدر کیدرو وکچدیکی نواحی‌یه تصفیه اولنمق ایچون سیاه قانی توزیع ایدر . ☜ [قلب]

شریان سباتی = (طب) شریان ابهرك قوس ابهردن اخذ منشأ ایدرك بوینك ایکی طرفندن یوقاری چیقان یعنی باش قطعه‌سنه قان ایصال وتوزیع ایدن طمارلردن هربری .

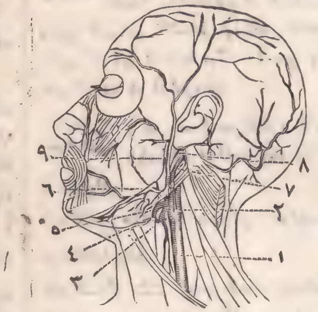

شریان سباتیلرك (منشائی)

۱ ـ شریان سباتیٔ اصلی ؛ ۲ ـ شریان سباتیٔ باطن (درون قحفه توزیع اولنور) ؛ ۳ ـ شریان سباتیٔ ظاهر ؛ ٤ ـ شریان درقیٔ علوی ؛ ٥ ـ شریان لسانی ؛ ٦ ـ شریان وجهی ؛ ۷ ـ شریان قفوی ؛ ۸ ـ شریان اذنیٔ خلفی ؛ ۹ ـ شریان فکیٔ انسی .

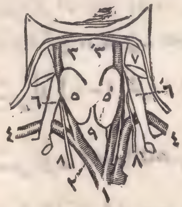

۱— قوس ابهر ، ۲— جذع رأسیٔ عضدیٔ ایمن ، ۳— سباتیٔ اصلیٔ ایسر ، ٤— شریان تحت ترقویلر ، ٥ — جسم درقی ، ٦— عضلهٔ غیرمتساوی الاضلاع ، ۷— عضلهٔ قصبیهٔ ترقویهٔ حلمیه ، ۸— عصب رئوی معدوی ، ۹ — شریان شزن .

شریان عضدی = (طب) بازوده بولنان شریان .

شریان زندی = (طب) ساعدك انسیسنده بولنان شریان .

شریان کعبری = (طب) ساعدك وحشیسنده بولنان شریان .

شریان ذلاقی = معده‌یه ، طحاله کیدن طمارلرك هیئت مجموعه‌سی که جذع ذلاقی نامنی آلیر .

شریان شزن = (طب) حنجره‌دن قصباته قدر ممتد اولوب جگرلره هوا ایصاله مأموردر .

جملهٔ شریانیه = (طب) قلبدن قانی نواحیٔ بدنه ایصال واستقامتلری عن المرکز اولان اوعیه .

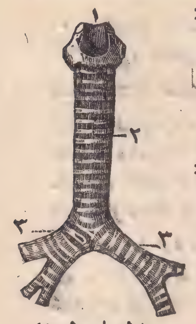

(شریان شزن)

۱— شریان شزن ، ۲ — غضاریف ، ۳— قصبات کبیره .

(جملهٔ شریانیه)

۱— قوس ابهر، ۲— جذع شریانیٔ رأسیٔ عضدیٔ یمنی ، ۳ شریان سباتیٔ ایمن ، ۳ً شریان سباتیٔ اصلیٔ ایسر ، ۳ً — سباتیٔ ظاهر ، ٤— شریان تحت ترقویٔ ایمن ، ٥— شریان ابطی ، ٦ — شریان عضدی ، ۷— شریان کعبری ، ۸ـ شریان زندی ، (ا — قوس راحیٔ سطحی آ — قوس راحیٔ عمیق) ۹ـ ابهر نازل ، ۱۰ — شریان حرقفیٔ ابتدائی ، ۱۱ — حرقفیٔ باطن ، ۱۲ — حرقفیٔ ظاهر ، ۱۳ — فخذی ، ۱٤ — مأبضی ، ۱٥ — قصبیٔ قدامی ، ۱٦ ـ قصبیٔ خلفی ، ۱۷ ـ شریان شظیوی .

شریان غلصمی = (حیوانات) اسماکده قانی جهاز تنفس اولان غلصمه‌لره سوق ایدن طمار .

شِرّ [ع، ص] (زبانزدی شینك فتحی ورانك تخفیفیله‌در) . کثیرالشر ، شرومضاری زیاده اولان [جمعی : (اشراء) کلیر] .

شِرِنغه [ج، س] جلد میانه ویا آلتنه واجوافِ طبیعیه‌یه برمادهٔ دوائیهٔ مایعه ومحلولات ادخال ایتمکه مخصوص پیستونلی وزجاجدن ویامعدندن معمول آلتلر § احتقان آلمق § احتقان ایتمك .

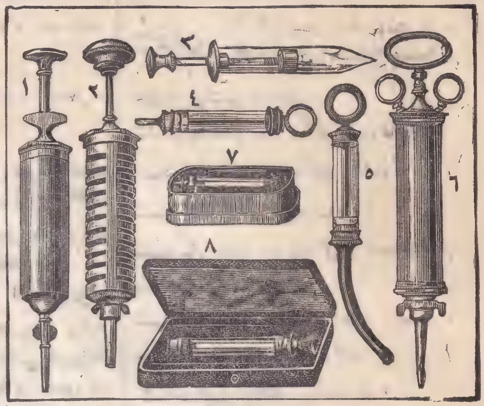

(شرینغەلر)

١— قیلۀ مائیە شرینغەسی؛ ٢— زرقات تشریحیە شرینغەسی؛ ٣— احلیل (مجرای بول) شرینغەسی؛ ٤ — اذنە مخصوص شرینغە؛ ٥ — منحنی قانول، ٦ — تنقیە شرینغەسی؛ ٨،٧ — پراواز شرینغەسی .

شِعار [ع، س] علامت، نشان، اثر § علامت فارقە، نشان تمیز، مدار امتیاز . § مدار تمیز اولان عادت § متصف، حائز . مرحمت شعار، عاطفت شعار .

شِعْب [ع س] طاریول، طاغ یولی .

شِعْر [ع، س] (ادبیات) منظوم ومقفی سوز § ادبیاتك اڭ بلیغ، اڭ كوزل پارچەلری ـ كە: منظوم اولدیغی كبی منثور دخی اولەبیلور .

منثور شعر = (ادبیات) پارلاق فكرلردن سوزلردن مركب نثر .

شعراً = منظوم ومقفی اولەرق، نظماً .

شعری = شعرە منسوب ومتعلق .

اقسام شعر = مصرع، بیت، غزل، قصیدە، رباعی، مربع، قطعە، مثنوی، مدحیە، هجویە، فخریە، مناجات، توحید، تهلیل، كبی شعرك طرق بیانی .

شِعْراء [ع، س] ایكی مشهور كوكب .

شعراء الشامی = كلب الاصغر برجندە بر كوكب .

شعراء الیمانی = كواكب ثابتەنك اڭ لامعی اولوب كلب الاكبر برجندە واقعدر .

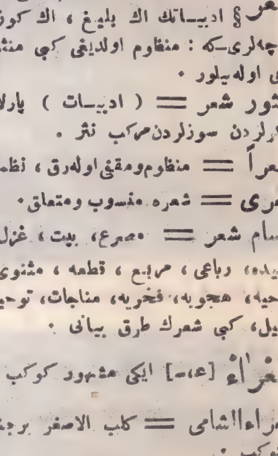

(شعراء الیمانی)

شِفاء [ع، مص] خستەلكدن قورتلمە، عافیت بولمە . صاغالمە .

دار الشفاء = خستەخانە، بیمارستان ‖ بیمار خانە .

شفابخش = شفا ویریجی، ویرن .

شفارسان } شفاساز } = شفا ویرن، عافیت یتشدیرن .

شفاپذیر = قابل تداوی، ایولشەبیلور .

شفاناپذیر = شفا قبول ایتمز، غیر قابل تداوی .

شِفاه [ع، س] دوداق معناسنە اولان (شفە) نك جمعی .

شفاهاً } شفاهی } = آغز ایلە، دیل ایلە، یوزیوزە سویلیەرك، تحریری اولمیەرق

شفاهیات = شفاهی اولان افادات .

شِفْرە [ج، س] مفتاحە تطبیق ایدلمكسزین اڭلاشیلەمیان و برطاقم اعداد ویا اشاراتدن عبارت اولان رموز اصولی ـ كە: رسماً چكیلن مهم تلغرافنامەلردە بوكا مراجعت اولنور .

شفرە آچمق = شفرەلی كاغددەكی اشارات ورموزی مفتاحنە تطبیق ایدرك حل ایتمك .

شفرە مفتاحی = شفرە اصولندە استعمال ایدیلن اعداد ویارموزك دلالت ایلدیكی حروف وكلماتی حاوی جدول مخصوص .

شفرەلی = شفرە ایلە یازلمش، چكلمش (تلغرافنامە) .

شِقّ [ع، س] فی الاصل ایكی یە بولنمش شیئك هرپارچەسی § مسئلەنك ایكی جهتندن هر بری .

شِقاق [ع، مص] مخالفت، عدم موافقت، اختلاف .

شِكار [فا، س] آو، صید § غنیمت، طعمە § جالب طمع، ذكرلی شی .

شكار ایتمك } شكارە چیقمق } = آولامق، آو آولامق .

شكار اولمق = اولانمق، صید اولنمق .

شكاری = شكارە، آوە منسوب § آو آولامە § آولانان حیوان .

شكارگاه } شكارستان } = آو یری، آو حیوانلری چوق اولان محل .

جان شكار = جان آولایجی .

دلشكار = كوكل آولایجی .

شِكاف [فا، س] یارمق، یارمق معناسنە كان (شكافتن) مصدرندن امر حاضر اولوب وصف تركیبی صورتندە قوللانیلەرق یاریجی یرتیجی معناسنی افادە ایدر .

زرەشكاف = زرە یرتیجی، یاریجی، قوی، جسور .

صف شكاف = صف یاریجی، دشمن صفنی یاروب كچیجی، جسور، دلیر .

موشكاف = قیل یاریجی، مدقق .

دلشكاف = یورك یاریجی § یاریق، یرتیق، ییرتیق .

شِكایت [ع، مص] عدم خشنودی صورتندەكی افادە . خشنود سزلغی سویلەمە § برینك تعدیاتندن، یولسز حركاتندن بحثلە اجرای تأدیب وتوبیخی نیاز ایتمە . [جمعی : (شكایات) كلیر .]

شكایتجی = شكایت ایدن، شاكی .

شكایتنامە = بری حقندە شكایتی حاوی اولەرق تقدیم قلنان ورقە .

شِكَسْت [فا، س] قیرلمش، ییرتیق [بو معنادە (اولمق) مادەسیلە قوللانیلور .] § قیرمە § قیرلمە : شكست جام .

شكستگی = قیریقلق، انكسار .

شكستە = ییرتیق، قیرلمش § منهزم § پریشان .

شكستەبال = مكدر، خاطر ماندە .

شكستەپا = آیاغی قیریق .

شكستەدل = كوكلی قیریق، مكدر، محزون .

شكستەزبان = پلتك § فصاحتسز سوز سویلین .

شكستەزبانی = پلتكلك § فصاحتسز سوز سویلمك .

شِكَم [فا، س] قارن، بطن .

شكم بندە = معدەسنە، قارننە باغلی، یعنی اكول § پیس بوغاز .

شكم‌پرست } شكم‌پرور } = بوغاز دوشكونی ، بوغازینه ، قارننه اسیر اولان .

شكم‌درد = قارن آغریسی .

شِكَمْبَه [فا، س] ☛ [اشكمبه] .

شِكَن [فا، ص] قیرمه معناسنه اولان (شكستن) مصدرندن امر حاضر اولوب قیریجی ، قیران مؤداسیله وصف تركیبی صورتنده قوللانیلور . § قیویریم ، بوكلم ، قیرمه .

دل‌شكن = كوكل قیریجی ، قیران .

بت‌شكن = صنملری ، بتلری قیران .

پیمان‌شكن = یمیننده طورمیان ، وعدینه ، نذرینه صادق اولمیان .

عهدشكن = عهدنده ، وعدنده صادق اولمیان .

عهدشكنانه = عهد شكن اولانه لایق صورتده .

شكن كاكل = قیویرجق صاچ .

شِكَنْج [فا، س] بوكلم ، قیوریم . [اكثریا صاچ حقنده مستعملدر] .

شِكَنْجَه [فا، س] ☛ [اشكنجه]

شِكیب [فا، ص] صبر ، تحمل .

ناشكیب = صبرسزلق .

شكیبا } شكیبنده } = (ص) صبور ، متحمل ، صابر .

شكیبائی = صبرلیلق ، صبورلق .

شِلْیاق [ع، س] (قوزموغرافیا) (بریط) دخی دنیلور . اكلیل شمالینك شرقنده وعیوق یسری كوكبله نجم قطبی‌یی بربرینه وصل ایدن خط موهوم مفروض استقامتنده بر صورت اولوب اون سكز كوكبدن مركبدر .

نیرشلیاق = شلیاق صورتنده واقع قدر اولدن اخضر اللون لطیف بر كوكب اولوب نسر الواقع دخی تسمیه اولنور .

شِماْزِمَق [ت، مص] یوز بولوب حدی تجاوز ایتمك ، تمادیٔ مسامحه‌دن طولایی آزمق .

شمارتمق = یوز ویروب ، مسامحه كوستروب آزدیرمق .

شماریق = (ص) یوز بولوب آزمش ، شمارمش اولان .

شِمال [ع، س] فی الاصل صول ، صول طرف معناسنه‌در § (جغرافیا) كونشك طوغدیغی جهته یوزینی چویرن آدمك صول طرفنده قالان جهت .

شمال اوردكی = طیور ذات الارجل الكفیه‌دن شمال طرفلرینه مخصوص بر نوع قوشدر . علی العموم بو جنس طیورك قنادلری ضعیف اولوب فنا بر صورتده اوچارلر . اكثریا یوریمك ویوزمك صورتیله قطع مسافه ایدرلر . یمورطه‌لرینی قیشین یوزلر اوزرینه یاپدقلری یووه‌یه قورلر .

(شمال اوردكی)

شمال شرقی = شمال ایله شرق آره‌سنده اولان جهت ‖ پویراز .

شمال غربی = شمال ایله غرب آره‌سنده اولان جهت ‖ قره‌یل .

اكلیل شمالی ویا فكهٔ شمالی = نسر الواقع كوكبیله سماك الرامح كوكبی بیننده واقع بر صورتدر . اشبو صورت چیپلاق كوز ایله كوریله‌بیلن آلتی ویا یدی كوكبدن متشكل اولوب سماده قولایلقله تشخیص اولنه‌بیلن بر نصف دائره شكلنده‌در . اك مشهور كوكبی قدر ثانیدن نیر فكهٔ شمالی نام دیكرله منیر الفكه كوكبیدر .

شمال روزكاری = شمالدن اسن روزكار .

قطب شمالی = كرهٔ ارضك ایكی قطبندن شمال طرفنده اولان قطب شمالی ☛ [كره] .

شمالی = شماله منسوب ومتعلق .

نجم شمالی = قطب شمالی جهتنده اولوب كمیجیلرك تعیین سمت ایچون هدف اتخاذ ایلدكلری كوكب .

شمالا = شمال جهتندن ، شمال طرفندن .

شِمْدی [ت، ظ] زمان حاله دلالت ایدر بر كلمه‌در . الآن ، زمان حاضرده ، ایچنده بولنیلان زمانده .

شمدی‌یه‌قدر = بوآنه ، بوزمانه قدر .

شمدیدن = بوزماندن اعتباراً .

شمدیجك = تام بوزمانده .

شمدیكی = بوزمانده‌كی ، شمدی واقع وموجود اولان

شمدیلك = شمدیكی زمان ایچون ، بوآن وزمانه مخصوص اولەرق .

شمدنكیرو = بوندن بویله .

شِمْشاد [فا ، س] چمشیر آغاجی ☛ [چمشیر] .

شِمْشَك [ت، س] مثبت ومنفی الكتریق حامل بلوطلرك یكدیكرینه تماس وتصادمندن حاصل اولان پارلاقلق ، پارلدی ، برق .

(برق متفرع ـ دال شكلنده شمشك)

(برق سبحی ـ تسبیح شكلنده شمشك)

(برق معوج ـ شمشك)

شمشك كبی == بردن بره .

شِمشیرْ [فا، س] {دوغر. یسی فتح زین ایله‌در}. قلیج ، سیف ، تیغ ‖ چمشیر اغاجی . [غلطدر] (بقس) ذات الفلقتین شعبه‌سنك قربیونیه فصیله‌سنه منسوب برشجر اولوب معنا. بعده مستعملدر .

(شمشیر)

شمشیر بدست == الندە قلیج اولان .

شمشیر زن == قلیجله اوران ، قلیج چكن .

شِناس [فا، ص] اكلامق، طانیق، بیلمك معناسنه اولان (شناختن) مصدرندن مشتق اولوب وصف تركیبی صورتنده اكلایجی، بیلیجی ، طانییجی دیمك اولور .

تاریخ شناس == تاریخ بیلن .

حقوق شناس == حقوقه رعایت ایدن، وفاكار ‖ علم حقوقه واقف اولان .

خاطر شناس == خاطره ، كوكله رعایت ایلین .

دقایق شناس == دقیقه‌لری، اك كوچك شیلری بیلن، اكلایان .

حكمت شناس == حكمته آشنا .

شِناوَرْ [فا، ص] صوده یوزیجی، یوزن، سباح، یوزكج .

شناورلك == یوزمه بیلمك .

[(شناه) ده بومعنایه كلیرسه‌ده لسانمزده مستعمل دكلدر] .

شِنغِرْداٰمَقْ [ت، مص] شنغر شنغر ایتمك .

شنغردی == شنغر شنغر ایدرك چیقان سس ، كورلدی .

شِنَوْ [فا، ص] ایشتمك معناسنه كلن (شنیدن) مصدرندن مشتقدر . ایشیدن ، ایشیدیجی .

دورشنو == تلفون (تلفون) .

شِنیدَه [فا] ایشتمك معناسنه اولان (شنیدن) مصدرندن اسم مفعول ، ایشیدلمش ، طویولمش .

ناشنیده == ایشیدلمه‌مش، طویلمامش .

شِهاٰب [ع، س] (قوزموغرافیا) هوای نسیمی داخلنده وسعت وامتدادلری غایت متحول اولان وبر محرك مضی رسم ایدرك سریعاً غیبوبت ایدن نقاط مضیئه ـ كه : هوای نسیمی‌یه تماس ایله كسب ایلدیكی حرارتدن طولایی ضیا پیدا ایدن اجسام صغیرهٔ ساقطه‌دن عبارتدرلر .

شیر [فا، س] آرسلان ، اسد ، غضنفر .

شیرخدا } شیریزدان } == حضرت علی المرتضانك القاب شریفه‌لرندن بری .

شیرنر == اركك آرسلان .

شیروخورشید == ایران دولتنك بر نشانی .

شیرانه == آرسلانجه‌سنه، آرسلانه لایق برصورتده ، دلیرانه .

شیرنجه == بدن انسانینك نقاط مختلفه‌سنده واكثریا اكسه وارقه‌ده ظهور ایدن بیوجك ومهلك برچیبان ـ كه : متعددقان چیبانلرینك برآره‌یه اجتماعندن متحصلدر. طبابت حاضره بونك وخامتنی ازاله ایده‌جك وسائطی احضار وتأمین ایلمشدر .

شیردل } شیرمرد } == آرسلان یوركلی ، جسور .

شیركیر == ارسلانی طوته‌جق درجه‌ده قوتلی وجسور اولان .

شیرْ [فا، س] سود (سوت).

شیر مادر == والده سودی .

شیرخوار == سود ایچن ، هنوز ممه‌ده اولان چوجق .

شیراٰزَه [فا، س] كتابك یاپراقلرینی صورت منتظمه‌ده محافظه ایدن باغ ، اوركو § نظام ، انتظام ، رابطه .

شیرازه بند == شیرازه باغلیان § نظام وانتظام ویرن .

شیرَه [فا، س] اوزوم صویی، هنوز تخمر ایتمش اوزوم عصاره‌سی .

شیرینْ [فا، ص] طاتلی ، ـلو § چوق كوزل اولمدیغی حالده پك صویملی .

شیرین ادا == لطیف ادالی .

شیرین زبان == طاتلی دیللی .

شیرینكام == اغزنده ، طماغنده لذت حس ایتمش اولان ، لذتیاب اولان .

شیرینلك == جاذبه ، صویملیلك .

شیشْ [ت، س] پیشیریله‌جك كبابك كچیرلدیكی معدنی ویا آغاج اینجه ، اوزون قازیق § چوراب ، كیسه وسائره اورمكه مخصوص چوالدیز قالینلغنده اوجی چنكالی دمیرویا كمیك § بدنك برطرفنده حاصل اولان قبارمه ، اور .

نه شیش یانسون نه كباب == هیچ برطرف متضرر اولمسون دیمكدر .

شیشلی == النده ، اوجنده شیشلی اولان، شیشی حامل بولنان .

شیشله‌مك == شیشه كچیرمك ، شیش صاپلامق .

شیشلی باستون == ایچنده سونكو كبی شیشی اولان باستون .

شیسْتْ [ج، س] (Schiste) سیاس انواعندن برمعدن .

شیست غضاری == (طبقات) مكتبلرده مستعمل طاش تحته‌لرك اعمال اولندیغی معدن .

شیشْمَكْ [ت، مص] قبارمق ، اور پیدا ایتمك § عفونت پیدا ایدوب انتفاخ ایلمك § ایچی چوق طولمق § سمیرمك، شیشمان اولمق § مغرور ومفتخر اولمق .

قولتوق قبارمق == بر شیدن مفتخر اولەرق غرورلانمق .

شیشیرتمك } شیشرمك } == شیشمه‌سنی موجب اولمق، قبارتمق. § بوغازلتمش حیوانی باجاغندن اوفلیه‌رك ایچنی نفسله هوا ایله طولدیرمق .

شیشیرلمك == قبارداق، شیشكشمین برحاله كتیرلمك .

شیشكین == شیشمش اولان، منتفخ .

شیشكینلك == شیشكین اولمق ، شیشكین اولان شیئك حالی .

شیشَكْ [ت،س] ایكی یاشنده اولان قوزی .

شیشْمانْ [ت،ص] سمین، سمیز، یاغلی، ملحم اتلی (انسان).

شیشمانلق == سمیزلك، سمن.

شیشَه [فا،س] صیرچه‌دن قاب، صیرچه‌دن معمول شی. ☞ [زجاج]

شیشه‌جی == شیشه صاتان .

شیشَه [ت،س] اینجه چیته‌كه : حصیر دوشه‌نلدیكی زمان اطرافنه میخلانور وسائر ایشلره قوللانیلور.

شیَعْ [ع،س] جمع : [شیعه] .

شیعَه [ع،س] بركیمسه‌نك اتباع وانصاری، طرفداری اولان طاقم ، هیئت ، جماعت . § مستقل فرقهٔ انسانی . § حضرت امام علی رضی الله تعالی عنه واولاد عیالنه اظهار محبتده التزام افراط ایدن فرقه.

شیعی == شیعه فرقه‌سنه منسوب، شیعه طائفه‌سنك مذهبنه تابع آدم .

شیفْتَه [فا،ص] قاچیق، مفتون، شیدا .

شیفته‌كی == قاچیقلق، مفتونیت .

شیقْ [ج،ص] { Chic } ظریف، خوش ادالی، مودایه موافق صورتده سوسلنمش اولان .

شیقاق == سوسلیلك، ظرافت، خوش ادالیلق .

شیقْ [ج،س] جناحیة النصف حشراتدن آمریقاده بولنور برنوع كهله‌در .

شیق – (كهله)

شیلِقْ [ت،ص] قاپو قاپو طولاشان سوردوك [قادین] .

شیلْیاقْ [ج،س] طیوردجاجیه‌دن قویروغی یاپازه شكلنده آمریقایه مخصوص برقوشدر .

(شیلیاق)

ا – ارككی ، ب – دیشیسی .

شیلِنْ [انكلیزجه، س] { Cheling } انكلتره‌ده واحد قیاسی مسكوكات اتخاذ ایدیلان وبزم آقچه ایله آلتی غروش قیمتی حائز بولنان كموش پاره .

شیَمْ [ع،س] خوی، خلق، طبیعت معناسنه اولان (شیمه)نك جمعی .

شیمپانْزَه [ج،س] ذات الثدیانك ذات الایادیٔ اربعه فرقه‌سندن برنوع میمون اولوب هند اوزمانلرنده بولنور.

(شیمپانزه)

شینْ [ع،حر] (ش) حرفنك اسمی .

شینْ [ت،د] بعض صفتلره لاحق اوله‌رق مشابهت افاده ایدن براداتدر.

صاریشین == صاری، صاری‌یه بكزر.

شینْلِكْ [ت،س] كیله دنیلن حبوبات اولچكنك اجزاسندن اولوب درجهٔ استیعابی مملكته كوره تبدل ایدر . [(قوطی)دن بیوكدر] .

شیوْ [ت،س] انیش ، انیشلی ، سطح مائل .

داخلی شیو == استحكام خندقنك ایچ طرفنه اولان اكریلكی، میلی .

شیوَنْ [فا، س] ماتم ، یأس § ناله ، افغان .

شیونكاه }
شیونكه } == ماتمخانه، ماتم محلی.

شیوَه [فا،س] كوزللرك قلبی جذب ایدن طوری § طرز، طور، اسلوب .

شیوهٔ لسان == بر لسانك طرز تحریر وتكلمی .

شیوه‌باز }
شیوه‌كار }
شیوه‌كر }
شیوه‌كی } == شیوه‌لی ، عشوه‌باز جلوه‌لی .

شیهَتْ [ع،س] آت كشنه‌مسی، صهیل فرس.

شین مضمومه

شُؤُونْ [ع،س] ایش، فصل § یكی ظهور ایدن حال معناسنه اولان (شأن)ك جمعی . [جمعی : (شؤونات) كلیر] .

شُباطْ [سریانیدن] مارت ابتداسی رأس سنه اعتبار ایدلدیكنه كوره سنهٔ رومیه‌نك اون ایكنجی یعنی صوكنجی آیی .

شُبانْ [فا،س] چوبان . قویون، كچی ، صغیر كودن .

شُبّانْ [ع، س] كنج معناسنه اولان (شاب)ك جمعی .

شُبْهَه [ع،س] بر قول ویاقضیه‌نك صحت وعدم صحتی حقنده ذهنده حاصل اولان تردد ، شك ، كمان § عدم اطمئنان [جمعی: (شبهات) كلیر] .

شبهه‌سز == صحیح ، دوغری مقامنده قوللانیلور كلهٔ تصدیقدر .

شبهه‌لنمك = بر شی حقنده شبهه وترددہ دوشمك، وسوسه ایلمك § عدم اطمئنان كوسترمك .

شبهه‌لی = شبهه وكمان آلتنده بولنان § حالی امنیت بخش اولمیان .

شُتُر [فا، س] دوه، جمل معناسنه اولان (اشتر)دن مخففدر .

شتركربه = دوه ایله كدی یعنی اطرادسز، ایپلی‌قنالی، مناسبتسز .

شتربار = بردوه یوكی قدر اولان آغرلق .

شتربان = دوه‌جی، دوه‌یی سوون .

شتربچه = دوه یاوریسی .

شترپا = كه‌كیك‌اوتی، سعتردنیلن نبات .

شترخار = دوه دیكنی .

شتركاو = زرافه دنیلن اوزون بویلی حیوان .

شترمرغ = دوه قوشی .

شُتُوْم [ع، س] سوكمك، سوكوب صایمق معناسنه اولان (شتم)ك جمعی .

شتوم غلیظه = پك قباجه ایدیلن شتملر .

شُجاع [ع، س] شجاعتلی، یكیت، جسور، بهادر .

شجاع = مختلف قدرلرده اولمق اوزره قرق كوكبدن عبارت بر صورت ایسه‌ده باشلیجه بر كوكبی مشهوردر . بوصورت خیلیجه طولانی اولوب سرطان، اسد، سنبله بروج ثلاثه‌سنك الت طرفلرنده ممتد اولمقده وفردالشجاع ویا قلب‌الشجاع ویاخود سهیل شام تسمیه اولنان كوكب شجاعك یوركنده بولنمقده‌در .

شُجَعان ـ شُجَعاء [ع، س] ج : [شجیع]

شُجُوْن [ع، س] دال، بوداق، فرع شعبه معناسنه اولان (شجن)ك جمعی . فروعات .

ذوشجون = داللی بوداقلی، متفرع، متشعب § قاریشیق .

شُجَیْر [ع، س] (نباتات) كوچك آغاج، چالی .

شُذُوْر [ع، س] ج : [شذره] .

شُرْب [ع، مص] ایچمك، ایچلمك .

شرب خاص = (فقه) اشخاص معدودہ‌یه مخصوص اولان ماء جاریه‌ده‌كی حق شرب .

حق شرب = (فقه) بر نهردن، مجرادن نصیب معین معلوم اولان صویی استعمال ایتمك حقی .

شرب‌الحبش = (Brayère) (نباتات) ذات‌الفلقتین شعبه‌سنك وردیه فصیله‌سندن طبابتده مستعمل بر نباتدر حبشستانده ازهاره‌ؤنثی دافع دود وحید كبی استعمال اولنور تركیبنده قوسسین واردر .

(شرب‌الحبش)

شُرَفاء [ع، س] ج : (شریف) حضرت حسن رضی‌الله تعالی عنه واسطه‌سیله نسبلری رسول اكرم (صلعم) افندمزه منتهی اولان ذوات كرام .

شُرْفَه [ع، س] {زبانزدی شین ورانك فتحیله شرفه‌در} . یوكسك عمارتك چیقندیسی § مناره‌نك اذان اوقونان محلی .

شُرَكاء [ع، س] ج : (شریك) شریكلر، اورتاقلر .

شُرُوْب [ع، س] میوه وسائره عصاره‌سیله شكردن قویو وطاتلی مایع ایچنه صوقونیله‌رق ایچیلور .

شُرُوْح [ع، س] براثری ایضاح ایچون یازیلان دیكر اثر معناسنه اولان (شرح)ك جمعی . [بونك جمعی‌ده (شروحات) كلیر] .

شُرُوْر [ع، س] ج : [شر] .

شُرُوْط [ع، س] ج : [شرط] . [شرائط (شریطه)نك جمعیدر] .

شُرُوْع [ع، مص] باشلامق، بدء ومباشرت ایلمك .

شُرُوْم [ع، ص] فرجیله مقعدی برلشوب اراسی غیب اولمش (عورت) .

شُسْت [فا، ص] یيقامه .

شسته = ییقانمش، تطهیراولنمش .

شُظْیَه [ع، س] پای، قوس . § اینجیك كمیكی، آغاج قیمقی كبی برشیدن قوپمش پارچه . § (طب) اینجیك دنیلن بلدیر كمیكنك یاننده‌كی اینجه، اوزون كمیك § بركمیكك قیرلدیغی وقت حاصل ایتدیكی اینجه كمیك پارچه‌لری . [جمعی : شظایادر] .

عضلات شظیه = (طب) عظم شظیه‌نك اطرافنده بولنان عضله‌لر .

شُعاع [ع، س] كونشدن ویا دیكر بر منبع ضیادن طیف حالنده یعنی تل تل اوله‌رق انتشار ایدن خطوط مضیئه § حرارتی نقل ایچون اثیرك تعقیب ایلدیكی استقامت [جمعی : (شعاعات)، (اشعه) كلیر] .

شعاعی = شعاعه منسوب . ‖ شعاع طرزنده یعنی بر مركزدن صدور ایدرك و كیتدكجه آیریله‌رق اطرافه یاییلان شیلر . [آرابه تكرلكنك نصف قطرلری كبی اولان شیلره شعاعی دینور] .

حرارت شعاعیه ویا حرارت بالانشعاع = (حكمت) فضادن بالمرور بر جسمدن جسم آخره انتقال ایدن حرارت .

شعاعات ناریه }
شعاعات حروریه } = (حكمت) حرارتك فضاده بر مسافه قطع ایتمك اوزره انتشاری اثناسنده تعقیب ایلدیكی خطلر .

شعاع منعكس = (حكمت) برمجلا سطح اوزرینه وارد اولان برشعاعك ـ زاویهٔ ورودہ مساوی بر زاویهٔ انعكاس رسم ایدرك دیكر جهته منعكس اولان قسمی .

شعاعیه = (حیوانات) حیوانات ابتدائیه‌دن نجم‌البحر كبی شعاعی شكلده بولنانلرك منسوب اولدقلری شعبه .

شُعْبَه [ع، س] بولنق، بلوك، قسم، طاقم، فرع § دال، بوداق . § بردائرهٔ رسمیه‌نك منقسم اولدیغی اقسام مخصوصه‌دن هربری . § دارالفنون كبی مكاتب عالیه‌نك انواع علوم اعتباریله آیریلان قسملری : ادبیات شعبه‌سی، فنون شعبه‌سی، الهیات شعبه‌سی . [جمعی : (شعبات) كلیر] .

شعبه‌لندیرمك = داللاندیرمق، تشتته دوشیرمك .

شُعَراء [ع، س] ج : [شاعر] .

شعرای جاهلیه = دین اسلامك ظهورندن اول خطهٔ حجازیه‌ده ظهور ایتمش اولان مشاهیر بلغای عرب .

شعرای یمانی = [شعراء الیمانی] .

شُعْلَه [ع،س] آلو، آتش آلوی، زبانهٔ آتش. § (کیمیا) برغازك نار بیضا حالنه کچمسندن متولد ایشلدی .

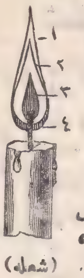

(شعله)

شعله خیز
شعله دار
شعله زن
شعله ور
شعله گیر
= شعله‌لی آولنمش طوتشمش ، یانان§پارلاق .

۱ — بیاض ۲ — سیاه ۳ — مائی

شُعُوب [ع،س] جماعت، طائفه معناسنه اولان (شعب)ك جمعی .

شُعُور [ع،س] طویغو، حس ایتمه، اکلامه، تفهم، ادراك .

بی‌شعور = شعورسز، ادراکسز .

شُغْل [ع،س] اوغراشه‌جق، مشغول اوله‌جق شی، ایش، غائله، مشغولیت. [جمعی : (اشغال) کلیر] .

شُفَعاء [ع،ص] ج : [شفیع] .

شُفْعَه [ع،س] (فقه) بر ملك مشترایی مشتری‌یه هرقاچه مال اولمش ایسه اول مقدار ایله تملك ایتمك .

حق شفعه = صاتیلان بر مال وملکه مشترك وحصه‌دار ویا قومشو اولانلرك عین ثمنله صاتین آلمق اوزره اخیاره ترجیح اولنملری حق .

شُقُوق [ع،س] یاریق معناسنه اولان (شق)ك جمعی . یاریقلر ، چاتلاقلر .

شُقّه [ع،س] پارچه ، قطعه ، کاغد پارچه . § (رسمیات) بیوك بر مقامدن کوچوك برمقامه یازیلان تحریراته ویریلن اسم : (سیاقنده شقهٔ شناوری ترقیم قلندی) .

شُکات [ع،س] ج : (شاکی) . شکایتجیلر .

شُکْر [ع،س] کوریلن نعمته، عاطفته قارشی اظهار اولنان قیمتشناسلق، منتدارلق .

شکران = تشکر ایتمك، ایلك بیلمك، منتدارلق . [(شکرانیت) غلطدر .]

شکرانه = علامت شکران .

شکرگذار = ادای شکر ایدن ، متشکر .

شکرگذاری = شکرگذارلق .

شُکُفْتَه [فا،ص] چیچك کبی آچلمش اولان .

نوشکفته = یکی آچلمش .

شُکُوفه [فا،س] چیچك ، زهره .

شُکُوك [ع،س] ج : (شك) .

شُکُوه [فا،س] اولولق ، عظمت ، جلال ، مهابت ، اقبال .

شُمار [فا،س] صایی ، حساب . § (ص) صاییجی ، صایان .

بی‌شمار = حدسز حسابسز، صاییسز، لایعد .

خطوه‌شمار = آدیم صاییجی .

لقمه‌شمار = هرکسك لقمه‌سنی صایان .

شمارنده = صاییجی، صایان، حساب ایدن .

شمرده = صایلمش ، حساب ایدلمش، معدود .

شُمَنْدُوفَر [ج،س] (دمیریولی) .

شُمُوس [ع،س] ج : (شمس) .

شُمُوع [ع،س] ج : (شمع) .

شُمُول [ع،مص] معناً ایچنه المه، احاطه ایتمه ، قاپلامه § تعلق ایتمه ، عائد وراجع اولمه .

عالم‌شمول = جهانی قاپلایان، قاپلامش اولان .

شمول‌لندیرمك = خصوصیتدن چیقاروب عمومی ایتمك، سعه‌سنی، دائره‌سنی بیوتمك .

شُمینه [ج،س] مبانی ومساکن قدیمه‌ده اوطه‌لرك تسخینی ایچون صورت مخصوصه‌ده یاپیلمش اوجاقلر الآن اوروپاده موجود اولوب حفظ صحت نقطهٔ نظرندن اك ایی اصول تسخینیدر .

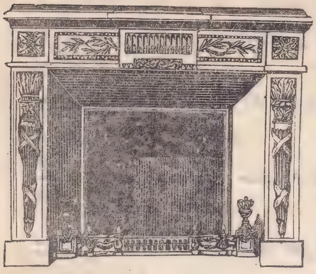
(شمینه)

شُو [ت،س] (بو) ایله (او) آره‌سنده‌کی بعدده بولنانی ویا زیرده کله‌جك اولانی کوسترمکه یارار اسم اشارتدر .

شوقدرکه = انجق : مع هذا .

شورا = شومحل .

شُوی [فا،س] ییقامه .

مرده‌شوی = اولو ییقایان، غساله .

شُوالیه [ج،س] قرون وسطاده اوروپاده پك زیاده نفوذه مالك اولان دره بکلرندن هربری .

شُوخ [فا،ص] حرکاتنده صربست . § شن ، اویناق § آچیق، بی‌حیاه .

شوخی = شوخلق .

شوخ‌مشرب = آچیق مشربلی§ شن، شاطر .

شُور [فا،ص] ککرمسی ، طوزلو . § شماته ، چیغلق .

شورانگیز = چیغلق، کورلدی قوپاران .

شُورى [ع،ظر] مذاکره محلی ، مجلس رسمی .

شُوراق [ت،س] چوراق، غیرمنبت محل .

شُوره [فا،س] چوراق ، غیرمنبت محل .

شوره‌زار = چوراقلق محل .

شُورِش [فا،س] قاریشقلق .

شُوریده [فا،ص] حالی پریشان، قاریشیق .

شوریده‌حال = حالی پریشان اولان .

شوریده‌خاطر = جمعیت خاطری اولمیان، فکری پریشان اولان .

(شمندوفر)

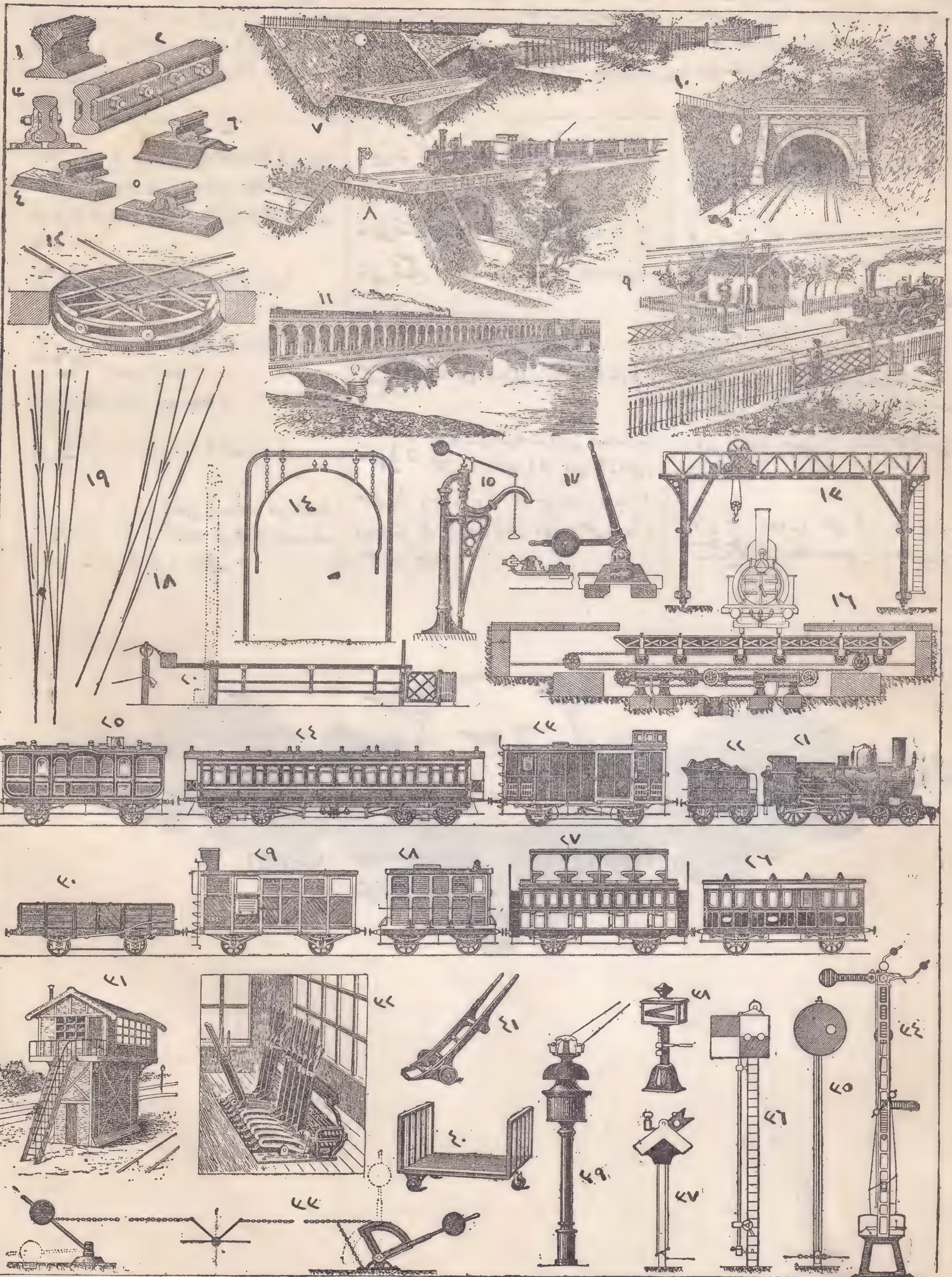

١ ، ٢ — رای ، ٣ — رایك مقطع مستعرضی ، ٤ ، ٥ — اخشاب تراوەسلر . ٦ — دمیر تراوەسلر ، ٧ — خطك كوپری آلتندن مروری ، ٨ — معبر اوستندن مروری ، ٩ — محل مستویدن مروری ، ١٠ — تونل ، ١١ — بحراً كوپری اوزرندن ، ١٢ — مقاص ، ١٣ ، ١٤ — جراثقال ، ١٥ — لوقوموتیفه صو ویرمكه مخصوص ، ١٦ — لوقوموتیفلری دیختیم ساحلنه نقل وتقریبه مخصوص وتضییق ماء قوتیله متحرك ارابه ، ١٧ — مانورا ایچون مانیوەله . ١٨ ، ١٩ — خطلرك اختلاطی (قروازمان) ، ٢٠ — ترەنك اثنای مرورنده

كچيد محلارينى سدايدن متحرك قپو ، ٢١ — لوقوموتيف ، ٢٢ — كومورلك، ٢٣ — (باغاژ) دنيلن يوك واغونى، ٢٤ — يتاقلى واغون ، ٢٥ — پوسته، ٢٦ — برنجى صنف يولجيلرينه مخصوص، ٢٧ — جوارخطلرينه مخصوص يولجى‌واغونى ، ٢٨ — حيوانات نقلنه‌مخصوص، ٢٩ — اشياى تجاريه (مارشانديز) ، ٣٠ — پوسته، ٣١ — پوسته‌براقه‌سى ، ٣٢ — پوسته براقه‌سندن اشارت ويرمكه مخصوص مانيوه‌لەلر، ٣٣ — ايكى استاسيون آره‌سنده اشارت مانيوه‌لەسى ، ٣٤ — سه‌ماور ، ٣٥ — ايلرى اشارتى ، ٣٦ — توقف اشارتى، ٣٧ — شمندوفر ادارۀ عموميه‌سنه معلومات ويرمكه‌مخصوص، ٣٨ — اشارت‌فنارى، ٣٩ — الكتريق چنغراغى، ٤٠، ٤١ — نقليات ارابه‌لرى .

شوسه [ج ، س] { Chaussé } بالق صيرتى بيچمنده اوله‌رق قيرمه طاشلرله قومدن ياپلمش ايكى طرفى خندقلى جاده .

شؤم [ع،ص] مشئوم ، اوغورسز .

شويله [ت،د] حال وطرز تمثيلنه دلالت ايدر اداتدر .

شويله‌جه == بووجهله .

شهداء [ع،س] جـ : (شهيد) .

شهرت [ع،س] خلق آره‌سنده سويلنمه § بر آدمك عموجه معروف اولان اسم ، مخلص ، ولقبى .

شهرت كاذبه == بغير استحقاق قازانيلان صيت ، حسن شهرت .

شهرتشعار == شهرتلى ، مشهور .

شهرتگير == شهرتى باييلان، پك مشهور .

شهرتلى == مشهور .

شهره [ع،ص] شهرتلى، مشهور، شهير .

شهود [ع ، س] شهادت ايدن معناسنه كان (شاهد) ك جمعى § مادى، مرئى § وجود بولمه ، موجود اولمه . ميدانه كلمه § مشاهده ، ايتمه ، كورمه : اصحاب شهود .

مهدشهود / عالم‌شهود == عالم‌مادى ، دنيا .

شهور [ع ، س] آى معناسنه اولان (شهر) ك جمعى .

شهور ثلثه == رجب ، شعبان ، رمضان آيلرى .

شيوخ [ع،س] قبائل رئيسى معناسنه اولان شيخك جمعيدر . طريقته متعلق اولان شيخك جمعى : (مشايخ) طرزنده مستعملدر .

شيوع [ع،س] خلق آره‌سنده بيلنمه ، هركسك مسموع ومعلومى اولمه .

س

ص [ع، فا، ت، حر] الفبای عربیه‌نك اون دردنجی و ترکجه الفبانك اون‌یدنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (۹۰) عددینه و مختصر تاریخلرده ماه صفره دلالت ایدر.

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شکلی بروجه آتیدر:

ص .... کوفی

ص .... تعلیق

ص .... ثلث

ص .... نسخ

ص .... سیاقت

ص .... توقیع

ص .... دیوانی

ص .... جلی

ص .... اجازت

ص .... رقعه

ص .... ریحانی

ص .... شجری

صائب [ع، ص] صواب ایله متصف، خطاسز، دوغری: رأی صائب § بلا انحراف مقصده واصل اولان، سهم صائب.

صائل [ع، ص] صالدیریجی، صالدیران، صولت وهجوم ایدن، متجاوز.

صائم [ع، ص] اوروجلی، اوروج طوتان.

صابان [ت، ا] چفت سوریکه مخصوص زراعت آلتی. ☞ [زراعت]

صابان اوکجه‌سی = صابانك دمیری.

صابان قیران = پك بیوك بر جنس کوك.

صابر [ع، ص] (صبور) ایله مترادفدر. صبر ایدیجی، ایدن.

صابوق [ت، ص] صاپمش، دوغری یولی شاشیرمش.

ابوق صابوق = صاچمه صاپان (سوز)، هذیان. غیر معقول سوز.

صابون [مشترك، ا] بدندن، چماشیردن کیری، یاغی چیقاران، تمیزله‌ین معروف ماده ــ که: زیتون یاغی ایله سود، پوتاس وسائره‌دن یاپیلیر.

عرب صابونی = اساسی حمض رصاص اولان بر نوع صابون اولوب طبابتده مستعملدر.

لکه صابونی = ترکیبنده لکه‌لری ازاله ایده‌جك بعض اجزا بولنان صابون.

صابون طاشی = بر نوع کل ــ که: لکه چیقارمق ایچون قوللانیلور.

صابونی } صابونجی } = صابون یاپان ویا صاتان آدم.

صابونلامق = صابون ایله ییقامق.

صاپ [ت، ا] ایپ، قل، تار، سلك. § حبوبات ودیکر بعض نباتاتك اینجه ساقی § بعض میوه‌لری داله ربط ایدن اینجه چوب § مختلف آلات وادواتك قوللانیلمسی ایچون طوتیله‌جق اوزونجه محلی (اکری اولورسه قولب دینوره)

صاپسز = صاپی اولمیان.

ایپسز صاپسز = بر یره مربوط ومنسوب اولمیان، سرسری.

(صابون اعمالی)

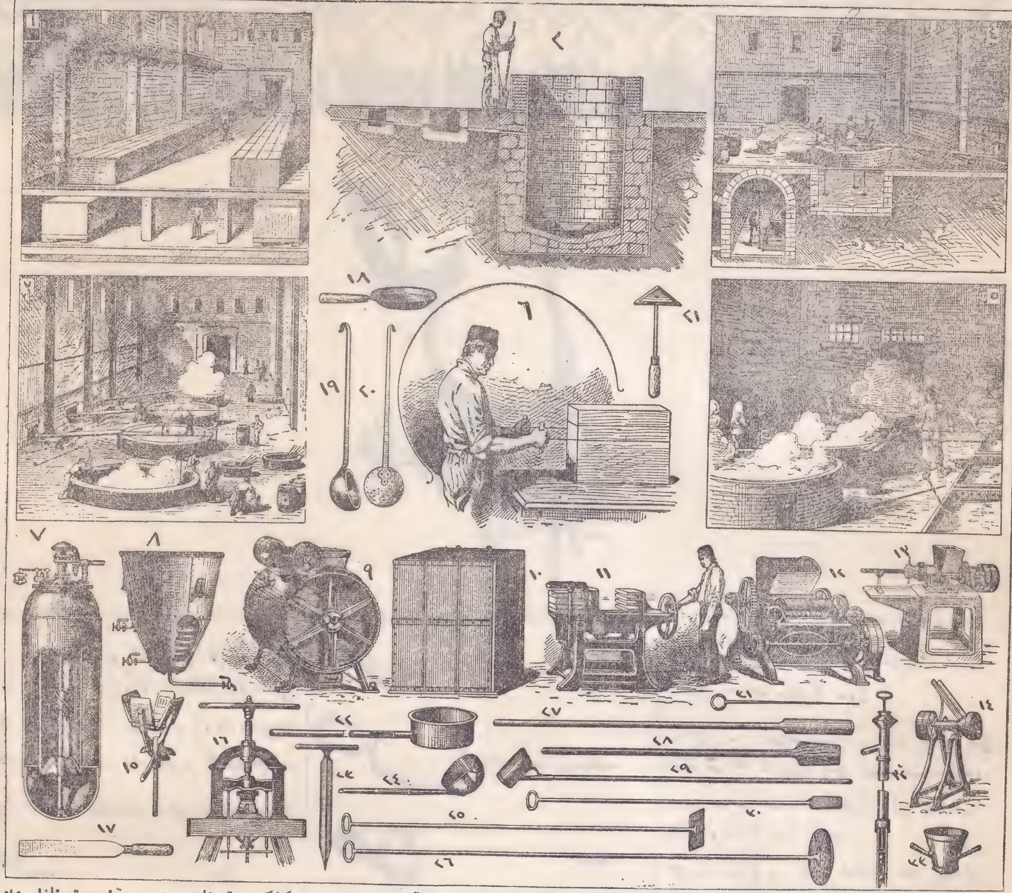

١— سودا محلولی استحضارینه مخصوص صالونك مقطعی، ٢— صابونك تمحین و تخمیرینه مخصوص كارگیر قزغان، ٣— تخمیر قزغانلرینك بولندیغی صالونك «منظرهٔ عمومیه»سی، ٤— بیاض صابونك تصفیه عملیاتی ٥— طون یاغندن صابون اعمالاتی، ٦— اینجه بردهیر تل ایله بر صابون خمیرینك قطعی، ٧— اجسام دسمه‌دن صابون اعمالی ایچون تصحره ، ٨— صابون قزغانی، ٩— بخار «ملانژور» ی، ١٠— صابون قالبی، ١١— صابون كسن ماكنه، ١٢— اوچ سلندیرلی ماكنه، ١٣— لب ماكنه‌سی، ١٤— ونده، ١٥،١٦— تضبیق آلتلری، ١٧— چلیك اسپاتول، ١٨— طاوه، ١٩،٢٠— كپچه، ٢١— سیلكی، ١٢— قولپی دلیك صواق، ٢٣— صابونلری دلمك ایچون شیش، ٢٤— اولوقلی كپچه، ٢٥.٢٦— بیوك و كوچك موت، ٢٧.٢٨ ٢٩— آغاج اسپاتول، ٣٠— كوسكی، ٣١— ایكنه، ٣٢— طولومبه، ٣٣— صابون وازولری •

صاپلی = صاپی اولان § بر نوع طاوه شكلنده كپچه •

صاپارطه [ج، س] شدتلی تكدیر، توبیخ (تعبیر عامیانه‌در) •

صاپارنه [ج، س] هندن كلیر اوزون الیافلی بر جنس كوك •

نمچه صاپارنه‌سی = وحید الفلقه شعبه‌سنك قلقاسیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر •

صاپان ـ صپان [ت، س] طاش آتمغه مخصوص و ایكی اوجندن برر غیطانه مربوط كوچوك كیسه ـ كه: وقتیله اسلحهٔ حربیه‌دن معدود ایدی •

(نمچه صاپارنه‌سی)

صاپان طاشی = صاپان ایله آتیلان طاش •

صاپان بالغی = كوپك بالغنك ایری جنسی ـ كه: بورنی دستره‌لیدر . ☞ [كوپك بالغی] •

صاپان [ت، س] (بحریه) مقره‌یی ایجاب ایدن محله ربط ایچون ضبله‌سنك اطرافنه قوشادیلان خلاط ویا دمیر و یاخود زنجیر باغ • § بر یوكی قالدیرمق ایچون اطرافنه قوشادیلان ایزبیرو •

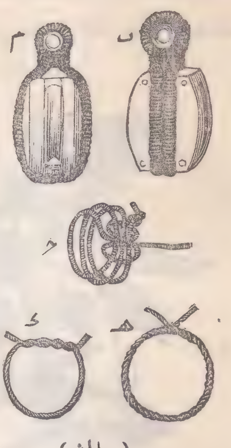

(صاپان)

م — تك صاپانلی طورنه ، ب — چفت صاپانلی طورنه ، ح — اسقارموز صاپانی ، ء — عادی سمید صاپان ، ه — چفته سمید صاپان .

صاپتمق [ت ، مص] دوغری یولی شاشیرمق ، غائب ایتمك . ضلاله دوشمك § دوغری یولدن چیقارمق ، طریق استقامتی تحویل ایتمك § سوزی شاشیرمق .

صاپقین = صاپمش ، ضال .

صاپقین [ت ، س] صاپلایه‌رق بیوك بالق آولانان اوجی چنکالی آلت . [زبقین] .

صاپلامق [ت ، مص] صوقمق ، باتیرمق ، صانجمق ، دیکمك (وکز) .

صاپلاتمق = صوقدیرمق ، صانجدیرمق ، دیکدیرمك .

صاپلانمق = صوقلمق ، باتمق ، صانجلمق ، دیکلمك § کیروب چیقامامق § برفکرده اصرار ایتمك .

صاپمق [ت ، مص] دونمك ، طوغری یولدن چیقمق .

صاپلمق = دونلمك ، طریقك استقامتی تحویل ایلمك .

صاپه [ت ، ص] طریق مستقیم اوزرنده اولمیان § اوزاق ، طولاشیق اولان § کسدیرمه اولمیان .

صاتاشمق [ت ، مص] مداخله وتعرض ایتمك ، ازعاج ایتمك § غوغایه ، منازعه‌یه مجبور ایتمك § شاقه ایتمك ، لطیفه صورتیله طاقلمق .

صاتمق [ت ، مص] بر مالی آقچه ایله مبادله ایتمك ، بیع وفروخت ایلمك § کندینه سوس واهمیت ویروب نفسنده اولمیان مزیتلری وارکبی کوسترمك .

صاتمه
صاتیش } = فروخت ، بیع § کوستریش
صاتم

صاتون – صاتین [ت ، فه] صاتمه مقابلی . (دائما المق فعلیله برلکده قوللانیلور .)

صاتون المق = اشترا ایتمك ، اقچه‌یی مال ایله مبادله ایلمك .

صاتیجی [ت ، ص] صاتان ، بایع § سوقاقلرده مال ، سبزه ، یمش وسائره کزدیره‌رك فروخت ایدن آدم .

صاچ [ت ، س] بالخاصه انسانك باشنده حاصل اولان قیللرك مجموعی . اشعار .

آلن صاچی = نسوانه نسبتله کاکل § ارککه نسبتله پرچم .

تپه صاچی = پرچم .

صاچ قیران = تریقوفیسی دنیلان وبر طفیل مخصوصك تأثیری آلتنده حصوله کله‌رك باش ویوزده‌کی قیللرك جلد حذاسندن قیریلوب دوکلمسنی موجب برعلت .

(صاچ قیران)

صاچ دوکن = پلاد دنیلن وینه برطفیل مخصوصك تأثیری آلتنده حصوله کله‌رك صاچلری دیبندن جزوری ایله برابر دوکن برمرض .

صاچ ماکنه‌سی = صاچ کسمکه مخصوص آلت .

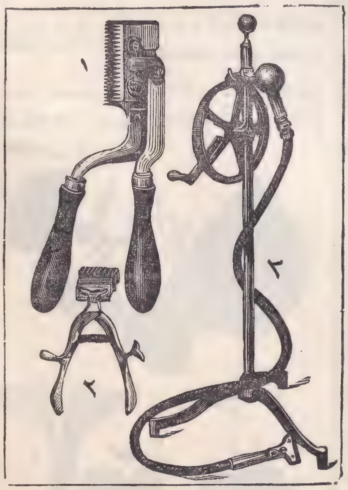

(صاچ ماکنه‌سی)

١— حیوانات ایچون ، ٢— صاچ ایچون ، ٣— ماکنه‌لی .

اکرتی صاچ = طاقمه صاچ .

عرب صاچی = قارمه قاریشیق ایش .

صاچ وصقال = سن وسال .

صاچلی صقاللی = یاشلی باشلی ، کماله ایرمش آدم .

صیرمه صاچ = پك کوزل صاری صاچ .

صاچلی = صاچی کور اولان .

صاچاق – صچاق [ت ، س] سوس ایچون بر شیئك کنارندن صارقان شی ، [پوسکول ، اویه ، دانتله وسائره] § (معماری) چاتینك بنا جبهه‌سندن طیشاری چیقان کناری ونوکناره علاوه اولنان اویمه‌لی طاش ویاتخته‌دن سوس .

صالقیم صاچاق = پوسکول کبی هرطرفدن صارقان سوسلر § پریشان ، طاغینق .

صچاقلی = اطرافنده صاچاق اولان .

صاچمق [ت ، مص] سرپمك ، غیرمنتظم برصورتده طاغتمق ، نثرونشر ایتمك ، سرپلمك ، طاغیلوب یاییلمق .

صاچندی = صاچلمش شی ، صاچلمش شیلر .

صاچمه [ت ، س] صاچمق ماده‌سندن مصدر مخففی § آو تفنکنه قونیلان پك کوچوك قطرده قورشون دانه‌لری § ربطسز ، مناسبتسز سوز .

صاچمه صاپان = معناسز ، مناسبتسز ، غیرمعقول سوز .

صاچمه‌لامق = صاچمه صاپان سوز سویلمك .

صاحب [ع ، ص] مالك ، متصرف اولان کیمسه § حائز ، متصف § حامی § مصاحبت ایدیجی ، صحبت ایدن . [جمعی : (اصحاب) کلیر .]

صاحب چیقمق = بو بنمدر دیمك || التزام وحمایه ایتمك .

سوزینه صاحب = وعدنده ، سوزنده صادق اولان .

صاحبسز = مالك وصاحبی اولمیان § حامیسی ، دستکیری اولمیان .

صاحبسزلك = حمایه‌سز ، بیکسلك .

صاحبقران = مسعود وموفق ومظفر اولان حکمدار جهانکیر .

صاحبقرانی = صاحبقرانلق .

صاد [ع ، س] (ص) حرفنك اسم مشترکیدر .

صادِرْ [ع،ص] صدور ایدیجی ، ایدن ، ظهور ایدن .

شرفصادر = شرفله صدور ایدن ، اصدار بیوریلان (ارادهٔ سنیهٔ ملوکانه) .

صادِقْ [ع،ص] دوغری ، صحیح ، کرچك ، (کاذب) مقابلی .

صادق القول = دوغری سوزلی .

صادق الوعد = وعدنده صادق ، سوزینه صاحب § صداقتله متصف ، صداقتلی .

صادقانه = صادق اولانه یاقیشر صورتده ، صداقتله .

صاراْرْمَقْ [ت،مص] صاری اولمق § بکز صولمق .

صارارتمق = صاری ایتمك ، صاری رنکنی ویرمك .

صاراقه [ت ، س] اکلنمه ، استهزاء ، مسخره لق .

صاراقه یه آلمق = اکلنمك ، استهزا ایتمك ، طاقلمق .

صاراوله [ت، س] (بحریه) یلکنلری طوپلایوب صارمه . یلکنك صاراوله حالی .

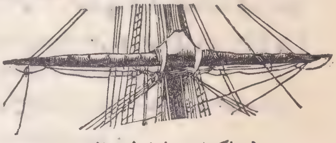

(یلکنك صاراوله حالی)

صارپ [ت ، ص] دیك ، اوزرینه چیقلمسی ، اوزرنده یورنمسی مشکل اولان § مشکل ، زور ، کوج .

صارپه صارمق = مشکللشمك ، کوج اولمق ، زورلاشمق .

صارپلاشمق = زور، کوج، مشکل اولمق .

صارصاق [ت،ص] رعشه‌دار اولان ، دیتره‌ین § ابدال .

صارصمق [ت،مص] (برشیئ چارپمق، اورمق ، دورتمك ، کندی حرکتنی انتقال ایتدیرمك صورتیله) تحریك ایتمك ، قیملداتمق § ضعف وعجز وسکته‌یه دوچار ایتمك .

صارصلمق = اوصورتله تحریك ایدلمك، قیملدانلمق || ضعف وعجزه، سکته‌یه کرفتار ایدلمك .

صارصلمه = (صارصلمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

صارصلیش = صارصلمه .

صارصندی = تزلزل ، تحرك .

صارغی [ت،س] صاره‌جق شی، صارمغه مخصوص بزوساٸره § یاره‌لری تیمار ایدلدکدن صکره صارمغه مخصوص بزلر؛ عصابه غاز، تالیقو، بزدن یاپیلانلری، آلچی ونشاسته صارغیلری دنیلن نوعلری واردر .

صارِفْ [ع،ص] صرف ایدیجی، ایدن § دکشدیریجی § مصرف ایدیجی .

صارْقَمْقْ [ت،مص] اشاغی دوغری اوزانمق .

صارقتمق = اشاغی دوغری اوزاتمق § اصیلی طوتمق .

صارقندی = تعدی ، تعرض ، تجاوز § صاتاشمه .

صارقیق = (ص) اشاغی‌یه اوزانان .

صارِلْمَقْ [ت، مص] بر شیئك اطرافنه دونه‌رك طولاشمق § کندی اطرافنه بر ویا متعدد شیلری طولایوب ایچنده قالمق § برینك بوینه ، بلنه اللرینی طولامق § کمال تهالکله برشیئی قاورامق، یاقه‌لمق .

درت ال ایله صارلمق = کمال تهالکله تشبث ایتمك .

صارِمْ [ع،ص] کسکین، کسیجی، [اکثریا قلیجه وصف اولنور: سیف صارم]

صارْماشْمَقْ [ت،مص] بر برینه صارلمق، قوجاقلاشمق .

صارْماشِقْ [ت ، س] ذات الفلقتین شعبه‌سنك علقیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب رسات کلدیکی شیئه صاریله‌رق اوزایوب کیدر . انواع مختلفه‌سی واردر .

(صارماشیق)

اوجاق صارماشیغی = علقیه فصیله‌سندن بر نوع صارماشیقدر .

(اوجاق صارماشیغی)

صارِمْساقْ [ت،س] وحید الفلقه شعبه‌سنك زنبقیه فصیله‌سندن حشیشهٔ خالده ونادرآذوسنتین بر نباتدر صارمساغك ساقی تحت الارض بر ساق بصلیدن عبارت اولوب طباختده أفاویه کبی مستعملدر . شرق طرفلرنده بونك بصلنی توز حالنه کتیره‌رك بیبر مقامنده استعمال ایدرلر . صارمساق طبابتده دافع تنها ومنفط کبی مستعملدر . هر نوع طوپراقده نشوونما بولورسه‌ده بالخاصه قوملی طوپراقلرده دها زیاده بویور .

(صارمساق)

ا — چیچکی ، ب — بصلی (صارمساغك دیشی) .

یشیل صارمساق = یشیل یاپراقلری بهارات کبی استعمال اولنان بر نوع صارمساقدر . صارمساغك تحت الارض اولان ساقلرینه بصل و اونی تشکیل ایدن قطعه‌لرك هربرینه‌ده صارمساق دیشی تعبیر اولنور بوده بهارات کبی مستعملدر .

(یشیل صارمساق)

يبانی صارمساق = (ثوم جبالی) وحيدالفلقه شعبه‌سندن زنبقيهٔ صحيحه فصيله‌سندن بر نوع صارمساق اولوب يصلرينی آلمق ايچون اكيلير .

(يبانی صارمساق)

صارمساق اوتی = (حشيشة الثوم) ذات‌الفلقتين شعبه‌سندن صليبيه فصيله‌سنه منسوب اولوب صارمساق رايحه‌سنده بياض چيچكلی بر نباتدر .

صارمق [ت، مص] بر شيئك اطرافنی چويروب طولامق ، قوشاتمق § باغلامق § احاطه § محاصره § ايپ ، ايپلك كبی شيلری بر محوره ، بر شيئه طولامق § قوجاقلامق ، در آغوش ايتمك § خوشه كيتمك ، موجب حظ اولمق § ياقيشمق ، مناسب اولمق § لطيفه طرزنده برينه طاقلمق .

(صارمساق اوتی)

صارمه = (صارمق) ماده‌سندن مصدر تخفيفی § صارمغه يارايان شی § ياپراق طولمه‌سی دينيلن طعام § پهلوانلرك كندی باجاقلرينی خصملرينك باجاغنه صاره‌رق انی دوشرمكه چاليشمه‌سی .

صارينج [ت، س] ☜ (صهريج) .

صاری [ت، ص] الوان اصليهٔ سبعه‌دن كوكورد رنكنده اولانی ، اصفر ، زرد § بكزی وقيللری صاريجه اولان آدم § يموطه‌نك ايچ قسمی .

صاريشين = صاچلری صاريجه ، رنكی بياض اولان

صاريجه
صاريمتراق = صاری‌يه بكزر ، صاری‌يه چالار .
صاريمسی

هند صاريسی = (كيميا) صاری رنكلی ، صوده وكئولده وقلوياتده قابل حل بر مادهٔ ملونه اولوب هنددن كتيريلور وقلويلرله امتزاج ايدنجه قويو صاری اولور .

صاريلق = صفره‌نك قانه قاريشمسندن متولد واكثريا قره‌جكر امراضنه مربوط بر مرض ـ كه : بكزك ، كوزبياضنك صارارمسنی موجب اولور ؛ يرقان § صاری رنكك منظره‌سی .

صاری صبر = (نباتات) زنبقيه فصيله‌سندن اولوب ممالك حاره‌يه مخصوص بر نباتدر . اوراقنه اجرا ايديلن شقلرله بوندن (صبرين) اسمنده بر مادهٔ مؤثره استحصال اولنور . طبابتده و بيطريده مستعملدر . حامض آزوتك تأثيريله آلتون رنكنه مشابه برلون احداث ايدر . صنايعده يوك ، ايپك ، پاموق كبی شيلری مختلف رنكلرله بويامق ايچون مستعملدر .

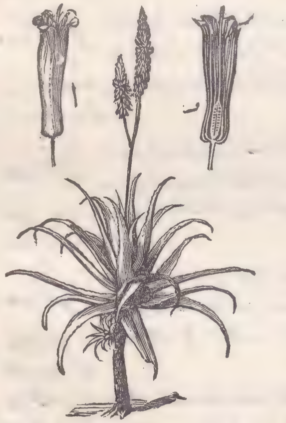

(صاری صبر)

صاريلی = الوان ميانده صاری رنك اولان .

صاری قنطاريون = ذات‌الفلقتين شعبه‌سنك چنطيانيه فصيله‌سندن بر نباتدر . ممالك معتدله‌ده بولنور .

(صاری قنطاريون)

صاری آصمه قوشی = طيور دوريه‌دن اسكی آغاجلرك ذروه‌سنده يووه ياپار هر طرفده بولنور بر قوشدر .

(صاری آصمه قوشی)

صاری يونجه = ذات‌الفلقتين شعبه‌سندن بقليه فصيله‌سنه منسوب چايرلر آره‌سنده نشو ونما بولور وبالخاصه اكيلير بر نباتدر .

(صاری يونجه)

صاريق [ت، س] باش كسوه‌سی اوزرينه صاريلان تولبند ، شال وسائره ، عمامه ، دستار .

بورمه صاريق = قات قات صارلمش صاريق .

صاريغی بورمه = قيويرلمش خموردن ياپيلوب ايچنه دوكلمش جويز ويا بادم قونيلان بر نوع طاتلی .

صاريقلی = باشنده صاريغی اولان || طريق علمی‌يه منسوب آدم .

صاع [ع، س] كيله‌نك اجزاسندن اولچك ، شنيك ، بيك درهملك قوطی . [جمعی : (اصواع) كلير .]

صاعد [ع، ص] صعود ايديجی ، يوقاری قالقيجی ، قالقان : دود صاعد .

صاعقه [ع، س] بر بلوطك حامل اولديغی الكتريقله ارضك سيودی عنصرندن جوهوايه انتشار ايدن مغاير جنسلی يعنی منفی الكتريقك امتزاجندن حصوله كلن وزمينه طوغری نزول ايدن شرارهٔ الكتريقيه ، يلديرم . [جمعی : (صواعق) كلير .]

سپر صاعقه = (پارافودر) ☜ [سپر] [بو معناده قوللانيلان پاراتونر سپر رعد ديمكدر .]

صاغ [ت، صا] علتدن، مرضدن بری، سالم. صحت وعافیتده بولنان § برحیات، حی، جانلی، زنده § صافی، خالص، غیرمغشوش.

صاغلام = صحیح البدن || قوی، متین.

صاغلاملاشمق = قوی ومحکم اولمق || تأمین اولنمق.

صاغلاملاشدیرمق / **صاغلاملامق** = قوی ومحکم ایتمك || تأمین ایلمك.

صاغلاملق = صحت، تندرستی || محکملك.

صاغلق ویرمك = خبر ومعلومات ویرمك. سمت، محل تعریفنده دخی قوللانیلور.

صاغلمق = ایلشمك، اعادۀ عافیت ایلمك

صاغ آقچه = آلتون سکه‌نك قیمتی اعتباریله اولان.

باشك صاغ اولسون = مقام تعزیتده قوللانیلور.

صاغلق = دیریلك، زندکانی § صحت وعافیت.

الکزه صاغلق = تقدیر وتحسین تعبیری آفرین.

صاغ [ت، صا] (صول) مقابلی، یمین، راست. یوزیمزی کونشك طوغدیغی جهته چویرن برآدمك جنوب سمتنه مصادف طرفی § السانك صاغ جهتنه دوشن.

صاغ قول / **صاغ جناح** = (عسکری) دشمنه متوجه براودونك صاغ جهتنده‌کی فرقه، مفرزه، قسم عسکری.

صاغ قول اغاسی = بیکباشی ایله یوزباشی آره‌سنده‌کی رتبۀ عسکریه‌نك منقسم اولدیغی ایکی درجه‌دن بری که: صول قول اغاسنه تقدم ایدر. (الیوم یالکز اطبا ایله بحریه واستحکام صنفلرینه مخصوص بورتبه‌در.)

صاغلی صوللی = صاغ وصول طرفی اولان.

صاغلیجاق = حیات، زندکانی || صحت وعافیت.

صاغلیجاقله = صحت وعافیتله (دعادر).

صاغدیج [ت، صا] دوکونده کلین ویا کوه‌کینك یاننده بولنان، آنلره مراسم ازدواجیه‌یی اوکره‌دن.

صاغدیجلق = صاغدیجك صفت ووظیفه‌سی.

صاغر [ت، صا] قولاغی ایشتمین ویا کوجلکله ایشیدن، اصم § ایچی طولی اولمق حسبیله اوویلنجه سس چیقارمیان § شفافلغی ازاله ایدیلن شی: صاغر جام § (موسیقی) آز ویا بوغوق سس چیقاران.

صاغرتنجره = قولایلقله قیزمیان وحرارتی نقل ایتمین تنجره.

صاغرکاف = نون کبی و فقط ککزدن اوقونان (ك): قاکلیجه، قراکلق کبی.

صاغرجیواطه = (بحریه) بر مانعه‌یه تصادفله بریاندن اوبریانه کچه‌مین چیوی.

صاغرلق = قولاغك ایشتمه‌مسی، صمم.

صاغر آیاق = (معماری) کرلی انشاآتده ایکی ویا اوچ اماقده برینك ایاقسز اوله‌رق انشا ایدلمسی.

صاغری [ت، صا] حیوانك بلیله قویروق صوقومی آره‌سنده‌کی طولغونجه ویوارلاقجه محل § (طوپوغرافیا) بوخرقك، برجدولك مائله‌سی.

صاغیمال [ت، صا] صاغیلیر، صاغیلان، سودلی، سودی آلنیر (قویون، کچی، اینك، مانده) {(صاغیملی) تعبیری غلط اولسه کرکدر.}

صاغمق [ت، مصد] مه‌یی پارمق اوجلریله صیقوب صیغیه‌رق سودینی چیقارمق، استحلاب § اغفال ایدوب پاره‌سنی آلمق.

صاغمه = صاغمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی.

الکم صاغمه = {غلطدر.}

[علائم مبهمه]

صاغدیرمق = (صاغمق) فعلنی دیکرینه ایفا ایتدیرمك.

صاغیم = صاغمه، استحلاب.

صاغاناق [ت، سا] بردن بره کثرتله یاغوب کچن یاغمور § بردن بره کلن شدتلی ضرر.

(صاغاناق)

صاف ـ صافی [ع، صا] صفوت ایله متصف، تمیز، خالص § براق § غل وغشدن عاری.

صافدرون / **صافدل** = یوركی، قلبی تمیز، غل وغشدن عاری آدم || بون.

صافدرونلق / **صافلق** = ساده دللك || بونلق.

صافدلانه = صافدل اولانه یاقیشه‌جق صورتده.

صافنات [ع، سا] جم: (صافن) پك صوی آتلر: صافنات الجیاد.

صاقار [ت، صا] الی ایشه‌یاراشماز، هرشیئی قیران، بوزان § اوغورسز، چفته‌لی.

صاقرغه [ت، سا] قویون وکوپك کبی حیوانلره عارض اولوب اتلرینه کومولوجه‌سنه یاپیشان کوچوك بربوجك.

صاقساغان [ت، سا] الاجه قارغه. طیور دوریه‌دن اولوب ممالکمزده کثرتله بولنور.

(صاقساغان)

کوچك صاقساغان قوشی = طیور دوریه‌دن برنوع صاقساغاندر.

(کوچك صاقساغان قوشی)

(آمریقای جنوبیه مخصوص نوعی)

صاقلامق [ت،مص] كيزلەمك ، ستر واخفا ايتمك § كتم واذكار ايلمك § باشقه بر وقت ايچون قالديروب حفظ ايتمك § محافظه ايتمك : جناب حق نظردن صاقلاسون .

صاقلاتمق == صاقلامق فعلنى ديكرينه اجرا ايتديرمك .

صاقلامه == (صاقلامق) مادەسندن مصدر تخفيفى .

صاقلايش == صاقلامه ، كيزلەيش ، كتم واخفا .

صاقلانمق == كيزلنمك، كتم واخفا ايدلمك § قيز ويا قادين تستر ايتمك ، اركككدن قاچمق .

صاقلانباج == بر طاقمى اوتەيه بريه صاقلانوب ايچلرندن يالكز برى طرفندن انلر آرانمق صورتيله اوينانيلان چوجق اويونى .

صاقلاتلمق == كيزلەدلمك ، ستر واخفا ايدلمك .

صاقلى == كيزلى ، مخفى ، مكتوم، صاقلانلمش § محفوظ § محرمانه .

صاقِن ـ صاقِن [ت.فع]{(صاقنمق) مادەسندن صيغهٔ امردر} زنهار ، اوليه كه : دقت ايت .

صاقيمغان [ت،ص] صاقينان، هرشيدن چكينن ، مجتنب ، محترز .

صاقنمق [ت،مص] چكنمك ، احتراز ، اجتناب ، توقى ايتمك § كنديني كوزتمك ، نفسنى حفظ ووقايه ايلمك .

صاقنمه }
صاقنيش } == چكنمه، احتراز، اجتناب .

صاقولاوه [ت، س] (بحريه) باشى قيچى بر خفيف بركمى .

صال [ت ، س] يان يانه باغلانوب دكز ، نهر اوزرنده يوزديريلن بش اون كراستەدن عبارت شى ـ كه : مراكب بحريەنك اك بسيط واك قديميدر .

صالاته [ت،س] ☜ [صلاته] .

صالاش [ت،س] ميوه ، سبزه وسائره صاتمق اوزره باراقه حالنده ياپلمش موقت دكان .

صالاشبوز [ت،س] برنوع آستارلق سيرك (مكرك) بز .

صالت [ت،ص] يالكز، تك، مجرد، ساده § آنجق ، شوقدركه .

صالته [ت،س] كيجيلرك ، يوماقلرك ، لازلرك كيدكلرى برنوع قيصه جاكت ، چپكن .

صالته [ج،س] كوپك وكدى كى حيوانلرك تعليم نتيجەسى اولەرق ارد اياقلرى اوزرنده طورملرى .

صالته [ج،س] (بحريه) كرەسنين خلاطك بر پارچه قاچيرلمسى § طيشارى صيچرا ، آتلا معناسنه بر قوماندا .

صالتەدوره == آلابانده‌لردن پونتللرله آواره ايدلمش آغاجلر ـ كه : افراد چيماريوا ايتمك ايچون اولا بونلرك اوزرينه چيقەرق امره انتظار ايدرلر .

صالچه [ج،س] طوماتس صويله وسائر حامضلى شيلرله ياپيلان يمك تربيەسى .

صالح [ع ص] صلاح ايله متصف اولان، اعمال حسنه صاحبى، اهل تقوى § موافق ، مساعد ، الويريشلى ، يارار : انشاآته صالح كراسته .

اعمال صالحه == دينا مقبول وممدوح اولان ايشلر .

صالحات == جمع : (صالحه)، خير وحسنات صاحبى مسلمان قادينلر .

صالديرمق [ت،مص] برينك اوزرينه آتلمق، هجوم ايتمك § بيچاق كبى شيلرى حواله ايتمك .

صالغين [ت.ص] صالديران، هجوم ايدن § هركسه كچن ، سرايت ايدن ، مستولى .

صالقيم [ت، س] اوزوم ، خرما كبى بر چوغى بر صاپده بولنان ميوه ، عنقود § بوصورتله اولان چيچك § (بحريه) يلكن بزندن بر طربرەيه موضوع واوزوى خلاطله صارلمش اوفاق دانەلردن عبارت مرمى ـ كه: اسكى طوپلرده استعمال اولنوردى § آقاسيا آغاجى .

(صالقيم)

صالقيم آغاجى == ذات الفلقتين شعبەسنك بقليه فصيلەسندن بر شجيرەدر . اوراق متقابل ، اغصانى ديكنلى اولوب چيچكلرى ارسلان آغزينه مشابهدر . مارى وبياض چيچكلى نوعلرى واردر .

(صالقيم آغاجى)

صالقيم سوگوت == (نباتات) داللرى اشاغى‌يه دوغرى صارقان سوكوت آغاجى . ☜ [سكوت] .

صالقيم صاچاق == بر قاچى برلكده ، متعدد برلردن صاللانان شى ، يرتيلمش پارچەلرى صارقان شى .

صالقيم كوپه == اوزون كوپه .

صاللامق [ت،مص] ال ايله بر طرفندن طوتەرق بر شيئى ايلرى‌يه كرى‌يه ويا صاغه ، صوله وياخود اشاغى ، يوقارى بر قاچ كره قيملداتمق ، تحريك ايتمك § بر مقصدك تفهيمى ايچون ال وباش كبى اعضادن برينى حركت ايتديرمك § تأخير وتعويق ايتمك ، وعد ايله اويالاندرمق .

صاللاندرمق == برشيئى صلب ايتمك، آصمق ، آصيلى برقمق .

صاللانمق == (صاللامق) مادەسندن فعل لازم § سقوط ايتمك اوزره اولمق § خرامان اولمق ، يوروركن صاغه صوله تمايل ايتمك .

صاللامه == (صاللامق) مادەسندن مصدر تخفيفى .

صاللانمه == قيملدانمه ، حركت ايتمه § خرام § آصلمه .

صاللانيش == صاللانمه § خرام .

باش صاللامق == مخاطبنك سوزينى قوانى طوعاً ويا كرهاً تصديق ايتمه .

قاووق صاللامق == مداهنه ايتمك .

صاللامامق == اهميت ويرمەمك، صايوب اعتبار ايتمەمك .

صاللاباش == بلااختيار باشى صاللايان .

صاللاپاتی = صایغیسز ، مناسبتسز ، ملاحظەسز اولەرق سوز سویلین ویا ایشـه قاریشان .

صالماسِرَه [ت ، س] (بحریه) خلاط تللارندن صاچ کبی اوریلی قوردون .

صالْمَقْ [ت،مص] قومق ، براقمق ، وضع و القا ایتمك § ایلری‌یه سورمك § (آغاج حقنده) دال بوداق ، کوك پیـدا ایتمك § (قوغه‌رامثالی حقنده) ایپله‌اوزاتمق، آصمق § (حیوان‌حقنده) باشی بوش براقمق، کندی حالـه ترك ایتمك § هجوم ایتمك .

صالمه = (صالمق) ماده‌سـندن مصدر تخفیفی § باشی بوش کزن حیوان § بر نوع مدیه‌لی پلاو .

صالِنْدی [ت ، س] حرکت ، تموج § طالغه ، تلاطم .

صالِنْجاقْ [ت، س] اکانجه مقصـدیله اوزرینـه بنوب صـاللانمق ایچون ایکی اوجندن برآغاج دالنه ویا ثابت بر محله اوزون بر اورغان باغلانمش آغاج پارچه‌سی § کوچوك چوجقلری اویوتمق ایچون ایکی اوجلرندن برر حلقه‌یه ویاآغاجه باغلانمش ایپدن یتاق .

صالونْ [ج ، س] (Salon) خانه‌نك مسافر قبولنه مخصوص اك بیوك، اك مزین اوطـه‌سی ، باش اوطـه § سیرکی محلی، خصوصی موزه § بیوك شـمندوفر موقفلرنده یولجیلرك قطارك وقت حرکتنه انتظاراً اوطورملرینه تخصیص ایدیلن بیوك دائره § واپورلرده یولجیلرك ایستدکاری زمان اوطوره بیلملری ایچون تخصیص ایدلمش عمومی قماره § رسومات دائره‌لرنده یولجی اشیاسنك معاینه اولندیغی محل .

صالون آدمی = دقائق آداب موانست ومعاشرته واقف اولان ، کبار مجلسـلرینه کیروب چیقمه‌نك اصول وقواعدینی واوراده جاری ومرعی مراسـمی بیلن آدم § نازك ، تربیه‌لی ظریف کیمسه .

صالون سیغاره‌سی = زیوانه‌سی سیغاره‌سی اوزونلغنـده اولان و برنجی نوع توتوندن یاپیلان برجنس مزین سیغاره .

صالَه [ج،س] {Salle} صفه، دیوانخانه .

صالی [ت،س] پازارهفته باشی عدایدلدیکنه کوره هفته‌نك اوچنجی کونی، پازار ایرتسی تعقیب ایدن کون، یوم الثلثاء .

صالْیانغوزْ [ج، س] حیوانات نامیه‌دن ابوقلی سوموکلی بوجك ، حلزون دنیلن حیوانجق ـ که : کزدیکی زمان مسکنی اولان ابوغنی صرتنه آله‌رق یورور ور شـیدن احتراز ایدنجه قبوغنك ایچنـه کیروب صاقلانیر ☛ [سموکلی بوجك]

صالیوِیرْمَكْ [ت ، مص] طوتلمش ، ضبط وربط اولنمش شیئی براقمق ، قورتارمق § محبوسی محبسـدن چیقارمق ، اخلای سبیل § (صقال حقنده) تراش ایتمیوب اوزاتمق ، انتجاء § طوته‌میوب براقمق ، قاچیرمق § مانع اولمامق § (حیوان حقنـده) باشی چکمه‌مك ، درت نعل ایله قوشدیرمق § کندی حالـه براقمق § چویك ، چالاك اولمامق .

صالْیَه [ج ، س] (بحریه) ایچری ویاطیشاری سورمك ، چکمك .

صالیه‌قوره = (بحریه) بوسه زنجیری .

صامِتْ [ع،ص] سسی چیقمیان، ساکت، خاموش .

صامَسَه [ت،س] بقلوا انواعندن طاتلی.

صانْ [ت،س] شان ، شهرت .

صانلی = شانلی ، شهرتلی .

صانْجِمَقْ [ت،مص] صاپلامق ، صوقمق، باتیرمق § سیوری اوجلی بر شیئی دیکمك ، رکز ایتمك .

صانجدیرمق = (صانجمق) فعلی دیکرینه اجرا ایتدیرمك .

صانجلمق = صاپلانمق، باتیراق، صوقلمق § رکز ایدلمك .

صانْجی [ت، س] کسکین آغری، صیزی § قارن آغریسی .

صانجی دگنگی = ضربه‌سـیله آتك صانجیسنی ازاله ایلدیکی زعم اولنان قرمزی قابوقلی برجنس آغاج .

صانجیلانمق = صانجی‌یه، قارن آغریسنه طوتلمق .

صانجیمق = آغریمق ، صیزلامق .

صانْسارْ [ت،س] ☛ [صاکسار] ویا [صکسار] .

صانِعْ [ع ص] یاپیجی ، اعمال ایدیجی § صانع کائنات اولان جناب حق .

صانع حقیقی = هر شیئك فاعل حقیقیسی اولان جناب حق § (فقه) بر شیئی صنعت اثری اوله‌رق وجوده کتیرن کیمسه .

صانْکِه [ت،د] ادات تشبیهدر: مثلا، کویا ، یعنی § ادات احتمال : فرضا ، بالفرض .

صانْمَقْ [ت ، مص] ظن ایتمك § فرض وقیاس ایتمك .

صاواتْ [ت، س] { سواددن محرفدر } کوموش اوزرینـه یاپیـلان قره قلم نقشلر .

صاواتلی = اوزرینه صـاوات اورلمش کوموش اوانی .

صاواش [ت،س] غوغا، نزاع، منازعه، جدال .

صاواشمق = غوغا ، منازعه ایتمك .

صاواقْ [ت،س] صومقسمی، تقسیمی ، صوبك تقسیم اولندیغی محلده اوستی اورتولی، لوله‌لی حوض .

صاوُرْمَقْ [ت ، مص] هوالندیره‌رق قاریشـدیرمق § خرمنـده صمانله قاریشیق حبوباتی کورکله هوایه آتوب دانه‌لرینی آیرمق § سیغاره دوملنی چکوب اوفله‌مك § یالاندن اوکونمك .

صاورلمق = هوالندیریله‌رق قاریشدیرلمق .

کولنی صاورمق = محو وتدمیر ایتمك .

صاوُرُوقْ [ت،ص] ملاحظه‌سز حرکت ایدن .

صاوْسَه‌لامَقْ [ت ، مص] آوتمق ، تأخیر وتعویق ایتمك .

صاوُشْمَقْ [ت، مص] کیزلیجه قاچمق ، یان چیزمك . § کچمك ، مندفع اولمق .

صاوشدیرمق = کچیرمك، کچشدیرمك، مندفع ایتمك .

صاوشدیرلمق = کچشـدیرلمك ، دفع ایدلمك .

صاوْمَقْ [ت، مص] دفع وطرد ایتمك § کچیرمك ، اتلاتمق § نازکانه دفع ایتمك .

باشدن صاومق = اوزرندن آتمق ، بر ایشی اهمیت ویرمیه‌رك یاپمق || دفع ایتمك .

صاتوب صاومق = تکمیل صاتمق .

صاومه = صاومق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

صاودیرمق = کچیرتمك ، دفع ایتدیرمك § طرد ایتدیرمك .

صاولمق = صاقنوب بر طرفه چکمك . [چکیل ، بول ویر ، دستور ، وارده معناسنه اولان (صاول) بونك امر صیغه‌سیدر .]

صاهِلْ [ع ، صه] کشنه‌ییجی ، کشنه‌ین .

صایغی [ت ، س] صایی § حزم واحتیاط § حرمت و اعتبار § خاطر شناسلق § ادب ، پروا .

صایغیسز = (صه) ملاحظه‌سز ، احتیاطسز || حرمت ورعایت ایتمین || خاطر ناشناس || بی‌ادب ، بی‌پروا .

صایغیسزلق = ملاحظه‌سزلك || حرمتسزلك || خاطرناشناسلق || پرواسزلك .

صایغیلی = صایغیسی اولان ، ملاحظه‌لی ، احتیاطلی || خاطرشناس || مؤدب || محترز ، مجتنب || برشیئك هرجهتنی دوشونن .

صایقلامق [ت ، مص] اویقوده ویا حما خسته‌لغنده آیوق صایوق سویلنمك ، هذیان ایتمك § برشیئی چوق دوشونمك .

صایقلامه = (صایقلامق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

صایمق [ت ، مص] تعداد وحساب ایتمك § محسوب ایتمك ، داخل حساب ایلمك § عد واعتبار ایتمك ، مقبول ومعتبر طوتمق § (کوچوك بیوکه) حرمت وتعظیم ایتمك § اهمیت ویرمك .

صایمه = (صایمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

صایش = صایمه ، حرمت ، اعتبار § تعداد .

صایمازلق = {صایمامازلق غلطدر} اهمیت ویرمه‌مك ، حرمت ورعایت ایتمه‌مك .

خاطر صایمق = حقوقه ، خاطره رعایت ایتمك .

صایدیرمق = (صایمق) فعلنی دیکره اجرا ایتدیرمك .

پوستکی صایمق = مالایعنی ایشله مشغول اولمق .

پوستکی صایدیرمق = بریني مالایعنی ایشله مشغول ایتمك .

صایلمق = تعداد ایدلمك § محسوب اولنمق || عد واعتبار اولنمق ، مقبول طوتلمق || مرعی الخاطر اولمق || مظهر حرمت اولمق .

صایشمق = متقابلاً حساب کورمك ، اوده‌شمك .

صایوان - صیوان [ت ، س] اتك کبی شیلرك اطرافنه قونیلان قیرمه‌لی سوس .

صایی [ت ، س] عدد ، رقم § تعداد ، شمار § حساب .

صاییسز = عدد ومقداری معلوم اولمیان ، صاییلمامش ، حسابسز || بیشمار ، لایعد ، صاییله‌ماز .

صاییلی = (صه) صایلمش ، معدود || معین || محدود || معروف ، مشهور : صاییلی کون .

صاد مفتوحه

صَبّ [ع ، مص] صیویق شیئی دکمك ، دوکمك ، بوشاتمق ، بوشادلمق .

صَبا [ع ، س] شرق شمالیدن اسن خفیف ، لطیف روزکار . [جمعی : (صبوات) کابرسه‌ده لسانمزده غیر مستعملدر .]

صبا رفتار = (اکثریا آته وصف اولور) سریع السیر ، چابوق ، سرعتلی یوروین .

صَبابَتْ [ع مص] عاشقلق ، محبت .

صَباحْ [ع ، س] (مساء) مقابلی ، کون ابتداسی ، طاك یری آغارمسندن قبا قوشلق وقتنه قدر اولان زمان .

صباح اقشام = صیق صیق ، لاینقطع .

اقشامه صباحه = پك یاقین زمانده معناسنه‌در .

صباح الخیر = آتك آلنندن بورننه قدر امتداد ایدن بیاضلق .

علی الصباح ، صباحلین = صباح وقتنك ابتداسنده ، پك ایرکن .

صباحگاه = صباح وقتی ، بامداد .

صباحلاتمق = صباحه یتشدیرمك .

صباحلامق = صباحه قدر اویومامق § کیجه‌یی کچیرمك .

فلان محلده صباحلامق = کیجه‌یی اوراده کچیرمك .

نرده اقشام اوراده صباح ایتمك = خانه بردوشلق ، سرسریلك § درویشلك .

صَباحَتْ [ع ، مص] کوزللك ، دلبرلك ، حسن وجمال .

صَبّارْ [ع ، ص] زیاده صبور ، صبری چوق اولان .

صَبارَتْ [ع ، مص] (کفالت) ایله مترادفدر .

صَبّاغْ [ع ، ص] بویاجی ، بویایان .

صَباوَتْ [ع ، مص] صبیلك ، چوجقلق .

صَبایا [ع ، س] کوچوك قیز معناسنه اولان (صبیه) نك جمعی .

صَبْر [ع ، س] شدائد ولذائذه ضبط نفس § وقوعی منتظر احواله قارشی عجله ایتمیوب تمکینلی طاورانمق .

صبرلی = صبر ایدن ، صبور .

صبرسز = صبر وتحمل ایده‌مین § عجول ، متلاشی .

صَبْر [ع ، س] (نباتات) زنبقیه فصیله‌سندن بعض نباتاتك کثیف ولحمی اوراقندن استخراج اولنان بر مادهٔ مخصوصه که : طعمی غایت آجیدر . بویاجیلقده وصنایع سائره‌ده استعمال ایدلدیکی کبی مادهٔ صفرائیه‌یی تزیید خاصه‌سنه مالك اولمسندن طولایی مسهل مقامنده اوله‌رق بیطارلقده دخی قوللانیلور : صاری صبر ، صبر قنبی ، صبر کبدی .

صبر قنبی = ذات الفلقتین شعبه‌سنك نرجسیه فصیله‌سنه منسوب اولوب آمریقاده انواعی واردر .

(صبر قنبی)

صَبْغ [ع،مصـ] بويامق، بوياتمق § (طب) جذور، اوراق، قشر وازهار كبى بعض اقسام نباتيه‌دن كئول واتر ايله ياپيلان ادويه .

صَبُوح [ع،س] صباحلين صاغيلان سود، صباح وقتى ايچيلن شراب § كيجه‌دن صباحه قالان باده .

صَبُور [ع،ص] (صبار) ايله مترادفدر . چوق صبرلى § عصاة عباد حقنده انتقامنى تعجيل بيورميان جناب حق

صَبِىّ [ع،س] هنوز مه‌دن كسلمه‌مش اركك چوجق § (حقوق) اوچ ياشنى اكمال ايتمه‌ين اركك چوجق . [مؤنثى: (صبيه ، جمى : صبيان) كلير .]

صَبِيح [ع،ص] صباحت صاحبى، صاحب حسن وجمال اولان ، كوزل ، دلبر ، شيرين ، لطيف .

صَح [ع فعل] علامت تصديق ـ كه : قيود و اوراقك صحت و حقيقتنى تصديق ايچون بيوك مأمور طرفندن چكيلور براشارتدر § مسوده‌دن طى ايدلمك اوزره چيزيلن عباره‌نك ابقاسى مطلوب اولديغى تقديرده اوزرينه چكيلن اشارت .

صح چكمك = اوراق و دفاتر زيرينه صح اشارتى قومق ‖ چيزلمش عباره‌نك ابقاسنى التزاماً اوزرينه صح اشارتى يازمق

صَحائِف [ع،س] ج : (صحيفه) .

صَحابَت [ع،مصـ] صاحب چيقمه § حمايه ومدافعه ايتمه ، ياردم ايتمه .

صَحابِى [ع،س] اصحاب كرامدن اولان ذات ، رسول اكرم (صلعم) افندمزك ديدار اقدسلرينى كورمك ومصاحبت سنيه‌لرى ايله مشرف اولمق سعادتنه مظهر اولان مؤمن . [مؤنثى : (صحابيه) در .]

صَحابَه [ع،س] اصحاب كرامدن هر برى . (صحابى)

صَحارِى ـ صَحارَى [ع،س] ج : (صحرا) .

صَحارَه [ت،س] مشين ويادرى قابلى يولجى صنديغى .

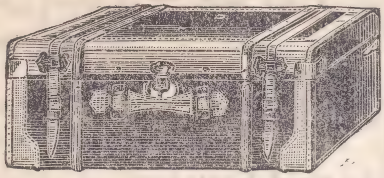

(صحاره)

صَحّاف [ع،ص] كتاب آلوب صاتان آدم، كتابجى .

صَحْراء [ع،س] دوز اراضى ، اووه § چول ، بيابان ، اوتمز ، صوسز اراضئ وسيعه : صحراى كبير .

صحراطوپى = متعدد حيوانلرله تكرلك اوزرنده چكديريلن طوپ . ☞ [اسلحه]

صحراطوپجيسى = سيار طوپجى .

صحرانشين = بدوى ، بدويلر .

صحرائى = صحرايه ، آيره ، اووه‌يه منسوب ومتعلق .

صَحَل [ع،س] (طب) سس بوغوقلغى .

صَحْن [ع،س] مكانك اورته‌سى ، اورته ير § خانه‌نك اورته‌سنده آچيقلق، حولى § اويوق ، بوش يرى § زيل .

صحن اذن = قولاغك اويوغى .

☞ [سمع]

صحن ثمان = سكز مدرسه معناسيله فاتح دار العلومى .

صحنين = چفته زيل .

صَحَن [ت،س] درونده طعام قونيلان باقر قاب ـ كه : قپاقلى اولور . [درينجه‌سنه طاس دينور .]

صَحَنلِق [ت،س] (معمارى) نردبانك دونديكى يرده ويا اشاغيدن بر ايكى قدمه چيقلدقدن صوكره بولنان كنيش ومربع الشكل باصامق § صحن وضعنه مخصوص محل .

صَحْنَه [ع،س] تياتروده اويونجيلرك اويون اوينادقلرى محل مخصوص .

صَحْو [ع،مصـ] آييلمه، آييقلق § (طب) خسته افاقت بولوب كنديسنه كلمه .

صَحِيح [ع ، مصـ] صحت ايله متصف اولان ، كرچك ، دوغرى ، بحق § علت ومرضدن سالم § خالص ، قصورسز ، عيبسز .

صحيحاً = كرچكدن ، حقيقةً ، جداً ، صحيح اوله‌رق .

صحيحلشديرمك = كرچكدن ياپمق ، كرچكه چويرمك .

صحيحلشمك = كرچك چيقمق ، تحقق ، تبين ايتمك .

ورقهٔ صحيحه = اولرى يول مقامنده قوللانيلان تمغالى ورقه .

صَحِيفَه [ع،س] كتاب ياپراغنك ويا هر درلو كاغدك بريوزى . [جمى : (صحائف) كلير .]

صَخْرَه [ع،س] پك بيوك طاش، قيا § معادن مختلفه‌نك حال طبيعيده بولنسان پارچه‌لرى ، كتله‌لرى . [جمى : (صخور) كلير .]

صخرة الله = بيت مقدسده تقديس ايديلن مشهور بر طاش .

صَد [فا، عد] يوز ، طقسان طقوزدن صكره كلن عدد ، (١٠٠)، مائه .

صدبار = يوز كره .

صدپا = يوز آياقلى اولان § حشراتدن بعض بوجكلر .

صدپاره = يوز پارچه ‖ پارچه پارچه ، ريزه ، ريزه .

صدبرك = يوز ياپراقلى ظن ايديلان قاتمرلى ومقبول برجنس كل . ☞ [كل]

صدهزار = يوزبيك كره ‖ يوزبيك .

صَدا [ع، س] مطلقا سس ، آواز § (حكمت) صوتك برحائله انعكاس ايله كيرى دونمسى حادثه‌سى .

برهجالى صدا = (موسيقى) صوتك بر هجاسنك انعكاس ايتمسندن متولد صدا .

متعدد هجالى صدا = (موسيقى) صوتك هجالرينك انعكاسندن متحصل صدا .

صداى بسيط = صوتك بركره تكرارى .

صداى مركب = صوتك متعدد دفعه‌لر تكرارى ، تكررى . [١]

عكس صدا = طاغ جوارنده ويا بر قبه آلتنده چيقاريلان صوتك عكس ايله تكرر ايتمسى ، ياڭقى .

صدا اشارتى = (بحريه) سيسلى هواده چاك ودودوك وسائر سسلى آلات مخصوصه ايله ويريلن اشارت .

---

[١] انكلتره‌ده (وودستاد) دنيلن محلده عين صوت يكرمى كره تكرار ايدر .

صدانويس == ☜ [فونوغراف]، [بانكنويس]، [غراموفون].

صداسز == سس چيقميان، سسسز.

سسسز صداسز == ساكت، ساكن، اوصلو

صدالى == سسلى، صداسى اولان.

صَدارَتْ [ع، مص] صدراعظملق مقام ساميسى، رياست وكلاء § صدراعظملق صفت ساميهسى: صدارت عظمى.

صدارتپناهى == ذات سامئ صدر اعظمى، وزير اعظم § علميه پايهسندن روم ايلى وآناطولى قاضيعسكرلكى.

صَداقَتْ [ع، مص] دوغريلق، يوزك دوغريلغى § صميمى دوستلق، محبت، دوستلقده ثبات § حق نعمتى اونوتميان، لطف ونعمته قارشى حس منتدارى طاشيمق، مقتضيات عبوديت.

صداقتلى == (ص) صداقتله متصف اولان، صاحب صداقت.

صَدَدْ [ع، س] كلامدن مقصود اولان ماده، مقصد، مرام، مبحوث عنه، مطلب § لاقردى صرهسى.

صَدْر [ع، س] هرشيئك مقدمى، اعلاسى، اولاسى، باش طرفى § كوكس، بر، سينه، وجود انسانينك اوك طرفنه يعنى باش ايله قارنك آرهسنه مصادف قطعهسى - كه: رئتين ايله قلبك موضوع بولنديغى جوفدن عبارتدر § مجلسك، اوطهنك، صالونك اك معتبر اولان محلى (صف نعال) مقابلى. [(سدير) بوندن غلطدر.] § (ادبيات) نثرده برفقرهنك ايلك جملهسى، شعرده بربيتك مصرع اولنك نصف اولى § يورك، قلب، خاطر: «علم صدورده‌در، سطورده دكل».

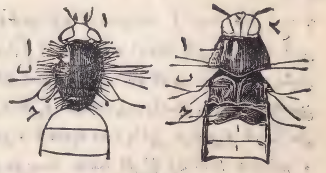

(صدر)

١ — حشرات ذوالجناحين صدرى، ٢ — حشرات مغطى الجناح صدرى، (١ — قسم ابتدائئ صدر، ب — قسم متوسط صدر، ح — قسم خلفئ صدر.)

صدره شفا ويرمك == قلبى تطييب و تسرير ايلمك.

صدرعالى } == مجلس مخصوص وكلا
صدراعظم } رئيسى، ذات سامئ صدارتپناهى.

جوشن صدرى == زرهك عظم قص اوزرينه كلن قسمى.

صدرنشين == مجلسك، اوطهنك اك يوقاريسنده اوطوران، رئيس.

صدرى == (طب) (كوكس) ه متعلق ومنسوب اولان § بلغملرى سوكديرجى وكوكس يومشاديجى اولان ادويهدن هربرى.

صدريه == (صدرى) نك مؤنثى. [تركيبله يعنى بر موصوف مؤنثه صفت اولەرق قوللانيلور: ادويهٔ صدريه، امراض صدريه.]

صدرين == (علميه) روم ايلى وآناطولى قاضيعسكرلكى.

صَدَفْ [ع، س] ايچندن اينجو چيقان بر نوع ميديه ويا استرديه قابوغى - كه: تزييناتده مستعملدر § بو قابوقدن معمول وبا انكله مزين اوانى: صدف قونسول، صدف چكمجه.

صدف اوتى == ذات الفلقتين شعبهسندن متقابل الاوراق بر نبات اولوب معطش كبى مستعملدر.

(صدف اوتى)

صدفچه == صدفك كوچوكى || صدفه مشابه اولان.

صدفه == برچفتدن عبارت اولان صدفك بر تك قابوغى || قولاغك خارجندەكى اويوغى - كه: اورتهسنده قولاق دليكى بولنور.

صدفى == صدفه منسوب، صدف قبيلهسندن اولان || صدف رنك ومنظرهسنده اولان.

صدفهٔ اذنيه == (طب) قولاغك اقسامندن يومشاق، الاستيق، ايچى واورتهسنده قنات اذنيهنك دليكى بولنان اويوق قسم - كه: اصواتى جمعه خدمت ايدن قسم خارجى يى تشكيل ايلر. ☜ [سمع]

صَدَقَه [ع، س] فى سبيل الله ارباب احتياجه، فقرايه ويريلان شى § (تاريخ) عصر سعادتده فقراء مسلمين ايچون جمع وحمايت ايديلن زكات § (فقه) ثواب ايچون هبه اولنان مال. [جمعى: (صدقات) كلير.]

ارض صدقه == (اراضئ عشريه) نك نام ديكرى.

صَدْمَه [ع، مص] چارپمه، طوقوشمه، ايكيسى بربرينه چارپمه § انسانك احوال ماديه و معنويهسنى دوچار تزلزل ايلين ناكه‌ظهور وقوعات § (كيميا) ياتلامه.

صدمهٔ منعكسه == (حكمت) بر تأثيرى متعاقب انك ضدينه، عكس جهتدن ظهور ايدن تأثير - كه: بوكا (صدمهٔ متقابله) دخى ديتور.

صَدِيدْ [ع، س] (طب) فنا طبيعتده ووخيم جروحدن سيلان ايدن قيح.

صديد سرطانى == سرطان دينلن يارهدن سيلان ايدن فنا قوقولى قيح.

صَدِيقْ [ع، ص] حقيقى، جدى دوست § راستكو، طوغرى سوزلى آدم.

صَراحَتْ [ع، مص] كلامك مآل ومؤداسى واضح وآچيق اولمق، سوزده، عبارەده آچيقلق، التباسدن آزادەلك.

صراحتلى == صريح، آچيق، واضح، مآلى اكلاشيلور اولان.

صراحةً == آچيق اولەرق، آچيقدن، ظاهراً، كتم واخفا ايتمكسزين.

صَراصِرْ [ع، س] ج: صرصر. پك شدتلى، كورولديلى روزكارلر.

صَراغوشْ [ت، س] اسماك ذوى الاجنحەدن قاقانه مشابه بر نوع بالقدر.

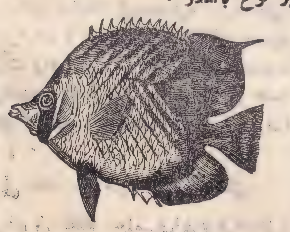

(صراغوش بالغى)

صَرّافْ [ع، ص] فرقيله آقچه بوزان، فائضله آقچه اقراض ايدن آدم § بانكر، معاملات اقتصاديەده بولنان اهل تجارت.

صرافيه == پاره بوزار ايكن صرافك آلديغى فرق، اجرت، باش.

صرافلق == صرافك مال و صنعتی || صرافیه .

کوشه صرافی == یالکز پاره بوزمقله مشغول آدم .

آدم صرافی == آدمك ایسنی، کوتوسنی اکلایان ، فرق و تمییز ایدن .

سوز صرافی == کوزل سوز سویلاین ، سویلنمش سوزلرك ایسنی، کوتوسنی فرق و تمییز ایدن آدم ، سخن سنج .

صَرْب [ت،ص] ☞ [صارپ] .

صَرح [ع،س] کوشك، قصر .

صَرْصَر [ع،ص] پك شدتلی، کورلتیلی روزکار || باد صرصر، ریح صرصر .

التهاب خنجرهٔ صرصریه == (طب) کوچوك چوجقلره عارض اولور بر نوع غیر تلاق خسته‌لق ـ که : مریض بوغولور کبی برحال اخذ ایدر .

صَرْعَه [ع،س] (طب) امراض عصبیه‌نك نوروز دینلن قسمندن و اختلاجات متجرجه و لقوه ایله متصف و وقت وقت کلن بر مرض اولوب حمله زماننده مریض اولدیغی یره دوشر و حسی کاملاً معطل اولور .

صرعه‌لی == صرعه علتنه مبتلا اولان .

صرعی == صرعه‌یه منسوب و متعلق .

صَرْف [ع،مص] خرج ایتمك، ایدلك، مصرف ایتمك، § (فقه) نقدی نقده بیع ایتمك ، پاره بوزمق § چویرمك دوندرمك : صرف نظر || یوز کچمك § استعمال § استهلاك [بو معنالره کوره جمعی : (صرفیات) کلیر] . § الفاظك صور و هیأت و اشتقاق و تبدلاتنه متعلق اصول و قواعددن باحث علم معروف . § بو علمه متعلق کتاب . [بو معناده جمعی : (صروف) کلیر] .

صرفی == علم صرفه عائد و متعلق .

صرفیون == علم صرف ایله اوغراشانلر .

صَرْفَه [ع،س] منازل قمردن بری .

صَرْفِیات [ع،س] خرج ایتمك معناسنه اولان (صرف) ك جمعی : صرفیات واقعه .

صَرِیح [ع،ص] صراحتلی ، آچیق ، واضح، آشکار . [جمعی : (صرائح) کلیر] .

صَرِیر [ع،س] غیجیردی، قاپو قلم کبی شیلرك چیقاردیغی سس .

صَعْب [ع،ص] کوچ، زور، چتین، عسیر، مشکل . § قوتلی، زورلی .

صعب المرور == (اکثریا یالچین طاغلره وصف اولور) . کچلمسی، اشلمسی مشکل، عسیر اولان .

صعب الفهم == اکلاشلمسی کوچ اولان .

صعب الحصول == حصولی دشوار اولان .

صَعْقَه [ع،ص] (طب) بایلمه، بایغنلق .

صَعْوَه [ع،س] قویروق صاللایان اسمیله معروف قوش .

صَعِید [ع،س] یوکسك طرف ، مملکت علیا : صعید مصر .

صَغائِر [ع،س] کوچوك کناه معناسنه اولان (صغیره) نك جمعی .

صَغِیر [ع،ص] کوچوك، اوفاق ، خرده § بلوغه ایرمه‌مش، وصی‌یه محتاج چوجق . [مؤنثی (صغیره) جمعی : (صغار) کلیر] .

صغیر ممیز == (فقه) بیع و شرایی فهم ایدن ، بیعك سالب ، شرانك جالب ملکیت اولدیغنی بیلن، غبنی، غبن فاحشدن تمییز ایلین چوجق .

صغیر غیر ممیز == (فقه) بیع و شرایی فهم ایتمین ، بیعك سالب، شرانك جالب ملکیت اولدیغنی بیلمین ، غبنی ، غبن فاحشدن تمییز ایده‌مین چوجق .

صَغِیرَه [ع،س] (صغیر) ك مؤنثی § کوچك کناه ، زنا ، قتل ، سرقت کبی کبائردن اولمیان اثم .

صَفّ [ع،س] برچیزی پیده دیزلمش شیلرك هیأت مجموعه‌سی، دیزی، صیره، سلك . § بر صره‌یه دیزلمش جماعت انسانیه . [جمعی : (صفوف) کلیر] .

صف بسته == صف باغلامش ، صره اوزره دیزلمش اولان .

صف حرب == خط حربی تشکیل ایدن عسکر دیزیسی [illegible]

صف صف == صره صره .

صف نعال == (صدر) مقابلی اوطوره‌یلن بر علمك اك آشاغی یری . آیاق قابیلرك چیقارلدیغی محله قریب یر .

صف شکاف == عسکر صفنی یاران ، جسور، قهرمان .

صَفاء [ع،س] صافلق ، کدورسزلك ، کوکل شنلکی .

صفا کلدیکز == خوش کلدیکز (تعبیرات مهماننوازانه دندر) .

صفابخش == صفا ویریجی ، اکلندیریجی .

صَفائِح [ع،س] ج : (صفیحه) .

صَفْح [ع،مص] یوز چویرمه ، باغشلامه ، عفو .

صَفْحَه [ع،س] بر شیئك یوزی، دوز یوزی، وجه ، سطح مستوی § درینلکی آز ، اکوز یاده تخته و یا معدنی لوحه ، یوفقه .

صَفْدَر [فا،ص] دشمن صفلرینی یرتیجی، شجیع معناسنه اوله‌رق وصف ترکیبیدر . [صف ایله (دریدن) مصدرندن مشتق (در) دن مرکبدر .]

صفدرانه == صفدره ، شجیعه لایق صورتده ، بهادرانه ، جسورانه .

صفدری == صفدره منسوب .

صَفَر [ع،س] سنهٔ قمریهٔ عربیه‌نك ایکنجی آیی . مختصر تاریخلرده (ص) ایله کوستریلور : ص سنه ١٣٢٤ .

صَفْراء [ع،س] (طب) قره جکرده حجرات کبدیه‌نك محصول افرازی اولوب اوده کیسه‌سنده (کیسهٔ صفراویه) تراکم و اورادن ده اینجه باغرصاقلرك قسم علویسنه سیلان ایدن قلوی، لزوجتلی، یشیل رنکلی، آجی طعملی بر مایعدر ـ که : وظیفه‌سی مواد شحمیه‌یی (یاغلی شیلری) قسماً حل و سوبیه حالنه افراغ ایتمکدن عبارتدر . یعنی مواد شحمیه‌یی صابونلاشدیرر ، طب قدیمده اخلاط اربعه‌دن بری .

صفرا قبارمق == باش دونمك، معده بولانمق .

صفرالی == صفراسی زیاده ، غالب اولان، دائما باشی دونن، صالللندیدن معده‌سی بولانان .

صفراوی == صفرایه منسوب || وظیفهٔ کبدك وظائف اعضاء سائره‌یه غلبه‌سندن حاصل اولان مزاج .

صَفْرَه [ت،س] (بحریه) محافظهٔ موازنت ایچون کمینك منفذهسنه قونیلان معدن، قوم وسائره کبی آغیرلق. (سفائن جدیدهده صفره مقامنه قائم اولمق اوزره صو مهرنجلری مستعملدر.)

صَفْصاف [ع،س] (نباتات) سوکوت آغاجی، آقچه سوکوت.

حامض صفصاف == مضاد تعفن بر ماده اولوب صفصافیت سود: رومانیزمه تداویسنده اك مؤثر دوادر. بعض مواد متخمره و ازجمله بیرانك محافظهسی ایچون درونده احتکار صورتیله علاوه اولنمقدهدر.

صفصافین == سکوت آغاجنك جوهر مؤثریکه: طبده عسرت هضمه قارشی مستعملدر.

صفصافیه == (نباتات) اوراق وازهاری وسائر قطعهلرك وضعیت واشکالی سکودکینه مشابه اولان نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله.

صَفْقَه [ع س] عقد بیع وقوعنده بایع ایله مشتری الله طرتورق خیرلی کور دیملری § عقد اولنان بیع.

صَفْوَت [ع مص] صافیلك، خالصلك، پاکلك.

صَفِی [ع،ص] تمیز، پاك، صاف، پاکیزه.

صفی الله == حضرت آدم علیه السلام.

صَفیحَه ـ صَفیحی [ع،س] معدن لوحهسی، معدنی لوحه § صفحه.

صَفیر [ع،س] ایصلق، اینجه، کوزل سس § کوك یاقوت.

صفیری == صفیره منسوب، ایصلغه مشابه سس، تنفس صداسی.

خراخر صفیریه == (طب) التهاب قصبات وسائر بعض مرض رئه زمانده صدردده استماع اولنان یابس، رقیق وایصلغه مشابه خیرلتیلر.

صُقاق [ع،س] چکه آلتی، غبغب.

صَقال [ت،س] ادککارده یوزك اطرافنده و آلت چکهنك اوزرنده بیتن قیللر، ریش، لحیه.

آق صقاللی == اختیار، مسن.

آق صقاللی قره صقاللی == بیوك کوچك هرکس.

صقاللی اله ویرمك == باشقهسنك نفوذینه تابع اولمق، سوزی کچهمهمك.

صقالی بیتمك == (ایش حقنده) سوروونجهیهده قالمق.

صقالی تراش ایتمك == ادعاسنده حقسز چیقمهیهجغی تأمیناً ایراد ایدیلور بر تعبیر عامیانهدر.

صقالی دکرمنده آغارتمق == تجربه صاحبی اولمهدن اختیارلامق.

چاتال صقال == اورتهسی تراش ایدلمش وباطرافله ایکییه بولونمش الافرانغه صقال.

صقاله کولمك == کندی مقصدینی ترویج ایچون باشقهسنه مداهنه ایتمك.

صقالسز == صقالی اولمیان، مطروش.

صقاللی == صقالی اولان، ریشدار، ذواللحیه.

صقاللانمق == صقال براقمق، صقاللی اولمق.

ارکج صقالی == ذات الفلقتین شعبهسنك ووردیه فصیلهسندن بر نباتدر.

(ارکج صقالی)

صَقالِیَه [ع،س] قدیماً اسلاو اقوامنه ویریلن بر اسم ایدی.

صَقْر [ع،س] (ترپلی طوغان)(حیوانات) طیور جارحهدن برنوع یبرتیجی قوشدر. ترلا فارهلرینی وسائر مضر برطاقم حیوانات قاضمهیی اتلاف ایتدیکندن زراع ایچون فائدهلیدر. یوواسی بطاقلق علفره یاپار.

صَقیع [ع،س] قیراغی شبنم، ژاله چی.

صَك [ع،س] (فقه) (فارسی: (چك) دن معربدر.) قاضی حجتی، محکمهٔ شرعیهدن ویریلن اعلام وبرات رسمی § حجت واعلام کبی شیلرك اصول وسبك تحریری وبوبابده مستعمل تعبیرات واصطلاحات: اصول صك. [جمعی: (اصك)، (صکوك) و(صکاك) کلیرسهده لسانمزده یالکز ایکنجیسی و نادراً اوچنجیسی مستعملدر.]

صکاك == صك یازمقده حائز رسوخ ومهارت اولان.

صَکْسار [ت،س] ذات الثدیالك لاحمه فرقهسندن سمور نوعندن حیوان اولوب دریسی غایتله مقبولدر. طاوقلره وسائر طیور اهلیهیه مسلط اولوب یالکز قازدن قورقار. قیلرده پشایان قسمنك پوستندن اعلی کورك اعمال اولنور.

(صکسار)

صوصکساری == ذات الثدیالك قاضمیه فرقهسنك دلقیه شعبهسنه منسوب وقوقارجه نوعندن اولوب نصف کرهٔ شمالیه مخصوصدر.

صَلا [ع، س] جمعه ویا جنازه نمازینه مسلمینی دعوت ایچون منارهلرده اوقونان صلوات شریفه § میدان اوقومه. [(الصلاه) صورتنده دخی ادات تنبیه اولهرق قوللانیلور.]:

«الصلاه هرکیم یتارسه نارعشقه الصلاه»

صلاخوان == مؤذن، صلات اوقویان.

صَلابَت [ع، مص] پکلك، قاتیلق § معنوی متانت: صلابت دینیه § (معدنیات) بر معدنی دیکر بر معدنه سورتهرك چیزمك ایچون صرف اولنان قوته قارشی چیزیلن معدنك کوستردیکی مقاومت.

صلابت جدولی == برنجیسی اك یومشاق واوننجیسی اك سرت اولمق اوزره معادن مختلفهدن انتخاب ایدیلن معدنلر ایچون ترتیب اولنان جدول مخصوصکه: تجربه اولنهجق معادن بونلره سورتیلهرك درجهٔ صلابتلری تعیین اولنور:

ـــ جدول صلابت ـــ

١ـ طلق	Talc	بونلر طرناقله
٢ـ جیبس	Gypse	بیله چیزیلور.
٣ـ کلس	Spalth	بونلر چلیکله
٤ـ فلؤورین	Fluorine	قولایجه چیزیلور
٥ـ اپاتیت	Apatite	بونلر چلیکله
٦ـ فلدسپات	Feldspath	زوورجه چیزیلور
٧ـ قوارس	quarts	بونلرچلیکله
٨ـ طوپانه	Topanye	چیزلمز.

٩— قوروندون = Corindon {بونی پالکز معدن چیزر

١٠— الماس = Diamant {بونی شیچ ر معدن چیزه‌ر

صلابتلی = صلابتله متصف اولان .

صلابرۇن [ج،س] (بحریه) مایستره و ترینکت یلکنلرینک استنقه اولنملری ایچون بویلکنلرک غرابن یقاسی باش طرفدن سرنه قالدیران خلاطلر.

بوغمه صلابرۇن = (بحریه) مایستره و ترینکت یلکنلری استنقه اولندقدن صوکره دوبابن قالوب صارقان قسمی دخی استنقه ایتمک ایچون استعمال اولنان خلاطلر .

صلابۇرنیه [ت،س] (بحریه) بریلکنی حاوی بیوجک قایق .

صلات [ع،س] { (صلاة ، صلوة) طرزنده دخی یازیله‌بیلور } نماز، رکوع و سجودی مشتمل اولان عبادت مخصوصه . [جمعی : (صلوات) کلیر .] § حضرت فخر کائنات افندمزه دعا ، حسن الثناء علی الرسول .

صلات خمسه = مسلمینه فرض اولان بش وقت نماز : صباح ، اوکله ، ایکندی، اقشام ، یاتسو نمازلری .

صلاته [ت،ج،س] اشتهایی تزیید ایچون یمک آره‌سنده ییلن طوزلی ، اکشیلی چی سبزه وسائره § صلاته یاپمغه یارایان یشیللک .

صلاته‌جی = صلاته یاپمغه یارایان شیلری صاتان آدم .

صلاته‌لق = صلاته یاپمغه یارایان مارول § خیار .

صلاته کاسه‌سی = آلافرانغه سفره‌لرده درونده توزیع اولنمق اوزره صلاته قونیلان چینی ویا فغفوری درین کاسه .

صلاح [ع،س] فاسد اولمیوب ایی اولمه، ایلک § زهد وتقوی § صلح وسلامت :

« حاضر اول جنکه اگر ایسترایسه‌ک صلح وصلاح »

صلاحیت [ع،مص] { مولد وغلط ایسه‌ده استعمالنه احتیاج قوی واردر . } برفعل وحرکته مداخله‌یه حسب الوظیفه حقلی ، مأذون اولمه، وظیفه داخلنده حقلی حرکت § وظیفه، مأموریت § (حقوق) محکمه‌نک بر دعوایی رؤیته وظیفه‌دار اولمسی .

عدم صلاحیت دعواسی = (حقوق) طرفیندن برینک دعواسنک محول اولدیغی محکمه‌یه عدم عائدیتنی ادعا ایتمک ادعاسی .

صلاحیتدار = صلاحیتی اولان، وظیفه‌دار .

صلامۇره [ت،س] ☞ [سالاموره]

صلب [ع،مص] آصمق ، بردار ایتمک ، آصارق اعدام .

صلباً = آصق صورتیله اعدام ایدیش.

صلصال [ع،س] (طبقات) کیلک تجزیسندن متحصل چامور کبی ذرات رقیقه ـ که : دکزلرده معلق حالنده بولنه‌رق طائفه‌لرک تأثیریله یواش یواش قعر دریایه ترسب ایدر : رسوبات صلصالیه § قومله قاریشیق اینجه چامور .

صلصالی = صلصاله منسوب ، لوله‌جی چاموری حالنده اولان .

صلع [ع،فم] باش تپه‌سنک قیلدن عاریلغی. [اسم تفضیلی اولان (اصلع) دها مستعملدر . (باشی قیلدن عاری اولان کیمسه) .

صلعم [ع،تر] صلی الله تعالی علیه وسلم جمله شریفه‌سنک مرخمیدر .

صلوات [ع،س] دعا معناسنه اولان (صلاة) ک جمعی .

صلوله [ع،س] رسول اکرم (صلعم) افندمز حضرتلرینه اوقونان صلات وسلام دعاسی اولوب بسمله وحمدله ایله برابر خطبه‌لرده وکتاب مقدمه‌لرنده ایرادی معتاددر : [والصلاة والسلام علی سیدنا محمد وعلی آله وصحبه اجمعین .]

صلّی [ع،فم] (تصلیه) ماده‌سندن فعل ماضی اولوب مرکب اولرق دعا مقامنده ایراد اولنور .

صلی الله تعالی = جانب باریدن حسن ثنا صادر اولسون معناسنده دعا اولرق مستعملدر .

صلیب [ع،س] عندالنصارا حضرت عیسی علیه السلامک هیئت مصلوبیه‌سنی کوسترن شکله تقلیداً یاپیلان وعلم حسابده‌کی زائد اشارتی کبی یکدیکرینی عموداً قطع ایدن ایکی خطدن عبارت شی، خاچ ، چلیپا ، چارموخ .

صلیب احمر = (حقوق) اثنای محاربه‌ده خسته‌خانه‌لرله مأمورین وخدمه‌سنک مصائب حربیه‌دن مصونیتنی تأمین ضمننده عصر اخیرده تشکل ایدن و اوزرنده (قرمزی خاچدن عبارت) بر شکل بولنان بایراغی علامت فارقه اتخاذ ایلین هیئت ـ که : حکومات اسلامیه‌جه اشبو علامت (هلال احمر) شکلنده مستعملدر .

صلیب جنوبی = (قوزموغرافیا) کره سمانک نصف جنوبیسنده واقع بر صورتک اسمی.

صلیبی = صلیبه، خاچه منسوب || صلیب شکلنده اولان || نصرانی، عیسوی || اهل صلیب هیئتنه منسوب || (طب) اجزای بدندن برینک خاچ کبی یعنی چاپراز اوله‌رق بولندیغی وضعیت || (نباتات) قارشولقلی اوله‌رق ایکیشر ایکیشر موضوع درت یاپراقلی چیچک . [طورب وامثالی کبی]

شق صلیبی = (جراحی) شیرپنچه کبی آفات اوزرینه خاچواری یاپیلان قطع .

صلیبیه = (نباتات) چیچکلری چاپراز اوله‌رق موضوع درت یاپراقدن عبارت اولان و تعبیر دیکرله وریقات کأسیه وتویجیه‌سی صلیب شکلنده بولنان نباتاتک منسوب بولندقلری فصیله : صاری شبوی، طورب ، لحنه ، شالغم .

صماء [ع،س] صاغر معناسنه اولان (اصم) ک مؤنثی § معده‌یه قریب باغرصاقلر .

صمان [ت،س] حبوبات متنوعه‌نک خرمنده دانه‌لری آلندقدن صوکره قالان صاپلر ـ که : حیوانانه یم اوله‌رق ویرلدیکی کبی صنایعده دخی صندالیه اورمکه ومندر وسائره طولدیرمغه یارار .

صمان اوغریسی = ☞ [کهکشان].

صمان کبی = طاتسز، لذتسز ، یاوان شیدن کنایه .

صمان آلتندن صو یوروتمک = کیزلیجه خدعه ایتمک .

صمانلق = درونده صمان وضع وادخار اولنان انبار ، محل .

صمانی = { کلمه ترکجه اولدیغندن غلطدر } صمان رنکنده ، آچیق صاری .

صمت [ع،س] (سکوت) ایله مترادفدر . خاموش .

صمد [ع،ص] { اسماء الهیه‌دندر } صوک درجه‌ده عالی اولمغله برابر ابدی ، دائمی اولان جناب حق .

صمدانی، صمدانیه = حق تعالی حضرتلرینک قدرت عالیه وابدیه‌سنه منسوب ومتعلق اولان .

صمدانيت == صمدانيلك ، علويت مطلقه ، ابديت محضه .

صمصام - صمصامه [ع،س] كسكين قليج ، سيف صارم .

صمغ [ع،س] { زبانزدی (زاموق) در . } بعض آغاجلرك ياريقلرندن صيزوب بعده قويولاشارق صارى عثراق برماده صلبيه حالنه كچن شى - كه : صوده اريديلهرك كاغد ، مشين كبى شيلرك ياپشديرلمسى ايچون قوللانيلور : صمغ راتينجی ، صمغ نفتى . ☞ [راتنج]

صمغلامق == ياپشديرلمق ايچون برشيئه صمغ سورمك || صمغ سورهرك ياپشديرمق .

صمغلى == اوزرينه صمغ صورى سورلمش || صمغ سويلهرك ياپشديرلمش .

صمل [ع،س] قاتيلاق ، ديكلك . [جمع : (صمول) كلير .]

صمؤل مبتى == وفاتدن بر مدت صوكره نعشك صرتلشوب قازيق كسيلمسى .

صملاخ [ع،س] قولاق دليكى § (طب) قولاق ايچنده كى ياغمسى كير ، قولاق پاسى ، قولاق كيرى .

صمم [ع،مص] صاغراق ، صاغر اولمق .

صموت [ع،ص] سكوته ملازمت ايدن ، آز سويلين § متعبس .

صميم [ع،س] باطن قلب ، يورك ، قلبك ايچى ، درونى ، مركزى .

صميم القلب == قلبك ايچى ، درون دل .

عن صميم القلب == يوركدن ، قلبك ايچندن ، جاندن وكوكلدن ، ريادن ، ترددن خالى اولهرق .

صميمى == (صميم) ه منسوب ، قلبى ، كال خلوصله ديمكدر .

صناديد [ع،س] بهادر ، نافذ الحكم معناسنه اولان ولساعزده قوللانيلميان (صنديد) ك جمعى .

صناديد عرب == زمان جاهليت عربلرينك اكابرى ، اعظمى .

صناديق [ع،س] ج : (صندوق) . ☞ [صندوق] .

صناعت [ع،س] ☞ كسر صاد ايله [صنعات] .

صنايع [ع،س] حيله طريقيله ايشلانن ايش معناسنه اولان (صنيعه) نك جمعى اولديغى حالده (صنعت) ك جمعى عد ايدلمشدر § علم بديعه عائد برطاقم اعتبارات مقبوله : صنايع بديعه .

صنايع نفيسه == رسم ، نقش (هيكلتراشلق) ، موسيقى و بونلره مماثل نازك صنعتلر ، معمارلقلر . (Beaux - arts)

صنايع لفظيه == (ادبيات) صنايع بديعهنك لفظه تعلق ايدن مباحثى - كه : جناس ، قلب ، اشتقاق ، عكس وتبديل ، رد العجز على الصدر ، سجع ، تاريخ ، ترجيع صنعتلرندن عبارتدر .

صنايع معنويه == صنايع بديعهنك معنايه تعلق ايدن مباحثى - كه : ارسال مثل ، اقتباس ، تضمين ، تلميح ، معما ، تضاد ومقابله ، تناسب ، تنسيق صفات ، لف ونشر ، التفات ، رجوع ، مشاكله ، مبالغه ، تشخيص وانطاق ، ندا ، استدراك ، استفهام ، تكرير تدريجيدر .

صندل [ع،س] هندستاندن كتيريلير برجنس كوزل قوقولى وسرت آغاج .

صندال [ت،س] قلعهلرك متانت وجسامتجه اك يوكى اولوب ياكن ويا كوركله تحريك ايديلور .

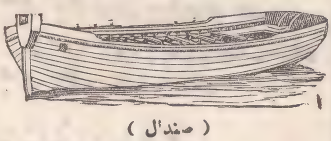

(صندال)

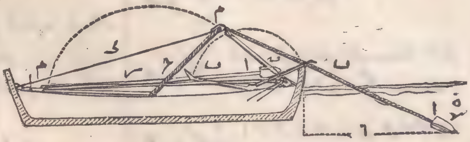

(كوندر طورپيدوسيله تجهيز ايدلمش برصندال)

ا — طورپيدو ، ب — طورپيدويى حامل كوندر ، ح — كرلى پانده ، ء — قوردون (ليغادووه) ، وح — باش بالانقهسى ، م — كرى آليجى ، ر — كوندرك موقع اصليسى .

صندلجى == صندالى قوللانان آدم .

صندلى - صندلى [ع،س] صندل آغاجنه منسوب وعائد § آدرو پا حكمدارلرينك قعود ايتدكلرى كرسى ، حكومت § صنداليه .

صنداليه [ت،س] آرقهدن طيانهجق يرى اولان اسكمله - كه : انواع مختلفهسى واردر .

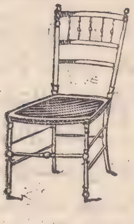

صنداليهجى == صنداليه ياپان ويا تعمير ايدن صنعتكار .

(عادى حصير صنداليه)

(آياقسز هزاران قولتق صنداليه)

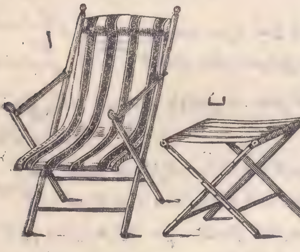

(باغچه وتنزه صنداليهلرى)

صنداليهلق == (معمارى) سپوركه اكه موازى وهمان عين عرضده اولهرق دوشهمهدن برمترودر ارتفاعده ديواره چويريلان تختهلر .

صندوق [ع،س] { صنديق صورتنده يازمالى } اثواب وسائر اشيا وضعنه مخصوص واكثريا منشور مستطيلى شكلنده محفظه - كه : تختهدن ، دميردن ، قالين تنكهدن ، مشيندن اعمال اولنور § بر دائره رسميهنك ويا بر شركت تجاريهنك موجود آقچهسنك وضع اولنديغى محل ، خزينه ، وزنه ، قاصه .

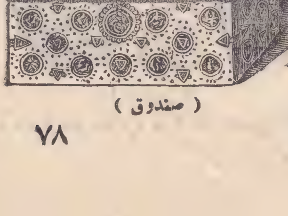
(صندوق)

صندوق امینی = طشره لرده و بعض دوائر بلدیه‌ده مال صندوقی وزنه داری .
جبخانه صندوقی = درونته جبخانه وضع اولنان محفظه .
مال صندوقی = ولایات شاهانه‌ده و بعض بلدیه‌لرده جهت مالیه‌یه عائد وزنه .
صندوقلی = اسکی زینت آلتونلرندن بری § برنوع قاپلامه تخته‌سی .
صندوقکار = مؤسسات صرافیه ویا شرکت تجاریه‌نك وزنه داری .
صندوقجی = صندوق یاپان و یاصاتان آدم .

صَنْعَت [ع، س] احتیاجات بشریه‌دن برینك اعمالی خصوصنده ممارسه ایله اوکره‌نیلن ایش § اوسته‌لق ، هنر ، معرفت § تزیینات لفظیه ومعنویه‌یه عائد بعض دقائق ، کلامده اعتبار مقبول . [جمعی : (صنایع) کلیر .]

صنعتکار } صنعتکر } = برصنعت اجرا ایدن || اوسته، ماهر، معرفتلی.
صنعتلی = صنعتله یاپلمش ، ماهرانه اعمال اولنمش .

صَنَم [ع، س] مشرکلرك عبادت ایلدکلری رسم مجسم ، بت (پوت) [معدندن دوکلمش اولان هیکله صنم اطلاق اولنوب آغاج ویاطاشدن معمول ومصنوع اولانه ایسه (وثن) دینور.] § دلبر، محبوبه . [جمعی: (اصنام) کلیر .]
عبدهٔ اصنام = بت پرستلر ، مشرکلر .

صَنَوْبَر [ع، س] چام فستیغی آغاجی وقوزالاغی ـ که : بوندن (تره‌منتی) دینیلن مادهٔ طبیه استحصال اولنور . [چام]
صنوبریه = ذات الالقاح ظاهره عریة ـ البزور جنسندن بعض اوصاف ایله ممتاز اولان بر طاقم نباتاتك مجتمع اولدقلری صنفه اطلاق اولنور .

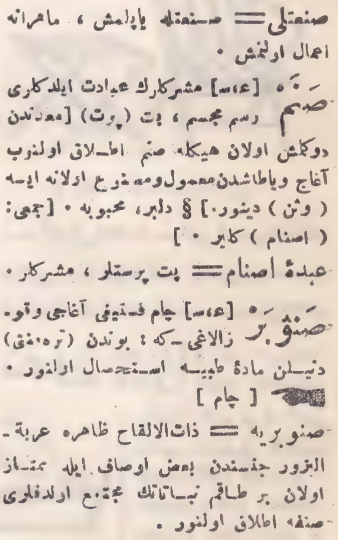

(صنوبر)
۱ — ازهار مذکره ، ۲ — عضو تذکیر منفرده، ۳ — ازهارمؤنثه، ٤ — زهرمنفرد، ٥ — دانه‌لری ارائه ایدن مخروط (صنوبر) ، ٦ — دانه .

صنوبری = چام فستیغی قوزالاغی شکلنده اولان ، مخروطی الشکل .

صَنِیع [ع، س] ایشله‌نیلن ایش ، عمل .

صَنِیعَه [ع، س] دوزمه ، اویدیرمه ایش، حیله طریقیله ایشله‌نیلن فعل § حیله .

صَوَاب [ع، ص] (خطا) مقابلی . دوغری ، درست § (س) دوغریلق ، درستق ، صحت § دوغری فعل وحرکت § دوغری رأی ، فکر .
صواب اندیش = رأیی، فکری دوغری، مصیب اولان .
صواب دیده = دوغری، حقلی کورلمش، تنسیب وتصویب اولنمش .
صوابنما = دوغری‌یی کوستریجی || دوغری‌یه بکزر .

صَوَات [ت، س] چاپده ، نهرده حیوانات صو ایچیریلن یر ، شریعه.

صَوَارِف [ع، س] تحولات کونیه . [لسانمزده غیر مستعمل اولان (صارفه) نك جمعی .]

صَوَارِم [ع، س] کسکین قلیج معناسنه اولان (صارم) ك جمعی .

صَوَاعِق [ع، س] ییلدیرم معناسنه اولان صاعقه‌نك جمعی .

صَوَّاغ [ع، ص] قیومجی .

صَوَاق [ت، ظر] صو مقسمنك قپالی ولوله‌لی حوضی ، تقسیم یری .

صَوَامِع [ع، ظر] خصوصی عبادتخانه ، وحدتخانه معناسنه اولان (صومعه) نك جمعی .

صَوْب [ع ، س] طرف ، جهت : صوب والا ، صوب عالی .

صَوْت [ع، س] مطلقا سس . [جمعی : (اصوات) کلیر .] [صوت ایله مترادف کبی کورینن و لسانمزده کثرتله ویریری یرنده استعمال ایدیلان بر قاچ کلمه واردرکه : معنای اصلیجه بیلرنده اولان فرق بروجه آتی بیان اولنور :
آواز = شدتلی سس .
آهنك = صوتك اصول اوزره جریانی .
ترانه = صوت مدید .
ترنم = صوت لطیف ایله اجرای آهنك .
سرود = سونجدن متحصل صوت .
صدا = صوتك عکسندن متحصل ایکنجی سس .
زمزمه = متموج وآهنکدار سس .
صفیر = اینجه ودوزکون سس .
فریاد = صوت بلند .
لحن = صوت مؤثر .
ناله = ایکلتی .
نغمه = اوغولتیلی سس .
نوا = نغمهٔ آهنکدار .]
صیحه = بلند آواز .
صوتی } صوتیه } = صوته منسوب ومتعلق .

حروف صوتیه = حروف املا ، کندی کندینه سس چیقاران حرفلر (Voyelle) .
ارتفاع صوت = (حکمت) جسم متصوت طرفندن بروقت معینده اجرا اولنان عدد اهتزاز .
ملکهٔ صوت = (حکمت) صو درونده صوت حصوله کتیرمك خاصه‌سنه مالك بولنان بر آلت .

صَوْلَت [ع، مص] صالدیرمق ، اوزرینه یورویوب صالدیرمق، شدتلی هجوم .

صَوْلَجَان [ع، س] جرید اویوننده آتك اوستندن طوپی قالدیروب آلمق ایچون مستعمل اوجی اکری دکنك، چوکان .

صَوْم [ع، س] اوروج .

صَوْمَعَه [ع، س] خصوصی عبادتگاه ، وحدتخانه .
صومعه نشین = وحدتخانه‌ده اوطوران ، منزوی .

صَوْن [ع، س] وقایه ، محافظه، صیانت: صون صمدانی .

صَهْبَا [ع، س] { فی الاصل عربیده (اصهبا) اسم تفضیلنك مؤنثی اولوب قرمزی آل دیمکدر.} شراب ، باده .

صَهْرِیج [ع، س] یاغمور صولرینك تراکمی ایچون ابنیه آلتنده ، تحت ـ الارض یاپیلان مخزن . (صهریج)، (صارنج) .

صَهِيلْ [ع،س] آت كشنمسى .

صَيَّادْ [ع،ص] صيد ايدن ، آوجى .

صَوَّاغْ [ع ص] قيومجى .

صَيْحَه [ع،مص] صوك درجه بلند آواز ايله حايقرمه ، نعره ، باغرمه .

صَيْد [ع ، س] آو ، شكار § آولامق ، آولانمق .

صيدماهى = بالق آولامه .

صيدگاه = آو محلى ، آوى چوق اولان ير .

صَيْدَلانى [ع،س] اسپنچيار ، اجزاجى § اجزاجيلغه متعلق ، عائد .

فن صيدلانى = اجزاجيلق علم وفنى .

صيدله = فن صيدلانى ، اسپنچيارلق .

صَيْرَفْ ـ صَيْرَفى [ع،ص] قورناز ، متبصر ، كاركذار § صراف .

صَيْرُورَتْ [ع،مص] اولمق ، بر حالتدن ديكر حالته تحول ، وجود ، كون .

صَيْف [ع،س] ياز ، تابستان ، ربيع ايله خريف آره‌سنده‌كى موسم .

صيفى
صيفيه } = يازه منسوب ، يازه مخصوص § يازموسمنه مخصوص مسكن ، كوشك ، يازلق اقامتگاه .

صَيْقَلْ [ع،ص] پرداخت ايديجى ، ايدن ، جلا ويرن . [جمعى : (صياقل) كلير .]

صَيْوانْ [ع،س] سايبان § قيرمه پرواز كبى شيلر ، قيودم .

صيوان اذن = (طب) قولاغك كنار قيورمى ، قولاغك قطعهٔ خارجيه‌سى . ☞ [سمع]

صيوان بسيط = (نباتات) صاچاقلرى بر بويده اوله‌رق اصل صاپك تپه‌سندن چيقان چيچكلرك وضعيتنه اطلاق اولنور .

صيوان مركب = (نباتات) بر صاپك تپه‌سندن مساوى طولده چيقان ديكر كوچك صاپلردن هر برينك بر صيوان بسيطى حامل اولمسندن عبارت وضعيت ازهار .

صيوانيه فصيله‌سى = صيوان شكلنده ازهارى حاوى اولان نباتات .

(صيوانيه فصيله‌سندن بر نمونه)

صاد مكسوره

صِباغْ ـ صِبْغ ـ صِبْغَه [ع،س] بويا ، ايچنه قماش وسائره باتيريلان بويا § (كيميا) اسپيرتو ويا اتر كبريت ايچنده حل ايدلمش مواد ملونه .

صبغه = خرستيانلرك واپتيزى || دين ، مذهب .

صبغة الله = فطرة الله ، فطرت اسلام .

صِبْيانْ [ع،س] چوجق معناسنه اولان صبينك جمعى .

صِپا [ت ، س] ياشى هنوز كچمش ويا كچمك اوزره بولنمش اشك ياوروسى .

صِپا [ت،س] { فارسى (سه پا) دن غلطدر } اوچ آياقلى اسكمله § صاتيجى طبله‌سنك آياغى . ☞ [سهپا]

صِحَّتْ [ع،مص] صحيحلك ، صاغلاملق ، صاغلق § حقيقت § طوغريلق § بدنك علل وامراضدن سالم اولمسى ، عافيت .

حفظ الصحه = يوب ايچمه‌ده ، ياتوب قالقمه‌ده والحاصل هر درلو فعل وحركتده صحت بدن شرائطنه رعايتله امراضك اوكنى آلمق قواعدينى وشهرلر ومساكنك موافق حيات وعافيت اولمسى شرائطنى جامع علم مخصوص ـ كه : فن طبك مهم بر شعبه‌سيدر .

صِحّى [ع،ص] صحته موافق ومتعلق § طبابته ، اطبايه عائد .

صحيون = ارباب حفظ صحت .

صحيه = امور صحيهٔ انسانيه‌يه نظارت وبر محلده سارى ومستولى خسته‌لك ظهورنده ايجاب ايدن تدابير تحفظيه‌يى اتخاذ واطبانك حال وكيفيتنه متعلق امورى تمشيت ايدن دائره ، هيئت .

صِداقْ [ع ، س] زوجه‌نك مهرى ، نكاح اقچه‌سى ، كابين .

صِدْق [ع،مص] دوغريلق ، كرچكلك ، حقيقت § خلوص ، مخالصت ، خالصيت .

صِدّيقْ [ع،ص] صدق تام صاحبى ، پك دوغرى ، پك صادق § حضرت ابوبكرك لقب شريفى .

صِراجَه [ت،س] (طب) لسان طبده داء الخنازير تسميه ايديلن وعقد لنفائيه‌يى و بالخاصه ناحيهٔ عنقيه‌ده كيلرينى مصاب قيلان طبيعتى درنى بر مرض .

صراجه‌لى = صراجه‌سى اولان .

صراجه اوتى = ذات الفلقتين شعبه‌سنك خنازيريه فصيله‌سندن حشيشى بر نباتدر . يوز اون درت نوعى واردر . اوراقى متقابل ساقلرى مزوادر . ميوه‌لرى قاپسولدر . تحت الارض اولان ساقلرينى ملين كبى استعمال ايدرلر .

(صراجه اوتى)

صِراطْ [ع،س] يول ، طريق ، راه § جهنمك اوزرينه قوريله‌جق كوپرى .

صِرْتْ [ت،س] آرقه‌نك يوقارى جهتى ، ظهر § بعض حيوانلرك بوينلريله قويروقلرى آره‌سنده‌كى قسمدن چيقان كورك § ياماج § (استحكام) ايچ طابيه شبوى .

بالق صرتى = اورته‌سى قباريق ومحدب شى .

صرت صرته = آرقه آرقه‌يه .

صرتلامق = آرقه‌سنه آلمق ، صرتنه يوكلتمك .

صرتی قوی = قالینجه اثواب کینمش اولان .

صرتارمق [ت،مص] یوزه چکیرمك ، قارشی کلك . § قباحتی یوزینه سویلندیکی حالده بلااستحیا کولمك .

صرچه [ت،س] اویدلمش قوم وچاقل طاشی مخلوطنك بر دمیر بوری ایله اوفلنه‌رك مختلف شکللر آلان جام ، زجاج مصنوعات § بلور .

صرف [ع،ص] ساده ، انجق ، خالص ، صافی ، محض § بسبتون ، کاملاً : کذب صرف ، حقیقت صرفه .

صره [ت،س] صف ، دیزی § ترتیب ، نظام § مرتبه ، رتبه ، منزله § خط سطر § درسخانه‌لرده شاکردانك اوطور ـ دقلری اوزون تحته‌دن قناپه ، رحله § نوبت ، وقت معین § فرصت ، تصادف § سیاق وسباق ، کلیش ، سوز کلیشی .

آردی صره = متعاقباً ، آرقه‌سندن .

اوکی صره = براز اول ، اوکجه .

آرقه صره = متعاقباً ، پیشندن .

آره صره / آره‌ده صره‌ده = آره‌لق آره‌لق ، بعضاً ، کاه کاه .

صره ایله = منتظماً ، بربری آرقه‌سندن .

صره‌لی = دیزلش || مرتب ، منتظم || مناسبتلی .

صره صره = صف صف ، بربری آرقه‌سنده صفلر ، دیزیلر تشکیل ایده‌جك صورتده .

یانی صره = برابرنده .

صره‌لامق = صره‌یه ، نظامه قومق || چوجق یاصدیق ویا دیوارلری طوته‌رق یورومکه باشلامق .

صره‌لنمق = دیزلمك ، صره‌یه کیرمك .

صره‌سنده = ترتیبنده ، حذاسنده ، نظام واصولنده .

صره‌سیله = یولیله ، اصولیله ، صره‌سی ، نوبتی ، فرصتی کلدیکی زمان .

صره‌واری = بر صره‌ده ، بر دیزیده ، صفلانمش .

صره‌ده = اثناده ، هنکامده ، ایکن .

صره‌سز = غیر منتظم ، قارمه قاریشیق || یولسز ، نابمحل .

صغار [ع،ص] کوچوك معناسنه اولان (صغیر) ك جمعی : صغار وکبار .

صغر [ع،مص] کوچوکلك .

صغرسن = یاش کوچوکلکی ، چوجقلق .

صفات [ع،س] جم : (صفت) . ☛ [صفت]

صفات ثبوتیه = (کلام) مفهومنده جناب حقه ثبوت معتبر اولان صفتلر : حیات ، علم ، قدرت ، اراده ، سمع ، بصر ، کلام ، تکوین .

صفات جائزه = (کلام) (احیا ، اماته) ، (ایجاد ، اعدام) ، (اغنا ، افقار) کی جناب حقه عین وخلافلرینك اسنادی جائز اولان صفتلر .

صفات سلبیه = (کلام) مفهومنده سلب ممکن اولان صفتلر : وجود ، قدم ، بقا ، وحدانیت ، قیام بنفسه ، مخالفة للحوادث .

صفات ممتنعه = (کلام) عدم ، حدوث ، فنا ، مکانه احتیاج ، تعدد ، مماثلة للحوادث کبی صفات واجبه‌نك اضدادی اولوب جناب باری‌یه اسناد اولنه‌میان صفتلر .

صفار [ع،س] کنه دنیلن پاپشقان بوجك § صاری .

صفاری بیض = یومورطه‌نك صاریسی .

صفاق [ع،س] (طب) عضلات دنیلن اتلری ستر ووقایه ایدن اینجه زارلر ، غشالر . [جمعی : (صفاقات) کلیر .]

صفاق قطنیء حرقفی = (طب) عضلهء قطنیهء حرقفیه‌نك قسم بطنیسنه ممدخدمتی ایفا ایدن صفاق .

صفاقات بطنیه = (طب) عضلهء منحرفهء کبیره وصغیره ایله عضلهء مستعرضه‌نك نهایتلرینك تحادلرندن متشکل غشالر .

صفت [ع،س] حال ، کیفیت ، صورت موجودیت § نشان ، علامت ، صورت § حال عارضی § صلاحیت : برادرلك صفتیله سزی تحصیله تشویق ایدرم . § (نحو) بنفسه قائم اولمیوب بر شخص ویا برشیئه عارض اولان برحال وکیفیته دلالت ایدن کلمه : بیوك ، کوچوك ، سیاه ، ماوی ، کنیش ، اوزون ، شاعر ، کاتب ، عالم کبی .

صفت سماعیه = (نحو) برقیاس وقاعده‌یه تابع اولمیوب ایشیدلدکله اوکره‌نیلن صفتلر : کورل ، چرکین ، یوکسك ، آلچاق ، طار ، کنیش ، بیاض ، سیاه کبی .

صفت قیاسیه = (نحو) قاعدهء عمومیه‌یه تابع ومطابق اوله‌رق تشکل ایدن صفتلر ـ که : اسملرك نهایتنه جه ، جی ، مسی ، لی ، لو ، ... کبی ادواتك لحوقیله حاصل اولور .

صفت کاشفه = (هویت) تعریفنه داخل اولان صفتلردن هربری .

صفر [ع،عد] بوش ، کندوسنده هیچ بر قیمت اولمیان بوشه ، هیچه دلالت ایدن شو (٠) اشارت § (ریاضیه) هیچ برقیمتی حائز اولمیان رقم § ارقامك صاغنه وضع اولندیجه انلری اونر دفعه بیودن رقم .

صفر الید = الی بوش ، فقیر ، تهی دست .

صوکنده صفر = اهمیتسز .

صفری توکتمك = برسؤاله ویا عتابه قارشی مقابله‌دن عاجز قالمق .

صفر درجه = میزان الحراره‌لرده واحد قیاسیء حرارته نسبتله اتخاذ واعتبار ایدیلن بردرجه || تپه‌سی غایت طار فس قالبی .

صکاك [ع،س] جم : (صك) .

صله [ع،س] مملکتنه کیتمه ، اقرباسنه اولاشمه : صلهء رحم § بخشش ، جائزه § مسقط رأس ، مملکت § (نحو) بر اسم موصوله مربوط اوله‌رق انکله برابر صفت یرینی طوتان جمله که : عربیده : ما ، من ، الذی کبی اسم موصوللری تعقیب ایدر . لسانمزده ایسه ایتدیکی ، ایده‌جکی کبی فرع فعل ایله افاده اولنور § (صرف) برکلمه‌نك اولنده اولوب همزهء وصلك اوقونماسیله اوکلمه‌نك ماقبلنه اولاشمه‌سی § همزهء وصلك اوزرینه چکیلن اشارت .

صلهء رحم = صله‌یه کیتمك ، ابوین واقرباسی زیارت وظیفه‌سی ایفا ایتمك .

صماخ [...] قولاق ، اذن § (طب) مجرای اذن ، قولاق دلیکی .

ا ـ حلزون ؛
ب ـ مقابل حلزون ؛
ح ـ حنطه ؛
ء ـ مقابل حنطه ؛
م ـ فصیص ؛
ن ـ صدفه .

(صماخ)

صماخ بولی = ادراكك چیقدیغی مجرای طبیعینك خارجده‌کی فوهه‌سی .

صِمادْ - صِمامْ [ع،س] شیشه طپاسی ، طیقاجی .

صِمامَه [ع،س] (طب) قرمزی ویا سیاه قان طمارلرنده تكون ایدوب جریان دمه مانع و قان پیختیسندن ویا میقروبلر ایله برابر قان پیختیسندن مشكل اولان ومحل حصولندن قالقوب دوران دمه تابع اوله‌رق بدنك دماغ ورئه كبی اقسام مهمه‌سنده یرلشه‌رك عوارض وخیمه ومهلكه حاصل ایدن جسملر .

صِمْلاخْ [ع،س] (طب) قولاق كیری . [فتح صاد ایله‌ده جائزدر .]

صِنابْ [ع،س] ☞ [خردل] .

صِنارْ [ع ، س] چناردن معربدر . ☞ [چنار]

صِناعَتْ [ع،س] صنعتكارلق ، صنعت § مهارت ، اوسته‌لق .

دارالصناعه = اجرای صنعت اولنان محل ، فابریقه . [ترسانه‌نك بو كلمه‌دن محرف اولدیغی مرویدر .]

صِناعی [ع،ص] حرف وصنایعه متعلق § خلقی ، طبیعی اولمیان ، مصنوع ، صنعت ایله حصوله كلن . [جمعی : (صناعیات) در .]

صِنامَقْ [ت،مص] تجربه ایتمك ، دنه‌مك ، یوقلامق .

صِنْفْ [ع ، س] درلو ، كونه § رتبه جهتیله اعتبار اولنان درجه § بلوك ، طاقم § صره ، طبقه § مكتبلرده درجهٔ تحصیل اعتباریله طلبه‌نك آیرلدقلری شعباتدن هر بری § مسلك .

صنف ارقداشی = همصنف ، بر درسخانه‌ده كندیسیله برابر عین زمانده ، عین معلمدن ، عین درس اوقویان .

صنفداش = صنف ارقداشی .

صِنْو [ع،س] دال ، بوداق ، بر كوكدن چیقان ایكی اوچ ویا دها زیاده اغصان : « الولد صنو ابیه »

صِهْرْ [ع،س] قاین والده ، قاین پدر ، داماد ، انشته كبی قیز ویروب آلمقله اقربادن معدود اولان كیمسه‌لر § ازدواجدن متحصل قرابت .

صهریت } صهری } = ازدواج سببیله حاصل اولان قرابت .

صِیاغَتْ [ع،مص] قیومجیلق ، قیومجی صنعتی .

صِیالْ - صِیالَه [ع،مص] حمله ایتمك ، بر كیمسه‌نك اوزرینه یورویش ایدوب صچرامق ، آتلمق ، صالدیرمق .

صِیامْ [ع،مص] اوروج طوتمق ، صائم اولمق § (فقه) مسلم عاقل ایله حیض ونفاسدن پاك اولان مسلمهٔ عاقله‌نك عبادت قصدیله فجر صادقدن غروب شمسه قدر قصداً یمكدن ، ایچمكدن وصنع ومباشرتله انزال منیدن كندیسنی حفظ ایتمسی .

شهر صیام = رمضان شریف آیی .

صِیانَتْ [ع،مص] قوریمق ، قورتمق ، حفظ ، محافظه ، حمایه .

صیتْ [ع،س] بین الناس قزانیلان نام وشهرت ، نیكنام ، ذكر جمیل ، ایلك جهتیله شهرت .

صیتمَه [ت،س] { دوغریسی : ایصتمه‌در } ابتدا دیتره‌مه ، بعده صیجاقلق كتیرن خسته‌لق - كه : اكثر امراضه مرافقت ایدر ، نوبت ، حمی .

صاری صیتمه = آمریقایه مخصوص بر حمای مستولیٔ مهلك .

صیتمه‌لی = ایصتمه‌سی اولان ، ایصتمه‌یه طوتلمش بولنان .

صیجاقْ [ت،ص] { اصلی : (ایصجاق) در } یقمیه‌جق درجه‌ده حرارتی حائز اولان § اناطولی شیوه‌سنجه : حمام .

قانی صیجاق = سویملی ، انسیتلی آدم .

صیجاغی صیجاغنه = تمام قاونده ، ایشك تفرعاتی ، كیفیاتی اونودلمه‌دن ، وقت كچمه‌دن .

صیجاقلق = حرارت ، كرمی .

صیچانْ [ت ، س] حیوانات قاضمه‌دن كثیر الانواع بر حیوان ، فاره ، موش .

فندوق صیچانی = صیچانك كوچوك نوعی .

ترلا صیچانی = ترلالرده بولنان ویومشاق یرلری قازه‌رق كنبدلر تشكیل ایدن ایریجه فاره .

صو صیچانی = ذات الثدیانك قاضمیه فرقه‌سندن اوستралیایه مخصوصدر .

(صو صیچانی)

انغم صیچانی } كمه صیچانی } = لغملرده یشایان ایریجه بر جنس فاره .

بر صیچانی = ☞ [كوستبك] .

هند صیچانی = بیاض رنكلی ، اهلی ، مونس ، كوزل بر جنس صیچان .

صیچان اوتی = معروف تركیب كه : اكثریا فاره‌لرك اتلافی ایچون استعمال ایدیلور . ☞ [سم الفار]

صیچان دیشی = البسه كنارینه یاپیلان اینجه اوفاق اویه .

صیچان یولی = بر آلتی لاغمی .

صیچان ییلی = آسیای وسطی اهالیسنجه معتبر اولان شهورك برنجیسی .

صیچرامَقْ [ت،مص] یردن یره هوایه قالقمق § اولدیغی یردن هوایه قالقوب باشقه یره فیرلامق § آتلامق .

صیچراتمق = (صیچرامق) فعلنی اجرا ایتدیرمك . صیچرامغه بادی اولمق .

صیرصیقلامْ [ت،تر] پك ایصلاق .

صیرتْ [ت،س] ☞ [صرت] .

صیرتلانْ [ت،س] ذات الثدیانك قاضمیه فصیله‌سندن ییرتیجی بر حیواندر .

(صیرتلان)

صیرمه [ت، س] حادەدن کچیرلمش وآلتون‌صویی ایله یالدیزلانمش کوش تل .

صیرمه‌کش = (غلطدر) صیرمه تللردن اشیا، البسه وسائره ایشلاین || صیرمه تللر یاپان .

صیرمه‌لی = صیرمه ایله ایشلنمش شی .

صیرتارمق ـ صیرتمق [ت، مص] دیشلری کورینه‌جك صورتده سسسزجه کولمك § طاتسزجه، عارسزجه کولمك § صوغوقدن طوکوب اولمق § برشیئك نقصان وعیبی کوزه چارپمق .

صیرتارمه / صیرتمه } = (صیرتارمق) و (صیرتمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

صیریق [ت، س] اینجه اوزون آغاج § حماللرك آغیر شیلری ایپلرله ربط ایدوب قالدیردقلری اوزون، مقاومتلی آغاج .

(صیریق)

صیریق حمالی = صیریق واسطه‌سیله اشیا نقل ایدن .

صیریق کبی = اوزون، ایری بویلی جاهل، قبا آدم .

صیریق [ت، مص] (صیرلمق) ماده‌سندن اسم مصدر ، صیرلمش ، دریسی قالقمش .

صیریم [ت، س] قالینلغی ازاله ایدلمش اینجه خلاط شکل وحالنی کسب ایتمش دری .

صیریم خلاطی = (بحریه) اسکی کمیلرده دومن دونغالرینی اداره ایچون مستعمل دریدن معمول ابزارچینه بوکمی یومه .

صیریم کبی = ضعیف وفقط قوی البنیه آدم .

صیزلامق [ت، مص] آجی آجی آغریمق، صانجمق § تظلم وتشکی ایدرك آغلامق .

صیزلانمق = تشکی وتظلم ایلمك .

صیزلانمه / صیزلدی } = شکایت ، تظلم .

صیزلاتمق = آغلاتمق ، شکایت وتظلم ایتدیرمك .

صیزمق [ت، مص] ترکیبی طامله طامله چیقمق، ترشح ایتمك § سرخوش اولوب بیهوش دوشمك .

صیزدیرمق = صیزمه‌سنی موجب اولمق، آزار آزار آقیتمق، ترشح ایتدیرمك § بروندن پاره چکمك . § سرخوش ایدوب اویوتمق، بیهوش ایتمك .

صیزندی = صیزمق صورتیله حاصل اولان مایع، مادۀ مترشحه .

صیزی [ت، س] آغری، وجع .

صیغ [ع، س] فعلك الدیغی هیئات مختلفه‌دن هربری معناسنه اولان (صیغه)نك جمعی .

صیغامق [ت، مص] یك وپاچه ویولدکی البسه قسمنی طوپلامق، تشمیر § آوجله مسح ایتمك § اوخشامق .

پاچه‌لری صیغامق = جدی صورتده تشبث ایتمك .

صیغانمق = (صیغامق) ماده‌سنك شکل مجهولی .

صیغشمق [ت، مص] صیغیله‌رق بر یره کیرمك، زورله استیعاب اولنمق .

صیغیشدیرمق = صیغه‌رق آلدیرمق، زورله استیعاب ایتدیرمك .

صیغ [ت، س] دکز ویانهرك درین اولمیان قسمی .

صیغلق = صورتی صیغ اولوب کچید ویرن § قوملق .

صیغمق [ت، مص] برظرفك ایچنه کیرمك، استیعاب اولنمق .

قابنه صیغمامق = صبرسز اولمق .

صیغنمق [ت، مص] طیانمق § برینك حمایه ومعاونتنه التجا ایتمك § استعاذه ایلمك : شیطانك شرندن الله‌ه صیغنیرم .

صیغنه‌جق یر = ملجأ، پناه، ملاذ .

صیغه [ع، س] فعلك الدیغی هیئات مختلفه‌دن هربری . [جمعی: (صیغ) کلیر.]

صیغیر [ت، س] آرابه چکدیرمك، چفت سورمك ایچون قوللانیلان واتی، سودی یغیلان ایری جثه‌لی حیوان اهلی اینك، اوکوز، کاو. [ارککنه بوغا، دیشیسنه اینك، یاورولرینه بوزاغی، طانا، یاورولرینك بیوکلرینه طوسون دینور .] ☞ [اینك]

صیغیراوتی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن عطری، منبه بر نبات اولوب اطعمه‌یه تربیه ایچون مستعملدر .

(صیغیر اوتی)

صو صیغیری = مانده، جاموس .

صیغیرقویروغی = خنازیریه فصیله‌سندن خدایی نابت وتپه‌سی پوسکللی بر جنس نبات .

(صیغیرقویروغی)

صیغیردیلی = (نباتات) ذات الالقاح منظوره‌نك سنجاریه فصیله‌سندن رایحه‌دار، لطیف المنظر بر جنس نبات ـ که : بوکا (لسان الثور) دخی دینور وطبابتده استعمال ایدیلور . برقاچ نوعی واردر .

(صيغير ديلى)

يبانى صيغير ديلى = ذات الفلقتين شعبه‌سنك صنجاريه اصيله‌سندن بر نباتدر .

(يبانى صيغير ديلى)

صيغير گوزى = برجنس ايرى وصارى ونكلى پاپاديه .

صيغيرتماج = صيغير چوبانى .

صيغيرجق [ت، س] طيور دوريه‌دن برجنس كوچوك قوش اولوب يازين اناطولى ايچريلرينده قيشين ممالك حاره‌يه هجرت ايدرلر .

(صيغيرجق)

امريقا صيغيرجغى = طيور دوريه‌دن برجديده مخصوصدر .

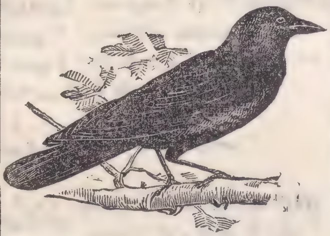

(امريقا صيغيرجغى)

صيغين [ت، س] (ظلب شمالى) حيوانات مميزه‌نك ظبيه فرقه‌سندن امريقا وشمال طرفلرينه مخصوصدر . بونلره قيزاق چكديرولر .

صيق [ت، ص] اجزاسى بربرينه ياقين ، بتيشك § طار ، صيق § بربرينى متعاقب ، فاصله‌سز .

صيق بوغاز ايتمك = طاره كتيره‌رك ، شاشيرته‌رق امانى ترويج ايتديرمك .

صيقلاشمق = صيق اولمق ، بربرينى متعاقباً واقع اولمق .

صيقلق = فاصله‌سزلق ، طارلق ، تعاقب .

صيقى = طار ، مضيق || پك قانى ، سرت || مستعجل ، سرعتلى || شدتلى || مضايقه ، اضطراب || مساعده‌سزلك .

صيم صيقى = پك طار .

صيقى صيقى‌يه = بر مظروفك ظرفنه تمامى تمامنه يراشمسى ، پك دواملى ، پك بتيشك .

صيقشمق [ت، مص] بربرينى صيقه‌جق صورتده ييغلمق ، ازدحام § غلبه‌لك اولمق § مجبور ومضطر قالمق .

صيقيشديرمق = زورله طار يره صوقمق || تضييق ، تعصير ايتمك || زورلامق ، اجبار ايتمك || كيزليجه النه طوتشديرمق ، ويرمك .

صيقمق [ت، مص] طارلاتمق § تضييق ايتمك § ال ويا بر آلت واسطه‌سيله بر شيئك حجمنى كوچولتمك ايچون صرف قوت ايلمك § محجوب ايدرك ، قباحتلرينى خفيفجه يوزينه اوره‌رق اوتانديرمق .

صيقلمق = طارالمق || مضيق اولمق || حجمى كوچولمك || محجوب وعاجز قالمق ضرورته دوچار اولمق .

ايچ صيقلمق = محزون ومكدر اولمق .

جان صيقلمق = منفعل ، متأثر اولمق .

صيقندى [ت، س] طارلق ، مضايقه ، ضرورت § قساوت ، كدر ، اندوه ، حزن § اضطراب ، ضجرت .

ايچ صيقنديسى } = انفعال ، تأثر .
جان صيقنديسى }

صينامق [ت، مص] تجربه ايتمك ، دنه‌مك .

صيوا ــ صيوه [ت، س] ديوارلره سوريلن معروف خرج .

صيواجى = صيوا ياپان ، ديوارلره صيوا سورن .

صيواجيلق = صيوا سورمك صنعتى .

صيوالى = اوزرينه صيوا سورلمش ديوار ، بنا .

صيواشمق [ت، مص] بولاشمق . § لزوجتلى اولمق .

صيولشيق ــ صيويق [ت، ص] مايعجه ، لزوجتلى § ياپشقان § معجز ، مسلط .

صييرمق [ت، مص] شدتله سورته‌رك بر شيئك يوزينى صويمق § سيله‌رك ، قازيه‌رق برشيئك اوستنده كى شيلرى آلمق § (قليج بيچاق حقنده) چكه‌رك چيقارمق .

صييرتمق = (صييرمق) فعلنى اجرا ايتديرمك .

صييرلمق = (صييرمق) فعلى كندنده واقع اولمق .

صييرندى = صييرلمش شى || قابه بولاشغى .

صبيريق = دری وقابوغك صيبرلمش ، طرمالانمش يری ‖ عار وحجابی اولميان ، پرواسز ، حياسز .

صاد مضمومه

صُبْح [ع،س] صباح وقتی ، فجر زمانی . [جمعی : (اصباح) كليد .]

صبح كاذب = شفقدن اول طاك يرينك آغارمسی .

صبح صادق = شفق سوكمك .

صبح ومسا = صباح ، اقشام .

صبحدم / صبحگاه = صباح وقتی ، بامداد .

صُحْبَت [ع،مص] كوروشوب قونوشمق ، ارقداشلق ، همدملك .

حلوا صحبتی = آناطوليده بين الاحبا كيجه‌لری تل حلواسی ياپه‌رق تشكيل ايديلن اكلنجه ، مسامرهٔ صفوت پرورانه .

آداب صحبت = انسيت و معاشرتك شرائطی .

صُحُف [ع ، س] (صحائف) كبی (صحيفه)نك جمعی § كتب اربعهٔ سماويه‌دن باشقه بعض پيغمبران عظام حضراتنه من قبل الرحمن انزال بيوريلان احكام مخصوصه ، رسائل منيفه : صحف شريفه .

صُخُور [ع ، س] قيا معناسنه اولان (صخره) نك جمعی § (طبقات) حيوانات ونباتاتك افعال حياتيه‌سيله سطح ارض اوزرنده تكون ايدن علائم (ژه‌ئولوژيه)

صخور حيوانيه = (طبقات) حيواناتك افعال حياتيه‌سيله تكون ايدن طاشلر : (نامعه) انواعنك كلسدن متشكل قبوق وصدفلری كبی .

صخور نباتيه = (طبقات) نباتات واسطه‌سيله حصوله كلن طاشلر : طاش كمورلری وامثالی معادن .

صخور رسوبيه = (طبقات) بحر ويا مياه جاريه‌نك فعل وتأثيريله افقی ويا جزئی ميللی ، بربرينه موازی اوله‌رق تشكل ايدن طبقات ارضيه : شيست غضاری كبی .

صخور ناريه = (طبقات) داخل ارضده‌كی مايع نارينك اراضئ رسوبيه‌ده حاصل اولان ياريقلره نفوذيله تكون ايدن صخره‌لر . بونلر كتله حالنده بولنورلر .

(مبحث الصخور)

١ — غرانيت لوحه‌سی (٨٠ دفعه قطری بيواتلمشدر) : ا — كتله حالنده قووارس ؛ ب ، ح — بلورات متفرقه حالنده قووارس ؛ ء — ميقا ؛ و — اوليغوقلاس ؛ م — اورتوز بلوری ؛ ر — كتله حالنده اورتوز ؛ ٢ — ميلو عقيق اسودی (٥٠٠ دفعه بيواتلمشدر) ٣ — تويليه‌رك بازالت طبقه‌سی (٢٠ دفعه بيواتلمشدر) .

صُدَاع [ع،س] باش آغريسی .

صُدْغ [ع،س] (طب) كوز ايله قولاق بيننده‌كی محل ، شقاق § زلف .

صدغی = صدغه منسوب ومتعلق : عضلهٔ صدغيه ، عظم صدغی .

صُدُور [ع،ص] هر شيئك مقدمنك اعلاسی معناسنه اولان (صدر) ك جمعی .

صُدُور [ع،مص] صادر اولمق ، چيقمق ، ظهور ايتمك .

شرفصدور = (ارادهٔ سنيهٔ ملوكانه حقنده) شرفله صادر اولان .

فرض صدور = ☞ [فرض] .

صُرَاحِیّ [ع ، س] ايچنه صو قونلمق ايچون بلور ويا زجاجدن صورت مخصوصه‌ده ياپيلان آغزی طار ، قارنلی قاب . صورشيشه‌سی .

صُرَدَان [ع،س] (طب) ديل آلتنده بولنان ايكی سياه قان طماری .

صُرُوح [ع،س] (صرح) ك جمعی . قصرلر ، عالی بنالر .

صُرَّه [ع، س] آقچه كيسه‌سی ، پاره چيقينی § حرمين محترمين اهالئ كرامنه جانب اشرف حضرت خلافتپناهيدن اهدا وارسال بيوريلان آقچه و سائره : صرهٔ همايون .

صره امينی = صرهٔ همايونی سوق وايصاله مأمور اولان ذات .

صره آلايی = صرهٔ همايونك درسعادتدن يوم اخراجنده اجرا بيوريلان مراسم احتراميهٔ مخصوصه .

صُعُوبَت [ع ، مص] كوجلك ، مشكللك ، زورلق .

صعوبتلی = كوچ ، زور .

صُعُود [ع ، مص] يوكسكه چيقمق ، ترفع ، يوكسلمه .

صعود ماكنه‌سی = (آسانسور) يوكسك مبانيده الك آلت قاتدن اوست قاته چيقمق ايچون ماكنه ايله متحرك حجره .

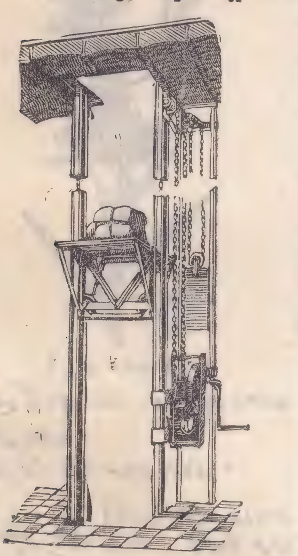

(آلت صعود)

صُغْرَی [ع،ص] (كبری) مقابلی . الك كوچوك معناسنه اولان (اصغر) ك مؤنثی § (منطق) قياسك كوچوك مقدمه‌سی : قضيهٔ صغری .

صُفْر [ع،س] باقر ، پرنج ، طونج ، (طوج) .

صُفْرَت [ع ، س] صارپلق ، صاری رنك § بكز صولوقلغی .

صُفُوف [ع،س] صره ، ديزی معناسنه اولان (صف) ك جمعی .

صُفّه [ع،س] اوطوره‌جق سدلی محل § صوفه .

چمن صفه = چندن یاپلمش صدیر، سد، چنلك .

صُكوك [ع،س] (صك)ك جمعی .

صُلب [ع،س] آرقه کمیکی، اوکورغه § نسل، ولد، ذریت . [مؤنثی (صلبیه) دو .] § قاتی، سرت، مایع وغاز اولمیان جسمك حالی : اجسام صلبیه .

صلبی = آدمك کندی اولادی، اوغلی || متوفانك صلبندن حاصل اولان چوجق .

صُلح [ع س] باریشمه، باریشقلق § راحتلك، آسایش § (فقه) بالتراضی نزاعی رفع ایدن عقدکه : ایجاب وقبول ایله منعقد اولور .

حقوق صلحیه = (حقوق دول) زمان صلحده دولتلرك یکدیکریله اولان مناسبات ومعاملات جاریه‌لرنده دستورالعمل طوتلمق ایجاب ایدن قواعد حقوق دول .

صلح آمیز = صلح و آسایشی موجب اولان، ملایم، طاتلی معامله، سوز .

صلحنامه = صلحك شرائطنی حاوی اوله‌رق طرفین محاربین بیننده تحریر وتعاطی اولنان ورق .

صلحی = صلحه منسوب ومتعلق .

صلحاً = محاربه‌سز، محاکمه‌سز اوله‌رق، اوزلاشه‌رق .

صُلَحاء [ع،س] صلاح صاحبی معناسنه اولان (صالح)ك جمعی : صلحای امت .

صُموت [ع،مص] سکوت ایتمه، صوصمه صوموروتمه .

صُنع [ع،س] یاپش، ایش، عمل، اثر قدرت § دخل، تأثیر :

« لب جوده کمال صنعی هریرك چمن سویلر »

صنعی = یاپمه، طبیعی اولمیان، مصنوع، معمول .

صنعی آیاق = (فن دوستسازی، اورتوپه‌دی) قیرلمش ویا کسلمش آیاق یرینه قائم اولمق اوزره صورت مخصوصه‌ده وفنه توفیقاً آغاجدن ویا قسماً مشیندن اعمال اولنمش اولان آیاق . ☞ [دوستسازی]

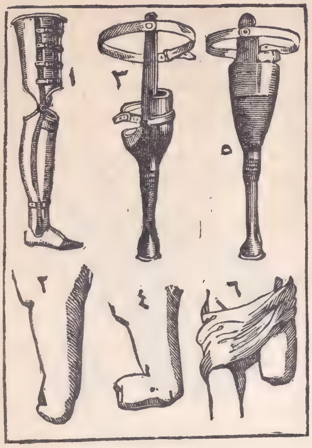

(صنعی آیاق)

١ — دیز حداسندن (٢) یاپیلمش بتر ایچون اعمال ایدلمش اولان مفصللی صنعی آیاق ؛ ٣— دیز آلتندن (٤) یاپیلمش بتر ایچون اعمال ایدلمش اولان آغاجدن آیاق ؛ ٥— فخذك وسطندن (٦) یاپیلمش اولان بتر ایچون اعمال ایدلمش اولان تحته آیاق .

صُنوف [ع،س] جمع : (صنف) : صنوف عالیه .

صو [ت،س] کرهٔ ارضك درتده اوچنی احاطه ایدن وطبیعتده پك مبذول ومنتشر اولان مادهٔ مایعه‌که : متقدمین نظرنده اجسام بسیطه‌دن یعنی عناصر اربعه‌دن بری عد ایدیلوردی . ماء، آب § (کیمیا) رنکسز، طعمسز، رایحه‌سز، یوز درجهٔ حرارتده غلیان ایدن مایعکه : یوزده ٨٨,٨٩ مولدالحموضه ایله ١١,١١ مولدالماءدن مرکبدر § میوه وسائره‌نك عصاره‌سی § هنکام، وقت : ساعت ایکی صولرنده .

طاتلی صو = ایچمکه صالح اولان صو .

آجی صو = طوز وسائر املاحی حاوی اولان صو .

صولر قرارمق = اقشام اولمق .

صو ویرمك = آلات و ادوات حدیدیه‌یه آتشده بعد التسخین صویه صوقوله‌رق ویریلن تاو .

آرپه صویی = بیرا دنیلن ایچکی .

آغز صویی = سالیه || بر ایشه ایمرنمکدن دولایی آغزدن آقان صو .

آغز صویی آقمق = ایمرنمك || پسند ایتمك .

آقان صولر طورمق = دییه‌جك اولمامق، اعتراض قبول ایتمه‌مك .

صو اقتضا ایتمك = غسله محتاج اولمق، احتلام اولمق .

صو ایتمك = (بحریه) کمی، قایق، صندالك ایچنه صو کیرمك، صو ایشلمك .

قره صو = کوزه عارض اولان برنوع ضعف .

ات صویی = اتك قینادیله‌رق، تعصیر ایدیله‌رك چیقاریلان عصاره‌سی .

ازوب صویی ایچمك = ایشه یاره‌مییه‌جق برحاله کلمك .

صوباشی = کتخدا .

صو بورکی = قالینجه اولان یوفقه‌لری اولجه صیجاق صو ایچنده خاشلانیله‌رق یاپیلان برنوع لذیذ شرق بورکی .

بیك دره‌دن صو کتیرمك = بیك درلو بهانه سرد ایتمك .

صو ترازیسی = شهرك صولرینی تقسیم ایچون قله طرزنده یاپیلان یوکسك محل، مقسم .

صو تره‌سی = (روقا) دنیلن یشیل صلاته .

چوق صو کوتورمك = برچوق سوز سویلمکه، اعتراضه مساعد اولمق .

صودن = اهمیتسز، بوش شی .

صودوکمك = آبدست بوزمق، ادرار ایتمك .

صودوکنمك = ییقانمق || غسل ایتمك .

صویه صابونه طوقنمامق = هیچ بر طرفه مضر اولمامق .

صو سموری = (ذنب الماء) ذات الثدیالرك آکل اللحوم فرقه‌سندن اولوب دریسی کورك اعمالنده مستعمل وزیاده‌سیله مقبول برحیواندر . اناطولی واوروپاده بولنور . صوکنارلرنده مسکن یاپار . بوسببدن صوسمودی دیرلر .

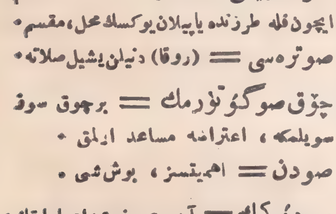

(صوسموری)

صو صغیری = مانده، جاموس .

صو روحی = عصبی الجناح حشراتدن صولر اوزرنده بولنور .

(صو روحی)

صودولابی = بوستانلری صولامق ایچون حیوان واسطه‌سیله ویا صو قوتیله تدویر ایدیلور برنوع دولاب ، چرخ .

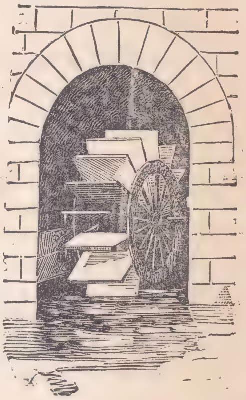

(صو دولابی)

صوقدانی = فصیلهٔ مجهزهٔ مائیه‌دن براوتدر .

ا

(صو قدانی)

صوقرلانغیجی = طیور ذات الارجل‑الکفیه‌دن بر قوشدر .

(صوقرلانغیجی)

صو قباغی = ذات الفلقتین شعبه‌سنك ثنائیه فصیله‌سنه منسوب ایچی اویوق برنوع قباق ‑که : صوده یوزمك بیلمینلر بونلری قولتوقلری آلتنه باغلیه‌رق یوزرلر .

ا

(صوقباغی)

صوقوشی = طیور مائیه‌دن هربری § قورباغه‌دن کنایه‌در .

صوگبی بیلمك = ازبردن ، یاکلشسز اوله‌رق بیلمك .

صوکرویزی = برجنس نبات .

صو یوصونی = ذات الالقاح غیر منظوره‌دن و اشنیه نوعندن بریوصوندر .

صوکسمی } = صوخطی

(بحریه) صو ایله سفینه‌نك فصل مشترکی : خفیف صو خطی ، آغر صوخطی .

ا

(صویوصونی)

صو یونجه‌سی = ذات الفلقتین شعبه‌سنك صابونیه فصیله‌سندن ذوالازهار عدلیه فرقه‌سندن برنباتدر .

ا

(صو یونجه‌سی)

صونجه گیتمك = اویمق ، مزاجنه خدمت ایتمك .

صویولی = صویك جریانی ایچون تحت الزمین یاپیلان مجرالر .

صوبالدیرانی = ذات الفلقتین شعبه‌سنك صیوانیه فصیله‌سنه منسوب زهرلی برنباتدر .

صومزماری = برەزیلیایه مخصوص طیور دوریه‌دن اولوب قویروغنك ایکی طویل چتالیله ممتازدر .

(صومزماری)

صوغوق صو = (کیمیا) حرارتی (٠) دن (١٠) درجه‌یه قدر اولان صولر .

تازه صو = (کیمیا) حرارتی (١٠‑٢٠) درجه اولان صولر .

ایلیق صو = (کیمیا) حرارتی (٢٠‑٤٠) درجه اولان صولر .

صیجاق صو = (کیمیا) حرارتی (٤٠‑٨٠) درجه اولان صولر .

قاینار صو = (کیمیا) حرارتی (٨٠‑١٠٠) درجه اولان صولر .

قره صولری = (حقوق دول) دکزك ساحله یاقین واك قوتلی طوپ منزلی داخلنده اولان قسمی .

آچیق صولر = (حقوق دول) طوپ منزلی خارجنده قالان دکز قسمی ‑که : بونلر عموم دولتلر بیننده مشترك عد ایدیلور .

صو تسویه‌سی = (حکمت) [تسویه] .

صواورومجکی = ذوالجناحین حشراتندن اولوب بعض طورغون صولرك وخصوصیله کوللرك سطحنده بولنور .

(صواورومجکی)

صوجندره‌سی = (حکمت) مایعاتده تضییقك مقساویاً انتقالنه دائر اولان قانونه مبنی اوله‌رق اعمال ایدیلوب عظیم بر تضییق حصوله کتیرمك وبناء علیه اعمالات مهمه‌ده ومثلا: حرب بارودی، کاغد، زیوت شحمیه، طوغله کبی اعمال ایلمك، چوغه‌لری باصه‌قیلامق، موم فابریقه‌لرنده اولدیغی استه‌آریندن تفریق ایلمك، بعض نباتاتك عصاره‌لرینی چیقارمق، یوکاری صقیشدیرمق ایچون استعمال ایدیلور.

صوطاوغی = حیوانات فقریه‌نك طیور جنسندن ودجاجیه نوعندن بر. زیلیاده بواغور.

(صوطاووغی)

صوارمق = (حیوان حقنده) } =
صولامق = (بوستان حقنده) }
صوویرمك، صوایچیرمك. اروا واسقا ایتمك.

صولاق آرابه = یازین سوقاقلری صولامغه مخصوص آرابه.

(صولاق آرابه)

صولامه = صولامق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || ارواء، اسقا || (حکمت) معدنلرك خواص حکمیه‌سی تعدیل ایچون بعض عملیات اجرا ایتمك ومثلا هرهانکی برمعدنی آتشده قیزدیروب بعده بردن بره صوغوق صویك ویا سائر بر مایعك درونته غطس ایله تبرید ایلمکدن عبارتدر.

صولی = درونده، ایچنده، کندیسنده صو اولان || صیویشیق، عارسز آدم.

صولانمق = صو پیدا ایتمك، صولی اولمق § حیوان، ترلا صو ایچمك.

صولاق = صوبی چوق اولان محل.

صوبه [ت،س] قیشـین اوطه، صالون ایچنه ویا صورت دائمه‌ده مطبخ داخلنده قوریلوب درونـنده آتش یانان ودومانی برصاج بوری واسطه‌سیله طیشاوی‌یه چیقان آلت، § قیشـین صوغوغه مایانه‌میان زهار ونباتاتی محافظه ایچون اوسق ویان جهتلری جامله مستور ومحفوظ ایچنده آتش یانان محل مخصوص.

صوبه‌جی = صوبه یاپان ویاقوران آدم.

صوپه [ت، س] قالین دکنك § قماش وسائره‌ده اکلی یول، چوبوق § طایاق، کوتك.

صوپه‌لی = الـنده صوپه‌سی اولان § کنیش یوللی قماش وسائره.

صوچ [ت،س] قباحت، خطاء § جرم، جنحه.

صوچلی = قباحتلی، مجرم، جنحه‌دار.

صوچسز = قبـاحتسز، مدخلمز، معصوم.

صوچوق [ت،س] تمیزلنوب قوریدلمش باغرصاق ایچنه طولدیرلمش بهارلی قیمه § ایپه دیزلمش بادمك واحت الحلقوم یاپیلان شکرك مایع حالنده ایکن ایچنه باتیریله‌رق یاپیلان برنوع شکر.

صور [ع،س] اوفوریله‌رك چالینان بیوك بوینوزدن بوری § یوم قیامتده حضرت اسرافیل علیه السلامك اوفلیه‌جغی بوری: صور اسرافیل.

صُوَر [ع،س] (صورت)ك جمعی.

صوراق [ت،س] صورمقله‌اوکره‌نیلن شی.

صورت [ع،س] شکل ظاهری، خارجدن کورینیش، شـکل، هیئت، برج § حال ظـاهری § رسم، تصویر § طرز، طور، کیفیت، اسـلوب، وجه § چاره § نسخه، مثل، عین § یوز اکشیلکی، عبوست § (حساب) برکسرعادیده واحدك قاچ مساوی قسمی مطلوب اولدیغنی بیلدیرن کمیته دینور: مثلا: ($\frac{٣}{٤}$) افاده‌سـنده واحد (٤) قسـمه بولونمش وبوندن اوچ قسمی مطلوب بولنمش اولدیغی اکلاشیلیرکه: اشته بو (٣) عددی صورتدر § چهره، یوز.

صورت تسویه = چاره حل وفصل.

صورتاً = ظاهراً، ظاهرده.

صورت پذیر }
صورتنما } = حاصل اولان، حصول بولان.
صورتیاب }

صورتسز = چهره‌سز، عبوس || چرکین.

صوری = صورته متعلق، معنایه تعلقی اولمیان، ظاهری.

صوزغوچ [ت، س] باشه طاقیلان طوغ، چلنك § بعض قوشلرك تپه‌لرنده کی توکدن زینت طبیعیه.

صورمق [ت.مص] سؤال، استفسار، استیضاح، استفهام، استعلام ایتمك § دوداقلرینی اوزاده‌رق اتمك.

صورش }
صورمه } = (صورمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی || اسم مصدر || استعلام، استفهام، استیضاح || اتمه.

صورلمق = سؤال اولنمق، استفهام، استعلام اولنمق || سـؤال واقع اولمق، مسئول اولمق.

صورشمق [ت.مص] متقابلا صورمق، بربرینه سؤال ایتمك.

صورشدیرمق = سؤال ایدرك تفتیش وتحقیق ایتمك، استکناه.

صوسام [ت،س] [redacted] [سوسن].

صوصمق [ت، مص] سکوت ایتمك، سوزی کسمك.

صوصدیرمق = اسکات ایتمك، سوزینی کسمك.

صوغان [ت،س] بربری اوزرینه صارلمش قات قات قابوقلردن عبارت کوك ـ که: اطعمه وصلاته‌یه لذت ویرمك ایچون قونیلور. بصل، پیاز. انواعی واردر § کوکی صوغانه مشابه اولان نباتات ـ که: اکثریا ساقسیلره دیکیلور.

(صوغانلر ـ بصل)

١ ـ آرمود شکلنده قرمزی صوغان (آرپه‌جق صوغان)، ٢ ـ یاصی بیاض

صوغان ، ۳ — ایری‌صوغان، ٤ — صاری
قاولی صوغان ، ٥ — علی العاده خفیف
قرمزی رنکلی صوغان .

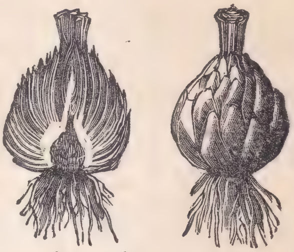

(یبانی زمبق چیچکی صوغانی)

آطه صوغانی = شقویه فصیله‌سندن اولوب طبابتده مستعملدر. بونك بصلرینی دیلیم دیلیم کسه‌رك کونشده قورودرلر . کندیسی غیر مأکول برجنس نباتدر.

(آطه صوغانی)

یشیل صوغان = یاپراقلری اکل اولنور برنوع صوغاندر. قیصه‌جه تعبیر اولنان کوچوك صوغان بصلرینی ویاخود صوغان تخملرینی اکمکله حاصل اولور .

صویوب صوغانه دوندرمك = ماملکنی الندن آلمق.

صوغانلی = صوغان ایله یاپلمش، ایچنده صوغان اولان طعام .

صوغره [ت،س] (بحریه) یان یانه وضع اولنان کوکرته تحته‌لرینك باشلری آره‌سنده‌کی آره‌لقلردن هربری.

(یشیل صوغان)

صوغلجان [ت، س] آیاقسز قورت انواعندن اولوب رطوبتلی طوپراقدرونده یشایان شریدواری حیوان § باغرصاقلرده یشایان شرید کبی برجنس قورت که: ضعف عمومی‌یی موجب اولور . دوده، دود وحید . ☛ [دود]

صوغلجان اوتی = باغرصاق صوغلجانلرینی دوشورمك ایچون منقوعی ایچیلان برنوع کوك ، نبات .

صوغوق ـ صوئوق [ت، ص] (صیجاق)ك ضدی . حرارتی حس اولنمیان ، بارد ، سرد § طبیعتك خوشلانمدیغی شی، مناسبتسز اوضاع واحوال .

صوغوق‌بز = برجنس اینجه کتان .

صوغوق آلمق = اوشیوب خسته اولمق.

صوغوقجه = آز صوغوق .

صوغوقلامق = صوغوق آلمق .

صوغوقلق = صوغوق اولان شیئك حالی || مناسبتسزلك || عدم ائتلاف || خوشاب ، یمش کبی یکدیکر صوکنده ینیلان شی || حمامك صیجاق اولمیان مایشاری‌محلی.

بل‌صوغوقلغی = التهاب مجرای بول .

صوغومق = صوغوق اولمق، حرارتی ضایع وترك ایتمك .

صوغوتمق = صوغوق ایتمك § توجهنی ازاله ایلامك .

صوف [ع،س] یوك ، یپاغی § یوك طوقومه‌سی ، یوکدن معمول منسوجات .

صوفا ـ صوفه [ت،س] ☛ [صفه].

صوفته [ت،س] مدرسه مداومی، طلبهٔ علومدن هر بری ، درس عام شاکردی .

صوفی [ع،ص] اهل تصوفدن اولان § زاهد تقی ، متقی .

صوفیه = اهل تصوفدن اولانلر ، متصوفین ، اهل تصوف طاقمی، طائفه‌سی.

صوفیلق = زهادت، زاهدلك، متقیلك.

صوقشمق [ت،مص] اصولجه آره‌یه کیرمك، طار یریره یرلشمك.

صوقشدیرمق = اصولجه صوقمق ، طار یریره یرلشدیرمك .

صوقلغان [ت ص] هریره صوقیلیر ، هر یره کیرر ، هرکسله چابوق بیلدك ، احباب اولور، مونس آدم § متجسس ، متملق .

صوقمق [ت،مص] کیردیرمك ، ادخال ایلمك § باتیرمق ، صاپلامق .

بورن‌صوقمق = قاریشمق، مناسبتسز یره مداخله ایتمك .

کوزه‌صوقمق = بری حقنده بیوك برذاتك توجهنی استجلاب ایلمك .

صوقلمق = آره‌یه کیرمك ، زورله طیقلمق .

صوقوم [ت، س] یالکز شو تعبیرده قوللانیلور .

قویروق‌صوقومی = قیچ کیکی ، عظم عجز .

صوك [ت،ص] الك کریده‌کی ، نهایت ، غایت ، اوج § انجام، عاقبت § خاتمه § دول اشی ، مشیمه § صوکره‌کی ، مؤخر § (نباتات) برچیچکك ابره‌نك تحج نادلنه متصل اولان قطعه‌سی .

صوکنی‌صایمق = برایشك نتیجه‌سنی دوشونمك .

صوکنده = نهایت،عاقبت،نتیجه‌ده .

صوك نفس = آخرنفس، هنکام ممات.

صوکره = بعده ، مؤخراً .

صوکره‌سی = آلت طرفی .

صوکره‌لری = الك صوك زمانلرده ، مؤخراً .

صوکره‌کی = مؤخر،اخیر، الك کریده‌کی.

صوکسز = نهایتسز، بی‌پایان، توکنمز نتیجه‌سز ، ثمره‌سز .

صول [ت،س] (صاغ) مقابلی، یسار، چپ § انسان ویا حیوانك صول طرفنه دوشن جهت .

صول‌طرف = یوزینی کونشك طوغدیغی جهته چویرن آدمك وضعیتنه نظراً شماله جهق || صول قولك حذاسی .

صول‌قول آغاسی = (عسکری) صاغ ، صول نامیله ایکی درجه‌دن عبارت اولان قول اغالق رتبه‌سندن ایلك درجه‌سی که: صاغ قول آغاسی بوکا تقدم ایدر. [بودرجه الیوم بحریه واطبا واستحکام صنفلرینه مخصوصدر .]

صولاق = صول الیله ایش کورن ، دائما صاغ الی یرنده صول الی قوللانان، یساری .

صول‌قول = اردونك صول طرفی ، صول جناحی .

صولمق [ت، مص] رنکی وپارلاقلغی غائب ایتمك ، سولیومك .

صولدیرمق = رنکی وپارلاقلغی ازاله ایتمك .

صوله = (صولمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

صولماز = رنکی آتماز، بویاسی ثابت قماش وسائره .

صولق
صولوق } = صولمش، رنکی آتمش .
صولیق

صولوغان [ت، ص] جزئی حرکتله نفسی طارلاشان ، طیق نفس . اکثریا حیوان حقنده مستعملدر .

دکز صولوغانی = فورطنه تسکین اولندقدن صوکره خفیف خفیف کلوب ساحله چارپان طالغه‌لر .

صولوق [ت، س] نفس، تنفس § صولمش، رنکی آتمش شی .

صولوغی صولوغنه = فوق العاده سرعتله ، عجله ایله .

صولوغی کسمك = آمان، زمان ویرمه‌مك || استعجال ایتمك .

صولوق آلدیرمامق = نفس آلمغه وقت براقمامق .

صولوغی فلان یرده آلمق = کندینی کوچ بلا اوراده آتمق .

صولومق [ت، مص] صیقندی ایله نفس آلمق .

صولوتمق = زحمتله نفس آلدیرمق || (اتی) چوق یورمق .

صوماق [ت، س] ☞ [سماق] .

صوماکی [ت، س] (معدنیات) یشیل، قرمزی ، سیاه رنکلرده وغایت سرت ومختلف جنسده سلیقاتلردن مرکب بر طاشك اسمیدر. [هیچ بر حامضدن متأثر اولمدیغی جهتله مقاومتی زیاده‌در . بناء علیه ازمنهٔ سالفه‌ده دیکیلی طاشلر بوندن اعمال اولنوردی.]

(صوماکی)

صومورتمق [ت، مص] دوداقلرینی اوزاتوب عبوس طورمق ، چهره آصمق .

صومون [ت، س] یوارلاق اتمك، تعبین اولنه‌رق عسکره ویریلن اتمکدن بیری § یومرو شی § اوجی ویده‌لی قالین چیویی‌یه کچیرلمکه مخصوص دمیر پول .

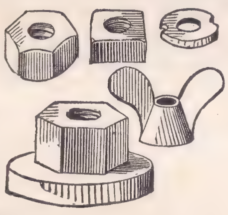
(صومونلر)

صونمق [ت، مص] اوزاتمق، ویرمك، تقدیم ایتمك :
« صوندیلر برجام طولوسی شربتی »

صوندیرمه [ت، ظ] اوك طرفی آچیق چاتی الق ـ که : حیوان باغچه‌سنده وآلات وادوات زراعیه وضعنه مخصوصدر .

صوی [ت، س] نسب ، عرق ، نژاد § اجداد، سلاله § ذریت ، اخفاد § اقربا، تعلقات § (ص) اصیل: صوی آت ، صوی کوپك .

صویسز = اصلی، نسلی، نسبی بوزوق ، جبلتسز ، فرومایه .

صویسزلق = فرومایه‌لك ، بد اصللق .

صویتاری [ت، ص] مسخره .

صویغون [ت، س] صویمه، سلب، غصب .

صویغون ویرمك = صویلمق، خرسزلر طرفندن مالی سرقت اولنمق .

صویمق [ت، مص] اثوابنی چیقارمق، چپلاق ایتمك § قابوغنی ، دریسنی چیقارمق، یوزمك § اشیا واثوابنی چالمق ، غصب ایتمك .

صویلمق = اثوابی چیقارلمق || دری وقابوغی چیقارلمق || اشیا واثوابی غصب وسرقت اولنمق .

صویمه = (صویمق) ماده سندن مصدر تخفیفی .

صوینمق = کندی اثوابنی چیقارمق .

صوینوب دوکنمك = استراحت ایچون کیجه‌لك کیمك .

صوئوق ـ صوئوتمق [ت، س] ☞ [صوغوق ، صوغوتمق] .

ض [ع، فا، ت، حر] عربى الفباده اون بشنجى و الفباى عثمانيه‌ده اون سكزنجى حرفك اسمى اولوب نقطه‌سز (ص)دن تفريق ايچون (ضاد معجمه) ناميله معروفدر. بعضاً (ظ) وبعضاً دخى (د) صدالرينى ويرور . بناء عليه ويرديكى صدايى اشراب ايچون قوسين داخلنده (ظ ، د) حرفلرى استعمالنه مجبوريت حاصل اولمشدر . ابجد حسابنده (٨٠٠) عددينه دلالت ايدر .

خطوط متنوعۀ عثمانيه‌ده شكلى بروجه آتيدر:

ض ------------ كوفى

ض ------------ تعليق

ض ------------ ثلث

ض ------------ نسخ

ض ------------ سياقت

ض ------------ توقيع

ض ------------ ديوانى

ض ------------ جلى

ض ------------ اجازت

ض ------------ رقعه

ض ------------ ريحانى

ض ------------ شجرى

ضابِط [ع، ص، ظ] ضبط وربطه مأمور اولان، ضبط وربطه مقتدر بولنان § عسكرده افراده قوماندا ايدن ذواتدن هر برى ـ كه : ملازم، يوزباشى، قول آغاسى، بيكباشى رتبه‌لرينى حائز اولانلر [مافوقنه امرا و آنلرك مافوقنه اركان دينور .] جمعى: (ضباط) ايسه‌ده لسانمزده فارسى قاعده‌سى اوزره جمعلنديريلرك (ضابطان) صورتنده قوللانيلور .

آلايلى ضابط = نفرلكدن يتشمه ضابط .

مكتبلى ضابط = مكتب حربيه‌دن يتشمش ضابط .

ضابطلك = (ظ) ضابطلك حال وصفتى || ضابط اولمه .

ضابِطَه [ع، س، ظ] مملكتك آسايشنه متعلق امور وخصوصاتك تمشيتنه مأمور اداره ، پوليس § (فقه) يالكز بر خصوصه وآنك تفرعاتنه شامل اولان قاعده ، قاعدۀ خصوصيه . [جمعى : (ضوابط) در .]

ضابطۀ عدليه = (حقوق) ناحيه مديرلرى، پوليس مأمورلرى، مدعئ عموميلر، مستنطقلر ، ضبطيه ضابطانى ، كوى مختارلرى ، اختيار مجالس اعضاسى ، كوى ، اورمان بكجيلرى .

ضاحِكْ [ع، ص، د] كوليجى ، كولن ، خندان .

حيوان ضاحك = انساندن كنايه .

ضاحِكَه [ع، س، ص، د] (ضاحك)ك مؤنثى § كولنجه ظاهر اولان ديشلر § ازى ديشلردن هر برى . [جمعى : (ضواحك) كلير .]

ضادْ [ع، س، د] (ض) حرفنك اسمى : ضاد معجمه ، ضاد منقوطه .

ضارِبْ [ع، ص، د] دوكيجى ، دوكن ، ضرب ايدن .

ضارب ومضروب = دوكن ایله دوكیلن .

ضارب مشترك = (ریاضیه) برسلسلهٔ هندسیه‌نك حدلرینی مشتركاً ضرب ایدن عدد كه : بوكا نسبت مشتركه دخی دینور .

ضالّ [ع ص د] دوغری یولدن ، طریق صوابدن چیقمش ، ضلالتده قالمش اولان ، كمراه .

هم ضال ، هم مضل = هم كندی ضلالتده قالان ، همده بشقه‌سنی اضلال ایدن آدم .

ضامن [ع ص ظ] اضعوینه مجبور اولان ، كفیل .

ضایع [ع ص ظ] الدن چیقان ، غائب وتلف اولان .

ضایعات = ضایع وتلف اولان ، غائب ، نابدید اولان شیلر || زیان ، ضرر || وجودجه اولان تلفات .

ضبّ [ع س ظ] كرتنكله ، كلر .

ضباب [ع س ظ] (حكمت) پوس ، سیس ، رطوبتلی دومان .

ضبط [ع ف ظ] حسن تدبیر وبصیرتله حفظ § حسن تدبیر ویا قوت ایله برشیئی كندی دائرهٔ تصرفنه ادخال ایتمك § زورله ، جبراً آلمه ، غصب ایتمه § اكلامق ، ذهننده طوتمق § بر مجلسك ، محكمه‌نك مذاكره‌سنی قید وتحریر ایتمه § مصادره .

ضبط كاتبی = بر محكمه ویا مجلسك مقرراتنی قید وتثبیت ایدن كاتب .

ضبط دفتری ویا جریده‌سی = بر محكمه ویا مجلسك مقرراتنی حاوی اولان دفتر .

ضبط وربط = آسایش ، انتظام .

ضبطنامه = بر محكمه ویا مجلسك مذاكرات ومقرراتنی ویا مستنطقك افاداتنی حاوی اوله‌رق تنظیم ایدیلن ورقهٔ رسمیه .

ضبطیّه [ع س ظ] مملكتك تأمین آسایش وانتظامنه مأمور هیئت ، اداره § ضبط وربطه مأمور برصنف اجرتلی عسكر ، ژاندارمه .

ضبع [ع س د] صیرتلان .

ضخامت [ع مص د] ایریلك ، بیوكلك .

ضخامهٔ قلب = (طب) قلبك الیافی عضلیه‌سنك وبناء علیه حجمنك تزایدندن عبارت برمرض ـ كه : جداران قلبك ثخانت پیدا ایتمسی منتجدر .

ضخامهٔ كبد = (طب) قره جكرك حجماً بیومسندن متولد برمرض .

ضخم [ع ص د] ایری ، بیوك ، قوجه‌مان .

ضخم العظام = ایری كمیكلی . مؤنثی (ضخیمه) در :

ضخیمة الجلد = (حیوانات) ذات الثدییانك آكل النبات اولان و اك بیوك جثه‌لی قسمنی تشكیل ایدن قالین دریلی حیوانات : فیل ، كركدان ، آت ، مانده وسائره كبی .

ضرّ [ع س د] ضرر ، مضرت ، زیان .

ضرّاء [ع س د] (سراء) مقابلی . محنت ، بلا ، شدت .

ضرائر [ع س د] برآدمك ایكی ویا دها زیاده زوجه‌سندن هر بری ، (اورتاق) معناسنه كلان (ضره) نك جمعیدر .

ضراعت [ع مص د] تواضع ، تذلل ، مسكنت ، آلچاقلق : ضراعتنامه ، عرض ضراعت .

ضرب [ع مص د] برشیئی دیكر شیئه اورمق § اورمق ، دوكمك § سكه‌یه تمغا اورمق ، تمغالامق § (ریاضیه) بر عددی دیكر عددك محتوی اولدیغی احاد قدر تكرار ایتمك عملیاتی ـ كه : تكرار اولنان عدده (مضروب) ومضروبك قاچ دفعه تكرار ایدیله‌جكنی كوسترن عدده (مضروب فیه) وچیقان نتیجه‌یه‌ده (حاصل ضرب) دینور . [مثلا ٤ عددینك ٣ ایله ضربی ٤ عددینك ٣ دفعه تكرار ایدلمسی یعنی ٤+٤+٤=١٢ دیمكدر . بومثالده ٤ عددی مضروب ، ٣ عددی مضروب فیه ، و ١٢ عددی‌ده حاصل ضربدر § (عروض) بربیتك مصرع ثانیسنك جزء اخیری كه : بوكا (عجز) دخی دینور § قوت ، قدرت ، شدت : ضرب دست ، ضرب نطق § قلعه دوكن دینیلن بیوك چاپده طوپ . [جمعی : (ضروب) كلیر .

ضرب اشارتی = ایكی عددك بر برینه ضرب اولنه‌جغنی یعنی برعددك دیكر عدد كره تكرار ایدیله‌جكنی كوسترن علامت كه : شوندن (×) عبارتدر .

حاصل ضرب = مضروب ایله مضروب فیهك ضربندن حاصل اولان نتیجه ، ایكی عددك بر برینه ضربندن چیقان حاصل .

ضربخانه = مسكوكات ضرب اولنان محل رسمی .

ضربی = ضربه متعلق .

ضرب مثل = مبنی علی الحكایه اوله‌رق مثال كبی ایراد ایدیلن قول مشهور . [(ضروب امثال) جمعیدر .]

ضرباً = اوره‌رق ، ضرب ایدرك .

ضربزن = معدنی برلوحه وسائره اوزرینه قبارتمه نقشلر یاپان .

ضربات [ع س د] ج : ضربه .

ضربان [ع س د] اورمق ، اوروش § (طب) حركات نبضیه عددی : ضربان قلب ، ضربان نبض .

ضربه [ع س د] اوروش ، اورمه ، چارپش § شدت .

ضرر [ع س ظ] نقصان ، زیان ، خساره

ضرر ایتمك / ضرر كورمك = زیان كورمك ، خساره اوغرامق ، متضرر اولمق .

ضررديده = متضرر ، زیانه ، خساره اوغرامش اولان .

ضرربینه = كار ایتمیوب بالعكس متضرر اوله‌رق .

ضرری یوق = برشی دكل ، وارسون اولسون .

ضررسز = مضر اولمیان || اولدقجه ایی ، فنا دكل .

ضررلی = مضر ، ضرری طوقونان || متضرر ، ضرر كورمش ، خساردیده .

ضرر عام = (فقه) تأثیری عمومه عائد اولان مضرت .

ضرر خاص = دائرهٔ شمولی محدود ، تأثیری یالكز برشخصه ویا بر قاچ كشیه‌یه عائد اولان ضرر ، مضرت . [« ضرر عامی دفع ایچون ضرر خاص اختیار اولنور » قاعدهٔ كلیهٔ فقهیه‌دن اولوب مثلا : طبیب جاهلی اجرای طبابتدن منع ایتمك او طبیب ایچون بر ضرر ایسه‌ده ، ضرر خاص اولوب اكا مساعده ایتمك عمومك ضررینی انتاج ایده‌جكی جهتله ضرر عامی وقایةً ضرر خاص فدا ایدیلور دیمكدر .]

ضرر بین = (فقه) آشكاره اولان ضرر .

ضرر محض = (فقه) كندوسنده هيچ برفائده اولميوب صرف ضرری موجب اولان .

ضرورت [ع مص، ظ] محتاجلق ، احتياج ، ناچارلق § فقر، يوقسوللق . [جمعی : (ضرورات) كلير : الضرورات تبيح المحظورات = ضرورتلر محرماتی مباح قيلار . محصورينك لحم كلاب اكل ايتمسی كبی .] بعضاً : (ضروره) صورتنده دخی مستعملدر .

بالضروره = [(بالضرور) غلطدر] ايستر ايستمز ، ناچار ، چاره‌سز اوله‌رق .

ضروری [ع ص ظ] ضرورته منسوب وعائد § ناچار ، چاره‌سز . § اختياری اولميان ، جبری اولان .

حوايج ضروريه = كيف ، آلايش ايچون اولميوب محضا ادامهٔ حياته خادم اولان شيلر : مأكولات ومشروبات ، ملبوسات ، محروقات ، مسكن احتياجلری حوايج ضروريه‌دندر .

ضری [ع، س، د] (طب) قانی طورميان طمار .

ضريح [ع، س، د] آبر ، مزار ، مرقد .

ضرير [ع، ص، د] انادن طوغمه كور ، اعمی . [جمعی : (اضراء) كلير .]

ضريع [ع، ص، د] محه‌سی بيوك اولان قادين (ويا حيوان) .

ضعف [ع، مص، ظ] زبونلق ، قوتسزلك ، مجالسزلق ، ضعيفلك . [ضعف تعبيری لسان ادب عربده عقل و رأی كوشكلكی معناسنه اولوب بدنجه اولان زبونلغه ، ضعيفلكه ايسه ضم (ض) ايله (ضعف) دينور .] [ضعف : اساساً مصدر اولديغندن (ضعفيت) تعبيری غلطدر .]

ضعف بصر = كوزده‌كی رؤيت قوتنك آزالمسی .

ضعف پيری = تقادم سن تأثيراتيله بدنه عارض اولان اقتدارسزلق .

ضعف تأليف = (ادبيات) علی الاطلاق فهمی تصعيب ايده‌جك صورتده كلامك مشوش اولمسی .

ضعفی = ضعفه منسوب ومتعلق .

ضعيف [ع، ص، ظ] ضعف ايله متصف ، زبون ، بی‌مجال ، قوتسز ، آلسز ، قانسز ، طاقتسز ، ناتوان ، لاغر . [جمعی : (ضعفاء) كلير .] { دوغريسی ضم (ض) ايله (ضعف) دره .] § خسته ، نامزاج ، بيمار § كوشك ، اعتبارسز ، اعتماد اولنه‌ميه‌جق درجه‌ده مشكوك ، غيرقطعی .

ضعيفلاتمق = ضعيف ايتمك ، قوتسز ، درمانسز براقمق ‖ لحم وشحمی ازالتمق .

ضعيفلامق = (ضعيف) اولمق .

ضعيفلق = قوتسزلك ، درمانسزلق ، ناتوانی ‖ آتسزلك .

ضغث [ع، س، د] قوروسی ، ياشی قاريشيق § صحت وعدم صحتی مشكوك اولان . [جمعی : (اضغاث) اولوب لسانمزده يالكز قاريشيق رؤيالر معناسنه اوله‌رق : (اضغاث واحلام) صورتنده مستعملدر .]

ضغط [ع، مص، ظ] برشيئی ، برجسمی ديكر بر محله زورله صوقمق ، كيرديرمك .

ضفادع [ع، س، د] قوربغه معناسنه اولان (ضفدع) ك جمعی .

ضفاير [ع، س، د] اورولمش صاچ معناسنه اولان (ضفيره) نك جمعی .

ضفدع [ع، س، د] (حيوانات) ذوالمعاشين حيواناتدن قوربغه دنيلن كوچك حيوان .

ضفدعيه = (حيوانات) جلدلری مجرد ، اطراف اربعه‌لری اظفاردن محروم اصابع ايله منتهی ، تنفسلری غلصمی ، رئه‌لری حجيراتدن عبارت واستحاله قانوننه تابع قره‌ده ، صوده يشار حيوانات زمره‌سی كه : قوربغه‌لر ايله سمندر ، پروته ، ملكهٔ بحر بو زمره‌يه داخلدر . [بونلردن قوربغه‌لر (عديمة الذنب) وديكرلرينه (ذوذنب) دينور .]

ضفير [ع، س، ظ] (طب) سيكر دمق .

ضلال - ضلالت [ع، مص، د] دوغری يولدن صاپمه ، چيقمه ، طريق حقدن عدول ايتمه . صاپقينلق .

ضلال بعيد = دوغری يولدن بوسبتون اوزاقلاشمه .

ضم [ع، مص، ظ] قاتمق ، قاتلمق ، الحاق ، التحاق ، علاوه § آرتيرمه ، آرتيرلمه § علاوه اولنان شی ، فضله ، فضل § برحرفی اوتره ايله (مضموم) اوقومق ، اوقونمق : ضم ميم ، ضم نون .

ضماير [ع، س، ظ] ج : (ضمير) : ضماير شخصيه .

ضمائم [ع، س، ظ] ج : (ضميمه) علاوات : ضمائم عشريه .

ضمان [ع، مص، ظ] كفالت ، كفيل اولمه (فقه) تلف اولمش بر شيئك مثلياتدن ايسه مثلنی وقيمياتدن ايسه قيمتنی ويرمك § (شرع) آخر كيمسه اوزرنده‌كی حق واجبك التزامی .

ضمان عمل = (فقه) درعهده ، التزام .

ضمغ [ع، س، ظ] (نباتات) ورديه وبقليه فصيله‌سندن بعض نباتات واشجارك ساقلری ، داللری ، كوتوكلری اوزرنده حصوله كلن صلب ، نيم شفاف ، ازوتدن عاری ، معتدل اركان نباتيه كه : صوده حل اولنور وانی لعابی قيلار : ضمغ عربی .

ضمه [ع، س، ظ] اوتره دنيلن و مضموم اوقونمسی مطلوب حرفك اوزرينه قونيلان شو (ـُ) اشارت .

ضمهٔ مقبوضهٔ ثقيله = بو ، شو كبی . وْ

ضمهٔ مبسوطهٔ ثقيله = يول ، زور كبی . وْ

ضمهٔ مقبوضهٔ خفيفه = دوز ، سور كبی . وْ

ضمهٔ مبسوطهٔ خفيفه = كوز ، سوز كبی . وْ

ضمتان = ايكی ضمه .

ضمير [ع، س، ظ] قلب ، يورك ، درون § ايچ ، داخل ، باطن § كوكلده كيزلی اولان سر § (صرف) اسمك يرينی طوتان كلمه كه : متكلم ، مخاطب وغائبه دلالت ايدر . [ضمير متصل ، ضمير منفصل اعتبارلری لسان عربه كوره‌در .] { جمعی : (ضماير) كلير . }

ضمير اضافی = (صرف) مضافلرك نهايتنه داخل اولان (م ، ك ، ی ، مز ، كز) ضميرلری : كتابم ، كتابك ... كبی .

ضمير شخصی = (صرف) شخص كوسترن (بن ، سن ، او ، بز ، سز ، انلر) ضماير يدر .

ضمير فعلی = (صرف) فعل ماضيلرك آخرينه كلن (م ، ك ، ی ، ق - ك ، كز ، يلر) ضميرلريدر .

ضمير نسبی = (صرف) اسملرك آخرينه كلن (م ، سك ، ز ، سكز) ضميرلری .

مافی الضمير = قلبده ، يوركده اولان .

ضَميمه [ع،س،ظ] قاتيلان، ضم وعلاوه اولنان شى • صوكره‌دن الحاق ايديلن قسم . [جمعى: (ضمائم) كلير •]

ضَوْء [ع،س،ظ] (ضيا) نك مفردى • آيدينلق ، روشنالق ، ايشيق ، نور • [ديكر جمعى : (اضواء) كلير •]

ضَوابِط [ع،س،ظ] قاعدهٔ خصوصيه معناسنه اولان (ضابطه) نك جمعى : ضوابط مهمه •

ضَوارِبْ [ع،س،ظ] نبض طمارلرى .

صِياغ [ع،مص،ظ] [ضياع] •

ضَيِّقْ [ع،ص،ظ] يك طار ، تنك ، صيقندىلى : مكان ضيق •

ضاد مكسوره

ضِبابِيَّه [ع،س،ظ] (حيوانات) كرتنكله ، تمساح، سقنقور، بوقلمون ، كور يلان (ثعبان زجاجى) دنيلن حيوانات انواعنى محتوى، زمره ، صنف •

ضبابيهٔ مائيه = بو صنفك صوده دخى يشايان قسمى كه : باشلوجه‌سى تمساحلردر.

ضبابيهٔ بريه = كرتنكله وامثالى •

ضِحْك [ع،مص،د] كولمك، كولمه، خنده •

ضحك آور = كولمه‌يى موجب اولان ، كولنجلى ، جالب خنده •

ضِدّ [ع،س،ظ] برشيئك عكسى، مخالفى، خلافى ، ترسى • [جمعى: (اضداد) كلير •] § مكروه ، منفور اولان شى : بوايش ضد اكبرمدر § رغم : ضدينه كيتمك ، ضدينه ياپمق •

ضدان = ايكى ضد ، بربرينه مخالف ، منافى اولان ايكى شى •

الضدان لايجتمعان = بربرينه مخالف اولان ايكى شى بريرده جمع اولنه‌ماز ديمكدر •

ضديت = (غلطدر) مخالفت ، مباينت § خصومت •

ضِرْتْلانْ [ت،س،ظ] [صرتلان] •

ضِرْس [ع،س،د] (طب) آزى ، آزى ديش • [جمعى : (اضراس) كلير •] : عضلهٔ ضرسيهٔ لاميه •

ضِعْف [ع،س،ظ] بر شيئك مقدارجه ايكى مثلى • [جمعى: (اضعاف) كلير •]

اضراس كبيره = بويوك وآرقه‌ده اولان آزى ديشلرى •

اضراس صغيره = كوچوك و اوكده اولان آزى ديشلرى •

ضِلْع [ع،س،د] (طب) قبورغه كميكلرينك هر برى • پهلو. [جمعى: ضلوع واضلاع كلير] : اضلاع صدريه § قارپوز وياقاوون ديلمى § (هندسه) اشكال هندسيه‌يى تحديد ايدن خطلرك هر برى •

مسافات بين الضلعيه = قبورغه كميكلرينك آره‌سنده بولنان وعضلات بين الاضلاعيه واوعيه واعصاب ايله مملو اولان مسافه‌لر •

ضلع التنين = العوايد دخى تسميه اولنان كوكب ثابت كه : تنين برجنده واقع واوچنجى قدرى حائزدر •

ضلع صحيح = (طب) قيقرداق واسطه‌سيله دوغريدن دوغرى‌يه عظم قصه (كوكس كميكنه) ارتباط پيدا ايدن ويوقاريدن اعتباراً يدى عدد قبورغه كميكندن هر برى • [جمعى : (اضلاع صحيحه)] •

ضلع كاذب = (طب) عظم قصه بالواسطه ارتباط پيدا ايتمش اولان بش عدد قبورغه كميكندن هر برى ـ كه : صدرك بطنه ملاصق اولديغى نقطه‌نك يان طرفلرنده موضوعدرلر.

ضلع مجسم = (هندسه) بر شكل مجسمى تحديد ايدن وجوهك فصل مشتركلرندن هر برى •

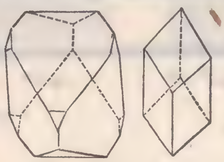

(ضلع)

ضلع كبير سطحى = (معمارى) برطاشك وسمده كورنمك شرطيله ارتفاعنى ارائه ايدن سطحى •

ضلع صغير سطحى = (معمارى) بر طاشك وسمده كورنمك شرطيله عرضنى ارائه ايدن سطحى •

ضِماد [ع،س،ظ] مرهمله يارايه صاردقلرى صارغى ، بز § (طب) بدنك قسم ملتهبنه وضع اولنمق اوزره ترتيب ايديلن دوا ، لاپه •

ضِمْن [ع،س،ظ] قول وفعلك ايچ يوزى § مقصد خفى ، مقصد حقيقى •

ضمننده = ايچون، دولايى، مقصديله: كيفيتك تحقيقى ضمننده •

ضمناً، ضمنى = آچيقدن اولميه‌رق، دولاييسيله •

ضِياء [ع،س،ظ] (ضوء) ك جمعى • [مفرد مقامنده مستعملدر] آيدينلق ، پارلاقلق ، ايشيقلق ، روشنالق § شمسك ويرديكى آيدينلق : ضياء شمسى § (حكمت) بعد مجردده منبع ضيا اولان جسملر طرفندن بر سرعت فوق العاده ايله نشر اولنان غير قابل وزن ولمس بر مادهٔ سياله‌دن عبارت اولوب شفاف اولان جسملردن مرور ايدر (نوتون نظريه‌سى) § رؤيت دنيلن نعمت وكيفيتى بزه بخش ايدن مادهٔ مهمه § منبع ضيا اولان جسملر طرفندن اجرا اولنان اهتزازات سريعهٔ اثير • (ده‌قارت نظريه‌سى) •

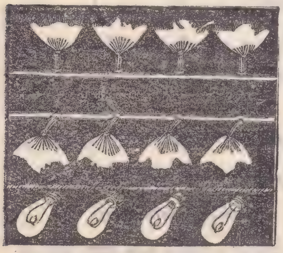

(هوا غازى والكتريق ضياسى)

مقياس ضيا = ايكى منبعدن انتشار ايدن ضيانك يكديكرينه نظراً شدتلرينى مقايسه ايچون (روهفور) ڭ اختراع كرده‌سى اولان آلت مخصوصه •

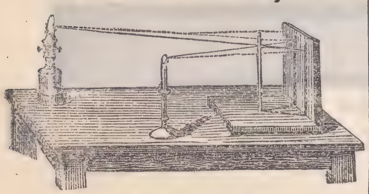

(مقياس ضياء)

استقطاب ضيا = شعاعات ضيائيه‌نك شفاف بر واسطه‌دن بعض شرائط سببيله مرور ايده‌مه‌سى كيفيتى .

انتشار ضيا = (حكمت) شعاعات ضيائيه‌نك اولميان بر سطح اوزرينه ورودنده هر جهته دوغرى صورت غير منتظمه‌ده انعكاس ايتمسى حادثه‌سى •

انعكاس ضيا = (حكمت) شعاعات ضيائيه‌نك مجلى برجسم اوزرينه ورودنده تبديل استقامت ايتمسى خاصه‌سى •

انعكاس ضيا قوانينى = (حكمت) شو ايكى قانون : ١ — زاويهٔ ورود زاويهٔ انعكاسه مساويدر • ٢ — شعاع وارد ايله شعاع منعكس سطح عاكسه عمود اولان عين بر مستوى اوزرنده بولنورلر •

انكسار ضيا = (حكمت) ضيانك شفاف برواسطه‌دن ديكر شفاف بر واسطه‌يه ومثلا هوادن صو ويا زجاجه و بالعكس صو ويا زجاجدن هوايه كچركن قيريلور كبي تبديل استقامت ايتمسی حادثه‌سی .

تركب ضيا = (حكمت) الوان اصليه‌يه تحلل وتفرق ايتمش اولان ضيانك تكرار تركب ايدوب بياض اولمسی .

حزمهٔ ضيائيه = (حكمت) هر هانكی برمنبعدن صدور ايدن شعاعات ضيائيه‌نك هيئت مجموعه‌سی .

شعاع ضيا = (حكمت) حين انتشارنده ضيانك تعقيب ايتديكی خط مستقيم .

ضيای منطقی = (حكمت) بعضاً اقشاملری غروبدن صوكره افق غربيده و صباحلری فجردن اول افق شرقيده كوريلن خفيف ضيا .

سرعت ضياء = (حكمت) ضيانك ثانيهٔ واحده‌ده قطع ايلديكی مسافه‌يه دينوركه : ٣٠٠٠٠٠ كيلومتره‌دن عبارتدر .

ضياپاش = ضيا صاچان ، آيدينلق ويرن ، نشر نور ايدن .

تحلل ضيا = ضيای شمسك مركب اولديغی الوان سبعه‌نك برواسطه ايله تحلل ايلمسی كيفيتی ، تشكل طيف .

ضيادار = ضيالی ، پارلاق ، آيدين . [ضيا ايله نور بيننده فرق واردر : بالذات اولان آيدينلغه ضيا ، ضياء شمس كبی . بالعرض اولان آيدينلغه (نور) دينور . نور قمر كبی .]

ضِياعْ [ع ، مص ، ظ] (ضياع) ضايع اولمه ، محو وغائب ، نابود اولمه .

ضياع ابدی = اولوم ، موت .

ضِيافَتْ [ع ، مص ، ظ] برينی خانه‌سنه دعوت ايدوب اكرام ايله اطعام ايلمك .

ضِيفانْ [ع ، مص ، ظ] مسافر معناسنه اولوب لسانمزده قوللانلميان (ضيف) ك جمعی : ضيفان حضرت ابراهيم .

ضِيقْ [ع ، مص ، ظ] طارلق ، طاراولمه § طار ، تنك .

ضيق معيشت = معيشت طارلغی ، ضرورت .

ضيق نفس = لسان عوامده ظيق نفس دينلن واصطلاح فنده انتفاخ رئه نامی ويريلن برخسته‌لق كه نفس طارلغی ايله متصفدر .

ضاد مضمومه

ضُجْرَتْ [ع ، مص ، د] ايچ صيقنديسی ، تنكئ دل § طارلق ، زحمت .

ضجرت قلبيه = قلب اوزرينه وقت وقت عارض اولان صيقنتی .

ضُحی [ع ، س ، د] قوشلق وقتی .

ضُحيّه [ع ، س ، د] قوشلق وقتی ذبح اولنان قربان .

ضُرُوبْ [ع ، س ، د] جـ : (ضرب) .

ضروب امثال = جـ : (ضرب مثل) .

ضُعَفاءْ [ع ، س ، ظ] شخص ضعيف معناسنه اولان (ضعيف) ك جمعی .

ضُلُوعْ [ع ، س ، د] اضلاع كبی (ضلع) ك جمعی .

ضُمُورْ [ع ، س ، د] (طب) اعضای بدندن برينه لايقيله قان كيتمه‌مك يوزندن يعنی عدم تغذيدن ويا او عضوك اجرای حركت وايفای وظيفه ايتمه‌سندن دولايی حجم طبيعيسی ضايع ايتمسی كيفيتی ، برعضوك عدم فعاليتدن دولايی بطال قالمسی .

ضُيُوفْ [ع ، س ، ظ] مسافر معناسنه اولان (ضيف) ك جمعی : اكرام ضيوف .

ضُيُونْ [ع ، س ، ظ] اركك كدی § يبان كديسی § وحشی ، خرچين آدم .

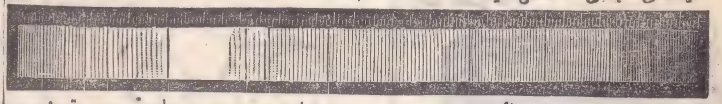

(تحلل ضيا)

ط [ع فا، ت، حر] الفبای عربیه‌نك اون بشنجی و حروف عثمانیه‌نك اون طقوزنجیسی اولوب نقطه‌لی (ظ) دن تفریق ایچون (طاء مهمله) اسمیله ده یاد اولنور. ابجد حسابنده (۹) عددینه اشارتدر . [عثمانلیجه‌ده مخرجنه تماميله رعایت ایدیلمه‌مکده اولدیغندن ساحهٔ املامزده کمت کیده موقعنی (د) و (ت) حرفلرینه ترك ایتمکده‌در .] خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شکلی بروجه آتیدر :

- ط .... کوفی
- ط .... تعلیق
- ط .... ثلث
- ط .... نسخ
- ط .... سیاقت
- ط .... توقیع
- ط .... دیوانی
- ط .... جلی
- ط .... اجازت
- ط .... رقعه
- ط .... ریحانی
- ط .... شجری

طاء [ع، فا، ت، حر] (ط) حرفنك اسمیدر .

طائر [ع،ص] اوچوجی، اوچان § قوش، مرغ .

نسر الطائر = (قوزموغرافیا) العقاب برجنك بركوكب - كه : قدر اولدندر .

طائر خیال = قوهٔ مخیله .

طائر قدس = جبرائیل علیه السلام .

طائف [ع،ص] طواف ایدیجی، ایدن، اطرافنی دولاشیجی، دولاشان .

طائفه [ع،س] بلوك، فرقه ، كروه ، طاقم § قوم، قبیله ، بر عنصره منسوب اجناسدن هر بری § كمی ایشجیسی، كمیجیلر افرادی .

طائل [ع،س] نفع ، فائده .

بی طائل / **لاطائل** = فائده‌سز ، منفعتسز ، بیهوده .

طاب [ع، فع] (طيب) ماده‌سندن فعل ماضی مفرد مذكر غائب صیغه‌سی اولوب بعض تركیباتده دعا معناسنی مفیددر .

طاب ثراه = طوپراغی، مزاری پاكیزه وخوشبو اولسون دیمكدر .

طابانْ [ت، س] ☞ [طبان] .

طابِخْ [ع، ص] پیشیریجی ، آشـجی § (طب) غایت محرق حما، حمای طابخ .

حمای طابخ == آتشلی ایصتمه .

طابِخَه [ع، س] اویله وقتنك صیجاغی .

طابِـعْ [ع، ص] طبـع و تمثیل ایدن ، باصان § مطبعه‌جی .

طابوْرْ [ت، س] (عسکری) بر آلای پیاده عسکرینك درتده بری ـ که : بر بیکباشـینك قوماندا‌سی آلتنده اوله‌رق حال حضریده (٤٠٠) وحال سفریده (١٠٠٠) موجوددن مرکبدر § بر بطاریه‌یی اداره ایدن طوپجی افرادینك هیئت مجموعه‌سی .

طابور اولمق == مکتب شاکردانی ایکیشر ایکیشر یازیانه کله‌رك بر صره تشکیل ایتمك .

طابور آغاسی == ضبطیه بیکباشیسی .

طابورجه == بر طابورك هیئت مجموعه‌سی اعتباریله .

طابیَه [ت، س] {عربی تعبیه‌دن محرفدر} منفرد استحکام ، مترس ، سپر .

آی طابیه == آی شـکلنده ، موقعی ایجابنجه مقوس یاپیلان طابیه .

طوپراق طابیه == مترس، یالکز طوپراقله یاپیلان موقت طابیه ، سپر .

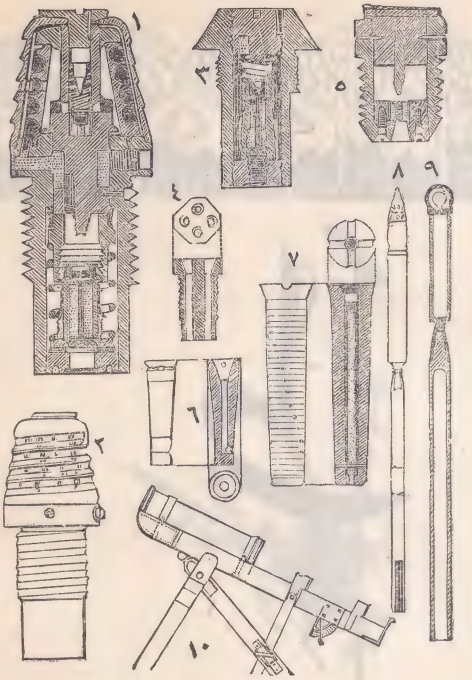

(طاپا ـ طاپه)

١ ـــ مکرر تأثیرلی قاپسوللی طاپا ، ٢ ـــ قما ایله مجهز مکرر تأثیرلی دیکر نوعی ، ٣ ـــ چاقماقلی ، ٤ ـــ (١٨٦٤) سنه‌سی مودلنده ادبوس طاپاسی ، ٥ ـــ (١٨٥٨) مودلنده ، ٦ ـــ بر نوع طاپا ، ٧ ـــ انبوبه‌سی معدنی آغاج طاپا ، ٨ ـــ طرز دیکری ، ٩ ـــ ٩٥ میلیمتره‌لك اوبوس طاپاسی ، ١٠ ـــ ٩٥ میلیمتره‌لك طاپا سپاسی .

طاپوْ [ت، س] (حقوق) حق تصرف مقابلنده جانب میری‌یه ویریلن معجله § اراضیٔ امیریه‌نك حین تفویضنده مأموری طرفندن متفرضه ویریلن سند .

طاپو سندی == بالاده مذکور سند .

طاپو مأموری == دفتر خاقانی مأموری .

طاپو نظامنامه‌سی == طاپو معاملاتنه متفرع اصول واحکامدن باحث نظامنامه [طاپو ترکجه اولدیغندن (بالطاپو) ، (طاپوی مثل) کبی یا کلش کلمه‌لر ، ترکیبلر غلط ایسه‌ده استعمالی ضروریدر .]

اصحاب طاپو == (حقوق) (غلطدر) محلول اولان اراضیٔ امیریه وموقوفه‌ده حق طاپوسی اولان کیمسه‌لر .

طاپوی مثل == (حقوق) (غلطدر) بیغرض اهل وقوفك تقدیر ایتدکاری طاپو .

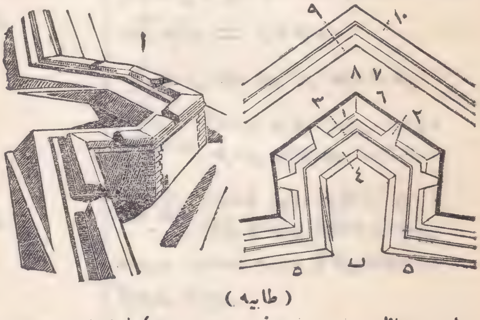

(طابیه)

ا ـــ مناظری . ب ـــ پلانی : ١ ـــ صرت ؛ ٢ ـــ مازغال ؛ ٣ ـــ طوپجی قدمه‌سی ؛ ٤ ـــ پیاده قدمه‌سی ؛ ٥ ـــ غاله‌ری ؛ ٦ ـــ آستار ؛ ٧ ـــ آمتاره‌قابلی ؛ ٨ ـــ خندق ؛ ٩ ـــ قروغول یولی ؛ ١٠ ـــ شیو .

طاپا ـ طاپَه [ت، س] شیشه وسائره آغزینی طیقامغه مخصوص بزدن ، منطاردن یاپلمش طیقاج § (اسلحه) بر خمبره‌یه ویا بر طورپیدویه ربط اولنان مقانیزمه‌در ـ که : بونلرك حاوی اولدقلری اجزای مشتعله بو مقانیزمه واسطه‌سیله طوتشدیریلور .

مصادمه طاپه‌سی == (اسلحه) مرمیاتك هدفه حین اصابت ویا سقوطنده حاوی اولدیغی قاپسول اجزاسنه ایکنه‌سنك چارپمسیله آتش آلان طاپه‌لر .

ثانیه‌لی طاپه == (اسلحه) مرمی کندی محرکی اوزونده سیر وحرکت ایدرکن ایسته‌نیلن بر نقطه‌ده مرمی‌یه آتش ویرن طاپه .

طاپِمَقْ ـ طاپِنْمَقْ [ت، ص] عبادت ، پرستش § پرستش درجه‌سنده سومك ، مفتون اولمق .

طاپدیرمق == عبادت ایتدیرمك § چوق سودیرمك .

طاپنه
طاپنیش } == عبادت ، پرستش .

طاتْ ـ طاذْ [ت، س] {(ت) حرکه‌لنمنجه داله قلب اوله‌جغنه کوره . } لذت ، ذوق ، مذاق . آغزله اولنان حس § طاتلیلق ، حلاوت ، شیرینلك .

طاتسز == طادی اولمیان ‖ لذتسز ‖ شکرسز ‖ مناسبتسز .

طاتلی == آغزه لذت مخصوصه ایله خوش کلن ، شیرین ‖ لذتلی ، حلاوتلی ، لطیف .

طاتلی بلا == اولاد .

طاتلی دیل == نازکانه ، ملتفتانه سویله‌نن سوز .

طاتلی صو فرنکی == فرنك اولمدیغی حالده سابقه اکتسا ایدوك فرنکلك طاسلایان آدم .

طادینی آلمق == طادانمق ، لذتیاب اولمق .

طادی طاماقده قالمق == لذتنی ، ذوقنی اونوده‌مامق .

آغز طادی == حضور ، راحت .

آغز طادی قاچمق == راحت منسلب اولمق .

طاتدیرمق == لذتنه باقدیرمق ، لذتنه باقه‌جق قدر یدیرمك ‖ حس ایتدیرمك .

طاتلیجی == طاتلی مأکولات یاپان ویا صاتان آدم .

طاتمق [ت، مص] آغزله بر شیئك لذتنی طویمق ، چاشنیسنه باقمق § تجربه ایتمك § دوچار اولمق، چکمك .

طاتمه == ذوق ‖ تجربه ‖ ابتلا .

طاحِنه [ع، س] (طب) اوکودیجی دیشلر ، آغزك الك کیریسنده بولنان التلی ، اوستلی آزی دیشلرینك هر بری، اسنان طاحنه .

طاحُونه [ع، س] صودکرمنی، آسیاب § آزی دیشلرینك الك بیوکی .

طاحین [ت، س] ☜ [طحین] .

طاد [ع، ص] آغر ، ثقیل شی .

طادانمق [ت، مص] بر شیئك لذتنی آلوب آلیشمق ، بر شیئه ابتلا حاصل ایتمك .

طاداندیرمق == بر شیئك طادینی طاتدیروب آلیشدیرمق، برشیئه‌دوشکون ایتمك .

طادیجی == طادینه باقان .

طار [ت، ص] (بول) مقابلی . کنیش اولمیان ، ضیق، تنك § آز ، غیر کافی ، همان یتشه‌جك قدر، کوچ حال ایله .

الی طار == (که) خسیس ، بخیل ‖ ضرورتده بولنان .

طارده بولنمق == ضرورت ایچنده بولنمق .

طارده قالمق == صیقندیده ، اضطرابده اولمق .

طارطارینه } == آنجق، کوچ حال ایله .
طاره طار }

طاره کلمك == صیقمق ، مضطر اولمق ، مجبور قالمق .

طارالتمق == بوللغنی آزالتمق، قیصمق، قاصمق .

طارالمق == طاراولمق، بوللغی آزالمق ‖ ضرورت واحتیاج حاصل ایتمك .

طارلق == ضیق ، تنکی ‖ ضرورت ، احتیاج ‖ صیقندی ، اضطراب .

کوکل طارلغی == جان صیقندیسی .

طاره‌جق == پك طار، پك ضیق، تنك.

طارتاقلامق [ت ، مص] { عوام تعبیراتندندر} طوتوب چکه‌رك خرپالامق ، دیدکله‌مك .

طارتمق [ت، مص] وزن ایتمك، برشیئك وزن وثقلتنی ترازی ، قنطار وسائره ایله معاینه ایتمك § الده صاللامق ، صاللایه‌رق ثقلتنی تخمین ایتمك § چکوب براقه‌رق صاللامق § اینجه‌دن اینجه‌یه تأمل وملاحظه ایتمك § برکیمسه‌یی دنه‌مك، تجربه ایتمك .

پاپوش طارتمق == آیاق سورویه‌رك ادا ایله یورومك .

کندینی طارتمق == تأمل ایتمك .

طارتشمق == بحث وادعایه کیریشمك، ادعاده مسابقه‌یه کیریشمك ، معانده ، کشاکش .

طارتلمق == وزن ایدلمك ‖ سنده‌لیوب بریننك اوستنه دوشمك ‖ نفسی دیکره معادل عد ایلمك .

طارتی == چکی ، وزن، وزنه ‖ تخمین ، موازنه ‖ اندازه ، قرار .

طارتیجی == طارتان ، وزن ایدن .

طارتیسز == وزنسز ، غیرموزون ‖ موازنه‌سز .

الی طارتیسز == قراربیلمز، الی‌یاراشیقسز .

طارتیلی == موزون ‖ موازنه‌لی .

طارچین [ت، س] ☜ [دارچین] .

طارچینی == (ص) دارچین‌رنکنده اولان، کیرلی طوپراق صاریسی .

طارِد [ع، ص] طرد ایدیجی ، ایدن ، سوروب چیقاران .

طاردالحصاة == (طب) مثانه‌دن طاشلری اخراج ایدن .

طارد دیدان } == (طب) صوغلجانلری
طارد دود } بدندن اخراج ایدن ادویه .

طارغین [ت، ص] کوجنمش ، منفعل § حدتلی ، متهور .

طارغینلق == کوجنمه ، انفعال ‖ حدت ، تهور .

طارِف [ع، ص] یکی، جدید، نورسیده .

طارِق [ع، س] صباح کوکبی ، زهره .

طارلاقوز [ج، س] (بحریه) الامانه‌دن کوچك ایکی چفته بالقجی قایغی .

طارَم [فا، س] قبه ، کنبد، طام، سقف ، سطح .

طارم نیلکون } == سما ، کوك § فلك .
طارم فیروزه‌فام }

طاره [ج، س] طارتیلان شیئك داخل وزن ایدلمه‌سی ایجاب ایدن قاب وسائر حشویاتی ـ که : بعد الوزن ثقلت مجموعندن طرح ایدیلور .

طاری [ت، س] ☜ [داری] .

طاری [ع، ص] طریان ایدن، آکسزین عارض وظاهر اولان .

طاریه == آکسزین ظهور ایدن بلا، داهیه .

طاز [ت ، س] باش تپه‌سنك صاچسز اولمسی ، صلع .

طازلاق [ت، ص] باشنك تپه‌سنده صاچی اولمیان ، اصلع .

طازی ـ تازی [ت، س] حیوانات ذات الثدیانك ذوی‌ـ المشیمهٔ لاحمه فرقه‌سندن کلاب جنسندن برنوع آو حیوانیدر .

(طازی ـ تازی)

طاس [ع ، س] معدندن معمول ، یوارلاق ، مختلف القطعات صو، چوربا، خوشاب ، پلاو قابی ـ که : چینی ویا بلوردن اولورسه (کاسه) دینور .

حمام طاسی = قورنه‌دن صو آلوب دوکنمکه مخصوص طاس ، معدنی قاب .

ساعت طاسی = چالار ساعتك طوقماقله اوریلوب صدا چیقاران نصف کره شکلنده کی چاکی .

اسکی حمام اسکی طاس = کما فی السابق ، اسکی حال اوزره .

باش طاسی = ییفی احاطه ایدن قفا کمیکی ، قحف .

دمیر طاسی = مغفر ، طوغلغه .

سفر طاسی = بر محله یمك نقلی ایچون قوللانیلان بربری اوزرینه موضوع بر قاچ معدندن مرکب قاب .

طاسی طراغی طوپلامق = کندینه عائد شیلری طوپلایوب صاوشمق ، کیتمك ‖ دفع اولمق .

طاس کبابی = اوفاق اوفاق کسلمش ات پارچه‌لرندن باقر طاس ویا کوچوك تنجره درونده طبخ ایدیلان برنوع لذیذ طعام .

قیزغین طاس = وقتیله ایرانده اشکنجه ایچون ارباب جرائمك باشنه کچیردکاری قیزغین طاس .

کموش طاس = کموشدن معمول صو مشربه‌سی .

طاس [ت،د] (ت) ویا (ط) ایله باشلیان بعض کلمه‌لرك اولنه کلوب تأکید بیان ایدر : طاس تمام .

طاسلاق [ت،ص] ناتمام ، چیپلاق ، ایشلنمه‌مش ، قبا § ترتیب ، پلان ، تصور اولنمش اولان § طازلاق آدم

قبا طاسلاق = پلان ‖ هیولا ، قفس ، قدید .

عقلا طاسلاغی = هرشی حقنده بیلور بیلمز بیان افکار ومطالعه ایدن آدم .

طاسلامق = قوری تفاخر ، کندنده اولمیان شیئی موجود کبی کوسترمك .

طاش [ت،س] قولایلقله تجزیه‌سی ممکن اوله‌میان کتلهٔ ترابیه و رملیه وفحمیه ، اجزای مترکبه‌سی بربرینه غایتله مرتبط وحائز صلابت اولان مواد قشریهٔ ارضیه . حجر ، سنك § قیا ، صخره § کوپه ، یوزوك وسائر تزییناتده مستعمل ذی قیمت معادندن برهری § مثانه‌ده حاصل اولان مادهٔ صلبیه ، حصاة § طاشدن معمول ، طاشدن یاپلمش § طاش کبی سرت ، قاتی § طاشدن عمود ، ستون § دامه وشطرنج کبی اویونلرك اویناغسنه مخصوص پول .

طاش آتمق = کنایه‌لی سوز سویلمك ‖ سوزی طولاییسیله طوقندیرمق .

آتلامه طاشی = چامور و سیل صوییندن مروری تسهیل و تأمین ایچون اورته یره ویاخود جابجا آتیلان طاش ویا طاشلردن هربری .

طاش آتوب قول یورلمامق = زحمتسزجه برشیئه نائل اولمق .

آلچی طاشی = یاقیلوب آلچی یاپیلان طاش .

اتك طاشی = عمشالرده دیوارلره قاپلانان مرمر طاش .

طاش اوجاغی = یاپی وسائره ایچون طاش چیقاریلان محل .

طاش اوتی = (حشیشة الحجر) ذات الالقاح منظوره‌دن آمریقایه مخصوص بر شجیره‌در .

(طاش اوتی)

طاش بادمی = دیشله قیریله‌میوب تضییق شدید ایله قابوغی کسر ایدیله بیلور بر جنس بادم .

طاش بالیغی = حیوانات قعریه‌نك اسماك صنفندن هند دکزلرینه مخصوص بر بالقدر . اوزرنده منحنی چیزکیلر واردر . آوروپا دکزلرنده بولنور برنوع طاش بالغی واردرکه شکلده کوستردیکی وجهله بالکس اوزوندر . صرتنده غایطان شکلده اولان مسبحی قویروغنه قدر امتداد ایدر .

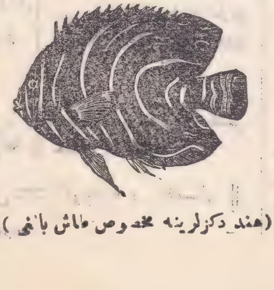

(هند دکزلرینه مخصوص طاش بالغی)

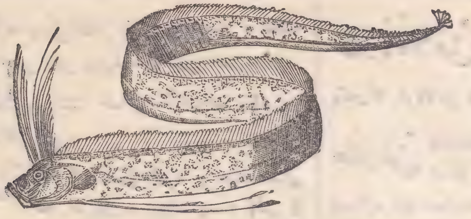

(آوروپا دکزلرینه مخصوص طاش بالغی)

باش طاشه کلمك = باعث ندامت وعبرت بر نتیجه‌یه اقتران ایلمك .

باشی طاشه اورمق = هردرلو تدابیره توسل ایتمك ‖ نادم اولمق .

بر طاشله ایکی قوش اورمق = بر زحمتله ایکی مقصدی استحصال ایلمك .

باغره طاش باصمق = صبر وتحمل ایتمك ، آجی‌یه قاتلانمق .

بالطه‌یی طاشه اورمق = پوط قیرمق ، بیلمیه‌رك مخاطبه طوقونه‌جق بر سوز سویلمك .

بیلزیك طاشی = قویو آغزلرینه قونیلان اورته‌سی دلیك طاش .

بیلکی طاشی = بیچاق و امثالی آلات قاطعه‌یی سوره‌رك بیله دکاری مختلف النوع طاش .

طاش بنا = کارکر ، طاشدن معمول خانه وسائر مبانی .

بیدنك طاشی = بعض قپولرك یاننده موضوع مکعب ویا متوازی المستطیلات شکلنده کی طاش که : اوزرینه چیقیله‌رق قولایلقله حیوانه بنیلیر .

تسلیم طاشی = بعض بکتاشی درویشلرك بوینلرینه تعلیق ایلدکاری یاغمی ویا سیاه دکرمی ، بیضی طاش .

تمل طاشی = ابنیه‌نك تملنه قونیلان بیوك ، متین طاش .

جهنم طاشی = (کیمیا) وجودده بعض چوروك اتلری یاقمق ایچون مستعمل بر مادهٔ کیمیویه‌که : حامض آزوت ایله کوموش اساسندن مرکب بر ملحدن عبارتدر ، (آزوتیت فضه) (Nitrate d'argent) .

طاشجی = اوجاقدن طاش چیقاروب صاتان آدم ‖ مرمر وسائر طاشلری یونته‌رق مختلف شیلر یاپان صنعتکار ‖ مزار طاشی یاپان آدم .

چاقمق طاشی = بردمیر پارچه‌سیله اورلدقده قیغلجم چیقاران طاش که : قاپسولك ایجادندن اول اسلحهٔ ناریه‌یی آتشلمك ایچون خروسك قارشیسنه متحرك بر دمیره تثبیت ایدیله‌رك استعمال ایدیلیردی .

چاقل طاشی = نهر و دکز کنارلرنده حرکات وضربات میاه تأثیراتیله سطحلری دوزلك پیدا ایتمش یوارلقجه ، بیضیجه اوفاق طاشلر .

طاش چاتلاسه = نه یاپلسه ممکن دکل .

چکی طاشی = اودون ، طاش وسائر آغر شیلری طارتمق ایچون واحد قیاسی اتخاذ ایدیلن وبر حلقه ایله چکینك اوجنه تعلیق ایدلمش اولان (طاش) .

چیرپیجی طاشی = ☞ [رصیف] .

طاش چیقارمق = شیطنت و ملعنتده دیکرندن اوستون اولمق .

خرمن طاشی = خرمن دوکدکلری طاش .

دگرمن طاشی = دکرمنك اورته‌سندن برصوو کچن التلی اوستلی ایکی دکرمی ودائر طاش ـ که : آره‌لرینه کیرن بغدایی ازه‌رك اونه قلب ایدرلر . ☞ [دکرمن]

طاش دوندیرن = طیور شاطئیه‌دن ساحللرده متمدیش برقوش اولوب غاغه‌سیله طاشلری چویره‌رك آلتنده بولنان ناعمه وسائر حیوانلری اکل ایتدیکندن بواسم ویرلمشدر .

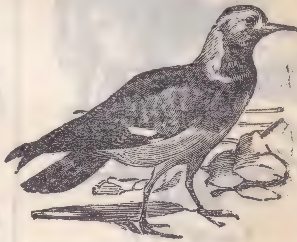

(طاش دوندیرن)

سیلان طاشی = غیرشفاف اولوب قویو صاری برنوع طاش که تزییناتده مستعملدر .

سوزگج طاشی = چوق مسامالی برجنس طاش ـ که : مایعات سوزمکده مستعملدر .

سونکر طاشی = زیاده خفیف ، صوده یوزر ، انتساجی حجروی ، لمانی حریری ، لمسی ، خشین رنکی بیاض صنجابی برطاش ـ که : حملاج ایله قابل ذوباندر .

طاغ طاش = کوریلن یرلرك جمله‌سی ، دره تپه || هریر ، هرطرف .

طامله طاشی = طبیعی مغاره‌لرده وقوعه کلن ترسباتدن متحصل طاشلر (استالاقتیت) ، (استالاغمیت) .

صوماکی طاشی = فلدسپات ، قوارس ومیقا دنیلن اوچ معدندن مرکب طاش که : بوکا (پورفیر) دخی دینور .

طاش علق = بوبرك ، مثانه وقره جکرده طاش تکونی .

فال طاشی = فالجیلرك آتدقلری کوچوك چاقل طاشلری .

گوزلری فال طاشی کبی آچمق = کمال حیرتله باقمق .

قالدیرم طاشی = قالدیرم اعمال ایدیلن طاش ، وصفه .

قاره طاش = چوجقلرك اوزرینه یازی یازدقلری برنوع سرت وسیاه طاش || انشاآتده مستعمل سیاه طاش .

قایغان } طاشی = اسمررنکلی ، یومشاق برنوع طاش اولوب
قیغان }

اکثریا حمام دوشه‌مه‌لری آلتنده قوللانیلور وبونکله مرمر دخی سیلنیر .

طاش قیران اوتی = (کاسر الحجر) کاسریه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب طاشلری یاره‌رق اوزار . منقوعی بعضاً مبول کبی مستعملدر .

(طاش قیران اوتی)

گوبك طاشی = حماملرك داخلنده اورته یرده مرمردن ویا دیکر طاشدن معمول کفیش سدیر .

کفکی طاشی = اوزلی ، طوپراقلی برنوع قوم طاشی ـ که : معماریجه حائز اهمیتدر .

گوز طاشی = کبریتیت نحاس که بعض کوز خسته‌لقلرنده استعمال اولنور .

گوملك طاشی = طوغله دیواره قاپلانان بوغمه طاش .

کیرج طاشی = یاقیله‌رق کیرج یاپیلان بیاض طاش .

مالطه طاشی = قولای کسیلیر وایشلنیر برجنس طاش که : اکثریا یاپی قلدیرمی یاپمغه یارار .

طاش مقوا = اوطه ، صالون طاوانلرینه ودیوارلرینه یاپشدیریلان واوزرنده قبارتمه چیچك وسائره بولنان برجنس قالین مقوا (قارتون پیر) .

محك طاشی = اوزرینه سوریله‌رك آلتون وکموشك عیاری معاینه ایدیلن برجنس سیاه طاش .

مزار طاشی = متوفانك هویت ماهیه‌سنی ناطق اوله‌رق مزارینك باشنه دیکیلن طاش ، سنك مزار .

مصلا طاشی = جنازه نمازینی ادا ایچون تابوتك اوزرینه صورت مخصوصه‌ده وضع ایدلدیکی طاش .

مولوز طاشی = یاپی انقاضندن چیقان قیرنتی طاشلر .

فسکه طاشی = چوجقلرك باش پارماقلرینك ایچ اوجنه قویوب اورنجه پارمقلرینك ضربه‌سیله آتدقلری کوچوك طاش .

نشان طاشی = هدف ، نشان آتیلان محله دیکیلن طاش .

یالاق طاشی = کوپکلرك صو ایچمسنه مخصوص چوقور طاش .

طاش کسلمك = یومشاق برشی زیاده سرت اولمق || فوق العاده دوچار حیرت اولمق .

یوزوك طاشی = یوزوك حلقه‌سنك اوزرنده بولنان الماس ، یاقوت وسائره کبی ذی قیمت وياخود بونجوق ، صیرچه مقوله‌سی طاشلر .

طاشلامق = اوزرینه طاش آتمق || رجم ایتمك .

طاش کبی = غایت سرت ، صلب .

اورمان طاشلامق = اوته‌دن بریدن سوزآچه‌رق برینك مفوی ضمیرینی آکلامق ، طولاییسیله برماده‌یی حس ایتدیرمکسزین تحقیق ایتمك .

طاشاق = طاشی چوق اولان محل || طاش دوشنمش محل ، حولی || طیورك قورصاغی .

طاشلی = ایچنده طاشی اولان . [پرنج وحبوبات سائره] || مرصع ، اوزرنده ذی قیمت طاشلر بولنان شی .

طاشِرْمَقْ [ت ، مص] { میاه جاریه ایله قاب درونده قاینایان مایعات حقنده } آرتیرمق ، سویهٔ سابقه‌سنی زیاده‌لشدیرمك ، قبارتمق § (معنویاتده) چوق اولمق ، حد معروفی کچمك ، تعرضه باشلامق .

آشیروب طاشیرمق = حدی تجاوز ایله تعرض ایتمك ، دائرهٔ مطلقدن خارجه چیقمق .

آرتوب طاشمق = بالغاً مابلغ یتشمك .

طاشغین [ت، ص] طاشمش اولان، حد سابقندن و سویهٔ معروفه‌دن زیاده اولان ، جوشان ، جوش و خروش ایدن § (نهر حقنده) چوق کاوب یتاغندن خارجه یایلمش § آزغین، حشری § متجاوز.

طاشمق [ت، مص] نهر، چای (صولری چوق کلوب) یتاغندن طیشاری یاییلمق ، اطرافی باصمق § قایناپان مایع قباروب قابك آغزندن دوکلمك .

طاشیمق [ت، مص] بر یردن چیقاروب، قالدیروب دیکر محله کوتورمك، نقل ایتمك § اوزرنده بولندیرمق ، حامل اولمق § براغزنده کزدیرمك § سوز کوتوروب کتیرمك ، دیدی قودی ایتمك ، نماملق .

طاشیتمق = نقل ایتدیرمك .

طاشینمق = نقل اولنمق || کوچ ایتمك، براودن ، برمسکندن چیقوب دیکر اوده ، اقامت ایلمك ، نقل خانه || بر یره چوق کیتمك ، مداومت .

دوشونوب طاشینمق = اطرافیله تأمل وملاحظه ایلمك || اوزرنده کوتورلمك .

طاطو [ت، س] حیوانات ذات الثدیانك وحید المشیمه عدیمة الاسنان فرقه‌سندن برحیواندر . اوزری سرت قشرله مستوردر .

(طاطو)

طاطوله [ت، س] (جوزماثل) ، (تفاح شوکی) ، (سحرباز اوتی) ذات الفلقتین شعبه‌سنك بادنجانیه فصیله‌سنه منسوب وهند بهار تندن ولوب بر طاقم بذوری حاویدر . اوراقی نفس طاراغنه قارشی مستعملدر . § طعمی فنا، آغزه آلنماز شی .

(طاطوله)

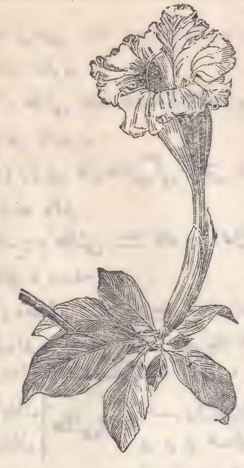

(آمریقایه مخصوص نوعی)

طاعت [ع، س] جناب حقك امرینی اجرا ونهیندن توقی ایتمك § تقوی، زهد.

طاعون [ع، س] (طب) (وبا) دنیلن علت مستولیهٔ مخوفه که : بوکا (یومورجق) علتی دخی دینور . { مصابینك قولتق آلتلرنده وقاسیقلرنده ظهور ایدن یومرولردر . }

طاعونی = طاعونه متعلق ، وبائی .

طاغ [ت، س] ارض اوزرنده ، کورینه‌بیله جك بر صورتده طبیعی اولهرق یوکسلمش محل ، جبل ، کوه .

طاغ باشی = طاغك تپه‌سی || یبانی .

طاغ تپه‌سی = ذروهٔ جبل ، طاغك اك یوکسك محلی .

طاغ خروسی = طیوردجاجیه‌دن اوروپا وآسیانك شمال طرفلرینه مخصوص برنوع قوشدر .

(طاغ خروسی)

طاغ شنلکی = (کنا) آیی .

طاغ قیرلانغیجی = طیور دوریه‌دن آوسترالیایه مخصوص طویل الذنب برقوشدر .

(طاغ قیرلانغیجی)

طاغ کچیسی = ذات الثدیانك مجتره فرقه‌سندن پرو طرفلرینه مخصوص برنوع طاغ کچیسیدر § یبانی کچی .

(طاغ کچیسی)

طاغ فاره‌سی = حیوانات ذات الثدیانك قاضمیه فرقه‌سندن طاغلرده متعیش برفاره‌در .

(طاغ فاره‌سی)

طاغ گبی = (کنایه) ایری، یکیت آدم .

طاغلق = طاغلری چوق اولان محل، دره، تپه وطاغدن عبارت محل .

ینارطاغ = (طبقات) درونده وقت وقت ویا صورت دائمه‌ده لاو دنیلن مواد مذابهٔ حجریه چیقاز طاغ، کوه آتش فشان، برکان.

طاغدن كلوب باغده كبنى قوغمق = بر محله صوكره‌دن كلن آدم او محلده اولجه بولنانى استثقال، استحقار ايتمك .

طاغ خسته‌لغى = (طب) بالونله سياحات عاليهٔ هوائيه‌يه ويا خود پك يوكسك طاغلرك تپه‌لرينه چيقانلرده — آضبيق اسيمينك پك زياده تناقص ايتمسندن دولايى — حاصل اولان برخسته‌لق كه : عسرت تنفس، خفقان قلب رعاف و نزف اذن ايله مترافقدر .

طاغ كلنجيكى = آكل اللحوم حيواناتدن كوچك بر ذات الثديا اولوب وقتيله روماليلر طرفندن فاره طوتديرمق ايچون اولرده استئناس ايتديرلمشدر .

(طاغ كلنجيكى)

طاغاز ـ طغاز [ت ، س] مقدارى مملكته كوره دكيشن ذخيره اولچوسى .

طاغتمق [ت . مص] پراكنده وپريشان ايتمك ، نشر ايتمك، صاچمق § توزيع وتقسيم ايلمك § بر بربرندن اوزاقلاشمق

طاغدلمق = پراكنده ، پريشان ايدلمك، صاچلمق، نشر اولنمق || توزيع وتقسيم ايدلمك .

طاغلمق [ت، مص] صاچلمق، پراكنده وپريشان اولمق ، برشيئك اجزاسى بر بربرندن آيرلمق § توزيع وتقسيم اولنمق § منفدفع اولمق .

طاغنيق ـ طاغنيق [ت ، مص] پراكنده ، متفرق ، پريشان § انتظامسز ، ترتيبسز .

طاغى [ع ، ص] طغيان ايله متصف ، آزغين § عاصى .

طاغوت [ع ، ص] غيبدن خبر ويرن كاهن § شيطان § (تاريخ) لات وعزى صنملرى § صنم ، اهل كتاب .

طاغوق [ت، س] ☜ [طاووق] .

طاق [ع، س] { فارسيدن معربدر . } بنا كمرى ، نصف دائره شكلنده قابو وپنجره اوستى § قبه ، كنبد § تك ، چفت اولميان ، فرد .

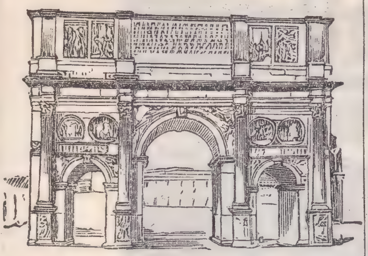

(طاق)

طاق ابرو = (وصف) كمر شكلنده قاش ، حاجب مقوس .

طاق خضرا
طاق طارم
طاق فيروزه
طاق كحلى
طاق لاجوردى
طاق نيلوفر
} = (كه) سماء، آسمان، كوك .

طاقچه = كوچوك طاق ، كوچوك پنجره .

نه طاق = طقوز قات كوك .

طاق ظفر = بر وقعهٔ تاريخيه‌يى خاطره اتامده استدامه ايچون شهرك معتنا بر محلنه ويا او وقعه ايله مناسبتى اولان بر موقعنه بنا ايدبلن كمرلى عمر جسيم .

طاقات [ع، س] جمع : (طاق) و(طاقت) .

طاقت [ع، س] كوچ ، زور ، توان ، قوت ، اقتدار ، قدرت بشريه، قدرت حيوانيه § (ميخانيك) حال حركتده بولنان كافهٔ اجسامك بالقوه حائز اولديغى قدرت حركيه ، قوهٔ زنده .

طاقت فعليه = قدرت تحريكيه .

طاقتسز = اقتدارسزلق، ناتوان، بى مجال، كوشك .

طاقتفرسا = كوچ ، قوت يتيشمز ، قدرت وقوتى افنا ايدن .

طاقت كتيرمك = كوچ، قوت يتيشمك ، مقتدر اولمق .

طاقردامق [ت، مص] طاقردى ايتمك، طاق طاق ايتمك .

طاقردى = قورى و سرت صس ، پاطردى .

طاقلاق [ت ، س] باشى يره قويوب و آياقلرى يوقارى قالديروب آرقه جهته دونمكدن عبارت حركت .

طاقمق [ت، مص] آصمق ، ايلشديرمك § (انسان حقنده) تعليق ايتمك .

قولب طاقمق = غدر ، بهانه بولمق .

طاقم [ت، س] آلات ، ادوات ، ملزم § جمله‌سى بردن § زمره ، صنف مقدار، قسم § سيغاره آغزلغى § (عسكرى) بلوكك مكزده برى .

آياق طاقمى = عوام ، اسافل ناس .

طاقيه [ع ، س] باشك بيچمنه كوره بزدن بيچيلوب ديكيلن باش كسوه‌سى

طاقيه دوز = (ص) طاقيه ديكن طاقيه‌جى .

طاك [ت، س] صبح ، فجر ، مطلع فجر ، چين صباح § كونشك طلوعندن براز اول حاصل اولان آيدينلق .

طاك آتمق = شفق سوكمك، طلوع شمس ياقلاشمق ، اورته‌لق آيدينلانمق .

طاك يرى = مشرق، كونشك طلوع ايلديكى نقطه .

طاك يرى آغارمق = (طاك آتمق) .

طال [ت، ص] ☜ [دال] .

طال [ع، فع] ماضى مفرد مذكر غائب اولوب اوزون ، طويل اولسون معناسنه دعادر .

طال عمره = عمرى اوزون اولسون .

طالاش [ت، س] تخته ومعدنى شيلرك رنده‌لنمسندن ، اكه‌لنمسندن ، استره ايله كسلمسندن حاصل اولان اوفانتى، قيرنتى .

آغز طالاشى = ايكى كيمسه آره‌سنده اثناى منازعه‌ده سويلنن ناسزا ، متجاوزانه سوزلر .

طالاشمق [ت، مص] (كوپكلر حقنده) بوغشمق ، صاتاشمق § (مقام مختصرده اشخاص حقنده) يكديكره تجاوز ايتمك .

طالاق [ت، س] (طب) معده‌نك صول طرفنده احشاء بطنيه‌نك فوقنده و قسم خارجيسنده موضوع يعنى صراق ايسرده بولنان و اصطلاح طبيسنده طحال دنيلن عضوكه كريوات حمرا وبيضا اعمال ايدر .

طالاغی شیشمك == نفسی طارلاشوب یورویه‌مه‌مك ‖ حدت ایتمك .

طالامق [ت ، مص] فی‌الاصل یاقمق ، داغلامق ، آجیتمق معناسنه ایسه‌ده لسانمزده اکثریتله یغما وتالان ایتمك معناسنده مستعملدر .

طالان [ت،س] یغما ، غارت .

آلان طالان == قاپان قاپانه .

طالب [ع،ص] طلب ایدیجی ، ایدن ، ایستیه‌ن ، خواهشکر ، ایستکلی ، راغب § (طلابك مفردی اوله‌رق) شاکرد ، تحصیل علم ایله مشغول آدم ، متعلم .

طالح [ع،ص] صلاح ایله متصف اولمیان ، یرامار ، (صالح) مقابلی .

طالدیرمق [ت،مص] طوپراق ویاخود صوایچنه صوقمق ، باتیرمق .

§ برشیئی صویه صوقوب چیقارمق § یکیدن جذور صالوب آغاج اولمق ایچون بر آغاجك دالنی طوپراق ایچنه کومك .

طالدیرمه [ت،س] طالدیرمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی § (نباتات) بر نباتك ، بر آغاجك اوزرنده طومودجق بولنان دالنی اصلندن آییرمیه‌رق یراشجه آلوب یره یاتیرمق .

طالع [ع،ص] فی‌الاصل نشانکاهك آرقه‌سنه دوشن اوق معناسنه ایسه‌ده لسانمزده طلوع ایدیجی ، ایدن اجرام سماویه یه وصف اولور § قسمت ، بخت .

طالغه [ت ، س] دکز صوینك روزکار تأثیراتیله حاصل اولان اعوجاجاتی دکزك کوپردوب قباره‌مه‌سی ، موج .

طالغه‌لنمق == طالغه پیدا ایتمك ، تموج .

§ طالغه‌لی کورینمك § بر سودی بربرینه قاریشه‌رق یورومك .

طالغه‌لی == متموج ، طالغه‌سی اولان .

طالغیچ [ت ، ص] اینجی ، مرجان ، سونکر تحری ایتمك ویا دکزه دوشن اشیایی چیقارمق ، زیختم انشا اولنان محلده قعر دریایه آتیلان تمل طاشلرینی برلی یرینه وضع ایتمك ایچون کسوهٔ مخصوصه‌یی لابساً دکزه طالان وبوایشلرله مشغول اولان آدم . غواص .

طالغیچ قوشی == بالق آولامق ایچون صویه طالوب ینه چیقان قوش انواعی .

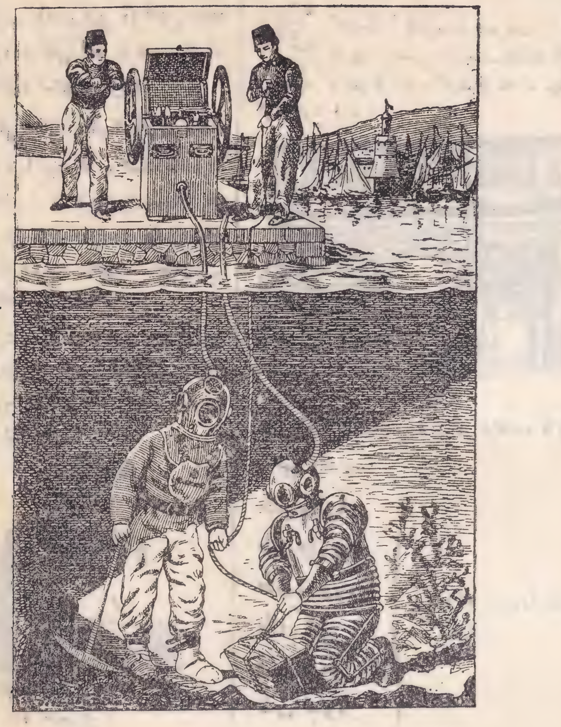

(طالغیچ)

طالغین [ت،ص] طالمش ، فکراً مشغول ، کندندن کچمش § اکثر اوقاتده عقلی باشنده اولمیان § اونوتغان ، ناسی .

طالغینلق == طالغین اولانك حالی § اونوتغانلق .

طالقاووق [ت،ص] مداهن ، کاسه‌لیس ، مویتاری .

طالمق [ت،مص] صوبك قعرینه دوغری کیتمك ، باتمق § کیزلیجه بریره صوقلمق § (خسته) کندینی غائب ایدوب بیهوش اولمق ، حالسبات § هنوز اویومق § بتون قوای عقلیه‌یی برشیئك محاکمه وملاحظه‌سنه حصر ایدرك ماسوادن خبردار اولمامق § بر ایشله صورت متمادیه‌ده وکمال جدیت واهتمام ایله مشغول اولمق § یا کلشلمله بر ایشك ایچنه کیرمك .

طالیان [ت، س] بالغی تدریجاً چیقارمق ونحت تصرفده اوله‌رق محفوظ بولندیرمق اوزره دکز کنارنده ، قویلرده ، بوغازلرده تشکیل اولنان طاور محل .

طالیان کبی == اینجه ، اوزون بویلی ، بویلی بوسلی ، متناسب الاعضا .

طالیانجی == طالیان محلنده بالق آولایان ، طالیانك صاحبی .

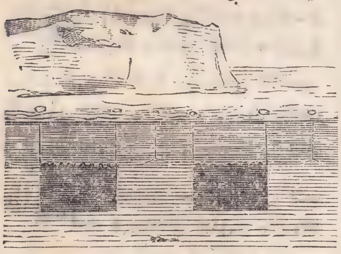

(طالیان)

طالیقه [ت، س] لاندویه تقلیداً یاپلمش درت تکرلکلی ، تك آتله جر اولنور . انسان و لدی‌الحاجه خفیف اشیا طاشیر یایسز آرابه § پاراشول .

طالیماز [ت،س] (بحریه) ☛ تالیمار .

طالیون [ج،س] ☛ (خطمی) .

طام [ت،س] بنا اورتیسی ، بام ، سقف ، بنانك الك اوست طبقه‌سی ، اوزرنده چالی اولمیوب دوز اولان محل § او ، خانه ،

مسكن، كابه § حيواناتی باردیرمغه مخصوص اطراق، اورتسی قپالی محل § حبسخانه .

پاتوجی طامه آتلمق == اسكی اعتبارینی غائب اولمق .

طامدن دوشمك == ملاحظه‌سز، محاكمه‌سز سوز سویلمك .

طام قوردوغی == ذات القاح منظوره‌دن لحمیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب طاغلق محللرده بولنور. اوراق واقسام حشیشیه‌سی كثیف و لحمیدر. ساقلرینك جانبلرنده ازهاری دیزلمشدر. بونك طاملرده بیتن بر نوعی دها واردركه بوكا (قیا قوردوغی) دخی دیرلر .

(طام قوردوغی)

(قیا قوردوغی)

طامات [ع، س] صاچمه صاپان سوز، مناسبتسز لاقردی .

طاماز [ت، س] (طمار) .

طاماق [ت، س] آغزك طاوانی، جهت فوقانیه‌سی (طب) قبة الحنك .

طادی طاماقده قالمق == لذتی، ذوقی اونودلمامق .

طاماقلی ایگنه == بیوك بر نوع بالق اولطه‌سی .

طاملامق [ت، مص] قطره قطره آقمق، نقطه نقطه بردن بره ظهور ایدی ویرمك § (یاغمور حقنده) آز یاغمق (سقف حقنده، یاغمور چیزندیسی خفیف صورتده داخل بیته آقمق .

اقمازسه‌ده طاملار == (چوق دكلسه بیله هیچ یوقده دكلدر) دیمكدر .

طامع [ع، ص] طمعكار، طمع ایدن .

طامله [ت، س] بر مایعی حاوی قابدن كره شكلنده دوشن مقدار صغیر، قطره § طامله طامله آقیدیلان علاج § نزول، فلج § سكتهٔ قلب .

طامله طامله == آزار آزار، قطره قطره .

بر طامله == بر پارچه، پك آز مقدار .

طامله ساقزی == خالص و صافی ساقز .

طامله یاقوت == پك كوزل رنكلی اولان یاقوت .

طامله‌لق == طامك صچاغی آلتنه كاوب یاغمور صولرینه مجرا القایدن آره‌لق § علاجك طامله‌لرینی بغداد مخصوص لاستیك و شیشه‌دن معمول بوروجق، توب .

طاموق [ت، س] جهنم، دار العذاب اخروی، جحیم .

طامیز [ت، س] حیوان بتشدیرمه و اصلاح عرقه مخصوص آخیر .

طامیزلق == دول آلمق ایچون بسلنن اركك ویا دیشی حیوان .

طاندیر [ت، س] آلتنده بر منغال و اوستی بر قاپله ویاخود یورغان ایله مستور بولنان درت آیاقلی عادی بر ماصه‌دن عبارتدركه دیز و آیاقلر بونك ایچنده تسخین ایدیلیر .

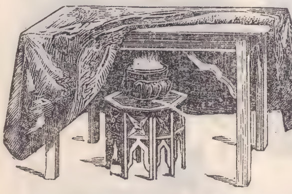

(طاندیر)

طانغالاق [ت، ص] (دانقالاق) .

طانه [ت، س] اینك یاوروسی .

طانه بورنی == طوپراق آلتنده بزه‌رك

سبزه و سائر مزروعاتك كوكلرینی كسن صاری تراق، بیوك نفللی، تقریبا موز بوكلكنده مضر بر حیواندركه: صابون قوقوسندن پك متنفردر .

طانه قیران == ذات الفلقتین شعبه‌سندن سحلبیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب خفیف وانیلیا قوقوسی شرابدر و باغچه‌لرده سهولتله یتشدیریلیر .

(طانه قیران)

طانیشمق [ت، مص] بربرینی طانیمق § برینك بر ماده حقنده‌كی رأی و فكر و مطالعه‌سنی صورمق .

طانیمق [ت، مص] فرق و تمییز ایتمك، سچمك، تعریف ایتمك § قبول و تصدیق ایتمك § انقیاد § (بورج حقنده) اعتراف .

طانیمامق == اهمیت ویرمه‌مك، آلدیرمامق .

طانیتمق == بیلدیرمك، معارفه پیدا ایتدیرمك § قبول، اعتراف، انقیاد ایتدیرمك .

طانینمق / طانیلمق == بیلنمك، تشخیص اولنمق، سچلمك .

طاو [ت، س] قارده اوكدله ضم ایتمك . § برینك صحتنه ادارهٔ اقداح ایلمك .

طاوا [ت، س] سفائنك بورداسنده‌كی اسكله‌دن چیقلدیغی زمان تصادف اولنان ایلك دوشه‌مه .

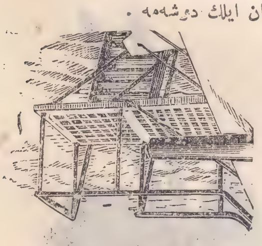

(طاوا)

طاوان [ت، س] اوسقفنك یعنی چاتینك آلتنه و ایچ طرفنه میخلانان تخته‌لر، سقفك اوطه‌یه ناظر یوزی، اوطه‌نك صفه‌نك اوست محیطی .

طاورانمق [ت، مص] آیاغه قالقمغه، بر ایشی اهتمامله یاپمغه حاضرلنمق § نسبت واظهار غیرت ایلمك § بروجهله فعل وحركتده بولنمق .

سلاحه طاورانمق == اورمق قصدیله النی سلاحه کوتورمك .

طاورانیش == فعل وحرکت § طور . طرز تشبث .

طاوُس [ع،س] طیور دجاجیه‌دن یلپازه کبی آچیق اولان قویروغنك غایت کوزل الوان قزحیه‌لی محتوی تویلرندن یلپازه وسائره یاپیلان یدی سسلی ، چرکین آیاقلی بر جنس باغچه‌قوشی . بونك نوع دیکری‌واردرکه قویروغی ایکی چتال واوزون اولوب سوکلونه یکز دیوکا (آرکوس) دخی دیرلر § (هندستان طاوسی دینلن دیکر بر نوعی دخی تویلرینك ظرافت فوق‌العاده‌سیله مشهور اولدیغندن اوروپاده یتیشدیرلمشدر . هملایه طاغلرنده درت نوعی واردر .

(هیئت) صور جنوبیه‌دن برینك اسمی .

١ — طاوس قوشی
٢ — تپه‌لی ژاپونیا طاوسی

(آرکوس طاوسی)

چشم طاوس == ایکنجی قدردن برکوکب ثابت اولوب طاوس صورتنده واقعدر .

طاوس قویروغی == شدتلی استفراغ .

طاوشان [ت،س] ذات‌الثدیانك قاضمیه فرقه‌سندن بر نوع حیوان که فیسیولوژی وعلم تجربالرنده‌چوق قوللانیلازر . اوك آیاقلری آرد آیاقلرندن قیصه ، بیوك قولاقلی اتی لذتلی وغایت قورقاقدر . سرعتله قوشد ـ یغندن اکثریا طازی‌ایله آولنور § ارنب ، خرکوش .

آطه طاوشانی == بیاض رنکلی ،مونس بر جنس طاوشان .

آق طاوشان == چول صیچانی .

طاوشان اوتی == یاپراقلری اویا شکلنده ساز نوعندن بر نبات‌ـ که : قوری ـ دیله‌رق سوس ایچون قونسولرك اوزرینه قونور یوکا (طاوشان بیغی) دخی دینور .

طاوشان اویقوسی == اویوروایکن کوزك نیم کشاده قالمسی .

طاوشان دوداغی == (طب) ولادی اوله‌رق دوداغك ییرتیق اولمسی (شفةالارنب) .

طاوشان یوركلی == اودلك ، قورقاق آدم .

طاوشانه قاچ تازی‌یه طوت == ایکی مخالف طرفه‌آیری لسان قوللانمق .

طاوشانجیل == طیور دجاجیه‌دن اوسترالیایه مخصوص بیوجك بر جنس قوشدر .

(طاوشانجیل)

طاوشانجیل اوتی == (اسفندیلیون) ذات‌الفلقتین شعبه‌سنك صیوانیه فصیله‌سنه منسوب وحشیشی بر نبات اولوب اوروپاده بولنور .

(طاوشانجیل اوتی)

طاوُوق ـ طاؤُق [ت، س] دجاجیه صنفندن وطیور بیتیه‌دن چوق یمورطلامسیله مشهور بر حیواندر § خروسك دیشیسی . طاووقلر ... نلرچته‌یه یاتمه‌رق جیو جیو حاصل ایدرلر . فقط خروسله برلکده بولنه‌رق یمورطه‌لرك تلقیح اولنمسی شرطدر . بر خروس بر طاووغی ، تلقیحدن اوچ هفته صکره‌یه قدر یمورطه‌لر القاح اولنه‌بیلرز . او مدتدن صکره القاح اولنسه بیله جیو جیو حاصل ایتمز . برده یمورطه‌لر طاووغك آلتنده انجق بر وضعیتده بولنملیدر . بو وضعیتده اولمیان یمورطه‌لردن جیو جیو حصوله کلمز .

١ـ آطه طاوشانی ٢ـ کومسده یتیشن جنسی
٣ ـ اناج ٤ ـ بیاض جنسی .

(طاووق)

(هندستانده بولنان بر نوعی)

اسپنج طاووغی = (اسوج طاووغی) کوکرجین بیوکلکنده برجنس طاووق .

بچ طاووغی = طیور دجاجیه‌دن افریقانک صیجاق نواحیسنده متعدد انواعی بولنان هندی ایله سوکلون آره‌سنده برقوشدر . بویلری متوسط وجودلری ماوی وسنجابی بنکلری حاویدر ، طاووقدن اپجه بیوک ، توبلری بنکلی وچرکین سسلیدر .

(بچ طاووغی)

صو طاووغی = طیور دجاجیه‌دن اوروپایه مخصوص برقوشدر .

قره طاووق = اتی مأکول برجنس یبانی سیاه قوش‌که صید ایدیلیر .

طاووق قاره‌سی = کوزه عارض اولان برنوع خسته‌لق‌که : کوزك سیاهی اوزرنده بیاض لکه‌لر اولمدیغی حالده رؤیت دوچار ضعف اولور . بو حال قعر عینده متحصل بر مرضدن نشأت ایدر .

طاووق کوکسی = طاووغك کوکس اتلری دیدیك دیدیك ایدیله‌رك محلبی ایچنده طبخ ایدیلان بر نوع طاتلی .

(صو طاووغی)

هند طاووغی = (هندی) .

طاووقجی = طاووق صاتان آدم .

طاوول ـ طاوُل [ت ، س] { عربی (طبل) دن محرفدر } ایکی طرفی دری ایله قابلی ، چوماق ایله اوریله‌رق چالینیر موسیقی آلتی . طبل ، کوس .

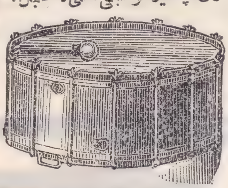

(طاوول)

رمضان طاوُلی = رمضان کیجه‌لرنده بکجیلرك زقاقلرده چالدقلری طاوول .

طاوُل دربسی = اوتانماز ، قاتی یوز .

طاوُلجی = طاوُل چالان آدم .

طاوُلومباز (بحریه) داولومباز .

طاوُلوُن [ت ، س] (بحریه) کمینك سنتنه‌سی نوقنده‌کی محل .

طاولون کوکرته‌سی = طاولونده بولنان کوکرته .

طاوُلَه [ت ، س] { عربی (طویله) دن محرفدر . } آت آخوری .

طاوله اوشاغی = منحصراً طاوله‌ده خدمت ایدن سایس اوشاغی .

طاوُلَه [ت ، س] اون بشی باشقه ودیکر اون بشی دخی رنکلی جمعاً (٣٠) پول وایکی زار ایله خانه‌لره تقسیم اولنمش تخته اوزرنده اوینانان آلت لهو .

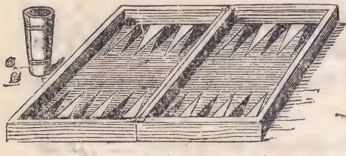

(طاوله)

طاوه [ت ، س] ایچنده یمورطه وسائره پیشیریلن برنوع قاب .

(طاوه)

طاهِر [ع ، ص] پاك ، تمیز ، بولاشیق اولمیان § مقامات موسیقیه‌دن بری .

طای [ت ، س] آت یاورسی ، هنوز قیصراغك سودینی امن کوچك آت .

§ حبش فرس کودکه حالندن بنیله‌جك زمانه قدر کچیردیکی دوره ، طای نامنی آلیر . طایلرك یله وقویروقلرینی قیرقدقلری کبی اونلره نضله‌اوله‌رق هرکون برقاچ یموطه ایچیریرلر . طایلرك لایقیله نشوونما بوله‌بیلمسی ایچون والده‌سنك صحیح الوجود اولمسیله برابر سوددن کسیلنجه‌یه قدر یانندن آیرلمه‌مسی لازمدر . بونك ایچون‌ده بر سنه کفایت ایدر § دستکاه چیقریقلرینی دکیشدیرمك ایچون ایلری کری کیدن کلن آیاق . § دنك ، ایش ، متل .

(طای)

طای طای عربه‌سی = کوچك چوجقلری یوریتمکه آلیشدیرمق ایچون اوفق عربه .

(طاى طاى)

طايامق - طيامق [ت،مص] دستك قومق، انكار ايتديرمك § برشيئه استناد ايتديرمك § عنف وشدتله تسليم واعطا ايتمك .

طيامق = استناد واتكا ايتديرمك § ديك جواب ويروب قارشى طورمق .

طاياق - طياق [ت،س] طيانه‌جق دكنك ، عصا .

اچيلمامق ايچون قاپو آرقه‌سنه ويا يقلمامق ايچون آغاچ وديواره طياديلان دستك، پاينده § دوكمك ايچون قوللانيلان دكنك، صوپه . ضرب ، ضربه ، كوتك ، دوكمه .

طياق يمك = دوكلمك ، مضروب اولمق .

طياق آتمق = دوكمك ، ضرب ايتمك .

طايالى - طيالى [ت،ص] طيانمش ، پاصلانمش، اتكا ايتمش

طيالى دوشه‌لى = مفروشاتى مرتب ومنتظم خانه ، اوطه .

طايانمق - طيانمق [ت،مص] اتكا استناد § اعتماد استظهار § صبر وتحمل ايتمك ، ثبات كوسترمك § امداده يتشمك ، معاونتده بولنمق § ميوه سبزه ومأكولات مطبوخه بوزلميوب قالمق .

طايانيق - طيانيق

[ت ، س] دوام بقا § متانت ، ثبات § قوت ، مقاومت .

طيانقسز = دوامسز ، بقاسز، چوق سورمز § كوشك قوتسز § ثباتسز، متانتسز .

طيانقلى = دواملى ، بقالى § ثباتلى، متين قوتلى ، مقاومتلى .

طاهل [ع،س] طورغون بوزلمش صو .

طايع [ع ، ص] بر ايشى ايستكيله يابان .

طايماً = ايسته‌يه‌رك، كندى ارزوسيله .

طايه [ت،ص] { دادى معناسنه كان فارسى (دابه) دن محرفدر . } [دايه]

طبابت [ع،س] طبيبلك ، طبيبلك ايتمه . [عر (ط) نك كسريله‌در .]حكيملك دوقتورلق § فن طب .

طباخ [ع،ص] يمك پيشيرمك اصولنى بيلن وآنكله مشغول اولان آدم ، آشجى .

طباق - طاباق [ت،س] از درين ويايوان قاب § بر طباق طولوسى شى § لوقطه‌ده مشترى‌يه ويريلان طعام مقدارى .

طباق كبى = دوز ، مستوى [اكثريا نهر واووه حقنده قوللانيلاز .]

طبان - طابان [ت ، س] (طب) آياغك وجه سفليسى اخمص القدم، بوده اوچ قطعه‌دن عبارت اولوب ١ـ آياق پرمقلرينى، ٢ـ طبان ، ٣ـ طوپوغى تشكيل ايدر . § آياق قابنك التنى تشكيل ايدن كاوساله . § قليچ وسائره نامليسى اولان ايى دمير . ترلا ويا طاغك دوز صرت صورتنده اولانى § ترلانك طوپراغنى باصدرمق ايچون مستعمل اغر اسطوانه § نهرك الكدرين يرينك قعرى § (معمارى) كيريشلرك استنادى ايچون آلتلرينه وضع اولنان آغاچلر . (بحريه) يلكن كميلرنده چناقلغى ماغونه وغورچته اوزوينه لايقيله بندرمك ايچون چناقلغك اوزوينه وضع اولنان ايكى عدد ياصديق . § جسارت، متانت، مقاومت .

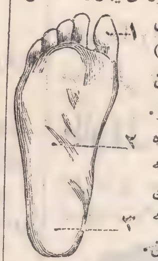

(طبان)

طبان آتمق = اوزون بريولى يايا يورويمك .

دوز طبان = نحوستلى .

دوه طبانى = آچيق آديم .

طبانكش = يايا يوروين .

دال طبان = اسافل ناسدن اولان .

طبانه قوت = سرعتله يورويه‌رك قاچمق .

طبانى قالديرمق = قاچمق ، سرعتله قوشمق .

طبانسز = جسارتسز ، ثباتسز ، متانتسز .

طبانسزلق = عدم جسارت، عدم متانت .

طبانجه [ت،س] اسلحهٔ ناريه‌نك الك كوچوكى اولوب پك ياقين منزله قورشون وياصاچمه آتمق ايچون استعمال اولنور § شماد ، ترقات ، سيله .

طبايع [ع،س] ج (طبيعت) طبيعتلر ، خلقتلر .

طبال [ع،ص] طاوولجى .

طبخ [ع ، فع] پيشيرمك ، پيشيرلمك . § (طب) علاج قاينا تمه .

طبخى = طبخه منسوب .

طبطبه [ع،س] طپيردى، چاغلتى § خروش § صو چاغلديسى .

طبع [ع،س] طبيعت ، انسانك مجبول ومفطور اولدينى سجيه ياراديليش جبلت، خلقت § كتاب وسائره باصمق، تمثيل .

بالطبع = طبيعتيله ، طبيعى اوله‌رق .

طبيعى

(آغزدن طولار طبانجه‌لر :)

١ — ١٥٥٥ سنه‌سى موده‌لى ، ٢ — اوچ طوپلى طبانجه ١٥٧٠ سنه‌سى موده‌لى ، ٣ — دوولور طبانجه ١٥٩٠ سنه‌سى موده‌لى، ٤ — دوولور طبانجه ١٧٣٠ سنه‌سى موده‌لى ، ٥ — دوولور طبانجه ١٨٦٠ سنه‌سى موده‌لى، ٦— محاربه طبانجه‌لرى . (قويروقدن طولار طبانجه‌لر :) ٧— باسكوللى، ٨ — فاوبر، ٩ —قيرمه طبانجه، ١٠— آغزدن طولار چفت انداختلى جيب طبانجه‌سى .

طبعاً == طبیعت جهتیله ، طبیعت اقتضا- سنجه § طبیعی اوله‌رق ، بالطبع .

طبعخانه == مطبعه ، دارالطباعه .

طبعه == برکره باصلمه ، برکتاب وسائره‌نك هر دفعه‌کی طبع وتمثیلی [لغات مولده‌دندر]

طَبَق [ع،س] ☞ [طباق]

طبقجه == کوچوك طباق .

طَبَقات [ع،س] جمـ : (طبقه)

طبقات الارض == کرهٔ ارضك بنیه‌سندن واوغرادیغی تحولات ایله طرز تشکلندن وطبقه‌لرینك احوال وکیفیاتندن باحث علم

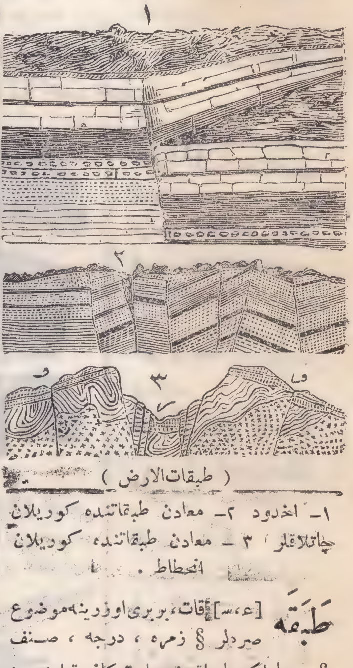

(طبقات الارض)

١- اخدود ٢- معادن طبقاتنده کوریلان چاتلاقلر ٣ - معادن طبقاتنده کوریلان انحطاط .

طَبَقه [ع،س] قات، بربری اوزرینه موضوع صیردلر § زمره ، درجه ، صنف § برویا ایکی یاپراقدن عبارت کاغد قطعه‌سی :

طبقهٔ شبکیه == (طب) کوزك طبقات مختلفه‌سندن اوچنجیسی - که عصب بصری دینلن سیکرك یایلارب منتشر اولمسندن تشکل ایتمشدر ، وظیفه‌سی : شعاعات ضیائیه‌یی اخذ ایله عصب بصری‌یه نقل ایتمکدن عبارتدر .

طبقهٔ صلبه == (طب) کوزك بیاض قسمی ، بیاض العین . ☞ (مبحث العین) .

طبقهٔ قرنیه == (طب) کوزك بیاضنك وسطنده بولنان جام کبی شفاف قطعه . ☞ (مبحث العین) .

طبقهٔ قزحیه == (طب) کوزك طبقهٔ قرنیه‌نك آرقه طرفنه تصادف ایدن قطعهٔ ملونه‌سی . ☞ (مبحث العین) .

طبقهٔ کتانیه == (نباتات) بر آغاجك قابوغنی تشکیل ایدن اوچ طبقه‌دن آغاجك اودون قطعه‌سنه اك یاقین وتماسده اولان قابوق قطعه‌سی [بوکا طبقهٔ لیفیه ووعائیه دخی دینور .]

طبقهٔ مشیمیه == (طب) کوزك طبقهٔ صلبه‌سی ایله طبقهٔ شبکیه‌سی آره‌سنده بولنان طبقه - که : وظیفه‌سی فعل رؤیتی تنظیم ایچون شعاعات منعکسه‌یی امحا ویا مص ایتمکدن عبارتدر .

طبقهٔ ملتحمه == (طب) کوز قپاغنك ایچ یوزینی وغیر مرئی درجه‌ده طبقهٔ صلبه ایله طبقهٔ قرنیه‌نك اوك طرفنی ستر ایدن غشاء . ☞ (مبحث العین)

طَبْل [ع،س] طاوول § (طب) قولاقده سس عکس ایتدیرن زار .

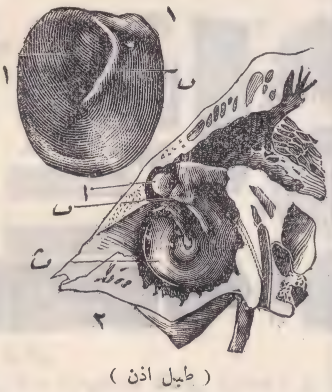

(طبل اذن)

١ — وجه خارجی؛ آ — عظم سندانینك نتوء قائمیسی ؛ ب — قبضهٔ مطرقه ؛ ٢ — وجه داخلی : آ — عظم مطرقه ؛ ب — عظم سندانی؛ ث — غشای طبل .

طبلباز } **طبلزن** } طاولجی .

طبلی == طبله متعلق .

طَبْله [ع،س] یصی وکنارلی مدور تحته تپسی § سیغاره کولنی سیلکمکه مخصوص کوچوك معدنی ویا چینی طبق . § منغال آلتنه قونیلان سینی کبی شی . § صفحه § (بحریه) مقره‌نك یان سطحی ، مقره‌نك یان سطحلری § فسك تپه‌سی .

طبله کار == طبله طاشیان § اتمکجی وسائر اصنافك باشلرنده طبله طاشیه‌رق آیاقده کزن قسمی .

طَبَله [ت،س] عسکرك تعیینات یومیه‌سی مقدارینی مبین جدول § (طب) خسته خانه‌لرده خسته‌نك نوع مرضنی وصورت تداویسنی مشعر لوحه .

طَبیب [ع ، ص] فن طب عالمی ، اجرای طبابته مأذون آدم . دوقتور .

طَبیعَت [ع ، س] یارادیلشده‌کی حال کیفیت ، مزاج ، خلقت سجیه ، § خوی ، عادت . § (ادبیات) تکلف وتصنعدن اجتناب ایله افکاری لایق اولدیغی کبی افاده ایتمك .
§ کائنات ، موجودات مادیه .

حسن طبیعت == ذوق سلیم § (ادبیات) مستحسنی مستهجندن تفریق وتمییز ایدن حس وجدانی § نقائص ایچنده بر فضیلتك یاخود محاسن آره‌سنده بر نقیصه‌نك حس سریعی .

طبیعت صاحبی } **اهل طبیعت** } ذوق سلیمه مالك اولان

طبیعتیله == بالطبع ، طبیعی اوله‌رق ، ذاتاً

قانون طبیعت == کائناتك نظام وانتظامنی ادامه ایدن قوانین طبیعیه { عربیده (طبیعه) صورتنده مستعمل اولوب بزجه‌ده بعض ترکیباتده بو صورتده مراجعت اولنمقده‌در .

مافوق الطبیعه == فلسفه‌نك مادیاتك خارجنده اولان احوالدن یعنی معنویاتدن باحث قسمی .

طبیعتجه == حسن طبیعته ، ذوق سلیمه موافق اوله‌رق .

طَبیعیّات [ع ، س] جمـ (طبیعی) فلسفه‌نك طبیعته متدائر شیلردن بحث ایدن قسمی .

طَبیعیّون [ع ، ص] جمـ (طبیعی) علوم طبیعیه ایله [حکمت ، کیمیاء حیوانات ، نباتات ، معدنیات وبونلره مماثل علوم] ایله متوغل اولان علما وحکما {مادیون باشقه معنایه‌در . }

طَحّان [ع،ص] طحن ایدن ، اوکودن دکرمنجی .

طَحْن [ع،فع] اوکوتمك ، اوکودلمك .

طحنیه == طحنه متعلق || اوکوتمه اجرتی .

طَحین [ع،س] اوکودلمش حبوبات ، اون دقیق § داری اونی § شکرله تهیه اولنمش داری اونی .

طحين حلواسی == داری اونینه یاپیلرب حاضر صاتیلان بر نوع طاتلی .
طحینی == طحینه منسوب .

طرائق [ع،س] جم : {طریقت} طریقتلر، مسلکلر .

طراده [ع،س] منبع صولرنده قوللانیلان دیبی دوز بر نوع قایق .

طرّار [ع،ص] یان کسیجی ، کیسه بر .

طراق [ت،س] صاچ ، صقال، قیللرینی بربرندن تفریق ایدوب تمیزلمکه ودوزلتمکه مخصوص دیشلی آلت § جولاهه دستکاهنده آرش ایپلکلرینك کچیرلسنه مخصوص طراق شکلنده تللی آلت § طاشجیلرك دوزلتمك ایچون قوللاندقلری اوفاق دیشلی چلیك قلم § یوك ، کتن آچوب آییقلامغه مخصوص دیشلی آلت § طرمیق ، (بحریه) صویك دیبندهکی چامورلری ومواد سائرهیی آییقلامغه مخصوص کنیش قازمه شکلنده بر آلت § (بحریه) لیمان ونهرلرك آلتنی تمیزلمکه مخصوص ماکنهلی دوبه § بعض قوشلرك باشنده بولنان تپهلك ، یلپازه کبی تول § بالیقك غلصمهلرینی سد آیدن قولاق شکلندهکی قناجقلر § دستکاه .

طراقلی == طراغی اولان .

او طراقده بزی اولمق == او ایشده ذیمدخل اولمق ، او ایشده علاقهدار اولمق .

طراقجی == طراق یاپان ویا صاتان صنعتکار

طراقلتمق == باغچه طوپراغی طراقله دوزلتمك § حوض، نهر ، لیمانك آلتنی طراق دوبهسیله تطهیر ایتدیرمك .

طراقلامق == طراقله دوزلتمك § صویك دیبنی تطهیر و باغچهیی تسویه ایتمك .

طراقلنمق == طراقله تسویه اولنمق ، وتصفیه ایدلمك .

طرامق [ت،ص] صاچ وصقال وسائرهیی طراقله دوزلتمك ، سوسلهمك .
§ سرقت مقصدیله قاریشدیرمق :
§ یوك و کتنی طراقدن کچیرمك .
§ طراق دوبهسیله صویك آلتنی تطهیر وتعمیق ایتمك
§ هرطرفنی یوقلامق ، قاریشدیرمق .

ارایوب طرامق == اطرافلیجه تحری وتدقیق وتحقیق ایتمك

کمی دمیر طرامق == (بحریه) کمی اقندییه ویا روزکاره تابع اولهرق دمیری سوروکلهمك .

طرامه [ت،س] (طرامق) مادهسندن مصدر تخفیفی § (طوپوغرافیا) خریطهلرك سواحل وطاغلرینی برطرز مخصوصده ترسیم ایتمك اصولی

طرامه خاویار == دیش دیش طوران بر نوع نفیس خاویار .

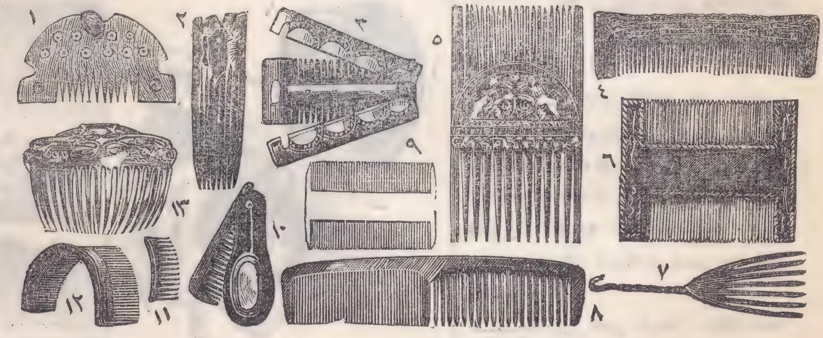

طراقلر

١- روماليلرده ؛ ٢- جرمانيهليلرده ؛ ٣- فرانسزلرده (مروِوه) خاندانی زماننده ؛ ٤- ايتاليا التنجی عصرده ؛ ٥- اونجی عصرده ؛ ٦- اونبشنجی عصرده ؛ ٧- عسکرلره مخصوص (دميردن) ١٧نجی عصرده ؛ ٨- بيوك صاچ طراغی ؛ ٩- اينجه طراق ؛ ١٠- جيب طراغی ؛ ١١، ١٢، ١٣- پروكارلره مخصوص.

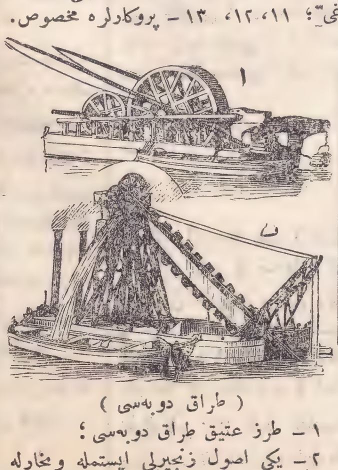

(طراق دوبهسی)

١ - طرز عتيق طراق دوبهسی ؛
٢ - يكی اصول زنجيرلی ايستمله وبخارله متحرك .

(دمير طراقلر)

١-٢ — باركيره مخصوص ؛ ٣ — قوزییه مخصوص ؛
٤ — كودكجی‌يه مخصوص ؛ ٥ - ٦ چيقرقجی و باتيرجی‌يه
٧-١١ — وسامله مخصوص؛ ٩-١٠ — لهايه مخصوص جو .

طرانمق [ت،مص] کندی کندینی طرامق .

ارانوب طرامق == تحری ایتمك، کندی اوزونی ارامق .

طراوت [ع،س] تر وتازه اولمه، تازهلك .

طراوتلی == تازه، تر .

طرب [ع،س] شنلك سویجلیلك .

طرب انکیز == موجب مسرت وشادمانی .

طربناك == طربلی .

طرپوش [ت،س] { فارسی سرپوشدن محرفدر } طاقیه ، باش کسوهسی .

طرجهاله [ع،س] (طب) غرتلاغك اوست طرفندهکی خنجرهنك یوقاری وارقه طرفنه موضوع ایکی کوچوك قیقرداغك هر بری .

طرجهالی }
طرجهالیة } (طب) طرجهاله متعلق .

طَرْح [ع، س] آتمق ، آتلمق ، قومق قونلمق ، وضع ايتمك، ايدلمك . § (رياضيه) ايكي عدد بيننده‌كي فضل § ايكي عددك فرقني بولمق يعني بر عددي كندندن كوچوك بر عدددن تنزيل واخراج ايدوب فضله‌يي استحصال ايلمك عملياتي . طرح اولنه‌جق عددلردن بيوكنه مطروح منه كوچكنه مطروح وبينلرنده‌كي فرقه‌ده حاصل طرح ويا باقي ديلير .

طرح اشارتي = ايكي عدد بيننه وضع اولندیغی زمان او عددلرك طرح اولنه‌جغني كوسترن اشارتكه شو (ـــ) دو .

طرح انداز | **طرح فكن** } وضع اساس ايدن § ترتيب تنظيم ايديجي § ياپلمش ، قورلمش بنا .

طَرْد [ع، مص] خارجه سورمك، تبعيد ايتمك § بريني على الخصوص برمأموري خدمتندن چيقارمق .

طرديه = (ادبيات) برمثنوي آره‌سنده بالمناسبه ايراد اولنان غزل ، سائره .

طرد وعكس = (ادبيات) بر مصرعك ايكي جزئني تقديم وتأخير ايله مصرع ديكر حصوله كتيرمك وبو صورتله بربيت تشكيل ايلمك ، مثال :

« ممكن دكل خدايي بيلمكده بيلمه‌مكده
بيلمكده بيلمه‌مكده ممكن دكل خدايي »

طَرْخُون [ع، س] (طوزله اوتي) (نباتات) ذات الفلقتين شعبه‌سنك مركبه فصيله‌سندن بين العوام صوغلجان اوتي ناميله ياد اولنور حشيشي برنباتدر .

(طرخون)

طَرْز [ع، س] شكل، صورت، رسم هيئت § اصول اسلوب، صورافاده .

طرز بارد = (ادبيات) ضبطي اشكال وطبعه ايراث ملال ايده‌جك صورتده طاتسز تعبيرات ومناسبتسز روابط ايله مالي عباره تحريري اصولي .

طرز مفصول = كسيك كسيك عباره‌لردن متشكل كلام ايرادي اصولي .

طرز متعلق | **طرز موصول** } = برچوق الفاظ غريبه وغير مأنوسه ايله مالي اولمقدن ناشي قرائتي مشكل ، فهمي مستحيل وبونكله برابر مسلسل عباره تحرير وترتيبي اصولي .

طَرْف [ع، س] طرف (مخففي) كوز باقيشي § كوز اوجي ، كوشهٔ چشم .

طَرَف [ع، س] جهت، يان، جانب، اوك، آرقه ، صاغ ، صول ، اوست آلت جهتلر § ير ، مملكت ، قطعه بقعه § عند ، نزد ، سوي § آره‌لرنده اختلاف بولنان اقسامك هربري § ايكي مخالف شخصدن هربري § مابعد ، بقيه § (طب) قول وباجاقلردن هربري جمعي : اطراف . § اطراف علويه = قوللر . اطراف سفليه = باجاقلر .

برطرف ايتمك = آره‌دن چيقارمق ، دفع وازاله ايلمك .

بي طرف = هيچ برطرفه ميل وتصاحب كوسترمه‌ين .

مسلح بي طرفلق = عندالحاجه حربه اشتراك ايتمك اوزره ايكي محارب حكومتك هيچ برينه مظاهرت ايتمه‌مك قاعدهٔ سياسيه‌سي .

طرف طرف = جهت جهت ، هريانده .

طرفدار | **طرفكير** } = برينك طرفني طوتان ، غيرتني كودن ، آنك طرفندن اولان ، آني التزام ايدن .

طرف طوتمق = طرفدار ايتمك .

طرفداري | **طرفكيري** } = طرفدارلق .

طرفين = (حقوق) ايكي مخاصم كيمسه‌دن هر بري § برشيئك ايكي اوجي . ايكي طرفي § (رياضيه) برتناسبك برنجي ودردنجي حدلري : { (ب : ح :: ء : ه) تناسبنده (ب) ايله (ه) طرفيني تشكيل ايدرلر . }

طَرْفه [ع، س] كوز قپاغنك بركره آچيلوب قپانمسي .

طرفة العين = بركره كوز آچوب قپايَنجه‌يه قدر ديمكدر .

طَرِّي [ع، ص] طراوتلي ، تازه ،

طَرَيان [ع، س] طاري اولمق، كليويرمك، عارض اولمق .

طَرِيح [ع، س] ايشه يارامديغندن دولابي يبانه آتلمش شي .

طَرِّيخ [ع، س] طوزلنوب صالامورده‌يه باصلمش كوچوك بالقلر ، صاردالیه .

طَرِيد [ع، ص] (مطرود) ايله مترادفدر . طرد وابعاد اولنمش ، قوغلمش .

طَرِيف [ع، ص] غريب ، تحف، ناديده، ظريف ، نادر .

طَرِيق [ع، س] مادي ومعنوي يول، سبيل، مسلك § واسطه، سبب،

طريق مستقيم = دوغريلق يولي ، مسلكي .

طريق عام = عمومه عائد جاده بيوك يول .

طريق خاص = چيقمازيول § خصوصي يول .

اولي بالطريق = اك ايي ، اعلى اصول .

قطاع طريق = يول كسيجي ، خرسز ، ابناي سبيله مسلط اولان حيدود .

طريق رطب = (كيميا) بر ماده‌يي تحليل ايچون اني توز حالنه كتيردكدن وصوايله معامله ايتدكدن صوكره جنس ونوعي وكيفيات سائره‌سني اكلامق اصولي .

طريق يابس = حرارت واسطه‌سيله برمعدني تحليل وتركيب وتفريق ايلمك طريقي .

طَرِيقت [ع، س] اعزهٔ كرام طرفندن باتوسل كوستريلن طريق معنوي .

طَسْمه [ت، س] (تصمه) .

طَشْت [فا، س] لكن .

طشره [ت، س] برشيئك طيش طرفي خارج، بيرون § پايتختك خارجي ولايات ، ملحقات .

طشره‌لي = (صف) پاي تخت اهاليسندن اولميان .

طَعام [ع، س] آش، يمك .

طعاميه = بعض خانقاه وزاويه‌لره موقوف ومخصص اولان واردات .

طَعّان [ع، ص] طعن ايدن ، طعن ايتمك معتادي اولان

طَعْم [ع، س] طاد ، لذت ، ذوق .

طَعْن [ع، مص] زباندرازلق صورتيله بريسني ذم وتعييب .

طَعْنه [ع، س] سوكه ، ذم ، طعن .

طعنه زن = طعن ايدن .

طَغازِجق [ت، س] چوبانلرك دوننه بيه جكاريني ، حقه بازلرك اويون آلتلريني قويدقلري كوچوك دري طوربه .

طَفْرَه [ع، س] وجهسز اوله‌رق متعالي كورنمه § طريق علميده پايه آلمه ، ترفيع .

طفره فروش = بالا پروازلق ایدن ، اوست پرده‌دن آتوب طوتان .

طفلان [ت،س] ذات الفلقتین شعبه‌سنك ورديه فصيله‌سندن بر شجره‌در . اطیانك یقه‌لرنده علامت فارقه اوله‌رق تمثالی صیرمه ایله ترسیم ایدیلور .

طفلان صویی = طفلان یاپراقلرندن چیقاریلوب طبابتده استعمال اولنان ماء مقطر كه دروننده حامض كیانوس ما بولندیغندن آجی بادم كبی قوقار .

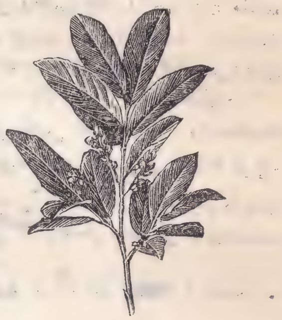

(طفلان)

(عادی طفلان)

عادی طفلان = غاریه فصیله‌سندن و دفنه انواعندن اولوب شتوی اولمق حسبیله باغچه‌لرك دیوار و یول كنارلرنده صورت مخصوصه‌ده یتشدیریلن بر جنس كوچوك آغاج .

طَلاق [ع ، فع] بوشانمق ، زوجه زوجندن بوش اولمق ، بوش اولمه ، قید نكاحدن خلاص اولمه § فسخ نكاح .

طَلاقَت [ع،س] دوزكون سوزلولك ، فصیحلك ، كولر یوزلولك .

طَلاوَت [ع،س] كوزللك جهتیله مقبولیت محبوب القلبلق ، حلاوت ،

طَلَب [ع،فع] ایسته‌مك ، ایستنمك ، دیله‌مك § ارزو ، خواهش .

عرض وطلب = (ثروت) مبادلات تجاریه‌یی تأمین ایدن وتقدیر وتقرر فیئاته اساس اوله‌رق استحصال ومیدان مبادله‌یه اخراج وایصال ایدیلن مال ایله بوكا اولان احتیاج بینده‌كی نسبتدن عبارتدر .

طلبكار = طلب ایدن ، خواهشكر .

طلب خصومت = شفیعك حضور حاكمده حقنی طلب ودعوی ایتمسی .

طَلَبَه [ع،س] جم : طالب مدرسه ، مكتب شاكردانی .

طَلْح [ع،س] ضمغ اغاجی ، آقاسیا .

طَلْع [ع،س] (نباتات) فعل القاح نباتاتك فاعل حقیقیسی اولان صاری و نكلی ، غباری برماده‌كه : اجواف حشفه دروننده بولنور وماده ذكوردر .

انبوبهٔ طلعیه = (نباتات) طلعك تأثیر رطوبتله حاصل اولان استطاله‌سی .

طَلْعَت [ع،س] یوز ، چهره ، دیدار § حسن آن .

طَلْق [ع،س] بیاض ، دهنی بر توزكه طبابتده جلد خسته‌لقلرنده مستعملدر .

طَلیعَه [ع ، س] (عسكریه) مقدمة الجیشك اوكندن یوروین ویوللری كشف ایدن بیوك قول ، عسكر طاقمی چرخه‌جی طابوری ، نشانجی طابوری .

طُمار [ت،س] انسانك وحیوانك بدنده قانك دوران وجولان ایتدیكی یوللردن ، قناللردن هر بری [illegible] (دوران دم) . عرق § طماره مشابه اوله‌رق بر جسمك اطرافنه یاپیلان یوللر ، ضبطلر § مرمر وامثالی شیلرده‌كی طالغه‌لی چیزكیلر § طوپراغك ایچنده‌كی معدن فلیزلری .

طمارسز = عنادجی .

طماری طوتمق = عناده باشلامق

قان اله‌جق طمار = استفاده ایدیله‌جك صورت ، طریق ، محل .

طماره كیرمك = برینی كندی فكرینه چویرمك قاندیرمق ، اغوا ایتمك .

طَمْث [ع،س] (طب) طرق تناسلیهٔ نساء طرفندن وقوعبولان سیلان دموی دوزی ، حیض ، عادت شهریه ، آی باشی ، نمازسز اولمه .

طَمَع [ع،س] حریصانه ایستك § اچ كوزلولك § حرص جاه

طمعاً = طمع ایدرك ، طمع صورتیله .

طمعكار = آچ كوزلی § خسیس ، جمری .

طَنّاز [ع،ص] مستهزی ، هركسله اكلنن .

طَنبُور — طَنبُوره [ع،س] اوزون وقادنلی بر نوع چالغی . قوللی ، تام تللی .

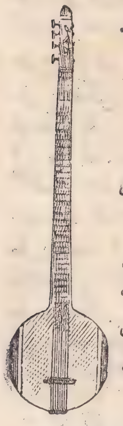

طنبوری = طنبور چالان .

طَنْطَنَه [ع،س] طن طن دیه سسلنمه § دبدبه ، شعشعه ، كلفت ، آلایش ،

طنطنه‌لی = كلفتلی ، آلایشلی دبدبه‌لی .

طَنین [ع،س] طینلامه ، چینلامه ، سسك برمدت دوام ایدوب ایشیدلمسی

طنین انداز = چینلایان ، صدا ویرن .

طَوائِف [ع،س] جم : (طائفه) كروهلر ، فرقه‌لر ، بلوكلر .

طَوار [ت،س] علی الاطلاق حیوانات اهلیه‌دن بری .

طَواشی [ع،س] خادم اغاسی ، حرم اغاسی .

طَواف [ع،ق] اطرافنی طولاشمق § كعبهٔ معظمه‌نك اطرافنی طولاشه‌رق زیارت ایتمك ،

طَوالِع [ع،س] جم : (طالع) .

طَوامیر [ع،س] جم : (طومار) .

طَوان [ت،س] اوطه ، صالون كبی یرلرك سطح فوقانیسی .

قبارتمه طوان = (معماری) اورته‌سی باصیق ، یانلری مرتفع اوله‌رق یاپیلان مزین طوان .

چوكرتمه طوان = (معماری) اوزدی یاغلی ویا صولی بویا ایله مطلا ویا اویمه ، قبارتمه چیچكلرله مزین مقعر طوان .

طَور [ع،س] صورت حركت ، ادا ، كیدیش § ساخته حال ، عظمت ، كوستریش .

طَوْع [ع، س] ارادهٔ ذاتیه، ایستك § ایستیه‌رك برشی یاپمه.

طوعاً == ایستیه‌رك، کندی رضاسیله.

طوعاً وکرهاً == ایستر ایستمز.

طَوف ـ طَوفان [ع،س](طواف) ایله مترادفدر.

طَوْق [ع،س] گردنلك، گردن حلقه‌سی حیواناتك بوینینه طاقیلان حلقه، طاسمه § طاقت، قدرت، اقتدار.

طوق بشر == قدرت بشریه، اقتدار انسانی.

طَوِیَّت [ع،س] قلباً گیزلی اولان قصد، نیت.

طَوِیل [ع،ص] اوزون، دراز § ممتد، چوق سورن § (عروض) بحر مخصوص (بحر طویل).

طویلة الارجل == (حیوانات) اینجیکاری اوزون اولان قوشلر، لیلك، دوه قوشی کبی.

طَوِیله [ع،س] طاوله، حیوان آخوری.

طَهارَت [ع،س] تمیزلك، پاکلك § دفع طبیعتدن صوکره شرعاً اقتضا ایدن بیقانمه.

طَهُور [ع،مص] کندیسی پاك اولدیغی حالده پاك ایدن.

طَیّ [ع، فع] دوروب بوکمك، دوریلوب بوکلمك § آتلامق، اوزرندن کچمك، § قاتلامق.

طی مسافه / **طی مکان** } مسافه‌یی، مکانی آتلاه‌جه‌سنه کچمك، کیتمك § اودن چیقارمه چیقارلمه حذف ولغو ایتمه، ایدلمه.

طَیّار [ع، ص] اوچیجی، اوچان. § غازه منقلب اولان، هوایه منتشر اولان.

طَیاق [ت، ص] ☛ (طایاق).

طَیِّب [ع، ص] ایی، گوزل، خوش.

طَیِّبات [ع، س] جـ: (طیبه).

طَیِّبه [ع، س] عمل صالح، حسن حال وحرکت § مدینهٔ منوره‌نك اسامیٔ شریفه‌سندن بری.

طَیر [ع، س] قوش.

طیر الجنه == (هیئت) صور جنوبیه‌دن بریدر.

طَیَران [ع، مص] اوچمق، قنادلری واسطه‌سیله بر محلدن دیگر محله انتقال ایتمك § غازه منقلب اولمق، هوایه منتشر اولمق.

طب نبوی == فخر کائنات افندمز حضرتلرینك امر واجرا بیوردمش اولدقلری طبابت.

طباً == طبابت جهتیله، فن طب اقتضاسنجه، فن طبه تطبیقاً.

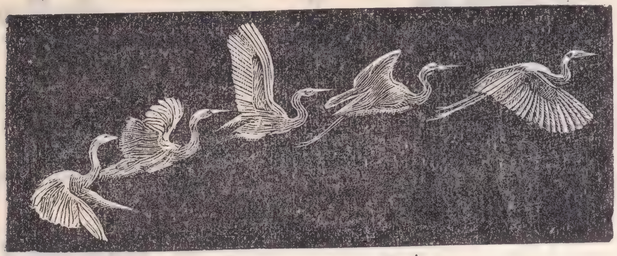

(طیرانك تحلیل نظریسی)

مدت طیران جزئی == (فن رمی) مرمینك محرکك هر هانگی بر نقطه‌سنه وصولنه قدر صرف ایتدیگی زمان.

مدت طیران کلی == (فن رمی) مبدأ نقطه‌سندن نقطهٔ سقوطه وارنجه‌یه قدر مرمینك صرف ایلدیگی زمان.

طَیرِیُّون [ع، ص] علم حیواناتك (مباحث طیور) قسمیله اشتغال ایدن تاریخ طبیعی عالمی.

طَیف [ع، س] اویقوده عارض اولان خیال § منحلل شعاعات.

طیف شمس == ضیای شمسك منحلل شعاعاتی مجموعی: طیف ضیائی، طیف حروری، طیف کیمیوی کبی.

طیف بین == کیمیا، حکمت وعلم حیاتده مستعمل برآلتکه برلامبا ضیاسنی الوان سبعه‌یه آییرور وتحلیل اولونه‌جق ماده‌نك محلولی لامبا ایله آلت آره‌سنه قونورایسه الوان مذکوره‌دن بری نوعنه گوره سیاهه منقلب اولورکه (شریط امتصاص) دینور. بو آلت ایله کواکبدن وارد اولان شعاعات دخی تدقیق اولنور؛ اسپقتروسقوپ.

طَیلَسان [ع، س] باشه صاریلان صاریغك اوموزلر اوزرینه صالیویریلن اوجی § باشه وبوینه صاریلان شال وسائره.

طاء مکسوره

طِبّ [ع،س] طبیبلك، حکیملك، خستکانی مداوات ایتمك علم وصنعتی.

طبی == طبه متعلق.

طب قانونی == طبك جنایاتده، اجرای تحقیقاته مدار اولان علامات جسمانیه ومادیه‌دن باحث بولنان قسمی.

طِبابَه [ع، س] (طبابت) { عربیده کسر طاء ایله مستعمل ایسه‌ده لسانمزده فتحیله معتبر اولدیغندن اورایه مراجعت }.

طِباخَت [ع،س] {فتح طا ایله غلطدر} آشجیلق، یمك پیشیرمك صنعتی.

طِباع [ع،س] طبیعت، خلق، انسانك مجبول اولدیغی سجیه.

طِباعَت [ع،س] فی الاصل قلیچ یاپمق صنعتی معناسنه‌در § کتاب وسائره طبع وتمثیل ایتمك صنعت وحرفتی { فتح طاء ایله غلطدر }.

طِباق [ع،س] مطابقت ایله مترادفدر.

طباق ایجاب == (ادبیات) بینلرنده مطابقت اولان کلمه‌لرك ایجاب معناسنی اشراب ایتمسی:

« گللر صفاده خرم وخندان وشادمان
بلبل بلاده نجلین زار وبی قرار »

طباق سلب == (ادبیات) اره‌لرنده مطابقت اولان کلمه‌لرك سلب معناسنی ایما ایتمسی.

« آچلدی غنچه‌لر باغ جهانده
نالر اولدی آچلماز اولدی کوکلم. »

طِبق [ع،س] موافق، مطابق، فرقسز. (ص) عینیله، تمامیله مشابه.

طِبا ـ طِبه [ت،س] ☛ (طابا).

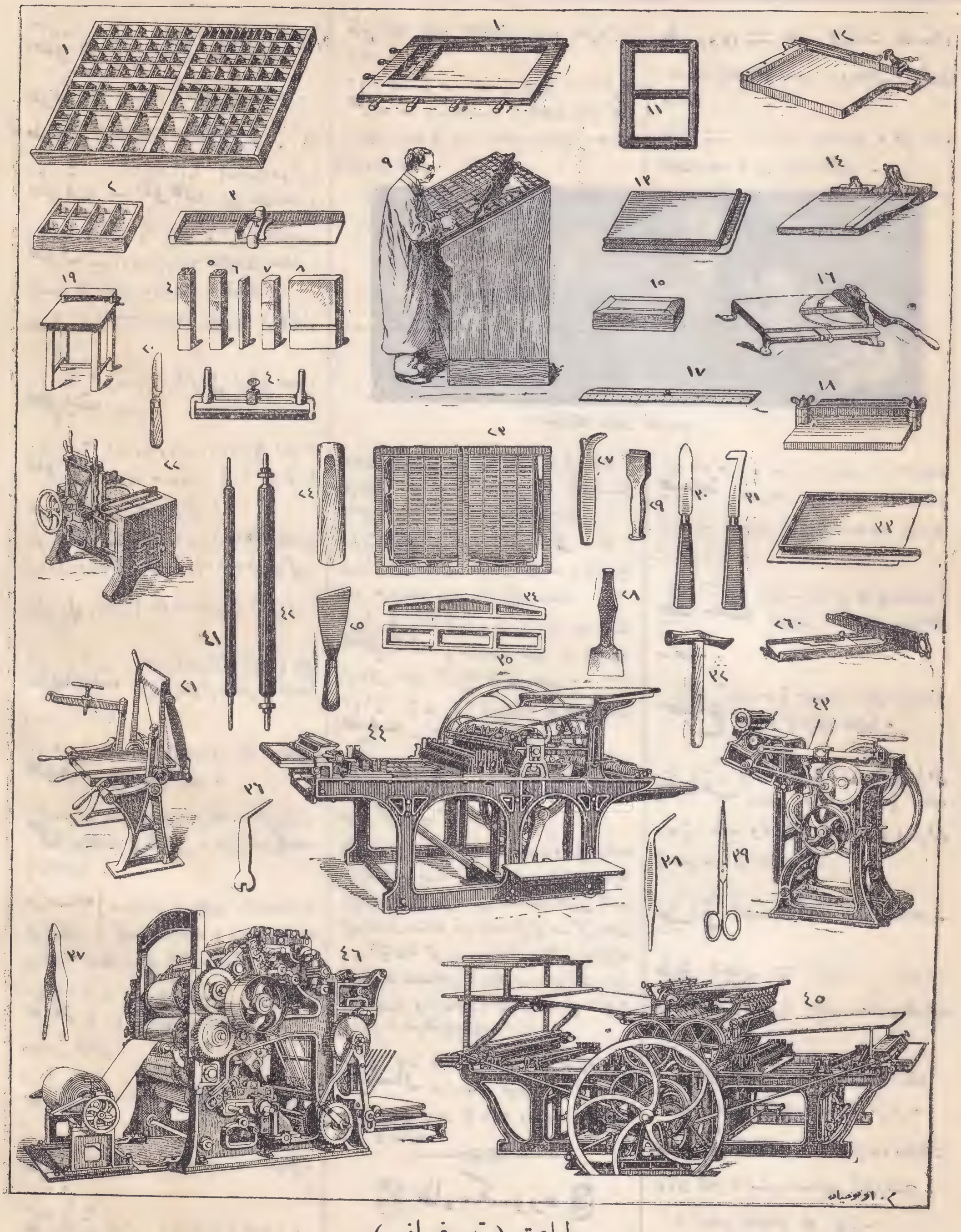

طباعت (تیپوغراف)

۱— حروفات قاصه‌سی، ۲— ایسپاس قاصه‌سی، ۳ — قومپاس، ٤ ، ٥ — جرنلر، ٦، ۷، ۸ — مختلف پونطولرده قاتراد، — ۹— مرتب ، ۱۰ — استریوتیپ چنبری ، ۱۱ — فورمه چنبری ، ۱۲ — پلانیه ، ۱۳ کوشه‌لی غاله ، ۱٤ — شمشیر قلیشه‌لری عیارایچون پلانیه، ۱٥— طاقوز، ۱٦— قوپوار ۱۷—تیپومتر، ۱۸— چیزکی، کونیه آچمق ایچون قوپوواد ۱۹— مرکب تخته‌سی، ۲۰ — قورشون کسمکه مخصوص بچاق ۲۱ ، ۲۲ — استریوتیپ ماکنه‌لری ۲۳ — چنبرلنمش فورمه، ۲٤ اغاج قما، ۲٥ — مرکب مالاسی، ۲٦ — سورمه‌لی دستره ، ۲۷ — دمیر قما ۲۸ شاز پاژ ، ۲۹ — شاز غریف، ۳۰— چاقی، ۳۱— چیزکی بچاغی، ۳۲— چکیچ ، ۳۳— سودکولی غاله، ۳٤، ۳٥ — غارانتول؛ ۳٦ — اناختار ، ۳۷ — چفت (ماشه) ۳۸ فورسه پینی ، ۳۹ — مقراص ، ٤۰ — ال کیلوندزوسی ، ٤۱ ، ٤۲ — ماکنه کیلوندووسی ، ٤۳ ، ٤٤ ، ٤٥ ، ٤٦ — طبع ماکنه‌لری .

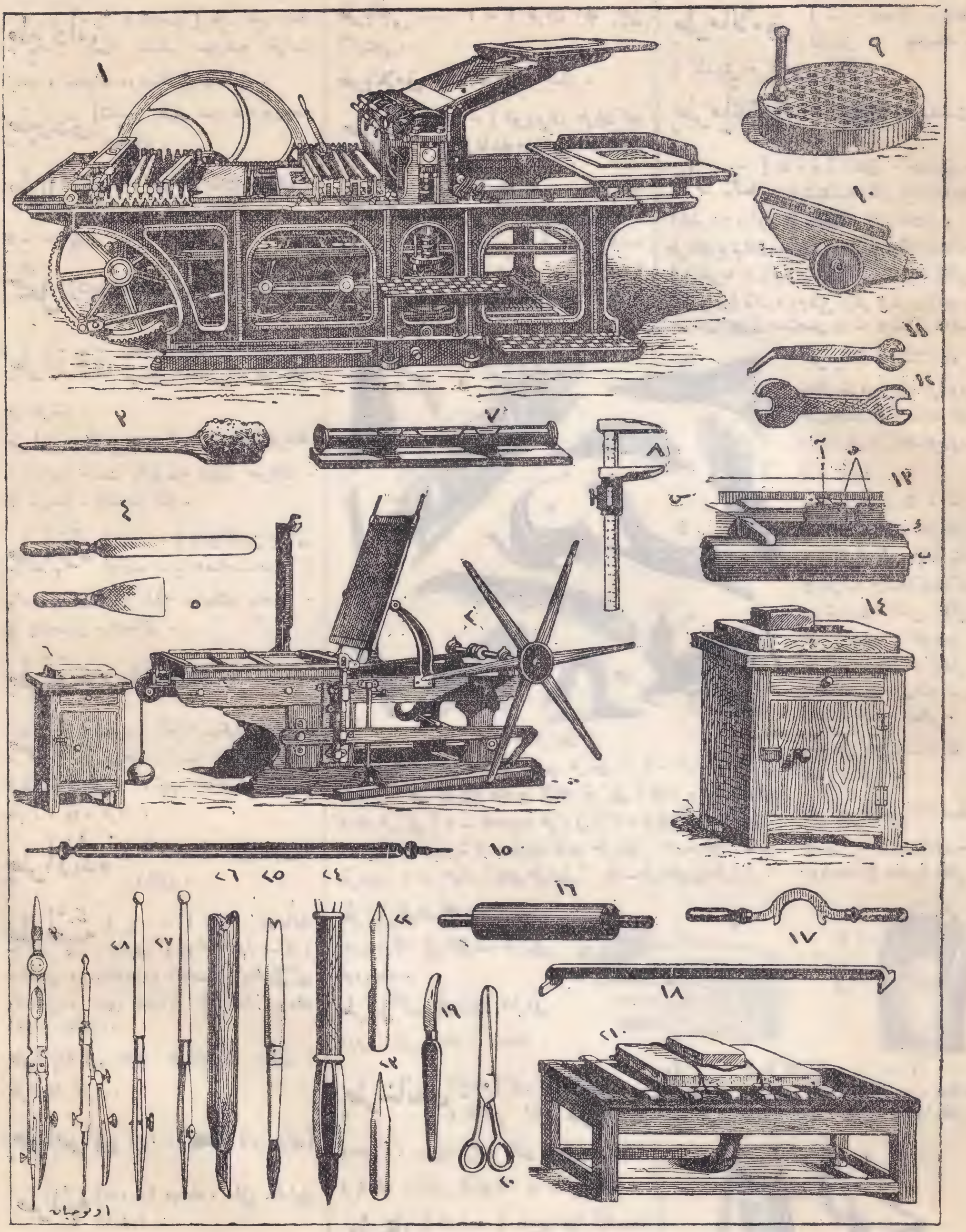

طباعت (ليطوغرفيا)

١ -- ليطوغرافيا ماكنه‌سى، ٢ -- ترانسپورت دستگاهى ، ٣ -- نورچه ، ٤، ٥ -- مركب كسكيسى ٦ -- مركب تخته‌سى ، ٧ تسويه ، ٨ -- انكليز اناختارى ؛ ٩ -- ليطوغراف طاش تسويه‌سى ؛ ١٠ طاشلرى نقل ايتمكه مخصوص ؛ ١١؛ ١٢ -- اناختار ؛ ١٣ -- مركبلك (خزينه) ؛ ١٥ -- مردانه ؛ ١٦ -- ال مردانه‌سى ؛ ١٧ -- كيلونددره ديزلمكه مخصوص بچاق ؛ ١٨ -- طاش عيارلغه مخصوص ١٩ -- اولوقلى قلم ؛ ٢٠ -- مقراص ؛ ٢١ -- طاش تميزلمكه مخصوص محل ؛ ٢٢ ؛ ٢٣ -- مركب قلملرى ؛ ٢٤ -- قورشون قلمى ؛ ٢٥ ؛ ٢٦ طاشدن لكه حكنه مخصوص چليك قلم ؛ ٢٧ -- نقطه قويمغه مخصوص قلم ؛ ٢٨، ٢٩؛ ٣٠ -- پركار

طپردامق [ت، مص] طپر طپر ایتمك خفیف صورتده حرکت ایتمك . خلجانه دوشمك § قورقمق .

طپردی [ت، س] خفیف صورتده یورومه خلجان .

طحال [ع، س] (طب) احشای بطنیه‌دن طالاق دینلن عضو {تلفظ متعممی فتح طا ایله‌در} .

طحل [ت، ص] طالاغی بیوك آدم § خشمناك .

طرابزون [ت، س] قالین . قیصه پارمقلق ، نردبان کنارلرینه قونیلان قورقولق .

طرابزون باباسی == نردبان قورقولقلرینك آلت ویا اوست باشلرنده اولان طوپوز . § خیرسز ، فائده‌سز بابا .

طرابزه [ت، س] {فی الاصل یونانی اولوب سه‌پا معناسنه‌در . } ماصه § اوزنده آتچه صاییلان ماصه . § جمناستیق صالنجاغی .

طراد [ع، س] قیصه مزراق ، حربه .

طراز [فا، س] اثوابه دیکیلن علامت § سوس ، زیب ، زینت § (ص) زینت ویریجی ، ترتیب ایدیجی : شکوفه طراز ، یاوه طراز .

طرازنده [فا، ص] زینتلییجی ، بزه‌یجی .

طرامپته [ج، س] چفته چوماقله چالنیر کوچوك طاول – که : عسکری موسیقه‌سنده استعمال ایدلدیکی کبی مکتبلرده دخی طلبه‌یه قوماندا ویرمك ایچون چالنیر .

طرامپته‌جی == طرامپته چالان ، طرامپته نفری .

طراموای [ج، س] ☛ [ترامواى]

طرانبه [ت، س] مبادله ، مالی مال ایله دکیشمه .

طرانبه‌جی == اشیا مبادله ایدن آدم .

طربان [ت، س] {یونانیدن مأخوذدر} اکین بیچمکه مخصوص صاپلی بیوك اوراق ☛ (زراعت) § جراح بورغوسی .

طربان آتمق == یکی کمال حرص و طمعله بیوب بتیرمك ، سومورمك .

طربانجی == (ص) طربان ایله بیچن اکینجی .

طربانلامق == طربانله بیچمك .

طربانه [ت، س] قویروغی طربان کبی اکری وغایتله مهلك بر جنس بالق .

طرتیل [ت، س] علی العموم حشراتك سرفه‌لرینه اطلاق اولنور . قیللی قوردجغز ، دوده § قورد شکلنده ویا حلزونی اوله‌رق بوکلمش صرمه‌دن ویا یالدیزلی کموشدن معمول قالین تل – که : تزییناتده قوللانیلیر .

(طرتیل)

١ – کابك طرتیلی ؛ ٢ – وانس طرتیلی ؛ ٣ – غرانس مادس طرتیلی ؛ ٤ – کوچك طاوس کلبك طرتیلی ؛ ٥ – بیوك طاوس کلبك طرتیلی ؛ ٦ – محجوب طرتیل ؛ ٧ – ویقرانول طرتیل ؛ ٨ – حلقه‌لی طرتیل ؛ ٩ – قایین آغاجی طرتیلی ؛ ١٠ – آتچه آغاجی طرتیلی ؛ ١١ – مرور آغاجی طرتیلی ؛ ١٢ – قورشونی طرتیل .

طرتیل اوشمك == بعض اشجارك یاپراقلرنده طرتیل توره‌مك .

طرتیل کسمك == اطرافی دیش دیش ایتمك ، کسمك .

طرخاندل [ج، س] کودك ویلکن ایله متحرك ، سریع الحرکه ، باشی قیچی‌بر ، چفته ویا تك دیرکلی اوزونجه بر جنس کمی .

طرقاز [ت، س] دمیر ویا آغاجدن معمول قاپو سودکیسی .

طرقازلامق == طرقازینی سوروب قاپویی سد ایتمك .

طرماشمق [ت، مص] آصیله‌رق ، طوتینه‌رق یوقاری چیقمق § (کدی) طرناقلرینی ایلشدیره‌رك دیوار ویا آغاجه چیقمق .

طرمالامق [ت، مص] طرناقله قازیمق ، چیزمك . § تخدیش ، تخدیش ایتمك .

طرمامق [ت، مص] ☛ (طرماشمق)

طرمیق [ت، س] دیشلی ، چبوقلی ، چنکل شکلنده اولان باغ وباغچه آلتلرینه دینور § ☛ (زراعت) . طرناقله یرتیلان ، چیزیلان عضولرده قالان نشانه . § (بحریه) زنجیری قیریلوب دکزده قالمش دمیری ویا دکزه دوشن دیکر شیلری آرایوب طوتمق ایچون مستعمل درت چنکللی دمیر .

طرمیقلامق == طوپراغی طرمیق ایله طرایوب دوزلمك § انسانك النی ویا یوزینی طرناقله چیزوب قناتمق .

طرناق [ت، س] انسانك ، پنچه‌لی حیوانلرك ال وایاقلرینك اوجلرنده بولنان کمیك کبی سیرت دری ، ناخن ، ظفر . ات ، صغیر ، قویون ، کچی کبی حیوانلرك آیاقلرینك اوجنی احاطه ایدن ماده ، ظلف ، حافر .

اتله طرناق == (که) خصم ، اقربا .

طرناق طاقق == مسلط اولمق ، پك زیاده اوزرینه دوشمك § (طب) ظفره .

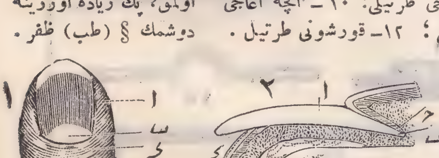

(١) (طرناق) (٢)

١ – طرناق ب – هلال ، ء – التوای جلدیء ظفر . || ١ – ظفر ب جذر ظفر ح – رحم ظفر ، ء – لب اصبع س – سلیمه .

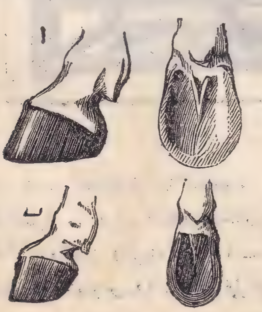

(آت طرناغی)

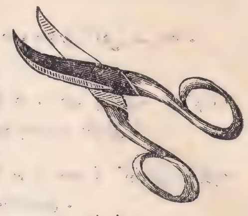

(طرناق مقراضی)

تپه‌دن طرناغه قدر == باشدن آیاغه قدر .

طرناق پیده‌سی == اوزرنده باصلمش طرناق اثری اولان پیده .

طرناق چکیجی == (بحریه) الواح حدیدیه اوزرنده کرتیکلر پیدا ایتمك ایچون مستعمل برنوع چکیچ .

دمیر طرناغی == (بحریه) دمیر قوانك نهایتنده بولنان مثلثی قسم .

طرناق قاپونی == (بحریه) دمیری محل مخصوصنده طوتمق اوزره بدننه اوریلان باغ ، بدن قاپونی ، غریوا قاپونی .

دوه طرناغی == یاپراقلرینك اوجی دکرمی واکلیجه برنوع نبات ـ که قدیم بیطرلقده مستعمل ایدی .

دیشدن طرناقدن ارتیرمق == فوق العاده تصرفه رعایتله پاره بریکدیرمك .

طرناغی سوکمك == شدتله تأدیب ایتمك ، طاقت براقمامق .

شیطان طرناغی == طرناغك یاه مغنه ملاصق اولدیغی محلده ظهور ایدن کوچوك دری ـ که قوپارلمسی بعضاً مهلك نتیجه ویره‌بیلیر .

قاطر طرناغی == صالقم طرزنده آچار صاری رنکلی برنوع چیچك ـ که آغاجده حصوله کلیر .

طریل [ت، ص] چیلاق § ضعیف § بی عار مقوله § پاره‌سز ، زوکورد .

طریللامق == ضعیف اولمق § پاره‌سز .

طسلامق [ت، مص] قاز واکا مشابه حیوان (طس) دیه سس چیقارمق .

طفل [ع، س] کوچوك چوجق . [طفل هنوز سوت امن چوجق معناسنه ایسه‌ده جمعی اولان اطفال صبی معناسنه‌ده کلیر .

طفل نوزاد == یکی طوغمش چوجق .

طفلانه == چوجقجه چوجق کبی .

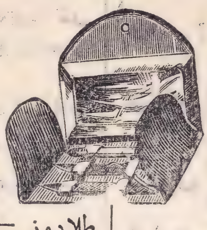

طِلاء [ع، س] سوریله‌جك شی، سوره‌جك مایع § یالدیز § جلا ویره‌جك بویا § یاره‌یه سوریله‌جك مرهم .

زرطلا == یالدیز آلتونی .

طلا ایتمك == یالدیز سورمك .

طلادوز == آلتون یالدیزله نقش یاپان .

طِلسم [ع، س] برمفتاح موهوم ـ که اصلی بیلنمدکجه بردفینه فتح وکشف اولنه‌ماز ایمش § امر مشکل § چاره ، تدبیر § سحر ، افسون .

طلسملی == طلسمی اولان ، فتحی مشکل ودشوار اولان § چاره‌سی کوچ بولنان .

طلسمات == جمع : (طلسم) .

طِناب [ع، س] قازیغه باغلانان چادر ایپی .

طناز [ت، س] باش اشاغی ییغلمش اوت دمتلرندن متشکل یاغمور کچمز کومه .

طنغردامق [ت، مص] طنغر طنغر ایتمك .

طنغرداتمق == طنغر طنغر ایتدیرمك .

طنغردی == معدنی شیلرك کورلتیسی .

طینلامق [ت، مص] چاك ، کاسه وقبه کبی شیلر سس ویرمك ، طنین انداز اولمق .

طِنمق [ت ، مص] سس چیقارمق ، سویلمك .

طنامق == سس چیقارمامق ، آلدیرمامق .

طنمز == سکوتی ، لاقید .

طیب [ع، س] کوزل قوقو ، کوزل قوقولی روح ویا یاغ ، سورینه‌جك کوزل قوقولی شی .

طیره [ع، س] انفعال § (ص) منفعل .

طِیَرَه [ع، س] کندوسیله تشأم اولنان شی .

طیش [ت، ص] (ایچ) مقابلی . خارج ، بیرون .

ایچی طیشنه بکزه‌مز == باطنی ظاهرینه موافق اولمیان .

ایچی طیشی بر == باطنی ظاهرینه موافق .

ایچلی طیشلی == بربرینك سرینه واقف اوله‌جق صورتده یك وجودانه کوروشمك . تکلیفسز اوله‌رق .

طیش دکز == بحر محیط .

طیشاری == خارج مکانه وصفدر ، بیرون ، خارج .

طیشاری چیقمق == بولندیغی محلدن خارجه چیقمق § دفع حاجت ایتمك .

طیقاج [ت، س] شیشه ، فوچی وسائره آغزینی طیقادقلری بزدن طپه ، هر هانکی برشیئك آغزینی صیقی صیقی سد ایده‌جك شی .

طیقامق [ت، مص] دلیك ، مدخل منفذ ، مجرا کبی شیلری بزدن طپا وسائره ایله صیقیجه قپامق .

آغزینی طیقامق == اسکات ایتمك ، سکوته مجبور ایلمك .

سوزینی آغزینه طیقامق == لقردیسنی کسمك ، یادم براقمق § سوزی رد و جرح ایتمك .

چاکه اوت طیقامق == حکمسز ، اعتبارسز براقمق .

طیقانمق == دلیك ، مدخل ، منفذ ، مجری کبی شی سد اولنمق § نفس طوتلمق ، کوکس طارلشوب نفس آله‌ماز اولمق . § اشتها قپانمق .

طیقانق == (ص) طیقانمش اولان ، مسدود .

طیقانقلق == مسدودیت .

طیقردامق [ت، مص] طیقر طیقر ایتمك .

طیقرداتمق == طیقر طیقر ایتدیرمك .

طیقردی == خفیف سسله ایدیلن کورلتی .

طیقز [ت، ص] { اکثریا خمیره وصف اولور } نصابنده پیشمه‌مش اولان .

طیقسرمق [ت، مص] آغز قپالو اوله‌رق آکصیرمق ، خفیف صورتده آکصیرمق .

طیقسریق == خفیف آکصیریق .

طیقمق [ت، مص] بر ظرف داخلنه اوت ، پاموق ، یوك مقوله‌سی شیلری زورله ، ایته‌رك صوقمق § طیقامق . § ادخال ایتمك .

طيقشديرمق [ت ، مص] اهتمام و سرعتله ادخال ايتمك § عجله ايله يدك .

طيقلمق [ت ، مص] ادخال ايدلمك § بر يره صوقلمق ، آره يه كيرمك .

طيقناز [ت ، ص] اتنه طولغون ، ملحم ، صيقى اتلى .

طيقنمق [ت ، مص] عجله ايله يتك يتك .

طيقه‌لى [ت ، ص] قپانمش ، مسدود.

طيقيز [ت ، ص] زياده طيقناز § پك صيقى و قاتى اوله‌رق طولديرلمش،

طين [ع ، س] چامور ، بالچق .

طينت [ع ، س] مايه ، اصل خلقت ، جبلت ، فطرت . ياراديلش.

طينى == خلقى، جبلى، طبيعى § چاموره، بالچغه متعلق .

طينمق [ت ، مص] ☜ (طنمق) .

طاء مضمومه

طبغان [ع،س] مهر مومى، چته .

طبول [ع،س] جم : (طبل) طبللر، طاوللر، ترانپتلر .

ضرب طبول == طاول چالمه ، چالنمه ☜ طاول .

طپوغرافيا [ج،س] ☜ (طوپوغرافيا)

طحله [ع،ص] بوز ايله قاره بيننده اولان رنك ، كوكچيل ، نيلكون .

طرفنده [ت،ص] ☜ (ترقنده)

طروسه [ج ، س] (بحريه) برسرنى منسوب اولديغى چبوغه ربطايچون استعمال اولنان زنجير وياخلاط باغدر . آناطروسه ، غابيه طروسه‌سى ، بابا فنغو وقونطره طروسه‌لرى كبى .

طرفه [ع ، ص] غريب ، ناديده ، تحف (س) اسرائيليلرجه اكل واستعمالى حرام اولان شى .

طرفه واق == مأكولات مقوله‌سى يني‌لميه‌جك حاله كلمك § مكروه اولمق .

طرق [ع،س] جم : (طريق) و(طريقه). مادى يوللر ، مسالك .

تسويه ايتمك == يوللرى تعمير واصلاح ايتمك .

طرق عليه == اعزۀ كرام جانبندن طوتيلوب معنوى يوللر ، طريقتلر .

طره [ع،س] الندەكى صاچ، صاچى § قماشك اطرافنه قلابدندن چكيلن نشانه .

طعمه [ع ، س] ييمك ، رزق .

طعم [ع،س] جم، (طعمه) ييمكلر § بر شيئك دادى چاشنيسى .

طغات [ع،ص] جم : (طاغى) (طاغيلر) طغيان ايدنلر .

طغرا [ع، س] (اصلى تركجه (طوغرول) كلمه‌سندن مأخوذدر .) نام نامئ حضرت پادشاهى‌يى حاوى علامت مخصوصه‌كه: فرمان وبراتلرك بالاسنه ومسكوكات عثمانيه ايله هر نوع رسمى شيلرك اوزرينه رسم اولنور § مسكوكات عثمانيه‌نك طغرا ايله موشح جهتى .

طغرا كش == [وصف تر] باب عاليده فرمانلرك براتلرك بالاسنه طغرا چكمك وظيفه‌سيله موظف مأمور .

طغرل ـ طوغرل [ت،س] آق طوغان دنيلن معروف قوش ـ كه : شكار ايچون قوللانيلور .

(آق طوغان)

طغيان [ع ، س] حدى تجاوز ايتمه § خانه جوشمه § جوشقونلق ، ازغينلق عدم .

اهل طغيان == اوامر الهيه‌يه مغاير حركتده بولنان كناهكارلر .

طغيان مياه == صولرك فيضانى، طاشمسى.

طفوء [ع ، مص] آتش سونمك .

طفوح [ع ، مص] قاب دوكولمك درجه‌سنده طولمق .

طفول [ع ، مص] كونش غروبه ياقلاشمق .

طفولت ـ طفوليت [ع ، س] تازه‌لك ، نو ظهورلق § چوجقلق . [برنجيسى : نباتات و سائره حقنده تازه‌لك معناسيله مستعمل اولوب ايكنجيسى هم انسان ياوروسى ، هم ده هر هانكى بر شيئك تازه‌لكى حقنده قوللانيله‌بيلرد.]

طفوليت اولى == [تر ، تو] (طب) چوجقلرك حين ولادتلرندن بر بچق ياشلرينه قدر امتداد ايدن مدت. يعنى هنوز ديشلرك ظهورندن اولكى زمان .

طفوليت ثانيه == [تر ، تو] (طب) چوجقلرك بر بچق ياشندن اون ايكى (وبر قوله كوره اون بش) ياشنه قدر اولان زمانلرى .

طفيل [ع،ص] (كه) طالقاوق زمره‌سنك پيرى عد ايديلن ذاتك اسمى .

طفيلى == (طفيل) نام شخصه منسوب كيمسه، چاغرلمقسزين ضيافته كيدن كيمسه، § طالقاوق ، كاسه‌ليس .

طفيلات ـ طفيليات [ع،س] جم: (طفيلى) كندى باشلرينه تغدى ايده‌ميوب آغاجلرك كوكى ويا بر حيوانك قانى ايله بسلنن نباتات وحيوانات صغيره .

طفيليات نباتيه == (نباتات) قره يوصونلرى .

طفيليات حيوانيه == (حيوانات) كهله، اويوز بوجكى، صوغلجان وامثالى حيوانات.

طلاء [ع ، س] (طب) بوين كوكى.

طلاب [ع ، ص] جم : (طالب) طالبلر، شاكردلر .

طقسان [ت ، عد] (طقوز اون) دن مرخم اولوب سكسان طقوزدن صوكره كلن عددك اسميدر . (٩٠) ؛ تسعون ، تسعين .

طقسانر == بهر دفعه‌سنده طقسان .

طقسانلق == طقسان ياشنده اولان . § طقسان اوقه كلان .

طقسانجی = طقسان درجه‌سنده اولان .

طُقوزْ [ت، عد] احادك اخیری ، اوندن اولکی عدد ، تسعه ، ته (٩) .

طقوزده بر = تسع ، $\frac{١}{٩}$.

طقوزنجی = تاسع ، طقوز درجه‌سنده اولان .

طقوز طاش = معروف اویون .

طُلوُعْ [ع، مص] {اجرام سماویه حقنده} طوغمق ، مشرقدن ظهور ایتمك ، ظهور ایتمك ، کورنمك § ظهور ، حدوث ، صدور § برفکرك قلبه سنوحی .

طلوعات = طلوعك جمعی § سنوحات .

طُلوُمْ [ت، س] ☞ (طولوم)

طُلوُمبَه [ت، س] ☞ (طولومبه)

طُمطِراقْ [فا ، س] کوستریش ، دبدبه طنطنه ، الفاظی پارلاق کورینن عباره .

طمطراقلی = [ص] کوستریشلی ، دبدبه‌لی طنطنه‌لی § الفاظ مطنطنه .

طُمُوحْ [ع، مص] یوکسك برشیئه کوز دیکوب باقمق .

طُمُورْ [ع، مص] اعضا سکرمك .

طُمورجق [ت، س] ☞ (طومورجق)

طُمُوسْ [ع، مص] برشی محو اولمق ، بلیرسز اولمق .

طُمُومْ [ع، مص] صولر شدتله ، افراطله فیضان ایدوب قره‌لری باصمق .

طُنُبْ [ع، س] جمع : (طناب) . چادر ایپلری .

طُوبْ [ع، س] طوغله ، کره‌مید .

طُوب [ت، د] (طو) ایله باشلیان بعض کله‌لرك صوکنه و بعضاً اولنه لاحق اولوب ادات تأکیددر .

طُوبی [ع، س] کوزللك ، اییلك ، خوشلق ، § جنتده برشجر مقدس که مؤمنلر سایه‌سنده مستظل اوله‌جقدر .

طوبی‌لك = (تر) نه موتلو سکا !

طُوبَرَه [ت، س] طوربه .

طوپ [ت، س] طوپلانوب یووارلاق اولمش شی ، یووارلاق ، مجموع اولمش شیلر . § (عسکری) باروت غازلرینك قوهٔ دافعه‌سیله مرمیاتی رمی ایتمکده استعمال اولنان آلات ناریه . ☞ (اسلحه) § بوآلتك آتلمه‌سی . بعض شیلرك مجموعی : [بر طوپ قماش بر طوپ کاغد کبی § دکرمی مدور : [طوپ چهره ، طوپ صلاطه .

طوپ آتمق = افلاس .

طوپ آتیمی = طوپ منزلی ، طوپ دفعه‌سی ، طوپك بر دفعه بوشالدلمه‌سی .

طوپ آرابه‌سی = طوپ ناملوسنك موضوع بولندیغی قونداغی حامل اولان آرابه .

آلتون طوپ = (نباتات) قتمرلی زرین قدح ـ که : غایت کوزل برچیچکدر .

آلتون طوپی = غایت کوزل وطومبول چوجق .

طوپ آتی = قلعه میدانی § طوپ مرمیسنك رسم ایلدیکی قوسك وتری .

طوپ آنباری = (بحریه) اوچ کوکرته‌لی سفینه‌لرده (اورته قات) دینلن قسمك آلتنده بولنان دوشه‌مه .

اوبوس طوپی = باشلیجه صحرا محاربه‌لرنده استعمال ایدیلن کوچك طوپ .

طوپ اوتی = اسلحهٔ ناریه‌ده استعمال ایدیلن باروتك نوع ومقداری .

اویون طوپی = چوجقلرك آتوب اویناد قلری معروف یووارلاق ـ که مشیندن ویا لاستیکدن اعمال اولنور .

طوپ تعلیمی = طوپجی مانوره‌سی .

طوپجی = طوپك اداره‌سی وظیفه‌سیله مکلف ، طوپ مانوره‌سنی اجرایه مأمور عسکر صنفی § بوصنفه منسوب نفر ضابط . § مکتب :

طوپجیلق = طوپجی صنفنه منسوب عسکرك وظیفه‌سی § فنون عسکریه‌دن اولوب طوپجی صنفنك وظائفندن وطوپلرك صورت انداخت واستعمالندن باحث اولان فن .

طوپ چکر = (بحریه) بر ویا زیاده طوپلرله مجهز ونهر ولیمان آغزلرینی مدافعه خصوصنده مستعمل کوچك سفینهٔ حربیه ، غانبوط . ☞ (سفائن حربیه)

طوپخانه = (غلط تعبیردر) طوپجی صنف عسکریسنك ادارهٔ مرکزیه‌سی § طوپلرك مجموع اوله‌رق بولندیغی محل § طوپ دوکیلن ، اعمال ایدیلن فابریقه .

طوپدن } مجموعی ، جمله‌سی ، هپ بردن .
طوپی }

طوپ دوشه‌مه‌سی = پلات فورم .

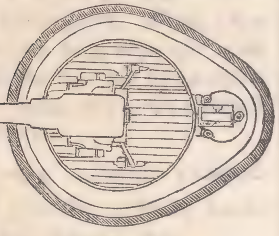

طوپ دوشه‌مه‌سی

ساحل طوپی = ساحل استحکاملرنده بولنان جسیم طوپلره اطلاق اولنور . ☞ (اسلحه)

سلام طوپی = بر سفینهٔ رسمیه‌نك بر لیمانه مواصلتنده آتدیغی وولاة عظامدن برینك مرکز ولایته وصولنده قلعه‌دن آتیلان طوپ .

سریع آتشلی طوپ = دقیقه‌ده تقریباً آلتی مرمی آته‌بیلن طوپلر که مرمیلری ٦،٥٤ پوس اولوب مرمی ثقلتلری ایسه ٣٤ لیبره‌دن ١٠٠ لیبره‌یه قدر تخلف ایدر .

سریع آتشلی هوچکیس طوپی = تك ناملولی اولوب ٦،٣،١ لیبره‌لك مرمیلر انداخت ایدر . عدد انداخت دقیقه‌ده اون ایکیدر . بوطوپلر رووولورده اولدیغی کبی برتتك واسطه‌سیله آتش ایدیلور .

ششخانه‌لی طوپ = ناملوسنك سطحی داخلنده آچیلمش حلزونی ییولری حاوی طوپ .

صحرا طوپی = صحرالرده استعمال اولنان وحیوانله نقل ایدیلن برنوع طوپ .

طاغ طوپی = استراوزرنده نقل وانداخت اولنور برنوع اوزون ، کوچوك ، خفیف طوپ .

غاتلین ویا مترالیوز طوپی = ماکنه‌لی اوفق برطوپدر که بر محور مشترك اطرافنده دور ایدن قیچدن طوله ششخانه‌لی ناملولری حاویدر . بوطوپ واسطه‌سیله دقیقه‌ده بیك ایکیوز مرمی انداخت اولنه‌بیلور .

قیچدن طولمه طوپ = باروتی ومرمیسی باش طرفندن ادخال اولنان طوپ .

قار طوپی = بر كتلهٔ مدوره حالنده قونلمش قار پارچه‌سی § بر نوع چیچك .

قیچدن طولمه طوپ = باروتی وقمرمیسی قیچ طرفندن ادخال اولنان طوپ .

طوپ كبی = (تر) همان ، بلا تردد . § مكملاً .

ماكنه‌لی هوچكیس طوپی = غاتلین اساسی اوزرینه یاپیلمش ماكنه‌لی برطوپ اولوب بش عدد نامازبی حائزدر و ۳۱ لیبره‌لك مرمیلر انداخت ایدر . عدد انداخت دقیقه‌ده اللیدر . بوطوپ دوار بر قول واسطه‌سیله آتش ایدیلیر .

محاصره طوپی = قلعه‌لرده واستحكامات دائمه‌ده بولندیریلان وتكرلكلر اوزرنده حركت ایدن غایت جسیم طوپ .

طوپ معدنی = طقسان قسم خالص باقرك اون قسم خالص قلای ایله تخلیط ایدلمسندن حاصل اولان برونز معدنی .

طوپ منزلی = طوپ كولله‌سنك واصل اوله‌بیلدیكی مسافه .

هوان طوپی = چاپی غایت بیوك وفقط پك قیصه برطوپ اولوب ٤٥ درجه زاویه تحتنده مرمی انداختی ایچون مستعملدر .

طوپ یولنه كیتمك = هدر اولمق .

طوپاچ

[ت ، س] چوجقلرك قرباجله اوره‌رق چویردكاری مخروطی الشكل تخته‌كه : اوجنده بولنان دمیر برمیل اوزرنده دونر § قیصه وقالین ، بیچمسز آدم .

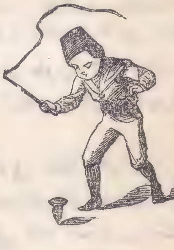

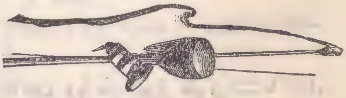

(طوپاچ)

طوپازلق ـ طوپازلاق

[ت ، س] یواولاق ، طومبالاق § (عسكریه) طوپ آرابه‌سنك مربوطاتندن اولان جبخانه صندوقی .

(طوپوغرافیا ـ خریطه اشاراتی)

طوپازلمق

[ت ، مص] جمع ایدوب یوارلامق . § طوپ ایتمك § طوپلایوب طاقمیله كوتورمك . § عقلنی باشنه طوپلامق ، موازنه‌سنی بولمق .

طوپاز

[ج . س] {Topase} بر نوع صادی یاقوت ـ كه : بحر احمرده طوپازوز دنیلن بر آطه‌دن كتیرلدیكندن بو وجهله تسمیه اولنمشدر . زبرجد ، [برزلیاده ومغله سنجاغنده اك اعلاسی بولنور] .

طوپاق

[ت ، ص] یواولاقشی ، یواولاق رسملی ، مدور . § آتك وسائر حیواناتك طوتاغی .

طوپال

[ت ، ص] آقساق ، اعرج ، لنك § آیاغی ، قاعده‌سی اعتباریله سقط شی .

طوپاللق = طوپال اولانك حالی ، آقساقلق .

طوپاللاشق = آقسامق ، اعرج اولمق .

طوپالاق

[ت ، ص] طوغریسی اولان (طوپارلاق) .

طوپراق

[ت ، س] تراب ، خاك . § قره ارض ، اراضی ، زمین ، یر .

طوپراق باصدی = برشهره ، برمملكته دخولده ویا برساحله وصولده آلنان قدومیه .

طوپراق صاحبی = صاحب اراضی ، متصرف ، اولان .

بابا طوپراغی = مسقط رأس .

قره طوپراق = مزار ، قبر § چامور . چاموردن معمول .

طوپلاتمق

[ت ، مص متعدی] بشقه برینه ویا بشقه‌لرینه جمع ایتدیرمك ، دوشیرتمك .

(طوپوغرافیا خریطه‌لرنده مستعمل اشارات)

طوپلاشمق [ت، فعل مشارکت] بر یره جمع اولمق § بوزولمك.

طوپلامق [ت،مص] التقاط، اقتطاف، دیرمك، دیوشیرمك ، جمع ایتمك . بریکدیرمك . § قاتلامق، قاصمق . § سرلمش برشیئی قالدیرمق. § جلب، دعوت جمع ایتمك .

عقلنی باشنه طوپلامق = ملاحظه ، ادراك ایتمك . ایی دوشنمك § انتباه .

پاره طوپلامق = زنکین اولمق .

عسکر طوپلامق = عسکر یازوب سلاح آلتنه آلمق .

کندینی طوپلامق = ایلشمك ، عقلنی باشنه آلمق، ملاحظه ایتمك § سمیرمك . § بورجدن قورتلمق .

طوپلانمق [ت،مص] بریره کلمك . برمحلده ییغلمق ، بریکمك § تراکم § چکیلرب طاولاشمق . § ادبه موافق صورتده درلی، طوپلو اوطورمق. § سمیرمك، سمن پیدا ایتمك. § قاتلانمق .

طوپلی [ت،ص] طوپلانمش § دیوشیرلمش، قاتلانمش § منتظم § (س) یاسی یوارلاق برجنس معروف ایکنه : طوپلی ایکنه.

(طوپلیلق)

طوپوز [ت،س] { عربی (دبوس) دن محرفدر . } اوجی کره شکلنده یووارلاق ایله منتهی قیصه صوپا ـ که: آلات قدیمهٔ حربیه‌دن بری‌در § قیصه بویلی ، شیشمان آدم ؛

طوپوز التنده = قهراً ، جبراً .

طوپوغرافیا [ج،س] ارض اوزرنده کائن اشکاله مشابه کاغد اوزرینه شکل آخر رسم ایتمك قواعدندن باحث فن ، تخطیط اراضی .

طوپوق [ت،س] (طب) عقب، قدمك نهایت خلفیه‌سی، اوکچه جهتی عظم عقبك بازرهٔ خلفیه‌سنك تشکیل ایتدیکی کروی قسم. طبان (بحریه) دیرك ، چبوق وسرن کبی دیکلمش آلت باشلری .

طوپوق چالمق | طوپوق اورمق = (ات يورورو ايكن) اردقه اياقلرينى اوك اياقلرينه چارپمق .

چامور طوپوغه چيقمق = زقاقلرده چامور زياده‌لشمك .

حدت طوپوغه چيقمق = صوك درجه‌ده حدتلنمك .

طُوْتْ [ت،س] سوسنيه فصيله‌سندن برآغاجك معروف ميوه‌سى، دود توت .

طوت آغاجى = (طوت) دينلن ميوه‌يى حاصل ايدن آغاج.

طُوْتارِيْق [ت،س] وقتلى وقتسز، خبرسز طوتان خسته‌لق ، صرعه . § سببى معلوم اولمقسزين ايديلن عناد و حدت .

طُوْتامْ [ت،س] قولب ، صاپ § آوجك استيعاب ايتديكى مقدار § اوجله ويا ايكى پارمقله بردفعه‌ده النه بيلن مقدار § آوجك عرضى مقدارى § حال، طور دوش (طوتوم)

طوتاملامق = آوجله طوته‌رق اولچمك.

طُوْتامَقْ [ت،مص] طوتيلان اصول ، مسلك § طوتيله‌جق قولب ، صاپ ، قبضه .

طوتامقسز = (ص)مسلكسز§صاپسز، قولپسز § اطرادسز .

طُوْتْدِرْمَقْ [ت، مص] (طوتمق) ماده‌سنك متعديسى .

طُوْتْساقْ [ت،ص] اسير حرب .

طُوْتِشْدِرْمَقْ [ت ، مص] بربرينه طوتديرمق . ايليشديرمك يتشديرمك § ايكى كشى‌يى بربرينه مسلط ايتمك ، غوغا ايتديرمك § آلولنديرمك ، شعله‌لنديرمك § اصولتله الينه ويرمك .

طُوْتِشْمَقْ [ت،مص] بربرينى طوتمق § بربريله غوغا ومنازعه‌يه كيريشمك § آلولنمك § اشتعال، التهاب ايتمك § باشلامق، كيريشمك § باغلامق، عقد ايتمك.

ال طوتشمق = مصافحه ايتمك ، بربرينك النى طوته‌رق رسم سلامى ايفا ايتمك.

بحث طوتشمق = بحثه كيرمك، بحث ايتمك، دعواسنى ادعا ايتمك .

اتك طوتشمق = فوق العاده تلاش ايتمك، ناچار قالمق ، شاشيرمق .

طُوْتْغُوْنْ [ت،ص] (طوتقون)

طُوْتُقْ [ت ، ص] محجوب ، متردد § منزول ، مفلوج .

طوتقلق = لكنت § كسالت § فلج .

طُوْتْقالْ [ت،س] (طب) هلام، ژه‌لاتين، انسجۀ حيوانيه‌دن استخراج ايديلن برمادۀ لاصقه، قبا نوعلرى صنايعده مستعملدر .

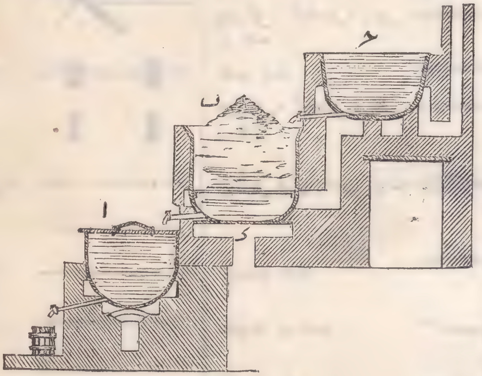

(طوتقال استحصالى)

آ ـ تكثيف قزغانى ؛ ب ـ مواد لاصقه‌يى حاوى مضاعف قزغان ؛ ح ـ (ب) قزغانك اساسى ؛ ء ـ اوجاق

بالق طوتقالى = طوتقالك الماسيه اعمالنده مستعمل شفاف جنسى .

طوتقاللى = (ص) اوزرينه طوتقال ايله ياپشديرمق ، اوزرينه طوتقال سورمك .

طُوْتْقُوْنْ [ت، ص] طوتلمش ، ضبط اولنمش § دوشكون دوچار، مبتلى، عاشق § بطى الحركه § طوتق ، ديلى آغير سويلين . § طيقانمش، مسدود .

طُوْتْمَقْ [ت ، مص] ال ايله قبض ايتمك، الده بولنديرمق § اخذ وكرفت ، دردست ايتمك § يقالامق ، ضبط ايتمك § (مسقفات حقنده) استكراء، استيجار § امساك، حفظ ، اقتصاد § عارضه § تحت نكاهده بولنديرمق § (دكز ، دومان ، مسكرات حقنده) باشه اورمق § رعايت ايتمك، دكله‌مك، موجبنجه حركت ايتمك § عدو اعتبار ايتمك ، نظريله باقمق ، فرض ايتمك . § باشلامق، شروع ايتمك § استعمال ايتمك § اشغال، استيلا، ضبط، احاطه ايلمك §(طرق معنويه حقنده، انتساب وانسلاك ايتمك . § هدف اتخاذ ايتمك، اوزرينه مرمى آتمق.

§ (ميوه، ياپراق وفيده حقنده) باغلامق، ايتمك § كوكلشمك ، تملشمك ، كوك صالمق § ايشله‌مك ، كچمك ، تأثير ايتمك . § (عباره حقنده) اويغون ، مناسب ، متناسب اولمق .

آغز طوتمق = كودزه‌لك ايتمه‌مك .

النى طوتمق = منع ايتمك § امتساك ، استرشاد .

آغزله قوش طوتمق = محالى امكانه قلب ايده‌جك درجه‌ده اثر اقتدار ورويت كوسترمك .

ال اوستنده طوتمق = فوق العاده اعزاز واكرام ايتمك ، صوك درجه‌ده خاطرينى صايمق .

آغر طوتمق = تأنى § وقار .

اوزون طوتمق = سوزى اوزاتمق .

النى تيز طوتمق = استعجال .

خور (خوار) طوتمق = قدرينى بيلميه‌رك اورسه‌له‌مك ، يپراتمق .

خوش طوتمق = حسن معامله ايتمك .

دكز طوتمق = تلاطم دريادن باش طوتوب يورك بولانمق .

سوز طوتمق = نصيحت قبول ايتمك ، متنصح اولمق .

سوزينى طوتمق = عهدنده وفا ، وعدنده ثبات كوسترمك .

شاهد طوتمق = برينى برخصوصده اشهاد ايلمك .

طمارى طوتمق = عناد ايتمك.

قولاق طوتمق = حوالۀ سمع دقت ايتمك .

برطرف طوتمق = التزام.

كوز طوتمق = كوونمك، اعتماد ايتمك. § قبول ايتمك .

كين طوتمق = غرضكارلق ايتمك .

لاقيردى طوتمق = اشغال، اغفال .

قفا طوتمق = كبرله قاريشيق انفعال كوسترمك .

یقاسندن طوتمق = موأخذه ایتمك § توقیف ایتمك .

یوز طوتمق = محجوب اولمامق.

یول طوتمق = برمسلكه سلوك ایتمك.

طوتمه = (طوتمق) ماده‌سنده مصدر تخفیفی .

طوته‌لم كه = فرضا ، بالفرض .

طوتمامق = (طوتمق)ماده‌سندن مصدر منفی . § رد ایتمك، طرد وتبعید ایلمك.

طوتمق = قوللانمق، استعمال ایتمك.

طوتدیرمق = توقیف ایتدیرمك § تمسیك § برشیئك آودینی براقمسزین سوروب كیتمك .

عقلده طوتمق = اونوتمامق. حافظه‌ده صاقلامق .

طُوتُلْمَقْ [ت،مص، مجهول] كرفتار اولمق § اله كچمك، دردست ایدلمك § الده بولندیرلمق § فریفته اولمق ، عاشق اولمق § آلیقونلمق ، تأخیر ، توقیف اولنمق . § كرالانمق ، استیجار ایدلمك § اشغال اولنمق § طیقانمق ، سد اولنمق § حیزی ایله اعضا حركت ایده‌مز اولمق ، تلاش وخلجان تأثیریله دیل وچكه مسكوت قالمق. § مسموع» مقبول ومعتبر اولمق § آلنمق، منفعل اولمق § قیصلمق ، مخنوق اولمق . § متخسف ، منكسف اولمق § مباحثه‌ده مغلوب اولمق .

آی طوتلمق = خسوف .

كونش طوتلمق = كسوف .

طوتلامق = مسموع ومعتبرومقبول اولمامق .

طوتلمه = (طوتلمق) ماده‌سندن‌مصدر تخفیفی، انفعال، غضب، آلنمه .

طوتمق = تمسك ، توسل § استعمال ایتمك § اوزنمك، تستر .

طوتامق = ممسك ، مشوار ، اصول مستمره § ثبات .

طُوْتُوْمْ [ت،س] معامله، حركت، طور ، طوتام .

طُوْجْ [ت،س] { غلط اوله‌رق تونج } یوزده اون نسبتنده قالای ایله‌باقر مخلوطندن حاصل اولان خلیطهٔ معدنیه‌كه : اوانیٔ متعدده اعمالنه یارار .

طوج كبی = باصدیغی یری فرق ایتمیه‌جك درجه‌ده سرخوش .

طُوْداقْ [ت،س] آغزك آلت واوست كناری، لب، شفه § برشیئك آغزینك كناری .

طوداغنی ایصیرمق = حیران قالمق ، شاشمق .

طوداق بوكمك = اغلار كبی چهره‌سنی اكشیتمك .

طوداق چاتلامق = مكدر اولمق .

طوداق صارقتمق = صومورتمق .

طوداق طوداغه = لب برلب .

طوداق یارلمق = پك زیاده قورقمق .

طُورْ [ت ، د] (طو) ایله باشلیان بعض صفتلرك اولنه كله‌رك تأكیدومبالغه بیان ایدر . (طور طوپ) § آغ ، اوركو .

طُوْرْ [ع،س] طاغ ، جبل § حضرت موسایه تجلیٔ الٰهی واقع اولان‌جبل معروف ـ كه :(طورسینا) ، (طورسنین) نامیله‌ده یاد اولنور .

طُورْ [ت ، ص] تربیه كورمه‌مش، كمال بولمامش (كنج انسان ویاحیوان)، عجمی .

طُوراْخْ [ت،س] برجنس سوكلون، چیل .

طُوراْقْ [ت ، س ، ظ] طوریله‌جق یر منزل، وقفه ، مسكن ، § مأوی § نقطهٔ وقف .

طُوراْقْ [ت ، س] كومور یاقدقلری طوپراق چقوری .

طُوراْمانْ [ت ، ص] ایری یاری ، سركش، جاهل كنج آدم . قبا ، تربیه‌سز كنج ایریسی .

طُورْبْ [ت،س] ☜ (طورپ).

طُورْبَه [ت، س] { اصلی (طوبره) } . قیلدن اولمیان ، بزدن معمول كوچك چوال § خصیه ظرفی .

طُورْپْ [ت،س] ذات‌الفلقتین‌شعبه‌سنك صلیبیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر. اصل طورپ دیلن واكل اولنان قسمی صلاته‌سی یاپیلن، یمك آره‌سنده ییلن آجیمتراق، معروف كوك .

(قره طورپ)

ا – یووارلاق ؛ ب – اوزون

(عادی طورپ)

۱ – كوكی بیاض قرمزی طورپ ؛
۲ – ۳ قرمزی طورپ (كراز طورپی)

اشك طورپی = طورپك یبانیسی .

بایر طورپی = ایری نوعی .

كراز طورپی / فرنك طورپی = كوچك قرمزی نوعی .

كستانه طورپی = غایت آجی، یووارلاق نوعی .

طورپ كبی = پك صاغلام وقوی .

طُورْپِیدُو ـ طُورْپِیلْ Torpido Torpille

[ج،س] { آمریقا صولرنده كثرتله بولنان طورپیدو اسمیله معروف بر نوع بالغك كندیسنی مدافعه ودیكرلرینی اتلاف ایتمك قوهٔ مهلكهٔ سریعه‌سنی حاوی اولمسی سبب تسمیه‌اولمشدر } . صو درونده پاطلار مادهٔ ناریه‌یی حاوی قوهٔ مهلكه .

انواع مختلفه‌سندن بعضیلری زیرده تعریف اولنمشدر :

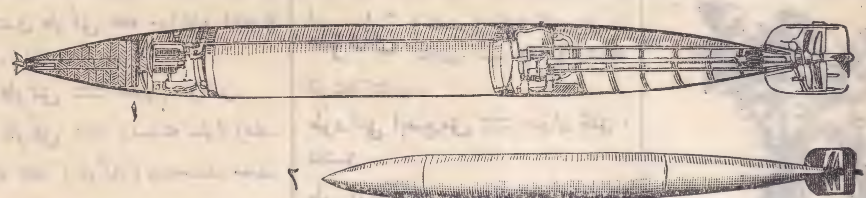

(وایت هایت طورپیدوسی)

(تحت البحر طورپیدو)

آقندی یه متروك مصادمه طورپیدولری = استقامت جریانه صالیویرلمش مصادمه طورپیدولری اولوب کرك دوست وکرك دشمن سفائنی ایچون تهلکه‌لیدر .

طورپیدواستمبوطی } طورپیدو بوط = دشمن سفائنه انداخت اولنه‌جق سیار طورپیدولری حامل اوافق طوبلرله مجهز سریع السیر سفینهٔ حربیه که طونه‌لری بشیوزدن آزدر .

تسبیح طورپیدولری = بر تسبیحك دانه‌لری کبی یکدیکرینه مربوط اولان طورپیدولردن تشکل ایدوب عمومیتله متحرك ایسه‌لرده فقط عندالایجاب بر محله ثابت قلنه بیلیرلر .

طورپیدوتیوبی = طورپیدولری رمی وانداخت ایتمك ایچون استعمال اولنان طورپیدو طوپی .

سیار طورپیدولر } متحرك بالذات طورپیدولر = وایت هد، شوارتسقویف، هوول نامنده‌کی طورپیدولر اولوب بونلر تحت البحر حرکت ایدرك دشمن سفینه‌سنه مصادمه ایلمسیله آتش آلورلر .

طورپیدو شبکه‌لری = سیار طورپیدولرك تجاوزندن محافظه مقصدیله سفائنك اطرافنه فستان وادی وضع اولنان چلیکدن معمول وبالق آغلرینه مشابه بر واسطهٔ مدافعه‌در .

طورپیدوطروسه‌سی = طورپیدولری حین حاجتده دکزه ایندیروب قالدیرمق ایچون مستعمل چنبر .

طورپیدوغانبوط = طونه‌لری ایکی یکدن آز سرعتلری زیاده‌جه وطوپ تجهیزاتی یولنده اولان طورپیدواستمبوطی .

قابل سوق طورپیدولر = برەنان، پطریق ، سیمیس ، ادیسون طورپیدولری اولوب بونلر براستاسیوندن سوق واداره اولنه‌دق غازویاالکتریق ویاخود وسائط میخانیکیه ایله تحریك اولنورلر .

طورپیدو قرووزر = فوق العاده سرعتلی وکه‌چرلردن جسیم طورپیدولر .

قونترطورپیور } طورپیدومخربی = طورپیدواستمبوطلرینی تخریبه مأمور اولان واولوجهله اعمال ایدیلن سفینهٔ حربیه .

کوندر طورپیدولر = طورپیدو استمبوط ویا صندالریله دشمن سفائنی یقیننه کتوریلن ومصادمه ویاخود الکتریق ایله پاطلادیلن متحرك طورپیدولر .

طورپیدوکه‌چر = طورپیدوبوطلردن جسیم وفوق العاده سرعتلی اولان طورپیدو استمبوطی .

مصادمه‌لی والکتریقلی طورپیدولر = دشمن سفینه‌سنك مصادمه‌سیله اشتعال ایدن ثابت طورپیدولردرکه - بونلرك اصول اشتعاللری وسائط الکتریقیه ایله اولدیغی کبی وسائط کیمیویه ومیخانیکیه ایله دخی اولور .

طورسلوم بزی = (بحریه) طورسلوم پلانغه‌سنك تضییقنه تحمل ایچون طورسلوم پلانغه‌سنك حذاسنده یلکنه دیکیلان ایکی قات بز .

طورسلوم پلانغه‌سی = (بحریه) یلکن جامدانه اوریله‌جغی وقتده افراده یاردیم ایچون غرادین یقالرینی یوقاری‌یه باصان پلانغه‌لر .

طُورْتی [ت،س] مایعاتده قابك دیبنه چوکن شی، رسوب ، پوصه .

قهوه طورتیسی = تلوه .

اوزوم طورتیسی = جبره .

طورتیلو = (ص) بولانیق ، رسوبلی ، پوصه‌سی اولان ، تصفیه اولنمامش بولنان .

طُورْدیرْمَق [ت ، مص] قائم وثابت طورمق ؛ مرکوز ایتمك § بکلتمك ، توقیف ایتمك § حرکتنی منع ایلمك .

طُورِشْمَق [ت، مص] قارشی‌یه طورمق § کیریشمك .

طُورْغُو [ت ، س] بر نوع اوفاق طاغ سرچه‌سی .

طُورْغُونْ [ت، ص] طوراز، قیملدامیان § اقمیان، غیرجاری § بطی الحرکه ، جست و چالاك اولمیان ، دوحسز، نشئه‌سز .

طورغونلق = قسوت ، سکونت . § عدم حرکت § دکودت § حیرت .

طورغونلق کلمك = حیرت ، کسل .

طُورْلاق [ت ، ص] کنج عجمی . § الیشمامش خرکله .

طُورِلْمَق [ت ، مص] سوزولمك ، طورتیسی دیبنه چوکمك . § مکث ، توقف .

طُورْلُوق [ت ، س] طوپراق کلبه . § کومور یاقدقلری چقور .

طُورْمالین [ج، س] Tourmaline یشیل ، صاری ، قرمزی ، سیاه ، ماوی رنکلی جنسلری اولان زجاجی المنظر بر طاش‌که : سیلان آطه‌سندن کتیریلور .

طُورْمَق [ت، مص] حرکت ایتمه‌مك ، قیملدامامق § توقف § برقرار اولمق § بکلمك § شاشمق ، حیرته دوشمك . § (ماکنه ، ساعت حقنده) ایشله‌مه‌مك .

آقان صولر طورمق = هیچ دیه‌جك اولمامق .

اکری طورمق = مخالفت کوسترمك .

اوصلو طورمق = یارامازلق ایتمه‌مك .

تمكين طورمق = ساكتانه اوطورمق ، تربيه‌لى طورمق .

خاص طورمق = (حاضر طورمق) دن غلطدر .

ديوان طورمق = آياق اوزره طوروب اللرينى كوكسنده بربرينك اوزرينه قومق .

ذهن طورمق = بهت و حيرت كلمك .

راحت طورمق = اوصلواوطورمق . § نفر تفنكنك ديبجكنى يره طيايوب آياق اوزره سربست طورمق .

سلام طورمق = نفر تفنكنى باش وكوكسنك استقامت عموديسنده قالديروب ضابطه قارشو وضع احترام آلمق .

سلامه طورمق = سلام انتظارنده بولنمق .

طوغرى طورمق = حسن حركتده بولنمق ، يارامازلق ايتمه‌مك .

قارشى طورمق = عدم اطاعت .

كوزه ، ديزه طورمق = شكرى ، قدرى بيلنمين نعمت آدمى كور ، طوپال ايتمك .

معده‌يه طورمق = مأكولات هضم اولنمامق .

طوره‌مامق = صبر وتمكين ايده‌مه‌مك .

طوردرمق = تسكين § اسكات . § توقيف § اقامه ايتمك .

طورمه = (طورمق) ماده‌سندن مصدر مخفف .

طُورْنَاوِيدَه ـ طُورْنَاوِيدْ

[ج ، س] ويده‌لرى بورغولى چيويلرى چويرمكه وتللرى بوكمكه وسائره‌يه مخصوص دمير آلت .

طُورُنْج

[ت ، س] ☚ (ترنج) .

طُورْنَه

[ت، س] بالقجيل ، طيور دوريه وشاطيئه‌دندر ، انواع مختلفه‌سى واردر . آناطوليده چاليلق و بطاقلق محللرده كثرتله بولنور .

(طورنه)

مصر طورنه‌سى = طيور ذات الاوجل الكفيه‌دن منقارينك نهايتى مابلاق بچمنده بر قوشدر .

(طورنه)

(مصر طورنه‌سى)

طورنه بالغى = هضمى بطى ، بيوجك بر جنس كول بالغى .

طورنه غاغه‌سى = ذات الالقاح منظوره‌دن ابريه فصيله‌سنه منسوب بر نبات اولوب اكثريا انواعنى تقطير ايدرك استحصال اولنان زيت ايله كل ياغلرينى تغشيش ايدرلر .

(طورنه غاغه‌سى)

طورنه قطارى = سودى ايله كزمكدن كنايه‌در .

طورنه قيرى = (س) كول رنكنده اولان طون § بوز رنكنه چالار آت طونى .

طورنه كچدى = مارت فورطنه‌سى .

طورنه‌يى كوزندن اورمق = بر انتظار نتيجه‌سنده فوق المأمول ايى (ويا فنا) برشى ياپمق ، بر سوز سويلمك .

طورنه كوزى = (ص) غايت براق صادى رنك .

طورنه‌جى = يكيچرى اوجاغنده برصنفك اسمى .

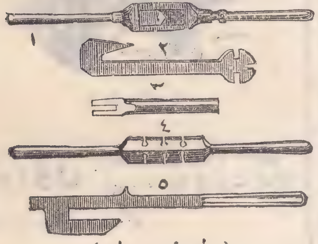

(طورنه ويده‌لر)

١ ـــ حاده طورنه‌سى . ٢ ـــ خاليجيلر ايچون . ٣ ـــ تل بوكمك ايچون . ٤ ـــ دستره ديشلرينى تنظيمه مخصوص . ٥ ـــ طاش ايچون .

١

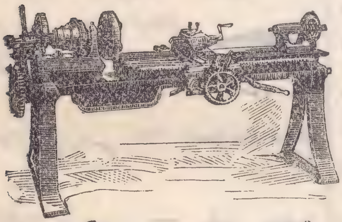

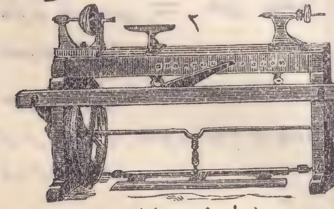

(طورنه دستكاهى)

١ ـــ اوتوماتيكلى ، ٢ ـــ تحته .

طُورْنُو

[ج ، س] تك ديللى مقره .

طُورْنِيكَه

[ج، س] شمندوفر و تونل مثللولرده يولجيلرك برو برو كچمسنه مخصوص تيمور دولاب ، دواره . § (طب) قول وباجاقده ظهوره كلن قانى طوودرمغه مخصوص آلت .

طُورُقْ

[ت، ص] (اكثريا صو حقنده) بلور كبى براق ، صاف .

طورولمق = مصفى اولمق ، صاف و براق اولمق .

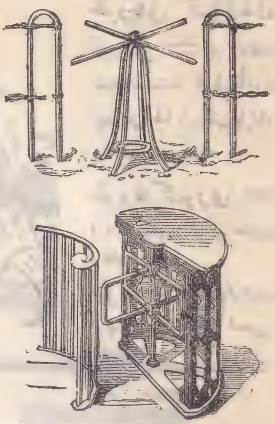

(طورنیکه)

طورۇق [ت، ص] { دیب } مقابلی ، ذروه ، تپه § اوت (مایع حقنده) صاف ، داکد .

طورۇن [ت ، س] اولادك اولادی : حفید ، حفیده ، سبط .

طوره [ت ، س] چوجق اویونلرنده بوکوله رك قامچی حالنه قونلمش مندیل ویا قوشاق § دمت ، باغ ، پاکت .

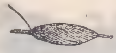

(طوره)

طام طوره‌سی == (معماری) صچاق کناری .

طاول طوره‌سی == طاولی چالمغه مخصوص چوماق .

طوره اویونی == بزدن ، مندیلدن بو - کولمش قنغال ایله بحشده یا کیلانه اوریله‌رق اویناتیلان اویون .

طوری [ت، ص] (ات حقنده) کستانه قابوغی رنکنه یاقین طون .

طوریجق [ت ، حرف تنبیه] هنوز یورومکه استعداد کوسترن چوجقلری آیاقده طوردیرمق ایچون قوللا- نیلیر تعبیر تشویقیدر .

طوریجق یاپمق == صبی آیاقده طورمق .

طوریق [ت، س] پالاموود بالغنك کنجی ، ایریسی ، آغله طوتیلان نوعی .

طورینه [ت، س] اورکینوز بالغی - که: پالاموطدن بر آز بیوکدر .

طوز [ت، س] ماج، نمك . اساساً دکز ، کول صوینك بالتبخر استحصال اولنان وازمنهٔ قدیمه‌ده دکز حالنده بولنوب بالاخره - بعض تحولات طبیعه‌دن دولایی - قره‌یه منقلب اولان قره لرده معدن حالنده بولنان بیاض متراق برمادهٔ صلبه که: اطعمه‌یه کوزل بر لذت ویردیکی ایچون طبخیاتده ، طبابتده ، عملیات کیمیویه‌ده مستعملدر. § (کیمیا) حامضلر ایله (قلویات) وسائر حمضلر مرکباتی § معادن ونباتاتدن استحصال اولنان ملح .

دکز طوزی == طوزك دکزدن چیقاریلن نوعی .

قیا طوزی == معدنی طوز .

حاجی بکطاش طوزی == قیا طوزینك خالصی ، انفسی .

انکلیز طوزی == مایع مسهل .

طات طوز == (که) ذوق ، صحت ، لذت ، نفاست .

طوز اتمك == نعمت ، احسان .

طوز اتمك حقی == منتدارلق .

طوز روحی == (کیمیا) مرمرمقوله‌سی شیلری آشندیریجی ومعدنی آوانی‌یی تمیزلیوب پارلادیجی برمایع - که : بوکا لسان کیمیاده حامض قلورماء دینور . وطوزدن استخراج ایدیلیر .

طوزی قوری == احتیاجسز ، مستغنی .

طوزلامق == اوستنه ، آلتنه طوز سرپوب صاقلامق .

طوزجی == طوز صاتان آدم .

طوزلامه == (طوزلامق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی § بالق وسبزه باصمه‌سی .

طوزلو == طوزی اولان § طوزی زیاده اولان § بهالی ، غالی .

طوزلو بلغم == (طب) امراض جلدیه‌دن (اکزامه) نامیله معروف خسته‌لق .

طوزلو صو == ایچنده طوز حل ایدلمش صو ، § دکز ، کول ، قویو صویی .

طوزله == طوز استحصال ایدیلن محل ، مملحه .

طوزلیجه == طوزی براز زیاده اولان § بهالیجه ، اولدقجه بهالی .

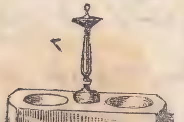

طوزلاق == طوزله ، مملحه ، طوز استحصال ایدیلن محل مملحه .

طوزلق == (س) طوزقابی ، طوز قویه‌جق قاب . نمکدان .

(طوزلق)

طوزاق [ت،س] تکه طوزاغی . § دام اشغال .

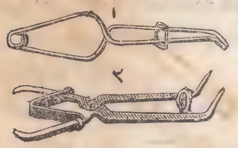

(طوزاق)

طوس [ت،د] (طو) ایله ابتدا ایدن بعض صفتلرك اولنه کلوب تأکید ومبالغه بیان ایدر: طوس طوغری ، طوس طوپارلاق . § آلت ویا بوینوزله اورمه .

طوسباغه [ت،س] [قاپلومبغه]

طوسۇن [ت،س] اوکوزدن کوچك ، طانه‌دن بیوك قره‌صیغیری آیغیری ، کنج بوغا . § قبا طایی § قوی البنیه کنج ایریسی .

طوطی [فا، س] طیورمتسلقه‌دن اولوب آفریقا ، آمریقا قطعه‌لریله هند- ستانده انواع مختلفه‌سی بولنان ودیلنك شکل وخلقتی اعتباریله پاپاغانه مشابهتی اولان مقاوم برقوشدر .

(آفریقا طوطیسی)

طوطی قوشی = (كه) معناسنی آكلامقسزین، ماهیتنی دوشونمكسزین ایشتدیكنی سویلین آدم .

طوطی نامه = اصلسز ، اویدیرمه سوزلر، حكایلر .

طوغ [ت، س] [توغ] .

طوغان [ت، س] طیور جارحه‌دن وحشی قوشلری نوعندن وجودلری قوی وپنچه‌لری یرتیجی منقارلری كسكیندر . فی الاصل صوی قوش معناسنه ایسه‌ده اصطلاحده شاهباز ، شاهین نوعندن اولان وآو ایچون آلشدیریلن قوشلره اطلاق اولنور . § (هیئت) پك مشهور اولمیان بر صورتك اسمیدر . § طوغمق ماده‌سندن اسم فاعل، دنیایه كلن، تولد ایدن .

(طوغان)

الا طوغان = طیور جارحه‌دن امریقایه مخصوص ایری متین وجودلی یرتیجی بر قوشدر .

(الا طوغان)

آق طوغان = تپه‌لی، اسكوچلی وشاهین جنسندن آوجی برنوع طوغاندر .

بوز طوغان = قوجه باشلی چاقر .

چاقر طوغان = بنكلی كوچك چاقر .

طوغانجی = طوغان بسلیوب وانكله صید وشكار ایدن آدم § یكیچری اوجاغنده برصنف .

طوغرامق [ت، مص] آلت قاطعه ایله پارچه‌لره آیرمق . § ال ایله اكمكی اوفاق قطعه‌لره بولمك ، لوقمه لوقمه كسمك § پارچالامق .

بول طوغرامق = مواعد كاذبه‌ده بولنمق .

طوغرانمق = پارچه‌لره آیرلمق ، كسدیرمك § لقمه لقمه ایدیلمك § قیدیرمق .

طوغرام طوغرام = پارچه پارچه .

طوغرانمق = پارچه پارچه اولمق ، كسلمك، قیلمق .

طوغرامه = (طوغرامق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

طوغرامه [ت، س] قاپو قناددی چرچوه كبی پارچه پارچه اودوندن یاپیلان ایش .

طوغرامه‌جی = طوغرامه ایشلریله مشغول اولان صنعتكار .

طوغرامه‌جیلق = طوغرامه‌جی صنعتی .

طوغرغان - طوغورغان

[ت، ص] چوق طوغوران .

طوغرمق - طوغورمق

[ت،مص] تولید ایتمك ، دنیایه نسل كتیرمك .

طقوز طوغرمق = بیوك بر صبرسزلقله انتظارده بولنمق ، عجله ایتمك .

طوغرتمق = طوغرمسنه خدمت ومعاونت ایتمك .

طوغرو - طوغری [ت، ص] جهت ، استقامت ، حذاء ، سواء § دوز ، اكری اولمیان ، اعوجاجسز ، مستقیم ، بر اوجدن دیكر اوجه استقامت اوزره كیدن § صحیح كرچك ، محقق ، یالان اولمیان § عفیف ، صاحب استقامت § یالان سویلمز آدم ، راستكو § خطاسز، یاكلیشسز § استقامت اوزره § یالان اولمیه‌رق § حیله‌سز § درجه .

طوغریدن طوغری‌یه = بلا واسطه .

طوغریجه = طوس طوغری ، حقیقةً مستقیمانه .

طوغریسی = فی الحقیقه، فی الواقع، الحق .

طوغری یول = طریق رشد، هدایت .

بورنك طوغریسنه كیتمك = عناد ایتمك .

كون طوغریسی = مشرق ، شرقدن اسن روزكار، كوندوغیشی .

طوغریلامق = طوغری‌یی سویلمك .

طوغریلتمق = اكری شیئی دوز ومستقیم ایتمك . § غلطی دوزلتمك .

طوغریلق = استقامت، صلاح، عصمت، پاكدامنلك § صحت ، درستی § صدق ، راستكولق . § دوزلك .

طوغریلمق = مستقیم، مستوی اولمق ، دوز اولمق § قیام ایتمك، قالقمق § برجهته توجه ایتمك § كرچك وصحیح اولمق .

طوغلغه [ت، س] قدیماً محاربه‌ده باشه كییلن زره، دمیرطاس، مغفر .

طوغله [ت، س] كیللی طوپراقدن قالب ایچنده واشكال منتظمه‌ده اعمال اولنمش صنعی طاش، پیشمش كرپیچ .

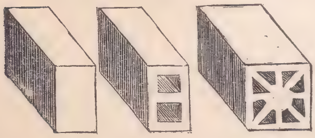

(طوغله)

طوغله‌بنا = طوغله‌دن یاپیلمش خانه وسائره .

چینی طوغله = دوشمه ایچون چینی تقلیدی یاپیلان و بهالی طوغله .

طوغله قرمزیسی = قویو قرمزی .

طوغله اجاغی = طوغله یاپیلان محل، طوغله فابریقه‌سی .

عناد طوغله‌سی = فوروندن ایچنه دوشن طوغله .

طوغله‌جی = طوغله یاپان ویا صاتان آدم .

طوغمق [ت، مص] تولد، طلوع، بروز، ظهور ایتمك . (یاورو) رحم مادردن چیقمق § (اجرام سماویه) افق شرقیدن كورنمك ، طلوع ایتمك § سانح اولمق ، فكره بالبداهه كلمك .

اكسیك طوغمق = چوجق مدت حملك انقضاسندن اول دنیایه كلمك .

قلبه طوغمق = سانح اولمق ، بالبداهه فكره كلمك § اماده اولمقسزین بر شیئك وقوعنی حس ایتمك .

طوغوش = طلوع || تولد || ولادت .

طوغدیغنه پشیمان = تنبل، عاطل، بدبخت .

طوغمه = دنیایه كلمه ، تولد || طلوع ایتمه || یرلی ، عن اصل .

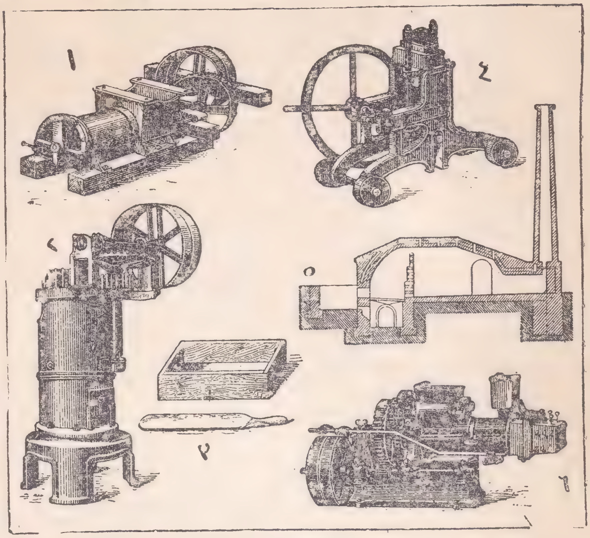

(طوغله اعمالاتی)

١، ٢ — ازمه ماکنه‌لری ، ٣ — قالب وماله ، ٤ — ال ایله متحرك قالب ماکنه‌سی ، ٥ — برطوغله اوجاغنك مقطع طولانیسی ، ٦ — بخارله متحرك قالب ماکنه‌سی.

انادن طوغمه = ولای ؛ اوحالده دنیایه کلمش ، دنیایه کلدیکی کبی ، ولادتده موجود.

انادن طوغمه کبی = چیریل چیپلاق ‖ کناهسز ، معصوم .

اوده طوغمه = کدی ، کوپك ، ت ، وسائره کبی خانه‌ده تولد ایدوب بیوین حیواناته اطلاق اولنور . ‖ جاریه ، بسلمه ، خدمتجی چوجغی .

طوفان [ع ، س] افراط وشدتله یاغان عمومی یاغمور § پك طاشقین اولان ، اطرافی احاطه ایدن سیل صویی . § حضرت نوح (ع م) زماننده بامرالله تعالی بتون قره‌لری احاطه ایتمش اولان مشهور فیضان میاه . (طوفان نوح) .

بعد الطوفان = طوفان نوحدن صوکره‌کی زمان .

قبل الطوفان = طوفان نوحدن اولکی زمان .

طوفان نوحدن قالمه = برشیئك پك اسکی اولیشندن کنایه .

طوفانزده = طوفانه کرفتار اولمش ، فیض میاه تأثیراتنه معروض قالمش اولان .

طوق [ت ، ص] (آچ) مقابلی . قارنی طویمش ، یمکه اشتهاسی ، احتیاجی قالمامش اولان . شبعان ، سیر § قالین ، طولغون ، صیق § قویو ، کثیف رنك .

طوق گوزلی = آج کوزلی مقابلی . قناعتکار ، حریص دکل .

طوقلق = طوق اولانك حالی ، شبع .

بوغازی طوقلغنه = یالکز ییوب ایچه‌رك واجرت آلمیه‌رق ایدیلان خدمتدن کنایه .

طوقات [ت ، س] ال ایچی کبی یر § ال ایچی ایله یعنی پارمقلر آچیق اولدیغی حالده اوریلان سیله ، ضربه § حیوانات وحشیه یتاغی اولان دره آرده‌سی .

طوقاتلامق = ال ایچی ایله سیله اورمق ، طوقات آتمق ‖ تأدیب قصدیله دوکمك .

طوقاج [ت ، س] چریجی طوقماغی § چاشیر ، کلیم کبی شیلرك صوغوق صو ایله ییقاندیغی زمان کیر چیقارمق ایچون طاش اوزرینه قونیلان اشیای مذکوره‌یه اوریلان یاصیجه طوقماق .

طوقلو [ت ، س] [illegible] [قوزی] .

طوقماق [ت ، س] ضرب ایله ازمکه مخصوص ، اکثریا آغاجدن معمول قالین باشلی ، صاپلی آلت ، ت مطرقه § مطلقا یومروجه شی § دیبك ایچنده اوروب ازمکه مخصوص قالین دسته § تمل قازیقلرینی چاقمق ایچون قوللانیلان بیوك آلت ضرب ، مردانه ، شاهمردان .

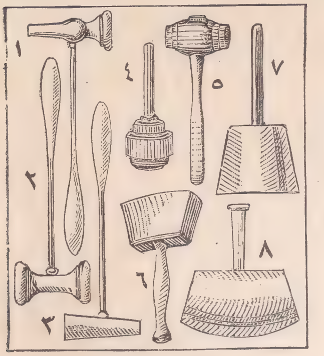

(آغاج طوقماقلر)

١، ٢، ٣ — ازمکه مخصوص ، ٤ — طاشجیلر ایله قوندره‌جیلره مخصوص ، ٥ — عادی طوقماق ، ٦ — اویمه جیلره مخصوص ، ٧، ٨ — طاشلری دوزلمك ایچون .

قاپو طوقماغی = قاپو قنادلرینی طوتوب چکمکه وقاپویی چالغه مخصوص طوپ ویا حلقه ‖ حمام قاپولرینك (وبعض امثالنك) آچلدقدن صوکره تکرار کندی کندینه قاپانمسنی تسهیل وتأمین ایچون ایپله قاپولرك آرقه‌سنه آصیلان آغر یوارلاق .

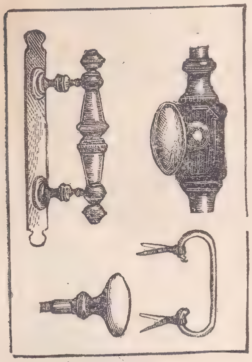

(قاپو طوقماقلری)

چماشیر طوقماغی = (طوقاج) .

طوقماقلامق = طوقماق ایله اورمق .

طوقماق کبی = اتلی جانلی ، قوتلی ، کودپوز چوجق .

طوقشمق [ت ، مص] صیق اولوب بربرینه دکمك ، تماس ایتمك § مصادمه ، شدتله چارپمه ، چارپشمق § (قوچلر) بر برینه طوس اورمق § دوکوشمك ، بربرینه چاتمق .

طوقشدیرمق = ایکی شیئی بربرینه اورمق ، طوقندیرمق ، چارپشدیرمق ، مصادمه ایتدیرمك .

طوقنمق [ت ، مص] ال ایله ویا اعضای بدندن بریله تماس ایتمك ،

لمس، مس، ایتمك § ال سوردیلوب انجتمك تسلط، تعرض ایتمك § ضرار ایتمك، بوزمق § تأثیر ایتمك § حزن وكدر ویرمك § راجع وعائد اولمق § نسج اولنمق § معده‌یه سوء تأثیر اجرا ایتمك .

صویه صابونه طوقنمامق = هیچ برطرفه ضرری اولمامق .

طوقندیرمق = ایلیشدیرمك || تماس ایتدیرمك || ال سوردیرمك || انجیتدیرمك || ایما ایتمك، سوزی طولاییسیله برینه، برحاله ارجاع ایتمك .

طوقنلمق = (طوقنمق) یرنده بعضاً قوللانیله‌بیلور .

طوقوتمق = چولحه‌یه بزنسج ایتدیرمك .

طوقوش [ت، د] دكیش اداتیله برلكده قوللانیلور .

دكیش طوقوش = مبادله، دكیشمه، ترامپه .

طوكوز [ت، س] [طوموز] .

طوكوزلن [ت، س] مغمد الجناح حشراتدن اولوب كوبره‌لك محلارده بولنور بربوجكدر .

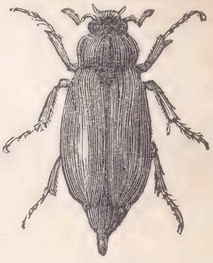

(طوكوزلن)

طوكوز آریغی = نجیلیه فصیله‌سنك حلبیه جنسندن برنباتدر .

(طوكوز آریغی)

طوقوشمق [ت، مص] [طوقشمق]

طوقومق [ت، مص] بر مقدار ایپلكی دستكاهده بوینه كروب (اریش صوتیله) دیكر برمقدار ایپلكی مكیك ایله اكنه آته‌رق (اوغاج ایدرك) بز، قماش وسائره اورمك، نسج ایتمك .

اینجه‌له‌یوب صیق طوقومق = دقتله تحری وتدقیق ایتمك .

آغاج طوقومق = سیلكمك .

طوقومه [ت، س] (طوقومق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی، اورمه، نسج ایتمه § طوقونمش شی، منسوج § بر نوع شیطان بزی § یتاق، مندر اورتوسی ویتاق بانی یاپیلان الاجه‌لی پاموق قماش .

طوقوناق [ت، ء] طوقنمق نعلندن مشتق اولوب (طوقونوجی) ایسه‌ده لسانمزده نهایتنه (لی) علاوه‌سیله استعمال ایدلمك معتاد اولمشدر .

طوقوناقلی = مؤثر، ایشلیجی .

طوقه [ت، س] ربط ایده‌جك قوی باغ – كه : كمر، بویوزبانی كبی شیلر انكله ربط ایدیلور .

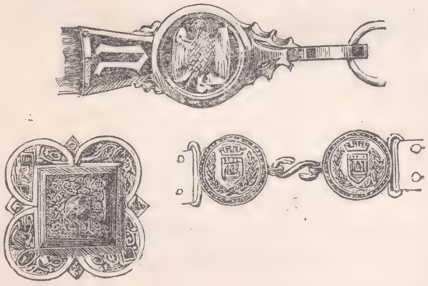

(طوقه)

طوقه‌لی = طوقه‌سی اولان شی .

طوقه [ج، س] قدح طوقندیرمه .

طوك [ت، س] صوغوقدن صلب وجامد حالنه كچمش مایع، بوز § منجمد شیئك حالی .

طوك یاغی = ایچ یاغی .

طوكدیرمق [ت، مص] مایعی صوغوته‌رق صلب حالنه قومق، انجماد ایتدیرمك § چوق اوشوتمك .

طوكدیرمه = (طوكدیرمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی . طوك حالنه كتیرمه || بوز كسلمش شربت، لیموناطه وامثالی .

طوكدیرمه قوطیسی = دوروننده طوكدیرمه یاپیلان وبری دیكرینك ایچنه موضوع اولان قوطی – كه : داخلنده‌كنك ایچنه شروب، لیموناطه وسائره ودیكرینك دروننه‌دخی بوز قونیلور وبرماوله‌واسطه‌سیله چوریلور .

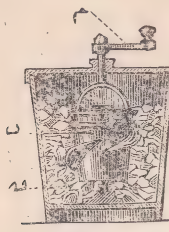

(طوكدیرمه قوطیسی)

م — مانیوله، ب — مایع مشروب، ه — مبرد .

طوكدیرمه‌جی = طوكدیرمه یاپان ویا صاتان آدم .

طوكشمك [ت، مص] منجمد اولمق، انجماد ایتمك، بوز حالنه كچمك § قتیلاشمق § پك زیاده اوشومك .

طوكه قالمق = مبهوت ومتحیر اولوب قالمق .

طوكه چكمك = صولر بوز باغلامق، صوغوقدن اورتلق طوكمق .

طوكوك [ت، ص] طوكمش، بوز باغلامش جلاسز، اوستی بوز طوتمش كبی دومانلی، براق اولمیان § كدرلی، نشئه‌سز آدم § فرسز، قوتسز .

طوكوكلانمق [ت، مص] طوكوك اولمق § جلاسی، پارلاقلغی كیتمك § فرسز، قوتسز اولمق .

طوكوكلق = طوكوك اولان شیئك حالی، فرسزلك، جلاسزلق .

طول [ت، ص] قوجه‌سز قادین، ارمل، بیوه : طول قادینلر .

طول قالمق = قوجه‌سی اولمك، قوجه‌سز قالمق .

كنج طولی = غایت كنج اوله‌رق قوجه‌سز قالمش قادین .

طول عورت اوتی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن مركبه فصیله‌سنه منسوب آوروپاو آسیاده نشوونما بولور برنباتدر . كوكلری طبابتده جلد خسته‌لغنده استعمال اولنور .

(طول عورت اوتی)

طول [ع،س] اوزونلق، بوی § (هندسه) اجسام اوزرنده تصور اولنان ابعاد ثلاثدن اوزونلق: طول وعرض ومساحه ایتمك : یكرمی آرشون طولنده بر كوپری . § چوقلق ، كثرت : طول عمر، طول مدت .

طول امل = حرص، طمع، توكنمز آرزو.

طول جغرافی = (جغرافیا) بر محلك مبدأ طول اتخاذ اولنان نصف النهاردن بعدی اولوب خط استوا اوزرنده ۱۸۰ درجه‌یه قدر تعداد اولنور .

طول دائره‌لری = كرهٔ ارضك قطبلرندن خط استوایه عموداً مرور ایدن دوائر نصف النهار .

طول سماوی = بر كوكبدن مرور ایدن عرض دائره‌سنك دائرة الشمسی قطع ایلدیكی نقطه ایله اول حمل بیننده‌كی بعد .

طول شرقی = خط استوا اوزرنده مبدأ طولك شرق طرفنده اولمق اوزره تعداد اولنان بعدلر . ☞ [عرض دائره‌لری] .

طول غربی = خط استوا اوزرنده مبدأ طولك غرب طرفنده اولمق اوزره تعداد اولنان بعدلر .

طول ساعتی = قرونومتر (سرعت حركتی غایتله منتظم و بوانتظامی تأمین ایدلك اوزره رقاص چرخی خواص انبساطیه‌لری مختلف ایکی جنس معدندن بر صورت مخصوصه‌ده صنعتكارانه‌ده اعمال ایدلمش دركه عادی ساعتلردن فرقی ده بودر) .

مبدأ طول = بر پایتختك، شهور بر موقعندن مرور ایدن نصف النهار اولوب هر دولت عندنده مختلفدر . انكلیزلر غرنیچ نصف النهارینی، فرانسزلر پارس نصف النهارینی مبدأ طول اتخاذ ایدرلر .

طولا = اوزونلق جهتیله ، بویجه ، بوینه ، اوزونلغنه .

طولانی = اوزونلغنه منسوب ومتعلق .

طولی [ع،ص] { اطولك مؤنثی } زیاده اوزون ، پك اوزون .

ید طولی = مهارت، وقوف تام، اختصاص كامل : فلانك فقهده ید طولاسی واردر .

طولاب [ت،س] ☞ [دولاب] .

طولاب چیویسی = اورته اكسر .

طولاش [ت، س] { دائما صارماش كلمه‌سیله برابر قوللانیلور . }

صارماش طولاش = صارماشوب طولاشمق .

طولاش اولمق = انكل اولمق .

طولاشلی = طولاشه‌رق واریلان ، طوغری اولمیان ، صاپه .

طولاشمق [ت، مص] دونمك ، دور ایتمك § كزمك ، گشت وگذار ایتمك § تفرج ایتمك § بربرینه كیرمك، كرفت اولمق § تعقیب ایتمك : آرقه‌سندن طولاشیور .

طولاشدیرلمق = دوندرلمك، دور ایدلمك || كرفت ایتدیرمك .

طولاشدیرمق = كزدیرمك، چویرمك، دوندیرمك || كرفت ایتمك .

آیاق طولاشمق = ایلیشمك ، سنده‌لیه‌رك كزمك .

آیاغه طولاشمق = مانع وانكل اولمق || برفعل سقیمك نتیجه‌سندن صاحبی متضرر اولمق || كندیلكندن كلمك .

آرقه‌سنده طولاشمق = حقنده جستجوده بولنمق .

درت طولاشمق = معناً، فكراً متضرر اولمق . اورایه بورایه باش اورمق .

دیل طولاشمق = سوزك سیاق وسباقی اداره ایده‌مه‌مك ، سویلركن ایلیشوب بر یرده قالمق || شاشیرمق .

ذهن طولاشمق = ذهن قاریشمق ، شاشیرمق .

طولاشیق [ت،ص] دوغری كیتمین ، پیچیده اولمش شیئی قاریشیق، قاریشمش § بربرینه كچمش ، كرفت اولمش § مغلق .

طولاشیقلق = فقدان صراحت || تشوش .

طولاق [ت،س] توزلق یرینه آیاغه صاریلان چوقه كنادی .

طولام [ت،س] صاریلان هرشیئك هر دفعه‌ده‌كی صاریلیش مقداری .

طولامباج - طولانباج [ت،س] دونه دونه بوكلمش شی ، پیچاپیچ . معوج ، خط مستقیم اوزره اولمیان .

طولامق [ت،مص] صارمق، كنارینه، اطرافنه طولاشدیرمق § برایشی برینك یننه صارمق، برینه بروظیفه‌یی احاله ایتمك .

طولامه [ت،س] (طب) پارمقك اوجنی احاطه ایدن بر نوع وجعلی شیش ، یاره ؛ اتیاران ، طوموز بورنی ، التهاب اصابع .

طولامیق [ت،س] آوجی طوزاغی، آغی.

طولان [ت،س] { اكثریا (یالان) لفظنه ترديفاً استعمال اولنور . } حیله ، دسیسه .

طولاندیرمق [ت،مص] حیله و دسیسه استعمالیله برینی الداتوب مال ویا پاره‌سنی آلمق ، مغبون ایتمك .

طولاندیریجی = (ص) خلقك حیله ودسیسه ایله مال وپاره‌سنی آلمغی صنعت اتخاذ ایدینن بی حیا ، طرار .

طولاندیریجیلق = (حقوق) درلو درلو حیله ودسیسه‌لر ایله برینك مالنی ، آقچه‌سنی الندن آلمق صنعت مكروهه‌سی ، طرارلق .

طولانمق [ت،ص] دونوب دور ایتمك § طواف ایتمك § صارلمق .

طولایی [ت، د] دائره ، اطراف ، حول ، چوره خط مستدیر § رجوع ، مناسبت ، ملابسه § دائر ، متعلق § ناشی .

طولاییله = بالمناسبه || طوغریدن طوغری‌یه اولمیه‌رق .

فر طولابی = چه چوره || مدور .

طولدیرتمق [ت، مص] بالواسطه طولدیرمق .

طولدیرمق [ت، مص] ایچینه بر شی قونوب بوشلغی دفع ایدلمك § املا ایدلمك § برشیئی برقابك ایچینه قومق § اكسیك اولان شیئی تماملامق § اسلحه

تاریه‌نی آتیله‌بیله‌جك حاله قومق § چوقور برمحلی طاش، طوپراق آته‌رق تسویه ایتمك § قیت ویروب قیزدیرمق § بر مایعی برقابه بوشالتمق .

چله طولدیرمق = غم زمانتی کچیرمك .

چوقور طولدیرمق = دفن ایتمك .

آتی طولدیرمق = حیوانی طولی دیزکین سورمك .

طُولِشْ [ت،س] طولمق ایشی .

طُولْغُونْ [ت،ص] ایچی طولمش، قابارمش شی، شیشکین § شیشمانجه ، ملحم § (معاش ومخصصات حقنده) چوقجه، دکرلیجه، زیاده‌جه، اهمیتلی § کینلی، منفعل، اظهار کدر وانفعاله مهیا اولان § (معده حقنده) مثتلی .

اتنه طولغون = شیشمانجه، طیقنازجه.

طولغونلق = طولمش شیئك حالی ، مشحونیت ، امتلاء || کین ، غرض .

قولاق طولغونلغی = بر شیئك ماهیت وتفرعاتی حقنده ایشتمك صورتیله استحصال اولنان معلومات § استخبارات .

طُولْمَقْ [ت،مص] خالی برشی طولو اولمق § شیشمك § تحدب ایتمك § اکمال اولنمق § برمدت معینه ختام بولمق .

قولاق طولمق = چوق ایشتمك .

گوزلر طولمق = آغلایه‌جق کبی اولمق.

طولمه = (طولمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی § ایچی قیمه ، پرنج ، فستیق وسائره ایله طولدیرلمش سبزه § اورمه اولیوب آغاجله بولوندکدن صوکره آرەلری چامور وطوغله ایله طولدیرلمش دیوار .

یالانجی طولمه = یاپراق طولمه‌سنك زیتون یاغی ایله پیشیرلمش نوعی .

طولمه یوتمق = اغفال اولنمق ، سویلنن سوزه بلامحاکمه اینانمق .

طُولُو [ت،ص] ایچی بوش اولمیان، مالی، مملو، مشحون § برقاب درونده، برمحلده متراکم شیلر § برقابك آله‌بیلدیکی مقدار : آووج طولوسی ، اتك طولوسی § کثیر، وفیر، مبذول، چوق § حددن افزون مبذول § آتلمغه مهیا سلاح § پیمانه، قدح.

طولو دیزگین = کمال سرعتله، سرعت تامه ایله حیوانی سورمك .

آغز طولوسی = لزومندن فضله سوز § قبا ، دیری سوز .

طُولُو [ت،س] بعضاً یازین تخمیناً نخود بیوکلکنده یاغان منجمد یاغمور .

طولویه طوتلمق = بر شیئك شدتنه معروض اولمق .

یاغموردن قاچوب طولویه طوتلمق = بر صیقنتیدن توقی ایدرکن دها بیوکنه دوچار اولمق .

طُولُوشْ [ج،س] ایکی دیوار اوزرینه چیقلمش کمر کبی سقف ،طونوس.

طُولُوقْ [ت ، س] دیکیشسز دری ، طلوم .

طُولُومْ [ت،س] تام چیقارلمش پوست § کورك قطعه‌سی § غایده ، طولوم دودوك .

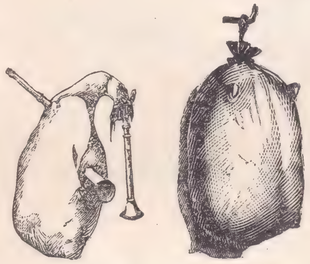

(طولوملر)

طولوم چیقارمق = یوزمك ، دریسنی چیقارمق || تأدیب ایتمك .

طولوم کبی اولمق = شیشمك، منتفخ اولمق

طُولُومْبَه ـ طُلُومْبَه [ت،س] صویی تخلیهٔ دوا ایله جذب واخراج ویا تضییق ایله دفع وایصال ایدن، یاخود عین زمانده هر ایکی میخانیکیتی‌ده حائز اولان آلات § مایعی یوقاری دفع ایدرك خارجه نشر ویا برخزینه درونته ادخال ایتمك ایچون استعمال اولنان ماکنه ـ که : انواع مختلفه‌سی واردر § (طب) داخل بدنده ، انسجه آره‌سنده تراکم ایدن مایعاتی استخراجه مخصوص بیوك شرینغه .

طولومبه طاتلیسی = کندوسنه مخصوص ماکنه‌دن صیقیله‌رق یاپیلان برجنس خمیر طاتلیسی.

طولومبه‌جی = طولومبه اعمال ایدن آدم || محله‌لرده اسکی ترتیبده‌کی طولومبه‌لری اوموزلیه‌رق یانغین محلنه کوتورن آدملردن هر بری || قبا ، تربیه‌سز، چاپقین .

طُولی [ع،ص] اوزون معناسنه اولان (اطول)ك مؤنثی .

طُوماتَه ـ طُوماتِسْ [ج ، س] (Tomate)} دن } فرنك باذنجانی دنیلن وتقریباً الما بیوکلکنده اولان قرمزی، حشیشی برسبزه‌در. میوه‌لری اکثر یکارده صالچه مقابلنده قوللانیلور .

طوماتسلی = درونی طوماتس صویی ویا ازمه‌سی ایله تربیه ایدلمش اطعمه .

یشیل طوماتس = خام طوماته .

(طوماتس)

ا ـ صریلق طوماتسنك چیچکی ؛ ب ـ قزلجق طوماتسی ؛ د ـ یر طوماتسی ؛ ج ـ کوچك صاری طوماتس .

طُومارْ [ع ، س] دورویازب برکلمش ، اسطوانه شکلنده کاغد وسائره .

طوپ طوماری = کله سورکوسی .

طُومالانْ [ج ، س] یومرو چیبان § طاعون چیبانی .

طُومانْ [ت،س] قیصه، بول ایچ طونی.

طُومْبازْ [ت،س] کوکرته‌سز، التی دوز نهر قایغی § فوچی شکلنده یوارلاق شی .

طُومْباقْ [ت ، س] آلتونله قاریشیق ویاآلتون قاپلامه‌لی باقر وطوج.

طُومْبالاقْ [ت،ص] یوارلاق، طوپارلاق § طیقناز § (تشبیه طریقیله) سمیز ، سوکیلی چوجق .

طُومْبالَه [ت ،س] حقه‌باز یوارلاغی § نومرولری حاوی کاغدله ویا زارله اوینانیلیر برنوع قمار اویونی .

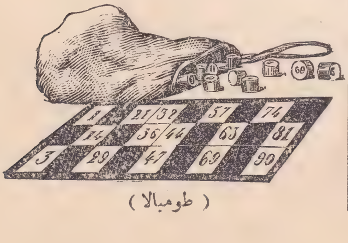

(طومبالا)

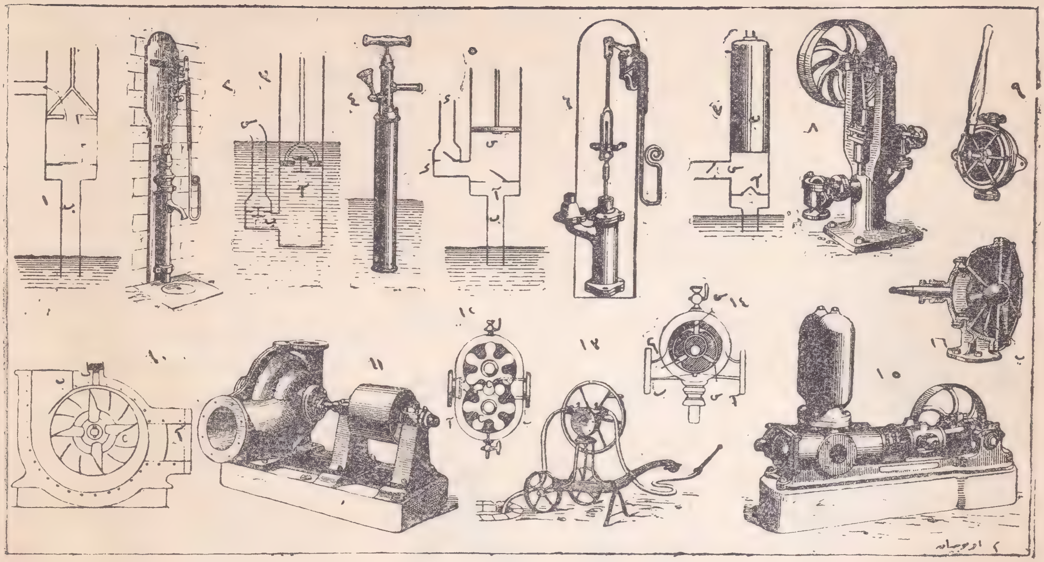

(طولومبه‌لر)

١ ـــ برامه طولومبه‌نك مرتسمی: ا ـــ آشاغیدن یوقاری آچیلور سداددلر ، ب ـــ بوری . ٢ ـــ باصمه طولومبه‌لر ، ٣ ـــ بر باصمه طولومبه‌نك مرتسم داخلیسی : ا ـــ پیستونه مربوط دافعه‌سداده‌سی ، ب ـــ س مجراسنك آشاغیدن یوقاری آچیلور سداده‌سی . ٤ ـــ ال ایله باصمه بر طولومبه ، ٥ ـــ بر امه وباصمه طولومبه‌نك مرتسم داخلیسی : ـــ جذب سداددسی ، ب ـــ بوری ، س ـــ پیستون ، ء ـــ دفع سداده‌سی ، ٦ ـــ امه ومرفع طولومبه ، ٧ ـــ بر امه ومرفع طولومبه‌نك مرتسمی : ا ـــ جذب سداده‌سی، ب ـــ غواص‌پیستونی، س ـــ دفع سداده‌سی، ٨ ـــ غواص‌پیستونلی برطولومبه، ٩ـــ قوربغه طولومبه ، ١٠ ـــ عن‌المرکز طولومبه‌نك مرتسم عرضانیسی: ا ـــ جذب، ب ـــ دفع مجرالری ، ١١ ـــ عن‌المرکز برنوع طولومبه ، ١٢ ـــ برقوربغه طولومبه‌نك مرتسمی: ا ـــ جاذبه بوریسی ، ب ـــ دافعه بوریسی ، س ـــ چرخی ، ١٣ ـــ باغچه طولومبه‌سی ، ١٤ ـــ برباغچه طولومبه‌سنك مقطعی ، ا ـــ جاذبه بوریسی، ب ـــ دافعه بوریسی ، س ـــ پیستونلر ، ١٥ ـــ بخارلی‌طولومبه ، ١٦ـــ یکی‌سیستم برنوع طولومبه .

طوُمباى [ت، س] صو صغیرینك ، مانده‌نك دیشیسی .

طوُمروُق [ت،س] آغاجك قباروب تلیزلنن‌دوکمه‌لری،طومور‌جقلری § بیوك آغاجك کوتوك اوله‌رق کسلمش‌قالین‌ساقی § مکعب شکلنده کسیلوب یونتلمش طاش ، مرمر § ازمنهٔ سالفه‌ده مجرمینك آیاقارینه کچیردکاری دلیکلی کوتوك § حبسخانه ، زندان .

طومروق آغاسی ＝ { اصطلاحات‌قدیمه‌دندر . } حبسخانه مدیری .

طومروقلانمق ＝ آغاج‌طومروق‌پیدا‌ایتمك .

طوُموُزجِق [ت،س] ایلك بهارده تلیزاولاق‌اوزرد‌آغاجلرك قیشین پیدا ایتدکاری‌دوکمه‌لرك هربری ـ که: اقسام نباتیه‌نك اوراق وازهاری حاوی‌اولان قسمیدر . اوچ قسمدر : ازوار انتهاهی ، ازوار ابطی ، ازوار جانبی .

١ ـ آرمود طومورجغی ، (ب ـ عادی طومورجق ، ٧ ـ چیچکلی طومورجق)،

(چیچك طومورجقلری)

١ ـــ زنبق، ٢،٣،٤ ـــ انواعی، ٥ـــ کلنجك، ٦ ـــ کل .

(برطوموزجغك مقطعى)

طوموشوق [ت،س] پاپاغان كبى بعض قوشلرك كرلى اولان غاغاسى.

طوموز [ت،س] ذات الثدیالك مشیمه فرقه‌سندن وضمیمیة الجلد جنسندن لحمى مضرى اهل اسلامه نصاً ممنوع، غايتله مرداو، سويمسز ولحمى (تریشین) دنیلن مضر بر قورده حاوى اولان درت آیاقلى حیوان، خنزیر، خوك. بونك طاغلرده وحشى اولەرق متعیش اولاننه يبان طوموزى دیرلر § عنادجیلقدن، مرحمتسزلكدن كنايه اولەرق تحقیر تعبیريدر ــ كه: اوروپالولرجه دخى (قوشون) (Cochon) دیه‌رك مستعملدر.

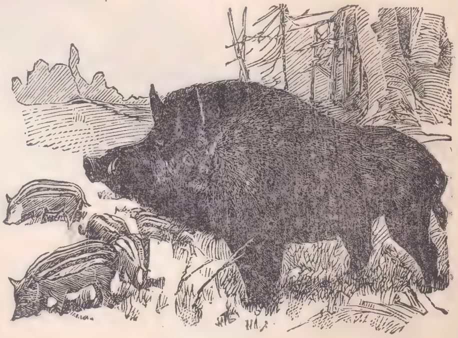

(يبان طوموزى)

طوموز آیاغى = شیشه طپه‌لرینى چیقارمغه مخصوص آلت، بورغى. ويا تفنك حربیلرینك اوجلرنده‌كى حلزونى دمیر ــ كه: انكله تفنك صيقيسى بوشالديلور || ادوات محاصره‌دن برى.

طوموزباشى = صراجه دنیان علتك اك مدهشى.

طوموزبالغى = ذات الثدیالك قیطیسیه جنسندن بربالقدر.

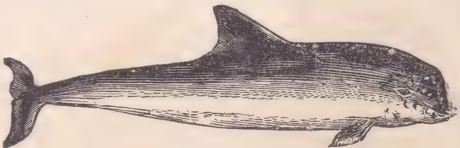

(طوموزبالغى)

طوموزبورنى = قیللى ات ياران.

طوموزلق = طوموزطبیعتلیلك، عنودلق، مرحمتسزلك.

طوموزكى = (سویلمین آدم حقنده) صحت كامله‌یه مالك اولان.

طون [ت،س] على الاطلاق لباس § بلدن آشاغى كیيلان وبا جاقلرى اورتن لباس، طومان، دیزلك § آت تویننك رنكى: آل طونده برآت. ☞ [طونلاته].

ایچ طونى = پانطالون وياشالوارك آلتنه وتنك اوزرینه كیيلن ثوب.

طونسز = سفیل، پسپایه.

طوناتمق [ت، مص] سوسلندیرمك، بزتمك، تزیین ایتمك: كلینى كیدیروب طوناتدیلر § ابنیه واسواق وسائره‌یى قندیل وبایراقلر ایله تلمیع وتزیین ایتمك، شهرآیین اجرا ایتمك § قباحتلرینى یوزینه اوره‌رق تكدیر وتوبیخ ایتمك § كمینك آرمه وتكنه‌سنده‌كى نواقصى اكمال وتجهیز ایدوب سیر وسفره حاضرلامق.

طوناتمه = تزیین ایتمه، سوسلندیرمه.

طوناتدیرمق = تزیین ایتدیرمك، زینت ویردیرمك || شهرآیین اجرا ایتدیرمك.

طونادلمق = تزیین ایدلمك || شهرآیین ایچون قندیللر آصیلوب بایراقلر آچلمق || تجهیز ایدلمك.

طونانمق = سوسلنمك، بزنمك || تجهیز اولنمق || شهرآیین اجرا ایدلمك.

طونانمه = ☞ [دونانمه].

طونج ـ طوچ [ت،س] باقرایله قلایدن متشكل خلیطهٔ معدنیه، تونج.

طونلاته ـ طونیلاتو [ج،س] اوزان و أثقال مقیاساتندن اولوب كمى حموله‌سنك وعلى الاطلاق مایعات وذخیره وسائره‌نك ١٠٠٠ كیلودن عبارت واحد قیاسیسیدر: شوكمى ٦٠٠ طونیلاتو استیعابنده‌در.

طونوس [ج،س] ایكى دیوار اوزرینه اكلى صورتده یاپلمش كارگیر سقف.

طونه [ج،س] ☞ [لغتچهٔ اعلام].

طوى [ت،س] قاز جنسندن واندن بیوك یبانى برقوشدر § عجمى، تجربه‌سز، خام آدم.

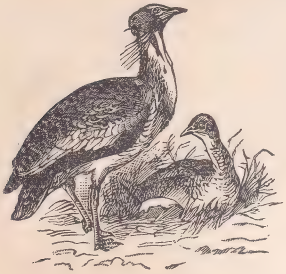

(طوى)

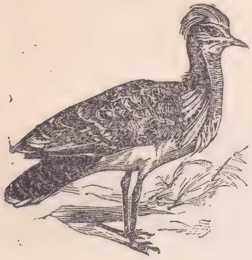

(آمریقایه مخصوص نوعى)

كوچك طوى = طیور شاطئیه‌دن برنوع طوى اولوب هم اوچار همده یورر اكلى غایت لذیذدر. آوجیلر طرفندن آرانیلور.

طوى [ت،س] دوكون، سور، ولیمه، جمعیت، شنلك: طوى كونى.

طویزمق ـ طویوزمق [ت،مص] برینك قارنى طوق ایتمك، اشباع ایلمك.

طویزمق [ت،مص] ایشتدیرمك، اسماع ایلمك § برسرى آچوب افشا ایتمك.

طویغاز [ت،س] چایر قوشى.

طویغو [ت،س] طویمه، ایشتمه، استماع § مسموعات، ایشیدەرك استحصال ایدیلن معلومات § حس، حواس خمسه‌دن برى واسطه‌سیله حاصل اولان اطلاع § احتساس § ذوق، ذوق سلیم، ادراك.

طویغوسز = (ص) حسسز، غیرحساس || ادراكسز || ذوق سلیمدن محروم آدم.

طويغوسزلق = (س) حسسزلك، عدم حساسيت ‖ ادراكسزلك ‖ ذوق سليمدن محروميت .

طويغولی = (ص) حساس ، حسی زياده اولان ، سريع التأثر ‖ ذوق سليمه مالك ‖ معلوماتلی ، خبير .

طويلمق [ت.مص] ايشيدلمك ، مسموع اولمق § برسر ميدانه چيقمق ، فاش اولمق § حس اولنمق .

طويمق [ت،مص] قانمق ، قارن طوق اولق ، شبع § بيقلمق ، استغنا كلمك .

طويمق [ت،مص] ايشتمك، استماع ايتمك § قوۀ سمعيه واسطه‌سيله حاصل اولان احتساس § خبر ومعلومات آلمق .

طويمق [ت، مص] قارن طوق اولق ، آجلق زائل اولمق ، طوقلق حاصل اولمق § قانمق § قناعت، اكتفا .

گوزطويمق = قانع، مستغنی اولق .

طهر [ع،فع] (طهارت) ايله مترادفدر . تميزلك ، پاكلك .

طيور [ع،س] جم : (طير) . قوشلر ، مرغان § (حيوانات) فقريه‌دن دمی حار ، تبيضی ، تنفسی مزدوج ، وجودی توك قلملرله مستور واوچمغه مخصوص اعضايه مالك حيوانات .

تصنيف طيور = پنچه‌لرينك، منقارلرينك شكلنه واوصاف ممتازۀ سائره‌لرينه كوره طيوری برطاقم فرقه‌لره آيرمق ـ كه : باشلوجه فرقه‌لر شونلردر: جارحه ، دوريه، متسلقه، دجاجيه ، طويلة الارجل ، شاطئيه .

طيوف [ع،س] جم : (طيف) . طيفلر ، شمسدن ويا برمنبع صناعيدن صدور ايدن برضياء ابيضك تحللندن حصوله كلن الوان سبعه‌نك هيئت مجموعه‌سی .

ط

ظ [ع،ت،حر] الفبای عربیده اون یدنجی وترتیب حروف عثمانیه‌ده یکرمنجی حرف اولوب ابجد حسابنده (٩٠٠) عددینه اشارتدر. لسانمزده مستعمل خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌نك اشکالی بروجه آتیدر :

ظ .... کوفی

ظ .... تعلیق

ظ .... ثلث

ظ .... نسخ

ظ .... سیاقت

ظ .... توقیع

ظ .... دیوانی

ظ .... جلی

ظ .... اجازت

ظ .... رقعه

ظ .... ریحانی

ظ .... شجری

ظاء [ع،س] (ظ) حرفنك اسمیدر. (ط) حرفندن تفریق ایچون ـ نقطه‌لی اولدیغنه مبنی ـ (ظاء معجمه) نامیله معروفدر.

ظالِع [ع،ص] آقساق حیوان § متهم .

ظانّ [ع،ص] ظن ایدیجی، ایدن، صانان.

ظاهِر [ع، ص] کورونیجی ، کورینن ، آشکار، میدانده ، آچیق، روشن § مثبت، بدیهی § البته، شبهه‌سز، اویله‌دریا § غالبا ، ظن ایدرسه‌م ، مأمولدرکه .

ظاهر اولمق == میدانه چیقمق، کورونمك || ثابت اولمق .

ظاهراً == میدانده اوله‌رق ، آشکاره ، کوزه کوروندیکی کبی ، وهنوز اولاده آکلاشلدیغی اوزره .

ظاهری == (باطنی) مقابلی. ظاهره منسوب ومتعلق ، طیشدن کورونن ، صوری .

ظاهر بین == (تر،فع، ص) برشیئك یالکز ظاهرینه ، طیشه باقان || برشیئك ، حالك اعماق باطنیه‌سنه انفاذ نظر ایتمین ، ایده‌مین || افکار سطحیه اربابی، عقلی کوزنده اولانلر.

ظاهر پرست == ظاهر بین || غافل .

ارتفاع ظاهری (ویا ارتفاع مرئی) == (قوزمو غرافیا) برجرمه موصول خط بصری راصدك افق مرئی ایله احداث ایلدیکی زاویه‌که: بعد سمت الرأس مذکور زاویه‌نك تمامیدر.

قطر ظاهری (ویا قطر مرئی) = (قوزموغرافیا) قرص ارائه ایدن بر جرم سماوینك قطرینه مقابل بصرده واصدده تشکل ایدن زاویه‌دن عبارتدر ، جرم سماوینك قطر ظاهریسی .

ظاهِرَه [ع،س] طیشاری فیرلامش کوز ، اغمه کوز .

ظاء مفتوحه

ظَبْی [ع،س] کیك ، قره‌جه ، غزال دنیلن و برجنسه منسوب اولدقلری حالده تأثیرات متنوعه‌دن دولایی آیری آیری اوصاف اظهار ایدن حیوانات § علی الاطلاق کیك . [کیك] .

ظَرائِف [ع،س] (ظریفه) نك جمعی . ظرافتلر ، ظریف اولان شیلر .

ظَرافَت [ع،س] ذکایه مقارن خوش آینده قول وفعل ایله اتصاف § خوشنمالق ، نازکلك § تربیهٔ فکریه‌یی حائز اولیش .

ظرافتلی = (ص) ظرافتلی اولان || خوشنما ، نازك ، تربیهٔ فکریه‌یه مالك .

ظَرْبان [ع،س] کدی جثه‌سنده برجانوردر که : ظرطه‌سنك رایحهٔ کریهه‌سیله مشهوردر . [بو حیوان ؛ کرتنکله‌یه پك مبتلی اولوب انك یووه‌سنك بولندیغی محلده تقیخ تحتانیسنی اجرا ایدوك کرتنکله‌یی دلیکنده مضطرب ایدر و انك طیشاری‌یه فیرلامسنی متعاقب همان یقالیه‌رق اکل وبلع ایلر .]

ظَرْف [ع،س] قاب ، قلیف (غلاف) ، وعاء ، محفظه § قولبسز قهوه فنجانلرینك الی یاقمامق ایچون ایچنه قونلدیغی معدنی قاب § هر نوع اوراقك ، بالخاصه اوراق مخابره‌نك درونه وضع اولنه‌رق یاپشدیریله‌رق قپادلدقدن صوکره برطرفه مرسل الیهك هویت ومحل اقامتی تحریر اولنان کاغد قاب § (صرف) زمان ویا مکانه دلالت ایدن کلمه .

ظرفنده = ایچنده ، هنکامنده ، داخلنده .

ظرف زمان = زمانه دلالت ایدن کلمه .

ظرف مکان = مکانه دلالت ایدن کلمه .

ظرفیت = برکلمه ظرف اولمسی ، ظرف زمان ، ظرف مکان صورتیله قوللانلمسی .

ظَریف [ع،ص] ظرافتله متصف ، ظرافتلی . نازك ، خوشنما ، خوش ادا .

ظریفانه = ظریف اولانه یاقیشه‌جق صورتله ، نازکانه .

ظریفلك = ظرافت ، خوشنمالق .

ظریفه = [ع، مؤ : ظریف] ظریف شی .

ظَفَر [ع،س] مقصده وصول .

ظفریاب = ظفر بولمق ، آرانیلان شی الده ایدلمك || دشمنه غلبه چالمق ، نصرت .

طاق ظفر = (تر ، اضا) احراز ایدیلن برغلبه‌نك ، مظفریتك یادکاری اولمق اوزره طرح وتأسیس ایدیلن مصنع ومزین ، عالی کمر .

ظَفَرَه [ع ، س] (طب) طبقهٔ منضمهٔ عینیه‌نك زاویهٔ انسیه جهتنده ومثلث شکلنده قالینلاشمسی (پته‌ریژیوز) .

ظَفیر [ع ، ص] مساعدهٔ طالعه مظهر اولان ، مقصودینه دائما ظفریاب اولان آدم .

ظَلال [ع،ص] مطلقا کولکه ایدن شی .

ظَلام [ع،س] (ظلمت) ایله مترادفدر . قراکلق § حقسزلق ، غدروستم .

ظَلّام [ع،ص] پك زیاده ظالم .

ظَلامَه [ع،س] حق مظلوم .

ظَلوم [ع،س] (ظلام) ایله مترادفدر .

ظَلیف [ع،ص] بغایت خوار ، حقیر آدم .

ظَلیل [ع ، ص] کولکه‌لی ، سایه‌دار ، پك کثیف .

ظَمْیان [ع،س] (Zamic) وحیدالفلقه شعبه سنك نخلیه فصیله‌سنه منسوب وآمریقای جنوبی‌یه مخصوص برنوع خرما آغاجیدر .

ظَنّ [ع،س] اماره‌دن متحصل علم غیرقطعی ، اعتقاد غیر جازمك وجود وعدمی بیننده راجح اولان تردد § صانمه ، سزمه § شبهه ، شك .

سوء ظن = برکیمسه‌یی فنا طانیمق ، فنا صانمق .

حسن ظن = برکیمسه‌یی ایی ظن ایتمك ، ایی فرض ایلمك .

ظن غالب = علم یقینه قریب اولان ظن .

ظَنون [ع ، ص] رأی وتدبیری قلیل اولان آدم .

ظَنین [ع،ص] متهم ، مجرم .

ظَواهِر [ع،س] (ظاهر) و (ظاهره) نك جمعی . کوزه کورینن ، کوزله کوریله بیلن جهتلر . بر شیئك صورت ظاهره‌سی § یوکسك یرلر ، کوزه چارپان محللر .

ظَهْر [ع ، س] آرقه ، کیری ، پشت § اوراقك آرقه طرفی .

قوة الظهر = (عسکریه) کیرودن کوندریله‌جك عسکر ، امداده مهیا اولان یعنی اردونك ماوراسنده احضار ایدیلن فرقهٔ معاونه § مدار جسارت اوله‌جق حال ، شی .

ظهری = ظهره ، آرقه‌یه متعلق .

ظهر الجبار = (قوزموغرافیا) الجبار برجنك قدر اولدن اولان برنجی کوکبی اولوب (منکب یمین جبار) نامیله معروفدر .

ظهر الدب اکبر = (قوزموغرافیا) دب اکبر صورتنی تشکیل ایدن یدی کوکبدن بری اولوب قدر ثانیدندر .

ظهر الاسد = (قوزموغرافیا) اسد برجنی تشکیل ایدن اون سکز کوکبدن بری اولوب همان اوچنجی قدردندر .

ظهریه = بر ورقه‌نك آرقه طرفنه یازیلان یازی ، شرح .

ظَهیر [ع ، ص] آرقه چیقان ، معین ، مددکار ، یاردمجی .

(ظمیان)

ظاء مکسوره

ظِلّ [ع،س] مطلقا کولکه ، سایه § مرئی اولان خیال § (حکمت) برجسم

كثيفك ضيانك ورودينه مانع اولديغى محل .

ظل الله فى الارض = خليفهٔ اسلام حضرتلرى .

ظلى = ظله منسوب .

ظل منتقل = بر جسم كثيفك آره‌يه كيرمسندن طولايى بر سطحك ضيادن محروم قالان قسميدر .

شبه ظل = (قوزموغرافيا) برمنبع ضيايه معروض اولان برجسم غير شفافك وراسنده اصل ظلدن ماعدا قسماً ضيا ، قسماً كولكه ايله اشغال اولنان محل .

ظل الشباب = جوانلغك ايلك هنكامى .

ظِلال [ع،س] جـ : (ظل) .

ظِلف [ع،س] (حيوانات) صغير، قويون، كچى كبى حيواناتك چتال اولان طيرناغى .

ظِهار [ع ، مص] ايكى شى آرقه آرقه‌يه بربرينه مقابل اولمق .

ظاء مضمومه

ظُرَفاء [ع،ص] جـ : (ظريف) . ظريف اولانلر § سويجى قادين .

ظُروف [ع ، س] جـ : (ظرف) . ظرفلر ، قابلر .

ظُفُر [ع،س] (حيوانات) طيرناق، ناخن.

ظفر ملتحم = (طب) آياقلرا كثريتله باش پارماقلر طيرناقلرينك اته كوملمسى كيفيتى — كه : آياق طيرناقلرينى مدور كسمكدن وطار ويا پك بول آياق قابى كيمكدن ايلرو كلير.

ظفر غائر = بمعناه .

ظفرى = طيرناغه منسوب، طيرناق كبى اولمش اولان .

ظُلاع [ع،س] (بيطرى) دابه قسمنك آياقلرنده ظهور ايدوب حيوانى اقسادان برمرض .

ظُلْم [ع،س] برشيئك محل حقيقيسندن باشقه بريره وضعى § مغاير عدالت حال وحركت .

ظُلُمات [ع،س] جـ : (ظلمت). قراكلقلر، ظلمتلر .

ظُلُماتى [ع،ص] ظلمته منسوب، ظلمتلى ، قراكلق اولان .

ظُلمت [ع،س] قراكلق ، عد ضيا .

ظُلول [ع،س] جـ : (ظل) . كولكه‌لر، سايه‌لر ، ظللر .

ظُنون [ع،س] جـ : (ظن) . ظنلر ، صانلر ، كمانلر .

ظُهاريّه [ع،س] پهلوانلر طرفندن كوروش اثناسنده ياپيلان براويون — كه : بز بوكا (صاومه) دييورز .

ظُهر [ع،س] اوكله، اوكله‌وقتى § شمسك نصف النهاردن مرورى عقيبى .

صلاة الظهر = اوكله نمازى .

قبل الظهر = اوكله‌دن اول .

بعد الظهر = اوكله‌دن صوكره .

ظهرى = ظهره، اوكله‌يه متعلق، زوالى.

ظُهور [ع ، مص] ظاهر اولمق ، ميدانه چيقمق ، بللى اولمق § وقوع بولمق ، حادث اولمق § فوق العاده برحالك ميدانه كلمسى .

نوظهور = يكى چيقمه ، موده .

ظهورات = آكسزين واقع اولان حال.

ع [ع، حرف] الفبای عربینك اون سکزنجی و حروف عثمانیه‌نك یکرمی برنجیسی اولوب ابجد حسابنده (۷۰) رقمنه اشارتدر. شکل اصلیسی بر دائره وحلقه‌دن عبارت اولدیغی ایچون السنهٔ سامیه‌ده (کوز) یعنی (عین) معناسنه اولارق بواسمله تسمیه اولنمشدر. مخرجی بوغازدن اولمق حسبیله لاتین حروفاتنده بونك تماميله صداسنی تقلید ایده‌جك حرف یوقدر. ترکجه‌ده (ع) اولمدیغندن (ارابه) کبی کلمات ترکیه‌یی (عربه) طرزنده یازمق دوغری دکلدر. بوحرف لسانمزده یالکز عربجه‌دن مأخوذ کلماته مخصوص اوله‌رق قوللانیلیر. لسانمزده مستعمل خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌نك اشکالی بروجه آتیدر:

ع .... کوفی

ع .... تعلیق

ع .... ثلث

ع .... نسخ

ع .... سیاقت

ع .... توقیع

ع .... دیوانی

ع .... جلی

ع .... اجازت

ع .... رقعه

ع .... ریحانی

ع .... شجری

عائد [ع، ص] دونوب کلن، رجعت ایدن § دائر، متعلق، منسوب، مخصوص.

عائدات [ع، س] (عائده)نك جمعی. برینه ویا بر قاچ کشی‌یه عائد اولان حصه‌لر.

عائده [ع، س] برینه عائد اولان حصه، پای.

عائق [ع، ص] تعویق ایدیجی، ایدن، آلیقویان، منع وتأخیر ایلین.

عائقه [ع، ص] (عائق)ك مؤنثی § مانع، مانعه، منع ایدیجی خصوص، کیفیت.

عائله [ع، س] پدر، اولاد، زوج، زوجه، برادر، همشیره ومتعلقات سائره مجموعی، خانه خلقی، فاملیا، اهل بیت.

عابْ [ع،ص] نقيصه ، قصور .

عابِدْ [ع ، ص] عبادت ايدن ، طاپان ، طاپينان ، عبادت ايتمك معتادى اولان § اهل تقوى ، زاهد .

عابدانه == عابد اولانه ياقيشه‌جق صورتده.

عابده == (عابد)ك مؤنثى .

عابِرْ [ع ، ص] عبور ايديجى ، ايدن ، كچيجى ، كچن . { جمعى : عابرون وعابرين در . }

عابِسْ [ع،ص] يوزى اكشى ، عبوس، عبوستلى .

عاتِقْ [ع،ص] آزادلو قول، كوله § اسكى، قديم ، عتيق .

عاتِكْ [ع،ص] كريم، بهتر اولان § اعلى.

عاجْ [ع،س] فيل ديشى § باغه .

عاجى == فيل ديشندن عبارت اولان .

عاجِبْ [ع،س] تعجب اولنه‌جق اولان.

عاجِزْ [ع،ص] عجز ايله متصف، اقتدارسز، قدرتسز ، اللندن ايش كلمين .

« عاجزم حق اوزره اوصافكده كيم .نم
عالم انديشه‌نك علامهٔ دانشوری »

§ تواضع صورتيله متكلمدن كنايه .

عاجزانه == عاجز اولانه ياقيشه‌جق صورتده.

عاجزى == عاجزلك، عاجزه منسوب ومتعلق.

عاجِلْ [ع ، ص] عجله‌جى ، مشربى تيز اولان ، سرعتلى : شفاى عاجل § شمديكى حالده ، حال حاضرده ، (آجل) مقابلى . { آجل : زمان مستقبلده اوله‌جق شى معناسنه‌در . }

عاجلاً == عجله ايله ، مستعجل اوله‌رق، سريعاً .

عاجلانه == عجله ايدرجه‌سنه .

عادْ [ع،س] ☜ [لغتچهٔ اعلام] .

عادَتْ [ع،س] كوره‌نك ، آليشلمش شى ، هر وقت ياپيلان حال ، معامله § (اخلاق) برفعلك تكريريله نفسده حاصل اولان ملكه . [جمعى : (عادات)در.] § (حقوق) قانوناً قبول اولنمش قاعده § رسم ، دأب ، اصول § (طب) طمس ، نسوانك آيده بر كره كوردكلرى حيض . [تركيبله (عاده) صورتنده استعمال اولنور.

خارق العاده }
فوق العاده } == عادتك خارجنده ، فوقنده اولان .

على العاده == عادى صورتده ، هرزمان واقع اولديغى كبى .

عادتاً == عادت وجهله .

عادنا - بياغى صورتده § دوزجه ، دوغريجه .

عادِلْ [ع،ص] عدل وداد ايديجى ، ايدن، عدالتلى ، عدالتله متصف، غدردن، حقسزلقدن اجتناب ايدن .

شاهد عادل == دوغرى سويلين شاهد .

عادلانه == عدالت صاحبنه ياقيشه‌جق صورتده .

عادى [ع،ص] عادت اوزره ، فوق العاده اوليان ، كورلديكى صورتده § بياغى ، آشاغى .

حقوق عاديه == (حقوق) حقوق جزائيه‌دن اوليان .

محاكم عاديه == حقوق محاكمى ، محاكم جزائيه‌نك غيرى .

عاديلك == بياغيلق ، آشاغيلق .

عادية == غزاة اسبى ، مجاهد آتى . [بونك جمعى : (عاديات) كلوب لسانزده غير مستعملدر .]

عارْ [ع،س] اوتانيله‌جق برحالك ارتكابندن حاصل اولان انفعال نفس § شرم وحجابه بادى اولان شى § شرم، محجوبيت:

« ايته عار ، اوكرن اوقو اهلندن
هر شيئك عامى كوزل جهلندن »

عارسز == حياسز، پرده‌سز ، اوتانماز || شماريق چوجق، تربيه‌سى ناقص، معجز آدم.

عارسزجه == اوتانميه‌رق || معجزانه .

عارسزلانمق == عارسزلق ايتمك .

عارسزلق == حياسزلق ، اوتانمازلق .

عارِبْ [ع، ص] خالص عرب جنسيتنه منسوب اولان .

عرب عاربه == عرب جنس يتنه منشائى اولان طائفهٔ قديمه، عربلرك الك اسكى طبقه‌سى.

عارِضْ [ع،ص] (اصل) مقابلى. برشيئه صوكره‌دن تعلق ايدن، صوكردن كلن § برنوع خفيف بلوط . ☜ [سحاب] § ياكاق : عارض آل.

عارضى == صوكره‌دن كلمش اولان، عارضه منسوب .

عارضه == عارض اولان حالت .

عارِفْ [ع ، ص] عرفان ايله متصف ، عرفانلى § آشنا ، واقف، خبير.

عارفانه == عارف اولانه لايق صورتده .

عارفه == عطا ، كرم ، احسان || بايرامه تقدم ايدن ، بايرامدن بر كون اول اولان كون || (عارف)ك مؤنثى .

عارْلانْمَقْ [ت،مص] اوتانمق، محجوب اولمق .

عارى [ع،ص] چيپلاق ، برهنه § خالى، بوش ، تهى ، مبرا ، برى .

عارِيَتْ [ع،س] { تشديد ايله غلطدر. } حاجت بيترمك ايچون موقتاً آلنان ويا ويريلان شى § (فقه) بلابدل منفعتى تمليك اولنان مالدركه : معار ومستعار دخى دينور .

عاريت آلمق == استعاره ايتمك .

عاريت ويرمك == اعاره ايتمك .

عاريةً == عاريت اوله‌رق ، اعاره ويا استعاره صورتيله .

عاريتسراى == دنيا، عالم فانى .

عاريتى == تركجه (اكرتى) دن اوبدومه برلغتدر .

عازِمْ [ع،ص] عزم ايديجى ، عزم ايدن . نيت ايدن ، قصد ايلين § برجهته كيدن ، عزيمت ايدن ، متهئ عزيمت اولان.

عاسْ [ع،س] كيجه‌لرى قول كزن آدم .

عاشِرْ [ع ، ص] اونجى ، طقوزنجيدن صوكره‌كى .

عاشراً == اونجى اوله‌رق ، اونجى درجه‌ده بولنان .

عاشِرَهْ [ع ، س] قرآن كريمك عشر شريفلرى يرينه نشان ايچون وضع اولنان حلقه‌لى شكل .

عاشِقْ [ع،ص] عشق ايله متصف، عشقه كرفتار اولان § جمال الاهه فرط محبت § قهوه شاعرى .

عاشقانه == عاشق اولانه ياقيشه‌جق صورتده .

عاشقاق == عاشقك حال وصفتى .

عاشوراء [ع،س] محرم الحرامك اونجی کونی : یوم عاشوراء § یوم مبحوثده پیشیریلوب طاغیدیلان طعام معروف ـ که : ایام سائرهده طبخ اولنورسه توزیعی لازم کلمز .

عاصِف ـ عاصِفه [ع،ص] شدتله اسن روزکار ، فورطنه‌لی روزکار : ریح عاصف .

عاصِم [ع،ص] عصمت ایله متصف اولان، کناهدن ، حرامدن ، مناهیدن توقی ایدن § عفیف .

عاصِمه [ع،س] قلعه ایله محاط اولان شهر، مدینه .

عاصی [ع،ص] عصیان ایله متصف اولان، عصیانلی، اطاعتسز § کناهکار ، فاسق، فاجر § حیدود ، شقی، قطاع طریق .

عاصیلق = عاصی اولانك حال وصفتی ، اطاعتسزلك، سرکشلك، کنهکارلق، شقاوت.

عاطِر [ع،ص] عطرلی ، کوزل قوقولی، خوشبو .

عاطِس [ع،ص] آقصیران، اقصیریر اولان .

عاطِش [ع،ص] عطشه کرفتار اولان ، صوصامش اولان ، تشنه .

عاطِف [ع،ص] شفقتلی، مهربان § مائل، متوجه § عطف ایدن ، ایکی جمله ویا کلمه‌یی بربرینه ربط ایلاین حرف ویا کلمه.

عاطِفت [ع ، س] شفقت ، مرحمت ، احسان § توجه، میل، التفات.

عاطِل [ع ، ص] ایشی کوجی اولمیوب بوشده اولان ، عطالتله متصف اولان ، عطالتلی § تنبل .

عافی [ع،ص] برشیئی جستجو ایدن آدم § طالب فضل وکرم § عفو ایدن .

عافِیت [ع،س] { تشدید ایله غلطدر .} وجود صاغلغی ، صحت بدن ، تندرستی .

اعادهٔ عافیت ایتمك = [خسته ایکن ایی اولمق.

عافیت اولسون = شفا اولسون معناسنه دعادر .

عاقّ [ع،ص] سرکش، معند § پدرومادرینه اطاعتسز .

عاقِب [ع،س] خلف § وزیر، مشاور § کتخدا ، قائممقام، نائب .

عاقِبَت [ع،س] صوك ، نتیجه، انجام .

عاقبة الامر = ایشك صوکنده ، نهایت الامر ، الك نهایت .

عاقبت اندیش = ایشك صوکنی ملاحظه ایدن .

عاقبت بین = ایشك حاصل ایده‌جکی نتیجه‌یی اولدن کشف وتقدیر ایلاین .

عاقبت بنتیجه = عاقبت نتیجه‌سنه .

عاقِد [ع،ص] عقد ایدن . برایشدن دولابی ☞ سنده وضع امضا ایلاین § (فقه) برخصوصی التزام ودرعهده ایدن ایکی شخصدن بری .

عاقدین = (فقه) برخصوصی التزام ودرعهده ایلاین ایکی شخص، بایع ایله مشتری .

عاقِر [ع،ص] طوغورماز ، کندیسندن دول آلنماز اولان ، قیصیر § محصولات ویرمز ، غیر منبت اراضی § (نباتات) اعضای القاحیه‌سی مفقود اولان چیچك .

عاقرقرحا = (طب) برنوع دوائی کوك. (نزله اوتی) .

(عاقرقرحا ـ نزله اوتی)

عاقِل [ع،ص] عقللی، خردمند، هوشیار، صاحب عقل اولان ، عقلی چوق اولان . [جمعی : (عقلاء) کلیر .] § اوصلی، ساکن § سن رشده واصل اولان، بالغ.

کارعاقل = عقللی آدم ایشی : [کارعقل غلطدر .]

عاقلانه = عقللی آدمه یراشیر صورتده ، مدبرانه .

عاکِف [ع،ص] اعتکاف ایدن، عبادت ایچون نفسنی بر محله حبس ایدن ، اختیار عزلت ایلاین ، معتکف § اصلاح ایدیجی .

عال [ع،ص] یوکسك، عالی، بالا، مرتفع .

عال العال = علی الاعلی، پك بالا، پك عالی، پك محتشم .

عالَم [ع،س] مجموع مخلوقات ، کائنات ، جهان § (هیئت) برشمس ایله انك جاذبه‌سنه تبعاً اطرافنده دور ایدن سیاراتك هیئت مجموعه‌سی § دنیا ، کرهٔ ارض § انسانلر، خلق، جماعت ، جم غفیر § هرکس § خالق ، کیفیت . [جمعی : (عالمین) و (عوالم) کلیر .]

عالم آب = عشرت جمعیتی ، عشرته ایدیلور ایکن صحبت ایتمك حالی .

عالم غیب = عالم روحانی ، حواس بشره غیر محسوس اولان عالم .

عالم جبروت = عالم ناسوتك خارجنده اولان عالم .

عالم سفلی
عالم ناسوت } = دنیا ، دنیای فانی .

عالم مثال
عالم معنی
عالم منام } = رؤیا ، رؤیا حال وکیفیتی.

فخر عالم = خاتم الانبیا محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری :

« اتفاق ایتدی بومعناده امم
ازهر اللون ایدی فخر عالم »

محور عالم = ☞ [محور] .

عالم آرا = عالمه زینت ویریجی .

عالم افروز = عالمه ضیا ویریجی .

عالمپناه = جهانك ملجأ و پناهی اولان .

عالمتاب = دنیایه ضیا وحرارت ویریجی، ویرن .

عالمسوز = دنیایی یاقوب یاندیریجی .

عالمگیر = دنیایی ضبط ایدیجی .

عالمیان = طائفهٔ بشر .

عالمین = (عالم) ك جمعی . عالملر .

عالِم [ع،ص] علم ایله متصف ، صاحب علم اولان § بیلیجی، بیلن § طریق تدریس وقضایه منسوب اولوب زی وقیافت مخصوصه‌سی بولنان .

عالمانه = عالمجه‌سنه .

عالم الغیب = جناب حق .

عالی [ع،ص] يوكسك ، يوجه ، رفيع ، بلند § قدری ، حيثيتی بيوك ، شريف ، معتبر .

عاليتبار == اصل ونسبی بيوك ، جليل اولان ، برنسل شريف ومعتبره منسوب بولنان .

عاليجاه == بيوك مسند ومنصبده بولنان .

عاليجناب == شرف و حيثيت صاحبی اولان || رزائلدن ، دنائتدن كلياً مجتنب بولنان || كريم ، سخی ، جومرد ، ويركيلی ، كوكلی كوزی طوق آدم .

عاليجنابلق == سخا ، كرم .

عاليشان == شان وشرفی بيوك اولان .

عالی فطرت == خلقتی نجيبه ايله متخلق .

عاليقدر == قدروحيثيتی بيوك اولان .

عالی گهر == طينت وجوهر ذاتيسی رفيع اولان .

عالی مقام
عالی مكان } == رتبه ومنصبی بيوك اولان .

عالی منقبت == شريف وجليل اولان .

عالی همت == همتی رفيع اولان ، علو غيرت صاحبی .

عام [ع،س] ييل ، سنه ، سال . [جمعی : (اعوام) در .]

عامّ [ع،ص] عموم افاده ايدن § عمومه ، هركسه عائد ، جملهيه راجع . § عادی ، بياغی .

خرج عام == هركسك ايشنه كله بيلور اولان || اوجوز ، عادی .

اسم عام == مدلولی فرد معينه مخصوص اولميوب جنسه عائد اولان .

طريق عام == هركسك حق مروری اولان قانون ، يول ، جاده .

نفير عام == غيرمنتظم ، باشی بوزوق عسكر .

خاص وعام == عموم ، هركس :
« مكتب ، اوجای دلكش ، اوبالاترين مقام
او مركز سعادت واجلال خاص وعام »

عامّه [ع،س] عموم ، هركس ، جمله . (خاصه) مقابلی .

عامةً == عموماً ، جملةً ، كافةً .

عامر [ع،ص] (خراب) مقابلی . معمور ، آبادان § مسكون ، شنلكلی محل § معمور ايديجی ، ايدن § دولتـه ، ميری يه عائد ، رسمی .

عامل [ع،ص] عمل ايديجی ، ايدن ، ايشليجی ، ايشلين § (نحو عربی) باشقه بركلمه نك رفع ويا جر ويانصبی موجب اولان كلمه § بربريه حكومتلرينك والی ومتصرفلره ويردكلری اسم ، عنوان .

عامّی [ع،س] عوامه عائد .

عاميانه == عوامه ياراشير صورتده ، بياغيجه سنه .

عانه [ع،س] (طب) قالچه كميكلرينك اوك طرفده برلشديكی محلده كی قولب كبی دليك اولان قطعاتی .

عانه بتی == عدم نظافت وطهارت اثری اوله رق برشخصدن ديكرينه سرايت ايدن وقاصيقلردن باشقه يره يايبلميان غايت معجز اكلی وقيصه برنوع كهله .

ارتفاع عانه == قالچه كميكلرينك اوكده برلشدكاری محل .

عين مفتوحه

عباء [ع،س] يوكدن معمول معروف عرب لباسی § قبا ، پرداختسز چوقه .

آل عبا == ☞ [آل] .

عباپوش == عبا كيين .

عبّاس [ع،س] آرسلان ، اسد ، شير .

عبث [ع،س] بوش ، بيهوده ، مناسبتسز ، مالايعنی .

عبد [ع،س] مطلقا انسان § كوله ، قول .

عبدالله == الاهك قولی .

عبد بحكم الشرع == (فقه) بيع وابتياعی صحيح اولان عبد .

عبدالعباده == انسان متقی .

عبدالسلام (آدم اوتی ، بی روح الصنم) == ذات الفلقتين شعبه سندن بادنجانيه فصيله سنك لفاحيه قبيله سندن ميوه لری عنبی بر نباتدر . جذرينی انسان ويا حيوان شكلنه وضع وبرمدت صوكره قبوق باغلادقدن صوكره اخراج ايدرلركه صورت طبيعيه ده تشكل ايتمشه بكزر وبيروحی ناميله يادايدرلر . مصر حكماسی بونك حقنده برچوق اسناداتده بولنورلر .

(عبدالسلام - آدم اوتی - بی روح الصنم)

عبده [ع،ص] (عابد) ك جمعی . عبادت ايدنلر .

عبدهٔ اوثان == بته طاپانلر .

عبدهٔ شمس == كونشه طاپانلر .

عبعاب [ع،ص] سسی دريندن چيقاروب لاقردی يی قرنندن سويلر كبی كورينن . (وانترلوغ) .

عبوس [ع،ص] ناخوش ، كريه ، اكشی § كم صورت ، چاتيق چهره لی .

عبهر [ع،س] نركس وزرين قدح دنيلن چيچك .

عبهره [ع،س] بشرهٔ وجودی لطيف ونازك اولان .

عبير [ع،ص] (عنبر) مقامنده مستعملدر .

عتاق [ع،مص] كوله وجاريه آزاد ايتمك .

عتبه [ع،س] قاپو اشيكی § مقام عالی ، مكان مقدس .

عتبات == اكثريا امام علی وحسين افنديلرمز حضراتنك مشهد مقدسلرينه اطلاق اولنور .

عتق [ع،مص] كوله وجاريه آزاد ايتمك .

عتوب [ع،ص] كندوسنه عتاب وسرزنش فائده ايتمين آدم § قابليتسز .

عتوه [ع،ص] (معتوه) ايله مترادفدر .

عته [ع،س] بونامه ، بوناقلق § تقادم سن ايله تلين دماغيه اوغرامه .

عتيق [ع،ص] اسكی ، قديم . كهنه § ملغی ، سابق § آزاد اولنمش .
{ ناردن آزاد ايدلمش معناسيله حضرت ابوبكر صديقك لقب شريفيدر . }

بيت عتيق = كعبهٔ معظمه ، بيت الله .

عهد عتيق = تورات ـ كه : انجيله عهد جديد دينور .

ثار عتيقه = ازمنهٔ قديمه‌دن قالمش آثار مصنعه .

عَثْرَه [ع ، مص] آياق سورچوب قايمق § سهو، خطا ايتمك، ياكلمق .

عَجائِب [ع ، س] (عجيبه) نك جمعى . عجيبه‌لر، تعجب اولنه‌جق شيلر § (مفرد مقامنده) عجيب، غريب، تحف شى § كلمهٔ استغراب .

عجائب سبعه = ازمنهٔ قديمه‌ده غير قابل تنظير عد ايديلن اسكندريه فنارى، ردوس ليماننده‌كى باقردن معمول هيكل، آتنه معبدى، سد چينى وسائره ايدى .

عَجائِز [ع ، س] (عجوز)ك جمعى . پيرزنان، قوجه قاريلر .

عَجْب [ع ، س] قويروق صوقومنده اولوب (عصعص) دينيلن كوچوك كميك ـ كه : فاتحهٔ خلقت و خاتمهٔ فنا ومعدوميت عد ايدلمكده‌در .

عَجَب [ع ، س] تعجب اولنه‌جق شى ، عجيب، غريب § عجبا مقامنده‌دخى استعمال اولنور :

« كلزارده هزار نه عالمده‌در عجب »

عَجَبا [ع ، د] مراقى متضمن تردد اداتى، آيا .

عَجْر [ع ، مص] بيون بوكمك .

عَجْز [ع ، س] عاجزلك ، اقتدارسزلق ، بجريكسزلك .

اظهار عجز ايتمك = اقتدارسزلغنى اعتراف ايلمك .

عَجُز [ع ، س] (طب) صاغرى ، انسان وحيوانك كيريسى، قيچى § (عروض) بيتك صوك كلمه‌سى .

عظم عجز = (طب) قويروق صوقومنك اوستنده‌كى كميك .

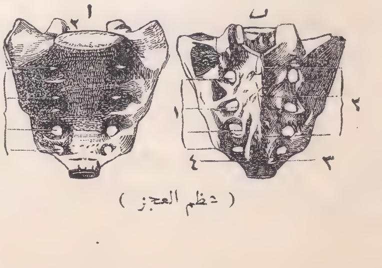

(عظم العجز)

ا — وجه قدامى ؛ ب — وجه خلفى ؛
١ — ثقبات عجزيه ؛ ٢ — اجسام فقريه ؛
٣ — قنزغهٔ عجزيه ؛ ٤ — قرنبات .

رد العجز عن الصدر = (بديع) بر بيتك مصرع اولنك نهايتنده‌كى كلمه‌يى مصرع ثانينك ابتداسنده ذكر ايتمك صنعت بديعه‌سى :

« اى وجود كاملك اسرار حكمت مصدرى
مصدر ذاتك اولان صفاتك مظهرى »

رد الصدر عن العجز = بو صفتك عكسى .

عَجَزَه [ع ، ص] (عاجز)ك جمعى .

دار العجزه = منفرداً اجراى عمله قادر اولميان مساكين وعجزه‌نك اعاشه وتربيه ايدلدكلرى مسكن رسمىٔ مخصوص .

عجزهٔ كتّاب = مكتب ، مدرسه تحصيلى كورمدن اقلام رسميه‌يه انتساب ايدن كتبهٔ كم‌بضاعه .

عَجَلَه [ع ، س] بر ايشى چابوق ياپمه، چابوق بيترمكه چاليشمه . شتاب، صبرسزلق، ابوتلك .

عجله‌يه كلمك = طار وقتده كاوب الده‌كى ايشى باشدن صاومه ياپمق .

على العجله = عجله ايله، صبرسزلقله .

عجلةً = عجله ايله ، چار چابوق .

عجله‌جى = صبرسز، عجول، اينجى طار .

عَجَم [ع ، س] عربك غيرى امم واقوام § ايرانلى § موسيقيده بر مقام مخصوص § ايران مملكتى .

عجمى = تجربه‌سز، ملكه‌سز || يبانجى آدم .

عَجْن [ع ، مص] يوغورمق، خمير يوغورمق .

عَجُوز [ع ، س] قوجه قارى . { نسوانه مخصوص صفاتدن اولديغى ايچون (عجوزه) ديمك هم غلط ، هم عبثدر . } § سحاره ، مكاره .

برد العجوز = قوجه‌قارى صوغوغى ـ كه : شباط اواخرنده اولور .

عَجُول [ع ، ص] عجله‌جى، صبرسز، عجله ايدن .

عَجيب [ع ، س] تعجب اولنه‌جق شى، موجب حيرت .

عجيب الهيئه = شكل وصورتى غريب اولان .

عَجيبَه [ع ، س] موجب تعجب اولان شى ، كيفيت .

عَجير [ع ، ص] عنين وبى رجوليت اولان كيمسه .

عَجيز [ع ، ص] مجامعته بى قدرت اولان آدم .

عَجين [ع ، س] يوغورلمش شى ، خمير § يوغورلمش علاج ، معجون .

عَدّ [ع ، مص] صايمق، صايلمق ، تعداد ، احصا ايتمك § اتخاذ ، اعتبار ايتمه ، فرض ايلمه .

عَدا [ع ، د] ادات استثنادر . ماعدا .

عَدالَت [ع ، مص] حقه رعايت ايتمك ، دوغريدن ، حقدن آيرلمامق . انصاف § (اخلاق) نفوس وعقولده استقامتى دركار اولان امر وحالتى اجرا ايتمك § (حقوق) احقاق حق ايلمك .

عَداوَت [ع ، س] خصومت ، دشمنلك § كين ، غرض .

عداوت دنيويه = (فقه) بر كيمسه‌نك حزنيله ممنون ؛ فرحيله مغموم اولمق خصوصى .

عداوت مستمره = پدردن اولاده انتقال ايدرك دوام ايدن خصومت .

عَدَد [ع ، س] صايى § واحد قياسيدن وياخود بر جنسدن اولان واحد قياسيلر ايله انلرك جزؤلرندن تركب ايدن مقدار ، كميت § دانه ، مقدار .

عدد اصلى = (رياضيه) واحد ايله كندى نفسندن ماعدا قاسمى اولميان عدد : ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٧ ، ١١ ، ١٣ ، ١٧ ، ١٩ ، ٢٣ ، ٢٩ ، ٣١ ، ٣٣ ، ٣٧ ، ٣٩ ، ٤١ ، ٤٣ ، ٤٧ ، ٥٣ ، ٥٧ ، ٥٩ ..... كبى .

عدد تام = (رياضيه) كسرى اولميان عدد § تام واحدلردن مركب عدد .

عدد زوج = (رياضيه) ايكى ايله تقسيمى ممكن اولان عدد : ٤ ، ٨ ، ١٢ ، ١٤ ، ١٦ .. كبى .

عدد صحيح = (رياضيه) عدد تام معناسنه اولوب غير مستعملدر .

عدد تام مع الكسر = (رياضيه) عدد تام ايله كسردن مركب اولان عدد : ٣ ١/٤ ، ٥,٧٥ كبى .

عدد فرد = ايكى ايله تماماً تقسيم اولنه‌ميان عدد : ٣ ، ٥ ، ٧ ، ٩ ، ١١ كبى .

عدد كسرى = (رياضيه) بر شيئك تمامندن صرف نظر پارچه‌لرى مقدارينى بيلديرن عدد : اوچده بر ، درتده اوچ كبى .

عدد مجرد | = (ریاضیه) جنس ونوع
عدد مطلق | بیان ایتمین عدد : سکز ، اون بش ، یکرمی کبی .

عدد معین | = (ریاضیه) جنس ونوعی
عدد مقید | بیان اولنان عدد : (٥) کتاب (٣) قلم (٢) دفتر کبی .

عددی = عدده منسوب ومتعلق || (فقه) صایله بیلن شی .

عَدَدِیّات [ع.س] صایله بیلیر شیلر .

عددیات متفاوته = (فقه) احاد وافرادی بیننده قیمتجه تفاوت بولنان معدودات .

عددیات متقاربه = (فقه) احاد وافرادی بیننده قیمتجه تفاوت اولیان معدودات .

عَدَس [ع.س] حبوباتدن مرجمك دینلان حبه . [جمعی: (اعداس) کلیرسه‌ده لسانمزده مستعمل دکلدر .

عَدَسات [ع.س] (عدسه) نك جمعی .

عَدَسه [ع.س] (حکمت طبیعیه) دوربین ، کوزلك جامی § سطوح دورانیه ایله محدود شفاف واسطه .

(عدسه)

١ — محدب الطرفین ؛ ٢ — محدب علی الوتر
٣ — محدب علی المقعر ؛ ٤ — مقعر بالطرفین ؛
٥ — مقعر علی الوتر ؛ ٦ — مقعر .

عدسهٔ محدبة الطرفین = (حکمت) قاعده‌لری یکدیکرینه منطبق ایکی مساوی قطعهٔ کره‌دن مرکب اولان عدسه .

عدسهٔ محدبهٔ مستویه = (حکمت) برقطعهٔ کره‌دن عبارت اوله‌رق یالکز برطرفی محدب وطرف دیکری دوز اولان عدسه .

عدسهٔ محدبهٔ مقعره = (حکمت) برطرفی محدب دیکر جهتی مقعرجه اولان عدسه .

عدسهٔ مقعرة الطرفین = (حکمت) ایکی طرفی مقعر اولان عدسه .

عدسهٔ مقعرهٔ مستویه = (حکمت) بر جهتی مقعر دیکر طرفی دوز اولان عدسه.

عدسهٔ مقعرهٔ محدبه = (حکمت) برجهتی مقعر دیکر جهتی محدب اولان عدسه .

عدسهٔ مقرب الشعاعات = (حکمت) انجه کنارلی عدسه — که : خطوط شعاعیه‌یی مرکزه جلب ایدر .

عدسهٔ مبعد الشعاعات = (حکمت) قالین کنارلی عدسه — که : خطوط شعاعیه‌یی طاغینیق برحالده نشر ایدر .

عدسی = (عدسه) شکلنده اولان ، عدسه‌یه منسوب .

عَدْل [ع.مص] « عدالت » ایله مترادفدر § (فقه) راهن ومرتهنك امنیت ایدوده رهنی تودیع ایلدکاری کیمسه .

عدلی = عدله ، عدالته منسوب || دعاوی ومحاکم ایشلرینه متعلق .

عدلیه = دعاوی ومحاکم خصوصاتنی رؤیت ایدن دائرهٔ رسمیه .

تشکیلات عدلیه = دعاوینك شکلنه ، نوعنه ، ماهیتنه کوره دوائر ومحاکم عدلیه‌نك منقسم اولدیغی طبقات ودرجات .

عَدَم [ع.س] (وجود) مقابلی . یوقلق ، اولمامه § فقدان :

« وجهی وار دینسه بنی آدمه ابنای عدم »

عدم اقتدار = اقتدارسزلق ، عاجزلك . § (طب) عدم حصول انتعاظدن عبارت برمرض .

عدم تداخل = (حکمت) ایکی جسمك عین زمانده عین مکانده بولنه‌مامسی وباخود بربرلرینه نفوذ ایده‌مه‌مسی خاصه‌سی — که : خواص عمومیهٔ اجسامدندر .

عدم مسئولیت = (حقوق) بر فعلك قانوننامهٔ جزاده مجازاتی تعیین اولنمامسی ، یعنی : بر فعلك قانوناً جنحه ، جنایت وقباحتدن عد ایدلمه‌مسی حسبیله فاعلنك دوچار مجازات اولمامسی حالی .

عدمی = عدمه منسوب .

عَدْن [ع.س] جنت ، بهشت ، فردوس ، جنتك افضل واعلی اولان باغچه‌سی.

جنات عدن = جنت باغچه‌لری .

عَدُوّ [ع.ص] دشمن ، خصم ، بدخواه .

عَدید [ع.ص] « متعدد » ایله مترادفدر . چوق ، کثیر ، بسیار ، عددی چوق اولان .

عَدیل [ع.ص] مساوی ، نظیر ، دنك ، همقدر ، هممقدار .

عَدیم [ع.ص] عدم ایله متصف اولان . یوق اولان .

عدیم الاقتدار = اقتدارسز .

عدیم الامکان = امکانسز .

عَدیمه [ع.ص] «عدیم» ك مؤنثی .

عدیمة الاجنحه = (حیوانات) حشراتدن قناتسز اولانلر . کهله ، پیره کبی .

عدیمة الاسنان = حیوانات ذات الثدیانك ذوی المشیمه وحید المشیمه فرقه‌سندن بعض حیواناتك جمله‌سنه اطلاق اولنور .

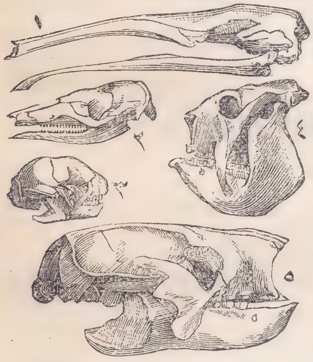

(عدیمة الاسنان)

١ — قارنجه‌جی ، ٢ — طاتو ، ٣ — آمریقا طاتوسی ، ٤ — میلاردون ، ٥ — میلاردون دوبوست .

عدیمة الرأس = (حیوانات) استریدیه ، مدیه ، صدف اللؤلؤ کبی باشسز حیوانات .

عدیمة الساق = (نباتات) بو تعبیر دوغری دکلدر . هرنباتك ساقی واردر . فقط بعض نباتاتك ساقلری غایت قیصه وقسماً تحت الارض مستور اولدیغندن عوامجه عدیمة الساق دنیلیرسه‌ده حقیقتده ساقی واردر .

(عدیمة الساق)

عدیمة الغلصمه == (حیوانات) قره صو- غوغجانی کبی جلدلری واسطه‌سیله تنفس ایدوب غلصمه‌لری اولمیان حیوانات سفلیه .

عدیمة الارجل == (حیوانات) سولوك وامثالی کبی اطراف وجوارحی (آیاقلری) اولمیان حیوانات .

عَذاب [ع،ص] اشکنجه، اذیت. جزا، مجازات § آخرتده کنهکارلره ویریله‌جك اذیت، جزای اخروی § اضطراب، صیقندی، الم شدید .

عَذْب [ع،ص] طاتلی، خوش، خوشکوار، لذیذ .

عَذْراء [ع،س] قیز اوغلان قیز .

العذراء == (هیئت) سنبله برجنك نام دیکری .

عَذیر [ع،س] کوج اولاز § غیر ممکن اولان .

عَذیمه [ع،س] لوم وعتاب ایتمك .

عَراء [ع،س] اطرافی آچیق عرصه § قضاء .

عَرائس [ع،س] «عروس»ك جمعی . کلینلر .

عَرائض [ع،س] (عریضه) نك جمعی . کوچکدن بیوکه یازیلان مکتوبلر .

عَرّاده [ع،س] آلات قدیمهٔ حربیه‌دن کوچوك برنوع منجنیق که : تکرلك اوزرنده حرکت ایدردی .

عَرَب [ع،س] عربستان شبه جزیره‌سنده مسکون قوم .

عربجه == عرب لسانی || اکلاشلمیان مجهول شی .

عرب بوجیسی == (بحریه) فوچی وسرن کبی اشیانك سفینه‌یه اخذ ویا اخراجنده عندالاقتضا اجرا اولنان عملیات .

عربستان == قوم عربك ساکن اولدیغی قطعه .

عربسك == (معماری) عرب اصول معماریسی که : قبه‌لری یاعلی الاکثر کمر مقطعلرینك دوراننده حصوله کلور، یاخود کروی دیلملردن متشکل بولنور . تزییناتی منشور شکلنده پوسکل کبی انشا ایدلمش صارقمه‌لردن، اوینه‌لردن، قبارتمه‌لردن . مثلث کرویلردن عبارت ودیوارلری نقوشه مشابه خطوط ایله مزیندر .

عَرْبَده [ع،س] غوغا، نزاع، کودلتی § الفتسزلك .

عربده‌جو == اهل نزاع، غوغا، کودلتی آرایان، سون آدم . غوغاجی .

عَرَبِسْتان [ع،فا،س] ☞ [لغتچهٔ اعلام] .

عَرَبه [ت، س] آرابا، آرابه . [آرابه کلمه‌سی ترکجه اولوب ترکی القباده ایسه عین اولمدیغندن بونی الفله یازمق لازمدر .] ☞ [آرابه] .

عَرْبون [ع،س] پی آقچه‌سی .

عَرَج [ع، س] طوپاللق، لنککلك، آقساقلق : عرج متناوب، عرج منکب، عرج بادی .

عَرْجاء [ع، ص] طوپال ، اعرج اولان دیشی .

عَرَجان [ع،س] طوپال، آقساق آدمك یورومه‌سی .

عَرْش [ع،س] طاوان ، سقف § فلك اعظم § افلاکك اك صوکنجی منزله‌سی .
« یوزینی ایتمش ایدی پاینه فرش
بو قدر عزت و اجلال ایله عرش »
§ تخت عالی ، سریر متعالی .

عرش الجوزا == (قوزموغرافیا) اورنب صورت جنوبیه‌سنده برکوکب ثابتدر .

عَرَصات [ع،س] [«عرصه»نك جمعی ایسه‌ده باشقه معنالرده مستعملدر .] میدان حشر ، بعد القیامه انسانلرك حشر اولنه‌جقلری ساحه .

یو. عرصات == میدان حشرك آچیله‌جغی کون .

عرصهٔ عرصات == محشر، میدان حشر .

عَرْصه [ع،س] ابنیه یاپیله‌جق خالی اراضی § میدان .

عَرْض [ع،مص] کوسترمك، کوسترلمك § بیوك برذاتك پیش چشم دقتنه وضع ورفع ایلمك، تقدیم ایتمك § بیوك برذاته - شفاهاً ویاتحریراً - بیان وافاده ایلمك .

عرض تذکره‌سی == مقام سامی صدارتدن مابین همایون جناب ملوکانه باشکتابتنه یازیلان تذکرهٔ مخصوصهٔ رسمیه .

عرض محضر == برمصلحت حقنده متعدد مهرلری حاوی مرجعنه تقدیم ایدیلن استدعانامه .

عرضحال == برمصلحت حقنده مرجعنه ویریلن پوللی استدعا نامه .

عرضحالجی == استدعانامه یازان .

عرض وطلب == (اقونومی) اشیانك طلب درجه‌سنده میدانه چیقارلمسی، احتیاج نسبتنده اکا طالب بولنمسی قاعده‌سی .

عَرْض [ع.ص] «طول» مقابلی . اڭ، اکیلك § (هندسه) اجسام اوزرنده تصور اولنان ابعاد ثلاثه‌دن اکیلك .

عرضاً == عرض جهتیله، اکیلکنه .

عرض جغرافی == بر محلك سطح کره اوزرنده خط استوادن اولان بعدی .

عرض دائره‌لری == کرهٔ مصنوعه‌لر اوزرنده دائرهٔ استوایه موازی اوله‌رق قطبلره دوغری رسم اولنان دائره‌لر .

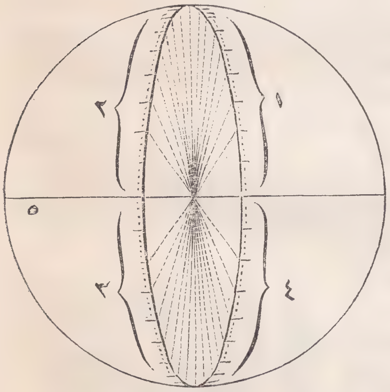

(عرض دائره‌لری)
۲،۱ - عرض شمالی ، ۴،۳ - عرض جنوبی ، ۵ - خط استوا .

عرض سماوی == (هیئت) برکوکبك منطقة البروجدن اولان بعدی .

عرض شمالی == (جغرافیا) خط استوادن قطب شمالی‌یه دوغری اولان بعدلر .

عرض جنوبی == (جغرافیا) خط استوادن قطب جنوبی‌یه دوغری اولان ابعاد .

عرضانی == اکیلکنه ، اکنه اوله‌رق .

عَرَض [ع،س] (منطق) بنفسه قیامی اولمیوب ذاتله ، جوهرله قائم اولان شی . [کل ذات، بونده‌کی قرمزیلق عرضدر، شکر ذات، بونده‌کی طاتلیلق عرضدر .] § (فقه) نقود وحیوانات ومکیلات وموزوناتدن غیری اولان . قماش ، متاع .

عرض خاص == (منطق) برحقیقته مخصوص اولان عرض .

عرض عام == (منطق) مختلف حقیقتلره شمولی اولان عرض .

عرضی == عرضه منسوب . ذاتی وجبلی اولمیوب صوكره‌دن عارض ، حاصل اولان .

عَرْبَطه [ع،س] عود دنیلن چالغی، بربط . [عود] .

عَرْطَل [ع،س] جنس ونوعنك ایجابات طبیعیه‌سندن پك ایری اولان .

عرطلیت == عرطللك .

عَرْعَر [ع،س] (نبات) طاغ سرویسی، آردیج دنیلن دیكنلی آغاج .

عَرَفات [ع،س] مكهٔ مكرمه‌ده حجاجك یوم عرفه‌ده وقفه‌یه طوردقلری محل مبارك .

عَرَفه [ع،س] شهر ذی‌الحجه‌نك طقوزنجی كونی ، یعنی قربان بایرامندن بر كون اولكی یوم .

عَرَق [ع،س] تر ، خدد عرقیه واسطه‌سیله مسامات جلدیه‌دن افراز ایدیلن طوزلو صو § تركبی ترشح ایدرك حاصل اولان روح § مسكراتدن راقی دنیلن مایع .

عرق جبین == آلن تری .

عرقچین / عرقگیر == تری ایچمك ایچون باش كوتنك آلتنه كییلن طاقیه ، سرپوش .

عرقی == عرقه ، تره منسوب .

حمای عرقیه == داء العرق دنیلان صیتمه .

عِرْق [ع،س] كسر عین ایله [عرق] .

عُرْقوب [ع،س] (تشریح) اوكچه سیكری § اكریجه سیكر § وعدنده خلف ایدن § كذب وخلف .

عرقوب الرامی == (قوزموغرافیا) قوس برجنی تشكیل ایدن كواكبدن بریدر .

عَرْك [ع،مص] اوغوشدیرمه، دلك ایتمه .

عَرِم [ع،س] صو بندی ، صو سدی : سیل عرم .

عَرَمْرَم [ع،ص] شدید شی § چوق عسكر : لشكر عرمرم .

عَرْنَه [ع،س] بیچاغان .

عَرْو [ع،س] (طب) ایصتمه علتنك وسائر امراض حاده‌نك ایلك دیترتمسی، عروا .

عَرُوس [ع،س] كلین ، یكی اولنن ویا اولنه‌جك اولان قادین ، قز .

عروسی == كلینه ، عروسه متعلق .

عَرُوض [ع،س] بربیتك برنجی مصرعنك جزؤ اخیری ، صوك تفعله‌سی § (ادبیات) علم اوزان شعر § (فقه) «عرض»ك جمعی . نقود وحیوانات ومكیلات وموزوناتدن باشقه اولان متاع وقماش وامثالی شیلر .

عَرِیش [ع،س] چارداق ، صوندورمه ، صالاش .

عَرِیض [ع،ص] اكلو، كنیش، واسع .

عریض وعمیق == اكنه، بوینه، طرافیله، اطرافلی اوله‌رق .

عَرِیضَه [ع،س] مادوندن مافوقه تقدیم اولنان مكتوب .

عَرِیف [ع،س] (معروفه) بدل شخص حقنده قوللانیلور § صاحب عرفان .

عَزَّ [ع،س] «عزة» ماده‌سندن ماضی مفرد مذكر غائب اولوب بعض تركیباتده (عزیز اولسون) معناسنی افاده ایدر : جناب حق عز وجل .

عَزاء [ع،س] بلا، مصیبت وقوعنده صبر ایتمه .

عَزائم [ع،س] «دعا» ، «فسون» معناسنه اولان «عزیمت»ك جمعی . دعالر ، افسونلر .

عَزازِیل [عبرانی،س] شیطانك بر اسمی .

عَزَب [ع،ص] بكار ، تأهل ایتمه‌مش § تشكیلات نظامیه‌دن اول بحریه تفنكجیسنه اطلاق اولونوردی .

عزرائیل [عبرانی،س] درت ملك مقربدن قبض ارواحه مأمور اولانی . ملك الموت .

نائب عزرائیل == طبیب جاهلدن ، متطببدن كنایه‌در .

عَزْل [ع،مص] (نصب) مقابلی. برمأموری خدمتندن چیقارمه ، بر مأمور خدمتندن ، مأموریتندن چیقارلمه . [طرد باشقه‌در .]

عَزْم [ع،مص] برایشی ایشلمكه ربط قلب ایله قصد وتشبث § كیتمك ، عزیمت ایلمك .

اولوالعزم == قوملرینی دین حقه دعوتله اوامر الهیه‌یی قبول ایتدیرمك امرنده عزم وجد واهتمام ایدن انبیای عظام حضراتنه اطلاق اولنور .

عَزْو [ع،مص] نسبت ایتمك ، ایدلمك ، اسناد .

عَزْوِیّات [ع،س] «عزو»ك جمعی . عزولر ، اسنادلر .

عَزِیز [ع،ص] (عزت) ایله متصف، صاحب شرف وعزت § نادر وكمیاب اولان شی § پك زیاده شایان احترام وتكریم اولان § ملل غیر مسلمه عندنده ولی عد اولنان كیمسه § وقتیله اسكندریه ملوكنه‌ده بو اسم ویریلوردی .

عَزِیمَت [ع،مص] كیتمك بریره متوجهاً حركت ایلمك § دعا، افسون ، خواص .

عَسارَت [ع،مص] عسرتلی ، كوچ ، چتین اولمق .

عَساكِر [ع،س] (عسكر)ك جمعی. عسكرلر .

عَسَّال [ع،ص] بال صاتان § طاتلیجه .

عَسّاله [ع،س] بال پتكی .

عَسْجَد [ع،س] خالص آلتون، ذهب، زر .

عَسَس [ع،س] وقتیله كیجه‌لری اسواقی، ازقه‌یی كزن ، طولاشان ضابطه مأمورینه دینوردی .

عسس باشی == عسس طائفه‌سنك آمری، ضابطی .

عَسْكَر [ع،س] محافظهٔ مملكت ایچون موظف ومرتب اوله‌رق استخدام ایدیلن افراد مسلحه ، بو افرادن هربری . لشكر ، سپاه .

عسكری == عسكره منسوب § عسكرلكه عائد .

سوقیات عسكریه == بر محله عسكر كوندرمك .

اخذ عسكر == اسنانده بولنان افراد اهالینك تحت سلاحه آلنمسی اصولی .

عسكرگاه == اوردوكاه ، معسكر .

سرعسكر = هیئت عسكریه‌نك اك بیوك آمری ــ كه : لقب رسمیسی : دولتلو عطوفتلو افندم حضرتلری .

عسكرجه = عسكره یاقیشیر صورتده .

عسكرلك = عسكر صفت ووظیفه‌سی .

عَسَلْ [ع،س] بال ، شهد .

شمع عسل = بال مومی .

عسلی = بال كبی ، بال رنكنده اولان .

عسل مصفی = سوزولمش بال .

عَسُوفْ [ع،ص] پك ظالم ، ستمكار اولان .

عَسِیرْ [ع،ص] كوچ ، مشكل ، زور ، دشوار ، آغر .

عَشاءْ [ع،س] آقشام طعامی ، آقشام یمكی .

عَشّابْ [ع،ص] (نباتات) نباتات مختلفه انواعنی جمع ایله انلر حقنده تدقیقات فنیه اجرا ایدن عالم .

عَشائِرْ [ع، س] « عشیرت » ك جمعی . عشیرتلر ، طائفه‌لر .

عَشّارْ [ع،ص] محصولاتك عشرینی تحصیله مأمور اولان آدم .

عَشاوَه [ع، س] (طب) كوزده حصوله كلن وطاووق قاره‌سی دنیلن علت .

عَشَرْ [ع،س] اون عددی .

احدی عشر = اون بر .

اثنا عشر = اون ایكی .

عَشْرْ [ع، س] بر سورهٔ قرآنیه‌نك اون بلوكده بر بلوكی § اون آیت مقداری اوقونان جملهٔ شریفه .

عشرخوان = عشر اوقویجی .

عَشَراتْ [ع،س] « عشره » نك جمعی . اونلر .

عشرات خانه‌سی = بر رقم سلسله سنك صاغدن ایكنجیسی .

عَشَرَه [ع،س] اون ، ده .

عشرهٔ مبشره = جانب جلیل حضرت نبویدن جنتله تبشیر بیورلمش اولان اصحاب كرامدن اون ذات . [ابوبكر ، عمر ، عثمان ، علی ، طلحه ، زبیر ، ابوعبیده ، عبدالرحمن بن عوف ، سعد ، سعید رضی الله تعالی عنهم حضراتیدر .]

عِشْقْ [ع،س] [عینك كسریله‌ده لغتدر .] پك زیاده سومه ، افراط درجه محبت ، سوكی ، سودا :

« ظن ایتمه كه عشق تحلل ایتمش
حسنه صاریلوب تشكل ایتمش »

عشق حقیقی = مقصدسز اولان عشق روحانی ورحمانی .

عشق مجازی = نفس وهوا اساسی اوزرینه مبتنی عشق .

الله عشقنه = اللهی سورسه‌ك .

عشق اولسون = برفعلی تحسین مقامنده ایراد اولنور ‖ برفعلی استهزا صورتیله تحسین مقامنده ایراد ایدیلور .

پیر عشقنه = قارشیلقسز ، مجاناً ، بلابدل .

عشقنه = محبتنه .

عشقباز = یالاندن عاشقلق صاتان ، ساخته عاشق .

عشقبازلق } **عشقبازی** } = عشقباز اولانك حال ووضعیتی .

عَشِیّ [ع،س] آقشام وقتی .

عُشَیرْ [ع، س] عشرده‌نك اجزاسندن بر جزئی ، اونده بر § (ریاضیه) برشیئك یوزه تقسیمی اعتباریله هرقسمی .

عَشِیرَتْ [ع،س] قبیله ، طائفه ، بر اصلدن كلن زمره ، كروه بشر .

عَصا [ع،س] دكنك ، چوبوق ، صوپا ، اوزونجه باستون ــ كه : اكثریا باشی طوپوزلی ویا قانجه‌لی اولور .

عصای مذهب } **عصای ذهب** } **عصای یعقوب** } = اون بدنجی عصر میلادیده شمسك فوق الافق ارتفاعنی تعیین ایچون بحریون طرفندن استعمال ایدلمش برآلت بسیطهٔ رصدیه ایدی كه بوكا (آربالت) {Arbalète} دخی دینوردی .

عصای موسی = حضرت موسی علیه‌السلامك یدلرنده وحضور فرعونده ثعبانه تحول ایدن عصای مبارك .

شق عصا = آره‌لرینه تفرقه طریانندن دولایی جماعت افرادی بربرندن آیرلمقدن كنایه .

عَصافیرْ [ع،س] « عصفور » ك جمعی . سرچه‌لر .

عَصَبْ [ع، س] (طب) دماغ ایله نخاع شوكیدن نشأت ایدوب توزیع اولندیغی اعضا ایله دماغ آره‌سنده حس وحركتك انتقالنه خدمت ایدن بیاض ، اینجه ایپلكلردن هر بری ــ كه : منتشر اولدیغی اعضایه كوره برواسم مخصوص آلیر .

نسج عصبی = دماغ ، نخاع شوكی واعصاب محیطه‌یی تشكیل وتركب ایدن نسج ، اوركو .

عصبی = سیكرلی ، سیكرلری غالب وپك حساس اولان تتیزمشرلی آدم § (طب) جملهٔ عصبیه‌یه منسوب .

عصبی المزاج = مزاجی عصبی اولان ، سیكرلری غالب ، حدید آدم .

عصبی الجناح = (حیوانات) شفاف درته قناده مالك اولان حشراته اطلاق اولنور .

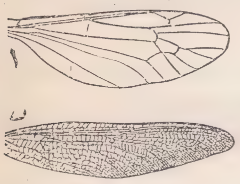

(عصبی الجناح)

عصب رئوی معدی = (طب) دماغدن صدور ایدن اون ایكی چفت اعصابك اوننجیسی واك بیوكلرندن بری اولوب حركات تنفسیه وقلبیه وافعال هضمیه‌یی اداره ایدر .

عصب توأم ثلاثه = (طب) بیندن چیقان اون ایكی چفت اعصابدن بشنجی چفت سیكركه : آلت ، اوست چكه‌لرله یوزه حس وحركت ویرر . [یعنی بونك عصب فك اعلی ، عصب فك اسفل ، شعبهٔ عینیهٔ ویللیس نامیله اوچ شعبه‌سی واردر .]

عصب سمعی = (طب) دماغدن صدور ایدن اون ایكی چفت اعصابدن سكزنجی چفت سیكركه : بالخاصه ایشتمك حسنه مختصدر .

عصب بصری = (طب) دماغدن خروج ایدن اون ایكی چفت اعصابدن ایكنجی چفت سیكركه : فوطوغراف جامی كبی طبقهٔ شبكیه‌ده تحصل ایدن خیالی كورمك فعلنی حس ایدوب آكلایان دماغده‌كی مراكز بصریه‌یه نقل ایدر .

عصب شمی = بالاده بیان اولنان چفت سیكرلرك برنجی چفتی كه : بورن دلیكلرینك یوقاریلرینه قدر كلیر . قوقو طویمق حسنه مختصدر .

عصب اشتیاقی = (طب) بالاده مذكور سیكرلرك دردنجی چفتی اولوب كوزك یالكز حركتنه خادمدر .

عصب شوكی = (طب) مذكور سیكرلردن اون برنجی چفت سیكركه : وقت مساعیده كوكسی متین طوتمغه خادمدر .

عصب لسانی بلعومی = (طب) مبحوث

سیكرلرك طتوزنجی چفتی كه : بویون و بوغازده‌كی عضلاته حس و حركت ویردیكی كبی لساندكی شعباتی ایله حس ذوقی دخی آیروجه اخذ ایلر .

عصب وجهی == (طب) مبحوث سیكرلردن یدنجی چفتی اولوب باش و قولاغك داخل وخارج اتلرینه وكوز چوقوری و یاناق اتلرینه حركت ویرر .

عصب كبیر تحت اللسان == (طب) دماغدن صادر اولان سالف الذكر اون ایكی چفت سیكردن اون ایكنجی چفتی اولوب كوكسدن بوینه دوغری ممتد عضلاته وبالخاصه دیله حركت ویرمك خدمتیله مكلفدر .

جملهٔ عصبیه == (طب) وجود حیوانیده حس وحركته مختص بادی اولان وسائطك ـ كه : اعصابدن عبارتدر ـ هیئت مجموعه‌سی دیمكدر .

جملهٔ عصبیهٔ حیات نسبیه == (طب) احتساساتك ، تعقلك ، سوق طبیعینك مركزی وحركاتك فاعل مشوقی اولان یعنی مخصوصات حیونیه‌یی اداره ایدن جملهٔ عصبیه .

جملهٔ عصبیهٔ حیات عضویه } **جملهٔ عصبیهٔ سمپاتی كبیر** } == (طب) هضم ، دوران دم ، تنفس ، افرازات كبی حیات نباتیه‌نك وظائف مختلفه‌سنی اداره ایدن جملهٔ عصبیه .

قوهٔ عصبیه } **سیالهٔ عصبیه** } == اعصابك حائز اولدیغی قوی وخواص ـ كه : هنوز ماهیتی اكلاشیلمامشدر .

اعصابه طوقونمق == حدت وصیقنتی‌یی موجب اولمق .

عَصَبَه [ع،س] نوورون ، برحجرهٔ عصبیه ایله استطالاتندن مشكل برجسم . § خصم ، اقربا § پدر طرفندن اقربا اولانلر § (فرائض) ادلهٔ شرعیه‌ده معین بر سهمی اولمیوب اصحاب فرائضدن متباقی فضله‌یی اخذ ایدن وبالكز بولندیغی صورتده جمیع تركه‌یی احراز ایلین وارثدر § (معماری) هرهانكی برمستطیلك برخط اطرافنده دورانیله حاصل اولان سطح ـ كه : بونكله (زیه) ترسیم ایدلمش اولور .

عصبهٔ نسبیه == میته نسبتاً قرابتی بولنان اشخاص .

عصبهٔ سببیه == مولی العتاقه ویا انك عصبه‌سی .

عصبه بنفسه == میته نسبتنده انثی داخل اولمیان یعنی كندوسیله میت بیننده نساء بولنمیان مذكر .

عصبه بغیره == یالكز ایكن سهام معینه‌لری نصف ومتعدد ایكن ثلثان اولوبده اركك قرداشیله برابر بولنان نساء .

عصبه مع الغیر == دیكر برمؤنث ایله برابر بولندقلری حالده عصبه اولان نسادر .

عَصَبِیَّت [ع،س] اقرباسنه ، قومنه نصرت ایتمك قیدنده بولنمق ، غیرت كودمك .

عَصْر [ع،س] زمان ، وقت ، ایام ، دهر § دور ، هنگام ، عهد تاریخجه یوز سنه‌دن عبارت اولان زمان § ایكندی وقتی § صیقمق ، صوینی چیقارمق .

عَصَرَه [ع،س] قاصیرغه دنیلن روزكار .

عَصْفَر [ع س] پاپاغان یمی .

عُصْفُور [ع ، س] سرچه قوشی . [سرچه] .

عَصِیدَه [ع،س] معروف عربلكی ـ كه : اورته‌سنه بامیه قونلمش خمیر بولامجندن عبارتدر .

عَصِیر ـ عَصِیرَه [ع،س] (عصاره) ایله مترادفدرلر . بر شیئك تعصیر ایدیله‌رك چیقارلمش صویی ، یاغی .

عَضُد ـ عَضْد [ع،س] (طب) دیرسكدن اوموزباشنه قدر اولان قول قطعه‌سی ، بازو .

عظم عضد == (طب) بازو كمیكی .

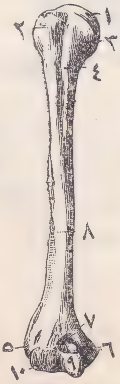

(عظم عضد)

١ — رأس عضد ؛ ٢ — حدبهٔ كبیره ؛ ٣ — حدبهٔ صغیره ؛ ٤ — میزابهٔ ذات الرأسین ؛ ٥ — شامخهٔ فوق اللقمه ؛ ٦ — شامخهٔ فوق البكره ؛ ٧ — جوف منقاری ؛ ٨ — میزابهٔ التوائیه ؛ ٩ — بكره ؛ ١٠ — لقمه .

بتر عضد == قول كسمك عملیاتی .

عضدی == (طب) «عضد» دنیلن قول قطعه‌سنه متعلق اجزای بدنیه ـ كه : شریان ، ورید ، عصب وعضله‌نك هیئت مجموعه‌سنه شاملدر .

عَضَلَات [ع، س] (عضله) نك جمعی . § (طب) بدنده‌كی لیف لیف اولان اتلر كه : وجودك حركاتنی ایفایه خادمدرلر . [بولندقلری موقعه كوره بربر اسم مخصوص آلیرلر .]

عضلات بین الاضلاع == (طب) اضلاع دنیلن قابورغه كمیكلرینك آرهلرنده‌كی بوشلقلری طولدیران عضله‌لر .

عضلات تحت الاضلاع == (طب) عضلات بین الاضلاعك قسمندن اولوب ایچ طرفده واقع اولان عضله‌لر .

عضلات باسطه == اطرافك اوزامسنه ، مستقیم دورمسنه خادم اولان عضلات .

عضلات قابضه == اعضانك قیصالمسنی ، بوكولمسنی موجب اولان عضلات .

عضلات مدوره == اعضانك حركات منحنیه اجراسنه خدمت ایدن عضلات .

عضلات رافعه == اعضایی قالدیریجی ، وچكیجی عضله‌لر .

عضلات معصره == قوهات طبیعیه‌یی صیقیجی ، بوزوجی عضله‌لر .

عَضَلَه [ع،س] (طب) بدنده‌كی قبا ات ، لحم لیفی § حركات بدنیه‌یی اجرا ایدن وبربرندن بر صفاق (زار) ایله تفریق ایدلمش اولان ات پارچه‌سی . لحم عضلاتك جوهرینی تشكیل ایدن ماده‌در .

عضلهٔ مخططه == (طب) لیفلری اوزرنده خطوط موجود اولوب اختیار وآرزو داخلنده حركت ایدر .

عضلهٔ ملساء == (طب) لیفلری دوز ، املس اولوب حركاتی اختیار داخلنده دكلدر .

عضلهٔ قفویه == (طب) باشك ، اكسه‌نك اوست طرفنه یاقین اوله‌رق آرقه جهتنه موضوع ات پارچه‌سی ـ كه : باش دریسنی آرقه‌یه دوغری چكمك وظیفه‌سیله مكلفدر .

عضلهٔ جبهیه == (طب) آلنك اوك طرفنه موضوع اینجه ، اكلی ، مربع الشكل ات پارچه‌سی .

عضلهٔ حاجبیه == (طب) قاش قوسنك برونه یاقین طرفنه موضوع عضله كه : قاشلرك چاتلمسنه خدمت ایدر .

(عضلات)

عضلهٔ محبطهٔ اجفان = (طب) كوز چوقورينك اطرافيله كوز قپاقلرينك ايچروسنه دوغرى موضوع ومفروش اولان اينجه، اكلى ات پارچه‌سى.

عضلهٔ مستعرضهٔ انف = (طب) بورونك ايكى يان طرفنه موضوع مثلث الشكل ات پارچه‌سى كه: خدمتى برون دليكارينى صيقمقدن عبارتدر.

عضلهٔ تحت الشوكيه / **عضلهٔ فوق الشوكيه** = (طب) كورك كميكيله قول كميكنك يوقارى وآشاغى قسملرينه مربوط عضله‌لركه: وظيفه‌لرى قولى يوقارى قالديرمق وبدندن اوزاغه دوغرى چويرمكدر.

عضلهٔ تحت الكتفيه = (طب) كورك كميكنك آلتنده‌كى چوقوره وقولتوق آلتنه وقول كميكنه موضوع ومربوط ات پارچه‌سى كه: قولى بدنه ياقين اوله‌رق چويرمكه خدمت ايدر.

عضلهٔ ذات الرأسين = (طب) برى قولده، ديكرى فخذ دنيلن اويلوق قطعه‌سنده بولنان ايكى عضلهٔ مهمه دركه: باش طرفده‌كى اوجلرينك ايكى چاتال اولمسى (ذات الرأسين) اسميله ياد وتسميه‌لرينه سبب اولمشدر.

عضلهٔ عذاريهٔ كبيره = (طب) يوزك اورته ويناق كميكنك آرقه طرفنه وخارجنه موضوع ات پارچه‌سى.

عضلهٔ داليه = (طب) اوموزده (ترقوه) دنيلن كوپريجك كميكيله كورك كميكى وعظم عضد اوزرينه موضوع برات پارچه‌سى.

عضلهٔ درقيهٔ لاميه = (طب) يوقاروده لام شكلنه مشابه اوله‌رق بوينك اوك طرفنده موضوع اولوب (عظم لامى) دنيلن كميكه وآشاغيده (غضروف درقى) نامنى آلان صدا قوطيسى (خنجره) قيقرداغنه مربوط ات.

عضلهٔ صدغيه = (طب) عظم صدغى دنيلن شقاق كميكنك تشكيل ايتديكى حفرهٔ صدغيه‌يى املا ايدن عضله.

عضلهٔ شرابهٔ ذقنيه = (طب) الت چكه كميكنك اورته‌سنه ياقين وپوسكل كبى طاغينق عضله.

عضلهٔ مضغيه = (طب) بر طرفدن اوست وديكر طرفدن الت چكه كميكنك طيش يوزينه

مربوط ات پارچه‌سی‌که : خدمتی الت چکه‌یه حرکت ویرمکدن عبارتدر .

عضلهٔ جلدیه = (طب) بوینك اوك ویان طرفلریله اوموزو صدرك یوقاری واوك طرفنه تحت‌الجلد موضوع اولان ات پارچه‌سی‌که : وظیفه‌سی الت چکه والت دوداغی آشاغی چکمکدر .

عضلهٔ ضرسیهٔ لامیه = (طب) یوقاری طرفدن الت چکه‌یه و آشاغیدن عظم لامی دنیلن کمیکه مربوط عضله .

عضلهٔ ظهریه = اوموغه کمیکنك اون دردنجی فقره‌سندن اون طقوزنجی فقره‌سنه قدر امتداد ایدن عضله .

عضلهٔ طحالیه = (طب) یوقاری طرفدن باشك آرد کمیکنه وشقاق کمیکنك چیقندیسنه وبلده فقراتك اوجنه مربوط ات پارچه‌سی .

عضلهٔ مستعرضهٔ عنق = (طب) یوقاریدن اوکورغه کمیکلرینك اوچنجیدن یدنجی فقراتنه قدر بش عددینك یان چیقندیلرینه وآشاغیدن ینه بو فقراتك سکزنجیسندن اون اوچنجیسنه قدر اولان التی عددینك یان چیقندیلرینه مربوط عضله .

عضلهٔ نابیه = (طب) اوست چکه‌ده حفرهٔ نابیه دنیان چوقوره موضوع عضله .

عَضَلِي [ع،س] (طب) لیفینه مشابه وقانك اجزاسندن اولوب الیافك تشکلنه خدمت ایدر برمادهٔ مخصوصهٔ عضویه .

عَضُوض [ع، ص] دیشلریله ایصیریجی § ستمکار ، جور ایدن .

عَضِيض [ع ، س] برشیئی دیشلریله ایصیرمق .

عَطاء [ع،س] عطیه ، ویرکو ، بخشش ، پیشکش ، باغشلامه .

عَطّار [ع،ص] کوزل قوقولی شیلر صاتان آدم § دکانده ایکنه ایپلك ، کبریت کبی اوفاق تفك شیلر صاتان آدم ، دکان صاحبی چرچی .

عَطالَت [ع،مص] معطل اولمه ، ایشدن قالمه ، طورغوناق § تنبللك § (حکمت) حرکتده بولنان جسمك کندیلکندن سکون وسکون اوزره اولان جسمك بلاسبب حرکت کسب ایده‌مه‌مسی خاصه‌سی‌که : خواص عمومیهٔ اجسامدن بریدر § (طب) تقلص قلبك ناتمام اولمسندن دولایی دورانده تولد ایدن مانعه .

عَطايا [ع،س] (عطیه) نك جمعی .

عَطْسَه [ع،س] آقصیرمه ، آقصیریق .

عَطَش [ع،س] صوصامه ، صوسزلق ، تشنگی .

عَطْشان [ع،س] صوصامش ، صوسز ، تشنه .

عَطْف [ع ، مص] میل ایتمك ، میل ایتدیرمك ، اماله .

« عطف انظار ایدوب ضایعنه
حیرت افزا اولان بدایعنه »

§ اسناد ایلمك § برکلمه ویا جمله‌نك ماقبلنده‌کی کلمه ویا جمله‌نك حکمنه تابع اولمق شرطیله آکا ربطی .

حرف عطف = (نحو) ایکی کلمه ویا ایکی جمله‌یی برحکمده جمع ایدن حرف ، ادات .

عطف بیان = معطوف ومعطوف علیهك هم معنی اولملری خصوصی .

عطف تفسیر = تأیید مقصد ومعنی ایچون ایکی مترادف کلمه آره‌سنه حرف عطف کتیرمك .

عطفی } **عطفیه** } = عطفه منسوب ومتعلق .

عَطُوف [ع،ص] پك اسیرگه‌ییجی ، رحیم ، شفیق .

عطوفی = مرحمتلی اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

عَطُوفَت [ع، س] مرحمت ، شفقت . [لغات مولده‌دندر .]

عطوفتلو = صهریت سنیهٔ حضرت خلافتپناهی‌یه مظهریتله بکام اولان ذوات کرام ایله عسکریدن برنجی فریقلق ، ملکیه‌دن بالا رتبه‌لرینی احراز ایدن ذواته مخصوص القاب رسمیه‌در . [رتبهٔ سامیهٔ وزارت ومشیریی احراز ایلمش داماد پاشالر حضراتیله سرعسکرلك مقام عالیسنده بولنان ذات حقنده : دولتلو عطوفتلو القابی استعمال اولنور .]

عَطِيَّه [ع،س] بخشش ، احسان ، پیشکش .

عَطِيف [ع،ص] نازك وملایم اولان § سوکیلی ، محبوب اولان .

عَطِين [ع،ص] وجودی فنا قوقان آدم .

عَظائِم [ع ، س] (عظیمه) نك جمعی . فوق‌العاده اوله‌رق وقوع بولان خصوصات .

عِظَم [ع،س] بیوکلك ، اولولق .

عَظْم [ع،س] کمیك ، استخوان § (طب) وجود حیوانینك چاتیسی مقامنده اوله‌رق الك قاتی پارچه‌لردن هر بری ـ که : بولندقلری موقعه کوره برر اسم مخصوص آلیرلر .

عظم انفی = (طب) برونك اوجنده‌کی قفرداق ایله کوکنك مابیننده اولوب مقابلی اولان دیکر کمیکله برونك کمرینی تشکیل ایدن کوچوك کمیکلرك هر برینه اطلاق اولنور .

عظم اهرامی = (طب) بیلك کمیکلرندن برنجی صره عظامنك عظم زورقیدن بدء ایله اوچنجیسی . [اهرام شکلنده اولمسی بووجهله تسمیه‌سنه سبب اولمشدر .]

عظم ترقوه = (طب) کوکسك اوکی ویوقاری طرفنه عرضانی اوله‌رق موضوع اولان ولسان عوامده کوپریجك دنیلن کمیك .

عظم جبهی = (طب) بینك محفظه‌سی مقامنده اولان وجمجمه دنیلن باش کاسه‌سی قداماً تشکیل ایدن آلن کمیکی .

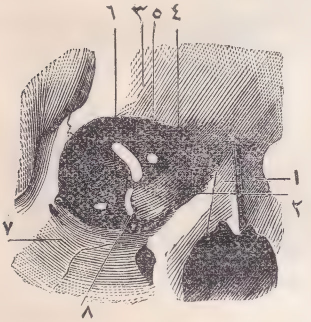

(عظم جبهی)

١ ـ عظم انفی ؛ ٢ ـ عظم وجنی ؛ ٣ ـ عظم جبهی ؛ ٤ ـ عظم فوق‌الحجاجی ؛ ٥ ـ میزابهٔ دمعیه ؛ ٦ ـ ثقبهٔ بصریه ؛ ٧ ـ فرجهٔ وتدیه ؛ ٨ ـ قنات تحت‌الحجاجیه .

عظم جداری = (طب) بینك محفظه‌سی مقامنده اولان جمجمه‌یی تشکیل ایدن کمیکلردن عظم صدغینك اوست جانبنه دوغری ایکی یان طرفه مصادف کمیکلردن هر بری .

☞ [اسکلت] .

عظم حمصی = (طب) بیلك کمیکلرندن برنجی صره عظامنك عظم زورقیدن بدء ایله دردنجیسی .

عظم حرقفه = (طب) بین الناس قالچه کمیکی دنیلن کمیك ـ که : صاغ وصول اعتباریله چفتدر .

(عظم حرقفه)

١ — ورك ؛ ٢ — حرقفه ؛ ٣ — عانه ؛
١ — قنزعهٔ حرقفیه ؛ ٢ — شوك حرقفئ قدامی؛ ٣ — شوك حرقفئ خلفی ؛ ٤ — حفرهٔ حرقفیهٔ خارجیه ؛ ٥ — ثلمهٔ کبیرهٔ ورکیه؛ ٦ — شوك ورکی ؛ ٧ — جوف حق ؛ ٨ — ثقبهٔ مسدده .

عظم حنکی == (طب) طماق قبه‌سیله بروزدلیکارینك آرقه طرفنه موضوع وایکی قطعه‌سندن بری افقی ، دیکری قائم اولان کمیکاردن هر بری .

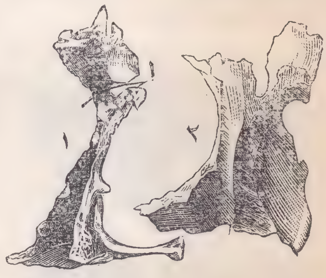

(وضعیت طبیعیه‌ده عظم حنکك خلفدن کورونیشی)

١ ـ ثقبهٔ حنکیه ؛ ٢ ـ وجه وحشئ حنك .

عظم رضفه == (طب) بین‌الناس دیزقپاغی دینلن کمیك . [اسکلت] .

عظم رکابی == (طب) قولاق دروننده‌کی درت کمیکدن اوزنکی شکلنده اولانی . [سمع] .

عظم زند == (طب) قولك صول طرفنده وکوچوك سرچه پارمق جهتنه مصادف اولوب دیرسکدن بیلکه قدر ممتد اولان کمیك . [اسکلت] .

عظم زورق == بیلك کمیکارندن باش پارمق استقامتنده برنجی کمیك . [آیاق بیلکنده‌کی کمیکه (عظم زورقئ قدم) دینور.]

عظم سندانی == (طب) قولاق دروننده‌کی درت کوچوك کمیکدن اورس شکلنده اولانی . [سمع] .

عظم شظیه == (طب) دیز قپاغنك حذاسندن آیاغه قدر ممتد اولان انجه کمیك . [اسکلت] .

عظم ظفری == (طب) کوز چوقورینك آشاغیسنه و برون کوکنه یاقین اولەرق موضوع طرناق کبی کوچوك ایکی قطعه کمیکدن هر بری .

عظم صدغی == (طب) بین محفظه‌سی اولان جمجمه‌نك یان وآشاغی طرفنده موضوع بولنان وشقاق کمیکی دنیلن عظم .

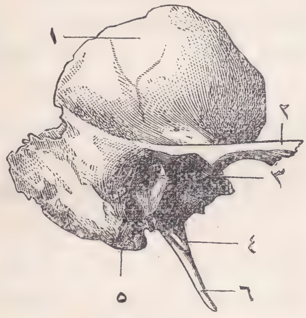

(عظم صدغی)

١ ـ قطعهٔ تلسیه ؛ ٢ ـ نتؤ عذاری ؛ ٣ ـ مجرای سمعئ خارجی ؛ ٤ ـ نتؤ غلافی ؛ ٥ ـ نتؤ حلمی ؛ ٦ ـ نتؤ ابروی .

عظم عجز == (طب) قویروق صوقومی دنیلن محله تصادف ایدن کمیك . [اسکلت] .

عظم مطرقی == (طب) قولاق دروننده‌کی درت کوچوك کمیکدن چکیج شکلنده اولانی . [سمع] .

عظم عضد == (طب) دیرسکدن اوموز باشنه قدر ممتد اولان کمیك که : بین العوام بازو کمیکی دینور . [عضد] .

عظم عقب == (طب) آیاق اوکچه‌سنی تشکیل ایدن کمیك .

(عظم عقب)

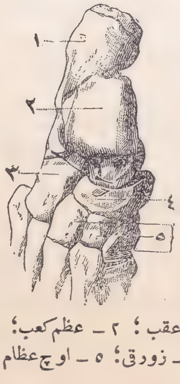

١ ـ عظم عقب ؛ ٢ ـ عظم کعب ؛ ٣ ـ عظم نردی ؛ ٤ ـ زورقی ؛ ٥ ـ اوچ عظام اسفینیه .

عظم غربالی == (طب) جمجمه‌نك آلت واوك طرفنه وتقریباً ایکی کوز آره‌سنده برون کوکنك آرقه جهتنه موضوع کمیك . [قالبور کبی برچوق دلیکلری اولمسی بو وجهله تسمیه‌سنه سبب اولمشدر .] [جمجمه] .

عظم فخذ == (طب) اویلوق کمیکی .

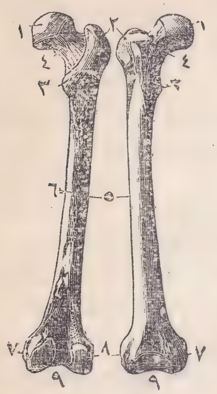

(عظم فخذ)

١ ـ وجه خلفی ، ب ـ وجه قدامی . ١ ـ رأس فخذ ، ٢ ـ طروخانتر کبیر ، ٣ ـ طروخانتر صغیر ، ٤ ـ عق تشریحی ، ٥ ـ جسم فخذ ، ٦ ـ خط مشنج ، ٧ ـ لقمهٔ انسیه ، ٨ ـ لقمهٔ وحشیه ، ٩ ـ بکره .

عظم فك اعلی == (طب) اوست چکه‌یی تشکیل ایدن ایکی کمیکدن هر بری .

عظم فك اسفل == (طب) الت چکه کمیکی . [جمجمه] .

عظم قص == (طب) بین‌الناس ایمان تحته‌سی دنیلن کوکس تحته‌سی کمیکی ـ که : صدرك اوك ووسطنه موضوعدر .

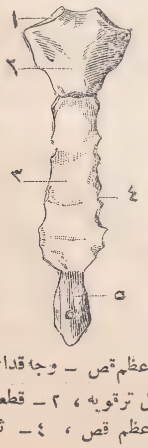

(عظم قص ـ وجه قدامی)

١ ـ مفاصل ترقویه ، ٢ ـ قطعهٔ عوکشیه ، ٣ ـ جسم عظم قص ، ٤ ـ ثلمهٔ ضلعیه ، ٥ ـ ذیل خنجری .

عظم قصبه = (طب) دیز حذاسندن آیاغه قدر ممتد قالین کمیك .

١ ـ حدبهٔ وحشیه ،
٢ ـ اشواك ،
٣ ـ حدبهٔ انسیه ،
٤ ـ حدبهٔ قدامیه ،
٥ ـ خافهٔ قدامیه ،
٦ ـ وجه انسی ،
٧ ـ کعب انسی .

(عظم قصبه)

عظم قفا = (طب) بین محفظه‌سی اولان جمجمه‌یی تشکیل ایدن کمیکلردن باشك آرقه طرفنه مصادف کمیك .

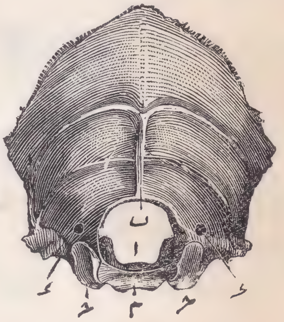

(عظم قفا)

ا ـــ ثقبهٔ قفویه ، ب ـــ قنزعهٔ قفویه ، ج ـــ لقمه ، ء ـــ نتؤقفوی ، م ـــ ثقبهٔ لقمویه .

عظم کبیر = (طب) بیلك کمیکلرندن ایکنجی صره عظامنك عظم مربعدن بدء ایله اوچنجیسی .

عظم کتف = (طب) اوموزك آرقه طرفنه موضوع اولوب بین الناس کورك کمیکی دینلن عظم .

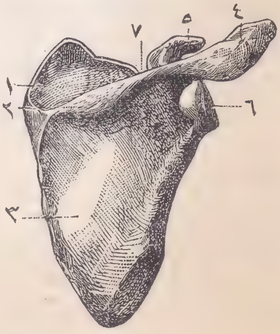

(عظم کتف)

١ ـ حفرهٔ فوق الشوکیه ، ٢ ـ شوك کتفی ، ٣ ـ حفرهٔ تحت الشوکی ، ٤ ـ نتؤ اخرمی ، ٥ ـ نتؤ غرابی ، ٦ ـ جوف عنابی ، ٧ ـ ثلمهٔ غرابیه .

عظم کعب = (طب) آیاق بیلکی کمیکلرندن الك طیشاروده اولانی که : بوکا بین الناس طوپوق کمیکی دینور .

عظم کعبره = (طب) قول قطعه‌سنك دیرسکدن بیلکه قدر اولان پارچه‌سنی تشکیل ایدن کمیکلردن باش پارمق حذاسنه مصادف اولانی . ☛ [اسکات] .

عظم کاوبی = (طب) بیلك کمیکلرندن ایکنجی صره عظامنك عظم مربعدن بدء ایله دردنجیسی .

عظم لامی = (طب) حنجره دینلن صدا قوطیسنك فوقنده‌کی کمیك .

عظم مربع = (طب) بیلك کمیکلرندن ایکنجی صره عظامنك باش پارمق استقامتنجه موضوع اولان برنجی کمیکی .

عظم مربعی = (طب) بودخی بیلك کمیکلرندن ایکنجی صره عظامنك عظم مربعدن صوکره‌کی .

عظم اسفنی } (طب) آیاق بیلك کمیکلرندن
عظم مخروطی } اوك طرفه تصادف ایدن ایکنجی صره عظامندن اوچ کمیك ـ که : اول ، ثانی ، ثالثناملریله بربرندن تفریق ایدیلورلر .

عظم میکعه = (طب) برون دلیکلرینك آره‌سنده‌کی پرده‌نك ارقه طرفنی تشکیل ایدن اوزونجه ویاصی کمیك .

عظم نردی = (طب) آیاق بیلك کمیکلرندن ایکنجی صره عظامنك اوکه مصادف اولانی که طاوله زارینه بکزه‌دیکندن بواسمی آلمشدر .

عظم وتدی = (طب) جمجمه‌نك الت طرفنی وزمیننی تشکیل ایدن ویراصه‌یه مشابه اولان کمیك .

عظم وجنی = (طب) بین الناس یناق کمیکی دینلن مربع الشکل ایکی کمیکدن هربری . ☛ (ایسکلت) .

عظم هلالی = بیلك کمیکلرندن برنجی صره عظامنك عظم زورقیدن بدء ایله ایکنجی مرتبه‌ده بولنانی .

بنیهٔ عظمی = (طب) اوعیهٔ شریانیه ووریدیه واعصاب واوعیهٔ لنفاویه‌دن مرکب اولوب سمحاق دینلن بر غشای خارجی ایله مستوردر .

عظمین = کمیکلرك اس عضویسنی تشکیل ایدن برمادهٔ غضروفیه .

مخ عظمی = عظام طویله‌نك داخلنده بولنان شحم رقیق ، ایلیك .

عَظَمَتْ [ع ، س] بیوکلك ، اولولق :

« حق تعالی عظمت عالمك پادشهی
لامکاندر اوله‌ماز دولتنك تختگهی »

§ غرور ، کبر ، نخوت § دبدبه ، طنطنه ، دارات .

عظمتلی = شکوه وجلال صاحبی .
|| کبرلی ، مغرور ، خودپسند || دبدبه‌لی ، طنطنه‌لی ، شعشعه‌لی .

عَظِیمْ [ع ، ص] بیوك ، اولو ، کبیر § عالی ، رفیع ، بلند § اهمیتلی ، مهم .

عظیم الشان = شانی عالی اولان : قرآن عظیم الشان [جمعی عظام] در .

عَظِیمَتْ [ع ، س] فوق العاده وله‌رق واقع اولان خصوص ، مسئلهٔ مهمه (جمعی عظائم کلیر) .

« او اثناده بالتصادف داین وفات ایدرك ، برمال عظیم ایله ایکی یتیم ترك ایدنجه دفتردار بولنان ذات کویا بردفینهٔ درایت کشف ایتمش کبی تاجرك رحلتنی ...... »

عَفَارَتْ [ع ، س] شیطنت ، شیطانلق . § شریرلك .

عَفَارِیتْ [ع ، س] جم : (عفریت) . فوق العاده شریر اولانلر .

عَفَافَتْ [ع ، س] محرماتدن اجتناب ایتمك ، عفیفلك .

عَفْصْ [ع ، س] (نباتات) مازی دینلن معروف دانه .

عَفْوْ [ع ، مص] صوچدن کچمك ، صوچی باغشلامق § عقوبت وجزادن آزاده ایلمك : عفو جزادن مؤثردر .

« آیت « والکاظمین لغیظه » باق عفو ایت بنی حضرت باری تعالی دز مجیب السائلین . »

عَفُوّْ [ع ، ص] کثیر العفو اولان .

عَفِیفْ [ع ، ص] عفتله متصف اولان ، محرماتدن مجتنب ، ناموسلی .
{ مؤنثی (عفیفه) در . }

عَقَائِدْ [ع ، س] (عقیده) نك جمعی . اعتقاد اولنان شیلر : عقائد دینیه ، شرح عقائد .

عَقار [ع،س] خانه، خان، دکان، تارلا، بوستان کبی ملك : اصحاب عقار .
جمعی : (عقارات) کلیر .

عَقّار [ع، س] معالجه ایچون استعمال اولنان کوك { جمعی اولان عقاقیر دها مستعملدر . }

عَقارات [ع، س] (عقار) ك جمعی . عقارلر، منزل، مأوی، دکان، باغ، تارلا، کبی شیلر : عقارات سنیه .

عَقارِب [ع،س] عقربك جمعی. عقربلر: عقارب هلاهل نثار .

عَقارَت [ع،س] قیصرلق، قیصر اولمه .

عَقاقیر [ع، س] (عقّار) ك جمعی معالجاتده مستعمل کوکلر .

عَقائِم [ع،س] (عقیم) ك جمعی، عقیم، قیصیر اولانلر .

عَقب [ع،س] ولد، نجل { جمعی اولان اعقاب دها مستعملدر . }

عَقِب [ع، س] { زبانزدی قافك فتحی وبانك سکونیله‌در. } اوکچه، باشنه، مؤخرالقدم § برزمانی تعقیب ایدن زمان .

عقب کیر = تعقیب ایدیجی، ایدن .

عظم عقب = اوکچه کمیکی .

عقبی = اوکچه‌یه متعلق .

درعقب = همان، بلا تأخیر، متعاقباً :
« عقبندن ایریشور فیض صباح اقشامك »

عَقَبَه [ع، س] تهلکه‌لی کچید § تهلکه، مخاطره . جمعی (عقبات) کلیر :
« طولو دیزکین کیدیلورمی عقبات اجله »

عَقد [ع،مص] باغلامق، باغلانمق، دوکوملمك : عقد نکاح § قورمق، قورلمق : عقد مشورت، عقد مجلس . نکاح اجراسی .

حل وعقد = چوزمك وباغلامق || ایشی نتیجه‌لندیرمك : حل وعقد امور || (فقه) طرفین برخصوصی التزام وتعهد ایتمك ـ که : ایجاب وقبولك یکدیکره ارتباطندن عبارتدر .

عقد ثانی = (فقه) طرفینك برخصوصی التزام وتعهدی اثناده ایلك ایجاب وقبول ایله ارتباط ایتمیوب ایکنجی ایجابك قبول اخیر ایله ارتباطندن حاصل اولان عقد .

عَقر [ع،مص] قیصیر اولمق .

عَقرَب [ع،س] قویروغی اوجنده سمدار برایکنه اولان حشرات مؤذیه‌دن معروف حیوان § مضرآدم، فنالغی کیزلیدن کیزلی‌یه یپان آدم .

(عقرب)

§ ساعتك ایکی ایکنه‌سندن قیصه‌سی . § (قوزموغرافیا) بروج اثنی عشردن سکزنجیسی ـ که : شمس تشرین‌اولده بورایه داخل اولور .

(عقرب برجی)

قلب العقرب = عقرب برجنی تشکیل ایدن ۳۲ کوکبك اك مشهوری .

اکلیل العقرب = مذکور برجك ایکنجی واك مشهور اولان یلدیزی اولوب (اکلیل الجبهه) دخی دینور .

عَقل [ع، س] انسانده مادهٔ ادراك اولان ودیعهٔ الهیه، خرد، هوش، اوص. § اصطلاح شرعیده، نفس ناطقهٔ انسانیه ایچون بر قوتدر ـ که : کندیسیله علوم وادراکاته نفس مستعد اولور § ذکا، ذهن، فکر § آکلامه، فهم وادراك ایلمه § رأی وتدبیر، چارهٔ تسویه :
« حق یول آرامق واجبه‌در عقل سلیمه
توفیقنی ایسترسه خدا راهبر ایلر »
و :
« ضیای عقل ایله تفریق حسن وقبح اولنور
که نور مهردر ایلهین الوانی تشهیر »
§ (عروض) بحر وافرك مفاعلتن جزئندن لامی یعنی بشنجی حرف متحرکی اسقاط ایلمکه اطلاق اولنور .

عقل آلمق = قوهٔ مفکره استیعاب ایتمك، آکلامق .

عقلی آلمق = مدهوش ایتمك .

عقل اوکرتمك = یول کوسترمك، چارهٔ تسویه بولمق .

عقل اوکرنمك = باشقه‌سندن تدبیر وچاره اوکرنمك || عبرت ونصیحت آلمق .

عقل اول = ذکای فوق‌العاده || ذکای فوق‌العاده ایله متصف اولان { فلسفهٔ قدیمه اصطلاحاتندندر . }

عقل ایتمك = عقلنه کتیرمك، درخاطر ایتمك، دوشنمك، ملاحظه ایلمك .

عقل ایردیرمك = اکلایه‌بیلمك .

عقل باشده اولمق = یاپدیغنی بیلمك، استراحت ذهنه مالك اولمق .

عقل باشه کلمك = اوصلانمق، متنبه، متنصح اولمق || دالغینلقدن اویانمق، آیلمق .

عقل باشدن کیتمك = مدهوش اولمق .

عقل دیشی = یکرمی یاشندن صوکره آغزك اك کیریسنده چیقاریلان آزی دیشی

عقل کل = ساحهٔ طبیعتده مشهود اولان نظام عمومی و ازلی || جبرائیل علیه‌السلامدن دخی کنایه‌در .

عقلاً = عقل ایله، عقل اقتضاسنجه .

عقلسز = عقلی اولمیان، احمق، بدلا .

عقللی = عاقل، ذکی || اوصلو .

عقلی = عقله منسوب ومتعلق .

علوم عقلیه = فیزیق وریاضیه ایله مناسبتی اولان علوم مادیهٔ ثابته .

عقلیات = معقولاتدن عبارت خصوصلر، عقلی اولان خصوصات { نقلیات مقابلی } .

عَقُور [ع، ص] ییرتیجی، صالدیریجی حیوان، آزغین حیوان : کلب عقور § قودورمش قودوز علتنه دوچار اولمش (کلب) .

عَقیب [ع، ص] بر شیئك آرقه‌سنه بلا واسطه قریب اولان، برشیئك آردندن کلن، ولی وتعقیب ایدن . { اکثریا زمانه وصف اولور . }

عقیبنده = آرقه‌سنده، پیشنده، متعاقباً .

عقیده [ع،س] قلبده‌کی اعتقاد، اعتقاد اولنان قضیه: عقیدهٔ صحیحه.

عقیده‌سی بوزوق == اعتقادسز.

عقیده شکری == (آغده شکری)، بر نوع یاپشقان، ونکلی شکر.

عقر [ع،س] ذریتی اولمیان اركك.

عقیق [ع،س] نیم شفاف وغیر بلوری اولان قوارسلره یعنی چاقماق طاشلرینه اطلاق اولنورکه عقیق یمانی دینلن معروف قرمزی طاش بو نوعك اك مشهوریدر.

عقیقه [ع،س] چوجغك ولادتنك یدنجی کونی ویا صاچنك قیرقلدیغی کون ذبح اولنان قربان.

عقیم [ع،ص] حمل قبول ایتمیان رحم. § قیصیر، طوغورماز اولان، دوللی آلنه‌میان § نتیجه‌سز، غیر مثمر، فائده‌سز: تشبثات واقعه کلیاً عقیم قالدی.

عکّار [ع،ص] (کرّار) کبی دونه دونه اعدایه هجوم ایدن بهادر معناسنه‌در.

عکّام [ع،س] چادر مهتری § محفه، تختروان کبی وسائط نقلیه‌یی حامل اولان حیوانك یولاریی چکن خادم § یوکی، چادری حیوانه یوکلاتن آدم § صرهٔ همایون ایله برلکده کیدن خدمه.

عکس [ع،س] خلاف، مخالف، ضد:

« دریاده قزیل بربلوطك عکسی‌ده لامع
امواج ده‌می جاذبه قانوننه تابع؟ »

§ صدا، ضیا کبی شیلرك بریرده اثر براقمسی:

« قمنك ونکی عکس ایدوب تننه
یکی آچمش کله مثال اولمش
انعطافیله باق نه آل اولمش
سرو سیمین صفائی کردننه »

و:

« دامن آسمانده ابر سحر
دوکر اوراقه ریزهٔ الماس
شب حلول ایلینجه عکس قمر
اندر اشجاره صرمه‌لر الباس »

§ بوکبی مؤثراتك بر محله چارپوب کیری دونمسندن حاصل اولان اثر § ترسنه چویرمك § انتقال ایتمك § (ادبیات) بر فقره‌نك جزء اولنی، جزء ثانیسی اوزرینه تقدیم ایله هرایکی جزئك ایرادی بدیعه‌سی. مثلا:

« هرکسك برروشی، هرروشك برکسی وار »

§ (منطق) قضیه‌نك موضوعنی محمول ومحمولنی موضوع یرینه قویه‌رق تشکیل ایدیلن قضیه.

عکس مستوی == (منطق) اصلك کیفیتی ایجاب ایسه ایجابك، سلب ایسه سلبك کماکان بقاسی وکافهٔ موادده صدقی ایله برابر برجزئی دیکر جزئنه تبدیل ایلمك:
« هرانسان حیواندر » — « بعض حیوان انساندر. » کبی.

عکس نقیض == (منطق) صدق وکیفیت باقی اولمق شرطیله اصلده‌کی محکوم بهك نقیضی محکوم علیه ومحکوم علیهك نقیضی محکوم به یاپمق.

عکسنه == ترسنه، ضدینه، ترس وضد اوله‌رق.

بالعکس == عکسی اوله‌رق، مخالفی اوله‌رق.

برعکس == بسبتون عکسنه، ضدینه.

عکسی == عکسه منسوب، ضدینه، ترسنه || معند، بدخوی.

علا [ع، فع] عالی اولسون معناسنده دعادر.

علاء [ع،س] یوکسکلك، رفعت، شرف. جهتیله اولولق: اهل علاء.

علائق [ع، س] (علاقه) نك جمعی. ایلیشکلر، محبتلر.

علائق دنیویه == مشاغل و غوائل دنیویه.

علائم [ع، س] (علامت) ك جمعی. علامتلر، نشانلر.

علائم سماء == یاغمورلی کونلرده بعضاً سماده قوس شکلنده کوریلن ونکلی ونك علامتکه: ضیای شمسك ـ منشور شکلنده‌کی ـ قطرات باراندن حین مرورنده بالتحلل الوان مختلفه‌یه آیرلمسندن متحصلدر، قوس قزح، الکم صاغمه [redacted] (قوس قزح).

علائم حاره == (طبقات) براکین ملتهبه‌نك تپه‌سنده‌کی یاریقلردن خروج وصعود ایدن بعض بخارات ومایعات غازیه.

علائی [ع، س] (کیمیا) رصاص دینلن قالای.

علاف [ع،ص] یم، علف صاتان آدم.

علاقه [ع،س] ایلیشك، تعلق، مناسبت. § محبت، عشق:

« ایتدم کوزلر ایچره علاقه افندمه
صد آفرین طبیعت دل پسندمه »

== (طب) برعضوك تألمندن مقابلی اولان عضوك متألم اولمسی.

علاقه‌دار == ایلیشکی، مناسبتی، حصه‌سی، حق مداخله‌سی اولان، ذی‌مدخل، شریك، حصه‌دار.

علّام [ع،ص] مبالغه ایله عالم اولان {جناب حقك اسماء حسناسندندر.}

« علام عوالم معالی
علامهٔ علم لایزالی »

علام الغیوب == غیبلری بیلن جناب حق.

علامات [ع،س] {علائم کبی} (علامت) ك جمعی. علامتلر، نشانلر: علامات قیامت.

علامت [ع،س] وسیلهٔ استدلال اولان اثر، نشانه § اثر، ایز § علامت خیر. § اماره § رمز واشارت.

علامت فارقه == برشخصك وبرشیئك دیکرلرندن، دیکرلرندن تفریقی ایچون وضع اولنان اشارت مخصوصه.

علامت فارقه نظامنامه‌سی == (حقوق) معمولات ومخترعاتك تمییزی وتقلیددن محافظه‌سی ایچون صاحبنك طلب وارزوسیله وضع وتسجیل اولنان علامتلره مخصوص احکام قانونیه مجموعه‌سی.

علامه [ع،ص] چوق بیلن، علوم شتایه بحقی آشنا اولان: علامهٔ زمخشری.

علانی [ع، س] کیزلی اولمیوب آشکار اولان.

علانیت [ع،س] {تشدید یا ایله غلطدر} ظاهرلك، آشکارلق، ظاهر اولمه: سراً وعلانیةً § هرشیئك حال خارجیسی.

علبه [ع،س] (نباتات) بعض اثماری حاوی قاپچقلر {ضم عین ایله‌ده لغتدر.}

علف [ع،س] حیوان یه‌جکی، یولاف، اوت، صمان، کیاه وسائره. {جمعی: علوفه، (علبه) اعلاف، علاف کلیرسه‌ده لسانمزده غیر مستعملدرلر. یالکز علوفه لفظی وقتیله یکیچریلره ویریلان (معاش) معناسنده

خوش علف = بولدیغنی ییین . عبد البطن ، شکمپرور.

عَلَقْ [ع،س] پختیلاشمش قان پارچه‌سی § سلوك دینیلان سیاه و اوزونجه صو قورودی .

علقی = علقه منسوب .

عَلَقَاتْ [ع،س] (علقه) نك جمعی.

عَلَقَه [ع،س] یاپشقان بالچق، چامور. § (طب) قان پختیسی .

عَلَمْ [ع،س] علامت ، نشانه ، اشارت . § اسم خاص § طاغ § مناره تپه‌سی، ماهچه § رایت ، بایراق ، سنجاق :

« طوقات طرفنده دخی جلالی اسمنده
بر حریف مهدیلك ادعاسیله علم افراز
عصیان اولمشیدی . . . »

علمدار = سنجاغی طاشیان ذات ، سنجاقدار.

علمداری = علمدارلق .

رکز علم = بایراق دیکمك

علمیت = بر لفظك اسم خاص اولمسی کیفیتی .
§ صاریغك آلتون اولوق تلی .

عَلِمَ [ع،فع] (علم) ماده‌سندن ماضی مفرد مذکر صیغه‌سی اولوب (بیلیر) معناسیله ترکیب تشکیلنه کیرر .

علم‌الله = (قسم) الله بیلیر.

عَلَمَه [ع،س] (طب) طاوشان دوداغی کبی یریق دوداق .

عَلَنْ [ع،س] (علانیت)'یله مترادفدر تظاهر، آشکاره اولمق .

علناً = میدانده ، کوز اوکنده اوله‌رق. آچیق اوله‌رق : بو سوزی علناً سویلدی.

علنی = آشکار، میدانده، آچیق: محاکمهٔ علنیه . و :

« متصور دکلدر انکاری
علنیدر بو انجلا علنی »

علنیت = بر ایشك آچیقده ، میدانده اولمسی .

عَلیٰ [ع،د] حرف جر اولوب اوزره ، اوزرینه، اوزرنده معناسنه‌در . [محل استعمالنه کوره مصاحبت ، تعلیل، استدراك اداتی دخی اولور .]

علی الاتصال = بیتشیك اوله‌رق، فاصله‌سز .

علی الاستمرار = دائماً، مستمراً، استمرار اوزره .

علی الاطلاق = مطلقا ، عموماً، صورت مطلقه‌ده، مقید اولمیه‌رق، بلا تخصیص .

علی الانفراد = بربربر، یکایك، آیری آیری.

علی ای حال = هر نصل اولور ایسه، هر حالده .

علی التحقیق = حقیقت اوزره ، کرچك اوله‌رق ، محقق صورتده.

علی التقدیر = تقدیر اوزره، فرض تخمینی اوله‌رق .

علی التوالی = بربری اردنجه ، متوالیاً ، متمادیاً .

علی مراتبهم = درجه‌لرینه، رتبه‌لرینه، کوره .

علی جرالعاده = عادت اولدیغی اوزره، عادت وجهله :

«علی العاده کوزل سوز سویلمکده عجزی پیدادر
سخنکولقده استعدادی فوق العاده‌در کویا »

علی حاله = کندی حالنده، اولدیغی کبی .

اعتراض علی الحکم = (حقوق) محکمه‌نك حکم وقرارینه قارشی اعتراض .

علی الخصوص = خصوصیله ، باخصوص ، هپسنه تقدم ایدرك .

علی الدوام = دائماً، هر زمان، هر وقت ، دائمی صورتده .

علی الرأس والعین = باش کوز اوستنه .

علی الرغم = رغماً ، رغم اوزرینه، کرهاً .

علی السحر = کون طوغمه‌دن چوق اول ، سحر وقتنه دوغری ، ایر کندن .

علی السویه = بر چرپیده اولمق اوزره ، متساویاً .

علی الصباح = صباحلین، ایرکندن:

«علی الصباح جهان خلقی کسب وکاره کیدر .
بلاکشان محبتده کوی یاره کیدر .»

علی طریق الهزل = اکلنجه طریقیله

علی العاده = معتاد اوزره || عادتاً .

علی العموم = عموماً ، هپسنه شامل اولمق اوزره .

علی العمیا = کور کورینه، بلا تحقیق .

علی الغفله = خبری اولمقسزین ، غفلت اوزره ایکن . { اساً نزده علی الغفله کبی کوزل بر تعبیر موجود ایکن ارتق (surprise) لفظ اجنبیسنی استعماله محل یوقدر ظننده‌یم . }

علی العجله } = چابك، عجله ایله، تیز
علی الفور } الدن، درحال، بغتةً .

علی قدرالاستطاعه } = کوچ، طاقت
علی قدرالطاقه } یتدیکی قدر.

علی قوله = برقوله، برروایته کوره،

علی کلا التقدیرین = ایکی شقدن هر برینه کوره .

علی کل حال = حالنه کوره ، هر حالده.

علی ملاء الناس = میدانده ، ناس ، خلق مواجهه‌سنده ، عمومك حضورنده .

علی مراتبهم = رتبه ومرتبه‌لرینه کوره ، صره‌سیله ، درجه‌سیله .

علی القاعده = قاعده‌سیله ، اصول وقاعده اوزرینه ، قاعدةً .

علی وفق المرام = ارزویه مطابق موافق اولمق اوزره .

علی وجه التفصیل = مفصل اوله‌رق، اوزون اوزادی‌یه .

علی هذا } = بونك اوزرینه ، بوکا
علی ذلك } کوره .

لا علی التعیین = تعیین و تخصیص ایتمکسزین ، غیر معین اوله‌رق .

عَلِىّ [ع، س، ص] حضرت حيدر كرارك اسمى § رفيع عالى ، فائق معناسنه ايسه‌ده لسانمزده يالكز مؤنثى مستعملدر: اوامر عليه .

عَلِيقْ بَرَّانى [ع،س] (نباتات) { اوكسوز اوردغانى } (يبانى قهقهه) ذات الفلقتين شعبه‌سنك غليفيه فصيله‌سندن متهافت برنباتدر .

(عليق برانى)

عَلَيْكَ [ع،تر] سنك اوزرينه معناسنه‌در .

{ يالكز تركيباتده مستعملدر: عليك السلام، عليك عون الله كبى . }

عليك السلام = اوزريكه سلام اولسون.

عليكم = (عليك) نك جمعى . سزك اوزريكزه اولسون ديمكدر .

عليكم السلام = اوزريكزه سلام اولسون .

عَلِيلْ [ع،ص] علتلى، مرض وعلته دوچار ولوب سقط اولان : شخص عليل.

عَلِيمْ [ع، ص] (علام) ايله مترادفدر . § علم واسع ايله متصف اولان ، هر شيئى بيلن § اسماء حسنادندر :

« لامكاندر بى‌مكان اول حضرت رب عليم »
و :
« بخش ايدر حضرت وهاب عليم »
سوكيلى قوللرينه قلب سليم »

عَلَيْنا [ع، تر] بزم اوزرمزه اولسون معناسنه‌در :

« فوق كل ذى علم عليم »
و :
« ظالملره بركون ديديرر قدرت مولا
تالله لقد آثارك الله علينا »

عَلَيْهِ [ع، تر] آنك اوزرينه ديمكدر :

{ لسانمزده بو كلمه بر كيمسه‌يه توجيه خصومت وقباحت معناسنده مستعملدر : « مطبوعات حاضره بغير حق فلان افنديك عليهنده‌در . » }

عليه السلام = آكا، آنك اوزرينه سلام اولسون {پيغمبران عظام حقنده قوللانيلور} : حضرت ابراهيم عليه السلام { بونك مرخمى اوله‌رق تاريخلرده وعبارات سائره‌ده (ع،م) ويا (عم) اشارتى قوللانيلور : جناب موسى (ع، م) ، حضرت داود (عم) كبى ،

رحمة الله عليه = اللهك رحمتى آنك اوزرينه اولسون. {مسلميندن وفات ايدنلر حقنده مستعملدر : مدحت پاشا رحمة الله عليه كبى }

بناءً عليه = آكا بناءً، آكا كوره .

مدعى عليه = حضوردا كمده كندوسندن برشى طلب وادعا اولنان كيمسه .

عليه الرحمه = آكا رحمت اولسون .

مبنى عليه = آنك اوزرينه بنا اولنان شى .

عليها = (عليه) ك مؤنثى .

عليهم = (عليه) نك جمعى.

عليهما = (عليه) ك تثنيه‌سى { ايكى كشى‌يه شاملدر.}

عليهن = (عليه) ك جمع مؤنثى . { لسان عثمانيده پك‌ده مستعمل دكلدر}

عَمّ [ع، س] عموجه ، پدرك برادرى : عم اكرم جناب نبوى .

عمه = خاله ، پدرك همشيره‌سى . { لسانمزده، بو معناده خاله كلمه‌سى مستعملدر.}

عم‌زاده = عموجه‌نك اوغلى و قيزى .

عَمَّ [ع، فع] عموم اولسون معناسنه دعادر : عم نواله .

عَمْ [ع،فع] (عليه السلام) دعاسنك شكل مختصرى :

حضرت موسى (عم) ك طوردن عودتى .

عَمائِمْ [ع ، س] (عمامه) نك جمعى . صاريقلر : اصحاب عمائم .

عَمّارْ [ع،ص] امر معروف ونهى منكر اوزره قائم ودائم اولان ذات .

عَماقَتْ [ع،س] درينلك عميق اولمق .

{ لسانمزده مستعمل دكلسه‌ده استعمالنه احتياج اولان الفاظدندر. باخصوص فنياتده بسبتون لازمدر.}

عَمْجَه [ت،س] و يا عموجه‌كه : پدرك برادرى معناسنه‌در .

عَمْد [ع،س] فى الاصل سقف، خيمه، ديوار كبى شيلره ديرك قويمق معناسنه‌در. § قصد ، نيت § سهو و خطا مقابلى § بر ايشه بيله‌رك ، ملاحظه ايدرك باشلامق .

عمداً = قصد وملاحظه ايله، عمد صورتيله : عمداً قتل.

|| (فقه) قتلى مشروع اولميان بر آدمى الات جارحه‌دن بريله قصداً قتل ايتمك ويا جرح ايلمك.

عَمْرَه [ع،س] باش كسوه‌سى .

عَمْشْ [ع،س] اكثر اوقاتده ياشى‌اقمسندن دولايى رؤيتده كوزك ضعفه دوچار اولمسى . كوز ضعف وياشلى اولمق.

عَمَلْ [ع،س] ايش، كار، فعل § ايشلنه‌جك ايش § ايش ايشلمك § اجرا ، تطبيق ايتمك § بر ادمك احكام مذهبيه موجبنجه ايتديكى حركت § اسهال ، لينت § (نحو) بر كلمه‌نك ديكر بر كلمه‌نك اعرابنه اجرا ايلديكى تغيير. { فعل؛ عملدن اعمدر چونكه فعل هم بقصدٍ همده بغير قصدٍ وقوعبولان ايشه دينور عمل ايسه بقصدٍ اولان ايشدر }

عملمانده = ايشدن قالمش ، معطل ، سقط ، ايشه ياراماز .

عمل ميخانيكى = (ماكنه) بر قوت ايله او قوتك نقطهٔ تطبيقنك بر وقت معينده و كندى استقامتى جهتنده انتقال ايلديكى مسافه‌نك حاصل ضربى .

عمل قيصرى = (طب) وضع حملى تقرب ايدن بر قادينك حياتندن قطع اميد ايلديكى زمان قارننى ياروب چوجغى المق عملياتى .

دستور العمل = مابه التطبيق اولان قاعدهٔ اساسيه .

عملاً } **بالعمل** } = ايش ايشليه‌رك ، بالفعل ،

عملى = عمله منسوب، فعلاً اجرا ، نظرى دكل .

عملی و نظری = هم کوروب اوقومق هم ایشلیوب اوکرنمك صورتیله .

عَمَلَه [ع،ص] (عامل) ك جمعی اولوب مفرد مقامنده مستعملدر . ایشجی، رنجبر ، ایرغاد .

عَمَلِیّات [ع،س] بر علمك قواعدمضبوطه‌سنی فعلاً اجرایه تعلق ایدن کیفیت .
|| فناً اجرا ایدیلان ایشلر . (Opération)

عملیات جراحیه = طباً وفناً کوریلان لزوم صحی اوزرینه بر قطعهٔ بدنی کسمك و یا بدنك بر نقطه‌سنی یارمق خصوصاتی .

عملیات ترابیه = بر محله تمل وضع ایتمك و یا شوسه، شمندوفر فرش و تمدید ایلمك ایچون اولجه زمینك دوزلدیلوب تسویه ایدلمسی عملیاتی .

عَمُوجَه [ت،س] پدرك برادری . عمجه .

عموجه زاده = عموجه‌نك اوغلی و یا قیزی .

عَمُودْ [ع،س] دیرك، ستون :
«رواج‌مهری شکست ایتدی سینهٔ صافك
عمود صبحه خلل ویردی ساق شفافك»
§ (هندسه) ایکی طرفنده زاویهٔ قائمه احداث ایتمك اوزره بر خطی (ویابرسطحی) قطع ایدن دیکر بر خطك (ویابر سطحك) وضعیتی .

عموداً = عمود اوله‌رق ، ایکی طرفده زاویهٔ قائمه تشکیل ایتمك اوزره .

عمودی = عمود حالنده، عمود صورتنده، افقی مقابلی .

خط عمود = بر خطی ویا بر سطحی طرفیننده مساوی زاویتان متجاورتان احداث ایده‌جك وجهله قطع ایدن خط [هر عمود شاقول دکلدر .] (☛ شاقول)

عمودالجیش = سر عسکر ، حربیه ناظری ، اردو قوماندانی .

عمودالصلیب = (قوزموغرافیا) دلفین صورت جنوبیه‌سنده بر کوکب اولوب (ذنب الدلفین) دخی تسمیه اولنور .

عمود فقاری = (طب) بل کمیکی (اوکورغه)

عمودالقوم = بر قومك قوام اموری اولان سید ومهتری .

عمود فقاری = انسان وحیوانك اکسه کوکندن قویروق صوقومنه قدر امتداد ایدن بل کمیکی که : (فقره) تعبیر اولنان اوکورغه کمیکلرندن یکرمی دردینك براره‌یه کلسندن تشکل ایتمشدر . [بو ٢٤ عدد فقره‌دن یدیسی بوینده ، اون ایکیسی صرتده، بشی قویروق صوقومنك اوستنده بولنور .] ☛ (اسکلت)

عَمَّه [ع،س] تیزه، والده‌نك همشیره‌سی .

عَمی [ع، س] کورلك، کوزسزلك § جهل کثیف .

عَمیق [ع،ص] درین، دیبی اوزاق § اینجه‌دن اینجه‌یه :
« کوکلده کیزلی بر اندیشه وار، عمیق وحزین
که چشم مستکه باقدقجه اشتداد ایلر »
§ اعمال فکره محتاج اولان شی .

عریض وعمیق = اوزون اوزادی‌یه .

عَمیم [ع،س] جمله‌یه شامل ، عمومی :
« بنده بر سائلکم ردایله‌ایتمه محروم
ای ایدن امتنی نائل الطاف عمیم »
و :
« صانعك اولدیغنه لطفی عمیم
کوسترر هیئت رحمن ورحیم »

عمیم الاحسان = احسانی عمومه عائد اولان .

عَنْ [ع،د] حرف جر اولوب (دن) معناسنی افاده ایدر . استعلا، تعلیل، ظرفیت، استعانه اداتی دخی اولور .

عن اصل = اصلندن ، اساسندن .

عن جهلٍ = بیلمیه‌رك .

عن صمیم القلب = قلبدن || کمال اخلاص ایله .

عن الغیاب = غیاباً، حاضر اولمقسزین،

عن قصدٍ = قصد ایله، ایسته‌یه‌رك .

عن قریب = یاقینده .

عن بدٍ = الدن ، الدن اوله‌رق .

عنه = اندن [مذکر ایچون]

عنها = آندن [مؤنث ایچون]

عنهما = او ایکیدن [تثنیه ایچون]

عنهم = انلردن [جمع مذکر ایچون]

عنهن = انلردن [جمع مؤنث ایچون]

عنها ، منها = شوندن، بوندن، شو، بو .

عن اقرار صلح = (فقه) مدعی علیهك اقراری اوزرینه واقع اولان صلح .

عن انکار صلح = (فقه) مدعی علیهك انکاری اوزرینه واقع اولان صلح .

عَنَاء [ع،س] زحمت، مشقت، یورغونلق :
«اولمش کیمی توانکر دوران ایکن ذلیل
اولمش کیمنه ثروتی سرمایهٔ عنا »

عُنّاب [ع،ص] اوزوم صاتان، اوزومجی .

(یبانی عناب)

(أثمار عنابیه)

عَنَادِلْ [ع،س] (عندلیب) ك جمعی، بلبللر .
{ اسانمزده ، یالکز مفردی استعمال ایدلمکده‌در . }

عَنَاصِر [ع،س] (عنصر) ك جمعی . عنصرلر باشقه شیلرك حاصلی و ماده‌سی اولان شیلر .
§ (کیمیا) کندولرندن یالکز بر ماده استخراج اولنه‌بیلان جسملر، التون، کموش، باقر کبی اجزای فردیه‌سی هپ بر جنسدن عبارت اولان ماده‌لر .

عناصر اربعه = حکمای سابقه‌یه کوره آب، هوا، خاك، نار .
حکمای جدیده‌جه: مولد الحموضه، مولد الماء، آزوت، فحم :
« آیا نیجه بردور ایده بو چار عناصر
کیم اکا نه اول اوله معلوم نه آخر »

عَنَاکِبْ [ع،س] (اورومجك) معناسنه اولان (عنکبوت) ك جمعی :
« بی جرم ایکن غدای عناکب اولور مکس
معصوم ایکن کبوتری شاهین ایدر شکار »

عَنانَت [ع،س] معاملهٔ زوجیه‌یه عدم اقتدار .

عَنْبَر [ع،س] معروف کوزل قوقولی ماده که: قشالو دنیلان اطه بالغنك امعاسنده تشکل ایدر § کوزل قوقودن، وایحهٔ طیبه‌دن کنایه .

عنبر بالغی = حیوانات بحریهٔ ذات الثدیادن قشالو دنیلان اطه بالغی .

آق عنبر = عنبرك بیاض رنکلیسی .

اسمر عنبر = عنبرك سیاهمتراق اولانی

عنبربو = خطهٔ عراقیه‌ده حاصل اولور کوزل قوقولی ، اوزونجه دانه‌لی بر نوع پرنج .

عنبر چیچکی = حب المسك دنیلان یوواری لاق ، صاری رنکلی، کوزل قوقولی بر جنس چیچك .

عنبر بار
عنبرپاش } = اطرافه کوزل قوقونشر ایدن.

عنبربارس = کوزل قوقولی بر جنس پورتقال .

عنبرین = عنبردن عبارت اولان، عنبرلی:

«هر نقطهٔ خوب عنبرینك
خاك سیه عذار معنی »

عنبریه = یایلا چیچکی || برنوع اکسیر.

عَنْبَری [ع،س] انتاری، کیجه‌لك لباسی.

عَنْدَلِیب [ع،س] بلبل ، هزار :

« کالر کولر فغانله کچر عمر عندلیب
بیمار احتضارده اجرت دیلر طبیب »

عَنْدَم [ع،س] (طب قدیم) بعض آغاجلردن استحصال اولنان بر نوع رچینه دركه : اسهاله و سیلان مخاطی‌یه قارشی استعمال اولنور .

عَنْعَنَه [ع،س] بر خصوصك آدمدن آدمه حکایه اولنه‌رق خیلی کیمسه‌لردن منقول اولمسی § برحوادثك منشائی .

عَنْقاء [ع،س] معلوم الاسم، معدوم الجسم، یعنی موهوم بیوك بر قوش ، سیمرغ § اسمی اولوب جسمی اولمایان شیئدن کنایه .

عنقا بازرکان = پك زنکین تاجر .

عین عنقا = (قوزموغرافیا) عنقاصورت جنوبیه‌سنك برکوکب لامعی اولوب (نیر ـ الزورق) دخی تسمیه اولنور .

عَنْکَبُوت [ع،س] اوروجك دینلان معروف حیوانجق { جمعی (عناکب) کلیرسه‌ده لسانمزده نادراً استعمال ایدلمشدر. }

« بوم نوبت میزند برطارم افراسیاب
پرده‌داری میکند درقصر قیصر عنکبوت»

عنکبوت الماء = (حیوانات) صوده یشار، سیاه رنکلی برجنس اوروجك ـ که : نادراً تصادف اولنور.

تار عنکبوت = اوروجك آغی .

عنکبوتیه = اوروجك فاملیاسندن اولان حشراتك منسوب اولدیغی فصیله .

عَنْلَه [ت،س] (بحریه) کمی دمیرینك کندیسنه زنجیر ویا خلاط ربط اولنان حلقه‌سی .

§ علی الاطلاق کمی حلقه‌سی .

عنله باغی = (بحریه) بر یومه‌لی دیرك عنله‌سنه باغلامق ایچون استعمال اولنان باغ.

عُنُوت [ع ، س] قهر ایتمك ، غالب اولمق § زور ، جبر .

عَنُود ـ عَنِید [ع،ص] شدتله معارضه ایدن ، پك عنادجی ، حقی بیلدیکی حالده انکار ایدن .

عَنِیف [ع،ص] عنف ایله متصف اولان، خشونتلی ، سرت .

عَنِیق [ع،ص] بربرینك بوینه صارماشمش اولان ایکی آدمدن هر بری .

عَنِین [ع ، ص] (طب) بعض اسباب مرضیه‌دن طولایی ریح بطننی طوته ـ میان آدم § معاملهٔ زوجیه‌یه غیر قادر اولان .

عَوّاء [ع، ص] اصلسز ، ادنی کیمسه . § (قوزموغرافیا) منازل قمردن برجملهٔ کوکبیه ـ که: بش ییلدیزدن مرکبدر.

عَوّاد [ع،ص] عود چالان آدم .

عَوارِض [ع،س] (عارضه) نك جمعی : عارضه‌لر، عارض اولان شیلر، مانعه‌لر :

« حق واستحقاق ، حرمت خط ورعایت
کبی عوارض مفسدته علم ....»

عوارض آقچه‌سی = فوق العاده اوله‌رق وقتیله طوپلانان ویرکو .

عَوارِف [ع،س] کرم، احسان معناسنه اولان (عارفه) نك جمعی .

عَواصِف [ع ، س] شدتلی روزکار معناسنه اولان (عاصف) و (عاصفه) نك جمعی :

« دست مجانبت اوزاتوب سمت خاطفه
بر بوسه قیرلاتیردی دمادم عواصفه »

عَواصِم [ع،س] قلعه ایله محصور شهر معناسنه اولان (عاصمه) نك جمعی .

عَواطِف [ع،س] لطف، کرم معناسنه اولان (عاطفت) ك جمعی .

عَواقِب [ع،س] صوك ، نهایت معناسنه اولان (عاقبت) ك جمعی .

عَواقِر [ع ، ص] قیصیر معناسنه اولان (عاقر) و (عاقره) نك جمعی .

عَوالِم [ع،ص] (عالم) ك جمعی . عالملر، جهانلر ، دنیالر :

« اولدیرمه ای عوالمك الله اکبری
نورکله کشف راه صواب ایلینلری »

عَوالی [ع ، ص] (عالی) نك جمعی . رفیع ویوکسك اولانلر . (اعالی) دها مستعملدر .

عَوامّ [ع ، ص] (عام) ك جمعی . (خواص) مقابلی . احاد ناسدن اولان کیمسه‌لر § آیاق طاقمی .

عوام پسند = احاد ناس بیننده مقبول اولان .

عوام پسندانه = احاد ناسك بکنه‌جکی صورتده .

عَوامِل [ع ، ص] (عامل) ك جمعی . آیاقلر، رجللر § (نحو) باشقه کلمه‌نك مرفوع ویا منصوب ویا مجروراولمسنی موجب اولان کلمه ویا حرفلر .

عَوایِذ [ع ، س] (قوزموغرافیا) تنین صورتنی تشکیل ایدن کوا کبدن بری اولوب (ضلع التنین) دخی تسمیه اولنور { مذکور کوکب قدر ثالثدندر . }

عَوْد ـ عَوْدَت [ع ، مص] کیری دونمك ، رجعت ایتمك ، رجوع ایلمك : عزیمت وعودت خرجراهی .

عَوْرَت [ع ، س] ستری واجب اولان اعضاء بدن § قادین ، زوجه :

« عورت کبی مغلوب هوا اولمه ار اول او
نفسك سنی رام ایتمیه سن نفسکی رام ایت »

كوزل عورت اوتی = (نبا) بادنجانیه فصیله‌سندن ... کنارلرنده یتشور یاپراقلری کنیش، کوزلجه قوقولی برجنس نبات‌که: طبده عضلات وسیکر علتلرنده پك آز مقداری مستعملدر (لفاح).

عَوْعَوَه [ع،س] هاولامق، کوپك وقورد هاولامسی: عوعوهٔ کلاب.

عَوْق [ع، مص] برکیمسه‌یی بر ایشدن الیقویمق، کجیکدیرمك، انکل اولمق.

عَوْل [ع، س] حقدن میل وعدول ایله شره، جوره تجاوز § برکیمسه‌نك اهل وعیالی چوق اولمق.

عولیه = (فقه) سهام ورثه‌نك مخرج مسئله اوزرینه زائد اولمسی.

عَوْکَشَه [ع، س] یبا دینلن چفتجی آلتی.

عَوْن [ع،ص] ظهیر، مددکار، یاردمجی. § یاردم ایتمه، یاردمجیلق ایلمه. § یاردم، مدد.

عَهْد [ع، س] سوز ویرمه، اجراسنی اوزرینه آلمه:

«آغلایه آغلایه کلدم شو دنی دنیایه
عهدم اولسون کیده‌یم بن کوله‌رك عقبایه»

§ برخصوصك اجراسی ایچون ویریلن سوز. § زمان، دور، هنکام:

«یراشیر دینسه عهد اجلالی
ملتك دور فیض واقبالی»

عهدجدید = انجیل شریف.

عهدعتیق = تورات وتفرعاتی.

عَیّار [ع، ص] کثیر الحرکت، جوال، چویك، § قورناز.

عَیّاش [ع، ص] عشرته مبتلا، بکری، سرخوش، عیاشلق = بکریلك.

عَیان [ع،س] آچیق، آشکار، ظاهر:

«آچ امدی آچ نقابکی
عیان ایت آفتابکی»

عَیْب [ع، ص] چرکین کورینان حال، اوتانه‌جق حال:

«بربلده‌ده حجاب زنان عیب اولوب ینه
برشهرده بو حالت اولور باعث جمال»

§ قصور، نقصان.
§ (فقه) اهل وارباب‌ی بیننده مالك بهاسنه ایراث نقصان ایدن قصور.

عیب قدیم = (فقه) بایع یدنده ایکن مبیعده موجود اولان قصور.

عیبجو = هرکسك عیبنی، قصورینی آرایان.

عیبکو = هرکسك عیب وقصورینی سویلیان.

عیبلامق = بر حال وحرکتی چرکین عد ایتمك.

عیبلانمق = بر حال وحرکت چرکین عد ایدلمك.

عیبسز — قصورسز، لکه‌سز، نقصانسز.

«امید، نشئه، محبت، وصال عیش وطرب
که اك حقیری اولور اهتزاز روحه سبب»

عَیْش [ع، مص] ییوب ایچه‌رك ذوق وصفا ایتمه § یاشامه.

عَیْن [ع، ص] کوز، چشم، دیده. § پیکار، قایناق، منبع § طبق، صورت، برشیئه تماميله مشابهت.
§ (ع) حرفنك اسمی.
§ (فقه) ات، خانه، تجره کبی معین، مشخص اولان شی.

عیناً = برشیئك کندیسی واصلی اوله‌رق.

اصابت عین = کوز دکمه، نظر دکمه.

انسان العین = کوز ببکی، مردمك چشم.

بعینه = عینیله، طبق.

عین بتراء = عین باشی (همزه)

عین بقر = (اوکوز کوزی). ذات الفلقتین شعبه‌سندن تفاحیه فصیله‌سنه منسوب ایری میوه‌لری اولان بر نوع اریکدر. آناطولیده اعلا نوعلری واردر.

(عین بقر)

عین الثور = برج ثوری تشکیل ایدن کواکبدن بری اولوب (الدبران) ناميله معروفدر.

عین الرامی = قوس برجنده بر نجم ثابت.

رای العین = کوزله کندی کوزیله.

حدقهٔ عین = سموت ضیائیه‌نك کوزه داخل اولدیغی فرجه.

بیاض العین = کوزك بیاضی.

کرهٔ عین = (طب) شبه کره شکلنده بر عضودرکه بر طاقم طبقات غشائیه‌دن ودرونندن شعاعات ضیائیه‌نك مرور ایلدیکی شفاف واسطه‌لردن مرکبدر.

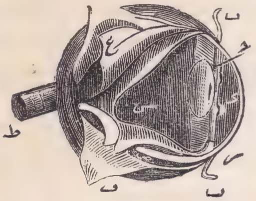

(کرهٔ عین)

ب ـ طبقهٔ قزحیه. ح ـ جسم بلوری. ـ ر ـ طبقهٔ قرنیه. ع ـ طبقهٔ عظمه. ط ـ عصب بصری. س ـ جسم زجاجی. ء ـ سیت قدامی. ع ـ طبقهٔ صلبه.

عین الشمس = برجنس قیمتلی طاش

عین صفا = آی چیچکی.

طرفة العین = کوز آچوب یومنجیه قدر.

عین الفعل = افعال ثلثهٔ عربیه‌نك ایکنجی حرف اصلیسی.

معتل العین = عین الفعلی حرف علت اولان فعل.

مهموز العین = عین الفعلی همزه اولان فعل.

قرة العین = کوز آیدینلغی || افتخار.

قریر العین = کوزی آیدین، مفتخر.

عین الیقین = کورمش کبی، کمال شوق واطمئنان ایله.

عینی = طبقی، تماميله کندیسی، || کوزه منسوب ومتعلق: امراض عینیه.

اشیای عینیه = اموال تجاریه‌دن کمرکه براغیلان اشیا.

عینیت = برشی ویاشخصك عینی اولمسی.

عَوْاض [ن،س] {عربیدن محرف اولدیغی قاموس ترکیده محرردر} اکابر قوناقلرنده مطبخ وسفره‌یه متعلق ایشلری ایفا ایدن خدمتجی.

عَیُّوق [ع، ب] سماده کهکشان دینلان هیئت عوالمك دائما صاغ جهتنده مرئی بر نجم ثابتك اسمیدر. {لسانمزده اك یوکسك محل معناسنه مستعملدر.} سمانك اك یوکسك یری:

«یاخودکه: بر عظمتلی نهر شفاف اومهیج سنکستانه تصادف ایلمشده چارپینه چارپینه چاغلدیسی عیوقه چیقارق بر طرفدن دیکر طرفه آقوب کچردی.»

عين مكسوره

عِبادْ [ع، س] جم (عبد). جناب حقه نسبتله قوللر، عبدلر:

« اى مصدر مأسوى اولان رب عباد
كيم سنسين ايدن موت وحياتى ايجاد »

و:

«عبادك حرم بيوتى خدانك بيت‌الحرمنه‌يا قين بر مرتبه‌ده مقدس طوتلمشدر.»

اضعف العباد / اعجز العباد = (تر) قوللرك، انسانلرك اك ضعيفى، اك عاجزى.

عِباداتْ [ع، س] جم: (عبادت).

عِبادَتْ [ع، فع] قوللق ايتمك، طاپمق، طاپنمق، پرستش: عبادت اصنام § انقياد، خضوع § طاعت، تقوى.

عبادتخانه / عبادتكاه = درونده معبوده عبادت اولنان محل مخصوص، معبد، محل عبادت.

عبادتكار = (ص) عبادت ايديجى، طاپينيجى.

عِبارَتْ [ع، ص] متشكل، مركب § بر شيئك عينى، باشقه برشى دكل § مجموع موجوديت، حالت مجموعه:

« بو دورده حقوق دول صرف نظريادن وحقوق عقليه وياطبيعيه‌دن عبارت ايدى »

عِباراتْ [ع، س] جم: (عبارت).

عِبارَهْ [ع، س] كلام، ياخود ايكى ويا دها زياده كلمه‌دن متركب جزء كلام. § يازلمش برافاده‌نك صورت تركيبى: عبارهٔ وجيزه.

بعبارتها = (تر) كندى عباره‌سنك عينيله.

عباره‌سنج = (ص) فصاحتله ترتيب كلام ايدن.

عِبَرْ [ع، س] جم: (عبرت). موجب انتباه اوله‌جق خصوصات: مرآت‌العبر.

عِبْرانى [ع، س] بنى اسرائيله منسوب ومتعلق § قديم يهود لسانى: لسان عبرانى، كتب عبرانيه.

عِبْرَتْ [ع، س] موجب انتباه واستفاده اوله‌جق وقعه، خصوص § تهذيب اخلاق يولنده اتخاذ ايديلان نمونه ودستور:

« اولانلر فيضياب انتباه آثار قدرتدن
آليرلر حصهٔ عبرت تماشاى طبيعتدن »

عبرت آلمق = عبرت اولان شيئى ملاحظه ايله تبريهٔ نفس ايتمك.

عبرةً = عبرت اولمق اوزره، عبرت اولمق ايچون.

عبرةً للسائرين = ديكرلرينه، امثالنه عبرت اولمق ايچون.

عبرت آميز = (تر، ص) كندوسنده عبرت آلنه‌جق شى بولنان وقعه، حال.

عبرت بخش = (تر، ص) عبرت ويريجى، ويرن، عبرتى موجب اولان.

عبرتنما / عبرتنمون = (تر، ص) عبرت كوستريجى، كوسترن شئ.

عِبْرى [ع، س] اسكى يهود طائفه‌سنك لسانى. (عبرانى) دها مستعملدر.

عِتابْ [ع، س] آزارلامه، تكدير § بطريق التعقيب خطاب ايتمك:

« خطاب ايدر طورودم هر كيجه سماواته
عتابلر طويارم قارشيلق بو اصواته »

عِتاتْ [ع، فع] مخاصمه معارضه.

عِتَرْ [ع، س] جم: (عترت). نسللر، ذريتلر، اقربا: عتر مشئومه.

عِتْرَتْ [ع، س] نسل، ذريت، اقربا، عشيرت، اهل بيت: عترت طاهرهٔ پيامبرى.

عِتْقْ [ع، فع] قول آزاد اولمق، آزادلق.

عتقنامه = قولك آزاد ايدلديكنى مبين يدينه ويريلان ورقه، آزاد كاغدى:

« قانون اساسى بر ملتك عتقنامه‌سيدر. »

عِجازْ [ع، س] نسوانك باش اورتوسى.

عِجالَتْ [ع، مص] على العجله ياپيلان شى.

عجالةً = عجله اوله‌رق، عجله اولمق اوزره [ضم عين ايله‌ده لعتدر.]

عِجانْ [ع، س] بوين، عنق.

§ (طب) (بين السبيلين) ديلان وخايه‌لر ايله شرج بيننده اولان مسافه.

عِجْلْ [ع، س] اينكك اركك ياورووسى، اركك بوزاغى. طانا.

عِجْلَه [ع، س] (عجل) ك مؤنثى. ديشى بوزاغى.

عِدادْ [ع، س] حساب، صايى.

بى‌عداد = صاييسز، پك چوق § عدادينه داخل اولمق = معدود اولمق، آره‌سنده، ايچنده داخل بولنمق.

عِدَّتْ [ع، س] (فقه) زوجه‌نك زوجندن بوشانديغى صورتده يوز كون، زوجى وفات ايلديكى تقديرده يوز اوتوز كون اولمق اوزره بكلديكى مدت ـ كه آنك انقضاسندن اول شرعاً باشقه قوجه‌يه وارەمز: نفقهٔ عدت، ختام عدت.

عِذارْ [ع، ص] ياناق، رخ § (قوزموغرافيا) منطقة العوا دخى تسميه اولنان بر كوكبك اسمى اولوب العوا صورتنده‌در.

كلعذار = كل ياناقلى:

«عذارك كل كل اولمش بوسه‌دن اول داغ داغ ايكدو»

عِراقْ [اسم خاص] لغتچهٔ اعلام § موسيقيده بر مقام مخصوص § صوكنارى: عراق عرب، عراق عجم.

عِرْسْ [ع، س] قوجه ايله قاريدن هر برى.

عِرْضْ [ع، س] (طب قديم) بدندن تر ترشح ايده‌جك يرلر، مسامات. § حرمت، عفت وعصمت ايله حاصل اولان بر حيثيت مبجله‌در ـ كه: انسانك نفسنه وحرمنه تعلق ايلديكى جهتله جاندن عزيزدر.

اهل عرض / عرض اهلى = (تر) ناموسلى، عفيف.

عرضه كچمك = فعل شنيع اجرا ايلمك.

عرضسز = ناموسسز، حيثيتسز.

هتك عرض ايتمك = پردهٔ ناموسى يرتمق.

عِرْفانْ [ع، س] برشيئى تفكر واثرينى تدبر ايله بيلمه، آكلامه، وقوف، معرفت § معرفتمندلك § حقائق خلقته وقوف، [علم ايله عرفان بيننده معنى جهتيله فرق واردر. علم وجه كلى ايله بيلمك، عرفان وجه جزئى ايله بيلمكدر. بناءً عليه عرفان جناب حقه اسناد اولنه‌مازـ.] § ظرافت: اهل عرفان:

« زادهٔ طبعى ايله ظاهر اولور
هركسك مرتبهٔ عرفانى »

عِرق [ع، س] طمار، رك § اصل، صوی. § کوك، اصل، بیخ. § جنس، نوع، زمره، شعبه.

عرق ابیض = (تاریخ طبیعی) رنکلری واشکال وجهەلری اعتباریله درت قسمه آیرلمش اولان اجناس بشردن بیاض رنکلی اولانلرك هیئت مجموعەسی ـ که : بونلر بتون اوروپا ایله آسیانك غربنده ساکندولر. (قافقاس جنسی). ☞ (بشر)

عرق احمر = رنکلری قرمزیمتراق اولان جنس بشر ـ که آوسترالیاده، مالزیاده، مادغسقار آطەلرنده ساکندولر.

عرق اسود = وسطی آفریقاده ساکن اولان زنجیلر.

عرق اصفر = شرقی وشمالی آسیاده ساکن چینلیلر، ژاپونلر، مغوللر.

نسبیت عرقیه = رنکلری واشکال وجهیەلری اعتباریله درت بیوك قسمه، جنسه آیرلمش اولان اولاد بشرك منسوب اولدقلری عرقلرك آیری آیری وبربرینه نسبتله اولان مقدار نفوسلری.

{ عرق ابیض ٦٣٠ میلیون }
{ عرق احمر ٣٠ میلیون }
{ عرق اسود ١٥٠ میلیون }
{ عرق اصفر ٥٥٠ میلیون }

تصالب عرق = برنوعك مختلف عرقلرینه منسوب افرادك مقاونتیله اوچنجی شخصك حصوله کلمسی.

عرق الذهب = (طب) آلتون کوکی دینلن ذات الفلقتین شعبەسندن بر نوع نبات که : انتفاخ رئه خستەلغنده بلغمی سوکدیرمك ایچون استعمال اولنور.

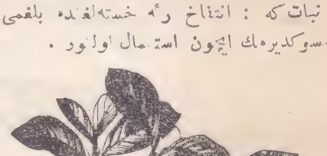

(عرق الذهب)

عرق السوس = (نبا) میان کوکی تعبیر اولنان نبات ـ که : ملین اولەرق امراض صدریەیه قارشی استعمال ایدیلور وعصارەسندن شربت یاپیلور.

عرق النجل = (نبا) آییق اوتی ـ که : خفیفجه ملین ومغذی ومبول اولدیغندن طبده مستعملدر

عرق النساء = (طب) {دەغریسی فیح عین ایله (عرق النسا) در} قالچه واویلوق ایله بتون باجاق وآیاق قطعەلرینه کلن سیکرلرك شدید اولەرق المی، وجعی. (Sciatique.)

عِزّ ــ و :

عِزَّت [ع، س] عزیز اولمه، عزیزلك:

« اولسون سکا مشعلکش قیفای حقیقت
انوار ذکا، شمس دها رهکذرکده
دورسون سر عزکده ابدلرله فضیلت
یوکسلسون ابدیاً بو ره نوو اوزرنده »

عز وشرفله = وداع ایدنلره جواباً ایراد اولنور تحیه تعبیریدر.

«کوروب احکام عصری منحرف صدق وسلامتدن
چکلدم عزت واقبال ایله باب حکومتدن »

عزت نفس = نفسك دائماً علویته تمایل وخساستدن توقی ایلمسندن عبارت بر خصیصهٔ طبیعیه، انسانك وقار وحیثیت ذاتیەسی § بوحیثیتی محافظەیه اعتنا ایتمسی.

عزتلەمك = حرمت واعزاز ایتمك.

عزتله نمك = حرمت، اکرام کورمك.

عزتقرار = استقراراوزره عزیز اولان.

عزتلو = عسکریده میرآلای، قائمقام، ملکیەده تمایز وثانیەیه ویریلان عنوان رسمی.

عِزّی [ع، ص] صبور ومتحمل اولان آدم.

عشاء [ع، س] کیجه وقتنك اولی، آقشام اذانندن، یاتسی اذاننه قدر کچن مدت § قشام یمکی.

لیلة العشاء = بر آقشاماق طعام.

صلات عشاء = یاتسی نمازی.

عشائین = آقشام ایله یاتسی وقتلری، § بو وقتلرده قلنان نمازلر: بین العشائین.

عِشرَت [ع، س] مسکرات § استعمال مسکرات:

« عشرتله محو اولوب کیدییور بونجه اذکیا
البته منطفیدر او ظلمتده هر ضیا »

عشرتکاه = عشرت، مسکرات صاتیلان ویا ایچیلن محل || میخانه.

عِشرُون | **عِشرِین** [ع، عد] یکرمی، ایکی کره اون، بیست، ٢٠.

عِشوَه [ع، س] دلبرك دلفریبانه اطوار واداسی:

« ایواه، یا نه اولدی اول ادالر
اول عشوه وناز بی بهالر »

عشوەکار | **عشوەکر** | **عشوەزن** (تر) عشوه ایدیجی، ایدن، نازلی، ادلی.

عشوەکاری = عشوەکارلق.

عِصابَه [ع، س] (١٠ــ٤٠) موجودلی جماعت، ناس § (١٠ــ٤٠) مقدارنده آت، طیور § باشه صاریلان صاریق، دلبند § فسك، سرپوشك جبهەدن کناوینه قدر اولان عرضی. § (طب) یارەلری صاردقلری باغ، صارغی.

عِصام [ع، س] کوزه چکیلان سرمه.

عِصمَت [ع، س] معصوملق § محرماتدن وناموسه مغایر اوضاعدن اجتناب ایتمك § ناموس، عفت:

« ای ربقەبند اولان وطن! ای خلق منجمد!
وجدانی، عصمتی ازن ای پای مستبد »

عصمتلو = خاندان جلیل آل عثمانه منسوب مخدرات محترمەیه وعلی الخصوص سلطان وشهزاده کریمەلریله شهزادکان زوجەلرینه ویریلان عنوان رسمی. { پادشاه کریمەلرینه (دولتلو عصمتلو) دینور }.

عصمتلی = عفت وناموس صاحبەسی.

عِصیان [ع، س] اطاعتسزلك، امره، قانونه عدم انقیاد § اوامر الهیەیه مغایر حرکت: اهل عصیان.

عِضادَه [ع، س] قول بانی، پازوبند، § (هند) رصد، ارتفاع التلرینك درجاتنی کوسترو متحرك قول، مسطره.

عِطارَت [ع، س] عطارلق.

عِطر [ع، س] کوزل قوقولو یاغ، لوانطه.

عطرشاهی = بین الناس ادریشاهی دیلان معروف مور چیچك.

عطرنای = کوزل قوقولو، رایحهٔ طیبه‌سی اولان.

عطری = کوزل قوقویه متعلق.

عطریات = کوزل رایحه‌لی یاغلر، قوقولر.

عِظام [ع، س] بیوك معناسنه اولان (عظیم) ایله کمیك معناسنی افاده ایدن (عظم) ك جمعیدر. وزرای عظام، عظام رمیمه.

آلات کاسرهٔ عظام = برعضو ذی‌العظامك قطعنه مخصوص آلت.

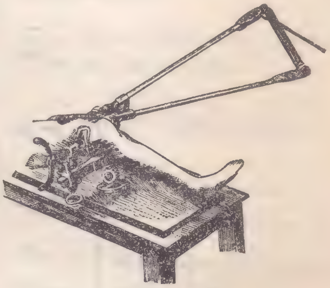

(آلت کاسرهٔ عظام)

عِظَم [ع، س] بیوکلك، اولولق: عظم شرف.

عِفّت [ع، س] عفیفلك، پرهیزکارلق، محرماتدن، منهیاتدن اجتناب § عرض، ناموس، عصمت.

عفتلی = ناموس وعفت صاحبه‌سی || نسوان معتبره القابی.

اهل عفت = عفت صاحبی ویاصاحبه‌سی.

عِفریت [ع، س] جن طائفه‌سندن پك قوتلی، شریر، مهیب، بر نوع موهوم. § متهور، غضوب آدم: بوسوزی ایشیدنجه عفریت کسلدی.

عِقاب (ع، س) (عذاب) ایله مترادفدر. مجازات:

«بو شهادت بیوك سعادتدر
دیدیکك نوعینم اولدی صواب
بنی بو رتبهٔ شهادتدر
ایدن آزادهٔ حساب وعقاب»

عِقال [ع، س] باغ، بند § پابند، کوستك.

عِقام [ع، ص] عقیمك جمعی، ولدی اولمیانلر.

عِقد [ع، س] بوغموق § کردنلك، خلاده: عقد مرصع، عقد ثریا.

عِلاج [ع، س] دفع مرض ایچون استعمال اولنان شی، دارو، دوا § چاره، تدبیر § معالجه، مداوات.

لاعلاج / **بی‌علاج** } علاجسز، ناچار، چاره‌سز.

علاج ایتمك = دفع مرض ایچون مدار دوا اوله‌جق شیء یاپدیروب قوللانمق.

علاج پذیر = علاج قبول ایدوب شفایاب اولان || چاره‌سی بولنه‌بیلن.

علاج ناپذیر = علاج قبول ایتمیان، غیرقابل تداوی، چاره‌سز، امکانسز.

علاجسز = علاجی اولمیان، چاره‌سی بولنمیان.

علاجلی = (طب) اجزای طبیه‌دن ویا مواد کیمیویه‌دن بری ایله قاریشیق اولان.

عِلان [ع، قع] برایشی آچیغه چیقارمق.

عِلاوه [ع، س] بر شیئه صوکره‌دن قاتیلان شیء § قاتمه ضم والحاق ایلمه: علاوهٔ مقال § برکتاب ویا غزته‌یه صوکره‌دن ذیل اوله‌رق یازیلوب نشرایدیلان نسخهٔ مخصوصه § امضا وتاریخ وضعندن صوکره مکتوبك آلتنه یازیلان فقره، فقرات || وقایع مهمهٔ سیاسیه‌یه دائرغزته‌لر طرفندن طبع ونشر اولنان ورقه {جمعی: (علاوات)در.}: تبدل وکلایه دائر چیقان علاوه‌یی کوردیکزمی؟

علاوةً = علاوه اوله‌رق، علاوه صورتیله، ضمیمةً.

علاوه‌لی = صوکره‌دن ضم وعلاوه اولنمش قسمی، محلی اولان شی.

عِلّت [ع، س] مرض، داء، خسته‌لك چیباوی: علت مستولیه § سقطلق § سبب، موجب، بر شیئه باعث اولان حال § مقصد، غایه، نیت.

علت غائیه = (تر) استحصالی ایچون چالیشیلان مقصد.

حروف علت = (صرف عربی) بر کلمه‌نك حروف اصلیه‌سی میاننده بولنان (ا، و، ی) حرفلری.

علتلی = مرضلی، مرض مزمنه مبتلی اولان || سقط || سببلی، بهانه‌لی || عذرلی.

عِلَل [ع، س] جم: (علت). مرضلر، خسته‌لقلر § سببلر، وسیله‌لر، موجبلر.

عِلم [ع، س] (جهل) مقابلی. بیلمه، دانش، برشیئك حقیقتنی بیلمه:

«مجتمعدر همیشه رغبت وعلم»
«اجتماع ایلمز عطالت وعلم»

§ برطاقم مسائل مخصوصه‌نك هیئت مجموعه‌سندن عبارت معلومات: علم ثروت، علم طب § صفات مقدسهٔ الهیه‌دن بری.

العلم عندالله = (تر) جناب حق بیلور معناسنه‌در.

علم الارض = کرهٔ ارضك صورت تشکلندن، اجزا وعناصرینك طبیعت وترتیب وانتظامندن وعلائم هوائیه ومائیه‌دن وبونلرك اجزای مذکوره اوزرینه اولان تأثیراتندن، الحاصل قشرینك منقسم اولدیغی طبقاتك احوال وکیفیاتندن بحث ایدن علم مخصوص -که: اهم علوم طبیعیه‌دندر، (ژئولوژی Géologie).

علم ابدان = (طب) علم طب، طبابت علمی.

علم الامراض = امراضك احوال وانواعندن واعراضندن بحث ایدن علم، پاتالوژی.

علم اقتصاد / **علم ثروت** } = ثروت عمومیه وخصوصیه‌نك صورت اداره واستحصالندن باحث علم -که حکمت عملیه‌دندر. (Economie-politique)

علم اللسان = لسانلرك صورت تحدثندن والسنه بیننده‌کی مناسبات ومقارناتندن بحث ایدن علم، (علم اشتقاق السنه).

علم معادن = معدنلرك انواع واحوال وکیفیات وخواصندن وصورت استخراجلرندن بحث ایدن علم.

اهل علم = علم صاحبی، عالم.

علم حال = عقائد دینیه‌نك قواعد اساسیه وابتدائیه‌سندن وافعال مکلفه‌نك صور اجرائیه‌سندن بحث ایدن کتاب، مباحث.

علم وخبر = برمبلغ ویا برشیئك تسلیم اولندیغنی مبین مسلمه ویریلان پوصله || هویتدن باحث اوله‌رق محله ویا دائره‌دن اعطا قلنان ورقهٔ رسمیه.

علمی = علمه منسوب، علومه عائد .

علمیه = احکام فقهیه و شرعیه ایله اشتغال ایدن وصاویق وجبه کبی کسوهٔ مخصوصه‌سی بولنان ذواتك منسوب اولدقلری طریق.

علیون - علیین [ع، س] اشراف مقامات جنات اولان برمقام قدسی که : ارواح اعزهٔ مؤمنین اورایه ارتقا ایلر :

« منظره‌م کلشن بهشت برین
موقعم قرب ایزد متعال .
جلوه‌کاهم ریاض علیین
خوابکاهم سرادقات جلال »

عماد [ع، س] دیرك ، ستون ، عمود § اسناد ایدیله‌جك شیٔ § ابنیهٔ رفیعه.

ذات العماد = دیرکلی، دیرکلر اوزونده مبنی بنا.

عمارت [ع، س] عمران ، معموریت { (خراب) ك ضدی } § طلبهٔ علوم وسائره‌یه طعام توزیع ایدیلان محل مخصوص .

عمارت چورباسی = بادهوا شیئدن کنایه‌در .

عمامه [ع، س] صاریق § باش زوهی.

عمیا [ع، ح] کوروکورینه، دوشنمیه‌رك، بلا ملاحظه : علی العمیا.

عناد [ع،س] مخالفتده ثبات، فکرنده اصرار.

« ایتمز سخنده قدرمی اقرار مدعی
عقل سلیمی یوق دکل اما عنادی وار »

عناد ایتمك = مخالفتده ثبات ایلمك .

عنادجی = (ص) مخالفتده ثبات ایدن، معند .

عنادجیلق = معندلك.

عنادیه = حقائق اشیایی انکار ایدن فرقه‌که مسالك فلسفیهٔ قدیمه‌دن بری ایدی.

عناق [ع، فع] بوینینه صارلمه، صارماشمه .

عنان [ع، س] دیزکین (اکثریا معنویاتده مستعملدر) عنان اختیار.

ارخای عنان = دیزکینی بوشاتمق ، صالیویرمك، آتی سرعتله قوشدیرمق.

عنانکش = دیزکینی چکوب آتی طوردیران.

ارجاع عنان = دیزکینی چویرمك ، باشقه طرفه صاپمق.

عنان اختیار = قوهٔ ارادیه واختیاریه.

عنان برعنان = آت باشی برابر.

عنانت [ع، س] معاملهٔ زوجیه‌یه عدم اقتدار .

عنایت [ع، س] ایلك خصوصنده التزام. اهتمام، بالاهتمام احسان § کرم، احسان، لطف :

« بیلمم که : قولك ظلمنی حقك عنایتنه نصل ترجیح ایدییورسکز ؟ »

{ جمعی : عنایات در }

عنایت اوله = حقدن عنایت اوله تقدیرنده ارباب سؤاله قارشی صدقه‌یه بدل ایفا اولنان دفع لین .

عنایةً = لطف کرم طریقیله ، عنایت صورتیله .

عنایتکار = عنایت ایدیجی ، ایدن ، صاحب لطف وکرم.

عنایتکارانه = عنایتکار اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

عنایتلی = عنایت، کرم، لطف صاحبی.

عنب [ع، س] اوزوم، انکور.

اثمار عنبیه = (نبا) علی العموم اثماری اوزومه بکزه‌ین نباتاتك میوه‌لرینه دینور : { فرنك اوزومی، قوش قونماز ، کوزل عورت اوتی کبی. }

بنت العنب = شرابدن کنایه :

« دکمدی نشئه‌سی آلامنه بنت العنبك »

عنب الافرنج = (نبا) فرنك اوزومی که : شروبی طبابتده حمای عفنیه والتهابیه‌یه قارشی استعمال اولنور .

عنب الثعلب / **عنب الدب** = (نبا) آیی ویا تلکی اوزومی دینلان میوه ـ که: مسحوقی نزلهٔ مزمنهٔ مثانه علتنه قارشی مستعملدر .

عنبی = (طب) اوزوم دانه‌سی شکل وصورتنده اولان.

عند [ع، س] یان، نزد ، طرف، جانب :

« مبرایم رجا وخوفدن عندمده عالیدر
وظیفه‌م منفعتدن حقم اغراض حکومتدن»

§ حضور معنوی § حالنده ، تقدیرنده ، وقوعنده § کوره ، نظراً ، فکرنجه .

عند الحاجه = حاجت وقتنده، حاجت وقوعنده .

عندالله = حق تعالینك عندنده ، نزدنده ، قربنده .

عند الاجازه = اجازت ، مساعده ویرلدیکی تقدیرده .

عند الایجاب = لزوم وایجابی حالنده.

عند البعض = بعضلرینه کوره، بعضیلرینك فکرنجه .

من عند الله = طرف الهیدن.

عندی = بر اساسه مستند اولمقسزین قائلنك زعمنه تابع اولان .

عندیات = عندی سوزلر ، عندی مقوله‌سی ملاحظات.

عنین [ع، ص] (طب) معاملهٔ زوجیه‌یه عدیم الاقتدار اولان.

عوج [ع، س] اکریلك، چارپیقلق.

عوض [ع، س] بدل ، قارشولق ، بر شیئه بدل اوله‌رق ویریلان شیٔ

بلاعوض / **عوضسز** = قارشولقسز، بدلسز، برمنفعت مقابلنده اولمیه‌رق .

عوضاً = عوض طریقیله.

عیادت [ع، فع] خسته‌نك حال وخاطرینی صورمغه کیتمك.

عیادةً = عیادت صورتیله.

عیاذ [ع، س] صیغنمق، التجا .

العیاذ بالله / **عیاذاً بالله** = الله‌ه صیغینیرز معناسنه ترکیبدر .

عیار [ع، س] آلتون وکموش کبی شیلرك درجهٔ خالصتی تعیین .

خالص العیار = (١٨) عیارنده آلتوندن معمول .

کمعیار = درجهٔ خالصتی ناقص اولان ، عیاره مأمور اولان اهل وقوف .

§ حیوانك نعللرینی صاغلاملاشدیرمه.

صاحب عیار = ضربخانه‌ده تعیین عیاری بوزوق اولان آلتون وکموش .

§ منتظم ایشله‌میان ساعتك حرکاتنی تنظیم ایتمك.

عیارکیر / **عیارجی** = اصناف میزانلرینی تفتیش ایله مکلف بلدیه مأموری .

عيافه [ع، فع] قوش قسميله تفأل.

عيال [ع، س] لسانمزده مستعمل اولميان. (عيل) ك جمعى. بر آدمك اسباب معيشتلرينى تدارك واعطا ايلديكى اشخاص، كه: ازواج، اولاد، انساب واتباعدن عبارتدر.

كثير العيال = عائله‌سى افرادى، اعاشه‌سيله مكلف اولديغى منسوباتى چوق اولان.

عيان [ع، ص] ظاهر، آشكار، ميدانده.

عيد [ع، س] بايرام.

عيد فطر = رمضان بايرامى.

عيد اضحى = قربان بايرامى.

عيدگاه = بايرامه مخصوص سير ولعبيات محلى.

عيدى = بايرامه منسوب ومتعلق.

عيديه = بايراماق، بايرام بخششى.

قصيدهٔ عيديه = اسكى شاعرلرك بيوك ذواته بايرام تبريكاتنى حاوى اوله‌رق تنظيم وتقديم ايتدكلرى قصيده، منظومه.

عيسوى [ع، س] حضرت عيسانك امتندن اولان، خرستيان، نصرانى: دين عيسوى.

عيسويت = عيسويلك، خرستيانلق.

عيش [ع، س] (دوغريسى عيشك فتحى ايله‌در) ديريلك، حيات، زندگانى § كندوسيله گچينلوب تعيش اولنه‌جق شى. § صفا، اگلنجه:

«اميد، نشئه، محبت، وصال، عيش وطرب
كه‌اك حقيرى اولور اهتزاز روحه سبب»

عين [ع، ص] ايرى وگوزل گوزلو معناسنه اولان (عينا) نك جمعى. گوزل گوزلولر: حور عين.

[عين مضمومه]

عُباب [ع، ص] پك طاشقين، جوشقون § سريع الجريان سيل صويى.

عُبوديت [ع، س] قوللق § بنده‌لك § نسبت كامله، خلوص مفرط.

عُبور [ع، س] فى الاصل صويك برطرفندن اوته طرفنه گچمك ديمكدر § بر ديگر طرفه گچمك، گچلمك § (قوزموغرافيا) كلب الاكبر صورتنى تشكيل ايدن كواكبك الك لامعى اولوب (شعراى يمانى) ناميله معروفدر.

عُبوس - عُبوست [ع، س] يوز اكشيلكى، چهره چاتيقلغى [(كوسترمك) ماده‌سيله استعمال اولنور.] : ابراز عبوست.

عُبيد [ع، س] (عبد) ك اسم مصغرى، قولجغز، كوله‌جك: طرف عبيدانه‌مدن.

ام عبيد = قوراق چول.

عُتقاء [ع، ص] آزادلى معناسنه اولان (عتيق) ك جمعى: عتقاء پيغمبرى.

عُتو [ع، س] سركشلك يولنده تكبر، تعظم § عصيان.

عثمانلو - عثمانلى [ت، ص] حكومت سنيهٔ عثمانيه‌نك تحت تابعيتنده بولنمقله بختيار اولان افرادك هربرينك عنوان مفخرتى § طاوله‌ده بر اويون.

عثمانليجه = عثمانلى لسانى || عثمانلى كبى.

عُثمانى [ع، س] دولت عليهٔ عثمانيه‌يه منسوب ومتعلق § عثمانلولره عائد ومتعلق: لسان عثمانى.

نشان عثمانى = مؤسس سلطنت عثمان غازى حضرتلرينك نام عاليلرينه نسبتله ۱۲۸۸ تاريخنده احداث بيوريلان نشان عالى — كه: برى مرصع اولمق اوزره بش درجه اوزرينه مرتبدر.

عثمانيان = عثمانلولر، تبعهٔ عثمانيه:

«بز اول نسل كريم دودهٔ عثمانيانزكيم
محمردر سراپا مايه‌مز خون شهادتدن
بز اول عالى همم ارباب جد واجتهادزكيم
جهانگيرانه بر دولت چيقاردق برعشيرتدن»

عُجام [ع، س] چكردك (غير مأنوسدر.)

عُجب [ع، ص] كنديني برشى صانمق، كنديني بكنمك، بوش يره غرورلنمق.

عُجبه [ع، ص] (عجيب) ايله مترادفدر:

«بر عجبه سس كليردى دويندن آه
وحدت تنفس ايلردى صانكه كاه كاه»

عُجمه [ع، فع] كلامى فصاحت اوزره ادا ايده‌ميوب تعقيد وابهام ايله سويلمك. § ديل طوتوقلغى.

عُدوان [ع، س] تجاوز، تعدى § عداوت، خصومت، دشمنلك.

عُدول [ع، مص] صاپمق، طريق صوابدن انحراف ايتمك، دونمك § واز گچمك، صرف نظر ايلمك § (عادل) ك جمعى: عادل اولانلر.

هيئت عدول = (حقوق) جنايت دعوالرنده يالكز مجرميت ويا عدم مجرميته حكم ايلمك وظيفه‌سيله موظف وحكم وجدانيدن باشقه برسائقه وتأثيره عدم اتباع ايچون يمين ايتمكله مكلف اولان هيئت منتخبهٔ حاكمه (Juris).

عُذر [ع، س] بر امرك ايشلنلمسنه وياخود ايشلنلمامسنه سبب اولان حال: عذر شرعى § بر قصور وقباحتك تمنىٔ عفوى § مانع، انگل § نقيصه، قصور، عيب.

عذرلنك = نالايق، مناسبتسز عذر.

عذرلى = قصورلى، عيبلى.

عذر ديله‌مك = واقع اولان وياوقوعه گله‌جك بولنان قصورك برسبب مجبره مستند اولديغنى ويا برامرك ايفاسنه مانع بولنديغنى سويليه‌رك عفو تمنى ايتمك.

عذر خواه = عذر ديله‌يجى:

«العذر عند كرام الناس مقبول»

عُذرت [ع، س] جبهه‌ده اولان پرچم.

عُذوبت [ع، س] طاتليلق، شيرينلك: عذوبت لسان.

عُراضه [ع، س] تحفه، هديه، پيشكش. § اكرام مسافرك اوكنه قونيلان ييه‌جك.

عُربان [ع، س] (جمع بما مفرد) باديه نشين اولان عربلر، عشائر.

عُرنت [ع، س] اويوز علتى، جرب § (بيطرى) بازكيرده اسباب متنوعه‌دن دولايى جلدك سطحنده ويا تحتنده حصوله گلان سيويلجه‌لركه: هلاكى انتاج ايدر.

عُرجان [ع، ص] جم: (اعرج) طوپاللر، لنك اولانلر.

عُرْس [ع، س] دوكون يمكى، وليمه طعامى.

عُرْف [ع، س] فى‌الاصل احسان، عطيه معناسنه‌در § حكم اولى الامر.
§ عادت : عرف بلده.

امر عرفى == امر قطعى.

ادارهٔ عرفيه == محاربه كبى بعض احوال فوق‌العاده‌ده قوانين عموميه‌نك موقتاً تعطيل احكاميله قوهٔ اجرائيه‌نك ادارهٔ عسكريه‌يه ترك وتوديع اولنمسندن عبارتدر

عرفاً == عادتاً || قانونه دكل عادته استناد اولنه‌رق، عرف صورتيله، عادته تبعاً

عرفى == عادته منسوب، عرفه منسوب

تكاليف عرفيه == فوق العاده ويركى.

عُرْفيات [ع، س] عرفى اولان خصوصات.

عُرَفاء [ع، ص] جم : (عارف) عرفان ومعلوماتى اولانلر: مجالس عرفا.

عُرْنَه [ع، س] (بيطرى) بچيلغان‌علتى ـ كه: بارگيرلرك طوپوقلرينه قريب محللرك جراحتلنمسندن عبارتدر.

عُرْواء [ع ، س] (طب) ايصتمه ، ايصتمه‌يه طوتلمه.

عُرُوج [ع، مص] يوقارى آغمه، چيقمه، صعود ايتمه :
« بشر، او شمدى معذب سوروكلنير مفلوج
آديم آديم ايده‌جك زروهٔ خلاصه عروج »

عُرُوض [ع، مص] عارض اولمق § عرضلر، كيفيتلر ، خاصه‌لر.

عُرُوق [ع، س] هر معناسنه كوره (عرق) ك جمعى : عروق حميت، عروق بشر.

عُرْوَه [ع، س] دستى، قوغه وسائره قولپى § ياپيشلوب طوتيله‌جق شى

عروهٔ وثقى }
عروة الوثقى } كمال اطمئنان ايله ياپيشيلوب كندوسنه استناد اولنه‌بيله‌جك شى.

عُرْى [ع، س] چپلاقلق.

عُرْيان [ع، ص] چپلاق، برهنه آچيق صاچيق برحالده :

« واه لكن اوته‌ده زلزله‌لرله ويران
كويجكزلرده كرفتار فتور خسران
نه پدرلر الى بوكرنده شاشيرمش قالمش
نه‌قدر عائله‌لر، حيف، سفيل وعريان »
و :
« خطر كدن چيقمسون دنيايه عريان كلديكك »

عريانى == بر نوع اريك ـ كه : دريسى عادتاً صويلمش كبيدر.

عُزْبَت [ع، س] اركنلك حالى ، متأهل اولمامق.

عُزْلَت [ع، مص] تنهاده يشامق ، تنها يشامغى سومك ، كوشهٔ انفراده چكلمه.

عزلگاه == محل انزوا، چكيلوب تنهاجه اوطوريلان ير.

عزلتگزين == }
عزلت‌نشين == } اختيار عزلت ايليان.

عُزْمَه [ع، س] بر ادمك منسوب اولديغى عائله § اقربا وعشيرت.

عُزُوبَت [ع، س] اركنلك حالى، متأهل اولمامق، بكارلق.

عُسْر ـ عُسْرَت [ع، مص] { (عسر) مصدر اولديغندن ايكنجيسى غلطدر} (يسر) مقابلى كوجلك، چتينلك، دشوارى § طارلق، مضايقه :
« ان مع العسر يسرى »

عُسَفاء [ع، ص] ايرغاد، رنجبر معناسنه اولان (عسيف) ك جمعى.

عُسْلُوج [ع، ب] (نبا) هنوز ظهور ايتمش آغاج بوداغى.

عُشّاق [ع، ص] جم : (عاشق) § شرق موسيقيسنده برمقامك اسمى.
« كيرمكده نه‌دن سينهٔ عشاقه توقف
اى تير جفا خانه سنكدر نه تكلف »

عُشْب [ع، س] تازه اوت، تازه چاير.

عُشْر [ع، عد، س] واحد قياسينك اون جزءده بر جزئى ، اونده بر § حد شرعى اوزره محصولات ارضيه‌نك بيت‌الماله عائد اولان اونده برى : عشر شرعى [بو معنايه كوره جمعى : (اعشار) كلير.]

عشرجى == اعشار تحصيلدارى.

عُشْوَه [ع، س] كيجه وقتى اوزاقدن كورينان آتش.

عُصاة [ع، ص] جم : (عاصى) ـ زوربالر، عاصيلر، اطاعتسزلر ـ تشكيل عصات. § كناهكار اولانلر.

عُصارَه [ع، س] ميوه ونبات كبى شيلرك صيقلمق صورتيله چيقان صويى § (طب) معده وامعاده‌كى غده‌لردن افراز اولنان مايع.

عصارهٔ پانقره آسيه == (غلط. طب) معده‌ده پانقره‌آس [١] واسطه‌سيله افراز اولنان وتركيب وخواص اعتباريله لعابه مشابه اولان مايع ـ كه : اغديهٔ نشائيه‌يى اوزوم شكرى حالنه افراغ وبعض مواد شحميه‌يى سويه‌يه تحويل ايدر.

عصارهٔ خس == (طب) آجى مارول دينلان نباتدن استحصال اولنور بر خلاصه‌دركه : امراض عصبيه‌ده مستعملدر.

عصارهٔ معديه == (طب) معده‌نك غشاء مخاطيسندن افراز اولنان، براق، نيم شفاف، طعمى طوزلو واكشى بر مايعدركه : مواد غدائيه‌يى يموشاته‌رق فعل هضمى تسهيل ايدر.

عُصَيْبات [ع ، س] (نبا) قاعدهٔ ورقدن بدء ايله اطرافه تشعب ايدن الياف واوعيهٔ نبات.

عصيبات اولى == (نبا) ذنب استقامتنده اوله‌رق ياپراغى ايكى مساوى قسمه تقسيم ايليان عصيبه‌لر.

عصيبات ثانيه == (نبا) عصيبهٔ اولانك طرفيندن تشعب ايدن عصيبه‌لر.

عصيبات ثالثه == (نبا) عصيبهٔ ثانيه‌نك طرفيندن تعشب ايدن عصيبه‌لر.

عُصَيْبَه [ع، س] (نبا) اوراقى بر طاقم قسملره تفريق وتقسيم ايدن اليافدن هر برى.

عُضال [ع، س] (نبا) اطبانك تشخيص وتداويسندن عاجز براقان مرض. مشكل : داء عضال.

عُضْو [ع، س] ال، آياق، كوز، قولاق، جكر، معده كبى اجزاى حيوانيدن هر برى :
« چيرپنمه، اى الملى، فلاكتلى عضوتر
چيرپنمه، اوزمه چكديكم آلام وغمى يتر »
§ نباتاتك بعض قسملرى.

عضو تذكير == (نبا) چيچكلرده (تويج)

[١] پانقره‌آس : معده ايله ستون شوكى بيننده بولنان بر غدهٔ مهمه‌نك اسميدر.

دينلان اوراق ملونه‌نك داخلنده‌كى اوراق خياطيه ، اتامين.

عضو تأنيث = (نبا) عضو تذكيرك درونده ومركز زهره‌ده كائن قطعه، پيستيل [عضو تذكير ايله عضو تأنيثك هيئت مجموعه‌سى]

عُضْوى [ع، ص] (فيزيولوژى) منشاء، مدت، شكل، صورت نمو، بنيه، تركيب عنصرى اعتباريله جماداتدن متمايز ومتفرق اولان شيلر، جمادك غيرى، حيوانى ونباتى اولان مواد.

غير عضوى = (فيزيولوژى) عضوى يعنى حيوانى ونباتى اولميان مواد، جمادات معدنيات، شبه معدنيات.

كيمياى عضوى = علم كيميانك ـ حيوانات ونباتاتك عضولرنده حصوله كلان ضمغ ، مواد ملونه وسائره كبى غير عضوى موادك صورت استخراج واستحصاللرندن بحث ايدن قسمى .

كيمياى غيرعضوى = علم كيميانك اجسام بسيطه‌دن وبونلرك بربرلريله امتزاجلرندن ويا بالعمل وقوعه كلان تركيبلرندن يعنى حامضات، املحه وغازلردن بحث ايدن قسمى .

عُضْوِيَّت [ع، مص] (مولددر) عضوى اولمه، عضويلك .

عُطارِدْ [ع، س] (قوزموغرافيا) منظومهٔ شمسه داخل اولان سياوات سبعه‌دن برنجيسى، يعنى شمسه الك قريبى[١] ـ كه : غروبدن برآز صوكره و طلوعدن براز اول كوريله‌بيلور . تقويملرده : الندہ چچك بر قيز شكلنده كوستريلور .

§ اساطير يونانيه‌ده مشترينك اوغلى ـ كه : بلاغتك ، سرقتك، تجارتك ، ايصال پيام ومكاتبك الهى اولاق اوزره تصور اولنوردى .

§ اساطير فرسدن (دبير فلك) اولمق اوزره متعارفدر.

عُظَماء [ع، ص] شرف ومنزلت اعتباريله بيوك آدم معناسنه اولان (عظيم) ك جمعى. عظماء ملت.

[١] اوج نقطه‌سنده ايكن شمسدن بعدى (٤١) وحضيض نقطه‌سنده ايكن (٢٨) ميليون ميلدن عبارتدر . قطر حقيقيسى (٣٠٠٠) ميل اولان كوكب مذكور دور نجوميسنى (٨٧) كون ، (٢٣) ساعت، (١٤) دقيقه ، (٢٧) ثانيه‌ده اجرا ايدر .

عُظْمىٰ [ع، ص] الك بيوك ديمك اولان (اعظم) لفظنك مؤنثى : صدارت عظمى .

عُظَيْم [ع ، ص] كميك معناسنه اولان (عظم) ك اسم مصغريدر.

عظيمات سمعيه = (طب) قولاقده‌كى صندوقهٔ طبلى احاطه ايدن و (مطرقه) ، (سندانى)، (عدسى)، (ركابى) ناملريله معروف اولان دورت كوچوك كميكدر كه : بر سلسله تشكيل ايدرلر .

عُفُوصَت [ع، س] آغزى بوروشديريجى طعم ، كككره‌لك.

عُفُونَت [ع ، س] چوروييوب فنا قوقمه § چبان ويارە كبى شيلرك التهابى

§ فنا قوقو، بد رايحه ، رايحهٔ كريهه .

عفونتلنديرمك = چوريدوب قوقوتمق § چبان ويارە كبى شيلرى التهابلنديرمك.

عفونتلنمك = چوروييوب فنا قوقمق § ياره، چبان التهاب پيدا ايتمك .

عفونتلى = (ص) فنا قوقان، چوروييوب قوقان، التهابلى.

عُقاب [ع ، س] طاوشانجيل قوشى ـ كه : بوكا قره قوش دخى دينور .

§ حضرت پيغمبر افندمزك علملرندن برينك اسمى.

(عقاب، باشى چپلاق نوعى)

العقاب = (قوزموغرافيا) كوكب قطبى ايله الدجاجه برجنك نجم غربيسندن كچن استقامت اوزرنده كائن ويكرمى سكز كوكبدن عبارت بر برج اولوب بو برجك الك مشهور كوكبى (نسر الطائر) در .

عنق العقاب = العقاب برجنك بر كوكبى اولوب دردنجى قدردندر .

ذنب العقاب = العقاب برجنك بر كوكبى اولوب اوچنجى قدردندر .

عُقام [ع، ص] پك شديد، تند اولان .

عُقْبىٰ [ع، س، ظ] (اعقب) اسم تفضيلنك مؤنثيدر. اخرت، دار بقا § فى الاصل جزا معناسنه‌در :

« بقا يوقسه دنياده عقباده واردر
بنم وارمى يوقدر ديمك احتمالم »

عُقَد [ع، س] دوكوم ومجازاً امر مشكل معناسنه اولان (عقده) نك جمعيدر:

حلال العقد § (طب) بوينده ، قولتوق آلتلرنده ، قاصيقده بولنان بزلركه : بياض قان طمارلرينك بالانقسام برر كوجه تشكيل ايتملرندن ايلرو كلير.

عقد لنفاويه = (طب) بويونده (صراجه) قولتوق التنده (كوپك ممه‌سى) ، قاصيقلرده (خيارجق) بولنان شيشلر .

عُقْدَه [ع، س] دوكوم ، كره § مشكل ، مشكوك ايش، امور § انسانك شدتله ارزو ايدوب نائل اوله‌مديغى ويا حل وايفا ايده‌مديكى شى ، خصوص : بو ايش بكا عقده اولدى . § (طب) بياض قان طمارلرينك دوكملنه‌رك تشكيل ايلدكلرى كوجه، بز، يومرو § (هيئت) بر سياره محركنك منطقه البروجى قطع ايلديكى ايكى نقطه‌دن هربرى ـ كه : برينه (عقدهٔ رأس) وديكرينه (عقدهٔ ذنب) دينور.

عقدهٔ عراس = نكاح دوكمى ديمكدر.

عقدتان = (هيئت) بر سياره محركنك منطقة البروجى قطع ايلديكى ايكى نقطه‌دن هر برى. (عقدهٔ رأس، عقدهٔ ذنب)

عقدهٔ حياتيه = (نبا) اوراقك ساق اوزرنده ظهور ايتديكى محل . § (طب) دماغ ودماغچه ايله نخاع شوكى آره‌سنده بولنان بصلهٔ سيسائيه‌نك اوكنده بولنان حزمه‌لرينك بربرندن آيريله‌رق زاويه تشكيل ايلدكلرى محل ـ كه : بورايه بر ايكنه باتيرلسه درحال حيوان هلاك اولور .

عقدهٔ سفلا = (هيئت) قمرك نصف كرهٔ شماليهٔ سمادن نصف كرهٔ جنوبيهٔ سمائيه‌يه مرور ايدر ايكن دائرهٔ خسوفى قطع ايتديكى نقطه ، (عقدهٔ سقوطيه) .

عقدهٔ عليا = (هيئت) قمرك نصف كرهٔ جنوبيهٔ سمادن ، نصف كرهٔ شماليهٔ سمايه كچر ايكن دائرهٔ خسوفى قطع ايلديكى نقطه، (عقدهٔ صعوديه) .

عقدهٔ درون = كوكل دردى.

عقده كشا = مشكلى حل ايديجى.

عقده كير = دوكوملى || مشكل ، مشكوك .

عقدوى = (ص) عقده، دوكوم، يوماق شكلنده اولان .

عُقْر [ع، س] قيصير اولمه ، قيصيرلق § منكوحه‌نك بهرى § منظومه‌نك الك پارلاق اولان بيتى § اصحابنك عدم اقتدار واختصاصلرندن دولايى اداره اولنمق ومقابلنده هرسنه بر مقدار شى آلنمق اوزره ميرى‌يه ترك ايلدكارى اراضئ جسيمه حاصلاتندن اصحاب مذكوره‌يه عائد حصه ويا بوحصه‌نك بدلى . { بوقبيل حصه‌لر عراقده پك چوقدر }

عُقَلاءْ [ع، ص] جم : (عاقل) عقل صاحبلرى ، عقللى اولانلر § عقللى كچنمك ايستين :

« قواى ذهنيه منع تجاوزدن ماعدا هر درلو قيوددن ، مؤاخذات عقلادن، هر نوع معارضدن مصون ايدلمش...»

عقلا دنباكى = برشى بيلمديكى حالده عقلليلى طاسلايان .

عقلالق = عقل فروشلق .

عُقْم [ع، س] عقيملك ، قيصيرلق § ثمره‌سزلك .

عُقَماءْ [ع، ص] جم : (عقيم) . ذريتى اولميان ادملر .

عُقُوبات [ع، س] جم : (عقوبت) قصص و مجازات شخصيه، عقوبتلر .

عُقُوبَتْ [ع،س] عذاب، جزاء، مجازات، اذيت، اشكنجه .

عقوبتلى = اذيتلى، اشكنجه‌لى.

عُقُودْ [ع، س] جم : (عقد) و (عقده) عقدلر، عقده‌لر § اجراسى تعهد اولنان شيلر .

وسط العقود = (قوزمو) دلفين صورت جنوبيه‌سنك بركوكبى .

عُقُوقْ [ع، س] آنايه ، باباية عاصى اولمق: عقوق والدين .

عُقُولْ [ع، س] جم : (عقل). عقللر ، ذهنلر : عقول ضعيفه اربابى.

عُكابْ [ع، س] توز، غبار، دومان.

عُكّاشْ [ع، س] اورومجك ارككى .

عُكّاظْ [ع، س] مشاعره ، مناشده ايچون قوريلان بازار يرى : سوق عظام.

عُكُوس [ع] جم : (عكس). عكسلر :

«اونك عكوس جماليله غشى اولان دريا
آچاردى روحمه پك اينجه حسلى بر رؤيا»

عُكُوفْ [ع، س] برشيئه مداومت اوزره اقبال كوسترمه، كوستريش.

عُلْبَه [ع، س] بيوك قوطى § قوچى § صندوق.

عُلَماءْ [ع، ص] جم : (عالم). علمى اولان ذوات، عالملر : علماى كرام .

علماى عاملين = علمى موجبنجه حركت ايدن عالم ذوات .

عُلُوّ [ع، س] يوكسكك، معناً يوكسكلك ، رفعت :

«اى تعالى ايلدكجه ايلين حيران بنى
خاك پاى ايتدى سكاميل علو شان بنى»

علو جناب = عالى جنابلق، سماحت، كرم:

«جنودمزده علو جناب وشان واردر
بزه امان ديينه هر زمان امان واردر»

علوشان = شان وشرفك عالى اولمسى .

علو همت = غيرت وهمتك بيوك اولمسى.

عُلْوانْ [ع، س] تفاخر، اوكونمه § رساله‌نك ديباجه‌سى .

عُلُوفْ [ع، س] علفك جمى، حيوان يملرى.

عُلُوفَه [ع، س] عسكر و سائره‌يه اوقات معينه‌ده ويريلان معاش : علوفهٔ سپاهيان .

علوفه جى = اسكى برصنف عثمانلى سوادى عسكرى .

علوفه‌لى = موظف، معاشلى [تعبيرات قديمه‌دندر .]

عُلُومْ [ع، س] (علم) كـ جمى علملر .

علوم عاليه = صرف ونحو كبى علومك تحصيلنه واسطه اولان علملر .

علوم ثاليه = اعدادى مكتبلرنده تدريس اولنان علوم ، مقدمات علوم .

علوم سياسيه = كافهٔ اقساميله حقوق، اصول ماليه، اصول اداره ، علم ثروت ، استاتستيق، تاريخ، جغرافيا ، عهودوسائره.

دار لعلوم = مدرسه، مكتب، محل تحصيل.

عُلْوى [ع، ص] (علوه) منسوب، يوكسك، عالى، مرتفع. (سفلى) نك ضدى. «عالم بالايه سوق ايلر بوعلوى جان بنى»

§ (هيئت) شمسدن بعدلرى كرهٔ ارضك بعدندن زياده اولوب دور مرئيلرنده بتون قبهٔ سمايى سير ايدر كبى مشاهده اولنان سيارات.

علويات = علوى اولان شيلره متعلق.

علويان = ملائكهٔ كرام || سيارات، نجوم.

علويّت [ع، ح] علويلك ، يوكسكلك، رفيعلك، رفيع و بلند اولمق:

«بو بر ظفركه : پينده جهان علويت
بو برظفركه : اوكنده طبعهٔ سطوت»

§ (ادبيات) غايت عظمتلى، غايت صفا بخش وجدان برصورتده سويلنان سوزلر .

عُلى [ع، ص] علو شان و شرف صاحبى كيمسه‌لره وصف اولور .

عُلْيا [ع، ص] (اعلى) نك مؤنثى : مهدعليا، عتبهٔ عليا .

عُمّالْ [ع، ص] جم : [عامل] : عمال نبوى.

عُمّانْ [ع، س] دكز ، بحر ، يم § بيوك دكز ، بحر محيط ، يم بى پايان .

«بو دم اولمازمى عمر ناساز
عمان دهرده لنكر انداز»

§ (جغرافيا) جزيرة العربك ساحل جنوبيسنى احاطه ايدن بحر كبير ، عمان دكزى . § جزيرة العربك جنوب شرقيسنى تشكيل ايدن خطهٔ واسعه : عمان قطعه‌سى .

عُمْدَه [ع، س] اعتماد اولنه‌جق محل ، طيانيله‌جق ير § معتمدعليه § عمومك معتمدى اولان كيمسه ، رئيس : عمدة الاسلام .

عُمْر [ع، س] مدت حيات : طول عمر § ديريلك، زندكى، حيات :

«يادكده مى طوغديغك زمانلر
سن آغلر ايكن كولردى عالم
بر اويله عمر كچيركه اولسون،
موتك سكاخنده ، خلقه ماتم»

§ غائلەسزجە ، صفای خاطر ایلە یشایش ، حضور ایلە یشامە .

عمر اوتی = (نبا) (خشیشة الدینار) ذات الفلقتین شعبەسنك انجریە فصیلەسنە منسوب بیرا اعمالندە مستعمل بر نبات .

(عمر اوتی)

عُمْران [ع، س] {عینك کسریلە غلطدر.} معموزلق، معموریت. § مدنیت، ترقی.

عمرانی = عمرانە ، معموریتە ، مدنیتە منسوب ومتعلق .

عُمْرَه [ع، س] حج موسمنك غیرندە کعبة اللهی ومکهٔ مکرمەنك مواقع سائرهٔ متدسەسنی زیارت ایتمە : عمرهٔ نبوی .

عُمْق [ع، س] درینلك ، قیو، دکز، نهر، خندق کبی شیلرك سطحندن قعرینە، دیبنە قدر اولان بعد .

§ (هندسە) اجسامك ، اجسام مجسمەنك حاوی اولدیغی ابعاد ثلثەدن بری ـ کە : یوقاریدن آشاغی‌یە دوغری اولان بعددن یعنی درینلکدن عبارتدر .

عمقاً = عمق جهتیلە، درینلك اعتباریلە.

عُمُوم [ع، س] هپ، بتون، جملە، کافە : « کویاکە حیات اجزای عالمك عمومنە سرایت ایتمشیدی . »

§ جملەیە شامل اولمە . § بتون انسانلر ، بتون ناس .

عموماً
بالعموم
علی العموم
} جملةً ، هپ بردن ، عمومیت اوزرە . هپسنە شامل اولەرق .

عمومی = عمومە منسوب، جملەیە متعلق.

عمومیت = (مولددر) عمومیلك، عمومی صورتدە .

عموم وخصوص مطلق = (منطق) یالکز بری دیکرینك بتون افرادینی جامع اولان ایکی کلمە آرەسندەکی نسبت : انسان، حیوان کبی .

عموم وخصوص من وجه = (منطق) بر مادەدە اجتماع ، ایکی مادەدە افتراق ایدن ایکی کلمە آرەسندەکی نسبت ، انسان، بیاض کبی .

عُمُومَت [ع، س] عموجە اولمق، عموجەلق.

عُمُوهَت [ع، س] اتخاذ خط حرکتدە دوچار تردد اولمق .

عُمْیَه [ع، ص] آزغین وکمراه اولان .

عُنّاب [ع، س] حناب دنیلان معروف میوە ـ کە : قوغی قرمزیجە و چکردکی غایت سرتدر .

یبانی عناب = (ذات الفلقتین شعبەسنك عنابیە فصیلەسندن بر نباتدر .

عنابیە = (نبا) عناب آغاجی انواعندن اولان اشجارك منسوب بولندقلری فصیلە .

عُنْصُر [ع، س] اصل، اساس، مادە، مادهٔ اصلیە § اصل، حسب § (کیمیا) آلتون، کموش کبی هر جزئی بر جنسدن اولان اجسام بسیطە، اجسام بسیطەیی تشکیل ایدن بسیط مادەلردن هر بری § بر قوم ومدن آیریلوب مستقلاً بر هیئت، فرقە تشکیل ایدن قسم. [جمعی عناصر کلیر] :

« ای غفل امنیت آوارە قوافل
عنصرلری محو ایلیان ای ضربهٔ هائل »

عُنْصُل [ع، س] (نباتات) آطە صوغانی دنیلان نبات کە : شروبی امراض قلبیەیە و فساد دمە و ذات الجنبە قارشی طبدە مستعملدر .

عُنْف [ع، س] شدت، سرتلك، ملایمتسزلك، قبالق (رفق)ك ضدی :

« وعدە کزکلدی دیە عنف ایلە ایلر تعجیل »

عنفی = جبری، زور ایلە ، عنفە منسوب.

عُنْفُوان [ع، س] کنجلك، کوزللك هنکامنك ابتداسی، برشیئك تازەلك زمانی: عنفوان شباب .

عُنُق [ع، س] بوین، کردن، جید [جمعی اعناقدر] § (نبا) نبات واشجارك ساقی ایلە جذرینك فصل مشترکی اولان نقطە .

ضرب عنق = بوینی اورمە.

عنق الدجاجە = (قوزموغرافیا) الدجاجە صورتنك مشهور ومعروف اولان بش کوکبك بریدر .

عنق الحیە = (قوزموغرافیا) الحیە صورتنی تشکیل ایدن یکرمی بش کوکبك اك معروف اولانیدر .

عُنْقُود [ع، س] صالقم، میوە صالقمی . § (نبا) محور اصلی دینلان اصل صاپ اوزرندە و (ذنیبات تالیە) تعبیر ایدیلان صاپجقلر بینندەکی آچیقلغك یکدیکرە مساوی اولمسندن عبارت اولان وضعیت ازهار .

عنقود بسیط = محاور ثانیە اوزرندە بر چیچك بولنان صالقم .

عنقود مرکب = یرر چیچکلە منتهی اولمسی لازمکلان محاور ثانیەسی قسماً ویا تماماً محاور ثالثە ورابعە حصولە کتیرن صالقیم .

عنقود هرمی = اوزوم صالقیمی، اوزوم صالقیمنە بکزەین .

عُنْوان [ع، س] اسم، وصف، لقب :

« عثمانلی اوت ، بو شانلی عنوان
اعدمزی ایتدی آفرین خوان »

§ سرنامە، سرلوحە، دیباجە : عنوان مقالە، عنوان رسالە .

عُنْوَه [ع، مص] زور ، جبر کوسترمك، قهر ایتمك .

عنوةً = ضرب دست ایلە، جبر وقهر ایلە: استانبول عنوةً فتح ایدلدی .

عُنَیْق [ع، س] (عنق)ك اسم تصغیریدر. بوینجق، کردنجك § (صب) دیشلرك (تاج) اطلاق اولنان قطعەسیلە (جذر) دنیلان کوکی بینندەکی کوچوك عقدە § (نبا) رأس وحیدالوریقك وریقات متصلەسندن سربست بولنان پارچەسنك ابتدا ایلدیکی ومذکور وریقاتدن متشکل اولوب (انبوبە) دنیلان قسمك نهایت بولدیغی (خص) .

عُود [ع، س] (نباتات) وحیدالفلقە شعبەسندن مریقادە اون قدر نوعی بولنان وباشلوجە هندن کلان بر آغاجك اسمی ـ کە : یاقلدیغی زمان کوزل قوقو انتشار ایدر : عود آغاجی § معروف کیریشلی چالغی، لاغوتە :

« یوکسەلت ادای نغمهٔ رقت فزودکی
مطرب نوای آهمە بکزدت سرودکی
دکدیرەرك جانمە مضراب عودکی »

عودالعطاس = (نبا) غبـاری غایتله مخرش بر نوع نبـات که : یوکا لسانزده

(عود آغاجی)

عودالقرح = (طب) بر نوع قرحه‌که : توسع ایتمیوب مضرتی بولندیغی موضعه منحصردر.

عودی = عود دنیلان چالغیی چالان § (نبا) عودشکلنده اولان نباتات، اوراق.

عهده [ع، س] دائرهٔ حق و مالکیت ‖ بحق اجرا ، تمامیله بجرمك .

(آمریقا عود آغاجی)

عهده‌سندن کلمك = حقی ادا ایتمك ، حقیله یاپمق ‖ اوزرینه، بوینته آلمه، کفالت.

العهدة علی الراوی = صدق وکذبی‌نك مسئولیتی راویسنه عائددر، دیمکدر .

عهود [ع، س] جم : (عهد) . شفاهی و تحریری ویریلان سوزلر : عهود عتیقه، عهود مرعیه .

عیوب [ع، س] جم : (عیب) . عیبلر، قصورلر.

ستارالعیوب = قوللرینك قباحتلرینی ستر ایدیجی اولان جناب حق .

ستر عیوب = عیبلری اورتمك .

عیون [ع، س] کوز وقایناق معناسنه اولان (عین) ك جمعی، کوزلر ، پیکارلر، قایناقلر .

عیون البقر = بر جنس ایری، سیاه دانه‌لی اوزوم.

غ [ت، ع، ف] الفبای عربینك اون طقوزنجی و ترکی الفبانك یکرمی ایکنجی حرفیدر . ابجد حسابنده صوك حرف اولمق اعتباریله بیك عددینه اشارت اولدیغی کبی صاغر و دیلسزلره مخصوص الفباده شکلی شودر

غ ---- کوفی

غ ---- تعلیق

غ ---- ثلث

غ ---- نسخ

غ ---- سیاقت

غ ---- توقیع

غ ---- دیوانی

غ ---- جلی

غ ---- اجازت

غ ---- رقعه

غ ---- ریحانی

غ ---- شجری

غائِب [ع، ص] حاضر اولمیان ، کورنمیان (حاضر) مقابلی § نره‌ده اولدیغی معلوم اولمیان : غائبده‌کی جفر ایله بولنماز § ضایع § (صرف) متکلم و مخاطبدن غیری اولان شخص .

ضمیر غائب = (صرف) (او) ضمیری .

غائب ایتمك = ضایع ایتمك || کوره‌مامك ، کندینی غائب ایتمك = عقلی باشندن کیتمك ، نه‌یاپدیغنی بیلمامك .

غائب اولمق = ضایع اولمق || کورنمامك .

غائبانه = (حال) کورمیه‌رك ، کورنمیه‌رك ، آرقه‌دن ، یوزه قارشی اولمیه‌رق || شخصاً طانیمدیغی حالده .

غائِط [ع، س] (طب) انسان قازوراتی ، نجاست : مواد غائطه .

غائِله [ع، س] صیقندی ویریجی ماده ، کیفیت ، حلی موجب تعب اولان ایش § محاربه ، مسئله : غائلهٔ زائله . [جمعی : غوائل کایر .]

غائی — غائیه [ع، ص] غایه‌یه ، مقصد و نتیجه‌یه عائد و متعلق :

علت غائیه = بر ایشك مقصد و نتیجه‌سی ، مرام ، غایه .

غابِر [ع، س] عربیده (مضارع) صیغه‌سنه دینور .

غابِن [ع، ص] (حقوق) آلیش و یریشده حیله ایدن ، معامله‌ده آلداتان : بایع غابن .

غابه [ع، س] صیق اورمان ، آرسلان یتاغی اولان اورمان : اسدالغابه .

غابی [ع، ص] احمق ، ابله ، بی‌شعور .

غابیه [ج، س] (بحریه) اوچ پارچه‌دن مرکب کمی دیرکنك ایکنجی دیرکی یعنی آنا دیرکارك اوستنده‌کی ایکنجی صره دیرکلر، غابیه سرنی.

غابیه یلکنی = بودیرکه چکیلان یلکن.

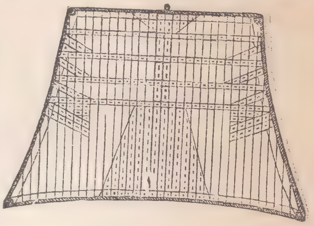

غابیه یلکنی

غار [ع، س] مغاره، کهف.

غار شریف = حضرت فخر کائنات افندمزك مکه‌دن مدینه‌یه هجرتلرنده اشرای قریشك تعدیاتندن اجتناباً اختفا بیوردقلری مغاره:

«زیر طاق سرده اولمش عقل وحی آور نهان
صانکه ایتمش کندینی غار ایچره پیغمبر نهان»

یارغار = مذکور مغاره‌ده حضرت نبئ محترم افندمزه رفاقت بیورمش اولان جناب ابوبکر الصدیق.

حب الغار = (نباتات) دفنه آغاجنك دانه‌سی دفنه آغاجی.

غارت [ع، س] یغما، چاپول § (ازمنهٔ سالفه‌ده) دشمن طوپراغنه یغما ایچون اجرا ایدیلان هجوم:

«کلمش بر اولوب جنکه برودتله حرارت
ایتمش او جسم اردونك آرامنی غارت»

غارتکر = یغماجی، چاپولجی.

غارت ایتمك = یغما ایتمك.

غاردیا [ج، س] نوبت، نوبت محلی، وارده.

غاردیان [ج، س] {Gardien} قرانتنه، حبسخانه محافظی، نوبتجیسی § قولجی، بکجی.

غارصون = [ج، س] (Garçon) دلیقانلی، اوغلان § بکار، ارکن، عزب § لوقانطه، اوتل، قهوه‌خانه وسائره خدمتجیسی.

غاریه [و، س] (نباتات) دفنه، طارچین کبی نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله: غاریه فصیله‌سی.

غاز [ج، س] (Gaz) صاب ومایع اولمیوب هوا کبی قوهٔ اتساعیه و طیران خاصه‌سنه مالك اولان جسملر - که: بونلرك ذراتی بیننده‌کی قوهٔ دافعه قوهٔ جاذبه‌دن زیاده‌در. [اجسام صلبه‌ده قوهٔ جاذبه دافعه‌دن افزون، مایعاتده هر ایکی قوت مساویدر.] {اجنبی اولان بوکلمه‌یی: (غازات) صورتنده جمعلمك یاکاشدر. معدن کومورینی یاقه‌رق استحصال ایدیلان و بوریلر واسطه‌سیله ایستنیلان محللره سوق اولنان مادهٔ طیاره که: شعله ایله اشتعال ایدر: هوا غازی § یردن چیقان و پترول دنیلان مایع معدنی‌یه دخی هر نصلسه اطلاق ایدلمکده‌در: غازیاغی § (ذکر جزء، اراده، کل قبیلندن اوله‌رق) لامبه § پك اینجه تول، دولبند، بورومجك.

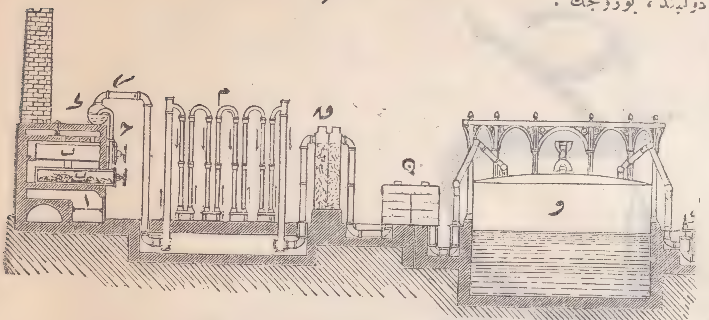

(هوا غازی استحصالنه مخصوص غاز خانه)

غاز مصفی = (طب) جریحه‌لری صارمق ایچون استعمال ایدیلان سیرك طوقونمش تمیزلنمش بز.

غازخانه = (غلطدر) هوا غازلرینك استحصال وتوزیع اولندیغی محل.

غازوز [ج، س] لیمون طوزیله شکر ویا بعض حامضلردن یاپیلان بر نوع کوپوریجی شربت: لیموناد دو غازوز (Limonade de gazeuee).

غازه [فا، س] نسوانك یوزلرینه سوردکلری دوزکون. قزیللق: غازهٔ رخسار عروس.

غازی [ع، ص] غزا ایدیجی، ایدن، اهل غزاء: غازئ شهرتشعار [جمعی: (غزاة) کلیر.] § نسوانك کردنلرینه طاقدقلری برنوع زینت آلتونی: غازی آلتونی.

غازیه [ت، س] صاری قیر چیچکلی § میموز انواعندن برکوچوك آغاج.

غاشیه [ع، س] فی الاصل قیامت معناسنه‌در § اورتو، رار، پرده § آت اکرینك آلتنه اورتیلان صیرمه‌لی ویا شریدلی اورتو، خاشه:

«برك زر پر نقش ایله کاشنده وزاندر
کویاکه صبا غاشیه بر دوش خزاندر»

غاصب [ع، ص] غصب ایدیجی، ایدن، زورله قاپوب آلان، صاحبنك اذنی اولمقسزین برمالی، برشیئی جبراً آلان.

غاغا ویا:

غاغه [ت، س] طیورك دوداق و دیش خدمتنی ایفا ایدن بوینوز کبی سرت عضو، یم طوپلامغه، قاشینمغه، مدافعه‌یه یارار، منقار.

غاغالاشمق = قوشلرك غاغالری واسطه‌سیله بربرینی قاقوب غوغا ایتمك.

غاغالامق = قوش غاغه‌سیله اوروب قاقمق.

غافر [ع، ص] مغفرت ایدیجی: جناب غافر الذنوب.

غافل [ع، ص] غفلتده بولنان، اهمال ایدن، ایلروسنی ای دوشونمین، دقتسز، احتیاطسز:

«الله نه‌در؟ دینجه غافل
الله‌دیوب خموش اولوردل»

غافلانه = غافل اولانه یاراشیر صورتده، دقتسزلکله، احتیاطسزلقله، بی‌خبرانه.

غافل اولامق = غفلتندن، دالغینلغندن استفاده ایتمك.

غالب [ع، ص] غلبه ایدیجی، اوستون کلن، غلبه چالان:

«غوغای سخنده غالبم بن»

§ دها قوی، دها مأمول: ظن غالب، احتمال غالب؛ فرقهٔ غالبه:

«وجه براقنك اصحاب صفا
حمرتی غالب ایدی دیر حقی»

غالبا = اك قوی احتماله کوره، ظنمه کوره || احتمالکه.

غالبانه = غالب اولانه یاقیشیر صورتده، غلبه چالمش اولدیغی حالده.

غالبیت = غالبلك، اوستونلك (مغلوبیت) مقابلی: «اشعهٔ شمشیرلری بر اقلیمه پرتوبخش اولمدن اول آوازهٔ شهرت غالبیتلری منتشر اولدقچه سمعنا واطعنا جوابیله تلقی اولنوردی.»

غالطه [ج، س] (Galetta) پکسماد، فرنده زیاده پیشیریله‌رك قورودلمش اتمك.

غالواپونکتور [ج، س] تأبیر، غالوانی صورتیله تأبیر.

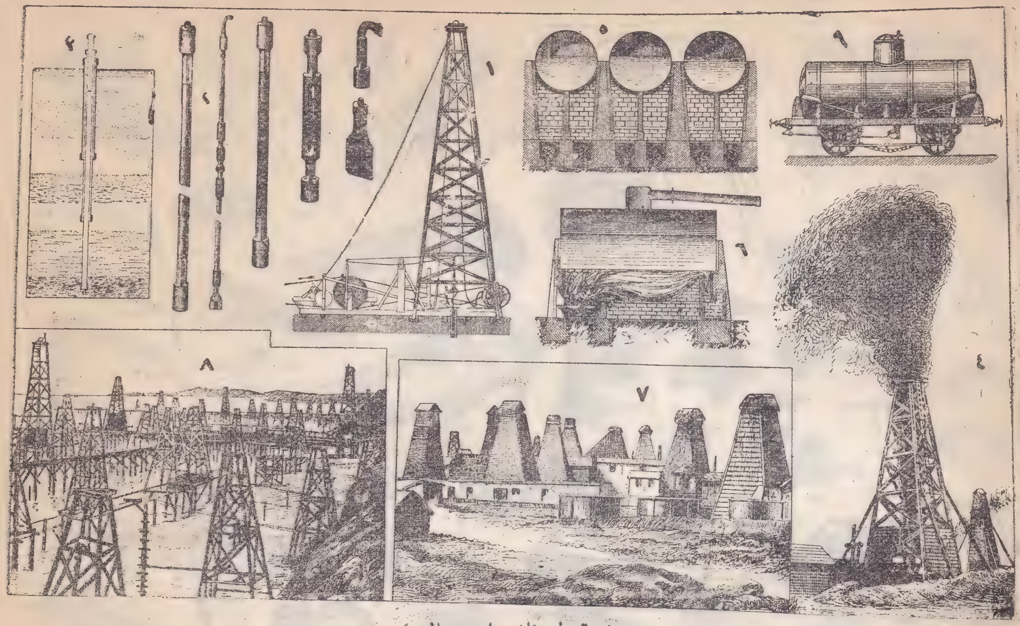

(پترول غازى استحصالى)

١ — . برغاز منبعنك آچلمسى ايچون جهاز [آ — برغاز منبعنك فوهه‌سى — ب ، صونده جهازى — س ، (دم طلومبه‌سى تحريك ايدن وينچ — د ، صونده‌لرى اصواد ايدن وينچ — ف ، سهپا ع ، بخار ماكنه‌سنك موضعى] ٢ — صونده والات وادواتى ، ٣ — بر غاز منبعنك مقطوب حالنده مقطعى [ن — قيونك ارتفاعى و ، صو ، ب قرم طبقه‌سى — كيل طبقه‌سى ، س — متكثبات ، س — تحتانى كيل طبقه‌سى ت ، قوملى پترول طباقه‌سى] ٤ — باكوده ايشليان بر پترول قيوسى — ، ٥ ، ٦ پترول تقطيرينه مخصوص اوجاق ، ٧ — روسيه‌ده ضابونجيده پترول استحصالى ٨ — تحت البحر منبع قيولرى — ٩ ، پترول نقليات واغونلرى .

غالُوش [ج،س] (قالوش) پوطين اوستندن كييلان قوندره .

غالوانو پلاستى [ج، س] (حكمت) بر معدنك وزرينه اصول مخصوصه حكميه وجهله ديكر بر قشر معدنى كچيرمك طريقى ، يالديزلامه صنعتى .

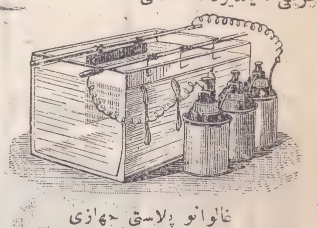

غالوانو پلاستى جهازى

غالوانوقوتر [ج،س] (طب) الكتريقله ايشلر التدركه: پلاتيندن معمول قطعه‌سنى الكتريق جريانى نار احمر وبعده نار ابيض حالنه كتيرر. بو آلت درجهٔ حرارته كوره طبابتده قاطع تزف وبعضاً آلت قاطعه كبى استعمال ايديلور .

غالُون [ج، س] يوك صو وسائره شيشه‌سى § ٢٧٧ پوس استيعابنده مايعات اولچوسى § (بحريه) وچ كوكرته‌لى بر نوع اسكى حرب كميسى .

غالوانومتره [ج،س](Galvanométre) مقياس جريان الكتريق ، الكتريق جريانلرينك موجو- ديتنى، استقامتنى، شدتنى تقدير وارائه ايچون استعمال ايديلان برنوع آلت .

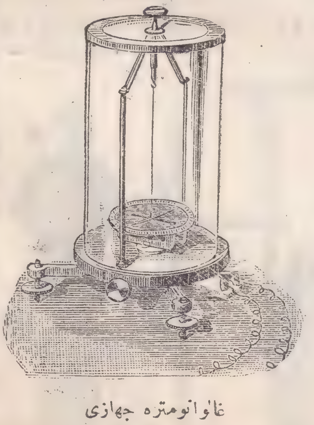

غالوانومتره جهازى

غالى [ع، ص] دكرندن زياده بهالى، امثالنه وره زياده قيمتلى .

غالى } **غالوت** } [ج، س] (بحريه) آلچاق وآلتى دوز بر نوع اسكى كمى .

غالوريدا [ج، س](حيوانات) ترلاقوشى جنسندن بر عتيقه مخصوص برقوش.

غالوريدا

غاليديكتيس [ج، س] حيوانات . Galidictis ذات الثدايادن اكل اللحوم حيوانات جنسندن ماداغاسقاره مخصوص اوزون قويروقلى اوزوى چيزكيلى برحيوان د

(غاغالر)

۱ — قره پاپاغان ، ۲ — ئەنى قونيات قوشى ، ۳ — قرطال ، ٤ — طوغان ، ٥ — آمريقا اق باباسى ، ٦ — برنوع اغاج قاقان ، ۷ — آفريقا پاپاغانى ، ۸ — لەمودون ، ۹ — كركردان قالەلؤس ، ۱۰ — انفى قالەئو ، ۱۱ — ديكر نوعى ، ۱۲ — اوريسر ، ۱۳ — پودارژ ، ۱٤ — مەليسوغا ، ۱٥ — قسقورهينك ، ۱٦ — هەمينيات ، ۱۷ — اوروجك قوشى ، ۱۸ — بابل ، ۱۹ — قاسيق قوشى ، ۲۰ — آفريقاآغاجقاقانى ، ۲۱ — هليبالمنقار ، ۲۲ — ژدوسپيز ، ۲۳ اسكتە نوعى، ۲٤ — قارغه ۲٥ — شاسمودينغ ، ۲٦ — ظرافا قوشى، ۲۷ — يبانى كوكرجين، ۲۸ — بغداد كوكرجينى، ۲۹ — پولونيا كوكرجينى، ۳۰ — بچ طاوغى ، ۳۱ — پوكس، ۳۲ — آناستوم ، ۳۳ — هندستانليلكى ، ۳٤ — ژابيرو ، ۳٥ مصر طوزناسى ۳٦ — بالانيسب، ۳۷ — ئى بيس ، ۳۸ — اووست ، ۳۹ — نورونورنيك ، ٤۰ — تللى طورنه، ٤۱ — ونشو، ٤۲ — فورطنه مارطيسى، ٤۳ — بوكسقا قوشى، ٤٤ — اوردك ، ٤٥ — ديكر نوعى ، ٤٦ ساكيديونيس ، ٤۷ — شمال مارطيسى ٤۸ — دره قوشى، ٥۹ — آپترى ٥۰ — هسيەرونز ، ٥۱ — اورنيتورفينك ، ٥۲ — قابلومبغه .

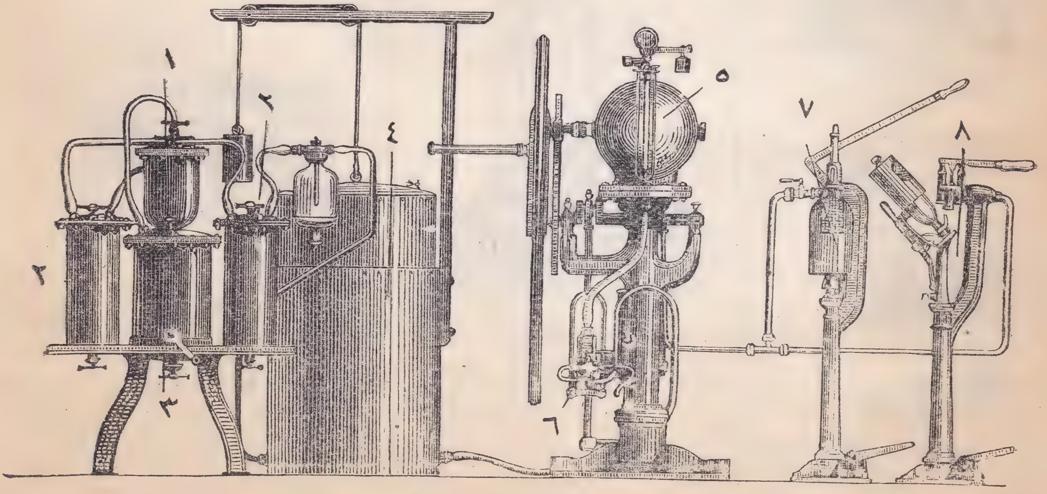

غازوز ماكنەسى

۱ — حاض محفظەسى، ۲ — مغسل ۳ — حاص قاربون مولدى، ٤ مقياس غاز ٥ — مكثفه، ٦ طلونبه، ۷ و ۸ — غازك شيشه وسيفونه ملاسنه مخصوص الات.

غالیه } [ع، س] مسك و عنبردن مركب
غالیا } كوزل قوقولی سیاه برمعجوركه: نسوان طرفندن صاچه وقاشه ـ بويا مقامنده سوریلور . غالیه‌مسك ، غالیه‌فام :
« دواتی غالیه‌دان و بخوراولور قلمی بنفشه‌زار بهشته‌دونرسواد رقم»

غالیه‌بار == كوزل قوقولی شی صاچان .

غامبه [ج، س] (بحريه) خلاطك طولاشيق اولمسی حالی .

غامِر [ع، ص] (اراضی حقنده) خراب، غیر معمور ، ایصسز § متروك : اراضئ غامره .

غامِض [ع، ص] مغلق، مبهم، اكلاشلمسی كوچ اولان: مسئلهٔ غامضه § (كنه) [جمعی (غوامض، غموض) كلير .]

غامضه == (غامض) اولان كيفيت .

غابريق [ج ، س] (بحريه) بريق صولنده و طوپله مجهز سفينهٔ حربيه .

غانبوط [ج ، س] (بحريه) قروتك كوچوكی اولوب دها آز طوپی حامل اولان وغراندی وميزانه ستونلرنده سرنلری بولنميان (صنف خامس)دن كوچوك اخشاب سفينه .

غاناقو [ج، س] حيوانات ذات الثدیانك لاما نوعندن اولوب آمريقای شمالی وجنوبيده حال وحشتده يشار .

غاناقو

غانغا [ج، س] (حيوانات) طيوردجاجه‌دن اولوب قويروغی اوزون و اينجه ، وجودی منتظم ورنكلیدر عوام لسانده بو رنكندن طولايی (زمرد آنقا) دیرلر .

غانغا

غانغرن [ج، س] (طب) (Gangrene) بر جر بحه‌نك تداو يسزلك يوزندن آزه‌رق غیر قابل التيام بر حاله كلسی حياتی غائب ايلمسی ـ كه : آيقلانمدیغی حالده كيتدكجه توسع ايدوك بولنديغی موضعك قطعنی استلزام ايدر .

غانم [ع، ص] غنيمته نائل اولان ، [(مغتنم) دها مستعملدر]

غانماً == غانم اوله‌رق : غانماً ومظفراً .

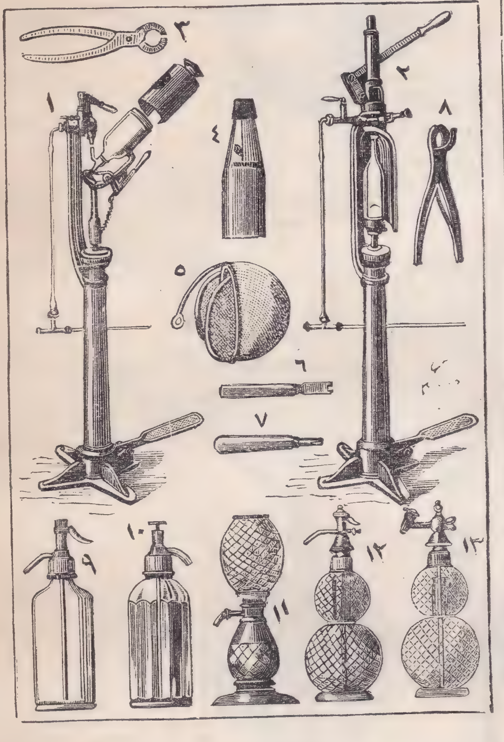

غازوز سيفونلری

١ ـــ سيفونك صورتی املاسی ، ٢ ـــ شيشه‌لرك صورت املاسی ٣ ـــ قيصاچ ، ٤ پول شيشه ، ٥ ـــ قپاق ، ٦ ـــ سيفون مفتاحی ٧ مقلب سباب ، ٨ ـــ قپاق آچه‌جق مفتاح ، ٩ ـــ مانبوله‌لی سيفون ١٠ ـــ پيستونلی سيفون ، ١١ و ١٢ ـــ مولد غاز (بيليج يا‌بغه مخصوص ماكنه) ١٣ ـــ موصللی مولد غاز .

غاوی [ع، ص] آزغين، يولدن چيقمش، كمراه : غائل غاوی . [جمعی : (غاوون) كلير .]

غاوپيال [ج، س] حيوانات زاحفه‌دن تمساحيه فصيله‌سنه منسوب اولوب اوزدی خراشقله مستور وآغزی اوزون و زياده مخوف بر تمساحدر هندستانده غانژ نهرنده يشار .

غايات [ع، س] جمع : [غايت]: هندسه‌نك موضوع و غايانی § نتائج ، مرام مقصد .

غايت [ع، س] صوك، نهايت، انجام : « بولماز او تجليات غايت اعدادنصل بولور نهايت» § نتيجه، مقصد، مرام : ادات مبالغه : غايت لطيف § پك، زياده ، صوك درجه‌ده :
« ساحلده‌كی اماكن اولمغله بحره عاكس بر رسم ايدردی تشكيل غايت بلند وپهنا»

غايتله } == صوك درجه‌ده .
بغايت }

غايتسز } == نهايتسز، صوكسز، حسابسز، پك چوق .
غاب يت }

غاية الغايه == الك صوك درجه‌ده. [مخففی : (غايه) وجمعی : (غايات) در .]

غايده [ج، س] بر طلومه كچيرلمش قاميشدن عبارت بسيط بر آلت موسيقيكه : اكثريا كويلولر چالار .

غايزر [ج، س] (Geyser) (طبقات) (متناوية الجريان) صيجاق صو معدنلری . تحت الارض ترشح ايدوب غايت صيجاق اولان بعض تصعدات بخاريه‌يه تصادف ايدن و بر منفذ بوله‌رق فيشقران مياه حاره .

غايه [ج ، س] [غايت] مقصد ، مرام، نتيجه، مطلب .

غباوت [ع ، س] ضعف عقل، قالين قافالق، بطائت انتقال .

غبراء [ع ، س] {اغبرك مؤنثيدر .} ير، يريوزی، روی زمين، كرهٔ ارض : ساحهٔ غبراء :
« اول مرتبه ياغاردی انوار آسماندن اظهار عجز ايدردی چكمكده صانكه غبرا »

غبغب [ع، س] چكه آلتی، چفته كردان، صفاق : غبغب سيمين .

غبن [ع، س] معامله‌ده، آليش ويريشده آلداتمق .

غبن فاحش == (فقه) عروضده نصف عشر، حيواناتده عشر، عقارده خمس مقداری ويا دها زياده آلداتمقدر .

غبى [ع، ص] غباوت ایله متصف اولان، ذکاسی اولمیان، بطائت انتقالی اولان، قابلیتسز.

غثیان [ع، س] قوصمه، استفراغ، قی § بولانتی، بولاندی.

غداء [ع، س] قوشلق طعامی [لسانمزده بسلییجی ماده معناسنه اولەرق کسر غینله استعمال ایدیلان (غذاء) کلمەسی افاده ایدر.]

غدار [ع، ص] غدر ایدیجی، متعدی، متجاوز: دلبر غدار.

غدارانه = مرحمتسزجەسنه.

غداره [ع، س] ایکی طرفی کسکین بر نوع قلیچ، اوزون قما.

غدر [ع، مص] وفاسزلق، مرحمتسزلك § حقسزلق.

غدر [ع، س] کول، طورغون صو، صو بریکنتیسی:

« القطرة تدل على الغدير »

غدیری = (حیوانات ونباتات) کولده یشایان، کولده بولنان.

غرّاء [ع، ص] پارلاق، منور، لامع § کوزل، کوستریشلی، نمایشلی، مشعشع:

ای صحن مظلم ... اوت ای صحنهٔ غرا
ای صحنهٔ ذی شعشعهٔ هاٸله پیرا »

§ لطیف، نظر ربا:

کویا بورینور بهشته صحرا
فکر ایت شو خیال نو زمینی.
کوردکمی بو یولده شعر غرا؟ »

غرابت [ع، مص] جم: [غرایب] غریبلك، یبانجیلق § تحفلق عجیبلك. خلاف عادەلك § (ادبیات) کلمەنك غیر مأنوس یعنی وحشی اولمسی « همارە روضهٔ ترکیب بساطت رکیب قیس الادالری حرکتشار صدرهٔ سرسبز خوشکواری رنکین بود مدرعهٔ بهروز کامکاری ... »

غرام [ع، س] محبت شدیده، اشتیاق شدید:

« وادی عشق وغرام دوغریسی اصعبدر
آنی قطع ایلیه جك وارسه آنجق قبدر »

§ عذاب § هلاك.

غرامت [ع، مص] دین، دیت کبی اداسی واجب اولان شیئی اودەمك § تقسیم متناسب.

غرامهٔ = (فقه) متناسباً تقسیم.

غراندی [ج، س] (بحریه) کمینك اك بیوك دیرکی: غراندی دیرکی.

غرب (grèbe) انقیت جنسندن توبی کموش رنکنده بر قوشکه: بوکا لسانمزده (کودلی) تعبیر اولنور.

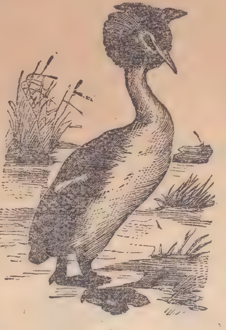

غرب

غرب [ع، ش] (جغرافیا) کونشك غروب ایتدیکی جهت، کون باطیسی: شرق وغربك واقف اسراری بر عثمانلیدر.

غرب شمالی = غرب ایله شمال اره سنده کی جهت } [جغرافیا اصطلاحنجه جهتلردن هانکیسی دها اول ایراد ایدیلورسه مطلوب اولان جهتك اکا دها قریب اولدیغی اکلاشیلور.]

غرب جنوبی / **غرب جنوبی** } = غرب ایله جنوب اره سنده کی جهت، سمت، طرفی § بالنسبه کونشك طوغدیغی جهتده بولنان حوالی.

غربیون = اوروپا اهالیسی، اقوامی.

ممالك غربیه = بزه نسبتله اوروپا

السنهٔ غربیه = اوروپا اقوام مختلفه سنك متکلم اولدقلری لسانلر. [مقصد انکلیزجه، فرانسزجه، المانجه، ایتالیانجه‌در.]

غرباً = غرب جهتیله، غرب جهتنده، غرب طرفندن.

غربی / **غربیه** } = غربه منسوب ومتعلق.

غرس [ع، مصد] اغاج دیکمك، فدان دیکمه: غرس اشجار.

غرض [ع، س] قصد، نیت، علت غایه § قصد ونیت بد، خواهانه § بد خواهلق § خصومت خفیه غرض مرضدد [جمعی: (اغراض) کلیر.]

بی غرض = غرضسز، عوضسز، خالص، بی طرف.

غرضسز = غرضی اولمیان، بی غرض، خالص، بی طرف.

غرضکار = کیندار، خصومت کودن خصیصهٔ عفو ومسامحەسی اولمیان، مغرض.

غرضکارانه = غرضکار اولانه یاقیشیر صورتده، غرضکارلقله، مغرضانه.

غرضکارلق = غرض ونفسانیته تبعیت، بدخواهلق، خصومت خفیه.

غرغر [ت، س] دورنده کی صوبی، مایعی آزار آزار دوکن آغزی سوزکچلی شیشه، دستی. [اناطولیده غینلرك کسریله زبانزددر.]

غرغره [مشترك، س] صوبی، مایعی بوغازده اوینامق § بوغازی چالقالامق § (طب) بوغاز چالقالامق ایچون وریلان علاج، دوا.

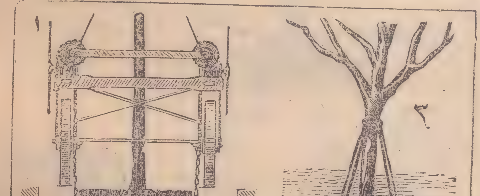

غرس اشجار یاخود چلیك: بر نباتی بولندیغی محلدن یاکندیسی ویا بر شعبەسنی چیقاروب باشقه بر محله نقل ایتمك کیفیتیدر اکر نباتك بر شعبه‌سی نبات‌دن آییرمادق صورتیله غرس ایدیلیرسه او عملیاته دالدیرمه دینیلور.

غرق [ع، مص] صویه باتمق، باتیرلق § صوده بوغلمق § صویه باتەرق نابود اولمق. § (ص) مغروق

«هرشب مهتابده اولدقجه دریا غرق نور»

§ مستغرق:

«بن ناصل آغوش آچوب کیرەیم چلیبا شکلنە»

«سینه‌سنده کافرك اولمش چلیپا غرق نور.»

غرق ایتمك = صویه باتیرمق ، بوغمق صویه باتیروب نابدید ایتمك .

غرقاب = صویه باتمش ، مغروق ، مستغرق :

«ایتدی فرعونی خدا بویله هواده غرقاب»

غرقه = باتمش ، مغروقشی ، مستغرق .

غَریب [ع ، ص] غربتده ، کندی مملکتنك خارجنده بولنان ، یبانجی . § کیمسه‌سز ، زواللی :

« زلفك کبی بربخت سیه شخص غریبم »

§ تحف ، عجیب ، خلاف عاده :

«یازارقلم ، سکاروحاً بن ایلدکجه خطاب»

«غریبدر ؛ بوکاسن ده ایدرسك استغراب»

§ مؤثر ، مؤلم . [جمعی : (غرباء) کلیر]

غریبه = غریب ، عجیب کیفیت ‖ ایشیدیلمه‌مش ، تحف حال و حکایه .

غریب پرور / **غریبنواز** = یبانجیلری ، غریبلری حمایه ایدن .

غریبسه‌مك = کندینی غریب ، یبانجی کوره‌رك متأثر اولمق ‖ متحیر اولق .

غریبلك = یبانجیلق ‖ عجیبلك ، تحفلق ‖ غرابت .

غریبانه = غریبجه‌سنه ، غریب کبی ، غریبه‌لایق صورتده :

« ینه برموج تبسمله اوصیاد قلوب

ایتدی فریاد غریبانه‌مه تأیید وجوب»

غَریزه [ع ، س] انسانك مجبول اولدیغی طبیعت ، جبلت . غریزی = طبیعی خلقی ، جبلی .

حرارت غریزیه = انسان وحیوانك بدننده‌کی طبیعی حرارت که : تنفس واسطه‌سیله النان مولدالحموضه‌نك حامض قاربونك رئه درونده بالامتزاج احتراق حصوله کلمسنك نتیجه‌سیدر . بوکا (حرارت حیوانیه) دخی دینور .

غَریق [ع ، ص] صویه باتمش ، صووده بوغلمش ، مغروق § کثرتله ، مبذولاً برشیئه نائل اولان ، مستغرق : غریق رحمت ، غریق لطف وعاطفت .

« عقل کل موجهٔ دریای کمالنده غریق»

غَریم [ع ، ص] الاجقلی ، دائن ، صاحب غرامت . [جمعی : (غرماء) کلیر.]

غَربوه [ج ، س] (بحریه) کمینك باش طرفندن تیمورلنکری اصدقلری قول چنکلی .

غَزاء [ع ، س] اعدای دین ایله ایدیلان جنك ، حرب ، غزوه :

«عرشه آص شمدن کرو تیغ ثریا جوهری برغزا ایتدك که : خشنود ایلدك پیغمبری»

و : «خلقی اولان سلطان اورخان ایسه اول حمله‌سنده بروسه‌نك بنیان مقاومتنی زیروزبر واوزمانه قدر رخش غزا اوزرنده بیقرار اولان سریر حکومتنه بوشهر غزایی مقر ایتمشدر . »

غزوی = غزایه منسوب ومتعلق .

غَزال [ع ، س] حیوانات ذات الثدیه‌نك آهودنیان مجتره فرقه‌سندن آفریقا طرفلرنده بولنان حیوان ، جیلان ، آهو یاوروسی . [جمعی : فارسی قاعده‌سنجه (غزالان و مؤنثی غزاله در]

چشم غزال = آهوکوزلی ، کوزلری ایری دلبردن کنایه‌در :

« فیض ذاتت باشقه‌در شوخی صورت باشقه‌در هرغزالی صانمه کیم دشت ختن آهوسیدر . »

غَزته [ج ، س] (Gazette) جریده ، ورقهٔ حوادث .

غزته‌جی = غزته نشر ایدن ‖ غزته صاتان آدم .

غَزَل [ع ، س] (ادبیات) مطلعی مصرع اوله‌رق لااقل بش واعظمی طقوز بیتدن مرکب منظومه .

غزلیات = (ادبیات) غزله متعلق ، غزل طرزنده اولان شعر .

غزلخوان = آهنك ایله غزل اوقویان .

غَزَل [ت ، س] صوك بهارده اغاج اوزرنده قورویوب صاراران ودوشن یاپراق .

غزل موسمی = صوك بهار .

غزللنمك = آغاج یاپراقلری صاراروب قورییوب دوشمك .

غَزَوات [ع ، س] : (غزوه) نك جمعی . عصر سعادتده نبیٔ محترم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرینك بالذات حاضر بولندقلری غزوه‌لر : غزوات نبویه ، غزوات سنیه .

غَزْوَه [ع ، س] جنك ، غزا : غزوهٔ بدر ، غزوهٔ حنین .

« عدویه عرض قیلوب دستبرد کرازی آکلدی غزوهٔ خیبر قدر بوفتح وکشاد »

§ عربانك یکدیکری علیهنده وقوعبولان تجاوزلری که : نظرلرنده مشروعدر .

غَزَوی – قَزَوی [ت ، س] ساز حصیرندن اوروله‌مش پرنج وسائره

۱ طاغ کچیسی دینلان برنوع غزال – ۲ آمریقا غزالی – ۳ آفریقا غزالی ٤ – هند غزالی – ٥ آوروپا غزالی – ٦ آلاجه غزال .

قابی، بیوك زنبیل : برغزو پرنج ، ایکی غزوی خرما .

غزیر [ع ، ص] بول، کثر ، وافر، [اکثریا صو وسود حقنده مستعملدر: لبن غزیر .]

غسّال [ع ، ص اولو، یقایان ، میتی غسیل ایدن ، مرده شوی [مؤنثی (غساله) در .]

غسل [ع ، مص] یقامق صو ایله تطهیر ایتمك § میتك تنشیر اوزرنده یقانمسی : غسل میت

غشی [ع ، مص] کندیندن کچمه ؛ بی خودلق، بایلمه .

غشی ایتمك = بایلتمق، بی خود ایلمك:

«کوشهٔ چشم ایله ایتدکجه نگاه
غشی اولورلردی سروش درکاه»

غصب [ع ، مص] زورله‌ماق ، قاپمق§ (فقه) برکیمسه نك اذنی اولمقسزین مالنی اخذ و ضبط ایتمکدرکه : اخذ ایدن کیمسه‌یه غاصب، اوماله مغصوب وصاحبنه مغصوب منه دینور .

غصباً = غصب صورتیله .

غضاریف [ع ، س] جم :(غضروف) قیقرداقلر .

غضاریف صلبق = (تشریح) اضلاع صدریه‌نك استطالاتی که هرجانبده اون ایکیشر عدد اوله‌رق اقواس عظیمه‌یی اوکدن عظم قصبه ، وارقه‌دن عمود فقاری‌یه ربط ایدرلر.

غضاریف موقته = (طب) تعظمی تقدم ایدن غضروفلر .

غضاریف مؤیده = (طب) سطوح مفصلیه‌یی ستر ایدن غضروفلر که: بونلره (غضاریف مفاصل متحرکه)دخی دینور .

غضاریف لیفیه = (طب) قولاقده ولسان مزمارده اولدیغی کبی نسیج غضروفیسی نسیج لیفی ایله مخلوط اولان غضروفلر .

غضب [ع ، س]طارغینلق ، طارلمه قیزغینلق ، قیزمه ، حدت ، اوفکه : « غضب ؛ نفس ایچون جالب تعبدر . » و : « شهزاده بوتهدید اوزرینه صیاد النده مضطر قالمش آرسلان یاوروسی کبی برزهرخند غضب اظهارندن بشقه برایشه مقتدر اوله‌میه‌رق . . . »

اللهك غضبی } **غضب الهی** } = بلا، مصیبت .

غضبلنمك = قیزمق ، اوفکه‌لنمك .

غضبلی = اوفکه‌لی ، حدتلی ، قیزغین

غضبناك = غضبلی، اوفکه‌لی، حدتلی.

غضبان = طارغین، قیزغین، غضبناك، حدتلی .

«لطف ایله دیسه‌م روحی‌زاره غضب ایلر .»

غضروف [ع، س] قیقرداق دنیلان یومشاق کمیکلر .

غضنفر [غ، س] آرسلان، اسد ، شیر . § شجیع ، جسور آدم .

غضنفرانه = شیرانه، غضنفره یاواشیر صورتده ،شجیعانه .

غضوب [ع ، ص] غضبلی، حدتلی، اوفکه‌لی ، غضبی زیاده اولان .

عطس [ع ، مص] (حکمت)صویه باتیرمق ، باتیرلمق، طالدیرمق ، طالدیرلمق .

غفّار [ع ، ص] مغفرتی چوق اولان جناب حق : غفار الذنوب .

غفلت [ع ، مص] غافللك ، بیخبرلك دقتسزلك ، سهو وترك:

«اویان ای یاره‌لی شیر ژیان بوخواب غفلتدن»
«کلاب ظلمه قالدی کزدیکك نازنده صحرالر»

§ طالغینلق .

علی الغفله = غفلت حالنده ایکن ، بردن بره .

غفلةً = غفلتله ، کندنده اولمیه‌رق.

غفور [ع ، ص] زیاده عفوومغفرت ایدن جناب حق. (غفار) ایله مترادفدر : رب غفور .

« نظر ایتدکجه آکا رب غفور
ترله‌دی شرم وحیادن اول نور»

غفیر [ع، ص]چوق: کثیر، جم (غفیر) = بیوك جماعت .

غلاء [ع ، س] یوکسك فیأت ، بهالیلق : قحط وغلاء § قحط سببیله ذخائرك بهایه چیقمسی .

غلّات [ع ، س] واردات ،ذخیره ، محصول معناسنه اولان (غله) نك جمعی .

غلبه [ع ، مص] غالب ، اوستون کلمك ، غالبیت . § اکثریت § ضبط اولنه‌میه‌جق درجه‌ده آزغین: غلبهٔ شهوت، جمعی (غلبات) کلیر :

« غالبز ، بزده قالدی هپ غلبات »

غلبه‌لك [ت ، س]ازدحام، کثرت، جم غفیر بولنان محل .

آغزغلبه‌لکی = چوق سویلیوب سوزه بوغمه ، شارلاتانلق.

غلبه‌لك ایتمك = لزومسز اولمق ، فضله اولمق .

غلصمه [ع ، س] غیر تلاغك اغزی ،خنجره . § (حیوانات) حیوانات مائیه نك عضو تنفسلری که : رئه‌یه مخالف اوله‌رق درونه هوا کیره‌جك اجوافی حائز اولمیوب قانی تصفیه‌یه مخصوص اولان سیال غازی‌یی سطح خارجیلری واسطه‌سیله اخذ وبلع ایدر [غلصمه‌لرك شکلی پك مختلفدر . اسماك ایله ناعمه‌لرده بر کتابك اوراقی ویا برطراغك دیشلری طرزنده موضوع وبر ساق عمومی‌یه متصل صفحات غشائیه‌دن عبارتدر. شعاعیه‌لرده، نباتیه‌لرده شجیرات صفره‌یه ویا حویصلی سورغوجلره مشابهدر

(بالق غلصمه‌سی)

تنفس غلصمی = (حیوانات) حیوانات مائیه‌نك غلصمه‌لری واسطه‌سیله صوده منحل هوایی تنفس ایتملری کیفیتی .

غلط [ع، س] یاکاش، خطا . § سهو § قاعده‌یه ، اصوله منافی کلمه ویا ترکیب :

« یاکاش ایدی سرتسر اسالیب
مالیدی غلطله هپ تراکیب »

غلط فاحش = پك آچیق خطا .

غلط مشهور = یاکاش اولدیغی حالده شایع اوله‌رق استعمال عمومی‌یه داخل اولمش کلمه ویاترکیب : غلط مشهور فصیحِ مهجوردن اولادر .

غلط بصر = (حکمت) حس بصرك الدانمسی مثلا: صویه مغطوس بر دکنکك قیرلمش کبی کورونمسی ، ایکی صره اوله‌رق ممتد آغاجلرك طولنجه نظر ایدلدیکی زمان آنلرك تصالب ایتمش کبی مشاهده اولنمسی مثللو غلط اولدیغی معلوم ایکن بالضروره تبعیت ایدیلن مشهودات غلط بصره بر مثال تشکیل ایدر. غلط حسك الك غریبلرندن برینه دلالت ایدن بر مثال آرانیلور ایسه اوده عین نصف قطرله ترسیم ایدلمش ایکی دائره ویاحلقه‌دن بری بیاض اوله‌رق براغیلوب دیکری سیاهه بویانسه دائما برنجینك ایکنجیدن بیوك کورونمسیدر .

غلط رؤیت = (طب) برونکی لون طبیعیسنك غیری اوله‌رق ومثلا : قرمزی‌یی یشیل، مائی‌یی بنفشه رنکنده کورمکدن عبارت بر مرض عینی ـ که بوکا (دالتونیزم) نامی ویریلور.

غلط تحکمی == (ادبیات) قواعد لسانه مغایر اولەرق کلماتك برطاقم تحولاته اوغرا- دلمسیدرکه : اوده حرکات و حروف کلمه‌یی تزیید، تنقیص یاخود شکل کلمه‌یی تبدیل ایتمك، مصدرلره تکرار ادات مصدر، اسم مکانه ادات مکان الحاق ایلمك؛ کلمات فارسیه‌یه حرف تعریف، ترکیبه کلمه‌لره باء الصاق علاوه ایتمك کبی حاللردن انبعاث ایدر.

غلط حس == حسك آلدانمسی.

غلط کو == یالان، یاکلش سویله‌ین.

غلط نویس == یالان یاکلش یازان.

غَلَطات [ع، س][غلط]ك جمعی: دفتر غلطات.

غَلْطان [فا، ص] { اصلی : (غلتان) در.} یوارلانیجی، یوارلانان، تکرلنن: سر غلطان.

« ییقیلوب قصر فلك خاك ایله یکسان اولسه مهر وماهی عدمك قعرینه غلطان اولسه »

غلطیده [فا، ص] یوارلانمش، تکرلنمش: غلطیدهٔ خاك مذلت.

غَلَّه [ع، س] ذخیره، محصول § ایراد، واردات.

غله‌فروش == ذخیره‌جی، ذخیره تاجری.

غلهٔ وقف == اراضیٔ موقوفهٔ صحیحه‌نك محصول وفوائدی.

غله‌دان == ذخیره انباری.

غَلَیان [ع، مص] قاینامه § جوش وخروش ایتمه، جوشمه :

« طولدی آوازهٔ احمدله جهان
ایلدی عشق الٓهی غلیان »

و: « فاتح ... غلیان حدتله سراپا بر آتشپارهٔ غضب کسیلەرك همان برق جهان کبی سواد اولدیغی کحیلان ایله دکزه آتلدی . . . . »

§ (حکمت) بر مایعك کندی کتله‌سی دروننده سرعتله منقلب اولدیغی بخارك سطح مایعه دوغری صعود ایله اوراده منشق اولمسیله بر شماطه حاصل اولمسی کیفیتی.

درجهٔ غلیان == (حکمت) صویك قاینا- مغه باشلادیغی درجهٔ حرارت ــ که : سانتیغراد اعتباریله (١٠٠) درجه‌در.

غَلِیظ [ع، ص] قبا، قالین. § مستهجن.

امعای غلیظه == (طب) قالین باغرصاقلر. § بی ادبانه.

شتوم غلیظه == غلیظ صورتده سوکوب صایمه. § صیق، کثیف : ابر غلیظ.

غَمّ [ع، س] تاسه، کدر، درد، غصه، اندوه. [جمعی: غموم] در.

« غم عالم بنی آدم ایچوندر »

و: « وادیلری ریك وشیشهٔ غم قوملری صاییسنجه حزن وماتم »

غم یمك == کدر ایتمك، تاسه ایتمك.

غم آباد == حزن وکدر ویریجی.

غم آلود == حزن آور، کدرله قاریشیق.

غمخوار == مکدر، غصه‌لی، غصه‌چکن.

غمدیده
غمزده } == کدر کورمش، حزنه کرفتار، مکدر:

« غمدیده اوجاقلرکه : صهارتله صوموتمش بیللرجه زماندن بری توتمك نه‌اوتوتمش »

غمکسار
غمداری } == غمی، کدری دفع ایدن، تسلی ویرن § درد آرقداشی، درد اورتاغی: یار غمکسار.

غمکین
غمناك
غمین } == مغموم، مکدر، کدرلی :

« سینه چاك و دیده نمناك و بدن بیماردر جان حزین، خاطر غمین، شیدا کوکل هم زاردر »

غَمّاز [ع، ص] غمز ایتمك معتادی اولان، نمام § منافق.

غمازیت
غمازلق } == غیبتجیلك، نماملق منافقلق.

غمازه == کوز قیرپه‌رق لطیفه ایدن کوزل قیز.

غَمام
غَمامه } [ع، س] بلوط، ابر: غمام غم، غمامهٔ بیضاء. [(غمامه) (سحابه) مقامنده دخی قوللانیلور.]

غَمْر [ع، س] صویك درینلکی، درینلك، عمق.

غَمْز [ع، مص] قوغولامق، سعایت، غمازلق.

غَمْزَه [ع، س] چشم دلبرك اوجنده کوریلان حرکات دلفریبانه :

« چون غمزهٔ دلبران طناز
آشوب قضایه حرف انداز »

کوز سوزه‌رك باقمق § کوزله اشارت :

« آفت جان دیدیلر غمزهٔ جلادك ایچون »

غَنائِم [ع، س] حربده دشمندن آلنان مال معناسنه اولان (غنیمت)ك جمعی: غنائم بحریه

غَنّاج [ع، ص] شیوه‌کار، پك نازلی :

« دوامی اکرم اونوتمق او مهر غناجی دواده اولسه نه ممکن کوکلدن اخراجی »

غَنَم [ع، س] قویون: لحم غنم. [جمعی] (اغنام) کلیر.]

غنائم بحریه == (حقوق دول) دکزده حق اغتنامکه ــ محارب دولتك سنجاغنی حامل سفائندن اثنای حربده ضبط اولنانلری و بونلرك حموله‌لری.

غنائم بحریه محکمه‌سی == (حقوق دول) بحراً وقوعبولان اغتنامدن متولد دعاوینك مرجعی اولان محکمه‌که ــ صورت مخصوصه‌ده تشکیل ایدیلور.

استرداد غنایم == (حقوق دول) اثنای محاربه‌ده دشمن الٓنه کچن اشیای منقوله وغیر منقوله‌نك حقوق دول احکامنه توفیقاً کیری الینمسی کیفیتی.

غَنِیّ [ع، ص] زنکین § مستغنی، غیر محتاج § بول، کثرتلی :

« ادم غنی دل اولسه کدا مشرب اولماسه رند اولسه بی‌حقیقت وبی‌مذهب اولمسه »

§ اسمای حسنادن بری.

غَنیمت [ع، س] حربده دشمندن ضبط ایدیلان، آلنان مال § بالتصادف اله کچن نعمت ویا فرصت :

فرصت غنیمتدر.

غَوائِل [ع، س] == [غائله]نك جمعی.

غَواش [ع، س] == [غاشیه] نك جمعی.

غَوّاص [ع، ص] طالغیچ، اینجی وسونکر بولمق ویا دکزده دوشن برشیٔ چیقارمق و یاخود دیکتیم کبی تحت البحر یاپیلان انشاآتك تمللرینی تسویه ایتمك ایچون صویه طالان، دکزك دیبنه اینن ادم :

« بن اول نادره غواصم که اولسه نه‌قدر »

غَوامِض [ع، س] جم (غامض) و (غامضه) == کنه، دقائق.

غَوایَت [ع، مص] آزغینلق، کمراهلق.

غَوث [ع، س] فی الاصل مدد، نصرت معناسنه در. § (مددکار) ناصر: غوث اعظم، غوث الواصلین.

غَوْر [ع، س] دیب، قعر § کنه، اساس:

« بر توزلی وهیبتلی کثافت که نظر دقتله نفوذ ایلیه‌مز غورینه قورقار »

برٔ عمیق الغور. غور مسائل.

غَوص [ع، مص] صویه طالمق، طالغیچلق.

غوغا [فا، س] جنك، نزاع، دوکوشمه :
«نه غم پرآتش هول اولسه‌ده غوغای حریت
قاچرمی مرد اولان برجان ایچون میدان غیرتدن»
§ کورلدی، پاتردی، § طاوغینلق .

چوغاجی == هروقت نزاع و کورلدی چیقاران، کچمسز آدم .

غوی [ع، ص] (غاوی) ایله مترادفدر . طریق مستقیمدن صاپان، کمراه .

غیا [ع، س] جهنمده بر دره ویا بر قویو: بئر غیا، غیا قیوسی .

غیب [ع،مص] حاضر اولمامق، کوزاوکنده بولنمامق § بلیرسز، مجهول شیلر .

عالم غیب == انسانلرك ادراکاتنك فوقنده‌کی عالم، عالم روحانی .
عالم الغیب == کورنمز شیلری، اموری بیلن جناب حق .
خزانهٔ غیب == نعم الهیه‌نك خزینهٔ معنویه‌سی .

غیبی == غیبه منسوب و متعلق .

غیبت [ع،مص] غایبلك § ایشیدیکی زمان منفعل اوله‌جق صورتده برکمسه‌نك غیابنده سوز سویلمك، علیهنده بولنمق .

غیبتجی == غیبت ایتمك معتادی اولان، فصال .

غیبوبت [ع، مص] کوزه کورنمامك، کورنمز اولمق .

غیث [ع، س] یاغمور، باران: غیث نافع، § سحاب .

غیر [ع،ص] باشقه، دیکر، آخر، ماعدا، دکل .

غیر جائز == جائز اولمیان .
غیر محدود == محدود اولمیان، پایانسز .
غیر مسلم == اهل اسلامدن اولمیان .
غیر قابل انحلال == قابلیق اولمیان، ارینمز . عسکه
لغیر / من غیر == سز، بلا، || اولمیه‌رق من غیرحد .
غیر قابل انحنا == اکلمز، الاستیقی اولمیان .
بغیر حق == حق اولمیه‌رق، حقسز اوله‌رق، حقسز یره .
من غیر حد / من غیر استحقاق == حدم اولمیه‌رق، استحقاقسز اوله‌رق .
غیر ناقل حراره == حرارتی نقل ایتمیان
غیر از == ... دن ماعدا .
غیر از کذشته == کذشته‌دن، فائضدن ماعدا .
الی غیر النهایه == صوکی کلمامك اوزره .
[جمعی: (اغیار) کلوب باشقه معناده مستعملدر . (اغیاره) باق]

غیرت [ع، س] نام و ناموسه ایراث خلل ایدن شیلره قارشی اولان عدم تحمل حس معنویسی § اهتمام ایله سعی :
«بللی اولدقجه نار قلب حسود
ارتیرر شوق و غیرتی محسود»
§ صبر و تحمل .

غیرتلی == چالیشقان، مقدم .
غیرتسز == غیرتی اولمیان، غیرت و حمیتدن وارسته اولان .
غیرتکش == غیرت کودن، طرفی التزام ایدن، طرفکیر .
غیرتمند == غیرتلی، صاحب اهتمام .
غیرت ویرمك == جسارت ویرمك، تسلی ایتمك .
غیرتنی کودمك == برینه طرفدارلق ایتمك :
«تحسین بویله سطوته، تحسین بوغیرته
بوشانلی نامه لایق اولان دین و دولته»

غیری [ت، ص] {عربجه (غیر) لفظنه بر (یا) علاوه‌سیله تشکیل ایدلمش یاکلش بر کلمه‌در.} باشقه، دیکر، اخر، ماعدا :
«وارلغی خالقمك وارلغنه شاهددر
غیری برهان قوی وارایسه‌ده زائددر»
§ آرتق، هله .

غیطان [ت، س] یاموق، ایپك ویا ایپلکدن یاپیلمش بر نوع سجیم، اینجه شرید § یوادلاق شرید .

غیظ [ع، س] غضب § (اخلاق) مقدمهٔ غضب، حدت، انفعال، قیزغینلق § فوران غضب .

کظم غیظ == غضبنی منع ایتمه، کاظم غیظ == غضبنی منع ایدیجی :
«آیت والکاظمین الغیظه باق عفوایت بنی
حضرت باری تعالی‌در مجیب السائلین»

غیم [ع، س] بلوط، سحاب .

غین [ع، س] (غ) حرفنك اسم مشترکی .

غیور [ع، ص] غیرت ایله متصف اولان، غیرتلی، حمیتلی .

غیورانه == غیور اولانه یاقیشه‌جق صورتده، بیوك برهمت و حمیتله: حرکات غیورانه .

{غین مکسوره}

غب [ع، د] دن صوکره، بعد، لدی :

غب المواجهه == مواجهه‌دن صوکره، لدی المواجهه § برشیئك کون آشیری اولمسی . «زرنی غباً فازدد حباً»

حمای غب == (طب) کون آشیری طوتان ایصتمه .

غبطه [ع، س] برینك نائل اولدیغی نعمته —انك زوالنی ایسته‌مکسزین— نائل اولمغی ارزو ایدیش، ایمرنمك . [حسددن فرقلیدر . حسد اونعمتك زوالنی ارزو ایدیش معناسنه‌درکه: شو حالده غبطه ممدوح، حسد مقدوحدر .] :
«ای کوروپه قوزی نه حالدر بو
الغبطه شو حالته، شو ذوقه»

غبطه آور / غبطه افزا == ایمرنمکی موجب اولان، ایمرندیرن .
غبطه بخش / غبطه بخشا == غبطه ایتدیرن، غبطه‌یی موجب اولان .
غبطه فرما == غبطه ویریجی .
غبطه کش == ایمرنن، غبطه ایدن .

غذاء - غذاء [ع، س] ییه‌جك وایچه‌جکدن وجودك قوام و نماسنه مدار اولان شی: غذای کافی :
«ایدر ازبر پری صورت کوزللر
غذای روحدر تازه غزللر»

غدالانمق == تغذی ایتمك، بسلنمك .
غذائی / غذانی == غدایه منسوب و متعلق، معیشته یارایان، غدا اوله‌بیلن .

غراز / غراره == [ع، س] قیلدن معمول بیوك چوال (خراز بوندن محرفدر .)

غرافومتره [ج، س] (طوبوغرافیا) ارض اوزرنده کائن هر هانکی برزاویه‌یی ومثلا

(غرافومتره)

بولشمش ايكى يول اره‌سنده‌كى اچيقلق مقدارينك زاويه جنسندن درجه‌سنى تعيينه مخصوص برآلتدر .

دوربينلى غرافومتره == (طوپوغرافيا) يوكسك محللرك درجهٔ ارتفاعنى تعيينه مخصوص غرافومترو .

غرافيت [ج ، س] (طبقات) (Graphite) قورشون قلمي اعمال اولنان بر نوع صاف كموركه : تركيبى سليس ايله حديد و آلومينيومدن عبارتدر . [مذكور معدن ناقل الكتريق اولديغندن غالوانوپلاستى صنعتنده دخى مستعملدر .]

غرام [ج ، س] (grame) كيلو دنيلان يكى اوقه‌نك بيكده برقسمى ؛ يكى درهم — كه : اسكى درهمك تقريباً ثلثنه مساويدر [غرامك اجزاسى : غرامدن (١٠) ، (١٠٠) (١٠٠٠) دفعه كوچك اولان وزنلركه : (دسيغرام) == ١/١٠ == غرام ، سانتيغرام == ١/١٠٠ غرام ، ميليغرام == ١/١٠٠٠ . غرامك اضعافى : غرامدن (١٠) ، (١٠٠) (١٠٠٠) كره بيوك اولان وزنلر : اون غرام ، هكتوغرام == ١٠٠ غرام . كيلوغرام == ١٠٠٠ غرام .]

غراموفون [ج] == فونوغراف

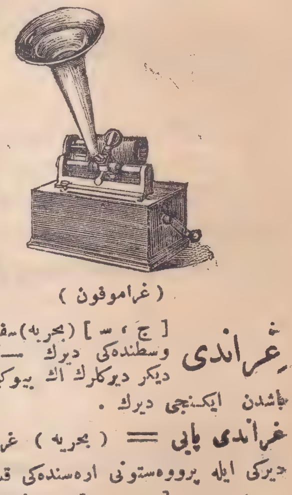

(غراموفون)

غراندى [ج ، س] (بحريه) سفينه‌نك وسطنده‌كى ديرك — كه ؛ ديكر ديركلرك اك بيوكيدر ، باشدن ايكنجى ديرك .

غراندى يابى == (بحريه) غراندى ديركى ايله پرووه‌ستونى اره‌سنده‌كى قسم .

غرانيت [ج ، س] (granite) (طبقات) طاغلرك كتلهٔ مركزيه‌سنى تشكيل ايدن و فلدسپات ايله قوارس وميقا مخلوطندن عبارت اولان طاش — كه : علم الارضده اك اسكى بر صخره اولمق اوزره قبول ايدلمشدر . انتساجى جيوى اولوب روم‌ايلى قطعه‌سنك بعض محللرنده واناطولينك قسم اعظمنده كثرتله موجود اولان بو طاشلر ؛ معماريده حائز اهميت اولوب على الخصوص يايا قالديرم انشاسنده پك زياده استعمال ايديلور . [اياصوفيه ، فاتح ، بايزيد جوامع شريفه‌سنده‌كى ديركلر غرانيتدن معمولدر .

بوطاش غايت سرت وايشلنمسى كوچ اولوب معمافيه متانت فوق العاده‌يى حائزدر .]

غرب [ج ، س] طيور ذات الارجل الكفيه‌دن يپه‌لكلى تويى كومش ونكنده انفيت جنسندن بر قوشدر .

غربال [ع ، س] قالبور دنيلان و قبا شيلرى الەمكه مخصوص اولان آلت . دليكلرى بيوك الك .

غربالى == (طب) قالبور كبى متعدد دليكلرى حاوى كميك : عظم غربالى

غربالى الشكل == قالبور كبى دليكلى اولان :

« بو وقت جسمنى سوراخ سوراخ ايتدى غربالك »

غرتلاق [ت ، س] اق جكرى بوغازه ربط ايدن تنفس بوريسى ، قصبه ، قصبة الرئه .

غرتلاغنه صارلمق == بوينك بوينده صارلمق ، بوغازينى صيقمق .

غرتلاق ورمى == سل القصبه ، خنجره ده حاصل اولان ورم .

غرتلاغه چيقمق == تحمل ايده‌ميه‌جك حاله كلمك .

غرون [ج ، س] قالين وايى بر جنس قماش .

غرّه [ع ، ص] مغرور .

غره [ج ، س] (طبقات) (Grêe) قوارس قومنك تصلب اتمسندن حاصل اولوب برابرنده از چوق ميقا بولنان برمعدن — كه : بونلردن دكرمن ، بيلكى طاشى اعمال اولنور .

غره‌نا [ج ، س] (طبقات) قرمزى ، يشيلمتراق ، سياه رنكارده انواع مختلفه‌سى اولوب قويو قرمزى وبراق جنسنه (سيلان طاشى) دنيلان بر نوع معدن .

غرپوس [ج ، س] طيور دوريه‌دن برزيليايه وامريقاى وسطى‌يه مخصوص برقوشدر . قرلانغيج جسامتنده اولوب سينكلرك دشمنيدر .

(غرپوس)

غرينسبوق [ج ، س] ذات الثدييانك مجتره قبيله‌سندن وغزال جنسندن افريقايه مخصوص بر حيواندر .

(غرينسبوق)

غريو [فا ، س] فرياد ، شماته ، چيقرشمه ، چيغلدى : غريو نسوان وصبيان .

غريوا [ج ، س] (بحريه) سفينه‌نك كوز تيمورينى قالديرمق ايچون سنجاق اسكله‌وباش اوموزلغندن طيشارى دوغرى چيقاريلان قالين اغاج .

غش [ع ، س] قاريشيقلق ، حيله § صفوتسزلك .

غل وغش == فساد ، حيله : قلبمده غل وغش يوقدر .

غشاء / **غشاوه** [ع ، س] اورتو ، پرده ، غطا ، زار ، ظرف : غشاء بكارت . § (طب) بعض اعضايى ستر واحاطه ايدن اينجه زارلر .

غشائى == غشايه منسوب ‖ زار قبيلندن اولان .

غشائى الجناح == (حيوانات) فى الاصل غشائى يعنى زار كبى اولوب اوزونده پك از آثار اعصاب نمايان اولان درت عدد قناده مالك حشراتك منسوب اولدقلرى صنف حيوانى .

غشاى مخاطى == (طب) بدنك بتون قنوات واجواف داخليه‌سنى تفريش ايدن غايت اينجه زارلر .

غشاء طبلى == (طب) اذن متوسطى مجراى سمع خارجيدن فصل وتفريق ايدن غشاء ، زار .

غشاء عنكبوتى == (طب) دماغى ستر ايدن وسحايا دنيلان اوچ عدد غشادن مصلى اولان ايكنجيسى .

غشاء مستبطن بطن == } (طب)
غشاء مستبطن صدر ==
بطن وصدرك داخلنى ستر ايدن غشالر .

غضار [ع ، س] بالچق، طین، آرژیل .

غضار حدیدی == (طبقات) چوق مقدارده حدیدی حاوی اولان کیللر .

غضار مصور == (طبقات) لوله‌جی چاموری .

غطاء [ع ، س] (غشاء) ایله مترادف ایسه‌ده غشاء داخلدن قاپلیان زاره، غطاء ایسه خارجدن قاپلیان زاره ، غلافه اطلاق اولنور : غطای بصر .

غل [ع ، س] کوکل صفوتسزلکی ، اسائت قلب. [اکثریا غش ایله برابر استعمال ایدیلور : غل وغش .]

غلاسیه [ج ، س] (طبقات) ☛ [جمودیه]

غلاف [ع ، س] قین، قلیف، محفظه: غلاف سیف .

غلاف عضله == (طب) اعضانك نسج عضلیسی (الیاف معضله) ، (الیاف مستویه) نامیله ایکی درلو اولوب الیاف عضلیه‌نك سطحنی ستر ایدن اینجه وشفاف زاره (غلاف عضله) اطلاق اولنور .

غلظت [ع ، س] قبالق ، قالینلق ، غلیظلك .

غلمان [ع ، س] خدمهٔ جنت معناسنه اولان (غلام) ك جمعی ایسه‌ده مفرد مقامنده مستعملدر : غلمان جنان § بیغی چیقمامش کنجلر . شاب امردلر § ارکك چوجق :

« اغلادی کهوارهٔ حسرتده غلمان وبنات
یاقه‌سن چاك ایتدی آباء ، یولدی صاچن امهات »

غلمت [ع ، س] { بعض لغویونك ضبطنه کوره ضم غین ایله‌ده لغتدر . } فرط شهوت .

جنون غلمت == (طب) طائفهٔ نسادن بعضلرنده خارق العاده اوله‌رق تزاید ایدن جماع اشتیاقی ـ که دماغچه‌یه طاری اولان برآفتك نتیجه‌سیدر .

غلسرین [ج ، س] (کیمیا) (Glycérine) عربیده (حلوین) ترکجه‌ده (یاغ طاتلیسی) ناملریله یاد ایدیلان بر مادهٔ کیمیویه ـ که : رموزی ٦ ٨ ٦ ف م م اولوب یومشاتیجیلق خاصه‌سنه مالك اولدیغی ایچون طبابتده کثیر الاستعمالدر .

غلیقوز [ج ، س] (کیمیا) (Glicose) قوری اوزوم وانجیر ودیکر بعض میوه‌لرك اوزرنده حاصل اولان وبالك ترکیبنده بولنان بیاض وطاتلی وبللوری غباردن عبارت ماده ـ که ، بوکا نشاسته شکری ، سکر عنب دخی دینور . ترکیبی : ١٤ ١٤ ١٢ ف م م اشارتیله کوستریلور . (طول مدت ترك ایدلمش وچللرك اوزرنده (شکرلنمه صورتیله) حاصل اولان بللوری ماده‌لر غلیقوزدن عبارتدر .]

غلیقول [ج ، س] (کیمیا) (Glycol) رنکسز ، رایحه‌سز ، لذتی شکرلی ، براز لزوجتلی بر مایع اولوب صوده وکئولده غایت منحل واترده آز منحلدر . کیمیاخانه‌لرده محلل مقامنده استعمال ایدیلور :
٤ ٦ ٤
(ف م م)

غمد [ع ، س] قین ، غلاف : غمد سیف . [جمعی (اغماد) کلیر] § (نباتات) بعضاً بالتوسع ساقی قسماً احاطه ایدن ذنیب ورق .

غنا [ع ، ص] زنکینلك ، بوللق : غنای تام § اوصانج ، بیقمه :

« غنای قلبه سبب دولت قناعت ایمش
جهانده جای فرح کوشهٔ فراغت ایمش »

§ نغمه ، ازکی § کفایت ، اکتفا .

غنایس [ج ، س] (طبقات) (Gneiss) قشر ارضك حین تصلبنده تشکل ایدن برنجی طبقه ـ که: اراضی رسوبیه‌نك اك آلتنده وقشر ارضك هر نقطه‌سنده بولنور ونردبان وسائره ایچون دوشه‌ملك لوحه حالنده کسیله‌رك قوللانیلور .

غیاب [ع ، مص] غائبلك، غائب اولمه ، حاضر ، کوز اوکنده اولمامه .

عن غیاب
عن الغیاب } == کندیسی حاضر اولمدیغی حالده .

غیاباً == حاضر وموجود اولمقسزین || (حقوق) حضور محکمه‌یه کلوب مرافعه اولنمقسزین .

غیابی == غیابه منسوب || (حقوق) طرفیندن بری حضور محکمه‌یه چیقمدیغی حالده اولنان معاملهٔ نظامیه‌یه عائد .

غیابه [ع ، س] دیب ، قعر .

غیاث [ع ، س] یاردم، امداد، نصرت . § (ص) یاردمجی ، امدادجی ناصر .

غیاث الدین == نصرت دین .

الغیاث == المدد ، امان !

غیبت [ع ، س] ایشیدنجه منفعل اوله‌جق صورتده برینك غیابنده سویلنیلان سوز .

غیجر داماق [مذ ، مص] غیجر غیجر اتمك : دیشلرینی غیجرداتیور .

غیجرداتمق == غیجر غیجر ایتدیرمك

غیجیردی == غیج غیج دیه چیقان سس .

غیجیق [ت ، س] خفیف صورتده قاشیمقله برابر یانمه ، تخرش .

غیجیقلامق [ت، مص] ☛ (غیدیقلامق)

غیدیق [ت ، مص] انسانك بوین ، قولتوق آلتی ، بوکر کبی محللرینه طوقونه‌رق غیر اختیاری کولمسی .

غیدیقلامق [ت، مص] قیدیغی موجب اولمق . بر آدمك (قیدیق) ده بیان ایدیلان اعضاسندن برینه طوقونه‌رق غیر اختیاری کولمسنی موجب اولمق .

غیلان [ع ، س] جم : (غول)

{ غین مضمومه }

غبار [ع ، س] توز ، اینجه طوپراق : کثرت غبار ، آلودهٔ غبار .

« کوکل آیینه‌در سوما غباری
کیدرمز جام جمشید انکساری »

و :

« جوار قبرمه کلمکدن ایلسه‌کده ابا
کذرکاهکه ایثار ایدر نسیم صبا
الیرده قلبمی یردن غبار حالنده »

غبار آلود == توزه بولاشمش، توزلی .

غباری == غباره منسوب ، توزه بکزر ، توزدن .

|| (نباتات) سطح اعلالری مواد نشائیه‌دن متشکل چیچك .

غبار طلع == (پولان) علی العموم نباتات ذات الالقاح ظاهره‌لرده عضو تذکیرك خشفه‌سی درونده بولنان وعضو تأنیثی تلقیحه خدمت ایدن توزدر . مختلف نباتاتك غبار طلعلرینی کوستررد .

غبار طلع

غُدُو [ع ، س] صباح وقتی : بالغدو والاصال == صباح واقشام .

غُدَّه [ع ، س] بوین وقاصیق کبی اعضای بدنده حاصل اولان یومروجه ، (عربی بیضدن غلط اولان) بز .

غدۀ پانقراسیه == پانقراس دنیلان مایعی افراز ایدن غده .

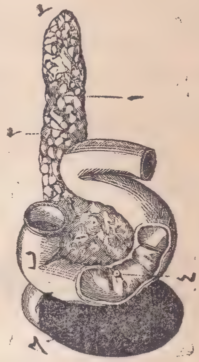

(غدۀ پانقراسیه)

١ - باشی ٢ - جسمی ٣ - ذنبی
٤ - واتر دسامی ج - بوبرك

غُدَد [ع ، س] (غده) . نك جمعی . غده‌لر ، بزلر .

§ (طب) قان صرفیله حصوله کلان و (افرازات) نام عمومیسنه داخل بولنان بعض اخلاطك اجرا و افرازینه مخصوص اعضای صغیره .

§ (نباتات) نباتاتك تغدیسنه مقتضی مایعات خصوصیه‌یی حاوی وانلری افرازه خادم اولان اعضا .

غدد بسیطه == (طب) جلدك وغشاء مخاطیلرك دروننده آچلمش برطاقم جیوب صغیره وانانیب رقیقه ، اجربه .

غدد جلدیه == (طب) [redacted] (غدد عرقیه) و (غدد دسمه) .

غدد دسمه == (طب) غدد جلدیه‌دن جلدك تحتنده اولوب مواد دسمه افراز ایدنلری .

غدد درقیه == (طب) خنجره‌نك

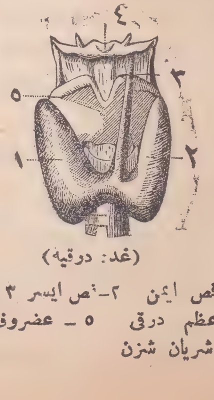

(غدد درقیه)

١ - قص ایمن ٢ - قص ایسر ٣ - اهرام
٤ - عظم درقی ٥ - غضروف درقی
٦ - شریان شزن

جانبلرنده موضوع وبرنسیج حجروی کتله‌سندن متشکل غده‌لرکه : داخلنده طحالك جرابه‌لرینه مشابه ومسدود حویصله‌لر محبوسدر . غدد مزبوره‌نك وظیفه‌سی هنوز دائرۀ نظریاتدن قورتیله‌مامشدر .

غدد دمعیه == (طب) جهاز بصرك اعضاء لاحقه‌سندن اولوب صالقم طرزنده متشکل ایکی کوچوك غده‌دن عبارتدرکه : بونلر (دمع) دنیلان کوز یاشنی افراز ایدرلر .

غدد عرقیه == (طب) تر افراز ایدن غده‌لر - که : جلدك تحتنده وادمه‌نك وجه تحتانیسنی تحدید ایدن نسج شحمی‌نك اورته‌سنده موضوعدرلر .

غدد لعابیه == (طب) حیواناتك اغزینه لعاب دنیلان حاصلات افرازیه‌لرینی القا ایدرلر . [سالیه وتوکروك بونلرك محصولیدر] .

غدد لعابیه

١ - غدۀ لعابیه ٢ غدۀ نکفیه

غدد مرکبه == (طب) برطاقم مجاری صغیره واسطه‌سیله بربرینه التصاق ایدن انبوبه‌لرك ویا جرابه‌لرك تراکمندن عبارتدر .

غدد وعائیۀ دمویه == (طب) مجرای دمده موضوع برطاقم غده‌لرکه : وظیفه‌لری قانك ترکیبنی تبدیل واجزای جدیده اعطاسیله انی تعدیل ایتمکدن عبارتدر .

غُراب [ع،س] قارغه ، قوزغون .

غُرابُ البَین [ع ، س] طیوردوریه‌دن قارغه‌یه مشابه برقوشدر . بوکا الا قارغه دخی دینور .

غراب البین

غراب اسود == قوزغون قارغه .

غراب زرع == جیفه‌دن اجتناب ایدوب یالکز دانه ایله تعیش ایدن قارغه که : اکلی حلالدر .

غراب ابقع == اکلی حرام اولان الاجه قارغه .

غرابی == غرابه ، قارغه‌یه متعلق منسوب .

غُرابِیَه [ت ، س] اون ، سوت ، بادم ایله یاپیلان برنوع دکرمیجه قوری طاتلی .

غُرّان [فا ، ص] خوموردانان ، کورله‌ین ، کوموردیجی ، خشم ایله حایقریجی : شیر غران .

غُرَباء [ع ، س] دیار بیابنجیسی معناسنه اولان (غریب) ك جمعی : غرباء مسلمین ، غربا خسته‌خانه‌سی .

غُربَت [ع ، س] غریبلك § بیابنجی بر مملکت ، وطن خارجی .

غربتزده == غربته دوشمش اولان ، مملکتنك خارجنده بولنان :

« بویانده عشق غربت ازمای نوظهوردر .
اویانده حسن ایسه خفا کزین اغترابدر .»

غُرَر [ع،س]جم: (غره). [redacted] :(غره)

غُرَف [ع ، س] چارطاق ، جومبه معناسنه اولان (غرفه) نك جمعی .

غُرفه [ع ، س] چارطاق ، جومبه ، بالقون . (جمعی) (غرف) کلدیکی کبی (غرفات) دخی کلیر : غرفات جنات .

غُرم [ع ، س] (غرامت) ایله مرادفدر .

غُرَماء [ع ، س] [غریم]ك جمعی . داینلر ، الاجقلولر .

§ فجرك ایلك ایدینلغی ، پارلاقلغی . § (فقه) اسقاط آیدیان جنین میته مقابل جانی اوزرینه لازمکلان دیت مال .

تقسیم غرماء == (ریاضیه) برمالی حصۀ اشتراکیه ویا ارثیه ایله متناسباً تقسیم ایتمك ، تقسیم متناسب .

مثلا : (٢٤) عددینی (٢ ، ٣ ، ٧) عددلریله متناسباً تقسیم ایتمك شو وجهله اولور :

٢ + ٣ + ٧ = ١٢

٢٤ / ١٢ = ٢ ...

٢ × ٢ = ٤
٢ × ٣ = ٦
٢ × ٧ = ١٤
٢٤
اولور .

غُرَنْدَه [فا، صـ] (غران) مقامنده قوللانیله بیلور.

غُرُوبْ [ع، مصـ] کونش ویا (برنجم سماوی) باتمق، افق غربینك آلتنه کیرمك. § زوال بولمق.

غروبی == غروبه منسوب ومتعلق.

غروبی بسیطه == (قوزموغرافیا) شمسك حرکتنه کوره ساعتلری اشعار ایدن آلت.

غروبی ساعت == (قوزموغرافیا) شمسك محلك افق غربیسنه وصولی آننده (۱۲) یی اشعار ایدن ساعتلر، الاتورقه ساعت.

غُرُورْ [ع، س] مغرورلق، § بوش وبیهوده شیئه کوه‌نه‌ولك الدانمه: کبر، نخوت؛

« امساکه پرده دارلق ایلر تغافلی
وضع غروری شرم وحیا صورتندەدر »

دارالغرور == دنیادن کنایەدر.

غُرُوشْ [ت، س] یوز غروش اعتبار ایدلدیکنه کوره لیرانك یوزده بری، قرق پارەدن مرکب عثمانلی مسکەسی که واحد قیاسیٔ مسکوکات اعتبار ایدلمشدر.

غروشلق == صرف قرق پارەدن عبارت بر مبلغ مجموعی || شو قدر غروش قیمتنده اولان.

غُرَّه [ع، س] یوزدەکی نورانیلك § آتك آلننده اولوب (صباح الخیر) تعبیر اولنان بیاض آقتمه. § عربی آینك برنجی کیجەسی. کورونن آی پارچەسی، هلال: غرهٔ صفر، غرهٔ محرم.

« غرەیه بکزر ایدی هر جهتی
یعنی باریك وطویل ایدی قتی »

غُزَاتْ [ع، س] (تشدیدایله غلطدر) [غازی] نك جمعی.

غُسْلْ [ع، مصـ] ییقانمق، صورت مشروعه ده ییقانمق.

غسلخانه == شرعاً ایجاب ایدن غسلك اجراسنه وعلی الاطلاق ییقانمغه مخصوص محل.

غُصَصْ [ع، س] (غصه) نك جمعی غصەلر، کدرلر.

غُصْنْ [ع، س] دال، آغاج دالی، بوداق.

[جمعی: (غصون واغصان) کلیر.]

غُصُونْ [ع، س] (غصن) نك جمعی:

غُصَّه [ع، س] قلبه طاری اولان صیقندی، قایغو، تاسه، کدر، اندوه، حزن:

« غصهٔ اغیار اکسلمز دل غمناکدن
نه‌رطبعم هیچ آچلماز بوخس وخاشاکدن »

غصه ناك == قایغولی، تاسەلی.

غُصْنَه
غُصَیْن } [ع، س] (نباتات) کوچوك دال، بوداق.

غُضْرُوفْ [ع، س] (طب) قیقرداق، قیقرداق کمیك.

غضروف درقی == (طب) خنجرەنك طرفیننده اولوب زاویوی بر چیقندی تشکیل ایدر.

غضروف حلقوی == (طب) غضروف درقینك آلتنده موضوع بر خلقهٔ غضروفیدر.

غضروف طرجهالی == (طب) خنجرەنك آرقه طرفنده موضوع اولوب قاعدەلری غضروف حلقوی ایله مفصللنمش ایکی اهرام شکلندەدر.

لبنیٔ غضروفی == (طب) برکاغدورقەسی شکلنده اولوب خنجرەنك جوفنی سد ویا کشاد ایدن غضروفلر.

غُفْرَانْ [ع، س] مرحمت الهیه، رحمت ربانیه:

« شو حالم اولور بلکه غفرانی جالب
اولور بلکه غفرانی جالب شو حالم »

غُلّ [ع، س] متهمك بوینه وبیلەکلرینه کچیریلان دمیر طوقه، بوین زنجیری، کلپچه.

غُلَاتْ [ع، صـ] غلیان ایدیجی معناسنه اولان (غالی) نك جمعی § جوشقون، متجاوز.

غُلَاظْ [ع، صـ] قابا، قالین.

ایمان غلاظ == بیوك یمین.

غُلَامْ [ع، س] تازه دلیقانلی، جوان § کوله، بنده. [جمعی: (غلمان) وفارسی قاعدەسنجه (غلامان) کلیر.]

« غلام کمترك اسرار بی نوا کلمش
قپوکدن ایلمه مأیوس ایا جناب فصیح »

غُلْغُلْ — غُلْغُلَه [قا، س] کورلدی، چیغلدی، چیغرشمه: غلغلهٔ تکبیر.

§ آغزی طار برقابدن برمایع دوکیلور ایکن چیقان سس:

« کوش جانمدەدر اول غلغل تکبیر هنوز » و:

« بر غلغله سقف آسمانده
بر ولوله سطح خاکدانده »

غُلْفَه [ع، س] سنت دریسی، (طب) خشفەنك اطرافنده بولنان دری ـ که: سنت ایتمك اودرینك برقسمنی کسمکدن عبارتدر.

غلفوی == غلفەیه منسوب.

غُلْمَتْ [ع، س] ☞ [غِلمت].

غُلُوّ [ع، س] هجوم، اوشوتی:
« نفس آلدقجه حیفا بدبو
ایچری درد وغم ایدردی غلو »

§ سوزده مبالغه. § (ادبیات) مبالغەنك ایکنجی درجەسی ـ که: برنجیسنه مبالغه واوچنجی درجه اولانه (اغراق) دینورکه مابه الادعا اولان شیئك وقوعی عقلاً ممکن اولمامق. مثال:

« درونی او قدر روشنکه: جرم آفتاب آسا
کورن روزنلرنده هر مدور جام بلوری »

غُمُوضْ [ع، س] کلام مبهم ومغلق اولمق.

غُمُومْ [ع، س] (غم) ك جمعی، غملر، کدرلر: دفع غموم.

غُنْجْ [ع، س] ناز، شیوه، عشوه.

غُنْچَه [قا، س] هنوز یاپراقلری آچلمامش ویا پك آز آچلمش کل وسائر چیچك طومورجغی:

« آچیلیر غنچهٔ الهام لب حارنده
برق اوردو شعلهٔ اندیشەسی انظارنده »

غنچهٔ آب == حباب، یاغمور یاغار ایکن صویك یوزنده پیدا اولان قبارجق.

بوی غنچه == چیچك قوقوسی، بالخاصه کل غنچەسنك قوقوسی:

« آشیان سینەدن پرواز ایدن مرغ هوس
قوندی برکل دالنه مست اولدی بوی غنچەدن »

غنچه دهان
غنچه دهن } == آغزی غنچه کبی کوچوك وکوزل اولان، غنچه آغزلی.

غنچه لب == غنچه دوداقلی، دوداقلری غنچه کبی اولان.

غُنَّه [ع، س] ککزدن کلان سس: ادغام مع الغنه.

غُنُودَه [فا، صـ] اویوقلامش، اویقویه وارمش.

غنودهٔ خاك رحمت == رحمت طوپراغی اوزرنده اویومش، مرحوم، متوفی:

« بن ایسترمکه منور غنوده بر دریا
طلوع شعرمه بر لوحهٔ جمال اولسون
طلوع نور جمالکسه ای مه غرا
حیات شعرمه فیض آور کمال اولسون »

غوپی [ج، س] ذات الفلقتين شعبه‌سنك ـ لاستراسه فصيله‌سنه منسوب بر نبات ولوب چيچكلری التهاب عين خسته‌لقلرنده مستعمل.

(غوپی)

غورجاطه [ج، س] (بحريه) كمی ديركلرينك ... ديمی ـ كه: غابيه الله بالا قفو اره‌سنده بولور.

غورال [ج، س] هيماليه طاغلرنده بولنور بر نوع طاغ كچيسيدر.

(غورال)

غورلدامق [ت، مصد] قارنك غور غور ايتمك.

غورلدی [ت، س] قارنك غور غور ايتمسی.

غوره [فا، س] قوروق، هنوز اولمامش اوزوم.

غوريل [ج، س] ذات الثديانك ذات الايادی اربعه قسمندن بيوك قوقوج غايت قوتلی بر مايموندر. غوريللر آدمه نقطه‌نظر بدنجه زياده‌سيله مشابهدرلر.

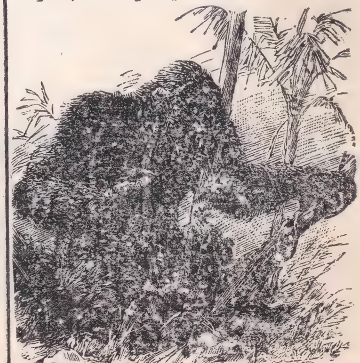

(غوريل)

غوز [فا، س] تركجه‌ده قوزه دينيلان شی.

غوزهٔ پنبه = پاموق غوزه‌سی.

غوشه [ت، س] كردنده حاصل اولان بيوك ور. § بعض حيواناتك پوستنك كردان قسمندن ياپيلان كوك.

غوطه [فا، س] آدم باطمه، صويه بركره طالوب چيقمه.

غوطه‌خوار = صويه طالان.

غوك [فا، س] قورباغه: غلغلهٔ غوكان.

غول [ع، س] بر مخلوق خيالی ـ كه: كويا تنها يرلرده اشكال مختلفه ايله انسانه كورينور ايمش.

غول بيابانی = غول دنيلن مخلوقك الكوهشی وايری جثه‌لی اولان نوعی.

غولت [ج، س] (بحريه) خفيف آرمه‌لی بر نوع كمی.

غولونوز [ج، س] ذات الثديانك آكل اللحوم صنفندن بر نوع پورسوق.

(غوون)

غومالاستيق [ج، س] لاستيق، مشمع بچيشلرك اعماله ياريان بر نوع ضمغ.

غومالاقه [ج، س] مهرمومی اعماله ياريان برجنس ضمغ. صنايعده آغاجلری جلالامق خصوصنده ده محلول حالنده استعمال ايديلور.

غومه [ج، س] (بحريه) حصيردن معمول خلاط.

غومنه [ج، س] (بحريه) كمی لنكرينك بيوك زنجيری، خلاطی. § برميل بحرينك اونده بری طولنده بر مقياس.

غوندالا [ج، س] زورقلری برزقلدن عبارت اولان ونديك شهرنده مستعمل صندالره اطلاق اولنور.

(غوندالا)

غونق [ج، س] (بحريه) سيسلی هوالرده وابورلرده استعمال ايديلن بر نوع شديد صدالی زيل.

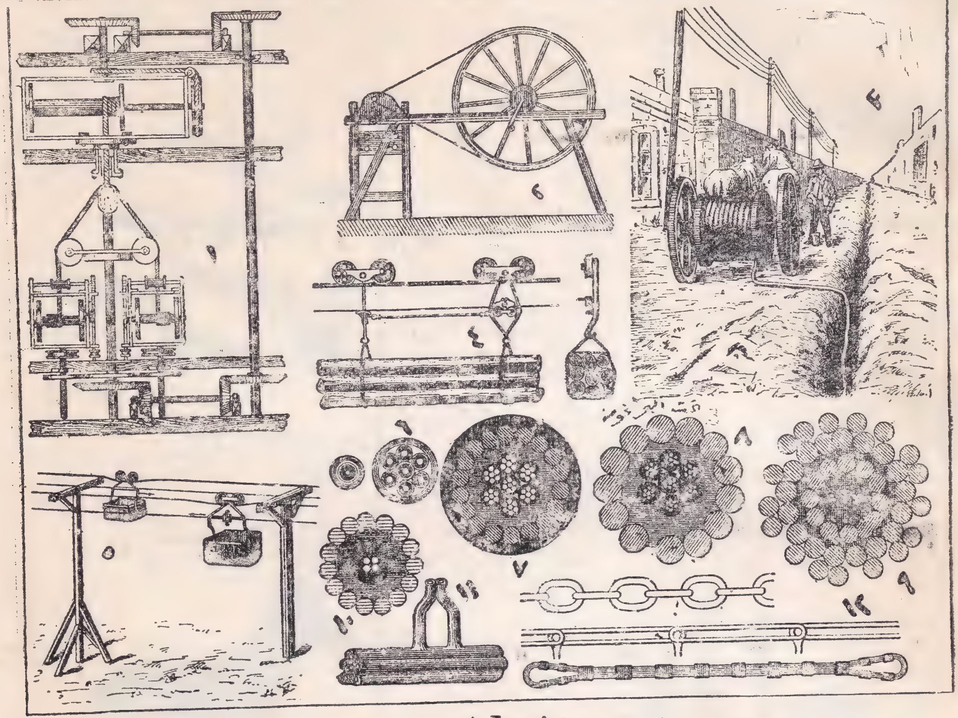

(غومنه ویا قابلو)

١ – غومنه اعمال ایدن ماکنه ٢ – غومنه‌یی تشکیل ایدن ایپلك اعمالنه مخصوص چیقریق ٣ – غومنه‌نك برخندك داخلنه صورت وضعی ٤ – آغاجلرك نقلی ایچون استعمال اولنان هوائی غومنه ٥ – بالمرك نقلی ایچون استعمال اولنان هوائی غومنه ٦ – قورشون قابلی غومنه ٧ – لوحهٔ معدنیه قاپلی تحت الارض غومنه ٨ – تحت البحر غومنه ٩ – اقره غومنه‌سی ١٠ – تحت الانهار غومنه ١١ – علاوه خطلری ١٢ زنجیر غومنه .

غونیومترو [ج ، س] آن معناری کونیه‌ی که : زوایای ملوریه‌یی اولچمکه مخصوص‌آلت .

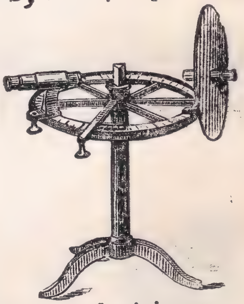

(غونیومترو)

غیوب [ج،س] (غیب) ك جمعی : استطلاع غیوب .

« محتجبدر شرم استعلای فکرمدن غیوب
مختفیدر رشك استغنای طبعمدن کنوز »

علام الغیوب = غیبی، غائبده اولانلری بیلن جناب حق .

غیوم [ج ، س] بلوط معناسنه اولان (غیم) ك جمعی .

غ

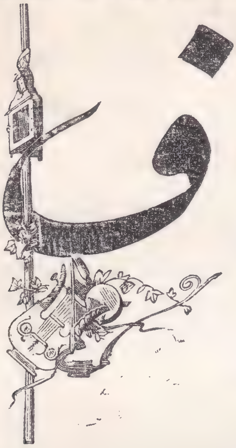

ف [فا، ع، ت، ج] الفبای عربینك یكرمنجی والفبای تركینك یكرمی اوچنجی حرفیدر . ابجد حسابنده (۸۰) عددینه اشارتدر علوم ریاضیه‌ده اكثریا (فائض) معناسنی افاده ایدر. لاتین حروفاتنده شكلی شو (f) دز. صاغر دیلسزلره مخصوص الفباده شویله كوستریلیر .

فا [ج، س] آلافرانغه موسیقی نوطه‌سنده سلسلهٔ اصواتك بری‌در .

ف .... ثلث

ف .... نسخ

ف .... اجازت

ف .... ریحانی

ف .... توقیع

ف .... جلی

ف .... دیوانی

ف .... رقعه

ف .... سیاقت

ف .... تعلیق

ف .... كوفی

ف .... شجری

فا: [ع، س] [ف] حرفنك اسمیدر: فصل الفاء .

فاء الفعل = (صرف عربی) افعال عربیه حروف اصلیه‌سنك برنجیسی اولوب مثال اولان (فعل) لفظنده‌كی (ف)دن عبارتدر .

فائِدَه [ع، س] مادی ومعنوی كسب تحصیل اولنان شی ، قزانج ، كار ، نفع، منفعت ، [جمعی : (فوائد)كلیر .]
§ استفاده‌یی موجب بند ، فقره .
«الفاظنه باقسه‌م بوسوزك قاعده‌سزدر
معناسنه باقسه‌م او دخی فائده‌سزدر »
§ ایشه یارامه، خیر، امید .
§ (علم ثروت) برشیئك حوائج بشریه‌دن برینی ایفایه صلاحیتی .

فائده ایتمك = مفید اولمق تأثیر ، كار ایلمك .

بی فائده = فائده‌سز، نفعی، منفعتی اولمیان

چه فائده / نه فائده = نه یه یارار، بیهوده ، نافله نه چاره .

فائده‌سز = بی فائده، نفعی، كاری ، منفعتی اولمیان .

فائده‌لی = فائده‌سی، نفعی، كاری اولان، مفید .

فائده‌لنمك = منتفع اولمق، فائده كورمك ، مستفید اولمق .

فائده‌مند = فائده‌لی، مفید، نافع، كارلی .

فائِز [ع، س] فوز بولیجی ، بولان نائل مرام اولان .

فائض [ع، ص] فیضان ایدیجی ، ایدن : حضور فائض اندیر .
§ اودونج النان اقچه ایچون ویریلان اجرت ، كذشته ، نما، ربح، § (حساب) بر محله اودونج اوله‌رق ویریلان بر مبلغك كتیردیكی (كار) كه ویریلان پاره‌یه (رأس المال) دینور .

فائض بسیط = (حساب) مدت استقراض ظرفنده تبدل ایتمین رأس المالك كتیردیكی فائض ، كار .

فائض مركب = (حساب) بر مبلغك كتیردیكی فائض ختام مدتده رأس الماله ضم اولنمق صورتیله حساب ایدیلان فائض .

فائض جزئی = (حساب) یوزغروشك

بر مدت معینه ظرفنده کتیردیکی مقدار فائض — که : یوزده شوقدر دینلور .

فائض کلی == مبلغی تشکیل ایدن فائض جزئیلر مجموعی — که اصل فائض دیمکدر .

فائض دستوری == بر فائض مسئله‌سنک حلنده تطبیق اولنه‌بیله‌جک قاعدهٔ عمومیه

بالفرض :

فائض کلی == ف
رأس المال == ل
فائض جزئی == ه
رأس المال جزئی == ی
} ایله کوستریلسه فائض دستوری

مدت = ۵

ف = ل × ه × ۵ / ی اولور .

فائضجی == فائض ایله اقچه ویرن آدم .

فائق [ع، س] معناً فوقنده بولنان، مرجح، اوستون : تفوقیات فائقه؛ « نفسنجه برازیت بیلدیکی تحصیلی ایلرولدکجه فطرتنده مکنوز اولان استعداد معارف جهتیله حاصل ایتدیکی لذائذی همت عالیه‌سنک مصروف اولدیغی حکومت « حظوظاتنه بیله فائق بولنمشدی . »

§ فوق العاده اعلی :

« شعرا ایرانک ایچنده هر جهتدن فائق اولمقدر . »

فابریقه [ج، س] Fabrique معمولات صناعیه‌نک، مواد مختلفهٔ تجاریه و صناعیه‌نک اعمال و احضار اولندیغی محل — که ماکنه‌لری وتنوعاتی واثراتی حاویدر . کارخانه، معمل.

فابریقه‌جی / **فابریقه‌تور** } == فابریقه صاحبی، فابریقه‌یی اداره ایدن آدم.

فات [ع، فع] (فوت) ماده‌سندن ماضی؛ مفرد مذکر غائب صیغه‌سی اولوب یالکز شو ترکیبده مستعملدر :

جبر مافات فوت اولان شیئی جبر و تلافی
تلافی مافات } == ایتمک .

فاتح [ع، ص] فتح ایدیجی، بر مملکتی قوهٔ غالبه ایله یدتسخیره کچیرن § جنتمکان سلطان محمد ثانی حضرتلرینک عنوان منیفه‌سیدر — که (فاتح قسطنطنیه‌دن مخففدر)

فاتحه [ع، س] قرآن عظیم الشانک برنجی سورهٔ شریفه‌سی . § باشلانغیج : فاتحهٔ کلام.

« ایشته امر بیعت بوفاتحهٔ عفو وعاطفتله ابتدا ایدرک . . . . »

فاتحه خوان == برینک روحنه فاتحه اوقویان.

الفاتحه == سورهٔ شریفهٔ فاتحه‌نک تلاوتنی اشراب ایدر تعبیر مخصوصدر .

فاتحه دیمك == برشیئه قطعیاً اقرار ویرمك ارتق بوایشه فاتحه دینلدی .

فاتر [ع، س] فتور ایله متصف، فتورلی مفتور : خاطر فاتر عاجزی. § (طب) از میجاق، ایلیق، اولان : ماء فاتر.

فاتوره [ج، س] نمونه، اورنك، قوماش اورنکلرینی حاوی مجموعه، دفتر § اشترا اولنان اموال واشیا ایچون بایع طرفندن ویریلان مفرداتلی قیأت جدولی، قائمه . مانفاتوره ☜ (مانیفاتوره)

فاجته [ج، س] ☜ (فاسته)

فاجر [ع، ص] فجور ایله متصف، فسق وفجور صاحبی، معاصی‌یه منهمك، معاصی ایله مشغول، کنهکار :

« غیبه ایمان کتیر ای لحد فاجرکه سکا آخرتدن خط تعلیق ایله حجت کلمز »

فاجره [ع، ص] (فاجر)ك مؤنثی : فاجرهٔ دهر :

« اورتون، اوت ای مائله.. اورتون، اوت، ای شهر اورتون رموزید اوبو ای فاجرهٔ دهر »

فاجع [ع، ص] دردناك ایدیجی، ایدن، آجیقلی، موجب حزن وکدر اولان. [جمعی : (فجایع) کلور .]

فاجعه == (فاجع)ك مؤنثی اولوب انسانی آجندروب متأثر ایدن کیفیت معناسنه‌در : حکایهٔ فاجعه.

|| آفت، مصیبت، آجیه‌جق حال .

|| مبنی علیهی آجیقلی وعبرت آمیز بر حکایه‌دن عبارت اولان تیاترو اویونی .

فاجعه نویس == بویولده تیاترو کتابی یازان محرر .

فاجعه‌لی == آجیقلی، مؤثر .

فاچونه [ج س] (بحریه) خلاطی دلك ونماسدن محافظه ایچون دمیر تل ویاقطرانلی سجیم ایله صارمق .

فاچونه ماچونه‌سی == فاچونه یاپمغه مخصوص آلت .

فاچه [ج، س] (بحریه) سرنلری عکسنه براصیه ایدرك و یلکنلری اولدقلری کبی قپاته‌رق کمی‌یی کیری‌یه حرکت ایتدیرمك .

فاحش [ع، ص] حد چرکین ومستکره، مغایر اخلاق وآداب . § زیاده، مبالغه‌لی § بی انداماته .

§ آچیق، آشکار : خطای فاحش .

غبن فاحش == (فقه) عروضده نصف عشر، حیواناتده عشر، عقارده خمس مقداری ویا دها زیاده آلدانمق .

فاحشه [ع، ص] ارتکاب زنا ایدن اخلاقسز قاری، زانیه، روسپی، قحبه . § (شرع) غایتله قبیح اولان کناه .

فاخته [ع، س] اوکیك دینلن قوش، یبانی کوکرچین .

فاخر [ع، ص] فخر ایدیجی، ایدن، مفتخر. § شعشعه‌لی، احتشاملی، کوزل : خلعت فاخره .

فار [ع، س] صیچان، فاره .

فار لسم == ☜ (صیچان اوتی)

|| (حیوانات) فاره بیوکلکنده اولوب ترلالرده کثرتله بولنور آکل الحشرات حیواناتدن بری .

فاراش [ت، س] { عربی فراشه‌دن غلطدر } اوطه‌لری سوپوردکلری زمان چیقان سوپرونتیلری طوپلامغه مخصوص تخته ویاتنکه وسائره‌دن معمول یاپوان قاب .

فارس [ع، س] ایرانك شیراز ولایتی : اهل فارس .

« فویدی آتشکدهٔ فارسه خاك »

فارسی == ایران اهالیسنك لسانی ، اهل فارسك لهجه‌سی .

فارس [ع، ص] آتلی، سواری، بینیجی، آته بینمکده ماهر . § ماهر، مقتدر .

الفارس == (قوزموغرافیا) بویوجك اسمیدر .

فارسی / **فارسیه** } == ایرانده سویلنیلان لسان، فارسی لسانی .

بحر فارس == بصره کورفزی .

فارغ [ع، ص] آزاده، مستغنی اولمیان § ایشنی بیترمش اولان § واز کچن، وز کچمش اولان § راحت، آسوده § (حقوق) عهده‌سندکی اراضی وسائره‌نك حق تصرفنی آخره ترك ایدن .

فارفاره [ت، ص] آغزی غایه‌لکلی ثباتسز، تمکینسز آدم .

فارق [ع، ص] فرق وتمییز ایدن آیریجی، آییران : فارق نیك وبد . § فرق وتمییز ایتدیرن . § فرق وتمییز اولنمسنه سبب اولان علامت فارقه == تفریق وتمییز ایتدیریجی علامت ونشانه .

فاروق [ع، ص، س] (تاریخ) حق وباطلی فرق وتمییزده مشار بالبنان اولان حضرت عمر بن الخطاب رضی الله عنه افندمزك لقب شریفلریدر : عمر الفاروق .

تریاق فاروق == (طب قدیم) مشهور بر پادزهر .

فاروقانه == حضرت عمر الفاروق افندمزه لایق صورتده، عادلانه .

فارق == حضرت مشارالیه منسوب .

فاره [ت ، -] اصلی : عربی (فار) در . } کوچوک صیچان ، او صیچانی ، موش . ذات الثدیانک قاضمه فرقه سندن خانه لره ضرر و ایراث ایدر مضر برحیواندر . قولرا وطاعونک انتشارینه سببیت ویردیکندن اکثر محللرده کوکنی کسمشلردر .

١ - اغم صیچانی ٢ - فندق صیچانی
٣ - طغ فاره سی ٤ - عادی فره .

(امریقه ی جنوبینک آتی ینور)
(برنوع فاره سی)

قرمزی فاره قویروغی == (نباتات) ذات الفلقتین شعبه سندن ربیعیه فصیله سندن بر نباتدر . مقدما قودوز علتنده قوللانیلیردی .

(قرمزی فاره قویروغی)

فاره قولاغی == (مرزنجوش) ذات الفلقتین شعبه سندن شفویه فصیله سنه منسوب نانه یه (نعنع) مشابه برنباتدر .

(فاره قولاغی)

فارل [ن ، -] (بحریه) بالق آغلرینک آلت و وسط طرفلرینه کریان قیلدن معمول ایپ .

فاستہ [ج ، -] { Faste } اماسلک رونقی آرتیران یوزطرفلک راشی .

فاسخ [ع ، ص] فسخ ایدیجی ، ایدن ، فسخ وابطال والغا ایدین .

فاسد [ع ، ص] بوزوق ، بوزلمش ، غیر صحیح . § نفاق دوشورن ، مفسد . [جمعی اولان (فسده) دها مستعملدر .]

فاسد المزاج == (طب) مزاج وبنیه نک حال اصلیسنی افساد ایدن .

بیع فاسد == (حقوق) شرائط بیعی جامع اولمیان بیع .

فاسق [ع ، ص] فسق ایله متصف ، فسق ایله مشتغل ، فسق وفجور صاحبی ، منهیاته منهمک ، کنهکار § (شرع) طاعت الهیه دن خروج فاحش ایله چیقان .

فاش [ع ، ص] میدانه چیقمه ، ظاهر اولمه ، شیوعبولمه ، منتشر .

فاش ایتمك == میدانه چیقارمق ، کیزلی بر ایشی شیوعبولدیرمق ، هرکسه یایمق .

فاصل [ع ، ص] فصل ایدیجی ، آییریجی ، بولجی ، تفریق وافراز ایدیجی ، ایدن § مادهٔ نزاعی بولان .

خط فاصل == (هندسه) ایکی سطحی بربرندن آییران خط ، چیزکی .

حد فاصل == (معماری) اراضی ومبانی کبی شیلرک حدودینی تفریق ایدن علامات ثابته وممتده .

فاصله [ع ، ص] فاصلك مؤنثی اولوب ایکی شیئك آره سنی آییراد کیفیته دینور : حدود فاصله § ایکی شیئك آره سنده کی بوله § (معماری) بر حائلك دوامنی قطع وتحدید ایدن شی § اره ، اره ق : ایکی کون فاصله سز یاغمور یاغدی .

فاصله لی == اره لقلی ، اره ده دوامی منقطع اولان .

فاصله سز / **بلافاصله** == اره ، اره لق ویرمکسزین ، بردن بره ، اره سی ، غیر منقطع .

§ (ادبیات) نثرده فقره لرك و نظمده مصرعلرك صوك کلمه لریدرکه : بونلرك صوکنده بولنان حروف متفقه یه (روی) دینور .

فاصلهٔ صغری == (ادبیات) اوچ متحرکله بر ساکندن مرکب دوت حرفلی کلمه : (پدرم) کبی .

فاصلهٔ کبری == (ادبیات) دوت حرف متحرکله بر حرف ساکندن مرکب بش حرفلی کلمه : (پدرمز) کبی .
§ (موسیقی) بر صدانك دیکرینه نسبتی . (Intervalle) .

فاصونه - فاصونی [ج ، -] (Façonné) چیزکیلی یوکلی البسه لك قماش .

فاضل [ع ، ص] فضل ایله متصف ، فضیلت صاحبی § علم وعرفان جهتیله امثالنه فائق اولان :
« فاضل حوصله اموز فلك
کامل معرفت اندوز ملك »

فاطر [ع ، ص] یارادیجی ، یارادان ، خالق ، آفریننده .

فاطرالسموات والارض == یرلری وکوکلری یارادان جناب حق .

قدرت فاطره == قدرت خالقیت ، قدرت ربانیه .

فاعل [ع ، ص] ایشلیجی ، ایشلین . § یاپان ، عامل ، صانع . § (طب) مؤثر ، کارکر : داروی فاعل .
§ (صرف) بر فعلك بیان ایتدیکی حدثك ایشله یجبسنی کوسترن اسم . (اسم فاعل) == عربیده کاتب ، ناصر ، عابد ، قاتل ، جانی ، جاذب . ترکجه ده : ایدن ، کلن ، یاپان ، یازان کبی .

اسم فاعل == (صرف) فاعل .

نائب فاعل == (صرف) اصل فعل متعدینك مفعولی اولوب فعل مذکور مجهول اولنجه فاعل یرینه قائم اولان اسم .

فاعل خیر == خیر ایشلین ، صاحب حسنات .

فاعل مختار == (حقوق) ایشلدیکی ایشده اختیاری النده اولان .

فاعل مستقل = (حقوق) بر جرمی بالذات یاپان ویا حصولنه سبب اولان .

فاعل مشترك = (حقوق) بر جرمك اجراسنده دخل واشتراکی اولان .

فاعلیت = فاعللك ، ایشله‌یجیلك .

§ (طب) مؤثرلك ، تأثیر .

فاق [ت ، س] طوزاق ، قوریلور فاره قپانی .

فاقه باصمق = پوطقیرمق (باطه‌یی طاشه اورمق) .

فاقنون [ج ، س] کموش تقلیدی اوله‌رق اعمال ایدیلان نیکل یله مخلوط معدنی اوانی .

فاقه [ع ، س] فقر واحتیاج ، فقیرلك یوقسوللق : فاقۀ شدیده .

فاکهه [ع ، س] میوه ، یمش ، شجره : فاکهۀ جنان .

النار فاکهة الشتاء = اتش قیش موسمنك میوه‌سیدر .
و :
« اتش کناری قیش کوننك لاله‌زاریدر » .

فال [ع ، س] منتظر اولان خصوصی استخراج مقصدیله بر طاقم وسائط غریبه‌یه مراجعت ایتمه . طالع دنمه .

فال خیر = ایی فال § برحالك وقوعنه حسن دلیل عد ایدیلان شی . (مقابلی : « فال بد » در .) § اوغور ، طالع .

خجسته فال = طالعی مبارك اولان .

فالجی = فال آچان ، فاله باقان .

فالجیلق = فال آچیجی حال ومشغله‌سی .

فال طاشی = فالجیلرك فال اتمق ایچون اتدقلری اوفاق چاقل طاشلرندن هربری .

کوزینی فال طاشی کبی چقمق = حیرتله قاریشق حرص وطمعله باقمق .

فاله باقمق = کتابه باقمق ، باقله اتمق وسائره ایله طالعی یوقلامق .

فالج [ع ، ص] نصف نزول § (طب) فالج نصف طولانی‌یه اوغرامش (برطرفی نزول تأثیراتیله طوتماز حاله کلمش) اولان .

فالصو [ح ، س] مرتب ، معین اولان بر فعلی اجرا ایده‌مه‌مه . (ازجمله : کاغد وسائره اویوننده)

§ برسوزی سویلرکن اغزدن اوسوزك یالان اولدیغنه دلالت ایده‌جك کلمه قاچیرمه .

§ (موسیقی) بر پرده‌نك ایفا ایدیله‌ماسندن طولایی ایدیلن خطا .

فانیه [ج ، س] اغزدن طولان اسکی اصول طوپلرك اغزلق اوتی ، بتمامه وضعنه مخصوص دلیکی ، چناقلق .

فانیه دلیکی = بوتبیل طوپلرك اغزلق اوتی قونیلان دلیکی .

فام [فا ، س] رنك ، لون . [ترکیبیله مستعملدر :]

زرفام = آلتون رنکلی .

سبزفام = یشیل رنکلی .

کلفام = کل رنکنده اولاد .

مینافام = شیشه رنکنده اولان .

کبود فام = لاجورد رنکنده اولان

لعل فام = قیزل رنکده اولان .

فامیلیا [ج ، س] (Famille) عائله ، اوخلق ، عیال واولاد دودمان ، خاندان § زوجه ، قاری .

فانتازیا (ج) - **فانطازیه** (ع ، س) (Fantasie) یالاندن کوستریش ، نمایش ، واهی طنطنه ودبدبه ، هوس ، کیف .

فانله [ج ، س] تری چکمك ایچون تن اوزرینه کیلن یوکدن ویا پاموقدن منسوج طار کوملك ویاخود طون .

§ یتاق اوزرنه یایلان ویا یورغان مقامنده قوللانیلان اورتو . § یوکدن معمول برنوع انجه قماش - که بوندن ملبوساتك هرنوعی یاپیلور .

فانوس [ع ، س] دوزکاردن سوتمامیله ایچون اطرافی جامله محفوظ ومحاط موم ویا سائر ایشیق ، فنار [جمعی (فوانیس) کلیر .]

« اولسه مه مهر چرخ مأنوس
پروانه و شعله جو فانوس »

§ بعض شیلرك سینك ، توزقونمسندن محافظه ایچون اوزرینه وضع ایدیلان جامدن معمول نصف مخروط شکلنده جام قبه .

فانون [ج ، س] بالینه بالقلرینك دیشلری مقامنده اولان وحیوانك فك اعلاسنی محافظه واشغال ایدن طولی قرنی که : برطاقم صفاقدن عبارتدر .

فانی [ع ، ص] بقاسی اولمیان ، زوال بولیجی اولان (باقی) مقابلی .

عالم فانی = دنیا ، جهان ، عالم ناسوت

§ ضعیف ، ناتوان .

پیر فانی = پك اختیار اولان .

فایحه [ع ، س] ازهار و فواکه ، توتوسی § کوزل قوقو ، عطریات § کوزل قوقولی : رایحۀ فایحه . [جمعی : (فوایح) کلیر .]

فایراب [ج ، ق] (انکلیزجه : Fireup) { اتشی یاقمق ویا زیاده‌لشدیرمك ایچون ماکینیست طرفندن کمی آتشجیسنه ویریلان قوماندا .

فایراب ایتمك = (مجاز) ایشه سرعتله باشلامق .

فایطون [ج ، س] کوروکلی آچیق آرابه .

فایطونجی = فایطون دنیلان آرابه‌یی یاپان ویا اداره ایدن .

فاء مفتوحه

فبها [ع ، د] پك اعلا ، نه کوزل ، اویله اولسون معناسنه‌در . [اکثریا جملۀ شرطیه‌ده ادات شرط ایله برلکده استعمال اولنور .]

فتاح [ع ، ص] قوللرینك قاپالی مشکل امورینی فتح وکشاد ایدیجی اولان جناب حق .

فتان [ع ، ص] فتنه قوپاریجی ، قاریشدیریجی ، قوناز ، فتنه‌انکیز . § جاذبه‌لی ، کوکل آلیجی : غمزۀ فتان .

« حرام اولسون دیمشسك بن کدایه نعمت وصلت
بو روضی دوغریسی ای شوخ فتانم حلال ایتمم »

فتاوی - فتاوی [ع ، س] فتوانك جمعی : فتاوی شریفه :

« سرقت شعر ایدنه قطع زبان لازمدر
بوله‌در شرع بلاغتده فتاوای سخن »

فتح [ع ، مص] چوزمك ، آچلمق ، کشاد اتمك ، ایدنمك : فتح بلاد . § اوستون ارقوتمق ، اوبوداق : فتح سین ایله .

§ باشلامه ، شروع ، ابتداء .

فتح کلام = سوزه باشلامق .

§ غالبیت ، ظفر ، نصرت :

« اوردوی عثمانی کثرت ضیادن بر حاله کلمشدی که : ایرتسی کون ظهورینه انتظار اولنان فتحك همان او کیجه‌دن شهر آیننه باشلانمش ظن اولونوردی ... »

ابوالفتح = صاحب فتوحات اولان سلطان محمد خان ثانی حضرتلرینك لقبیدر .

سورۀ فتح = « انا فتحنا لك » سورۀ شریفه‌سی .

فتح میت = (طب) سبب موت اولان مرض ویا تأثیرك تشخیص وتفتیش ماهیتی ضمننده میتك تشریحیله معاینه‌سی .

فتحنامه = فتح وظفری مبین نشر اولنان غالبیت فرمانی . || (ادبیات) بر فتح وظفر حقنده یازیلان قصیده ، منظومه .

فتحه [ع ، س] اوستون ، اوستون حرکه واشارتی .

فتحتین == هرایکی حرفك فتحیله .

فَتْرَت [ع ، -] { کسر تا ایله غلطدر } ایکی پیغمبر اره‌سنده کچن زمان § ایکی وقعه بیننده‌کی وقت ، زمان .

فَتْق [ع مص] یارمق ، یاریق . § چاتلامق .

§ (طب) قاصیق یاریغی ، قاصیق زاریننك یارلمسیله اعضای بطنیه‌دن برینك و بالخصوص امعانك خارجه مندفع اولمسی - که : مندفع اولان اعضانك اسمنه کوره مختلف ناملر آلیر .

فتق بطنی == (طب) هیچ بر آفت جلدیه وقوعبولمقسزین محفظهٔ بطنیه‌نك نتیجهٔ تمزقی اوله‌رق حصوله کلان فتق .

فتق حاجز == (طب) حجاب حاجز دینیلان زارك تمزقیله اعضای بطنیه‌نك دخل صدره انتقال ایتمسی .

فتق سری == (بیطری) کوبکك آچیله‌رق اوبله‌ده قالمسی . بوکا (داءالتفاح) دخی دینور .

فتق رحم == (طب) دحمك وضعندن قایه‌رق آشاغی ایتمسی .

فتق قرن ورقی == (بیطری) جدار ظفت وجه داخلیسنده و تحتنده‌کی نساجی تضییق ایدن ورم قرنی اولوب اك زیاده حنین حالنده‌کی طایرده ظهور ایدر .

فتق مغبنی == (طب) امعادن بر قسمنك قاصیقدن و یا اویلوقدن ویاخود شرج ایله قتب اره‌سندن خروجندن عبارت ووخیم‌العاقبت فتق .

فتق فخذی == (بیطری) معانك حلقهٔ فخذیه‌دن خروجی .

رتق وفتق امور == حل و عقد مصالح ، تفرعات امورك تسویه‌سی .

فَتْوی [ع ، -] سؤال مشروعه مفتی طرفندن ویریلان جواب رسمیٔ شرعی .

فتوی امینی == باب مشیخته فتوی اموریله مشغول اولان دائرهٔ جلیله‌نك رئیسی .

باب فتوی == باب مشیخت .

فتوی پناه == شیخ‌الاسلام حضرتلری

فتوی خانه == مشیخت جلیلهٔ اسلامیه‌ده فتوی امیننك معیتنده‌کی دائره .

فَتی [ع ، ص] دلیقانلی ، یکیت . § سخی ، جومرد :

« لا فتی الا علی لا سیف الا ذوالفقار »

فَتیل - فَتیله [ع ، -] { کسر فا ایله غلطدر . } قندیل ویا مومك ایچنه قونیلان پاموقدن بوکلش ایپ ، غیطان :

« انجلاء دخی یاقدقده فتیل
سوندی قندیل ربو وانجیل »

§ اوردواش . بوکلش شی : فتیلهٔ کیسو == صاچ اورکوسی .

حجر فتیله == طاغ کتانی

§ اسکی تفنك وطوپلرك فالیه‌لرینه قونیلان غیطان که : براوجی طوتشدیریلوب آتش فالیه دلیکنه کاجه اوراده‌کی باروت اشتعال ایده‌رك سلاحك وتناعسنی موجب اولوردی .

§ (طب) مرهمه بولاشدیریلوب یاره‌نك ایچنه صوقیلان ارزون تفتیك .

§ قماشك النه‌وکنار - لرینه قونیلان غیطان کبی بوکلش شی .

فتیل المق == حدت ایتمك ، وسوسه‌یه دوشمك .

ادارهٔ فتیلی == [قندیل]

فتیل ویرمك == قیزدیرمق ، تشویق وتحریك ایتمك .

فتیل تخته‌سی == (بحریه) الابانده‌ده ایکی بومبار اره‌سنه اوریلان قپامه .

فتیل طاشی == جام کبی شفاف ، کاغد کبی یومشاق ، غیر قابل احتراق بر معدن - که : صوبالرك قپولرینه وضع اولنور .

بورندن فیل فتیل کلمك == ایدیلان فنالغك نتیجهٔ سیئه‌سنی چکمك ‖ ایدیلان ذوقه بدل مشقت چکمك . ‖ پشیمان اولمق .

فَتْح [ع ، س] ایکی طاغ اره‌سنده‌کی درین یول : من کل فج عمیق .

فَجْر [ع ، -] کونشك طلوعندن اول افق شرقیه‌ده پیدا اولان قزیللق [بوکا (شفق) دخی دنیلورسه‌ده خطادر . چونکه : عربیه‌ده (شفق کونشك غروبندن صوکره افق غربیه‌ده حاصل اولان قزیللق معناسنه‌در .] { شمس تحت الافق (۱۸) درجه‌یه واصل اولنجه فجر بدء ایدر . }

فجر شمالی == (هیئت) کرهٔ ارضك

(فجر شمالی حادثه‌سیله ظهوره کلن متعدد قوسلرك منظره‌لری)

قطب شمالیه یاقین اولان قطعاتنده { قطب جنوبیده دخی واقعدر } اوزون کیجه‌لرده پك عجیب وکوزل برصورتده ظهور ایدن واوراری عدتا تنور ایلین اشکال مختلفه‌ده ضیا .

فجر صادق == فجر کاذبدن صوکره ظهور ایله آفاقه منتشر اولان ضیا .

فجر کاذب == شکل مستطیل ایله صباحه قارشی ظهور ایدن ضیای محدود .

والفجر == قرآن کریمك بوکلمه ایله بدء ایدن سورهٔ شریفه‌سی .

کوزلری والفجری اوقریور == پك ذکی ، پك قورناز دینکدر .

فَجَرَه [ع ، س] فسق وفجور صاحبی معناسنه اولان (فاجرك)ك جمعی : کفرهٔ فجره .

فَجیع [ع ، س] اجیقلی ، الیم ، حزن آمیز .

فَجیعَه [ع ، س] مصیبت ، بلاء ، (فاجعه) ، اجیقلی کیفیت .

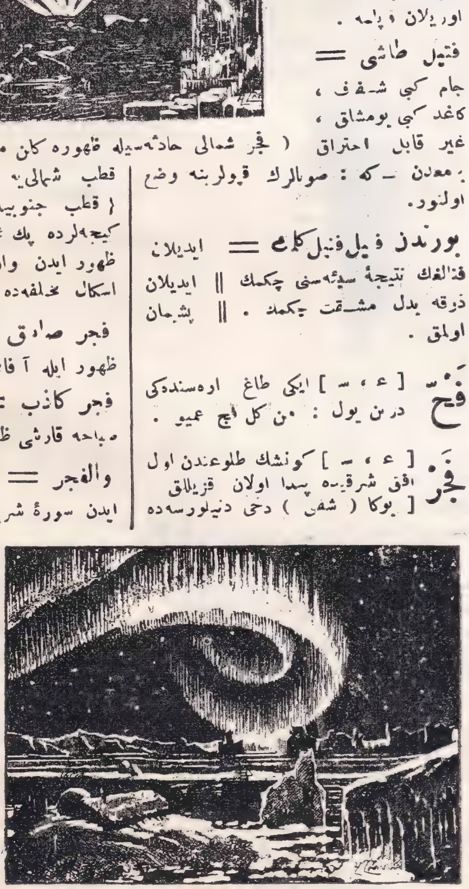

(فجر)

فحّاش [ع ، س] کثیر الفحش اولان آدم ، پك زیاده مغایر ادب وتربیه فعل وحرکتی اولان .

فحاوی [ع ، س] معنی ، مدلول دیمك اولان (فحوا) نك جمعی .

فحشاء [ع ، س) طبع سلیم و عقل مستقیمك تنفر ایتدیکی شی § درخدمت شرعیه خارجنده اولان لذائذ شهوانیه . § ادای زکاتده بخل .

فحص [ع ، مص] برشیئك ایچ یوزینی آراشدیرمق ، تفحص .

فحل [ع ، س] آیغیر § زوج ، قوجه § ایلروکان ، باش ، رئیس [جمعی : (فحول) کلیر .]

فحم [ع ، س] کومور ، اودون کموری .

فحم بلوری = (الماس) .

فحم زابی = (کیمیا) اعصار سالفهده داخل ترابده مدفون قالان اشجارك تحللندن متحصل سیاه وپارلاق برجنس کمور - که : تجارتده ، صنایعده (هوی) نامیله معروفدر .

فحم لامع = فحم ترابینك اك اسکی قسمی - که : بوکاده : (انتراسیت) نامی ویریلور . (آنتراسیت) .

شبه فحم = غرافیت [غرافیت]

فحم عاریة الشکل = (کیمیا) ایس ، قوروم .

فحم حیوانی = (کیمیا) قپالی محلده عظامك تکلیسندن حاصل اولان کمور - که : اجزاخانهلرده معیار مقاصده مستعملدر .

حمض فحم = (کیمیا) رنکسز ، رایحهسز ، اکشیجه لذتلی ، بوغیجی برغاز اولوب کموراك احراقندن حصوله کلیر .

فحم مائی = (کیمیا) فحم ایله مولدالمانك مختلف نسبتلر اوزره اتحادندن متحصل غازلر : فحم اول ماء ، فحم ثانیٔ ماء .

فحمیت = (مولددر) فحم حالی ، کموردن عبارت اولیش .

حامض فحم = (کیمیا) (حامض قاربون) ترکیب غلطیله دخی یاد ایدیلان تنفسه غیر صالح غازکه : فحمك مولدالحموضه ایله امتزاجندن حاصل اولور .

فحوی - فحوا [ع ، -] کلامك سوق وسیاقندن دهنك انتقال ایدهجکی مدلول ، مآل ، معنی . [جمعی : (فحاوی) در .]

فخّ [ع ، س] { (فاق) بوندن غلطدر } طوزاق ، آلت صید ، قپان .

فخ الفار = صیچان قپانی .

فخّار [ع ، س] بالچقدن معمول چناق ، چوملك ، دستی ، بارداق .

فخّار [ع ، مص] زیاده فخرایدیجی ، اویدن ، مبالغه ایله اوکوجی ، اوکونن ، فضائل شخصیهسنی تعدادیله فخر ایدن .

فخامت [ع ، مص] فخیملك ، اولولق ، قدر وشانی عظیم ورفیع اولمق § مقام سامیٔ صدارتده بولنان ذاته مخصوص عنوان : ذات فخامت پناهی

فخامتلو = عباره اوسنده صدر اعظم حضرتلرینك اسمی ذکر اولندیغی زمان (دولتلو) القابنه تقدیماً ایراد اولنور عنوان رسمیٔ قدیمدر .

فخذ [ع ، س] اویلوق ، باجاق ، دان ، قالچه ایله دیزك ما بینی . § (طب) اویلوق کمیکی دینیلان یالکز برکمیکدن عبارت اولوب قید عظامی ایچنده اك اوزون واك بیوکیدر .

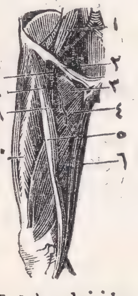

فخذ [ویلوق]

١ - عضلهٔ پسوآس حرقفی . ٢ - قوس فخذی . ٣ - مشطیه . ٤ - عضلهٔ مقربهٔ متوسطه . ٥ - عضلهٔ خیاطیه . ٦ - مستقیمهٔ الامیه . ٧ - عصب فخذی . ٨ - شریان فخذی . ٩ - ورید فخذی . ١٠ - ذات الرؤس ثلثهٔ فخذیه .

قوس فخذی = (طب) شوك حرقفیٔ قدمیٔ علویدن عانهیه قدر ممتد بر شریط لیفیدن عبارتدر . [بو تعبیراته مراجعت بیورلله .]

فخر [ع ، مص] تعداد مناقب صورتیله اظهار فضل ، اوکونمك . § باعث مفخرت اولان شی ویا ذات : فخر عالم . فخر علماء .

فخر عالم | فخر کائنات = خاتم الانبیا محمد المصطفی صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلری .

فخری = شرف ایچون ، پارهسز ، معاشسز ، اجرتسز اولهرق ایفا ایدیلان خدمت || اویله بر خدمتی ایفا ایدن ذات .

فخریاً = فخری اولهرق ، بلا اجرت ولا منفعت .

فخریه = (ادبیات) { هر نصلسه وقتیله اقسام ادبدن عد ایدلمشدر . } مدح یولنده یعنی شاعرك کندی مدایحندن باعث اولهرق کشیدهٔ سلك تفاخر ایلدیکی منظومه .

فخور [ع ، ص] چوق اوکونن ، پك زیاده فخر ایدن .

فخورانه = اوکونهرك ، متفخرانه .

فخیم [ع ، ص] { اصلی : (فخم) ایسهده لسانمزده غیر مستعملدر } فخامتله متصف اولان ، صاحب فخامت ، معظم .

دولت فخیمه = دول معظمهٔ سبعهدن برینك اسمی ذکر اولندیغی وقت ایراد ایدیلور ترکیب تعظیمیٔ سیاسیدر : انکلتره دولت فخیمهسی .

فخیمانه = فخیم اولانه یاقیشهجق صورتده [رسمیاتده صدر اعظم حضرتلری حقنده قوللانیلان تعبیرات تعظیمهدندر]

فداء [ع ، مص] { فی الاصل کسر فا ایلهدر . } برشیئه مقابله دکرلی بر شیدن واز کچمك ، اختیاری محرومیت § فدا اولمش :

« عندمده خدا بیلیر فدادر
برلحظه صفیه ماسوی الله »

§ قربان :

« حاصلی ای شه اقلیم وفا
سکا جانمده فدا ، بنده فدا »

§ اسیرکهمامك ، اثبات ایتمك :

« جانی راه صفده قیلدی فدا »

فدائی = جانی اسیرکهمین .

فداکار = سخی ، حمیتلی § مالنی ، جانی ، قلبنی اسیرکهمین .

فداکارانه = فداکار اولانه یاقیشهجق صورتده .

فداکاری = فداکارلق .

فدّان [ع ، س] صبانه قوشلمش ویکوز چفتی ، تارلایی سورن بر چفت اوکوز . § (٥٠٠) آرشون مربعندن عبارت اسکی مصر دونمی .

فذلکه [ع ، -] نتیجه ، خلاصه ، اجمال : فذلکهٔ تاریخ عثمانی | § حسابات خلاصهسی § استجوابات خلاصهسی § اجمال مقررات .

فر [فا ، س] نور ، ضیا ، آیدینلق . § زیب ، زینت ، طوس . ونو :

« ساقی ویر اول پیالهٔ المسه فر وتاب
الماس ایچنده موج اوره تاکه لعل ناب »

§ طنطنه ، دبدبه ، شان وشوکت .

فَرّ [ع ، س] فرار ، قاچمق .

كرّ وفرّ == حربده جملی وجعت ایدوب یکیدن هجوم اتمه .

فَرائِد [ع ، س] (فرید وفریده) نك جمعی [فریده]

فَرائِض [ع ، س][فقه] تقدیر اولنمش شیء . میراثده تقدیر ایدیلان سهم معناسنه اولان (فریضه) نك جمعی . § (فرض) ك جمعی .

علم فرائض == (فقه) فقه شریفك اموات متعلق برقسمی اولوب میتك ترکه سنه عائد حقوقدن [كه : بو حقوق تجهیز وتکفین ، قضاء دین ، تنفیذ وصایا ، میراثك بین الورثه تقسیمندن عبارتدر .] ومتروکاتك سهام مفروضه اوزره تقسیمندن باحث علم (علم مواریث) ، ترکه نك تقسیمندن باحث علم ، اصول .

اصحاب فرائض == (فقه) قرآن کریمده ، سنت نبویه ده ویا اجماع امتده فرض وتقدیر اولنمش سهملری اولان ورثه .

فرائض دینیه == باری تعالی مسلمینك ایفاسنه مجبور اولدقلری اعمال مفروضه .

فَراجَه [ع ، س] خدوات اسلامیه نك موقاقده اوسدن یدکاری البسه دن برنوعی — كه : یاشماقله برابر قوللانیلور . § رجال علمیه نك كیدکلری پك كنیش وقوللری یارتیق برنوع بینش .

فراجه لی == فراجه كیین .

فَراخ [فا ، ص] واسع ، بول ، كنیش (مادیات ومعنویاتده مستعملدر)

حساب فراخ == كنیش حساب .

فراخ آستین == سخی ، جوانمرد .

فراخ دست == الی آچیق ، كریم ، جومرد ، جوانمرد .

فراخ رو == عجله بورویجی ، یورویش || سفیه .

فراخكام == مسعود ، حسن طالع صاحبی سعادتمند .

فراخ فراخ == بول بول .

فراخاق == آچیقلق ، كشادكی ، وسعت || سوینج ، سرور ، شادی ، كشایش .

فراخلانمق == قلبی آچلمق ، طارلقدن قورتلمق ، آچلمق .

فَراخی [ت ، س] (فرق) دن محرف اولمسی ملحوظدر . } وقیله افراد عسكریه نك فسلری تپه سنه دیكیلان توپدن معمول تپه لك .

§ قانون چاوشلرینك ، پولیسلرك بویندلرینه طاقدقلری آی شكلنده كی صاری ویابیاض لوحه — كه : اوزرنده (قانون ویا پولیس) كلمه سی یازیلیدر .

فَرادیس [ع ، س] جت معناسنه اولان (فردوس) ك جمعی : فرادیس آشین .

« كیم كوروسه ایدر صفا كی تقدیس
دینسون سكا اى س الفرادیس »

فَرامَت [ع ، مص] آت تشدیروب تربیه ایتمك § آته بمك عملی (فن فروست) ، (فرفروست) .

فَرّاش [ع ، ص] دوشه یجی ، یایجی . § اماكن مقدسه یی سوپورمك وظیفه سیله مكلف اولان . § اماكن مقدسه خادمی .

فراشت == { (فراشیت) غلطدر . } كعبهٔ معظمه فراشلغی .

فراشت شریفه وكیلی == خلیفهٔ مسلمین اولان ذات حضرت پادشاهی یه فراشلق ایدن ذات :

« هر رخام فرشی بر آیینهٔ عالم نما
هر كزن فرشی براسكندر كیتیستان »

فَراشَه [ع ، س] پروانه .

فَراشی [ع ، س] (نباتات) غیر منتظم تویج كثیرالوریقاتك برنوعی

فَراشِیه [ع ، س] (نباتات) كأسی یكدیكرینه متصل بش عدد وریقه دن مركب اولوب ازچوقدرین وغیر مساوی اقسامه ایرلمش ویاخود ساده جه بش دیشه انقسام ایلمش نباتات .

فَراعِنَه [ع ، س](فرعون) ك جمعی : فراعنهٔ مصر .

فَراغ [ع ، مص] ترك اشتغال § راحت استراحت ؛ آزادهلك :

« شعر اوراق ایچون جدید وفاخر
شاعرده كرك فرغ خاطر »

§ واز كچمه ، قطع علاقه .

§ (حقوق) بركیمسه عهده سنده بولنان اراضیٔ امیریه ووقفیه نك حق تصرفنی آخرك عهده سنه ترك ایتمك .

فراغ بالوفاء == (حقوق) ثمنی رد ایندكده كیری ویرلمك اوزره شوقدر غروشه صاتمق .

فراغ قطعی == (حقوق) بلاشرط وقطعیاً بیع .

فَراغَت [ع ، مص] موددر . } فراغ ، راحت . § واز كچمه ، ال چكمه § بعدالدعوی برحقدن واز كچمه § استغنا .

فَرامُوش [فا ، س] اونوتمه ، نسیان .

فراموش ایتمك == اونوتمق :

« شوقندن اورتبه اولدی مدهوش
عرش ایلدی صاحبن فراموش »

فَراهَم [فا ، س] تحشد ، تجمع . § طوپلو ، مجموع ، مجتمع .

فَربِه [فا ، ص] سمیز ، سمین ، اتلی ، ملحم ، مجتمع .

فربهی == فربهلك ، سمیزلك .

فَرتُوت [فا ، ص] بوناق ، پك اختیار ، پیرفانی : حر فرتوت § كهنه : سپهر فرتوت :

« ای كهنه بیزانس ، ای قوجه فرتوت مسخری بیك قوجه دن آرته قالان بیوهٔ باكر »

فرتوتی == پیر فانیلك ، بوناقلق .

فرتوتانه == بوناقجه سنه .

فَرَج [ع ، مص] طارلقدن ، مضایقه دن قورتلمق ، ظفر :

« الصبر مفتاح الفرج »

فَرج [ع ، س] (طب) دیشی مخلوقاتك آلت تناسلی ، عورت یری .

فَرجام [فا ، س] صوك ، عاقبت ، انجام .

بدفرجام == عاقبتی ایی اولمیان ، سیئ العاقبه .

بی فرجام / **نا فرجام** == صوكسز ، نتیجه سز || فائده سز .

فرجامگاه == مزار ، قبر .

فَرَح [ع ، مص] سوینمه ، سرور ، انشراح § بر امله نائلیتدن ویا تماشای بدایعدن متحصل لذت روحانیه .

فرح بخش == فرح باغشلایجی ، سوینج ویریجی .

فرح افشان / **فرح فشان** == فرح صاچیجی ، سوینج ویریجی .

فرح آور == فرح كتیریجی .

فرح فزا / **فرحفزا** == فرح آرتیریجی .

فرحناك == سوینجلی ، شاد ، مسرور .

منشرح القلب || مقامات موسیقیه دن بری : فرحناك فصلی .

فَرِح و :

فَرْحان [ع ، ص] شاد ، مسرور ، منشرح القلب : فرح وفخور :

« ایشته از جمله سلامیله خطاب ایلیه‌رك
زیر دستان همایونی ایتدی فرحان »

فَرْحَت [ع ، ص] مسرت ، سوینج : حال فرحت .

فَرُّخ [ف ، ص] مبارك ، مسعود ، اوغورلی :

« ایلدی مقدم فرخ‌لی
پایهٔ آل قریشی عالی »

فرخزاد == ولد مسعود || یمنلی وخیرلی اولان .

فرخی == میمنت ، سعادت .

فَرْخال [فا ، ص] قیوریق ، طولاشیق اولمیان اوزون صاچ :

« معطر عارض کلفامی عصمت‌پوش وخنداندر
معنبر سنبل فرخالی موجا موج ولرزاندر »

فَرْخُنْدَه [فا ، ص] مبارك ، متیمن : فرخ ، مسعود .

فرخنده طالع == کوزل طالعلی ، مسعود .

فرخنده رأی == رأیی مصیب .

فرخنده فال == فالی متیمن اولان .

فرخندکی == مبارکلك ، اوغورلولق .

فرخنده پا ـ ی == آیاغی اوغورلی اولان .

فَرْد [ع ، س] بر مجموعك هر تکی : فرد آفریده . § چیفت اولمیان عدد § جنسنده نظیری اولمیان ، فرید ، بیهمتا . § بنی آدمدن هر بری .
§ (ادبیات) مصرع اولمیان تك بیت .
[بوکا مفرد دخی دینور]

فردالفرد == ایکی‌یه تقسیم اولنه‌میان عدد .

جزء فرد == (حکمت) بالعمل تقسیمی غیر قابل اوله‌جق درجه‌ده اصغر اولان جزؤلر ، (جزؤلایتجزی) .

جوهر فرد == (حکمت) بر طاقم جزؤ فردلرك ترا کمندن متحصل پك کوچك کومه ، (ذره) (Molécule) .

فردانیت | **فردیت** == برلك ، وحدنیت (صفات الٰهیه‌دندر) .

فردا [فا ، س] یارین ، یارینکی کون ، کونك ایرتسی .

اندیشهٔ فردا == یارینی دوشونمه ، غائلهٔ معیشت .
§ قیامت ، روز محشر :

« فردا المن چکمه کوکل باق رخ خوبه
عاشقلره فردا‌ده دخی وعد لقا وار »

تا بفردا == قیامته قدر .

فردای قیامت == قیامتدن صوکره .

فرداسی کون == ایرتسی کون .

فَرْز [فا ، س] شطرنج اویوننده شاهك مشاوری مقامنده قوللانیلان بر طاش :

« فرزی طرح ایتمکه قادر کچینیر »

فَرْزانَه [فا ، ص] عالم ، حکیم ، فیلسوف ، عارف ، ذوفنون § قیود نفسانیه‌دن عاری اولان ذات .

فَرْزَنْد [فا ، ص] اوغل ، ولد ، مخدوم .

فرزندانه == اوغله یاقیشه‌جق صورتده .

فَرْزَه [ت ، س] جلاویرمکه مخصوص بر نوع مرنغور آلتی .

فَرَس [ع ، س] آت ، بارکیر ، اسب [جمعی : (افراس) در]

فرس البحر | **فرس الماء** == هیپوپوتام که : آفریقا نهرلرنده یشار ، ممه‌لی ، ذوالمعیشتین بیوجك بر حیواندر (صو آیغری)

فرس اعظم == (قوزموغرافیا) خریطهٔ سماده بیوجك بر برجك اسمی .

فَرْسا [فا ، ص] اسکیتمك معناسنه اولان (فرسودن) مصدرندن صیغهٔ امر اولوب دائماً وصف ترکیبی حالنده استعمال ایدیلور : اسکیدیجی ، اسکیدن ، بوزان ، اشندیران .

خردفرسا == عقل براقمیان ، حیرتده براقان .

طاقت فرسا == طاقت براقمیان ، طاقتسز براقان .

تحملفرسا == تحملی ازاله ایدن .

فَرْسَخ [ع ، س] و :

فَرْسَنْك [فا ، س] طول مقیاسنده (۵۰۰۰) مترهلك یعنی (۷۵۰۰) ذراع معماریلك مسافه § اوچ میللك بعد .
§ (معنویاتده) یول :

فرسخ فرسخ == یول یول .

ایکی فرسخ == (۵۶۷۵) متره طول .

فرانسز فرسخ بحریسی == ۵۵۵۵ متره .

انکلیز فرسخ بحریسی == ۵۵۵۸ متره .

فَرْسُوده [فا ، س] اسکیمش ، آشینمش ، پپراغش :

« ویرانه‌لر ای مکمن پرخواب اشرا
ای قب قاره طالعله برر ماتم برپا
تمثیل ایدن آسوده وفرسوده مساکن
ای هر بری برلیلکه ، بر چایلاغه موطن »

فرسودکی == فرسوده‌لك ، اسکیلك .

فَرْش [ع مص] دوشه‌مك ، دوشه‌تمك ، یایغق ، یایلمق . § دوشك ، خالی ، سجاده : فرش‌چمن § زمین ، یریوزی (عرش) مقابلی : عرش وفرش .
« شاه ملکوت عرش پایه
ماه جبروت فرش سایه »

فِرِشْتَه [فا ، س] ☞ [فرشته]

فَرْض [ع ، س] دلیل قطعی ایله ثابت اولوب شبهه ایدیله‌میان واجراسی واجب وترکی معصیتی مستوجب اولان اوامر الٰهیه { صوم ، صلاة ، حج ، زکات کبی } .

فرض عین == (فقه) اداسی هر فرده ، هر مسلمه لازم اولوب بعض افرادك اداسیله دیکرلرندن ساقط اولمیان اوامر سبحانیه .

فرض کفایه == اداسی بالجمله مسلمینه لازم اولمیوب بعض افرادك اداسیله باقیسندن ساقط اولان اوامر : جنازه نمازی کبی .
§ لازم ، واجب ، لابد : بو ایشی بویله یاپمق فرضدر .
§ تقدیر ، تخمین ؛ عد ، اعتبار : فرض ایده‌لم که بویله‌در .

فرضا == طوته‌لم که ، اوله‌که : فرض وتقدیر صورتیله :

« کان فطرتده اوذات یکتا
جوهر فرد ایدی دیرلر فرضا »

و :

« غفلت مدار معذرت اولورمی هیچ
معفو اولورمی ایلسه فرضا کناه مست »

بالفرض == مثلا ، اویله اعتبار ایده‌لم .

فرضی == امر اعتباری ، نظیری .

فرض تلاطم == عالمك هر طرفنه یایلمش اولان وفوق العاده الاستیقیتی سببیله هوایی ، صدالی ، ضیائی نقله خادم اولوب (اثیر) دنیلان مادهٔ دقیقه‌نك فرض وقبول ایدیلان تموجاتی .

فرض صدور == (حکمت) حکمای قدیمه‌جه مادهٔ ناریه‌نك (حرارتك) طوغریدن طوغرویه بلا واسطه بر جسمدن دیکرینه انتقال ایده بیلمك خاصه‌سنه اطلاق

اولنوردی ـ که : بوکون (اثیر) نظریه‌سیله بونك بطلانی ثابت اولمشدر .

فرض محال = غیر ممکنك ممکن عد ایدلمسی .

فرضیه = تصور مدعا ایچون ایراد اولنوب علمی قطعی اولمیان مسئلهٔ فنیه ، نظم .

فرضیات = جم : (فرض) صحیح ووقع اولمیوب فرض وتقدیر اوزرینه مبنی اولان شیلر .

فرضیات غیر ممکنه = تحقق محال اولان ملاحظات ومطالعات .

فَرْط [ع ، س] زیاده‌لك ، وفرت ، فوق العادلك ، آشیری درجه ، شدتلی [ماديات ومعنویاتده مستعملدر .] فرط ذکا ، فرط سمن : صاحب فرط ذکا اهل کرامت کبیدر .

فرط سمانه = (طب) افعال طبیعیه‌یه ایراد ثقلت ایده‌جك درجه‌ده انسجه اره‌سنده شحم تراکم ایتمسندن عبارت برعارضه .

فَرْع [ع ، س] بر اصله انتناء ایدن هرشی ، قول ، شعبه ، دال ، بوداق § بر ماده‌نك تفرعاتی ، تفصیلات زائده‌سی : علم فقهك اصول وفروعی . [جمعی : (فروع) کلیر .]

فرع فعل = (صرف) فاعل ، مفعول کبی فعلك متعلقاتندن اولان صیغه‌لر .

فرعی = اصله عائد اولمیوب شعباته ، فروعاته متعلق اولان .

فَرْفَرَه [ع ، ص] خفیف مشربلك ، عقلسزلق .

فَرْق [ع ، س] باشقه‌لق ، باشقه‌لق علامتی § ایکی ویا دها زیاده شی اره‌سنده‌کی مغایرت ، مباینت : اره‌لرنده فرق وار . § (مص) آیيرمق ، سچمك ، تمیز وتشخیص ایتمك : § برشیئك دیکر شیدن کمیت وکیفیتجه اولان فضله‌لغی ویا اکسیکلکی § آکلامه ، سزمه ، فهم ایتمه : فرقه واردی § عین ماهیتی حائز اولان شیلری مساوی طوتمامه .

آقچه فرقی = (تجارت) مسکوکاتك قیمت حقیقیه‌سیله قیمت اعتباریه‌سی اره‌سنده‌کی تفاوت ‖ صرافیه .

بلا فرق = فرقسز ، آیيرمقسزین ، مساوات تامه ایله .

فرقلیجه = برازفرقلی ، از دکیشمش .

فرقنه وارمق = اینجه ، کیزلی برشیئی ، نکته‌یی فهم ودرك ایتمك .

فرقسز = اره‌لرنده مغایرت ، مباینت اولمیان ، یکدیکرینه مشابه . [جمعی : (فروق) کلر .]

فَرْق [ع ، س] باش ، باش تپه‌سی ، باشده صاچك ایکی‌یه آییرلدیغی محل [(مفارق) ده بومعناده مستعملدر .] :

« فرق ضعفاده ظل حقسك
سلطانلغه حق بیلور أحقسك »

فَرْقَد [ع ، س] (قوزموغرافیا) قطب شمالی‌یه یاقین ودب اصغر جمله‌سنه تابع ایکی پارلاق کوکبدن هربری [ایکیسنه بردن (فرقدان) دینور .] :

« اول ظل خداکه خاك پایی
پیرایهٔ فرق فرقداندر . »

فَرْما [فا ، ص] بیورمق معناسنه کلان (فرمودن) مصدرندن مشتق اولوب دائما ترکیبده قوللانیلور . بیوریجی ، بیوردان :

فرمانفرما = فرمان بیوران .

حکمفرما = حکم ایدن ، بیوران ، حکم سوردن :

غبطه فرما = غبطه‌یی موجب اولان

« ای وضع جانربا سی اصنامه حسرت آور
ای جسم دلفروزی مهتابه غبطه فرما »

فَرْمان [فا ، س] امر ، اراده ، یرلیغ ، بیوروق : فرمان الهی ، فرمان پادشاهی .

امر و فرمان حضرت من له الامرکدر = مخابرات رسمیه‌ده مخاطبك وزیر ویا مشیر اولمسی اعتباریله خاتمهٔ مکاتبی تشکیل ایدن برجمله اولوب معناسی : امر وفرمان ؛ امر صاحبی اولان ذاتکدر دیمکدر .

§ بعض مهم خصوصات وامتیازاته وبیکباشیدن فریقه قدر اولان رتب عسکریه‌نك و اولی صنف اولی ایله دوم ایلی بکلر بکلکی وبالا رتبه‌لرینك وبونلره معادل رتب علمیه‌نك وبرذاته ولایت ویا فوق العاده برمأموریتك توجیه بیورلدیغنه دائر نام نامئ حضرت پادشاهی‌یه اوله‌رق باب عالیدن دیوانی خطله تسطیر وبالاسی طغرای غرای همایون ایله توشیح اولنان اوامر جناب ملوکانه ، یرلیغ [فرمان ؛ فارسی اولدیغندن بونی (فرامین) صورتنده جمعله‌مك جائز دکلدر .]

فرمان بَر و :

فرمانبردار = تابع فرمان ، مطیع :

فرمانبرداری = فرمانبردالق :

« یارب بونه قدرتکه سراپای ممالك
فرمانبر شمشیر جهانکیر زباندر »

فرمانده و :

فَرمانروا و :

فرمانفرما = حکمی نافذ پادشاه ، مطاع .

فرمایش = امر ، سپارش .

فرموده = امر بیورلمش ، امر ولنمش اولان .

فرمانلی = فرمان عالی‌یی حائز وحامل اولان .

فرمانلی ضابط = بیکباشی وآندن یوقاری رتبه‌یی حائز اولان امرا وارکان عسکریه‌دن هربری .

فَرْمَنَه [ت ، س] خرجله ایشلنمش بر نوع طاریلك § خرجلی بر جنس اصناف لباسی .

فرمنه‌جی = فرمنه چیوب دیکن ترزی .

فَرْوَرْدِین [فا ، س] سنهٔ جلالیه‌نك یعنی فصل ربیعك ایلك آیی :

« بانه رشك ایتسه روا روضهٔ فردوس برین
اول قدر زینت وفرویردی بنه فروردین »

فَرُوح [ع ، ص] شن ، شاطر ، مسرور ، شاد .

فَرْوَه [فا ، س] کورك ، حیوان پوستی : فروهٔ سمور .

فروهٔ بیضا = بیاض کورك .

فَرْهَنْك [فا ، س] ادب ، معرفت ، علم ، هنر ، معلومات . § لغات فارسیه‌یی جامع کتاب ، قاموس فارسی : فرهنك شعوری ، فرهنك جهانکیری .

فَرْیاد [فا ، س] استمداد ایچون چیقاریلان آواز بلند § فغان ، الحان § سس § یایغره .

فریادجی } = فریاد ایدن ، استمداد
فریادخوان } ایلین ، دادخواه .

فریادرس = امداده یتشن ، مددکار .

فَرِید [ع ، ص] تك ، یکتا ، امثالسز ، بی نظیر § دیزلمش اینجی [جمعی : (فرائد) کلیر .]

فریده = نادر بولنور ، امثالسز اینجی وسائره .

فَرِیضَه [ع ، س] فرمودهٔ سبحانی § اجراسی شرعاً واجب ومثبت معاملهٔ دینیه § لازم ، واجب :

« فریضه‌در بشره اکتساب علم وهنر
آنکله حاصل اولور دلده ذوق روحانی »

§ بورج ، وظیفه : دعای پادشاه اهل اسلام ، فریضهٔ ذمت خاص وعامدر . § وارثلردن هربرینه شرعاً اصابت ایدن حصه [جمعی : (فرائض) کلیر .]

فَرِیق [ع ، ص] فرقه ، بلوك . § فرقهٔ عسکریه قوماندانی ـ که : میرلوادن بیوك و القابی : (سعادتلو افندم حضرتلری) در .

برنجی فریق == فریقلر ایله مشیرلك آره‌سنده اولوب القاب رسمیه‌سی (عطوفتلو افندم حضرتلری) اولان و بالایه تقدم ایلین رتبه رفیعه‌یی حائز ذات ، ممتاز فریق .

فریقین == ایکی فرقه ، ایکی طرف : تقابل فریقین .

فریقلك == فریق رتبه‌سی ، پایه‌سی .

فریك [ع ، س] کمالی بولمش دانه ، بغدای دانه‌سی .

فریك الماسی == اوزونجه و لذیذ بر جنس الما .

فزای [فا ، ص] آرتیرمق معناسنه اولان (فزودن) ماده‌سندن مشتق و (افزا) دن مخفف اولوب آرتیران ، تزیید ایدن معناسنی مفید اوله‌رق وصف ترکیبی حالنده مستعملدر :

حیرت فزا == حیرت ویرن ، حیرت آرتیران .

روحفزا == حیاتی تزیید ایدن .

فرحفزا == فرح آرتیران .

فس [ت ، س] بتون عثمانلولرك مدار مفخرتی اولان باش کسوه‌سی .

فساد [ع ، مص] چورومك ، بوزلمق ، چوروکلك ، بوزوقلق : فساد معده .

عالم کون وفساد == دنیای فانی ، وجود وفنا عالمی . § بطلان : فساد قضیه .

فسان [فا ، س] بیلکی طاشی : سنك فسان :

« پارهٔ الماسدر سنك فسانی نیلر اول
چرخه چکمه بردخی شمشیر والا کوهری »

§ حکایه ، ماصال : فسان فسوس .

فسانه [فا ، س] { (افسانه) مخففی } ماصال ، اساطیر ، خرافات ، اصلسز ، غریب حکایه .

فسخ [ع ، مص] عقد وعهدی بوزمق ، حکمسز براقمق ، عقد وعهد حکمسز براغلمق :

« بیلمم که : نه‌در ؟ ملعبه‌می سزجه تأهل
کیم اسخه رضا ویردیکز آزدهٔ کلفت
زوجته هیچ سزده اکر یوق ایسه رغبت
لازم ایدی اولجه بو احوالی تأمل »

§ اولجه ویریلان بر امر رسمی‌یی تغییر والغا ایتمك .

§ (حقوق) بر محکمه‌نك ویردیکی قراری آنك فوقنده بولنان دیکر محکمه‌نك بوزمسی : اعلام ابتدائی فسخ اولندی .

فسده [ع ، س] اساً (فاسد) ك جمعی یسه‌ده اسا زده (مفسد) ك جمعی کبی مستعملدر . [مفسد]

فسقه [ع ، س] (فاسق ك جمعی ، کناه ایشله‌ینلر .

فسلکن [ت ، س] (نباتات) ذات الفقنیر شعبه‌سندن مفیه فصیله‌لك بر جنس نباتیدرکه خرش برقرتو نشرایدر وچیچکلری بیاض ویا پنبه اولوب یاپراقلری مواد معطره استحصالده قوللانیلیر .

(فسلکن)

فسیح [ع ، ص] فسحتلی ، وسعتلی ، کنیش ، آچیق : ساحهٔ فسیحه .

فشافش [فا ، س] آتیلان اوقك هوایه تماسندن حاصل اولان سس . § خیشیلتی :

« پر ایلدی کوچه‌یی صیت فشفش دامان
ایریشدی ذروهٔ نهیده چنچن خلخال »

فشان [فا ، ص] { (افشان) مخففی . } صاچیجی ، صاچان :

« ستر ایتسه‌ده کرا کبی بزدن آسمان
اولمازمی باشقه عالمه آنلر ضیا فشان »

آتش فشان == آتش صاچیجی .

جوهر فشان == الماس صاچیجی .

زر فشان == آلتون صاچان .

شرر فشان == قیغلجم صاچان .

فص [ع ، س] یوزوك طاشی : قص نکین . [جمعی : (فصوص) کلیر .] § بادم کبی میوه‌لرك ایچی ، لب .

فصاحت [ع ، س] فی الاصل سودك کوپوکی کیدوب قالمق معناسنه‌در . روشنائی .

§ (ادبیات) کلامی ترکیب ایدن الفاظك حسن ملایمت رابط فنیله برابر قواعد لسان واستعمال ادبایه موافقتی ومعناجه وضوح وصحتی :

« طاش دکل اوکوردیکك سنك خراب
شاعر معجز طبعمتدر
نه بلیغانه یتمکده خطاب
صانکه بر نسخهٔ فصاحتدر .
منحجر شکل عبرتدر »

فصاحت کلمه == کلمه‌نك تنافردن ، غرابتدن ، غلط تحکمیدن ، قیاسه مخالفتدن آزاده اولمسی .

فصاحت کلام == کلمه‌لرك فصاحتیله برابر عباره‌نك ضعف تألیفدن ، تعقیددن ، کثرت تکراردن ، تتابع اضافتدن ، قیاسه مخالفتدن سلامتی .

§ (ادبیات) متکلمده بالفعل تجلی ایدن حال .

فصاحت پرداز == فصاحتله سوز سویلین ، فصیح اللسان [اکثریا متام تهکمده مستعملدر .]

فصاد [ع ، ص] قان آلیجی ، آلان ، حجامتجی ، جراح :

« درد مند کهنه خار رهك زاقدر
نه‌قدر انفع ایسه خسته‌یه نیش فصاد »

فصال [ع ، ص] پك زیاده فصل ایدیجی ، ذم ایدن ، غیبت ایدین . فصال بد خصال .

فصد [ع ، مص] (طب) قان آلمق : فصد شریان ، فصد ورید .

فصل [ع ، ص] (وصل) مقابلی ، آییرمه ، آییرلمق . § حق وباطلی بینی بالتمییز حکم ایتمك : فصل دعوی . § حل ایتمه ، نتیجه‌لندیرمه . § ذم وغیبت ، آدم چکشدیرمه ، غیبت ایتمه . § بر کتاب و بابك منقسم اولدیغی اقسامك هر بری . § سنه‌نك اقسام اربعه‌سندن هر بری ، موسم : فصل ربیع ، فصل صیف ، فصل خریف ، فصل شتا :

« سونمشدی انجلاسی حیات شبابنك
بیتمشدی فصل عشقی شکسته ربابنك »

[بو معناده جمعی : (فصول) کلیر : فصول اربعه .]

§ مقامات موسیقیه‌دن هر بری : حجازکار فصلی .

§ (ادبیات) کلامی ترکیب ایدن جمله‌لر آره‌سنه ادات عطفیه قونلمیه‌رق ایراد اولنمق : وصل وفصل .

§ (منطق) جنسی مشترك اولان شیلردن تمییز ایدن لفظ کلی : (ناطق) کبی .

فصل الخطاب == ایکی کلام بینی فصل ایدن کلمه و یا اسملرندن بری : اما بعد کبی .

فصل الجلد == مفصللر ، بدنك اویناق یرلری .

§ تیاترو اویوننك منقسم اولدیغی اقسامدن هر بری .

اصل وفصل == اساس ، حقيقت : بوسوزك اصلی وفصلی یوقدر .

فصل مشترك == (هندسه) ایکی سطحك بر زاویهٔ مجسمه تشکیل ایده‌جك صورتده بربرلریله برلشدکاری محلکه : برخطدن عبارتدر .

فَصُولیه ـ فاصُولیه [ت ، س] (نباتات) بقلیه فصیله‌سندن اینجه اوزون قابوقلر ایچنده بر قاچی صره واری برآرده بولنان دانه‌لری مغذی بر نوع سبزه که : تازه‌سی قابوغیله برابر ، قوروسی دانه اوله‌رق پیشیریلوب ییلیر .

(فصولیه)

چالی فصولیه‌سی == (نباتات) آغاج و قازیقلره صارماشه‌رق بویو بر جنس بیاض دانه‌لی فصولیه .

بر فصولیه‌سی == آغاج وقازیقه صارلمیه‌رق کندی باشنه نشو ونما بولان فصولیه ـ که : دانه‌لری بیاض و فقط کوچوکجه‌در .

قلیچ فصولیه‌سی | **کلین فصولیه‌سی** == دانه‌سی اکریجه ویصیجه برجنس بیاض فصولیه‌که : چالی فصولیه‌سی انواعندندر .

عایشه‌قادین فصولیه‌سی == یوارلاق قرمزیمسی دانه‌لی بر نوع فصولیه‌درکه : کچجه یتشور .

باربونیه فصولیه‌سی == عایشه قادین فصولیه‌سی انواعندندر .

فصولیه پیازی == صوده خاشلانمش وصوکره‌دن زیتون یاغی ، سرکه وصوغان ایله تربیه ایدلمش برنوع فسولیه طعامی .

فَصیح [ع ، ص] فصاحتله متصف اولان سوز . § فصاحتله متکلم اولان کیمسه . [جمعی : (فصحا) کلیر .]

فصیحانه == فصیح آدمه یاقیشیر صورتده .

فَصیِله [ع ، س] فی‌الاصل اقربا معناسنه‌در . (نباتات) خواص ممیزه‌سنده مشابهت تامه بولنان نباتاتك هیئت مجموعه‌سی . [حیواناتده بوکلمه‌نك مقابلی : (زمره) در .] جمعی : (فصائل) کلیر .

اسفناخیه فصیله‌سی == (نباتات) نباتاتی تذکیر تحت المبیض اولوب عمومیتله حشیشی ویا شبه شجیره اوله‌رق اوراقی قاز آیاغی شکلنده اولان ووریقات منفصله‌دن متشکل اولان کاس میوه‌یی ستر ایدن نباتات جنسی ـ که : پانجار ایله اسپاناق بوفصیله‌یه داخلدر .

انجیریه فصیله‌سی == (نباتات) {انجیر؛ ایصرغان اوتی دیمکدر } حشیشی اولان شو فصیله نباتاتك کافه‌سی اشعار ایله مستور اولدقلرندن وجوده تماسلرنده زیاده‌سیله یقارلر . ایصرغان اوتی ایله یاپشقان اوتی بوفصیله‌یه داخلدرلر .

بادنجانیه فصیله‌سی == (نباتات) پاطلیجان ، پاتاتس ایله توتون ، کوزل عورت اوتی ، ماك اوتی ، طاطوله کبی نباتاتك منسوب اولدقلری ایری یاپراقلی بر فصیله .

بلوطیه فصیله‌سی == (نباتات) میشه ، کستانه ، فندق ، کورکن کبی اشجارك منسوب اولدقلری جنس‌که : ازهاری وحیدالجنس ووحیدالمسکن اوله‌رق وضعیتی سنبله‌در .

بقلیه فصیله‌سی == (نباتات) اثماری اکثریتله منفجر و وحیدالمسکن اوله‌رق بذورات متعدده‌یی حاوی اولان و بذرلری بر غشا ایله درونده‌کی بر شم وایکی عدد جسم فلقویدن مرکب بولنان نباتات شعبه‌سی ـ که : یدی بیکدن متجاوز انواعی واردر . مشهورلری شونلردر : قاصر طرناغی ، یونجه ، چیویت اغاجی ، میان کوکی ، ارغوان اغاجی ، نخود ، مرجمك ، بزلیه ، بقله ، بورجاق ، فصولیه ، عود اغاجی ، کچی‌بوینوزی ، تمرهندی ، سنامکی ، عنبر اغاجی وسائره‌در .

توتیه فصیله‌سی == (نباتات) اوراقی متوالیه ، ازهاری وحیدالجنس ووحیدالمسکن و نادراً ثنائی المسکن اولان نباتات جمله‌سی ـ که : اجناس مشهوره‌سی توت ایله انجیردر .

جوزیه فصیله‌سی == (نباتات) اوراقی متوالیه ومرکبه اولوب ازهاری وحیدالجنس ووحیدالمسکن اولان وازهار مذکره‌سی بر غلاف ایله متعدد اتامینلردن وازهار مؤنثه‌سی دخی کذا بر غلاف ایله برمبیض سفلیدن مرکب بولنان نباتات زمره‌سی ـ که : جوز بوفصیله‌نك اك مهم برمثالیدر .

جنازیه فصیله‌سی == (نباتات) حشیش ولعابی واوراقی متوالی اولان نباتات ـ که : ابه کومه‌جی ، بامیه ، ختمی بوفصیله‌یه داخلدرلر .

خشخاشیه فصیله‌سی == (نباتات) خشخاش ، کلنجك چیچکی ، قرلنغیچ اوتی کبی ازهاری منفرد ویا سنبلهٔ متفرعه صورتنده موضوع اولان نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله .

راوندیه فصیله‌سی == (نباتات) ازهاری زیاده‌سیله کوچوك وملون اولان نباتات ـ ه : راوند ایله‌حماض بوفصیله‌یه مثالدر .

زنبقیه فصیله‌سی == (نباتات) کندیسی حشیشی ، ساقلری بصلی ، اوراقی بسیط ومتوالی ووضعیت ازهاری مختلف اولان وکاسی ملون وتویجی آلتی وریقه‌دن مرکب بولنان نباتات زمره‌سی ـ که : زنبق ، لاله ، سنبل ، زرین قدح قوایه ، اطه صوغانی ، صارمساق ، صوغان ، پراصه ، قوش‌قونماز ، مهرسلیمان ، اینجوچیچکی وسائره بوفصیله‌یه‌منسوبدر .

زیتونیه فصیله‌سی == (نباتات) زیتون ، لیلاق ، قوریغری کبی نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله .

سرخسیه فصیله‌سی == (نباتات) ممالك حاره‌یه مخصوص نباتاتدن اولوب قطبلره یاقلاشدقجه نوعلری ونشو ونمالری آزالان واون بش متره‌یه قدر یوکسلن اشجارك داخل بولندقلری زمره ـ که : اك مشهورلری شونلردر : اکرلتی اوتی ، بالدیری قاره ، لسان الغزال ، ذنب‌الخیل .

سحلبیه فصیله‌سی ==(نباتات) کوکلری درنی ، قصیرالساق ، اوراقی بسیط و متوالی ، ازهاری سنبلهٔ متفرعه شکلنده اولان نباتاتك هیئت مجموعه‌سی ـ که : سحلب ایله وانیلیا بوزمره‌ده داخلدرلر .

سرویه فصیله‌سی == (نباتات) سروی ، مازی ، آردیچ کبی آغاجلرك منسوب اولدقلری فصیله .

سوسانیه فصیله‌سی == (نباتات) عموماً حشیشی وخالده ، ساق تحت الارضیلری درنی ویا بصلی واوراقی متوالی وسیفی الشکل اولان نباتات زمره‌سی . سوسان ، قلیچ اوتی ، زعفران بو فصیله‌یه داخلدر .

شفویه فصیله‌سی == (نباتات) اوراقی سطوحنده‌کی حویصلات صغیره درونند

بولنان عطری وطیار برزیتك موجودیتندن طولانی آز چوق قوقولی اولان ثنائی الفوه نباتات زمره‌سی ـ كه : نعنع (نانه) ، لوانطه چیچكی ، اوغل اوتی ، صعتر ، ككیك ، آطه‌چایی ، بالی‌بابا ، پرمیشه‌سی ، ملیسا وامثالی نباتات بوزمره‌ده برلشور .

صلیبیه فصیله‌سی ＝ (نباتات) وریقات كأسیه وتویجیه‌سی صلیب (حاج) شكلنده بولنان نباتات فصیله‌سی . صاری‌شبوی ، طورپ ، لخنه كبی .

صنوبریه فصیله‌سی ＝ (نباتات) كاملاً ابروی اشجاری جامع اولوب ازهاری وحیدالجنس ووحیدالمسكن اوله‌رق مخروطی‌الشكل اولان نباتات جمله‌سی . فستق ، چام ، قره‌چام آغاجلری بوفصیله‌یه‌منسوبدر .

صیوانیه فصیله‌سی ＝ (نباتات) آنیسون ، كره‌ویز ، مایدانوز ، بالدیران ، حاروج ، دره اوتی ، كیمیون كبی نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله .

غاریه فصیله‌سی ＝ (نباتات) دفنه ، طارچین آغاجلرینك داخل بولندقلری فصیله .

فریبونیه فصیله‌سی ＝ (نباتات) اوراقی متوالی و بعضاً متعاقب ، ازهاری معدوم التویج ، كأسلری اكثریا مضاعف اولوب عصاره‌لری اكثی وابنی اولان نباتات جمله‌سی . یر فستكی ، هند یاغی اوتی ، تاپیوقا كبی .

فویه فصیله‌سی ＝ (نباتات) بویاجیلق وفنیاتده مستعمل اولان بعض اوصاف ایله ممتاز بر صنف نباتاته فویه فصیله‌سی اطلاق اولنور . قزیل بویا ، قهوه ، قینه‌قینه بوفصیله‌دندر .

١ ـ كوك بویا نباتنك چیچكی . ٢ ـ كوك بویا چیچكنك مقطعی . ٣ ـ هامیلتونیانك چیچكی . ٤ ـ قوپروسمانك مذكر چیچكی . ٥ ـ قوپروسمانك مؤنث چیچكی . ٦ ـ قینه‌قینه‌نك میوه‌سی . ٧ ـ قینه‌قینه‌نك بذری .

قشانیه فصیله‌سی ＝ (نباتات) قاوون ، قارپوز ، بال‌قباغی ، ابوجهل قارپوزی ، خیار وانواعنك منسوب اولدقلری فصیله .

قرنفیلیه فصیله‌سی ＝ (نباتات) حشیشی ، صاقلری مفصلی وعقدی ، اوراقی معدوم الذنب ، ازهاری منفرد اوله‌رق سنبله طرزنده اولان نباتات جمله‌سی ـ كه : بو فصیله‌نك اك مشهور مثالی ، قرنفیل چیچكی ایله صابون اوتیدر .

لحلاحیه فصیله‌سی ＝ (لحلاح) (جیدم) دیمكدر . زنبقیه فصیله‌سندن برشعبه‌در .

لوزیه فصیله‌سی ＝ (نباتات) (جوزیه) و (بلوطیه) فصیله‌لرینك هیئت مجموعه‌سی . [بعض نباتیون بوایكی فصیله‌یی یكدیكرینه اولان مشابهتندن طولایی بر فصیله عد ایده‌رك عمومنه بردن (لوزیه) نامنی ویرمشلردر .]

مركبه فصیله‌سی ＝ (نباتات) انكنار ، هندبا ، مارول كبی نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله .

نارنجیه فصیله‌سی ＝ (نباتات) پورتقال ، نارنج ، ماندالینه ، آغاج قاوونی كبی میوه‌لرك منسوب اولدقلری فصیله .

نجلیه فصیله‌سی ＝ (نباتات) بغدای ، چاودار ، آرپه ، داری ، آیرق اوتی وامثالی نباتات جمله‌سی .

نخلیه فصیله‌سی ＝ ساقلری مملو و اسطوانی ، ریشی ویا كفی اوراقی جذعنك تپه‌سنده و دمت شكلنده موضوع بولنان وممالك حاره‌یه مخصوص اولان اشجار جمله‌سی ـ كه : خرما ایله بیوك هندستان جوزی بو فصیله‌یه داخلدر .

وردیه فصیله‌سی ＝ (نباتات) اعضای تذكیریه‌سنك ارتكاز اعلی المبیض اوله‌رق مرتكز اولمسیله ممتاز اولان نباتات فصیله‌سی ـ كه : كل بوفصیله‌نك اك معروف مثالیدر .

[(تفاحیه) قبیله‌سی دخی اشبو وردیه فصیله‌سنه داخلدر .]

فَضاء [ع ، س] بعد مجرد ، مبدأ ومنتها تصوروندن آزاده اولان بوشلق ، ساحهٔ بیكران كائنات .
§ واسع ، كنیش ، محل ، مكان :
« چیقدك بیویوب فضای فیضه
خاطرده‌می تنكنای بیضه »
§ كنیش ، آچیق صحرا ، اووه :
« كیمی كنار چمنده كناره كیر حبیب
كیمی فضاء محنتده كزو غریب غریب »

فضا نورد ＝ فضاده كیدن ، فضاده طولاشان .

فضائی ＝ فضایه منسوب ومتعلق .

فَضائل [ع ، س] خصلت ممدوحهٔ ذاتیه معناسنه اولان (فضیلت) ك جمعی : فضائل عالیه .

فَضاحَت [ع ، مص] رسوایلق ، كشف مساوی صورتیله اولان رسوایلق .

فضاحت لسانیه ＝ بی‌ادبانه ، رذیلانه اطلاق لسان .

فَضایِح [ع ، س] رسوایلق معناسنه اولان (فضیحه) نك جمعی .

فَضْل [ع ، س] (نقص) مقابلی : زیاده‌لك § مزیت ذاتیه :
« محسود افاضل اولدی فضلم
شاهدآرانیرسه ایشته اعدا »
§ كرم وعاطفت ، احسان .
§ كمال ، علم ، معرفت .
« كندی فضلندن اولور ممنون دل عالیتبار
ایلمز دیكرلرك فضلیله اصلا افتخار »
§ (ریاضیه) ایكی كمیتك بربرندن اولان فرقلری .

فضل الدائر ＝ (هیئت) راصدك بولندیغی محلك نصف النهاریله مركز شمسدن كچن میل دائره‌سی بیننده قطبده حادث اولان زاویه ، ساعت زاویه‌سی .

فَضَلات [ع ، س] قاذورات معناسنه اولان (فضله) نك جمعی .

فَضْلَه [ع ، س] زائد ، زیاده ، آرتق . § (طب) قاذورات .

فَضیح [ع ، ص] رذیل ، رسوای ، بی‌عار .

فَضیحه [ع ، مص] رسوایلق ، رذالت . § رذیلانه وبی‌ادبانه قول وحركت .

فَضیلَت [ع ، مص] خصلت ممدوحهٔ ذاتیه ، فطری ایلك . § فضل جهتیله اولان درجهٔ رفیعه . § علم ومعرفت :
« هپ برز خلقتده ای صاحب اصالت ایتمه ناز
وار ایسه آنجق فضیلتدر مدار امتیاز »
§ حسن اخلاق ، عفت وعصمت .

فضیلت پرور ＝ فضیلت صاحبی .

فضیلتمند ＝ فضیلتلی .

فضیلتلی ＝ فضیلتی اولان .

فضیلتلو ＝ علمیه‌ده استانبول وحرمین پایه‌لولرینه ومخرج موالیسنه مخصوص عنوان رسمی . [جمعی : (فضائل) كلیر .]

فَطانَت [ع مص] (غباوت) مقابلی . ادراك جبلی ، ذهنك تعلق ایتدیكی شیئی ادراك خصوصنده‌كی جودت استعدادی .

فطانتلی ＝ سریع الادراك اولان ، فطین .

فَطُور [ع ، س] اوروج آچه‌جق شی .

فَطیر [ع ، س] مایه‌سز ، خمورسز اتمك ، موسویلرك ایام مخصوصه‌ده یدكلری اتمك .

فَطِينْ [ع ، ص] فطانتله متصف اولان .

فَظّ [ع ، ص] كوتو سوزلو ، غليظ سوز سويلين § نا تراشيده آدم ، قبا .

فَظَاظَتْ [ع ، مص] غلظت ، نا تراشيده‌لك : فظاظت لسانيه .

فَعَّالْ [ع،ص] چاليشقان، غيور : مرد فعال .

فعال لما يريد == هر ايستديكنى ايشلين (جناب حق) .

فعالانه == فعال اولانه ياقيشه‌جق صورتده ، فعالجه‌سنه .

فَغْفُورْ [فا ، ص] چين ايمپراطور‌لرينك علم مخصوصى .

فغفورى == فغفوره منسوب .

§ چينده ياپيلان پورسلن اوانى ، اسكى معنى :

« كاسهٔ لبريز فغفور اولسه‌ده وبر صدا ثروت افزايش بولجه اغنيا خستلنور »

و :

« نشئه اميدايتديكك ساغرده سندن غمليدر بر طوقون بيك آه ديكله كاسهٔ فغفوردن »

فَقَارْ [ع ، س] اوكورغه كميكلرندن هر برى معناسنه اولان وغلط اوله‌رق (فقره) صورتنده قوللانيلان (فقارة) نك جمعى . بل كميكى اوزرندكى استطاله‌لر .

ذوالفقار == بدر غزوه‌سنده اغتنام ايديلوب طرف اقدس حضرت پيغمبريدن جناب على كرم الله وجهه‌يه اهدا واحسان بيوريلان مشهور برقليجك اسمى :

« لافتى الا على لا سيف الا ذوالفقار »

فقارى ، فقاريه == اوكورغه كميكنه منسوب ومتعلق .

عمود فقارى == (طب) جسدك خط متوسطنده موضوع ورأسدن ساقك نهايت خلفيه ويا سفليه‌سنه قدر ممتد كميكدن بر ستوندركه : (فقره) دنيلن وبربرينه متانتله مربوط و متحرك بولنان مختلف العدد عظام صغيره‌دن مركبدر .

فَقَاهَتْ [ع ، مص] فقيهلك ، علم فقهده رسوخ .

فقاهتلو == علم فقهده صاحب رسوخ اولانلره مخصوص عنوان رسمى .

فَقْد [ع ، س] (فقدان) ايله مترادفدر . [فقدان] .

فَقْر [ع ، مص] يوقسوللق ، احتياج ، فقدان ثروت .

§ نقصان ، اكسيكلك .

فقرالدم == (طب) حال صحتده دمده بر نسبت معينه اوزره موجود بولنمسى لازم كلن بالجمله عناصر تشريحيه‌نك ودها دوغريسى كريوات حمرا مقدارينك آزالمسندن عبارت بر مرضدر .

[يوقسه‌قان مقدارينك آزالمسى ديمكدكلدر]

فِقْرَه [ع ، س] (طب) عمودفقارى اوزرنده بربرينه مربوط ومتحرك اولان مختلف العدد عظام صغيره‌دن هر برى .

فقرهٔ عنقيهٔ اولى == (طب) بل كميكنك بويون قسمنى تشكيل ايدن فقره‌لرك برنجيسى ـ كه : اوزرنده تكميل رأسى حاصل بولنور .

فِقَرات [ع ، س] جم : (فقره) :

فقرات رقبيه == (طب) انسانك عمود فقاريسى اوزرنده‌كى يدى كميكك اسميدر .

فقرات ظهريه == (طب) اون‌ايكى كميكدن متشكل اولان عمودفقارىٔ انسانينك ارقه جهته متصادف اون ايكى دانه‌سى .

فقرات قطنيه == بو كميكلردن بش دانه‌سى .

فَقَطْ [ع ، د] (فا) ايله (قطّ) لفظلرندن ادات استدراكدر .

§ ادات حصرده اولور ، انجق ، يالكز ، لكن :

« آقاردى بويله‌جه نسيانه آب تلخ زمان كچردى دم شادى كايردى دور فغان جهانده يوق صانيوردم بنم كبى شادان فقط يتشدى‌ده كلدى خزان پر احزان بوكون جفاكشم افسوس..خوشدى اولدؤيا »

فَقِير [ع ، ص] (غنى) مقابلى . يوقسول ، محتاج ، زوكورت .

§ سائل ، ديلنجى § زواللى ، بيچاره ، عاجز . § تواضع طريقيله متكلمدن كنايه . [جمعى : (فقراء) در .]

فقيرانه == فقيرجه‌سنه || عاجزانه .

« بو فقيرك بعض آثارى دل زارم كبى بولمامشدى جامهٔ يكرنك ايله حسن نظام »

فقيرخانه == تواضع طريقيله متكلمك خانه‌سى .

فَقِيه [ع ، ص] فقاهتله متصف ، علم فقهده صاحب رسوخ اولان . [جمعى : (فقها) كلير .]

فَكّ [ع ، مص] آييرمق ، كسمك ، قطع اتمك .

§ (آغز حقنده) آچمق ، سوز سويلمك .

§ چوزمه ، حل ايتمه .

§ تخليص ايتمه ، قورتارمه : فك مهر .

§ اعتاق ، آزاد ايتمه .

§ (طب) چكه ، زنخ .

فك اسفل == آلت چكه .

فك اعلى == اوست چكه .

فكى == (طب) چكه‌يه منسوب وعائد .

فك رقبه == كوله وجاريه آزاد ايتمه .

فك رهن == مرهون اولان مالى چيقارمه ، قورتارمه .

فك مهر == بر شيئك اوزرينه موضوع مهرى قيره‌رق اوشيئى آچمه .

ملتصق الفك == (حيوانات) فك اعلاسى قحفه مربوط ، غلصمه‌لرى پكتيلى ، كيسهٔ سبحيه‌لرى مسدود اولان بالق صنفى .

[جمعى : فكوك و افكاك كلير .]

فَكُول [ج ، س] (كيميا) پاتاتسدن استحصال ايديلن نشاسته .

فَكَيف [ع ، س] (يا ناصل ؟) معناسنه اسكى برتعبيردر .

فَلَاتْ [ع ، س] چول ، بيابان .

فَلَاحْ [ع ، س] فوز وظفر ، نجات [بولمق ماده‌سيله قوللانيلور .]

§ بختيارلق ، سعادت .

حى على الفلاح == اذان شريف تعبيراتندن اولوب فلاحه توصل ايدك معناسنه اوله‌رق جماعتى منهاج فوز ونجات اولان صلاته دعوت ايچون ايراد اولنور .

فَلّاحْ [ع ، ص] حراث ، زارع ، اكينجى ، چفتجى .

§ زنجيلره دخى اطلاق اولنور تعبير عاميانه‌در .

فَلَاحَتْ [ع ، مص] { دوغريسى : كسر فا ايله (فلاحت) در . } حراثت ، اكينجيلك ، زراعت .

فَلَاخَنْ [فا ، س] صاپان ، طاش آتمغه مخصوص بسيط برآلت .

فَلَاسِفَه [ع ، س] (فيلسوف) ك جمعى .

فَلَاطُونْ [ج ، -] [الغنجهٔ اعلام] .

فَلَاكَتْ [ع ، مص] { اساساً غلطدر . } مصيبت ، داهيه ، ادبار .

فلاكتديده ، فلاكتزده == كرفتار مصيبت اولان .

فلاكتلى = موجب فلاكت اولان .

فَلْج [ع ، س] ايمه ، نزول ، اعصاب محركهٔ بدنيه‌نك كاملاً ويا قسماً وظيفه‌سنى ايفا ايده‌مامسندن متولد آفت ، عضوك حركتدن محروميتى .
§ (طب) تفصليت عضله‌نك وقوهٔ حسيه‌نك تقلل ايتمسنه ويا بالكليه معطل اولمسنه دينور ، نزول .

فالج نصف طولانى = (طب) برينك يالكز بر جهتنك منزول اولمسى .

فالج جبهى = (طب) آغز داخل اولديغى حالده چهره‌نك فالج اثرى اوله‌رق برجهته چارپلمسى .

فلدسپات [ج ، س] (معدنيات) طاشلرك تركيبنه داخل اولان وتركيبلرى سيليسيت اولوب اساس اوله‌رق ماشايجه حمض آلومينيوم ، پوتاس ، سود ، كلس وسائره‌دن عبارت بولنان ماده‌لر ـ كه : رنكلرى اكثريا آچيقدر : مشهورلرى : اورتوز ، سانيدين ، اوليقوقلاز ، لابرادوريت .

فلدمارشال [ج ، س] ـ { Feld - maréchal } اوروپا حكومتلرندن بعضيسنك تنسيقات عسكريه‌سنه كوره مشيردن بيوك بر رتبهٔ عسكريه ـ كه : بزجه (سردار) كلمه‌سى بولفظك مقابلى عد اولنه‌بيلور .

فَلِذلك [ع ، د] امدى ، شونك ايچون ، بناء عليه .

فَلْسَفَه [ع ، س] علم حكمت . [كه الهيات (علم كلام) ، طبيعيات ، رياضيات ، منطق ، اخلاق كبى علوم عاليه‌در .]
§ علم حكمتك فنون غير مثبته‌دن معدود اولان اقسامى .
§ اعاظم حكمادن هر برينك مسلكى ، اصول حكيمانه‌سى : محى الدين عربينك فلسفه‌سى ، ابن الرشدك فلسفه‌سى ، افلاطونك فلسفه‌سى .
§ برعلمك حكم وحقايقندن باحث قسمى .

فلسفى = فلسفه‌يه منسوب ومتعلق .

فلسفيات = فلسفه‌يه متعلق افكار وآثار ، فلسوفلرك افكار ومطالعاتى .

فَلَق [ع ، س] صبح ، فجر .
§ طوموروق ، فلمه .

فَلَقَه [ع ، س] وقتيله مكتب شاكردانندن مستحق جزا اولانلرك تأديبى ايچون آياقلرينه طاقوب صيقيشديردقلرى بر نوع آلت .
§ (ماكنه) بعض مانيوله عمليانتى اجرا ايچون مستعمل اوجى ايپله باغلى آغاج پارچه‌سى .

§ (بحريه) ايكى اوجى بر محله مربوط بر پارچه حلاط .
§ (نباتات) اوراق ابتدائيه‌يى آكدبرور صورنده بعض نباتاتك بذورنده هيچ بولنمديغى كبى بعضلرنده بر بعضلرنده ايكى ويا دها زياده بولنان لواحق جنبيه ، مثلا : بر بقله دانه‌سى ايكى فلقه‌دن عبارت اولوب بونلر قولايلقله بربرندن آريلور .

ناقصة الفلقه = بذورنده فلقه‌سى اولميان نباتات .

وحيد الفلقه = بذورنده بر دانه فلقه بولنان نباتات .

ذات الفلقتين = بذورنده ايكى دانه فلقه بولنان نباتات .

فَلَك [ع ، س] كوك ، سما ، آسمان . [جمعى : (افلاك) كلير .] زمان ، دهر . § طالع ، بخت .
§ عالم ، دنيا :
« دكلدر شير درزنجيره تهمت عجز اقدامى
فلكده بخت اوتانسون بى نصيب ارباب همتدن »
§ هيئت قديمه اربابنه كوره هر سياره‌يه مخصوص بر كوك طبقه‌سى .
§ عسكرى موسيقه‌سندكى زيللى آلت .

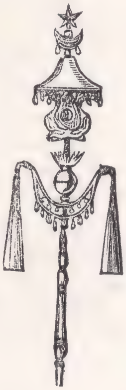

(فلك)

فلك اطلسى = (هيئت قديمه) افلاك تسعه‌دن الك آشاغيده اولانى .

فلكك چنبرى = ساحهٔ وسيعهٔ تجارب [فلكك چنبرندن كچمش ، يعنى چوق تجربه كورمش ديمكدر .]

چرخ فلك = پنارايكن دونن بر نوع فنك .

فلك الافلاك
فلك الاعظم } = هيئت قديمه اربابنه كوره طقوزنجى قات كوك

فلكى = فلكه منسوب ومتعلق . § هيئت شناس .

فلكيات = علم فلكه يعنى علم هيئته متعلق آثار ومعلومات .

فلكيون علم هيئتله توغل ايدن .

فَكاهَت [ع ، مصد] لطيفه ، كولمق خوش مزاجلق .

فَم [ع ، س] { اصلى : (فوه) در . } اغز ، دهان :
« چوجق بر غنچه‌در پرشوق ودلبر صاف ور وبقدر
فمندن سرپيان الوان ... بتون رنك ور ازهار »

غنچه فم = غنچه اغزلى ، اغزى غنچه كبى كوچك ولطيف اولان .

كلفم = اغزى كل كبى لطيف اولان .

فم معده = (طب) معده‌نك مرى ايله التصاق پيدا ايلديكى محل ، مدخل .
§ (طب) ايكى چكه اورته‌سنده محصور بيضى شكلنده برچوقوردن عبارتدر ـ كه : اوك طرفدن شفتين ، اوست جهتدن حنك اعلى ، آلت طرفدن لسان ، ايكى جهتدن خدين ، ارقه طرفدن غشاء حنكى ايله محدوددر .

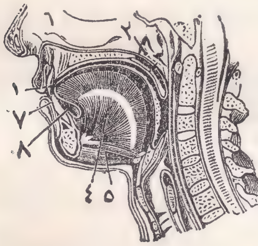

(مقطع فم مسدود)

١ ـ غشاى مخاطئ لسانى ، ٢ ـ فوهۀ نفير اوستاكى ، ٣ ـ شراع الحنك ولهات ، ٤ ـ عضلهٔ ذقنيهٔ لسانيه ، ٥ ـ عضلهٔ ذقنيهٔ لاميه ، ٦ ـ حفرهٔ انفيهٔ يمنا ، ٧ ـ دهليز فم ، ٨ ـ ناحيهٔ فوق السانيه ، ٩ ـ مرى ، ١٠ ـ خنجره .

فم الحوت = (قوزموغرافيا) حوت برجنك برنجى كوكبى .

فمى = فمه ، اغزه منسوب ومتعلق .

فَنّ [ع ، س] نوع ، درلو ، چشيد .
§ معارف بشريه‌دن نتايجى بالعمل ثابت اولان قسمى : فن كيميا ، فن زراعت .
§ هنر ، معرفت ، صنعت .

فناً } = فن واسطه‌سیله ، فنه تطبیقاً .
بالفن }

فنی = فنه منسوب ومتعلق .

هزار فن = هر شیئه آشنا اولان ، هنرلی ، معرفتلی .

پرفن = مکار ، حیله‌کار .

[(علم) ایله (فن) آره‌سنده وضع اصلیلری اعتباریله بیوك فرق واردر . (علم) ؛ (دانش) ؛ (فن) ایسه (نوع) دیمكدر . فقط متأخرین دانشك شرعی وادبی قسملرینه (علم) ، عقلی قسمنه‌ده (فن) دیمشلردر .]

فَنَاء [ع ، مص] یوق اولمق ، زوال بولمق .

« فنا بقایه مقابل ، عدم‌وجوده ردیف
جهان اولمه‌ده مانند شمع وار اوله‌لی »

فنا بولمق = محو وزائل اولمق .

فنا پذیر = فنا قبول ایدیجی ، قابل فنا ، زوال بولیجی .

دار فنا = دنیای فانی .

آغوش فنا = مزار ، قبر .

« هیچ کیمسه کلوب‌دوکمیه‌جك اشك تأثر
آهسته روان اولدیغم آغوش فنایه »

فنافی‌الله = (تصوف) ما سوادن کلیاً قطع علاقه‌ایله دریای‌احدیتده استغراق . § ایینك ضدی : کوتو ، بد ، ردیٔ .

فنالق = کوتولك ، شریرلك ، رداءت . || ضرر وزیان || خسته‌لك .

فناسنه‌کیتمك = (متکلم ، مخاطب ویا غائبدن برینه تخصیص‌ایله مستعملدر .) منفعل اولمق ، کوجنمك ، کوجه کیتمك .

فنالاشمق = کوتو اولمق § (خسته) آغرلاشمق .

فنالاشدیرمق = فنا ایتمك ، بوزمق .

فَنَار [ت ، س] اطرافی جامله (ویا شفاف مشمع ایله) محاط موم ویا لامبه محفظه‌سی .

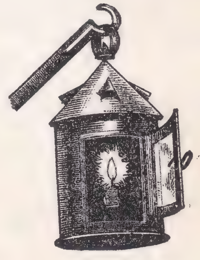

(سیلیون فناری)

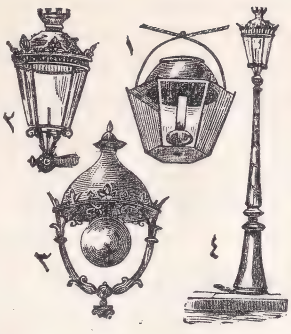

١ ــ اون سکزنجی عصرده مستعمل موجدینك اسمیله معروف (کینکه) فناری . ٢ ــ هوا غازی فناری . ٣ ــ الکتریق فناری . ٤ ــ فنارطاقمی .

§ کیجه‌لری سفائنه تعیین موقع ایچون سواحلك مخاطره‌لی بورونلرنده وسطح بحرده بولنان قیالر اوستنده وسائر محللرده بنا ایدیلن ستونلر ، قله‌لر ویا دوبه‌لراوزرنده ثابت ویا دونه‌رك ضیا ویریر بیوك لامبه .

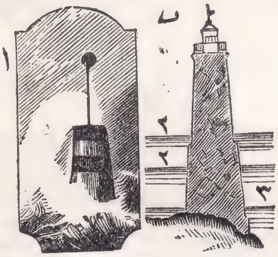

(دکز فناری)

ا ــ صیغلق ویا قیالق نشانی . ب ــ فنار قله‌سی مقطعی . ١ ــ محرق . ٢ ــ مد . ٣ ــ جذر .

§ (صنایع) ساعت چرخلرینی ایشلدیر ایکی‌اوجی میللی اوزون وطار برنوع آلت .

فنار بالغی = کوپك بالغنك کوچوکی .

قاروز فنار = کاغددن‌معمول‌وآچیلوب قپانیر بووارلاق برنوع چوجق فناری .

فنارلر اداره‌سی = حکومات مختلفه سواحلنده تأمین سلامت سیر وسفر ایچون فنار ایقاد ایدن قومپانیانك مرکز اداره‌سی ویا شعبه‌سی .

فَنْد [فا ، س] حیله ، دك ، دسیسه .

فَنَك [ع ، س] حیوانات‌لاحمه‌جنسندن صحارایه مخصوص ایری قولاقلی ، مدور باشلی اینجه‌بورونلی برتلکیدر .

(فنك)

فَوَائِد [ع ، س] (فائده) نك جمعی .

فَوَاحِش [ع ، س] (فاحشه) نك جمعی .

دارالفواحش = عمومخانه .

فَوَاخِر [ع ، س] (فاخره) نك جمعی .

فَوَارِس [ع ، س] (فارس) ك جمعی .

فَوّارَه [ع ، س] فسقیه ، دروننندن صو فیشقران شی . (فسقیه)

« صانکه اولمش جنته فواره آب حیات
اویله کوستردی بکا اول قدمستثنی سنی »

فَوَاکِه [ع ، س] میوه معناسنه اولان (فاکهه) نك جمعی .

فَوْت [ع ، س] وصول وادراکی بردها ممکن اولمیه‌جق صورتده برشیئك الدن چیقوب کیتمسی § اولوم ، موت .

فَوْج [ع ، س] بولوك ، جماعت ، کروه ، طاقم . [جمعی : (افواج) کلیر .]

فوج فوج } = بولوك بولوك .
فوجا فوجا }

فَوْر [ع ، س] فی‌الحال ، همان ، عجله .

علی‌الفور } همان ، درحال ، چار چابوق ،
فوراً } بردن‌بره ، سریعاً .

فَوَرَان [ع ، س] قینایوب فیشقرمه [مادیات ومعنویاتده‌مستعملدر : فوران‌آب ، فوران غضب .]

« سن ای قمرکه ایدرسك ارض ایله دوران
سن ای قمرکه بومنبعدن ایلدك فوران »

فَوْز [ع ، س] نجات ، ظفر ، موفقیت ، مظفریت . § رها ، قورتولش .

فَوْق [ع ، ظرف] (تحت) مقابلی . اوست . [مادیات ومعنویاتده مستعملدر .]

مافوق = اوستده‌کی ، دها یوقاری اولان || آمر .

فوق الحد = حدك اوستنده ، حددن طیشاری ، پك زیاده .

فوق العاده = عادتك فوقنده ، كورولمامش || صورت مخصوصه‌ده :

« چونكه فوق العاده یرادلمش ذواتاچون قلاكت مكتبندن بیوك بر درسخانهٔ كمال اولهماز . . . »

« یوكسلكه : بونكده فوق واردر انسانلغك آیری ذوقی واردر »

فوق الغایه = درجهٔ نهایه‌ده .

فوق ماتصور = حدود تصورك خارجنده .

فوق المأمول = امیدومأمولندن زیاده .

فوقانی = (تحتانی) مقابلی . اوستده اولان . || اوستنده نقطه‌سی اولان حرف : تاء فوقانیه .

فَهارِس [ع ، س] (فهرس)ك جمعی .

فَهّام [ع ، ص] پك ، اك زیاده آكلایان ، غایت ذكی .

فَهْم [ع ، مص] آكلامق ، آكلایش || ادراك ، ذكا . [ایتمك و اولنمق مصدرلریله قوللانیلور .]

فهمی = فهمه منسوب ومتعلق .

فَهیم [ع ، ص] زیاده آكلایشلی ، ذكی ، زیرك .

« سخن اولدركه : بلا واسطهٔ طبع سلیم اوله معقول دل نادره سنجان فهیم »

فَیّاض [ع ، ص] زیاده فیض وبركت ویرن : جناب فیاض مطلق .

فیاضانه = فیاض اولانه لایق صورتده .

فیاض ازل = جناب قادر مطلق .

فَیافی [ع ، س] چول ، صحرا معناسنه اولان (فیفا) نك جمعی .

فَیْصَل [ع ، س] حق وباطل بیننی تمییز ایله اولان حكم ، قرار . ایكی شیئك بیننی تفریق . (بولمق مصدریله یاخود فیصلپذیر طرزنده قوللانیلیر .)

فیصلپذیر = قابل حل وفصل اولان ، نهایت بولان .

فَیْض [ع ، س] { فی الاصل صو طاشوب آقمق معناسنه‌در } نفس بشره وقوع بولان القاآت الهیه § تأثیر § یمن وبركت ، بوللق § سعادت معنویه § ظهور ، تجلی § كیفیت روحانیه § جوش وخروش § علم ومعرفت § ترقی ، تعالی ، تفیض ، ایلرولمه ، نعمت ، احسان § كرم وفضل .

فیضیاب = فیض بولیجی ، بولان ، ایلرولهین :

« اولانلر فیضیاب انتباه آثار قدرتدن آلورلر حصهٔ عبرت تماشای طبیعتدن »

فیضناك = فیضلی .

فیض بخش = فیض باغشلایجی ، باغشلایان ، موجب نعمت وبركت .

فیض رسان = فیض ایریشدیریجی ، ایریشدیرن .

فیض افزا = فیض آرتیریجی ، آرتیران .

فیض آور = فیض گتیریجی ، گتیرن .

فیضا فیض = فیض ایله مالی اولان .

فیض آلمق = معنی مستفید اولمق ، طریق سلامته ایصال اولنمق .

فَیَضان [ع ، س] صویك طاشمسی ، جوشمه‌سی . § بر كیفیت معنویه‌نك تجلیسی ، ظهوری .

فَیفا [ع ، س] دوز وبیوك صحرا ، چول ، بیابان .

فیفا نورد = چوللرده ، صحرالرده طولاشان .

فَیْلَسُوف [ع ، ص] حكیم ، محب حكمت ، علم حكمتله ، فلسفه ایله متوغل اولان .

§ لاقیدانه اصرار حیات ایدن ذات .

§ دهری ، اعتقادسز . [جمعی : (فلاسفه) كلیر .]

فیلسوفلق = حكیملك . § قیدسزلك .

§ اعتقادسزلق ، دهریلك .

فَیّال [ع ، ص] فیلجی ، پیلبان ، فیلی اداره ایدن آدم .

فاء مكسوره

فِئَه [ع ، س] بولوك ، طاقم ، گروه ، طائفه ، جماعت : فئهٔ قلیله .

فِتْراك [فا ، س] آت اكرینك آرقه سنده‌كی تاصمه ، قایش وبوقایشلرله باغلانیلان اشیا ، تركی .

فِتَن [ع ، س] (فتنه) نك جمعی .

فِتْنه [ع ، س] فساد ، شورش ، شقاق ، اختلاف آراء .

§ حسن وجاذبهٔ دلبران ، جمال .

القای فتنه = ایكی كیمسه آره‌سنه فساد ، شقاق ، نفاق دوشورمه .

فتنه آمیز } = فتنه آرایان ، فتنه
فتنه جو } قاریشدیران ، مفسد .

فتنه انگیز = فتنه‌قوپاریجی ، قوپاران .

فتنه كار = فتنه‌یی ایش ایدنمش اولان .

§ مفسد ، مزور ، آرا بوزان .

فِتْیان [ع ، س] دلیقانلی معناسنه اولان (فتی) نك جمعی .

فَتیل [ع ، س] ☛ [فتیل] .

فِخام [ع ، ص] [فخیم]ك جمعی : بیوكلر ، اولولر ، عظیم الشان اولانلر : وكلای فخام حضراتی .

فِداء [ع ، س] ☛ (فدا) .

فِدْیَه [ع ، س] برآدمك گرفتار اولدیغی حال تنكیدن خلاصی ایچون ویریلن آقچه وسائره : فدیهٔ نجات .

« نه‌در عجب سببی ؟ بر دقیقه ذوقه بدل فلك سرشكم آلیر فدیهٔ نجات كبی »

فِرار [ع ، مص] قاچمق ، صاووشمق ، بلا اذن غیبوبت : ارتكاب عار فرار .

« وظیفه امر ایدیور سودیكم : فرار ایدهیم كوجنمه ، مرحمت ایت ، خاطره‌لرك مؤبددر »

فراری = قاچان ، قاچقین .

فَراز [فا ، س] (نشیب) مقابلی . یوقوش . § نقطهٔ رفیعه .

نشیب وفراز = اینش یوقوش آشاغیلی یوقاریلی .

§ (ص) یوكسلدن ، رفع ایدن .

سرفراز = باشنی یوكسلدن ، ممتاز .

فرازنده = یوكسلدن ، رفع ایدن .

فرازی = یوكسكلك .

فِراسَت [ع ، مص] { فانك فتحی ایله غلطدر } آكلامق ، سرعتله ادراك ایتمك ، سرعت انتقال ، فرط ادراك .

§ بر آدمك اشكال خارجیه وحركات ظاهره‌سندن اخلاق فطریه واحوال داخلیه‌سنی استنباط ایتمك كیفیت ومعرفتی .

فِراش [ع ، س] یتاق ، دوشك :

« فراش نرمه بدل ، آه او جسم پر شفقت سیاه خاكه سریلدی ، نه غملی بر هجرت »

§ اوطو مق ایچون یره سریلن شی، یایغی.

اسیر فراش = یتاغه دوشمش خسته، یتاقدن قالقه‌میه‌جق صورتده بی تاب .

فراش خط = تیمور یول چوبوقلریله مولوز آلتنده تسویه اولنمش دوز یتاق .

هم فرش = زوجه .

فِراق [ع ، مص] آیریلق ، هجران .

« نه‌در بو سون نم چکدیکم عذاب فراق
حزاوه شمدی تحسرله کریه ناکم بن
حزار ! پیش نظاره‌مده او سیاه طوپراق
خیال وفکرمی اشغال ایدن بتون مدفن »

§ حزن ، تأثر .

فراقلی = تأثرلی ، مؤثر ، حزن آمیز .

فِراق [ج ، س] Frac اوروپالولرك رسمی مسامره وبالولرده کیدکلری برنوع ستره‌که : اوکدن وقالچه حذاسندن اتکلری کسیك اولوب یالکز آرقه اتکلری واردر .

فِرانْجَله [ج ، س] مختلف قطعه وشکللرده یاپیلان خاص اتمك .

فِرانق [ج ، س] { Franc } عثمانلی لیراسی یوز غروش حسابیله درت غروش اون آلتی پاره قیمتی اولان بر نوع فرانسز سکه‌سی‌که : فرانسه مسکوکاتنك واحد قیاسیسیدر . [فرانقی غروشه تحویل ایچون (٤,٤) ایله ضرب ایدوب حاصلك نهایتندن برخانه افراز ایتمك کافیدر : فرانق سانتم غروش
١٨×٤,٤ = ٧٩ , ٢]

فِراوان [فا ، ص] چوق ، زیاده ، بول ، وافر ، کثیر :

« عباده نعمتك بی حد وبی پایان
سزا آنجق سکا حمد فراوان »

فِرچه [ت ، س] (فورچه) اثواب سپورمکه ، دیش تمیزلمکه ، بویا سورمکه ، رسم یاپمغه مخصوص قیلدن ویا حصیر وصمان کبی شیلردن معمول صاپلی آلت .

فرچه‌لامق = فرچه ایله تمیزلمك .

فرچه‌لانمق = فرچه ایله تمیزلنمك .

فرچه‌لانمق = فرچه ایله تمیزلنمك .

فِرِستاده [فا ، ص] کوندرلمش ، رسول ، مرسل § ایلچی ، سفیر .

فرستادکان = پیغمبران عظام حضراتی .

فِرِشته [فا ، س] ملك . { بعض ارباب لغت بونی فانك فتحیله قید ایتمشلردر . }

« سوکل سنی هپ بویله تصور ایدر ایشته
بر نور سماوی کبی یاخودکه فرشته »

فرشته خصلت = ملك خویلو .

[جمعی : (فرشتکان) کلیر .]

فِرعَون [ع ، س] قرون اولاده مصرده حکمران اولان سلاله‌نك علم مخصوصی ایدی . § حضرت موسی علیه السلامه ایمان ایتمین ولید بن مصعب . § متکبر ، صاحب نخوت .

فرعونته‌لری = [اهرام] .
جمعی (فراعنه) کلیر .

فرعون انجیری = ذات الفلقتین شعبه‌سندن ، صباریه فصیله‌سی نباتاتندن ساقی کره شکلنده اوزوری دیكلی آمریقاده یتشور بر نباتدر .

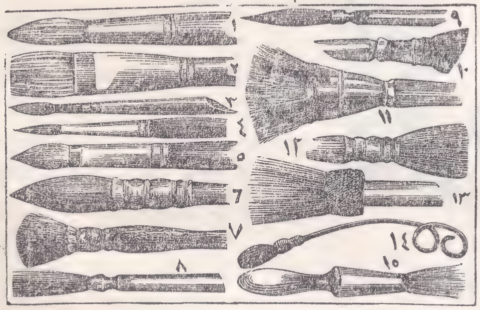

(صولو ویاغلی بویا وتلوینات سائره فرچه‌لری)

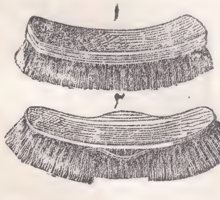

١ – البسه فرچه‌سی . ٢ – آرابه فرچه‌سی .

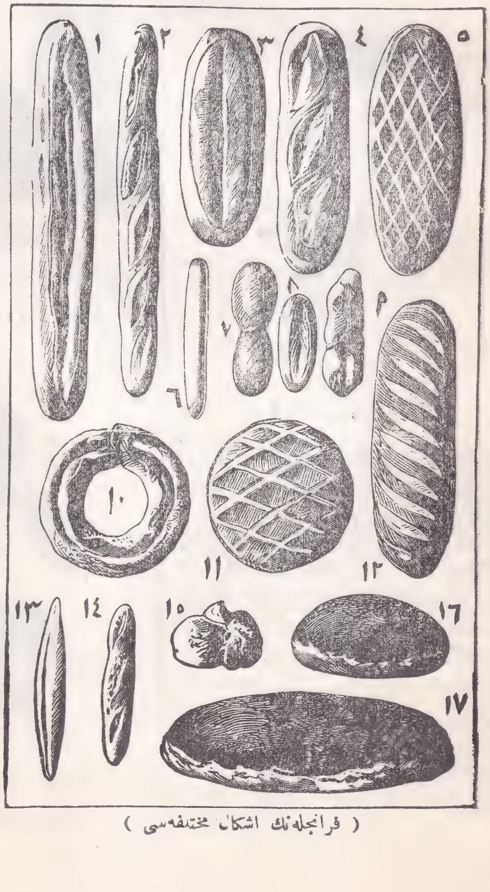

(فرانجله‌نك اشکال مختلفه‌سی)

فِردَوس [ع ، س] جنت ، بهشت .

فردوس آشیان = مقامی جنت اولان .

§ باغچه [بو معناده لسانمزده مستعمل دکلدر .]

(فرعون انجیری)

فِرفِیر [ع ، س] [ارغوان].

داء الفرفیر = (طب) قریل خسته‌لکی .

فِرَق [ع ، س] فرقه‌نك جمعی، براردونك اقسامی : فرق عسکریه .

فِرقَت [ع ، مص] آیریلق ، فراق .

فِرقَیَه [ج ، س] اصطلاحات قدیمهٔ بحریه‌دن اولوب اوچ دیرکلی هر نوع کمی‌یه اطلاق اولنوردی .

فِرقَتین [ع ، س] (Frégate) (بحریه) الك فوقانی کوکرته‌سندن اشقه مکمل بر بطاریه طوبی حامل اولان اوچنجی صنف سفن حربیه.

فِرقه [ع ، س] بولوك ، طاقم ، جماعت : فرقهٔ ناجیه .
§ (عسکریه) پیاده ده ایکی لوادن یعنی سکز آلای پیاده ایله بر نشانجی طابورندن وسواریده اوچ لوادن یعنی یگرمی یوز موجودلی آلتی آلای سواریدن طوپجیده ایکی لوادن یعنی درت آلایدن مرکب هیئت عسکریه که : فریق رتبه‌سنی حائز بر ذاتك قوماندا‌سنده بولنور .

فرقهٔ بحریه = فیلو .

فرقه ارکان حربی = فرقه‌نك معاملات عمومیهٔ عسکریه‌سنه نظارت و اوکا متعلق اموری تمشیت ایدن ارکان حرب ضابطانی.

فرقه مرکزی = فرقه قوماندانی اولان ذاتك اقامت ایلدیکی بلده ، محل ، موقع .

فِرلاتمق [ت ، مص] شدتله و سس چیقاره‌جق صورتده آتمق . § فیشانی آوترمق ، چیقاوق.

فِرلاق [ت ، ص] (اکثریا کوز حقنده) خانه‌سندن طیشاری طوغری فیرلامش کبی اولان .

فِرلامق [ت ، مص] بودن برده آتلامق. صیچرامق . § فیشانی آوتمق .

فِرلایش [ت، س، مص] بردن بره صیچرایش.

فِرلداق [ت ، ص] فریل فریل ایدوك دونن شی § چوجوقلرك اوینادقلری طوپاچ ویا آقار صو اوزرینه قوودقلری کوچوك دولاب .
§ روزکارك استقامتنی تعیین ایچون ساعت قله‌لرینك اوزرینه قونیلان مقیاس الریاح .
§ حیله ، دسیسه .

فرلداق چویرمك = حیله ، دسیسه ایله ایش کورمك .

فِرَنك [ت ، س] اوروپالی .

فرنك آربه‌سی = سودلاج یاپیلان برنوع قابوقسز آرپه .

فرنك اوزومی = شروبی یاپیلان برنوع اوفاق دانه‌لی معروف برجنس میوه .

(فرنك اوزومی)

فرنك انجیری = (غوپونس) ذات الفلقتین شعبه‌سندن صباریه فصیله‌سنه منسوب واوورنده بر طاقم دونلر ودیکنلر بولنان برنباتدر .

(فرنك انجیری)

فرنك انجیری آغاجی = (شجر الصبار) صباریه فصیله‌سندن وردی دیکنلی لحمی برنباتدر .

(فرنك انجیری آغاجی)

فرنك پاطلیجانی = طوماتس .

فرنك اوتی = (لوبلیا) ذات اللقاح منظوره‌دن فصیلهٔ قصوسیه‌یه منسوب برنباتدر .

(فرنك اوتی)

فرنك کومکی = قوللی کومك .

فرنك مایده‌نوزی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن صیوانیه فصیله‌سنه منسوبیه برنباتدر .

(فرنك مایده‌نوزی)

فرنکی = برنوع قوتلی کاید . || ساری ومخرب برمرض [داء الافرنج] .

فِرَنکی [ن ، س] { Vyphili } میقروبی ، ساری برخسته‌لقدر. ورم علمتندن صکره الك بیوك تخریبات اجرا ایدن بوخسته‌لغك اوچ دوری، کسبی وارثی اولمق اوزره ایکی طرزی واردر . هلزونی الشکل بر میقروبی کشف ایدلمشدر ، فرنکی بدنك بتون اعضاسنده تظاهر ایدر ومختلف ومختلف اعراض کوستر . شمدیکی حالده الك مؤثر علاجلری جیوه مرکباتیله ایود پوتاسیوم ویانیده تجربه ایدیلان آتوکسیل (Atoxyl) در .

فِرِیبْ [فا ، ص] آلداتمق معناسنه اولان (فریفتن) ماده‌سندن مشتق فعل امر اولوب ترکیبله مستعملدر .

ابلهفریب == احمق آلداتیجی ، آلداتان .

دلفریب == کوکل آلداتیجی ، آلداتان .
« ای آسمان طرفه نمادن ایدوب شتاب
برطرز دلفریب ایله ساقط اولان شهاب »

نظرفریب
نکهفریب } == نظر آلداتیجی ، آلداتان .

فِرِیبُونَه [ج ، ص] (کیمیا) نباتات متنوعه عصاره‌لرندن عبارت اوله‌رق انجماد ایتمش برمادهٔ طبیه .

فریبونیه == (نباتات) یر فسلکنی ، هندبا اوتی کبی بعض نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله .

فِرِیفْتَه [فا ، ص] آلداتلمش ، اغفال اولنمش .

فِسْتَانْ [ج ، س] خرستیان قادینلرینه مخصوص مختلف بچمده لباس . § (بحریه) دیرکلرك کوکرته اسقارجه‌لرینی یاغموردن محافظه ایچون اوزرینه قاپلانان مشمع .

باجه فستانی == باجه‌لرك الك نهایتنده‌کی عریض قسمی .

فستانلق == فستان یاپمغه یارایان قماش .

فِسْتِقْ [ت ، ص] فستق آغاجی (شام فستقی) ذات الفلقتین شعبه‌سندن مصطکیه ویا ترەمنتیه فصیله‌سندن بلادریه تحت الفصیله‌سندن بر شجردر .

١

(فستق)

فستق اوتی == (حشیشة لفستق) ذات الفلقتین شعبه‌سندن غاریه فصیله‌سنه منسوب آسیا وآمریقاده بولنور برنباتدر . یاپراقلری قماش کبی مستعملدر . میوه‌لری ایسه مسهلدر .

١

(فستق اوتی)

شام فستقی == چام انواعندن برآغاجك ویردیکی کوچوك دانه‌لی فستق ، چام فستقی .

فستق کبی == طومبول .

فستقلق == فستق آغاجلرینك کثرتله بولندیغی محل ، قورولق .

فستقی == فستق ایچی رنکنده اولان .

عرب فستقی == قبوغنك ایچنده ایکی ویا اوچ دانه مدورجه لبی اولان بر نوع فستق .

فِسْقْ [ع ، مص] طریق حقدن چیقمه ، وادیٔ منهیاته کیرمه .

فِسْقِیَّه [ع ، س] صوی یوقاری آتوب مختلف اشکالده پوسکوردن حوض موصلغی ، فواره . § صو آلوب فیشقرمغه مخصوص ال ماکنه‌سی ــ که : اویونجاق قبیلندندر .

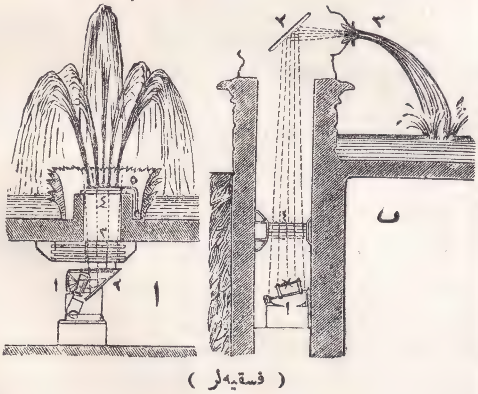

(فسقیه‌لر)

١ شاقولی آتیشلی فواره : شاقولی تباشیرلر (Crayon) دن متشکل برمحراق الکتریق ایله برقطع مکافی آیینه‌سندن مرکب اولان ، ١ تنویر جهازی ، ٢ قرق بش درجه منحرف آیینه ، ٣ بویالی ومتحرك جاملر چرچیوه‌سی ، ٤ جامدن جدار ، ٥ صویی ناقل اولان بورو ،
ب افقی آتیشلی فواره : ١ بر مخروط ضیائی حاصل ایدن آلت تنویر ، ٢ قرق بش درجه منحرف آیینه ، ٣ مستور دخمه . ٤ نیکل جام چرچیوه‌سی .

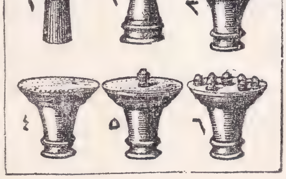

١ ـ دوش ، ٢ ـ فواره ٣ ـ عادی ، ٤ ـ اینجه ، ٥ ـ فواره‌لی ، ٦ ـ ناقللی .

فِسْکَتْ [ج ، س] (بحریه) قوماندا دودوکی ، کمیجی دودوکی .

فِسْکَه [ت ، س] اورته پارمغی باش پارمغك اوجیله صیقدقدن صکره شدتله براغیله‌رق اوریلان ضربه .

فسکه طاشی == فسکه ضربه‌سیله آتیلان کوچوك طاش .

فسکه طوقوندیرمامق == نازلی ، معزز طوتمق ، تصاحب ، حمایه ، وقایه ایتمك .

فسکه شمعدانی == کوچوك ال شمعدانی .

فِشِرْدامَقْ [ت ، مص] اثنای حرکتده فشیر فشیر ایتمك .

فشردانمق == فشیر فشیر ایتدیرمك .

فشردی == سرت قماش کبی شیلرك خفیف صورتده حرکت ایدرکن چیقاردیغی سس .

فِشْقِرْمَقْ [ت ، مص] تضییق ایدیلن بر مایع بولندیغی قابك منفذندن شدتله صچرامق ، فوران ایتمك .
§ (نباتات) تخم مزروع شدتله بیومك .
§ مایع تخمر ایدرك قباروب طاشمق .

فشقرتمق == فشقیرمق فعلنی اجرا ایتدیرمك .

فِشْقَه [ج ، س] (بحریه) دمیرك طیرناغنی قالدیرمق ایچون سفینه‌نك کنارینه مرکوز اکری دمیر آصقی ، مناقوره .

فشقه ایتمك == دمیرك طرناغنی قالدیرمق .

فِشْقِی [ت ، س] حیوان کوبره‌سی .

فِشِلْدامَقْ [ت ، مص] ایپك قماشك خشیردیسی کبی خشردی ایتمك .

فشلدی == خشردی .

فِشَنْكْ [ت ، س] دونمالرده ، شهر آیینلرده آتلمق اوزره یاپیلان باروت وسائر اجزاء مشتعلهٔ ملونه ایله مملو مواد ناریه .

هوائی فشنك == اوجنده‌کی قیلك طوتشدیرلمسی متعاقب استقامت عمودیه اوزره هوالانان وهواده پاطلایان فشنك .

دلی فشنك == هوالانمیوب زمینده بر خط منکسر غیر منتظم تعقیب ایدن فشنك || صاوروق ، ملاحظه‌سز آدم . § تفنك وطبانجه‌یه طولدیریلان وباروتله قورشونی حاوی بولنان مهمه .

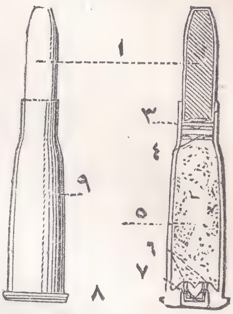

(فشنك مع خرطوم)

١ ـ قورشون . ٣ ـ مقوا پول . ٤ ـ حرمی صیقیسی . ٥ ـ باروت . ٦ ـ هوا یاپی . ٧ ـ قاپسول . ٨ ـ فشنك طابله‌سی . ٩ ـ ظرف .

فشنکجی == فشنك یاپان ویاصاتان آدم .

فشنکخانه == (غلطدر) فشنك یاپیلان محل .

فشنکلك == فشنك طاشیمغه مخصوص محفظه || پالاسقه .

فِصادْ [ع ، مص] قان آلمق .

فِصالْ [ع ، مص] آییرمه § سوتدن کسمه (فطام) .

فِصِیلدامق [ت ، مص] کیزلی لاقردی سویلمك .

فصیلداشمق == کیزلی کیزلی قونوشمق .

فصیلدی == یاواش ، کیزلی سسله ایدیلان لاقردی .

فِضَّه [ع ، س] کموش ، سیم : فضهٔ خالصه .

فِطامْ [ع ، مص] (طب ، بیطری) چوجغی ، یاوروپی سوندن کسمك ، فصال .

فِطِرْ [ع ، مص] اوروج آچمه § اورورج آچان .

عید فطر == رمضان بایرامی .

صدقهٔ فطر == رمضان بایرامنده ویریلن صدقهٔ شرعیه (فطره) .

فِطرَتْ [ع ، س] یارادیلیش ، کون اول ، آفرینش ، طینت . § خلق ، طبیعت ، سرشت .

« ای فطرته مقرون ایکن آچ ، عاطل وعاقم هرنعمتی ، هرفضلی ، هپ اسباب رهایی »

فطری == جبلی ، طبیعی .

فطرةً == فطری اوله‌رق یارادیلیش جهتیله . § قوهٔ فاطره :

« طورمه ساع نغمه پرداز اول ـ که : دائم فطرتك الکبیوك احسانی فیض ارتجال اولمش سکا »

فِطرَهْ [ع ، س] صدقهٔ فطر ، رمضان بایرامندن بر کون اول ویریلن صدقهٔ شرعیه .

فِطنَتْ [ع ، س] (غباوت) مقابلی . ذهنك تعلق ایتدیکی شیئی ادراك خصوصنده‌کی جودت استعدادی ، ذهن آچیقلغی .

فِعالْ [ع ، س] ایش ، کار معناسنه اولان (فعل) ك جمعی .

بد فعال == افعالی کوتو اولان .

پسندیده فعل == افعالی مستحق اولان .

فِعلْ [ع ، س] ایش ، کار ، عمل : فعل خیر ، فعل شر . § قوه‌ده قالمیوب میدانه چیقازشی .

« انجق هر درلو تشبثات حربیه ودسائس خفیه‌یی پادشاهك ادراك واحتیاطندن قورتارمق محاله یقین بر شی اولدیغندن مقصدلرینی فعله چیقاره‌مدیلر . »

§ (صرف) حدث وزمانه دلالت ایدن کلمه ـ که : تقسیمات مختلفه ومتداوله‌سی واردر .

فعل قیاسی == قاعدهٔ مطرده داخلنده تصریف اولنان فعل .

فعل غیر قیاسی == (سماعی) قاعدهٔ مطرده داخلنده تصریف اولنمیان فعل .

فعل تعجب اول == (صرف عربی) معنای مصدرینك وقوعی عادت اولمیوب طبعه غریب کوروندیکنی بیان ایدن صیغه : ما اکتبه == نصل یازدی .

فعل تعجب ثانی == (صرف عربی) فعل تعجب اولدن زیاده تعجبی موجب اولان فعل : اکتب به == نه عجب یازدی .

فعل لازم == مفعول به آلمیان فعل .

فعل ماضی == برایشك کچمش زمانده وقوعنی بیلدیرن صیغه .

فعل متعدی == مفعول به آلان ، فاعلك فعلی آخره تجاوز ایدن فعل .

فعل مفرد == یالکز برشخص ویا بر شیئه دلالت ایدن فعل .

فعل مثبت == کندوسنده ادات نفی بولنمیان فعل .

فعل مجهول == فاعلی معلوم اولمیان فعل .

فعل معلوم == فاعلی معلوم ومعین اولان فعل .

فعل منفی == کندوسنده ادات نفی بولنان فعل .

فعل مضارع == هم حاله ، هم مستقبله دلالت ایدن صیغه : کلیرم ، کیدرم .

فعل مرکب == بر فعل اعانه ایله برلشه‌رك کلمهٔ واحده حکمنه کیرن فعل .

فعل التزامی == امر حاضرك نهایتنه ـه‌لم ، ـه‌سك ، ـه‌سکز .. علاوه‌سیله تشکیل اولنان فعللر : یازه‌یم ، چکه‌سك .

فرع فعل == اساساً فعل اولمدقلری حالده مصدرلردن یاپیلان کلمه‌لرکه : اسم فاعل ، اسم مفعول ، صفت مشبهه‌دن عبارتدر .

فعل تعجیلی == (ویرمك) ماده‌سیله ترکب ایدن فعللر : یازی ویردم ، آلیویردك .

فعل اقتداری == (بیلمك) ماده‌سیله ترکب ایدن فعللر : یازه‌بیلدم .

فعل مقارب == (یازمق) ماده‌سیله ترکب ایدن فعللر : دوشه یازدم .

فعل اعانه == ایدی ، ایمش ، ایسه لفظلری .

صله فعللری == تعلیل بیان ایدن فعللر .

فعل وجوبی == امر حاضرك نهایتنه (ـملی) علاوه‌سیله تشکیل ایدیلن صیغه‌لر : یازملی‌یم .

فعل روایت == کچمش زمانده اولمش وفقط متکلمجه یالکز ایشیدلمش اولان بر ایش افاده ایدن فعللر .

فعل حکایه == کچمش زمانده اولمش ومتکلمجه کورلمش اولان بر ایش افاده ایدن فعللر .

فعل شرطی == برایشك وقوعنی دیکر بر شیئه شرط قیلمق ایچون استعمال ایدیلان صیغه .

فعل منعکس == (طب) بر تأثیر خارجیدن منبعث حرکات غیر اختیاریه .

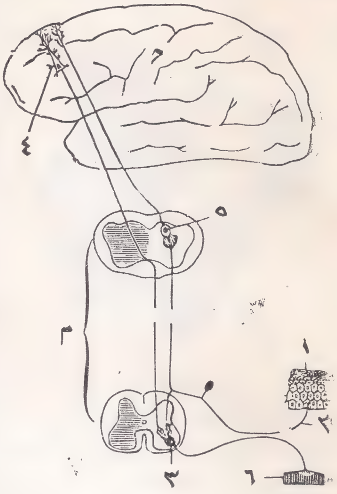

(فعل منعكس)

١ ـ نقطهٔ عزيمت (حس) . ٢ ـ عصب حسى . ٣ ـ نورون محرك محيطى . ٤ ـ نورون محرك مركزى . ٥ ـ نورون حسئ مركزى. ٦ ـ نقطهٔ وصول (قابليت حركت). م ـ نخاع شوكى. ث ـ دماغ .

فاءالفعل = (صرف) فعل عربينك برنجى حرف اصليسى (فعل) دەكى (ف) كبى .

عين الفعل = (صرف) فعل عربينك ايكنجى حرف اصليسى (فعل) دەكى (ع) كبى .

لام الفعل = (صرف) فعل عربينك اوچنجى حرف اصليسى (فعل) دەكى (ل) كبى .

بالفعل = اصالةً ، وكالت صورتيله اولميەرق § ايش ايله .

فعلاً = حقيقتده، ايش ايله، اعتبارى اولميەرق .

فعل شنيع = زنا .

فعل مذموم = كوتو ايش .

فعله كتيرمك / **قوەدن فعله چيقارمق** = متصور اولان بر امرى اجرا ايتمك، وجوده كتيرمك ، ايشلمك .

§ عمليات ، اجراآت ، كيفيت ، امر .

فعل رؤيت = (طب) كورمك امر وكيفيتى .

فعل هضم = (طب) كيفيت هضم .

بسيط الفعل = (ماكنه) پيستونى يالكز سطح اعلاسى جهتندن بخارك تأثيرينى اخذ ايدوب يوقارى دوغرى حركتى بر جسم ثقيل اعانەسيله حصوله كلن ماكنه .

مضاعف الفعل = (ماكنه) پيستونك هرايكى وجهى مناوبةً بخارك تحت تأثيرنده بولنان ماكنه . (وات ماكنەسى) .

فعلى = فعله منسوب || فعلاً وحقيقةً اجرا اولنان .

فعليات = فعلاً وحقيقةً اجرا اولنان ، قوەده قالميان شيلر || اجراآت || حركات .

فِغانْ

[فا ، س] آوازهٔ استيمان ، فرياد :

« مؤثر برفغان اشتكادن دم اوروب كيتمش
كورنلرهپ بوسقف بى ستون كهنه بنيادى »

و :

« باقك دست شتا قارباغديروكن سينهٔ خاكه
فغانلر يوكسلير زير ترابدن جوّ بى باكه »

فِقْدانْ

[ع ، مص] يوق اولمق، يوقلق.

فقدان امكان = امكانسزلق .

فِقَرات

[ع ، س] حكايه ، قصه معناسنه اولان (فقره) نك جمعى .

فِقْرَه

[ع ، س] جملهٔ كلاميه . § كوچوك حكايه ، قصه . § (حقوق) قانون ونظامه ويا قواعد علميه وفنيه‌يه متعلق كتابلرده (بند) ، (ماده) معناسنه كلير . § (طب) عمود فقارى دنيلن و رأسدن ساقك نهايت خلفيه ويا سفليه‌سنه قدر امتداد ايدن كميكى (اوكورغه كميكى) تركيب ايدن مختلف العدد عظام صغيره وحلقويه‌دن هربرى ـ كه : بونلر يكديكرى اوزرينه موضوع ومتانتله مربوط ومتحركدرلر.

فقريه = (حيوانات) عمود فقاريسى وبناء عليه جملهٔ عصبيهٔ مركزيه‌سى اولان حيوانات شعبه‌سى ، زمره‌سى : حيوانات فقريه . (ثديه ، طيور ، زاحفه ، ضفدعيه ، اسماك) .

غير فقريه = (حيوانات) قديد داحليدن محروم اولان حيوانات زمره‌سى : حيوانات غيرفقريه (مفصليه‌لر ، ناعمه‌لر ، شعاعيه‌لر .)

فِقْه

[ع ، س] كركى كبى بيلمك (العلم بالشئ) § علم شريعت ، ادلهٔ تفصيليه‌دن مكتسب اولان احكام شرعيهٔ فرعيه. § حفظ الفروع . § نفس انسانيه‌نك له وعليهنده‌كى شيئى .

اصول فقه = ادلهٔ اجماليهٔ يقينيه‌دن احكام شرعيهٔ فرعيه‌نك صورت استنباط واستخراجندن باحث اولان علم ـ كه : بوندن غرض ادلهٔ اربعه‌دن احكام شرعيه‌نك استنباطنه تحصيل ملكه ايتمكدن عبارتدر .

فِكارْ

[فا ، ص] ياره‌لى، مجروح، آزرده .

دلفكار = مجروح الفؤاد ، قلبى ياره‌لى ، مكدر .

فِكْر

[ع ، مص] دوشونمه، تفكر، ملاحظه:

« تقرر ايليه‌جكدر حضور استقبال
سنك سلامت فكرك ديمك سلامت حال »

§ قوهٔ مفكره ، ذهن ، حظ . § دوشونيلن شى ، مطالعه ، رأى § انديشه محترزانه دوشونمه . § نيت ، مقصد .

فكراً = فكر ايله ، تفكر صورتيله ذهناً .

فكرلى = فكر ورأى صاحبى اولان ، ايى دوشونن .

فكرسز = رأى وفكرى ، مطالعه‌سى اولميان ، ايى دوشونه‌مين .

فكرى = فكره منسوب ومتعلق .

فِكْرَتْ

[ع ، س] فكر § تأمل :

« برخارقهٔ سمو فكرت
بر بارقهٔ علو فطرت »

و :

« اويرلرده كونش مخمور فكرت بر پريدوكيم
طوغار سودالى آقشاملر نكاه واپسيننددن »

فِكَنْ

[فا ، ص] (افكن) مخففى.

فِكَنْدَه

[فا ، ص] (افكنده) مخففى.

فِلاما

[ج ، س] { Flama } مزراق ، سونكواوجنه طاقيلان كوچك، ويا كمى ديركنه چكيلن ايجه، اوزون بايراق ، بانديره .

فِلامانْ

[ج ، ص] طيور ذات الاجل ـ الكفيه جنسندن آياقلرى زياده صيله اوزون تويلرى قرمزى بر حيوان اولوب سورو ايله طاتلى وطوزلى صو كنارلرنده يشارلر .

(فلامان)

فِلاْوْطه [ج ، س] (موسیقی) نیه مشابه برنوع چالغی (فلوت).

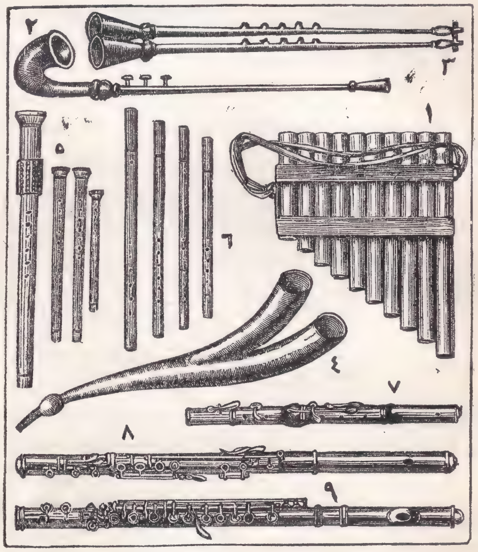

(فلاوطه)

١ ـ (پان) ، ٢ ـ منحنی ، ٣-٤ ـ مضاعف ، ٥ مستقیم وحاد(اون آلتنجی واون یدنجی عصرلر) ، ٦ ـ آلمان سیستمنده (اون آلتنجی اون یدنجی عصرلر) ، ٧ ـ بش آناختارلی (تولو) ؛ ٨ (دورنی) ، ٩ ـ بوئم (اسطوانی) .

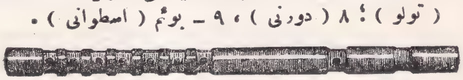

(ژاپون فلاوطه‌سی)

فِلاْشَرِی [ج ، س] (حیوانات) ایپك بوجکلرینه عارض اولان بر نوع بایغینلق علتی ـ که : نتیجه‌سی موتدر .

فِلِزّ [ع ، س] (معدنیات) قال اولمامش معدن ، کولچه ، فلزات معدنیه .

فِلِزّ [ت ، س] (نباتات) آغاجك سودکونی ، آغاج ، چیچك فدانی

فلزلنمك == آغاج ویا چیچك فلز سورمك § نشو ونما بولمق ، یتشمك .

فُلُورِین [ج ، س] آوستریانك تقریباً اون غروش قیمتنده کموش بر سکه‌سی .

فُلُورِیَه [ت ، س] یشیللی ، صاریلی ، کوزل سسلی بر جنس قوش . § برنوع صاری چیچك ـ که : ایلك بهارده بعض ترلالرده آچار .

فِلِیغْرَان [ج ، س] {Filigrane} بانقه قائمه‌لری کبی ایچنده یازی کورینان کاغد .

فِنْجَان [ت ، س] قهوه ، چای ایچمکه مخصوص کوچوك کاسه ، چناق .

فنجان بورکی == مدور الشکل بر نوع اینجه بورك .

فنجانجی == فنجان واکا مماثل شیلر صاتان آدم .

فِنْدِق ـ فِنْدُق [فا ، س] قاتی وسرت بر قابوق ایچنده بولنان معروف یووارلاق میوه .

فندق آلتونی == سلطان احمد ثالث حضرتلری دورنده ضرب ایدلمش بر جنس زینت آلتونی .

(فندق)

فندق آغاجی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن بلوطیه فصیله‌سندن بذرلری ذوالغلاف بر شجیره‌در . سواحل معتدله وحاره‌ده بولنور . طربزون وکیره‌سون طرفلرنده کثرتله بولنور .

فندق ایچی == قبوغی چیقارلمش فندق.

فندق صیچانی == ذات الثدیانك قاضمیه فرقه‌سندن خانه‌لرده ایراث مضرت ایدن کوچك برصیچاندر .

(فندق صیچانی)

آمریقا فندق آغاجی == { هاماملی } ذات الفلقتین شعبه‌سندن هاماملیده فصیله‌سندن آمریقای شمالی‌یه مخصوص بر شجیره‌در.

(آمریقا فندق آغاجی)

فندق قیران == فندق وامثالی شیلری صیقیشدیره‌رق قیرمغه مخصوص دمیر قصقاج.

فندقجی == فندق صاتان ‖ مواعید کاذبه‌سی چوق اولان ، آلداتان دلبر .

فندق قوردی == (یوواولاقلغندن وطومبالاقلغندن کنایه اوله‌رق) نظری اوقشاو برسه‌یزلکده بولنان . (چوجقلرده استعمالی اکثردر .)

فِهرِس [ع ، س] و :

فِهرِست [فا ، س] برکتابك مشتمل اولدیغی ابواب و فصولی کوسترن مفردات جدولی .
§ اسامیٔ کتبی حاوی دفتر .

فهرست اوطه‌سی == شورای دولت دوائرندن صادر اولان مقرراتی حاوی اوراقی قید ومأمورینك وقایعنی تسجیل ایدن قلم .

فی [ع ، د] ادات ظرف وحرف جردر .

فی الاصل == اصلنده .

فی الجمله == خلاصهٔ کلام ، نهایت .

فی الحقیقه == حقیقتده .

فی الحال == بو آنده ، درحال .

فی سبیل الله == الله یولنده .

فی مابعد == بوندن صکره ، بعدازین .

فی الواقع == واقعاً ، حقیقةً .

فی نفس الامر == نفس الامرده ، حقیقتده .

فی یومنا } **فی زماننا** } == کونمزده ، زمانمزده .

§ محرراتده تاریخلرك اولنه قونیلور اشارتدر :
فی ۸ تشرین اول سنه ۳۲۲

فی [ع ، س] بدل ، بها ، قیمت . [جمعی (فیأت) در . بو کلمه مولداتدر . و - فانك فتحه‌سیله - حال خراج وغنیمت معناسنه کان (فیءٔ) دن مأخوذ اولمق ملحوظدر .]

فِیأت [ع ، د] بها ، بدل معناسنه قوللانیلان (فی) نك غلط اوله‌رق مستعمل جمعیدر .

فِیچی [ت ، س] صو ، سرکه وسائره وضعنه مخصوص ، اورته‌سی شیشکین ، اوزری چنبرلی تخته قاب . واریل .

فیچی دیبی == میخانه کوشه‌سی .

فِیدَه [ت ، س] تخمدن یتشدیریلوب تکرار دیکلمك اوزره چیقاریلان سبزه فدانی .

فیده‌له‌مك == سبزه فدانی یاصدیقدن چیقاروب دیکر محله دیکمك .

فیردوندی [ج ، س] (بحریه) زنجیرلرك غامبا المسنی [بورولوب طولاشمسنی] منع ایچون استعمال اولنور آلت . پلانقه قلاوطه‌لرینك طولاشمسنی منع ایچون‌ده غانجه‌لری فیردوندی ترتیبنده اعمال اولنور .

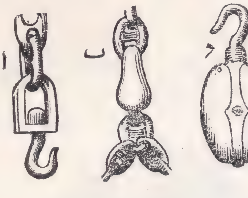

(فیردوندی)

ا - فیردوندیلی ونجه . ب - فیردوندیلی چیفته زنجیر (قره‌مرسل) . ج - فیردوندیلی ودمیر صاپانلی طورنه .

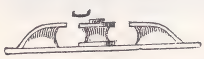

(تامبوراته‌نك فیردوندیسی)

فِیرُوز [فا ، ص] { پیروز کلمهٔ فارسیه‌سندن معربدر . } سعید ، مسعود ، خرم .

« هر کوشه‌ده بر صباح فیروز
هر غنجه‌ده بر قبای نوروز »

§ منصور ، مظفر .

فیروز بخت == مسعود ، نیك بخت .

فیروز مندی == غلبه ، ظفر .

فِیرُوزَج [ع ، س] فارسی پیروزه‌دن معربدر . (پیروزه) باق .

فِیرُوزَه [فا ، س] کوك رنکنده ذی قیمت برطاش (پیروزه) .

فیروزه فام == فیروزه رنکلی .

فیروزه رواق == آسمان .

فِیزیولُوژی [ج ، س] ویا :

فِسیُولُوجیا [ج ، س] (Physiologie) اعضای داخلیه وخارجیهٔ بدندن هر برینك وظائفندن بحث ایدن علم : علم منافع الاعضا ، علم وظائف الاعضا .

فِیك [ت ، س] یبان بوکرجه‌سی ، آق بوروجاق .

فِیل [ع ، س] حیوانات فقریه شعبه‌سندن ، ذات الثدیا صنفندن ، ضخیمة الجلد قبیله‌سندن ، خرطومیه جنسندندر . قولاقلری بیوك . بورنی خورطوم شکلنده‌در . ایکی نوعی اولوب

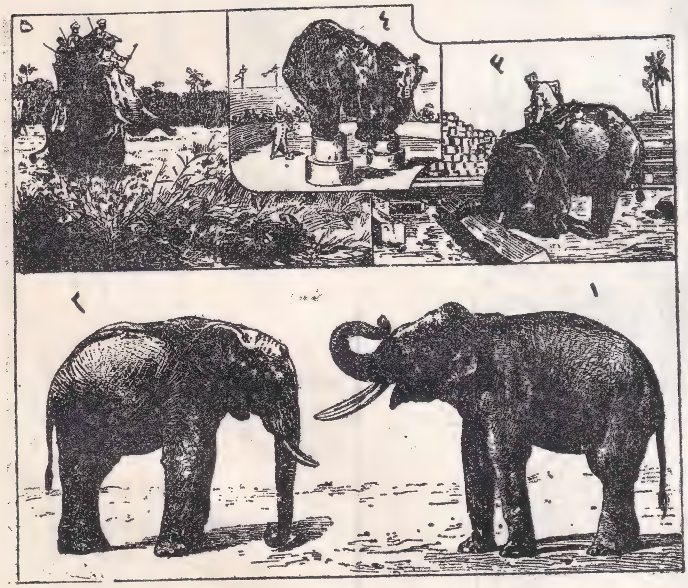

(فیل)

١ - آفریقا فیلی . ٢ - آسیا فیلی . ٣ - تعلیملی فیل . ٤ - آوستریا فیلی . ٥ - نقلیاتده مستخدم فیل .

آفریقا وآسیاده بولنور . عضومدافعه‌لری اولان دیشلری طبابت وصنایعده مستعملدر .

فیلجی == فیل تربیه ایدن آدم ، فیله باقان .

فیل دیشی == بو حیوانك آلت مدافعه‌سی

اولان اوزون وبیوك دیشلرکه : پك خالص کمیك اولدیغندن صنایعده مستعملدر .

دء الفیل == (طب) بالدیرك فوق العاده شیشمسنی موجب برمرض .

فیل محمودی == (حیوانات) نسلی منقرض اولمش آره صره قطب شمالی بوز کتلەلری میاندە مستحاثاتنه تصادف ایدیلیر ازمنۀ قدیمه حیواناتندن بری .

فیلاتو [ج ' س] (Filet) قویون وباصغیرك آرقه کمیکنك ایکی یندن چیقاویلان اوزون ات پارچەسی .

فیلادور [ج ' س] (بحریه) قطرانلی اینجه خلاط .

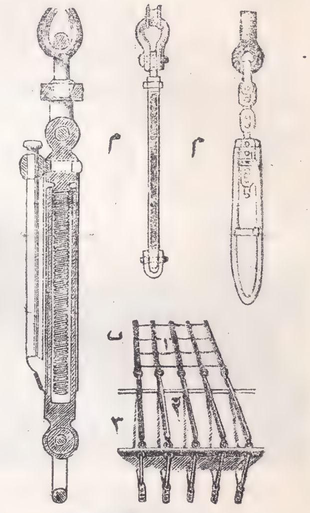

(فیلادور)

م چارمیخلرك ربطنده مستعمل مختلف شکلده فیلادور ترتیباتی . ب چارمیخ .
۱ ـ اسقالاریه . ۲ ـ فیلادور . ۳ ـ پالاسرته
٤ ـ لاندا دمیرلری .

فیلو [ج ' س] (Flotte) دونغا § قوۀ بحریه .

فیلت [ج ' س] (بحریه) اسقاندیلده بویدن بویه هیچ برتخالف اولمیان صیغ صو .

فیلدەقوز [ج ' -] (Fil-d'écosse) (اسقوچیا ایپلکی) اینجه وخاص ایپلکدن طوقونمش منسوجات .

فیلوقسرا [ج ' س] (Phyloxera) اوزوم کوتوکلرینك کوکنه عارض اولەرق باغلره خسار عظیم ایراث ایدن خرطوملی، خردەبینی برحیوانجق . منشأی امریقا اولان بوحشره آصمەلرك کوکلرینه خرطومنی صوقار وعصارەسنی امەرك قورودور آصمەلرك کوکاری زیتون یاغی ایله یاغلانیرسه فیلوقسرایی بر درجه یه قدر تلف ایدر . آصمەلرك کوکلرنده صارمتراق رنکدەکی لکەلر بوحشرەلردر .

فینو [ج ' س] (Fino) (کوپك) ذات الثدیانك آکل اللحوم فرقەسندن فرنکلرك اعتبار ایتدکاری اوزدی وباشی اوزون تویلرله مستور کوچك برکوپك .

(فینوکوپکی)

فیمابعد [ع ' س] بوندن صکره، بوندن بویله ، بردها .

فیونغو [ج ' س] قادینلرك وچوجقلرك باشلرینه والبسەنك یاقیشیق آلەجق یرلرینه صورت مخصوصەده تنظیم ایدیلان سوس .

(فیونغو)

فیه [ع ' ضمیر] (فی حرف جریله ضمیردن مرکبدر) اونده ، آنده آکادائر .

مفعول فیه == ظرفیت بیان ایدن مفعول

منازع فیه == منازعەلی .

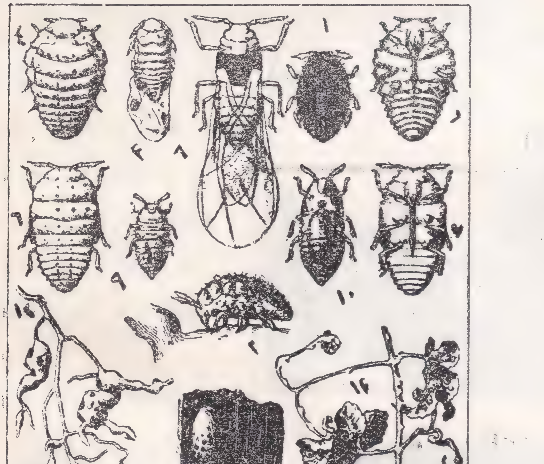

(فیلوقسرا)

۱ ، ۲ ـ رادیسیقول . ۳ ـ قش یورطەسندن چیقدقده اولان حشیره ٤ ، ٥ ـ یتشمش برفیلوقسرانك فوقانی وتحتانی منظرەسی . ٦ ، ۷ ـ شفیره حالنده آلت واوست منظرەسی . ۸ ـ قادلی دورەسی . ۹ الی ۱۱ ـ دورۀ تناسلی . ۱۰ ـ قبل التبیض بر دیشی فیلوقسرا . ۱۱ ـ بعدالتبیض دیشی فیلوقسرا . ۱۲ ـ بر آصمه چوبوغنده بیوداش حشرەلر . ۱۳ ـ برمازو دالنه عارض اولمش فیلوقسرالرك بیوداش منظرەسی . ۱٤ ـ برمیشه مازوەسی اوزرنده غایت بوودلمش اولەرق کوریلان فیلوقسرلر . ۱٥ ، ۱٦ ـ میشه فیلوقسرالری (قنادسز ـ قنادلی)

فاء مضمومه

فُتاده [فا ، ص] دوشكون ، دوشمش ، مبتلا ، بیچاره معناسنه اولان (افتاده)نك مخففی .

فُتان [فا ، ص] دوشن § دوشه‌وك معناسنه كلن (افتان) مخففی .

فُتُوَّت [ع ، مص] سخا ، كرم ، احسان § مروت :

« بودر سرمایهٔ اصل فتوت
دم فرصتده ایتمكدر مروت »

فتوتلو == ملكیه‌ده رتبهٔ رابعه وخامسه اصحابنه وعسكریه‌ده یوز باشیلر ایله قول اغالرینه مخصوص عنوان والقابدر .

فتوتمند == صاحب فتوت اولان ، مروتلی § سخی ، كریم .

فُتوح [ع ، س] (فتح) ك جمعی . [(فتوحات) دخی بونك جمعیدر .] § ظفر ، نصرت § قلب ایله علم لدنی‌یی كشف واظهار § مرحمت الهیه ، نعمت روحانیه :
روح پرفتوح .

فُتوحات [ع ، س] (فتح) ك جمع الجمعی ، یعنی فتوحك جمعی . نصرتلر ، ظفرلر . ضبط واستیلای ممالك اعتباریله موفقیات عظیمه .

« صلاح الدین‌كه : متشبث اولدیغی فتوحاتی اكمال ایتدیكی صره‌ده حادثه‌یی خبر آلمسی اوزرینه یاننده بولنان عسكرله قلعه‌نك امدادینه شتاب ایتمشدی . »

فُتور [ع ، مص] ضعف ، سكون ، كوشكلك ، قرسزلك :

« بویله صعوبت هنگاملرنده عجزه‌نك كاری فتور واعالینك ایسه تحری اولدیغندن فاتح بر زمان خلیجك زنجیرینی قیرمغه چاره آرادقده . . . »

فتور رؤیت == ضعف بصر .
§ یأس ، نومید :
« ساغرامیدمی سنك فتور ایتدی شكست »

بلافتور == فتورسزجه ، پرواسزجه ، آلدیرمیه‌رق ، صوغوق قانلیلقله .

فُجاءه [ع ، ص] آنسزین ، بردن‌بره اولان .

فجاءة اولمك == ظاهری بر مرض اولمقسزین بردن‌بره ختم انفاس حیات ایتمك .

فُجّار [ع ، س] معاصی ایله متصف ومشتغل معناسنه كلن (فاجر) ك جمعی . كناهكارلر .

فُجور [ع ، مص] طریق حقدن رجوع ، ارتكاب معصیت ، فحشیات : فسق وفجور .

فجور القرابه == شرعاً نكاح دوشمین یقین اقربا بیننده اجرای زنا .

فُحش [ع ، س] حدی تجاوز § كوتولك § آداب وناموس وعرضه مخالف حركات . [جمعی : (فحشیات) كلیر .]

فُحول [ع ، س] (فحل) ك جمعی . فضل وكمال جهتیله امثالنه فائق اولانلر ، متحیزان ، سرآمدان :
فحول علما ، فحول شعرا :

« وار ایسه شبهه‌ك اكر اور محك تجربه‌یه
ایشته لوح ، ایشته قلم ایشته كتب ، ایشته فحول »

فُرجه [ع ، س] یاریق ، ایكی شی بیننده‌كی آچیقلق . § وقت فرصت : فرجه یاب دخول ، فرجه یاب خروج .

فُرس [ع ، س] ایران وایرانیلر . [تاریخ قدیم تعبیراتندندر .]

فرسی == فرسه منسوب .

فُرسان [ع ، س] (فارس)ك جمعی .

فُرصت [ع ، س] نوبت § بر خصوصك اجراسنه مساعد وقت ، حال .

« عزمنده نصیب اولیدی فرصت
بر كونده كدا ایدردی شاهی »

§ استفاده‌یه مساعد وقت وحال .

فرصت جو == فرصت آرایجی ، آرایان .

فرصتیاب == فرصت بولیجی ، بولان .

فُرقان [ع ، س] حق وباطل بینی تفریق ایدن قرآن عظیم الشان :

« نه معالی ! معانیٔ فرقان
حسن اخلاقی آنكله بولمه‌ده آن »

یوم الفرقان == بدر غزاسی .

فرقانی / **فرقانیه** } == قرآن كریمه منسوب ومتعلق ، احكام فرقانیه .

فُرو [فا ، ص] آشاغی .

سر فرو ایتمك == باش اكمك ، مطیع ومنقاد اولمق .

فرومانده == آشاغیده ، كریده قالمش اولان ، عاجز .

فرومایه == حسب ونسبی آشاغی اولان ، صویسز ، بد طینت .

فرونهاده == طرح وتنزیل اولنمش .

فُروخت [فا ، س] (فروختن) مصدرندن صیغهٔ ماضی . صاتمه ، صاتیش .

فُروز [فا ، ص] (افروز)ك مخففی اولوب پارلادان ، تنویر ایدن معناسیله دائما تركیبله قوللانیلور .

انجمن فروز == مجلسی دونقلندیرن ، شنلندیرن .

جهان فروز == جهانی تنویر ایدیجی ، ایدن .

خاطر فروز == خاطره ، كوكله فرح ویریجی ، ویرن .

دلفروز == دیله شوق ورونق ویریجی ، ویرن .

كیتی فروز == دنیایی تنویر ایدن .

فروزان == پارلایجی ، پارلایان ، پارلاق :
« آفتاب آفلسه‌ده مغرب فروزاندر هنوز »

فروزنده == پارلادان ، تنویر ایدن .

فُروسَت و :

فُروسیت [ع ، س] آت یتشدیرمك علمی § آته بینمك اصولی .

فُروش [فا ، ص] (فروختن) ماده‌سندن اسم مصدر اولوب صاتیجی ، صاتان معناسنه اوله‌رق تركیبله مستعملدر .

خودفروش == كندینی بیوك كوسترمك ایستیه‌ین ، انانیتلی .

« ینه چهره‌ك لطیف وجاذبه پوش
دائما ساحرانه خود فروش »

معلومات فروش == كندینی معلوماتلی كوسترمك ایستیه‌ین .

می فروش == میخانه‌جی .

فُروش [ت ، س] (معماری) بنانك صاچاق وطاوانلرینه یاپیلان اویمه‌لی زینتلر : صچاق فروشلری ، طاوان فروشی .

فُروض [ع ، س] (فرائض) میراثده تقدیر ایدیلن سهملر .

فروض مقدره == (فرائض) علم فرائضده شو آلتی مقدار :
نصف ($\frac{1}{2}$) ، ربع ($\frac{1}{4}$) ، ثمن ($\frac{1}{8}$) ، ثلثان ($\frac{2}{3}$) ، ثلث ($\frac{1}{3}$) ، سدس ($\frac{1}{6}$) .

فُروع [ع ، س] (فرع)ك جمعی . { بونك جمعی اوله‌رق (فرعات) دخی مستعملدر . } داللر ، بوداقلر ، برشیئك اساسندن منبعث قسملری .

فرون [ت ، س] بر كنارنده ويا آلتنده آتش ياتوب ايچنده اكمك وسائره پيشيريلن محل مخصوص.

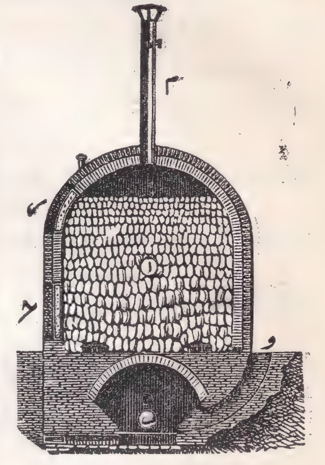

(آلچى فرونى)

١ - آلچى طاشلرى. و - اوجاغك املاسنه مخصوص مجراسى . ف - اوجاق . م - باجه . ر ، ح - آلچى طاشلرينك املاسنه مخصوص قپو .

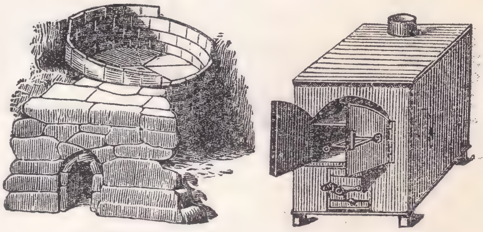

١ - اسكى روماليلرك چوملكجى فرونى. ٢ - پاسته‌جى فرونى.

فروعات [ع ، س] (فرع) ك جمع الجمعى. يعنى (فروع) ك جمعى.

فروغ [فا ، س] نور ، ضيا ، شعله ، آب وتاب : فروغ آفتاب .

« ياشا بيكلر ياشا اى آفتاب آسمان پايه
فروغ عدلك اولسون منتشر آفاق دنيايه »

فروق [ع ، س] باشقه‌لق معناسنه اولان (فرق) ك جمعى .

فرومايه [فا ، ص] بد اصل ، صويسز ، اصلى آلچاق آدم .

فرود [فا ، ص] آوتيريجى معناسنه اولان (افرود) ك مخففى .

محنت فرود = محنت آوتيران .

فزون [فا ، ص] زياده ، فضله ، چوق معناسنه اولان (افزون) ك مخففى .

فزونى = زياده‌لك ، فضله‌لق ، كثرت (افزونى) .

فزونتر = پك چوق ، پك زياده .

فستق [ع ، س] ☜ (فستق) .

فسحت [ع ، مص] كنيشلك ، وسعت ، آچيقلق .

فسحتسراى = سراى عظيم .

فسحتكده = محل واسع :

« فسحتكدۀ سپهر ايچنده
دريای ضيای مهر ايچنده »

فسرده [فا ، ص] طوكمش ، جامد معناسنه اولان (افسرده) نك مخففى .

فسرده دل = يوركى طوكمش ، حسسز .

فسوس [فا ، س] ابواه ، يازيق ، حيف معناسنه اولان (افسوس) ك مخففى .

فسون [فا ، س] (افسون) ك مخففى ، سحر .

فسونكر = ساحر ، محيل § اوفوروكجى ، عزيمت خوان .

فصحاء [ع ، س] (فصيح) ك جمعى . فصحاء عرب .

« اوبله بر معجزۀ غرا كيم
آنى لال اولدى كورنجه فصحاء »

فصوص [ع ، س] يوزوك طاشى معناسنه اولان (فص) ك جمعى .

فصول [ع ، س] (فصل) ك جمعى : فصول كتاب ، فصول لطيفه .

فصول اربعه = بهار ، ياز ، كوز ، قيش موسملرى .

فضلاء [ع ، س] (فاضل) ك جمعى.

فضول [ع ، س] لزومسز ، فضله شى ويا سوز .

ابو الفضول = لزومسز ، فضله ، مناسبتسز سوز سويلين .

فضولا = اصولسز ، حقسز اوله‌رق ، بلا اذن شرعى || تجاوزكارانه .

فضولى = بوش بوغاز ، مالا يعنى ايله مشتغل ، حددن ، وظيفه‌سندن خارج سوز سويلين § بغير اذن شرعى آخرك حقنه تجاوز ايدن .
§ شعراى عثمانيه‌دن برى (لغتجۀ اعلامه مراجعت) .

فطور [ع ، س] منطار ☜ [منطار]

فطوغراف [ج ، س] ☜ [فوطوغراف]

فقاع [ع ، س] شربت .

فقراء [ع ، ص] (فقير) ك جمعى ايسه‌ده محاوراتمزده اكثريتله مفرد مقامنده قوللانيلير . ☜ [فقير]

فقرالق = فقيرلك ، يوقسوللق .

فقرا ايكده‌سى = (دلية سودا) ذات الفلقتين شعبه‌سندن شقيقيه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(فقرا ايكده‌سى)

فقهاء [ع ، س] فقيهك جمعى : فقهاء حنفيه .

فكاهت [ع ، س] لطيفه ، مزاح [جمعى : (فكاهات) كلير .

فكن [فا ، ص] (افكن) ك مخففى .

« كشاده سينه بولوطلرله سوسله‌نن كوكدن
لب وداعى نهاوك زمينه بوسه فكن »

فلان [ع ، س] تعميم صورتيله قصد اولنان شخص ويا شى § اسماى اعلامدن كنايه § و سائره وقس عليه البواقى § اسمى ذكر اولنمق ايستنلمين شى ويا شخصه اشارت § شخص غيرمعين.

فلان ابن فلان = فلان كيمسه نك اوغلى فلان ، اشخاصك كنيه صيله چاغرلمسندن كنايه .

فلانجه = غير معين بر شخص .

فُلْس [ع ، س] باقر سكه ، منقر § على الاطلاق آقچه ، پاره ، پول ، نقد .

فلس احمر = قزل منقر . [جمعى : (فلوس) كلير .]

فُلْفُل [ع ، س] هندستانك محصولات مبذوله سندن وذات الفلقتين شعبه سندن فلفليه فصيله سنه منسوب ياپراقلرى آجى ، معطر ومنبه مطبوعاتده مستعمل بر نبات : بيبر ، قره بيبر . انواعى واردر .

(فلفل)

فلفل طويل = (اوزون بيبر) ذات الفلقتين شعبه سندن فلفليه فصيله سنه منسوب بر نباتدر .

(فلفل طويل)

دار فلفل = قره بيبرك اوزونجه بر نوعى .

فُلْك [ع ، س] گمى ، سفينه § صندال ، قايق [فلكه ويا فلوقه تعبير بحريسى بو كلمه دن مأخوذدر]

فُلُورجين [ت ، س] (حيوانات) عصافير مخروطى المنقار فرقه سندن اسپنوز نوعندن بر قوش اولوب باشى وغاغاسى آندن دها بيوكجه در .

(فلورجين)

فُلُوس [ع ، س] باقر سكه ، پاره ، پول معناسنه اولان (فلس) ك جمعى .

فُلُوق [ج ، س] (بحريه) گميلرده جيوادره نك اوزوينه چكيلن مثلث الشكل يلكنلر .

فُلُوقَه [ج ، س] (بحريه) { عربى (فلك) دن مأخوذدر . } كوكرته سز صندال ، گمى صندالى .

فُنْدُق [ع ، س] ☛ [فندق] .

فُنُون [ع ، س] (فن) ك جمعى .

ذوفنون = صاحب فنون ، فنون عديده يه واقف .

فُؤاد [ع ، س] قلب ، دل ، گوكل .

روشن فؤاد = منور القلب .

مجروح الفؤاد = قلبى ياره لنمش ، مكدر ، مغموم .

مسرور الفؤاد = قلبى مسرور اولان ، مسعود .

فؤادى | **فؤاديه** = فؤاده ، قلبه منسوب ومتعلق || جان وگوكلدن اولان ، قلبى ، صميمى .

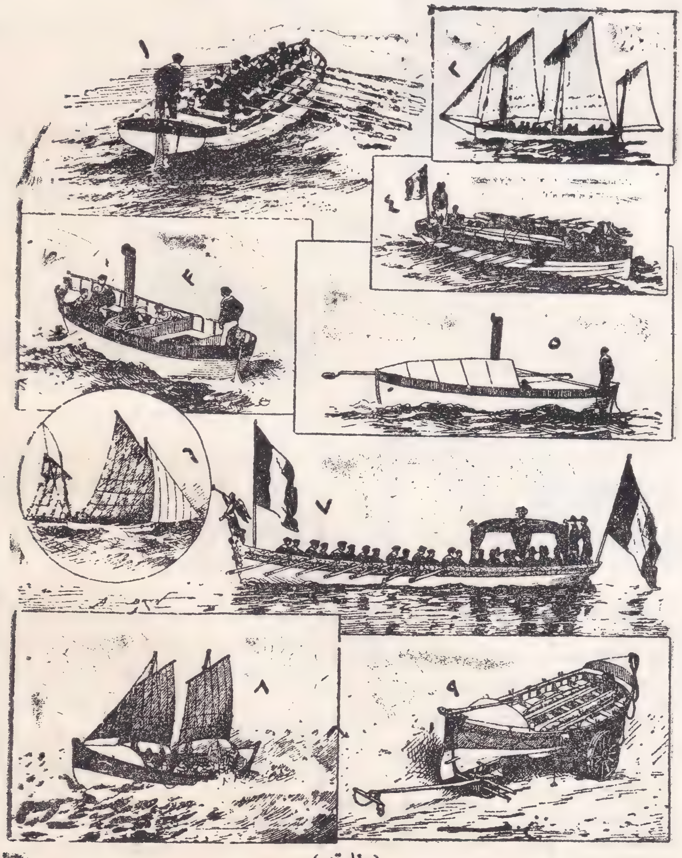

(فلوقه)

١ - يدى چيفته فلكه . ٢ - آشيرمه وبوجوروم يلكنلى فلكه . ٣ - كوچك استمبوط . ٤ - حرب ايچون تسليح اولنمش فلكه . ٥ - طورپيل فلكه سى . ٦ - بالق صيدينه مخصوص فلكه . ٧ - سلطنت فلكه سى . ٨ - آشيرمه يلكنلى تخليصيه فلكه سى . ٩ - آرابه سى ويا قيزاغى اوزرينه اوطورتلمش تخليصيه فلكه سى .

فُواق [ع ، س] انجغریق § جان چكشمه ، احتضار . § (طب) صدر ایله بطنی تفریق ایدن حجابك تقلصات تشنجیه‌سنه وبعضاً معده‌نك تقلصاتنه دنور .

فُوتَه [فا ، س] پشتمال .

فُوچی [ت ، س] ☜ [رفیچی] .

فُوذَله [ت ، س] عمارتخانه‌لردن ویریلن پیده کبی بر نوع اتمك .

فودله‌جی = عمارتخانه‌نك اتمكنی یاپان ویا كزدیروب توزیع ایدن .

فُوزْچه [ت ، س] ☜ [رفرچه] .

فُوْرْس [ج ، س] (بحریه) سفن حربیه‌دن برینك اچنده اركان بحریه‌دن برینك وسفائن تجاریه‌ده علی العموم بیوك رتبه‌لی برذاتك بولندیغنه علامت اولمق اوزره — او ذاتك رتبه‌سنه كوره — چكیلن بایراق : فورس چكمك .

فُوْرطِنَه [ج ، س] كورلق ایله اسن شدتلی روزكار .

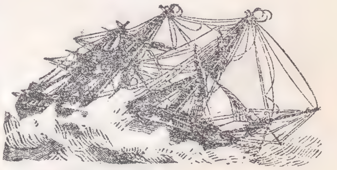

(فورطنه‌یه طوتلمش كمی)

فُوْرْكَته [ج ، س] محوراتده فیركته دیلان و نسوان طرفندن صاچلرینی طوتمق ایچون قوللانیلان ماشه كبی چتال كوچك تل .

فُوْرْمه [ج ، س] (Forme) شكل ، صورت ، هیئت § مطبوع كتابك بردن باصلمش هر قطعه‌سی ، هر جزؤنك مقدار صحائفی § بر ترتیبده باصیله‌جق صحیفه قالبلرینی صیقشدیرمغه مخصوص دمیر چرچیوه .

§ (بحریه) قیزاقده انشا اولنان كمیلرك اطرافنه موضوع دستك باشلرینك آلتنده‌كی قوشاقلر .

§ (بحریه) مجتمعاً حركت ایدن سفن حربیه‌نك آلدیغی وضعیات مختلفه .

فُوسفاتین [ج ، س] (طب) فوسفاسیت كلسی ملحی حاوی بر دقیق اولوب چوجوقلره كمیكلری قوتلندیرمك اوزره ویریلیر . مشهوردر فوسفاتین فالیه‌ر .

فُوسْفُور [ج ، س] (كیمیا) اجسام بسیطه‌دن یانمغه غایت مستعد ومولدالحموضه‌یه شدتله حریص اولمسندن طولایی هوانك تماسنده (ظلمتده) مضی اوله‌رق محترق صاری‌عنتراق برماده — كه : صنایعده كبریت ومواد ناریهٔ سائره اعمالنده مستعملدر . [كمیكلرك تركیبنده بولنان بو عنصر طبابتده دخی كثیرالاستعمالدر .]

قرمزی فوسفور = (كیمیا) عادی فوسفورك ازوت داخلنده و (١٧٠) درجهٔ حرارتده تسخین ایدلمسندن حاصل اولان فوسفور .

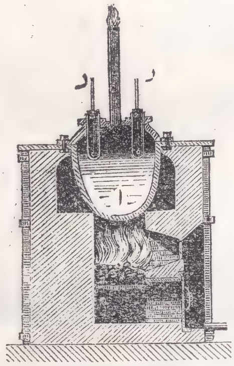

(عادی فوسفورك قرمزی فوسفور حالنه (كچمسنه مخصوص جهاز)

ا — فوسفورك تسخین اولندیغی محل .
د ، د — میزان الحراره .

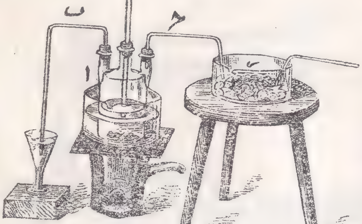

(مایع حالنده مولدالماء فوسفوراستحضاری)

ا — فوسفور كلس وصویی حاوی شیشه ،
ح — فوسفور بخارلرینك خروجنه مخصوص انبوب ، ر — فوسفورك تكاثف ایتدیكی مبرد ،
ب — انبوب امنیت .

حامض فوسفور
حامض فوسفوری
حامض تحت فوسفوری
= (كیمیا) فوسفورك مولدالحموضه ایله مختلف نسبتلرده امتزاجندن حصوله كلن مختلف مركباتی .

بلاماء حامض فوسفور = (كیمیا) فوسفور مركباتندن بیاض‌متراق ، ثلجی بر جسم صلب اولوب صویه وضع اولندقده حرارت نشر ایدر وایصلق صداسنه مشابه سس چیقاریر .

فوسفوری = (غلطدر) فوسفوره منسوب ومتعلق .

فُوطوغراف [ج ، س] (Photographe) رسم‌نویس ، ضیاواسطه‌سیله رسم آلمق اصول وصنعتنی بیلن آدم ، فوطوغرافیا ایله مشتغل كیمسه .

فوطوغرافیا = (حكمت) ضیاواسطه‌سیله حصوله كلن خیاللری برلوحه اوزرینه ثابت قلمق صنعتی [كه : اولاً : بر باقر لوحه‌یی ضیادن متأثر اولان (ایود فضه) ایله ایجه طلا ایتمكدن ، ثانیاً : بو لوحه‌یی بر بیت مظلم درونده قویمقدن ، ثالثاً : جیوه بخاری واسطه‌سیله لوحه اوزرنده خیالی پیدا ایتمكدن ، رابعاً : لوحه‌اوزرنده رسمی ثابت قیلمق ایچون آنی تحت‌كبریتیت سود محلولنده ییقامقدن عبارتدر .]

فوطوغرافی = (حكمت) فطوغرافیا اصولیله چیقارلمش رسم ، صورت .

فوطوغرافیا ماكینه‌سی = (حكمت) فوطوغرافیا صنعتنی اجرایه مخصوص اولان آلات .

فوطوغراف آلمق = فوطوغرافیا اصولیله رسم چیقارمق .

فُوطومَتره [ج ، س] (مقیاس ضیا) ضیانك شدتنی مساحه‌یه مخصوص آلت .

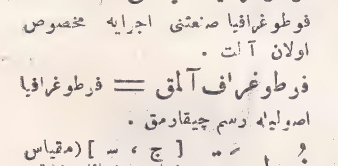

(فوطومتره)

١ — واتستون فوطومتره‌سی ، ٢ — ترصد ایدیلن منحنیٔ شعاع .

فُوطوفُون [ج ، س] (حكمت) اهتزازات ضیائیه‌یی اهتزازات صوتیه‌یه تحویل ایتمك صنعتی .

فُوطَه [فا ، س] فوته ، پشتمال .

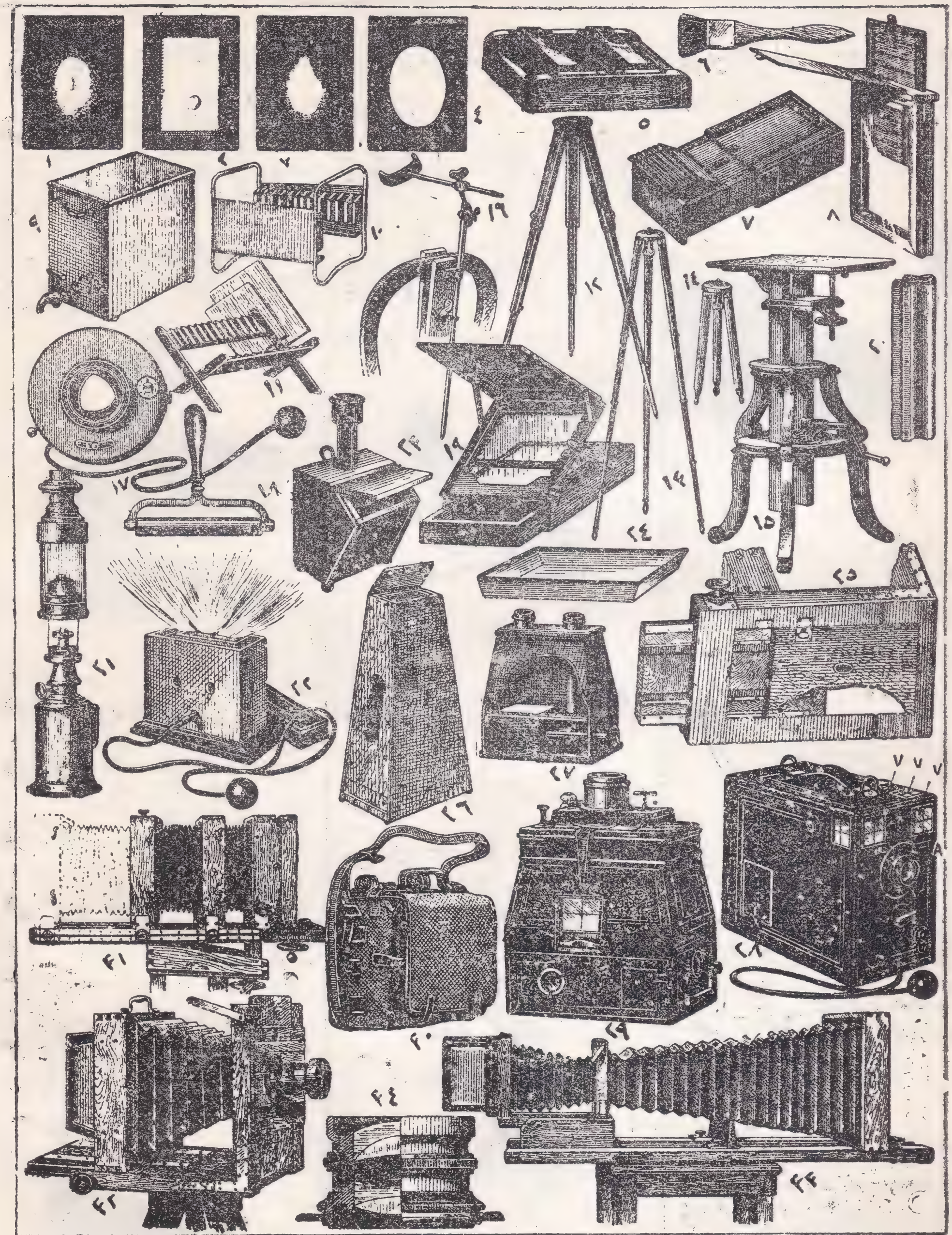

(فوطوغراف آلاتی)

١ ، ٢ ، ٣ ــ دەغراداتور ۰ ٤ ــ قاش ۰ ٥ ــ قورنیزه ۰ ٦ ــ فورچه ۰ ٧ ــ بلاق صندوقجەسی ۰ ٨ ــ بیت‌مظلم دوننده‌قوللانیلان قورنیزه ۰ ٩ ــ چینقو سماور ۰ ١٠ ــ چینقو صوزگچ ۰ ١١ ــ اخشاب صوزگچ ١٢ ــ اخشاب سەپا ۰ ١٣ ــ معدنی سەپا ۰ ١٤ ــ ایاقلری یکدیکری ایچنه کیرمش معدنی سەپا ۰ ١٥ ــ آیاقلی دستگاه ۰ ١٦ ــ رأسی تثبیت ایدن منگنه ۰ ١٧ ــ اوپتوداتور ۰ ١٨ ــ قاوتشوقدن جلا اسطوانەسی ۰ ١٩ ــ دوبوش چکمجەسی ۰ ٢٠ ــ پرووالرك جلاسنه مخصوص ۰ ٢١ ــ لامبه ۰ ٢٢ ــ مانیازلامبەسی ۰ ٢٣ ــ غیر شفاف فنار ۰ ٢٤ ــ کووت ۰ ٢٥ ــ بیت مظلم تمامندن ۰ ٢٦ ــ بیواتن مخروط ۰ ٢٧ ــ فوطوغراف ماکنه‌سنك مقطعی ۰ ٢٨ ــ دەتکتیو : ٧ ، ٧ ، ٧ ــ ناظم آیینەلر ، A ــ اوبژقتیف ۰ ٢٩ ــ چیفته‌دوربینلی ماکنه ۰ ٣٠ ــ فوطوغراف جهازینی نقله مخصوص‌بااول ۰ ٣١ ــ اشکال متعدده‌یه مخصوص جهاز ۰ ٣٢ ــ متحرك بیت مظلم ۰ ٣٣ ــ آغراندیسمان جهازی ۰ ٣٤ ــ عدسهٔ مرئیه‌نك مقطعی ۰

فوغا [ج، س] طوپلرك آتشلنمسی قوماندهسی .

فوق [ج ، س] (حیوانات) هم صوده هم قرهده یشار، رأسی كوپك باشنه مشابه ، آغزینك اطرافنده كدی كبی بیقلری، اوك طرفنده ایكی ال و هر الده ایشر پارمق موجود بر حیواندر . فوقلر قابل تأنیس و تربیهدر .

كبیر الانف فوق = (بورنی بیوك) ذات الثدیانك وحید المشیمه وحیوانات قیطیسهدن غایت جسیم بر نوع فوقدر .

(كبیر الانف فوق)

فول [ع ، س] باقله § حبوباتدن نخوده مشابه برجنس سبزه .

فولمار [ج ، س] (Fulmar) دكز اوردكی نوعندن نواحی منجمدهیه مخصوص برجنس طیردر .

فولاد [ع ، س] { فارسی (پولاد) دن معربدر . } چلیك .

فولهون [ج ، س] (بحریه) اسقارمودلری بربرینه ربط ایچون مستعمل تیمور ویا اخشاب قوشاق .

فوللق [ت ، س] طاووقلرك یورطلادقلری یووه ، سپت .

فولیكول [ج ، س] (Fuligule) طیور ذات الارجل الكفیهدن اوردك جنسندن برحیواندر . اوروپای جنوبی وآسیای وسطاده بولنور .

(فولیكول)

فولیا ـ فولیه [ج ، س] ایلك بهارده آچار ، صاری ، لطیف قوقولو، صوغاندن یتیشیر بر چیچك .

فومهرول [ج ، س] (Fumérolle) (طبقات) اراضی بركانیه قرحهلرندن خروج ایدن غازات .

فونامبول [ج ، س] Funambule حیوانات قاضمیه جنسندن سنجاب نوعندن آسیایه مخصوص برحیواندر .

(فونامبول)

فوندو [ج ، س] حصه سندی ، سهم ، اسهام عمومیه .

فونده [ت ، س] چالیلق، چالی اورمانی .

فوندهلق = چالی ایله مستور محل ، كوچك اورمان § (بحریه) دمیر آتمق ایچون اولحه چیقاریلوب حاضرلنان زنجیر .

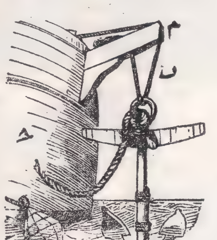

(فوندهیه آلسته اولمش كمی دمیری)

م ـ اغریوا متافورهسی ، ب ـ قاپون ، ج ـ غومنه ، هـ ـ طونوز قامچیسی ، د ـ دمیر شهاندیرهسی .

فونوغراف [ج ، س] (Phonographe) سسی حفظ ایدوب قودوانجه تكرار ایدن ماكنه ، بانكنویس ، (غراموفون) .

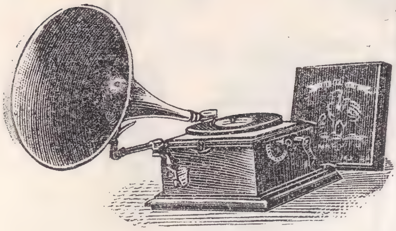

(فونوغراف)

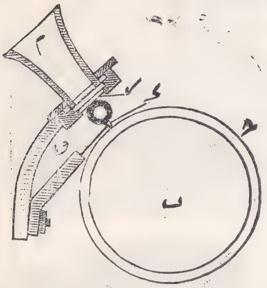

(فونوغراف مقطعی)

ب ـ قووان . ج ـ بالمومی كبی نیم یوموشاق ماده ایله مستور محیط اسطوانه . م ـ مدخل صدا . ر ـ مهتز زار . ق ، د ـ ایكنهسنی استصحاب ایدن یای .

فویا ـ فویه [ت ، س] الماس طاشلرینك آلتنه قونیلان اینجه ورق § ساختهلك .

فویهسی میدانه چیقمق = ساختهلكی، حیلهسی آكلاشلمق .

فویه ویرمك = سر صاقلایهمامق .

فیوض [ع ، س] (فیض) لك جمعی . [بونك جمعی اولهرق (فیوضات) دخی قوللانیلور .]

فیول [ع ، س] (فیل) لك جمعی .

ایكنجی جلدك ختامی

محرری : علی سیدی

بسم الله الرحمن الرحیم

قاموس عثمانی

جلد ثالث

لسان عثمانیده مستعمل ترکی ، عربی ، فارسی واجنبی [٤٠,٠٠٠] کلمه‌یی وعلمی ،
فنی ، ادبی ، صناعی وتجاری کافهٔ مصطلحاتی و [١٠٠٠] ی متجاوز
اسماء خاصهٔ ممتازه‌یی حاویدر .

صاحب وناشری [مطبعه وکتبخانهٔ جهان] صاحبی

مهران

دار الخلافة العلیه

١٣٢٧

ق [ع ، فا ، ت ، حر] الفبای عربینك یکرمی برنجی والفبای ترکینك یکرمی دودنجی حرفیدر . ابجد حسابنده (۱۰۰) عددینه اشارتدر . صاغر و دیلسزلره مخصوص الفباده شویله کوستریلور .

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شو شکللرده ارائه ایدیلور :

ق .... ثلث

ق .... نسخ

ق .... اجازت

ق .... ریحانی

ق .... توقیع

ق .... جلی

ق .... دیوانی

ق .... رقعه

ق .... سیاقت

ق .... تعلیق

ق .... کوفی

ق .... شجری

قائد [ع ، ص] یدیجی ، یدکده چکیجی : قاعد فرس

قائدالجیش = قوماندان § اردویه رهبرلك ایدن آدم .

قائدالجبل = طاغك چیقندیسی ، برونی .

قائل [ع ، ص] سویلیجی ، سویلین : بو سوزك قائلی فلان کیمسه‌در § راضی ، رضا کوسترن :

« ای غمزه‌سی جانمك پناهی
هرجوریکه قائل اولدی کوکلم »

قائم [ع ، ص] آیاقده طوریجی ، طوران ، قیام حالنده بولنان § برینك یرینی طوتان ، یرینه کچن : قائم پدر ، قائم والده ، قائممقام § عمود : خط قائم § اکثر اوقاتنی نمازله کچیرن § بر ایشده ثبات ایدن .

قائمه = (قائم) ك مؤنثی || نقد مقامنده متداول کاغد : بانقه قائمه‌سی .

زاویهٔ قائمه = (هندسه) یکدیکرینی عموداً قطع ایدن ایکی خط مستقیم آره‌سنده‌کی (۹۰) درجه‌لك زاویه .

ارسالیه قائمه‌سی = (حقوق) مال کوندرن شخص ایله کراجی وکذلك مال کوندرن شخص ایله سپارشکار ، امانتجی وکراجی بینده یاپیلان مقاوله سندی .

قائماً = آیاقده اولدیغی حالده ، آیاقده اوله‌رق || عمود وضعیتنده اوله‌رق || ییقلمامش اولدیغی حالده : خانه‌یی قائماً تعمیر ایتدی .

قائممقام = متصرفدن کوچك ملکیه مأموری || عسکریده بیکباشیدن بیوك ، میرآلایدن کوچك بر رتبه‌یی حائز ذات || وکیل .

قاآن [ع ، ص] چین ایمپراطورلرینك علم مخصوصی [(خاقان) ك معربیدر .]

قااوچوق [ج ، س] (کیمیا) فربیونیه و دقلیه فصیله‌سنه منسوب بعض آغاجلردن خفیفجه صورتده سیلان ایدن بر حامضدن معمول مواد .

قاب [ت ، س] ظرف ، محفظه ، غلاف § اورتی .
§ (کتاب حقنده) جلد § درونه یمك قونیلان طاباق ، صحن .

قاب قاجاق = مطبخ وکیلار ادوات وارانیسی .

آیاق قابی = چورابدن ماعدا آیاغه کیلن شیلرك هربری .

صاعلام آیاق قابی دکل == نفاقدن ، مفسده‌دن ، حیله‌دن خالی دکل § عرض وناموسی شبهه‌لی اولان .

قابلی == قابی، جلدی، محفظه‌سی اولان .

قابنه صیغمامق == حدینی تجاوز ایتمک || یریده‌طوره‌مامق ، حاشاریلق ، یا اخزلق ایتمک || خیرسزلق کوسترمک .

قابجق == (قاب) مصغری || (نباتات) چیچک غنجه ایکن محفظه‌سی وآچلدقدن صکره آلتنده‌کی کاسه‌سی حکمنده‌اولان یشیل قسمی ، فص .

قابسز == قابی اولمیان || (کتاب حقنده) جلدسز .

قابران [ت ، ص] تنبل ، کوشک ، بطیء § آغاج کوتوکی § برنوع اوڭجك .

قابض [ع ، ص] قبض ایدیجی ، ایدن .

قابض ارواح == روحلرك قبضنه‌مأمور اولان عزرائیل علیه‌السلام .

قابض مال == واردات وقفیه‌یی تحصیله مأمور آدم || تحصیلدار .
§ (طب) قبضلق ، پکلك وبرن ، انقباضی موجب اولان : ادویهٔ قابضه .
§ (طب) صیقان ، چکن: موادقابضه .

قابل [ع ، ص] حضرت آدم علیه‌السلامك اولادندن بری § قبول ایدیجی ، ایدن § مستعد ، سخن شناس § چوجق تولیدی فنی بیلن ، ازکك ابه . § ممكن .

قابل استیناف == (حقوق) بدایت محکمه‌لرندن ویریلوبده دیکر بر محکمه طرفندن رؤیت ومحاکمه‌سی قانوناً جائز وممکن اولان دعاوی .

قابل تمییز == (حقوق) تمییزمحکمه‌سنجه رؤیتی مجاز اولان دعاوی .

قابل انکسار == قیریله‌بیلور، قولایلقله قیرلمسی ممکن اولان شیلر .

قابل انکشاف == (هندسهٔ رسمیه) بر طرفندن کسیلوب بر مستوی اوزونه بسط وتطبیق اولندیغی زمان ییرتلمقسزین ، بوکلمکسزین سطحلری بر مستوی حالنه ارجاع اولنه‌بیلن شکللر ، جسملر .

قابل خطاب == کندوسنه خطاب اولنه‌بیلور ، سوز آڭلار آدم .

غیر قابل تعداد == صاییلمسی ممکن اولمیان ، حدسز ، حسابسز .

قابلیت == آڭلامه، آڭلایش، ادراك، اذعان ، استعداد فطری :
« کیمیای قابلیت جوهرندن بللیدر . »

قابلیات == (قابلیت) ك جمعی .

قابلیتسز == استعدادسز ، غیرمستعد .

قابلیت انجرار == (حکمت) بعض معادنك حاددن چکوب اینجه تل حالنی آله‌بیلمسی خاصه‌سی .

قابلیت انحنا == (حکمت) معادنك اکیله‌بیلمسی خاصه‌سی .

قابلیت انقسام == (حکمت)هرجسمك فوق العاده اصغر بر طاقم جزؤلره تقسیم اولنه‌بیلمسی کیفیتی .

قابلیت انوف == (حکمت) اوجی مخروط کبی سیوری اولان برجسمك ودها طوغریسی برناقلك حامل اولدیغی الکتریقك انفه طوغری تراکم ایتمسی خاصه‌سی .

قابلیت تضییق == (حکمت) جسملرك حجملری تناقص ایتمك ایچون کوچولدیله‌بیلمسی کیفیتی .

قابلیت تطرق == معادنك چکیچ ضربه‌سیله ویا بر تضییق تأثیریله ازیلوب یاییله‌رق صفیحه‌حالنه کچه‌بیلمسی خاصه‌سی .

قابلو [ج ، س] (Cablot) تحت البحر تمدید ایدلمش تلغراف خطی ـ که: الکتریقی غیرناقل شیلرله صاریله‌رق قعر دریایه فرش ایدیلور .

قابلومباغه [ت ، س] { غلط‌مشهوری (قابلومباغه) در . } حیوانات زاحفه‌نك سلحفیه فرقه‌سندن بری ، بحری ، مرزغی اولمق اوزره انواعی بولنان بر حیواندر . سلاحف بحریه دکزلرده ، کول ونهر کنارلرنده ، سلاحف بریه تارلاوباغلرده ، سلاحف مرزغیه بطاقلق محللرده بولنور . باغ قابلومبغه‌لری یارن اوزوملری اکل ایده‌رك زواعه مضرت ایراث ایدرلر .

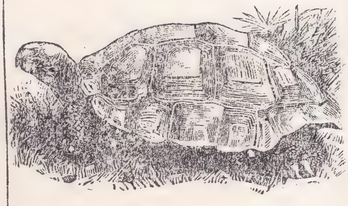

(قره قابلومباغه‌سی)

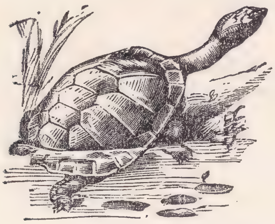

(صو قابلومباغه‌سی)

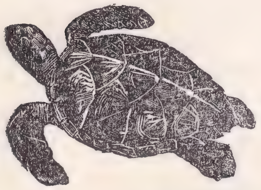

(تارلا قابلومباغه‌سی)

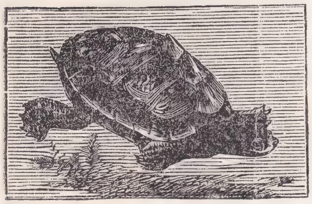

(طاتلی صوقابلومباغه‌سی)

قابورغه [ت ، س] کوکس کیکلرینك بهری § بوکمیکلرك عمودفقاری‌یه ارتباطیله ابراز ایلدیکی شکل وهیئت .
§ (بحریه) کمی‌وقایغك حیوان‌قابورغه‌سنه مشابه‌اولان واومورغه اوزرینه قالدیریلان اکری آغاجلری .

قابوق [ت ، س] بر شیئك اوستنی اورتن سربجه اورتی ، قشر § بعض حیواناتك دریدن باشقه اولان محفظه‌سی .

قابوقسز == قابوغی اولمیان .

قابوقلی == قابوغی اولان .

قابوقلانمق == میوه وسائره قابوق پیدا ایتمك .

قابینه [ج ، س] { Cabinet } خلوت اوطه‌سی § حجرهٔ اشتغال § قلم اوطه‌سی § هیئت وکلا .

قاپاق [ت ، س] هرنوع قابك اوستنی اورتمکه مخصوص مختلف الشکل صفحه وسائره .

قاپاغی آتمق == عجله ایله قاچوب قورتلمق || بر یره یرلشوب قالمق ، یرلشمك .

قاپاقسز == قاپاغی اولمیان ، آچیق .

قاپاقلی == قاپاغی اولان § ناملوسنك قویروغنده بر نوع قاپاغی اولان تفنك

|| طوپ مهماتنی نقل وحفظه مخصوص آرابه .

قاپاق سوکمك == (بیطری) آتك ایکی یاننی اکال ایتدیکنی اراءه ایدن دیشلری چیقمق .

قاپان [ت ، ص] ال اوزاده‌رق آلان ، غاصب .

اوشاق قاپان == کرکس دنیلن قوشك الك بیوکی .

دمیر قاپان == مقناطیس § قوش، فاره طوتمغه مخصوص طوزاق، دام .

قاپچاق [ت ، س] چنکل § طلومباجی چنکلی § قلعه‌محاصره‌سنده دیوارلره طاقیلان بیوك چنکل .

قاپسول [ج ، س] { Capsule } تفنك وطبانجه‌لری آتشلمك ایچون غایت چابوق اشتعال ایدر اجزایی حاوی تنکه‌دن اوفاق محفظه . § (طب) آجی ویا کریه ادویه‌یی حاوی بیوجك حبلر .

قاپسوللی == قاپسولی حاوی اولان ، قاپسول ایله آتیلان افواه ناریه .

قاپش [ت ، سمص] غصب ، یغما ، غارت ، نهب .

قاپش قاپش == قاپه قاپه ، قاپارق .

قاپشمق [ت ، مص] هر بری بر طرفدن چکوب یغما ایتمك ، برجماعتدن هر بری برشیئك اجزا واقسامندن بر ویا برقاچنی غصب ویغما ایتمك .

قاپشون [ج ، س] چوجقلره کیدیریلن برنوع باش کسوه‌سی .

(قاپشون)

قاپلامق [ت، مص] هر طرفنی احاطه ایتمك ، اورته‌یه آلمق ، اوزرینی ستر ایتمك § قاپ کچیرمك § کوکه یوز ویا یورغانه چارشف کچیرمك § معدنی بر شیئك اوزرینه دها قیمتدار بر معدندن اینجه برغلاف کچیرمك ، غالوانیزه ایتمك § خبر ، شهرت کبی شیلر هر طرفه یاییلمق ، منتشر اولمق .

قاپلامه == بردیکر معدن ایله غالوانیزه ایدلمش معدن اوانی § بر شیئك سطح خارجیسنی تشکیل ایدن ماده ، اوستنه کچیریلن طبقه : کمی قاپلامه‌سی ، دیوار قاپلامه‌سی ، آلتون قاپلامه ساعت .

قاپلامه‌جی == مواد مختلفه‌یی آلتون وکوش طبقه ایله ستر ایتمك صنعتنی بیلن واجرا ایدن آدم .

قاپلانمق == محاط و مستور اولمق || برشیئك سطح خارجیسنه کچیرلمك ، یایلشدیرلمق || کوکه یوز ویا یورغانه چارشف کچیرلمك || معدنی بر شیئك اوزرینه دها قیمتلی برمعدن زار کچیرلمك .

قاپلایجی == قاپلایان ، احاطه ایدن .

قاپله [ج ، س] (بحریه) کمی دیرکنك باشنه، شاپقه‌سی ، دیرك اوزونده‌کی تکرلك تخته § قاپلاق ، شاپقه .

قاپلیجه [ت ، س] اوزرینه ابنیه یاپیلمش صیجاق معدن صویی § یردن نبعان ایدن صیجاق صو محلی .

قاپمق [ت ، مص] بردن بره ال اوزادوب آلمق ، چارپمق ، غصب ونهب ایتمك ، جبراً آلمق ، جذب وجلب ایتمك § اوجوز بولوب همان آلمق § آتیلان برشیئی یره دوشمه‌دن طوتمق § ایصیرمق .

بلوطدن نم قاپمق == وسوسه ایتمك .

کلاه قاپمق == برقاریشقلقدن، فرصتدن استفاده ایله کندی منفعتنی استحصال ایتمك .

قاپو [ت ، س] ☞ [قپو]

قاپوط [ج ، س] { Cpote } البسه اوستندن کیلان قالین بر لباس ، عبا ، یاغمورلق : عسکر قاپوطی ، مکتبلی قاپوطی .

قاپورطه [ج ، س] (بحریه) سفینه داخلی هوالندیرمق ایچون کوکرته‌لرده آچیلان کروی ویا مربع قاپو .

قاپوسقه [ت ، س] ساده یاغله واتله پیشیرلمش لحنه یمکی .

قاپون [ج ، س] (بحریه) دمیری باغلامغه مخصوص خلاط ویا زنجیر .

قاپونیر [ج ، س] (عسکری) مواقع مستحکمه‌نك ویا استحکاملرك قورو خندقلرنده دشمنه آتش ایتمك ایچون انشا ایدیلن سپر .

(قاپونیر)

١ - قولتقلی اوق طابیه‌نك مرتسم افقیسی یعنی پلانی . ٢ - قاپونیرك س ع ا نقطه‌سندن مرور ایدن بر مستوی ایله حاصل اولان مقطعنك مرتسم شاقولیسی اراءه‌ایدر. ب - قولتق . ح - بوغاز قاپونیری . ه - قاپونیرك جناحلری ی - زاویه خارجه (یارم آی) . ع - قطع زمین داخلی .

قاپیتولاسیون [ج ، س] عهود عتیقه .

قات [ت ، س] صره ، طبقه ، بری اوبرینه موضوع صیرالرك هر بری § بوکلمش بر قماش وسائره‌نك هر بر بوکومی § بوکلرم محلی § عدد ، طاقم : ایکی قات البسه § برمقدارك مثلی ، امثالی : بر یرینه اوچ قاتنی آلدی . بر قات دها غیرت ایتدی § درجه ، طبقه .

قات قات == درجه درجه || متعدد مقدارده .

ایکی قات اولمق ، ایکی به بوکلمك == تقادم سن ویا بر مرض تأثیریله قانبورلاشمق § طیبورك معده‌سی : قونسه .

قاتلامق == قماش وسائره‌یی قات قات ایتمك .

قاتلانمق == قماش و سائره قات قات دوشیرلمك || مجبوراً ، ناچار اوله‌رق قبول ایتمك || تحمل ایلمك .

قاتل [ع ، ص] اولدیرن ، هلاك ایدن، روحك بدندن انفکاکنه سبب اولان § (شرع) جسددن روحی ازاله ایدن برفعل مؤثرك مرتکبی § جانی .

سم قاتل == (طب) درحال هلاکی موجب اولان سم ، زهر .

قاتلمق [ت ، مص] التحاق ایتمك قاریشمق ، منضم ، ملحق اولمق زیاده و علاوه اولنمق .

قاتیش == قاریشمه ، التحاق ، علاوه ایدیلیش .

قاتمر [ت ، س] بر شیئك بری بری اوزرینه کلمش قات ویا صفحه‌لرندن هر بری .

قاتمرلی == قات قات ، متعدد قاتلی اولان || مضاعف || مبالغه‌لی .

قاتمرلی زقوم == (نباتات) ذات الفلقتین شعبه‌سندن وردیه فصیله‌سنه منسوب ، اکثریا طاغلق محللرده یتیشیر ، بیاض چیچکلی ، ٧ - ٨ مترو قدو بیوو بر نوع زقوم ، آغو آغاجی .

قاتمق [ت ، مص] علاوه ، ضم ، الحاق ایتمك § نهایتنه ، آردطرفنه کتیرمك ، علاوه ایتمك ، ترديف ، ترفیق § قاریشدیرمق، مزج وخلط ایتمك § بربرینه دوشورمك، آره‌ده نفاق حاصل ایتمك § اوکنه دوشوروب تعقیب ایلمك .

کیجه‌یی کوندوزه قاتمق == کیجه‌لری دخی کوندوز کبی چالیشمق ، چوق فوق العاده چالیشمق .

قاتمه == قاتلمش، ضم، علاوه ایدلمش شی .

قاتی [ت ، ص] سرت ، یومشاق دکل § خشین § قوری ، یابس § شدید ، محکم .

قاتی یورکلی / یورکی قاتی = حسسز ، مرحمتسز .

قاچ [ت ، کنایه] عدد حقنده استفهام: قاچ آدم ، قاچ کتاب ، قاچ سنه .

برقچ = بعض ، برمقدار ، برطاقم .

قاچ کوچ = نامحرملك .

قاچر = مشابه ومشترك اولان متعدد شیلردن هر برینك عددینی سؤاله مخصوص تعبیردر .

قاچنجی = هانکی درجه‌ده ، هانکی مرتبه‌ده .

قاچاق [ت ، س] فرار ایدن ، قاچان ، فراری § (قاب) لفظیله برابر استعمالنده : چناق ، چوملك .

حرب قاچاغی = (حقوق دول) بالخاصه محاربه‌ده استعمال اولنان وطوب ، تفنك ، مرمیات ، ذخیره کبی طوغریدن طوغری‌یه هجوم ویا مدافعه‌یه یارایان والحاصل بیطرفلر جانبندن طرفین محاربینه نقلی جائز اولماین اشیا وادوات .

قاچاقجی = اشیای ممنوعه آلوب صاتان آدم .

قاچیرمق [ت ، مص] قاچمغه مجبور ایتمك § برشیئی کوسترمه‌دن بر یردن دیکرینه کوتورمك ویا بر یردن کچیرمك § دقتسزلکله سوز سویله‌مك ، کیزلی برشیئی افشا ایتمك . § (فرصت حقنده) فوت ایتمك . § (مخدرات اسلامیه حقنده) محرم طوتمق ، کوسترمامك ، مستوره کزدیرمك .

طادینی قاچیرمق = جان صیقمق .

عقلنی قاچیرمق = ذهننی بوزمق ، بدلالاشمق .

قاچقین = قاچاق ، قاچش .

قاچمق [ت ، مص] فرار ایتمك ، خبرسز ، اذنسز صاووشوب کیتمك § قوشوب سرعتله کیتمك § چکمك ، اجتناب ایتمك . § (مخدرات اسلامیه حقنده) ارککه کورونمامك . § (رنك حقنده) زائل اولمق § استقامتدن انحراف ایتمك . [متعدیسی : (قاچیرتمق) ، مجهولی : (قاچیرلمق)در .]

قاچنمق [ت ، مص] چکنمك ، اجتناب ایتمك .

قاچامق [ت ، س] قاچمق ایچون آرانیلان محل ، پناه ، ملاذ § بهانه ، وسیله ، عذر .

قاچیق [ت ، ص] چارپیق § صاوروق ، بدلا .

قاچیقلق = چارپیقلق ‖ بدلالق .

قادانه ـ قاتانه [ج ، س] اسکی زمانلرده مجرمینك آیاغنه اوریلان زنجیرلی پرانغه § جسیم الجثه روس ، مجاز بارکیری .

قادر [ع ، ص] قدرت وقوت صاحبی § ثروت وسامانه مالك اولان § اسماء شریفهٔ الهیه‌دن بری : جناب قادر مطلق .

« خدا قادردر ایلرسنك خارادن کهر پیدا »

قادران [ج ، س] { Cadran } ساعت مینه‌سی § اوزرنده تقسیمات بولنان هر هانکی بر دائره .

قادرانلی بارومترو = (حکمت) اوك طرفنده ساعت مینه‌سی کبی قدرانی اولان برنوع سفونلی بارومترو .

قادرغه [ج ، س] اقضاسنه کوره هم یلکن ، هم کورکله سوق وتحریك اولنور ماونه‌دن بیوك برنوع حرب کمیسی .

(لاتین یلکنلی قادرغه)

قادرغه بالغی = [بالینه بالغی] .

قادری [ع ، ص] قطب العارفین عبد القادر کیلانی حضرتلرینك طریقنه منسوب وسالك اولان .

طریق قادری = مشار الیه حضرتلرینك طریق ومسلك عارفانه‌سی .

قادمه [ع ، س] ایلری قره‌غول ، مقدمة الجیش § قوش قنادینك اوك طرفنده‌کی اوزون توکاری .

قادین [ت ، س] نساء طائفه‌سی ، اناث § خانم .

قادین بودی = یومورطه‌یه بولانمش پرنجلی وقیمه‌لی بر نوع کوفته .

قادین کوبکی = یوارلاقجه بر نوع خمیر طاتلیسی .

قادین ننه = بیوك والده ، ویا قائن والده .

قادین قادنجق = امثال و حرکاتی ستایشه سزا برحالده بولنمش .

قادنجه = قادینلرك طرز واصولنده .

قادینلق = قادین اولمه حالی .

قاذورات [ع ، س] پیسلك ، مردارلق ، ضربله معنالرینه کلوب لساننزده مستعمل اولمیان (قاذوره) نك جمعی .

قار [ت ، س] اثنای شتاده طوکمش اوله‌رق یاغان یاغمور ، ثلج ، برف § (حکمت) هوای نسیمینك طبقات عالیه‌سنده بولنوب شدت برودت مناسبتیله مایع حالنه کچمزدن مقدم صلب حالنه کچه‌رك یعنی منجمد اوله‌رق نزول ایدن بخار ماء .

قار بلورانی = سمادن ارضه نزول ایدن قار خرده‌بین ایله معاینه اولنورایسه اوفاق ، منتظم ، ییلدیز شکلنده غایت کوزل بلوراتدن متشکل اولدقلری کوریلور . بونلرك سبب حصولی هنوز تعیین اولنه‌مامشدر .

(قار بلوراتی)

قار طوپی = قاری الده صیقه‌رق پارلان طوپ § ذات الفلقتین نباتاتندن اولوب هر سنه بر طبقهٔ کثیفه ایله ستر اولنان وبیاض چیچکاری بولنان برنباتدر. آناطولی واوروپاده نشو ونما بولور . بعضاً بونی اکل‌ده ایدرلر .

(قار طوپی)

قار قوشی = (بیاض کگلك) طیور دجاجیه‌دن برنوع کگلکدر .

(قار قوشی)

قار چیچکی = وحیدالفلقه‌دن لحلاحیه فصیله‌سندن حشیشهٔ خالده‌در .

(قار چیچکی)

قار قویوسی = موسم صیف ایچون قار بریکدیریلوب صاقلانیلان محل .

قار حلواسی = اوزرینه پکمز دوکیله‌رك ییلان قار .

قار کبی = پك بیاض .

قار یاغدی = اوروده اوفاق اوفاق بیاض بنکاری اولان شی .

قارانفیل [ت ، س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن آسیه فصیله‌سنه منسوب معروف برنبات .

قارانفیل چیچکی = قارانفیل‌قدانك بش وریقات تویجیه‌سی اولان قوقولو چیچکی .

(قارانفیل چیچکی)

یابانی قارانفیل = ذات الفلقتین شعبه‌سندن قارانفیلیه فصیله‌سنه منسوب ، اوروپاده زرع اولنور ، انواعی متعدد برنبات .

(یابانی قارانفیل)

قاره‌بینا [ج ، س] کیش آغزلی بر نوع بیوك طبانجه .

قاربون [ج ، س] [فحم] § روسیه‌نك تقریباً اون غروش قیمتنده اولان کموش بر سکه‌سی .

قارپوز [ت ، س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن قثائیه فصیله‌سنه منسوب حشیشیٔ سنوی برنباتدر. قارپوزك اکل اولنان قسمی مشیمه‌در .

(قره‌بینا)

(قارپوز)

قارپوز کبی = مدور شیدن کنایه .

ابو جهل قارپوزی = غایت آجی برنبات ، حنظل .

قارت [ت ، ص] (کنج) مقابلی . تازه‌لکی کچمش ، قوجامش آدم ‖ کچکین میوه وسائره .

قارتلاشمق / **قارتلانمق** = کنجلك ، تازه‌لك طراوتی کچمك ، کچکین اولمق .

قارت (ویزیت) [ج ، س] {Carte de visite} اوزرنده اسم ، مأموریت ، صنعت ، محل اقامت کبی هویته دلالت ایدن کلمات یازیلی کوچك ورقه § مقوا .

قارتال [ت ، س] طیور جارحه‌دن لاشه وفاره‌لرله تعیش ایدر ، یوواسنی قایا قوغوقلرینه یاپار ، طاووقلری وبعضاً قوزو و اوغلاقلری قالدیریر بر قوشدر .

(قارتال)

پوسکوللی قارتال = طیور جارحه‌دن آفریقایه مخصوص بر قوش اولوب اسمر رنکده کوچك قناتلری ، سیاه بطنی وباشنده‌کی تویلرینك پوسکول طرزنده تبارزاتیله ممتازدر .

(پوسکوللی قارتال)

آریان قارتالی = اوروپانك جبال مرتفعه‌سنده بولنور برنوع قارتالدر .

(آریان قارتالی)

قارتوچ [ج ، س] فشنك ، خرطوم .

قارتوش [ج ، س] برکتابه‌یی احاطه‌یه مخصوص اولمق اوزره طاشدن ، آغاجدن ، معدندن معمول واطرافی اورنمان ایله چویرلمش بر نوع تابلو .

(قارتوش)

قارچغار [ت ، س] مقامات موسیقیهٔ شرقیه‌دن بری اولوب می یول دیه‌ز اوزونده‌در .

قارداش [ت ، س] ☚ [قردش] و [قرنداش] .

قارشمق - قاریشمق [ت ، مص] مزج وخلط اولمق § بربرینه طولاشمق § برینك اجزاسی دیکرینك اجزاسی میانه‌سنه کیرمك § فساد ونفاقه دوشمك § قارمه قارش اولمق § مداخله ایتمك ، ایشك ایچنه موقلمق .

§ (مایع برشی) بولانمق .

§ (فکر) تشوشه دوچار اولمق § نظام وترتیبی بوزلمق .

قارشدیرلمق = مزج وخلط ایدلمك ، قارمه قارش ایدلمك § نظام وترتیبی بوزلمق .

قارشدیرمق = مزج وخلط ایتمك ، قارمه قارش ایلمك || تشویق وتحریك ایتمك || افساد ایلمك || نظام وترتیبی بوزمق || مداخله ایتدیرمك ، ایشك ایچنه صوقمق .

قارشو - قارشی [ت ، س] مقابل ، حذا § مقابلنده بولنان § ضد ، مخالف § خلافنده ، عکسنه ، ضدینه .

قارشی چیقمق = استقبال ایتمك ، کلن برآدمی تعظیماً قارشیلامق .

قارشی طورمق
قارشی کلمك } = مخالفت ایتمك ، اطاعتسزلك ، سرکشلك کوسترمك .

قارشی قارشی‌یه = تماماً بربرینه مقابل اولمق ، مواجهه‌سنده بولنمق .

یوزه قارشی = وجاهاً ، مواجهه‌سنده ، دو برو ،

قارشیلامق = استقبال ایتمك .

قارشیلق = مقابله ، معامله متقابله ، رد بدل ، مقابله بالمثل || قارشیلق ویرمك ، بیوکه قارشی چیکیرمك § بربرینه چکمش ، بر مصرفه قارشی تخصیص ایدلمش ایراد ، واردات .

قارشیلقلی = مقابلةً ، متقابلاً || جوابلی || قارشی قارشی‌یه اولان .

قارشیلاشدیرمق = مقابله ایتمك ، موازنه ، مقایسه ایلمك .

قاریشیق [ت ، ص] قاریشمش ، ممزوج ، مخلوط ، مختلط ، مشوش § ایکی‌ویا دها زیاده ماده‌دن ، شیدن مرکب § خالص وصاف اولمیان || ترتیبسز ، انتظامسز ، نظامسز .

قاریشقلق = عدم انتظام ، ترتیبسزلك شورش ، فقدان آسایش وحضور .

قارعه [ع ، س] اشد شدائد روزکار § بلا ، داهیهٔ عظما § قیامت : قارعهٔ زمان § بلادن مصون اولمق ایچون آیت الکرسی کبی — حالت قرعده — اوقونان آیت کریمه [جمعی : (قوارع) کلیر : قوارع القرآن .]

قارغشه‌لق [ت ، س] فتنه ، آشوب فساد ، قاریشیقلق .

قارغه [ت ، س] طیور دوریه‌دن کوکرجین بیوکلکنده ، باغلره ومیوه‌لره چوق ضرر ویریر ، لاشه وبوجکرله تعیش ایدر برقوشدر .

(قارغه)

آلا قارغه = قسماً سیاه قورشونی وقسماً بیاض رنکلی قارغه .

اکین قارغه‌سی = اوروپاده بولنور ، یکرمی قدر نوعی حاوی برقوشدر .

(اکین قارغه‌سی)

(اوقیانوسیا قارغه‌سی)

قارغه بورنی = تل بوکدکاری بر نوع قیصقاج .

قارغه جونده = (بحریه) سرنلرك اکری طوتلمسی ، برماتمه علامت اولرق یاپیلیر

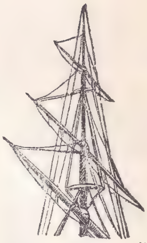

(سرنلری قارغه جونده ایدلمش دیرك)

قارغه‌جق بورغاجق == الفبای عربینك الك نهایتنده‌کی خانه‌یی طولدیرمق ایچون یاپیلان قیوریقلی شکل || غایت فنا، اوقوناقسز، عجمی یازیسی.

قارغه توربنه == (بحریه) اسقار- موزلرك سطح خارجیسی.

قارناوال [ج، س] {Carnaval} خرستیانلرك بیوك پرهیزدن اول اجرا ایتدکلری مسخره‌لقلر || ات کسمی.

قارغی [ت، ص] اوجنده‌کی دمیری قصاطوره شکلنده اولان برنوع اوزونجه‌مزراق، رمح، نیزه.

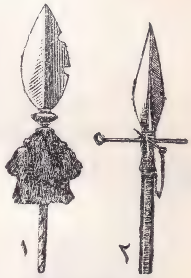

(مزراقلی قارغی)

١ – اون التنجی عصرده حربه مخصوص.

٢ – آوجیلره مخصوص.

قارین [ت، س] انسان وحیوانك معده، امعا، بوبرك، مثانه (واناثده: رحم) کبی اعضاسنی جامع وحاوی اولان جوف داخلی، شکم، بطن. ☞ [بطن]

§ هر شیئك جوفی، بوش محلی § ج، ح، خ کبی حرفلرك چناغی: جیم قارننده برنقطه.

آچ قارنه == آچ ایکن، برشی یمزدن.

قارنی بورننده == وضع حمل پك زیاده تقرب ایتمش کبه قادین.

قارنی کنیش / **کنیش قارنلی** == متحمل، صبور || حسسز

قارنی یاریق == اینجه‌قیمه طولدیرلمش برنوع پاطلیجان یمکی.

قارنداش == ☞ [قرداش]

قارنلی == قارنی بیوك || شیشمان || اکول || جوفی واسع.

قارنجه – قارینجه [ت، س] حیوانات مفصلیه شعبه‌سندن حشرات صنفندن، ذوالاجنحه اوبعه طاقمندن، غشائی‌الجناح نوعندن برحشره‌در. ممالکمزده صاری وسیاه اولمق اوزره ایکی نوعی وار ایسه‌ده نصف کرهٔ شمالیده یکرمی قدر نوعی کورولور. سعی وغیرته برنمونه اولان بو حیوانلر مسکنلرینی تحت الارض انشا وانبارلرینی یازدن طوپلادقلری ذخائر ایله طولدیریر، جمعیتله یاشار، کندی وزننه معادل قورشونی قالدیره‌جق قوته مالکدر. § پك حقیر شخصدن کنایه § کثرتدن کنایه.

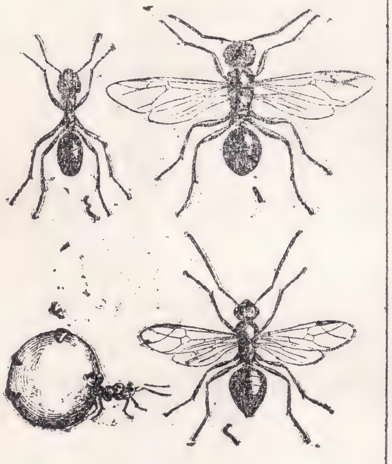

(قارنجه)

١ – دیشی ٢ – ارکك ٣ – عاقر. ٤ – بال قارنجه‌سی

(قارنجه)

آتتا == جناحیت النصف حشراتدن آمریقایه مخصوص برنوع ایری قارنجه.

(آتتا)

آتلی قارنجه == سیر محللرنده، عمومی باغچه‌لرده، بایراملری میدانلرده قوریلوب برمحور مرکزی‌یه مربوط اولان وآت، آرابه، آرسلان شکلی بچمنده‌کی محللرینه چوجق بیندیریلرك چویریلان برنوع دولاب.

قارنجه ایدرجه == هرکس کندی مقدارینه، اقتدارینه کوره.

قارنجه‌لاشمق / **قارنجه‌لانمق** == بادمق اوجلری کبی اعضانك بعض اسباب مرضیه‌دن طولایی کجیشمسی، بعض اعضاده اویوشوقلق حس اولمسی، ایکنه‌لنمك.

§ (صنایع) دمیر اوزرنده پاسلانمق نتیجه‌سی اوله‌رق حاصل اولان دیکر پوللر § رجل قومپوستو کبی شیلره قارنجه اوشوشمك (قارنجه‌لانمق دها مستعملدر).

قارنجه‌لی == اوزرینه قارنجه اوشوشمش اولان.

قارندی [ت، س] (بحریه) ارقور صولرینه قوریشان اقدینك حاصل ایلدیکی چوقنتی § بر طاغ وسائره حیلولتیله روزکارك کسلمسی.

قارنمق [ت، مص] ایکی یانه‌صاللانوب قاریشمق.

قاروره [ع، س] شیشه‌دن، صرچه‌دن معمول قاب § عملیات کیمویه‌ده استعمال اولنان صرچه قاب.

§ (طب) خسته‌لرك ادرارینی حفظ ومعاینه‌یه مخصوص شیشه § اوردك § کوزك سیاهی.

قارون [ع، س] بنی اسرائیلده کثرت اموال ایله شهرت‌شعار بر آدمك اسمی § فوق العاده زنکین آدمدن کنایه:

«ویرمدی کندیسنه فائده کنج مخزون آتدی قارونی عدم‌چاهنه چرخ واژون»

قاره [ت، ص] ☞ [قره].

قاری [ت، س] زوجه، حلیله، بر آدمك تحت نکاحنده بولنان قادین.

قاری قوجه == زوجه وزوج.

§ نساء، قادین، دیشی انسان، طائفهٔ نسواندن هر بری § شایان حرمت اولمیان، تربیه وماهیتجه طبقهٔ سفلایه منسوب بولنان قادین.

قوجه قاری == یاشلی قادین، عجوزه.

قوجه قاری علاجی == بیلیر بیلمز شونك بونك صاغلق وبردیکی ساخته دوا.

قوجه قاری صوغوغی == (بردالعجوز)ه باق.

قاریلق == قادینك، زوجه‌نك حاله وماهیت ووظیفه‌سی || زوجه‌لك || قاریلق

قاریٔ [ع ، ص] قرائت ایدیجی ، ایدن ، اوقویجی ، اوقویان : رومان قاریٔی .

قاریش [ت ، س] پارماقلرك مساعد اولدیغی قدر کریلوب آچلمه سیله باش پارماق اوجندن سرچه پارماق اوجنه قدر اولان مسافه .

قاریشلامق = قاریش ایله اولچمك .

آلنی قاریشلامق = بر فعلك کوچلکندن ، امکانسزلغندن ویاخود اجرایه اقتدارك کفایتسزلکندن ویا عدم اقتداردن کنایه‌در .

برقاریش بوی = پك قیصه بویدن کنایه‌در .

قارینه [ج ، س] (بحریه) کمی‌یی قارینه‌سی میدانه چیقه‌جق صورتده بریان اوزرینه یاتیرمق .

قاریوله [ت ، س] اوستنه یتاق سریلوب یتیلان دمیر ویا تخته‌دن معمول سریر ، کره‌وت ، یتاقلق .

قاز [ت ، س] (طیور) ذات الارجل الکفیه فرقه‌سندن اوروپا و آناطولیده زیاده بولنور ، اوردکدن بیوك وصوده یوزمکه میال بر جنس قوش . انسجه‌سنك آره‌سنده شحم زیاده اولدیغندن اتی آغیردر § احمق ، ابله آدم .

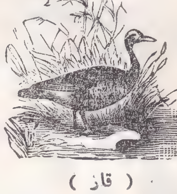
(قاز)

قاز پالازی = قازك یاوروسی .

قازی قوز آکلامق = سوزی یاکلش اکلامق .

قاز آیاغی = (رجل الوز) وحیدالفلقه‌دن رجل الوزیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(قاز آیاغی)
۱ – چیچکی ، ب – میوه‌سی .

قاز آیاغی کوکی = جرسیه فصیله‌سندن بر نباتدر .

(قار آیاغی کوکی)

قازاق [ج ، س] روسیه دولتنك بر نوع چاپولجی سواری عسکری .

قازان [ت ، س] ☜ [قزغان] .

قازمق [ت ، مص] قازمه وسائر آلتله طوپراغی اشمك ، آچمق ، حفر اتمك § حك ایتمك ، چلیك قلم ایله بر طاش ویا معدنی اویمق : مهر قازمق .

قازمه = اویمه ، حك ، نقر ‖ حك ونقر ایله یاپیلمش رسملر ، نقشلر .

قزدیرمق = قازمه وسائر آلت حفریه ایله یری ، طوپراغی اشدیرمك ، آچدیرمق ‖ چلیك قلم ایله برشی حك ونقر ایتدیرمك : مهر قازمق .

قازلمق = قازمه وسائر آلت حفریه ایله ارض اشلمك ، حفر ایدلمك ‖ حك ونقش اولنمق .

قازمه [ت ، س] آلات حفریه‌نك اك ساده‌سی واك قدیمی

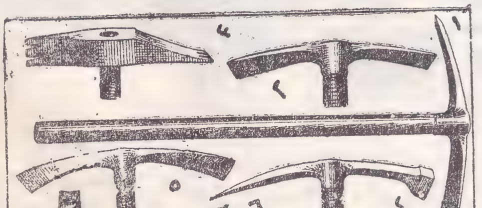
(قازمه)
۱ – عادی قازمه . ۲ – بالچیق قازمه‌سی . ۳ – طاش اوجاغی قازمه‌سی . ٤ – طریق اعماله مخصوص . ٥ – باغچه‌باغنه مخصوص . ٦ – معدنجی قازمه‌سی .

قازمیر [ج ، س] یوکدن معمول بر نوع البسه‌لك قماش .

قازیق [ت ، س] بر یره قاقلمق اوزره اوجی سیوریلندیرلمش بیوك ویا کوچك اودون ، وتد ‖ (تاریخ قدیم) مجرمك قیچندن صوقوب باشندن ، آغزندن چیقاردقلری اوجی کسکین ، ثابت آغاج ، شیش § حیله ، خدعه ، دسیسه .

قازیق کبی = دیم دیك شی .

دمیر قازیق = (قوزموغرافیا) دب اصغر برجنك اوجنده‌کی نجم ثابت .

قازیق قاقمق = یرلشوب قالمق .

ایدن قازیقدن قورتلمش = برچوق افعال جنائیه ایشلمش ، مجازات تأدیبیه وترهیبیه‌نك برچوغنه دوچار اولمش جانی آدم .

صاغلام قازیغه باغلامق = ایشی ، مسئله‌یی تأمین ایتمك .

قازیقلامق = قازیغه اورمق ، قازیق جزاسیله اعدام .

قازیمق [ت ، مص] برشیئك سطحنی کسکین بر آلتله اویمق ، فضله شی چیقارمق ‖ شدتلی بر صورتده قاشیمق .

قازیندی [ت ، س] برشیئك سطحنك کسکین بر آلتله اویولمسندن چیقان شیلر ، ایچه یونغه وتلاش § یازینك حك صورتیله تصحیح اولنمش یری .

تکنه قازینتیسی = ابوینك صوك اولادی . § شدتلی اسهال ، التهاب امعاء .

تنجره قازینتیسی = تنجره‌نك دیبنه یاپیشوب قازینغه چیقاریلان شیلر .

قاستانیوله [ج ، س] (بحریه) دمیر زنجیرینی اداره ایچون بر اوجی میل اوزرنده ، دیکری بر پلانقه ایله متحرك ماندال .

قاستور [ج ، س] (حیوانات) قاضمه‌دن دورت آیاقلی ، کوپك جسامتنده بر حیوان – که : نهر کنارلرنده انشا ایلدکلری منتظم مسکنلریله تاریخ طبیعیده مشهوردرلر .

(قاستور)

§ البسالك قالين چوخا .

قاسِم [ع ، ص] تقسیم ایدیجی ، ایدن § سنه‌یی ایکی مساوی قسمه آییران کون §(ریاضیه) مقسوم علیه.

قاسم مشترك = (ریاضیه) ایکی ویا دها زیاده عددلری تقسیم ایدن عدد مثلا : (٤) عددی (١٦) ویا (٢٤) عددلرینك قاسم مشترکیدر . چونکه : (٤) هم (١٦) ، هم ده (٢٤) عددینه کسر حاصل ایتمکسزین مقسوم علیه اوله‌بیلور .

قاسم مشترك اعظم = ایکی ویا دها زیاده عددلرك قاسم مشترکلرینك اك بیوکی ؛ مثلا : (١٨) عددینی (٣)، (٦)، (٩) عددلری تقسیم ایده‌بیلوب (٩) ایسه بو قاسملرك اك بیوکی اولدیغندن (١٨) ك قاسم مشترك اعظمیدر .

قاسم چیچکی = (نباتات) [صاری پاپاتیه] ذات الفلقتین شعبه‌سندن مرکبه فصیله‌سنه منسوب سنوی بر نبات حشیشیه‌در.

قاسِی [ع ، ص] قتی ، سرت § حسسز اولان : قلب قاسی

(قاسم چیچکی)

قاش [ت ، س] انسانك کوزلری اوزرنده مقوس اوله‌رق اوزانان قیصه قیللر ، حاجب ، ابرو .

چاتیق قاش = اوجلری بر برینه بیتشمش قاش .

کمان قاش = مقوس قاش .

قاشی کمان = مقوس قاشلی .

§ قشه مشابه اوله‌رق اوزانان کمرلی شی : اکر قاشی ، آرت قاش .

قاشله کوز آره‌سنده = بر آنده ، طرفة العینده § یوزوکك اوزرنده‌کی قیمتدار طاش : یوزوك قاشی .

(قاشاغی)

قاشاغی [ت،س] آتلرك تویلری آره‌سنده‌کی توزلری طرایوب تمیزلمکه مخصوص وماچدن معمول دیشلی آلت .

قاشاغیلامق = (آتی) قاشاغی ایله تیمار ایتمك .

قاشانمق [ت ، مص] (حیوان) تبول ایتمك.

قاشاندیرمق = (حیوانی) طور - دیروب تبول ایتدیرمك .

قاشَر [ت ، س] ادرنه ولایتنك باشلوجه محللرنده یاپیلان بر نوع تکرلك پینیر .

قاشقاوال [ت ، س] قاشر پینیری کبی تکرلك شکلنده اولوب فقط آندن دها قالینجه ویاوانجه برنوع روم ایلی پینیری .

قاشمر [ت ، ص] صویتاری ، مسخره || ایکی یوزلو آدم .

قاشِیق [ت،س] چوربا ، خوشاف ، پلاو کبی صولی ویا دانه‌لی اطعمه‌نك اکلنه مخصوص سفره آلتی .

(قاشیق)

١ ـ صو آلمه‌یه مخصوص (روماليلره عائد) . ٢ ـ عطریات تبخیرینه مخصوص (اسکی مصریلره عائد) . ٣ ـ یوغورطه‌یه مخصوص (روماليلره عائد) . ٤ ـ قتولیك کلیساسنه مخصوص بر نوعه اضافةً (لیبوژیك) تسمیه اولنان . ٥ ـ (ساقری) اون ایکنجی عصرده انکلتره‌یه مخصوص . ٦ ـ هندستانه مخصوص . ٧ ـ اون بشنجی عصره مخصوص . ٨ ـ اون آلتنجی عصره مخصوص . ٩ ـ طاتلی قاشیغی . ١٠ ـ قهوه قاشیغی . ١١ ـ خردل قاشیغی . ١٢ یوغورطه قاشیغی . ١٣ ـ شکر قاشیغی . ١٤ ـ چوربا قاشیغی . ١٥ ـ طوز قاشیغی . ١٦ ـ پرنج قاشیغی . ١٧ ـ صالچه قاشیغی .

قاشیق آتمق = کمال اشتها ایله یمك .

برقاشیق صوده بوغمق = فوق العاده خصومت کوسترمك .

قاشیقجی = قاشیق یاپان ویا صاتان آدم .

قاشیق اوتی = (نباتات) [حشیشة الملاعق] ذات الفلقتین شعبه‌سندن صلیبیه فصیله‌سنه منسوب بر اوتدر .

(قاشیق اوتی)

ا ـ چیچکی . ب ـ میوه‌سی .

قاشیقجی الماسی = ☛ [الماس]

قاشیقجی قوشی = (حیوانات) طبور ذات الارجل الکفیه‌دن صو کنارلرنده یووا یاپار ، غاغاسی زیاده اوزون ، حرکتی بطی برقوشدر .

(قاشيقجی قوشی)

قاشيمق [ت ، مص] انسانلر حقنده طرناقله ، حيوانات حقنده ديشله ، غاغا ايله وجودك كيديشن محللرينی قازيمق ، تخريش ايتمك. { وقتنك طارلغنی افهام ايچون « باش قاشيمغه وقت بولهمامق » تركيبی كثيرالاستعمالدر . }

قاشيندرمق = قاشيمغی موجب اولمق.

قاشينمق = قاشيمغه احتياج حس ايتمك § كندی كنديسنی قاشيمق || غوغايه، منازعه يه وسيله جو اولمق || جزاسنی آرامق.

قاصد [ع ، ص] قصد ايدیجی ، ايدن § عازم ، متوجه § پيك § نامه بر ، خبر ، مكتوب كوتورن ، ساعی .

قاصر [ع ، ص] عاجز ، قيصه ، كوتاه § قصورلی ، ناقص .

قاصراليد = الی قيصه || اقتدارسز.

قاصرانه = عاجزانه ، عاجزجه سنه .

قاصرة الطرف = زوجندن بشقه سنه نظر واعتبار ايتميان عفيفه قادين .

قاصرغه [ت ، س] چوونديلی روزكار ، عاصف ، كردباد .

(قاصرغه)

قاصمق [ت ، مص] چكوب طارالتمق، بوزمك § اكسلتمك ، نقصان كتيرمك .

قاصندی = لباسك طارلشمسی ايچون صكره دن اوريلان ديكيش .

قاصناق [ت ، س] قالبور ، الك ، دف كبی شيلرك تخته چنبری § نقش ايشلمك ايچون اوزرينه بز كريلن بيوك چنبر § بو طرزده ايشلنمش نقش .

قاصه [ج ، س] درونده آقچه واوراق نقديه وسندات حفظ اولنان مستحكم صندوق، دمير طولاب .

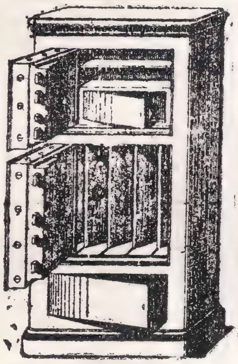

(قاصه)

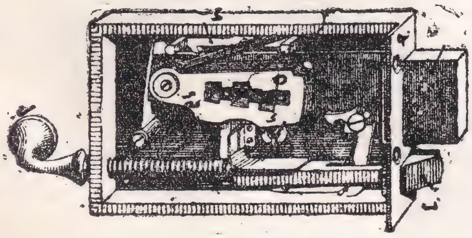

(قاصه كليدی)

§ قمار اويونلرنده اويونی اداره ايدن وچيقاريلان آقچه يی حفظ ايليان آدم . § (تجارت) بيوك مغازه لرده صاتيلان اشيا اثماننك تسليم اولنديغی مساحه . § (بحريه) خلاطلرك اوجنده قازيغه كچيرلمك ايچون ياپيلان خلقه .

١ ٢

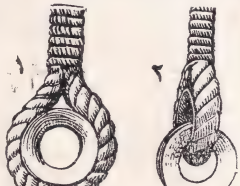

(قاصه)

١ - تك رادانسه لی قاصه . ٢ - چفت رادانسه لی قاصه .

مرتب قاصه سی = ٢٤ ، ١٨ ، ١٦ ، ١٢ ، ٨ ونادراً مستعمل ٦ پونطو (بوحروفك قالبنلق اولچوسی) اوزرينه دوكلمش طبع حرفلرينك آيری آيری وضعنه مخصوص اوفاق كوزلره تقسيم ايدلمش يوكسكك مائلاً تنظيم اولنور بر قاصه .

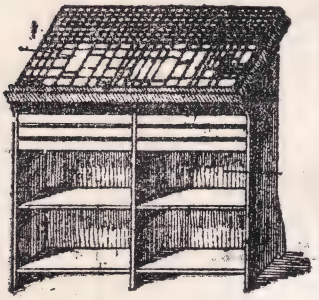

(مرتب قاصه سی)

قاصه ايتمك = وانده يلكننك اسقوطه سنی آچمق .

قاصه دار = (غلطدر) صندوقكار ، وزنه دار .

قاصيق [ت ، س] قارنك آلت طرفی ، عانه .

قاصيق اوتی = (نباتات) { قزل ياپراق } ذات الفلقتين شعبه سندن ورديه فصيله سنه منسوب بر نباتدر .

(قاصيق اوتی)
١ - چيچكی .

قاصيق باغی = فتق طوتغنه مخصوص ياپيلی باغ .

قاصيق باغجی = قاصيق باغی ياپان

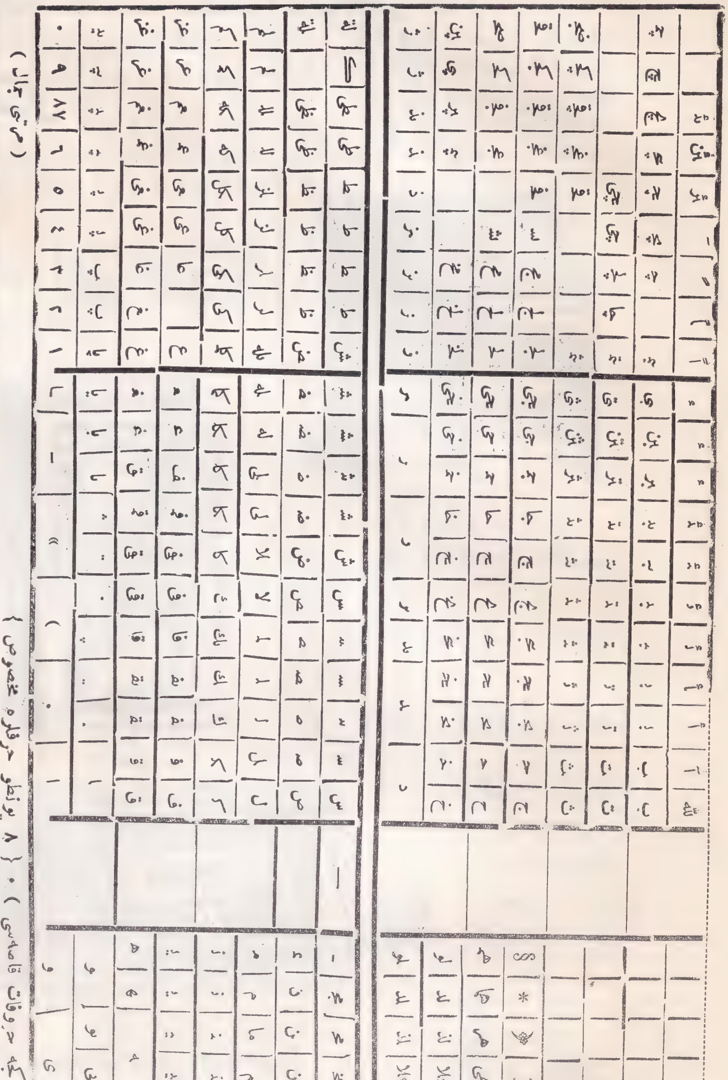

وياصاتان || فنق باغلامقده مهارتی اولان

قاصیق باتی == اته یاپیشان واکثریا عدم نظافت اثری اوله‌رق بکارلرده ظهور ایدن برنوع جوق آیاقلی کهنه ، قرق آیاق .

قاصیق چاتلاغی == [فق] .

قاضِمَه [ع ، ص] (حیوانات) فاره ، طاوشان ، قوندوز کبی کمیریجی حیوانات .

قاضمهٔ ذات الترقوه == (حیوانات) قوندوز ، سنجاب ، طغ صیچانی ، ترلا صیچانی کبی عظم ترقوه‌سی اولان حیوانات .

قاضمهٔ عدیم الترقوه == (حیوانات) طاوشان ، اطه طاوشانی ، کرپی ، هند طموزی کبی عظم ترقوه‌لری یا بالکلیه مفقود ویا حال مبادیده بولنان حیوانات .

قاضی [ع ، ص] حاکم ، دعاویده حکم وقضا ایدیجی ، ایدن ، حاکم الشرع .

قاضی الحاجات == حاجات عبادی ویرن جناب حق .

قاضیعسکر == رتب علمیه نك اك صوکنجیسی ، اك بالاترینی اولوب ملکیه‌ده بالالق وعسکریه‌ده برنجی فریقلك رتبه‌لرینك فوقنده اولان وروم ایلی وآناطولی نامیله ایکی درجه‌سی بولنان پایهٔ والایی حائز اولان ذات ، صدور پایه‌سنده بولنان علمیه‌دن ذات .

قاضیعسکرلك == طریق علمیه‌ده اك بیوك برپایه اولوب القابی (سماحتلو افندم حضرتلری) در : آناطولی قاضیعسکری ، روم ایلی قاضیعسکری .

قاطِبَه [ع ، س] جمله ، کافه ، هپ ، بتون ، جمیع : قاطبهٔ احوالده امر وفرمان .

قاطبةً == جملةً ، کافةً ، علی العموم ، عموماً ، جمیعاً || اصلاً ، قطعاً .

قاطبهٔ احوالده == جمیع احوالده .

قاطِر [ت ، س] ارکك مرکبله قیصراغك چفتلشمسندن متولد ، ذات الثدیانك خیلیه جنسندن اوزون قولاقلی ، مشاقه فوق العاده طیانقلی ، خشین الطبع ، قصیر ، اکثریا نقلیاتده استخدام اولنور حیوان ، استر .

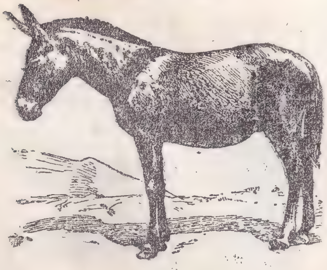

(قاطر)

§ (کلمهٔ تحقیر) تربیه‌سز ، عادی § آناطولیده قوللانیلور برنوع چوجق چزمه‌سی آیاق قابیسی .

قاطر بوجوغی == حیوانات غیرفقریه نك ناعمه شعبه‌سندن وحیدالمصرع ناعمه‌لرك فوقه‌لرینه تعبیر اولنور .

A	B	C	D	E	F	G
H	I	K	L	M	N	O
P	Q	R	S	T	V	X
»	()	U	J	j	Y	Z
*	ç	é	-	’		e
—	b	c	d			e
z / y		m	n			i
x	v	u	ı			Espas

o e r s t, i m l				ë	ï	ü	
É	È	Ê	Æ	Œ	W	Ç	
fi	â	ê	î	ô	û	!	
ff	à	è	ù	§	[]	?	
1	2	3	4	5	6	7	8
s		f	g	h	9 / æ	0 / œ	
o	p	q	; / Esp	w / fi	k / :	cad / cad	
a	r		.	,	cadrats		

(فرانسزجه حروفات قاصه‌سی) { ۸ پونطو }

(قاطر بونجوغی)

اکثریا سترلره و بعضاً کاربانك اوکنده یورویین آتلرك باشلغنه زینت مقامنده طاقیلان وماوی صرچه‌دن یاپیلان بونجوق ، خرمهره .

قاطر بیلانی == حیوانات غیرفقریه‌نك زواحفه جنسندن ، باشی کوچك ومدور ، زهرلی ، آمریقا وهندستانك جنوب طرفلرنده بولنور برحیواندر .

قاطر طرناغی == لطیف ، صاری چیچکلی برنوع نبات ، وشم .

قاطرجی == مالك اولدیغی قاطرلری کرا ایله ایشلدن ویا بشقه‌سنك قاطرلرینی اداره ایدن آدم .

قاطِعْ [ع ، ص] قطع ایدن ، کسن ، کسیجی : قاطع حما == ایصتمه‌یی کسن § کسکین : سیف قاطع § قطعی : برهان قاطع == دلیل قطعی . § (هندسه) محیط دائره‌یی ایکی نقطه‌ده قطع ایدن خط .

§ (مثلثات) هر هانکی برقوسك نهایتندن اوقوسك مماسنی قطع ایدنجه‌یه قدر اخراج اولنان نصف قطر .

تمام قاطع == (مثلثات) قوسك نهایتندن کچن خط مماسنی قطع ایتمك اوزره اخراج ایدلمش اولان نصف قطر .

قاعِد [ع ، ص] اوطوریجی ، اوطوران ، اوطورمش .

قاعداً == اوطوره‌رق ، اوطوردیغی حالده .

قاعِدَه [ع ، س] تمل ، اساس § بر شیئك وقوعنه شرط اولان خصوص § بوخصوصك تعریفی § دستور § اصول ، نظام ، یول . § (هندسه) شکلك اشاغیده افقی وضعیتده بولنان خط ویا سطحی ، ضلع اسفل افقی .

(قاعده)

§ (نباتات) اوراقك ساقه التصاق پیدا ایتدیکی محل [جمعی : (قواعد) کلیر .]

قاعده شکن == قاعده‌یه ، اصوله رعایت ایتمیان ، قاعده‌یی بوزان .

قاعدةً == قاعده‌سنه موافق اوله‌رق ، اصولاً .

قاعدهٔ کلیه == « عادت محکمدر » ، « برائت ذمت اصلدر » ، « مانع زائل اولدقده ممنوع عودت ایدر » کبی ابدی ، بدیهی اولان حکملر ، قاعده‌لر ، قواعد فقهیه .

قاف [ع ، س] (ق) حرفنك اسمی § قدیماً اسنانه داخل اولانلرك چکدکلری قرعه‌لردن (قرعه) لفظنه اشارت اوله‌رق (ق) حرفنی حاوی اولان ورقه ــ که : بونی چکن عسکر اولوردی .

قافلامق == بو صورتله (ق) حرفنی حاوی قرعه چکمك § اعتبار قدمایه کوره کرهٔ ارضی محیط اولان طاغ ــ که : عنقا دنیادن مرغ موهومك محل اقامتی فرض اولنوردی :

« لانه کبیر قاف استغنا اولور عنقای عشق »

بورنی قاف طاغنده == متکبر ، متعظم ، مغرور .

قافِلَه [ع ، س] قطار ، کاروان : قافلهٔ حجاج § زمره ، فرقه ، طاقم .

« ایکلتدی بتون کوه بلند عرفاتی
هرقافله‌دن عکس ایدن آوازهٔ لبیك »

قافله‌سالار == سرخیل ، قافله‌نك باشنده ، اوکنده بولنان .

قافله‌سالار انبیا == حضرت فخر کائنات افندمز [جمعی : (قوافل) کلیر .]

قافِیَه [ع ، س] علم عروض اقسامندن اولوب شعرك قواصلنی بیلدیرن اصول و قواعد مخصوصه § مصرعلرك ، یاخود بیتلرك اواخرنده ویا اواخری منزله‌سنده اولان یرلرده بولنان حرف ویا کلمه‌لرك حرکات وسکناتجه بربرلریله متحد اولمسی .

قافیهٔ اصلیه == (ادبیات) ذوقافیتین ایله ذوالقوافیده‌کی قافیهٔ اخیره .

قافیهٔ شایکان == (ادبیات) علی‌الاطلاق ایطاء جلی‌یی محتوی قافیه .

قافیهٔ متدارکه == (ادبیات) تقطیع حسبیله آخرنده اولان حرف ساکن ایله آکا تقدم ایدن دیکر حرف ساکن بیننده ایکی حرف متحرك بولنان قافیه .

« هر کورن عیب ایتدی آب‌دیدهٔ کریانمی
ایلدم تحقیق کورمش کیمسه یوق جانانمی »

قافیهٔ مترادفه == تقطیع حسبیله آخرنده فاصله‌سز ایکی حرف ساکن بولنان قافیه .

« اولنجه پرده برانداز نظر چشم شهود
کوروندی آینهٔ دلده چهرهٔ مقصود »

قافیهٔ متراکبه == تقطیع حسبیله آخرنده اولان حرف ساکن ایله آکا تقدم ایدن دیکر حرف ساکن بیننده اوچ حرف متحرك بولنان قافیه .

« جان وبرو آدمه اندیشهٔ صهبای عدم
جوهر جانمی عجب جوهر مینای عدم »

قافیهٔ متکاوسه == (ادبیات) تقطیع حسبیله آخرنده اولان حرف ساکن ایله آکا تقدم ایدن دیکر حرف ساکن بیننده دورت حرف متحرك بولنان قافیه .

قافیهٔ متواتره == (ادبیات) تقطیع حسبیله آخرنده اولان حرف ساکن ایله

[آكا تقدم ايدن ديكر برحرف ساكن بيننده برحرف متحركڭ بشقه‌سى بولنمیان قافيه.

قافيهٔ مجرده = (ادبيات) يالكز برحرف متىٔ اولان قافيه :

« اى زائر اعتبار پرور
سيرايت نه‌كوزل طورور شومقبر »

قافيهٔ مردفه = قافيهٔ مركبه‌ده (روى)دن اول حروف املادن برى بولنان قافيه .

قافيهٔ مركبه = (ادبيات) حروف رويدن اول متجانس وحركات وسكناتجه متحد حرفلر بولنان قافيه .

قافيهٔ معموله = ايكى لفظى تركيب ويا بر لفظى تجزئه ايله قافيه اولمغه صالح اولان كلمه‌لر :

« عكس نقش كار كاه عالم بالاميدو
لاف ودعوى برطرفشمدى دعاهنكاميدر »

قافيهٔ ملحقه = قافيهٔ اصليه‌دن ماعدا اولان قافيه‌لر .

قافيهٔ مقيده = (ادبيات) قافيهٔ مركبه‌ده حرف رويدن اول حروف املادن غيرى برحرف بولنان قافيه :

« كلك ايدوب براتنى دردست
غنچه تيارين ايلدى سربست »

قافيهٔ مؤسسه = (ادبيات) ردف ايله روى آره‌سنده ديكر بر حرف داخل اولان قافيه :

« كلدمسه تولدين شعرا دورينه آخر
عادت بودر آخرده كلير بزمه اكابر »

حروف قافيه = شو طقوز شيدر : روى ، تأسيس ، دخيل ، ردف ، يد ، وصل ، خروج ، مزيد ، نأئره .

قافيه سنج } = قافيه اويديران ، شاعر ، ناظم .
قافيه پرداز }

قافيه‌لى = مقفى .

قافيه‌سز = غير مقفى .

قاقاو [ج ، س] قهوه‌يه مشابه مغذى بر حبه اولوب آمريقاده يتشور وتوز حالنده اوله‌رق سوتله قهوه‌كبى پيشيريلوب ايچيليرو چيقولاته اعمال اولنور .

قاقاو آغاجى = (شجر لوزهندى) ذات الفلقتين شعبه‌سندن لوزيه فصيله‌سنه منسوب ، هندستان طرفلرنده نشو ونما بولور برآغاجدر .

(قاقاو آغاجى)
ا - چيچكى . ب يارلمش ميوه‌سى .

قاقرداق - قيقرداق [ت ، مص] اريديلن ايچ ياغنڭ قالان قورو وقاورولمش ماده‌سى .

قاقشمق [ت ، مص] بربرينه اوروب دورته‌رك خرپالاشمق .

قاقشديرمق = دورتوب ايته‌رك خرپالامق .

(قاقوله)

قاقله } = [ع ، س
قاقوله }
هندستاندن كتير يلان بهاراتدن برى اولوب علاج مقامنده مستعملدر : صالقم قاقله ، كوچك قاقله .

قاقم [ع ، س] (حيوانات) ذات الثدايانك قاضميه فرقه سندن ٣٥ سانتيمترو طولنده كدى‌يه مشابه ، كوركى پك مقبول برحيواندر .

(قاقم)

قاقمق [ت ، مص] اورمق ، ايتمك § اروه‌رق ادخال ايتمك ، چيوى ، قازيق كبى اوجى صيوى شيلرى بر محله چاقمق § معدنى لوحه‌لر اوزرينه قبارتمه ياپمق § تخته وسائره اوزرينه معدنى تل وچيوى چاقه‌رق تزيين ايتمك .

باشه قاقمق = ايديلان ايلكى صيق صيق يوزه قارشى سويلمك ، منت تحميل ايتمك ، امتنان ايتمك .

قازيق قاقمق = يرلشوب قالمق .

قاقلمق = اوريله‌رق ايتلمك ‖ ادخال ايدلمك ، چاقلمق ‖ معدنى لوحه‌لر اوزرينه قبارتمه ياپمه ‖ تخته وسائره‌يه معدن تل وچيوى چاقيله‌رق تزيين ايدلمه .

قاقمه = دورته‌رك ايتمه § چاقمه § تخته وسائره اوزرينه چاقلمش معدنى تل ويا چيوى .

قاقه [ت ، ص] (چوجق لساننده) پيسلك ، نجاست ‖ (جيجى) مقابلى . كوتو ، فنا .

قاقه بك = ياراماز ، پيس چوجق .

قاقرمق [ت ، مص] دوندروب چويرمك § طوپلامق ، قاصمق .

قال [ع ، مص] { عربده فعل ماضى ايسه‌ده لسانمزده اسم مقامنده مستعملدر } سوز ، قول ، لاف ، سخن .

قاله آلنماز = سوزينى ايتمكه دكمز .

قيل وقال = ديدى قودى .

قالا = سوزله ، سويليه‌رك ، (شفاهاً) .

قال [ت ، ص] معدن كولچه‌لرينك اريديلوب تصفيه اولنمسى .

قالاى [● ، س] باقراوانى اوزرينه سورلمكه وتنكه كبى شيلرى ياپشديرمغه يارايان بياض معدن ، رصاص ابيض § سطحى سوس ، زينت § تكدير ، تعزير .

قالايجى = باقر و دمير اوانى يه قالاى سورن .

قالايسز = قالايى چيقمش باقر اوانى .

قالايلامق = باقر اوانى وسائره‌يه قالاى سورمك ‖ سطحى واساسسز صورتده تزيين ايتمك ‖ ساخته سوس ياپه‌رق عيبنى قپامق ‖ تكدير وتعزير ايلمك .

قالب [ع ، س] { فتح لام ايله‌ده لغتدر } قيومجيلرك ايچنه اريمش جوهر اقتدقلرى ظرف § نمونه § بدن ، جسد § برشكل وهيئت مخصوصه آلتى مطلوب اولان بعض ظرفلرك كيرلسى

مخصوص مظروفی : فس قالبی ، قوندوره قالبی .

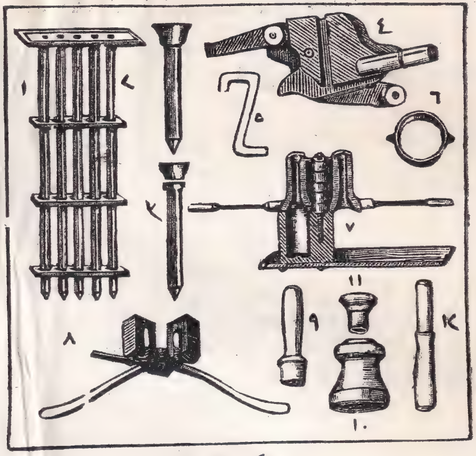

(دوکمه قالبی)

١ – بال‌مومی ایچون
٢ – اسپازماچت مومی ایچون
٣ – یاغ مومی ایچون
٤ –
٥ – } کراسته‌ودمیر پارچه‌لرینی بربرینه‌ربط‌ایتمك ایچون
٦ –
٧ – شیشه‌یه مخصوص
٨ – قورشونه مخصوص
٩ ، ١٠ ، ١١ ، ١٢ – آوقورشونی ایچون

(قوندره‌جی قالبی)

١ – پارمقلری آچمغه مخصوص.
٢ – « وطراغنی آچمغه مخصوص .
٣ – یالکز طراغنی آچمغه مخصوص .
٤ – قالوش ایچون
٥ – قوندوره قالبلرینی تسویه‌یه مخصوص

باصمه قالب = بر شیئی کور کورینه یاپمق ، یالکز تقلیداً یاپمق .

قالبنی باصمق = مهر باصمق ‖ بلا احتراز شهادت .

بیك قالبه كیرمك = بر حالده ، بر قیافتده طورمامق .

بر قالبه دوکمك = بر صورت تسویه بولمق، برچاره دوشونمك .

قالبلامق = قالبه کچیرمك .

قالبور • [ت ، س] {عربی (غربال) دن محرفدر} تخته‌دن برداٸره‌یه کچیرلمش دلیکلی دریدن ویا قفس کبی اوردلمش تللدن عبارت آلت‌که: ایچندن کچیریلان حبوباتك طاشنی، طوپراغنی آییرمق ایچون قوللانیلور، قبا الك .

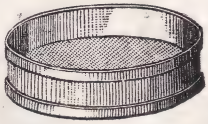

(مدور قالبور)

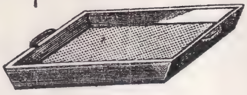

(صابع قالبور)

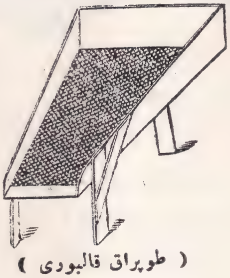

(طوپراق قالبوری)

قالبوراوستنه‌کلمك = منتخب وممتاز اولمق ، ایلری طبقه‌ده بولنمق .

قالبور کمیکی = [عظم غربالی]

قالبورلامق = حبوبات و ساٸره‌یی قالبوردن کچیرمك .

قالتابان [فا ، ص] تنبل ، قانی آغیر .

قالتاق • [ت س] آت اکری ، سرج § مبتذل قاری .

قالتاق قاشی = قالتاغك اوك و آرقه‌ده اولان چیقندیلی محللری .

قالتاق اورمق = آته اکر اورمق .

قالتاقجی = سواری و سیار طوپچی آلایلرنده بارکیرلرك اکر طاقملرینی ، قوشوملرینی تعمیر ایدن مأمور ، سراج باشی .

قالچه [ت ، س] باجاغك اك اوستنده‌کی اویناق یری .

قالچه کمیکی = بو اویناق محلده‌کی چیقنتیلی کمیك ، عظم وتد .

قالچین [ت ، س] چیزمه آلتنه کییلن اوزون قونجلی چوراپ ‖ چوراپ قونجی طرزنده عبادن معمول توزلق .

قالدیرم • [ت ، س] شوسه‌لرك ایکی طرفنده یایالرك یورومسنه مخصوص یوکسك طاش دوشمه § بو وجهله کاملاً طاش دوشنمش جاده ، سوقاق .

قالدیرم شاعری = عادی شاعر .

قالدیرمجی = قالدیرم یاپان عمله ، آدم .

قالدیرمق • [ت ، مص] یوقاری چیقارمق ، رفع ایتمك ، یوکسلتمك § یوکلیوب نقل ایتمك ، طاشیمق ، کوتورمك § لغو وفسخ وابطال ایتمك § افساد وتهییج ایتمك ، (اوکوپکی) شکاری یواسندن ، ایننده‌ن چیقارمق § یوکلتمك ، تحمیل ایده‌بیلمك § مساعد ومتحمل اولمق § طبیب خسته‌یی ایی ایتمك ، خسته‌لکدن قورتارمق .

درت نعله قالدیرمق = آتی طولو دیزکین سورمك .

ال قالدیرمق = اورمق نیتیله الی حاضرلامق

اوموز قالدیرمق = تجاهل ایتمك .

باش قالدیرمق = سرکشلك ، اطاعتسزلك ایتمك .

طبانی قالدیرمق = قوشمق ، شتابه ایتمك .

یلکنلری قالدیرمق = یلکن آچوب کیتمك ‖ کمال حدت وسرعتله یورومك.

قالسیت • [ج ، س] { Calcite } (معدنیات) ترکیبی قاربونیت قالسیومدن عبارت اولوب

اكثريا بياض ويا آچيق رنكلرده وبلور حالنده ويا كثيف اولەرق ظهور ايدن بر معدن [كيرچ طاشی بونك عادی جنسيدر .]

قالسيوم . [ج ، س] { Calcium } (كيميا) كاس وكيرج قبيلەندن اولان بر جسم بسيط : كبريتيت قالسيوم .

قالفات . [ت ، س] كمی وقايق تختەلرينك آرەسنی استوپی وسائرە ايلە طيقايوب اوستنە زفت ومعجون سورمك عملياتی § ساختە سوس وزينت .

قالفات يری = كمی تكنەلرينك قالفاتلانديغی محل .

قالفات ايتمك = قالفاتلامق .

قالقان . [ت ، س] آلات قديمۀ حربيەدن اولوب اوقه وقليج ضربەسنە قارشی سپر اولەرق استعمال ايديلان آلت تحفظ ـ كه : معدندن ، كركدان وفيل دريسندن ياپيليردی .

(قالقان)

قالقان اوتی = دوه اوتی انواعندن اوكسوروك اوتی .

قالقان بالغی = قالقان شكلندە معروف ياصی واتی لذيذ بالق .

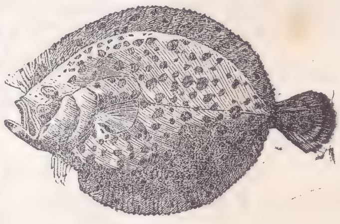

(قالقان بالغی)

هند قالقان بالغی = اسماك مشوك المسيحيە فرقەسندن ، مسبح ظهريسی زيادە اوزون ، هندد كزلرينە مخصوص بر بالقدر .

(هند قالقان بالغی)

قالقمق [ت ، مص] قيام ايتمك ، بويلو بوينە آياق اوزرينە كلمك § اويقودن اويانەرق ياتاقدن چيقمق § خستەلقدن قورتيلەرق ياتاغی ترك ايتمك § يوكسلمك ، رفع ايتمك ، چيقمق § قبارمق ، شيشمك § ديك طورمق § لغو وفسخ اولنمق ، يوق اولمق § طغيان ، غلو § (فورطنه حقندە) كسب شدت ايتمك § نيت ، عزم : حجه كيتمكە قالقدی .

قالقوب قالقوب اوطورمق = زيادە حدت ايتمك .

مراق قالقمق = مراقلانمق .

قولقشمق = ادعا ايلە برايشە كيريشمك ، تصدی .

قولقيق = نالقمش ، ديك ، قائم .

قالمار [ج ، س] مركب بالغنك بيوك جنسی .

قالمق [ت ، مص] اولديغی يردە طورمق ، بقا وقرار بولمق § تأخر ايتمك § حركت ايتمامك ، ترك حركت ايلمك ، ساكن اولمق § آرتمق ، فضلە كلمك § حال ووضعيت سابقەسنی محافظە ايتمك ، اولديغی حالدە طورمق ، § يورلمق ، عاجز ، بی تاب اولمق § محروم اولمق ، ايشدن ، اكانجەدن قالمق § انتقال ، توارث : پدرندن بر چوق مال قالدی § موجود ، برحيات اولمق § عائد وواجع اولمق : بوايشی دوشونمك سكامی قالدی .

آر قالمق = تقرب ايتمك ‖ زيادە آرتمامق .

اوزرنده قالمق = مزايدەدە اكصوك پهايی سورمك ‖ ذمتنە ترتب ايتمك .

ايشدن قالمق = برمانع حيلولتيلە ايشە كيدەمامك .

خاطر قالمق = كوجنمك ، منفعل اولمق .

طوكه قالمق = حيرتە دوچار اولمق .

كوز قالمق = حسد ايتمك ‖ ايرنمك .

قالدی ـ كه = كانجە ، كەلم ، امدی .

قالە قالەرق = اكسيك اولەرق : ساعت اون ايكی يە بش قالە ، بش قالەرق .

قالوره [ت ، س] يامەلی پابوچ وسائر مشين شيلر .

قالورە خانە = (غلط) اسكيجی دكانی ‖ اياق قابی وسائرە امال وتعمير اولنان محل .

قالوريفر [ج ، س] {Calorifère} آلت تسخين ‖ بعض بيوك دائرەلرك بر محلندە زيادە مقداردە آتش ياقيلەرق تماميلە تسخين ايديلوب بوريلر واسطەسيلە اقسام ابنيەيە سوق اولنان صيجاق صو تأثيريلە قيزان بورولرك حرارتی ايلە اوطەلری تسخين ايتمك اصولی .

قالوش [ت ، س] ☚ [غالوش]

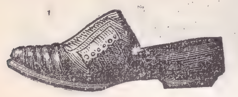

(قالوش)

قالومه [ج ، س] (بحريه) دمير اوروندەكی كمی زنجيرينك دكزدە بولنان قسمی .

قالومه ويرمك = دميرك زنجيرينی قويويرمك .

قالەمسك [ت ، س] ☚ [غاليەمسك]

قاليچه [فا ، س] { فارسی : (خاليچه) دن محرف اولديغی مرويدر } كوچوك خالی ، خاليدن سجادە .

قاليچۀ زمردين = چمن .

قالين . [ت ، ص] قطری وثخنی زيادە اولان (جسم) ، يوغون § قبا § صيق طوقونمش بز وسائرە ، كثيف .

قالين قفالی = ذكاسز ، غبی .

قالنلق == کثافت ، ثخن ، ضخامت ، غلظت || قبلق ، حماقت .

قالینلاشمق == قالین ، کثیف اولمق ، یوغونلاندیرمق .

قالینجه == آز قالین .

قالیپوس [ج ، س] لورکه مشابه برجنس مقبول باق .

قالیون [ج ، س] اسکی زمانلرده مستعمل برنجی صنفدن حرب گمیسی ــ که : بوودهلرنده ایکی ، اوچ صره طوپی حامل وآرمهلری مربع یلکنلر ایله مجهز ایدی .

قالیونجی == (قالیون) دنیلان سفن حربیهده مستخدم افراد بحریه .

قاماشمق [ت ، مص] اکثری بر شی یکدن دولایی دیشلر اویوشوق برحاله گلمک § بر ضیای شدید تأثیریله عصب بصر قطرینک کوچولسندن دولایی گوزک موقتاً قرارمسی ، ضیای شدیده باقهماق .

قاماشدرمق == (قاماشمق) دن مصدر متعدی .

قاماره [ج ، س] ☛ [قماره]

قامالا [ج ، س] (نباتات) ذات الفلقتین شعبهسندن فریبونیه فصیلهسنه منسوب ، دافع تنیا کبی مستعمل بونباتدر .

(قامالا)

ا ــ زهرمذکر . ب ــ زهرمؤنث .

قامپیال [ج ، س] پولیچه ، پولیچه سندی .

قامبیو [ج ، س] مبادله § (تجارت) اسهام واوراق نقدیه مبادلهسی ، بونلرک النوب صاتلمسی معاملهٔ صرافیهسی .

قامت [ع ، س] بوی ، قد :

« قامتک ای بوستان لامکان پیرایهسی
نوردن برسرودر ، دوشمز زمینه سایهسی »

قامت موزون == بیچملی ، لطیف ، دوزگون بوی بوس § جماعتله ادای صلاة اولنهجغی اثناده مؤذنک « قدقامت الصلاة » دیمسی .

قامت گتیرمك == مؤذن (قدقامت الصلاة) دیمك .

قامچی [ت ، س] حیوانلری اوروب سورمکه مخصوص ومختلف طوللرده بردگنک اوجنه مربوط ایجه مشین ویااوردکولی ایب . قرباج ، تازیانه .

شکر قامشی == عصارهسی شکر اعماله یارایان برجنس قامش .

قامش بایرامی == اسرائیلیلره مخصوص اعیادهن بری .

قامش حلواسی == بال آغدهسی .

قامش قلم == یونتیلهرق یازی یازیلان معروف قلم .

قامش طام == اوزری قامشله مستور قلبه .

قامشلق == کثرتله قامش حاصل اولان محل .

قامشجق == ☛ [حملاج]

قامع [ع ، ص] قمع ایدیجی ، ایدن ، قهر ، تذلیل وتنکیل ایدیجی ، ایدن .

قامليا [ج ، س] { Camellia } ذات لالقاح طاهرهدن دائمی یشیل وپارلاق یاپراقلی بیاض ویاقرمزی قوقوسز چیچکلی برنبات

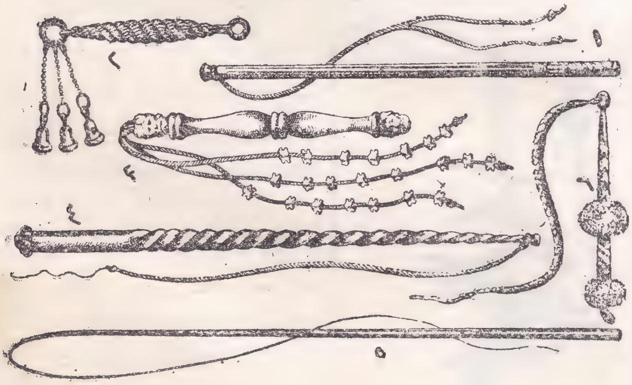

(قامچی)

١ ــ قدیم رومااراباجیلرینه مخصوص . ٢ ــ اوجلری قورشونلی (رومالیلره مخصوص) . ٣ ــ آشیقلی (رومالیلره مخصوص) . ٤ ــ یوک آراباجیلرینه مخصوص . ٥ ــ بینک آراباجیلرینه مخصوص . ٦ چوجقلره مخصوص .

چاله قامچی == متصل قامچی چالهرق ، حیوانی سرعتله یورودهرك .

قامچی قانج == اکسز برنوع قلبچ .

قامچی قویروق == قیلسز قویروق || قیلسز قویروغی اولان کدی وسائره .

قامچیلامق == قامچی چالمق ، قامچی اورهرق سورمك § شدتلی روزکار ویا یاغمور یوزه چارپمق § برایشی تعقیب وتسریع ایله مجراسنده دوران ایتدیرمك .

قامش [ت ، س] وحیدالفلقهدن نجیلیه فصیلهسنه منسوب صولاق محللرده تنبت ایدن ایچیبوش ، سطحی بوغملی بوشاق نبات ، قالین ساز .

(قامليا)

قاموس [ع ، ص] دکزك اورته‌سی ، اوقیانوس ، وسط البحر § مفصل لغت کتابی . محیط اللغات : قاموس عثمانی .

قامه [ت ، س] ایکی طرفی کسکین واوجی سیووری ، قینی ایچنده محفوظ بیوجك اکلی بیچاق ، آلت جارحه § مفصل § بعض لعبیاتده یکیلن آدمك یوزینه سوریلان ایس ویا مرکب لکه‌سی .

قامه باصمق = اویونده یکمك ، مغلوب ایتمك ، غلبه چالمق § تخته وسائره‌یی یاروب آچمق ایچون اوجی اوشیشك یاریغه صوقیلوب چاقیلان تخته ویا دمیر طاقوز § دیواره قاقیلان بیوجك تخته چیوی ، سیکل .

بالطه قامه‌سی = بالطه‌نك سیووری طرفی .

طوپ قامه‌سی = طوپلرك قویروقلرنده اولوب قپاق وظیفه‌سنی ایفا ایدن برآلت .

قان [ت ، س] انسان وحیوانك طمارلرنده جریان ایدوب ادامهٔ حیاته باعث اولان قرمزی مادهٔ مایعه ، دم ، خون .

قان آرامق = قصاص طلب ایتمك .

قان آقمق = حرب وقتال وقوعبولمق .

قان آلمق = جراح ویا بربر آلت مخصوصه برینك طمارینی خفیفجه دلوب براز قان آقیتمق .

قان ایتمك = قتل جنایتنی ایقاع ایلمك .

قانلی بیچاقلی اولمق = آره‌لرنده خصومت وعداوت شدیده حاصل اولمق .

قانلی = قان ایدن ، قاتل ، جانی .

قان بهاسی = دیت .

قان آغلامق = پك زیاده متأثر ودلخون اولهرق شکایت ایتمك || الندن عاجز وبی‌تاب قالمق .

ایکی الی قانده = مفتری || پك مساعده‌سز ودار برزمانده بولنمش .

قان چناغی = چوق آغلامقدن ویا اویقوسز قالمقدن دولابی زیاده قیزارمش کوزدن کنایه .

قان صولانمق = قانك نسبت معینهٔ مایعیتنه خلل کلمك || فقرالدم .

قانه صوصامق = اجرای قتاله آرزوکش اولمق .

قانه صوصامش = کندی قتلنی ایجاب ایده‌جك حرکتده بولنان .

قانی صیجاق = سوکملی ، اسیتلی آدم .

قان طاشی = اوزرنده خفیف ، کوچوك قرمزی بنکلری اولان قویو یشیل ونسکلی برنوع طمارلی عقیق طاشی ـ که : مهروسائره یاپمغه یارار . [قدماءك زعمنه کوره : سیلان ایدن دمی دیکدیرمك خاصه‌سنه مالك ایمش .]

قان طرتمق = بعض اسباب تأثیراتیله خسته ـ نبضی طوره‌رق ، وجودی صوغویه‌رق ـ وفات ایتمش ظن اولنمق || جانی تأثیر منظرهٔ جانیتله مبهوت اولوب شاشیرمق .

قان قاینامق = بری حقنده درونی بر شفقت ومحبت شدیده حس ایتمك || جوش خروشه کلمك .

قارداش قانی = برجنس نبات ، چیچك .

قان قورودان = عبد السلام دینلان ذات الفلقتین شعبه ـ سندن حماریا فصیله ـ سندن برنبات .

(قان قورودان)

١ ـ چیچکی .

قان قوصمق = چوق عذاب چکمك زیاده سیله مضطرب اولمق .

قانه کیرمك = سبب موتی اولمق .

قان یوتمق = زیاده اذیت چکمك .

ایچندن قان کیتمك = زیاده معذب ومتألم اولمق .

قانامق = برعضودن قان آقمق ، قان چیقمق .

قاناتمق = برعضودن قان چیقارمق || برعضودن قان چیقمسنه سبب اولمق .

بوروں قانه‌مقسزین = بلاوقوعات ، بلاحرب .

قانلانمق = قانه سورنمك ، قان ایله ملمع وملوث اولمق . || قاتل ، جانی اولمق .

دلی قانلی = شاب ، شاب امرد ، کنج ایریسی .

صیجاق قانلی = مونس سویملی .

صوغوق قانلی = غیرمونس ، سویمسز || تلاشسز ، متأنی قیدسز || بالقلر کبی دمی حار اولمیان حیوانات .

قان صوغوق = سویمسز آدم .

قان قاریشمق = صهریت .

قاناپه [ج ، س] { Canapé } ایکی باشلی ، آرقه‌لی بتون سدیره ، ایکی اوچ کشینك اوطورمسنه مساعد بیوك قولتوق .

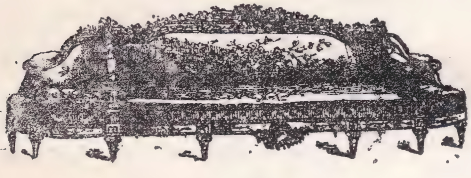

(قاناپه)

قاناره [ت ، س] سلخخانه .

قانال [ج ، ص] [قال]

قانبوز [ت ، ص] [قنبور]

قانتارمه [ت ، س] صولوقسز آغیر کم § حشری آتلرك آغزینه اورودقلری دمیر .

قانجه [ت ، س] اوجی چنکللی کوندو ، یانغین قانجه‌سی ، قایقجی قانجه‌سی § اوجی چنکللی شی .

قانجه باش = قاره دکزده ایشلر واکثریا کراسته نقل ایدر برنوع کمی .

قانجالامق = قانجه آتارق طوتمق || مسلط اولمق .

قانجه‌یی طاقمق = یاپیشوب آیرلمامق ، مسلط اولمق || پشنه دوشمك ، تعقیب ایتمك .

قانجیق ـ قانجوق [ت ، ص] دیشی § دونك طبیعتلی ، حیله‌کار ، وفاسز ، افعال واقوالی شایان اعتماد اولمیان .

قانجیقلق = خباثت ، حیله‌کارلق ، دونککلك .

قانچلار [ج ، س] شهبندرخانه مدیر ویا کاتبی .

قانچلاریه == شهبندر خانه نزدنده کی قلم ویا دائره .

قاندری، [ت ، س] سپتجی سوکودی، سپت ، حصیر اورمکه یارایان بر نوع ساز .

قاندرمق [ت ، مص] اقناع § ارضا § اقفا § طویوردق § ذهنی چوب آلداتمق ، اغفال ایتمك .

قاندیرمه / قاندیریش = اقناع ، ارضا || اغفال .

قاندلیسا [ج ، س] (بحریه) سرن اوچبوقلری محللرینه قالدیروب آشاغی آلمغه مخصوص خلاط دونانیم .

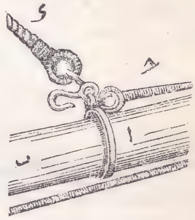

(قاندیلیسا ترتیباتی)

ا – قاندیلیسا صاپانی . ب – سرن . ج وارده‌ره‌له . د قاندیلیسا .

قاروله قاندیلیساسی == کیزک چناندن واندەنك قاروله یقاسنه اوریلان پالانغه .

قانط [ع ، ص] نومید ، مأیوس ، مقطوع الامل .

قانع [ع ، ص] قناعت ایدن ، حالندن ، مظهرندن خشنود اولان .

قانغال [ت ، س] ایپ ، تل کبی اوزون شیلرك چوریلوب چورکلنه‌رك آلدیغی دائروی شکل ، طوره § بوو جهله بر شکل آلان شیئك هر چوریسی : بش قانغال تل .

قانغال ایتمك == چوریم چوریم دیوشیرمك .

قانغال دیکنی == دره‌نك سووب یدیکی دیکنلی برجنس نبات

قانغاللانمق / قانغاللاشمق = ایپ تل ، چورکله‌مه اولەرق طوپلانمق .

قانغاللی == قانغال شکلنده اولان .

قانغرن [ج ، س] بر اعضانك التیامپذیر اولمیه‌جق و دیکر اعضایه دخی سرایت ایده‌جك صورتده چورومسی .

قانیقمق [ع ، مص] قانعق ، طویمق ، استغنا حاصل ایتمك .

قانون [ت ، س] قاعده ، قضیهٔ کلیه : قانون ریاضی ، قانون اخلاق § عادت ، رسم ، اصول ، دأب قدیم § فارابینك اختراعکرده‌سی اولان برنوع ساز § (حقوق) برحکومتك صلاحیتدار مقاماتندن صدور ایتمش عموم حقنده مجبوری الاجرا اوامر ونواهی § قوهٔ قانونیه‌نك براعلان رسمیسی اولوب انکله اصول ادارهٔ داخلیه ومصالح عامه حقنده جمعیتجه مجبوری الاجرا قواعد وضع اولنور § اشبو قواعدی شکل ومحتوی اولان کتاب . [جمعی قوانین کلیر .]

قانون الٓهی == من قبل الرحمن وضع وانزال بیوریلان اوامر ونواهی سبحانیه ، شریعت .

قانون اراضی == (حقوق) اقسام معینهٔ اراضی‌یه حق تعلق ایدنلردن هربرینك حقوقنه دیکرینك ویا افراد سائره‌نك وقوع تجاوز وتعرضنی مانع بعض قواعد وضوابطی شامل قانون خصوصی § حالات مماثله‌ده اجرا اولنور دائمی وطرد برفعل .

قانون طبیعت == (حکمت) برحادثه ایله اول حادثه‌نك سبب مولدی بیننده اولان نسبت ثابته وغیر متحوله .

قانون شناس == دقایق قانونیه‌یه واقف آدم .

حرکت متحولهٔ منتظمه قانونی == (میخانیق) ازمنهٔ متساویه ومتعاقبه‌ده قطع ایلدیکی مسافه برقاعدهٔ ثابته‌یه توفیقاً تزاید ویا تناقص ایدن بر متحرکك تابع اولدیغی قانونلر – که : « سرعتله زمانله متناسباً تزاید ویا تناقص ایدر . » و « قطع اولنان مسافه صرف اولنان زمانك مربعیله متناسبدر . » حکمندن عبارت ایکی قاعدهٔ قطعیه‌دن عبارتدر .

قوهٔ عن المرکزیه قانونی == (ماکنه) بر حرکت دائرویه ایله حصوله کلن قوهٔ عن المرکزیه‌نك تابع اولدیغی قانونلر – که : « قوهٔ عن المرکزیه سرعتك مربعیله متناسبدر . » و « کتله و سرعتلری مساوی اولان جسملرك قوهٔ عن المرکزیه‌لری رسم ایلدکلری دائره‌لرك نصف قطرلریله معکوساً متناسبدر . » دن عبارتدر .

سقوط اجسام قانونلری == (حکمت) اجسام ساقطه‌نك تابع اولدیغی قانونلر – که ، بروجه آتی اوچ عدده‌دن عبارتدر :

۱ – « هر جسم خلاده مساوی سرعتله سقوط ایدر . »

۲ – « خلاده سقوط ایدن بر جسمك قطع ایلدیکی مسافات بونلرك قطعی ایچون مبدأ حرکتدن اعتباراً صرف اولنان زمانك مربعیله متناسبدر . »

۳ – « خلاده سقوط ایدن بر جسمك سرعت متناسبه‌سی مبدأ سقوطدن اعتباراً مرور ایدن زمان ایله متناسبدر . »

رقاص قانونلری == رقاصك تابع اولدیغی شو اوچ قانوندر :

۱ – « وسعت رقصلری ۳ ، ٤ درجه‌یی تجاوز ایتمیان عین رقاصك عین بلده‌ده اجرا ایلدیکی رقصلر متساوی الزمان در . »

۲ – « هرنه کی ماده‌دن معمول اولورسه اولسون مساوی طولده اولان رقاصلرك خلاده وعین بلده‌ده اولان مدت رقصلری طوللرینك جذر مربعیله متناسبدر . »

۳ – « ارضك مواقع مختلفه‌سنده رقص ایدن متساوی الطول رقاصلرك مدت رقصلری جاذبهٔ ارض شدتنك مواقع مذکوره‌ده اولان شدتلرینك جذر مربعیله معکوساً متناسبدر . »

مایعات قانونی / پاسقال قانونی == (حکمت) برمایع سطحك بر قسم مستویسی وزرینه اجرا اولنان هرهانکی بر تضییق کتلهٔ مایعدن مایع مذکوری حاوی اولان قابك جدارانك اقسام متساویه‌سنك هر برینه تمامیله منتقل اولور . » دن عبارتدر .

آرشمید قانونی == (حکمت) مایعات درونده مغطوس اجسامك موازنه‌سنه دائر آرشمید طرفندن کشف ایدلمش اولان شو قانون :

« برمایع درونده مغطوس هرجسم تبدیل مکان ایتدیردیکی مایعك وزننه مساوی اولەرق اوزره کندی وزنندن غائب ایدر . »

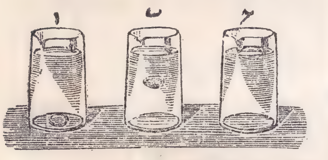

(آرشمید قانونی)

۱ – بر تازه یمورطه طاتلی صودن چوق کثیف اولدیغندن دیبنه چوکر . ب – آز طوزلو صودن دخی کثیف اولدیغندن اورته‌ده قالیر . ج – چوق طوزلو صودن آز کثیف اولدیغندن سبح ایدر .

ماریوت قانونی == (حکمت) بر غازك کتله‌سیله او غازك متحمل اولدیغی تضییق بیننده کی اولان نسبت حقنده (ماریوت) نام حکمتشناس طرفندن کشف ایدلمش شو قاعدهٔ اساسیه :

« درجهٔ حرارت ثابت اولدیغی حالده مختلف تضییق تحتنده بولنان هر هانکی برغاز کتله‌سنك اخذ ایتدیکی حجملر او تضییقلر ایله معکوساً متناسبدر . »

نوتون قانونی = (حکمت) حرارت شعاعیه‌نك تابع اولدیغی قاعدهٔ اساسیه حقنده ریاضیٔ شهیر (نوتون) طرفندن کشف ایدلمش اولان آتیده‌کی قانونلر :

۱ – « برجسم حار هر طرفندن هر استقامته دوغری حرارت نشر ایدر . »

۲ – « بر واسطهٔ متجانسه دروننده حرارتك انتشاری خط مستقیم اوزره اولور . »

۳ – « حرارت شعاعیه خلاده دخی منتشردر . »

٤ – « حرارت شعاعیه‌نك شدتی محراقك درجهٔ مخروطیتیله متناسبدر . »

٥ – « حرارت شعاعیه‌نك شدتی مسافه‌نك مربعیله معکوساً متناسبدر . »

٦ – « برمجلا سطحك اوزرینه وارد اولان برشعاع حرارت زاویهٔ وروده مساوی برزاویهٔ انعکاس رسم ایدرك منعکس اولوب مذکور زاویه لردخی سطح عاکسه عمود اولان عین برمستوی اوزرنده بولنور . »

حرارت ذرویه قانونی = (حکمت) « کرك صلب وکرك مایع کافهٔ اجسام بسیطهٔ مختلفه ذارتك حرارت مخصوصه لری یکدیکره مساویدر . » قاعدهٔ اساسیه‌سی .

بقای طاقت قانونی = حرارتك حرکته وحرکتك حرارته تحولی قاعده‌سی .

جاذبهٔ عمومیه قانونی = (حکمت) « برماده دیکر ماده‌یی کتله‌لریله مبسوطاً ومسافه‌نك مربعیله معکوساً متناسب اوله‌رق جذب ایدر » قاعدهٔ ثابته‌سندن عبارتدر .

انتشار ضیا قانونی = (حکمت) ضیانك صورت انتشاری حقنده‌کی قواعد اساسیه – که : شواوچ قانوندن عبارتدر :

۱ « ضیا برواسطهٔ متجانسه دروننده خط مستقیم اوزره انتشار ایدر . »

۲ – « شدت ضیا مسافه‌نك مربعیله معکوساً متناسبدر . »

۳ « شمسك ضیاسنی نشر ویا اخذ ایدن سطحك میلیله تبدل ایدر . »

انعکاس ضیا قانونی = (حکمت) شعاعات حروریه‌نك صورت انعکاسی حقنده اولان آتیده‌کی قاعدهٔ اساسیه‌لر :

۱ – « زاویهٔ ورود ، زاویهٔ انعکاسه مساویدر . »

۲ – « شعاع وارد ایله شعاع منعکس سطح عاکسه عمود اولان عینی برمستوی اوزرنده بولنور . »

انکسار ضیا قانونی = (حکمت) انکسار ضیا حقنده (دهقارت) طرفندن کشف اولنمش شو ایکی قانون :

۱ – « عین واسطه‌لر حقنده وزاویهٔ ورودك جیبیله زاویهٔ انکسارك جیبی بیننده‌کی نسبت ثابته . »

۲ – « شعاع وارد ایله شعاع منعکس ایکی واسطه‌یی یکدیکرندن تفریق ایدن سطحه عمود اولان عینی مستویده بولنورلر . »

قانون تجارت = تجارك حقوقنه ، تجارت محکمه‌لرینك صورت تشکل ووظائفنه وامور تجاریه‌دن متولد دعاوینك فصلنه دائر احکام مخصوصه‌یی جامع قانون .

جزا قانونی | **قانون جزا** = (حقوق) موادجزائیه‌یه دائر احکامی جامع قانون کتابی .

قانون چاوشی = صنف عسکری‌یه منسوب اولانلرك منافیٔ نظام وتنبیهات حرکتده بولنمالرینه دقت ایتمك وبونلرك مرجعلرینه اخبار ایلمك وظیفه‌سیله مکلف اولان وبوینلرنده اصلی اوله‌رق (قانون) کلمه‌سی یازیلی برلوحه طاشیان اونباشیلر ویا اوقوریازلی چاوشلردن هربری .

قانوناً = قانون ونظامه توفیقاً || قانون ونظام اقتضاسنجه .

قانوننامه = برماده حقنده فقرات وقواعد مخصوصه‌یی حاوی رساله . (قانون) لفظی بومعنایی افاده ایلدیکندن (قانوننامه) تعبیری زائد وعبثدر .]

قانونی = قانونه منسوب ومتعلق || علم حقوقله مشتغل || قانون وضع وتأسیس ایدن || قانون دنیلان چالغی‌یی کمال مهارتله چالان .

طب قانونی = (حقوق ، طب) جرح وقتل وتعدیٔ اخلاق کبی جرم وجنایتلرك تشخیصی اصول وقواعدینی مبین علم – که : طبه ، هم حقوقه مربوطیتی واردر .

قانونیت = (حقوق) برقرارك قانون ونظام حکمنی اکتساب ایتمسی : قانونیتی تصدیق اولندی .

واضع قانون = (حقوق) قوای اصلیهٔ حکومتدن قانون وضع وتنظیمیله مکلف اولان قوت ، هیئت .

مقاومت هوا قانونی = (بالیستیق) طوپچیلقده نظردقته آلنان باشلوجه شو بش قاعدهٔ اساسیه :

۱ – « مقاومت هوا ، کثافت هوایه کوره تحول ایلر .

۲ – « مقاومت هوا ، مرمینك معروض مقاومت اولان سطحنك وسعت وامتدادینه ، استقامت حرکتنه نسبتله سطح مذکورك درجهٔ میلنه نظراً تحول ایدر . »

۳ – « اوزون مرمیات ایچون مقاومت هوا مرمینك سطح عرضانیٔ اعظمیسی وبناءً علیه چاپك مربعی ایله متناسباً تبدل ایدر . »

٤ – « کروی مرمیات ایچون مقاومت هوا بردائرهٔ عظیمه سطحیله ویاخود چاپك مربعیله متناسبدر . »

٥ – « مقاومت هوا ، سرعت مرمی‌یه نظراً تحول ایدر . »

اثنینیت قانونی = (هندسه) بری اشکال هندسه‌یه‌نك (مناسبات ترسیمیه‌لری) بیننده ودیکری اشکال مذکوره‌نك (مناسبات مقداریه‌لری) میاننده موجود اولان ارتباطه دائر کشف ووضع ایدلمش اولان شوایکی قانونلردر :

۱ – « کیف مایشا برطرزده بولنان برشکل هندسی ؛ عددی غیرمحدود اولان اصول ترسیماتدن بری واسطه‌سیله شکل اخره قلب وتحویل اولنه‌بیلورکه : بوشکل اخیرده‌کی نقاط شکل اصلیده‌کی سطوحه وسطوح نقاطه وخطوط خطوطه توافق ایدر . »

۲ « یکدیکره مناسبات متقابله ایله مربوط ایکی شکلدن برنجیسنده برخط مستقیم اوزرنده کائن دورت نقطه ایکنجیسنده عین خط مستقیمدن مرور ایدن دورت مستوی‌یه تقابل ایدرکه : بونلر بیننده‌کی (نسبت مضعفه) نقاط اربعهٔ مذکوره میاننده‌کی (نسبت مضعفه) یه مساویدر .

قاناویچه [ج ، س] چوال ومندر یوزی وسائره امرلنه یارایان قالین وسیرك کنویر بزی § یوك ایپلکلیله نقش ایشلمکه مخصوص سیرك طوقومه‌لی وسرت قولالی بز § بو بز اوزرینه یوك ایپلکلیله ایشلنمش نقش .

قانغورو [ج ، ص] (حیوانات) ذات الثدیانك عدیمة المشیمه فرقه‌سندن وذات الکیسیه‌دن آوسترالیاده بولنور ، بطننده یاورولرینی طاشیدیغی برکیسه موجود ، زیاده چوبك وفعال ، اتی لذیذ ، دریسندن کورك ایچون استفاده ایدیلیر برحیوان .

قانَه [ج ، س] (بحریه) كمینك ثقلتنه كوره صویه باتان قسمنك درجاتنی كوسترمكه مخصوص اولەرق باش وقیچ بودوسلامەلری اوزوینەقونیلان رقملر ـ كه : قدم اعتبارلیەدر .

قاو [ت ، س] چاقمق طاشنه بر دمیر پارچەسیله اوریلەرق چیقان شراره ایله طوتشدیریلان یعنی احتراقه پك صالح اولان قورو شی ـ كه : بعض آغاجلرك قابوقلرندن اعمال ایدیلور .

قاو كبی = پك قوری ، خفیف ، چوروك شیدن كنایه .

قاواطه [ت ، س] یكپاره آغاجدن اویولمش قاب ، تكنه .

قاواق [ت ، س] صاقی همان بوداقسز دنیلەجك درجەده دوز وپك یوكسك آغاج ـ كه : اكثریا صولاق یرلرده یتشور ، شجرالحور .

ذهن قاوراـق = آكلامق ، ذهناً احاطه ایتمك .

قاورامه
قاورایش } = قاپمه ، یاقه لایش ‖ احاطه .

قاورماج [ت،س] قاورولمش قوری بغدای .

قاورمق [ت ، مص] قیزغین آتشده طاوه ایچنده برشی قورو نجه یه قدر پیشیروب قزارتمق : قهوه قاورمق ، ات قاورمق ، صوغان قاورمق .

قاورولمق = قزارلمق ، اوزری قزاره‌جق صورتده پیشیرلمك ‖ یانمق ، حرارتدن قورومق ‖ نشو ونما بولەمامق ، بودور قالمق .

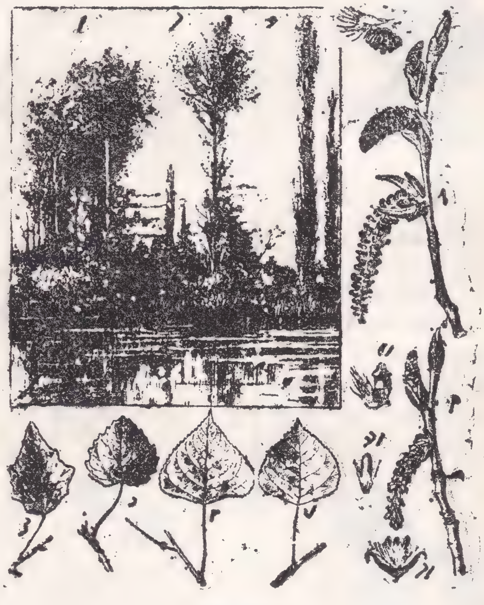

(قاواق آغاجی)

١ ـ آقجه قاواق آغاجی . ٢ ـ سیاه قاواق آغاجی . ٣ ـ اهرام شكلنده قاواق . ٤ ـ بیاض قاواغك یاپراغی . ٥ ـ سیاه قاواغك یاپراغی . ٦ و٧ ـ اهرام شكلنده‌كی قاواغك یاپراغی یاپراغی . ٨ ـ سنبل مذكر . ٩ ـ سنبل مؤنث . ١٠ ـ مذكر چیچك . ١١ ـ مؤنث چیچك . ١٢ ـ میوه . ١٣ ـ بزر .

قاواقلق = كثرتله قاواق آغاجی بولنان محل .

قاووت [ت ، س] قاورولمش اون ، قاورولوب دوكلمش نخود ، نخود اونی ، سویق .

قاورامق [ت ، مص] قاپمق ، یاقه‌لامق § صارمق ، احاطه ایتمك ، احتوا ایلمك .

قاورمه [ت ، س] بالخاصه ینلمك ویا قیش ایچون حفظ اولنمق اوزره كندی یاغنده قاورلمش ات یمكی ، ات .

قاورق [ت ، ص] قاورولمش ، یانمش § بویویه‌مامش ، نشوونما بوله‌مامش ، بودور .

قاوشاق [ت ، س] ایكی ماه جارینك برلشدیكی محل ، ملتقی : قورنه ، فرات ودجله نهرلرینك قاوشاغیدر .

قاوشمق [ت ، مص] برلشمك ، بر یره كاوب ، التصاق ، اتصال پیدا ایتمك § كوروشمك ، ملاقات ایتمك ، هم صحبت اولمق § غربتده بولنان برآدم اقربا واوداسنك نزدینه كلمك § یتشمك ، اولاشمق § ایكی اوچ بربرینه تماس ایتمك .

قاووق [ت ، س] وقتیله اجدادمزك كیدكلری اوزری صاریقلی ، ایچی پاموقلی باش كسوه‌سی .

قاووق صاللامق = مخاطبك اقوال وافعالنی مداهنه‌كارانه تصدیق وتحسین ایلمك .

طاقاووق = مداهن ، متبصبص ، طفیلی ، برینك مزاجنه كوره حركتله توجهنی قزانمغه واوسایەده منفعت ذاتیه‌سنی تأمین ایتمكه چالیشان آدم .

قاره قاووق = هندبا .

قاووقلق = وقتیله اوزرینه قاووق قویمق ایچون قوللانیلان برنوع آصمه‌راف .

سیدیك قاووغی = مثانه .

قاوون [ت ، ص] ذات الفلقتین شعبه‌سندن قثائیه فصیله‌سنه منسوب حشیشی وسنوی بر نباتك لذیذ ، بویوك ، یووارلاق میوه‌سی .

(قاوون)

ا ـ عضو تذكیر مقطعی .
ب ـ عضو تأنیث مقطعی .
ح ـ میوه‌سی .

جیب قاوونی = دیار بكرده حاصل اولور غایت الغایه لذیذ بر جنس كوچوك وسریعاً چورومكه مستعد قاوون .

مغنیسا قاوونی = مغنیسادن كتیریلور برجنس نفیس قاوون .

قاوون ایچی = پنبه‌یه چالار صاری رنك .

آغاج قاوونی = [آغاج]

قاهر [ع ص] قهر ایدیجی ، ایدن ، محوایلیان

قاهرالسموم = پاد زهر .

قاهرلاشرار = اشراری قهروتنکیل ایدن .

قاهره = [لغتچهٔ اعلام]

قایار [ت ، س] بوزاوزرنده یوروکه مخصوص چنکللی نعل .

قایارلامق } **قایاراتمق** = آتك اوزایان طرناقلرینی دورلتماك ، نعلنی یرلشدیرمك .

قایاغان [ت ، س] طبقه‌لره منقسم برنوع طاش ، آردوواز .

قایپاق [ت ، ص] قایجی ، قایان ، صیویشیق .

قایدیراق [ت ، س] چوجوقلرك اوفاق طوغله پارچه‌لرینی بر شکل مخصوصده دوزه‌رك وآره‌لرندن تك آیاقله صیچرایه‌رق اوینادقلری براویون .

قایدیرمق [ت ، مص] قایمسنی موجب اولمق .

آیاغنی قایدیرمق = موقعندن دوشورمك ، باعث نکبتی اولمق .

قایش [ت ، س] کاوساله دیلمی که : بربرلرك اوزرنده اوستوره بیله‌مسنه ، بله قوشاق کبی باغلانمغه ، اکر طاقمنده قولانلری طوقه‌یه ربط ایتمك ، دوربین ، طبانجه ، قلیج ، چانطه کبی شیلرك بوینده حمائل واوی آصلمسنه ویا بونلرك بله ربط اولنمسنه یارار .

قلیج قایشی = قلیج باغی ، قلیجك حلقه‌لرینه مربوط اولوب برکچی بله باغلانان ویا حمائل کبی اوموزدن آصیلان کاوساله‌دن معمول باغ .

قایش کبی = قوپاردلمسی کوچ اوشاق شی .

قایش بالغی = دستره بالغنك برجنسی .

قایش قناد = (حیوانات) طیور متسلقه‌دن آمریقایه مخصوص برقوش .

(قایش قناد)

قایش قیران = (نباتات) ذات الفلقتین شعبه‌سندن بقلیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات . کوکلری اوزون ومقاوم اولوب تارلا حفریاتی اشکال ایدر . یاپراقلرینی بارکیر وکچیلره یدیورلر .

(قایش قیران)

قایصی [ت ، س] (نباتات) صنفنه منسوب یعنی چکردکلی برمیوه اولوب تقطیر ایله (راتافیا) دنیلن بر ایچکی چیقاریرلر . [زردالینك بیوکی واك ایی جنسی اولان بو میوه غایت لذیذ اولوب رچل وشروب وخوشابی پك قیولدر .]

قایصی کلی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن وردیه فصیله‌سنه منسوب اوروپاده زرع اولنور برنبات .

(قایصی کلی)

قایصی آغاجی = (نباتات) ذات الفلقتین شعبه‌سندن وردیه فصیله‌سنه منسوب برآغاج . میوه‌سی غایت مقبول وچیچکلری قره‌اول (Créol) دنیلن برقوقو نشر ایتمکله ممتازدر . [کوکدن ضمغ آقار .]

(قایصی آغاجی)

قایغانه ـ قایغنه [ت ، س] چالقانوت یاغده پیشیرلمش یوزطه ، اوملت .

قایغو [ت ، س] غائله ، اندیشه ، تاسه ، دوشونجه .

اون یدنجی عصرده قلیج قایشی — اون ایکنجی عصرده قلیج قایشی — سنجاق قایشی — ترنپت قایشی

قایغوسنی چکمك == غائله‌سنی چکمك ، اندیشه ایتمك .

قایغولی == مکدر ، غمناك ، محزون.

قایغوسز == لاقید ، لاابالی ، فارغ البال ، برشیئه دوشونمز ، اوزونه مال ایتمز آدم ، کیش یورکلی .

قایِق [ت ، س] صو اوزرنده قایوب کیدن اوزونجه و طارجه تکنه .

پیاده قایغی == پك خفیف اینجه ، اوزون بر جنس قایق .

بازار قایغی == اودون وسائر احمال ثقیله طاشیان بیوك قایق .

بالق قایغی == بالقجیلره مخصوص بر جنس قبا قایق .

اوچ چفته قایق == اوچ آدم واسطه‌سیله تحریك ایدیلن قایق .

قایقجی == قایغی قوللانان ، کورك چکه‌رك قایغی تحریك ایدن آدم .

قایقخانه == (غلط) ساحلده قایغك ایچنه چکوب باغلاندیغی محفوظ محل.

قایماق [ت ، س] سودك مادهٔ دسمه‌سی اولوب صاغلدقدن (٢٤) ساعت صکره سودك سطحنده قایوق طرزنده تشکل ایدر . زبد § هرشیئك الك ایی قسمی ، خلاصه‌سی ، زبده‌سی .

قایماق کبی == پك لذیذ || پك بیاض || پك نفیس .

کیرج قایماغی == (کیمیا) قلور رایحه‌لی ، خریف وتیز لذتلی ، سوده منحل بیاض بر سفوف .

قایماقلانمق == اوستنده قایماق باغلامق.

قایماقلی == قایماقله یاپیلمش ، اوزرنده ، ایچنده قایماق اولان .

قایمق [ت ، مص] صیرلمق ، مجلا بر سطحك اوزرندن صیریلوب دوشمك ، ذلق § سورچمك .

کوز قایمق == کوز بر طرفه متوجه اولمق .

دیل قایمق == سورچ لسانده بولنمق ، سهو ، خطا ایتمك .

قایین [ت ، س] (نباتات) [آق کورکن] ذات الفلقتین شعبه‌سندن بلوطیه فصیله‌سندن ، اورمان آغاجلرندن ، برچوق نوعی مارانغوزلقده مستعمل بر آغاج. یاقیله‌رق الده ایدیلن قطرانك تقطیرندن (قره اوزوت) دنیلن طبابتده مستعمل برماده استحصال اولنور .

(قاین آغاجی)
ا - سنبل زهر مذکر .
ب - سنبل زهر مؤنث .
ج - میوه .

قینجی == قاین آغاجی انواعندن خیار شنبریه فصیله‌سندن برآغاج . ارغوان آغاجی دخی دنیلور .

(قینجی)
ا - میوه

قایِن [ت ، س] زوج ویا زوجه‌نك برادری.

قاین آنا / قاین والده } == زوجك و یا زوجه‌نك والده‌سی .

قایناق [ت ، س] یردن قاینایه‌رق چیقان صو ، پیکاری § ایکی شیئك یاپشدقلری یر .

قاینامق [ت ، مص] مایع برشی آتش اوزرنده فیقر فیقر ایتمك ، غلیان ایلمك § صیجاق صویك ایچنده پیشمك § فوران ایتمك § برلشمك ، یاپشمق § واحت طورمامق ، جوش وخروشده اولمق § صویك ایچنه باتمق § محو ونابدید اولمق .

قیناء == غلیان .

قایناشمق == برلشمك ، امتزاج ایتمك || مناسبات قویه پیدا ایلمك .

قایناشدیرمق == برلشدیرمك ، امتزاج ایتدیرمك .

قایِرمق [ت ، مص] تصاحب وحمایه ایتمك ، صاحب چیقمق ، طرفدارلق ایتمك § برخدمت ومنصبه نصب وتعیین ایتمك .

قاف مفتوحه

قَبا [ت ، ص] حجمی بیوك ، ایری § شیش ، تومسك § ظرافتسز ، تربیه‌سز آدم § عادی ، غیرمصنع ، بیاغی شی § تربیه‌یه مغایر فعل ویا قول.

قبا طایی == زوربا ، جسور طاسلاغی.

قبالاشمق == قبا اولمق .

قبا طاسلاق == قبا صورتده ، ایشك تفرعاتنه کیریشمکسزین یالکز صورت عمومیهٔ قیاسیه‌سی .

قبا صبا == تربیه‌، آدابه منافی سوز.

قبالق == ظرافتسزلك ، تربیه‌سزلك || عادیلك .

قبا یونجه == ذات الفلقتین شعبه‌سندن بقلیه فصیله‌سنك فراشیه قبیله‌سنه منسوب انواعی آسیا وآمریقاده بولنور بر نبات .

قَباء [ت ، ص] دیبه ، لباس ، قفتان ، جامه .

قباچه == انتاری دنیلن لباس .

قبای آهنین == دمیر لباس ، زره .

قبائل [ع ، س] طائفه ، جماعت معناسنه اولان (قبیله) نك جمعی : رؤسای قبائل ، قبائل بدویه ، قبائل عرب .

قَباحَت [ع ، س] { فى الاصل چركينلك معناسنه‌در . } صوچ ، قبا عمل و حركت ، فعل كريه § قصور ، تكديرى مستلزم خطاء .

§ (حقوق) قانوناً معاملهٔ تكديريه‌يى استلزام ايدن افعال ـ كه : يكرمى درت ساعتدن بر هفته‌يه قدر حبس ونهايت يوز غروشه‌قدر مجازات نقديه‌يى موجبدر .

قباحت ايتمك ═ قصور ، خطا ايتمك .

قباحتسز ═ بيگناه ، صوچسز ، معصوم .

قباحتلى ═ قباحتى اولان ، مجرم ، متهم .

قَبارتمَق [ت ، مص] برشيئك ثقلتنى آرترمقسزين جسمنى ، حجمنى بيوتمك § كوشتمك: طوپراغى قبارتمق § آرترمق ، تزييد ايتمك ، حسابى ، حساب يكوننى بيوتمك § چيقنتدى پيدا ايتديرمك .

قولاق قبارتمق ═ دقتله ديكله‌مك ‖ حيوان برشيدن اوركه‌رك قولاقلرينى ديكمك .

قبارتمه ═ ترسندن قاقه‌رق ياپيلمش چيقنديلى يازى ، خط ، نقش وسائره .

قَبارجِق [ت ، س] صوينك سطحنده ياغمور طامله‌لرندن وسائره‌دن حاصل اولان هوا ايله مملو ، نصف كره شكلنده حباب § درونى ايرين ويا قان ايله طولواوله‌رق بدنك برطرفنده ظهور ايدن سيويلجه .

قَبارمَق [ت ، مص] ثقلتى آرتمقسزين حجمى بيومك ، شيشمك § آرتمق ، تزايد ايتمك § چيقندى پيدا ايلمك § هندى كبى حيوانلر توبلرينى اوپرده‌رك شيشمك § اكشيوب كوپوره‌رك يوقارى قالقمق ، تخمر ايتمك § طلغه پيدا ايتمك § چوخه كبى شيلرك خاوى قالقوب دوزلكى زائل اولمق § بولانمق ، قاريشمق § تفاخر ايتمك ، غرور كوسترمك .

قولتق قبارمق ═ مفتخر اولمق ، مغرور اولمق .

قَبارَه [ت ، س] باشى محدب بياض ويا صارى چيوى ـ كه : تزيين ايچون قنه‌په‌لره وسائره‌يه‌قاقيلور

قباره‌لى ═ اوزرينه قباره چاقيلى ، قباره‌لر ايله مزين اولان .

قَبارِيق [ت ، ص] قبارمش ، شيشمش ، اوفورلمش ‖ چيقنديلى .

قَباق [ت ، س] قاوون ، قارپوز وخيار جنسندن وسبزه انواعندن مختلف‌الجنس برنوع ايريجه ثمره .

ساقز قباغى ═ تازه يش الك كوچك قباق .

آصمه قباغى ═ چارداق اوزرنده يتشور اينجه ، اوزون برجنس قباق .

بال قباغى ═ قيشين يئيلور ، طاتلى مدور برجنس قباق ‖ طاتسز ، قبا ، احمق آدم .

حلواجى قباغى ═ پك ايرى ويوارلاق برجنس قباق كه : قيشين يئيلور .

صو قباغى ═ ايچى بوش وغير منتظ جه برجنس قباق ـ كه : قورونجه قوالتقلره باغلنوب يوزمك ايچون دكز حماملرنده قوللانيلور .

چركس قباغى ═ بيضى‌الشكل قرمزيجه برنوع قيش قباغى .

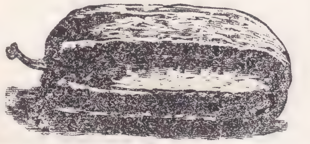

(چركس قباغى)

باروت قباغى ═ باروتلق ، باروت محفظه‌سى .

قباق باشنده پاتلامق ═ بر ايشك زيانى ، مسئوليتى كنديسنه راجع اولمق .

قباق طادى ويرمك ═ بيقديرمق ، اوصانديرمق .

يالين آياق باشى قباق ═ باشى ، آياغى چيپلاق اولان ‖ باشى آياغى كسوه‌دن عارى اوله‌رق .

قباقجى ═ قباق صاتان آدم .

قباق فستقى ═ ذات‌الالقاح منطوره‌دن عرية‌البزور صنفندن صنوبريه فصيله‌سنه منسوب وآمريقايه مخصوص برنبات .

قَبالَه [ع ، س] التزام تمسكى § حجت قاضى § موسويلرك كندى جماعتلرينه عائد اولمق اوزره ات كبى بعض مستهلكاتدن ويردكلرى رسوم .

قَبّان [ع ، س] { زبانزدى: قپان‌در وفارسى (كپان) ك معربيدر . } بيوك برنوع ترازى ـ كه : اكثريا پوسته و شمندوفر اداره‌لرنده نقل ايديله‌جك يوكلرى ومغازه‌لرده بعض اشياى ثقيله‌يى وزن ايچون استعمال اولنور .

قَبائِح [ع ، س] چركين ، قبا شى معناسنه اولان (قبيحه) نك جمعى .

قَبر [ع ، س] ايچنه موتى دفن اولنان محل ، مرقد ، مزار :

« كل سرقبرمده طور برلحظه‌اى سيمين بدن
نوردن برسرو ديكمشلر قياس ايتسون كورن »

قبرستان ═ مزارلق ، مقبره ، بر چوق مزارلرى حاوى محل .

قَبض [ع ، مص] پنچه ايله آلمق ، طوتمق ، اخذ ، تحصيل ايتمك § تسلم § ضبطايتمك § دورمك ، دوشيرمك § (اسهال) ك ضدى ، پكلك ، عملسزلك ، انقباض .

قَبضَه [ع ، س] بر طوتام ، بر آووچ شى ، بر ال طولديى :

« يارب نه كمال وكبريادر
برقبضه ترابه جان ويرسك »

§ پنچه : قبضهٔ تصرف :

« قبضهٔ تقدير كردكاروده‌يز . »

§ قليجك الده طوتيله‌جق يرى : قبضهٔ تيغ .

قَبقَبَه [ع ، مص] (ارسلان ، دوه وامثالى حقنده) كوكره‌مه ، حايقرمه : قبقبهٔ ابل ، قبقبهٔ شير .

قَبل [ع ، ظر] (اول) معناسنه ظرف زماندر . (بعد) مقابلى . اوك ، اول ، اوكده‌كى ، اولكى .

قبل‌الهجره ═ هجرت سنهٔ احمديه‌دن اول .

قبل‌الميلاد ═ ميلاد عيسى عليه‌السلامدن اول .

قبل‌الزوال ═ اوكله‌دن اول .

ماقبل ═ كچن ، كچمش ، اولى ، اولكيسى .

قَبورغَه [ت ، س] ☞ [قابورغه]

قَبول [ع ، مص] آلمق ، تلقى ايتمك { ماديات ومعنوياتده مستعملدر . } § رضا ، موافقت ، راضى اولمه § زيارته كلن برآدمى مجلسنه ، حضورينه آلمه : حسن قبول ، سوء قبول § تنزل ، اوتكاب ايتمك § آلوب قوللانمه ، اتخاذ واستعمال ايتمه : اوروپالولر دخى بزم شو عادتمزى قبول ايتديلر § سلوك وامتثال ايتمه : هندستانده پك چوق كيمسه‌لر دين اسلامى قبول ايتمه‌ده‌در .

§ (فقه) انشای تصرف ایچون ایجابدن صکره سویلنیلن سوزدرکه عقد آنکله تمام اولور.

قبول ایتمك = راضی اولمق .

حسن قبول = ممنونیتله تلقی ایتمك || زیارته کلن برآدمی معامله ٔ نوازشکاری ایله حضوره آلمه .

ایجاب وقبول = ☚ [ایجاب]

سوء قبول = (حسن قبول)ك ضدی.

قبوللانمق = کندینه مال ایدنمك || ضبط وغصب ایلمك .

معده قبول ایتمامك = تیکسنمك ، استکراه ایلمك .

قَبیح [ع ، ص] چرکین ونا سزا اولان شی ، فنا شی ، ناسزا حال ، خصوص .

قَبیل [ع ، س] جنسلری مخالف اشخاصدن مرکب جماعت ، طاقم: بوقبیلدن .

قَبیلَه [ع ، س] بر پدرك ذریتندن منشعب جماعت ، بر صویدن تورهمش خلق ، طائفه: [جمعی : (قبائل) کلیر : قبائل عرب]

قَپارُوز [ت ، س] فضولی وبادهوا آلنمش مال وسائره .

قَپاق [ت ، ص] ☚ [قاپاق] § (معماری) سطحی کنیش ، ثخنی آز اولان یاصی طاشلر .

§ (بحریه) اك فوقانی کوکرته‌سندن ماعدا برینك تحتنده مکمل ایکی بطاریه‌یی حامل اولان ایکنجی صنف سفینه ٔ حربیه .

قپاقلی = (فن اسلحه) جبخانه صندوقی .

قَپامَق [ت ، مص] آچیق بر شیئی اورتمك § برشیئك قپغنی ، قاپوسنی اورتمك ، سد وبند ایتمك § ستر وکتم ایلمك § یکلمز برحاله قویمق : یوللری قار قپادی § حبس وتوقیف ایتمك § معطل ایتمك § مسکوت عنه براقمق ، سوزینی اتمامك § طولدیرمق ، املا ایتمك § آچیق برحسابی طولدیرمق ، تسویه ایتمك .

کوز قپامق = کورمه‌مزلکه کلمك || اویومق || اولمك ، وفات ایتمك .

قپاتمق = (قپامق) فعلنی باشقه‌سنه اجرا ایتدیرمك .

قپاتمه = قپادلمش || فاحشه ، مترس || مزایده‌یه قونلمیوب کیزلیجه آلنمش اشیا وسائره .

قپامه = بول صوغانله پیشمش اتیمکی .

قپامه‌جی = اثواب وچماشیر وآیاق‌قابی کبی ملبوسات طاقمی صاتان اصناف .

قَپان [ت ، س] فاره وقوش طوتمغه مخصوص آلت ، طوزاق ، دام .

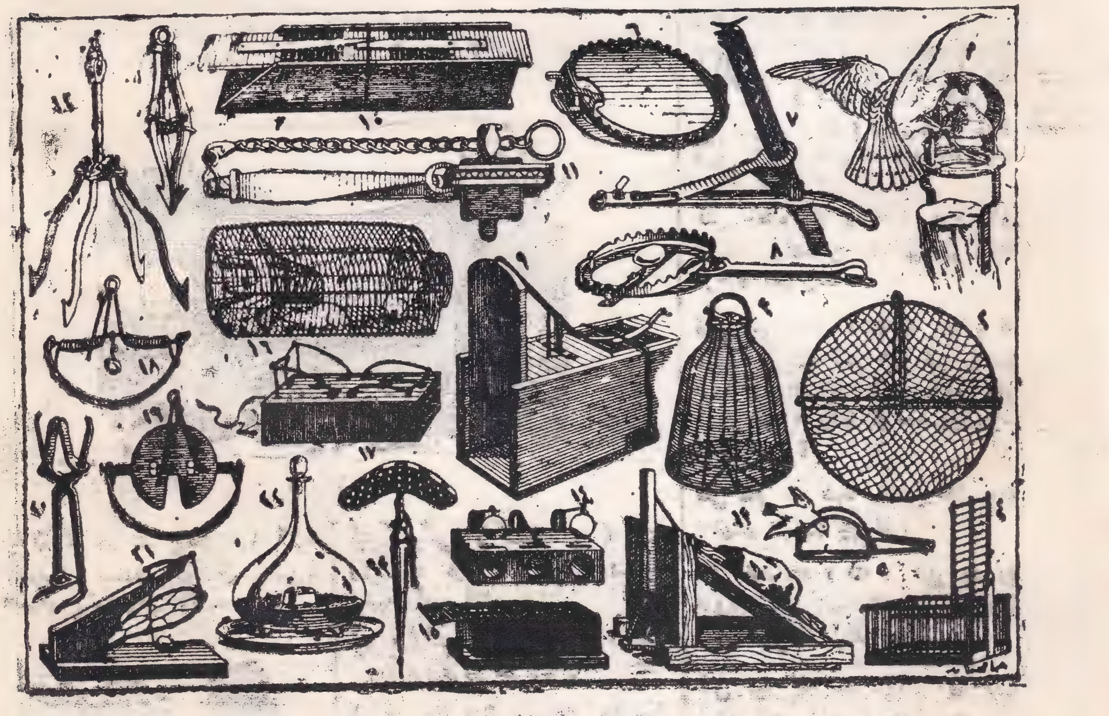

(قپان)

۱ ـ آو ایچون آلشدیریلان قوشلره مخصوص ؛ ۲ ـ کوچك قوشلره مخصوص پارلاق شبکه ؛ ۳ ـ آلا طوغان وآتماجه‌یه مخصوص ؛ ٤ ـ اوفاق قوشلره مخصوص طوزاق ؛ ٥ ـ اوفاق قوشلره مخصوص ؛ ٦ ـ پورصوق دینیلن حیوانه مخصوص تخته بالت ؛ ۷ ـ صو سمورینه مخصوص (قپالی) ؛ ۸ ـ کلینجکه مخصوص یورطه‌لی قپان ؛ ۹ ـ کوچك آکل‌اللحوم حیوانلر ایچون ، کیلوتین طرزنده ؛ ۱۰ ـ کدی قپانی ؛ ۱۱ ـ قورت ایچون (آتمله) دینیلن قپان (قپالی) ؛ ۱۲ ـ تیلکی‌یه مخصوص طوزاق (ا ـ کرلمش ، ب ـ طوپلانمش) ؛ ۱۳ ـ آکل‌اللحوم اولدیریجی طوزاق ؛ ۱٤ ـ دلیکلی فاره قپانی ؛ ۱٥ ـ تارلا فاره‌لرینه مخصوص تل قفسلی قپان ؛ ۱٦ ـ فاره‌لر ایچون بالق‌سپتی شکلنده قپان ؛ ۱۷ ـ فاره‌لر ایچون اولدیریجی قپان ؛ ۱۸ ـ تیون دینیلن فاره‌لره مخصوص مدور قوللی قپان ؛ ۱۹ ـ صانصار ایچون باسکوللی قپان ؛ ۲۰ ـ کوستبك قپانی (قوروللی) ؛ ۲۱ ـ تارلا فاره‌لریله تیونلر ایچون قپان ؛ ۲۲ ـ صراحی شکلنده سینکلر ایچون ؛ ۲۳ ـ تارلا قوشلرینی جلبه ایچون دیکیلن آینه‌لی دیرك .

قپانجه == (غلطدر) كوپك قرش‌قپانی.

قپانمق [ت، مص] آچیق شی قپالی اولمق § مدخلی سد وبندولنمق || اورتلمك || برمحله كیروب طول مدت اورادن چیقمامق || مقام استعطاف ویا شكرانده دیز چوكه‌رك ویا یوز اوستی یره دوشه‌رك یالوارمق: آیاقلرینه قپاندی || آتك آیاغی سورچوب باشی اوستنه دوشمك || وجودیله ستر واحاطه ایتمك: یاره‌لرك اوتنه قپاندی || جریحه التیام بولمق || هوا بلوطله ستر واحاطه ایدلمك || كوز مسدود اولمق.

قپانیق [ع، ص] هر طرفی مسدود، محاط، اطرافی قپالی، منظره‌سز § (هوا) بلوطلی، مغموم § قراكلقجه، مظلم.

قپلان [ت، س] ذات الثدیادنك آكل اللحوم فرقه‌سندن یرتیجی آفریقا وهندستانده چوق بولنور برحیواندر. كدی جنسلریله بیله غوغا ایدرلر. دریسی مقبول، صیدی مشكلدر.

قپو، طاش قپو، قلعه قپوسی، حرم قپوسی، سلاملق قپوسی § دائرهٔ رسمیه، مراجعتگاه عامه || بالخاصه باب عالی § طوله اویوننده مختلف یرلردن ایكی طاش اوینایوب ایكیسنی برخانه‌یه كتیرمك.

قپوسنی یاپمق == بر تكلیف ویا استرحامه ابتدادن مقدمه، وسیله تشكیل ایتمك.

قپو آچمق == یول آچمق، مثال تشكیل ایتمك.

قپوبی بیوك آچمق == چوق مصرف اختیار ایتمك.

آچیق قپو == هر كسك مراجعتنه گشاده اولان محل || خاندان اوی.

قپو چوقداری == هردائرهٔ رسمیه‌نك دیگر دوائر رسمیه‌ده‌كی ایشلرینی تعقیبه مأمور آدم.

قپو قپو طولاشمق == هر طرفه مراجعت ایتمك.

(قپلان)

قپلان كدیسی == ذات الثدیادنك آكل اللحوم فرقه‌سندن آمریقای جنوبی‌یه مخصوص برنوع یابانی كدی.

(قپلان كدیسی)

قپو - قاپو [ت، س] هر نوع بنانك كیریلوب چیقیله‌جق محلی، باب، در: ایچ

قپو كهیاسی (كتخدایی) == ولایتلرك دوائر مركزیه‌ده‌كی ایشلرینی تعقیبه مأمور ذات.

قپو یولداشی == عینی‌الدینك خدمتنده بولنان اوشاقلردن هر بری.

قپوجی == دوائر رسمیه‌نك ویا بیوك كبار قوناقلرینك ویاخود مكتبلرك قپوسنده اوطوران بكجی.

قپوسز == برخدمت ومأموریتی اولمیان، بوشده گزن.

قپولاندرمق == آچیقده بولنان بر آدمی بریره یرلشدیرمك.

قپولانمق == آچیقده ایكن بریره یرلشمك، انتساب ایلمك.

قپودان [ت، س] { فرانسزجه (Capitaine) لفظندن محرفدر. } كمی رئیسی، كمینك اك بیوك آمری، سواری § بحریه‌ده قول آغالرینه ویریلن عنوان.

قپودان پاشا == وقتیله بحریه ناظرلرینه ویریلن عنوان.

قپودان دریا == (غلطدر) فیلو قوماندانی، آمیرال.

قپودانلق == كمی ریاستی، سواریلك || بحریه قول آغالغی || بحریه ناظرلغی.

قپودان كوپریسی == (بحریه) كمینك اثنای سیرنده قپودانلرك ویا نوبتجی ضابطلرینك ایفای وظیفه ایتدكلری محل. صوك سیستم سفائنده قپودان كوپریلری كمینك هر قسمنه قوماندا بورولری وتلغرافلری ایله مربوطدر.

قتالوغ [ج، س] (Catalogue) دفتر، دفتر اسامی، فهرست § كتاب اسملرینی حاوی دفتر.

قتل [ع، مص] اولدرمه، هلاك ایتمه، نفس انسانی‌یه تعلق ایدن جنایت.

قتل خطاء == (فقه) جرح وقتل قصدلری اولمقسزین برشخصی سهو وخطا طریقیله تلف ایتمك.

قتل سببی == (فقه) متعدیتك تسببی اوزرینه ترتب ایدن قتل [اذن اولی الامر اولقسزین طریق عامده حفر ایدیلن قویویه برشخصك دوشوب وفات ایتمش كبی.]

قتل عام == ضبط اولنان برمحلك بتون اهالیسنی قلیجدن گچیرمك.

قتل عمد == (فقه) قتلی مشروع اولمیان برآدمی آلت جارحه‌دن بریله عمداً وبغیر حق تلف ایتمك.

قتل شبه عمد == (فقه) قتلی مشروع اولمیان آدمی آلت جارحه‌دن بریله تلف ایتمك.

قتمر [ت، س] [redacted] [قاتمر]

قتولیك [ج، س، ص] پاپانك ریاست مطلقهٔ روحانیه‌سنه وحضرت عیسانك وكیل مطلقی اولدیغنه ایناننان خرستیان.

قتولیكلك == قتولیك مذهبی.

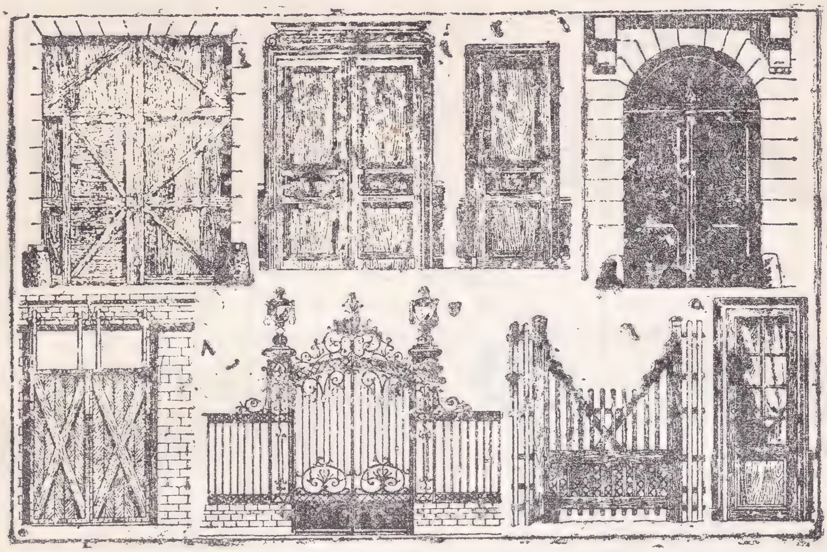

(قپو)

١ ـ بيوك صوقاق قاپوسى ؛ ٢ ـ تك قانادلى اوطه ودائره قاپوسى ؛ ٣ ـ چيفت قانادلى قاپو ؛ ٤ ـ آرابا قاپوسى ؛
٥ ـ جاملى قاپو ؛ ٦ ـ قفسكارى پارماقلقلى قاپو ؛ ٧ ـ دمير پارماقلقلى قاپو ؛ ٨ ـ متحرك قاپو .

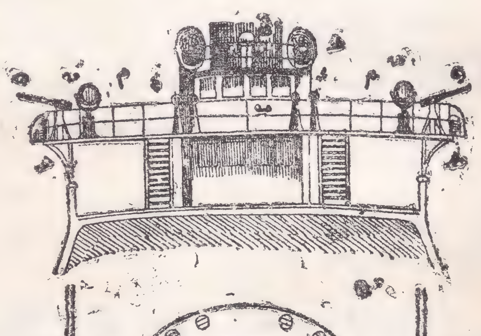

(قپودان كوپريسى) { مقطعى وپلانى }

م ، م ـ كوپرى؛ ب ـ دومن محلى؛ ح ـ حساب كوشكى ؛ ء ، ء ـ قوماندامشعرلرى؛
ه ، ه ـ پوردا فنارلرى ؛ ه ، ه ـ سريع آتشلى طوپ ؛ ى ، ى ـ الكتريق
پروژه كتورلرى ؛ ط ـ مانيقا ؛ ك ـ باجا .

قَتيل [ع ، ص] مقتول ، اولديرلمش ، كشته .

قَحْبَه [ع ، س] ناموسسزقادين ، زانيه ، دوشچى ، فاحشه § دوسچى طبيعتلى ، حيله كار ، دونك آدم .

قَحْط [ع ، مص] قيتلق ، قورواقلق ، قورا قلقدن محصولات يتيشه مامك .

قحط رجال == آدم قيتلغى .

قَدّ [ع ، س] بوى ، قامت : قد موزون :

قد بلند == يوكسك ، اوزون بوى .

قد وقامت == بوى بوص .

سرو قد == سرو كبى بويى اوزون اولان .

قَدائِف [ت ، س] ☛ [قطائف]

قَدَح [ع ، س] كاسه ، بارداق ، جام ، پياله ، صو وسائره ايچكه مخصوص قاب .

قدح آرقداشى == برابر هم بزم عشرت اولان .

قدحجه == كوچك قدح ، پيمانه || چيچك كاسى .

قدح پيما == شراب ايچن .

قدح شكن == قدحقيران || بدمست .

قدح مريم == ساقسى كوزلى دنيلن برجنس چيچك .

زرين قدح == ☛ [زرين]

قَدْح [ع ، مص] (مدح) مقابلی . عرضه ، نسبه دخل وطعن ایتمك § ذم ، طعن ، تعییب ایلمك .

قَدْر [ع ، مص] دکر ، مقدار ، قیمت ذاتیه § اعتبار ، حیثیت ، شرف ، حرمت .
« قدر زر زرکر شناسد قدر کوهر کوهری »
§ رتبه ، پایه ، درجه .

قدر دان }
قدرشناس } = قدر بیلیجی ، بیلن .

لیلهٔ قدر = رمضان شریفك یکرمی یدنجی کیجه‌سی – که : مدائح وفضائلی قرآن کریمده مصرحدر .

قَدَر [ع ، س] ازلدن ابده قدر جاری اولان احوال وشئونك لوح محفوظده صورت ثبوتی وجهله اعیان موجوداتده وقوعه کلن حکم کلیٔ الٰهی § صور جمیع اشیانك علم اعلاده وجه کلی اوزره ثبوتی § قضاء [۱] § طاقت ، قوت : قرنجه قدرنجه § طالع ، بخت .

قدریّه = (جبریه) مقابلی ، معتزله‌دن قدری انکار ایدن طائفه .

قدری = قدریه فرقه‌سنه منسوب اولان || قدره متعلق .

علی قدرالاستطاعه = کوجی ، قدرتی یتدیکی مقدارده .

علی قدرالامکان = امکان مرتبه‌سنده ، امکان دائره‌سنده .

قَدْرِیل [ج ، س] { Quadrille } ایکیسی بر طرفدن ، ایکیسی مقابل طرفدن اولهرق (ارکك وقادینه‌دن مرکب) دردر کشی ایله اوینانیلان برنوع آلافرانغه رقص .

قَدَّسَ [ع ، فع] (قدس) ماده‌سندن وتفعیل بابندن ماضی مفرد مذکر غائب اولوب اولیاء الله حقنده مستعمل دعا تعبیریدر .

قدس الله = جناب حق مقدس ، معزز ایتسون .

قدس الله سره = جناب حق سرینی مقدس ، معزز بیورسون .

قَدَم [ع ، س] آیاق ، پا :

« خاك اول که خدا مرتبه‌کی ایلیه عالی
تاج سر عالمدر او کم خاك قدمدر »

§ آدیم ، خطوه § اون ایکی پارمق مقدارنده اولان بعد طولانی ، یارم آرشینلق طول .

(قدم اعرج)

قدم اعرج = (طب) سوء تشکله دوچار اولوب طوپال قالمش قدم ، طوپال آیاق .

قدم نهاده = آیاق باصمش اولان ، بریره آیاغنی وضع ایدن .

ثابت قدم = فکرندن ، نیتندن دونمین ، ثبات ایدن .

قدملی = اوغورلی .

قدمسز = اوغورسز .

قدمیه = آیاق تری : اجرت قدمیه .

انکلیز قدمی = مترہ‌نك ثلثنه مساوی طول .

قدم کبیر = (طب) حدندن فضله بویویه‌رك برشکل معیوب اخذ ایدن قدم ، قوجه آیاق .

(قدم کبیر)

قدم کتیرمك = اوغورلی اولمق .

اصابع القدم = (طب) آیاغی ترکیب ایدن اوچ قسمدن آیاق پارمقلرنده بولنان کمکلر ، سلامیات .

رسغ القدم = (طب) سالف البیان اوچ قسمدن عظم کعب ایله عظم عقبی تشکیل ایدن یدی کمیك .

مشط القدم = (طب) بواوچ قسمدن آیاغك اورتنده بولنان بش عدد کمیك .

قَدَمَه [ع ، س] باصامق ، نردبان باصامغی ، نردبان آیاغی .
§ (معماری) نردبانك برباصامق ایله بر (وخت) دن مرکب قسمی § درجه ، صره .

قدمه قدمه = درجه درجه .

قَدِید [ع ، س] فی الاصل قورودلمش ات معناسنه‌در .
§ (طب) اتلری دوکلمش ویالکز کمیکلردن عبارت قالمش انسان وحیوان بدنی ، اسکلت [حیواناتك واسطهٔ تحرکی اولان اعضا (متأثره) و (مؤثره) نامیله ایکی درلودر . قوهٔ محرکه‌یی اخذ وآکا انقیاد ایدن وسرد ومقاومتلی اجزادن تشکل ایدن اعضای متأثره ( ) نك هیئت مجموعه‌سنه (قدید) دنیلوب (اعضاء مؤثره) ایسه عضلات ایله جملهٔ عصبیه‌دن عبارتدر .]

قدید خارجی = (حیوانات) بعض حشرات ایله قشریه‌لرده اولدیغی حیوانك طیشنده بولنان قرنی ویا مواد کلسیه‌دن عبارت قبوغی .

قدید داخلی = (طب) انسانلر ایله ذات الثدیه وطیور واسماکده اولدیغی کبی وجودك داخلنده موضوع اولان قطعات عظمیه وغضروفیه § پك قورو وضیف آدم § کونشده قورودلمش ات ، پاصدیرمه .

قَدِیر [ع ، ص] قادر ، اسماء الٰهیه‌دندر :

« قدیر ومقتدر وقادر ومقدر دخی
علیم وعالم وعلام واعلم واعلی »

قَدِیرْغَه [ت ، س] بالینه (بالغی) بالغی . ☜ [بالینه]

قَدِیفَه [ت ، س] ☜ [قطیفه]

قَدِیم [ع ، ص] (حادث) مقابلی . زمان جهتیله اسکی شی ، دیرین عتیق .

آشنای قدیم = اسکی دوست .

بنای قدیم = اسکی بنا .

عهد قدیم = اسکی قول .

من القدیم = اسکیدن بری .

قدیماً = اوته دنبری ، اسکیدن بری || اسکی زمانده .
§ اولنی بیلیر کیمسه بولنمیان ، اولی بیلنمین شی .
§ (فقه) ابتداسی اولمیان ، من الازل موجود بولنان .

---

[۱] حکمای اسلامیه (قدر) ایله (قضا) بیننده فرق اولدیغنی بیان واثبات ایله قدری ؛ جناب حقك ازلدن ابده قدر خلق ایده‌جکی کافهٔ شئون وموجوداتی قبل الایجاد لوح محفوظه اوله‌جغی وجه ایله تحریرندن ، قضایی ایسه مقدراتی عدمدن ساحهٔ فعل وظهوره اخراج ایلمسندن عبارت اولمق اوزره تعریف ایلمشلردر .

كلام قديم = قرآن عظيم‌الشان .

قَذْف [ع ، مص] آتمق § عفيفه قادينه تهمت زنا ايله بهتان ايتمك .

حد قذف = بوصورتله بهتان ايدنلره شرعاً ترتب ايدن حد جزاسی .

قَرّ [ع ، س] قرار .

يوم القر = قربان بايرامنك ايكنجی كونی ـ كه : او كونی حجاج اوراده آرام ايدرلر .

قر العين = كوزك آيدين اولمسی .

قَرَائِنْ [ع ، س] جم : (قرينه) ☚ [قرينه]

قَرَابَتْ [ع ، مص] رحم جهتيله ياقينلق ، خصملق ، اقرباق .

قرابت صهريه = قز آلوب ويرمكله حاصل اولان اقربالق ، خصملق ، ياقينلق .

قَرَابَه [ع ، س] بيوك دستی ، قربه § بيوك شيشه .

قَرَابِينْ [ع ، س] (قربان) ك جمعی .

قَرَاجه [ت ، س] ذات‌الثديايك مجتره فرقه‌سندن كيكه بكزر ، اتی لذتلی ، دريسی مقبول بر حيوان .

(قراجه)

§ قولك ـ قاريسی ، قراجه كيكی .

قراجه بالغی = استاوريت ياوريسی .

قَرَارْ [ع ، مص] طورمق ، سكون وآرام ، اكلنمك .

« كوكل بر يرده‌ی آرام جان سنسز قرار ايتمز »

قراریاب = قرار بوليجی ، بولان .

بی قرار = قرارسز ، ثباتسز || راحتسز ، معناً مضطرب .

قرارگاه = آرامگاه ، قرار ، آرام محلی || (عسكری) بر اردو اركان حربيه هيئتنك ، قوماندانك بولنديغی محل ، مركز .

قراركير = قرار طوتيجی ، طوتان ، مقرر ، قرارلاشمش .

قرار داده = قرار ويرلمش ، قراری ويرلمش || اعشارك احاله‌سی حقنده اداره‌جه ويريلن قرار .

برقرار = بردوام ، دائم ، اسكی حالده طوران § حدلايق : قرارينی بولدی .

بر قرارده = بر حالده ، بر درجه وضعيتده .

§ (حقوق) طرفينك ادعالرينه نهايت ويرمك اوزره اثنای محاكمه‌ده محكمه جانبندن سويلنلن سوز .

قرار اعدادی = (حقوق) دعوانك تحقيق ورؤيتنی تسهيل ونتيجهٔ حكمنی اعداد واحضار ايلين برتدبيری مبين قرار . (بر عقارك كشف و معاينه‌سی حقنده ويريلن قرار كبی .)

قرار قرينه = (حقوق) دعوانك رؤيتنی تسهيل ونتيجهٔ حكمنی حاضرلامقله برابر بوحكمك نه اوله‌جغنی احساس ايدن بر تدبيری مبين قرار . (بر كيمسه‌نك يمين ايتمه‌سی لازم كلديكی حقنده‌كی قرار كبی .)

قرار قطعی = (حقوق) دعوايی فصل ايدن ، يعنی دعوا آنكله محكمه‌ده ختام بولان قرار ـ كه : نهايت حكم ديمكدر .

قرار موقت = (حقوق) دعوی صورت قطعيه‌ده فصل ورؤيت اولنمازدن اول موقتاً اتخاذ اولنمه‌سی لازم كلن برتدبيری متضمن قرار . (دعوی اولنان اشيانك محذور ويا تهلكه‌دن وقايه‌سی ايچون موقتاً تحت محافظه‌يه آلنمه‌سی حقنده ويريلن قرار كبی .)

قرارنامه = (حقوق) مظنون عليهك بعد الاستنطاق كنديسنه اسناد اولنان جرمده علاقه‌دار ويا بری الذمه اولديغنه دائر مستنطق طرفندن تنظيم ايديلن مهرلی ورقه § مجالس عاليه واداره‌ده بر مذاكره نتيجه‌سی اوله‌رق ويريلن حكم : شورای دولت قراری .

قرارلرنده = تقريباً ، صولرنده .

قرارلاشديرمق = قرارينی ويرمك ، مقرر ايتمك ، بالمذاكره تصميم ايلمك .

قرارلاشديرلمق = قراری ويرلمك ، تصميم ايدلمك .

قرارلاشمق = مقرر اولمق .

قَرَارْلَامَقْ [ت ، مص] قرار ويرمك § لايقيله تعيين ايتمك : اورته‌سنی قرارلامق .

قَرَارْمَقْ [ت ، مص] قره اولمق ، سياهلانمق ، اسوداد § اوزاقدن سياه كورنمك § بولانمق ، صافيتی كيتمك : كوز قرارمق ، هوا قرارمق § قراكاق اولمق : اورته‌لق قراردی ، صولر قراردی .

قَرْعْ [ع ، مص] (طب) حصوله كتيريلن صدا واسطه‌سيله تحتنده‌كی اعضانك حالنه حكم ايتمك ايچون هر هانكی بر عضوه اصولی دائره‌سنده اورمقدن عبارت اولان طرز استقصاء .

قرع بالواسطه = (طب) ضرب اولنان جزء ايله جسم قارع آره‌سنده برجسم واسط بولنديرمق اصولی .

قرع اصبعی = (طب) صول الك آيه‌سی معاينه ايديله‌جك عضوه متوجه وپارمقلر يكديكرندن متفرق اولديغی حالده عضو مذكوره تطبيق ايديلوب اورته پارمقله الك اوزرينه اورمقدن عبارت اصول استقصاء .

قَرَاغُولْ [ت ، س] ☚ [قره‌قول]

قَرَاكْلِقْ [ت ، س] { اصلی (قرا كوالق) در . } (آيدينلق) مقابلی . كوز كوره‌ميه‌جك درجه‌ده سياهلق ، ظلمت § ضياسز محل .

قَرَالْتِی [ت ، س] قره‌لق ، سياهلق § اوزاقدن سياه كورونن شی .

قَرَامُوقْ [ت ، س] ذات الفلقه شعبه‌سندن نجيليه فصيله‌سنه منسوب اكثريا حبوبات تارلالرنده يتشه‌رك ضرر ايقاع ايدر بر نبات .

قَرَانْتِينَه [ج ، س] { ايتاليانجه قرق معناسنه اولان قارانتينا (Quarantina) دن مأخوذدر . } علل ساريه‌نك سرايتنی منع ايچون شبهه‌لی ويا بولاشيق يرلردن كلنلرك اختلاطدن ممنوع اوله‌رق بكلتديرلدكاری مدت ـ كه :

اساساً قرق کون ایدی § قرانتینه ایشنه نظارت ایدن دائره .

قرانتینه فلامه‌سی = (بحریه) هنوز پراتیقه‌سنی معاینه ایتدیرلمامش کمینك چکدیکی صاری بایراق .

قراوانه [ت ، س] (عسکری) بر طاقم افرادینك ایچلرندن برلکده یمك یدکلری باقردن معمول یایوان بیوك صحن ، قاب .

(قراوانه)

قرح [ع ، مص] یاره‌لمك ، یارالنمك .

قرحه [ع ، ا] {صحیحی ضم قاف ایله‌در .} یاره ، جریحه .

قرحهٔ آکله = اطرافنی ییوب کیتدکجه توسع ایدن یاره .

قرحهٔ افرنجیه = فرنکی یاره‌سی .

قرحهٔ ردیئه = التیامی مشکل بر نوع فنا یاره .

قرداش ویا :

قارداش [ت ، س] {اصلی : (قارن‌داشدر .)} برقاردن چیقمش ، قارن شریکی ، بابا وآنالری مشترك ویا یالکز بابا ویاخود یالکز والده‌لری بر اولان برادر ، دادر ، همشیره § اش ، اقران ، جفت .

بش قرداش = آووج ایچی ، پنچه ، توقات .

آخرت قرداشی = قرداشلغه قبول ایدلمش آدم .

اوکی قرداش = اوکی والده ویا پدرك اولادی .

سود قرداش = عین قادینك ممه‌سنی امش ایکی چوجق .

قز قرداش = همشیره ، خواهر .

قرداشجه = قرداش کبی ، برادرانه .

قرض [ع ، مص] اودونج ویرمك ، اودونج آلمق § اودونج ویریلان ویا آلینان شی .

قرضاً = قرض اوله‌رق ، قرض صورتیله .

قرض حسن = فائضسز بورج .

قرفیچه [ت ، س] اکلی ، باشی اوفاق چیوی .

قرن [ع ، ا] بوینوز .

قرن الجراد = چکرکه‌نك باشنده‌کی اوزون توی .

قرن ظبی = کیکك باشنده‌کی چتال بوینوز .

استطالات قرنیه = (حیوانات) قرون جبهیه ایله کستانه وطیرناقلردرکه : جلدك ، عظامك استطاله‌سندن عبارتدر .

قرنین = ایکی بوینوز .

ذوالقرنین = ایکی بوینوزلی .

قرنی = بوینوزه منسوب ومتعلق || (نباتات) بعض نباتات حجیراتنك سردلشمش جدارلری § بوینوزه‌دن عبارت زمان .

قرناً بعد قرن = عصراً بعد عصر § تاریخ عمومینك منقسم اولدیغی دورلردن هر بری § بر امتدن صکره کلن دیکر امت § بروقت ، بر زمان § بر انسانك همسنی [بومعنی اعتباریله جمعی (اقران) ودیکرلرینه (قرون) کلیر .]

قرنابیت [ع ، ا] قرنبهار .

قرناوال [ج ، س] ☛ [قارناوال]

قرنبهار [ت ، س] لاحنه‌یه مشابه بطیء الهضم برجنس سبزه .

قرنی [ج ، س] (کیمیا) تقطیر ادوات‌ندن معوج بر آلت : ایمبیق معوج .

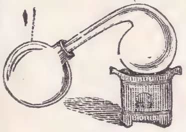

(قرنی)

۱ – بالون ؛ ۲ – قرنی .

قره – قاره [ت ، ص] سیاه ، اسود .

قره‌جه = صیاهجه ، اسمر || (قراجه) .

قره اوغلانی = چنکانه‌دن کنایه .

قره باتاق = طیور ذات الارجل الکفیه‌دن اوردکه مشابه دکزلرده صو ایله کزر ، بالق ایله تعیش ایدر بر جنس سیاه قوش .

(قره باتاق)

قره باش = منستره ساکن کشیش || ذات الفلقتین شعبه‌سندن مرکبیه فصیله‌سنك شعاعیه نوعندن ایلك بهارده آچار کوزل قوقولی ، مور رنکلی بر جنس چیچك .

قره باش اوتی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن شفویه فصیله‌سنه منسوب خدا نابت برنبات .

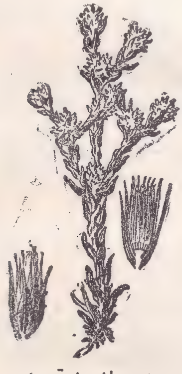

(قره باش اوتی)

قره باش بالی = آریلرك قره باش چیچکی عصاره‌سندن حصوله کتیردکلری غایت رایحه‌لی معروف بال .

قره باش چیچکی = [قره‌باش اوتنك] غایت رایحه‌لی بیاضه‌تراق چیچکلی برنبات .

(قره باش چیچکی)

قره خبر = مؤلم ، ماتم انكيز خبر ، حوادث || اولو خبرى .

قره كون = ماتم ايامى .

قره آغاج = اسمرجه اولان كراسته‌سى جلايه پك مساعد اولان بر جنس بيوك آغاج .

قره‌لر كيمك = ماتم علامتى اولمق اوزره سياه اثواب كيمك .

قره بشاق = حشيشهٔ خالده ويا صنويه‌دن رطوبتلى محللرده وبول كماونده نشو ونما بولور ، ونكلى بركأسى حامل ، تويجسز برنبات .

(قره بشاق)

قره بيبر آغاجى = (تنبول) ذات الفلقتين شعبه‌سندن فلفليه فصيله‌سنه منسوب هند طرفلرنده يتيشير برنبات .

(قره بيبر آغاجى)

قره پازى = (سرمق) رجل الوزيه فصيله‌سندن ياپراقلرى اسپناق كبى پيشيريلير برنبات .

(قره پازى)

قره جكر = معده‌نك صاغ طرفنده بولنان عضو داخلى ـ كه صفرا افراز ايدر . كبد .

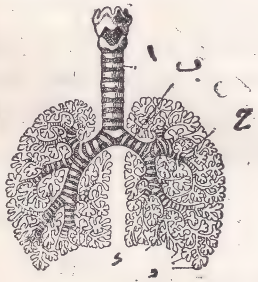

(قره جكر)

ا ـ شريان شزن ؛ ب ـ قصبات كبيره ؛ ج ـ قصبات صغيره ؛ ط ـ قصبات شعريه ؛ د ـ حويصلات رئويه .

قره جكر اوتى = (حشيشة الكبد) ذات الفلقتين شعبه‌سندن شقيقيه فصيله‌سنه منسوب برحشيشهٔ خالده .

(قره جكر تى)

ا ـ چيچكنك مقطعى .

قره جمله = علم حسابك اعمال اربعه‌سى (جمع ، طرح ، ضرب ، تقسيم) .

قره چالى = ذات الفلقتين شعبه‌سندن بادنجانيه فصيله‌سنه منسوب برنبات .

قره چام = چام انواعندن بر آغاج .

قره حماء = تيفونك اك خطرناك نوعى .

قره ساقز = زفت .

قره سودا = ماليخوليا .

قره طاوق = طيور ماشيه‌دن چاير قوشنه بكزر ، دكز كنارلرنده كزر ، آياغنك آرقه پارماغى اولمامقله ديكر قوشلردن آيريلير بونوع قوش .

(قره طاوق)

قره طوت = دوتك سياه نوعى .

قره قارغه = بسبتون سياه قارغه .

قره قنفس = (اذن الحمار) ذات الفلقتين شعبه‌سندن صنجاريه فصيله‌سنه منسوب برنبات .

(قره قنفس)

قره قلم = سياه قورشون قلميله ياپيلان رسم .

قره قوجه = صاچ وصقالى آغرمامش اختيار .

قره قوش = طیور جارحه‌دن طاووقلری قالدیریر ، بعضاً آوجیلقده قوللانیلیر بر نوع ییرتیجی قوش . شاهین وطوغانی دخی اولدیره‌بیلیر .

قره قولاق = چاقاله مشابه یابانی بر حیوان .

قره قولاق اوتی = ربیعیه‌ٔ اصیل سنده‌ن بطاقلق محللرده یتیشیر حشیشی برنبات . صوقره قولاغی دینیلن برنوعی دها واردر .

قره قیش = کانون اول رومی ابتداسندن شباط نهایتنه قدر امتداد ایدن ایام شتا .

قره قیش فورطنه‌سی = (٢٨) تشرین ثانیٔ رومیدن (٦) کانون اول رومی‌یه قدر — خصوصیله بحر سفیدده — وقوعه‌کان فورطنه .

قره موصال = (بحریه) سفینه چفته دمیرله لنکر انداز ایکن زنجیرلرك بربرلریله طولاشملرینی منع ایچون استعمال اولنان برآلت .

یوزی قره = معیوب ، محجوب .

آقله قره‌یی سچمك = چوق زحمت چکمك .

حکم قره قوشی = (غلط وعامیانه‌در.) حکم عندی ، قول مجرد .

قره قونجلوز = جادی وامپیر .

قره کوز = آرقه‌سنده مشعله یانان بر بیاض پرده‌ده مقوادن یاپلمش اولان ودکنکلره طاقیله‌رق اویناتیلان بر نوع اویون ‖ بو اویونده شقلبانلق ایدن مقوادن معمول عجیب القیافه شخص ـ که : اکثریا مخاطبی حاجیواد (حاجی‌اوحد) در .

قره کوز بالغی = پالاموده بالغنك بیوك ویباغی جنسی .

قره لحنه = اصلاً ایتالیاده یتشمش ، عادیسی کبی زرع اولنور بر نوع لحنه .

قره هلیله = برنبات طبیدرکه : غایت قوتلی مسهلدر . [طب قدیمده کثرتله مستعمل ایدی .]

قره یازی = کوتو طالع ، فنا بخت .

قره یل = (بحریه) شمال ایله باطی کوتکلری آره‌سندن اسن روزکار وبونك استقامتی .

قره ییلان = حیوانات زاحفه‌نك افعیه صنفندن قویروغی دیکنلی هنده مخصوص ایری بر ییلان .

(قره ییلان)

قَرَه [ت ، س] کرهٔ ارضك صودن غیری اولان قسمی ، قسم برابری طوپراق ، تراب .

قره‌دن = براً ، قره‌ده .

قره واپور = عوامك شمندوفره ویردکاری اسم .

باشدن قره ایتمك = (بحریه) کمی‌نی بسبتون باتمقدن قورتارمق ایچون باشنی قره‌یه اوطورتمق .

قره‌یه دوشمك = کمی قره‌یه اوطورمق

قَرَه‌قُول [ت ، س] محافظهٔ آسایش ایچون کیجه کزن عسکر طاقمی § نوبتجی عسکر § اردونك محافظه‌سی ایچون ساحهٔ حربك مناسب نقطه‌لرینه اقامه ایدیلن وبعض کزدیریلان افراد عسکریه .

ایلری قره‌قول = ساحهٔ حربك اك ایلروسنده ، دشمن عسکرینه اك یقین نقطه‌ده بولندیریلان قره‌قول .

قره‌قول سفینه‌سی = (بحریه) بحراً محافظق ، قره‌قوللق وظیفه‌سنی ایفا ایچون تخصیص ایدیلن کمی ویا صندال .

قره‌غولخانه = محافظهٔ آسایشه مأمور عسکر ویا ژاندارمه افرادینك اقامتنه مخصوص محل .

قَرِیب [ع ، ص] (بعید) مقابلی . زمان ، مکان ، مسافه‌جه اوزاق اولمیان ، مسافه ، زمان اعتباریله یاقین اولان .

عن‌قریب } = یاقینده ، برمدت‌مکره ، چوق‌وقت‌کچمدن § نسل ، نسب ، ذریت جهتیله
قریباً }
یاقین اولان ، خصم .

قَرِیحَه [ع ، ص] انسانده کندیلکندن حاصل اولان فکر و نیت § طبیعت § فکر ، قوهٔ مفکره ، آخرك تلقینی اولمقسزین کندیلکندن یازی یازه بیلمك ، بر فکر میدانه قویمق خاصه‌سی .

قریحه‌سز = آخرك تلقین وتعلیمی اولمقسزین کندیلکندن بر فکر میدانه قویه‌میان کاتب .

قریحه‌زاد = قریحه‌دن حاصل اولمش اولان .

قَرِیر [ع ، ص] سوینمش ، شاد ، ممنون ، مسرور .

قریرالعین = کوزی آیدین ، مسرور ، محظوظ ، روشن چشم .

قَرِین [ع ، ص] یاقین ، قریب § بر آدمله مادی ویا معنوی مناسبتی اولان § آرقداش ، رفیق § حکمداران عظامك دائمی صورتده نزدلرنده وخدمت سنیه‌لرنده بولنان مقربین ، مابینجی .

سرقرین = باش مابینجی . } [جمعی : (قرناء) کلیر .]
قرین ثانی = ایکنجی مابینجی . }

§ برحال ایله متناسب و متصف اولان :

قرین قبول = مقبول .

قَرِینَه [ع ، ص] دلائل جزئیه‌دن حقیقت کلیه‌یه وصول ایچون اداره اولنان قوهٔ ذهنیه § متعلق ومبهم اولان شیئك آکلاشلمسنه سبب اولان حال ، اماره ، ایپ اوجی § برشیئك حقیقتنه دال اولان . § (ادبیات) سوزك معنای مقصوده دلالت ایدن سیاق وسباق .

قرینهٔ قاطعه = (فقه) حد لایقنه بالغ اولان اماره .

[الندہ قانلی بر بچاقله برینك برخانه‌دن چیقدیغی صره‌ده او خانه‌ده هنوز قتل ایدلمش بری کوریلنجه او کیمسه‌نك مقتوللك قاتلی اولدیغنه یقین حصول ایتمك کبی .]

قرينهٔ قاطعهٔ تقديريه = بر تاجرك تجارتى صنعت اتخاذ وعلى التمادى تجارت ايلمسى كبى .

قرينهٔ قاطعهٔ قانونيه = اسباب حكمدن اولان يمين وشهادت وسائره .

قرار قرينه = (حقوق) دعوانك رؤيتنى تسهيل ايدن ونتيجهٔ حكمنى حاضرلامقله برابر بوحكمك نه اوله‌جغنى همان احساس ايتديرن برتدبيرى مبين قرار .

قريه [ع ، س] { تشديد يا ايله غلطدر . } شهردن كوچوك اولان بلده ، قصبه ، كوى [جمعى: (قرى) در .]

اهل قريه = كويلى .

قرية الانصار = مدينهٔ منوره .

قرية النمل = قرنجه يواسى .

قز [ع ، س] { (كز) لفظ فارسيسندن معربدر . } خام ايپك .

قزاز = ايپكجى ، ايپك صاتان ، ايپك ايشليين آدم .

دودالقز = ايپك بوجكى .

قزاق [ت ، س] روسيه حكومتنك سپاهى‌يه مشابه وچركس لباسيله ملبس برصنف سوارى عسكرى كه : نظام وانتظامجه (دراغون) سواريسندن كيريدر § چاپولجى افراد .

قزان [ت ، س] ☛ [قزغان]

قزانج [ت ، س] قزانيلان شى ، كار ، فائده ، نفع ، استفاده ، § كسب ، مكافات سعى وعمل .

قزانجلى = كارلى ، فائده‌لى ، استفاده‌لى .

قزانمق [ت ، مص] كار ايتمك ، مستفيد ، منتفع اولمق § اكتساب ايلمك § اوغرامق . دوچار ومبتلا اولمق : فلان علتى قزاندى ؛ § ايدنمك : فنا بر نام قزاندى § طرفنه جلب ايتمك : آنلرك رأى وفكرينى ، حسن رضاسنى قزاندى .

قزغان - قزان [ت ، س] ايچنده چوق مقدارده يمك پيشيريلن بيوك تنجره .

چاشير قزغانى = درونده چاشير صويى قايناديلان بيوك قزان .

واپور قزانى = واپور ماكنه‌سنه استيم كتيره‌جك صويك قايناديغى مخصوص قزان .

قزان ديبى = قزانك ديبنه ياپيشوب قازلمقله چيقاريلان قزارمش ومقبول بر نوع ايس قوقولى محلبى .

قزانجى = قزان ياپان صنعتكار .

قزوى [ت ، س] حصيردن معمول پرنج ويا خرما قابى .

قسام [ع ، س] بين الورثه تركه‌يى تحرير وتقسيم ايدن وصغير ايتامك ميراثنى حفظ واداره ايدن مأمور شرعى § قسم قسم آيران ، ويرن .

قسامه [ع ، س] { تشديد سين ايله غلطدر . } (شرعى) قاتلى معلوم اولميان وكنديسنده قتل وياضرب وياخود بوغولمق اثرى بولنان ، ياخود كوزندن ، قولاغندن قان آقه‌رق اثر قتل ظاهر اولان ورمحله وياقريه‌ده ويابونلره صوت اسماع اوله‌بيله‌جك درجه‌ده ياقين محللرده ياخود بركيمسه‌نك ملك ومسكننده جسدينك نصفندن زياده‌سى ويا جسدينك نصفيله برابر باشينك تمامى بولنان قتيلك بولنديغى يرلر اهاليسندن اللى كشينك وبو مقداردن دون اولديغى حالده — اللى‌يه بالغ اولمق اوزره — جمله‌سنك مكرراً يمين ايتمسندن عبارت برمعاملهٔ شرعيه - كه : قاتل بولنمز ايسه بعد التحليف مشتركاً مقتولك ديتنى اداىه مجبور اولورلر . (ولى قتيلك دعواسى شرطدر) .

قساوت [ع ،] غم ، غصه ، كدر ، [(چكمك) ماده‌سيله قوللانيلور .]

قساوتلى = تاسه‌لى ، مكدر ، مغموم || غم ، تاسه ويرن .

قسر [ع ، مص] زوراكى ايشلتمك ، جبراً ايش كورديرمك .

قسرى = جبرى .

حركات قسريه = جبرى حركتلر .

قسم [ع ، س] يمين ، آند ، والله ، بالله ديمك ، سوكند .

مع القسم = يمين ايله برابر ، يمين ايدرك .

قسوت [ع ، س] غصه ، كدر ، صيقندى ، ملال ، حزن .

قسوت افزا = حزن وملالى آرتيران ، ايچ صيقان .

قسوت انكيز = حزن وملالى موجب اولان ، ايچ صيقان .

قسوت بخش = قسوت ، صيقندى ويرن .

قسوتلى = صيقنديلى ، حزن وكدرى داعى .

قسيس [ع ، س] خرستيان رئيس روحانيسى ، كشيش ، پاپاس ، راهب .

قشاغى [ت ، س] ☛ [قاشاغى]

قشانمق [ت ، مص] ☛ [قاشانمق]

قشالوت [ج ، س] ذات الثدياتك وحيدالمشيمه ، قيطيسيه ، آكل اللحوم فرقه‌سندن ٢٥ ، ٢٦ مترو اوزونلغنده ، باشى وجودينك ثلثى درجه‌سنده بيوك بر جنس بالق .

بر قشالوتك باشندن يكرمى بش قيچيدن آشاغى اولمامق اوزره اسپرمچت ياپيلان برشحم چيقاريلير طبابتده (آق عنبر) ناميله مستعمل اولان مادهٔ عطريه بوبالغك افرازات معائيه‌سندندر . بالق نفسى دخى بوحيواندن استحصال اولنور . صيدى پك كوچدر . شمال دكزلرنده بولنور . آلت چكه‌سى كوچك اولديغندن شكارينى يقالايه‌جغى صره‌ده صرت اوستى دونر .

قشر [ع ، مص] برشيئك قابوغنى صويمق .

قشمر [ت ، ص] مسخره ، صويتارى ، موذب (معذب) .

قصاب [ع ، ص] قويون ، صغير وامثالى كبى لحمى حلال ومأكول حيواناتى بوغازليان آدم § بوغازلانمش بو قبيل حيوانات لحمنى صاتان كيمسه .

قصابخانه = قويون ، كچى ، صغير كبى حيواناتك كتله ذبح اولندقلرى محل || بيوك قصاب دكانى .

قصابلق = قصاب صنعتى || قصابه‌يه قويون وامثالى حيواناتى كسدن آدمه ويريلان اجرت || خونخوارلق .

قصابيه = قويون وامثالى حيواناتى ذبح وصلخ ايدن آدمه ، قصابه ويريلان اجرت ، اجرت ذبحيه .

قصاتوره - قصاطوره [ت ، س] هم اوردمق ، هم دورتمك ايچون مستعمل وپياده صنفنه مخصوص آلت جارحهٔ عسكريه - كه : بيوك يتاغان شكلنده اولوب عند الحاجه تفنكك باشنه دخى طاقيلور .

قَصارَتْ [ع ، مص] قصیر اولمق ، قیصه وکوتاه اولمق .

قَصَبْ [ع ، س] قامش دنیلان وبوغوم وبوغوم اوله‌رق تنبت ایدن بر نوع حشیشی نبات § قامش کبی ساق بوغوملی اولان هر نوع نبات § پارمق کمیکلری § نفس بوریلری .

قصب السبق = امثالنه تفوق موجب اولان فضل وکمالات .

حائز قصب السبق = اعجاز ویا فضل وکمال جهتیله امثالنه فائق اولان .

قصب السکر = شکر قامشی .

قصب مصری = وقتیله مصرده نسج اولنان برنوع کتان بزی .

قَصَباتْ [ع ، س] قامش ، نی § نفس بوریلری § کوچک شهر معنالرینه اولان (قصبه) نک جمعی ، انابیب صغیرهٔ تنفسیه .

قصبات ارئه = (طب) آق جکرک هرطرفنه منتشر انابیب صغیرهٔ اسطوانیه که: فعل تنفس بونلر واسطه‌سیله اجرا اولنور .

التهاب قصبات = (طب) آق جکر بوریلرنده حاصل اولان قزارمه واوکسوروک .

قَصَبَه [ع ، س] قامش ، ساز ، نای { (قصب) ک مفردیدر . }
§ (طب) آق جکرده‌کی تنفس بوریلری .
§ (نباتات) هر طرفی برقالینلقده اولوب یالکز عقدهٔ حیاتیه‌لری براز ایجه اولان ساق قاملر (بغدای ، بولاف کبی) .

حویصلات قصبیه = (طب) نامتناهی شعباته آیریله‌رق وکیتدکجه طولاشه‌رق کوچک قبارجقلره منتهی اولان قصبات رئه .

تنفس قصبی = (حیوانات) منحصراً حشرات ایله بعض عنکبوتلرک داخل وجودلرنده موضوع وبالجمله اعضالرینه منتشر انابیب صغیرهٔ اسطوانیه درونده اجرا اولنان تنفس .

قَصَبَه [ع ، س] قریه‌دن بیوک ، شهردن کوچک بلده .

قصبه‌لی = قصبه اهالیسندن .

قَصْد [ع ، س] نیت ، تصور § نیت ایدیلن شیئک اجراسنه تشبث § صالدیرمق .

قصداً = نیت ایده‌رک ، التزاماً .

عن قصد = نیت وتصور ایله ، بالالتزام .

قصدی = قصد ایده‌رک ، نیتله .

[قانون جزاده قصد (تهور) ، عمد تصمیم وتصوره اضافه ایدلمشدر ـ که: شو حالده بینلرنده عموم وخصوص واردر . چونکه: هر عمدده قصد واردر. لکن هر قصدده عمد اوله‌ماز .]

قَصْر [ع ، مص] قیصه کسمک ، قیصالتمق .
§ (ادبیات) بر شیئی دیکر شیئه حصر وتخصیص ایتمک .

ادات قصر = (ادبیات) آنجق ، ساده ، یالکز کبی ادوات .

قصر اضافی = (ادبیات) مخاطبک اعتقادینه کوره متکلمک بالاضافه ایراد ایلدیکی قصر .

قصر حقیقی = مقصورک ،قصور علیهدن ماعداسنه تجاوزی .

قصر ذوقی = (ادبیات) مسندالیهک وحق تقدمی اولان بعض متعلقات فعلک تأخیرندن دولایی کلامده معنای قصر حصولی .

قصر وضعی = (ادبیات) ادوات مخصوصه‌سیله قصرک اثباتی ، یاخود نفی واثبات طریقیله قصرک ظهوری .

ایجاز قصر = (ادبیات) لفظاً هیچ برحذف اولمدیغی حالده عباره‌نک معناجه زنکین اولمسی :
« رأس الحکمة مخافة الله »

قصر البصر = (طب) مد بصرک یکرمی عشر ذراعدن قیصه اولمسی ، اوزاقدن کوره‌مامک ، تشخیص ایده‌مامک عارضه‌سی .

قصر ید = (حقوق) ال چکمک ، واز کچمک ، فراغت ایلمک .
§ (عروض) تفعله‌نک صوک حرفنک اسقاطی .

قَصْر [ع ، س] کوشک ، کاشانه .

قصر جنت = جنت کوشکی .

« بویله بر قصر زر اندر زر پرصفت‌کیم
رشک ایدر خامهٔ نقاشنه صورتکر چین »

قَصَرَه [ع ، س] (بحریه) سفائنک باش وقیچ طرفلرنده کوکرته‌دن دها مرتفع انشا اولنان کوکرته ، باش قصره‌سی ، قیچ قصره‌سی .

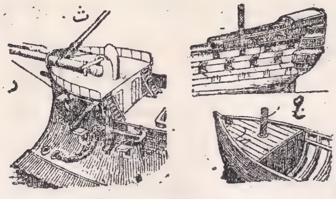

(قصره)

ا ـ کمی قصره‌سی ؛ ج ـ صندال قصره‌سی ؛ ث ـ زرهلی قصره‌سی .

قیچ اوستی قصره‌سی = (بحریه) سفائن حربیهٔ قدیمه‌نک قیچ طرفنده کوکرته‌دن دها مرتفع قسم اولوب بورا‌سی سواری ویا نوبتجی قپودانک قوماندا موقعیدر . سفائن حربیهٔ حاضره‌ده قیچ قصره‌سی یوقدر .

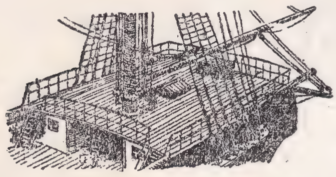

(قیچ اوستی قصره‌سی)

قَصَرْغَه [ت ، س] ☞ [قامرغه]

قَصیدَه [ع ، س] مطلعی مصرع واکثریا مدایحی حاوی اوله‌رق اون بشدن زیاده بر قافیه اوزره سویلنمش بیتدن متشکل نظم .

قصیده کو = قصیده سویلیجی ، سوایلن .

قصیده کویی = قصیده کولک .

قصیده سرا = قصیده کو .

قصیده سرایان = قصیده سرالر .

قصیده پرداز = قصیده تنظیم ایدیجی ، ایدن .

قصیده پردازان = قصیده پردازلر .

قصیده پردازی = قصیده پردازلق .

« هر تازه قصیدهٔ لطیفک
بر شاهد شیوه کار معنی »

قَصیرْ [ع ، ص] قیصه ، بویسز .

قصیر القامه = قیصه بویلی .

قصیر النسب = تعیین نسبده ـ پدری

نامدار اولدیغندن — اجدادینی تعداددن مستغنی اولان .

قصیرالهمه == همتی آزاولان ، همتسز .

قصیرالبصر == اوزاقدن کوره‌مین .

قصیرالرأس == باشی اوکدن آرقه‌یه طوغری قیصه اولان .

سیل قصیر == دوز یرلردن آقان سیل ، صو .

قَصیرَه [ع ، ص] (قصیر) ك مؤنثی § اونده حبس ایدیلوب طیشاری چیقارلمیان قادین .

قَصیل [ع ، س] حیواناته یدیرلمك اوزره وقتندن اول بیچیلن یشیل اوت . { (حاصیل) بوندن غلطدر . }

قَضاء [ع ، س] مقدراتك ساحهٔ ظهوره کلمسی § حکم وتقدیر الهی ، قدر § حاکملك ، قاضیلك § بر قاضینك تحت اداره‌سنده بولنان یر § حکم ، قضاء التزام .

قضاء استحقاق == (فقه) حاکمك محکوم بهی محکوم علیهه التزام ایتمسی ، یعنی لازم قلمسی .

قضاء ترك == (فقه) حاکمك حقسز اولان مدعی‌یی منازعه‌دن منع ایتمسی .

امضای قضاء == حکم واقفی تنفیذ واجرا .

واجب‌القضاء == اداسی ، ایفاسی واجب اولان .

§ (شرعی) امر ایله ثابت اولان شیئك مثلنی تسلیم : نماز وقتنده قیلنورسه ادا ، وقتندن صکره قیلنور ایسه قضا ایدلمش اولور § تقسیمات ملکیه‌جه مع ملحقات بر قائممقامك ید اداره‌سنه مودوع محل : قائممقاملق ، قائممقام‌قضاء ، مجلس ادارهٔ قضا § مصیبت ، بلا § قصداً وقوعبولمیان ، خطادن ایلرو کلن حال .

قضاءً / **ازقضا** / **قضارا** } == قضا اوله‌رق ، قضاصورتیله ، قصداً اولمیه‌رق .

قضای حاجت == دفع طبیع ، دفع طبیعی ، دفع حاجت § تهلکه :

« قضالیدر اوچورملر یاقین طولاشمیه‌لم »

قضازده == قضایه ، مصیبته اوغرامش § حادثه ، وقوعات .

قضا کچیرمك / **قضاصاوشدیرمق** } == وقوعبولان ویا وقوعبوله‌جق اولان بر تهلکه‌دن ، خطردن قورتلمق .

اجل قضا == مقدر اولمقله برابر طبیعی اولمیوب برقضادن ایلرو کلن اولوم .

قَضایا [ع ، س] (قضیه) نك جمعی : قضایای منطقیه .

قَضیب [ع ، س] اجه ، دوز دال ، چبوق § آلت تناسل ذکور .

قَضیَّه [ع ، س] ایش ، خصوص ، ماده ، مسئله . § (منطق) مفهومنده صدق وکذبه احتمال اولان سوز .

قضیهٔ کلیه == (منطق) حکمی موضوعنك جمیع افرادینه شامل اولان قضیه .

قضیهٔ محکمه == (حقوق) مواد جزائیه‌ده اساس ماده حقنده صلاحیتی اولان بر محکمه‌دن ویریلوب استیناف وتمییز مدتلرینك مروریله لایتغیر حالنه کلمش اولان حکم . (امر مقضی)

قضیهٔ ملفوظه == (منطق) واقعدن خبر ویرن جمله .

قضیهٔ معقوله == (منطق) قضیهٔ ملفوظه‌نك معناسیدرکه : محکوم علیه ، محکوم به ، نسبت تامهٔ خبریه‌در .

قضیهٔ حملیه == (منطق) ایکی طرفی مفرد اولان قضیه . [(زید قائمدر) قضیه‌سندن (در) اداتی حذف اولنسه (زید) و (قائم) قالیرکه : هرایکیسی مفرددر .]

قضیهٔ شرطیه == (منطق) ایکی‌طرفی جمله اولان قضیه . [اکر کونش طوغار ایسه ؛ کوندوز اولور . کبی]

قضیهٔ سالبه == (منطق) بر شیئك سلب وقوعنه حکم ایدن قضیه .

قضیهٔ موجبه == برشیئك وقوع‌ثبوتنه حکم ایدن قضیه .

قضیهٔ مخصوصه == (منطق) موضوعی فرد معین اولان قضیه .

قضیهٔ محصوره / **قضیهٔ مسوره** } == (منطق) غیر معین ادات سور ایله مسور اولان قضیه : (هر بر انسان ناطقدر) کبی .

قضیهٔ خارجیه == (منطق) حکمی موضوعك خارجده وجودی اعتبارینه مبنی اولان قضیه .

قضیهٔ ذهنیه == (منطق) یالکز خارجده وجودینی تقدیر صورتیله حکمی حاوی اولان قضیه .

قضیهٔ متصله == (منطق) ایکی‌قضیه‌نك برینه نظراً دیکرینك صدقی یاخود عدم صدقیله حکم اولنان قضیه : قضیهٔ متصلهٔ لزومیه ، قضیهٔ متصلهٔ اتفاقیه .

قَطّ [ع ، س] قاتی بر شیئی آنه کسمك : قلمی قط ایتمك .

قَطائِف [ت ، ص] اینجه‌تل حالنده ویا دکرمی اوله‌رق اکشیمش خمودن دوکیلان شی — که : طاتلیسی‌یاپیلیر : تل‌قطائفی ، یادی‌قطائف .

دکز قطائفی == اوکسوروك ایچون خاشلانوب صوبی ایچیلن برنوع یوصون ، جکر اوتی .

قِطار [ع ، س] { اصلی قافك کسریله‌در } برصره‌یه ، بربرینك آرقه‌سنه دیزلمش حیوان‌سوروسی : دوه قطاری ، مرکب قطاری § مطلقا دیزی § برلوقوموتیفك جر ایلدیکی تیمور یول واغونلری طاقمی (ترن) .

قطارلامق == حیوانلری بر صره‌یه دیزمك ، صره‌لامق .

قَطَرات [ع ، س] جم :(قطره)طامله‌لر .

قَطْران [ع ، س] آردیج ، چام آغاجلرندن ، معدن کمورندن چیقاریلان فناقوقولی لزوجتلی یاغ — که : صنایعده ، طبابتده‌مستعملدر .

قطران روحی == (کیمیا) (قره‌اوزوت Gréosote) دنیلن‌قطرانك برقوام اخذ ایدنجه‌یه قدر تقطیر ایدلمسندن استحصال ایدیلن مایع — که : طبابتده وبیطریده کوکس خسته‌لقلرنده مستعملدر .

قطران صویی == قطراندن بالتصفیه چیقاریلان مایع طبی .

قطرانلامق == اوزرینه‌قطران‌سورمك .

قطرانلاتمق == اوزرینه‌قطران‌سوردیرمك .

قطرانلی == اوزرینه قطران‌سورلمش .

قَطْرَه [ع ، س] طامله ، طامله‌یان نی : قطرهٔ باران ، قطرهٔ آثار .

قطره قطره == طامله طامله :

« قطره قطره آب‌جوید عاقبت دریا شود »

قَطْع [ع ، مص] كسمك ، كسلمك { ماديات ومعنوياتده مستعملدر . } § قرار ويرمك ، فصل ايتمك : قطع دعوى ، قطع نزاع § كچمك ، ايلروله‌مك : قطع مسافه .

قطع طريق = يول كسمك ، رهزنلك ايتمك .

قطع رحم = صلهٔ رحمى ترك ايتمك ، اونوتمق .

قطع علاقه = بر شيدن ايليشكنى ، مناسبتنى كسمك .

قطع مخابره = مناسبات تحريريه‌يى كسمك .

قطع نظر = باقمامق ، نظر اعتباره آلمامق ، اغماض .

قطعى = ترددمحل براقمامق ، كسوب آتان : دليل قطعى .

قطعياً = قطعى اوله‌رق ، اصلا شبهه وترددمحل براقميه‌رق .

قطعى المفاد = حكمى قطعى اولان .

قطعاً = اصلا ، هيچ بر وقت .

§ (هندسه) خطوط وسطوحك بربرينى كسوب كچمسى (تقاطع) .

خط قاطع = (هندسه) بر خط ويا سطحى مائلاً ، عموداً قطع ايدوب كچن .

قطع زائد = (هندسه) نقاط مركبه‌سنك هر هانكى ايكى نقطهٔ ثابته‌يه نظراً اولان مسافه‌لرى بيننده‌كى فضل ثابت اوله‌رق واقع اولان منحنئ مستوى ‖ بر مخروطك محورينه موازى برمستوى ايله قطع ايدلمسندن حصوله كلن منحنى .

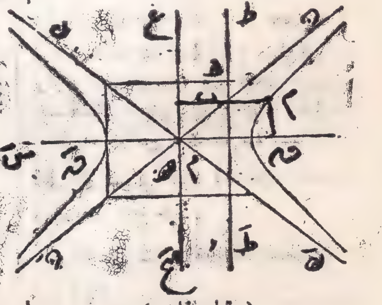

(قطع زائد)

$$\frac{م ن}{م ب} = ه ۱۲$$

اولان منحنيدر . ياخود : بر نقطهٔ ثابته ايله بر خط ثابتدن اولان بعد اصغرلرى بيننده‌كى نسبت دائما ثابت اولمق اوزره حركت ايدن برنقطه‌نك محل هندسيسى دركه بو نسبتك واحددن اعظم اولمسى مشروطدر .

قطع زائد مزدوج = (هندسه) برينك محور اصليسى ديكرينك محور محدثى اولمق و متجانب قطرلرى مشترك اوله‌رق بعد احتراقيلرى دخى مساوى بولنمق اوزره اولان ايكى (قطع زائد) .

قطع زائد دورانى }
قطع زائد مجسم } = (هندسه) برقطع زائدك محورلرندن برى اوزرنده بر وضعيتدن تكرار او وضعيته كلنجه‌يه قدر دور ايتديرلمسندن متحصل شكل .

قطع مكافى = (هندسه) هرهانكى برنقطه‌سنك درونده‌كى بر نقطه ثابته ايله خارجنده واقع برخط عموده اولان وبعد اصغرلرى بربرينه مساوى بولنان منحنئ مستوى .

قطع مكافئ دورانى }
قطع مكافئ مجسم } = (هندسه) برقطع مكافى منحنيسنك كندى محورى اوزرنده دورانندن حاصل اولان مستوئ مستدير .

قطع ناقص = (هندسه) كافهٔ نقاط مركبه‌سنك داخلنده كائن ايكى نقطهٔ ثابته‌يه نظراً مسافه‌لرى مجموعى ثابت اولان منحنئ مستوى § برمخروطك مولدينه موازى اولمق اوزره محورينه مائل بر مستوى ايله قطعندن حاصل اولان منحنى .

قطع ناقص دورانى }
قطع ناقص مجسم } = (هندسه) برقطع ناقصك محورلرندن برى اوزرنده بروضعدن تكرار او وضعه كلنجه‌يه قدر دورانندن حاصل اولان سطح مستدير . [اكر قطع ناقص؛ محور كبيرى اطرافنده دور ايدر ايسه حاصل اولان شكله (قطع ناقص دورانى طولانى) واكر محور صغيرى اوزرنده دور ايلر ايسه بوكا ده (قطع ناقص دورانئ منبسط) نامى ويريلور .]

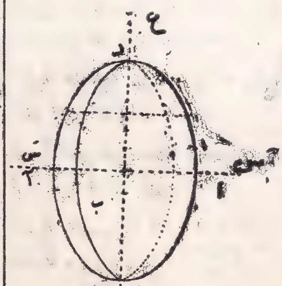

(قطع ناقص مجسم)

قطع ناقص دستورى = (هندسه) قطع ناقصك مساحهٔ سطحيه‌سنى تعيين خدمت ايدن دستور . [قطع ناقصك مساحهٔ سطحيه‌سى نصف محورلرينك (π) يه نسبته حاصل ضربنه مساوى اولديغنه نظراً دستورى

$$س = (ء \times ءَ) \pi$$

اولمش اولور .]

قَطِيفَه [ع ، س] يوك ويا پاموق ايله ايپكدن اوروولمش برنوع قماش ، قديفه § بو قماشدن معمول البسه وسائره .

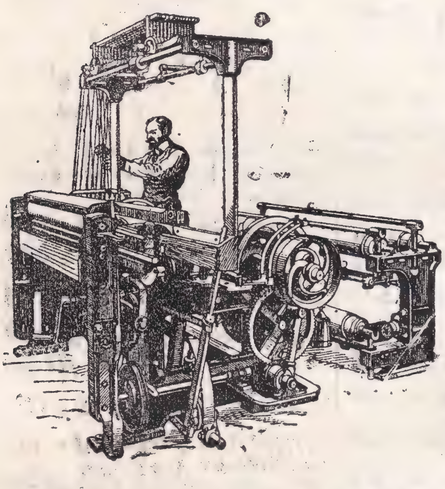

(قطيفه طوقومغه مخصوص ماكنه)

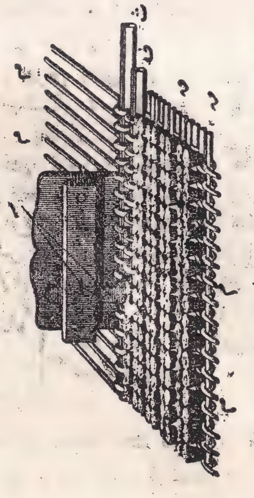

(قطيفه اعمالنه مخصوص ماكنه‌نك الخ يوزى) د - ورنده ؛ م م - زنجير ؛ ن ن - مكيله ايلكى ؛ ق ق - ايلك ، ش ش - كسمكه مخصوص بچاق .

قطيفه چيچكى = فصيلهٔ صباريه‌دن ياپراقلرى قطيفه‌يه مشابه اولان برنوع ظريف چيچك .

(قطیفه چیچکی)

هند قطیفه چیچکی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن فصیلهٔ لازیایه‌دن بر نبات .

(هند قطیفه چیچکی)

قطیفه‌جی = قطیفه صاتان تاجر .

قَعْدَه [ع ، س] (قعود) دن مشتق اولوب ازمنهٔ جاهلیه عربلری اشهر حرمده (که : ذی القعده آیی دخی بوکا داخل ایدی .) سفر وجدالدن فارغ اوله‌رق کوشهٔ آسودکیده اوطوردقلری جهتله بو آیلردن برینک اولنه (ذو) ویا (ذی) علاوه‌سیله شوالدن صکره کلن آیه علم اتخاذ ایلمشلردر . } لسانمزده مستعمل اولمیوب یالکز (ذی القعده) شکلنده شهور عربیه‌دن معروف آیه اطلاق اولنمقده‌در ☚ [ذی القعده] .
§ (نمازده) برکره اوطورمق : قعدهٔ اولی .

قَعْر [ع ، س] چوقور شیئک دیبی ، دیب ، نهایت § درینلك .

قعر نایاب = پك درین دکزدن کنایه ، دیبی بولنمیان ، دیبی بولنمیه‌جق درجه‌ده چوقور اولان .

قَعْقَعَه [ع ، س] قلیج کبی اسلحه‌نك بر برینه چارپمسندن چیقان سس ، چکاچاك :

« طوپولور قعر بیاننده صدای آهن
ضرب شمشیرله چیقان قعقعه مغفرلردن »

قُعُور ـ قَعِیر [ع ، ص] الك ، پك درین : بحر قعور ، دریای قعیر .
[چوللرده روزکار واسطه‌سیله تشکل ایدن قومدن تپه‌لره دخی (قعور) نامی ویریلور .]

قَفاء [ع ، س] انسه ، بوینك آرقه طرفی .

قفادار = ارقداش ، همدم ، بر برینه اویغون ایکی کیمسه .

عظم قفاء = باش کمیکی ☚ [عظم] § ذکا ، فطانت ، فراست ، ادراك .

قفاسز = عقلسز ، فراستسز ، ادراکسز .

قفالی = ذکی ، عقللی ، مدرك .

بوش قفالی = بی وقوف ، جاهل ، ادراکسز .

قفا طوتمق = دیکلنمك ، آووردایتمك ، صوورت ایتمك ، سرکلنمك .

هر قفادن بر سس چیقمق = هر کس بر بشقه رأی بیان ایدوب کیمسه کیمسه‌یی دیکله‌مامك .

آت قفالی
اوکوز قفالی } = احمق ، بی خبر .

قَفّال [ع ، ص] چلنکیر دینیلن اهل صنعت .

قَفْتان [ت ، س] لباس خزین ، خلعت ، اکثریا تلطیف و ترغیب مقامنده کیدیریلن سوسلی البسه .

قفتان اغاسی = (تاریخ) کبرا دائره‌لرنده وقتیله بولندیریلان اچ اغاسی .

یچلمش قفتان = پك مناسب ، پك لایق .

قَفْر [ع ، س] صوسز ، اوتسز ، خالی محل ، چول ، بیان .

قَفَس [فا ، ظر] اینجه آغاجلردن ، تل ویا دمیر چبوقلردن اوروولمش محفظه ـ که : قوش وامثالی حیواناتك حفظنه مخصوصدر .

(قوش قفسی)

§ اینجه تخته چیته‌لری چاپرازینه بر بری اوزرینه میخلانه‌رق یاپیلوب حرم پنجره‌لرینه طاقیلان سپر ـ که : داخلدن خارج کوروندیکی حالده خارجدن داخل کورونمز . یانجورك آلاتورقه‌سی § اخشاب مبانینك قاپلامه تخته‌لریله صیوه‌سی دها کچیرلمدن اول قوریلان دوت دیرکدن عبارت طاسلاغی § جوامع وتکایاده مخدراته مخصوص قفسلی محل .

قفس کبی = پك سیرك (صکرك) ، پك ضعیف (قماش وسائره) .

محاربه قفسی = (بحریه) اثنای حربده دشمن مرمیاتندن تحفظ ایچون سفن حربیه‌نك قاپوروطه‌لرینه وانبار آغزلرینه کچیریلن چلیك قفس .

قفسلی = قفسی اولان .

قفسجی = قفس یاپان طوغرامه‌جی ، قفس یاپان .

قَفَص [ع ، س] فارسی (قفس) ك معربی .

قُقْنُس ـ قَقْنُوس [فا ، س] شعرای قدیمهٔ شرقیه‌یه مدار زینت زبان اولان موهوم بر طیر حزین وعجسم :

« تریاکیٔ هرزه خواب منحوس
آتشلر ایچنده پیر ققنوس »

قَلائِد [ع ، ص] (قلاده) نك جمعی .

قَلّاب [ع ، ص] قالبدن قالبه صوقان § حیله‌کار § قلب اقچه یاپان ، قلبزن .

قَلّاش [ع ، ص] دوباره‌جی ، دماس § دربدر ، خراباتی § مفلس § بالدیری چیلاق .

قلاص [ت ، س] ☜ [غلاص]

قلافات ـ قالافات [ت ، ص] گمی تعمیری § ساخته زینت وسوس § باشدن صاومه تعمیر .

قلافاتلامق == (قلافات) ایتمك .

قلافون [ج ، س] چام ساقزینك تصفیه اولنمشی ، خالصی .

قلامش [ت ، س] دکز کناونده کائن قامشلق ، سازلق . ☜ [لغتچهٔ اعلام]

قلاوز [فا ، ص] ☜ [قلاغوز]

قلای [ت ، ص] ☜ [قالای]

قلب [ع ، س] یورك ، کوکل . [جمعی : (قلوب) کلیر .] § (مصد) دکیشدیرمك ، تبدیل وتحویل ایلمك .
§ (فلسفه) نفس ناطقه دنیلن حقیقت انسانیه .
§ (تصوف) یورك دنیلن لحم جسمانی یه متعلق لطیفهٔ ربانیه .

قلب سلیم == غلّ وغشدن عاری یورك ، ولب .
§ (عسکری) جناحین دنیلن صاغ وصول فرقه‌لرینك اورته‌سنده اولوب بالذات اوردو قوماندانینك اداره‌سنده بولنان صف عسکری .

قلبگاه == جناحینك یعنی میمنه ایله میسره‌نك اورته‌سنده بولنان معسکر ، حرب حالنده‌کی اوردونك مرکزی ، فرقهٔ مرکزیه موقعی .
§ (ص) قورقاق ، جسارتسز || ایشه یارامز آدم .
§ (طب) جهاز دوران دمك مرکزنده موضوع صنوبری الشکل ، عضلی بر کیسه اولوب علی العاده برطاقم جوفلره (اذینلره ، بطینلره) منقسم وقانه حرکت ویرمك وظیفهٔ مهمه‌سیله مکلفدر .

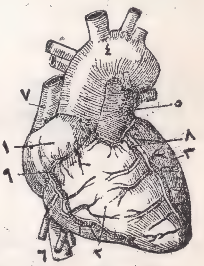

(قلب)

۱ ـ اذین ایمن ؛ ۲ ـ بطین ایمن ؛ ۳ ـ بطین ایسر ؛ ۴ ـ قوس ابهر ؛ ۵ ـ شریان رئوی ؛ ۶ ـ شریان ابهر ؛ ۷ ـ ورید اجوف علوی ؛ ۸ ـ شریان اکلیلی (شریان قدامیٔ قلب) ؛ ۹ ـ اذین ایسر .

§ قاریشیق ، مغشوش ، ساخته ، دوزمه .

نقد قلب == قلب آقچه .

قلبزن == قلپازان ، قلب آقچه یاپان ساخته‌کار .

قلب الاسد == (قوزموغرافیا) اسد برجنك برنجی کوکبی .

قلب العقرب == (قوزموغرافیا) عقرب برجنك برنجی کوکبی .
§ بر شیئی کری یه ، ترسنه چویرمك ، دوندرمك .
§ (ادبیات) بر لفظك ترتیب حروفنی دکشدیره‌رك دیکر بر لفظ معنیدار تشکیل ایتمك :

«(دخل) ایدر (خلد) برینه (قصر) یکك هر صفحه‌سی (رقص) ورور حوضك ایچنده هر ومه صبح ومساء»

قلب منتظم == بر کلمه‌نك حرفلری صوکدن اوله طوغری تبدیل ایدیله‌رك صره‌سیله تحریر ایدلدکده بر لفظ معنیدار دیکرك ظهوری : (آنش) ، (شنا) کبی .

قلب بعض == (ادبیات) بر کلمه حروفاتندن بعضلرینك موقعنی تبدیل ایله یاپیلان قلب صنعتی : (اهمال) ، (امهال) کبی .

جناس قلب == (ادبیات) متجانس اولان لفظلر یالکز ترتیب جهتیله مختلف اولمق : (کاف) ، (فلك) کبی .

قلباً == قلب ایله ، قلبدن اوله‌رق صمیمی ، جان وکوکلدن .

قلبی == قلبه منسوب ومتعلق ، دوونی ، صمیمی : محبت قلبیه ، امراض قلبیه .

قلبی الشکل == یورك بچمنده اولان .

قلپاق ـ قالپاق [ت ، س] تویلی دریدن ویاکاتقلدن ، چوخه وقازمیردن یاپیلان باش کسوه‌سی ، پاپاق § سواری وطوپچی عساکر شاهانه افراد ، ضابطان وامراسنك کیدکلری باش کسوه‌سی .

قلپاقچی == قلپاق یاپان ویاصاتان آدم .

قلپاقلی == باشنده قلپاغی اولان .

قلع [ع ، مص] قوپارمق ، قوپارلق ، سوکمك ، سوکلمك ، یرندن چیقارمق ، چیقارلمق : قلع اشجار .

قلعه [ع ، س] تسلط اعدادن محافظه ایچون اسکی زمانلرده شهرلرك اطرافنه یاپیلان مستحکم دیوار ، بنا ، حصین ، حصار .
§ (عسکری) عسکرك تعلم ویا محاربه‌ده آرقه‌لری بربرینه کلمك اوزره درت صفدن عبارت بر مربع تشکیل ایده‌رك آلدیغی وضعیت : قلعه نظامی .

ایچ قلعه == برقلعه‌نك داخلنده ودها معتنا برنقطه‌ده کائن خاص قلعه .

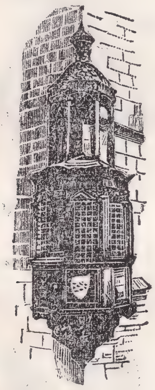
(قلعه برجی)

قلعه بند == (حقوق) قلعه اولان بر موقعده یالکز قلعه داخلنده سربست کزوب خارجه چیقمامغه محکوم مجرم : موقت قلعه بند ، مؤبد قلعه بند .

قلعه بندلك == قلعه بند اولانلرك جزای مخصوصی ، مجازات ترهیبیه‌دن اوله‌رق معین قلعه‌لردن برنده محبوسیت جزاسی .

قلعه کبی == پك رفیع ومستحکم ، متین اولان .

قلفه [ت ، س] مکاتب ابتدائیه‌ده معلم معاونی § دولکر ، دیوارجی اوسته‌سی § ابنیه انشاسنی درعهده ایدن معمار § یتشمش چراق § بردائره‌ده جاریه‌لرك اقدملی واك معتبری § ازادلی خلایق § بر حرمت مخصوصه اوله‌رق خلایقلره ویریلن عنوان .

قلقله [ع ، س] سسلنمك .

قلم [ع ، ص] آلت تحریر ـ که : قامشدن ، قوش تویندن ، معدندن ، کمیکدن یاپیلور .

قلم آچق == قامش قلمی یونتوب یازی یازه‌جق بوشکه ، برحاله قویمق .

ارباب قلم == تحریراً افادهٔ مرامه مقتدر ذوات .

قلمه آلمق == بر ماده‌یی تحریراً بیان ایتمك ، تسوید ایلمك .

§ (صنایع) بعض ارباب صنایعك نقش یاپمق ، حك ونقر ایلمك ایچون قوللاندقلری اوجی سیوری آلت § اینجه وصام قورچه‌سی .

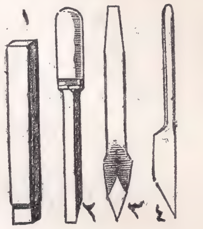

(مرانغوز قلملری)

١ – طورنه‌جی قلمی ؛ ٢ – طوغرامه‌جی ومرانغوزقلمی ؛ ٣ – چاڭكرلره مخصوص؛ ٤ – نعلبندلره مخصوص .

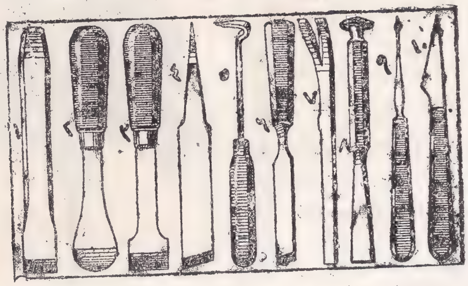

(كسمه قلملری)

١ – كسكی ؛ ٢ – اوجی ملیوو اولان طاشجی قلمی ؛ ٣ – اوجی دوز طاشجی قلمی؛ ٤ – طورنه قلمی ؛ ٥ – دیوارجی قلمی ؛ ٦ – طوغرامه‌جی قلمی ؛ ٧ – دنك ویا صندوق آچمغه مخصوص ؛ ٨ – اویمه قلمی ؛ ٩ – ١٠– جراحلغه مخصوص.

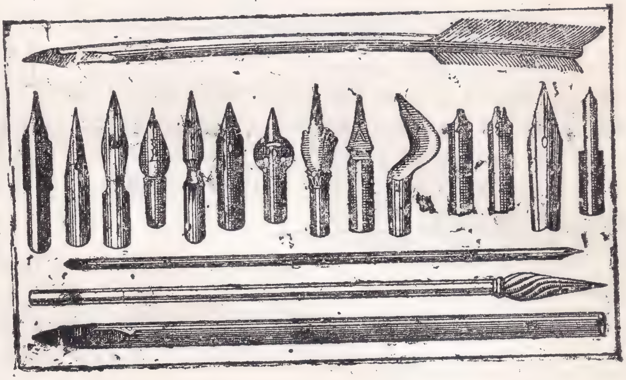

(قلم واوجلری)

قلم ایشی = قورچه ایله یاپیلمش نقش وصائره .

قلمكار = قورچه ایله ایشلین ، نقاش دوائر دولتده كتبه‌نك حجرات اشتغالاتندن هربری: تحریرات قلمی ، محاسبه قلمی § دائرهٔ رسمیه : « كندی بعضاً كلیراماسوزی كلمزلمه » § (اقتصاد) مفردات دفترینڭ هر بر قسم مخصوصی : اوچ قلم اشیا § حسن خط § حسن سلیقه : كوزل قلمی واردر .

§ (نباتات) دیكر بر آغاجه آشیلامق اوزره بر آغاجدن كسلمش صاپ ، بوداق ، دال .

قلم آشیسی = ☞ [آشی]

§ (طب) چیچك علتنك سرایتنی منع ایچون آشیلانه‌جق اولانلرك (اكزیا) قوللرنده آچیلان جریحه‌یه صوریلن دوانك محفوظ اولدیغی زیوانه ؛ توب .

برقلمده = بردن ، دفعةً .

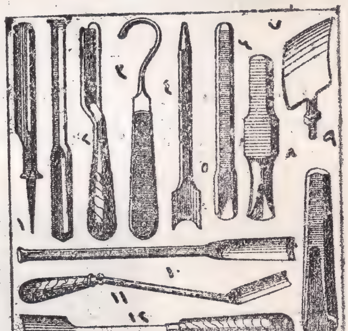

(اولوقلی قلم)

١ – مرانغوز ؛ ٢ – مرانغوز ایچون مثلثی ؛ ٣ – سراج ؛ ٤ قیومجی ؛ ٥ – طاشجیلغه مخصوص ؛ ٦ – قزانجی؛ ٧ – نعلبنجی ؛ ٨ – تیمورجی ؛ ٩ – تنكه‌جی ؛ ١٠ – یوك آرابه‌سی یاپانلره مخصوص ؛ ١١ – اویمه قلمی ؛ ١٢ – دیوارجیلره مخصوص .

قلم بوركی = اینجه ، اوزون بر نوع بورك .

قلم پارمقلی = اینجه ، اوزون ، دوزكون پارمقلری اولان .

جف القلم = بلا محاكمه حكم ایتمك ، بلا تأمل فكرینی بیان ایتمك .

قلمتراش = قامش قلم آچمغه ، یونتمغه مخصوص اوزونجه صاپلی بر آغزلی بر نوع چاقی – كه : دمیری صاپنه تثبیت ایدلمش اوله‌رق یاپیلیر .

قلمتراشجی = قلمتراش یاپان ویا صاتان آدم .

قلمدان = قلم قویمغه ، حفظ ایتمكه مخصوص آلت : قلم محفظه‌سی .

قلمی
قلمیه = قلمه ، كتبه صنفنه منسوب ومتعلق : مراتب قلمیه ، آداب قلمیه .

قَلْمَبَكْ [ج ، س] هندستان جزائرندن كتیریلان صاری كراسته‌لی بر جنس صندال آغاجی § صاری دانه‌لی برجنس مصر بغدایی .

قَلَمْرَوْ [فا ، م] بر حكمدارك تحت حكومتنده بولنان ، فرمانی جاری اولان بلاد .

قَلَمُونْ [ع ، س] ☞ [بوقلمون]

قَلَمِی [ج ، س] ذات الالقاح منظوره‌دن خلفحیلیه فصیله‌سنه منسوب آمریقایه مخصوص برنبات .

(قلمی)

قَلَنْدَر [فا ، صـ] ایلیشیکسز ، لاقید ، لاابالی ، علاقه‌دن مجرد آدم § آلایشه آلدانمز اولان مرد حقیقت بین § فیلسوف .

قلندرانه = قلندرجه ، لاقیدانه .

قلندرلك = لاقیدلك ، لاابالیلك ، فیلسوفلق .

قَلَنْسُوَه [ع ، ـ] تپه‌سی سیووی باش کسوتی ، کلاه ، تاقیه § (حیوانات) بقر ایله غنم جنسلرنده معده‌نك منقسم اولدیغی درت جوف مخصوصدن بری ـ که : عادتا اشکمبه‌نك استطاله‌سندن عبارتدر .

قَلَوی [ع ، صـ] { طوغریسی قالك کسریله‌در . } (کیمیا) کول قبیلندن اولان مواد : معیار قلوی .

قلویات = جم : (قلوی) کول قبیلندن اولان شیلر .

قلویات عضویه } **شبه قلوی** } = (کیمیا) حمضات معدنیه وحامضات ایله بالامتزاج املاحه تشکیل ایدن عضوی اساسلر .

قَلِتَه [ج ، ـ] ☚ [غالطه] فوروونده پیشیریلوب قوروتلمش اکمك .

قَلیل [ع ، صـ] (کثیر) مقابلی . مقدار وعددی چوق اولمیان ، شیء جزئی ، کم ، نقصان .

قلیلاً = آز اوله‌رق .

قلیل التضییق = (حکمت) بخارینك قوهٔ الاستیقیه‌سی بر تضییق نسبه‌یدن براز زیاده اولان ماکنه .

قَلْیا ـ قَلْیَه [ع ، فا ، ـ] (کیمیا) نباتات بحریه‌نك احراقیله استحصال ایدیلن ملح .

قلیه طاشی = (کیمیا) حمض سودیوم .

قلیه طوزی = (کیمیا) سوده .

قلیهٔ دمویه = (بیطری) چفته ، بوینوز ضربه‌سی ویا برحیوانك ایصیرمه‌سی اثری اوله‌رق خصیه‌لره ویا محفظه‌لرینه دمك القیابندن نشأت وخصوصیله جنس فرسه ایراث مضرت ایدن بر علت .

قلیهٔ لحمیه = (بیطری) سرطان خصیه .

قلیهٔ مائیه = استسقای خصیهٔ .

قما [ت ، ـ] ☚ [قامه]

قَمارَه [ج ، ـ] واپور حجره‌سی ، اوطه‌سی .

یان قماره = کوکرته‌نك ایکی یانده‌کی قماره‌لردن هر بری .

قَمارُوت [ج ، ـ] واپورده (قماره‌ده بولنان) یولجیلره خدمت ایدن آدم .

قَمَر [ع ، ـ] کرهٔ ارضك پیکی اولوب کونشدن اقتباس ایلدیکی نورخی عکس ایتدیره‌رك کیجه‌لری سیاره‌مزی تنویر ایدن جرم سماوی ، آی ، ماه . [قمر کرهٔ ارضدن (٤٩) کره کوچکدر . نصف قطری (۱۷۳۷) کیلو متره‌در . مساحهٔ سطحیه‌سی (۳۸) میلیون کیلومترو مربعیدر . مساحهٔ حجمیه‌سی ایسه (۲۲) ملیاردر . قمر محرکی اوزرنده یعنی ارضك اطرافنده (۲۷) کون (۷) ساعت ، ٤۳ دقیقه ۱۱ ثانیه‌ده مروریی اجرا واکمال ایلر .] [اوچنجی کیجه‌یه‌قدر (هلال) دینور .] جمعی : (اقمار) کلیر .

قمری } **قمریه** } = قمره منسوب ، شهر قمری .

سنهٔ قمریه = عربی آیلرینه کوره حساب اولنان سنه .

شهور قمریه = دور قمره کوره حساب ایدیلن آیلر ، عربی آیلری .

حروف قمریه = (تجوید) عربیده کلمه‌نك باشنده حرف تعریفله برابر اولدقلری وقت حرف تعریفك لامی اوقونان حرفلر ـ که : (ا ، ب ، ج ، ح ، خ ، ع ، غ ، ف ، ق ، ك ، م ، و ، هـ ، ی) دن عبارت اولان اون درت حرف . (دیکرلرینه حروف شمسیه دنیلور .)

قمریّه = مهتاب کیجه‌لرنده اوطورمق ایچون باغچه درونده تلدن ویا قفس طرزنده قبه‌لی اوله‌رق آغاجدن یاپیلوب اطرافی صارماشیق وسائر ازهار لطیفه ایله اورتیلان محل ، کوچك کوشك .

خریطهٔ قمر = (قوزموغرافیا) کرهٔ قمرك طاغلرینی ، دره‌لرینی والحاصل مناظر سطحیهٔ مرئیه‌سنی ارائه ایدن خریطه . ☚

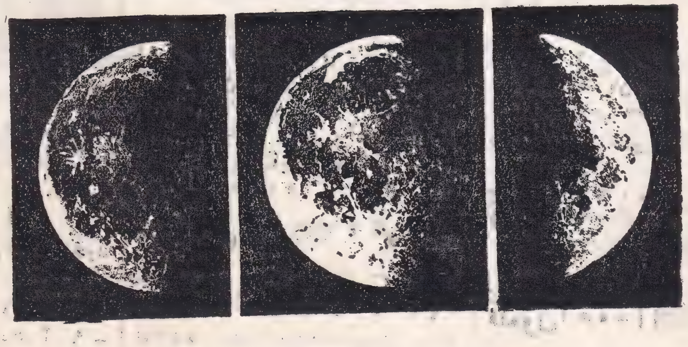

(صفحات قمر)

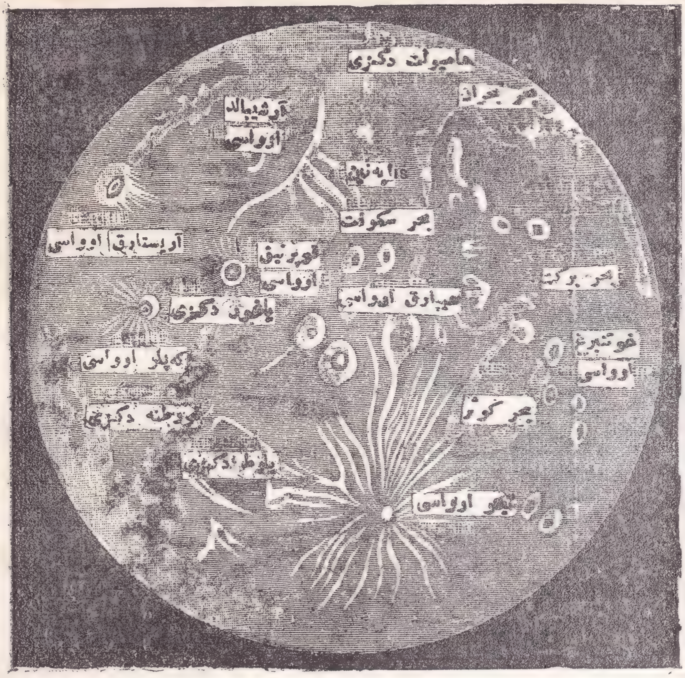

(خريطهٔ قمر)

قمع [ع ، مص] قهر وتذليل ايتمك .

قمعی == (نباتات) انبوبه‌سی آشاغیدن يوقارويه طوغری يواش يواش توسع ايدرك خونی شكلنی آلان چيچك .

قَمْل [ع ، س] بيت ، كهله .

داء القمل == (طب) بيتلنمه علتی .

قَمِيص [ع ، ص] كوملك ، پيراهن . § (طب) رحمده دول يتاغنی محيط اينجه دری .

§ (نباتات) بعض اعضای نباتاتی ستر ايدن زارلر .

قَنَات [ع ، س] ير آلتنده بولنان كونك ، صو يولی ، مجرای ماء كاريز .

§ (طب) انسان وحيوانك بدننده بولنان مجاريدن هر بری . [جمعی : (قنوات) كلير .

قنات صدريه == (طب) كوكسده پك چوق اوعيهٔ لنفاويه‌نك محل التحاقی اولان مجرای مخصوصی .

قنات منويه == (طب) موادهٔ منويه‌نك جريانه مخصوص بوريلر .

قَنَاد [ت ، ص] علی العموم طيورك اوك آياقلری مقامنده اولان واوچمه‌لرينه خدمت ايدن اوزون تويلی بر چفت عضو ، جناح ، پر . § بالغك آياقدن ايمبدل اولەرق يوزمك ايچون كورك كبی استعمال ايلديكی عضولری § قپو وپنجره كبی شيلرك آچيلير قپانير قپاقلری § ايكی‌يه قاتلانمش قماشك ياريم اكی § كورك تخته‌سنك نصفی § يل دكرمنی يلكنلرينك هر بری § حمايه ، تصاحب § بوزداغيكلرينك جدار خارجيسی .

قولی قنادی قيرلمق == استنادسز ، حمايه‌سز ، امدادسز قالمق .

قنادلانمق == قناد پيدا ايتمك ، قنادی چيقمق ‖ اوچمق .

قَنَادِيل [ع ، س] جم : (قنديل) : ايقاد قنديل .

قَنَارْيَه [ج ، س] وقتيله قناريه آطه‌لرندن كتيرلمش سرچه قدر برجنس كوچك ، غايت كوزل اوتر وتعليم ايله هر هوالی چاغرير صاری بر قوش .

قناريه صاريسی == آچيق صاری رنك .

قناريه يمی == قناريه‌لری بسلمك ايچون آلنير برجنس كوچك حبه‌لی داری .

قناريه‌لق == بعض اسكی سفائنك ايچ طرفنده‌كی پارماقلقلی تاراجه .

قناريه اوتی == ذات الفلقتين شعبه‌سندن مركبه فصيله‌سنه منسوب بر نبات .

(قناريه اوتی)

ا — چيچك ؛ ب — ميوه .

قَنَاعَت [ع ، س] قسمته راضی اولمق ، اكتفا § مطلقا رضا .

قناعتكار == قناعت ايدجی ، ايدن ؛ قناعت صاحبی .

قناعتكارانه == قناعت صاحبنه ياقيشه‌جق صورتده .

قناعت بخش = قناعت ویریجی ، ویرن .

قناعتکارلق = قناعت || قناعتکار اولانک حالی .

« رزقی ایله ایلوب قناعت
سورمز یره جبهٔ ضراعت »

قنال [ج ، س] { Canal } صنعی ویا طبیعی صو جدولی § صنعی بوغاز : سویش قنالی ، پاناما قنالی .

§ (بحریه) مقره‌نك داخلنده اولوب خلاطك صاولدیغی بوشاق .

قنبور [ت ، ص] سوء تشکل نتیجه‌سی اوله‌رق آرقه‌سی چیقیق ، تومسك اولان ، احدث § بوکاش ، اکری ، محدب ، تومسك .

قنبورلاشمق = قنبور اولمق .

قنبورلاشدیرمق = قنبور ایتمك .

قند [ع ، ص] { (کند) کلهٔ فارسیه‌سندن ممرّددر } شکر ، سکر ، شکر قمشسنك طوکمش عصاره‌سی .

قند مکرر = دلبرك ایکی دوداغندن کنایه .

قندی = شکردن عبارت ، شکره متعلق .

قندره (اوتی) [ت ، س] (؟) زغفرانی یاخود خلفا ویاخود بش پارمق آغاجی) بحر سفید ساحلنده وممالك حاره‌ده نشو ونما بولور بر شجیره‌در . وتفیله یاپراقلری مضاد منبه الیاء مابین ومنبه کبی استعمال ایدرلردی . آتنه‌ده مزروعات پریسی تقدیس ایچون قادینلر بونکله تزیین ایدرلر ایدی . شیمدی تزیینات مقامنده زرع اولنور .

(قندره اوتی)

ا - چیچك ؛ ب - چیچك مقطعی .

قندیل [ع ، س] تنویر ایچون درونده فتیل ایله زیتون و سائره یغی یاقیلان واکثریا معابده عال مخصوصاسنه تعلیق ایدیلن آلت ، قاب .

« شمع وخسای دونردی ماهه
صانکه قندیل ایدی عرش الٰهه »

قندیل ترسا = کلیسالرده دائمی صورتده یاقیلان قندیل § شنلك کیجه‌لرنده خانه وباغچه ودیوارلرك وسائره‌نك تنویر وتزیینی ایچون ایقاد ایدیلن کوچك فنار .

اداره قندیلی = کیجه‌لری یتاق اوطه‌لرنده اویور ایکن یاقیلان آز ایشقلی آلت تنویر .

کور قندیل }
کوك قندیل } = زیاده سرخوش ، مست لایعقل .

قندیل چیچکی = جوان پرچی .

§ مولود ، رغائب ، برات ، معراج کبی میقات مقدسهٔ اسلامیه‌دن هر بری : قندیل کیجه‌سی .

قندیلجی = قندیل یاقان آدم || قندیل یاپان آدم .

قندیل چورکی = قندیل آقشاملری یاپیلان برنوع لذیذ چورك .

قندیللشمك = یکدیکره قندیل تبریکنی ایفا ایتمك .

قندیللی تمنا = ال پك آشاغی یه ایندیریله‌رك مکرر صورتده ایدیلن تمنا .

قنطار [ع ، س] { اصلی : کبیر وق ایله‌در } ترازی ایله وزنی ممکن اوله‌میان اشیایی طارتمق ایچون مستعمل برنوع میزان - که : مختلف قوللی برمانولادن عبارت اولوب قوانك اوزرنده اوقه ودرهم اشارتلری واردر . [اسلاً (٤٤) اوقه‌دن عبارت اولمق اوزره مرتبدر .]

ال قنطاری = اولرده مستعمل کوچك قنطار - که : نهایت اون اون‌ایکی قیه مقداری شی طارتار .

یکی قنطار = یوز یکی اوقه‌دن (کیلوغرامدن) و (٧٨) اسکی قیه‌دن عبارت وزن .

اسکی قنطار = (٥٦) جدید قیه (٤٥٠) درهمدن عبارت وزن .

قنطاری بادمه = کوزی آچیق .

قنطارجی = قنطار ایله وزن ایدن .

قنطاریه = قنطار رسمی .

قنطور قاباغی = ذات‌الفلقتین شعبه‌سندن فثائیه فصیله‌سنه منسوب برنبات .

(قنطار قاباغی)

قنطارون [ع ، س] برنوع صاری طاغ چیچکی § بوچیچك یاره‌لره سوریلان عصاره‌سی قنطارون یاغی .

قنطره [ع ، س] طاشدن یاپیلان کمرلی بیوك کوپری : قنطرهٔ حیات § کمرلی صو مجراسی [جمعی : (قناطر) کلیر .]

قنغی [ت ، د] کلمهٔ استفهام اولوب ایکی متعدد شیلردن برینی تعیین ایچون سؤال مقامنده ایراد اولنور ، هانکی قنغی آی ، قنغی کون .

قنفسه [ع ، س] تسبیح بوچکی .

قنوع [ع ، ص] قناعتله متصف ، قناعت صاحبی .

قوائم [ع ، س] جم : (قائمه) قوائم نقدیه .

قواد [ع ، س] پزونك .

قوارع [ع ، س] جم : ☛ [قارعه]

قوارع قرآن = اثنای قرعه‌ده اوقونان آیات کریمه .

قوارر [ع ، س] (قاروره) نك جمعی .

قَوّاسْ [ع ، س] اوقله مساح عسکر [قواص بوندن مأخوذ ومحرفدر .]

قَواصْ [ت ، س] { عربی (قوّاس) دن مأخوذ ومحرفدر . } اصحاب مصالحی احضاره و'و امر لازمه‌یی تبلیغه مأمور محکمه ویا دوائر عالیه خدمه‌سی § سفرای اجنبیه معیتنده مستخدم وکسوهٔ مخصوصه‌یی لابس‌یساقجی § بعض دوائر غیر رسمیه‌ده مستخدم خدمتجی ، قاپوجی .

قَواطَه [ت ، ص] آجیمسی وسرتجه برنوع طوماته ـ که : صلاته وترشیسی یاپیلور .

قَواعِد [ع ، س] جم: ☞ [قاعده]

قَوافْ [ت ، س] { عربی (خفّ) دن غلطدر } حاضر آیاق قابی صاتان اصناف .

قواف مالی == حاضر یاپلمش ارجزف آیاق قابی وسائره .

کاغد قوافی == مزور .

لاقردی قوافی == دیدی قودیجی ، نمام .

آیاق قوافی == دوائرده مصالحی تعقیب ایدن || هر کسك ایشنی کورن .

قوافخانه == قواف اصنافك بولندقلری چارشی .

قَوافِلْ [ع ، س] جم : [قافله] :

« ای باد ! ای قوافل امواج بی قرار
ای کائنات ایچنده‌کی الحان بی شمار »

قَوافی [ع ، س] جم : [قافیه]
١

قَوالْ [ت ، س] بورو کبی ایچی بوش شی § چوبانلرك چالدقلری قالینجه سسلی بیوك دودك .

قوال تفنك == نامليسی یيوسز تفنك .

آلتی قوال ، اوستی شیشخانه == اوستی آلتنه بکزه‌میان ، مناسبتسز قیافت وسائره .

قَوّالْ [ع ، ص] چوق سویلر ، لافزن ، کوزه § فصاحتله‌چوق سوز سویلین آدم § لاف‌ابه‌سی ، سوز بولان ، سوزی یرنده سویلین .

قَوالِبْ ـ قَوالیبْ [ع ، س] جم : (قالب) الفظ قواليب
٢
معانیدر .

قَوانْجَه [ج ، س] (بحریه) آقتارمه ، نقل ، بر شیئی بر قابدن دیکرینه بوشالمه :

قوانجه ایتمك .

قَوانُوزْ [ت ، س] { عربی (قوانس) دن محرف اولسه کرکدر } چینی ویا طوپراقدن معمول آغزی کنیش قاب ، دستی : رچل قوانوزی .

قَوانینْ [ع ، س] جم : (قانون) ، افعال واعمال دساتیری :
٢

« وجدانیدر اصالت فعلنده آدمك
دعواجیسی ، شهودی ، قوانینی ، حاکمی »

قَوْسْ [ع ، س] یای ، کمان . § (هندسه) محیط دائره‌نك هر هانکی برپارچه‌سی ـ که : ایکی نهایت نقطه‌لری بینده وصل اولنان خط مستقیمه (وتر) و (وتر) ك وسطندن عموداً اقامه اولنوب قوسه منتهی اولان خطه سهم دینور .

قوس تمامی == (هندسه) مجموعلری ربع دائره‌یه مساوی اولان (قوس) لر . § (قوزموغرافیا) منطقة البروج اوزرنده یعنی عقرب ایله جدی برجلری بیننده کائن بر برجك اسمی اولوب کونش تشرین ثانیده بورایه داخل اولور .

قوس قزح == (حکمت) یاغموره تبدل ایدن بر بلوطك شمس ایله شدتله تنوبر اولندیغی اثناده ضیای شمسك یاغمور طامله‌لری آره‌سنده بالتحلل الوان سبعه‌یه آیرلمسندن وشعاعات ملونه‌نك مذکور طامله‌لرك صطح متقابل وداخلیسندن انعکاس ایتمسندن نشأت ایدر بر حادثهٔ جویه ـ که : متحد المرکز بر قوس ملون شکلنده کورینور : الکم صانعه ، علائم السماء :

« فرش پای نازیدر پیشنده ازهار زمین
قوس رنکینین قزح کویا سماوی افسری »

قوسی == قوسه [منسوب ومتعلق یای ، قوس شکلنده اولان .

بوکسك قوسلی == (فن رمی) مرمینك حین انداختده تعقیب ایلدیکی اوزون سهملی محرك .

آلچاق قوسلی == (فن رمی) مرمینك تعقیب ایلدیکی قیصه سهملی محرك .

قوسپاره == کوچك قوس .

قَوْصَرَه [ع ، س] خرما ویا سائر آغاجك نجه دالرندن اورولمش ایکی طرفی سیوری سپد ـ که : میوه نقلنه یارار .

قَوْقَعَه [ع ، س] (حیوانات) بعض نعمه‌لرك اوزرینی ستر ایدن قرنی وکلسی اوواح .

قَوْلْ [ع ، س] لاقردی ، سوز ، سخن ، کفتار ، کلام ، جمله : قولی فعلنه مطابق § (فعل) مقابلی § وعد ، عهد : یارین اورایه کیتمکه قول ایتدی .

قول شارح == (منطق) عقلی : تصور نظری‌یه یتشدرن شی ـ که : اجراسی کلا خمسدر . ☞ [کلیات خمس]

قوللشمه == سوزلشمه ، سوز بر ایلمه ، مقاوله ایتمه .

قول خود == کیمسه‌طرفندن تصدیق اولنمیان مدعی سوزی .

قول مجرد == دلیلسز ، اثباتسز سوز ، لاقردی . [جمعی : (اقوال) وبونك جمعی دخی (اقاویل) کلیر .]

قول وقرار == بر شیئی سوزلشوب بتیرمك .

قولاً == سوزله ، فعلاً اولمیان .

قولنجه == قولنه ، سوزینه ، افاده‌سنه نظراً .

قولی == سوزه منسوب ومتعلق ، (فعلی) مقابلی .

قولیات == بوش لاقردیلر ، قوری سوزلر .

قَوْمْ [ع ، س] ملت ، جماعت ، امت : قوم عاد ، قوم ثمود . [جمعی : (اقوام) کلیر .]

« یکانه سوکیلمزدر لسان عثمانی
لسان محبتی هر قوم ایچون جبلیدر »

§ امت صغیره ، قبیلهٔ عظیمه : کورجی قومی .

قوم محصور == یوز نفردن آز اولان قریه اهالیسی § بر پیغمبرك بعث واسرا بیورلدیغی جماعت [جمعی : (اقوام) کلیر .]

قوم وقبیله == خصم واقربا مقامنده مستعملدر .

قَوی [ع ، ص] محکم ، کوجلی ، قوتلی § صحیح ، امین ، معتمد : وعد قوی .
١

قوی البنیه == بنیه‌سی صاغلام .

قویجه == آز قوی ، براز محکم || قوی اوله‌رق .

آرقه‌سی قوی = حامیسی ، مظاهری اولان .

اوستی قوی = قالینجه البسه کیینمش اولان .

قویم [ع ، ص] دوغری ، درست ، راست : راه قویم ، مسلك قویم .

قهار [ع ، ص] پك ، زیاده قهر ایدیجی ، ایدن . صفات الهیه‌دندر : جناب خداوند قهار § قوۀ قاهره صاحبی .

قهارانه = قهارجه ، قهاره یاقیشیر صورتده .

قهر [ع ، مص] تذلیل صورتیله غلبه چالمق § محو وتدمیر وهلاك ایتمك § صوك درجه‌ده کدر ایتمك .

قهرلانمق = کدرلنمك ، زیاده‌سیله منفعل ومتألم اولمق § جبر ، اجبار .

قهراً = قهر ایله ، قهر صورتیله || زور ایله ، جبراً .

قهرمان [فا ، ص] کار فرما ولی الامر ، صاحب حکم :

« شرق وغربی برق شمشیرکله تنویر ایلدك
قهرمانلر قهرمانی دهری تسخیر ایلدك »

§ یکیت ، جسور ، ذی قوت ، صاحب شجاعت ، بهادر .

قهرمانی } **قهرمانلق** } = یکیتلك ، جسورلق ، بهادرلك .

قهرمانانه = قهرمانجه ، جسورانه ، بهادرانه . [جمعی : (قهرمانان) کلیر .]

قهقری [ع ، مص] بردن بره کیری دونمك ، ایزی اوزرینه رجعت ایلمك .

قهقهاء [ع ، ص] غایت مهلك بر بیابان .

قهقهه [ع ، س] سسله چوق کولمك ، قاه قاه ایدرك کولمك § ذات الفلقتین شعبه‌سندن بیلسانیه فصیله‌سنه منسوب مور وقرمزی چیچك آچار وصارماشیق کبی دیوار ویا آغاجلره طیرمانیر بر نبات .

(قهقهه)

a ـ زهر ملقح .

قهوه [ع ، س] یمنده ، آمریقه‌ده حاصل اولان بر آغاجك یارم نخوددن بیوك ، فصولیه‌دن کوچك ، برطرفی دوزجه حبه‌لری ـ که : قاوریلوب طحن اولندقدن صکره بول صو ایله وبعضاً شکر ایله برلکده پیشیریله‌رك ایچیلور § عوامك طوپلنوب قهوه ایچدکلری محل ، دکان .

قهوه خانه = مجمع تن پروران .

قهوه آغاجی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن فویه فصیله‌سنه منسوب ۲ متره‌دن اون ایکی متره‌یه قدر تخلف ایدن ارتفاعه مالك برشجیره‌در . چیچکلری بیاضدر . لطیف بر قوقو نشر ایدر . میوه‌لرینك درونده برچیفت بزر واردر . کرك بو بزرلر ، کرکده اونلری احاطه ایدن قشر ثمر مستعملدر . حتی بعضلری بو قشرلری قهوه‌یه ترجیح ایدرلر . اك ایی قهوه یمن قهوه‌سیدر . آفریقا وآسیا قهوه‌لری ، تجارتده مبذولاً بولنور .

(قهوه آغاجی)

قهوه‌ئین = کیمیا { Caféine } قهوه ترکیبنده بولنان بر شبه قلوی .

قهوه آلتی = صباحلری مختصر صورتده یبیلن یمك .

قهوه اوجاغی = بیوك دائره‌لرده قهوه پیشیریلن کوچك اوطه || قوناقلرده اوشاقلرك اوطوردیغی محل .

قهوه پاره‌سی = اجیره ویریلن بخشیش .

قهوه‌جی = قهوه پیشورن آدم || قهوه پیشوروب صاتان آدم .

قهوه‌دان = دوکلمش قهوه حفظنه مخصوص تنکه ویا پورسلندن معمول قاب .

قهوه رنکی = بوز ایله قویو صاری آره‌سنده برلون مخصوص .

قهوه طاقمی = فنجان ، ظرف ، تپسی ، جزوه کبی قهوه‌یه متعلق شیلر .

هند قهوه‌سی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن فویه فصیله‌سنه منسوب هندطرفلرنده یتشیر بر نوع قهوه آغاجی .

(هند قهوه‌سی)

قی [ع ، مص] قوصمق ، استفراغ ایتمك .

قیا [ت ، ص] ایری ، سرت طاش ، صخر ، صخره § طاشلق ، صرب طاغ .

قیا باشی = چوبان شرقیسی .

قیا باشی شاعری = پك بیاغی یولده منظوم سوز ویایان .

قیا بالغی = قعر دریاده کزر بر جنس کوچك واتی لذیذ بالق .

(قیا بالغی)

قیا خروسی = طیور دجاجیه‌دن بر حیواندر .

قیا قوروغی = ذات الالقاح منطوره نباتاتندن بیاض یاپراقلی ، ساقی زاحف ، میوه‌سی لحمی بر نبات . بونی ازه‌رك قورده‌شنه قارشی دوا مقامنده قوللانیرلر .

(قیا قوروغی)
۱ - چیچك .

قیاقوشی = بوزرنکلی کوچك برقوش.

قیاجق = کوچك قیا .

قیاصره [ع ، س] جم : (قیصر): قیاصرهٔ روم .

قید [ع ، مص ، س] باغلامق ، باغلانمق § باغ ، دوکوم ، بند ، رابطه § بوقاغی § دوائر رسمیه‌ده اوراقك کوردیکی معامله‌یی مشعر اوله‌رق طوتیلان دفتر ، دفاتر .

قید ایتمك = اوراقك تاریخ و نومرو وسائره‌سنی دفتره یازمق § وظیفه ، اندیشه ، کدر ، غائله ، اهمیت ویرمامك. [جمعی : (قیود) کلیر .] :

« قاچوب صحرالره قورتلدی ناظم خانه‌قیدندن »

§ برآدمك اسمنك دفتره یازلمسی : چوجغی مکتبه قید ایتدیردم ، کاتب قید ایدلدی
حصر وتخصیص § شرط .

بی قید / لا قید = اندیشه‌سز ، غائله‌سز .

ترقین قید = طرد ایتمه ، قوغمه ، مأموریتندن چیقارمه .

قیدسز = بی قید ، هیچ بر شیئه اهمیت ویرمین ، وظیفه ایدنمین .

قیصر [ع ، س] { (سزار) Cesar دن محرف ومعربدر } اسکی روم ایمپراطورلرینه مورخین اسلامیه طرفندن ویریلن عنوان (چار) . [جمعی: (قیاصره) کلیر .]

قیصری = قیصره منسوب ومتعلق .

عملیات قیصریه = (طب) حیاتندن قطع امید اولنان کبه بر قادینك قارننك یاریله‌رق چوجغك قورتارلمسی عملیه‌سی [مشهور سزار (قیصر) ك بویله بر عملیات نتیجه‌سی اوله‌رق تولد ایتمسندن دولایی عملیهٔ مذکوره‌یه بونام ویرلمشدر .]

قیم [ع ، س] جوامع شریفه خدمه سندن هر بری [قیوم غلطدر .]

قیوم [ع ، ص] ذاتیله قائم ، ابدن ازله قدر قائم وموجود اولان جناب حق .

قاف مکسوره

قباب [ع ، س] { ضم قاف ایله غلطدر } جم ; (قبه) : قبه‌لر ، کمرلر .

نه قباب = طقوز قبه ، سماوات .

قباح [ع ، ص] قبیح ، چرکین ، کریه اولانلر .

قباله [ع ، س ، مص] ابه‌لك .

فن قباله = ابه‌لك ، چوجق طوغورتمق فن وصنعتی .

قبط - قبطی [ع ، س] مصر قدیم اهالیسندن اولان § چنکانه طائفه‌سنه منسوب .

قبطیان = قبطیلر .

قبل [ع ، س] طرف ، جهت ، جانب ، عند .

من قبل الرحمن = طرف الٰهیدن ، من طرف الله تعالی .

قبله [ع ، س] توجهکاه اسلامیان اولان بیت الٰهی § نمازده توجه اولنان سمت § طرف جنوبی § هدف مقصد ، توجه اولنان جهت .

قبلتین = ایکی قبله یعنی مکهٔ مکرمه‌ده‌کی بیت معظم ایله قدسده‌کی بیت مقدس .

قبله‌کاه = قبله‌نك بولندیغی سمت ، طرف.

قبله نما = قبله سمتنی کوسترن برآلت ، پوصله ، ابرهٔ مقناطیس :

« مستغنیٔ ارشاد اولور ارباب حقیقت
سکان حرم نیلر ایمش قبله نمایی »
[قبله نامه غلطدر .]

قپردامق - قپرداتمق [ت، مص] خفیف‌صورتده و متمادیاً قیمیلدانمه ، اولدیغی یرده متحرك بولنمه .

قپرداتمق = خفیف صورتده ومتمادیاً قیمیلداتمه ، تحریك ایتمه .

قپردی = خفیف‌صورتده متمادیاً قیملدانمه .

قپمق [ت ، مص] کوز قپاقلرینی اویناتمق ، اختلاج اجفان : کوز قیمه § کوزله اشارت ، غمز ، غمزه .

قت [ت ، س] یان ، نزد ، عند § (قحط) دن محرف ، آز ، نقصان ، اکسیك .

قت قناعت = زورله ، طاوه طار .

قتلاشمق = آزالمق ، اکسیلمك .

قتال [ع ، مص] { مفاعله بابندن مصدرثانیدر } بربرینی اولدرمك ، مقاتله ، اوروشمه § محاربه ، جنك .

قتردامق [ت ، مص] قتر قتر ایده‌رك سس چیقارمق .

قتردانمق = قترقتر دیه سس چیقارتدیرمق.

قتردی = کورك سس ، قتر قتراتیه.

قتیق [ت ، س] کتان پارچه‌سی ، کندیر قیرنتیسی کی مندر وسائره طولدیرمغه یارایان شی ، حشو .

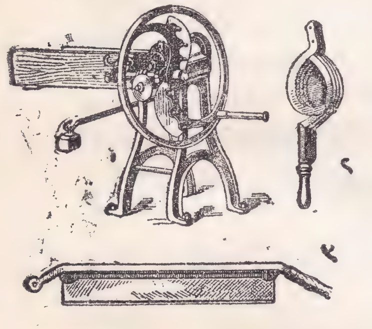

(قتیق ماکنه‌سی وبچاغی)
۱ - آیاق ایله قوللانیلان ؛
۲ ، ۳ - ال ایله قوللانیلان

قثائیه [ع ، ص] (نباتات) اوراقی بسیط وآز چوق فصوصلی واکثریا کفی الشکل وازهاری عموماً وحید الجنس ووحید المسکن اولان نباتاتك منسوب اولدقاری فصیله : (فصیلهٔ قثائیه) .

قجردامق [ت ، مص] قجر قجر ایتمك.

قجرداتمق = قجر قجر ایتدیرمك .

قجردی = قیج قیج ایده‌رك چیقان سس.

قحف [ع ، س] (طب) بینك ظرفی اولان قفا کمیکی ، جمجمه - که : برطاقم عظام مستویه‌نك اتحادندن تشکل ایتمشدر .

اعصاب قحفیه = (طب) محور دماغیٔ شوکیك درون قحفده موضوع قسمندن تولد ایدن اون ایکی چفت اعصاب .

قِدَم [ع ، مص] قدیملك ، اسكیلك § بر ایشده سائرلرینه تقدم § زمانجه ، مأموریتجه ، رتبه‌جه اسكیمه § قدیم اولمه ، وارلغنك ابتداسی اولمامه .

قدملی = خدمتنده ، مأموریتنده ، رتبه‌سنده اسكیمش ، قدم پیدا ایتمش اولان .

قدمسز = خدمتنده ، مأموریتنده ، رتبه‌سنده هنوز اسكیمامش اولان ، یكی اولان .

قدماً = قدم جهتیله ، اسكیلكجه .

قدوَه [ع ، س] { قافك فتحی وضمیله‌ده لغتدر } کندیسنه اویوله‌جق ، امتثال واقتدار ایدیله‌جك كیمسه : قدوة العلماء ، قدوة الحکماء .

قرائت [ع ، مص] اوقومق ، مطالعه ایتمك .

قرائت کتابی = چوجقلری ، مبتدیلری عباره اوقومغه آلیشدیره‌جق رساله .

علم قرائت = قرآن کریمك اصول وقاعده‌سنه توفیقاً اوقونمسی علمی .

قِراب [ع ، س] قلیج كوبچاق قینی .

قِراتِر [ج ، م] { Cratère } (طبقات) وولقانلرده ندفاعاتك وقوعبولدیغی آغز ، فوهۀ برکانیه .

تپه قراتری (طبقات) پینار طاغك تپه‌سنده بولنان فتحه .

جانب قراتری = (طبقات) طاغك یان طرفنده اولان فتحه .

قراغی [ت ، س] (حکمت) اکثریا ایلك بهارده زمینك درجۀ حرارتی صفردن دها دون بردرکه‌یه تنزل ایلدیکی زمان باغان منجمد چیغ .

قراغیلامق = اوزری قراغی باغلامق ، قراغی آلتنده قالمق .

قِرال [ج ، س] ایمپراطور صفتنی حائز اولمیان خرستیان حکمدار .

قرالیت = (غلطدر) قراللق ، بر قرالك تحت حکمنده اولان مملکت وحکومت .

قرالیچه = قرال زوجه‌سی || قراللق مسندنده بولنان قادین : قاممنك قرالیچه‌سی .

قِران [ع ، مص] ایکی شیئك برلشمسی ، مقارنت || سیاراتدن ایکیسنك بر برجده اجتماعی .
[جمعی : (قرانات) کلیر .]

صاحبقران = سعدین دنیلن زهره ومشتری کواکبنك قراننده تولد ویا تخت سلطنته جلوس ایدن حکمدار فرخنده فال :

« آفتاب بحر وبر ، صاحبقران شرق وغرب
شهریار نامور ، رایت کشای صفدری »

قِران [فا ، س] ایران حکومتنك فرانقدن کوچك بر قیمتی حائز کموش بر سکه‌سی .

قِرباج [ت ، س] فیل ویا کرکدان دریسندن یا دیکر بر سرت دریدن معمول یکپاره قامچی § آرابه بارکیرلرینی سورمکه مخصوص اوزون دکنکلی قامچی .

چاله قرباج = جونه قرباج چاله‌رق سرعتله یوروتمك .

قرباجلامق = قرباج اورمق || تعقیب ایتمك .

قِربَه [ع ، س] سقالرك صو طاشیدقلری کا سالهدن معمول قاب ، § کوچك چوجقلرده حاصل اولان قارن شیشمسی ، انتفاخ بطن .

قِرپَق [ت ، مص] برشیئك کوشه وکنارلرینی کسوب آلمق § حیوانك پاغیسنی ، تویلرینی ویا انسانك صاچ وصقالنی کسوب دوزلتمك § بر مصرفدن تنقیحات اجرا ایلمك .

کوز قرپمق = ☞ [کوز قپمق]

قرپمه = مغبرك دیل آلتی ، قورباغه‌جق .

قرپدیرمق = قرپمق فعلنی دیکرینه اجرا ایتدیرمك .

قرپلمق = کوشه وکنارلری کسلمك || پاغی ویا صاچ وصقال کسلمك § مصرف تنقیح ایدلمك ، قیصلمق .

قرپندی = قرپلمش شیدن چیقان پارچه‌لر .

قرپیق = قوپلمش ، کسلمش .

قِرطاس [ع ، س] یازی ایچون استعمال اولنان کاغد .

قرطاسی = قرطاسه منسوب ومتعلق || کاغد صاتان آدم .

قرطاسیه = دوائر رسمیه‌ده کاغد ، قلم ، مرکب وسائره ایچون صرف وتخصیص ایدیلن آقچه : مصارف قرطاسیه .

قِرق [ت ، س] اوتوز طقوزدن صکره کلن عدد ، درت کره اون (٤٠) ، اربعین ، چهل § بعضاً (کره) لفظنك تردیفیله کثرت بیان ایدر : بوایشك بویله یاپلمسی ایچون قرق کره سویلدم .

قرق ق = حیوانات مفصلیه‌نك ذات الارجل الکثیره شعبه‌سندن قاراکلق محللرده بولنور ، حرکتی سریع برحیوان .

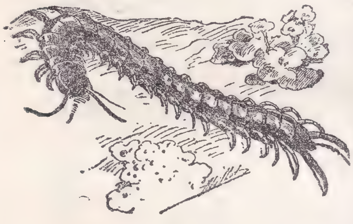

(قرق آیاق)

§ قاعیفه عارض اولور بر جنس کوچك کته ، قصیق بیتی .

قرق آنبار = برچوق شیلری محتوی محل ویا محفظه .

قرق بایر = (حیوانات) حیوانات مجتره‌ده (کویش کتیرن حیوانلر) معده‌نك منقسم اولدیغی درت جوفه‌مدن اوچنجیسی (اشکنبه ، قلنسوه ، قرق بایر ، شردن) .

قرق بر کره ماشا الله = اصابت نظردن مصونیت تمنیسی .

قرق سؤال = چوق صورمه || استفسارات مزعجه .

قرق کچید = طولامباچلی ایرماق ویا چای .

قرق ییل = کثرتدن کنایه‌در .

قرقلامه / **قرقلامق** = قرقه ابلاغ ایلمه ، قرقی طولدیرمه || قرق دفعه صودن کچیرمه .

قرقلر = (٤٠) عدد عزیزدن کنایه‌در .

قرقلره قاریشمق = غیبوبت ایتمك ، بر مدتدنبری کورونمز اولمق ، میدانده وللماق .

قرقق = قرق یاشنده ویا قرق دکرنده اولان || (٤٠) پاره اعتبار ایدیلن برغروشلق سکۀ معروفه .

قرقلی == برینك تولیدندن اعتباراً قرق كون كچمدن دیكری تولد ایدن ایكی چوجغندن هر بری : بوچوجق شوچوجقله قرقلیدر .

قرقنجی == قرق درجه‌سنده اولان .

قِرقیم [ت ، س] قویون وسائر حیواناتك یپاغیسنك قرپلدیغی موسم .

قِرلانغج [ت ، س] اوزون وچتال قویروقلی ووجودینك قسم كلیسی سیاه اولوب یالكز كردانی وكوكسی بیاض ویكاقلری قرمزی ، سرچه بیوكلكنده سیار بر قوش ــ كه : حشرات مضره‌یی اتلاف ایتمكله اولان تمایل چایسی اعتباریله فن فلاحت نقطهٔ نظرندن حائز اهمیتدر § سفن حربیهٔ قدیمه‌دن خفیف یلكنلی سریع‌السیر تكنه .

قرلانغج اوتی == ذات‌الفلقتین شعبه‌سنك خشخاشیه فصیله‌سندن یاپراقلری اسپناق كبی پیشیریله‌رك اكل اولنور بر نبات .

قرلانغج بالغی == ذات‌الافواه‌غلصمیه‌دن ایچ دكزلرده بولنور ، غایت لذیذ اتلی ، اوزری غایت قرمزی رنكلی ، اوزون قنادلی بر جنس بالق .

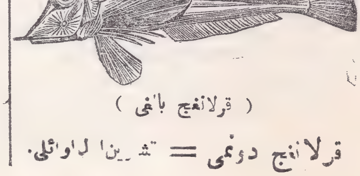

(قرلانغج بالغی)

قرلانغج دونمی == تشرین اولك اوائلی .

قرلانغج فورطنه‌سی == مارت اواخرنده وقوعبولان فورطنه .

قِرمِز [ع ، س] (حیوانات) جناحیت‌النصف حشراتدن لعل رنكنده برنوع بویا استحصال ایدیلیر بر حشره . بو حیوانلر فرنك اوزومنك داللرنده بسلنیر || بو حیواندن استحصال ایدیلن بر نوع بویا .

قرمز آغاجی == (صبار) صباریه فصیله‌سندن آمریقایه مخصوص بر نوع فرنك انجیری . هند نجیری دخی دینیر .

(قرمز آغاجی)

a ـ چیچك ؛ b ـ میوه .

قِرمِزی [ت ، ص] قزیل ، آل ، آل رنكده اولان .

قیپ قرمزی == چوق قرمزی ، بسبتون قرمزی .

قرمزیلق == قزیللق ، قزیل رنك ، حمرت ، احمرار .

قرمزیمتراق } == قزیلجه ، قزیله چالان .
قرمزیمسی }

قرمزی بویا آغاجی == آمریقای وسطایه مخصوص میوه‌لرندن فس بویاغنه مخصوص بر نوع قرمزی بویا استحصال ایدیلیر وبش مترو قدر بویلانیر بر آغاج .

(قرمزی بویا آغاجی)

قرمزی كوكرجین == طبور حمامه‌دن صیجاق محللرده یشار بر نوع كوكرجین .

قِرُونُومَتْرَه [ج ، س] {Chronomètre} مقیاس الزمان معناسنه اولوب اصطلاحده تأثیرات طبیعیه ایله انتظام حركاتنه خلل كلمین وبر دفعه قوریلنجه مدت مدیده قورلمق احتیاجندن وارسته قالان غایت دقیق وزوالی ساعت ــ كه : باشلوجه بحریونجه طول تعیینی وسائر حسابات دقیقهٔ ریاضیه‌نك اجراسی ایچون استعمال ایدیلور .

جیب قرونومترومی == بوساعتك جیبده طاشینیلان نوعی .

قِزِلْ ـ قِزِیلْ [ت ، ص] آل ، احمر ، سرخ .

قزل آغاج == (مورهٔ صریم ، آقچه آغاج) ذات‌الفلقتین شعبه‌سندن ممالك حاره‌یه مخصوص بر نبات خالده .

(قزل آغاج)

ا ـ چیچك ؛ ب ـ چیچكك مقطعی .

قزل تیون == ذات‌الثدیانك آكل ـ الحشرات فرقه‌سندن آفریقایه مخصوص بر حیواندر .

(قزل تیون)

قزل زنبق = وحيد الفلقه‌دن زنبقيه فصيله‌سنه منسوب بر نبات .

(قزل زنبق)

قزل سرچه = طيور دوريه‌دن آمريقاى جنوبى‌يه مخصوص بر قوش .

(قزل سرچه)

قزل ككلك = طيور دجاجيه‌دن اورمانلق ومرتفع محللرده ياشار بر نوع ككلك .

قزل الما = وقتيله (روما) يه ويريلن اسم .

قزل باش = رافضى . [آناطوليده بعض محللرده بولنوب نه‌ياپدقلرينى كنديلرى دخى بيلمين برطاقم كروه ضالهٔ جاهله .]

قزل يمورطه = پاسقاليا ، خرستيانلرك بيوك پرهيزك ختامنده‌كى بايرامى .

قزل درجه = آتشه عرض ايديلن دمير ويا سائر بر معدنك احمراريله ، (قزارمسيله) تعيين ايدن درجهٔ حرارت .

قزل شاب = بعض افكار عاميانه‌يه كوره — صوده محلول قسمى اچنده — يوروميه‌بن چوجقلرى يوروتمك ايچون بيقادقلرى ماده || آچيق افلاطونى رنك .

قزل خسته‌لق = (طب) چوجقلره عارض اولان قزامقه مشابه مهلك وسارى برخسته‌لق .

قزلجه = قرمزيمتراق .

قزللق = قرمزيلق ، حمرت ، سرخى .

قِس • [ع ، فه] { (قياس) دن امر حاضر اولوب استعمالى آتيده‌كى بعض تركيباته منحصردر : }

وقس على هذا = بوكا اوزرينه قياس ايت .

وقس عليه البواقى = قصوديني ، ديكرلرينى‌ده بوكا قياس ايت .

قِسْط [ع ، س] حصه ، نصيب ، پاى § جسته جسته ويريلن بر بورجك هر دفعه‌ده تسويه ايديلن قسمى ، تقسيط .

قسط اليوم = (٣٠) كوندن عبارت بر آيلق معاش اعتباريله بر كونه اصابت ايدن حصه || بر آيدن يالكز بر قاچ كونلك يدوب تسويه‌سى ويا قطعى ايجاب ايدن مقدار .

قِسْطاس • [ع ، س] بيوك ترازى ، قپان ، ميزان .

قِسْم [ع ، س] بر كلك جزئى ، پارچه‌سى || پارچه ، بلوك ، جزء ، پاره . [جمعى: (اقسام) كلير .] § نوع ، جنس § (كتاب حقنده) فصل ، بحث .

قسماً = برقسمى ، برجزئى ، برپارچه‌سى ، بربلوكى .

قِسْمَت • [ع ، مص] بولمك ، تقسيم ايتمك ، حصه‌لره آيرمق § نصيب ، مقدر اولان شى : قسمتمز بو قدر ايمش .

§ (فقه) حصهٔ شايعه‌يى تعيين ايتمك .

قسمت جمع = (فقه) اعيان مشتركه‌يه يعنى متعدد ومشترك شيلرك قسملره بولونه‌رك هر افرادنده شايع اولان حصه‌لرك بر قسمنده جمعى . [اوچ كشينك بينده مشترك اولان اوتوز قويونى اونر اونر اوچه تقسيم ايتمك كبى .]

قسمت فرد = (فقه) برعين مشتركك تقسيم اولنوب هر جزئنده شايع اولان حصه‌لرك بر قسمنى تعيين ايدن قسمت . [برعرصه‌نك ايكى‌يه تقسيمى كبى .]

قسمت رضا = (فقه) كافه‌سى عاقل وبالغ اولان وارثلرك ملك مشترك صاحبلرينك رضالريله اجرا اولنان قسمت [كه : بالتراضى بينلرنده تقسيم ايدولر ، ياخود جمله‌سنك رضاسيله حاكم طرفندن تقسيم ايديلور .]

قسمت قضاء = (فقه) ملك مشترك اصحابندن بعضنك طلبى اوزرينه قاضينك جبراً وحكماً اجرا ايلديكى تقسيم ، قسمت .

قسمت فضولى = (فقه) اجراسى قولاً ويا فعلاً اجازته موقوف اولان قسمت . [مثلا : بر كيمسه‌نك برمال مشتركى صاحبلرينك اذن واجازت قوليه وفعليه‌سيله تقسيم ايتمسى كبى .]

قسمت تركه = (فرائض) تركه‌يه تعلق ايدن حقوقى صاحبلرينه ايصال ايتمك .

خارج قسمت = (حساب) تقسيم عمليانك نتيجه‌سى اوله‌رق ظهور ايدن عدد كه : مقسوم عليهك هر عددينه اصابت ايدن حصه‌يى كوسترر . [علم حسابده مقسوم عليه ايله خارج قسمتك حاصل ضربى (وباقينك بوكا علاوه‌سى) مقسومه مساوى اولور ــ كه : بو عمليه تقسيمك ميزانيدر . يعنى : (ب) (ح) ه تقسيم اولنوب (ء) كبى بركميت ظهور ايتمه : ح | ب حاصل اولوب ء

ح × ء = ب اولور .]

قسمت عسكريه = قساملق || قسام دائره‌سى . ☞ [قسام]

قِسّيس • [ع ، ص] { (كشيش) دن معربدر } كشيش ، پاپاس ، خرستيان راهبى .

قِشْر [ع ، س] قابوق ، خارجى‌زاره ، غلاف .

قشر ارض = كرهٔ ارضك — موادمذابهٔ مركزيه‌يه نظراً — قابوغى حكمنده اولان قسم منصلب خارجيسى ، قره ، طوپراقلر .

قشريه = (حيوانات) يڭگچ(سرطان)ه استاقوز كبى على العموم جلدى سرت ، حجرى وخميت كلسدن عبارت بر قابوغى حاوى اولان حيوانات ــ كه: وجودلرى بعضاً سائب وبعضاً يكديكرينه متصل حلقه‌لردن مركبدر . [قشرك جمعى : (قشور) كلير .]

قشرى = قشره منسوب ومتعلق .

قِشْقِرْتمَق [ت ، مص] (حيوانات حقنده) اوركودوب قاچيرمق § (كوپكى) برآدمك اوزرينه صالديرمه § تشويق ، تهييج ايلمه .

قِصاص [ع ، مص] (شرع) قتلى مقتول مقابلنده قتل ايتمك ويا مجروحك تلف ايديلن عضوى مقابلنده جارحك آكا مماثل عضوينى تلف ايتمكدن عبارت بر جزاى شرعى : قصاصده حيات واردر .

قصاصاً == قصاص صورتیله ، قصاص طریقیله .

قَصَص • [ع ، س] جم : [قصه] : قصص انبیا ، احسن القصص.

قِصّه [ع ، ص] فقره ، حکایه ، روایت § وقعه ، وقوعات ، سرکذشت ، ماجری ، وقوع حال .

القصه == الحاصل ، حاصل کلام .

قصه پرداز == حکایه ترتیب ایدن ، ماصالجی .

قصه خوان
قصه کذار } == حکایه نقل ایدیجی ، ایدن.

قَحْط [ت ، ص] { قحطدن غلطدر } آز بولنان ، نادر ، سیرك ، نقصان.

قطلاشمق == آز ونادر بولنور بر حاله کلمك ، کسب ندرت ایلمك ، آزالمق.

قطلق == [صحیحی قحطلق] آزلق ، ندرت || قحط وغلا ، قوراقلق نتیجه‌سی اوله‌رق آز محصول یتشمکدن متولد احتیاج .

قطلقدن چیقمش کبی == ییه‌جك پك زیاده اشتها وتمایل کوسترنلر ، آچ کوزلوجه‌سنه ییینلر .

قِطاع [ع ، مص] کسمه ، قطع ایتمه § (س) (هندسه) دائره‌دن بر قطعه — که محیط دائره‌نك بر قوسی ایله ایکی نصف قطرك احاطه‌سندن حاصل اولور : قطاع دائره .

قِطَعات [ع ، ص] جم : [قطعه] : قطعات خمس ، قطعات ارض .

قِطْعَه [ع ، س] بولوك ، پارچه ، پاره ، جزء § اراضی ، اقلیم ، خطه ، مملکت : اوروپا قطعه‌سی ، آناطولی قطعه‌سی § (جغرافیا) کرهٔ ارضك منقسم اولدیغی بش بیوك قره پارچه‌سندن هر بری § (غیر ذی روح حقنده) عدد ، مقدار ، پاره : برقطعه نشان ، ایکی قطعه تحریرات ، اوچ قطعه کمی § (عسکری) براوردو ویا فرقه‌یی ترکیب ایدن جزء تاملردن هر بری ، قطعهٔ عسکریه : فلان ضابط مهندسلکدن استعفا ایده‌رك قطعه‌سنه (یعنی آلاینه ویا طابور ویا بلوکنه) التحاق ایلدی .

قطعهٔ دائره == (هندسه) بردائره‌نك بر قوسیله آنك وتری آره‌سنده‌کی قسم محصور .

§ (ادبیات) مطلعی مصرع اولمدیغی حالده یکقافیه اولان نظم ، دورت مصرعدن عبارت شعر :

« نوك قلمکده در همیشه
خاك قدمکده در دمادم
اعجاز کف کلیم عمران
آثار دم مسیح مریم »

قطعهٔ قشریه == (نباتات) ساق نباتك خارجدن داخله‌دوغری بشره‌سی ایله منطاو طبقه‌سی ، طبقهٔ حشیشیه ، طبقهٔ کنابیه دنیلن درت طبقه‌دن عبارتدر .

قطعهٔ حشیشیه == ساق نباتك طبقات لیفیهٔ وعائیه‌صیله مخ واشعهٔ مخیه‌سندن متشکل طبقه .

قِلابْدان [ت : س] { عربی (قلاب) دن محرفدر } اکرمه چرخیله صاریلان صرمه ویا تل ایله قاریشیق ایپك ، پاموق ایپلك .

قلابدانلی == قلابدان ایله ایشلنمش قماش وساره .

قِلادَه [ع ، س] کردانلق ، نسوانك بوین زینتی . جمعی : (قلائد) کلیر .

قِلاع [ع ، ص] جم : [قلعه] : قلاع خاقانی .

قِلافَه [ع ، مص] کمی قلفاتلامق اصول وصنعتی { قلفات بوندن محرفدر . }

قِلاوی [ت ، س] وقتیله اجلهٔ رجال دولتك کیدکاری هرمی الشکل تللی صاریق .

قِلَّت [ع ، س] (کثرت) مقابلی . آزلق § ندرت [مادیات ومعنویاتده مستعملدر : قلت بضاعه ، قلت نفوذ .]

جمع قلت == (صرف عربی) جمع کثرت مقابلی ، متعدد اوزانده جمعلری اولان اسملرك بوجمعلرندن طقوزدن آشاغی عدده مخصوص اولانلری .

قُلُور [ج ، س] (کیمیا) {Chlore} قابل تمیع ، یشیلجه صاری ، سرعت وشدتله مخنق ، قابض طعملی برغازکه : اجسام بسیطه‌دن وشبه معادندندر . [تقبیضی دفع والوانی ازاله ایدر .]

حامض قلور ماء == (کیمیا) مساوی حجمده قلور ایله مولد المائك امتزاجندن حاصل اولان رنکسز برجسم حامض .

قلور فیل == (نباتات) نباتاتك مادهٔ خضراسی اولوب اکثریا بلا شکل جبی یلته‌قوامنده ویاخود مدور ویا بعضی حبوبی حاوی یشیل برماده اولوب نباتاته یشیل رنکنی ویرر . (اخضر نبات) (ضیا وحرارت تأثیریله حاصل اولور.)

قلوروفورم == (کیمیا) {Chloroforme} کثیف وبراق والما وایحه‌لی بر مایع اولوب صوده حل ایدلمش کیرج قیماغیله کئولك تقطیرندن حاصل اولور وطبابتده بایلتمق ایچون ومبطل حس اوله‌رق قوللانیلور .

قلور قالسیوم == (کیمیا) منشور ذو ستة الوجوه شکلنده صلب ، نیم شفاف ، رنکسز ، آجی ، کریه طعملی برماده .

فوق قلور حدید == (کیمیا) {Perchlorure de fer} قابض طعملی ، پاس‌لونلی کثیفجه بر مایع اولوب سیلان ایدن قانی دیندیرمك ایچون طبابت وبیطریده کثیرالاستعمالدر .

قلور کاس == (کیمیا) کیرج قیماغی دنیلن بیاض سفوف .

قلوریت == (کیمیا ، طبقات) صاوی‌بتراق یشیل رنکلی وطرناقله چیزیله‌بیله‌جك درجه‌ده قلیل الصلابه برمادهٔ صلبه اولوب صخره‌لر آره‌سنده بولنور .

قِلیج [ت ، س] اسلحهٔ جارحه‌دن انواع کثیره‌سی اولان وقین ایچنده بولندیریلان اوزونجه سلاح ، سیف ، شمشیر .

دال قلیج
یالین قلیج } == قلیچ قیندن صیرلمش اوله‌رق .

قلیج اوتی == وحیدالفلقه شعبه‌سندن صوسانیه فصیله‌سنه منسوب یاپراقلری قلیج شکلنده بر نبات .

(قلیج)

(قلیج اوتی)

قلج بالغى = بورنى مچ كبى اوزون وكسكين، اتى غايت لذيذ، برجنس ايرى بالق.
پروانه قليجى = (بحريه) پروانه تختەلرينك باغلى اولديغى نصف قطر .

قليجلامه = بر شيئك اينجه وكسكين طرفى يوقارى كلەجك صورتده ، ديكمه .

قليج حقى = (تاريخ) وقتيله تيمار وزعامتك قليج اعتباريله تعيين قلنان مقدارى [هر قليج (٣٠٠٠ - ٦٠٠٠) آقچه اعتبار ايديلوردى .]

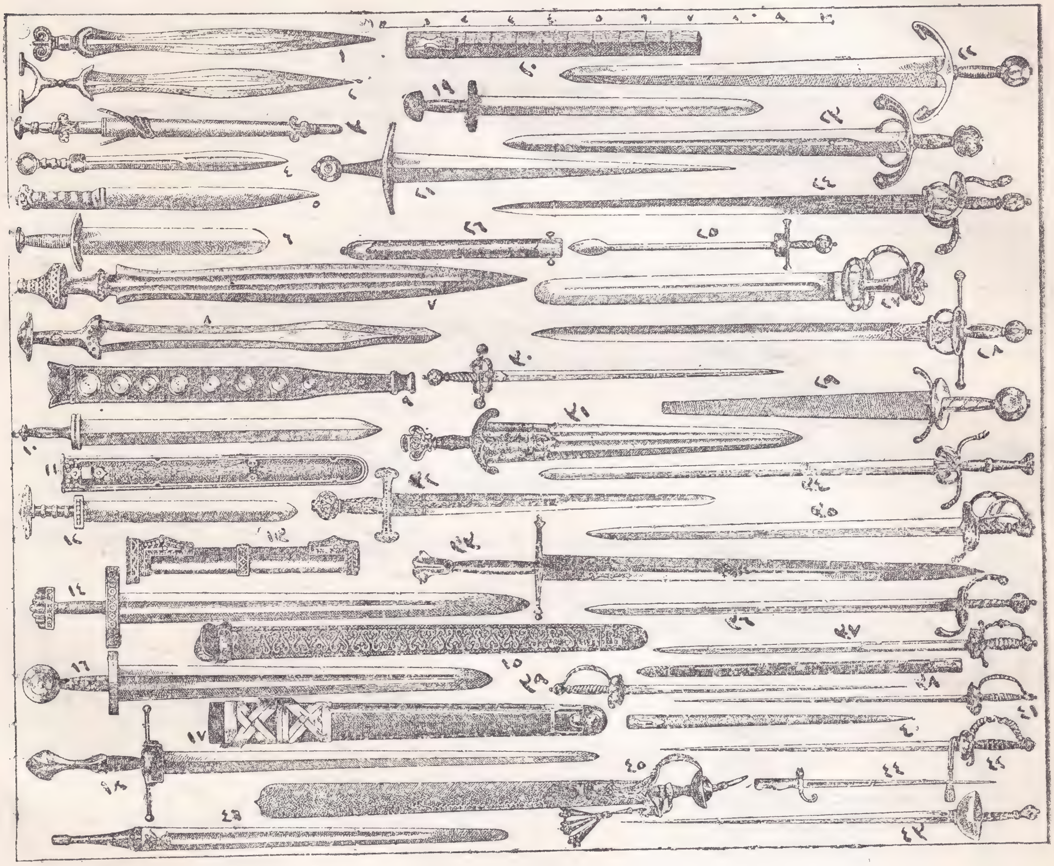

(قليج انواعى)

١ - ٢ طونج دورينه مخصوص قليج ، ٣ - آثورى قليجى ، ٤ - يونان (قديم) ، ٥ - عتيق روما ، ٦ - قلاسيق روما ، ٧ - غول ، ٨ - ٩ سلت ، ١٠ - ١١ فرانق ، ١٢ - ١٣ بيزانس ، ١٤ - ١٥ قارولين (١٠٠٠ تاريخنه طوغرو) ، ١٦ - ١٧ حرب قليجى (١٢٢٠) ، ١٨ - بيوك حرب قليجى ، ١٩ - ٢٠ فريزونلره مخصوص قليج (فرانسەنك شمالنده فريزون) ، ٢١ - كوچوك قليج (١٤ نجى عصر) ، ٢٢ - حرب قليجى (١٤٨٠) ، ٢٣ - حرب قليجى (١٥١٠) ، ٢٤ - قليج (١٥٤٠) ، ٢٥ - ٢٦ آو قليجى (١٥٤٠) ، ٢٧ - لانسكنه قليجى (١٥٢٥) ، ٢٨ - بيوك آلمان قليجى (١٦١٠) ، ٢٩ - جريد قليجى (١٤٨٠) ، ٣٠ - يان قليجى (١٦٣٠) ، ٣١ - ايتاليانك زينت قليجى (١٥٥٠) ، ٣٢ - برنجى فرانسوا زينت قليجى ، ٣٣ - بشنجى شارلك ايمپراطور قليجى ، ٣٤ - اينجه قليج (١٦١٠) ، ٣٥ - والون قليجى (١٦٦٠) ، ٣٦ - حرب قليجى (١٧ نجى عصر) ، ٣٧ - ٣٨ اون دردنجى لوئى قليجى ، ٣٩ - ٤٠ عسكر قليجى (١٨ نجى عصر) ، ٤١ - مابين قليجى (١٨ نجى عصر) ، ٤٢ - عصرحاضرعسكر قليجى ، ٤٣ - دوئللو قليجى ، ٤٤ - صوندكو قليجى ، ٤٥ - هندستانده‌كى راجبوت قليجى ، ٤٦ - عصر حاضر عرب قليجى (مسقط) .

قليف ٢ • [ت ، س] { عربی غلافدن محرفدر } قاب ، ظرف ، محفظه ، غلاف § ایچی طولدیریلان شی.

قليفلی == قليفی اولان .

قنا آغاجی == (شجرحنا) ذات الالقاح منطوره‌دن تیراسه فصیله‌سنه منسوب ، منشـأی عربستان اولان ویاپراقلری

قِنامق • [ت ، مص] تعييب ایتمك ، ذم وقدح ایلمك .

(قليف انواعی)

١ ـ مقاص (اون یدنجی عصر) ، ٢ ـ سیغاره ، ٣ ـ تفنك ، ٤ ـ كمان ، ٥ ـ آلتون ، ٦ ـ طبانجه ، ٧ ـ فورچه ، ٨ ـ ایكنه ، ٩ ـ دوربين ، ١٠ قامچی ، ١١ شابقه ، ١٢ ـ ساعت (اون آلتنجی عصر) ، ١٣ ـ صابون قليفی ، ١٤ ـ كوزلك .

قِمار • [ع ، س] { زبانزدی ضم قاف ایله‌در . } آقچه وسائره مقابلنده اویناتیلان اویون ، ميسر .

قمارباز == قمار اوینایان ، قمارجی .

قمارخانه == ایچنده قماراویناتیلان محل.

قِناع • [ع ، س] باش اورتوسی § نقاب ، پچه .

قِنا ـ قِنه [ت ، س] { عربی (حنا) دن محرفدر . } جزيرة العربده حاصل اولور بر جنس نباتك قورودسنك توزی ـ كه : بعض نسوان پارمق اوجلرينی وطرناقلرينی واختيارلر صاچ وصقاللرينی قویو قرمزی‌یه بویامق ایچون استعمال ایدرلر .

قنا كيجه‌سی == ليلهٔ زفافدن بركيجه اول كاين‌اوله‌جق قزك اللرينه قنا قودقلری وبو سبب ايله عائله واوداسنك طوپلانوب اجرای سرور ایلدكاری كيجه .

النه قنالر ياقمق == اجرای سرور وشادمانی ایلمك .

قورودیله‌رق وتوز حالنه كتيريله‌رك قنه دينيلن ماده حصوله كلن برآغاج .

قنا چيچكی == ذات‌الفلقتين شعبه‌سندن بلسامیه فصيله‌سنه منسوب ، میوه‌لری قاپسول حالنده وحين انفجارده الاستيقليكی حسبيله بزرلری اوزاغه فيرلاتير ، باغچه تزيينات مقامنده زرع ایديلير برنوع چيچك .

(قنا چيچكی)

قِنّاب • [ت ، س] { عربی (قنب) دن محرفدر . } اينجه سجيم .

قِنَّب • [ع ، س] اينجه سجيم ، قناب ، قرنب .

قنه قنه [ج ، س] {Quinquina} (نباتات) ذات الفلقتين شعبه‌سندن قوه‌يه فصيله‌سنه منسوب ، آمريقا ونواحیٔ حاره‌يه مخصوص وقابوقلرندن طبابتده ينه بو نام ايله مستعمل بردوا استحصال ایديلير برآغاج .

(قنه قنه آغاجی)

قنه قه شروبی == بوقابوغك صوده قایندلمش شروبی ـ كه : تزييد اشتها ایچون ایچيلور .

قِوامْ [ع ، س] دیرك § بر شيئك وجودی كنديسيله قائم اولان شی : قوام دين ، مدار قيام § برشيئك مدارنظام وثبوتی اولان خصوص .

قِوامْ [ت ، س] مايع بر شيئك قويولق درجه‌سی : بال قوامنده § تاو ، چاغ .

قواملانمق == قويولاشمق ، قوامنی بولمق ، تاو وچاغنی بولمق .

قواملی == لزوجتلی ، قويوجه مايع شی ، قوامنده اولان .

قِيادَتْ [ع ، مص] قائدلك ، قوماندانلق ، قوماندا : تحت قيادت حضرت پيغمبرده .

قِياسْ [ع ، مص] بر شيئی ديكر شيئه تقدير ايتمك ، ايكی شيئی ذهناً بربرينه بكزتمك ، ايكی شيئی ذهناً يكديكره بكزه‌دلمك § فرض ايتمك ، ظن ايتمك :

« كل سرقبرمده طور برلحظه ای سيمين تن
نوودن برسرو ديكمشلر قياس ايتسون كورن »

§ قاعدۀ عموميه‌يه موافقت ، مطابقت . (سماع) مقابلی .

على القياس == امثال وقياسه موافق اوله‌رق .

على خلاف القياس / **على غير القياس** } == امثال وقياسه موافق اولمامق اوزره :

« على غير القياس ثابت اولان شی سائره مقيس اوله‌ماز »

قياساً == قياس صورتيله ، نسبتله || بكزه‌ده‌رك ، ظن ايده‌رك || قاعده‌يه تطبيقاً .

قياس نفس == كنديسنه بكزه‌درك حكم ايتمه .

قياسی == قاعدۀ عموميه‌يه موافق وتابع اولان .

افعال قياسيه == (صرف) تصريفده بركونه استثنا اولميوب قاعدۀ مطرده اوزره صيغه‌لنن فعللر . (افعال سماعيه) مقابلی .

§ (منطق) قضايادن يعنی صغری وكبری اوله‌رق ايكی قضيه ايله بر نتيجه‌دن مركب بردعوی ـ كه : صحتی تصديق اولنديغی حالده ذاتی ايچون بر نتيجه‌يی مستلزم اولور . يعنی نتيجه اولان قضيه‌نك دخی صحتی تسليم وتصديق اولنمق لازمكلور .

قياس استثنائی == (منطق) نتيجه‌نك عينی ، ياخود نقيض بالفعل درونده مذكور اولان قياس . [اكر بو شی انسان ايسه ناطقدر ، مادامكه او شی انساندر : اويله ايسه ناطقدر . كبی]

قياس اقترانی == (منطق) نتيجه‌نك عينی ويا نقيضی درونده بالفعل مذكور اولميان قياس :

[« جسم مركبدر وهر مركب محدثدر . اوحالده جسم محدثدر . » كبی]

قياس اقترانئ حملی == (منطق) قضايای حمليه‌دن مركب اولان قياس اقترانی .

قياس اقترانئ شرطی == (منطق) حمليه ايله شرطيه‌دن ياخود قضايای شرطيه‌دن مركب اولان قياس اقترانی .

قياس فقها == (فقه) آيات كريمه واحاديث شريفه ايله مثبت اولميان ماده‌لر حقنده آيات واحاديثه مستند اولان امثالنه تطبيقاً فقهای كرام طرفندن ويريلن حكملر ـ كه : ادلۀ اربعه‌دن (كتاب ، سنت ، اجماع امت ، قياس فقهاء) بريدر .

قياسسز == مقايسه اولنه‌ميان .

غير قابل قياس == قياس ايتمك ، برينی ديكرينه بكزتمك ممكن اولميان .

قِيافَتْ [ع ، س] شكل ، هيئت ، صورت .

علم قيافت == اشكال واوضاع اعضای خارجيه‌دن اوصاف باطنيه‌يی استخراج علمی .

قيافتنامه == علم قيافتدن ، علم سيمادن (Physiognomonie) باحث كتاب : قيافتنامۀ اسماعيل حقی .

تبديل قيافت == طانيمه‌جق بر كسوه اكتسا ايلمه .

قيافتسز == شكل وصورتی و يا اثوابی يرنده ، يوانده اولميان || بيچمسز ، اويغونسز .

قِياقْ [ت ، ص] فوق العاده ، مبالغه‌لی ، آشيری § مرحمتسز غدار . [عوام تعبيريدر .

قِيامْ [ع ، مص] آياق اوزره قالقمق ، آياقده طورمق .

قيام ايتمك == محترم بر ذات كليركن ويا كيدوكن تعظيماً آياغه قالقمق ، آياقده بولنمق § نماز § نمازك آياقده ادا ايديلن قسمی § تشبث ، مبادرت ، مثابرت ، تصدی § قارشی طورمه ، آياقلانمه ، عصيان § بعث بعدالموت ، حشر .

قيام بنفسه == (علم كلام) وجودده محل ومكانه محتاج اولمامق . [جناب واجب الوجودك صفات ذاتيۀ اعتباريه‌سندن بريدر .]

يوم القيام / **روز قيام** } == قيامت كونی ، روز محشر .

قيام فلامه‌سی == (بحريه) ليماندن حركت ايده‌جك سفائنك اطرافی مائی وداخلی بياض رنكلی اوله‌رق چكدكاری بايراق .

قِيامَتْ [ع ، س] آخر زمانده بتون موتالرك ديرلمسی § قيامت كونی ، يوم حشر .

روز قيامت == قيامت كونی .

قيام قيامت == حلول قيامت .

قيامته قدر == الى الابد ، الى آخر الدوران .

قيامت قوپمق == قيامت كونی حلول ايتمك .

قيامت قوپارمق == پك زياده حدت ، شدت ، كورلدی ، پاتيردی ايتمك .

قيامت كبی == پك چوق .

قِيچْ [ت ، س] آرقه طرف ، آرد ، كيری § حيوانك صاغريسی § كمينك آرقه طرفی ، الك نهايت قسمی ، كيريسی ، پوپه § اسلحۀ ناريه‌نك قويروغی ، كريسی § حيوانك آرقه آياغيله تپمسی ، چفته : قيچ آتمق = چفته اورمق .

قيچ آتديرمق == كچمك ، تقدم ايتمك .

باشسز ، قيچسز == بی سروبن ، قارمه قاريشيق .

قيچ بودوسلامه‌سی == (بحريه) ☞ [بودوسلامه] .

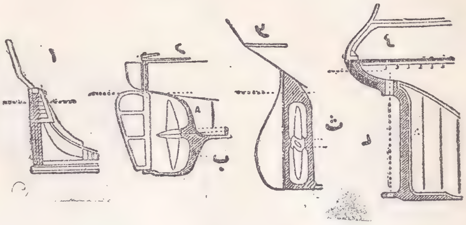

(قيچ بودوصلامه‌سى)

١ ـ اخشاب بركمينك قيچى ؛ ٢ ـ تك پروانه‌لى برطورپيدو ستمبوطنك قيچى ؛ ٣ ـ تك پروانه‌لى آهن بركمينك قيچى ؛ ٤ چفت پروانه‌لى زره‌لى قرووازور قيچى .

ا ـ قيچ بودوصلامه‌سى ؛ ب ـ قروز ؛ ث ـ بودوسلامه آستارى ؛ د ـ دومن محورى .

قچين قچين = كرى كرى‌يه ، كريسن كيرى‌يه .

قيح [ع ، س] (طب) ايرين ، جراحت ـ كه : درونده معلق اوله‌رق كريوات قيحيه دنيان بر چوق حجراتى حاوى بى رنك بر مايع مصلى .

قيح كاذب = ايرينه مشابه بعض افرازات .

قيح مثانه = مثانه‌دن افرازاولنان ايرين .

قير [ع ، س] زفت ، قطران .

قير [ت ، س] غير مسكون ير ، قرى وقصبات خارجى محل § صحرا § يشيللك محل § ايشلنمامش خالى ير .

قير سردارى = اشقيانك وقتيله تعقيبنه مأمور ايديلن بلوك باشى .

قير [ت ، ص] كول رنكنى آنديرو بياض ، كيرلى آق : قيرآت ، قير صقال .

آلا قير = بياض وسياهله قاريشيق رنكلى .

باقلا قيرى = قورشونى‌يه بكزر رنكده اولان ، بياض اوزرينه سياه ويا بوز نقطه‌لر سرپامش اولان رنك .

بوز قير = بياضله بوز آره‌سنده اولان رنك .

قير جيل = بياضله سياه قاريشيق رنك .

دمير قيرى = بياض ايله سياه قاريشيق اولوب سياه قسمى زياده اولان رنك .

قيراج [ت ، ص] ايشلنمامش ، اعمار ايدلمامش قير حالنده بولنان اراضى § غير منبت اراضى ، عقيم .

قيراط [ع ، س] شرعيسى بش متوسط آرپه آغرلغندن عبارت وقيوجيلر بيننده مستعمل كوچك بر وزن ـ كه : مثقالك يكرمى درتده بريدر .

قيراغى [ت ، س] ☞ [قراغى] طوكمش چى .

قيرمق [ت ، مص] سرت برشيئى كنديسندن دها سرت بر شى ايله ضرب ايده‌رك پارچه‌لره آييرمق ، كسر وشكست ايتمك § جزئى وياكلى برقوت صرفيله بر شيئى ايكى ويا دها زياده قسمه بولمك ، آييرمق .
§ (تجارت) فيأتى تنزيل ايتمك ، ايندېرمك .
§ (تجارت) مؤجل بر پوليچه ويا سند وسائره‌نك حاوى اولديغى مبلغدن برمقدارينى تنزيل ايله پشين اوله‌رق ويرمك
§ كوجندرمك ، خاطرينى قيرمق
مسئول ايلمك § بوكمك ، قاتلامق
قهر ـــ ايمك § برشيئك شدتنى تخفيف ايتمك : ياغمور صوغوغى قيردى .

عنادينى قيرمق = تعنددن فراغت ايلمك .

كبرينى قيرمق = كبرى ترك ايتمك .

بل قيرمق = فتور ويرمك .

بورن قيرمق = كبرى تذليل ايلمك .

پوت قيرمق = مناسبتسز ، نابجا سوز سويلمك ، آغزدن سوز قاچيرمق .

قيرمه = اوست اوسته منتظماً قاتلا ـ نوب البسه‌نك اطرافنه ديكيلان قماش ، قماشدن صوس || قماش وسائره‌نك قاتلانديغى ، بوكولديكى محل || سياقت دنيلن برنوع يازى || برشيدن بوزمه : ثلث قيرمه‌سى ، رووولور قيرمه‌سى || مطبعه‌ده باصيلان كاغدلرى بوكه‌رك فورمه حالنه قويمه .

(قيرمه ــ رووولور)

قيرمه‌جى = مطبعه‌ده باصيلان كاغدلرى قيروب بوكوب فورمه حالنه قويان ايشجى .

قيرمه طاش = شوسه اوزرينه دوكيلن قيرلمش اوفاق طاش .

قيرندى [ت ، ص] قيريلان بر شيئك پارچه‌لرى ، اوفاندى .

قيريق [ت ، ص] قيرلمش ، شكسته ، منكسر § بر عضوك قيرلمش يرى § قيريلان شيئك پارچه‌لرى .

قيريق دوكوك = اورتباطسز ، پريشان (سوز) || قيريلوب دوكيلن شيئك اوته‌ده بريده قالمش پارچه‌لرى .

قيريقجى = قيريلان ويا يرندن چيقان كميكلرى صاروب باغليان جراح عملى ، چيقيقجى .

قيريقلق = صوغوق آلمه كبى بعض اسباب تأثيراتيله وجودده حس اولنان درمانسزلق ، نشئه‌سزلك ، انحراف مزاج .

قيز [ت ، ص] اولنمامش ، تأهل ايتمامش نساء § ديشى اولاد ، كريمه ، دختر ، بنت § بكر ، دوشيزه § كوچوك ديشى چوجق ، صبيه .

قيز اوغلان = بكر .

قيز قارداش = همشيره .

قيز كبى = تربيه‌لى ، محجوب آدمدن كنايه .

قيز عمه‌سى = برنوع شفتالى || برنوع آغاج قاوونى .

قيزلق = بكارت || غشاء بكارت .

قيز مكتبى = طالباتك تدريسنه مخصوص مكتب .

قيز قوشى = طيورشاطئيه‌دن آوروپا وآسيايه مخصوص برقوش .

(قیز قوشی)

قیزارمق [ت ، مصـ] قرمزی ، قزیل اولمق ، احمرار § اوتانمق ، محجوب اولمق § ات ، بالق وسائر مأکولات قیرمزیمسی بروتك پیدا ایدنجه‌یه قدر طاوه‌ده پیشمك .

کوز قیزارمق == آغلامق ، آغلامقدن کوزه قان هجوم ایتمك .

یوز قیزارتمق == برشیئی ایستمه‌مك ویا سویلمك محجوبیتی کوزه آلدیرمق .

قیزارتمه == طاوه ویا تجره‌ده ، یاغ ایچنده قاورلمش ات ، بالق وسائره .

قیزاق [ت ، سـ] قار وبوز اوستنده قایه‌رق ویا چکیله‌رك حرکت ایدن بر نوع تکرلکسز آلچاق آرابه - که : اقطار شمالیه‌ده رن دنیلن ایری ومونس کیکلره جر ایتدیریلور . § (بحریه) اوزرنده کمی انشا ایدیلوب برابر دکزه ایندیریلن دستکاه § قایغك دستکاهدن ویا قایقخانه‌دن دکزه ایندیرلمسی ایچون اوزری آغاج دوشنمش میللی یول اوزرنده قایدیریلان برنوع بشیك .

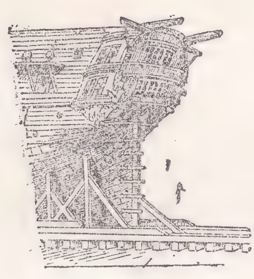

(قیزاق)

§ چوجقلرك بوز طوتمش ویا اوزرینه قار یاغمش سطح مائللرده اوستنه اوطوره‌رق قایدقلری تخته پارچه‌سی .

قیزاموق [ت ، صـ] اکثریا چوجقلره عارض اولوب بر نوع حما ایله برابر وجودده قیرمزیمسی بر طاقم قباوجقلر حاصل ایدن علت مستولیه - که : (قیزیل) دن خفیفجه‌در .

قیزغین [ت ، صـ] چوق ایصیدلمش ، پك صیجاق ، زیاده حرارتلی § طارغین ، کوجنمش ، منفعل § پك حدتلی ، شدتلی § آزغین ، قودورمش .

قیزلجق [ت ، سـ] ذات الالقاح منظوره‌دن وقرنیه فصیله‌سندن بر آغاج - که : مایخوشجه وبوروشدیریجی وزیتوندن اوفاق اولان میوه‌سی خام ایکن بیاض وکماله ایرنجه قرمزی اولور وبوندن وچل ، شروب وسائره یاپیلور .

(قیزلجق آغاجی)

١ - چیچکی .

قیزلجق صوپه‌سی == طیاق ، کوتك .

قیزمق [ت ، مصـ] زیاده ایصنمق ، زیاده حرارت پیدا ایتمك . تسخین ایدلمش اولمق § حدت ایتمك ، غضبلنمك § آزمق .

قیزدیرمق == تسخین ایتمك || اغضاب ایلمك || آزدیرمق .

قیزیشمق == اشتداد ایلمك || رواج بولمق || حرارت پیدا ایلمك .

قیش [ت ، سـ] سنه‌نك درت فصلندن اك صوغوغی ، شتا ، زمستان - که : اقلیممزده روز قاسمدن ، روز خضره قدر ممتددر .

یاز قیش == دائما ، هروقت ، هرزمان .

قره قیش == قیشك اك شدتلی موسمی ، زمهریر .

قیشلاتمق == قیش کچیرتمك .

قیشلامق == قیش اولمق ، قیش حکمنی اجرا ایتمك ، صوئوق اولمق || قیش موسمنی برمحلده امرار ایلمك .

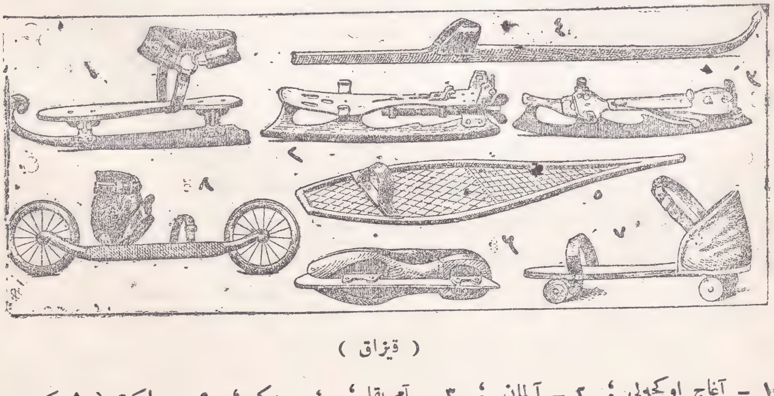

(قیزاق)

١ - آغاج اوکچه‌لی ؛ ٢ - آلمان ؛ ٣ - آمریقا ؛ ٤ - سکی ؛ ٥ - راکت (شبکه ، حصیر) لی ؛ ٦ - سن شارل طاغنده مستعمل ، ٧ - تکرلکلی ، ٨ - سیقل ، پاتن .

قیشلاق == وقتیله قیش موسمنده حرب تعطیل ایدیلهرك اردونك چكلدیكی محل محفوظ ، مشتا || قویون و امثالی حیوانات اهلیهنك موسم شتاده چكلدكاری معتدل هوالی محل .

قیشلق == قیش موسمنه مخصوص شیلر: قیشلق البسه ، قیشلق ذخیره ، قیشلق كومور || قیش اثناده اقامت اولنان خانه ، مسكن (یازلق) مقابلی .

قیشین == قیش هنكامنده ، قیش موسمنده ، قیش ایكن .

قیشلا - قشله [ت ، ظر] كاینتلی مقدارده عسكر اقامتنه مخصوص میری بناسی ، لشكرخانهٔ عظم : سواری قیشلهسی ، پیاده قیشلهسی ، طوپچی قیشلهسی .

قیصاج ویا قیصقاج [ت ، س] دمیرجیلرك قیزغین دمیرلری طوتمق ایچون استعمال ایلدكاری بیوك كلپتان § ینكج ، استاقوز كبی بعض حیواناتك برشیئی طوتوب صیقمغه ، قوپاروب كسمكه مخصوص عضولری .

قیصاجلامق == دمیرجی كلپتانیله طوتوب صیقمق || اذیت ، اشكنجه ایتمك .

قیصدیرمق [ت ، مص] برشیئی طار بر یره صیقدیرمق § طاره كتیروب یقالامق .

قیصراق [ت ، مص] دیشی باركیر ، آتك دیشیسی ، احسان : عرب قیصراغی .

قیصقاج [ت ، س] آچیلیر ، قپانیر اكوتور دمان § قیصاج . ☞ [قیصاج]

قیصقانچ [ت ، ص] قیصقانان ، غیرت كودن ، رقیب § حسود .

قیصقانجلق == غیرت كودمه ، رقابت || حسد .

قیصقانمق [ت ، مص] غیرت كوتمك § چكهمامك ، حسد ایتمك § اسیركهمك ، دریغ ایتمك .

قیصمق [ت ، مص] صیقمق ، صیقشدیرمق ، طارالتمق ، طارلاشدیرمق § تضییق ایتمك .

قیصلمق == صیقیده قالمق ، طار بر یره دوشوب تضییق اولنمق || طوتلمق ، یقالانمق .

قیصیق == قیصلمش ، بوغوق .

قیصه [ت ، ص] (اوزون) مقابلی . بویی آز اولان ، قصیر ، كوتاه § مختصر ، تفصیلاتسز .

قیصهجه == مختصراً ، قیصه اولهرق .

قیصهلق == بویسزلق ، قصر .

قیصالتمق == قیصه ایتمك ، تقصیر || اختصار واجمال ایلمك .

قیصالمق == قیصه اولمق ، بویی آزلمق || مختصر ، مجمل اولمق .

قیصیر [ت ، ص] طوغورمیان ، طوغورمز ، عقیم § (اراضی حقنده) غیر منبت .

قیطاس [ع ، س] بالینه بالغی ، قادیرغه § بر جملهٔ كوكبیه .

قیطسیه == (حیوانات) بالینه ، كركدان بحری ، قشالوت ، یونس بالغی كبی حیواناتك منسوب اولدقلری زمره .

قیغ [ت ، س] قویوننك ترسی § قویوننك قودی كورهسی § قودی میوهنك بیاغیسی .

قیغلامق == قویون ترسلهمك .

قیغلجیم [ت ، س] آتشدن صیچرایان كوچوك شراره .

قیقرداق [ت ، س] یومشاق كمیك ، غضروف § قولاغك قسم خارجیسی § قیزادیلان ایچ یاغك اوغمهرك قازانك دیبنده قالان قاورمش قسمی .

قیل [ع ، فم] (قول) مادهسندن ماضیٔ مجهولك مفرد مذكر غائبی اولوب اسم مقامنده قوللانیلور . سوز ، گفت .

قیل وقال == دیدیقودی ، گفت وگو .

قیل [ت ، س] انسانك باش ویوز ودها دیكر بعض محللرنده واكثر حیواناتك هان بتون وجودنده بیتن سرتجه ، قالینجه توی [توك] ، موی ، شعر § كچی تویی .

قیل دسترهسی == تختهیی وقورشونه ، باقر مثللو معدنیاتی كسوب پارچهلمغه مخصوص آلت .

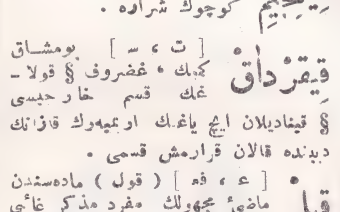

(قیل دسترهسی)

١ - معدنیاته مخصوص ؛

٢ - دهقوباژ ایچون .

قیلی قرق یارمق == چوق تدقیق ایتمك ، اطرافیله محاكمه ایلمك .

قیل قویروق == طیور ذات الارجل الكفیهدن برنوع دكز اوردكی || قویروغنك قیللری دوكلمش آت ویا كدی || زوكورد ، قوتسز || برجنس اوردك .

(قیل قویروق)

قیل قیران == صاچقیران ، داءالثعلب .

قیل قدر == پك آز ، پك جزئی .

قیلجه == قیل قدر ، پك جزئی .

« قیلجه غمدن طبع ارباب سخن علتلنور »

قیلاغوز [ت ، س] ☞ [قلاغوز]

قیلچیق [ت ، س] اكثر بالقلرده بولنان قیل كبی اینجه ، اوزون ، سیوری كمیكلر § اكین باشاقلرینك اوجلرندن یوقاری طوغری اوزانوب سرت ودیك بر پوسكول تشكیل ایدن اینجه ، سیوری پارچهلر .

قیلچیقلی == قیلچقی اولان .

قیلچیقسز == قیلچقی اولمیان .

قیلمق [ت ، مص] ایتمك ، ایلمك ، یاپمق . بو معنالر یالكز كتابت رسمیهیه منحصر كبیدر : اشعار قلندش اولمغله ... § ادا ، ایفا : نماز قیلمق ، اقشامی قیلدم ، یاتسویی هنوز قیلمدم .

قیلدیرمق == ایتدیرمك ، یاپدیرمق || ادا وایفا ایتدیرمك .

قیلنمق == ایدلمك ، یاپلمق || ادا وایفا اولنمق .

قیلیق [ت ، س] شكل خارجی ، قیافت ، صورت ظاهره § طرز ، صورت § رسم ، تصویر .

قیلیقسز == شكل وقیافتی برنده یولنده اولمیان ، نامطبوع ، قیافتسز .

قیابقلی == فلان شکل وصورتنده اولان || فلان زی وقیافتنده بولنان § کبی ، مشابه : سغد قیلیقلی برکاغد .

قیَم [ع ، س] جم : [قیمت]

قیمی == (فقه) چارشی وبازارده مثلی بولنه‌میان وبولنسه بیله فیأتجه متفاوت اولان شی .

(قیمیات) == (قیمی) نك جمعی . قیمی اولان شیلر .

قیمَت [ع ، س] دکر ، برمالك حقیقی بهاسی . § (علم ثروت) برشیئك آلنوب صاتیله بیلن دیکرشیلری استحصال واشترایه اولان صلاحیتی ، تعبیر دیکرله بر شیئك — مقابلنده دیکر بر شی — آله‌بیلمك قوتی . [علم ثروتجه (قیمت) ایله (فیأت) آره‌سنده فرق کلی واردر . قیمت بالاده‌کی معنایی متضمن اولدیغی حالده فیأت بر شیئك آقچه ایله تقدیر اولنان دکری دیمکدر .]

قائماً قیمت == (فقه) ابنیه ویااشجارك بولندقلری یرده طورمق اوزره قیمتلری ـ که : ارض بر کره ابنیه ویا اشجار ایله برابر وبرکره‌ده ابنیه واشجاردن خالی اوله‌رق تقدیر اولنوب ایکی قیمت بیننده‌کی تفاضل وتفاوت نه ایسه ابنیه ویا اشجارك قائماً قیمتی او اولور .

مبنیاً قیمت == (فقه) ابنیه‌نك قائماً قیمتی .

مقلوعاً قیمت == (فقه) بعدالقلع ابنیه انقاضنك واشجار مقلوعه‌نك قیمتلری .

مستحق القلع اوله‌رق قیمت == (فقه) مقلوعاً قیمتدن اجرت قلع لدی التنزیل باقی قالان قیمت § شرف ، قدر ، اعتبار .

قیمتدار / **ذی قیمت** } == دکرلی ، بهالی .

قیمتسز == دکرسز ، رواجسز ، غیر مقبول ، غیر مهم .

قیمتلی == ذی قیمت ، بهالی ، مقبول .

قیمق [ت ، مص] انجه انجه طوغرامق : ات قیمق ، توتون قیمق § اتلاف وهدر ایتمك § اسیرکه‌مامك : بادهٔ قیمق § آجیمامق ، غدر ایتمك § (نکاح حقنده) عقد ایتمك : نکاح قیمق .

قیلمق == ایجه ایجه طوغرانمق || تلف وهدر ایدلمك || اسیرکه‌نمك .

قیدیرمق == (قیمق) فعلنی بردیکرینه اجرا ایتدیرمك .

قیملی == بر دولو طوغرانمش اولان : ابی قیملی توتون ، قالین قیملی توتون .

قیم == برشیئك قیلیشی .

قیملدامق - قیملدانمق [ت ، مص] آز اوینامق ، خفیفجه حرکت ایتمك .

قیمه [ت ، س] قیلمش ات .

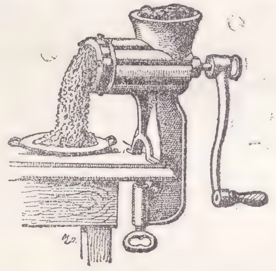

(ات قیمه ماکنه‌سی)

قین [ت ، س] آلات جارحیه وقاطعه‌نك قلبفی : قلیج قینی ، بیچاق قینی .

(قین)
١ ـ قلیج قینی (اون برنجی عصر) ویزیغوت قیومجیلغی ، ٢ ـ زینت (اسپانیا ١٥ نجی عصر) ، ٣ ـ (قطیفه) قدیفه قابلی (اون آلتنجی عصر) .

قیوراق [ت ، ص] چاملی ، جویك || ظریف ، نازلی § غایت صیقی ، محکم : قیوراقجه دیرکه باغلادی .

قیورانمق [ت ، مص] اکیلوب بوکلمك § مادی ومعنوی اضطرابه قارشی حرکت متلاشیانه‌ده بولنمق .

قیویرجق [ت ، ص] دوزاولمیوب قیویریله‌رق طوپلنان ، مجعد : زنجیلرك صاچلری قیویرجقدر § تویی قیویریق ، قویروغی ایجه ، اتی لذیذ بر جنس قویون § بو قویونك لحمی § برنوع یشیل صلاته .

قیویرلمق [ت ، مص] اکریلوب بوکلمك ، چکیلوب طوپلانمق § قانغال اولمق ، چورکانمك § قاتلانمق § (مقام تحقیرده) اولمك ، کبرمك : قیویریله قالدی .

قیویرمق [ت ، مص] اکوب بوکلمك ، قوبر یله جق حاله قومق § طوپلامق ، قاتلامق § بجره‌بیلمك ، عهده‌سندن کلمك .

قیویرمه == قماش کناوینك فتیل کبی بوکوله‌رك دیکلمسی .

قیویرمه منحنیسی == (هندسهٔ رسمیه) قطب تعبیر اولنان برنقطهٔ ثابته اطرفنده نامتناهی مسافه‌یه قدر بر مستوی اوزونده بولنمق شرطیله هروضعنده نقطهٔ مذبوره‌دن تباعد ایده‌رك دوراً حرکت ایدن بر نقطه‌نك تولید ایلدیکی منحنیلر .

قیویرندی [ت ، س] قماشك کناوینی بوکه‌رك دیکمك اصولی ، بویولده دیکیلن دیکیش .

جفته قیویرندی == بو دیکیشك اویله کبی ایشلنمشی .

قیویرم [ت ، س] برشیئك اکریلوب بوکولن یری ، بوکاوم .

قیویرم قیویرم == بوکلم بوکلم ، چوق قیویرمی اولان .

قیّه [ع ، س] اوقه دنیلن وزن .

قیهٔ جدیده == بیك غرامدن عبارت وزن ، کیلو .

قیهٔ عتیقه == درت‌یوز درهمدن عبارت وزن .

قیی [ت ، س] کنار ، اوج ، ناحیه § دکنز ، نهر ، کول کناری ، ساحل ، لب دریا .

قییده بوجاقده = اوته‌ده بریده ، کنارده کوشه‌ده .

قیی روزکاری = قره‌دن دکزه اسن روزکار .

قیی صره = ساحلی تعقیباً ، ساحل بویجه .

قییجی [ت ، ص] انجه انجه طوغرایان ، توتون وسائره قییان § قییان ، اسیرکه‌مین مرحمتسز .

قییجیلق = بر شیئی انجه انجه طوغرامق فعل وصنعتی || مرحمتسزلك || بی دریغی .

قییشمق [ت ، مص] اویوشمق ، اویوشوب قرار ویرمك کوزه کسدیرمك .

قییمق [ت ، ص] اله ، آیاغه صاپلانان تخته ویا کمیکك غایت انجه پارچه‌سی ، کوچوك سیوری یونغه .

قییمقلی = قییمقلری اولان .

قاف مضمومه

قبح [ع ، مص] چرکینلك .

قبحیات = چرکین اولان خصوصات ، فنا ایشلر .

قبور [ع ، ص] مدفن معناسنه اولان (قبر) ك جمعی .

اهل قبور = موتلر :

« نه کندی ایتدی نه‌خلقه ویردی حضور
یقلدی کیتدی جهاندن طیانسون اهل قبور »

قبه [ع ، س] تپه‌سی یوارلاق بنا § نصف کره شکلنده طاوان ، کنبد § کارکیر سقف .

قبهٔ فیروزه فام } = اولان سما ، ماوی رنکلی کوك .
قبهٔ مینا

قبهٔ زرنفت = سمای مکوکب .

قبهٔ حنك = (طب) آغزك طاواتی ، طاماق .

کروی قبه = (معماری) بر ربع دائره‌نك قطر عمودیسی اطرافنده دورانندن حاصل اولان ودها دوغریسی ایچ طرفی مقعر نصف کره شکلنی ارائه ایدن قبه .

بیضی قبه = (معماری) نصف قطع ناقص مجسم شکلنده‌کی قبه .

مخروطی قبه = (معماری) ایچ طرفی شکل مخروطی ارائه ایدن قبه .

قبه آلتی = اوائلده حضور پادشاهیده بعض مراسمك اجراسنه مخصوص موقع عالی .

حبه‌یی قبه ایتمك = اهمیتسز بر شیئی مبالغه ایله بیوتمك ، ایشی ، مصالحی اعظام ایتمك .

قبه‌لی = قبه‌سی اولان || قبه‌شکلنده بولنان ، کنبدلی .

قتال [ع ، س] جم: [قاتل]. قاتللر .

قتلاء [ع ، س] جم: [قتیل]. مقتوللر .

قدام [ع ، م] اوك ، پیش ، ایلرو طرف .

قدرت [ع ، ص] ثروت ، غنا ؛ قدرت‌علیه ، قدرت‌ادبیه .

ذی‌قدرت = صاحب یسار § قوت طاقت ، تاب ، اقتدار .

قدرتیاب = مقتدر اولان ، کوجیتن .

بی‌قدرت = اقتدارسز ، طاقتسز ، قوتسز § جناب حقك بتون مکوناتی محیط اولان قوت ازلیه‌سی .

ید قدرت = یدالله .

قدرت حلواسی = بنی اسرائیله سمادن اینن من || بعض آغاجلرده حاصل اولان طاتلی ویشیلمترق برمادهٔ مأکوله .

قدرت حمامی = قاپلیجه ، ایلیجه یردن قاینار معدن صوی .

قدرتدن = من طرف الله تعالی ، انسانك اثر صنع ومدخلی اولمیان ، فطری ، طبیعی .

قدس [ع ، قع] مبارك ، مقدس اولسون معناسنه دعادرکه : اولیاء الله حقنده استعمال اولنور .

قدس سره = سری مقدس اولسون .

قدس [ع ، س] پاکلك ، تمیزلك ، طهارت .

روح القدس = جبرائیل علیه السلام .

حضیرة القدس = جنت .

قدسی = مقدس ، معزز || جناب حقه منسوب ، الهی ، لاهوتی : علم قدسی ، حدیث قدسی .

قدسیان = قدسیلر ، ملائکهٔ کرام .

قدسیت = مقدسلك ، عزیزلك .

قدم [ت ، س] تکیه‌لرده چالینیلان تونبلك .

قدماء [ع ، س] اسکی معناسنه اولان (قدیم) ك جمعی : قدمای محررویندن .

قدوس [ع ، ص] {اسماء الهیه‌دندر} پاك ، طاهر ، معایبدن بری : یا قدوس !

قدوم [ع ، مص] کلمك ، وصول بولق ، مواصلت .

قدومیه = اسکی وقتلرده اوزاق برمحلدن کلن بیوك ذواته اومحل اهالیسی طرفندن تقدیم قلنان پیشکش .

قرای [ع ، س] جم : (قریه) کویلر ، قصبه‌لر .

قراء [ع ، س] جم: (قارئ) اوقویجی .

قراضه [ع ، ص] آلتون وکموش قیرنتیسی § قماش وسائره پارچه‌سی .

قرآن [ع ، س] فخر کائنات علیه اکمل التحیات افندمز حضرتلرینه نازل اولان کتاب مبین سماوی ، کلام الله .

حافظ قرآن = آیات جلیلهٔ قرآنیه‌یی صره‌سیله ازبردن بیلن ، اوقویان .

قرآنی } = قرآن عظیم الشانه منسوب ومتعلق : آیات قرآنیه ، معجزات قرآنیه .
قرآنیه

قرب [ع ، مص] یاقین اولمق ، یاقینلق ، جواری § یاقین ، قریب ، جوار .

قربنده = جوارنده ، یاقیننده .

{ قرب مصدر اولدیغندن (قربیت) غلطدر . }

قربان [ع ، س] جناب حقه وسیلهٔ تقرب اولانشی § لحمی فقرایه توزیع اولنمق نیتیله فی سبیل الله ذبح ایدیلن حیوان .

§ (شرع) ذی الحجهٔ شریفه‌نك اوننجی ،

اون برنجی واون ایکنجی کونی عبادت وقربت نیتیله حیوان مخصوصی ذبح ایتمک § فدا اولمه : قربانك اولایم .

قربان بایرامی == عید سعید اضحی .

قربانلق == قربان اولەرق ذبحه موافق ولایق قویون وسائره .

قربانلق قویون == حلیم ، سلیم ، صسز آدمدن کنایەدر .

قربت [ع ، مص] رحم جهتیله یاقینلق ، خصملق § جناب حقه یاقینلق .

قرّه [ع ، ص] صوغوق || ضیا ، نور § منور ، پارلاق .

قرة العین – **قرة العیون** == کوزك کندیسیله آیدینلانەجغی، روشن اولەجغی شی .

قرحه [ع ، س] یاره ، جریحه ، چیبان . جمعی (قروح) کلیر { فتحه ایله (قرحه) یەده باق. }

قرشی - قریشی [ع ، س] قریش قبیلەسنه منسوب .

نبیٔ قریشی == حضرت محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز .

قرص - قرصه [ع ، س] اوطەیی تعطیر ایچون آتشده یاقیلان پول شکلده عود وسائره ترکیبی § هر نوع دائروی شی ، تکر § جرم ، کره ، دائره : قرص شمس ، قرص قمر ، قرص خورشید . § دکرمی ، چورك ، کولچه : قرص نان.

قرطه [ع ، س] طائفهٔ نسا نك زینت مقامنده قولاقلرینه طاقدقلری کوپه .

قرعه [ع ، س] — تجربهٔ طالع مقصدیله — نومرو کشیدەسی صورتیله افراز وتقسیم ایدیلەجك شیئه اشتراك : قرعه چکمك § پیانقونك هر وقت ، هر دفعه چکیلشی § نومرو کشیدەسی صورتیله اجرا اولنان اخذ عسکر معاملەسی § پیانقو صورتنده چکیلن نومرولی حاوی ورقه .

قرعه افرادی == اسنانه داخل اولوب عسکر ایدلمك اوزره سوق ایدیلن کیمسەلر.

قرعەسی چیقمق == عسکر اولمق .

قرناء [ع ، س] جم : [قرین] : قرینی پادشاهی .

قرنه [ع ، س] حماملرده ایچی اویوق طاش تکنه (قورنه) یه باق .

قروت [ج ، س] (بحریه) کوکرته‌سی دوز ومکمل بتاریه ایله مجهز دردنجی صف حرب سفینەسی .

قروح [ع ، س] جم : (قرحه) قروح مهلکه . ☞ [قرحه]

قروض [ع ، س] جم : (قرض)

قروم [ج ، س] (معدنیات) ترکیبی حمض حدید وحمض قرومدن عبارت ، سیاه زفت رنککده ، منظره‌سی راتینجی وحدید مقناطیسی یه مشابه برمعدن .

قرون [ع ، س] جم : (قرن) بوینوزلر § یوز سنه‌دن عبارت مدتلر ، زمانلر .

عدیمة القرون == (حیوانات) دوه کبی بوینوزی اولمیان حیوانات .

ذات القرون الساقطه == (حیوانات) کیك ، رن ، قرەجه کبی یالکز ارککلرنده بولنوب موسم بموسم سقوط ایدن وبعده یکیدن ظهور ایدن بوینوزی حامل حیوانات .

ذات القرون المصمه == (حیوانات) زرافه کبی بوینوزی مقاوملی ودائما قطیفه شکلنده بر جلد ایله مستور اولان مجترەلر .

ذات القرون المجوفه == (حیوانات) مانده ، بقر کبی جبهه‌سی اوزرنده مجوف ومجرد بوینوزی حامل اولان حیوانات .

قروی [ع ، ص] قریه‌یه منسوب ، کویلو .

قری [ع ، س] جم : [قریه]

قریش [ع ، س] ☞ [لغتجهٔ اعلام]

صنادید قریش == قریش قبیله‌سنك اولولری ، رؤساسی .

قزح [ع ، س] بلوطلره مؤکل بر ملك § ابلیسك اسامیسندن بری .

قوس قزح == ☞ [قوس]

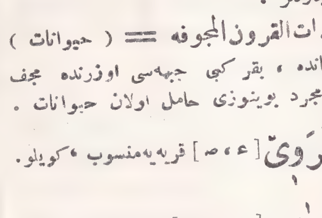

(قوس قزح)

طبقهٔ قرحیه == (طب) طبقات عینیه‌دن بری .

قسامه [ع ، س] قسامك رأس المالدن کندی حصەسنه اصابت ایدن مقدار ، پای .

قسطنطنیه [ج ، س] ☞ [لغتجهٔ اعلام] [استانبول]

قشور [ع ، س] جم : [قشر] قابوقلر : قشور اشجار .

قصاره [ع ، س] محل مخصوص محفوظ ، حجرهٔ مخصوصه ، محفل .

§ (بحریه) کوکرته‌لرك الك اوستنده‌کی یارم کوکرته : باش قصاره‌سی ، قیچ قصاره‌سی ، اورته قصاره .

قصور [ع ، س] بر شیئی یاپمغه مقتدر ایکن یاپمامق ، یاپمقدن امتناع ، تکاسل ، اهمال ، مسامحه : زیارتده قصورم وار § صوچ ، قباحت § عذر ، سقطلق ، عیب § تدبیرسزلك § عجز ، نقصان § فضله ، بقیه ، آرتان قسم § کوشك معناسنه اولان (قصر) ك جمعی : قصور بهشت .

قصورلی == عیبلی ، عذرلی ، سقط || قباحتلی .

قصورسز == قصوری اولمیان .

قصوی [ع ، ص] صوك درجەده بولنان : درجهٔ قصوی § نهایت ، آخر .

قضاة [ع ، س] جم : [قضی] : قضاة مسلمین .

قطاع [ع ، ص] جم : [قطع] کسیجی ، قطع ایدیجی .

قطاع دائره == بردائره‌نك ایکی نصف قطری آره‌سنده‌کی پارچه‌سی .

قطاع طریق == یول کسیجی ، رهزن ، حایدود ، حرامی .

قطب [ع ، س] دکرمنك آلت طاشنده بولنان اوزون دمیرکه اوست طاشنك دلیکی اکا کیره‌رك دور ایدر ، میخ آسیاب . [جمعی: (اقطاب) کلیر .] § قومك اولوسی ، بیوکی ، سیدالقوم § بر شیئك مدار قوامی اولان شی § مرشد ، مقتدا .

قطب العارفین == پیشوای عرفا § کروی برجسمده محورك نهایت نقطه‌لری § محور ارضك ایکی نهایت نقطه‌لرندن هر بری .

قطب شمالی == (جغرافیا) محور

اوضك نصف كرهٔ شماليده‌كى نهايتى ـ كه : خط استوانك هر جزئندن اعتباراً شماله دوغرى (٩٠) درجه بعدده‌در .

قطب جنوبى == (جغرافيا) محور اوضك نصف كرهٔ جنوبيده‌كى نهايتى ـ كه : خط استوانك هر جزئندن اعتباراً جنوبه دوغرى (٩٠) درجه بعدده‌در .

قطب چوللغى == (حيوانات) طيور شاطئيه‌دن قطبلرده بولنور برنوع چولاق .

(قطب چوللغى)

ارتفاع قطب == (قوزموغرافيا) افق ايله قطب بيننده‌كى نصف‌النهار قوسى اولوب دائرهٔ جدارى آلاتيله مساحه‌اولنور . [شويله‌كه : قطب نقطه‌سنه قريب كواكبدن برى رصد اولنوب دور عليا وسفلاده‌كى ارتفاعلرى بالتعيين بوايكى ارتفاع زاويه‌سنك وسطيسى آلنوركه : اشته ارتفاع قطب بوندن عبارت اولمش اولور .]

قطبى == قطبه منسوب ومتعلق .

قطبيت == (مولددر) (حكمت) پوصله ابره‌سنك قطبه دوغرى دونمك خاصه‌سى .

قطب مقناطيسى == (حكمت) پوصله ابره‌لرينك متوجه اولدقلرى نقطه ـ كه : قطب حقيقيدن (٢٣) درجه‌يه قدر متفاوتدر . [مع مافيه بو تفاوت موقعه كوره تبدل ايدر .]

قطبين == ايكى قطب ‖ قطب شمالى ايله قطب جنوبى .

قطب سما == (قوزموغرافيا) اطرافنده حركت يوميهٔ عموميه‌نك اجرا اولنديغى مفروض اولان محور عالمك ايكى نهايت نقطه‌لرى : قطب شمالئ سما ، قطب جنوبئ سما .

قطب يلديزى == (قوزموغرافيا) قطب شمالى حذاسنده ودب اصغر برجنك اوجنده‌كى نجم ثابت‌كه (دمير قازيق) دخى دينور .

قُطْر [ع ، س] يان ، طرف ، جهت ، جانب ، ناحيه ، محل . [بو معناده باشليجه جمعى اولان (اقطار) كلمه‌سى مستعملدر : اقطار شماليه .] § (هندسه) مركز دائره‌دن كچمك اوزره محيطك هر هانكى بر نقطه‌سندن ديكر نقطه‌سنه ممتد خط مستقيم كه دائره‌يى ايكى مساوى قسمه تقسيم ايدر . (شكلك كره اولمسنه نظراً (محور) نامنى آلير .)

نصف قطر == (هندسه) قطرك ياريسى يعنى مركز دائره‌دن محيطك هر هانكى برنقطه‌سنه اوزانان خط مستقيم .

قطراً == قطر اعتباريله ، ايكى نقطهٔ متناظره آره‌سنده‌كى بعد اعتباريله .

قُطْن [ع ، س] پاموق ، پنبه .

قطنى == پاموغه متعلق ، پاموقدن معمول ‖ پاموق ايله ايپلك قاريشيق اوله‌رق نسج ايديلن برنوع قماش .

قُطْنَه [ع ، س] (طب) مجترانك دورت قسمدن عبارت اولان معده‌لرينك بر قسمى ، شردن .

قُعُود [ع ، مص] اوطورمق § حكمداران اجنبيه‌نك صندالئ حكمرانى يه‌اوطورمسى § نمازك اوطوره‌رق اجرا اولنان قسمى .

قُفْل [ع ، س] كليد .

قُفُول [ع ، س] (كليد) معناسنه اولان (قفل) ك جمعى . § سفردن ، سياحتدن عودت ايتمك .

قُلّاب [ع ، س] اوجى اكرى اولان شى ، چنكل ، قانجه § اكرمه چرخى .

قُلبه [ت ، س] { فارسى (كلبه) دن محرفدر . } چوبان ، باغچوان ، بالقجى كبى آدملرك بارنمسنه مخصوص چالى چرپيدن ياپلمش كوچوك مسكن ، اوطه ، قلبه .

(جزائر عربلرينك قلبه‌سى)

قُلْزُم [ع ، س] بحر ، دكز § بحر احمر .

قُلُوب [ع ، س] جم : (قلب) : قلوب امت .

محبوب‌القلوب == بتون قلبلرك سوكيليسى ، هر كسك سووب احترام ايتديكى ذات .

قُلُوب [ج ، ص] { انكليزجه‌دن Clube } انجمن الفت . اكلنه‌رك وقت‌كچيرمك ، مباحثه ، مطالعه ايلمك اوزره آبونه‌لره مخصوص خصوصى قرائتخانه .

قُلُومْبِر [ج ، س] (بحريه) آنا ديركنده چناقلق ايله دسته‌موره بيننده ويا غابيه چبوغنده غورجته ايله دسته‌موره بيننده بولنان قسم .

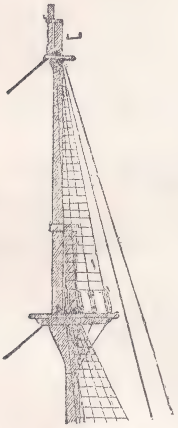

(قلومبر)

ا ـ آنا قلومبر ؛ ب ـ غابيه قلومبرى .

قُلَّه [ع ، س] طاغ تپه‌سى ، ذروه ، شاهقهٔ جبل § هر شيئك اوست طرفى ، تپه‌سى § يوكسك واسطوانى ويا مخروطى بنا : يانغين قله‌سى ، قز قله‌سى § بعض ميانينك اوستنده ياپيلان جهانما § (بحريه) زرهلى سفن‌حربيه‌دن بعضلرينك كوكرته لرنده ماكنه ايله حركت ايدر آغر طوپ .

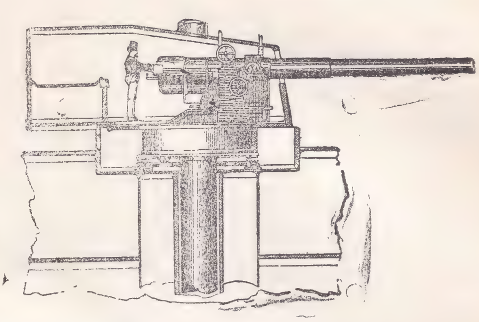

(زرهلی قرواژور قلاسی)

قمار [ع ، س] دوغریسی کسر قاف ایله [قِمار دو] ایکی ویا دها زیاده اشخاص بینده اقچه ویا دیکر شی اوزرینه کاغد وزار وسائره ایله اوینا - نیلان اویون .

قمارباز = قمار اوینایان آدم .

قمارخانه = قمار اوینانان محل .

قماش [ع ، س] ایپکدن ویا یوك ویا کتندن یاپلمش آغر منسوجات .

هند قماشی = مثلی بولنمز ، اله کچمز شی ، غنیمت .

قمری [ع ، س] کوکرجین بیوکلکنده بر قوشکه : قرمزی ، یشیل ، قوبو بوز وسکلرك بر آره‌یه کلمسندن متحصل طاتلی بر رنکی وکردانندە سیاه بردائره‌سی واردر . قومری .

(قمری)

قمقمه [ع ، س] درونه زمزم ، مرکب وسائره قونیلان یوارلاق دستی .

فتنه قمقمه‌سی = نمام ، مفسدکیمسه .

قمیز [ت ، س] اکشیمش قیصراق سودی - که غایت مغذی ومقوی اولوب تاتارلرجه وآسیای وسطی خلقنجه پك مقبولدر . [طبابت جدیده دخی الیوم قمیزی قبول ایلمشدر .]

قندز [ع ، س] دریسندن اعلا کورك یاپیلان برجنس جانور . قوندوز .

قندز قوری = قوندوز خایه‌سی دنیلن دواء .

قنوت [ع ، مص] طاعت ، عبادت § صلوة وتر .

قنوت دعاسی = صلوة وتر دعاسی .

قنوط [ع ، مص] مأیوسیت ، نومیدی .

قنوع [ع ، مص] قناعت ایتمك .

قواد [ع ، س] امیرالجیش معناسنه اولان (قائد) ك جمعی .

قوارس [ج ، س] { Quarty } (معدنیات) قشر ارضك ترکیبنده بولنان معادنك اك مبذولی اولوب جام کبی شفاف وبعضاً سائر رنکلرده دخی بولنور . نجف طاشی ، سلیمانی ، عقیق یمانی چاقماق طاشی قوارسك انواع مختلفه‌سنی تشکیل ایدرلر .

(قوارس بلورلری)

قوباء [ع ، س] (طب) طوزلو بلغم .

قوبائی = قوبایه منسوب ومتعلق .

قوباد [ت ، ص] قباء بطال ، حنطال .

قوبالت [ج ، س] { Cobalte } پارلاق ، بیاض ، هواده غیر متغیر ، صنایعده کثرتله مستعمل برمعدن .

قوبور [ت ، س] اکرك ایکی اوك طرفلرینه مربوط پشتول وسائره قابنی - که : اسکی زمانلرده درونه اوق قونور ایدی § آبدستخانه دلیکی . [قوبور کلمه‌سنده ظرفیت معناسی مندرج اولدیغندن آرتق (قوبورلق) دیمکه حاجت یوقدر .]

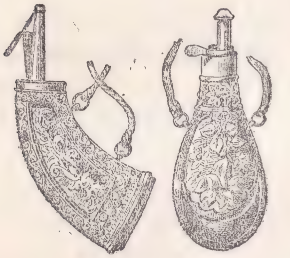

(قوبور - باروت قوبوری)

قوپارمق [ت ، مص] بر محله مربوط ومثبوت اولان بر شیئی آییرمق ، قطع وفك ایلمك ، ازالهٔ اتصال § برشیئك پارچه‌سنی چکوب آییرمق § یرندن چیقارمق ، سوکمك § اصرار ایله ، مشکلاتله برشیئی آلمق : خسیس آدمدن پاره قوپارمق مشکلدر § کورلدی ، پاطردی ایتمك : قیامت قوپاردی ، ولوله قوپاردی .

قوپارتمق = (قوپارمق) فعلی اجرا ایتدیرمك .

قوپارلمق = (قوپمق) فعلی کندی نفسنده واقع اولمق .

قوپال [ج ، س] { Copal } جلا ضمغی ، برازیلیا راتینجی دنیلن ماده .

قوپچه [ت ، س] دوکه § دوکه وایلیك یرینه البسه وسائره‌یه دیکیلن چنکل .

قوپچه‌لامق = قوپچه‌نك ارککنی دیشیسنه کچیرمك ، ایلیکلەمك .

قوپچه‌لی = قوپچه‌سی اولان || قوپچه ایله ایلیکلنمش اولان || ایلیکلی .

قوپسه [ج ، ص] (بحریه) قلفات طوقماغنك آغزینه کچیریلان دمیر چنبر .

قُوپمَق [ت ، مص] بر محله مربوط ومتصل اولان بر شى يرندن آيرلمق ، منقطع ومنفك اولمق ، اتصالى زائل اولمق § بر شيئك پارچه ، جزئى چكيله‌رك آييرلمق § كورلديلى ، پاطرديلى بر حال ظهور ايتمك § زياده آغريمق .

كوڭلدن قوپمق == بر حالك اجراسنه قلبده ميل وارزو اويانمق .

قُوپُوق [ت ، ص] قوپمش ، كسلمش ، منقطع § دربدر آدم .

قُوپُون [ج ، س] { Coupon } بيلت ، اسهام وتحويلاتك بدلنك حين اعطاسنده كسيلوب براغيلان پارچه‌سى .

قُوپُوى [ج ، س] برنوع بيوجك زاغار .

قُوپَه [ج ، س] { Coupe } بارداق

(قوپه)

§ يالكز بر طرفنده اوطوريله جق يرى اولان قپالى آرابه § على الاطلاق قپالى آرابه § اسقامبيل كاغدلرينك يورك بچملى بنكليه‌سى اولان : قوپه ايكيليسى .

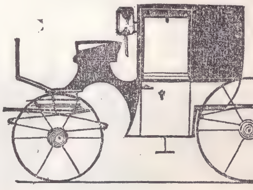

(قوپه)

قُوپيَه [ج ، مص] { Copier } صورت چيقارمق ، استنساخ ، تبييض ايتمك § تحريرى امتحانلرده طلبه‌نك كيزليجه كتاب ودفتره ويا رفيقنك مسوده‌سنه ، ورقه‌سنه باقه‌رق اسئلهٔ موضوعه‌يه جواب يازمسى .

قُوت [ت ، س] اوغور ، ميمنت ، طالع .

قوتلى == مسعود ، مبارك ، متيمن .

قُوت [ع ، س] يشامق ايچون يبيلن شى ، ازيق ، رزق ، غدا [جمعى (اقوات) كليرٍ]

قوت لايموت == آجلقدن اولميه‌جك قدر رزق ، كفاف نفس ايده‌جك مرتبه‌ده ايراد .

قُوَّت [ع ، س] { تركيبات عربيه‌ده (قوه) طرزنده قوللانيلور . } زور ، كوج ، طاقت ، قدرت § برحكومتك برى وبحرى مجموع عسكرى .

قوةالظهر == استناد ايديله‌جك اولان شخصى شى وياحال § صحت ، صاغلاملق ، تندرستى § تأثير ، نفوذ .

§ (رياضيه) بر عددك ، بر كميتك قاچ كره كندى نفسنه ضرب اولنه‌جغنى بيلديرمك ايچون اوعددك ، اوكميتك اوزرينه قونيلان اشارت . [$٣^{٢} = ٣ \times ٣ = ٩$

$ب^{٣} = ب \times ب \times ب$ گبى ـ كه : اوچك ايكنجى قوتى ، (ب) نك اوچنجى قوتى و ($ح^{ن}$) جيمك نونجى قوتى دينور .]

§ (ماكنه) بر جسمى حال سكوندن حال حركته كچيرمكه ، ياخود او جسمك حائز اولديغى حركتى تعديل ايتمكه مقتدر اولان اسبابك كافه‌سى .

قوتك اضعافى == (ماكنه) عين جهتده بولنان وعين نقطه‌يه منطبق اولان ايكى ويا دها زياده قوتك مجموعى .

قوتك استقامتى == قوتك نقطهٔ تطبيقنه متوجه اولان استقامتى .

قوتله == زور ايله ، جبر ايله .

وار قوتيله == اولانجه قوت واقتدارينى استعمال ايده‌رك .

قوت ويرمك == تقويه ايتمك ‖ صحتنى تأييد ايلمك ‖ تأثيرينى آرتيرمق .

قوتسز == قوتى اولميان ‖ تأثيرسز ، غير نافذ .

قوتلى == قوتى اولان ، كوجلى ، قوى ، زورلى ، مقتدر ‖ مؤثر ، نافذ .

قوتلنمك == كسب قوت ايلمك .

قُوجاق [ت ، س] آچيق قوللر ايله كوكس آره‌سى ، آغوش § آچيق قوللرله كوكس آره‌سنه صيغه‌بيلن مقدار .

قوجاقلاشمق == قوجاق قوجاغه صارلمق ، بربرينى درآغوش ايتمك .

قوجاقلامق == درآغوش ايتمك ، برينى ايكى قوللريله كوكسى آره‌سنه صيقيشديرمق ‖ احاطه ايتمك ، شامل اولمق .

قُوجُنمَق [ت ، مص] آلنمق ، سويلنلن سوزدن معنى چيقارمق ، اشكيل ايتمك § تلاشه دوشمك ، قوشقونمق .

قوجندرمق == قوجنمسنى موجب اولمق .

قوجَه [ت ، ص] بيوك ، عظيم ، جسيم .

§ اسكى ، قديم § مدح وذم مقاملرنده قوللانيلير : قوجه عسكر ! قوجه شاعر ! آفرين قوجه محرر ! § قادينك زوجى ، ار ، اركك ، زوج ، حليل ، شوهر .

قوس قوجه == پك بيوك ، اعظم ، زياده جسيم اولان § اختيار ، ياشلى ، مسن ، سالخورده .

قوجامق } == اختيارلامق ، پير اولمق .
قوجالمق }

قوجاتمق == اختيارلاتمق ، پير ايتمك

قوجه‌لى == زوجى اولان قادين ، ذات الزوج .

قوجه‌سز == قوجه‌سى اولميان قادين .

قوجه اوغلان == (ايى) دن كنايه .

قوجه باش == كوى اختيارلرينك ايلرى كلن اختيارى .

قوجه قارى == اختيار قادين ، مسنه .

قوجه‌قارى‌صوڭوغى == ☛ [بردالعجوز] .

قارى قوجه == زوج ايله زوجه .

قاره قوجه == صاچى صقالى آغرمامش اختيار .

قوجه‌يه وارمق == قز ، قادين تأهل ايتمك ، اره وارمق .

قوجه يمش == چيلكه مشابه اولوب طاغلرده كوچك بر آغاج اوزرنده يتشن يبانى ميوه . زياده تاننى حاوى اولديغندن قابض كبى قوللانيلير .

(قوجه يمش)

١ ـ ميوه‌سى .

قوجه‌مان [ت ، ص] ایری ، بیوك ، جسیم .

قوچ [ت ، س] قویونك جثه‌سی بیوك اولان ارككی ، دامزلق قویون. بوینوزلی ویابوینوزسز اولور .

(قوچ)

قوچ قاتیمی = قوچلرك بر مدت آیریلدقدن صوكره قویونلره صالیویرلمسی وبونك موسم مخصوصی ـ كه : صوك بهاره مصادفدر .

قوچ باشی = (عسكری) اسكی زمانلرده قلعه كیرلكده مستعمل بر آلت حرب .

قوچ بوینوزی = اكلیل دنیلن بر نوع اوت || طوپ قونداغنده وبحریه‌ده خلاط طاقیله‌جق قوی چنكل .

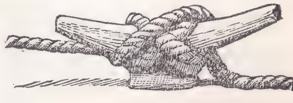

(قوچ بوینوزی)

قوچان [ت ، س] لاحنه ، مصر ، مارول كبی بعض سبزه‌لرك كوكلرینه متصل سرت كوبكی § بعض دفترلرك ایكی‌یه منقسم یاپراقلریدن مشتری ویا آبونه‌یه ویریلن اوست قسمی كسلدكدن صوكره دفترده قالان آلت قسمی § سند خاقانی § تمسك .

قوچی [ت ، س] اطرافی اوطه كبی قپالی برنوع اسكی آرابه ـ كه : اناطولیده اكثر كویلرده كاین نقلنده استعمال اولنور : قوچی آرابه .

قوداman

قودامان [ت ، ص] { (قدما) دن محرفدر } بیوك ، ایری ، بطال § منفذ ، ایلری كلن .

قودس ـ قولس [ت ، ظر] طاوق كومسی § طار محل ، محبس .

قودورمق [ت ، مص] قودوز علتنه اوغرامق ، داء الكلبه دوچار اولمق § آزمق ، حدی تجاوز ایتمك ، صالدیرمق § هیجان وتهوره كلمك .

قودورتمق = قودوز علتنه اوغراتمق || آزدیرمق || هیجانه ، تهوره دوشرمك .

قودوز [ت ، ص] قودورمش ، داء الكلبه اوغرامش اولان .

قودوز كوپك = قودورمش كوپك .

قودوز علتی = ☞ [داء الكلب]

قودوزاوتی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن خنازیریه فصیله‌سنه منسوب منشأی آمریقا اولان برنبات .

(قودوز اوتی)

قودوز بوجكی = ازلمش وجودده یاقی آچمغه یارایان بربوجك .

قودوق [ت ، س] پك كوچوك اشك یاوروسی ، كوچك صپا .

قور [ت ، س] یانوب قزارمش كومور ویا اودون ، جمره .

قوراق [ت ، س] یاغمورسز § رطوبتسز ، یابس .

قوراقلق = یاغمورسزلق || رطوبتسزلك ، یبوست || یاغمورسزلقدن ، صوسزلقدن منبعث قحط .

قورباغه [ت ، س] حیوانات فقریه‌نك زاحفه شعبه‌سندن ضفدعیه فرقه‌سنه منسوب ذوالمعاشین برحیوان . بو حیوان كوچك ایكن صوده]

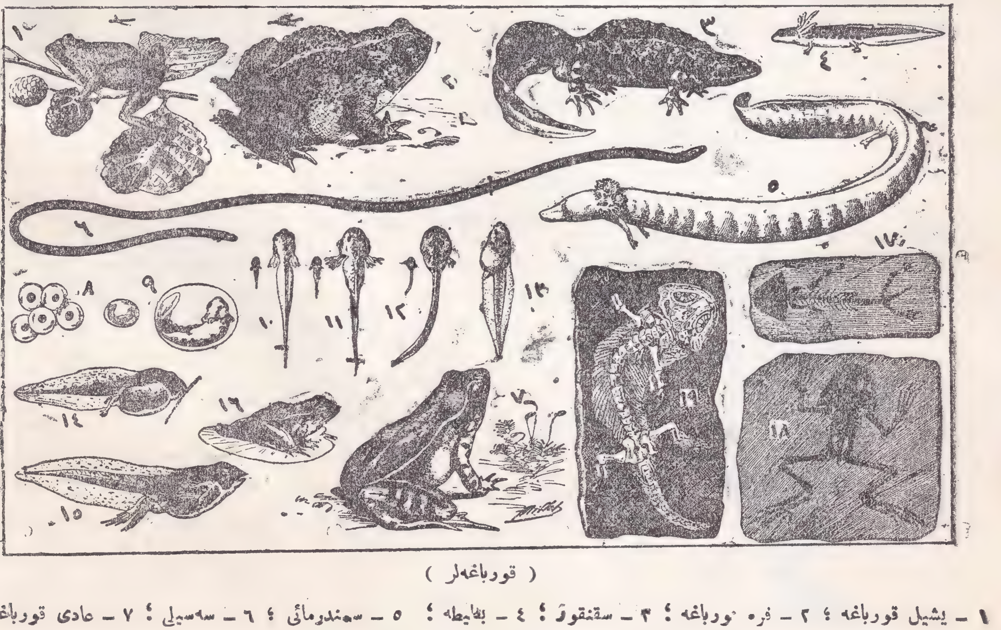

(قورباغه‌لر)

۱ ـ یشیل قورباغه ؛ ۲ ـ قره قورباغه ؛ ۳ ـ سقنقور ؛ ٤ ـ بقاییطه ؛ ۵ ـ سمندرمائی ؛ ٦ ـ سه‌سیلی ؛ ۷ ـ عادی قورباغه ؛ ۸ الی ۱٦ ـ برقورباغه‌نك استحاله ارثیه‌سی ؛ ۱۷ ـ بروتیرتیون ؛ ۱۸ ـ دفاضعدن برمستحاثه ؛ ۱۹ ـ كلر .

قصبه ایله ، بیوك ایکن قره‌ده رئه ایله تنفس ایدر . هنوز کوچك ایکن صو ایچنده حبس ایدیلیرسه رئه‌لری تشکل ایتمز وتشکل ایلدیکی حالده صو ایچنده غلصمه‌لریله یاشار .

§ دود ، ات ، پینیر ، آغاج کبی شیلرك ایچنده ویا طوپراق درونده حاصل اولان آیاقلی ، آیاقسز کوچوك حیوان ، حشره : ایپك قوردی ، الما قوردی .

(قورباغه)

قورباغه‌جق == کوچك قورباغه || (طب) التهاب وریدی قبیلندن اوله‌رق دیل آلتنده ظهور ایدن قبارجق .

پنجره قورباغه‌جغی == پنجره‌یی طوتوب قالدیرمغه یارایان معدنی ممه .

قورباغه اوتی == ذات الالقاح منظوره‌دن فصیلهٔ مجهزهٔ مائیه‌دن طاتلی صولرده یتیشیر ، یاپراقلری قورباغه دریسنه بکزر بر نبات .

(قورباغه اوتی)

قُورت . قُورد [ت ، س] ذات الثدیانك آکل اللحوم فرقه‌سندن وحشی یرتجی بر حیواندر . قویونلره ، خرکله وسائر حیوانات اهلیه‌یه غایت مسلطدر . قیشین آچ قالنجه کویلره قدر کلیر .

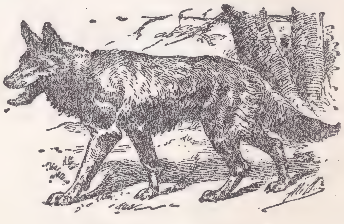

(قورت)

اسکی قورت == قورناز ، تجربه‌دیده ، آلدانماز آدم .

قورت باغری } **قورت بهاری** } **قورت یاری** } == لیلاق جنسندن توت کبی رایحه‌سی اولان غایت کوزل وبیاض بر ع[؟] چیچك .

قورت بوغان اوتی == (نباتات) ذات الفلقتین شعبه‌سندن شقیقیه فصیله‌سنه منسوب غایت سمدار بر نبات .

(قورت بوغان اوتی)

قورت پنجه‌سی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن کنیش اوراقلی ، ساق تحت الارضیلری اوزرنده جذور منضمه‌یی حاوی بر نبات .

(قورت پنجه‌سی)

قورت پنجه‌سی اوتی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن وردیه فصیله‌سنه منسوب اورمانلرده نشو ونما بولور حشیشی بر نبات.

(قورت پنجه‌سی اوتی)

قورت مصالی == برینی اویالندیرمق ایچون سویلنیلان مصال .

قورتلی == ایچنده قورت پیدا اولمش ، اوزرینه قورت اوشوشمش اولان : قورتلی کراز ، قورتلی آیوا .

قورتلانمق == قورت پیدا ایتمك || صبرسزلق ایتمك ، تلاش کوسترمك .

قورتلاندیرمق == قورتلانمسنه سبب اولمق .

قُورْتارْمَق [ت ، مص] برینی ، برشیئی خطر وتهلکه‌دن چیقارمق ، سلامته ایردیرمك ، تخلیص ایتمك § فك رهن ایلمك ، مرهونی مودوع اولدیغی محلدن آلمق ، چیقارمق § جزا ومسئولیتدن ابرا ایلمك § صرف واستهلاکنه ، اهلاکنه محل براقمامق .

قورتارلمق = تخليص ايدلمك || مرهون قيد رهندن چيقارلمق ، سلامته ايردرلمك .

قورتلمه = خلاص ، رها ، نجات ، سلامت .

قورجه‌لامق [ت ، مص] ياور يشـدرمق ، تخريش ايتمك .

قوردشن ـ قورداشن [ت ، س] جلدده پيدا اولان قزيل رنكلى سريعه قبارجقلر § بو قبارجقلرى توليد ايدن مرض .

قورده‌له [ت ، س] { Cordelle } بر يارمقدن بر قاريشه قدر اكليلكده شريت تقيدى ايپك قماش ـ كه : باشـليجه قادينلر البسه‌لرينك فيانغوسـنى بوندن ييار وبعضاً قوشـاق مقامنده دخى استعمال ايدرلر .

§ ويختم ، بر صره تشـكيل ايدن چيقنديلى طاش ويا تخته‌لر § بر مملكت قرنتنه‌جه ويا كمرك معاملاتجه محافظه‌سى ايچون تعيين اولنان قولجيلر معرفتيله محافظه اولنان حدود خطى § قره‌قول سلسله‌سى § حدود ، ايكى حكومت آره‌سنده‌كى خط حدود .
§ (بحريه) مستعمل خلاطك ايكى يه آيرلمش قوللرندن هر برى .

قورزه [ج ، س] (بحريه) دكزده برينه طاقلمش ايكى زنجيرك طولاشيقلغى .

قورساژ [ج ، س] انسوانك بل وكوكسلرينه تناسب ويرمك ايچون البسه آلتندن كيدكلرى قولسز ييلك .

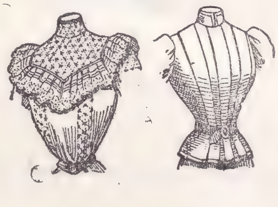

(قورساژ)

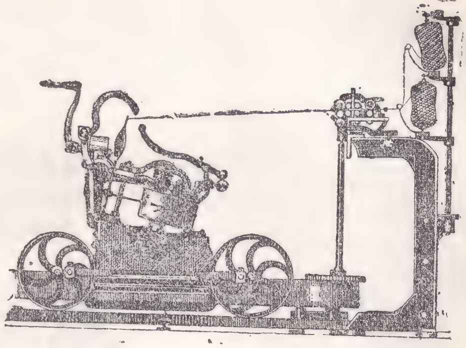

(قورده‌له ماكنه‌سى)

قوردون [ج ، س] { Cordon } ايپكدن صورت مخصوصه‌ده اورولمش سجم § قالينجه غيطان § ساعت زنجيرى ، كوستك § شريت ، نشان شريدى § ياور حربلرك صورت دائمه‌ده واركان حربيه امرا وضابطانك ايام رسميه‌ده كوكسلرندن صارقيديله‌رق بر بوكانمه صاغ قوللرينى كچيردكلرى صيرمه اوروكولى علامت .

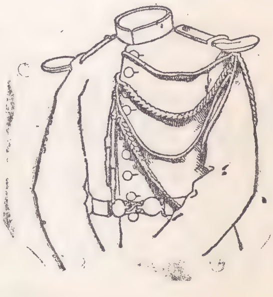

(ياور قوردونى)

قورساق [ت ، س] طيورك برنجى معده‌سى ـ كه : اك قاتى شيلرى ، حتى كرچوك طاشلرى بيله اريدير § على الاطلاق معده .
§ قورساق كبى اينجه درى ، دفك دريسى .

قورساغى بوش = آج آدم .

قورسه [ج ، س] { Gorset } قادينلرك كوكسلرينى دوز كون طوتمق وبللرينى اينجه كوسترمك ايچون البسه آلتندن كيدكلرى بالينه‌لى سرته وديك يلك ـ كه : صحته غايت مضردر .

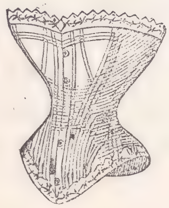

(قورسه)

قورشون [ت ، س] صنايعده ، تجارتده كثرتله مستعمل ، آغرجه ، غايت قولايلقله اريير ، يومشاق اولمق حسبيله طيرناقله بيله چيزيلور برمعدن . اسرب ، رصاص اسود § بو معدندن صورت مخصوصه وقطعات مختلفه‌ده دوكيلوب تفنك وطبنجه ايله آتيلان مرمى .

برينه قورشون آتمق = مخاصمهٔ شديدهٔ متقابله‌ده بولنمق ، دشمنلك ايتمك .

قورشون الديون = اسكى زمانلرده ال وقولى قليج ضربه‌سندن محافظه ايچون قوللانيلان قورشوندن معمول الديون .

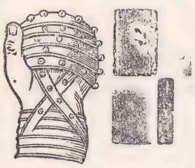

(قورشون الديون)

قورشون دوكمك = كويا نظرك تأثيرينى ازاله ايچون — نظردن خسته‌لنمش اولديغى ظن اولنان — مريضك باش اوستنده طوتيلان ايچى صو ايله مملو كاسه‌يه اريمش قورشون بوشالتمق .

قورشونجى قادين = بو مقصد وصورتله خسته‌لرك باش اوستنده طوتيلان كاسه‌يه قورشون آقيدان قادين .

قورشونه ديزمك = (عسكرى) قانوناً معين بعض احوالده قورشـون ايله اعدام ايلمك جزاسى .

قورشون سركه‌سى = حمض رصاص دنيلن مادهٔ كيمويه ـ كه : اكثريا پروكارلر تراش ايتدكلرى آدملرك يوزينه سورورلر . [يانيق محللره دخى سوريلور .]

قورشون طوزى = برملح كيمووى .

قورشون قلم = تخته قلملر داخلنه غرفيت دنيلن معدندن منشور مربعى ويا اسطوانى شكلنده ياپيلوب قونيلان وكاغد ويا بياض برصفيحه‌يه سوريلنجه سياه چيزكيلر براقان قلم .

قورشون كبى = زياده آغرلقدن كنايه .

قورشون مرهمى = برنوع جيوه‌لى مرهم .

قورشونلاتمق = اوزرينه قورشون صفيحه قاپلاتمق || اوزرينه قورشون تمغا اورديرمق .

قورشونلی = قورشونله قاپلانمش ، اورتلمش .

قورشونی = قورشون رنکنده ، آچیق کول رنکنده ، بوز ، سنجابی .

قورصان [ج ، س] { ایتالیانجه : (Corsaire) دن محرفدر . } دکز خرسزی ، دکز حیدودی .
§ (حقوق دول) اثنای محاربه‌ده افراد جانبندن تجهیز اوننان و باراغنی حامل بولندیغی دولت طرفندن دشمن سفائننك تعقیب وضبطنه مأذون ایدیلان سفینه‌لرکه : سفن حربیه‌نك معاونلری دیمکدر . [(دکز خرسزی) ایله اصل (قورصان) آره‌سنده فرق واردر . حقوق دولجه دولت متبوعه‌سندن حائز مأذونیت اولان بو قبیل سفینه‌لر (قورصان) تعبیرینك دلالت ایلدیکی معنایی شامل اولوب (مأذونیتی) حائز اولمیانلر دکز خرسزی عد ایدیلور . معمافیه : معاهدات اخیره موجبنجه قورصانلق کلیاً تحت ممنوعیته آلنمشدر : [(١٨٥٥) پارس معاهده‌سی]

قورقاق [ت ، ص] چوق قورقان ، خائف ، ترسان ، جبان .

قورقمق [ت ، مص] خوف وتحاشی ایتمك § چکنمك ، احتراز ، اجتناب ایلمك § خوشلانمیه‌جق بر ظن وذهابده بولنمق : قورقارم بوچوجق آدم اولماز .

باشندن قورقمق = مسئولیتدن چکنمك ، مسئول اولمقدن قورقمق .

قورقوتمق = اورکوتمك ، تخویف ایتمك || چکندیرمك ، قورقویه دوشرمك .

قورقلمق = قورقو حاصل اولمق .

قورقو [ت ، س] خوف ، مخافة ، بیم § مخاطره‌لی احتمال § دهشت .

قورقوسز = قورقوسی اولمیان ، قورقماز ، پرواسز ، فتورسز || مخاطره‌سز ، تهلکه‌سز .

قورقولق = قورقوتمغه ، اورکوتمکه مخصوص شی .

بوستان قورقولغی = قوشلری قورقودوب قاچیرمق ایچون بوستانلرك اورته ویا کنارینه آدم صورتنده رکز ایدیلان شی || الندن برشی کلمین آدم : او ساده بوستان قورقولغی‌در . دوشمك تهلکه‌سی ملحوظ اولان محللرك اطرافنه چکیلن پارمقلق ، ویا قیصه دیوار ، حائط ، کنار .

قورقولی = مخاطره‌لی ، تهلکه‌لی ، خطرناك : قورقولی یول .

قورقونج = قورقو ویرن ، قورقمه‌یی موجب اولان ، مخوف ، مدهش ، مهیب .

قورلمق [ت ، مص] (تمل ، چادر کبی شیلر) رکز اولنمق ، تأسیس ایدلمك § (مجلس ، محکمه ، دیوان کبی محللرده) اعضا طوپلانمق § (ساعت وسائر ماکنه‌لی شیلرك) زنبرکی چوریلوب دوشیرلمك § چالملی ، عظمتکارانه بر وضعیتده اوطورمق § تکبر ، عظمت وتفاخر کوسترمك .

قورلمه } قورلیش } = خودبینانه طرز وطور ، وضعیت ، عظمت .

قورمق [ت ، مص] بر شیئی — مرکباتنی ، اجزاسنی برآره‌یه کتیروب — رکز وتأسیس ایلمك § عقد وتشکیل ایتمك § ساعت وسائر ماکنه‌لی شیلرك ایشلمه‌سی ایچون زنبرکنی چویرمك ، کرمك § تصمیم ایتمك : بوایشی بویله یاپمسنی چوقدن قوریبور ایدی § قورندی ایتمك ، چوق دوشونمك .

باغداش قورمق = باغداش اوطورمق .

ترشی قورمق = ترشی یاپمق .

قورندی [ت ، س] تخیل ، توهم § خیال ، وهم ، وسوسه .

قورندیلی = متوهم ، وسوسه‌لی .

قورنه [ت ، س] { عربی (قرنه) دن محرفدر . } حمام موصلوغنك آلتنده بولنوب ایچنده صو بریکمکه مخصوص حوضجق .

قورنه حقی = حمامدوریلن بر کراسی .

قورنیش [ج ، س] (Corniche) اوست پرده‌نك آصلمسی ایچون پنجره‌نك اوزرینه طاقیلان اویمه‌لی ، یالدیزلی دوز ویا منقوش تخته § دیواره آصیله‌جق لوحه ویا رسم وسائره‌نك اطرافنه چکیریلان اویمه‌لی ، یالدیزلی چرچیوه § کتبخانه ، آیینه کبی شیلرك باشلغی .
§ (معماری) ابنیه‌نك اوست قسملرینه بویدن بویه اوزاتیلان طاشدن ویا تخته‌دن اویمه‌لی ، چیقندیلی صوسلی کنار .

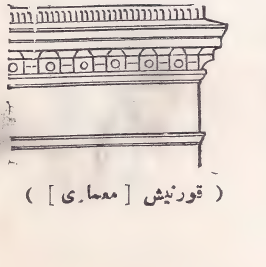

(قورنیش [معماری])

قورنیش چیویسی = پرده قورنیشلرینی دیواره ربط ایچون قوللانیلان بر اوجی قائماً قیوریق اوزون چیوی .

قورو [ت ، ص] (یاش) ك ضدی . رطوبتی ، یاشلغی اولمیان ، یابس ، خشك § غیر مفروش ، چیپلاق : قورو تخته § ساده ، قاتقسز : قورو اکمك § قورودلمش میوه وسائره : قوری انجیر ، قوری اوزوم ، قوری فاصولیه § قورشونی اولمیان سلاح آتیمی : قورو صیقی § تأثیرسز ، فائده‌سز : قورو کوستریش ، قورو لاف ، قورو پاتیردی .

قورو حوض = کمیلرك تعمیر اولنمق قارنلری تمیزلنمك وصولری بوشادلمق اوزره ادخال ایدلدکاری محل مخصوص .

طوزی قوری = ایشی صاغلام اولان .

قورو قورویه = بوش بوشنه .

تخته قوروسی = تخته بیتی ، تخته کهله‌سی دنیلن حشرهٔ مؤذیه .

قورولق = یبوست ، فقدان رطوبت || ضعیفلك ، لاغرلق .

قوروت [ت ، ص] طوروب قورودلمش یغورت .

قوروت [ج ، س] ☞ (قروت) .

قوروتمق [ت ، مص] بر شیئی قورو ایتمك ، قورو حالنه قومق .

قاننی قوروتمق } ایلکنی قوروتمق } = اذیت ، جفا ایتمك ، اوزمك .

کوکنی قوروتمق = امحا ایتمك .

قورودلمق = قورو اولمق ، قورو حالنه کلمك ، رطوبتی ضایع اولمق .

قوروق [ت ، س] اوزومك خامی .

قیا قوروغی = اکثریا دیوارلرده ، طاملرده بیتن برجنس اوت .

قورولامق [ت ، مص] یاشنی سیلوب قورو ایتمك .

قورولانمق = سیلنمك ، کندی کندیسنك یاش اولان وجودینی سیله‌رك قوروتمق .

قوروم [ت ، س] طور متفاخرانه ، وضعیت عظمتكارانه § بر شیئك قورولیشی ، یاپیلیشی ، وضع وتأسیس اولنیشی .

قوروملی = كبرلی ، عظمتلی ، طور وحالی آغر .

قوروم [ت ، س] اوجاغك جدارنده یاپیشمش قالین ایس

قورومساق [ت،مص] دیوث قلتبان .

قورومق [ت ، مص] یاشلغی زائل اولوب قورو اولمق ، قورو حاله كلمك § صوغوق وسائره تأثیریله آغاج ، نبات خاصهٔ نموینی غائب ایتمك § اعضای بدندن بری مفلوج اولمق .

قان قورومق = معذب ، مضطرب اولمق ، اوزولمك .

كوك قورومق = نسل ونسبی قالمامق

مركبی قورومامق = دها پك یقینده اولمق .

قوری [ت ، س] دقت ونظارت آلتنده بولندیریله‌رق یتشدیریلان اورمان ، كوچوك اورمان • صاحبلی اورمان .

قوریجی = قوری بكجیسی ، محافظی ، قوری قاردینی || بكجی ، حافظ .

قوریاق = قوری حالنده اولان ، زیاده وصیق آغاجلری حاوی بولنان محل ــ كه : كولكه‌لك اولور .

قوریق [مص] حفظ وصیانت ایتمك : جناب حق بوقاضادن زی قوروبی § كفیت ، تقبل ایامك : كاری ضررینی قوریماز ، بوایش مصرفنی قوریماز .

قوز [ت ، س] جوز : قوزحلواسی § اسقامبیل اویوننده درت جنس كاغدن الیجی ، ممتاز عتبار ایدیلن نوعه منسوب كاغدلردن هر بری .

قوز قیرمق = سهو وخطا ایتمك .

قوز قابوغنه كیرمك = دلیك دلیك قاچوب صاقلانمق .

قوزی پای ایتمك } = اوزلاشمق .
قوزی پاكلامق }

قوزالاق [ت ، س] چام قیسناقی ، قاتن آغاجی كبی اشجارك تخملرینی حاوی طوب § سروی آغاجنك میوه‌سی حكمنده اولان طوپارلاق شی § علی لاطلاق طوپارلاقشی .

قوزغون [ت ، س] پك ایری قاره قارغه .

قوزغونی = پك زیاده قویو سیاه .

قوزموغرافیا [ج ، س] { مصور عوالم معناسنه اوله‌رق یونانی الاصلدر . } جرام سماویه‌نك احوال وحركاتندن ویكدیكرینه اولان ابعاد ووضعیاتندن وكرهٔ ارضك فضاده‌كی حركات دوریه‌سندن بحث ایدن علم ــ كه : هم علوم طبیعیه‌یه ، همده علوم ریاضیه‌یه شدت ارتباط ومناسبتی واردر ، علم هیئت .

قوزه [ت ، س] علی الاطلاق یوارلاق شی § ایپك بوجكنك قبل الاستحاله كندی اطرافنده اوره‌رك ایچنده محبوس قالدیغی بیضه‌سی شی .

قوزی [ت ، س] قویون یاوروسی § قوزینك كیلوب طولدیرلمشی § حلیم وسلیم آدم .

(قوزی)

قوزی دریسی = كورك وقالپاق وسائره یاپیلان كوچوك قوزی پوستی .

قفقاسیا طرفلرنده قوزی طوغمه‌دن آناسی كسیله‌رك چیقاریلان دریلر غایت كوزل قالپاق یاپیلیر .

قوزی دیشی = چوجقلرك ایلك چیقان قتی دیشلر ــ كه : یدی یاشنده دكیشیر .

قوزی قولاغی = (حماض) ذات الفلقتین شعبه‌سندن زراونده فصیله‌سنه منسوب آناطولینك قیالق وطاغلق محللرنده یتیشن حامض حماضی حاوی بر نبات .

(قوزی قولاغی)

قوزی كستانه‌سی = بر جنس اوفاق دانه‌لی كستانه .

قوزوم = تلطیف وتحبیت مقامنده } قوللانیلور
آقوزوم = تنبیه وتقدیر مقامنده } تعبیردر .

قوزیلامق = قویون یاورولامق ، طوغورمق .

قوستوم [ج ، س] {Costume} كسوه ، قیافت § بر چشید قماشدن تكمیل اثواب طاقمی .

قوستوملك = قوستوم یاپمغه الویریشلی قماش .

قوسقوس [ت ، س] صاچمه دانه‌لری شكلنده بیوركاكنده پلاو وبعضاً چورباسی یاپیلیر برخمیر : قوسقوس پلاوی .

قوسقون [ت ، س] آتك اكرینه مربوط اولوب قویروغنك آلتندن كچیریلن قایش .

قوسقونی دوشوك = قوسقون یری آشاغیدن آشاغی اولان آت ــ كه : اربابنجه مقبول طوتلماز || حال ادبارده اولان آدم .

قوسقونه قوت = قاچمقدن كنایه .

قوسقونسز = قوسقونی اولمیان آت || پریشان آدم .

قوش [ت ، س] ایكی آیاق اوزرنده یورور وقنادلری واسطه‌سیله هواده اوچار حیوان صنفندن هر بری ، طیر ، مرغ .

آری قوشی = سرچه فامیلیاسندن بیلدرجیندن اوفاق ، سرچه‌دن بیوك یشیللی صاریلی غایت ظریف برقوش .

آصمه قوشی = قیلوریه فصیله سندن صاری برجنس قوش .

آغاج قاقان قوشی = صاری ، بیاض ودیباء تویلی اولوب قرمزی آغاج قاقان دخی دینور اوروپا وآسیانك طغلق محللرنده بولنور .

(آغاج قاقان قوشی)

 ق و ش

جنت قوشی == ممالك حارەدە یتشور مختلف وپارلاق رنكلی تویلری وغایت مزین وقبادیق برقویروغی اولان بر قوش – كه : حقیقةً طیورك اك كوزلیدر . ☞ [جنت] .

ترلا قوشی | **چالی قوشی** } == سرچە فصیلەسندن وفقط سرچەدن براز بیوك ، طوپراق رنكلی برقوش . ☞ [ترلا] .

(چالی قوشی)

دوه قوشی == قوشلرك اك بیوكی وغایت اوزون باجاقلی اولوب ممالك حارەدە بولنور وتأنیس ایدیلوب اوزرینە دخی بینیلور . ☞ [دوه] .

انجیر قوشی == انجیر ایلە تغذی ایدر كوچوك برقوش . ☞ [انجیر] .

قوطان قوشی == طیور ذات الارجل السكفیەدن اقالیم حاردە بولنور بر نوع سقا قوشی .

(قوطان قوشی)

یابان آریسی قوشی == طیور آكل الحشرەدن یابانی آریلرلە تعیش ایدر برقوش .

(یابان آریسی قوشی)

یالوه قوشی == طیور دورەدن یشیل تویلی برقوش .

شاقراق قوشی == قالین وقیصە غاغەلی سرچە فصیلەسندن برقوش – كه : غایت كوزل اوتر ☞ [شاقراق] .

بالابان قوشی == صازلقلر ، یشار ، بالق وكوچوك قوشلرلە تغذی ایدر برجنس ایری قوش . ☞ [بالابان] .

سقا قوشی == اركك سرچەیە مشابە وسرچە فصیلەسندن برنوع كوچوك قوش – كه : ترنمی لطیفدر ☞ [سقا] .

سینك قوشی == الوان مختلفەدن تویلری اولان برجنس كوچوك قوش ☞ [سینك]

پوهو قوشی == بایقوشك بیوكی ، طاووق وسائر طیورە صالدیران بیوك كوزلی برنجی برقوش – كه : كیجەلری شدتلی برصدا ایلە اوتر . ☞ [پوهو] .

چاوش قوشی == ایبیبك ، هدهد . ☞ [ایبیبك] .

قوش آیاغی == ذات الفلقتین شعبەسندن بقلیە فصیلەسنە منسوب چوراق محللردە تنبت ایدر برنبات .

قوش بورنی == (یابانی كل بورنی) ذات الفلقتین شعبەسندن وردیە فصیلەسنە منسوب طاغلردە ، باغلق محللردە یتیشیر ، دیكنلی وقرمزی اولان میوەلرندن مربا یاپیلیر برنبات .

(قوش بورنی)

قوش باشی == قوش باشی بیوكلكندە پارچەلر : قوش باشی كبابی ، قوش باشی قار .

قوش پالازی == (طب) (دیفتری) دیدكلری غایت مهلك برعلت – كه : اكثریا كوچوك چوجقلرك بوغازینە عارض اولور . [صوك زمانلردە سرومی بولنمشدر .]

قوش دیلی == آكلاشلماز سوز .

قوش سودی == بولنمازشیدن كنایە .

قوش قونماز == ذات الفلقتین شعبەسندن زنبقیە فصیلەسنە منسوب برنبات .

یابانی قوش قونماز == ذات الفلقتین شعبەسندن زنبقیە فصیلەسنە منسوب قوش قونمازە بكزر برنبات .

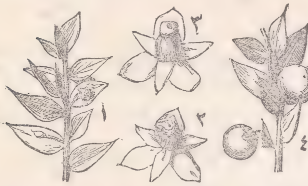

(یابانی قوش قونماز)

قوشخانه == كوچوك تجرە .

قوش لوقومی == چوجقلر ایچون اپە دیزیلی اولەرق سوقاقلردە صاتیلان برنوع شكرلی لوقوم .

قوش كرازی آغاجی == ذات الفلقتین شعبەسندن تفاحیە فصیلەسنە منسوب برنوع كراز آغاجی .

(قوش كرازی آغاجی)

قوشلق == بیوك قوش قفسی .

(یشیل میوه قوشی)

قوش اوزومی == سیاە بیبر بیوكلكندە برجنس اوزوم – كه : هندی ، طاووق قوزی ایچنە فستیق ایلە برابر قونیلور وعشورالرك اوزرینە اكیلور . ☞ [اوزوم] .

قوش یمی == داری ، كنویر تخمی .

قوش باقیشی == غایت یوكسك بر نقطەدن آشاغییە طوغری باقمق .

قوشباز == (غلطدر) قوش يتشديروب تربيه ايدن وصاتان آدم ، قوشجى .

قُوشاتْمَقْ [ت ، مص] اطرافنى آلمق ، صارمق ، احاطه ايتمك § كيديرمك ، سومانه يرمك ، الباس ايتمك .

قوشاتمق == اطرافى آلمق ، احاطه ايدلمك || كيمك ، تلبس ايتمك || قليجك قايشنى بلنه باغلامق .

كيينوب قوشانمق == سوسلنمك || حاضرلانمق .

قُوشاق [ت ، س] بلى صقى طوتمق ايچون صاريلان طار واوزون قماش ، فانيله ، شال ، كمر وصائره .

§ (بحريه) يلكنلرى تحكيم ايچون دردنجى قات جادانك برطرفندن ديكر طرفنه ديكيلن بز پارچه‌سى .

قُوشْلِق [ت ، س] قوشلره يم ويريلن وقت ، صباح ايله اوكله آره‌سى ، ضحى .

قوشلق نمازى == صباح نمازى ايله اوكله نمازى آره‌سنده ، قوشلق وقتنده فى سبيل الله قيلنان نماز .

قُوشْمَقْ [ت ، مص] ضم واضافه ايتمك ، ترفيق ايلمك § حيوانى آرابه ويا صبانه ربط ايلمك § آرابه‌يى حاضرلامق .

قُوشْمَقْ [ت ، مص] عجله ايله ، تك سرعتله يورومك ، خطوه‌لرى همه صيق هم اوزونجه آتەرق كيتمك .

قوشديرمق == عجله ويك سرعتله يوروتمك ، ايوديرمق .

قوش‌شمق == برلكده ، رابرجه قوشمق

قُوشْقُولانْمَقْ [ت ، مص] ايشكيل ايتمك ، شبهه لنمك § تلاشه دوشمك § اوركمك ، توحش ايتمك .

قُوشُو [ت ، س] سرعتله يورويش ، قوشش § ياريش .

قوشو آتى == ياريش آتى .

آت قوشوسى == آتلرى ياريشديرمق .

قوشو يولى == ياريش محلى .

قُوشُوم [ت ، مص] آرابه‌يه قوشيلان حيوانك طاقمى ، رختى .

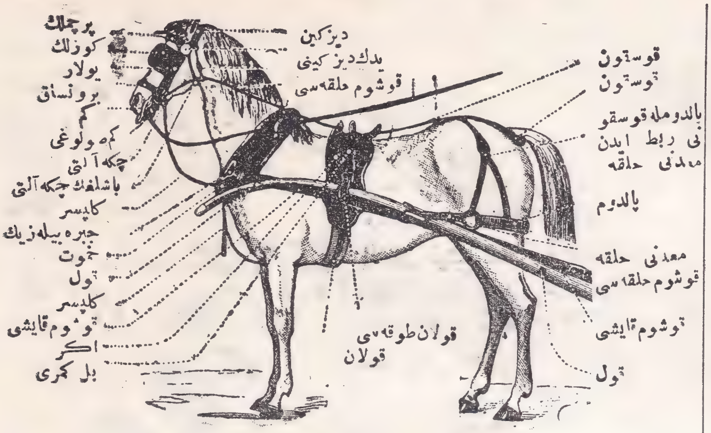

(قوشوم)

قُوصْمَقْ [ت ، مص] معده‌ده‌كى مواد مأكوله‌يى آغزدن عكس عمل صورتيله چيقارمق ، قى ايتمك ، غثيان ايلمك ، استفراغ .

قان قوصمق == چوق زحمت ومشقت چكمك || آغزدن كثرتلى مقدارده قان كلمك .

قوصديرمق == قى وغثيان ، استفراغ ايتديرمك .

قان قوصديرمق == چوق زحمت ومشقته كرفتار ايتمك ، ازمك .

قوصديريجى == قوصديران ، مقئ ، استفراغى موجب اولان علاج .

قوصموق == قوصيلان شى ، مواد مستفرغه .

قُوطْرَه [ج ، س] (بحريه) اسقونه‌دن كوچوك وبريوكلى اولوب يلكن ايله تحريك ايديلن واكثريا ذوق ، تنزه ايچون استعمال اولنان سفينه ـ كه : طولنه نسبتله عرضى زياده جه‌در .

قُوطَرَه [ت ، ظر] اغنامك اوككنى ، ديشيسنى ، ياوروصنى بالتفريق آيرى آيرى بولنديردقلرى اطرافى چيتله آيرلمش مانده ، بلوكى ، كوچوك مانده .

قُوطى [ت ، س] ايچنه توز ويا پارچه حالنده بعض شيلر وضع ايتمك ايچون مقوادن ، تخته‌دن ويا تنكه ودميردن ياپيلان كوچوك چكمجه ، صندوقچه ، محفظه : انفيه قوطيسى ، سيغاره قوطيسى ، قهوه قوطيسى ، شكر قوطيسى ، كبريت قوطيسى ، كومك قوطيسى ، مكتوب قوطيسى § كيلەنك سكزده برينه معادل اولچو .

مكتوب قوطيسى == پوسته‌خانه‌لرده بولنان وبعضاً بيوك شهرلرده كوشه باشلرينه تعليق ايديلان دمير قوطى ـ كه : اوزون يوللى مكتوبلر بونك درونينه آتيلور .

قپالى قوطى == كنديسنده بر چوق معلومات وتفصيلات اولان آدمدن كنايه .

قوطى كبى == غايتله محفوظ اولان محلدن كنايه .

قوطينك قپاغنى آچديرمق == برينى سويلميه‌جكى سوزلرى سويلكه مجبور ايتمك .

قُوغالامَقْ [ت ، س] قاچانك آرقه‌سندن قوشمق ، تعقيب ايتمك ، آرقه‌سندن قوشوب طوتمغه چابالامق § بكلمك ، ترصد ايتمك : فرصت قوغالايور .

قوغالاتمق == باشقه‌سى طرفندن آرقه‌سندن قوشلمق ، تعقيب اولنمق .

قُوغْمَقْ [ت ، مص] دفع وطرد ايتمك ، سورمك ، طيشارى ايتمك § برينى جزاءً بولنديغى محلدن چيقارمق .

قوغلمق == دفع وطرد ايدلمك ، سورلمك ، طيشارى ايدلمك || بولنديغى محلدن جزاءً چيقارلمق .

قوغمه == طرد ، دفع .

قُوغُو [ت ، س] طيور دوريه‌دن آناطولى وسائر محللرده بولنور بر قوش .

قوغو قوشى == طيور ذات الارجل الكفيه‌دن قازه مشابه برقوشدر . اكثريا صولارلرنده كزر وچايلرده يوزر .

(قوغو قوشی)

کوچك قوغو قوشی == امریقای غربی یه مخصوص بر نوع قوش .

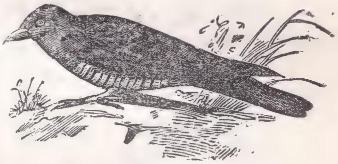

(کوچك قوغو قوشی)

قُوغُوش ـ قُغُوش [ت ، ظر] قشله‌لرده افرادك وایلی مکتبلرده شاکردانك مجتمعاً یاتدقلری اوزون اوطه § بر دائره‌نك اوشاقلره مخصوص اوطه‌سی § مکتب درسخانه‌سی ، صنف .

قُوغُوق [ت ، صه] ایچی بوش ، اویوق ، قوف ، اجوف § بر شیئك اویوق محلی : دیش قوغوغی ، دیوار قوغوغی ، آغاج قوغوغی .

قُوغَه [ت ، س] قویو دن صو چیقارمغه مخصوص تنکه ویا چینقو ویاخود تخته ومثلیندن معمول قاب ـ که : اکثریا مخروط ناقص شکلنده اولور . دلو ، آبدان ، آبریز .

قُوغجی [ت ، صه] نمام ، غماز ، منافق

قوغیجیلق == قوغیجینك صفتی .

قُوف [ت ، صه] ایچی بوش ، قوغوق ، اجوف § جاهل ، احمق § فائده‌سز ، اساسسز .

قُوفَه [ت ، س] دجله وفرات نهر- لرنده استعمال ایدیلور وشکلی تپه‌سی مستعرضاً کسلمش طوماتسی آکدیرر بر نوع یوارلاق قایق ـ که ، خرما داللرندن یاپیلەرق اوزرینه قالینجه زفت صوریلور .

قُوق [ج ، س] (کیمیا) (هوی) تمبیر ایدیلان وقپالی بر محلده تکلیس ایدیلن معدن کمورینك موادباقیه‌سی ، غاز خانه‌لرده یاقیلوب یاغی چیقارلدقدن صکره محروقاتده قوللانیلان معدن کموری ـ که : حرارتی زیاده‌جه‌در : قوق کموری ، قوق صوباسی .

قُوقا [ت ، س] نارجیل دنیلن وهندستان جویزی حاصل ایدن اغاجك == وکی ـ که : کندینه مخصوص بروایحه‌سی اولوب تسبیح وسائره اعمالنه یارار : قوقا تسبیح قوقا ظرف § منتنجه صارلمش مقوسز اپلك یوماغی : قوقه تیره .

قُوقارْجه [ت ، س] ذات الثدیانك قاضیه فرقه سندن آفریقای جنوبی یه مخصوص برحیوان .

قُوقْلامَق [ت ، مص] قوقوسی آلمق ، حس ایتمك ایچون نفسی بوروندن ایچری چکمك ، استشمام ایتمك .

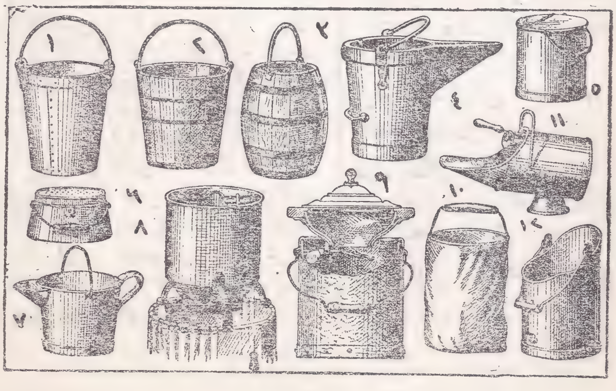

(قوغه)

١ ـ صاج قوغه ؛ ٢ ـ تخته قوغه ؛ ٣ ـ قویی قوغه‌سی ؛ ٤ ـ زفت قوغه‌سی (صاجدن) ؛ ٥ ـ ایچ یاغی قوغه‌سی ؛ ٦ ـ بالق قوغه‌سی ؛ ٧ ـ صاغمغه مخصوص قوغه ؛ ٨ ـ دوش قوغه‌سی ؛ ٩ ـ صحی قوغه ؛ ١٠ ـ بز قوغه ؛ ١١ ـ کمور قوغه‌سی (قوق) ؛ ١٢ ـ کمور قوغه‌سی (معدن) .

(قوقارجه)

(آمریقای جنوبی یه مخصوص قوقارجه)

قوقلاشمق == بربرینی قوقلامق .

قُوقْلَه [ج ، س] قیز چوجقلرینك اوینادقلری بـبـك § حاضر البسه‌جی دکانلرنده جامکانلر ایچنده تشهیر ایچون البسه‌یی کیدیردکاری انسان شکلنده معمول تخته § مرته‌یلرك اویناتدقلری تحف بیکار § زیاده اوفاق تفك آدم § صوصلی ، شیق § برینك تحت نفوذنده بولنوب آنك امریله حرکت ایدن آدم .

کیرلی قوقله == پیس قادین .

قُوقْمَق [ت ، مص] ـ ایی ویافنا ـ قوقو ، رایحه نشر ایتمك § تعفن ایتمك ، فنا قوقولی اولمق § بر شیئك وقوعی اولدن حس اولنمق .

قوقوتمق == تعفن ایتمك § قوقمسنی موجب اولمق .

قوقمش == فنا قوقو پیدا ایتمش ، متعفن .

قُوقُو [ت ، صه] قوهٔ شامه‌نك حس ایتدیکی شیء ، رایحه ، بوی § عطر ، عطریات ، لوازطه وامثالی شیلر .

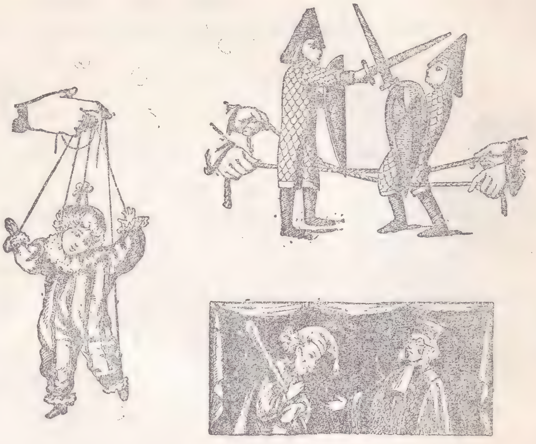

(قوقله)

قوقو آلمق == استشمام ايتمك ‖ حس ايتمك .

قوقوسی چيقمق == پروزی ، ماهيت شخصيه‌سی ميدانه چيقمق .

قوقولی == ايی ويا فنا قوقوسی اولان ‖ كوزل قوقوسی اولان ، معطر .

قُوقُورُوز [ت ، ص] مصر بغدايی .

قوقوروز اكمكی == مصر بغدايينك اونندن ياپيلان اكمك .

قوقوروزچورباسی == مصر بغدايينك دانه‌لرندن ياپيلان چوربا .

قوقوروزلنمق == ديكلنمك ، خروسلانمق

قُوقُوز [ت ، ص] زوكورد ، مفلس ، پاره‌سز ، عاجز .

قوقوزلامق == زوكورتلمك ، پاره‌سز قالمق .

قوقوزلق == زوكورتلك ، پاره‌سزلق ، ضرورت .

قُوقُولَته [ت ، س] موقوقدن ، ياغموردن بالذی محافظه ايچون بالطويه ، ياغمورلغه ، مشمعه اكثری اوله‌رق ربط ايديلن ويا بونلره ديكيلی اولان باشلق .

قوقولته‌لی == قوقولته‌سی اولان .

قُوقُوماو [ت ، س] بايقوش جنسی .

قُوقُونا [ت ، س] وقتيله روم مادامه‌لرينه ويريلن عنوان تعظيم .

قُول [ت ، س] اسير ، كوله ، جاريه ، خدمت ايچون پاره ايله صاتون آلنمش آدم .

قول جنسی == كوله وجاريه جنسندن متولد آدم ، اسير § مخلوق ايله ، عبد .

قول اوغلی == ازمنهٔ قديمه‌ده كوله‌لردن تشكيل ايديلان برصنف عسكر .

قُول [ت ، س] انسانك اوموزباشندن پارمقلرينك اوجنه قدر اولان عضوی : صاغ قول ، صول قول § البسه‌نك قولی ايچنه آلان قسمی § آغاج دالی : شو آغاج اطرافه قول آتمش § شعبه ، بلوك ، قسم ، طرف : فرات نهری هنديه پيشكاهنده ايكی قوله آيريلير . فلان طاغ فلان يرده ايكی قول تشكيل ايدر § ينغين اوچ قوله آيرلدی § كيجه‌لری دوريه كزن قره‌غول § براودونك منقسم اولديغی قسملرك هربری ، جناحلری : صاغ قول قوماندانی ، صول قول اركان حربيه‌سی § قاپوبی صيق قپامق ايچون قوللانيلان ديرسك § صاپ وصاپ مقامنده اولان شی : ترازی قولی ، ماكنه قولی § (بحريه) بر خلاطك قليغنی تشكيل ايدن ايپلردن هربری .

قول آتمق }
قول اوزاتمق } == تشعب وتنوع ايتمك ، دالالنوب بوداقلانمق .

قول اغاسی == يكباشيدن كوچك ، يوز باشيدن بيوك ضابط .

قول اردو == براوردونك منقسم اولديغی ايكی ويا اوچ قسم عظيمدن هربری .

قول باغلامق == سربستجه حركتنه مانع اولمق .

قول صارغيسی == على العموم بز شريدلرله اعمال اولنوب طبابتده قيريق وچيقيقلرده قوله صارلمقله دوران دمی تخفيص ايدر .

صنعی قول وباجاق == (طب) ضايع اولان قول وبجاق مقامنده استعمال اولنمق اوزره بالخاصه اختراع واعمال اولنان عينی قول وبجاغه مشابه آلات .

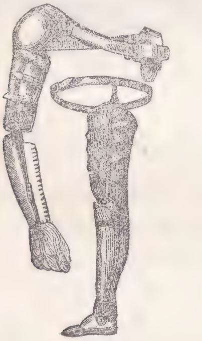

(صنعی قول وباجاق)

قوللق == فرنك كوملكنك ويا منتانك قوللرينه طاقيلان قوله‌لی ودوكمه كچيراش متفرعات لباسدن بری .

قره‌قول == محافظهٔ آسايش ايچون كيجه‌لری طولاشان عسكر وياژاندارمه طاقمی ‖ بو مقصدله دوريه كزن ويا نوبت بكليان عسكر ويا ژاندارمه افرادينك اقامتنه مخصوص اوله‌رق مواقع مختلفه‌ده ياپيلان بنا ، كوچك قشله .

قول قناد قيرلمق == مفتور وعاجز اولوب برشی ياپه‌مامق .

قول نظامی == (عسكری) صف اعتباريله اولميوب اوكدن كری‌يه دوغری ، درينلكنه ممتد عسكر ترتيبی .

هجوم قولی == هجوم اجراسی ايچون افراز وترتيب ايديلان عسكر .

قُولاج [ت ، ص] انسانك افقی اوله‌رق آچيق اولان ايكی قوللرندن برينك اوجندن ديكرينك اوجنه قدر اولان مسافه اولچوسی ـ كه : ايكی معمار آرشونی اعتبار اولنور .

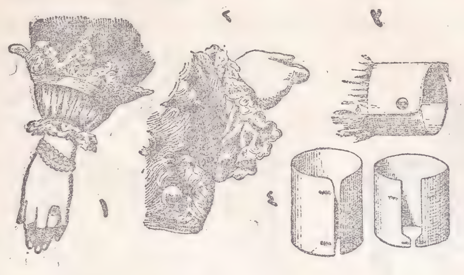

(قولاق)

۱ — اون آلتنجی عصرده ؛ ۲ — اون سکزنجی عصرده ؛
۳ — حال حاضری ؛ ۴ — کرکی .

قولاج قولاج == بول بول ، فراح فراح ، فرسخ فرسخ .

قولاجلامق == قولاجله اولچمك || سرعتله یورومك .

قُولاچان [ت ، س] چاپول ، سرقت نیتیله کزوب طولاشمه .

قولاچان ایتمك == اوزقدن اوزغه تفتیش واستقصا ایلمك .

قُولاغوز [ت ، س] یول کوسترن ، دلیل ، رهبر ، رهنما § بعض تهلکه‌لی لیمانلره کمی‌یی صوقمق ایچون یولی بیلن واو اثناده قپولاق وظیفه‌سنی ایفا ایدن آدم : طرابلس غرب لیماننده قلاغوزسز کیرلز § مراغوزلرك قوللاندقلری برنوع بورغو § جراحلرك برنوع اولوقلی میلی § سوزینك ، قطارك اوکندن کیدن حیوان .

قولاغزلق ، قلاغوزلق == رهبرلك دلالت § میانجیلق .

قُولاق [ت ، س] (طب) انسانلر ایله حیوانات سائره‌نك باشلرینك ایکی یانلرنده اولوب ایشتمکه خدمت ایدن مع تفرعات ایکی عضو : ج) ز سمع ، اذن ، کوش .
§ ایشتمه ، سمع § بر شیئك اوجندن مربوط پارچه‌سی .
§ (زراعت) پچاغك ویا صپان دمیرینك کسدیکی طوپراغی دویرمکه مخصوص قسمی
§ امضا واعاده اولنمق اوزره مکتوبلره پوسته‌خانه‌دن ربط ایدیلان علم وخبر
§ کاغدك ، صحیفه‌نك بوکولمش ، قیرلمش اوجی .

قولاق آصمق == دقتله دیکلمك ، اهمیت ویرمك .

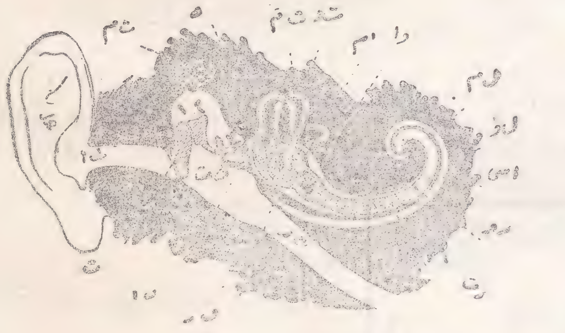

(قولاق)

اذن (اوج ناحیه‌نك مقطعی)

اذن خارجی:
ب — صیوان
اث — مجرای سمعیٔ ظاهر
ت — غشای طبل (قولاق زاری)

اذن متوسط:
ثت — مخدوفهٔ طبل
۱،۲،۳،۴ — سلسلهٔ عظیمیه
ثار — نفیر اوستاکی
فا — روونهٔ بیضیه
فر — روونهٔ مدوره

اذن داخلی:
وا — دهلیز عظمی
تم — قنوات نصف دائره‌ویهٔ غشائیه
لم — حلزون غشائی

آغر قولاق == قولای ایشتمز صاغرجه .

الی قولاغنده == ظهوری ، وقوعی قوهٔ قریبه‌یه کلمش اولان ، حاضر ، متقرب الظهور .

کوز قولاق اولمق == متیقظ ومقید اولمق ، دقتلی طاورنمق .

قولاق بوکمك == تنبیه واخطار قصدیله خفیفجه قولاغی بوکمك || اخطار ایتمك ، عقله ، خاطره کتیرمك .

قولاق توزی == اذن خارجینك آرقه جهتی ، شریان سباتینك کچدیکی محل

دوه‌ده قولاق == بیوك برشیئه نسبةً جزئی ، اهمیتسز اولان .

شیطان قولاغنه قورشون == شیطان ایشتمسون || نظر دکمسون .

قولاق طوتمق == دیکلمك ، دقت ایتمك .

قولاق طاشی == حصات اذنیه ، بالقلرك اذن داخلیسندن افراز اولنان برمایع .

قولاق طولدیرمق == کراراً اخطار واسماع ایتمك .

قولاق طولغونلغی == آغزدن ایشتمکله استحصال ایدیلن معلومات سطحیه .

جان قولاغی == کمال دقت : سوزیکزی جان قولاغیله دیکلادم .

قولاق چینلامق == چین دیه طوروب دکن قولاقده ایشیدیلن حس .

قولاغی چینلاسون == غائب برکیمسه‌دن بحث ایدرکن انك حقنده استعمال ایدیلور . [که : کویا برآدمك غیاباً لهنده برمحلده سوزسویلنور ایکن اوآدمك قولاغی چینلامش اعتقادینه مستنددر]

قولاغی دلیك == خبردار ، واقف ، وثوق حوادث آلان .

قولاغه قاچان == چتال قربوقلی ، جوق آیاقلی ، سرعتله یورور حشره بربوجك .

قولاق قبارتمق == دكلمكسزين ، حس ايتديرمكسزين دقتله ديكلمك .

قبا قولاق == بر نوع خسته‌لق .

قولاغه قومق == اخطار وتوصيه ايتمك .

كله قولاق == هيئت ، چالم ، بچم .

قولاغنده كوپه اولمق == هيچ اونوتولمامق اوزره برسوز ، برنصيحت خاطرده طوتلمق .

قولاغه كيرمك == ديكلمك ، ويا ايشيلن سوزی طوتمق .

برقولاغندن كيروب ديكرندن چيقمق == ديكلمامك ، سوزه اهميت ويرمامك ، منتفع اولمامق .

قولاق كيريشده اولمق == دائما متيقظ اولمق .

قولاق مسافری اولمق == حس ايتديرمكسزين ، ويلنيلن سوزی ايشيتمك ، ديكلمك .

قولاق ويرمك == ايشيتمك ، ديكلمك ، احالهٔ سمع ايتمك .

يرك قولاغی وار == هيچ برشيئك وراى كتم وخفاده قالميه‌جغنی اشراب ايدر برتعبيردر .

قولاق يومشاغی == قولاق ممه‌سی .

قولان [ت ، س] حيوانك قارنی آلتندن كچيريلوب اكر ويا سمری ايكی طرفدن بربرينه ربط وتثبيت ايدن قايش ويا اورمه باغ § صالنجاق ايپی .

قولان اورمق == صالنجاقده ايكی كشی آياق اوستنده قارشيلقلی صاللانمق .

قولان يری == آتك بلنك اورته‌سی .

قولای [ت ، ص] (كوچ) مقابلی . زحمتسز ، زور وكوچ اولميان ، سهيل .

قولای كله == ايش باشنده بولنانلره تحيه ودعا تعبيريدر .

قولايجه == سهولتله .

قولايلاتمق
قولايلاشديرمق } == سهل وآسان ايتمك ، مشكلاتی رفع وازاله ايلمك ، اكمالنه يقلاشمق .

قولايلاشمق
قولايلانمق } == سهل وآسان اولمق ، ختامه ياقلاشمق .

قولايلانديرمق == تسهيل ايتمك ، مشكلاتی رفع ايلمك .

قولايلاتمق == كسب سهولت ايلمك ، آسان اولمق .

قولايلق == سهولت ، آسانی ، يسر || چاره ، تدبير ، واسطه .

قولاب [ت ، س] على العموم قابلرك ، آلات وادواتك طوتيله‌جق يری ، حلقه‌سی ، عروه § وسيله ، بهانه ، سبب : هرشيئه برقولاب بولورسك ، هرشيئه برقولاب طاقار .

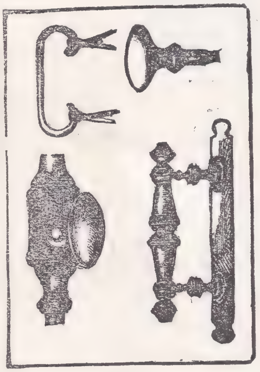

(قولاب)

قولاب طاقمق == بهانه ، وسيله‌درميان ايتمك || عذرانديرمك .

يمورطه‌يه قولاب طاقمق == هرشيئه بيهوده بربهانه آرامق .

قولابسز == قولبی اولميان .

قولبلی == قولبی اولان .

قولبه [ت ، ص] { فارسی (كلبه) دن محرفدر . } بكجی ، باغبوان ، چوبان ، قوريجی كبيلرك بارينمه‌سنه مخصوص چالی چيرپيدن ياپيلمش كچوك محل ، اوفاق كوبلی اوی .

قولتوق [ت ، س] بوكرك قولك ايچ طرفيله تشكيل ايلديكی زاويه ، ابط ، بغل § كنار ، كوشه ، قوبتی ير § زقاق كوشه‌لرنده كچوك دكان § اسكيجی دكانی § ايكی ياندن طيانه‌جق يرلری اولان بيوك صنداليه § مقدمهٔ رسم زفاف .

(قولتوق)

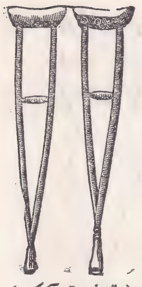

(قولتوق دكنكی)

قولتوق دكنكی == طوپاللرك ، مفلوجلرك قولتوقلرينه طيايه‌رق كزدكلری اوزونجه دكنك .

قولتوق خلاطی == (بحريه) كمينك باش ويا قيچندن ويريلن پالامار .

قولتوق زاويه‌سی == (استحكام) كوشه طابيه .

قولتوغه كيرمك == زفاف كونی كوكی كايينك قرانی كندی قولنه كچيره‌رك بيت الزفافه كوتورمك .

قولتوق قبارتمق == تفاخر ايتمك .

قولتوق ويرمك
قولتوقلامق } == مداهنه ايتمك ، حقلی سوزلرله برينك تفاخرينی موجب اولمق .

قولتوقجی == اسكی شيلر آلوب صاتان آدم .

قولجی [ت ، س] بكجی ، غارديان خدمتجی كهياسی .

قولجاق [ت ، س] قوللرك كيردن محافظه‌سی ايچون آشجی وايشجيلرك بيلكدن ديرسكه قدر قوله كچيريلور بر نوع اوزون قواق § بيلكه طاقيلان يوكدن اورمه بر نوع الديون .

قولرا [ج ، س] (طب) غايت خطرناك ، سريع السير ، بوجع برعلت حاده اولوب ظاهری اعراضی استفراغات متعدده ايله صيق صيق مادهٔ صفراييه‌نك مندفع اولمسيدر .

قولرين [ج ، س] (طب) دائرهٔ مضراتی محدود اولان معروف بهاری خسته‌لق .

قولزه [ت ، س] فصيلهٔ صليبيه‌دن بذوراتندن تذوراتده قوللانيلان ياغ استحصال اولنور بر نوع يابانی لحنه .

قُولْلاٰمَق [ت ، مص] ایشده بولندیرمق ، ایشلتمك ، اصتعمال ایتمك § خدمت ومأموریتده بولندیرمق § اسکیتمك : قوللانلمش شی § اعتیاد ایتمك : عشرت قوللانیور ، توتون قوللانمز § اداره واستهلاك ایتمك : سرمایه‌سنی ایی قوللاندی ، آرابه قوللانمغی بیلمز .

خور قوللانمق == فنا استعمال ایتمك .

قوللانمه == استعمال ، استخدام .

قوللانیشلی == الویرن ، اویغون ، صالح ، استعماله کایر ، استعمالی سهیل .

قوللاندیرمق == استعمال ایتدیرمك ، استخدام ایتدیرمك .

قوللانلق == استعمال ، استخدام ایدلمك

قُولِنْج [ت ، س] رومانیزمانك نام قدیمی .

قولنج قیرمق == بوینی ، بلی بر طرفه بوکه‌رك کوتوردتمك .

قُولُوجَقَه [ت ، ص] یموطه‌یه یاتمش ویا هنوز یاورو چیقارمش طاووق ویا قوش وبو حیوانلرك جوجیو ویا یاورو چیقارمق اوزره یموطه‌یه یاتدقلری محل || پك تنبل آدم .

(قولوجقه)

١ ـ طاووق ؛ ٢ ـ قناریه

صنعی قولوجقه == صنعی حرارت ایله جوجیو چیقارمق اصولنه مستند اولان ماکنه وسائره .

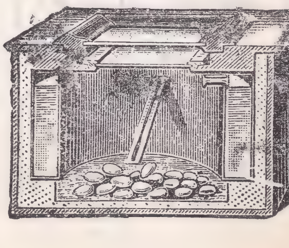

(صنعی قولوجقه)

قُولُودیُوم [ج ، ـ] {Collodium} طبابتده ، فوتوغرافجیلقده مستعمل بر مایع ـ که : سوریلان شیئك اوزرنده دری کبی اینجه بر طبقه تشکیل ایدر .

قُولورِدیَه [ج ، ـ] اسقومربنك کوچوکی

قُولُومبُور [ج ، س] (بحریه) اتا دیرکك قاپله پایندن دمنه‌مورده‌سنه قدر اولان قسمی § اسکی سفائنه مخصوص بر جنس طوپ ـ که : باش وقیچ لومبارلرینه قونیلور ایدی .

قُولُون [ت ، ص] پك کوچوك اشك یاورویسی ، صیپانك کوچوکی .

قولونلامق == (اشك وسائره) یاورولامق .

قُولَه [ت ، ص] قرمزی ایله بوز رنك آره‌سنده بر لون مخصوص : قوله آت .

قُولَه [ج ، س] { Colla } کاغد وسائره‌یه سوره‌رك یاپشدیرمق ویا فرنك کوملکلرینك یقا ، قول ، کوکس کبی بعض اقسامی ولوازم بیتیه ونسویه‌دن بعضلرینی ایچنده اصلادوب اوتوله‌یه‌رك دیك وپارلاق بر حالده بولندیرمق ایچون مستعمل بر ماده ـ که : قینادلمش نشاسته‌دن عبارتدر .

قوله‌لامق } قوله یاپمق } == کوملك ، دانتلا وسائر بزدن معمول شیلری قوله محلولنه باتیروب اوتوله‌مك .

قوله‌لی == قوله محلولنه باتیرلمش شی || قوله ایله یاپشدیرلمش .

قُولیُوز [ج ، س] اسقومرویه مشابه وفقط آندن دها بیوك بر جنس بالق .

قُوم [ت ، س] (معماری) قیالرك کرك مصادمهٔ میاه ایله ، کرك تأثیرات سائرهٔ طبیعیه ایله پارچه‌لنمسندن متحصل پك اوفاق وسرت دانه‌لر § ریك § آرمود وسائر بعض میوه‌لرك دیشلره طوقونان سرت دانه‌جکلری § بعض منسوجاتده پك اوفاق وصیق بنکلر § مثانه وبوبرك وقره جکرده حاصل اولان حصات ، اوفاق طاشلر § کثرت وازدحامدن کنایه .

قوملق } قومسال } == قومله مستور یر ، قومی چوق اولان محل .

قومده اوینامق == محروم اولمق ، مأیوس اولمق .

قوم ساعتی == ☞ [ساعت]

قوم کبی == غایت چوق .

قوملی == قومی حاوی اولان || قوم کبی دانه‌لری اولان || پك اوفاق وصیق بنکلی .

قوم آریسی == غشائی الجناح حشراتدن ، اسمر رنکلی بر نوع آری .

(قوم آریسی)

قوم بوجکی == مستقیم الجناح فرقه‌سندن طفار فصیله‌سندن زله قبیله‌سنه منسوب اوروپایه مخصوص اوچ پارماقلی بر نوع حشره .

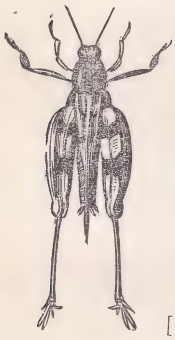

(قوم بوجکی)

(بش دفعه بیودلمش)

قُومار [ت ، ت] ☞ [قمار]

قُوماندا [ج ، س] عسکره ویریلان امر § امر ، حکم § آمریت .

قوماندا مشعری == بالعموم بخارله متحرك سفائنده قپودانك ایلری ، کری ، آغیر ، طور کبی قوماندالرینی ماکنه باشنده بولنان ماکینیسته ایصاله واسطه اولان آلت .

قُوماندارْیَه [ج ، ص] بر نوع مقبول شراب .

قُوماندان [ج ، ص] {Commanant} بر قطعهٔ عسکریه‌نك آمری ، ضابطی ، قائد ، قائد الجیش .

قوماندانلق == بر عسکری قطعه‌سنك سوق واداره‌سنه مأمور اولان بیوك رتبه‌لی ضابطك حال وصفت ووظیفه‌سی ، آمرلك .

قُومانیَه [ج ، س] (بحریه) کمی ذخیره‌سی ، ارزاقی § کمیده ارزاق وضعنه مخصوص محل ، انبار .

(قومادا مشعری)

قومباره [ت ، س] ☞ [خمبره]

قومپاس [ج ، س] حرفلری وسنه وضع اولنه‌رق کتاب ویغزیه ترتیبنه مخصوص آلت

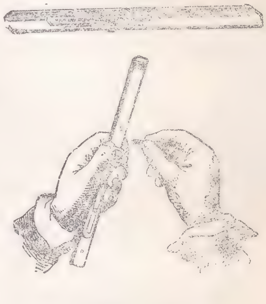

(قومپاس)

قومپانیه [ج ، س] {Compagnie} هیئت رفقا ، هیئت شرکا § زمره § جماعت § شرکت ، اداره تجاریه .

قومدیا [ج ، س] { Comédie } کولنج تیاترو اویونی ، مضحکه § بو اویونی اجرایه مخصوص تیاترو § بویولده اویون تصویر ایدن اثر § کولنج شی ، مسخرلق .

قومرال [ت ، ص] قویو صاری ، آچیق کستانه رنکی .

قومری [ت ، س] ☞ [قمری]

قومسال [ت ، ص] قوملق یر ، قومه اورتولی دکز ویا نهر کناری .

قومشو ـ قولشو [ت ، ص] یاقین یرده اوطوران ، اقامت ایدن ، جار ، همسایه .

قومشولق == هم جواری ، مسکن وموقعجه یاقینلق .

قومق [ت ، مص] وضع ایتمك § براقمق ، ترك ایتمك § مساعده ایتمك .

آد قومق == اسم ویرمك ، تسمیه ایتمك .

آرایه قومق == توسط ایتمك .

آصقیده قومق == اسبله سوروندیرمك .

آلیقومق == براقمامق ، تأخیر ایتمك .

اورته‌یه قومق == ظهار ایتمك ، میدانه چیقارمق .

اوسته قومق == آرتمق ، تزیید ایتمك .

بحث قومق == اوکدوله ، بحثه توشمق .

نشان قومق == بر شیئه ایی دقت ایتمك ، اونوتمامق .

یانه قومامق == انتقامنی آلمق .

یوله قومق == یولجی ایتمك ، کوندرمك .

قومیته [ج ، س] { Comité } مجلس ، مجلس شعبه‌سی .

قومیسر [ج ، ص] {Commissaire} مأمور مخصوص ، فوق العاده مأمور ، مرخص § پولیس ضابطی : پولیس قومیسری .

قومیسیون [ج ، س] {Commission} مجلس ، انجمن . [اکثریا مجالس موقته‌یه اطلاق اولنور .] § اصمارلامه ، سپارش § صورت مخصوصه‌ده تشکیل اولنمش مجلس § تجارتده توسط ، دلاللق § اجرت دلالیه .

قومیسیونجی == بر محله‌کی تجار ایله فابریقه‌لر ویا ایکی مختلف موقعده‌کی تجار آره‌سنده میانجیلق ایدن آدم ، دلال .

قومیسیونجیلق == قومیسیونجینك صفت ووظیفه‌سی || قومیسیونجینك آلدیغی اجرت .

قومیق [ج ، س] مضحکه‌یه متعلق § خفیف ، کولنج § کولنج تیاترو § تیاترو اویوننك مضحك شخصنی تقلید ایدن اویونجی § کولنج طور وحال § مقلد ، مسخره ، صویتاری .

قوناق [ت ، ص] یولجیلقده کیجه قونه‌جق یر ، منزل § مکث ، قرار ، اوطوراق § ایکی منزل آره‌سنده‌کی مسافه § بیوك ذواتك اقامت ایلدکاری خانه ، مسکن ، بیوك دائره § سفر بر حالنده بولنان عسکرك قوندیغی محل § یکی طوغان چوجقلرك باشلرنده وقاشلرنده پیدا اولان کپك منظره‌لی کیر .

قوناقجی == اثنای سفرده ایلروکیدوب منزلی ، قونیله‌جق محلی تعیین واحضار ایدن آدم .

قونت [فا ، ص] صاغلام ، طیاناقلی ، اوطوراقلی ، آغر : قونت بنا .

قونت [ج ، س] { Conte } اوروپالولرجه مارکی ایله بارون آره‌سنده برعنوان اصالت .

قونتس =={Contesse} قونت زوجه‌سی .

قونتلق == قونتك تحت اداره‌سنده اولان منطقه .

قونترول [ج ، س] {Contrôle} مقابله دفتری § معاملات رسمیه حقنده اجرا ایدیلن تفتیش ومعاینه ، مراقبه § یوقلامه .

قونج [ت ، س] چوراب ، پوطین ، چیزمه کبی شیلرك بالدیره کلن قسمی ، یوقاری طرفی .

قونجلی == قونجی اولان : اوزون قونجلی ، قیصه قونجلی .

قونجسز == قونجی اولمیان .

قونجولوس [ت ، س] اکثریا (قره) تعبیرینه ترديف ایدیله‌رك وبر شخص موهوم مخوفی تصویر وتشخیص ایدرك چوجقلری قورقوتمق ایچون استعمال ایدیلور بر تعبیر عامیانه‌در ، اوماجی ، غول بیابانی ، وامپیر .

قونداق [ت ، س] صنقیجه باغلانمش ، طوپ کبی § پك کوچك چوجغی صاروب باغلامغه مخصوص بز ، طاقمی : قونداق بزی .

قونداقلامق == (چوجغی) قونداغه

صاپوق || قادین باشی ساده یعنی ایله صاروب اورتمك § یاشلی قادینلرك باشلرینه بر طرز مخصوصده باغلادقلری یمنی : باشی قونداقلی § تفنكلرك كریسنده‌كی اغاجدن معمول قسمی .

§ (عسكری) طوپ ناملوسنك استنادگاهی اولوق و انداخت اثناده نامولیه ایجاب ایدن استقامت و ارتفاعی ویرمك وطوپك نقلنه خدمت ایتمك اوزره استعمال ایدیلن طوپ مالزمه‌سی : سهپالی قونداق .

قونداق صندوقی == طوپ قونداغنك یدك اشیا وادواتنك وضع ونقلنه مخصوص محفظه .

قونداق كوكده‌سی == (عسكری) قونداق تتكی دیلندن اعتباراً كیروده بولنان قونداق اقسامنك هیئت مجموعه‌سی

قزاقلی قونداق == (عسكری) ساحل طوپلرینه مخصوص اولوب ایكی متره ارتفاعنده بولنان سپر اوزرندن آتش ایده‌بیلمكه مساعد تیمور قونداق .

قونداقجی == اسلحهٔ ناریه‌نك قونداقلرینی یاپان ویا تعمیر ایدن آدم § بعض ارباب دنائتك بر مسكنی یاقق مقصدیله وسائقهٔ غرض وانتقامله یاقوب برخانه‌نك كورنمیه‌جك دلیكنه صوقدقلری یاغلی پاچاوره .

قوندِره [ت ، س] قبا اسقارپین || آیاق قابی .

قونده‌رجی == قونده‌ره ، آیاق قابی یاپان ویا صاتان تاجر .

قونده‌رجیلق == قونده‌ره یاپمق صنعتی .

قوندوز [ت ، س] { عربی (قندز) دن محرفدر . } ذات الثدیانك قاضمه فرقه‌سندن یاصی قویروقلی ، مدور باشلی ، شمدی یالكز آمریقای شمالیده بعض انواعی موجود ، غایت غیور وفعال ، مكنی صو كنارلرنده انشا ایدر ، خایه‌سی طبابتده مستعمل برحیوان . وقتیله اوروپاده دخی موجود ایدیسه‌ده زیاده صید ایدلدیكندن نسلی توكنمشدر .

(قوندوز)

قوندوز خایه‌سی == (خصو القضاعه) نامیله طبابتده مضادتشنج اوله‌رق مستعمل بر ماده اولوب رنكی صاری واسمریمسی ورایحه‌سی سرتندر . [مادهٔ مبحوثه قوندوزك شرحی قربنده موضوع ایكی كیسه‌دن افراز اولنور .]

قوندوكتور [ج ، س] {Conducteur} قلاغوز § شمندوفر ، تراموای مأموری § مدیر § امور نافعه مهندس معاونی .

قونسر [ج ، س] { Concert } آهنك § موسیقی جمعیتی § چالغی طاقمی .

قونسلوس [ج ، س] { فرانسزجه (Consul) دن محرفدر . } شهبندر .

جنرال قونسلوس == باش شهبندر .

ویس قونسلوس == شهبندر وكیلی .
☞ [شهبندر]

قونسلوسخانه == شهبندرخانه .

قونسول - قونصول [ج ، س] {Console} اوطه ، صالون لوازمندن اولوب ارزینه آینه ، لامبه وسائره قونیلان چكمه‌لی ویا چكمه‌سز ماصه .

(قونسول)

قونسولتو [ج ، ص] {Consultation} مریضك نوع وماهیت مرضنی تشخیص وصورت مداواتنی تعیین ایتمك ، بر قاچ طبیبك بالاجتماع اجرا ایلدكلری معاینه ومذاكره ، مشاورهٔ طبیه .

قونسولیده [ج ، س] {Consolidé} اسهام عمومیه ، اسهام اوراقی .

قونسولیده‌جی == اسهام او راقیله سائر اوراق وسندات نقدیهٔ عمومیه‌نك بیع وشراسیله مشغول آدم .

قونشمق [ت ، مص] ☞ [قونوشمق]

قونشمنطو [ج ، س] (بحریه) بر سفینه‌یه تحمیل ایدیلن اشیانك جنس ونوعی ومقدارینی بیلدیرن جدول ، مفردات جدولی .

قونشو [ت ، ص] ☞ [قومشو]

قونطراتو [ج ، س] {Contrato} مقاوله نامه ، مقاوله سندی .

قونطراتولی == قونطراتویه مربوط .

قونطراتجی == عسكرك ارزاق ومأكولاتندن برقسمنی اعطایی تعهد ایدن آدم ، متعهد .

استقراض بحری قونطراتوسی == (حقوق) سفینه ویا حموله ویاخود بونلرك مرهانكیسی اوزرینه یاپیلان استقراض مقاوله نامه‌سی .

قونغره [ج ، س] { Congrès } مسائل سیاسیه‌دن بر ویا بر قاچنك حل وتسویه‌سی ایچون منعقد واعضاسی دول مختلفه مرخصلرندن مركب مجلس : پارس قونغره‌سی § مصالح عمومیه‌یه ویا علوم ومعارف وصنایعه متعلق مذاكرات ایچون منعقد انجمن مخصوص ، مؤتمر .

قونفرانس [ج ، س] {Conférence} غیر رسمی مذاكره مجلسی § دیپلوماتلر بیننده مصالح سیاسیه‌دن برینك قرارلاشدیرلمسی ایچون عقد ایدیلن مجلس : لاهی قونفرانسی . § برمسئله ، برموضوع اوزرینه متخصص برذات طرفندن ویریلن ایضاحات شفاهیه .

قونقوردە [ج ، ص] (حقوق) تجارتدن متولد بورجنی اادن عاجز قالان تاجر ایله آلاجقلیلر بیننده‌كی قرار .

قونمق [ت ، مص] اثنای سفرده بر محله اینمك ، بر محلی منزل اتخاذ ایتمك § مسافر اولمق § قوش اوچاركن بر محله اینمك § بادهوا

بولوب اله كچيرمك § (قومقدن) وضع اولنمق ، برلشديرلمك ، بوغلمق .

قونديرمق == يولجى يى برمحله ايندیرمك ، مسافر ايتمك || برلشديرمك .

توز قوندرمامق == برى حقنده اك سوز سويلتمه‌مك ، سويلنمه‌سنى ايستمه‌مك .

قونوشمق [ت ، مص] مصاحبه‌ده ، معارفه‌ده بولنمق ، اختلاط ايلمك § سويلشمك ، مكالمه

قونوشديرمق == مصالحه و مكالمه ايتديرمك || يكديكره منفعل ايكى شى آره‌سنى تأليف ايله كوروشوب قونوشملرينه بادى اولمق .

قونوشلمق == مصاحبه ومكالمه اولنمق ، مذاكره ايدلمك .

قونوق [ت ، س] مسافر ، مهمان .

تكرى قونوغى == فقير ، دوشكون مسافر .

قونياق [ج ، س] شرابدن مقطر برنوع مسكر ــ كه : بعضاً علاج مقامنده دخى استعمال ايديلور .

قووالا [ج ، س] (حيوانات) ذات الثدياك عديمة المشيمه وكيسيه فرقه سندن ديرماجى وكيجه‌جى برحيوان .

(قووالا)

قووان [ت ، س] آرى يواسى § فشنكلرك محفظه‌سى حكمنده اولوب ايچى باروتله مملو تنكه زيوانه : بوش قوغان § قونوغراف ديلن موسيقى آلتنك ميله تماس ايتدكجه سس چيقاران اسطوانه‌لرى .

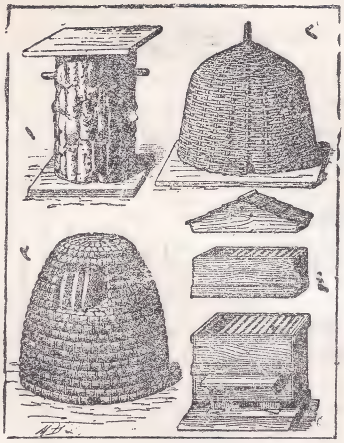

(قووان)

١ ــ صاوماشيقدن قووان ؛ ٢ ــ ساز قووان ؛ ٣ ــ حصير قووان ؛ ٤ ــ برنوع قووان .

آرى قووانى == آريلرك درونده بال ياپدقلرى يووا ، پتك || غايت غلبه‌لك يردن كنايه

قوه [ع ، س] { قوة } قدرت ، زور § فكر ، نيت ، تصور ، هنوز فعله كلمين § حاسه ، خاصه ، حس ، قابليت

قوهٔ آتيه == (حكمت) بر ضربه ويا برباروت اشتعالنك تأثيرى كبى جسم متحركه غايت سرعتله تأثير ايدن قوت .

قوهٔ اجرائيه == (حقوق) ادارهٔ دولته متعلق كافهٔ اجرآات عموميه ايله امور ضابطه‌يه متعلق قوانين ونظاماتك ومحاكمدن صادر اولان احكام واعلاماتك تنفيذ واجراسيله مكلف بولنان قوتدركه : قوهٔ سياسيه ، ادارهٔ ملكيه ، قوهٔ عسكريه‌دن عبارتدر . § هيئت وكلا .

قوهٔ اتساعيه == (حكمت) اجسام هوائيه (غازلر) ذراتنك دائما بربرندن تباعد وبناءً عليه حجملرينك تزايد ايلمكه ساعى اولملرى خاصه‌سى .

قوهٔ امراريهٔ ناريه == (حكمت) بعض اجسامك حرارت شعاعياتك مرورينه اولان درجهٔ قابليتى .

قوهٔ باصره == (طب) كورمك حسى ، كوزده‌كى كورمجيلك قوتى .

قوهٔ تشريعيه == قانون وضع ايتمك صلاحيتى . § بوصلاحيتى حائز هيئت ، مجلس مبعوثان ايله مجلس اعيانك هيئت مجموعه‌سى

قوهٔ توتريه == (ميخانيك) حال عطالتده بولنان اجسامك بالقوه حائز اولدقلرى طاقت ميخانيكيه . (قوريلى بر زنبركك توده ب طاقتى كبى .)

ثنائى القوه == (نباتات) حاوى اولديغى درت اتاميندن يكيسى اوزون ، ايكيسى قيصه اولان نبات ، نباتات زمره‌سى .

قوهٔ جاذبه == ☞ [جاذبه]

قوهٔ جزء فرديه } قوهٔ ذرويه } == (حكمت) اجزاء فرديهٔ اجسامى بربرينه تقريب ويا تبعيده ساعى اولان قوتلر ــ كه : قوهٔ جاذبه ايله قوهٔ دافعه‌دن عبارتدر .

قوهٔ حافظه == ذهنده حفظ ايدوب اونوتمامق قوتى .

قوهٔ ذائقه == (طب) آغزده‌كى طاتيجيلق قوتى .

رباعى القوه == (نباتات) حاوى اولديغى آلتى اتاميندن ايكيسى غايت قيصه وبربرينه متقابل وديردى دخى اوزون اوله‌رق چفت چفته مقابل بولنان نباتات .

قوهٔ زجريه == (حكمت) بعض اجسامده بولنان ايكى سيال مقناطيسينك بالتأثير تحلل ايتمسى وتأثيرك زوال حكميله تكرار تركب ايلمسى خاصه‌سنه مانع اولان قوت .

قوهٔ زنده == (ماكنه) حال حركتده بولنان اجسامك بر وقت معينده بر طاقم آثار ميخانيكيه حصوله كتيره بيلمسى خاصه‌سى ، قدرت تحريكيه : [بر يره اوريلان چكيجك ضربه‌سى كبى ــ كه : اوريلان محلده برتأثير ميخانيكى حصوله كتيرور .]

قوهٔ سامعه == قولاقده‌كى ايشيدیجيلك قوتى .

قوهٔ شامه == بورونده‌كى قوقو آلمق قوتى .

قوهٔ عن المركزيه == (حكمت) بر اوجى ثابت اولان بر ايپك ديكر اوجنه بر جسم ثقيل ربط ايديله‌رك سرعتله تحريك ايدلدكده ايپ كريله‌رك بر حركت دوريه اجرا ايدر وجسم مربوط دخى كندوسنى مركز دوردن تبعيد ايتمكه ساعى بر قوتك تحت تأثيرنده بولنور ــ كه : ايشته بوقوته قوهٔ عن المركزيه اطلاق اولنور .

قوهٔ عن المركزيه قوانينى == ☞ [قانون]

قوهٔ الى المركزيه == (ماكنه) محيطدن مركزه دوغرى اولان قوت ــ كه : قوهٔ عن المركزيه‌نك ضديدر .

قوهٔ ظهريه == آرقه ويرن قوت ، ياردمجى ، امدادجى .

قوهٔ عموميه == (حقوق) (قوهٔ قانونيه) ، (قوهٔ اجرائيه) ، (قوهٔ عدليه) ناميله اوچ قسمه آيريلان قواى عموميهٔ حكومتك هيئت مجموعه‌سى . § (عسكرى) حال حضر وسفرده بر حكومتك تحت سلاحه آلنه‌بيلوب سوق واداره ايده‌جكى قوت ، قوهٔ عسكريه مجموعى ، يكونى .

قوهٔ قانونيه == (حقوق) كافهٔ شعبات اداره‌يه متعلق قوانين ونظاماتك تنظيم واعلاننه مأمور اولان قوت ، هيئت .

قوهٔ عدليه == (حقوق) قوانين موضوعهٔ حقوقيه وجزائيه‌يى وقايع وحادثاته تطبيق ايدن قوت ، هيئت ، بر دولتك اقتدار قانونيسى ، عدليه نظارتيله دوائر ملحقه‌سندن عبارت هيئت .

قوهٔ لاصقه == (طب) ايكى شيئك بربرينه ييقشمه‌سنه خدمت ايدر ، خاصه .

قوهٔ لامسه == (طب) اشياى خارجيه‌نك يومشاقلغنى ، قاتيلغنى حس ايدن قوت ، اعضا .

قوهٔ متخيله == حس اولنان شيئك — غيابنده — رسم وتصويرى قوتى .

قوهٔ متصرفه == متخيله واسطه‌سيله ذهنده احضار ايديلن شيلرى ترتيب ايده بيلمك قوتى .

قوهٔ مدركه == ظاهرده‌كى قوتلردن برينه مخصوص اولان شيئى ذهنده حس ايدن قوت .

قوهٔ مميزه == باطناً محسوس اولان شيلرى بربرندن تمييز ايدن قوت .

قوهٔ قدسيه == اسرار ملكوت كنديسيله متجلى اولان قوت ـ كه : انبيا واولياى عظامه مخصوصدر .

قوهٔ ماليه == مال وثروتجه اولان اقتدار .

قوهٔ بحريه == بر دولتك مالك اولديغى سفن وعساكر بحريه ولوازم حربيهٔ بحريه مجموعى .

بالقوه == (بالفعل) مقابلى . تصورده ويا قابليت طبيعيه‌ده اولان ، هنوز فعله چيقمايان .

قوهٔ محصله == (ماكنه) بر جسم اوزرينه اجراى تأثير ايدن قوتلرك اثرلرى مجموعنى يالكز اوله‌رق حاصل ايدوب قواى مذكوره محلنه قائم اولان قوت . [مثلا : ب نقطه‌سنه اجراى تأثير ايدن ب ج ، ب د قوتلرينك حصوله كتيرديكى قوت واثرى (ب ه) قوتى حاصل ايدرسه اكا قواى مبحوثه‌نك محصله‌سى نامى ويريلور .]

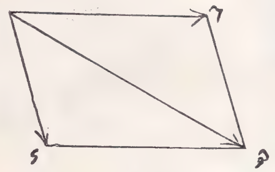

(قوهٔ محصله)

قوهٔ بلعيه == (حكمت) اجسامك كندى سطحلرى اوزرينه وارد اولان حرارتى جزئى وياكلى بلع ايتملرى كيفيتى .

قوهٔ عاكسه == (حكمت) اجسامك كندى سطحلرى اوزرينه وارد اولان حرارتى جزئى وياكلى عكس ايتدرمسى خاصه‌سى .

قوهٔ نشريه == (حكمت) مساوى درجهٔ حرارتده ومساوى سطحده اولان اجسامك از ويا چوق مقدارده حرارت نشر ايتمسى خاصه‌سى .

قوهٔ ممتديه } قوهٔ تاليه } == (ماكنه) بر جسم متحركه مدت حركتك هر زماننده تأثير ايدن قوت .

قُوىٰ

[ع ، س] (قوت) ك جمعى .

قواى عموميه == ☛ [قوهٔ عموميه]

قواى متوازيه == (ماكنه) برجسمك عين نقطه‌سنه ويا ايكى اوجلرينه مخالف جهتده وعين برخط مستقيم مادى استقامتنده تأثير ايدن ايكى ويا زياده قوتلر .

قواى نفس == (فلسفه) طبيعت انسانيه‌ده بالقوه وبالفعل موجود ومركوز اولان (نطق) ، (غضب) ، (شهوت) خاصه‌لرى .

قواى خمسهٔ ظاهره == بش حس ظاهرى (قوهٔ باصره ، ذائقه ، سامعه ، لامسه) .

قواى خمسهٔ باطنه == بش حس باطنى (قوهٔ حافظه ، متخيله ، متصرفه ، مدركه ، مميزه) قوتلرى .

قُوى

[ت ، س] (جغرافيا) كچوك كورفز ، قره‌نك ايچنه كيرمش محافظه‌لى دكز قسمى .

قُويتُو

[ت ، س] ايچريلك ، ايچدن ايچه اولان .

قُويرُوق

[ت ، س] على العموم حيواناتك ناحيهٔ شرجيه‌سى حذاسنده بولنان وكيمنده تزيينات ، كيمنده آلت مدافعه اولان بر عضو ، تاليدر ، دم ، ذنب ، دمبال § بر شيئك ويا بر كيمسه‌نك آرقه‌سنه قاتيلان ديكر شى ويا كيمسه § برشيئك اوزونجه پارچه ، ذيل § صوك ، اك كيريده § كوزك قولاق جهتنده‌كى اوجى : كوز قويروغى ايله باقيوردى § اسلحهٔ ناريه‌نك كريدكى قسمى .

قويروقدن طولمه == اسلحهٔ ناريهٔ جديده ـ كه : قويروق طرفندن املا ايديلور .

قويروق آجيسى == انتقام آرزوسى .

قويروغه باصمق == سببيت ويرمك ، كوجنمه‌سنه ، حدتنه سبب اولمق .

تيلكى قويروغى == عصاره‌سى زياده اولان بر جنس اوزوم || بو اوزومدن چيقارلمش شراب .

قويروغى ديترتمك == اولمك وفات ايتمك .

قويروق صاللامق == تبصبص ، تملق ايتمك .

قويروق صوقومى == انسانده عمود فقارينك منتهاسنده‌كى قويروق يرى ، فضله كميك .

قيل قوروق == پك اينجه قويروقلى حيوان || ذكورت .

قويروق ياغى == قره‌مان قيونلرينك قويروقلرينك اريدلمسندن حاصل اولان ياغ .

قويروقسز == قويروغى اولمايان ، ابتر .

قويروقلى == قويروغى اولان .

قويروقلى ييلديز == كوكب ذوذنب . ☛ [كوكب] .

قويروق قاقان == طبوردوريه جنسندن جاوه وصوماطرا آطه‌لرنده بولنور برقوش .

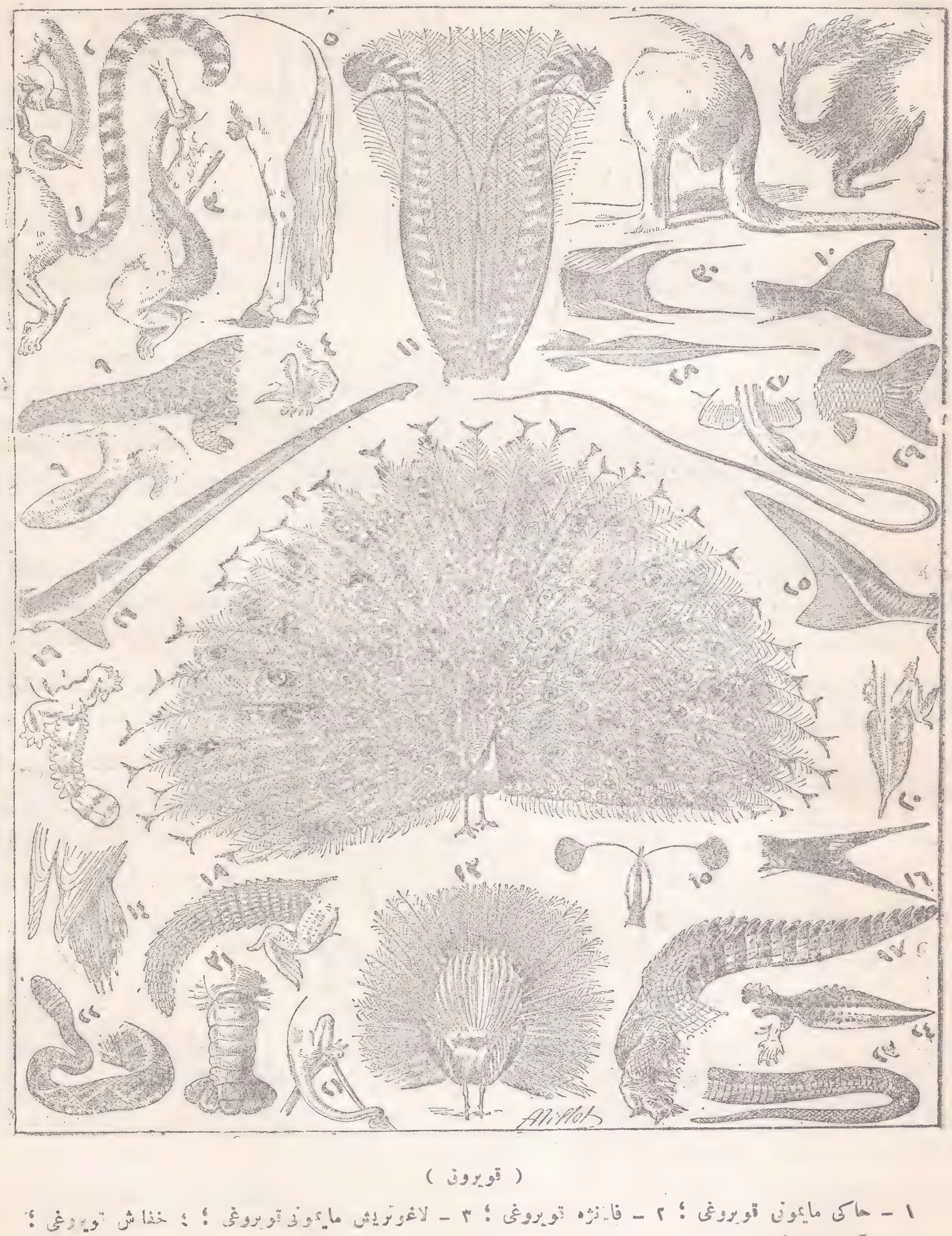

(قویروق)

١ – حاکی مایمونی قویروغی ؛ ٢ – فانژه قویروغی ؛ ٣ – لاغوتریش مایمونی قویروغی ؛ ٤ خفاش قویروغی ؛ ٥ – آت قویروغی ؛ ٦ – قاستور قویروغی ؛ ٧ – سکسار قویروغی ؛ ٨ – قانغورو قویروغی ؛ ٩ – پانغولان قویروغی ؛ ١٠ – یونس بالغی قویروغی ؛ ١١ – قره طاوق نوعندن شلیاق قوشی قویروغی ؛ ١٢ – طاوس قوشی تویلری ؛ ١٣ – طاوس قوشی قویروغی [آرقه‌دن گورونیشی] ؛ ١٤ – آغاج قاقان قوشی قویروغی ؛ ١٥ – لودیکزی قویروغی « Loddigésie » ؛ ١٦ – قیرلانغیج قوشی قویروغی ؛ ١٧ – قروقودیل قویروغی ؛ ١٨ – ورل قویروغی ؛ ١٩ – کرتنکله قویروغی ؛ ٢٠ – صقانقور قویروغی ؛ ٢١ – حبیبه قویروغی ؛ ٢٢ – چنغراقلی یلان قویروغی ؛ ٢٣ – قره یلان قویروغی ؛ ٢٤ – قاطر بوغجوغی قویروغی ؛ ٢٥ – مرسین بالغی قویروغی ؛ ٢٦ – کوپك بالغی قویروغی ؛ ٢٧ – واطوس بالغی قویروغی ؛ ٢٨ – کدی بالغی قویروغی ؛ ٢٩ – سازان بالغی قویروغی ؛ ٣٠ – کوجك یشل باق قویروغی ؛ ٣١ – سرطان قویروغی .

(جاوه قويروق قاقانى)

(صوماطرا قويروق قاقانى)

قُويِامَق [ت ، مص] وضع والقا اولنمق § اوزرينه دوشمك ، چوق مشغول اولمق § هجوم وتعقيب ايتمك .

قُويْوق [ت ، مص] ☞ [قوروق]

قُويُن [ت ، س] انسانك كوكسده قولتوقلرينك آراسنده بولونان محل ـ كه : جيب معناسنده مستعملدر § جيب كيسه § كوكس ، صدر ، قوجاق ، آغوش .

قوين ساعتى == جيبه طاشينان ساعت .

قوين قوينه == بر برينك قوينده ، برلكده .

قُويُو [ت ، ص] مايع شيئك پك صولو اولمامسى § رنكك آچيق اولمامسى § پك خالص : قويو قاتوايك .

قويولاشمق == قويو اولمق .

قويولاشديرمق == قويو ايتمك .

قُويُو [ت ، س] قازامش دلك ، چوقور § صولرينى بولنجه يه قدر قازيلان چوقور ، بئر ، چاه .

بوستان قويوسى == بيوك ، كنيش قويو .

كور قويو == ايچنده صو بولنميان ، صويى قالميان قويو .

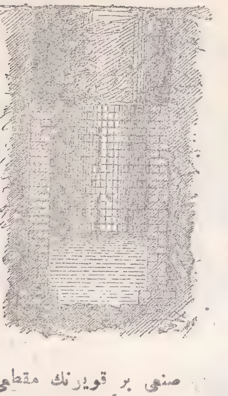

صنعى بر قويونك مقطعى داخلا كورونيشى

اورته سندن تخته بيله زيك كچيرلمش صنعى بر قويونك مقطعى

ايكنه ايله قويو قازمق == پك زحمتلى وبيتمز بر ايشله مشغول اولمق .

قويوجى == قويو قازان ، قويو آيقلايان آدم .

قويو چيقريغى == قويولر درونندن مطبخده قويودن صو چكمكه مخصوص چيقريق .

(قويو چيقريغى)

قُويُونْ [ت ، س] (حيوانات) ذات الثديانك آكل الحشائش ومجتره فرقه سندن بقريه نوعنك غنميه قبيله سندن انسانلره اتيله ، سوديله ، يوكيله ، دريسيله خدمت ايدر ، غايت مونس وحليم بر حيوان . انواعى واردر .

يابانى قويون == ذات الثديانك مجتره فرقه سندن غنميه نوعندن آسيا اورمانلرنده حال وحشتده ياشار بر نوع قويون . بونك سيبريا طرفلرنده طاغلرده ياشار برنوعى دها واردر .

(قويون)

١ ـ غاسقونيا قويونى ؛ ٢ ـ دولت تسميه اولنان ؛ ٣ ـ مرينوس ؛ ٤ ، ٥ ، ٦ ـ قويروقلرى مدور قويون .

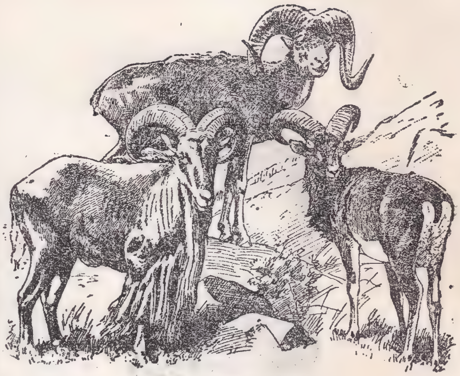

(یابانی قویون)

قویون کوزی == (نباتات) [ذات الفلقتین شعبه‌سندن مرکبه فصیله‌سنه منسوب ایلك بهار ابتدالرنده آچار بر نوع پاپاتیه چیچکی .

(قویون کوزی عادی)

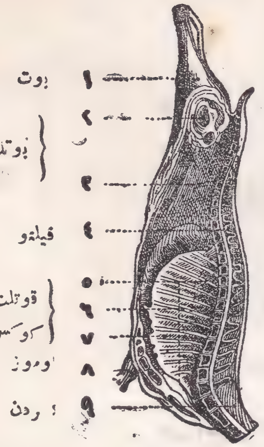

(قویون اتی)

قویون کوزی { قاتمرلی }

قُویُووِیرْمَكْ

[ت ، مص] طوتماماق ، صالیویرمك ، سربست براقمق .

قُیُود [ع ، س] (قید)ك جمعی اولوب بونك‌ده جمعی (قیودات) کلیر : قیود موجوده ، قیودات عتیقه .

ك [ع ، فا ، ت ، حر] الفبای عربینك یكرمی ایكنجی وترکجه الفبانك یكرمی بشنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (٢٠) عددینه اشارتدر. صاغر ودیلسزلره مخصوص الفباده شویله كوستریلور :

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شو شكللرده ارائه ایدیلور :

ك .... ثلث

ك .... نسخ

ك .... اجازت

ك .... ریحانی

ك .... توقیع

ك .... جلی

ك .... دیوانی

ك .... رقعه

ك .... سیاقت

ك .... تعلیق

ك .... كوفی

ك .... شجری

لسان عثمانیده درت درلو كاف مستعملدر: كاف عربی ، كاف فارسی ، صاغر كاف ، اینجه كاف ـ كه (ی) ویا (و) كبی اوقونور . اشارتلری وصورت تلفظلری بروجه آتیدر :

كاف عربی = ك : كان ، كیم ، كار

كاف فارسی = گ : گل ، گز .

(ی) ، (و) كبی اوقونان كاف = گ : اگر ، گوگرچین .

صاغر كاف = ڭ : دڭز ، اڭسه ، بڭا ، سڭا .

كَ [ع ، حر] عربیده حرف تشبیه اولوب كبی ، مثللو معناسنی افاده ایدر : كالاول = اولكی كبی .

كأنّ = صانكه ، كویا .

كذلك = ینه بویله ، ینه اویله‌جه .

§ عربیده ضمیر متصلك مفرد مذكر مخاطبیدر :

علیك = سنك اوزركه .

لك = سنك ایچون .

ك [فا ، د] ادات تصغیردر : مردم ، مردمك = آدمجق || كوز ببكی .

كُ [ت ، ضم] ضمیر اضافینك مفرد مخاطبی : سنك ، اوك ، كتابك . [جمعی : (كز) در .]

§ مضاف الیه علامتی : پنجره‌نك جامی ، حسنك كتابی .

كأس [ع ، ا] ایچی طولی قاب ، چناق || قدح ، بارداق . § (نباتات) چیچكك اك خارجنده بولنان واكثریا یشیل رنكلی اولان حلقه‌سی اولوب حلقات سائره ایله برابر اوراق متحوله‌دن باشقه برشی كلدر. [جمعی : كئوس وكأسات كلیر .]

كأس ساقط = (نباتات) صلیبیه فصیله‌سنه منسوب اكثر ازهارده اولدیغی وجهله فعل القاحك وقوعندن صوكره تویجله برابر دوشن كأس .

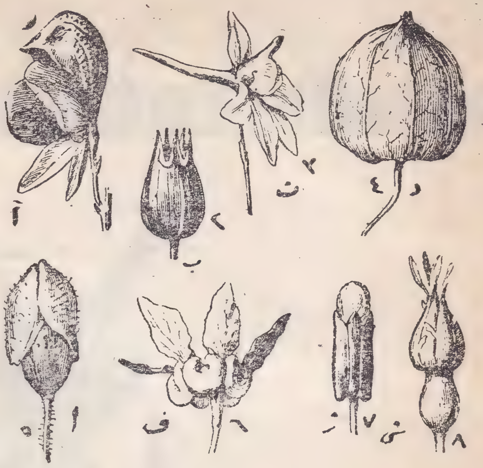

(كأس)
١ - قودد بوغان : ٢ - ليشنيس Lychnis ; ٣ - دلفينيوم Delphinium ؛ ٤ - القه‌قانژ Alkékenge ؛ ٥ - كانجك چیچكی ؛ ٦ - چاش چیچكی ؛ ٧ - قرنفیل ؛ ٨ - كل .

لفافۀ كأسيه = (نباتات) بعض زهارده كأسدن باشقه اوله‌رق — كأسه مشابه — ظهور ایدن بر طاقم اوراق زهریه - كه : بونلره (كئيس) دخی دینور .

كأس كثير الوريقات = (نباتات) وریقات حلقویه‌سی بربرینه متصل اولمیان كأس .

كأس وحيد الوريقات = (نباتات) وریقات حلقویه‌سی بربرینه متصل اولوب بر قطعه‌دن عبارت كبی كورینن كأس .

كائِن [ع ، ص] اولیجی ، اولان ، وار ، موجود اولمان . [(واقع) ایله (كائن) آره‌سنده فرق واردر . (كائن) محسوسات (واقع) ایسه معقولات حقنده استعمال اولنه‌بیلور : باب عالی جاده‌سنده كائن جهان كتبخانه‌سی . شهر رجبك اون بشنده واقع .]

كائِنات [ع ، ج] وار اولان شیلرك جمله‌سی ، كافۀ موجودات § جهان § عوالم :

« ای نسق بخش جهات كائنات
اولدی حیرانك دهات كائنات »

فخر كائنات = پیغمبرمز محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری .

كائنات افروز = جهانی تزیین ایدیجی ، ایدن .

كالأَوَّل [ع ، د] اولكی كبی .

كَأَنَّ [ع ، د] صانكه ، كویا ، كبی ، مثللو معناسنه ادات تشبیهدر . [اكثریا تشبیه تعریفیده مستعملدر : كأن بیوك آدم اولمش ، كأن بزی كورمیور .

كأن لم یكن = صانكه اولمدی ، صانكه اولمامش معناسنه تركیبدر || حكمسز ، اهمیتسز .

كَآبَة [ع ، مص] حزن واندیشه ایله غمناك ، مضطرب اولمق .

كابِر [ع ، ص] بیوك ، كبیر ، اولو : فطرةً كابر اولان متكبر اولماز .

كابُوس [ع ، س] اویقوده عارض اولان آغرلق ، آغرلق باصمه .

كابِن - كابين [فا ، س] كابینه ویریلن آغرلق ، پاره ، اشیا ، مهر مؤجل .

كاتِب [ع ، ص] كتابت ایدیجی ، ایدن ، یازیجی ، امور تحریریه ایله مشغول آدم . [جمعی : (كتاب) و (كتبه) در .]

كاتب ازلی = ید قدرتیله لوح محفوظی اكتتاب ایتمش اولان جناب حق .

سر كاتب } = بر دائره‌ده‌كی كاتبلرك
باش كاتب } اك بیوكی ، برنجی كاتب .

كاتب فلك = عطارد كوكبندن كنایه‌در

كاتب وحی = حضرت رسول كبریا افندمزه وحی صورتیله انزال بیوریلان آیات جلیلۀ فرقانیه‌یی ضبط وتحریره مأمور بیوریلان صحابۀ كرامدن هر بری || باخصوص حضرت عثمان رضی الله عنه § منشی .

كاتبه = (كاتب) ك مؤنثی ، امور تحریریه ایله مشغول قادین ، خانم .

كاتبانه = منشیانه ، اصول انشا وكتابته توفیقاً .

آلای كاتبی = (عسكری) بر آلایك امور حسابیه وتحریریه‌سنی ایفا ایدن ضابط - كه : آلای امیننده‌ن كوچوك ، قول اغاسیدن بیوكدر .

طابور كاتبی = (عسكری) بر طابورك امور حسابیه وتحریریه‌سنی ایفا ایدن ضابط - كه : یوز باشی‌یه معادلدر .

بریق كاتبی = (بحریه) سفائن كتابتنك ایلك رتبه‌سی - كه : ملازم ثانی‌یه معادلدر . [ملغادر .]

كاتِم [ع ، ص] كتم ایدیجی ، ایدن ، سر صاقلایان . [(كتوم) دها زیاده مستعملدر .] كاتم اسرار .

كاثِر [ع ، ص] كثیر ، چوق . [(كثیر) دها مستعملدر .]

كاج [ع ، س] چام اغاجنك كوچوك نوعی .

كاخ [فا ، س] قصر ، طاق ، كوشك § یوكسك بنا .

كاد [ع ، مص] محزون اولمق .

كاد هندی = (كیمیا) هند آغاجندن استحصال ایدیلور برمادۀ قابضه .

كاذِب [ع ، ص] یالان سویلین ، یالانجی § حقیقی اولمیان شی ، اویدیرمه .

صبح كاذب = طلوع شمسدن اول پیدا اولوب بر مدت صوكره زائل اولان بیاضلق :

« صباحك بر نفسده نصفی صادق ، نصفی كاذبدر . »

شهرت كاذبه = بغیر استحقاق قزانیلان شهرت .

خشب کاذب = (نباتات) اغاجك قبوغیله ایچی ارەسندە هر سنه حاصل اولان طبقهٔ خشبیه که بالآخره خشب صادقه تحول ایدر .

کار [فا ، مـ] ایش ، گوج ، عمل ، فعل ، شغل ، صنعت § قزانج ، تمتع § فائده ، نفع § ایشلمه ، تأثیر : ایدیلن نصیحت کار ایتمدی ، ویریلن علاج کار ایتمدی .

بی کار = ایشسز .

کسب وکار = تعیش ایچون اتخاذ اولنان ایش ، صنعت ، تجارت .

کار قدیم = اسکی زمانده یاپلمش شی § (زار) لفظیله برابر حرب ، جنك ، غوغا: اثنای کار زارده § ترکیبجه قاعده‌سنجه بر اسمه مضاف اولوب او اسمك مدلولندن ویا اومدلول واسطه‌سیله معمول برشیئی بیان ایدر :

تل کاری = تل ایله ایشلنمش شی .

قلم کاری = قلم ایشی ، قلم ایله ایشلنمش ، نقش ایدلمش .

سر کار = ایش باشی || بر قبیله‌لی تشکیل ایلین افراددن بش اون خانه خلقنه آمرلك ایدن کوچوك شیخ .

نابکار = ایشه یارامز ، خیرسز .

درکار = ظاهر ، آشکار ، عیان .

کار آزما / کار آزموده = ایش بیلیجی ، بیلن ، تجربه دیده آدم .

کار ازمایی / کار ازمودکی = کار ازموده‌لك ، ایش بیلیجیلك .

کار آشنا / کار دان / کار شناس = ایش بیلن ، واقف امور اولان .

کار آگاه / کار دیده = ایش بیلیجی ، واقف امور ، حقیقت آشنا .

کار آگاهی = کار آگاهلق .

کار پرورد / کار ساز = ایش ایشلیجی ، ایشلین

کار خانه / کار گاه = ایش محلی ، دستگاه ، فابریقه || عملخانه .

کار فرما = ایش بیوریجی ، بیوران ، آمر ، حاکم .

کار فرمایی = کار فرمالق .

کار گذار = ایش بیجرن ، الیندن ایش کلن .

کار گذاری = کار گذارلق .

کار گر = ایش ایشلییجی ، ایشلین || مؤثر ، نافذ .

کار گیر = ایش طوتیجی ، طوتان .

کار نما = ایش ، منفعت گوسترن .

کارلی = قزانجلی ، فائده‌لی ، مفید ، نافع || قزانمش ، مستفید اولمش ، منتفع .

کار [فا ، د] ادات فاعلیت اولوب اواخر کلماته لاحق اوله‌رق (ایدیجی ، ایدن ، لایق ، سبب) معنالرینی افاده ایدر .

خدمتکار = خدمت ایدیجی ، ایدن .

کار روا = قابل استعمال ، ایشه مصلحته یارار .

کار ساز = ایشلیجی ، ایشلین ، فاعل ، عامل .

ستمکار = ستم ایدیجی ، ایدن .

کار کن / کار کر = ایش یاپیجی ، ایشلین .

گنهکار = گناه ایدیجی ، ایدن .

رستکار = قورتلمغه لایق .

کاربانسرای [فا ، مـ] ☞ کاروانسرای]

کارد [فا ، مـ] بچاق ، سکین .

کارگیر [ت ، مـ] طاش ویا طوغله خرجیله یاپلمش ابنیه وضائره ، اخشابك غیری § (فا) ایش طوتیجی ، طوتان ، کار گذار .

کاروان - کروان [فا ، مـ] قافله ، یولجی قطاری ، یولجی جماعتی .

کاروان قیران = زهره سیاره‌سی .

کاروانسرای = شهرلرده ، قصبه‌لرده ، یول اوزرنده یولجیلرك ، مسافرلرك قونوب بیتوتت ایتملرینه مخصوص بیوك خان .

کاربانجی = بر کاربانه ، بر قافله‌یه ریاست ایدن آدم .

کاریز [فا ، س] یر آلتنده باغچه‌لری صولامق وسائره ایچون یاپیلان صو یولی § یر آلتنده چرکابك جریاننه مخصوص اوله‌رق یاپیلان لغم ، گریز ، مجری .

کاسب [ع ، ص] کسب ایدیجی ، قزانجی ، قزانان ، قزانمق ایچون چالیشان ، کسب وکار صاحبی : الکاسب حبیب الله .

کاست [فا ، ص] اکسیك ، نقصان ، قصور .

بی کم وکاست = نقصانسز ، کمیکسز ، قصورسز .

کاسته = اکسیلمش ، اکسیك ، ناقص .

کاسد [ع ، ص] قیمتسز ، رواجسز ، کچمز اولان شی .

کاسه [فا ، س] چیندن ، فغفوردن ، بلوردن ، پورسلندن ویا معدن وطوپراقدن معمول قاب ، چناق

(کاسه)

§ قاشیق واکا مماثل شیلرك چوقوری § باش گمیکلرینك بینی احاطه ایدن هیئت مجموعه‌سی § س ، ش ، ص ، ض کبی بعض حرفلرك چناغی ، چوقوری : صادك کاسه‌ی .

کاسه بند = قیراش ، چاتلامش کاسه وبوکا مماثل سائر اوانی‌یی تعمیر ایدن .

کاسه گر = کاسه یاپیجی ، یاپان ، منقکار .

کاسه لیس = کاسه ، چناق یالایجی ، طلقاووق ، مداهن ، طفیلی ، عزت نفسنی برلقمه طعامه فدا ایدن آدم .

کاسه لیسانه = کاسه‌لیس اولانه لایق صورتده .

كاش ـ كاشا ـ كاشك ـ كاشكى [فا ، د] ادات تحسر وندا اولوب اولیدی ، اولسه ایدی ؛ نه اولوودی اولیدی معنالرینه کلیر : کاشکه اوقومش ، یازمش اولیدم . [لسانمزده یالکز (کاشکی) صورتنده مستعملدر .]

کاشانه [فا ، س] مکلف خانه ، دلنشین او § کوشك ، قصر § یووا ، آشیانه : کاشانهٔ مرغان .

کاشف [ع ، ص] کشف ایدیجی ، ایدن ، مکتوم برشیئی ظاهره چیقاران : کاشف اسرار ، امریقانك کاشفی § یوقاریسی کنیش ، آلت طرفی طارجه اولەرق یاپیلان صاویق .

کاشی [فا ، س] ایرانك کاشان شهرنده اعمال ایدیلن بر نوع چینی ـ که : اکثریا دیوارلرك سطح خارجیلرینه زینت مقامنده وطبقه حالنده قونیلان چینی شکلنده‌کی طوغله‌لره دخی بو اسمك ویرلدیکی محللر واردر .

کاظم [ع ، ص] غیظ وغضبنی هضم وکتم ایدیجی ، ایدن ، اوفکه‌سنه تابع اولمیان :
« آیت (والکاظمین الغیظ) ه باق عفو ایت بنی [۱]
حضرت باری تعالیدر مجیب السائلین »
[جمعی (کاظمین) کلیر .]

کاعب [ع ، ص] طمورجق ممه‌لی (قیز) : کاعب سیم بدن . [جمعی : (کواعب) کلیر .]

کاغد ـ کاغذ [فا ، س] اوزرینه یازی یازیلان وکتاب وغزته وسائره باصیلان واشیا صارمقده قوللانیلان کتن ، پاموق وسائره‌دن معمول معروف ماده ـ که : الوان واجناس مختلفه‌سی واردر ؛ قرطاس ، ورق § مکتوب ، نامه ، تحریرات : فلانك کاغدینه حالا جواب یازمدم ، بو هفته فلاندن بر کاغد آلدم ؛ کاغدنده بویله بر شی یازمیوردی § اویون وقمار اوینامغه مخصوص اسقامبیل کاغدی § بانقه قائمه‌سی ، بانقنوط || پولیچه وامثالی اوراق نقدیهٔ تجاریه .

ابرولی کاغد = اکثریا کتاب قابلرینك ایچنه قونیلان بر قاچ رنکلی ومنقوشلی کاغد || شیرازه‌سز کتابلره جلد اوله‌رق قابلنان قالینجه ، منقوشلی کاغد .

املك کاغدی = قالینجه وقباجه بر جنس کاغد ـ که : اکثریا دوائر رسمیه‌ده سرکی وامثالی شیلر ایچون استعمال ایدیلور .

کاغد اوزرنده قالمق = اجراسز براغلمق ، اجرا اولنماماق .

توکورك کاغدی = صمان کاغدی دنیلن صاری‌قراق وشفافجه بر جنس کاغد ـ که : رسم قوپیه‌لرینی آلمغه یارار .

چیغاره کاغدی ـ سیغاره کاغدی = توتونی صاره‌رق سیغاره یاپدقلری بر جنس اینجه کاغد .

حلواجی کاغدی = لزوم واهمیتدن عاری اوراق .

کاغد حلواسی = کاغد کبی اینجه اوله‌رق یاپلمش بر نوع طاتلی خمیر .

دیوار کاغدی = اوطه ، صالون دیوارلرینه قابلنان منقش بر جنس کاغد ـ که : بونك مقوا کبی غایت قالین وحزین نوعنه (قارتون پیر) دینور .

صمان کاغدی = ☞ [توکورك کاغدی]

کاغد قوافی = دوائر رسمیه‌ده شونك بونك مصالحنه متعلق اوراقی تعقیب وتمشیتنه بذل مساعی ایدن آدم .

کاغدجی = کاغد صاتان آدم ، کاغد تاجری .

کاف [ع ، حر] (ك) حرفنك اسمی

کاف لولاك = « لولاك » آیت کریمه‌سنده‌کی کاف حرفنك دلالت ایلدیکی فخر کائنات علیه اکمل التحیات افندمز حضرتلری .

الکاف والنون = (کن فیکون) آیت کریمه‌سنده‌کی کاف ونونك وساطتیله جناب حقه دلالت ایدن تعبیراتدندر .

کاف [فا ، ص] یاران یاریجی ، شق ایدیجی .

سینه کاف = صینه یاریجی .

کافر [ع ، ص] حقی طانیمیان ، بیلمین § کفر ایدیجی ، ایدن § مؤمن اولمیان ، دین حقی قبول ایتمین § اهل السنه‌یی انکار ایدن § افریقای جنوبیده ساکن اولوب اولنلری کلیاً مشرك اولان وپاقین زمانلرده آقین آقین دائرهٔ ناجیهٔ اسلامیه‌یه دخالت ایتمکده بولنان اقوامه وقبیله ویریلن اسم ـ که : الیوم اوروپالیلرك بونی اسم خاص صورتنده تلقی ایدرك (Cafres) قافر صورتنده استعمال ایتمکده‌درلر .
[جمعی : (کفار) و (کفره) کلیر .]

کافرانه = کافرجه‌سنه ، کافره یاقیشه‌جق صورتده : اعتقاد کافرانه ، اوضاع کافرانه .

کافرستان = محل کفار ، خطهٔ کفره || افریقای جنوبینك سواحل شرقیه‌سی || هندستانك منطقهٔ شمالیهٔ غربیه‌سی .

کافرنعمت = نانکور ، شاکرك ضدی .

کافرلك = کفر ، شرك .

کافل [ع ، ص] کفالت ایدن ، بورجنی آلان ، درعهده ایدیجی وایدن § ضامن ، کفیل .

کافور [ع ، س] (کیمیا) قیصومیه فصیله‌سندن ولوروس قامفورا دنیلن بر آغاجك داللرندن استحصال ایدیلن بیاض وسرت قوقولی جامد بر یاغ § جنتده بر پیکارك اسمی .

کافور روحی = کافور دنیلن ماده‌نك خلاصه‌سی ـ که : مایعدر .

کافوری = کافور دنیلن ماده‌یه منسوب کافور اطلاق اولنان ماده ایله مخلوطشی ، کافور روحی .

شمع کافور = یاندیغی زمان کافور قوقوسی نشر ایدن وبناءً علیه ترکیبنده کافور ویا مرکباتندن بری بولنان برجنس بیاض موم .

یشیل کافور = قره پلین .

کافه [ع ، ص] هپ ، جمله ، جمیع ، بتون ، قاطبه ، مجموع : کافهٔ مخلوقات ، کافهٔ ناس .

کافهٔ احوالده = احوالك جمله‌سنده .

کافة = جملةً ، جمیعاً .

کافی [ع ، ص] کفایت ایدیجی ، ایدن ، الویرن ، کفایت ایدن ، وافی : معلومات کافیه ، مهمات کافیه .

مقدار کافی = کفایت ایدن مقدار ، کفایت مقدارنجه .

کاك [ع ، ـ] کول اوزرنده پیشمش بر نوع چورك ، شام چورکی .

---

[۱] والکاظمین الغیظ ... آیت کریمه‌سنه تلمیحدر .

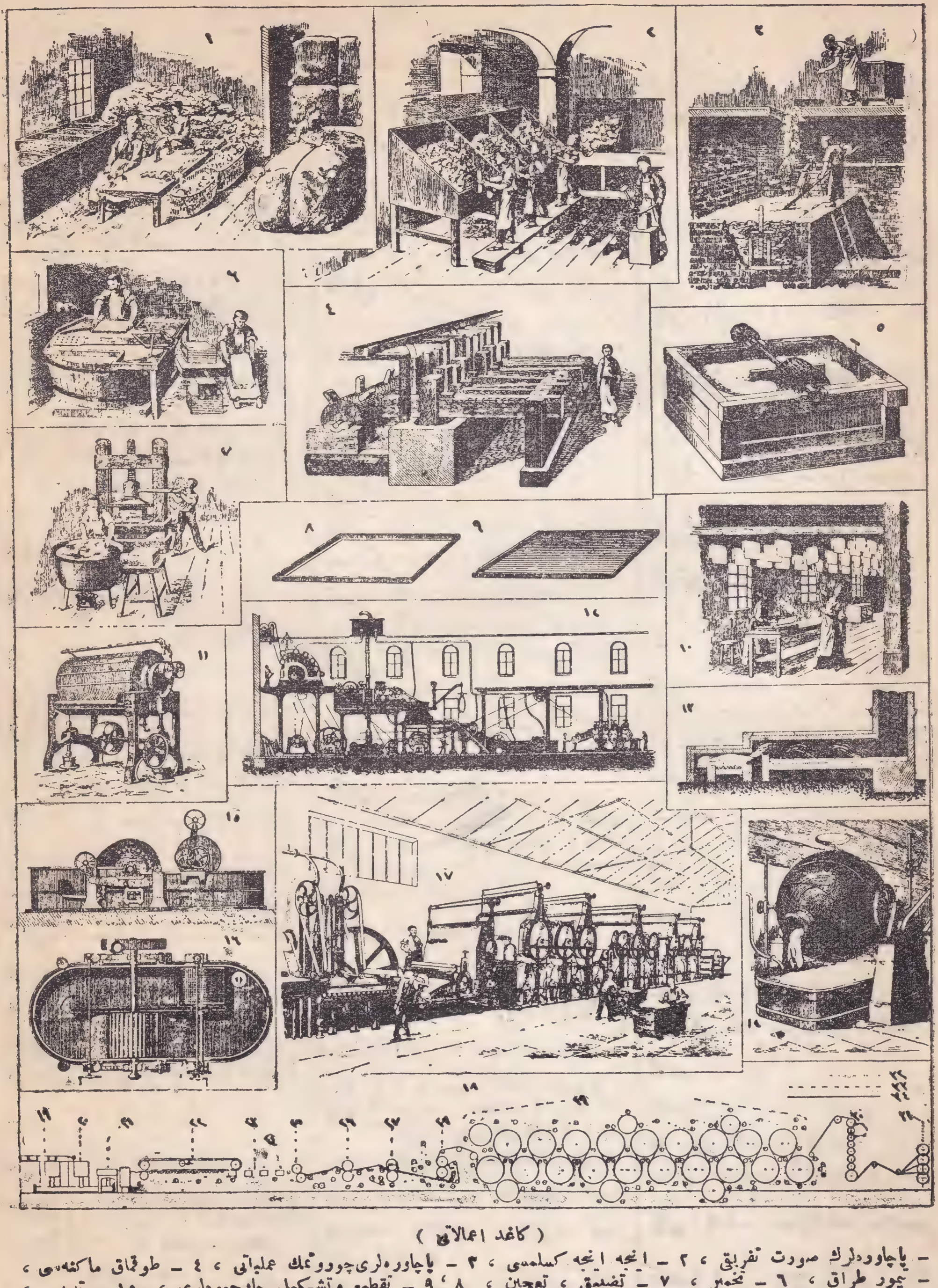

(كاغد اعمالاتی)

١ – پاچاوه‌لرك صورت تفریقی ، ٢ – اینجه اینجه كسلمسی ، ٣ – پاچاوره‌لری چوروتمك عملیاتی ، ٤ – طوقماق ماكنه‌سی ، ٥ – ییور طراق ، ٦ – تخمیر ، ٧ – تضییق ، تعجین ، ٨ ، ٩ – تقطیع وتشكیل چارچیوه‌لری ، ١٠ – تیبیس ، ١١ – تطهیر ، تصفیه ، ١٢ – بخارله متحرك بركاغد فابریقه‌سنك داخلی ، ١٣ – اغاجدن كاغد اعمالنه مخصوص فرون ، ١٤ – بر مستدیر دیبك ، ١٥ – تصفیه‌یه مخصوص آلت ، ١٦ – تصفیه‌یه مخصوص آلتك مقطعی ، ١٧ – بر كاغد فابریقه‌سنك تفصیلات داخلیه‌سی .

١٨ – فابریقه ماكنه‌لرینك صورت ترتیبی ، ١٩ – قوم وضعنه مخصوص قابلر ، ٢٠ ، ٢١ – تصفیه آلتلری ، ٢٢ – قلاوز قایشی ، ٢٣ – تل قفس ، ٢٤ – كس آسپیران ، ٢٥ – ترطیبه مخصوص تضییق جهازی ، ٢٦ ، ٢٧ – حادہ سلندرلری ، ٢٨ – كاغد طبقه‌لرینی آمق ایچون تضییق آلاتی ، ٢٩ – تیبیس جهازی ، ٣٠ – پرداخت سلندرلری ، ٣١ – متعدد حلزونلر ، ٣٢ – معدنی بزره مخصوص اشارات ، ٣٣ – كچه ، ٣٤ – كاغد .

کاکُل [فا ، س] صاچ ، زلف § باشك تپه‌سنده‌کی صاچ ، پرچم § صاچك باشدن یکا‌لره طوغری صارقان قسمی .

کاکلی = کاکلی اولان .

کاکَنج [ع ، س] (نباتات) کوکی فناری دینیلن نبات .

کالا [فا ، س] قماش متاع : کالای گرانبها : « بز عرض ایلمه کالای وصالك تیشیر » § سرمایه ، بضاعه § اثاث البیت .

کالبُد [فا ، س] (فتح با ایله‌ده لغتدر) انسان وحیوان بدنی ، جسدی ، قالب روح § تشکل مجسم ، هیئت مشخصه ، تمثال :

« سوز کالبد قدر یعنی آدمه جاندر
سوز واسطهٔ رابطهٔ عالمیاندر »

کالُوس [فا ، ص] احمق ، ابله .

کالوسانه = احمقجه‌سنه .

کالَه [فا ، س] کالا : کالهٔ سخن § قباق § خام قاوون .

کام [فا ، س] آغزك اوستی ، طاوانی ، طماق ، ذبة الحنك § مطلوب ، مقصود ، آرزو ، مرام ، امنیه ، دلخواه § لذت ، ذوق .

کامبخش = مرام باغیشلایان ، مطلوب ومرامی حاصل ایدن .

کامبین } **کامور** } = مرامنه نائل اولان ، بختیار .

کامبینی } **کامیاب** } = کامبینلك ، بختیارلق :

« لطف واحسانیله عالم اولدی الحق کامیاب
سایه‌سنده اولدی آبادان بحه جای خراب »

کامپرور = کام صاحبی .

کامپروری = کامپرورلك .

کامران } **کامروا** } = کام سوریجی ، سورن ، بختیار ، صاحب اقبال ‖ مظفر ، منصور .

کامرانی = کامرانلق ، بختیارلق ، سعادت ، ظفر ، نصرت .

کامکار = صاحب شکوه واقبال اولان پادشاه .

کامکاری = کامکارلق .

کامکارانه = کامکاره لایق ومناسب اولان .

کامکدار = مطلوبنی حصوله کتیرن .

کام آلمق = مرامنه نائل اولمق .

بکام = آرزوسنه نائل اولان ، بختیار .

کام ناکام = خواه ، ناخواه ، ایستر ایستمز .

کامِل [ع ، ص] اجزاسی تام اولان ، بتون ، تام ، نقصانسز :
« فیض اسلام فیض کاملدر
جملهٔ کائناته شاملدر »
§ کمال بولمش ، کماله ایرمش ، یاشنی آلمش ، گنج اولمیان § کمال ایله متصف § صاحب علم ، کمال اولان ، فاضل ، ادیب ، تربیه‌لی § بحور عروضدن برینك اسمی ـ که تفعیله‌لری (متفاعلن) دن عبارتدر : بحر کامل .

کاملاً = تماماً ، بتون ، تام اوله‌رق ، نقصانسز ، هپ ، کافةً ، جملةً .

کاملیه = طوائف روافضدن بری .

کامِن [ع ، ص] کیزلی ، صاقلی ، مخفی ، بلیرسز : مقصد کامن .

کامه [فا ، س] کام ، مرام وارزو .

بلکامه = کثیر المطلوب .

کان [فا ، س [illegible] ی ، معدن قویوسی [illegible] طماری ، معدن چیقاریلان محل § منبع ، مصدر : کان مرحمت ، کان عدالت .

کانکن = معدن قازیجی ، معدنجی .

کانَ [ع ، فع] (کون) دن فعل ماضی مفرد مذکر غائب اولوب بعض ترکیبات عربیه‌یه لاحق اولور .

ماشاءالله کان = الهك ایستدیکی اولور .

کانُون [ع ، س] آتش اوجاغی ، صوبه ، منغال § بر شیئك طوتیشوب یاندیغی محل § شهور رومیه‌دن قیش فصلنه مصادف اولان ایکی آی .

کانون اول = مارتدن اعتباراً شهور رومیه‌نك اوننجیسی ، تشرین ثانی‌یی تعقیب ایدن آی .

کانون ثانی = کانون اولی تعقیب ایدن آی ، شباطدن اولکی آی .

کانی [ع ، ص] کنایه سویلیجی ، سویلین .

کاو [فا ، س] اوکوز ، ثور .

کاو ارض = اسکی هندیلیلرك کرهٔ ارضی بوینوزلری اوزرنده طاشیدیغنی ظن ایلدکلری اوکوز .

کاو بان = مغیر تماج ، مغیرچوبانی .

کاو دشتی = بیان صغیری .

کاو دُم = قدیماً مستعمل برنوع بوری .

کاو زمین = ☜ [کاو ارض]

کاوساله [فا ، س] ☜ [کوسله]

کاوکیر [ت ، س] ☜ [کارکیر]

کاوُور [ت ، ص] عربجه (کافر) ك محرفی غلط . کلمه اولوب ترکجه‌ده مقام تحقیرده قوللانیلور .

کاوی [ع ، ص] داغجی ، داغان .

کاویّت = داغجیلق .

کاه [فا ، د] ادات زمان :
§ بعضاً ، بعض دفعه :
« کاه بر حرف سقوطیله ایدر ناصری نار
کاه بر نقطه قصوریله کوزی کور ایلر »

سحر کاه = سحر وقتی .

شبانکاه = کیجه وقتی .

ناکاه = وقتسز ، نابموسم ‖ آنسزین ، بغتةً § ادات مکان :

تختکاه = پای تخت .

سجده کاه = سجده محلی .

نخجیر کاه = آو محلی .

کاه کاه = بعض بعض ، بعضاً .

کاهی = بعضاً .

کاهیجه = بعضاً ، بعض کره .

کاه وبی کاه = وقتلی ، وقتسز ، صره‌لی ، صره‌سز [مخففی (که) در]

کاه [فا ، س] صمان ، تبن ، صمان چوپی .

کاهربا } **کهربا** } = صمان قاپیجی ، قاپان ، الکتریق قوتی حائز اولان صاری بر ماده ـ که سیغاره آغزلغی ، تسبیح وسائره اعمال اولنور ☜ [کهربا]

کاهکشان } **کهکشان** } = کیجه‌لری سماده بیاض ، یول شکلنده کورینن مجموعهٔ کواکب ، صمان اوغریسی ، صمان یولی .

كاهدان == صمانلق ، دروننده صمان قونيلان محل .

كاهبان == صمان ، خرمن بكجيسى .

كاهِل [ع ، ص] كهولت ايله متصف اولان . ☜ [كهولت] § غيرتسز ، تنبل ، بطئ الحركه .

كاهلانه == تنبلجه ، تنبله لايق صورتده .

كاهِن [ع ، ص] غيبدن خبر ويرمك ادعاسنده بولنان كيمسه § فالجى ، فاله باقان § اسكى مصريلرله ، هندليلرك رئيس روحانيلرى .

كاهواره ـ كهواره [فا ، س] بشيك ، مهد : كاهوارهٔ وجود .

كاف مفتوحه

كَباب [ع ، س] اتدن صو ومخصوصه ايله ياپيلان اطعمه كه انواع مختلفه‌سى واردر : اورمان كبابى ، طاس كبابى ، قوش باشى كباب ، تنجره كبابى ، جكر كبابى § بو صورتله پيشيرلمش هر نوع مأكول : كباب كتانه ، مصر كبابى § ياقمش ، قاورلمش شى .

كبابجى == كباب پيشيرن وصاتان آدم .

كَبابه [ع ، س] بهاراتدن قره بوبره مشابه بر حبه ـ كه : علاج مقامنده مستعملدر . [كبابيه غلطدر .]

(كبابه)

كَبّاد [ع ، س] ليمون نوعندن بر ميوه اولوب آندن بيوكدر .

كَبادَه [فا ، س] تعليم ياىى .

كباده كش == تيراندازلق تعليم ايدن ، تيراندازلقه هوسكار .

كَبائِر [ع ، س] كناه عظيم معناسنه اولان (كبيره) نك جمعى : اهل كبائر .

كَبّان [ع ، س] { (كپان) لفظ فارسيسندن معربدر . } بيوك ترازى ، قپان .

كَبِد [ع ، س] { دوغريسى بالك سكونيله‌در } (طب) جهاز دوران دمك ضمائمندن اولوب صفرا وغليقوز قرار ايدن بر عضو مخصوصدر ، قره جكر .

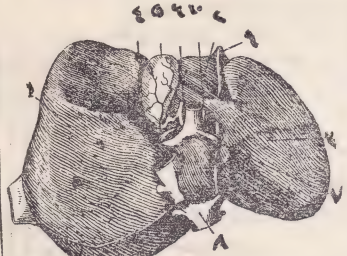

(كبد)

كبدك وجه سفليسى :

١ ـ فص ايمن ؛ ٢ ـ فص مربع ؛ ٣ ـ فص ايسر ؛ ٤ ـ سرهٔ كبد ؛ ٥ ـ حويصل صفراوى ؛ ٦ ـ قناد صفراوى ؛ ٧ ـ وريد باب ؛ ٨ ـ وريد اجوف سفلى ؛ ٩ ـ رباط مدور ؛ ١٠ ـ شريان كبدى .

التهاب كبد == كبدك ، قره جكرك التهابلانمسى .

حصاة كبد == كبدده حاصل اولان قوم ، طاش .

سرطان كبد == قره جكره عارض اولان سرطان .

كبدى == كبده منسوب .

كبدالبحر == دكزك اك دكين يرى .

كبد القوس == ياىك اورته يرى .

كَبْر [فا ، ص] آتش پرست ، مجوسى ، زردشتى .

كَبَرْمَك [ت ، مص] (حيوان حقنده) اولمك ، تلف اولمق . [مقام تحقيرده انسان حقنده رحى مستعملدر .]

كبرتمك == اولديرمك ، محو وتلف ايتمك .

كَبْرَه [ت ، س] آتى تيمار ايتمك ، قشاله قيللريني دوشورمك ، قيللرى آره‌سنده‌كى كيرى ازاله ايلمك ايچون قوللانيلان قيلدن معمول كيسه .

كبره‌لمك == آته كبره سورمك .

كَبَش [ع ، س] درت ياشنه كيرمش اركك قويون ، قوچ § سرسم ، سونپه ، احمق .

كَبْك [فا ، س] كلك .

كَبُوتَر [فا ، س] كوكرجين :

« كل دانه‌يه قاچمه اى كبوتر
حيرانكى صاقنمه دام كستر »

كبوتر نامه بر == مكتوب كتورمكه آليشيق كوكرجين .

كبوتر حرم == مكهٔ مكرمه‌ده حرم كعبه‌ده بولنان وصيدى ممنوع اولان كوكرجين . § وصالى مشكل محبوبه .

كَبُود [فا ، ص] مائى ، ماوى ، كوك رنكنده اولان : سپهر كبود ، طاق كبود فام .

كبود فام == كبود رنكلى ، ماوى رنكلى .

كَبَه [ت ، س] چوبانلرك كيدكلرى قباعبا .

كَبَه [ت ، ص] قارننده جنين بولنان ، حامل ، يوكلى : كبه قادين ، كبه اينك .

كبه‌لك == قادين ويا ديشى حيوانك حامل اولمسى ، حمل ، حباله .

كَبير [ع ، ص] بيوك ، اولو ، عظيم ، جسيم . [جمعى : كبراء وكبار كلير ـ كه : آيرى آيرى معنالرده مستعملدرلر .]

كَبيرَه [ع ، س] بيوك كناه ، اثم عظيم . [جمعى : (كبائر) كلير .]

كَبيسَه [ع ، س] فى الاصل طولديرلمش معناسنه‌در § سنهٔ شمسيه‌نك خللدن وقايه‌سى ايچون يكرمى سكز كوندن عبارت اولان شباط آينه هر درت سنه‌ده بر كره علاوه اولنان كسور تام مجموعى ـ كه : علاوه ايله آنى يكرمى طقوزه ابلاغ ايدر واو سنه‌يه (سنهٔ كبيسه) نامى ويريلور .

كَبيكَج [ع ، س] اسكى كلدانيلرجه حشراته مؤكل ظن اولنان بر ملكك اسمى اولوب متقدمين يازمه كتابلرى كووه تجاوزندن محفوظ

قالمق ايچون او كنابلرك اوته‌ سنه ويا نهايتنه يا زيلور ايدى .

كَپازَه [ت ، ص] قيمتسز ، مبتذل ، اوجوز § رذيل § مسخره .

كپازه‌لك == قيمتسزلك ، اعتبارسزلق ‖ رزالت ‖ مسخره‌لق .

كَپْچَه [فا ، س] كوپوك آلمغه ، يمكك صويني سوزمكه مخصوص دليكلى ، يايوان بر نوع بيوك قاشيق ‖ چوربا ، عاشورا كبى شيلرى قابلره توزيعه مخصوص اوزون صابلى بيوك ، چوقورجه قاشيق § دوكمه‌جيلرك اريمش معدنى قالبه دوكمك ايچون استعمال ايلدكلرى صابلى واوورته‌سى چوقورجه آلت .

(كپچه)

١ ـ ات ايچون ، ٢ ـ پونچ كپچه‌سى ، ٣ ـ خردال وصالچه ايچون ، ٤ ـ صيجاق شرابه مخصوص ، ٥ ـ صبزه كپچه‌سى ، ٦ ـ بللور كپچه ، ٧ ـ برنوع كپچه .

باليقجى كپچه‌سى == بالق صيدينه مخصوص آغ كپچه‌سى .

كابك شكلنده ايكى پارچه‌دن عبارت كوچوك منتشه .

كَپَنَكْ [ت ، س] ☛ [كابك] § بر نوع بغداى بوجكى . ‖ چوبان لباسى .

كَتائِبْ [ع ، س] عسكر ، آلاى معناسنه اولان (كتيبه) نك جمعى :

« عرشه اولنور سنكله اعلا
كاياتك تضرعى عبادك
شوقك غايان ايدردى پيدا
خوننده كتائب جهادك »

كَتّانْ [ع ، س] { لسانمزده تخفيف ايله مستعملدر . } (نباتات) قرنفليه فصيله‌سندن زوع ايديلن برتخمك حاصل ايلديكى ساقك اليافندن عبارتدر ـ كه : ايپ حالنه قونيلەرق قوللانيلور § بواليافدن ياپيلان بز وسائره كتان .

كتان تخمى == كتان اليافنى حاصل ايدن حبه‌لر ـ كه : يومشاديجى اولديغندن لاپه حالنه قونيله‌رق طبابتده استعمال اولنور : كتان تخمى لاپه‌سى .

كتان حلواسى == اينجه صاچ كبى شكردن قيش موسمنده ياپيلان برنوع حلوا .

كتان قوشى == قالين غاغه‌لى قوشلردن برى اولوب مزروعاته مضر قدانلرك تخملرينى اكل ايدر .

كتانجك == (نباتات) صابونيه فصيله ـ سندن برفدان اولوب قنديللرده ياقمق ايچون چيقاريلان ياغى مقبولدر .

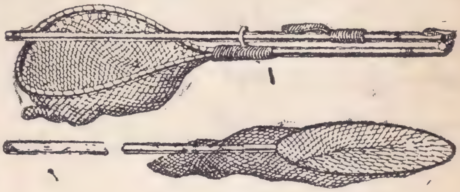

(باليقجى كپچه‌سى)

١ ـ مكمل آغ كپچه‌سى ، ٢ ـ عادى آغ كپچه‌سى .

كپچه قويروق == قپاروزجى .

كَپَكْ [ت ، س] بوغداى ، آرپه وسائر اوكوداش حبوباتك اللك اوستنده قالان قبا واسمرجه قسمى § باشده حاصل اولان كپكه مشابه قوناق .

كَپَنْكْ [ت ، س] دكان ، نجره وسائره‌نك قاپودن ماعدا اولان قاپاغى ويا قاپاقلرى § (معمارى) چرچيوه قنادلرينى آچوب قپامق ايچون مذكور چرچيوه كنادلرينه ربط اولنان

كَتْبْ [ع ، مص] يازمق ، تحرير : كتبه‌سى كتب وتحرير ايدلدى .

كَتَبَه [ع ، س] دوائر رسميه منسوبيندن كوچوك مأمور ، يازيجى معنالرينه كلن (كاتب) ك جمعى .

كِتابَه [ع ، فه] اونى ، او شيئى يازدى معناسنه اوله‌رق بعض لوحه‌لرك آلتنه اسكيدن يازان طرفندن تحرير اولنمق معتاد اولان بر تعبيردر : كتبه الفقير ، كتبه سامى كبى .

§ خطاطاجرلى ـ كه : اليوم غيرمستعملدر : فلان افندى كتبه آلدى .

كَتْخُدا [فا ، س] { اصلى : كدخدا وزبانزدى كهيادر } بيوك بر قوناغك ويا چفتلكك اداره امورينه مأمور ، معتمد آدم ، كهيا ، وكيل امور .

اصناف كتخداسى == اصناف رئيسى .

قپو كتخداسى == برولايتك باب عالى‌يه وقوعبولان معروضاتنك تعقيبى وظيفه‌سيله موظف مأمور [ملغادر] § باشقه‌لرينك ايشنه فضولى وله‌رق قاريشان آدم .

كتخدالق == كتخدايه مخصوص وظائف واوضاع .

كَتِفْ [ع ، س] { كافك كسريله دها فصيحدر . } اوموزباشنك آرقه جهتنده اولوب (كورك) دنيلان كميك ، كورك كميكى § اوموز .

ذوالاكتاف == اوموزلرى كنيش آدم .

علم الاكتاف == قويونك اوموز كوركلرنده‌كى اسكه‌لره باقه‌رق غيبدن خبر ويرمك صنعتى .

كتفيه == عربستانده باخصوص بدويلرك ـــ اوموزلرينى دخى اورتمك اوزره ـــ باشلرينه صاردقلرى ايپكلى جامدان كه : لسانمزده (كفيه) دنيلور .

كَتْمْ [ع ، مص] بر سوزى ، بر خبرى ، بر سرى صاقلامق ، كيزلەمك ، صاقلامه ، كوسترمه : كتم اسرار ، كتم نفوس .

كَتَنْ [ت ، س] ☛ [كتان]

كَتُورْمَكْ [ت ، مص] ☛ [كتيرمك]

كَتُومْ [ع ، ص] سر صاقلايان ، هر كسه سر توديع ايتميان ، توديع اولنان بر سر وخبرى كتم ايلاين .

كتوملق == سرصاقلامق حالت وخصلتى .

كتومانه == كتوم اولانه لايق صورتده .

كَتَه [ت ، س] برنوع قاتمرلى چورك .

كَتيبَه [ع ، س] عسكر ، آلاى .

كتيبه پرور == عسكر يتشديرن .

(كتان اعمالاتی)

١ ـ الده ایپلك بوكلمسی ، ٢ ـ چقریق ، ٣ ، ٤ ـ ایك ، ٥ ، ٦ ـ اوروكه ، ٧ ـ كتان دمتلرینك توطبی ، ٨ ـ صووت دیكرله توطیبی ، ٩ ـ دوكن ، ١٠ ـ طراق ، مجزا ، ١١ ـ یابس كان ایفلرینی چیقارمه عملیاتی ، ١٢ ـ ترتیب دستكاهی ، ١٣ ـ ماكنه ایله متحرك اعملات دستكاهی ، ١٤ ـ قورودلش كتانك ایپلك حالنه افراغی .

صنف عسكری‌یی مظهر حمایت وعاطفتی ایلین : پادشاه كتیبه پرور .

كَتیرْمَكْ [ت ، مص] اوز قدن یاقینه نقل وسوز ایلمك ، جلب و احضار ایتمك

§ ذكر وایراد ایتمك ، مثال كتیرمك

§ وضع ایتمك ، قوه‌دن فعله كتیرمك

§ تطبیق ایتمك : كبكی یرلی یرینه كتیرمك

§ چویرمك ، دوندرمك : كوچوك بر چیبانی اوغراشه اوغراشه بو حاله كتیردی

§ حاصل ایتمك : مراق كتیرمك ، خسته‌لك كتیرمك .

ایكی اوجنی بر یره كتیرمك == دوزلتمك ، اویدیرمق .

حق كتیره == الله ویره .

دنیایه كتیرمك == طوغورمق .

دیله كتیرمك == تشهیر ایتمك .

صوكنی كتیره‌مه‌مك == بر فعل وتشبثدن نتیجهٔ مطلوبه استحصال ایده‌مه‌مك .

كری كتیرمك == اعاده ایتمك .

كویش كتیرمك == [اجترار]

یرینه كتیرمك == ایفا ، اجرا ایتمك : سوزینی یرینه كتیردی ، وعدینی یرینه كتیردی .

كتيردلمك == باشقەسى واسطەسيلە جلب واحضار ايتمك || جلب واحضار ايدلمك

كتيرلمك == جلب واحضار اولنمق || ذكر وايراد ايدلمك || وضع ايدلمك || تطبيق ايدلمك || چويرلمك دوندرلمك || حاصل ايدلمك .

كَثَافَتْ [ع ، س] لطافتك ضدى ، قبالق ، قويولق § شفافلغك ضدى ، صيقلق ، قاليڭلق § چوقلق ، غلبەلك : كثافت نفوس

§ (حكمت) بر جسمك مركب اولديغى اجزاء فرديەنك صيقلغى درجەسى .

§ (حكمت) بر جسمك واحد قياسى حجمنك كتلەسى ويا حاوى اولديغى اجزاء ماديە مجموعى .

كثافت نفوس == بر محلدە بولنان نفوس اهالى مجموعى : فلان محلك كثافت نفوسى دها زيادەدر .

كَثْرَتْ [ع ، مص] (قلت) مقابلى ، چوقلق ، زيادەلك ، وفرت : كثرت نفوس § تنهالق مقابلى ، لبالبلك

كثرتلە == پك چوق ، مبالغە ايلە ، پك زيادە

جمع كثرت == عربيدە اوچدن زيادەيە دلالت ايدن جمع صيغەسى .

كثرتلى == كثرت اوزرە اولان ، چوق ، زيادە مقداردە .

كَثِيرْ [ع ، ص] چوق ، چوق اولان شى : مال كثير .

كثير الاولاد == چوجقلرى چوق اولان .

كثير العيال == افراد عائلەسى غلبەلك اولان .

كثير الوقوع == چوق دفعە واقع اولان .

كثير الازهار == چيچكلرى چوق اولان نبات .

ذو كثير الاضلاع == ضلعلرى متعدد اولان شكل هندسى .

ذو كثير الوجوه == وجهلرى زيادە اولان شكل هندسى .

كَثِيفْ [ع ، ص] كثافتلە متصف اولان § قالين ، قبا ، يوغون § غير شفاف § قويولمش مايعات .

كَجْ [ت ، ص] (ايركن) مقابلى { اصلى : (كيچ) در . } زمان اعتباريلە كيريدە

ايركج == اول و آخر ، شمدى ويا صوكرە .

كجيكمك == كج قالق ، تأخر ايتمك ، كيريدە قالمق .

كجيكديرمك == كج براقمق تأخير ايتمك .

كَجْ [فا ، ص] اكرى ، چارپوق ، منحنى ، معوج .

كج باز == اويوندە حيلەكارلق ايدن آدم

كج بين == اكرى باقان ، شاشى || ياكلش تلقى ومطالعە ايدن || غرضكار

كج رأى == سقيم الرأى .

كج كلاه == كلاهنى ، باش كسوەسنى اكرى كيين .

كجرو == اكرى كيديجى || مسلك سقيم صاحبى

كجفهم == ترس كلايجى ، اكلاياز .

كجمزاج == مزاجى ناخوش .

كجنظر == اكرى باقشلى || حسود .

كجنهاد == طينتى بوزوق .

كجاوە ويا : كجاوَە [فا ، س] شمندوفر ويا آرابە ايلە كيدلەمين يوللردە آت واستر وعلى الخصوص كعبۀ معظمە يوللرندە دوە اوزرينە قونيلوب ايچنە بيندكلرى شى ، هودج ، محفە .

كَچَرْ [ت ، ص] تداول ايدن ، متداول § رواجلى ، صاتيلير ، صاتيلە بيلير .

كَچْمَكْ [ت ، مص] بر طرفدن ، بر نقطەدن اوبر طرفە ، اوبر نقطەيە انتقال ايتمك ، مرور وعبور ايلمك ، يوردكيشديرمك § كيرمك ، ايشلمك ، تأثير ونفوذ ايتمك § [illegible] ايرمك ، نهايلنمك : فرانە كچدى

§ ترك وفراغت ، صرف نظر ايلمك : حققندن ، ادعاسندن كچدى § رائج ، متداول اولمق ، سورولمك : باقر اقچە شمدى كچمز § بولاشمق ، سرايت ايتمك : ورم بريندن ديكرينە كچدى .

§ (نهر حققندە) جريان ايتمك : دجلە بغدادك اوكندن كچر § بر مقام ومأموريتە نصب اولنمق : مديرلكە كچدى § انتقال ايتمك ، بو حال سندن بكا كچدى ، بو كرشك اكا عموجەسندن كچدى § كريدە براقمق ، سبق ايتمك ، تفوق ايلمك : شاكرد استادينى كچدى § بر حد معينى تجاوز ايتمك : ساعت اونى كچيور .

الە كچمك == نصيب و ميسر اولمق || بر فرصتلە الدە ايتمك .

ايش باشنە كچمك == آمر بر ايشك ايفاسنە بالفعل وبالذات مأمور اولمق .

ايش ايشدن كچمك == فرصت فوت اولمق .

ايلرى كچمك == تقدم ، تصدر ايتمك .

باشە كچمك == تصدر ايتمك ، هركسك اوست طرفندە بولنمق .

بربرينە كچمك == آرەلرندە منازعە ومناقشە ظهور ايتمك .

طاوان باشە كچمك == فوق العادە محجوب اولمق || زيادەسيلە متأثر ومنفعل اولمق .

جاندن كچمك == فداكارلق ايتمك .

چكنيوب كچمك == دونوب باقمامق ، زيارت ايتمەمك .

كندندن كچمك == بايلمق ، بيخود اولمق .

كوكلدن كچمك == اوزو ايتمك ، ديلەمك .

يرك دبينە كچمك == چوق محجوب اولمق .

كچمش اولسون == خستەيە و بيوك برقضا كچيرمش اولان آدمە قارشى ايراد اولنور دعادر || آرتق فرصت فوت اولدى .

كچمە == يرلى اولميان ، طاقمە اولان || بربرينە بر طاقم وسائطلە ربط ايدلمش شيلر : كچمە دوربين

كچيرتمك == كچيرمك فعلنى بر ديكرى واسطەسيلە اجرا ايتديرمك || ادخال ايتديرمك ، امرار

كچيرلمك == امرار ايدلمك ، مرور وعبور ايتديرلمك || ابلا ايدلمك || تداول ايتديرلمك || احاطە ايتديرلمك : هنوز كتبخانەنك چارچوبەلرينە جام كچيرلمدى .

قليجدن كچيرلمك == قتل عام ايدلمك .

كچشديرمك == كچيرمك ، دفع وازالە ايلمك ، صاومق .

كچلمك == مرور و عبور اولنمق || صرف نظر اولنمق || ترك و فدا ايدلمك .

كچمش == مرور ايتمش ، سابق || ماضى .

كچمشده == كچمش زمانده ، اسكيدن .

آره‌لرنده كچمش اولمق == بينلرنده خصومتى موجب برحال وسبب بولنمق .

كچن == مرور وعبور ايدن || اقان ، جريان ايدن || صبق ايدن .

كچن كچدى == مضى مامضى .

كچنلرده == ياقيننده ، مقدمجه ، برقاچ كون ويا آى اول .

كچكين [ت ، صـ] وقتى كچمش ، چوق اولمش § ياشلى ، مسن .

كچنمك [ت ، مصـ] يشامق ، تعيش ايتمك ، اسباب ووسائل معيشتى نفقه‌لى تدارك ايده بيلمك § معاشرت وامتزاج ايتمك : قلم مميزى غايت خلوق بر آدم اولديغندن مدير ايله ايى كچنيور .

كچنمه == معاشرت ، امتزاج || ديرلك ، تعيش .

كچندرمك == ياشاتمق ، تعيش ايتدير مك ، اعاشه وانفاق ايتمك .

كچندرمه == اعاشه ، انفاق ، يشاتمه .

كچينه جك == اسباب معيشت ، مدار تعيش .

كچه [ت ، س] كچه‌رك ، كچديكى حالده : ساعت اون ايكى‌لى يكرمى كچه اوه كلدم .

كچه [ت ، س] يالكز دوكلمه‌كله ياپيلان ، غير منسوج يوك عبا § خالى ، سجاده ، كلم كبى شيلر .

كچه‌جى == كچه ياپان و يا صاتان آدم .

قارينه كچه‌سى == (بحريه) كميلرك قارينه‌سنه قاپلانان باقر لوحه‌لرك آلتنه قونيلان كچه .

كچه‌لشدرمك == اويوشدرمق || كچه كبى ايتمك ، تللرينى بربرينه قاريشدرمق .

كچه‌لشمك == اويوشمق || كچه كبى اولمق ، تللرى بربرينه قاريشمق .

كچه كلاه == مخروطى الشكل كچه‌دن معمول سرپوش . [كلاه]

(كچه كلاه)

كچه كلاه ايتمك == وقتيله يكى چرى اوجاغنده موجب طرد برفعل وحركتده بولنان ضابطان وافرادك علنا رتبه‌سنك رفعى معامله‌سى

كچه‌لى == كچه‌سى اولان || (معمارى) يكپاره وجسيم بر طماردن عبارت اولان ايرى برجنس طاش .

كچى [ت ، صـ] ذات الثديانك غنميه جنسندن ومجتره قسمندن برحيوان اولوب قيون قدر مفيددر . انواع عديده‌سى واردر . آنقره طرفلرنده وسائر بعض ولايتلرده يتيشن كچيلرك برقسمندن غايت لطيف بريوك آلنير – كه : تجارتده تفتيك ناميله معروفدر .

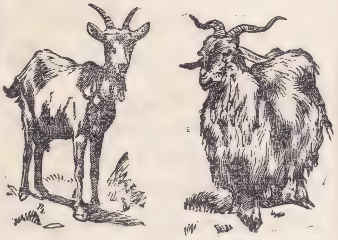

(آنقره كچيسى) (عادى كچى)

كچى بوينوزى آغاجى == (شجر خرنوب) ذات الفلقتين شعبه‌سندن بقليه فصيله‌سنه منسوب بر شجيره‌در .

(كچى بوينوزى آغاجى)

كچى صقالى == ذات الفلقتين شعبه‌سندن بقليه فصيله‌سندن ، فراشيه تحت الفصيله‌سنه منسوب برشجيره‌در .

(كچى صقالى)

يبانى كچى == ذات الثديانك مجتره فرقه‌سندن اكثريا ايصسز وصرب طاغلرده بولنور برجنس بقردر .

(يبانى كچى)

كچيد [ت ، س] كچه‌جك ، كچيله‌جك ير ، ممر ، معبر § ايكى طاغ آره‌سنده كائن طار بوغاز ، دربند § نهرك آت ايله ويا ياياں اوله‌رق كچيله بيله‌جك صيغ يرى .

كچيد رسمى == (عسكرى) بر قطعهٔ عسكريه‌نك قول نظامنده اجرا ايلديكى يورويش مانوره‌سى .

كچيم [ت ، س] معاشرت ، امتزاج اداره § رواج ، رايج .

كحال [ع ، ص] كوزهكيمى § كوزه سرمه چكن ، كوزه سرمه چكيجى .

كحاللق
كحالت == كوزهكيملكى || سرمه كشلك .

كحل [ع ، مصـ] كوزه سرمه چكمك .

كحيل [ع ، ص] سرمه چكلمش ، سرمه‌لى .

عين كحيل == سرمه‌لى كوز .

كد [ع ، مصـ] بر شيئك حصولى ايچون چاليشمق ، بذل مساعى ايلمك ، زحمت چكمك ، امك ويرمك .

كديمين == ال امكى : بو پاره‌يى كديمين وعرق جبين ايله قزاندى .

گدا [فا ، ص] سائل ، ديلنجى ، يوقسول ، فقير .

كدايانه == سائلانه .

كدا چشم == كوزى آچ .

كدبانو [فا ، س] كهيا قادين ، مديرهٔ دائره ، بى‌بى .

كدر [ع ، س] بولانقلق ، (صفوت) مقابلى § اضطراب قلب ، غم ، غصه ، تاصه ، قايغو :

« ايلسه‌ك كريه‌لرله عرض كدر
سكا مطلق بهار خنده ايدر »

كدر افزا == كدر ويريجى ، ويرن .

كدر انكيز == كدر قوپاريجى ، قوپاران .

كدر ايتمك } كدرلنمك } == تاصه‌لانمق ، غصه‌لانمق ، مغموم ومكدر اولمق .

كدرسز == غم وكدرى اولميان .

كدرلى == مغموم ، مكدر ، تاصه‌لى || غم وكدر ويرن .

كدمك [ت ، مص] (معمارى) چنتك ياپمق ، چنتكلمك ، ديش ديش ايتمك .

كدو [فا ، ص] قباق دنيلان سبزه .

كده [فا ، د] ادات محل : ير ، محل ، جا ، موقع .

آتشكده == آتش يرى || آتش پرستلرك عبادتخانه‌سى .

محنتكده == محنت محلى .

ميكده == ميخانه .

كدى [ت ، ص] ذات الثديانك آكل اللحوم فرقه‌سندن اولوب تأنيس ايدلمه‌رك اهلى ووحشى اولمق وزره اولرده ودكانلرده بسيلن وفاره‌لرى آولايان آرسلان طورلى وقاپلان طبيعتلى بر جنس حيوان ـ كه : انواع عديده‌سى واردر . هره ، قط .

كدى اوتى == (حشيشة الهره) ذات الفلقتين شعبه‌سندن سنوريه فصيله‌سندن حشيشهٔ خالده‌در . طبابتده كوكلرى مضاد تشنج كبى مستعملدر . آناطولى وآوروپاده يوز اللى قدر انواعى بولنور .

(كدى اوتى)

كدى بالغى == پيسى بالغنك بيوك جنسى .

كدى كوزى == عين الهره دنيلن طمارلى ومقبول بر جنس طاش ـ كه : تزييناتده قوللانيلور .

آمريقاى جنوبى يبان كديسى == ذات الثديانك آكل اللحوم جنسندن آمريقاده يالكز بر نوعى بولنان طويل الذنب بر حيواندر .

(كديلرك انواعى)

١ ـ عادى جنسى ، ٢ ـ وان كديسى ، ٣ ـ ماوى‌تراق تويلى فرانسه‌ده يتيشن (شارترو) دنيلن بر نوع كدى ، ٤ ـ سيسام كديسى ، ٥ ـ يبانى كدى ، ٦ ـ ووى‌ژينوزا دنيلن جنسى ، ٧ ـ سه‌قريپتا ، ٨ ـ پاژه‌روس ، ٩ ـ مانيكولاتا ، ١٠ ـ ويووريتا ، ١١ ـ سيسه‌ليدوغاستار ، ١٢ ـ ايرا .

(آمریقای جنوبی یبان کدیسی)

كَدِيكْ [ت ، س] چنك ، ییقیق یر ، رخنه ، فرجه : قلعه کدیکی ، دیوار کدیکی § دوشمش دیش یری § اصنافه کندی باشلرینه اجرای صنعت ایتمك ایچون ویریلن رخصت ، امتیاز § بعض ملك ومسقفانك جانب وقفه عائد رسمی .

کدیکلی ═ کدیکی اولان .

كَذَا [ع ، ص] { (ك) حرف تشبیهیله (ذا) اسم اشارتندن مرکب بر ترکیبدر } بویله ، شویله ، بونك کبی ، بوطرزده ، شوطرزده .

کذلك ═ بویلهجه ، شویلهجه .

هکذا ═ کذا ، کذلك ، بونك کبی .

كَذّابْ [ع ، ص] چوق یالان سویلین ، پك یالانجی : کذاب بی حجاب .

كَذابْ [ت ، س] { فارسی (تیزاب) دن محرفدر . } ☛ [تزاب]

كَرْ [فا ، ص] صاغر ، اصم .

كَرّ [ع ، س] بر شیدن ، بر ایشدن بعدالرجوع تکرار آکا میل وتوجه کوسترمه .

کر وفر ═ محاربهده برآرهلق رجعت ایتدکدن ویا رجعت ایدر کبی کوروندکدن صوکره تکرار کیری دونوب دشمنه حمله ایتمك صورتیله ایدیلن جنك .

کرار ═ دشمن اوزرینه دونه دونه حمله ایدن مبارز : حیدر کرار .

گَرْ [فا ، د] (اکر) ادات شرطنك مخففی اولوب استعمالی همان نظمه مخصوصدر :

« کر بو عهدنده وفا ایلرسه جانان ایشته بن »

§ ادات فاعلیت :

آهنکر ═ دمیرجی .

زرکر ═ قیومجی .

کفشکر ═ پابوشجی ، دیکیجی .

§ اویوز علتی .

كَرابِسْ [ع ، س] بز ، قماش معناسنه اولان (کرباس) ك جمعی : کرابس نفیسه .

كَرّاتْ [ع ، س] دفعه معناسنه اولان (کره) نك جمعی : کرات عدیده ، کرات ایله سویلدم .

کرتان ═ صبح وشام ، صباح ، اقشام .

کرات جدولی ═ (حساب) اعداد اصلیه نك یکدیکرینه ضربندن چیقان حاصللری کوسترن جدول مخصوص ـ که : (۸۱) مربع خانهیه منقسمدر :

١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩
٢	٤	٦	٨	١٠	١٢	١٤	١٦	١٨
٣	٦	٩	١٢	١٥	١٨	٢١	٢٤	٢٧
٤	٨	١٢	١٦	٢٠	٢٤	٢٨	٣٢	٣٦
٥	١٠	١٥	٢٠	٢٥	٣٠	٣٥	٤٠	٤٥
٦	١٢	١٨	٢٤	٣٠	٣٦	٤٢	٤٨	٥٤
٧	١٤	٢١	٢٨	٣٥	٤٢	٤٩	٥٦	٦٣
٨	١٦	٢٤	٣٢	٤٠	٤٨	٥٦	٦٤	٧٢
٩	١٨	٢٧	٣٦	٤٥	٥٤	٦٣	٧٢	٨١

(کرات جدولی)

كَراتا [ت ، ص] پزهونك ، قلتبان § قوندرهلرك اوکجهسنی چکمکه مخصوص آلت .

گَراسْ [فا ، س] لقمه § نواله .

كَراسْتَه [فا ، س] (معماری) ابنیهنك تمل اسقرهسیله اخشابدن انشاسی مطلوب اقسامنك تشکیل واعمالنده استعمال اولنمق اوزره اورمانلردن قطع ایدیلن وخزارله بیچیلن اغاجلر § هر نوع معمولاتك اعمالنده قوللانیلان مواد اصلیه .

کراستهجی ═ کراسته صاتان تاجر .

كَراكْ [ت ، ص] ☛ [کرکدان]

كَرّاكَه [ع ، س] وقتیله طریق علمی رجال منسوبینی طرفندن استعمال ایدیلن بر نوع خفیف وصتلك لباسه اطلاق اولنوردی ـ که : اینجه صوفدن یاپیلوردی .

كَرامَتْ [ع ، مص] لطف ، احسان ، کرم ایله اتصاف § عزیزلك § اولیاء اللهدن صادر اولان بعض خارق العاده امثال واقوال :

« کرامت کوستروب خلقه صویه سجاده صالمشسك
بقاسن روم ایلینك دست تقوی ایله آلمشسك »

§ کرامته حمل اولنهجق درجهده بر ایشده ، برفکرده کوستریلن اصابت : بو سوز عین کرامتدر .

گَرانْ [فا ، ص] کنار ، اوج ، نهایت .

بی کران ═ نهایتسز ، کنارسز : فضای بی کران کائنات .

كَراهَتْ و : كَراهِيَّتْ

[ع ، مص] بر شیدن خوشلانمامق ، ایکرنمك .

مع الکراهه ═ تیتسنهرك ، ایکرنهرك .

§ جانب شریعتدن صراحةً تحریم اولنمیوب مباح اولدیغی حالده حرامه قرب واحتمالی زیاده اولمق حسبیله اجتنابی مقتضی شیئك حالی ـ که : او شیئه مکروه دینور . (افعال مکلفیتدندر .) آبدستده اعضا اوزرینه صویی پك اورمق کبی .

کراهت تحریمیه ═ (فقه) فاعلی عذابه لایق اولمزسهده عتابه مستحق وشفاعتدن محروم اولان کراهت : سنن هدایی ومؤکدهلرك ترکی کبی .

کراهت تنزیهیه ═ (فقه) ایشلمسنده عذاب واولکیقدر عتاب اولمیان کراهت : اکل فاره عقیبنده اولمیهرق کدینك آرتغی کبی .

كَرْبْ [ع ، س] غم ، غصه ، کدر ، اندوه ، تاصه [جمعی : (کروب) کلیر .]

كَرْپَتَنْ ویا : كَرْپَدَنْ [ت ، س] { عربی (کلبتان) دن محرفدر . } جیبوی وسائره سوکمکه مخصوص دمیر قیصقاج § دیش چیقارمغه مخصوص آلت § نعلبند آلتی .

(کرپتن)

١ ـ دولکر و طوغرامهجیلره مخصوص ، ٢ ، ٣ ، ٤ ـ تیمورجیلك ایچون ، ٥ ـ اکریلتمکه مخصوص ، ٦ ـ تل قفس اعمالاتنده مستعمل ٧ ـ قطعه مخصوص ، ٨ ـ رای اعمالاتنده مستعمل ٩ ـ نعلبند کرپتنی .

كَرپيچ [ت ، س] ☚ [كرپيچ]

كَرتمك [ت ، مص] چنتمك ، خفيف كديك وچنتيك ياپمق .

كرتديرمك == كرتمك فعلنى باشقه سنه اجرا ايتديرمك .

كرتلمك
كرتمك } == چنتلمك خفيف وچنتيك ياپلمق .

كرته == چنتيك ، كديك ‖ اويوق يول ‖ درجه ، مرتبه ، واده ‖ نصاب ، قوام ‖ صره ، حذا .

باروت كرته سى == اسلحهٔ ناريه نشانكاهى .

كرتيك == چنتيك ، كديكلى .

كَرتَنكله — كَرتَنكلر

[ت ، س] حيوانات زاحفه دن اولوب درت آياغه مالك بولنان وكلر دنيلن حيوانك اك مبذول وغير مضر جنسى .

دكز كرتنكله سى == حيوانات زاحفه نك ضفدعيه قبيله سنك اورودينه فرقه سندن نصف كرهٔ شماليه مخصوص بر نوع كرتنكله در .

(صو كرتنكله سى)

(دكز كرتنكله سى)

كَرته [ت ، س] (بحريه) روزكارك جهت واستقامتنى كوسترمك ايچون پوصله نك منقسم اولديغى اوتوز ايكى قسمدن بهرى – كه : (١١) درجه (١٥) دقيقه لك بر زاويه دن عبارتدر § صره ، حذا § درجه ، مرتبه § نصاب ، قوام .
§ (معمارى) چنتيك ايله ياپيلان اشارت § چتله نك هر چنتيكى .

كرته ريز == (بحريه) بر نقطه نك كميدن باقلديغى زمان پوصله كرته لرينه نظراً قالديغى جهت : كرته ريز آلمق .

كرته ريز پوصله سى == كرته ريز آلمغه مخصوص هدفه لى پوصله .

كرته ريز نقاطى == كمينك موقع وجهتنى كرته ريز واسطه سيله تعيينه مدار اولان فنار قله سى ويا دوبه سى ويا شمانديره كبى ساحلده بولنان نقاط .

كَرتيك [ت ، س] كراسته وچتله وامثالى شيلر يونتيله رق ياپيلان ديش .

كَرچك [ت ، ص] طوغرى ، صحيح ، راست ، محقق ، صواب § ساخته اولميان ، خالص ، حقيقى § صادق ، صديق .

كرچكدن == صحيحاً ، حقيقةً ، فى الواقع § جدى ، خالص ، صحيح .

گرچه [فا ، د] { (اكرچه) مخففى } هر نه قدر ، ايسه ده .

گَرد [فا ، س] توز ، طوپراق ، غبار .

كرد آلوده == توزه طوپراغه بولانمش

گَردان [فا ، ص] دونيجى ، دونن : چرخ كردان ، سپهر كردان ،

رو كردان == يوز چوبرن ، صرف نظر ايدن .

سر كردان == سرسرى ، مكانسز ، پريشان حال ، مفيل .

فانوس كردان == بوور مجكدن ياپيلوب ايچنه درلو اشكال قونيله رق مومك شعله سى قوتيله دوندكجه طرف طرف ظاهر اولان بر نوع فانوس .

گَردان [ت ، س] { فارسى (كردن) دن محرفدر . } بوغازك طيش طرفى ، بوينك اوكى § عنق ، بوين .

چفته كردان == سميزلكدن ايكى قات اولمش كردان .

كردان قيرمق == نازايله بوين صاللامق .

كردانلق == نسوانك زينت ايچون كردانلرينه طاقدقلرى ايجيدن ، الماسدن ، آلتون وسائره دن معمول شى ، قلاده ، طوق .

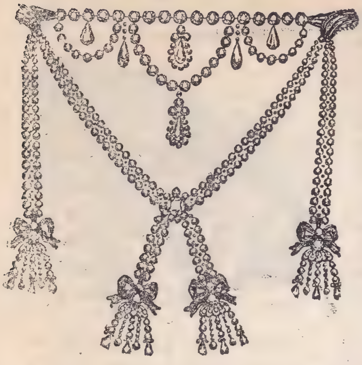

(كردنلق – قراليچه لره مخصوص شكلى)

قولا كردان == يالكز بوجك ايله تعيش ايدن اوفاق قوشلردن برى اولوب زراعته فائده ليدر .

گَردانه [ت ، ص] (معمارى) چاتى كيره يشلرينى بابايه باغليان كركى .

گَردِش [فا ، س] دونش ، طولانش ، دور : كردش دوران ، كردش افلاك ، كردش اجرام .

گَردَك [ت ، س] زفاف كيجه سى كلين ايله كوكيك بولندقلرى اوطه ، بيت الزفاف ، حجله .

كردكه كيرمك == اولنمك ، كوكى اولمق .

كردك كيجه سى == ليلهٔ زفاف .

گَردَل [ت ، ص] (معمارى) بوياجيلرك وسائر اصنافك استعمال ايلدكلرى قوغه .

گَردَن [فا ، س] كردان § بوين ، عنق ، رقبه .

كردن بسته == بوينى باغلى ‖ مطيع ، منقاد .

كردن بند == كردانلق ، قلاده .

كردن داده == بويون اكمش ، مطيع : كردن دادهٔ انقياد .

كردن فراز
كردن افراز } == بوينى قالديريجى ، قالديران ، مغرور ، متكبر ، مفتخر .

كردنكش == باغى ، سركش ‖ معند ، متكبر .

گَردُون [فا ، ص] دونيجى ، دونن ، دوار § فلك ، دنيا ، سما : چرخ كردون .

كردون اقتدار == كردون كبى صاحب قوت واقتدار اولان .

كردون حشمت == كردون كبی صاحب حشمت اولان .

گَرْدُونَه [فا ، س] آرابه § سلطنت آرابه‌سی : كردونهٔ اجلال .

گَرْدَه [فا ، ص] یاپلمش ، ایدلمش ، معمول .

تأليف كرده == تأليف ايدلمش .

گَرْدِیدَه [فا ، ص] دونمش ، طولاشمش § حالی متغیر

كَرَسْتَه [ت ، س] ☛ [كراسته]

كَرَفْس [ع ، س]

ذات الفلقتين شعبه‌سندن صيوانيه فصيله‌سنه منسوب ذو سنتين حشيشی بر نباتدر كوكاری قيصه ويوندیدر . اك مشهورلری : صو كرويزی ، عادی كرويزدر .

(صو كرويزی)

(عادی كرويز)

كَرَكْ [ت ، ص] لازم ، مقتضی § لايق ، شايان ، مستحق .

خواه : فلان آدم كرك انكليزجه ، كرك فرانسزجه‌یی پك كوزل بيلير .

كركی كبی == لايق وجهله § ايستر .

كركمك == لازم كلمك ، مقتضی اولمق : بويله اولمق كركدی .

گَرْگَدَانْ [ت] **گَرْگَدَنْ** [فا ، س]

ذات الثدياك ضخيمة الجلد فرقه‌سندن جسيم الجثه هند طرفلرينه مخصوص بر حيواندر . آلت مدافعه‌سی اوله‌رق بورنندن ايلری طوغری تبارز ايدن بويوزيله بعضاً فيللره بيله غلبه چالار . بويوز بعضلرنده ايكی دانه‌در . دريسی غايت قالين اولوب اوزری چيوقليدر .

[بو بويوزدن قابچ قبضه‌سی ، فنجان ظرفی وسائره اعمال اولنه‌رق كركدن ظرف ، كركدن قبضه دينور .]

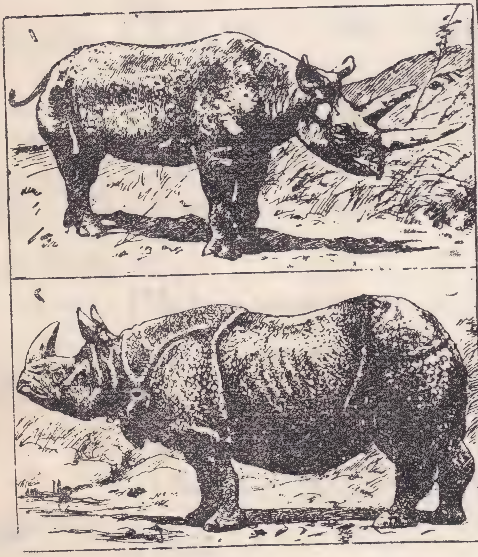

(كركدان)

١ - امريقا كركدانی (ايكی بويوزلی)
٢ - آسيا كركدانی (بر بويوزلی)

كَرْگَسْ [فا ، س] آق بابا دنيلن بيوك قوش . ☛ [آق بابا]

گَرْگَفْ [ت ، س] داخلنه بز كره‌رك اوزرنده قادينلرك ايجه نقش ايشلدكلری دستگاه .

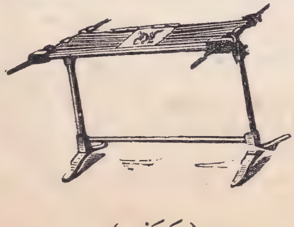

(كركف)

گَرْگِی [ت ، س] كره‌جك آلت : چولها كركيسی § (معماری) چاتی كيريشلرينی قارشيلقلی اوله‌رق باغلايان وثقالتنك تأثيريله آچيلوب بربرندن اوزاقلاشملرينه مانع اولان دميرلامه ويا آغاج .

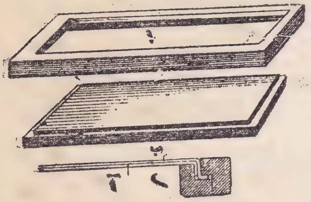

(كركی - رساملره مخصوص)

گَرْگِينْ [ت ، ص] كرلمش ، چكلمش § منقطع اوله‌جق درجه‌يه كلمش § طرفين آره‌سنده‌كی ضديت ، خصومت .

كركينلك == كركين اولان شيئك حالی § ميانه‌نك آچيق اولمسی .

گَرِگِنْمَكْ [ت ، مص] صيقی صيقی صارلمق .

كَرَمْ [ع ، س] اوزوم چوبوغی ، آصمه [جمعی : (كروم) در]

گَرَمْ [فا ، ص] صيجاق ، حار ، سخين .

كرمی == صيجاقلق ، حرارت ، سخونت || غيرت ، اقدام فرق العاده : ايشه كرمی ويرلدی [كرميت غلطدر]

كرما == (سرما) مقابلی ، صيجاق هوا ، ياز : موسم كرما .

كرما كرم == پك قيزيشمش || پرسوز وشوق .

كرما كرمی == كرما كرملك .

كرمخانه == نباتات صوبه‌سی .

كَرَمْ [ع ، مص] اصالت § نفاست § عاليجنابلق § لطف ، احسان ، عنايت .

كرم بيورك == مساعده ايدك .

كرمكار == كرم ايديجی ، ايدن .

كرمكارى == كرمكارلق

كرمكارانه == كرمكارجه‌سنه .

كرمكستر == كرم‌دوشه‌يجى ، مكرم .

كرمكسترى == كرمكسترلك

كرمكستران == كرمكسترلر .

كرمپرور == صاحب كرم واحسان اولان

كرمپرورى == كرمپرورلك .

كرمپرورانه == كرمپرورە لايق صورتده

گرمابه [فا ، س] صيجاق صو حمامى .

گرمچه [ت ، ص] قره‌دن دكزه اوزانان طاشلق بورن .

گرمك [ت ، مص] چكوب اوزاته‌رق قورمق ويا آصمق .

كوكس كرمك == كونمك || قارشى طورمق : قورشونه كوكس كرن عسكرلر .

كرديرمك == بالواسطه كرمك .

كرلمك == قوديلوب چكلمك ، كركين اولمق .

كركين == كرلمش .

كرميت [ت ، س] ☛ [كرميت]

گرمى [فا ، مص] صيجاقلق حرارت § غيرت واقدام فوق العاده : كرمىٔ تام ، ايشه كرمى ويرمك ، كمال كرمى ايله .

كرنا و : كرناى [فا ، س] رقيبله استعمال ايديلن بر نوع عمرى بوروسى .

كرنك [فا ، ص] آل آت :

« بن نه‌خاكم كه : اوله بنده بو آثار كان
فارس طبعمه احسان اوننه بويله كرنك »

گرنمك [ت ، مص] قوللرى وسائر اعضاء بدنى چكوب اوزاته‌رق اسنه‌مك .

كروان [ت ، س] (كاربان) { فارسى كاربان } دن محرفدر . ☛ ز

كروانسراى == ☛ [كاروانسراى]

كروبى [ع ، س] اشرف ملائك ، بيوك ملك

كروبيون == اشراف ملائكهٔ كرام ، دركاه كبريا پناهه مقرب اولان ملكلر :

« صرير خامه‌مى كوش ايليه‌نجه شوق مدحكله
صفاسندن اولور كروبيان نه فلك سرسام »

كروت - كروت [ت ، س] اوطورمق ويا ياتمق ايچون تخته‌دن ياپلمش يوكسكجه ير ، سدير ديوله .

كروز [ت ، س] ☛ [كرفس]

كره [ع ، مص] ايكرنمك ، تيكسنمك ، خوشلانمامق § جبر واكراه ايتمك ، زورله‌مق .

كرهاً == ايكرنه‌رك ، خوشلانميه‌رق || جبراً ، مجبوراً (طوعاً) مقابلى : طوعاً وكرهاً .

كرّه [ع ، ك] دفعه ، مره ، كز : اوچ كره == اوچ دفعه .

چوق كره == دفعاتله ، مكرراً .

بعض كره == بعض دفعه .

بوكره == بودفعه .

[جمعى : (كرات) كلير : كراتله == دفعاتله]

كرى [ع ، مص] قازمق .

گرى
گيرى
گيرو } [ت ، س] (اوك) ك ضدى . آرد ، آرقه ، قيچ ، خلف ، بر شيئك قسم اخيرى § آرقه‌ده بولنان § آلت طرف ، ما بعد § آشاغيده بولنان ، دون § غير مترقى .

كرى آلمق == استرداد ايتمك ، استعاده .

كرى چويرمك
كرى ويرمك } == اعاده ايتمك

كريسنى آلمق == صوكنى آلمق ، بيتيرمك .

كرى دونمك == عودت ايتمك .

كرى طورمق == قاريشمامق ، چكلمك ، احتراز ايلمك .

كرى قالمق == آرقه‌ده قالمق || تأخر ايتمك ، وقت معينده يتشه‌مامك : ساعتم بش دقيقه كرى قاليور || اجرا اولنمامق ، ترك ايدلمك : شمدى او ايش كرى قالدى || خالى ، فارغ اولمق : چاليشمقدن كرى قاليوردم .

كرى قومق == تأخير ايتمك ، صوكره‌يه براقمق .

كرى كلمك == عودت ايتمك || اعاده اولنمق .

كرى كيتمك == تدنى ايتمك || آرقه‌يه دوغرى حركت ايتمك || اوزاقلاشمق ، اوته‌يه كيتمك || اعاده اولنمق || عودت ايتمك .

كريم [ع ، ص] كرمله متصف .

كريمانه == كريمجه ، كريمه لايق صورتده : معاملهٔ كريمانه ، التفات كريمانه .

[جمعى : (كرماء ، كرام ، كرايم) كلير .]

كريمه [ع ، س] قرآن عظيم الشانك هر آيت جليله‌سى : آيت كريمه ، كريمهٔ منيفه § قيز اولاد . (مخدوم مقابلى) .

كريه [ع ، ص] ايكرنج ، طبيعته ايكرنمه ايراث ايدن ، مكروه ، منفور : كريه الطعم ، كريه المنظر ، كريه الصوت .

كره‌وت [روم‌جه‌دن مأخوذدر] اوطورمق ويا ياتمق ايچون ياپلمش يوكسك محل ، اوطه‌لرده اوزونه مندر تخته قونيلان اكرى يوكسك تخته .

كريه [ع ، س] نفسه حالت اكراه ايراث ايدن جنجه ، باده § شدت حرب ، جنكك مهالك وشدائدى § مصيبت .

گز [فا ، س] مساحه ايچى § شاقول ايچى § بر نوع تعليم اويونى .

گز [ت ، ع] كره ، دفعه ، مره .

بركز == بركره .

گز [فا ، س] ايپك . (قز) وندن معربدر

گزا [فا ، ص] (كزيدندن) مصدرندن مشتق (كزاينده) نك وضعى اولوب ايصيرجى ، ايصيران معناسيله وتركيبله استعمال ايديلور :

جانكزا == جان ايصيريجى ، جان آجيديجى

لبكزا == دوداق ايصيريجى ، ايصيران || متحير .

كزّاب [ت ، س] (كيميا) مرمرى وليطوغرافيا طاشلرينى حك ايدن ياقيجى ، صارى عقراق ، متبخر صو ، حامض كبريت ، تيزاب ، كذاب .

كزمك [ت ، مص] يورومك ، دور وحركت ايتمك § سير ، تفرج وتماشا ايتمك § بولنمق ، موجود اولمق : كتبخانه‌سنده اويله كتاب نه كزر .

ال اوستنده كزمك == معزز ومحترم اولمق .

اللرده كزمك == مقبول ومعتبر اولمق .

بوش كزمك == آوارەلك ايتمك ، آواره اولمق ، ايشسز طورمق .

ديللرده كزمك == شيوع بولمق || فنالغى سويلنمك .

كزوب طوزمق == طولاشمق .

نه كزر == زهده ، هنيا ، [ ] آواره .

كزندى == كزنمه ، سير ، تفرج || كزيله‌جك سيره || اوطه‌لرك اوكنده كزمكه مخصوص طار صوفه .

كزديرمك == طولاشديرمق .

كزنمك == كندى كندينه كزوب طولاشمق || دفع حرص ايچون طيشارى چيقمق .

كزلمك == طولاشلمق || سير وتماشا ايدلمك .

كزكين / كزكينجى == چوق كزن ، چوق كزمش اولان ، جهانديده .

كزند [فا ، س] ضرر ، زيان ، الم ، آفت ، مصيبت .

كزى [ت ، س] ايپك وبا ايپكله قاريشمق حاره‌لى معروف قماش : هند كزيسى ، دياربكر كزيسى .

كزيده [فا ، ص] ايصيرلمش .

مارگزيده == كنديسنى ييلان ايصيرمش اولان .

كژ [فا ، ص] اكرى .

كژ چشم == اكرى باقيشلى ، شاشى احول .

كژ دم == اكرى قويروقلى || عقرب .

كس [فا ، س] كيمسه ، كشى . جمعى : (كسان) كلير .

بى كس == كيمسه‌سز ، يتيم ، بيوايه ، حاميسز .

ناكس == انسانيتسز ، نامرد || خسيس ، بخيل ، جمرى .

هركس == هرشخص ، هر كيمسه ، هركيم اولورسه اولسون .

كسانه == كسه لايق ، كسجه .

بى كسانه == بى كس اولانه ياقيشير صورتده ، بيكسجه‌سنه .

كساد [ع ، مص] آليش ويريشده دورغونلق ، سورومسزلك ، رواجسزلق § فقدان ندرت ، قحط . { كسادلق ديمكه حاجت يوقدر . }

كسافت [ع ، مص] بولانيقلق . براق اولمامق . [(كثافت) باشقه معنايه‌در .]

كسالت [ع ، مص] تنبللك ، اوشنمك ، رخاوت : كسلت موجب فقرو ندامتدر .

كسب [ع ، مص] چالشوب قزانمق [ماديات ومعنوياتده مستعملدر] كسب ثروت ، كسب قدرت § حاصل وپيدا ايتمه : ايش شمدى باشقه رنك كسب ايتدى . { كسر كاف ايله (كسب) ده بو معنايه كلير . }

كستانه [ت ، س] ذات الفلقتين شعبه‌سندن شاه بلوطگيله‌سندن بر شجر وبو شجرك محصولى ، ميوه‌لرينك اوزرى ديكنليدر ، چيچكلرى مخروطى الشكل برعنقود مركبدر . بيابانى كستانه آجى اولوب ايرى دانه‌ليدر ، فقط اكل اولنمز .

(عادى كستانه)

ا ـ مذكر چيچكى ، ب ـ مؤنث چيچكى ، ت ـ ميوه‌سى ، د ـ بزرى .

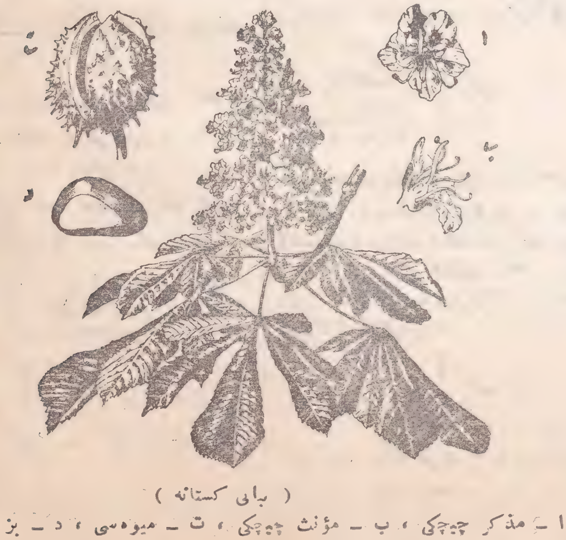

(برابى كستانه)

ا ـ مذكر چيچكى ، ب ـ مؤنث چيچكى ، ت ـ ميوه‌سى ، د ـ بزى .

آت کستانه‌سی = میوه‌سی یئمز و یالکز باغچه‌لرده زینت ایچون یتشدیریلور برجنس کستانه آغاجی .

قوزی کستانه‌سی = چیك ایکن دخی یینور برجنس کوچوك ولذیذ کستانه .

کستانه کبابی = قابوغیله برابر طاوه‌ده قاورلمش کستانه .

کستانه رنکی = قویو قهوه رنکی .

کستانه طوریسی = بوز رنکده ، طورنده اولان (آت) .

کستانه فشنکی = زیاده پاطیردی ایدر برنوع فشنك .

کستانه‌جی = کستانه صاتان آدم .

کستنه‌لك = کستانه آغاجلرینی حاوی محل . § (بیطری) آتك دیز قپاغنك براز اوستنده و براز ایچ طرفده و بر مجیدی چاریکی بیوکلکنده ناسورلنمش کوچوك قطعه .

کسدیرمك [ت ، مص] قطع ایتدیرمك § تیغه الیمق § صو وقان کبی شیلرك جریاننی قطع ایتدیرمك ، دوندیرمه § بوغازلاتمق ، ذبح ایتدیرمك § تخمین وتقدیر ایتمك : فلانك بو آقشام کله‌جکنی کسدیرمش ایدم .

اویقو کسدیرمك = اویومق ، اویقوسنی آلمق .

باشنی کسدیرمك = تعند ، اصرار ایتمك .

کوزه کسدیرمك = یاپه بیله‌جکنی آکلامق ‖ کوز قومق .

کسدیرمه = تخمین ، مخمن ، تقریبی § قیصه ، مختصر ، طولاشماز : کسدیرمه یول ، کسدیرمه جواب .

کسدیرلمك = قطع ایتدیرلمك ‖ حل وفصل اولنمق ‖ قطعیاً حکم اولنمق .

کسر [ت ، س] بر طرفی کسکین ، دیکر جهتی چکیچ طرفنده دمیردن معمول وقیصه بر صاپه کچیرلمش حرانقوز آلتی ، تیشه .

نعلبندجی کسری = دائما اوکه طوغری یونتار برنوع کسر ‖ منفعت پرست آدمدن کنایه .

کسرجی = کسر یاپان ویا صاتان آدم ‖ کسر ایله ایش کورن صنعتکار .

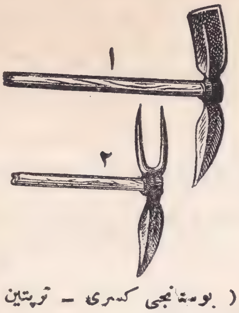

(بوستانجی کسری ـ ترپتین)
١ ـ دیللی کسر .
٢ ـ چتال کسر .

کسر [ع ، مص] قیرمق ، قیریلمق § بوزمه ، خلل کتیرمه : نفوذینی کسر ایتدی § برحرفك اسره ایله اوقونمسی : کسر شین ایله . § (فرائض) سهم تامه بالغ اولمیان جزء . § (ریاضیه) واحدك اجزاسی .

کسر اعشاری = واحدك اونه ویا اونك هر هانکی برقوتنه تقسیم اولنمسندن چیقان وتعبیر دیکرله مخرجی (اون) نك هر هانکی بر قوتی اولان کسر ـ که : عدد تامیله کسری تفریق ایچون آره‌لرینه ویرکول (،) اشارتی قونیلور :

٠,٣٢٧ = صفر عدد تام ، بیکده اوچیوز یکرمی یدی
٢,٠٥ = ایکی عدد تام ، یوزده بش
٥,٢ = بش عدد تام ، اونده ایکی
دیه اوقونور .

کسر اعشارینك جمعی = ویرکوللر برحذایه کلمك اوزره کسرلرك بربری آلتنه قونیله‌رق اعداد صحیحه‌نك جمعی کبی اجرا اولنان جمع عملیاتی ـ که : حاصل جمعده ویرکوللرك حذاسندن ینه برویرکول یازلملی :

٠,١٢٣
٤,٥٦٧٨
٢٩,٩١
٣٤,٦٠٠٨ کبی

کسر اعشارینك طرحی = مطروح منه ایله مطروحك ویرکوللری بر حذایه کلمك صورتیله واعمال اربعه‌نك طرحی وجهله اجرا ایدیلن طرح عملیاتی ـ که : بونده دخی حاصل طرحده ویرکوللرك حذاسندن برویرکول یازلملیدر :

٨,٠١٢٣
٤,٥٦٠٠
٣,٤٥٢٣ کبی

کسر اعشارینك ضربی = ویرکوللردن صرف نظر ایدرك مضروب ومضروب فیه بربرینه ضرب اولنوب حاصل ضربی تشکیل ایدن رقم خانه‌لرندن ـ مضروب ومضروب فیهده‌کی کسر خانه‌لری قدر صاغدن صوله دوغری خانه تفریق ایلمك دیمکدر :

٠,٧٥٥ × ٣,١٢ = ٢,٣٥٥٦٠ کبی

کسر اعشارینك تقسیمی = مقسوم ومقسوم علیهده‌کی کسر خانه‌لرینی صفرلر وضعیله ویا ویرکوللری عین مرتبه صاغه دوغری حرکت ایتدیره‌رك مساوی قیلدقدن صوکره اعمال اربعه‌نك تقسیمی کبی تقسیم عملیاتی اجرا ایتمکدن عبارتدرکه : اکر مقسومده‌کی کسر خانه‌لری مقسوم علیهك کسرخانه‌لرندن کوچوك اولور ایسه خارج قسمت محلنه ـ برویرکول چویرلدکدن صوکره اولمقدار صفر وضع ایلمك ایجاب ایدر .

٣,٧٥ | ٢,١٩ ... ٨,٣١٢٥ اولدیغی کبی

کسر عادی = واحدك اقسام متساویه‌سندن بر ویا بر قاچی ـ که : واحدك قاچه تقسیم ایدلدیکنی بیلدیرن عدده (مخرج) واو قسملردن قاچنك مطلوب اولدیغنی کوسترن کمیته‌ده (صورت) نامی ویریلور . واشبو ایکی کمیت آره‌سنه برخط افقی چکیله‌رك (مخرج) او خطك آلتنه و (صورت) دخی اوستنه یازیلور : $\frac{٥}{٨}$ بر کسر عادی‌در . (٨) عددی مخرج اولوب واحدك سکز قسمه تقسیم ایدلدیکنی کوسترر و (٥) عددی ایسه صورتدرکه : بوسکز قسمدن (٥) مساوی قسمنك مطلوب اولدیغنی افاده ایدر . وشو افاده (٥) تقسیم (٨) دیه اوقونور .

کسر عادینك جمعی = کسرلرك مخرجلری مساوی قلندقدن صوکره صورتلر جمع ایدیلوب صورت یاپیلور ومشترك مخرجلردن بری آکا مخرج ویریلور .

$$\frac{٤٧}{٢٤} = \frac{١٤}{٢٤} + \frac{١٨}{٢٤} + \frac{١٥}{٢٤} = \frac{٧}{١٢} + \frac{٣}{٤} + \frac{٥}{٨}$$

کسر عادینك طرحی = ایکی کسرك مخرجلری مساوی قلندقدن صوکره صاغده‌کی کسرك صورتندن صولده‌کی کسرك صورتی طرح ایدیلوب حاصل طرح صورت یاپیلور ومشترك مخرجلردن بری مخرج ویریلور :

$$\frac{١١}{٥٦} = \frac{٢٤}{٥٦} - \frac{٣٥}{٥٦} = \frac{٣}{٧} - \frac{٥}{٨}$$ اولور .

کسر عادینك ضربی = صورتلرك حاصل ضربی صورت ومخرجلرك حاصل ضربی مخرج یاپیلور :

$$\frac{١٥}{٥٦} = \frac{٥ \times ٣}{٧ \times ٨} = \frac{٥}{٧} \times \frac{٣}{٨}$$

کسر عادینك تقسیمی = مقسوم علیهك عکسی یعنی مخرجی صورت وصورتی

پایه‌لرق ضرب عملی اجرا ایدیلور :

$\frac{٥}{٨} \div \frac{٣}{٧} = \frac{٥}{٨} \times \frac{٧}{٣} = \frac{٣٥}{٢٤}$.

عدد صحیح مع‌الکسر = کسرله برابر بولنان کسر .

$٣\frac{٥}{٨}$ و ٣,٧٥ کبی

کسر بسیط = حقیقی کسر . یعنی صورتی مخرجندن کوچوک کسر : $\frac{٢}{٥}$

کسر مرکب = ایچنده عدد صحیح بولنان کسر ، یعنی مخرجی صورتندن کوچوک کسر : $\frac{٥}{٤}$.

اختصار کسر = کسرك قیمتی دکشمکسزین شکلنك کوچلتمسی استلزام ایدن اعمال : $\frac{٣}{١٢} = \frac{١}{٤}$

کسرسز = کسری ، جزئی پارچه‌سی اولمیان .

کسری = کسره منسوب . عدد کسری . [جمعی : (کسور) و بونك ده جمعی : (کسورات) کلیر .]

کَسْرَه [ع ، س] اسره ، حرفی مکسور اوقودان حرکه .

کسرهٔ خفیفه = اینجه اوقوتان کسره . بز ، کیم کبی

کسرهٔ ثقیله = قالین اوقوتان کسره : صره ، ایلیق کبی .

کَسْرٰی [فا ، ص] ☜ **کِسرٰی**

کَسَك [ت ، ر] بل ویا قازمه ایله چیقاریلان بیوك طوپراق پارچه‌سی . § بریره صره‌لنوب چیننی یاپیلمق اوزره اوستنده‌کی اوتلرله برابر کسیلوب چیقاریلان دوت کوشه‌لی چایر پارچه‌سی

کَسْکی [ت ، س] دال کسمکه مخصوص اوفاق بالطه .

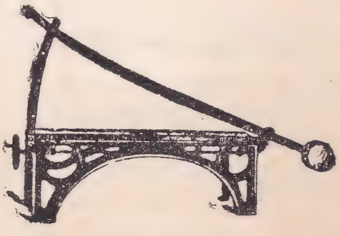

(تنکه وچینقو کسکیسی)

کَسْکین [ت ، ص] چوق کسر ، قاطع شدید ، صارم ، حاد § سرت ، توتلی ، شدید ، مؤثر § فعال ، سریع ، چست وچالاك .

کسکنلشمك } = کسکین اولمق || سرتلشمك ، قوت پیدا ایتمك || فعال اولمق .
کسکنلتمك

کسکینلك = سرتلك ، شدت تأثیر || بر آلت قاطعه‌نك کسر طرفی :

کَسَل [ع ، ص] کوشکلك ، تنبللك ، اوشنمك .

کسلان = کسل معناسنه ایسه‌ده عربی اولمیوب اویدرمه بر لفظدر .

کسلان = اوشنه‌جی ، اوشه‌نن ، تنبل .

کَسْمَك [ت ، مص] بر آلت قاطعه ایله آیرمق ، قطع ایتمك § طوغرامق ، پارچه‌لره آیرمق § مانع بر شیئی طوردورمق ، دیکدیرمك § دوام اتدیرمه‌مك : باباسی معاشنی کسدی § آره‌لق ویرمك : عفو ایدوسکز اقوردیکزی کسدم § قرارلشدیرمق : سوز کسدك ، کون کسدك § دفع واز له ایلمك : امیدی کسدی § یونتمق : قلم کسدم § بوغازلامق ، ذبح ایتمك .

کسمه = تنکه ودائره کسمکه مخصوص بیوك مقاص .

کسمه = (کسمك) ماده‌سندن مصدر تخفیفی § قیادلمش اوزوم شراسندن یاپیلمش وصورت مخصوصه‌ده کسلمش قالبنجه پستیل .

اوکنی کسمك = مانع اولمق .

باش کسمك = سرفرو ایتمك .

بوین کسمك = اتباع ایتمك .

حساب کسمك = حسابی تمیزلیوب ایلیشك براقمق

عقل کسمك = آکلامق ، فهم وادراك ایلمك .

قیصه کسمك = اوزاتمامق .

کوز کسمك = یاپه‌بیله‌جکنی آکلایوب کوزه‌تمك

کسوب آتمق = قطعیاً فصل وحل ایتمك

کسشمك = ایکی کشی بینلرنده قرار قطعی ویرمك

کسلمك = منقطع اولمق .

کَسْمَه [ت ، س] (طبقات الارض) طوپراق ایله قیا طبقه‌سی آره‌سنده بولنوب هنوز تحجر ایتمامش یوموشاق طاش ویاسرت کیل § اوزومدن معمول بر نوع طاتلی .

کَسْمِك [ت ، س] باشاق صمانی پارچه‌لری § کسیلمش شی .

سوت کسمیکی = کسلمش ، پنیره تحول ایتمش سود .

کَسُوب [ع ، ص] زیاده ، فوق العاده کسب ایدیجی ، قزانیجی .

کَسی [فا ، س] بر کیمسه .

کَسی [ت ، س] چاشیر .

کسی طاش = چشمه و نهرده چاشیری طوقاقله دوکرك ییقامغه مخصوص یاصی طاش § برآتیم باروت مقداری .

باروت کیسی = باروت اولچوسی .

کَسید [ع ، ص] چکمز ، رواجسز § هرشیئك آشاغیسی ، ادناسی .

کَسیر [ع ، ص] قیرلمش § ضعیف .

کَسیك [ت ، ص] کسلمش ، مقطوع § سقط ، بوزوق § یورغون

کسیکلك = سقطلق || یورغونلق ، جمله عصبیه‌ده حس اولنان قیریقلق .

کَسیم [ت ، مص] کسمه ، کسیش : ات کسیمی ، ترك وتعطیل : درس کسیمی § بچیم ، طرز ، شکل § بر شیئه تقدیر اولنان بها .

ات کسیمی = خرستیانلرجه معتبر اولان پرهیزك ابتداسی .

صو کسیمی = (بحریه) کمینك استیعاب ایده‌بیلی جموله‌نك ثقلته کوره تعیین ایدلمش درجه — که : کمینك صویه باته‌جغی حذایی کوسترور I ، VIII ، XX کبی رقملرله ارائه ایدیلور .

کَش [ت ، س] یاغسز ، عادی پینر .

کَش [ت ، ص] عقلسز ، احمق ، سونپه .

كَشْ [فا ، ص] چكمك معناسنه اولان [كشيدن] مصدرندن امر حاضر اولوب دائما تركيبله قوللانيلور .

پيشكش = اوكه چكيلن ، تقديم اولنان هديه .

جفاكش = جفا چكيجي ، چكن ، جفاكشان .

دلكش = كوكل چكيجي ، جالب قلوب ‖ دلبر .

« بر بيوك نهرك خرام دلكشي
غرق حس ايلر دل دريا وشی »

سركش = غير مطيع ، عاصی ، سوز دكلهمز

سوداكش = سودا چكيجي چكن .

محبتكش = محبت چكيجي ، چكن ، محبتزده .

سيمكش = صرمه ايشلهين .

كَشّاف [ع ، ص] پك زياده كشف ايديجي ، ايدن : كشاف حقايق ؛ « كشاف دقائق معانی » § اردونك ايلروسنده حركت ايدوب احوال اراضيی ووضعيات اعدايی كشفه مأمور اولان مفرزهٔ عسكريه : كشاف قولی .

كَشاكَش [فا ، ص] چكنمه ، منازعه ، مناقشه § ايكی كشينك بر شيئك ايكی اوجندن طوتوب هر برينك كندينه طوغری چكمهسی § پهلوانلرك بربريله صبوامهسی ، مصارعه § غم ، غصه ، كدر ، ولاكن .

كَشان [فا ، ص] چكيجي ، چكن ، § چكهرك ، سوروكلهيهرك كوتورمه .

كشان بر كشان = عنف ايله ، زورله كوتورمه

كَشان [ت ، س] زنجيردن يولار .

كَشْت [فا ، س] كچمه ، كزمه ، سير .

كشت وكذار = كزمه ، طولاشمه ، سير سياحت ايتمه :

« حقيقت فرقی يوق عمرك مثلدن
يان خواب ايمش كشت وكذارم »

كَشْتی [فا ، س] كمی سفينه :

« كوكل سيار كشتی ، جهان عمان بی پايان
كورمدن ساحل اميد نهان اولدی كيته كجه »

كشتيبان = كمیجی ، كمی یی سوق واداره ايدن ، قپودان ، رئيس سفينه ، ملاح

كشتيكاه = كميلرك التجا ايلديكی محل ، ليمان ، مرسی : كشتيكاه پها .

كشتيكر = كمی ياپان ، كمی تعمير ايدن .

كشتی نشين = كميده بولنان ، كمی يولجيسی ايدن .

كشتی نشينان = كشتی نشينلر ، كميده بولنانلر .

كشتیٔ نوح = حضرت نوح عليه السلامك اثنای طوفانده انشا وبعض صلحا ايله ركوب بيوردقلری سفينه .

كَشْف [فا ، س] قابلومبغه :

« عاجز ايكن عقابه كرفتار اولور كشف
غورك ضعيفی دوت ايديور بی وسيله مار »

كَشْف [ع ، مص] برشيئك يوزنده كی پردهيی قالدرمق ، آچيغه چيقارمق : كشف نقاب ، كشف غطا :

« كشف ايت نقابكی پری ، كوكی منور ايت
بو عالم عناصری فردوس انور ايت »

§ برسری حل وتفسير ايتمه :
اسرار درونی كشف ايتدی ، مرام ومقصدنی كشف ايدهمدی
§ اولياء اللهك من طرف الله تعالی مغيباتدن خبردار اولمسی :

« درويش بكا كشف اولندی رموزات حقيقت
والله يالاندر سوزی بالله يالاندر »

§ موجود ايكن انظاردن مستور اولان بر شیٔ ميدانه چيقارمق : الكتريقك كشفندن اول . . .
[بو معنالره كوره كشفك ابداع ، احداث ، اختراع ، ايجاد ، تكوين ، خلق ايله بينلرنده فرق واردر . شويله كه :

ابداع = نمونهسز برشی وجوده كتيرمك

احداث = زمان ايله مسبوق بر شیٔ ايجاد ايتمك .

اختراع = اعمال فكر ايله ووسائط معلومه ايله يكيدن برشی بولمق .

ايجاد = معدومه وجود ويروب پيدا ايتمك

تكوين = ماده ايله مسبوق اولان شيئی ايجاد ايلمك

خلق = يوقدن وار ايتمك]

§ (طوپوغرافيا) و (معماری) تخمين صورتيله برشيئك انشا و اعمالنه مقتضی مصارفی حساب ايتمك : فلان محلده ياپيلهجق اوطه شوقدر غروشه كشف اولنمشدر .

كشف دفتری = اعمالات وانشا آتده تخمين و تقريبی اولهرق داخل حساب ايديلان مصارفك مفرداتنی ناطق دفتر .

كشف اول دفتری = بو وجهله قبل الانشاآت ياپيلان دفتر

كشف ثانی دفتری = بعد الانشاآت وقوعبولان مصارف حقيقيهيی متضمن دفتر § برشيئك اولدن معاينه وتفتيش اولنمسی .

كشف قولی = اوردونك ويا برمفرزهٔ عسكريهنك اوكنده حركت ايدوب احوال دشمنی ووضعيت اراضيی معاينه وتفحص ايدن هيئت عسكريه

كشف كميسی = (بحريه) زماننده بولنوب كشفيات و مخابرات خدماتنده استعمال اولنان خفيف وسريع السير كمی .

اصحاب كشف = من طرف الله تعالی مغيباته كسب وقوف ايدن اولياء الله كرام .

كشفی } **كشفيه** } = كشفه منسوب ومتعلق .

كَشْفِيّات [ع ، س] كشف)ك جمعی § بولنوب ميدانه چيقاريلان شيئلر : كشفيات مفيده

كَشْكَش [ف ، س] { عربی (كشك) دن محرفدر } ات ايله برابر دوكلمش بغدای ايدن ياپيلان برنوع طعام .

كَشْكُول [فا ، س] ديلنجی كاسهسی ، كچكول .

كشكول فقراء = بكلش فستيق وهندستان جوزندن ياپلمش برنوع صودلی طاتلی .

كَشْمَكَش [فا ، س] نزاع ، مجادله § جنك :

« يارب نهدر بو كشمكش درد احتياج
انسانك احتياجی كه : بر لقمه نانهدر »

كَشَنْدَه [فا ، ص] چكيجي ، چكن § متحمل : محنت كشنده .

كَشِيدَه [فا ، ص] چكلمش § طارتلمش § دوزلمش § ريبب ايدلمش : كشيده ايديلن ضيافتده § يازلمش تحرير ايدلمش : كشيدهٔ سلك سطور بيورلان ، برتلغراف كشيده ايتدم

كشيده روى == صراحى يوزلى ، اوزون چهره‌لى .

كشيده قامت == اوزون بويلى ، اندامى مطبوع اولان § بعض حرفلرك اوزرينه چكيلان چيزكى : كافك كشيده‌سى كوزل اولمشيدى .

كُشيش [فا ، س] { اصلى تركجه اولوب مؤخراً فارسى‌يه كچمش و (قسيس) بوندن تعريب ايدلمشدر . } خرستيان پاپاسى ، راهبى . [جمعى : كشيشان كلير] § تارك دنيا .

كشيشخانه == مناستر ، صومعه .

كشيشلمه == مرمره دكزينه نسبتله بروسه جوارنده كائن كشيش طاغى جهتندن اسن جنوب شرقى روزكارى ‖ بو روزكارك اسديكى جهت .

كَظاظَه [ع ، مص] طولو آلاجق درجه‌ده معده طعام ايله طولو اولوب صيقلمق

كَظْم [ع ، مص] غيظ وحدتى اظهار ايتمه‌مك ، اوفكه‌يى هضم ايتمك

كظيم == حدتى ، غضبى حبس ايديجى ، ايدن .

كَعْب [ع ، س] اعضا كميكلرينك اويناق يرلرى ، مفاصل § طوپوق § طوپوق مفصلى § طوپوق كميكى ، آشيق كميكى § طاوله زارى § مجذورى بردفعه دها جذر ضرب ايتمك § مجد وشرف وشان : علو كعب § كنج قيزك ممه‌سى يومرولنمق .

كعبه‌وارمامق == طوپوغنه يتشه‌مه‌مك يعنى نظير ومثلى اولمامق § مساس ، درجه اصل : فلان ؛ فلانك كعبنده دكلدر

كَعبَه [ع ، س] { مكعب الشكل اولمسى وجه تسميه‌سيدر } قبلهٔ هر اسلام اولان بيت الحرام مقدس – كه : مكهٔ مكرمه‌ده كائندر § قبله‌كاه :

كعبة الامال == امللرك متوجه اولديغى محل .

كعبتين == كعبهٔ شريفه ايله مسجد اقصى .

كَفّ [ع ، مص] چكمه ، منع ايتمه امتناع ايلمه .

كف يد == ال چكمك ، واز كچمك ‖ مزايده‌ده ارتوق سورمه‌مك ‖ (حقوق) بركيمسه قيد الدعوى مطلوبندن واز كچمك § (عروض) يدنجى حرف ساكنى اسقاط ايلمه .

كَفّ [ع ، س] ال ايچى ، ال آيه‌سى آووج ، الك پارمقى مشتمل اولان قطعه‌سنك ايچ طرفى ، راحه [جمعى : (كفوف) كلير .] § طبان . كف القدم .

باطن كف == الك ايچى ، آيه .

ظاهر كف == الك اوستى .

كَفْ [فا ، س] كوپوك : امواج كف فشان :

« پيش عزمنده كف نثار هجوم
موج طوفانخروش دريانك »

كفكير == يمكك كوپوكنى آلمغه مخصوص دليكلى قاب ، سوزكچ ‖ كپچه .

كَفاءَت [ع ، مص] برشيئه مساوى ومكافى اولمق .

كَفّارَت [ع ، س] كناهلرى ستر وازاله ايديجى ، ايدن شى ، بدل جنايت [– كه بر محبوريت تحتنده ويا خطاءً وقوع اولان بر كناهى عفو ايتديرمك اميديله وجه شرعيدى وجهله ويريلن صدقه ويا طوتيلان اوروج وسائره]

كفارت يمين == اجرا اولنه‌ميان بريمينه قارشى ايجاب ايدن حد شرعى – كه : صدقه ، اوروج ويا قول آزاد ايتمكدن عبارتدر .

كَفاف [ع ، س] { كسر كاف ايله غلطدر . } برشيئك مثلى مقدارى § احتياجى دفع ايده‌جك ، يشايه‌بيله‌جك قدر رزق ومعاش .

كفاف نفس == بر آدمك يالكز كندى نفسى ايچون لازم اولان رزق ، نفقه

كَفال [ج ، س] بيوك باشلى مقبول بر جنس بالق – كه (بالق يومورطه‌سى) ديلن دهٔ مغديه بونك محصوليدر

كَفالَت [ع ، مص] ضمه عائد اولان شيئك ايفاسنى تعهد ايتمك ، بويسه ، اوزريه آلمق ، كفيل ، ضامن اولمق .
§ (فقه) برشيئك مطالبه‌سى حقنده ذمتى ذمته ضم ايتمك . [يعنى بر كيمسه ذاتنى ديكرك ذاتنه ضم ايدوب آنك حقنده لازم كلان مطالبه‌يى كندى دخى التزام ايتمكدر .]

كفالت بالتسليم == (فقه) بر مالك تسليمنه كفيل اولمق .

كفالت بالدرك == (فقه) مبيع بالاستحقاق ضبط اولنديغى تقدير ده اقچه‌سنى اداو تسليمه ياخود بايعك نفسنه كفيل اولمق .

كفالت بالمال == (فقه) بر مالك اداسنه كفيل اولمق

كفالت بالنفس == (فقه) بر آدمك شخصنه كفيل اولمق – كه : مذهب شافعيده باطلدر

كفالت متسلسله == (حقوق) ايكى ويا زياده اشخاصك بربرينه متقابلاً ومتسلسلاً كفيل اولمسى .

كفالت معلقه == (فقه) شرطه معلق اولان كفالت . [فلان آدم سنك الاجغنى ويرمزسه بن ويررم كبى]

كفالت منجزه == (فقه) شرطه معلق وزمان مستقبله مضاف اولميان كفالت .

كفالت نقديه == (حقوق) بر خصوصى تأمين ضمننده معين اولارق پاره‌يه بر محله وديع وترهين ايتمك صورتيله عقد ايديلن كفالت

كفالت موقته == (فقه) زمان موقت ايچون عقد ايديلن كفالت . [فلان وقته قدر بو آدمه كفيلم كبى .]

كفالت سندى } كفالتنامه } == كفيل اولديغنى مبين اولمق اوزره كفيل طرفندن ويريلن سند ورقه .

كفالتسز == كفيلى اولميه‌رق .

كفالةً == كفالت صورتيله .

كَفْج [ع ، س] آغزدن آقان صو وكوپوك

كَفْچِه [فا ، س] { جمعى : [redacted] } [كپچه] § (بحريه) جيا تخته‌لرينك ايچ طرفنده حاصل ايلدكلرى سطح

(كفچه)

كَفَرَه [ع ، س] جم : [كافر] كفرهٔ فجره .

كَفْش [فا ، س] پاپوش ، آياق قابى ، باشمق

كفشدوز } كفشكر } == پاپوش ديكن قوندوره‌جى .

كفشكردان == پاپوش قوندوره‌چورن خدمتكار

كَفْكير [فا ، س] اطعمه‌نك پيشيركن كوپوكنى آلمغه مخصوص دليكلى بيوك قاشيق وقاب ، كپچه § سوزكچ .

کَفَن [ع ، س] اولویه صاریلان بز ، جامهٔ عدم :

« ازبیابان عدم تاسر بازار وجود بتلاش کفنی آمده عریانی چند »

کفن بدوش == کفنی اوموزنده .

کفن پوش == کفنه صارلمش اولان .

کفن صویجی == ☞ [نباش] [جمعی : [اکفان] کلیر .]

کفنجی == کفن وبوکا متعلق شیلر صاتان آدم .

کفنلمك == اولوبی کفنه صارمق ، تکفین ایتمك .

کفنلی == کفنه صارلمش اولان .

کَفَنَه [ت ، س] دیکیش دیلرك لارینه چکیدکاری دمیرلی قایش : موزف کفنه سی .

کَفَه [ت ، س] آت تیماری ایچون مستعمل قیلدن کیسه ، کبره .

کفه لمك == آتی کبره ایله تیمار ایتمك .

کَفّه [ع ، ص] ترازی کوزی ، ترازی طبله سی .

« ... کوهر ذی قیمتدر ... کفهٔ میزان ... »

کفة الدف == دائره قاصناغی .

کفة الصائد == آوجیلرك دکرمی آغی .

کفتین == ترازینك ایکی کوزی .

کَفِیل [ع ، ص] ویننده آلیجی ، آلا درعهده ایدیجی ، ایدن ، ضامن :

« اوورینه قالیشان آخرك وکیلی کبی نتیجه ده غرامت چکر کفیلی کبی »

§ (فقه) کندی ذمتنی آخرك ذمتنه ضم ایدن یعنی آخرك متعهد اولدیغی شیئه کندی دخی متعهد اولان کیمسه .

کفیل بالتسلیم == (فقه) بر تسلیمه کفیل اولان کیمسه .

کفیل بالدرك == (فقه) مبیع بالاستحقاق ضبط اولندقده اقچه‌سنی ادا وتسلیمه یاخود بایعك نفسنه کفیل اولان کیمسه .

کفیل بالمال == (فقه) برمالك اداسنه کفیل اولان کیمسه .

کفیل بالنفس == (فقه) بر آدمك شخصنه کفیل اولان کیمسه . [که عند شافعیه ده باطلدر .]

بربرینه کفیل == کفالت متسلسله ایله بر ایشه ضامن اولان .

کَفِیَه [ت ، س] ☞ [کتفیه]

کَکْرَك [ت ، س] { (کبروك) دیه زبانزددر } قابورغه‌نك التی ، ضلع کاذب .

ککرك التی == بوکرك .

ککرك باتمسی == قابورغه‌نك التنده یعنی بوکرکده حس ایدیلن اوجاع .

کَکْرِمَك [ت ، مص] معده‌ده حاصل اولان غازی بلا اختیار آغزدن چیقارمق .

ککرمه == ککرمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

کَکْرَه [ت ، ص] دیلی بوروشدیریجی ، بوران ، ناخوش صوونده آجیمتراق اکشی ، عفص

ککره‌سی / ککرمسی == دیلی ازجه بوروشدیران از اکشی .

ککره‌مك == ککره اولمق || اکشیبوب قبارمق ، اختمار .

کَکِز [ت ، س] بورون دلیکنك بوغازه اتصال پیدا ایلدیکی محل .

ککزدن سویلمك == خم خم ایتمك ، بورنندن نفس آلیه‌رق سویلمك .

ککزه‌قاچمق == ینوب ایچیلن شی بورن دلیکنه کیتمك .

کَکْلِیك [ت ، س] طیور دجاجیه‌دن اولوب طاووق جسامتنده ، بوز ونکلی بوینی طبیعی اوله‌رق طوقه‌لی ، اتی لذیذ ، صداسی اولدقجه لطیف بر جنس قوش ، حجل . انواعی واردر . اناطولیده کثرتله بولندیغندن کایتلی صید اولنور . اناطولیده قرمزی ککلك قره ککلك اولمق اوزره ایکی نوعی واردر . قرمزی ککلك‌لك ایاق منقارلری قرمزیدر اکثریا خانه‌لرده قفسلر دروننده بسله‌نیر .

(ککلیك)

(قالیفورنیا ککلیکی)

ککلیك کبی سکمك == ادیملری قیصه وفقط سرعتلی آتوق یورومك || نازك ادا ایله کزمك .

ککه / کَکَه‌مه [ت ، ص] بر کلمه‌نك حرفلرینی دفعاتله تکرار ایدرك سویلین آدم ، لساننده لکنت اولان .

ککه‌لك == لکنت ، لسان طوتقلغی .

ککه‌لنمك == برکلمه‌نك حرفلرینی تکرار ایدیله‌رك سویلنمك .

ککه‌مك == برکلمه‌نك حرفلرینی دفعاتله تکرار ایدرك سویلمك . || سوزی شاشیره‌رق سویلمك || جوابدن عاجز قالمق ، دوغری جواب ویره‌مه‌مك .

کَکِیش [ت ، ص] { زبانزدی : (کنیش) در . } بول ، واسع ، بهن § اکلی ، عریض : ککیش صالون ، ککیش میدان § قیدسز ، لاابالی ، قلندر مشرب § سهولتلی : ککیش بوزمانده ، ککیش بر وقتمده تأدیه ایدرم .

ککیشلتمك == ککیش ایتمك ، بوللاندیرمق ، توسیع .

ککیشله‌مك / ککیشلتمك } بوللاتمق ، توسع ایتمك .

ککیشلك == بوللق ، وسعت || اکلك ، عرض . || سعهٔ حال ، سهولت ، یسر .

کَکِیك [ت ، س] عصاره‌سی باقیجی وسرت قوقولی بر نبات ـ : طب قدیمده کثرتله مستعمل ایدی .

یبانی ککیك == فصیلهٔ صعتریه‌دن بر نوع مواد عطریه‌یی حاوی بولنان بر نباتدر . اکثریا طاغلرده بولنور عوام ناس یاپراقلرینی دوشیه‌یه‌رك صندوقلره قورلر .

(يبانى ككيك)

ككيك صويى == ككيك قيناديله‌رق چيقاريلان صويى ـ كه : قارن صانجيسى ايچون استعمال اولنور .

ككيك ياغى == ككيك عصاره‌سنك خلاصه‌سى .

قيا ككيكى == يبانى ككيك .

كَلْ [ت ، ص] طفيلى بر مرض تأثيراتيله باشك ـ بردها بيتمه‌مك اوزره ـ قيللرى ، صاچلرى دوكلمش آدم ‖ اصلع ‖ اغاجى ، نباتاتى اولميان اراضى .

كَلْ [ت ، أم] (كلمك) مادةسندن امر حاضر .

كل كيت == بر مسئولك اسعافى ايچون مراجعت ايدن آدمك بوكون كيت يارين كل كبى اويالنديرلمسندن كنايه .

كَلَّا [ع ، حرف جر] هيچ ، اصلا ، قطعا . حاشا وكلا .

كَلَاء [ع ، س] يشيل اوت ، چاير ،

كلازْ ـ كَلاسْ [ت ، ص] كرتنكله .

كَلَاغ [ع ، ص] قوزغون ، يبانى قارغه .

كَلَالْ [ع ، مص] يورغونلق ، بى تابلق ، تعب ، فتور .

كلال آور | كلال بخش == تعب ويريجى ، يورغونلق ويرن .

كلالت == يورغون اولمق ، كوشك اولمق ‖ اقربالغى بعيد اولان كيمسه‌لر .

كَلَامْ [ع ، س] قول ، سخن ، سوز ، لقردى :

« حيات افزا دكلى هر كلامى
كه‌سويلنير سكنهٔ « يحيى الفطامى »

§ (ادبيات) نسبت تامه‌يى حائز اولوب مخاطبه بر افادهٔ كامله بخش ايدن عباره § نطق § لسان ، لهجه .

كلام الله | كلام قديم == قرآن عظيم الشان .

علم كلام == الوهيت ووحدانيتدن بحث ايدن وبونلرى عقلا ومنطقا اثبات ايدن علم جليل ، فلسفهٔ اسلاميه .

كلام كبار == مثل حكمه‌يه كچمش حكمت آميز سوز : (رأس الحكمة مخافة الله) كبى .

مير كلام == كمال ظرافت وطلاقتله سوز سويليين .

حاصل كلام | خلاصهٔ كلام | نتيجهٔ كلام == الحاصل .

كَلَانْ [فا ، ص] هيبتلى ، جثه‌لى ، ايرى كوده‌لى .

كَلْبْ [ع ، س] كوپك ، [جمعى : (كلاب) كلبز] : كلب عقور == ساليريجى كوپك .
(كوپك)

داء الكلب == (طب) قودوزلق .

كلب الماء == كوپك بالغى ‖ قوندوز .

كلب الاصغر == (قوزموغرافيا) نصف كرهٔ شماليده بولنان بربرجك اسمى اولوب نجم قطبى‌يى قلب الاسد دينلن نجمه وصل ايدن خط مستقيم ؛ استقامت اوزره اخراج اولندقده شعراى شامى تسميه اولنان قدر اول كوكبنه تصادف ايدركه : اشته كوكب مذكور كلب الاصغرى تشكيل ايدن كواكبدن بريدر .

كلب الاكبر == (قوزموغرافيا) نصف كرهٔ جنوبيده بربرجك اسمى اولوب شعراى يمانيه بونك داخلنده‌در .

كلبى == كلبه ، كوپكه منسوب ومتعلق .

كلبيون == قلندرانه يشامغى اعتياد ايدين برصنف حكما ـ كه مشهور ديوژن بونلردن ايدى .

كلبى الرأس == (حيوانات) باشلرينك تشكلى كوپك رأسنه مشابه اولان حيوانات .
(ستوسقال)

كلبيه == (حيوانات) بالجمله اجناس كلاب بنيهٔ تشريحيه‌لرى واوصاف سائره‌لرى كوپكه مشابه اولان حيوانات زمره‌سى كه : باشلوجه نوعلرى شونلردر .

كلبيهٔ اهليه == آو ، ار ، زقاق كوپكى

كلبيهٔ ذئبيه == قورد .

كلبيهٔ شغاليه == چقال .

كلبيهٔ ثعلبيه == تيلكى .

كَلْبَتَانْ [ع ، س] [كرپتن]

كَلَبْچَه [ت ، س] دردست ايديلن اصحاب جرائمك فرارينى منع ايچون اللرينه كچيريلن دمير ويا تخته‌دن حلقه ، آلت .

(كلبچه)

كلبچه‌لى == اللرنده كلبچه اولان .
[(كلبچه‌بند) تعبيرى بالطبع غلطدر .]

كَلْبَرُو | كَلْبَرَى [ت ، س] برشيئى وعلى الخصوص اوجاقدن ، صوبادن آتشى ايلرى چكمك ايچون مستعمل ومختلف الشكل دمير آلت .

كَلَبَكْ [ت ، س] حشراتدن يازين باغچه‌لرده اوچوشان ، كوزل قناتلى ، غايت سوعملى بوجك ـ كه : اكثريا قورد ايكن استحاله قانوننه تابع اوله‌رق اخيرا بو شكل الير .

(كلبك)

§ قويونلرك جكرلرينه عارض اولان بر علت ـ كه : كلبك شكلنده پارچه‌لر حاصل ايتمسى وجه تسميه‌سى اولمشدر § بعض التلرده وخصوصيله پنجره ، پانجور چارچيوه‌لرنده بولنان اسقرولو برمندال .

باغ كلبكى == خرشفى الجناح حشراتدن اولوب يمورطه‌لرينى آسمه‌لر اوزرينه ، ياپراقلر آره‌سنه قويه‌رق سرفه‌لرى باغلره ايراث خسار ايدن مضر برنوع كلبكدر .

(دغ کلبکی)

ا ـ طرطیل ، ب ـ قورد ، ء ـ کلبك

ماداغاسقار کلبکی = خرشفی الجناح حشراتدن نهاری کلبك نوعندندر .

(ماداغاسقار کلبکی)

کلبك اوتی = طاغ یونجه‌سی .

کلبکلی = کلبك دیلن چکر خسته‌لغنه اوغرامش تویون .

کلپتر [ت ، ص] زحمتسز ، اجرتسز ویا پك اهون فیأتله الده‌کین .

کلپترجی = بادهوا ویا اوجوز مال آلمغه لیشمش آدم .

کلر [ت ، س] کرتنکله وباجلجله انواع مختلفه‌سنك نام عمومیسی : یشیل کلر ، بنکلی کلر ، صو کلری ، قوم کلری .

کلش [ت،ص] کل ، کل‌باشلی، طاسلاق.

کلش [ت ، مص] کلمه ، ورود وصول § طور، طرز، صورت.

کلشی کوزل = راست‌کله، طبیعی حالده.

کلشمك = یدشمك ، بیومك || سمیرمك ، سمیزاولمق [(کلشات) غلط فاحشدر]

کلك [فا ، س] اولمامش، خام قوون، قارپوز .

کلك [ت ، س] ا قورلمش طولوملر اوزرنده یاپیلان وخصوصیله دجله نهرنده ایشلین بر نوع صال .

(کلك)

کلم [ع،س] جم : (کلمه) لاقیردیلر، سوزلر .

موثوق الکلم = سوزلرینه‌ایناندلمش ، اینانیلان .

کلم [ت ، س] لاخنه ، قاپوسقه .

کلمات [ع ، س] جم : کلمه : کلمات فصیحه

کلمنج [ت ، س] بالق قیلجیغی § ایری بالقلرك قیلچیق مقامنده اولان کمیکی .

کلمك [ت ، مص] بری‌یه دوغری حرکت ایتمك (کیتمك) مقابلی . یاب ورود § کیری دونمك ، عودت § حلول ایتمك ، باشلامق : قیش کلدی ، صیفیه موسمی کلدی § ظهور ایتمك ، حاصل اولمق ، پیدا اولمق : بوچوجغه آرتق اوصلواق کلدی، عقلی باشنه کلدی ، اوزرینه بر قیریقلق کلدی § اصابت ایتمك ، طوقنمق : آتدیغی طاش باشمه کلدی § اویمق : بو پوطین بکا طار کلدی ، شو پانطلون بکا کنیش کلدی ، بوحال قلمه کلمز ، حسابه کلمز § ظن اولنمق : بو ایش بکا پك کوچ کلدی . بویول آدمه پك اوزون کلیر ، بکا اویله کلیور که § صالح ، مساعد اولمق : بو اوقیشه کلمز ، بوحیوان یوکه کله‌بیلیر § واردات صورتنده حاصل اولمق : بودکاندن سنوی ٣٠٠٠ غروش کلیر § یالاندن کوسترمك ، کورنمك : بیلمزلکدن‌کلدی ، کورمزلکدن کلدی .

آرقه‌دن کلمك = کیرودن یورومك .

آشاغی کلمك = نزول ایتمك || یقلمق ، دوشمك .

آغره‌کلمك = کوچه کیتمك

الدن کلمك = قدرت یته‌بلمك ، قابل اجرا اولمق .

الدن کلن = دائرۀ اقتدارداخلنده‌اولان.

اله کلمك = طوتلمق ، اخذ وکرفت || میسر اولمق .

ایشه‌کلمك = صالح اولمق ، قابل استعمال اولمق .

ایمانه کلمك = اهتدا ایتمك || تعنددن واز کچه‌رك حقی قبول ایتمك .

باشه‌کلمك = مصاب اولمق ، بر حادثه‌یه معروض اولمق .

باش طاشه کلمك = نادم وپشیمان اولمق

بورندن کلمك = کوریان ایسدکك شوق ویا سوریان صفانك ذوقی انی تعقیب ایدن برحال ایله امحا اولمق .

اناسودی بورندن کلمك = چوق زحمت ومشقت چکمك .

چیقه کلمك = بردن‌بره ظهور ایدی ویرمك .

خوش کلدیکز = تحیه‌ودعا تعبیریدر، صفا کلدیکز کبی .

دیله کلمك = مساوی‌ی السنهٔ نادده دوران ایتمك ، فنالقله شهرت بولمق .

راست کلمك = تصادف ایتمك || میسر اولمق .

عهده‌سندن کلمك = بجره بیلمك ، اجرا ایده‌بیلمك .

قارشی کلمك = مخالفت ایتمك || اطاعتسزلك کوسترمك.

قلمه کلمك = تحریراولنه‌بیلمك ، تعریف اولنه‌مامق : «کندی بعضاً کلیر اما سوزی کلمز قلمه »

کندینه کلمك = آیلمق ، عقلی باشه کلمك || غشیتدن قورتلمق .

کیدوب کلمك = متصل کیدنلك وکلمك لعللارینی اجرا ایلمك || انتساب وتردد ایلمك ، بریرك خانه‌سنه دوام ایتمك .

لازم‌کلمك = اقتضا ، ایجاب ایتمك || نشأت ، انبعاث ایلمك .

وجوده كلمك / حصوله كلمك == حاصل ، پيدا اولمق ، تحصيل ايتمك .

يان كلمك == غائلەسز اولمق ، غائلەسزجه اوطوره‌ق .

يرينه كلمك == اجرا ، انفاذ اولنمق .

يوله كلمك == موافق اولمق ، اويمق || اوصلانمق .

كلنمك == ورود ايدلمك ، مواصلت اولنمق

كلمه == كلمك مادەسندن مصدر تخفيفى || كلمش ، وارد اولمش : سبريادن كلمه ، ژاپونيادن كلمه .

كله == كلمك مادەسندن صيغهٔ التزاميه‌نك مفرد غائبى : وارمت كله .

كلان / كلن == كلمك مادەسندن اسم فاعل اولوب بعضاً معناى مفعوليتده دخى قوللانيلور : كلنجى ، كلمش .

وقوعه كلن == واقع ، وقوعبولان ، حادث اولان حادث اولمش .

باشه كلن == عارض اولان .

كلن كيدن == ماربن وعابرين ، زوار مسافر . كلنى ، كيدنى چوقدر .

كلنجه == نقل كلام اولنديغنده صره‌سو كلدكده ، اما ، ابمدى : اوزيمه كلنجه

كلەجك == آتى ، مستقبل ، اوكده‌كى || قضا ، قدر || كلمه .

كلير == ايراد واردات ؛ اونك آيده (٢٠) ليرا كليرى واردر .

كليش == كلمه ورود || طرز ، صورت

كَلِمه [ع ، س] { كرك اسم ، كرك فعل وحرف اولسون } لفظهٔ واحده ، معنالى لفظ § سوز ، لقردى : كلمهٔ طيبه .

كلمه بكلمه == كلمه‌دن كلمه‌يه ، هيچ برسوزى آتلامقسزين . [مألاً ترجمه‌نك ضدى] § جمله ، عباره .

كلمهٔ نافيه / كلمهٔ توحيد / كلمهٔ شهادت == لااله الا الله محمد رسول الله ، كلام شريفى || دين حق .

اعلاى كلمة الله == دين حقك نشر و تعميمى . [جمعى : (كلمات) كلير [كلمه ايله لفظ بيننده فرق واردر . هركلمه لفظدر . لكن هر لفظ كلمه دكلدر . چونكه : لفظ معنيدار ايسه كلمه‌در . دكلسه (حرف) در . شوحالده كلمه ؛ لفظ معنيدار دئكدر .]

كُلو [فا ، س] { كافلا ضمله‌د لغتدر . } انسان ويا حيوانك بوغازى ، حلقوم ، كردن .

كلو بند == كردن بند .

كلوكير == بوغازدن كچمه‌ى شكل اولان شى : «لقمهٔ غم ـ كه : كلوكير ملال اولدى بكا» || طاغ ره‌وى ، اخلط .

گَله [فا ، س] قويون وسائره سوروسى ، سورو

كَلّه [فا ، س] باش ، رأس ، سر § باشك تپه‌سى § باش كبى يوراق شى . كله شكر ، بر كله پدير

كله قولاق برنده == چالملى ، قوروملى ، دوزنلى ، وقادلى

كله بان == صغيرتماچ ، چوبان .

كله بوش == بر نوع باش لباسى ، اورتوسى ، سرپوش .

كِليسا [فا ، س] معبد نصارى || مقدستر ا مذهب مختلفهٔ نصرانيه‌درهرى : شرقى كليسا == اورتودوقس مذهبى وبو مذهبك هيئتى . غربى كليسا == قتولك ذهبى وبومذهبك هيئتى .

كَلِيل [ع ، ص] كسمز ، ايشلمز (قايچ بيچاق وسائره) § ابى كورمز ، ضعيف البصر .

كَلِيم [ع ، ص] مكالمه ايدن كيمسه § مخاطب ، كندوسنه خطاب اولنان ذات .

كليم الله == جبل طورده خطاب عزته مظهر اولان حضرت موسى عليه السلام .

كَلِين [ت ، س] نكاحى قيلمش واولمنك اوزوه حاضرلنمش قيز § يكى تأهل ايتمش قادين عروس : نوعروس ، اولاد واولاد حكمنده اولانك زوجه‌سى .

كلين هواسى == پك راكد هوا ، طالغه‌سز دكز .

كلينلك == كلينه مخصوص اثواب وسائره || كلين اوله‌جق صفده بولنان قيز .

كَلِينجك [ت ، ـ] ذات الثدياتك قاضمه جنسندن صكسار نوعندن وفقط آندن راز كوچك واوزونجه وصاريلى بياضلى غايت ظريف بر حيوان ـ كه : ديوار دليكلرنده يشار وطاووق ويمورطه‌لره مسلط اولور

(كلينجك)

كلينجك چيچكى == (ورد الحمار ، خشخاش برانى) ذات لفلقتين شعبه‌سندن خشخاشيه فصيله‌سنه منسوب بر نبات اولوب ورقات تويجه‌لرى قرمزيدر .

(كلينجك چيچكى)

كَم [ع ، د] ادات استفهام اولوب بر شيئك مقدارينى سؤال ايچون استعمال اولنور : قاچ ، نه‌قدر .

كم [فا ، ص] آز ، قليل ، نقصان ، دون : « تحصيل كمالات كم آلات ايله اولماز »

كمبضاعه == بضاعه‌سى ، اقتدارى از اولان .

كمبها == قيمتى آز ، قيمتسز .

كمپايه == پايه‌سى دون .

كمكو == آز سويليجى ، ويلين .

كمكويى == كمكولق || فناصوزسويلين § كوتو ، فنا ، بوزوق .

كمعقل == عقلسز ، عقلى آز اولان ، حمق .

كم اصل == ناحس ، اصلى نسلى بوزوق .

كم عيار == عيارى دوغرى اولميان ، عيارى بوزوق ، ناقص العيار .

كم مايه == ادنى قره‌مايه ، مايه‌سز ، طيناق ، ذوق ، جبانتى فنا اولا .

كمنام == نامسز ، شهرتسز .

كم قيمت == قيمتسز ، دكرسز ، قيمتى آز اولان .

كم كفتار == از سويلين .

كمسال == كنج ، سنى آز .

کمتر == اکسیك ، ناقص ‖ عاجز ، حقیر ، بی اعتبار .

کمترانه == کمتره لایق صورتده .

کمترین == یك ، اك زیاده ناقص ، اکسیك ، اكدون ‖ پك عاجز ، حقیر .

کَم [ت ، ص] آتك آغزینه طاقیلان دمیر آلت ، لجام ، اسکام .

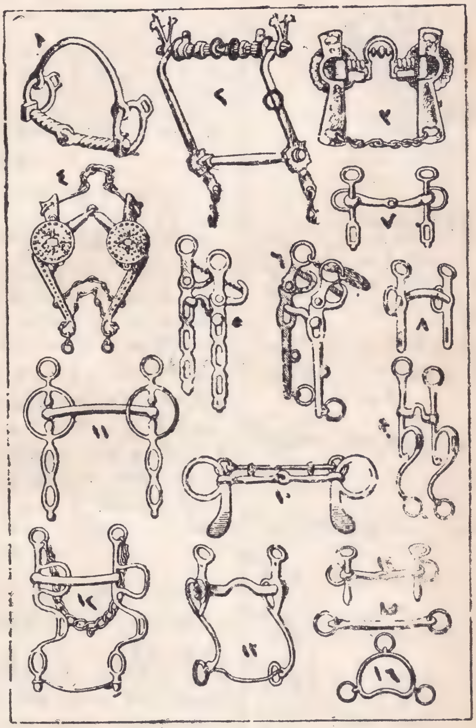

(کم انواعی)

۱ ، ۲ ـ رومن کمی ، ۳ ـ اوزدردنجی عصره مخصوص کم ، ٤ ـ اون برنجی لوئی نك بیننك حیوانی کم طاقمی (۱۵ نجی عصرده) ، ۵ ـ آرابه بارکیرلری کمی ، ٦ ـ عادی کم ، ۷ ـ آو کمی ، ۸ ـ علی العاده یولار کمی ، ۹ ـ عادی کم ، ۱۰ ـ آمریقایه مخصوص متین قوللی کم ، ۱۱ ـ حلقه لی آرابه کمی ، ۱۲ ـ آرابه یه مخصوص ولینغطون کمی ، ۱۳ ـ طریجی بارکیری کمی ۱٤ ـ چفت حلقه لی کم ، ۱۵ ـ قاطر کمی ، ۱٦ ـ « آنتیقابرور » کمی .

کمی ازیه آلمق == (آت) سرکشلك اتمك ، کمی دیشلرینك اوزرینه کتیره رك دیزکینك حرکتنه قارشی کلمك ‖ سرکشلك ایتمك .

کم آلمق == حیوان کم قبول ایتمك .

کَما [ع ، د] کاف ایله (ما) دن مرکب ادات تشبیهدر ، کبی ، مثللو ، اولدیغی وجهله .

کماکان == اولدن اولدیغی وجهله ، اسکیسی کبی .

کمافی السابق == سابقده کی کبی .

کمافی الاول == اولکی کبی .

کماینبغی == کرکی کبی ، لایقی وجهله .

کماهی حقها == حقله ، بحق .

کَمائِن [ع ، س] پوصویه کیزلنمش آدم معناسنه اولان (کمین) ك جمعی .

کَمال [ع ، س] بر شیئك جمیع اجزاسنك تمامی § تام اولمق ، نقصدن عاری ، خالی اولمق ، صفات عالیه ایله متصف بولنمق § مکملیت . § علم ، عرفان ، فضیلت :

« تحصیل کماله خیلی مدت
محنت چکه رك چالیشدم اما
محسود افاضل اولدی فضلم
شاهد اوانیرسه اشته اعدا »

عین الکمال == اصابت نظر .

سن کمال == اوتوزایله اللی یاش آره سی . § کثرت .

کمال غیرتله == چوق غیرت ایدرك .

کمال دقتله == زیاده دقت ایدیله رك § دکر ، قدر ، بها : کمالسز == دکرسز . کمالی قاچ پاره در ! کمالی نه در ! [جمعی کمالات ، کمالات بشریه]

کَمان [فا ، ص] یای ، قوس : تیرو کمان .

کمان ابرو == قاشلری یای کبی کوزل ، بچیملی اولان ، کمان قاشلی .

کماندار == یای طوتیجی ، قواس .

کمانکش == کمان چکیجی ، چکن ، تیرانداز . § کیریشلی برنوع چالغی .

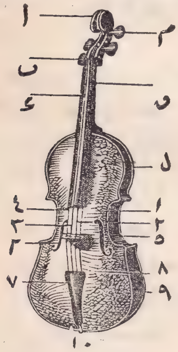

(کمان)

آ ـ هلزون ، م ـ بورغو ، ب ـ دوکمه ، ء ـ پرده لك ، و ـ قول ، ل ـ قصناق ، ۱ ـ کوپری ، ۲ ـ صفحه ، ۳ ـ اکه ، ٤ ـ دلیکلر ، ۵ ـ می : حسینی پرده سی ، ٦ ـ لا ، دوکاه ، ۷ ـ ره ، سکاه ، ۸ ـ صول ، قبا راست ، ۹ ـ کیریشلرك اوجی ، ۱۰ ـ کیریشلری طوتان تخته .

کمانی == کمان دینیلان چالغی یی چالان آدم ، کمان چالمقده حائز مهارت اولان ‖ کمان شکننده اولان .

کمان کش == کمان چالان .

کمانجی == کمان چالان ویاپان صنعتکار .

کمانچه == کمانك کوچك نوعی .

کمانچه جی == کمانچه چالان .

کمانه == کمان وکمانچه نك اوقی .

کَمخا [فا ، س] ایپکدن منسوج قماش ، خاوسز قطیفه .

كمخاخانه = منسوجات حريريه فابريقه‌لرنده صرف ايپكلی قماش ايشلنان محل ، دائره .

كمخاجی = ايپك قماش طوقويان چولها .

كَمَر [فا ، س] بله قوشانان قوشاق § بر صاوايشده بلی احاطه ايدن وصورت مخصوصه‌ده طوقه‌لی ومزين اوله‌رق ياپيلان بل صاوغيسی ، طوقه .

آلتون كمری = درونته آلتون استيف ايديله بيلور صورتده ياپيلان كمركه : بله برقاچ كره طولانير .

كمر بند = كمرباغی || بانده كمر اولان .

كمر بند خدمت = خدمته مهيا .

كمر بسته = بله كمر قوشانمش اولان || حاضر مهيا .

كمر كسسته = بانده‌كی كمری آچمش اولان ، كمرسز || عريان .

كمرگاه = بل ، ميان ، كمر يری .

كَمَر [فا ، س] (معماری) پنجره ، قاپو ، اوطه ، چارشی ، ديوانخانه لرك اوزرينه كاركير اوله‌رق ياپيلان مدورطاوان ، قبه ، طاق § قوس شكلنده بنا : كوپری كمری ، صو يولی كمری ، پنجره ، قاپو كمری .

كمرلی = كمرشكلنده ، كمركبی مقوس اولان . [كمرك نصف داخليسی بر نصف دائره‌دن متشكل بر اسطوانه پارچه‌سی اولورسه اكا (مدور كمر) و اگر نصف دائره‌دن كوچك بر قوس اولورسه (بصر كمر) و كر دائره قوسلرندن تشكل ايلرسه (سيوری كمر) دينور .]

كمر ارتفاعی = (معماری) كمر اياقلرينك اوزرنده افقه موازی فرض اولنان مستوی اوستنده رسم ايديلن عمودك كمری قطع ايلديكی نقطه ايله سطح مفروض مذكور بيننده‌كی طولدن عبارتدر . [بوكا اناختار ارتفاعی دخی دينور .]

كمر اياغی = (معماری) كمرك ايكی طرفدن استناد ايتديكی دوز ديوار پارچه‌لری .

كمر عرضی = (معماری) كمر اياقلری اره‌سنده‌كی مسافه ، بعد .

كَمَره [غ ، س] (بحريه) كمينك يانلرينی بر برينه ربط ايچون سفينه طولنه عموداً افقی اوله‌رق وضع اولنان اغاج ويا تيمور كيريشلر .

كِمِرْمك [ت ، مص] ديشلر ايله قازيمق ، اويمق : كوپك كميكی كميردی .

كميرجی = ديشلريله سرت شيلری اويان || كمرن حيوانلر ، حيوانات قاضمه .

كَمْلك [ت ، مص] فنالق ، كوتولك ، خسار ، ضرر ويرمك .

كَمَنْد [فا ، س] ايلمك ، باغ ، دوكوم : كمند زلف ، كمند محنت § اسكی زمانلرده دشمنی وصيد وشكارده حيوانی طوتمق ايچون اوزاقدن آتيلان اوجی ايلمكلی ايپ .

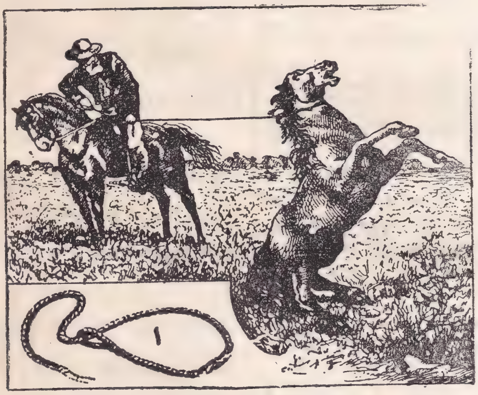

(كمند)

(كمند آتمه اصوليله آمريقای جنوبی اهالی اصليه‌سنك حيوانات وحشيه صيد ايتملری)

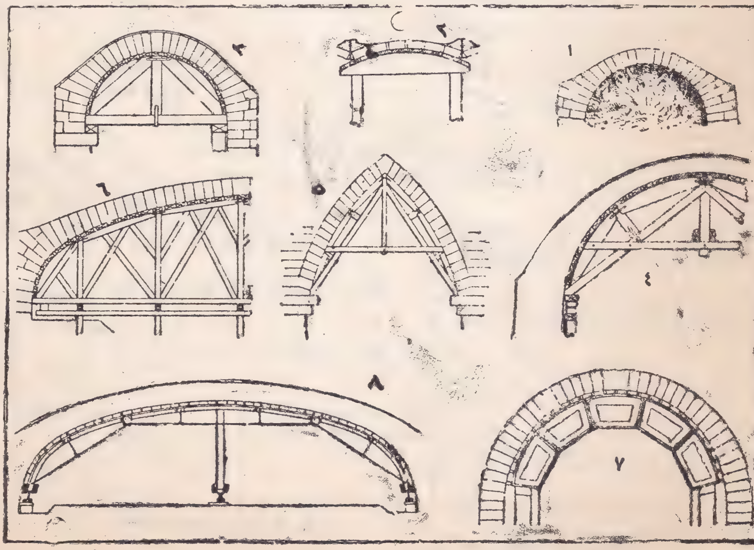

(كمر)

١ ـ يرآلتی كمری : متروپوليتن ، تونل ، لغم ومجرالرده قوللانيلور . ٢ ـ آغاج كمر : اخشابدن قبه وياخود خرج ايله ياپيله‌جق طاق ويا كنبدلرك تشكيلندن اول قونيلان آغاج كمر طاسلاغی . ٣ ـ دائره‌وی قالين ودولغون كمر . ٤ ـ قسماً عمودی ديك كمر : اكثريتله سطح زمينندن ويا نهردن غايت يوكسك وكنيش اوله‌رق قوروله‌جق كمر وكوپريلرده قوللانيلور . ٥ ـ بيضی كمر : غوتيك طرز معماريسنده ياپلمش كمردركه قارشولقلی ويكديكرينه مساوی ايكی قوسدن تشكل ايدر ؛ قبه‌نك خارجاً وداخلاً مركزنده تلاقی ايتمش ايكی قوسدن عبارت بيضی كمر . ٦ ـ آصمه كمر ، انحناسی كنيش كايدلی كمر : اكثری كوپريلرده مستعملدر . ٧ ـ قويور كمر : كوچك قوس پارچه‌لرندن تشكل ايدر ؛ متانتجه سائرلرينه ترجيح اولنور وصطه‌ده‌كی طاش كايد وظيفه‌سی كورور . ٨ ـ دمير كمر .

كمنه [ت ، س] قره مو دنیلان اوز علتی .

كمّون [ع ، س] كیمیون دنیلان بهاراتدن معدود كوزل رایحه‌لی بر تخم

كمّی [ع ، ص] دلیر ، بهادر ، شجیع آدم § مسلح آدم .

كمی [ت ، س] صو اوزرنده سیر وحركت واسطه‌سی اولان بیوك تكنه كه : انواع مختلفه‌سی اولوب هر بر اسمله معروفدر سفینه ، كشتی ، مركب § واپور

آتش كمیسی = بخارله متحرك كمی .

حرب كمیسی = سفینهٔ حربیه .

تجار كمیسی = اشیا وذخائر تجاریه نقلنه مخصوص كمی .

قورصان كمیسی = وقتیله دكز خرسزلری طرفندن اداره ایدیلن كمی

یلكن كمیسی = یلكنله یعنی روزكار ایله حركت ایدن كمی .

كمی‌یه بنمك = كمینك ایچنده بولنمق .

كمیسنی قورتاران قپودان‌در = كندی ایشنی كندی الیله كورن قازانیر .

كمیجی = كمی‌یی قوللانان آدم || بر كمینك خدمتنده بولنان آدم ، طائفه .

كمیجیلك = كمی قوللانمق فن ومعتی ، فن ملاحت .

كمّیّت [ع ، س] مقدار ، عدد ، قدر .

كمیتی مجهول = مقداری معلوم دكل § (ریاضیه) زمان ، مكان وقوت كبی بیوك كوچولمسی ممكن اولان هر شی ، علوم ریاضیه‌نك موضوعاتی .

كمیت عددیه = (ریاضیه) اقسامنك [illegible] جوغالمسی ممكن ولان شی .

كمیت هندسیه = (ریاضیه) جسماً بیوومسی ممكن اولان شی [جمعی : (كمیات) كلر]

كمیات ریاضیه = بر وضعت مقدره‌سی [illegible] اعداد

كمیات جبریه = بر قیمت عددیهٔ فرضیه‌سی اولان حروفات :
ب ، ح ، د
ب = ح د = و كبی

§ (حرف) بر كلمه‌نك مفرد ، تثنیه ، جمع اولمسی كبی احوالی: بر كلمه بحسب لكمیه جمعدر

§ (طب) مقدار معین .

كمیك [ت ، س] انسان وحیوانك قدید داخلیسنی تشكیل ایدن بیاض وسرت ماده‌لردن هر بری ، عظم ، استخوان : ال كمیكی ، بش كمیكی ، بل كمیكی ، قول كمیكی .

كمیك كبی = پك سرت شیدن كنایه .

بر دری بر كمیك = پك ضعیف انسان ویا حیواندن كنایه .

كمیكسز = كمیكی اولمیان ت .

كمیكسز حیوانلر = حیوانات نامیه .

كمیكلی = كمیكی اولان || كمیكاری ایری اولان آدم § كمیكدن معمول : كمیك قاشیق

كمین [ع ، ص] حرب زماننده پوصویه كیرمش ، پوصوده كیزلنمش عسكر ، آدم . [جمعی : (كائن) كلیر .]

كمین [فا ، س] پوصو : مترتبت كمین فرصت ، دركمین احتیال .

كمینكاه / كمینكه = پوصو یری ، پوصو طوتیلان كیزلی یر .

كمین [فا ، ص] پك كم ، زیاده ناقص ، چوق اكسیك .

كمینه = نقص || عاجز ، حقیر : بندهٔ كمینه .

كَن [فا ، ص] قوپارمق ، قازمق معناسنه كلان (كندن) مصدرندن امر حاضر اولوب دائما تركیبله استعمال ایدیلور .

كوركن = مزار قازیجی .

كوه كن = طاغ بیقیجی ، بیقان .

كَن [ت ، د] [ایكن] مخففی .

كنائس [ع ، س] معبد نصاری معناسنه اولان (كنیسه) نك جمعی .

كنار [فا ، س] ، نهایت ، صوك : كنار آسمان = افق .

كنار صحرا = صحرانك نهایتی § قیی: كنار كتاب ، كنار نامه § ساحل : كنار دریا ، نهر كناری § اوج ، كوشه .

دركنار = مكتوبك ، ورقه‌نك كوشه‌سنه یوزیلان شی قوجاق ، آغوش : زیب كنار § اطراف پروازی ، چرچوه : كناری یالدیزلی § چتیر : كنار كیر .

كناره [فا ، س] ☛ [كنار]

كنّاس [ع ، س] سپوریجی ، [illegible] وپرورندیجی ، چوپجی .

كنج [فا ، س] خزینه ، كنز : كنج قناعت .

كنجدار / كنجور = خزینه‌دار § ماله مدون ، دفینه :

« یوقسه ویرانه‌لرده كنج نهان
یوقمی كنجینه‌لر دكر انسان ؟ »

كنج [ت ، ص] یاشلی اولمیان ، تازه ، شاب ، جوان ، دلیقانلی: كنج آدم § كورپه ، هنوز كماله یرماش .

كنج ایریسی = ایری یوبلی دلیقانلی

كنجلشمك / كنجلمك = كنجلكه مخصوص طراوت وصورته المق ، كنج كبی كورنمك .

كنجلشدیرمك = كنجلكه مخصوص حال وطراوتی ویرمك .

كنجلك = تازه‌لك ، شباب ، جوانه § عهد شباب موسم جوانی ، كنجلك زمانی .

كنجینه [فا ، س] ☛ [كنج] خزینه ، دفینه .

كَند [ت ، س] قصبه ، حصار : طاشكند ، خوكند

كندم [فا ، س] بغدای ، حنطه .

كندم كون = بغدی رنكلی ، بغدی بكزلی .

كندم نما = یوزه كولوب آدم آلداتان .

كندو ـ كندی [ت ، مهمان] (اكثریا ضمائر شخصیه‌یه مضاف اوله‌رق مستعملدر !) اوز ، ذات ، نفس ، خود : كندم ، كندك ، كندی ، كندمز ، كندیكز ، كندیلری .

كندی باشنه = خود بخود ، كیمسه ایله بولوامقسزین § یالكز ، بالذات .

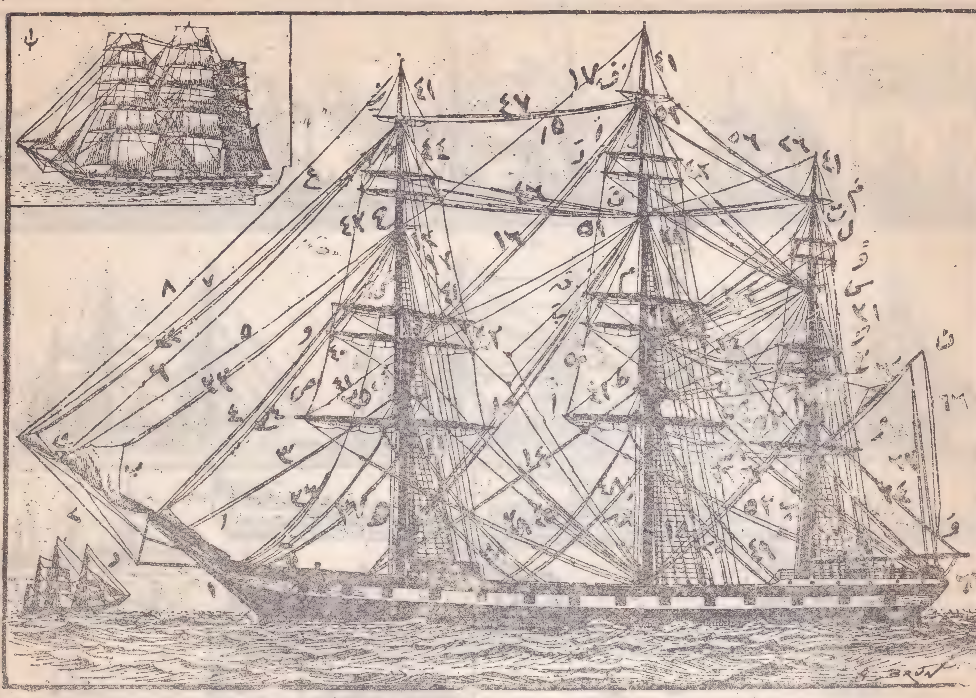

(بر كمینك دیرك و سرنلرینك اسملریله ثابت و متحرك آلاتنك اسملری)

ا - جبوادرا ، ب - بیوك باستون ، ث - قونطره باستون ، د - كور باستون ، ه - پرووا آنا دیركی ، ف - پرووا آنا قلومبری ، ﻫ - پرووا غابیه چبوغی ، ح - پرووا غابیه قلومبری ، ح - پرووا بابا فنغو چبوغی ، ق - غراندی آنا دیركی ، ط - غراندی آنا قلومبری ، م - غراندی غابیه چبوغی ، ن - غراندی غابیه قلومبری ، ی - غراندی بابا فنغو چبوغی ، پ - میزانه آنا دیركی ، - میزانه آنا قلومبری ، ر - میزانه غابیه چبوغی ، س - میزانه غابیه قلومبری ، ت - میزانه بابا فنغو چبوغی ، ص - ترنكت سرنی ، و - پرووا آباشو غابیه سرنی ، و - پرووا غابیه سرنی ، ع - پرووا آباشو بابا فنغو سرنی ، ﻫ - پرووا بابا فنغو سرنی ، ز - پرووا قونطره سرنی ، - مایستره سرنی ، ف - غراندی آباشو غابیه سرنی ، ق - غراندی غابیه سرنی ، د - غراندی آباشو بابا فنغو سرنی ، ﻫ - غراندی بابا فنغو سرنی ، ف - غراندی قونطره سرنی ، ژ - قوعا ، ح - میزانه آباشو غابیه سرنی ، ژ - میزانه غابیه سرنی ، ق - میزانه آباشو بابا فنغو سرنی ، ل - میزانه بابا فنغو سرنی ، م - میزانه قونطره سرنی ، ن - كیز ، و - بومبه .

۱ - مستاچو ، ۲ - قونطره باستون كوستكی ، ۳ - پرووا آنا ایسترالیاسی ، ٤ - پرووا غابیه استرالیاسی ، ٥ - بیوك فلوق لارموسی ، ٦ - پرووا بابا فنغو ایستراالیاسی ، ۷ - قونطره فلوق لارموسی ، ۸ - پرووا ایسترالیاستی ، ۹ - پرووا آنا چارمیخی ، ۱۰ - پرووا غابیه چارمیخی ، ۱۱ - پرووا غابیه پاتراسه‌سی ، ۱۲ - پرووا بابافنغو پاترسه‌سی ، ۱۳ - پرووا لانسه پاتریسه‌سی ، ۱٤ - غراندی آنا ایستراایاسی ، ۱٥ - غراندی غابیه استرالیاسی ، ۱٦ - غراندی بابا فنغو ایسترالیاسی ، ۱۷ - غراندی ایسترالیا ناسی ، ۱۸ - غراندی آنا چارمیخی ، ۱۹ - غراندی غابیه چارمیخی ، ۲۰ - غراندی غابیه پاتراسه‌سی ، ۲۱ - غراندی بابا فنغو پاتریسه‌سی ، ۲۲ - غراندی لانسه پاتریسه‌سی ، ۲۳ - میزانه آنا استرالیاسی ، ۲٤ - میزانه غابیه ایسترالیاسی ، ۲٥ - میزانه بابا فنغو استرالیاسی ، ۲٦ - میزانه ایسترالیاتسی ، ۲۷ - میزانه آنا چارمیخی ، ۲۸ - میزانه غابیه چارمیخی ، ۲۹ - میزانه غابیه پاتریسه‌سی ، ۳۰ میزانه بابا فنغو پاتریسه‌سی ، ۳۱ - میزانه لانسه پاتریسه‌سی ، ۳۲ - قونطره فلوق چوردكی ، ۳۳ - بیوك فلوق چوردكی ، ۳٤ - ترنكتنا فلوق چوردكی ، ۳٥ - قونطره ایسترالیا پلاغه‌سنك قاچیدی ، ۳٦ - قونطره ایسترالیا پلانغه‌سی ، ۳۷ - ترنكت قونطره‌سی ، ۳۸ - ترنكت اسقوطه‌سی ، ۳۹ - ترنكت پراصیه‌سی ، ٤۰ - پرووا آباشو غابیه اسقوطه‌سی ، ٤۱ - مانتلیه‌لر (تعلیق ایتدكاری سرنك اسمیله یاد اولنور) ، ٤۲ - پرووا غابیه پراصه‌سی ، ٤۳ - پرووا آباشو بابا فنغو اسقوطه‌سی ، ٤٤ - پرووا قونطره اسقوطه‌سی ، ٤٥ - پرووا آباشو غابیه پراصیاسی ، ٤٦ - پرووا بابا فنغو پراصیه‌سی ، ٤۷ - پرووا قونطره پراصیه‌سی ، ٤۸ - مایستره قونطره‌سی ، ٤۹ - مایستره اسقوطه‌سی ، ٥۰ - غراندی آباشو غابیه اسقوطه‌سی ، ٥۱ - غراندی آباشو بابا فنغو اسقوطه‌سی ، ٥۲ - غراندی قونطره اسقوطه‌سی ، ٥۳ - مایستره پراصیه‌سی ، ٥٤ - غراندی غابیه پراصیه‌سی ، ٥٥ - غراندی بابا فنغو پراصیه‌سی ، ٥٦ - غراندی قونطره پراصیه‌سی ، ٥۷ - میزانه آباشو غابیه اسقوطه‌سی ، ٥۸ - قوعا پراصه‌سی ، ٥۹ - میزانه آباشو غابیه پراصه‌سی ، ٦۰ - میزانه آباشو بابا فنغو پراصیه‌سی ، ٦۱ - میزانه قونطره پراصیه‌سی ، ٦۲ - كیز قور ده‌لتاسی ، ٦۳ - آبلی ، ٦٤ - بومبه مانتلیاسی ، ٦٥ - بومبه اورزه پوپه‌لری ، ٦٦ - سنجاق مایلوسی .

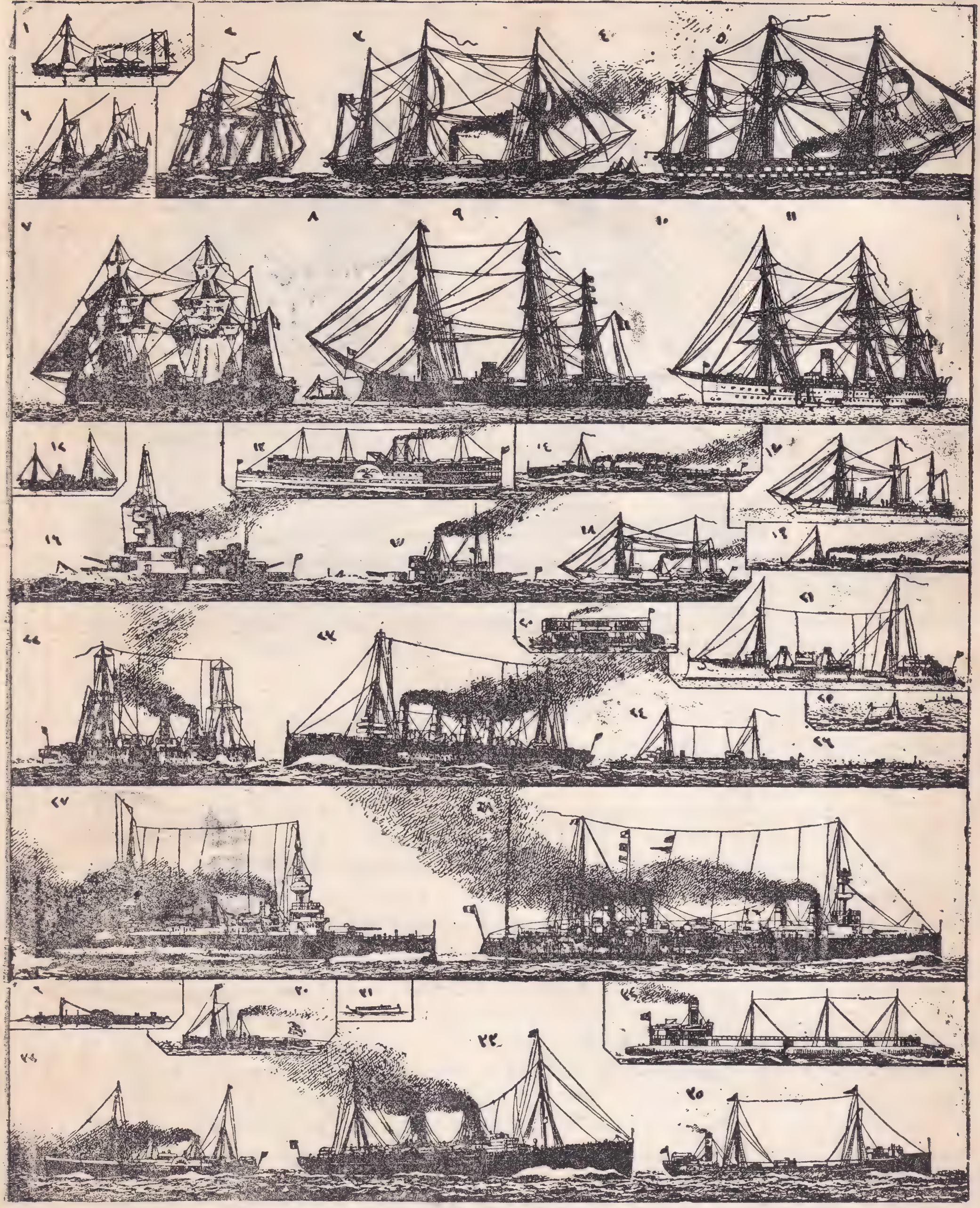

(بخار كميلری)

١ ـ « قلارمون » نامنده بخارله متحرك ايلك واپور (سنه١٨٠٧) ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ـ بخارله متحرك سفائنك ترقياتنی كوسترر.
٢ (١٨٣٠ ـ ١٦٠ باركير قوتنده) ، ٣ (١٨٤٥ ـ ٤٥٠ باركير قوتنده) ، ٤ (١٨٦٠ ـ پوسته واپوری) ،
٥ (١٨٥٣ ـ ٩٠٠ باركير قوتنده) ، ٦ (١٨٥٥ ـ بتاريه‌لی زرهلی) ، ٧ (١٨٦٦ ـ بتاريه‌لی زرهلی فرقتين) ،
٨ (١٨٦٨ ـ غانبوط) ، ٩ (١٨٦٩ ـ قوله‌لی زرهلی) ، ١٠ (بخارلی‌صندال) ، ١١ (١٨٧٦ ـ برنجی صنف خسته‌خانه
كميسی) ، ١٢ (بولجی سفينه‌سی) ، ١٣ (تنزه واپوری) ١٤ (١٩٠٠ ـ تاويين ماكنه‌لی طورپيدو محربی) ،
١٥ (١٨٨٤ ـ اسقرولی‌غانبوط) ١٦ (١٨٩٢ ـ كاملاً زره ايله‌محفوظ زرهلی) ١٧ (١٨٩٢ ـ آمريقا مونيتوری) ،
١٨ (١٨٨٣ ـ آويزو) ، ١٩ (١٨٩٩ ـ آچيق دكز طورپيدوسی) ٢٠ (١٨٩٥ ـ نهر غانبوطی) ، ٢١ (١٨٩٥ ـ
آويزو طورپيدو) ، ٢٢ (١٨٩٧ ـ اوچنجی‌صنف قرووازور) ، ٢٣ (١٩٠٠ ـ برنجی صنف‌قرووازور) ، ٢٤ (١٩٠٠ ـ
طورپيدو محربی) ، ٢٥ (١٨٩٩ ـ تحت البحر طورپيدو) ، ٢٦ (١٨٩٩ ـ قابل غطس طورپيدو) ، ٢٧ (١٩٠٢ ـ
خط حرب سفينه‌سی) ، ٢٨ (١٩٠٢ ـ زرهلی قرووازور) ، ٢٩ و ٣٠ (رومورکور) ، ٣١ (ياط وتوميل) ،
٣٢ (بوغاز واپوری) ، ٣٣ (١٩٠٢ ـ ترانس آتلانتيق واپوری) ، ٣٤ (١٩٠٢ ـ بالينه شكلنده حموله سفينه‌ی) »

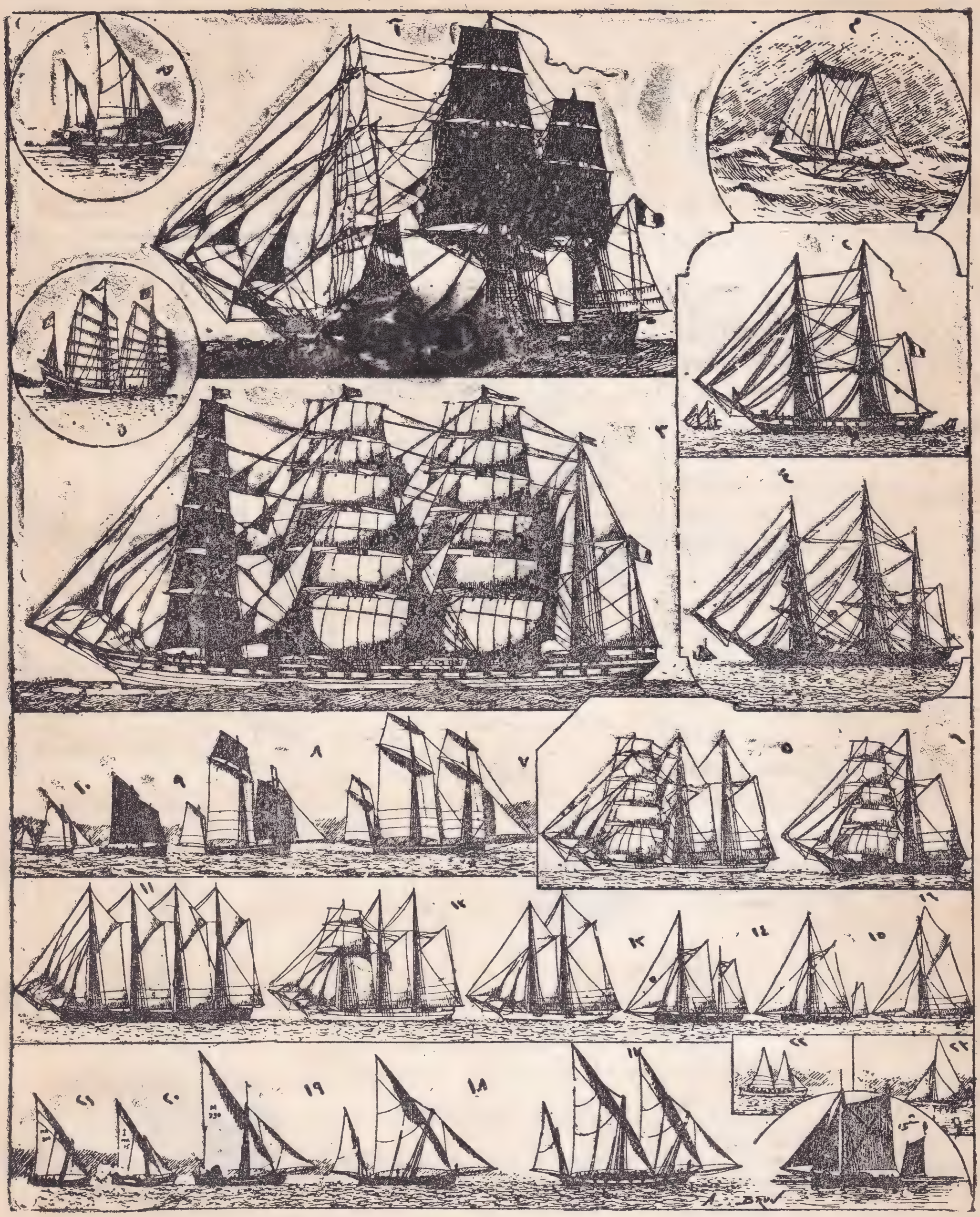

(یلکن گمیلری)

ع – عرب اصولی یلکنلی [باغلا] ، آ – اوچ دیرکلی قبا سورته فرقتین ، م – بحر محیطده سیر وسفره الویریشلی صندال ، ۲ – بریق ، ۳ – چفته غابیه و بابا انغولی درت دیرکلی بارقه ، ل – چین ترتیبی یلکن ، ٤ – چفته غابیه‌لی اوچ دیرکلی بارقه ، ٥ – مربع ویان یلکنلی اوچ دیرکلی غولت ، ٦ – مربع ویان یلکنلی بریق غولت ، ۷ – آیینه‌لی یلکنلی ، ۸ – شالوپه ، ۹ – یلکنلی فلکه ، ۱۰ – ثابت سرنلی و بوجوروملی الکه ، ۱۱ – درت دیرکلی غولت ، ۱۲ – اوچ دیرکلی غولت ، ۱۳ – غولت ، ١٤ ، ۲٥ ، ١٦ – مختلف سیستمده قوطره ، ۱۷ ، ۱۸ ، ۱۹ ، ۲۰ ، ۲۱ – لاتین اصولی یلکنلی قایق وصندالر ، ۲۲ – بر سفینهٔ حربیه کیکی ، ۲۳ – قوطره ، ش – کیز سرنلی وبوجوروملی صندال .

كندينى بكنمش == خود بين .

كنديكه كل == علكى باشكه طوپله .

كَنْده [فا ، ص] چوقور ، خندق § كسلمش ، بچلمش .

كند خايه == خام اغاسى ، غبى .

كَنْدِر [ت ، س] انجه ، وزون ، ايافى بر نبات كندير دينلن نباتك ميانده چقاريلان الياف كتن § بو نباتدن ، بو اليافدن ياپلمش ايپ

كَنْز [ع ، ص] { فارسى كنج) دن وياخود كنج بوندن محرفدر . } خزينه ، دفينه :

القناعة كنز لايفنى == قناعت بيتمز ، توكنمز بر خزينه‌در .

كَنَف [ع ، س] طرف ، جانب § صغناجق ير { [جمعى : (اكناف) كلير اطراف واكناف

كَنَف [ت ، س] { عربى (كنيف) دن محرفدر } اياق يولى ، مشا ، خلا ، آبدستخانه .

كَنْكَر [ت ، س] يبان انكنارى دينلن سبزه كه : اسطوانى الشكلدر .

كنكر اوتى == (آى يونجه‌سى) ذات الفلقتين شعبه‌سندن شائكيه فصيله‌سندن آناطوليده كنكر صاقزى ناميله بر صاقز چيقاريلير ديكنلى بر نباتدر . طاغلرده تارلالرده بولنور .

(كنكر اوتى)

كَنُود [ع ، ص] كافر نعمت ، ناسپاس ، ناشكور كفران نعمت ايدجى § عاصى ، كنهكار § بخيل ، خسيس § شوره زار ارضى .

كَنَوِر [ت ، س] صاپندن كندير دينلن الياف چيقاريلان بر نبات كه : بالخاصه زرع ايديلور § بو نباتك تخمى كه : قوش يمى اولور .

كنوير اوتى == ذات الفلقتين شعبه‌سندن تبليه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر . ياپراقلرنده اسرار اولديغندن شهرلر وخانه‌لر داخلنده زرعى مضر صحتدر . يابانى كوير تارلاسندن كچيلرسه باش دونمه‌سى حس اولنوركه بوده اسرارك تأثيرندندر . حتى كنويرك صاپلرينى بيله مسكنلردن خارج بر محلده ايصلاتملیدر . اكثر كويليلر بونى بيلمزلر .

(كنوير اوتى)

ا – مذكر ساقى

ب – مؤنث ساقى

ا – مذكر چيچكى .

ب – مؤنث چيچكى

كَنه [فا ، س] حيوانات مفصليه‌نك عنكبوتيه فرقه‌سندن طفيلى بر اوروجقدر كه كورلرى اولميوب حيواناتك جلدلرينه ياپيشير .

(كنه)

كنه اوتى == عصاره‌سندن هند ياغى دينلن ومسهل استخراج ايديلن بر نبات ايو .

كنه كوزلى == پك كوچوك كوزلى ادم .

كَنيز و : كَنيزك [فا ، س] جاريه ، خلايق

كَنيسا و : كَنيسه [ع ، ص] معبد نصارى ، كليسا [كليسا دن معربدر .]

كَنيش [ت ، ص] ☜ [كنكيش]

كَنيف [ع ، س] آبدستخانه ☜ [كنف]

كَواعِب [ع ، ص] طوموروجقلى قيز معناسنه اولان (كاعب) ك جمعى .

كواعب انجم == ☜ [نبات النعش]

كَواكِب [ع ، س ، جم : (كوكب) نجوم ، ييلديزلر .

كواكب ثابته == (قوزموغرافيا) اجرام سماويه‌دن منير بالذات اولان وهر برى بر منظومه‌نك شمسى بولنان كوكبلر

كواكب قطبيه == (قوزموغرافيا) قطب شمالئ سمايه دوغرى توجيه نظر اولندقده زياده مدت فوق الافق ثابت اولان ييلديزلر .

كواكب متحوله == (قوزموغرافيا) بالامتحان برسياقده قالمايان كواكب ثابته [الفارس برجنده‌كى (الغول) ثابته‌سى كبى .

كواكب مجتمعه == (قوزموغرافيا) دوربينسز باقلدقده يالكز كورينن ودوربين ايله رصد اولندقده اكثريا جسامتجه مختلف ايكى ويا دها زياده كوكبدن مركب اولدقلرى اكلاشيلان كواكب ثابته .

كواكب مرئيه == كوزله كوريله بيلن كواكب

كواكب مضاعفه == (قوزموغرافيا) ايكيزلى كوكبلر .

كواكب موقته == (قوزموغرافيا) بعض كره كرهٔ سماده بغتةً رؤيت اولنوب بالآخره نظردن غيبوبت ايدن كوكبلر .

كواكب شناس == منجم .

كَوان [ت ، س] بر جنس ديكنلى اوت .

كَوثَر [ع ، ص] جنتده بر نهرك اسميدر : آب كوثر ، كنار كوثر .

كَوْدَن [فا ، ص] احمق ، ادراكسز ، كج فهم :

« بن سنى بيلميه‌جك مرتبه كودن دكلم »

كَوْرَك [ت ، ص] قورى اروب قيرلدقده ويا ايصيرلدقده فترقتر ايدن § چابوق قيريلان § اينجه‌لنجه ديلنمش وقورونده قورودلمش اكمك ، غالتا .

كورجى == كورك ياپان وياصاتان آدم .

كَوشَمَك [ت ، مص] كركين بر شيئى كركينلكنى آزلتمق ، خفيفجه صاليويرمك ، ارخا ، استرخاء § شدت و تمامى تنقص ايتمك .

كوشدلمك = كركينلكى آرالدلق || شدتنه خلل كتيرلمك .

كوشك = (كركين) مقابلى ، كركين اولميان ، سست ، صالبويرلمش ، قوتى شدتى تنقيص ايدلمش || يوشاق ، سرت اولمان ، پك وليان : آغزى كوشك || حكمى ، امرى نافذ اولميان .

كوشكلك = رخاوت ، سستلك || يوشاقلق || قوتسزلك ، اثر دوسرلك .

كوشكلهمك = كوشك اولمق .

كَوْكَب [ع ، س] ييلدز ، اختر ، جرم سماوى ، ستاره .

كوكب درى = پارلاق ييلدز .

كوكب الحديد = جلالى چليكك پارلديغى [جمعى : (كواكب) كليرى]

كوكبى / كوكبه = كوكبه منسوب ومتعلق .

كَوْكَبَه [ع ، س] اختر ، نجم ، ستاره ، كوكب § آلاى ، دبدبه ، دمطنطنه § درخشان .

كَوْكَبَه [فا ، س] طنطنه ، دارات ، احتشام § غلبه § كثرت ، انسان جمعيتى ، كروه .

كَوْن [ع ، س] اولمق ، حاصل اولمق ، حدث ، بر شيئك حدث ووقوعى § وارلق ، موجود اولمق ، وجود .

عالم كون وفساد = جهان ، دنيا ، عالم جسمانى .

كون ومكان = عالم وجود .

كونين = عالم جسمانى ايله عالم روحانى .

سيدالكونين = مفخر موجودات عليه اكمل التحيات افندمز حضرتلرى .

كَوْهَر [فا ، س] جوهر ، الماس :

« تدرز ز ركوشناسد قدر كوهر كوهرى »

كوهر ريز / كوهر بياز / كوهرفشان = جواهر آفيدبجى ، داغيدبجى ، صاچجى .

§ انجى § (فلسفه) بذاته قائم اولان شى - كه : (عرض) مقابليدر .

پاك كوهر = اصلى ، نسلى ، نسبى طاهر اولان .

بد كوهر = بد اصل ، صويسز .

كوهرتاب = آلتون تل ايله ايشلنمش نسوانه مخصوص باش اورتوسى .

كوهرى = كوهره منسوب ومتعلق || جواهرجى ، جواهر فروش .

كوهرين = جوهرلى ، مرصع .

تاريخ كوهرين = (ادبيات) يالكز نقطه‌لى حرفلرله حساب اولنه‌رق سويلنيلان تاريخ .

كَهْ [فا ، س] (كاه) مخففى . ☞ [كاه] .

كَهْ‌گان [فا ، س] وقت ، زمان ، هنكام ، اثنا .

سحر كهان = سحر وقتى .

ناكهان = وقتسز ، بردن بره ، آكسزين .

كَهَانَت [ع ، مص] غيبدن خبر ويرمك ، فالجيلق : بانجيلق ايتمك : اسلامده كهانت ممنوعدر . { دوغريسى كسركاف ايله‌در . }

كَهْرُبا [ت ، س] ☞ [كاهربا]

كهربا چيچكى = ذات الفلقتين زمره‌سندن شفويه فصيله‌سندن بر نبات اولوب عرابجه يبانى ماليسا وا اورمان ملیساسى دخى تعبير اولنور . انطرايه طاغلرده بولنور .

(كهربا چيچكى)

كَهْف [ع ، س] طاغلرده بولنمش بر ، اووق ، مغاره ، بيوك غار § صيغيناجق بر .

اصحاب كهف = (محيط الاعلامه مراجعت)

كهف القوم = قومك ملجئى ، پناهى

كَهْكَشان - كاهكشان

[فا ، ص] صمان اوغريسى ، مجره ، حاجيلر يولى .

§ (قوزموغرافيا) كرهٔ سمايى دائرهٔ عظمه‌سى استقامتنده وشمال شرقيدن جنوب غربيه طوغرى ايكى قسمه تفرق ايدن وعرضى غايت متحول اولان برجسيم سحابيه‌دخى دها دوغريسى مجموعهٔ كواكب اولوب منقسم اولديغى ايكى قول تقريباً (١٥٠) درجه ايلروده تكرار برلشور . { كهكشانى تشكيل ايدن بعض كوكب ضياى شمسك ارضه وصولى ايچون اون بيك سنه‌دن زياده برزمان صرف ايلديكى بالفن اثبات ايدلمشدر . }

كَهْل [ع ، ص] سن كماله واصل اولان ، اوتوز ايله اللى ياش آره‌سنده بولنان ، صقالنه بياض دوشن [جمعى : كهول ، كهال ، كهلان ومؤنثى : (كهله) كلوب بونك جمعى دخى كهلات در .]

كَهَلَه [ت ، س] حشراتدن بيت ، عدم نظافتدن باشده ، وجودده حاصل اولان چوق ياپيشقان كوچك بوجك - كه : صركه‌نك عينى يمورطه‌دن چيقار .

كهله‌لنمك = بيتلنمك ، اوزرنده بيت پيدا اولمق .

كهله‌لى = كهله‌لى اولان ، اوزرينه كهله اوشوشن .

[اوچ جنس كهله واردر باش كهله‌سى ، آوره كهله‌سى ، خسته كهله‌سى]

كَهَنَه [ع ، س] فالجى ، غيبدن خبر ويريجى معناسنه اولان (كاهن) ك جمعى : كهنهٔ مصر .

كَهْوَارَه [فا ، س] بشيك ، مهد معناسنه اولان (كاهواره) نك مخففى .

كهوارهٔ فنا = دنيا ، عالم فانى .

گَوَزَه [ت ، س] چوق سويلر آدم .

كوزه قوش = طوردور بادز اولوب پاپاغانلر كبى چوق سويلر برقوشدر .

(كوزه قوش)

كهیا [ت ، س] { فارسی كتخدادن غلطدر } كتخدا .

كهیالق == كتخدالق .

كی [فا ، د] ادات استفهام اولوب نه قدر ، نه زمان معناسنه كلیر .

تا بكی == نه زمانه قدر .

كی [ع ، س] (طب) حرارتلی ویا بدنك معلوم اولان محلنی تیمورك دمیرله داغلامق [كه : طب قدیم عربده بوكا پك زیاده اهمیت ویرلكده ایكن موخرلری ترك ایدلمش ایسه‌ده اخیراً فوائدی تحقق ایتمسنه مبنی طب جدید طرفندن دخی باقبول بعض امراضه قارشی تطبیق راجرا ایدلمكده‌در .]

كیال [ع ، ص] كیله ایله اولچوجی اولچن

كیالیه == اجرت كیل ، كیله جینك آلدیغی اجرت .

كید [ع ، مص] مكر وحیله ایتمك § (س) حیله وخیانت ، مكر .

كیس [ع ، س] ذكا ، فطانت (حمق وبلاهت) مقابلی .

كیس [ع ، ص] ظریف ، زیرك .

كیسو [فا ، س] ☞ گیسو

كیف [ع ، س] حال ، صحت ، عافیت ، مزاج .

كیفسز == آز خسته ، منحرف المزاج .

كیفسزلك == خفیف صورده خسته‌لك ، انحراف مزاج .

كیفسزلنمك == خفیفجه خسته اولمق

§ سرور ، انشراح ، صفا ، انبساط .

كیفلنمك == سونمك ، دلشاد اولمق ، كسب انبساط وانشراح ایلمك .

كیف قاچیرق == تكدر ، ضیاع نشاط

§ خفیفجه سرخوش اولمق .

كیفلی == نشئه‌لی ، منبسط ، منشرح

§ آرزو ، هوس ، ایستك ، رأی ، اختیار .

كیفی == آرزو دائره‌سنده ، براصوله تابع اولمیوب محضا آرزوی خود ایله یاپیلان .

كیفنجه كیتمك == آرزوسنه كوره حركت ایلمك § نشئه ، مسكراتك ویردیكی حال ، خفیف سرخوشلق .

كیف اولمق == نشئه‌لنمك آزسرخوش اولمق .

چاقر كیف == غایه سرخوش .

كیف ویرمك == خفیفجه سرخوشلق ویرمك § ناصل ، نیجه ، دائكی .

كیفما == هر ناصل .

كیفما اتفق == هر ناصل تصادف ایدرسه هر حالده كیفی اولورسه .

كیفما یشا == هر ناصل ایسترسه ایستدیكی كبی .

كیفر [فا ، س] جزا ، مكافات .

كیفیت [ع ، س] حال ، برشیئك ایی ویا كوتو اولمسی § برواقعه‌نك صورت جریانی

§ ماده ، خصوص ، ایش .

§ (صرف) براسمك مذكر ویا مؤنث اولمسی : كیفیت وكمیت == مذكرلك ومؤنثلك ، مفردلك ، جمعلك [جمعی : (كیفیات) كلیر .]

گیك [ت ، س] ذات الثدیانك مجتره فرقه‌سندن معروف برحیوان‌در جلدی و بوینوزلری مقبولدر . اتی اكل اولنور . گیك بوینوزی طبابتده مستعملدر . بعضاً بوینوزلریله اورمانلرده آغاجلره طاقیلارق قالیر وتلف اولور . حركتی پك سریع اولدیغندن آوجیلر كوجلكله الده ایدرلر .

كیلوس [ج ، س] (طب) { دوغریسی كافك كسریله‌در } معده‌ده هضم اولنان موادك امتصاص صورتیله طامارلره چكدیكی صرده اوعیهٔ لنفاویهٔ معائیه دنیلان باغیرصاقلره مخصوص بیاض قان طامارلری ایچنده دوران ایدن سود رنكنده‌كی مایع .

كیمك [ت ، مص] البسه وسائره‌یی بدنه ، بدنك برقسمنه چكیرمك § اوزرینه آلمق || غرض پیدا ایتمك

كیدیرمك == برینك بدننه البسه وسائره چكیرمك .

كیلمك == لبسه بدنه چكمك .

كیملی == كیمش || اوچی باشی مكمل .

كیینمك == البسه وسائره ایله بدنی اورتمك .

كیموس [ع ، س] (طب) معده‌ده اغذیه‌نك هضمه خدمت ایدن افرازات ایله اختلاط ایدرك خمیر قوامنده بولنمسی حالی .

كینونت [ع ، مص] وار اولمق ، وارلق ، موجودیت .

كیوان [فا ، س] زحل دنیلن كوكب .

كاف مكسوره

كبار [ع ، ص] بیوك ، عظیم معناسنه اولان (كبیر) ك جمعی .

(ارككك گیك)

(دیشی گیك)

كیل [ع ، مص] حبوبات اولچمك : انبارده‌كی ذخائر كیل ایدیلیور . § (س) اولچك ، علی العموم حبوبات اولچیسی . [بو معنایه كوره جمعی : (اكیال) كلیر .]

كیلی == كیل ایله اولچیلن شیلر : ذخائر ، حبوبات كبی .

§ نازك ، تربیه‌لی ، اصیل ، ظریف ، نازك : پك كبار برآدمدر .

صغار وكبار == كوچكلر وبیوكلر .

كبار مفسرین == مفسرینك بیوكلری .

كبار امت == اعاظم امت § (ص) كرام ، عظام : انبیاء كبار .

« شرع حفظنده دائم معجزات مصطفی
دین تهورنده شریك اجر اصحاب کبار »

کبارانه == کبارلره یاقیشه جق صورتده .

کبارلاشمق == کبار اولمق .

کبارجه == کبار کبی § زنکین ، بلندجاه : کبار قوناغی .

کبارلق == بیرکلك ، زنکینلك .
[بوصوك ایکی معناده مفرد حکمندهدر]

کِباش • [ع ، س] درت یشنه کیرمش ارکك قویون معناسنه اولان (کبش) ك جمعی .

کِبَر • [ع ، مص] بیوکلك ، اولولق (صغر) ك ضدی .

کبر قدر == جلالت قدر § یاشلیلق سن اولمه .

کِبر • [ع ، س] بیوکلك ، اولولق ، عظمت ، غرور § تعظم ، ساخته وقار .

کبرلی == عظمتلی ، ساخته وقارلی ، متعظم .

کبرسز == عظمتسز ، متواضع ، محویتلی

کِبرِیاء • [ع ، س] { صفات الهیهدندر . } زیاده بیوکلك ، اولولق ، عظمت ، جلال .

جناب کبریاء == جناب حق .

حضور کبریاء
درکاه کبریا پناه
کبریا کاه رحمت پناه
== جناب حقك حضور ودرکاهی .

کبریائی == کبریایه منسوب .

کِبریت • [ع ، س] اساساً قرمزی یاقوت ، آلتون معنالرینهدر § کوکورد .
§ اوجنه کوکورد وسائر اجزادن مرکب برترکیب سورولمش ولامبه وصیغاره وسائر اشعالی ایچون لوازم ضروریه صره‌سنه کچمش اولان معروف اینجه چوب § بو چوبلرك برچوغنی حاوی کوچك قوطی : کبریت قوطیسی .
§ (کیمیا) یاقلدیغی زمان ماوی بر آلو ایله ینان وحرارت والکتریقی غیر ناقل وصوده غیر منحل وکئول ، اتر وزیوت سائرهده منحل اولان لیمون صاریسی رنکنده برجسم بسیط ـ که : مولدالحموضه ایله امتزاجه پك صالحدر .

کبریتی == کوکورد رنکنده اولان ، آچیق صاری ، آچیق لیمون رنکی || (کیمیا) کبریته منسوب ومتعلق : حامض کبریتی .

کبریت احمر == قرمزی کوکورد

کبریتلك == اینجه کبریت قونیلان واشکال وانواع مختلفهده یاپیلان قاب .

کبریتیه == (نباتات) قیصه اولان ساقلری اوراق ایله مستور ، حشیشی نباتاتی جامع فصیله .

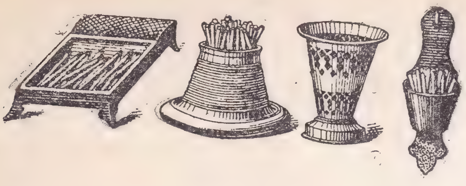

(کبریتلك)

حامض کبریتی == (کیمیا) بر حجم کبریت ایله ایکی حجم مولد الحموضهدن (ك م۲) مرکب رنکسز برغاز اولوب کوکوردلی کبریت کبی بررایحه نشر ایدر .

حامض کبریت == (کیمیا) رنکسز ، لزوجتلی بر مایعدر .

بلا ماء حامض کبریت == (کیمیا) برحجم کبریت ایله اوچ حجم مولدالحموضهدن مرکب بر جسم صلب اولوب منظرهسی حریریدر .

کبریتیت فحم == (کیمیا) کریه رایحه‌لی ، غایت متحرك وحین احتراقنده (کاسر ضیا) مور بر شعله ایله محترق برمایعدر .

کبریتیت == کبریتك دیکر برجسم ایله متحداً برملح حالنده بولندیغنی کوسترر .

کبریتیت سود == (کیمیا) (Sulfate de soude) آجی لذتلی ، رنکسز بر ملح منحل اولوب طبابتده وخفیف مسهل اولەرق بیطریده مستعملدر .

کبریتیت ماغنزی == (کیمیا) (Sulfate de magnésie) رنکسز ، رایحه‌سز ، آجی لذتلی صلب برملح اولوب لسان ناسده (انکلیز طوزی) نامیله معروفدر . ملح مزبور مسهل خاصه‌سنی حائز اولدیغندن طبابتده و بیطریده کثیرالاستعمالدر .

کبریتیت نحاس == (کیمیا) (Sulfate de cuivre) ماوی رنکلی ، لذتی خریف وکاوی برجسم صلب ـ که : بوکا (کوز طاشی) دخی دینور .

کبریت نباتی == (نباتات) کبریتیه فصیله‌سنه منسوب نباتاتك جرثومه‌لرندن عبارت بر مادهٔ غباریه ـ که : طبابتده مستعملدر .

گِبی [ت ، د] ادات تشبیه وتمثیل اولوب اثر مشبه بهی تعقیب ایدر : مثلا ، آسلان ، وش ، کوبك ملك کبی قارکبی باض § ادات مبادرت : کوردیکم کبی طانیدم .

کبیجه == کویا اونك کبی .

کِتاب • [ع ، مص] یازلمش وباصلمش وبرقابك ایچنده ، یا ویاخود متعدد عنوان تحتنده بر آرەده جمع ایدلمش کاغدلر مجموعی § قرآن کریم .

کتاب الله == قرآن عظیم الشان .

اهل کتاب == کتب سماویه‌دن برینه ایمان ایدن ملتلر .

کتابخانه == کتبخانه .

کتابی == کتابه منسوب || اهل کتاب .

ام الکتاب == قرآن کریم || محیط علوم .

کتابجی == کتاب آلوب صاتان آدم ، صحاف .

سر کتابی == کتبخانهٔ همایونك اداره ومحافظه‌سنه مأمور ذواتك آمری .
[جمعی : (کتب) کابیر .]

کِتابَت • [ع ، مص] یازی یازمق ، سویلنیلن بر ماده‌یی شرائطنه موافق صورتده قلمه آلمق § کاتبلك § حسن خطیله .

کتابت خصوصیه == طرز خصوصیده مسوده قلمه آلمه‌نك اصول وشرائط واسلوبی .

كتابت رسميه == مخابرات رسميهٔ دولتده جارى اسلوب معين .

كتابت معلمى == اصول كتابتى تعليم ايدن معلم .

كِتابَه [ع ، س] ابوابلرك طاقلرك ، قپو باشلرينه ، چشمه‌لرك وزننه ، مبانىٔ عاليه‌نك فوقنه و سائر محللره وضع اولنان يازيلى لوحه ، طبله ‖ بو لوحه اوزرنده‌كى يازى .

كتابه‌سنك مزار == مزار طاشنك اوزرنده‌كى يازى .

§ بر لوحه‌نك اطرافنه كرنت وچيچكلى ياپيلان يالديزلى نقشلر .

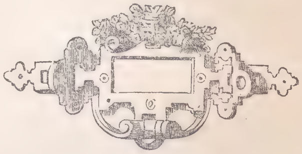

(طاشه محكوك كتابه)

كتابه‌لى == كتابه‌سى اولان .

كتابه‌سز == كتابه‌سى اولميان .

كتابه‌صاچاق == (معمارى) اتى طوالى وكتابه‌لى كنيش صاچاق .

كِتره ذات الفلقتين شعبه‌سندن بقليه فصيله‌سنك سوسيه ويله‌سندن بر نبات ايلوب كتره ضمغى استحصال ايديلير .

(كتره)

كِتْلَه [ع ، س] { ضم كاف ايله‌ده‌ در } بيوك معدن ويا طوپراق پارچه‌ كومه .

كِتْمان [ع ، مص] كيزله‌مك ، صاقلامق (اظهار) مقابلى .

كِحالَت [ع ، مص] (سرمه ‌ دوالك) § كوز طبيبلكى : فن كحالت

گَدى [ت ، ص] پزه‌ونك ، قلتبان § معناى اصليسى قصد اولنه‌رق سرزنش تصدى اولنه‌رق دخى قوللانيلور . سى كدى سنى .

كِذْب [ع ، س] (صدق) مقابلى يالان ، دروغ ، خلاف حقيقت سوز .

كِراء [ع ، س] طوتيلان بر شى مقابلنده ويريلان اجرتى ، مستأجر طرفندن تأديه اولنان اجرت ، اجاره .

كرا بيكرى == اجرتله بينيلان حيوان آت .

كراجى == برمحلده كرا ايله اوطوران كرا ايله بر شى طوتان وبا الان ، مستأجر

كراجيلق == كراجى اولانك حالى ، كيفيتى .

ديش كراسى == اسكيدن جارى اولديغى وجهله بيوك ذواتك سفره‌سنده وعلى الخصوص اطارنده بولنانلره بعد الطعام ويريلان عطيه .

كراله‌مق == كرا ايله ، اجرت ايله ويرمك ، ايجار ايتمك ‖ كرا ايله طوتمق ، استيجار ايتمك .

كرالى == كرا ايله طوتلمش ‖ كرايه ويرلمش .

كِراخ - كِراه { ت ، س) فارسى (كراغ) دن محرر قدر } آرشينك اون آلتيده برى : يكى آرشينك بش كراح .

كِرارْ [ع ، س] تكرار ، تكرر .

كراراً == تكرار اوله‌رق ، مكرراً تكرار تكرر .

كِرازْ - كِراس [ت ، س] بادميه فصيله‌سندن ايلك بهارك اواسطنده دوغرى يتيشن قرمزى ، قرمزى ايله قاريشيق اچيق صارى ، مور رنكلرده چكردكلى ، لذيذ برميوه .

كرازاغاجى == ذات الفلقتين شعبه‌سندن ورديه فصيله‌سنه منسوب بر شجره در . چيچكلرى مجلا اولوب آبانوزجيلقده قوللانيلور .

(كراز اغاجى)

ا- كراز ب- ميوه

كراز دوداقلى == دوداغى غايت قرمزى اولان .

كِرام [ع ، س] بيوك ، عالى ، محترم معناسنه اولان (كريم) لك جمعى : اعضاى كرام .

كرامى == عزيز ، محترم ، مكرم ،

كِرانْ [فا ، ص] آغر ، ثقيل . [ما بعدى ومعنا يالده مستعملدر]

ايركران == اغر يوك ، ثقلت § بهالى غالى .

كرانبها == بهاسى آغر اولان قيمتلى : هداياى كرانبها .

كرانبار == اغر يوكلى ‖ ميوه‌سى چوق اغاج ‖ رنكين ‖ كبه قادين ، حيوان .

كرانپشت == صرتى صاغلام

كرانجان == غرجه‌لى ، ثقيل الروح .

كرانجانى == كرانجانلق .

كرانخواب == اغر اويقولى .

كرانخوابى == كرانخوابلق

كرانخوار == چوق ييجى ، يمين ، اكول ، عبد البطن .

كرانخوارى == كرانخوارلق .

كراندست == الى اغر .

كراندستى == كراندستلك

كراندستانه == كراندستجه‌سنه .

كراندستان == كرانستيلر .

كرانركاب == ثبت قدم ، متين || وقور متين ادم || ات اوزرنده دليرانه اوطوران ، طورن .

كرانركابى == كرانركابلق .

كرانركابانه == كرانركابجه‌سنه

كرانركابان == كرانركابلر .

كرانسايه == رتبۀ عاليه صاحبى ، واجاه .

كرانسايكى == كرانسايه‌لك

كرانسر == كبرلى ، متكبر ، متعظم .

كرانسرى == كرانسرلك .

كرانسرانه == متكبرانه .

كرانسران == متكبرلر .

كرانسرشت == اغير طبيعتلى ، صاحب تمكين || تنبل ، بطى .

كرانسرشتى == كرانسرشلك .

كرانسرشتانه == كرانسرشتجه‌سنه .

كرانسرشتان == كرانسرشتلر .

كرانسير == سيرى اغر ، بطى الحركه .

كرانسيرى == كرانسيرلك .

كرانسيرانه == كرانسيرجه‌سنه .

كرانسيران == كرانسيرلر .

كرانكوش == اغر قولاقلى ، اغير ايشيدن ، صاغر .

كرانكوشى == صاغرلق .

كرانكوشانه == صاغرجه‌سنه .

كرانكوشان == صاغرلر .

كرانمايه == اغر بهالى ، قيمتدار ، نفيس شى .

كرانى == اغرلق ، ثقلت : كرانى محبت .

كرپاس [ع ، س] خام بز { كرباس } لفظ فارسيدندر معربدر . كرپاس پاره : بزپارچه‌سى .

كرپى [ت ، س] اوزرى دكن كبى قيللرله مستور ، كدى قدر برحيوان ـ كه : طوس طوپ اولرق يتار : قنفذ ، خارپشت .

بيوك كرپى == [قنفذ الكبير] : ذات الثديات قاضميه فرقه‌سندن برنوع كرپى اولوب تويلرى وق كبى اوزون وكمك كبى سرتدر . اناطولى ايچريلرنده ره صره كوريلور .

(بيوك كرپى)

كرپيچ [ت ، س] { زبانزى (كربيچدر) } . پيشيرلمامش طوغلا ، قالب شكلنده كسيلوب قورودلمش چامور ـ كه : اناطوليده اكثر يرلرده مساكن بونلرله انشا ايديلور .

كرپيك [ت ، س] كوز قپاقلرينك كنارلرنده‌كى صره قيللرك مجموعى ، وبرى ، مژه مژكان .

كرج [فا ، س] ☞ [كيچ]

كرد [فا ، ص] دكرمى ، مدور ، يووارلاق تا : (ة)

كرداب == صو چوريندسى ، دكزلرده ، نهرلرده صولرك درندنكى چوريلديكى موقع خاطرناك § مجازاً مهالكه ، كرداب مدنيت .

كردار == فعل ، عمل ، شغل :

مرحمت كردار == غايت مرحمتلى اولان ؛ آجدار مرحمت كردار || روش ، طرز ، طور ، عادت .

بدكردار == طرز وروشى فنا ، سوء عمل وحركت صاحبى .

كرداكرد == چپ چوره ، دائراً مادار .

كردباد == قاصيرغه ، دهشتلى فورطنه ، صرصر .

كردكار == صفت الهيه‌ندر ، رب فعال مطلق .

كردكان == جوز دينلان معروف ميوه .

كرشمه [فا ، ص] ناز ، عشوه ، غمزۀ دلبران ؛ جلوه ، كرشمه‌يار

كرفت [فا ، س] يقالامق ، طوتمق معناسنه اولان (كرفتن) ماده‌سندن اسم مصدر ، طرفه يقلامه : اخذ وكرفت § (معمارى) اشكالى بربرينه كچمش تزيينات معماريه § (ص) بربرينه كچمش ، قاريشيق : كرفت يازى § ناى دنيلان موسيقى آلتنك برنوعى .

كرفته‌لب == باكت ، خاموش .

كرفته‌لبانه == خاموشانه .

كرفته‌لبان == خاموشان .

كرفته‌دم == نفسى طوتلمش .

اخذ وكرفت مذكره‌سى == (حقوق) حال فرارده بولنان جانينك هر نره‌ده كوريلور ايسه يقالانوب محكمۀ جنايته تسليمى حقنده استيناف مدعى عموميلكندن صادر اولان وجنايتك اشكال وهويتنى ناطق بولنان رسمى مذكره ـ كه ضابطۀ عدليه مأمورينه خطاباً اصدار اولنور .

كرفتار [فا ، ص] طوتلمش ، يقالانمش ، اسير § مبتلا ، دوچار ، دوشكون : بيچاره ورم علتنه كرفتار اولدى . [(كرفته) دخى بومعناده مستعملدر : كرفتۀ دام بلا

كرمان [ت ، س] حصار ، قلعه : آق كرمان .

كره [فا ، س] دركرم ، عقده .

كره‌كير == عقده‌لر

كرهچه == كوچوك دوكوم ، كوچك عقده .

كره‌بند == اوچقور .

كره‌كره == دوكوم دوكوم .

كره ميد ـ كرميت [ت ، س] (معمارى) نصف مخروط ناقص ويا نصف اسطوانه شكلنده اولوق طوغله طپراغندن باعمال اوزرنده پشيريلوب قورتيديلان وچاتيلرك اوزينه قونيلان مالزمۀ بنائيه § طام ، چاتى اورتيسى .

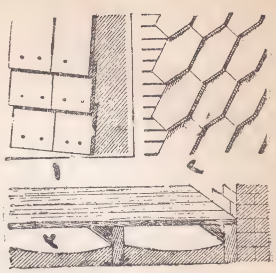

(كره‌ميد)

١ – چيه‌يه مخصوص كره‌ميد .
٢ – چاتى كره‌ميدى .
٣ – تخته دوشه‌مه‌لره مخصوص .

كره‌ميتجى == كره‌ميد ياپان وياصاتان آم .

كريان ز:

كريانى == كريانلق .

كرياناولمق == اغلامق .

كرياناوله‌رق == آغلايه‌رق .

گريبان [فا ، س] البسه ياقه‌سى

كريبان‌كير == ياقه‌لايجى ، طوتان .

چاك كريبان == ياقه‌نك يرتلمسى || ياقه يرتمق .

كريبان‌چاك == ياقه‌سى يرتلمش ، ياقه‌سى يرتيق || مأيوس مكدر ، مغموم .

كريخته [فا ، ص] قاچمش || حال قرارده اولان .

كريز [فا ، س ، مص] قاچمه ، فرار ،

جاى كريز == قاچه‌جق ير ، مفر ، ملجأ .

كريزگاه == قاچه‌جق محل ، ملجأ ، پناه || (ادبيات) قصائده تغزلدن صوكره ممدوحك وصفنه مناسبت پيدا ايدن سوز ساده‌جه (كريز) دخى دينور .

مردمكريز == انساندن قاچان ، يعنى كيمسه ايله الفت و اختلاط ايتميان عزلتى .

كريز [ت ، س] چكفلمى .

كريزان – كريزنده [فا ، ص] قاچيجى ، فرارى .

كريزانى == كريزانلق .

كريزه [ت ، س] (زراعت) طوپراغك هنوز ايشلنمه‌مش طبقه‌سنى ياروب برازيى يوزه كتيرمك ويا يوزه كتيرميوب يالكز قازه‌رق ترك ايتمك : برال كريزه‌ه ، ايچ بل كريزه‌ه .

كريش – كيريش [ت ، س] (معمارى) طبان تخته‌لرينك آلتنه كلك واوطه‌نك عرضنى احاطه ايتمك اوزره وضع اولنان آغاجلر .

§ (موسيقى) كمان كبى بعض موسيقى آلاتنه تل يرينه طاقيلان باغرصاقدن ايپ ، صاپ ، وتر .

قولاق كريشده اولمق == سويلنن سوزى تماميله ودقتله كلامك || برشيئك ظهورينه وقوعنه منتظر بولنمق .

كيريش اولمق == بوينه طاقلمق ، مسلط اولمق .

كريشله‌مك == يايك كريشنى چكمك ، كرمك .

كريشلمه == (معمارى) ابنيه‌قاتلرينى تأسيس وتشكيل ايدن دوشه‌مه كيريشلرينك هيئت مجموعه‌سى || قليچنه وضع اولنان كرامه‌ته .

كريوه [فا ، س] چيقماز يول ، چيقمز زقاق ، پك طولاشيق طريق : كريوهٔ امل .

§ اوچوروم ، ياو ، ورطه : كريوهٔ مصيبت

كريه [فا ، س] آغلامه ، بكا ، انين ، ناله ، زارى .

كريه‌خيز == كريه‌قوپاريجى ، قوپاران .

كريه بار كريه ريز كريه ناك كريه پاش كريه فشان	==	آغلايجى ، آغلايان ، كوز ياشى دوكن : طفل كريه بار ، دختر كريه ريز ، چشم كريه ناك ، ديدهٔ كريه پاش ، عين كريه فشان .

گز – گيز [ت ، س] (بحريه) كميه‌نك قيچ طرفنده‌كى بايراق سرنى ، كميه‌نك قيچ يوكنده ياتيق طوران ميزانه سرنى : غراندى گزى .

كز [ت ، ضمير] ضمير مخاطبك جمعى اولوب (سزك) معناسنى افاده ايدر : كتابكز ، پدركز .

كسب [ع ، س] (كسب) الله مترادفدر ☞ [كسب]

كسبى == تحصيل ايدلمش ، قزانلمش ، عارض || طبيعى ، جبلى اولميان .

كسبت [ت ، س] { عربى (كسوة) دن محرفدر . } پهلوان ويا اويونجى البسه‌سى || درويش اباسى

كسرى [ع ، س] ايران قديم حكمدارانيه وعلى الخصوص ساسانيان سلاله‌سنه منسوب اولانلره عربلر طرفندن ويريلن برعنوان : طاق كسرى . [فارسى (خسرو) دن معرب اولدنى ظن اولنيور : جمعى على خلاف القياس : (اكاسره) كاير .]

كسفه [ع ، س] جزء ، پاره ، پارچه .

كسوت [ع ، س] ☞ [كسبت]

كش [فا ، ت] سطرنج اويوننده برطاشى زورلامق تعبيريدر .

كشت [فا ، س] اكين .

كشتزار == اكينلك ، اكين ترلاسى .

كشتكار == اكينجى ، چيفتجى .

كشمش [ت ، س] **كشنش** [فا ، س] **كشنيش** [فا ، س]	}	صيوانيه فصيله‌سندن پك كوچك دانه‌لى ، صاريجه رنكلى چكردكسز بر جنس اوزم كه : قوروسى يمش مقامنده

بنديلور وخوشاب ياپيلور .

كشنش فدانى == ذات الالقتين شعبه‌سندن صيوانيه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر . اوروپاده بولنور سنويدر . اصل منشانى امريقادر .

(كشنش فدانى)

١ – مؤنث چيچكى ، ب – بذرى .

كِشْوَر [فا ، س] اقليم ، مملكت ، ولايت ، قطعه .

كشور بكشور = ولايت بولايت ، قلم باقليم .

كشور خدا = حكمدار .

كشور كشا = فاتح البلاد ، جهانكير

كشوركشايى = فاتحلك ، جهانكيرلك

كشور كير = اقليم ، قطعه طوتيجى ؛ طوتان پادشاه فرمانفرما .

كشور كيرى = كشور كيرلك .

كشور كيرانه = كشور كير جه سنه .

كشور كيران = كشور كير اولانلر .

« مدار مملكتدر كامكار كشوركير آزادر »

كِشى [ت ، كنايات] آدم ، شخص ، كس ، كيمسه .

اركشى = اركك ، آدم .

خاتون كشى = قادين ، عورت .

هركشى = هركس .

كشى زاده = { غلطدر } اصيلزاده .

كِفايَت [ع ، مص] الويرمك ، كافى اولمق ، يتشمك ، اشتغنا بخش اولمق § لياقت ، اهليت ، اقتدار ، (حد) و (درجه) ايله برابر (كفايه) صورتنده قوللانيلور : درجهٔ كفايه ، حد كفايه .

كِفْل [ع ، س] حصه ، پاى § مثل ، نظير .

ذوالكفل = نبوت و ولايتى اختلافلى اولان ذات عاليقدرك اسم شريفى .

كِل [ت ، س] بالچيق ، صو ايله ايصلانمش طوپراق ، طين : كل ارمنى ، كل مختوم .

كِلا ـ كِلى [ع ، د] هرايكى ، هرايكيسى معناسنه در :

كلاالشقين = هرايكى شق .

على كلا التقديرين = هر بكى تقديرده .

كِلاب [ع ، س] كوپك معناسنه اولان (كلب) جمعى :

كلاب اهليه = چوبان ، آو ، زقاق ، خانه كوپكلرينك هيئت عموميه سى .

كِلْس [ع ، س] كيرج طاشى ، قالسيوم .

كلس ترابى = (طبقات) پاى تباشيرى كه برطاقم غايت اوفاق ، خرده بينى حيوانات بحريه نك قبوقلرندن و اجمه صدفلرينك توز اولمش انقاضندن عبارتدر .

اراضىٔ كلسيه = (طبقات) ارض تباشيرى دنيلان وادوار حياتيهٔ ارضيه نك اوچنجيسنى تشكيل ايدن اراضى .

كلسى = كلسه منسوب ومتعلق .

حجركلس = كيرج طاشى انواعندن برنده دن .

كِلْك [فا ، س] قامش قلم ، يراعه ، خامه : آثر كلك فصاحت .

« النجه رستنه نفعئ سحر كلك اعجازى »

كَلِم [ع ، س] جمع ☛ [كلمه]

موثوق الكلم = سوزينه اعتماد اولنور آدم .

كِله [فا ، س ، مص] ياقوب ياقلمه ، شكايت .

كله مند = شاكى ، مشكى .

كله مندى = كله مندلك .

كِليد [فا ، س] فى الاصل الختار معناسنه در § اناختارله آچيلور ديميردن ماكنه لى آلات ، قفل .

اصمه كليد = صندوق ويا قپونك اوزرنده كى حلقه يه طاقيلان كليد .

كليدلمك = كليد واناختارله قپامق سد ايتمك .

كليدلنمك = كليد وسيله يله قپانمق || برى بنه كچيرلمك .

كليدلى = اوزرنده كليدى اولان || كليد ايله كيلتلنمش اولان .

كليد طاشى = (معمارى) كمرلرك اك مرتفع محلنه و ورته سنه موضوع اولوب ديكر طاشلرى صيقيشديران اشاغيى دار وياقاريسى كنيش بيوجك طاش .

كِلِيسا ـ كِلِيسَه [فا ، س] ☛ [كليسا]

كِلِيم [فا ، س] دوشمه ، بساط § قالين صوف ، خرقهٔ درويشان § اوطه يه ، صره يه ، يتاق آلتنه سريلان كچه ، قاليچه § تويسز كچه .

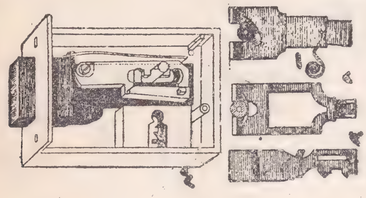

(كليد)

١ ـ ياپيلى دل ، ٢ ـ اوزون ديل ، ٣ ـ يارم دورلى دل ، ٤ ـ سيوريلى دل .

كُلْيَه [ع ، س] (طب) وجود انسانى وحيوانيده بولنان عدد مهمه دن برى اولوب بالخاصه بولى افراز ايدن اعضا ، بوبرك (بوكرك)

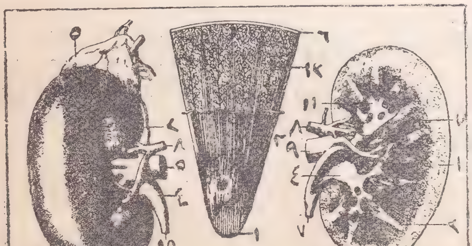

(كليه)

آ ـ كليهٔ يمنا ؛ ب ـ نسج كليه نك شماى ؛ ث ـ مقطع كليه نك بجه خفيدن كورونيشى ؛ ا ، ب ـ حليمه ؛ ا ، ث ـ جوهر قشرى ؛ ٢ ـ بدره ؛ ٣ ـ بدرنك اهرامى ، دولفيه ؛ ٥ ـ محفظهٔ فوق الكليه ؛ ٦ ـ محفظهٔ بنفيه ؛ ٧ ـ اهرام ماليپكى ؛ ٨ ـ شريان كليوى ؛ ٩ ـ وريد كليوى ؛ ١٠ ـ حالب ؛ ١١ ـ كاس ؛ ١٢ ـ جسيمات ماليپكى

[بركا ، ايكى جبهه سنه موازى اولهرق عموماً شق اولنسه نظره يكديكرندن متمايز ايكى ماده تصادف ايدر . برى خارجده اولوب بوكا (مادهٔ قشريه) ، ديكرى داخلده دركه ؛ بوكاده (مادهٔ انبوبيه) ، يا (مادهٔ مخيه) نامى ويريلور . قسم اول خفيفجه صارى وظاهراً جزى اولوب اساساً ايكى قسمدن تركب ايدر ؛ انابيب صغيره جسيمات صغيره]

شريان كليوى == (طب) بوكره تميزقانى ويرن طمار .

وريد كليوى == (طب) كليه لرك بوزولمش قانى اعاده ايدن .

كليتين == (طب) برى صاغده ، ديكرى صولده بولنان ايكى كليه نك هيئت وتفرعات مجموعه سى .

ذات الكليه == كليه لرك التهابلانمسى .

حصاة الكليه == بوبركارده حاصل اولان طاش قوم

كليوى == كليه يه منسوب ومتعلق || كليه ، بوبرك شكلنده اولان .

كمام [ع ، س] لباس قولى معناسنه اولان (كم) ك جمعى . [ديكر جمعى : (اكمام) كلير .]

كميون [ت ، س] ☛ [كمون وكيميود]

كنايه [ع ، مص] سوزى قپالى سويلمك ، يعنى برشى سويليوب آندن ديكر شى قصد ايتمك

طولايسيله سويلمك § طولايسيله سويلنن سوز § طولايسيله سويلنن طوقونافلى سوز ، تعريضى مشتمل كلمه ويا كلام .

§ (ادبيات) برلفظك معناى حقيقيسنك ارادهسنه قرينهٔ مانعه بولنمديغى حالده او لفظك ماوضع لهنك لوازمندن برينى قصد ايتمك : مثلا ، خانداندر بر آدمه : (كثير الرماد = كولى بذول) ديمك كبى

[كنايه ايله مجاز بيننده كى فرق ؛ معناى موضوعك غيرنده استعمال اولنان لفظدن معناى حقيقى دخى قصد اولنه بيلوب بيانه مانعكه تظاهر ايدر . مثلا : « فلان آتش پوسكورييور » دنيلسه ؛ بر آدمك آتش پوسكورمهسنه عادةً ، طبيعةً امكان اولمديغندن برافاده مجازه محمولدر . لكن « فلانك سفرهسى كنيشدر . » جملهسنده هر نه قدر مقصود اولان معنى (فلان) ك مهمانپرورلكنه معلوف ايسهده حقيقةً سفرهسنك واسع اولمسىده ممكن اولديغندن جملهٔ مذكوره كنايهدر .]

كنايهٔ بعيده } == (ادبيات) صفت مطلوبه يه انتقالده تفكر وتعمقه
كنايهٔ خفيه }

احتياج كورينن كنايه : فلانك قاپوسى آچيقدر كبى .

كنايهٔ قريبه } == (ادبيات) معناى مقصوده انتقالده تفكر وتعمقه احتياج
كنايهٔ واضحه }

اولميان كنايه :
« كيشى يورغانه كوره اياغنى اوزاتمق لازمدر » كبى .

كنايه لى == تعريض وسرزنش صورتيله سويلنمش سوز .

كه [ت ، د] فارسيدن مأخوذ اولوب بزجه آتى باغليجه بش وجهله استعمال اولنور :

١ ـ ادات تبيين :
« ارواح ـ كه : تحفهٔ خالقدر
خانه ره شاه انبيادر »

٢ ـ ادات توقيت : تاكه ، وقتاكه .

٣ ـ ادات تعليل :
« آلدنمكه : شاعر سوزى البته يالاندر »

٤ ـ چون ، بلى ، كاش ، مادام ، احتمال كبى بعض كلمه لره دخى لاحق اولور : چونكه ، بلكه ، كاشكه ، مادامكه .

٥ ـ ادات صله :
بر چوجق ـ كه : ابوينك نصايحنى ديكلهمز ؛ البته افلاح اولماز

كه [فا ، ص] كوچك ، صغير . [(كهين) ده بو معنايه كلير .]

كهتر == زياده كوچوك .

كهترى == زياده كوچكلك .

كهترين == اك ، دها ، پك كوچوك .

كهال [ع ، س] جم : (كهل)

كهان [فا ، س] جم : (كه) كوچكلر صغيرلر :

كهان ومهان == صغار وكبار .

كهانت [ع ، مص] ☛ [كهانت] { دوغريسى بويلهدر . فتح كاف ايله غلطدر .

كى ـ [ت ، د] (ده) ايله برابر ، وياليكز ظروف زمانيه ومكانيه ، [قرون اولاده كى آدملر قرده كى طاغلر]

[دونكى حوادث ، ايچريكى پنجره سزككى بنمكى [وضعيتك مضاف اليهنه ، احمدككى] لاحق اولهرق صفتلر تشكيل ايدر .

كيازا [فا ، ت] چاير ، اوتلاق ، چايرله مستور محل .

كياست [ع ، مص] زيركلك ، فطانت ، ذكاوت .

« احكام عدالت وسياست
برباشقه صورله اولدى منظور
عدليله جهانده اولدى مشهور
خاقان جليل ذى كياست »

كيانوس [ج ، س] (كيميا) لاجوردى رنكلى برمادهٔ كيمويه اولوب مركباتى مستعملدر . (مولد ازرق)

حامض كيانوس ماء == (كيميا) فحم ، آزوت ومولد الماءدن مركب برجسم كيمويى اولوب قيزديرلمش كمور اوزرندن آمونياق امرار يله وياحامض فلور مائى ايله كيانوس زيبقك اختلاطندن استحصال ايديلور برسم مهلكدر .

كياه [فا ، س] تازه اوت ، نبات .

كياه نمناك == سبز اوتى .

سقف كياه بسته == اوزرى اوت ايله اورتلمش طام ، بنا .

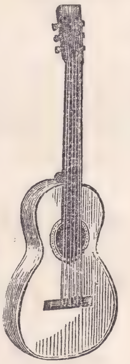

كيتاره [ج ، س] الافرانغه آلات موسيقيهدن كمانه مشابه اولان برنوع ساز .

كيتمك [ت ، مص] يابانه ، اوزاغه انتقال ايتمك ، ذهاب ، وارمق ، رحلت § اوزاقلاشمق § حركت عزيمت § غائب اولمق : روماك اسكى معمورتى نره يه كيتدى ؟ وصرف استهلاك ايدلمك : بوپارك تعميرينه چوق پاره كيتدى § منجر ، منتهى اولمق : بويول نره يه كيدر . § يورومك ، مشى ايتمك : او آدم يولده پك چابوق كيدر . § كوتورلمك . سوق اولنمق : يارين اسانلر پوسته يه كيده جك ؛ مكتوبم يارين اوروپايه كيده جك .

اره كيتمك == قيز قوجه يه وارمق .

اكرى كيتمك == شاشمق طريق مستقيمدن صاپمق .

الدن كيتمك == فوت اولمق .

ايچى كيتمك == اسهاله اوغرامق .

ايلرى كيتمك == ترقى ، تقدم ايتمك .

ايلريسنه كيتمك == حدى تجاوز ايلمك .

باتاسى يه كيتمك == قورده ، دعرشنده دوكونمه‌رك اسراله حركت ايتمك .

ترس كيتمك == شكسى اولمق ، طالع مساعد اولمامق .

خوشه كيتمك == حظ اولنمق .

رنك كيتمك == صولمق .

صو نججه كيتمك == مماشات ايتمك ، مزاجنه كوره حركت ايتمك .

صويك اقنديسنه كيتمك == اوغلق ، مواقت ايتمك .

عقل باشدن كيتمك == متحير ، متعجب اولمق || تلاش ايتمك .

كرى كيتمك == عودت ايتمك || تدنى ايتمك .

يوله كيتمك == سير و فر ايتمك ، سياحت .

كيت كيده == كيتدكجه ، آره‌دن زمان كچدكجه .

كيدجى == كيدن ، كيدر ويا كيدهجك اولان ، يولجى .

كيديش == كيتمك ماده‌سندن اسم مصدر || يورويش || طرز ، حركت ، روش || بيوك برذاتك برمحله عزيمتى .

كيدلمك == كيتمك واقع اولمق .

كيتى [فا ، صه] دنيا ، جهان ، عالم .

كيتى آرا == عالمه زينت بخش ايدن .

كيتيبان == جهانبان ، حضرت پادشاه .

كيتيشان == جهانكير اولان پادشاه .

كيتى نما == جهانما ، دنيايى كوسترن : كاخ كيتى نما .

كيتى فروز == عالمه رونق ويرن .

كيتى نورد == سياح .

كيج [ت ، س] ☜ [كج]

كيجشمك [ت ، مصه] خفيف صورتده قاينوب يانمق .

كيجه [ت ، س] شمسك غروبندن طلوعنه قدر كچن مدت ، ليل ، شب .

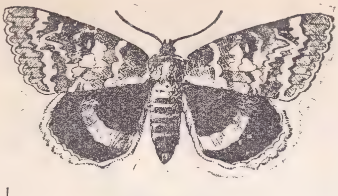

(كيجه پروانه‌سى)

(كيجه صفا)

كيجه صحبتى == مسامره .

قنا كيجه‌سى == ولمه ويا ختان اجرا اولنه‌جغى كوندن اولكى كيجه اجرا اولنان سرور وچنكيلى ضيافت .

كيجه قوشى == بايقوش || يراسه .

كيجه يارسى == نصف الليل .

دون كيجه == دونكى كونك كيجه‌سى .

اولكى كيجه == اولكى كونك كيجه‌سى

كيجه كوندوز == دائما ، هربار .

كيجه‌لك == كيجه‌لرى ياتار ايكن كيلن بول لباس ، انتارى .

كيجه‌له‌مك == بريرده كيجه‌يى كچيرمك برمحلده كيجه‌ قالمق .

كيجه‌لين == كيجه وقتى ، اثناء ليلده .

گيدرمك [ت ، مصه] (كيتمك) ماده‌سندن مصدر متعدى مكرر .

گيدشمك [ت مصه] [كيجيشمك]

كير [فا ، س] اركك انسان وحيوانك عضو تناسلى ، آلت رجوليت ، ذكر .

كير [فا ، صه] طوتمق معناسنه اولان (كرفتن) مصدرندن امر حاضر اولوب تركيبله قوللانيلير .

[طوتيجى ، طوتان § انتشار ايدن .

كيجه پروانه‌سى == خرشنفى الجناح حشراتدن كيجه‌لرى لامبه‌لرك اطرافنده اوچوشور بوحشره‌در .

كيجه صفا == كيجه‌لرى آچار برجنس چيچك .

پيشكير == سفره حاولوسى .

جهانكير == فاتح البلاد .

شيركير == آرسلان طوتان || بهادر .

عالمكير == عالمه يايلان ، منتشر اولان .

كريبانكير == يقا طوتان .

كير [ت ، س] انسان ويا حيوانك مساماتى اره‌سنده تراكم ايدن ويا برشيئه سورلمكله حاصل اولان پيسلك ، بولاشيقلق ، چرك ، وسخ .

كيرلتمك == كيرلى ايتمك ، تلويث ايتمك .

كيرلى == مردار ملوث .

كيرلنمك == كيرلى ، ملوث اولمق .

كيرج [ت ، س] احجار مكلسه دنيلن بياض طاشلرك احراقيله حاصل اولان معروف بياض ماده‌كه : قوم ويا خراسان ايله قاريشديريله‌رق كاركير ابنيه‌ده طاش ويا طوغله‌لرى بربرينه ربط ايچون استعمال ايديلور (پروتوقسيد دوقالسيوم) ، قالسيوم ديلن جسمك حمضى .

كيرج اوجاغى == كيرج ياقدقلرى محل مخصوص .

كيرج سودى == ديوارلره ، بادانه ايديلن غايت صولى كيرج .

سونمش كيرج == صو درونده حل ايدلمش كيرج .

سونمامش كيرج == صو ايله تماسه كلمامش اولان ، اوجاقدن چيقدیغى حالده بولنان كيرج .

كيرج صويى == خفيف قابض اوله‌رق طبده استعمال ايديلان وتركيبنده ، كيرج بولنان برصو .

صوكيرجى == تركيبنده اوزلو طپراق بولنان كيرج طاشلرندن مستحصل اولوب صوده ورطوبتلى محللرده تصلب ايدن كيرج .

یاغلی کیرج == ترکبنده اوزلو طوپراق کبی مواد اجنبیه اولمیان کیرج طاشلرندن متحصل اولوب هواده‌کی حمض قاربونی جذب ایدوك تصلب ایدن کیرج .

کیرج تجربه‌سی == بر کیرجك یاغلی ویا صو کیرجی اولوب اولمدیغنی آکلامق ایچون طوز حالنه کتیریلوب صو ایله معاینه ایتمك درکه : تصلب ایلدیکی حالده یاغلی وعکسی تقدیرده صو کیرجی اولدیغی آکلاشیلیر .

کیرج‌قایماغی == قلور رایحه‌لی خریف وتیز لذتلی ، صوده منحل بیاض بر سفوفدرکه : مضاد تعفن اولمق ستعمال ایدیلور .

کیرججی == کیرج یاپان ویاصاتان آدم .

بکزی کیرج کبی اولمق == فرط تأثردن قان قالمیوب بکز صوراق .

کیرج کبی == پك بیاض .

کیرجلی == کیرجله یاپلمش ‖ وزرینه کیرج سوروش ، صیوالی .

گیرودار [فا ، س] جنك ، آشوب ، غوغا ؛ عرصهٔ گیرودار :

« آلدیغك زخم الم دکز بو عمر یکدمه
قارشیدن سیر ایله دائم گیرودار عالمی »

کیریشمك [ت ، مص] بوینجه قاریشمق ، طولاشمق ، صوقلمق ، مداخله ایتمك § باشلامق ابتدار ایتمك .

کیرکین [ت ، ص] هر یره صوقیلان هر کسله کوروشن ، صوقلمان § منسوب منتسب ، چاقین .

کیرمك [ت ، مص] ایچری واروق ، صوقلمق ، دخول ایتمك .

آره‌یه کیرمك == توسط ایتمك ، میانجیلق ایلمك .

بر برینه کیرمك == بیوك تلاشه دوشمك بر برینه قاریشمق .

رنكدن رنكه کیرمك == پك صیق تحول وتبدل ایتمك .

کناهه کیرمك == کناهکار اولمق .

کناهنه کیرمك == بری حقنده بغیر حق سوء ظنده بولنمق .

کوکی کیرمك == اولنمك زفاف ایتمك .

وبالنه کیرمك == (کناهنه کیرمك .

کیرمه == (کیرمك) ماده‌سنده مصدر تخفیفی .

کیریش == اسم مصدر دخول ‖ شروع

کیرندی [ت ، س] برشیئك ایچری کیرمش محلی ، چیقندی مقابلی .

کیرندیلی چیقندیلی == کیرندیسی چیقندیسی چوق اولان بر بنا .

کیزلمك [ت ، مص] صاقلامق ، کتم ، اخفا ، ستر ایتمك

کیزلنمك == صاقلانمق ، اختفا ، تستر .

کیزلی == صاقلی ، مکتوم ، صاقلانمش خفی .

کیزلیجه == کیزلی ، اولرق .

کیس [ع ، س] جیبده ، قویونده طاشیه‌جق پاره کیسه‌سی ‖ وحمده چوجق یتاغی ، مشیمه جمعی : (اکیاس) کلیر .

کیس مبیض == (حیوانات) طیورده یمورطه‌نك حاصل اولدیغی ظرف ، محل .

کیسو [فا ، س] اوموز اوستنده دوکیلن صاچ ، باش ساچی ، زلف ، کاکل .

کیسودار == صاچلی :

نجم کیسودار = قویروقلی ییلدیز .

کیسوبند = صاچ اورکوسی ، صاچ باغی .

کیسه [فا ، س] کوچوك طوربه‌که : دوونته کرك پاره ، کرك سائر شی قونیلور پاره کیسه‌سی ، ساعت کیسه‌سی § بشیوز غروشدن عبارت آقچه مقداری - که : اسکیدن بزده بیوك مقدارده‌کی مبالغ ایچون واحد قیاسی اعتبار ایدیلیوردی : بش کیسه آقچه ، اوچ کیسه آقچه .

حمامده وجودك کیرینی چیقارمق ایچون قوللانیلان یعنی اله کچیریله‌رك وجوده سوریلان قیلدن معمول سرت کیسه : کیسه‌لنمك § اقتدار ، مالی ، ثروت سار : بو ایشه کیسه مساعد دکلدر .

کیسه بر = یان کسیجی .

کیسه‌جك == کوچوك کیسه .

کیسه‌دار == وکیل‌خرج .

کیسهٔ فم == (طب) بعض حیوانلرك آوردلری ایچنده‌کی کیسه .

کیسه‌لمك == حمامده وجوده کیسه سورمك .

کیسه‌لنمك == حمامده وجودینه کیسه سوردیرمك .

کیسهٔ سبحیه == (حیوانات) اسماکك غشائی ، هوا ایله مالی ، اولوب بطنك قسم علویسنده ، موضوع بر کیسه‌که : بونك حجمنی بالاختیار تزیید وتنقیص ایتمك صورتیله صوده موج ایدرلر .

کیش [فا ، س] دین ، مذهب .

بدکیش == دینسز ، ملحد .

کیشنمك [ت ، مص] تشتلی صدا چیقارمق ، صهیل ایتمك .

کیشنمه == (کیشنمك) دن ، چوق سویلمكدن وباغیرمقدن کنایه .

گیك [ج ، س] انعیریه کورکالیه چکیلیر اوزون وطر صداسی .

کیلار [ت ، س] فارسی (کلار) دن محرفدر ارزاق ، ذخیره ، حبوبات وسائره وضع وحفظ مخصوص محل کوچوك مخزن .

کیلارجی == کیلارك محافظه وادارمسنه مأمور آدم .

کیلوتین [ج ، س] فرانسه‌ده اعدامه محکوم اولانلرك بوینی اورمغه مخصوص ماکینه .

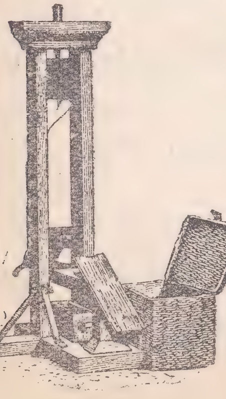

کیلوتین

کیلوغرام [ج ، س] {Kilograme} اوزن جدیده اوقه‌سی قیهٔ جدیده ، قیهٔ اعشاریه

کیلواجزاسی غرام دسه غرام ؛ میلیغرام‌در .
§ (میخانیك) وحدت قیاسی ثقلتنده اولان برجسمی برمترو ارتفاعه چیقارمق ایچون مقتضی عمل میخانیکی .

کیلومترو [ج ، ص] {Kilométre طول مقیاس جدیدینك (۱۰۰۰) متروده عبارت مسافه‌سی اجزاسی .

دقامترو = (۱۰) مترو .

سانتیمترو = مترونك یوزده بری .

دسیمترو = مترونك اونده بری .

کیله [ع ، س] حبوبات اولچوسی ، اولچمك .

یکی کیله = (۱۰) یکی شنبکدن عبارت وزن .

اسکی کیله = (۱.۳۷) یکی اولچکدن عبارت وزن .

کیم [ت ، کنایاتدن] اشخاصدن استفهام ایچون قوللانیلور . هانکی آدم § استفهام انکاری ایچون دخی مستعملدر : کیم بیلیر ؟ کیم گیده‌جك ، کیمك نه‌سنه لازم § بعضاً تبعیض بیان ایدر . کیمی بوله ، کیمی شوله سویله‌یور § کیمسه معناسنده کلیر . بنم سزدن باشقه کیمم وار ؟

کیمسه [ت ، کنایهٔ استفهامیه] مبهم شخص وذات ، هرکیم اولورسه .

کیمسه‌سز = بیکس .

کیمسه‌سزلك = بیکسلك .

کیمیاء [ع ، س] اکسیر § معادن خسیسه‌یی بعض وسائله معادن علویه‌یه قلب ایتمك فکر باطلنه مستند اولان علم موهوم ـ که : علم کیمیا بر سایه‌ده تولد وتکمل ایلمشدر § اجسام عضویه وغیر عضویه‌نك خواص اصلیه‌لری تبدل ایتمك شرطیله یکدیگری اوزرینه اجرا ایلدکلری تأثیرات مختلفه‌دن وبو تأثیراتك تابع بولندیغی قوانیندن باحث علم مهم .

کیمیای غیرعضوی } = طبیعتده موجود اولان اجسام بسیطه
کیمیای معدنی }
دن وبو اجسامك بربریله امتزاجندن ویاباالعمل مرکبلرندن یعنی معادن وحامضات واملحه وغازلردن بحث ایدن علم .

کیمیای عضوی = اجسام عضویه‌نك خواص کیمویه‌سندن بحث ایدن علم .

کیمیای سعادت = روحك علائق ماده وسفلیه‌دن تجردیله معنویاته حصری .

کیمیاجی } = علم کیمیا عالمی || مواد واجزانك تحلیل وترکیبیله مشغول ذات .
کیمیاکر }

کیمیوی = فن کیمیایه منسوب ومتعلق .

عربجه (کمون) دن محرفدر .

کیمیون [ت ، س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن چتریه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر . تخمیناً یارم متره قدر طولده مالکدر . بر حشیشه سنویه‌در .

(کیمیون)
ا ـ چیچکی ب ـ میوه‌سی

کین [فا ، د] ترکیبی ، لی ، لو مقامنده یعنی صاحب معناسنده مستعملدر .

غمکین = غملی .

اندوهکین = اندهلی .

شرمکین = محجوب .

کین [فا ، س] بغض ، حقد ، عداوت § انتقام ، ثأر .

کیندار = قلبنده کین بسلین ، کینجی || منتقم .

کینه [فا ، س] قلبده کیزله‌نن بغض ، عداوت .

کینه‌ور = کینجی ، کین طوتان .

کینه‌خواه = بغض ایدیجی ، ایدن .

کینه‌گاه = جنك یری ، معرکه .

کینه [ع ،] [اعلام

کینه طاوغی = طیور دجاجیه‌دن کینه طرفلرنده بولنور برجنس طیوردر .

(کینه طاوغی)

کینت [ت ، س] ایکی صلب جسمی بربرینه ربط ایدن دمیردن معمول واوجلری قیوراق رابطه .

کینتلنمك = کینت دنیلان رابطه ایله بربرینه ربط § کینت اوشن کبی صیقی قپامق ؛ دیشلری کینتلندی .

کینتله‌مك = کینت ایتمك .

کینتلی = کینت اورلمش || پك صیقی قپلی .

کیمك [ت ، ص] ☞ (کیمك)

کاف مضمومه

کبراء [ع ، س] جم : (کبیر)

کبرای قوم = قومك اولولری ، بیوکلری .

کبرای امت = امتك بیوکلری اشرافی .

کبری [ع ، ص] (اکبر) لفظنك مؤنثی .

محکمهٔ کبرا = الك بیوك محکمه ، محکمهٔ روز جزا § (منطق) (صغری) مقابلی قیاسی تشکیل ایدن قضیه‌لرده حد اکبری [۱] حاوی اولانی .

کتّاب [ع ، س] یازیجی معناسنه اولان (کاتب) ك جمعی . [کاتبك دیگر جمعی (کتبه) در .]

رئیس الکتّاب = وقتیله نزده خارجیه ناظرلرینه ویریلان عنوان : رئیس الکتاب افندی .

[۱] حد اکبر ، قیاسده مطلوب اولان قضیه‌نك محکوم به‌نه اطلاق اولنور .

كُتُب [ع ، س] جمع (كتاب) كتب طبيه ، كتب فنيه .

« اعتماد ایتمز ایسه‌ك اومل تجربه‌یه اشته‌لوح ، اشته قلم ، اشته كتب ، اشته فحول »

كتبخانه = كتابلرك وضع وحفظ اولنديغى داخلى كوزلى مختلف شكللى دولاب ويا اوطه ، خزانة الكتب ‖ عمومك مطالعه‌سى ایچون تأسيس ودرونده مختلف وكليتلى مقدارده كتب وضع اولنان بنا : كتبخانهٔ عمومى ؛ نورعثمانيه كتبخانه‌سى كتابجى دكانى ؛ جهان كتبخانه‌سى .

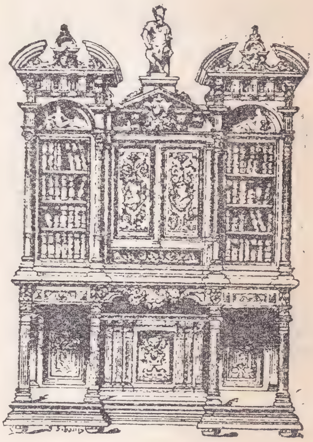

(كتبخانه)

كُتْلَه [ع ، س] ☞ (كتله)

كُحْل [ع ، س] كوزه چكيلن سرمه كوز علاجى .

كحلى = سرمه كبى سياه اولان ، كحله

كُداخْتَه [فا ، ص] اريمش ، مذاب ، اذابه اولنمش .

كُداز [فا ، ص] ازاله ، اذابه ایتمك ايتمك معناسنه اولان (كداختن) مصدرندن امر حاضر اولوب تركيبده استعمال ايديله‌رك ماضى معناسنه كلير .

تحمل‌كداز = ماحى تحمل ، تحملى محو ايدن

دلكداز = يوركى اريدن .

طاقتكداز = طاقتى محو ايدیجى ، ايدن .

[illegible] = [illegible] ارتن .

كُدُور [ع ، ص] جمع : (كدر) [بونك جمعى ده (كدورات) كلير .

كُدُورَت [ع ، مص] بولانقلق § غم ، غصه ، اندوه .

« خلاص اولماز كدورتدن لبى چاره بردة »

كُذار [فا ، ص ، مص] كچمك معناسنه اولان (كذاشتن) مصدرندن مشتقدر ، كچمه ، كچش . [ایتمك ماهیتیله استعمال اولونور .]

دمكذار
زمانكذار = دم كچيرجى ، كچيرن ، زمان كچيرن .

رهكذار = كچجك يول § اوده ، اداره .

خدمتكذار = خدمت ايفا ايدیجى ، ايدن .

شكركذار = اداى شكر ايديجى ، ايدن .

وام كذار = اداى دين ايديجى ، ايدن .

كاركذار = ايش كوريجى ، كورن ، فعال [ايشكذار § بالطبع غلطدر]

سخن‌كذار = سوزى حقيله ادا ايديجى ، ايدن ، اهل سخن .

سخن‌كذارى = سخن كذارلق .

سخن‌كذارانه = سخن كذارجه سنه .

جزيه‌كذار = وركو ويريجى ، ويرن .

كُذارَنْده [فا ، ص] كچيجى كچن كچيريجى كچيرن .

كذارندهٔ ايام = وقت كچيرن .

كُذارِش [فا ، س ، ص] كچمه ، كچيش ؛ كذارش ايام ، كذارش حيات :

« كذار حياتدن بوسرى اكلادمكه : بن عمرت ورديجمه‌نك سكوته انقلابيدر . »

كُذاف [فا ، س] بوش اغردى ، بيهوده سوز ، معناسز كلام ، لاف وكزاف :

« اشته اوتدر اوحكايت
باقيدى ، كذاف بى نهايت »

كُذَر [فا ، س] كچمه ، كچيش ، مرور ، عبور [ایتمك ، ايلمك] مدهلريله قوللانيلور :

« بردوش كبيار حق بوكه معتقده بوعالم كمه كوزيوموب آچينجه زمانى كذرايلر »

كذران = كچيجى ، كچن [كلمه لازم اولديغندن (اولان) لفظيله قوللانلميدر : كذران اولان مدت .]

كذرانى = كچيجيلك : استعمالده وسائل خوش كذرانى .

خوش كذر = خوش كچيجى ، كچن .

رهكذر = كچيد ، كچه‌جك يول :

« اى خطوه‌شماران ، چكيلك رهكذرمدن »

كذركاه
كذركه = كچيد ، ممر ، كچيله‌جك يول .

كذر نامه = مرور تذكره‌سى .

گُذَشْت [فا ، س] كچمه ، كچيش ‖ كچن .

سركذشت = باشدن كچن حال ووقعه ‖ حكايه .

كذشتكان = جمع : [كذشته] اسلاف ، متقدمين : كذشتكان مورخينده .

كذشته = كچمش ، كچن ، سابق ، سالف :
قرضا آلنان آقچه‌نك فائضى ، نما : كذشته نظامى .

سال كذشته = كچن سنه ‖

كُرات [ع ، س] جمع : (كره) تشديد ايله تلفظى غلطدر :

« صاچدن برتوج كهر سمايه
اولدى بوكرات بى نهايه »

گُرازْ [فا ، س] ازيلى اركك طوموز .

گُرّاسَه [ع ، س] اثناء يازيلان كتابك سكز صحيفه‌دن عبارت اولان هر جزئى .

گُرانْ [فا ، ص] قوبول طونندم اولان [آت] : كرانسبك جولان .

كُرْبَت [ع ، س] غم ، غصه ، محنت

گُرْبُزْ [فا ، ص] فى الاصل حربزه‌لى معناسنه‌در . انا انزده كوجلى ، قوتلى ، كوستريشلى كنج ايريسى معناسنده مستعملدر .

گُرْبَه [فا ، س] كدى ، هره ، شوره

كُرْجى ت ، س ☞ اعلام

كُرْدْ [ت ، س] ☞ [محيط اعلام] § يكيت ، قهرمان .

كُرْزْ [فا ، س] آغر طوپوز ـ كه : ساعد فديمه نك باشلوجه لرندن ايدی .

كُرِسْتَه [فا ، ص] آج ، جايع ، چوعان ، آرزی آجيقمش .

كرسنكی == اجلق .

كرسنكان == جم : [كرسنه]

كرسنه‌چشم == آج كوزلی ، حريص ، حری .

كرسنه‌چشمی == آج كوزلك .

كرسنه‌چشمانه == كرسنه چشمجه

كُرْسِیّ [ع ، ص] ارطه ويله‌جق ، كرسنه‌چه ، سرير ، رحله . § مقام ، وظيفه § واعظلرك جامعده اوزرنده اوتوردقلری يوكسك بر § عرشك آلتنده برسما § مركز ، مقر : ملكتك كرسی‌ء اداره‌سی § قاعده ، اياقلق ، مسند ، اساس § يازی سطرلرينك انتظام واستقامتی § (معماری) طاش وآغاج ودبركلرك آلتنه وضع اولنان بيوك يونتلمش طاش وياخود اخشاب ديركلرك تملمز اوله‌رق طپراق اوزرينه قونلدقلری زمان طوپراغه كومولمزی ايچون آلتنه قونيلان اكری طاش

كرسی‌نشين == كرسيده اوطوران || واعظ .

كرسی‌شيخی == جامعده وعظه مأذون

كرسی‌طاشی == ديوارلرك كوشه‌لرينه قونيلان بيوك عمل طاشی .

كرسيلی == اوطورانلی ، متين .

آيت‌الكرسی == آيت جليله قرآنيه‌دن بری : « الله لا اله الا هو .. » نظم جليليله ابتدا ايدر .

كُرْكْ [فا ، س] قورت ، ذئب .

كرك باران ديده == مجربه‌كار آدم .

كُرَماءْ [ع ، س] جم : (كريم) ، كرمله متصف اولانلر ، عفو ومسامحه‌سی غالب اولان ذوات .

كُرْميخْ [فا ، س] اكسر ، بالطی چیوی § دير ويا آغاجدن بيوك قازيق .

كُرْنْكْ [فا ، ص] آل رنكنده اولان (آت) : كرنك ، زرين پالهنك .

كُرُوبْ [ع ، س] جم : (كرب) غملر ، انديشه‌لر ، غصه‌لر .

كُرُورْ [ع ، س] بر شيئك دفعه بعد دفعه وقوعی ، تكرار : كرور ادوار .

كُرُومْ [ع ، س] باغ كوتوكی معناسنه اولان (كرم) ك جمعی .

فصيلهٔ كروميه == اوزوم واوزوم فصيله‌سندن اولان آغاجلرك منسوب اولدقلری نوع .

گُرُوهْ [فا ، س] جماعت ، طاقم ، بولوك ، فوج : كروه اشقيا .

كروه كروه == بولوك بولوك ، طاقم طاقم ، فوجاً فوج .

كُرَوِیّ [ع ، ص] ☞ [كره]

كُرَه [ع ، س] { تشديد را ايله غلطدر }

(كره)

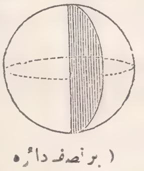

(بر نصف دائره واسطه‌سيله كره‌نك صورت توليدی)

يووارلاق ، مدور اولان شی § (هندسه) كافهٔ نقاطی مركز تعبير اولنان بر نقطهٔ داخليه‌دن مساوی مسافه‌ده اولان بر سطح ايله محاط اولان جسم . تعبير ديكرله بر نصف دائره‌نك قطری اطرافنده دورندن حاصل اولان جسم [جمعی : (كرات) كلير .]

منطقهٔ كره == (هندسه) ايكی مستوی‌ء متوازی اره‌سنده محصور اولان سطح كره قسمی .

قطعهٔ كره == (هندسه) ايكی مستوی‌ء متوازی اره‌سنده محصور اولان سطح كره‌نك حجمی

ديلم كره == [غلط ر] (هندسه) كره اوزرينه رسم ايديلن ايكی نصف‌النهار دائره‌سی اره‌سنده محصور قسم .

كرهٔ سما == ☞ خريطهٔ سما .

كرهٔ ارض == دنيا ، ير ، زمين .

كرهٔ مصنعه == كرهٔ ارض خريطه‌سنك اياقلی بر كره اوزرينه ياپيشديرلمسندن حاصل اولان جسم .

كرهٔ مصنعهٔ سما == (قوزموغرافيا) سمانك اياقلی بر كره اوزرينه ياپيشديرلمش خريطه‌سی .

كرهٔ نسيمی == (حكمت) كرهٔ ارضی محيط اولان هوا طبقه‌سی ـ كه : يوزده ۲۰٫۸ قسم مولدالحموضه و ۷۹٫۲ قسم ازوتك اختلاطندن حاصل اولمشدر . ايديلن تجاربه نظراً ثخنی (۳٤۰) كيلومترو قدردر .

كرهٔ عين == (طب) كوزك جسم مستديرينی تشكيل ايدن قطعه‌سی ـ كه : قسم اعظمی بياض العين تشكيل ايدر . ☞ [عين]

كروی == كره‌يه منسوب ، كره كبی يووارلاق اولان : كروی‌الشكل .

كريوه == كره‌جك ، كره‌نك مصغری .

كرهٔ شمس == كونش .

كرهٔ قمر == آی ، ماه .

كرهٔ نحاس == ☞ [محيط اعلام]

كرهٔ مشبكه == (هيئت) اوزرنده سيارتك موقع وحركاتنی مشعر دائره‌لری بولنان كرهٔ مصنعهٔ سما .

كُرَيْوَاتْ [ع ، س] كره‌جك معناسنه اولان (كريوه) نك جمعی : كريرات غير متناهيه .

كريوات بيضا == (طب) دمك تركيبنده داخل اولوب مقداری كريوات حمرانك بشيوزده برينه مساوی اولان وخارجدن بدنه داخل اولان ميقروبلری اتلاف واكلمله مأموره وظيفه‌سيله مكلف بولنان بياض كره‌جكلردركه : شكللری مستدير وحجملری متحول اولوب قطرلری بر ميليمترونك بيكده درت قسمندن التی قسمه مساويدر .

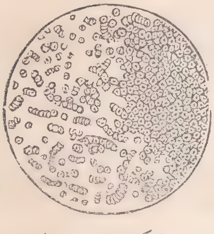

(كريوات دم)

كريوات احمر / كريوات حمراء == (طب) اركان دمويه‌دن اولوب قانك درونده معلقاً بولنان واكا قرمزی رنكی اعطا ايدن كريوه‌لركه : قطرلری بر ميليمترونك بيكده بش ويا سكزنه مساويدر ومقدار اعتباريله كريوات بيضادن بش كره زياده‌در .

كريوات يابسه == (طب) قانك

ترکیبنده یوزده اوز دوت نسبتده موجود اولان دیر مرکباتی .

کریوین == (طب) کریوات حمرانك ترکیبنده داخل بولنان قرمزی رنکلی برمادهٔ شبه زلالی .

مقیاس کریوات == (طب) قانك ترکیبنده بولنن کریوتك تعیین مقادیرینه خادم برخوردبین .

کُرَیوَه [ع ، س] [کریوات] اسم جمعنك مفردیدر .

کُزار [فا ، س] (کذاف) ایله مترادفدر .

کُزارِش [فا ، س ، مص] دوش یورمه ، رؤیا تعبیر ایتمه .

کزارشکر == معبر .

کزارشنامه == تعبیرنامه .

کُزاز [ع ، س] (طب) عضلات اختیاریه‌دن [حرکاته مخصوص عضلاتدن] اکثرینك تقلص دائمی و وجعه‌سیله متصف اولان اختلاجی بر علت عصبیه‌که : (Tètamose) ایکی درلو اولوب برینه (کزاز بنفسه) ودیکرینه (کزاز جرحی) نامی ویریلور .

کُزاف [فا ، س] ☛ [کذاف]

کُزبَرَه [ع ، س] آصمه‌جق .

کزبرة البئر == تره .

کزبرة القنات == بالدیری قاره دنیلن نبات .

کُزیدَه [فا ، ص] سچلمش ، منتخب ، مطبوع : کزیدهٔ سخن .

کُزین [فا ، ص] سچلمش ، منتخب ، مطبوع : کزیدهٔ سخن .

اصحاب کزین == اجلهٔ اصحاب .

خلوت کزین } == خلوتی ، عزلتی ،
عزلت کزین } == وحدتی اختیار
وحدت کزین } == ایدیجی ، ایدن .

کُزیر [فا ، س] چاره ، علاج .

ناکزیر == ناچار ، لاعلاج ، ضروری .

کُزیدِش [فا ، س ، مص] سچمه ، سچیش .

کُسار [فا ، ص] یجی ، ایچیجی .

میکسار == شراب ایچن ، بکری .

غمکسار == غم یجی ، یین ‖ شریك الم ، برینك کدرینه اشتراك ایدن .

کُسبَه [ع ، س] بالتصغیر یاغی چیقاریلان شیئك پوصه‌سی : قولزا کسبه‌سی ، یتون کسبه‌سی .

کُستاخ [فا ، ص] عارسز ، ادبسز ، بی حیا

کستاخانه == ادبسزجه ، عارسزه اشیر صورتده .

کستاخی == کستاخلق ، عارسزلق ، بی حیالق ، حرکت کستاخانه .

کستاخلق == عارسزلق ، ادبسزلك ، تربیه‌سزلك .

کُستَر [فا ، ص] یایق ، دوشه‌مك معناسنه اولان (کستردن) ماده‌سندن مشتق اولوب ترکیبله قوللانیلور و یایجی ، نشر ایدیجی ، دوشه‌یجی معناسنی افاده ایدر .

ضیا کستر == نشر ضیا ایدن .

عدالت کستر == ناشر عدالت .

کمالات کستر == ناشر کمالات .

معارف کستر == نشر و تعمیم معارف ایدن .

کُستَردَه [فا ، ص] یایلمش ، دوشنمش ، بسط اولنمش اولان ، مفروش .

کُسَستَه [فا ، ص] قوپمش ، قیرلمش § صالیویرلمش ،

کسسته مهار == یولاری قوپمش ، باشی بوش ، کندی باشنه حرکت ایدن ، لاقید ‖ لاابالی .

کُسُور [ع ، س] جم : (کسر) بونكده جمعی (کسورات) کلیرکه : علم حسابده کسرلرك احوالندن وکیفیاتندن بحث ایدن قسم دیمکدر . کسورات عادیه واعشاریه .]

کُسُوف [ع ، مص] (قوزمو) قمرك کرهٔ ارض ایله شمس ارهسنه کیرمسندن دولایی قرص شمسك برمدت موقته ایچون نظردن غیبوبتی وتعبیر دیکرله اومدت ظرفنده ضیای شمسك ارضه تماماً عدم ورودی . کسوف حلقوی ، کسوف ...

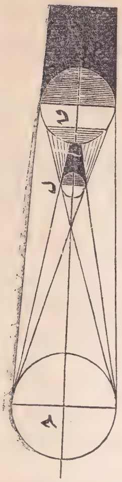

(کسوف)

ح – شمس
ل – قمر
م – ارض

کسوف جزئی == (قوزمو) قرص شمسك یالکز قسماً قمرله مستور اولمسی کیفیتی .

کسوف کلی == (قوزمو) قرص شمسك تماماً قمرله مستور اولمسی .

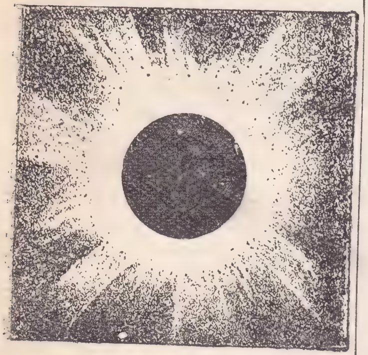

(کسوف کلی اثناسنده شمسك کورونوشی)

کُسُول [ع ، ص] تنبل اوشنیجی .

کُش [فا ، ص] اولدیرمك معناسنه کلان (کشتن) ماده‌سندن امر حاضر اولوب ترکیبله استعمال اولنور واولدیریجی معناسنی افاده ایدر :

دشمن کش == دشمن اولدیرن ، اولدیریجی .

زبون کش == زبوز وضعیفلری اولدیرن ‖ فرصتسز ، فرصت دوشکونی .

مردم کش == انسان قاتلی .

کُشا [فا ، ص] آچیق ، فتح ایتمك معناسنه اولان [کشادن] مصدرندن مشتق فعل امر اکشیدن ترکیبله قوللانیلور آچیجی ، آچان .

ممالك کشا } فاتح البلاد والطعات ،
کشورکشا } جهانکیر .

کشورکشایی = جهانگیرلك .

کُشاد [فا ، س] آچیلمه آچیلمش : «کشاد غنچهٔ دل قالدی بربهاره دها» || یاپیلان برشئك ایلك دفعه اوله‌رق آچیلمه‌سی ، استعماله مباشرت اولنمه‌سی افتتاح .

طوله اویونلرندن برنوعنك اسمی : قرنك کشادی .

رسم کشاد = انشاسی یکی ختام بولمش برشئك استعماله مباشرت اولندیغنی مبین اجرا اولنان مراسم مخصوصه .

کُشاده [فا ، ص] آچیلمش ، آچیق ، مفتوح .

کشاده ابرو = کولر یوزلی ، صبیح الوجه .

کشاده پیشانی = آلنی آچیق ، وضاح الجبین .

کشاده خط
کشاده دل } شن ، مسرور ، || کریم ، متنعم .

کشاده رو = آچیق یوزلی ، بشوش .

کشاده دلی = کشاده دللك .

کشاده زبان = فصیح ، بلیغ .

کشاده زبانی = کشاده زبانلق .

کشاده دست = الی آچیق ، جوانمرد سخی ، کریم .

کشاده دستی = کشاده دستلك .

کشاده دستان = جوانمردان .

کُشایش [فا ، س ، ص] آچیلمه ، آچیلمش § اچیقلق ، صفیتلی رونق : کشایش خاطر ، کشایش آسمان .

کُشاینده [فا ، ص] آچیجی آچان : کشاینده قلوب .

کُشتار [فا ، س] قربان ، قربان ایدلمش حیوان ، مذبوح .

کُشنره [فا ، س] مراقوزلرك رناده‌سی .

کُشته [فا ، ص] اولدرلمش ، مقتول : کشتهٔ حسرت ، کشتهٔ محنت .

کشتکان = جمع : [کشته]

کشتکان زنده = شهدا .

کُشتی [فا ، س ، ص] کورشمك ، مصارعه .

کشتیکر
کشتیکری } = کورش طوتوشجی طوتان ، پهلوان .

کشتیکری جهان = جهان پهلوانی .

کُشتنی [فا ، ص] سزای قتل ، اولدیرلمکه لایق .

کُشنده [فا ، ص] اولدیریجی ، اولدیرن قاتل .

کُشود ـ کُشوده [فا ، ص] اچیلمش ، اچیق .

کشوده چشم = آچیق کوزلی || کارکذار .

کُصود [ع ، مص] مقصدده وارمه‌دن کیری دونمك § چکیلمك رجعت ایلمك .

کُعبَره [ع ، س] (طب) ساعدی تشکیل ایدن ایکی کمیکدن درجه یعنی طیش طرفده بولنانی ـ که : داخلده‌کینه (عظم زند) دینور .

کُعوب و : کُعوبه [ع ، ص] قمزمه‌سنك بوغومسی ، قبارمسی .

کُفت [فا ، ق] (کفتن) مصادرندن فعل ماضی مفرد غائب اولوب (سویلدی) دیمکده‌ده اکثریا اسم مقامنده وسوز ، کلام ؛ لقردی معناسنه قوللانلمقده‌در .

کُفتار [فا ، س] سوز کلام ، کفتار پسند .

پریشان کفتار = سوزی پریشان اولان سوزنده انتظام اولمیان .

کفت وکو = دیدی قودی ، قیل وقال .

کفت وشنید = مسموعات ، دیدی قودی .

کفته = سویلنمش || موسیقی ، تطبیق ایدلمش شرقی ، منظومه .

کُفر [ع ، ص] (ایمانك) ضدی وحدانیت ربانیه‌یی انکار ایتمك § دینسزلك .
سوکوب صایمق ، طرز ودشنام ایلمك .

کفرانکاری = قلب و لسان ایله کفر ایتمك ، وجرد واجب الوجودی (حاشا) انکار ایتمك .

کفر جحودی = قلباً تصدیق ، ولساناً انکار ایتمك .

کفر عنادی = قلباً تصدیق ، لساناً اقرار ایدوب متدین اولمامق (ابوطالبك کفری کبی .]

کفر نفاقی = لسان ایله تصدیق ایدوب قلباً انکار ایلمك ، معتقد اولمامق . لسان عربده‌کی استعمالنه کوره (ظلمت)

کفر ایتمك = کفر صویلمك || کفری مستلزم برفعل وقوله بولنمق .

کُفران [ع ، مص] نانکورلك ، نعمتی ، احسانی انکار ایتمك : کوریلن لطف واحسانی اونوتمق : کفران نعمت .

کُفو ـ کُفؤ [ع ، س] اش ، مثل نظیر ، همتا ، قدرجه ، مرتبه‌جه مساوی [جمعی : اکفا کلیر]

کُفه [فا ، س] قامشدن ، انجه اغاج داللرندن قباجه اوراش بیوك سپت ـ که : حماللرك نقل آلتی حکمنده‌در .

کُفیه [ع ، س] کچینه‌جك قدر غدا ، کفایت .

کُل [ع ، د] برلفظ مفرددرکه : شیئك جمیع اجزاسنك شمولی واستغراق افرده اسمادر : هر ، هپ ، بتون جمله : کل نفس ذائقة الموت .

کلی = کله منسوب ومتعلق || چوق ، کثیر .

قوهٔ کلیه = قوهٔ کثیره وغالبه ، قوهٔ عمومیه .

قدرت کلیه = قدرت الهیه .

کلیاً = کلی اوله‌رق ، کاملاً ، بسبتون .

عقل کل = عقل اول ، عمومه شامل عقل .

کل یوم = هرکون .

من کل الوجوه = هروجهله ، هرجهتدن .

علی کل حال = هرحالده .

کلیت = کلیلك (جزئیت مقابلی .

گل • [فا س] ذات الفلقتين شعبه‌سندن ورديه فصيله‌سنی تشكيل ايدن عطری ونباتلر كالدن گل صويی گول ياغی ياپيلدیغی كبی نوعلرندن گل رچلی دخی اعمال اولنور.

(گل)

۱ - يبانی گوللر ، ۲ - راهب گولی ، ۳ - قتمرلی گللر ، ٤ - بوز ياپراق ديدكلری گل ، ٥ - قتمرلی دادی گلی .

يبانی گل آغاجی == ذات الفلقتين شعبه‌سندن يبانی گل آغاجيدر . آوروپاده بولنور .

(يبانی گل)

گل اندام == گل

گلفام == گل رنگلی .

گلگون }
گلفشان } گل صاچيجی .

گلباغ == گل باغچه‌سی .

گل تن == گل تنلی .

گل صدبرگ == قاتمرلی بر نوع ايری گل

گل برگ == گل ياپراغی .

گل تر == تازه ، طراوتلی گل .

گل بايرامی == موسويلرك بر بايرامی .

گل سرخ == قيرمزی گل .

گل چين == دوشيريجی .

گلدان == گل محفظه‌سی .

گلدسته == گل دمتی .

گلرخ }
گلرخسار } گل يناقلی .

گلرو == گل عذار .

گل باغی == گلدن چيچك اوريلان باغ ، خلاصه .

گلبين == گل فدانی ، گل اوجاغی .

گل رعنا == طيشی صاری ايچی قرمزی بر نوع گل .

گلبشكر == گل جمره‌سی ، گل رچلی .

گلتر == گل سرپيجی ، سرپن .

گلزار }
گلستان } == گل بارلاسی گل باغچه‌سی .
گلشن }

گلنخل == گل آغاجی .

گلچهره == گل چهره‌لی .

گل زمين == محل عيش عشرتگاه .

گل غنچه == گل غنچه‌سی .

گلاب == گل صويی .

گلابدان == ايچنه گل صويی قونيلان اوجی سيوری ، امزيكلی قاب .

كلاب • [فا س] نانچه ، چنگل كبی جراح آلتی .

كلاب }
كلاب الجنين } == لاوطه ديدكلری ابه آلتی .

كلابی == تياترو خانه خدمه‌سی .

كلاج • [فا س] نشاسته‌دن غايت اينجه صورتده ياپيلان يوفقا كه شكرلی سود ايچنده ايصلادلدرق قاتمه صارلدرق طاتليسی ياپيلير .

كلاله [فا س] قيوروجق صاچ ، موی مجعد § چيچك سنبله‌سی .

كلاه

[فا س] قالپاق § باش اورتوسی ، سرپوش : كلاه مولوی § اوجی سيوری كچه‌دن معمول سرپوش § جيمله (معماری) منارەلك و ياقه‌لرك اوستنی اورتن اوجی سيوری واوسطی قورشون قاپلی سقف || قازيقلرك طوپراغه كيرمسنی تسهيل مقصديله اوجلرينه كچيريلن (مزمی سوخونی شكلنده دمير كوملك . نديمه‌كه مخصوص كلاه)

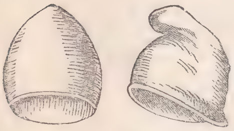

(كلاه)

كلاهجى == حيله‌كار ، دساس .

كلاه قاپمق == فرصتدن بالاستفاده منفعتنى تأمين ايتمك ، قپاروز ايتمك .

كيجه كلاه == زمان استبدده جارى رفع رتبه معامله‌سى .

كلاه ايتمك == اغفال ايتمك ، آلداتمق ، بويسه اويون اويناتمق :

« مولويدر صورديكم هردم كلاه ايلربكا »

خرقه كلاه == درويش قيافتى .

مناره كلاهى == مناره‌لرك اك اوست قسمى ـ كه اكثريا قورشونله ستر ايديلور .

كلاه طابيه == منزوا طابيه .

كچه كلاه == سرپوشنى اكرى كيين .

كلاهلى == باشنده كلاه اولان .

كله == (كلاه) مخففى .

كله‌كوشه == فسك كوشه‌سى .

كُلبانك ـ كُلبانك [فا ، س] آوازهٔ بلند ، هپ بردن ، برآغزدن چيقان سس || تهليل ، تكبير .

كلبانك محمدى == اذان .

كُلْفَت [ع ، س] شدت ، مشقت ؛ كلبت شتا .

كُلبه [فا ، س] قلبه § چالى چرپيدن ياپيلمش بارينه‌جق مسكن فقيرانه ، باغچوان كلبه‌سى ، بكجى كلبه‌سى . § طار ، قراكلق حجره : كلبهٔ هجران .

كُلچه [ت ، س] يكپاره دوكلمش معدن § هنوز ايشلنمه‌مش معدن .

كُلخَن و : كُلخان [فا ، س] حماملرده صويى اسيتمق ايچون آتش ياقيلان محل .

كلخن بكى == سرسرى ، اوچارو چاپقين .

كلخانى == سرسرى ، نابكار ، حيلاز .

كُلفت [ع ، س] زحمت ، رنج ، تعب ، مشقت ، زحمتلى سعى وعمل : كلفتلى ايش § (مص) مشقتله ايش ايشله‌مك :

« آنجق كوردونيوركه : كلفت ايتمش كويا جبر طبيعت ايتمش . »

§ مراسم ؛ رسمى معاملات ، تشريفات .

« ميان اصدقاده شرط الفت ترك كلفتدر . »

§ مسافره اكرامده التزام افراط ايلمك افطاوده پك زياده كلفت اختيار ايدر .

كلفتلى == زحمتلى ، مشقتلى ، كلفتله ياپيلان .

كلفتسز == زحمتسز ، مشقتسز || مراسمه رعايت اولنمقسزين .

كُلْكَشت [فا ، س] تفرجكاه ، مسيره ، چمن .

كُلْكُونَه [فا ، س] برنوع قادين دوزكونى § كلدنكلى .

كُلْمِيخ [فا ، س] قاپو قناتلرينه دولاب قپاقلرينه چاقيلان ميخلرك آلتنه قونيلان پول ، قباوه .

كُلْنار [فا ، س] نار چيچكى .

كُلْنْك [فا ، س] قازمه ، طاش قيران دمير آلت .

كُلَّه [ت ، س] طوپ مرمى‌سى ـ كه اسكى زمانده كره شكلنده وشمدى ايسه اسطوانى واوجى سيورى‌در .

كُلِّيات [ع ، س] جمع (كليت) كليلر ، برايشك ، برشيئك هيئت عموميه‌سى : كليات امور .

§ برشاعرك ويا مؤلفك مجموع آثارى : كليات جامى .

كليات خمس == (منطق) نوع ، جنس ، فصل ، خاصه ، عرض عام دينيلن بش كيفيتدن عبارتدر .

[نوع : حقيقتلرى مختلف اولميان افرادك برينه ويا چوقلرينه جواب اولابيلان لفظدر . (انسان) كبى .

جنس : حقيقتلرى مختلف نوعلردن وقوعبولان سؤاله جواب اولان لفظ كليدر . (حيوان) كبى .

فصل : جنسى مشترك اولان شيلردن تمييز ايدن لفظ كليدر . (ناطق) كبى .

خاصه : عرض خاص لازم ، عرض خاص مفارقدن عبارتدر . عرض خاص لازم : برحقيقتك افرادندن آيريله‌ميان عرضدر (بالقوه كولمك) كبى . عرض خاص مفارق : افراد حقيقه‌دن آيريله‌بيلن عرضدر انسانه نسبتله بالفعل كولمك كبى . عرض عام ؛ عرض عام لازم عرض عام مفارق ناميله ايكى‌يه قسمدر :

عرض عام لازم ؛ متعدد حقيقتلرك فردلرندن ايريله‌ميان عرضدر : حيوانه نسبتله (بالقوه يورومك) كبى . عرض عام مفارق ؛ بوحقيقتلرك افرادندن ايريله‌بيلن عرضدر : حيوانه نسبتله (بالفعل يورومك) كبى]

كُليچه [فا ، س] ☞ [كاچه]

كُمْ [فا ، ص] غائب ، ضايع ، مفقود .

« اللهده كائنات اولورگم »

كمراه == يولنى غائب ايلمش ، طريق مستقيمدن صاپمش آزغين ، ضلالتده اولان || ضال .

كمكشته == ضايع اولمش ، بى‌نام ونشان

كمنام == نام ونشانى غائب اولمش ، اونودلمش .

كمراهى == كمراهلق ، ضلال .

كمكرده‌پى == ايزى غائب اولمش بى‌نام ونشان || مصنوعاتى تنظيردن مصون اولان صنعتكار .

كُمات [ع ، س] شجيع ، بهادر معناسنه اولان (كمى) نك جمعى .

كُماشته [فا ، س] وزير ، وكيل

كُمان ـ كمانه [فا ، س] يقين مقابلى صانه ، ظن ، ايشكيل § شبهه ، شك ، ريب .

بى كمان == شكسز ، شبهه‌سز .

كمرك [ت ، س] ☞ [كمروك]

كمور [ت ، س] ☞ [كومور]

كُمُون [ع ، مص] پوصويه كيزلنمك ، اختفا ايتمك

كُمّى [ع ، ص] مخروطى الشكل اولان .

كُميت [ع ، س] قرمزى شراب § طورى آت .

كن [ع ، فع] (كون) مادەسندن امر حاضر : اول ! وار اول || وار اولسون !

كن فيكون == جناب حقك (اول) بيورمسيله كائناتك فيفاى عدمدن ساحۀ وجردە كلمسى ، خلقت .

گن [فا ، س] خايه ، خصيه .

كناست [ع ، س] سپوروندى

كناشه [ع ، س] قواعد وفوائد قيد وتحرير اونيان مجموعه .

كنام [فا ، ظر] يبانى حيوانلرك آرامگاه § بيشه .

كنان [فا ، فع] ياپەرق ، ايدرك § ايديجى ، ايدن .

ناله كنان == ناله وفرياد ايدرك .

تظلم كنان == تظلم ايلين .

گناه [فا ، س] مغاير امرالٰهى عمل وحركت ، اثم .

گناهى بوينه == مسئوليت معنويەسى بكا عائد اولسون .

كناهه كيرمك == كناهكار اولمق ، كناه ايشلەمك .

بى كناه == معصوم ، قباحتسز ، كناهسز .

كنهكار == كناه ايشلين ، آثم ، قباحتلى || زانيه قادين ، فاحشه .

كنهكارى == كناهكارلق .

كنهكارانه == كنهكاره ياراشير صورتده .

كناه پيشه == كناه ايشلەمسى عادت ايدينن . [شعردە بالتخفيف (كنه) صورتنده دخى قوللانيلور .]

گنبد [فا ، -] قبه ، كمرلى ، مدور سقف ، اوان .

كنبد حضرا / **كنبد مينا فام** } == سمادن كنايەدر .

كنج [فا ، س] كوشه ، بوجاق ، زاويه : كنج محنت ، كنج حسرت ، كنج قناعت .

كنجايش == صيغيش ، صيغيشمه ، كوشيه صوقلمه .

كنجشك == سرچه قوشى .

كنجيده == صيغمش ، صيغيشديرلمش .

كنشت [فا ، س] آتشكدۀ مجوسيان || حاورا .

كنك [فا ، س] اغملردە ، ويا صو يولنده مستعمل كركيش قطرلى كرەميد بورى .

كنگره [فا ، س] قبەنك تپەسى ، الك مرتفع يرى § قلعه بدننك شرفەسى : كنكرۀ آسمان .

كننده [فا ، ص] ايديجى ، ايدن و ياپيجى ، ياپان

آغاز كننده == باشلايجى ، باشلايان

كنود [ع ، مص] كفران نعمت ايتمك .

كنوز [ع ، س] خزينه معناسنه اولان (كنز) ك جمعى : كنوز عدالت .

كنون [ع ، ص] بر شيئى كيزلەمك ، اخفا .

كنه [ع ، س] برشيئك حقيقتى ، ماهيتى ، جوهرى § بر شيئك قعرى ، غايەسى ، نهايتى : كنه ماده .

كنيه [ع ، س] برعسكر وياماموره هويت رسميەسنى ناطق مشروحات . § عربلرجه بر آدمك اسمنى پدر ، والده ويا اولاد وكريمەسى سمنه اضافتله تسميه ايتمكه دينور : ابو حنيفه ، ابن خلدون ، ام سلمه كبى سويلنمك معناسنه كلن .

كو [فا ، فع] (كفتن) مصدرندن امر حاضردر ، سويليجى .

خوشكو == كوزل ، لطيف برصورتده سوز سويلين .

اعجاز كو == اعجاز طرزنده سوز سويلين .

دعاكو == دعا ايديجى ، ايدن .

راستكو == دوغرى سويليجى ، سويلين .

كفت وكو == ديدى قودى .

گوا [فا ، س] (كواه) مخففى شاهد ، بينه .

« هرنسنه ايدر رازاغكه سن شهادت
هرذره ايدر وحدتكه عرض كواهى »

كوار [فا ، س] هضمى قولاى اولان ، سهل التناول .

كواه [س ، و] شاهد ، بينه

كواهى == شهادت

خوشكوار == هضمى پك قولاى اولان .

كوارش == هضمه ياردمى اولان ، هضم .

كوب [فا ، ص] اوريجى ، ضرب ايديجى معناسنه اولان (كوفتن) مادەسندن امر حاضر اولوب تركيبله قوللانيلور .

پايكوب == آياق اوريجى ، اوران .

آهنكوب == دميراوريجى ، اوران .

كوبره [ت ، س] قوۀ انباتيه‌يى تزييد ايچون اراضيه دوكيلان حيوان ترسى ، فشقى .

صناعى كوبره == بعض مواد عضويەيى چوريدەرك بالخاصه ياپيلان كوبره .

كوبرەلەمك == طوپراغه كوبره آتمق .

كوبرەلنمك == طوپراق كوبره ايله بسلنمك .

نباتى كوبره == (زراعت) يشيل اوت ، سبزه ، يوصون ، نشاسته فابريقەلرينك دوكونتيلرى ، اوزوم ، الما وسائر ميوەلرك كوسبەلرندن ياپيلان صنعى كوبره .

يشيل كوبره == تماميله تخمه هنوز كلەمش نباتاتك قزيلوب طوپراغه قاريشديرلماسندن حاصل اولان كوبره .

كوبره بوجكى == غمدالجناح حشراتدن افريقا وهندده بولنور برحشرەدر .

(كوبره بوجكى)

كوبك [ت ، س] انسان واكثرحيوانك قارنلرينك اورتەسنده كى دليكمسى شكركه : رحمده جنين ايكن باغرصاق كبى بر رابطه ايله جسم مادره مربوط اولوب والدەنك قانى اورادن جنينه دخول وجولان ايدر . سره ، ناف § قاربوز ، لاحنه كبى بعض ميوه وسبزەلرك اورتەسنده بولنان قسمى § مركز ، قلبكاه .

كوبك دوشمك == كوبك فتقى اوغرامق

كوبك طاشى == حماملرك ایچ قسمنده ووسطنده مرمردن ویامانقه طاشندن یاپلمش مدور ویا كوشه لى سد •

قادین كوبكى == اورته سى دلیك ، مدور ، یومشاق برنوع خمور طاتلیسى •

كوبكلى == كوبكى اولان ، كوبك باغلیان •

كوبكلنمك == لاحنه صلاته كبى شیلرك كوبكنى سورمك ، كوبك حاصل ایتمك •

كوپ [ت ، س] قارنلى ، آغزى ودیبى طار طوپراقدن معمول بیوك دستى كه درونه صو وشراب قویلور •

آلتون كوپى == پك زنكین آدمدن كنایه •

كوپه بینمك == صوك درجه حدتلنمك پرغضب اولمق •

كوپال [فا ، س] گرز ، دمیر باشلى طوپوز •

(كوپ)

كوپرى [ت ، س] صویك برطرفندن دیكر طرفنه كچمك ایچون اوزرینه قوریلان كراسته دن ، طاشدن معمول ویااصمه یول ، جسر ، قنطره •

آصمه كوپرى == اوستنده كى زنجیرلرى صویك ایكى جهتنده یاپیلان قله لره تعلیقاً انشا ایدلن كوپرى •

سیار كوپرى == اوردو ایله برابر كزدیریلن اكرتى كوپرى •

كوپریجك == اوموز اوجلرندن كوكسك نوقطه سنه كاوب كلیدلنن ایكى كمیك (عظم ترقوه) § ضابطان عسكریه نك آپولت اوجلرینى كچیرمك ایچون سترەلرینك اوموزلرى اوزرنده بولنان صرمه لى علامت •

كوپریجى == اثناى محاربه ده كوپرى قورمق وظیفه سیله مكلف برصنف عسكر •

كوپریجیلك == موقت ویادائمى كوپریلرك طرح وانشاسى قواعد وصنعتى || اثناى حربده كوپرى قورمق وظیفه سیله مكلف اولان عسكرك وظیفه وصنعتى •

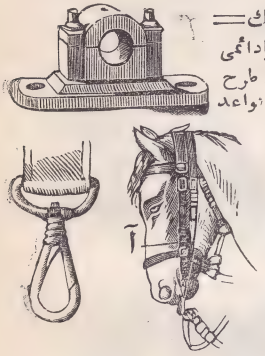

(كوپریجك)

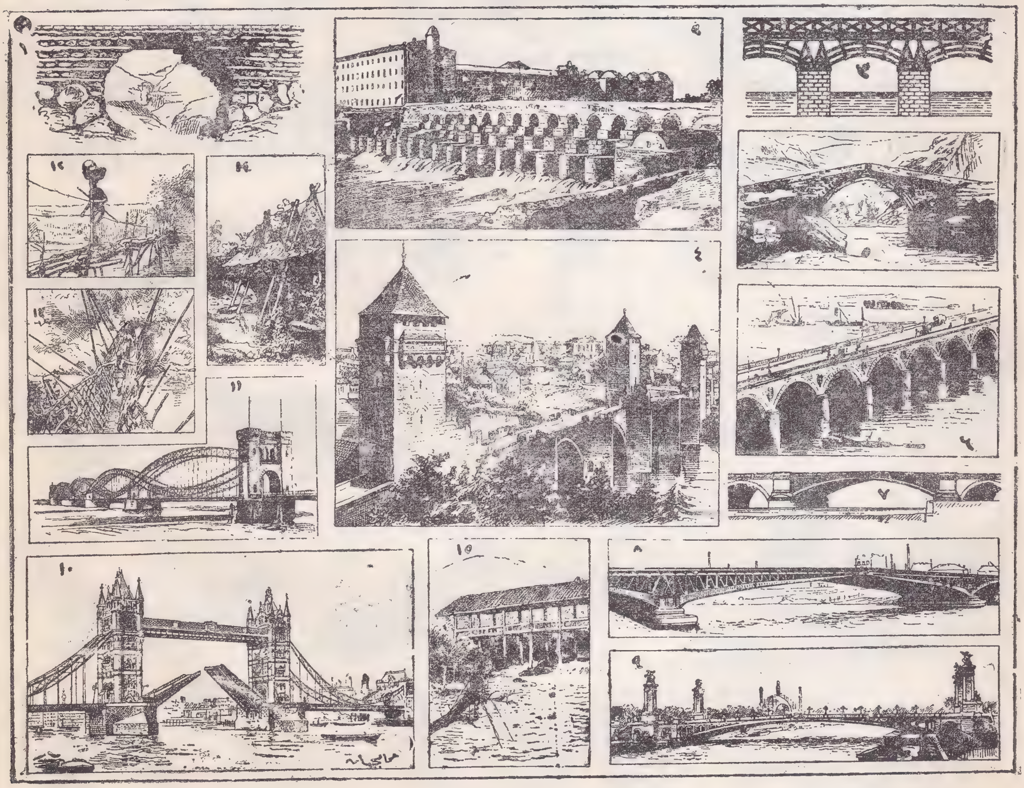

(كوپرى)

١ — رقتیله (غول) لرك انشا ایتدكلرى كوپرى ٢ — روماليلر زماننده ٣ — طونه نهرى اوزرنده بركوپرى ٤ — فرانسه ده كائن (قاهور) ده مستحكم بركوپرى • ٥ — (چین) ده كاركیر بركوپرى • ٦ — (بوردو) ده طاش كوپرى • ٧ — پارسده فونتدن بركوپرى • ٨ — پارسده (میرابو) كوپریسى ٩ — پارسده چلیكدن (اوچنجى الكساندر) كوپریسى • ١٠ — لوندره ده (تور) كوپریسى ١١ — هامبورغده معوج بركوپرى ١٢ — ابتدائى اخشاب كوپرى ١٣ — سازدن معمول بر كوپرى ١٤ — قامشدن معمول ١٥ — (نونكین) ده اوستى اورتیلى بركوپرى •

كوپريالك == (عسكرى) دشمنك طوغر- يجه ال اوزرينه توجه ايده‌جك ضربه‌لرينه قارشى الى محافظه ايدن قليج سپرى •

كوشتَه • [ت ، س] كمينك كار - نرده وتورقوانى مقامنده اولان سپر § (معمارى)

نردبان وسائره پارمقلقلرينك اوزرينه ياتيريلوب چوبلنى سيلمه‌اوادانلق كريش •

كُپك • [ت ، س] ذات الثدايانك آكل اللحوم فرقه‌سندن انواع عديده‌سى بولنان برحيواندر كوپك صداقتيله تميزايتمش مونس بنى‌بشره رفيقدر • آوجى ، بكجى ، تويلى تويسزپك چوق نوعى واردر • كوپكك آوجى اولان برقسمنه تازى دينور •

شتم وتحقير تعبيرى § خائن ، مهين آدم •

١ - (قابه‌رو) جنسى ٢ - ديقو ٣ - اسكيمولره مخصوص ٤ - طاوشان آوينه مخصوص (ده وهوند)

كردستان طرفلرینه مخصوص . ٦ ـ یونانستان طرفلرینه طاوشان آوجیسی ٧ ـ دانیمارقه . ٨ ـ (یوردو) دوق ـ ٩ . ماستیف . ١٠ ـ بولیدوق . ١١ ـ كوچك دوق . ١٢ ـ (سن برنار) . ١٣ برجدید . ١٤ ـ (فانیش) دیلن بویلی جنس ١٥ ـ عادی فانیس ١٦ ـ ژابون . ١٧ ـ مالطه فینوسی ١٨ ـ (كن ـ شارل) ، ١٩ ـ صن ژرمن طازیسی . ٢٠ ـ آلمان طازیسی . ٢١ ـ انكلیز دازسی . ٢٢ ـ تویلی برجنس كوپك . ٢٣ ـ باشی تویلی جنس ٢٤ ـ (غراند آرتوا) . ٢٥ ـ بریكه . ٢٦ ـ غاسقون ٢٧ ـ نورمان . ٢٨ ـ واندهئون دیلن جنسی . ٢٩ ـ برآغل . ٣٠ ـ فوقس هووند ٣١ ـ سن هوبن . ٣٢ ـ اسپانیول . ٣٣ ـ قوكر . ٣٤ ـ اوزون تویلی صوكوپكی . ٣٥ ـ ومتریوه . ٣٦ ـ لاوه راق جنسی . ٣٧ ـ فوقس ـ ترریه . ٣٨ باجاقلری قیصه جنس . ٣٩ ـ آلمان بودور جنسی ٤٠ ـ سهكی ـ ترریه . ٤١ ـ داندی ـ دیمون ٤٢ انكلترهیه مخصوص اوزون تویلی جنسی ٤٣ ـ یول ترریهسی ٤٤ ـ چوبان كوپكی ٤٥ ـ كذا ٤٦ ـ قوللهی . ٤٧ ـ فیتوه .

آو كوپكی == صید شكاراینون استخدام اولنان كوپك ، زاغار .

بكجی كوپكی == اوده ، باغده بكجیلك ایدن كوپك .

چوبان كوپكی == سوری یی محافظه ایدن ایری تویلی كوپك ، زاغار .

زقاق كوپكی == صوقاقلرده سرسری طولاشان خوبسز كوپك .

فینو كوپكی == اولرده بسلنان برجنس كوچوك كوپك .

كوپك ایاسی == برجنس نبات ، كف الكلاب .

كوپك بالغی == برتیجی برجنس بالق .

كوپك دیشی == اوك دیشلر ایله آزی دیشلری آره سنده بولنان سیوریجه درت عدد دیش كه : ایكیسی اوست ، دیكر ایكیسی آلت چكه ده در . انسان كلبیه . ☞ [سن اسنان]

كوپك ممه سی == قولتوق آلتنده چیقان برجنس چیبان .

كوپكله مك == یورغون اولمق || یاپدیغنه نادم اوله رق دوشونمك || اعتباردن دوشمك .

كوپورمك [ت ، مصـ] كوپوك حاصل ایتمك § احتمار .

اغز كوپورمك == چوق حدت ایتمك || قودورمق .

كوپورتمك == كوپوك حاصل ایتدیرمك .

كوپوك [ت ، سـ] مایع شیلرك چالقانمسندن و صابون كبی بعض شیلرك صوده اریمسندن حاصل اولان ـ ایچی هوا ایله مالی بیاض قبارجق كف .

دكز كوپوكی == لوله طاشی دینلن دومسام ، یومشاق برمعدن كه : سیغاره آغزلغی و سائره اعمالنه یارار || غایت خفیف مائی رنك || آتلرده قزل طون .

عرب نسوانته مخصوص . ٢ و ٣ قرالیچه لره مخصوص .

كوپه [ت ، سـ] نسوانك زینت ایچون قولاقلرینه طاقدیغی شی كوشوار ، منكوش § كچی كبی بعض حیواناتك بوینلرندن طبیعی اوله رق صارقان اوزنجه لحم زائد : الماس كوپه ، آلتون كوپه .

(كوپه)

قولاقده كوپه اولمق == اونوتمامق ، خاطردن چیقارمامق .

كوپه لی == قولاغنده كوپه سی اولان || بوینده كوپه كبی لحم زائدی بولنان حیوان .

كوپه چیچكی == ذات الفلقتین شعبه سندن حماریه فصیله سندن برنباتدر . بویا جیلقده مستعملدر چیچكاری غایت ظریف اولوب عضو تذكیری اوزوندر .

(كوپه چیچكی)

كوت [ت ، صـ] سیوری اولمیان قونت .

كوت [ت ، سـ] مقعد ، ورا كری .

كوتاه ـ كوته [فا ، صـ] قیصه بویسز قیصه .

كوتاه نظر ـ كوته بین == غافل ، عاقبت اندیش اولمیان .

كوته اندیش == صورت صلاحده كورینن اهل فساد .

كوته ترین == الڭ زیاده قیصه .

كوته بال == قیصه بویلی .

كوته دست == قیصه اللی .

كوتروم [ت ، صـ] برمرض تأثیراتیله ایاغی قالقمیان ، یورویه مین ، سقط .

كوس كوتروم == بسبتون كوتروم .

كوتك [ت ، سـ] صوپه ، طیاق ، ضربه ، ضرب .

كوتك یمك == دوكلمك ، طیاق یمك .

كوتو ـ كوتی [ت ، صـ] (ایی) مقابلی . فنا ، بد ، چیركین ، زشت .

كوتیلك == فنالق ، مضرت .

كوتورمك [ت ، مصـ] اوزاغه نقل وسوق ایتمك ، آلوب كیتمك § رفع وازاله ایلمك § قالدیرمق ، تحمل ایتمك ، یوكلنمك § قابل ومستعد اولمق .

صو كوتورمك == قابل تأویل اولمق .

كوتورلمك == اوزاغه ، نقل وسوق اولنمق آلنوب كیدلمك || قالدیرمق ، تحمل ایدلمك ، یوكلنلمك .

كوتورمه == (كوتورمك) ماده سندن مصدر تخفیفی .

كوتوری == [ت ، سـ] طوپدن ، مقطوع .

كوتوردهمك [ت ، مصـ] كوت كوت ، كوتور كوتور ایتدیره رك سس چیقارمق .

كوتوردتمك == كوت كوت ، كوتور كوتور ایتدیره رك سس چیقارمق .

کوتوردی == کوت کوت دیه سس چیقاره || کوری یاتیردی .

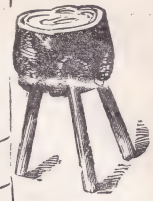

کوتوك [ت ، س] آغاجك قالین اولان آشاغی قسمی ، جذع ؛ باغ آغاجی (کتب) دن محرف اولهرق ؛ دفتری ، قید . سجلات کوتوکی ، اوتوراق

اسکی کوتوك == تجربه دیده آدم .

جهنم کوتوکی == کنهکار ، آثم .

کورکوتوك == پك سرخوش .

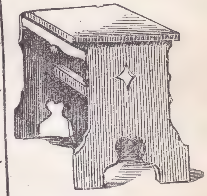

(کوتوك)

گوج [ت ، ص] قوت ، قدرت ، طاقت ، توان ، تاب § زور ، جبر ، شدت § مشکل ، زور § انفعال : کوچه کیتدی .

ایش کوج == شغل ، مشغولیت .

کوج بلا / **کوجله** == پك چوق مشکلات ایله .

کوجه کیتمك == منفعل اولمق ، متأثر اولمق

کوجلشمك == مشکل زحمتلی اولمق ،

کوجلشدیرمك == اشکال ایتمك . صارپه صاردرمق .

کوجلی قوتلی == زورلی قوی توانا .

کوجنمك == طارلمق ، منفعل اولمق .

کوجندیرمك == طارلتمق ، منفعل

کوجنیك == طارغین ، کوجنمش .

گوچ [ت ، س] طاشینمه ، نقل خانه ایتمه § رحلت ، هجرت § دیکر برمحله نقل اولنان خانه اشیاسی

قاچ کوچ == نامحرملك .

گوچبه [ت ، س] بریرده ساکن اولمیان چادریله عشیرتیله برابر شورایه بورایه قونار اولان سیار حالده بولنان ، بدوی .

گوچرمك [ت ، مص] نقل ایتدیرمك .

گوچك [ت ، س] رقاص ، رقاصلق ایدن اوغلان .

کوچك [ت ، ص] ☛ [کوچوك]

گوچمك [ت ، مص] رحلت ، هجرت ، انتقال ایتمك § وفات ایلمك § اقامتکاهی تبدیل ایلمك ، نقل خانه ایتمك § (بنا) یره چوکمك .

کوچوجك [ت ، ص] پك کوچوك

کوچورك == آز ، اولدقجه کوچوك

کوچوك [ت ، ص] بیوك اولمیان ، اوفاق ، خرده § اهمیتسز ، دکرسز § یاشی آز ، کنج § یاورو چوجق .

کوچوك دوشمك == محجوب اولمق .

کوچوکلك == اوفاقلق صغیر § صباوت طفولیت .

کوچوکلی بیوکلی == اوفاقلی ایریلی .

کوچولمك == کوچوك اولمق ، حجمی ، سعه‌سی ، وسعتی آزالمق .

کوچوکلنمك == کوچوك ایتمك ، اوفالتمق .

کوچه [فا ، س] طار زقاق ، اینجه یول § چارشو پازار .

کودری [ت ، س] کچیك دریسندن یاپیلمش اینجه مشین که : المدیون وساره اعمال اولنور . [فارسی (کودر) دن محرفدر]

گودك [فا ، س] طفل ، چوجق ، صبی .

کودکی == چوجقلق .

کودك منش == چوجق طبیعتلی .

گودوك [ت ، س] قویروقسز ، قویروغی کسیك § مقطع .

کودوك قالمق == نتیجه‌سز قالمق .

گودمك [ت ، مص] سوق وتسریب ایتمك § رعی ایتمك § سورمك .

کین کودمك == غرضکار اولمق مائل اخذ ثار اولمق

کودیجی == کودن ، سوق وتسریب ایدن | رعی ایلین § سورن .

کور [ت ، فا ، ص] کوزی کورمز اولان ، اعمی ، نابینا § ضیاسی آز .

کورقندیل == ایشیغی آز اولان قندیل || پك زیاده سرخوش ،

کور دوکوم == چوزلمز صورتده یاپیلان دوکوم

کورابه == برینك کوزی باغلانمش اولدیغی حالده دیکرلرینی طوتمغه مجبوریت صورتیله اوینانیلان برنوع چوجق اویونی .

کورلتمك == کور ایتمك || کسکینلکی کیدرمك || رواجنه خلل کتیرمك .

کورلنمك == کور اولمق || کسکینلکی زائل اولمق || رواجنه خلل طاری اولمق .

برکوراوغلی برایواز == بر قاری برقوجه ، زوج ایله زوجه‌دن عبارت .

کورکوتوك == پك زیاده سرخوش ذیل زورنا .

کورلك == اعمالق ، نابینالیق

کوردل == قلبی کور ، جاهل .

کوربوغاز == اوبور .

کور دوکوشی == بیلمیه‌رك یاپیلان ایش .

کورکورینه == غفلتله ، جهالتله ، سرسملکله .

کورنمك == نانکور ، کافر نعمت .

کوری == کورلك .

کورانه == کورجه‌سنه .

گور [فا ، س] مزار ، مرقد .

کورستان / **کور خانه** == مزارستان ، مقبره ، قبرستان .

کورکن == مزار قازیجی ، قازان || یناش .

کورابه == قبه‌لی تربه .

گور [ت ، ص] بول ، کثیر ، وافر ، مبذول : صاچی ، صقالی پك کوردر .

کوراب [فا ، س] ☛ [سراب]

کوره [فا ، س] دمیرجی اوجاغی § معدن اوجاغی .

گوربوز [ت ، ص] دوغریسی فارسی (کربز) در | کوستربشلی ، سرپلمش § سمیز ، ایری یاری .

گورپه [ت ، ص] تازه کنج ، قارتلاشمامش .

کورپه‌لك == تازه‌لك ، ترفنده‌لك || کنجلك ،

گوردان [ج ، س] دیشلرك آراسنی تمیزلمك ایچون آغاجدن ویا کمیکدن معمول واوجلری سیوری معروف شی

کوردانلق == کوردان قویمغه مخصوص قاب

(کوردانلق)

گُورَش [ت عسـ] { زبانزدی (كولش) در . } پهلوان اويونی ، پهلوانلرك بربريله كورشمه‌سی ، مصارعه .

١ — مصافحه ، ٢ — ايكی مختلف وضعيت ، ٣ — بلدن قاورامق طرزينك ايكنجی صفحه‌سی ، ٤ — بشنجی صفحه‌سی
٥ — التنجی صوكنجی صفحه‌سی ٦ — اركدن چلمه ٧ — ارقه‌دن قاورامه‌نك اوچنجی صفحه‌سی — ٤ بشنجی صفحه‌سی .
٩ — التنجی وصوكنجی صفحه‌سی ١٠ ، ١١ — ارقه‌دن بلدن قاوراه‌رق چلمه طرزی . ١٢ — معكوساً قوجاقلامه‌نك
اوچنجی صفحه‌سی ، ١٣ — دردنجی صفحه‌سی . ١٤ — بشنجی وصوكنجی صفحه‌سی . ١٥ — قولنی دوندرمك صـ ـله
صولت . ١٦ — بر طرزك ايكنجی صفحه‌سی . ١٧ — دردنجی صفحه‌سی ١٨ — قولنی چوره‌رك چلمه ١٩ — بورمه‌نك

برنجی حالی . ٢٠ — (آ دپن) طرزنده باش چویرمه‌نك ایکنجی حالی . ٢١ — ا‌ونجی صفحه‌سی . ٢٢ — بشنجی وصوکنجی حالی . ٢٣ — کوپری دنیان وضعیت . ٢٤ — رأسنی یره کتورمك . ٢٥ — برقولی یره استناد ایده‌رك دیکر قول ایله رأسندن قاورامق صورتی . ٢٦ — بوطرزك ایکنجی صفحه‌سی . ٢٧ — بوینندن تمامیله چویرلمش وضعیتی ٢٨ — بووضعیتك صفحهٔ اخیره‌سی .

کورشجی = پهلوان ، مصارع .

کورشدیرمك = ایکی پهلوانه ویا ایکی آدمه ، کورش طوتدیرمق ، قوللرینی تجربه ایتدیرمك .

کورشمك = کورش طوتمق ، کورش ایتمك

کورفز [ت ، س] قره ایچنه صوقلمش دکز قطعه‌سی قوی ، خلیج : اسکندرون کورفزی .

(کورفز)

١ — قورش بانیشی رسمی ٢ — خریطه اوزرنده رسمی .

کورقاس [ج ، مص] ذات الفلقتین شعبه‌سندن فربیونیه فصیله سنه منسوب متقابل الاوراق محرق برعصاره افراز ایدر وآمریقه‌ده منبت بر شجیره‌در .

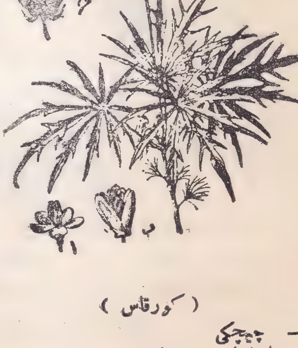

(کورقاس)

ا — میوه‌سی .
ح — اچلمامش چیچکی
ب — چیچکی

کورك [ت ، س] حیوان پوستی § بعض یومشاق تویلی حیوانلرك پوستندن صورت مخصوصه‌ده یاپیلان لباس معروف فروه .

کورك [ت ، س] طوپراق ، قوم ، کومور کبی شیلری قازه‌رق سورمکه مخصوص ودمیردن معمول اوزونجه اغاج صاپلی آلت .

آتش کورکی = اوجاقدن ، صوبادن کول وقور چیقارمغه مخصوص صاچ آلت § قایق ، صندال وبعض یلکن کمیلرینی یوروتمکه مخصوص اوجی یاصی قالین تخته .

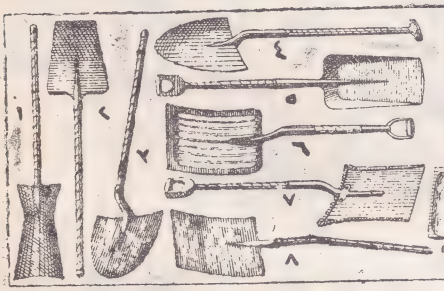

(کورك)

١ — باغچوانلره مخصوص . ٢ — دیوارجیلره مخصوص . ٣ — حفریات ایچون . ٤ ، ٥ — واپور اوجاقلری ایچون ٦ — السکی کورك . ٧ — فرق کموری ایچون . ٨ — مقعر کورك . ٩ — آخورلره مخصوص . ١٠ — قینار مایعات ایچون . ١١ — فراش . ١٢ — منقال کومورینه مخصوص ١٣ — تره‌باغی ایچون .

کورك [ت ، س] (حقوق) وقتیله محکومك اباغنده زنجیر اولدیغی حالده خدمات شاقه‌ده ومثلا کمیلرده کورك چکمك وظیفه‌سنده قوللانلمسی جزاسی : کورك جزاسی § الیوم محکومك اباغنده پرانغه اولدیغی حالده مدت جزائیه‌سنی اکماله محکوم اولمك معناسنه‌در .

کورکن [ت ، س] سرت وطیانقلی وجلا قبوله مستعد بر اوورمان اغاجی‌که : انواعی واردر : آق کورکن قره کورکن .

کورکو ـ کورکی [ت ، س] تجربه آزمایش .

کورکولی = تجربه دیده آدم . کار آزموده .

کورکیسز = تجربه کورمامش عجمی ،

کورله‌مك [ت ، مص] (کور) ایتمك ، کورلدی ایتمك § شمشك چاقوب شدتلی سس چیقارمق § اولمك وفات ایتمك .

کورلتمك = کورلدی ایتدیرمك ، (کور) دیه سس چیقارتمق .

کورلده‌مك [ت ، مص] کورلدی ایتمك ، کورله‌مك .

کورلدی [ت ، س] کورولده‌ین شیئك سسی ، پاتیردی § قاریشیقلق ، نزاع : کورلدی پاتیردی .

کوروالدیلی = کوروالدیسی چوق اولان .

کورلدیسز = کورولدیسی اولمیان سس .

کورلدیسزجه = سسزجه § کافه‌سزجه

کورمك [ت ، مص] کوزایله باقمق ، رؤیت ، مشاهده ایتمك § [رؤیت] § کلامق ادراك ایتمك § محاکمه ملاحظه ایلمك § ملاقی اولمق § ادا وایفا ایلمك § دوچار اولمق ، اوغرامق نائل ، مظهر اولمق : چوق ایلك ، چوق فائده کوردم ، ایی تربیه کورمش .

آز کورمك = استخفاف استصغار ایلمك .

چوق کورمك = استکثار ایتمك § لایق کورمه‌مك .

خوش کورمك = قید ایتمك ، مسامحه ایتمك .

دوش کورمك = رؤیا کورمك .

کورمه‌جه = کورمك شرطیله .

کورلمك = رؤیت اولنمق ، مشاهده ایدلمك ‖ ملاقی اولنمق ‖ ادا واجرا اولنمق .

کورمزلك = کورلك ، کورمیش ‖

بالالتزام كورمه‌مك ، كورمز كبی اولمق تغافل ، تسامح ، اغماض .

كورنمك == مرئی ونمایان اولمق || كوزله كورینور حالده اولق || ظن اولنمق || ظهور ایتمك || موجود وحاضر اولمق

كوزه كورنمك == نظره چارپمق ، نظر دقتی جلب ایلمك .

كورینیشی == كورنمه || شكل وصورت || كوستریش نمایش .

كُورُوك [ت ، س] اودون وكوموری اشعال ایچون محتهدن یانلری شیشیندن معمول كوچوك آلت .

(فایطون كوروكی)

دمیرجی كوروكی == دمیرجیلرك قوللاندقلری بیوك كوروك .

فایطون كوروكی == فایطون ویالاندون آرابه‌لرك كونش ویاغموردن محافظه ایچون متحرك سپری .

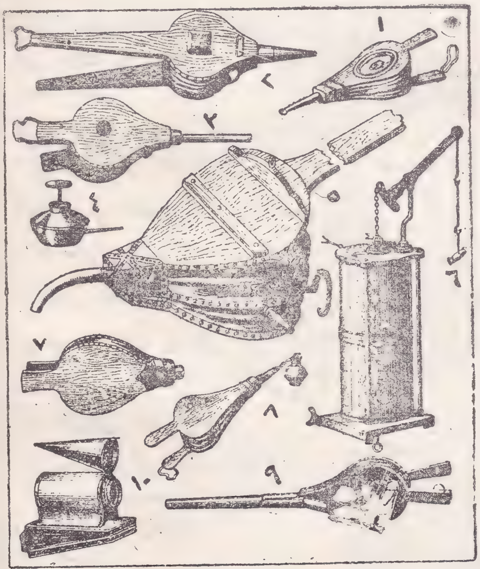

(كوروك)

١ - مطبخ ایچون ٢ - قزله اشعاله مخصوص ، ٣ كورشونجیلق ایچون ، ٤ - بودره ایچون ٥ - تجورجیلكه مخصوص ، ٦ چفته كوروكلی وسافندرلی .

٧ - ٨ - ٩ - } صنایعده مستعمل برنوع كوروكلر .

١٠ - آریلر ایچون .

یانغینه كوروكله كیتمك == اتفاق واختلافی تشدید ایتمكه چالیشمق .

كوروكله‌مك == كوروكله‌مك كوروكله یاقمق .

كوروكلی == كوروكی اولان شی .

كُورُوش مك - كُورُشمك

[ت ، مص] ایكی ویا زیاده آدم بربرینی كورمك ، ملاقات ایتمك § قونشمق مصاحبت ایلمك § مكالمه ، مذاكره ایلمك .

كوروشدیرمك == ملاقات ایتدیرمك || ایكی ویا زیاده كیمسه‌لری بربرینه طانیتمق ، ملاقات ومناسبتلرینه واسطه اولمق .

كوروشلمك == ملاقات ایدلمك || مصاحبت ایدلمك || مكالمه مذاكره اولنمق وقرارلشدیرلمق .

كوروشمه == كوروشمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

كُوریجی [ت ، ص] تأهل ایده‌جك اركك ایچون كلینلك قیز آرایوب بولمغه كیدن قادین .

كوریجی‌یه چیقمق == كلینلك قیز كندوسنی كورمكه ، انتخاب ایتمكه كلن قادینلرك حضورینه چیقمق .

كُوره [ت ، د] { (كورمك) ماده‌سندن مشتقدر } نظراً ، تطبیقاً ، جهه ، ماقبلوسه ، اعتباریله : بوسنه كثرتله یاغمور یاغمسنه كوره محصولاتده فیض وبركتلی اوله‌جغی اكلاشیلیور § عندنده ، نظرنده ، فكرنجه : اوكا كوره بوایش قولای ایمش ، بكا كوره هیچ بردر .

كُورُوم [ت ، س ، مصد] كورمه ، كوریش ، رؤیت .

یوزكورومی == كوكینك كلینك یوزنده‌كی دواغی آچوب یوزینی كوردیكی زمان هدیه اولرق ویردیكی ذی‌قیمت شی . (یوز كورومليكی) دخی دینور .

كُورمجه [ت ، س] زوجه‌یه نسبتله زوجك همشیره‌سی .

كُورَه‌نك [ت ، س] عادت ، اصول ، معتاد اولان آیین ومراسم § كوركی ، تجربه ، كوركی ایله اكتساب اولنان معلومات .

كُوز [ع ، س] بارداق .

كوزه‌كر == بارداقجی ، چوملكجی .

كُوز [ت ، س] آلت رؤیت ، عضو بصر ، عین ، چشم ، دیده ، منبع ، قایناق ، عین § دلیك § چوقور .

دولاب چكمجه كبی شیلرك منقسم اولدیغی قسملردن هربری چكمجه‌نك كوزنه § نظر ، چشم بد ، چوجغه كوز دكدی § نظر اعتبار : دنیا كوزمده دكل § توجه ، محبت : كوزه كیرمك ، كوزدن دوشمك .

كوزكوز == دلیك دلیك § ماصه ،

آچ كوزلی == حریص ، طمعكار .

كوز آچمق == طوغمق ، تولد ایتمك § وقت بولمق ، تنفس ایتمك § تیقظ ، دقت ایلمك : كوزلرینی درت آچدی . كوزی آچ .

آچیق كوز == (طوغریسی (آچیق كوزلی)) كاركذار ، متیقظ ، فراستلی .

كوزی آچیق كیتمك / **كوزی آرده‌ده قالمق** } == نائل مرام اوله‌مامش اولان .

ایلك كوز آغریسی == ایلك طانیمش ایلك سویش .

كوزاوكی == حضور ، پیش ، پیش نكاه .

كوزاوكنده == حضورده ، میدانده .

كوزایتمك == كوز ایله اشارت ایدرك برمقصدی تفهیم ایلمك .

كوزایصیرمق == طانیر كبی اولمق .

قاش كوز آر سنده = طرفةالعينده سرعت كامله ايله .

كوزه باتمق = موجب حسد اولمق ، چكه‌مه‌مك .

كوزباغى = سحر ، افسون .

كوزباغجى = سحار ، افسونكر

كوزببكى = كوزك اصل كورن مركزى ، مردمك چشم ، انسان‌العين .

كوز بليرتمك = حدتله باقوب تهديد ايتمك

كوزبونجوغى = اصابت عيندن تحفظ ايچون چوجقلره طاقيلان ماوى بونجوق .

كوزبويامق = اغفال ايتمك ، ساخته برشيئى صحيح كوسترمك .

كوزى پك = جسور بى‌پروا .

كوزپيكارى = كوزك برون جهتنده‌كى چتور محلى .

كوزده توتمك = زياده آرزو اولنمق حسرتكش اولمق .

كوزدن چيقمق / كوزدن دوشمك = آرتق سويلمه‌مك ، بيقلمق .

كوز حبسنه آلمق = نظرينى [استمادياً] بر آدمه نصب ايدرك بتون اقوال وافعالنه دقت ايلمك || تحت نظارتده بولنديرمق .

كوزداغى = تهديد ، تخويف .

كوزدكمك = نظر اصابت ايتمك .

كوزدميرى = (بحريه) كيمينك باش طرفنده بولنوب هر زمان استعمال اديلن دمير .

كوزدونمك = حال احتضارده كوزلر غايت بايغين برحال آلمق || زياده حدت ايدوب متأثر اولمق .

كوزديكمك = دقتله باقمق || زياده آرزو ايلمك هر حال صورتله اولورسه اولسون اله كچيرمكه چاليشمق : بزم او كوزقودن .

كوزده = مظهر توجه اولان ، نظرده بولنان .

كوزسوزمك = كوز اوجيله باقمق ، مخمور اوله‌رق باقمق .

كوزطاشى = زاج ، كبريتيت نحاس .

طاووق كوزى = برجنس كوچوك باپادیه .

كوزده طورمق = نانكورلكك جزاسنى چكمك .

كوزطويمق = غنا حاصل ايتمك .

كوزى طوق = قناعتكار ، عاليجناب .

كوزى طوياز = حريص ، طمعكار .

كوزقالمق = برشيئك حسرتكشى اولمق ايمرنمك .

كوزى قيالى = تجربه‌سز ، بيتسز .

كوزقيپمق = كوز قپاقلرينى سرعتله بربرينه تماس ايتديروب آچمق .

كوزقپامق = كورمزلكه كلمك || اولمك ، وفات ايتمك .

كوزقرارمق = بايغينلق حس ايتمك || باش دونمك || صوك درجه انفعالاته دوچار اولمق .

كوزقرارى = كوزله ايديلن تخمين .

كوزقره‌سى = كوزك سياه قسمى ، حدقه .

قره‌كوز = ☞ [قره] .

كوزقومق = برشيئى اله كچيرمكه نيت ايتمك || برشيئك حسرتكشى اولمق

كوزقورقمق = ييلمق

كوزقولاق اولمق = متيقظ اولمق || برشيئى حقنده استحصال معلومات ايچون استعمال دقت ايلمك .

قويون كوزى = عادى پاديه .

كوزدن كچيرمك = تفتيش ومعاينه ايلمك .

كوزكزديرمك = سطحى صورتده نظردن كچيرمك .

كوزكسمك / كوزكسديرمك = بجره‌بيله‌جكنى درك ايتمك پاپه بيله‌جكنه اعتماد ايلمك .

كوزى كبى = پك قيمتلى ، پك عزيز .

كوز كوزه = علناً ظاهراً ، كوز كوره‌ديكى حالده .

كوزنورى = نور باصره || پك سوكيلى ، پك محترم ذات : كوزك نورى § كوزله اولنان سعى وعمل : قاموسك ترتيب وتحريرى ايچون پك چوق كوز نورى دوكدم .

كوزياشى = اغلادقجه كوزدن دوكيلن صو ، دمع ، اشك .

يوز كوز اولمق = آره‌دن صقلتى ، تكلف قالقمق ، تكلفسز اولمق .

كوزيورولمق = افراطله اوقومق ويا يازمق حسبيله كوزه ضعف عارض اولمق .

كوزيولده قالمق = كمال شدتله برينك ورودينى انتظارده بولنمق ، بكله‌مك .

كوزيومق = كوز قپامق || اويومق || مسامحه ايتمك || وفات ايتمك .

كوزجى = بكجى ، نكهبان || قره غول .

گُوز [ت ، س] صوك بهار ، خريف ، خزان .

كوز موسمى = ايلول ، تشرين‌اول ، تشرين‌ثانى آيلرى § ۹ ايلولدن ۹ كانون اوله قدر ممتد ايام

كوزين = كوز وقتنده ، موسمنده ، فصل خريفده .

گُوز [ت ، س] آتش قورى ، كچمش‌در .

گُوزتمك [ت ، مص] قورومق ، حفظ وصيانت ايتمك § باقمق ، نظارت ايلمك § بسله‌مك ، اعاشه ، انفاق ايتمك § بكله‌مك انتظار ، ترقب ، ترصد ايلمك § رعايت ايلمك ، توفيق حركت ايلمك فلان آدم مراسم كوزتمك § دقت ايتمك ، دقتله باقمق .

كوزتديرمك = قوريتمق ، حفظ وصيانت ايتديرمك .

كوزتلمك = كنديسى كوسترمكسزين برشيئى ، برشخصى تحت نظرده بولنديرمق ، كيزلجه باقمق .

كوزتمه = كوزتمك ماده‌سندن مصدر تخفيفى .

كوزه‌دلك = حفظ ووقايه ، صيانت

اولنمق || باقلمق ، نظارت ایدلمك || بسلنمك ، اعاشه انفاق اولنمق || بكلنمك انتظار اولنمق || طوتلمق ، رعایت اولنمق : عادات مستحسنه کوزه‌دلمیدر .

گوزگو – گوزكی [ت ، س] آیینه ، مرآت .

گوزل [ت ، ص] کوزه ایی کورونن شکل وصورتی جالب نظر تقدیر ومحبت اولان § محبوبه ، اعلا ، ایی ، خوش ، طیب § عیبسز قصورسز .

کوزل عورت اوتی (یاخود نرکس ربیعی) ربیعیه فصیله‌سندن چیچکلری غایت لطیف برایحه نشر ایدر برنباتدر .

کوزلجه = اولدقجه کوزل .

کوزللشمك = کوزل اولمق ، حسنی آرتمق ، ایيلشمك .

کوزللشدیرمك = کوزل ایتمك ، حسنی آتدیرمق ، ایيلشدیرمك .

کوزللك = حسن ، جمال || ایيلك خوشلق || سوس ، زینت .

کوزللنمك = کوزل اولمق ، کوزللك پیدا ایتمك .

گوزین [فا ، س ، ص] تظلم .

گوزلك [ت ، س] باقیلان اشیایی ایی کوسترمك ایچون صورت مخصوصه‌ده کوزه طاقیلان جامدن ویاشفاف طاشدن معمول آلت .

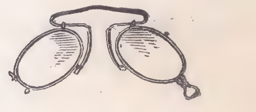

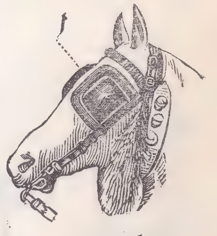

(کوزلك)

کوزلکجی = کوزلك یاپان ویاصاتان آدم .

کوزلکلی = صورت دائمه ده کوزلك قوللانان آدم

گوزلمه [ت ، س] یوفقه‌دن یاپلمش وشکر شربتنه باتیرلمش خمور طعامی § کوزلمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

کوزلمه‌جی = کوزلمه دینلن طاتلیی یاپان ویاصاتان آدم .

کوزه [فا ، س] دستی ، صو ستیسی .

کوزه‌کر = چوملکجی .

گوزیکمك [ت ، مص] کورنمك ، نظره چارپمق ، مرئی وظاهر اولمق .

کژ [فا ، س] آلیچ دینلن میوه که : زیبانی اریك انواعندندر .

گوس [ت ، د] آغرجه سنانتله کوس کوس یوریوری .

کوس [فا ، س] ازمنهٔ سابقه‌ده حربه ابتدار اولنه‌جغنی ویا یونجی قطارینك حرکت ایده‌جکنی اعلان ایچون چالینان بیوك طووله اطلاق اولنوردی . کوس ونقاره چالنمغه باشلادی .

کوس رحیل = کوچ محلنده چالنان طاوول .

« آخر چالندی کوس رحیل ایتدك ارتحال »

کوساله [فا ، س] هنوز بریاشنی اکمال ایتمامش صغیر یاوروسی ، طانه § ☛ [کوساله ، (کاوساله) .

کسبه [ت ، س] یاغی صیزدیرلمش حبوبات پوصه‌سی ، سیسام کوسبه‌سی .

کوسپند [فا ، س] کوسفند ، قیون ، غنم .

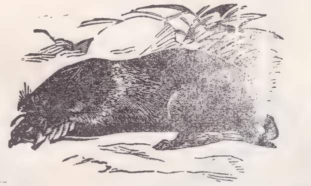

(کوستبك)

کوستبك [فا ، س] ذات الثدیادن قاضمیه فرقه‌سندن اولوب یارلری قازه‌رق سطح ارضه چیقاردیغندن زراعه نافع برحیواندر .

کوستبك علتی = صراجه برنوعی

کوسترمك [ت ، مص] ابراز اظهار وارائه ایلمك ، برینك نظرینه عرض ایتمك § تفهیم وتعریف ایتمك ، اوکرتمك ، اکا بواصولی فلان کوستردی § دلالت ایتمك : بزه یولی کوسترمك ایچون بردلیل آلدق ؛ نینوا خرابه‌لرنده بولنان آثار عتیقه آثوریلرك درجهٔ ترقیاتنی کوستریور § عرض ایتمك ، قارشوسنده طوتمق ، انکلیزلر انی پك آز آتشه کوستردکدن صوکره یندیلر .

کوسترتمك = بالواسطه کوسترمك .

کوسترلمك = ارائه ، اظهار ایدلمك || تفهیم وتعریف اولنمق || دلالت اولنمق || قارشوسنده طوتلمق .

کوسترمه = (کوسترمك) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

کوستریش = (کوسترمك) ماده‌سندن اسم مصدر ارائه ، اظهار || یاپندن اظهار وابراز ایتمه .

کوستریشلی = یاقیشقلی .

کوستره [ت ، س] کوشتره دینلن مرانقوز رنده‌سی § دکرمان طاشی یاپمغه یارایان طاش ، حجر غصیاره .

کوستك [ت ، س] حیوانك علی الخصوص آتلرك آیاغنه باغلان وراوجی ثابت محله ومثلا برقازقه برحلقه‌یه مربوط اولان شرید باغ § ساعت قوردونی § (بحریه) جیوادره باستوتلری آلتنده بوردولره آلنان ثابت خلاط .

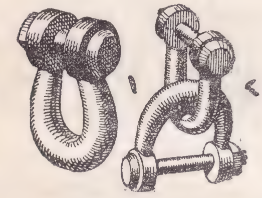

(کوستك)

کوستکله‌مك = حیوانی کوستکله باغلامق .

کوستکلی = کوستکله باغلانمش اولان || کوستکی اولان .

کوسج [ع ، ص] (کوسه) ایله مترادفدر § (س) بعض نهرلرده علی الخصوص دجله‌ده بولنان برنوع یرتیجی ، بیوجك بالق که : لحمی پك آغیر اولدیغندن غرماً کولدر .

کوسفند [فا ، س] کوسبند ، قیون ، غنم

کوسفندکشان = قربان بایرامی .

کوسکون [ت ، ص] طارغین ، مغبر ، منکسر الخاطر ، خاطرمانده § مأیوس ، مفتور § موقعی غیر مناسب ومساعد اولان .

کوسکونلك = کوجنمه، طارغینلق .

کوسکون اوتی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن بقلیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر . اوراقنه طوقونلدقده تقبض ایتدیکندن بو اسم ویرلمشدر .

(کوسکون اوتی)

١ - چیچکی . ب - میوه‌سی . ح - اوراقی .

کُوسکی - کُو [ت ، س] طاش تیرەق ، دیوار ، قیا دلمك کبی ایشلره یارایان براوجی سیوری آغیر دمیر صوپه § اوجاقده اودونلری طیامغه مخصوص قیصه آیاقلی دمیر چوبوق § قاپو وپنجره‌نك آچلمسنی منع ایچون آرقه‌سنه طیادیلان طیاق .

کُوسَله [ت ، س] { برسنه‌لك طانه معناسنه اولان (کواله) لفظ فارسیسندن محرفدر } ت ، صغیر ، مانده کبی ضخیمة الجلد حیوانلرك دریسندن معمول قالین سختیان‌که : آیاق قابلرك آلتی بوندن یاپیلیر .

کوسله طاشی = بیلکی طاشی کبی قوللانیلان ومرمرلری سیلوب تمیزلەمکه یارایان برجنس قوملی طاش .

کوسله کبی = پك سرت ات وسائره‌دن کنایه‌در .

کُوسَمك [ت ، مص] کوجنمك طارلمق ، مغبر ومنفعل اولمق § مفتور ومأیوس اولمق § برینی مناسب ومساعد بولەمامق .

کوسدیرمك = کوجندیرمك ، طارلتمق ، منفعل ومغبر ایتمك .

کوسمه = انفعال اغبرار .

کوسولی = طارغین ، کوجنیك ،

کُوسَم - کُوسَمن [ت ، س] اوروشمغه آلیشدیرلمش ایری قوچ ویاتکه § سورینك اوکی صره کیدن آلیشیق قوچ دوه‌لرك اوکی صره یوروین مرکب § قلاغوز .

کُوسَه [فا ، ص] صقال وبیغی اولمیان و یاپك آز وپك سیرك اولان آدم . { کوسج } بوندن معربدر . }

گُوش [فا ، س] قولاق ، اذن § ایشیدیجی ، سامع .

گوش پیچ = قولاق بورمه .

گوش پیچده
کوش خرده } = قولاغی بورولمش ، تأدیب ایدلمش .

گوش جان = جان قولاغی .

کوشدار = قولاق طوتیجی، طوتن ، سوزی لایقیله دکلاین .

کوشزد = مسموع ، ایشیدیلن شی .

کوشکذار = ایشیدیلن سوز .

کوشمال = قولاق بورمه ، تأدیب .

کوش هوش = عقل قولاغی : التزام دقت ایتسنك کوش هوشه ایصالی مقتضیدر .

گوشوار = قولاغه اصیلان شی ، کوپه = طوتیلان پند و نصیحت وظیفه‌سنده .

کوش ایتمك = ایشتمك ، دیکله‌مك .

کُوشاب [فا ، س] پکمز § خوشاب .

کُوشت [فا ، س] لحم ، ات .

کوشتین = اتدن عبارت ، لحم پاره .

کُوشتره [فا ، س] (کمتره) ایله مراداتدر .

کُوشش [فا ، س ، مص] چالیشمه چالیشش ، سعی ، جهد ، اقدام . تخته کناری المغه مخصوص برنوع رنده .

کُوشك [فا ، س] مزین مختصر بنا ، نظارت وتنزه ایچون صورت مخصوصه‌ده وبرطرز دلغیشنده یاپیلان اقامتکاه ، قصر || یازلق اقامتکاه چاملیجه‌ده کوزل بر کوشك یاپدیردی .

کُوشه [فا ، س] بوجاق زاویه ، پیغوله ، ایکی ویاداها زیاده حدودك محل اتصالی § محل انزوا .

بر کوشه‌یه چکلمك = بر ایشه‌قارشمامق منزویانه کندی حالنده یشامق .

کوشه مندری = اوطه‌لرده، صالونلرده کوشه‌لره قونیلان مندر اوج، کنار، منتها .

کوشه چشم = کوزك اوجی .

کوشه دهن = آغزك ایکی طرفی

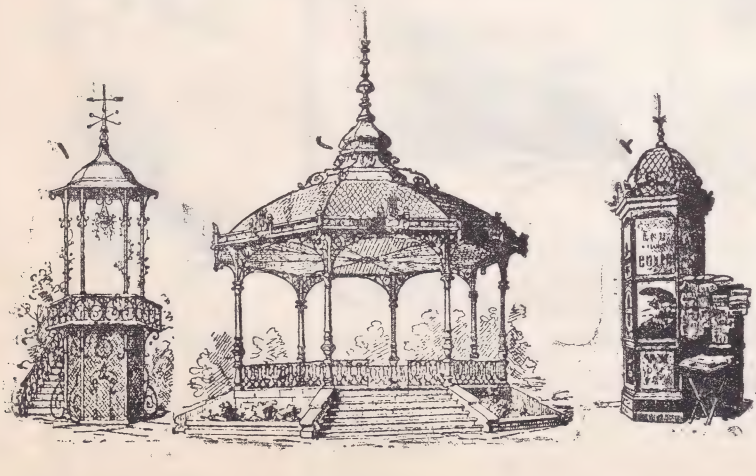

(کوشك)

١ - باغچه‌لره مخصوص ٢ - موزیقه ایچون ٣ - سوقاقلرده غزته‌جیلره مخصوص

کوشه‌قاپمجه == هر کوشه بر جای سلامت عدادیله رك اوینانیلان بر نوع چوجق اویونی .

کوشه‌صرافی == کوچوك صراف، صندیغی یالکز پاره بوزمقدن عبارت صراف .

کوشه‌کیر } **کوشه‌نشین** } == منزوی ، اختیار عزلت ایدن آدم .

کوشه‌لی == کوشه‌لری اولان : اوچ کوشه‌لی ، آلتی کوشه‌لی .

کوشه‌مقتیسی == مزور .

کُوف [فا ، س] بایقوش دینلن قوش .

کُوف [ت ، س] مواد عضویه‌نك تأثیر رطوبتله اوزرنده حاصل اولان یشیلمسی ویا آقمش اموق صورتنده پك انجه برتوی ، برمادهٔ سمیه .

کوفلنمك == کوف طوتمق ، اوزرنده کوف پیدا اولمق : بو پینیر کوفلنمش ‖ متروك قالوب اسکیمك .

کوفلندیرمك } **کوفلتمك** } == کوفلنمه‌سنی موجب اولمق .

کوفلی == کوف طوتمق ، اوزرنده کوف پیدا اولمش ‖ متروك قالوب اسکیمش ‖ مودەسی سورمی کچمش ، کهنه .

کُوفتَر [ت ، س] اوزوم شیره‌سندن یاپلمش قالین پستیل .

کُوفتُون [ت ، س] صیغیرلره یدیریلان سیسام و کتان پوصه‌سی ، کوسبه .

کُوفتَه [فا ، س] قییلمش ودوکلش اتدن مختلف صورتده یاپیلان طعام : اسقاره کوفته‌سی بولغور کوفته‌سی ، کیمیونلی کوفته .

کوفته‌خور == کوفته ییین ‖ طفره فروش .

کُوفکی ت ، س] سونکر و سونکر کبی شیلر .

کوفکی‌طاشی == اوجاق واکزیا مزار طاشی یاپمق ایچون استعمال اولنان بر نوع قباجه طاش .

کُوفَه [فا ، س] میوه سبزه وسائره نقلی ایچون حماللر طرفندن استعمال ایدیلن وتازه اغاچ داللرندن ویاقاشدن یاپیلان قبا سپت ، ظرف : بر کوفه اوزوم .

کوفه‌جی == کوفه یاپان ‖ کوفه ایله سبزه ؛ یامیوه وسائره طاشیان حمال .

کوفه‌لك == کوفه ایچنه قونیله‌رق کوتورولمکه لایق درجه‌ده سرخوش .

کوفه‌لی == آرقه‌سنده کوفه بولنان کوفه‌لی حمال .

کُوفی [ع ، ص] (کوفه) شهرینه منسوب ومتعلق .

خط کوفی == خط عربینك زمان سعادتده وآندن ایکی عصر صوکره‌یه قدر استعمال ایدیلن دوز وکوشه‌لی بر نوع یازی .

کوفیون == اسکی عرب نجومیونك منقسم اولدیغی ایکی بیوك شعبه‌دن بری ـ که ؛ دیکرینه (بصیریون) دینوردی .

کُوك [ت ، س] نباتاتك تحت‌التراب نشو ونما بولان داللری ـ که : انلر واسطه‌سیله طوپراقدن نباتك نشو ونماسنه خادم موادی جذب ومص اولنور ، بیخ ، جذر ، اصل § بعض مواد حیوانیه‌نك کوکه مشابه قسملری : دیش کوکی § تمل ، اساس ، اصل ، منشأ § دیب ، قعر § بر شیئك آرقه طرفی ، آلت طرفی ، قاعده‌سی ؛ اکمه کوکی § بین‌العوام علاج مقامنده بولنان واکثری درنی‌الشکل اولان قورومش نباتات کوکی .

کوك آتمق } **کوکلشمك** } **کوك طوتمق** } دال بوداق پیدا ایتمك ‖ برلشمك .

کوکنی قوروتمق } **کوکنه کبریت صویی دوکمك** } **کوکنه داری اکمك** } == اثر براقمق ، بسبتون محو ایتمك

کوکلشمك } **کوکلنمك** } == کوك صالوپرمك یرلشمك

آیریق کوکی == آیریق اوتی دینلن وطبابتده استعمال ایدیلن بر نباتك کوکی .

کوك بویا == ذات‌الفلقتین شعبه‌سندن فویه فصیله‌سنه منسوب وبویاجیلقده مستعمل نباتدر .

کوکجی == اسکی اصولده اجزاجی ، علاج قبیلندن کوك صاتان آدم .

(کوك بویا)

کوکندن قوپارمق == استیصال ایتمك کاملاً محو ایتمك .

کوك قوردی == (حیوانات) حشراتك (مستقیمة‌الجناح) صنفندن وجیرلاق قبیله‌سندن بر بوجك اولوب بدنی اوزون واسمره چالار وباشنده کوکده‌سنك ثلثی نسبتنده ایکی متحرك بوینوزی بولنور ـ که : اشبو بو حیوانجق نباتاته مضر اولان بر طاقم حشراتك تحت‌الارض بولنان یموطه‌لرینی اکل وتلاف ایلر .

ییلان کوکی == بر نوع یبانی اوت .

گُوك [ت ، س] سما ، آسمان ، سپهر ، مافوق‌الرأسمز اولان بوشلق ، فضا ، جو هوا .

باشی کوکه ایرمك == پك زیاده مفتخر اولمق .

کوك کورله‌مك == رعد واقع اولمق

کوك بز == کویلی قادینلرك عینتاوی یابدقلری برجنس قالین وماوی بز .

کوك یمش == خام میوه .

کوم کوك == ماس ماوی ، بسبتون قویی ماوی

کوکجه } **کوکجیل** } == ماویجه ، ماوی‌یه چالار .

کوك قندیل == پك زیاده سرخوش (کورقندیل) دخی دینور .

کُوکَجَك [ت ، ص] کوزل ، الطیف ، شیرین ، خوب .

کُوکده ـ کُووده [ت ، س] وجود بدن جسد ، جثه ، جسم ، تن : ایری کوکدلی § باش ، قول ، باجاق کبی اعضا وجوارح داخل اولدیغی حالده کوکس ایله بطن واوموزلردن عبارت بدن قسمی § اغاجك جذر ، دال وبوداقلریندن ماعدا اولان قسمی ، ساقی ، کوتوکی § کسلمش حیوانلرك بتونی .

کوکده‌یه آتمق == یمك اکل وتناول ایلمك .

کوکده‌لی == ایری وجودلی ، جثه‌لی .

کُوکُرت [ت ، س] [کرکورد ، کوکرد]

کُوکَرتَه [ت ، س] سفینه‌لرده قاره‌لرك اوستی کمینك الك اوست قاتنده اشدن قیجه دوغری افقیاً دوشه‌نن تخته‌لردن حاصل اولان دوشمه .

کوکرته‌لی == کوکرته‌سی اولان کمی .

کوکرته‌یولجیسی == موقع ، قاره بیلتی آلمیوب کوکرته‌ده اوطوروب یاتمق اوزره کمی‌یه بینن یولجی .

كوكرجين [ت ، س] طبورجامه دن ياورولر منه زياده سيله رحم وشفقتى اولان مونس برقوشدر حاجى كوكرجينى . سياح كوكرجين كبى انواعى واردر بونك برنوعنه قومرو تعبير ايدرلر .

كوكرجين كردانى = يشيل ايله ماوى ومور آره سنده متموج بررنك .

كوكرجينلك = درونسنده كوكرجين بسلنن محل || پياده قايغنك قيچ ينده بولنان كوچوك دولاب || قله شكانده مرتفعجه استحكام .

(كوكرجين)

١ – مستدبرالبطن . ٢ – طوس قويروقلى نوعى . ٣ – چاقديرلى . ٤ – سياح كوكرجين ٥ – سرپوشلى ٦ – پولونز ٧ – بويون باغلى . ٨ – طاش قاقان ٩ – برنوع كوكرجين ١٠ – چنبرلى . ١١ – ياشماقلى . ١٢ (تومبله) ديلن نوعى ١٣ – منقارالدم يبانى كوكرجين ١٤ – فرانسزلرك (بيزه) يدكلرى نوعى .

گوكرد [فا ، س] (كوكورت ، كوكرد]

كوكره [ت ص] غزى كوپورمش ، قيزغين آزغين .

كوكره مك = آغز كوپورمك ، آزغين قيزمق .

كوكز [ت ، ص] { زبانزدى (اوز) در . قويو وزموره چالار قرمزى || قويو ومورة چالار قرمزى رنك .

كوكس [ت ، س] بدن انسانك اوموزلرله بطن اره سنده كى قسم قدامى سى ، صدر ، سينه § حيوانك كردنيله اوك اياقلرينك يوقاريسى اره سنده بولنان اوك قسمى § كميك اوكى ، جبهه سى § البسه نك كوكسه كلن قسمى .

كوكس تخته سى = قابورغه كميكلرينك اوك قسمى ، كوكسك يوقاريسى ، رأس الصدر .

طاووق كوكسى = طاووغك كوكسى ايله ياپيلان برنوع محلبى .

كوكس علتى = علل صدريه دن بيرى .

قومرى كوكس = پنبه ، مور وسياهله قارشيق متحول . رنك مخصوص .

كوكس كچيرمك = ايچ چكمك ، افتقار تحسر ايلمك .

كوكس كرمك = كونمك || طيانمق || تفخر ايتمك .

كوكس كوكسه كلمك = قارشى قارشى يه كلمك ، يوز يوزه ، رو برو بولنمق .

كوكس ويرمك || مقاومت ايتمك ، قارشى طورمق .

كوكسلك = برالبسه نك اوك و باخصوص كوكس طرفلرينى پيسلكدن محافظه ايچون يكى يوروين چوجقلرى دوشمكدن محافظه ايچون استعمال اولنان كوكسلك باغ ، قوشاق .

كوكوسله مك = كوكسله اورمق || مقابله ايتمك .

كوكسلى = كوكسى كنيش اولان .

كوكل [ت ، س] انسانك مركز حسياتى ، يوركك معنوى جهتى ، قلب ، دل ، فؤاد : كوكلم پاره ليدر § طويغو ، حس ، تأثير : كوكل بوياسى § محبت ، شفقت سوكى ،

(زره كوكسلكى)

يوكسكتابده كوكل قالدى § عشق ، علاقه : كوكل ويردى § ايستك آرزو ، هوس : كوكلسز چاليشيور § رضا ، موافقت : بردولو كوكلى اولمدى § كبر ، غرور تعظم : فلان آدم پك الچاق كوكلليدر هيچ كبر ، وكوكل بيلمز § خاطر : مادامكه منفعل اولمشدر ، كيدوب كوكلنى المالى § معده : كوكلم بولانيور ، كوكلم ايسته ميور .

كوكل آچلمق = خاطره كشايش كلمك ، انشراح بولمق .

كوكل اچيقلغى = انشراح كشايش خاطر .

كوكل المق = خطر ياپمق ، منفعل برآدمك تكرار محبتنى قزانمق ، || ممنون وتلطيف ايلمك .

كوكل اكلنجه سى = دلارام .

كوكلنى ايتمك = قانديرمق ، موافقتنى استحصال ايتمك

ايكى كوكل براولق = سرشتك معاشقه ايتمك .

كوكل بولانمق = معدده غثيان حسى طويمق || برشيدن شبهه لنمك .

جان وكوكلدن = عن صميم القلب ، كمال آرزو ايله .

كوكلدن قوپمق = قلب اويله ارزو ايتمك .

كوكل قيرمق = منفعل ، متأثر منكسر ايتمك .

كوكلنجه = ارزوسنجه ، ايستديكى كبى چرجغك كوكلنجه كيتمك لازمدر .

كوكلسز = كبرسز ، متواضع .

كوكللی = كندی خواهش واروزوسیله برایش كورن ، مجبور ومضطر اولمیان || كندی اوزوسیله عسكره یازیلوب محاربه‌یه كیدن .

الچاق كوكللی = متواضع ، كبرسز كبدن . || عاشق ، مبتلا .

كوكم [ت ، س] ☞ [كوكوم]

كوكنار [فا ، س] خشخاش ، خشخاش تخمی عصاره‌سی كه افیون بوندن استحصال اولنور § آق چام آغاجی .

كوكنمك [ت ، مص] { (بازندی : (كوونمك) در) } اعتماد اطمئنان ایتمك ، استناد ایتمك ، بوندن ... نتیجه مغرور اولمق § بجره‌جكنه ، ایفا واجرا ایده‌بیله‌جكنه امین اولمق ، عقل كسمك .

كوكنمه = (كوكنمك) دن مصدر تخفیفی .

كوكنیش = (كوكنمك) دن اسم مصدر .

كوكنلمك = اطمئنان و اعتماد اولنمق ، استناد ایدلمك .

كوكورت ـ كوكورد [ت ، س] (كیمیا) { فارسی (كوكرد) دن محرفدر } صاف حالده صاری رنكده اولوب ماوی علوله یانه‌رق حامض كبریتی حاصل ایدن وطبیعتده و یالكز باشنه ، یاخود كرچ والچی طاشلرینك ایچنده بولنان برمادهٔ معدنیه كه : مركباتی فن طبابت وبیطاریده ، و اجزاجیلق ایله صنایعده كثرتله مستعملدر ، كبریت .

كوكورتلی = كوكوردی حاوی ، تركیبنده كوكورد بولنان شی : كوكوردلی صو .

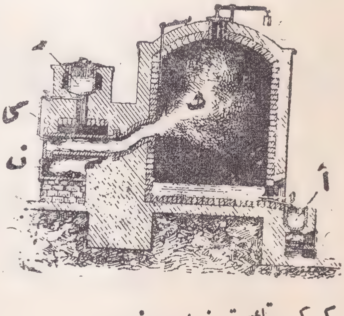

كوكورتك تصفیه‌سی : ف ـ س ـ اوجاقده اریمش كوكورت ، ر ـ خام كوكورتك وضع اولندیغی محل ؛ ت كوكورت بخارلرینك تكاثف ایتدیكی اوطه ؛ آ ـ تصفیه اولنمش كوكورتك آقدیغی محل .

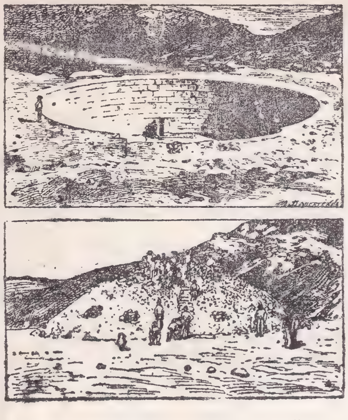

(واسع فرونلر واسطه‌سیله كوكورت استحصالی)

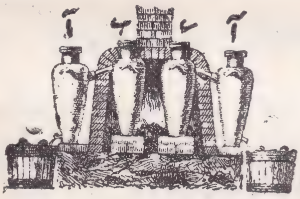

(تقطیر امبیقله كوكورت استحصالی)
آ آ خام كوكورت وضع اولنان طوپراق دستیلر ب ب كوكورتك تكاثف ایتدیكی قابلر .

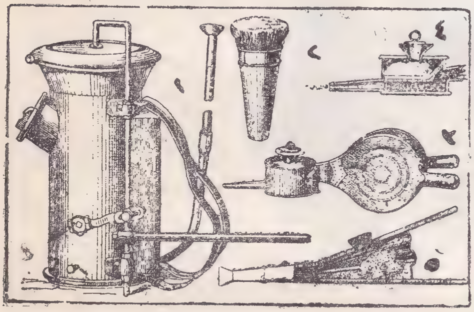

كوكورتلمه جهازی ؛ ١ ـ ورپورنك میخانیكی آتی ؛ ٢ ـ ٣ ـ ... ؛ ٣ ـ مالیق كوروكی (منفخ) ؛ ٤ مالیه‌ق منفخنك مقطعی ؛ ٥ ـ عادی كوروك .

كوكوم [ت ، س] صوتقلنه ویا آتشده صو قایناتمغه مخصوص و باقردن معمول قولپلی وقپاقلی قاب § قهوه جزوه‌لرینه صیجاق صو احضار ایتمك ایچون استعمال ایدیلن بیوجك وقپاقلی باقرجزوه : قهوه كوكومی .

كول [ت ، س] (جغرافیا) اطرافی قره ایله محصور بیوك صو بریكندیسی ، بیوك طوغون صو ، بحیره : وان كولی .

كولنمك = برمحلده صوتراكم ایدوب كول اولمق .

كوكه [ت ، س] ☞ [كوك]

كوكی [ت ، س] اولنمك اوزره بولنان ویا یكی اولنان اركك ، داماد .

ایچ كوكی = زوجه‌نك خانه‌سنه كیدن ، زوجه‌نك اوینه آلنان داماد .

كوكی فناری = قرجه قاریلرك علاج مقامنده استعمال ایلدكاری بر جنس نبات كه : (كاین فناری) دخی دینور .

كوكیلك = داماده مخصوص شی .

كول [ت ، س] یانمش اودون ، كومور وساٸره‌نك براقدیغی توز ، رماد ، خاكستر § خراب ، مضمحل ، نابود : اوقوجه بنا یاریم ساعتده كول اولوب كیتدی .

كوللی = كول ایله قاریشق .

كولباصدی = آتش اوزرنده ، اسقاره‌ده پیشیرلمش ات پارچه‌سی .

صحن كولباصدیسی = صحنده وبراز صو ایچنده پیشیرلمش ات ، ات طعامی .

كولباصدیلق = كولباصدی یاپلمغه مخصوص چیك ات .

كول رنكی = قورشونی ، منجابی رنك .

كوللی صو = چماشیر ییقامق ایچون كول ایله قایناتدقلری صو .

كول كدیسی = آتش منقال باشندن آیرلمیان تنبل ، دمدن كسلمیه‌یدر .

١ ـ قوش باقیمی منظره‌سنده كول ٢ ـ خریطه وزونده

كُولجَرْ [ت ، س] بغدايه عارض اولوب دانه سنی تغيير ايدن برعلت .

كُولچه [ت ، س] ايديلوب تصفيه اولنمامش معدن ، § بيوك پارچه حالنده بولنان دوكلمش معدن ، كتله .

كُولَش - كُولَشمَكْ = [ت ، مص ☛ كورش ، كورشمك]

كُولكَن = [ت ، س] ذات القاح منظوره دن شاهبلوط فصيله سنه منسوب نباتدر

(كولكن اغاجی)

كُولاَمه [ت ، س (ياش خسته لغی) باغلرده حاصل] اولان برنوع خسته لقدر اوزوم و آمه لرك اوزرنده ، كول رنكنده لكه لرك بولنمسيله اكلاشيلور . بو طفيلی برمنظار طفنده حاصل اولورمنشائی آمريقادر . بوكا دوچار اولان باغلر از زمان ظرفنده خراب اولور . اوبسی ايچون كوز طاشنك يعنی (كبريتات نحاس) ك صوده قايناداش محلولی مايس وحزيران آيلرنده ، هفته ده بركره اولمق اوزره اوج درت دفعه چبوقلر اوزرينه سرپيلير . كوز طاشنك توزی سرپيلیرسه ينه عينی تأثيری حائزدر

كُولكه [ت ، س] برجسمك شعاعات ضيائيه نك مرورينه حائل اولمسی حسبيله براقديغی اثر ظل ، سايه § رسمده كولكه يی مصور اولمق يا پيلان آچيق سياه بويا § حمايه وقايه ، تصاحب كولكه سی كافيدر .

(كولكه)

كولكه ايتمك = ضيايه مانع اولمق .

كولكه سندن قورقمق = بك محترز ومجتنب اولمق .

كولكه لك = كولكه التنده بولنان سرين محل .

كولكه لنديرمك = كولكه ايتمش ، سايه بخش اولمق . || رسمده كولكه مقامنده ، لكه ياپمق .

كولكه لنمك = كولكه التنه كيرمك كولكه لكده بولنمق .

كولكه لی = كولكه سی اولان .

كُولمَكْ [ت ، مص] تأثرات واحساسات دماغيه نك اعصابك تقلصيله اظهارنی خاصه سندن عبارت كيفيت اولوب منحصراً نوع بنی بشره مخصوصدر ضحك ، خنده § سونمك ، استهزا ايتمك § ، كانمك مسخره يه آلمق .

بيق التندن كولمك = كيزليجه اكلنمك .

صقاله كولمك ، يوزه كولمك = ظاهراً تصديق ايدر كبی كورينوب باطناً سويلنيلن سوزك ويا ياپيلان حركتك غير معقوليتنه كولمك .

(كولامه)

قهقهه ايله كولمك = قاه قاه ايده رك يوكسك سسله كولمك .

كولمه = كولمك ماده سندن مصدر تخفيفی

كولمه آلمق = كولمك خسمك غلبه سنه مقاومت ايده مامك .

كُولنج كولەجك ، كولونه جك ، باعث خنده ، شايان استهزا || مسرور ، متبسم .

كولديرمك = كولمه سنی موجب اولمق كولمك مجبور ايتمك .

كنديسنه كولديرمك = كندی اقوال و فعاليله مسخره ايتمك .

كولر = كوليجی ، كولن ، مسرور خندان ، شادان .

كولريوز = متبسم چهره || اونماع ملتفتانه .

كوليش = كولمه .

كولشمك = برلكده كولمك ، متقابلاً كولمك ، لطيفه لشمك .

كولمز = كولمين ، عبوس الوجه .

كولومسه مك = كولر كبی اولمق ، آز كولمك .

كولنمك = ضحك وخنده اولنمق || استهزا اولنمق .

كولوم = كولمه ، خنده ضحك .

كوله جك = شايان خنده ، تحف ، باعث ضحك .

كوله كوله = كوله رك || يكی برشی صاتون آلان آدمه . و يا وداع ايدن مسافره قارشی (صفای خاطرله) مقامنده ايراد اولنور تعبيردر .

كُولاَبْ [فا ، س] كول ، عذر § بيوك طالغه .

كُولَه [ت ، س] قول ، چاكر عبد ، بنده ، پاره ايله صاتون آلنمش ويا كوله وجاريه سندن تولد ايتمش آدم .

كوله كز = (بن) مقامنده تواضعاً ايراد اولنور ، بنده كز .

كوله لك = قوللق ، چاكرلك ، عبدلك عبوديت بندكی .

كُولَه مَنْ [ت س] وقتيله كوله لردن ترتيب و تشكيل اولنان برصنف ، مملوك .

كُومْبُورْ [ت ، معمولات] طوپ سسی كبی بيوك وكورلديلی برسسی تقليد وتصوير ايدر وا كثريا مكرراً قوللانيلير . كومبوركومبور ايتدی .

كومبوردی = كورله دن حاصل اولان كومبوركومبور چيقان سس .

كومبورده مك = كومبوركومبور ايتمك ، بيوك ، كورلديلی سس چيقارمق . محاربه يه ابتدار اولنور اولنماز طوپلر كومبورده مكه باشلادی .

ممالكته ادخال ایدیلن اشیا و وارد بحاریه‌دن اسکله‌ده آلنان رسم § رسم مزبورك اخذ و استیفاسی و معاملات لازمه‌سنی ایفایه مأمور اولان دائره ، رسومات .

قره کومروکی = حدود بریه‌ده اولان کومروك .

کومروکجی = کومروك مأموری ، مدیری .

کُومَس . [ت ، س] طاووق و امثالی طیور اهلیه‌نك بیتیه‌نك کیجه‌لری یاندقلری محل مخصوص طاووق آخوری ، پین § اوفاق و غیر منتظم عادی مسکن ، قولبه .

بسی کومسی = آیاقلی وقپاقلی ومتعدد کوزلی برنوع صندوق که : طاووق و امثالی طیوری ایچنده بسلیه‌رك سمیزلر .

کُومُش ـ کُموش [ت ، س] معروف قیمتلی بیاض معدن که : اوانیٔ بیتیه وسائره ومسکوکات اعمال اولنور § کموشدن معمول شی : کومش بچاق ، کومش بیله‌زیك .

کموش بالغی = بیاض رنکلی برجنس کوچك بالق .

کموش سوروی = آیك صویه عکس ایتمه‌سندن دولایی حاصل اولان بیاض ایز . سروسیمین .

کموشلنمك = کومشله قاپلانمق ، کموش صویی ایله یالدزلانمق .

کموشلی = کوموشلی اولان ، کموشله مزین .

کموش سوکلون = طیورداجاجیه فرقه‌سندن کموش رنکنده چینه مخصوص برنوع سوکلوندر .

(کموش سوکلون)

کُوملَكْ [ت ، س] اثوابك آلتندن ، تن اوزرینه کیلن و بدنك یوقاری قسمنی ستر ایدن چماشیر : بزکوملك ، فانیله کوملك . قمیص ، پیراهن . § بطن ، سلسله ، نسل : ایکی کوملك یوقاروسی فلانجه‌دور .

فرنك کوملکی = قوله‌لی کوملك .

کوملکدن کچیرمك = اولادلق ایتمك ، اولادلغه قبول ایلمك .

کوملکجی = کوملك یاپان ویا صاتان ادم || فرنك کوملکلرینی قوله‌لیان آدم .

کوملکلك = کوملك اعمالنه یارایان بز وسائره .

کُومْمَكْ [ت ، مصد] یرك ایچنه ویا برشیئك درونه صوقمق ، یاتیرمق § اولویی دفن ایتمك ، مزاره قومق § صاقلامق ، کیزله‌مك

کوممه = (کوممك) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

کوملمك
کومولمك } = طوپراغك ویا دیکر برشیئك التنده قالمق ، اورتلمك || دفن اولنمق || غرس ایدلمك .

کومور ـ کمور [ت ، س] یاندقدن صکره یره کومدربله‌رك سوندیرلمش اودوندن عبارت سیاه برماده که : تکرار یاقیلوب منغال درونه قونیلور . § یوزلرجه عصر اول ارضك طبقات جسیمه‌سی التنده قاله‌رق تضییق ایله تحجر ایتمش انقاض نباتیهٔ قدیمه ، فحم . [کومورلر سنلری اعتباریله طورب ، لینییت ، هول ، آنتراسیت نامیله درت قسمدر .]

پارس کموری = (کیمیا) دال وسپورکه پارچه‌لریله معدن کوموری قیرنتیلرینك قپالی برقابده تکلیسیله استحصال اولنان غبار — که : قطران ایله خلط اولنه‌رق اوفاق اسطوانه‌لر اعمال ایدیلور .

حیوانی کومور = عظامك قپالی قاپلرده تکلیسیله استحصال اولنان کومور ، فحم حیوانی .

طاش کموری
قوق کموری } = رنکی وچیزکیسی سیاه برنوع معدن کوموری — که : اکثریا واپورویالوقوموتیفلرده استعمال اولنور .

پارلاق کمور = رنکی پارلاق وچیزکیسی قویو اولان معدن کموری .

الیافی کومور = ایپك کبی پارلایوب طبقی اودون کوموری کبی بویاسی چیقان کومور . (قروملی کومور)

کومورجی = کومور یاپان وصاتان آدم . || کمیلرده کومور نقلنه مأمور آدم .

کومورلك = خانه‌لرده کومورك وضع و ادخار اولندیغی محل ، کومور انباری .

کُومَه [ت ، س] طوپراق ییغنی § یوکسك محل § ییغندی ، بریکندی § تپه .

کومه‌لی = کومه‌لنمش ، تپه کبی اولمق ، ییغلمش .

گُونْ . [ت ، س] کونش ، شمس ، خورشید ، آفتاب .

کون باتیسی = کونشك غروب ایتدیکی محل ، مغرب . || غرب شمالیدن اسن روزکار ، باتی (باطی)

کون بالغی = اتی لذتلی دکز مخصوص برجنس بالق .

کون چیچکی = (شکرجی بویاسی)

کون دونمی = فصول اربعه باشلری : [(۹) مارت ، (۹) حزیران ، (۹) ایلول ، ۹ کانون اول]

کون طوتلمق = کسوف واقع اولمق .
☞ [کسوف]

کون طوغیشی
کون طوغروسی } = کونشك طوغدیغی جهت ، مشرق || شرق جنوبی روزکاری .

کون کورمز = ضیا الماز ، قرا کاق ، مظلم || منزویانه یشار آدم .

کون کبی = پك آشکار ، پك ظاهر .

کونده‌لك = ایشجیلرك برکونلك ایش ایچون آلدقلری اجرت ، یومیه .

کونده‌لکجی
کونده‌لکلی } = کونده‌لك اله‌رق چالیشان آدم .

گُونْ [ت ، س] کرهٔ ارضك کندی محوری اطرافنده بردور اجرا ایتمسندن عبارت زمان ـ که : بزم اقلیمه کوره تقریباً یکرمی درت ساعتدر ، یوم ، روز . نهار § یکرمی درت ساعتلك مدتك ایدینلق اولان قسمی ـ که : کیجه کبی بوده موسمه کوره اوزایوب قیصالور .

§ قمان ، عهـد ، دور : دوماولرك كونده § اقبال ، سعادت : ايى كون كورمشدر § يوم مخصوص ، يوم رسمى: بوكون فلان ادمك اسم كونيدر .

كون اشيرى == ايكى كونده بر .

اير تسى كون == بركون صوكره .

اولكى كون == دوندن اولكى كون .

كوندن كونه == كيتدكجه ، يوماً فيوماً ، روز بروز . [كونبكون غلطدر . چونكه (كون) توركجه بر لفظ اولوب ايكى لفظ تركى اورتهسنه باء الصاق فارسى داخل اولهماز .]

كونى كونه == عين كونده ، تام كوننده .

كچن كون == برقاچ كوندن اول .

كونلك == كونه مخصوص ومناسب : بركونلك ، بش كونلك .

كُون [ت ، س] دباغت اولنمش درى ، هرنوع مشين وسختيان وسائره .

گُون [فا ، س] مقعد ، قيچ .

گُون [فا ، س] رنك ، لون : سبزكون || يشيل رنكلى .
§ نوع ، درلو ، طرز .

كلكون == كل رنكلى .

لاله كون == لاله رنكلى

شفق كون == شفق رنكلى .

ديكر كون == باشقه درلو .

كونا كون == درلو درلو .

گُونا ـ گُونه [فا ، س] درلو ، نوع ، كون : كوناكون .

كونه كونه == رنكا رنك ، درلو درلو .

گُوندَز [ت ، س] اوجنه برشى طاقيلان سيوى صوبا ، صيريق ، مزراق ، باراق
§ چفت سوردكن اوكوزلرى يوروتمك ايچون قوللانيلان صيريق ، طياق .
§ (بحريه) كميده سنجاق چكلمك ايچون قيچ طرفه ديكيلان ديرك .

گُوندَرمك [ت ، مص] يوللامق ، ارسال ، اسبال ، بعث ، اعزام ايتمك .

كرى كوندرمك == رد و اعاده ايلمك .

كوندرمه == كوندرمك مادهسندن مصدر تخفيفى .

كوندريش == كوندرمك مادهسندن اسم مصدر .

كوندرتمك == ارسال و اسبال ايتديرمك .

كوندرلمك == ارسال واسبال اولنمق ، بعث ايدلمك .

گُوندُوز [ت ، س] كرهٔ ارضك محورى اطرافنده بركره دورينى اجرا ايدنجهيه قدر كچن مدتك ايدينلق اولان قسمى ، نهار ، روز .

كوندوزين == كوندوز وقتى .

كوپه كوندوز == اورتهلق تماماً آيدينلانمش اولديغى حالده .

كيجه كوندوز == ليل ونهار ، دائما ، متماديا .

كوندوزصفا == چيچكلرى كوندوزين انكشاف كيجه انسداد ايدن برنباتدر . بونك برده عكسنه اولان نبات واردركه يالكز كيجه انكشاف كوندز انسداد ايدر بوكاده كيجه صفا ديرلر . باغچهلرمزده بولنور .

گُوندُوس [ج ، س] (بيت اونى ، حشيشة القمل ، اسان الابل ، كنكر ديكنى ، چوبلمه ، حشيشة الرهبان ، حرابق) : وحيدالفلقه شعبهسندن لحلاحيه فصيلهسنه منسوب برنباتدر . طبابتده مستعملدر اق چوبلمه ، قره چوبلمه نامیله اقسامى واردر .

كوندوس

گُونَش [ت ، س] عالمزى منظومهٔ شمسى تنويرايدن جرم عظيم سماوى ، كون ، شمس ، آفتاب ، خورشيد ، مهر .

آقشام كونشى == تورنجى قرمزى رنك .

كونش اورمق == كون چارپمق ، تشمس .

كونش باتمق == شمس غروب ايتمك .

كونش چيقمق == شمس طلوع ايلمك .

كونش خروسى == خط استواء طرفلرنده بولنديغندن بواسم ويرلمشدر ، طيور دجاجيهدن ملوك اطلرينه مخصوص اهلى برجنس طاووقدر .

(كونش خروسى)

كونش طوتلمق == شمس منكسف اولمق .

كونشى بالچيقله صيوامق == پك ظاهر برشيئى انكاره قالقيشمق .

كونشلمك == كونشه عرض ايدرك قورتمق .

كونشلنمك == كونشك قارشيسنده اوطوروب ايصنمق .

كونش كبى == پارلاق پاران || ظاهر ، عيان .

گُونلُك [ت ، س] برمحلك عفونتنى ازاله ايچون صورت مخصوصهده ياقيلان برجنس صمغ ، بخور ، كندر ، لبان .

كونلك اغاجى == ذات الفلقتين شعبهسندن ترهمنتيه فصيلهسندن وچينه حاصل ايدن برنوع شجردر ، صنجاق ممالكده بولنور .

(كونلك اغاجى)
آ ـ چيچكى ، ب ـ ميوهسى .

گُونَمك [ت ، مص] كوكنمك ، اعتماد واطمئنان ايلمك .

گُونيَه [ت ، س] (هندسه) مثلث قائم‌الزاويه شكلنده برالت هندسه اولوب برخط اوزرينه عمود اقامه ويا خطوط متوازيه رسم ايتمك ايچون استعمال اولنور .

اوچ‌تولّی كونيه == (هندسه) سطوح مستويه اوزرينه عمود مجسم رسم ايتمك ايچون استعمال اولنور برنوع كونيه .

معمارى كونيه == (معمار) مهندسلرك قوللاندقلرى برنوع كونيه .

شاقولی كونيه == طوپوغرافيا آلاتندن برى .

گُووز [ت ، س] كوكوجين كوكسنه مشابه رنك .

گُووَه - گوكَه [ت ، س] يوكلى قماشلره وكوده‌لره مسلط اولوب بونلرى ييوب دلن غايت كوچوك بربوجك .

اغاج كوكه‌سى == آغاجى دلن برجنس كوچوك قورت .

كووه‌لنمك == اوزرينه كووه اوشوشمك .

كووه‌لى == كووه‌لنمش .

كُوه [فا ، س] طاغ ، جبل : كوه قاف .

كوه آتشفشان == ينار طاغ .

كوهپايه == طغلق .

كوهامون == تپه‌سى دوز اولان طاغ .

كوهسار == طاغلق ‖ طاغ ، طاغ تپه‌سى .

كوهستان == طاغلق ، طاغى چوق اولان محل .

كوهكن
كوه‌كوب == طاغ قازيجى ، طاغ دوكيجى .

گُوه [فا ، مص] نجاست ، پيسلك .

كُوى [فا ، س] خانه‌لرى آز وچارشى بازارى مفقود ويابر ايكى دكانه منحصر ، قصبه‌دن مجمع بشر ، قريه § محله صوقاق .

« شويله پنهان كيدمسين كوينه‌جانانك كيم
همدمك راه اوله اما اوده خوابيده كرك »

كويداش == بركويلى اولان .

كويلى == كويده اقامت ايدن ‖ چفتجى .

گُوى [فا ، ص] مدور ، يووارلاق خوپ .

گُوى - گُويا [فا ، ص] سويليجى سويلين § ادات تشبيه ؛ صانكه ، سوزده :

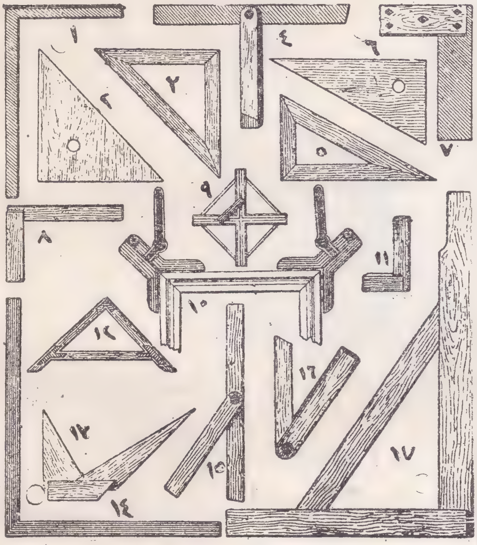

(كونيه‌لر)

١ — آدابه اعمالى خصوصنده مستعمل اولان . — ٢ ، ٣ ، ٦ رسم خطى ١٥ ، ٤ — تلغراف خطوطنه مخصوص ٥ — اويمه خطوط ترسيمنده مستعمل ٧ — چليك لوحه‌لره مخصوص ٨ ، ١٦ — مرانغوز كونيه‌لرى ٩ — اشكال بيضيه ترسيمى ايچون ١٠ — چارچيوه‌لر ايچون مستعمل ١١ — طوغرامه‌جيلره مخصوص ١٢ — سطوح مستويه ايچون ١٣ — زاويه ترسيمنده مستعمل ١٤ — طاشجى اوسته‌لرينه مخصوص ١٧ دولكر كونيه‌سى .

« برحمله ايدركه خصم دينه
كويا اينر آسمان زمينه »

§ ادات تعريض : كويا برايش ياپمش كبى افتخار ايديور .

گُوينَده [فا ، ص] سويليجى ، سويلين قائل :

« كوينده‌سى عمروايمش ويازيد »

كُه [فا ، س] طاغ معناسنه اولان (كوه) مخففى .

كهسار == كوهسار مخففى .

كهستان == كوهستان مخففى .

كُهّان [ع ، س] فالجى ، غائبدن خبر ويرمك ادعاسنده بولنان معناسنه كلن (كاهن) نك جمعى .

كُهَر [فا ، س] (كوهر) مخففى .

كهرپاش
كهربار
كهرفشان
كهرپاره
كهرريز
كهرفروش == (كوهر)

كُهَرچِلَه [ت ، س] (كيميا) ازوتيت پوتاسيوم دينلن ماده وطوبتك تأثيريله بالتحلل آمونياق حاصل ايدن مواد عضويه‌نك هوانك مولد الحموضه‌سيله بالامتزاج آزوتى بياض برطورتى حالنه قوركه اشته بوكا كهرچله دينور وباروت اعمالنده استعمال ايديلور .

كُهَن - كُهنه [فا ، ص] اسكى ، قديم ، پيرانمش ، موده‌سى ، طراوتى كچمش ، | « كهنه‌يار » ‖ موك بهار .

كهنسال == مسن ، ياشلى ، قوجه‌مش ‖ عتيق ، اسكى .

كُهُوف [ع ، س] مغاره معناسنه اولان كهاف جمعى : كهوف جبال ، كهوف جسيمه .

كُهُول [ع ، ص] جمع : [كهل]

كهولت == اوتوز ايله اللى اراسنده‌كى زمان عمر ، سن كمال .

كُهَيلان [ت ، س ، ص] جنس عرب آتى .

كُئُول [ع ، س] (كيميا) رنكسز شفاف ، سهولتله تبخر ايدن رايحه‌سى تيز ولطيف ، لذتى محرق ، صويه شدتله حريص برمايع اولوب شمدى‌يه قدر هيچ برواسطه ايله صلب حالنده استحصال ايديله‌مامشدر . تركيبى مولدالماء ، مولدالحموضه وقاربوندن عبارتدر . اسپرتو ، روح (فرانسزجه (Alcool) لفظى (الكئول دن مأخوذدر .]

بلاماء كئول == خالص اسپرتو .

كئول‌جاوى == ياغ شكلنده صودن آغر كئولى برمايع .

[كئول : طبابتده ، صنايعده و مسكرات اعمالنده مستعمل اولوب هادر هردرلو نباتاتدن استحصال اولنور مختلف الدرجات برماده‌در .]

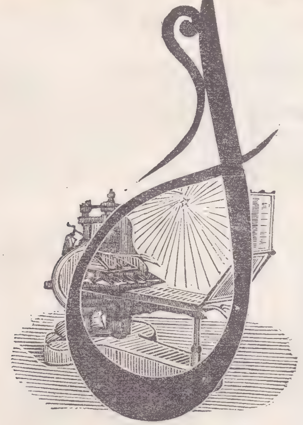

ل [ح ، ء ، فا ، ت] الفبای عثمانینك یکرمی آلتنجی والفبای عربینك یکرمی دودبجی حرفی اولوب ابجد حسابنده : (۳۰) عددینه دال وشهور قریه‌دن شهر شواله براعت استهلالدر .
ل سنه ۱۳۲٤ .
ترکجه‌ده ـل فعل ایله ادوات ملحقه‌سی آره‌سنه کیروب متعدی‌یی لازم ومعلومی مجهول قیلار : آلمق ، النمق ، ویرمك ، ویرلمك . عربیده بعض اوائل اسمایه داخل اولور حرف جردر .
صاغر و دلسزلر الفباسنده شکل شودر .

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شو شکلرده ارائه ایدیلور .

ل .... ثلث

ل .... نسخ

ل .... اجازت

ل .... ریحانی

ل .... توقیع

ل .... جلی

ل .... دیوانی

ل .... رقعه

ل .... سیاقت

ل .... تعلیق

ل .... کوفی

ل .... شجری

لهذا = بونك ایچون ، شونك ایچون .

لسببٍ = برسببدن دولایی .

لحکمةٍ = برحکمته مبنی اوله‌رق .

لابٍ = پدر طرفندن ، پدر جهتیله .

لابوین = بابا وانا طرفندن ، ابوین جهتیله .

لاجلِ = ... دن طولایی ، مقصدیله

لاجل المحاکمه = محاکمه ایچون .

لا [ع ، د] نفی وانکار اداتیدر .

لاأبالی = تکلیفسز ، ایلیشکسز ، قیدسز ، مبالاتسز .

لاابالیانه = لاابالیجه‌سنه .

لاادری = بیلمم [قائلی مجهول اشعارك صوکنه قونیلور] .

لااقل = اك آز .

لابأس = ضرری یوق .

لابد = البته ، مطلقا : لازم واجب

لاجرم = شبهه‌سز ، البته ، لابد .

لازال = اکسیك اولمسون معناسنه دعادر .

لاسیما = باخصوص ، خصوصیله .

لاشی = بر شی دکل ، پك اهمیتسز ایش .

لاشك = شکسز ، شبهه‌سز .

لاعلاج = چاره‌سز .

لاطائل = فائده‌سز بیهوده ، عبث :
« حاصلی شعره کیریشمك مشکل ـ چونکه ابحاثی بوتون لاطائل »

لاعلی التعیین = تعیین و تخصیص ایتمکسزین ، صورت مطلقه‌ده

لامکان == یرسز، محلسز، مکاندن منزه .

لایعد ولایحصا == صاییسز، حسابسز صاییه کلمز .

لامحاله == چارەسز، ایستر ایستەمز .

لایتغیر == تغیر، تبدل ایتمز ؛

لاینعزل == عزل اولنماز، عزل اولنه‌ماز .

لایتجزی == (حکمت) تجزی وتقسیم ایدیله‌مین جزء .

لایحصی == صاییلماز، غیرقابل تعداد وحساب .

لایزال == قابل فنا وزوال اولمیان

لایزالی == لایزاله منسوب اولان .

لایعد == صایلمیان، غیر قابل تعداد اولان .

لایعقل == ادراك ایتمز، ادراکسز طالغین، بی‌هوش .

مست لایعقل == صیزمش، سرخوش .

لایعقلانه == لایعقلجەسنه، بی ادراکانه .

لایموت == اولمز، فنا بولمز، جاودانی .

لایموتانه == لایموتجەسنه، جاودانه .

لایطاق == تحمل اولنه‌مز درجەده اولان .

تکلیف مالایطاق == قابل اسعاف وتحمل اولمیان تکلیف .

لایعنی == معناسز .

مالایعنی == معناسز شی، صاچمه صاپان .

لأمت [ع، مص] لئیملك، آلچقلق، دنائت، فرومایه‌لك .

لائم [ع، ص] لوم وسرزنش ایدیجی، ایدن .

لائمه [ع، ص] لوم وسرزنش .

لاباده [ت، ص] صبزه مقامنده قوللانیلن میخوشچه بر یاپراق .

لابد [ع، د] البته، مطلقا، لازم، واجب .

لابس [ع، ص] کیین، کیمش : البسهٔ رسمیه‌سنی لابس اولدیغی حالده .

لابرادوریت [ج، س] Labradorite طبقات) رنکی علی‌الاکثر سنجابی اولوب عکس ضیا ایله اوزرنده الوان متنوعه مشاهده اولنور بر معدن‌که : معماری‌ده غایت مقبولدر . [عادی لابرادوریت اوفق بلور وحبه حالنده اوله‌رق پك چوق طاشلرك ترکیبنه داخل اولور]

لابلاب [ج، س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن بقلیه فصیله‌سنه منسوب اولوب مصرده نشو ونما بولور میوه‌لری بقلی بر نباتدر .

(لابلاب)

لاپه [ت، س] پلاودن صولیجه، چوربادن قویوجه بر نوع پرنج طعامی‌که : اکثریا خسته‌لره پرهیز ایدنلره یدیریلور . § کتان تخمندن وسائر موادن لاپه قوامنده قاینادیلوب وتولبند ایچنه قونیلوب صیجاق صیجاق بدنك شیش محلنه وضع اولنان علاج، ضماد .

لاپه‌جی == خسته‌خانه‌لرده لاپه احضار ایدن آدم ‖ سواپوك، کوشك، قوتسز، قورقاق عاطل، راحتنی سون آدم .

لاپچین [ت، س] اوکچەسز و آلتینك کوسله‌سی غایت اینجه بر نوع قوندره‌که : بهمه‌حال غیطانله باغلانور .

لات [ع، س] زمان جاهلیتده حرم کعبهٔ معظمه‌ده بولنان بتلردن برینك اسمی [محیط اعلام]

لاتین [ج، س] [محیط اعلام]

لاتین چیچکی == ذات الالقاح منظوره‌دن ابریه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(لاتین چیچکی)

لاجورد [ع، س] (لاژورد) لفظ فارسیسندن معربدر .] قویو، مائی رنکده قیمتلی بر طاشك اسمی § بوطاشك رنکی : لاجوردی چوخه .

لاجوردی == لاجورد طاشی رنکنده اولان .

قبهٔ لاجوردی == سما، کوك .

لاچین [ت، س] بیاضلی وقرمزی ایاقلی بر جنس شاهین .

لاحب [ع، س] آچیق یول .

لاحق [ع، ص] لحوق ایدیجی، ایدن، ارقه‌دن اولاشیجی، اولاشان § برکلمه‌نك صوکنه ضم وعلاوه اولنان [کلمه‌نك اولنه علاوه اولنان داخل اولان دینور .] § (سابق) مقابلی، صوکره‌دن تعیین ایدیلن : مأمور لاحق .

لاحقه == بر لایحه ویانظامنامه‌نك وسائره‌نك صوکنه علاوه اولنان شی، ضمه، علاوه .

لاحم [ع، ص] دائما ات یین § ات یدیرن .

لاحمه == (حیوانات لاحمه) حکمتده ات ییجی، حیوانات سائره‌نك لحمیله کچنن حیوانات‌که : بونلرك اصابعی محابند شکلنده اظفار ایله منتهی اولوب متحرك ومتقابل ابهاملری مفقوددر .

لاحوس [ع، ص] اوغورسز، مشئوم .

لاحول [ع، تر] بر بلا وتهلکه وقوعنده وتحملك قالمدیغنی اظهار مقامنده ایراد اولنور .

تعبیردر ـ كه : « لاحول ولاقوة الا بالله العلى العظيم » جملهٔ دعائیه‌سندن مرقددر

لاخ [فا ، د] ادات محل اولوب مرکب اوله‌رق قوللانیلور .

دیولاخ = جین وپری محلی .

رودلاخ = چای مهیب ، محل خطر .

سنكلاخ = طاشلق .

لاخنه [ت ، س] ☚ [لخنه]

لاخه [فا ، س] یامه .

لادن [ت ، س] بعض اطه‌لرده ، یتشن برجنس چالینك كوزل قوقولی ضمغی‌كه صاچ وقاش بویامق چوجقلرك صانجیسنی تسكین ایتمك ایچون استعمال اولنور ، بویا معجونی .

لادن چیچكی = ذات القاح منظوره دن لادنیه فصیله‌سنه منسوب لادن حاصل ایدن بر جنس نباتدر .

(لادن چیچكی)

لاد [فا ، س] دیوار ، جدار .

بن لاد = دیوارك دیبی .

سرلاد = دیوارك اوستی .

لادنغه ـ لادنكه [ت ، س] حمایل واری طاقیلیر برنوع كوز كوز فشنكلك .

لازارتو [ج ، س] قرانتنه محلی ، تحفظخانه .

لازال [ع ، تر] زائل واكسیك اولمیسون معناسنه تركیب دعائیدر . مؤنثی : [لازالت كلیر .]

لازب [ع ، ص] یاپیشیجی یاپشقان § ثابت ، پایدار § لازم ، واجب .

لازق [ع ، ص] یاپشیجی یاپشقان یاپشمش اولان .

لازم [ع ، ص] برشیدن اصلا آیرلمیان ، انكله برابر اولان § كرك ، مقتضی ، وجودینه احتیاج اولان شی ؛ محتاج الیه § متعدی ولمیان ، یعنی حدثی دیكرینه تجاوز ایتمین فعل .

لازم غیر مفارق = وجودی شرط اولان ، تركی جائز اولمیان .

لازم كلمك = اقتضا وایجاب ایتمك ، نتیجه صورتنده ظهور ایتمك .

لازم ملزوم = برینك وجودی دیكرینك وجودینی استلزام ایدن ایكی شی .

نه‌سنه لازم = اونك نه وظیفه‌سی ؟ اكانه ؟

لازمه [ع ، س] اجراسی لازم ومقتضی اولان شی وجیبه ، وظیفه § لوازم ، حوایج .

لاژورد [فا ، س] ☚ [لاجورد]

لاسته [ج ، س] كمینك درجهٔ استیعابی ،

لاستیق [ج ، س] { Elastique } قائوچوق ویا غومالاستیق دینلن ماده‌لردن یاپیلان و چكدكجه اوزایوب براقیلدجه قیصالان شی . § چاموردن محافظه ایچون قیشین بوتین اوزینه كییلن قائوچوقدن معمول ایاق قابی .

لاستیقلی = لاستیق كبی چكلدكجه اوزایوب ینه تكرار طوپلانان شی ‖ ایستنیلان طرفه چكیله بیلیر صافی وصور مختلفه ایله تفسیر اولنه بیلور . ‖ ایچنده لاستیق بولنان .

لاستیق آغاجی = (قائوچق آغاجی) : هند طرفلرنده بولنور . بر نوع آغاج دركه ساقنه اجرا ایدیلن شقلردن برنوع سود كبی مایع اقاربوندن لاستیك اعمال ایدرلر .

(لاستیك آغاجی)

لاشقه [ج ، س] (بحریه) كمی خلاطنك كوشه‌ادیلوب بوشه براغلمسی .

لاشه [فا ، س] اكله شایان اولمیان حیوان اولوسی § ضعیف حیوان § صاحلده قالمش قریق كمی تكنه‌سی .

لاصق [ع ، ص] (لازق) ایله مترادفدر .

لاطه [ت ، س] طار ویاصیجه اوزون كراسته § برنوع اوزون اوست لباس ، جبه .

لاغ [فا ، س] لطیفه ، شاقه ، هزل ، مزاح .

لاغر [فا ، س] آریق ، ضعیف : [اكثریا حیوان حقنده] اسب لاغر .

لاغری = لاغرلق ، ضعیفلك .

لاف [فا ، س] لاقردی ، سوز ، مكالمه ، مصاحبت ، صحبت ، معناسز تقاضه ، دعوی :

« لاف ودعوای انانیت نه‌لازم عاقله
هركسك عالمده بیك مافوقی بیك مادونی وار »

§ بحث : اونك لافنی ایتمه .

لافنی ایتمك = آندن بحث ایلمك ، سویلنمك § بیهوده سوز : بر لافدر سویلدی .

لافزن = كوه‌زه ، معناسز تفاخرده بولنان .

لافزنلك = كوه‌زه‌لك .

لاق [ج ، س] { Lac } باغچه‌لرده یاپیلان اوزونجه وطولاشیق حوض .

لاكرده [ج ، س] آلتی پارمق دینلن بالغك طوزلامشی .

لال [ع ، ص] دیلسز ، ابكم ، سویلیه‌مین انسان .

« لال اولوب البت زبان خامه بیچاره‌سوی
قیلجه غمدن طبع ارباب سخن علتله‌نور »

§ قرمزی رنك : شكوفهٔ لال § [فا ، س] قیمتدار بر جوهر [(لعل) بوندن معربدر]

لالی [ع ، س] : جمع [لؤلؤ] : لالی فشان .

لالا [فا ، س] چوجق مربیسی .

لالانقه ـ لانقه [ت ، س] طاوه‌ده یاغ ایچنده پیشن یومورطه‌دن معمول طعامكه اوزرینه شكر شربتی دوكیله‌رك ینیلور .

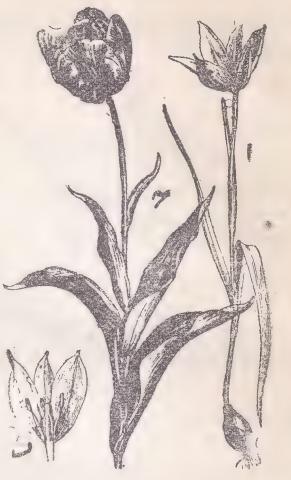

(لاله چیچکی)

لاله [فا ، س] صوغاندن یتیشور برچیچك اولوب وحیدالفلقه شعبه‌سندن زنبقیه فصیله‌سندن برحشیشهٔ خالده‌در. لالهٔ کوهی، لالهٔ شقائق § بوکلیمه سرا وبجرمینك بوینده طاقیلان برنوع دمیر حلقه .

اشك لاله‌سی = لاله‌نك یبانیسی .

لاله رخ }
لاله‌رخسار } = یناغی لاله کبی قرمزی اولان .

لاله‌زار = لاله‌لك، لاله یتیشن محل .

لاله‌رنك }
لاله‌فام }
لاله‌کون } = لاله رنكلی، لاله رنكنده

لاله‌فدانی = (شجرخزام) ذات‌القاح منظره‌دن وحیدالفلقه شعبه‌سندن زنبقیه فصیله‌سنك مانولیاسیه فصیله‌سندن باغچه‌لره دیکیلیر برنباتدر .

(لاله فدانی)

گریدلاله‌سی = (ربیعیه چیچکی) شقیقیه فصیله‌سندن باغچه‌لرده زینت مقامنده دیکیلیر ازهاری یعنی نوعلری برچوره وزرنه موضوعدر .

(کرید لاله‌سی)

آفریقا لاله‌سی = نرجسیه فصیله‌سندن امید برونی طرفلرنده بولنور برنباتدر .

(آفریقا لاله‌سی)

لاله‌لی مجرم = بوینده لاله اولان مجرم .

لام [ع ، ح] (ل) حرفنك اسمی .

لام‌الف = شوشکلده { لا } اولان حرفکه : الف ایله (ل)دن مرکبدر .

الف‌لام = عربیده حرف تعریف اولان (ال)

لام‌الفعل = (حرف) کلمه‌نك نهایت حرفی .

لام‌جیم = (لایجوز) تعبیرندن کنایه اوله‌رق دیه‌جك معناسنده مستعملدر .

لام‌الف‌چویرمك = مختصرجه طولاشوب کلمك .

لامی = (لام) حرفنه منسوب || (ل) شکلنده اولان || (ل)حرف جرنك افاده ایتدیکی معنا .

لامیه = (ل) قافیه‌لی اوزرینه مرتب قصیده : قصیدهٔ لامیه .

اضافت‌لامیه = نسبت وتملك افاده ایدن اضافت ؛ حسنك کتابی کبی .

لاما [ج ، س] (حیوانات) ذات‌الثدیانك مجتره شعبه‌سندن ابلیه فرقه‌سنه منسوب آمریقانك هورکوجسزدوه‌سیدر. تعرض اولنورسه انسانك یوزینه توکورر .

برعتیق دوه‌لرندن فرقی بوینك منحنی اولماسی و صرتنده هورکوجی بولنماسندن عبارتدر . [عادی لاما ، لاما البا ، لاما یقوفی .

لامانتین [ج ، س] (Lamantin) نور بحری دینلن برجنس بالق‌که ذوالمثدین صنفندن اولوب اکثریا نباتات بحریه ایله تغدی ایدر .

(لاما)

لامبه [ج ، س] { فرانسزجه Lambe دن محرفدر } قندیل ؛ یکی اصولده قندیل انواع مختلفه‌سی واردر .

لامبه‌لی = لامبه‌سی اولان || کناره‌لری بربرینه قاوشه‌جق صورتده یبولی تخته وسائره، لامبه‌لی پرواز .

لامپادَه [ج ، س] (بحریه) سرنی تحکیم ایچون اوزرینه قاپلنان ترەپز .

لامح [ع ، ص] پارلدایجی، پارلدایان، پارلاق ، درخشنده .

لامِس [ع ، ص] لمس ایدیجی ، ایدن ، ال ایله طوتان ، طوقونان ، تماس ایلین .

لامسه = برشیئك قاتیلغنی ، یومشاقلغنی حس ایدن قوت‌که حواس خمس ظاهره‌دن بریدر. قوهٔ لامسه، طوتمقله طویمق حسی [بو حسك عضو مخصوصی جلدده موجود اولان اعصابدن متشکل حلیمات مخصوصه‌در .

لامع [ع ، ص] لمعان ایدیجی، ایدن، پارلدایجی ، پارلدایان : برق لامع .

لامعه = پارلدایان شی .

قرینهٔ لامعه = (طب) انسان عوامده (کوزجامی) دینلن ماده اولوب اولدیجه قالین وغایت شفاف برغشاء دائریدر . [بوکوچوك ساعت جامنه مشابه اولوب طبقهٔ منبهیه کچیرلمش واطرافی (بیاض العین) اطلاق اولنان ماده ایله محاط بولنمشدر . بناءً علیه قرینهٔ لامعه ایله طبقهٔ صلبه‌نك مجموعی کرهٔ عینك غلاف خارجیسنی تشکیل ایدر .]

لامه [ج ، س] {Lame} (معماری) مقطعی مستطیل اولان یاصی اوزون دمورلر . اوفون معدنی صفحه .

لانتر ماژیق [ج ، س] ارفاق جام لوحه‌لری ارزینه مصور وسملری بیوتەرك دیواره عکس ایتدیرن فنر ، سحرسراجی .

لاندو { Lando } [ج ، س] ایکی طرفدن آچیلیر قپانیر کوروکلری اولان بیوجك آرابه .

لانده [ج ، س] (بحریه) کمینك انا چادرمیخلرینك بوغاطه‌لرینی بوردەیه ربط ایدن دمیر قوللره .

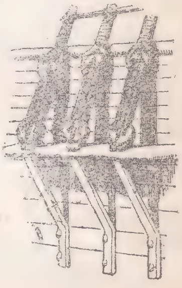

(لانده)

لانه [فا ، س] قوش وسائر حیواناتك یووەسی ، مسکنی .

لانهٔ پدر = خانهٔ پدر .

لانهٔ نرمین = یومشاق لانه .

لانهٔ خراب = بوزلمش یووه .

لانه کیر = یووەده اوطوریجی ، اوطوران .

« لانه‌کیر قاف استغنا اولور عنقای عشق »

لاو [ج ، س](طبقات) وولقانلك اغزندن فوران ایدن مواد جحریه اندفاعات برکانیه .

لاوا [ج ، فع] (بحریه) چکمه ، بیسا ایجه ؛ قاینی لاوا ایتمك .

لاوابو [ج = lavabo] [ج ، س] اوزرنده بیقانوب توالت ایتمکه مخصوص مرمرلی ماصه .

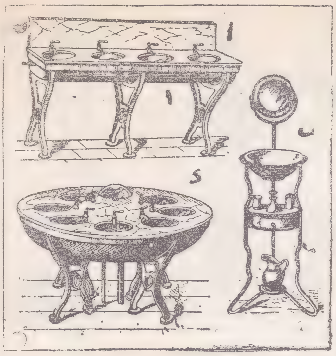

(لاوابو)

(ا) اشخاص متعدده‌یه مخصوص لاوابو .
(ب) لوازم مختلفهٔ تحسینیه‌یی حاوی لاوابو .
(ی) مکتب لاوابوسی .

لاواش [ت ، س] انجه اوزون برنوع عجم پیده‌سی .

لاواشه [ت ، س] یاصی کوش کوچه‌سی || نعلبندلرك آتلری نعللرایکن بورنلرینه بوردقلری ایپدن آلت .

لاوانده ـ لاوانطه [ج ، س] عطریات ، هرنوع کوزل قوقولی مایع .

لوانده اوتی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن شفویه فصیله‌سندن رایحهٔ معطره‌یی حاوی برنبات اولوب لوانده استحصال ایدیلیر .

لاوطه [ت ، س] برنوع قللی چالغی : § (طب) حال طبیعیسیله تولد ایده‌مین چوجقلری رحم مادردن چکوب آلمق ایچون استعمال ایدیلور برآلت .

[لوانده اوتی]

لاهف [ع ، ص] دادخواه ؛ متظلم § قلبی یانیق : لاهف القلب .

لاهوت [ع ، س] جناب رب العالمینك ذات کبریا پناهندن عبارت اولان عالم اعلی :

« ناسوت ایدی بوزمان مقامك لاهوته می شمدی اعتزامك »

عالم لاهوت = عالم علوی ـ لاهوتی = لاهوته منسوب .

لاهوراکی [ت ، س] هند لاهورینه تقلیداً یوکدن یاپیلان انجه برنوع قماش .

لاهوری [فا ، ص] هندستانك لاهور شکلنده نسج اولنان برنوع قماش شال .

لای [فا ، ص] سویلمك معناسنه اولان (لاییدن) مصدرندن مشتق اولوب ترکیبله قوللانیلور .

هرزه‌لای = هرزه سویلیجی ، هرزه‌کو .

لائح [ع ، ص] ظاهر § پارلاق ، پارلایان [عربیده (لامح) صورتنده مستعملدر]

لائحه [ع ، س] برماده حقنده تفصیلاتی حاوی قلمه آلنور ومقامات رسمیه‌دن برینه تقدیم اولنان ورقه § (حقوق) مدعی ویامدعی علیهك صورت ادعا ومدافعه‌سنی ودلائلنی مبین محکمه‌یه ویردیکی ورقه .

لائحهٔ قانونیه = هنوز تدقیق اولنامش قانونامه .

لاید [ج ، س] (حکمت) الکتریقی مکمون قیلاوق زیاده مقدارده بریره جمع ایتمکه خدمت ایدن برنوع مکثفه شیشه‌که : حکمت طبیعیه‌ده (لاید شیشه‌سی) نامیله معروفدر .

لایق [ع ، ص] مناسب ، شایان ، یاقیشان .

لایق کورمك = تنسیب ایتمك ، مناسب عد ایلمك .

لب [ع ، س] دوداق ، شفه : لب جانان . اوچ ، کنار ، آغز .

شکرلب = طاتلی دوداقلی .

غنجه لب = غنجه‌کبی دوداغی اولان .

لب برلب = دوداق دوداغه .

لب بسته = اغزی ، دوداغی باغلی ، ساکت §

لب آفتاب = کولکه ، متصل شعاع شمس .

لبالب = آغزینه‌قدر طولی ، طولمش ، مالی || دوداق دوداغه .

لب جویبار = صوکناری .

لب خضرا = افق اسمان ، افق .

لب دریا = دکز کناری ، ساحل .

لب ساغر = قدح آغزی .

لب ریز == طاشقین ، آغزینه قدر طولمش ، مالامال ، پیانهٔ لبریز .

لب کشتیکاه == نهرلرك كچید یری ، بوغاز ولیمان آغزی .

لَبَأْ [ع ، س] حملی متعاقب ظهور ایدن سود ، آغز .

لَبَابَه [ع ، مص] زیرکلك ، عقللیلق ، فطانت .

لَبَّان [ع ، س] سودجی .

لَبَبْ [فا ، س] سختیان شرید کبی اورلمش آت باشلغی .

لَبَسْ [ع ، س] کیبه‌جك شی .

لَبْلَابْ [ع ، س] صارماشیق دینلن چیچك .

لبلابیه == صارماشیق وامثالی چیچکلرك منسوب اولدقلری فصیله .

لَبْلَبِی [ت ، س] قاورلمش نخود .

لبلبیجی == لبلبی یاپاز ویاصاتان آدم .

لَبَنْ [ع ، س] سوت ، شیر § اکشی سوت ، یغورت § (طب) بیاض ، کثیف ، طعمی لذیذ ولطیف ، ثقلت اضافیه‌سی صودن براز زیاده برمایع قلوی‌که : طوغورمش ممه‌لی حیوانك ممه‌سندن چیقار .
§ (کیمیا) مادهٔ شحمیه ، جبن ، سکرلبن ، مواد ملحیهٔ محلوله‌دن وبرمقدار فوسفوریت کلس ، فوسفوریت مغنزی ، عادی طوز ، وقاربونیت کلسدن مرکب برمایع قلوری .

اوعیهٔ لبنیه == (طب) امعاء رقیقه‌نك داخلنده‌کی زغابه‌لردن باشلیان برطاقم مجاری صغیرهٔ معوجه‌درکه بونلره (اوعیهٔ کیلوسیه) دخی دینور . وظیفه‌سی کیلوسی مص ایتمکدن عبارت اولمسنه نظراً باجمله محصولات هضمیه‌یی حاویدر .

سکرلبن == سودك ترکیبنده داخل اولوب بالسهوله حامض لبنه تحول ایدن بر ماده .

حامض لبن == (طب) اکشیمش سودده کشف ایدلمشدر . ایکی نوعدر . بری سود شکرینك ، اوزوم وقامش شکرلرینك نشاسته و ضمغك ، پنجار وفصولیه عصاره‌لرینك تخمیریله حصوله کلیر . دیکری عناصر بدنیه‌ده ازجمله عضلاتك مایعاتنده بولنور . شروب قوامنده اولوب مضاد تعفن ، قاطع اسهال ، قابض ، حاضم ، معدل مراد سمیه وکایدر . اك زیاده قوللانیلان اك مهم حامضاتندر . لیموناطه حالنده قوللانیلور . یغورده‌ده واردر .

مصل لبن == (طب) سودك درونده معلق اوله‌رق بولنان مواد شحمیه‌نك (زبدك) تحترندن صوکره قالان مایع ، آیران .

عدم اللبن == (طب) سودسزلك .

لبنی == (لبنه) منسوب ومعلق . [جمعی لبنیات] کلیر .

لبان == سودجی .

لبون == سودلی حیوان .

لَبِیبْ [ع ، ص] عاقل ، ذکی ، فطین : ادیب ابیب .

لَبِیقْ [ع ، ص] عاقل ، حاذق § طاتلی سوزلی .

لَبَّیكْ [ع ، تر] بوکلمه لغت ناجیده شووجهله ایضاح ایدلمشدر .

« (لب) کلمه‌سی اقامت ، مواجهه ، محبت خالص معنالرینه کلمکله بو ترکیبه بروجه آتی دورت درلو معنا ویرلمشدر . (١) بن سنك امروفرمانکه اطاعت و اجابت مرکزنده مرةً بعد اخری ثابتم (٢) بنم قصد وتوجهم دائما سکادر . (٣) بنم دائما محبت وانجذابم سکادر . (٤) اخلاصم یعنی صدق وعبودیتم دائما سکادر . »

لَپْتُونیشُوتْ Leptonichote ذات الثدیانك فوسیده فرقه‌سندن بر نوع ممه‌لی حیواندر .

(لپتونیشوت)

لَتْ [ع ، مص] قاریشدیرمق خلط ایتمك § باغلامق § مقارن اولمق § دوکمك ، ضرب ایتمك .

لَثّ [ع ، ص] دائم وقائم اولان .

لَجْ [ع ، ص] طار شی ; مکان لج § عناد ایتمك .

لَجَاج ـ لَجَاجَه [ع ، ص] خصومتده عناددده دوام ایتمك .

لَجَّاجْ ـ لَجُوجْ [ع ، ص] خصومتده عناد ایدن .

لَچَرْ [ت ، ص] قیلدن الك .

لَحَاظْ [ع ، ص] کوزاوجی ، کوزقویروغی .

لَحَامَتْ [ع ، مص] سمیزلك ، اتلیلك .

لَحْدْ [ع ، س] چوقور ، مزار ، قبر .

« اطلبوا العلم من المهد الی اللحد . » == علمی بشیکدن مزاره قدر طلب ایدیکز .

لَحْسْ [ع ، مص] یالامق .

لَحْظ ـ لَحَظَانْ [ع ، مص] کوز اوجیله باقمق .

لَحْظَه [ع ، س] کوز اوجیله باقش § آن ، زمان ، کوز اوجیله برکره باقینجه‌یه قدر کچن مدت

لَحْقْ [ع ، س] (طبقات) نهرلرك رسوباتندن حاصل اولان اراضی .

لَحْلَاحْ [ع ، س] (نباتات) آجی چیکدم دینلن ولحلاحیه فصیله‌سنه منسوب اولان بصللی بر نبات اولوب اوراقی ایله اثماری سمداردر . (چیکدم)

لحلاحیه == (نباتات) لحلاح واکامشابه خواص واوصافی حائز نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله .

لَحْمْ [ع ، س] ات ، کوشت . [جمعی (لحوم) کلیر] § میوه‌نك ینه‌جك قسمی .

لحم زائد == بدنك بر طرفنده اثر مرض اوله‌رق ظهور ایدن فضله ات پارچه‌سی .

لحمه == ات پارچه‌سی .

اکل اللحم == ات ییین حیوان .

لَحْنْ [ع ، س] ازکی ، نغمه : لحن سوزناك . [جمعی (الحان) کلیر .] § لغت ، لسان § قرائتده خطا ایتمك .

لاحن ، لحان == قرائتده پك خطا ایدن آدم .

لَحِیمْ [ع ، ص] تلی ، سمیز : کوسفند لحیم .

لَخْنَه [ت ، س] صلیبیه فصیله‌سنه منسوب اولوب قات قات صاریلی یاپراقلردن عبارت معروف قیش سبزه‌سی : برباش لخنه ، لخنه طوله‌سی لخنه طورشوسی .

لَخْتْ [فا ، ص] برشیئك پارچاسی ، جزئی .

لَدْغ [ع ، مص] ييلان وياعقرب كبى حيوانات مؤذيه‌نك صوقمسى .

لديغ = ييلان وياعقرب ويوكا مماثل حيوان طرفدن صوقلمش آدم .

لَدُن [ع ، س] علم غيب ، اسرار الهيه‌يه اطلاع كسب ايتديرن علم ؛ علم لدن .

لدنى = لدنه منسوب .

لدنيات = ايچ‌يوزى ، اسباب خفيه لدنيات امور .

لَدى [ع ، ظ] عند ، نزدنده ، وقوعنده اثناده . لدى التحقيق = عند التحقيق ، لدى الحاجه = عند الحاجه
لدى الحواله = عند الحواله ، حواله بدلديكى اثناده .

لَذّات [ع ، س] جـ = [لذت]

لَذائذ [ع ، س] جمـ = [لذيذ] ، طاتلى شيلر § ذوق واكلنجه‌يه متعلق شيلر : لذائذ دنيويه .

لَذَّت [ع ، س] طات ، چاشنى اغزله طويیلان حس ، كوزج لذتلى بر طعامدر § طاتلىلق ، شيرينلك § خوشلانمه ، ذوق ، حظ : لذت شباب ، لذت علم .

لذت الما / لذت طويمق = متلذذ ، ذوقياب اولمق

لذتسز = لذتى ، ذوقى اولميان .

لذتلى = لذتى اولان ، طاتلى ، شيرين ، (لذت) ايله (حلاوت) بيننده فرق واردر . لذت عام حلاوت خاصدر .

لَذيذ [ع ، ص] طاتلى ، شيرين ، خوشه ، اطعمۀ لذيذه .

لَر [ت ، د] تركجه ادات جمله‌در : كتاب ، كتابلر ، قلم ، قلملر .

لَرزان [فا ، س] ديترهك معناسنه اولان (لرزيدن) ماده‌سندن مشتقدر ، ديترهين ، ديترك ، رعشه‌دار :
« سودالى ، كوزل برنظرك قلبمه خطابى
لرزان ايديبوو پيش چاليده حياتى »

لَرزِش - لَرزه [فا ، س] تيتره‌مه ، ارتعاش ، تترهيش .

لرزه‌دار / لرزه‌ناك = تيتره‌يجى ، تتره‌ين .

لَزِم [ع ، فعا] ☛ [مالزم]

لُزوق [ع ، س] (طب) ياقى كبى بدنه ياپيشديريلان شى ياپيشقان شى § ياپيشماق . طبين لزوق « لازق » دخى بومعنايه‌در .

لَسع [ع ، مص] ييلان ، عقرب ، ارى كبى مؤذيادن برى صوقمق . ايصيرمق .

لَش [ت ، س] { فارسى (لاشه) دن محرفدر } اولمش حيوان بدنى ، لاشه § پك فنا قوقان شى .

لَشكَر [فا ، س] عسكر ، جيش ، سپاه ، چرى .

لشكرشكاف / لشكرشكوف / لشكرشكن = لشكر اعداىى قهر وتدمير ايدن .

لشكركاه = معسكر ، اردو محلى .

لشكركش = عسكر چكن .

لُصوص - لُصوصيّت [ع ، مص] خرسزلق ايتمك .

لَصف [ع ، ص] پارلايجى ، پارلايان ، تابان .

لَطافَت [ع ، مص] لطيفلك ، كوزللك ، تناسب ، نزاكت § خوشلق § يومشاقلق ، ملايمت § آچيقلق ، كشايش ، رونق (كثافت) مقابلى .

لَطائِف [ع ، س] جمـ : (لطيفه) لطائف كو § كوزل شيلر ، محاسن ، بدايع :
« لطائفدن نه كورديسه بيلوب الطاف باريدن
رخت او ستنده بر ديكر قوش تعدادلندر بر قوش »

لَطرون [ت ، س] ☛ [نطرون]

لَطم [ع ، مص] ال آيه سيله اورمق ، شمار اورمق .

لطمه = ضربه ، شمار ،

لطمه خوار = شمار يين .

لَطيف [ع ، ص] دقيق ، رقيق § كوزل ، نازك ، متناسب § كشاده ، رونقلى (كثيف مقابلى) § جسمانى روحانى اجسام لطيفه § ملايم § اسماء حسنادن برى ؛ عبداللطيف ، ياالطيف .

لَطيفه [ع ، س] كولديرجك تحف وكوزل سوز وحكايه ، شاقه ، مزاح

لطيفه پرداز / لطيفه كو / لطيفه‌جى = لطيفه سويلمه‌كى سون آدم لطيفه سويليجى شاقه‌جى .

لَظى [ع ، س] آتش ، آلاو § اسماء جهنمدن برى .

لَعل [ع ، س] قرمزى ونكلى معروف جوهر قيمتدار ؛ لعل بدخشان § پك قرمزى ، خاص برجنس مركب § زياده قرمزى شيلردن كنايه .

لعل‌رنك / لعل فام / لعلكون = لعل رنكلى ، لعل كبى قرمزى اولان .

لعل روان = باده ، شراب .

لعل مذاب = شراب || قان .

لَعَلّ [ع ، د] ادات ترجى اولوب كاشكه ، احتمالكه ، مأمولدركه ، اومولوركه معناسنه كلير .

ليت لعل = بهانه ، بوكون ، يارين ديه وقت كچيرمه .

لَعن [ع ، مص] سورمك ابعاد ايتمك خيردن اوزاقلاشديرمق .

لَعَن [ع ، فعل] (لعن) دن فعل ماضى مفرد مذكر اولوب جناب حق عفو ورحمتدن محروم ايسون معناسنه بددعا تعبيريدر . لعنه الله تعالى لعنة الله .

لَعنَت [ع ، س] نفرين ، مطروديت سب ، دشنام .

لعنة الله = جناب حق لعنت ايتدون ، مغفرتدن محروم ايلمون .

لعنتلمه = مردود ، منفور || آفروز ايدلمش .

لَعوق [ع ، س] { زبانزدى لامك ضميله‌در . } يالانه‌جق معجون .

لَعين [ع ، ص] ملعون ، مطرود ، منفور ، رحمت الهيه‌دن محروم § هركسك نفرت ايتديكى آدم .

لَغزان [فا ، ص] سورچجى ، قايیجى سورچن .

لغزيده = سورچمش ، قايمش .

لغزش = سورچش قايش ، سورچمه قايمه .

لغزيده پاى = آياغى سورچمش

یمین لغو = (فقه) اثنای کلامده من غیر فکر وروایة لساندن صادر اولان یمین «لغوی» لغوه منسوب اولان لغویات = لغوی نك جمعی .

لَغْط [ع ، مص] میرلدانمق ، سس چیقارمق .

لَغْم [ت ، س] یرآلنده اویوق اورتیلی خندق ، صیچان یولی ؛ قاذورات و چرکف صورینك جریاننه مخصوص اوستی اورتیلی یول ، کریز .

§ معدن وطاش اوجاقلرنده طاشلری آتمق اثنای حربده برطابیه‌یی و قصد اولنان هرهنگی برمحلی یر آلتنده باروتله تخریب ایلمك ایچون طولدیرلمش محل .

لغم باجه‌سی = لغمك اوستنده آچیلیر قپانیر یری .

انا لغم = شهرك خصوصی لغملرینك منتهی اولدقلری بیوك کریز .

لغمجی = لغملری آچان وتمیزلین عمله

لغم خزینه‌سی = لغمه آتش ویرمك ایچون یاپیلان محل ، عملمه .

لغم صیچانی = ذات الثدیانك قاضمیه فصیله‌سندن لغملرده بولنور برنوع ایری صیچاندر .

(لغم صیچانی)

لَغْو [ع ، س] فائده‌سز ، بیهوده ، باطل سوز ، § (مص) ابطال والغا ایلمك ، قالدیرمق ،

لَفّ [ع ، مص] دوزمك وظرف ایچنه قویمق [ایتمك ، قلنمق ، اولنمق] ماده‌لریله قوللانیلور .

لفاً = دورلمش ، صارلمش اوله‌رق ملفوفاً ، لفاً تقدیم اولنان ورقه‌ده محرر

§ لف ونشر (ادبیات) = عباره‌ده اول امرده ایکی یاخود دها زیاده شیئ ذکر ایدرك بعده انلرك هر برینه عائدشیلری یعنی صفت و فعل و متعلقاتی صره‌سیله ایراد ایتمك « فعل ربیعك (حیوانات) و (نباتات) اوزرینه اولان تأثیراتنك بری ده انلرك (دوران دم) و (سیلان عصاره) لرینی تشدید ایتمسیدر .

و :

« اوکرندی غزالان جهان ای کوزی آهو قاچامغی ، آتلامغی ، دونوب باقمغی سندن)
«مشق ایلدی (پروانه) و (شمع) و کل صدبرك)
(باقمغی)، (باقلمامغی)، (یقایرتمغی) بندن »

لف ونشر مرتب = (ادبیات) اولجه وسوره ذکر اولنان شیلر بیننده ترتیب تقابلی‌یه رعایت اولنان (لف ونشر)

لف نشر مشوش = بوترتیبه رعایت ایدلمین ، لف ونشر)

لَفا [ع ، س] طوپراق § خسیس ، حقیر شی .

لَفائف [ع ، س] جم : [لفافه] صارقیلر ، ظرفلر .

[لفافه]

لَفج - لَفْجَه [فا . س] قالین دوداق .

لَفْظ [ع ، س] سوزلر ، معنالی ، معناسز اوله‌رق آغزدن چیقان صورت . [کلام ایله فرقلیدر] . (کلامه) مراجعت . [جمعی ، (الفاظ کلیر .]

لفظی مراد = معناسندن صرف نظرله ، لفظی اعتباریله ایراد اولنان سوز .

لفظاً = لفظاعتباریله ، لفظجهتندن ، تحریری اولمیه‌رق .

لفظی = لفظه عائد ومنسوب .

عامل لفظی = [نحو] لفظدن عبارت اولان عامل ، عامل معنوینك غیری .

لفظ جزئی = (منطق) مفهومی افراد بیننده مشترك اولمیان لفظ : (زید) کبی .

لفظ کلی = (منطق) مفهومی افراد بیننده مشترك اولان لفظ : (انسان) کبی .

لفظ مرکب = (منطق) اجزاسندن بری معناسنك اجزاسندن برینه دلالت ایدن لفظ .

لَفْظَه [ع ، س] (لفظ) ایله مترادفدر § برتك سوز :

لفظهٔ جلال = (الله) اسم جلیلی .

لَفْق [ع ، مص] ایکی شیئی بربرینه ضرب ایتمك .

لَفیف [ع ، س] دورولمش § (صرف عربی) ثلاثیسنده ایکی حرف علت بولنان فعل .

لفیف مفروق = (صرف) ایکی حرف علتی بیننده بر حرف صحیح بولنان فعل . (وفی) کبی .

لفیف مقرون = (صرف) ایکی حرف علتی بربرینه متصل اولان فعل . (روی) کبی .

لَقالِق [ع ، س] (لکلك) معناسنه کلن (لقلاق)ك جمعی .

لَقانَت [ع ، مص] سریع الفهم اولمق . [(لقانیت ده بومعنایه کلیر .]

لَقَب [ع ، س] اسم اصلیدن باشقه اوله‌رق صوکره‌دن بالمناسبه قونیلان آد ، اسم § اصحاب رتبه‌دن بر ذاته یازیلان مکتوبك باش طرفنه و ظرفی اوزرینه تحریر ایدیلن عنوان رسمی : رفعتلو عزتلو .

[جمعی : القاب کلیر وبو ایکنجی معنایه کوره مفرد مقامنده استعمال ایدیلیر .]

لَقَح [ع ، س] نباتات) خرماوانجیر کبی بعض اغاچلرك ارککندن دیشیسنه اوریلن آشی .

لَقِردی - لاقِردی [ت ، س] سوز ، کلمه ، لفظ § مکالمه ، صحبت § قرار ، پازارلق § بوش ، بیهوده سوز .

لقردی طاشیمق = دیدی قودی ایتمك .

لقردیجی = چوق لقردی ایدن ، چوق سویلین .

لَقْط [ع ، س] یردن دوشیرمك :

لقط العظام والمسمار = (بیطری) فرسك صحن حافرینی یعنی آیه‌سنی یرده بولنان چیوی ، کمیك ، شیشه قیریغی کبی اجسام نافذه‌دن برینك یاره‌لمسی .

لَقَطَه [ع ، س] یردن دوشیریلن شی .

لَقْلاق - لَقْلَق [ع ، س] لکلك دنیلن بیوك قوش § لکلك قاغه‌لرینی بربرینه اوره‌رق چیقاردیغی سس § بوش لقردی ، کوه‌زه‌لك ، صاچه صاپان سوز § طار آغزلی برقابدن چیقانمایه‌رق چیقاردیغی سس .

« زلحن یارمدی خوشتر آیدن لقلق »

لَقْلَقَه [ع ، س] لکلك قاغه‌لرینی بربرینه اوره‌رق چیقاردیغی سس § معناسز ، فائده‌سز سوز .

لقلقیات = جم : [لقلقه]

لَقّی [ع ، ص] بی قدر وبی اعتبار اولان .

لَقیط [ع ، س] کوشه باشنه ، جامع ، کلیسا قپوسنه وسائر محله براغیلوب آخر طرفندن بولنان چوجق ، طفل متروك .

لقیطه == (لقیط)ك مؤنثی ، دخترمتروك

لَقیم [ع ، ص] یوتامش ، یوتلمش شی ، ملقوم .

لَكْ [فا ، ع] اصطلاحات قدیمهٔ مالیه‌ده یوك تعبیر اولنان یوز بیك عددی ـ كه اكثریا اقچه حقنده مستعمل‌در .

لَكْ [فا ، س] قرمزی بویا استحصالنه یارایان برمعدن .

لَكْ [ع ، ضم] عربجه‌ده سكا ، سنك ایچون معنالرینی افاده ایدر .

لَكَدْ [فا ، س] تپمه ، چفته .

لكدزن == تپمه اوران ، چفته آتان چفته‌لی ،

لكدخور
لكدزده } == چفته ، تپمه یین .
لكد كوب

لَكْلَكْ [فا ، س] اوزون قاغه‌لی ، اوزون ایاقلی بیوجك قوشكه قیشین ممالك حاره‌یه كیدر .

لكلك فورطنه‌سی == مارت اواخرنده واقع اولان شدتلی فورطنه .

قره لكلك == (مصرایلیكی) : طیور شاطئیه‌دن اولوب نیلك كنارلرنده بولنور . وقتیله مصریلرك معبودلری صره‌سنده ایدی .

(قره لكلك)

لَگَنْ [ت ، س] قارك ایچنه باتماق ایچون ایاغه طاقیلان اوركولی ایپك نوعی .

لَگَنْ [فا ، ت ، س] ایچنده ال ، یوز ، چماشیر ییقانان قاپ ، طشت ، لگن ابریق .

لٰكِنْ [ع ، د] ادات استدراك اولوب فقط ، اما انجق ، شو قدركه ، شوشرط ایله كه معنالرینی افاده ایده‌رك بری دیكرینك شرطی مقامنده اولان ایكی جمله آره‌سنه كیرر . بو اثره اعتراض قولایدر لكن اواثری وجوده كتیرمك پك مشكلدر .

لَكَنْدَه [ت ، س] قبا دیكیش ،

ساعت لكنده‌سی == ساعت زنجیرینك صارلدیغی سلندر .

لَكَّه [فا ، س] برشیئك برطرفنده حاصل اولان تغیر رنك § نقیصه شائبه ، عیب

لكه‌دار == لكه‌لی ، معیوب ، نقیصه‌لی .

لكه‌جی == لكه‌لری چیقاران صنعتكار .

لكه‌سز == لكه‌سی اولمیان || محل ناموس وحیثیت بركونه حال و حركتی مسبوق ومشهود اولمیان .

لكه‌له‌مك == لكه‌لی ایتمك || شهرت وحیثیته خلل كتیرمك .

لكه‌لنمك == لكه‌لی اولمق ، لكه پیدا ایلمك .

لَمْح [ع ، مص] كوریلن شیئك كنهنی اكلامدن باقمق ، كوزله همان برچابلله باقمق : لمح بصر == سرعتله اوزاتوب باقه :

« حین رؤیتده آچاردی نظری
نكتهٔ سر لمح البصری »

لَمَحَاتْ [ع ، س] جم : [لمحه]

لَمْحَه [ع ، مص] بردفعه باقه ، بر كوز آتیش § پارلتی ، لمعه .

لمحة البصر == كوزك بردفعه باقمسی ممتد اولدیغی قدر ، پك آز ؛ لمحة البصرده نهان اولدی .

لَمْزَه [ع ، س] كوز ویا قاش ایله اشارت ایتمه .

لَمْس [ع ، مص] ال ایله طوقنمق] طوقونوب حس ایتمك § حواس خمس ظاهره‌دن تماسله درك اولنانی قوهٔ لامسه § (طب) اجسام خارجیه‌نك سطحلرینك ، جسامتلرینك ، متانتلرینك حرارتلرینك اوصاف خارجیه‌سی طوقونمق تماس ایتمك صورتیله تقدیر ایتدیرن حس ـ كه بوكا (لمس حقیقی) دخی دینور .

لمسیت == (طبقات) پارمقلر ایله برجسمه ، برمعدنه واقع اولان تماسدن متحصل حس .

جسیمات لمسیه == (طب) بالانتشار جلدده واغشیهٔ مخاطیه‌ده نهایت بولان الیاف حسیه‌نك درونده بولندقلری كیسه‌جكلر .

لمسی == لمسه ، قوهٔ لامسه‌یه عائد ومتعلق اولان شیلر : حس لمسی .

لمسیات == جم : [لمسی]

لَمْع [ع ، مص] شمشك كبی چاقوب پارلدامق ، پارلامق .

لمعات == جم : [لمعه] . پارلدیلر پارلایشلر ، لمعان آفتاب .

لمعه == پارلدی ، روشنی .

لمعه‌پاش == پارلدایان ، نشر اشعه ایدن .

لمعان == (لمع) ایله مترادفدر .

« دیده پیرا سواد خطكده
نور حكمت ایدر طورور لمعان »

§ (قوزموغرافیا) كواكب ثابته‌نك ضیاسنده برنوع اهتزاز حاصل ایدن تبدلات سریعه ودائمه .

لَمْ یَزَلْ [ع ، تر] { صفات الهیه‌دندر . } زوال بولماز ، دائم ، باقی ، پاینده : خدای لم یزل حضرتلری .

لَنْفْ [ع ، س] (طب) لنف ، لنفه (بیاض قان) وجودده بولنان و اوعیه لنفاویه دینلن اینجه طمارلرك ایچنده قانك اساسنی تشكیل ایدن بیاض بر خلطدر .

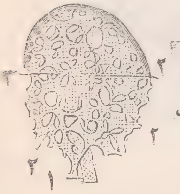

١ — اوعیهٔ شعریهٔ لنفائیه ، ٢ ـ اوعیهٔ شعریهٔ انتهاء ٣ ـ بحیرات لنفائیه .

(لنف)

لَنْكْ [فا ، ص] طوپال ، اقساق ، اعرج .

تیمورلنك == (محیط اعلام)

لنكی == طوپاللق .

لَنْگَرْ [فا ، س] كمی‌یی تثبیت ایچون دكزه براغیلان زنجیر ویوزنجیرك اوجنده‌كی چتال دمیر چاپا .

لنكرانداز == لنكراتیجی ، آتان ، (كمی حقنده) لیمانده ساكن اولان ، دمیر اتمش اولان .

لنكرخانه == لنكر اعمال اولنان دارالصناعه .

لَنْگَرْ [ت ، ص] { فارسی (لنكری) دن محرفدر . } باقردن معمول بیوك ، یایوان صحن : كباب لنكری ، پلاولنكری .

لَوْ [ع ، د] ادات شرط اولوب لسانمزده اڭلنه واو علاوه‌سیله استعمال ایدیلور . و (اولسه بیله) معناسنی افاده ایدر .

« ولو یوزجی ویرمش اولسه، نه اولور »

لولاك == برآیت کریمه‌در که: حضرت فخر کائنات افندمزه اشارتدر .

لِوا [ج ، فعل] (بحریه) چکمه، ییبسا ایتمه .

لَواحِق [ع ، س] جم : [لاحقه] لاحق اولان شیلر .

لَوازِم [ع ، س] جام : [لازمه] لازم ومقتضی اولان شیلر . [(لوازمات) دیمکه حاجت یوقدر .]

لَوّام [ع ، ص] زیاده‌سیله لوم ایدیجی ناسی سرزنش ایدن .

لوامه == (فلسفه) انفس ثلثهٔ انسانیه‌دن بری اولوب ایکنجیسنه (نفس اماره) ، اوچنجیسنه (نفس مطمئنه) دینلور .

نفس لوامه == وجدان عذابی .

لَوامِع [ع ، س] جم : [لامعه] لامعه‌لر ، انوار : جامع فیض لوامع .

لَوائح [ع ، س] جم : [لایحه] لوایح عدیده .

لَوث [ع ، س] پیسلك ، مردارلق ، نجاست : لوث دنائت .

لَوح ـ لَوحه [ع ، س] تخته وسائره‌دن یاپیلان یاصی صحیفه § دیواره اصیلمق ویاطابعق اوزره اوزرینه رسم یاپلمش ویا یازی یازلمش صحیفه ، تابلو [جمی (الواح) کلیر]

لوح خاطر == حافظه .

لوح محفوظ == مقدرات الهیه‌نك محرر بولندیغی لوح معنوی .

سرلوحه == برینك ، برمقاله‌نك برکتابك اوستنه ، باشنه قونیلوب موضوع وغایاتنه دلالت ایده‌جك اولان عنوانی برنامه ، مقدمه ، عنوان .

لَوْحَشَ الله [ع ، تر] الله اراق ایتسون ، وحشت ویرمسون معناسنه ترکیب دعائیدر . [اصلی : (لاوحشه الله) در .

« لوحش الله زهی قصر رفیع البنیان »

لَوذَعی [ع ، ص] ظریف ، زیرك آدم .

لَورَك [ج ، ص] اتی غایت لذیذ برجنس ایری بالق .

لَوز [ع ، س] بادم دینلن میوه § (نباتات) بذرك قسم مرکزیسی اولوب نباتك تکرار تحصلنه بادی اولان و (رشیم) دینلن جسم صغیری محتویدر

لوزیات == بادمدن ترتیب اولنمش طعاملر

لوزین == (طب) بادم خلاصه‌سی .

لوزینه == بادم حلواسی || بادملی حلوا .

لوزه == (طب) بادمجك دینلن وانسانك بوغازینك یانلرنده ظهور ایدن کوچوك شیشلر .

لوزی == بادم شکلنده اولان || بادمه منسوب ومتعلق .

لوزیان . لوزین == لوزه‌لر ، بادمجکلر : التهاب لوز

لوزیه } == (نباتات) جوزیه وبلوطیه فصیله‌لرینی محتوی اولان بر فصیله . کمبادم ، اریك وقایصی شفتالی ، فندق ، کراز وامثالی . بوفصیله‌یه منسوبدرلر .

زلال لوزه == (نباتات) طاتلی بادم میوه‌سنك ترکیبنده داخل بولنان بر زیت بادم یاغی .

لَوع [ع ، مص] یاقق § یاقمق : لوع غرام .

لوعه == شدت غرام وفرط حزن والام کبی حالاتدن دولایی یورکده حس ایدیلن یانقلق .

لوگر [ت ، س] چیزمه اوجنك شکلی وقالبی .

لَولاك [ع ، تر] ☞ [لو]

لَوم [ع ، مص] ذم وتقبیح ایتمك ، سرزنش ایلمك : مستحق لوم وعتاب .

لومه == موجب لوم اولان ایش .

لَون [ع ، ص] رنك ، صفت : لون اصلی ، لون عارض § نوع ، صفت چشید [جمی : (الوان) کلیر .

لوند [ج ، س] وقتیله وندیکلیلرك ممالك شرقیه‌دن معاشله جمع واستخدام ایلدکلری بحریه سلاح انداز نفرلرینه دینوردی § تشکیلات قدیمه‌مزدن برصنف عسکر § (بحریه) لومبار قپاغنی قالدیرمغه مخصوص زنجیر وپلانغه § یاقیشقلی .

لوندانه == چست وچالاك اوله‌رق سرعت حرکتله .

لَه [ع ، تر] انك ایچون ، انك طرفنه معناسنه اوله‌رق لام حرفیله (ه) ضمیرندن مرکبدر .

لهنده == انك منفعتنه موافق اوله‌رق (علیهنده) مقابلی ، لهنده وعلیهنده .

موصی له == کندیسنه برمال وصیت ایدیلن . [مؤنثی : (لها) ، جمعی : (لهم) در .]

لَهَب [ع ، س] آتش آلاوی، شعله .

لهب النار == زبانهٔ آتش .

لهبان == آتش آلولنمك ، اشتعال التهاب .

ابولهب == ☞ [محیط اعلام]

لەپیدولیت [ج ، س] ایتیلی میقا ، یاخود قیرمزی میقا دینلن معدن پوللی طاش .

لَهجَه [ع ، س] دیل ، لسان، لغت .

فصیح اللهجه == فصیح اللسان § جابکا سخن .

لَهَف [ع ، مص] فوت اولان شی ایچون تحسر چکوب غمکین اولمق .

لهفان } == قلبی یانیق ، متحسر ، دادخواه ، مظفر
لهیف }

لَهو [ع ، ـ] اویون ، اکلنجه ، انسانی مهم ایشدن الیقویان فائده‌سز لزومسز مشغله .

لَهیب [ع ، س] آتشك آلاوی ، شعله‌سی وحرارتی § (مص) آتش آلاولنمك ، اشتعال .

لَهیم [ت ، س] معدنلری بربرینه یاپشدرمغه یارایان قلای وسائره‌دن مرکب مخلوط معلوم .

لهیملتمك == لهیم ایله بربرینه یاپشدرمق .

لهیملی == لهیملنمش .

لَیال ـ لَیالی [ع ، س] جم : (لیل) کیجه‌لر ، لیال محنت ، لیالی هجران ، ملکة اللیال .

لَیت [ع ، د] ادات تمنیدر کاشکه ! نه اولیدی ! اولسه ایدی ، معناسنه‌در .

لیت ولعل == انشاالله ماشاالله ایله وقت کچیرمکدن وایشی تعویق وتعلیق ایتمکدن کنایه‌در .

لَيثْ [ع ، س] ارسلان اسد، شير .

لَيكْ [فا ، د] ادات استدراكدر : لكن ، اما ، فقط ، انجق .

لَيلْ [ع ، س] كيجه ، شب ، شمسك غروبندن طلوعنه قدرکچن مدت [قانوناً ابتداى ليل الاتورقه ساعتوده اعتبار اولنمشدر .]

ليل ونهار = كيجه كوندوز .

تساوىٔ ليل ونهار = كيجه ايله كوندوزك مدتجه مساوى اولمسى-كه : مارتك وايلولك طقوزينه مصادفدر .

نصف الليل = كيجه ياريسى .

ليلاً = كيجه وقتى ، كيجه لين .

ليلى
ليليه } = ايله منسوب ، كيجه لى : ايلى مكتب .

جارحهٔ ليله = (حيوانات) بايقوش بوهو كبى كيجه قوشلرى .

ليله = بركيجه ‖ كيجه ، ايل ؛ ليلة الاسرى = شب معراج ـ ليلة القدر = رمضان شريفك يكرمى يدنجى كيجه سى ـ ليلة الرغائب = رغائب قنديلنه مصادف كيجه . ليلهٔ بدر = آيك اون دردنجى كيجه سى .

لَيلاء [ع ، س] مشهور مجنون عامرينك معشوقه سى .

لَيلاق [ب ، س] ذات الفلقتين شعبه سندن زيتونيه فصيله سنه منسوب برنبات اولوب كاسلرى كوچك وريقات تويجيه لرى درت عدددر . چيچكارى خصوصى الوانه مالك اولوب هركسجه معلومدر .

لَيلَكْ [ت ، س] لكلك ، لقلق .

(ليلك)

(ايلاق)

لَينْ ـ لَيِّنْ [ع ، ص] يومشاق ، ملايم .

لين الجانب = ملايم مشرب .

لينه = يومشاق قولتوق ياصديغى .

لَئيمْ [ع ، ص] كريم مقابلى ، الچق ، دنى § جمرى ، بخيل .

لئيمانه = لئيمجه . (لام مكسوره)

لام مكسوره

لِئَام [ع ، س] جمع : [لئيم] الچق ، ناكس ، دنى اولانلر .

لِبادَه [ت ، س] ديكيشلى وپنبوقلى قيصه خرقه ويا عبا .

لِباسْ [ع ، س] كيه جك شى ، روبه ، جامه ، ثوب ، اثواب .

لباس التقوى = حيا .

لباس فرسوده = اسكيمش لباس . [جمعى : (البسه) كلير .] (البس) ده بو معناده مستعملدر .

لِبانْ [ع ، س] قادين سودى ، انسان سودى § رضاع .

لِبرَه ـ لِترَه [ج ، س] تقريباً يوزاللى درهم (٥٠٠) غرام ثقلتنده بر نوع وزن اوچيوسى ، رطل ☛ [رطل]

لِبسْ [ع ، س] كعبهٔ معظمه يه اورتيلن اورتو .

لِثامْ [ع ، س] ياشماق ، نقاب ، يوزاورتوسى .

لِثَه [ع ، س] (طب) ديشراتى .

لثوى = ديش اتلرينه عائد ومتعلق .

لِجام [ع ، س] (لـكام) لفظ فارسيسندن معربدر } آتك اغزينه اوريلن كم [جمعى : (لجم) كلير .]

لِحاء [ع ، س] اغاج قابوغى قشر شجر .

لحاظ [ع ، س] دوشونك ، ملاحظه ايتمك § رعايت ايلمك [لحاظه تعبيرى عربيده غير مسموعدر .]

لِحاف [ع ، س] اورتونه جك شى § يورغان : زيرلحاف § (نباتات) زار ، قشر ، قابوق

لِحام [ع ، س] لحيم .

لِحيَه [ع ، س] الت واوست چكه دن بيتن قيللر ، صقال ، ريش .

لحيانى = اوزون صقاللى .

لحيه دار = صقاللى .

لحيوى = لحيه يه منسوب ومتعلق .

ارخاى لحيه = صقال صاليويرمك .

لحيهٔ شريفه = مفخر موجودات افندمزحضرتلرينك مبارك صقاللرينك قرپنديسندن محفوظ محفظهٔ احترام اولان قيللردن برى ويا برقاچى .

عظيم اللحيه = اوزون صقاللى .

لحية التيس = (نباتات) كچى صقاللى .

لحيهٔ حوت = (حيوانات) بالينه بالقلرينك فانادلرى ☛ [بالينه]

لِذلِكَ [ع ، تر] بوندن دولايى شونك ايچون ، بوسببه مبنى ، بوسببدن .

لِسانْ [ع ، س] ديل ، زبان ، اغزده واسطهٔ تكلم اولان عضو مخصوص § برقومك متكلم اولديغى لغت ، لهجه : لسان عثمانى § تكلم ، نطق ، سوز .

لسان آشنا = ديل بيلير ، يبانجى بر لسانه واقف .

لسان الله = كلام الهى .

لسان حال = حالك ، وضعيتك ، سيمانك تبيين ايلديكى معانى : لسان الحال ابلغ من لسان المقال .

علم اللسان = السنهٔ مختلفه نك انقسامندن وصورت تشكل وتفرعلريله بينلرنده كى مناسبت ومشابهتدن واشتقاقلرندن بحث ايدن علم جديد .

فصيح اللسان = كمال فصاحتله سوز سويلين .

لسان الثور == صغیر دیلی دینان چوق یاپراقلی برنوع نباتات.

لسان النار == آتشك شعله‌سی.

لسان العصافیر == قوش دیلی دینان نبات.

لسان مزمار == کوچوك دیل.

لسانه کلمك == دیله کلمك || علیهنده سوز سویلنمك، مذموم اولمق.

لساناً == آغزدن، شفاهاً، تحریری اولمیه‌رق: لساناً اقرار، لساناً تصدیق

لسانی == لسانه منسوب یامتعلق.

[لسانك جمعی: (السنه ولسن) کلیر]

لطاف [ع، س] جم: [لطیف]

لطام [ع، مص] (لطم) ایله مترادفدر، ال ایایله اورمق، شمار آتمق.

لطوغرافیا [ج، س] Litographie (طاش باصمه‌سی) طاش باصمه‌سندن عبارت اصول طبع ☞ طباعت

فطولیطوغرافیا == فطوغرافله آلنان رسملك طاشه کچیریلوب لیطوغرافیا اصولیله تکثیر ندخی صنعتی.

لعان [ع، مص] ایکدیکرینه لعنت ایتمك.

لعان [ع، س] (شرع) دقیقه اولان زوجه‌سنه زنا اسناد ویاخود ولدیغی انکار ایدوك قذف ایدن کیمسه ایله زوجه‌سی طرفندن حضور حاکمده اصول مشروعه‌سنه توفیقاً اجرا ایدیلن شهادات اربعه (چونکه: بوماده درت شاهده محتاجدر.)

لفافه [ع، س] (جراحی) صارغی § (نباتات) بعض ازهاری احاطه ایدن اوراق متحوله.

لفافهٔ کأسیه == (نباتات) بعض ازهارده کأسدن باشقه کأسك قاعده‌سنده واکا مشابه اوله‌رق ظهور ایدن برطاقم اوراق زهریه (بوکا کیس) و (لفافهٔ مکیسه) دخی دینور.

لق - لك [ت، د] صفتاره لاحق اوله‌رق مصدریت‌معناسیله اسمار تشکیل ایدرلر.

لقاء [ع، مص] کوروشمك، قاوشمق، کورمك § (س) یوز، چهره.

لقاء الله == روز قیامت.

بدلقا == چرکین یوزلی.

خورشیدلقا == یوزی کونش کبی

دیولقا == عفریت چهره‌لی.

لقای افاق == کوك یوزی.

مهلقا == ای یوزلی، یوزی آی کبی اولان.

لقاط [ع، مص] باشاق دوشیرمك: لقاط ایله تعیش.

لکاف [ع، س] پالان: لکاف مزین.

لکام [فا، س] حیوانك اغزینه اوریلن کم، لجام، دیزکین.

لله [ع، تر] الله‌ه مخصوص، الله ایچون المنة لله == منت الله‌ه مخصوص. « هیچ کیمسه‌نك اقبالنه اصلا حسد ایتمم

رضاء لله == الله رضاسی ایچون.

المنة لله تعالی وتقدس

الحکم لله == حکم الله‌کدر.

لمؤلفه [ع، تر] (بوسوز مؤلف کتابکدر) معناسنه‌در. (المحرره، المترجمه) ده بویله‌در.

لواء [ع، س] بیراق، سنجاق، رایت، لواء ظفرانتما § تشکیلات ملکیه‌جه معماحقات برمتصرفك تحت اداره‌سنه مودوع اولان مملکت، قضادن بیوك، ولایتدن کوچوك قطعه سنجاق: محاسبهٔ لواء، متصرف لواء.

مرکز لوا == متصرفك بولندیغی قضا § تشکیلات عسکریه‌جه پیاده‌ده ایکی وسواریده اوچ آلایدن مرکب هیئت عسکریه.

میرلواء == هیئت مذکوره‌نك قوماندانی که عنوانی پاشا و القابی سعادتلو المتقدم) در.

میرلواق == لوا رتبه‌سی.

لواذ [ع، مص] بری دیکر اصیغنمق التجا ایتمك § بوبرینك آرقه‌سنه کیزلنمك.

لواطه [ع، مص] لوطیلك، فعل مکروهی.

لهذا [ع، تر] بوننك ایچون، بوندن دولایی.

لی [ت، د] اسمار لاحق اولوب صفت تشکیل ایدر § مقارنت، شمول، التزام بیان ایلر § منسوبیت افاده ایدر.

لیاقت [ع، مص] لایق اولمق، شایان، سزاوار، شایسته، مستحق، مناسب اولمق § اقتدار، هنر وفضیلت، کارکذاری.

لیاقتمند == لیاقتلی.

لیاقتمندانه == لیاقتمندجه‌سنه.

لیاقتمندان == لیاقت مندا اولانلر.

لیپرطو [ج، س] (بحریه) قپودانك استقراضات بحریه‌سنی قید ایلدیکی دفتر.

لیپاری [ج، س] اوسقوری بالغنك قارنی بنکلی برنوعی.

لیتره [ج، س] { Litre } بر دسیمترو مکعبندن عبارت بکی اولچك

لیطوغرافیا [ج، س] ☞ [لطوغرافیا]

لیتوقرانیوس [ج، س] والده‌ری ذات الثدیانك مجتره فرقه‌سندن برنوع غزالدر.

(لیتوقرانیوس)

لیثارغوررس [ج، س] (طب) خسته‌لك اثری اوله‌رق انسانه عارض اولان اغراوبقو، نوم مستغرق.

لیرا [ج، س] تقریبا یوز غروش قیمتنده اولان آلتون سکه: عثمانلی لیراسی، انکلیز لیراسی.

لیس [فا، ص] یالامق معناسنه (لیسیدن) مصدرندن مشتق اولوب ترکیبله قوللانیلور.

کاسه لیس == کاسه یالایجی، دالقاووق مداهن.

کاسه لیسانه == کاسه لیسجه‌سنه.

کاسه لیسان == کاسه لیسلر.

لیطوغرافیاجی == طاش باصمه‌سی صنعتنی بیلن آدم .

لیف [ع ، س] خرما اغاجنك چوبی § اجسام نمیه‌ده تل تل اوته‌رق بولنان شی : لیف نباتی ، لیف حیوانی [جمعی : (الیاف) کلیر . § حمامده لکن ایچنده صابونی کوپورتمکه وآنی سورمکه مخصوص لیف یوسکولی .

لیفی == لیفه منسوب ، لیف صورتنده ایپلك ایپلك اولان . مادهٔ لیفیه .

لیفین == (کیمیا) قانك ترکیبنده داخل واندن متحصل بر مادهٔ اساسیه ، فبرین .

لیقاطوره [ج ، س] (بحریه) صالاماستره‌دن معمول سجیم باغ .

لیقوریسور [س ، ج] سیوری بورونلی بر جنس بالق که ایسده تو ودیلوق یاپیلان باصدیرمه‌سی غایت لذیذدر .

لیقه [ع ، س] عثمانلی مرکبی حقه‌سنه قونیلن خام ایپك وسائره ، لوك .

لیك [فا ، س] لکن کبی ادات استدراك اولوب استعمالی نظمه مخصوصدر .

« لیك بوسرمبهمك حلی
عقله تیسیر اولنمامش بلای »

لیکداسیون [ج ، س] تسویهٔ حساب ، قطع محاسبه ، تصفیه § تعیین قیمت § تزییل قیمت .

لیمان [ت ، س] گمیلرك بارندقلری طبیعی قوی ، مرسی ، مینا .

لیمان رئیسی == لیمان امورینی اداره ایدن بحریه مأموری .

لیمانلق == لیمان کبی یر || سکون ، رکود .

سوت لیمان == پك راکد دکز .

لیمان جدولی == اکثریا یکدیکرینه یاقین اولان لیمانلرك مد وجزر ساعتلری بیننده — سواحلك شکل ووضعیتندن متولد — تأخرات مقادیرینی کوسترن جدول مخصوص :

لیمون [ج ، س] پورتقالیه فصیله‌سندن یشیله چالارصاری رنکلی اکشی صولی معروف محصول .

طاتلی لیمون == عصاره‌سی اکشی اولمیوب طاتلی اولان لیمون .

لیموناطه == صو ، شکر ولیمون عصاره‌سندن یاپیلمش شروب .

لیموناطه‌جی == لیموناطه یاپان ویا صاتان آدم .

لیمونلق == قیشین لیمون وپورتقال اغاجلرینی وآنلره مشابه اشجاری بارندرمق ، صوغوقدن محافظه ایتمك ایچون یاپیلان صوبه‌سز جامکان .

لیمونلی == لیمونله تربیه اولنمش ، ایچنه لیمون عصاره‌سی اقیدلمش شی .

لیمونی == (غلطدر) لیمون رنکنده اولان آچیق آز یشیله چالار صاری .

لیمه [فا ، س] اوزون پارچه ، ازون دیلیم : لیمه لیمه کسمك .

لینت [ع ، مص] (خشونت) ضدی . یومشاقلق ، نرمی ، (ملایمت) § امهال .

لینیت - لیغنیت [ج س] {Lignite} بر نوع سیاه رنکلی اسمر چیزکیلی ، یوزده ٤٤ — ٧٥ قاربونی حاوی بر نوع معدن کموری که طبقات جدیده‌ده بولنور .

لیوار [ج ، س] دیری بالق حفظ ایتدکاری - دکزدن مفرز - قپالی محل ، حوض .

لیونی [ج ، س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن برتقانیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب امریقای شمالیده ١٥ الی ٢٠ متره طولنده نشوونما بولور برشجردر .

(لیونی)

لام مضمومه

لب [ع ، س] ایچلی شیئك ایچی ، اوزی ، مغزی .

لب الجوز == جوزایچی ، لبی = لبه ، اوزه منسوب وعائد § هرشیئك ایسی ، خالصی [بومعنالرده جمعی (لبوب) کلیر] § قلب ، روح ، عقل [بومعنایه کوره جمعی (الباب) کلیر .]

لبان [ع ، س] کوندلك دینلان صمغ که تعطیر مواقع ایچون اکثریا اماکن مقدسه داخلنده یاقیلیر § مصالح مهمه‌دن اولان حاجت [بومعناده (لبانه) کلمه‌سی دها مستعملدر]

لبس [ع ، مص] کیمك ، اکتساء .

لبسه [ع ، س] کلامك قاریشقلغی مشوشلکی .

لبنان [ع ، س] ☛ [محیط اعلام]

لبوب [ع ، س] ☛ [لب]

لبوس [ع ، س] (البسه) کبی (لباس) ك جمعی .

لج [ع ، س] جماعت ، کروه ، طائفه .

لجه [ع ، س] انکین‌صو ، وسط دریا دکزك آچیقی . ساحلدن اوزاق طرفی : لجهٔ محبت § غلبه‌لك ، جم غفیر . [جمعی (لجج) کلیر]

لجمة [ع ، س] ایرماق اغزی .

لجج [ع ، س] ☛ [لجه]

لجم [ع ، س] جم : [لجام] آت کملری ، دیزکینلری .

لجین [ع ، س] کموش ، فضه .

لحود [ع ، س] جم : (لحد) قبرلر ، مزارلر ، لحود شهداء .

لحوصه [ت ، س] یکی طوغورمش قادین ، النفساء .

لحوق [ع ، ص] { مولددر } اولاشمق ، ایریشمك .

لحوم [ع ، مص] ات معناسنه اولان (لحم) ك جمعی : لحوم لذیذه .

لزوب [ع ، مص] یاپشمق ، کیریشمك § بر شیئك اجزاسی بربرینه تفسی کبی صوتوب یاپیشیرمق ، ربط ایتمك .

لزوج - لزوجت [ع ، مص] چکیلوب اوزانمق ، طوتقال کبی بر شیئه صیوانوب یاپشمق § یاپشقانلق .

لزوجی == یاپشقان ، قویمدن اوزنان

لزوجتلی == لزوجیلك ، یاپشقانلق .

لزوجیت == یاپشوب اوزایان ، قویمیان .

لزوم [ع مصـ] لازم اولق ، ضروری ، مقتضی اولق ، عصرده چالشمق ، لزومی حس اولنیور .
§ (سـ) موجودیتی دیگر شیئك وجودینی استلزام ایدن اقتضا : لزوم حقیقی .

لزوملی == لازم ، مقتضی .

لزومسز == زائد ، فضله ، لزومی اولمیان .

لزومی یوق == ایشـه یارامز ، غیر مقتضی

لسن [ع ، سـ] (السنه) کبی (لسان) ك جمعی .

لسین == کوچوك دیل .

لسوق [ع ، مصـ] یاپشـمق ، یاپشوب طوتمق .

لصوص [ع ، سـ] خرسز معناسنه اولان (لص) ك جمعی .

لصوصیت [ع ، مصـ] خرسزلق ایتمك ، سرقت .

لصوق [ع ، مصـ] یاپشمق ، یاپشوب طوتمق § اولاشمق .

لطف [ع ، مصـ] کوزللك § رفق ونوازشله ، کرمله معامله ایتمك § ایییلك ، احسان § توفیق الهی

لطفاً == ملایمتله ، نوازشله ، کرمله ‖ کرم ومساعده ایدرك ، عنایةً .
§ (سـ) کرم واحسان ایله ایدیلان معامله : ممتندار لطفکنزم .

لطف پرور ـ لطفکار == رفق ونوازشله کرمله معامله ایدن ، کریم

بلطفه تعالی == جناب حقـك لطف وتوفیقیله .

لعاب [ع ، سـ] اغزدن اقان صالیا . § (طب) غدد لعابیه واسطه‌سیله افراز اولنان رنکسز ، جریانلی ، عمومیت اوزره قلوی بر مایع ـ که یوزده (٩٩) ی صو اولوب برقسمنی فحمیت کلس ، قلورسودیوم ، زلال ، کبریتیت کیانوس پوتاسیوم دینلن مواد تشکیل ایدر .

لعابین == (کیمیا) (لعاب) ك صودن ماعدا ترکیبنده داخل اولان موادك هیئت عمومیه‌سی (پتیالین) ، دیاستاس لعابی ـ که : اغذیهٔ نشائیه‌یی (سکر عنب) ه تحویل ایدر .

لعابی == لعابه منسوب ومتعلق ‖ لعاب کبی لزوجتلی .

لعب [ع ، سـ] اویون ، اکلنجه ، مقصد صحیحه دال اولمیان مشغولیت .

لعبة == کندیـیله اویون اوینانیلان شی ، اویونجاق § هرکسی حیران ایدن شی ، حال .

لعبتکاه == لعبت محلی ‖ (تیاترو)

لعبتباز == حقه‌باز ، خیالجی قوقله‌جی .

لعبت العین == کوزببکی .

لعبیات == [مولددر] اویونه متعلق اکلنجه‌لر ، جانباز ، تیاترو ، حقه‌باز وامثالی شیلر .

لغات [ع ، سـ] جمع : [لغت] ، برقومك الفاظ متنوعه ومختلفه‌سی [(لغتی) ده بومعنایه کلیر .]

لغت [ع ، سـ] هرقومك کندینه مخصوص دیلی ، لهجه‌سی ، افادهٔ مرام ایچون قوللاندیغی اصوات والفاظ ، لسان § برقومك جملهٔ کلامیه‌سنی تشکیل ایدن کلماتدن بری .
§ برلسانده مستعمل بتون کلمات برترتیب اوزره حاوی وجامع اولان کتاب قاموس .
§ لسان فننك غیری اولان لسان عادی

لغت شناس == لغتی ایی بیلن ، علم لغته واقف .

لغت نویس == لغت یازان ، لغت کتابی مؤلفی .

لغوی == لغت شناس ، آشنای علم لغت ‖ معنای مجازی وجنـاسی حاوی اولمیوب یالکز معنای حقیقیه دلالت ایدن کلمه‌یه عائد ومتعلق .

لغویون == جمع : لغوی ، علم لغتله اشتغال ایدنلر .

علم لغت == { Lexicologie } کلماتك صورت تشکل وتکوننددن وکلماتك صور اشتقاقیه‌سندن والفاظك طرز ترتیب وتحریسندن وکلماتك ایضاح معانیسندن باحث علم

اهل لغت == علم لغتده حائز معلومات وملکه اولان ذواتدن هربری .

لغاریتمه [ج ، سـ] ☞ [لوغاریتمه]

لغز [ع ، سـ] بیلمجه ، یاکلماج ، چیستان ، معما . [معما ایله معناجه فرقلیدر . (لغز) سؤال طریقیله اولان معمایه دینور .] [جمعی : (الغاز) کلیر : الغاز فقهیه]

لغوفت [ج ، سـ] نطق ایراد ایدن خطیب § روم پطریقخانه‌سی نزدنده برمأمور جسمانی ـ که مذاهب اداره‌سیله پطریقلق اداره‌سنده واسطهٔ رؤیت مصالحدر .

لقاح [ع ، سـ] (نباتات) قان قوروداندینلن نبات .

لقاطه [ع ، سـ] لقطـه ، یره آتلمش دکرسز شی .

لقطه [ع ، سـ] (فقه) یرده بولنوب آلنان شی [صاحبی بعدالتحری بولنمدیغی حالده مال مشروع حکمنه کیرر .]

لقمان [ع ، سـ] ☞ [لقمان]

لقمه [ع ، سـ] بردفعه‌ده یوتیلان طعام ، ییه‌جك ، مطلقا طعام (بومعنایه کوره (اتمك) ماده سیله مستعملدر) بواقشام برلکده لقمه ایده‌لم § پارچه ، مقدار ، آز شی : برلقمه اکمکه محتاج § یاغده قیزارتیلمش واوزرینه صیجاق شکر شربتی دوکولمش برنوع خمیر طاتلیسی ـ که : بعضاً متوفانك وفات ایلدیکی کوندن اعتباراً قرقنجی کیجه‌سی بالالتزام یاپیله‌رق فقرا واحبا واوزایه اعطا واهدا ایدیلور .] قرق لقمه‌سی .

لقمه‌جی == لقمه دوکن ، لقمه صاتان آدم § (معماری) صو یوللرینه وضع ایدیلن کونکلرك بربرینه وبطی ایچون مستعمل برمعجون ـ که : بزیر یاغیله صویولجی کتاننك برلکده ازیلوب یوغورلسندن حاصل اولور .

لقمه‌شمار == لقمه صاییجی ، هرکسك ییوب ایچدیکنه دقت ایدن ‖ بخیل ، خسیس .

لقمه کوز == پاتلاق کوزلی .

لقوم [ت ، سـ] برنوع طاتلی غرابیه § راحت حلقوم دینلن شکر .

حاجی لقومی == قوری وشکرسز بر نوع لقوم ـ که : شربته باتیریله‌رق ینیلور .

قوش لقومی == یومورطه‌لی برنوع چوجق لقومی .

لقومجی == لقوم یاپان وصاتان آدم .

لکنت ـ لکونت ـ

لُكتُونَت [ع ، مصر] دیلده‌کی پلتکالك ، سوز سویلر ایکن دیلده حاصل اولان طوتوقلق ، رخاوته ، مشکلاتله تلفظ ؛ کراتکی زبان || کـکه‌لمك .

لؤلؤ [ع ، اسلق] انجو ، انجی .

لؤلؤ لالا = پارلاق انجو .

لؤلؤبار = انجی یاغدیریجی ، انجی یاغدران .

لؤلؤ پاش — لؤلؤفشان = انجی صاچیجی ، صاچان .

لؤلؤئین = ☛ [مارغارین]

لُوب — لوپ [ت ، اصل] ایی ، مدور § بردن یوبیله‌جو حال و صورتده اولان .

لوپ‌ات = تکمیل بردن عبارت کمیکسز ات .

لوب‌انجیر = برجنس یومشاق ، لذیذ انجیر .

حاضرلوب = ذیو غیله برابر صوده پیشمش یومورطه : لوب یومورطه .

لُوپَه‌شَرغَاتق [ج ، س] (بحریه) گمیلرده چرخی ایشلدن ایکی سلندیراره‌سنده قول .

لوبُوط [ت ، س] قیصه و قالین صوپا .

لُوجه [ج ، س] { Loge } قولبه § حجره ، کوچوك اوطه § قاپوجی اوطه‌سی § تیاترو حجره‌سی § کوچوك قماره § (غلط اوله‌رق) لوجه .

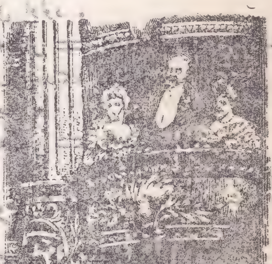

(لوجه)

لوحَه [ج ، س] (بحریه) داخلندن تیمور زنجیری کچیریلان ، سفینه‌نك باش اوموزلغنده بولنان ایکی دلیکدن هر بری .

لُودُوس [ج ، س] جنوب طرفندن اسن و اکثریا یاغمور یاغمسنه بادی اولان روزکار ، جنوب جهتی ؛ لودوسه معروض ، لدوسه ناظر .

باطی لودوس = جنوب غربی روزکاری .

قبله لدوس = جنوب شرقی روزکاری .

لودوسلامق = روزکار جنوب جهتندن اسمك ، لدوسه دونمك .

لُوذَه [ت ، س] اوزرنه طوپراق اورتلمش دمان ، طوز ، اقاد وسائره یغینی .

لُور [ت ، س] برنوع یومشاق تازه پینیر که اکثریا بودلك سیلمه‌سندن حاصل اولور : لور پینیری .

لُورطَه [ت ، س] ایاق قابی قالبی .

باش‌لورطه = اك بیوك مقیاسده آیاق قابی قالبی .

اورته‌لورطه = اورته درجه‌ده قالب .

اشاغی‌لورطه = آیاق قابی قالبلرینك اك کوچوکی .

لُوسْتارِیا [ج ، س] کوچوك لوقنطه .

لُوستَره — لوستِرو [ج ، س] قوندره بویاسی .

لوستره‌جی = قوندره بویاجیسی ، قوندره بویایان .

لُوش [ت ، ص] قرا کلقجه ، چوق آیدینلق اولمیان § تنبل ، بطیء ، کوشك .

لُوط [ع ، س] ☛ [محیط اعلام]

لُوطی [ع ، ص] قوم لوطك اجرا ایلدیکی خباثتی ارتکاب ایدن ، دنی الطبع ، کودکباز ، محبوبپرست .

لُوغ [ت ، ص] اوزری کره‌یدلی ولیمه بر چالی ورله صوواتمش اولان طاشلرك چاتیلوب یاقسنی منع ایچون اورولوندم کزدیرلدیکی سلندیر ، بوواردلاق طاش .

لوغاریتمه — لُغاریتمه [ج ، س] (ریاضیه قاعده‌سی) دیملن ثابت بر عددك اعداد مطلوبه‌یه مساوی چیقان قوتلری ، مثلا ؛ (۲) = ۴ و (۲) = ۸ مساواتلرنده (۲ ، ۳) عددلرینه (۴ و ۸) عددلرینك لغاریتمه‌لری دینلوب ثابت اولان (۲) عددینه‌ده بو لغاریتمه‌لرك قاعده‌سی دینلور .

لوغاریتمه اشارتی = لغاریتمه‌سی مطلوبه اولان عددك صاغ طرفنه یازیلان شو (لع) اشارتی لع ۱۶ = ۴ کبی .

لوغاریتمه‌نك خاصه‌لری = بر وجه آتی باشلوجه درت خاصه‌دن عبارتدر .

۱ – بر حاصل ضربك لغاریتمه‌سی مضروبلرینك لغاریتمه‌لری مجموعنه مساویدر .

۲ – بر کسرك لوغاریتمه‌سی صورتك لغاریتمه‌سیله مخرجك لغاریتمه‌سی اره‌سنده‌کی فضله‌یه مساویدر .

۳ – بر عددك هر هانکی قوتنك لوغاریتمه‌سی او عددك لوغاریتمه‌سنك قوت ایله حاصل ضربنه مساویدر .

۴ بر عددك هر هانکی قوتدن حاصل جذرینك لوغاریتمه‌سی او عددك لغاریتمه‌سنك جذریه سیله تقسیمنك خارج قسمتنه مساویدر .

عادی لوغاریتمه = اعدادك قاعده‌سی (۱۰) عددی اولدیغنه کوره حساب اولنمش لوغاریتمه‌لری .

لوغاریتمه جدولی = (۱) دن (۱۰۰) بیکه و یا بردن (۱۰۸۰۰۰) عددینه قدر اولان اعداد صحیحه طبیعیه ایله بونلرك یدی مرتبه کسر اعشاری‌یه قدر حسابه ایداش لوغاریتمه‌لرینی جامع جدول .

لوفَر [ج ، س] برجنس لذیذ بالق .

لوفوریس [ج ، س] طیوردن ، افریقایه مخصوص غایت کوزل بر قوشدر .

(لوفوریس)

لُوقات [ج ، س] اوزون و یا قیصه بویلی ، بوینوزلری یوقسل حشرات جنسی که بونلر اوروپانك ... بولنور .

لُوقانطه [ج ، س] بیوك ، مزین ، مکلف آشجی دکانی = لاقرانده آشجی دکانی ، طعام یمك خزینه .

لوقوم [ت ، س] ☛ [لقوم]

لوقوموبيل [اج، س] Iocomobile، زراعت، صنایع وسائره‌ده مستعمل و تکرلکلریله یردن دیکر محله قابل نقل و بخارله ایشلیان قوهٔ محرکه آلتی .

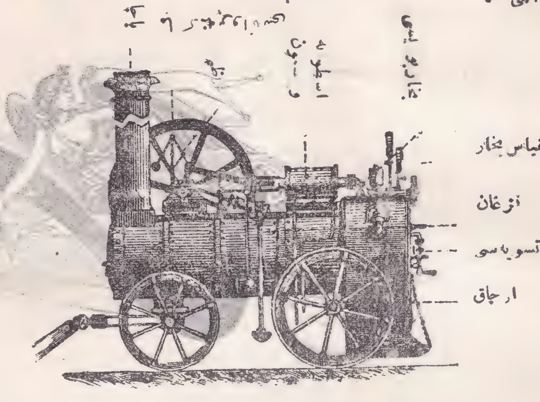

(لوقوموبيل)

لوقوموتيف [ج ، س] Loco-motive یول آرابه‌لرینی چکن ماکنه‌لی آرابه § ماکنه بوغورینی چویروب سوکه که مخصوص کوچوك ال آلتی . (شمندفر)

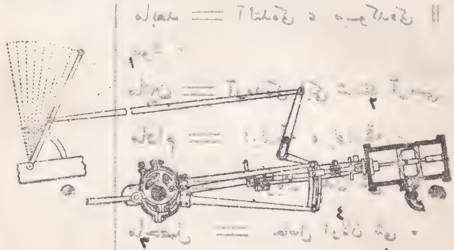

(لوقوموتيف ماکنه‌سنك اجزای اصلیه‌سی)
١ — تحریك مانوه‌لسی ٢ — بخار اسطوانه‌سی ٣ — ا كسانتریك
٤ — یو .

لوك [ت ، ص] بطل اغیر ، طی § بویاجیلقده وسائره‌ده مستعمل بر نوع لیقه .

لوكون [ت ، س] کیرج وزیتون یاغله‌دوکله‌رك یاپیلمش بر جنس معجون که جاملری چرچوه‌لره تثبیت ایتمك ، وکونکلرینك دلیکلرینی طیقاق ایچون استعمال اولنور

لول [فا ، ص] بد مشرب ، بی‌حیا ، لولی لوله‌مذوب .

لوله [فا ، س] چشمه، موسلق ومثالنه طاقیلان کوچوك بورو ، صوولچیسی : زیاد لوله § حلقه‌کبی دورلمش شی : برلوله قاغد ، لوله قاینجه § بوغك اوجنه طاقیلان مدور چبوق قابی . لوله‌تون § توری ، مأمور . ایکی لوله صویه‌مالك § کاغد کلاهی .

لوله‌طاشی = برجنس بیاض ویومشاق معدن که : اوانیٔ مختلفه اعمالنه یارار .

لوله‌جی = لوله یاپان ویاصاتان آدم .

لوله‌لی = لوله‌سی اولان .

لومبار [ج س] بحریه) سفینه‌لرده طوپلرك اخراج و دخالی ایچون الابانده‌لرده آچیلان دلیکلر .

لومبوز [ج س] بحریه) سفینه داخلنه هوا وضیا ویرمك ایچون مختلف نقطه‌لردن آچیلان دلیکلر .

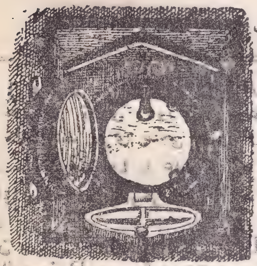

لونجه [ت ، س] { فرانسزجه (Loge) دن محرف اولان (لوجه) دن غلطدر } اصنافك تجارك کندی ایشلرینه متعلق امورك مذاکره‌سی ایچون طوپلاندقلری محل § مذاکره اوطاسی § جمعیتگاه .

ل

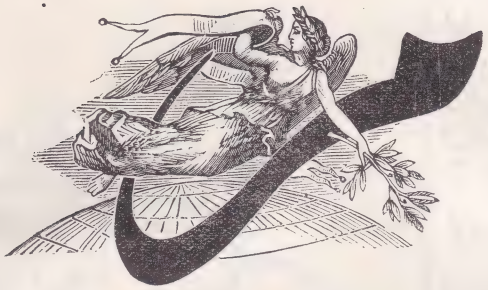

م [ع ، فا ، ت ، ج] الفبای عربینك یكرمی دوردنجی وعثمانلی الفباسنك یكرمی یدنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (٤٠) عددینه اشارتدر اوراق رسمیه‌ده شهرمحرم الحرامه دلالت ایدر .

یونان ولاتین حروفاتنده شكلی (M) عبرانیده : D ؛ سریانیده ∝ در . صاغر دیلسزلرك الفباسنده شكلی شودر .

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده اشبو (م) حرفی شو طرزده کوستریلیور .

م .... ثلث

م .... نسخ

م .... اجازت

م .... ریحانی

م .... توقیع

م .... جلی

م .... دیوانی

م .... رقعه

م .... سیاقت

م .... تعلیق

م .... کوفی

م .... شجری

§ بعضاً علامت انتها اوله‌رق ختامبولان بركتاب ویا عباره‌نك آلتنه وضع اولنور § ضمیر اضافینك مفرد متكلمی اوله‌رق مجزوم اوقونور: بنم ، كتابم فهم ، جمعی (مز) كلیر § (ایتمك) فعلنك مضارع صیغه‌سنك نفس متكلم وحدسیدر . محررم ، معلمم ، متواضعم ، عاجزم § فعلك مادهٔ اصلیه‌سیله ادوات ملحقه‌سی آره‌سنه كیروب مخفیلك تشكیل ایدر : كالدم ؛ كلمدم كبی .

ما [ع ، س] عربجه‌ده اسم موصول اولوب اوشی‌كه : معناسیله استعمال اولنور .

مابعد == آلتده‌كی ، صوكده‌كی || صوك .

مابین == آره‌ده‌كی ایكی شیئك آره‌سی

مادام == اولدقجه ، بولدقجه .

ماجرا == جریان ایدن شی .

ماحصل == حاصل اولان شی .

ماحضر == حاضر اولان شی ، حاضر اولارق هرنه وار ایسه .

مابه‌الاعتماد == كندوسنه اعتماد اولنان نسنه .

ماشاالله == جناب حقك ایستدیكی || كلمهٔ تحسین وتقدیر .

ماصدق == برقضیه‌یی تصدیق ایدن خصوص .

ماء [ع ، س] صو ، آب .

« ومن الماء كل شی حی »

ماءابیض == (طب) برحالتك حدوثیله قوهٔ بصریه‌نك منعدم اولمسی .

ماءجاری == آقار صو .

ماء الحیواة == ☛ [آب حیات]

ماءراكد == طورغون صو .

مائل [ع ، ص] میل ایدیجی ، ایدن ، خواهشکر ، استکلی ، هوسلی .

مولدالماء == (کیمیا) { Hydro gène } اجسام بسیطه وشبه معدنیه دن بر غاز اولوب هوادن (۱٤) دفعه دها خفیف اولدیغی ایچون بالون املا ایتمک ایچون مستعملدر . وزن اعتباریله هر طقوز قسم موده برقسم مولدالماء موجود وتعبیر دیگرله حجم اعتباریله صو برحجم مولدالحموضه ایله ایکی حجم مولدالمادن مرکب اولوب صوینک اساسنی تشکیل ایدر . مولدالماء غازی قابل اشتعال اولوب هواده آچیق ماوی رنکده یناور . مذکور غاز (۱۷۸۱) تاریخنده (قاراندیش) طرفندن کشف اولنمشدر .

ماءمقطر == اینبیقدن چکلمش صو .

تداوی بالماء == صو ایله ایدیلن تداوی .

حامض کبریت ماء / **حامض قلورماء** == کیمیا ☚ حامض

مائی / **ماوی** == مایه منسوب ومتعلق . (جمعی : (میاه) کابر) .

مآب [ع ، س] (اوب) لفظندن اسم مکان } رجوع ایدیلجک بر محل ، مرجع § ملجا ، پناه .

شوکتمآب == شوکت واحتشامک ملجائی اولان ذات اقدس حضرت پادشاهی .

فضائلمآب == فضیلتلرک پناهی اولان .

مآثر [ع ، س] { اسانزده غیر مستعمل اولان (مأثره) نک جمعیدر } کوزل اثرلر ، نشانه لر افعال حسنه ، یادکار ومفاخر اسلاف : مآثر عرفان ، مآثر جلیله ، دیانتپروری .

مآثم [ع ، س] کناهلر ، اثملر [مفردی اولان (مأثم) غیر مستعملدر .

مآخذ [ع ، س] برشیئک النديغي محل معناسنه کلن (مأخذ) ک جمعی .

مآدب [ع ، س] جم : (مأدبه) ضیافتلر ، طعاملر .

مآرب [ع ، س] جم : (مأربه) حاجات ، مطالب .

مآزب [ع ، س] جم : (میزاب) اولوقلر .

مآزر [ع ، س] جم : (مأزر) ملجالر ، صیغنه جق یرلر : مأزر ، ملجاء .

مآل [ع ، ص] زبده ، خلاصه ، حاصل اولان شی ، نهایت . § سوزک دلالت ایتدیکی خصوص § معنی مفهوم : مآل یأس اشتمال .

بی مآل == مآلسز ، معناسز || صاچمه

مآلا == معنی ومفهوم جهتیله ، خلاصه
« صاحب بیتدن بزه یوق فائده
اللهم انزل علینا مائده »

مأبون [ع ، ص] معقول § علت وخیمه ابانته مبتلی اولان .

مأثر [ع ، س] (مآثر) ک مفردی اسلافدن اخلافه قالان یادکارلر اثر مستحسن ، شانلی ایش .

مأثوره [ع ، س] مروی اخبار .

ادعیهٔ مأثوره == فخر کائنات افندمز حضرتلریله اصحاب کرامدن منقول اولان ادعیه .

مأثوم [ع ، ص] معصوم مقابلی اولوب (مظنون ایله مرادفدر) صوچلی ، کناهلی عد اولنمش اولان .

مأجور [ع ، س] (فقه) کیرایه ویریلان شی - که : فتحنجیم ایله (مؤجر) و (مستأجر) دخی بومعنایه در § اجر وثوابلی ویراش اولان .

مأجوج [ع ، س] ☚ (یأجوج)

مأخذ [ع ، س] بر شیئک النديغي چیقارلدیغی یر § بر شیئک محل اصلیسی .

مأخذ حوضه سی == (طبقات) { Bassiu de réception } متعدد کوچوک صولرک بربرینه برلشه رک جمع اولندقلری محل اونهرلردن حاصل اولان محل .

مأخوذ [ع ، ص] النمش ، اخذ وقبول اولنمش ، مقبوض § منقول § مستعار [جمعی : (مأخوذات) کابر] .

مائده [ع ، س] سفره ، خوان § مائدهٔ سنیه . § نعمت § ییه جک شی .

مأسور [ع ، س] یولی سلمش ، اسیر ایدلمش .

مأکله [ع ، س] ییه جک شی ، ذخیره ، رزق § مدار استفاده .

مأکول [ع ، س] ییه جک شی § ییلن ، بنیله بیلن . جمعی (مأکولات) کابر : مأکولات ومشروبات || ییه جک شیلر .

مألوف [ع ، ص] ☚ [مأنوس]

مأمن [ع ، س] محل امن ، امن رضا .

مأمور [ع ، ص] مکلف ، موظف § الدیغی امری ایفایه مجبور اولان . [جمعی : (مأمورین) کابر .

مأمون [ع ، ص] تحت امنیتده اولان ، صاغلام ، قورقوسز .

مأمول [ع ، ص] اومیلان ، امید وامل اولنان § ممکن ، محتمل قابل .

مأنوس [ع ، ص] الیشمش ، الفت وانسیت اولنمش ، الیشیق ، مألوف .

مأوی [ع ، س] یورت ، مسکن ، محل || پناه || مقام .

مأیوس [ع ، ص] یأسه دوشمش ، مفتور ، نا امید .

ماباقی [ع ، ص] { (مابقی) دن غلطدر . } باقی قالان ، بقیه ، قصور .

مابعد [ع ، تر] صوکی ، صوکره سی

مابعد الطبیعیه [ع ، تر] مادیاتک فوقنده اولان خصوصات .

مابین [ع ، تر] سرای شوکت احتوای حضرت خلافتپناهی § حرمله سلاملق دائره لری بیننده کی اوطه ویا صفه § ایکی شیئک آره سی تألیف مابین .

مابینجی == ☚ [قرین ، قرنا]

مات [فا ، س] شطرنج اویوننده مغلوبیت .

مات اولمق == یکلمک ، مغلوب اولمق .

مات ایتمک == یکمک ، مغلوب ایتمک .

مات قالمق == حیران ومبهوت قالمق .
« فکر اولنسه بوراده مات اولور اهل تدبیر »

ماتقدم [ع ، تر] کچمش زمان ، ماضی ، سابق ، کچن شی || اوائل .

ماتم [ع ، س] حزن ومصیبت زماننده کی اغلاییش ، توجه ، ناله ، شیون .

« یادکده می طوغدیغک زمانلر
سن اغلار ایکن کولردی عالم
براویله عمر کچیرکه : اولسون
موتک سکا خنده ، خلقه ماتم »

§ حزن وکدر ، مأیوسیت == روزماتم .

ماتمزده == ناله زن ، مکدر ، مأیوس .

ماتم کنان == ماتم ایدرک .

ماتمی == ماتمه منسوب ومتعلق || ماتملی ندای ماتمی § اهل شیعه نک ایام محرمده بالاجتماع اجرا یلدکاری فراغ وناله || بی معنا .

ماتم انکیز = ماتم وبار، ماتمی موجب اولان.

ماتم فزا = ماتم آرتیران.

ماتم سرا } = محل ماتم، بیت الحزن.
ماتم کده }

ماتم زده = مالی، یاسلی، مصیبته دوچار اولان.

مانیر ماتدس [ج ، ص] (عمیلادن) صرخوش، صیرمه‌تی کننده‌ن کچمش.

ماجد [ع ، ص] صاحب مجد وشرف اولان، عالی، بزرگوار، کریم؛ والد ماجد، کثیر المحامد، حضرت شهریاری.

ماجری [ع ، فعل] جریان ایدن، ماوقع، واقع اولمش شی، کچمش § سرکذشت، وقعه: نقل ایلدیکی ماجرایه کوره.

ماجن [ع ، ص] خلقه طریقه حیله کارلیغی تعلیم ایدن، ... : مفتی ماجن.

ماچونه [ج ، س] (بحریه) اجسام ثقیله‌یی ... ویوکسلتمه‌یه ویاخود ... مخصوص بخارله متحرک ماکنه، ماجونه ... اصلی فرانسزجه Machine ایکن بالتحریف انکلیزجه‌یه ... کچمشدر.

ماچین [فا ، س] چین طعه‌سنك ... خطائی جنب ... برابر اولوب دائما چین کلمه‌سنه تردیف استعمال ایدیلیر: چین ماچین.

ماحصل [ع ، فعل] حاصل اولان، حاصل اولارشی؛ نتیجه؛ صرف ... محصل غیر ...

ماحضر [ع ، ع] حاضر اولان، احضار ایلن شی؛ خیر الطعام ماحاضر: طعامك خیرلیسی حاضر اولانیدر.

ماحی [ع ، ص] محو ایدیجی، ایدن، یوق ایدن؛ ماحئ حضور، ماحئ اجسام، ماحئ امراض.

ماخلق لله [ع ، تر] بتون مخلوقات، بتون خلق، جمیع ناس.

مادام [ع ، تر] دائم وباقی اولدقچه.

مادام الحیاة = حیاة دوام ایتدکجه، عمر اولدقچه § (که) داتی اله ق معناء شرطی وتعلیل افاده ایدر: چونکه:
« مادام که تیمور حیاتم
ظن ایتمه بیهتر برنمام »

مادام [ج ، س] (Madame) اجنبی وتبعه‌دن اولوبده فرنك قادینلری کبی کزن وتلبس ایدن متأهله ویا ثیبه خرستیان خاتون.

مادامول [ج ، س] بر نوع ال پاتیرقه.

مادح [ع ، ص] مدح وثنا ایدیجی، ایدن: مادح پیغمبری حضرت حسان.

مادر [فا ، س] والده، انا، ام؛ پدر ومادر.

مادموازل [ج ، س] Made-moiselle اولنمامش، تأهل ایتمامش اجنبی قیزی.

مادون [ع ، ص] آلت، فروتر: مافوق ایله مادون § بریکرینك امر ونفوذی آلتنده بولنان { (مافوق) مقابلی }.

ماده [ع ، اس] اصل، مایه، جوهر، عنصر § ایش، امر، کیفیت خصوص § ... ماده § سوزك بر بندی § جسم، محسوس الوجود اولان شی. § ... قانون ویا نظامنامه‌نك بر فقره‌سی: جزا قانوننامه‌سی همایوننك اون بشنجی ماده‌سی کمنجه.

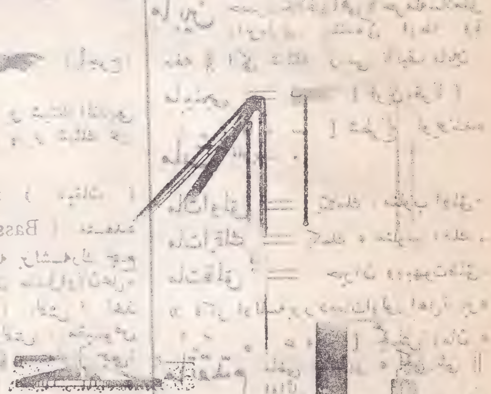

[ماچونه (...) ١ — قول ایله متحرك ٢ — تضییق ماء ایله ٣ — بخار ایله]

مادی = ماده‌یه منسوب، جسمانی، ... معنوی اولمیان || [جمعی: (مادیات) کلیر]

مادةً = (معناً) مقابلی، جسماً || فعلاً (معنویات) مقابلی.

مادیات = مادی وجسمانی شیلر، محسوسات.

مادیون = قائل اولان مادهٔنك قدم وبقاسنه ومعنویاته ایناندیان کروه ضاله.

مادهٔ اثریه = (حکمت) حرارتك حس ولمسی موجب اولان اسبابه — غیر موزون وغیر قابل لمس ... سیال رقیقدن عبارت ظن اولنور ایدی — متقدمین حکما طرفندن ویرلمش اسم.

مادهٔ مصوره = قاتك زلال ایله لفینی حاوی اولان قسم ... مادهٔ مصورة الی.

مادهٔ سنجابیه = (طب) دماغ ایله دماغچه‌نك سطحنی ومخاع شوکینك مرکزینی ستر واشغال ایدن بر نسیج عصبی.

مادهٔ بیضا = (طب) دماغ دماغچه مخاع شوکیده بولنان والیاف عصبیه‌نك خیوط وسطوانهٔ مرکزیه‌سنی تماماً تشکیل ایدن نسیج عصبی.

مادیان [فا ، س] دیشی آت، قیصراق.

مار [فا ، س] ییلان، جمع: مار هلاهل نشان ...

مار [ج ، س] (maor) (طبقات) بعض نواحی برکانیه‌ده مشاهده اولنان منتظم دائره شکلنده‌کی چوکوندیلر.

مارّ [ع ، ص] مرور ایدیجی، کچن.

مارالبیان } = بیانی، ذکری کچن.
مارالذکر }

مارین = ج: (مارّ) مارین وعابرین.

مارانغوز [ج ، س] ماصه، ... سفره‌سی، بوفه، طولاب، صندالیه، یازیخانه وبونلره مماثل تخته‌دن اوانی اعمال ایدن صنعتکار، نجار.

ماربوج ـ ماربوش ـ مارپیچ

[فا ، س] ماركله امر حسنك ساقه سی مشيندن معمول واوزی حلزون مارلس بوری که ماروله اوا انلغی .

مارت

[ج ، س] سنه شمسیه رومیه نك برانجی آیی ـ که بو ایده زنده وش برج حمله انتقال ایدر تساوی لیل ونهار حاصل اولور سباط ایله نیسان آیلری آره سنده كی ماه رومی .

مارتی

[ت ، س] ذات الرجل الفيه دن وطیور بحریه دن بری اولوب ماالقله تعیش ایدر . جسماً وكرجيه دن یرازبیوکدر .

(مارتی)

(دیکر نوع مارتی)

مارتینی (هانری)

[ج ، س] مازوز احداثندن اول پیاده عساكر عثمانیه نك مسلح اولديغی برنوع ایکنه لی تفنك .

مارج

[فا س] دو مانسز آتش ، شعله ، ضیا § دومانسز باروت §

مارس

[ت ، س] اویونده ایکی قاتی یتمك ویا ینلمك ؛ طاوله . مارس ایتدم ، مارس اولدم § اساطیر یونانیه دن بریلدزك اسمی اولوب ژوپیتر ایله ژونونك مخدومی وحرب الهی اولدق اوزره تصور اولنوردی .

مارسدن

[ج ، س] (بحریه) كیلرده اوزونده انفراتك طورمسیچون برسیرن ویا باشتونك آلتنده قوس شكلنده صارتان خلاط .

مارستان

[ع ، س] { فارسی بیمارستان) دن محرفدر . خسته خانه .

مارش

[ج ، س] عسكرك یوروركن ایاقلرینی بردن آتملرینی تسهیل ایدن شرقی ، چالغی || قوماندا || ارش ! ایلرو !

مارض

[ع ، ص] خسته ، مریض .

مارصوان

[ت ، س] حدود محافظلی { (مرزبان) دن غلطدر . }

مارصیق

[ت ، س] كمور یاپیلوب ایكن تماميله یانماميوب وفقط كمور حالنه كیرمش اودون .

مارق

[ج ، س] بش غروش اوآلتی پاره قیمتنده بر المان سكه سی .

مارقه

[ج ، س] اشیا اوزرینه وضع اولنان تمغا ، نشانه || علامت مخصوصه ، علامت فارقه .

مارکی

[ج ، ص] (Marquise) اوروپاده بارون ایله قونت آره سنده برعنوان اصالت (مؤنثی (ماركيز) در .

ماروت

[ع ، س] برملكك اسمیدر . هاروت وماروت .

مارن

[ع ، ص] چكيچله دوكولەرك اچلمغه مستعد اولان § مختلف رنكلی برطوپراق § طبقات (چوق مقدارده غضاری حاوی كيرج طاشی (Marne)

مارول

[ت ، س] چیك اوله رق ویا صلاته یاپیلان برنوع سبزه .

اشك مارولی = ذات الفلقتين

شعبه سندن سنجاریه فصیله سندن خشيشی برنباتدر .

(اشك مارولی)

ماره

[ع ، س] (فقه) طریق عامه دن مرور وعبور ایدنلر .

ماریه

[ت ، ص] دیشی قویون .

مازغال

[ت ، س] قلعه دیوارلرنده ایچ طرفی كنیش و طیش طرفی انجق اسلحه یی امالوسی صیغه جق قدر طار اولان دلیك .

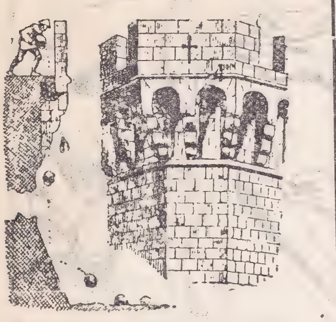

[مازغال]

مازو ـ مازی

[فا ، ت ، س] مازی بوجكی تعبیر اولنان حشرهٔ غشائی الجناح حشره نك میشه آغاجلرینی ثقب ایده رك حاصل ایتدیكی براوردم كه درونده تانن موجود اولديغندن طبابت وصنایعده مستعملدر . ایكی نوعی واردر .

[مازی]

۱ ، ٦ — قره اغاج مازیسی
۲ ، ٤ ، ٥ — قوان اغاجی نوعلرینك مازیلری ۳ — شجر اطم (منتين)
۷ ، ۸ ، ۹ — میشه مازیسی ۱۰ — كل اغاجی مازیسی

ماساریقه

[ج ، س] (طب) یلوسك لمنه خدمت ایدن اینجه طمارلر § ایچ یاغی داری .

ماسبق

[ع ، فعل] كچمش شی ، كچمش ، سركذشت حكایه ماسبق .

ماست

[فا ، س] یغورت .

ماسكی ـ ماسكه ـ ماسقه

[ج ، س] اراقی ویلان ضخ .

ماساژ

[ج ، س] ( ) جود ایله یا جهاز مخصوصی ایله دلك و تصیبواتمك اصولی .

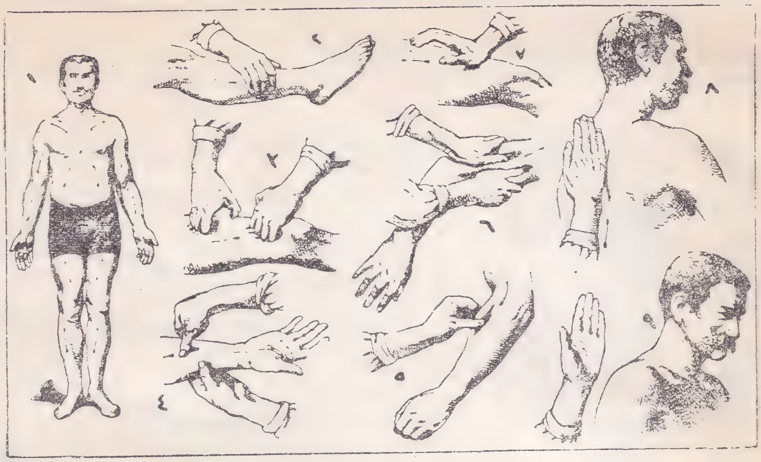

(ماساژ)

١ — ماساژلرك استقامتى ٢ — خفيف ودوزماساژ ٣ — پارمقلر ايله تضييق اصولى ٤ — باش پرمق ايله مسح ٥ — باش و شهادت‌پرمقلرى اره‌سنده تضييق ٦ — اللرايله ماساژ ٧ — دلك اصولى ٨ — طرامه صورتيله مسح ٩ — تصفيف .

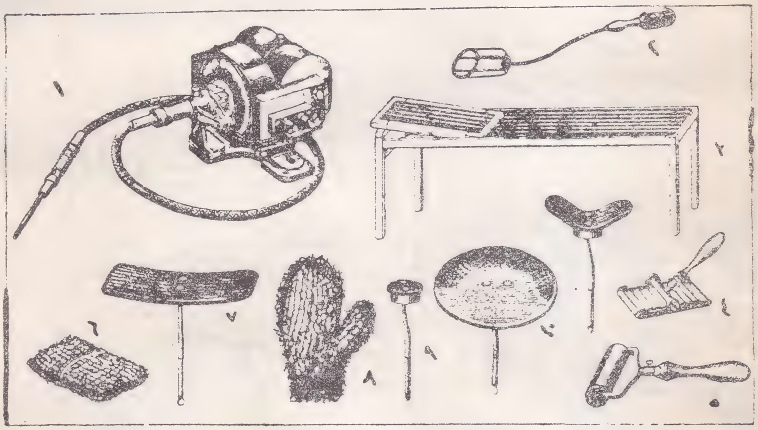

(ماساژ جهازلرى)

١ ـ الكتريق اهتزازى ماساژ جهازى ٢ ـ اعضاى تناسل نسايه مخصوص ٣ ـ ماساژه مخصوص يتاق ٤ ـ متعدد مردانه‌لى مساح ٥ ـ تك مردانه‌لى ٦ ـ قيلدن فورچه ٨ ـ قيلدن الديون ٧ و ١٠ ـ بطن ايچون ماسور ٩ ـ كوز ماسورى ١١ ـ خنجره ماسورى .

ماسقارين [ج ، س] {mascarin} اول جزائر مجتمعه‌دن ده‌يشاهش اولان و شمدى ايسه اسلى منقطع بولنان بر نوع پاپاغاندر .

(ماسقارين)

ماسك [ع ، ص] طوتيجى ضبط ايديجى .

ماسك العنان = (قوزموغرافيا) اك پارلاق كوكبى (عيوق) دنيلن نجم اولان بر هيئت سياره‌نك اسمیدر .

ماسكه [ا ج ، س] نقاب ، يوز اورتوسى ؛ قار ناوال موسمنده ، وعمومى باللولرده كتم هويت ايچون بعض خرستيان ذكوروانسوانك يوزلرينه كچيردكلرى مختلف الشكل يوز اورتوسى .

§ بعض اجسام كيميويه‌نك استحصالى اثناسنده‌يوزك غازاتدن متأثر اولماسى ايچون استعمال اولنان فنى ماسكه الت انشاق .

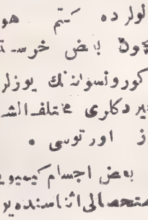

(ماسكه)

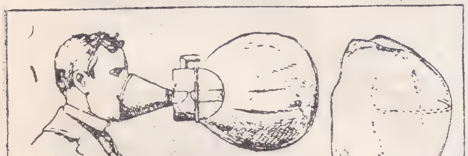

الت انشاق :

١ — حمض اول آزوت‌انشاقنه مخصوص ماسكه ؛ ٤ — قلور نمل واتر انشاقنه مخصوص ماسكه ؛ ٣ — ابخره دوائيه انشاقنه‌مخصوص « ماسكه » .

ماسواء ماسوی [ع ، س] بر شیئك غیری اولان شی ، غیریسی ، ماعداسی . ماسوی الله = جناب حقك غیری اولان کافهٔ موجودات ، || : لائق دینویه .

ماسوز [فا ، ص] بربرینه قاتلمش ممتزج شی .

ماسوره [ت ، س] { فارسی (ماشوره) دن محرفدر . § قیصه وانجه قامش } چیقریقده ، منسوجات دستگاهلرنده ایپلك ویا ایپك صاریلوب مکیکه طاقیلان قلم که : مکیکك ایچنده دونه‌رك ایپلکی براقیر . § چشمه زوانه‌سی . § ماءجاری اولچیسنده لوله‌نك ربعی که : درت جوالدز اعتبار اولنور : باغچه‌سنه ایکی ماسوره صو جاریدر .

ماشاالله [ع ، تر] ☛ [ما] .

ماشطه [ع ، س] ☛ [مشاطه]

ماشه [ت ، س] آتش طوتمغه ویا آتشدن برشی چیقارمغه مخصوص معدنی چتال آلت § مشه

ماشه‌لی = ماشه‌یه مشابه الی اولان

الی ماشه‌لی = ادبسز ، حیاسز || شارلاتان .

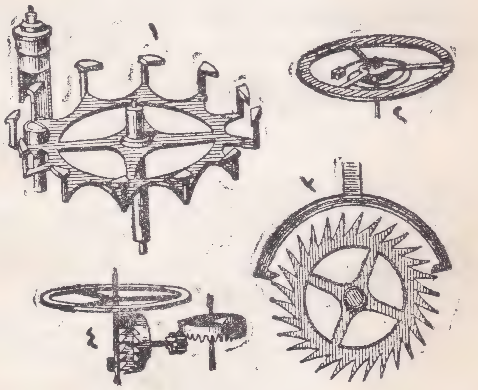

١ ـ طولابلی (ساعت) ٢ پاندول زنبرکی ماشه‌سی ٣ ـ ماشه‌لی (ساعت) ٤ تکرلك دیشلی ماشه .

ماشی [ع ، ص] یوریجی ، یورین ماشی علی قدمه .

حیوانات ماشیه = سورونیجی ، یوزیجی اولمیان ، ایاقلریله کزن حیوانات ، مواشی .

ماشیاً = یایان اولارق ، یورویه‌رك ماشیاً کلدم .

ماشی علی الاصابع = (حیوانات) لاحمه صنفندن اولوب پارمقلرینك اوجلری اوزرینه یوروین حیوانات مفترسه . هره کلاب ، صرتلان ، زددوا وامثالی .

ماشی علی الکف = (حیوانات) لاحمه صنفندن اولوب یوروایکن ایاقلرینك طبانی تماماً زمین اوزرینه وضع ایدن حیوانات (آیی) جنسی کبی .

ماشیقولی [ج ، س] قرون وسطی‌ده بهاجمینه یوقاریدن خمپره وسائره آتمق ایچون قلعه دیوارلری اوزرینه بنا ایدیلن بالقون وبر نوع مزغال .

ماصدق [ع ، فع] اساساً صادق اولان شی دیمکدر . § مضمون § موافق ، اویغون .

ماصه [ت ، س] کوچوك وبیوك هر نوع تبربزه ، سفره . § مفلسك مال موجودی .

ماصی [ع ، ص] دص ایدیجی ، خرطومیله امیجی .

حیوانات صیه = پیره وامثالی که خرطومیله امن حیوانات .

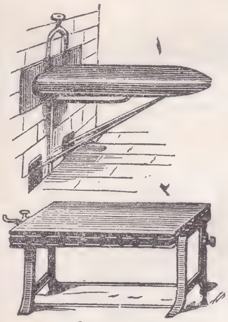

[ماصه]

ماصع [ع ، ص] چکنه‌یجی ، چکنه‌ین : حیوانات ماصعه .

ماضی [ع ، ص] کچمش ، کچن کذشته : الماضی لایذکر § کچمش زمان ، زمان سابق ازمنهٔ تاریخیهٔ ثلثه‌دن بری .

« آه ماضی دینلن شعشعه‌لی صبح شباب ایلدی ابرسحردن دها سرعتلی گذر » § (صرف) کچمش زمانده جریان ایدن بر حدثی افاده ایلین فعل صیغه‌سی

فعل ماضی = ماضی صیغه‌سی .

ماضیء شهودی = (صرف) کوزله کوریلن ویا کورمش کبی بیلینن برشیئی افاده ایدن صیغه : حضرت تم استانبولی (٨٥٧) تاریخنده ضبط ایلدی ، بو کتابی حسن افندی یازدی .

ماضیء نقلی = (صرف) یالکز ایشیدیلان برشیء افاده ایدن فعل صیغه‌سی جمال افندی بنی آرامش . حسین افندی تکلیف واقعی قبول ایتمامش .

ماعدا [ع ، س] باشقه ، غیری ، فضله .

ماعون [ع ، س] زکات مال § کندوسیله انتفاع اولنه‌جق شی § لوازم بیتیه .

ماعنزیا [ج ، س] (کیمیا) انکلیز طوزی دنیلن معروف مسهل .

ماغنه‌تیت [ج ، س] (طبقات) حجر مقناطیسی دنیلن بر نوع اعلا تیمور معدنی که : رنکی سیاه ومجلادر وترکیبی تیمور ایله مولد الحموضه‌دن عبارتدر .

ماعونه [ج ، س] (بحریه) اره‌نك و مافوقنده‌کی چبوقلرك مقاوعتنی تأمین ایچون باشدن قیچه دوغری اوزاتیلان سرت اغاچ § (معون) دینلن اغاچ . ☛ (معون)

مافات [ع ، فع] فوت اولان شی الدن کیدن شی : تلافیء مافات جبر مافات .

مافوق [ع ، تر] بالا ، اوست اوستنده بولنان ، اوست باش طرف § آمر ، ضابط . § حدود خارجنده ، طیشاریسنده . خلافنده .

مافوق الطبیعه = طبیعتك ، مادیاتك خلافی اولان شیلر .

مافی البال ـ مافی الضمیر [ع ، تر] قلبده ، کوکلده ، فکرده ، خاطرده اولان شی اظهار مافی الضمیر .

ماقبل [ع ، س] اوك ، پیش ، مقدم اوکده‌کی ، کچمش (مابعد) مقابلی .

ماقرورامف [ج ، ص] macrorhamphe ـ طیور شاطئیه‌دن شمال طرفلرنده یتیشن بر قوشدر .

[ماقرورامف]

ماقی [ج ، -] (. اری ، . ذات الله ایانك ذات لا ی ، اربعه فره سنه ن وجودی ما یو . ورنی کوبکه ی ، مادا یاسقا ه مخـ ص نوع مایمو ر

(ماقی)

ماکث [ع ، ـ] ذث یجی طرا

ماکر [ع ، ـ] مکرو حیله یدیجی ایدن ، حیله کار

ماکنه [ج ـ] { فرانسزجه Machine لغةدن مأخوذدر } علی العموم برقوه محرکه اسطه‌سیله حرکت ایدن و ایش کورن فعل عمل ، حرکت ویله کتیرن الات .

زراعت ماکنه‌سی = ـور و ـول زراعتی تسهیل ایدن مختلف ماکنه‌لر .

دیکیش ماکنه‌سی = ل ویا ایاق واسطه‌سیله ایشلر کمال سرعت و نظام ایله دیکیش یکر ک .

واپور ماکنه‌سی = واپورلری تحریکه یاری لو ماکنه

وابط ماکنه‌سی = واپور شمندفر کی وسائطی تحریك ایدن ماکنه .

§ **علم ماکنه** = حرکت و وازنت قانونلرندن بحث ایدن فن جرّ اثقال ، ... الك ... مذکور ... مباحث ... ماکنه ... حرکت و (دینامیك) قوت ... تامیله ... منقسمدر .

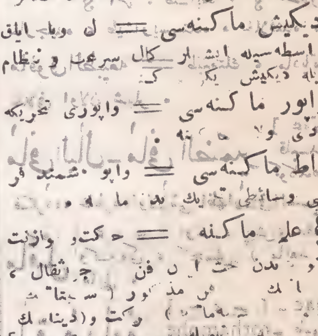

(وابط ماکنه‌سی)

۱ — قوت کتین (رابطه قولی)

۲ — ... طو ... ۳ — اکستریك ... خار ... قولی ٤ — ... غراق ... ٥ — ایسلا جاق ... ٦ ... روده هوا ... ۷ — ... (... ظم) ۸ — ... ٩ ... لومنه قولی ... اساسی ...

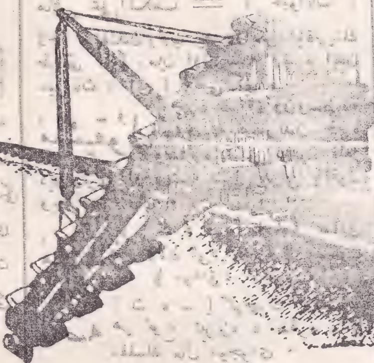

(قازمه ماکنه‌سی)

ماکی [ج ، س] ذات ... آمریقایه مخصوص ... برقه ... ندن ... ایدن .

(ماکی)

ماکیان [فا ، ـ] طاوو حروس یشیسی ، دجه .

مال [ع ، ـ] تصرف ولنان قیمتلی شی ، انسانك تحت تصرفنده بولنان ... اشیا ، § (فقه) طبع انسانی مائل و بده وقت حاجت ایچون ادخار اولنه بیلن شی که منقول و غیر منقوله شامل ولور ، § امتعه ، اشیای تجاریه .

مال متقوم = (فقه) انتفاعی مباح اولان شی ... مال محرز ، مثلا صید ... مال ... و مدرز .

بیت المال = خزینهٔ دولت ... وارثسی ... صغیر ... ولیسی ... انکه ... كا تماملرینی ... اموالی حفظ و اداره ... امور دارهٔ شرعیه .

مالدار = زنکین .

مالی = ماله منسوب : امور مالیه اصول مالیه

مال ایتمك ، **مال ایدنمك** = اهمیت و ... وظیفه ایدنمك

رأس المال = سرمایهٔ نقدی

مال صندوقی = خزینهٔ جلیله ورنه‌سی .

مال مدیری = برقضانك امور مالیه‌سنه مأمور آدم

مال پرست = مالی هرشیدن زیاده سون خسیس ، حریص

مال [فا ، ص] سوبك مناسته اولا (مالیدن) مصدرندن مشتق اولوب ترکیبله مستعملدر

رومال = یوز سیلن

پای مال = ایاق آلتنده چکنه‌نمش اوزره ایاق سوریلن .

مالاق [ت ، ـ] مانده یاورسی ، مانده بوراغیسی .

مالاکلام [ع ، تر] سوز قبول یغز ... ییجك ... امثلی (مالا کلا فیه) در . }

مالامال [فا ، ص] زیاده طولی ، پك مالی ، پر ، لبالب مشحون .

مالانهایه [ع ، ص] صوکسز ، اوجسز نهایتسز ، بی‌پایان .

مالایعنی [ع ، تر] معناسز فائده‌سز سوز ویا ایش .

مالایطاق [ع ، تر] ... و تحمل انسانی خارجنده اولان تکلیف مالایطاق .

مالزم [ع ، فع] { غلط الـ... (مازمه) } لازم اولان شی حوائج

مالش [فا ، مد ، مص] سورمه سوریش اوغمه .

مالشکر = سورتجی ، اوغوجی ، دلاك

مالیده = سوریلمش ، اوغولمش .

مالقوج [ج ، س] وقتیله اقینجیلر اوجاغنك سرکردهسنه اطلاق اولنوردی .

مالك [ع ، ص] صاحب ملك ، پادشاه § متصرف § قادر . صاحب .

مالکیت = مالکلك ، تصرف ، صاحب اولمق .

مالکانه [فا ، س] اراضئ امیریهدن بعض شرائط ایله و مدت حیات اوزره تصرفه ویریلن و یا ویرلنان اراضی

ماله [فا ، س] دیوار صیوامغه مخصوص آلت ، سورکو .

مالی [فا ، ص] چوق ، زیاده § طولو ، پر ، مملو .

مالخولیا [ج ، فا ، س] { یونانیدن مفرسدر .] قره سودا ، حزن دائمی ‖ خیال باطل ، خیال خام .

ماما [ت ، س ، چ ، جتی لساننده بیه جك شی ‖ والده ، مادر ، ننه

ماضی [ع ، ص] کچمش شی ، کچمش زمان .

مضی مامضی = کچن کچدی ، کچمش

مامَلَك [ع ، س] مالك اولنان شی اشیا .

ماموت [ج ، س] فیلك محمودی دیدکلری حیوان . ☛ [فیل محمودی]

مانتو — مانطو [ج ، س] (Manteau) اوستدن کیلن واکثریا چوقلری اولیلمیان کنیش لباس .

مانتی [ت ، س] قیمهلی بورك کبی § (ج ، ا) (بحریه) بیوك بر جنس مقره .

مانتیلیه [ج ، س] (بحریه) کمی سرنلرینی دیرکلره آصیلی طوتان زنجیر .

مانتین [ج ، س] اپکله معمول قالین بر جنس قماش ، جانفس .

مانجانه [ج ، س] (بحریه) کمیلرده بولنمیان بیلان متحرك بیوك صو نبالوی .

ماندارن [ج ، س] چین وزراسنه اوروپاجه ویریلن عنوان .

ماندال [ت ، ع ،] قپو و پنجره کبی شیلری قپامغه مخصوص متحرك دوکمه .

ماندالینه [ت ، س] پرتقالجنسندن کوچوك ولذتلی بر میوه [مص]

ماندره [ج ، س] اوستی اورتولی کوچوك اغیل .

ماندولین [ج ، س] mandoline عود جنسنده ، تللی کوچوك بر موسیقی آلتی .

☛ موسیقی

مانده [ت ، س] جاموس ، صو صیغری ، کارمیس .

مانده [فا ، ص] قالمش . پس مانده = کیری قالمش .

عمل مانده = ایشدن قالمش . ایشه یارامز

ماندریل [ج ، س] ذات الثدیایدن ذوی الرأس کلی جنسندن افریقای غربی یه مخصوص بر مایمون در .

مانسقه [ج ، س] (بحریه) ایکی طرفی ایکی دیللی مقره دن طونادلمش بیوك پالانقه .

مانشه [ج ، س] بویرات یلکنلی مانشه تسمیه اولنان قایق .

[مانشه]

مانطار [ت ، س] ☛ [منطار]

مانع [ع ، ص] منع ایدیجی ، ایدن ، انکل اولان ، حیلولت ایدن .

مانعه = منع ایدن شی ، انکل ، حائل مشکلات .

مانغه [ج ، س] (بحریه) کوکرته ده ایکی طوب لومباری آره سنده کی قسیم مسافه § (عسکری) طاقم دنیلن ترتیبه معادل افرادك هیئتی .

مانغانز {manganèse} [ج ، س] (کیمیا) اجسام بسیطه دن غایت سرت وقابل انکسار ، بوز رنکلی وطبیعتده محض حالنده بولنور بر معدن .

مانغیر — مانغر [ت ، س] اسکی بر جنس کوچوك باقر سکه ، فلوس ، فلس .

§ (ت) ... لوله سی طوتمق اووره کمور اوزیدن معمول قرص . § علی الاطلاق اقچه ، پاره .

مانغاله [ج ، س] اولدرنده نصف کره شکلنده بر طاقم اویوقر بولنان بر نوع ... تحته سی =

بو تحته اوزرنده اوینانیلان اویون .

مانقفا [ت ، ص] قالین قفالی ، آلیق ، سرسم § شدتلی وحزمین مقاغوبه اوغرامش بیکر .

مانکیه [ج ، س] ذات الفلقتین شعبه سندن ... وياخود تره بتیه فصله سندن بر نباتدر .

ماننده

مانند [فا ، د]

ادات تشبیهدر ... کبی ، مشابه ، ... بکزر ، نظیر ، شبیه .

(مانکیه)

مانند آباد = عالم برزخ .

بی مانند = امثالسز ، بی نظیر .

مانورات — مانوره [ج ، س] manoeuvre عسکری تعلیم § قوت جهریه ، جبا تقلیدی اولارق الحرکات عسکریه § تعلیم بحری § صنعت بحریه § دولاب ، اویون ، حیل ودسائس .

مانولیه [ج ، س] ذات الاقحاح فصیله سندن مانولیاسه فصیله سنده بر نباتدر .

[مانولیا]

مانومترو [ج ، س] (حكمت) { manométre } بر قاپده محصور بولنان غازلرك ویا بخارلرك قوهٔ الاستیقیه‌سنی تعیین ایتمك ایچون استعمال اولنان آلتلر ، مقیاس تضییق .

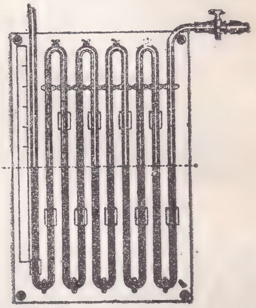

[مانو مترو]

آچیق مانومترو = درت ، بش متره طولنده ، یوقاری طرفی آچیق وآشاغی طرفی جیوه‌یی حاوی بر چناق درونده مغطوس بر زجاج بوریدن عبارت مانومترو

قپالی مانومترو = (حكمت) ماریوت قانوننه مبتنی اوله‌رق اعمال ایدلمش وایكی غیری مساوی قوله قیوریلمش بر اكری انبوبه‌دن عبارتدر .

معدنی مانومترو = (حكمت) صاری اینجه تنكه‌دن معمول ۷۰ ، ۸۰ سانتیمترو طولنده وجدارانی غایت اینجه وقابل انحنا اولان یاصیجه بر انبوبه‌دن عبارتدركه : حلزونی اوله‌رق قیوریلمش اولدیغی حالده قطع ناقص شكلنده بر چارچوبه‌نك درونده موضوعدركه: داخلاً بو انبوبه‌نك اوزرینه تأثیر ایدن تضییقات انبوبهٔ مذكوره‌نك انحناسنی اچمغه باعث اولوب خارجاً تأثیر ایدن تضییقات ایسه بالعكس دها زیاده انحنا كسب ایتمسنی موجب اولور .

مانی [ت ، س] بر شرقی ویا تقسیمك ابتداسنده تغنی اولنان الحان ، شرقی .

مانیپلاتوز [ج،س] {maniplateur} تلغراف ادواتندن اولوب جریانی قطع ایتمكه وتلغراف ویرمكه مخصوص آلت .

مانیفاطوره [ج ، س] { manifacture } دن محرفدر . فابریقه ایشی ، فابریقه مالی ، معمولات صناعیه .

مانیفاطوره‌جی = مانیفاطوره قبیلندن اشیا صاتان تاجر .

مانیفستو [ج ، س] { manifeste } (تجارت) حموله قائمه‌سی . § فابریقه‌دن تجاره كوندریلان امتعه‌نك جنس ونوع ومقدار وقیمتلرینی مبین ورقه .

مانیقه [ج س] (بحریه) كمیلرده انبارلره وماكنه وآتش دائره‌لرینه هوا ویرمكه مخصوص بزدن باجا .

مانیوله [ج ، س] (ماكنه) (مسند) تعبیر اولنان بر نقطهٔ ثابته اطرافنده حركت ایدن بر جسم صلب . § تحریك اثقال ایچون بر طرفی استناد كاهه ربط ایدلمش قول

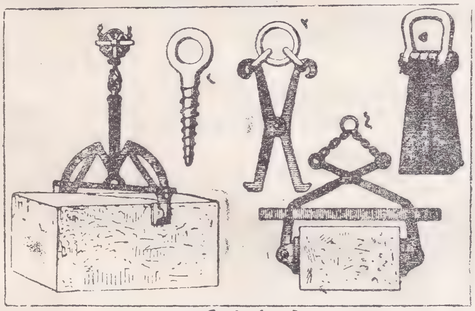

[مانیوله]

مانیوله قولی = (ماكنه) بر مانیوله‌یه تأثیر ایدن هرهانكی بر قوتك استقامتی اوزرینه (مسند) نقطه‌سندن رسم اولنان عمودك طولی .

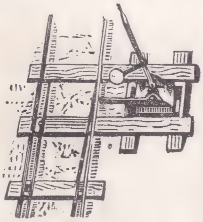

[شمندوفر مانیوله‌سی]

مانیوله قانونی = (ماكنه) « بر مانیوله‌یه تأثیر ایدن ایكی قوت موازنت حاصل ایده‌بیلمك ایچون او قوتلره مربوط اولدقلری مانیوله قوللریله معكوساً متناسب اولملیدر » قاعده‌سندن عبارتدركه : ارشیمد طرفندن كشف اولنمشدر .

ماوراء [ع ، س] ارد ، كیری ظرف § بر شیئك اورته‌سنده كیریسنده .

ماوراءالنهر = ملك توران .

ماوراءالطبیعیه = غیر مادی ، خارج طبیعت اولان حال .

ماوقع [ع ، س] وقوع بولمش شی سركذشتلر .

ماوی [ت ، س] ازرق ، كوك رنكده اولان ، كبود .

ماوی بوغاز = طیور دوریه‌دن اولوب بر عنقنك مخوق نواحیسنده بولنور .

[ماوی بوغاز]

ماویمسی = ماوی یه چالار اولان .

ماه [فا ، س] آی ، قمر (اهشید) ده بو معنایه‌در . § سنه‌نك اون ایكیده بری ، شهر : ماه نیسان .

ماه كنعان = یوسف علیه السلامدن كنایه .

ماه نو = یكی آی .

ماه بماه = آیدن آیه ، شهریه .

ماهانه
ماهیانه } = آیلق ، معاش .
ماهواره

ماه یمانی = رسول مجتبی افندمز حضرتلری .

ماهپاره
مهپاره } = ای پارچه‌سی § صاحب حسن وآن .

ماه پیكر
مه پیكر } = یوزی آی كبی ضیادار اولان .

ماهتاب = آی آیدینلغی روشنی ماه || اون درت كیجه‌لك آی . || یوقاری چیقوب آی كبی پارلایان بر نوع فشنك .

ماهتاب ایتمك = استهزا ایتمك ، اكلنمك .

ماه تابان = پارلایجی ، پارلایان آی .

ماهچه = مناره علملرینك ، سنجاقلرك باشنه كچیریلان آی شكلنده معدنی پارچه .

ماه روی = آی یوزلی ، یوزی آی كبی اولان .

ماه روزه = شهر رمضان .

ماهر [ع ، ص] مهارتله متصف اولان ، صنعتنده استاد] هنرور ، حاذق .

مهارتلی
ماهرانه } = مهارتله ، اوستالقله .

ماهموز [ت ، س] { عربی مهمز ویا مهمازدن محرفدر . } حیوانی دورتمك ایچون چیزمه‌نك اوكچه‌سنه طاقیلان معدنی ، دیشلی چرخ . § خروس وسائر بعض قوشلرك ایاقلرنده بولنان اوزونجه طیرناق . (بحریه) زرهلی كمیلرك باش طرفنده وصو خطندن بر قاچ قدم اشاغیدن ایلرویه طوغری چیقان اومورغه دیرسكی .

ماهموزلامق = اته ماهموز اورمق .

ماهُون [ت س] ذات الفلقتين شعبه‌سندن ماهونيه فصيله‌سندن قابض و دافع حما بر نباتدر .

(ماهون آغاجى)

ماهى [فا ، س] بالق ، سمك : صيد ماهى ، رسم ماهى . (جمعى (ماهيان) كابر .)

ماهى خوار / **ماهى كير** == بالقجيل قوشى ‖ صياد سمك

ماهى دان == بالق حوضى .

ماهى فروش == بالقجى ، بالق صاتان ادم .

ماهيّت [ع ، ص] بر شيئك كنهى ، حقيقتى ، اساسى .

ماهِزهُرَويه [ت ، س] ذات البزور هلاليه فصيله سندن برنباتدر .

[ماهز هرويه]

مايدَه‌نوس [ت ، س] ذات الفلقتين شعبه‌سنك صيوانيه قبيله‌سندن أفاويه كبى مستعمل بر نبات سنويدر .

[مايده‌نوس]

يبانى مايده‌نوس == ذات الفلقتين شعبه‌سنك صيوانيه فصيله‌سندن بر نباتدر آسيا و بحر سفيد سواحلنده بولنور .

مايا سيل ـ مايه سيل [ت ، س] وجودده بر طاقم مايعلر افراز ايدر چاتلاقلر § باصور .

مايحُوش [فا ، ص] طاتلى ايله اكشى آره‌سنده بر طعم ، اكشى‌يه مائل .

مايِس [ج ، س] سنهٔ شمسيهٔ روميه‌نك اوچنجى ايى § قويون و اينكك تازه كوبره‌سى .

مايس بوجكى == تازه كوبره ده بولنور بر جنس بوجك .

مانستِره [ج ، س] (بحريه) كميه‌نك غراندى ديركنك التنده‌كى سرنى و بو سرنه مربوط يلكن .

مايِع [ع ، ص] صو كبى آقان شى ، صيواق ، صلب و غاز اولميان « بونه آتش مزاج بر مايع كه كوزوندن آقار اولورضايع »

جمعى == (مايعات) كلير) مايع مغذى == قاندن كنايه .

مايعيت == مايعلك ، خاصهٔ مايعه .

مايمُون ـ ميمون [ت ، س] ذات الايدى الاربع صنفندن انسانه بكزر و تقليد و تربيه‌يه مستعد معروف حيوان ، قرد ، پوزينه

مايمونلر :

١ — ارانغوتان ٢ — شمپانزه — ٣ غوريل ٤ — ژيبون ٥ — صنوپيتك ٦ — قولوب ٧ — سرقوپيتك ٨ — سينوسه‌قال (كوپك باشلى) ٩ — سه‌بيده ١٠ — آلشواب ١١ — آته‌ل ١٢ — ساژو Sajous ١٣ سائيمكرى ١٤ — نيقپيدسن nycPishen ١٥ ساكى — ١٦ — تامارين

مایمون اشهالی = ثباتسز ، قرارسز ، دونك برشیدن چابوقله بیقان .

مایموجق = هر كاپدی آچار چلینگر التی ‖ خرسز آلتلری .

مایینا [ج ، س] بحریه) بالكنده ی قپمه ی ایدیرمه § تركی تعطیل اتمه . جوهر

مایه [فا ، س] اصل ، اساس ، بنیت § بضاعه ، اقتدار § ثروت و یسار

مایه ٔ شب = كیجه قرانكلغی ، سیاه

§ خمیر ، قویان معروف ماده

مایه‌جر = مایه سی یعنی خوری اولیان .

مایه‌لامق = مایه قوی ...

مباحث [ع ، ج] بر شیئك بحث اولندیغی یر ، مقاله معناسنه اولان (مبحث) ك جمعی

مبادی [ع ، س] باشلیه‌جق زمان ، باشلیه‌جق مكان معناسنه اولان (مبدأ) ك جمعی مبادیء فنون .

مبالغ [ع ، س] اقچه معناسنه اولان (مبلغ) ك جمعی .

مبانی [ع ، س] سوزك بنا اولندیغی محل معناسنه اولان (مبنی) نك جمعی ... تعریفه ... مبانی عالیه .

مبثوث [ع ، ص] ... شی ، یایلمش ، براكنده ، پریشان : فراش مبثوث .

مبحث [ع ، س] بر شیئك بحث اولندیغی یر § مسئله ٔ علمیه ویا فنیه یه متعلق مقاله § باب ، فصل .

مبحث الاثمار = علم نباتاتك منحصراً اثماردن باحث اولان قسمی ، فصلی

مبحث الازهار = علم نباتاتك منحصراً ازهاردن باحث اولان قسمی ، فصلی .

مبحوث [ع ، ص] بحث اولنان ، ذكر اولنمش : اثر مبحوث ، مسئله ٔ مبحوثه .

مبحوث عنه = كندوسندن بحث اولنان شی : كتاب مبحوث عنه ، مسئله ٔ مبحوث عنها .

مبدأ [ع ، س] اسم ظرف مصدر میمی اسه ده اسم زمان اسم مكان مقامنده مستعملدر] باشلیه‌جق زمان § باشلیه‌جق مكان § باشلانغج ، اول ، ابتدا : مبدأ خلقت

مبذول [ع ، ص] بذل اولنمش ، حسن رضا ایله صرف ایدلمش ، اسیركنمامش § بول ، چوق ، كثرت اوزره موجود

مبذولیت
مبذولی } = مبذوللق ، بوللق ، چوقلق ، كثرت ‖ احسان عام .

مبرات [ع ، لا ، اسم اولهرق ... مستعمل اولاز (مبره) نك جمعی] خیرات و حسنات ، مبرات سنیه ٔ خلافتپناهی یه علاوة .

مبرود [ع ، ص] صغومش ، صغوق بارد .

مبرور [ع ، ص] خیرلی ، مقبول مرغوب اولمش شی : عمل مبرور ، خدمات مبروره .

مبروز [ع ، ص] براز اولنمش ، چیقمش ، ... § ... مكتوب .

مبروص [ع ، ص] (برص) علتنه مبتلی اولان .

مبسوط [ع ، ص] بسط اولنمش یایلمش ، آچلمش . ‖ سرد اولنمش .

مبسوطاً = مبسوط اولهرق .

مبسوطاً متناسب = ☛ [متناسب]

ضمه ٔ مبسوطه = (صرف) قول ، یول كبی تركجه ده اچیق اوقونان ضمه كه : خفیفه و ثقیله نامیله ایكی قسمدر .

مبشوره [ع ، ص] اندامی متناسب ، ملاحتلی ، ملاحت وجهیه‌سی لطیف قادین .

مبشوش [ع ، ص] سیلنمش .

مبعوث [ع ، ص] بعث اولنمش ، كوندرلمش ، مرسل ، فرستاده ، من قبل الرحمن مبعوث اولان پیغمبران عظام حضراتی . ملت مجلسنده اعضادن هر بری [جمعی : فارسی قاعده سنجه (مبعوثان) كلیر]

مبغوض [ع ، ص] بغض اولنمش ‖ منفور .

مبلغ [ع ، ص] مقدار § اقچه ، پاره مبلغ مزبور ، [جمعی : مبالغ كلیر] .

مبلول [ع ، ص] ایصلانمش ، ایصلاق ، ابللی ، یاش .

مبنی [ع ، س] بنا یری ، جای بنا .

مبنی [ع ، ص] بنا اولنمش ، یاپلمش ، تأسیس اولنمش .

مبنی علی الحكایه = معروف بر حكایه اوزرینه بنا اتنمش ، حكایه یه مستند

مبنیاً قیمت = (فقه) بنانك قائماً طورمقی حالده قیمتی (مقلوعاً قیمت) بونك ضدیدر .

§ طولایی ، ایچون : بوكا مبنی ، اولمسنه مبنی [بو معنی لسان رسمی یه مخصوصدر .]

§ مستند : دلائل آتیه اوزرینه مبنی در .

§ (صرف عربی) بلا مانع لفظی اعراب قبول اتمیوب سماع اوزره دائما بر حركه ایله ویا ساكن اوله‌رق قوللانیلان (اسم)

مبهوت [ع ، ص] شاشمش ، متحیر حیران .

مبهور [ع ، ص] صولویان ، صولغان ، ضیق نفس علتنه اوغرامش اولان .

مبیت [ع ، س] كیجه‌لیه‌جك یر ، جای شب ، ... .

مبیض [ع ، س] (طب) اعضای تناسلیه ٔ نسادن بری اولوب رحمك جانبینك یمین و یسارنده موضوع ایكی غده‌دن عبارتدر كه : بیضه‌لری افراز ایدر .

§ (نباتات) اوچ پارچه‌دن مركب اولان عضو تأنیث نباتك الك شیشكنی اولان قطعه ٔ سفلیه كه : میوه اولمق شاننده اولان قطعه‌نك فعل القاحدن اولكی حالی .

مبیض بسیط = (نباتات) بر ورقه ٔ ثمریه‌نك تبدلندن متشكل اولان مبیض .

مبیض مركب = (نباتات) بر قاچ ورقه‌نك استحاله‌سندن حاصل اولان مبیض [جمعی : (مبایض) كلیر]

رباط مبیض
رباط مستعرض } = (طب) مبیضی محافظه ایدن باغلر .

مبیع [ع ، س] صاتیلمش شی § (فقه) صاتیلان شی كه : بیعده تعیین ایدن عبد در وبیعدن مقصود اصلی اودر .

متاع [ع ، س] قماش ، اثواب كبی مدار تمتع و تنفع اولان اشیا ، تجار مالی § سرمایه ، بضاعه . جمعی : (امتعه) در .

متاعب [ع ، س] خلاف قیاس اوله‌رق (تعب) ك جمعی در . مشقتلر ، یورغونلقلر ، زحمتلر ، متاعب سفریه .

متافوره [ج ، س] (بحریه) كمینك بورده‌سنه عموداً ویا مائلاً موضوع دیكمه .

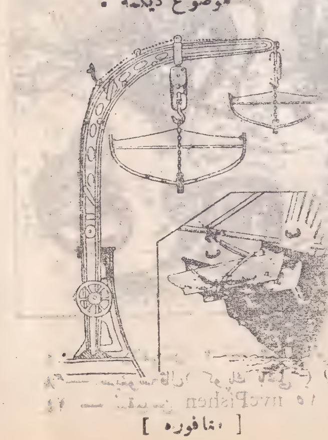

[متافوره]

فلوقه متافوره‌سی == (بحریه) فلوقه‌یی اصمغه مخصوص دیکمه‌لر .

متالیك [ج . س] آز گوش ایله قارشیق باق اقچه سکه . مغشوشه او . پاره قیمتنده سکه ، اوتلق .

متانت [ع . مص] اصلاملق ، محکملك ، استحکام . § ثبات وغیرت ، متانت قلبیه ، متانت قلبیه .

متبوع [ع .] تبعیت اولنان . § حکمدار ، حضرتلری ، متبوع مفخم . قاتدیرعط صدقله تصنیف ایدیلن .

متبوعیت == متبوعلق .

مترس [فا . س] قاپونك اردینه آچلماق ایچون قویلان آغاج . § حربده عسکری محافظه ایچون یغلمش طوپراق ، سپر ، قلعه .

متروك [ع .] ترك اولنمش ، براغلمش : طفل متروك ، اموال متروکه .

متروکات == جمع (متروك) متوفانك خلفاتی : متروکات قلمیه .

متروکیت == متروکلك ‖ عدم توغل .

متره [ج . س] { Métre } نصف النهار دائره‌سی ربع محیطنك اون ملیونده بر جزئنه مساوی بعد (متره) نامیله مقیاس اعشاریه ایچون احد یای طول اعتبار ایدلمشدرکه بر بچق اندازه‌یه معادلدر .

متانت [ع . مص] بر شیئك یوزی ، دوزی ، ظاهری ، صاف یری . § قویتلی ، قوتلو .

مثالب [ع . س] عیوب ، نقائص .

مثانه [ع . س] سیدیك توربه‌سی . § (طب) جوف حوضده موضوع بر کیسه مخصوص اولوب بر طرفی حالبان ودیکر طرفی دخی مجرای بول الله منتهی اولدیغندن درونه حالبان واسطه‌سیله قطرات بول تراکم ایدر ، جهاز بولینك بر عضویدر .

التهاب مثانه == (طب) مثانه‌نك غشاء مخاطیسنك التهاب پیدا ایتمسی .

مثانی [ع . س] عازده ایکی رکعتده ایکی دفعه اوقوندیغی ایچون سورهٔ فاتحهٔ شریفه‌یه ویرلمش براسم در .

سبع المثانی == فاتحهٔ شریفه سوره‌سنی ترکیب ایدن یدی آیت کریمه .

مثاوی [ع . س] مأوی ، مسکن معناسنه اولان (مثوی) نك جمعی .

مثقوب [ع . ص] ثقب اولنمش ، دلنمش : لؤلؤ مثقوب .

مثل [ع . س] شبیه ، مانند ، مثال ، نظیر . § داستان ، قصهٔ مشهوره (مصادف) . § ایضاح مطلب ایچون ایراد اولنان حکایه ، قصه .

مثلا == مثال اوله‌رق .

ضرب مثل == مثل مضروب ، حکمة العوام اولان جمله و عبارات ، آتالر سوزی .

مثلوث [ع . ص] ثلثی اخذ اولنمش . § اوچ قات بوکلمش ایپ .

[متره]

١ - یاپاره ٢ - آچیلوب قپانور نوعی ٣ - شریتدن معمول

دسیمتره == متره‌نك اونده برقسمی .

سانتیمتره == متره‌نك یوزده برقسمی .

میلیمتره == متره‌نك بیکده برقسمی .

متروپولیت [ج . س] اسپیسقوپوس خرستیان جماعتنك رئیس روحانیسی .

متن [ع . س] کتابك ، مقاله‌نك اصل عباره‌سی ، شرحك غیری . § نفس کلام . § جمعی : متون .

متین [ع . ص] صاغلام ، محکم ، استوار . § مادیات ومعنویاتده متانتلی : مرد متین ، فکر متین ، [illegible] .

مثابه [ع . س] { کلمهٔ تشبیهدر } درجه ، رتبه ، مرحله ، منزله [illegible] .

مثوی [ع . س] (ادبیات) هر بیتی باشلی باشنه مقفی اولان نظم . § مولانا جلال الدین رومینك بو نامده‌کی اثر مشهور نفیسی : مثنوی شریف .

مثنویات == جمع (مثنوی) .

مثوبه ـ مثوبه [ع . س] ایلکلره مکافاتی ، جزای نیکی . § عبادتك دار قیامتده کوریله جك اجری ، مکافات اعمال صالحه .

مثوبات == جمع : (مثوبه) .

مثوی [ع . س] مأوی ، مسکن ، خانه .

مثیل [ع . ص] شبیه ، نظیره ، مانند ، مثال .

مجادل [ع . س] کوشك ، قصر معناسنه اولان (مجدل) ك جمعی .

مجاذب [ع . ص] جذبه‌دار معناسنه اولان (مجذوب) ك جمعی .

مجاری [ع . س] صویك اقدیغی یر معناسنه اولان (مجری) نك جمعی .

مجاری هوائیه == (حیوانات) بالینه قشالوده ، کوکداری ، یونس بالغی کبی بعض حیوانلرك متحرك رأسلرینك . قسم علویسنده آچلمش اولان بر ویالیکی دلیك .

مجاری تنفسیه == تنفس بوریلری .

مجاز [ع .] یول ، کچه‌جك یر . § حقیقتك ضدی . § (ادبیات) بر لفظك بر علاقه سببیله معنای ماوضع لهنك غیرنده فقط لوازم معناسندن برنده استعمالی : دستی قیور ، رحمت کلیور . کبی

مجاز مرسل == (ادبیات) معنای حقیقی ایله معنای مجازی آره‌سنده محتوی لازمکلان مناسبت ، مشابهتك غیری بر طاقم علاقه‌لردن عبارت اولان ترکیب مجازی .

مجاز مرکب == (ادبیات) [استعارهٔ تمثیلیه]

مجازاً == مجاز استعاره طریقیله ، معنای حقیقیسی ایله اولیه‌رق .

مجازی == مجاز واستعاره‌یه منسوب ومتعلق : معنای مجازی .

مجال [ع . س] طاقت ، توان ، قدرت . § امکان .

بی مجال == مجالسز ، قدرتسز ، طاقتسز .

مجالس [ع . س] جم : (مجلس) .

مجالی [ع . ص] آیینه معناسنه اولان (مجلی) نك جمعی .

مجامر [ع . س] بخوردان معناسنه اولان (مجمر) ك جمعی .

مجامع [ع . س] جمع : (مجمع) ، طوپلنه‌جق محللر .

مجامیع [ع . س] جم : (مجموعه) .

مجان [ع . س] بادهوا وبلا عوض ، اجرتسز اوله‌رق ، [illegible] .

مجاناً == مجان اولمق اوزره ، بادهوا بلا عوض اوله‌رق .

مَجانیق [ع ، س] جمع : (منجنیق) ☛ (منجنیق)

مَجانین [ع ، س] جمعی (مجنون) .

مَجبُور [ع ، ص] زور ایله برایشه صالدیراش ، مضطر ، ناچار .

مجبوراً == مجبور اولارق .

مجبوریت == مجبورلق ، زور .

مَجبُول [ع ، ص] یاراداش ، مخلوق ، متخلق : مجبول اولدقلری محاسن وفضائل .

مَجد [ع مصد] بیوکلك ، شانلیلق شرافت ، جلالت ، اولولق .

مَجدُود [ع ، ص] رزقی بول ، نصیبلی ، بختیار .

مَجدُور [ع ، ص] چیچك چیقارمش آدم § بوکولمش ، (ف) متقول .

مَجذُوب [ع ، ص] جذب اولنمش چکلمش ، جذبه‌دار § مجنون § شیدا .

مَجذُور [ع ، ص] جذری النمش عدد

مَجذُوم [ع ، ص] جذام علتنه مبتلی آدم ، مسکین .

مَجرا [ع ، س] ☛ (مجری)

مَجرُوح [ع ، ص] یاره‌لنمش ، یاره‌لی ، جریحه‌دار . § رد وابطال اولنمش ، نقض ایدلمش : بو سوز مجروحدر .

مَجرُور [ع ، ص] جر اولنمش ، چکلمش § کسر ایله اوقونان عدد . جارمع مجرور .
[جمعی : (مجرورات) .

مَجرٰی [ع ، س] صوبك اقدیغی یتاق ، صو یولی : نهر مجراسنی تبدیل ایلدی .
§ بر ایشك طریق حصولی : ایشی بر مجرای سالمه ایصال . § بر حوادثك واسطهٔ انتشاری .
§ (طب) بدنك ایچنده اخلاطك ، مایعاتك جریان ایتدیکی یول .

مجرای اوسطاش == (طب) جهاز سمعدن اولوب حفرتین انفك جهت خلفیه‌سنه اچیلیر واذن متوسط ایله هوای خارجی بی طوغریدن طوغری‌یه بر برینه اتصال ایتدیرن اوزون وطار برمجرانك اسمیدر .

مجرای بول == بولك جریان ایلدیکی طریق معلوم . § (عروض) رویننك حرکه‌سنده (مجری) دینلور . مثال :
« باقدقجه او وضع برکا (ل) .
شاهین قضا کابر خبا (ل) . »

مَجزُوم [ع ، ص] جزم اولنمش ، قطعیاً قرار ویرلمش ، نیت ایدلمش § بر وجه قطعی معلوم اولان .
§ (نحو عربی) جزم ایله یعنی بلا حرکه (سکوت ایله) قرائت اولنان .

مَجعُول [ع ، ص] احداث واقامه اولنمش اولان .

مَجلِس [ع ، س] قونوشمق ، مصاحبت ویا مذاکره § امور دولتك مذاکره‌سی ایچون معین اعضادن مرکب اوله‌رق تشکل ایدن هیئت رسمیه § بو هیئتك محل اجتماعی ، طوپلانوب اوطوردقلری اوطه ، مجلس مبعوثان

مجلس آرا == مجلسی کوزل سوزلر سویلیه‌رك شنلندیرن آدم .

مَجلُوب [ع ، ص] جلب اولنمش ، باشقه محلدن کتیرلمش . § میل ایدلمش § مفتون ، مائل ، طرفدار .

مَجَلّه [ع ، س] کتاب ، مجموعه ، رساله § کتب فقهیه‌نك معاملات قسمندن جمع وتدوین ایدلمش قواعد کلیه ومختصره

مَجلٰی [ع ، س] آیینه ، مرآت § بر شیئك بالتجلی ظهور ایتدیکی محل جمعی (مجالی)

مِجمَر [ع ، س] بخوردان . [جمعی : (مجامر) (مجمره) ده بو معنایه لغتدر .

مَجمَع [ع ، س] طوپلانه‌جق یر ، محل اجتماع § محل التقاق § مجلس .

مَجمُوع [ع ، ص] جمع اولنمش ، طوپلانمش اولان ، ییغلمش یغین ، یکون .

من حیث المجموع == طوپدن ، جمیعاً جمعاً .

جمعاً == مجموعاً ، مجموع اعتباریله .

مجموعه == طوپلانوب بریکدیرلمش ، تنظیم وترتیب ایدلمش شیئلرك هیئتی § اشعار وسائر آثار منتخبه‌نك قیدینه مخصوص ، دفتر جزدان .
§ مباحث مختلفه‌یی حاوی اوله‌رق نشر اولنان رسالهٔ موقوته .

مَجنُون [ع ، ص] دلی ، چلغین .

مَجُوس [ع ، س] آتش پرستلرك تابع اولدقلری دین .

مجوسی == مجوس دیننه تابع آدم .

مجوسیان == جمعی : مجوسی .

مجوسیت == مجوسیلك .

مَجهُود [ع ، ص] جهد اولنمش ، چالیشلمش § (س) قدرت ، استطاعت : صرف مجهود ایلدی .

مَجهُول [ع ، ص] بیلنمه‌مش . بیلنمین (معلوم) ك ضدی . § (صرف) فاعلی ذکر اولنمیوب مفعولی نائب فاعل نامیله یرینه قائم اولان فعل ، یازلدی ، ینلدی ، کاندی کبی .

مجهولیت == مجهوللك .

مجهول الاحوال == نام ونشانی هویتی غیر معلوم اولان کیمسه .

مَجید [ع ، ص] رفیع ، عالی ، بیوك ، عزیز ومحترم : قرآن مجید .

مجیدی == جنتمکان عبدالمجید خان حضرتلری جانب اشرفندن احداث بیورلمش اولان نشان عالی — که مرصعیله برابر التی درجه اوزرینه مرتبدر .
☛ [نشان]
§ خاقان مشارالیه حضرتلرینك زمان همایونلرنده ضرب اولنوب الیوم شکل قیمتی محافظه ایدیلن ویکرمی غروش قیمتنده اولان کموش سکه .

مجیدیه التون == یوز غروشلق التون سکه [عثمانلی لیراسی]

یاریم مجیدیه == اون غروشلق کموش سکه .

مجیدیه چاریکی == بش غروشلق کموش سکه .

مَچ [ج ، س] اکسز ودوز قلیچ ، یاصیجه شیش .

مچ تعلیمی == مچ ایله ایدیلن ممارسه .

مَحابِس [ع ، س] جمع : [محبس] محابس قدیمه .

مَحابیب [ع ، س] جمع : [محبوب] مجمع محابیب .

مَحاذیر [ع ، س] جمع : [محذور] حذر اولنه‌جق شیلر [موانع] معناسنه اولان (محظورات) ایله بونی قاریشدیرمق خطادر]

مَحارِم [ع ، س] جمع : (محرم) جناب حقك منع وتحریم بیوردیغی شیلر .

مَحاریب [ع ، س] جمع : [محراب]

مَحاسِنْ [ع ، س] (خلاف قیاس اوله‌رق (حسن ك جمعی) کوزللکلر : محاسن انبیا ، محاسن اخلاق . § وجود انسانینك كوزل اولان یرلری : محاسن بدن .

مَحاضِر [ع ، س] جمع : [محضر]

مَحافِل [ع ، س] اجتماعكاه معناسنه اولان (محفل) ك جمعی محافل سیاسیه ، محافل علمیه .

مَحاق [ع،س] آیك قطعاً كورونمدیكی كیجه ، یعنی آیك صوك كیجه‌سی

مَحاكِم [ع ، س] جمع (محكمه) : محاكم شرعیه ، محاكم عدلیه محاكم نظامیه .

مَحال [ع ، س] یر ، موقع معناسنه اولان (محل) ك جمعی .

مَحامِد [ع ، س] جمع : (محمدت) مدحلر ، ستایشلر § ایی خصلتلر كوزل خویلر .

مَحامِل [ع ، س] جمع (محمل)

مَحبّت [ع ، مص] سومك ، مادی ومعنوی تلذذ اولنان شیئه روحك میلانی ، سوكی : محبت پدرانه § دوستلق ، تودد . § عشق وعلاقه § دوستانه محبت ، مصاحبت

محبتنامه ══ محبت‌مكتوبی ‖ دوستانه مكتوب .

محبت چیچكی ══ خزامیه فصیله‌سنه منسوب كوزل برچیچكدر .

[محبت چیچكی]

مَحاوِر [ع ، س] جمع : (محور) : محاور بصریه .

مَحبَس [ع ، س] محل حبس، حبسخانه § زندان .

مُحبوب [ع ، ص] سولمش ، محبت اولنمش ، سوبلن ، محبت اولنان ، سوكیلی § معشوق .

محبوبه ══ (محبوبك مؤنثی).

مُحبوس [ع ، ص] حبس اولنمش ، محبسه القا ایدلمش ، توقیف اولنمش .

محبوسیت ══ محبوسلق .

مَحجَر [ع ، س] كوز چوقوری ، حفرة العین .

مَحجوب [ع ، ص] اوتانان اوتانمش شرمنده ، صاحب حیا ، § مستور ، قپالی ، پرده‌لی

محجوبیت ══ محجوبلق ، اوتانمق

محجوبانه ══ محجوبجه‌سنه .

مَحجور [ع ، ص] (حقوق) حجر اولنمش ، مالنده تصرفدن منع ایدلمش اولان .

مَحجوز [ع ، ص] (حقوق) حجز اولنمش ، دائنك اله‌جغنی تأمین ایچون مدیونك بیع وفراغدن منع ایدلمش ودائرهٔ اجرا طرفندن مهر دسمی التنه النمش اموال ویااملاكی

مَحدود [ع ، ص] حدلنمش ، جزلمش ، اطرافی احاطه اولنمش چیویرلمش § حدودی تعیین اولنمش اولان معین برحدود داخلنده بولنان . : پك ایلری وارمیان ، چوق شیلری احاطه ایدن : فلان ادم پك محدوددر . § (فقه) حدود وسینورلری قابل تعیین اولان عقار .

مَحذور [ع ، ص] صاقنمش ، قورقلمش § (محظور) معناسنه اوله‌رق حذر اولنه‌جق شی دخی دینور .

بلا محذور ══ محذورسزه.

محذورات / **محاذیر** ══ جمع: محذور.

مَحذورَه [ع ، مص] صاقنمق ، احتراز ایتمك § (س) § قورقو ، حذر اولنه‌جق شی § جنك .

مَحذوف [ع ، ص] حذف اولنمش اره‌دن چیقارلمش § (عروض) اخرندن ایكی حرفدن عبارت سبب خفیف اسقاط اولنمش اولان ركن : [(مفاعیلن دن (لن) اسقاط ایدیلنجه (مفاعی) قالیر وانك یرینه (فعولن) كلیر .]

مَحرَق [ع ، س] یاقه‌جق یر، محل .

محرق اصلی ══ (حكمت) مقرب

الشعاع اولان بر عدسه‌نك محرق اصلیسنه موازی اوله‌رق ورود ایدن اشعه‌نك عدسه‌دن بالمرور محور مزبور اوزرنده تمركز ایتدكاری نقطه كه بعدالانكسار تمركز ایدرسه (محرق مزدوج نامنی‌الیر)

مَحرَك [ع ، س] . (قوزموغرافیا) بر سیاره‌نك اوزنده حركت دوریهٔ سنویه‌سنی اجرا ایلدیكی دائرهٔ موهومه : محرك ارض ، محرك شمس. § (ماكنه) بر نقطهٔ مادیهٔ متحركه‌نك متعاقباً طوتدیغی یرلرك هیئت مجموعه‌سی . § (ماكنهٔ ریاضی) بر جسم متحركك بعد مجردده اشغال ایلدیكی مواقعك محل هندسیسی : محرك اصلی، محرك موهوم . § (اسلحه) مرمینك مبدأدن محركه قدر قطع ایتدیكی مسافه‌ده رسم ایلدیكی قوس منحنی ؛ محرك مرمی .

محرك اصلی ══ (بالیستیق) كافهٔ مرمیاتك رسم ایلدكاری محرك موهوم .

خط اساس محرك ══ (بالیستیق) مبدئی نقطهٔ اصابت ویا سقوط وصل ایدن خط مستقیم .

انحطاط محرك ══ (بالیستیق) مرمه‌نكی محرك نقطه‌سنك خط رمیدن اولان تباعد شاقولیسی .

محرك ارض ══ ارضك حركت دوریهٔ سنویه‌سنی اجرا ایلدیكی دائرهٔ موهومه.

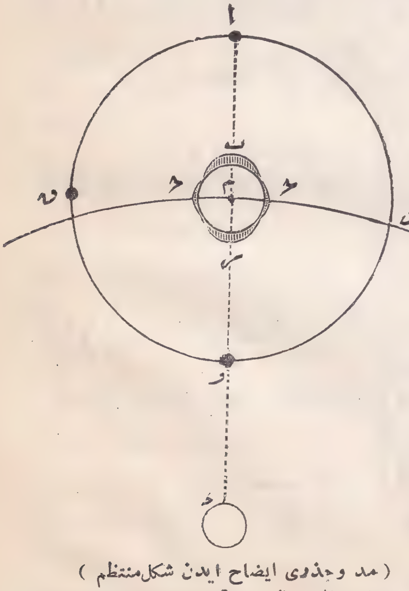

(مد وجذری ایضاح ایدن شكل منتظم)
ا - استقبال زماننده (قمر) . ح ، ح - جذر اسفل ل - محرك ارض . ق - تربیع زماننده قمر . د - مد اكمل . ر - اقتران زماننده (قمر) . ء - شمس .

مَحْرَم [ع ، ص] تزوجی حلال اولمیان اقربا (ذکور واناثه شاملدر . جمعی : (محارم) کلیر .

§ کیزلی ، سر ، راز : شمدیلك بو ایشی محرم طوتیورلر .

§ جناب حقك حرام ایتدیکی شی .

§ واقف اسرار ، سرداش ، آشنا : محرم راز

نا محرم = نکاح ایله المنمسی جائز اولان .

محرمیت = محرملك .

محرمانه = کیزلیجه ، سراً ، افشا ایتمامك شرطیله : بونی سزه محرمانه سویلیورم .

مَحْرُوب [ع ، ص] محروم ایدلمش . مالی ، سرمایه سی الندن المش صفرالید براغلمش .

مَحْرُور [ع ، ص] درونی پر حرارت اولان ، دل محرور :

مَحْرُوس [ع ، ص] حفظ وحراست اولنمش ، محافظه ایدلمش ، کوزه دلمش

محروسه = بیوك شهر ، مدینهٔ عظیمه

ممالك محروسه = ممالك عثمانیه .

مَحْرُوضْ [ع ، ص] رذیل ، محقر

مَحْرُوق [ع ، ص] یانمش ، یاقلمش طوتشوب کول اولمش § یانیق یانغین محروق الفؤاد .

محروقات = جمع : (محروق) اودون کمور کبی یاقیلان مواد ، اتش یقغه یارایان شیلر .

مَحْرُوم [ع ، ص] خیردن منع ایدلمش § بی بخت ، بی نصیب بی بهره .

محرومیت = محروملق .

محرومانه = محرومجه سنه .

مَحْزُون [ع ، ص] حزنلی ، غملی کدرلی اندوهکین :

محزونیت = محزونلق ، کدرلیلك .

محزونانه = محزونجاسنه .

مَحْسُوب [ع ، ص] حساب اولنمش صاییلمش ، داخل حساب ایدلمش : ویردیکم پاره یی دینه محسوب ایتمش .

محسوبیت = محسوبلق .

محسوباً = محسوب اولق ارزره ، محسوب اپارك : آلاجغمه محسوباً ایکی بیك غروش آلدم .

مَحْسُود [ع ، ص] حسد اولنمش کندیسنه حسد ایدیلان ، هر کسك حسدینی جلب ایده جك حالده بولنان ; محسود جهانیان :

« محسود افاضل اولدی فضلم

شاهد آرانیرسه انته اعدا »

مَحْسُور [ع ، ص] فری کیتمش ، یورولمش کوز : چشم محسور

مَحْسُوس [ع ، ص] حواس خمسه دن بریله حس اولنمش اکلاشلمش کوزله محسوسی اولمیان : ارواحه دوندی صورتم . § اشکار ، عیان . جمعی : (محسوسات) کلیر .

مَحْشَه [ع ، ص] دبر ، مقعد

مَحْشَر [ع ، ص] جمع ولنه جق ، حشر اولنه جق محل ، موقع حشر § انسانلرك یوم قیامتده دیریلوب طوپلنه جقلری یر ، میدان عرصات .

« امر ایت اولهیم کرسکا بار ایسه حیاتم

محشرده دخی خواهشك اولورسه دیریلمم »

§ زیاده غلبه لك یر ، ازدحام .

مَحْصُود [ع ص] حصاد ایدلمش اکینی بیچلمش . § بیچلمش اکین .

مَحْصُور [ع ، ص] اطرافی احاطه ایدلمش ، تحت محاصره یه آلنمش دیار بکر شهری سور ایله محصوردر .

§ منع وتضییق ایدلمش .

مَحْصُول [ع ، ص] حصول بولان شی ، حاصل اولان : محصول قلم . § اثمار ، حبوبات وسائره .

محصولات = جمع : (محصول) حصوله کلمش ، اثمار حبوبات وسائره .

محصولدار = محصولی چوق منبت یر چوق حاصلات ویرن اراضی ویا اغاج .

§ صنایعدن حاصل اولان مواد مختلفه : فابریقه محصولی .

محصولات کیمیویه = بالکیمیا استحصال ایدیلان مواد متنوعه .

محصولسز = حاصلات ویرمیان ، محصولاتی اولمیان .

مَحْض [ع ، ص] لبن خالص ، صو قاتلمامش سوت . § هر خالص اولان شی . صرف § انجق ، مجرد .

محضاً = انجق ، یالکز تك ، مجرد ، ساده : محضا بو کتابی استفاده ایچون آلدم .

مَحْضَر [ع ، س] محل حضور پیشکاه § متعدد کیمسه لره ، کشی طرفندن زیری امضا ویا تختیم ایدلمش عرضحال رسمی . § سجل محکمه .

نیك محضر = غائبی ایلکه یاد ایدن || کورنشی کوزل اولان .

مَحَطّ [ع ، س] اثنای سفرده اینیله جك یر ، موقف ، منزل قوناق .

مَحْظُور [ع ، ص] حرام ایدلمش منع ایدلمش ، تقربی ممنوع .

محاظیر } جمع : [محظور]
محظورات

الضرورات تبیح المحظورات = ضرورتلر ممنوع اولان شیلری مباح قیلار [(محذورات) ایله قاریشدیرلمامالیدر .]

مَحْظُوظ [ع ، ص] بهره مند ، بختیار § حظ ایتمش ، ممنون ، مسرور

محظوظیت = محظوظلق ، مسروریت :

حرکتلرکز موجب محظوظیت اولدی .

مَحْفَظَه [ع ، س] ایچنده اوته بری حفظ اولنان قاب ، ظرف . § (نباتات) غلاف بذور .

§ ایچنده ساعت ، کوپه ، بیلزیك کبی شیلر بولنان مزین قوطی .

محفظهٔ بلوریه = (طب) عدسه عینی احاطه ایدن شفاف بر غشانك اسمیدر .

محفظه جی = محفظه یاپان ویا صاتان .

محفظه لی = محفظه سی اولان .

محفظه سز = محفظه سی اولمیان ، محفظه ایچنده بولنمیان .

مَحْفَل ـ مَحْفِل [ع ، س] اوتوریله جق کوروشیله جك یر

§ جوامع شریفه ده مؤذنلره مخصوص اولان یوکسك یر ، مقصوره . [جمعی : (محافل) کلیر : محافل سیاسیه .

مَحْفُور [ع ، س] حفر اولنمش ، قازلمش مزار : محفور .

مَحْفُوظ [ع ، ص] حفظ اولنمش صاقلانمش تأمین ایدلمش § ازبرلنمش .

محفوظاً = محافظه تحتنده اوله رق ، تحت الحفظ .

لوح محفوظ = مقدرات الهیه نك محرر بولندیغی لوح معنوی

مَحَفَّه [ع ، س] ☜ [محفه]

مَحْفُوف [ع ، ص] اطرافی قوشادلمش چویرلمش : المحفوف بعواطف الملك الاعلی .

مَحْقُون [ع ، ص] معصوم ، بری آزاده .

محقون الدم == (فقه) معصوم الدم ، قتلی لازم اولمیان کیمسه .

مَحَكّ [ع ، ا] اوزرنده التون تجربه یعنی عیاری معاینه اولنان بر نوع سیاه طاش . § بر شیئك جنس وماهیتنی کوسترن شی ، معیار

مَحْكَمَه [ع ، ا] (حقوق) دعوالرك فصلنه مخصوص اولان محل رسمی ، دعاوی ، متنوعه‌نك فصلنه مأمور و بر رئیس ایله معین مقدارده اعضادن مرکب هیئت .

محکمهٔ نظامیه == جزا و حقوق محکمه‌لری ـ که : بدایت واستیناف نامیله ایکیشر درجه‌یه منقسم‌در قوانین موضوعه احکامنه تطبیقاً فصل دعوی ایدن محکمه‌لردن هر بری .

محکمهٔ شرعیه == نکاح ، تحریر وتقسیم وترکه کبی خصوصاتی احکام جلیلهٔ شرعیه‌یه توفیقاً فصل وحل ایدن محکمه .

محکمهٔ بدایت == (حقوق) بعض دعاوی‌یی قطعیاً وبعضلرینی قابل استیناف اولمق اوزره بدایةً رؤیت ایدن محکمه .

محکمهٔ استیناف == (حقوق) بدایت محکمه‌لرندن ویریلوب قانوناً قابل استیناف اولان حقوق وجزا دعوالرینی تکرار رؤیت ایدن ومحاکم ابتدائیه‌نك فوقنده بولنان محکمه‌که حقوق وجزا نامیله ایکی قسمدر .

محکمهٔ تمییز == (حقوق) حقوق ، جزا استدعا دائره‌لری نامیله اوچ قسم اوزرینه مرتب اوله‌رق پایتخت درسعادتده بولنان واستیناف محاکمندن صادر اولوب قابل تمییز اولان دعاوی‌یی قطعیاً حل و رؤیت ایدن محکمهٔ عالیه .

محکمهٔ تجارت == امور تجاریه‌دن متولد دعاوی‌یی فصل ایدن محکمه .

مَحْكُوك [ع ، ص] حك اولنمش قازینمش [حفر باشقه معنایه‌در] مهر محکوك غلطات محکوکه . یازلدقدن صوکره قلمتراش چاقی ایله قازلمش ، حك ایدلمش

محکوکات == جـ : (محکوك) ، قازینمش حك ایدلمش رسملر ، یازیلر .

مَحْكُوم [ع ، ص] حکم اولنمش ، حکم التنده بولنان ، تابع § بر محکمه طرفندن علیهنده حکم اولنمش ، جزاسی ترتیب اولنمش اولان .

محکوم به == (حقوق) حاکمك محکوم علیهه الزام ایتدیکی یعنی لازم قلدیغی شیدرکه : قضاء الزامده ، مدعینك حقی ایفا ایتمسی و قضاء ترکده ، مدعینك منازعه‌دن واز کچمسیدر .

محکوم علیه == (حقوق) علیهنه حکم اولنان ، یعنی دعوایی غائب ایدن ،

محکوم له == (حقوق) لهنه حکم اولنان ، یعنی دعوایی قزانان .

مَحْكِی [ع ، ص] حکایه اولنمش ، نقل وروایت ایدلمش

مَحَلّ [ع ، ا] یر ، جای ، مقام § حلول ایده‌جك مکان : محل تنزه [جمعی : (محال) کلیر . محال بعید .

نابمحل == محلسز ، مناسبتسز ، نابجا .

محل البیع == (فقه) مبیع یعنی صاتیلان شی .

محلی == محله منسوب ومتعلق : محصول محال .

مَحَلّات [ع ، ا] جـ : (محله)

مَحْلُوج [ع ، ص] اتلمش پاموق .

مَحْلُوق [ع ، ص] تراش ایدلمش ، صقالسز .

مَحْلُول [ع ، ص] صاحبی بلا وارث وفات ایدن ملك . § صاحبسز معاش ، منصب (منحل) : « قالوب نفعی ، معجز دمدن اورنك سخن ، محلول » § (کیمیا) بر ماده‌نك مایعات ایچنده اریدکدن صوکره‌کی حالی .

محلولیت == محلوللق . § حل اولنمش چوزلمش ، طاغیدلمش .

محلولات == جـ : (محلول) || بلا وارث وفات ایدنلرك طوغریدن طوغری‌یه وقفه عائد اولان میراثلری .

محلولات اداره‌سی == بوقبیلدن اولان متروکاتی اداره ایدن دائرهٔ رسمیه :

مَحَلّه [ع ، ا] بر شهر وقصبه‌نك مختلف نامیله یاد ایدیلان اقسامندن هربری . § منزل مقام

محله قاریسی == سوزتوك ، هرزه‌ویل تربیه‌سز قادین .

محله چوجغی == زوقاقلرده کزینلن تربیه‌سز چوجق .

محله تربیه‌سی == سوء تربیه

محله‌لی == برمحله اهالیسندن اولان

مَحْمَدَت ـ مَحْمِدَت [ع ، مص] اوکمك ، مدح ستایش ایتمك ، ثنای جمیل § اوزرینه لازم‌کلان حقی ، منت نعمتی ادا ایتمك : ایفای محمدت . § سبب ثناء جمیل اولان خصلت [جمعی (محامد) کلیر]

مَحْمِل [ع ، ا] ایکی کیشینك اوطوره‌سنه مخصوص اوله‌رق محفه طرزنده دوه اوزرینه قونیلان بر نوع سپت : § جانب اشرف خلافتپناهیدن هرسنه قافلهٔ حرمین محترمینه کوندریلان هدایا طاقمی : محمل شریف .

مَحْمُود [ع ، ص] حمد اولنمش ، ثنا ایدلمش : هدم کعبه ایچون کتیر دیکی فیللرك اك بیوککنك اسمی .

مَحْمُودَه [ع ، ص] (نباتات) علیقیه فصیله‌سنه منسوب نباتات متنوعه‌دن استحصال اولنان صمغلر .

مَحْمُودِیَّه [ع ، ا] سلطان محمودخان ثانی حضرتلری زماننده ضرب ایدلمش بر نوع زینت التونی که یکرمی بش غروش قیمتی حائزدر .

مَحْمُول [ع ، ص] حمل اولنمش ، اسناد ایدلمش § یوکلنمش شی . § (منطق) (موضوع) مقابلی ، انسان حیواندر ، جمله‌سنده انسان (موضوع) حیوان (محمول) در .

محمولاً == محمول اوله‌رق .

مَحْمُوم [ع ، ص] حمی علتنه کرفتار اولان ، ایصتمه‌لی .

محمومانه == محمومجه‌سنه : اشعار محمومانه .

مَحْمِی [ع ، ص] حمایه وصیانت اولنمش اولنان ، برینك تحت حمایه‌سنده بولنان .

مَحْمِیَّه [ع ، ص] بیوك شهر ، (محروسه) محمیهٔ قاهره .

مَحْو [ع ، مص] یوق ایتمك ، ازاله ایلمك نابود ایلمه § پریشان ، خراب ایلمك . § (تصوف) اوصاف وعادات بشریه‌نك منعدم اولمسی .

محو واثبات == بر مسوده‌نك بعض محللرینی چیزوب بعض یرلرینی علاوات ایله تصحیح ایتمك .

مَحْوِیَّت [ع ، ص] (مولد) در . الچق کوکللیلك ، تواضع .

مَخاتِیم [ع ، س] جم : (مختوم)

مَخادِیم [ع ، س] اوغل معناسنه اولان (مخدوم) ك جمعی .

مَخاذِیل [ع ، س] جم : (مخذول)

مَخارِج [ع ، س] جم (مخرج) ، خروج ایده‌جك یرلر .

مَخارِیط [ع ، س] جم : [مخروط] تپه‌سی سیوری ، قاعده‌سی اکلی کومه‌لر .

مخاریط منضمه == (طبقات) (طبقات) برکانك جدارانی اوزرنده‌کی چاتلاقلردن یاریقلردن چیقوب تراکم ایدن رماد واحجار کومه‌لری .

مَخازِن [ع ، س] جم : [مخزن] مخازن عرفان .

مَخاض [ع ، س](طب)طوغرمه آغریسی

مَخافَه [ع ، مص] قورقق ، خوف ایتمك .

رأس الحکمة مخافة‌الله == حکمتك باشی ، اولی ، الله قورقوسیدر .

مَخالِب [ع ، س] کدی ، ارسلان ، طوغان کبی حیوانانك پنجه‌لرنده‌کی یریجی (چنکل) معناسنه اولان (مخلب) جمعی .

مَخاوِف [ع ، س] جم : (مخوف) قورقنج یرلر .

مَخْبُون [ع ، س] قیشلق وقتی ایچون صاقلانمش شی § (عروض) ایکی حرفی اسقاط اولنمش وزن (مستفعلن)دن سینك وتانك حذفیله (متفاعلن) قالمسی کبی .

مَخْتُوم [ع ، ص] مهرلنمش § باغلانمش کلیدلنمش .

مَخْتُون [ع ، ص] ختان ایدلمش سنت اولنمش ، امر سنون ختانی اجرا ایدلمش .

مَخْدُوش [ع ، ص] طیرمالانمش خراشیده ایدلمش § وسوسه لندیرلمش .

مَخْدُوم [ع ، س] اوغل ، اولاد [فی لاصل خدمت ایدلمش دیمکدر] جمعی (مخادیم) کلیر .]

مَخْذُول [ع ، ص] خوار ایدلمش حقیر پریشان رسوای : شخصی مخذول .

مخذولاً == مخذول اوله‌رق .

مَخْرَج [ع ، س] طیشاری چیقه‌جق یر § محصولات ومعمولاتك صاتلمق اوزره سوق واخراج اولنه‌جغی محل . § رتب علمیه‌دن بری مخرج پایه‌سی § (ریاضیه) واحدك قاچ قسمه تقسیم اولنه‌جغنی کوسترن کمیت مثلا $\frac{ب}{ح}$ ده (ح) مخرجدر .

توحید مخرج == قیمتلری مطلوب اولان کسرلرك قیمتنه مساوی وهپسنك مخرجی بربرینك عینی اولمق اوزره دیکر کسرلر بولمق اصولی . مثلا :

$\frac{٣}{٤} + \frac{٥}{٨} + \frac{٥}{١٦}$ == کسرلرینك مخرجلرینی توحید ایتمك لازمکلسه $\frac{٢٤}{٣٢} \times \frac{٢٠}{٣٢} \times \frac{١٠}{٣٢}$. کسرلری بولنور . § (تجوید) اصوات وحروفك اغزدن چیقدقلری محلر : عینك مخرجی بوغازدر .

مَخْرَم [ع ، س] ایکی طاغ اره‌سنده یول .

مَخْرُوط [ع ، س] تپه‌سی سیوری ، قاعده‌سی دائره شکلنده اوله‌رق اکلی جسم § (هندسه) بر مثلث قائم الزاویه‌نك ضلع قائمه‌لرندن بریسی اطرافنده دوراندن حاصل اولان جسم : مثلثك اطرافنده دوندکی (ع) ضلعی هم مخروطك محوری ، همده ارتفاعیدر .

مخروط ناقص == (هندسه) قاعده‌سنه موازی اوله‌رق هر هانکی بر مستوی ایله قطع اولنمش مخروط .

مخروط مخرج == (طبقات) برکانك رأس اطرافنده مخروط کبی تشکل ایدن قطعه .

مخروطی == مخروطه منسوب ، مخروط شکلنده اولان .

مخروطیات == مخروطی اولان شیلر قطوع مخروطیات = هندسه‌نك بوشیلردن باحث قسمی .

مخروطیت == مخروطلك .

مَخْزَن [ع ، ص] ایچنده اشیا بولنان یر ، بودروم کبی یر التنده‌کی محل ، § زیر زمین [جمعی (مخازن) کلیر] کیلار ، انبار .

مَخْزُون [ع ، ص] خزینه‌ده حفظ اولنان شی : جوهر مخزون

مَخْصُوص [ع ، ص]تفریق وتعیین ایدلمش § محدود منحصر عمومی دکل § بیله بیله ، عمداً ، بالالتزام § باشقه‌سنده بولنمیان ، باشقه‌سنه عائد اولیان . § لایق شایان : بیله شیلردن ذوقلمق کنجلره مخصوصدر . § آییجه ، بالخاصه ، مستقلاً صوت خصوصیده .

مخصوصاً == مخصوصی اوله‌رق .

مخصوصیت == مخصوصلق .

مَخْضُوب [ع ، ص] بویانمش .

مَخْضُوع [ع ، ص] سرفرو برده ، خضوع ایلمش اکلمامش .

مَخْطُوط [ع ، ص] خطلانمش ، چیزلمش ، چیزکیلنمش .

مَخْفُوض [ع ، ص] الچالدلمش ، دوچار انحطاط ایدلمش اولان

مَخْنُوق [ع ، ص] خفقانه اوغرامش ، یورك اوینامسنه مبتلی .

مَخْفی [ع ، ص] کیزلی ، صاقلی .

مخفیاً == خفیاً .

مخفیجه == کیزلیجه ، کیزلی اوله‌رق .

مَخْلَص [ع ، ص] اسم اصلیدن باشقه طاقیلان اسم . § اسکی زمانلرده شاعرلرك شعرلرده استعمال ایتدکاری اسم .

مَخْلُوط [ع ، ص] خلط اولنمش ، قاتلمش ، قارشدیرلمش . هوای نسیمی مولدالحموضه ایله ازوتدن مخلوطدر . [(مرکب) باشقه‌دیر]

مَخْلُوق [ع ، ص] یارادلمش ، خلق اولنمش .

مخلوقات == جم : (مخلوق) یرادلمش شیلر ، انسان وحیوانات : موجودات ومخلوقات .

مخلوقه == شعر مسروق .

مَخْلُول [ع ، ص] دلنمش اوبرطرفنه ایشلنمش شی .

مَخْمَصَه [ع ، مص] آچلق .

مَخْمُور [ع ، ص] مست ، سرخوش بیمار .

«او یرلرده کونش مخمور فکرت بربریدرکیم
طوغار سودالی اقشاملر نکاه واپسیندن»

مخمورانه == مخمورجه‌سنه : نکاه مخمورانه

مخمورلق = سرخوشلقدن صوکره کلن حال ، سرسملك کوشکلك .

چشم مخمور = سرخوش کوزی کبی سوزیله‌رك باقان کوز .

مَخْلُوق [ع ، ص] بوغولمش ، بوغوق .

مخنوقاً = مخنوق اوله‌رق : مخنوقاً وفات ایلدی .

مَخُوف [ع ، ص] قورقنج یر § قورقنج شی ، تهلکه‌لی .

مَدّ [ع ، مص] چکمك ، اوزاتمق § دکز ویا نهرك صویی چوغالوب طاشمق ، مد وجذر § الفك اوزرینه چکیلن (~) اشارتی

مد بصر = (Presbyte) (طب) یاقیندن ایی کوره‌میوب ارزاقی کورمك خاصه‌سی .

مد و جذر = (قوزموغرافیا) قمرك تأثیر جاذبه‌سیله بحرمحیط صولرینك قباروب قاره‌یه اوزامسی وبرمدت صوکره کری‌یه چکلمسی : مدکلی، مدجزئی، مد متوسط،

مَدّاح [ع ، ص] مدح ایدیجی، ایدن : مداح آل عبا § کولنجلی قصه ، افسانه ، حکایه سویلین آدم . افسانه پرداز .

مَدائن [ع ، س] جمع : (مدینه) بیوك شهرلر ☞ [مخبط علام .]

مَداخل [ع ، س] جمع : (مدخل)

مَدار [ع ، س] برشیئك دونه‌جکی، اوزرنده حرکت ایده‌جکی یر ، جای کردش : § یاردمجی ، معین ، وسیله ، سبب :
«دونمز بو کارخانهٔ حکمت مدارسز»
«مدار ولور دیه مخفیه درد حسرتکی»

مدار شمس = (قوزموغرافیا) شمسك حرکت ظاهره‌سیله اوزرنده حرکت ایدر کبی کورندیکی محرك .

مدارین = (قوزموغرافیا) خط استوانك ایکی جهتنده انقلابین نقطه‌لرندن کچن ایکی دائرهٔ موهومهٔ متوازیه، مدار سرطان ، مدار جدی .

مدار سرطان = خط استوانك شمالنده‌کی دائرهٔ موهومه .

مدار قطبی = (قوزموغرافیا) میللری ۲۳ و ۶۶ اولان ایکی دائرهٔ متوازیه اولوب هربری دائرهٔ خسوف قطبلرندن بریخی حاویدر .

مَدارِج [ع ، س] مسلك، طریق معناسنه اولان (مدرجه) نك جمعی .

مَدارِس [ع ، س] جمع : (مدرسه)

مَدافِع [ع ، س] جمع : (مدفع) طوپلر .

مَدامِع [ع ، س] کوز یاشی معناسنه اولان (مدمع) ك جمعی .

مَدائِح [ع ، س] جمع : (مدیحه) مدائح سنیهٔ حضرت پادشاهی

مَدْبُوغ [ع ، ص] دباغت اولنمش .

مَدْح [ع ، مص] اوکمك ، ستایش ایتمك ، ثنا ، ستایش .

مدح بما یشبه الذم = (ادبیات) ابتدای امرده ذم کبی کورینان مدح ، مثال: « دهرده اکلامیوب بیلمدیکی وارسه مکر طمع بغض ونفاق وحسد وغدر وستم »

مَدْخَل [ع ، س] داخل اوله‌جق، کیره‌جك یر ، جای دخول § (مص) قاریشمق ، تأثیر وتشویق ایلمك : § بر علم و فنك مباحث مختصره‌سی ، مقاماتی ، مبادیسی مدخل علم ثروت . § باشلانغج ، مبدأ .

ذی مدخل / **مدخلدار** = ایشده علاقه‌سی ، تأثیری اولان .

مَدْخُول [ع ، مص] داخل ایدلمش ، تعیین وتعریض ایدلمش ، § کندیسنه بر شی کیرلمش اولان : دخل ومدخول .

زوجهٔ مدخول بها = کندیسنه تقرب ایدلمش زوجه .

زوجهٔ غیر مدخول بها = کندیسنه تقرب اولنمامش زوجه .

مَدَد [ع ، س] یاردم ، نصرت ، عون ، امداد . § الامان ، دریغ ، ایواه .

مدد جو = مدد آرایان .

مدد خواه = مدد ایسته‌ین .

مدد رس / **مدد رسان** = مدد ایریشدیریجی .

مددکار = مدد ایدیجی ، ایدن .

مدد الله = امان الله .

مَدْرَجه [ع ، س] سلوك و مرور ایده‌جك یر ، مسلك طریق § باصامقلی یول ، نردبان .

مَدْرَسه [ع ، س] اچنده درس اوقونیلان محل مخصوص مکتب § علوم دینیه وعربیه تدریس ایدن طلبه‌نك بیتوتت ایتدیکی ایلدکلری وقف ، خیرات محل .

مدرسه نشین = مدرسه‌ده اوطوران مدرسه‌ده یاتوب قالقان .

مَدْعُوّ [ع ، ص] دعوت اولنمش § ضیافته چاغرلمش .

مدعواً = مدعو اوله‌رق .

مدعوین = دعوت ایدلمش اولانلر مدعولر .

مَدْغَره [ع ، س] طرفین متقابلا هجوم ایده‌رك واقع اولان شدتلی جنك .

مَدْفَن [ع ، س] دفن اولنه‌جق یر ، قبر مزار .

مَدْفُوع [ع ، ص] دفع اولنمش ، چیقارلمش .

مدفوعات = جمع: (مدفوع) صرفیات || دفترك صندوقدن چیقان اقچه‌نك ایدینه مخصوص قسمی ویا خانه‌سی .

مَدْفُون [ع ، ص] دفن اولنمش کومولمش .

مَدْقُوق [ع ، ص] دوکلمش ، توز حالنه کتیرلمش || ایجلنلمش .

مَدْلُول [ع ، س] دلیل کتیرلمش شی § دلیلك حکمی ، معنی مآل : مدلول عباره :

مَدْمَع [ع ، س] کوز ، موضع دمع § کوز یاشی .

مَدَنك [فا ، س] قاپی سورمه‌سی .

مَدَنی [ع ، ص] شهری ، شهره منسوب § تربیهٔ فکریه‌یه مظهر اولمش § مدنیته عائد و متعلق . نکاح مدنی .

حقوق مدنیه = ☞ [حقوق]

وظائف مدنیه = (اخلاق) امر اولی‌الامره اطاعت ، قوانین موضوعه‌یه مراعات تکالیف مطروحه‌نك تأدیه‌سی ، خدمت عسکریه‌نك ایفاسی .

نکاح مدنی = کلیساده اولمیوب

مأمور رسمی حضورنده عقد ایدیلان خرستیان نکاحی — که : بونده طلاق جاریدر .

مدنی الطبع = طبیعتی اقتضاسندن اولەرق مجتمعاً یشامغه مجبور اولان (انسان)

مَدَنِیَّت [ع ، مص] علوم وفنونك تجارت ، وزراعت وصنایعك ثمراتندن بحق استفاده ایله حسن‌حاله ورفاه واسایش ایچنده یاشایش حریت ، معموریت || ترقیات فکریه .

مَدهُوش [ع ، ص] متحیر ، سرکشته § مست ، بی هوش .

مَدّی [ع ، مصد] اوزانه ، سورمه ، ایرمه امتداد .

مدی الایام = ایامك نهایتنه قدر ،

مدی الاعوام = سنەلرك نهایتنه قدر .

مدی الدهور = الی غیرالنهایه .

مَدیح - مَدیحه [ع ، ص] مدحی حاوی (اثر) مدحیه .

مدیحه سنج = مدیحه انشاد ایدیجی ایدن ، مادح .

مَدید [ع ، ص] چکیلمش § اوزون ، طویل . عروضده بر بحرك اسمی : بحر مدید . مدید البصر = اوزاقدن کورن . مدت مدیده = چوق زمان .

مَدینَه [ع ، س] بیوك شهر ، بلدهٔ عظیم § حضرت فخر کائناتك روضه مطهرەلرینی حاوی شهر مبارك ، یثرب .

مدینة السلام = بغداد شهری .

مَدیُون [ع ، ص] بورجلی ، ویرەجکلی (داین) مقابلی .

مدیون شکران = ایفای شکر ومحمدته بورجلی ، مجبور اولان .

مَذابِح [ع ، ص] حیوان بوغازلیەجق یر معناسنه اولان (مذبح) ك جمعی .

مَذاق [ع ، مص] طاتمه ، ذوق الّه § ذوق ، لذت . § لذت . طویلان محل ، جای .

حلوالمذاق = طاتلی طاماغنده قالمق

مرالمذاق = اجیلغی طاماغنده قالمق

مَذاهِب [ع ، س] ج : (مذهب) مذاهب اربعه .

مَذبَح [ع ، س] حیوان بوغازلنان محل ، سلخخانه § قربان کسیلن محل ، ادیان قدیمه معبدلرنده قربان کسمکه مخصوص محل { Duel }

مَذبُوح [ع ، ص] ذبح اولنمش ، بوغازلانمش § قربان ایدلمش

مَذرُوع [ع ، ص] ارشون ایله اوچلمش جمعی [مزروعات] کلیر

مَذکُور [ع ، ص] ذکر اولنمش ذکری کچمش ، بحث اولنان

مَذَلَّت [ع ، مص] خورلق ، حقیرلك ذلیللك :

« خاك مذلت اوزره یاتیرآج برغریب »

مَذلَقَه [ع ، س] ایاق قایەجق یر . [جـ : (مذالق) کلیر .]

مَذَمَّت [ع ، مص] ذم وتقبیح ایتمك (محمدت) مقابلی § فعل‌مذموم ،

مَذمُوم [ع ، ص] (ممدوح) ك ضدی ، ذم وقدح اولنمش غیر مقبول اخلاق مذمومه .

مَذهَب [ع ، س] کیدەجك یول § مسلك ، طریق مادیون . بر دینك شعبەلرندن هر بری ، مجتهدین کرامندن مقتدی اتخاذ اولنانلرك مسلك مختارلری .

مذهب کلامی = (ادبیات) طریق برهانی اوزره کلامده مطلوب اولان شیئه دلیل ایراد ایتمك .

مَذی [ع ، س] (منی) دن غیری اولەرق ذکردن چیقان بیاض مایع — که : غسلی ایجاب ایتمز .

مَرء [ع ، س] ارکك انسان ، آدم [مؤنثی (مراة) کلیر .

مَرّات [ع ، س] جـ : (مره) کرەلر دفعەلر .

مَراتِب [ع ، س] جـ : (مراتب) : اقصای مراتب .

مَراثی [ع ، س] جـ : (مرثیه)

مَراح [ع ، س] راحت ایدەجك یر § محل ، مکان ، مأوی .

مَراحِل [ع ، س] قوناق ، مسافه ، منزل معناسنه اولان (مرحله) نك جمعی : مراحل بعیده .

مَراحِم [ع ، س] : جـ (مرحمت) مراحم سنیهٔ حضرت پادشاهی

مَرادَت [ع ، مص] صلابت ، قوتلیلك .

مَرارَت [ع ، مص] آجیلق ، تلخی (حلاوت) ك ضدی . مرارت حیات .

مَراسِم [ع ، س] رسملر عادتلر معناسنه اولان (مرسم) ك جمعی .

مراسم داخلیه = (حقوق) تجارك دفتر طوتمقده رعایتنه مجبور اولدیغی مراسمدن بری - که دفترەباشنه لفظ یازمق ممکن اولەجق مرتبه بوش براقامق ، سطر ارەلرینه کلمه علاوه اولنمامق ، اشارتله کنار دفتره عباره یازمامقدن عبارتدر .

مراسم خارجیه = (حقوق) بودخی مراسم مبحوثەدن بری‌اولوب دفاتره برشی یازلمزدن اول اوزولرینه مأمور مخصوص طرفندن نومروضع اولنمق وتاج صحیفەدن عبارت ایسه زیرینه یازیلوب امضا اولنمق خصوصلریدر .

مراسم تشریفاتیه = تشریفات اصولنده رعایت اولنان عادات ومراسم مخصوصه .

مَراصِد [ع ، س] جـ : محل رصد معناسنه اولان (مرصاد) ك جمعی :

مَراعی [ع ، س] جـ : (مرعی)

مَرافِق [ع ، س] دیرسك معناسنه اولان (مرفق) ك جمعی .

مَراقِد [ع ، س] مزار ، قبر معناسنه کلان (مرقد) ك جمعی : مراقد اولیاء .

مَراکِب [ع ، س] واپور ، کمی معناسنه اولان (مرکب) ك جمعی :

مَراکِز [ع ، س] جـ : (مرکز) مراکز تجاریه مراکز مدنیه .

مَراق [ت ، س] بر شیء اکلامق واوکرنمك غائلەسی § ارزو هوس ، ابتلا کتابه چوق مراقی واردر . § وسوسه ، تلاش ، طاسه . § کدر ، یأس ، فتور § قره سودا . § طالغینلق .

مراقلنمق } = متأثر ، محزون اولمق .
مراقی قالقمق }

مراقه طوقنمق = حزن و تأثیری جلب ایتمك ، موجب اولمق .

مراقلی = مراق صاحبی .

مراقسز = قیدسز ، فتورسز ، وسوسەسز .

مَرام • [ت ، س] آرزو طلب ، مطلب ، خواهش § قصد ، مقصد ، نيت :
«عجب حيرتده‌يم بن سد اسكندر خصوصنده
مرام ابقای نام ايتمكسه برمصرعده كافيدر »

مَرانَت • [ع ، مص] يومشاقلق § (معدنيات) بر معدنك چكيچله دوكلديكی حالده يايلمه‌سی خاصه‌سی •

مَرانغوز [ج،س] ☛ (مرانغوز)

مَراوِح • [ع ، س] يلپازه معناسنه اولان (مروحه) نك جمعی : [مراويح باشقه در • بو اووه ، چول معناسنه اولان (مروحه) نك جمعی : در •]

مَراهِم [ع ، س] جمع : (مرهم)

مَرايا [ع ، س] آيينه معناسنه اولان (مرآت) ك جمعی :

مرايای موقده = (حكمت) برمجلا سطحك اوزرينه وارد اولان بر شعاع حرارت زاويهٔ وروده مساوی برزاويهٔ انعكاس رسم ايدرك منعكس اولوب مذكور زاويه‌لر دخی سطح عاكسه عمود اولان عينی بر مستوی اوزرنده بولنور • قاعده‌سنه ابتناءً وبو قاعده‌يی اثبات ايتمك اساسنه مستنداً احداث ايدلمش حكمت طبيعيه آلتنك اسميدر •

مَرئی [ع ، ص] كوزله كوربنان ، قابل رؤيت اولان ، كورنمش ظاهر •

مرئيات = جمع : (مرئی) كوزله كوربنان شيلر •

غير مرئی = كوزله كورينمز حوينات مرئيه = ميقروبلر •

مَرْبَط • [ع ، ص] طوار باغليه‌جق ير ، آخور ، آغيل •

مَرْبَع • [ع ، ص] لانهٔ ربيعی ، بهاره مخصوص اقامتگاه •

مربع نشين = لانهٔ ربيعده اوطوران اقامت ايدن •

مَرْبوب • [ع ، ص] قول ، مملوك ، كوله •

مَرْبوط • [ع ، ص] باغلانمش ، ربط اولنمش ، ايليشديرلمش § عائد ، متعلق ، متصل ، بيتشيك •
راجع : بومسئله ديكربنه مربوطدر •

مربوطاً = مربوط اوله‌رق •

مربوطات = جمع : (مربوط) بيتشديرلمش ربط اولنمش شيلر ، لواحق •

مربوطيت = مربوطلق ، عائديت ، منسوبيت •

مَرَت • [ت ، ص] ايری ، قورقونجشی ، عظيم الجثه •

مَرّه • [ع ، س] كره ، دفعه • جمعی (مرات) كلير •

مرةً بعد مرةٍ = دفعاتله ، كراراً ، بالتكرار •

مَرْتَبَه • [ع ، س] پايه ، منزلت ، رتبه • § مقدار ، قدر • § درجه ، باصامق . جمعی : (مراتب) در •

مَرْتَع • [ع ، س] اوتلاق ، مرعی •

مَرْتَك • [ت ، س] بيوجك ديرك ، درت كوشه لی كراسته آغاجی ، صيريق •

القی مرتك ظن ايتمك = جاهل ، امی اولمقدن كنايه •

مَرْثوم • [ع ، ص] قيرلمش ، خرده‌لنمش •

مَرْثيه [ع ، س] { تشديد ايله غلطدر } وفات ايدن بر آدمك محاسنی تعداد ايدرك آجيوب آغلامق § بوصورتله يازيلان شعر حزن انكيز § سيد الشهدا امام حسين جدی افندمز حضرتلری ايله اركان عائلهٔ قدسيت احتوالری حقنده ايراد و تنظيم ايديلان فغاننامه •

مرثيه خوان = مرثيه اوقويجی •

مرثيه خوانی = مرثيه خوانلق •

مَرج • [ع ، س] چاير ، چايرلق مرغزار •

مَرْج [ت ، س] (هرج) كلمه‌سنه ترديفاً قوللانيلور •

هرج ومرج = قارمه قاريشيق •

مَرْجان [ع ، س] پوليپيه {polipie} انواعندن اولوب منطقهٔ حاره دكزلرندن چيقان وقعرده ياده كوكلی اولديغی حالده آغاج كبی نشو ونما خاصه‌سنه مالك اولان قرمزی شی – كه بر طاقم حيوانات صغيرهٔ مياهيه‌نك دكزده منحل كلسی املاحنی بالتحليل افراز ايلدكلری فحميت قالسيومدن انشا ايلدكلری مساكندن عبارت اوله‌رق تزيينات متعلق شيلر اعمالنه يارار [بر نوع نبات ربيعيده بواسم ويريلور •

(سچليا سواحلنده مرجان صيدی)

مرجان آغاجی = ذات الفلقتين شعبه‌سندن فراشيه فصيله‌سندن بر نبات ره بذورلرندن بيله‌زيك و تسبيح كبی شيلر ياپارلر •

(مرجان آغاجی)

مرجان باليغی = لحمی غايت لذيذ وصرتنك وزری قرمزی بر جنس بالق •

مَرْجِع • [ع ، س] رجوع ايديله‌جك دونيله‌جك ، ير § مراجعت اولنه‌جق محل § رسمی بر اداره ويا مأمورك تابع ومربوط اولديغی دائره ويا نظارت •

مرجع رؤيت = (حقوق) بر ايشك باقلمه‌سی ايچون مراجعت اولنه‌جق ير •

مَرْجَمَك [فا ، س] (نباتات) ذات الفلقتين شعبه‌سنك بقليه فصيله‌سندن فراشيه قبيله‌سنه منسوب بر نبات اولوب كوچوك اولان دانه‌لری انسان ايچون غايت نافع برغدا وصمانی حيوان يمی ايچون پك اعلادر .

[مرجمك آغاجی]

مرجمكی فرونه‌ويرمك == اويوشمق § توحيد فكرايدرك قونوشمق § برمسئله حقنده‌كی مقرراتی ايلرولتمك .

مَرْجُو [ع ، ص] اميد اولنان ، اومولان . § (ص) نياز اولنان .

مَرْجُوح [ع ، ص] باشقه شيئك كنديسنه كسب رجحان ايتديكی شیء .

مَرْجُول [ع ، ص] قيللی ، قيللانمش ، باشنده صاچی بيتمش . § آياقلی ، آياقلانمش .

مرجول الرأس == (حيوانات) باشلرينك اطرافنده لواحق طويله‌سی اولان و حقيقی ناعمه صنفنه منسوب اولان حيوانات . اخطابوت ، مركب بالغی و امثالی كبی .

مرجول الجناح == (حيوانات) اعضای حركتلری اغزلرينك ايكی طرفلرنده موضوع ايكی مسبحدن عبارت اولان حيوانات ناعمه - كه : بعضلری مجرد ، بعضيلری صدفيدر .

مرجول البطن == (حيوانات) بطننك التنده‌كی موضوع بر قرص لحميسی اولوب انك اوزرنده سورينه‌رك كزن حيوانات ناعمه ، سموكلی بوجك كبی .

مُرْجُولُ الْمِسبَح بَطْنی [ع ، تر] مسبحلرينك خطوطی يموشاق ، مسبح بطنيسی بطننك جهت خلفيه‌سنده موضوع كيسهٔ سبحيه‌سی مری‌يه آچيلان بر قنات هوائيه ايله مجهز اولان بالقلر .

مَرْجُوم [ع ، ص] رجم اولنمش ، طاشلانمش : ابليس مرجوم .

مَرْحَبا [ع ، ص] اساساً مسافره قارشی « واسع ومعمور محله كلديكز ، استيناس ايديكز » معناسنه ايسه‌ده اسانمزده بروجه آتی اوچ معناده استعمال اولنور :

١ — كلمهٔ شنائيدر : (وقت شريفلر خير اولسون) ديمكدر . ٢ كلمهٔ تعظيمدر « مرحبا ای جام مينای می ياقوت رنك دوری كلسون سندن اوكرنسون سپهر بی درنك »

٣ — كلمهٔ تهكمدر : « مرحبا ای سمت عرفانك بعيد ايزی »

مرحبالاشمق == بربرينه مرحبا ديوب التفات ايتمك .

مَرْحَلَه [ع ، ص] قوناق ، منزل ، بر كونلك يول ، ايكی قوناق اره‌سی : مرحله پيمای غربت [جم : (مراحل) كلير .]

مَرْحَمَت [ع ، مص] اسيركامك ، شفقت كوسترمك ، برينه قلبی اجيمق . § رحم آجيمه حسی :

مرحمت پرور == مرحمت بسله‌يجی ، مرحمتلی .

مرحمت پرورانه == مرحمت پرورجه‌سنه .

مرحمت پروری == مرحمت پرورلك .

مرحمت شعار == عادتی مرحمت اولان (مرحمتلی)

مرحمت شعاری == مرحمت شعارلق .

مرحمت كستر == مرحمت نشرايديجی . (مرحمتلی)

مرحمت كستری == مرحمت كسترلك : شان عالی مرحمت كستری .

مرحمتسز == مرحمتی اولميانه آجيميان قاتی قلبلی .

مرحمتلی == آجيان ، مرحمتی اولان ، رحم وشفقتی زياده اولان .

مرحمتپناه == صاحب مرحمت اولان ، مرحمت پناه .

مَرْحُوم [ع ، ص] رحمت الهيه‌يه نائل اولان . [مؤنثی (مرحومه) دور .] § رحمت حقه واصل اولان ، متوفی ، اولمش ، اكمال انفاس معدوده ايلمش اولان .

مَرْحُوض [ع ، ص] ييقانمش ، مغسول : ثوب مرحوض

مَرْد [فا ، س] اركك آدم ، رجل . مرد غريب .

§ يكيد شجيع بهادر . § حميتلی ، مستقيم طوغری اوزلو وطوغری سوزلی .

مرد خدا == عارف بالله اولان آدم

مردانه == مردجه‌سنه ، ارككه ، بهادره ، حميتمنده لايق صورتده .

مردی == مردلك .

مردان == مردلر .

نامرد == قادين مزاجلی ، غير مستقيم اوزو وسوزو طوغری اولميان .

نامردی == نامردلك .

مردانكی == يكيتلك ، جسورلق ، شجاعت جسارت .

مَرْدانه [ت ، س] قالين اوقلاغی كه : خمور اجغنه يارار . § مطبعه دستكاهنده ديزلمش فورمه قالبلرينه مركب ويرمكه مخصوص اسطوانه § ايشلنمش طوبراغی باصديرمق ايچون استعمال ايديلان اغيرجه اسطوانه ، لوغ .

مَرْدُم [فا ، س] انسان ، آدم .

مردم آزار == انسان اينجيدن ، دلشكن .

مردمخوار == آدم ييجی ، ييين ، اكل بشر .

مردمزاد == آدم اوغلی ‖ اصيل .

مردم كن == آدم اولديريجی ، اولدرن .

مردمان == جم : (مردم) انسانلر ، آدملر .

مردمی == مردملك ، آدملك .

مردم چشم == [مردمك]

مردم كياه == عبدالسلام دينلن مسهل .

مَرْدُمَك [فا ، س] كوزببكی ، انسان العين : مردمك چشم افتخار .

مَرْدُود [ع ، ص] رد اولنمش ، طرد ايدلمش ، قوغلمش . § جرح و ابطال اولنمش : بودعوی مردوددر . § غير مقبول ، غير معقول .

مَرْدُوم (اريكی) [ت ، س] رچلی ياپيلير ، كوچوك دانه‌لی بر جنس اريك .

مَرْدِوَنْ ـ مَرْدِیوانْ [ت ص] { فارسی (نردبان) دن محرفدر . } ابنیه‌نك فوقانی قاتلرینه چیقمق ویا برمحله طیانوب یوكسكه صعود ایتمك ایچون قوللانیلان باصامقلی یول ، سلم .

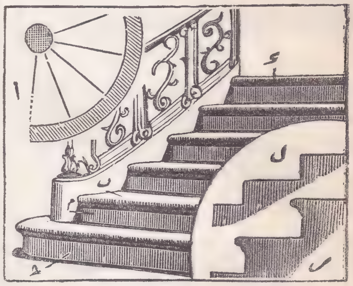

(طاش مردیون)

ا ـ طبان

ب ، م ، د ـ باصامق .

و ـ باصامقلری مربع الشكل (مقطعی) .

ء ـ باصامقلری بیله‌زیكلی (مقطعی) .

ل ـ حلزونی .

مَرْزَوانْ [فا ، ص] حدود محافظی .

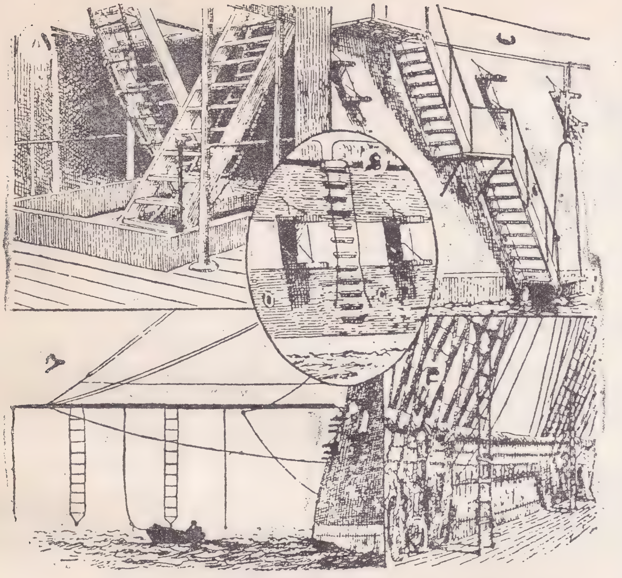

(كمی مردیونلری)

ا ـ كوپری اسكله‌سی ـ ب ـ قوماندان اسكله‌سی ـ د ـ بورده اسكله‌سی

د ـ شیطان چارمیخلری ـ ل ـ اسقالاریا .

مَرْزَنْجُوشْ ـ مَرْزَنْكُوشْ [فا ، ص] فسلكن انواعندن اولوب بین العوام (مرجان كوشك) دنیلن چیچك .

مَرْزَعَه [ع ، ص] بطاقلق ، متعفن صو بریكنديسی .

مرزغی = مرزغه منسوب و متعلق : تأثیرات مرزغیه .

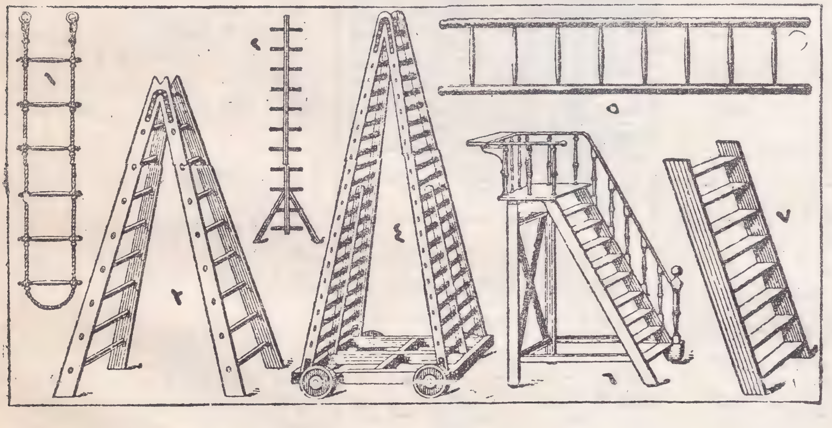

(مردیون)

١ ـ ایپدن معمول مردیون ـ ٢ ـ میوه طوپلامغه مخصوص مردیون ـ ٣ ـ دوبل مردیون .

٤ ـ ایاقلری تكراكلی ـ ٥ ـ عادی مردیون ـ ٦ ـ كتبخانه‌لره مخصوص ـ ٧ دكرمنلرده مستعمل .

مَرْزُوقْ [ع ، ص] رزقلنمش ، رزق ویرلمش . ‖ بختیار

مَرْسا [ع ، ص] (مرسی)

مَرْسُومْ [ع ، ص] رسم اولنمش ، یازلمش ، چیزلمش § مرقوم ، مذبور زمان سابقده اشخاص عادیه حقنده مستعمل برتعبیر . § ذكری كچمش ، مذكور . § رسملرله تزیین اولنمش . قالینجه مرسوم .

مَرْسی [ع ، ص] لیمان ، كمینك دمیر آتدیغی محل : مرسای قسطنطنیه .

مَرْسِینْ آغاجی [ت ، ص] ذات الفلقتین شعبه‌سندن مرسینیه فصیله‌سندن

برشجره‌در . امریقا و اوسترالیاده‌انواعی بولنور

(مرسين آغاجی)

يبان مرسينى == (نباتات) شمشير ارتفاعنده‌كوچوك بر آغاج اولوب اورمانلرده نبت ايدر . اوراقى قابض اولديغندن طبابتده بعضاً اسهاله قارشى و بيوك دم ضعيفده استعمال اولنور .

مرسين بالغى == غايت اوزون و صالديريجى برجنس بالقكه : شمال دكزنده وبحر سفيدده بولنور . مرسين بالغنك لحمى اكله صالح اولديغى كبى خاويار بو بالغك محصول باهيدر . بالق يومورطه‌سى دينلن طعام نفيس ايله بالق طوتقالى دخى بوحيوانك محصولیدر]

مَرْشَدْ [ع ، س] منزل مقصوده ارشديرن طريق مستقيم .

مَرْصَدْ [ع ، س] رصد محلى ، كوزه‌توب بكلمكه مخصوص محل . § رصدخانه .

مَرْصُوصْ [ع ، ص] محكم ، صاغلام ، متين : بنيان مرصوص .

مَرْضا [ع ، ص] ☚ (مرضى) ؟

مَرَضْ [ع ، س] طبيعتك اعتدالدن انحرافى ، خسته‌لك : مرض جسمانى ، مرض روحانى . [جمعى (امراض) كلير]

مرض موت == (فقه) اوخسته‌لك كه انده اولوم قورقوسى اولديغى حالده مريض ذكوردن ايسه خانه‌سى خارجنده اناثدن ايسه خانه‌سى داخلنده‌كى مصالحنى كورمكدن عاجز اولوب بوحال اوزرينه برسنه مرور ايتمدن وفات ايدر . [كرك صاحب فراش اولسون ، كرك اولمسون .]

مرض نفسانى == شك ، نفاق ‖ سوء عقيده .

مرضلى == خسته‌لكلى ، مريض .

مرضى == مرضه منسوب و متعلق ، خسته‌لكدن متولد : نتائج مرضيه .

مَرْضاة [ع ، مصد] رضا ، خشنودى ، [يالكز شو تركيبده مستعملدر]

طلباً لمرضاة الله == اللهك رضاسنى طلب ايچون ، الله رضاسيچون .

مَرْضى [ع ، س] جمع : [مريض] ، خسته‌لر ، خسته‌لكلى اولانلر

مَرْضى [ع ، س] رضا ، خشنودلق ، بريننك راضى اولديغى : بو ايش انك مرضيسى خلافنده‌در .

مَرْطَوالْ [ت ، س] صاچه صاپان سوز .

مَرْطُوبْ [ع ، ص] رطوبتلى ، ياش ، نملى .

مَرْعُوبْ [ع ، ص] قورقمش ، رعب .

مَرْعا ـ مَرْعىٰ [ع ، س] اوتلاق ، چايرلق ، حيوانات اهليه اوتلايه‌جق يره . جراكاه .

مرعالق == مرعادن عبارت .

(مرعى)

مرعى رسمى == جانب ميرى‌يه عائد مرعاده اوتلايان حيواناتدن النان رسم ، وبركو .

مُرْعىٰ [ع ، ص] حرمت و رعايت اولنان ، معتبر . § جارى نافذ التأثير ، حكمته رعايت بوقاعده اوراده حالا مرعيدر ، اصول نظامات مرعيه .

مرعى الخاطر == خاطرينه رعايت اولنان ، خاطرلى ، خاطرى صاييلير .

مَرْغ [فا ، س] چاير ، چمن [سبزه .

مرغزار == چايرلق ، چمنزار ، يشيللكى چوق ير .

مَرْغُوبْ [ع ، ص] رغبت وآرزو اولنمش ، بكنلمش ، عمومك رغبتنه مظهر اولمش . مقبول .

مَرْغُولْ ـ مَرْغُولَه [ع ، ص] بوكلمش صاچ ، موى پيچيده زلف مرغول § قوش ، خواننده سسى .

مَرْفُوعْ [ع ، ص] رفع اولنمش يوقارى قالديرلمش . § ضمه ايله حركه‌لنمش .

مرفوعات == جمع : [مرفوع] ، ‖ بر محلده اولجه قوللانلديغى حالده باشقه محلده استعمال ايدلك اوزره قالديرلمش اشيا طلبهٔ جديده‌نك اوطه‌لرينه مرفوعاتدن بر كليم ويرديلر .

مَرْقَدْ [ع ، س] مزار ، قبر . [فى الاصل ياتاجق ير ديمكدر]

مَرْقُومْ [ع ، ص] رقم اولنمش ، يازلمش ، اسمى كچمش مذكور . [اشخاص عاديه حقنده مستعمل اولان بوكلمه‌نك جمعى (مرقومون) كليرسه‌ده اليوم كتابت رسميه‌ده فارسى قاعده‌سنجه جمعى اولان (مرقومان) دها زياده مستعملدر .]

مَرْكْ [فا ، س] اولوم ، ارتحال :

« دنيا كوربنور چشممه ظلمتكدهٔ تنك »
يومدبردى كوزل كوزلريكى مرك سپهرنك »

مركا مرك == وبا ، طاعون كبى عمومى اولوم .

مرك شادى == فرط مسرتدن منبعث اولوم .

مَرْكَبْ [ع ، س] بينيله‌جك شى § لسانمزده يالكز (اشك) يعنى حمار حقنده مستعملدر . § كمى ، سفينه ، قايق وامثالى شيلر جمعى : مراكب كلير .

مَرْكَزْ [ع ، س] قرار ايده‌جك يره ، مقر : مركز سلطنت ، مركز اداره . اردو مركزى § (هندسه) بر دائره‌نك ويا كره‌نك وسطنده اولوب محيط دائره ويا سطح كره‌نك هر نقطه‌سنه مساوى بعدده بولنان نقطه . § برشيئك مركوز اولديغى ، مركز اولنديغى محل : مركز رماح . § على الاطلاق بر شيئك اورته‌سى وسطى مركز شهر . § طرز ، صورت ، شكل حال : شمديلك تحقيقات بو مركزده‌در . سزك رأيكز نه

مركزده د § ضابطه اداره سی قره غولخانه : اقدرای مركزه مراجعت ایتدی .

مركز تضییق = (حكمت) هر هانكی بر تضییقك نقطهٔ تطبیقی .

مركز ثقلت = (ماكنه) بر جسمك هر ذره سی اوزرینه اجرای تأثیر ایدن جاذبهٔ ارضیهٔ متوازیه قوهٔ حاصله سنك (محصله سنك) نقطهٔ تطبیقی ـ كه ؛ جسمك شكلی تغیر ایتمكسزین اخذ ایده بیلدیكی وضعیات مختلفه ده موضعی اصلا تبدل ایتمز .

مركز داخلی = (طبقات) زلزله نك قشر ارض داخلنده انتشار ایتدیكی نقطه

مركز سطحی = (طبقات) سطح ارضده مركز داخلینك تمام اوزرینه تصادف ایدن نقطه كه : بوراده زلزله نك آثاری اڭ زیاده حس اولنور .

مركز مییخ نخاعی = (طب) دماغده جملهٔ عصبیه قسملرینك كافهٔ اجتماع ایلدیكی نقطه .

قوهٔ عن المركزیه = (حكمت) برحركت دوریهٔ سریعه اجرا ایدن جسمك كندوسنی مركز دوردن تبعید ایتمكه سعی ایلین قوهٔ میخانیكیه .

قوهٔ عن المركزیه قوانینی = [قانون]

قوهٔ الی المركزیه = بر جسم متحركی محیطدن مركزه دوغری سوقه ساعی اولان قوت .

مركز ارض = نار بیضا حالنده بولندیغی بعض علائم مادیه ایله ثابت اولان وقشر كره نك تحتنده بولنان قسم ارض .

مركز عالم = تعبیرات قدیمه دن اولوب شمسدن كنایه ایدی .

مركز دور = (ماكنه) بر جسم متحركك اطرافنده اجرای دور ایلدیكی نقطه .

مركزی = مركزه منسوب ومتعلق

مركزیت = مولددر . بتون اوامر ونواهینك یالكز بر مركزدن بر محلدن صدور ایتمسی : مركزیت اصولی .

مركزلنمك = بر یرده طوپلانمق | مركزلندیرمك ونقطه یه جمع ایتمك .

مركوب [ع ، ص] اوزرینه بینلمش § صادی مشینه دن معمول بر نوع آیاق قابی ، پابوش (مرقوب) .

مركوز [ع ، ص] دكز اولنمش ، دیكلمش ، صاپلانمش § طبیعی جبلی اولەرق موجود اولان : طبیعتنده مركوز اولان ردائت .

مركوزیت = مركوزلك .

مرلانوس [ج ، س] مورینه انواعندن برجنس بیوك بالق .

مرمت [ع ، ص] اوكارمق ، اصلاح ، تعمیر ، ترمیم ایتمك .

مرمر [ع ، س] غایت متین ، ایشلتمكه صالح ، بیاض برجنس طاش رخام ، خارا .

« یوموشاقدر یوزك ای صاحبهٔ خانه فقط بویله دمیر كبی می اولملی مقدر دیدیكك »

مرمرشاهی = تولبنددن قالین یاتسه ده دن اینجه بر جنس بیاض بز .

صو مرمری = (آلچی)

مرمرگیرجی = مرمر طاشندن معمول بر نوع نفیس كیرچ كه : صیوا اوزرینه اوریلور .

مرموز [ع ، ص] رمز اولنمش ، اشارتله بیان ایدلمش ، ایما ایدلمش .

مرموزات = ج : (مرموز) ، اشارتلر .

مرموزات مصریه = هیروغلیف خطی

مرمی [ع ، ص] رمی اولنمش ، آتیلمش § (س) اسلحهٔ ناریه ایله آتیلان دانه ، قورشون ، گله . جمعی (مرمیات) كلیر .

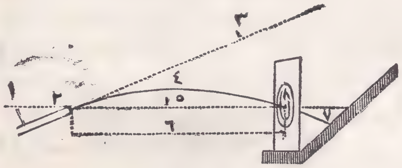

(محرك مرمی)

١ — نشانگاه	٥ — خط شاخص
٢ — شاخص	٦ — منزل
٣ — خط انداخت	٧ — نقطهٔ وصول
٤ — محرك مرمی	٨ — نقطه سقوط

مرومه [ع ، ص] اووه ، چول ، صحرا . § اطرافی آچیق یر .

مروی [ع ، ص] روایت اولنان ، منقول ، نقل وحكایه ایدیلن .

مره [ع ، س] [مرة]

مرهم [ع ، ص] یاره اوزرینه وضع ایدیلان و دها دوغریسی سوریلان یوموشاق دوا ملهم . علاج . § چاره ، مدار تسلی .

مرهمسازی = مرهم سوریجی || چاره بولیجی .

مرهوب [ع ، ص] اوصلان § قورقونج شی .

مرهون [ع ، ص] رهن یداش § اودونج اولەرق آلنان شیئك یرینه ویرلمش شی ، مال مرهون .

مری [آ ، س] (طب) معده ایله بلعوم آره سنده بولنان مجرای طعام .

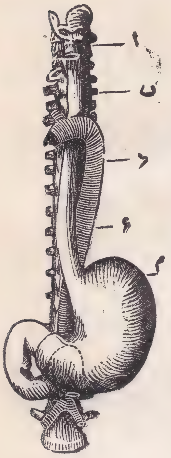

(مری)

مریخ [ع ، س] (قوزمو غرافیا) سیارات علویه نك برنجیسی و ارضه اڭ قریبی اولوب ضیاسی قزل رنكده در . مال قدیمه طرفندن حرب اللهی اتخاذ اولنمشیدی [مریخك محركی سطحنه نظراً (١٨ ٦١ ٥°) مائل اولدیغندن لیل ونهار ایله مواسم مختلفه نك صورت تعاقبی ارضككنه پك مشابهدر . سیارهٔ مذكوره نك ایكی طری واحد (١) شمزن ؛ د ـ ابهر . اعتبار اولندیغنه كوره مریخك قطری (٠،٥٤٠) عددیله اشعار اولنه بیلوركه : ارضدن كچوك دیمكدر . شمسه اولان بعدی ایسه ینه ارضك شمسه اولان بعدی مسافه سی واحد (١) اعتبار ایدلمسنه نظراً مریخك شمسه اولان بعدی : (١،٥٢٣٧) عددیله كوستریلور . بو سیاره حركت دوریه سنی هر (٢٤) ساعت (٣٧) دقیقه ده اجرا ایدر .]

مذكوره نك ایكی آ ـ مری ؛ ب ـ پیپكی وردر ارضك معده ؛ ث ـ شریان

مرید [ع ، ص] عنادجی ، مصر .

مریض [ع ، ص] مرضلی ، خسته ، كیفسز .

مریم [ع ، ص] [محیط علام]

مرینوس [ج ، س] ذات الثدیانك مجتره قبیله سنك غنمیه نوعندن روم ایلی ده بولنور قویروغی اوزون بر قیوندر .

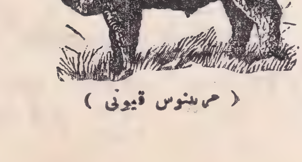
(مرینوس قیونی)

مزابل • [ع ، س] جمع : [مزبله] سپوروندی دوکیلن یرلر .

مزاحم • [ع ، س] (مولددر) محنت، صیقندی معناسنه اولان (زحمت) ك جمعی .

مزاد • [ع ، س] اك زیاده فیأت ویرنه صاتلمق اوزره بر مالی چارشی‌یه چیقارمقدن عبارت معامله [مزایده]

مزار • [ع ، ص] اولونك دفن اولندیغی محل ، قبر ، قرارگاه ابدی ، لحد مقبر .

مزارك باش وایاق اوجنه دیکیلان طاش که اکثریا متوفانك اسم وهویتنی ناطق اولور

لوح مزار / **کتابهٔ سنك مزار** } == اوزرنده منظوم ویا منثور بر یازی بولنان مزار طاشی

« بر زمان اولسون بکا لوح مزارم ترجمان بن یورولدم سویلمکدن ترجمانم سویلسون»

مزارجی == مزار قازان آدم .

مزار قاچقینی == پك زیاده لاغر ، ضعیف آدم .

مزارستان / **مزارلق** } == مزار قازیلان ، یر

چوق مزارلری حاوی اولان محل ، مقبره ، قبرستان .

مزارع • [ع ، ص] زراعت اولنه‌جق یر ، معناسنه اولان (مزرعه) نك جمعی

مزارنه [ج ، س] (بحریه) انبار اغزلرینی محیط وله‌وق کوکرته لردن مرتفعجه وضع اولنان کوتوکلر .

مزاریع [ع ، س] (مزروع)ك جمعی:

مزامیر [ع ، س] دودوك معناسنه اولان (مزمار) ك جمعی : § داود علیه السلام انزال بیوریلان (زبور) ـ که کتب سماویه‌دندر .

مزاهر [ع ، ص] چیچکلی یر معناسنه اولان (مزهره) نك جمعی :

مزایا [ع ، س] فضیلت محاسن معناسنه اولان (مزیت)ك جمعی [مزینك دیگر جمعی اولان (مزیات) ایله (مزایا) بیننده استعمالجه فرق واردر . (مزایا) یالکز محسن کلامه هم ده انسانك متصف اولدیغی انواع فضائله شاملدر] .

مزبله [ع ، س] سوپرونتیلك ، سوپرونتی دوکیلن یر .

مزبور • [ع ، ص] یازلمش ، ذکری کچمش ، مذکور : مبلغ مزبور .

مزج [ع ، مص] ایکی ودها زیاده شیلری بر برینه قاریشدیرمق .

مزدع - مزرعه [ع ، س] زراعت اولنه‌جق اولنان یر ، تارلا « الدنیا مزرعة الاخرة »

مزروع • [ع ، ص] اکلمش ، زرع اولنمش اراضی مزروعه .

مزروعات == اکیلوب بیتمش تخملر ، اکینلر محصولات .

مزق [ع ، مص] ییرتمه ، چاك ایتمه شق ایلمه .

مزلقه [ع ، س] (مزلقه) ایله مترادفدر .

مزمور [ع ، س] دودوك ، نای مزمار § نای ویا قوال ایله تغنی اولنان نغمه والهی § حضرت داود علیه السلام نازل اولان (زبور) ك سوره‌لرندن هر بری

مزه [فا ، س] طات ، چاشنی .

بی مزه == طاتسز ، لذتسز .

خوشمزه == طاتلی ، لذتلی .

§ ایچکی ایله ینیلان شی .

مزه ایتمك == مزه یمك || اکانمك .

مزیت [ع ، س] فضیلت ، کمال ، باشقاسنه تفوق ایدن مایهٔ رجحان [فضائل بشریه حقنده مستعملدر . جمعی : (مزایا) (مزیات) .

مزید آرتق ، آرتیرمق § ارتیرلمش ، آرتمش ، بیومش

مزید فیه == حروف اصلیه‌سی اوزرینه باشقه بر حرف علاوه‌سیله بناسی تبدیل ایدلمش (فعل) ثلاثی مزیدفیه رباعی مزیدفیه § (عروض) خروجی متعاقب کلن حرف

مژنك [فا ، س] ناخوشلق غصه غم .

مس [ع ، مص] یاپیشمق ، دکمك طوقونمق ، تماس ایتمك ، انس § ال ویرمك ، واقع اولمق : فلان شیئه حاجت مس ایتدی .

مساء [ع ، مص] اقشام .

صبح ومسا == صباح اقشام .

مساءت [ع ، مص] فنالق ایتمك ، فنالیش ایشلمك .

مساجد [ع ، س] جامعدن کوچوك عبادتگاه مسلمین معناسنه اولان (مسجد)ك جمعی .

مساح [ع ، ص] پك زیاده مساحه ایدیجی || اراضی عرصه اولچن مهندس .

مسار [ع ، س] هر نه قدر (مسرت) ك جمعی ایسه‌ده لسانمزده مفرد مقامنده مستعملدر ، سوینجلر ، ذوقلر ، مسرتلر .

مساعی [ع ، س] (سعی) معناسنه اولان (مسعی) نك جمعیدر : مساعی جمیله .

مساغ [ع ، س] جواز ، رخصت ، اذن : مساغ شرعی .

مسافه [ع ، س] ایکی نقطه اره‌سی § اوزاقلق ، بعد .

قطع مسافه ایتمك == یول المق بعدی قطع وطی ایتمك .

مسافات == جمع : (مسافه) مسافات بعیده

§ (هندسهٔ رسمیه) فضاده کائن بر نقطه‌نك مستوی شاقولی‌یه اولان بعدی

مساق [ع ، س] سوره‌جك یر ، وضع سوق .

مساقط [ع ، س] دوشه‌جك یر معناسنه اولان (مسقط) ك جمعی .

مساکن [ع ، س] اوطوریله‌جق یر ، بیت ، خانه معناسنه اولان (مسکن)ك جمعی .

مساکین [ع ، س | جذام علتنه اوغرامش اولان ادم معناسنه کان (مسکن) ك جمعی .

مسالك [ع ، س | معنا طوتیله‌جق، سلوك ایدیله‌جك یول معناسنه اولان (مسلك) ك جمعی .

مسأله [ع ، س] (مسئله)

مسام [ع ، ص] کندیسنده دلیك اولان بر معناسنه کلن (مسمه) نك جمعی .

مسامات == جمع (مسام) [illegible] اجسام اوزرنده‌کی مرئی وغیر مرئی دلیکلر . (نباتات) نباتاتك جبراتی اره‌سنده‌کی فوهه‌لر .

ذومسام / **ذومسامات** } == مساماتی اولان جسملر .

ذومسامیت == (حکمت) هر جسمك ذراتی اره‌سنده مسامات بولنمسی کیفیتی که خواص اصلیهٔ اجسامدندر .

مسامات غیر محسوسه / **مسامات بین الذرات** } == (حکمت) اجسامك ذراتی اره‌سنده اولوب کوزله کوریله میان اره‌لقلر .

مسامات محسوسه } = (حکمت) اجسامك ذرات اره سنده اولوب کوزله ویا
مسامات ظاهره }
خرده بینله کوریله بیلن عادی مسامات ، دلیکلر .
مسام الجلد = دری اوزرنده‌کی کوچوك منفذلر .

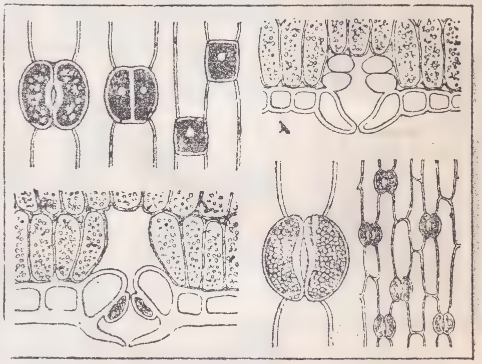

(مسامات نباتیه)

۱ — بشرهٔ اوراق اوزرنده ؛ ۲ — جیرات نباتیه ؛
۳ — جیرات تنفسیه ؛ ٤ — احوال متزالیه .

مَسامِع [ع ، س] استعمالده غیر مستعمل اولان (مسمع) ك جمعی . قولاقلر ، سمع اطلاعلر
مسامع افتخار ، مسامع عامه

مَسامیر — [ع ، س] چیوی معناسنه کان (مسمار) ك جمعی : مسامیر اهاله تعلیق .

مَسانِد — [ع ، س] رتبه ، درجه معناسنه اولان (مسند) ك جمعی
احراز مساند عالیه .

مَساوی — [ع ، س] فنالق ، کوتولك معناسنه اولان (سوء) کلمه‌سنك علی خلاف القیاس
جمعیدر : مساوئ احوال § عیوب ، نقائص .
[میمك ضمیله اولان (مساوی) باشقه معنایه‌در]

مَسائِل — [ع ، س] مسئله‌نك جمعی .

مسائل شتی = متفرق ، متنوع مسئله‌لر .

مسائل مستأخره = (حقوق) بر دعوانك فصل وحکمندن اول اقامه اولندیغی محکمه‌ده یاخود دیکر بر محکمه‌ده فصلی لازم کلان وبناءً علیه هنوز اقامه اولنمامش دعوانك اقامه‌سنی وددست رؤیت بولنان دعوانك فصل وحکمنی تعلیق ایدن اعتراض قطع اشجار وهدم بنا کبی بغیر حق اخرك ملکنده ایقاع اولنان تجاوزات حقنده برجزا دعواسی اقامه اولنمش ایکن متجاوزینه اول اشجار وبنادن حق تصرف وملکیت دعواسنه قیام ایلمسی کبی که اول باول بر حقوق دعواسی اقامه‌سیله مدعینك دعواسی اثبات ویاخود دفع ایلمسنه متوقف اولان دعوای ثانیه‌یه مسئلهٔ مستأخره دینور .

مَسْأَلَه — مَسْئَلَه [ع ، س] صوریلان شی : مسئلهٔ مهمه § خصوص ، امر ، کیفیت .
مسئلهٔ زائله ، مسئلهٔ معلومه .

مَسْبُوق — [ع ، ص] سبق ایتمش ، کچمش .

مسبوق الامثال = مثللری کچمش ، امثالی واقع اولمش .

مسبوق الخدمه = خدمتی کچمش ، امکدار .

مسبوق الذکر = ذکری کچمش ، مذکور .

غیر مسبوق = مثلی کچمامش کورلمامش نوظهور .

مَسْبُوك — [ع ، ص] قالبه دوکلمش ، معادن مسبوکه

مَسْت — [فا ، ص] سرخوش سکران ، کیف حالنده اولان

سرمست = باشی دونمش ؛ پك زیاده سرخوش .

مستی = مستلك ، سرخوشلق .

مستانه = مستجه‌سنه .

مستان = مستلر ، سرخوشلر .

مَسْت — [فا ، ص] مسح قبول ایدر ، اوکچه سز ، یومشاق ایاق قابی ، یکپاره لاپچین .

مَسْتُور — [ع ، ص] ستر اولنمش ، اورتولی ، کیزلی § عفیف ، پرهیزکار ادم . [مؤنثی (مستوره) در .]

مَسْتُوره — [ع ، س] شاهدلری سراً تزکیه ایچون حاکم طرفندن منسوب اولدقلری جانبه کوندریلان مهرلی ورق .

مَسْجِد — [ع ، س] نماز قیله‌جق یر ، کوچوك جامع .

مسجد جامع = جمعه و بایرام نمازی قیلنان بیوك معبد .

مسجد اقصی = قدس شریفده‌کی مشهور بیت مقدس معبدی .

مسجد الحرام = مکهٔ مکرمه‌ده‌کی کعبهٔ معظمه .

مَسْجُود — [ع ، ص] سجده اولنمش ، کندیسنه طاپلمش ؛ خالق مسجود .

مَسْجُون — [ع ، ص] حبسه ، زندانه القا ایدلمش ، محبوس .

مَسْح — [ع . مص] سیلمك ، صیغامق § برشیئه ال سوروب صیغامق § ابدست الیر ایکن ایصلاق الی باشك بر بلوکنه سورمك .

مَسْحاء — [ع ، س] دوز یر .

مَسْحُور — [ع ، ص] سحرلنمش ، سحره اوغرامش : مسحور غرام .

مَسْحُوق — [ع ، ص] سحق اولنمش ، دوکیلوب ایلمش ، توز حالنه قونلمش شکر مسحوق .

مَسْخ — [ع ، ص] صورتك اولکندن دها فنا بر صورته تحویلی ؛ شکلنی دکیشدروب چیرکین ایتمك .

مَسْخَره [ع ، ص] کیدازه ، سویتاری ، مقلد ، اوضاع واقوالیله خلقی کولدیرن .

مسخره‌یه الماق = بریله اکلنمك .

مسخرهٔ عالم = رذیل ، رسوای .

مسخره‌لق = رذالت ، رسوایلق || تحفلق شاملبازلق .

مَسْدُود [ع ، ص] سد اولنمش قپانمش ، طیقانمش .
باب مسدود طریق مسدود .

مَسَرَّت [ع ، مص] سونچ ، شادلق شادمانی § شنلك سرور .

مسرت افزا = مسرت آرتیریجی ، آرتیران .

مسرت آور = مسرت کتیریجی ، کتیرن .

مسرت بخشا = مسرت باغشلیان .

مَسْرُود [ع ، ص] سرد اولنمش ، بیان وایراد ایدلمش ، مذکور

مَسْرُور [ع ، ص] شاد ، شادان ، ممنون ، سرورلی ، دلشاد محظوظ .

مسروریت = مسرورلق ، سرور ، شادمانی .

مَسْرُوق [ع ، ص] سرقت اولنمش چالنمش ، اشیرلمش مال مسروق .

مَسْطُور [ع ، ص] سطرلنمش ، یازلمش محرر : بروجه مسطور .

مَسْعَدَت [ع ، مص] سعادت ، بختیارلق نیك بختی ،

مَسْعُود [ع ، ص] سعادتلی ، بختلی بختیار ، قوتلی .

مسعودیت = مسعودلق ، بختیارلق سعادت حال .

مسعودانه = مسعودجه‌سنه ؛ معیشت مسعودانه .

مسکن

١ – حال ابتدائی ، ٢ – مسکن غدیری ، ٣ – مسکن کهفی ، ٤ – اشجار اوزرنده مساکن ، ٥ قیالر التنده مسکن انشاسی ،
— مدنیت ابتدائیه —
٦ – مصریلر مسکنی ، ٧ – اسوریلر ، ٨ – اسوریلر زماننه عائد برخیمه ، ٩ ، ١٠ – عبرانیلره مخصوص مسکن وخیمه ،
١١ – فنیکه‌لیلر ، ١٢ – اترووریا (طوسقانا) لیلر زمانی ، ١٣ – آریلر دوری ، ١٤ – هند ، ١٥ – ایران ، ١٦ – جرمان ،
١٧ – غول ، ١٨ – قدیم یونانیلر ، ١٩ – قرون اول روملیلرینه عائد ، ٢٠ روما ایمپراطورلق زماننه عائد ، ٢١ – بربریلر
دوری ، ٢٢ – اوارلر دوری ، ٢٣ – فرانسه‌نك (مرووا) دنیلن خاندانه مخصوص ، ٢٤ – بیزانس دوری ، ٢٥ – اسلاولر ،
٢٦ – اسقاندیناویالیلر دوری ، ٢٧ – اندلس دوری ، ٢٨ – ونديك ، ٢٩ – جنکیز خانك سیار خیمه‌لری ، ٣٠ – هند
[illegible] ، ٣١ – قدیم مکسیقالیلر دوری ، ٣٢ – [illegible] واهالیء قدیمه‌سی دوری ، ٣٣ – عرق احمر دوری .

فرانسه‌نك ادوار مختلفه‌سنه مخصوص مساكن

١ – اون برنجی عصره ٢ – اون ایكنجی عصره عائد ، ٣ ، ٤ – اون اوچنجی عصر ، ٥ – اون بشنجی عصر ، ٦ – اون دردنجی عصر ، ٧ – اون دردنجی عصرده دره بك شاتوسی ، ٨ – اون التنجی عصر ، ٩ – منتظم مسكن ، ١٠ – مسكن صيفی ، ١١ – بوزمه سوكه مسكن ، ١١ – چفتلك ابنيه‌سی ، ١٣ – مسكن منقول .

(اوروپا)

١٤ – هوللانداليلره مخصوص پاویيون ، ١٥ – ايتاليان اصولی ، ١٦ – اسويچره ، ١٧ – روس ، ١٨ – چين ، ١٦ – ژاپون ، ٢٠ – آننام ، ٢١ – تونكين .

(آفريقا)

٢٢ – عربلره عائد ، ٢٣ – تونسليلر ، ٢٤ – افريقا قبائلنه مخصوص خيمه ، ٢٥ – سودان ،

(آمريقا)

٢٦ – اسكيمولیلره مخصوص شتائيه ، ٢٧ – هندستان خيمه‌سی ، ٢٨ – قنادا ، ٢٩ – امريقا قبائل وحشيه‌سی ، ٣٠ – پاتاغونياليلره مخصوص ، ٣١ – امريقا قبيله‌لرينه عائد نقليه عربه‌سی اوقيانوسيه = ٣٢ – كينهٔ جديد مساكن غديريه‌سی .

مَسْفُوحْ [ع ، ص] دوكلمش آقيدلمش .

مَسْفُورْ [ع ، ص] يازلمش ، ذكرى كچمش ، مذكور ، مرقوم . [وقتيله اشخاص عاديه وعلى الخصوص تحقيرى مطلوب كيمسه‌لر حقنده استعمال اولنوردى .]

مَسْفُوكْ [ع ، ص] سفك ايدلمش دوكلمش ، اقيدلمش : خون مسفوك .

مَسْقَطْ ـ مَسْقِطْ [ع ، س] موضع سقوط دوشه‌جك يرى ، دوشيلان محل .

مسقط رأس == انسانك طوغديغى ير مملكت ، محل ولادت .

مَسْكَنْ [ع ، س] ساكن اوله‌جق ير اقامتكاه خانه بيت مأوى منزل [جمعى مساكن كلير .]

§ (نباتات) بر ويا دها زياده وريقات حافه‌لرى بوكيله‌رك مبيضى احاطه ايتملرندن حاصل اولان (اجواف) وحيد المسكن ، كثير المسكن .

احاى المسكن == (نباتات) ميشه وفندق كبى اعضاى مذكره ومؤنثه‌سى جملةً برساق اوزرنده بولنان ازهار .

ثنائى المسكن == اعضاى مزبوره آيرى آيرى نبات اوزرنده بولنان ازهار .

مَسْكَنَتْ [ع ، مص] مسكينلك فقيرلك . ذلت . ضعف عجز .

مَسْكُوكْ [ع ، ص] سكه‌لى ، اوزرينه سكه اورلمش .

مسكوكات == جمع : (مسكوك) اقچه پاره : مسكوكات جديده ، مسكوكات اجنبيه .

مَسْكُونْ [ع ، ص] ايچنده اقامت اولنان ير ، محل سكانى بولنان [اهالئ ساكنه يرينه اهالئ مسكونه ديمك دوغرى دكلدر . چونكه : مسكون محلك صفتيدر .]

ربع مسكون == كرهٔ ارضك انسان بولنان محللرى .

غير مسكون == سكنه‌سى ، اهاليسى اولميان ، خالى ، ايصسز ير .

مَسْلَخْ [ع ، س] حيوان بوغازليه‌جق يوزه‌جك محل ، سلخخانه .

مَسْلَكْ [ع ، س] معناً طوتيله‌جق يول : مسلك ادب . § كيديش ، رفتار طرز ، روش . § طريق معيشت ، مسلك ، هر كسك كنديسنه اتخاذ ايلديكى خط حركت .

مسلكسز == مسلكى اولميان ، اخلاقجه ثابت بر طريق واصولى اولميان .

مسلكلى == مسلك صاحبى .

§ (معمارى) ابنيه‌يى تزيين واقسامى بيننده‌كى ابعادى تعيين ايدن قوانين فنيه

مَسْلُوبْ [ع ، ص] سلب اولنمش . محو ونفى ايدلمش : مسلوب الشعور .

مَسْلُوجْ [ع ، ص] بلع اولنمش يوتولمش .

مَسْلُوخْ [ع ص] تسليخ ايدلمش ، دريسى يوزولمش .

مَسْلُوطْ [ع ، ص] مغلوب ، مقهور § ضعيف .

مسلوط اللحيه == صقالى خفيف آدم .

مَسْلُولْ [ع ، ص] سل ايدلمش قيننندن چيقارلمش (قلنج) سيف مسلول . § متورم سل الرئه‌يه مبتلى آدم .

مَسْمُوعْ [ع ، ص] ايشيدلمش ، طويلمش خبر النمش ، ديكلنير ، شايان استماع § ديكله‌نن ، ايشيديلان سوزم مسموع اولمدى . [برنجى معنايه كوره جمعى : (مسموعات) كلير .]

مَسْمُومْ [ع ، ص] زهرلنمش ، § آغولانمش § زهرلى .

مسموماً == مسموم اوله‌رق ، زهرلنمش اولديغى حالده .

مَسَمّه [ع ، س] اوفاق دليكلر . [جمعى اولان مسام ايله جمع الجمعى اولان (مسامات) دها زياده مستعملدر .]

مَسْنَدْ [ع ، ص] درجه ، پايه ، مقام ؛ مقيد .

مسند آرا == مسنده زينت ويرن .

مسندنشين == بر مسند ويا مقاعده بولنان . [جمعى مساند كلير .]

§ اوزرينه طياتيلان شى . § (ماكنه) مانيوله‌نك اوزرنده اطرافنده حركت ايتديكى مسند نقطه‌سى .

مَسْنُونْ [ع ، ص] بيلنمش بچاق § بيلنمش شى ، معمر § سنت سنيهٔ احمديه‌دن معدود شى ؛ امر مسنون . § معتاد ، عادت ايديلان شى .

مَسْهُوفْ [ع ، ص] زياده صوصايان ، صويه قانميان تشنه .

مَسِيحْ [ع ، ص] حضرت عيسى عليه السلامك لقبيدر .

مسيحى == حضرت مسيحه منسوب نصرانى خرستيان .

مسيحيون == جمع : (مسيحى) . خرستيان نصارى .

مسيحا نفس } == حضرت عيسى
مسيحا دم

عليه السلام كبى نفسنده حيات بولنان نفسى شفا بخش اولان ، نفسى تأثيرلى :

« بن نه مسيحى نه مسيحا دمم
ذوق حقيقتده آرار آدمم »

مَسْخْ [ع ، ص] مسخ اولنمش ، باشقه شكل وصورته قونلمش متغير الشكل § غريب الشكل

مَسْئُولْ [ع ، ص] سؤال اولنمش § كنديسندن صورلمش § دوچار توبيخ ومجازات اولمش § بر خصوصك امر محافظه‌سى كنديسنه عائد اولان § حاجت طلب ، مستدعا .

مسئوليت == مسؤللك : مسئوليت ماديه مسئوليت معنويه .

مسئول بالمال == نقداً مسئول ومتكفل اولان .

مسئول بالنفس == شخصاً مسئول ومتكفل اولان .

مَسِيرَه [ع ، س] كزيله‌جك ير سير محلى قبر عالمى ، تفرجكاه [مسيره‌كاه ديمكه پك ده حاجت يوقدر .]

مَسِيلْ [ع ، س] صويك اقديغى ، كچديكى ير رهكذار آب مجرى .

مَشَاتِلْق [ت ، س] غير مسلم مزارلغى .

مَشَارِبْ [ع ، ص] ايچه‌جك ير معناسنه اولان (مشرب) ك جمعى .

مَشَارِعْ [ع ، س] يول ، راه معناسنه اولان (مشرع) ك جمعى .

مَشَارِقْ [ع ، س] كونشك طوغديغى ير معناسنه اولان (مشرق) ك جمعى .

« دل شرق تجلاده كورر شمس هدايى
ارتق اكا لازمى مطالعه مشارق »
« عكسى تكبير ايله طولمش دره‌لر
سجده ايلردى بوكا مشجره‌لر »

مَشَّاطَه [ع ،] ماشط ايله مترادفدر كلينك صاچنى دوزلتوب طاريان قادين .

مَشَاعِرْ [ع ، ص] خاصهٔ انسانيه‌دن مرئى معناسنه اولان (مشعر) ك جمعى .

مَشاعِل [ع ، س] قنديل ، آيدينلق معناسنه اولان (مشعل) و (مشعله) نك جمعی : مشاعل ديانت .

مَشاغِل [ع ، س] بادئ مشغوليت اولان ايش معناسنه اولان (مشغله) نك جمعی : مشاغل دنيويه ، حيلولت مشاغل .

مَشاقّ [ع ، ص] زحمت ، محنت معناسنه اولان (مشقت) ك جمعی : مشاق سفريه ، مشاق حيات .

مَشامّ [ع ، س] بورون : مشام جان تعطير مشام . § قوقو الاجق محل .

مَشأمَت [ع ، مص] (شأمت) ايله مترادفدر .

مَشاهِد [ع ، س] محل شهادت ، ميدان غزا معناسنه اولان (مشهد) ك جمعی مشاهد نبويه ، مشاهد جليلهٔ احمديه .

مَشاهِر [ع ، س] تشهير اولنه‌جق محل معناسنه اولان (مشهر) ك جمعی مشاهر امم .

مَشاهير [ع ، ص] جـ : (مشهور) مشاهير حكايه نويساندن مشاهير ادبا .

مَشايِخ [ع ، س] جـ : [شيخ] مشايخ كرام .

مَشائِم [ع ، ص] اوغورسز معناسنه اولان (مشئوم) ك جمعی .

مَشبوب [ع ، ص] اكی اياغی آق اولان آت § گوزل شی .

مَشتات - مَشتی [ع ، ص] قيش موسمنده بارينه‌جق محل ، قيشلاق .

مَشتوم [ع ، ص] شتم اولنمش ، سب ايدلمش ،

مَشجَره مَشجِره [ع ، س] آغاج بيتن ير ، نماكاه اشجار ، اغاجلق محل .

« عكس تكبير الله طولاش دره‌لر
مسجده ايلردی بوكا مشجره‌لر »

مَشجوج [ع ، ص] باشی يوزی يارەلنمش اولان .

مَشحون [ع ، ص] طولديرلمش ، مملو ، طولو پر : قلب ناله مشحون .

مَشرَب [ع ، ص] ايچه‌جك ير § مزاج طبيعت § خوی واخلاق ، مشرب مادرستی . [جمعی : مشارب] .

مَشرَع [ع ، س] يول ، واد ، طريق . § صو اولوغی ، ميزاب . جمعی (مشارع)

مَشرِق [ع ، س] گونشك طوغديغی ير ، خاور ، جمعی مشارق

مشرقی == مشرقه منسوب ومتعلق . § شرق جهتی .

مَشروب [ع ، ص] ايچيلمش . § (س) ايچيله‌جك شی .

مشروبات == جـ : (مشروب) ايچيله‌جك شيلر .

مشروبات كئوليه == اسپرتولی ايچكيلر ايچنده كئول اولان وشاربه سكر ويرن مشروبات .

مَشروح [ع ، ص] شرح اولنمش ، آچلمش § بيان و ايضاح ايدلمش

بروجه مشروح == بيان وايضاح ايدلديكی وجهله .

مشروحات == جـ : (مشروع) شرحلر بر ماده‌نك ايضاح وتفصيلی ايچون يازيلان شيلر ، تفصيلات .

مَشروط [ع ، ص] شرط قلنمش بر شرط ايله مقيد .

مشروط له == (فقه) واقف طرفندن منافع وقفك شرط وقف ايدلمش اولديغی شخص ويا جهت .

مشروطه == صاحب قديمی طرفندن صاتلمامق شرطيله ورثه‌سنه ترك اولنمش خانه وسائره .

مشروطيت == مشروطلق ، مشروطيت اداره

ادارۀ مشروطه == حقوقده مساوات عدالت شامله ، حريت ، حاكميت مليه اساسلرينك مستند اولديغی قانون ايله اداره اولنمق اصولی .

مَشروع [ع ، ص] شرعاً جائز اولان ، جواز ويريلان شی موافق شرع شريف : امر مشروع ، فعل مشروع .

مشروعيت == مشروعلق .

غير مشروع == شرعاً جائز اولميان شريعتك منع ايتديكی شی .

ولد مشروع == نكاح مشروعدن متولد اولاد .

ولد غيرمشروع == ولدزنا ، ازدواج غير مشروعدن متولد چوجق .

مَشعَر [ع ، س] حاسۀ انسانيه‌دن هر بری § مناسك حج محلرندن هر بری .

مشعرالحرام == مزدلفه‌ده بر محلك اسمی .

مَشعَل - مَشعَله [ع ، س] قنديل بيوك قنديل § الت تنوير .
§ اوجی سيوری اوزونجه بر قازيغك اوزرينه موضوع دمير قفسدن عبارت اولوب شنلك گيجه‌لرنده ايچنده مواد مشتعله يانيلور ، وايرانيلرجه تم گيجه‌لرنده زقاقلرده طولاشان خلقك اوكی صره گزديريلور .

مشعلكش == مشعله‌چكيجی ، طاشيجی جمعی (مشاعل) كلير .

مَشعون [ع ، ص] طاغينيق صاچ ، موی ژوليده .

مَشغَله [ع ، س] مشغوليته بادی اولان ايش ، گوچ ، مشغوليت جمعی مشاغل كلير .

مَشغوف [ع ، ص] مفتون آشفته شوريده سر .

مَشغول [ع ، ص] برشيله اوغراشان § اشغال اولنمش ، طولديرلمش خانۀ مشغول .

مشغوليت == (مولددر) مشغوللق ، مشغول اوليش .

مَشفوع [ع ، ص] حق شفعه‌نك تعلق ايتديكی عقار .

مشفوع == (فقه) . شفيعك مابه الشفعی اولان ملكی .

مَشق [ع ، س] برشيئی اوگرنمك ايچون ايديلن سعی ، يازی اورنكی ، نمونه تعليم موسيقی وسائره .

مشق ايتمك == بر شيئی اوگرنمك ايچون ادمانه دوام ايتمك .

مَشَقّت [ع ، مص] زحمت ، گوچلك محنت ، صيقنتی .

«چالش مشقت اولديرور ، چالشمه دردواحتياج»

§ زحمتلی ايش .

مَشكور [ع ، ص] اوزرينه شكر اولنسون ممدوح ، مقبول سعيكز مشكور اولسون .

مَشكوك [ع ، ص] شك ولنمش ، شبهه‌لی .

مشكوك الاحوال == احوالی مضبوط ومعلوم اولميان .

مَشْكُول [ع ، س] بیلكارینه قدر اوچ ایاغی بیاض اولان آت .

مَشْلَخ [ع ، ص] عبا ، صیرمه‌لی وعلی‌الخصوص قادینلره مخصوص غریف یلدیرمه كبی اوسته‌لك لباس . عرب البسه‌سی .

مَشْمُول [ع ، ص] احاطه اولنمش محاط : مشمول نظرالتفات

مَشْمُولَه [ع ، س] باده ، خمر

مَشْمُوم [ع ، ص] قوقلانمش § مسك عطر .

مَشْوَرَت [ع ، مص] دانشمق ، مشاوره ، مذاكره ایتمك .

مَشْؤُم [ع ، ص] اوغورسز ، منحوس

مَشْهَد [ع ، س] محل شهادت ، بر ادمك شهید اولدیغی یر .

« مشهدمدن شوق كویكا رواندر قان هنوز
كورمدی تیغك نم كعبمده بر قربان هنوز »

مَشْهُود [ع ، ص] كورلمش ، كوریلان شی : مشهود عین مباهات .

جمعی (مشهودات) كلیر .

مشهود به = (حقوق) شهادتله اثبات اولنه‌جق حق بوحقك تعلق ایتدیكی مال .

مشهود علیه = علیهنده شهادت اندیلان كیمسه .

مشهود له = لهنده شهادت ایدیلان كیمسه .

مَشْهُور [ع ، ص] شهرتلی ، حیثیت وشهرت قزنمش ، اونلی ناملی : شاعر مشهور ندیم . ایی اعلا برنجی درجه‌ده اولان : بروسه‌نك شفتالیسی مشهوردر ، بلاد مشهوره .

غلط مشهور = یاكلش اولدیغی حالده بین الناس استعمالی معتاد اولمش كله . §

مشهور علیه = (فقه) اوزرینه سلاح چكیلان [سلاح چكلنه شاهر دینور .

مَشْهُوم [ع ، ص] جسور ، جسارتلی ، جرأتلی ، یوركلی .

مَشْی [ع ، مص] یورومك : تاب مشی .

مش عسكری = عسكرك یورویشی .

مَشِیب [ع ، مص] اختیار اولمق ، صاچ صقال اغارمی .

مَشِیَّت [ع ، مص] { دوغریسی (مشیئة) در . } ارزو ، دیلك ، ایستك ، خواهش .

مشیت الهیه = ارادة الله :

آدم اسیر دست مشیت دكلیدر
عالم زبون پنجهٔ قدرت دكلیدر ؟

مشیت ایله ارادت بیننده فرق واردر : مشیت اكوانده ، ارادت اكوان واحكامده مستعملدر .

مَشْیَخَت [ع ، س] { فی‌الاصل اسم جمعدر . } شیخلك اوسته‌لك § شیخ‌الاسلاملق مقام سامیسی

مشیخت اسلامیه = مقام عالی مشیخت ، شیخ‌الاسلاملق مسند ومقامی .

مَشِید [ع ، ص] كرجله یاپلمش بنا : قصر مشید .

مَشِیمَه [ع ، س] صوك دنیلن وچوجق رحم مدوره ایكن كوبكنه متصل اوله‌رق والده‌نك دوران دمی جنینه نقله خدمت ایدن قان طورباسی كبی بر جسم . § دول یتاغی : كون طوغمادن مشیمهٔ شبدن نه‌لر طوغار .

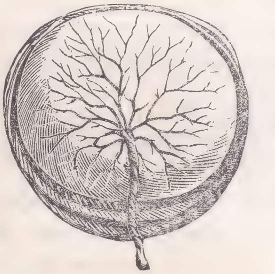

[مشیمه]

مَشِین [ت ، س] سپالنمش قویون وسائره دریسی ، دباغت اولنمش عادی دری .

مشین كبی = دیشله كسلمسی مشكل اولان اطعمه .

مشینلی = اوزرینه مشین كچیرلمش اولان شی .

مَصّ [ع ، مص] اممك ، صورمق ، امه‌رك چكمك ، جذب ایتمك .

مَصَائِب [ع ، س] جمع : (مصیبت) فلاكتلر مصائب دنیویه . مصائب قوم عند قوم فوائد

مَصَابِیح [ع ، س] چراغ قندیل معناسنه اولان (مصباح) ك جمعی

مصابیح نجوم . وزین السماء الدنیا بمصابیح

مَصَاحِف [ع ، س] جمع : (مصحف) مصاحف شریفه .

مَصَادِر [ع ، س] جمع : (مصدر) مصادر مركبه .

مَصَاد [ت ، س] بیچاق بیله‌مكه مخصوص دمر آلت (مشحذ) دن غلطدر .

مَصَارِع [ع ، س] جمع : (مصرع) مصارع منتخبه .

مَصَارِف [ع ، س] جمع : (مصرف) مصارف كثیره .

مَصَارِیف [ع ، س] جمع : (مصرف)

مَصَاعِب [ع ، س] زور ایشلر ، مشكلات .

مَصَاعِد [ع ، س] محل صعود معناسنه اولان (مصعد) ك جمعی .

مَصَالِح [ع ، س] جمع : (مصلحت) ایشلر ، خصوصلر ، امر ، كیفیتلر مصالح عباد ، ارباب مصالح

مَصَال [ت ، س] { عربی (مثل) دن غلطدر } حكایه ، چوجقلره سویله‌نن حكایه § اغفال ایچون سویلنیلن سوز ، واهی سوز : مصال اوقویور .

مَصَانِع [ع ، س] صهریج معناسنه اولان (مصنع ومصنعه‌نك) ك جمعی .

مُصْبِح [ع ، س] طوغاجق یر ، موضع طلوع . § طوغاجق زمان

مَصْبُوغ [ع ، ص] بویانمش ، ملون بویالی .

مَصْتَلَه [ت ، س] اوسق آچیق بیوك قویی ، ماستله .

مَصْحُوب [ع ، ص] صحبت اولنمش ، همدم ایدلمش ، ترفیق ایدلمش .

مصحوباً = برابر اله‌رق مصحوب اوله‌رق ، بر لكده اولدیغی حالده .

مَصْدَر [ع ، س] بر شیئك چیقدیغی یر ، محل صدور : مصدر مراحم § (صرف) ذات ایله قائم بر معنایه دلالت ایدن وصفات وافعاله مأخذ اولان اسم .

مصدری | **مصدریت** = مصدرلق ، مصدره منسوب ومتعلق .

مصدر میمی = (صرف) اولنده (م) حرفی بولنان مصدر عربی : مدخل كبی .

مصدر بناء مره = (صرف) حدثك بردفعه وقوعنی بیان ایدن وفاء الفعلی مفتوح اولوب اخرنده تاء توحید بولنان مصدر عربی : رفقة كبی .

مصدر بناء نوع = (صرف) حدثك بر دورلو وقوعنی بیان ایدوب فاءالفعلی مسکون اولان مصدر عربی (مشیئة) کبی .

مَصْدور [ع ، ص] کوکسنده اغریسی اولان .

مَصْدوقه [ع ، ص] طوغری سوز ، کرچك لاقردی .

مَصْرَع [ع ، ص] کورەشەجك یر میدان مصارعه .

مَصْرَف [ع ، ص] اصلاً (صرف ایدەجك یر) دیمکسەده الیوم خرج ، صرفیات معناسنه اولەرق مصروف مقامنده مستعملدر .

مَصْروع [ع ، ص] صرعه علتنه دوچار اولان .

مصروعاً = مصروع اولەرق .

مَصْروف [ع ، ص] صرف اولنمش خرج ایدلمش ، همت مصروفه عنایت مصروفه § مصرف : نقود مصروفه .

مصروف
مصروفیت = مصروفلق ؛ مصروفیت عنایت ، مصروفیت همت

مَصْطَبه [ع ، ص] { فصیحی کسر میم ایله در } پیکه ، سد سدیر سکی : مصطبه نشین عز واقبال . § میخانه پیکەسی : مصطبهٔ رندان . [جمعی : (مصاطب) کلیر .]

مَصْعَد [ع ، ص] یوقاری چیقەجق یر ، محل صعود .

مَصْفوف [ع ، ص] صفلانمش صف باغلامش ، صف هیئتنه کیرمش : جیوش مصفوفه .

مَصْقول [ع ، ص] صیقلانمش ، صیقل اورلمش جلانمش ، مجلا .

مَصْل [ع ، ص] یوغورت صویی § (طب) قانك مایع قسمی قان صویی .

مصل الدم = سالف الذکر صوکه براز صاری عتراقدر .

مصل لبن = یوغورتك یشیلمتراق صویی . (سروم)

اغشیهٔ مصلیه = (طب) بدنك دماغ ، رئتین ، قلب ، امعاء کبی اعضاء مهمەسنی ستر ایدن اینجه وشفاف زارلر . [غشاء مستبطن صدر ، غشاء مستبطن بطن ، شغاق بو قبیلدندر .]

مصلی = (طب) مصله منسوب ومتعلق .

مَصْلاق [ع ، ص] دائما اقان صو بوروسی § بر ایکی لوله صویی حاوی کوچوك حوض § حیوانلری صولامغه مخصوص و طاشدن معمول تکنه .

مَصْلَحَت [ع ، ص] ایش ، امر خصوص ، ماده کیفیت § اهمیتلی ایش : ذات مصلحته تأثیر ایدن . [جمعی (مصالح) کلیر .]

مصلحت بین = آشنای مصلحت || ایش کورن .

مصلحت شناس = مصلحت اکلایان ایش بیلن .

مصلحتکذار = (حقوق دول) سفیرك غیبوبتنده طرفندن خارجیه نظارتی نزدینه مأمور اولان دیپلومات که مراتب سفرانك اك صوکیدر .

مَصْلوب [ع ، ص] صلب اولنمش اصلمش .

مصلوباً = مصلوب اولەرق ، اصلمش اولدیغی حالده .

مصلوبیت = مصلوبلق .

مَصْنوع [ع ، ص] محصول صنعت صنعتله یاپلمش ، یاپلمش شی § دوزمه ، اویدیرمه ، یاپمه شیء ، ساخته .

مصنوعات = ج : مصنوع ، صنعتله یاپلمش شیلر ، معمولات ، آثار صنعیه || ایجاد واحداث اولنمش شیلر .

مَصْنَع ـ مَصْنَعه [ع ، ص] صو مخزنی ، صهریج .

مَصون [ع ، ص] حفظ اولنمش ، محفوظ § معاف مستثنا § سالم ، صاغلام .

مصونیت = (مولددر) محفوظلق معوفیت ، صاغلام .

مَصیر [ع ، ص] صویك اقدیغی یر § قرارکاه ، مرجع سریر شوکت مصیر سلطنت .

مَصیف [ع ، ص] یاز موسمنده اوطورەجق یر ، لانهٔ رما ، صیفیه ، یازلق مسکن .

مَضاء ـ مَضی [ع ، فع] کچدی ، کچمش .

مضی مامضی = کچن کچدی ، اولان اولدی .

مَضابِط [ع ، ص] ج : (مضبطه) مضابط متعدده ، مضابط مجلس .

مَضاجِع [ع ، ص] مقبر معناسنه اولان (مضجع) ك جمعی ، مقابر : مضاجع اولیاء .

مَضارّ [ع ، ص] مضرتك جمعیدر . دفع مضار ، ایراث مضار .

مَضارِب [ع ، ص] (مضروب) و (مضرب) ك جمعیدر .

مَضامین [ع ، ص] مفهوم ، مآل معنی دیمك اولان (مضمون) ك جمعی . مضامین کلام .

مَضْبَطه [ع ، ص] مجالسك مذاکراتنی حاوی اولان وزیری عضای مجلس طرفندن مهرلی ورقه شورای دولت مضبطەسی § متعدد اشخاص طرفندن یازیلوب زیری مختیم ویا امضا ایدیلان وبر مقام رسمیه ویریلان ورقه محضر . جمعی : (مضابط) در .

مَضْبوط [ع ، ص] ضبط و استیلا اولنمش § حفظ ایدلمش محفوظ § دائرهٔ تصرفه دخال ایدلمش : ممالك مضبوطه § یازلمش ، قید وثبت ایدلمش : افادهٔ مضبوطه § طوپلو . طاغنیق دکل . § معلوم ، معین .

مَضْجَر [ع ، ص] کوکل طارالاجق یر ، غم آباد . جمعی (مضاجر) کلیر .

مَضْجَع [ع ، ص] مزار ، قبر خوابکاه ابدی . § یتاجق یر .

مَضْرَب [ع ، ص] ضرب ایدەجك یر .

مَضَرَّت [ع ، ص] (منفعت) مقابلی . زیان ، مشقت ضرر .

مضرتلی = ضررلی ، مضر .

مَضْروب [ع ، ص] ضرب اولنمش اورولمش § (ریاضیه) ضرب عملیاتنده مقدارینك چوغالدلسی مطلوب اولان عدد . مثلا : ٣×٥ = ١٥ عملیاتنده (٥) (٣) کره تزیید ایدلدیکی جهتله اشبو (٥) عددی مضروبدر .

مضروب فیه = ضرب عملیاتنده بر عددك قاچ کره چوغالدیلەجغنی کوسترن عدد . بالادەکی عملیاتده (٥) ك عدد تکرورینی اشعار ایدن (٣) عددی مضروب فیەدر .

مضروبات = متعدد مضروبلرکه : ایکنجیدن اعتباراً هر عدد هم مضروب فیه همده مضروب اولور : ٨×٧×٥×٣ = ٢٨٤٠ کبی .

مَضْغ [ع ، مص] طعامی آغزده چکنمك : فعل مضغ .

مَضَلّه [ع ، س] یولك غائب اولدیغی یر .

مَضْمَضه [ع ، مص] صویلی آغزده چالقامق § آبدست آلیر ایكن آغزه صو آلمه مضمضه استنشاق .

مَضْمُوم [ع ، ص] ضمه ایله اوقونان (صرف) ، اوتوریلی § ضم وعلاوه اولنمش .

مَضْمُون [ع ، س] ضمانی ویرلمش اودنمش § اودنمسی لازم كلان شی § اصلاب آباده اولان ذریت § معنی ، مفهوم ، مآل : مضمون كلام § نكته ، صنعت نكته‌لی ، صنعتلی سوز ، : كوزل بر مضمون صرف ایتدی .

مضمون پرداز = مضمون ترتیب ایدیجی ، ایدن . [جمعی : (مضامین) كلیر .]

مَضی [ع . فع] ☞ [مضاء]

مَضیف [ع ، س] دار الضیافه ، ضیافت خانه § هركسه قپوسی آچیق خانه .

مَضیق [ع ، س] طاریر ، مكان تنك § ز . ر ، صیقی ، مشكل ایش : امر مضیق .

مَطائِب [ع ، ص] { جمع با مفرددر } سچلمش ، كزیده .

مَطابِخ [ع ، س] جمع : [مطبخ] مطابخ عامره .

مَطابِع [ع ، س] جمع : [مطبعه] مطابع غربیه .

مَطارِق [ع ، س] جمع : (مطرقه)

مَطاف [ع ، س] ضم میم ایله تلفظی غلطدر) طواف ایده‌جك یر ، اطرافنده زیارت قصدیله طولاشیلان محل : مطاف قدسیات .

مَطالِب [ع ، س] آرزو ، مقصد معناسنه اولان (مطلب) ك جمعی . مطالب متوالیه .

مَطالِع [ع ، س] طلوع ایده‌جك یر معناسنه اولان (مطلع) ك جمعی . § (قوزموغرافیا) بر كوكبك كمیت وضعیه‌لری اولمق اوزره سمت زاویه‌سیله ارتفاع ظاهرس : میل و مطالع ، تعیین مطالع .

مَطامِح [ع ، س] كوز دیكیلن شی معناسنه اولان (مطمح) ك جمعی .

مَطامِیر [ع ، س] زیر زمین معناسنه اولان (مطموره) نك جمعی .

مَطاوی [ع ، س] جمع : (مطوی) ، دورلمش ، بوكلمش شیلر .

مَطایاء [ع ، س] دابه معناسنه اولان (مطیه) نك جمعی .

مَطْبَخ [ع ، س] یمك پیشیریله‌جك یر .

« مطبخلرینه آچ كیرن آدم دكنك یر دربانلری وار كوز قپوده ال دكنكده »

مَطْبَعه [ع ، س] كتاب غزته وامثالنك طبع اولندیغی ، باصلدیغی یر ، دار الطباعه ☞ (طباعت)

مطبعه‌جی = بر مطبعه‌یی اداره ایدن آدم .

مَطْبُوخ [ع ، ص] طبخ اولنمش ، پیشیرلمش : اطعمهٔ مطبوخه ، طعام مطبوخ .

مَطْبُوع [ع ، ص] طبع اولنمش باصلمش : كتب مطبوعه . § حسن طبیعته موافق ، دلپسند ، لطیف ، مقبول ، اندام مطبوع ، طرح مطبوع . سخن مطبوع .

مطبوعات = طبع اولنمش شیلر ، مطبعه محصولاتی اوراق حوادث ومجامع موقوته : مطبوعات داخلیه ، مطبوعات خارجیه .

مطبوعات اداره‌سی = مطبوعاته نظارت ایدن دائرهٔ رسمیه .

مطبوعات نظامنامه‌سی = اصول و شرائط مطبوعاتی تعیین ایدن نظامنامه .

مَطْحُون [ع ، س] طحن اولنمش اوكودلمش : حبوبات مطحونه

مَطَر [ع ، س] یاغمور ، باران . جمعی (امطار) كلیر .

مَطْراق [ت ، س] ☞ (مطرق]

مَطْرَح [ع ، س] طرح ایدیله‌جك یر .

مَطْرُوح [ع ، ص] طرح وتنزیل اولنمش : طرح عملیاتنده كوچوك عدد یعنی بیوكدن چیقاریلان عدد .

مطروح منه = كندوسندن دیكر بر عدد طرح اولنان عدد ،

٣٧٥	مطروح منه
٢١٣	مطروح
١٦٢	

مَطْرُود [ع ، ص] طرد اولنمش ، قوغلمش ، موقعندن كلیاً چیقارلمش .

مطرودیت = مطرودلق .

مَطْرُوش [ع ، ص] { فارسی (تراش) دن اویدورلمه بر كلمه‌در . تراشلی قارت آدم ، صقالسز .

مَطْرَه [ع ، س] قربه ، اچنه صو قونیه‌جق قاب .

مَطْعَم [ع ، س] طعام ایده‌جك یر ، یمك ییه‌جك محل § یمك اوطه‌سی .

مَطْعَن [ع ، س] محل طعن .

مَطْعُون [ع ، ص] طعن اولنمش ، تعییب ایدلمش . § وبایه ، طوتلمش ، طاعونه كرفتار اولمش .

مطعوناً = مطعون اوله‌رق ، طاعونه طوتیله‌رق .

مَطْفی [ع ، ص] اطفا ایدلمش ، سوندرلمش

مَطْلَب [ع ، س] ایسته‌نیلن شی ، مرام ، مقصد مدعا . § بحث ، مسئله .

مَطْلَع [ع ، س] طلوع ایده‌جك یر ، طوغاجق محل : مطلع افتاب . § (ادبیات) بر قصیده ویا غزلك ایلك بیتی ، ایلك بیت مصرعی .

« دیجور هجری مطلع نور سرور ایلر آه درونی مشعلهٔ صبحگاه ایدن »

حسن مطلع = (ادبیات) غزلده مطلعی تعقیب ایدن بیت رنكین .

مَطْلُوب [ع ، ص] طلب اولنان ایسته‌نیلن شی § الاجق ، [جمعی (مطلوبات) كلیر .

مَطْمَح [ع ، س] كوز دیكیلان شی ، صوك درجه‌ده ارزو اولنان شی : مطمح نظر .

مَطْمُور [ع ، ص] طوپراق التنده دفن اولنمش . مخزون .

مَطْمُوره [ع ، ص] سرداب ، مخزن § زیرزمین § مزار ، قبر : مطمورهٔ نسیان .

مطمورهٔ فنا = مزار ، قبر .

مَطْمُوس [ع ، ص] كوزی صوكره‌دن كور اولمش آدم .

مَطْوی [ع ، ص] بوكلمش ، دورلمش طی ایدلمش ، دیوبرلمش . § بر شیئك اچنه صارلمش .

مطویاً = بر شیئك اچنه صارارق ، مطوی اوله‌رق : مطویاً تقدیم قلنان راپور .

مَطِیّه [ع ، س] بینمكه صالح حیوان ، دابه .

مطیه‌ران == بینك حیوانی سورن : مطیه‌ران شجاعت، || حیوان سوریجیسی.

مَظالِم [ع، س] جـ : [مظلمه]نك جمعی .

مَظائِن [ع، س] جـ : [مظنه] : مظائن کرام .

مَظروف [ع، ص] ظرفلنمش ، ظرفه قونمش § ملفوف .

مظروفاً == ظرف ایچنده اوله‌رق .

مَظاهِر [ع، س] جـ: [مظهر] .

مَظَلّه [ع، س] کولکه‌لك، سایه‌کاه§ مظله‌نشین صعادت .

مَظَلّه [ع، س] قیلدن یاپیلان چادر .

مَظلوم [ع، ص] ظلم‌دیده§ حلیم، سلیم ، ساکن ، سسسز .

مظلومانه == مظلومجه‌سنه .

مظلومیت == مظلوملق .

مَظنون [ع، ص] ظن اولنمش ، § کندیسنه بر جرم اسناد اولنمش ، جرم وقوعك فاعلی ظن ایدلمش (متهم ، محکوم ایله مظنون آیری آیری معنالری متضمندرلر]

مَظِنّه [ع، س] {ظـانك فتحیله غلطدر} بر شیئك وجودینك ظن اولندیغی یر § غلط } اوله‌رق] حقنده ظن وشبهه اولنان : مظنهٔ سوء ، مظنهٔ کرام . [دوغریسی (مظنهٔ اسائت ، مظنهٔ کرامت) در]

مَظهَر [ع، س] بر شیئك ظاهر اولدیغی یر ، محل تجلی . § نائل ، مشرق §مظهر التفات‌اولندی.

مظهریت == مظهرلق ، نائلیت .

مَعَ [ع، د] ادات مصاحبتدر ، ایله برابر .

مع‌الجماعه == جماعت ایله ، جماعتله برابر .

مع زیادهٍ == زیاده‌سیله .

مع‌الکراهه == کراهتله ، ایستمیه‌رك، زورله .

مع‌الممنونیه == ممنونیتله .

مع‌مافیه == بوحال ایله برابر ، بویله ایکن .

مع هذا == شونکله برابر .

معاً == برابر، برلکده

مَعابِد [ع، س] عبادتگاه معناسنه اولان [معبد] ك جمعیدر معابد اسلامیه

مَعابِر [ع، س] کچید دیمك اولان (معبر) ك جمعی : طرق و معابر .

مَعاجین [ع، س] جـ : [معجون] معاجین طبیه .

مَعاد [ع، س] رجوع ایده‌جك یر § عالم اخرت « بیلمنز معادی بزم فنادن کیدن دخی » (مصـ) § کیری دونمك ، رجعت ایتمك ، عودت ایلمك .

یوم معاد == روز قیامت .

مَعادِن [ع، س] جـ : (معدن) معادن خسیسه .

مَعاذیر [ع، س] پرده ، حجـاب معناسنه اولان (معذار) ك جمعی (غلط اوله‌رق) معذرتك جمعی [بو معناده دوغریسی (اعذار) در.]

مَعارِج [ع، س] جـ : [معراج] .

مَعارِف [ع، س] علی خلاف‌القیاس (معرفت)ك جمعی : حامیٔ معارف .

معارفپرور == محب معـارف ، ترقیٔ معارفه خدمت وهمت ایدن .

معارفپروری == معارفپرورلك .

معارفپرورانه == معارفپرورجه‌سنه.

مَعارِك [ع، س] محاربه معناسنه اولان (معرکه) نك جمعی . مبادین معارك .

مَعاش [ع، س] یشایش کچنیش § مدار تعیش اولان شی § خدمت مقابلی اوله‌رق هر ماه غایه‌سنده مأمورین دولته ویریلن اجرت § مطلقا خدمت مقابلی اوله‌رق تقاسیط معینه ایله ویریلان اجرت، آیلق.

معاشلی == معاشله خدمت ایدن ، آیلقلی .

معاشسز == معاشی اولمیان آ...

مَعاشِر [ع، س] جماعت، کروه معناسنه اولان (معشرك) جمعی : معاشر موحدین .

مَعاصی [ع، س] کناه عاصیلك معناسنه اولان (معصیت)ك جمعی : ارتکاب معاصی .

مَعالِم [ع، س] جـ : [معلم] ایزلر ، اثرلر ، نشانلر .

مَعالی [ع، س] کسب شرف و درجهٔ رفیعه معناسـنه اولان (معلاة) ك جمعی اولوب اساعزده مکارم ، درجات عالیهٔ عرفان ، یوجه‌لکلر معنالرنده مستعملدر. §عالی‌فکرلر

مَعانی [ع، س] جـ : (معنی) مآل ومفاهیم : معانیٔ الفاظ.

« الفاظ معانی ایچون آینهٔ شاندر الفاظه بالمدارمی دیبورلر هذیاندر »

علم معانی == (ادبیات) کلامك فصاحتی شرطیله — مقتضای حاله موافقتی یعنی الفاظ ومعانینك دائرهٔ مقصدده مطـابقتی قواعد وقواننـدن بحث ایدن علم ادبی .

مَعایِب [ع، س] جـ : [معیب] عیب عد ایدیلان شیلر . قصورلر .

مَعایِش [ع، س] جـ : [معیشت]

مَعبَد [ع، س] عبادت ایده‌جك یر ، جامع مسـجد وامثالی : معبد اسلام

مَعبَر [ع، س] کچید ، دربند کچیله‌جك یر، جمعی : (معابر)

مَعبود [ع، س] کندیسنه عبادت اولنان § جناب واجب‌الوجود الله عظیم‌الشان .

معبود حقیقی == جناب حق .

معبوده == مؤنث اعتبار اولنان پری، صنم .

مَعتوق [ع، ص] آزادلی، ازاد اولنمش : مؤنثی معتوقه .

مَعتوه [ع، ص] عته کتیرمش بونامش § (فقه) اول مختل الشعور کیمسه‌که: فهمی قلیل سوزی مشوش ، تدبیری فاسد اوله .

معتوهانه == معتوهجه‌سنه .

مَعجون [ع، س] خمیر قوامنده شی ، او قوامده علاج § چوجقلر ایچون زقاقلرده صاتیلان بر نوع لزوجتلی شکرلمه . § (معماری) ابنیه‌یه وافسـامنك یاریق یرینه بویادن اول سوریلن قویو بر ترکیب § صو یولجیلرینك کنگلرك آرهسنی طولدیرمق ایچون استعمال ایلدکلری یاپشقان بر نوع لوکن§ چرچیوه جاملرینك کنارلرینه سوریلان برنوع‌خمور .

معجونجی == معجون صاتان ویا یاپان آدم .

معجونلامق == معجون سورمك .

معجونلی == معجون سورولمش .

مَعْدَلَتْ ـ مَعْدِلَتْ [ع ، مص] عدالت ايتمك التزام حق وانصاف . § عدل ، داد ، حقانيت ، عدالت : معدلت سنيه .

معدلت پرور } **معدلتكستر** } == صاحب معدلت .

مَعْدَنْ [ع ، ص] { دوغريسى داللك كسريله (معدن) در } بر زمينده بعض جواهر ارضيه‌نك بولنديغى يـر ، كان § اويردن چيقاريلان جواهر ، فلزات .

معدنى == معدنه منسوب ‖ معدندن معمول .

اسكى معدن == خاص پورسلن .

شبه معدن == مولدالماء ، مولدالحموضه قاربون كبى كيمياجه معدن خواصيله متصف اولان بعض اجسام غير عضويه .

معدن كمورى ☞ [فحم] ، [كمور]

معدنجى == معدن ايشله‌دن .

معدنيات == معدنه متعلق ومعدن قبيلندن شيلر .

مَعْدُودْ [ع ، ص] صاييلى ، صاييلمش صاييلمش شى .

ايام معدودات == قربان بايرامنك برنجى كوننـدن صـوكره كلان اوچ . برنجى كوننه (يوم نحر) دنير .]

معدودات == صايى الله النوب صاتيلان شيلر .

غير معدودات == صابيسز ، حسابسز لايعد .

مَعْدُولْ [ع ، ص] عدول ايده جك يـر : صاپيله‌جق محل .

مَعْدُومْ [ع ، ص] يوق ، نابود غير موجود :

النادر كالمعدوم == نادر اولان شى معدوم كبيدر .

معدوم الرأس == (حيوانات) رأس غير متمايز ولواحقى مفقود اولان حيوانات ابتدائيه .

معدوم الارجل == (حيوانات) اطراف خلفيه وقداميه‌سى غير موجود اولان حيوانات .

معدوميت == (مولددر) معدوملق يوقلق ، عدم موجوديت .

معدوميت اثمار == ميوه‌نك مفقوديتى

مَعْذَرَتْ [ع ، مص] { كسر دال ايله‌ده لغتـدر } عذر و بهانه‌يى قبول ايلمك ، معذور طوتمق § (س) عذر ، بهانه ، بر قصورك وقوعنه سبب اولان حال غير اختيارى . معذرت مشروعه .

معذرتمند == عذرلى .

معذرتمندانه == معذرت مندجه‌سنه ، عذرلى اوله‌رق .

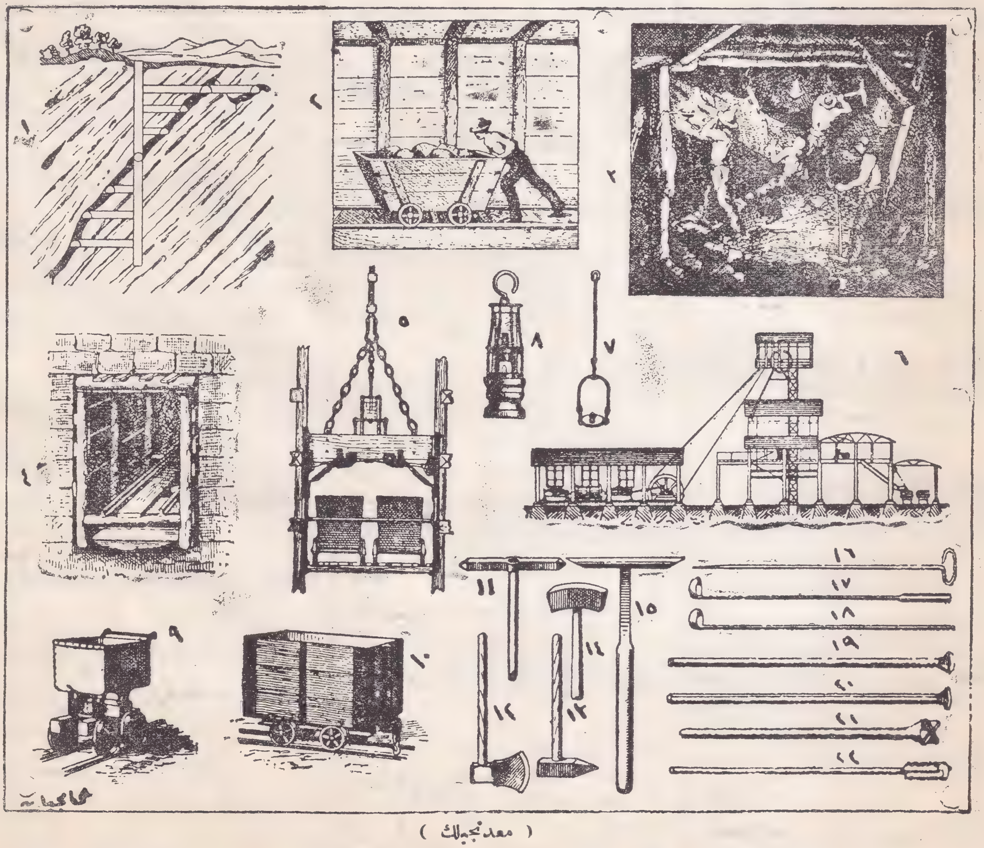

(معدنجيلك)

١ — بر طاش كومورى طبقه‌سنك مقطعى ، ٢ — غاله‌رى داخلنده كومور نقلياتى ، ٣ — بر معدن اوجاغنده عمليات حفريه ، ٤ — بر معدن اوجاغنه صو اسراسى ، ٥ نقليه آرابه‌لريچون آسانسور ، ٦ — بر معدن اوجاغنك قواى جريه و محركه‌سى مقطع مجملى ٧ ، ٨ — معدن لامبه‌لرى ٩ ، ١٠ — واغونلر ١١ ، ١٢ الى ٢٢ — معدن كومورى اخرجنه مخصوص آلات وادوات حفريه وثقبيه .

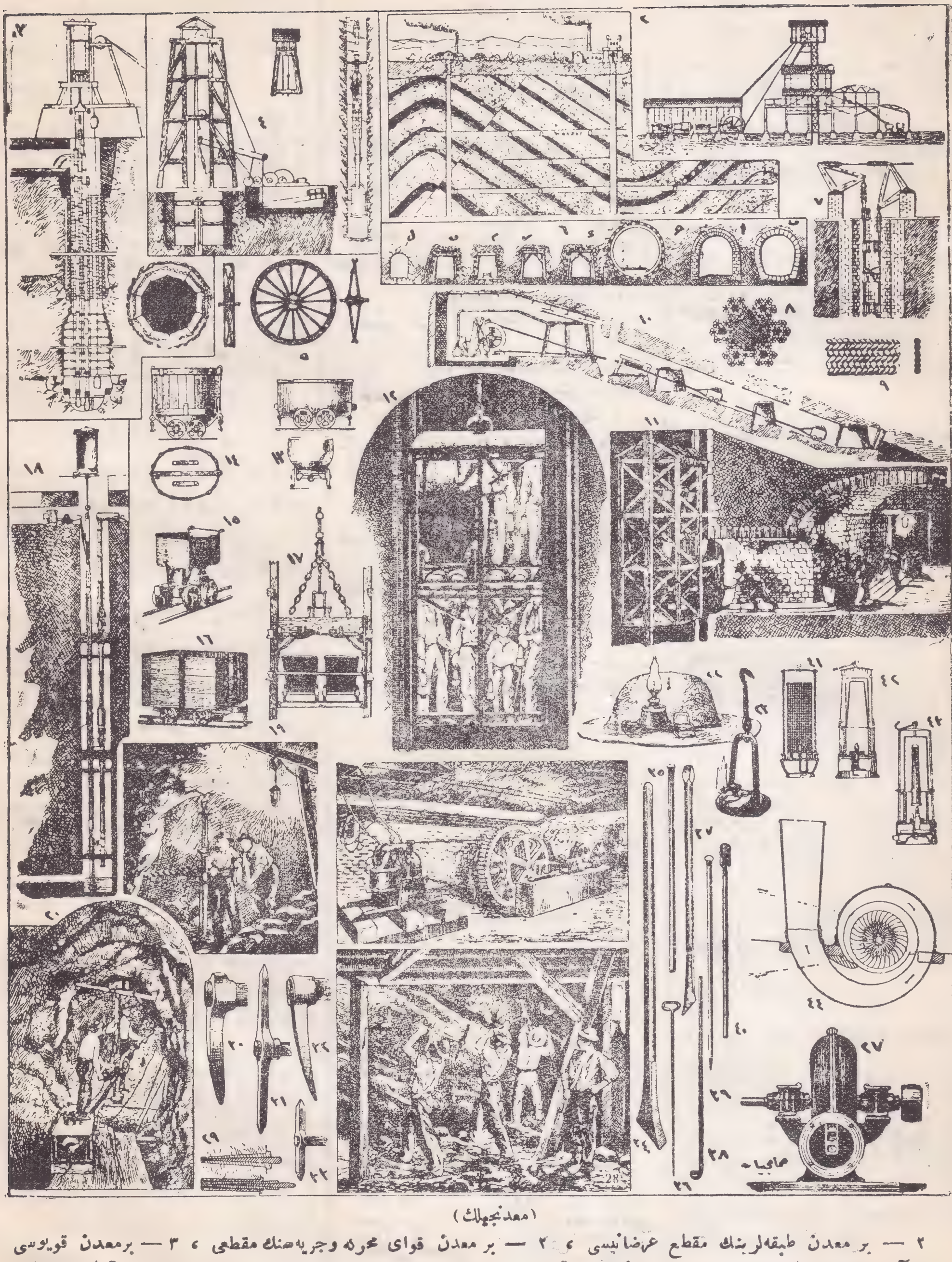

(معدنجیلك)

٢ — بر معدن طبقه‌لرینك مقطع عرضانیسی ، ٢ — بر معدن قوای محرکه وجریه‌سنك مقطعی ، ٣ — برمعدن قویوسی (آ = دسته‌كارك مقطعی) ٤ — سونداژ (تثقیب) [ب — مثقب] ٥ — تکرلك ، ٦ — غاله‌ری [ل — قبالر ایچنده ، ق — نیم اخشاب ، م — تام اخشاب ، ٧ — قونتر — فیش ، ى — مجهز اخشاب ، ٢ معدنی ، — دیوارله اورلمش ، ب — صو درونده انشا ایدلمش کمر] ، ٧ — عمله‌نك دور وآمد وشدینه مخصوص جرآلتی ، ٨ — چلیکدن معمول غومینه ، ٩ — دیکر نوع غومینه ، ١٠ — تضییق هوا ایله اصول جر ، ١١ — معدن کموری اخراجی ، ١٢ — آسانسور ، ١٣ ، ١٤ — نقلیه آرابه‌لری ١٥ کوچك واغون ، ١٦ ، ١٧ — کوچك واغونلر ، ١٨ — طولومبه ، ١٩ — ال ایله تثقیب ، ٢٠ — الکتریق ایله تثقیب ، ٢١ — موتور جهازی ٢٢ — لامبه‌لی شبقه ، ٢٣ — آچیق لامبه ، ٢٧ — قابل نقل مجدد هوا ، ٢٨ معدن عمله‌سی ، ٢٩ ، ٣٠ ، ٣١ ، ٣٢ ، ٣٣ ، ٣٤ ، ٣٥ ، ٣٦ ، ٣٧ ، ٣٨ ، ٣٩ ، ٤٠ — حفر وتثقیب آلات وادواتی ٤١ ؛ ٤٢ ، ٤٣ — معدن قویولرینه مخصوص مختلف الجنس لامبه‌لر ، ٤٤ — بر مجدد هوا آلتنك مقطعی .

معذرت خواه == عذر دیله‌ین .

معذرت خواهی == معذرت خواهلق .

معذور == عذری اولان ، عذرلی .

معذوریت == معذورلق .

مَعْرَضْ [ع ، س] محل عرض ، بر شیئك تجلی ایتدیکی ، کوروندیکی محل : معرض تشکر § سرکی ، اکسپوزیسیون معرض عمومی .

مَعْرِفَتْ [ع ، مص] بر شیئی تفکر وایشنی تدویر ایده‌بیلمك : معرفت حق ، معرفت نفس . [(علم)ك مفهومندن اخصدر . چونکه : علم وجه کلی ایله ، معرفت وجه جزئی ایله بیلمکدر] § (ف) دانش ، بیلکی ، علم وفن § هنر ، صنعت ، حذاقت . [جمعی : (معارف) کلور .]

واسطه‌وتوسط == اولمق و ایتمك ایستنیلان کتابلر فلان معرفتیله کوندرلدی .

معرفت پرور == هنرلی ، صاحب معرفت .

معرفتپرورانه == معرفت پرورجه‌سنه .

معرفت پروری == معرفپرورلك .

معرفتلی == معرفت صاحبی هنرور .

مَعْرِفَه [ع ، س] (نحو عربی) حرف تعریفله ویا دیکر بر صورتله مداولی تعیین وتخصیص ایدلمش اسم . مقابلی (نکره) در .

مَعْرَکَه [ع ، س] جنك ایدیله‌جك یر ، میدان حرب ؛ جمعی : (معارك) کلیر .

مَعْرُوضْ [ع ، ص] عرض اولنمش : بر وجه‌معروض عرض اولنديغی وجه‌اوزره § سریلمش ، یایلمش ، سرکی حالنده : انظار تماشا معروض اولان بو شیلر § عرضحاللرده ومقام سامی صدارت ومشیخته یازیلان تذاکر و محررات رسمیه‌ده قوللانیلان القابدر : معروض چاکرکمینه‌لریدر معروض بندهٔ دیرینه‌لریدر . [تعظیماً مخابرات خصوصیه‌ده دخی قوللانلور . § برشیئك قارشیسنده ، تأثیری آلتنده بولنان : بو بو مکتب لودوسه معروضدر . بو واسطه قونشه معروضدر ، تهلکه‌یه معروض بولنیور .

معروضات == ج : (معروض) § بیوك ذواته قارشی وقوعبولان افادهٔ شفاهیه وتحریریه : بعض معروضاتده بولنه‌جغم معروضات اوراقی هنوز کلمدی .

مَعْرُوفْ [ع ، ص] معلوم مشهور ، بیلنمش ، § عقلك ادراك شرعك تحسین ایتدیکی فعل وعمل .

امر بالمعروف == معروف ایله امر .

« بار کاهك مرکز اجراسیدر
امر بالمعروف ونهی منکرك »

مَعْزُولْ [ع ، ص] عزل ایدلمش ، مأموریتندن چیقارلمش ، منصبسز ، مأموریتسز .

معزولاً == معزول اوله‌رق

معزولین == ج : معزول : معزوللر

معزولی } == معزوللق : معزولیت
معزولیت } == معاشنه نائل اولدی .

مَعْسَرَتْ [ع ، مص] کوجلك ، زورلق ، چتینلك .

مَعْشَرْ [ع ، س] متحدالشان جماعت ، کروه : معشر مسلمین ، معشر انبیا : یا معشر المؤمنین .

مَعْشُوشْ [ع ، ص] ضعیف ، لاغر ، اریق .

مَعْشُوقْ [ع ، ص] سولمش ، عشق ومحبتك کوکلده سبب حصولی اولان وجود .

معشوقیت == معشوقلق .

معشوقه == معشوقك مؤنثی .

مَعْصَرَه [ع ، س] اوزوم وصوصام کبی شیلری صیقاجق یر [کسر میم ایله معصره منکسنه معناسنه اسم التدر .]

مَعْصُورْ [ع ، ص] صیقلمش شی ، عصاره .

مَعْصُومْ [ع ، ص] عصمتله متصف ، عرض وناموسه مغایر اولان انسانلردن مجتنب § صوچسز ، قباحتسز . § کوچوك چوجق ؛ صبی : طفل معصوم .

معصومانه == معصومجه‌سنه .

معصومیت == معصوملق .

مَعْصِیَتْ [ع ، ص] عاصیلك ، اطاعتسزلك ، عدم انقیاد § کنایه ، عصیان : جناب حق معصیتمزی عفو ایتسون [جمعی (معاصی)]

« انوار مغفرت ایدر امحای معصیت
اهل کنالك ظلمت غیظی عظیمدر »

مَعْطُوفْ [ع ، ص] عطف اولنمش میل ایتدیرلمش : کوزلری آسمانه معطوف § اسناد اولنمش : بو ایش فلانه معطوفدر . § بر حرف عطف واسطه‌سیله دیکرینه مربوط کلمه .

معطوف علیه == حرف عطف واسطه‌سیله دیکر بر کلمه کندیسنه مربوط اولان (کلمه)

مَعْفُو [ع ، ص] عفو اولنمش ، عفو وصفحه مظهر اولمش :

« مرآت دلده صورت اخلامه قیل نظر
معفودر مراسمه دائر قصورمز »
§ استثنا ایدلمش ، مستثنی : فلان یر اهالیسی ویرکودن معفودر .

مَعْقُودْ [ع ، ص] عقد اولنمش ، باغلانمش . عقده‌لی .

معقود علیه == (فقه) بر عقدك اجراسندن مقصد اصلی اولان خصوص

مَعْقُولْ [ع ، ص] عقللی ، عقل ایله بیلنمش عقله موافق ، عقلك بخش ایتدیکی : امر معقول .

معقولات == عقلك ادراك ایتدیکی خصوصات .

معقولیت == معقوللق ، عقله موافقت

مَعْکُوسْ [ع ، ص] عکس اولنمش ترسنه چویرلمش .

مخروط معکوس == (هندسه) رأسی اشاغیده ، قاعده‌سی یوقاروده اولان مخروط .

§ صنعت عکسه موافق کلمه .
[عکس]

معکوس الترتیب == (ادبیات) لف ونشر معکوس . § بر یره چارپوب کری دونن : ضیای معکوس § ترس ، ایی کیتمین : طالع معکوس .

معکوسیت == (مولددر) معکوسلق

مَعْلَفْ [ع ، س] علف قونیلان یر .

مَعْلُولْ [ع ، ص] علتلی ، مرضلی . مریض ، خسته‌لقلی ، سقط

معلولاً == معلول اوله‌رق .

معلولیت == معلوللق ، سقطلق .

معلولین == ج : (معلول) . معلولین عسکریه .

مَعْلُومْ [ع ، ص] (مجهول) مقابلی بیلنمش ، هرکسك بیلدیکی شی بللی .

فعل معلوم == (صرف) فاعلی معلوم ومعین اولان فعل

معلومیت == معلوملق .

معلومات == ج : (معلوم) بیلنن شیلر ، معلوم خصوصات || علم هنر بیلمش .

معلوماتلی == صاحب معلومات اولان علم وهنر صاحبی واقف علوم وفنون .

معلومات‌فروش == مقام استهزاده مستعملدر. معلومات صاتیجی، کندیسنی معلوماتلی کوسترمك سوداسنده اولان.

مَعْمُور [ع، ص] شرفلی، آبادان، خراب دکل: بیت معمور، قطعهٔ معموره.

معموریت == معمورلق، عمران.

مَعْمُورَه [ع، ص] معمور اولان یر، بلده، آبادان محل: معمورهٔ مدنیت، برخرابه‌نك هر رخنه‌سی بر اغزدرکه: معمورهٔ‌جهانه کولر.

« هرشکاف خرابهٔ دهنیست
که بمعمورهٔ جهان خندد »

مَعْمُول [ع، ص] یاپیلمش، اعمال اولنمش. ایپلکدن معمول. طوپراقدن معمول.
§ (نحو عربی) بر عاملك تأثیریله بر درلو اعراب قبول ایتمش اولان (کلمه) عامل مقابلی.

معمول به == کندیسیله عمل اولنان دستور العمل طوتیلان شی، قوانین وامثالی.

معمولات == ج: (معمول). اعمال اولنمش اولان شیلر.

مَعْنی [ع، ص] کلمه‌نك، کلامك دلالت ایلدیکی شی، مقابلنه الفاظ وضع اولنان صورت ذهنیه، مفهوم. § ایچ، باطن، روحانی، معنا معنوی. [جمعی (معانی) کلیر.] § رؤیا، دوش. عالم معنی.

معناً == ظاهراً دکل، باطناً. || معنی، مفهوم اعتباریله.

معنیدار == معنالی.

معناسز == مآل ومدلولی اولمیان == سبب معقولی بولنمیان، مناسبتسز بو حرکتکز معناسزدر.

مَعْنَوِی [ع، ص] روحانی، مجرد، صوری و جسمانی اولمیان، مادیات ایله بیلمش:
« مرحبا ای حضرت صاحب قرآن معنوی
بر غزا قیلدك‌که: خشنود ایلدك پیغمبری »

معنویات == معنوی اولان خصوصات مادیاتك ضدی.

معنویون == الهیون.

ولد معنوی == کندیسنه اولاد معامله سی ایدیلان کیمسه، جان اولادی.

مَعُونَت [ع، س] یاردم، امداد، عون § وزق، ازیق. § (حقوق) مصارف.

مَعُونَه [ت، س] (زبانزدی (ماونه) بر لیمان داخلنده شیا نقلنده مستعمل بیوجك قایق، صندال.

مَعْهُود [ع، ص] عهد اولنمش § ذکری کچمش ویا معلوم اولان بر شی حقنده تحکماً استعمال اولنور: معهود بقال.

مَعِیَّت [ع، مص] (ولددر) برابرلك ارقداشلق § یان، عند، نزد: بو آدم فلانك معیتنده بولنمش. § مادون و امر آلتنده بولنان، ملکیه مأذونلری قائمقام اولمق‌ایچون اوچ سنه قدر والی معیتنده بولنور.

مَعِیشَت [ع، مص] کچنمك، کچینمش: چکیلن محنت معیشت ایچون. § دیرلك، کندیسیله کچینیلان شی، مدار زندکی وتعیش اولان شی: تأمین معیشت. [جمعی: (معایش) کلیر.]

مَعِین [ع، ص] اب جاری، صافی: ماء معین. § (هندسه) درت ضلعی بربرینه مساوی وقارشولقلی ضلعلرك یکدیکره موازی اولوب متقابل زاویه‌لرندن ایکیسی حاده وایکیسی منفرجه اولان شکل. بقلوا شکلی.

مَعْیُوب [ع، ص] عیبلانمش، عیبلی، تعییب اولنان.

معیوباً == معیوب اولارق.

معیوبات == عیب عد ایدیلان شیلر، قصورلر، نقصانلر

مَغَارِب [ع، س] ج: [مغرب]: مغارب ومشارق.

مَغَارَه [ع، س] طاغلرده، قیالرده چقره طرزنده‌کی اویوق، یاربی یر، غار، این، کهف.

مَغَازَه [ج و س] بیوك‌دکان § امتعه واشیای تجاریه وضعنه مخصوص مخزن.

مغازه‌جی == مغازه‌یی اداره ایدن آدم، غا، احی.

مَغَازِی [ع، س] غزالر، غزوات: ابوالفتح والمغازی. [عربیده معناسی: (مناقب غزاة) در.]

مَغَاسِل [ع، س] ج: (مغسل).

مَغَافِر [ع، س] ج: (مغفر): مغافر جنك آشنایان.

مَغَاك [ع، س] چوقور، حفره، مزار؛ مغاك هلاك.

مَغْبَط [ع، س] غبطه ایلیه‌جك یره.

مَغْبَن [ع، ص] اوبلوق دیبی، قاچق. [جمعی (مغابن) کلیر.]

مَغْبُوط [ع، ص] غبطه اولنمش: مغبوط امثال.

مَغْبُون [ع، ص] معامله‌ده، آلیش ویریشده آلدانمش اولان.

مَغْدَانُوس [ج، س] لذت‌ویرمك ایچون آز مقدارده یمکلره‌قونیلان اجیمسی برنوع نبات‌معروف. (مایدانوس).

مَغْدُور [ع، ص] غدر اولنمش، غدره‌دوچار اولمش: صورسه‌لر مغدورینی غدار کندین کوسترور » § ضرر وزیانه اوغرایان، الندن نصیبی، حقی النان.

مغدوریت == مغدورلق.

مَغْرِب [ع، ص] کونشك غروب ایتدیکی یر، باتی. § افریقانك سواحل شمالیهٔ غربیه‌سی. [جمعی: (مغارب) کلیر.] کونشك باتدیغی زمان، اقشام اوسق: صلات مغرب.

مغرب ادنا == طرابلس‌غرب‌حوالیسی

مغرب اوسط == تونس، جزایر.

مغرب اقصی == فاس، مراکش.

مغربی == مغربه منسوب، مغرب اهالیسندن اولان.

مَغْرَس [ع، ص] فدان باغچه‌سی فدانلق فدان غرس ایدیلان محل، باغچه.

مَغْرُور [ع، ص] غرورلنمش، کبرلی، عظمتلی. § بر شیئه کوه‌نش، اعتماد، اسناد ایدن § بیهوده شیئه اعتماد ایله الدانمش الدانان.

مغروریت == مغرورلق. تکبر، تفخر، عظمت.

مغرورانه == مغرورجه‌سنه.

مغروراً == مغرور اولارق کوه‌نرك

مغرورلانمق == بر شیئه کوه‌نرك کبر وغرور حاصل ایتمك.

مَغْرُوس [ع، ص] غرس اولنمش (اغاچ حقنده) دیکلمش شجر مغروس، نهال‌مغروس

مَغرُوق [ع ، ص] (موفود) غرق اولمش صویه باتمش .

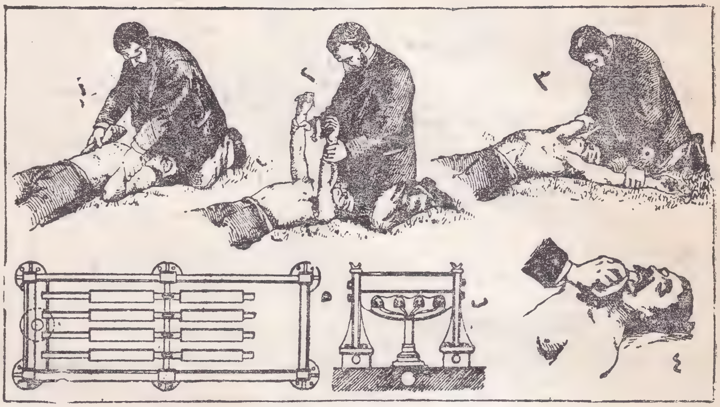

(معروقینه امداد)
١ ، ٢ ، ٣ — سیلوستر اصولنجه تنفس صناعی ؛ ٤ — لسانك جر منتظمی ؛ ٥ — الکتریقله مسخن یاتاق (آت مقطع)

مَغز - مَغزیه [فا ، س] بین ، دماغ ، مخ . § ایچ ، اوز ، لب : مغز بادام ، مثنوی شریف مغز قرآندر .

بی مغز = بینسز ، عقلسز .

سبك مغز = خفیف بینلی ، عقلسز

تهی مغز = بوش بینلی ، احمق .

افسرده مغز = بینی طوکمش ادراکسز حسسز .

مَغسَل [ع ، س] غسل ایدیله‌جك یر . § موتایی ییقادقلری محل

مَغسُول [ع ، ص] غسل ایدلمش ، ییقانمش .

مَغشُوش [ع ، ص] باقر وسائره ایله قاریشیق التون ، کوش سکه مغشوشه . § باشقه بر شی مخلوط اولان ، خالص اولمیان : لبن مغشوش ، زبد مغشوش . جمعی : (مغشوشات) کلیر .

مَغشی [ع ، ص] غشی اولمش ، عقلی کیتمش ، حیران .

مغشی علیه = بایغین ، بایلمش .

مَغصُوب [ع ، ص] غصب اولنمش صاحبنك اذنی اولمقسزین اخذ وضبط ایدلمش : مال مغصوب .

مغصوب منه = اذنی اولمقسزین مالی اخذ وضبط اولنمش کیمسه .

مَغضُوب [ع ، ص] غضب اولنمش .

مغضوب علیه = اوزرینه غضب اولنمش خشمدیده .

مَغطُوس [ع ، ص] هوا ، غاز ، صو کبی شیئك ایچنه باتیرلمش صوده مغطوس هر جسم کندی وزنندن بر مقدار ضایع ایدر .

مَغفرَت [ع ، مص] جناب حق قوللرینك کناهلرینی ستر وعفو ایتمك : مغفرت الهیه

مَغفُور - مَغفُورله [ع ، ص] جناب حق طرفندن کناهی عفو اولنمش . مغفرت الهیه‌یه نائل اولان : مرحوم مغفور .

مَغلَطه [ع ، س] یاکلماج ، اغلوطه ، یکدیکری تقلید ایده‌جك مسائل § صاچمه صاپان معناسز سوز

مغلطه پرداز = مغلطه ترتیب ایدیجی ایدن .

مغلطه پردازانه = مغلطه پردازجه‌سنه

مغلطه پردازی = مغلطه پردازلق

مَغلَق [ع ، س] کلیدلنه‌جك یر

مَغلُوب [ع ، ص] غلبه اولنمش ، کندیسنه اوستون کلنمش : نفسنه مغلوب ، مغلوب سودا .

§ محاربه‌ده هزیمته دوچار اولان مغلوب اردو .

§ برینك تحت نفوذ وتأثیرنده بولنان : زوجه‌سنه مغلوبدر .

مغلوبیت = مغلوبلق ، زبونلق .

مَغلُوق [ع ، ص] کلیدلی ، قپالی ، مسدود .

مَغلُول [ع ، ص] اللرینه ویا بوینه دمیرلاله چکیرلمش اولان (مجرم)

مَغمُور [ع ، ص] شهرتسز ، نامسز ، کمنام ، اهمیتسز . § (معمور) ك ضدی ، خراب .

مغموریت = مغمورلق .

مَغمُوم [ع ، ص] غملنمش کدرلی مکدر : قلب مغموم . § بلوطلی ، صیقنتیلی : هوالر غایت مغموم کیدیبور .

مغمومیت = مغموملق .

مَغنزی - مَغنزیا [ج ، ص] (کیمیا) { Magnèsia } (مغ و Mgo) (حمض اول مغنزیوم) . بیاض ، خفیف ، غبار حالنده لذتسز واملاحی آجی بر معدن اولوب غیر قابل ذوباندر . مکلس مغنزی طبابتده بعض معده اکشیلکلرینی تداوی ایتمك ایچون مستعملدر

قاربونیت مغنزی = (کیمیا) { Carbonate de Magnésie } بودخی طبابتده مسهل کبی استعمال اولنور . وطبیعتده شبه معین شکلنده‌کی بلورات صورتنده حالت صافیه‌ده بولنور بر معدندر .

کیبریتیت مغنزی = (کیمیا) { Sulfate de Magnésie } بیاض ، صوده قابل انحلال ، آجی ، ملحی بر جسم ایله متکیف بر معدن اولوب محلول حالنده برچوق میاه معدنیه‌ده بولنور . [کیبریتیت مغنزی طبابتده اکثریت اوزره مسهل کبی استعمال اولنور وبوکا (انکلیز طوزی) دخی دنیلور .]

مَغنزیوم [ج ، ص ، کیمیا] Magnésium (مغ Mg = ١٢) کموش کبی بیاض ، قابل انطراق ، شعله‌سی کوز تحمل ایده‌میه‌جك درجه‌ده پارلاق صلب بر معدن اولوب فطوغرافیجیلقده کثرتله استعمال اولنور و تجارتده تل یاخود صفیحه حالنده بولنور .

حمض مغنزیوم = [illegible] (مغنزی)

مَغنَم [ع ، س] دشمندن التنان مال غنیمت جمعی : (مغانم)

مَفاتح - مَفاتیح [ع ، س] ، ناختار معناسنه اولان (مفتاح) ك جمعی : مفتاح الغیب .

مَفاخِر [ع ، س] جمع (مفخر) فخر اولنه‌جق شیلر ، مابه الافتخار اولان شیلر مفاخر عثمانیه

مَفارِق [ع ، س] باش تپه‌سنك اورته‌سی ... كلان (مفرق) ك جمعی ... وسط رأس : مفرق انام .

مَفاصِل [ع ، س] (طب) ج : (مفصل) شكللری متقابل بولنان سطحلریله یكدیكرینه انتقال ومناسبتلری اولان ایكی ودها زیاده عظامك هیئت مجموعه‌سی

مفاصل متحركه == از چوق حركت ایدن مفصللر، ساق ایله فخذك ، ساق ایله قدمك مفصللری كبی .

مفاصل غیر متحركه == قحفك و وجهك عظام مختلفه‌سی كبی حركت ایتمیان مفصللر. بونلره مفاصل موتوقه دخی دینور.

مفاصل بين الفقرات == عمود فقاری یی ترتیب ایدن فقره‌لر بیننده‌كی مفصللر

مفاصل حوصله == حوصله‌ده‌كی مفصللر

التصاق مفاصل == (طب) اغشیهٔ زلالیهٔ مفصلیه وریقات متقابله‌سنك تلاصق ویا اغشیهٔ مذكوره‌نك تیبس ویا آنلرك جوارنده‌كی اقسام لینه‌نك سرتلشمش اولمسندن دولایی كوریلن التحام والتصاق .

مَفتوح [ع ، ص] آچلمش، آچق، كشاده § فتح وضبط اولنمش، § اوزرنده فتحه اشارتی اولان فتحه ایله اوقونان: همزهٔ مفتوحه .

مَفتوت [ع ، ص] اوفالمش پاره پاره اولمش ، پاره‌لنمش .

مَفتول [ع ، ص] بوكلمش ، اورولمش : كاكل مفتول .

مَفتون [ع ، ص] فتنه‌یه دوشمش سحر اولمش § دوشكون . میللی § عاشق شوریده § حیران، شاشمش.

مفتونانه == مفتونجه‌سنه .

مفتونیت == مفتونلق . دوشكونلك عاشقلق ، حیرت .

مَفحوم [ع ، ص] فحم حالنه كچمش ، كمور اولمش .

مَفخر [ع ، ص] فخرلنمك § (ص) باعث فخر ، موجب مفخر اولان .

فخر كائنات == حضرت محمد علیه السلام.

مفخرت == كندیسیله افتخار اولنان، باعث افتخار اولان : مدار مفخرت .

مَفَرّ [ع ، س] قاچاجق یر .

این المفر == قاچاجق یر یوقمی ؟

مَفرَغ [ع س] دوكیله‌جك یر ، یول ، مجری : مفرغ صفرا

مَفرَق [ع ، س] باش تپه‌سنك وسط راسی. جمعی: (مفارق) .

مُفرَز [ع ، ص] افرازاولنمش ، ایرلمش ، بولونمش .

مَفروش [ع ، ص] فرش اولنمش ، دوشنمش ، دوشه‌لی .

مفروشات == ج : (مفروش) كلیم ، سجاده وسائراوطه دوشه‌مه‌سی : مفروشات

مَفروض [ع، ص] فرض قلنمش: دعاء مفروض الادا § فرض اولنان شی . حقیقةً موجود اولمیوب موجود عد واعتبار اولنان. مسئلهٔ مفروضه ؛ مخروط مفروض .

مَفروغٌ به [ع ، س] (فقه) افراغ اولنان اراضئ امیریه ومسقفات ومستغلات موقوفه .

مفروغ له == كندیسنه بر شیئك حق تصرف وتملكی فراغ اولنمش كیمسه .

مَفروق [ع ، ص] تمییز ایدلمش، تفریق ایدلمش .

لفیف مفروق == (صرف عربی) حروف اصلیه‌سندن ایكیسی حرف علت اولوب انجق اره‌لرنده بر حرف صحیح بولنان كلمه .

مَفسَدَت [ع ، مص] فسادلق بوزوقلق، فنالق § منافقلق اغواء [جمعی : (مفاسد) كلیر .]

مَفسَقه [ع ، س] محل فسق ، فسق وفجور یری .

مَفسوخ [ع ، ص] فسخ اولنمش بوزولمش حكمسز براقلمش حكم وتأثیری ابطال ایدلمش : مادهٔ مفسوخه .

مفسوخیت == مفسوخلق، حكمسزلك

مَفصِل [ع ، س] { دوغریسی مادك كسریله‌در . } اعضای بدنك اك یری ، اوبناق محلی . [جمعی : (مفاصل) كلیر . رتبهٔ مفاصل .]

سطوح مفصلیه == (طب) عظامدن وغضاریف لنفیه‌دن متشكل اولان مفصل

مفصلی == مفصله منسوب ومتعلق .

مفصلیه == (حیوانات) قدید داخلیلری اولمیوب وجودلرینك واطرافلرینك اقسام مختلفه‌سی حلقات متوالیه‌دن عبارت اولان حیوانلردركه بونلرده باصره‌دن ماعدا اعضای خواسی پك از نشو ونما بولور . دیدان ، هزارپا ، قشریه ، عنكبوتیه بو قسمه داخلدر .

مفصل كاذب == طب : اسكلتده موجود مفاصل حقیقیه‌دن غیری برمفصله دینور . عضدك كسرندنصكره التحام ایده میوب مؤبداً غیر طبیعی حركتلر عرض ایتمه‌سی كبی .

مَفطور [ع ، ص] فطرتلنمش ، جبلتندیرلمش ، یارادلمش ، آفریده § خلقی طبیعی ، جبلی .

مَفطوم [ع ، ص] مه‌دن سوتدن كسلمش (چوجق) .

مَفعول [ع ، ص] ایشلنمش ، یاپلمش ، قیلنمش .

مفعولیت == مفعوللق .

§ (صرف) افعال متعدیه‌ده حدثك تأثیرینی قبول ایدن شخص ویا شی یعنی اوزرنده بر فاعلك اثری ظاهر اولان شی ،

اسم مفعول == فعللردن مشتق صفتلره دینور .

مفعول به == تركجه‌ده صوكده (ی) بولنان مفعول .

مفعول الیه == تركجه صوكده (ه) بولنان مفعول .

مَفقَد [ع ، س] غائب اوله‌جق یر

مَفقَرَت [ع ، ص] (افتقار) ایله مترادفدر ، ضرورت ، احتیاج .

مَفقود [ع ، ص] غائب اولمش ، نابود ، یوق . معدوم . § (فقه) حیات ومماتی مجهول اولان شخص غائب .

مفقودیت == مفقودلق، عدم موجودیت

مَفقور [ع ، ص] اوكورغه كمیكلری قیرلمش (انسان ویاحیوان)

مَفكوك [ع ، ص] فك اولنمش، ایرلمش ، سوكلمش چیقارلمش .

مَفلوج [ع ، ص] فلج علتنه دوچار اولمش وجودینك بر قسمی حركت ارادیه‌دن ساقط اولمش ، ایناه‌لی ، منزول .

مَفلول [ع ، ص] (مسلول) مقابلی اغزی كلیدلنمش ، قپالی ، قیننده محفظه‌سنده بولنان (قلیچ) سیف مفلول .

مَفْهُوم [ع ، ص] فهم اولنمش ، اكلاشـلمش: تحريرات والالرندن مفهوم عاجزى اولدى . § (س) مآل ، معنى ، مدلول عباره .

مَقابِرْ [ع ، س] مزار معناسـنه اولان (مقبر ومقبره) نك جمعى : مقابر اسلاميه .
« بكلر بو خاكدان فناده صبح وشام حزن وسـكون جواريخ مقـابرك . »

مَقاتِلْ [ع ، س] جـ : (مقتل) قتل اولنه‌جق محللر .

مَقادِيرْ [ع ، س] جـ : (مقدار)

مَقارُنه [ج ، ص] { Macaroni } خمیرن صور مختـلفه وزره دوكلمش ايچى دليك رشته‌كه پيشريلوب يئيلور

مَقاصْ [ت ، ص]
مَقَصْ [ع ، ص]
بز ، كاغد ، صاچ ، طبرناق كبى يومشاق و معدنيات مثللو قاتى شيلرى كسمكه مخصوص آلت

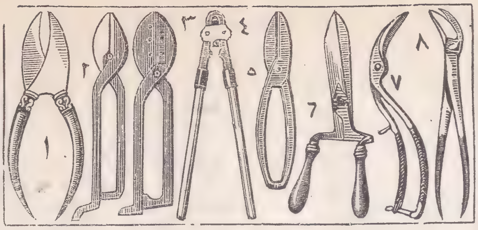

١ ـ طوغانجيلق صنعتنه مخصوص ، ٢ ، ٣ ـ صنايعده مستعمل ٤ ـ صومونلى وبده‌لر ايچون ، ٥ ـ صنـايع مختلفه‌ده مستعمل ٦ ـ چالى وچربى ايچون ، ٧ ، ٧ ـ فن جراحى‌يه مخصوص مقاصلر

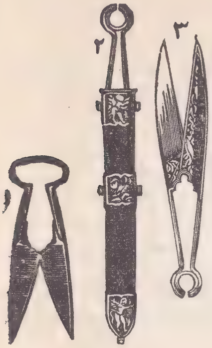

(ترزى وتنكه‌جى مقاصى)

١ ـ قرقه عمليانته مخصوص ٢ ، ٣ تغيته ـ ادخال ايدلمش وقنيندن چيقارلمش بر نوع مقاص .

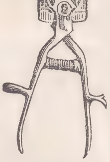

(صاچ مقاصى)

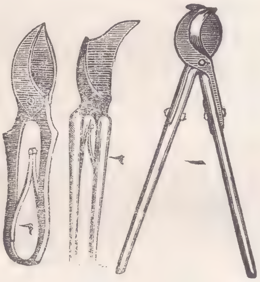

١ ، ٢ ، ٣ ـ باغچوان مقاصلرى

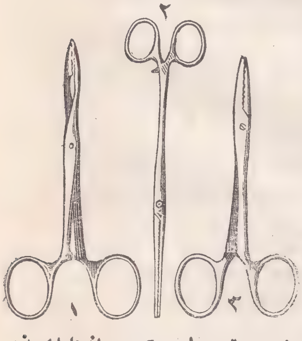

١ ـ قره مايز، ٢ ـ انحنا ايچون، ٣ ـ چاپراست .

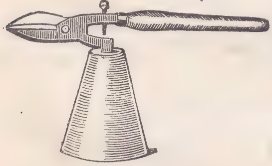

(اياقلى مقاص)

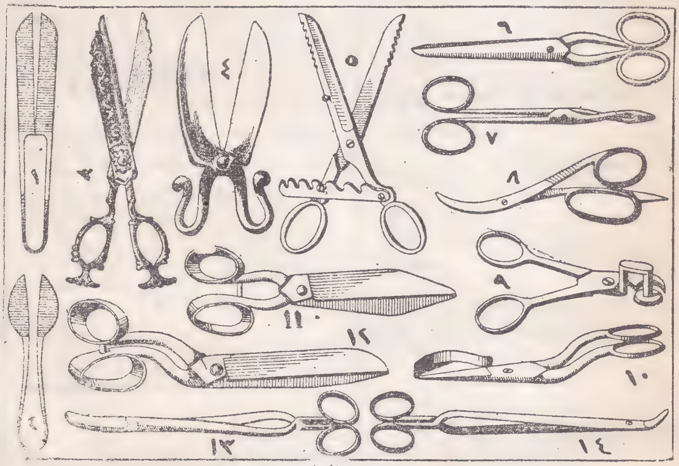

(مقاصلر)

١ ـ قرون وسطى‌ده مستعمل اولان . ٢ ـ اون اوچنجى عصرده ٣ ـ اون بشنجى عصرده قاقه مقاص ، ٤ ـ اون دردنجى عصرده ٥ ـ ديشلى مقاص ، ٦ ـ ديكيش مقاصى ، ٧ ـ ييمه مقاصى ، ٨ ـ قونسروه مقاصى ٩ ، ـ خروج مقاصى ١٠ ـ موم مقاصى ، ١١ ـ الديونجى مقاصى ، ١٢ ـ ترزى مقاصى ، ١٣ ـ مخزع راس ، ١٤ ـ جراح مقاصى .

بيوك مقاصلى بوجك = مغمد الجناح حشراتدن سيورى ديشلرى اولان بر بوجكدر .

مقاصلى بوجك = مغمد الجناح حشراتدن بر حشره‌در .

(بيوك مقاصلى بوجك)

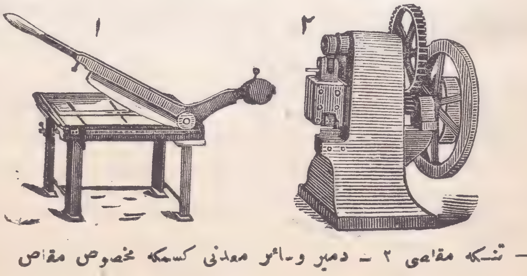

١ ـ تنكه مقاصى ٢ ـ دمير وسائر معدنى كسمكه مخصوص مقاص

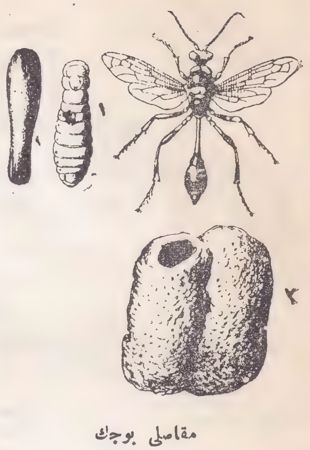

مقاصلی بوجك

١ — سرفه‌سی ٢ — قوزه‌سی ٣ — یوه‌سی .

مَقاصِد [ع ، ص] جج ؛ [مقصد] مقصد مهم .

مَقاصِر [ع ، ص] جج (مقصوره]

مَقاطِع [ع ، س] جج . [مقطع]

مَقال [ع ، ص] سوز ، کلام ، کزیده مقال ، اطالهٔ مقال .

مَقاله [ع ، ص] علمی ، ادبی سیاسی فنی بر مسئله‌یه دائر قلمه آلنان شی ، مقالهٔ طبیه ، مقالهٔ فنیه [جمعی . (مقالات) کلیر . مقالات نافعه .]

مَقالید [ع ، س] (ناختار) معناسنه اولان (مقلاد) ك جمعی : مقالید مصلحت .

مَقام [ع ، ص] طوریله‌جق یر ، محل اقامت ، قرارکاه ، موقع قیام محل ، مکان . § جاه ، منصب ، مسند ، جایکاه] مقام سامیٔ سپهسالاریلری § اولیاءاللهدن بر ذاتك مزاری ، مقبری عد وظن ایدیلن محل . § موسیقی هوالرندن هربری طرز آهنك : حجاز مقامی ، راست مقامی .

مقاملی == آهنکلی موزون .

مقامی طوتدیرمق == یایقره ایتمك .

[جمعی : (مقامات) کلیر .]

مَقامه [ع ، س] مجلس ، مجمع ، جمعیت ، § نطق ، نطق طرزنده سویلنیلن سوز ، کلام .

§ متصوفینك علی‌الدرجات قطع ایلدکاری مراتب معنویه‌نك هر بری .

مَقبَر ـ مَقبَره [ع ، س] مزار ، مدفن . § مزارلق ، قبرستان : مقبرهٔ مقدسه ، مقبرهٔ جانان .

مَقبور [ع ، ص] دفن اولنمش ، قبره القا ایدلمش ، کومولمش .

مَقبوض [ع ، ص] النمش ، قبض اولنمش ، مأخوذ .

مقبوض سندی == آلنان پاره وسائره‌یی متضمن اولان آلم طرفندن واسطه‌یه ویریلن مهرلی ، امضالی سند ، علم‌وخبر

مَقبول [ع ، ص] قبول اولنمش ، حسن تلقی ایدلمش ، بکنلمش طرز مقبول ، اثر مقبول ، حرکت مقبوله ، نصایح مقبوله .

مقبوله کچمك == خوشه کیتمك ، زیاده بکنلمك .

مقبولیت == مقبوللك .

مَقتَل [ع ، ص] محل قتل ، قتال ایدیله‌جك یر ، مکان : مقتل عمومی .

مَقتول [ع ، ص] قتل اولنمش ، اولدیرلمش ، : شخص مقتول

مقتولین == جج : (مقتول) .

مَقدَرَت ـ مَقدِرَت [ع ، س] غنا ، یسار ، قدرت § کوج ، قوت ، زور : مصروفیٔ مقدرت .

مَقدَم [ع ، ص] قدوم ، کلمك : مقدم دوستان ، مقدم بهار .

مَقدوح [ع ، ص] قدح اولنمش طعن ایدلمش : قول مقدوح ، مذموم ، فعل مقدوح (ممدوح) مقابلی .

مَقدور [ع ، ص] کوج ، قوت قدرت ، استطاعت]

غرض عرض خلوص وبذل مقدور ایتمه‌دریوقسه اولور حق‌اوزره مدحکده زبان ناطقه ابکم »

بذل مقدور == صرف استطاعت .

مقدورالاستیفا == (فقه) استیفاسی ممکن اولان .

مقدورالتسلیم == (فقه) تسلیمی ممکن اولان .

مَقذوف [ع ، ص] قذف اولنمش آتلمش ، سنك مقذوف .

مَقَرّ [ع ، ص] قرار ایده‌جك یر ، قرارکاه § پای تخت § مرکز ادارهٔ عمومیه . مقر سلطنت ، مقر رجال .

مَقرَمه [ت ، ص] دوغریسی کسر میم ایله‌در } سفره خاولیسی ، دستمال § ال بزی § بعض کویلی قادینلرك باشلرینه صاردقلری نقشلی پشتمال .

مَقرون [ع ، ص] قوشلمش ، یاقینلاشدیرلمش ، مقارن قیلنمش : مقرون مساعدهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی بیورلدی . ، مقرون حقیقت ، § یاقین ، قریب

مقرون صحت == صحت‌وحقیقته‌قریب ،

§ (عروض) برسبب ثقیل ایله بر سبب حقیقته مقارن اولان جزء .

وتد مقرون == (عروض) طرفینی ایکی متحرك ووسطی بر حرف ساکن اولان اوچ حرفدن عبارت کلمه : (قان) (کان) کبی .

لفیف مقرون == حروف اصلیه‌دن یکدیکرینه متصل ایکی حرفی حروف علتدن اولان (فعل) .

مقرونیت == مقرونلق ، قات ، یاقینلق .

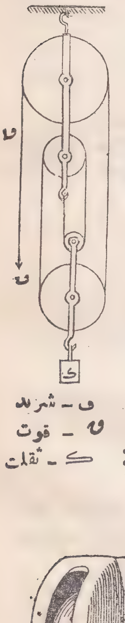

ف ـ شرند
ق ـ قوت
ك ـ ثقلت

مَقَرَه [ت ، ص] دائروی ویا سطوانی بریوه‌که : اولوق کبی اولان جدار خارجیسنه ایپلك ویازنجیر طولاندیریله‌رق صنایع نسجنه ده ، امور بحریه‌ده امر تدویری تنظیم وتسهیله خدمت ایدن آلت . § اوزون ایپلك صارلمش تخته یوماق .

مقره کبی == کوزه آدمك طوره‌ن اغزندن کنایه مقره‌لری صالیویرمك .

== قهقهه قوپارمق .

مقره‌لی == مقره‌سی اولان ، مقره‌یه مربوط بولنان :

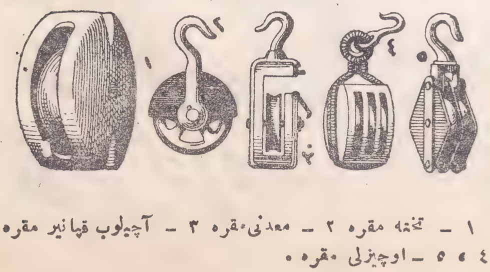

١ ـ تخته مقره ٢ ـ معدنی مقره ٣ ـ آچیلوب قپانیر مقره ٤ ، ٥ ـ اوچیزلی مقره .

مُقَسِّم [ع ، ص] تقسيم ايده‌جك ، محل قسمت . § صويك تقسيم اولنديغی محل ، مصلاو .

مُقَسُوم [ع ، ص] قسم قسم بولنمش تقسيم اولنمش . مال مقسوم § (رياضيه) ديكر بر عدد اوزرينه تقسم اولنه‌جق ويا اولنان عدد $\frac{ب}{ح}$ ده (ب) مقسومدر .

مقسوم عليه == مقسومك قاچ مساوی قسمه تقسيم اولنه‌جغنی كوسترن عدد : (ح) مقسوم عليهدر .

مَقْصَدْ [ع ، ص] مقصد ، مطلب ، مرام ، نيت . [جمعی مقاصد]

مَقْصُودْ [ع ، ص] قصد اولنمش ، ايستنلمش ، مطلوب . (جمعی : (مقاصد) در .] § اركان اربعهٔ كلامدن بری .

مَقْصُورْ [ع ، ص] قصر اولنمش قصالدلمش § اليقونلمش § حصر وتخصيص ايدلمش [ادبياتده بر شيئی ديكر شيئه حصر وتخصيص ايتمكه (قصر) دينيورده : بونلرن برنجيسنه (مقصور) ؛ ايكنجيسنه (مقصور عليه) نامی ويريلور .]

مَقْصُورَه [ع ، ص] جامعلرده اطرافی پار ماقلقلی يوكسك محل (معاويه طرفندن احداث ايدلمشدر .]

مَقْضی [ع ، ص] قضا اولنمش ، اوده‌نمش .

مَقْطَعْ [ع ، ص] قطع ايده‌جك ير § برجسمك داخلنی كوسترمك ايچون قطع اولنمش فرض اولنان شكلی ، مقطع طولانی مقطع عرضانی . § (ادبيات) بر غزلك صوك بيتی : حسن مقطع .

« هپ سنسك او نظمه بيت مطلع
سنسك ينه مطلعكده مقطع »

[جمعی مقاطع كلير : مقاطع الانهار == نهرلرك كچيدلری § اوزرنده قلم كسيلاركه‌جك (مقطعه) در .]

مَقْطُوعْ [ع ، ص] قطع اولنمش كسلمش : سر مقطوع . § { Prix fix } مقابلی قطعی فيأت § كوتوری .

مقطوعاً == مقطوع اوله‌رق ، كوتوری اولمق اوزره ،

مَقْعَدْ [ع ، س] اوتوريله‌جق ير ، مقاط مندر § مندر اوزرينه اوتوريلان چوخه‌وساره § قيچ ، دبر .

مَقْلُوبْ [ع ، ص] قلب اولنمش ، آلتی اوستنه كتيرلمش شكل اصليسندن دوندرلمش .

مَقْلُوعْ [ع ، ص] قلع اولنمش ، كوكندن چيقارلمش : شجر مقلوع .

مقلوعاً قيمت —— (فقه) قائماً قيمت مقابلی ، بعدالقلع ابنيه انقاضنك ، اشجار مقلوعه‌نك قيمتی .

مَقُولْ [ع ، ص] سويلنمش ، ديلمش

مَقُولَه [ع ، س] جنس ، نوع ، درلو ، چشيد قبيل : بومقوله ، او مقوله .

مَقْهُورْ [ع ، ص] قهر اولنمش ، مغلوب ومحكوم اولمش § مضمحل اولان § قهر وغصبه اوغرايان

مقهوراً == مقهور اوله‌رق .

مَقْنَأْ [ع ، س] قوناجق ير ، موضع فیء

مَقِيسْ [ع ، س] باشقه شيئه بكزه‌دلمش ، قياس اولنمش ، بو اثر ديكرلرينه مقيس دكلدر

مَكائِدْ [ع ، س] جمع : (مكيده) مكائد اعدا .

مَكاتِبْ [ع ، س] جمع : (مكتب) مكاتب اهليه ، مكاتب عاليه § (فرائض) خدمت ويا مال اوزرينه كتابته كسيلن كوله ويا جاريه .

مَكاتِيبْ [ع ، س] نامه ، تحريرات معناسنه اولان (مكتوب) ك جمعی ، مكاتيب وارده .

مَكّارْ [ع ، ص] پك زياده مكر ، حيله ايديجی ايپن .

مَكارِمْ [ع ، س] خلاف قياس اوله‌رق (كرم) ك جمعی اخلاق حميده ، افعال پسنديده مكارم اخلاق .

مكارمپناه == ملجأ مكارم .

مكارمپرور == صاحب مكارم .

مُكارَه - مُكاری [ت ، س] { عربجه ضم ميم ايله (مكاری) دن محرفدر . } اشيا نقل ايتمك ايچون كرا ايله طوتيلان حيوان .

مكاره‌جی == كرا حيوانی ايشلدن آدم .

مَكاسِبْ [ع ، س] جمع : (مكسب) § قزانج معناسنه اولان (كسب) ك جمعی كبی ده قوللانيلور .

مَكامِنْ [ع ، س] پوصو كيزله‌نه‌جك يرمعناسنه اولان (مكمن) ك جمعی : مكامن اعدا .

مَكانْ [ع ، س] ير ، محل ، جای ، مقام § خانه ، مسكن

جنت‌مكان == مكانی جنت اولان [جمعی : (امكنه) ويا (اماكن) كلير .]

لا مكان == مكاندن منزه .

مكاناً == مكان ، محل اعتباريله جهتيله

مكاناً مهايئه == (فقه) ايكی كشی بيننده مشترك اولان بر مسكنك بر طرفنده بر قسمنده بری ديكر طرفنده قسمنده ديكری ومشترك ايكی خانه‌نك برينده بری ديكرنده ديكری اوطورمق اوزره مهايئه‌لری .

مَكانَتْ [ع ، مص] وقار ، رزانت ، قوت ، متانت § اغر باشلولق .

مَكْتَبْ [ع ، س] فی‌الاصل يازی يازه‌جق ير معناسنه‌در } مدرسه معناسنه اوله‌رق علی‌الدرجات تحصيل علوم وفنون ايچون كشاد ايديلن محللر : مكتب ابتدائی ، مكتب رشدی ، مكتب اعدادی ، مكتب عالی .

مكتب كورمش == تحصيل علم ايتمش آدم .

مكتبلی == مكتبدن مأذون ، مكتبه مداوم .

مَكْتُوبْ [ع ، ص] يازلمش ، كتب اولنمش § (س) باشقه باشقه محللرده بولنان ايكی كشينك يكديكرينه كوندردكلری وايچنده حاللرندن وسائره‌دن بحث ايلدكلری كاغد ، نامه ، تحريرات . مكتوبلاشمق == بربرينه مكتوب يازمق .

مكتوبجی == بر نظارت ويا ولايت ويا ديكر بردائرهٔ رسميه‌نك امور تحريريه‌سنی ايفايه مأمور اولان وامور مبحوثه‌يه نظارت ايلين ذات (بو عنوان اليوم تحريرات مديرلكنه منقلب اولمشدر .)

مكتوبی == مكتوبجی ، مكتوبی المنی .

مَكْتُومْ [ع ، ص] كتم اولنمش ، كيزلی ، صاقلی : مال مكتوم ، نفوس مكتومه . جمعی : (مكتومات) كلير]

مَكْثْ [ع ، مص] طورمق ، انتظار ايله اكلنمك ، آرام .

مَكْذُوبَه [ع ص] يالان سوز ، قول دروغ آميز .

مَکْر [ع ، س] دوباره ، حیله ، خدعه ، سحر § حیله ایله الدائمق ، برینی مقصددندن انحراف ایتدیرمك .

مَگَرْ [فا ، د] ادات استثنادر : الدیلر عقلم بوپریلر پریشان ایتدیلر بریره گلمز مگر جمعت خوبان اوله . » § ادات استغرابدر : « قدرله مگر پنجه‌لشمك ایمش » § ظن وتخمین اداتی : « مگرکه پنجهٔ سیمنه برمهپاره یاصلانمش »

مَکْرُمَت [ع ، س] کرم ، عزت وشرف :

« مکرمت جمله بنی ادمه ویرمش مولا که بوروشدر ازلدن ولقد کرمنا »

مکرمتلو == علمیه‌ده مدرس پایه‌سنك عنوان رسمیسی .

مَکْرُوه [ع ، ص] کریه ، طبعاً ، شرعاً خوشلانلمیان) ایکرنج ؛ جمعی (مکروهات) در .

مکروهیت == مکروهلق .

مَگَسْ [فا ، س] سینك ، زباب :

مگسگیر == اوروجك آغی .

مگسران == یلپازه .

مَکْسَب [ع ، س] محل کسب .

مَکْسُوب [ع ، ص] کسب اولنمش ، قزانلمش .

مَکْسُور [ع ص] کسر اولنمش ، قیرلمش . § اسره ایله اوقونان حرف .

مَکْسُوف [ع ، ص] کسوفلانمش ، ضیاسی طوتلمش .

« جان ودلنك مهر ومهی اولیه پرنور دائم بری مخسوف اوله انك بری مکسوف »

مَکْشُوف [ع ، ص] کشف اولنمش ، میدانه چیقارلمش : معادن مکشوفه .

مکشوف الرأس == باشی آچیق .

غیر مکشوف == کشف اولنمامش ، هنوز غیر معلوم اولان اراضیٔ غیرمکشوفه .

مَکْظُوم [ع ، ص] مخفی ، اندوهناك ، کظیم .

مَکْفُوف [ع ، ص] کف اولنمش . ممنوع .

مکفوف العین == کور .

مَکْفُولٌ بِه [ع ، ص] (حقوق) کفیل اولان کیمسه‌نك تسلیمنه یاخود اداسنه متعهد اولدیغی شی که کفالت بالنفسده مکفول عنه ایله مکفول به برشیدر .

مکفول عنه == (حقوق) کندیسنه کفالت اولنان کیمسه .

مکفول له == (حقوق) کفالت خصوصنده طالب ودائن اولان کیمسه .

مَکْمَن [ع ، س] پوصو ، کمین ، کیزلنه‌جك یر .

مَکْمُون [ع ، ص] کیزلنمش ، صاقلانمش ، مخفی .

مَکْنُوز [ع ، ص] یره کومولمش ، مدفون : جواهر مکنوزه .

مَکْنُون [ع ، ص] دیزلمش ، منظوم : در مکنون :

مَکِیدَه [ع ، س] مکر ، حیله ، دسیسه .

مَکِیك [فا ، س] چولهالرك ایپلك صاروب اتدقلری آلت

مکیك کبی == بر یرده طورمیان ، سرعتله بورادن اورایه ، اورادن شورایه گیدوب گلان .

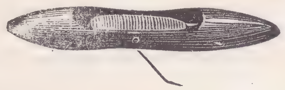

(مکیك)

مَکِیل [ع ، ص] کیل ایله اولچیلان شی .

مکیلات == جمع : (مکیل) حبوبات وامثالی کبی کیل ایله اولچیلان شیلر .

مَکِین [ع ، ص] وقارلی ، تمکینلی ، صاحب زرانت اولان § ساکن § اوطوران ، تمکن ایدن : شرف المکان بالمکین .

مَلَاء [ع ، مص] طولدیرمق § طولمق § جماعت ، گروه ، خلق :

علی الملاء الناس == خلقك گوزینك اوکنده ، انظار عامه‌ده ، غلبه‌لکده ، خلق اره‌سنده .

ملاء اعلی == اشراف ملائکهٔ کرام وارواح انبیای عظام .

مَلّاح [ع ، س] گمیجی ، قپودان ، بحریه فننه آشنا آدم . جمعی : (ملاحان) صورتنده مستعملدر .

مَلَاحَت [ع ، مص] گوزل یوزلولك ، گوزللك ، صباحت ، حسن وآن .

مَلَاحِم [ع ، س] محاربهٔ عظیمه معناسنه اولان (ملحمه) نك جمعی : ملاحم مدهشه .

مَلَاذ [ع ، س] صغینه‌جق یر ، ملجاء ، پناه .

مَلَاسَت [ع ، مص] (خشونت) مقابلی ، یوموشاقلق .

مَلَاعِب [ع ، س] جمع : [ملعبه]

مَلَاعِن [ع ، س] جمع : (ملعنه)

مَلَاعِین [ع ، س] جمع : (ملعون) : ملاعین ملحدین .

مَلَافِیر [ج ، س] (معدنیات) (Mélaphyne) قویو یشیل رنکلی ، یشیل رنکلی اولیقوقلاز ایله اوژیتدن مخلوط بر معدن ـ که ایچنده اکثریا عقیق بولنور .

مَلَال ـ مَلَالَت [ع ، مص] اوصانمق ، بیقمق . § بر شیئك کثرتندن نفسه عارض اولان ضعف وفتور == ملال خاطر .

مَلَامَت [ع ، مص] عیبلامق ، قنالامق ، سرزنش ایتمك .

ملامتزده == لوم وتعییب اولنمش : ملامت‌زدگان .

مَلَامِی [ع ، ص] ماهیتی مسلك قلندرانه‌دن عبارت اولان طریق معلومه منسوب آدم .

مَلَاهِی [ع ، س] جمع : (ملهی) آلات لهو ، چالغی وامثالی .

مَلَائِك ـ مَلَائِکَه [ع ، س] جمع : (ملك) :

« ای ملائك خاکه نازل اولسه گرافلاکدن بردها ایرلمکز قابل دکلدر خاکدن »

ملائك پی == قدومی میمنتلی ، ایاغی اوغورلی .

ملائك صفات == ملك صفتلی ، ملك خصلتلی : ذات ملائك صفات .

مَلْبُوس [ع ، ص] گییلمش § دوبه ، البسه ، لباس .

ملبوسات == جمع : ملبوس ، البسه‌لر ، لباسلر .

مَلْتَم [ت ، س] مناطق حاره‌ده صووت دائمه‌ده اسن روزكارلر . هوانك طبقات سفليه‌سنك ايصنمسندن وبناءً عليه منبسط اوله‌رق طبقات علويه‌يه دوغری صعود ايتمسندن متولددر .

مَلْجَأ [ع ، س] صيغنه‌جق ير ، ملاذ ، پناه : ملجاء بيچار-كان .

مَلْحَمَه [ع، س] جنك عظيم: ملحمهٔ كبری .

مَلْحُود [ع ، ص] لحدلنمش ، لحد ايچنه قونمش ، مدفون .

مَلْحُوظ [ع، ص] كوزلمش ، فكر وملاحظه ايدلمش خاطره كلمش ، مأمول محتمل امر ملحوظ ، بو ايشك بويله اولمسی ملحوظدر .

ملحوظات == ج: (ملحوظ) خاطره كلان شيلر || احتمالات .

مَلَخ [فا، س] چكركه دنيلن حشره ، بوجك ، جراد .

پای ملخ == چكركه آياغی .

مَلَز [ع ، ص] ايكی مختلف جنسدن متولد . § جنس خالص اولميوب قاريشيق اولان § حبوبات وسائره مخلوطی . [عربی (ملس) دن محرفدر

مَلْزُوم [ت ، خ] باشقه‌سی كنديته لازم قيلنمش ، ايجاب كرده مخدوم مكارم ملزوم .

ملزوميت == ملزوملق .

مَلْسَاء [ع ، ص] دوز ، پروزسز مجلا صخرهٔ ملساء ساحهٔ ملساء

ارض ملساء == اوتسز ارض .

خمر ملساء == بادهٔ خوشكوار .

مَلَصَّه [ع ، س] خرسز يتاغی ، حراميلرك بولنديغی ير .

مَلْصُوق [ع ، ص] الصاق اولمش ، ياپشديرلمش .

مَلَش [ت ، س] چوقمه‌لاين قوزی .

مَلْعَب [ع ، س] اويون اوينايه‌جق ير .

مَلْعَبَه [ع ، س] اويون ، اويونجاق : ملعبهٔ صبيان .

مَلْعَنَت [ع ، مص] ملعونلق ، شايان لعنت حال و حركت شيطنت :

ملعنت پيش == ايشی كوجی ملعنتدن عبارت اولان .

ملعنتكارانه == لعنته مستحق اوله‌جق صورتده .

مَلْعُوب [ع ، س] سياليلی آغز

مَلْعُون [ع ، ص] مطرود ، لعنتلنمش § هركسك لعن ونفرت ايتديكی كيمسه : ابليس ملعون . [جمعی : (ملاعين) كلير .]

مَلْفُوظ [ع ، ص] تلفظ اولنمش ، سويلنمش اوقونمش .

غير ملفوظ == تلفظ اولنميان ، هاء ملفوظه .

مَلْفُوف [ع ، ص] لف اولنمش ، بر ورقه ايچنه صارلمش دورلمش .

ملفوفات == ج : (ملفوف) تحريراته مكتوبه صاريلی اوراق ، مربوطات .

ملفوفاً == ملفوف اوله‌رق ، لفاً ، كاغده صاريلی اولديغی حالده .

مَلْقُوط [ع ، ص] ايردن قالديريلوب آلنان شی : مال ملقوط . § كوشه باشنده جامع كليسا قاپوسته براغلمش چوجق ، طفل متروك لقيط .

مَلَك [ع ، س] آسمانيلردن هر بری فرشته .
پك حليم پك كوزل آدمدن كنايه : ملك كبی بر آدمدر .
ملكانه == ملكچه‌سنه .

ملك مقرب == جبرائل عليه‌السلام .

ملك خصلت == ملك خويلی .

ملك سيما == ملك چهره‌لی .

ملك الموت == عزرائل عليه‌السلام .

ملك اوتی == ذات‌القاح منظوره‌دن طوب چيچكلی ساقلری زاويه‌لی بر نباتدر ، چيچكلری يشيله مائل بياضدر . طبابتده ادويهٔ موقظهٔ سائره ايله مخلوطاً استعمال اولنور . §

(ملك اوتی)

مَلِك [ع ، س] صاحب ملك ، پادشاه ، حكمدار . جمعی : [(ملوكانه) ومؤنثی (ملكه) كلير .]

مَلَكُوت [ع ، س] عز ، عظمت ، سلطنت . § عالم ارواح وملائك .

ملكوتی == عالم ارواحه ، ملكوته منسوب اولان .

ملكوتيان == ملكوتيلر ، عالم ملكوته منسوب اولانلر .

مَلَكَه [ع ، س] نفس انسانيه‌ده‌كی صفت راسخه § كثرت تكرار وتجارب ايله استحصال اولنان اقتدار ممارسه ، مهارت .

ملكات == ج: ملكه : ملكات عقليه

ملكات فاضله == (اخلاق) سخاوت ، شجاعت ، عفت ، عدالت دنيلان درت شی .

ملكات رديه == (اخلاق) حسد ، بغض ، بخل ، كذب ، غضب ، كبر ، حياسزلق كيفيات مردوده‌سی .

مَلَل [ع ، ص] (ملال) ايله مترادفدر .

مَلَوان [ع ، ص] كيجه وكوندوز :

ماتعاقب الملوان == كيجه ايله كوندوز تعاقب ايتدكجه :
« يشاسون ماتعاقب الملوان . »

مَلُول [ع ، ص] ملال ايله متصف ملاللی ، اوصانمش § محزون .

مَلُوم [ع ، ص] لوم اولنمش ، عتاب ايدلمش .

مَلَونی جهازی [ج، س] اجسامك قابليت بلعيه وعكسيهٔ حروريه‌لرينی آعيينه مخصوص الكتريق بالحراره پيللی وغالوانومتره‌لی بر نوع ترمومتره‌در .

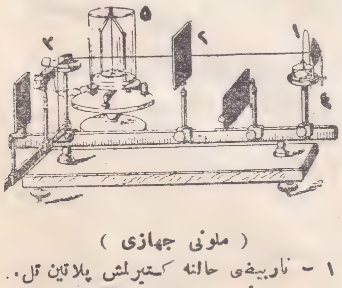

(ملونی جهازی)

١ - ناربيضی حالنه كتيرلمش پلاتين تل . ٢ - حزمهٔ شعاعيه مرورينه مساعد مركزی مثقوب بر لوحه . ٣ - مستوی معدنی آيينه و اكا مربوط درجه‌لی معدنی بردائره . ٤ - لسلی مكعبی . ٥ - غالوانومترو .

مَلْهُوبْ [ع ، ص] آلاولنمش .

مَلْهَمْ [ت ، س] ☛ [مرهم]

مَلَه مَكْ [ت ، مصد] (قويون قوزی) مه مه دیه باغرمق

مله‌مه === مله‌مك ماده‌سندن مصدر تخفیفی

مَلْهُوفْ [ع ، ص] محزون ، متحیر قلبی یانیق .

مَلِيحْ [ع ، ص] ملاحتله، متصف كوزل ، جاذبه‌دار .

مَلِيسا [ج ، س] (نباتات) اوغل اوتی دنیلن و ذات الشفتین شعبه‌سندن شفویه فصیله‌سنه منسوب اولان رایحه‌لی بیاض چیچكلی بر نباتدر آریلر بوندن چوق خوشلاندقلرندن آری ملیساسی‌ده دیرلر .

مَمَاتْ [ع ، ص] اولوم ، موت ، مرد.

بعد الممات === اولدكدن صوكره

مَمَالِكْ [ع ، س] جمـ : (مملكت) ممالك شاهانه

مَمَالِيكْ [ع ، س] جمـ مملوك] . اعتاق ممالیك

(ملیسا چیچكی)

مَمْحُوصْ [ع ، ص] پاسی چیقارلمش جلا ویرلمش § اعضاسی اندامی طوپلو انسان .

مَمْدُوحْ [ع ، ص] مدح اولنمش ، وصف وثنا ایدلمش ، مقبول مستحسن: اخلاق ممدوحه ، افعال ممدوحه .

ممدوحیت === ممدوحلق ، مقبولیت .

مَمْدُودْ [ع ، ص] مد اولنمش ، چكلمش ، اوزادلمش ظل ممدود . § اوزرنده مد اشارتی اولان ، مدلی (حرف) : الف ممدوده

مَمَرّ [ع ، س] مرور ایدیله‌جك ، كچیله‌جك یر ، كچید ، جاده ، سوقاق .

ممر ناس === خلقك ، هركسك كچدیكی یول .

مَمْزُوجْ [ع ، ص] مزج اولنمش ، قاریشدیرلمش ، قاریشیق .

مَمْسُوحْ [ع ، ص] مسح اولنمش ، ال ایله صیغانمش .

مَمْسُوخْ [ع ، ص] مسخ اولنمش ، صورتی اولكندن دها چیركین صورته چورلمش § منسوخ ایله متراد فدر .

مَمْشَى - مَمْشَا [ع ، س] ایاق یولی ، خلا ، كنف ، آبدستخانه .

مَمْصُوصْ [ع ، ص] مص اولنمش . املمش ، صورلمش .

مَمْلَحَه [ع ، س] طوزله طوز چیقاریلن یر ، دكز ، كول كنارلرنده طوز استحصالنه مخصوص محللر.

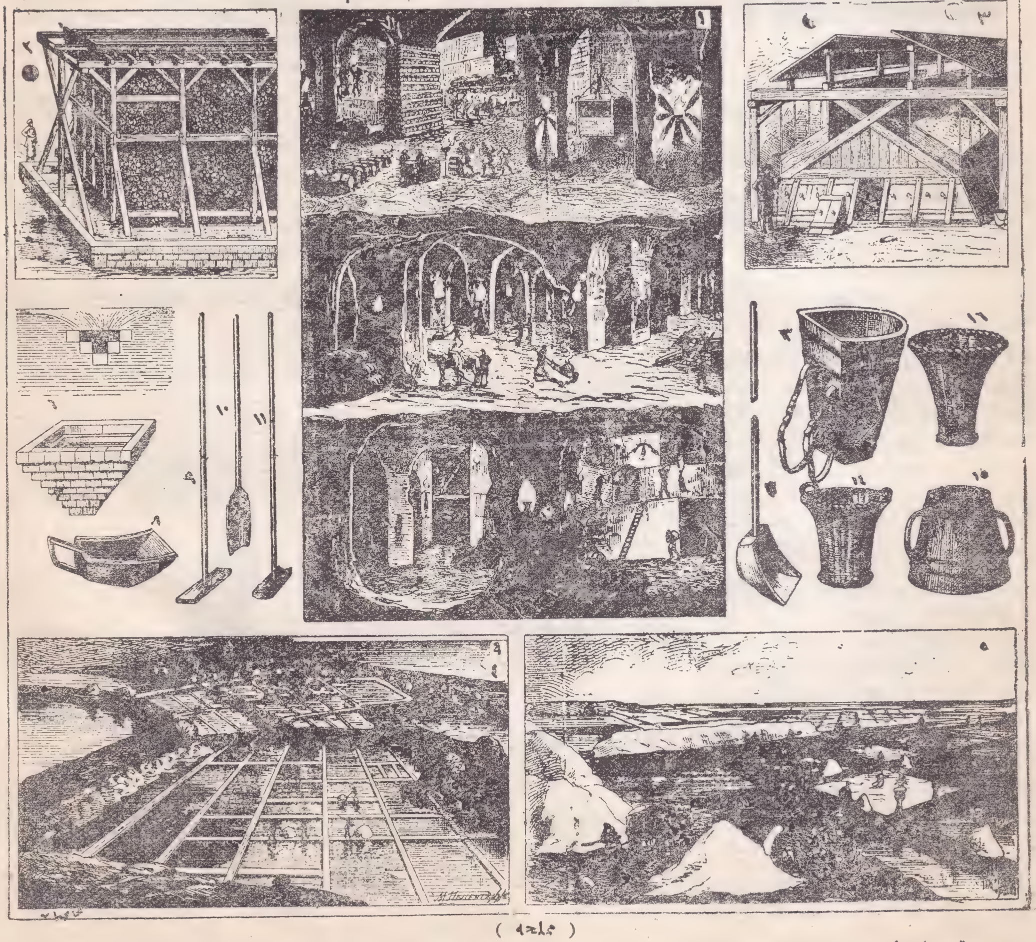

(مملحه)

١ — تحت الارض بر مملحه‌ده عملیات اخراجیه ، ٢ — یاپراقلر اوزرینه طوزلو صولرك سرپلمسی صورتیله طوز استحصالی . ٣ — مسخن ، ٤ — بریتانیا طرفلرنده بر مملحه‌نك منظره‌سی ، ٥ — بحر سفید سواحلنده بر مملحه‌نك منظره‌سی ٦ ، ٧ مملحه خونیلری ، ٨ — چامچاق ٩ — طوز كوسكوسی ، ١٠ — كورك ، ١١ مملحه‌لره مخصوص كبچه ، ١٢ — طوزلری قالدیرمغه مخصوص كورك ، ١٣ — طوز نقلنه مخصوص فوچیلر ، ١٤ — سپت ، ١٥ — طوز اولچكی .

مَمْلَكَتْ [ع • س] بر حكومتك زير اداره‌سنده بولنان محل ممعمه • § ديار ، خطه § شهر قصبه ، § بر آدمك طوغوب بيوديكى محل •

مملكتلى == همشهرى ، بر يرلى •

خارج از مملكت امتيازى == (حقوق دول) بر كيمسه حقيقةً بر مملكتده مقيم اولديغى حالده حكماً باشقه بر مملكتده مقيم عد اولنمق ديمكدر كه : سفرايه مخصوص بر صلاحيتدر •

مملكت مملكت طولاشمق == شهردن شهره كيتمك •

مَمْلُوْ [ع ، ص] طولو ، طولديرلمش ، مشحون ، پر •

مَمْلُوحْ [ع ، ص] طوزلانمش ، طوزلى •

مَمْلُوكْ [ع، ص] مالكك ملكى § تحت تصرفده بولنان شى : عبد مملوك •

مملوكانه == مملوكه منسوب و متعلق اوله‌رق •

مملوكيت == مملوكلق ، قوللق ، كوله‌لك ، بندكى •

مَمْنُوعْ [ع ، ص] منع اولنمش : يساق ايدلمش ، اجراسى تجويز ايدلمامش

ممنوعيت == ممنوعلق : ممنوعيت شرعيه •

[جمعى : (ممنوعات) كليركه : منع اولنمش شيلر ديمكدر •]

مَمْنُونْ • [ع، ص] سونمش ، سويندير لمش ، دلشاد ، مسرور § راضى •

ممنونيت == ممنونلق ، محظوظيت ، مسروريت ، دلشادى •

ممنوناً == ممنون اوله‌رق ، ممنون اولديغى حالده •

مَمه [ت ، -] انسان و سائر بعض جنس حيواناتك ديشيلرينك حامل اولديغى عضو مخصوص كه • ياورى امزيرمكه ياراراو ، پستان ، ثدى •
§ ممه‌يه مشابه تومسكلى شى •

(ممه)

۱ — حلیمه ۲ — هاله ، ۳ — غدۀ ثديه ، ٤ — مكن شحمى •

تفك ممه‌سى == قابسلى وضع اولنديغى ألت ،

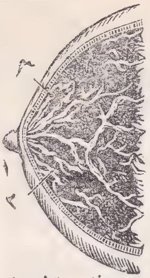

ممه ويرمك == امزيرمك •

ممه‌لى == ممه‌سى اولان ، ذات اثديا ، ذات الثدى •

(بر ممه‌نك مقطعى)

۱ - حليمه ۲ - مجارئ لبنيه ۳ - غدد لبنيه •

مَمْهُورَه [ع ، ص] مهرى يعنى بدل نكاحى ويرلمش قادين (مهر باصلمش معناسنه قوللانلمقده اولان ممهور غلطدر)

مَمُوراَنْدُومْ [ج ، س] Mémorandum مسئلهٔ سياسيه‌يى مجملاً مبين اولان لايحه ، تقرير ، مخطره § اوزرينه بعض خاطرات يازمغه مخصوص طشدن معمول كوچوك لوحه كه : يازى ماصه‌لرى اوزرنده بولنديريلور •

مَنّْ [ع ، ص] احسان ، انعام § منت § اطمئان § قدرت حلواسى : من وسلوى •

من قطيس == منبر بالغندن چيقاريلوب بالق نفسى ديلن وموم اعمالنه يارايان بر مادهٔ شحميه •

مَنَابِرْ [ع ، س] جمع : [منبر] منابر جوامع ، منابر خطابت •

مَنَابِعْ [ع ، س] صويك چيقديغى ير وياخود شيئك محل ظهور و صدورى معناسنه اولان (منبع) لك جمعى • منابع موثوقه

منابع حرارت == (حكمت) حرارت نشر ايدن شواوچ منبع : ۱ — منابع طبيعيه كه انشعاع شمس ، حرارت ارضيه تأثيرات ذرويه والكتريقيه •
۲ — منابع مخانيكيه يعنى دلك وتماس ضرب و تضييق . ۳ - منابع كيمويه اولوب امتزاجات ذرويه وعلى الخصوص احتراقات حيوانيه وسائره •

مَنَاتْ [ع ص] ☛ [محيط اعلام]

مَنَادِيلْ [ع ، س] جمع : منديل •

مَنَارْ [ع ، س] موضع نور § فنار كميلره يول كوسترمك ايچون بعض مواحله ورمز نيتيلان نشانه ، [illegible] •

مَنَارَه [ع ، س] (زبانزدى كسر ميم ايله‌در •) موضع نور § جامعلرده مؤذنلرك اذان اوقودقلرى يوكسكجه قله

منارەيى چالان قلفنى حاضرلار == بر ايشه توسل ايدن آنك اسبابنى احضار ايدن ديمكدر •

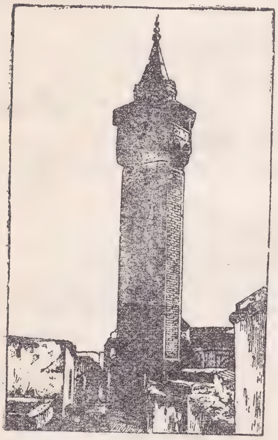

(مناره)

مَنَازِلْ [ع ، س] جمع : (منزل) ك نزول ايده‌جك يرلر •

منازل قمر == قمرك اوزرنده حركت ايلديكى فرض اولنان محرك وسطنده مفروض نقاطدن هر برى •

مَنَاسِكْ [ع ، س] عبادتكاه معناسنه اولان (منسك) ك جمعى •

مناسك حج == (ذكر محل ، ارادهٔ حال قبيلندن اوله‌رق) طواف كعبه ، رمى جمار ، صفا ايله مروه آره‌سنده سعى ، عرفاتده وقوف ، قربان كسمك ، احرام كيمك كبى اعمال حج معناسنه‌در • حج عبادت •

مَنَاشِيرْ [ع ، ص] جمـ (منشور)

مَنَاصِبْ [ع ، س] جاه ، پايه ، مقام معناسنه اولان (منصب) ك جمعى : مناصب عاليه •

مَنَاطِقْ [ع ، س] اقليم ، ديار ؛ مواضع معناسنه اولان (منطقه) نك جمعى ، اقاليم مناطق مناطق حاره مناطق بارده •

مناطق متساوى الحراره == (حكمت) عين نصف كرەده بولنان وحرارت متوسطه‌لرى يكديكرينه مساوى قليملر ، محللر •

مَنَاظِرْ [ع ، س] جمع : (منظره) نظرك تعلق ايتديكى يرلر ، كورونشلر : بو موقعك مناظرى مختلف وغايت لطيفدر •

§ (هندسه) اجسامك ابعاد ومقادیرینی کوزله کورلدکلری هیئت وتناسب اوزره رسم ایتمك اصول وقواعدندن باحث فن ریاضی ؛ فن مناظر .

مناظم [ع ، س] متعدد شیلری بر مصرعه دیزمك معناسنه اولان (منظم) ك جمعی دیزیلر ، مصرعلر .

مناع [ع ، ص] پك زیاده منع ایدیجی ، ایدن .

مناع الخیر == خیره ، ایلکه مانع اولان .

مناعت [ع ، مص] منیعلك ، صارپلق ، چتینلك : مناعت موقعیه .

مناعف [ع ، س] طاغلرك صیوری تپه‌لری : مناعف جبال

منافذ [ع ،] جم : (منفذ) نفوذ ایده‌جك یرلر ، دلیکلر ، یاریقلر .

منافع [ع ، ص] جم : (منفعت) فائده‌لر ، منفعتلر

« بدریادر منافع بی شمارست »
« اگر خواهی سلامت درکنارست »

مناقب [ع ، س] باعث افتخار اولاجق وصف وسرگذشت معناسنه اولان (منقبه) نك جمعی . مناقب اولیاء .

منال [ع ، س] نائل اولنان شی ملك ، مال : مال ومنال .

منام [ع ، س] اویقو ، رؤیا : عالم منام § یتاق اوده‌سی ، خوابگاه .

منامه [ع ، س] دوشك ، اوزرنده یاتیله‌جق شی .

منان [ع ، ص] عبادینه انعام واحسان ایدن جناب حقك اسماء حسناسندندر : جناب رب منان .

منانه [ع ، س] مالنه طمعاً تزوج اولنمش قادین .

مناو [ت ، س] بقال .

مناهج [ع ، س] کنیش یول معناسنه اولان (منهاج) ك جمعی .

مناهی [ع ، س] جم : (منهی) شرعاً نهی ، منع ، تحریم ایدلمش فعال وحرکات

منایا [ع ، س] اولوم ، موت معناسنه کلان (منیه) نك جمعی

منبع [ع ، س] صویك چیقدیغی یر ، پیکار ، کوز § بر شیئك محل حدوث وظهوری : منبع فضیلت منبع نفاق § بر حوادثك ایلك اولدیغی محل : منبع موثوق [جمعی : منابع کابیر]

(منبع)

منبوذ [ع ، ص] پیچ ، ولد زنا § طفل لقیط .

منبوش [ع ، ص] صویولمش ، آچلمش میت منبوش .

منتشا ـ منتشه [ت ، س] قاپو ، پنجره قنادی ، صندوق

چکمجه قپاغنی کبی شیلری ربط ایتمکه مخصوص معدن آلت .

§ [محیط اعلام]

منثور [ع ، ص] صاچلمش ، طاغلمش ، پراکنده § منظوم اولمایان سوز ، وزنسز قافیه‌سز کلام .

منثور شعر == نثر اوله‌رق پك بلیغانه سویلنمش سوزلر

منجم [ع ، س] ترازو قولی .

منجنیك ـ منجنیق [ع ، س] یونانی (مقانیق) دن مأخوذ اولدیغی مرویدر . ازمنهٔ قدیمه محاربانده غایت بیوك طاشلری آتمق ایچون استعمال ایدیلان بر نوع بیوك صاپان .

منجوق [فا ، س] سنجاقلرك باشلرینه طاقیلان کره‌جکی شی ، ماهچه ، علم زر منجوق § شمسیه § سنجاق علم .

منحر [ع ، س] حیوان بوغازلیه‌جق یر ، محل نحر .

منحوت [ع ، ص] نحت اولنمش ، یونولمش ، تراش ایدلمش : الفاظ منحوته .

منحوس [ع ، ص] نحوستلی ، اوغورسز ، یمنسز : طالع منحوس .

منخر [ع ، س] بورون دلیکی جمعی : (مناخر) کابیر .

مند [فا ، د] ادات نسبت اولوب کلماته لاحق اولور .

خرد مند == عقللی ، عاقل .

ارجمند == عزیز .

درد مند == دردلی خسته .

درمندانه == درد مندجه‌سنه .

درمندی == درمندلك .

سود مند == فائده‌لی .

مندب [ع ، س] ولوله ایله اغلایش § اولوم ، تهلکه ، باب المندب .

مندرك [ت ، س] صنعی لیمان .

مندوب [ع ، ص] ایی ، مستحسن ، مستحب : عمل مندوب § محاسنی تعداد اولنه‌رق اوزرینه اغلانان میت .

مندیل [ع ، س] (فی الاصل کسر میم ایله‌در) بورون ، ال ، یوز سیلمکه وایچنه بر شی قویوب طاشیمغه مخصوص اوله‌رق جیبده طاشینان بز ، کوچك خاولی .

منذور [ع ، ص] نذر اولنمش ، شرط ، وعد اولنمش .

منزل [ع ، س] یوللرده‌کی قوناق یری ، موقف ، استاسیون : منزل لطیف § ایکی قوناق آره‌سنده‌کی مسافه . [جمعی : (منازل) کابیر] § پوسته بارکیرینك بولندیغی محل : منزلخانه ، منزل بارکیری .

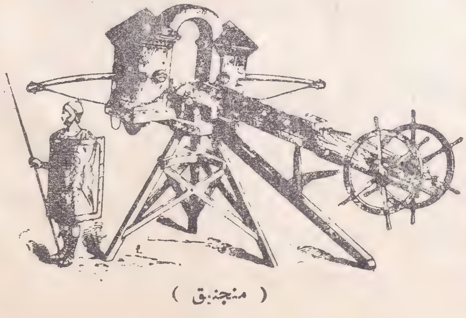

(منجنیق)

§ خانه ، دار ، مسكن ، منزل محبان .
§ بنات نعش دنيلن كواكب سبعه . § آديم
مسافه : طب منزلى ، منزل طوبى .
§ (باليستيق) محرك جرمينك بدايت نقطه
سيله برنجى سقوط نقطه‌سى بيننده‌كى مسافهٔ
افقيه . § (قوزموغرافيا) قمرك
كرهٔ ارضك اطرافنده اثناى دورنده
اوغراديغى يعنى حذالرنده بولنديغى جمل
كوكبيه‌دن هر برى .

تدبير منزل == [redacted] (علم ثروت)

منزل كلى == (باليستيق) محركك
اك نهايت نقطه‌سنه قدر اولان مسافه .
سكديرمه منزلى == (باليستيق) بر
سكديرمه‌نك بدايت نقطه‌سندن نهايت
نقطه‌سنه قدر اولان مسافه .
غايت منزل == بر سلاح واسطه‌سيله
استحصال اولنان اك بيوك منزل .
منزل وسطى == (باليستيق) مبدأ
محركك نقطهٔ اصابت وسطى ويا نقطهٔ سقوط
وسطى‌يه اولان مسافه‌سى .
هدف وهمى منزلى == (باليستيق)
آره‌يه‌جق رأسنك هدف وهمى‌يه اولان مسافه‌سى .
منزلت [ع ، مص] درجه ، مرتبه
پايه : عالى منزلت . § خانه
سراى : منزلهٔ عاليه .
منزوع [ع ، ص] نزع اولنمش
قوپارلمش .
منزول [ع ، ص] كنديسنه نزول
اصابت ايتمش اولان ، مفلوج
منسج [ع ، س] بز والاجه طوقيان
چولهه‌لرك ، اوروجيه‌لرك
كارخانه‌سى .
منسك [ع ، س] عبادتك طريقه‌سى
§ عبادتكاه § نسك وعبادت
§ قربان كسه‌جك ير .
منسوب [ع ، ص] نسبت اولنمش
معناً مربوط ، متعلق .

اسم منسوب == (صرف) نسبت
بيان ايدن صفت - كه تركجه‌ده (لى)
وعربى وفارسيده (ى) اداتنك
لحوقيله اولور : قونيه‌لى ، قونيوى .
منسوبات == جمع : (منسوب) منسوبلر
منسوبلر ، متعلقلر .
منسوبين == منسوبلر ، نسبتى اولانلر
منسوبيت == منسوبلق ، نسبت
وتعلق .
منسوج [ع ، ص] نسج اولنمش
طوقونلمش ، اورولمش :
ايپكدن منسوج .

منسوجات == جمع : (منسوج) نسج
اولنمش شيلر .
منسوخ [ع ، ص] نسخ اولنمش ،
ابطال ايدلمش ، حكمسز
براغلمش : آيات منسوخه ،
كتاب منسوخ .
منسى [ع ، ص] اونوتلمش ، متروك
نسياً منسيا == جمع : بسبتون اونوتلمش
كانلم يكن حكمنه كچمش .
منسيات == جمع : (منسى) اونوتلمش
شيلر : « نامنه وردى بقا منسيات »
منش [فا ، س] خوى ، خلق ،
طبيعت .
بد منش == كوتى خويلى ، بد اخلاق
خر منش == مركب طبيعتلى
منشأ [ع ، س] بر شيئك نشأت
ايتديكى ، ظهوره كلديكى ،
باشلاديغى ير . فلانك منشأى مكتب
ملكيه‌در ، بو حوادثك منشئى نه در ؟
منشور [ع ، س] نشر اولنمش
طاغيدلمش ، ياييلمش .
§ طغراى غراى همايونى حاوى برات عالى
مشيريت ووزارت فرمان عاليسى .
منشور == (هندسه) قاعده‌لرى
يكديكرينه موازى ايكى ذو كثير الاضلاعدن
ووجوه جانبيه‌سى ، ذو كثير الاضلاعلرك
موازى ضلعلرندن مرور ايدن مستويلرك
انقطاعندن حاصل اولان متوازى الاضلاعلردن
عبارت بر جسم ذو كثير الوجوهدر .
منشور مائل == ضلع مجسم جانبيلرى
قاعده‌يه مائل اولان منشوردر .
منشور قائم == ضلع مجسم جانبيلرى
قاعده‌يه عمود اولان منشوردر .
منشور منتظم == قاعده‌سى ذو كثير
الاضلاع منتظم اولان منشور قائمدر .

(منشور)
١ - منشور مخمس مائل ٢ - منشور
مثلثى قائم .

منشور قائم == وجوه جناحيه‌سى
اضلاع مجسمه‌سى قاعده‌سنه عمود اولان
منشور .

منشور مائل == (هندسه) وجوه
جناحيه‌سى ، اضلاع مجسمه‌سى قاعده‌سنه
مائل اولان منشور .
منشور متوازى الاضلاع ==
قاعده‌لرى متوازى الاضلاع اولان منشور
منشور مثلثى == (هندسه) قاعدهٔ
فوقانيه وتحتانيه‌سى مثلثدن عبارت اولان
منشور .
منشور مخمسى == (هندسه) قاعده‌لرى
مخمس اولان منشور .
منشور ذو كثير الاضلاع ==
قاعده‌لرى ذو كثير الاضلاعدن عبارت اولان
منشور .
منشور ناقص == (هندسه) قاعدهٔ
تحتانيه‌سنه غير موازى بر سطحله قطع
ايدلمش منشور
[بر منشورك ارتفاعى ضلع مجسملرينك
طولندن عبارتدر .]
[حكمت طبيعيه‌ده بر برلريله بر زاويه
احداث ايدن وايكى وجه ايله محدود بولنان
واسطه‌لرده منشور دينور .]
منصب [ع ، س] مأموريت ، جاه
خدمت دولت : منصب عالى
[جمعى : (مناصب) كثيره]
منصه [ع ، س] جهاز اوطه‌سى ،
كلين اوطه‌سى ، حجله .
منصوب [ع ، ص] نصب اولنمش
موضوع ، بر خدمت
ورسميه‌ده بولنان : منصوب
ومعزول .
منصوبين == منصوب بولنانلر .
§ آخرنده‌كى حرفى مفتوح اوقونان كلمه .
منصور [ع ، ص] نصر اولنمش
كنديسنه جناب حق طرفندن
يارديم ايدلمش ، عون الهى‌يه
مظهر ، مظفر : عساكر منصورهٔ عثمانيه
منصوص [ع ، ص] اظهار وبيان
ايدلمش § بر شى اوزرينه
تعيين ايدلمش § نص ايله
ثابت قيلنمش : احكام منصوصه .
منطار [ت ، س] نباتات سفليه
وبسيطه‌دن برى اولوب الوان
واشكالى پك مختلف ، خضرتباتك
فقدانيله ممتازدر ، قطور . § شيشه‌لرك
اغزينه طيقه‌نيلان طبه .

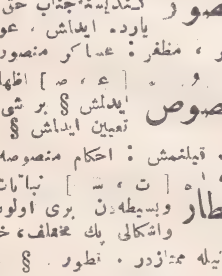
(كچى منطارى ياخود آق منطار)

(منطار حصادی)

مَنْطِق [ع، س] کلام، نطق § فکرك صحیح و فاسدینی تمییز و معلوماتدن مجهولاته توصله خدمت ایدن علم.

منطقی = منطقه منسوب، آشنای علم منطق.

منطقیات = منطقه عائد مسئله‌لر.

منطقیون = علم منطق علماسی.

مَنْطُوق [ع، ص] سویلنمش، مآل، مفهوم.

مِنْطِیق [ع، س] بلیغ، سخنور.

مَنْظَر [ع، س] باقوب نظر ایتمك. § باقیله‌جق یر، جای نظر، منظر لطیف § چهره، دیدار

خوش منظر = کوزل یوزلی.

منظری = کوستریشلی، صاحب حسن آن.

منظر چشم = کوز ببکی.

مَنْظَرَه [ع، س] نظر ایتمك، باقق § نظرك تعلق ایتدیکی یر، کورینش، منظرهٔ عمومیه، منظرهٔ سما § پنجره، دریچه.

مَنْظُور [ع، ص] نظر اولنمش، نظر اولنان، باقلمش کورولمش، منظور عالیلری بیورلمق اوزره لفاً تقدیم قلندی.

مَنْظُورَه [ع، س] نظرلی، عیبلی § (نباتات) ازهاری مرئی اولان نباتات.

غیر منظوره = (نباتات) معدوم الازهار اولان نباتات

مَنْظُوم [ع، ص] نظم اولنمش تنظیم ایدلمش، دیزلمش: در منظوم. § (ادبیات) وزنلی قافیه‌لی سوز: کلام منظوم.

مَنْظُومَه [ع، س] منظوم اولان سوز شعر

منظومات = جمـ: (منظوم) منظوم سوزلرك مجموعی. § (حکمت، الکتریق) حاصل ایتمك ایچون مرتب جهاز)

تو ترمنظومه = (حکمت) بر جهازك ایکی نهایتنده تراکم ایدن الکتریقك خارجه قاچمغه سعی ایتمسی قوتی (مکنت الکتریقیه) § (قوزموغرافیا) یالکز شمس ایله انك اطرافنده دوران ایدن سیاراتك هیئت مجموعه‌سی.

منظومهٔ شمسیه = شمس ایله اکا تابع اولان سبعه سیاره.

مَنْع [ع، مصـ] ویرمه‌مك، اسیرکه‌مك § برینی برشیدن کیری طوردیرمق صاقینمق، یساق ایتمك: منع مصادمه.

مَنْغَال [ت، س] برای طبخ وتسخین درونده اتش یاقیلان معدنی قاب.

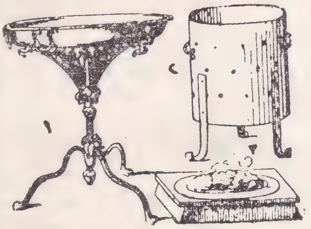

(منغال)

١ — او منغالی

٢ — صنایعده مستعمل

مَنْغِر [ت، س] (مانغر).

مَنْفَذ [ع، س] نفوذ ایده‌جك یر ایشلیه‌جك محل. § دلیك.

مَنْفَس [ع، س] نفس الهجق، نفس ویره‌جك یر.

مَنْفَعَت [ع، س] (مضرت) مقابلی فائده، سود، نفع کلی، استفاده.

منفعت بخش = منفعت، فائده ویریجی ویرن.

منفعتلی = فائده‌لی، کارلی، استفاده‌لی [جمعی: (منافع) کلیر.]

منفعتدار = فائده کورن، منتفع اولان.

مَنْفُور [ع، ص] کندیسندن اورکلمش، نفرت اولنمش.

مَنْفُوش [ع، ص] آتلمش، دیدلمش.

مَنْفَی [ع، س] محل نفی واجلا.

مَنْفِی [ع، ص] نفی واجلا اولنمش. § (مثبت) ك ضدی: مثبت ومنفی الکتریق.
§ ادوات نفیدن بریله ترکب ایدن کلمه.

منفیاً = منفی اوله‌رق

مَنْقَبَه [ع، س] باعث افتخار اوله‌جق وصف، برینك فضل وفضیلتنه دلالت ایده‌جك احوال وکیفیات حیاتیه ومعنویه‌سی. منقبهٔ جلیلهٔ رسالتپناهی. [جمعی: (مناقب) در]

مَنْقُوب [ع، ص] دلنمش اویولمش.

مَنْقُور [ع، ص] دلنمش اویولمش.

مَنْقُوش [ع، ص] نقش اولنمش، ایشلنمش، زینتلندیرلمش، مختلف بویالرله تلوین ایدلمش: دیوارلری منقوش ایدی.

مَنْقُوض [ع، ص] نقض اولنمش بوزولمش، حکمی ابطال ایدلمش: قرار منقوض.

مَنْقُوط [ع، ص] (مهمل) مقابلی نقطه‌لنمش، نقطه‌لی، معجم، اوزرینه نقطه قونلمش: حروف منقوطه.

مَنْقُوع [ع، ص] صوده قینادلمش. آربه منقوعی. § قایناز صوده خاشلانان نباتك صویی جای منقوعی.

مَنْقُول [ع، ص] نقل وبیان اولنمش، اغزدن اغزه کچمش روایات منقوله § بولندیغی یردن باشقه یره قالدیرلمش، کوتورلمش § برمحلدن محل اخره نقلی ممکن اولان شی جمعی (منقولات) کلیرکه: نقل اولنمش اولان قابل نقل اولان حکایه وروایت معنالرینه کلیر.

اموال منقوله = قابل نقل اولان اشیا مجوهرات وسائره.

اموال غیر منقوله = بر محلدن محل آخره نقلی غیر ممکن اولان شیلر. اراضی، املاك، مسقفات، معدن اوجاقلری کبی.

مَنْکِب [ع، س] (طب) کتف ایله قول کیکنك برلشدیکی یر. جمعی: مناکب کلیر.

مَنْکَل [ت، س] اباق بیلزیکی خلخال، بادیه نشین عرب نسوانك ایاقلرینه زینت مقامنده طاقدقلری شی.

مَنْكَنَه [ج ، س] صیقشدیرەجق باصەجق ، طوتەجق آلت معصره . انواع مختلفەسی واردر

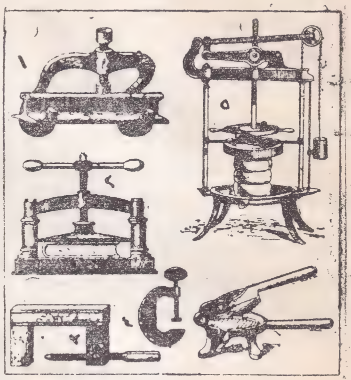

(منگنه)

١ — رای منگنەسی ، ٢ قویەمنگنەسی ٣ — مرانغوز منگنەسی ، ٤ — صدفجی منگنەسی ٥ — پینیرمنگنەسی ٦ — لحم منگنەسی .

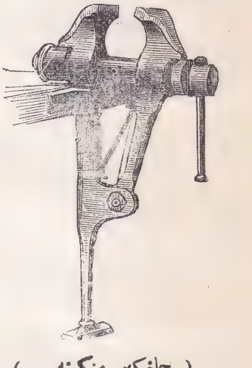

(چانگیر منگنەسی)

مَنْكُوبْ [ع ، ص] فرط محنت ومشقته اوغرادلمش ، مصیبته دوچار ایدلمش . § نظردن ، اقبالدن دوشمش .

منکوبیت == (مولددر) منکوبلق نکبت .

مَنْكُوحَه [ع ، ص] نکاحلی قادین ، زوجه ، حلیله .

مَنْكُوسْ [ع ، ص] باشی اشاغی چویرلمش ، معکوس ، زیر وزبر ایدلمش . § علتی نکس ایتمش . § صول اوك ایاغنده بیاض اولان آت ـ که عربلرجه غیر مقبولدر .

مَنْكُوشْ [ت ، ص] کوپه ، کوشواره قرطه :

«سرمه چکمش چشمنه ، منکوش طاقمش کوشنه»

مَنُوطْ [ع ، ص] تعلق اولنمش ، ربط ایدلمش ، محل ، وابسته متوقف : احرای ایجابی منوط مساعدهٔ علیەلریدر ، اطفالك تحصیل وتربیەسی دقت متمادیەیه منوطدر

مَنُونْ [ع ، س] دهر ، زمان :

« نعرەلر مشتەزن طبل صماخ کردون
صدمەلر ، زلزلەلر خدشەرس ملب منون »

ریب المنون == حادثات زمان :

« دهشت ریب المنون صالسون عدویه هیبتم »

مَنْوِی [ع ، ص] مقصد ، مقصود ، مرام ، نیت ، قصد اولنان شی

منوی ضمیر == قلبك قصد ایتدیکی شی ، قلبده مضمر اولان ، کیزلی بولنان نیت .

مَنَوِی [ع ، ص] (منی) یه منسوب و متعلق .

حوینات منویه == (طب) مایع منوی داخلنده‌کی خوردەبینی حیوانجقلر .

سائل منوی == مایع منوی ، نطفه .

حجیرات منویه == نطفه داخلنده حجیرەلر .

مَنَوِیشْ [ت ، س] طالغه ، تموج § بعض قماش ودمیر اوزرنده بولنان طالغەلر ، منویشلی

مَنْهَجْ [ع ، س] ☛ [منهاج]

مَنْهُوبْ [ع ، ص] نهب اولنمش ، غارت ایدلمش : مال منهوب ، اموال منهوبه

مَنْهُوشْ [ع ، ص] ییلان ، عقرب وامثالی طرفندن صوقلمش .

مَنْهِی [ع ، ص] نهی اولنمش ، منع و تحریم ایدلمش : فعل منهی

منهیات == ج : (منهی) نهی ایدلمش خصوصات منهیاتدن مجتنب .

مَنِی [ع ، س] مادهٔ تولید اولان رنکسز ، لزوجتلی مایع ، نطفه ، تخم حیوانی .

مَنِیَّه [ع ، س] اولوم ، موت § مقدر .

مَنِیعْ [ع ، ص] صارپ (صرپ) دشوار ، ال ایریشمز : موقع منیع ، حصار منیع .

مَنِینْ [ع ، س] توز ، غبار .

مَوَائِدْ [ع ، س] ج : [مائده]

مَوَاتْ [ع ، ص] جانسز ، روحسز § مالکی بولنمیان و اوزرنده کیمسه منتفع اولمیان ارض ، غیرمزروع طوپراق .

اراضی موات == ☛ [اراضی]

مَوَاثِقْ [ع ، س] ج : [موثق]

مَوَاثِیقْ [ع ، س] ج : [میثاق] : عرض مواثیق .

مَوَّاجْ [ع ، ص] پك زیاده طالغالنیجی ، طالغالنان : بحر امواج .

« نور مواج معالیمی سوزمده برقاوران
یالباسی نظمەك برآتشین خارامیدر »

مَوَاجِبْ [ع ، س] معاش ، علوفه [اساساً موجب ك جمعیدر] { مواجب اشکر ، مواجب غزاة .

مَوَادْ [ع ، س] ج : [ماده] ، مسائل : مواد حقوقیه ، مواد قانونیه § مادەلر ، اساسلر ، شیلر

مواد زلالیه == (طب) آزوتی مادەلر [یعنی لیفین ، زلال متحجر ، جبن ، غلوتن [لیفین نباتی] کبی شیلر که : عصارهٔ معدویه واسطەسیله معدەده هضم اولنورلر .

مواد شحمیه == (طب) یاغلی ، یاغدن عبارت اولان مادەلر که : صفرا و عصارهٔ پانقرەآسی واسطەسیله معاء اثنی عشرده و امعاء رقیقەنك دیکر قسملرنده هضم اولنورلر .

مواد نشائیه == (طب) نشاستەلی مادەلر که : لعاب واسطەسیله اغزده و امعاده هضم اولنورلر .

مواد لحقیه == (طبقات) صولر واسطەسیله برموقعدن دیکر موقعه نقل والحاق اولنان ترسبات [بوغاز ایچندەکی کوچوك صو چایری بوقبیلدندر .]

مواد ناریه == (کیمیا) احترازلری حالنده جزئی کلی برشدتله قوهٔ انبساطیه حاصل ایدن غازلی اجسام .

مواد ابتدائیه == (تجارت) یوك ، پاموق کبی هنوز اشیای معموله حالنی اکتساب ایدەمەمش اولان خام مادەلر .

مَوَارِدْ [ع ، س] ج : [مورد]

مَوَارِیثْ [ع ، ص] ج : [میراث] مواریث اسلاف .

مَوَاسِمْ [ع ، س] ج : [موسم]

مواسم اربعه == سنه‌نك درت فصلی: ربیع (ایلك بهار)، صیف (یاز)، خریف (كوز)، شتا (قیش).

مدت مواسم == (قوزموغرافیا) هر موسمك تقریباً امتداد ایلدیكی مدت كه: بروجه آتیدر:

فصل ربیع مدتی تقریبا = ٩٢ كون ٢١ ساعت
فصل صیف « « = ٩٣ « ١٤ «
فصل خریف « « = ٨٩ « ١٨ «
فصل شتا « « = ٨٩ « ١ «

مَواشّی [ع ، -] قویون كچی، صیغر و امثالی حیوانات، طوار.

مَواضِع [ع ، س] یر، موقع معناسنه اولان (موضع)ك جمعی. مواضع تناسلیه.

مَواطِن [ع ، س] جـ: [موطن] مواطن قدیمه.

مَواعِدّ [ع ، س] جـ: [موعد].

مَواعِظ [ع ، س] جـ: [موعظه] مواعظ حكیمانه.

مَواعید [ع ، س] (میعاد) و (موعود)ك جمعی: مواعید كاذبه.

مَواقیت [ع ، ص] جـ: [میقات] تعیین اولنان وقتلر.

مَواقِع [ع ، س] محل، یر معناسنه اولان (موقع)ك جمعی. مواقع مستحكمه، مواقع مستحكمه، مواقع بعیده.

مَواقِف [ع ، س] طوره‌جق یر معناسنه اولان (موقف) ك جمعی.

مَواكِب [ع ، س] الای، كروه معنالرینه كلن (موكب)ك جمعی

مَواكِن [ع ، س] قوش یواسی معناسنی افاده ایدن (موكن) ك جمعی.

مَوالِد [ع ، س] انسانك طوغدیغی یر، زمان معناسنه اولان (مولد) ك جمعی.

مَوالی [ع ، س] مالك، افندی § قول ازاد ایدن معناسنه كلن (مولی) نك جمعی. موالیٔ كرام.

مَوالید [ع ، س] جـ: (مولود) یكی طوغمش چوجق. § موجود، متوكن.

موالید ثلثه == حیوانات، نباتات، معدنیات || بونلردن بحث ایدن علم، تاریخ طبیعی.

مَوانِع [ع ، س] جـ: [مانعه].

مَواهِب [ع ، س] جـ: (موهبه) بخششلر. عطالر: مواهب سبحانیه.

مَوْت [ع ، س] اولوم، وفات، مرك، قوهٔ نامیه‌نك زوالی.

موت احمر == مشقتلی، قانلی اولوم.

موت ابیض == فجأةً اولوم.

موت اسود == مطعوناً اولوم.

موتی == موته منسوب و متعلق.

موتی
موتا } == جـ: (میت)

مَوثِق [ع ، س] عهد و پیمان، میثاق.

مَوْثُوق [ع ، ص] ایناندلمش، امنیت اولنمش، كرچك، معتمد: قول موثوق، خبر موثوق.

موثوق الكلم == سوزینه اینانیلیر، اعتماد اولنور آدم.

موثوقاً == موثوق اوله‌رق.

موثوقیت == موثوقلق.

مَوْج [ع ، س] طالغه: موج دریا.

موج‌زن == طالغه اوریجی، طالغه‌لنان

موجاموج == پر موج.

موج خیز == طالغه قالدیریجی، قالدیران: باد موج خیز. [جمعی: (امواج) كلیر.]

مَوْجَه [ع ، س] (موج) ایله مترادفدر. جمعی (موجات)در.

موجة الشباب == عنفوان شباب.

مَوْجُود [ع ، ص] یوق ایكن وار ایدیلن شی، وار اولان، موجود بولنان § حاضر اولان، غائب اولمیان. § بر هیئتی تركیب ایدن افرادك مجموعی: مكتبك موجودی، طابورك موجودی.

موجودات == جـ: [موجود]. وار اولان شیلر، مخلوقات، جملهٔ مخلوقات، كائنات، مكونات.

موجودیت == موجودلق.

موجودین == موجودلر.

مَوَدَّت [ع ، مصـ] سومك، محبت اظهار آثار مودت.

مَوْدُود [ع ، ص] سولمش، كندیسنه محبت ایدلمش.

مَوْدُوع [ع ، ص] امانت ایدلمش، تودیع اولنمش، احاله قلنمش مودوع عهدهٔ كفایتی اولان وظائفی حسن ایفا ایلدی.

اموال مودوعه == امانت، تودیع ایدلمشماللر.

مَوْرِد [ع ، س] وارد اوله‌جق یر، واره‌جق محل: اشیانك مورد و مخرجی؛ مورد نص‌ده اجتهاده مساغ یوقدر.

مَوْرُوث [ع ، ص] میراث ایدلمش، وراثت طریقیله كچمش § ابویندن انتقال ایتمش.

مَوْرُود [ع ، س] واریلان یر [بونی (وارد) معناسنه ظن ایدرك (اوراق موروده) دیمك غلطدر.]

مَوْزُون [ع ، ص] وزن ایله دارتلمش، طارتیلان شی § وزنلی، وزنه موافق. موزون سوز، اقوال موزونه. § دوز، كوزل، معتدل. اندام موزون.

مَوْسِم [ع ، س] وقت § سنه‌نك درت فصلندن، قسمندن هر بری: موسم بهار، موسم خریف، موسم شتا، موسم صیف. § برشیئك وقتی، هنكامی: اوزوم موسمی، حج موسمی.

نابموسم == موسمنده، وقتنده اولمیان.

موسملك == موسمه مخصوص البسه وسائره.

مَوْسُوم [ع ، ص] وسملنمش، دغالنمش، نشانلی، علامتلی § اسم قونلمش. تسمیه ایدلمش: مخدوم اعالت موسوم.

مَوْصِل [ع ، س] قاوشاجاق یر، قاوشاق، اك یری.

مَوْصُوف [ع ، ص] وصف اولنمش، وصفلنمش. متصف. § (صرف) بر صفت واسطه‌سیله كیفیتی تعریف وتفسیر ایدلمش كلمه: صفت ایله موصوف.

مَوْصُول [ع ، ص] وصل اولنمش، بیتشدیرلمش، اولاشدیرلمش، اكلنمش § كندیسنه باشقه شی وصل اولنمش.

اسم موصول == عربیده اوشی كه: او كیمسه كه معناسنی افاده ایدن ما، من، الذی كبی كلمات.

مَوْضِع [ع ، س] بر شی وضع اولنه‌جق یر § مطلقا یر ، جا، محل. جمعی: (مواضع) در

موضعی == (طب) بر محله، موضعه مخصوص ومنسوب اولان ، عمومی‌اولمیان اوجاع موضعیه .

مَوْضوع [ع ، ص] وضع اولنمش قونلمش، ماده. § ترتیب وتنظیم اولنمش بر علمده کندیسندن بحث اولنان شی ، مقصود: منطقك موضوع وغایتی نه‌در ؟

§ (منطق) مبتدا قضیهٔ منطقیه‌نك اساسی موضوع ومحمول .

§ مرعی متخذ : قوانین موضوعه .

§ صحیح اولمیان، اویدیرمه، صوکره‌دن دوزمه : حدیث موضوع § بر مسئله‌نك اساسی ، زمینی : بوبحثده موضوع فلان شیدر. کلامده تشتت موضوع غائب اولور.

موضوع بحث == کندیسندن بحث اولنان شی ، مبحوث عنه .

موضوعات == مبحوث عنه ، مبنی علیه اولان مواد ومسائل .

مَوْطِن [ع ، س] قرار ایدله‌جك ایدیلان محل ، وطن ، مکان. جمعی : (مواطن) در .

مَوْعِد [ع ، س] موضوع وعده ، سوز ویریلان یر . میعاد .

موعد تلاقی == کوریشوب بولوشمق اوزره تعیین ایدیلان محل . { Rendez vous } .

موعظه [ع س] برینك قلبنی یومشاده‌جق صورتده ثواب وعتابه دائر ایراد ایدیلان سوز ، نصیحت پند ، اوکوت . [جمعی : (مواعظ) کلیر .]

مَوْعود [ع ، ص] وعد اولنمش سوز ویرلمش § وعده‌سی معین مقرر .

اجل موعود == موت طبیعی .

مَوْفور [ع ، ص] شیٔ تام § چوغالدلمش، چوق ، کثیر ، وفیر

مَوْقِت [ع ، س] اولدن تعیین ایدلمش وقت ، وعده مهل .

مَوْقِد [ع ، س] آتش اوجاغی .

مَوْقِع [ع ، س] برشیئك واقع اولدیغی محل ، یر محل وقوع § یر ، مکان ، محل ، جاه موقع متحکم . § مقام ، مسند : عالی موقع . [جمعی : [مواقع] § واپور شمندوفر کبی محللرده‌ویریلن اجرته کوره دکیشن یر : برنجی موقع ، ایکنجی موقع .

§ واپورلرده شمندوفرلرده فضله اجرتله کیریلان ممتاز محل : موقعلی § اقامتکاه عسکری : موقع قوماندانی .

مَوْقِف [ع ، س] طوره‌جق یر ، محل موقف § شمندوفر ، تراموای کبی وسائط نقلیه‌نك یولجی ایندیروب بیندیرمك ایچون موقتاً طوردیغی محل : استاسیون .

مَوْقوت [ع ، ص] وقتی محدود ومعین اولان .

رساله‌ٔ موقوته == معین کونلرده نشر اولنان مجموعه، رساله .

مَوْقُود [ع ، ص] ایقاد اولنمش، یاقلمش .

مَوْقُوف [ع ، ص] وقف اولنمش مسقفات موقوفه: § الیقونلمش طوردیرمق : اقچه محکمه‌ده موقوفدر . بو معنایه کوره جمعی (موقوفات) کلیر : توقیف اولنمش شیلر دیمکدر . § عائد، متوقف، وابسته بو ایشك حصولی رأی عالیلرینه موقوفدر § (حقوق) ظن اوزرینه طوتیلوب قبل الحکم موقتاً حبس ایدلمش ، توقیف ایدلمش .

موقوفین == بو صورتله تحت توقیفه النمش اولانلر .

موقوفیت == (مولددر) محبوسیت موقته .

موقوفاً == موقوف اوله‌رق ، موقوف اولدیغی حالده : موقوفاً محل وقعه‌یه کتیرلدی .

مَوْکِب [ع ، س] اتلی وپیاده اوله‌رق معیتده یوروین آلای، کروه جماعت موکب حج شریف. § عسکر، عساکر وفیره : موکب همایون ، موکب ظفر. [جمعی (مواکب) کلیر .

مَوْکِن [ع ، س] قوش یوواسی

مَوْکُول [ع ، ص] برینك عهده‌سنه ترك وتودیع ایدیلان ، احاله ایدیلان : وظائف موکوله .

موکول الیه == عهده‌سنه بر ایش براقیلان آدم ‖ وکیل .

مَوْلانا [ع ، ص] اساساً افندمز معناسنه ایسه‌ده بعض علما ومشایخه عنوان تعظیم اوله‌رق اطلاق اولنور ، مولانا جلال الدین رومی [محیط اعلام]

مَوْلِد [ع ، س] انسانك طوغدیغی یر ، زمان § زمان ولادت سنیهٔ حضرت پیغمبری [حضرت مسیحك زمان ولادتنه (میلاد) دینلدیکی کبی .]

§ طوغمه ، ولادت : مولد حیوانی ونباتی § حضرت فخرکائنات افندمزك منقبهٔ جلیلهٔ ولادتلرینی مبین رساله: مولد شریف [زبانزدی (مولود) در .]

مَوْلود [ع ، ص] یکی طوغمش، چوجق § چوجق ، صبی ، ولید .

مَوْلَوی [ع ، ص] حضرت مولانا جلال الدین رومی‌یه منسوب وطریقت علیه‌لرینه تابع اولان : مولوی درویشی .

«عالم معنی‌که خورشید جهان آرا کبی
دورایدر کیرمش سماعاتده روح مولوی»

مولویت == مولویلك ، طریقت مولویه.

مَوْلَوِیَّت [ع ، مص] مولالق ، منلالق § بر پایه‌ٔ علمی استانبول مولویتی .

مَوْلی [ع ، ص] مالك ، افندی § قول آزاد ایدن ، معتق ، § دیکرك امورنده حائز ولایت اولان ، ولی . § معین ، مربی § منعم § شانلی ، شرفلی آدم . جناب حق ؛ جناب مولای متعال : [جمعی : (موالی) کلیر .]

§ آزادلی ، معتق : مولیٔ رسول الله [بو مقامده جمعی دها زیاده مستعملدر: زید بن حارثه موالیٔ رسول اللهدن ایدی.]

مولی العتاق == (فرائض) بر کوله ویا جاریه آزاد ، اعتاق ایتمش اولان کیمسه.

مولی الموالات == (فرائض) عقد ولاء ایدن ایکی شخصدن مولای اعلی اولانی .

مولانا == افندمز. [اکثریا تکایه‌فسز احبابه دینور : مولانا شو ایشی بویله یاپه‌لم .]

مَوْهِبه [ع ، س] بخشش ، عطا ، احسان : موهبهٔ سبحانیه .

مَوْهوب [ع ، ص] هبه اولنمش، باغشلانمش : اموال موهوبه

موهوب له == هبه‌یی قبول ایدن .

مَوْهوم [ع ، ص] وهم اولنمش، شك وتردد اولنان شیئك طرف مرجوحنه صاپلمش § خارجده وجودی اولمیان ، تخیل ایدیلن اقتدار موهوم . [جمعی : (موهومات) کلیر .]

مَه [فا ، س] آی معناسنه اولان (ماه) ك مخففی .

مهپاره == ماهپاره مخففی .

مهتاب == (ماهتاب) ك مخففی .

مهچه == (ماهچه) مخففی .

مهرو == (ماهرو) مخففی .

مهلقا == (ماهلقا) مخففی .

مَهابَت [ع ، س] هیبت ، جلال ، عظمت ، قورقونجلق . § شکوه و شان .

« برنظر قیلدی مهابتله اكا
اریيوب اولدی او گوهر دریا »

مهابتلی == گوروڭیشلی ، گوستریشلی ، هیبتلی ، مهیب ، شانلی ، شرفلی .

مَهابِلْ [ع ، س] جمع : [مهبل] : مهابل اناث .

مَهارْ [ع ، س] فی الاصل دوه‌نك بروننه گچیریلن حلقه شكانده‌كی اغاجه اطلاق اولنور § یولار ، دیزگین :

کسسته‌مهار == یولاری صالویراش ، کندی ارادته ترك ایدلمش [آت ، دوه و سائره]

مَهارَتْ [ع ، مص] ماهرلك ، زیركلك ، استادلق ، هنر ، حذاقت : مهارت قلمیه .

مهارتلی == مهارتی اولان ، اوسته ، بجریكلی ، ماهر . || هنرلی ، مهارتله وجوده گتیریلمش ایش ، شی .

مهارتسز == بجریكسز .

مَهالِكْ [ع ، س] محل هلاك معناسنه اولان (مهلكه) نك جمعی :

« نیجه کاشانه‌لر سكانی قورتلدی مهالكدن »

مَهامّ [ع ، س] جمع : [مهم] : مهام امور .

مَهانَتْ [ع ، ص] حقارت ، خوارلق

مَهْبِطْ [ع ، س] اینه‌جك یر ، محل هبوط : مهبط انوار .

مَهْبِلْ [ع ، س] رحمك اغزندن مدخلنه ، خارجنه قدر اولان مسافه ، رحم یولی . § رحم ، دول یتاغی كه : مثانه ایله معاء مستقیم آره‌سنده برمجرای غشائیدن عبارتدر . [بونك برطرفنده عنق رحم ، و دیگر جهتنده فرج بولنور]

التهاب مهبل == (طب) غشای مهبلك التهابلانمسی .

مهبلی == مهبله متعلق .

مَهْتابْ [ع ، س] (ماهتاب) مخففی :

« گیوب برانكلك هاله‌دن میدانه عزم ایتمش
سماده مولوی آیینی تصویر ایدر مهتاب »

مَهْتانْ [ج ، س] (مه‌تان غازی)

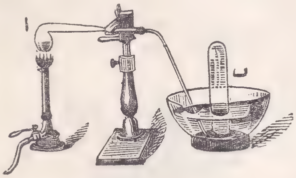

ا — سود و خلیت سود مخلوطنی حاوی قرنی ؛ ب — مه‌تان غازینك تراكم ایتدیكی مخبر .

مَهْتَرْ [ع س] { فارسیدن محرفدر } قواص ، چابلاق .

مهترخانه == وقتیله وزیر قاپوسنده چالینان نوبت چالغیسی ، موسیقی طاقمی || حبسخانهٔ عمومی .

مَهْجُورْ [ع ، ص] هجر اولنمش ، كندیسندن قطع الفت ایدلمش ، ترك اولنمش ، متروك .

مهجوریت == اوزاقلق ، آیریلق || متروكیت .

مَهْد [ع ، س] چوجق بشیكی ، گهواره § بر شیئك محل ظهور و صدوری . مهد مدنیت

مَهْدی [ع ، ص] هدایته سوق ایدن . § هدایته مظهر اولان .

مَهْر [ع ، س] اثنای تزوجده ویریلن بدل نكاح ، كابین .

مهر معجل == اثنای عقدده اغراق نامیله پشین اولەرق ویریلن شی .

مهر مؤجل == فسخ نكاحده ویا زوجك حین وفاتنده قادینه ویرلمك اوزره اثنای عقدده تعیین اولنان مبالغ ، نكاح اقچه‌سی .

مَهَرَه [ع ، س] جمع : [ماهر] مهرهٔ سیاسیوندن بیسمارق ، مهرهٔ ادبادن ، مهرهٔ شعرا .

مَهْزُولْ [ع ، ص] آغر ، لاغر ، ضعیف .

مَهْزُومْ [ع ، ص] هزم اولنمش ، هزیمته دوچار ایدلمش ، مغلوب ، منهزم .

مَهْل [ع ، س] (مهلت) ایله مترادفدر . [مهلت]

مَهْلَكه [ع ، س] هلاك اوله‌جق یر ، محل هلاك ، تهلكه‌لی یر

مَهْما اَمْكَنْ [ع ، تر] هرنه‌كه ممكن اولور ایسه و ممكن اولدیغی قدر : مهما امكن تألیف بیننه چالشدم .

مَهْمُوزْ [ع ، ص] معیوب § (صرف عربی) حروف اصلیه‌سندن بری همزه اولان كلمه :

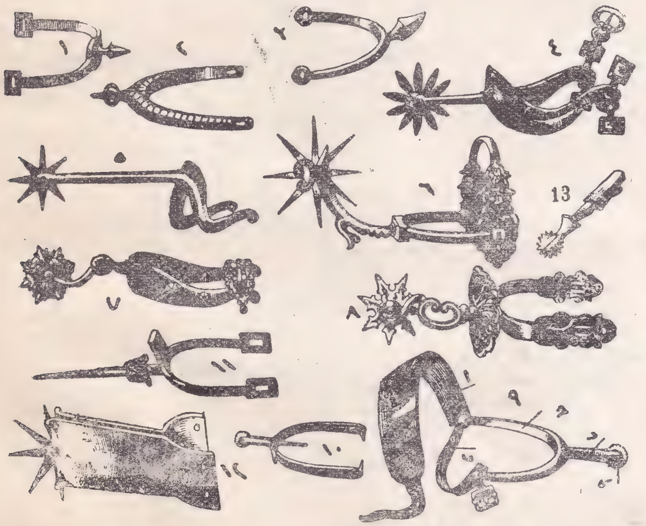

(مهموز)

١ — یونان‌ستانده ، ٢ — قارولنژی ین ، ٣ — اوننجی عصره مخصوص ، ٤ — اون بشنجی عصرده آلمانلر طرفندن مستعمل ، ٥ — اون دردنجی عصرده ، ٦ — اون التنجی عصرده اسپانیاده ، ٧ ، ٨ — اون التنجی عصرده فرانسه‌ده ٩ — سواری ، (ا كم ، ب — سوپیه ، ج — فلاده ، ك — كمند ، ر — دیشلی چرخ) ١٠ — ارامپون ١١ — عربلره مخصوص ، ١٢ — برەزیلیا ، ١٣ — آغاجدن معمول نوعی .

مهموز الفاء = ایلك حرف اصلیسی همزه اولان کلمه : (امر) کبی

مهموزالعین = ایکنجی حرف اصلیسی همزه اولان : (سئل) کبی .

مهموز اللام = صوك حرف اصلیسی همزه اولان : (بری) کبی .

§ سواریلرك اتی دورتمك ایچون بوطین ویا چزمه‌لرینك اوکچه‌لرینه ربط ایلدکاری اطرافی چرخلی ، متحرك ، معدنی آلت .

§ یاشلی خروسلرك باجاقلرنده‌کی مستقل اوزون طیرناق .

مهموزلامق = مهموز اوره‌رق اتی سورمك .

مَهَنْك [ت ، س] [بحك]

مَهین [ع ، ص] خوار وحقیر ضعیف .

مَیْ [فا ، س] شراب ، باده ، خمر

می‌تاب = خالص شراب .

می آشام = می ایچن .

می پرست = دوام اوزره شراب ایچن .

می پرستی = می پرستلك .

می پرستان = می پرستلر .

می خانه ، میکده = می وسائره مسکرات صاتیلان محل ، ایچکی یری .

میخوار ، می خواره = شراب ایچن ، مدمن خمر ، عیاش .

میفروش = می صاتیجی ، صاتان میخانه‌جی .

می کون = شراب رنکنده اولان قرمزی‌یه مائل رنك .

مَیادین [ع ، س] جـ (میدان) میادین وغا .

مَیازیب [ع ، س] جـ : (میزاب) اولوقلر .

مَیازر [ع ، ص] جـ : (میزر) پشتمالار .

مِیسال [ع ، ص] پك زیاده میل ومحبت ایدیجی ، ایدن .

میامن [ع ، س] علی خلاف القیاس (یمن) ك جمعی .

میامین [ع ، س] جـ : (میمون)

مَیان اوتی [ت ، س] افلقتین جنسندن الیبه فصیله‌سنه [illegible] نبات ، وبو آغاجلره دیبمده شو وگا بولور .

(میان اوتی)

مَیْت ـ مَیِّت [ع ، ص] اولو ، اولمش ، مرده . [جمعی : اموات کلیر .]

مَیْتَه [ع ، ص] بوغازلنمدن کندیلکندن اولمش حیوان ، لاشه .

میخوش [فا ، ص] طاتلیلقله اکشیلك آره‌سنده‌کی طعم .

میدان [ع ، ص] کنیش ، اچیق واسع ساحه : میدان .

میدان ایسته‌مك = مساعده طلب ایلمك .

میدان اوقومق = مسابقه‌یه دعوت ایتمك .

میدانه چیقمق = [illegible] وماوارزالق مأمر اولمق .

میدانه قومق = ابراز ، اظهار ایلمك .

مَیرز [ع ، س] پشماق .

مَیْسَره [ع ، س] صولنکینالك (عسکری) صول طرفده بولنان فرقه عسکریه ، صول جناح .

میعه [ع ، س] قره کونلك .

مَیل ـ مَیلان [ع ، مص] اکلمك اکله § محبت ، خواهش میل قلب

میل ابره آلتی = انحطاط پوصله‌سی دخی تسمیه اولنان بو آلت هر هانکی بر محلده ابرهٔ مقناطیسیه‌لرك انحطاطی تعیینه مخصوصدرکه بوواسطه ایله او محلك شدت مقناطیسیه ارضیه‌سی استحصال اولنور .

مَیْمَنَت [ع ، س] برکت ، سعادت ، اوغورلیلق .

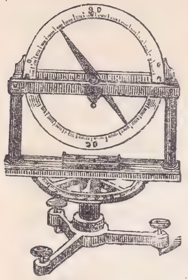

میل ابره

مَیْمَنه [ع ، س] اثنای حربده قوماندانك صاغ جهتنده بولنان فرقه صاغ جناح اردونك .

مَیْمُون [ع ، ص] اوغورلی مبارك § معروف حیوان (مایمون)

مَیوه [فا ، س] یمش ، ثمره

میوهٔ دل = ثمرهٔ فؤاد ، اولاد .

میوهٔ خشك = قوری یمش .

میوهٔ تر = تازه یمش .

میوه دار = میوه‌لی ، مثمر .

میوه فروش = میوه صاتان منادی ، فاکهانی

میوه خوش = ذات القاح منظوره‌دن مارسطاریونه فصیله‌سندن بر نباتدر .

(میوه خوش)

میم مکسوره

مِائَة [ع ، عد] یوز ، صد .

مِآت = جـ : (مائة) . (ریاضیه) بر کمیت عددیه‌نك صاغدن اعتباراً اوچنجی خانه‌سی : احاد ، عشرات ، مآت .

مآت الوف = بویله برکمیتك صاغدن اعتباراً التنجی خانه‌سی که : یوز بیکلری ارائه ایدر . [مثلا : [ا ، ج ، و ، ه ، ی] کمیتنده (ا) عددی مآتی و (ی) عددی مآت الوفی اشعار ایدر .]

مأتین == ایکی یوز ، دو صد .

مِبرَدْ [ع ، ص] اکه .

مبرد حصاة == (طب) مثانه‌طاشلرینی اوفالدارق دوشورن آلت .

مِبزَعْ [ع ، ص] نیشتر ، قان آله‌جق آلت .

مِبضَعْ [ع ، ص] نیشتر ، قان آله‌جق آلت .

مُبَلِّغْ [ع ، ص] (مابلاق) کلمه‌سنك صحیح و فصیحی . [مابلاق]

متره‌پولیت [ج ، ص] پسقپوس دسپوط ، خرستیان رئیس روحانیسی .

مِثالْ [ع ، د] کبی ، ماننده ، وش § شبیه ، نظیر § اورنك ، نمونه معناجه (مثل دن فرقلیدر . § برمسئله‌یی ایضاح ایچون ایراد ایدیلان سوز ، شی

عالم مثال == عالم ارواح ایله عالم وجودك آره‌سنده برعالم . ‖ عالم معنی § رؤیا ، روش ، صور عالم مثالی . [جمعی : (امثله) در]

مِثقالْ [ع ، ص] وزن ، مقدار § یکرمی قیراطدن عبارت بر وزن [جمعی : مثاقل) کلیرسه ده غیر مستعملدر .]

مثقال ایله == پك آز مقدارده .

مِثقَبْ [ع ، ص] تخته ، معدن و سائره دلمکه مخصوص آلت ، ماثقب § (طب) کمیك و سائر عضوی دلمکه مخصوص مختلف آلتلردن هر بری . مثقب الرأس ، مثقب الرحم .

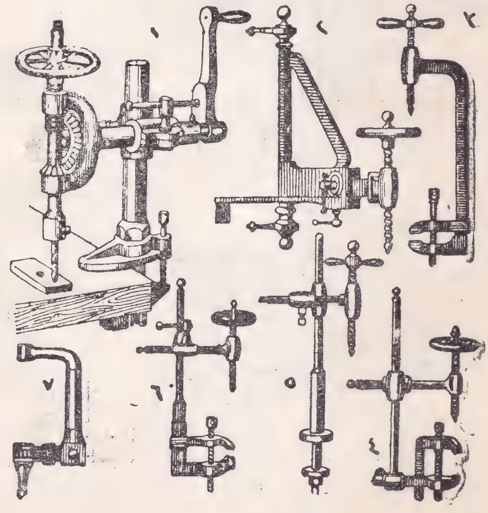

(مثقب)

۱ — دیشلی و چرخلی مثقب ، ۲ — موده‌ل قامبره ۳ — منکنه‌لی مثقب ، ٤ — متحرك ستونلی مثقب ، ٥ — دستکاهه مخصوص ، ٦ ستونلی و منکنه‌لی ، ۷ — بر نوع مثقب طولابی .

مِثلْ [ع ، ص] کبی ، ماننده ، شبیه ، نظیر ، طبیق ، اش . § مقدار ، حجم : آسیا آوروپانك برقاچ مثلیدر . [جمعی : (امثال) کلیر .]

مثلی == (فقه) چارشو و پازارده معتدبه یعنی بهانك اختلافنی موجب بر تفاوتسز مثلی بولنان شی .

مثل مشترك == برچوق عددلره قابل تقسیم اولان عدد . مثلا : ٤٠ عددی ٥ ، ٤ ، ٨ ، ١٠ عددلرینك مثل مشترکیدر .

مِخذافْ [ع ، ص] قایق ، صندال کورکی .

مِخدَلْ [ع ، س] کوشك ، قصر .

مِحرَدْ [ع ، ص] دیش یاسنی تطهیر مخصوص آلت ، دیشجی آلتی

مِجمَرْ [ع ، ص] ☛ [بخوردان]

مِحرابْ [ع ، ص] جوامع ومساجد داخلنده ، قبله جهتنده بر انقاب طاق ، امامك بولندیغی محل § ایری محبوبه .

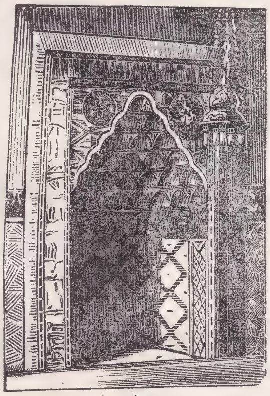

(محراب)

مِحراقْ [ع ، ص] (حکمت) ضیا و حرارتك مقعر بر آیینه‌دن عکس ایلدکاری نقطه مقابلنده اجتماع ایلدکاری دیکر نقطه

محراق حقیقی == اشعر ارض درونده وقوع کلن رجفه‌لرك منشأ حقیقیسی اولان نقطه .

محراق ظاهری == محراق حقیقی نقطه‌سندن کلن رجفه‌نك سطح ارضده ایلك دفعه اوله‌رق واصل اولدیغی مواقع .

مِحطَبْ [ع ، س] بالطه ، اودون کسه‌جك آلت .

مِحفَرْ [ع ، س] قازمه ، بل ، طوپراق قازه‌جق آلت .

مِحَفَّه [ع ، س] دوه و بارکیر اوزرینه قونیلان وایچنه بینلوب اوطوریلن واسطهٔ نقلیه ، کجاوه . هودج .

مِحقَنَه [ع ، ص] حقنه آلتی ، شرینغه یاپه‌جق آلت ، احتقان طلومبه‌سی .

مِحَنْ [ع ، س] جمع : [محنت] اذیتلر ، مشقتلر : محن و مشاق سفریه .

مِحنَتْ [ع ، س] زحمت ، اذیت § غم ، کدر ، بلا ، مصیبت .

محنتزده == محنته دوچار اولان ، محنت چکن .

محنتدیده == محنت کورمش ، مصیبته اوغرمش .

محنتکش == محنت چکن ، کرفتار درد و بلا .

محنتکشی == محنتکشلك .

محنتکشان == محنتکشلر .

محنتکاه } محنتکده } محنت محلی ، دارالحزن .

مِحوَرْ [ع ، ص] چرخ کبی شیلرك اورته‌سندن کچوب دورانه سبب اولان اوق § بر جسمك اطرافنده دوندیکی خط مستقیم . § (قوزموغرافیا) بر اوجی قطب شمالی‌یه و دیکری قطب جنوبی‌یه منتهی اولمق اوزره مرکزدن مروری فرض اولنان خط موهوم : محور ارض ، محور عالم .

§ متبلر بر کتلهٔ معدنیه‌ده مرکزندن کچدیکی فرض اولنان خط .

محور اصلی == بو محورلردن اقصه عمود اولان بلورك محوری .

محور بصر == (طب) جسم بلورینك وسطندن کچن انبوبه .

محور ارتسام == (هندسهٔ رسمیه) مرتسم مستویلرینك فصل مشترکی . (مرتسم مستویسی)

محور دوران == بر جسمك برابر اطرافنده دوندیکی محور .

محور نبات == (نباتات) جذور ایله اوراقك وساقك هیئت مجموعه‌سی

محور حركات == حركات عسكریه‌نك اجرا اولندیغی موقع .

مِخْلَبْ [ع ، س] ییرتیجی حیوان پنچه‌سی ، طیرناغی . جمعی : (مخالب) كلیر .]

مِدادْ [ع ، س] مركب ، یازی یازه‌جق مركب .

« خامه دمبسته قالیراولمسه امداد مداد »

مِدْحَتْ [ع ، مص] اوكمك ، مدح وستایش ایتمك .

مِدْرارْ [ع ، ص] چوق صو دوكن .

ابر مدرار == چوق یاغمور یاغدیران بلوط

مِدِلّی [ت ، س] كوچوك جایده معروف بینك حیوانی [محیط اعلام]

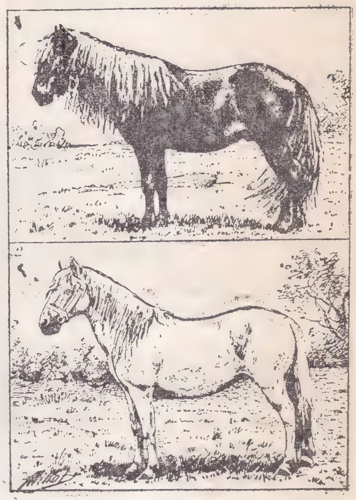

(مدللی)

مِدْیانْ [ع ، ص] دائما بورج ایدن ، مستغرق دیون اولان

مِدیَه [ت ، س] حیوانات مفصلیه‌نك قشریه شعبه‌سندن ذوالمصرعین نوعندن اولوب دكزلرده ساحللرده بولنور . اكلی مضر هضمی بطی اولوب درونده پیتومائین ، لوقومائین سملری واردر . [محیط اعلام]

مِذْبَحْ [ع ، س] آلت ذبح ، بیچاق .

مِذْقَعْ [ع ، س] (مولددر) طوب .

مِرْآتْ [ع ، س] آیینه ، كوزكو .

جمعی (مرایا) كلیر .

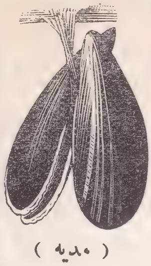

(مدیه)

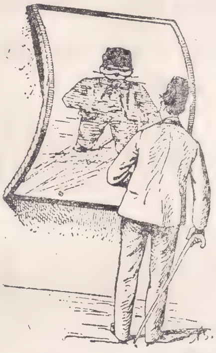

(۱ — مرآت محدب)

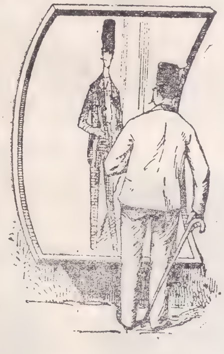

(۲ — مرآت مقعر)

مِرارْ [ع ، س] كره دفعه معناسنه اولان (مره) نك جمعی : كراراً مراراً سویلدم .

مِرْسات [ع ، س] كمی دمیری لنكر .

مِرْشَحَه [ع ، س] سوزكج .

مِرْصادْ - مِرْصَدْ [ع ، س] محل ترصد ، § آلت رصد

« اختلافاتیله اوغراشمقده دهرك ذوق یوق »
ذوق انك مرصاد عبرتدن تماشاسنده‌در »

مِرْفَدْ [ع ، س] بیوك كاسه || صلاته كاسه‌سی .

مِرْفَقْ [ع ، س] دیرسك بازوایله ساعدك محل التقاسنده‌كی تومسك یر . § مشتملات مسكن . جمعی : (مرافق)

مِرْقات [ع ، س] مردیون ، باصامق ، درجه : مرقات حیاة ، مرقات علوم .

مِرْقَمْ [ع ، س] یازه‌جق آلت ، قلم . § (طوبوغرافیا) بر مستوی افقی اوزرینه شاقولاً ركز ایدلمش میل - كه : متقدمین نصف النهار استقامتنی وارتفاع شمسی تعیین ایچون الك اول بو آلتی استعمال ایتمشلردر .

مِرلدانمق [ت ، مص] مرمرایتمك كندی كندینه سویلنمك ، § خموردانمق ، سویلنمك

مرلدی == خموردانمه || كندینك آثار خشنودی اظهار ایتمك صورتیله خورلامه‌سی .

مِرْوَحَه [ع ، س] یلپازه .

مروحه جنبان == یلپازه صاللایان ،

مروحه جنبانی == مروحه جنبانلق .

مروح الجناح == ذو الافواه جفنیه فرقه‌سنه منسوب اولوب جناحینی غضروفی مروحه شكلنده كدی بالغی نوعندندر - منطقهٔ حاره دكزلرنده بولنور .

(مروح الجناح)

مِزاج [ع ، س] طبیعت ، سرشت § وجود بشرده وظائف عضویه‌دن برینك دیكرلرینه غلبه‌سندن متحصل كیفیت . § استعداد طبیعی .

« چوجق ، او وضع بدیمانه‌سیله بر درناب قادین ؛ اوحال خرابیله بر شكسته صدف ایدر بو لوحه اك اواره قلبی رقتیاب ویردبو منظره اك قیدسز مزاجه اسف »

دموی المزاج == زیاده‌سیله قانلی .

صفراوی المزاج == صفراسی غالب ادم .

عصبی المزاج == جملهٔ عصبیه‌سی حال انتباهده بولنان ، سریع الانفعال آدم .

لنفاوی المزاج == لنفاسی غالب ، غدد لنفائیه‌سی حال فعالیتده بولنان كیمسه .

§ فکر ، روش . § کیف صحت .

نا مزاج = خسته ، کیفسز .

مزاجکیر = مزاجه ، ارزویه کوره خدمت وحرکت ایدن .

مزاجکیرانه = مزاجکیرجه‌سنه .

مِزاح [ع ، مص] یکدیکریله لطیفه ایتمك ، شقالاشمق .

مِزبَر [ع ، س] قامش ، قلم ، کلك . [جمعی : (مزابر) کلیر .]

مِزراق [ع ، س] اوزون صاپلی، اوجی‌سیوری دمیرلی معروف آلت حرب ، قارغینك دیکر بودرلوسی : مزراقلی سواری بونجی‌الای .

مزراقلی = مزراق اولان .

مِزمار [ع ، ص] نای ، قوال ، دودك . § (طب) نفس بورروسی ، خنچره .

اوذیماء مزمار = (طب) خنچره‌نك نسیج جرویٔ تحت مخاطیسنك ارتشاحات قیحیه‌سی .

تشنج مزمار = (طب) غایت وخیم بر علت عصبیهٔ متشنجه اولوب ولادتك برنجی ویا ایکنجی سنه‌لرنده وقوع بولور برعلت درکه غایت قیصه اختناقی نوبتلرله متصفدر .

مِزهَر [ع ، س] عوددینلن موسیقی آلتی .

مساحه [ع ، ص] ☛ [مساحه]

مِسبار [ع ، س] (طب) جراحت فتیلی § سونده .

مِسبَح [ع ، س] آلت سبح ، بالقلرك اطرافی وسائط سبحیه‌سی .

مسبح بطنی = اصما کده اطراف خلفیه مقامنه قائم اولان مسبحلر .

مسبح ذنبی = اسما کك قویروغی .

مسبح صدری = اسما کك اطراف قدامیه‌سی مقامنه قائم اولان ایکی مسبح .

مسبح ظهری = وجود اسما کك خط متوسطی اوزرنده‌کی مسبحلر .

مِسطَر [ع ، س] سطر رسم ایتمکه مخصوص آلت ، کاغدك آلتنه قونیله‌رق ال ایله باصلنجه اوزرنده‌کی ایپلکلر کاغدده ‌ونکمز چیز کیلر یاپان مقوا .

مِسعَر [ع ، س] اتش کوسکوسی .

مِسقات [ع ، س] الت سقی صولایه‌جق آلت ، قوغه .

مِسك [ع ، س] آهوی چین دنیلن برجنس یبانی کچینك بطننك آلتنده بولنان بر کیسه‌دن استحصال و استخراج اولنان صلب ، سیاهمسی اسمر ، غایت کوزل قوقولی بر ماده .

مسك صابونی = غایت کوزل قوقولی برجنس صابون .

غالیه مسك }
قاله مسك } مسك یاغی .

مسك کبی = کوزل قوقولی || پك موافق پك مناسب .

مسك کچیسی = ذات الثدیانك مجتره قبیله‌سندن ایکی‌دانه اسنان نابیه‌سی اولان و کوندیزلری اختفا ایدوب کیجه‌لری کزن وخصیه‌لرینه یقین بر محلده کیسهٔ مسکیه‌سی بولنان یبانی برحیواندر .

مسك کدیسی (زباد مسك) = ذات الثدیانك آکل اللحوم فرقه‌سندن برحیواندر . کیسهٔ مسکیه‌سی اعضای تناسلیه‌سی قربنده‌در .

(مسك کدیسی — زباد مسك)

مسك کدیسی = حیوانات ذات الثدیانك قاضمیه فرقه‌سندن هندستانه مخصوص برکدی اولوب عادی کدی جسامتنده‌در .

(مسك کدیسی)

مسکَت [ت ، ص] کوزل قوقولی میوه : مسکت المالسی ، مسکت اوزومی § اسکی بر جنس تفنك دانه‌سی .

مسکین [ع ، ص] افراط ضروره‌تن حرکته مجالی قالمیان § عاجز ، بیچاره ، یکمز § جذام علتنه دوچار اولان .

مسکینانه = مسکینجه‌سنه .

مسکینخانه = جذام علتنه دوچار اولانلرك دارالتداویسی .

مسکینلنمك = مسکین اولمق ، عاجز دوشکون ، مجالسز اولمق .

مِسمار [ع ، س] چیوی ، میخ § قازیق : مسمار آهنین . [جمعی : (مسامیر) کلیر .]

مسماری = مسماره منسوب ، چیوی شکلنده اولان .

خط مسماری = اسکی آثوری وایرانیلرك استعمال ایلدکلری برنوع خطدرکه الیوم الاتورقه ساعتلرك مینالری اوزرنده‌کی ساعت اشارتلری بوخطدن عبارتدر .

مِسمَع [ع ، س] قولاق ، اذن § (طب) خسته‌لرك صدرینی دکلمکه مخصوص آلت طبیه .

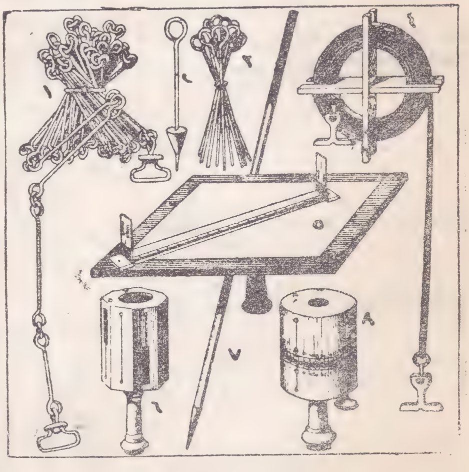

(مساحه‌ده مستعمل آلات)

١ — مساحه زنجیری ؛ ٢ — قورشونلی دالیه ایکنه‌سی
٣ — دالیه ایکنه‌لری ؛ ٤ — چلیك مساحه‌شریدی ؛
٥ — پلانچته و مسطره ؛ ٦ — معمار کونیه‌سی ؛
٧ — وتد ؛ ٨ — غونیومترو .

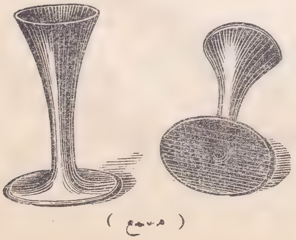

(مسمع)

(مسك کچیسی)

مِسْواك [ع ، س] ممالك حارەدە نشوونما بولان بر شجرە دركە داللرندن ديشلرى

تميزلمك ايچون ديش فورچەلرى و مسواك ياپيلير . ميوەسى اثمار لحميەدن اولوب چيچكارى بياض رنكدە وعنقودهيئتندە موضوعدر .

(مسواك آغاجى)

مِشَحط [ع ، س] ☞ [مانيوله]

مِشْراق [ع ، س] شمس آباد محل ، چوق كونش آلان ير .

مَشْراط - مِشْرط [ع ، س] نيشتر حجامت نيشترى .

مَشْرَبَه [ع س] ايچمك ايچون قوللانيلان قاب ؛ ماشرابا .

مِشْكاة [ع ، س] دورنە قنديل ، لامبە قونەجق دولاب ، حجرە .

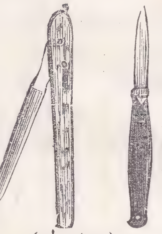

(مشرط)

مشلامق [ت ، مص] خيزليجە نفس آلەرق اويومق .

مِشْمِش [ت ، س] قايسى ، زردالو .

مِشْوار [ع س] كيديش ، دوش ، طور طرز حركت .

مِصْباح [ع ، س] قنديل ، چراغ ، آلات تنوير . مشعل . ضياسى سونوك قنديل .

مصباح المسحور == صباحلامش ، صباحلين .

مصباح السرور == بادە .

مِصْداق [ع ، س] برشيئە مطابق اولان § دليل صدق سخن : مصدقنجە .

مِصْر [ع ، س] شهر ، مملكت . [جمعى : (امصار)] ☞ [محيط اعلام]

مِصِر [ت ، س] وحيد الفلقەدن نجيليە فصيلەسنە منسوب بر نبات اولوب منشائى آمريقادر . انواع عديدەسى اولوب آناطوليدە مبذولاً بولنور . الڭ زيادە بونى لازلر اكرلر . بعض محلاردە بوكا لاز اوتندن مخفف اولەرق (لازوت) دە ديرلر .

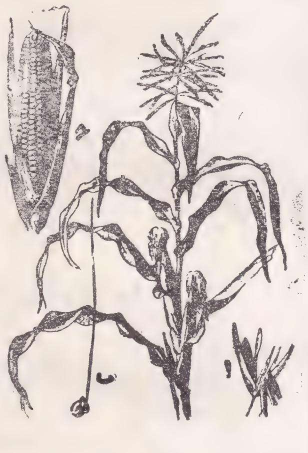

(مصر بغدايى)

مِصْراع [ع ، س] (نباتات) على العموم نباتاتك بزرلرينى محافظە ايدن قطعاتلە حيوانات ناعمەنك قشرلرينە بواسم ويريلور . مصرعك عددينە كورە بر مصرعلى ، ايكى مصرعلى . دينلور § قپو قناتدى § (ادبيات) يالڭز بر سطردن عبارت موزون سوزكە : بربيتك نصفى ديمكدر .
« باغبان بركل ايچون بيك خارە منت ايدر . »

مصراع آزادە == (ادبيات) باشلى باشنە معناسى بولنان مصراع مثال :
«مضحكات دهرە بن اولسەمدە تسويرم كولرە»

مصرع برجستە == (ادبيات) متين و لطيف اولان مصراع :
« اكر مقصود اثرسە بر مصرعدە كافيدر »

(مصراع)

مصطبه [ ] ... [illegible] ... سد .

مِصْعاد [ع ، س] آلات صعود سلم ، (آسانسور)

مِصْفات [ع ، س] آلات تصفيە سوزكچ .

مِصْفاح [ع ، س] ضربەسيلە معدنلردن صفيحە حالنە كتيرمكە مخصوص اسطوانى آلت حادە .

مِصْقَلَه [ع ، س] قليچ ، آيينە كاوسلە ، كتاب آغز يالديزى كبى شيلرە جلا ويرەجك آلت .

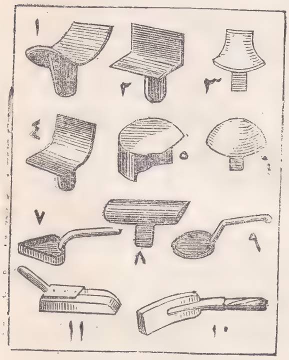

(مصقلەلر)

مِصْوات [ع ، س] شديد الصوت .

مَصيَد - مِصيَدە [ع ، س] آلت اصطياد ، آو ، آولنمغە مخصوص آلت .

مِضْراب [ع ، س] اورەجق آلت ، طنبور ، ساز چالمغە مخصوص آلت ، زخمە .

مِضْمار [ع ، س] قوشى ميدانى .

مِطْحَن [ع ، س] دكرمن ، آسياب

مِطْرَقَه [ع ، س] دميرجى ، چكيجى .

مِطْلاق [ع ، ص] كثير الطلاق ، چوق قارى بوشايان .

مِطْهَرَه [ع ، س] صو قابى ، (مطره) .

مِعاء [ع ، س] باغرساق . معدەدن صوكرە كلن جهاز هضمى .

معاى رقيق == (طب) براوجى معدەيە

دیکری قالین باغرصاقلره مربوط اولان اینجه، اوزون ، دوز باغرصاق .

معای غلیظ == قالین باغرصاقلر که : مقعده قدر ممتددر .

معائی — معاء منسوب و متعلق .

امتصاص معائی == اغذیه‌دن معاده الات عصویه ماصیه واسطه‌سیله مص و جذب اولنمسی

مَعْبَر [ع ، س] واسطهٔ عبوراولنان شی .

مَعِدَه [ع ، س] اغذیه‌نك باغرصاقلره ایندن اول کیتدیکی و قسماً هضم اولندیغی غایده شکلنده‌کی کیسه ، قورساق .

توسع معده == جدار معده‌نك قوهٔ الاستیقیه‌سنی غائب ایلمسندن عبارت برمرض .

معدوی == معده‌یه منسوب و متعلق § معده‌یی تصحیح ایدن . معده‌یه نافع .

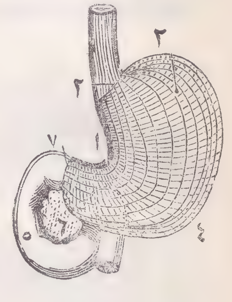

(انسان معده‌سی)

١ — انحنای اصغر ؛ ٢ — انحنای اعظم ؛ ٣ — فم معده ؛ ٤ — بواب معده ؛ ٥ — پانقریاس ؛ ٦ — (دوازده‌نوم)

مِعْذار [ع ، س] پرده ، حجاب .

مِعْراج [ع ، س] مردبون ، سلم § مصعد ، چیقاجق یر . § عروج : معراج النبی .

لیلهٔ معراج == معراج قندیل کیجه‌سی که : رجب شریفك یکرمی یدنجی کیجه‌سنه مصادفدر .

مِعْشار [ع ، س] اونده بر ، $\frac{1}{10}$ عشر .

مِعْصار — مِعْصَر — مِعْصَرَه
[ع، س] مسکنه ، آلت ضیق و تعصیر .

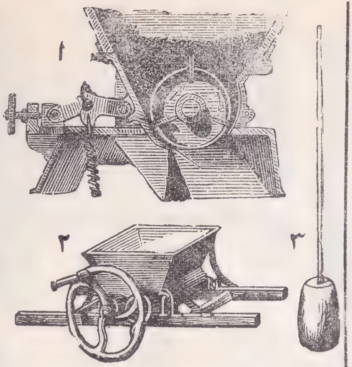

(معصره)

١ — سیمون سیستمنده‌کی سلندیرلی منکنه ٢ — غللو سیستمنده . ٣ — ال منکنه‌سی

مِعْمار [ع ، س] ابنیه اوسته‌سی فن انشاآت مهندسی: (معمار سنان .)

معماری == معمارلق .

فن معماری == هر نوع مبانینك ترتیبات وتزییناتنه عائد قواعد وقوانینندن بحث ایدن فن مخصوص .

اصول معماری / طرز معماری == معمارلقده جاری اسالیب صنعتدن هربری وبونلره عائد قواعد .

مِعْوَل [ع ، س] کولنك دنیلان الت .

مِعْیار [ع ، س] شیئك درجهٔ خالصیتنی اکلامق ایچون استعمال ایدیلان آلت ، مقیاس . § (کیمیا) بعض موادك رنك وکیفیتنی اکلامق ایچون مستعمل الات کیمویه « هنرلطف کلام حقی بیلمکدر محکنده حقیقتده بودر اهل دلك معیار اذعانی »

مِغْزَل [ع ، س] ایپلك اکیره‌جك آلت ، ایك .

مِغْسَل [ع ، س] کفندسیله برشی غسل اولنه‌جق آلت: مغسل عین .

مِغْفَر [ع ، س] اسکی زمانده اثنای حربده جنکاورلك باشلرینه کیدکلری دمیر طاس ، دمیر کلاه

مغفری == مغفره منسوب ومتعلق ؛ مغفر شکلنده اولان : مغفری الشکل ازهار .

مِغْلاق [ع ، س] کلید ماندال .

مِغْوَل [ع ، س] خنجر ، اینجه قلیچ .

مِفْتاح [ع ، س] اناختار § تمرین

شفره مفتاحی == شفره‌لی تلغرافنامه‌لرك حلی ایچون مرتب جدول که هر رقم بر حرفه اشارت اولمق اوزره اعتبار ایدلمشدر .

مِفْصَد [ع ، س] قان الهجق آلت نیشتر .

مِقْدار [ع ، س] بر شیئك قدری ، اندازه‌سی ، قدر کمیته § پارچه قسم ، جزء § قوت ، قدرت § حد .

بر مقدار == بر پارچه ، براز .

مِقْراض [ع ، س] کسه‌جك آلت مقاص : مقراض قضا .

مِقْرَمَه [ع ، س] پرده ، زار § منديل دستمال . [مشهوری میمك فتحیله‌در] .

مِقْلاد [ع ، س] کلیددیلی ، اناختار [جمعی : (مقالید) در .]

مِقْطَع ☜ [مقطع]

مِقَطَّه [ع ، س] اوزرنده قلم کسمکه مخصوص کمیك ویا صدف آلت .

مِقْناطیس [ع ، س] مقناطیس دمیر اکیدنتیلرینی جذب ایتمك خاصه‌سنی حائزاولان حمض حدید ، مقنیسیا نامیله معروف اولان ایالتده کشف اولندیغی جهتله حمض حدید مذکوره بو ایالتك اسمنه نسبتله ویرلمش اسمدر

مقناطیسیت : مقناطیسك دمیر قیریتیلرینی جذب ایتمك خصوصنده حائز اولدیغی قدرتك مسببی .

مقناطیس طبیعی : خاصه مقناطیسیه‌یی حائز اولمق اوزره درون ارضدن اخراج اولنان حمض حدید مقناطیسینك اسمی اولوب حجر مقناطیسی دخی تسمیه اولونور .

مقناطیس صنعی : بر مقناطیس طبیعی ایله دلك ایدرك کندیسنه مقناطیسیت اعطا اولنان سرت دمیر ویا چلیك پارچه‌سی

(معماری)

۱ — مصریلر [ن - تەدفوده برمعبد، ج - ژیزهده ابوالهول ، ء - داندراهده برمعبد ستونی، م - علامت مخصوصه]
۲ — آثوریلر [ب - قورصاباده سارغونك سرایی ، ج - بر ستون ، ء - تبده برصاچاق ، ق - علامت مخصوصه]
۳ — ایران [ب - پرسه‌پولیس خرابه‌سی ج - دارنك مرقدی ، ء سوسده، بر قولون ، ق - پرسه‌پولیسده بر ستون]
٤ — فلسطین [ب آمریتده برقبر ، ق - قدسده قراللرك مرقدلرندن برپارچه ، ج - آمریتده رقبر، ء - تزیینات‌معماریه‌دن بر پارچه (لوورموزه‌سنده‌در)] ٥ — آسیای وسطی [ب - میاسك‌مرقدی ، ج - آنتیفللوسده برمرقد ، ء ق - بر مرقدك ستونلری] ٦ — قدیم یونانیلر [ب - پارته‌نون ، ج - اولیمپی معبدندن موزائیق برپارچه ، ء - آتنه‌ده لیزیکرات هیکلنك باشلغی ، ق آرته‌میس معبدندن برر ستون] ۷ — اتروسك طرزمعماریسی [ب - معبد ، ء - مخزن ، ج - وولتر اده برکمر ، ق - ستون | ۸ — روما [ب قسطنطین طاقی ، ج - فاراسلا ایلیجه‌سی ، ء - تیوولیده معبد ستونی ، ق - رومادە بر تیاترو بناسندن برپارچه] ۹ — مبانیٔ قدیمهٔ عیسویه‌دن [ب - سن‌اپوللینر ، ج - رومادە سن‌پول ، ء - رومادە سنته‌ماری قله‌سی ، ق - سن اپوللینردن برپارچه] ۱۰ — بیزانس [ب - آیاصوفیه جامع شریفی ، ج - سن ویتال ، د - سن‌فیلیپن پلانی ، ق - اکس لاشابلده بربنا پلانی] ۱۱ — عرب طرزی [ب - دلهیده برجامع ، ج - قرطبه جامعی ، ب - الحمرا سرایندن برپارچه، ق - آرابسك ، م - الحمرا سرایندن برباشلق] ۱۲ — روسیه [ب - والاشیده برکلیسا ، ج - بوکلیسانك پلانی ، د - موسقووه‌ده صنته ویبرژ کلیساسی ، ق - موسقووه‌ده قره‌ملین سرایی قله‌سی]

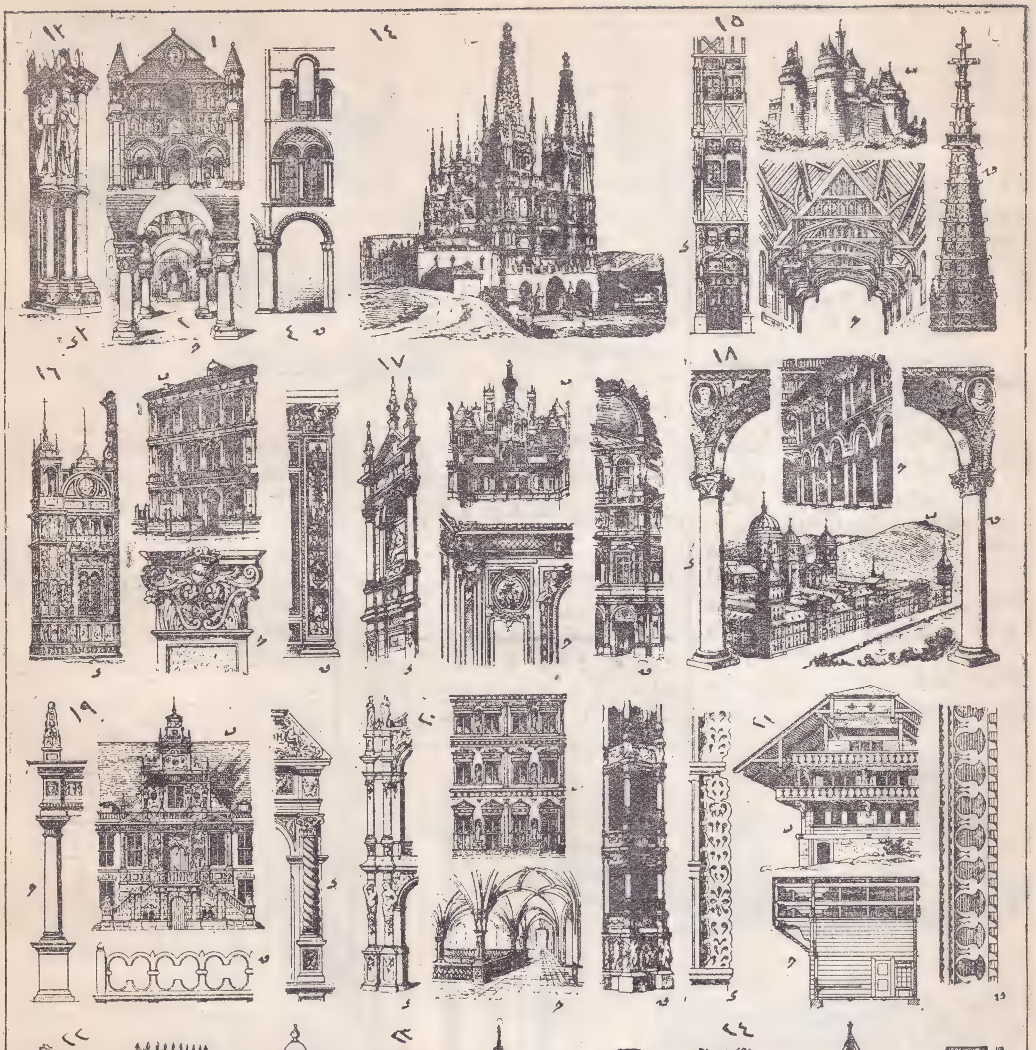

(معماری)

١٣ — رومان طرزی [ا – پواتیه‌ده نوتردام کلیساسی ، ج – مجارستانده بر مغاره ، ه – سانتیاغوده بر کلیسا قپوسی ، و انکلتره‌ده پتربوروغ کلیساسندن بر قسم] ١٤ ، ١٥ — غوتیق طرزی [بوغوس کلیساسی ، ب – پیرفون شاتوسی ، ج المانیا شاتولرندن برینک چاتیسی ، د – دووآنده بر خانه‌نک بر قسمی ، ه – بر کلیسا قله‌سنک رأسی] ١٦ — ایتالیا دور تجددی [ب – وندیک سرایی ، ج – فلورانسه‌ده بر بنانک باشلغی ، د – شاونبروز دوباوی ، ه – فلورانسه‌ده سانتاڤروس دائره‌سنک بر دیواری] ١٧ — فرانسه طرز جدیدی [ب – شامبور شاتوسندن بر قسم ، ج – ورسای سراینده صنایع تزیینیه ، د – شامبور شاتوسندن بر قسم ، ق – لوور سرایندن بر قسم] ١٨ — اسپانیا طرز جدیدی [ب — اسکوریال ، ح – فلوواتر ، د ، و تزیینات معماریه‌دن کنارلر] ١٩ — انکلیز دور تجددی [ب – لیدده شهرامانتی ج ، د – ادیمبورغ خسته‌خانه‌سندن بقیه ، و خانه صاچاغی] ٢٠ — المانیا دور تجددی [ب – هیدیلبرغ شاتوسی ح – ستوتغارده برشاتونک بر قسمی ، ک – هانووده برخانه‌نک بر قسمی ، و – درصن پادیبونی ٢١ — اسریجره [ب – بر خانه نمونه‌سی ، ح – بر خانه‌نک داخلی ، ک و — تزیینات معماریه ٢٢ — قدیم هند طرز معماریسی [ب – معبد ، ح – فیل مغاره‌سی ، و – تزیینات معماریه ، و – بر مسکن هندینک بر قسمی ٢٣ — چین [ب – مسکن ، ح ، ک – تزیینات معماریه‌دن بر پارچه] ٢٤ — ژاپون [ا – بر معبد ب ، ک ، ح – تزیینات معماریه‌دن بر نمونه .

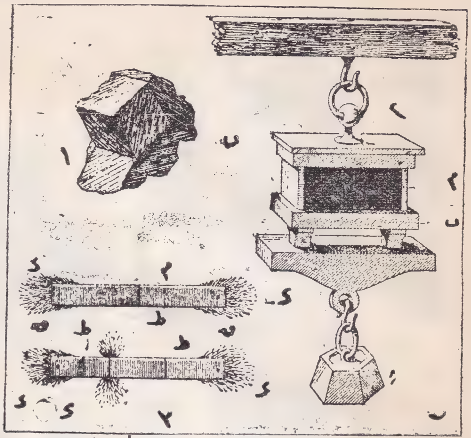

شکل ١ — مقناطیس طبیعی ؛ شکل ٢ قوهٔ مقناطیسیه ؛ شکل ٣ — مقناطیسك دمیر قیرینتیلری اوزرینه صورت تأثیری شکل ٢ م — مقناطیس طبیعی ب — معدنی چرچیوه ح — مقناطیس واسطه‌سیله رفع ایدیلن ثقلت . م — مقناطیس . د — دمیر قیرینتیلری و — مقناطیسك قطبلری . ط — منطقهٔ مجرده ویا معتدله

اقتطاب مقناطیس = (حکمت) قوهٔ مقناطیسیه‌نك بر سطحك ایکی نهایت اوجلرنده تراکمی کیفیتی .

مقناطیسیت = مقناطیس قوت و خاصه‌سی

مقناطیسیت بالتأثیر = (حکمت) بر مقناطیس طبیعینك مس ایله ویا اوزاق بر مسافه‌دن تأثیر ایدرك دیکر بر جسمه مقناطیسیت خاصه‌سی ویرمه‌سی .

جاذبه و دافعهٔ مقناطیسیه = (حکمت) ایکی مقناطیسك متشابه و مخالف قطبلری میاننده وقوعه کلان تأثیرات مقناطیسیه‌ـ که : مسافه‌نك مربعیله معکوساً متناسب اوله‌رق تغیر ایدر .

ابرهٔ مقناطیسیه = (حکمت) شمال وجنوب جهتلرینی کوسترن ومقناطیسلانمش اولان ابره‌یه آلت .

مقناطیسیت ارضیه = (حکمت) ارضك ابره‌لر اوزرنده آثاری کوریلان خاصهٔ مقناطیسیه‌سی

نصف النهار مقناطیسی = (حکمت) هر هانکی بر محلده بر محور عمودی اوزرنده افقیاً موازنه‌ده طوران بر مقناطیسك قطبلرینی یکدیکره وصل ایدن خط موهومدن مرور ایلین مستوئ عمودی .

انحراف مقناطیسی = (حکمت) نصف النهار مقناطیسی ایله نصف النهار جغرافی اره‌سنده‌کی زاویهٔ مسطحه .

حفیظهٔ مقناطیسیه = (حکمت) مقناطیسلانمش بر دمیر چبوغك ایکی قطبندن قوهٔ مقناطیسیه‌سنك قاچمه‌سنه محل ویرمه‌مك ایچون مذکور چبوغك ایکی نهایتنه الصاق ایدیلن ایکی دمیر لوحه

حزمات مقناطیسیه = (حکمت) شبعه قدر مقناطیسلانمش چبوقلرك متشابه درجهٔ قطبلرینك یکدیکره ربط و الصاق اولنمسندن حاصل اولان قوهٔ مقناطیسیه .

مقناطیسلانمق = مقناطیسیت خاصه‌سنی کسب ایتمك ، قوهٔ مقناطیسیه‌نك تحت تأثیرنده بولنمق .

مقناطیسی = مقناطیسه منسوب و متعلق .

مِقیاس [ع . س] قیاس ایده‌جك ، ایکی شیئك بیننی تقدیر ایلیه‌جك آلت § میزان ، اولچو ، وزن § نسبت ، درجه . § اراضی اوزرنده‌کی مقدار حقیقینك نه نسبتله کوچولدیله‌رك کاغد اوزرینه ترسیم اولندیغنی ارائه ایتمك ایچون خریطه‌لرك التنه رسم ایدیلن اشارت ، مثلا $\frac{١}{٢٥,٠٠٠,٠٠٠}$ اشارتندن اراضی اوزرنده ٢٥٠٠٠٠٠٠ کیلومترولق محلك کاغد اوزرنده (١) مترو ایله کوستردیکی اکلاشیلور .

طول مقیاسی = واحد قیاسیسی (متره) اولمق وزره بعد و مسافه اولچمك ایچون استعمال ایدیلن مساحه آلاتندن هر بری .

سطح مقیاسی = واحد قیاسی بر متره مربعی اوله‌رق سطوحك مساحه‌سی ایچون استعمال ایدیلن آلتلردن هر بری .

حجم مقیاسی = واحد قیاسی بر (دسیمتره) مکعبندن عبارت اوله‌رق حجم اولچمکه یارایان مقیاسلردن هر بری .

اوزان مقیاسی = واحد قیاسی بر کیلوغرام اولمق اوزره اثقالك تعیین مقادیرینه یارایان وزنلر .

مقیاس هندسی = بر محلك خریطه‌سنی نسبت مطلقه اوزره رسم ایتمك ایچون بالحساب مطلوب اولان طولده اعمال ایدیلن مقیاس .

مقیاس انضغاط = (حکمت) مایعاتك قابلیت تضییقیه‌سنی تعیین ایچون استعمال ایدیلن آلتلر .

مقیاس الحراره = (حکمت) اجسامك سخونتلرینی یعنی حائز اولدقلری حرارت

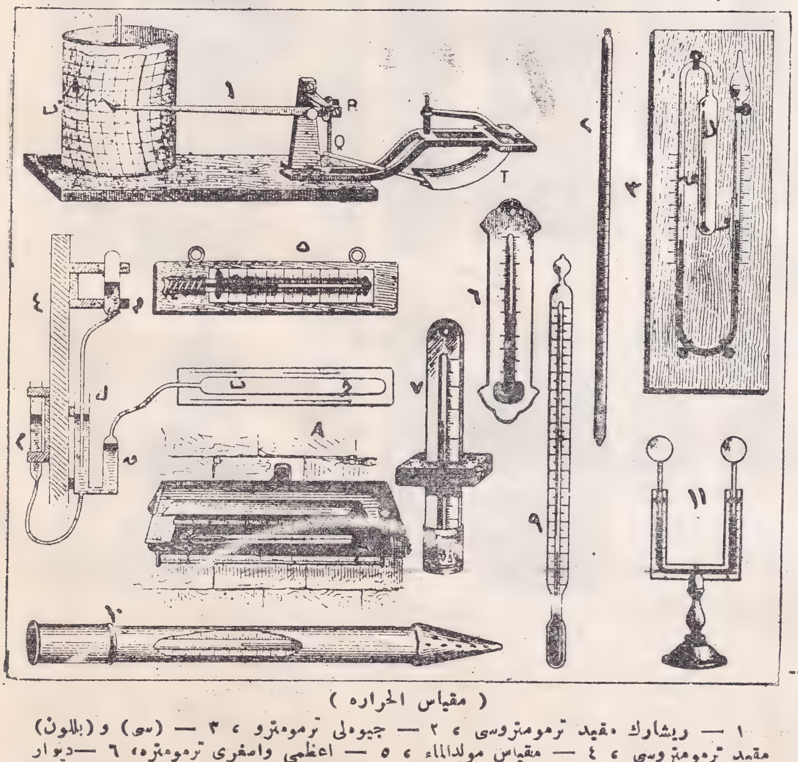

(مقیاس الحراره)

١ — ریشارك مقید ترمومتروسی ، ٢ — جیوه‌لی ترمومترو ، ٣ — (سی) و (بللون) مقید ترمومتروسی ، ٤ — مقیاس مولدالماء ، ٥ — اعظمی واصغری ترمومتره ، ٦ — دیوار ترمومتره‌سی ، ٧ — بانیولره مخصوص ، ٨ — علائم جویه‌یه مخصوص ، ٩ — ایکی قاللی ترمومتره ، ١٠ — کولتیوه مخصوص ، ١١ تفاضلی ترمومتره .

محسوسه‌نك درجات مختلفه‌سنى تعيين ايچون استعمال ايديلن آلتلر . {Thermométre}

مقياس جريان الكتريقى = بر دورهٔ الكتريقيه‌ده قوت جريانى ايستنديكى وجهله تنظيم ايلمك ومع‌هذا جريانك شدت وسرعتنى تحويل ايتمك ايچون مستعمل آلت مخصوصه‌در .

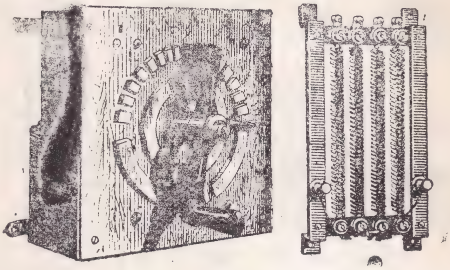

(مقياس جريان الكتريقى)

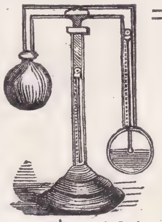

(مقياس رطوبت)

مقياس رطوبت = (حكمت) هوانك درجهٔ رطوبتنى تقدير ايچون استعمال ايديلن آلتلر

مقياس انحنا ويا ميل = بر سطحك ، برمحلك درجهٔ ميل و انحناسنى اشعار ايدن تسويه آلتى .

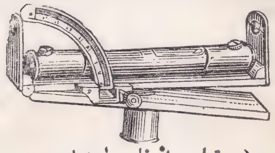

(مقياس انحنا ويا ميل)

مقياس الرياح = (حكمت) روزكارلرك درجهٔ سرعتنى تعيين وتقدير ايچون استعمال ايديلن آلتلر

مقياس هيكلتراشى = تام ويا نصف هيكلك عينى چاپده مثلنى وجوده كتورمك ايچون مستعمل مساحه آلتى .

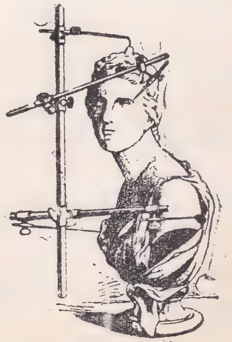

(مقياس هيكلتراشى)

مقياس صدا = صدانك آهنك وشدتنى مقايسه وتعيين ايتمكه مخصوص بر آلت فنيه .

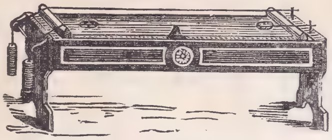

(مقياس صدا)

مقياس زلازل = (حكمت) زلزله‌يى توليد ايدن رجفه‌لرك شدتيله استقامتنى تعيين ايچون قوللانيلان آلتلر .

مقياس عمودى = (حكمت) ايكى نقطه بيننده‌كى بعد شاقولى‌يى تعيين ايتمك ايچون استعمال اولنان آلتلر .

مقياس غاز = (حكمت) {غلطدر} تنوير غازينى اخذ و ادخار ايله صرف اولنه‌جنى محلره منتظم صورتده سوق ايتمكه خدمت ايدن آلت .

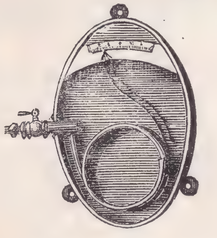

(مقياس غازات)

مقياس البخار والغاز (بوردونك) بخار وغازك درجهٔ توترينى اشعار ايدر آلت مخصوصه

مقياس قوت = (حكمت) برجسمك اغرلغيله آز چوق مقدارده اكيله بيله‌جك صورتده اعمال اولنان آلتلردركه : اجسامك وزنلرينى وقوتلرينك شدتلرينى تعيينه خدمت ايدر .

مقياس المطر = (حكمت) برمحلده بر سنه ظرفنده ياغان ياغمورلرك مقدارينى تعيينه خدمت ايدن الت .

مقياس حوصله = برينك اوجى درجاته منقسم بر قوس ايله منتهى ويكديكرينه بر محور ايله مربوط ايكى معدنى چبوقدن تشكل ايدن بو الت كثافتى تعيين ايدلمك ايسته‌نيلن قورصاق وحوصله‌لرى مساحه ايدر . صورت استعمالى غايت بسيط اولوب اولچولمك ايسته‌نيلن حوصله‌يى صول طرفده‌كى ايكى دوكمه آراسنه وضع وصاغ طرفده اشارت اولنان نومرويى اوقومقدن عبارتدر .

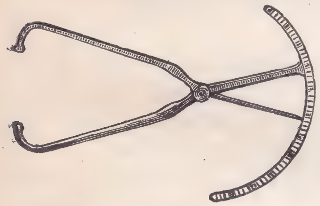

(مقياس حوصله)

مقياس النار = (حكمت) كرك اجسام صلبه‌نك انبساط طولانيسنى اثبات كرك پك عالى درجه‌ده اولان حرارتلرينك مقدارينى تعيين ايچون استعمال اولنان آلتدر .

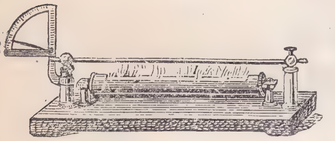

(مقياس النار)

مقياس المايعات = (حكمت) مايعاتك درجهٔ كثافتنى تعيينه مخصوص الت . (آره‌عومتره)

مقياس كئول = اسپرتولى بر مايعك دروننده (١٠٠) ده نه قدر كئول بولنديغنى تعيينه خدمت ايدن الت .

مقياس الهوا = (مقياس الرياح)

مقياس لبن = سودك درجهٔ كثافتنى تعيينه مخصوص الت .

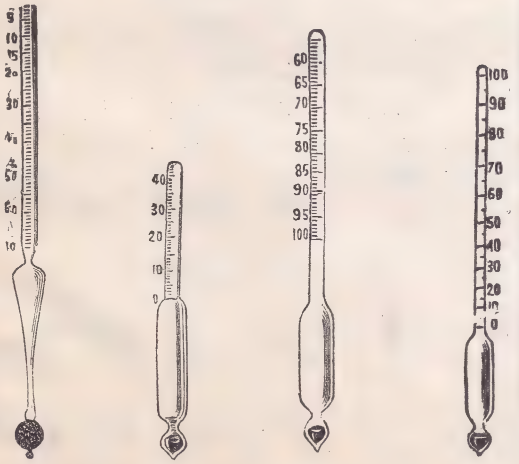

(مقياس حامض) (مايعات كئوليه رقتياسى) (مقياس لبن) (مقياس كئول)

مِكْثار [ع ، س] چوق سويلين كوزه § تكثيرايدن ، چوغالدان

مكثار بالحراره == (حكمت) بر غالوانومترو ايله اشتراك ايلمش اولان الكتريق بالحراره منظومه‌سى .

مِكْحالْ ـ مِكْحَلْ [ع ، س] كوزه سورمه چكه‌جك الت ميل .

مِكْيالْ [ع ، س] اولچك ، حبوبات اولچوسى .

مَلاحَتْ [ع ، مص] كيچيلك ، بن سير صفائن .

مِلَّتْ [ع ، س] دين وشريعت : دين وملت بردر .

§ بر دينده بولنانلرك هيئت مجموعه‌سى : ملت اسلاميه . § عين حكومته تابع افرادك هيئت مجموعه‌سى : ملت عثمانيه [بو معناده (قوم ، امت) تعبيرلرينك استعمالى اولادر .] جمعى : (ملل) كلير : حقوق ملل .

مِلْحْ [ع ، س] طوز ، تمك : فقدان ملح .

§ (كيميا) بر حامضله بر اساسك بالكيميا امتزاجندن حاصل اولان ماده‌كه بر خاصهٔ مستقليه مالكدر .

[عادى مطبخ طوزينه (ملح جم دخى دينور .]

مِلْقَطْ [ع ، س] يردن بر شى آله‌جق آلت ، رحمدن جنينى آله‌جق آلت قابليه ، لاوطه .

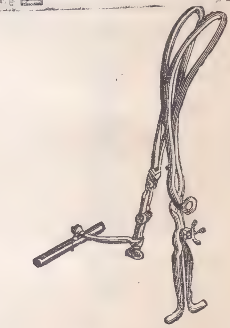

(تارنيه‌نك ملقط جنينى)

(شانبر لانك مستقيم ملقط جنينى [لاوطه])
١ — شعبهٔ مذكره ٢ — شعبهٔ مؤنثه

مِلْكْ [ع ، س] برينك تحت تصرف واقتدارنده بولنان شى

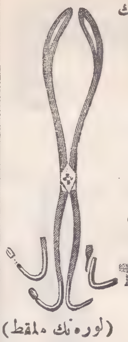

(لوره‌نك ملقط جنينى)

ملك يمين == كوله ، جاريه .

[ضم ميم ايله اولان (ملك) ايله (ملك) بيننده فرق واردر . : ملك ، هم ذوى العقولده ، هم ذوى العقولك غيرنده ، ملك ايسه يالكز ذوى العقولده مستعملدر .

مِلَلْ [ع ، س] جمعى : (ملت) : ملل مختلفه .

مِلّى [ع ، س] برملته مخصوص ويا منسوب : ملى هوا .

مليت == بر ملتى ديكرندن تفريق ايدن خصوصات و احوالك هيئت مجموعه‌سى .

مِنْ [ع ، ص] حرف جراولوب (دن) (دن برى) مفهومنى افاده ايدر .

من الاول == اولدن برى .

من الازل == ازلدن برى .

من الباب الى المحراب == بابدن محرابه قدر ، باشدن آياغه قدر .

من بعد == بوندن ويله . بوندن صوكره

من طرف الله ، من قبل الرحمن } جناب حق طرفندن .

من اول الى اخره == ابتدادن نهايته قدر باشدن آشاغى .

من جهةٍ == برجهتدن ، برصورت واعتبارله

من غير حدٍ == حدم اولميه‌رق

من كل الوجوه == هر جهتله .

عنها منها == شوندن بوندن .

مَنارْ [ع ، س] ☞ [محيط اعلام] .

مَنارَه [ع ، س] ☞ [مناره]

مِنْبَرْ [ع ، س] جامعده خطيبك خطبه اوقوديغى ير ، محل .

مِنَّتْ [ع ، مص] برينه ايليك ايتمك § ايديلن ايلكى ذكر و تعداد ايله باشه قاقق ، امتنان § نعمت ، احسان .

منت الله‌كه ؛ بزلرى يوقدن خلق ايلدى .

منتديده == منت كورمش احسان ديده

منتدار == برندن كورديكى ايليككه قارشى محجوب و متشكر اولان : منتدار لطف و عنايتكزم

منتدارى == منتدارلق .

منت شناس — ايليك طانييان ، شكر نعمت .

منت شناسى == منتشناسلق .

منت شناسان == منتشناسلر .

منت شناسانه == منت شناسجه‌سنه .

بى منت == منتسز ، ايتديكى ايلكى باشه قاقميان . ولى نعمت بى منت .

مِنْتانْ [ت ، س] (فارسى (نيمتن) دن محرفدر) قوللى يلك ، تن باصمه وسائره‌دن ياپيلور : باموقلى منتان .

مَنْجَنيقْ [ت ، د] لزوجتلى بر شيئك الدابله دن بشدر يلوب يوغورلمسنى تصوير ايچون مكرر اوله‌رق قوللانيلور : چوجق بوشيئى منجيق منجيق ايتدى .

منجيقلامق == منجيق منجيق ايتمك .

مَنْدَرْ [ت ، س] كوچوك شلته ، وطه‌لرده ارزرينه اوطورمق ايچون مدورجه ، ويا مربع الشكل اوله‌رق ياپيلوب ايچنه يوك ، پاموق طولديريلان شلته § سدير ارزوينه قونيلان اوتله مملو شلته : قاريوله مندرى .

كوشه مندرى == اوطه‌لرده كوشه‌لره قونيلان كره‌وت ، سدير .

مندره چكمك == سديره چكوب قورلمق .

مِنْدَفْ [ع ، س] خلاج يايى .

مِنْسَرْ [ع ، س] يرتيجى قوش قاغه‌سى [جمعى : (مناسر) كلير .]

مِنْشارْ [ع ، س] دستره ، بچكى .

مِنْشَعَه [ع ، س] چولخه مكيكى .

مِنْشَفَه [ع ، س] صويى سيلوب ازاله ايده‌جك آلت ، بز ، سونكر

مِنَصَّه [ع ، س] كلين منصه اليه‌سى ؛ منصه پيراى ناز وادا .

مِنْطَقْ ـ مِنْطَقَه [ع ، س] قوشاق ، كمر ، بند ، خطه ، اقليم : او منطقه‌ده قار ياغماز .

§ (قوزموغرافيا) خط استوادن اعتباراً كرهٔ ارضك شمالاً و جنوباً درجات واقاليم معينه‌يه تقسيم اولنان اقساميندن هربری.

منطقهٔ بارده == اقاليم بارده ، مدارلريندن قطبلره قدر امتداد ايدن قطعات ارض . ☞ [اقاليم]

منطقهٔ معتدله == قطب مدارلری ايله مدار سرطان و مدار جدی آره‌سنده‌كی اقاليم ، اراضی . ☞ [اقاليم]

منطقهٔ حاره == خط استوادن اعتباراً (٣٠) درجه عرض شمالی و (٣٠) درجه عرض جنوبيده كائن قطعات ارض . ☞ [اقاليم]

منطقة البروج ☞ [بروج]

منطقهٔ سكون == خط استوادن (٥) ويا (٦) درجه عرضه قدر اولان محللركه: بورالرده اكثريا هيچ روزكار هبوب ايتمز.

منطقهٔ مهلكه == [باليستيق] محركك مدی رميئی تجاوز ايتميان قسم منتهاسنه مرتسم اولان ...

منظار [ع ، ا س] آينه ، مرآت .

منظر [ع ، ا س] داخل بنه باقه‌جق آلت : منظاردن . [رونتكن شعاعنده بوايسم ويرله‌بيلور قننده‌دم .]

منفاخ [ع ، ا س] كوروك .

منقار [ع ، ا س] قوش غاغه‌سی . § طاشچی قلمی .

چتال منقار == اوست قاغه‌سی آلت قاغه‌سی و آلت قاغه‌سی اوست قاغه‌سی تجاوز ايدن طيور .

(چتال منقار)

منقار مخروط == منقارلری قوتلی و مخروطی الشكل اولان قوشلر . [سرچه ، اری قوشی ، قارغه و امثالی كبی]

منقار رقيق == منقارلری ارزين وانجه ، مستقيم ويامعوج اولان قوشلر . [هدهد ، سينك قوشی ، بوياز وامثالی كبی]

منقار مسنن == منقارلرينك اوجی و ايكی طرفی اسنان شكلنی ابراز ايدن قوشلر [قره طاووق ، اردج قوشی ، فلوريا ، صقصغان و امثالی كبی]

منقار مشقوق == منقارلری قيصه وزياده منشق اولان قوشلركه ، آغزلرينی آچيق طوتارق حشرات صيد ايدرلر . [قيرلانغيچ ، چوبان آلداتان قوش وسائره مثللو]

منقاری == منقاره منسوب ومتعلق ، ‖ منقار ، قاغه شكلنده اولان .

منقله [ع ، ا س] (هندسه) كاغد اوزرينه ايستنيلان آچيقلقده زاويه رسم ويا رسم ايدلمش بر زاويه‌نك درجه‌سنی اولچمك ايچون مستعمل آلات هندسيه‌كه : نصف دائره شكلنده پرنچ ويا بويتوزدن معمول اولوب محيطی (٠) دن (١٨٠) درجه‌يه قدر بر طاقم تقسيماتی حاويدر .

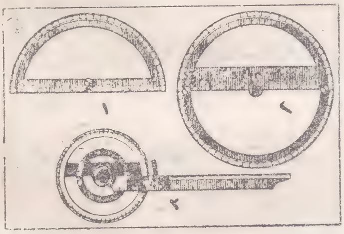

(منقله)

مستطيلی منقله == (هندسه) ارتفاعی قاعده‌سنك نصفنه مساوی اولمق اوزره ياپيلان مستطيل الشكل منقله كه : ديكرينك خدمتنی ايفا ايده‌بيلور .

منن [ع ، ا س] جـ : [منت] منتلر .

منوال [ع ، ا س] طور ، طرز ، وجه ، صورت .

برمنوال مشروح == شرح و ايضاح اولنديغی وجه وصورت وزره .

منه [ع ، ا د] (من) حرف جريله (ه) ضمير غائبندن مركب تعبير عربی اولوب (اوندن) معناسنی افاده ايدر : مفعول منه

منها == اندن ، بوندن ‖ حسابده طرح و تنزيل اشارتی .

منهاج [ع ، ا س] آچيق ، كنيش يول ، شاهراه : منهاج هدايت

مه [فا ، ا ص] بيوك ، اولو ، عظيم .

مهان == جـ : (مه) بيوكلر .

كهان و مهان == صغار و كبار .

مهتر == پك بيوك ، زياده اولو .

مهاد [ع ، ا س] دوشك ، فراش ، بساط .

مهر [فا ، ا س] كونش ، شمس ، آفتاب == مهرعالمتاب § عشق ، محبت ، سوكی : مهرمادرانه .

مهربان == شفقتلی ، محبتلی ، مرحمتلی .

مهربانی == مهربانلق ، مرحمتليلك .

مهره == عجمی اوردكلری اولامق ايچون ساحل انهار و بركه‌لره ربط اولنان باغلو اوردكلر .

مهماز ـ مهمیز [فا ، ا س] ☞ [مهموز]

مهمان [فا ، ا س] مسافر ، قونوق .

مهمان پرور == مسافره اكرام ورعايت ايدن .

مهمان پروری == مهمان پرورلك .

مهمان پرورانه == مهمان پرورده ياقيشه‌جق صورتده .

مهمانخانه == مسافرخانه : مهمانخانه عالم .

مهماندار == كنديسنه بررسمی مسافر ويريلن ‖ رسمی برمسافرك صورت مخصوصه‌ده يانه ويريلن آدم .

مهمانداری == مهماندارلق .

مهمانسرای == مسافرخانه

مهمان‌نواز == مسافره اعزاز و اكرام ايدن .

مهمان‌نوازی == مهمان‌نوازلق ، مسافرپرورلك .

مهمان‌نوازانه == مهمان‌نواز اولانه ياقيشه‌جق صورتده .

مهمانی == مهمانلق ، مسافرلك .

ميانسا [ج ، ا س] چوروملكده اولان مواد حيوانيه ونباتيه‌دن چيقان بخار متعفن .

ميان [فا ، ا س] اورته ، وسط § بل ، كمرگاه .

ميان بسته == بل باغلامش حاضر ، مهيا .

ميان بند == قوشاق ، كمر .

ميانجی == آرايه كيرن ، توسط ايدن .

ميانـدار == دلال ، واسطه .

ميانكر [فا ، ا ص] ظوغرامه‌جيلق ، سمرجيلك ، كمك اعمالاتنده مستعمل آوادانلق .

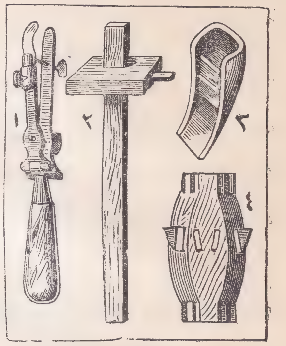

(میانکر)

١ — سمر اعمالاتنه مخصوص ، ٢ — طوغرامه‌جی و حرانغوزلره مخصوص ، ٣ ، ٤ — دیکر نوعلری .

میانه [فا ، س] اورته و وسط § بردنلك اورته‌سنده‌کی شهدانه انجی .

میاه [ع ، س] جمع : (ماء) صولر .

میاه معدنیه / **میاه حاره** } (طبقات) ایلیجه، قابلیجه صولری .

میاه قلویه = (کیمیا) قاربونیت قلویلری حاوی صولر ، چیتلی ، ویشی صولری کبی

میاه مره = (کیمیا) آجی صولر یعنی کبریتیت مغنزیوم، کبریتیت سودیوم، کبریتیت پوتاسیوم ، کبریتیت قالسیوم ملحلرینی حاوی صولر .

میاه حامضیه = (کیمیا) حامض فحمی حاوی صولر .

میاه کبریتیه = (کیمیا) کبریتیت و قاربونیتلرله صربست حالنده ... انا حامض کبریت مایی حاوی صولر . بعض قابلیجه صولری کبی .

میاه کلسیه = (کیمیا) ثانی قاربونت کلسی حاوی صولر .

میاه مالحه = فلورسودیومی حاوی صولر

میاه سیلیسیه = (کیمیا) سیلیسی حاوی و زیاده حرارتلی اولان صولر. ایزلانده اطه‌سنده‌کی غایزر صویی کبی .

میاه حدیدیه = (کیمیا) حامض قاربون و قاربونیت حدیدی حاوی صولر .

تصفیهٔ میاه = (کیمیا) وسائط معلومه ایله صولری حاوی اولدقلری مواد زائده و ترسبات اصلیه‌دن تجرید ایتمك اصولی.

خط اجتماع میاه = (طوپوغرافیا) صولری برره طوپلانان اراضینك حدودی.

خط تقسیم میاه = (طوپوغرافیا) صوی مختلف جهتلره جریان ایدن اراضی‌یی ایران سطح مائللر ، صرتلر .

میبره [ع ، س] ایکنه قابی ، ایکنه قوطیسی .

میثاق [ع ، س] عهد و پیمان .

روز میثاق = یوم ازل .

میچو موچو [ج ، س] کمیلرده سرنلره چیقمق ایچون بولندیریلان چوجق ، کوچوك طائفه § میخانه‌جی چراغی .

میخ [فا ، س] چیوی ، اکسر ، قازیق .

چارمیخ = صلب شکلنده اعدام آلتی .

میخلامق = چیویله‌مك .

میخلادیز [ت ، س] (مقناطیس)

میر [فا ، س] آمر ، رئیس، بك . [عربی (امیر) کلمه‌سندن مفرسدر]

میرکلام = کوزل، ظرافتله لقردی سویلین.

میری = خزینهٔ دولته عائد، بکلك .

میرآخور = اصطبل عامره مدیری .

میر آلای = بر آلای عسکرك باشی، الای قوماندانی . [سوریه‌ده ایشبلوکدن پیاده و طوپچیده درت طابوردن مرکب اولان هیئت عسکریه‌نك اك بیوك آمری که : قائمقامك فوقنده‌در . القابی (عزتلو افندم) در .] [بحریه‌ده برنجی صنف سواریلرینه دینور .]

میرزا = (امیر زاده‌دن محرفدر .) ایرانده اصحاب رتبه‌یه و ارباب اصالته ویریلور برعنواندر .

میرلوا = لوا قوماندانی، پیاده‌ده ایکی، سواریده اوچ آلایدن مرکب هیئت عسکریه‌یه قوماندا ایدن ذات که : عنوانی پاشا ، القابی سعادتلو افندم‌در .

میرلوالق = عسکریه‌ده پاشالغك ایلك رتبه‌سی .

میرمیران = ملکیه‌ده پاشا عنوانی حائز رتبه‌لرك ایکنجیسی در که : اولی ثانیسنه معادلدر .

میراث [ع ، س] برینك وفاتنده ورثه‌سنه قالان اموالی .

میراث یدی = میراثه قونان ، اننه میراثدن ثروت کچن || پك مسرف و سفیه آدمدن دخی کنایه‌در .

میزاب [ع ، س] اولوق ، ناودان • میزاب المدن دوکیلن ماء معارف .

میزابیه = (حکمت یکدیکرینه موازی و مساوی و جمله‌سنك سطحلری عین خط برخط مستقیمه عمود اولان بر طاقم دائروی جریانلرك اولوق شکلنده اولان هیئت مجموعه‌سی { Solénoïde }

میزابیه جریانلری = مزابیه‌لر اوزرنده واقع اولان جریان الکتریقی .

میزان [ع ، س] ترازو ، مقیاس § منطقةالبروج اوزرنده بر برجك اسمی . § عملیات حسابیه‌نك طوغری اولوب اولمدیغنی آکلامق ایچون یاپیلان عملیات — ضربك میزانی تقسیم، تقسیمك میزانی ضربدر .

میزان الحراره
میزان الرطوبه
میزان الریح
میزان المطر
میزان الهوا } [مقیاس]

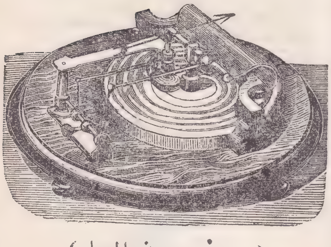

(معدنی میزان الهوا)

میزانه دیرکی [ج ، س] (بحریه) سفینه‌نك قیچ طرفنده‌کی دیرك اولوب غراندی وپرووه دیرکلرندن کوچوکدر .

میزبان [فا ، س] مسافری اطعام ایدن ، خانه صاحبی .

میزبانی = میزبانلق .

مینسیور [ج ، س] نشر دینه مأمور واهب .

میشه [ت ، س] خشبی سرت وقوری و انواعی کثیر بر اغاجك اسمیدر . قره میشه ، چالی میشه .

میشه‌جك = قورنلوجه دینیلن بر نبات.

میشه‌لك = میشه آغاجلرینی حاوی یر، اورمان .

(میشه آغاجی)

میشین [فا ، س]دباغت اولنمش قویون دریسی .

میعاد [ع ،] بیكدیكرینه وعد ایتمك ، مواعده § زمان وعد § مكان وعد .

میغ [فا ، س] قره بلوط § دومان ، سیس .

میقا [ج ، س] (معدنیات) لاتینجه پارلاق معناسنه اولان (میقارا) دن مأخوذدر . § رقیق صفیحه‌لره قابل تلفیق و فوسفورلانمه خاصه‌سنی حائز بر معدن اولوب پوتاسلی میقا ، لیتینلی میقا ، مغنزیالی میقا ، كایسلی میقا نامیله درت قسمدر .

میقاشیست == قوارس ایله میقا صفیحه‌لرندن متشكل بر معدن .

میقات [ع ، س] بر ایش ایچون تعیین اولنان وقت ، هنگام § وقت وعد § محل وعد .

میقادو [ج ، -] ژاپونیا ایمپراطورلرینك عنوانی .

میقروب [ج ، -] بو كونه قدر معلوم اولان موجودات ومخلوقات عضویه‌نك الك كوچوكلری اولان حیوانجقلردر كه بشیوزدن بیك بشیوزه قدر بیوك خرده‌بینلر ایله انجق كوریله‌بیلورلر .

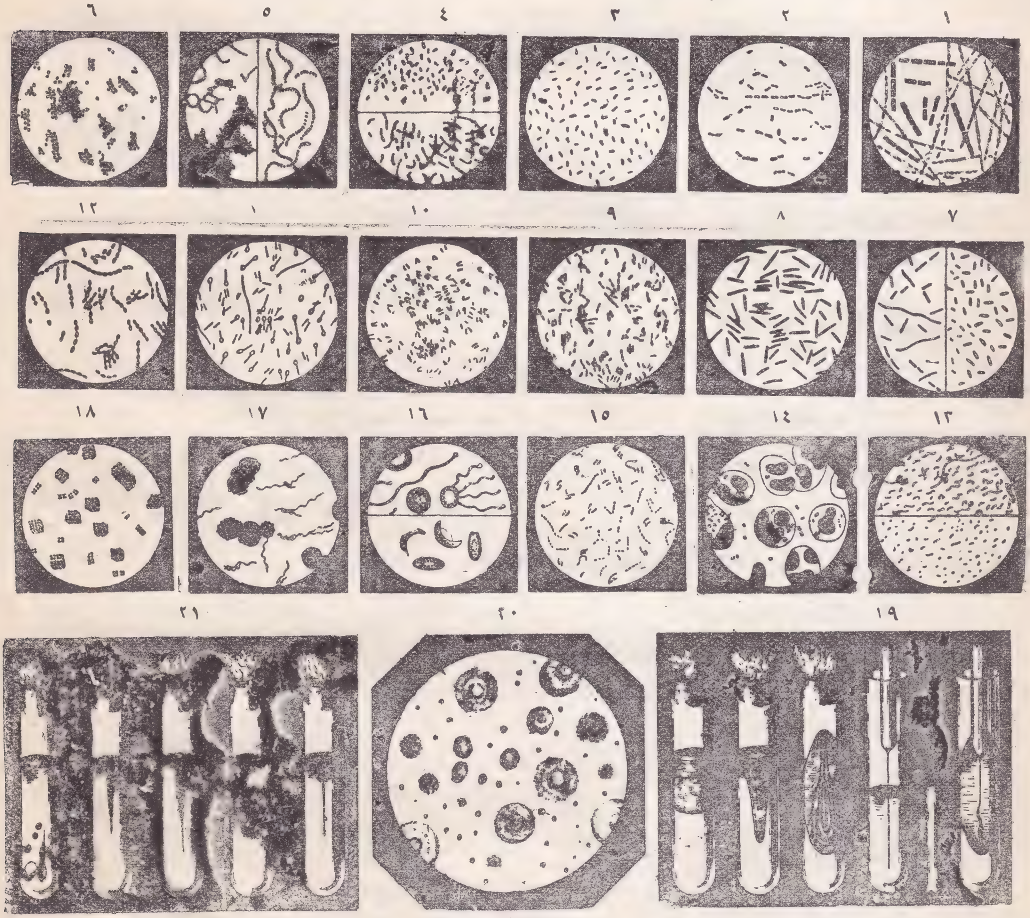

(میقروبلر)

١ — پنوموقوق — ذات الرئه‌یی تولید ایدرلر ٢ — یشیل جراحت حاصل ایدن باسیللر ٣ — استرپتوقوق جراحت ویلانجق حاصل ایدر . ٤ — استه فیلوقوق — بونلرك بیاض ومذهب نوعلری واردر ، ٥ — وبا باسیللری ٦ — كزاز (قازیقلی)حما باسیللری ٧ — دیفتری (قوش پالزی) باسیللری ٨ — جذام (مسكین علتی) باسیللری ٩ — ورم باسیللری ١٠ — تیفو (قره‌حما) باسیللری ، ١١ — حمای راجع حلزونلری ١٢ ایصتمه تولید ایدن پلازمودی ، ١٣ — غونوقوق بل صووقلغی تولید ایدر ، ١٤ — قولرا باسیللری، جمره (یانی‌قاره) باسیللری ١٦ — وعام باسیللری ١٧ — معده‌ده بولنان صارسینلر ، ١٨ — طاووق قولراسی باسیللری ١٩ — میقروبلرك اوره‌تیلمه‌سی ایچون ژه‌لوز وه‌ژه‌لاتین (نوتقال) اوزرینه زرعی و وسائط مذكوره اوزرنده حاصل اولان (مستملكه‌لری) نسللری ٢٠ — پتری قوطولرنده حصوله كلن مستملكه‌لری ، ٢١ — ات صویی وژه‌لاتین اوزرنده حصوله كلمش مستملكه‌لر (قولونی)

میکائیل [ع ، س] مخلوقاتك محصول ارزاقنه مأمور اولان بر فرشتهٔ عظیم القدر . درت بیوك ملكدن بری [عزرائیل ، جبرئیل ، اسرافیل ، میکائیل] .

میل [ع ، س] کوزه سرمه چکمکه مخصوص بر آلت § یوللرده تعیین مسافه ایچون دیکیلن نشان منار § طولی هر مملکتده کوره مختلف مسافه اولچیسی .

میل بحری == عموماً (١٨٥٢) مترو ویا (٦٠٨٠) انکلیز قدمی .

میل [ج ، س] قول عضله‌لرینی قوتلندیرمکه خادم بر نوع جیمناستیق آلتی .

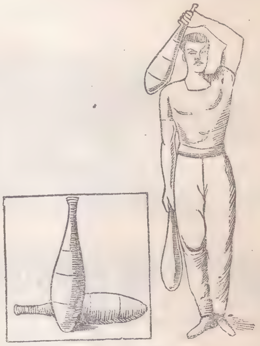

(میل)

میلاد [ع ، س] زمان ولادت § عیسی علیه السلامك زمان ولادتلری § سنهٔ میلادیه تاریخ میلادی .

میلیار [ج ، عد] (٩٩٩،٩٩٩،٩٩٩) دن صوکره کلن عدد : احاد میلیار ، عشرات میلیار ، مأت میلیار .

میلیون [ج ، عد] (٩٩٩،٩٩٩) دن صوکره کلان عدد : احاد ملیون ، عشرات میلیون مأت ملیون .

مینا [فا ، س] شراب شیشه‌سی . قیومجیلرك کموش اوزرنده نقش ایتدکلری لاجورد ویا یشیل رنکندہ‌کی صرچه .

مینارنك }
مینافام } == مینارنکلی : قبهٔ مینافام سما .

مینا کار == مینه ایشلیجی .

مینا کاری == میناکارلق .

مینه [ت ، س] { (مینا) دن محرفدر} مینا . § ساعتك رقملرینی حاوی اولان واوزرنده عقرب ایله یلقوان حرکت ایدن یوزی .

میم مضمومه

مباح [ع ، ص] ایشلمسی نه حلال نه‌ده حرام اولان شی ، جائز صو ، اوت ، آتش کبی . جمعی (مباحات) کلیر .

مباحیت == مباحلق

مباحث [ع ، ص] مباحثه ایدیجی ایدن ، بحثه کیریشن .

مباحثین == مباحثلر .

مباحثه == بر ماده حقنده ایکی ویا دها زیاده کیمسه بیننده جریان ایدن بحث وبیان || ادعا .

مبادرت [ع ، مص] ابتدار . مسارعت ، سرعت وغیرتله باشلامه : بر قیم شقه‌یه مبادرت اولندی .

مبادله [ع ، مص] بر شیئی دیکر شیئله دکشمه

مبادی [ع ، ص] اشکار ایدیجی ایدن میدانه چیقاران .

مبارز [ع ، ص] پهلوان ، بهادر ، جنکجی § بر ماده حقنده ادعا ایله جداله کیریشن .

مبارزه == جنك ، غوغا ، وغراشمه

میدان مبارزه == میدان حرب ، میدان جدال .

مبارزانه == مبارزجسنه .

مبارك [ع ، ص] فیضلی ، برکتلی خلق عندنده تعظیم وتکریم اوشوب عمومه باعث منافع اولان ، عزیز ، مقدس : ایام مبارکه ، لیالئ مبارکه . § اوغورلی ، خیرلی : مبارك اولسون .

مباشر [ع ، ص] بر ایشه بالذات باشلیان ، فاعل : مباشر متعمد اولمسه‌ده ضامن اولور . § (حقوق) دعواده علاقه‌دار اولانلره محکمه طرفندن تبلیغاتده بولنان مأمور رسمی ، محضر .

مباشرت [ع ، مص] بر ایشه بالذات باشلامق .

مباشرةً اتلاف == (فقه) بر شیئی بالذات تلف ایتمك .

مباعدت [ع ، مص] ایکی کشی بربرندن اوزاقلاشمق ، مفارقت .

مبالات [ع ، مص] قایرمق § فکر واندیشه ایتمك § دقت اعتنا ، تقید .

عدم مبالات == دقتسزلك ، قیدسزلك

مبالغه [ع ، مص] بر خصوصده زیاده چالشمق § بر شیئك اوصاف مستحسنه ویا مستهجنه‌سنی مستبعد ویا محال کوریننه‌جك صورتده بیان ایتمك § بو یولده سویلنن سوز ، فلان پك مبالغه‌جیدر . § اعظام ایتمك سوزی مرتبهٔ افراطه واردیرمق . § (ادبیات) بر وصفك ضعف وشدتجه یا مستبعد ، یا محال بر درجه‌یه ایصالی یعنی قوهٔ مصوره‌نك تصویر نواقص وکمالات یولنده اولان مساعئ ادعائیه‌سندن تولد بر صفتدر . [که : عقلاً وعادةً ممکن اولورسه (تبلیغ) ، عقلاً ممکن عادةً محال اولورسه (اغراق) ، عقلاً وعادةً محال اولورسه (غلو) دینور . جمعی : (مبالغات) کلیر .

مبالغه ایله == پك چوق ، پك زیاده

مبالغه ایله اسم فاعل == عربیده فعلك معناسی کندی ایله قائم اولان ذاتده معناك شدت وقوت وزره بولندیغنه دلالت ایلین لفظه دینور . فعال ، علام وزننده اولان الفاظ بو قبیلدندر .

مبالغه‌جی == هر شیئ اعظام ایدن ، مبالغه‌لی سوز سویلین .

مبالغه‌لی == مبالغه‌سی اولان ، مبالغه ایله آلوده اولان .

مباهات [ع ، مص] تفاخر ایتمه اوکونمه § (س) فخر ، اعلان مباهات .

مباهی == مفتخر ، فخر ایدیجی ، ایدن .

مباهله [ع ، مص] یکدیکره بددعا ایتمك § بربرندن نفرت ایلمك .

مبایعه [ع ، مص] صاتون المق اشترا ایتمك . [مفاعله بابندن اولمق اعتباریله اصلی صاتوب آلمه ، الیش ویریش معناسنه‌در .] جمعی (مبایعات) کلیر : مبایعات قوموسیونی

مباین [ع ، ص] باشقه درلو ، مخالف : بو ایکی افاده بربرینه مباییندر .

مباینت [ع ، مص] یکدیکرندن ایرلمق جدا اولمق § ایریلق ، باشقه‌لق اختلاف : اشعارات واقعه بیننده‌کی مباینت اسبابنك انباسی . § (منطق) بری برینك هیچ بر فردینی حاوی اولمیان ایکی کل آره‌سنده‌کی نسبت انسان ، آت کبی .

مبتدا [ع ، س] (صرف) بر اسم ویا اسم حکمنده بر کلمه درکه خبر اکا اسناد اولنور .

مبتدابه == کندیسیله باشلانیلان .

مُبْتَدِعْ [ع ، ص] یکیدن بر شی پیدا ایدیجی ، ابدن .

مُبْتَدِی [ع ، ص] بر شیء اوکرنمکه یکی باشلیان ، عجمی ، شاکرد :

مبتدیانه == مبتدیجه‌سنه .

مبتدیان == مبتدیلر .

مُبْتَذَلْ [ع ، ص] ذلیل ، خوار ، اعتبارسز ، حقیر § پك بول ، پك مبتذل

مُبْتَسِمْ [ع ، ص] ابتسام ایدیجی ، ایدن ، لطیف صورتده کولومسه‌ین ،

مُبْتَغَی [ع ، ص] مطلوب ، آرزو . ارزو اولنان شی

مُبْتَلَی [ع ، ص] برشیئه دوشکون اولان ، کرفتار : مبتلای درد ، مبتلای عشرت .

مُبْتَنِی [ع ، ص] ابتنا ایدیجی ، ایدن § مؤسس ، مستند : بو دعوی شو اساسه مبتنیدر

مُبْتَهِجْ [ع ص] شادان ، مسرور ، ممنون .

مُبَجَّلْ [ع ، ص] تعظیم و تکریم اولنمش ، مکرم ، معزز

مُبْدِعْ [ع ، ص] ابداع ایدیجی ، موجد ، عونه‌سز بر شی وجوده کتیریجی : جناب مبدع کائنات . § نظیرسز شعرسویلین : شاعر مبدع . § اهل بدعت .

مُبَدَّلْ [ع ، ص] تبدیل اولنمش ، دکشدیرلمش ، دوچار تغیر اولمش

مُبَدِّلْ [ع ، ص] تبدیل ایدیجی ، (حکمت) الکتریق جریانی قوتنی تبدیل ایتمکه مخصوص الت

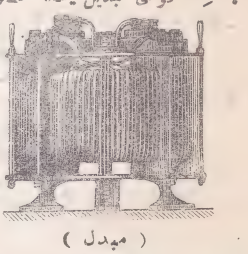

(مبدل)

مُبَذِّرْ [ع ، ص] تبذیر ایدیجی ، ایدن ، نابجا صرف واسرافده بولنان .

مُبَرَّا [ع ، ص] بری قیلنمش ، پاك ومنزه . تبرئه اولنمش ، عاری ، منزه : هردرلو شوائبدن مبرادر .

« مال نظم و نثری اکلاشلمقدن مبرادر مجدد شاعرك طرز بیانی سادەدر،وزده »

مُبَرِّدْ [ع ، ص] تبرید ایدیجی ایدن ، صغودان .

مبرد == تبرید اولنمش ، صوغودلمش .

مُبْرِزْ [ع ، ص] ابراز ایدیجی ، ایدن ، ظاهر چیقاران .

مبرز == ابراز اولنمش ، ظاهره چیقارلمش .

مُبْرِمْ [ع ، ص] ابرام واصرار ایدن اصرارله رجا ایلین . § ثقیل کرانجام ، معناسز سوز سویلین ادم .

مُبْرَمْ [ع ، ص] ابرام اولنمش ، رد ودفعی محال اولان : امر مبرم ، بلای مبرم .

مُبَرْهَنْ [ع ، ص] برهان ایله ثابت قیلمش ، اثبات قیلمش ، اثبات اولنمش § بللی ، اشکار .

مُبَذِّرْ [ع ، ص] (زراعت) تخم زرعنه مخصوص آلت [زراعت]

مُبَشِّرْ [ع ، ص] ابشار ایدن ، تبشیر ایلین ، مژده ویرن .

مُبَشَّرْ [ع ، ص] ابشار اولنمش ، تبشیر ایدلمش ، کندیسنه مژده ویرلمش .

عشرهٔ مبشره == اجلهٔ اصحاب کرامدن اولوب طرف اشرف حضرت رسالتپناهیدن جنتله ابشار ایدلمش اولان اون ذات مبارك . [ابوبکر الصدیق ، عمر الفاروق عثمان ذی النورین ، علی المرتضی ، طلحه زبیر بن العوام ، سعد بن ابی وقاص ، عبدالرحمن بن عوف ، ابوعبیده بن الجراح سعد بن زید] رضوان الله تعالی اجمعین .

مُبَصِّرْ [ع ، ص] کوزه‌دیجی ، بکله‌یجی ، باقیجی § مکتبلرده شاکردانك افعال وحرکاتنی تفتیشله حسن حاللرینه نظارت ایدن مأمورینندن هربری : سرمبصر . کرکارده ارایجی کاتبلکیله موظف مأمور .

مُبْضِعْ [ع ، ص] کاری تماماً کندیسنه عائد اولمق اوزره بریته سرمایه ویرن .

مُبْطِلْ [ع ، ص] ابطال ایدیجی ایدن .

مبطل حس == (طب) قوللانمق ویا شرینغه ایدیله‌رك قانه قارشدیرلمق ومس ایتمك صورتیله جملهٔ عصبیه‌نك موقتاً حساسیتنی ابطال ایدن ادویهٔ طبیه‌دن هربری .

مُبْطَلْ [ع ، ص] ابطال اولنمش ، لغو وفسخ ایدلمش .

مُبَعِّدْ [ع ، ص] تبعید ایدیجی ، ایدن اوزاقلاشدیرن .

مُبَهِّجْ [ع ، ص] تبهیج ایدن ، کوزللشدیرن .

مُبَلِّغْ [ع ، ص] تبلیغ ایدیجی ، ایدن .

مُبَوِّلْ [ع ، ص] بولی تکثیر ایدیجی ، ایدن ، مدر .

ادویهٔ مبوله == (طب) بالخاصه جهاز بولی اوزرینه تأثیر ایدوب انك وظائف افرازیه‌سنی تحریك ایدن ادویهٔ مدرغه

مُبْهَمْ [ع ، ص] ابهام اولنمش ، اکلاشیلمیه‌جق صورتده قونلمش قپالی ، غیر معین .

مبهمات == جم : [مبهم] مبهم اولان شیلر . || (صرف) کنایاتك مبهم وغیر معین بر معنایه دلالت ایدنلری : قاچ ، فلان ، کیم ، نه کبی .

مُبَیِّضْ [ع ، ص] تبییض ایدیجی ، ایدن ، اغاردان § قلملرده مسوده‌لری بیاضه چکن § مستنسخ .

مبیض == بیاض اولنمش ، بیاضه چکیلمش .

مبیضات == بیاض ایدلمش مسوده‌لر ، اوراق مبیضه .

مُبَیَّنْ [ع ، ص] تبیین ایدلمش ، میدانه چیقارلمش ، عیان ایدلمش

مُبِینْ [ع ، ص] عیان ، آشکار دین مبین احمدی .

مُبَیِّنْ [ع ، ص] بیان ایدیجی ، متضمن ، مشعر § اشکار ، ایدن ، عیانه چیقاران .

مُتَابَعَتْ [ع ، ص] اویمق ، تبعیت ایتمك .

مُتَأَثِّرْ [ع ، ص] تأثر ایدیجی ، ایدن ، محزون ، منفعل ، مکدر .

متأثرانه == متأثرجه‌سنه .

مُتَأَخِّرْ [ع ، ص] تأخر ایدن ، صوکره‌یه قالان ، صوکره‌دن کلان

متأخرین == متأخرلر : متأخرین علما .

مُتَأَدِّبْ [ع ، ص] تأدب ایدن ادبلەنن ، تربیه اولنان .

مُتَأَذِّی [ع ، ص] انجینن ، اذیت چکن ، صیقیلان .

مُتارِكْ [ع ، ص] متاركه ایدیجی ، ایدن : لشکر متارك .

مُتارَكَه [ع ، مص] بر شیئ حالی اوزره ترك ایتمك § ترك ایدیشمك § (عسكری) مواقع حربیه‌نك جمله‌سنده ویا بر قسمنده بر مدت معینه ویا غیر معینه ایچون حركات عسكریه‌نك تعطیلی حقنده طرفین متخاصمین بیننده عقد اولنان مقاوله . § (حقوق دول) محاربه‌نك رضای طرفین ایله بر مدت موقته ایچون تعطیلی .

متاركهٔ عمومیه = حكمی موانع حربیه‌نك جمله‌سنه شامل اولان متاركه .

متاركهٔ خصوصیه = حكمی مواقع حربیه‌نك بعضیسینه منحصر بولنان متاركه‌كه اردو ویا فرقه قوماندانلری طرفندن عقد اولنه بیلور .

مُتأسِّف [ع ، ص] تأسف ایدیجی ، ایدن ، كدرلنن ، مكدر ، محزون .

متأسفانه = متأسف اوله‌رق .

مُتأكِّد [ع ، ص] تأكید ایدیجی ، ایدن .

مُتألِّم [ع ، ص] تألم ایدن ، المانن، مكدر ، محزون .

متألمانه = متألم اوله‌رق .

مُتألِّه [ع ، ص] جناب حقه پرستش وعبادت ایدن .

متألهین = متألهلر ، حكمای الهیه .

مُتأمِّر [ع ، ص] تأمر ایدیجی ، ایدن ، آمرلنن ، تغلب ایدن .

مُتأمِّل [ع ، ص] تأمل ایدیجی ایدن ، دقتله تفكر ایلین .

مُتأنّی [ع ، ص] تأنی ایدیجی ، ایدن ، تمكینلی طورانان .

متأنیانه = متأنی اولانه یاقیشه‌جق صورتده ، متأنی اوله‌رق متبصرانه .

مُتأهِّل [ع ، ص] تأهل ایدن ، اولنن ، اولی .

مُتأیِّد [ع ، ص] تأید ایدیجی ، ایدن ، قوتلنن .

مُتبادِر [ع ، ص] تبادر ایدیجی، ایدن ، بردن بره ذهنه كلن متبادر خاطر اولدی .

مُتبادِل [ع ، ص] تبادل ایدن ، بربرینه بدل اولان § بربرینك یرینه كچن .

مُتبارِز [ع ، ص] تبارز ایدن مبارزه ایچون میدانه چیقان

مُتباعِد [ع ، ص] تباعد ایدن ، اوزاقلاشان ، بربرندن اوزاق بولنان : مواقع متباعده

مُتباقی [ع ، ص] (مولددر) باقی قالان ، آرتان ، كیری قالان بقیه .

مُتباكی [ع ، ص] اغلار كبی كورینن ، یالاندن اغلایان

مُتباهی [ع ، ص] اعلان مباهات ایلین ، تفاخر ایدن

مُتبایعان [ع ، ص] بایع ایله مشتری كه : (عاقدین) دخی دینور .

مُتبایِن [ع ، ص] بربرینه ضد ، مخالف اولان : اقوال متباینه § (ریاضیه) قاسم مشتركلری اولمیان (عددلر) .

مُتبتِّل [ع ، ص] ماسوادن انقطاع ایله مخلصاً حقه توجه ایدن

مُتبحِّر [ع ، ص] تبحر ایدن دریا شان § علمده دریا كبی توسع وتعمیق ایدن ، علامه ، علمدی كهنه‌دوران .

متبحرین = ج : (متبحر) : متبحرین علما .

مُتبخِّر [ع ، ص] تبخر ایدن بوغو حالنه كلن .

مُتبدِّع [ع ، ص] اهل سنتدن ایكن ، اهل بدعت اولان .

مُتبدِّل [ع ، ص] تبدل ایدن دكیشن ، باشقه حاله كلن .

مُتبرِّد [ع ، ص] برد ایدن ، وغویا

مُتبرِّز [ع ، ص] تبرز ایدن ، میدانه چیقان .

مُتبرِّع [ع ، ص] تبرع ایدن پچه‌لنن ، نقابلانان ، ماسكه‌لی .

مُتبرِّك [ع ، ص] تبرك ایدن ، مبارك عد ایلین : متبركاً

مُتبرّی [ع ، ص] تبری ایدن ، بری اولان § یوز چویرن .

مُتبسِّم [ع ، ص] تبسم ایدن لطیف صورتده كولومسه‌ین

متبسمانه = متبسمجه‌سنه ، متبسم اوله‌رق .

مُتبصبِص [ع ، ص] تبصبص ایدن ، یالطاقلانان .

متبصبصانه = متبصبص اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

مُتبصِّر [ع ، ص] تبصر ایدن ، كوزی آچیق ، ایلروسنی كورن ، دور اندیش .

متبصرانه = متبصرجه‌سنه ، دور اندیشانه .

مُتبكِّم [ع ، ص] سوز سویلر ایكن طوتیلوب قالان .

متبكمانه = متبكمجه‌سنه .

مُتبلِّر [ع ، ص] (مولددر) تبلر ایدن ، بلورلنان .

مُتبلِّل [ع ، ص] ایصلانان .

مُتبنّی [ع ، ص] بریخی اوغل ایدینن اوغللق اتخاذ ایلین .

مُتبوِّل [ع ، ص] تبول ایدن ، صو دوكن .

مُتبیِّن [ع ، ص] تبین ایدن ، آچیغه چیقان ، عیان اولان وضوح بولان .

مُتتابِع [ع ، ص] تتابع ایدن ، بربرینك اردنجه كلن ، پی درپی اولان ، یكدیكرینی ولی ایلین : متتابع الورود .

متتابعاً = متتابع اوله‌رق ، بربرینك اردنجه .

مُتتالی [ع ، ص] (متتابع) ایله مترادفدر .

مُتتبِّع [ع ، ص] تتبع ایدن ، دقتله اراشدیران

مُتتوِّج [ع ، ص] تتوج ایدن ، باشنه تاج كین .

مُتثائب [ع ، ص] اسنه‌ین .

مُتثوِّب [ع ، ص] فرضدن مكره نافله نماز قیلان . § ثواب قزانان .

مُتثیِّب [ع ، ص] تثیب ایدن ، طول قالان قدین .

مُتجادِل [ع ، ص] مجادله ایدن .

مُتجاذِب [ع ، ص] جذب ایدن .

مُتَجاسِر • [ع ، ص] تجاسر ایدن ، جرأت ایلین ، بر ایشه بلا پروا تشبث ایدن •

متجاسرانه == متجاسر اولانه یاقیشه‌جق صورتده

مُتَجانِب • [ع ، ص] (مجتنب) ایله مترادفدر • چکینن •

مُتَجانِس • [ع ، ص] بر جنسدن اولان همجنس : حیوانات متجانسه ، معادن متجانسه ، متجانس القوافی •

مُتَجاوِر [ع ، ص] همجوار اولان ، قومشو اولان ، قومشو •

زاویتان متجاورتان == (هندسه) برر ضلعری مشترك اولان زاویه‌لر •

مُتَجاوِز • [ع ، ص] تجاوز ایدن ، کچن ، سنی یکرمیبی متجاوز • § حد معروفی کچن § تعدی ایدن § فضله ، زیاده فرق متجاوز آت •

متجاوزانه == متجاوز اولانه یاقیشه‌جق صورتده ، متعدیانه •

مُتَجاوِل [ع ، ص] جولان ایدن ، جولان ایدیش •

مُتَجاهِل • [ع ، ص] تجاهل ایدن جاهل کبی کورینن : عارف متجاهل •

متجاهلانه == متجاهیلجه‌سنه ،

مُتَجَبِّر • [ع ، ص] تجبر ایدن ، کبرلنن جبابره طوری طاقینان •

متجبرانه == متجبر اولانه یاقیشه‌جق صورتده •

مُتَجَدِّد • [ع ، ص] تجدد ایدن ، یکیله‌نن •

متجددانه == متجدد اولانه یاقیشه‌جق صورتده •

مُتَجَرِّد • [ع ، ص] تجرد ایدن ، صویونان ، چیپلاق اولان § متأهل اولمیان § (تصوف) ماسوادن انقطاع ایله جناب حقه متوجه اولان •

مُتَجَرِّع [ع ، ص] تجرع ایدن تکلفله ایچن •

مُتَجَزّی [ع ، ص] تجزی ایدن جزء جزء اولان ، انقسام ایلین •

غیر متجزی == غیر قابل تجزی اولان || تجزی ایتامش اولان •

مُتَجَسِّد • [ع ، ص] تجسد ایدن جسدلنن : حشرات متجسده

مُتَجَسِّس • [ع ، ص] تجسس ایدن ، دقتله اراشدیرن

متجسسانه == متجسس اولانه یاقیشه‌جق صورتده •

مُتَجَسِّم [ع ، ص] تجسم ایدن جسملنن ، مجسم کورینن

« متجسم مثال عبرتدر • »

مُتَجَعِّد • [ع ، ص] تجعد ایدن ، قیویرجق اولان •

متجعد الاشعار == صاچلری قیویرجق اولان •

مُتَجَفِّف • [ع ، ص] تجفف ایدن ، قوریان • اشیای متجففه

مُتَجَلِّد • [ع ، ص] تجلد ایدن ، تکلفله جلادت کوسترن •

متجلدانه == متجلد اولانه یاقیشه‌جق صورتده •

متجلدین == متجلدلر •

مُتَجَلّی [ع ، ص] تجلی ایدن ، عیان اولان ، کورینن • § پارلاق ، دوشن •

مُتَجَمِّع • [ع ، ص] تجمع ایدن ، طوپلانان ، بر یره کلن •

مُتَجَمِّل • [ع ، ص] تجمل ایدن ، سوسله‌نن زینتله‌نن •

متجملانه == متجملجه‌سنه •

مُتَجَنِّب • [ع ، ص] تجنب ایدن ، صاقینان § چکینن ، اوزاقلاشان • هر مجتنب •

مُتَجَنِّن [ع ، ص] تجنن ایدن ، دلیرمش اولان •

مُتَجَنّی [ع ، ص] میوه دوشیرن § مفتری •

مُتَجَوِّز [ع ، ص] جائز اولمیان شیئی جائز کورن § سوزی مجاز طریقیله سویلین

مُتَجَوِّف • [ع ، ص] تجوف ایدن ، ایچی بوشالان ، قوف اولان •

مُتَجَهِّز • [ع ، ص] تجهز ایدن ، لوازمی مرتب ومنتظم اولان •

مُتَحاب [ع ، ص] بربرینی دوست اتخاذ ایدن :

دول متحابه == یکدیکرینی دوست ، متفق اتخاذ ایدن دولتلر •

مُتَحارِب • [ع ، ص] یکدیکریله محاربه ایدن : دول متحاربه •

مُتَحاسِد [ع ، ص] تحاسد ایلین •

مُتَحاشِی [ع ، ص] تحاشی ایدن احتراز ایلین ، چکینن •

متحاشیانه == متحاشیجه‌سنه •

مُتَحَتِّم • [ع ، ص] واجب اولان درجهٔ وجوبده بولنان : متحتم ذمت عبودیت •

مُتَحَسِّر • [ع ، ص] تحثر ایدن ، : زلال متحثر ، دم متحثر •

مُتَحَجِّر • [ع ، ص] تحجر ایدن ، طاش کسیلن ، طاش حالنه کچن •

« طاش دکل او بر متحجر مثال عبرتدر »

مُتَحَجِّم • [ع ، ص] تحجم ایدن ، حجم پیدا ایلین ، جثه‌لنن •

مُتَحِد [ع ، ص] برلشمش ، برلك اولان ، متفق •

مُتَحَدِّب • [ع ، ص] تحدب ایدن قانبورلاشان •

مُتَحَدِّث • [ع ، ص] تحدث ایدن حادث اولان موجود دکل ایکن پیدا اولان : وقایع متحدثه •

مُتَحَرِّك • [ع ، ص] تحرك ایدن ، حرکت ایلین ، قیملدانان § حرکه‌لنن حرف متحرك •

مُتَحَرّی [ع ، ص] تحری ایدن ، اراشدیران •

مُتَحَزِّب • [ع ، ص] کروه کروه جمع اولان •

مُتَحَسِّر • [ع ، ص] تحسر ایدن ، حسرت چکن •

متحسرانه == متحسرجه‌سنه ، متحسر اوله‌رق •

مُتَحَسِّس • [ع ، ص] تحسس ایدن ، حوادث طلب ایدین § حس ایدن

مُتَحَشِّد • [ع ، ص] تحشد ایدن ، بریکن ، طوپلانان : عساکر متحشده •

مُتَحَصِّل • [ع ، ص] تحصل ایدن ، حاصل اولان ، حصوله کلن ،

مُتَحَصِّن • [ع ، ص] تحصن ایدن ، مستحکم بر موقعه قاپانان : عساکر متحصنه •

مُتَحَقِّد [ع ، ص] كين طوتان ، تحقد ايدن .

مُتَحَقِّق [ع ، ص] تحقق ايدن ، حقيقت اولق اوزره ميدانه چيقان .

مُتَحَكِّم [ع ، ص] تحكم ايدن ، حاكملك طاقنان ، برينى برأ حكم التنه الان .

متحكمانه == متحكمجه‌سنه .

مُتَحَلِّل [ع ، ص] تحلل ايدن ، اجزاسى ايريلان و جزء جزء اولان .

مُتَحَلِّى [ع ، ص] تحلى ايدن ، زينتله‌نن ، طوناتان : دختر تحلى .

مُتَحَمِّض [ع ، ص] تحمض ايدن ، اكشيين اكشيلك پيدا ايدن .

مُتَحَمِّل [ع ، ص] تحمل ايدن ، قاتلانان ، مادى معنوى يوك التنده بونوب سس چيقارميان .

متحملانه == متحملجه‌سنه .

مُتَحَنِّى [ع ، ص] تحنى ايدن ، منحنى اولان ، اكرلمش .

مُتَحَوِّل [ع ، ص] تحول ايدن ، دكيشن باشقه درلو اولان .

مُتَحَيِّر [ع ، ص] تحير ايدن ، حيران اولان شاشان ، حيرته دوشن .

متحيرانه == متحير اوله‌رق ، متحيرجه‌سنه .

مُتَحَيِّز [ع ، ص] تحيز ايدن ، بر ير طوتان ، بر ضبط ايدن : جسم متحيز § احراز اهميت واعتبار ايلمش اولان : كتبهٔ متحيزه .

متحيزين == (ع) } == جمع : متحيز ؛
متحيزان == (فا) }

متحيزان ارباب قلمدن متحيزين بلده‌دن .

مُتَخَالِف [ع ، ص] بر برينك خلافنده بولنان ، يكديكره اويميان .

متخالف المركز == مركزى بر اولميان .

مُتَخَاطِب [ع ، ص] مخاطبه ايدن .

مُتَخَتِّم [ع ، ص] خاتم طاقنان .

مُتَخَدِّر [ع ، ص] تخدر ايدن ، اورتو طوتنن ، ستر ايدن ، نسوان متخدره .

مُتَخَدِّش [ع ، ص] تخدش ايدن ، طيرمالانان ، مضطرب اولان .

مُتَّخَذ [ع ، ص] اتخاذ اولنان ، قبول ايديلمش ، مرعى اولان اصول متخذه .

مُتَخَرِّش [ع ، ص] تخرش ، طيرمالانان ، طيرمق يين .

مُتَخَاصِم [ع ، ص] يكديكريله خصومت ايدن : طرفين متخاصمين .

مُتَخَشِّع [ع ، ص] تخشع ايدن ، خشوع كوسترن ، زياده متواضع .

مُتَخَشِّى [ع ، ص] تخشى ايدن ، خشيلنن ، قورقان چكينن .

مُتَخَصِّص [ع ، ص] تخصص ايدن ، اختصاص كسب ايلين § بر فن وياصنعتى يالكز بر شعبه‌سيله اوغراشان : تولاق متخصصى .

مُتَخَضِّع [ع ، ص] تخضع ايدن ، خضوع كوسترن .

متخضعانه == متخضعجه‌سنه .

مُتَخَطِّر [ع ، ص] تخطر ايدن ، خاطرليان ، درخاطر ايدن ، متخطر هنكام شباب .

مُتَخَطِّى [ع ، ص] تخطى ايدن ، اتلايوب كچن .

مُتَخَفِّف [ع ، ص] تخفف ايدن ، خفيف اولان خفيفله‌ين .

مُتَخَلِّد [ع ، ص] تخلد ايدن ، بر يرده دائمى صورتده قالان .

مُتَخَلِّص [ع ، ص] تخلص ايدن ، قورتيلان ، خلاص بولان § مخلص ايدينان ، مخلص اولان .

مُتَخَلِّق [ع ، ص] تخلق ايدن ، اخلاق پيدا ايلين ، اخلاقلنان § طبيعتله‌نن ، بر خو ايله متصف اولان .

مُتَخَلِّل [ع ، ص] تخلل ايدن ، خلل پذير اولان § اره‌سنه كيرن .

مُتَخَلِّى [ع ، ص] تخلى ايدن ، بوشالان بوش قالان .

مُتَخَمِّر [ع ، ص] تخمر ايدن .

مُتَخَوِّف [ع ، ص] قورقو پيدا ايدن قورقاق .

مُتَخَيِّل [ع ، ص] تخيل ايدن ، خياله الان .

متخيلانه == متخيلجه‌سنه .

قوهٔ متخيله == خيالات خاصه‌سى .

مُتَدَاخِل [ع ، ص] تداخل ايدن ، بربرينه داخل اولان ، كيريشمش § متراكم ، دوچار تأخر اولان : متداخل معاشلرينى الدى .

مُتَدَارِك [ع ، ص] تدارك ايدن ، تهيه واحضار ايلين .

بحر متدارك == وزنى متفاعلن اولان بحر .

مُتَدَافِع [ع ، ص] تدافع ايدن ، يكديكره اجراى تأثير ايلين .

متدافعاً == متدافع اوله‌رق .

مُتَدَاوَل [ع ، ص] تداول ايدن ، الدن اله كزن ، بين الناس مستعمل اولان § الدن اله كزديريلان ، استعمال ايديلان : مسكوكات متداوله ، اوراق نقديهٔ متداوله

مُتَدَاوِى [ع ، ص] تداوى ايدن ، كندى كنديته دوا ايدن .

مُتَدَائِر [ع ، ص] (مولددر) دائر ، متعلق ، عائد .

مُتَدَبِّر [ع ، ص] تدبر ايدن ، دور انديش ، عاقبت بين .

متدبرانه == متدبرجه‌سنه ، متبصرانه عاقبت بينانه .

مُتَدَثِّر [ع ، ص] تدثر ايدن ، جامه‌يه ، لباسه بورونن .

مُتَدَرِّع [ع ، ص] تدرع ايدن زره‌لنان ، زره كيين ، چوش پوش .

مُتَدَفِّن [ع ، ص] تدفن ايدن ، دفن اولنان .

مُتَدَنِّس [ع ، ص] تدنس ايدن ، كيرله‌نن كير پيدا ايدن .

مُتَدَنِّى [ع ، ص] (مترقى) مقابلى ، تدنى ايدن ، اشاغيلايان ، كيريله‌ين ، مترقى اولميان .

مُتَدَهِّن [ع ، ص] تدهن ايدن ، ياغلانان

مُتَدَيِّن [ع ، ص] تدين ايدن ، بورج ايدنان § ديندار اولان ، تابع اولديغى دينك احكامنه تماميله توفيق حركت ايلين .

متذبذب [ع ، ص] تذبذب ايدن ، متردد ، قرارسز § نظامسز ، مشوش .

متذلل [ع ، ص] تذلل ايدن ، كنديني ذليل كوسترن ، اظهار ذلت ايدن

متذللانه == ذليلانه ، متذللجهسنه .

متذوق [ع ، ص] تذوق ايدن ، طادان § ذوقياب اولان .

متراخى [ع ، ص] تراخى ايدن ، كرى چكيلن ، كرى طوران ، اغر طاورانان ،

مترادف [ع ، ص] ترادف ايدن ، يكديكره تابع اولان ، بربرينك اردى صره كلن

§ (ادبيات) بر معنايه تابع اولان ايكى ويا دها زياده لفظ : الفاظ مترادفه .

مترافع [ع ، ص] ترافع ايدن ، مرافعه ايلين .

مترافق [ع ، ص] ترافق ايدن ، رفاقت ايلين ، برابر بولنان

متراكم [ع ، ص] تراكم ايدن ، بريكن : ماء متراكم و تفوق متراكمه .

مترتب [ع ، ص] ترتب ايدن ، بر سببله متعلق ، عائد اولان : مترتب عهدهٔ عبوديت .

§ بر شيئك نتيجهسى اولهرق حاصل اولان : جزاى مترتب ، مسئوليت مترتبه .

§ متولد ، متحصل : اهمالدن مترتب نقائص .

مترجم [ع ، ص] ترجمه ايدن ، بر لسانى ديكر لسان ايله بيان وافاده ايلين . [لسان ايله ترجمه ايدنه (ترجمان) دينور .]

مترجم [ع ، ص] بر لساندن ديكر لسانه نقل ايدلمش ، ترجمه اولنمش عربيدن مترجم .

مترجى [ع ، ص ترجى ايدن ، اومان ، اميد ايدن .

مترحم [ع ، ص] ترحم ايدن ، مرحمت ايلين ، اجيان .

مترحمانه == مترحم اولانه ياقيشهجق صورتده .

متردد [ع ، ص] تردد ايدن ، ايكى جهتدن برينه قرار ويرهميوب تردد حالنده بولنان ، قرار ويرهميان .

متردّدانه == مترددجهسنه .

مترسب [ع ، ص] ترسب ايدن ، مايعك ديبنه چوكن .

مترشح [ع ، ص] ترشح ايدن ، صيزان ، تركبى خارجه چيقان ماء مترشح .

مترصد [ع ، ص] ترصد ايدن ، دقتله كوزدتن : بكلهين ، قوللايان .

مترصدانه == مترصده لايق صورتده .

مترفه [ع ، ص] رفاه بولان ، ترفه ايدن ، وسعت حاله نائل اولان .

مترقب [ع ، ص] ترقب ايدن ، منتظر ، كوزلهين ، بكلهين : مترقب كمين فرصت .

مترقى [ع ، ص] ترقى ايدن ، طريق عدنده ايلرولهين ، ايلرى كيدن § اولكندن دها ايى بر حاله كلن ، تكمل ايلين : ملل مترقيه .

متركب [ع ، ص] تركب ايدن ، ديكر شيله مركب اولان ، مركب .

مترمرم [ع ، ص] ترمرم ايدن ، سوز سويليهجك كبى طاورانديغى حالده سويلهميوب قالان ، خائف مترمرم .

مترنم [ع ، ص] ترنم ايدن ، كوزل سسله اجراى آهنك ايلين .

متزاحف [ع ، ص] اثناى حربده بربرينه يورييوب چاتان .

متزاحم [ع ، ص] تزاحم ايدن ، غلبهلكدن صيقيشان ،

متزايد [ع ، ص] تزايد ايدن ، زيادهلنن ، ارتان ، چوغالان .

متزبد [ع ، ص] تزبد ايدن ، كوبوكلهنن ، كوبورن . § قايناق باغليان : لبن متزبد .

متزقم [ع ، ص] تزقم ايدن ، تكلفله يوتان .

متزلزل [ع ، ص] تزلزل ايدن . تترهين ، اير غانان ، صارصيلان ، صاللانان : پاى متزلزل .

متزلق [ع ، ص] تزلق ايدن ، قايان ، سورچن .

متزمل [ع ، ص] تزمل ايدن ، جامهيه بورونن .

متزندق [ع ، ص] تزندق ايدن ، زنديق اولان .

متزوج [ع ، ص] تزوج ايدن ، نكاح ايله آلان .

متزود [ع ، ص] تزود ايدن ، يانينه ازيق آلان .

متزهد [ع ، ص] اختيار زهد وتقوى ايلين ، زاهد اولان ،

متزين [ع ، ص] تزين ايدن ، سوسلهنن ، زينتلنن .

متسائل [ع ، ص] تسأل ايدن ، ديلنجيلك ايدن ، ديلنن .

متسالف [ع ، ص] بر بريله باجاناق اولان .

متسامح [ع ، ص] مسامحه ايلين ،

متساوى [ع ، ص] تساوى ايدن ، بر درجهده ، بر مقدارده اولان ، بر برينه مساوى اولان .

متستر [ع ، ص] تستر ايدن . كيزلهنن .

متسرع [ع ، ص] تسرع ايدن ، قوشان ، شتاب ايلين .

متسع [ع ، ص] توسع ايتمش ، كنيشلهمش و بوللانمش .

متسلح [ع ، ص] سلاح قوشانان ، سلاحلنان .

متسلسل [ع ، ص] تسلسل ايدن ، زنجير كبى بربرينه اولاشوب كيدن .

جبال متسلسله == بر برينه متصل اولهرق اوزايوب كيدن طاغلر

متسلط [ع ، ص] تسلط ايدن ، مسلط اولان .

متسلق [ع ، ص] (نباتات) جوارندهكى شيلره طولانهرق يوقارىيه طوغرى چيقان ، ساق زاحف .

متسلقه == (حيوانات) پاپاغان ، طوطى ، كبى اياقلرى اغاچ داللرينه ياپيشهجق وطيرمانهجق صورتده متخلق اولان طيور .

متسلم [ع ، ص] تسلم ايدن ، تسليم اولنان شيئى اخذ وقبض ايدن . § تشكيلات قديمه ملكيهجه (قائممقام)

متسلى [ع ، ص] تسلى بولان ، آجى وتأثرى اونودير كبى اولان

متسمم [ع ، ص] تسمم ايدن ، زهرلهنن ، زهردن متأثر اولان .

متسمن [ع ، ص] تسمن ايدن ، سمن كسبيرن ، سميرن .

متسهر . [ع ، ص] تسهر ایدن ، کیجه‌اویومیوب اویانق طوران: عاشق متسهر

متسیب . [ع ، ص] تسیب ایدن ، قیدسز اهمالجی .

متشابه [ع ، ص] تشابه ایدن ، بربرینه بکزه‌ین : متشابه الحروف .

متشابهات = مخفی المعنی آیات کریمه . (محکمات) مقابلی

متشارك [ع ، ص] تشارك ایدن ، مشارکت ایلین ، بر بریله اورتاق اولان .

متشاعر [ع ، ص] شاعر اولمدیغی حالده شاعر طوری طاقینان شاعر کچینن ، ساخته شاعر .

متشاکل [ع ، ص] تشاکل ایدن اویغون ، موافق مشابه اولان ،

متشاکی [ع ، ص] بر برینه حاللرندن شکایت ایلین .

متشبث . [ع ، ص] تشبث ایدن ، ایشه یاپیشان ، ایش طوتان

متشبك [ع ، ص] تشبك ایدن ، اجزاسی بالق آغی کبی بر برینه کچن .

متشبه [ع ، ص] تشبه ایدن ، بکزه‌ین ، آلدیران .

متشتت . [ع ، ص] تشتت ایدن ، طاغیلان ، پریشان اولان ، متفرق پراکنده .

متشجع . [ع ، ص] شجیع کبی کورینان .

متشخص [ع ، ص] تشخص ایدن ، تجسم ایلین ، شخص حالنه کلن .

متشدد . [ع ، ص] تشدد ایدن ، شدتلنن .

متشرع . [ع ، ص] تشرع ایدن ، شرع شریفه موافق عمل وحرکتده بولنان § شریعتله توغل ایلین .

متشرف [ع ، ص] تشرف ایدن ، شرفلنن ، کسب شرف ایلین .

متشعب [ع ، ص] تشعب ایدن ، شعبه‌لنن .

متشعشع . [ع ، ص] تشعشع ایدن ، شعشعه‌لنن .

متشکر . [ع ، ص] تشکر ایدن ، نعمته ، احسانه ، التفاته قارشی مدح وثناده بولنان ،

متشکرانه = متشکرجه‌سنه .

متشکل . [ع ، ص] تشکل ایدن ، شکله ، هیئته کیرن ، شکل باغلیان . § مرکب عبارت: محکمهٔ تمییز بر رئیس ایله التی اعضادن متشکلدر .

متشکی [ع ، ص] تشکی ایدن اشتکا ایلین ، خوشنود سزلغنی درمیان ایله احقاق حق طلبنده بولنان ، مشتکی .

متشمر . [ع ، ص] تشمر ایدن ، ایشه حاضرلنان صغانان ، قوللرینی چیره‌ین .

متشمس . [ع ، ص] تشمس ایدن کونشه چیقان ، کونشلنن

متشمم [ع ، ص] تشمم ایدن قوقلایان .

متشنج . [ع ، ص] تشنج ایدن ، بوروشان . § (یاره) حقنده آزان .

متشنف [ع ، ص] ، تشنف کوپه طاقنان .

متشوش . [ع ، ص] تشوش ایدن قارمه قاریشیق اولان .

متشوق [ع ، ص] تشوق ایدن ، اظهار شوق وآرزو ایلین .

متشهد [ع ، ص] (فقه) نمازده شهادتینی مشتمل اولان تحیاتی اوقویان .

متشهی [ع ، ص] تشهی ایدن ، اشتهالنان .

متشیخ . [ع ، ص] تشیخ ایدن ، شیخ کبی کورینان ، شیخ طوری طاقنان § مشایخدن ایمش کبی کورونن ، ساخته شیخ .

متشید [ع ، ص] تشید ایدن . مرتفع ومحکم اولان .

متشیطن . [ع ، ص] شیطنتکارانه حرکتده بولنان .

متشیع . [ع ، ص] تشیع ایدن شیعه‌لك ادعاسنده بولنان اهل شیعه‌دن اولان .

متشیعین = متشیعلر .

متصابی . [ع ، ص] تصابی ایدن ، نسوانه قارشی معاملهٔ عشوه بازده بولنان ، اظهار عشق وغرام ایلیان .

متصاحب . [ع ، ص] تصاحب ایدن ، صاحب چیقان صحابت ایدن .

متصادف . [ع ، ص] تصادف ایدن راست کلن .

متصادم . [ع ، ص] تصادم ایدن بربرینه چارپان ، چارپیشان

متصاعد . [ع ، ص] تصاعد ایدن یوقاری چیقان ، آغان ،

متصالح . [ع ، ص] تصالح ایدن صاغر کبی کورونن ، صاغرلق کوسترن .

متصبر [ع ، ص] صبر ایدن .

متصبی [ع ، ص] تصبی ایدن ، چوجق طوری طاقنان چوجوقلانان .

متصبیانه = متصبیجه‌سنه .

متصدر [ع ، ص] تصدر ایدن ، صدر مجلسه کچن ، اوست باشه کچوب اوطوران .

متصدرانه = متصدرجه‌سنه .

متصدی [ع ، ص] تصدی (شروع) تشبث ایدن باشلیان . مباشرت ایلیان .

متصرف . [ع ، ص] تصرف ایدن دیله‌دیکنی یاپمق صورتیله بالاقتدار اداره ایدن .
§ فاعل مختار اولمق اوزره ضبط ایدن .
§ ادارهٔ ملکیه‌جه بر سنجاغك الك بیوك مأموری ، متصرف لواء .

متصرفلق = والینك دونده قائممقاملك مافوقنده اولان اداره مأمورینه عائد وظائف . § سنجاق ، لوا .

مستقل متصرفلق = بر ولایته ملحق اولمیوب طوغریدن طوغری‌یه داخلیه نظارت جلیله‌سنه مربوط اولان اهمیتلی لوا ، سنجاق .
[مستقل متصرفلقلر شونلردر .
ازمیت ، چتالجه ، چناق‌قلعه ، بنغازی دیرزور ، قدس شریف ، جبل لبنان ، بولی ، عسیر .

متصرفیت = متصرفلق : متصرفیت علیه‌لری داخلنده .

متصعب . [ع ، ص] تصعب ایدن ، کوج اولان ، کوجلشن .

متصعد . [ع ، ص] تصعد ایدن یوقاری چیقان .

متصف . [ع ، ص] اتصاف ایدن ، بر حال وصفتله وصفلنان : اخلاق حمیده ایله متصف اولان .

متصل [ع ، ص] اتصال ایدن ، اولاشان ، قاووشان ، بتیشن ، دائما ، لاینقطع ، فاصله‌سز ، مرتبطا .

حروف متصله == (صرف) صوكدن دیكر حرفلرده پتیشن حرفلركه : شونلردر ب ، پ ، ت ، ث ، ج ، چ ، ح ، خ ، س ، ش ، ص ، ض ، ط ، ظ ، ع ، غ ، ف ، ق ، ك ، ل ، م ، ن ، هـ ، ی .

حروف منفصله || (صرف) صوكدن دیكر حرفلره یتیشمیان حرفلردر [ا ، د ، ذ ، ر ، ز ، ژ ، و]

مُتَصَلِّب [ع ، ص] تصلب ایدن ، كسب صلابت ایدن ، قاتیلاشان § حائز صلابت ومتانت اولان : جسم متصلب .

مُتَصَلِّف [ع ، ص] حدندن افندوندن خارج فضل وظرافت ادعاسنده بولنان شارلاتان .

متصلفانه == متصلفجه‌سنه ، شارلاتانه یاقیشه‌جق صورتده .

متصلفین == متصلفلر ، شارلاتانلر .

مُتَصَنِّع [ع ، ص] تكلفله كندینی كوزل ، مزین كوسترن ، كوسترمك ایسته‌ین .

مُتَصَوِّت [ع ، ص] تصوت ایدن ، سس چیقاران ، سس ورن ، سسلنن .

مُتَصَوِّر [ع ، ص] تصور ایدن ، ذهننده صورت ویرن

مُتَصَوَّر [ع ، ص] تصور اولنمش ، ذهننده صورت ویرلمش ، ذهننده صورتلندیرلمش § قوه‌ده ، نیتده ، موقع فعله چیقارلمسی مقرر مصمم اولان ، ممكن ، محتمل .

مُتَصَوِّف [ع ، ص] ظاهری وباطنی وله‌رق آداب شریعتله تجلی نتیجه‌سی اوله‌رق نفس انسانیتده متحصل كمال فیض نبویدن عبارت حالی حائز اولان صوفی .

متصوفانه == متصوفجه‌سنه ، متصوفانه

متصوفین == علم تصوفه انتسابی اولانلر ، متصوفلر .

متصوفه == متصوفین كروهی . صوفیون .

مُتَضاحِك [ع ، ص] تضاحك ایدن قارشیلقلی كولوشن

مُتَضادّ [ع ، ص] بر برینه ضد اولان افكار متضاده .

مُتَضارِب [ع ، ص] تضارب ایدن ، بر برینه اوران اورو‌شا

مُتَضاعِف [ع ، ص] تضاعف ایدن مثلا زیاده‌لشن .

مُتَضَجِّر [ع ، ص] تضجر ایدن اچی صیقیلن . مضطرب اولان .

مُتَضَرِّر [ع ، ص] ضرر وزیانه اوغرایان ، ضرر كورن ، دوچار خسار اولان .

مُتَضَرِّع [ع ، ص] تضرع ایدن تذلل ایله یالوران .

متضرعانه == متضرع اولانه یاقیشیره صورتده .

مُتَضَمِّن [ع ، ص] تضمن ایدن ، حاوی مشتمل اولان : بو شعرك متضمن اولدیغی نكات ادبیه‌سزاوار دقتدر .

مُتَضَیِّق [ع ، ص] تضیق ایدن طارلاشان : حجرهٔ متضیقه .

مُتَطابِق [ع ، ص] تطابق ایدن . بر برینه اویان اویغون ، مناسب كلن .

مُتَطاوِل [ع ، ص] تطاول ایدن اوزون اولان ، اوزانان .

مُتَطَبِّب [ع ، ص] تطبب ایدن . طبیب اولمدیغی ، علم طبدن خبری بولنمدیغی حالده كندیسنی طبیب كوسترمك سوداسنده بولنان شارلاتان .

مُتَطَرِّب [ع ، ص] تطرب ایدن طربلنان ، شوقه كلن

مُتَطَرِّق [ع ، ص] تطرق ایدن یول بولان ، حلول ایدن

مُتَطَوِّع [ع ، ص] تطوع ایدن ، نافله نماز قیلان

مُتَطَوِّق [ع ، ص] تطوق ایدن . بوینته كردنلك وسائره طاقنان .

مُتَطَهِّر [ع ، ص] تطهر ایدن . مادی ، معنوی تمیزلنن ، پاك اولان قلب متطهر .

مُتَطَیِّب [ع ، ص] كوزل قوقولی شی سورونن .

مُتَظاهِر [ع ، ص] تظاهر ایدن بر برینه كورونن § طرفیندن ظهور ایدن .

مُتَظَلِّل [ع ، ص] تظلل ایدن ، كولكه‌ده اوطوران ، كولكه‌لنن . § حمایه آلتنده بولنان

مُتَظَلِّم [ع ، ص] تظلم ایدن : اوضاع متظلمانه : مشتكی .

مُتَظَنّی [ع ، ص] ظن ایله ایش كورن .

مُتَعادِل [ع ، ص] تعادل ایدن : بر برینه عدیل اولان مساحه اعتباریله بو مثلث شو مستطیله معادلدر . § بر برینه دنك كلن ، تقابل ایده‌بیلن .

مُتَعارِف [ع ، ص] هر كسك بیلدیكی ، معروف ، مشهور

متعارفه == (ریاضیه) بالذات بدیهیات اولیه‌دن اولان قضیه ودعاوی

مُتَعاسِر [ع ، ص] تعاسر ایدن ، كوجلشن .

مُتَعاضِد [ع ، ص] تعاضد ایدن . قول قوله طوتونان .

مُتَعاطی [ع ، ص] تعاطی ایدن بر برینه ویرن ، ویریشن .

مُتَعاظِم [ع ، ص] تعاظم ایدن نظرده بیوین

مُتَعاقِب [ع ، ص] تعاقب ایدن ، بر برینك اردی صره یورویِن . § اردندن كلن ، تعقیب ایدن . متعاقبا اردی صره اوله‌رق : پیاپی كله‌رك ، ارقه ارقه‌یه .

مُتَعاقِد [ع ، ص] اره‌لرنده عقد ومیثاق اولان ایكی كیمسه‌دن هربری .

متعاقدین == بایع ایله مشتری .

مُتَعال [ع ، ص] بلند ، برترین ، عالی § اوصاف سبحانیه‌دن بری : خدای متعال .

مُتَعالی [ع ، ص] تعالی ایدن . یوكسك اولان یوكسلن : افكار متعالیه ، روح متعالی .

مُتَعامی [ع ، ص] تعامی ایدن ، كورمز كبی كورونن ، كورمزلنن

متعامیانه == متعامیجه‌سنه .

مُتَعاهِد [ع ، ص] تعاهد ایدن ، بر بریله معاهده ایلین عهدلشن : طرفین متعاهدین .

مُتْعِب [ع ، ص] اتعاب ایدن ، زحمت ویورغونلق ویرن یوران

مُتَعَبِّد [ع ، ص] تعبد ایدن ، طاپینان ، عبادت ایدن ، قوللق ایدن .

متعبدانه == متعبدجه‌سنه .

متعبدین == متعبدلر .

مُتَعَبِّس [ع ، ص] تعبس ایدن صورتنی اكشیدن ، اكشی یوز كوسترن .

متعبسانه == متعبسجه‌سنه .

متعجب [ع ، ص] تعجب ايدن . حيرتده قالان ، شاشان .

متعجبانه == متعجبه لايق صورتده ، متحيرانه .

متعجن [ع ، ص] تعجن ايدن ، خميراشن خمير حالنه كلن

متعدد [ع ، ص] تعدد ايدن ، بردن زياده اولان بر قاچ دانه § مختلف .

متعدى [ع ، ص] تعدى ايدن ، ظلم ايلين . § (صرف) فاعلك فعلى ، حدثى فاعلدن مفعول بهه تجاوز ايدن ، كچن فعل : فعل متعدى .

متعذر [ع ، ص] تعذر ايدن ، ممكن اولميان ، محال اولان : جمع اضداد متعذردر . § كوچ ، زور : بو بر امر متعذردر .

متعرض [ع ، ص] تعرض ايدن تجاوز ايلين ، ديكرينك حقوقنه كچن .

متعرى [ع ، ص] تعرى ايدن ، صويونان ، چيپلاق § ازاده برى .

متعسر [ع ، ص] تعسر ايدن كوچ اولان ، كوچلشن : امر متعسر .

متعشق [ع ، ص] تعشق ايدن عاشق اولان .

متعصب [ع ، ص] تعصب ايدن عادات وسائرهده ثباتكارانه طرفدارلق ايدن غيرتكشلك يولنى طوتان . § كندى دين وملتنك غيرينه قارشى خصومت بسلهين .

متعصبين == متعصب اولانلر .

متعطر [ع ، ص] تعطر ايدن كوزل قوقو ايله قوقولنان § كوزل قوقو سوورن .

متعطش [ع ، ص] آقصيران .

متعطف [ع ، ص] تعطف ايدن ، اسيركهين ، شفقت كوسترن .

متعطل [ع ، ص] تعطل ايدن ، ايشسز قالان § معطل اولان : اسباب متعطله .

متعظم [ع ، ص] تعظم ايدن ، بنلك صاتان ، عظمت فروش

متعظمانه == متعظمجهسنه .

متعفف [ع ، ص] التزام عفت ايدن .

متعفن [ع ، ص] تعفن ايدن ، فنا قوقو ويرن ، كريه قوقان . § فنا قوقمش ، چوروك .

متعقل [ع ، ص] تعقل ايدن ، اكلايان .

متعقلانه == تعقل ايدنه لايق صورتده ،

متعقلين == متعقللر .

متعلق [ع ، ص] تعلق ايدن ، ايلكى ، مناسبتى اولان . § عائد مربوط ، دائر .

متعلقات == اقربا ، مونسان ، تعلقات بر جملهنك مألنى اتمام ايدن كلمه : متعلقات فعل .

متعلقات فعل == فعل مفعول ولوحى .

متعلم [ع ، ص] تعلم ايدن ، علم حاصل ايدن ، اوكرهنن ، شاكرد ، طالب .

متعلمانه == متعلمجهسنه .

متعلمين == متعلملر ، شاكردلر ، طلاب علم .

متعلى [ع ، ص] تعلى ايدن ، يوكسلن .

متعمد [ع ، ص] تعمد ايدن ، بيلهرك عزم ، ذهنى ايله شروع ايلين ، قصد ايله ياپان : قاتل متعمد ، قاتل غير متعمد]

متعمدانه == متعمدجهسنه .

متعمدين == متعمدلر .

متعمق [ع ، ص] تعمق ايدن ، درينلشن [درينه كيدن] طالان : حسن افندى علوم وفنونده متعمقدر .

متعند [ع ، ص] تعند ايدن ، عناد ايلين ، ديديكندن دونميان

متعندانه == متعندجهسنه .

متعوج [ع ، ص] تعوج ايدن ، اكرى اولان ، اكريلمن ، خال متعوج .

متعود [ع ، ص] تعود ايدن ، عادت ايدينن .

متعوذ [ع ، ص] استعاذه ايدن ، صغينان .

متعوض [ع ، ص] عوض بدل ، الان

متعوق [ع ، ص] تعوق ايدن ، اكلنن ، كجيكن ،

متعه [ع ، ص] مدت وبدلات معينه ايله عقد اولنان نكاح — كه : شيعهلرجه مشروع عد اولونور [اليوم اكثريتله امريقاده جارى بولنان واوروپايه دخى داخل اولان (مارياژ سيويل) بوندن بشقه بر شى دكلدر .]

متعهد [ع ، ص] تعهد ايدن ، اوزرينه الان ، اجراسى ايچون سوز امضا ويرن § دوائر رسميهيه لازمكلان ارزاق اشيا وسائرهنك شرائط معينه ايله تدارك واحضارينى درعهده ايدن قونطوراتوجى : لحم متعهدى .

متعيش [ع ، ص] تعيش ايدن ، ياشايان ، كچينن .

متعين [ع ، ص] تعين ايدن ، عيان وآشكار اولان ، ميدانه چيقان § اعيان واشرافدن اولان .

متغابن [ع ، ص] بربرينى الداتان تغابن ايدن .

متغابى [ع ، ص] احمق طورى طاقنان ، كندينى احمق غبى كوسترن .

متغافل [ع ، ص] غافل كورينن ، غافل كبى طاورانان .

متغافلانه == متغافلجهسنه .

متغالب [ع ، ص] على المناوبه بربرينه غالب اولان .

متغامز [ع ، ص] بر برينه كوز اوجيله اشارت ايدن .

متغاير [ع ، ص] تغاير ايدن ، بر برينه مغاير اولان .

متغدى — متغذى — [ع ، ص] تغدى ، تغذى ايدن ، غدالنان ، غذالنان .

متغرد [ع ، ص] تغرد ايدن ، لطيف بر صورتله نغمه پرداز اولان . [اكثريا طيور حقنده مستعملدر]

متغرر [ع ، ص] تغرر ايدن . اغترار ايلين .

متغزل [ع ، ص] تغزل ايدن ، غزل سويلين § غزل يازان .

متغسل [ع ، ص] تغسل ايدن ، اغتسال ايدوب ييقانان .

متغلب [ع ، ص] تغلب ايدن ، بغير حق استيلا وتحكم ايلين زورباغاصب

متغلبانه == متغلبجه‌سنه ، زوربالقله .

متغلبين == متغلبلر .

متغلبه == زوربا کروهی، دوه‌بکاری .

متغيّب [ع ، ص] غائب اولان ، کوزدن نهان اولان ،

متغيّر [ع ، ص] تغیر ایدن ، باشقه‌لاشان ، باشقه درلو اولان دکیشن . § بوزولمش ، بوزوق .

متفاخر [ع ، ص] تفاخر ایدن ،

متفاضل [ع ، ص] فضل ومزیت یاریشنده چیقان .

متفاوت [ع ، ص] بر برندن فرقلی اولان ، اره‌لرنده فرق بولنان ، درجات متفاوته ، اسنان متفاوته .

متفأّل [ع ، ص] تفأل ایدن ، فال آچان ، فال طوتان ، § خیره یوران ، مقدمهٔ خیر عد ایدن .

متفتّت [ع ، ص] تفتت ایدن ، ریزه ریزه اولان ، اوفاق اوفاق پارچه‌لنان .

متفحّص [ع ، ص] تفحص ایدن، ایچ یوزینی دقتله آراشدیران .

متفخّر [ع ، ص] تفخر ایدن ، افتخار ایلین ، غرورلنان .

متفخرانه == متفخرجه‌سنه .

متفرّج [ع ، ص] تفرج ایدن ، ازالهٔ غم ایلین ، کسب فرح ایچون قیره چیقان .

متفرّد [ع ، ص] تفرد ایدن ، تک اولان ، عدیلی ، اقرانی اولمیان .

متفردانه == متفردجه‌سنه .

متفرّس [ع ، ص] تفرس ، وجه مصیب اوزره ادراک ایدن

متفرّع [ع ، ص] تفرع ایدن اصلدن منشعب اولان . تشعب ایدن : بونلر هپ بر اصلدن متفرعدرلر . جمعی (متفرعات) کلیر .

متفرّق [ع ، ص] تفرق ایدن ، طاغنیق ، پریشان : مسائل متفرقه § متنوع .

متفرقه == [مواد متفرقه‌دن مختصردر] مختلف شیلر ، || مختلف مصرفلر || مختلف ماده‌لر || غزته‌لرده درج ایدیلان متنوع بندلردن هر بری

متفسّخ [ع ، ص] تفسخ ایدن منفسخ اولان ، قوقوب بوزولان : هوای متفسخ

متفضّل [ع ، ص] ادعای فضل ومزیت ایدن ، مزیت فروش .

متفضلانه == متفضلجه‌سنه .

متّفق [ع ، ص] برلک ، برلشن همفکر هم رأی .

متفقّد [ع ، ص] اراشدیروب (صوران) مدقق .

متفکّر [ع ، ص] تفکر ایدن دوشونن ، دوشونجه‌یه اولان .

متفنّن [ع ، ص] تفنن ایدن ، فنونه آشنا اولان .

متفوّق [ع ، ص] تفوق ایدن ، اوورته‌یه چیقان ، اوستون اولان .

متفوّه [ع ، ص] تفوه ایدن ، اغزه لسانه آلان .

متفهّم [ع ، ص] تفهم ایدن ، آکلامقله اکلایان ، ادراک ایدن

متقابل [ع ، ص] تقابل ایدن ، بربرینه قارشی کلان ، بری دیکرینک قارشوسنده بولنان

معاملهٔ متقابله == مقابلهٔ بالمثل .

متقابلتان == بربرینه متقابل اولان ایکی شی .

زاویتان متقابلتان == (هندسه) بربرینه متقابل اولان زاویه‌لرکه : درجه‌لری یکدیکرینه مساویدر .

متقاتل [ع ، ص] قارشیلقلی اوله‌رق بربرینی قتل ایدن ، مقابله ایلین .

متقادم [ع ، ص] تقادم ایدن ، کچمش بولنان .

متقارب [ع ، ص] تقارب ایدن ، بربرینه یاقین کلان ، یکدیکره یاقلاشان .

اشعهٔ متقاربه == بر نقطه‌یه طوپلنان شعاعلر .

بحر متقارب == (عروض) وزن اصلیسی [فعولن ، فعولن ، فعولن فعول] اولان بحر .

خطوط متقاربه == برنقطه‌یه طوغری تمدید ایدیلان خطلر .

متقاطع [ع ، ص] تقاطع ایدن بربرینی کسن : خطین متقاطعین .

متقاعد [ع ، ص] مأموریتندن چراغ اولان .

متقاعدین == متقاعد اولان مأمورین تقاعدی اجرا ایدیلانلر .

متقامر [ع ، ص] قمار ارقداشی یکدیکریله قمار اوینایان .

متقبّض [ع ، ص] تقبض ایدن طوپلانان بوروشان ، چکیلن .

متقدّم [ع ، ص] تقدم ایدن ، اوکه کچن ، ایلرو کچن ، مقدم اولان [مقدمه عریضه یرنده متقدم عریضه دیمک خطادر .] § تقدیم اولنان ، ترجیح ایدیلان . § کچمش ، اسکیمش اسکی .

متقدمین == متقدم اولانلر ، اولدن کلوب کچنلر : متقدمین حکما ،

ازمنهٔ متقدمه == اسکی زمانلر ، اول زمانلر .

متقرّب [ع ، ص] تقرب ایدن اقتراب ایلین یاقین اولان متقربین .

متقرّح [ع ، ص] یاره‌لی ، چیبانلی § یاره وچیبان آچیلمش اولان

متقطّر [ع ، ص] تقطر ایدن طاملیان .

متقلّب [ع ، ص] تقلب ایدن دونن ، دکیشن .

متقلّد [ع ، ص] تقلد ایدن ، طاقنان ، قوشانان § درعهده ایدن .

متقلّص [ع ، ص] تقلص ایدن چکیلوب طوپلانان، بوروشن

متقمّص [ع ، ص] تقمص ایدن، کوملک کیین .

متقوّس [ع ، ص] تقوس ایدن ، قوصه‌له‌نن یای شکلنه کیرن .

متقوّل [ع ، ص] تقول ایدن ، کندیلکندن بلا مجبوریت یالان سویله‌ین .

متقوّم [ع ، ص] تقوم ایدن ، اکری ایکن ، بوزوق ایکن دوزه‌لن : مال متقوم .

متّقی [ع ، ص] اتقا ایدن ، صاقنان ، چکینن . § اللهدن قورقان ، زاهد عابد .

متقیّح [ع ، ص] تقیح ایدن ایرینله‌نن ، جراحت پیدا ایدن : جروح متقیحه .

مُتَقَيِّد [ع ، ص] تقيد ايدن ، دقتلی طورانان ، قيدلی بولنان § مقيد اولان .

مُتَّكَاء [ع ، ص] طيانيله‌جق اتكا اوله‌جق ير قواته‌وق دكنكی .

(رسام متكاسی)

مُتَكَاثِر [ع ، ص] تكاثر ايدن چوغالان .

مُتَكَاثِف [ع ، ص] تكاثف ايدن ، صيقلاشوب قاتيلاشان كثافت پيدا ايدن : بخار متكاثف .

مُتَكَاسِل [ع ، ص] تكاسل ايدن ، اوشه‌نن ، تنبلجه طاورانان .

متكاسلانه == متكاسلجه‌سنه .

متكاسلين == متكاسللر .

مُتَكَافِئ [ع ، ص] تكافی ايدن ، برابرلشن ، بربرينه كفو اولان .

متكافياً == متكافی اوله‌رق متناسباً .

مُتَكَامِل [ع ، ص] تكمل ايدن متكملين متكملار .

مُتَكَايِد [ع ، ص] تكايد ايدن بربرينه حيله ايدن : متكايدانه .

مُتَكَبِّر [ع ، ص] تكبر ايدن ، كبرله‌نن ، بيوكله‌نن ، نفسنی بيوك كورن :
« متكبرلره كبر ايتمه تصدق كبيدر »

متكبرانه == متكبرجه‌سنه ،

مُتَكَثِّر [ع ، ص] تكثر ايدن ، چوغالان ، چوق اولان .

مُتَكَمِّل [ع ، ص] تكامل ايدن تكمل ايلين .

متكاملانه == متكاملجه‌سنه .

متكاملين == متكامللر .

مُتَكَدِّر [ع ، ص] تكدر ايدن كدرله‌نن § بولانان .

متكدرانه == متكدرجه‌سنه .

مُتَكَرِّه [ع ، ص] تكره ايدن كريه كورن ، تكسينن .

مُتَكَسِّر [ع ، ص] تكسر ايدن قيريلان .

مُتَكَشِّف [ع ، ص] تكشف ايدن ، آچيلان .

مُتَكَفِّل [ع ، ص] تكفل ايدن ، كفيل اولان .

متكفلين == متكفللر .

مُتَكَلِّف [ع ، ص] تكلف ايدن كلفتلی ايش طوتان .

مُتَكَلِّم [ع ، ص] تكلم ايدن سويلين لقردی ايدن § (صرف) افعال وكناياتك اوچ شخصندن بری ، مخاطب وغائب مقابلی .

نفس متكلم وحده == متكلم صيغه‌سنك مفردی .

نفس متكلم مع الغير == متكلم صيغه‌سنك تثنيه ويا جمعی .

متكلمين == اهل سنتك عقائد دينيه‌سيله مشتغل ، اكا بحق واقف اولان علما ، علمای علم كلام .

مُتَكَمِّل [ع ، ص] تكمل ايدن كمال بولان متكامل .

مُتَمَكِّن [ع ، ص] تمكن ايدن يرله‌شن ، يوصويه كيرن اشكر متمكن .

مُتَكَوِّن [ع ، ص] تكون ايدن پيدا ، حاصل موجود اولان ، وار اولان .

مُتَكَهِّن [ع ، ص] تكهن ايدن كاهنلق ، فالجيلق ايدن

مُتَّكِی [ع ، ص] اتكا ايدن ، طايانان ، طايانمش .

مُتَكَيِّف [ع ، ص] تكيف ايدن بر كيفيتله اتصاف ايدن

مُتَلَاحِق [ع ، ص] تلاحق ايدن بربرينه ملحق اولان ،

مُتَلَاشِی [ع ، ص] تلاش ايدن ، مضطربانه عجله ايلين ، بر ايشه لزومندن زياده اهميت ويروب اتخاذ تدبيرده عجله ايدن .

متلاشيانه == متلاشيجه‌سنه .

مُتَلَاصِق [ع ، ص] تلاصق ايدن بربرينه يتيشن خطوط متلاصقه .

مُتَلَاطِف [ع ، ص] (ملتفت) ء بدل قوللانيلور .

مُتَلَاطِم [ع ، ص] تلاطم ايدن ، بربرينه اوروشان ، چارپشان §زياده اوينايوب طالغه‌لنان ، طالغه‌لی : دريای متلاطم .

مُتَلَاعِب [ع ، ص] اويناايان ، اويون ايله مشغول اولان

مُتَلَافِی [ع ، ص] تلافی ايدن ، الدن كيدن شيئی صوكره‌دن تدارك ايلين ، تلافیٔ مافات ايدن .

مُتَلَاقِی [ع ، ص] تلاقی ايدن ، بربرينه قارشی كاوب بولوشان قاووشان : خطوط متلاقيه

مُتَلَاهِی [ع ، ص] آلات لهو ايله اوغراشوب اويناايان .

مُتَلَالِی [ع ، ص] پارلداايان ، لمعان ايدن .

مُتَلَبِّس [ع ، ص] تلبس ايدن ، كيين ، لابس اولان .

مُتَلَجْلِج [ع ، ص] تلجلج ايدن ديلی چكنه‌يه‌رك سوز سويلين .

مُتَلَحِّز [ع ، ص] تلحز ايدن ، ديكری اكثی بر شی يرايكن اغزی صولانان

مُتَلَذِّذ [ع ، ص] تلذذ ايدن ، لذت بولان ، لذت الان ، شيرينكان اولان .

مُتَلَزِّج [ع ، ص] تلزج ايدن لزوجتلی اولان

مُتَلَطِّف [ع ، ص] تلطف ايدن ، نازكانه معامله ايلين .

مُتَلَعِّب [ع ، ص] تلعب ايدن اويناايان ، اويونله مشغول اولان .

مُتْلِف [ع ، ص] تلف ايدن ، اسراف ايلين ، مهلك .

مُتَلَفِّظ [ع ، ص] بر سوزی اغزندن چيقاران ، تلفظ ايدن .

مُتَلَقِّب [ع ، ص] تلقب ايدن ، كندی ايچون لقب اتخاذ ايدن لقب طاقنان .

مُتَلَقِّی [ع ، ص] تلقی ايدن ، نظريله باقان ، ادراكه كوره قبول ايدن .

مُتَلَمِّذ [ع ، ص] تلمذ ايدن ، شاكردلك ايتك صورتيله تعليم ايلين .

مُتَلَمِّع [ع ، ص] تلمع ايدن ، التماع ايلين ، پارلداايان .

مُتَلَوِّث [ع ، ص] تلوث ايدن ، بولاشوب مردار اولان ، كيرلی پيس ، ملوث اولان .

مُتَلَوِّن [ع ، ص] تلون ايدن ، رنكدن رنكه كيرن . § بر حالده طورمييان ، حالدن حاله انتقال ايلين ، ثباتسز ، قرارسز ، دونك .

مُتَلَهِّب [ع ، ص] تلهب ایدن ، آلولانان .

مُتَلَهِّف [ع ، ص] تلهف ایدن ، متحسر ومحزون اولان ، تحسر ومحزونیت حالنده بولنان ، یانوب یاقیلان .

متلهفانه == متلهفجه‌سنه .

مُتَلَدِّث [ع ، ص] تلیث ، آرسلان روشلی ، آرسلان یورکلی .

مُتَلَیِّن [ع ، ص] تلین ایدن ، یومشاق اولان ، یومشایان .

مُتَماثِل [ع ، ص] تماثل ایدن ، مماثله ایلین ، بر برینه بکزه‌ین ، بری دیکرینك معادلی اولان .

مُتَماجِد [ع ، ص] مجد وشرفنی یاد ایله افتخار ایلین .

مُتَمادی [ع ، ص] تمادی ایدن ، زیاده اوزایان ، اوزون اولان .

متمادیاً == متمادی اوله‌رق ، دائماً ، ارقه‌سی کسیلمیه‌رك ، بلا فاصله .

مُتَمارِض [ع ، ص] تمارض ایدن ، خسته‌کی کورینان ، یالاندن خسته اولان .

مُتَمایِل [ع ، ص] تمایل ایدن ، میل ایدن ، میلانی ، بر طرفه اکیلن § متوجه .

متمایلانه == متمایلجه‌سنه .

مُتَمَتِّع [ع ، ص] تمتع ایدن ، فائده‌لنن ، کار ایدن . دری تجارتندن پك زیاده متمتع اولدی .

مُتَمَثِّل [ع ، ص] تمثل ایدن ، بر شیئك شکل وصورتنه کیرن § تجسم ایدن § بر سوزی مثل اوله‌رق ایراد ایدن .

مُتَمَدِّح [ع ، ص] تمدح ایدن ، کندینی اوکن ، اوکونن .

مُتَمَدِّن [ع ، ص] تمدن ایدن ، مدنیت کسب ایلین . مدنی اولان : اقوام متمدنه .

مُتَمَرِّد [ع ، ص] تمرد ایدن ، عناد و اصرار ایلین ، دیك کلن .

متمردانه == متمردجه‌سنه ، عناد وتمردله .

مُتَمَرِّن [ع ، ص] تمرن ایدن ، ادمان وملازمت ایلین الشمق ایچون دوام اوزره چالیشان

مُتَمَزِّق [ع ، ص] تمزق ایدن ، ییرتیلان ، پاره‌لنن .

مُتَمَسِّح [ع ، ص] تمسح ایدن ، بر شیئه ال سورن § بر شیئه سورونن .

مُتَمَسْخِر [ع ، ص] مسخره‌لق ایدن

مُتَمَسِّك [ع ، ص] تمسك ایدن ، اهتمام ایلین طوتونان : حبل متین شریعته متمسك اولانلر .

مُتَمَشِّط [غ ، ص] تمشط ایدن ، صاچنی ، صقالنی طارایان .

مُتَمَشِّق [ع ، ص] تمشق ایدن ، مشق الان ، مشق اتخاذ ایدن .

مُتَمَكِّن [ع ، ص] تمکن ایدن ، مکانلانان ، یرلشن .

مُتَمَلِّق [ع ، ص] تملق ایدن ، یالطاقلانان . متملقانه .

مُتَمَلِّك [ع ، ص] تملك ایدن ، ملك ایدینن ، تحت تصرفه آلان .

مُتَمِّم [ع ، ص] اتمام ایدن ، بیتیرن ، اکماله یاوایان . § (هندسه) بر زاویه ویا قوسك درجه‌سنی (۱۸۰) ه ابلاغ ایدن دیکر زاویه ویا قوس .

§ (مثلثات) بر زاویهٔ مجسمه‌نك رأسنده وجهلرك هر برینه خارجدن اقامه اولنان عمودلر واسطه‌سیله تشکیل ایدیلان زاویه .

مُتَمَنّا ـ مُتَمَنّی [ع ، ص] تمنی اولنمش ، دیلنمش ، ارزو ایدلمش .

مُتَمَوِّج [ع ، ص] تموج ایدن ، طالغه‌لنان ، طالغه طالغه اولان : بحر متموج .

مُتَمَوِّل [ع ، ص] تمول ایدن ، چوق مال صاحبی اولان ، مالدار ، زنکین .

متموّلین == متموللر ، زنکینلر .

مُتَمَهِّد [ع ، ص] تمهد ایدن ، یاییلوب دوشه‌نن . یایلمش .

مُتَمَهْدی [ع ، ص] مهدیلك دعواسنه قالقیشان .

مُتَمَهِّر [ع ، ص] تمهر ایدن ، ماهر اولان ، کسب مهارت ایلین .

مُتَمَیِّز [ع ، ص] تمیز ایدن ، معنا امثالندن ایریلوب ایریجه بر موقع طوتان : متمیزین ارباب انشا

مُتَمَیِّع [ع ، ص] تمیع ایدن ، صواق اولان ، مایع حالنه کلن

مُتَناثِر [ع ، ص] انتثار ایدن ، صاچیلان : لآلئ متناثره .

مُتَنادی [ع ، ص] بر برینه ندا ایدن ، ندا ایدیشن .

مُتَنازِع [ع ، ص] منازعه ایدن .

مُتَناسِب [ع ، ص] تناسبله متصف ، بر برینه مناسب اویغون اولان § (ریاضیه) آرتوب اکسیلمدکجه اره‌لرنده منتظم بر نسبت بولنان

اربعهٔ متناسبه == (ریاضیه) ☞ [اربعه]

مبسوطاً متناسب == (حساب) بری دیکرینك مقدارینه کوره بیوین ویا کچولن ایکی کمیتك بینلرنده‌کی نسبت .

معکوساً متناسب == (حساب) بری نه قدر بیوك ایسه دیکری اوقدر کوچولن ایکی کمیتك اره‌سنده‌کی نسبت .

متناسب الاعضا == اعضای بدنی بر برینه اویغون اولان .

مُتَناظِر [ع ، ص] تناظر ایدن ، بر برینك قارشوسنده بولنان ، بر برینه ناظر اولان . § متناسباً موضوع اولان . § (نباتات) حلقات اربعه‌سنی تشکیل ایدن وریقاتی هر وجهله بر برینه مساوی ومتناسب اولان ازهار .

مُتَنافِر [ع ، ص] تنافر ایدن ، بر برندن اورکن ، بر برندن نفرت ایدن .

مُتَنافِس [ع ، ص] بر بریله مناقشه ایدن .

مُتَناقِص [ع ، ص] تناقص ایدن ، آزالان ، اکسیلن .

مُتَناقِض [ع ، ص] تناقض ایدن ، بر برینه مخالف ، ضد اولان § ایکنجی سوزی برنجی سوزینه مخالف اولان .

مُتَناكِح [ع ، ص] نکاحلاشان ، بر بریله زوج ویا زوجه اولان .

مُتَناكِر [ع ، ص] (متجاهل) ایله مترادفدر . ☞ متجاهل

مُتَناوِل [ع ، ص] تناول ایدن ، الوب ییین : متناولین .

مُتَناوِم [ع ، ص] تناوم ایدن ، اویور کبی کورینان ، یالاندن اویویان .

مُتَنَاهِى [ع ، ص] تناهى ايدن ، نهايت بولان ، پايانى اولان

نامتناهى } **غير متناهى** } == نهايتى اولمايان ، اوجى بوجاغى بولنميان : فضاى غير متناهى ، عدد نامتناهى : اعظم متناهى . اصغر نامتناهى

نامتناهى اشارتى == علم جبرده شو (∞) اشارت .

مُتَثَبِّت [ع ، ص] تثبت ايدن ، ثابت اولان ، يردن بيتن .

مُتَنَبِّه [ع ، ص] تنبه ايدن ، انتباه ايدن ، آكاه ، اوياناق . عقلى باشنه كلان .

مُتَنَبِّى [ع ، ص] نبوت ادعاسنده بولنان ، پيغمبرلك طاسلايان .

مُتَنَحِّح [ع ، ص] تنحنح ايدن ، بوغازينى مكرراً خيرلدادوب سلنديرن .

مُتَنَزِّل [ع ، ص] تنزل ايدن ، اشاغى اينن ، اشاغيلايان . § كوكل اچاقلغى كوسترن ، متوضع .

مُتَنَزِّه [ع ، ص] تنزه ايدن . كسب انشراح ايلين ، انشراح كسب ايتمك ايچون كزينن .

مُتَنَسِّق [ع ، ص] تنسق ايدن ، يك نسق اولان .

مُتَنَسِّم [ع ، ص] تنسم ايدن ، روزكار استشمام ايلين .

مُتَنَشِّب [ع ، ص] تنشب ايدن ، بر شيئه ايليشوب طوتيلان .

مُتَنَشِّر [ع ، ص] انتشار ايدن ، طاغيلان ، ياييلان .

مُتَنَشِّط [ع ، ص] نشاطلنان ، كسب نشاط ايدن .

مُتَنَشِّف [ع ، ص] تنشف ايدن ، صويى رطوبتى كنديسنه چكوب ايچن ، امن .

مُتَنَصِّب [ع ، ص] تنصب ايدن ، انتصاب ايلين ، ديكلوب طوران .

مُتَنَصِّح [ع ، ص] تنصح ايدن ، نصيحت ديكلين قبول ايدن .

مُتَنَصِّر [ع ، ص] تنصر ايدن ، نصرانى ، خرستيان اولان ،

مُتَنَظِّر [ع ، ص] دوشونەرك دقتله باقان ، دقتله باقەرق دوشونن .

مُتَنَعِّم [ع ، ص] تنعم ايدن ، نعمت ايچنده بولنەرق راحت ايدن ، حال رفاهده

مُتَنَفِّر [ع ، ص] تنفر ايدن ، نفرت ايلين .

متنافرانه == متنفرجەسنه .

مُتَنَفِّذ [ع ، ص] [مولددر] نفوذ صاحبى اولان ، سوزى كچن ، مرعى الخاطر .

مُتَنَفِّس [ع ، ص] تنفس ايدن ، نفس الان ، صولوق آلان ، صولويان .

مُتَنَفِّل [ع ، ص] نافله نماز قيلان ، تنفل ايدن .

مُتَنَقِّل [ع ، ص] تنقل ايدن ، بر يردن ديكر بر يره نقل ايدن ، كوچن .

مُتَنَكِّر [ع ، ص] تنكر ايدن و طانيمەجق قيافته كيرن .

متنكراً == متنكر اولەرق ، تبديل قيافت .

متنكرانه == متنكرجەسنه .

مُتَنَمِّر [ع ، ص] تنمر ايدن ، قاپلانلاشان ، قاپلان خويلو اولان . § اسان شديد ايله تهديد .

مُتَنَمِّل [ع ، ص] قارينجه كبى قاينايان .

مُتَنَوِّر [ع ، ص] تنور ايدن ، نورلنان ، روشن اولان ، ايدينلق اولان .

مُتَنَوِّع [ع ، ص] تنوع ايدن ، نوعلنن ، نوع نوع اولان ، كونا كون اولان

مُتَوَاتِر [ع ، ص] تواتر صفتيله متصف اولان ، افواه ناسده دائر اولان .

متواتراً == متواتر اولەرق .

مُتَوَاثِب [ع ، ص] بر برينك اوزرينه صچرايان .

مُتَوَاثِق [ع ، ص] تواثق ايدن ، بر برينه اعتماد ايتمك صورتيله عهدلشن .

مُتَوَاجِه [ع ، ص] مواجهه ايدن ، يوزلشن .

مُتَوَارِث [ع ، ص] توارث ايدن ، برندن ديكرينه ميراث قالان ، ارثاً انتقال ايدن .

مُتَوَارِد [ع ، ص] توارد ايدن ، كان . مكاتيب متوارده .

مُتَوَارِى [ع ، ص] توارى ايدن ، كيزلەنن : متوارى ير زير تراب

مُتَوَازِن [ع ، ص] توازن ايدن ، ايكيسنك وزنى مساوى اولان ، وزناً مساوى .

مُتَوَازِى [ع ، ص] بر برينه موازى اولان ، بولنان

متوازى الاضلاع == (هندسه) قارشيلقلى بولنان ايكى ضلعى بر برينه موازى اولان درت ضلعلى شكل .

متوازى لا اضلاع قواسى == (ماكنه) استقامتلرى بر زاويه تشكيل ايتمك اوزره عين بر نقطۀ ماديه اوزرينه تأثير ايدن ايكى قوسك محصلەسى اوزرينه رسم اولنان متوازى الاضلاع .

متوازى السطوح == متقابل سطحلرى يكديكرينه موازى اولان .

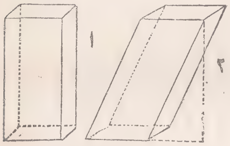

(متوازى السطوح)

١ — قائم ٢ — مائل

مُتَوَاصِل [ع ، ص] تواصل ايدن ، بر برينه واصل اولان ،

مُتَوَاصِى [ع ، ص] بر برينه توجه ايدن .

مُتَوَاضِع [ع ، ص] تواضع ايدن ، الچاق كوكللولك كوسترن . كبرسز . كنديسنى اشاغى طوتان .

متواضعانه == متواضع اولانه ياقيشەجق صورتده .

مُتَوَاعِد [ع ، ص] بر برينه سوز ويرن ، وعدلشن .

مُتَوَافِر [ع ، ص] توافر ايدن ، چوغالان .

مُتَوَافِق [ع ، ص] توافق ايدن ، اويان ، اويغون كان

مُتَوَاكِل [ع ، ص] بر برينى وكيل ايدن .

مُتَوَالِد [ع ، ص] بر برندن طوغوب اورەين .

مُتَوَالِى [ع ، ص] توالى ايدن ، بر برى اردنجه كيدن ، پى درپى اولان .

متوالياً == متوالى الظهور ، متوالى اولەرق بر برينى ولى ايدرك ، بلافاصله .

مُتَوَتِّر [ع ، ص] توتر ايدن ، كريلن ، كركين اولان عصب متوتر .

مُتَوَجِّد [ع ، ص] توجد ايدن ، وجده كلن .

مُتَوَجِّع [ع ، ص] توجع ايدن ، آغريان ، وجعانن . § معنا دوردنك اولان .

مُتَوَجِّه [ع ، ص] توجه ايدن ، برجهته دونن § برينه حسن نظر ومحبتى اولان .

متوجهاً == متوجه اولەرق ، يوزينى بر جهته چويرەرك ، قصد ونيت ايدەرك .

متوجهانه == متوجه اولانه ياقيشەجق صورتده .

مُتَوَحِّد [ع ، ص] (متفرد) ايله مترادفدر .

مُتَوَحِّش [ع ، ص] توحش ايدن ، اوركن قورقان .

متوحشانه == متوحشجەسنه ،

مُتَوَرِّع [ع ، ص] تورع ايدن ، پرهيزكار اولان .

متورعانه == متورع اولانه ياقيشەجق صورتده .

مُتَوَرِّق [ع ، ص] تورق ايدن ، ياپراقلنان : شجر متورق .

مُتَوَرِّم [ع ، ص] تورم ايدن ، ورم دنيلان علت مدهشەيه دوچار اولان

متورماً == متورم اولەرق . § شيشن ، قباريق : جذور متورم .

مُتَوَسِّط [ع ، ص] توسط ايدن ، ارەيه كيرن ، وساطت ايدن واسطه اولان . § اورته حالده اولان : حال متوسط

متوسط التضييق == (حكمت) بر الله درت تضييق نسبەسى ارەسنده اولان بر قوت ايله ايشلەيان ماكنەلرەدينوركه : بوندن يوقارى قوتله حركت ايدنلره (شديدالتضييق) نامى ويريلور .

مُتَوَسِّع [ع ، ص] توسع ايدن كڭيشلەنن ، وسعت پيدا ايدن .

مُتَوَسِّل [ع ، ص] توسل ايدن ، وسيله اتخاذيله معناطوتنان صاريلان .

متوسلاً == متوسل اولەرق ، استناد ايدرك ،

مُتَوَطِّن [ع ، ص] برمحلده يرلشن توطن ايدن .

مُتَوَغِّل [ع ، ص] توغل ايدن ، زيادەسيله مشغول اولان ، مشغوليتده ، توغلده ايلرو كيدن .

مُتَوَفّا [ع ، ص] وفات ايتمش اولان ، اولن : متوفاى موى اليه .

مُتَوَقِّد [ع ، ص] توقد ايدن ، طوتيشوب يانان .

مُتَوَقِّع [ع ، ص] توقع ايدن ، مداد ايلين ، اومان .

مُتَوَقِّف [ع ، ص] توقف ايدن ، اكلەنن برحالده طوران § تعلق ايدن ، منوط ومربوط اولان .

مُتَوَقِّى [ع ، ص] توقى ايدن ، چكينن ، احتراز ايدن ، صاقينان .

مُتَوَكِّل [ع ، ص] توكل ايدن ، جناب حقه امور ايله انقياد ايدن ، § اللهدن كلانه راضى اولان ، قضايه رضا كوسترن .

متوكلاً == متوكل اولەرق : متوكلاً على الله .

متوكلانه == متوكلجەسنه .

مُتَوَلِّد [ع ، ص] تولد ايدن ، مادةً ، معناً ، طوغان . § نشأت ايدن ، حاصل اولان ، ايلرو كلن : عدم اهتمامدن متولد برمرض .

مُتَوَلِّه [ع ، ص] توله ايدن ، وله كتيرن ، حيران .

مُتَوَلِّى [ع ، ص] امور اوقافه نظارت ايدن ، بر وقفك ادارەسنه مأمور اولان ، توليت صاحبى .

مُتَوَهِّم [ع ، ص] توهم ايدن ، وهمه دوشن ، وهم ايدن .

مُتَهَاجِم [ع ، ص] تهاجم ايدن ، بربرينه هجوم ايلين .

مُتَهَاجِى [ع ، ص] بربرينى هجوايدن .

مُتَهَافِت [ع ، ص] برشيئك بى دربى اوزرينه دوشن ، كندينى بى دربى برشيئه چاربان .

مُتَهَالِك [ع ، ص] تهالك ايدن ، عجولانه ، بى خبرانه ميل ايدن .

متهالكانه == متهالكجەسنه .

مُتَهَاوِن [ع ، ص] برايشى مهمسه ميوب اغر طاورانان .

مُتَهَزِّج [ع ، ص] تهزج ايدن ، ترانه برداز اولان .

مُتَهَزِّز [ع ، ص] تهزز ايدن ، اهتزاز ايلين ، تترەين .

مُتَهَكِّم [ع ، ص] تهكم ايدن ، استهزا ايلين .

متهكمانه == متهكمجەسنه .

مُتَهَوِّد [ع ، ص] يهودى اولان .

مُتَّهَم [ع ، ص] تهمتلى قبـاحتلى كنديسنه بر جرم وقباحت اسناد اولنان .

مُتَهَوِّر [ع ، ص] تهور ايدن شدت كوسترن ، بردن بره حدتلەنن ، نتيجەيى دوشو- نمكسزين بردن بره حدت ايدوب صالديران

متهوراً == متهور اولەرق .

متهورانه == متهورجەسنه .

مُتَهَيِّب [ع ، ص] تهيب ايدن ، اظهار هيبت ايلين § هيبت الوب قورقان .

مُتَهَيِّج [ع ، ص] تهيج ايدن هيجانه كلن ، جوشان .

متهيجانه == متهيج اولانه مخصوص صورتده .

مُتَهَيِّى [ع ، ص] تهيى ايدن ، حاضرلنان : متهيئ حركت .

مُتَيَسِّر [ع ، ص] ميسر اولان قولايلقله حصوله كلن .

مُتَيَقِّظ [ع ، ص] تيقظ ايدن ، اويانيق بولنان ، غفلتده اولميان .

متيقظانه == تيقظله ، بصيرتله متيقظجەسنه .

مُتَيَقِّن [ع ، ص] تيقن ايدن ، يقينا بيلن .

مُتَيَمِّم [ع ، ص] تيمم ايدن . ☞ [تيمم]

مُتَيَمِّن [ع ، ص] تيمن ايديلان ، تيمنلى عد اولنان ، كنديسندن ميمنت اومولان . § مبارك مسعود .

مُثَاب [ع ، ص] ثوابه نائل اولمش ، ثواب قزانمش .

مُثَابِرَت [ع ، ص] بر شيئه مداومت ايتمك ، دواملى اشتغال . § مبادرت .

مُثْبِت [ع ، ص] اثبات ايديجى ايدن .

مُثْبِت [ع ، ص] اثبات اولنان دليل وبرهان ايله حقيقتى اظهار ايديلان . § منفى اولميان فعل . § الكتريقك ايكى جنسندن برى كه منفى اولان ايله اتحاد ايدنجه ياتلار .

مُثَقِّب [ع ، ص] تثقيب ايديجى ، ايدن ، دلن .

مُثَقَّب [ع ، ص] تثقيب اولنمش ، دلنمش : لؤلؤ مثقب .

مُثَقَّل [ع ، ص] اغيرلنديرلمش ، آغيرلنديريلان .

مُثَلَّث [ع ، ص] اوچلشديرلمش ، اوچ كره تصفيه اولنەرق چكلمش بر جنس شراب § (هندسه) اوچ خط مستقيم احاطه‌سندن حاصل اولان شكل ــ كه : بو خطلرك مثلثك ضلعلرى وكوشه‌لرندن اك يوقاروده بولنان رأس والتده‌كى ضلعه قاعده‌سى ورأسندن قاعده‌سنه تنزيل ايديلان عموده ارتفاعى دينور .

مثلث حادى الزاويه == (هندسه) اوچ زاويه‌سى حاده اولان مثلث .

مثلث قائم الزاويه == (هندسه) بر زاويه‌سى قائمه اولان مثلث ــ كه اشبو زاويۀ قائمه‌يه مقابل بولنان ضلعه (وتر قائمه) وديكر ايكى ضلعه (ضلعين قائمين) تسميه اولنور .

مثلث منفرج الزاويه == (هندسه) بر زاويه‌سى منفرجه اولان مثلث .

مثلث متساوى الاضلاع == (هندسه) اوچ ضلعى بربرينه مساوى اولان مثلث .

مثلث متساوى الساقين == (هندسه) يالكز ايكى ضلعى بربرينه مساوى اولان مثلث .

مثلث مختلف الاضلاع == (هندسه) اوچ ضلعى مختلف طولده اولان مثلث .

مساحۀ مثلث == (هندسه) قاعده‌نك ارتفاعه حاصل ضربنك نصفى .

مثلثى == مثلث شكلنده اولان .

مُثَلَّثات [ع ، س] بر مثلثك ضلعلريله زاويه‌لرى بيننده موجود اولان مناسباتدن بحث ايدن علم رياضى § اضلاعى بر مثلث تشكيل ايتسون ايتمسون زواياى مسطحه‌يه عائد بالجمله تدقيقاتى حاوى اولان علم مخصوص .

مثلثات مسنويه == مثلث مستويلرك ضلعلرى ايله زاويه‌لرى بيننده‌كى مناسباتدن باحث علم .

مثلثات كرويه == مثلث كرويلرك اضلاع منحنيه‌لريله زواياى مجسمه‌لرى بيننده موجود اولان مناسباتدن باحث علم .

نسبت مثلثاتيه == بر زاويه ايله مناسبتى اولان مقادير رياضيه . [بونلره : (توابعات مثلثاتيه) دخى دينور]

مُثَلَّه [ع ، س] (كيميا) مولدالماء مولدالحموضه وفحمدن مركب اولان اجسام عضويه ثلاثى التركيب .

مُثْمِر [ع ، ص] ميوه ويريجى ، ميوه‌دار § فائده‌لى ، نافع § نتيجه‌لى ، مؤثر .

مُثَمَّن [ع ، ص] سكز رنكلى § (هندسه) سكز ضلعلى § (فقه) ثمن مقابلنده صاتلمش شى ، مبيع .

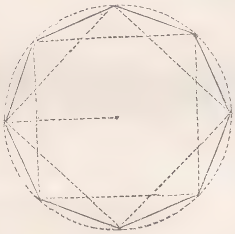

(مثمن)

مُثَنّى [ع ، ص] ايكى قات ، ايكى قاتلى § تثنيه صيغه‌سنده ايكى شخص ويا ايكى شيئه دلالت ايدن كلمه . § ايكى نقطه‌لى حرف : تاء مثنى .

مُثُول [ع ، مص] بيوك بر ذاته حرمة اياقده طورمق : شرف مثوله نائل اولدى .

مُجاب [ع ، ص] كندیسنه جواب ويرلمش § قبول ايدلمش ، مستجاب .

مُجادَله [ع ، مص] منازعه ايتمك خصومت § الزام خصم ايچون بر مسئلۀ علميه وفنيه‌يه دائر منازعه ايتمه .

مُجاذَبه [ع ، مص] ايكى شى بربرينى چكمك .

مُجاز [ع ، ص] اجازت ويرلمش ، اذن ورخصت ويرلمش § استادى ، معلمى طرفندن اكمال تحصيل ايلديكى تصديق اولنمش ، اجازتنامه المش .

مُجازات [ع ، مص] كرك ايلكه كرك فنالغه مقابل مكافات وجزا ايتمك . § جرمه ارتكاب ايتديكى جرمه مقابل ويريلان جزا .

مجازات تأديبيه == (حقوق) بر هفته‌دن زياده حبسه ، موقتاً نفى ، مأموريتدن طرد وجزاى نقديدن عبارتدر

مجازات ترهيبيه == (حقوق) اعدام كورك ، قلعه بندلك ، مؤبداً نفى ، مؤبداً رتبه ومأموريتدن محروميت ، حقوق مدنيه‌دن اسقاط جزالريدر .

مجازات تكديريه == (حقوق) يكرمى دورت ساعتدن بر هفته‌يه قدر حبس ويوز غروشه قدر جزاى نقدى اخذى .

مجازاتاً == مجازات اوله‌رق .

مُجازَفه [ع ، مص] (فقه) كوتورو صاتمق .

مُجاسِر [ع ، ص] مجاسرت ايديجى ايدن .

مُجاسَرت [ع ، مص] جسارت ايتمك ترقيم شقه‌يه مجاسرت قلندى .

مُجالِس [ع ، ص] مجالست ايدن . همجلس اولان .

مُجالَست [ع ، مص] بر مجلسده اوطورمق ، همنشين اولمق .

مُجامَعه [ع ، مص] معاملۀ زوجيه‌ده بولنمق .

مُجامَله [ع ، مص] حسن الفت ومعاشرت ايديشمك .

مُجانَست [ع ، مص] بكزەمك ، هم جنس اولمق همجنسلك

مُجاوِر [ع ، ص] قومشو § حرمين شريفيندە اعتكاف ايدن .

مجاورت == مجاورلك قومشولق ، همسايكى .

مُجاهِد [ع ، ص] اعداى دين ايله جنك ايدن § جهد ايدن ، چاليشان .

مجاهدين == مجاهدلر .

مُجاهَده [ع ، مص] رنج ، مشقت كوشش § اعداى دين ايله جنك ايتمك .

مُجْبِر [ع ، ص] اجبار ايدن ، زورله‌يان .

آمر مجبر == تهديدينى ايقاعه قادر اولان آمر .

مُجْتَبى [ع ، ص] انتخاب اولنمش بركزيده ممتاز : حضرت على مجتبى .

مُجْتَرّ [ع ، ص] اجترار ايدن كويش كتيرن .

مجتره == (حيوانات مجتره‌دن مخففدر) كويش كتيرن حيوانلر .

مُجتَمِع [ع ، ص] بریکن طوپلنان ، بر یره ، بر اره‌یه کلن .

مجتمعاً == مجتمع اوله‌رق جماعتله .

مُجتَنِب [ع ، ص] اجتناب ایدن ، صاقنان ، چکینن ، اوزاقلاشان

مُجتَبی [ع ، ص] اجتنا اولنمش دوشیرلمش .

مُجتَهِد [ع ، ص] اجتهاد ایدن ، قدرتی یتدیکی قدر چالیشان § کتاب وسنتدن استخراج حکم شرعی خصوصنده بذل مقدور ایدن . بو صورتله بر مذهب میدانه چیقاران

مجتهدین == مجتهدلر .

مُجِدّ [ع ، ص] سعی وغیرت ایدن چالیشان .

مُجَدِّد [ع ، ص] تجدید ایدن یکیلندیرن .

مجددانه == مجدد اولانه یاقیشیر صورتده .

مجددین == مجددلر .

مُجَدَّد [ع ، ص] تجدید اولنمش ، یکیلندیرلمش ، یکی ، قوللانلمامش

مجدداً == مجدد اوله‌رق ، یکی اولاق اوزره .

مُجَرِّب [ع ، ص] تجربه ایدن دنه‌ین § امور واحوال جهانه واقف اولان . جمعی فارسی قاعده‌سنجه (مجربان) اوله‌رق لسانمزده مستعملدر . « مجربان » امورك کلامی کرچك ایمش » «یالان دیدکاری دنیایی بویله بیلمزدم . »

مُجَرَّب [ع ، ص] تجربه اولنمش ، دنه‌نمش :

« من جرب المجرب حلت به الندامه »

مجربات == جمع : (مجرب) ، تجربه اولنمش ایشلر . کورکی .

مُجَرَّد [ع ، ص] تجرید اولنمش ، صویلمش ، عریان ایدلمش . § فقط ، انجق ، یالکز § یالکز تك ، منفرد § نفسنی ماسوادن قطع ایله جناب حقه توجه ایدن § بکار اولان ، غیر متأهل . § (فلسفهٔ قدیمه) عقول ونفوس کبی ماده‌دن منزه اولان شی § (شرع) ملائکه وارواح . § (حرف) حروف زائده‌سی اولمیان کلمه ویا فعل : ثلاثیٔ مجرد ، رباعیٔ مجرد .

مجردات == جمع : (مجرد) جسمانی اولمیانلر ، روحانی اولانلر .

بعد مجرد == (حکمت) مسافهٔ غیر محدوده فضا .

پایهٔ مجرد == طریق علمیه‌ده امورینده‌بز اعتبار اولنان بر پایه : ازمیر پایهٔ مجردی .

مجردلك == بکارلق .

مُجرِم [ع ، ص] ارتکاب جرم وکناه ایدن § مغایر قانون حرکتده بولنان . § (حقوق) قوهٔ اراده وممیزه‌یه مالك اولدیغی حالده بر جزا تهدیدی التنده اوله‌رق قانوناً جرمدن معدود اولان بر فعل وحرکتده [عمداً ، قصداً ویا تقصیراً] بولنان کیمسه .

مجرمین == جمع : (مجرم) : اعادهٔ مجرمین .

مُجَسَّم [ع ، ص] تجسم اولنمش تجسم ایندیرلمش جسملندیرلمش جسملی . § ابعاد ثلثه‌سی اولان .

اضلاع مجسمه == (هندسه) بر منشور ویا اهرامك سطحلرینك محل التصاقی .

زاویهٔ مجسمه == (هندسه) بر منشور ویا اهرامك یکدیکریله التصاق ایدن سطحلری اره‌سنده متشکل زاویه ، کوشه

هندسهٔ مجسمه == (هندسه) علم هندسه‌نك اشکال مجسمه‌دن بحث ایدن قسمی ، هندسهٔ مسطحه مقابلی .

مُجَعَّد [ع ، ص] قیورجق ، قیوریلمش صاچ ، موی مرغول زلف مجعد .

مُجَفّ [ع ، ص] ایچی طولو اولمیان بوش اولان .

§ (فن اسلحه) هر هانکی بر آلت ناریه نامولوسنك اسطوانه شکلنده دلنمش اولان بوش محلی .

محور مجف == (اسلحه) مجف دینیلان محلك خط وسطیٔ مفروضی .

مُجَفَّف [ع ، ص] تجفیف اولنمش قورودلمش .

مُجَلّا - مُجَلّی [ع ، ص] جلا ویرلمش ، روشن و اشکار ایدلمش ، جلالی مرآت مجلی .

مُجَلجَل [ع ، ص] چنغراقلی ، چنغراغی اولان .

مُجَلِّد [ع ، ص] تجلید ایدن ، کتاب جلدله‌ین کتابه قاب کچیرن . مجلد دکانی .

مُجَلَّد [ع ، ص] تجلید اولنمش ، جلدلنمش .

مجلدات == مجلد اولان کتابلر .

مُجَمَّد [ع ، ص] طوکدیرلمش .

مُجمَل [ع ، ص] اجمال اولنمش قیصالدلمش § قیصه ، مختصر خلاصه

مجملاً == مختصراً ، خلاصةً مجمل اوله‌رق .

مُجَنَّح [ع ، ص] قناتلی ، مور مجنح

مُجَوِّد [ع ، ص] قرآن کریمی تجوید اوزره حسن تلاوت ایدن .

مُجَوَّز [ع ، ص] تجویز اولنمش ، جائز کورلمش § (نباتات) جویز ، خرما چکردکی کبی کندیلکندن ایکی‌یه تفریقی ممکن اولمیان : تخم مجوز .

مُجَوَّزه [ع ، س] زمان قدیمده کیلن بر نوع رسمی قاووق

مُجَوَّف [ع ، ص] تجویف اولنمش ، اویوق ایچی بوش . [مجنف بوندن محرفدر .

مُجَوهَر [ع . ص] جوهر ایله تزیین اولنمش ، الماسلی . § الماس § (ادبیات) یالکز نقطه‌لی حرفلری ابجد حسابیله صایلدقده تاریخ چیقان بیت ویا مصراع .

مجوهرات == جمع : (مجوهر) الماسله تزیین اولنمش شیلر ، طاقلر ‖ الماس وبوکا مماثل شیلر .

مُجَهَّز [ع ، ص] تجهیز اولنمش ، دونادلمش لوازمی ترتیب وتنظیم ایدلمش § (تجربه) یلکن دمیر خلاط کبی لوازمی اکمال وترتیب ایدلمش کمی .

مُجیب [ع ، ص] اجابت ایدن ، تکلیف واقعی قبول ایلین ، جواب موافقت ویرن :

« حضرت باری تعالی‌در مجیب السائلین »

مُجیز [ع ، ص] اجازت ویرن ، اذن ورخصت اعطا ایلین .

مُحابا [ع ، ص] پروا قورقو احتراز ،

بی محابا == بلا پروا ، قورقوسز ، بلا احتراز . قید ایتمکسزین .

مُحادَثه [ع ، مص] بربرینه سوز سویلمك .

مُحاذَرَه [ع ، مص] بربرینی قورقوتمق

مُحاذِی [ع ، ص] بربرینك قارشوسنده بولنان ، مقابل بر حذاده بولنان .

مُحارِب [غ ، ص] محاربه ایدن ، جنك ، حرب ایدن § اصول حربی بیلن فن حربه واقف

مُحارَبَه [ع ، مص] جنك ایتمك § جنك ، حرب .

§ (حقوق دول) صورت مصلحانه ودوستانه‌ده تحصیل ایدیله‌میان مطلب ومقصدك قوتله استحصالی ضمننده ایکی ملت بیننده‌کی مناسبات حسنه‌نك یرینه قائم اولان عداوتك احوال مشوشه‌سی .

مُحارَسَه [ع ، مص] حفظ وحراست ایتمك ، وقایه قورومه .

مُحاسِب [ع ، مص] محاسبه ایدیجی ایدن امور حسابیه‌یه آشنا اولان .

محاسبلك = مهارت حسابیه .

مُحاسَبَه [ع ، مص] حسابلاشمق برینك حسابنه باقمق .

§ واردات وصرفیات دفاترینی منتظماً طوتمق اصولی . § بر دائرهٔ رسمیه‌نك مقبوضات ومدفوعاتنی دفاتر معینه‌یه قید ایدن یعنی بر دائره‌نك معاملات مالیه‌سنه متعلق کافهٔ حسابات ودفاترك وبونلره متفرع اوراق مثبته‌نك تحریر وتنظیمی وتدقیق وتصدیقی ایله اشتغال ایدن شعبهٔ مخصوصه‌سی: محاسبه قلمی ، محاسبه مدیری محاسبه ممیزی .

دور محاسبه = سلفك خلفه حساب ویروب نقدیات واوراق وسندات ودفاتری دور ایتمسی .

محاسبه‌جی = بر دائرهٔ رسمیه ویا تجاریه‌نك معاملات مالیه‌سنه نظارت ایدن ذات . || بر سنجاغك امور مالیه‌سنه مأمور اولان کیمسه .

محاسبه‌جیلك = محاسبه‌جینك مقام ووظیفه‌سی .

محاسبات = جمع : محاسبه ، محاسبه شعبه‌لری .

دیوان محاسبات = دوائر رسمیه حساب قطعیٔ سنویلرینك مع اوراق مثبته تدقیق وتصدیقنه وواردات وصرفیات دولتك بودجه قانونی احکامنه موافق اولوب اولمدیغنی قونطروله مأمور هیئت .

محاسبات دائره‌سی = دائرهٔ عسکریه‌نك محاسبه شعبه‌لری .

مُحاصِر [ع ، ص] محاصره ایدیجی ایدن ، اطرافنی قوشادان جمعی : (محاصرین) کلیر .

مُحاصَره [ع ، مص] بر شیئك بر قلعه ، واستحکام ویا شهرك اطرافی عسکرله قوشادیلوب طریق مواردهسی قطع اولنمق

رفع محاصره = محاصره‌دن صرف نظر ایتمه .

محاصره طوپی = عند الحاجه محاصره‌لره قارشی استعمال اولنمق اوزره قلاع واستحکامات اوزرنده بولندیریلان جسم صحرا طوپی

مُحاضَره [ع ، مص] خاطرده طوتیلان شیلر § تاریخه ادبیاته متعلق ، مقامه مناسب حکایه ایرادی . § حکایهٔ احوال سلف ، علم تاریخ .

محاضرات = : (محاضره) حکایه‌لر ، معلومات نافعه .

مُحاط [ع ، ص] اطرافی احاطه اولنمش چویرلمش § بر شیئك ایچنده ، داخلنده بولنان ، مظروف مشمول : محاط علم عالی .

مُحافِظ [ع ، ص] محافظه ایدیجی ایدن صیانت ایلین .

قلعه محافظی = مستحکم بر شهر ویا قلعه‌نك محافظه‌سنه مأمور اولان ذات

مُحافَظَه [ع ، مص] صاقلامه حفظ ایتمه قایرمه ، قورومه وقایه

مُحاق [ع ، مص] (هیمك حرکات ثلثه‌سیله لغتدر .

هر شهر عربینك صوکنده‌کی اوچ کون، که اواثناده قمر کورنمز .

مُحاکات [ع ، مص] یکدیکره حکایه سویلمك ، حکایه سویلشمك

مُحاکَمَه [ع ، مص] دفع خصومت ایچون حضور حاکمه کیتمك . § مرافعه ایلمك . § محکمه‌ده طرفینی دیکله‌یوب حکم ایتمك .

اعادهٔ محاکمه = (حقوق) بدایت واستیناف محکمه‌لرندن طرفین مواجهه‌لرنده درجهٔ اخیره‌ده غیاباً ویریلوبده اعتراض على الحکمی قبول ایتمین حکم واعلاملرك - قانوناً معین اولان اسبابدن دولایی - تکرار رؤیتنی ، ینه او محکمه‌دن جلب ایتمك - که : مدتی الثمش بر کوندر .

محاکمهٔ غیابیه = (حقوق) دعوا - جیلردن بر ویا ایکیسی حاضر بولنمدقلری حالده محکمه‌جه حکم ایتمك .

محاکمات = جمع (محاکمه)

§ بر ایشی ذهناً ایجه تأمل وتدقیق ایدوب بر قراریرن، محاکمهٔ ذهنیه .

مُحال [ع ، ص] وقوعی ممکن اولمیان = امر محال تمنیٔ محال .

محالات = محال اولان شیلر .

محال به = (فقه) برینه حواله اولنان مال .

محال علیه = (فقه) حواله‌یی قبول ایدن کیمسه .

محال له = (فقه) الاجقلی اولان کیمسه .

مُحاوَرَه [ع ، ص] جواب ویرمك § ایکی کشی قارشیلقلی کوروشمك .

محاورات = جمع : [محاوره] مکالمات متقابله ، مصاحبات .

مُحِب [ع ، ص] محبت ایدیجی ، دوست ، سون : محب آل عبا .

محبانه = دوستانه ، دوسته یاقیشر صورتده .

مُحتاج [ع ، ص] احتیاجی اقتضاسی اولان § فقیر .

محتاجیت = محتاجلق ، احتیاج .

مُحتالَه [ع ، ص] حیله‌کار ، مکار دساس .

مُحتَبِس [ع ، ص] قپانوب قالان ، احتباس ایدن .

مُحتَجِب [ع ، ص] احتجاب ایدن ، صاقلانان ، کیزله‌نن .

مُحتَذِر - مُحتَرِز - مُحتَرِس

[ع ، ص] احتراز ایدن ، صاقنان .

محترزانه = محترزجه‌سنه .

مُحتَرِق [ع ، ص] احتراق ایدن ، طوتشوب یانان ، یانیق ، یانمش اولان .

مُحتَرَم [ع ، ص] احترام اولنمش ، کندیسنه تعظیم ایدلمش ذات محترم .

مُحتَسِب [ع ، ص] مقدماً ممنوعات شرعیه‌نك اجراسنی تأمین ایدن بر مأمورك صفتی ایدی - که ضابطهٔ بلدیه وظیفه‌سنی ایفا ایدردی .

§ شهرده صاتلمق اوزره کتیریلان اشیانك

ومواددن ميرى نامنه رسم الان مأمور : احتساب مأمورى .

محتشد [ع ، ص] احتشاد ايدن ، بريكن ، طوپلانان .

محتشم [ع ، ص] احتشاملى ، طنطنه‌لى ، دبدبه‌لى .

محتضر [ع ، ص] حال احتضارده بولنان . موته پك زياده ياقلاشان : دختر محتضر .

محتطب [ع ، ص] احتطاب ايدن ، اودون طوپلايان .

محتقر [ع ، ص] احتقار ايدن ، حقير كورن .

محتكر [ع ، ص] احتكار ايدن ، مالى ، ذخيره‌يى اغبر بهايه چيقه‌سنه انتظاراً صاتميوب صاقلايان .

محتكرانه == محتكرجه‌سنه .

محتمل [ع ، ص] ممكن وقوعى قابل ، اوله‌بيلير .

محتملات == محتمل اولان شيلر .

محتوى [ع ، ص]احتوا ايدن ، جامع ، شامل اولان ، ايچنه آلان .

محتويات == بر شيئك حاوى اولديغى مواد ، مباحث : بو كتابك محتوياتى نه‌در ؟

محجل [ع ، ص] زفافخانه‌يه قونلمش .

محدب [ع ، ص] قانبورلاشديرلمش ، قانبور ، يومرو ، مقعر مقابلى . § (هندسه) بر خط مستقيم ايله ايكى نقطه‌سندن زياده قطع اولنه‌ميان شكل .

محدث [ع ، ص] احداث ايدن ، يكيدن پيدا ايلين .

محدث [ع ، ص] احداث ايدلمش ، صكره‌دن وجوده كلمش ، قديم اولميان .

محدث [ع ، ص] حضرت رسول اكرم افندمزك احاديث سنيه‌لرينى نقل وروايت ايتمش اولان ذات . جمعى : (محدثين) كلير .

محدد [ع ، ص] تحديد ايدن ، حد تعيين ايلين .

محذر [ع ، ص] تحذير ايدن ، صاقنديران .

محرر [ع ، ص] تحرير ايدن ، يازى يازان § غزته منتسبينى ، كاتبى .

باش محرر } سر محرر } == غزته محررلرينك اك بيوكى كه : تصحيحاته وامر تحريره نظارت ايدر واك مهم مقاله‌لرى كنديسى يازار § مؤلف ، صاحب اثر .

محرر [ع ، ص] تحرير اولنمش ، يازلمش .

محررات == مكتوبلر : محررات رسميه

محرز [ع ، ص] احراز ايدن ، الان قازانان .

محرز [ع ، ص] احراز اولنمش § صوده‌كى بالق ، ماء جارى كبى كيمسه‌نك مالى اولميوب هر كس ايچون انتفاعى مباح اولان بر شيئك اله كچيرلمسى : مال محرز .

محرص [ع ، ص] تحريص ايدن ، حريص ايدن ، حرصلانديران

محرض [ع ، ص] تحريض وتشويق ايلين .

محرف [ع ، ص] تحريف اولنمش ، تغيير ايدلمش .

محرفات == جمع : (محرف) تحريف اولنمش شيلر .

محرق [ع ، ص] احراق ايدن ، ياقان § مؤثر ، تأثيرلى : غايت محرق بر مسئله غزن سويلدى .

محرق [ع ، ص] تحريق ايدن ، زياده‌سيله ياقان § پك صوصادان .

محرك [ع ، ص] تحريك ايدن ، حركت ايتديرن ، قيملدانان § فساده تشويق ايدن . § (ماكنه) بر قوتى اجرايه مقتدر اولان عوامل .

محرم [ع ، ص] تحريم اولنمش ، حرام قيلنمش .

محرم الحرام == سنه قمريهٔ عربيه‌نك برنجى ايى . [زمان جاهليتده بو آى ايچنده قتال هر كسه حرام اولديغى سببله تسميه اولنمشدر .]

محرمات == شرعاً حرام وممنوع اولان شيلر . ‖ وطئى حرام اولانلر .

محرميه [ع ، ص] { مولددر . } شهر محرم الحرامك برنجى كونى تبرك ويمن مقصديله اعطا وتعاطيس معتاد اولان اقچه ، ييل باشى بخششى .

محسن [ع ، ص] احسان ايدن ، بخشش عطيه ويرن .

محسن [ع ، ص] تحسين ايدن ، كوزل قيلان .

محسنات [ع ، ص] غير مستعمل اولان (محسنه) نك جمعى . كوزل ، نافع خيرلى ايشلر § اعمال حسنه .

محشد [ع ، ص] تحشيد ايدن ، بر يره جمع ايلين .

محشا - محشى [ع ، ص] تحشيه اولنمش حاشيه يازلمش دركنار ايدلمش .

محصل [ع ، ص] تحصيل ايدن حاصل ايلين اله كتيرن § تعبيرات وتنسيقات قديمه‌ده ماليه قائممقامى .

محصل [ع ، ص] تحصيل اولنمش حاصل ايدلمش § حاصلى ، خلاصه .

محصله [ع ، ص] { ماكنه } عينى بر نقطه‌يه تأثير ايدن ايكى ويا دها زياده قوتلرك متحداً حصوله كتيره‌جكلرى فعلى يالكزجه ايفايه مقتدر اولان وبو جهتله انلرك يرينه قائم اوله‌بيلان قوهٔ واحده .

محصن [ع ، ص] قلعه كبى محفوظ ومتين قيلان § نامحرمدن صاقليان .

محضر [ع ، ص] احضار ايدن حضوره كتيرن § طرفينى محكمه‌يه كتيرن ، محكمه خدمه‌سى مباشر محضر باشى .

محق [ع ، ص] احقاق حق ايدن حق ويرن ، حق يرينه كتيرن § حقلى اولان § امر معقول

محقانه == محقجه‌سنه .

محقر [ع ، ص] تحقير ايدن ، خورلايان حقارتله معامله ايدن .

محقر [ع ، ص] تحقير اولنمش ، خورلنمش ، حقارته دوچار اولان .

محقق [ع ، ص] تحقيق ايدن ، حقيقتى آرايوب ميدانه چيقاران § تحقيق مأمورى § سوزى ايراد ادله ايله اثبات ايدن . § (حقوق) كنديسنه حقيقت اشيا منكشف اولان .

محققين == محققلر .

محققانه == محققجه‌سنه .

محقق [ع ، ص] تحقيق اولنمش ، حقيقتى ميدانه چيقارلمش . مثبت ، بللى ، اشكار ، شبهه‌سز .

محكم [ع ، ص] احكام ايدن ، متين قيلان ، قوت ويرن .

مُحَكَّم [ع ، ص] تحكيم اولنمش محكم قيلنمش § حكم نصب ايدلمش يعنى خصمينك دعوالرينى فصل ايچون رضالريله حكم اتخاذ اولنمش .

مُحْكَمات [ع ، ص] معانئ جايله‌سى صريح اولان آيات كريمهٔ قرآنيه (متشابهات) مقابلى .]

مُحَلِّل [ع ، ص] تحليل ايدن ، اجزاسنى آييران ، جزء جزء ايدن .

محلل ضيا == (حكمت طبيعيه) ضيايى تحليله خدمت ايدن جهاز مخصوص ، طيفبين .

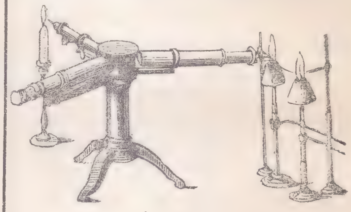

(محلل ضيا)

مُحَلّى [ع ، ص] تحليه اولنمش ، تزيين ايدلمش ، طونادلمش .

مُحَمَّدى [ع ، ص] حضرت محمد صلى الله تعالى عليه وسلم افندمزه منسوب ومتعلق . دين مبين محمدى .

مُخَمَّس - مُخَمَّص [ع ، ص] تخمس (تخميص) اولنمش ، آتش اوزرنده قزديريلوب طاولانمش اولان

مُحَنَّط [ع ، ص] تحنيط اولنمش . [تحنيط]

مُحَوِّل [ع ، ص] تحويل ايديجى ، ايدن ، دكيشديرن باشقه درلو ايلان .

مُحَوَّل [ع ، ص] تحويل اولنمش ، دكشديرلمش ، باشقه درلو ايدلمش . § اصماولانمش حواله ايدلمش .

محول عليه == اوزرينه (پوليچه وسائره) حواله ايديلان .

محولات == جمع : محولات . حوله‌لر .

مُحَيِّر [ع ، ص] تحير ايدن ، حيرت ويرن : محيرالعقول .

مُحِيط [ع ، ص] احاطه ايدن ، اطرافى چويرن ، قوشادان . § كرهٔ ارضك قره‌لرينى احاطه ايدن دكز : بحر محيط . § شكلك جوانبنى احاطه ايلين خطوط . اضلاع § جامع ، شامل ، حاوى ، ايچنده بولنه تران

محيط دائره == (هندسه) بر دائره‌يى احاطه ايدن خط منحنى — كه : داخلنده محاط بولنان محله (دائره) دينور . § (نباتات) ظرف ، غلاف (قلمف)

محيط ظاهرى == (توپوغرافيا) قره‌نك ارضدن مرئى اولان نصف كره‌سنى تحديد ايدن دائرهٔ عظيمه .

مُحِيل [ع ، ص] احاله ايدن ، حواله ايلين § دينى اخرك ذمتنه نقل ايدن .

مُحْيِى [ع ، ص] احيا ايدن ، ديرلدن ، جانلانديرن ، تازه حيات ويرن : محيئ اموات .

مُخّ [ع ، س] كميكده‌كى ايلك . § (نباتات) قطعهٔ خشبيه‌نك ايچنده‌كى اوز : حجرات مخيه :

غلاف مخ == (نباتات) خشبك مخى محيط اولان قسمى .

اشعهٔ مخيه == (نباتات) غلاف مخدن ظهور ايله ساقط قطرى استقامتنده امتداد ايده‌رك قشرك طبقهٔ جرثيه‌سنده نهايت بولان الياف .

مخ شوكى == (طب) عمود فقارى‌نك قناتى درونده بولنان مخ ، مرداد ايلك .

مخ مستطيل == (طب) (بصلهٔ سيسائيه)

مُخَابِر [ع ، ص] مخابره ايديجى ، ايدن ، مراسله ومكاتبه‌ده بولنان : غزته مخابرلرندن برى .

مُخَابَره [ع ، مص] خبرلشمك ، ايكى كشى بربرينه خبر مكتوب كوندرمك ، مكاتبه . جمعى : (مخابرات) در .

(مخيخ)

۱ — وجه سفلى : ۱ ، ۱ ، ۱ — فص وصفيحات مخيخ ، ۲ — دود سفلى ، ۳ — لوزه ، ٤ — عصب رئوى معدوينك فصيصى ، ٥ — دسام تارەن ، ٦ — نهايت بطين رابع ، ۷ — فصيص مرفوع ، ۸ ذنب مخيخى ، ۹ — خدبهٔ حلزونيه ياخود جسر وارول .

۳ — وجه علوى : ۱ ۲ ۱ ۲ — فص وصفيحات مخيخ ، ۲ — رود علوى ، ۳ — مقطع ذنب مخيخئ متوسط ، ٤ — زيتون مخيخى ، ٥ — بر شعبهٔ شجرهٔ حيات ، ٦ — فصيص عصب رئوى معدوى ، ۷ — خدبهٔ حلقويهٔ مقطوعه ، ۸ — رقنات سيلويوس .

مُخَادَنَت [ع ، مص] دوستلق ، محبلك ، مصادقت

مُخَادَعَه [ع ، مص] الداتمق مكرو حيله ايتمك .

مُخَاصِم [ع ، ص] مخاصمه ايدن بينلرنده عداوت و خصومت بولنان . § مدعى ومدعى عليهدن هر برى طرفين مخاصمين .

مُخَاصَمَه [ع ، مص] ايكى كشى بربرينه خصومت ايتمك خصومت ايديشمك . جمعى : (مخاصمات) كلير .

مُخَاط [ع ، ص] سومك و امثالى لزوجتلى مايع § (طب) بعض اغشيه درونده بولنان ومواد مختلفه‌دن عبارت اولان خلطه .

اغشيهٔ مخاطيه == (طب) انبوبهٔ هضميه ، خنجره ، شريان شزن ، قصبات رئه ، حفرتين انف ، مثانه‌كبى بدنك درونده محفوظ اعضا ومجارى‌يى داخلاً ستر ايدن زارلر .

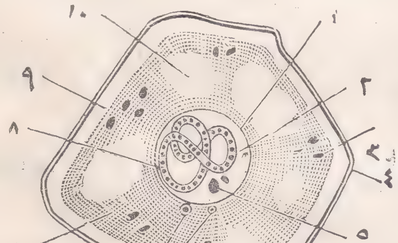

(مخيخ)

۱ — غشاى نوتى ۲ — عصارهٔ نويه ۳ — لوثيت ٤ — بشره ٥ — نويت ٦ — سانترو - زوملرى حاوى منطقهٔ جاذبه ۷ — پروتوبلازماى حجروى ۸ — حبل ملتوبه ۹ — غشاى پروتو - پلاز مائى ۱ — عصارهٔ حجرويه‌يى حاوى جوف .

بشرهٔ مخاط = (طب) اغشیهٔ مخاطیه‌نك غشاء جرویه تحول ایدن بشره‌سی .

مخاطی = (طب) مخاطه منسوب ومتعلق .

مُخاطِبْ [ع ، ص] خطاب ایدن ، برینه خطابا سوز سویلین .

مُخاطَبْ [ع ، ص] کندوسنه خطاب اولنان ، سوز سویله‌نن : مفرد مخاطب ، جمع مخاطب .

مخاطبه = بر برینه خطاب ایتمك ، خطابلاشمق .

مخاطبات = جج : مخاطبه .

مُخاطَرَه [ع ، مص] خطر ، تهلکه .

شرکت مخاطره = کار وضرر مشترك اولمق اوزره عقد ایدیلن شرکت .

مخاطره‌لی = تهلکه‌لی ، خطر انگیز .

مُخالَصَتْ [ع ، مص] بریله خالصانه گیچینمك ، دوستلق ایتمك وصمیمیت وخلوصله معامله ایتمك .

مُخالَطَه [ع ، مص] حسن امتزاج ایتمك ، اختلاط ایلمك .

مُخالِفْ [ع ، ص] مخالفت ایدن ، اویمیان ، اویغون اولمیان . ضد اولان . § برینك فکرینه ضدفکرده بولنان .

مخالفت = مخالفلك ، اویغونسزلق ، ضدیت .

مخالفة للحوادث = صفات الهیه‌دن جناب حقك ذاتنده ، صفاتنده ، افعالنده هیچ بر شیئه بکزه‌مامسی .

مُخْبِرْ [ع ، ص] بر حال وکیفیتی اخبار ایدن ، خبر ویرن : غزته مخبری .

مخبر صادق = اخبار واقعه‌لرندن مسئول اولمامق ایچون کندی نامارینی کتم ایله امضا محلنه قودقلری عنواندر .

مُخْتار [ع ، ص] اختیار ایدیجی ، ایدن § اختیار وانتخاب اولنمش ، سچلمش § شهرلرده محله‌نك وطشره‌لرده کویك امامیله برابر قریه‌نك امورینه نظارت ایدن آدم . § ارادهٔ جزئیه‌سنه مالك اولان : بو ایشی بویله یاپوب یاپمامقده مختارسکز .

مختاریت = مختارلق || بعض امتیازاتی حاوی اوله‌رق ایروجه اداره اولنان ایالتك حالی .

مُخْتال [ع ، ص] متکبر ، متعظم .

مُخْتَدِع [ع ، ص] حیله‌کارلق دساسلق ایدن .

مُخْتَرِع [ع ، ص] اختراع ایدن ، مثلی کورلمامش برشی وجوده کتیرن . § مفتری ، یالاندن حوادث نشر ایدن .

مُخْتَزِنْ [ع ، ص] بریکدیروب خزینه‌یه قویان ، در انبار ایدن ، ادخار ایلین .

مُخْتَصَرْ [ع ، ص] اختصار اولنمش قیصالدلمش ، قیصه ، موجز .

مختصراً = مختصر اوله‌رق .

مُخْتَصّ [ع ، ص] اختصاص ایتمش ، خاصهٔ منتسب اولمش .

مُخْتَصِمْ [ع ، ص] خصومت ایدیشن .

مُخْتَضِبْ [ع ، ص] رنکلنن ، بویانان .

مُخْتَضِعْ [ع ، ص] تواضع کوسترن ، سرفرو ایدن .

مُخْتَطِبْ [ع ، ص] اختطاب ایدن ، نکاح ایله ایسته‌ین .

مُخْتَطِفْ [ع ، ص] اختطاف ایدن ، قاپان § قاپشدیرن .

مُخْتَفی [ع ، ص] اختفا ایدن ، صاقلانان ، کیزلنن .

مُخْتَلِجْ [ع ، ص] اختلاج ایدن ، سکیرن .

مُخْتَلّ [ع ، ص] بوزوق ، بوزولمش ، اخلال ایدلمش ، خللندیرلمش .

مُخْتَلِسْ [ع ، ص] اختلاس ایدن ، قاپان ، چالان .

مُخْتَلِطْ [ع ، ص] اختلاط ایدن ، قاریشان ، قاریشوب کوریشن ، برلکده دوشوب قالقان .

هیئت مختلطه = دول مختلفه مرخصلرندن مرکب هیئت .

عضلهٔ مختلطه = بوینك ارقه‌سنده‌کی عضله .

مُخْتَلِفْ [ع ، ص] اختلاف ایدن ، بربرینه اویمیان ، اویوشمیان ، § بر حالده طورمیان § متنوع درلو درلو .

مختلف فیه = حقنده اختلاف آرا بولنان ، اختلافلی ، متفقاً ، قطعیاً قبول اولنمیان .

مُخْتَمِرْ [ع ، ص] اختمار ایدن ، مایه‌لنن ، خمیر حالنه کلن .

مُخْتَنِقْ [ع ، ص] اختناق ایدن ، نفس الامیان ، بوغولان .

مُخْجِلْ [ع ، ص] تخجیل ایدن ، اوتاندیرن .

مُخَدِّرْ [ع ، ص] تخدیر ایدن ، ورتوطوتوندیران . § اویوشدیران ادویهٔ مخدره

مُخَدَّرات [ع ، ص] جج : (مخدره) ، اهل پرده ، نسوان ، زنان پرده‌نشین ، مخدرات اسلامیه .

مُخَدِّشْ [ع ، ص] تخدیش ایدن ، طرمالایان ، معناً مضطرب ایدن .

مُخَذِّلْ [ع ، ص] تخذیل ایدن ، ذلت ایچنده براقان .

مُخَرِّبْ [ع ، ص] خراب ایدن ، تخریب ایلین .

مُخَرَّجْ [ع ، ص] اخراج اولنمش ، طیشاری چیقارلمش .

مُخَرِّشْ [ع ، ص] تخریش ایدن ، طرمالایان .

مُخَرِّقْ [ع ، ص] تخریق ایدن ، یاقان .

مُخَزِّعْ [ع ، ص] اوت وصمان طوغرامغه مخصوص بر نوع زراعت ماکنه‌سی ـ Hache-paille

مُخَسِّرْ [ع ، ص] خساره دوچار ایدن .

مُخَصَّصْ [ع ، ص] تخصیص اولنمش ، تخصیص وتعیین ایدلمش ، تخصیص قلنمش .

مخصصات = مخصص اولان شیلر .

مُخَضَّبْ [ع ، ص] تخضیب اولنمش ، بویانمش .

مُخَضَّرْ [ع ، ص] تخضیر اولنمش ، یشیللندیرلمش ، یشیل رنك ویرلمش .

مُخَطِّرْ [ع ، ص] اخطار ایدن ، خاطره کتیرن .

مُخْطِرَه [ع ، ص] برشیئی خاطره کتیرمك ایچون یازیلان ورقه ، مذکره .

(مخطره)

مُخَطَّطْ [ع ، ص] تخطيط ايدن ، چيزن ، § ترسيم ايلين .

مُخَطَّطْ [ع ، ص] تخطيط اولنمش ، چيزلمش § ترسيم ايدلمش .

مُخْطِى [ع ، ص] خطا ايديجى ، ياكلشيجى ، خطايه دوشوجى . § خطا ايدن ، ياكلان .

مُخَفِّفْ [ع ، ص] تخفيف‌جزا ايدن ، خفيفلەديرن .

مُخَفَّفْ [ع ، ص] تخفيف اولنمش ، خفيفلەنديرلمش .

مُخِلّ [ع ، ص] اخلال ايديجى ، ايدن خلل‌ويرن ، سقطلايان ، مخل فصاحت ، مخل ادب .

مُخَلَّدْ [ع ، ص] تخليد اولنمش ، دائمى صورتده مقيم قيلنمش : مخلدفى‌النار .

مُخْلِصْ [ع ، ص] اخلاص ايله متصف ، طوغرى ، رياسز ، غرضسز دوست .

مخلصانه == مخلص اولانه ياراشير صورتده .

مُخْلِصْ [ع ، ص] تخليص ايدن ، قورتاران .

مُخَلَّصْ [ع ، ص] تخليص اولنمش ، قورتارلمش .

مُخَلَّفْ [ع ، ص] انسانك وفاتنده براقديغى شى ، ترکه .

مخلفات == متوفانك اموال متروکه‌سى .

مُخَلَّى [ع ، ص] تخليه اولنمش ، بوشادلمش .

مُخَلِّى [ع ، ص] تخليه ايدن ، بوشادان .

مخلية‌الهوا == بر محلك هواسنى تخليه ايتمكه مخصوص آلت [هوا]

مُخَمَّرْ [ع ، ص] تخمير اولنمش ، يوغورلمش § مايه‌لنديرلمش : فطرتى علويتله مخمردر .

مُخَمَّسْ [ع ، ص] تخميس ايدلمش ، بشه ابلاغ اولنمش ، منقسم اولمش § (س) (ادبيات) هربندى بش مصرعدن مرکب نظم .

مخمس متکرر == (ادبيات) بشنجى مصراعى تکرر ايدن مخمس .

مخمس مزدوج == (ادبيات) بشنجى مصراعى تکرر ايتمش مخمس .

مُخَمَّنْ [ع ، ص] تخمين ايدلمش ، ظن ايله رأى بيان اولنمش تقدير ايدلمش .

مُخَمِّنْ [ع ، ص] تخمين ايديجى ، ايدن ، ظن ايله رأى بيان ايلين . § ترهين اولنه‌جق جوهرات ، وسائره ذى‌قيمت اشيانك قيمتنى تخمين وتقدير ايدن ، استيماتور § ويرکويه ربط اولنه‌جق املاكك تقريباً دکورينى ، قيمتنى تعيين ايدن مأمور .

مُخَنَّثْ [ع ، ص] قادين طبيعتلى ، نامرد ، [(مخنث) بوندن محرفدر .]

مُخَنِّقْ [ع ، ص] اختناق ايدن بوغان بوغيجى .

مُخَوِّفْ [ع ، ص] تخويف ايدن ، قورقودان .

مُخَيِّبْ [ع ، ص] تخييب وتأييس ايدن ، محروم قيلان .

مُخَيَّبْ [ع ، ص] تخييب ايدلمش محروم ومأيوس قيلنمش .

مخيباً == مخيب اولەرق .

مُخَيِّرْ [ع ، ص] تخيير ايدن ، ايكى شى بيننده مخير قيلان .

مُخَيَّرْ [ع ، ص] تخيير ايدلمش ، ايكى شيدن برينك اختيارى عهده‌سنه براغلمش § بكنديكى تقديرده الق وبكنمديكى صورتده اعاده ايتمك اوزره مشترى‌يه امانةً تسليم اولنمش

مُخَيِّلْ [ع ، ص] تخييل ايدن ، ذهنده خياله صورت ويرن .

مُخَيَّلْ [ع ، ص] تخييل اولنمش ، ذهنده صورت ويرلمش .

مخيلات == جمع (مخيل) ، مخيل اولان شيلر .

مُداخَلَه [ع ، مص] ايشه قاريشمق ال صوقمق § آرەيه گيرمه توسط ، مرابجيلق .

§ حقوق دول) بر دولتك ديكر دولت امورينه قاريشمەسى .

مداخلهٔ دوستانه == (حقوق دول) سفرا معرفتيله صورت دوستانه‌ده وقوعبولان تبليغات شفاهيه .

مداخلهٔ رسميه == (حقوق دول) نوطه واسطه‌سيله وقوعبولان مداخله .

مداخلهٔ مصلحانه == (حقوق دول) اكثريا بر قونفرانس اجتماعنى انتاج ايدن مداخله .

مداخلهٔ مصلحه == (حقوق دول) قوهٔ عسکريه جمع وسوقيله ايديلان تهديدات . (جمعى : (مداخلات) كلير

مُدار ـ مُدارات [ع ، مص] خلق ايله حسن معامله ايتمك ، صلح واشتى اوزره بولنمق ، رعايت ايتمك § كين وخصومتى گيزليوب ظاهرده دوستلق گوسترمه .

§ (غلط اولەرق) مداهنه .

مُدافِعْ [ع ، ص] مدافعه ايديجى ايدن تدافعى حركتده بولنان

مدافعين == مدافعلر .

مُدافَعَه [ع ، مص] دفع ايتمك ، دشمنك هجومنى منع ايتمك ، دشمنه مقابله ايتمك § مدعينك دعواسنى دفع ايده‌جك بر دعوى درميان ايلمك .

مدافعهٔ مشروعه == (حقوق) قانوناً مجرد جان وعرضه قارشى وقوعبولان حقسز وشديد بر تعرضك باشقه صورتله منعى قابل اولمديغى تقديرده قوتله دفع ايدلمسندن عبارت بر حق طبيعى .

مدافعةً == مدافعه صورتيله .

مُدامْ [ع ، ص] شراب ، خمر § دائما هر زمان .

مست مدام == دائما حال سکرده بولنان . § دائم ، باقى .

مُدامَه [ع ، ص] شراب .

مُدانى [ع ، ص] ياقين قريب اش نظير .

بى مدانى == بى نظير : حكيم بى مدانى .

مُداوات [ع ، مص] خسته‌يه باقمق ، علاج ويرمك دواايتمك .

مُداوَرَه [ع ، مص] دونديرمك تدوير ايتمك .

مُداوَلَه [ع ، مص] الدن اله گزديرمك ، دور ايتديرمك § تعاطى ايتمك : مداولهٔ افكار .

مُداوِمْ [ع ، ص] مداومت ايدن دوام ايدن ، بر ايشه بلاقامه چاليشان . § معاشسز اولەرق دوائر واقلام رسميه‌دن برينه كيدوب خدمت ايدن فعال ، غيور .

مُداوَمَت [ع ، مص] دوام ايتمك اقدام واهتمام ايلمك ، بر ايشه صورت دائمه‌ده چاليشمه .

مُداهِن [ع . ص] مداهنه ایدیجی ایدن ، طالقاووق .

مداهنه = طالقاووقلق .

مداهنه کارانه = مداهنه اولانه لایق صورتده .

مُدایَه [ع . مص] اودونج الوب ویرمك .

مُدبِر [ع . ص] طالعسز ، بدبخت دوچار ادبار اولمش اولان .

مُدَبَّر [ع . ص] (فرائض) عتقی موته تعلیق ایدلمش کوله ویا جاریه .

مُدَبِّر [ع . ص] تدبیر ایدن . برشیئك انجامنی تفکرله تهیهٔ لوازم وترتیب اسباب ایلین دوراندیش ، تدبیرلی .

مدبرانه = مدبره لایق صورتده ، مدبرجه‌سنه ، دوراندیشانه ، کمال تدبیرله .

مدبرلك = دوراندیشلك .

مُدَّت [ع . ص] وقت ، زمان ، هنکام . § وقت معین § زمانك بر جزئی . § برشیئك باقی اولدیغی زمانك جزئی ، قسمی .

مدت عدت = (فقه) قادینك دالطلاق ازدواجدن شرعاً ممنوع ولدیغی ایامدرکه : مطلقه ایچون اوچ آی [اوچ حیض مدتی] ومتوفی قادین ایچون درت آی اون کوندر . [حامل قادینلر ایچون بو مدت وضع حمل ایله مقیددر .]

مدت استیناف = (حقوق) مواد جزائیه‌دن قباحت وجنحه‌ده اون ومواد حقوقیه‌ده آلتمش بر کون .

مدت اعتراض = (حقوق) حکم غیابیلر ایچون مواد جزائیه‌ده قباحتده اوچ ، جنحه‌ده بش ، مواد حقوقیه‌ده (۳۱) کوندن عبارتدر .

مدت تمییز = (حقوق) مواد جزائیه‌ده سکز ومواد حقوقیه‌ده (۹۰) کوندر .

مُدحِر [ع . ص] ادحار ایدن ، اذلال وتحقیر ایلین .

مُدخِر [ع . ص] ادخار ایدن ، بریکدیرن ، طوپلایوب صاقلایان .

مُدَّخَر [ع . ص] ادخار اولنمش بریکدیرلمش ، طوپلانوب صاقلانمش .

مُدخِل [ع . ص] ادخال ایدن ، کیردیرن ، صوقان .

مُدخَل [ع . ص] ادخال اولنمش کیردیرلمش ، صوقلمش .

مُدَرِّس [ع . ص] تدریس ایدن درس ویرن ، درس اولەرق اوقودان درسعام خواجه‌سی § رتب علمیه‌دن بری .

مدرسین = مدرسلر .

مدرسلك = مدرس پایه‌سی .

مُدرِك [ع . ص] ادراك ایدن ، اکلایان § یتیشن ، اولاشان § کمال بولان .

قوهٔ مدرکه = انسانده حقایق اشیایی ادراك ایدن قوت ، عقل .

مدرکات = عقول .

مُدَّعی [ع . ص] ادعا ایدن ، دعواجی § بر حکمده اپاق دیرین . § عنادجی .

مدعیٔ عمومی = محاکمده حقوق عمومیه نامنه اقامهٔ دعوی ایدن مأمور . دوسـادتده محکمهٔ تمییز نزدنده بر باش مدعیٔ عمومی بولندیغی کبی هر استیناف محکمه‌سنده بر مدعی عمومی بولنور .]

مدعیٔ عمومی معاونی = مدعی عمومیلره معاونت ویامدعی عمومی بولنه‌میان یرلرده اکا وکالت ایدن مأمور [مدعیٔ عمومی معاونلری بدایت محکمه‌لری نزدنده بولنور .]

مدعیات = ادعا اولنان شیلر .

مُدَّعٰی [ع . ص] ادعا اولنمش ، ادعا اولنان شی .

مدعی علیه = علیهنده اقامهٔ دعوی اولنان .

مدعی به = سبب دعوی اولان خصوص ، مدعینك دعوی ایتدیکی شی .

مُدغَم [ع . ص] ادغام اولنمش ، بر جنسدن اولان ایکی حرفدن دیکرینه قلب والحاق اولنان دیکری .

مُدَقِّق [ع . ص] تدقیق ایدن . دقتله ارامشدیرن ، برایشی اطرافیله تحقیق وتدقیق ایدن اك ایدقاق کیزلی شیلری کورن .

مدققانه = مدققجه‌سنه ، مدقق اولانه یاقیشیر صورتده .

مدققین = مدققلر .

مُدَلَّل [ع . ص] دلیل ایله ثابت دلائل ایرادیله اثبات ایداش اولان .

مدللاً = مدلل اولەرق .

مُدمَج [ع . ص] ادماج ایدن ، درج وادخال ایلین .

مُدَمِّر [ع . ص] تدمیر ایدن . محو وهلاك ایلین .

مُدَمَّر [ع . ص] تدمیر اولنمش ، محو وهلاك ایدلمش .

مُدمِن [ع . ص] ادمان ایدن ، مداومت ایلین .

مدمن خمر = شارب اللیل والنهار اولان سرخوش .

مُدُن [ع . ص] شهر معناسنه‌اولان (مدینه) نك جمعی .

مُدَوَّر [ع . ص] تدویر اولنمش ، دوندرلمش ، چویرلمش . § یووارلاق ، دکرمی .

مُدَوِّن [ع . ص] تدوین ایدن ، بر علمی بر فنی محتوی مسائلی جمع وتوضیح ایله کتاب حالنه افراغ ایلین .

مُدَوَّن [ع . ص] تدوین اولنمش ، کتاب حالنه قونلمش ، بر یره جمع ایدلمش اولان بر طاقم مسائل علمیه ویا فنیه .

مدونات = تدوین اولنمش آثار ، مؤلفات .

مدهش / **مدهش** [ع . ص] ادهاش ایدن ، دهشته دوشورن ، دهشت ویرن ، دهشت انکیز .

مُدیر [ع . ص] اداره ایدن ، چویرن ، باقان . § اداره‌یه مقتدر . § تقسیمات ملکیه‌جه قائممقامك مادوننده بولنان مأمور .

مدیریت = مدیرلك ، مدیرلك مقام ووظیفه‌سی . || بر مدیرك تحت اداره‌سنده ناحیه .

مُذاب [ع . ص] اذابه ایدلمش ، اریدلمش ، اریمش .

لعل مذاب = شراب : خمر .

مُذاکَره [ع . مص] بر کیفیتك مقتضاسنی یکدیکریله سویلشمك ، بر ایش حقنده تعاطئ افکار ایتمك . § شاکردانك درسلرینی کندی آرەلرنده مطالعه بر برلرینه تقریر ویا بر برندن استفسار ایلملری .

مذاکره‌جی = مکتبلرده شاکردانه معلمدن الدقلری درسی تکرار وتقریر ایدن اك مستعد شاکرد ، قالفه .

مُذال [ع ، ص] اتك ، قویروق ، ذیل .

مُذَبْذَب [ع ، ص] تذبذبه دوشون تشویش ایلین .

مُذَبْذِب [ع ، ص] متردد ، بر حالده قرار ایده‌میین § مشوش

مُذَكِّر [ع ، ص] تذکیر ایدن ، آلدیران ، یاده کتیرن ، دوخاطر ایدن .

مُذَكَّر [ع ، ص] ارکك ، (مؤنث) مقابلی . § لفظی واعتباری اوله‌رق ارککه دلالت ایدن اسم : جمع مذکر ، اسم مذکر .

مذکر سماعی == زوجه‌سنه‌مطیع اولان ارکك .

مُذَكِّرَه [ع ، ص] دوائر رسمیه‌ده بر خصوصه دائر القابسز اوله‌رق یازیلان ورقه .

احضار مذکره‌سی == (حقوق) محکمه‌دن جلب مذکره‌سی ایله کلمیانلره کوندریلان مذکره .

توقیف مذکره‌سی == (حقوق) بعدالاستنطاق مجرم اولدیغنه حکم اولنان مظنون علیهه کوندریلان مذکره .

جلب مذکره‌سی == (حقوق) جانب محکمه‌دن طرفینه وشاهدلره کوندریلان مذکره .

مُذْنِب [ع ، ص] کنهکار ، کناه ایشلین .

مُذِیب [ع ، ص] اریدن ، تذوب ایدن .

مُذَوَّب [ع ، ص] تذویب ایدلمش اریدلمش .

مُذَهَّب [ع ، ص] تذهیب اولنمش التون سورلمش ، یالدیزلانمش : مذهب بر کتاب

مُذَهِّب [ع ، ص] تذهیب ایدن التون سورن ، یالدیزلایان

مُذَیَّل [ع ، ص] تذییل ایدلمش ذیل اوله‌رق ایراد اولنمش .

مذیلاً == مذیل اوله‌رق .

مذیلات == ذیل اوله‌رق ایراد ایدلمش ضم والحاق اولنمش شیئلر .

مُرّ [ع ، ص] آجی ، تلخ .

الحق مر == حق سوز آجیدر .

مُرّا [ج ، س] مر اوتی : ذات الفلقتین شعبه‌سندن صیوانیه فصیله‌سنه منسوب طاغلق محلارده بولنور بر اوتدر .

(مرا اوتی)

مُرابَحَه [ع ، مص] متاعی کار ایله صاتمق § فاحش فائض ایله پاره اقراض ایلمك .

مرابحه‌جی == او یولده پاره اقراض ایدن .

مرابحه جیلق == فاحش فائضله پاره اقراضی معامله مکروهه‌سی .

مُرابِط [ع ، ص] درویش ، متزهد ، زاهد .

مرابطین == مرابطلر .

مُرابَعَه [ع ، ص] ایام ربیعه مخصوص ، مقاوله عقدیله معامله .

مُراجَعَت [ع ، مص] کیری دونمك ، معاودت § حجت ویا دستور طوتیلان بر شیئه ویا بر کیمسه‌یه کیدوب اندن استفاده یاخود انکله استشاره ایتمك .

مُراد [ع ، ص] ایستك ، ارزو ، مقصد ، مرام .

مُرادِف [ع ، ص] دیکر بر کلمه ایله معناسی بر اولان § رفیق ، یولداش .

مرادفه == مرادفلك .

مُراسَلَه [ع ، مص] خبرلشمك ایکی کشی بربرینه مکتوب کوندرمك ، مکتوبلاشمق المراسلة نصف المواصله . § وقتیله قضانك نواب تعیینی ایچون یازدقلری رسمی مکتوب .

مُراعات [ع ، مص] حفظ ایتمك § کوز اوجیله باقمق § صلوك ورعایت ایتمك : خاطره مراعاة

مراعات نظیر == (ادبیات) تضاد صورتنده اولمیه‌رق معنی جهتیله متناسب اولان ایکی ویا دها زیاده شیئی عباره‌ده جمع ایتمکدن عبارت بر صنعت ادبیه تناسب ، ائتلاف ، تلفیق .

مُرافَعَه [ع ، مص] حضور حاکمده اقامه دعوی ایتمك ، مدعی علیهی حضور حاکمه جلب ایلمك . § محاکمه .

مُرافِق [ع ، ص] مرافقت ایدیجی ایدن ، رفاقت ایلین ، همراه اولان .

مُرافَقَت [ع ، مص] رفاقت ، همراهی ، یولداشلق .

مُراقِب [ع ، ص] مراقبه ایدیجی ایدن .

مُراقَبَه [ع ، مص] کوز التنده بولندیرمق ، باقمق ، حفظ ایتمك § بوینی اشاغی اکمك § ماسوادن قطع تعلقله قلباً جناب حقه توجه .

مُراهِق [ع ، ص] سن بلوغه یاقلاشمش ارکك چوجق . § شرعاً سن بلوغه یعنی اون ایکی یاشنه کیروبده بالغ اولمیان ارکك چوجق .

مراهقه == ارکك چوجق سن بلوغه یاقلاشمق .

مُرائی [ع ، ص] ریاکار ، خودنما کوسترش یاپان .

مرائیانه == مرائیجه‌سنه .

مُرَبّا ـ مُرَبّی [ع ، س] رچل شکر شربتی ایچنده قایناديلوب صورت مخصوصه‌ده تربیه اولنه‌رق حفظ ایدیلان میوه .

مُرَبَّع [ع ، ص] تربیع اولنمش ، دورده ابلاغ ایدلمش § (هندسه) بربرینه مساوی دورت ضلعی ودورت زاویهٔ قائمه‌یی حاوی § هر بندی دردر مصراعدن مرکب اولان نظم § تربیعاً اوچلمش شئ : § بر عددك کندی مثلیله حاصل ضربندن چیقان عدد : (۵) عددینك مربعی (۲۵) در

مُرَبّی [ع ، ص] تربیه ایدیجی ، ایدن ، چوجقلرك تربیه‌سنی درعهده ایلین . مؤنثی : (مربیه) در . § بسله‌ین .

مُرَتِّب [ع ، ص] ترتیب ایدن صره‌یه ، نظامه قویان . § مطبعه‌لرده دوکمه حروفاتی دیزه‌رك کتاب غزته کبی شیلرك ستون وصحائفنی باغلیان ، سر مرتب .

سهو مرتب == مرتبلر طرفندن وقوعه کتیریلان کلمه ویا حرف یاکلشلغی

مرتبلك == مرتب صنعتی .

مُرَتَّب [ع ، ص] ترتیب ایدلمش دیزلمش ، یرلی یرینه قونلمش منتظم . § تعیین وتخصیص

اولمش . § یالاندن ترتیب اولنمش .

مرتبات == مرتب شیلر || (بحریه) سفائن حربیه‌نك ضابطان وافراد موجوده‌سی .

مُرْتَبِط [ع ، ص] ارتباط ایدن ، باغلنان ، منسوب ، متعلق .

مُرْتَجِع [ع ، ص] ارتجاع ایدن ، کری دونن .

مُرْتَجِل [ع ، ص] ارتجالاً دوشنمدن ، بالبداهه سوز سویلین ، حاضر جواب .

مرتجلانه == مرتجلجه‌سنه .

مُرْتَجَل [ع ، ص] بالبداهه سویلنلمش .

مُرْتَجِی [ع ، ص] ارتجاء ایدن اومان ، آرزوکش .

مُرْتَجی [ع ، ص] ارتجا اولنمش ، اومولمش ، امید ایدلمش .

مُرْتَحِل [ع ، ص] ارتحال ایدن دنیادن اخرته کوچن ، وفات ایدن .

مُرْتَد [ع ، ص] ارتداد ایدن ، دین اسلامدن دونن .

مُرْتَزِق [ع ، ص] ارتزاق ایدن ، روزقلنان ، رزق آلان .

مُرْتَزِقه [ع ، ص] وقتیله علوفه خوار اولانلره دینوردی .

مُرْتَسَم [ع ، ص] رسم اولنمش ، مرسوم ، مصور . § (هندسهٔ رسمیه) بر خطك نقاط مختلفه‌سندن بر مستوی‌یه رسم ایدیلان عمودلرك موقع عمودیسنك محل هندسیسی .

مرتسم مستویسی == (هندسهٔ رسمیه) بری افقی ، دیکری اکا عمود اولان ایکی مستوی .

مُرْتَشِی [ع ، ص] ارتشاء ایدن ، رشوت آلان ، رشوتی قبول ایدن .

مُرْتَضی [ع ، ص] ارتضا ایدلمش ، تقدیر وانتخاب اولنمش ، پسندیده ، کزیده § حضرت علی کرم الله وجهه‌نك القاب عالیه‌لرندن بری علی المرتضی .

مرتضوی == حضرت مرتضایه منسوب ومتعلق .

مُرْتَضِع [ع ، ص] ارتضاع ایدن ، سود امن .

مُرْتَعِب [ع ، ص] ارتعاب ایدن ، قورقان .

مُرْتَعِد ـ مُرْتَعِش [ع ، ص] ارتعاد وارتعاش ایدن ، تترین ، رعشه‌دار .

مُرْتَفِع [ع ، ص] ارتفاع ایدن ، یوکسکه چیقان ، یوکسلن ، § یوکسك ، عالی : جبال مرتفعه .

مُرْتَکِب [ع ، ص] ارتکاب ایدن ، ناسزا کوتو ایشی ایشلاین § مأموریتنی سوء استعمال ایدن . § مرتشی .

مُرْتَهِن [ع ، ص] ارتهان ایدن ، رهن اوله‌رق آلان .

مُرَجَّب [ع ، ص] ترجیب ایدلمش تعظیم وتکریم اولنمش .

مُرَجَّح [ع ، ص] ترجیح ایدلمش ، شایان اعتبار عد اولنمش اوستون طوتلمش ، رجحانلی ، فائق .

مُرَخَّص [ع ، ص] ترخیص ایدلمش ، رخصت ویرلمش ، مساعده ایدلمش § (حقوق دول) طرفندن مبعوث اولدیغی حکومت نامنه ایستدیکی یولده بیان رأی ایلمکه مأذون اوله‌رق بر قونفرانسه کوندریلان مأمور .

مرخصیت == مرخصلك .

مُرَخَّصَه [ع ، س] {هیئت مرخصه‌دن اختصار ایدلمشدر .} ارمنی پسقپوسی .

مُرَخَّم [ع ، ص] ترخیم اولنمش ، حرف اخیری اسقاط اولنمش اسم .

مُرْد [فا ، فع] (کیری) معناسنده مستعملدر .

مُرْدار [فا ، ص] ناپاك ، پیس ، ملوث .

مردارلق == پیسلك ، نجاست .

مُرْداسَنك ـ مُرْداسِنْج [فا ، س] ☞ [مرده‌سنك]

مُرَدَّف [ع ، ص] تردیف ایدلمش اردی صره یوروتلمش § (ادبیات) ردیفلی غزل .

مُرْدَه [ع ، ص] اولمش ، کبرمش ، اولو .

مردکان == جمع : (مرده) اولنلر اولولر .

مرده دل == حسسز ، قلبی اولمش ،

مرده‌شوی == اولو ییقایان ، غسال .

مُرْدَه‌سَنك [فا ، س] قورشوندن استحصال اولنان بر ماده ، حاضی اسرب .

مُرْدُوم [ت ، س] وچلی یاپیلان بر نوع کوچوك اریك .

مُرْسِل [ع ، ص] ارسال ایدن ، کوندرن .

مُرْسَل [ع ، ص] ارسال اولنمش § کوندرلمش § طرف حقدن کوندرلمش پیغمبر .

مرسلین == مرسللر ، پیغمبران عظام سیدالمرسلین .

مرسل الیه == کندوسنه بر شی کوندرلمش اولان .

مرسلات == ارسال اولنان ، کوندریلان شیلر .

مُرَسِّل [ع ، ص] ترسیل ایدن ، تأنی وتدبیرله حسن قرائت ایلین .

مُرَسَّم [ع ، ص] ترسیم ایدلمش رسم اولنمش ، رسمی یاپلمش .

مُرَشَّح [ع ، ص] ترشیح ایدلمش تربیه اولنمش § عباره‌ده مشبه به‌ه ملایم اوله‌رق ایراد ایدلمش .

مُرْشِد [ع ، ص] ارشاد ایدن ، طوغری یول کوسترن ، شیخ طریقت .

مرشدانه == مرشده یاقیشه‌جق صورتده .

مرشدین == مرشدلر .

مُرَصَّص [ع ، ص] ترصیص ایدلمش اوزرینه قلای ویا قورشون سورلمش § لحملنمش .

مُرَصَّع [ع ، ص] ترصیع ایدلمش اوزرینه جواهر وضع اولنق صورتیله تزیین ایدلمش نسنه مرصع ، سیف مرصع . § (ادبیات) ایکی فقره‌دن عبارت اولوب برینی تشکیل ایدن الفاظ وزن وقافیه‌جه بر برینه موافق اولان کلام ☞ [ترصیع]

« موافق اولمیوب معنایه صوزاولسه مسجع
نه حاصل اویله سوزلردن ولو اولسون مرصع »

مُرْضِعَه [ع ، ص] امزیرن ، چوجق امزیرن قادین ، دایه ، سود ننه .

مُرْغ [فا ، س] طیر ، قوش .

مرغاب == صو قوشی || اوردك || قورباغه .

مرغ آلهی == روح ، جان، نفس ناطقه .

مرغان == جمع : (مرغ) قوشلر، طیور .

مرغان سدره == ملائکهٔ کرام .

مرغانه == قوش یومورطه‌سی .

مرغ روز
مرغ زر
مرغ زرین بال
مرغ زرین پر } == کونشدن کنایه .

مرغ باغ
مرغ بام
مرغ چمن
مرغ خوشخوان
مرغ سحر
مرغ شب آهنك
مرغ شبخوان
مرغ شبخیز
مرغ صبح
مرغ طرب } == بلبل هزار .

مرغ زرین == سوکلون .

مرغ سلیمان == هدهد قوشی .

مرغ شب آور
مرغ حق کو } == اسحق قوشی .

مرغ شب وروز == آی وکونش .

مرغك == قوشجغز .

مرغ نامه بر == کوکرجین || هدهد .

مرغ دل == قورقاق .

مرغ باز == قوشجی ، قوشباز ، قوش تربیه ایدن .

مرغزار == چایراق یر .

مُرَفِّه [ع ، ص] ترفیه ایدن ، راحته نائل ایلین .

مُرَفَّه [ع ، ص] ترفیه اولنمش ، راحتلندیرلمش ، سعهٔ حاله نائل قیلنمش .

مرفهاً == مرفه اوله‌رق ، راحتجه‌سنه

مُرَقَّع [ع ، ص] ترقیع ایدلمش ، یامانمش ، یامه اورولمش : جامهٔ مرقع .

دلق مرقع == مرائیلرك علامت زهد وتقوی عد ایتدکاری یامه‌لی خرقه .

مرقعه == خطاط مشقنامه‌سی .

مُرَقَّم [ع ، ص] ترقیم ایدلمش رقم آتلمش || نومروسی وضع ایدلمش .

مُرَكَّب [ع ، ص] ترکیب ایدلمش برلشدیرلمش § بسیط اولمیان متعدد عنصر ویا اجزادن متکون اولان .

جهل مرکب == بیلمدیکنی دخی بیلمین جاهل .

فائض مرکب == رأس المالدن باشقه ایشلمین فائضك دخی فائضی ایشلندیرلمك اوزره اقراضات .

مرکبات == جمع : (مرکب) مرکب اولان شیلر . § یازی یازمغه مخصوص بویا ترکیبی : سیاه مرکب ، مور مرکب

مرکب بالغی == سیاه بر بویا افراز ایدن بر جنس بالق .

مرکب یالامش == اوقویوب یازمش آدم ، جاهل اولمیان .

مرکبجی == مرکبجی مرکب یاپان ویا صاتان آدم .

مرکبلی == مرکب سورلمش .

مرکبه فصیله‌سی == (نباتات) علی العموم ازهاری محووك رأسنده تجمع ایدن نباتاتك هیئت مجموعه‌سنه ازهار مرکبه وبو صنفه عائد اولان تشکیل نباتلرده فصیلهٔ مرکبه دینلور .

(مرکبه فصیله‌سی نباتی)

۳ ، ۲ ، ۱ — انکنار (قمه ، چیچك و میوه‌سی)
۷، ۶، ۵، ٤ — پاپادیه (قمه، زهرهٔ اسیه، زهرهٔ ابیوه، میوه)
۱۰ ، ۹ ، ۸ — پیغمبر چیچکی (قمه ، عقیم چیچك منبت چیچك .
۱۱ — قناریه اوتنك میوه‌سی ۱۲ — یبانی هندبانك میوه‌سی ۱۳ - ۱٤ - ۱۵ مرکز چیچکنك میوه‌سی .

مُرْك [فا ، س] سوموك .

مُرْوارِید [فا ، ص] اینجی ، لؤلؤ ، در .

مُرُوَّت [ع ، س] مردلك ، انسانیت § مقتضای انسانیت اولان شیئی اجرا ایلمك § ادراك سعادت وبختیاری : چوجقلرینك مروتنی کوردی .

مروتمند == مروت صاحبی ، مروتلی .

مروتسز == مروتی اولمیان ، انسانیتسز .

مُرَوِّج [ع ، ص] ترویج ایدن ، رواجلاندیرن ، التزام ایدن . مروج افکار .

مُرَوَّج [ع ، ص] ترویج اولنمش ، رواجلاندیرلمش .

مُرَوِّح [ع ، ص] رایحه ویرن ، رایحه‌لاندران § راحتلندیرن

مُرَوَّح [ع ، ص] رایحه‌لاندیرلمش § رایحلندیرلمش .

مُرُودَت [ع ، مص] صوك درجه‌ده عتو وطغیان ایلمك .

مُرُور [ع ، مص] کچمك ، کیتمك § نهایت پذیر اولمق .

مرور تذکره‌سی == یول تذکره‌سی یولجیلره جانب حکومتدن ویریلان تذکره

مرور زمان == (حقوق) بردعوانك اقامه‌سی وبر حکمك اجراسی ایچون قانوناً معین اولان مدتلرك کچمه‌سی .

مرور علیا
مرور سفلا } == (قوزموغرافیا) بر کوکبك بر دور تام مدتنده ایکی دفعه نصف النهاردن مروری - که برینه مرور علیا ، دیکرینه مرور سفلا دینور .

مروریه == بربردن کچرایکن ویریلن اجرت، رسم .

مُرْوَر [ت ، س] کوچوك بر جنس آغاج - که دانه دانه اولان بیاض چیچکلری قورودیلوب خاشلانه‌رق نزله ایچون وملین اولمق اوزره صوبی ایچیلور .

پیان مروری == فصیلهٔ بلسانیه‌دن عادی مرور جنسندن شهر کنارلرنده بولنور بیاض چیچکلی بر نباتدر .

(پیان مروری)

مُرَوَّق [ع ، ص] ترویق ایدلمش ، سوزیلوب طورودیرلمش : مشروب مروق .

مُرَهِّب [ع ، ص] ترهیب ایدن قورقودان .

مُرَهَّب [ع ، ص] ترهیب ایدلمش قورقودلمش .

مُرِید [ع ، ص اراده ایدیجی ، ایدن § بر شیخه انتساب ایلین درویش .

مریدانه == مرید اولانه لایق صورتده

مریدان == مریدلر .

مُزاح [ع ، ص] { کسر میم ایله غلطدر . } لطیفه ، شاقه اکلنجه .

مزاحکو == مزاح سویلین ، لطیفه‌کو ، شاقه‌جی .

مُزاحَف [ع ، ص] زحافلی ، کندیسنه عیب زحاف عارض اولمش رکن غیر سالم : شعر مزاحف .

مُزاحَمَه [ع ، مص] صیقنتی ومشقت ویرمك ، صیقیشدیرمق . § غلبه‌لك .

مُزارَعَه [ع ، مص] اکیجیلك اوزرینه معامله . § (فقه) بر طرفدن اراضی ، دیکر طرفدن سعی و عمل و حاصلات آره‌ده تقسیم اولنمق اوزره عقد شرکت .

مُزاوَجَه [ع ، مص] چفتلشمك . § (نباتات) اوزرنده ازهار مذکره و مؤنثه ایله برابر ازهار خنثائیه دخی بولنان نباتات

مُزاوَلَه [ع ، مص] بر شیئی دیکر شیئه قرین ایتمك § بر شی میدانه کتیرمك ایچون چالیشمق

مُزایَدَه [ع ، مص] مزاد ایتمك بر مالی کیم زیاده‌بها ویررسه اکا ویرمك اوزره موقع فروخته وضع ایلمك : اعشار مزایده‌سی

مُزْجاة [ع ، ص] آز ، قلیل : بضاعهٔ مزجاة .

مُزَخْرَف [ع ، ص] زینتلی ، یالدیزلی ، تللی ، پوللی ساخته § قاریشیق . § پیسلك ، سوپرندی .

مزخرفات == صوك معناسنه کوره (مزخرف) ك جمعی .

مُزْد [فا ، ص] اجرت ، کیرا § مکافات .

مزدور == اجرتله مستخدم .

مُزْداد [ع ، ص] آرتیرلمش ، زیاده‌لنديرلمش ، چوغالمش

مُزْدَجِر [ع ، ص] ایدیلن منعی قبول ایله موجبنجه حرکت ایلین .

مُزْدَحَم [ع ، ص] غلبه‌لك ، ازدحاملی .

مُزَرِّع [ع ص] تخم زرعنه مخصوص زراعت ماکنه‌سی .

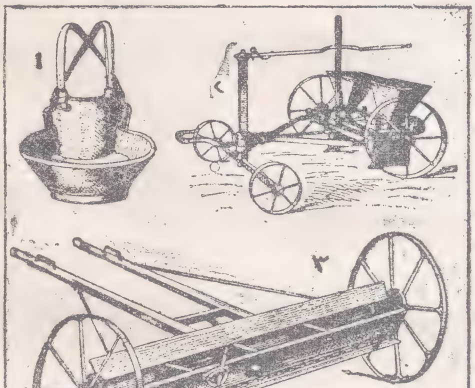

(زراعت ماکنه‌سی)

١ — آصمه‌قایشلی باغچوان مزرعی ٢ — ٣ — تکرلکلی تخم مزرعی ٤ — ماکنه‌لی مزرع .

مُزَرْکَش [ع ، ص] التون صیرمه ایله ایشلنه‌ملی لباس مزرکش

مُزْعِج [ع ، ص] ازعاج ایدن راحتسز ایلین .

مُزَفَّت [ع ، ص] زفتلنمش ، اوزرینه زفت سورلمش .

مُزَکّی - مُزَکّا [ع ، ص] تزکیه ایدلمش ، حال صلاحه کتیرلمش § پاك ، طاهر ایدلمش .

مُزَکّی [ع ، ص] تزکیه ایدن . صاف وخالص حالنه قویان . § شاهدلرك احوالنی تحقیق وتدقیق ایله شهادتلرینك شایان قبول اولدیغنی اثبات ایدن .

مُزَلَّف [ع ، ص] (مولددر) نوخط ، یوزنده یکی تویی چیقان .

مُزَلَّق [ع ، ص] ایاغی قایدیرلمش .

مُزَمَّل [ع ، ص] تزمیل ایدلمش توب ایچنه صارلمش .

مُزْمِن [ع ، ص] اوزرندن زمان کچمش ، اسکیمش ، کهنه : مرض مزمن .

مُزَوَّج [ع ، ص] تزویج یدلمش چفتلشدیرلمش

مُزَوِّر [ع ، ص] تزویر ایدن ، تزویراتده بولنان ، یالانی ترویج ایچون تلفیق ایدوب یولایان ،

مُزَوَّر [ع ، ص] تزویر اولنمش ، تلفیق اولنوب یولانمش ،

مُزَهَّر [ع ، ص] چیچکلی .

مُزِیل [ع ، ص] ازاله ایدن ، یوق ایلین ، کیدیرن .

مُزَیِّف [ع ، ص] تزییف ایدیجی ایدن قلب اولدیغنی کوسترن .

مزیفانه == مزیف اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

مُزَیَّن [ع ، ص] تزیین ایدلمش سوسلنمش زینتلندیرلمش ، زینتلی § سوسلی .

مزینات == مزین اولان شیلر .

مُزَيَّن [ع ، ص] تزيين ايديجى ايدن سوسله‌ين .

مُژْدَه [فا ، ص] سوونج خبرى ، بشارت ، ايى خبر . ايى خبر كتيرنه ويريلن بخشش .

مژده‌جى = بشير ، مژده ويرن ، ايى خبر كتيرن .

مژده رسان = مژده ايريشديريجى ، ايريشديرن ، مژده‌لين .

مژده رسانى = مژده رسانلق .

مژدكان = مژده‌يه مقابل ويريلن بخشش ، هديه .

مُژْگان [فا ، ص] (اصلاً (مژه) نك جمعى ايسه‌ده لسانمزده اكثريا مفرد مقامنده مستعملدر) كرپيك ، كيرپيكلر .

مُژَه [فا ، ص] كيرپيك ، جفن .

مُسابَقَت - مُسابَقَه [ع ، مص] قاريشمق ، رقابت برندن ايلرويه كچمك ، ايلرو بولنمق ، تفوق ايتمك : مسابقه امتحانى .

مُسارَعَت [ع ، مص] عجله ايتمك ، سرعت ، سرعتله تشبث .

مُسارَقَه [ع ، مص] چالمق ، سرقت ايتمك .

مُساعِد [ع ، ص] الويرشلى ، اويغون ، موافق . § مساعده ايدن .

غير مساعد = الويرشلى ، موافق اولميان ، مساعده ويرميان .

مُساعَدَه [ع ، مص] ياردم ومعاونت ايتمك ، الويرشليلك رفق وملايمت كوسترمك § فرصت ايله رخصت ويرمك . مساعدات = جمعى : [مساعده] .

مُساعَفَه [ع ، ص] (مساعده) ايله مترادفدر : ارزانىٔ مساعفهٔ جليله‌لر مسندى عادر .

مُسافِر [ع ، ص] مسافرت ايديجى ، باشقه بر محلدن كلوب ده موقتاً بر محلده اوطوران قونقوق ، مهمان . § كوزه عارض اولان بياض لكه . § بر كيمسه‌يى زيارت قصديله كلمش اولان آدم . § برخانه‌يه مدعو اوله‌رق كلمش .

مسافرت = مسافرلك ، بر محلدن ديكر محله كوچمك .

مسافرخانه = خارجدن كلان مسافرلرك اقامتنه تخصيص ايديلان محل مخصوص . ‖ هوتل .

مُساقات [ع ، ص] (فقه) بر طرفدن اشجار ، ديكر طرفدن تربيه‌ايچون صرف ايديله‌جك مساعى نسبتنده حاصل اولان ميوه ، بينلرنده تقسيم ايدلمك اوزره عقد ايديلان شركت

مُسالَقَه [ع ، مص] برى ايله برابر سير ايديشمك § بر خصوصده برابرلشمك ، § سائره تقدم ايلمك § برينه يول ارقداشى اولمق .

مُسالَمَت [ع ، مص] بربريله صلح ايتمك . صلح اوزره بولنمق باريشقلق : مسالمت عموميه .

مُسامَحَه [ع ، مص] بر خصوصده رفق وسهولتله معامله ايتمك § بالالتزام دقتسزلك ايتمك كوزدن كچيرمك . اهمال ، تكاسل .

مسامحه‌جى = اهمال وتكاسل ايدن ‖ كوز يومان .

مسامحه كار = مسامحه‌جى ، اهمالجى متكاسل .

مسامحه كارانه = مسامحه كاره لايق صورتده .

مُسامَرَه [ع ، س] كيجه صحبتى مذاكره ، مصاحبه ايچون كيجه‌لرى واقع اولان اجتماع

مسامرات = جـ : [مسامره]

مُساوات [ع ، مص] مساويلك بر شيئك ديكر شى ايله برابوليش برابرلك فرقسزلق

§ (رياضيه) ارهلرى مساوى اشارتيله تفريق ايديلان برمعادله‌نك ايكى طرفنده‌كى كميات . [مثلا : ٣+٥=١٥ — ٧ كبى] § (منطق) بربرينك بتون افرادينى جامع اولان ايكى كليت اره‌سنده‌كى نسبت .

مُساوِى [ع ، ص] برابر ، برلكده برينك ديكرندن فرقسزلكى عموماً بنى آدمى عادلانه ياراتمش خداوند مطلق . § علوم رياضيه‌ده ايكى كميتك بربرينك معادلى اولديغنه دلالت ايتمك اوزره مستعمل اولان شو (=) اشارت . مساوى اشارتى .

مُساهَرَه [ع ، مص] كيجه اويومايوب اويانيق طورمق

مُساهَلَه [ع ، مص] رفق وملايمتله معامله ايتمك § تسهيلات كوسترمك . § قولاى ظن ايتمك .

مساهله‌كارانه = مساهله‌كار اولانه لايق صورتده .

مُساهَمَه [ع ، مص] قرعه‌لاشمق قرعه چكمك .

مُسايَفَه [ع ، مص] يكديكرينى سيف ايله اورمق ، قليجله اوروشمق ، بربرينه قارشى قليج چكمك .

مُسَبِّب [ع ، ص] سبب اولان ، سببيت حصوله كتيرن ، سبب ووسيله اولان § ايجاد ايدن .

مسبب الاسباب } = جناب حق
مسبب حقيقى }

مُسَبِّح [ع ، ص] تسبيح ايدن تسبيح ايله مشغول اولان .

مسبحانه = مسبحجه‌سنه .

مسبحان ملاء الاعلى = ملائكهٔ كرام .

مُسَبَّب [ع ، ص] سبب اولنان وجوده كتيريلمش اولان .

مُسَبَّع [ع ، ص] يديدن مركب يدى جزئى حاوى اولان . § يدى قات ، يدى ايله ضرب ايدلمش اولان . § (هندسه) يدى ضلع و يدى زاويه‌سى اولان شكل هندسى مسبع منتظم ، مسبع غير منتظم .

§ (ادبيات) هر بندى يدى مصراعدن مركب اولان منظومه .

مُسْتَأْجِر [ع ، ص] استيجار ايدن كرا ايله طوتن ، كراجى مستأجر كراجى اوله‌رق .

مُسْتَأْجَر [ع ، ص] استيجار ايدلان ، كرا ايله طوتيلان

مستأجر فيه = (حقوق) اجيرك عقد اجاره ايله التزام ايلديكى عملى ايفا ايچون مستأجر طرفندن كنديسنه تسليم اولنان شى .

مُسْتَأْخِر [ع ، ص] تأخر ايدن صوكره قالان ، اريه كيرن .

مسئلهٔ مستأخره = (حقوق) بر دعوانك رؤيت اولنديغى صره‌ده او دعوانك فصلندن اول اكا متعلق اوله‌رق ظهور ايدوب اول باول حلى يعنى او دعوادن مقدم تدقيق ورؤيتى ايجاب ايدن ديكر برمسئله : مسائل مستأخره

مُسْتَأْذِن [ع ، ص] ستيذان ايدن اذن ايستيه‌ين .

مُسْتَأْذَن [ع ، ص] استيذان اولنمش ، اذن ايستنلمش

مُسْتَأْمِن [ع ، ص] استيمان ايدن ، امان ديله‌ين § وقتيله تبعهٔ اجنبيه‌يه دخى بو عنوان ويريلوردى .

مُسْتَأْمَن [ع ، ص] كنديسنه امان ويريلان § تبعهٔ اجنبيه‌دن اولان كيمسه .

مُسْتَأْنِس [ع ، ص] استيناس ايدن ، وحشى ترك ايله الفت استيناس ايلين .

مُسْتَأْنِف [ع ، ص] استيناف ايدن يكيدن باشلايان § بدايت محكمه‌سندن ويريلان حكمى قبول ايتميوب ايكنجى درجه‌ده بولنان ديكر محكمه‌ده باقلمسنى طلب ايدن .

مستأنف عليه == (حقوق) عليهنده استينافاً اقامهٔ دعوى اولنان كيمسه

مُسْتَبان [ع ، ص] وضح ، اشكار ، عيان ، ظاهر ، § آكلاشيلان

مستبان بيوريله‌جنى وجهله == اكلاشيله‌جنى اوزره .

مُسْتَبِدّ [ع ، ص] استبداد ايدن كندى باشنه حركت ايلين

مُسْتَبْدِع [ع ، ص] بديع ، ناديده عد ايدن .

مُسْتَبْدِل [ع ، ص] استبدال ايدن ، دكشديرن .

مُسْتَبْدَل [ع ، ص] استبدال ايديلان دكشديريلان .

افراد مستبدله == مدت نظاميه‌سنى اكمال ايتمكدن ناشى ، يدينه رديف تذكره‌سى ويريله‌رك مملكتنه كيتمك اوزره ترخيص ايديلان افراد عسكريه .

مُسْتَبْعَد [ع ، ص] استبعاد ايديلان ، بعيد عدايديلان دشوار ، غيرممكن كوريلان

مُسْتَتِر [ع ، ص] استتار ايدن كيزله‌نن ، كيزلى ، صاقلى

مُسْتَثْقِل [ع ، ص] استثقال ايدن ، ثقيل عد ايلين § قوغارجه‌سنه معامله ايدن

مُسْتَثْقَل [ع ، ص] استثقال ايديلان ، ثقيل عد اولنان § كنديسنه قوغارجه‌سنه معامله اولنان ، ثقيل الروح ، منفور .

مُسْتَثْنى - مُسْتَثْنا [ع ، ص] استثنا ايديلان آيريلان ، ممتاز ، معفو § قاعده‌دن خارج ، شاذ ، § فوق العاده .

مستثنيات == مستثنا اولان شيلر .

مُسْتَجاب [ع ، ص] استجابه ايدلمش ، قبول اولنمش بو دعا مستجابدر .

مُسْتَجْمِع [ع ، ص] طوپلايان ، حاوى ، شامل ، جامع اولان طرف مستجمع المجد والشرف .

مُسْتَجْوِب [ع ، ص] استجواب ايدن ، افاده‌سنى آلان § جواب طلب ايدن .

مُسْتَجْهِل [ع ، ص] استجهال ايدن ، جاهل عد ايدن .

مُسْتَحاثَه [ع ، ص] (مولددر) ازمنهٔ سالفه حيوانات ونباتاتك زير زمينده قالمش وبناءً عليه تفسخ ايتمكسزين تحجر ايلمش انقاضى ، تحجر ايتمش اجسام عضويه

مستحاثات == ج : (مستحاثه)

|| (طبقات) صخور رسوبيه درونده بادئ نظرده طاش كبى معدنى بر شى ظن اولنه‌بيلان واساساً مولد نباتى ويا حيوانى‌يه منسوب بولنان برطاقم اجسام واجساد مدفونه { Fossilles }

مُسْتَحَبّ [ع ، ص] حضرت رسول اكرم افندمزك ايشلدكلرى ويا امتلرينى ايفاسنه ترغيب بيوردقلرى افعال - كه : عباداتدن معدوددر ، صدقه ويرمك ، مبارك كونلرده اوروج طوتمق كبى شيلردر . بونلرى ايشلين ثواب قزانور وترك ايدن معاتب اولماز .

مُسْتَحْجَر [ع ، ص] سرتلنوب طاشه منقلب اولمش] طاش اولمش .

مُسْتَحْسَن [ع ، ص] استحسان ايدلمش ، كوزل عد ايدلمش ، بكنلمش ، پسنديده ، مقبول : امور مستحسنه .

مُسْتَحْصِل [ع ، ص] استحصال ايدن ، حاصل قيلان الده ايدن .

مُسْتَحْصَل [ع ، ص] (مولددر) استحصال ايدلمش ، حاصل اولمش ، الده ايدلمش .

مُسْتَحْضِر [ع ، ص] استحضار ايدن حاضر ايلين .

مُسْتَحْضَر [ع ، ص] استحضار ايديلن ، احضار ومهيا قلنان ، حاضرلنمش ، تهيه ايدلمش . § ذهنده محفوظ : بومسئله‌نك جوابى مستحضر دكلدر .

مستحضرات == ذهنده حاضر ، محفوظ بولنان شيلر .

مستحضرات طبيه == (طب) حاضر ياپلمش علاج .

مُسْتَحْقِر [ع ، ص] استحقار ايدن ، حقير عد ايلين

مُسْتَحْقَر [ع ، ص] استحقار ايديلان حقير ، خوار عد اولنان

مُسْتَحْفِظ [ع ، ص] نظاميه ورديف مدتلرينى ايفا و اكمال ايدن وحرب ظهورنده سلاح التنه آلنه‌رق يالكز بولندقلرى محللرى محافظه‌يه مأمور اولان صنف مخصوص عسكرى مستحفظ تذكره‌سى .

مُسْتَحِقّ [ع ، ص] حقلى ، حق قزانمش ، لايق ، شايان ، سزاوار .

مُسْتَحْكَم [ع ، ص] استحكام ايدلمش ، قوت ومتانت ويرلمش ، محكم ، متين

مُسْتَحِيل [ع ، ص] محال وقوعى غير ممكن § باطل : امور مستحيله .

مُسْتَخْبِر [ع ، ص] استخبار ايدن ، خبر آلان .

مُسْتَخْبَر [ع ، ص] استخبار اولنان ، خبر الناه ، خبر آلنمش .

مُسْتَخْدِم [ع ، ص] استخدام ايدن ، خدمتده قوللانان

مُسْتَخْدَم [ع ، ص] استخدام اولنمش ، اولنان خدمتده قوللانلمش ، قوللانيلان

مستخدمين == مستخدم اولانلر .

مُسْتَخْرِج [ع ، ص] استخراج ايدن ، چيقاران § عباره‌دن مآل چيقارمق اقتدارينى حائز اولان .

مُسْتَخْرَج [ع ، ص] استخراج ايدلمش ، چيقارلمش

مُسْتَخْلِب [ع ، ص] طيرمالايان استخلاب ايدن .

مُسْتَخْلِص [ع ، ص] استخلاص ايدن ، قورتاران .

مُسْتَخْلَص [ع ، ص] استخلاص اولنمش ، قورتارلمش .

مُسْتَخْلَف [ع ، ص] استخلاف ايدلمش ، كندى يرينه كچيرلمش ، قائممقام عد ايدلمش .

مُسْتَخْلِف [ع ، ص] استخلاف ايدن ، كندى يرينه كچيرن ، قائممقام عد ايدن : مستخلف ومستخلف .

مُسْتَدام [ع ، ص] دوامى طلب ايديلان § دائم ، باقى مدام .

مُسْتَدْعى - مُسْتَدْعا [ع ، ص] استدعا ايدلمش ، استدعا ايديلن خصوص مرجو ، متمنا .

مُسْتَدْعى [ع ، ص] استدعا ایدن باعرضحال بر مقام رسمی‌یه مراجعت ایدن .

مُسْتَدَلّ [ع ، ص] استدلال اولنمش ، دلیل کتیریلمش § دلیل واسطه‌سیله اکلاشلمش اولان [(مستدلل) لفظی غلط اولدیغندن استعمالندن توقی اولنملی]

مُسْتَدیر [ع ، ص] استداره اولنمش ، دکرمی، کروی . سطح مستدیر کره خط مستدیر .

مُسْتَدیم [ع ، ص] استدامه ایدن دوامنی طلب ایلین . § دواملی ، سورکلی دائمی بندهٔ مستدیم .

مُسْتَرجا ـ مُسْتَرجی [ع ، ص] رجا ایدلمش § امید اولنمش .

مُسْتَرحِم [ع ، ص] استرحام ایدن یالوارن ، نیاز ایدن § طلب مرحمت ایلین .

مسترحمانه == مسترحم اولانه یاقیشر صورتده .

مُسْتَرحَم [ع ، ص] استرحام اولنمش ، رجا ایدلمش ، یالوارلمش ، نیاز ایدلمش § طلب مرحمت اولنمش .

مُسْتَرخی [ع ، ص] استرخاء ایدن کوشك صولپوك اولان .

مُسْتَرخِص [ع ، ص] اوچوز عد ایدن .

مُسْتَرضِع [ع ، ص] اجرت ایله سود انا طوتان

مُسْتَرفِه [ع ، ص] طلب رفاهیت ایدن .

مُسْتَرَق [ع ، ص] استرق ایدلمش چالنمش .

مُسْتَرهِن [ع ، ص] رهن آلان .

مُسْتَریح [ع ، ص] استراحت ایدن ، راحت بولان . § کوکلی راحت ، قایغوسز اولان .

مستریحانه == مستریحجه‌سنه .

مُسْتَزاد [ع ، ص] استزاده ایدلمش زیاده اولمسی ایستنلمش § (ادبیات) بحر هزج اوزانندن « مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن » ویا « مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل » وزننده بولنان مصراعلره « مفعول فعولن » ویا «مفعول مفاعیل» جزؤلرینه مساوی پارچه‌لر علاوه ایتمك صورتیله حصوله کتیریلان نظم ـ که : او علاوه‌لره (زیاد) دینور .

مُسْتَسْعِد [ع ، ص] استسعاد ایدن اوغورلی ، یمنلی عد ایدن .

مُسْتَسْعَد [ع ، ص] استسعاد ایدیلن ، اوغورلی یمنلی عد ایدیلان .

مُسْتَسْقی [ع ، ص] استسقا علتنه کرفتار اولان ، بدننك بر طرفنده ومثلا قارننده صو بریکن .

مُسْتَشار [ع ، ص] استشاره ایدن ، کندیسیله مشاوره ایدیلان . ناظر ویا سفیر معاونی .

مُسْتَشرِق [ع ، ص] علوم وادبیات شرقیه ایله مشغول اولان غربلی .

مستشرقین == مستشرقلر .

مُسْتَشفی [ع ، ص] شفا طلب ایدن .

مُسْتَشفِع [ع ، ص] شفاعت طلب ایدن .

مُسْتَشهِد [ع ، ص] استشهاد ایدن ، شاهد طوتان

مُسْتَشهَد [ع ، ص] استشهاد ایدیلان ، شاهد دلیل طوتیلان .

مستشهدات == استشهاد ایدیلان ، شاهد، دلیل طوتیلان شیلر: مستشهدات ادبیه .

مُسْتَصحِب [ع ، ص] استصحاب ایدن ، یاننه آلان ، برابر بولندیران .

مستصحباً == مستصحب اوله‌رق برابر اله‌رق ، یاننده بولندیره‌رق .

مُسْتَصحَب [ع ، ص] استصحاب اولنان، برابر بولندیریلان .

مُسْتَصعِب [ع ، ص] کوچ عد ایدن هر شیئی مشکل کورن .

مُسْتَصغِر [ع ، ص] استصغار ایدن ، کوچوك کورن.

مُسْتَصفی [ع ، ص] استصفا ایدن خالصنی آلان .

مُسْتَصوِب [ع ، ص] استصواب ایدن ، صواب معقول کورن .

مُسْتَصوَب [ع ، ص] استصواب ایدلمش ، صواب معقول کورلمش .

مُسْتَضی [ع ، ص] ضیا الان . ضیالنان . مقبول، اعلا.

مُسْتَطاب [ع ، ص] استطابه ایدیلان ، خوش بولنان : کتاب مستطاب .

مُسْتَطرِب [ع ، ص] سروراکلنجه آهنك ایستیین .

مُسْتَطرِف [ع ، ص] استطراف ایدن ، طرفه ، نادیده عد ایلین .

مُسْتَطیل [ع ، ص] استطاله ایدن، اوزایان § (ص) (هندسه) هر ایکی قارشیلقلی ضلعلری بربرینه هم موازی هم مساوی ودرت زاویهٔ قائمه‌یی حاوی اولان درت ضلعلی شکل . مستطیل الفك == آلت چکه‌سی ایلرویه دوغری اوزایان .

مُسْتَظِل [ع ، ص] استظلال ایدن کولکه‌ده اوطوران ، کولکه‌لنن § حمایه التنده بولنان، محمی .

مُسْتَظهِر [ع ، ص] استظهار ایدن ، طایانان ، ارقه ویرن .

مستظهراً == مستظهر اوله‌رق .

مُسْتَعار [ع ، ص] استعاره ایدلمش عاریت اوله‌رق النمش ، النان ☛ [استعاره] § (فقه) بلا بدل منفعتی تملیك اولنان مال .

مستعارمنه == کندیسندن عاریت اوله‌رق بر شی النمش اولان کیمسه .

نام مستعار == کندی اسمنی بللی ایتمك ایستمیه‌رك بر ادمك موقتاً قوللاندیغی نام ، ساخته اسم .

حیات مستعار == عاریت ، موقت اولان حیات دنیویه .

مُسْتَعان [ع ، ص] { صفات الهیه دندر } کندیسندن یاردم طلب اولنان : خدای مستعان .

مُسْتَعبِر [ع ، ص] رؤیا تعبیر ایتدیرن .

مُسْتَعجِل [ع ، ص] استعجال ایدن ، عجله ایدن چابوق اولمسنی ایستیین . § عجله ایدن .

مُسْتَعجَل [ع ، ص] عجله، تز ، همان یاپلمسی لازمکلان شی.

مستعجلاً == مستعجل اوله‌رق ، چابوق اوله‌رق .

مستعد [ع ، ص] استعدادلی ، قابلیتلی § قبول واتصافه طبعاً آماده بولنان . § ذکی ، فهیم .

مستعدان == مستعدلر .

مستعرب [ع ، ص] اصلاً عرب اولمدیغی حالده صوکره‌دن عربلشمش اولان ، عرب متعرب .

مستعفی [ع ، ص] استعفا ایدن ، بر خدمت ومأموریتدن معفو اولمسنی ایستیه‌ین . طلب عفو ایدن .

مستعلی [ع ، ص] اوستنه چیقان اوستون ، غالب ، فائق .

مستعمر [ع ، ص] استعمار ایدن معمور ایتدیرن . § بر یره مهاجر صوق واسکانیله اوراسنی معمور وآبادان ایدن

مستعمر ـ مستعمره [ع ، ص] استعمار ایدلمش معمور ایتدیرلمش شنلندیرلمش § مهاجر صوق واسکانیله معمور وآبادان ایدلمش .

مستعمرات == مستعمر اولان محللر المانیا مستعمراتی .

مستعمل [ع ، ص] استعمال اولنان ، استعمال اولنمش اولان قوللانیلان ، قوللانلمش اولان § اسکی ، کهنه .

مستعير [ع ، ص] استعاره ایدن عاریت الان .

مستعين [ع ، ص] استعانه ایدن ، یاردم طلب ایلین .

مستعیناً == استعانه ایدرك ، عون ومدد طلب ایلیه‌رك ، مستعیناً بالله تعالی

مستغاث [ع ، ص] استغاثه ایدلمش ، کندیسندن مدد یاردیم طلب اولنمش ، استمداد اولنمش : خدای مستغاث .

مستغرب [ع ، ص] استغراب ایدن غریب عجب کورن بولان .

مستغربانه == مستغربجه‌سنه .

مستغرب [ع ، ص] استغراب ایدلمش غریب عجیب کورلمش

مستغرق [ع ، ص] غرق اولان طالان مستغرق دیون . § کندینی بیلمیه‌جك درجه‌ده طالغین ، مدهوش .

مستغفر [ع ، ص] استغفار ایدن اللهدن مغفرت ایسته‌ین .

مستغلات [ع ، ص] اساعزده غیر مستعمل اولان (مستغل) دن جمعی . مسقفاتدن یعنی اوستی اورتولی عقاراتدن ماعدا حاصلات وایراد کتیرن شیلردرکه مؤسسات خیریه‌نك اداره‌سی ایچون اقتضا ایدن غلات وواردانی کتیرمك اوزره وقف ایدلمش اموال دیمکدر .

مستغنی [ع ، ص] استغنا ایدن احتیاج کوسترمیان احتیاجی اولمیان § تنزل ایتمین ، اجتناب ایدن .

مستغنیانه == مستغنی اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

مستغیث [ع ، ص] استغاثه ایدن ، مدد ، یاردیم ایسته‌ین ، استمداد ایدن

مستفاد [ع ، ص] استفاده اولنمش فائده بولنمش § فائده طریقیله حاصل اولمش ، آکلاشلمش فهم ودرك اولنمش . مألندن مستفاد اولدیغنه نظراً .

مستفتی [ع ، ص] استفتاء ایدن فتوی ایسته‌ین § بر مشکلك حل وبیاننی طلب ایلین .

مستفتح [ع ، ص] استفتاح ایدن ، آچان ، باشلیان

مستفرغ [ع ، ص] استفراغ ایدن ، قوصان . § قوصدیران ، موجب غثیان اولان : دوای مستفرغ .

مستفسر [ع ، ص] استفسار ایدن ، بر شیئك ایضاح وتفسیر وتفصیلنی ایسته‌ین .

مستفهم [ع ، ص] اکلامق ایسته‌ین ، صوران سؤال ایدن .

مستفید [ع ، ص] استفاده ایدن فائده‌لنن فائده بولان .

مستفيض [ع ، ص] استفاضه ایدن ، فیض آلان ، فیض بولان .

مستقبل [ع ، ص] استقبال ایدن ، قارشیلایان جمعی (مستقبلین) در .

مستقبل [ع ، ص] استقبال ایدیلان ، قارشیلانان . § کله‌جك زمان ، زمان آتی « مستقبل ابدله طولو برمقبر مسدود » § فعلك کله‌جك زمانه دلالت ایدن صیغه‌سی استقبال .

مستقدم [ع ، ص] استقدام ایدن ، تقدم ایلین § کثیرالاقدام اولان .

مستقر [ع ، ص] استقرار ایدن ساکن وثابت اولان .

مستقر [ع ، ص] یرلشن ، استقرار بولنان محل ، قرارکاه .

مستقرض [ع ، ص] استقراض ایدن ، اودونج پاره الان .

مستقرض [ع ، ص] استقراض اولنمش ، اودونج النمش مبالغ مستقرضه .

مستقصی [ع ، ص] استقصا ایدن قصواسنه وارمق ایستین دقتله آراشدیران .

مستقطر [ع ، ص] استقطار ایدن طاملادان .

مستقطب [ع ، ص] (حکمت) (مولددر) اشعه‌نك بعض شفاف سطحلردن مرور ایلدکلری زمان الدقلری صور مختلفه‌یی تعیینه مخصوص آلت مقیاس استقطاب .

مستقل [ع ، ص] باشلی باشنه اولان ، بر یره مربوط اولمیان . § مجرد ، محضا ، انجق : مستقل بو ایشی تحقیق ایچون کلدم .

مستقلاً == مستقل اوله‌رق کندی باشنه اولدیغی حالده .

الویهٔ مستقله == بر ولایته مضاف اولمیوب طوغریدن طوغری‌یه داخلیه‌نظارت جلیله‌سنه مربوط اولان بعض سنجاقلر [ازمیت ، چتالجه ، جانیك ، چناق قلعه ، قدس شریف ، زور ، بنغازی ، بولی ، قره‌سی سنجاقلری] کبی .

مستقیم [ع ، ص] استقامتله متصف ، طوغری ، راست § عقللی ، ناموسلی .

خط مستقیم == ایکی نقطه اره‌لرنده خطوطك اك قیصه‌سی .

مستقیم الجناح == (حیوانات) قنادلری دوز اولان بعض حشرات [چکرکه کبی]

مستقیمانه == مستقیم اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

مستكبر [ع ، ص] نفسنی بیوك کورن ، بیوکلنن ،

مستكتب [ع ، ص] استکتاب ایدن ، سویلیوب یازدیرن .

مستكثر [ع ، ص] استکثار ایدن ، چوق کورن ، چوق عد ایدن .

مستكره [ع ، ص] استکراه ایدن ، کریه کورن نفرت ایدن .

مُسْتَكْرَهْ [ع ، ص] استكراه ایدلمش ؛ كریه كوریلان ، ییكرنیلان .

مُسْتَكْشِفْ [ع ، ص] استكشاف ایدن ، كشف ایتمكه چالیشان .

مُسْتَكْمِلْ [ع ، ص] استكمال ایدن ، تام كامل قیلان

مُسْتَكِنْ [ع ، ص] كیزله‌نن ، صاقلانان ،

مُسْتَكْنِهْ [ع ، ص] استكناه ایدن ، كنهنی ، حقیقتنی آراشدیران

مُسْتَلِذّ [ع ، ص] استلذاذ ایدن ، شیرینكام اولان ،

مستلذات == كندیسندن لذت النان شیلر .

مُسْتَلْزِمْ [ع ، ص] استلزام ایدن لازم كتیرن ، ایجاب ایدن منتج مؤدی ،

مُسْتَلْقِی [ع ، ص] استلقاء ایدن ارقه اوزرینه یاتان .

مُسْتَمْتِعْ [ع ، ص] استمتاع ایدن ، تمتع ، انتفاع ایلین .

مُسْتَمِدّ [ع ، ص] استمداد ایدن مدد ، یاردیم ایسته‌ین .

مُسْتَمِرّ [ع ، ص] استمرار ایدن بر دوزی‌یه اوزایوب كیدن . سوركلی ، دواملی ، دائمی

مستمراً == مستمر اوله‌رق ، دائما لاینقطع . § (نباتات) چیچك آچوب بتون اعضاسی صولدقدن صوكره كاسی باقی قالان نبات .

مُسْتَمْزِجْ [ع ، ص] استمزاج ایدن ، رأی ، فكر یوقلایان .

مُسْتَمِعْ [ع ، ص] استماع ایدن دیكله‌ین ، ایشیدن ، سامع § بر مكتبده امتحان ویرمكه مجبور اولماق ، وشهادتنامه المامق شرطیله درسلری دیكله‌ین شاكرد .

مستمعاً == مستمع اوله‌رق ، مستمع صفتیله

مستمعین == مستمعلر .

مُسْتَمْلَكْ [ع ، ص] [مولد وغلطدر] ☜ مستعمر

مستملكات == ☜ [مستعمرات]

مُسْتَمَنْدْ [ف ، ص] محزون ، مكدر ، غمكین ، اندوهناك § حاجت دیمند .

مستمندانه == مستمنده لایق صورتده

مُسْتَمْهِلْ [ع ، ص] مهلت ، میدان ایسته‌ین .

مُسْتَنْبِطْ [ع ، ص] استنباط اولنمش معنی ، حكم استخراج ایدلمش ، ضمناً اكلاشلمش استدلال ایدلمش .

مُسْتَنِدْ [ع ، ص] استناد ایدن ، طیانان . § مبنی اولان

مستنداً == مستند اوله‌رق ، طیانه‌رق كوناركه .

مُسْتَنْسِخْ [ع ، ص] استنساخ ایدن ، نسخه‌سنی عینی آلان ، قوپیه ایدن ، مبیض § یازلمش بر شیئك متعدد نسخه‌لرینی چیقارمغه مخصوص ماكنه .

مُسْتَنْشِقْ [ع ، ص] تطهیر ایچون بورننه صو چكن .

مُسْتَنْطِقْ [ع ، ص] استنطاق ایدیجی ایدن ، سویلتمك ایسته‌ین § (حقوق) جرمك میدانه اخراجی ایچون لازمكلان هر درلو معامله‌یی ایفا ایدن مأمور .

مُسْتَنْقِصْ [ع ، ص] استنقاص ایدن بهاسی تنزیل ایتمك ایسته‌ین .

مُسْتَنْكِفْ [ع ، ص] استنكاف ایدن ، یوز چویرن . چكینن .

مُسْتَنِیرْ [ع ، ص] استناره ایدن ، نور الان .

مُسْتَنِیمْ [ع ، ص] یالاندراویویان اویور كبی كورینن .

مُسْتَوْجِبْ [ع ، ص] ، لایق سزا ، شایان . § جالب ، موجب .

مُسْتَوْدِعْ [ع ، ص] محافظه ایتمك اوزره بر مالی بر ادمه تودیع ایدن .

مُسْتَوْدَعْ [ع ، ص] محافظه ایتمك اوزره بر مالی قبول ایلین .

مُسْتَوْعِبْ [ع ، ص] استیعاب ایدن ، ایچنه آلان § قاپلایان ، طوتان .

مُسْتَوْفِی [ع ، ص] طولغون ، درجهٔ كافیه‌ده ، مكمل ، مطلوب درجه‌ده مستوفی معاش آلیور .

مُسْتَوْلِی [ع ، ص] استیلا ایدن بر یری بر مملكتی قوهٔ غالبه ایله ضبط ایدن ، سرایت ایدن یاییلان ، طاغیلان مرض مستولی .

مُسْتَوِی [ع ، ص] دوز طوغری هموار ، هر طرفی برخط مستوی ، سطح مستوی . § (صرف) مؤنثی ایله مذكری مساوی اولان كلمه .

مستوئ شاقولی == (قوزموغرافیا) بر محلك خط شاقولیسندن مروری فرض ایدیلان مستوی .

مُسْتَهْجَنْ [ع ، ص] استهجان ایدلمش قبیح عد اولنمش معیوب ، بی ادبانه .

مُسْتَهْدِئْ [ع ، ص] استهداء ایدن ، هدایت طلب ایلین .

مُسْتَهْدِفْ [ع ، ص] استهداف ایدن ، هدف كبی دیكیلوب طوران

مُسْتَهْزِی [ع ، ص] استهزا ایدن ، ذوقله‌نن . مسخره‌لغه آلان ، بریله اكله‌نن .

مستهزیانه == مستهزی‌یه یاقیشه‌جق صورتده .

مُسْتَهْلِكْ [ع ، ص] استهلاك ایدن ، صرف ایتمك صورتیله توكتن .

مُسْتَهْلَكْ [ع ، ص] استهلاك ایدلمش صرف ایتمك صورتیله توكه‌دلمش .

مُسْتَیْقِظْ [ع ، ص] استیقاظ ایدن اویقودن اویانان ، بیدار .

مُسْتَیْقِنْ [ع ، ص] استیقان ایدن ، یقیناً بیلن .

مُسَجَّعْ [ع ، ص] تسجیع ایدلمش سجعلندیرلمش . ☜ [سجع] « موافق اولمیوب معنایه سوز اولسه‌مسجع نه حاصل اویله سوزلردن ولواولسون مرصع »

مُسَجَّلْ [ع ، ص] تسجیل ایدلمش سجله قید اولنمش ، مقید

مُسَحَّرْ [ع ، ع] تسحیر ایدلمش الدادلمش مسحور .

مُسَخَّرْ [ع ، ص] تسخیر ایدلمش اطاعته كتیرلمش ، الده ایدلمش .

مُسَخِّنْ [ع ، ص] تسخین ایدن ایصیدن ، قیزدیرن .

مُسَخَّنْ [ع ، ص] تسخین ایدلمش ، ایصیدلمش د قیزدیرلمش .

مُسَدَّدْ [ع ، ص] تسدید ایدلمش اوزونلغنه طوغرولدلمش . § طیقایان ، سدوبند ایدن .

مُسَدَّس [ع ، ص] تسدیس ایدلمش ، آلتییه ابلاغ اولنمش § آلتی قسمدن ، آلتی جزؤدن مرکب . § (هندسه) آلتی ضلع وآلتی زاویه‌لی

مسدس منتظم == (هندسه) آلتی ضلع وآلتی زاویه‌سی بربرینه مساوی اولان مسدس .

مسدس غیر منتظم == (هندسه) اضلاع وزوایاسی از چوق بربرندن فرقلی اولان مسدس .

مُسَرَّج [ع ، ص] تسریج ایدلمش ، اکر اورلمش ، اکرلی اسب مسرج .

مُسَرِّع [ع ، ص] تسریع ایدن سرعت ویرن ، سرعتلندیرن

مُسرِف [ع ، ص] اسراف ایدن ، مالنی ، پاره‌سنی حددن لزومندن زیاده صرف واستهلاک ایلین ، مبذر

مسرفانه == مسرفجه‌سنه .

مسرفلك == اسراف ، تبذیر .

مُسَطَّح [ع ، ص] تسطیح ایدلمش ، سطحلندیرلمش ، دوز یاصی ایدلمش § بجسم اولمیوب سطحی اولان .

هندسهٔ مسطحه == هندسه‌نك اشکال غیر مجسمه‌دن باحث اولان قسمی .

کرهٔ مسطحه == کرهٔ ارضك بتون اشجار وقطعاتنی ایکی دائره داخلنده کوسترن خریطه .

مُسَطَّر [ع ، ص] تسطیر ایدلمش یازلمش .

مِسطَر [ع ، ص] (زبانزدی کسر میم ایله (مسطره) در) طوپوغرافیا عملیاتنده تفاضل ارتفاع تعیینی ایچون مستعمل بر آلت اولوب هدفه‌لی وهدفه‌سز اولمق اوزره ایکی قسمدر .

مُسقِط [ع ، ص] اسقاط ایدن § (طب) چوجق دوشورمکه مخصوص علاج ودواء .

مُسَقَّف [ع ، ص] تسقیف ایدلمش طاوانلانلمش ، اوستی طاوانله اورتلمش .

مسقفات == مسقف اولان شیلر [خان ، خانه ، دکان وامثالی کبی]

مُسکِت [ع ، ص] اسکات ایدن صوصدیران ، الزام ایلین جواب مسکت

مُسکِر [ع ، ص] اسکار ایدن ، سرخوش ایلین ، سکر حالنی ویرن .

کل مسکر حرام == بتون مسکر اولان شیلر حرامدر .

مسکرات == مسکر اولان ، سرخوشلق ویرن شیلر مشروبات کئولیه .

مُسَکِّن [ع ، ص] تسکین ایدن ، سکون حالنه کتیرن ، یاتشدیرن ، اغری واوجاغی ازاله ایلین : ادویهٔ مسکنه .

مُسَلَّح [ع ، ص] تسلیح ایدلمش ، صلاحلندیرلمش ، سلاحلی .

مسلحاً == سلاحلی اوله‌رق ، مسلح اولدیغی حالده .

مسلح بیطرفلق == (حقوق دول) بر بیانامهٔ رسمی ویا بر معاهده‌نك تمام مرعیت احکامنی لدی الحاجه سلاح ایله تأمین ووقایه ایتمك اوزره دولتلرك حال صلحده تسلیحاتده بولنمسی .

مُسَلسَل [ع ، ص] اجزاسی زنجیر کبی بربرینه متصل اولان ، سلسله تشکیل ایدن

امرئهٔ المسلسله == (قوزموغرافیا) کرهٔ سماده مهم بر برجك اسمیدر .

عبارهٔ مسلسله == اره‌لری فصل اولنمیزین دوام ایدن عباره .

مسلسلاً == مسلسل اوله‌رق .

مُسَلَّط [ع ، ص] تسلیط ایدیلمش ، اوزرینه اوشوشدیریلان ، ازعاج ایلین ، صاتاشان .

مُسلِم [ع ، ص] دین اسلام اوزره بولنان ، محمدی ، مسلمان .

مسلمین == مسلمانلر .

مسلمات == نسوان اسلام .

امام المسلمین == خلیفهٔ اسلام حضرتلری .

مُسَلِّم [ع ، ص] تسلیم ایدن ، ویرن § وقتیله ملکیه قائممقاملرینه وناحیه مدیرلرینه ویریلان عنوان .

مُسَلَّم [ع ، ص] تسلیم ایدلمش § دوغریلق ، صحت وحقیقتی اعتراف اولنمش § بلا اعتراض انقیاد اولنمش ، بویون اکلمش .

مسلمات == ج (مسلم) ، مسلم ، بدیهی اولان شیلر : مسلمات امور .

مُسلمان [ع ، ص] دین اسلام ایله متدین معناسنه اولان عربی (مسلم) کلمه‌سنك قاعدهٔ فارسیه اوزره جمعی ایسه‌ده لسانمزده مفرد مقابلنده مستعملدر .

مسلمانلق == دین مبین اسلام . || دیندارلق ، تقوی .

مُسَمَّط [ع ، ص] (ادبیات) بیتلری قافیه‌لی ودورت جزءدن مرکب نظم : قصیدهٔ مسمطه .

مُسَمّی ـ مُسَمّا [ع ، ص] تسمیه ایدلمش اسم ویرلمش ، آد قونلمش .

مسمی بالنقیض == حال وشانك عکسنه دلالت ایدن براسمله مسمی اولان .

مُسِنّ [ع ، ص] یاشلی اختیار سال دیده ، قوجامش .

مُسنَد [ع ، ص] استناد ، نسبت ایدلمش § (نحو) جملهٔ اسمیه‌ده مبتدانك خبری . § (منطق) قضیهٔ منطقیه‌ده (محول

مسندالیه == مبتدا .

مُسَنَّم [ع ، ص] اوچاتیس شکلنده اولان § قبارتمه ، قبارته‌لی اوله‌رق محکوك اولان .

مُسَنَّیات [ع ، ص] مو بندلری ایله خرقلرك کنارلری .

مُسَوَّده ـ مُسوِدّه [ع ، ص] بر ماده حقنده مؤخراً تبییض ایدلمك وعندالایجاب فقراتی طی وتصحیح اولنمق اوزره یازیلان ورقه .

مسوده‌لك == مسوده یازمغه مخصوص کاغد .

مُسَوِّد [ع ، ص] تسوید ایدن مسوده قلمه آلان : سر مسود .

مُسهِل [ع ، ص] اسهال ویرن معده وباغرصاقلری تطهیر ایلین ، قازوراتی سهولتله دفع ایدن دواء .

مُسِیء [ع ، ص] اسائت ایدن ، کوتولکده بولنان .

مُسَیَّب [ع ، ص] تسیب ایدن ایشنه باقمیان ، تنبل پریشان حال ، اهمالجی .

مسیبلك == عدم تقید ، اهمالجیلك تنبللك .

مُسِیل [ع ، ص] اساله ایدن ، آقیدان : مسیل لین .

مُشابه [ع ، ص] بکزه‌ین ، بکزر ، مماثل ، نظیر .

مشابهت == مشابهلك نظیرلك ، مماثلت .

مُشاتمه [ع ، مص] شتملشمك بربرینه سوکوب صایمق .

مُشاجَره [ع ، مص] (مناز عه) ايله مترادفدر .

مُشارْ [ع ، ص] اشـارت اولنان اشارتله كوستريلان .

مشاراليه == كنديسـنه اشارت اولنان ، يوقاروده اسمى كچن (ذات) § (رسميات) عسكريده فريق ايله مشيران ، ملكيه‌ده اولى اولى ايله بالا و وزير حقنده مستعملدر . (مؤنثى مشـاراليها تثنيه‌سى مشاراليهما جمعى مشاراليهم اوله‌رق مستعملدر .]

مشار بالبنان } مشار بالا نام } == كنديسنه پارمقله اشارت اولنان ، مشهور ، ممتاز ، نامدار

مُشارَطه [ع ، مص] شرطلشمق شرائط معينه اوزرنده عقد معامله ايتمك .

مُشارِك [ع ، ص] اورتاق ، شريك . § شركادن هر برى .

مشاركت == اورتاقلق ، شريكلك ، بر برينه شريك اولمق . || (صرف) حدثك ايكى ويا دها زياده شخص بيننده وقوعنى كوسترن قياس .

مُشاع [ع ، ص] اشاعه او نمش شيوعبولمش . (فقه) حصص شايعه‌يى خاوى اولان شى ، بر محل اهاليسنه مشتركاً عائد بولنان .

مُشاعَره [ع ، مص] ايكى شاعر بربرينه شعر سويلمك ، شعر سويلشمك .

مُشافَهه [ع ، مص] يوز يوزه سوز سويلمك ، شفاهاً مكالمه ايتمك .

مُشاكِل [ع ، ص] مشاكله ايديجى ايدن .

مُشاكَله [ع ، مص] شكلجه بر اولمق ، بكزه‌مك . § (ادبيات) بر طرفك ايراد ايلديكى بر كلمه‌يى طرف ديكرك از چوق اولكى معنايه مغاير اوله‌رق استعمال ايتمسى [مثلا : قلمه دوام ايدوب ايتمديكى سؤال ايديلان هوايى مشرب برادم حقنده :
«كندى بعضاً كلير اما صوزى كلمز قلمه» دينلمسى كبى .]

مُشاوِر [ع ، ص] مشاوره ايديجى ايدن ، مستشار .

مشاوره == مشورت ايتمك ، قونوشمق تعاطئ افكار ايلمك مذاكره ايتمك .

مُشاهَد [ع ، ص] مشاهده اولنان كوريلان ، كورلمش : مشاهد اولان غيرتنه مكافاةً عهده‌سنه رتبهٔ ثالثه توجيهى .

مُشاهِد [ع ، ص] مشـاهده ايديجى ، ايدن ، كورن ، باقان .

مُشاهَده [ع ، مص] بر شيئى كوزله كورمك ، رؤيت .

مُشَبَّع [ع ، ص] اشـباع اولنمش طويمش ، طوق .

مُشَبَّك [ع ، ص] تشبيك ايدلمش ، اجزاسو بالق آغى كبى بر برينه كچيريلوب صوقشديرلمش ، شبكه شكلنه قونلمش .

مُشَبَّه [ع ، ص] تشـبيه ايدلمش ، بكزه‌ديكى ادعا اولنـان شى

مشبه به == كنديسنه تشـبيه اولنان

صفت مشبهه == (صرف) افعـال لازمه‌دن اوزان مختلفه‌ده وباشـليجه (فعيل) وزننده كلن صفت .

مُشْت [فا ، ص] يومروق ، توقات § آووج .

مُشْتاق [ع ، ص] اشـتياقلى ، آرزو مند ، حسرت كش قلبى ميال ، كوره‌جكى كلن

مشتاقانه == مشتاق اولانه ياقيشـه‌جق صورتده .

مُشْتَبِه [ع ، ص] اشـتباه ايدن ، شبهه‌لنن .

مُشْتَدّ [ع ، ص] اشتداد ايدن ، شدتلنن ، آزان .

مُشْتَرَك [ع ، ص] { دوغريسى رانك كسريله (مشترك) در . } اشـتراك ايدن ، اورتاق اولانه بو حالده بولنان § اراده بولنان .

فصل مشترك == ايكى سطحك برلشديكى محل ، خط .

مثل مشترك == ☜ [مثل]

قاسم مشترك == (حساب) برعددك قابل تقسيم اولديغى عددلر [مثلا : ١٢ ٧ ، ٦ ، ٤ ، ٣ عددلرى (٢٤) عددينه قابل تقسيم اولدقلرندن اعداد مذكوره (٢٤) عددينك قاسم مشتركيدرلركه بونلردن (١٢) عددينه (قاسم مشترك اعظم) و (٣) رقمنه (قاسم مشـترك اصغر) ديرلر .

مخرج مشترك == (حساب) متعدد كسرلره مخرج اولان عـدد مثـلا : ٣/٤ ، ١/٤ ، ٥/٤ ، كبى - كه (٤) عدد مخرج مشترك اولمش اولور .

مشتركاً == مشترك اوله‌رق ، برابرجه برلكده .

مُشْتَرِى [ع ، ص] اشترا ايدن ، صاتين الان ، صـاتين المق ايچون مراجعت ايدن § بر تاجرله دائمـا معـامله‌ده بولنان § طالب ، خواهشكر .
§ (قوزموغرافيا) شمسك اطرافنده دور ايدن سياراتدن پك پارلاق بركوكبك اسميدر . بر جنسى سعد اكبر [مشترى بر كوكب ثابت صـورتنده كوريلوب سطحنده مشاهده اولنان بعض سياه چيزكيلر سـيارهٔ مذكوره‌نك بر هوا طبقه‌سيله محاط بولنديغنه دلالت ايتمكده‌در . بو سياره‌نك شمسه اولان مسافه‌سى ٥٫٢٠ ودور نجومى‌سى مدتى تقريباً (١٢)سنه وحركت دورانيه‌سى مدتى (٩) ساعت (٥٥) دقيقه اولوب قطرى ارضكندن (١١) كره دهـا بيوك وبنـاءً عليه حجمى : حجم ارضدن (١٣٩٠) دفعه اعظمدر . پيكارى مشهور غاليله طرفندن كشف اولنمشدر .)

مُشْتَرىٰ [ع ، ص] اشترا اولنمش صاتين النمش : مال مشترى

مُشْتَرَز [فا ، ص] يومروق اوران طوقاتليان ، مشت اوران

مشترزلك == يومروق كورشى (بوقس)

مُشْتَعِل [ع ، ص] اشتعال ايدن شعله‌لنن شعله‌زن ، الولنمش .

مُشْتَغِل [ع ، ص] اشتغال ايدن مشـغول اولان ، ايش ايله اوغراشان .

مُشْتَقّ [ع ، ص]اشتقاق ايتمش ، ديكر بر كلمه‌دن چيقمش اخراج اولنمش .

مشتق منه == كنديسندن ديكر بر كلمه چيقارلمش اولان كلمهٔ اصـليه ; مشقق شققدن مشتقدر .

مشتقات == بر كلمهٔ اصـليه‌دن متفرع كلمات .

مُشْتَكِى [ع ، ص] اشتكا ايدن . شكايت ايلين § حضـور محكمه‌ده دعواى شـخصى اقامه ايدن .

مُشْتَكىٰ [ع ، ص] اشتكا ايدلمش شكايت اولنمش مادهٔ مشتكى

مشتكى عنه == كنديسندن شـكايت اولنان كيمسه .

مُشْتَمَل [ع ، ص] برشيئك ايچنده داخلنده بولنان، برشيئك حاوى وجامع اولديغى شى .

مشتملات == بر شيئك حاوى وجامع اولديغى شيلر، بر شيئك فروع وملحقاتى

مُشْتَمِل [ع ، ص] اشتمال ايدن احاطه واحتوا ايلين .

مُشْتَه [فا ، س] قبضه، آوج ايله طوتيلان شى؟ سراج، تونديه‌جى اصنافنك استعمال ايلدكارى بر تخچدن معمول يامى طوقماق .

مشتهر [ع ، ص] اشتهار ايدن شهرت بولان ، مشهور ، نامدار .

مُشْتَهى [ع ، ص] اشتهالى ، ايستكلى ، خواهشكر .

مُشْتَهى [ع ، ص] اشتهاء ايدلمش يستنلمش ، آرزو اولنان

مشتهيات == جالب اشتها اولان شيلر

مُشَجَّر [ع ، ص] آغاج كبى داللى بوداقلى ، مسلسل .

مُشَخَّص [ع ، ص] تشخيص ايدلمش ، طانمش § شخصلنمش ، شخص حالنه كتيرلمش ، تجسم ايتديرلمش : مشخص .

مُشَدَّد [ع، ص] شدتلنديرلمش، شدت ويرلمش § اوزرينه شده اشارتى قونلمش، شده‌لنمش شده‌لى .

مُشَدِّد [ع ، ص] تشديد ايدن شدتلنديرن .

اسباب مشدده == (حقوق) مجرم حقنده جزانك تشديدينى موجب احوال واسباب

مُشَرِّح [ع ، ص] تشريح ايدن . علم تشريح عالمى .

مُشْرِف [ع ، ص] يوكسلن ، چيقان § اوستندن باقوب بر شيئه مطلع اولان § اولومه پك ياقين بولنان § قريب ، مستعد ، يوز طوتمش .

مشرف خراب == خرابه‌يوز طوتمش خرابه ياقلاشمش .

مُشَرَّف [ع ، ص] شرفلنديرلمش ، تشريف ايدلمش كنديسنه شرف ويرلمش .

مُشْرِك [ع ، ص] جناب حقه شريك قوشان ، تعدد الهيه‌يه قائل اولان ، جمع: (مشركين) كابر مشركين قريش

مُشْط [ع ، ص] طيرناق : مشط القدم ، مشط اليد .

مُشْعِر [ع ، ص] اشعار ايدن ، تحريراً بيلديرن . خبر ويرن مبين .

مشعره == بخار وهوا آضيقنك درجهٔ شدتنى تعيينه مخصوص آلات .

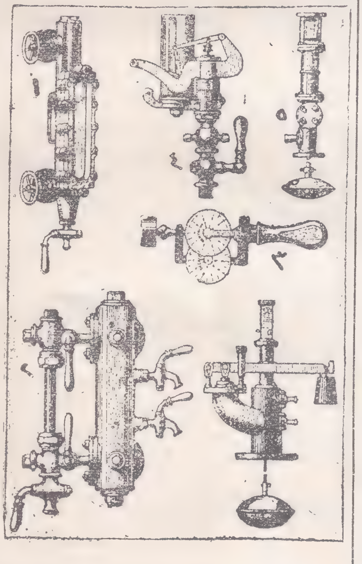

(بخارماكنه‌لرنده مستعمل مشعرلر)
١ — سرت جامدن معمول مشعر سويهٔ ماء ٣ — مشعر سرعت ٤ — مشعر مقياس القوه (دايناموميترو مشعرى) ٥ـ سويهٔ مايه مخصوص مشعر مقناطيسى ٦ — صيفتى والف مشعرى (سلامت سوپاپى مشعرى)

مُشَعْشَع [ع ، ص] شعشعه‌لى ، پارلاق ، روشن . § دبدبه‌لى ، طنطنه‌لى .

« علويتى سير ايت بونه اسلوب مشعشع اولشمى ديسهم ابر شفق برقيزه برقع »

مُشْفِق [ع ، ص] شفقت ايدن . شفقتلى، مهربانلق كوسترن مرحمتلى : پدر مشفق .

مشفقانه == مشفق اولانه ياراشير صورتده ، شفقتله ، مرحمتله .

مُشْك [ع ، ص] مسك دينيلان كوزل قوقولى شى ☞ [مسك]

مشك آلود == مشكه بولانمش ،شكلى

مشكبار == مشك ياغديران .

مشك بيد == عود اغاجى .

مشكفام == مشك رنكلى .

مشكفروش == مشك صاتان .

مشكفشان } مشك افشان } == مشك صاچيچى صاچان

مشكين == مشك قوقولى عطرناك .

مُشْكِل [ع ، ص] اشكاللى، كوچ، مغلق، چتين .

مشكلپسند == كوجلكله بكنن ، هر شىٔ بكنميين ، هر شيئه بر قصور بولان چتين شيدن خوشلانان .

مشكلپسندانه == مشكل پسند اولانه ياقيشه‌جق صورتده .

مشكلتر == پك مشكل ، زياده چتين.

مشكللشمك == كوج ومشكل اولمق

مشكلكشا == مشكل شيلرى حل ايدن .

مشكلات == مشكل ، زور چتين اولان خصوصات : مشكلات امور ،

حلال مشكلات ==خصوصات مشكله‌يى حل ايدن .

مُشَكَّل [ع ، ص] هيئته ، شكله قونلمش ، شكل ويرلمش § ايرى قوچامان ، شكلى قيافتى غير مستحسن .

مُشَمَّس [ع ، ص] كونشه كوسترلمش كونش كورمش ، كونشه سرلمش كونشلنديرلمش .

مُشَمَّع [ع ، ص] تشميع ايدلمش اريمش بال مومنه باتيرلمش ، موشامبا § جريحه وچيبان اوزرينه ياپشديريلان ياقى وسائره .

مُشَوَّش [ع ، ص] تشويش ايدلمش ، قارمه قاريشيق ايدلمش لف ونشر مشوش ☞ (نشر)

مُشَوِّق [ع ، ص] شوق وغيرته كتيرن ، ترغيب وتحريص ايدن . § فعاليته سوق ايدن تشويق ايلين .

مُشَوَّك [ع ، ص] ديكنلى ، ويا ديكن شكلنده اولان .

مشوك الجلد == (حیوانات) جسملری شعاعی اولوب جلدلری سرت ودیکنلی اولان حیوانات ابتدائیهٔ بحری .

مشوك المسبح == (حیوانات) مسبح ظهریسنك خطوطی دیکنلی کیسهٔ مبحیه‌سی مسدود وبعضاً مفقود اولان بالقلر .

مُشهِد [ع ، مص] اشهاد ایدن ، شاهد کتیرن .

مُشَیَّد [ع ، ص] تشیید ایدلمش رفیع ومحکم قیلنمش .

مُشیر [ع ، ص] امر واشارت ایدن § سلك جلیل عسکریده اك عالی رتبه‌یی احراز ایدن ذات ـ که ملکیه‌ده وزیر مقابلی والقابی (دولتلو افندم حضرتلری) در .

مشیرانه == مشیره یاقیشه‌جق صورتده .

مشیران == مشیرلر .

مشیریت == مشیرلك ، مشیر مقامی مشیر رتبه‌سی .

مشیری == مشیرلك .

مُصاب [ع ، ص] اصابت ایتمش اورلمش § مصیبته اوغرامش § دوچار اولمش .

مُصابَره [ع ، مص] صبر ایتمك ، قاتلانمق .

مُصاحِب [ع ، ص] بریله مصاحبه ایدن ، قونوشان § خدمت خاصهٔ حضرت پادشاهیده بولنان ذواتدن هربری جمعی (مصاحبات) در .

مُصاحَبه ـ مُصاحَبَت

[ع ، مص] بربریله صحبت ایتمك ، همدم اولمق .

مُصادَره [ع ، مص] جریمه صورتیله برآدمك اموالنی ضبط ایتمك . بواصول فی‌زماننا ممنوعدر .

مُصادِف [ع ، ص] راست کلن ، تصادف ایدن .

مُصادَفه [ع ، مص] راست کلمك ، تصادف ایتمك .

مُصادَقت [ع ، مص] صداقت اوزره دوستلق معاملات صادقانه .

مُصادَمه [ع ، مص] ایکی شی بربرینه چارپمق ، چارپشمق اوروشمق «بارقهٔ حقیقت مصادمهٔ افکاردن چیقار» . جمعی : (مصادمات) در : مصادمات شدیده .

مُصارَعه [ع ، مص] ایکی کشی بربریله کورشمك ، کورش طوتمق .

مُصافات [ع ، مص] بربریله خالصانه دوستلق ایتمك § اخلاص ، مودت صحیحه .

مُصافَحه [ع ، مص] اثنای ملاقاتده یکدیکرینك الی طوتمق ، عرض بحث ومحبت مقامنده ایکی کشی بربرینه ال اوزاتمق .

مُصالِح [ع ، ص] مصالحه ایدن ، عقد صلح ایدن «مصالحك عاقل اولمسی شرطدر ، بالغ اولمسی شرط دکلدر» .

مُصالَحه [ع ، مص] ایکی طرف ترك مخاصمه ایله بارشمق ، صلح ایتمك ، اوزلاشمق : بعد المصالحه ، قبل المصالحه . § مسالمت .

مُصاهَرت [ع ، مص] تأهلدن دولایی حاصل اولان قرابت ، صهریت ، قرابت صهریه .

مُصایَفه [ع ، مص] یازلغه یازلق ایتمك ، یازلق اولمرق طوتلمق اوزره یازلق ایلمك .

مُصَحَّح [ع ، ص] تصحیح ایدلمش ، یاکلشی دوزلدلمش طوغریلتمش ، سهو وخطاسی ازاله ایدلمش .

مُصَحِّح [ع ، ص] تصحیح ایدن ، یاکلشی دوزلدن ، طوغریلدان سهو وخطاسنی ازاله ایلین

مُصحَف [ع ، ص] قرآن عظیم الشان

مُصَحَّف [ع ، ص] تصحیف ایدلمش خطاء تغییر اولنمش .

مُصَدَّر [ع ، ص] تصدیر ایدلمش ، دیباجه‌لنمش .

مُصَدِّع [ع ، ص] تصدیع ایدن ، باش اغریدان .

مُصَدَّع [ع ، ص] تصدیع ایدلمش ، باش اغریدلمش .

مُصَدَّق [ع ، ص] تصدیق ، صحیح ، حقیقی تصدیق اولنمش کرچکلندیرلمش

مُصَدِّق [ع ، ص] تصدیق ایدن ، کرچکلدیرن ، طوغریلغی تأکید واثبات ایدن

مُصِرّ [ع ، ص] اصرار ایدن ، ایالی باصوب واز کچمین ، ابرام ایلین .

مصرانه == مصر اولانه لایق صورتده

مُصَرَّح [ع ، ص] تصریح ایدلمش آچیق سویلنمش ، آچیقدن آچیغه بیان اولنمش .

مصرحاً == مصرح اوله‌رق ، صراحتلی اوله‌رق ، مفصلاً وموضحاً .

مُصَرَّع [ع ، ص] (ادبیات) هر ایکی مصرعی قافیه دار اولان بیت § صرعلندیرلمش .

مُصطَبِر [ع ، ص] صبر ایدن ، اصطبار ایلین

مُصطَفی [ع ، ص] اصطفا ایدلمش منتخب ، کزیده § حضرت فخر کائنات علیه اکمل التحیات افندمزك اسامیٔ مبارکه‌لرندن بری .

مصطفوی == حضرت محمد المصطفی افندمزه منسوب ومتعلق

مُصطَلَح [ع ، ص] اصطلاح قبیلندن اولان معنای لغوینك غیرنده یعنی بر معنای محدثله قوللانیلان § اصطلاحات ایله مالی اولان § تکلفلی افاده ، ساده لکدن عاری سوز .

مُصَغَّر [ع ، ص] تصغیر ایدلمش کوچولدلمش ، اسم تصغیر صورتنه ویرلمش

مُصَفّی [ع ، ص] تصفیه ایدلمش صاف ، خالص قیلنمش ، صفوت ویرلمش : ماء مصفی

مُصَلَّب [ع ، ص] تصلیب ایدلمش صلابت ویرلمش قاتیلاشدیرلمش

مُصلِح [ع ، ص] اصلاح ایدن ، ایی حاله کتیرن ، ایی حاللی ایدن .

مصلحانه == مصلحه لایق صورتده

مُصَلّی [ع ، ص] ادای صلاة ایدن نماز قیلان ، نمازه مداوم اولان .

مُصَلّی [ع ، ص] جنازه نمازی قیلنمغه مخصوص آچیق محل

سنك مصلی == نمازی قیلمق ایچون جنازه تابوتنك وضع اولندیغی یوکسك طاش .

مُصَمَّم [ع ، ص] تصمیم ایدلمش ، صورت قطعیه‌ده عزم و نیت اولنمش ، اجراسنه قرار ویرلمش مقرر ، مجزوم .

مُصَنَّع [ع ، ص] تصنیع ایدلمش استادانه یاپلمش ، برصورت صنعتکارانه و ماهرانه‌ده اعمال ایدلمش § ساخته اوله‌رق یاپلمش

مُصَنَّف [ع ، ص] تصنیف ایدلمش یاپلمش ، کتاب .

مصنفات == تصنیف ایدلمش کتابلر : مصنفات کثیره

مُصَنِّف [ع ، ص] تصنیف ایدن کتاب یاپان ، مؤلف .

مُصَوِّت [ع ، ص] تصويت ایدن ، سس چیقاران ، اظهار صوت ایدن : الواح مصوته .

مُصَوِّر [ع ، ص] تصویر ایدن صورت ویرن ، بر صورته قویان . § ترسیم ایدن ، رسام .

مصورانه == مصوره یاراشیر صورتده .

مُصَوَّر [ع ، ص] تصویر ایدلمش ، صورت ویرلمش ، بر صورته قونلمش § ترسیم ایدلمش

مُصیب [ع ، ص] اصابت ایدن ، طوغری کیدوب ایریشن واصل اولان . § فعل وقولده صوابه مقارن اولان : فکر مصیب ، قرار مصیب .

مُصیبت [ع ، ص] انسانك باشنه کلن قضا ، بلا ، بلای ناکهانی ، فلاکت .

جمعی : (مصائب) کلیر .

مصیبتلی == مصیبته مقارن اولان .

مُصَیقَل [ع ، ص] جلالی ، یالدیزلی صیقللنمش .

مُضادّ [ع ، ص] ضد اولان تأثیرینه قارشی قویان .

مضادالتهاب == (طب) دوغریدن دوغری‌یه بر عضوك علائم التهابنی ازاله ایدن اسباب وادویه .

مضاد تشنج == (طب) توتیا ، بیزموت مرکباتی وکافوری ، کدی اوتی کبی برعضوك تشنججنی منع ایچون استعمال ایدیلان ادویه .

مضادتعفن == (طب) تفسخ ایدن بر شیئك تعفناتنی منع وازاله ایچون استعمال ایدیلان ادویه (اسیدفنیك) کبی

مضاد موقظ } == (بیطری)
مضادمرتجف }

قودتارلسغدن قطع امید ایدیلان حیوانات اوزرنده اجرای تجربه ایچون مقدار اعظمیده ویریلان ادویه ـ که هر حالده یا مرضی توقیف ویا آثار وخیمه اظهار ایدر .

مُضارِب [ع ، ص] مضاربه ایدن دوکوشن ، بربرینی ضرب ایدن . § (تجارت) شرکت مضاربه‌ده سرمایه‌یی قوللانان ادم

مضارَبه [ع ، مص] دوکوشمك اوروشمق . § (تجارت) بر طرفدن سرمایه ، دیکر طرفدن سعی و عمل اولمق اوزره عقد ایدیلان شرکت ـ که : سرمایه صاحبنه رب‌المال وعامله (مضارب) دینور .

مضاربهٔ مطلقه == (تجارت) زمان ومکان وبرنوع تجارت ایله‌وبایع ومشتری تعیین ایله مقید اولمیان مضاربه .

مضاربهٔ مقیده == (تجارت) بالاده محرر شیلری تعیین ایله مقید اولان مضاربه .

مُضارِع [ع ، ص] شریك ، نظیر شبیه § حال ویا استقباله دلالت ایدن فعل صیغه‌سی فعل مضارع .

مضارعت == مضارعلك .

مُضاعَف [ع ، ص] ایکی ویازیاده قات ایدلمش ، اوزرینه بر مثلی ویا امثالی زیاده اولنمش § (صرف) عین الفعلی ایله لام الفعلی بر جنسدن وحروف صحیحه‌دن اولان فعل .

اصول مضاعف == واردات ایله مصارفاتی قارشولقلی اوله‌رق کوسترمك اوزره دفتر طوتمق اصولی .

منحنئ مضاعف == [illegible] [منحنی]

مُضاف [ع ، ص] اضافه اولنمش مربوط ، تابع ، ملحق . § (صرف) دیکر بر اسمه اسنا د وضانه اولنمش اسم .

مضاف الیه == مضافك مربوط ومستند اولدیغی اسم . [ترکجه‌ده مضاف الیه اول مضاف صوکره کلیر . احمدك قاپوسی کبی]

مضافات == ج : مضاف ، ملحقات علاوات .

مُضایَقه [ع ، مص] طارلق ، ضرورت ، فقر ، صیقندی احتیاج § یوقلق .

مُضحِك [ع ، ص] اضحاك ایدن ، کولدیرن باعث خنده اولان

مضحکه == کولنه‌جك شیء .

مضحکات == کولدیریجی شیلر کولونه‌جك شیلر .
« مضحکات دهره‌بن‌اولسه‌م‌ده تصویریم‌کولر»

مُضِرّ [ع ، ص] اضرار ایدن ضرر ویرن ، ضرره صوقان .

مُضطَجِع [ع ، ص] اضطجاع ایدن ، یان اوستی یاتان .

مُضطَر [ع ، ص] چارەسز قالمش ناچار ، مجبور .

مُضطَرِب [ع ، ص] اضطرابی اولان مادی ومعنوی راحتسز اولان . § تلاش ایچنده بولنان .

مضطربانه == مضطرب‌اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

مُضغَه [ع ، ص] بر پارچه ات .

مُضِلّ [ع ، ص] اضلال ایدن ، ضلالته دوشورن ، طوغری یولدن چیقاران ، اغوا ایدن

مُضمَحِل [ع ، ص] زائل نابود اولان ، محو و پریشان اولان .

مُضمِر [ع ، ص] اضمار ایدن ، درونده صاقلایان ، کیزله‌ین

مُضمَر [ع ، ص] اضمار ایدلمش درونده کیزلمش ، ذهنده بولنان .

مُضیء [ع ، ص] اضائه ایدن ، ضیاویرن ، ضیالاندیرن .

مُضیِّع [ع ، ص] اضاعه ایدن ، ضایع ایلین .

مُضیف [ع ، ص] مسافر قبول ایدن ، میزبان .

مُضَیِّق [ع ، ص] صیقان طارلاشدیران ، صیقیجی .

مُطابِق [ع ، ص] مطابقت ایدیجی ، ایدن ، اویغون ، موافق .

مطابقت == مطابقلق ، اویغونلق ، موافقلق .

مُطاع [ع ، ص] کندیسنه اطاعت انقیاد اولنان .

جهان مطاع == عالم تحت اطاعتنده بولنان .

مُطالَبه [ع ، مص] طلب ایتمك . § برینك ذمتنده الاجغنی ایستمك . § دعوی .

مُطالِع [ع ، ص] مطالعه ایدن ، کتاب اوقویان .

مُطالَعه [ع ، مص] اوقومق اکلامق قصد وشرطیله اوقومق § بر شیئه وقوف حاصل ایتمك ایچون متصل نظر وتفکر ایتمك .

مُطاوِع [ع ، ص] مطاوعت ایدیجی ، ایدن .

مُطاوَعت [ع ، مص] برینه اویمق موافقت . § (صرف) حدثك فاعلنه رجوعنی ویا فاعلده وقوعنی بیان ایدن افعالك بناسی : انفعال بابنك بناسی مطاوعت ایچون .

مُطاوَلَه [ع ، مص] وعده‌یی اوزاتمق ، صورنجه‌یه‌دك براقمق .

مُطايَبَه [ع ، مص] لطيفه ايتمك ، مزاح ايلمك . شقالاشمق

مطايبات = جمع : مطايبه : لطائف مزاح .

مُطيق [ع ، ص] برشيئي اوردن يرروين ، احاطه ايدن § كامل .

مُطرِب [ع ، ص] اطراب ايدن طرب ويرن § خواننده چالغيجي .

مطَّرِد [ع ، ص] اطراد اوزره كيدن ، بردوزي‌يه منتظما دوام ايدن ، منتظم : امثلهٔ مطرده .

مطرداً = منتظما دوزكون ، اطرادلی

مُطَرَّز [ع ، ص] زينت ويرلمش ، سوسلنديرلمش .

مُطَرّى [ع ، ص] طراوتلی ، تازه رونقلی .

مُطعِم [ع ، ص] طعام ايدن ، طعام يديرن .

مُطَلسَم [ع ، ص] طلسملی سحرلی افسونلی .

مُطلِع [ع ، ص] اطلاع ايدن ، كسب وقوف ايلين ، اكلايان

مُطلَق [ع ، ص] اطلاق اولنمش ، صالويرلمش باشی بوش براقلمش مقيد دكل : مطلق اطلاق اوزره جاريدر .

مطلق العنان = عنانی ، يولاری صالويراش ، آزاده ، سربست .

مطلقا = مطلق اوله‌رق ‖ هرحالده هرنه وجهله اولور ايسه اولسون .

جحد مطلق = عربيده (لم) حرفيله مضارع مجزومدن مركب صيغه — كه : ماضیٔ منفی معناسنی افاده ايدر .

مُطَلَّقَه [ع ، ص] تطليق اولنمش زوجه ، بوشانمش قاری

مُطَلّى [ع ، ص] طلالنمش ، اوزرينه يالديز وسائره سورلمش .

مُطمَئِن [ع ، ص] ربط قلب ايله سكون حاصل ايدن ، اطمئنان حاصل ايلين ، شك وشبهه‌سی قالميان ، امين .

مُطَنطَن [ع ، ص] طنطنه‌لی ، دبدبه‌لی ، حشمت وواردانی اولان طمطراقلی كوسترشلی

مُطَوَّق [ع ، ص] بوينئه كردانلك وسائره طاقلمش .

مُطَوَّل [ع ، ص] تطويل ايدلمش اوزادلمش : مقالهٔ مطوله .

مُطَهَّر [ع ، ص] تطهير ايدلمش ، مادی ومعنوی تميزلنمش پاكلنمش : لباس مطهر ، قلب مطهر .

مُطَهِّر [ع ، ص] تطهير ايدن ، تميزله‌ين : صوهم طاهر ، هم مطهردر .

مُطَيَّب [ع ، ص] تطييب ايدلمش كوزل قوقولر سورلمش اولان § كوكلی خوش ايدلمش ، تلطيف اولنمش : مطيبا .

مُطيع [ع ، ص] اطاعت ايدن انقياد ايلين .

مُظاهِر [ع ، ص] مظاهرت ايدن بربرينه ياردم ، معاونت ايدن ، ارقه‌چيقان ، حمايه ايدن .

مُظاهَرَت [ع ، مص] ياردم معاونت ايتمك ، حمايه ايلمك .

مُظَفَّر [ع ، ص] مطلوبنه ظفرياب اولان § محاربه‌ده اعدايه غالب كلن .

مظفرانه = مظفر اولانه ياقيشر صورتده ، مظفرجه‌سنه .

مظفراً = مظفر اوله‌رق ، مظفر اولق صورتيله .

مظفريت = مظفرلك .

مُظَلَّل [ع ، ص] كولكه‌لی ، كولكه‌لنمش : شهراه مظلل

مُظلِم [ع ، ص] قرا كلق ، تاريك § مجهول ، شبهه‌لی . § منحوس ، مدهش : بوچوجق حيلازلقله كنديسنه مظلم بر استقبال حاضرلبيور .

بيت مظلم = (حكمت) اشيای خارجيه‌نك خيال مصغرلرينی برلوحه اوزرينه آلمغه خدمت ايدن بر آلت اولوب فطوغرافيجلقده مستعملدر .

مُعاتَب [ع ، ص] دوچار عتاب اولمش عتابلانمش ، تكديره دوچار اولمش اولان .

مُعاتِب [ع ، ص] عتاب ايدن ، عتابلانان ، تكدير ايدن

مُعاتَبَه [ع ، ص] عتاب ايتمك ، ازارلامق ، لوم وتوبيخ ايتمك

مُعاد [ع ، مص] اعاده ايدلمش ، كيری چوبرلمش .

مُعادات [ع ، مص] برينه عداوت ايتمك ، دشمنلك ايلمك § قارشيلقلی دشمنلك ايتمك .

مُعادِل [ع ، ص] عديل ، شبيه ، نظير .

معادلت = (هندسه) ايكی شكلك بربرينه معادل اولمسی ، معادللك .

مُعادَلَه [ع ، مص] بر شيئه مساوی ، نظير اولمق § (ر) ايكی كميتك بربرينه مساواتنی كوسترن وارەلرنده مساوی اشارتی بولنان افادهٔ جبريه ويا حسابيه :

$\text{٣} + \text{٤} = \text{١} + \text{٦}$ ، ب + ى = ح — ه .

مُعاذَرَه [ع ، مص] بهانه ايتمك . يالاندن عذر كوسترمك ، اعتذار واهيه درميان ايلمك .

مُعار [ع ، ص] اعاره اولنمش ، اعاره اولنان شی .

مُعارِض [ع ، ص] معارضه ايدن ، مخالفت كوسترن .

مُعارَضَه [ع ، مص] انصراف ايتمك § قولاً ويا فعلاً برينه مخالفت ايتمك § بربرينه قارشی ضديت ، مخالفت كوسترمك . § نزاع ، غوغا ، مجادله .

مُعارَفَه [ع ، مص] بيلشمك ، طانيشمق ، آشنا چيقمق ، آشنالق .

مُعارَكَه [ع ، مص] بربريله جنك ايتمك ، محاربه ايتمك .

مُعاشِر [ع ، مص] معاشرت ايدن ، برلكده ياشايان .

مُعاشَرَت [ع ، مص] بربريله كچنمك ، همدم اولمق .

آداب معاشرت } خلق ايله ايديله‌جك
اصول معاشرت } معاملات علمی ،
فن معاشرت } سوسيولوژی .

مُعاشَقَه [ع ، مص] سويشمك ، بربرينه اظهار عشق ايلمك . § علاقه ، عشق .

مُعاصِر [ع ، ص] هم عصر ، هم زمانه ، بر عصرده ياشايان .

معاصرين = معاصرلر ، برعصرده يشامش اولانلر .

معاصره = برعصرده يشامش بولنمق هم عهد اولمق .

مُعافْ [ع ، ص] غلطدر اصلی معفو ویا (معافی) در . } عفو اولنمش ، مصون ، مستثنی ، ممتاز .

معافیت == {اصلاً غلط ، شکلاً مولددر . } معافلق ، استثنا ، امتیاز . || (طب) بعض کیمسه‌لرك بعض امراضدن متأثر اولمامه‌لری حالی .

مُعاقِدْ [ع ، ص] بربریله عقد اتفاق ایدن § بر عقدك حصولنه بادی اولان طرفیندن هربری .

معاقده == عقد اتفاق ایتمك ، مقاوله ایلمك .

مُعالَجه [ع ، مص] خسته‌یه باقمق ، علاج ویرمك . § (طب) بر مرضك جریانی اثناده تبدلات مفیده حاصل ایتمك یاخود ظهوری ملحوظ بر مرضك تکوننك اوکنی آلمق مقصدیله خواص متشابهه‌یه مالك اولان ادویه اعانه‌سیله مریضی تداوی ایتمك .

مُعامِلْ [ع ، ص] معامله ایدیجی ایدن

مُعامَله [ع ، مص] بربریله ایش یاپمق ، عمل ایتمك § بر مصلحت رسمیه حقنده دوائرجه اجرا اولنان مراسم ، حواله ، قید وسائره § الیش ویریش .

معاملات == ج : معامله ، معامله‌لر ایشلر ، عمللر .

مُعانِدْ [ع ، ص] عناد ایدیجی ایدن .

مُعانَدَه [ع ، مص] عناد ایتمك ، عناداشمق ، مخالفتده بولنمق

مُعانِقْ [ع ، ص] معانقه ایدن .

مُعانَقه [ع ، مص] بر برینك بوینه صارلمق معانقهٔ عاشقانه .

مُعاوَدَتْ [ع ، مص] عودت ایتمك کری دونمك

مُعاوَضَه [ع ، مص] بر شیئی دیکر بر شیئه بدل اوله‌رق ویرمك § اصلی اولمدیغی حالده جلب منفعت ضمننده صورت مخصوصه‌ده مشاوره ایله یاپیلان دوباره‌لی شی .

مُعاوِنْ [ع ، ص] معاونت ایدیجی ایدن .

مدیر معاونی == قلمك مدیردن صوکره اك بیوك آمری .

شورای دولت معاونی == شورای دولت دائره‌سنده ملازملکدن صوکره نائل اولنان درجه .

باش معاون == شورای دولت مجالسنده مستخدم معاونلرك اك بیوکی که هیئت تحریریه‌نك آمریدر .

مُعاوَنَتْ [ع ، مص] یاردیم ایتمك .

مُعاهِدْ [ع ، ص] معاهده ایدیجی ایدن .

مُعاهَدَه [ع ، مص] بربریله عهد وپیمان ایتمك . § (حقوق دول) دوائر اره‌سنده تعاطی اولنان سندات

معاهدات == ج (معاهده) معاهده‌لر

معاهدهٔ اتفاقیه == (حقوق دول) بر حرب وقوعنده یکدیکرینه مظاهرت ایتمك اوزره ایکی ویا دها زیاده دولتلر اره‌سنده عقد اولنان معاهده .

معاهدهٔ تأمینیه == بر دولتك استقلالنه خارجده بر تسلط وقوعنده دیکر بر دولت طرفندن معاونت ایدیله‌جکنه دائر طرفین بیننده عقد اولنان معاهده .

معاهدهٔ حمایت == بر دولت دیکر بر حکومتی حمایه ایله اعداسنك کافه‌سنه قارشی محافظه ایلیه‌جکنه دائر عقد اولنان معاهده .

معاهدهٔ صلحیه == ایکی ویا دها زیاده محارب دولتلر بیننده حال حربك رفع و ازاله‌سیله مناسبات دوستانه و مصافاتکارانه‌نك اعاده‌سی ضمننده عقد اولنان معاهده .

معاهدهٔ مظاهرت == بر دولتك ایکی دولت اره‌سنده وقوعه کلان محاربه‌یه طوغریدن طوغری‌یه مشارکت ایتمکسزین طرفین محاربیندن برینه اعانهٔ نقدیه‌ده بولنه جغنه ویاخود اقچه مقابلنده محدود برمقدار عسکر ویا سفن حربیه اعطاسیله یاردیم ایلیه‌جکنه دائر عقد اولنان معاهده

معاهدهٔ بیطرفی == بعض دولتلرك دیکر بردولتی بیطرف طائفه قرار ویرمش واو دولتك بیطرفلغی مرعی طوتیله‌جغنی تعهد ایلمش اولدقلرینی متضمن معاهده .

تحدید حدود معاهده‌سی == هم جوار اولان دولتلر بیننده حدودلرینك تعیینی ضمننده عقد اولنان معاهده .

ترك اراضی معاهده‌سی == بردولتك دیکر بر دولته بر مقدار اراضی ترك ایلدیکنه دائر عقد اولنان معاهده .

معاهدهٔ تجاریه == صرف تجاری معاملاته شامل اولمق اوزره دولتلر بیننده عقد اولنان معاهده .

مُعایَدَه [ع ، مص] بایراملاشمق بایرامده بربرینی تبریك ایتمك .

مُعایَنَه [ع ، مص] برشیئك حقیقتنه تأمین اطلاع ایچون کوزدن کچیرمك ، تفتیش ایتمك ، یوقلامق . § بر مریضك اطبا طرفندن تشخیص مرض ایچون نظر تفتیشدن کچیرلسی .

معاینه خانه == اطبانك معاینه ایلدکلری محل خصوصیلری .

مُعَبِّرْ [ع ، ص] تعبیر ایدن ، یوزان رؤیا تعبیر ایدن .

مُعْتادْ [ع ، ص] اعتیاد اولنمش ، عادت ایدینلمش § اعتیاد ایدن : محاسن معتاد .

مُعْتَبَرْ [ع ، ص] اعتبارلی ، شرفلی ، حیثیتلی .

مُعْتَدْ [ع ، ص] تعداد اولنمش ، صاییلمش .

معتدبه == بهانك اختلافی موجب برتفاوتسز مثلی بولنان شی .

مُعْتَدِلْ [ع ، ص] اعتدال ایله متصف ، ایکی حال بیننده متوسط اولان ، اورته حالده بولنان § مناسب اویغون ، بجملی .

مُعْتَذِرْ [ع ، ص] اعتذار ایدن ، عذر دیله‌ین ، بر عذر دیله‌یه‌رك قصورینك عفوینی ایستیه‌ین .

مُعْتَرِضْ [ع ، ص] اعتراض ایدن برشی حقنده بکنمیه‌رك بیان مطالعه ایلین .

مُعْتَرِضَه [ع ، ص] (مولددر) جملهٔ معترضه‌یی آره‌سنه الان شو «» وامثالی اشارت

مُعْتَرِفْ [ع ، ص] اعتراف ایدن ، اقرار ایلین .

مُعْتَرَفْ [ع ، ص] اعتراف اولنمش اقرار ایدلمش .

مُعْتَزِلْ [ع ، ص] اعتزال ایدن ایریلان ، چکیلن ، عزلت ایدن

معتزل == قدری انکار ایدن برفرقهٔ ضاله .

مُعْتَسِفْ [ع ، ص] اعتساف ایدن طریق حقدن صاپان .

مُعْتَصِم [ع ، ص] اعتصام ایدن ال ایله طوتان تمسك ایدن § معاصیدن چکینن

مُعْتَق [ع ، ص] اعتاق اولنمش ، آزاد ایدلمش .

معتق البعض == بعض اجزاسی اعتاق اولنان کوله ویا جاریه [بو قول امام اعظمه کوره در . امامینه کوره اعتاق تجزی قبول ایتمدیکندن بعض اعتاق کلك اعتاقنی مستلزمدر]

مُعْتَقِد [ع ، ص] اعتقاد ایدن اینانان ، قلباً صحتنه قرار حکم ایدن . § معنویاته ایمان ایدن ، معتقدین .

معتقدات == اعتقاد اولنان خصوصات عقیده .

مُعْتَکِف [ع ، ص] اعتکاف بریرده حبس نفس ایدوب قالان . § رمضان شریفده جامعده بر وجه شرع شریف حبس نفس ایله اجرای عبادات ایلین : معتکفین

مُعْتَل [ع ، ص] علیل § کندیسندن حرف علتدن بری بولنان کلمه

مُعْتَمَد [ع ، ص] اعتماد ایدلمش ، قلباً استناد ، امنیت ایدلمش اولان .

مُعْتَنا - مُعْتَنی [ع ، ص] اعتنا ایدلمش ، دقت ، اهتمام ایدلمش § اهمیتلی ، مهم : معتنا برایشدر .

مُعْجِب - مُعْجَب [ع ، ص] اعجاب ایدن ، تعجبه دوشورن تعجب ویرن .

مُعْجِز [ع ، ص] اعجاز ایدن عاجز قیلان ، عجزه دوشورن § (ادبیات) طوق بشردن خارج بر مرتبه ده بولنان کلام قرآن معجز نشان .

مُعْجِزه [ع ، ص] پیغمبران عظام حضراتندن صادر اولان خارق العاده افعال واقوال . [جمعی : (معجزات) کابر .]

معجزه نما == خارق العاده شیلر کوسترن معجزه درجه سنده آثار ارائه ایلین .

مُعَجِّز [ع ، ص] تعجیز ایدن ، صیقندی ویرن .

مُعَجِّل [ع ، ص] تعجیل ایدلمش ، عجله اولنمش § وعده سز ، مدتسز ، فی الحال ایفاسی لابد اولان .

معجلاً == معجل اوله رق .

مهر معجل == کوکی طرفندن کلینه بروجه پشین اعطا ایدیلن ثمن اغراق بدل جهاز .

مُعَجَّله [ع ، ص] املاك امیریه ووقفیه دن معاملات معلومه مقابلنده پیشین اوله رق آلنان بدل .

مُعْجَم [ع ، ص] اعجام ایدلمش نقطه لنمش ، نقطه لی : حروف معجم .

تاریخ معجم == نقطه لی حرفلرك ابجد حسابیله چیقان تاریخ بیتی ویا مصراعی .

مُعِدّ [ع ، ص] اعداد ایدن ، حاضرلیان .

معد للاستقلال == کرایه ویرلك ایچون حاضرلنمش اولان .

مُعَدِّل [ع ، ص] تعدیل ایدن ، معدل قیلان ، ایکی طرفی بر ایدن § حال اعتداله کتیرن .

معدل النهار == کرهٔ سماوی شرقدن غربه ایکی یه بولدیکی تصور اولنان بر دائرهٔ مفروضه که : کونش بونك اوزرنده سیر ایلدیکی هر طرفده تساوی لیل ونهار اولور .

مُعَذِّب [ع ، ص] تعذیب ایدن ، عذابه کرفتار ایلین ، اشکنجه یه دوشورن .

مُعَذَّب [ع ، ص] عذابه دوچار ایدلمش ، اشکنجه ایدلمش ، مضطرب .

مُعْرَب [ع ، ص] اعراب قبول ایدن ، اخری اعراب قاعده سنجه تحول پیدا ایدن (کلمه) .

مُعَرَّب [ع ، ص] عربلشمش ، تعریب اولنمش ، عربیجه اشدیرلمش .

مُعَرِّض [ع ، ص] تعریض ایدن ، کنایه طریقیله اراده کلام ایلین .

مُعَرِّف [ع ، ص] تعریف ایدن ، اطرافیله اکلادن ، اطرافیله بیلدیرن .

مُعَرَّف [ع ، ص] تعریف ایدلمش ، اطرافیله بیلدیرلمش .

ادویهٔ معرفه == (طب) بالخاصه جلد اوزرینه تأثیر ایتمك وحال صحتده جلدك طبیعی افرازاتنی تزیید وحالت مرضیه ده حال طبیعیه یه ارجاع ایتمك خاصه سیله متصف اولان علاجلر .

مُعَرّی [ع ، ص] صویولمش ، چیپلاق ایدلمش ، عاری ، آزاده ، خالی ، بری .

مُعَزَّز [ع ، ص] تعزیز ایدلمش ، عزتلندیرلمش .

مُعَرِّق [ع ، ص] ترله دیجی ، ترکتیرن برعلاج .

مُعَسْکَر [ع ، س] اردو یری ، اشکرکاه ، اردوکاه ، میدان حرب .

مُعَسَّل [ع ، ص] باللی ، ایچنه بال قاتلمش : ماء معسل .

مُعَشِّر [ع ، ص] تعشیر ایدن اونده برینی آلان ، محصولاتك عشرینی آلان .

مُعَشَّر [ع ، ص] تعشیر ایدلمش ، اونده بری النمش § اون جزؤدن مرکب . (هندسه) اون ضلعلی ، اون زاویه لی شکل .

مُعْضَل [ع ، ص] کوچ ، مشکل .

معضلات == کوچ ، مشکل اولان امور خصوصات : معضلات امور (ضادك ضمیله استعمالی غلطدر .)

مُعَطَّر [ع ، ص] تعطیر اولنمش ، کوزل قوقولی .

مُعَطَّل [ع ، ص] تعطیل ایدلمش ، بوش براقلمش § طوردیرلمش

مُعَطِّس [ع ، ص] اقصردان ، تعطیس ایدن .

مُعَطِّش [ع ، ص] صوصادان ، تعطیش ایلین .

مُعْطی [ع ، ص] اعطا اولنمش ، ویرلمش .

مُعْظَم [ع ، ص] اعظام ایدلمش ، بیودلمش ، بیوك کورنمش .

معظمات == معظم اولان خصوصات

مُعَظَّم [ع ، ص] تعظیم ایدلمش ، بیوکلندیرلمش ، بیوك عداولنمش

مُعَقِّب [ع ، ص] تعقیب ایدن ، اردی صره کلن § اردینه دوشن

مُعَقَّب [ع ، ص] تعقیب اولنمش ، آردی صره کلمش .

مُعَقَّد [ع ، ص] تعقید ایدلمش ، دوکوملنمش مغلق اولمش ، مغلق ، غیر واضح .

مُعَلَّق [ع ، ص] تعلیق ایدلمش آصلمش . § موقوف مربوط § بریرده استناد ایتمکسزین هواده طوارن .

معلقات سبعه == شعرای عربك زمان جاهلیتده جدار کعبه یه ، بالانتخاب تعلیق ایدلمش اولان بر قطعه قصائدی .

مُعَلَّل [ع، ص] تعليل ايدلمش ، علت اولمق اوزره كوسترلمش ، علت ، سبب بيان ايدلمش .

معلل بالاغراض == شائبهٔ غرضله معلل اولان .

مُعَلِّم [ع، ص] تعليم ايدن ، اوكرهدن ، استاد ، خواجه .

معلمين == معلملر .

معلمه == معلمك مؤنثی . خواجه قادين

مُعَلَّم [ع، ص] تعليم ايدلمش ، اوكرهدلمش : معلم عسكر .

مُعْلِن [ع، ص] اعلان ايدن ، آشكار ايدن § عمومه بيلديرن

مُعَلّٰی [ع، ص] يوكسك . عالی بلند

مُعَمَّر [ع، ص] چوق يشامش ، چوق عمر سورن

مُعَمّٰی [ع، ص] بيلمجه ، ياكلتماج

مُعَنْبَر [ع، ص] عنبر سورلمش ، عنبر ، كيسوی معنبر .

مُعَنِّد [ع، ص] { غلطدر } عنادجی .

مُعَنْوَن [ع، ص] عنوانلانمش ، بر عنوان ايله طانمش

مُعَوَّج [ع، ص] تعويج ايدلمش ، اكيلمش ، اكريلمش ، § (هندسه) بر خط مستقيم ايله ايكيدن زياده نقطه‌سندن قطع اولنان شكل سطح معوج

مُعَوِّق [ع، ص] تعويق ايدن ، تأخير ايدن ، اويالانديرن

مُعَوَّق [ع، ص] تعويق ايدلمش ، كچكدرلمش

مُعَيَّب [ع، ص] تعييب ايدلمش ، عيبلانمش .

معيبات == معيب اولان خصوصات

مُعِيد [ع، ص] طلبه‌يه درس تكرار و اعاده ايدن مدرس معاونی .

مُعِير [ع، ص] اعاره ايدن ، عاريت اولهرق ويرن .

مُعِين [ع، ص] اعانه ، ياردیم ايدن ، ياردجی .

مُعَيَّن [ع، ص] تعيين ايدلمش ، بللی ايدلمش .

معينات == عسكره ويريلان مأكولات معينه .

مُعَيِّن [ع، ص] تعيين ايديجی ايدن ، بللی ايلين .

مُغ [فا، ص] مجوسی آتش پرست

مغان == ميخانه‌جی .

مغبچه == مجوسی چوجغی || ميخانه‌جی چراغی .

مغكده == ميخانه .

مُغابَنَه [ع، مص] ايكی كشی بربرينی الداتمق .

مُغالَبَه [ع، مص] بربرينه غلبه چالمغه چاليشمق .

مُغالَطَه [ع، مص] بربرينی ياكلتماق § (منطق) حقيقته مشابه مقدماتدن مركب اولان قياس سفسطه .

مُغايِر [ع، ص] مغايرت ايديجی ايدن ، باشقه اولان مخالف

مُغايَرَت [ع، مص] مغايرلك ، اختلاف ، باشقه‌لق .

مُغْبَر [ع، ص] توزلانمش § مكدر قلبی قيرلمش ، كوجنمش .

مُغْتَدِی - مُغْتَذِی [ع، ص] غذالانان غذالنان

مُغْتَرِب [ع، ص] اغتراب ايدن غربته چيقان § غروب ايدن شمس مغترب .

مُغْتَرِق [ع، ص] اغتراق ايدن . صوده بوغولان ، صويه باتان .

مُغْتَسِل [ع، ص] اغتسال ايدن ييقانان .

مُغْتَصِب [ع، ص] اغتصاب ايدن غصب ايلين ، جبراً آلان

مُغْتَنِم [ع، ص] اغتنام ايدن غنيمت اولهرق الان § غنيمت بيلن .

مُغَدِّی - مُغَذِّی [ع، ص] { برنجيسی غلطدر } غذا اولمغه يارايان ، بسليجی ، بسلهين .

مُغَرِّد [ع، ص] لطيف برصورتده نغمه پرداز اولان .

مُغْرَق [ع، ص] اغراق ايدلمش ، غرق ايدلمش .

مُغْضِب [ع، ص] اغضاب ايدن ، غضبلنديرن .

مُغْفِل [ع، ص] اغفال ايدن غفلته دوشورن الداتان .

مُغْفَل [ع، ص] اغفال ايدلمش ، غفلته دوشورولمش الداتلمش .

مُغْلَق [ع، ص] اغلاق ايدلمش ، قپاتلمش § قپالی اولهرق سويلنمش ، اكلاشيلماز درجه‌ده قپالی اولهرق سويلنمش (سوز) غير واضح .

مُغْنِی [ع، ص] اغنا ايدن ، زنكين ايدن § مستغنی قيلان ، احتياج براقميان .

مُغَنِّی [ع، ص] مطرب ، خواننده

مغنيه == (مغنی) نك مؤنثی .

مُغَيَّب [ع، ص] تغييب ايدلمش ، غائب ، حواس ظاهره دن مستور .

مغيبات == كيزلی ، كورنمز شيلر ، لدنيات .

مُغَيَّر [ع، ص] تغيير ايدلمش ، باشقه لاشديرلمش ، باشقه درلو ايدلمش .

مُغِيلان [ع، ص] { اصلی ام غيلان } دو } خدايی ثابت ديكنلی برنوع كوچك اغاج ، دوه ديكنی .

مغيلانزار
مغيلانستان } == دنيادن كنايه .

مُفاجات [ع، مص] انسزين ارلمق ، ايرشمك .

مُفاخِر [ع، ص] فخر ايدن . تفخر ايلين ، اولولنمق .

مُفاخَرَت - مُفاخَرَه [ع، مص] بربرينه قارشی فخر اتمك ، اولولنمق { ميمك فتحيله استعمالی غلطدر . }

مُفاد [ع، ص] سوزك افاده ايتديكی معنی ، مآل ، مضمون .

مُفارِق [ع، ص] مفارقت ايدن ، آيريلان .

غیر مفارق == آیریلمز ، آیرلمز

لازم غیر مفارق == ترکی ممکن اولمیه‌جق صورتده لازم ، دیکر برشیدن ایرلمسی محال اولان .

مفارقت [ع ، مص] بربرندن آیرلق ، اوزاقلاشمق § بربرینی ترك ایدوب کیتمك: استانبولدن حین مفارقتمده ذات عالیلرینی کوره‌مامش ایدم . § زوجین بیننده طلاق وقوعی ، طلاق .

مفاوضه [ع ، مص] مساوات § ایکی کشی مال‌لرینك جمله‌سنده شریك اولمق : شرکت مفاوضه (تجارت) ایکی کشی اموالده ، تصرفنده مساوات اوزره واحد‌ها آخره وکیل وکفیل اوله‌رق شریك اولمق .

مفت [فا ، ص] بادهواء ، مجاناً ، بلا بدل ، بلش .

مفتت [ع ، ص] تفتیت ایدن ، اوفالدن پارچه پارچه ایلین .

مفتت الحصاة == مثانه‌ده تکون ایدن چفاتی یعنی طاشلری تبروب بلا عملیات چیقارمغه مخصوص جراح آلتی .

مفتح [ع ، ص] فتح ایدن ، آچان : یا مفتح الاجواب . § تفتیح ایدن : ککرمه‌یه کتیرن .

مفتخر [ع ، ص] افتخار ایدن ، فخرلنن ، اوکونن .

مفتخرانه == مفتخرجه‌سنه ، مفتخر اولانه لایق صورتده .

مفترس [ع ، ص] (حیوانات حقنده مستعملدر) افتراس ایدن آولادیغی دیکر حیواناتی پارچه‌لیوب ین ، ییرتیجی .

مفترق [ع ، ص] افتراق ایدن . ایریلان § طاغیلان .

مفتری [ع ، ص] افتراء ایدن ، یالان اوله‌رق اسناد قبایح ایدن .

مفتریات == افترالر ، یالاندن اسناد اولنان تهمتلر .

مفتش [ع ، ص] تفتیش ایدن ، کرکی کبی صوروب آراشدیران . § مأمورینك احوال ومعاملاتنی تدقیق وتفتیش وظیفه‌سیله مکلف اولان مأمور مخصوص : عدلیه مفتشی ، مالیه مفتشی ، ملکیه مفتشی .

مفتش حکام == نائب وحاکملرك احوالنی تفتیش ایچون مقدما ولایت مرکزلرنده بولندیریلان مأمور شرعی .

مفتشلك == مفتشك وظیفه وصفتی .

مقتصد [ع ، ص] اقتصاد ایدن ، قان آلان .

مفتقر [ع ، ص] افتقار ایدن ، احتیاج کوسترن ، محتاج مفتقر توجهات . § خضوع ایدن .

مفتل [ع ، ص] تفتیل ایدلمش ، بوکلمش ، فتیل کبی اولمش

کیسوی مفتل == اوروولمش صاچ .

مفتن [ع ، ص] فتنه دوشورن § مفتون ایدن .

مفتی [ع ، ص] افتاء ایدن ، فتوی ویرن ، مسائل فقهیه‌نك جواب شرعیسنی بیان ایدن مأمور رسمی .

مفتی الانام == شیخ الاسلام حضرتلری

مفجر [ع ، ص] تفجر ایدن ، یردن قاینایوب آقیدان .

مفجع [ع ، ص] تفجع ایدن ، آجیدان ، دردناك ایلین : مفجع القلوب

مفحم [ع ، ص] تفحم ایدلمش ، کموره قلب اولنمش .

مفحم [ع ، ص] افحام ایدن ، مباحثه‌ده مخاطبی اسکات ایلین .

مفخم [ع ، ص] تفخم ایدلمش ، تعظیم اولنمش : دستور مفخم

مفرج [ع ، ص] تفریج ایدن ، الفای سرور ، ازالهٔ کدر ایدن .

مفرح [ع ، ص] تفریح ایدن . فرحلاندیرن . § (طب) صیقندی‌یی دفع ایله فرحلق ویرن ، علاج .

مفرد [ع ، ص] یالکز ، تك غیر متعدد § یالکز بر شیئه دلالت ایدن کلمه ، جمع مقابلی § مصرع اولمیان تك بیت (فرد)

مفردات == جمع مفرد ، بسیط وغیر ترکیب شیلر . ‖ مجموعی معلوم اولان شیلر تفصیلاتی .

مفردات طب == هربری کندی باشنه دوا اولان نبات طبیه وسائره‌دن باعث علم کتاب .

مفرد [ع ، ص] علم دینده تجرد ایله اوامر ونواهی آلهیه‌یی کمالیله یرینه کتیرمك ایچون اختیار عزلت ایلین .

مفرز [ع ، ص] افراز ایدلمش ، آیرلمش .

مفرزه [ع ، ص] بر محله سوق اولنمق اوزره موقتاً قطعه‌سندن ایرلمش عسکر طاقمی مفرزهٔ عسکریه .

مفرط [ع ، ص] افراط ایدن ، حدی تجاوز ایلین .

مفرط [ع ، ص] تفریط ایدن ، تقصیر ایلین (مفرط)ك ضدی ، جاهل یامفرط یا مفرط اولور .

مفرغ [ع ، ص] افراغ ایدن دوکن .

ادویهٔ مفرغه == (طب) معرق ، مدار مسهل خواصنی حائز اولان دوالر .

مفرغ [ع ، ص] افراغ اولنمش ، دوکلمش .

مفرغ [ع ، ص] طولو قابی بوشالدان § ییکی قورتاران

مفرق [ع ، ص] تفریق ایدلمش ، آیرلمش .

مفرق [ع ، ص] تفریق ایدن ، آیران .

مفسد [ع ، ص] افساد ایدن ، بوزان ، فساده اوغرادان .

مفسر [ع ، ص] تفسیر ایدن ، ایضاح ایلین § قرآن عظیم الشانك معانی منیفه‌سنی ایضاح ایچون کتاب تألیف ایدن ، جمعی مفسرین کرام .

مفسر [ع ، ص] تفسیر ایدلمش ، معناسی ایضاح وبیان اولنمش .

مفصل [ع ، ص] تفصیل اولنمش ، فلی اوله‌رق بیان وایضاح ایدلمش تفصیلاتلی .

مفصلاً == مفصل اوله‌رق ، اوزون اوزادی‌یه .

مفضل [ع ، ص] تفضیل ایدلمش ، سائرلرینه مرجح طوتلمش

مفطر [ع ، ص] افطار ایدن اوروج آچان .

مفکر [ع ، ص] دوشونن اعمال فکر ایدن .

قوهٔ مفکره == انسانك دوشونه بیلمك خاصه‌سی § دوشوندیریجی ، دوشوندیرن ، دوشونمکی موجب اولان .

مُفْلِح [ع ، ص] افلاح ایدن ، فلاح بولان .

مُفْلِس [ع ، ص] افلاس ایدن پاره‌سی پولی اولمیان . § (حقوق) تجارتدن متولد بورجنی ویره‌مین (تاجر) .

مفلس ═ بر کونه صنع وتقصیری اولمقسزین افلاسه دوچار اولان .

تقصیراتلی مفلس ═ اولاً : کندی نفس واوینك اداره‌سی ایچون حددن زیاده مصرف ایتمش ثانیاً مجرد بخت ایشی اولان معاملاتده یاخود امر اعتباری حکمنده بولنان امتعه وقامبیو اخذ واعطاسنده مبالغ کثیره صرف واستهلاك ایلمش ، ثالثاً افلاسنی تأخیر غرضیله امتعه الوب صوکره رایجندن دون بها ایله صاتەرق مطلقا سرمایه تدارکی ضمننده تجار تحویلاتنك تداول وتعاطیسی واقچه استقراضی کبی ضرر و زیانی موجب اسباب ووسائله تشبث ایتمش ، رابعاً ایفاء دیندن عجزی کوندن صکره دیکر الاجقلیلرینی اضرار ایلمك اوزره آخر بورجلوسنه اقچه ویرمك مثللو حاللرده بولنمش اولان مفلسلر .

حیله کار مفلس ═ (حقوق) حساب دفترلرینی صاقلایان ، اوراق موجوده ومحررەسنده رسمی ویا کندی امضاسیله ترتیب اولنان سندانده وبلانچو دفترنده موجود اموالنك بر مقدارینی کتم واخفا ایدنلر ودینی اولمیان براقچه ایچون کندیسنی بورجلی کوسترەرك اعلان افلاس ایلیانلر .

مفلساً ═ مفلس اولدیغی حالده ، مفلس اولەرق .

مُفَوِّض [ع ، ص] تفویض ایدن ، احاله ، سپارش ایلین .

مُفَوَّض [ع ، ص] تفویض اولنمش احاله وسپارش ایدلمش .

مُفْهِم [ع ، ص] تفهم ایدن ، کلادان .

مُفِید [ع ، ص] افاده ایلین ، بیان ایدن . § فائده‌لندیرن ، فائده اولان ، فائده‌لی .

مُفِیض [ع ، ص] افاضه ایدن ، فیض ویرن .

مُقَابِل [ع ، ص] قارشیده کلن ، قارشیسنده بولنان . § برشیئه قارشی یاپیلان .

مقابل زاویه‌لر ═ یکدیکرینی قطع ایتمش ایکی خط مستقیمك تشکیل ایلدکاری درت زاویه‌دن بربرینك قارشوسنده بولنانلر .

مُقَابَلَه [ع ، مص] ایکی کشی بربرینه قارشی کلمك ، یوز یوزه اولمق ، قارشیلاشمق § بربرینك عینی اولان اوراقی بربریله تطبیق ایتمك . § جوامع شریفه‌ده حافظلر ایله قرآن کریمی آچیق طوتانلرك قارشیلقلی وجهراً قرآن کریم تلاوت ایلملری .

مقابلهٔ بالمثل ═ بر معامله‌یه مقابل انك مثلنی یاپمق

مقابله‌جی ═ قلملرده مسودات ایله مبیضاتی قارشیلاشدیرمغه مأمور کاتب .

مُقَاتِل [ع ، ص] مقاتله ایدیجی ، ایدن .

مُقَاتَلَه [ع ، مص] بربرینی اولدیرمه اوروشمه § قتال ، جنك ، حرب

مُقَارِب [ع ، ص] مقاربه ایدن ، یاقینلاشدیرن ، قریب ایدن .

مُقَارَبَه [ع ، مص] یاقینلاشدیرمق بربرینه قریب ایتمك .

مُقَارِن [ع ، ص] مقارنت ایدن ، یاقین اولان ، ایریشن یاقلاشان : مقارن صحت ، مقارن حقیقت .

مُقَارَنَت [ع ، مص] مقارنلك ، قریبلك ، یاقینلك ، مصاحبت § ایکی کوکبك بربرجده اجتماعی .

مُقَاطَعَه [ع ، مص] بربرندن کسمك قطع علاقه ایتمك . § (س) بیوجك چفتلك ، اراضی .

جمعی مقاطعات کلیر مقاطعات سنیه : اعشاری جانب سلطانیدن برینه تخصیص اولنوب اخره بیعی غیر جائز اراضی .

مُقَامِر [ع ، ص] قمار اوینایان ، قمار باز .

مُقَامَره [ع ، مص] قمار اوینامق ، اویناشمق .

مُقَاسَمَه [ع ، مص] تقسیم ایتمه ، پایلاشمه ، بولوشمه .

مُقَاوَلَه [ع ، مص] سویلشمك ، بر شیئك صورت ایفاسنی تحت قراره المق § برماده حقنده طرفیندن ویریلان قرار .

مقاوله نامه ═ پازارلق ویاقرار التنه النان بر خصوص اوزرینه تنظیم وتعاطی قلنان سند ، مقاوله‌یی حاوی ورقه .

مقاولات ═ جم : (مقاوله) مقاوله‌لر .

مقاولات محرری ═ (حقوق) اشخاص طرفندن تنظیم ایدیلان اوراق ومقاوله نامه وسائره‌نك تصدیقنه وعندالحاجه طرفین عاقدین جانبندن براتنی ابراز واصللرینی حفظ ایتمك اوزره تعیین ایدلمش اولان مأمور رسمی . [الیوم بومأمورلره (کاتب عدل) عنوانی ویرلمشدر]

مُقَاوِم [ع ، ص] مقاومت ایدیجی ، ایدن .

مُقَاوَمَت [ع ، مص] قارشی طورمق ، قارشیئ کلمك ، طیانمق .

مُقَایَسَه [ع ، ص] ایکی شیئ بربرینه قیاس ایتمك .

مُقَایَضَه [ع ، مص] ترامپه ایتمك ، مبادله ایلمك .

مُقَبَّب [ع ، ص] قبه‌لنمش .

مُقْبِل [ع ، ص] قبول ایدیجی § (مدبر) مقابلی ، اقبالی بختلی طالعلی .

مُقَبِّل [ع ، ص] تقبیل ایدن اوپن

مُقْتَبَس [ع ، ص] اقتباس ایدلمش ، استفاده صورتیله النمش

مقتبسات ═ مقتبس اولان شیلر .

مُقْتَبِس [ع ، ص] اقتباس ایدن ، استفاده صورتیله لان جمعی (مقتبسین) در .

مُقْتَدِر [ع ، ص] اقتدارلی کوجی یتن ، یاپه‌بیلان ، اهلیتلی .

مُقْتَدیٰ - مُقْتَدَابِه [ع ، ص] اقتدا ایدلمش ، کندیسنه اویولمش تابع اولنمش ، پیشوا : مقتدای ارباب قلم .

مُقْتَدِی [ع ، ص] اقتدا ایدن ، اویان ، تابع اولان .

مُقْتَرِب [ع ، ص] اقتراب ایدن ، یاقلاشان . (متقرب) دها زیاده مستعملدر .

مُقْتَرِح [ع ، ص] اقتراح ایدن ، بالبداهه سویلین . § قریحه‌دن چیقاران یکیدن پیدا ایدن

مُقْتَرِض [ع ، ص] استقراض ایلیه ، استقراض ایدن .

مُقْتَرِن [ع ، ص] اقتران ایدن ، یاقلاشان ، یانینه کلن .

مُقْتَصِد [ع ، ص] اقتصاد ایدن ، اعتدال اوزره حرکت ایلین § اداره وتصرفله کچینن . (اقونومیست)

مُقْتَضِى [ع ، ص] اقتضا ایدن ، لازمكلان § لازم كتيرن .

مقتضيات == جـ : مقتضى ، اقتضا ایدن ، لازم كلان شیلر . || نتایج .

مُقْتَضىٰ [ع ، س] لازم كعبرمش ایجاب ، موجب . || ایجاب قانونی‌یه كوره یازیلان مطالعه دركنار .

مُقْتَطَفْ [ع ، ص] اقتطاف ایدلمش دوشیرلمش ، طوپلانمش .

مقتطفات == مقتطف اولان شیلر .

مُقْتَفِى [ع ، ص] اقتفـاء ایدن ، اردینـه دوشن ، اردی صره كیدن .

مُقْتَفىٰ [ع ، ص] اقتفـاء ایدلمش ، اردینه دوشولمش .

مُقَدِّر [ع ، ص] تقدیر ایدن ، قبل الایجاد هرشیئك نصل اوله‌جغنی لوح محفوظه ثبت ایدن جناب حق . § قیمت بیچن § بكنن ، قدرینی بیلن

مُقَدَّر [ع ، ص] جناب حق طرفندن قبل الایجـاد نصل اوله‌جغی لوح محفوظه ثبت ایدیلان شی . § قیمت بیچلمش ، بكنلمش . § عباره‌یه ذهناً علاوه ایدلمش : لفظ مقدر

مقدرات == مقدر اولان احوال . § (فقه) كیله ویاوزن ویاصایی ویا ذراع ایله مقداری تعیین اولنان شیلر .

مُقَدَّس [ع ، ص] تقدیس ایدلمش ، پاك ایدلمش ، بری قیلنمش ، مطهر .

كتب مقدسه = كتب سماویه

كتاب مقدس == خرستیانلرك تورات ، زبور ، انجیـل وبونلرك متفرعاتنی جامع اولان كتابه ویردكاری اسمدر .

مُقْدِم [ع ، ص] اقدام ایدن ، غیرت وثبات ایله چالیشان .

مقدمانه == مقدمجه‌سنه .

مُقَدِّم [ع ، ص] تقدیم ایدن ، اوكه كچیرن ، ایلری كچیرن § عرض ایدن مقدم تذكرة عاجزی . [بومقامده متقدم دیمك خطادر]

مُقَدَّم [ع ، ص] تقـدیم ایدلمش ، اوكه كچیرلمش ، ایلری كچیرلمش § عرض ایدلمش § اولجه ، اسكیدن .

مقدما == مقدم اوله‌رق ، اولجه ، اسكیدن .

مقدم العین == كوشهٔ چشم ، كوزبیكاری

مقدم فوقانی == (هندسهٔ رسمیه) یكدیكرینی عموداً قطع ایدن ایكی مستوینك صاع طرفدن اوستده‌كی مستوینین زاویه‌سی‌كه دیكرلرینه مؤخر فوقانی ، مقدم تحتانی ، مؤخر تحتانی نامی ویریلور .

§ (منطق) ایكی قضیه‌دن مركب اولان قیاسك برنجیسی . § (عسكری) ردیف صنفنك منقسم اولدیغی ایكی قسمدن برنجیسی

مُقَدِّمَه [ع ، ص] اوكه كچن ، پیشرو § كتابك اولنه یازیلان مقالهٔ مخصوصه ، باشلانغج .

مقدمة الجیش == اردونك ایلروسنده بولنان عسكر ، پیشدار .

مقدمة العلم == شروعك صحتی كندیسنه توقف ایدن شی .

مقدمات == جـ : (مقدمه) مقدمه‌لر ؛ مقدمات علوم .

مُقِرّ [ع ، ص] اقرار ایدن ، واردر دیین . § (فقه) دیكرینك كندوسنده حقی اولدیغنی خبرویرن كیمسه .

مقربه == مقرك خبر ویردیكی حق .

مقرله == حقلی اولدیغی مقر طرفندن خبرویریلان كیمسه .

مقرله بالنسب علی الغیر == (فرائض) شول مجهول النسب كیمسه‌دركه : متوفانك نسبتی باشقه سنه اسناد ایده‌جك صورتده كندی اقرباسندن اولدیغنی اقرار ایتمش اوله .

مُقَرِّب [ع ، ص] تقریب ایدن ، یاقلاشدیران .

مُقَرَّب [ع ، ص] تقریب ایدلمش ، یاقلاشدیرلمش § خدمات خاصهٔ حضرت پادشـاهیده بولنمـقله مباهی ذوات .

ملكی مقرب == جنـاب حقه یاقین اولان ملك ، ملائكهٔ مقربین .

مُقَرَّر [ع ، ص] تقریر ایدلمش ، یراشدیرلمش ، ثابت قلنمش § قرارلاشدیرلمش ، قراری ویرلمش مصمم . § افاده وبیان ایدلمش .

مقررات == مقرر اولان خصوصات || قرارلر .

مُقَرِّر [ع ، ص] تقریر ایدن ، یراشدیرن ، ثابت قیلان . § افاده وبیان ایلین § رمضـان شریفده حضور حضرت پادشاهیده درس تقریرایتمك وظیفه‌سیله مكلف اولان ذات .

مُقْرِض [ع ، ص] اقراض ایدن ، اودونج ویرن .

مُقَرِّض - مُقَرِّظ [ع ، ص] تقریض ایدن ، مدح ایلین . تقریض یوللی مقاله یازان .

مُقَرْنَس [ع ، ت] اوزرنده قدمه ایله كزیلان بنای رفیع ، ومدور . § اوزری مردیون هیئتنده اولان چاتمه قبا بنا . § طاق قبه . § برنوع سرپوش § درلو درلو رنك ، منقش == طاق مقرنس .

مُقَسَّط [ع و ص] تقسیطه ربط ایدلمش ، پارچه پارچه ادا ایدلمش ، تقسیطلی ، بر قاچ قسمه منقسم .

مقسطاً == مقسط اوله‌رق .

مُقْسِم [ع ، ص] قسم ایدن ، یمین ایدن ، آند ایدیجی .

مُقَسِّم [ع ، ص] تقسیم ایدن قسم قسم ایدن ، بولن .

مُقَسَّم [ع ، ص] تقسیم ایدلمش ، قسم قسم ایدلمش ، بولونمش .

مُقَشَّر [ع ، ص] تقشیر ایدلمش ، قابوغی صویولمش .

مُقَصِّر [ع ، ص] تقصر ایدن ، بر شیئ یاپمغه قدرتی وار ایكن چكینوب یاپمایان § برشیئ یاپمغه قدرتی اولمدیغندن ترك ایدن . § قصور ایلین .

مُقَطَّر [ع ، ص] تقطیر ایدلمش ، قطره قطره دوكلمش ، طاملاه‌دلمش § انبیقدن چكلمش .

ماء مقطر == انبیقدن چكلمش صو .

مُقَطَّع [ع ، ص] تقطیع ایدلمش ، پارچه پارچه ایدلمش ، كسلمش

مقطعات == جمع : (مقطع)

مُقَعَّر [ع ، ص] چوقور ، اویوق ، چوكوك .

مُقَفَّل [ع ، ص] كلیدلنمش ، كلیدلی .

مُقَفّىٰ [ع ، ص] قافیه‌لنمش ، قافیه‌لی § قافیه‌لی قیلنمش .

مُقْلَه [ع ، ص] كوز ببكی .

مُقَلِّد [ع ، ص] تقلید ایدن § اصله بكزتمه یولنده اجرای عمل ایلین § مسخره ، مسخره‌لق ایدن .

مُقَلَّد [ع ، ص] تقلیـد ایدلمش § كندیسنه بكزه‌دلمش .

مُقَلْقَل [ع ، ص] بی قرار .

مُقْمِرْ ـ مُقْمِرَه [ع ، ص] مهتابلی گیجه : شب مقمر .
[تشدید ایله استعمالی غلطدر .

مُقَنْطَرْ [ع ، ص] قنطره‌لی ، کمر شکل وصورتنده اولان .

مُقْنِعْ [ع ، ص] اقناع ایدن قانع قیلان ، قاندیران

مقنفذ الجلد == حیوانات ناعمه‌نك بر شعبه‌سی

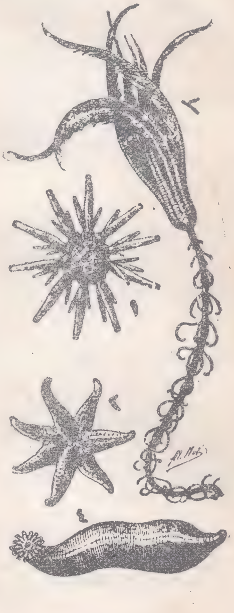

(مقنفذ الجلد)

مُقَنَّنْ [ع ، ص] قانون اتخاذ ایدلمش قاعده حکمنه قونلمش ، واجب مقرر ، معین ، مرتب .

مُقَوّا [ع ، ص] بش اون طبقه کاغدك اوست اوسته یاپشدیرلمسندن حاصل اولان ویا صورت مخصوصه‌ده دوکولن قالین کاغد .

مُقَوَّسْ [ع ، ص] تقویس ایدلمش ، قوس یای شکلنده اولان .

مُقَوِّمْ [ع ، ص] اکری یی طوغرلدان

مُقَوّی [ع ، ص] تقویه ایدن ، قوت ویرن ، قوتلندیرن .

مقویات مغذیه == (طب) قانك ضایع ایلدیکی ارکان عضویه‌یی یشه قانه اعاده وارجاع ایتمك خاصه‌سیله متصف اولان ، ادویهٔ مقویه .

مُقَیَّدْ [ع ، ص] تقیید ایدلمش ، مطلق براقیلمیوب قیدلنمش § باغلانمش § دفتره قید ایدلمش .

مُقَیِّدْ [ع ، ص] تقیید ایدن مطلق براقیوب قیدله‌ین § باغلیان § اوراقك صورتلرینی ویاخلاصه‌لرینی دفتره قید ایدن § دفتر یازان کاتب ، ماصه کاتبی .

مُقِیمْ [ع ، ص] اقامت ایدن ، اوطوران ، ارامساز ساکن .

مُقَیِّئ [ع ، ص] قئ ایتدیرن ، قوصدیران : دوای مقیئ .

مُکابَرَه [ع ، ص] کندی سوزینك باطل وکلام خصمك محق اولدیغنی بیله‌رك نزاع ایتمك .

مُکاتِبْ [ع ، ص] مکاتبه ایدن مکتوبلاشان .

مُکاتَبْ [ع ، ص] (فقه) مولاسنك رضاسیله کندی قیمتنی متکفل اولان کوله‌در که بهاسنی نه‌زمان ادا ایدرسه آزاد اولور .

مُکاتَبَه [ع ، مص] مکتوبلاشمق مخاطبه ایتمك . § قول کندیسنی کتابته کسملك یعنی بهاسنی نه زمان ویرر ایسه آزاد اولمق اوزره افندیسنه نفسنك بهاسنی یازدیرمق .

مُکاتَمَه [ع ، مص] کتم ایتمك . کیزله‌مك .

مُکاذَبَه [ع ، مص] قارشیلقلی یالان سویلمك ، سویلشمك § بربرینی اغفال ایتمك .

مُکاری [ع ، ص] { زبانزدی فتح میم ایله‌در } کرا ایله حیوان ایشلدن ، قاطرجی .

مُکاشَفَه [ع ، مص] میدانه چیقارمق § ولی اللهك قلبنده امور غیبیه‌نك ظاهر اولمسی .

مُکافات [ع ، ص] برابرلك ، مساوات § برینك خدمت وغیرتنی تقدیراً کندوسنه ویریلان شی ، حسن خدمتی ایلکله قارشیلامه اجر .

مُکافی [ع ، مص] برابر مساوی .

قطع مکافی == (هندسه) [قطع]

مُکالَمَه [ع ، ص] صویلشمك قونوشمق § (حقوق دول) عقد مصالحه ومعاهده ایچون ایکی دولت مرخصلری بیننده اولنان مذاکره § ایکی کشی آره‌سنده جریان ایدن سوز ، جمعی : مکالمات .

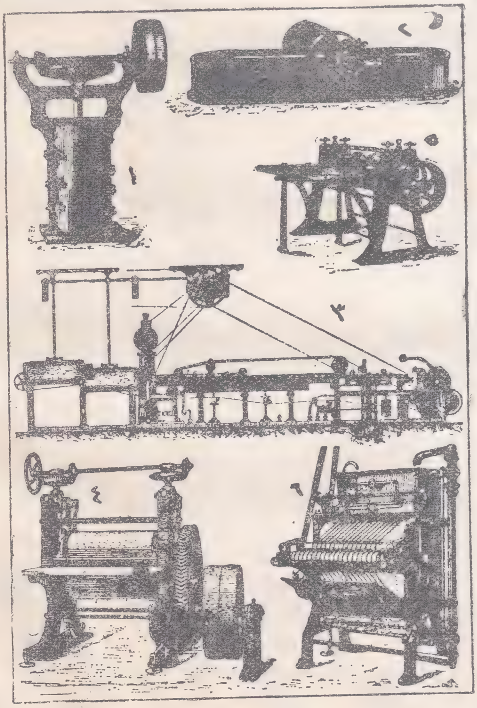

(مقوا ماکنه‌سی)

١ ـــ باربوت ماکنه‌سی ، ٢ ـــ تطهیر جهازی ، ٣ ـــ بوکمه دستگاهی ٤ ـــ حده دستگاهی ٥ ـــ قاطع مستدیر ٦ ـــ مقوا کاغدلری طوتغاللامق دستگاهی .

مُکِبّ [ع ، ص] مقدم ، بر شیئك اوزرینه دوشوب جهد ایله چالیشان .

مُکْتَحِلْ [ع ، ص] کوزلرینه سورمه چکن

مُکْتَئِبْ [ع ، ص] غمناك اولان اکتئاب ایدن .

مُکْتَسِبْ [ع ، ص] اکتساب ایدن ، قازانان .

مُکْتَفِی [ع ، ص] اکتفا ایدن کافی عد ایلین ، قانع .

مُکْثِرْ [ع ، ص] اکثار ایدن چوغالتدیران .

مُکَثِّفْ ـ مُکَثِّفَه

[ع ، ص] تکثیف ایدن قویولاشدیرن § (حکمت) زیاده مقدار الکتریق طوپلامغه ویاخود الکتریقی تکثیف ایتمکه خدمت ایدن بر آلت‌درکه جام

ش ایکی عدد قلای ورزشدن مرکبدر.

مُكَحَّل [ع ، ص] حیل ایدلمش، سرمه‌لنمش ، زی سرمه‌لی

مُكَدَّر [ع ، ص] تکدیر ایدلمش ازارلانمش § بولانديرلمش : ماء مكدر ، § غملی، کدرلی

مكدرانه == مكدر اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

مُكَدِّر [ع ، ص] تکدیر ایدن بولانديرن § غمناك ایدن .

مُكَذِّب [ع ، ص] تكذيب ایتمك کذبه نسبت ایدن، یالانجی چیقاران .

مُكَرِّر [ع ، ص] تکریر ایدن ، ایکی ویا دها زیاده تکرار ایلین § (حقوق) برجرمی بردن زیاده ارتکاب ایدن .

مُكَرَّر [ع ، ص] تکریر ایدلمش، ایکی ویا دها زیاده کره اجرا اولنمش ، بردن زیاده وقوعه کلمش ، تکرر ایلمش .

مكرراً == مكرر اوله‌رق ، تکرار ایدیله‌رك .

مُكْرِم [ع ، ص] اکرام ایدن ، آثار حرمت اظهار ایلین ، مسافره حرمت ، رعایت ایدن

مکرمانه == مکرمجه‌سنه .

مُكْرَم [ع ، ص] اکرام اولنمش حقنده آثار حرمت ورعایت اظهار ایدلمش اولان .

مُكَرَّم [ع ، ص] تکریم ایدلمش تعظیم ایدلمش ، معزز .

مكرماً == مکرم اوله‌رق تعظیم ایدیله‌رك .

مُكْرِه [ع ، ص] اکراه ایدن ، اجرای جبر ایلین (فقه) اجبار ایدن شخص مکره .

مُكْرَه [ع ، ص] کندوسنه اجرای جبر ایدیلن کیمسه

مكرهاً == مکره اوله‌رق .

مُكَسِّر [ع ، ص] تکسیر ایدن ، زیاده قیران .

مُكَسَّر [ع ، ص] تکسیر ایدلمش، زیاده‌سیله قیرلمش . § (معدنیات) چکیچ و سائر وسائط میخانیکیه ایله غیر قابل التلفیق بر استقامتدن قیرلمش اولان بر معدنك منکسر اولان محللرده یکیدن آچیلان سطحلردن هر بری .

جمع مکسر == (صرف) قاعده تحتنده اولایه‌رق مفردینك حروف وحرکاتی تغیر ایدرك حاصل اولان جمع .

مُكَعَّب [ع ، ص] تکعیب ایدلمش درت کوشه‌لی اوله‌رق یاپیلمش § (هندسه) بربرینه التی عدد مربع ایله محدود اولان شکل . § (ریاضیه) بر عددك کندی مربعنه ضربندن حاصل اولان عدد (۵) عددینك مکعبی ۵×(۵) == (۱۲۵) در

جذر مکعب == برعددك اوچنجی قوتدن الثانی جذری

مُكَفَّن [ع ، ص] تکفین ایدلمش ، کفنه صارلمش

مُكَلَّف [ع ، ص] تكليف ایدلمش برشیئك اجراسی کندیسندن ایستنلمش § شرعاً وقانوناً کندیسنه امر واقع اولان کیمسه صغیر ومجنون اولمیان § کلفتله تزیین ایدلمش زینتلی ، طنطنه‌لی : مکلف بر سفره‌ده یمك ییدیلر

مُكَلَّل [ع ، ص] تاجلی باشی تاجله مزین : عروس مکلل § مزین ، درخشان .

مُكَمَّل [ع ، ص] تکمیل ایدلمش اتمام اولنمش § نقصانسز ، تام . § کوزل ، اعلی .

مكملاً == مکمل اوله‌رق .

مُكَمِّل [ع ، ص] تکمیل ایدن ، اتمام ایلین ، تمام ایدن بتیرن .

مُكَنّى [ع ، ص] کنیه‌لنمش کنیه‌لی .

مُكَوِّن [ع ، ص] تکوین ایدن ایجاد واحداث ایلین : جناب مکون کائنات .

مُكَوَّن [ع ، ص] تکوین ایدلمش یارادلمش ، ایجاد احداث اولنمش .

مکونات == ج : (مکون) مخلوقات موجودات ، کائنات خالق مکونات حضرتلری .

مُكَيِّفات [ع ، ص] {مولددر} توتون ، نفیه ، آفیون مسکرات کبی کیف ویرن دها دوغریسی اعضایه اویوشوقلق کتیرن شیلر .

مُلّا [ع ، ص] مدرسه‌لك فوقنده بر نوع رتبهٔ علمیه § قاضی مکه مولاسی § عالم ، خواجه § علوم دینیه والهیه طالبی : « ملا اوقوسون مدرسه‌ده شرح عقائد »

مُلابَسه [ع ، مص] قاریشمق دوچار التباس اولمق § (اس) مناسبت ، وجه : شدت شتا ملابسه‌سیله .

مُلاحَظه [ع ، مص] کوز اوجیله باقمق ، باشقه § چشم بصیرتله برخصوصك حقیقتنه نظر ایتمه ، تفکر .

ملاحظه‌سیله == فکریله ، نظریله .

ملاحظات == ج : ملاحظه ، ملاحظه‌لر ، تفکرلر ، اندیشه‌لر .

ملاحظه‌سز == تأملسز ، دوشنمدن بر فعل ویا قولده بولنان ، صاقینسز .

مُلازِم [ع ، ص] ملازمت ایدیجی، ایدن § اقلامه معاشسز اوله‌رق دوام ایدن کاتب § عسکریه‌ده ضابطلك رتبه‌سنك اك کوچکی ابتداسی ملازم اول ملازم ثانی .

اعضا ملازمی == محاکمه ویاشورای دولت مجالسنده عندالحاجه اعضالیه وکالت ایدن . وبناءً علیه اعضا نامزدی اولان ذات .

شورای دولت ملازمی == شورای دولت اقلامنده خلفالفك فوقنده معاونلك دونده بر درجه : برنجی صنف ملازمی ایکنجی صنف ملازمی .

ملازملك == ملازم رتبه‌سی، حالی

مُلازَمَت [ع ، مص] بر شی دیکر شیدن ایرلمامق § مداومت . § برینك معیتنده اولمق . § بر دائره‌یه ملازم صفتیله دوام ایتمه . ملازمةً == ملازمت صورتیله .

مُلاحِق [ع ، ص] یتیشك، یاپیشیق [مصدری ملاحقه‌در]

مُلاطَفه [ع ، مص] لطیفه ایتمك § لطیفه ایدیشمك ، شقالاشمق .

مُلاطَمه [ع ، مص] شمار اوروشمق .

مُلاعَبه [ع ، مص] اویناشمق ، لعب ایله مشغول اولمه .

مُلاقات [ع ، مص] قاوشمق ، بولشمق ، کوروشمك .

مُلاقى [ع ، ص] ملاقات ایتمك ، بولوشان ، قاووشان .

مُلامَسه [ع ، مص] لمس ایتمك، ال ایله تماس ایلمك ، طوتمق .

مُلائِم [ع ، ص] موافق ، اویغون § یومشاق ، نرم . § حلیم

مُلائَمَت [ع ، مص] ملائملك ، اویغونلق، موافقت § نرمی یومشاقلق .

مُلْتَبِسْ [ع ، ص] التباسلی بربرینه مشابه .

مُلْتَجِیْ [ع ، ص] التجا ایده‌جك صیغنه‌جق یر ، بناکاه ملجاء

مُلْتَجِی [ع ، ص] التجا ایدن ، صیغنان حمایه طلب ایدن .

مُلْتَحَقْ [ع ، ص] التحاق ایدن . قاتیلان .

مُلْتَزِمْ [ع ، ص] التزام ایدن . کندی اوزرینه لازم قیلان . § انتخاب ، اختیار ایدن . § واردات دولتدن بعضلرینك ـ کندی حسابنه اوله‌رق ـ تحصیلنی کفیل ارائه‌سیله اوزرینه الان . جمعی (ملتزمین) در .

مُلْتَزَمْ [ع ، ص] التزام اولنمش ، مطلوب مقصود ، انتخاب ، اختیار ایدلمش .

مُلْتَصِقْ [ع ، ص] التصاق ایدن . بتیشن ، قاوشان .

ملتصق الاصباع == (حیوانات) خارجده بولنان ایکی اصبعی ملتصق اولان قوشلر . مائی سرچه کبی .

ملتصق الفك == (حیوانات) فك اعلاسی قحفه مربوط کیسهٔ سنجیه‌لری مسدود اولان بالقلر : صندوق بالغی کبی .

مُلْتَفِتْ [ع ، ص] التفات ایدن ، آشنالق کوسترن . § دونوب باقان § نظر اعتباره واهمیته الان .

ملتفتانه == ملتفت اولانه یاقیشیر صورتده ، ملتفتجه .

مُلْتَفَتْ [ع ، ص] التفات ایدلمش کندیسنه آشنالق کوسترلمش حقنده تلطیفکارانه معامله ایدلمش اولان .

مُلْتَفّ [ع ، ص] برینه صارلمش ، قاویشمق : اشجار ملتفة الاغصان .

مُلْتَقِطْ [ع ، ص] التقاط ایدن دوشیروب الان .

مُلْتَقِمْ [ع ، ص] التقام ایدن ، یودان .

مُلْتَقی [ع ، ص] ایکی شیئك التقا ایتدیکی ، قارشیلاشدیغی ، بولوشدیغی محل : ملتقای بحرین

مُلْتَقِی [ع ، ص] التقا ایدن ، راست کلن ، قارشیلاشان ، بولوشان .

مُلْتَمِسْ [ع ، ص] التماس ایدن ، طلب ایلین § توصیه یوللی رجاده بولنان .

مُلْتَمَسْ [ع ، ص] التماس اولنمش طلب ایدلمش § حقنده توصیه یوللی طلب ورجاده بولنلمش اولان .

مُلْتَمِعْ [ع ، ص] التماع ایدن ، پارلدایان .

مُلْتَوِی [ع ، ص] التواء ایدن بوکولن ، صاریلان .

مُلْتَهِبْ [ع ، ص] التهاب ایدن آلوله‌نن § (طب) شیشوب قزاران . (التهاب)

مُلْتَئِمْ [ع ، ص] التیامپذیر اولان ایبیلشن اوکولان .

مُلْجِیْ [ع ، ص] الجاء ایدن . مضطر ، مجبور ایدن : اکراه ملجی .

مُلْحِدْ [ع ، ص] مذهب حقدن عدول ایله مذهب باطله سلوك ایدن § دینسز .

ملحدانه == ملحدجه‌سنه .

ملحدین == ملحدلر .

مُلْحَقْ [ع ، ص] الحاق ایدلمش ، قاتلمش § اخرینه کتیرلمش . § تابع ، عائد ، مضاف

ملحقات == جمع (ملحق) || بر مرکزه مربوط وتابع محللر : موش سنجاغی بتلیس ولایتی ملحقاتندندر .

مُلَحَّمْ [ع ، ص] (مولددر) شیشمان ، سمیز : اتلی .

مُلَخَّصْ [ع ، ص] تلخیص ، ایدلمش ، خلاصه ایدلمش خلاصه‌سی آلنمش : ملخص علم ثروت .

مُلْزِمْ [ع ، ص] الزام ایدن مخاطبی سکوته مجبور ایدن . صوصدیران § لازم قیلان .

ملزمانه == ملزمجه‌سنه .

مُلْزَمْ [ع ، ص] الزام ایدلمش ، مخاطب طرفندن سکوته مجبور قیلنمش ، صوصدیرلمش § لازم قیلنمش .

مُلْصَقْ [ع ، ص] الصاق ایدلمش ، بتیشدیرلمش قاوشدیرلمش

مُلَطِّفْ [ع ، ص] تلطیف ایدن . لطفه مظهر ایلین . § (طب) یومشادان ، اخلاطی تلیین ایدن : ادویهٔ ملطفه .

مُلْغی [ع ، ص] الغا ایدلمش ، فسخ وابطال اولنمش .

مُلَفَّفْ [ع ، ص] (ملفوف) ایله مترادفدر .

مُلَقَّبْ [ع ، ص] تلقیب ایدلمش ، لقب وضع اولنمش ، لقبلانمش ، لقبلی .

مُلْكْ [ع ، ص] تحت تصرفده اولان شی § بروجه استقلال زیر دست استیلایه النان شی اراضی ، قطعه . § اراضی وعقار کبی ایراد ویرن غیر منقول مال . جمعی : املاك کلیر . § برینك تحت اقتدارنده اولان شی . § (فقه) اعیان ومنافعدن انسانك مالك اولدیغی شی .

دارالملك == پای تخت .

ملکدار == پادشاه حضرتلری ، حکمدار عالی تبار .

ملکداری == ملکدارلق .

ملکدارانه == ملکداره لایق صورتده

نفی ملك == (فقه) بر کیمسه‌نك یدنده‌کی اموالی اخره هبه ایتمه .

ملکی }
ملکیه } == ادارهٔ مملکت اصولنه منسوب ومتعلق § علمیه عسکریه‌نك غیری دولت خدمتی صنف مأمورین ملکیه .

مکتب ملکیه == خدمات ملکیه‌ده استخدام اولنه‌جق مأمورینه مخرج اولمق اوزره تأسیس بیورلمش اولان مکتب عالی .

ملکیه تقاعد صندوغی == مأمورین ملکیه‌دن متقاعد ، منعزل ، اولانلره وارتحال ایدنلرك ایتام واراملنه تخصیص ایدیلان معاشاتك اعطاسنه مأمور اولان نظارت .

مُلَمَّعْ [ع ، ص] تلمیع ایدلمش ، پارلاق ، رونقدار ،

مرغ ملمع بدن == کونشدن کنایه . § (ادبیات) بر مصرعی ترکی دیکری عربی ویا فارسی اوله‌رق یازیلان مثال .
« آندن آسوده غنی وکدا
خلدالله ملکه ابدا »

مُلَوَّثْ [ع ، ص] تلویث ایدلمش ، بولاشدیریلوب دار ایدلمش § قاریشیق ، غیر منتظم : فلان تاجرك معاملاتی پك ملوث برحالده‌در .

ملوثلك == پیسلك ، مردارلق || عدم انتظام .

مُلُوخیا [ج ، س] ابه کومه‌جی || محلیه .

مُلُوكْ [ع ، س] جمع : (ملك) حکمداران عظام حضراتی .

ملوكانه == ملوكجەسنه ، || ملوكه منسوب ومتعلق .

مُلَوَّن [ع ، ص] لونلى ، رنكلى ، رنكارنك § بويانمش بويالى .

مُلَوِّن [ع ، ص] تلوين ايدن ، رنك ويرن § بويايان .

مُلْهِم [ع ، ص] الهام ايدن ، قلبه فيض طريقيله القا ايلين .

مُلْهَم [ع ، ص] الهام ايدلمش ، قلبه فيض طريقيله القا اولنمش § الهام الهى يه مظهر اولان : الملوك ملهمون .

مُلَيِّن [ع ، ص] تليين ايدن ، يومشادان ، لينت ويرن .

مُلَيَّن [ع ، ص] تليين ايدلمش ، يومشادلمش .

مُماثِل [ع ، ص] مشابه ، ماننذ ، نظير : بوكا مماثل احوالدن اجتناب ايديكز .

مُماثَلت [ع ، مص] بكزەمك ، مشابهت ، بكزەيش .

مُمارَسه [ع ، مص] چالشمق § چاليشەرق مهارت كسب ايتمك ، كثرت اشتغال حسبيله كسب اولنان مهارت ، ملكه .

مُماس [ع ، ص] طوقونان ، تماس ايدن . § (هندسه) بر دائره ويا قوسك يالكز بر نقطه سنه تماس ايدن خط مستقيم : خط مماس . § (مثلثات) مبدأ نقطه سندن بر دائره يه رسم اولنان خط مماس نصف قطرى قطع ايدنجه يه قدر استقامت اوزره اخراج اولندقده اوخطك نصف قطره نسبتنه دينور .

مماس نشانكاهى == (بالستيق) طوپك توپروغنده كى نشان يرى .

مماس غالوانومترەسى == دورهٔ الكتريقيه لرده شدت جريان الكتريقى تعيينه مخصوص اولوب شدت مذكوره غالوانومترەنك زاويهٔ انحرافنك مماس مثلثاتيسيله متناسبدر .

(مماس غالوانومترەسى)

مُماشات [ع ، مص] بريله برابر كيتمك ، يولداشلق ايتمك § فكره مزاجه خدمت ايدرجه سنه حركت ، خوش كچنمك يولنده معامله .

مُماطَله [ع ، مص] وعده يى ، بورجى اوزادوب كچكديرمك .

مُمانَعت [ع ، مص] منع ايتمك ، اسيركمك ، رخصت ويرمامك ، مانع اولمق .

مُمتاز [ع ، ص] امتيازلى ، كسب امتياز ايدن ، امثالندن فرقلى ، كزيده .

مُمْتَثِل [ع ، ص] امتثال ايدن ، كماليله انقياد ايلين .

مُمْتَحِن [ع ، ص] امتحان ، تجربه ايدن .

مُمْتَد [ع ، ص] امتداد ايدن ، اوزايان ، اوزانان ، دواملى سوركلى ، بو سنه شتا ممتد اولدى .

مُمْتَزِج [ع ، ص] امتزاج ايدن ، اويان اويوشان § اويوشوب كچينن .

مُمْتَلى [ع ، ص] امتلا ايدن ، معده طولغونلغنه كرفتار اولان . § طولى ، طولغون مالى .

مُمْتَنِع [ع ، ص] امتناع ايدن ، چكينن § غير ممكن ، غير قابل : اجتماع ضدين ممتنعدر .

ممتنع الحصول == حصولى غير ممكن

مُمَثِّل [ع ، ص] تمثيل ، مثال كتيرن ، مثال اولەرق ايراد ايدن § بر شيئك صورتنى نقش ايدن ، رسمنى يابان . § طابع ، طبع ايدن . § (طب) اغذيه يى قانه تحويل ايلين .

مُمَثَّل [ع ، ص] تمثيل ايدلمش ، مثال كتيرلمش ، مثال اولەرق ايراد ايدلمش § صورتى منقوش § طبع ايدلمش ، مطبوع .

مُمَجَّد [ع ، ص] تمجيد ايدلمش ، ثنا ايله تعظيم اولنمش .

مُمِد [ع ، ص] امداد ايدن ، ياردیم ايلين .

مُمَزَّق [ع ، ص] ييرتلمش ، پاره پاره ايدلمش .

مُمْسِك [ع ، ص] امساك ايدن ، جرى بخيل ، خسيس ، ناكس الى صيقى .

مُمْضى [ع ، ص] امضا ايدن ، مكاتب واوراقه اسمنى يازان ، واضع الامضا .

مُمْضى [ع ، ص] امضا ايدلمش ، امضالانمش : ممضى ورقه .

مُمْطِر [ع ، ص] امطار ايلين ، ياغديران .

مُمْكِن [ع ، ص] قدرت داخلنده اولان ، يابيله بيلن قابل .

ممكن الوجود == وجود و عدمى ضرورى اولميان ، مخلوقات .

ممكنات == جمع : ممكن ، ممكن اولان شيلر .

مُمِل [ع ، ص] املال ايدن ، اوصانديران ، بيقديرن ، ايراث ملال ايدن .

اطناب ممل == (ادبيات) اصول متعارفه دائره سنده ايرادى ممكن اولان كلامى لزومسز بر طاقم الفاظ علاوه سيله اوزاتمق كه : مخل فصاحتدر .

مُمَهِّد [ع ، ص] تمهيد ايدن ، بسط ايلين ، ياپوب دوشه ين § تنظيم وتسويه ايلين .

مُمَهَّد [ع ، ص] تمهيد ايدلمش ، ياپوب دوشنمش ، مبسوط . § تسويه وتنظيم اولنمش .

مُمْهِل - مُمَهِّل [ع ، ص] امهال ايدن ، تمهيل ايلين ، مهلت ويرن .

مُميت [ع ، ص] اماته ايدن ، اولديرن ، باعث موت اولان

مُمَيِّز [ع ، ص] تمييز وتفريق ايدن ، آييران ، سچن ، فرق ايدن . § اقلامده ضابطاندن معدود اولوب مسودلرك يازدقلرى مسوداتى تدقيق وتصحيح ايدن كاتب : تحريرات قلمى مميزى . § شاكردانك امتحاننده حاضر بولنوب معلم ايله برابر اسئله ترتيب وايراد ايدن ذات . § على الاطلاق تدقيق وامتحان مأمورى .

مميزلك == مميزك حال و وظيفه سى .

قوهٔ مميزه == انسانده نيك وبدى تفريق ايدن خاصه معنويه .

مميزه == بر عباره يى ديكر عباره دن ايران شو (« ») اشارت .

مُمَيَّز [ع ، ص] تمييز ايدلمش ، آييرلمش ، سچلمش ، فرق ايدلمش .

مُناجات [ع ، ص] جناب حقه دعا ونياز ايتمك § باركاه الوهيتدن ايديلان نياز . § جناب خداى مستعانك قدرت وعظمت لاهوتانه سندن باحث و بالنتيجه استدعاى مغفرتدن عبارت اولان منظومه [منثور اوله بيلور]

مُنادِم [ع ، ص] منادم ایدن ، ندیملك ایلین .

مُنادِی [ع ، ص] ندا ایدن چاغران § باغیره‌رق بر شی اعلان ایدن دلال .

مُنادَی [ع ، ص] ندا ایدلمش § کرك حرف ندا ایله کرك حرف ندا سز کندوسنه ندا ایدیلن .

مُنازِع [ع ، ص] نزاع ، غوغا ایدن ، غوغاجی .

مُنازَعٌ فیه [ع ، ص] سبب نزاع اولان خصوص § حقنده منازعه اولنان ، اختلافلی دعوالی ، غوغالی . | مؤنثی (منازع فیها) در .]

مُنازَعه [ع ، مص] غوغاء خصومت نزاع ، مخالفت .

منازعه‌جی == نزاع ایدن، نزاعجی، غوغاجی

منازعه‌لی == حقنده منازعه اولنان منازع فیه ، اختلافلی ، غوغالی .

مُناسات [ع ، مص] نسیان ایتمك فراموش ایلمك ، اونوتمق

مُناسِب [ع ، ص] نسبتلی متناسب یاقیشق آلان ، یارایان ، اویغون § لایق ، شایان ، سزا ، شبیه .

مُناسَبَت [ع ، مص] مناسبلك یکدیگره شباهت § یاقیشمق یاقیشق الق § قرابت § تعلق ، ارتباط ، علاقه . § لیاقت . § وسیله § اویغونلق ، موافقت .

نه مناسبت == بویله شی‌می اولور ؟ معناسنه‌در .

مناسبتسز == مناسبتی اولمیان ، غیر مناسب ، نابجا || یاقیشقسز ، یاراشماز || قول وفعلی نابجا اولان ، صویلدیکنی ، یاپدیغی ده دوشونمدن سویلین ویا یاپان .

مناسبتسزلك == عدم مناسبت .

مناسبتلی == مناسبتی اولان، مناسب اویغون ، لایق شایان .

مُناصَفَه [ع ، مص] یاری‌یاری‌یه بولوشمك ، مساوات اوزره ایکی‌یه تقسیم ایتمك .

مناصفةً == مناصفه صورتیله ، یاری یاری‌یه .

مُناطَحَه [ع ، مص] بوینوزلی حیوانات بربرینه اوروشمق

مُناظِر [ع ، ص] مناظره ایدن .

مناظره == اظهار صواب مقصدیله بحثده ایکی طرفدن بصیرت اوزره نظر ایتمك . § اصول مخصوصه دائره‌سنده مباحثه ، آداب مناظره .

فن مناظره / اصول مناظره } == (منطق) ك مباحثه قوانیننی بحث ایدن فن ، اصول .

مُنافات [ع ، مص] بربرندن آیرلق § نفی ایتمك § ایکی شی بربرینی یوق ایتمك . § مغایرت ، مخالفت ، ضدیت .

مُنافَرَت [ع ، مص] بربرندن نفرت ایتمك ، صوغوشمق

مُنافَسَه [ع ، مص] معارضه محاسده، نفسانیت.

مُنافِق [ع ، ص] ظاهراً معتقد باطناً کافر اولان . § ایکی یوزلی ، مفسد § نفاق القا ایدن .

منافقانه == منافقجه‌سنه .

منافقین == منافقلر .

منافقه == منافقلق ، ایکی یوزلولك .

مُنافِی [ع ، ص] مغایر ، مخالف ، ضد . § مبطل .

مُناقَشَه [ع ، مص] بربرك محاسبه سنده کوکی کبی تدقیق واستقصا ایتمك . § برشیئی ایکی طرفدن اوزون اوزادی‌یه چکشدیرمه . § تدقیق § مباحثه .

مناقشات == جـ : مناقشه، مباحثات

مُناقَصَه [ع ، مص] { مولددر } النه‌جق ویا یاپدیریله‌جق برشیئك اك از بدله موافقت ایدنه احاله اولنمق اوزره مسابقه‌یه قونلمسی مزایده‌نك ضدی .

مُناقِض [ع ، ص] مخالف ، ضد نقض ایدن .

مُناقَضَه [ع ، مص] ایکی سوزك مفهومی بربرینه مخالف اولمق

مُناکَحَه [ع ، مص] نکاح ایتمك، عقد نکاح .

مناکحات == جـ : (مناکحه || فقهك احکام نکاحه متعلق مباحثی .

مُناوَبَه [ع ، مص] نوبتله وقوعبولمق نوبتلشمك .

مناوبةً == مناوبه صورتیله .

مُناوَلَه [ع ، مص] صونمق ، بر شیئی ال اوزاته‌رق ویرمك : مناولهٔ اقداح

مُنْبِت [ع ، ص] انبات ایدن ، بیتیرن ، قوهٔ انباتیه‌سی زیاده اولان : خاك منبت

غیر منبت == قوهٔ انباتیه‌سی اولمیان ویا از اولان .

مُنْبَسِط [ع ، ص] انبساط ایدن یاییلان § وسعتلی، متوسع § مفرح ، کوکلی آچیق ، شن .

مُنْبَعِث [ع ، ص] انبعاث ایدن ، نشأت ایلین ، ایلری کلن متولد .

مُنَبِّه [ع ، ص] تنبیه ایدن § اویاندیران ، ایقاظ بیدار ایلین منبه ساعت § (طب) افعال حیاتیه‌یی موقتاً تزیید وتشدید ایدن ادویهٔ منبهه .

مُنْتَبِه [ع ، ص] اویانق ، بیدار ، انتباه ایدن .

مُنْتِج [ع ، ص] انتاج ایدن ، نتیجه ویرن ، حصوله کتیرن ، حاصل ایدن : صفاهت منتج وخامتدر .

مُنْتَثِر [ع ، ص] انتثار ایدن ، صاچیلان : لالیٔ منتثره .

مُنْتَحِر [ع ، ص] انتحار ایدن ، کندی کندینی اولدیرن .

منتحرانه == منتحرجه‌سنه .

مُنْتَحِل [ع ، ص] انتحال ایدن ، باشقه‌سنك بر شیئنه بنمدر دین § باشقه شاعرك بر بیت ویا مصرعنی کندینه اسناد ایدن .

مُنْتَخِب [ع ، ص] انتخاب ایدن ، سچن .

مُنْتَخَب [ع ، ص] انتخاب ایدلمش، سچلمش ، کزیده ، ممتاز .

منتخبات == جـ : منتخب . || سچلمش ، انتخاب اولنمش فقره‌لر ، پارچه‌لر : منتخبات آثار .

مُنْتَسِب [ع ، ص] انتساب ایدن ، نسبت ، تعلق پیدا ایلین ، « فنونه منتسبم اشغادکاسه‌مده » جمعی : (منتسبین) کلیر : منتسبین ادب .

مُنْتَسِق [ع ، ص] انتساق ایدن ، نظام اوزره دیزیلن ، دوزکون اولان .

مُنْتَشِر [ع ، ص] انتشار ایدن ، میدان انتشاره چیقان : آثار منتشره ۰ § یاییلان : بوی منتشر ۰ § طاغیلان : آثار منتشره § شایع اولان : اخبار منتشره ۰

مُنْتَصِب [ع ، ص] انتصاب ایدن دیکیلوب طوران : عمود منتصب ۰

مُنْتَصِف [ع ، ص] یاری‌یه وارمش یاریلانمش § یاری نصف ۰ § وسط خطك منتصف نقطه‌سندن اقامه ایدیلان عمود ۰

مُنْتَظِر [ع ، ص] انتظار ایدن ، کوزله‌ین ، بکله‌ین ۰

منتظرانه == منتظرجه‌سنه ۰

منتظراً == منتظر اوله‌رق، بکلیه‌رك

مُنْتَظَر [ع ، ص] انتظار اولنمش، بکله‌نلمش ، مطلوب ، مأمول

مُنْتَظِم [ع ، ص] انتظاملی دوزکون نظام تحتنده ، بولنسده [دوغریسی (منتظم) در]

منتظماً == منتظم اوله‌رق ، نظام تحتنده اوله‌رق ۰

غیر منتظم == منتظم اولمیان ، نظامسز ، ترتیبسز ، صره‌سز ۰

عساکر غیر منتظمه == باشی بوزوق عساکر معاونه ۰

مُنْتِف [ع ، ص] (طب) قیللری دوشورن ، قیل دوکن : دوای منتف ۰

مُنْتَفِخ [ع ، ص] انتفاخ ایدن قاباران شیشن ۰

مُنْتَفِع [ع ، ص] انتفاع ایدن، منفعتلنن ۰

مُنْتَفِل [ع ، ص] نافله نماز قیلان ۰

مُنْتَفِی [ع ، ص] انتفاء ایدن ، اره‌دن چیقان ، یوق اولان ۰ زائل نابدید اولان ۰

مُنْتَقِد [ع ، ص] انتقاد ایدن (منقد) ایله مترادفدر ۰

مُنْتَقِل [ع ، ص] انتقال ایدن ، بر یردن دیکر یره کوچن ۰ § ارتحال ، وفات ایدن ۰ § بر شیدن دیکر شیئه کچن ۰ § بر شیدن دیکر شی اکلایان ، قرینه ایله اکلایان ۰ § میراث قالان ، مورث پدرندن منتقل خانه‌یی صاتدی ۰

مُنْتَقِم [ع ، ص] انتقام آلان ، اوج آلان ، اخذثار ایلین ۰ § اسماء حسنادن بری : جناب منتقم حقیقی ۰

مُنْتَکِس [ع ، ص] انتکاس ایدن ، باش اشاغی دونن ، سرنکون اولان

مُنْتَمِی [ع ، ص] انتما ایدن، نسبت وتعلق پیدا ایلین منتسب ۰

مُنْتِن [ع ، ص] انتان ایدن‌ایدن ، قوقان ، پدبو، متعفن ۰

مُنْتَهِب [ع ، ص]انتهاب ایدن ، نهب غارت ، یغما ایلین ۰

مُنْتَهِز [ع ، ص] انتهاز ایدن ، فرصتی غنیمت بیلن ، فرصت دوشورن ۰

مُنْتَهِی [ص ، ع] نهایت بولان ، غایته ایرن چوك درجه‌یی بولان، ختامپذیر اولان ، بیتن ۰ § اك کریده ، اك نهایتده اولان : منتهی صنف شاکردانندن ۰

مُنْتَهی [ع ، ص] نهایت بولمش ، غایته ایرمش ، چوك ، غایت ختام ۰ § زمان انتها : منتهای کتاب ۰

سدرة‌المنتها == یدنجی قات کوکده بر اغاج ، بر مقام ۰

مُنْثَقِب [ع ، ص] انثقاب ایدن دلینن ۰

مُنْجَذِب [ع ، ص] انجذاب ایدن چکیجی بر شیئه طوغری چکیلن ۰

مُنْجَر [ع ، ص] انجرار ایدن ، چکیلن § واروب نهایت بولان § نتیجه‌لنن ۰

مُنْجَز [ع ، ص] انجاز ایدن ، وعدینی یرینه کتیرن ۰

مُنْجَلِی [ع ، ص] انجلا ایدن ، آچیلان ، آچیلوب روشن اولان ۰ روشن § ظاهره چیقوب عیان ، اشکار اولان، اچیق عیان ۰

مُنَجِّم [ع ، ص] علم نجومه آشنا اولان کواکبك سیر وحرکتندن برطاقم احکام‌خسیسه استخراج ایدن ۰ جمعی (منجمین) کلیر ۰

منجم باشی == رسمی تقویم ترتیب ایدن مأمور ۰

مُنْجَمِد [ع ، ص] انجماد ایدن، طوکان ، طوکمش ۰

بحر منجمد == ☞ [بحر]

مُنَجِّی [ع ، ص]انجاء ایدن‌قورتاران تخلیص ایدن ۰

مُنْحَدِر [ع ، ص] انحدار ایدن، انیشه دوغری اینن ، اینشلی مائل : سد منحدر ۰

مُنْحَرِف [ع ، ص] انحراف ایدن اکیلوب میلله‌نن ۰

شبه منحرف == ☞ [شبه]

منحرف المزاج == مزاجی انحراف ایتمش ، نامزاج ، کیفسز ۰

مُنْحَصِر [ع ، ص] انحصار ایدن بر حد داخلنده قالوب خارجه تجاوز ایتمین ۰ § یالکز بر شخص ویا شیئه مخصوص اولان ۰

منحصراً == منحصر اوله‌رق، باشقه شیئه شمولی اولمیه‌رق، یالکز || مستقلاً

مُنْحَط [ع ، ص] انحطاط ایدن ، اشاغی اینن ، اشاغیلایان اچاق : اراضیٔ منحط ۰

مُنْحَل [ع ، ص] انحلال ایدن ، آچیلان چوزولن § بوشقالان اچیق منحل وقوه‌نده اقدار اولنمق اوزره § حل اولان بر شیئك ایچنده اریین ۰

مُنْحَنِی [ع ، ص] انحناء ایدن ، اکیلن ، اکریلن ، اکری دوز اولمیان ۰

خط منحنی == (هندسه) بر قاچ نقطه‌ده استقامتنی تبدیل ایدن خط ۰

منحنیٔ محدب == (هندسهٔ رسمیه) هر هانکی وضعیتده اولورسه اولسون بر خط مستقیم ایله ایکیدن زیاده نقطه‌سی قطع اولنه‌میان منحنی ۰

منحنیٔ مستوی == (هندسهٔ رسمیه) بالجمله نقاطی بر مستوی داخلنده بولنان خط [محیط دائره ، قطع ناقص کبی]

منحنیٔ مضاعف } == (هندسهٔ
منحنیٔ یساری } رسمیه) بالجمله نقاطی بر مستوی داخلنده بولنمیان خط [حلزون کبی]

منحنیات == منحنی‌اولان شیلر ، شکللر

منحنیات مستعمله == محیط دائره ، قطع ناقص ، حلزون ، قطع مکافی قطع زائد کبی کثرتله مستعمل اولان اشکال منحنیه ۰

مُنْخَسِف [ع ، ص] انخساف ایدن یره کچن § سونوك ، ضیاسز بر حالده قالان ۰

قمر منخسف ☞ (خسوف) و (انخساف) § کور اولان == عین منخسف ۰

مُنْخَفِض [ع ، ص] انخفاض ایدن ، الچاقلانان : اراضیٔ منخفضه ۰

مُنْخَنِق [ع ، ص] انخناق ایدن ، کسیلوب بوغولان .

مُنْدَرِج [ع ، ص] اندراج ایدن ، داخل اولان ، ایچنده بولنان ، درج وادخال ایدیلان : مواد مندرجه .

مندرجات == ج : (مندرج) محتویات .

مُنْدَرِس [ع ، ص] اندراس ایدن ، اثری قالمامق اوزره بوزیلوب محو اولان .

اوقاف مندرسه == وارداتی محو اولمش وقف محللر .

مُنْدَفِع [ع ، ص] اندفاع ایدن ، صاوولان ، زائل اولان .

مندفعات == (مولددر) جریحه‌لردن چیقان جراحت وصائره

مُنْدَمِج [ع ، ص] اندماج ایدن ، دوریلوب صاریلان ، ایچنه یرلشن § مندرج .

مُنْذِر [ع ، ص] (مبشر) ك ضدی . انذار ، بر خصوصك تبلیغیله تحذیر وتخویف ایدن ، وخامت عاقبتی بیان ایله قورقودان ، تنذیر .

مُنْزِل - مُنَزِّل [ع ، ص] انزال ایدن ، تنزیل ایلین ، آشاغی ایندیرن : جناب منزل قرآن .

مُنْزَل - مُنَزَّل [ع ، ص] انزال اولنمش ، تنزیل ایدلمش ، آشاغی ایندیرلمش .

کتب منزله == کتب سماویه .

مُنْزَوِی [ع ، ص] انزواء ایدن ، چکیلوب بر کوشه‌ده اوطوران ، زاویه نشین اولان .

منزویانه == منزویجه‌سنه

مُنَزَّه [ع ، ص] تنزیه ایدلمش ، قباحتدن بری قیلنمش § کافهٔ نقایصدن بری اولان (تنزیه)

مُنْسَجِم [ع ، ص] انسجاملی ، آب روان کبی بر دوزیه کیدن ، ارتباطلی : کلام منسجم .

مُنْسَدّ [ع ، ص] انسداد ایدن ، قپانان ، طیقانان ، قپالی .

مُنْسَلِب [ع ، ص] انسلاب ایدن محو اولان ، سلب ایدلمش ، حضور وراحتم منسلبدر .

مُنْسَلِخ [ع ، ص] انسلاخ ایدن ، صیریلوب چیقان ، صویونان ، صویولمش ، دریسی چیقارلمش § موك کونه ایرمش :

شهر منسلخ — موك کونه وارمش اولان آی .

مُنْسَلِك [ع ، ص] انسلاك ایدن ، یوله کیرن ، سالك اولان .

مُنْشَآت [ع ، ص] (مولد در) اصول مخابرات خصوصیه فن انشایه متعلق آثار . § بو قبیلدن آثاری جامع کتاب ، رساله

مُنْشِد [ع ، ص] انشاد ایدن ، شعر اوقویان .

مُنْشَرِح [ع ، ص] انشراحلی ، کوکلی آچیق : منشرح البال .

مُنْشَعِب [ع ، ص] انشعاب ایدن ، شعبه‌لره دالللانان ، چاتاللانان .

مُنْشَقّ [ع ، ص] انشقاق ایدن ، یاریلان .

مُنْشِی [ع ، ص] انشا ایدن ، یاپان § حسن کتابته مالك ، اصول انشایه اشنا اولان ، کاتب ماهر .

منشیانه == منشیجه‌سنه .

مُنْصَبّ [ع ، ص] انصباب ایدن ، دوکیلن : قزل ایرماق قره دکیزه منصب اولور .

مُنْصَبِغ [ع ، ص] انصباغ ایدن بویانان .

مُنْصَرِف [ع ، ص] انصراف ایدن ، دونن . § (نحو عربی) کسره‌یی تنوینی قبول ایدن اسم .

غیر منصرف == کسره وتنوین قبول ایتمیان اسم .

مُنْصَرِم [ع ، ص] انصرام ایدن ، کسیلن انقطاع ایلین .

مُنْصِف [ع ، ص] انصاف ایدن ، انصافلی معامله‌ده عادلانه‌ده بولنان .

منصفانه == منصف اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

مُنْضِج [ع ، ص] انضاج ایدن ، کماله ایرن . § (طب) یاره وچبانی جراحتلندیرن . § باعث هضم اولان

مُنْضَمّ [ع ، ص] انضمام ایدن ، ضم وعلاوه اولنان ، قاتیلان

نسج منضم == (نسج)

مُنْطَبِخ [ع ، ص] انطباخ ایدن ، پیشن ، مطبوخ .

مُنْطَبِع [ع ، ص] انطباع ایدن باصیلان ، مطبوع ومنقوش اولان معلمك تقریرلری تماميله ذهننه منطبع اولدی .

مُنْطَبِق [ع ، ص] انطباق ایدن اویان ، مطابق اولان ، بربرینه تماميله اویغون کلان خط منطبق .

مُنْطَفِی [ع ، ص] انطفا ایدن ، سونن ، سونوك .

مُنْطَلِق [ع ، ص] انطلاق ایدن ، کیدن ، سربست براقلمش ، صالویرلمش

مُنْطَوِی [ع ، ص] انطواء ایدن ، دوریلوب بوکولان : ثوب منطوی

مُنَظَّف [ع ، ص] تنظیف ایدلمش ، مادة تمیزلنمش ، پاك ایدلمش .

مُنْعَدِل [ع ، ص] انعدال ایدن ، عدول ایلین ، طوغری یولدن صاپان .

مُنْعَدِم [ع ، ص] انعدام ایدن ، یوق اولان ، معدوم .

مُنْعَزِل [ع ، ص] انعزال ایدن ، معزول اولان .

منعزلاً == منعزل اولەرق ، معزول اولدیغی حالده .

مُنْعَطِف [ع ، ص] انعطاف ایدن ، تمایل ، توجه ایلین ، میلان ایدن .

مُنْعَقِد [ع ، ص] انعقاد ایدن ، قوریلان ، مرتب اولان § طرفنجه رسماً قبول اولنان .

مُنْعَکِس [ع ، ص] انعکاس ایدن ، ضیای منعکس .

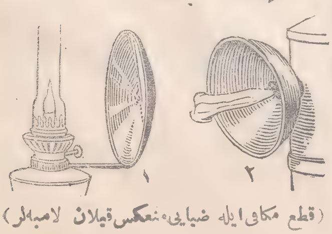

(قطع مکافی ایله ضیایی منعکس قیلان لامبه‌لر)

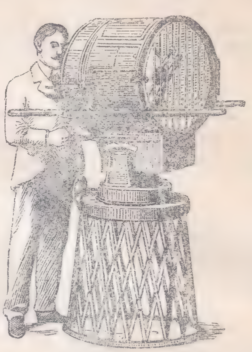

(الکتریق ضیاسنی منعکس قیلان پروژکتور)

افعال منعکسه == (طب) انسان ویا حیوانك اعضای مختلفهٔ وجودندن برینك هر هانکی بر تهییجی عقیبنده حصوله کلان حرکات غیر ارادیه . [مثلا : دقتسزلکله بارمغنك اوجی یانان برآدمك ارادهسی منضم اولمقسزین قولنی بردن بره چکمهسی کبی .]

مُنعِم [ع ، ص] انعام ایدن ، نعمت احسان ایلین § ولی نعمت . .

منعمانه == منعمجهسنه ومنعم اولانه یاقیشیر صورتده .

مُنَعَّم [ع ، ص] تنعم ایدلمش ، نعمتلندیرلمش ، نائل رفاه ایدلمش .

مُنفَتِح [ع ، ص] انفتاح ایدن ، آچیلان ، مفتوح ، کشاده .

مُنفَجِر [ع ، ص] انفجار ایدن ، آچیلان سوکن منبجس منفجر § یردن قاینایوب آقان . : عین منفجر .

مُنفَرِج [ع ، ص] انفراج ایدن ، آچیلان ، ارهسی آچیق اولان .

زاویهٔ منفرجه == (هندسه) زاویهٔ قائمهدن بیوك اولان زاویه

مُنفَرِد [ع ، ص] انفراد ایدن ، یالکز اولان ، یاننده کیمسه بولنمیان .

منفرداً == منفرد اولهرق . || آیری آیری .

مُنفَرِق [ع ، ص] انفراق ایدن ، آیریلان ، خط منفرق .

مُنفَسِح [ع ، ص] انفساح ایدن ، بوللاشان ، کینشلهین .

مُنفَسِخ [ع ، ص] انفساخ ایدن ، بوزیلان ، حکمی ابطال واتغا اولنان : نکاح منفسخ ، مادهٔ منفسخه .

مُنفَصِل [ع ، ص] انفصال ایدن ، آیریلان ، یرندن ایریلان § معزول اولان

منفصلاً == منفصل اولهرق ، معزولاً

قضیهٔ منفصله == (منطق) انفصالك وقوعنی ایجاب ایدهجك بر علاقه اوزرینه تالیینك مقدمه انفصالی ویا بو انفصالك سببی ایله حکم اولنان قضیه .

منفصلهٔ عنادیه == (منطق) مقدم ایله تالی اورهسنده بری دیکره علت ویا ایکیسنده بر علته معلول اولمق کبی معلوم و منافیتی موجب اولان بر علاقه اوزرینه انفصالك وقوعی ویا عدم وقوعیله حکم اولنان قضیه .

منفصلهٔ اتفاقیه == (منطق) مقدم ایله تالی آرهسنده تنافیتی موجب اولهجق بر علاقه اولمیوبده بینلرنده تصادفی اولمق اوزره حکم اولنان قضیه .

منفصلهٔ حقیقیه == (منطق : هم صدق همده کذبده انفصال یاخود انفصالك سببیله حکم اولنان قضیه .

حروف منفصله == الت طرفدن بیتشن حرفلر : ا ، د ، ر ، ز ، و .

مُنفَصِم [ع ، ص] انفصام ایدن ، قیریلن ، اکسیلن .

مُنفَطِر [ع ، ص] انفطار ایدن ، یاریلان .

مُنفَعِل [ع ، ص] انفعال ایدن ، متأثر اولان § کوجهنن و کوجنمش ، خاطر مانده .

منفعلاً == منفعل اولهرق .
منفعلانه == منفعلجهسنه

مُنفَلِق [ع ، ص] انفلاق ایدن ، § نفقه ویرن .

مُنفَكّ [ع ، ص] انفکاك ایدن ، آیریلان

غیر منفك == ایرلمز ، بیتشیك ، متصل

مُنفَلِق [ع ، ص] انفلاق ایدن ، یاریلان ، آچیلان .

مُنفَهِم [ع ، ص] انفهام ایدن ، اکلاشیلان : ما لندن منفهم اولدیغنه کوره

مُنقاد [ع ، ص] انقیاد ایدن ، رام اولان ، اطاعت ایدن § انقیاد ایتمش ، رام ونش ، مطیع .

مُنقَبِض [ع ، ص] طوپلانمش ، چکلمش ، بوزلمش § صیقلمش ، § انقباضه دوچار اولان .

مُنَقَّح [ع ، ص] تنقیح ایدلمش ، زوائدی طرح ایدیلهرك دوزلدلمش . § اك ایی قسمی سچیلوب آلنمش ، منتخب ، کزیده § اداره مقصدیله برقسمی قطع ایدلمش : معاش منقح .

مُنقَرِض [ع ، ص] انقراض بولان بیتن ، ختام بولان ارقهسی ذریتی کسیلن . § سونن

مُنقَسِم [ع ، ص] انقسام ایدن ، بولونن : قسم قسم اولان .

مُنَقَّش [ع ، ص] نقش ایدلمش § نقشلانمش نقشلی ، زینتلی . دیوارلری منقش ایدی .

مُنتَشِر [ع ، ص] انقشار ایدن ، قابوغی صویلان .

مُنقَص [ع ، ص] تنقیص ایدن ، اکسیلدن .

مُنَقَّص [ع ص] تنقیص ایدلمش ، اکسیلدلمش .

مُنقَضی [ع ، ص] انقضا ایدن ، بیتن ، تمام اولان وعدهٔ منقضیه .

مُنَقَّط [ع ، ص] تنقیط ایدلمش ، نقطهلنمش ، نقطهلی حروف منقطه .

مُنقَطِع [ع ، ص] انقطاع ایدن ، کسیلن § ارقهسی کلن ، ختام بولان . § ایرلمش ، اختلاطی اتصالی قالمامش .

غیر منقطع == فاصلهسز ، سورکلی ، متصل .

مُنقَلِب [ع ، ص] انقلاب ایدن ، دونن ، دکیشن ، طرز خره دوکولن

مُنقَلِع [ع ، ص] کوکندن قوپاریلان

مُنَكَّب [ع ، ص] انکباب ایدن یوز اوستی دوشن قاپانان .

مُنكَر [ع ، ص] (مقرك) ك ضدی . انکار ایدن : منکر حقیقت . § (مؤمن) ك ضدی ایناعمیان ، منکر اخرت .

منکرانه == منکرجهسنه .

منکرین == ج : (منکر) . منکر اولانلر .

مُنكَر [ع ، ص] انکار ایدلمش § طانمامش § عقلك تقبیح شرعك تحریم ایتدیکی شی ، غیر مشروع .

نهی عن المنکر = منکردن ، غیر مشروع شیلردن نهی منع .

غیر منکر = انکار اولنماز ، مسلّم مصدّق .

مُنَكَّر [ع ، ص] تنکیر ایدلمش نکره قیلنمش ، تنکیر حالنده اولان . قبرده سؤال ایدن ملکلردن بری ، منکرین .

مُنْكَسِر [ع ، ص] انکسار ایدن قیریلان ، قیریق ، قیرلمش منفعل ، کوجنمش ؛ منکسر القلب .

منکسراً = منکسر اولرق || منفعلاً .

خط منکسر = (هندسه) برقاچ خط مستقیمک ایکیشر ایکیشر (بر زاویه تشکیل ایتمک اوزره) بربریله برلشمسندن حاصل اولان خط .

مُنْكَسِف [ع ، ص] انکساف ایدن ، کسوفه اوغرایان طوتیلان : مهر منکسف

مُنْكَشِف [ع ، ص] انکشاف ایدن ، آچیلان § آچیغه میدانه چیقان ، ظاهر اولان . § کشف اولنمش ، مجهول ایکن بولنوب معلوم ایدلمش .

مُنَوِّر [ع ، ص] تنویر ایدن ، نورلاندیران ، روشن ایلین .

مُنَوَّر [ع ، ص] تنویرایدلمش، نورلاندیرلمش روشن ایدلمش، روشن.

منوّریت = منورلك : منوریت افکار.

مُنَوِّم [ع ، ص] (طب) تنویم ایدن ، اویوتان ، اویقو ویرن ، کتیرن .

مُنْهَبِط [ع ، ص] هبوط ایدن ، اشاغی اینن ، دوشن .

مُنْهَدِم [ع ، ص] انهدام ایدن ، ییقلان .

مُنْهَزِم [ع ، ص] انهزام ایدن ، بوزولان ، هزیمته اوغرایان حربده مغلوب وپریشان اولان

منهزماً = منهزم اولرق، بوزوله‌رق مغلوباً .

مُنْهَمِك [ع ، ص] انهماك ایدن، دوام اوزره شدتله میل ایدن (اکثریا مذمومات حقنده مستعملدر) .

مُنِيب [ع ، ص] انابه ایدن ، ترك معاصی ایله حقه رجوع ایلین . § کوزل یاغیشلی نافع یاغمور § فیض وطراوتی چوق اولان بهار لطیف .

مُنِير [ع ، ص] انابه ایدن ، نورلاندیرن ، روشن ایدن § پارلاق : شمس منیر .

مُنِيف [ع ، ص] بیوك ، عالی ، بلند : قبر منیف ، احکام منیفه

مُوى [فا ، ص] قیل ، شعر .

موچینه = جمبز ، قیل قوپارمغه مخصوص آلت

سرمو = قیل باشی ، قیل اوجی || پك جزئی : سرمو انحراف ایتمیور .

موبمو = قیل قیل ، تل تل .

موشکافانه = قیل یارارجه‌سنه ، کمال دقت واهتمام ایله .

مُوَاثَبَه [ع ، مص] بربرینك اوزرینه آتلامق ، صچرامق .

مُوَاجَهَه [ع ، مص] یوزلشمك ، یوز یوزه کلمك § قارشی قارشی‌یه ، مقابل ، حضور .

مواجهةً = مواجهه صورتیله ، روبرو

مُوَاخَات [ع ، مص] قارداشلق ایتمك ، بربرینی قارداش ایتمك § مخالصت ، دوستلق

مُؤَاخِذ [ع ، ص] مؤاخذه ایدیجی ، ایدن . § تعریض ایلین

مُؤَاخَذَه [ع ، مص] صوچه مقابل عتاب ایتمك § عتاب توبیخ § بر شخص ویا اثرك نقایصنی تعداد وبیان ایله اعتراض ایتمه انتقاد ایلمه .

مؤاخذات = جـ : (مؤاخذ) مؤاخذه‌لر ، انتقادلر ، اعتراضلر .

مُوَادَعَه [ع ، مص] وداع ایدیشمك، وداعلاشمق .

مُوَارَثَه [ع ، مص] بربرندن میراث یمك .

مُوَارَدَه [ع ، مص] چکمك ، کیدوب کلمه § ایکی شاعرك بربرندن خبرلری اولقسزین تصادفاً عینی بیتی سویلملری ، توارد .

مواردات = جـ : (مواردة) || بر مملکتدن دیکرینه کلن شیلر .

مُوَازَات [ع ، مص] محاذات ، مقابللك ، توازی .

مُوَازِن [ع ، ص] وزنجه بربرینه مساوی ، معادل اولان ـ § موازنه‌لی ، هم آهنك .

مُوَازَنَه - مُوَازَنَت [ع ، مص] ایکی شی وزنجه بربرینه مساوی اولمق ، دفاتر حسابیه‌ده واردات ایله مصارفك یکونجه بربرینه قارشلیقلی کلمسی : موازنهٔ مالیه § مقایسه ، قیاس : بر ایکی شی بربریله موازنه ایدلملی .

موازنه‌لی = موازنه‌سی اولان ، || اویغون ، دنك .

موازنه‌سز = موازنه‌سی اولمیان ، غیر موزون .

§ (ماکنه) یکدیکرینك فعلی کاملاً ازاله ایده‌بیله‌جك صورتده متخالف‌الجهة اوله‌رق آن واحدده تأثیر ایدن ایکی قوتك تحت تأثیرنده بولنان جسمك حالی .

موازنهٔ دائمه = (ماکنه) برجسمی معلق طوتان محورك او جسمك مرکز ثقلتندن دور ایتمسیله حاصل اولان موازنته .

موازنت غیر متحوله = (ماکنه) بر جسمی معلق طوتان محورك مرکز ثقلتك تحتنده بولنمسیله حاصل اولان موازنت

موازنت متحوله = (ماکنه) بر جسمی معلق طوتان محورك مرکز ثقلتك تحتنده بولنمسیله حاصل اولان موازنته .

موازنت المایعات = (حکمت) حکمت طبیعیه‌نك مایعاتك موازنتنه و بولندیقلری قابلرك اوزرینه اجرا ایلدکلری تضییقاته دائر اولان قوانیندن بحث ایدن قسم مهمی .

مُوَازِى [ع ، ص] مقابل ، برابر § الی غیرالنهایه امتداد اولنسه‌لر اوزره اوزاتلمدقلری حالده بربرلریله تلاقی ایتمیان و اره‌لرنده‌کی اچیقلق دائما بر راده‌ده قالان ایکی ویا زیاده خطلرك حال و وضعیتی .

مُوَاسَات [ع ، ص] بربرینه یاردم ایتمك § بربرینه مالاً ویا بدناً معاونتده بولنمق § مأمورین دولتدن وفات ایدنلرك ایتام و ارامله‌سنه معاش باغلامق : متوفانك ترك ایلدیکی عائله‌نك مواساتی اجرا بیورلدی .

مُوَاصَلَت - مُوَاصَلَه [ع ، مص] واصل اولمق ، اولاشمق ، وصول .

مُوَاضَعَه [ع ، مص] برخصوصده بحث ایدوب ارکدول قویمق § مقاوله بیع . § بربریله بالاتفاق عالمه قارشی خلافی کوسترمك ، خلاف حقیقت معامله‌ده بولنمق .

مواضعةً = مواضعه صورتیله .

مُوَاظِب [ع ، ص] مواظبت ایدیجی ، ایدن ، بر ایشه دوام و اقدام ایله چالیشان

مُوَاظَبَت [ع ، مص] مواظبلق ، بر ایشه ایرلمامق اوزره چالیشمق ، پك زیاده اوزرینه دوشمك ، ملازمت ایتمك .

مُواعَدَه [ع ، مص] وعده‌لشمك ، سوزلشمك .

مُواعَظَه [ع ، مص] وعظ ونصيحت ايتمك .

مُوافِق [ع ، ص] اويغون ، مناسب ، متناسب .

موافق كلمك == اويمق .

مُوافَقَت [ع ، مص] موافقلق ، اويغونلق ، مناسبلك ، مساويلك ، مطابقت ، مناسبت § اوزلاشمق ، راضى اولمق .

مُوالات [ع ، مص] دوستلق ، محبت ، خالصيت

مُوانِس [ع ، ص] موانست ايدن

مُوانَسَت [ع ، مص] اليشقلق ، الفت وانسيت § مأنوسيت .

مُؤَبَّد [ع ، ص] تأبيد ايدلمش ، باقى ، دائمى قيلنمش .

مؤبداً == مؤبد اوله‌رق ، ابدى اولمق اوزره تنهائى عمره قدر : مؤبداً كورك .

مُؤتَفِك [ع ، ص] ترسينه دونن ، دونمش .

مُؤتَلِف [ع ، ص] ائتلاف ايدن ، الفت ايلين ، آليشان . § (مختلف) مقابلى . موافق ، اويغون .

مُؤتَمَن [ع ، ص] كندوسنه امنيت اولنان ، امين ، شايان امنيت ، امنيتلى .

مُؤَثِّر [ع ، ص] تأثر ايدن ، اثر ايلين ، ايشله‌ين . § اثر براقان . § باعث انتباه اولان ، ذهنه تماميله ايشله‌ين .

§ صاحب اثر ، عامل ، فاعل ، اثردن مؤثره انتقال ايديلور .

مُوتور [ع ، س] محرك ، هوا غازى پترول بخار ، الكتريق كبى مواد وسائط استعماليله وجوده كتوريلان قطعه‌ده اجهزهٔ محركه .

مُوجِب [ع ، ص] ايجاب ايدن ، سبب ، باعث اولان لازم كتيرن ، واجب قيلان § لازم كلن ، واجب اولان .

اسباب موجبه == بر حالى ايجاب ايدن سببلر ، قرارك ، حكمك مبتنى اولديغى اسباب .

بلاموجب == سببسز ، وسيله‌سز اوله‌رق

موجبه == (منطق) (سالب) مقابلى ، مثبت .

موجبهٔ كليه == (منطق) افراد موضوعك كافه‌سى اوزرينه ايجاب ايله حكم اولنان قضيهٔ حمليه .

موجبهٔ جزئيه == (منطق) بعض افرادى اوزرينه ايجاب ايله حكم اولنان قضيه

مُوجَب [ع ، ص] ايجاب ايتمش ، لازم كتيرمش ، واجب قيلمش ، § بيوك برمأمورك كنديسنه تقديم ايديلان اوراق محتوياتنى تصديقاً زير مقتضايه ايتديكى اشارت : موجبنجه . § بر ارادهٔ سنيهٔ پادشاهينك ويا بر فرمان عاليك مآل ومقتضاسنى ايضاح يوللى يازيلان تحريرات .

مُوجِد [ع ، ص] ايجاد ايدن ، وجوده كتيرن § يكى بر شى چيقاران : فونوغرافك موجدى اديسوندر .

موجدلك == ايجاد اقتدارى ، موجدك حالى .

مُوجِر [ع ، ص] ايجار ايدن ، كرايه ويرن .

مُوجَر [ع ، ص] كرايه ويريلن شى

مُوجِز [ع ، ص] مختصر ، قيصه § (ايجاز) صنعتنه موافق اوله‌رق از سوزله چوق معنى افاده ايدن .

مُؤَجَّل [ع ، ص] تأجيل ايدلمش تأخير اولنمش مهلت ايدلمش مهلتلى : دين مؤجل .

مهر مؤجل == كرك طلاق ، كرك وفات وقوعيله مفارقت حاصل اولديغى زمان زوجه‌يه ويرلمك اوزره عقد نكاح اثناسنده تعيين اولنان مبلغ . [مهر معجل پيشين اوله‌رق ويريلان مبلغدر]

مؤجلاً == مؤجل اوله‌رق .

مُؤَجِّل [ع ، ص] تأجيل ايدن ، تأخير ايلين .

مُوَجَّه [ع ، ص] توجيه ايدلمش . يوزى بر جهته دونديرلمش § مناسب اويغون ، معتبر مقبول . § (ماكنه) متحرك بر خطك ثابت اولان بر ويا برقاچ خطه هر وضعيت متعاقبه‌ده مستند اوله‌رق حركت ايتمسى [اكر متحرك اولان خط اوليوب‌ده سطح اولورسه بوكاده مستوئ موجه ويا سطح موجه دينور .]

مُوَحِّد [ع ، ص] توحيد ايدن ، جناب حقى برله‌ين ، واحدنيت الهيه‌يه قائل ومعتقد اولان ،

موحدين == ج : (موحد) موحدلر واحدنيته قائل اولانلر .

مُوحِش - مُوَحِّش [ع ، ص] ايحاش توحيش ايدن ، اوركودن قورقودان .

مُؤَخَّر [ع ، ص] تأخير ايدلمش ، صوكره‌يه ، كرى‌يه براغلمش ، كچكديرلمش .

مؤخراً || مؤخر اوله‌رق ، صكره ، بالاخره .

مؤخر تحتانى } == (هندسهٔ رسميه)
مؤخر فوقانى }

☞ [مقدم تحتانى وفوقانى]

مُؤَدَّب [ع ، ص] تأديب ايدلمش ادبلنديرلمش ، تربيه‌لى ، ادبلى .

مؤدباً == مؤدب اوله‌رق .

مُؤَدِّب [ع ، ص] تأديب ايدن ، ادبلنديرن ،

مُودِع [ع ، ص] ابداع ايدن ، امانت اوله‌رق ويرن .

مُودَع [ع ، ص] ابداع ايدلمش ، كنديسنه امانت اوله‌رق ويرلمش .

مُودَه [ج ، ص] مرعى ، متداول اولان طرز ، بيچيم .

مُؤَدّى [ع ، ص] تأديه ايدن ، ادا ايلين § سبب ، باعث اولان .

مُؤَدّاى - مُؤَدّا [ع ، ص] تأديه ايدلمش ، ادا اولنمش § معنى ، مفهوم ، مآل .

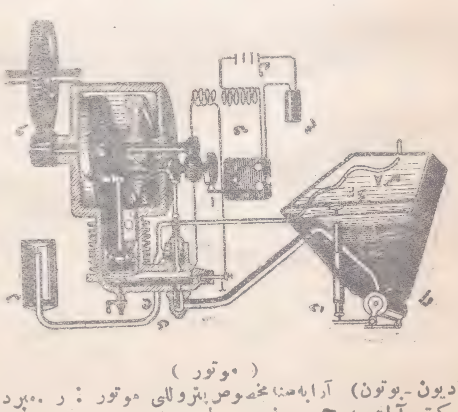

(موتور)

(ديون - بوتون) آرابه‌لره مخصوص پترولى موتور : ر . مبرد ياخود انبوبهٔ منحنيه ؛ م . مسكت آلتى ؛ ح . مفحم ؛ ل . قوروپيل باب : مفحم آلتنه هوانك محل دخولى و . ماكنه پروانه‌سى ؛ م . قبضه ؛ ن . تضييق موصلى ؛ ح . چرخ فنارى ى . هوانك چيقديغى سبابير ؛ ق . بوبين ؛

مودل [ج ، س] اورنك ، نمونه ، قالب ، مجسم ومسطح ومرسم اشیا واشكالك كوچك مقیاسده اورنكی ، تمثالی ، قطعه‌سی .

مورس [ج ، س] (حیوانات) ذوالمعاشین طائفه‌دن فوق شكلنده بر جنس دكز حیوانی اولوب بوكا فرس البحر ، بقرالبحر دخی دینور .

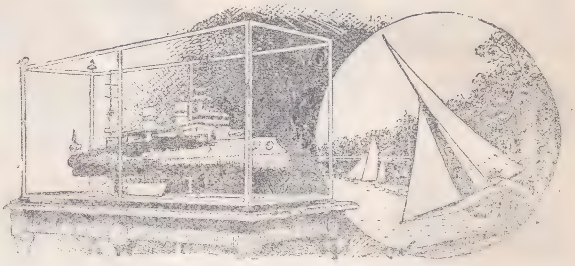

(كمی مودللری)

مؤذن [ع ، ص] تأذین ایدن ، اذان اوقویان : مؤذن حضرت پیغمبری .

مؤذی [ع ، ص] ایذاء ایدن ، اینجدن ، راحت براقمیان .

مؤذیات == انسانی راحتسز ایدن . حیوانجقلر [تخته كهله‌سی ، پیره ، صیوری سینك كبی]

مور [ف ، ص] ماوی ایله كوكتر اره‌سنده معروف بر رنك ماوی ایله قرمزی رنكلرك اختلاطندن حاصل اولان رنك .

مورارمق == مور اولمق مور رنكه كیرمك .

مورارتمق == مورایتمك || قیزارتمق

مور [فا ، س] قارنجه ، نمل .

مورانه == قارنجه واری ، قارنجه‌یه یاراشیر صورتده . § عاجزانه ناچیزانه ، فقیرانه ، هدیهٔ مورانه .

موران == جمع : (مور) قارنجه‌لر .

مورث [ع ، ص] ایراث ایدن ، حصوله كتیرن § میراث براقان § (فرائض) حقیقة ویا حكماً وفات ایدن كیمسه : وارث ومورث .

مورخ [ع ، ص] تاریخ یازان ، وقایع ماضیه‌یی ضبط و جمع وقید ایدن ، علم تاریخه انتساب كاملی بولنان . علم تاریخه دائر اثر یازان .

مورخین == جمع : (مورخ) مورخلر

مورخ [ع ، ص] تاریخلنمش تاریخی اتلمش ، تاریخلی ، زمان وقوعی تعیین و اراءه ایدلمش

مورخاً == مورخ اوله‌رق ، تاریخلی اوله‌رق .

مورینه [ج ، ص] ابحار قطبیه‌ده صید اولنان و قره جكرلرندن معروف بالق یاغی چیقاریلان بر جنس بیوك بالق .

مورفین [ج ، س] (كیمیا) {morphin} خشخاشیه فصیله‌سندن اولوب بین الناس خشخاش اوتی دنیلان نباتدن استحصال ایدیلان شفاف بر مادهٔ طبیه .

مورن [ج ، س] (طبقات) {Moraines} غلاسیه‌لرك (جمودیه‌لرك) ایكی طرفنده‌كی طاغلردن قوپوب اوزرینه دوشن مولوز و كوشه‌لی قیا پارچه‌لری كبی موادجریه .. [جبانی مورن ، وسطی مورن ، قعری ، مورن ، انتهائی مورن جبهی مورن كبی انواع مختلفه‌سی واردر .]

موز اغاجی [ع ، س] مانیلیا كنویری دینلن نسجی بر ماده حاصل ایدر بر آغاجدركه اشبو ماددن بر نوع خالی ، حصیر ، منسوجات ، ایپ ، كاغد اعمال اولنور . ایكی بچق متره قدر ارتفاعی واردر . اقالیم حاره‌ده حاصل اولوب پورتقال ایله قاوون طعمی آره‌سنده لذیذ واوزونجه میوه ویرر .

(موز اغاجی)

موزاییق [ج ، س] موزاییق طاشلری ، رنكارنك معمول طاشلرله ادوار سالفه‌یه عائد تزیینات معماریه نقوشنی تمثیلاً یاپیـ[redacted]شلر ، تصویرلر .

موزع [ع ، ص] [redacted] یدن ، طاغیدان . § یو[redacted]قان مكاتیب و جرائدی الیهلره طاغیدان مأمور . § صوقاقلرد[redacted] غزته صاتان آدم .

موزعلك == موزعك حال ووظیفه‌سی .

موزه [ج ، س] {Musée} آثار عتیقه و مواد علمیه و فنیه‌نك حفظ و تشهیر اولندیغی رسمی دائره : موزهٔ همایون [موزه خانه دیمكه حاجت یوقدر . چونكه (موزه) تعبیرنده محلیت مندمجدر .]

موس [مهملاتدندر] (مو) ایله باشلیان بعض تركجه كلمه‌لرك اولنه داخل اوله‌رق مبالغه بیان ایدر .

موس مور == پك زیاده مور .

موستره [ج ، س] اورنك نمونه § طوپدن تشهیری ممكن اولمیان موادك پارچه‌لری .

موشح [ع ، ص] كیرلی ، كیرله دامش .

مؤسس [ع ، ص] تأسیس ایدن ، وضع اساس ایلین : مؤسس بنیان سلطنت .

مؤسس [ع ، ص] تأسیس ایدلمش ، اساس وضع اولنمش .

مؤسسات == جمع : (مؤسس) || آثار و مبانی نافعه : مؤسسات خیریه‌در :

موسع [ع ، ص] توسیع ایدن ، واسع قیلان ، كنیشلدن .

مؤسف [ع ، ص] اسف ایتدیرن ، كدر ویرن : احوال مؤسفه .

موسقاردین [ج ، س] {Muscarndi} ذات الثدیانك قاضمیه صنفندن بر حیواندر .

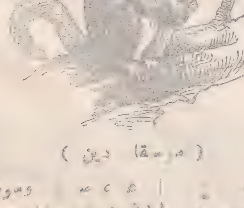

(موسقا ردین)

موسوس [ع ، ص] وسوسه ایدن ، وسواس .

(موزاییق)

١ — (غالو - رومن) دورینه عائد موزاییق دوشمه ، ٢ — رومالیلردورندن منتظم بر موزاییق ، ٣ — اطرافی کوچك مثلث قطعه‌لریله مزین بر دوشمه ، ٤ — رومالیلره مخصوص غیر منتظم بر موزاییق قطعه‌سی ، ٥ — رومالیلر زماننـدن موزاییق بر چارچوه ٦ — دردنجی عصرده بیزانتین ، ٧ ، ٨ — یدنجی عصره مخصوص ، ٩ — سکزنجی عصرده ، ١٠ — طقوزنجی عصرده بردیوار قاپلامه‌سی ١١ — کذا طقوزنجی عصرك موزاییقلرندن دوشمه قطعه‌لری ، ١٢ ، ١٣ — طقوزنجی واون برنجی عصر موزاییقلرندن برو پارچه ، ١٤ — منتظم موزاییق.

مُوسِیتا [فا ، ص] صره قامشـدن معمول بر نوع سـاز موسیقی آلتی § بر طیرموهوم .

مُوسیقی [ج ، س] [سریانی] علم الحان ، اصـوات و نغماتك اصـول و قواعدندن باحث علم .

الات موسیقیه == چالغی طـاقمی ، چالغی الات و ادواتی .

موسیو [ج ، ص] Monsieur افندی ، [اجنبیلر حقنده مستعملدر]

مُوشْ [فا ، ص] فاره ، صیچان .

موش خرما == خرما صیچانی دنیـلان و کدیدن براز کوچوك اولان برنوع حیواندرکه قابل تأنیسدر .

موشکیر == چایلاق قوشی .

مُوشْ [ج ، س] اسـتمبوطدن بویوجك بر نوع واپور .

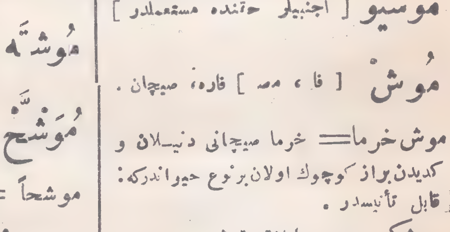

(موش)

موشامبا [ت ، ص] [مشمع]

مُوشتو [ت ، س] (مژده) دن غلط .

موشتولق == (مژده‌لك) دن غلط .

مُوشتَه [ت ، ص] فارسی (مشت) دن غلط .

مُوَشَّح [ع ، ص] توشیح ایدلمش تزیین اولنمش .

موشحاً == موشح اوله‌رق .

مُوشْمُولَه [ت ، س] وردیه فصیله‌سندن یدی سکز متره ارتفاعنده برآغاج اولوب بحر سفید حوضه‌سنك باشلوجه محللرنده یتیشـور . یپراقـلری بیاضه مائلدر . صوك بهارده معلوم اولان میوه‌سی نشو و نما بولور .

(موشموله آغاجی)

مُوصاقّه [ت ، ص] قاورلمش قیمه ایله پیشمش سبزه .

مُوصِل [ع ، ص] ایصال ایدن ، واصل قیلان ، واردیران .

مُوصَل [ع ، ص] ایصال ایدلمش ، واردیرلمش .

مُوصْلُوق [ت ، ص] صویی ایستدیکی آنده آقیدوب استدیکی آنده قپامق اوزره چشمه ، کوپ وصائره‌یه طاقیلان بورمه .

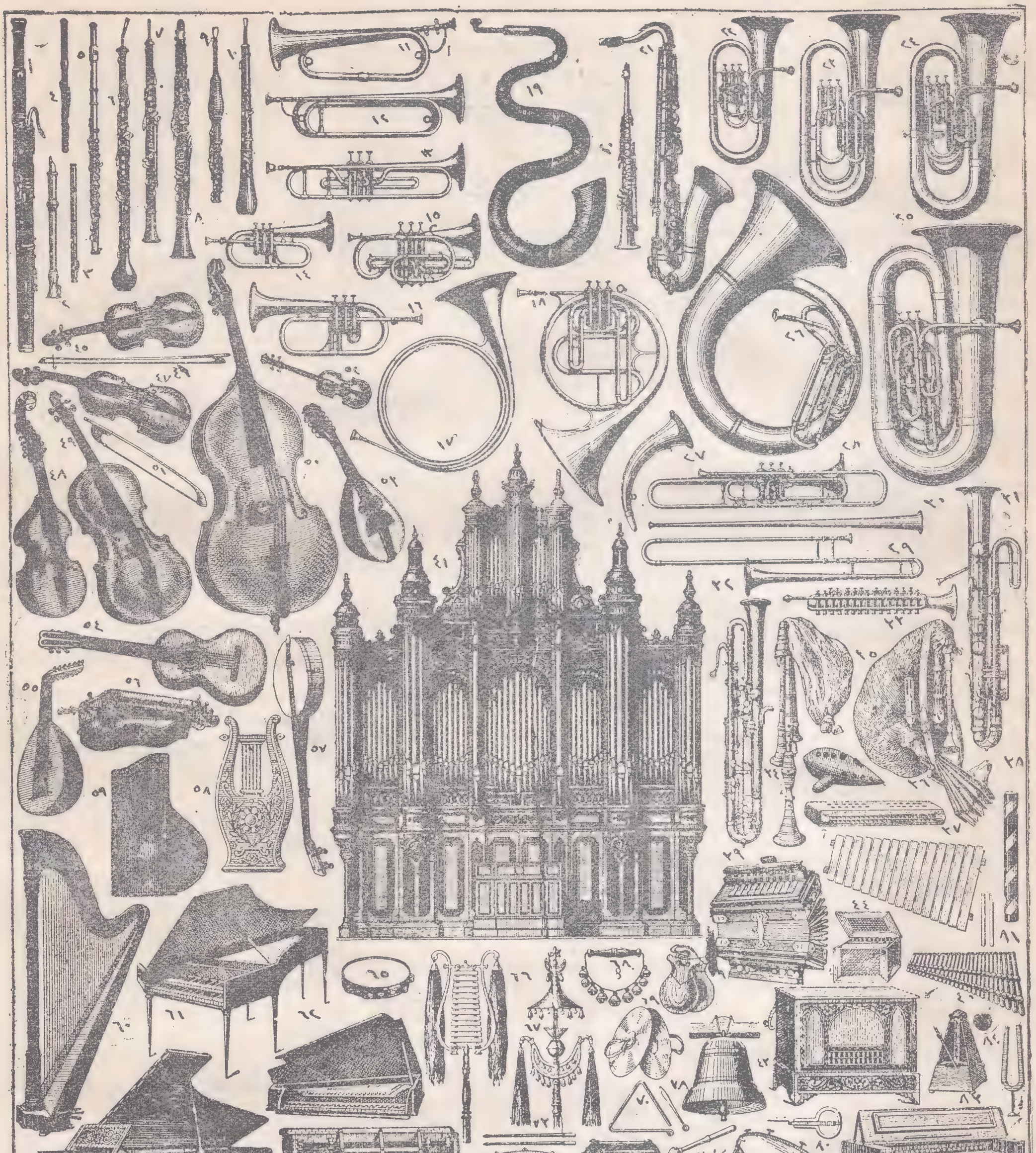

۱ باصسون — ۲ غالووبه — ۳ ايفره — ٤ كوچوك فلوت — ٥ بيوك فلوت — ٦ قور آنغله — ۷ هوبوا — ۸ قلارينت
۹ — فلاژوله ۱۰ — موزدت ۱۱ — قيلەدون ۱۲ — ترومپت ۱۳ — ترومپت دارفونى ۱٤ — كوچك بوكلى ۱٥ —
پستونلى قورنه ۱٦ — بيوك بوكلى ۱۷ — قورآشاس ۱۸ ـ قورآ پستون ۱۹ ـ سرپان ۲۰ ـ صاقسوفون سوپراتو ۲۱ ـ تنورصاقسوفون
۲۲ ـ آلتوصاقسوفون ۲۳ ـ باريتون ۲٤ ـ دورت سلندرلى باصو ۲٥ ـ قونترباص ۲٦ هلغون ـ ۲۷ قورن دايل ۲۸ ـ پستونلى ترومبول
۲۹ ـ ترومبون آقوليس ۳۰ ـ ترومپت دومل قوآش ۳۱ ـ اوفيقلەئيد ۳۲ ـ صارى صوفون ۳۳ ـ آرمونى قورو ياخود آرمونيقا
۳٤ ـ قورنوموز ۳٥ موزت ۳٦ ـ اوقارينا ۳۷ ـ آرمونيقا ۳۸ ـ ميرليتون ۳۹ ـ آقوردەئون ٤۰ ـ فيلوت دوپان ٤۱ ـ
غراند اورق ٤۲ ـ آرمونيئوم ٤۳ ـ اورق دوباربارى ٤٤ ـ سورينت ٤٥ ـ ويولون ٤٦ ـ آرشه دو ويولون ٤۷ ـ ويولون
آلتو ٤۸ ـ ويولون دامور ٤۹ ويولونسل ٥۰ ـ قونترباص ٥۱ آرشه دوقونترباص ٥۲ ـ پوشەت دومترى آدانسه ٥۳ ـ
ماندولين ٥٤ ـ كيتار ٥٥ ـ لوت ٥٦ ـ ويەل ٥۷ ـ بانژو ٥۸ ـ لير ٥۹ ـ صيتار ٦۰ ـ هارپ ٦۱ ـ قلاووسن ٦۲ ـ
ئەپينت ٦۳ ـ پيانو آكتو ٦٤ ـ پيانو دروا ٦٥ ـ طامبور دوباسق ٦٦ ـ قاريون دوفانفار ٦۷ ـ شاپوشينوا ٦۸ ـ قولليه
دوغرولو ٦۹ ـ صنيال ۷۰ ـ ترييانغل ۷۱ ـ كس قيلر ۷۲ ـ كس رولان ۷۳ ـ باكت دوطانبور ۷٤ ـ غروس كس
۷٥ ـ مللوش دوغروس كس ۷٦ ـ طانبورەن برو وانسال ۷۷ ـ تەمبال ۷۸ ـ قلوش ۷۹ ـ قاستانيت ۸۰ ـ كوئيارد ۸۱ ـ
سلفقرئ ۸۲ ـ [illegible] ـ [illegible]ديازون

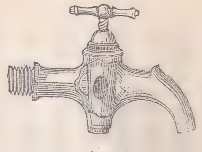

(موصلوق)

مُوصِي [ع ، ص] توصيه ايدن ، بر ايشی برينه سپارش ايلين .

مُوصىٰ [ع ، ص] وصيت ايدن ، وصی نصب ايدن .

موصى به == (فرائض) وصيت اولنان مال ، شی

موصى له (فرائض) كنديسنه بريسی وصيت اولنان شخص . : موصى له بالثلث

مُوصَنْدَره [ت ، ص] طولاب ويوكك اوزى .

مُوَضِّح [ع ، ص] توضيح ايدلمش ايضاح اولنمش ، عيان قيلنمش ، اشكاره بيان ايدلمش

موضحاً == موضح اولەرق ، ايضاحتلى اولەرق .

مُوضِح - مُوَضِّح [ع ، ص] ايضاح ايدن واضح قيلان عيان ايلين .

مُوَظَّف [ع ، ص] توظيف ايدلمش ، كنديسنه وظيفه توظيف ايدلمش معاش رزق اعطاسيله وظيفه لنديرلمش ، معاشلی

موظفاً == موظف اولەرق معاشلی اولەرق .

مُوَظِّف [ع ، ص] توظيف ايدن ، وظيفه تعيين ايلين ، معاش باغليان .

مُوفِت [ج ، س] حامض قاربون ، طيران ايدن غاز منبعلری .

مُوَفِّق [ع ، ص] توفيق احسان ايدن جناب حق ، جناب موفق الامور .

مُوَفَّق [ع ، ص] توفيق الهی يه مظهر اولان ، نائل موفقيت اولان § ظفرياب ، نائل ، ايشی راست كيدن .

موفقيت == موفقلك ، مظهريت .

موفقيات == جم : (موفقيت) موفقيات حسنه .

مُوَقَّت [ع ، ص] توقيت ايدلمش اولان ، بر وقت معينه مخصوص بولنان ، معين بر زمانه مخصوص اولان ، سزكسز ، كچن ، دائمی اولميان .

موقتاً == موقت اولەرق ، اكرتی از بر زمانه مخصوص اولەرق .

مُوَقِّت [ع ، ص] توقيت ايدن ، كونشی رصد ايدوب ارتفاعنه كوره بر كونك نماز وقتلرينی تعيين ايدن .

موقتخانه == موقته مخصوص حجره

مُوقِد [ع ، ص] ايقاد ايدن اتش ياقان ، شعله حاصل ايدن .

مُوَقَّر [ع ، ص] توقير ايدلمش ، تعظيم اولنمش .

موقراً == موقر اولەرق ، تعظيم ايديله رك .

مُوَقِّر [ع ، ص] توقير ايدن تعظيم ايلين .

مُوقِظ [ع ، ص] ايقاظ ايدن ، اويانديراز § غفلتدن قورتاران

مُوقِف [ع ، ص] توقيف ايدن . طورديران ، اليقويان .

مُؤَكِّد [ع ، ص] تأكيد ايدن ، قوتلنديرن § تكرار ايدن

مُؤَكَّد [ع ، ص] تأكيد ايدلمش قوتلنديرلمش . § تكرار ايدلمش .

مؤكداً == مؤكد اولەرق تكرار ايديله رك .

مُؤَكِّل [ع ، ص] توكيل ايدن ، برينی يرينه اقامه ايله ايشنی اكا تفويض ايلين .

مُوَكَّل [ع ، ص] وكيل ، وكيل تعيين ايديلن .

مؤكل به == موكل طرفندن وكيله تفويض اولنان شی .

مُوَلِّد [ع ، ص] توليد ايدن ، طوغران ، § حاصل ايدن حصوله كتيرن . § (هندسه) دورانيله سطح تشكيل ايدن خط : اسطوانه نك مولدی . § محور دورانيدن مرور ايدن سطحلرك حاصل ايلدكلری فصل مشتركلر .

موالدالحموضه == (كيميا) رنكسز رايحه سز ، طعمسز بر غاز اولوب هوای نسيمينك ثقلتی واحد اعتبار ايدلديكنده كوره ثقلت اضافيه سی ١,١٠٥٦ در صوده جزئی منحل و ٣٠٠ هوای نسيمی تضييقی تحتنده تميع ايدر . احراق واشتعاله وتنفس حيوانی يه صالحدر . معدنيات ايله امتزاجه پك مستعددر . مذكور غاز ١٧٧٤ تاريخنده بريتالی ويك از زمان صوكره (لاووازيه) نام كيمياكرلر طرفندن كشف اولنمشدر .

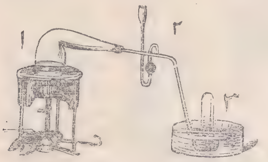

(قلوريت پوتاس ايله مولدالحموضه استحصالی)

١ — قلوريت حاوی فرنی ؛ ٢ — امنيت انبوبه سی ؛ ٣ — غازك تراكم ايتديكی مخبر .

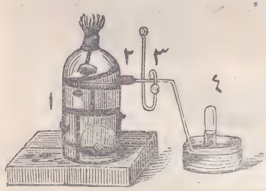

(حمض ثانی مانغانز واسطه سيله مولدالحموضه استحصالی : ١ — حمض ثانی يی حاوی فرون ، ٢ — انبوبهٔ خروج ، ٣ — انبوبهٔ امنيت ، ٤ — مولدالحموضه غازينك طوپلانديغی مخبر .

مولد الماء == (كيميا) رنكسز طعمسز ، رايحه سز بر غاز اولوب اجسام سائره نك جمله سندن اخفدر ثقلتی ٠,٠٧٦ در . كماليله اشتعال واحتراقه مستعد وتنفسه غير صالحدر .

مولد سكر == (طب) نشاء حيوانی كه : كبدك حجيراتی درونده بی شكل حالده بولنور .

مُوَلَّد [ع ، ص] طوغمش ، توليد ايدلمش ، طوغورلمش § فی الاصل موجود اولميوب صكره دن پيدا اولان .

مولدات == جم : (مولد) ، مولد اولان شيلر ، كلمه لر || طوغانلر ، تولد ايدنلر .

مُؤَلِّف [ع ، ص] تأليف ايدن ، امتزاج ايتديرن § كتاب يازان ، وجوده كتيرن .

مؤلفين == مؤلفلر : مؤلفين عربيه .

مُؤَلَّف [ع ، ص] تأليف ايدلمش ، كتاب اولەرق وجوده كتيرلمش ، كتابلر .

مؤلفات == جم : (مؤلف) تأليف ايدلمش كتابلر .

مُؤلِم [ع ، ص] الم ويرن ، انجيدن ، آغريدان .

مُؤَلَّم [ع ، ص] (مولده) تألم ايدن

مُؤَلَّم [ع ، ص] تألم ایدلمش ، المی، کدرلی .

مُولُور [ج ، س] مولور Molure حیوانات زاحفه‌نك بر خشنیه قبیله‌سندن جسیم الجثه بر ییلاندر.

(مولور)

مُولُوز [ت ، س] ابنیه‌دن ، یاپیدن، انقاضدن چیقان ایریلی اوفاقلی طاشلر .

مُولَه [ج ، ص] عمله‌نك براز وقت دیکلنمه‌سی .

موله طاشی == حماللر یورغونلق الق ایچون یوکلرینی طیادقلری یوکسکجه طاش .

مُوَلّی [ع ، ص] جانب شرع شریفدن ایشك تحقیق و تدقیقنه مأمور اولان ذات .

موم [ت ، س] قیناتلمش ایچ یاغی ویا بال مومی درونده فتیل باتیریله‌رق یاپیلان و شمعدانه دیکوب تنویر ایدیلان شیکه: انواع مختلفه‌سی واردر .

مهر مومی == رچینه ، لوك ، مهر ظرفلرینك اوزرینه آتیدیلوب اوستی تختیم ایدیلن قرمزی ویا سائر رنکلی ماده .

مُؤْمِن [ع ، س] ایمان ، اینانان ، قلب ایله تصدیق ، لسان ایله اقرار ایدن ، جمعی : مذکر ایچون مؤمنین ومؤنث ایچون (مؤمنات) دره

امیرالمؤمنین == خلیفهٔ اسلام حضرتلری.

مومااليه ـ مومی اليه [ع ، س] { ایکینجیسنك شکل واملاسی غلطدر . } ایما ایدلمش ، یوقاروده اسمی کچمش . [بو تعبیر رسمیاته مخصوص اولوب عسکریده ملازمدن میرلوایه وملکیه‌ده مستخدمین اقلامدن اولی ثانیسنه قدر رتبه‌لر اصحابنه مخصوص اولوب اندن یوقاروسنه مشار اليه دینور .]

موماالیها == مومااليهك مؤنثی .

موماالیهما == » تثنیه‌سی .

موماالیهم == » جمعی .

مُومُو [ج ، س] مومو momot جنس طیوردن برهزیلیایه مخصوص اوزون قویروقلی بر قوشدر .

(مومو قوشی)

مُومْیا [ج ، ص] اسکی مصریلرك انواع دهن و بهارات ایله تحنیط ایلدکلری انسان ویاحیوان قوروسی

١ (مومیا) ٢

مُؤَنَّث [ع ، ص] حقیقی ، اعتباری لفظی اوله‌رق دیشی اولان . § ویا دیشی اطلاق ایدیلان (حکمت) : اسم مؤنث .

جمع مؤنث سالم == (حروف عربی) (ات) ایله نهایتلنان جمعلر . (مؤمنات)، (مسلمات) کبی.

مؤنث سماعی == لفظی اعتباریله مؤنث عد ایدیلن کلمه (شمس) (نفس) کبی .

مؤنث حقیقی == مذکرینك نهایتنه (ه) علاوه اولنان ویا نهایتنده دیکر علامت تأنیث بولنان کلمه .

صالح ، صالحه ، مومااليه ، مومااليها کبی.

مُونِس [ع ، ص] آلیشان ، آلیشق ، انسیتلی ، انساندن قاچمیان .

مُونْیمی [ج ، س] مونیمی : ذات الفلقتین شعبه‌سندن مونیمیاسه فصیله‌سندن بر نبات اولوب جذیرینك قشرندن استحصال اولان ماده رزینه طبابتده مستعملدر .

(مونیمی)

مُؤَوِّل [ع ، ص] تأویل ایدن معنای ظاهریدن عدول ایله باشقه معنایه حمل ایدن § رؤیا تعبیر ایدن

مُؤَوَّل [ع ، ص] تأویل ایدلمش، معنای ظاهریدن عدول ایله باشقه معنایه حمل اولنمش § تعبیر ایدلمش .

مُویاب [فا ، س] تیل طوقوبان ، قیلدن اشیا یاپان، موطاف .

مُؤَیِّد [ع، ص] تأیید ایدن قوتلندیرن، تأکید ایلین .

مُؤَیَّد [ع ، ص] تأیید ایدلمش ، قوتلندیرلمش ، تأکید ایدلمش، § امداد و اعانه‌یه مظهر اولمش .

مُویِنَه [فا ، ص] کورك ، فروده .

موینه دوز == کورکجی .

مُهاب [ع ، ص] کندیسندن قورقولان ، اورکولان .

مُهاجاة [ع ، مص] شاعرلر بربرینی هجوایتمك هجو ایدیشمك

مُهاجِر [ع ، ص] مهاجرت‌ایدن افراد عائله‌سیله بر محلدن دیکر محله اقلیمه کوچن .

مهاجرین == حضرت فخر کائنات افندمز حضرتلریله برابر برلکده ویا دها اول ویا صوکره مکهٔ مکرمه‌دن مدینهٔ منوره‌یه رحلت ایلین ذوات کرام ومهاجرین وانصار کرام .

مُهاجَرَت [ع ، مص] بر یردن بر اقلیمدن ، دیکر اقلیمه کوچمك ، رحلت ایلمك .

مُهاجَمَه [ع ، مص] هجوم ایدن صالدیرمق ، بربرینی باصدیرمق اوزره هجوم اجرا ایتمك .

§ هر طرفدن بردن هجوم ایتمك

مهاجات = مهاجه‌لر .

مُهان [ع ، ص] اهانت اولنمش § ذلیل ، حقیر .

مُهايَئه [ع ، مص] تراضیٔ طرفین ایله مقاسمهٔ منافع : [زماناً مکاناً مهايئه نامیله ایکی قسم اولوب برنجیسی بر نوع مبادله و ایکنجیسی بر نوع افرازدر .]

مُهتَدی [ع ، ص] اهتدا ایدن ، هدایت بولان ، دین حقی قبول ایدن ، باشقه دینه تابع ایکن مسلمان اولان مؤنثی : (مهتدیه) در .

مُهتَز [ع ، ص] اهتزاز ایدن ، تترهین § فرحدن ، نشاطدن حرکت ایدن .

مُهدَر [ع ، ص] اهدار ایدن ، هدر ایلین ، دوکن اتیدان

مُهَذِّب [ع ، ص] تهذیب ایدن ، زوائدینی طی ایله اصلاح ایلین ، خالص ، منقح قیلان مهذب اخلاق .

مُهر [فا ، ص] خاتم § اوزرینه بر ادمك ویا مقام رسمینك اسمی محکوك اولان معدن ویا طاش پارچه‌سی . § اشبو اسمك کاغده باصلمش شکلی ، یازیسی .

فك مهر = مهر مومی ویا قورشونله مهرلنمش بر شیئك مهرینی بوزه‌رق اچمق ، چیقارمق .

مهر مومی = ☚ [موم]

مهر سلیمان = حضرت سلیمان علیه السلامك خاتمنده محکوك اولدیغی جزوی اولان ایکی مثلثدن مرکب شی .

مهر بند = مهرلنمش .

مهردار = بر دائره ویا نظارتك مهر رسمیسنی اوراقه باصمغه مأمور اولان ذات .

مهرله‌مك = مهر باصمق ، تختیم ایلمك .

(مهر سلیمان)

مهرلتمك = مهر باصدیرمق ، تختیم ایتدیرمك .

مهرلنمك = مهر باصدیرلمق تختیم اولنمق .

مهرلی = اوزرینه ویا زیرینه مهر باصلمش اولان ، مهری حاوی اولان

مُهرَه [فا ، ص] بر نوع پارلاق شی § جامدن معمول بونجوق دکز بوجکی قابوغی ـ که : بیوکاری وقتیا کاغده جلا ویرمك ایچون مستعمل ایدی .

خر مهره = قاطر بونجوغی .

مُهلَت [ع ، ص] بر شیئك اجراسی ایچون وعده‌دن صوکره ویریلان زمان میدان .

مُهلِك [ع ، ص] هلاك ایدن ، تهلکه‌لی موجب هلاك اولان .

مُهَلهَل [ع ، ص] نازك ، لطیف رویه § کوزل سوز ، شعر

مُهِم [ع ، ص] اهمیتلی § کاردشوار امر عظیم .

مهمه = مهم اولان خصوص خصوصات مهمه قلمی .

مهمات = جـ : (مهم) مهم اولان شیلر ، لازملی اولان شیلر ، مالزم : مهمات عسکریه .

مُهمَل [ع ، ص] اهمال ایدلمش ، بوشلانمش ، خالی اوزره ترك ایدلمش § نقطه‌سز حرف . § بر معنایه دلالت ایتمیان کلمه .

مهملات = مهملك اوچنجی معناسنه کوره جمعی .

مُهمِل [ع ، ص] اهمال ایدن ، ترك ایدن ، خالی اوزره براقان .

مُهَندِس [ع ، ص] فن هندسه‌یه اشنا اولان § صنایع جسیمهٔ اعمالیه‌نك صور اجرائیه‌سنی ترتیب و تدقیق ایلین متخصص .

مُهَیّا [ع ، ص] حاضرلنمش آماده § تدارك وتهیه اولنمش .

مُهیب [ع ، ص] هیبتلی ، قورقنج قورقودان § مخاطره‌لی .

مُهَیمِن [ع ، ص] { اسماء الهیه‌دندر . } بریخوفدن امین ایدن ، نکهبان مهربان .

مُهین [ع ، ص] اهانت ایدن § بغیر حق تحقیر ایلین .

مُهَیِّج [ع ، ص] تهییج ایدن ، موجب هیجان اولان § محرك

مُهَیِّئ [ع ، ص] تهیه ایدن ، حاضرلیان . § (طب) استعداد وقابلیت ویرن .

مُیَسَّر [ع ، ص] تیسیر ایدلمش قولایلقله حصوله کتیرلمش . جناب حق ایشلرینی میسر ایلیه

مُیول [ع ، ص] جـ : میل .

ن [ع، فا — ت] عربی الفبانك یکرمی بشنجی الفبای عثمانیه‌نك یکرمی سکزنجی حرفی اولوب شکل عبرانیسی (ن) وسریانیسی (ن) در . ولاتینجه‌ده ایسه (N) در . ابجد حسابنده (٥٠) رقمنه وعربی تاریخلرده شهر مبارك رمضانه اشارتدر

§ فارسیده افعاله داخل اولور اداتِ نفی در:

خدانکرد = الله ایتمسون .

§ طاغر، دیلسزلره مخصوص الفباده شکلی شودر :

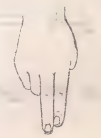

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده اشبو (ن) حرفی شو طرزده کوستریلور .

ثلث ....

نسخ ....

اجازت ....

ریحانی ....

توقیع ....

جلی دیوانی ....

دیوانی ....

رقعه ....

سیاقت ....

تعلیق ....

کوفی ....

شجری ....

سنبلی ....

نا [فا ، د] اداتِ نفی اولوب مشتقات وصفاته داخل اولور . اولمیان ، بز ، دکل ، بلا ، غیر = [(بی) ایله بیننلرنده فرق واردر . (بی) یالکز اسماء ومصادره داخل اولور : بی علم بی شعور کبی .]

نا استوار = صاغلام اولمیان ، متانتسز

نا آشنا = بیلمیان ، یبانجی ، بیکانه

نا امید = امیدسز ، مقطوع الامل

نا امیدی = نا امیدلك ، مأیوس .

نا انصاف = انصافسز .

نا اندیش = فکر ونظره محتاج اولمیان ، بدیهی . نا اندیشیده = دوشونلمامش ، تفکر اولنمامش .

نا اهل = اهل اولمیان ، اهلیتسز ، قابلیتسز (جمعی نا اهلان) در .

نا بالغ = بالغ اولمیان ، هنوز سن بلوغه وارمیان .

نا بسته = لایق وسزا اولمیان ، نا شایسته .

نا بجا | **نا برجا** } = یرنده اولمیان ، مناسبتسز محلسز ، یولسز .

« نیاز نا بجادن برده ناز نا بجادن هیچ »

نا پدید = (پدید) ك ضدی کورنمز کوزکمیان ، غیر مرئی یوق اولان غائب اولان .

نا بسود = ال دکمامش ، ال طوقنمامش یکی شی .

نا بکار = ایشه یاراماز ، الحیلاق عاطل ، یاراماز = فعل قبیح صاحبی مفسد .

نا بمحل == محلسز ، يولسز .

نابود == غير موجود ، معدوم ، ميدانده اولميان . || صوكره‌دن يوق اولان شى . || مفلس پريشان .

نابهنجار == قاعده‌سز ، اصولسز ، يولسز || آداب ومراسمه مغاير .

نا بهره == اولو ، عظيم || صويسز فرومايه || مغشوش .

نا بهنكام == موسمسز ، وقتسز ، وقتندن اول .

نا بينا == كوزى كورمز ، اعمى ، ضرير .

نا بينايى == نا بينالق ، كورلك .

نا پاك == پاك ، تميز اولميان پيس مردار .

نا پاكى == نا پاكلك ، مردارلق .

نا پايدار == ثباتسز ، بقاسز ، قرارسز .

نا پخته == پيشمامش ، خام ، چيك || تجربه‌سز ، عجمى .

نا پروا == پرواسز ، لاقيد ، قورقوسز سرسم ، سراسيمه ،

نا پسند }
نا پسنديده } == بكنلمز ، غير مقبول

نا پيدا == ظاهر ، عيان اولميان ، بلليسز ، كيزلى || مفقود . زهى ذاتك نهانى اول نهاندن ماسوا پيدا .
«سبحار ضعكه امواج پيدا ، قعر ناپيدا»

پيدا ونا پيدا == بللى بلليرسز .

نا تراش }
نا تراشيده } == يونتلمامش || تربيه كورمامش ، قبا .

نا تمام == ختامه ايرمامش ، ناقص قالمش .

نا تمامى == نا تماملق ، نقصان ،

نا توان == ضعيف ، قوتسز قدرتسز . زبون .

نا توانى == نا توانلق زبونلق .

نا جسبان == غير لايق ، غير مناسب ياراشماز .

نا جنس == جنسى بوزوق ، اصيل جنسى اولميان .

ناچار == چاره‌سى اولميان ، چاره‌سز || مجبور مضطر . || بچاره ، زواللى || لابد ، ضرورى .

چار نا چار == ايستر ايستمز ، ضرورى .

ناچيز == بر شى دكل ، لاشى دكرسز هيچ حكمنده اولان .

ناچيزانه == ناچيزه لايق اولان .

نا حق == حقسز .

نا حق يره == بغير حق ، حقسز اوله‌رق .

ناخدا == منكر ، ملحد == ملاح قپودان ، كمى سواريسى .

ناخدا ترس == اللهدن قورقميان .

نا خشنود == خشنود اولميان ، غير ممنون .

ناخلف == ابوينه بكزه‌ميان خيرسز اولاد .

نا خوانده == اوقومامش ، جاهل || امى .

نا خواه == ايسته‌ميه‌رك زورا كى ، كرهاً .

بخواه نا خواه == ايستر ايستمز ، طوعاً وكرهاً .

نا خواست == بى اختيار || بى طلب .

ناخوش == ايى ومقبول اولميان ، خوشه كيتميان .

ناخوشكوار }
نا كوار } == غير قابل هضم || غسير الهضم || لذتسز .

نادان == بيلمز ، بيلميان جاهل || قبا آدم .

نادانى == نادانلق . جهالت .

نادرست == طوغرى اولميان اكرى ياكلش .

نا درستى == نادرستلك ، عدم صحت

نا دمساز == اهنكسز ، موافقتسز .

ناديده == كورلمامش ، كورلمه‌دك || مثالسز ، مثلى غير مسبوق || اندر ، پك نادر .

نا رسا == متناسب ومستعد اولميان

نا رسائى == عدم مناسبت .

نارفته == كيدلمامش ، كيدلمز محل .

ره نا رفته == چيقماز يول .

ناروا == لايق اولميان ، نا سزا ، غير مناسب ، ياقيشماز .

نا سزا == غير لايق ، ناروا .

نا ساز == دوزنسز ، اويغون اولميان .

نا سازى == نا سازلق .

نا سفته == دلنمه‌مش : در ناسفته == دلنمامش اينجى .

ناسنجيده == طارتلمامش || تدقيق ومعاينه وتجربه اولنمامش .

نا شاد == غملى وكدرلى .

نا سازكار == موافقت ايتميان ، مخالف || مناسبتسز ايشله مشغول اولان . ايشيدلمامش ، || دكلنمامش .

نا شايسته == لايق دكل . نا سزا

نا شتا == صباحدن برى بر شى يمامش اولمق .

نا شسته == ييقانمامش .

نا شكيب }
نا شكب } == صبرسز : عاشق نا شكيب .

ناشكبى }
ناشكبانى } == صبرسزلق :

نا شكفته == اچلمامش : زهرهٔ نا شكفته .

نا شناس == جاهل || طانيماز اولان .

حق نا شناس == حق بيلميان ، طانيميان .

نا شنيده == ايشيدلمامش : قول ناشنيده

نا صواب == دوغرى ومناسب اولميان

نا فرجام == عاقبت كارى خيرلى اولميان شى : بخت نا فرجام .

نا قابل == قابل دكل ، ممكن اولميان || قابليتسز ، جاهل .

نا قعرياب == ديبى بولنميان . ديبسز بحر نا قعرياب .

نا كام == مقصدينه نائل اولميان محروم ، بد بخت .

نا كاسته == نقصانسز ، تمام .

نا كامى == نا كاملق ، بد بختى . محروميت .

ناكاه / ناكه } == وقتسز ، آنسزين ، بردن بره .

ناكس == صويسز ، فرومايه الچاق .

ناكسانه == ناكسجه‌سنه .

ناكسى == ناكسلك .

ناكهان / ناكهانى } == بردن بره كلن : قضاى ناكهانى :

نا لايق == لايق دكل ، نا سزا ، ناروا .

نا مبارك == مبارك اولميان ميمنتسز .

نا منصور == خاطر وخياله كلميان منصور اولميان .

نا متناهى == متناهى اولميان ، نهايتسز صوكسز :

فيض نا متناهى == قضاى نامتناهى

نا متناهى اشارتى == (رياضيه) شو اشارت (∞)

زائد نا متناهى == (رياضيه) (+ ∞) اشارتى .

ناقص نا متناهى == (رياضيه) (— ∞) اشارتى .

نا محدود == محدود دكل ، غيرمحدود حدى پايانى اولمايان .

نا محرم == محرم دكل ، كنديسيله كوروشلمه‌سى حرام اولان || بيكانه ، يبانجى .

نا محرميت == نا محرملك .

نا محصور == محصور اولميان . حصر ايدلمامش : قوم نا محصور .

نا مربوط == مربوط اولميان .

نا مرد == مرد دكل ، الچاق ، أليم

نا مردانه == نامردجه‌سنه .

نا مردى == نامردلك .

نا مرضى == رضايه غير موافق : فعل نا مرضى .

نا مرغوب == مرغوب اولميان ، رغبت اولنميان .

نا مزاج == مزاجسز ، مزاجى تبريق كيفسز ، خسته .

نا مزاجى == نامزاجلق .

نا مسعود == مسعود ومبارك اولميان

نا مسموع == مسموع دكل ، ايشيدلمامش || دكلنمامش .

نا مستحق == استحقاقى اولميان ، غير لايق .

نا مطبوع == مطبوع اولميان ، غير مقبول : طرز نا مطبوع .

نا معدود == معدود دكل ، صايلماز اجرام نا معدود .

نا معروف == معلوم ومعروف اولميان

نا معقول == معقول اولميان ، عقله غير موافق .

نا معلوم == معلوم دكل ، مجهول ، بيلنمامش .

نا مقبول == مقبول دكل ، قبول اولنمامش ، بكنلمامش .

نا ملايم == ملايم اولميان ، مناسبتسز درشت : لهجهٔ نا ملايم .

نا مناسب == مناسبتسز ، اويغونسز

نا موافق == موافق اولميان اويغونسز

نا موجه == موجه دكل ، توجيه ايدلمامش .

نا موزون == موزون اولميان ، وزنسز : شعر ناموزون .

نا مهربان == محبتسز ، وفاسز ، شفقتسز .

نا مهربانى == نا مهربانلق .

نا ميسر == ميسر اولميان الدن كلميان

نا همتا == مساوى اولميان ، اش دكل .

نا هموار == دوز اولميان ، اكرى منحنى .

ناهموارى == نا همواراق .

ناياب == بولنماز : قمر نایاب .

نـاى [فا ، ص] قامش § قامشدن ياپيلان معروف موسيقى آلتى ، قرمار [اكثريا (نى) صورتنده مخفف اوله‌رق مستعملدر .]

ناى تركى == زورنا ، سورنا .

ناى رويين / ناى روينه } == اسكى زمانلرده محاربه لرده چالنان تونجدن معمول بر نوع بورو ، نفير .

ناى انبان == غايدا دنيلان طولوملى بورو .

ناى كلو == بوغاز ، حلقوم .

نايچه == كوچوك ناى .

نايزن == ناى چالان .

تكنا == طار يره .

§ اواخر كلماته لاحق اوله‌رق مكان معناسنى افاده ايدر .

ناآوس [فا ، ص] كليسا ، مناستر § آتشكدهٔ مجوسيان .

ناب [فا ، ص] خالص ، صاف ، صرف : بادهٔ ناياب § براق . § اولوق .

ناب [ع ، ص] كوپك ديشى ، ازى ديشى § ياشلى دوه . [جمعى (انياب) كلير] .

نابت [ع ، ص] يردن بيتن ، نما بولان .

من ثبت نبت == ثابت اولان نابت اولور .

نابت فضه / فضهٔ نابته } == (كيميا) از مقدارده انتيموان ، آرسنيق ، حديده باقر ، آلتون وجيوه‌يى حاوى كموش كه : اكثريا غرانيت صخره‌لرى داخلنده‌كى طمارلرده بولنور .

نابته == (نابت) ك مؤنثى || بر قبيله‌ده يكى ظهور ايدن اولاد صغار .

نابغه [ع ، ص] عظيم الشان آدم § صوكره‌دن شاعر اولان آدم : نابغة الزمان .

نابى [ع ، ص] خبر ويرن خبرجى ، § اعاظم شعراى عثمانيه‌دن برى [محيط اعلام]

ناجاق ـ نجاق [ت ، ص] اورته‌سى طوپوزلى بالطه . § بر نوع بيوجك بز .

ناجذ [ع ، ص] ازى ديشلرينك نهايتنده‌كى التى اوستلى دوت ديش

ناجو [فا ، س] چام آغاجى ، صنوبر .

ناجود [فا ، س] بيوك قدح .

ناجى [ع ، ص] نجات بولان ، قورتيلان § عقوبات اخرويه‌دن خلاص بولان : فرقهٔ ناجيه . § [محيط اعلام]

ناحره [ع ، ص] آيك برنجى كونى § آيك اخرى ، صوك كيجه‌سى .

ناحس [ع ، س] قيتلق سنه‌سى ، سال قحط .

ناحِل [ع ، ص] ضعیف ، زبون ، آریق .

ناحِیَه [ع ، س] یان طرف ، جانب ، کنار § تشکیلات ملکیه‌جه قضانك منقسم اولدیغی قسملردن هر بری ـ که : بر مدیر معرفتیله اداره اولنور . [جمعی : (نواحی) کلیر .] § (طب) وجود بشرك طبیعی ویا اعتباری اوله‌رق تحدید ایدیلن معین بر قطعه‌سی مثلا : اکسه یعنی ناحیهٔ رقبیه ، ارقه یعنی ناحیهٔ ظهریه ، قاسق یعنی ناحیهٔ مغبنیه کبی .

ناخِر [ع ، س] چوریوب اوفانمش کمیك .

ناخُن [فا ، س] طیرناق ، ظفر .

ناخن آفتاب = اتشدن کنایه .

ناخن بدندان = حیرت ویا کدورت تأثیریله طرناغنی دیشلری آره‌سنه صیقیشدیرمش اولان .

ناخن بر ⎫
ناخن برای ⎭ = طرناق چاقیسی ویا مقاصی .

ناخن پال ⎫
ناخن خواره ⎭ طرناق التنده ظهور ایدن و طولامه دنیلان چیبان

ناخن تراش ⎫
ناخن گیر ⎭ = ☞ [ناخن بر]

ناخنه = طنبور مضرابی .

نادّ [ع ، ص] زرق ، روزی .

نادان [فا ، ص] بیلمیان ، جاهل § قبا ، درشت مزاج .

نادانی = نادانلق ، جهالت .

نادِب [ع ، ص] موتانك محاسننی تعداد ایده‌رك اغلایان .

نادِر [ع ، ص] آز بولنور ، آزشی ، [کثرت اوزره اولمیان] .

النادر کالمعدوم = نادر اولان شی یوق کبیدر . [جمعی : (نادرات) کلیر .]

نادِره [ع ، س] نادر اولان شی ، وقوعی نادر اولان خصوص .

نادره‌دان = عالم ، ظریف .

نادره سنج ⎫
نادره کو ⎭ = ظریفانه سوز سویلیان نکته‌دان .

نادره‌کار = غایت مصنع شیلر یاپان استاد . [جمعی : (نوادر) کلیر .]

نادِم [ع ، ص] ندامت ایدیجی ، پشیمان اولان .

نادمانه = نادم اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

نادمیت = نادملك .

نادِی [ع ، ص] ندا ایدن ، چاغیران § مجلس ، انجمن : نادیٔ عرفا ، نادیٔ ظرفا .

نادیده [فا ، ص] کورلمامش ‖ نادر .

نار [ع ، س] آتش ، اود .

اهل نار = اهل جهنم ، جهنملك اولان .

ناری = اتشه منسوب و متعلق ‖ جهنملك ، دوزخی .

آثار ناریه = (حکمت) الکتریق جریانی امرار ایدیلان معدنی تللرك قیزاروب مذاب اولمسی . § مضرت : فلانك نارینه یاندم .

احراق بالنار = اتشده یاقمه .

نار [فا ، س] (نباتات) رومانیه فصیله‌سندن اوچ درت ارشون ارتفاعنده ، چوق دالی ، دیکنلی یاپراقلری قارشولقلی ، قرمزی و کوزل بر چیچك آچار براغاجك الما بیوکلکنده‌کی میوه‌سی ، انواع مختلفه‌سی وار در : اکشی نار ، طاتلی ر ، ملیخوش نار . رومان .

نارپستان = نار کبی طوب اولان مه ‖ ممه‌سی نار کبی طوب اولان قیز ویا قادین .

نار دان = نار دانه‌لری ‖ کوز یاشی طامله‌لری .

نار آغاجی = نار دنیلان میوه‌یی حصوله کتیرن آغاج .

نارچیچکی = غایت پارلاق آل رنکندن کنایه .

نارْجیل [فا ، س] { نارکله بوندن محرفدر } هندستان جوزی دنیلان میوه .

شجر نارجیل = قوقه آغاجی .

ناردَنك [فا ، س] نار ، اریك ، قزیلجق ، الما کبی بعض میوه‌لردن یاپیلان بر نوع اکشیجه پکمز ـ که : خوشاب مقامنده استعمال ایدیلور .

ناردین [فا ، س] سنبل رومی دنیلان چیچك .

نارِس [فا ، س] خام میوه .

نارسیده [فا ، ص] ایریشمامش ، کماله ایرمامش § نابالغ .

نارْکِله [فا ، س] تنباکو ایچمکه مخصوص طاقم ـ که : بر شیشه و (یا معدنی قاب) ایله بر مار یعنی بر معدنی ویا طوپراق لوله‌دن عبارتدر .

نارکله صویی = پك لذتسز مشروب

نارکله کش = نارکله ایچن .

(نارکله)

نارِنج - نارَنك ☞ [فا ، س] تونج [ترنج]

نا رنجی ⎫
نا رنکی ⎭ = ترنجی ، ترنج رنکنده اولان .

نارنجیه = (نباتات) پورتقال ، نارنج ، لیمون کبی میوه‌لرك منسوب اولدیغی فصیله ـ که : اوراقی یاز قیش یشیل وزیت طیار ایله مملو غده‌لرله مزیندر .

نازِك [ت ، ص] ضعیف § ظریف ، نازك ، رکیك ، اینجه اولان .

نارینلك = ضعف ‖ ظرافت ، نازکلك .

ناز ـ نازش [فا ، مص] كندينى خوش كوسترمك ايچون ايديلان جعلى حركت ، شيوه ، عشوه ، جلوه ، استغنا شيماريقلق ، ناز ونعمت ايچنده پرورده اولمش . § نيـاز ، رجا ‖ معامله . نـعم سيزه نازم كچر .

ناز پردار = بريك ناز واستغناسنه تحمل ايدن .

ناز پردارى = ناز پردارلق .

ناز پرور = ناز ايدن .

ناز پرورانه = ناز پروره ياقيشه‌جق صورتده .

ناز پرورى = ناز پرورلك .

ناز بالش | **ناز بالين** = ياصديق .

ناز پرورد | **ناز پرورده** = ناز ونعمتله بيومش تربيه اولمش .

نازلى = جلوه‌لى ، عشوه‌لى ، ناز واستغنا ايدن .

نازنين = جلوه ، عشـوه ايدن ، شيوه كوسترن ، مستغنى .

« صالتوب بله نازنين اتـكلر ونله جمع ايليه‌لم كوزل چيچكلر »

‖ نازك اندامـلى ، لطيف خلقتلى .

طريق نازنين = بكتاشى طريقى .

نازنده = ناز ايديجى ، عشوه‌كار .

نازلانمق = ناز وعشـوه ايتمك ‖ ايسته‌مز كبى كورينوب يالوارمغه احتياج براقمق . ‖ مشكليسندلك كوستروب شيمارمق .

نازلانديرمق = نازلانمسنى موجب اولمق .

نازك [فا ، ص] اينجه ، رقيق ، دقيق ، نارين ، يوفقه : شعر نازك ، § كوزل ، محبوبه ، ظريف ، مكرم ، ملتفت و تربيه‌لى .

نازك ادا = طور وحالى نازك اولان ظريف ادالى .

نازك اندام = نازك اندامـلى ، لطيف وجودلى .

نازك بدن = نازك بدنلى .

نازك كزين | **نازك تر** = زياده نازك .

نازك مزاج = نازك مزاجلى .

نازك تن = نازك وجودلى .

نازك خلق = خلق وطبيعتى نازك اولان .

نازك خيالات = مصنوعات الهيه‌يى فكر ايدنلر ، عارفان ‖ شعرا .

نازك وجود = وجودى نازك واطيف اولان .

نازكانه = نازك اولانه لايق صورتده

نازكى = نازكلك ، لطـافت ، يوفقه‌لق ، رقت .

نازكلك = اينجه‌لك ، رقت ‖ لطافت [(نازك) كلمه‌سى (فارسى) اولديغندن بونى (نزاكت) صـورتنه صـوقمق غلطدر .]

نازل [ع ، ص] نزول ايديجى ، ايدن ، اينيجى ، اينن ، اشاغى اينن .

نازله [ع ، ص] (نازل) ك مؤنثى مائدهٔ نازله . § بلا ، داهيه ، محنت .

ناس [ع ، ص] { اسم جمعدر } انسانلر ، آدملر ، خلق ، ايل ، عموم .

بين الناس = خلق آره‌سنده .

على ملاء الناس = خلقك حضورنده كوزينك اوكنده ، عمومك طوپلانديغى محلده .

خير الناس من ينفع الناس = ناسك خيرليسى خلقه منفعتى اولاندر .

ناسج [ع ، ص] نسـج ايديجى طوقويجى . ‖ ترتيب وتنظيم ايديجى .

ناسخ [ع ، ص] نسخ وابطـال ايديجى ايدن . § استنساخ ايدن .

ناسق [ع ، ص] تنسـيق وتنظيم ايدن ، ترتيب ايلين .

ناسك [ع ، ص] الله يولنده عبادت ايدن ، عابد ، زاهد .

ناسوت [ع ، ص] انسانلق ، انسانيت ، § (لاهوت) مقـابلى ، عالم ماديات ، اجسام . § شريعت و عبادت ظاهريه .

عالم ناسوت = عالم انسانيت .

ناسور [ع ، ص] [redacted] [ناصير] و [ناصور]

ناسى [ع ، ص] نسيان ايديجى ، ايدن ، اونوتان ، فرامـوش ايلين .

ناشد [ع ، ص] شعر انشاد ايدن ، شعر اوقويان .

ناشر [ع ، ص] نشر ايديجى ، ايدن ، ياپان ، صاچان ، اچان ، طاغيدان ، تعمم ايدن : ناشر انواع عاطفت ، ناشر انوار عدالت . § بر مؤلفك اثرينى كندى حسـابنه بالتمثيل موقع انتشاره قويان .

ناشط [ع ، ص] شادى شن آدم .

ناشى [ع ، ص] نشـأت ايديجى ، ايدن ، ايلرى كلن ، طـولايى ، سببيله : بوندن ناشى ، تحصيل ايلمكدن ناشى .

ناصب [ع ، ص] دكـز ايدن ، ديكن . § نصب وتعيين ايلين . § (نحو عربى) معمولنى منصوب ايدن : حرف ناصب .

ناصح [ع ، ص] نصيحت ايدن ، او كوت ويرن . پند ايلين .

ناصحانه = ناصحه لايق صورتده .

ناصح الجيب = قلبى تميز آدم .

ناصر [ع ، ص] نصرت ايدن ، ياردم ايديجى ، معين [جمعى : (ناصرين) كلير : خير الناصرين = جناب حق]

ناصل ـ نصل [ت ، د] [طوغريسى (نه اصـل) در] ادات استفهام نيجه ، نه كبى ، نه دورلو ، نه جنس : نصلكسز ، ناصلدر ! پدريكز نصلدر ؟

ناصور ـ ناصر [ت ، ص] الده ، اياقده چوق ايشلمه‌دن ويا قوندوره اورمقدن حاصل اولان سرت درى ، كون .

ناصيراوتى = صـاقيـى كوزلى دونيلان چيچك .

ناصيرلانمق = ناصير پيدا ايتمك .

ناصيرلى = ناصير پيدا ايتمش اولان .

ناصيه [ع ، ص] باشك اوك طرفنده قيل بيتديكى يرك نهايتيله قاشلر آره‌سنده اولان موضع ، آلن ، جبهه ، جبين ، پيشانى . [جمعى : (نواصى) كلير .]

ناصيه پيرا = ناصيه‌يه زينت ويرن .

ناصيه سازى = آلنى يره صورن .

ناصيهٔ حال = چهره‌نك كوستريشى ، طور ، وضعيت .

ناضج [ع ، ص] كمال بولمش ، قوامه كلمش اولان .

ناطِخ [ع ، ص] بوینوزیله اوران . طوس اوران . § محنت ، کدر .

ناطر - ناطور [ع ، ص] باغ ، باغچه بکجیسی ، باغچوان § حمام خدمتجیسی . [جمعی : (نواطر) کلیرسه‌ده اسامزده غیر مستعملدر .]

ناطِس [ع ، ص] عالم ، دانا ، فاضل ، معلوماتلی .

ناطِق [ع ، ص] نطق ایدن ، سویلین ، تکلم ایلین . (حیوان) § بر افاده‌یی حاوی و متضمن : شو سندك ناطق اولدیغی مبالغی تأدیه ایتمدی .

حیوان ناطق = (منطق) انسان . § ادراك و تفکر ایلین .

غیرناطق = خصیصهٔ نطق وتفکردن محروم اولان .

ناطقیت = (مولددر) ناطقلق .

ناطِقه [ع، ص] قوهٔ ادراکیه ، انسانك حیوانات سائره‌دن مابه‌الامتیازی اولان مزیت معنویه ، دوشنوب سویلمك خاصه‌سی ، قوهٔ نطقیه .

نفس ناطقه = (نفس : عربیده مؤنث اعتبار اولنمشدر) (فلسفه) (بن) لفظیله تعریف ایدیلان مسمانك مدلولیدر ـ که : شخصیت مادیه ایله برابر قوهٔ عقلیه وحسیه و اراده‌نك هیئت مجموعه‌سیدر .

ناطقه پرداز = مرامنی کمال بلاغت وفصاحتله افاده ایدن ، طلاقت لسانیه‌سی اولان : ناطقه پرداز شعرا .

ناطقه پیرا = کلامی مؤثر بلاغت و فصاحتله تزیین ایدن .

ناطقه‌لی = قوهٔ نطقیه‌سی زیاده اولان طلاقتله سوز سویلین ، ناطقه پرداز .

ناطُور [ع ، ص] ☜ [ناطر]

ناظِر [ع ، ص] نظارت ایلین ، نظر ایدن ، باقان ، گوزه‌تن :

« ناظر سکا چشم اشکبارم
بیهوده دکل بو انتظارم »

§ اداره‌نك ، بر نظارتك کافهٔ امور و معاملاتنه نظارت ایدن اك بیوك مأمور . داخلیه ناظری ، بحریه ناظری .

[جمعی : (نظار) کلیر .] § یوز ویا جبهه‌سی بر طرفه متوجه اولان : درت طرفه ناظر دکزه ناظر .

ناظِره [ع ، ص] گوز ، چشم ، نظر ، بصر . ناظره خوان = باقارق تقلید ایدن .

ناظِم [ع ، ص] تنظیم ایدن دیزن ترتیبنه نظامنه قویان : ناظم منظومهٔ سلك لآل . § منظوم سوز ایراد ایدن ، — (شعر) دن عد ایدیلسون ، ایدلسون — منظوم سوز سویلیان .

ناظمانه = ناظم اولانه لایق صورتده

[جمعی : (ناظمین) کلیر .]

ناظم الماء {Régulateur d'eau} = (حکمت) بر حوضك صوینی دائما عینی ارتفاعده بولندیرمغه خدمت ایدن الت — که : بر زنجیر واسطه‌سیله — صویی صالیویرمك — ویا کسمك ایچون — اشاغی یوقاری حرکت ایدن بر سورمه قپاغه ربط ایدلمش بر جسم سابحدن عبارتدر .

ناعِجه [ع ، ص] یموشاق یر .

ناعِم [فا ، ص] تازه نبات ، حازی قیلجیغی اولمیان ، اتلی سبزه § لطیف ، یوموشاق شی .

ناعِمه [ع ، ص] ناز ونعمتله پرورده اولمش قادین .

§ (حیوانات) کیکسز حیوانات جملهٔ عصبیه‌لری بر طاقم عقده‌لردن مرکب یعنی قوقعه ویاصدف نامیله معروف یوموشاق جسدلی حیوانات ـ که : تعدید داخلیدن محرومدرلر .

ناعمهٔ مجرده = قشردن محروم ناعمه‌لر

ناعمهٔ صدفیه = قشری موجود اولان ناعمه‌لر .

شبه ناعمه = ناعمه‌لره مشابه اولان بر طاقم دکز حیوانات صغیره‌سی که : وجودلری هلامی اولوب بر محفظه ایله مجهزدرلر .

ناعمهٔ حقیقیه = وجودلری یوموشاق ومفصلسز ، علی الاکثر بر ویا ایکی مصرعلی بر قوقعهٔ کلسیه ایله مستور حیوانلر .

ناعُوز [ع ، ص] قانی کسیلمیان طمار . § دکرمن قناتی .

ناعُوره [ع ، ص] باغچه بوستان دولابی ، صو طولابی .

ناعِی [ع ، ص] قره خبرجی ، بیرینك وفاتنی اخبار ایدن آدم ، شوم اغزلی .

ناغِض [ع ، ص] تعجب ایدر کبی باشنی دیبرتن . § صاللایان .

ناف [فا ، ص] گوبك ، سره § اورته ، وسط .

ناف عالم | ناف زمین = مکهٔ مکرمه‌دن کنایه‌در

ناف شب = گیجه یاریسی ، نصف اللیل .

نافتالین {Naphtaline} [ج ، س] ٢٠ ٨ «ق م» (کیمیا) غاز فابریقه‌لرنده مستعمل تیمور بوریلرك اطرافنده تراکم ایدن رنکسز ، شفاف پارلاق بر مادهٔ غیر خالصه اولوب مرکباتی بویاجیلقده استعمال ایدیلدیکی کبی کووه تأثیراتنه قارشی خانه‌لرده یوکلی اشیا اره‌سنه‌دخی قونیلور

نافِخ [ع ، ص] نفخ ایدیجی ، ایدن ، اوفورن : نافخ صور قیامت .

نافِذ [ع ، ص] نفوذ ایدیجی ، ایدن ایشله‌ین ، تأثیر ایدن ، مؤثر اوته‌سنه کچن ، دلن .

نافذ الامر = امری کچن ، امر وکلامی تأثیر ایدن || کندوسنه اطاعت اولنان .

نافذ الکلم = سوزی کچن . امر واراده‌سی تماميله اجرا اولنان .

حکم نافذ = تأثیر ایدیجی حکم مطاع جهان اولان حکم واراده .

نافذ الکلمتین = (اولسون)(اولمسون) بولنده‌کی امر واراده‌سی نافذ مرعی اولان .

نافذیت = نافذلك .

نافِر [ع ، ص] نفرت ایدن ، اورکن قورقان .

نافِع [ع ، ص] نفع وفائده ویرن . فائده‌لی ، کارلی .

« کندمی نافع صانوردم کندمه
هر ضرر کلمش مکر بندن بکا »

§ اسماء حسناء الهیه‌دن بری: عبدالنافع

امور نافعه = نفعی عمومه عائد مؤسسات وخصوصات (یوللر ، لیمانلر کوپریلر کبی)

نافِله [ع ، ص] (شرع) واجب ولازم دکل ایکن اجرا اولنان فعل وعمل § فرائضدن ماعدا قیلنان نماز . § فائده‌سز ، بوش شی ، واهی :

نافله مصرف = بوش یره مصرف بیهوده مصرف .

نافه [ع ، ص] مسك آهوسی دنیلان حیوانك گوبکندن چیقاریلان بر نوع مسك § محبوبه‌نك صاچی §

دریسندن کوك یاپیلان حیوان پوستلرینك قارنی التنده‌کی دری .
نافهٔ سمور .

نافور [ع ، س] فیسقیه .

نافورهٔ تضییق == (حکمت) تضییق ایدلمش هوا ویا سائر بر غازك قوهٔ الاصتقیه‌سندن استفاده ایدلمك اوزره اعمال ایدیلوب صنایعدهٔ وحکمتخانه‌لرده استعمال اولنان الاتدن بری .

نافورهٔ متقطعه == (حکمت) وقت بوقت منقطع اوله‌جق صورتده برجریان حصوله کتیرمك ایچون استعمال ایدیلان بر الت .

نافورهٔ هرون == (حکمت) نافورهٔ تضییق انواعندن بری .

نافی [ع ، ص] نفی ایدن ، ازاله ایلین ، کیدرن ، لاء نافیه .

ناقد [ع ، ص] اقچه‌نك قالپنی تفریق وتمییز ایدن § بر شیئك ایینی کوتوسندن آیران ، نقد ایدن . § درهم ، دینار .

ناقر [ع ، ص] نشانه اصابت ایلین اوق .

ناقص [ع ، ص] نقص ایله متصف ، تام اولمیان ، اکسیك ، نقصان . § قصورلی ، معیوب . § (حرف عربی) موك حرفی (لام الفعلی) حرف علتدن بری اولان فعل : فعل ناقص . § (نباتات) حلقات اربعه‌سندن [کاس ، تویج ، عضو تذکیر ، عضو تأنیث] بر ویا برقاچی بولنمیان چیچك . § (ریاضیه) صفردن کوچوك قیمتی حائز کمیاتك صاغ طرفنه قونیلان ویا بر عددك دیکرندن طرح وتنزیل اولنه‌جغنی کوسترمك ایچون مطروحك اوکنه وضع ایدیلان شو [—] اشارت :
ب ، ٧ — ٥ == ٢ کبی

ناقص نامتناهی == اولنده ناقص اشارتی بولنان و برکمیتك صفردن اعتباراً جهت منفیه‌یه دوغری توالی ایتدیکنی کوسترن شو [— ∞] اشارتی .

قطع ناقص == (هندسه) هرهانکی ایکی نقطهٔ ثابته‌یه اولان بعدلری مجموعی ثابت بولنان منحنیٔ مستوی .

قطع ناقص مجسم == (هندسه) مقطع عرضانیسی بر دائره و مقطع طولانیسی بر قطع ناقص تشکیل ایدن شکل منتظم مجسم

اسطوانهٔ ناقصه == (هندسه) قاعده‌سنه غیر موازی بر مستوی ایله قطع ایدلمش اسطوانه . [اسطوانه]

اهرام ناقص == (هندسه) قاعده‌سنه غیر موازی مستوی ایله قطع ایدلمش اهرام [اهرام]

مخروط ناقص == (هندسه) قاعده‌سنه غیر موازی بر مستوی ایله قطع ایدلمش هرهانکی برمخروط . [مخروط]

منشور ناقص == (هندسه) قاعدهٔ تحتانیه‌سنه غیر موازی برمستوی ایله قطع ایدلمش منشور . [منشور]

ناقصة العقل == قادیندن کنایه .

ناقص طرفندن == منفی جهتندن معناسنه اصطلاح ریاضیدر .

ناقض [ع ، ص] نقض ایدیجی ، ایدن ، بوزان : شو ایکی افاده یکدیکرینك حکمنی ناقضدر .

ناقل [ع ، ص] نقل ایدیجی ، ایدن ، بر یردن دیکر یره طاشییان . § روایت ایدن § بر سوزی بریندن الوب دیکر کیمسه‌یه اخبار وتبلیغ ایدن .
(حکمت) ضیا ، حرارت ، الکتریق کبی قوای طبیعیه‌نك انتقال و انتشارینه مساعد اولان : دمیر حرارتی ناقلدر .

غیر ناقل == بوحاله غیرمساعد اولان .

(ناقل اشیا)

ناقلیت == (مولددر) ناقللك اجسامك حرارت ، الکتریق کبی سیالاتی جزئی و کلی سهولتله کتله‌لری دروننده نقل ایده‌بیلملری کیفیتی .

ناقل الحراره == (حکمت) حرارتی کندی کتله‌سی دروننده رفته رفته نقل ایده‌بیلمك خاصه‌سنه مالك اولان جسم { Bon conducteur }

غیر ناقل الحراره == (حکمت) بو خاصه‌یه مالك اولمیان جسم کذلك لسان فنده {Mauvais Conducteur} دینلور .

ناقور [ع ، س] دودوك § بورو .

ناقوس [ع ، س] وقت عبادتی اعلام ایچون کلیسالرده چالنان چاك .
§ (کیمیا) عملیات کیمیویه‌ده مستعمل چاك شکلنده جامدن قپاق .

ناقه [ع ، س] دیشی دوه .

ناك [فا ، د] ادات تکیف واتصاف اولوب اصملره لاحق اولور ترکجه‌ده مرادفی (لو ـ لی) در :
خشمناك == خشملی ، غضبلی .
دردناك == دردلی .
طربناك == طربلی ، کیفلی .
غمناك == غملی .
فرحناك == فرحلی .
کدرناك == کدرلی .

ناکس [ع ، ص] باشنی دائما اشاغی‌یه دوغری اکن ادم . [جمعی : (نواکس) کلیره

ناکل [ع ، ص] نکول ایدن . دونن § اختزازانه قاچینان .

ناکهان ـ ناکهانی [فا ، ص] [نا]

نال [فا ، س] دودوك ، مزمار . § قلم ، خامه ، کلك . § قلمك ایچنده‌کی اینجه نل :
« ایتدی تن ضعیفمی فریاد وناله نال
قالدم او رتبه ضعف ایله یوق ارتحاله حال »
§ قارغی قامشی § شکر قامشی § ایکله‌ییجی ایکله‌ین .

نالان [فا ، ص] ایکله‌ییجی ، ایکله‌ین ، انین وفغان ایدن . نالان و کریان .

نالش ـ ناله [فا ، ص] ایکله‌یش ایکلمه ، ایکلدی .

ناله‌زن | **ناله‌سنج** == ناله ایدیجی ایدن ایکلیان .
« وجدمی تزیید ایدن هم دردلر الحانیدر
ناله سنج اولدقچه نی ایلر انینم ازدیاد »

ناله کنان == ناله ایدرك ، ایکلیه‌رك

نام [ع ، ص] اسم ، آد § شهرت وشان :
«نه کسب ایتدم حیاتمدن بو بندرکاه فا...
اوده نسیانه مرهون آه بوش برنامد...

§ آدرس: نامنه کلان مکتوبده § وکالت، فلان نامنه حرکت ایدییور . § نامنی احتلی : [حسین نام]کیمسه .

نام آور = ادی چیقمش مشهور .

نامبردار | نام برده | نامدار | نامور = ناملی، شهرتلی، ادلی، صانلی

نامداری = نامداولق، شهرت .

نامجوی = نام ارایان = شجیع، بهادر .

نام مستعار = کندی نامندن باشقه اولهرق عاریة طاقیلان نام .

بنام = ناملی، || مشهور .

نامی = ناملی، شهرتلی، متعین .

نام آلمق = شهرت قزانمق، اشتهار ایتمك .

بد نام | کمنام = فنالقله شهرت بولمش، فنا آد قزانمش .

نیك نام = ایلکله شهرت بولمش ایی نام قزانمش

نامنده = مسمی، آدلی .

نام ونشان = اثر، علامت .

نامرد [فا ، ص] انسانیتسز، دنی الطبع، لئیم .

نامردی = نامردلك .

نامزد [فا ، ص ، ص] نشانلی ، بر قیزله تأهلی متصور . § بر خدمت ویا مأموریته تعیینی متصور .

نامزدلك = نشانلیلق || بر خدمت ویا مأموریته تعیینی متصور اوله .

نامکور [ت ، ص] [نانکور]

نامْلی [ت ، ص] تفنك وقلیچ دمری .

ناموس [ع ، ا ، ص] « عفت، عصمت نزاهت، ادب وحیا، طوغریلق کبی فضائل انسانیه نك خلاصه‌سی معانیسنی جامع بر کلمهٔ مقدسه‌در . متصفی بین الناس دائما عزیز ومحترم اولور» صاحب اسرار .

ناموس پرور = ناموسلی .

ناموس پرورانه = ناموس پرور اشیر صورتده .

ناموس پروری = ناموس پرورلك

ناموس اکبر = صاحب اسرار لاهوتی اولان جبرائیل علیه السلام . § شریعت، قانون، قاعده . [جمعی اولان (نوامیس) کلمه‌سی اکثریا بو صوك معنایه کوره مستعملدر: نوامیس طبیعیه، نوامیس تدریجیه .]

ناموسسز = عرض وادبی، عفت و استقامتی اولمیان، حیاسز، ناپاکدامن .

ناموسکار = ناموسلی، عفت عصمتله متصف || مستقیم، عفیف .

ناموسکارانه = ناموسکار اولانه یاقیشه‌جق صورتده

ناموسلی = عرض وناموس صاحبی، دوغری، مستقیم، عفیف .

نامه [فا ، ص] مکتوب، تحریرات § عشق ومحبته دائر یازلمش مکتوب . § رساله، کتاب : روزنامه، شهنامه .

نامهٔ همایون = طرف اشرف حضرت پادشاهیدن بر حکمداره تسطیر بیوریلان مکتوب معالی اسلوب .

نامه آور | نامه بر = مکتوب کتوریجی .

کبوتر نامه بر = مکتوب ایصالنه الیشق کوکرچین .

نامه‌رسان = نامه، مکتوب ایریشدیرن . § ورقه : شهادتنامه، تعلیماتنامه .

نامی [ع ، ص] نشو ونما بولان، بویوین، ارتان .

نامیه [ع ، ص] نشو ونما بولمق شاننده اولان شی § حیوانات ونباتاتك نما بولمق خاصه‌سی : قوهٔ نامیه .

نان [فا ، ص] اتمك، خبز :

« یارب نه‌در بو کشمکش دور احتیاج انسانك احتیاجی که بر لقمه نانه‌در »

نان اغاجی = (اتمك آغاجی) دردارىه فصیله‌سنه منسوب اولوب آسیا واوقیانوسیاده یتیشور بر آغاجدر . میوه‌سی قالین بر قشر ایله مستور اولوب قابل اکل دقیق حاوی بعضا قیناتیلان صویی شربه صالحدر .

(نان یاخود اتمك آغاجی)

١ — عضو تذکیر ٢ — عضو تأنیث ٣ میوه (مقطعی)

نانپاره = اتمك پارچه‌سی، بر لقمه اتمك : نانپاره‌یه محتاج .

نانپز = اتمکجی .

نان تلخ = بیات، قوری اتمك .

نانجو = دیلنجی، کدا .

نان کشکین = بغدای اوننك غیرندن یاپیلان اتمك .

نان کلاج = اتمك قدائفی .

نانکور = یدیکی اتمکك، نعمتك قدرینی بلمیان، شکرینی ادا ایتمین، کافر نعمت || ناکس، بخیل .

نان ونعمت = ولی نعمتدن کوریلان احسان، مروت، ملاطفت .

نان ونمك = طوز اتمك || طوز اتمك حقی .

نانو [فا ، ص] چوجوغی اویوتمق ایچون صالنیلان بشیك ، نغمه‌سی .

نانه [ت ، ص] { عربی (نعنع) دن محرفدر } قورویسی ایچلکه قونیلان وتازه‌سنك عصاره‌سی چیقاریله‌رق طبابتده استعمال ایدیلان وذات الفلقتین شعبه‌سنك شفویه فصیله‌سندن رائحه‌سی لطیف افاویه کبی مستعمل بر نباتدر . ممالکمزده اك اعلالری بولنور . نانه صویی شکری معدوی ومنبه‌در .

نانه روحی = نانه‌نك بالتقطیر چیقاریلان صویی .

نانه شکری = ترکیبنده نانه صویی بولنان پول شکلنده شکر پارچه‌سی .

(نانه)

ناوچاغان [ت ، س] بوری چیچکی ، باطلیجان چیچکی .

ناودان [فا ، س] اولوق ، میزاب : ناودان قلم ، مشکین رقم .

ناور [فا ، ص] ممکن ، قابل .

ناوران == ممکنات .

ناورد [فا ، س] حرب ، جنك ، وغا ، دوکوش .

ناوردگاه == معرکه ، میدان حرب .

ناوك [فا ، س] اوق ، تیر ، سهم : ناوك مژگان .

ناوك انداز == تیرانداز ، کمانکش ، اوق آتیجی .

ناوك اندازی == ناوك اندازلق

ناوك سحری == سحر وقتنده ایدیلان بددعا ، انکسار .

ناوك قلبی == درون دلدن چکیلان آه

ناوك مژگان == اوق کبی اولان کیربیك .

ناولون [ج ، س] کمی کراسی . کمییه بینن یولجیلرك کندیلری واشیاسی ایچون ویریلان اجرت ، نول .

ناوی [ج ، س] کمی ، قایق ، تکنه .

ناوی [فا ، ص] شمنین ، سمیز ، اتلی .

ناوچه [فا ، ص] کثیف ، مردار ، ملوث .

ناهب [ع ، ص] نهب ایدن ، غارت ، یغما ایدن .

ناهد ـ ناهده [ع ، ص] توتج ممه‌لی قیز .

ناهق [ع ، ص] مرکبك انكیران اشك سسلی : حیوان ناهق .

ناهل [ع ، ص] صوسز ، صوبی اولمیان .

ناهمتا [فا ، ص] مساوی ، برابر اولمیان ، اش دكل .

ناهموار [فا ، ص] دوز ومستوی اولمیان ، اکری ، منحنی

ناهمواری == ناهموارلق ، عدم استواء .

ناهی [ع ، ص] نهی ایدیجی ، ایدن منع ایلین .

ناهید ـ ناهیده [فا ، س] اساطیر ایرانیه‌ده مطربهٔ فلك اعتبار اولنان زهره کوکبی . § بلوغه ایرمش کنج قیز .

نای [فا ، س] ☛ [ناری]

نایاب [فا ، ص] بولنماز ، مفقود : بحر قعر نایاب .

نائب [ع ، ص] نوبت بکله‌ین § وکیل قائممقام . § محاکم شرعیه‌ده طرف سلطانیدن حکمه مأذون اولان ذات § قاضی وکیل نائب قضا .

نائب فاعل == (صرف عربی) فعل مجهولك موضوعی اولان کلمه . [جمعی (نواب) کلیر .]

نائبه [ع ، ص] (نائب)ك مونثی ، اسپانیا نائبهٔ سلطنتی . § بلا ، مصیبت ، مشقت ، شدت . قضا ، وقعه § نوبتله کلان :

حمای نائبه == (طب) نوبتلی ایسیتمه .

نائبهٔ لیال == قوردن ویانجومدن کنایه .

نائبان [فا ، ص] ☛ [نیزن] و [نایزن] .

نایجه [فا ، س] (نای)ك مصغری کوچوك نی .

نایحه [ع ، ص] میتك خانه‌سندن چیقه‌جغی اولدیغی زمان ارقه‌سندن محاسنی تعداد ایدرك اجرتله آغلیان قادین ، صاغوجی .

نائره [ع ، ص] آتش ، آلو § صیجاقلق ، حرارت : نائرهٔ ضرورت ، نائرهٔ حرب و وغا .

نایزن [فا ، ص] نی چالان .

نائل [ع ، ص] ایسته‌دیکی شیئی الده ایدن ، مطلوبنه دسترس اولان مظهر اولان نائل التفات عالی اولدی .

نائلیت == (مولدردر) نائللك .

نائم [ع ، س] اویویان ، اویقوده بولنان ، خوابیده : طفل نائم ، دلبر نائم .

نبأ [ع ، س] خبر ، پیغام . جمعی [انباء] کلیر .

نبات [ع ، س] علی العموم کوکلریله ارضه تثبیت ایدیلرك یشایان ذی حیاته نبات اسمی ویریلیر . بر نباتك فوق الارض اولان قسمنه ساق ، تحت الارض اولان قسمنده جذر تسمیه اولنور . ایکیسنه بردن مجموعه نبات دیرلر . بر نباتك ایکی درلو اعضاسی واردر : اعضای تنبتیه ، اعضای تناسلیه .

اعضای تنبتیه‌سی جذر ، ساقدن ؛ اعضای تناسلیه‌سی ایسه اوراق وازهاردن عبارتدر .

(نبات)

۱ — چیچك ۲ — اوراق ۳ ، ۴ ، ۵ ، ۶ ، ۷ — عنق جذر ۸ — جذور .

نبات شکری == بادخانه‌ده قایناتیلوب تبلر ایتدیرلمش بر نوع نیم شفاف شکر .

نباتی == نباته منسوب . ‖ نباتدن مستحصل .

نباتیون == علم نباتات علماسی .

نَباتات [ع ، س] جمـ : (نبات) § اعضای نباتیه‌نك اشكال وبنیهٔ حقیقیه‌سیله وجوده كتیردیكی افعال مخصوصه‌دن ونباتاتك یكدیكره اولان علاقه ومناسباتنه توفیقاً تصنیفندن و احتیاجات بشریه‌یه اولان تعلقندن وبونلره عائد خصوصات سائره‌دن بحث ایدن بر علم مهم – كه : تاریخ طبیعینك باشلوجه بر شعبه‌سیدر .

علم نباتات تطبیقیه == نباتاتك احتیاجات بشریه‌یه اولان تعلقندن بحث ایدن (علم نباتات شعبه‌سی)

نباتات باغچه‌سی == نباتاتك انواعنی یتشدیروب حفظ ایتمكه مخصوص نمونه باغچه‌سی .

نباتات طبیه == باشلیجه خدمتلری اغری‌یی تسكین ویا وجودی تقویه ایتمكدن عبارت وطبابتده كثرتله مستعمل اولان نباتات [– كه : مشهورلری شونلردر . كنكر اوتی ، كل خطمی ، قره‌پازی ، صوغلجان اوتی . یبان یاسمنی ، عادی مارول ، ابه كومجی ، یر فسلكنی ، صغیر قویروغی ، ایریق اوتی ، اذن‌الحمار حفیة‌الثعلب ، میان كوكی ، قوزی‌قولاغی ، خوایجان ، امیرباری ، بوكرتلن . كف‌الاسد دیشبوداق ، ابرة‌الراعی ، ذنب‌الخیل صدف اوتی ، هندبا ، شوكة‌المبارك ، شوكة‌المریم . عمر اوتی ، شاهتره ، كوچوك قنطریون ، ذنب‌الاسد ، پاپادیه لاتین چیچكی ، قره پلین ، كرقس ، خشیشة‌الكلب سعتربری ، اوكوز كوزی خردل ، معده‌نوس طاوشان اوتی ، ملیسا ، خانم الی ، عورت اوتی ، صبارنا ، صپورکه اوتی ، یوكسوك اوتی یبانی روقه ، قاطیر طیرناغی ، اطه چایی ككیك ، قورت بوغان ، یوصون ، صناء كاذب ، كتان]

نَبّاج [ع ، ص] شدید الصوت .

نَبّاح [ع ، ص] كوپك حولامه‌سی .

نَبّاش [ع ، ص] مزاری قازه‌رق اولونك كفننی چیقاران ، كفن صویجی ؛
« رحم الله نباش الاول »

نباشیه == ☛ [شعاعیه]

نَبّال [ع ، ص] اوقچی ، اوق یاپوب صاتان آدم .

نَبالَت [ع ، مصـ] ذكاوت § نجابت § شرف وكرم جهتیله عالی قدر اولمق § بیوكلك ، عظمت

نَباهَت [ع ، مصـ] شرف ، وشان وشهرت § (مصـ) شرف وشان وشهرت صاحبی اولمق .

نَبْت [ع ، مصـ] اوت كبی بتمه ، حاصل اولمه ، یردن چیقمه . § اوت ، كیاه .

نُبْذَه [ع ، ص] از شی ، پارچه : بر نبذه § بر شیئك بقیه‌سی .

نَبَرْد [فا ، ص] جنك ، حرب ، غوغا ، قتال .

نبردآزما == چوق محاربه‌لرده بولنمش حربه الیشمش ، جنك تجربه‌لری كورمش آدم .

نَبْض - نَبَضان [ع ، مصـ] طمار آتمق . § (ص) طمار آتمه‌سنك محسوس اولدیغی محل § (طب) قلبك هر بر تقلصده جملهٔ شریانیه‌یه متعاقباً ومتوالیاً داخل اولان دمك موجه‌لرینك شراینه ایراث ایلدیكی تماس واسطه‌سیله درك ایدیلان حركت انبساطیه تعبیر دیكرله : هر آن قلب طرفندن رمی ایدیلان صتون دمك حصوله كتیردیكی انبساط انابیب شعریه‌نك نتیجه‌سی .

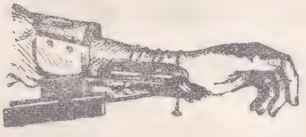

(نبض نویس)

نبض آشنا == نبضدن اكلایان ، مزاج بیلن .
« ای طبیب حاذق نبض آشنای درد دل خستهٔ هجرم بكا بر چاره الله عشقنه »

نبضه باقمق == خسته‌نك بیلك طماریی پارمقلریله طوته‌رق عدد ضرباتی صایمق و اكا كوره خسته‌نك مزاجنی تشخیص ایلمك .

نبض كیر == مزاجه ، فكره موافق حركتده بولنان .

نبضه == طمارك بر كره آتمسی .

نَبْع [ع ، مصـ] پیكارصویی قاینایوب آقمق ، نبعان .

نَبَق [ع ، س] سدر دنیلان اغاجك میوه‌سی ، یبان كرازی .

نَبْل [ع ، ص] اوق ، تیر . § (مصـ) اوق یاپمق .

نبال == اوق یاپان وصاتان آدم .

نَبِیّ [ع ، ص] طرف حقدن كندوسنه وحی ایله اعلام وتلقین ایدیلان . احكام وشرایعی انسانلره تبلیغه مأمور اولان ذات شریف ، پیغمبر ، رسول . [نبی ایله رسول بیننده فرق واردر : رسول صاحب كتاب وشریعت اولان پیغمبر دیمكدر . نبینك ایسه مستقل كتاب وشریعتی اولمیه‌بیلور . شو حالده هر رسول نبوتی حائز اولدیغی حالده هر نبی رسالت صفتنی حائز دكلدر .] جمعی [(انبیا) كلیر . انبیاء بنی اسرائیل

نبوی == (نبی)یه منسوب ومتعلق . حدیث نبوی ، سنن .

نَبِیذ [ع ، ص] خرما ویا آرپه‌دن یاپیلان بر نوع مشروب .

نَبِیر [ع ، ص] طورون ، حفید .

نبیره == حفیده . [نبیره‌نك ده (حفید معناسنده قوللانلدیغی واردر . انجق بوندن : اكثریا قیز اولادك اوغلی معناسی مستفاد اولور .]

نَبِیل [ع ، ص] فضل وذكا صاحبی § عالم ، فاضل § صاحب مزیات عالیه .

نَبِیَه [ع ، ص] طورون ، حفید . [اوغلك اوغلی]

نَبِیه [ع ، ص] شریف ، نجیب ، نامدار .

نَپتون [ج ، ص] (قوزموغرافیا) منظومهٔ شمسی تشكیل ایدن سكز سیاره‌دن [عطارد ، زهره ، ارض ، مریخ ، مشتری ، زحل ، اورانوس نپتون] سكزنجیسی و شمسه الك بعید اولانی – كه : دوربینسز رؤیت اولنه‌ماز [(١٨٤٦) تاریخنده فرانسه هیئت شناسانندن مشهور (لووری‌یه) طرفندن كشف ایدلمش اولان بو سیاره‌نك تقویملرنده اشارتی شودر : (Ψ)

نَتایِج [ج ، ص] جمـ : [نتیجه] مقدمه‌دن استدلال او ... ویا حصوله كلان قضیه ، شی

نَتْف [ع ، مصـ] قیل یولمه .

نَتیجه [ع ، ص] دول ، محصول § بر شیدن چیقارلمش ، حاصل ایدلمش شی ، § خلاصه زبده ، حاصل . § ثمره . § صوك ، عاقبت ، نهایت . § (منطق) حد اوسط اسقاط ایدلدكدن صوكره (صغری) ایله (كبری) نك اقترانندن حاصل اولان شی ، قیاس مقدماتندن استدلال اولنان قضیه .

نتيجه بخش == نتيجه ويريجى ويرن

نتيجه پذير == نتيجه قبول ايديجى ، صاچيجى ، صاچان .

نتيجهٔ كلام == الحاصل ، خلاصه .

نتيجه سز == نتيجه‌سى اولميان ، صوكى كلميان ، عقيم قالان .

نتيجه‌لنمك == نتيجه بولمق ، مقصده اقتران ايلمك .

نتيجه‌لنديرمك == نتيجه‌يه ربط ايتمك صوكنى نهايتنى كتيرمك .

نَتُوءْ [ع ، س] (طب) چيقنطى كميك يومرولغى .

نتؤ شوكى == (طب) عمود فقارينك فقره‌لرى چيقنتيلرى كه : بونلرك تسلسلندن شوك ظهرى تشكل ايدر .

نتؤ مستعرضى == (طب) نخ شوكينك يان طرفلرنده‌كى چيقنتيلر .

نَثّارْ [ع ، ص] نثر ايديجى ، ايدن ، صاچيجى ، صاچان ، طاغيديجى : نثّار معرفت .

نَثْرْ [ع ، مص] صاچمق ، طاغتمق § (نظم) مقابلى ، غير موزون غير منظوم سوز كلام منثور .

نثراً == منثور اوله‌رق ، غير موزون ، غير منظوم اوله‌رق ، نثر ايله .

نِثْرْ [ع ، س] حيواناتك آقسيرمه‌سى .

نَجائِبْ ع ، س] جم : [نجيب]

نجائب القرآن == قرآن كريمك سورهٔ اخلاص ، سورهٔ انعام ، آية الكرسى كبى اك منتخبلرى .

نَجاتْ [ع ، مص] قورتلمق ، خلاص اولمق ، رها بولمق . § قورتلمه ، خلاص ، قورتيلمش ، سلامت .

النجاة فى الصدق == نجات طوغريلقده‌در .

نَجابَتْ [ع ، مص] اصلى ونسلى تميز اولمه ، اصالت ، بيوكلك ، زادكانلق § كوزل خويلولق .

نجابتلو == اولنده (دولتلو) عنوانيله برابر شهزادكان جوانبختان حضراتنه مخصوص القاب رسميه‌دندر .

نَجاحْ [ع ، مص] بر شيئه ظفرياب اولمق . مطلوبه نائل اولمق . § خلاص اولمق ، قورتلمق .

نَجادَتْ [ع ، مص] (نجدت) ايله مترادفدر . ☜ [نجدت]

نَجّارْ [ع ، ص] دولكر ، مرانغوز ، طوغرامه‌جى .

نجارلق == دولكرلك ، مرانغوزلق ، طوغراماجيلق .

نَجاسَتْ [ع ، ص] پيسلك ، مردارلق § ترس . قاذورات .

نَجاشْ [ع ، س] حبش حكمدارلرينه غربلو طرفندن ويرلمش بر عنوان مخصوصدر .

نَجّامْ [ع ، ص] منجم ، علم نجومه آشنا اولان ، هيئت شناس . [Astronome] تعبيرينك تماماً مقابليدر .

نَجْدَتْ [ع ، مص] شجاعت بهادرلك ، شجيع و بهادر اولمق .

نَجْرْ [ع ، ص] اصل ، حسيب ونسيب .

نَجَسْ [ع ، مص] مردار اولمق ، مردارلق .

نَجِسْ [ع ، ص] مردار ، پيس ، ناپاك .

نَجْشْ [ع ، مص] آوى يتاغندن چيقارمق .

نَجَفْ [ع ، ص] يوكسك ، تومسك محل ، صرت . ☜ [محيط اعلام]

نجف طاشى == نجف شهرى جوارندن چيقارلديغى مروى بر جنس بلوركه : مهر و سائره اعمال اولنور .

نَجْلْ [ع ، ص] اوغل ، اولاد ، چوجق ، فرزند § ذريت ، نسل ، سلاله [جمعى (انجال) كلير : انجال عرب]

نجلى == نجله منسوب و متعلق .

نَجّليه ـ نَجّيليه [ع ، ص] (نباتات) بغداى ، چودار ، قامش ، دارى و امثالى نباتاتك منسوب اولدقلرى فصيله .

نَجْمْ [ع ، س] كوكب ، ستاره ، اختر . [جمعى : انجم ، نجوم و انجام كلير .]

انجم سياه == نجوم كبى لايعد عساكرى اولان .

نجم البحر == (حيوانات) نجم بحرى (بش پارمق) حيوانات غير فقريه‌دن قعر درياده بولنور بر حيواندر .

(نجم بحر)

نجم كيسودار == (قوزموغرافيا) اكثريا مضئ بر قويروغى حاوى اولوب شمس اطرافنده وطويل بر محرك اوزرنده حركت ايدل جرم سماوى ، كوكب ذو ذنب . ☜ كوكب .

نجم (وه‌نوس) == حيواناتنا عمه‌نك ذوالغلصمة المصفحه فرقه‌سندن بر حيواندر .

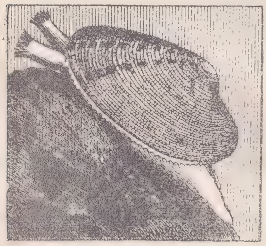

(نجم وه‌نوس)

نجمى == كوكبه منسوب : ترصدات نجميه .

نَجْوىٰ [ع ، س] سر اولان ، كيزلى صويلنان سوز . § فصلدى .

نَجيبْ [ع ، ص] صويى تميز نسلى پاك و كريم اولان ذات ، اصيل . [جمعى : (نجبا و انجاب) كلير .]

نَجيرَه [ع ، ص] اوسق اورتيلى اخشاب صفه

نَجيسْ [ع ، ص] نجاستلى ، پيس ، مردار ، كيرلى .

نَجيلْ [ع ، ص] معروف النسب ، مرد اصيل : نجل نجيل .

نَحاريرْ [ع ، ص] جم : [نحرير] ☜ [نحرير]

نَحافَتْ [ع ، مص] ضعيف لاغرلك ، درمانسزلق ، زبونلق ، آريقلق ، نحافت وجود .

نَحّامْ [ع ، ص] چوق بلغم چيقاران آدم . § بخيل ، خسيس ، جرى .

نحت [ع ، مص] یونمق ، یونلمق اویمه اویولمه ، § ایکی کلمه‌دن بر کلمه وجوده کتیرمه • [منحوت] •

نحر [ع ، مص] بوغازلامق : ذبح ایتمك ، کسمك •

یوم النحر == قربان بایرامنك برنجی ذی الحجه‌نك اونجی کونی § (ـ) بوغازی ، سرصینه •

نخر [ع ، مص] بر شیله دورتمك § ببر کبی شیلری هوانده دوکمك

نحس [ع ، مص] (سعد) مقابلی اوغورسزلق (ع ، یتسزلك) • § اوغورسز ، بختسز •

نحس اصغر == مریخ کوکبی •

نحس اکبر == زحل سیاره‌سی •

نحس فلك == زحل ایله مریخدن کنایه •

نحل • [ع ، ـ] (حیوانات) مغشی الجناح طاقمندن زنبور ، بال آریسی •

نحله == بر تك آری •

نحمه [ع ، ـ] کوکسدن چیقان سس ، ثیراث •

نحنحه [ع ، مص] اوکسورمك ، بوغازده بلغم ترا کم ایتمك سببیله خیرلتیلی بر صورتده صولومق •

نحو [ع ، ـ] یان ، جانب ، طرف جهت § یول • [بو معناده جمعی : (انحا) کابر انحای وسیعه انحای بیابان] § کبی ، مانند § کلام عربك اعرابنی بیلدیرن علم § تشکیل کلامدن باحث علم •

نحوی == علم نحوه منسوب ومتعلق تصحیحات نحویه ‖ علم نحو عالمی •

نحویون == علم نحوده ید طولاسی اولانلر •

نحیب [ع ، مص] فریاد ایله آغلامق شدتله بکا ایلمك •

نحیت ـ نحیته [ع ، ـ] کومولنجه قریب ایکاتی •

نحیر [ع ، ـ] بوغازلانمش ، مذبوح کو منفد نحیر •

نحیره [ع ، ـ] آیك ایلك کونی ویا صوك کیجه‌سی •

نحیس [ع ، ـ] اوغورسز ، بختسز § نیلدز : سال نحیس •

نحیف [ع ، ـ] ضعیف ، لاغر زبون ، اریق : جسم نحیف

نخ [فا ، ـ] تل ، رشته ، تار ، ایپ •

نخاس [ع ، ـ] آت وسائر حیوانات صاتان ، جانباز § اسیرجی

نخاست == جانبازلق ‖ اسیرجیلك

نخب [ع ، مص] چکوب چیقارمق § برینك شرفنه ایچیلن باده •

نخچیر [فا ، ـ] آو ، صید § آهو وامثالی صحرا حیوانی • § آو محلی . [(نخچیرگاه) دیمکه حاجت یوقدر •

نخچیر کر
نخچیر وآن == آوجی صیاد •

نخع [ع ، مص] کسمك ، ذبح ایتمك بوغازلامق •

نخل [ع ، ـ] خرما اغاجی [بوکله اساساً جمع اولوب مفردی (نخله) ایسه‌ده غیر مستعملدر]

§ موم وکموشدن یاپیله‌رق کلینلرك اوکنده کوتورلمسی وقتیله معتاد اولان مصنوع ، مزین اغاج •

نخلبند == بوقبیل مصنوع اغاج یاپان آدم • == بالموجی ‖ قلمکار § علی الاطلاق اغاج •

نخلستان
نخلزار == خرمالق ‖ اغاچلق ، فدانلق •

نخل تابوت == وقتیله ایرانده جاری اولدیغی وجهله پك پیر ایکن وفات ایدنلرك تابوتی اوزرینه قونیلان بر نوع اکلیل آرایش [بوکا (نخل ماتم) دخی دینوردی •

نخل طور == [موسی علیه السلامك وادیٔ ایمنده اوزرنده انوار تجلیات الهیه‌یی مشاهده ایتمش اولدیغی شجر مقدس •

نخل مریم == عیسی علیه السلامك حین تولدنده حضرت مریمك اوجاع حملدن مضطرب اوله‌رق صحراده سایه‌سنه التجا ایتدیکی خرما اغاجی •

نخلیه == ممالك حاره‌ده نشو ونما بولوب خالده شجیره حالنده وبعضاً (٦٠) مترو ارتفاعنده اولان اشجارك منسوب اولدقلری فصیله ـ که : اك مشهورلری خرما ، شجر هندی ، هندستان جویزی شجر شمع وامثالیدر •

شمع نخل == شجر شمع دینلان اغاجك جذع واورانمدن سیلان ایدن بر نوع شمع •

نخوت [ع ، مص] بیوکلنمك ، تکبر ، تعظم • § خودبینلك ، کبر ، عظمت • نخوت جهلا ، نخوت فروش •

نخوت پیشه == کبر ونخوت صاحبی •

نخیب [ع ، ـ] قورقاق ، جبان •

نخیز [فا ، ـ] پوصی ، کمین • [زا ایله‌ده لغتدر]

نخیرکاه == پوصی یری •

نخیل [ع ، ـ] خرما اغاجی § نخلستان •

نداف [ع ، ـ] پاموق آتان ، حلاج •

ندامت [ع ، مصد] نادم وپشیمان اولمق کاشکه یاپمه‌ایدم دیمك • § پشیمانلق •

ندامتکار == ندامت ایدن . پشیمان اولان •

ندامتکارانه == ندامتکاره یاقیشه‌جق صورتده •

ندامتکاری == ندامتکارلق •

ندامتکاه == محل ندامت : ندامتکاه عالم •

نداوت [ع ، مص] یاشلق ، نملیك ، رطوبت •

ندب [ع ، مص] میت اوزرینه ـ محاسن تعداد ایدرك ـ اغلامق . [(ندبه) صورتنده دخی مستعملدر •]

ندب ـ ندبه [ع ، ـ] یاره جریحه یری ، نشان زخم •

ندرت [ع ، مص] زبونلق قلت ، نادرلك •

ندم [ع ، مص] پشیمان اولمق ، ندامت : حس ندم • § پشیمانلق

یوم ندم == روز قیامت •
ندمان == نادم ، پشیمان ‖ نریم ، همبزم •

ندوه [ع ، ـ] مجلس ، جماعت ، انجمن : دار الندوه [محیط اعلام]

ندماه [ع ، ـ] یومورطه‌نك اك مهم قسمی اولوب جرثومه‌یی تشکیل ایدن بر قرصدن عبارتدر •

ندید ـ ندیده [ع ، ص] اش ، مثل ، همتا •

ندیم ـ ندیمه [ع ، ص] همبزم ، همصحبت ، کندوسیله برلکده معاشرت اولنیلان کیمسه ، ارقداش . § مصاحب ، همدم . § بیوك برذاتك مجلسنده بولنه‌رق کوزل سوزلر ، فقره‌لر ایراد ایدن ظریف ذات :
« بیم ندیمه روحم تفکر ایتمدر
دم تفکرم الك خوش دم حیاتمدر »

نذر [ع ، مص] برشیئی کندی اوزرینه واجب قیلمق ، الله ایچون بر عبادتی ایفا ایتمك . § بر کیمسه واجب اولمیان شیئی کندی اوزرینه واجب قیلمق :
« ویرمم سکا چك یندن الك ای ملك الموت
جانانمه نذر ایلدیکم جانه طوقونمه »
دیته . [بو معناده جمعی (نذور) کلیر .] § شرط و تعلیقه مقارن وعد . § آدامه ، وعد و عهد ایتمه . (بشیر) مقابلی .

نذیر [ع ، ص] (بشیر) مقابلی . برشیئك وخامت عاقبتدن خبر ویره‌رك قورقوتدان ، طریق مستقیمه سوق ایله خلقی تحذیر ایدن [اسماء پیغمبریدندر .]

نذیره [ع ، س] نذر ایچون ادا اولنان شی .

نر [فا ، ص] ار ، ارکك : شیر نر = ارکك ارسلان .

انکشت نر = باش پارمق .

نره [فا ، س] طالغه : نرهٔ آب .

نرجس [ع ، س] (نرکس) لفظ فارسیسندن معربدر . [نرکس]

نرخ [فا ، س] ات ، اکمك ، طوز کبی احتیاجات ضروریه‌دن اولان شیلر اوزرینه بلدیه طرفندن وضع و تقدیر اولنان فیأت ، بها ، سعر .

نرد [فا ، س] طاوله ، طاوله اویونی

نردباز | **نردبازلق** = طاوله اوینایان . نردبازلق ع

نردبان [فا ، س] مردیون . [مردیون] § (معماری) بربنانك قاتلری بیننی وصل ایتمك ایچون انشا اولنان باصامقلی مائل یول . باصامق تعبیر اولنان قسم افقی ایله (رخت) دنیلان قسم عمودیدن مرکب اولوب بنانك قاتلری بیننده‌کی مواصله‌یی تشکیل ایدن سطح مائل منکسر .

نرکس [فا ، س] نرکس (نرجس ، زرن) ذات الفلقه نباتدن نرجسیه فصیله‌سنه منسوب بصلی بر نباتدر ، اوروپاده و اناطولیده بر چوق نوعی بولنور . § دلبر کوزی : نرکس مخمور ، نرکس نیم خواب .

(نرکس)
١ ـ بر چیچکك مقطعی ٢ ـ بصل .

(نرکس زنبق)

نرکس = ذات الفلقتین شعبه‌سندن مرکبه فصیله‌سنه منسوب اناطولیده انواعی بولنور بر چیچکدر .

(دیکر نوع نرکس)

نرکسی = نرکس شکلنده کسیلوب یاپیلان بر نوع خمیر اشی .

نرکسدان = نرکس چانقیسی .

نرکسه [فا ، ص] نرکس شکلنده فیل و سائر حیوان کمیکلرندن یاپیلوب طاوانك اورته‌سنه زینت مقامنده قونیلان شکوفهٔ مصنوع § ایچنه نرکس قونیلان شیشه . § اولکر دیلن کوکب .

نرم [فا ، ص] یومشاق ، ملایم ، لطیف .

نرم نرم = آهسته آهسته .

نرمی = یومشاقلق ، کوشکلك .

نرم آهن = کوشك شی .

نرم ساز = حلیم ، حمول ادم .

نرم لکام = باشی سرت اولمیان آت = مطیع ، منقاد .

نریم ـ نریمان [فا ، ص] شجیع وبهادر اولان .

نریمانی = نریمانلق .

نزء [ع ، مص] افساد ایتمك .

نزاکت [ع ، مص] { غلطدر } نازکلك [نازك]

نزاهت [ع مص] قنغالقدن اوزاقلق عیبدن بریلك § پاکلك ، تمیزلك . § رقت .

نزد [فا ، د] یان ، عند ، قرب نظرنده : فلان افندی حالا پدرینك نزدنده‌در ، نزد ادباده بو سوز مردوددر .

نزدیك [فا ، ص] یاقین ، قریب

نزع [ع ، مص] بر شیئی یرندن قوپارمق ، سوکمك . رفع وازاله ایتمك : بو حقی سندن نزع ایتدم § جان چکیشمه . احتضار .

حالت نزع = حال احتضار ، حیاتك مماته دم انقلابی .

نزف [ع ، مص] قویونك صوینی چکوب بوشاتمق ، قویونك صوینی کاملا چکمك : نزف چاه . § (طب) قان آقمق § قانك برعارضه سببیله خروجنه باعث اولان انبساط دموی

نزف الانف = بورون قنامه .

نزفی = نزفه منسوب ومتعلق .

نزف جرحی = (طب) اوعیه‌لك کسلمسندن ، ازالمسندن متولد نزف .

نزف رحم == (طب) دم حيضك افراط اوزره سيلانى .

نزيف == قانى پك چوق اقه‌رق بى تاب قالان كيمسه .

نَزْلَه [ع ، س] زكام علتى ، بورون اقه‌سى ، بورون اقمه‌سنى موجب اولان مرض .

نزلهٔ صدريه == كوكسه اينن نزله ، كوكس نزله‌سى .

نزلهٔ مستويه == كماليله سارى وشدتلى نزله .

نزلهٔ سفليه == بل صغوقلغندن كنايه

نزلهٔ مزمنه == خيلى زماندن برى دوام ايدن ويراشوب قالان نزله .

نزلى == نزله‌يه متعلق .

نزله‌لى == نزله‌سى اولان .

نَزِيفْ [ع ، ص] ☞ [نزف]

نَزِيهْ [ع ، ص] نزاهتله متصف ، پاك ، تميز .

نَسَا [ع ، ص] (طب) قالچه كميكندن اياقلرك اوجنه قدر امتداد ايدن سيكر ، عصب .

عرق النساء == بو سيكرك وجعندن عبارت مزعج بر علت .

نَسَائِج [ع ، ص] طوقونمش شى معناسنه اولان (نسيجه) نك جمعى .

نَسَائِم [ع ، س] خفيف ولطيف روزكار معناسنه اولان (نسيم) ك جمعى .

نَسَائِس [ع ، س] فساد ايچون ايديلان فصلدى معناسنه اولان (نسيسهٔ) نك جمعى

نَسَائِك [ع ، س] ذبح اولنان قربان معناسنه اولان (نسيكه) نك جمعى .

نَسَّابْ [ع ، ص] علم انسابه زياده‌سيله آشنا اولان آدم .

نسابيون == علم انساب علماسى .

نَسَّاج [ع ، ص] قماش والبسه طوقويان ، چولحه .

نَسَبْ [ع ، ص] نسل . نژاد § بر ادمك پدرى اعتباريله اولان اجدادى ، صويى : حسب ونسبى تميز .

نسباً == نسب جهتيله ، نسب اعتباريله

نسبى == نسل ونسبه منسوب ومتعلق

نَسْتَر ـ نَسْتَرَن ـ نَسْتَرُون ـ نَسْتَرِين [فا ، ص] اغستوس كلى ، يبانى كل . § كاملك ، كازار .

نَسْج [ع ، مص] طوقومق ، اورمك . § حيوانات ونباتاتك ات ، درى وزار كبى مواديى تركيب ايدن ليفلرك صورت تركب وتشكلى

نسج حجروى == (نباتات) صلب ويا نيم مايع بر ماده ايله مملو اولوب جحيرات ديلان حويصلات صغيره اجتماعندن متشكل طبقه .

نسج ليفى == (نباتات) اينجه ايپلك شكلنى الان اليافك اتحادندن متشكل طبقه

نسج وعائى == (طب) بربرى اوزرينه موضوع جحرات جدارانك داينه‌رك يكديكريله اشتراك ايتملرندن حاصل اولان طبقه .

نسج شحمىٔ دهنى (طب) ادمه‌نك سطح باطنيسنى املا ايدن طبقهٔ شحميه .

نسج منضم == (طب) از چوق كثرتلى وبى شكل بر ماده درونده مغطوس اولان جحيره‌لردن ويا مبادئٔ جحيرويه‌دن ، نهايتسز اليافدن صفيحه‌لردن متشكل طبقه : نسج منضم مسمى نسج منضم ليفى .

نسج عضلى == (طب) على العموم قرمزى ليفلردن مركب وقابل تقلص طبقه

نسج عظمى == (طب) كميكلرك انتساجى ـ كه اساساً بياض ، مرد ، بى شكل و خرده‌بين ايله باقلدقده غايت كوچوك و بياض بر طاقم اجوافى حائز اولديغى كوريلان بر ماده‌دن مركبدر .

نسج غضروفى == (طب) متجانس بياض ، شفاف ، مجاريدن عارى ، غايت كوچوك اجوافى حاويدر .

نسج عصبى == (طب) يومشاق ، على العاده بياضمسى ، بعضاً آل ويا اسمر بر ماده شكلنده نمايان اولوب جحيرات عصبيه دينلان جحيره‌لردن وانابيب عصبيه نامنده‌كى ليفلردن متشكلدر .

نَسْخ [ع ، مص] بر شيئى يرندن ازاله ايتمك § بر شيئك حكمنى الغا ، ازاله ايلمك ، فسخ ايلمه احكام قرآنيه احكام قرآنيه‌يى نسخ

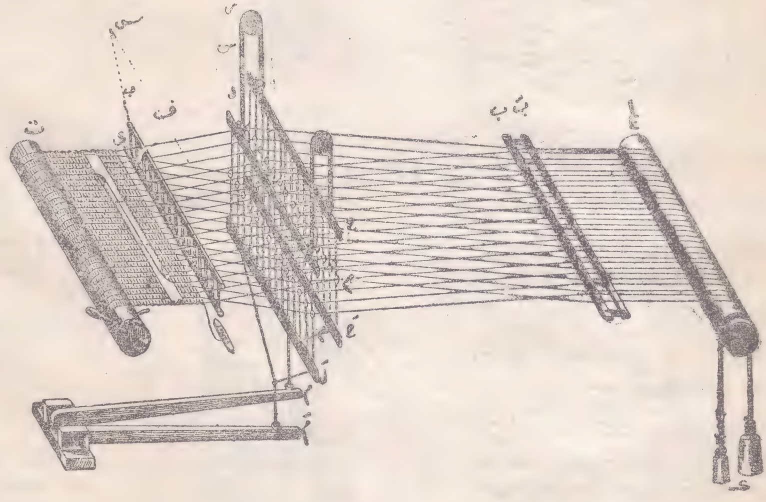

(نسج)

١ — كوپريه ، ك — پرسنك ، ب ، پ — چوماق ، ح ح ، ل ل — طراق م م — آيلميك ، س — ره‌يوك مقره‌سى ، س — (وه‌ميزك) ايچى م م آياق باصه‌منى . ى — طوقومه طراغى ، ب — مضرب ، س — دوفه نقطهٔ ارتجاجى . ف — دوفه محركى ت — سرمين

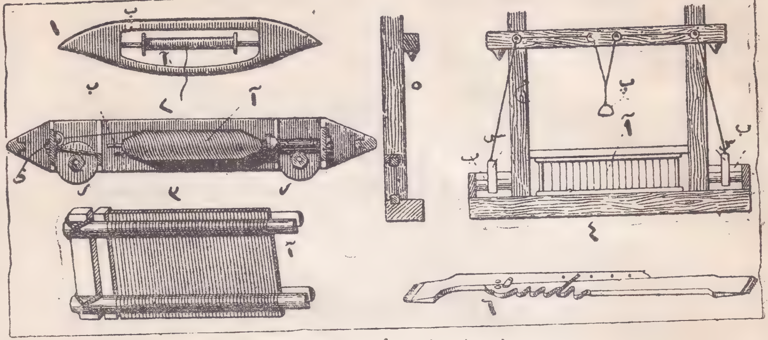

(صنایع نسجیه‌نك تفصیلاتی)

١ — عادی مكیك : [آ — ماصره ، ب — ایك] ٢ — مقاره‌لی مكیك [١ — ماصره ب — ایك ، رر — مقره‌لر ، ف — ماصره‌نك ایپلكی ٣ — طراق [آ — طرق دیشلری ٤ — مضرب [آ — طراق ، محفظه ، س — محفظه دولابی ، پ — طوره] ٥ — مضرب قولنك مقطع مستعرضی ، ٦ — دوفه .

ایلمشدر . § استنساخ ایله مرادفدر § خواجه عمادالدین یا قوت معتصمی‌نك اختراع ایلدیكی خط معروف : خط نسخ نسخی .

نَسْر [ع ، س] كركس دینیلان یرتیجی قوش § قرتال ، آق‌بابا .

نسر طائر = (قوزمو) منطقة البروجدن جهت شمالیه‌ده كركس شكلنده براق اولان بر كوكب مشهور ، عقاب .

نسر واقع = (قوزمو) جهت جنوبیه‌ده بولنان بر كوكب .

نَسْرِین [فا ، س] یبانی كل § مصر كلی § وان كلی .

نَسْطُوری [ع ، ص] مذاهب نصارادن (نسطور) اسمنده‌كی راهبك وضع ایلدیكی مذهبه تابع وسالك اولانلر .

نَسَف [ع ، مص] بنایی تملندن ییقمق .

نَسَق [ع ، مص] ترتیب وتنظیم ایلمك .

نسقساز = ترتیب وتنظیم ایدیجی ، ایدن :

« ای نسقساز جهات كائنات
اولدی حیرانك دهات كائنات »

طرز ، اسلوب : بر نسقده ، یك نسق . § دستور .

نَسْل [ع ، س] دول ، ذریت . § صوی نسب ، سلاله . [جمعی (انسال) كلیر .

نَسَم ـ نَسَمه [ع ، مص] صولوق الوب ویرمك § روزكار خفیفجه اسمك . § نفس ، روح .

نَسْناس [ع ، س] غوریل ، شمپانزه ، اورانغوتان ، ژیبون نامیله درت فرقه‌یه انقسام ایدن بیوك مایمونلرك منسوب اولدقلری جنس .

نَسْنَه [ت ، س] شی ، برشی § هیچ برشی .

نَسْی [ع ، ص] اونودلمش ، فراموش ایدلمش .

نسیاً منسیاً = تمامیله اونودلمش ، فراموش ایدلمش .

نَسَب [ع ، ص] صوی نسبی ، تمیز ، اصیل عالی نسب .

نَسِیج [ع ، ص] نسج اولونمش ، طوقونمش .

نَسِیجه [ع ، س] نسج اولنمش قماش ، طوقونمش شی ، جامه .

نَسِیس [ع ، س] زیاده آجلق § انسانك صوك درجه‌ده‌كی طاقتی § بدنده اولان بقیه روح § صوك نفس ، نفس واپسین .

نَسِیم [ع ، س] خفیف ولطیف صورتده اسن روزكار ، نسیم سحر § خوش ، ملایم .

نسیمی = نسیمه منسوب .

هوای نسیمی = كرهٔ ارضی احاطه ایدن كتلهٔ هوائیه ، هوا .

نَشْأَت [ع ، مص] یكیدن پیدا اولوب حیات بولمق ، حدوث ایتمك ، حاصل اولمه ایلری كلمه . [عربیده (نشأة) صورتنده استعمال ایدیلور : نشأة اولی ، نشأة اخری .

نَشَاسْتَج [ع ، س] (نشاسته)

نَشَاط [ع ، س] سوینج ، سرور ، شادلق ، شنلك .

نشاط انكیز = نشاط قوباران .

نشاط افزا = نشاط ارتیران .

نشاط آور = نشاط كتیرن .

نشاط بخش = نشاط باغشلیان .

نشاطسز = نشئه‌سز ، محزون ، مكدر .

نشاطلی = نشئه‌لی ، كیفلی خرم ، شاد .

نشیط = نشاطلی ، شن ، مسرور .

نَشَّاف [ع ، ص] زیاده نشف ایدن § بر شیئی كندینه چكن .

نَشْتَر [ت ، س] (فارسی (نیشتر) دن غلطدر) قان آلمغه وچیبان وسائره یارمغه مخصوص جراح آلتی .

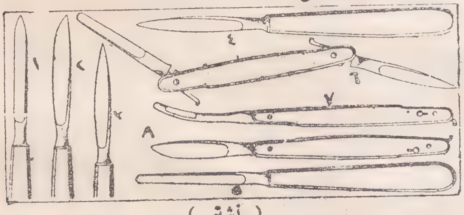

(نشتر)

١ — « شا‌سنیاق » نشتری ٢ — محدب ٣ — مستقیم ٤ — بسیط ، ٥ — نوع ایكری ٦ ، ٧ ، ٨ — اوسطوبج نشترلری .

نَشْر [ع ، مص] یایمق ، طاغتمق صاچمق ، آچمق . § اشاعه ایتمك ، طویورمق ، تعمیم ایتمك § بر كتاب وسائره یازه‌رق طبع ایتدیرمك پیش انظار عامه‌یه وضع ایلمك . § یوم قیامتده بتون انسانلرك دیرلمسی : حشر ونشر كونی .

لف ونشر = [لف]

نشریات = غزته وسائر اوراق مطبوعاتك یازدیغی شیلر ‖ طبع ایتدیلوب انظار عمومیه‌یه وضع ایدیلان آثار . ‖ یالاندن اویدیرمه سوزلر : نشریات كاذبه .

نَشْف [ع ، مص] صویی كندوسنه چكوب بلع ایتمك § صیزمه .

نَشَق [ع ، مص] بورنه صو وسائر مایع چكمه [استنشاق] ه

نَشْو [ع ، مص] حیوان ویا نباتك بیومسی : نشو ونما .

نَشْوان [ع ، ص] سرخوش ، سکران ، بد مست .

نَشُور [ع ، ص] زیاده‌سیله نشر ایدن ، طاغیدان ، صاچان .

نَشْوَه [ع ، ص] سرخوشلق ، کیف نشئه § صوینج .

نشوه بخش = نشوه ویرن .

نشوه‌دار = نشوه‌لی .

نشوه‌دارانه = نشوه‌داره یاقیشه‌جق صورتده .

نَشِید ـ نَشِیده [ع ، ص] بر توم اوزه‌سنده انشاد اولنان شعر § ضرب مثل حکمنه کیرمش مشهور بر بیت ویا مصرع .

نشیده خوان = نشیده اوقویان .

نشیده خوانی = نشیده خوانلق .

نَشْئَه [ت ، ص] ☞ [نشوه]

نشئه سز = کیفی یرنده اولمیان .

نشئه‌سزلك = نشاطسزلق .

نشئه‌لندیرمك = کیف ویرمك ، کیفلنمه‌سنی موجب اولمق .

نشئه‌لنمك = خفیف صورتده سرخوش اولمق || کیفلنمك ، سونمك .

نشئه‌لی = خفیفجه سرخوش || نشاطلی ، کیفلی ، شاد .

نَشِیط [ع ، ص] ☞ [نشاط]

نَصّ [ع ، مص] آشکار ایتمك § (ص) معناسنده صراحت کامله بولنان آیات جلیلهٔ فرقانیه‌دن دلیل مقامنده ایراد اولنان : نص قطعی نص قاطع [جمعی (نصوص کلیر .]

نَصارىٰ [ع ، س] نصرانی ، عیسویلر ، امت عیسی علیه السلامدن اولان خرستیانلر .

نَصایِح [ع ، س] جمع [نصیحت] نصایح پدرانه .

نَصْب [ع ، مص] بر شیئی بر یره دیکمك [مادیات ومعنویاتده مستعملدر] : نصب خیام ، نصب نشکاه ، § برینی بر مأموریته تعیین ایتمك : مأموریته نصب اولندی . § (نحو عربی) اسمك اعراب دیئلان احوال ثلثه‌سندن اوستون .

نَصْر [ع ، مص] یاردیم ایتمك ، معاونت ایلمك ، ظفر ، مظفریت .

نَصْرانی [ع ، س] دین عیسی‌یه تابع اولان ، خرستیان .

نصرانیت = نصرانیلك ، عیسویلك ، خرستیانلق .

نَصْفَت ـ نَصَفَت [ع ، مص] عدالت ، انصاف ، دادکرلك ، حقانیت . { بو کلمه‌نك دوغریسی (نصفت) اولوب صادك سکون ونونك کسریله (نصفت) و (نصفت) ك غلط اولدیغی بعض لغت کتابلرنده مذکور ایسه‌ده سکون صاد ایله (نصفت) غلط مشهور اولدیغندن بالمجبوریه یازلمشدر . }

نَصْل [ع ، س] مزراغك اوجنده‌کی سیوری دمیر . جمعی : (اصول ونصال) کلیر .]

نَصِل [ت ، س] ادات استفهامدر . ☞ [ناصل]

نَصُوح [ع ، ص] عزم قوی ایله قصد صادقله اجرا اولنان .

توبهٔ نصوح = بوزلمسی محال توبه .

نَصِیب [ع ، س] حصه ، پای ، سهم § بهره § قسمت ، قدر § میسر .

نصیبدار = حصه‌دار ، بهره‌مند .

نصیبداش = حصه‌ده برابر اولان هم سهم ، هم حصه .

نَصِیحَت [ع ، س] اوکوت ، پند موعظه .

نصیحت آمیز = کندوسنده نصیحت موجود اولان کلام نصیحت آمیز .

نصیحت پذیر = نصیحت قبول ایدیجی ، ایدن .

نصیحت ناپذیر = نصیحت قبول ایتمیان .

نصیحتجی = نصیحت ویرن ، ناصح

نصیحتکر = نصیحت ایدیجی ، نصیحت ویرن .

نَصِیر [ع ، ص] نصرت ایدن ، یاردیجی ، مددکار ، معین .

نَضارَت ـ نَضْرَت [ع ، مص] تر وتازه‌لك طراوت .

نَضْج [ع ، مص] پیشمك ، کمال قوام بولمق § بلوغه ایرمك .

نضج = پیشکین ، پیشمش ، کمال بولمش اولان .

نضج قبل الوقت = (طب) وقت بلوغك احوال عادیه‌دن ظهوری ، وقت معین طبیعیدن اقدم بلوغه وصول .

نَضْح [ع ، مص] سو چکمك .

نَضْر [ع ، س] آلتون ، ذهب ، زر .

نَضِیر [ع ، ص] تازه ، آبدار § آلتون .

نَطْح [ع ، مص] بوینوزلی حیوان باشیله اورمق ، طوس اورمق سوشمك .

نَطْرُون [ع ، ص] کهرجله § یوراق دیئلان طوزایچه بر مادهٔ کیمیویه

نَطَس [ت ، س] تارلایی تمیزلیوب اوتلرینی ایرمق ایچون اولدن سوروب حاضرلامق .

نَطْع [ع ، س] مشیندن ، سختیاندن یاپیلان دوشك ، سرکی ، بساط § سفره بزی .

نُطُوق [ع ، ص] کوزل سوز سویلین ، قوهٔ نطقیه‌سی یرنده اولان خطیب فصیح .

نَظائِر [ع ، ص] اش ، مثل مانند معناسنه اولان (نظیره) نك جمعی .

نَظائِف [ع ، س] تمیز ، پاك معناسنه اولان (نظیف) ك جمعی .

نِظارَت [ع ، مص] بر شیئه باقمق نظر ایتمك § کوزتمه تفتیش تحت نظارتده بولندیریلمق . § اداره ، ریاست : بو ایشه فلان نظارت ایدیور . § دوائر اساسیهٔ دولتدن بهری ، ناظر مقامی : نظارت جلیلهٔ معارف ، مالیه نظارت جلیله‌سی .

نَظارَه [ع ، مص] اساساً (نظارت) ایله مرادف ایسه‌ده اسلوب فارسی اوزره اکثریا نظمده تشدید ایله و (سیرجی) معناسیله مستعملدر .

نَظافَت [ع ، مص] تمیزلك پاکلك

النظافة من الایمان = نظافت شعار ایماندندر .

نَظّام [ع ، ص] نظام ویریجی ، ترتیب وتنظیم ایدیجی نظام العالم

نَظَر [ع ، مص] بر شیئه باقمق § (س) کوز ، نگاه : نظراعتبار تأمل ، فکر § عند نزد فلانك نظرنده بوبویله دکلدر . § اصابت عین چوجغه نظر دکدی . § اعتبار نظردن دوشدی :

نظری == نظره منسوب ومتعلق .

حکمت نظریه == حقائق موجوداتی تصور .

نظریات == نظری اولان ، عملی اولمیوب یالکز تفکر وتصور ایله بیلنان ، حقیقتنه احتمال ایله حکم اولنان .

نظریات حکمیه == بر صنفدن اولان حادثات وعلائمه متعلق قوانینك جمله‌سی { Théories physique }

نظر انداز == نظر ایدیجی ، نظر ایدن ، باقان .

نظرکاه == نظر ایدیلن محل :
« دل نظرکاه خدای اکبرست»

نظر اعتباره المق == اهمیت ویرمك

حسن نظر == توجه .

صرف نظر == نظری چویرمك ، واز کچمك .

نظراً == کوره ، باقیلورسه || نسبةً ، نسبتله ، قیاساً .

نظرلق == اصابت عیندن محافظه ایچون چوجغك بویننه باشنه طاقیلان بونجوق و سائره‌دن معمول شی .

نَظْم [ع ، مص] دیزمك ، ترتیب ایتمك ، صره‌یه قومق § موزون ومقفی سوز ، (نثر) مقابلی . [شعر ایله نظم اره‌سنده فرق واردر]

نظماً == نظم ایله ، موزون ومنظوم اوله‌رق ، (نثراً) مقابلی .

نَظِیر [ع ، ص] اش ، مثل مانند .

بی نظیر | **نظیرسز** == مثالسز ، بی مانند اشسز

نَظِیرَه [ع ، ص] برشاعرك شعرینه مشابه اوله‌رق عین وزن وقافیه‌ده تنظیم ایدیلان منظومه § اورنك مثل ، مماثل .

نَظِیف [ع ، ص] نظافتیله متصف نظافتلی ، تمیز ، پاك ، طاهر پاکیزه .

نَعائِم [ع ، ص] منازل قمردن بری

نَعّاب [ع ، س] قارغه یاوروسی § (مص) قارغا وخروس کبی اوتمك .

نَعّار [ع ، ص] سرکش ، عاصی ، باغی .

نعاره == فاحشه ، بی حیا قادین .

نَعامَه [ع ، س] دوه قوشی .

نَعْب [ع ، مص] غارغه ویا خروس کبی اوتمك .

نَعْت [ع ، مص] بر شیئی کوزل بر صورتده مدح وتوصیف ایتمك § (ص) اوصاف جلیلهٔ و مدایح جمیلهٔ حضرت نبویی متضمن شعر ، قصیده : نعت شریف .

نعت خوان == نعت اوقویان .

نعت کو == نعت سویلین .

§ بر اسمی توصیف ایدن کلمه ، صفت .

نعت ایله منعوت == نعت ایله موصوف

نَعْجَه [ع ، ص] دیشی قویون . [جمعی : [انعاج] کلیر .]

نَعْرَه [ع ، ص] یوکسکجه چیقاریلان سس ، حایقرمه . نعرهٔ مستانه

نعره آتمق == سرخوش حایقرمق .

نَعْس [ع ، مص] اویقوی کلمك ، اویقو باصمق .

نعسان == اویقوسی کلمش ، اویقو باصدیرمش آدم .

نَعْش [ع ، ص] جنازه § درونده اولو بولنان تابوت .

نبات نعش | **نبات النعش** == دب اکبری تشکیل ایدن کواکب .

نَعْظ [ع ، مص] ☛ [انتعاظ]

نَعْل [ع ، ص] ایاق قابی ، پاپوش § نال ، حیوانك وباخصوص آتك ، مرکبك وبعضاً اوکوزك ایاغنه چاقیلان دمیر قاب .

نعلچه == اسکی بچیم چیزمه‌لرك ، ایاق قابیلرك اوکچه‌سنه چاقیلان کوچوك دمیر پارچه‌سی .

نعلبر == نالبور دنیلان اهل حرفت که چیوی ، نعل کبی شیلر یاپار .

نعلبند == آت وامثالی حیوانلرك ایاقلرینه نعل میخلایان وطیرناقلرینی قایاولیان اهل حرفت .

درت نعل == آتك طرلی دیزکین قوشمه‌سی ؛ الا بیلدیکنه کیتمه‌سی .

نعل دوکن == طاشلق محل .

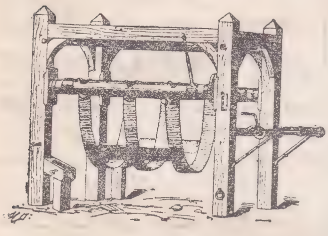

(نعلبند طولابی)

نعللری دیکمك == اولمك ، وفات ایتمك [مقام تحقیرده مستعملدر .]

نعلنه میخنه اورمق == نه یاپه‌جغنی شاشیرمق .

نعللانمق == اتك ایاغنه نعل چاقدیرمق

نعللاتمق == ایاغنه نعل چاقلمق .

نعلی == آت نعلی شکلنده اولان .

(«روما ن» بارکیر نعلی ، عادی نعلی)

نَعْلَین [ع ، ص] بر چفت ایاق قابی § حمام ، خلا وبوکا مماثل صولی محللرده کییلان تخته‌دن معمول وطاصمه کبی یوکسکجه بر جنس ایاق قابی نالین .

نعلینتراش == نعلین یاپان ویا صاتان آدم .

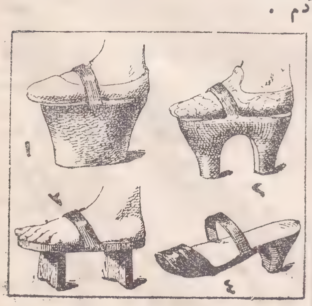

(نالین)

١—٢—٣—٤ ادوار مختلفه‌یه عائد نالینلر .

نعلينجي كسرى == يالكز منفعت شخصيه‌سنى دوشونن آدمدن كنايه .

نَعَم [ع ، د] ادات جواب و تصديقدر اوت ، بلى ، بك كوزل . هاى هاى ، اويله‌در . § چارپا حيوان ، اوكوز دوه قويون وامثالى [بو معناده جمعى . (انعام) كلير .]

لاونعم == اوت وخير : بومسئله‌يى سؤال ايتدمسه‌ده لاونعم بر شى سويلمدى

نَعْماء [ع ، س] نعمت ، احسان راحت § رفاه حاله بادى اولان شى § عطيه ، احسان § نعمت معنويه .

نَعنا ـ نَعناع ـ نَعنَع [ع ، س] نانه دنيلان كوزل قوقولى نبات .

نَعوذُ بِالله [ع ، تر] افادهٔ تحاشى ايچون اللهه صيغينرز معناسنه تركيبدر .

نَعيب [ع ، س] قارغه سسى ، آواز غراب .

نَعير [ع ، ص] حايقران ، نعره آتان § فغان و فرياد ايتمك ، نعره آتمق .

نَعيف [ع ، ص] (ضعيف) ايله مترادفدر : نعيف وضعيف

نَعيق [ع ، س] قارغه ويا خروس سسى .

نَعيم [ع ، س] جنت : ارتحال دار نعيم ايلدى . § نعمت : نعيم ربانى § رفاه وراحت : ناز ونعيم ايله پرورده اولمش .

دارالنعيم == جنت ، روضهٔ جنت .

نَغز [ع ، ص] مقبول ، لطيف خوش ، كوزل : نظم نغز .

نَغَم [ع ، س] جمعى (نغمه)

نَغمَه [ع ، س] كوزل سس ، آهنك : نغمهٔ هزار :

« اى نغمه نداى حقميسك سن
تأثيرده روحه شدتك وار »

نغمه پرداز
نغمه زن
نغمه ساز
نغمه كش
== نغمه سويليجى ، تغنى ايديجى ، آهنك اجرا ايدن ، خواننده سازنده .

نغمه خوان == نغمه اوقويجى ، خواننده .

نغمه خوانى == نغمه خوانلق .

[جمعى : (نغمات) كلير : نغمات بلبل

نَفائِس [ع ، س] نفيس اولان شى معناسنه كلان (نفيسه) نك جمعى : نفائس آثار ، نفائس معمولات .

نَفّاثَه [ع ، ص] بيوجى قادى ، ساحره .

نَفّاج [ع ، ص] خودبين ، متكبر § شيشكين .

نَفّاح [ع ، ص] خيرلى كيمسه ، خير وانعامى عميم اولان .

نَفاد [ع ، مص] بتمك ، توكنمك فنا بولمق .

نَفاذ [ع ، مص] بر شى ديكر شيئه ايشليوب اوته‌سنه كچمك ، نفوذ ايتمك § امر وحكم جارى ومرعى اولمق .

نَفاسَت [ع ، مص] نفيسلك ، مرغوبيت ، مقبوليت ، لطافت ، § قيمتليلك .

نَفّاطَه [ع ، س] ياغلى پاچاورا تعبير اولنان آلت حرب .

نَفت [فا ، س] قابل اشتعال ، يشيله چالار آچيق صارى رنكلى بر مايع معدنى اولوب كسنديئه مخصوص منابعدن سيلان ايدر وپترول بولنيان محللرده ياقلديغى كبى بوياجيلق وبوكا مماثل مقايعده‌دخى استعمال ايديلور نفت قويوسى ، نفت ياغى .

نفتى == نفت ياغى رنكنده ، قويو يشيل ايله قهوه رنكى اره‌سنده بر رنك مخصوصده اولان .

نفت نباتى == چام اغاجندن چيقاريلان بر مادهٔ مشتعله .

نَفح [ع ، مص] كوزل قوقو يايلمق § روزكار اسمك . § اغز ايله اوفورمك .

نفحه == روزكار || كوزل قوقو : رايحهٔ طيبه || روزكارك بر كره اسمه‌سى || اوفوروك ، نفس ، اوفورمه .

نفحه الفرع == اسرافيل عليه السلامك صورى برنجى دفعه اوفورمه‌سى .

نفحه البعث == اسرافيل عليه السلامك صورى ايكنجى دفعه اوفورمه‌سى .

[جمعى : (نفحات) كلير .

نفحات الانس == (تصوف) ارباب كشفه بعضاً عالم لاهوتيدن كلن رايحهٔ محرميت .

نَفخ [ع ، مص] اوفورمك § بورى وسائره‌يى اوفله‌مك .

نفخ صور == يوم قيامتده اسرافيل عليه‌السلامك صوره اوفلمسى .

نفخه == اوفوروك || قارن شيشمه‌سى شيشكينلك .

نَفد [ع ، مص] [illegible] انفاد .

نَفر [ع ، مص] اوركوب قاچمق .

نَفَر [ع ، ص] بر انسان ، بر تك ادم ، شى ، فرد . § ضابط صفتنى حائز اولميان عسكردن هر برى . § حيواناتك تعدادنده (رأس) واشياده (عدد) ، قطعه ، (پارچه) دينلديكى كبى عدد انسانى بيان ايچون اسماء اعداددن صوكره استعمال اولنور بر اسم مهمل : اوچ نفر عمله ، بش نفر اسير .

[جمعى : انفار و (نفرات) كلير .

نفريه == بر نوع كوچوك صالقيملى اوزوم .

نَفرَت [ع ، مص] برشيدن اوركوب قاچينمق § كريه كوروب چكنمك تيكسنمك . § چكينمك بغض ايتمك .

نفرين [فا ، س] سب ، لعنت ، بد دعا .

نفرين كنان == نفرين ايدرك ، سب ولعنت ايدن .

نَفس [ع ، س] جان ، روح ، حيات [عربيده مؤنث اعتبار ايدلديكندن موصوفى دخى مؤنث كلير : نفس ناطقه ، نفس لوامه . فقط لساننزده مذكر اعتبار ايدلديكى‌ده واردر : نفس نفيس كبى] § قان ، دم ، خون § جسد شخص ، كندى و هركسى نفسنى دوشونور هر شيئك عينى ، جوهرى [بومعنالرده جمعى (انفس) ير .] § اراده مشيت ، قوت .

نفس اماره == (اخلاقيات) طبيعت بشريه‌نك لذات دنيويه‌يه دها دوغريسى فضايحه اولان خواهش ميلانى توتى .

نفس الامر == ايشك حقيقتى ، كنهى اصلى . نفس الامرده == حد ذاتنده .

نفس لوامه == (اخلاقیات) وقوع معاصیدن دولایی کندینی زیادهسیله لوم ایدن ارادۀ انسانیه || عذاب وجدانی
نفس مطمئنه == (اخلاقیات) صفات ذمیمهدن عاری واخلاق حسنه ایله متصف اولهرق قرب الهی‌یه وصوله امتثان کسب ایتمش اراده ، قوت .
نفس ناطقه == (اخلاقیات) (بن) لفظیله تعریف ایدیلان مسماتك مدلولیدرکه: شخصیت مادیه ایله برابر قوۀ عقلیه وحسیه وارادیه‌نك هیئت مجموعه‌سیدر .
نفسانی == نفسه ، باخصوص نفس اماره‌یه منسوب ومتعلق: انفعالات نفسانیه
نفسانیت == نفس اماره‌دن مولدحیات [غرض ، خصومت .
نفس کل == عرش اعلادن کنایه‌در. « نفس کل دوس‌اوقور اندیشه ادرا مدن» بر شیئك ملحقاتندن صرف نظرله اصل کندیسی نفس بروسه ، نفس صلانیك .
بالنفس بالنفسه == بالذات .
اق نفسی == اصیرماچت || (من طس) دینلان مادۀ شحمیه .
نفس متکلم == افعال و ضمائرك سویلین ادمه عائد حالی .
نفس متکلم وحده == نفس متکلم صیغه‌سنك مفردی .
نفس متکلم مع الغیر == نفس متکلم صیغه‌سنك تثنیه وجمی .
نفس == نفسه منسوب ومتعلق .
نَفَس . [ع ، ص] صولوق ، دم ، علی‌التناوبه رئتینه (آق جکرلره) داخل اولوب اعاده ایدیلان هوا .
نفس المق == صولومق . تنفس ایتمك || وقت ، زمان بولمق || یورغونلق الق ، استراحت ایتمك .
نفس آلدیرمق == استراحت ایتدیرمك
انقطاع نفس == رئه‌لره درجۀ کافیه‌ده مولدالحموضه‌نك عدم دخولندن مولد بر عارضۀ مهلکه .
طیق نفس == { اصلی (ضیق النفس)} نفس طارلغی .
صوك نفس == حالت نزع . دم حیاتك صوکی .
نفس طوتلمق == نفس آله‌مامق .
نفسلنمك == صولومق ، صولوق آلمق || راحتلنمك .
نفس توکتمك == بیهوده چوق سویلمك ، نتیجه‌سز غیر مؤثر سوز سویلمك .
نفسلك == هوا المق ایچون قولبه ، انبار وسائره اوستنده اچلمش دلیك .
نُفَساء . [ع ، ص] لوغسه[لوحوضه] یکی طوغورمش قادین .
نَفض . [ع ، مص] صاچمق[، نشر، نشر ایتمك .
نَفط . [ع ، ص] { فارسی (نفت) دن معربدر } [نفت]
نَفع [ع ، ص] منفعت ، فائده سود
نفع خزینه == خزینۀ دولتك منفعت واستفاده‌سی .
نَفَقه [ع ، ص] اولاد وعیال کچندیره‌جك شی § حوائج وتعیش ایچون صرفی اقتضا ایدن اقچه وزاد وزخیره مقوله‌سی .
§ ایتام وازواج مطلقه‌یه جانب شرع شریفدن تقدیر وتخصیص اولنان و ویردیریلان اقچه .
نَفْل . [ع ، مص] واجب اولمیان عبادتی ایشلمك [نافله نماز قیلمق کبی]
نَفَل . [ع ، ص] دشمندن الغان مال غنیمت .
نُفور . [ع ، ص] اورکن § خیر وحسناتی کثیر وعمیم اولان
نَفی [ع ، مص] بر شیئی یرندن آیرمق بر شی برندن آیرلمق § اجلا وتغریب ایتمك § صلب ونکار ایلمك .
ادات نفی == کلماته لاحق اوله‌رق حدثك عدم وقوعنی بیان ایدن اداتدن هربری: دکل ، سز ، بلا ، بی ، مه ، نا .
نفی ملك == بر کیمسه کندینه عائد اموال واملاکی باشقه‌سنه عائدیتنی اقرار وبیان ایتمك .
نَفیر . [فا ، ص] کرنای دینلان بر نوع بورو § فریاد ، ناله ، فغان . § قاچینان ، نفرت ایدن، متنفر
نَفیر . [ع ، ص] جماعت انسانیه ، کروه ، طائفه .
نفیر عام == جنك ایچون سلاح بدست جمیت اولان عموم اهالی || عموم اهالینك جنك ایچون سلاحه صارلمسی .
یوم نفیر == حجاجك منادن حرکتیله مکه‌یه روان اولدقلری کون .
نَفیس . [ع ، ص] رغبت اولنه‌جق درجه‌ده کوزل ، مرغوب اولان شی پسندیده مقبول نادیده
نفیسه == (نفیس) ك مؤنثی اطعمۀ نفیسه . نفیس اولان شی : آثار نفیسه
صنایع نفیسه == رسم هیکلتراشلق ، موسیقی کبی هنردن معدود اولان نازك وظریف صنعتلر {beaux aus arts}
صنایع نفیسه مکتبی == بو صنعتلرك تعلیم وتدریسنه مخصوص مکتب عالی .
نَقائِص . [ع ، ص] ج (نقصیه) (نواقص)
نَقائِض . [ع ، ص] ج (نقیضه) باشقه شیئه مخالف اولان شیلر [نقیضه]
نَقابَت [ع ، مص] نقیبلك ، بر جماعتك احوالنه نظارت ایدن بیوك ذواتك حال و صفتی .
نَقّاد . [ع ، ص]نقد ایدن ، اقچه‌نك خالصنی قلبندن تفریق ایدن § برشیئك ایینی کوتوسندن فرق وتمییز ایدن § ماهر ، دقیقه بین فکر نقاد ادیبانه‌لری ؛ طبع نقاد حکیمانه‌لری .
نَقّار [ع ، ص] چالغی ، موسیقی .
نقارخانه == مهترخانه ، چالقی طاقمی ومحلی .
نقاره == { نظمده تشدید فائله‌ده مستعملدر } طاوول ، کوس || الات موسیقیه‌دن بری :
« چالندی بام فلکده نقارۀ دولت
پر ایتدی دبدبۀ مژدۀ کوش ایامی »
چفته نقاره == { زبانزدی : چفته نعره } چفته دونبلك .
نَقّاش . [ع ، ص] یاغلی ومونی . ابنیه‌نك دیوار وطاوانلر وسائره‌سنی تلوین وتزیین ایدن صنعتکار .
نقاش ازل — : ب حقدن کنایه‌در .
نَقّاف [ع ، ص] حسن رای وتدبیر صاحبی اولان .
نَقّال . [ع ، ص یادهسیله نقل ایدیجی § مصاحبی .

نَقاوَتْ ـ نَقاءَتْ • [ع ، ص] پاكاك ، تمیزلك پاكیزەلك : نقاوت وجدان •

نَقاهَتْ • [ع ، مص] خستەلكدن صحت بولوب فقط هنوز ضعیف و ناتوان اولق •

نَقایِعْ • [ع ، س] قدوم سفرضیافتی معناسنە اولان (نقیعە) نك جمعی •

نَقْب • [ع ، س] دلیك سوراخ § لغم مجراسی • § (مص) دلیك دلمك ، لغم آچمق •

نقبزن ـــ لغمجی ، لغم اچیجی •

نَقْد • [ع ، س] بر شیئی اشتراده پیشین ویریلان آقچە § علی الاطلاق اقچە ، سكە ، مسكوكات •

نقداً ـــ اقچە اولەرق ، اقچە حالندە •

نقدی ـــ نقدە منسوب ومتعلق : معاملات نقدیە •

نَقْدینە [فا ، س] حاضر آقچە ، پیشین آقچە § قیمتلی مال : نقدینۂ حیات •

نَقْر • [ع ، مص] اوومق § قوش یم طوپلامق § اغاجی اویمق § علی الاطلاق اویمق ، حك و تراش ایتمك مرمر ، اغاج كبی شیلری اویەرق چیچك ، رسم ، هیكل و سائرە یاپمق • § فن نقر ـــ سنك تراشلق ، هیكلتراشلق • (Sculpture

نَقَرات • [ع ، س] { جـ : (نقر) • § (ادبیات) شرقی بندلرینك اخرندە تكرر ایدن بیت ویا مصرع • § صیق صیق تكرار ایدیلان سوز •

نَقْش • [ع ، مص] بر شیئی بر قاچ درلو رنك ایلە تزیین ایتمك • § (س) بوصورتلە تلوین اولنمش شی § رسم ، صورت : نقش دیوار ،

نقش برآب ـــ دوامسز ، ثباتسز ، فانی شیدن كنایە •

نقشبند ـــ نقاش ، مصور ، رسام •

نقشبندی ـــ نقشبندلك ، رساملق ،

نقشبندی ـــ طرق صوفیەدن بری كە : نسبتلری حضرت ابوبكر صدیقەدر •

نقش جهان ـــ باغ لطیف || اصفهاندە وقتیلە طرح ایدلمش كوزل بر باغ •

نقش جبین ـــ آلین یازیسی ، سرنوشت ، قدر •

نَقْص • [ع ، مص] اكسیكلك ، نقصان ، ناتماملق § نقصان ایتمك ، اكسیلتمك •

نَقْض • [ع ، مص] بوزلمق • خلل ویرمك خللە دوچار اولمق : نقض عهد • چوزمك • § (حقوق) محاكم ابتدائیە ویا استینافیەدن ویریلان قرارك محكمۂ تمییزجە نقصان جهتلری كوریلەرك اوراقك محكمۂ عائدەسنە اعادە اولنمسی •

نَقْع • [ع ، مص] صوایچنده ایصلاتمق § حیوانك ییەجكنی صوغوق صوایلە مالی بر قاب دروننده بر مدتجك ترك ایتمك • § توز ، غبار •

نَقْل • [ع ، مص] بر شیئی یرندن قالدیروب باشقە بر یرە كوتورمك : اشیانك نقلی یارینە قالدی • § روایت ، حكایە ایتمك • § تبدیل مسكن ایقمك : نقل خانە ایلدی • § عشرت مزەسی [بومعنادە ضم نون ایلەدە مستعملدر • بزم نقل] § بریسنك صورتنی چیقارمە • § ترجمە ایتمە • بر لساندن دیكر لسانە چویرمە •

نقل دعوی ـــ (حقوق) معین سببلردن دولایی بر دعوانك عائداولدیغی محكمە ویا مستنطق درجەسندە دیكر بر محكمە ویا مستنطقە حوالە اولنمسی • [نقل دعوایی موجب اسباب ایكیدر ؛ بری امنیت عمومیەیی محافظە ایتمك ، ایكنجیسی ، شبهات دعوت ایدن ونظاماً مقبول اولان شیلر]

نقلاً ـــ نقل صورتیلە . ذكر وحكایە ایدرك •

نقلی ـــ نقلە منسوب و متعلق •

نقلیات ـــ نقل اولنان اشیا : شمندوفر نقلیاتی ، نقلیات عسكریە • || نقل روایتلە بیلنن شیلر : علوم نقلیە •

نقلیە ـــ اشیا و سائرەنك نقلی ایچون ویریلان اجرت • || (بحریە) ارزاق و مهمات عسكریە و سائرە طاشیمغە مخصوص بكلك كمی •

نقلبند ـــ حكایەلر جمع ایدن •

نقلە ـــ نقل ایدیجیلر ، ناقللر •

نَقْم [ع ، مص] عقوبتلە جزا ایتمك § مجازات ایلمك •

نقمت ـــ عقوبتلە مجازات ، ناخوش معاملە • § اخذ ثار : كفران نعمت جالب نقمتدر •

نَقْوَت • [ع ، ص] بر شیئك كزیدە و ممتازی •

نَقِی [ع ، ص] پاك ، تمیز ، خالص پاكیزە § ممتاز •

نَقیب • [ع ، ص] بر جماعتك احوالنە نظارت ایدن ، مصلحتگذاری اولان ذات

نقیب الاشراف ـــ آل نبیدن اولان ذواتك بعض امور و خصوصاتنی رؤیتە مأمور اولان كیمسە

نقیبە ـــ نفس ناطقە || هوش ، عقل

نَقیر [ع ، ص] خرما چكردكنك ارقەسندەكی بیاض چوقور •

نقیر وقطمیر ـــ صغیر و كبیردن ، یعنی بر شیئك كافۂ مشتملات و متعلقاتی یعنی انكاردن كنایە •

نَقیص [ع ، ص] ناقص ، نقصان ، اكسیك •

نقیصە ـــ اكسیكلك ، نقصان ، قصور • || قباحت ، عیب •

نَقیض • [ع ، ص] نقض ایدن ، بوزان § (منطق) برشیئی رفع و ابطال ایدن •

نقیضە ـــ (منطق) بر قضیەنك حكم و معناسنە مخالف و مناقض اولان باشقە قضیە •

نَقیع • [ع ، ص] قاندیریجی ، قاندیران •

نقیعە ـــ قدوم سفر ضیافتی || ضیافت طعامی || زفاف كیجەسندە داماد ایچون ترتیب ایدیلان طعام

نقیعیە ـــ (حیوانات) راكدصولردە و مواد عضویەنك مقری اولان باجملە میاه متعفنەدە بولنان خردەبینی ، مختلف الاشكال حیوانات ابتدائیە ـ كە : بونلرك تناسل و تكثری (انقسام بالتجزی) صورتیلەدر • مونادلر ، اشنەلر (صو یوصونلری) بو جملەدندر : حیوانات نقیعیە •

نَقیق • [ع ، س] قورباغە و طاووق كدی كبی حیوانلرك بوغوقجە سسی •

نَقیمَه [ع ، س] نفس ، ذات ، اصل ، كوهر •

نَقِهْ • [ع ، ص] حال نقاهتدە بولنان ، خستەلكدن یكی قالقوب هنوز ضعیف اولان •

نَكال • [ع ، س] عذاب ، اشكنجە ، عقوبت •

نَكَبْ ـ نَكْبْ [ع ، مص] محنت و مصیبتە اوغرامق •

نَكبَت [ع ، مص] مصيبت ، فلاكت ، حادثهٔ مؤلمه ، نائبهٔ مؤثره . § بدبختی .

دار نكبت = محنتخانه . مصيبتزده اولانك مسكنی .

نكبتزده = بدبخت ، فلاكت و مصيبته دوچار اولان . [جمعی : (نكوب) و (نكبات) كلير .

نَكِرَه [ع ، مص] (نحو عربی) (معرفه)نك ضدی . دلالت مخصوصه‌سی مجهول اولان اسمه مبهم . § تحف سوزلر ، غريب فقره‌لر ، جمله‌لر ايراد ايدن كيمسه . (نكره‌كو)

نَكَس [ف ، ص] {فارسی (ناكس) دن محرفدر . } خسيس ، بخل ، جمری .

نَكْص [ع ، مص] بر شيدن شدتله اجتناب و احتراز ايتمك .

نَكظ [ع ، مص] چبالبوب سعی غيرت ايتمك ، سعی و كوشش ايلمك .

نَكْل [ع ، ص] كندوصيله‌اشكنجه و عقوبت اجرا ايديلان شی § آت كمی ، يولار ، لجام .

نَكْهَت [ع ، س] ☞ (نكهت)

نَكير [ع ، ص] (معروف) ك ضدی ، بيلنمش شی § سؤال ملكلرندن بری : منكر و نكير .

نَم [فا ، س] خفيف صورتده ايصلاقلق ، آز ياشلق ، رطوبت

نم قاپمق = خفيف صورتده ايصلانمق ، رطوبتدن متأثر اولمق .

بلوطدن نم قاپمق = موسوس اولمق ، هر حال و حركتدن متأثر اولمق .

نمدار }
نمناك } رطوبتلی ، نملی ، ياش .

نمناكی = نمناكلك .

شبنم = ايلك بهارده كيجه‌لری ياغان چی ، رطوبت .

نمديده = كوز ياشی .

نَماء [ع ، مص] آرتمق ، زياده‌لشمك § بركتلنمك ، بيومك : نشو ونما § فائض ،

نمادار = ارتان ، بيوين || زياده‌لشن || فائض كتيرن .

نَمائِم [ع ، س] جم : [نميمه]

نَماز [فا ، ص] اوقات خمسه‌ده اداسی فرض اولان عبادت معروفه ، صلاة .

بی نماز = نماز قيلميان ، تارك صلاة

نماز بزی = نسوان اسلامك اداى صلات ايدركن باشلرينی صاچلرينی ستر ايتدكلری اينجه بز .

نماز بوزان = (نباتات) اكرلتی اوتی فصيله‌سندن بر جنس نبات

نماز شام = اقشام نمازی .

نمازكاه = اكثريا شهر خارجنده نماز قيلمق ايچون مخصوصا ياپيلان محل ، سد ، مصلا .

نمازكذار = نمازلرينی ادا ايدر اولان .

نَمارِق [ع ، س] ياصديق معناسنه اولان (نمرقه)نك جمعی .

نَمّاس - نَمّال - نَمّام [ع ، ص] قوغيجی ، نقل كلام ايديجی ، منافق ، مفسد .

نَمَد [فا ، س] كچه ، كبه .

نمدزن = نكاتی ، ات اكری التنه وضع اولنان كچه .

نمد پاره = كچه پارچه‌سی .

نَمْرود [ع ، ص] ☞ [محيط اعلام]

نَمَش [فا ، س] دك ، خدعه ، دسيسه .

نَمَط [ع ، مص] دوشك ، بساط § يايغی .

نَمْف [ع ، مص] كوچوك قورد .

نَمَك [فا ، س] طوز ، ملح .

بی نمك = طوزسز .

نمكدان = طوزلق .

نمكين = طوزلو .

نمكحرام = كافر نعمت .

نمكحرامی = نمكحراملق .

نمكپرور = صادق ، بندهٔ اصدق .

نمكحلال = صداقت ايديجی ، ايدن ، صادق .

نمكزار }
نمكسار } = طوز معدنی ، طوزله ، مملحه .

نمكسود = طوزلی شی || باصديرمه .

نمكشناس = شاكر نعمت اولان ، ايلك بيلن .

نَمْل - نَمْلَه [ع ، س] قارنجه دنيلان حيوانجق ، مور ، § قاشنديريجی بر نوع نبات .

حامض نمل = كيميا كران متقدمينك قيرمزی قارنجه‌لری صو واسطه‌سيله تقطير ايدرك و زمانمزده وسائط مختلفه ايله استحصال ايلدكاری بر حامض : نمليت ، نمليت رصاص .

نَمير [ع ، ص] طاتلی صو ، آب شيرين

نَميقَه [ع ، ع] يازلمش شی ، مكتوب تحريرات .

نَميمَه [ع ، س] قوغوجيلق ، غمازلق .

نميمه كار = غماز ، قوغيجی نمام .

نَنك [ع ، س] عار ، حيا ، شرم : پردهٔ ننك :

« طبع عالی همی بدرقهٔ اهل يقين
دست لطف وكرمی محفظهٔ شيشهٔ ننك »

نَو [فا ، ص] يكی ، جديد ، مجدد : طرز نو . محدث ، صوكره‌دن ظهور ايدن : نو ايجاد .

نو آباد = يكی شنلمش يكی معمور اولمش اولان .

نو بنو = يكيدن يكيه ، تازه‌دن تازه‌يه .

نو بهار = ايلك بهار ، ربيع .

نورس }
نورسيده } = يكی يتشمش ، كنج .
نورسته }

نورسيدكان }
نورستكان } = كنجلر يكی يتيشنلر .

نو جوان = تازه ، دليقانلی .

نوجوانی = نوجوانلق .

نوراه = يكی يولجی ، ايلك دفعه يولجيلق ايدن .

نوروز = يكی كون || شمسك برج

حمله انتقال ایتدیکی کون که : ایلك بهارك برنجی کونی اولوب مارتك طقوزینه مصادفدر .

نوروز اوتی == (آرصلان اغزی) ذات الفلقتین شعبه‌سندن خنازیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب بونکله اعمال ایدیلن مرهملر باسور ممه‌لرنده مایش کبی مستعملدر .

(نوروز اوتی)

نوروزیه == { (نوروز) فارسی اولدیغندن بو کلمه غلطدر } نوروز کونی اجزاجیلر طرفندن یاپیلوب طاغیدیلان بر نوع معجون .

نوزاد == یکی طوغمش ، پك کوچوك چوجق : طفل نوزاد .

نوباوه == یکی یتشمش میوه ، تازه یمش . || هدیه .

نو پیدا == یکی وجوده کلمش ، یکی حاصل اولمش اولان .

نو زمین == یکی طرز واصلوبده اولان

نو باده == تازه شراب .

نو آیین == یکی اصلوب ، طرز جدید

نو شکفته == یکی اچلمش : زهرهٔ نو شکفته .

نو عروس == یکی کلین . [جمعی . (نو عروسان) صورتنده لسانمزده مستعملدر .]

نوعنان == بینلمکه هنوز یکی الشدیریلن آت ، عجمی ، طورلاق آت .

نو کار == عجمی ، غیر ماهر .

نو هوس == یکی هوسلی .

نوهوسان == نوهوسلر .

نونیاز == ایشه یکی شروع ایدن || یکی مشق آلان چوجق .

نو نهال == تازه فدان .

نوخیز == یکی یتشمش ، یکی وجود بولمش ، تازه : نهال نوخیز ، کل نوخیز ،

نوجاه == بر مقام ومأموریته یکی کچمش اولان : رئیس نوجاه .

نوا ـ ی [فا ، ص] سس ، صدا آواز ، لحن ، نغمه ، آهنك نوای عندلیب ، نوای محرق § انتظام حال § رونق § رفاه . § مقامات موسیقیه‌دن بری .

نوائی == نوایه منسوب ومتعلق .

نو اساز == مغنی ، متغنی .

خوش نوا == کوزل سسلی ، کوزل آهنکلی § نصیب ، بهره :

بی نوا == محروم ، بی بهره .

نوائر [ع ، ص] شعله معناسنه اولان (نائره) نك جمعی .

نوّاب [ع ، ص] نیابت ایدن .

نوائب [ع ، ص] مصیبت معناسنه کلان (نائبه) نك جمعی .

نوات [ع ، ص] خرما چکردکی § چکردك . § چکردك شکل وحالنده اولان شی .

نوّاح [ع ، ص] میتك ارقه‌سندن اغلایان آدم .

نواحه == (نواح) ك مؤنثی .

نواز [فا ، ص] ☛ [نواز]

نواحی [ع ، ص] یان ، طرف § مدیرلك معناسنه کلان ناحیه‌نك جمعی .

نواحی قضا == بر قضانك مشتمل اولدیغی ناحیه‌لر .

نواحی محترقه == ازمنهٔ قدیمه‌ده سونمش یانار طاغلرك جوارنده وولقان آثاری مشهود اولان محللر .

نواد [فا ، ص] حزن § ضرر وزیان .

نوادر [ع ، ص] نادر اولان شی اولان [نادره] نك جمعی : نوادر الکلام .

نوازل [ع ، ص] بلا ، داهیه معناسنه اولان (نازله) نك جمعی ایسه‌ده لسانمزده مفرد مقامنده (نزله) و زکام معناسنده مستعملدر .

نواصب [ع ، ص] (نحو عربی) داخل اولدقلری اسم ویافعلی منصوب قیلان حرفلر .

نواصی [ع ، ص] (آلین) معناسنه اولان (ناصیه) نك جمعی .

نواطیر [ع ، ص] جـ : [ناطور]

نوافس [ع ، ص] جـ [نفساء]

نوافل [ع ، ص] جـ [نافله]

نواقص [ع ، ص] نقیصه‌لر نقصانلر اکمال نواقص .

نواقس [ع ، ص] جـ : [ناقوس]

نوال ـ نواله [ع ، ص] عطا بخشش : شهنشاه دریا نوال . § بهره ، نصیب حصه .

نواله [ت ، ص] یه‌جك ، ایچه‌جك ارزاق مالزم سفر .

نوامیس [ع ، ص] قانون نظام معناسنه کلان (ناموس) ك جمعی نوامیس تکامل ، نوامیس طبیعت .

نواهی [ع ، س] جـ : (نهی) اوامر ونواهی .

نوبت [فا ، ص] قشله وامثالی کبی اماکن جسیمهٔ امریه اوکنده اوقات معینه‌ده چالینان چالغی مهترخانه .

نوبتی == مهتر باشی .

نوبت [ع ، س] کره سفر ، دفعه : یك نوبت . § صره ایله ، مناوبه ایله بکلنیلان مدت معینه . § ایصتمه وسائر خسته‌لکك معین و معین وقتلرده عارض اولمسی § ایصتمه .

نوبتله == صره ایله .

نوبتزن == نوبت چالان ، وقت معینك حلولنی بیلدیرن .

نوبتجی == نوبت بکلین ، نوبتده بولنان : نوبتجی ضابطی ، نوبتجی چاوشی ، نوبتجی نفری . || حمامده ویا اصناف اره‌سنده دلاکلری ویا عمله‌یی صره ایله نوبته قویان آدم .

نوبتجی کیسی == دونغانك امور خارجیاهسنی تسویه‌یه مأمور کمی

نوبتخانه == نوبت چالان موسیقی طاقمنك محلی ، مهتر خانه

نَوْبَرْ [ع ، ص] ترفنده میوه وچیچك § ثمه‌لری هنوز چیقمغه باشلامش تیز .

نَوْح - نَوْحَه [ع ، مص] میت اوزرینه فریاد وفغان ایدرك اغلامق .
§ کوکرچین نغمه ایله اوتمك : نوح حمامه .

نوحه‌کر == نوحه ایدن .

نوحه‌کری == نوحه‌کرلك .

نوحه‌کاه == نوحه محلی .

نوحات == جـ : [نوحه]

نَوْخاسْتْ [فا ، ص] کنجچ ، تازه ، حیوان .

نَوْرَدْ [فا ، ص] دورمك ، طی ایتمك معناسنه اولان [نور دیدن] مصدرندن مشتق اولوب دوریجی ، طی ایدیجی ، قطع ایدیجی ، کزیجی ، معناسنه اوله‌رق دائما ترکیبله مستعملدر :

رهنورد == یول الان ، قطع مسافه ایدن .

صحرا نورد == صحرالرده کزن ، کوچبه ، سیار .

فضانورد == فضاده طی مکان ایدن : روح فضا نورد .

فیضانورد == صحرا نورد ، بادیه‌ده کزن ، طولاشان .

نَوْسْ [ع ، مص] دپرنمك ، تحرك ، حرکت ایتمك . [نوسان] ده بومعنایه کلیر : نوسان رقاص .

نَوْشادُرْ [فا ، ص] [نشادر]

نَوْصْ [ع ، مص] دپرنمك : قیملدانمق ، تحرك . [نوصان] ده بومعنایه کلیر .

نَوْطْ [ع ، مص] آصمق ، تعلیق ایتمك .

نَوْعْ [ع ، ص] درلو ، کونه قسم ، صنف ، چشید . § (منطق) حقیقتی بر اولان کلی : نوع انسان [منطقجه نوع ایله جنس اره‌سنده فرق واردر . نوع بالاده بیان ایدلدیکی وجهله حقیقتی بر اولان کلدر . جنس ایسه حقیقتی مختلف اولان کلدر . (حیوان) کبی . § جنسك منقسم اولدیغی شعبه‌لرك طاقلرك هر بری : حیوان جنسدر ، انسان ایسه بوندن بر نوعدر .

نوع نوع == درلو درلو .

بنی نوع == کندی نوعندن ، صنفندن .

نوعاً == نوعجه ، جنسجه ، نوع جهتیله .

نوعی == نوعه منسوب و متعلق .

نوعما == بر نوع ، بر جهتله ، بر مرتبه‌ده .

نَوْفَلْ [ع ، ص] دکز ، بحر ، دریا .

نَوْكْ [فا ، ص] بر شیئك اوجی ، سیوری طرفی : نوك قلم .

[بوکلمه‌نك صحیحنك ضم نون ایله اولدیغنه قائل اولانلرده واردر . لکن مشهوری فتح نون ایله‌در .]

نَوْلْ [ت ، ص] عطیه ، بخشش § اجرت § واپور اجرتی ، ناولون .

نول قونطوراتوسی == (حقوق) کمینك ایجار و استیجارینه دائر اولان مقاوله نامه

نَوْمْ [ع ، ص] اویقو ، خواب ، § رؤیا .

نومی / **نومیه** == نومه منسوب ، اویقویه متعلق .

نَومِیدْ [فا ، ص] امیدسز ، مقطوع الامل .

نومید == نومیدلك ، امیدسزلك .

نَوَه [ج ، ص] جودیه‌لرده قارك اوفاجق حبه‌لرینك بربرینه التصاق ایدرك بوز ایله قار اره‌سنده بر حال کسب ایدوب دیش دیش اولمسی .

نَوِیدْ [فا ، ص] قصیحی اولان (نوید) .

نَه [ت ، د] ادات استفهام اولوب غیر ذی روحدن سؤال ایچون استعمال اولنور . نه دیبور . نه ایستیورسکز § ادات تعجب . نه کوزل ! نه لطیف .

ادات نفی وانکار == نه حاجت !

نَهّابْ [ع ، ص] زیاده‌سیله نهب ایدن .

نَهادْ [فا ، ص] رسم ، روش ، اسلوب طرز ، قاعده : خوش نهاد ، بدنهاد .

نَهارْ [ع ، س] کونشك طلوعندن غروبنه قدر کچن مدت ، کوندوز روز .
[جمعی (انهر) و (نهر) کلیر] .

لیل و نهار == کیجه کوندوز .

نهاراً == کوندوزین ، کوندوز وقتی .

نهاری == کوندوزه متعلق ، نهاره منسوب : مکتب نهاری . ‖ مکاتب لیلیه‌یه یالکز کوندوزلری دوام ایدوب اقشاملری چیقان شاکردانددن هر بری نهاری طلبه .

نصف النهار == [نصف]

معدل النهار == خط استواء .

جارحهٔ نهاریه == (حیوانات) قرتال عقاب ، آتمجه ، شاهین کبی اك مقاومتلی ویرتیجی قوشلر .

نَهْبْ [ع ، مص] قاپمق یغما ایتمك غاوت ایلمك . چاپول .

نَهْجْ [ع ، س] طوغری یول ، راه کشاده § طرز ، وجه ، منوال

برنهج شرع شریف == شرع شریف وجهله شریعتك کوستردیکی منواله توفیقاً

نَهْرْ [ع ، س] صویك اقدیغی یر ، مجرای ماء . § ماء جاری § چایدن ، ایرماقدن بیوك ماء جاری جوی . [جمعی (انهار) کلیر]

نهری == نهره منسوب ومتعلق .

مابین النهرین == دجله ایله فرات اره‌سنده‌کی قطعهٔ معلومه (مزابوتامی)

ماوراء النهر == آسیای وسطاده‌کی جیحون نهرینك اوسته‌نده‌کی یرلر دیمکدر ،

نهراً == نهر طریقیله .

نهر خاص == (فقه) صویی اشخاص معدوده اراضیسنه متفرق و منقسم اولوب او اراضینك نهایتنه وارنجه محو وغائب اولان ماء جاری که : بونده شفعه جاری اولور .

نهر عام == (فقه) صویی عامه‌یه مباح اولان نهرلر که بونده شفعه جاری اولماز .

نَهْقْ [ع ، مص] حمار و امثالی حیوانلر اکیرمق .

نَهْمْ [ع ، مص] آرسلان کبی کوموردمك کومورتمك ، حایقرمق .

نَهَنْكْ [فا ، ص] تمساح دینلن صو جانواری .

نهی [ع ، مص] (امر) مقابلی بریخی بر شیدن و بر ایشدن الیقویمق ، منع ایتمك .

نهی عن المنكر = ممنوعات شرعیه‌دن نهی § (صرف) امر صیغه‌سنك منفیسی كلسون ، یاپمسون . نهی غائب .

نهیب [ع ، ص] یغمالایدن ، یغماكر غاصب .

نهیق [ع ، ص] حمار كبی آكیرمه اشك آكیرمه‌سی ، بانك خر

نی [فا ، س] ☜ [نا - ی]

نی زن = ☜ (نایزن) .

نیزار - نیلستان [فا ، ص] قامشلق سازلق

نیشكر = شكر قامشی .

نیّر [ع ، ص] نورلی ، پارلاق ، ضیادار ، جسم منور .

نیر اعظم = كونشدن كنایه .

نیرین = كونش و قمر : اجتماع نیرین

نیروز [فا ، س] نوروز .

نیطل [ع ، س] قوه‌ § بلا ، مشقت ، داهیه ، مصیبت .

نیل [ع ، مص] نائل اولمق ، مطلق ایریشمك § نائل اولنان شی : نیل منام ونیل آرام .

« قالدی حرمان ایله چشمیمده سپهرنك آفاق
چكیلوب كیردی نقاب ارقه‌سنه چهرهٔ نیل »

نیلان = مطلوبه نائل اولمق .

نون مكسوره

نباح [ع ، مص] كوپك حاولامق .

نبال [ع ، س] اوق معناسنه اولان (نبل) ك جمعی .

نه - نه كیم [ت ، د] تشبیه وتمثیل اداتیدر : نصلكه اولدیغی كبی .

نثار [ع ، مص] صاچمق ، طاغتمق § فارسی وصف تركیبلرده صفت اولەرق ، صاچیجی ، طاغدیجی معناسنی افاده ایدر . بخش ، عطا .

بدایع نثار = بدایع صاچیجی .

پرتو نثار = پرتو ، ضیا صاچیجی نشر ایدیجی .

نثار چین = صاچیلان شیلری طوپلیان .

نجاد [ع ، س] قلیج باغی .

طویل النجاد = اوزون بویلی آدم .

نحاف [ع ، ص] ضعیف معناسنه اولان (نحیف) ك جمعی .

نحریر [ع ، ص] عالم ، فاضل ، حقایق شناس .

نحله [ع ، س] زوجه‌یه ویریلان مهر معناسنه كلان (نحله) نك جمعی .

نخوار [فا ، ص] خودبین ، متكبر ، متعظم .

نداء [ع ، مص] چاغرمق ، باغرمق § سس ، صوت . § (صرف) چاغرمغه مخصوص ادات ، صرف حرف ندا ، ادات ندا .

نذارت [ع ، س] قورقودوب معاصیدن فراغت ایتدیرمك ایچون سویلنیلان سوز .

نزار [فا ، ص] آریق ، ضعیف ، زبون لاغر : جسم نزار .

نزاع [ع ، مص] ایكدیكره خصومت ایتمك ، چكشمك ، غوغا ، منازعه ایلمك .

نزاعجی = غوغاجی ، دائما منازعه ایدن .

نزاعلی = منازعه‌لی ، منازع فیه ، حقنده نزاع واختلاف وقوعبولان .

نژاد [ع ، س] اصل ، نسل ، حسب صوی : پاكنژاد § طبیعت ، جبلیت : عالی نژاد .

نژم [فا ، ص] قیشین صباحلری عارض اولان كثیف سیس .

نساء [ع ، ص] { مرئه كلمه‌سنك لفظنك غیری اولەرق جمعیدر . } قادینلر ، زنلر ، دیشی انسانلر نسوان : طائفهٔ نساء .

نساجت [ع ، مص] نساجلق جولهالق .

نسبت [ع ، س] قرابت خصملق § مناسبت ، برشیئك دیكر شیئه تعلقی .

§ (ریاضیه) جنسندن عین جنسدن ایكی كمیتك بربریله مقایسه‌سندن چیقان نتیجه ب = ح ، $\frac{ب}{ح}$ نظراً اولان قیمتلری .

نسبت عددیه = (ریاضیه) بركمیتك دیكر كمیتدن فرقلی اولدیغنی كوسترن نسبت .

نسبت هندسیه = (ریاضیه) بركمیتك دیكرنده قاچ دفعه داخل اولدیغنی كوسترن نسبت $\frac{ب}{ح}$ = ه § (منطق) برسوزی دیكرسوزه قیاس ایتمك .

نسبت تامهٔ خبریه = (منطق) مابعدینه انتظاره احتیاج اولمیان سوز

نسبت ناقصه = (منطق) مابعدینه انتظاره احتیاج اولان سوز .

نسبت انشائیه = (منطق) صدق وكذبه احتمالی ملاحظه‌یه احتیاج اولمیان سوز .

نسبت اربعه = (منطق) مساوات مباینت ، عموم خصوص مطلق ، عموم عموم خصوص من وجه [بو كلمه‌لره مراجعت بیورولسون]

نسبت اعداد = (علم فرائض) عددلر بینده اولان مقایسه .

نسبی = نسبتله واقع اولان ، قیاس ومقایسه ایله اولان .

رسوم نسبیه = مقطوع اولمیوب قیمته كوره تخلف ایدن رسم .

نسبت ویرمك = برینك رغمنه بر سوز سویلمك .

نسوان [ع ، ص] { اسم جمع } قادینلر ، زنان ، طائفهٔ نساء .

نسوی } نسا طائفه‌سنه منسوب ومتعلق :
نسویه }
فضائل نسویه .

نسیان [ع ، س] اونوتمق ، فراموش ایتمك § اونوتمه فراموش .

نشادر [ع ، س] نوشادر ، آمونیاق طوزی دینلان یاقیجی بیاض بر ماده :

نشادر روحی = آمونیاق .

نشاسته [فا ، ص] بغدای وسائره حبوبات اوتنك خلاصه‌سی كه حبوبات مبحوثه‌نك صوده ترك ایله چورودلدكدن صوكره ازلمسیله چیقان مایعك قورودیلوب توزحالنه افراغ ایدیلان ماده .

نشاسته‌لی = تركیبنده نشاسته بولنان

نشاسته‌جی = نشاسته یاپان وياصاتان

نشاسته حلواسی = نشاسته‌دن یاپیلان غایت لذیذ بر نوع حلوا .

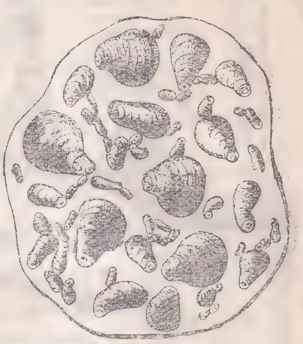

(نشاسته دانه‌لری)

نشان [فا ، س] بر شیئك بیلنمسنه مدار اولان علامت ، اثر : نام ونشانی کوریلمه‌مدی § هدف ، اوق ویا تفنك نشانه‌سی : § خدمات حسنه‌سی صبق ایدنلره جانب عالیٔ حکومتدن اعطا و احسان اولنان و مختلف درجه‌لر اوزرینه مرتب اولان علامت مخصوصهٔ افتخار . نشان امتیاز ، نشان عثمانی ، مجیدی نشانی . § یاره اثری ، ندبه . § اسلحهٔ ناریه اوزرنده نشان المغه مخصوص و اکثریا متحرك و درجه‌لی آلت .

نشان‌طاشی = بروقعه‌یه علامت اولمق اوزره دیکیلان ستون ، طاش .

نشان آلمق = مرمی‌یی هدفه اصابت ایتدیرمك ایچون سلاحك خط بصر استقامتنه توجیه و توقیفی .

نشانده = نشان ، هدف اولارق دیکلمش شی .

نشانجی = ایی نشان آتان ، مرمی‌یی هدفه اصابتده مهارتی اولان .

نشانگاه = هدف ، نشان محلی || اسلحهٔ ناریه‌نك نشان المغه مخصوص آلتی . § بر قیزه نامزد اولان ارکك طرفندن عقد النکاح ویردیکی و دها دوغریسی کوندردیکی یوزوك و بوکا مماثل شی .

نشانلانمق = بر قیزك بر ارککه ویریله‌جکی ارکك طرفندن ویریلان نشانك قبولیله قیز ویا قیزك ولیسی جانبندن وعد ایدلمك : فلان‌قیز فلان ارککه نشانلاندی .

نشانلامق = بر قیزی بر ارککه نامزد ایتمك || § قالان ، برلشن ، نقش اولنان : خاطر نشان عالیریدرکه :

نشان‌قومق = بر سوزی ، برحرکتی دقتله خاطرده طوتمق .

نشانلی = تأهل ایتمك اوزره نامزد اولان || نشان وعلامتی بولنان || اشارت ایدلمش اولان .

نشانه = اثر ، علامت اماره ، ایز . || تسبیحك هر اوتوز اوچ دانه‌سی اره‌سنده بولنان کوچوك اماره .

نشان سطحی = (اسلحه) نشان حقنده مروی فرض اولنان سطح شاقولی .

نشان خطی = ☛ [خط]

نشان زاویه‌سی = (فن اسلحه) نشان خطی ایله محور بجف اره‌سنده تحدث ایدن زاویه .

نشدت [ع ، مص] غائب اولان شیئی اراشدیرمق § اراشدیروب صورشدیرمق .

نشست [فا ، س] { (نشستن) ماده‌سندن مشتقدر } اوطوران ، مقیم ، مکین .

نشسته = اوطورمش ، اوطوران .

نشستگاه = اوطوره‌جق محل .

نشیب [فا ، س] انیش ، سطح مائل ، یوقوشك ضدی :

نشیب وفراز = اینش ، یوقوش .

نشیمن [فا ، س] اوطوره‌جق مکان ، مجلس ، محفل . نشیمن تفکرات . § قوش یوه‌سی . [(نشیمنگاه) تعبیری برنجی معنا ایله مترادفدر .]

نشین [فا ، ص] اوطورمق معناسنه اولان (نشستن) مصدرندن امر حاضر اولوب دائما وصف ترکیبی حالنده اوطوریجی معناسنده مستعملدر : پوست نشین = تکیه‌پوستنده اوطوران ، تکیه شیخی .

تکیه نشین = تکیه شیخی .

ساحل نشین = ساحلده ، دکز ، نهر کنارنده ، یالیده اوطوران .

کوشه‌نشین = کوشه‌ده اوطوران ، اختیار عزلت ایدن .

مدرسه نشین = مدرسه‌ده اوطوران

نشیننده = اوطوریجی ، اوطوران .

نصاب [ع ، س] اصل ، اساس ، مرجع : کتاب حکمت نصاب . § (شرعا) اوزرینه زکات اعطاسی واجب اولان مقدار مال . نصاب شرعی . § سرمایه ، مال : نصاب معرفت ، نصاب کمالات . § قوام درجه ، مطلوب اولان حد : نصابنی کچدی ، نصابنی بولدی . § حصه ، نصیب : حائز نصاب کمالات .

نصاف [ع ، مص] مساوات اوزره برشیئی ایکی‌یه تقسیم ایتمك . بروجه عدل بولمك .

نصف [ع ، س] برشیئك یاریسی . نیم ، یاریم ، بچق .

نصفت = (مولددر) یاریملق .

نصف‌قطر = (هندسه) دائره‌نك مرکزندن محیطنه ممتد خط مستقیم : (د م) کبی .

نصف‌کره = بر کره‌نك مرکزندن کچمك اوزره بر مستوی ایله قطعندن حاصل اولان ایکی قسمدن هر بری .

نصف دائره = (هندسه) بردائره‌نك مرکزندن کچمك اوزره بر خط مستقیم ایله ایکی‌یه بولونمسندن متحصل ایکی قسمدن هر بری .

نصف‌کرهٔ جنوبی = (جغرافیا) خط استوا واسطه‌سیله ایکی مساوی قسمه تقسیم ایدلدیکی فرض ایدیلان کرهٔ ارضك خط استوادن منتهای قطب جنوبی‌یه قدر ممتد قسمی ، حوالیسی .

نصف کرهٔ شمالی = (جغرافیا) بوسورتله ایکی‌یه منقسم اولدیغی فرض ایدیلان کرهٔ ارضك خط استوادن منتهای قطب شمالی‌یه قدر امتداد ایدن قسمی .

نصف‌اللیل = کیجه یاریسی .

نصف‌النهار = اوکله وقتی ، کونك اورته‌سی ، شمسك تماماً سمت رأسده بولندیغی زمان || (قوزموغرافیا) کرهٔ ارض اوزرنده کائن نقاط مختلفه‌نك شرق و غرب اعتباریله یکدیکرینه اولان بعد و نسبتنی تعیین ایچون مبدأ طول اعتبار و اتخاذ اولنان بر نقطه ، قطبلری قطع ایتمك وخط استوایه عمود اولمق اوزره بالمرور کرهٔ ارضی ایکی مساوی قسمه تقسیم ایلدیکی فرض ایدیلان دائره [اولاری نصف‌النهار دائره‌سنك نقطهٔ مروری آفریقانك غرب جهتنده کائن قناریه آطه‌لری اعتبار ایدلمش ایکن بالاخره هر قوم بودائره‌نك کندی پایتختلرندن مروری فرض ایتمشلردر . مثلا : بزجه نصف النهار دائره‌سی ایاصوفیه جامع شریفنك قبه‌سندن مروری فرض ایدیلدیکی کبی فرانسزلر بولازمه‌یی پارسدن ، انکلیزلر لوندره‌ده‌کی کمبریج دارالفنوننك قلاسندن کچدیکنی قبول ایتمشلردر . شوقدرکه : سورت عمومیه‌ده پارسدن کچدیکی مفروض نصف‌النهار دائره‌سی عموم مللر طرفندن معتبردر .]

نصف‌النهار سماوی = (قوزموغرافیا) سمانك اقطاب مفروضه‌سندن کچن دوائر عظیمهٔ موهومه‌دن هر بری .

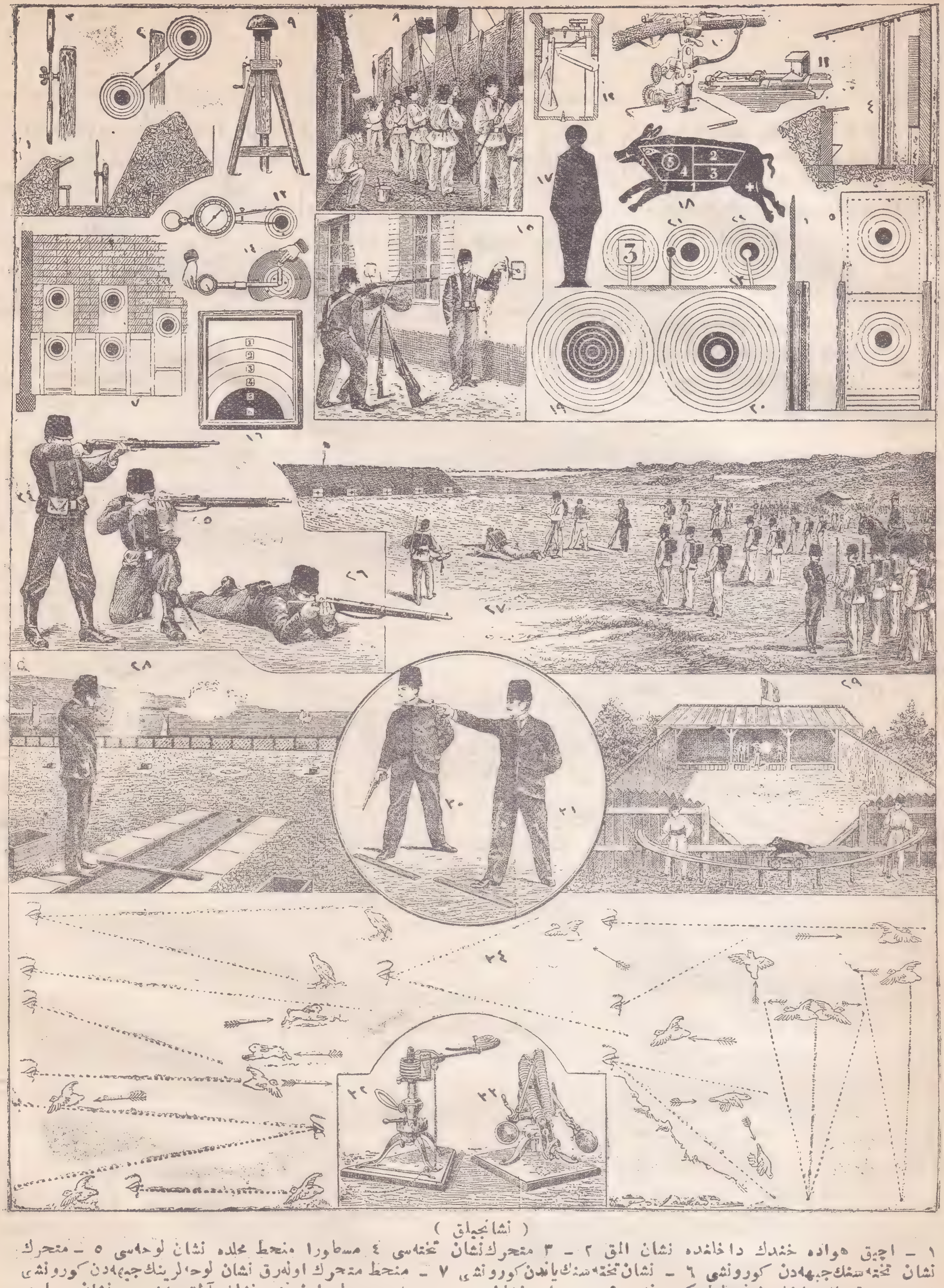

(نشانجيلق)

١ – اچيق هواده خندك داخلنده نشان المق ٢ – ٣ متحرك نشان تختەسی ٤ مسطورا منحط محلده نشان لوحەسی ٥ – متحرك نشان تختەسنك جبهەدن كوروڭشی ٦ – نشان تختەسنك يانندن كوروڭشی ٧ – منحط متحرك اولەرق نشان لوحەلرينك جبهەدن كوروڭشی ٨ – بر مترەلك داخلی شخصلرله كوروڭشی ٩ – سهپا نشان مسندی ١٠ – سهپا اوزرنده نشان آلمق ١١ – نشان معياری ١٢ – (لابەی) ك تخمين مسافه آلتی ١٣ – (دوغاز)ك نشان نقطەسنك اختلافاتنی مشعر پركاری ١٤ – (بورريه دوژاردەن) ك نشان نقطەسی اختلافاتنی مشعر پركار ١٥ – انداخت انتظامنك تحقيقی ١٦ – الكتريقلی شخص لوحەسی ١٧ – (انسان كولكەسنی مصور) نشان تختەسی ١٨ – (يبان طوموزينی مصور) متحرك نشان لوحەسی ١٩ – علی العموم تفنكلرك يابلملری اون عدد دوائر متحدالمركزەدن مركب نشان لوحەسی ٢٠ – مذكور لوحەنك رولولرە مخصوص نوعی ٢١ اصابت منطقەسنی كوسترن لوحە ٢٢ و ٢٣ – مرمينك محل اصابتنی ارائه ايدر ٣٤ – آياقده نشان آلمق وضعيتی ٢٥ – ديز چوكەرك نشان آلمق وضعيتی ٢٦ – يتارق نشان الـمق وضعيتی ٢٧ – محاربەده آوجيلرك يابلملرينی كوسترر ٢٨ – بر كوكرچين اوجيسنك انداخت اثناسندەكی وضعيتی ٢٩ – متحرك يبان طوموزی لوحەسنه نشان انداختی ٣٠ – رولولور ايله انداختك برنجی وضعيتی ٣١ – رولولور ايله انداخت (ايكنجی وضعيت) ٣٢ (بالتراپ) نامنده انداخت ماكنەسی ٣٣ – مذكور ماكنەنك ديكر نوعی ٣٤ – آوجيلق اثناسنده باشلوجه انداخت وضعيتلری .

نصف النهار مستویسی = (هندسه) بر سطح دورانیك محورندن كچن هر هانكی بر مستوی .

نِصفیّه [ع ، س] یادم نای .

نِطاح [ع ، مص] طوس اورمق ، بوینوزله اورمق .

نِطاع [ع ، س] سختیاندن معمول دوشك معناسنه اولان (نطع)ك جمعی .

نُطاف [ع ، س] جم : (نطفه)

نِطاق [ع ، س] قوطه ، پیشتمال ، كمربند § نسوان عربه مخصوص بر نوع لباس

نطاقین = بر نطاقك ایكی یه بولونمش پارچه‌لرندن هر بری .

ذات النطاقین = حضرت ابوبكر رضی الله تعالی عنهك كریمه‌لری جناب اسمانك عنوانیدر .

نِظام [ع ، مص] دیزمك . ترتیب ایتمك § (ص) دیزی ، ترتیب ، دوزن . § قاعده ، اصول . § قانون .

نظامنامه = بر ماده حقنده وضع اولنان قواعدی حاوی رساله .

نظام جدید = یكی قانون || یكی اصول اصول اوزره مرتب منتظم عسكرلر.

نظامی = نظامه منسوب و متعلق .

عساكر نظامیه = سلاح التنده بولنوب هنوز سلك ردیفه داخل اولمامش اولان عساكر موظفه .

نظامیه خزینه‌سی = باب سرعسكری وزنه‌سی ، خزینه‌سی .

نظام ویرمك / املاق / امنه قومق } = تنظیم و ترتیب ایتمك ، دوزن ویرمك ، صیره‌یه قویمق .

نظاماً = قانونه ، نظامه توفیقاً

نظامات = نظاملر ، قانونلر .

نظامسز = انتظامسز غیر منتظم || مناسبتسز .

نِعاج [ع ، س] دیشی قویون ، معناسنه اولان [نعجه] نك جمعی .

نِعال [ع ، س] جم : (نعل)

صف نعال = ایاق قابلرك براغلدیغی محل || بر محلده اوطوریله‌جق یرلرك اك اشاغیسی .

نِعَم [ع ، س] جم : [نعمت]

نِعْمَ [ع ، د] نه كوزل ، نه اعلی .

نعم التصادف = نه كوزل تصادف

نعم المطلوب = مطلوبه تماماً موافق اولەرق .

نعم الوسیله = نه كوزل وسیله .

نِعمت [ع ، س] خوش دیرلك ، رفاه وسعادت ، راحت § نظام مال ومنال . § فرح ، مسرت § عطیه ، احسان § ایلك ، مروت .

نعمت الهیه = عطیهٔ الهیه .

ولی نعمت = انعام واحسان صاحبی افندی .

نِفار [ع ، مص] قورقمق ، اوركمك § نفرت كوسترمك .

نِفاس [ع ، س] قادینك چوجغی طوغورمق حالی لوغوسه‌لق . § (مص) قادین حیض كورمك

نفاسی = نفاسه منسوب ومتعلق .

حماء نفاسی = ☞ [حما]

نِفاق [ع ، مص] ایكی یوزلیلك ، منافقلق § بوزوشقلق: اوه‌لرینه نفاق كیردی

نفاقی = نفاقه عائد .

نِقاب [ع ، س] یوز اورتوسی ، پچه § پرده ، اورتو . و نقاب آیینه .

نِقابت [ع ، مص] نقیبلك . ☞ [نقیب]

نِقار [ع ، س] كینه ، عناد .

نِقاط [ع ، س] جم : [نقطه] ، نقاط مهمه ، نقاط معلومه

نقاط جهات = (قوزموغرافیا) ☞ [روزكار كلی] .

نقاط مزدوجه = (طب) ایكی كوزله برشكل رؤیت اولنمسی ایجاب ایدن، طبقهٔ شبكیه اوزرنده بولنان نقطه‌لر .

نِقرِس ـ نِقریس [ع ، س] (طب) قان درونده حامض بولینك (بولیت سود) حالنده تراكمندن دولایی ال وایاق مفاصلنده حاصل اولان شیش واوجاع ـ كه : اكثریتله زیاده مقدارده مواد ازوتیه‌ایله تغذی یی اعتیاد ایدنلرده حصوله كلیر .

نُكات [ع ، س] { ضم نون ایله تلفظی غلطدر } جم: (نكته) نكات ظریفه .

نِكاح [ع ، س] قادینلق معامله شرعیه‌سی . § (شرع) بین الزوجین وقوعبولان عقد صحیح [ـ كه : خلوت صحیحه بولنمق دخی شرط دكلدر .]

نكاح ایتمك = اولنمك، تزوج ایلمك

نكاحسز = نكاحی قیلنمامش ، غیر مشروع صورتده تزوج اولنمش .

نكاحلی = نكاحی قییلمش ، نكاحی عقد اولنمش .

نِگار [فا ، س] رسم ، نقش ، تصویر، صورت § بت ، صنم § كوزل ، دلبر .

خط نگار = خاطرده رسم اولنمش كبی یرلشن .

نگارستان = رسم وهیكللرله مالی ، مزین محل § بتخانه § مجمع خوبان .

نگارین = منقش ، رسملرله مزین.

نگارنده = رسام ، تصویرجی ، مصور .

نگارش = رسم وتصویر یاپمه .

نگاشته [فا ، ص] یازلمش ، تحریر اولنمش § ترسیم وتصویر ایدلمش اولان .

نگاه [فا ، ص] باقیش ، باقه ، نظر ؛ نگاه مستانه .

§ كوز ، چشم :

آهو نگاه = آهو باقیشلی .

نگاه ایتمك = نظر آتمق، نظر ایتمك

نگاهبان / نگهبان } = كوزجی || محافظ .

نگاهبانی / نگهبانی } = نگهبانلق ، كوزجیلك محافظلق

نگاهدار / نهكدار } = صاقلاییجی ، حافظ .

عطف نگاه ایتمك = توجیه نظر ایلمك ، باقق .

نیم نگاه = كوز اوجیله، علی العجله باقق .

نگران [فا ، ص] باقیجی باقان . دیدهٔ نگران .

نکو [فا ، ص] ☛ [نیکو]

نگون [فا ، ص] آلت اوست اولمش ، ترسنه دونمش .

سرنگون = باشی آشاغی چویرلمش دونمش : جام سرنگون .

نگون بخت = بدبخت ، طالعسز .

نگون سار = باش اشاغی .

نگون طشت = آسماندن کنایه .

نکوهش [فا ، مص] لوم وتوبیخ ایدیش .

نکوهیده = لوم وتوبیخ ایدلمش ، مذموم .

نکه [فا ، س] (نکاه) مخففی ☛ [نکاه]

نگین [فا ، ص] یوزوك ، § مهر ، خاتم .

نماط [ع ، س] اورتو ، احرام معناسنه اولان (نمط) ك جمعی .

نمال [ع ، س] قارنجه معناسنه اولان (نمل) ك جمعی .

نمر [ع ، ص] قاپلان ، پلنك جمعی: انمار، نمار، نمور کلیر .

نِنی [ت ، س] کوچوك چوجقلری اویوتمق ایچون سویلنیلان شرقی، نغمه .

ننه [ت ، س] انا ، والده ، مادر ، ام .

سود ننه = سود آنا ، مرضعه .

نهاب [ع ، مص] غصب وغارت § (ص) ایتمك جمع : [نهیب]

نهاد [فا ، ص] اصل، بنیات، بنیه ، طینت : عالی نهاد .

نهادی = جبلی خلقی .

نهاده [فا ، ص] قونمش ، وضع ایدلمش .

قدمنهاده = آیاق باسمش || تولد ایلمش .

نهال [ع ، س] تازه وموزون فدان .

نهالستان = مشجره .

نونهال = پك تازه فدان .

نهالی = اساساً فدان دالرندن یاپیلان و صحنلرك التنه قونیلان شی .

(نهالی)

نهان [ع ، ص] کیزلی .

نهان پیکران = ملائکهٔ کرام ،

نهانخانه = مخزن ، مغاره .

نهانسو [فا ، س] عالم علوی .

نهاوند [فا ، ص] موسیقیده برمقام .

نهایت - نهایه [ع ، س] اوج ، غایت ، صوك ، انجام . § صوك درجه : سزی درجهٔ نهایه‌ده سودم .

الی النهایه = صوك درجه‌یه قدر .

بی نهایه = نهایتسز ، صوکسز .

نهایت النهایه = عاقبت ، اك صوك درجه‌ده .

نهایتسز = صوکسز ، پایانسز ، بی نهایه .

نهنگ [فا ، س] تمساح دنیلان حیوان .

نیاب [ع ، س] جمع : [ناب]

نیابت [ع ، مص] برینك موقعنه برینه ، کچمك § نائبلك ، قاضیلك . § وکیللك ، وکالت .

نیات [ع ، ص] جمع : [نیت] .

نیاخ - نیاحت [ع ، مص] بیت اوزرینه محاسنی تعداد ایدرك اغلامق .

نیار [ع ، ص] آتش معناسنه اولان (نار) ك جمعی .

نیاز [ع ، ص] حاجت ، احتیاج § میل ورغبت ، خواهش . § تحفهٔ درویشانه § یالوارش ، رجا ، استرحام . § دعا ، تضرع .

نیازمند = صاحب رجا وحاجت اولان، یالواران .

نیاز مندان = نیاز مند اولانلر .

نیام [ع ، مص] اویومق (ص) جمع : [نائم] .

نیام [فا ، ص] قین ، غلاف ، قلیچ غلافی .

نیت [ع ، مص] بر شیئه قصد و عزم ایتمك § (ص) قورمه قصد ، عزم ، مرام . § نماز قیلمق ، اوروج طوتمق ایچون عزم ایدوب بوکا مخصوص تعبیری تلفظ ایتمه .

نیتلی = اوروج طوتمق اوزره نیت ایتمش اولان .

نیچون [ت ، د] ادات استفهام § علت غائبه اداتی .

نیچه [ت ، مبهماتدن] ناصل § نه قدر § نه چوق .

نیران [ع ، س] آتش معناسنه اولان (نار) ك جمعی § جهنم .

نیرنج [ع ، س] جمع : نیرنجات فارسی (نیرکدن) معرب، طلسم طلسمات، طلسمه متعلق اشار .

نیرنگ [فا ، س] سحر ، افسون، کوز باغجیلق . § (تقسیم اراضی) نصف النهار قوسنك طوالی مساحه‌یه مخصوص آلت ووسائط .

نیرو [فا ، س] قوت ، قدرت .

نیرومند = زورلی ، قوتلی ، کوچ .

نیزه [فا ، ص] مزراق ، قارغی .

نیزه‌دار = مزراقلی ، قارغی ایله مسلح اولان .

نیزک [فا ، س] جاریه .

نیسان [سریانی] مارتدن صوکره کلان آی .

ابرنیسان = نیسان بلوطی . فیض وبرکتدن کنایه .

نیستی [فا ، ص] یوقلق ، عدم فقدان .

نیش [فا ، ص] اوج § آغو ، زهر § عقرب ، آری کبی حیوانانك صوقدقلری ایکنه § دیکن .

نیشتر [فا ، ص] قان الفه ، چیبان وسائره یارمغه مخصوص جراح آلتی که : انواع مختلفه‌سی واردر . ☞ [نشتر]

نیك [فا ، ص] ایی ، کوزل ، خوش ، طیب .

نیك اختر == بختیار .

نیکان == ایپلر ، ایی آدملر .

نیکبخت / نیکخصلت == ایی ، حسن اخلاق صاحبی

نیك اندیش / نیك خواه == اییلك دوشونن ، ایستەین ، محب حسنات .

نیکفال == فالی خیرلی اولان .

نیکفرجام == عاقبتی خیرلی اولان .

نیکمنظر == منظره‌سی ایی اولان .

نیکنام == ایی ناملی ، اییلکله اسمی چیقمش اولان

نیکنامی == نیکناملق .

نیکنهاد == خلقتی ، جبلیتی ایی اولان .

نیکی == اییلك ، محاسن .

نیکل [ج ، ص] کومش کبی بیاض و پارلاق بر معدن اولوب اوانیء مختلفه اعمال اولنور .

نیکو [فا ، ص] ایی ، خوش ، طیب ، جید .

نیکوکار == عمل صالح صاحبی ، اییلك ایدن .

نیلی [فا ، ص] چیویت ، چیویت اوتی .

نیلفام / نیلکون == چیویت رنکنده اولان ، ماوی ، سماوی ، نیلفام یه نیلکون .

نیل مبارك == ☞ [محیط اعلام]

نیلوبرك - نیلوفر [فا ، ص] (نباتات) غایت لطیف صورتده بیاض و صاری و ماوی چیچك آچار بیوك یاپراقلی بر جنس صو نباتی .

(نیلوفر هندی)

نیم [فا ، ص] ایکی مساوی بلوکدن بری ، نصف ، یاریم ، بچق .

نیم بسمل == یاری بوغازلانمش ، لایقی وجهله ذبح اولنمامش اولان .

نیم پخته == یاری پیشمش .

نیم رخ == قادینلرك باش اورتوسی خارجنده قلان صاچلرینی آلتندن قولاقلره طوغری آچیق براقیلان قسمی .

(نیم رخ)

نیمتن == منتان دنیلان لباس ـ که : بلدن یوقاریسنی ستر ایدر .

نیمروز == نصف نهار ، یاری کون .

نیمسفته == ناتمام سوزدن کنایه || یاریم اولەرق دیلمش .

نیم نکاه == یاری باقیش ، کوز اوجیله باقش .

نیم کشته == یاریم بوغازلنمش ، نیم مرده .

نیم لحظه == یاریم باقش ، کوز اوجیله باقش .

نیم کرم == تام صیجاق اولمیان ، ایلیق .

نیم مرده == اولوم درجه‌سنده اولان

نیم مست == براز سرخوش .

نیمتنه [فا ، ص] بلدن یوقاریسنی ستر ایدن برنوع لباس ، منتان : پاموقلی نیمتن .

نیمه [فا ، ص] یاریم ، نصف ، یاری .

دونیمه == ایکی‌یه بولنمش ، نصفین .

نیواز [فا ، ص] یرله کوك اره‌سی ، جو ، فضا .

نیور [فا ، ص] عالمده حصوله کلان حالات ، حادثات .

نیوند [فا ، ص] عقل ، فهم ادراك .

نیوه [فا ، ص] ناله ، فغان ، نوحه ، اغلامه ، بکا .

نون مضمومه

نبوت [ع ، مص] نبیلك ، پیغمبرلك [وسالت ایله بینلرنده فرق واردر] ☞ [رسالت]

نبوتپناه == پیغمبر ، نبی .

نجباء [ع ، ص] ج : [نجیب]

نجوم [ع ، ص] کوکب معناسنه اولان [نجم] ك جمعی .

علم نجوم == کواکبك مواقع و حرکاتندن انسانلره متعلق احکامی استخراج ایتمك علمی . || علم هیئت .

اهل نجوم == علم نجوم ایله اشتغال ایدن ، منجم .

نجومی == نجومه منسوب و متعلق .

یوم نجومی == (قوزموغرافیا) هر هانکی برکوکبك برنصف النهار دائره‌سندن ایکی دفعه مروری بیننده کذر ایدن مدت ـ که : (٦٠) ساعت نجومیه منقسمدر .

رقاص نجومی / ساعت نجومی == (قوزموغرافیا) ابره‌سی قادرانی (٢٤) ساعت ظرفنده دوران ساعت ـ که : بونلرك قادرانی اوزرنده صفردن (٢٤) ه قدر اشارت واردر .

نحات [ع ، ص] علم نحو علماسی ، نحویون : طبقات نحات .

نحاس [ع ، ص] باقر دنیلان معدن .

خلیت نحاس == (کیمیا) یشیله قریب ماوی رنکلی ، صوده پك از وسرکه ایله دیکر حامضلرده غایت منحل ایری دانه‌لی غبار حالنده بر ملح ، جنکاری .

نابت باقر == (کیمیا) باقرك شکال مختلفه‌ده متبلور اولوب اکثریا صفیحی و شبه شجری کتله‌لر حالنده بولنان بر نوعی .

نحاس محض } == محض اول نحاس
کبریتیت نحاس } == قر باقر [نحاسی اوانیٔ مختلفه اعمالی ایچون یالکز اوله‌رق مقایسده قوللانیلد یغی کبی بعض معادنله دخی برلشه‌رك بعض مرکبات حصوله کتیرر . مثلا : قلای ایله حاصل ایلدیکی خلیطه‌یه (طونج) توتیا ایله حصوله کتیردیکی خلیطه‌یه (پرنج) و توتیا و نیکل ایله اولان خلیطه‌یه (فاقفون) نامی ویریلور .]

نُخبه [ع ، مذ] هر شیئك اییسی ممتازی .

نُحُوسَت [ع ، مص] اوغورسزلق ، میمنتسزلك . شامت .

نُحُول [ع ، مص] پك زیاده اریقلق ، لاغرلق ، ضعف کلی .

نُخاع [ع ، مذ] ارقه‌ده‌کی اوکورغه کمیکلرینك ایچنده‌کی مردار ایلیك ، مخ شوکی : نخاع شوکی .

اعصاب نخاعیه == نخاعدن منشعب سیکرلر .

نُخُبه [ع ، ص] سچلمش ، منتخب کزیده .

نخبهٔ آمال == املارك اك غایه‌سی ، صوکی ، منتخبی § همبزم ، همنشین .

نُخُست - نُخُستین [ع ، ص] برنجی ، اولکی : شمسك اشعهٔ

نُخُود [فا ، مذ] ذات الفلقتین شعبه‌سندن بقلیه فصیله‌سندن بزرلری اکل اولنان و کثیر الاستعمال بر نباتدر .

قویون نخودی == قویون وقوزولره - سمیرتمك ایچون - یدیریلان برجنس نخود § لبلبی .

نخودی == نخود رنکنده اولان

نخودلی == نخودله پیشمش اولان .

نُدبه [ع ، مذ] میتك اوصاف و ناسینی تعداد ایدرك اغلامق . غلاغق .

نُدَما [ع ، س] همبزم ، هم صحبت ، خوش صحبتلی قرین معناسنه اولان [ندیم] ك جمعی .

نُذُور [ع ، س] واجب اولمیان عبادتی ایفا ایتمه و آدامه ، عهد ایتمه معناسنه اولان نذرك جمعی .

نُزُل [ع ، س] ضیافت ... احضار ایدیلان ...م .

نُزُول [ع ، مص] یوقاریدن اشاغی‌یه اینمك : قرآن کریمك نزولندن اول § حیواندن اینمك ركوب ونزوله مقتدر . § یولجیلقده بر یره قونمق : طربزوندن کچرکن بزم خانه‌یه نزول ایلدیلر . § اینمه ، فلج ، دامله دینیلان علت مخوفه . بیچاره‌یه نزول اصابت ایتدی .

نُزهَت [ع ، س] سرور ، کانجه طرب انشراح تفرج ، کشایش .

نزهت افزا } == آرتیر-
نزهت فزا } == ت‌ی آرتیران . موجب انشراح

نزهتگاه } == تنزه محلی ، محل ، نزهت .
نزهتکده }

نزهتپذیر == صفـ ، ... ش بولمش اولان .

نُسافه [ع ، س] بغد ایدن آیریلان صمان ، خش وخاشاك .

نُسال [ع ، س] حیواندن قوپوب دوکیلن تویلر .

نُسَخ [ع ، س] جمع [نسخه]

نُسخه [ع ، مذ] یازیلی ، یازلمش شی ، یازیلی برشیئك چیقاریلان صورتی § دعا طرزنده یازلمش ورقه ، (موسقه) و

نسخه شکلنده == نسخه‌لرك (موسقه‌نك) قاتلاندیغی طرزده مثلث شکلنده .

تکمیل نسخ ایتمك == مدارسده تدریسی معتاد اولان علومی اکمال ایتمك .

نُسغ [ع ، س] (نباتات) ایلك بهارده کوکلر طرفندن جذب ایدیلان وعادتا نباتاتك قانی حکمنده بولنان مواد مغذیه که : سیال رنکسز بر حالده ساقه داخل واطرافه منتشر اوله‌رق اوراقه واصل اولور .

نسغ صاعد == (نباتات) جذردن باشلیوب اوراقه قدر چیقان نسغ .

نسغ نازل == (نباتات) هوا وضیا تأثیریله اوراقده تصفیه اولنوب نباتك تغذیه‌سنه الزم اولان موادی اعطا ایچون طبقات قشریه اره‌سنده وخصوصیله طبقهٔ کتانیه‌نك الیافی دروننده اشاغی‌یه اینن ونهایت مخه قدر واصل اولان نسغ .

نسغ کبیر == (نباتات) ایلك بهارده دوران ایدن نسغ .

نسغ صغیر == (نباتات) موسم صیفك نهایتنده دوغری دوران ایلین نسغ .

نُسُك [ع ، مص] جناب حقه عبادت ایتمك .

نُشارَه [ع ، س] اغاج بیچیلدکدن صوکره قالان طالاش .

نُشخوار [فا ، س] کویش ، اجترار .

نُشرَه [ع ، س] نسخه ، تعوید § رقیه . افسون .

نُشُور [ع ، مص] نشر ایتمك ، طاغیتمق § بعدالموت دیرلمك .

یوم نشور == یوم قیامت .

نُشُوط [ع ، مص] تخم طوپراغی یاروب باش ویرمك ، اوج کوسترمك .

نُصّاح [ع ، س] جمع : [ناصح] نصیحت ایدنلر .

نُصّار [ع ، س] جمع ، [ناصر] یاردمجیلر ، معاونلر .

نُصح [ع ، مص] نصیحت ویرمك § (س) نصیحت ، پند ، اوکوت .

(نخود)

١ — کماله ایرمش بر نخود فیده‌سی ، ٢ — چیچکی
٣ — هنوز بلورمش میوه‌سی ٤ — کماله ایرمش میوه‌سی
٥ — تخود دانه‌لری ، ٦ ، ٧ = اسقحالهٔ ثانیه وثالثه .

نُصَراء [ع ، س] یاردمجی ، معین معناسنه اولان (نصیر) ك جمعی .

نُصْرَت [ع ، مص] یاردم ومعاونت ایتمك § (س) یاردم معاونت عون § ظفر مظفریت ، غلبه

نُصُوص [ع ، س] معناسنده صراحت تامه بولنان ایات جلیله‌دن دلیل مقامنده ایراد ایدیلان آیت معناسنه کلان (نص) ك جمعی .

نُطْفه [ع ، س] دوروولمش ، صافی صو § (طب) منی دینیلان وجنس حیوانه کوره اشکال مختلفه‌سی اولان کثیف، لز و تلی، صودن اغر ، بیاضه مائل بر مایع قلوی . جمعی (نطف

نُطْق [ع ، مص] معناسی اکلاشیلان حروفله سوز سویلمك (س) سوز ، لقردی ، خصوصیه دائر حضاره خطاباً سویلنیلان سوز ، خطبه .

نطق‌کلك == سویلیه‌رك ایکن سویلمك || لقردی ایتمك ،

نطق طوتلمق / **نطق متعذر اولمق** == سوز سویلیه‌مه‌مك ، سویلیه‌جکنی شاشیرمق .

نُطُوع [ع ، مص] مثیندن معمول دوشك معناسنه اولان (نطع) ك جمعی .

نُظّار [ع ، س] ج : (ناظر) : هیئت نظار .

نُظَراء [ع ، س] اقران همتا معناسنه اولان (نظیر) ك جمعی .

نُعاس [ع ، مص] اویوقلامه بینسکامه اعصابه رخاوت کلمه ، غنودکی

نُعُوت [ع ، س] ج : [نعت] : نعوت شریفه .

نُعُوظ [ع ، س] ذکری دائما قوام اوزره بولندیرن بر علت .

نُفُوذ [ع ، مص] بر شی دیکر شیه بالتماس اوته طرفه کچمك ایشلهمك § جاری اولمق .
§ بر ادمك امری ، سوزی کچمه .

نفوذلی == سوزی کچن، مرعی‌الخاطر

نُفُور [ع ، مص] اورکوب قاچمق

نُفُوس [ع ، س] روح معناسنه اولان (نفس) ك جمعی .

نفوس قدسیه == ملائکهٔ کرام .
§ بر یرده موجود اولان اشخاص اهالی مقداری : فرانسه‌نك نفوسی کیتدکجه تناقص ایتمکده‌در .

کثافت نفوس == نفوسك مقدار و کمیتی

نفوس تذکره‌سی == هویتی ناطق اولهرق تبعه‌دن هر برینك حکومتدن المغه مجبور اولدیغی ورقهٔ رسمیه .

نفوس اداره‌سی == نفوس معاملاتنی تدقیق وایفایه مأمور وداخلیه نظارت جلیله‌سنه مربوط بر دائرهٔ رسمیه .

نُقاوه - نُقایه [ع ، س] لطف فضل § هر شیئك ایسی ، کزیده‌سی .

نُقَباء [ع ، س] بر جماعتك احوالنه نظارت ایدن بیوذات معناسنه کلان (نقیب) ك جمعی .

نُقیه [ع ، س] رنك ، لون § پاس رنك § پاچه‌سز طون .

نُقْره [ع ، س] اریدلمش کموش پارچه‌سی ، فضهٔ غیر مضروبه . § کوچوك چوقور ، حفرهٔ صغیره § انسه چوقوری : نقرهٔ قفاء .

نُقْصان [ع ، مص] اکسیکلك ، ناتماملق § (س) اکسیك ناتمام .

نقصان ارض == (فقه) بر یرك قبل‌الزراعه اولان ذکریله بعدالزراعه ذکری اولان اجرت بیننده‌کی فرق .

نقصانلق == قصور ، عیب .

نقصان یسیر == (فقه) بر شیئك ربع قیمتنه بالغ اولمیان نقصان .

نقصان فاحش == (فقه) بر شیئك ربع قیمتی نسبتنده ویا دها زیاده واقع اولان نقصان .
§ فقدان ، یوقلق: نقصان عقل [نقصان اصلاً مصدر اولمدیغی نظراً نقصانی و نقصانیت کلمه‌لرینك غلط اولدیغی درکاردر]

نَقْض [ع ، س] بنا ییقمدیسی معناسنه‌ایسه‌ده لسانمزده بومقامده جمعی اولان (نقاض) قوللانیلور

نُقَط [ع ، س] نقطه‌نك جمعی .

نُقْطه [ع ، س] حرفلرك اوکنه ویا التنه وجمله‌لرك نهایتنه قونیلان بنك شو (.) اشارت § بنك کوچوك یوارلاق لکه .
§ موقع ، محل : اوراسی مهم بر نقطه‌در نقطهٔ عسکریه نقطهٔ حاکمه . § (هندسه) ابعاد ثلثه‌دن عاری اولان شی ، ایکی خطك محل تقطعلری . § (طب) کوزه عارض اولان لکه . § (عسکری) بر نفردن عبارت اولهرق اقامه ایدیلان قره‌قول ، نوبتجی نفری || کوزجی .
§ اوزون یوللرده محال مختلفه‌ده تأسیس ایدیلان قره‌قولخانه : متهملر نقطه‌دن نقطه‌یه تسلیم ایدیله‌رك اعزام اولندی § جهت ، سمت .

نقطهٔ اصابت == (بالستیق) مرمینك قائم بر هدفه چارپمسیله حاصل اولان اثر لکه .

نقطهٔ ارتفاع / **نقطهٔ علیا** == (بالستیق) محرك مرمینك اك مرتفع نقطه‌سی .

نقطهٔ سقوط == مرمینك دوشدیکی نقطه .

نقطهٔ انجماد == (حکمت) ماء مقطرك طوکدیغی درجهٔ حرارت که : سانتیغراد میزان الحراره‌سنده (صفر) اعتبار اولنور .

نقطهٔ غلیان == (حکمت) صوییك بخاره منقلب اولدیغی درجهٔ حرارت که میزان مذکوره کوره (١٠٠) اعتبار اولنمشدر

نقطهٔ موهومه == ظاهرده محسوس اولمیوب فرض وتصور اولنان نقطه .

نقطهٔ نظر == هدف نظر ، فکرك ، نظر دقتك منعطف اولدیغی جهت || جهت اعتبار : اخلاق نقطهٔ نظردن .

نقطهٔ هندسه == (هندسه) کندیسنده ابعاد ثلثه‌دن هیچ بری متصور اولمیان شی .

نقطتین == ایکی نقطه .

نقطتین متقابلین == (قوزموغرافیا) ارض اوزرنده یکدیکرینك قطراً مقابلی اولان نقطه‌لر . [تعبیر دیکریله بینلرنده فرق (١٨٠) درجه اولوب بری شمالی دیکری جنوبی اولمق اوزره عین اراضیده بولنان ایکی نقطه .]

نقطه‌سز == نقطه‌سی اولمیان حرف (و) کبی .

نقطه‌لامق == نقطه قومق .

نقطه‌لی == نقطه‌سی اولان .

نُقُود [ع ، س] اقچه معناسنه اولان (نقد) ك جمعی .

نُقُوش [ع ، س] وسم ، زینت معناسنه اولان (نقش) ك جمعی نقوش کوناکون

نقول [ع ، س] حکایه ، روایت معناسنه اولان (نقل) ك جمعی نقول صحیحه .

نکت [ع ، س] جم : [نکته]

نکته [ع،س] هر کسك اکلایه‌مدیغی قیسالی معانی دقیقه‌یی حاوی کوزل سوز جمعی (نکت) و (نکات) کلیر .

نکته بین = نکته‌یی کورن ، نکته‌دن اکلایان ، ظریف ، ذکی .

نکته دان / **نکته شناس** = نکته بیلن، ظریف

نکته دانی / **نکته شناسی** = نکته دانلق، نکته شناسلق

نکته کو / **نکته پرداز** = نکته‌لی سوز سویلاین

نکته‌لی = نکته‌سی اولان ، معانی دقیقه‌یی حاوی سوز .

نکس [ع ، مص] علت کری تپمك ایلمکه یوز طوتان خسته‌لق تکرار آزمق ، اوسته‌له‌مك .

نکهت [ع ، س] کوزل قوقو § اغز قوقوسی .

نما [فا ، ص] کورنمك ، کوسترمك معناسنه اولان نمودن مصدرندن . امر حاضر اولوب وصف ترکیبی حالنده قوللانیلور

اعجاز نما = اعجاز کوسترن .

بدایع نما = بدایع کوسترن .

رونما = یوز کوسترن ظهور ایدن .

رهنما = یول کوسترن ، دلیل .

قبله نما = سمت قبله‌یی کوسترن، پوصله

نمایان = کورینجی ، کورونن ، ظاهر ، اشکار .

نمایش = کوسترش، ساخته کوسترش || کورونش منظره .

نمایش آب = سراب .

نماینده = کوستریجی، کورنجی.

نمر [ع ، س] قپلان معناسنه اولان (نمر) ك جمعی .

نمرقه [ع ، س] کوچوك یاسدیق

نمو [ع ، مص] برکتلنمك ، ارتمق نشو ونما بولمق ، بیومك : نمو اشجار .

نمود [فا ، ص] کوسترمك معناسنه اولان (نمودن) مصدرندن امر حاضر اولوب وصف ترکیبی صورتنده مستعملدر .

ظفرنمود = ظفر کوسترن .

کرمنمود = کرم کوسترن .

§ بر شیئك علامت ، نشانی § رونق ظاهری § وجود § بکزه‌مین ، مشابه

نموده = کوسترلمش .

نموذج [ع ، س] فارسی نمونه ویا نموده معربیدر .

نمون [فا ، س] کوسترمك معناسنه کلان (نمودن) مصدرندن مشتق اولوب دائما وصف ترکیبی حالنده قوللانیلور .

ظفرنمون = ظفر کوسترن .

رهنمون = یول کوسترن .

مکارمنمود = مکارم کوسترن .

نمونه [فا ، س] اورنك ، مثال طوتیله‌جق شی : سوء مثال نمونهٔ امتثال اوله‌ماز .

نمونه‌خانه = اورنکلك شیئلرك موضوع اولدیغی محل .

نمونه‌لك = اورنك اولمغه یارایان شی نمونه‌لك بغدای .

نواب [ع ، س] حاکم ، حاکم‌وکیلی معناسنه اولان (نائب) ك جمعی : مکتب نواب ، انتخاب نواب .

نواز [فا ، ص] (فتح نون ایله شایعدر) اوخشایجی ، اوخشایان تلطیف وتطییب ایدن .

نوازش = اوخشامه ، تلطیف .

نوازشکار / **نوازشکر** = اوخشایان ، تلطیف وتطییب ایدن .

نور [ع ، ص] آیدینلق ، روشنایی (ظلمت) ك ضدی . (ضیا) دن فرقلیدر . ضیا بالذات مضی اولان جسمدن صدور ایدن اشعه ، نور ایسه بر جسم مضیدن اقتباس نور ایدن جسمك نشر ایلدیکی آیدینلقدر .

نورافشان / **نورفشان** = نور صاچیجی ، صاچان

نور بخش = نور باغشلایان .

نورانی = روشن ، نورلی ، منور

نورانیت = نورانیلك .

نورپاش = نور صاچیجی ، صاچان .

نور چشم / **نور دیده** / **نور عین** = پك سوکیلی ، باعث افتخار اولان کیمسه .

کوز نوری دوکمك = یازی ، رسم ، نقش کبی شیلرله چوق اوغراشمق .

نور علی النور = دها اعلی دیمکدر .

ذی النورین = ایکی نور صاحبی || حضرت عثمان رضی الله عنه .

نوروپس [ع ، س] { Norops } حیوانات زاحفه‌نك جناحیه فرقه‌سندن آمریقایه مخصوص بر نوع کرتنکله‌در .

(نوروپس)

نوش [فا ، ص] ایچمك معناسنه اولان (نوشیدن) ماده‌سندن مشتق اولوب وصف ترکیبی حالنده بولنور

باده‌نوش = باده ایچن .

§ ایچمه ، ایچیش .

عیش ونوش = ذوق وصفا، جنبش

نوشانوش = ایچدکجه ایچه‌رك ، ایچه ایچه ، مکرراً ایچه‌رك .

نوشنده = ایچیجی ایچن .

نوشادر [فا ، س] نشادر .

نوشت – نوشته [فا ، س] یازیلی یازلمش ، مکتوب خط .

سرنوشت = آلن یازیسی ، قدر .

نوشدارو [فا ، س] تریاق ، هر

نوشین [فا ، ص] لذیذ ، لطیف خوشکوار جام نوشین .

نوشینه = بادهٔ لذیذ ، بادهٔ خوشکوار

نوطه [ج ، س] { Note } موسیقینك خط مخصوصی . § بو خط ایله یازلمش آهنك

§ بر حکومتك کندی سفیری واسطه‌سیله دیکر حکومته واقع اولان تبلیغ وتکلیفی

نوف [فا ، س] عکس صدا عکس آواز .

نوقروفوز [ج ، ـ] مغمدالجناح حشراتدن بر بوجك اولوب سرقه‌لريى فاره وسائر لاشه اوزرینه کومر .

(نوقروفوز)

نوقه [فا ، ـ] چیغلتی .

نوکر [فا ، ـ] چاکر ، عبد ، قول ، بنده .

نوکری = چاکرلك ، قوللق ، بنده‌کی

نول [فا ، ـ] قوش قاغـه‌سی ، منقارطیر .

نون [ع ، ـ] (ن) حرفنك اسمی

نون‌چناغی = نون حرفنك داخلنه نقطه قونیلان چوقوری .

نون [ع ، ـ] بالق ، ماهی .

ذوالنون = حضرت یونس علیه‌السلام

نوید [فا ، ـ] { فتح نون ایله تلفظی غلطدر . } مژده ، بشارت خبر مفرح .

« نوید لطیف — ارباب‌شوقه مژده‌اکبر »

نومرو [ج ، ـ] { Numéro } عدد رقم ، اشارت ، اشارت مخصوصه فلان صنف شاگردانندن (١٢٧) نومرولو افندی ، ٤٥ نومرولو تحریرات . § امتحانده طلبه‌دن هر بریىنك اکتساب ایلدیکی درجه‌یی مشعر رقم : فرانسزجه امتحاننده بش نومرو الدی .

نومروتور = هرنوع اوراق ودفاتره نومرو وضعنه مخصوص آلت .

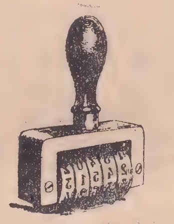

(نومروتور)

نویس [فا ، ـ] یازمق معناسنه نویشتن ماده‌سندن مشتق اولوب وصف ترکیبی حالنده مستعملدر

خوش نویس = کوزل یازان .

دور نویس = تلغراف .

صدانویس / بانك نویس } = فونوغراف ، غراموفون

شمس نویس = فوطوغراف .

تاریخ نویس = مورخ ، مورخ رسمی

نویسنده = یازیجی ، یازان کاتب .

نه [فا ، عد] طقوز ، تسع ، تسعه ، نه فیه :

« بویله آغاز ایلسون شمدنکری القابکه جامع نه قبهٔ کونك خطیب منبری »

نه فلك = عندالمتقدمین طقوز قات فرض واعتبار ایدیلان آسماندن کنایه

نهم = طقوزنجی تاسع .

نهبور [ع ، ـ] قوم تپه ، قومدن حاصل اولمش تپه ، قوم ییغینی [جمعی : (نهابیر) کلیرسه‌ده لسانمزده غیر مستعملدر .]

نهفته [فا ، ـ] کیزلی صاقلی مخفی ، راز نهفته .

نهوض [ع ، مص] حرکت ایتمك ، قیام ایلمك .

نهی [ع ، ـ] عقل ، خرد معناسنه اولان (نهیه) نك جمعی ، عقللر ، عقول .

اولی‌النهی = ارباب عقول .

فاعتبروا یا اولی‌النهی .

نهیه [ع ، ـ] عقل ، خرد :

اصحاب نهیه = عقل صاحبلری .

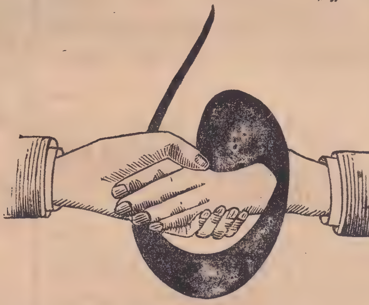

وَ [ع ، حر] (واو) الفباى عربینك یکرمی التنجی و تورکجه الفبانك یکرمی طقوزنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (٦) عددینه اشارتدر. لاتین حروفاتنده طرزی (V) وصاغر دیلسزلرك الفباسنده شکلی شودر :

§ حرف عطف اولوب ایکی کلمه‌یی ، ایکی جمله‌یی برحکمده جمع ایدر: علوم وفنون. میقروسقوب اون یدنجی عصرده اختراع اولنمش و اون سکزنجی عصرده انجق سهل الاستعمال بر آلت حکمنی المشدر .
§ ضمه‌نك اشکال مختلفه‌سی خدمتنی ایفا ایدر حرف املادر . مطبوعات عثمانیه‌ده اخیراً قبول ایدیلان اصوله و(واو) ك درت درلو تلفظنه نظراً — شو شکللر قبول اولنمشدر :

وٓ — o		ضمهٔ ثقیلهٔ مبسوطه: اوٓلمق
وٚ — ou		ضمهٔ ثقیلهٔ مقبوضه: بوٚلمق
وُ — u		ضمهٔ خفیفهٔ مقبوضه كوُلمك
وٙ — eu		ضمهٔ خفیفهٔ مبسوطه: اوٙلمك

§ ادات قسم : والله .
خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده اشبو (و) حرفی شو طرزده کوستریلور .

و ---- ثلث
و ---- نسخ

و ---- اجازت
و ---- ریحانی
و ---- توقیع
و ---- جلی دیوانی
و ---- دیوانی
و ---- رقعه
و ---- سیاقت
و ---- تعلیق
و ---- کوفی
و ---- شجری
و ---- صنبلی

وا [فا ، د] کری ، ارقه‌ده :

واپسین = اك کریده‌کی ، اك صوکره‌کی .

واداده = کیری ویرلمش ، رد اولنمش .

وامانده = کریده ، ارقه‌ده قالمش: دم واپسین .

وا [ع ، د] ادات ندبه‌در: واحیفاه . واحسرتاه

وابَسَتَه [فا ، ص] بر شیئه باغلی مربوط ، مقید ، متوقف معلق ، منوط : بوتکالیفك قبولی وابستهٔ رأی عالیلریدر .

وایَسْ - واپَسینْ [فا ، ص] [وا]

واپور [ج ، ص] { Vapeur } دن محرفدر . } بخار ایله متحرك چرخلی کمی . استیم .

(واپور)

قره‌واپوری = شمندوفر ، تیمور یولی

واثِق [ع ، ص] اینانان ، اعتماد ایدن ، وثوق ایله اینانان .

واثق بالله = جناب حقه اعتماد وتوکل ایدن .

وافر [ع ، ص] زیاده اوزاق ، ابعد بعد وافر ، موقع وافر .

واجِبْ [ع ، ص] یاپلمسی مقتضی ترکی غیر جائز اولان . لابد الزم .

واجب الایفا == ایفاسی لابد ولازم اولان § (شرع) ترکی کناه اولان امر الهی . افعال مکلفیندن ایکنجیسی ، دلیل ظنی ایله ثابت اولان شی : صلاة وتر کبی .

واجب الوجود == ذاتی وجودیتی مقتضی اولان جناب حق .

واجبات == (واجبه) نك جمعی : واجب اولان خصوصات .

واجبه == واجب ، مقتضی اولان شی : ولی نعمته حسن خدمت واجبهٔ عبودیت وصداقتدر .

واجِدْ [ع ، ص] وجوده کتیریجی کتیرن (جناب حق) .

واجِزْ [ع ، ص] قیصه ، موجز منحصر .

واحْ [ع ، ص] چول اورته‌سنده صویی ویشیللکی حاوی یر . [جمعی : (واحات) کلیر .]

واحِدْ [ع ، ص] بر ، تك ، یك § یکتا ، منفرد ، بی نظیر . (احد) ایله بینلرنده فرق واردر ، واحد اشیایده توصیفده مستعمل (احد) ایسه یالکز جناب حقه مخصوصدر .]

واحداً == تك اوله‌رق .

واحدابعد واحدٍ == بر بر ، بر بریندن صوکره .

§ (ریاضیه) بر کمیتك — کندی جنسندن — مقایسه اولندیغی دیکر کمیت

واحده ارجاع اصولی == برمعادلهٔ ریاضیه‌یی حل ایچون کمیات معلومه‌نك برینی واحده مساوی اولنجه‌یه قدر عملیات اجرا ایتمه طریقی [مثلا: اوچده دردی $\left(\frac{٣}{٤}\right)$ اون ایکی اولان عدد هانکیسیدر؟

مسئله‌سنك حلی ایجاب ایتسه :

بر شیئك $\left(\frac{٣}{٤}\right)$ ی (١٢) ایدرسه ،

$\left(\frac{١}{٤}\right)$ ی $\left(\frac{١٢}{٣}\right)$ = ٤ اولور و بناءً علیه

$\left(\frac{٤}{٤} = ١\right)$ ی یعنی کندیسی ٤ × ٤ = ١٦ اولور . کبی]

واحد قیاسی == (ریاضیه) کمیات مختلفه‌نك کندی جنسلرندن اولمق اوزره مقایسه اولندقلری کمیت ثانیه [طول ایچون (متره) ، مسکوکات ایچون (غروش) ، اوزان ایچون (قیه) واحد قیاسی اعتبار اولنمشدر .]

واحد ناری == (حکمت) بر کیلوغرام صویی بر درجه تسخین ایتمکه مقتضی اولان مقدار حرارت ، حرور {Chalorie}

واحدك اجزاسی == کسر ، واحددن کوچوك عددلر .

وادِی [ع ، س] ایکی طاغ اره‌سی ، دره § رهکذار آب § صحرا بیابان . § طرز ، اسلوب ، منوال ، زمین : قصیده وادیسنده یکنتادر .

وادیٔ ایمن == حضرت موسی علیه السلامك کیجه‌لین زوجه‌سیله برابر کیتدکلری وزوجه‌سنك وضع حمل ایلدیکی صحرا .

وار [ت ، ص] (یوق) مقابلی موجود ، واقع ، کائن ، حاصل ، بولنان .

وار اولمق == موجود وکائن اولمق . || باقی ، دائم اولمق .

وار ایتمك == وجوده کتیرمك ، یاراتمق : جناب حق کائناتی یوقدن وار ایتدی .

واری یوغی == هر نه وار ایسه ، بتون مال ومنال .

وارلق == موجودیت || زنکینلك ، ثروت ، یسار . [وار کلمه‌سنك ترکجه اولمسنه نظراً ارتق (واریت) دیمك پك خطادر .]

وار [فا ، د] ادات تشبیه وتمثیلدر : آواره وار == آواره کبی § مالك ، صاحب ، خداوند :

امیدوار == امیدلی ، امیدی اولان

مالوار == مال صاحبی ، زنکین . § کره ، دفعه : یکوار == بر دفعه § لیاقت ، مناسبت :

کوشوار == قولاغه طاقلمغه لایق || کوپه .

واری == مشابه ، مماثل :

منقار واری == منقار کبی

افرنج واری == فرنك کبی

وارِثْ [ع ، ص] اولن برادمدن کندوسنه میراث قالمش اولان کیمسه ، میراثخوار § (فقه) ارثی بر دلیل ایله ثابت اولان کیمسه . جمعی : (ورثه) در .

وارِدْ [ع ، ص] ورود ایدن ، کلن واصل اولان : اوراق وارده ، مبالغ وارده [اوراق موروده دیمك خطادر .] § بر شی حقنده صادر وسانح اولان : محاسن اخلاق حقنده یوزلرجه احادیث نبویه شرفوارد اولمشدر

وارد خاطر اولان == خاطره کلن سنوح ایدن [جمعی : (واردات) کلیر سه‌ده لسانمزده باشقه معناده مستعملدر .]

وارده == کلمش اولان شی || ملاحظهٔ سانحهٔ فکریه .

وارِداتْ [ع ، س] { هر نه قدر (وارده) نك جمعی ایسه‌ده او معناده مستعمل دکلدر } املاك وعقار وسائره‌دن حاصل اولان نقود ، حاصلات واردات خزینه § فکره سانح ایدن شیلر : واردات فکر .

واردا [ج ، کلهٔ تنبیه] دقت ایت ! صاول ، صاقین ، دستور !

وارده‌جی == تراموای آرابه‌لرینك اوکنده وسائر محلرده واردایه باغران آدم .

وارِدیا [ج ، س] (بحریه) کمیلرده بکلنیلان نوبت : واردیا دکشدیرمك ، واردیا چاکی

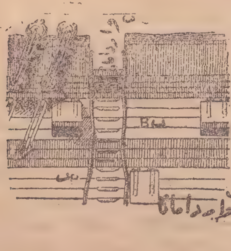

(واردیا)

وارِدیانْ [ت ، ص] غاردیان [غاردیان]

وارَسْتَه [فا ، ص] قورتلمش ، خلاص ازاد اولمش § فارغ البال § ایلیشکسز .

وارستکی == وارسته‌لك ، قورتلمه ، خلاص .

وارَكْ [ج ، س] (دکز یوصونی) ذات الفاح غیر منظوره‌دن اشنیه جنسندن دکزلرده بالخاصه سواحلده یتیشیر ایری بر یوصوندر بوندن ایود ، بروم و قلور ، قاربونیت پوتاسیوم و سودیوم استحصال اولنور .

[وارك] دكز (يوصونى)

وارمق [ت ، مص] كيتمك ، يتيشمك ، واصل اولمق § بالغ سن رسيده اولمق § منجر ، منتهى اولمق ، نتيجه‌لنمك . § يناشمق ، تقرب ايتمك . § انتقال ايتمك فهم وادراك ايلمك ، كلامك كنهنه حقيقتنه ايرمك .
§ قيمق ، چكنمه‌مك : بر ايش ياپمغه الم وارمز ، برسوز سويلمكه ديلم وارمز .

اره وارمق = قادين ، قيز قوجه‌يه كيتمك ، تأهل ايتمك .

اوستنه‌وارمق = زورلامق ، ابرام والحاح ايلمك .

فرقنه وارمق = كيزلى بر ايش كالامق ، سزمك .

وارش = (وارمق) ماده‌سندن اسم مصدر . وارمه ، وصول ، || سرعت انتقال ، فطانت .

وارش كالش = كيدوب كلمه .

وارشلى = سرعت انتقال صاحبى ، فطين ، زيرك .

وارديرمق = يتيشديرمك ، ايصال ايتمك ابلاغ ايلمك .

وارلمق = كيدلمك واصل اولنمق || ظفرياب اولنمق .

وارمه = (وارمق) ماده‌سندن مصدر تخفيفى .

وارش [ج ، مص] برشهر وقصبه‌نك سورى خارجنده بولنان محلاتى قسمى .

وارون - وارونه [فا ، صـ] ترس ترسنه دونمش ، معكوس ، مقلوب برگشته حال : چرخ وارون ، كنبد وارونه .

واره‌كله [ت ، مـ] بر خطاوزرنده حركت ايدرك كيدوب كلن شى .

واره‌كله خلاطى = منغدال‌وقايغى‌كميدن ساحله وساحلدن كمى‌يه چكمكه مخصوص خلاط .

واره‌كله‌لى = برخط اوزرنده حركت ايتمك اوزره ياپلمش اولان .

واريل [ج ، مـ] { Baril } مستطيل الشكل فوچى . § واريل سكننده اولان : واريل چانطه ، واريل دوكمه .

واريلجى = واريل ، فوچى ياپان صنعتكار .

وارپوس [ع ، مـ] آغر طاشجى طوقماغى || بيوك دمير چكيچ .

واز [فا ، مـ] فراغت ، ترك .

وازكلمك | **وازكچمك** = كيرى طورمق ، فراغت ايتمك ، ال چكمك ، || تكول ايتمك .

وازو [ج ، مـ] لوازم تزيينيه‌دن اوله‌رق صالونلرده مواقع مختلفه‌يه قونيلان نفيس فغفورى ، صاصوپيا كوپ .

(وازو)

مانتو وازوسى = [ايتاليا‌ده [illegible] عين نامى طاشيان ولايتده كائن بوقصبه حفرياتنه عائد برچوق آثار عتيقه‌يى حائز دركه اونلر ايچنده رسمى حزين وعيد مذهبى‌يى ارائه ايدن اشبو وازو دخى اورادن كشف ايدلمش اولمغله مانتو وازوسى نامى آلمشدر .]

وازه‌لين [ج ، مـ] (كيميا) { Vaséline } غازياغنك تقطيرندن حصوله كلير بياض صاريجه ، معتدل التعامل بر جسم دسمى‌كه : جلدى ، حتى صيرناقلرى بيله يومشاتمق خاصه‌سنه مالكدر .

واژ كوز - واژ كونه [فا ، صـ] ترس ، ترسنه دونمش ، مقلوب ، معكوس : بخت واژكون .

واژون - واژونه [فا ، مـ] واژكون ، واژكونه .

واسطه [ع ، مـ] ايكى شيئك اره‌سنى بيتشديرن شئ ثالث . § ايكى شيئك اره‌سنده بولنان § برشيئك حصولى ايچون استعمال ايديلان آلت ويا آدم ، ميانجى . [جمعى : (وسائط) كلير .]

بالواسطه = طوغريدن طوغرى‌يه اولميه‌رق ، برينك توسطيله .

بالواسطه النان تكليف = (ثروت) كمرك رسمى كبى دوغريدن دوغرى‌يه مستهلكدن النميوب بايعدن آلنان واشيانك قيأتنه ضم اولنمقدنناشى بالنتيجه مشترى طرفندن تسويه اولنان رسم

بلاواسطه = واسطه‌سز ، طوغريدن طوغرى‌يه .

واسع [ع ، صـ] كنيش ، آچيق ، يول : صحراى واسع .

ارض الله واسعه = اللهك يرى كنكيشدر .

واشاق [ت ، مـ] ذات الثديانك آكل اللحوم فرقه‌سندن نصف كره شماليه مخصوص اولوب رؤيتنك كسكينلكيله معروفدر . پوستندن كورك ياپيلان كدى جنسندن بر حيوان .

(واشاق)

واصف [ع ، صـ] وصف ايديجى ، مداح ، مادح .

واصل [ع ، صـ] وصول بولان ، اولاشان ، ايريشن قاووشان . § (تصوف) معرفة الله‌ه نائل اولان : واصليندن بر ذات ايدى .

واضح [ع ، ص] آچیق ، اشكار، عیان : عباره‌نك واضح اولمسی لازمدر .

واضحات == واضح و اشكار اولان شیلر ، بدیهیات .

واضع [ع ، ص] وضع ایدیجی ، ایدن . قویان .

واضع امضا == امضاسنی وضع ایدن ، صاحب امضا .

واضع قانون == بر قانونی وضع وتأسیس ایدن .

واطوس [ج ، ص]جنبیه قصیله‌سنه منسوب اولوب اوروپا و اوستراليادە بولنور وریئه جنسندن بر بالقدر . یدی قدر نوعی واردر .

(واطوس بالغی)

واعظ [ع ، ص] وعظ و نصیحت ایدن ، پند و نصح ایلین .

واعیه [ع ، س] غریو ، فریاد ، ناله .

واغون [ج ، س] دمیر یول ارابه‌لرندن هربری ، برقطاری تشكیل ایدن ارابه‌لردن هری

وافتیز - وافتیس [ج، ص] خرستیانلقجه دینه دخول علامتی و عیسویتك شرطی اوله‌رق صویه كیرمكدن ویا پاپاس طرفندن اوزرینه صو سرپلمكدن عبارت آیین مخصوص ، تعمید.

وافد [ع ، ص] ایلچی ، مرخص ، مصلحتكذار .

وافر [ع ، ص] چوق كثیر ، بسیار ، فراوان § (عروض) بر بحر مخصوص : بحر وافر .

وافی [ع ، ص] تام ، مكمل § كافی .

واقع [ع ، ص] وقوعبولان § كائن ، موجود . § یكچن، جریان ایدن .

واقعا / **فی الواقع** == حقیقة صحیحا || كرچه.

واقعه == وقوعبولان حال ، وقعه || رؤیا ، دوش || جنك . || حادثه ، مصیبت . [جمعی (واقعات) در .]

واقف [ع ، ص] وقوف صاحبی ، خبیر، آشنا، آكاه ، مطلع ، بیلن : واقف اسرار، واقف امور . § بر شیئی وقف وتبرع ایدن شرط واقف بویله‌در . § ایاقده طوران ، باخصوص عرفاتده قائما طوران .

واقی [ع ، ص]وقایه ایدن، صاقلایان محافظه ایلین § (طب) برمرضك وقوع ویا سرایتنه قارشی اولدن النان علاج ویا اتخاذ اولنان تدبیر .

والاشان == شانی، قدری بیوك اولان.

والاجاه== موقعی ، منصبی عالی اولان .

والد [ع ، س] تولید ایدن ، بابا، پدر: والد كثیر المحامد .

والده == طوغوران ، انا ، مادر .

قائن والده == قاین انا .

والدین == انا ایله بابا .

واله [ع ، ص] وله كتیرمش ، حیران ، متحیر ، سرسم .

والی [ع ، ص] ولایتك اداره‌سنه مأمور اولان ذات : والی ولایت

والیلك == ولایت .

وام [فا ، ص] بورج ، دین .

وامپیر [ج ، س] كویا مزاردن چیقه‌رق خلقه ایراث مضرت ایدن آدم ، خورتلاق § جادی ، قره‌قونجلوس . § (خفاشیه) زمره‌سندن امریقایه مخصوص بر جنس بیوك یراسه .

وامق [ع ، ص] محبت ایدن ، عاشق ، سودالی .

وانتیلاتور [ج ، س] محدود بر محلك هواسنی تجدید ایچون مستعمل جهاز مخصوص هوا كوروكی .

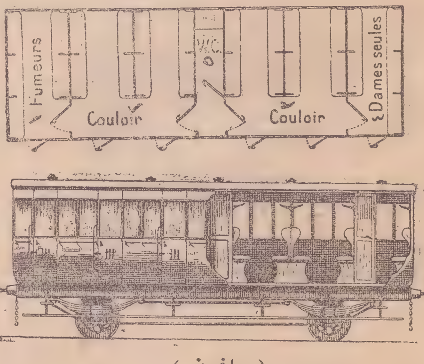

(واغون)

یتاقلی واغون == درونده یولجینك یاتمسنه مخصوص یتاغی اولان واغون .

واغونت == كوچوك واغون= اشیای ثقیله نقلنه مخصوص اولوب رای اوزرنده حركت ایدن كوچوك آرابه .

والا [فا ، ص] یوكسك بوجه ، بلند بالا ، عالی . بیوك .

قامت والا== بویی، قامتی یوكسك اولان .

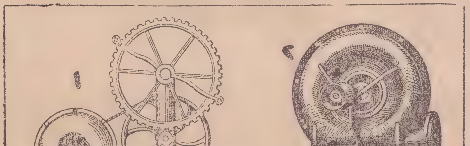

(هوا كوروكاری) (وانتیلاتور)

١ — قول ایله ٢ — قوهٔ میخانیكیه ایله ٣ — قوهٔ میخانیكیه ایله متحرك وانتیلاتورك مقطعی . ٤ — الكتریق ایله .

وانْدا { vanda } [ج ، سـ] وحیدالفلقه شعبه‌سندن سحلبیه فصیله‌سنه منسوب چیچکاری ایری اوتوز بش قدر انواعی بولنور بر نباتدر .

(واندا)

وانیلیا [ج ، س] وحیدالفلقه شعبه‌سندن سحلبیه فصیله‌سندن وانیلیا تحت الفصیله سنه منسوب میوه‌سی اکل اولنور بر نباتدر. منشائی آمریقادر .

(وانیلیا)

واوْ [ع ، ح] (و) حرفنك اسمیدر .

واوقسم == لفظهٔ جلالك اولنه کتیریلان واو : « والله » .

واوی == واو حرفنه منسوب ومتعلق || جزؤ اصلیسی واو اولان فعل : اجوف واوی ، ناقص واوی .

واوَیلا [ع ، س] ایواه ، حیف یازیق § ادات حزن وتحسر . § چیغلق ، یایغره

واهْ [مشترك ، ح] استغراب ، حیرت تلهف کبی احوال داخلیه‌یه دلالت ایدن بر اداتدر .

واه واه آجیرم ، یزیق .

ایواه == واه یازیق .

واهِبْ [ع ، ص] هبه ایدن ، باغشلیان .

واهب الادراك == جناب حق .

واهِمَه [ع ، سـ] محسوساته متعلق معانئ جزئیه‌یی ادراك ایدن § قورونْدی .

قوهٔ واهمه == قورونْدی خاصه‌سی .

واهِه [ج ، سـ] ذات الفلقتین شعبه‌سندن قودنجیه فصیله‌سنه منسوب متهافت برشجیره‌در .

(واهه)

واهی [ع ، ص] بوش ، اساسسز معناسز ، فائده‌سز . جمعی (واهیات) در .

وایْ [مشترك] تعجب وتأوه اداتیدر وای کلدیکزمی؟ § ادات تأسف وای باشم .

وایَه [فا ، س] بهره ، نصیب .

وایه‌دار == بهره‌دار ، نصیبلی .

وایه‌مند == بهره‌مند . نصیبی اولان

وَالّا [ع ، تر] اولمدیغی حالده ، اولمزسه .

والاقلا == بویله اولمازسه اولماز .

وَالحاصِلْ [ع ، تر] حاصلی ، حاصل کلام ، خلاصه ، نتیجه .

وَالسَّلامْ [ع ، تر] ارتق بیعدی اشته بوقدر ، دوك سوز بودر .

وَباء [ع ، س] طاعون دینلان علت مستولیه وساریهٔ مدهشه - که : علامتی قاصیقلرده چیقان یومورجقدر

وبائی == (طب) وبایه منسوب ومتعلق

وبائی == وبایه دوچار اولمش ، و علتی بولاشیق اولان وبا میقروبی ۱۸۹۷ تاریخنده ژاپون اطباسندن بری طرفندن کشف اولنمشدر .

وَبالْ [ع ، س] شدت ، ثقلت : عذاب § بر فعل و حرکتك مسئولیت اخرویه‌سی ، کناه .

وباللی == اخرتجه مسئولیتی اولان .

وَبَرْ [ع ، س] کدی‌یه مشابه برجنس حیوان ، جانوار .

وَتائِرْ [ع ، ص] یول ، مسـ معناسـنه اولان (وتیره نك جمعی .

وَتَدْ [ع ، س] اغاجدن یاپیـ میـخ ، قزیق . § (هندسـ مسـاحه عملیاتنده نقاط معـلومه‌یه دکـز ایدیلان کوچوك بایراق .

(عروض) رکن عروضدن بری .

وتدمجموع == (عروض) ایکی حرف متحرکله ، بر حرف ساکندن عبارت اولان کلمه (فعول) ، (نعم) ، (سنك) کبی .

وتدمجموع == (عروض) طرفینی ایکی حرف متحرك و وسطی بر حرف ساکن الان کلمه . (فال) ، (کان) کبی . [جمعی : (اوتاد) کلیر : اوتادالارض ، اوتادالبلاد]

عظم الوتد == (طب) اکسه‌کمیکی .

وَتَرْ [ع ، س] یایك چلاسی ، ایپ کیریش § چالغی تلی ، نادساز . § (هندسه) بر قوسك ایکی نهایت نقطه‌لری بیغنه وصل اولنان خـ مستقیم .

§ (طب) عضلاتی تحریکه خدمت ایدن قالین سیکر . [جمعی : (اوتار) کلیر .

وَتِیرَه [ع ، س] یول ، طریق § مسلك § روش : ویتره‌نجات . [جمعی : (وتائیر) کلیر .

وَثاقْ [ع ، س] { کسر واو ایله غلطدر } باغ ، بند ، قید .

وَثائِقْ [ع ، س] سند ، حجت معناسنه اولان (وثیقه) نك جمعی .

وَثْبْ [ع ، مص] صچرامق ، آتلامق .

وَثْمْ [ع ، مص] دوکوب توز کبی اوفاتمق .

وَثَنْ [ع ، س] بت ، هیکل ، صنم . [جمعی : (اوثان) کلیر .

وثنى = وثنه منسوب و متعلق || پت پرست .

وثیق [ع ، ص] متین ، حكم ، استوار .

وثیقه [ع ، س] كندیسنه اعتماد ایدیلان شی ، (سند ، حجت كبی) § پیمان ، عهدنامه .

وجائب [ع ، س] واجب اولان خصوص معناسنه كلان (وجیبه) نك جمعی : وجائب ذمت .

وجازت [ع ، مصـ] كلامك وجیز ، مختصر و موجز اولمسی .

وجاهت [ع ، مصـ] كوزل یوزلولك § كوستریشلیلك § عزت ، شرف ، منزلت .

وجد [ع ، مصـ] استغراق § بی خودی ، مدهوشلق . § حالت ذوق و شوق . § غصه‌لنمق .

وجدآور = وجد كتیریجی .

وجدافزا = وجدآورتیریجی .

وجع [ع ، س] اغری ، صیزی ، درد ، الم . [جمعی : (اوجاع) كلیر .]

وجعلی = اغری و صیزی ویرن ،

وجل [ع ، مصـ] قورقو ، اوركمك .

وجنه [ع ، س] یناق یومروسی ، الماجق ، انسانك یناغنده چیقمق یلردن هر بری [جمعی : (وجنات) كلیر .]

وجور [ع ، س] (بیطری) حیوانانك بوغازینه دوكیلان بر نوع علاج .

وجه [ع ، س] یوز ، چهره ، صورت § قارشی‌یه كلان شی § طریقه ، طرز § سبب ، مناسبت . § یوز ، سطح ، اوست : وجه مرآت ، وجه ارض وجه شبه (ادبیات) اركان اربعهٔ تشبیهدن بری اولوب مشبه‌به ایله مشبه ارهسنده مشترك اولان امر معنوی . مثلا : شو باغ جنت كبیدر . عبارهسنده (باغ) مشبه ، (جنت) مشبه‌به اولوب بینلرنده مشترك اولان امر معنوی ایسه (لطافت) ویا (زینت) دركه : شته وجه شبه بوندن عبارتدر .

وجهاً = بروجهله .

وجهاًمن الوجوه = هر نه صورتله اولورایسه اولسون ، هیچ بر وجهله .

بروجه محرر = یازلدیغی وجهله ، ذكر اولنان صورتله .

نه‌وجهله = نه صورتله ، نه طرزله .

بروجه پشین = پشین اوله‌رق ، نقداً .

من وجه = بر صورتله ، بر جهتجه . § (هندسه) بر جسمك سطوحندن هر بری

وجه علوی / **وجه داخلی** } بنانك سمایه متوجه اولان یوزی .

وجه سفلی / **وجه خارجی** } = بنانك روی ارضه متوجه طرفی .

وجهی = وجهه منسوب و متعلق . [جمعی : (وجوه) كلیر .]

وجهه [ع ، س] یوز ، روی § سمت ، جهت ، جانب : وجههٔ عزیمت .

وجیبه [ع ، س] واجب ولازم اولان خصوص : وجیبهٔ ذمت . [جمعی : (وجائب) كلیر .]

وجیز [ع ، ص] موجز ، مختصر ، قیصه : كلام وجیز .

وجیع [ع ، ص] دردناك ، متألم .

وجیه [ع ، ص] بر قومك سیدی اولوسی ، بیوكی . § كوزل ، لطیف § مناسب لایق ، شایان :

توجیه وجیه = مناسب توجیه || حسن تعبیر وتفسیر . § جاه ، منزلت صاحبی .

وحدانیت [ع ، مصـ] برلك جناب حقك برلكی .

وحدانی = وحدانیته متعلق .

وحدت [ع ، مصـ] یالكزلق ، تنكلك § تنهالق ، خلوت

وحدت كزین = اختیار وحدت ایلین . § قرب الهی ، وصلت . § برلك ، بر اولمق : وحدت وجود .

وحدت اشیا نظریه‌سی = ماهیت اعتباریله بتون اشیانك بر شیدن عبارت اولوب كوریلان اختلافك صورت تجلیدن منبعث اولدیغی نظریه‌سی .

وحش - وحیش [ع ، ص] یبانی غیر مونس حیوان ، حمار وحشی § ایصسز ، تنهالق ، غیر مسكون یر . [جمعی : (وحوش) و (وحشان) كلیر .]

وحشت [ع ، مصـ] غم ، غصه § تنهالق ، خلوت . § قورقو ، خشیت § یبانیلك وحشیلك .

وحشت انكیز = مخوف ، قورقونج ، مدهش .

وحشت آور = وحشت كتیریجی ، كتیرن .

وحشی [مولد ، س] یبانی غیر مانوس § اوركك ، قورقاق . § مرحمتسز ، حسسز ، غدار متعدی .

وحشیانه = وحشیجه‌سنه ، وحشیلكله

وحشیلك = یبانیلك ، وحشت .

وحل [ع ، س] چامورلی محل ، بتاقلق .

وحم [ع ، مصـ] كبه قادین آش یرمك .

وحمی = آش یرن كبه قادین .

وحی [ع ، س] جناب حق طرفندن انبیای عظام حضراتنه فیض طریقیله اعلام ایدیلان شی :

امین الوحی = جبرائیل علیه السلام

وحی منزل = قرآن عظیم الشان .

وحی طریقیله = وحی اولنمق صورتیله [(وحی) ایله (الهام) بیننده فرق واردر . (وحی) پیغمبران عظام حضراتنه (الهام) ایسه اولیاءالله مخصوصدر]

وحید [ع ، س] یالكز ، تك یكانه ، منفرید ، نظیرسز مثلسز ، یكتا :

وحیدالزمان / **وحیدالعصر** } = زماننده ، عصرنده یكتا ، منفرد اولان

وحیدالجنس = (نباتات) اعضای تذكیریه‌دن وتأنیثیه‌دن یالكز برینی جامع اولان زمره .

وحیدالرحیم = (حیوا) اكثریت اوزره بر یاوری تولید ایدن حیوانات عالیه .

وحیدالفلقه = (نباتات) جذوری اكثریا لیفی و بعضادرنی ورشیمی یالكز بر فلقه‌یه مالك اولان نباتات شعبه‌سی زنبقیه ، سجلیه ، نجلیه فصیله‌لری بو شعبه‌یه منسوبدرلر .

وخامت [ع ، مصـ] كوجلك ، آغراق § اویغونسزلق ، مضرت . § تهلكه ، مخاطره

وخامتلی = تهلكلی ، مخاطره‌لی .

وَخز [ع ، مصـ] چيـمد كلهمك § ايكنـه كبي بر شي باتيره‌رق آجيتمق .

وَخيم [ع ، صـ] وخامتله متصف اولان . || فنا ، كوتو || ضررلی ، خاطرناك .

وَد ـ وَداد [ع ، مصـ] { واولرك حركات ثلثه‌سی ايله‌ده لغتدر } . سـومك ، محبت ، صوكی § دوستلق .

وَداع [ع ، مصـ] اثنای مفارقتده يكديكريله مصاحبت ايتمك § بو صورتله اجرا اولنان رسم: رسم وداع .

« ای دل؛ نه‌بو عمر ايله نزاعك
ذوقه ابدی‌ميـدر وداعـك »

الوداع = اللهه اصمارلادق مقامنده تعبير مخصوصدر .

وداعلاشمق = بربرينه الوداع ديوب ايرلمق .

وَدايِع [ع ، سـ] امانت معناسنه اولان وديعه‌نك جمعی .

وَدَع [ع ، سـ] ج ض بونجوق .

وَدود [ع ، صـ] دو‌ ، محب [اسماء حسـ ـ دن]

وَدق [ع ، صـ] چفتلشمكه ميل حاصل ايتمش حيوان .

وَديد [ع ، صـ] دوست محب ، كثيرالحب جمعی اوداء]

وَدِيع [ع ، صـ] باشقه‌سنك مالنی محافظه‌ـ‌سنی درعهده ايدن آدم .

وَدِيعَه [ع ، سـ]امانت: روح وديعهٔ الهيدر . ـی : (ودايـع) كلير .] فقه؛ حفظ ايچون بر كيمسه‌يه ايداع اولنان مال .

وَر [فا ، صـ] صـاحب ، مالك، خداوند معناسنه‌اولوب اسمايه لاحق اوله‌رق صفت تشكيل ايدر .

جور = حكمدار .

دانشور = عالم ، صاحب علم .

سخنور = شاعر ، اديب .

كينه‌ور = كيندار .

[(جانور) دخی صاحب حيات معناسـنه ايسـه‌ده اسـاغزده (يبرتيجی) حيـوان معناسـيله مستعملدر .]

وَراء [ع ، سـ] پس ، ارقه ، كيری ، ظهر ، عقب ، وراء جبل .

ماوراء = بر شيئك ارقه‌سـنده ، كيريسنده:§ باشقه، غيری .§ مقصد،دبر.

وَراتيقه [بت ، سـ] ويرانه يا باديه‌سی ديلان قوقولی بر نبات

قزيل وراتيقه = مسك اوتی .

وِراثَت [ع ، مصـ] وارثلك ، وفات ايدن ـيـنـك اموال متروكه‌سنه شرعا وارث اولمق.

§ (طب) سلفك مالك اولديغی اوصاف طبيعيه‌نك خلفه انتقالی .

وراثت شخصيه = ايكی حيـوانك مقارنتندن متولد چوجغك يا اناسنك ويا باباسنك اوصافندن بعضيسنی المش اولمسی ، اقتدار ارثی شخصی .

وراثت سلفيه = اسـلافك قـدرت ارثيه‌سی .

وراثت عرقيه = مولودك اجـداده مشابهتی .

وَراع ـ وَراعَت [ع ، مصـ] ☞ [ورع]

وَراياء [ع ، سـ] (وری) نك جمعی : مخـلوقات ، عالم ، ـت .

وَرَثَه [ع ، سـ] ج : (وارث) .

وَرد [ع ، سـ] نيلان چيچك § مطلقه چيچك .

ماءالورد = كل صوی .

وردی = (نباتات) ظفيری قيصه ويا ناقص وبش وريقه‌لی اوله‌رق بربرنن متباعد ولنان زهره ، چيچك ، چيلك چيچك كبی

ورديه = (نبـاتات) ازهـاری عموميتله بياض ونادراً صاری و قرمزی‌عتراق وكاسی وحبدالوريق و بشه منقسم اولان نبات فصيله‌سی : فصيلهٔ ورديه .

وَرزِش [فا ، مصـ] چاليشمش ، سـعی وكوشش ايديش § چاليشمه سعی

(ورق)
(تزيينات معماريه‌ده نبات ياپراقلری)
١ ـ زينت نباتی ياپراقلرندن ٢ ـ ديكنلی كنكر ياپراغندن ٣ ـ يومشاق كنكر ياپراغندن ٤ ـ دوه ديكنی ياپراغندن ٥ ـ زه آصمه ياپراغندن ٦ ـ صاورماشيق ياپراغندن ٧ ـ آصمه ياپراغندن ٨ ـ كستانه ياپراغندن ٩ ـ مايدنوس ياپراغندن ١٠ ـ زيتون آغاجی ياپراغندن ١١ ميشه ياپراغندن ١٢ دفنه ياپراغندن.

ورزشكار == ساعى ، چاليشقان .

ورزشكارانه == ورزشكارجه‌سنه

ورزشكارى == ورزشكارلق .

وَرْطَه [ع ، مص] چوقور ☆ اوچوروم § تهلكه ، مهلكه ، مخاطره § نجات وخلاص بولمسى كوج اولان ايش .

ورطه‌يه‌دوشمك == بريني تهلكه‌يه القا ايتمك .

وَرَع [ع ، مص] كناهدن ، محرماتدن صاقنوب پرهيز ايتمك ، تقوى .

اهل ورع == متقى ، زاهد .

وَرَعَه [ع ، مص] قورقاقلق .

وَرَق [ع ، م] ياپراق برك درخت :

« برك درختان سبز درنظر هوشيار
هر ورقى دفتريست معرفت كردكار »

§ كاغد . كتاب ، مكتوب كاغدى .

ورقپاره == ياپراق پارچه‌سى || كاغد پارچه‌سى ، كوچوك م || اهميتسز ، عادى كاغد ، پوصله .

§ كاغد كبى انجه التون ، كموش وسائر معدنيات ياپراغى .

ورق كردان == عبثله مشغول اولان ادمدن كنايه .

ورقه == تك ياپراق || تك كاغد || يازيلى كاغد .

سقوط اوراق == ياپراق دوكمى ، كوز موسمى .

ورق مهر و وفا == وفادارلقدن كنايه .

ورقهٔ صحيحه == سند ، استدعا كبى شيلر يازمغه مخصوص تغالى كاغدكه : پولك احداث و استعمالندن اول قوللانيلوردى .

ورقى == ورقه منسوب § يالديزلى كاغد .

ورقجى == يالديزلى كاغد ياپشديران ويا صاتان ادم .

ذنب ورق == (نباتات) ورقك بر استطاله ايله ساقه مربوط اولديغى قطعه .

ورق ذوذنب == (نباتات) ذنبى اولان ورق .

ورق معدوم الذنب == ذنبى اولميان يعنى عقدهٔ حياتيه‌دن چيقارچيقماز منبسط اولان ورق

ورق مسنن == اطرافى كيرنتيلى وچيقنديلى اولان ورق .

ورق منشارى == كنارنده‌كى چيقنديلرى دستره ديشلرى كبى سيورى و قيصه اولان ورق .

ورق مفصوصى == (نباتات) كيرينتيلرى دها درينجه اوله‌رق مدور اولان ورق

ورق مقطوع == (نباتات) كيرينتيلرينك درينلكى عصبهٔ وسطايه قدر ممتد اولان ورق .

وَرْقاء [ع ، م] كوكرچين ، اوكيك ، حمامه .

ورقاى نامه بر == مكتوب كوتورن كوكرچين .

وَرَكْ [ع ، م] (طب) قالچه كميكى .

وَرَمْ [ع ، م] شيش ، درد ☆ ذيشمه . § (طب) آق‌جكره و بعضا اعضاى سائره‌يه عارض اولان مرض مهلك معلوم ، سل ، سل الرئه . غرتلاق ورمى ، كميك ورمى . § بوعلتهٔ دوچار اولان آدم

« صارى بر كلدك اى عدم چيچكى
ايسته‌مزدم سكا ورم ديمكى »

ورم ابيض == مفاصل كبيره‌ده جلدك لونى تغيرايتكسزين وقوعبولان انتفاخ .

ورم نكفيه == (طب) نواحىٔ نكفيه‌نك تورم حادندن عبارت اولان بر مرض مستولى .

وَرىٰ [ع ، س] خلق ، مخلوق ، عالم ، كائنات . [جمعى : (ورايا) در .]

خيرالورى == فخر كائنات ، اكمل موجودات افندمز حضرتلرى .

وَرِيد [ع ، م] قانى اطراف بدن قلبه سوق ايدن طمرلردن يعنى سياه قان طمرلرندن هر برى § بويونك ايكى طرفنده‌كى طمرلردن برى : (وريدان)

امتصاص وريدى == (طب) سياه قان طمرلرى واسطه‌سيله واقع اولان امتصاص .

وريدباب == (طب) بيوك بر سياه قان طمرى .

وريداجوف اعلى == (طب) قلبك اوزرندن كچن بيوك بر سياه قان طمرى

وريداجوف اسفل == (طب) قلبك الت طرفندن كچن بيوك بر سياه قان طمرى .

حبل الوريد == انكسه‌ده‌كى ايكى قالين سيكردن هر برى . [جمعى : (اورده كلير) .]

وريدتحت ترقوه == (طب) كوكرك كميككنك التندن كچن سياه قان طمرى .

وريدى == وريده منسوب و متعلق .

وَزارَت [ع ، مص] وزيرلك ، رتب ملكيه‌نك غايه‌سى اولان مرتبهٔ عاليه : رتبهٔ جليلهٔ وزارت .

وزارت عظمى == صدراعظملق .

وَزّان [فا ، ص] اسيجى ، اسن ، هبوب ايدن [(اولمق) ماده‌سيله قوللانيلور : وزان اولان روزكار .

وَزّان [ع ، ص] وزن ايديجى ، وزن ايدن . طارتيجى و

وَزانَت [ع ، م] اصالت رأى ، اصابت فكر و ملاحظه : وزانت افكار ، وزانت آراء

وَزْمَه [ع ، س] اواخر موسم شتا ، قيشك صوك كونلرى .

وَزْن [ع ، مص] طارتمق ، طارتلمق [بو معنايه كوره (ايتمك) ماده‌سيله قوللانيلور : اودونى وزن ايتدى .] § بر شيئى تخمين ايتمك . § بر شيئك وزن ايله اكلاشيلان اغرلغى § بر شيئك ثقلتنى تعيين ايچون قوللانيلان معين ، مختلف اغرلقلر § (عروض) هر بحرك مستقل اجزاسندن برى . § اغراق ، ثقلت .

وزنى == وزنه منسوب || طارتيلان شى . § (حكمت) بر جسمك هر ذره‌سنه تأثير ايدن ثقلتك (جاذبهٔ ارضك) محصله‌سى كه : اوجسمك سقوطنه مانع اولان بر مستوئ افقى اوزرينه خلاده اجرا ايده‌جكى ضغطدن عبارتدر .

وزن مطلق == (حكمت) برجسمك سقوطنه مانع اولمق ايچون كندوسنه مقابله ايتمسى اقتضا ايدن قوت .

وزن اضافى == (حكمت) برجسمك كندى وزن مطلقيله واحد قياس عد اولنان ديكر وزن معين بيننده‌كى نسبت كه : ترازى واسطه‌سيله استحصال وتعيين ايديله‌بيلور .

وزن مخصوص == (حكمت) بر جسمك هر هانكى بر جمده اولان قطعه‌سنك وزنيله عين جمده و كثافتى حد اعظميده اولان ماء مقطرك وزنى بيننده‌كى نسبت ، تعبير ديكرله بر جسمك واحد جمده اولان قطعه‌سنك غرام حسابيله اولان وزنى .

وزن مكرر == وزنى مطلوب اولان جسم ترازينك بر كفه‌سنه وضع ايديلوب

دیگر کفه‌سنه دخی موازنت حاصل اولنجه‌یه قدر ثقلت وضع ایدلدکدن صکره جسمی قالدیروب درحالک بولندیغی کفه‌یه و درحالی اولجه جسمک بولندیغی کفه‌یه قویه‌رق ایکنجی بر وزن دها اجرا ایتمک اصولی .

وزنه [ع ، س] طارتی § طارتمغه مخصوص آلات ، میزان . § آقچه طارتیلان محل ، خزینه ، صندوق § بر دائره‌نك آقچه اخذ وتسویه اولنان قلمی ، اوطه‌سی . § باروتلق ، اسلحهٔ ناریه‌نك باروت قونیلان محلی .

وزنه‌دار = بر دائرهٔ رسمیه‌نك صندوق معاملاتنی ایفا ایدن مأمور ، صندوق امینی .

وزنه‌دارلق = صندوق امانتی .

وزیر [ع ، س] ملکیه‌ده اك عالی رتبه‌یی (رتبهٔ وزارتی) احراز ایتمش اولان ذات ـ که عسکریه‌ده مشیره معادلدر . القابی : دولتلو افندم حضرتلری) در . [جمعی : (وزراء)در .]

وزیر اعظم = صدراعظم .

وزیرانه = وزیره لایق صورتده .

وسائد [ع ، ص] یاصدیق ، دوشك معناسنه اولان (وساده) نك جمعی .

وسائط [ع ، س] (واسطه) نك جمعی § وسائل .

وسائط اشعالیه = (فن اسلحه) افواه ناریه‌نك باروت حقلرینی طوتشدیرمق ایچون استعمال ایدیلان وسائط ـ که : فتیل ، اصتوبین ، فونیه ، قاپسول و سائره‌در .

وسائل [ع ، س] واسطه ، آلت ، سبب معناسنه اولان (وسیله) نك جمعی : احسن وسائل ، فقدان وسائل ، استحصال وسائل .

وساطت [ع ، مص] اوره‌یه گیرمك ، واسطه اولمق ، میانجیلق .

وسام ـ وسامت [ع ، مص] گوزللك ، حسن و آن صاحبی اولمق .

وساوس [ع ، س] (وسوسه) نك جمعی : وساوس شیطانیه .

وسخ [ع ، س] کیر ، پاس ، چرك ، مرداراق .

وسط [ع ، س] اورته ، ایکی شیئك اره‌سی ، بر شیئك ایکی اوجنه ، ویا جوانب موجوده‌سنه مساوی بعدده بولنان محل .
لاخیرالافی الوسط = خیر انجق وسطده‌در . § ایچ ، داخل : صفه‌نك وسطنده . [جمعی (اوساط) در]

وسطی = وسطه منسوب ومتعلق || اورته حالده اولان . || تقریبی تخمینی : مصرفکزی وسطی اوله‌رق سویلیکز .

وسم ـ وسمه [ع ، مص] داغلامه ، عقلامق ، نشان ایچون آته اوریلان داغ ، عقلا . § قاشه چکیلان راستیق .

وسمه‌دار = داغلی ، داغلانمش ، عقلانی || راستیقلی .

وسن ـ وسنه [ع ، ص] اویقو اغرلغی ، اویوقلامه § بین النوم والیقظه اولان حالت .

وسواس [ع ، ص] شیطان ، ابلیس § نفسه عارض اولان دغدغه .

وسوسه [ع ، س] تردد ، شبهه § ایچ راحتسزلغی ، اضطراب فکر .

وسیج [ع ، س] سیر شدید .

وسیم [ع ، ص] گوزل ، یوزلی ، جمیل § راستیقلی § عقلانمش .

وسیع [ع ، ص] وسعتله متصف اولان ، گنیش ، واسع : افق وسیع ، فضای وسیع الانحا .

وسیله [ع ، س] بر شیئك حصول ووقوعنه یارایان ، واسطه ، آلت : § بهانه ، سبب .
وسیلهٔ حسنه

وسیله جو = وسیله ، بهانه ، سبب ارایان .

وسیله جویانه = وسیله جو اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

وسیله خواه = وسیله ایسته‌ین .

وسیله خواهانه = وسیله خواهجه‌سنه .

وسیله‌دار = مقصده وصول ایچون وسیله‌سی موجود اولان .

وش [فا ، د] ادات تشبیه‌در : گبی ، آسا ، مثلاو .

دریاوش = دریا گبی .

ماه وش / **مهوش** } = آی گبی :
« چیقسونده او ماه وش دکزدن
عرض ایتدون اهرماهه اش دکزدن »

وشق [ع ، س] ☞ [واشاق]

وشل [ع ، س] از مقدارده اولان صو .

وشلان [ع ، س] صویك صیلان وجریانی .

وشم [ع ، س] بدنده ایکنه ایله پیدا ایدیلان شکل ، قدسه گیدن خرستیان هاجیلرك قوللرینه وسائر محللرینه ایکنه ایله یاپدقلری نقشلر .

وشمه [ع ، س] یاغمور دانه‌سی .

وشیجه [ع ، س] اغاچ کوکی ، جذور . § لیف .

وشیعه [ع ، س] اوزرینه ایپلك صاریلان اغاچ ، بز اغاجی . § (حکمت) اوزری الکتریق حاوی تللری صاریلی اولان جهاز .

وصاد [ع ، ص] اوریجی ، اورن طوقویجی ، طوقویان ، نساج .

وصاف [ع ، ص] زیاده وصف ایدیجی ، ایدن .

وصایا [ع ، س] ج : [وصیت] ☞ [وصیت] § نصایح .

وصایت [ع ، مص] وصیلك ، وصیت . § امروتنبیه .

وصب [ع ، س] خسته‌لك ، وجع ، الم .

وصف [ع ، مص] بر شیئی مفتله‌مق ، علائم ، کیفیاتی تعداد و بیان ایلمك § مدح ایتمك ، اوکمك . § (ادبیات) بر شیئك حال و کیفیتنی بیان ایدن کلمه .

وصف ترکیبی = بر اسمك اخرینه فارسی بر امر حاضر الحاقیله یاپیلان ترکیب : (ذوق افزا = ذوق‌ارتیران گبی .)

وصفی = (ادبیات) موصوفك تبیین ماهیتی ایچون دکل ، انجق تزیین افاده مقصدیله ایراد اولونان مقتلر ، ترکیبلر ، تعبیرلر .

وصل [ع ، مص] بر شیئی دیگر شیئه اولاشدیرمق § برشی دیگر شیئه اولاشمق یتشمك ، بتشمك . § عربیده بر کلمه‌نك باشنده‌کی همزه‌نك و مثلا حرف تعریف همزه‌سنك اوقونمامسیله داخل اولدیغی کلمه‌نك ماقبلنه متصل گبی اوقونمسی : همزهٔ وصل .

وصل وشایگان = (ادبیات) حرف رویدن صوکره تکرر ایدن ضمیر ویا ادات .
«بن اول خاکم که : خورشید جهان‌ارا چالیسمدو

نم صفلیدر اما معنیٔ علوی انیسمدر .»
§ (ادبیات) کلامی تشکیل ایدن جمله‌لرك عطف صورتیله بربرینه ربط اولنمسی : وصل و فصل .

حرف وصل == (عروض) (روی) یی تعقیب ایدن حرف .

وَصمت [ع ، مصد] بر شیئی چاد چابوق باغلامق § عار عیب .

وَصی [ع ، ص] کندیسنه برشیئی وصیت ایدلمش اولان کیمسه .

وصی مختار == (فقه) متوفانك حال حیاتنده نصب و تعیین ایلدیکی وصی ـ که : وصیتی اجرایه مأموردر .

وصی منصوب == (فقه) یتیم ایچون حاکم طرفندن نصب وتعیین ایدیلن وصی .

وَصیّت [ع ، مصد] (فقه) مابعد الموته مضاف اوله‌رق برکیمسه مالنی احره تبرع وتملیك ایتمك . § متوفانك اولمزدن اجراسی توصیه و سپارش ایلدیکی خصوص .

ركن وصیت == (فقه) وصیته دلالت ایدن سوزلر .

شرائط وصیت == (فقه) (موصی) نك یعنی وصیت ایدن کیمسه‌نك تملیکه اهل اولمسی و ترکه‌سنك دینه مستغرق اولمامسی ، موصی لهك یعنی کندوسنه وصیت اولنان کیمسه‌نك تملکه اهل بولنمسی ، وقت وصیتده وموصی‌نك وفاتی حیننده حقیقةً ویا تقدیرا برحیات اولمسی ، (موصی) نك حین وفاتنده موصی لهك وارثی و مباشرةً قاتلی اولمامسی (موصی) نك اختیاری بولنمسی ، وصیتك محل صرفنك امور خیریه‌دن اولمسی ، وصیت اولنان مالك وصیت ایدن ادمك وفاتندن صوکره عقدلردن بر عقد ایله تملیکی قابل بر مال اولمسی و وصیت ایدن ذاتك وفات ایدنجه‌یه‌قدر وصیتده اصرار وثبات ایتمسیدر .

وصیتنامه == بر کیمسه‌نك وصیتنی حاوی اولان ورقه .

وَصید [ع ، ص] قپو اشیکی

وَصیف [ع ، ص] اوشاق ، خدمتکار . [جمعی : (وصائف) در .]

وَضاح [ع ، ص] زیاده آچیق ، روشن ، عیان .

وضاح الجبین } == الی آچیق
وضاحت } == واضحلك ، آچیقلق .

وَضاعَت [ع ، مصد] الچقلق ، فرومایه‌لك .

وَضع [ع ، مصد] قویمق ، قونلمق : وضع اساس ، وضع ید . § ترتیب و تنظیم ایلمك ، ایجاد ایلمك § (منطق) بر شیئه آد قومق .

وضع حمل == کبه قادین طوغورمق . § وجوده کتیرمك ، احداث و تأسیس ایتمك : بوخصوصه دائر بر قانون وضع ایلدی § طاور ، طورش ، هیئت : کوزل بر وضع الدی .

وضعاً == معنای اصلیٔ لغویسی وجهله .

وضعی == وضعه منسوب و متعلق .

وضعیت == (مولددر) طور ، طورش ، هیئت ، شکل ، حال .

وَضیمه [ع ، ص] ماتم شیافتی .

وَطء [ع ، مصد] ایاقله باصوب چیکنه‌مك § پرده‌یی صالیویرمك

وَطَر [ع ، ص] حاجت .

بعد قضای وطر == قضای حاجت ایتدکدن صوکره .

وَطْواط [ع ، ص] قیرلانغیچ ، برحتو ، خطاف § یراسه ، خفاش .

وَطَن [ع ، ص] برادمك طوغوب بیودیکی ویشادیغی مملکت ، مسقط رأس .

« کل دکل ارقه‌منده قاتلی کفن
سمیسك سمیسك غریب وطن »

وطنداش == همشهری .

وَطی [ع ، مصد] ایاق التنه المق چیکنه‌مك § جماع ایتمك .

وَطید [ع ، ص] مرکزنده ثابت قیلنمش شی § محکم ، استوار

وَظائِف [ع ، ص] جمع : (وظیفه)

وظائف تغذی == (طب) شخصك محافظه‌سنه لازم اولان وظائف حیاتیه [هضم ، امتصاص ، دوران دم ، تنفس ، افرازات ، تمثل]

وظائف نسبیه == (طب) حیواناتی عالم خارجی الله مناسباتده بولندیرن وظائف [حس ، حرکت ارادیه]

وَظیفه [ع ، ص] بر کیمسه ایچون هرکون ویا ایام معینه‌ده اعطاسی مقرر اولان شی ، علوفه § برینك عهده‌سنه تودیع اولنان ایش ، خصوصی : وظیفهٔ رسمیه . § بر کیمسه‌نك ایفاسنه مجبور اولدیغی ایش .

وظیفه‌شناس == وظیفه‌سنی طانیان ، بیلن .

وظیفه شناسانه == وظیفه شناسجه‌سنه

وظیفه شناسی == وظیفه شناسلق

وظیفه نا شناس == وظیفه‌سنی‌بیلمین

وظیفه خور == علوفه‌سی ، تخصصاتی تعییناتی ، معاشی اولان .

وظیفه‌دار == معاشی ، علوفه‌سی || بر ایشه مداخله صلاحیتی حائز اولان .

وظیفه خارجنده == خلاف صلاحیت

وِعاء [ع ، ص] { کسر واوایله‌ده لغتدر . } قاب ، ظرف محفظه § (طب) بدنده‌کی کیسه‌جکلردن بجاوبدن عربری . [جمعی اولان (اوعیه) دها زیاده مستعملدر .]

وَعد [ع ، مصد] بر شیئك قبول واجراسی سوزله بیلدیرمك ، سوز ویرمك § تعهد ، درعهده ایدیش . § اجراسنه سوز ویریلان شی . [جمعی (وعود) کلیر .]

وَعْدَه [ع ، ص] برشیئك اجراسی ایچون تعیین اولنان مدت § اجل ، موت ، وعده‌نك حلولنی هیچ برشی تأخیر ایده‌من . § مهلت : بوبرینك ایفاسی ایچون بر ماه وعده آلدم .

وعده‌ایله == مؤجلا .

وَعظ [ع ، مصد] بر کیمسه‌یه قلبنی یومشاده‌جق‌صورتده ثواب وعقابه دائر سوز سویلمك § پند و نصیحت ایتمك § بو یولده سویلنیلان سوز ، پند ، نصیحت .

وَعید [ع ، مصد] برینی فنالغه دائر وعد الله قورقوتمق § وعد ووعید

وَغا [ع ، ص] غوغا ، جنك ، جدال ، کورلدی ، پاتیردی . شماطه .

وَغادَت [ع ، مصد] الچاقلق ، فرومایه‌لك ، عقلسزلق .

وغد == دنی ، الچاق ، فرومایه ، ناکس . [(وغل) ده (وغادت) معناسنده‌در .]

وَفاء [ع ، ص] سوزنی یرینه کتیر عهدنده طورمه . § دوستلقده محبت ثبات کوستره .

وفابیکانه } == وفاسز ، عهدنده
بی وفا } محبتده ثابت اولمیان

وفاپرور
وفادار } == وفالی، عهدنده، ثابت
وفاپوست

وفاپرورانه
وفادارانه } == وفا پرور ، وفادار محبتنده ثابت .
وفا شعار
اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

وفاداری
وفاشعاری } == وفا دارلق، وفاشعارلق

بیع بالوفاء == (فقه) ثمنی رد ایدلدکده کیری ویرلمك اوزره بر مالی اخره صاتمه .

وَفات [ع ، مص] اولمك . § اوله اولوم ، موت، مرگ . [جمعی (وفیات) کلیر .]

وفد [ع ، مص] بر خدمت مخصوصه ایله برینك یانته کیتمك § طاغ باشی § ورود ، وصول § قدوم : نزد معالی وفد .

وَفرت [ع ، مص] چوقلق ، کثرت ، بوللق .

وفیر == چوق ، کثیر ، بول .

وَفق [ع ، ص] اویغون موافق .

بر وفق مرام == مرام ومقصودده موافق اوله‌رق .

بر وفق دلخواه == آرزوسی قلبه اویغون صورتده .

وفی [ع ، ص] تمام، مکمل § وفالی، وفادار ، محبت وصداقتده ثابت.

وَفیر [ع ، ص] ☛ [وفرت]

وَقاحت [ع ، مص] حیاسزلق ، اوتانمازلق ، بی ادبلك

وَقّاد [ع ، ص] آتشین ، مغی ، پارلاق : فکر وقاد .

وقار [ع ، ص] اغیرلق ، تمکینلیلك .

ساخته وقار == نابجا وقار کوسترن، متعظم .

وقارسز == تمکینسز ، حیثیتنی محافظه ایده‌مین .

وقارلی == تمکینلی ، حیثیتنی محافظه ایدن .

وَقّاص [ع ، ص] جنکجو ، محارب.§ ☛ (محیط اعلام)

وَقایع [ع ، ج] (واقعه) و (وقیعه) نك جمعی . [بو کله‌لره مراجعت بیورلسون .]

وَقت [ع ، ا] زماندن بر مقدار مفروض ، هنکام ، چاغ § موسم : اوزوم وقتی ، یاپراق وقتی : § فرض و تقدیر اولنان بر زمانك غایتی : وقت حاضر . § ساعت و کونك مختلف ساعتلری : کیچ وقت کلدی . § فرصت ، مهلت : صویلمکه وقت براقمدی .

وقتی اولمامق == طارلق ، مضایقه .

وقت بولمق == اختلاس زمان ایلمك .

وقت قوللامق == فرصته مترقب اولمق.

وقت کچیرمك == وقتی فوت ایتمك || تعویق ایتمك .

وقت کلمك == کاله ایرمك .

وقت وحال == سعه ، قدرت ، استطاعت مالیه .

وقتاکه == بر وقتده‌که ، اوزمانده‌که:

وقتیله == اسکی زمانده ، بوندن بر زمان اول .

هیچ بروقت == اصلا .

وقتاً == وقت وزمانجه :

وقتاً من الاوقات == زمانك برنده .

وقتسز == وقت مناسبده اولمین ، نابجا ، ناموسم .

وقتلی == مناسب وقت وزمانده

وقتلی وقتسز == وقتسز .

وقت نقد == وقتك قیمتندن کنایه‌در.

وَقذ ـ وَقذان [ع ، مص] آتش یانمق ، طوتشمق

وَقر [ع ، ا] قولاق اغیرلغی ، کرانیٔ کوش

وَقع [ع ، ص] اعتبار عزت § تمکین ، وقار ، آغرلق . § یوکسك یر .

وَقعه [ع ، ا] وقوع بولان حال . ماجرا ، وقوعات ، حادثه § حرب ، جنك : وقعهٔ زائله .

وقعه نویس == زماننده ظهور ایدن وقایعی ضبط و ثبت ایتمکه مأمور اولان ذات .

وَقف [ع ، مص] طوردیرمق ، الیقویمق : وقف نکاح § حصر و تخصیص ایلمك : وقف نفس ایتدم . § (فقه) منافعی جهت خیره عائد اولمق اوزره برکیمسه ملکی اولان بر عینی علی وجه التأبید توقیف ایتمك § بو صورتله وقف ایدیلان مال ، املاك : بو ترلا وقفدر § کلامك بیتدیکی ، ختام بولدیغی محل . علامت وقف == طورواق محلی .
[جمعی : (اوقاف) کلیر .]

وقفیه == وقفه عائد ومتعلق اوله‌رق واقف طرفندن تنظیم اولنان تعلیماتنامه.

وقفنامه == واقفك وقف ایلدیکی مالك صورت صرف و اداره‌سنی مبین و امضاسیله ممضی و جانب شرعدن مصدق اوله‌رق براقد ورق ، وقفیه .

وَقواق [ع ، ا] موهوم بر اغاج: شجر وقواق .

وَقود [ع ، ا] اودون کومورکبی آتش اوله‌جق ، یاقیله‌جق شیلر، محروقات .

وَقور [ع ، ص] زیاده وقارلی ، تمکینلی .

وقورانه == وقورجه‌سنه، تمکین ایله.

وَقیعه [ع ، ا] واقعه، ووقعه ایله مترادفدر

وَقیه [ع ، ا] درت یوز درهمه معادل طارتی ، اوقه ، ویه .

وَقوقه [ع ، ا] طاووق، قوربغه کبی حیواناتك سسلنمسی : « آب پاکه نه ضرر وقوقهٔ قوربغه‌دن »

وَقیح [ع ، ص] وقاحتله متصف بی ادب بی شرم وحیا .

وَقید [ع ، ا] اودون ، کمور کبی آتش یاییله‌جق شی ، محروقات .

وَکالت [ع، مص] وکیللك ، وکیل اوله § برکیمسه‌نك ایشنی باشقه‌سنه تفویض ایله اوایشده انی کندی یرینه اقامه ایلمك. § برینك یرینه قائم اوله، قائمقام : متصرف لاحقك ورودینه قدر محاسبه‌جی اجرای وکالت ایده‌جکدر . § صدراعظملق ، صدارت عظمی .

باش وکالت == ریاست وکلا ، رئیس وکلالق

وکالتپناه == صدراعظم حضرتلری .

وکالتپناهی == وکالتپناهلق .

وكالت دوریه == وكالتی باشقاسنه دور ایتمكه مأذون اولان، وكیللك وكیلیكی

دعوی وكالتی == حضور محكمه‌ده مدعی ویا مدعی علیهه بالوكاله دعوی ویا رد دعوی ایتمك صفت ووظیفه‌سی ، آووقاتلق .

وكالتنامه == شروط وكالتی حاوی اوله‌رق تنظیم اولنان ورقه، وكالت سندی

وكالةً == وكالت صورتیله ، وكیل اوله‌رق || برینك یرینه قائم اوله‌رق .

وَكْر ـ وَكْن [ع ، س] قوش یواسی ، اشیانهٔ مرغ [جمعی : (وكرات)

وَكِیره [ع ، س] یكی یاپیلان ویا یكی صاتون آلنان خانه ایچون احیایه ویریلان ضیافت .

وَكیل [ع ، ص] وكالتله متصف اولان بر كیمسه‌نك یرینه قائم اولان كیمسه .

وكیل مسخر == (حقوق) محكمه‌یه احضار اولنه‌میان مدعی علیه ایچون حاكم طرفندن نصب اولنان وكیل .

حافظ : حسبنا الله ونعم الوكیل .

قونسلوس وكیلی == باش شهبندر معاونی ، مادونی اولان شهبندر .

باش وكیل == رئیس وكلا .

وكیل مطلق == وكالتی هیچ بر قید وشرط ایله مقید ومشروط اولمیان وكیل

وكیل مقید == وكالتی برقید وشرط ایله مقید ومشروط اولان وكیل .

وكیللك == وكالت . ☛ [وكالت]

وكیلخرج == بیوك بر دائره‌نك مصارف واقعه‌سنه نظارت ایدن معتبر كیمسه .

یوزباشی وكیلی == (عسكری) سواری صنفنده ملازم اول ایله یوزباشی اره‌سنده بر رتبه اولوب علامتی یوزباشی علامتنك عینیدر .

وَلاء [ع ، مص] قرابت § شرعاً عتقدن وموالاتدن حاصل اولان قرابت حكمیه § افندینك كوله وجاریه‌لری اوزرنده اولان حق ومناسبتی حسب الولاء .

وَلایَت [ع ، مص] وكیللك : نبوت وولایت . § دوستلق ، صداقت ، نصیر ومعاون اولمه .

شاه ولایت == حضرت علی كرم الله وجهه .

وَلَد [ع ، س] انسان وحیوانك بالنفسه زاده‌سی ، دول ، یاوری اوغل ، ابن ، پسر [جمعی اولان

(اولاد) كلمه‌سی لسانمزده مفرد مقامنده مستعملدر .] § (ابن) مقامنده ملل غیر مسلمه افرادی حقنده مستعملدر . (ملعون ولد كیغورق) كیغورقك اوغلی ملعون دیمكدر .

ولدزنا == پیچ ، حرامزاده ، ازدواج غیر مشروعدن متولد چوجق .

ولد صلبی == اوز اوغل .

ولد معنوی == اولادلغه قبول اولنمش اخرت اوغلی . || شیخنه نسبتله مرید .

ام ولد == افندیسندن اولادی اولان جاریه .

بلا ولد == اولادی اولمقسزین ، اولاد براقمقسزین .

ولدمادربخطا
ولدغیرمشروع } == پیچ ، حرامزاده

وَلسان [ع ، مص] بر برینك بوینه ال قویه‌رق یورومك .

وَلَو [ع ، د] اولسه‌ده ، بیله ، حتی : ولو دیمش اولسه‌م ، نه اولور ؟

ولو سلم == اریله اولدیغی تسلیم وقبول اولنسه بیله [ولوكه دخی بو معنایه‌در .]

وَلْوال [ع ، مص] فریاد و فغان ایتمك ، ناله ایلمك .

وَلُود [ع ، ص] چوق چوجق طوغوران قادین .

وَنْوَله [ع ، س] حیرت ، شاشقینلق § كورلدی ، یایغره .

وَلَه [ع ، مص] سركشته‌لك ، افراط حزندن متولد سرسملك

ولهان == كندوسنه وله كلمش اولان ، متحیر ، سرسم .

وَلی [ع ، مص] برشی دیكر شیئك ارقه‌سی صره كلمك ، تعقیب ایتمك : مراجعتی یكدیكرینی ولی ایدیور .

وَلی [ع ، ص] دوست ، صدیق § معین ، ناصر § صاحب ، متصرف ، خداوند § جناب حقه قرب معنوی اكتساب ایدن عبد صالح : ولی الله . [جمعی : اولیاء مؤنثی (ولیه) كلیر .] ادم § حامی ، وصی ، برینك اوموریته و احوالی حقنده قبول مسئولیت ونظارت ایدن ادم ، بوشا كردك ولیسی كیمدر ؟

ولی الامر == امر صاحبی ، آمر .

ولی الحق
ولی الدم
والی القصاص } == (فقه) قصاص ویا دیت طلبنه حق اولان

ولی نعمت == نعمت صاحبی ، منعم .

وَلی [فا ، د] (ولیكن) مخففیدر .

وَلید [ع ، ص] یكی طوغمش چوجق ، مولود § مطلقا چوجق ، صبی § كوله ، عبد

ام الولید == طاووقدن كنایه

وَلیك ـ وَلیكن [فا ، د] ادات استدراكدر لكن ، اما ، فقط .

وَلیمه [ع ، ص] ازدواج دوكونی ، بودوكونده یاپیلان ضیافت .

وَمْیه [ع ، س] محنت ، مشقت ، داهیه .

وَهّاب [ع ، ص] زیاده هبه ایدن ، زیاده باغشلیان جناب حق

وَهّاج [ع ، ص] زیاده آلولی ، فروزان § روشن .

وَهّام [ع ، ص] زیاده وهملی .

وَهْب [ع ، مص] هبه ایتمك ، ویرمك ، بخش ایلمك ، اعطا .

وهوب == ویركیسی چوق كثیر العطایا .

وهبی == كندیسنه ویرلمش ، بخش اولنمش § چالیشمق صورتیله قزانیلوب من طرف الله تعالی كندوسنه احسان بیورلمش معناسنه‌دو . (كسبی) مقابلی

وَهْله [ع ، س] هر شیئك اولی ، ابتداسی ، ابتدای امر § برشیئی اول امرده كورنجه عارض اولن خوف .

وهلةً == بردن بره || ابتدای امرده .

وَهْم [ع ، س] فكرك بلا قصد بر شیئه میلی ، شك ، تردد .

وهمی == وهمه منسوب و متعلق .

وهمیات == یلقتده موجود او : حالده تصور اولنان شیلر .

وَهْن [ع ، مص] كوشكلك ، ضعف ، سسس ، فتور .

وهن عمومی == (طب) ظاهراً بر خسته‌لق اولمدیغی حالده تقادم سن ویا

عدم اغتذاء نتیجه‌سی اوله‌رق وجوده طبیعتیله عارض اولان قوتسزلك .

وَه‌تیوه [ج ، ص] وحیدالفلقه‌دن نجیلیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب هندستانده بولنور و هواجه وه‌تیوه‌ز دنیورصه‌ده اصل اسمی آندروپوغون موویفانوصدر .

(وه‌تیوه)

وَهـخ [ع ، ص] اتشك صیجاقلغی حرالنار .

وَی [فا ، د] (ای) مقامنده شعرده مستعملدر .

ویح [ع ، ص] کلمهٔ ترحم وتحسین .

وَیل [ع ، د] کلمهٔ افسوصدر ، وای ، یازیق . § هلاك ، § جهنمده بر وادینك اسمی : ویل دره‌سی .

وَیله [ع ، ص] فضاحت ، رسوایلق ، کستاخلق .

واو مکسوره

[ع ، ص] تك ، یالکز ، تنها § قربان بایرامندن بر کون اولکی کون . § یاتسو نمازندن صوکره قیلنان اوچ رکعت نماز : صلاة وتر .

وِثاق [ع ، ص] باغ ، رابطه . § عهدلشمه ، میثاق پیمان ، معاهده .

وِجاء [ع ، مص] حیوانی ایکدیش ایتمه .

وِجار [ع ، س] قورد ، آرصلان کبی حیوانات مفترسه یتاغی .

وِجاه [ع ، مص] یوزلشمك ، یوز یوزه کلمك . مواجهه .

وجاهاً = وجاه صورتیله ، مواجههً (غیاباً) مقابلی .

وجاهی = وجاهه منسوب ومتعلق ، بالمواجهه اجرا اولنان محاکمهٔ وجاهیه .

وِجد [ع ، مص] زنکین اولمق ، غنا

وِجدان [ع ، ص] محاکمهٔ عقلیه‌نك نتیجه‌سی . حس درونی بر شیئك ایی ویا فنا اولدیغنی انسانه احساس وافهام ایدن قوهٔ داخلیه

وجداناً = وجدان جهتیله ، حساً .

وجدانی = وجدانه منسوب ومتعلق .

وجدانیات = وجدانه متعلق احوال خصوصات .

وجدانسز = قلبنده تمییز نیك وبد خاصه‌سی اولمیان ، مرحمتی ، مروتی لطف وانسانیتی مفقود اولان .

وجدانلی = وجدانسزك تماماً ضدی

وِدّ [ع ، ص] ☜ [ودا]

وِزر [ع ، س] کناه ، صوچ ، اثم § آغیرلق ، ثقلت .

وِزلامق ـ وِزلدامق [ع ، مص] اینجه بر سسله کورلدی ایتمك § صیزلانمق ، شکایت ایلمك .

وزلدی = غایت اینجه سس . || صیزلدی .

وِسادَه [ع ، ص] یاصدیق ، بالین

وِسام [ع ، ص] نشانلی ، وسمه‌لی

وِشام [ع ، س] ایکنه ایله بدنده احداث ایدیلان رسم ، نقش معناسنه اولان (وشم) جمعی

وِصال [ع ، مص] اولاشمق ، بتیشمك § دوستنه ، سوکیلیسنه واصل ، ملاقی اولمق ، وصلت

وِعاء [ع ، ص] بدنده قان واخلاطك دورانه یارایان قاب ، ظرف ، طمار ، کیسه . [جمعی : (اوعیه) در .]

وِفاق [ع ، س] (نفاق) مقابلی اویغونلق ، موافقت § صلح ، آشتی ، باریشقلق ، مسالمت

وِقایه [ع ، مص] اسیرکه‌مك § حفظ وصیانت ایتمك § حمایه ، تصاحب § (طب) ظهوری ملحوظ بر مرضك اوکنی آلمق .

وِلاء [ع ، مص] دوستلق ، محبت ، صداقت ، موالات .

ولا پرور
ولا کار } = محب ، دوست : تذکرهٔ ولاکاری ترقیم قلندی .

وِلادَت [ع ، مص] طوغورمق ، طوغمق § طوغمه ، طوغورمه .

وِلایَت [، مص] برشیئی قدرت جهتیله تصرف ایتمك § برینك ایشنه متکفل اولمق § دوستلق محبت § تقسیمات ملکیه‌جه متعدد قضا ولوالری حاوی اولوب بروالینك تحت اداره‌سنده بولنان قطعه : وان ولایتی . بغداد ولایتی § (تصوف) عبدصالحك جناب حقه قربیت معنویه کسب ایتمسی .

وِیدا ـ وِیده [ج ، ص] معدنی بورغولی چیوی .

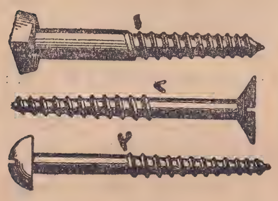

(ویده)

ویده‌اناختاری = ویده چویرمکه مخصوص آلت . § بر دلیکك ایچنده‌کی بورغو .

ویده‌لی = ویده‌سی اولان || ویده ایله ربط ایدلمش اولان .

ویده‌لامق = ویده ایله ربط والصاق ایلمك .

وِیران [فا ، ص] (معمور) ك ضدی . ییقیق ، خراب ، ییقیلمش . § محزون ، مکدر .

ویرانی = ویرانلق ، خرابلق .

ویرانه = ییقلمش یر ، خراب اولمش محل || ییقلمغه یوز طوتمش بنا .

ویرانه‌لك = خرابه‌زار ، خرابه‌لری چوق اولان محل .

ویرکو ـ وِیرکی [ت ، ـ] ویریش ، عطیه ، § هر مملکتده اهالینك خزینهٔ دولته اعطاسنه مجبور اولدقلری رسم جزیه ، تکلیف .

☜ [تکلیف]

الله ویرکیسی = داد حق .

ویرکیلی = احسان و عطایاسی کثیر اولان .

وِیرمَكْ [ت ، مصـ] اعطا ایتمك . § هبه واحسان ایلمك . § اوده‌مك § اقراض ایتمك. § توجیه ایلمك § حصوله کتیرمك § تفسیر ایلمك .

ویریش = ویرمه .

ویره‌جك = بورج، دین، الاجق . ویره‌جك .

ویره‌سی = بدلی ایلروده الخق اوزره الیش ویریش .

ویریشدیرمك = سوکوب سایمق ، علیهنده بولنمق ، حقنده سوز سویلمك.

وِیزه [ج ، سـ] مرور تذکره‌سی و امثالی اوزرینه مأمور مخصوص طرفندن یازیلان (کورلشدر) عبارتی .

وِیزیتَه [ج ، سـ] زیارت ، عبادت. § طبیبك برخسته‌یی زیارت و معاینه‌سی . § طبیب اجرتی .

وِیشنه [ت ، سـ] بادمیه فصیله‌سندن قویو مور رنكلی مایخوشجه بر جنس میوه ـ که : کرازك دیکر جنسی عد ایدیلور .

وِیقتوریا [ج ، سـ] ذات الفلقتین شعبه‌سنك نیلوفریه فصیله‌سندن نباتات مائیه‌دندر .

(ویقتوریا)

ویمسورست ماکنه‌سی

الکتریق طبیده مستعمل ماکنه .

(ویمسورست ماکنه سی)

وِینچ [ج ، سـ] (بحریه) کمیلرده اغر یوکاری قالدیرمق ، فلوقه و سائره‌یی کمی‌یه المق ویا کمیدن دکزه ایندیرمك ایچون استعمال ایدیلان ـ بخارله متحرك ـ جراثقال ماکنه‌سی

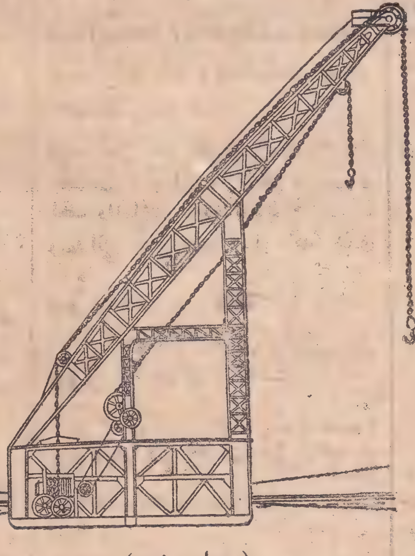

(سیار وینچ)

(ثابت وینچ)

وِیا [ج ، سـ] دوزمنی اورته‌یه آله‌رق کمی‌یی بر استقامتده یورتمه .

واو مضمومه

وُثقی [ع ، صـ] زیاده محکم ، پك قوی .

عروة الوثقی = صاغلام قواب § دین اسلامدن کنایه .

وُثُوق [ع ، مصـ] ایناغمق ، اعتماد ایتمك § ایناغمه ، اعتماد . § محکملك ، قویلك ، استواری .

وُثُوبْ [ع ، مصـ] آتلامق صیچرامق .

وُجُوبْ [ع ، مصـ] واجب ولازم اولمق § لایق اولمق § عدمی ممکن اولمامق .

وُجُودْ [ع ، مصـ] بولمق § اولمق هستی ، وار اولمق § کووده جسم ، بدن ، جسد .

وجودسز = معدوم || اصلسز کاذب . || کوچوك جثه‌لی ، جلیز .

وجود بولمق ، **وجوده کلمك** = وار اولمق ، حاصل اولمق ، تکون ایتمك.

وجوده کتیرمك = وار ایتمك ، حاصل ایلمك، تکون ایتمك.

وجود ویرمك = اصلسز برشیئی موجود فرض ایتمك || اهمیت ویرمك .

وجودلی = ایری جثه‌لی ، ایری کووده‌لی .

وُجُومْ [ع ، مصـ] غیظ وانفعالدن ساکت طورمق § ایکرنمك .

وُجُوه [ع ، جـ] یوز ، چهره ، سطح ، اسلوب جهت معناسنه کلن (وجه)ك جمعی § بر مملکتك ایلری کلن طاقمی ، اشراف متحیزان. § سطوح .

ذو وجوه کثیره ، **ذو کثیر الوجوه** = متعدد وجهلری سطحلری اولان جسم هندسی .

ذوات اربعة الوجوه == درت سطحلی جسم .
ذوثمانية الوجوه == سکز سطحلی جسم .
ذوستة الوجوه == التی سطحلی جسم .
نیم وجوه == شکل ناقص .
ذواتی عشر الوجوه == اون ایکی سطحلی جسم . §
اسباب :
بالوجه == وجوه ایله ، اسباب متعدده ایله ، هر یوزدن .

وُجَهاء [ع ، س] گوزل ، مناسب معناسنه اولان (وجیه) ك جمعی .

وُحوش [ع ، س] یبانی ، غیر مأنوس حیوان معناسنه اولان (وحشی) نك جمعی وحوش وطیور .

وُحول [ع ، س] یتاق یر معناسنه اولان (وحل) ك جمعی .

وُرود [ع ، مص] کلمك ، واصل اولمق ، وارمه .
شرفورود ایدن == شرفله کلن .
[شرفوارد اولان ترکیبی دها فصیحدر .]

وَرِد [ع ، س] غایت کوچوك طمار .

وُرَیق [ع ، س] یاپراجق ، کوچوك یاپراق . [جمعی : (وریقات) کلیر . وریقات تالیه ، وریقات متناظره .

وُریقات [ع ، س] ج : (وریق)
وریقات توجیهیه == مکمل بر چیچکك ایکنجی حلقه‌سنی تشکیل ایدن توجیهلرك هر برلرینه وریقات توجیهیه تسمیه اولنور .

(وریقات توجیهیه)
dd وردیه‌نك وریقات توجیهیه‌سی :
d آیی پنچه‌سنك وریقات توجیهیه‌سی .

وُزَراء [ع ، س] ج : (وزیر) وزرای عظام سلطنت سنیه

وُزوب [ع ، مص] صو کبی اقمق ، سیلان ایتمك . وزوب دم .

وُسطی [ع ، س] (اوسط) ك مؤنثی :
صلاة وسطی == ایکندی نمازی § اورته پارمق .

وُسع ـ وُسعت [ع ، مص] بوللق ، کنیشلك ، غنا ، ثروت § کوچ ، قوت ، طاقت ، اقتدار مالی ، قیمت
وسعتلی == کنیش ، بول § استطاعتلی مساعده‌لی .
وسعت ناریه == (حکمت) برجسمك واحد قیاسی وزنده اولان مقداری صفر درجه‌دن بر درجه‌یه قدر تسخین ایتمك ایچون بلع ایلدیکی مقدار حرارت .

وُشاق [فا ، س] ترکجه (اوشاق) دن محرفدر . خدمتکار

وُصلت [ع ، مص] بر شیئه اولاشمق ، یتیشمك § بتیشیکلك ، پیوستگی . § عاشقك معشوقنه قاوشمسی ، نائل وصال اولمسی

وُصول [ع ، مص] اولاشمق ، کلمك ، بلوغ . [(بولمق) ماده‌سیله مستعملدر .]

وُضو [ع ، مص] آبدست آلمق § (س) آبدست .

وُضوح [ع ، مص] آچیقلق ، ظاهرلك § پارلاقلق . § (ادبیات) کلامك خفادن برائتی ـ که فصاحتك اهم شرائطندندر . وضوح افاده .

وُعود [ع ، ص] جم : [وعده] [وعده]

وُفود [ع ، س] جم : [وفد] [وفد]

وُفور [ع ، مص] چوقلق ، کثرت چوق اولمق .

وُقود [ع ، مص] آتش آلولنمك ، یالاولانمق .

وُقوع [ع ، مص] واقع اولمق ، حاصل اولمق ، حصول بولمق § ظاهر اولمق § وجوب ، ثبوت .
وقوع حال == حادثه‌نك صورت ظهور وجهاتی .
کثیر الوقوع == چوق وصیق واقع اولان .
نادر الوقوع == سیرك اوله‌رق واقع اولان
عدیم الوقوع == هیچ واقع اولمیان .

وُقوعات [ع ، س] جم : (وقعه) وقوعبولان احوال و خصوصات ، حادثات . § ضابطه‌نك مداخله‌سی و معاونتنی انتاج ایده‌جك حال و حرکت . § مأمورینك سجلنه عائد قیود و معاملات : وقوعات جدولی .

وُقوف [ع ، مص] بیلمك ، بیلملك ، آگاه اولمق ، خبردار ، مطلع اولمق ، طورمق ، توقف ایتمك ، ایلرولهمامك § علم ، اطلاع .
اهل وقوف ، ارباب وقوف == بر ماده حقنده معلومات مکمله‌سی اولانلر .

وقوفسز == بی خبر ، معلوماتسز .

وُکَلاء [ع ، س] جم : (وکیل) : وکلای دعاوی . § هیئت وکلا . وکلا ترکیب ایدن ذوات عظام وکلالق مناصب : صدارت عظمی ، مشیخت اسلامیه ، حربیه ، بحریه ، عدلیه وشورای دولت ریاستی ، خارجیه ، داخلیه ، نظارتلری ، مالیه ، اوقاف ، نافعه ، معارف ، زراعت ، پوسته ، تلغراف وتلفون نظارتلریله صدارت عظمی مستشارلغی .

وُلات [ع ، س] جم : (والی) : ولات عظام .

وُلاد [ع ، س] (فقه) مقتول قاتلك اولادندن بولنمق .

وُلوج [ع ، مص] کیرمك ، دخول ایتمك . (خروج) مقابلی .

وُلوع [ع ، مص] حریص اولمق ، دوشکونلك .

ولوغ [ع ، مص] کوپك صو ایچمك .

وُوالت [ج ، س] عیدوی وموسوی نسوانك سوسی ویا اکثریا یاز کونلری طوزدن و کونشدن محافظه ایچون یوزلرینه کچیردکاری اینجه تولدن نقاب .

(ووالت)

وُورمق [ع ، مص] [اورمق]

وُلطومتره [ج ، س] وولطومتره‌شدت الکتریقك تدبیننه مخصوص بر نوع غلوانومتره‌در .

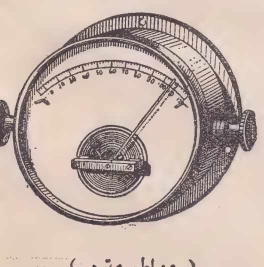

(وولطومتره)

وولطه [ج ، س] [اولطه] § (بحریه) کمینك دونمسیله بر زنجیرك طولاشمسی . یلکن کمیلرنده عکسی استقامتده وزان ایدن روزکارك اورسه‌سنه کیده‌رك قطع مراحل ایتمك ، بر اشاغی بر یوقاری اوولطه ایلمك .

وُولقان [ج ، س] [برکان]

ه [ه ، حر] الفبای عربینك یکرمی یدنجی وعثمانلی الفباسنك اوتوز برنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (٥) عددینه اشارتدر . لاتین حروفاتنده معادلی (H) وصاغر دیلسزلرك الفباسنده شکلی شودر .

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده اشبو (ه) حرفی شو طرزده کوستریلور .

ه .... ثلث

ه .... نسخ

ه .... اجازت

ه .... ریحانی

ه .... توقیع

ه .... جلی دیوانی

ه .... دیوانی

ه .... رقعه

ه .... سیاقت

ه .... تعلیق

ه .... کوفی

ه .... سجری

ه .... سنبلی

هاء [ع ، س] (ه) حرفنك اسمیدر هاء رسمیه .

ها [ت ، د] ادات تنبیه واخطاردر بر دها بویله یاپمه ها ! § ادات استغراب : بویله دیدی ! .
§ ادات تصدیق . § اسماء فارسیدن غیری ذی روحه دلالت ایدن کلماتك اواخرینه لاحق اوله‌رق جمع تشکیل ایدر قضا ، قضاها کبی .

هائب [ع ، ص] قورقان ، قورقاق ، فاجعه . خائف .

هائل [ع ، ص] قورقنج ، هولناك شدید .
هائله = قورقنج ‖ بروقعه‌یی مصور تأثیرلی تیاترو منظومه‌سی .

هابط [ع ، ص] هبوط ایدیجی ، ایدن ، یوقارودن اشاغی‌یه اینن

هائم [ع ، ص] متحیر ، سرکشته

هابل [ع س] ☛ [محیط اعلام]

هاپلوس [ج ، س] ذات الثدیانك مجتره فرقه‌سندن افریقا و اوستزالیایه مخصوص بر نوع حیواندر .

(هاپلوس)

هاتف [ع ، ص] سس ویریجی ، ندا ایدیجی § عالم غیبدن خبر ویرن ملك . § بوملكك صداسی نداسی .

هاتفانه = هاتفه یاقیشه‌جق صورتده

هاجسه [ع ، ص] قلبه عارض اولان اندیشه ، خاطرخراش اولان خصوص : [جمعی : هواجس کلیر : هواجس نفسانیه .]

هادم [ع ، ص] هدم ایدیجی ، ایدن ، ییقیجی ، ییقان .

هادم الذات = ملك الموت .

هاجر [ع ، ص] هجرت ایدیجی ، ایدن ، بر محلدن دیکر محله کوچن .

حیوانات هاجره = (حیوانات) موسمه کوره ممالك متعدده‌دن ، اقالیم حاره‌یه واقالیم حاره‌دن اقالیم متعدله‌یه کیدن قوشلر (ایلك) کبی .

حیوانات غیرهاجره = دائماً بر اقلیمده یشایان ، بولنان طیور .

هادی [ع ، س] هدایت ایدیجی ، ایدن ، طوغری یول کوسترن

هادیٔ سبیل = حضرت فخر کائنات افندمز .

هادیه = عصا || صوایچنده سیوریلوب چیقمش قیا .

هاذ [ع ، س] ییقلمش منهدم اولان .

هارب [ع ، س] قاچان ، فرار ایدن

هاروت [ع،س] ☚ [محیط اعلام]

هارون [ع،س] ☚ [محیط اعلام]

هازم [ع ، س] عسکر بوزیجی ، غالب ، مظفر .

هاضم [ع ، س] هضم ایتدیرن ، قوهٔ هضمیه‌یی تشدید وتأیید ایدن .

هاضمه = معده‌ده‌بولنان شیلری هضم ایتدیرن قوت .

هالازی [ج ، س] نباتات ذات الالقاح منظورده‌دن آمریقاده تزیینات ایچون مستعمل بر نباتدر .

(هالازی)

هالك [ع ، س] هلاك اولیجی ، اولان .

هالماتور [ج، س] {Halmature} ذات الثدیانك عدیمة المشیمه حیوانات فرقه‌سندن اوستورالیایه مخصوص بر حیوان اولوب یاوریلرینی بطنلرنده‌کی کیسه‌لرده وقایه ایدرلر .

(هالماتور)

هاله [ع ، س] بعضاً قمرك اطرافنده کورینان خفیف بلوط حالنده نورانی دائره ، آی آغیلی .

هاله‌وار = هلال شکلنده اولان .

هامان [ع،س] ☚ [محیط اعلام]

هامه [ع ، س] قفا طاسی ، کاسهٔ سر § باش ، رأس ، § باشك اورته‌سی ، تپه‌سی ، فرق : هامه برای تعظیم اولان . § بر قومك اولوسی ، رئیسی . § بایقوش .

هامه [ع ، س] زاحفهٔ صغیره ، کوچوك بوجك [جمعی : (هوام) کلیر .]

هانکی [ت ، د] (قنغی) لغتنك املای جدیدی . ایکی ویا زیاده شیلردن برینی تعیین ایچون مستعمل سؤال تعبیریدر : هانکیسی هان .

هاوج [ت ، س] (نباتات) صیوانیه فصیله‌سندن و صرف جذردن عبارت قرمزیلی صاریلی طاتلیمسی بر سبزه .

بیان هاوجی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن صیوانیه فصیله‌سنه منسوب جذرلری وتدی بر نبات اولوب صرف حیواناته یدیریلور .

هاوان [ت ، س] }
هاون [ع ، فا ، ـ] } ایچنده بر شی دوکوب اوفاتمغه مخصوص قاب

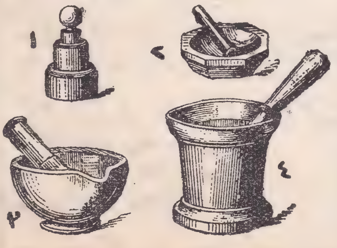

(هاوان)

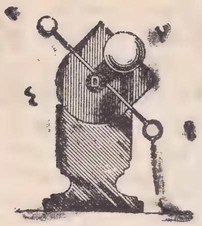

(الکتریقلی هاوان)

١ ، ٢ — شرارهٔ الکتریقیه‌یی حصوله کتوره‌جك مجاری d — اتری حاوی قاب ، ٣ — فیل دیشی بیله ، ٤ — هاوان

هاوان الی = هاوان ایچنه قونیلان شیلری دوکمکه مخصوص ، الت ، دسته

هاوانده صو دوکمك = عبث؛ اشتغال ایتمکدن کنایه .

هاون طوپی = یوکسك قوتلی مرمی آتان قیصه چاپلی ، کنیش اغزلی بر نوع طوب . § توتون قیممغه مخصوص بر نوع آلت . جمعی هواوین کلیرسه‌ده لسانمزده مستعمل دکلدر .]

هاوروز [ت ، س] { فارسی آبریزدن غلطدر . } ابدست بوزیله‌جق قاب ، لازملق ، اوطراق .

هاورا ـ هاوره [ت ، س] یهودی معبدی § کورلدیلی مجلدن کنایه .

هاولامق [ت ، مص] کوپك اولومق ، هاو هاو ایتمك

هاولامه = هاولامق ماده‌سندن مصدر تخفیفی عوعوه .

هاوهاو = کوپك هاولامسی ، عوعوه

هاویه [ع ، س] طبقات سبعهٔ جهنمدن اك اشاغیکی طبقه .

های [فا ، د] وای دیمکدر .

هایاهای [فا ، س] اهل ماتمك نوحه‌سی .

هایاهوی [فا ، س] هنکامهٔ ارباب طرب . § شماته غلغله .

های‌های [ت ، د] ادات تصدیقدر ، شبهه‌سز اویله‌در اویله اولسون .

هایدی [ت ، د] ادات امر و تنبیهدر : هایدی کیده‌لم . هایدی کیت ، هایدی یات .

هایقرمق [ت ، مص] یوکسك سسله باغرمق ، های هوی دیه‌رك سسله هایقرمق .

هايقرتمق == يوكسك سسله باغرتمق

هايلاز [ت ، ص] حيلاز سرسرى ايشسزلكله عمرينى كچيرن .

هايلازلق == سرسريلك تنبللك .

هباء [ع ، س] غايت اينجه توز ، غبار ، ذرات § يوق يره تلف اولان شى ، بيهوده يه كيدن : يازيق امكارم هبا اولدى .

هب [ع ، مص] اويقودن اويانمق .

هبنقه [ع ، س] مشاهير حمقاى عربدن برينك اسمى بومناسبتله احمق ادملره وصف اولور .

هپ [ت ، د] ادات استغراقدر ، هر ، كافه ، جميع ، بتون ، جمله § هر وقت ، هر زمان ، دائما هپ اويله يابار .

هپسندن == جمله‌سندن ، كافه‌سندن

هپسى == كافه‌سى ، جمله‌سى ، جمى

هتك [ع ، مص] پرده كبى شيلرى يرتمق .

هتك عرض == پردهٔ ناموسى يرتمق . || عرضه ناموسه طوقونمق .

هجاء [ع ، س] بر حركه ايله بردن اوقونان كلمه : كل ، فيل ، كول كبى .

هجالامق == حروف وحركاتى بر بر سويليه‌رك اوقومق .

حروف هجا == الفبايى تركيب ايدن حرفلر .

هجر [ع ، مص] ايرلمق ، ترك ايتمك § ايريلق فراقلق .

هجل [ع ، س] ايكى طاغك اره‌سنده‌كى چوقور يول ، وادى .

هجمه [ع ، س] شدت هجمة الشتاء = شدت برد .

هجمة الصيف == شدت حرارت .

هجير [ع ، س] يازين اويله وقتى اولان حرارت .

هجين [ع ، س] ارقه‌سنده ايكى اوركوجى اولان وغايت سرعتله يوروين بر نوع دوه : هجين پوسته‌سى . دوه .

هدهد ـ هداهد [ع ، س] ايبيبك قوشى چاوش قوشى دينيلان بر نوع قوش معناسنه اولان (هدهد) ك جمعى .

هدايا [ع ، س] ج : [هديه] هدايلى بهيه .

هدر [ع ، مص] بريننك قانى دوكمك § بريننك قانى مباح قيلمق . § باطل ، ضايع . § يوق يره كيدن شى : سرمايه‌سى هدر اولدى .

هدف [ع ، س] نشان ، نشان آتهجق ير نشانكاه § مقصد مرام ، مطلوب اولان نقطه

هدف وهمى == (فن اسلحه) نشان خطنك محركنى قطع ايلديكى ايكى نقطه دن مبدئه اقرب اولانى .

هدف وهمى منزلى == (فن اسلحه) آتيه‌جق رأسنك هدف وهميه اولان مسافه‌سى .

هدم [ع ، مص] ييقمق ، خراب ايتمك ، تخريب ايلمك .

هديه [ع ، س] ارمغان ، تحفه § قرآن كريمك آلنوب صاتلديغى قيمت ، بها : بو كلام قديمك هديه‌سى نه‌در ؟ § (فقه) كيمسه‌يه اكراماً كتوريلان ويا كوندريلن مال .

هديةً == هديه صورتيله ، هديه اوله‌رق .

هديه‌لك == هديه اوله‌رق تقديمه شايان اولان .

هدير [ع ، مص] كوكرجين واكا مماثل قوشلر اوتمق .

هذا [ع ، س] بو ، او ، شو .

لهذا == بونك ايچون .

مع هذا == بونكله برابر .

فى يومنا هذا == بو كونكى كونده زمانمزده .

الى يومنا هذا == بو كونه قدر ، زمانمزه قدر .

هذيان [ع ، مص] معناسز ، بيهوده صاچمه سوز سويلمك § بو يولده سويلنن سوز ، هرزه ، ياوه § حالت نزعده سويلنن سوز .

هذيان ايتمك == معناسز سوز سويلمك || خلط ايتمك ، هرزه سويلمك .

هر [فا ، د] ادات استغراق وتعميمدر : هر كسك عللده بيك مافوق بيك مادونى وار .

هپ ، جمله ، كافه ، جميع .

هربار == دائما .

هرچه باد آباد == نه اولورايسه اولسون

هركاه == هر وقت ، هر زمان .

هركس == هر ادم ، بتون انسانلر خلق ، ناس .

هرنه ايسه == تفصيلاتدن صرف نظره ناصلسه .

هرنه قدر == كرچه ، نه قدر اولسه .

هرآن / هردم == هر دقيقه ، هر زمان .

هردم بهار == دائما يشيللك ايچنده بولنان ، خضارى قيش ياز محافظه ايدن محل .

هرآيينه [فا ، د] ناچار ، ضرورى ، بهمه حال .

هرب [ع ، مص] قاچمق ، فرار ايتمك ، § شدت حزن .

هرج [ع ، س] { دائما (مرج) ايله برابر قوللانيلور . } قاريشيقلق .

هرج ومرج == آلت اوست اولمق قاريشمق .

هرجائى [فا ، ص] ثباتسز ، قرارسز ، متلون ، وفاسز .

هرجائيلك == وفاسزلق ، ثباتسزلق

(هرجائى منكشه)

هرجائى منكشه == ذات الفلقتين شعبه‌سندن بنفسجيه فصيله‌سندن قوقولى بر نباتدر . § يدى رنكلى ، بش يابراقلى بر نوع ظريف منكشه چيچكى .

هرزه [فا ، س] عبث ، بيهوده

هرزه‌خا / هرزه‌لا / هرزه‌كو == هرزه سويليجى صويلين .

هرزه وكيل == بوشبوغاز ، لافزن ، فضول ، هزيان ايدن .

هرك [ت ، ص] اوزوم داللرينى قاصوليه كبى شيلرك فداناريغى باغلامق اوزره يره ديكيلان كوچوك دستك .

هرگز [فا ، ص] اصلا ، هیچ بر وقت .

هرم [فا ، ص] قوجالق پیرلك .

هنگام هرم = زمان پیری ، سن شیخوخت .

هرم [ع ، ا ، ص] ☛ [اهرام]

هرمی = اهرامی الشکل .

هرمل [ج ، ص] حیوانات قشریه‌نك حلقویه فصیله‌سندن بر قورتدر .

هروله [ع ، مص] قوشمق .

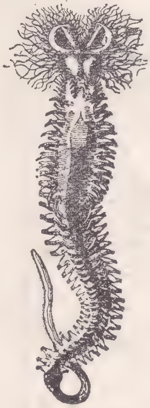

(هرمل)

هزار [فا ، ع] بیك ، (١٠٠٠) عددی .

هزار بار = بیك دفعه ، بیك کره .

هزار پا = بیك ایاقلی ، ایاقلری چوق اولان || مفصلیه‌دن قرق ایاق .

هزارن چیچکی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن شقیقیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر . بوکا هزارنك ده دیرلر .

(هزارن چیچکی)

صدهزار = یوز بیك ، صد هزار آفرین .

هزارپاره = بیك پارچه ، اون اوفاق .

هزار میخ = بیك بوندن یمالی اولان خرقهٔ درویشان .

هزارفن = فنون وصنایع متنوعه‌یه آشنا ادم . § بلبل عندلیب .

نغمهٔ هزار = بلبلك نغمه‌سی .

هزار آوا
هزار آواز
هزارداستان
هزاردستان = بلبل ، عندلیب .

§ جمعی : (هزاران) کلیر .]

هزج [ع ، ص] بحور عروضدن بری . ☛ [بحر]

هزل [ع ، ص] شاقه ، لطیفه طرزنده سویلنن سوز . § لطیفه ایتمك § مزاحله قاریشیق شعر ، حکایه .

هزل آمیز = لطیفه ایله قاریشیق سوز .

هزل گو = هزل سویلین ، شاقه‌جی ، لطیفه‌جی .

هزل گویی = هزل کولق .

هزل گویانه = هزل کوجه .

هزلیات = هزل و مزاحه متعلق اشعار ویا کلام .

هزیم [ع ، ص] کوك کورلدیسی ، رعد § قوشارکن کیشنه‌ین آت § صاغانقلی یاغمور .

هزیمت [ع ، مص] محاربه‌ده بوطرف عسکرینك بوزولمسی ، مغلوبیت ، بوزغونلق : اعدا هزیمت کلیه‌یه اوغرادی .

هستی [فا ، مص] وارلق ، وار اولان شیله قائم صفت ، وجود ، موجودیت .

« نام هستیمی نه‌در حل معمای عدم . »

هش [ع ، ص] شن ، شادان § کورهك ، قولای قیریلور اولان .

هشاشت = (کیمیا) کوروه‌کلك .

هشیم = قیریلمش ، اوفالنمش شی .

هشت [فا ، عدد] سکز (٨) عددی . ثمان .

هشت باغ
هشت نشان
هشت بهشت
هشت مأوی
هشت منظر = جنت [خلد ، دارالسلام ، دارالقرار ، جنت العدن ، جنت المأوی ، جنت النعیم ، علیین ، فردوس .]

هشتاد = سکسان عددی ، ثمانین ، اون کره سکز .

هشتم = سکزنجی ، ثامن : سپهر هشتم .

هضم [ع ، مص] طعام معده‌ده اریتك ، مواد غذائیه وجودی بسلیه‌جك حال و قوامه کلمك . § صبر و تحمل ، جبر نفس § قیرمق .

هضم معائی = (طب) اولجه معده‌ده کیموس حالنه تحول ایدن مواد غذائیه‌نك کیلوسه تبدل ایتمسی ، تاالکیلس) .

هضم معدوی = (طب) مواد غذائیه‌نك معده‌یه وصولندن صوکره اوراده بر مدت توقف و اصمریسی ، نیم مایع بر عجین حالنه (کیموسه) تحول ایتمسی .

هضمین = (طب) عصارهٔ معدویه درونده بولونوب فعل هضمده حائز دخل و تأثیر عظیم اولان خصوصی بر اساس (پپسین) .

جهاز هضم = (طب) وظائف هضمیه‌نك اجراسنه مأمور اولان اعضا که : فم ، غدد لعابیه ، کبد ، نغره آس‌دوه .

انبوبهٔ هضمیه = (طب) فعل هضمك درونده اولدیغی اعضا که . فم ، بلعوم ، مری ، معده ، امعاء دقیقه ، امعاء غلیظه ، شرجدن عبارتدر .

هضمی = هضمه منسوب و متعلق : وظائف هضمیه .

هضوم = چوق هضم ایدن || پك صبور ، متحمل .

هطلان [ع ، ص] متوالیاً بر قاچ کون یاغان خفیف یاغمور .

هفت [فا ، ع] یدی (٧) عددی ، سبعه .

هفت اختر = سبعهٔ سیاره [عطارد ، زهره ، مریخ ، مشتری ، زحل ، اورانوس ، نپتون .]

هفتاد = یتمش (٧٠) عدد ، سبعون ، سبعین .

هفت الوان = یدی رنك ، درلو دنیلن طعام .

هفت آسمان = یدی قات کوك .

هفت اقلیم = اعتبار قدمایه کوره یدی منطقه‌یه تقسیم ایدیلان دنیا .

هفت اندام = باش ، کوکس ، قارن ، ایکی ال ، ایکی آیاق .

هفت اورنك = دردی (نعش) واوچی (نبات نعش) نامیله معروف اولان سبعهٔ سیارهٔ قطبیه .

هفت آیینه / هفت بانو / هفت پیکر } == سبعهٔ سیاره ، ☞ (هفت آختر)

هفت تنان == اصحاب کهف .

هفت دانه == عاشورا دنیلان طعام .

هفتکار == یدی دولو ایپکله نسج ایدلمش قماش پارچه‌سی ویا قیطان ، شریت .

هفتم / هفتمین } == یدنجی ، سابع .

هفته == یدی کوندن عبارت اولان مدت ، اسبوع .

هفته‌لق / هفته‌لك } == هفته‌یه مخصوص || هر هفته واقع اولان . || هفته باشلرنده ویریلان اجرت || معاشه محسوباً هفته‌ده بر کره توزیع اولنان آقچه .

هفته‌لقلی == هفته‌لق اجرت ایله ایشلین له و سائره .

هُروان [ع ، مص] سرعتله کیتمك § ایاق قایوب سورجمك .

هفوه == سورجمك || ذله ، خطا . [جمعی : (هفوات) کلیر .]

هَکبَه [ت ، ص] دورننده اشیا قونیلان ویولجیلقده حیوانك اکر قاشنه کچیریلرك ایکی طرفه صارقیدیلان کوچوك خرج .

هکبه‌لی == هکبه‌سی اولان .

هکبه‌لی آطه == ☞ [محیط اعلام]

هَکَذا [ع ، حال] بویله‌جه ، بو صورتله ، ینه اویله ، کذا .

هَکیم [ت ، ص] عربی (حکیم) دن محرفدر .] § طبیب ، دوقتور .

هکیملك == طبابت .

هَلاك [ع ، مص] اولمك ، فنا صورتده اولمك ، کبرمك § تباه اولمق § اولوم ، موت . § چوق یورولمق .

هَلاهِل [ع ، ص] بازهیری ، چاره‌سی اولمیان زهر ، سم قاتل : مار هلاهل نثار .

هَلَزون [ع ، ص] (هندسه) بر مستوی اوزرنده واقع بر خط مستقیمك مستوی مذکوری بر اسطوانهٔ قائم دائره‌وی اوزرینه صارلمسندن حاصل اولان شکل منحنی .

خطوهٔ هلزون == (اسلحه) نامولو سطح مجوفنك هر هانکی بر مولدینك هلزون منحنیسی ایله تقاطع ایلدیکی ایکی نقطه بیننده‌کی بعد .

زاویهٔ هلزون == ☞ [زاویه]

هامه‌لنمك [ت ، مص] قایناپان بر شی یومشایوب ازلمك

هَلَه [ت ، د] علی الخصوص ، خصوصیله § عاقبت ، نهایت . § فالدی‌که : کله‌لم . § هیچ اولمزسه ، باری .

هَلیله [فا ، ص] تخملری مسهل مقامنده طبده مستعمل بر نبات ، قره هلیله ، صاری هلیله .

هَلیمَه [ع ، ص] بوغدای ، فاصولیه ، پرنج کبی بعض حبوباتك قایناممسیله حاصل اولان لزوجتلی صو .

هَم [فا ، ت ، د] ادات مشارکت ، برابر .

همبزم == بر مجلسده اوطوران .

هم نام == رتبه‌لری ، پایه‌لری بر اولان .

هم جوار == قومشو .

هم عنان == ات باشی برابر .

هم جنس == جنسلری بر اولان بر جنسه منسوب بولنان § ادات عطف :

همدرد == درد اورتاغی .

همدم == رفیق ، ارقداش .

§ هم وعد ایتدی ، هم تأمین ایلدی . [وهم دیمك عبثدر] .

همتا == دنك ، مساوی ، معادل ، نظیر : بی همتا == بی مثل ، بی نظیر .

همحال == بر حالده بولنان ، حاللری مشابه ومساوی اولان ، بر حاللی

همنام == اسملری بر اولان .

همحدود == سینورلری بربرینه ملاصق متصل اولان .

همخانه == براوده اوطورانلرك هر بری .

همدست == برلکده چالیشان ، ارقداش || متفق : همدست اتفاق .

هم عصر == بر عصرده ، بر زمانده بولنانلر ، معاصر .

همراز == محرم اسرار ، سرداش .

همرأی == بر فکرده ، بر رأیده اولانلردن هر بری .

همرتبه == بر رتبه‌ده ، بر درجه‌ده بولنانلردن هر بری .

همرکاب == برلکده بینوب کیدن .

همرنك == رنکلری بر اولان .

همزبان == دیللری بر اولان == عین لسانله متکلم اولانلر .

همزانو == برلکده اوطوران ، رفیق ارقداش .

همسایه == قومشو .

همسبق == مکتب ارقداشی ، صنف ارقداشی .

همسفره == برسفره‌ده طعام ایدنلردن هر بری .

همسر == رفیق ، یولداش || یکدیکرینه نسبتله زوجیدن هر بری .

همشهری == بر شهر ، بر مملکت اهالیسندن اولان .

هَمّ [ع ، ص] غائله ، غم ، کدر [جمعی اولان (هموم) دها مستعملدر .]

هَمزه [ع ، ص] حرف مد ویا حرف املا کبی ، اوقونیموب کندی کندیسنه متحرك ویا ساکن اوقونان (ا) حرفی ـ که : عربلر بوکا همزه دیرلر . § (ء) شکلنده یازیلان حرف همزهٔ وصل ، همزهٔ قطع .

همشیره [فا ، ص] قیز قارداش ، اخت ، خواهر .

هَموار [فا ، ص] دوز ، مستوی § اویغون ، موافق .

هَمواره [فا ، ظ] دائماً هر وقت هر زمان .

هَمه [فا ، د] هپ ، بتون ، هر جمیع : همه آن == هر زمان .

هَمیان [فا ، ص] طغارجق § بله باغلنان اوزون کیسه § چانطه § قوشاق ، کمر .

همیانچه == کوچوك کیسه چانطه .

هَمیشه [فا ، ظ] دائما ، هر زمان هر وقت .

هَمپل [ع ، ص] (نباتات) صاری صارماشیق دینلان بر نوع یبانی اوت .

هَنجار [فا ، ص] یول ، راه § طرز ، روش ، § قاعده ، اصول .

ناهنجار == یولسز ، قاعده‌سز . § رنك لون .

هَنجام [فا ، ص] النسدن بر شی كلنز ، باطل آدم .

هَندسه [ع ، ص] [فارسی (انداره) دن معربدر .] علوم رياضيه‌نك مهم بر شعبه‌سی اولوب وسعت و امتداددن و اشكالك ماهيت و وضعيت و مساحه‌سندن بحث ايدر .

هندسهٔ حليه == (رياضيه) حسابات جبريه اعانه‌سيله اشكال هندسيه‌يی حصوله كتيرن علم .

هندسهٔ رسميه == (رياضيه) يالكنز بر مستوی اوزرنده اولنان عمليات واسطه‌سيله ابعاد ثلثه‌يی حاوی مسائلك بالفعل حلندن باحث اولان علم .

هندسهٔ مسطحه == (رياضيه) يالكنز طول و عرضی حاوی اولان اشكالك ماهيت رياضيه و مساحه‌سندن بحث ايدن علم .

هندسهٔ مجسمه == ابعاد ثلثه‌يی حاوی اشكال و اجسامك خواص رياضيه و مساحه‌لرندن بحث ايدن علم .

هندسهٔ زراعت == (زراعت) حيوانات و نباتات و اراضی‌يی اصلاح و مصارف زرعيه‌يی تنقيص ايله حاصلات صافيه‌يی تزييده خدمت ايدن صول و قواعددن باحث اولوب فن ء خانيكی ايله معماری و هندسهٔ عموميه و مبحث المايعاتدن متشكلدر .

هندسه‌خانه == مهندس مكتبی
§ علوم رياضيه دارالتعليمی || بر دائرهٔ رسميه‌يه منسوب مهندسلرك بولندقلری و درونده هندسيه ، معمارييه متعلق اشكال و خريطه‌لری رسم و مساحه ويا تدقيق ايلدكلری شعبه ، مهندس دائره‌سی .

هندسه‌سز == علم هندسه قواعدينه موافق اولميان . || دوشونلمكسزين سويلنيلان سوز ويا ياپيلان حركتدن كنايه .

هندسه‌لی == قواعد هندسيه‌يه موافق .

هندسی == هندسه‌يه منسوب ومتعلق .

نقطهٔ هندسی == ابعاد ثلثه‌دن كندوسنده هيچ بر شی تصور اولنميان شی ، نقطه .

اشكال هندسيه == علم هندسه‌نك خواص رياضيه و كيفيات مائره‌سندن بحث ايلديكی شكللركه : علم مزبورك موضوعيدر .

(اشكال هندسيه)

ذو اربعة وجوه

اهرام ذو اربعة اضلاع قائم

اهرام ذوا ربعة اضلاع مائل

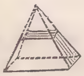
اهرام ناقص

ذو ثمانية وجوه

منشور مثلثی قائم

منشور مثلثی مائل

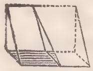
منشور ناقص

مكعب

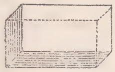
متوازی المستطيلات

مخروط ناقص

مخروط مائل

مخروط قائم

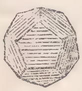
ذواثنا عشر وجوه

ذوعشرين وجوه

اسطوانهٔ قائم

اسطوانهٔ مائل

اسطوانهٔ ناقص

كره

قطعه و قطاع كره

دلم كره

منطقهٔ كره

آلات هندسيه == هندسه عملياتنده استعمال ايديلان مختلف الت . ☚ [آلات هندسيه]

هَندَك [ت ، س] ☚ [خندق

هَنگام [فا ، ظ] اثناء ، وقت ، زمان ، صره ، موسم ، زمان محدود : هنگام بهار ، هنگام شتا .

نابهنگام == وقتسز ، وقتسز ، موسمسز .

هنگامی == دوحال تكون ايدن مخلوق .

هنگامه == جمعيت || معركه ، غوغاء جنك .

هنگامه‌گير == هنگامه‌جی ، غوغاجی .

هنگامه‌گيری == هنگامه‌گيرلك .

هَنوز [فا ، حال] شمدی‌يه قدر ، بوآنه‌دك ، حالا : هنوز تحصيلنی اكمال ايتمدی .
§ يكی ، انجق ، همان : هنوز مكتبدن چيقدی .

هَنی [ع ، ص] هضمی قولای ، صحته موافق .

هنيئاً == عافيت اولسون ، صحت اولسون معناسنه‌در .

هَواءْ [ع ، ا] يرايله كوك ارهسى ، جو § اعتبار قدمايه كوره عناصر اربعهدن برى . § كرهٔ نسيم ، باد . § خفيف روزكار ، يل . § (كيميا) اسباب اصليهٔ حياتيهدن برى اولوب كرهٔ ارضى تخميناً (۳٤۰) كيلو مترو قالينلغنده احاطه ايدن ويوزده ۹٤ و ۲۰ قسم مولدالحموضه ايله ۷۹و۰٦ قسم ازوتك و بر مقدار حامض فحمك اختلاطندن حاصل اولمش اولان غازطبقهسى ، كرهٔ سياله . § بر بنانك اوستنه برقاتدها ياپديرمق حقى . § هر مكانك جوفنده بولنان باد ساكن . § بر موقعك احوال و شرائط صحيهسى : اورانك هواسى آغردر . § (موسيقى) تصنيف بسته ، موسيقى آهنكى ، مقام پرده . § نفس اماره ، طبعك فنا شيلره ميلان مخصوصى : هوا و هوسنه تابع .

هواپرست = عقلنه كلنى ، نفسك ارزوسنه موافق كلن شيئى ياپان ، بيهوده ارزولره تابع اولان || سفيه ، هوا وهوسه تابع .

هوايى = باطل ، معناسز ، بوش || خفيف ماوى رنك .

هوادار = يوكسك ويا ل رافى اچيق محل .

بادهوا = پارهسز ، مجاناً ، پشين || اوجوز .

آب هوا = بر محلك احوال و شرائط صحيهسى .

سنبلى هوا = بلوطلى وفقط ياغمورسز هوا .

هوا آلمق = تنفس ايتمك ، آچيق بر محلده بولنمق ، كزمك .

تخليل هوا = هوانك تركيبندهكى غازلرى بالكيميا تحليل ايلمك .

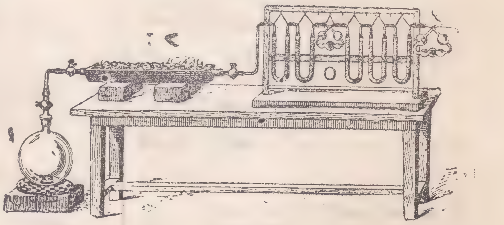

(هوانك ثقلت نقطهٔ نظرندن تحليلى)

— ۱ عادى بالون ن ـ شكلنده انبوبه ۲ ـ قيرمزى درجهيهقدر تسخين ايدلمش باقيرى حاوى انبوب ؛ ۳ ـ هوانك تصفيهسنه مخصوص .

هواجيوا كوكى = (سنجبار) ذات الفلقتين شعبهسندن سنجباريه فصيلهسنه منسوب قرمزى بوياعمالنده مستعمل بر نباتدر .

(هواجيوا كوكى)

هوايه أويمق = نفسه اتباع ايلمك .

مارت هواسى = پك متبدل ، غير ثابت شيدن حالدن كنايه

بيت هوا = عورطهنك قبوغى ايچندهكى بوش محلكه : اوراده بر مقدار هوا محبوس قالديغندن بو اسمله تسميه اولنمشدر .

خوش اولمق = وظيفه ايتمامك : نجه هوا خوش .

هركس برهوا چاليور = هركس عقلنه كلنى سويليور وياپيور .

هوادن = بادهوا .

هوالانديرمق = هوا آلديرمق . تنفس ايتديرمك ، هواسنى تجديد ايلمك || بولنديغى محلدن يوقارويه آتمق ، اوچورمق .

هوالانمق = يوكسكه قالقمق ، اوچمق قوش هوالاندى .

مخليةالهوا = (حكمت) بر محلك بر قابك هواسنى تخليه ايتمك ودها طوغريسى تخلخل ايتديرمك ايچون استعمال اولنان آلات مخصوصه .

هَواجِرْ [ع ، ا] هاجرهنك جمعى هجرت ايدنلر ، سياحين .

هو جرالسماء = شهاب دينلان اجزاى كواكب .

هَواجِسْ [ع ، ا] جمع : (هاجسه) خاطرات شيطانيه .

هَوادِجْ [ع ، ا] دوه اوزرنده قادينلرك اوطورمسنه مخصوص بر نوع محفه معناسنه اولان (هودج) جمعى:

هَوامْ [ع ، ا] (حيوانات) على العموم غايت كوچوك حيوانات ـ كه جلدلرى اينجه ويا قرنى واياقلرى مختلف اولور مد وصبحه مساعددر . § (هامه) نك جمعى ؛ ييلان ، عقرب ، بوجك و قارنجه كبى حشرات ارض : هوام وحشرات .

هَوْدَجْ [ع ، ا] ☛ [هوادج]

هَوَسْ [ع ، ا] آرزو ، ارزوى نفس ، ايستك ، شوق ، عشق ناقص ، § ميل موقت .

هوسناك / **هوسكار** = هوسلى ، هوس ايدن .

هوسناكان / **هوسكاران** = هوسكار ، هوسناك اولانلر .

هوسناكانه / **هوسكارانه** = هوسكاره هوسكارانه لايق صورتده .

هوسناكى / **هوسكارى** = هوسكارلق هوسناكلق

نو هوس = يكى هوسلى ، يكى يتيشن || مايمون اشهالى .

هوس ايتمك = اوزنمك ، ارزو ميل كوسترمك .

هوس آلمق = الده ايديلان برشيدن اوصانمق || او شيدن ارزوسنى المق .

هواى وهوس = نفسك ميلان شديدى .

هواى وهوسه تابع = هوپپا ، خفيف مشربلى || سفيه .

هَوْلْ [ع ، مص] قورقوتمق § (ا) قورقو ، بيم ، خوف : هول محشر .

هولناك = قورقونج ، قورقولو : وادئ هولناك ، موت هولناك [جمعى (اهوال) كلير .]

ابوالهول = قيز باشلى آرسلان كوودهلى اولمق اوزره اسكى مصريلرك ياپدقلرى بر نوع هيكل ، اسفنكس . (sphinx) ☛ [(اسفنكس) محيط اعلام] .

هَوْنْ [ع ، مص] اهونلك ، سهولت آسانلق § وقار . § حقيرشى اهميتسزلك .

هَوَنْكْ [ت ، ا] آسيلوب محافظه اولنمق اوزره بر صاپه كچيرلمش ميوه باغى . آونك

هونك اوزومى = قيش ايچون محافظه اولنان صاپلى اوزوم .

هَوَه‌نى [ج ، ص] عنابیه فصیله‌سندن بر نبات اولوب چین و ژاپون طرفلرنده بولنور تجویفات زهرویه‌سی اکل اولنور .

هَوى ١ [ع ، ص] عشق ، مفتونیت آرزو ، اشتیاق § نفس اماره‌نك بر میلی : هواء وهوس .

هه‌لو ترس [ج ، ص] طیور دجاجیه‌دن قیصه‌ه قویروقلی افریقایه مخصوص بر قوشدر .

(هه‌لوتارس)

هه‌موغلو-بین [ج ، ص] قانك ترکیباتنده بولنان قرمزی رنكلی ماده .

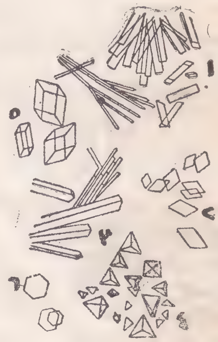

(هوموغلوبین بلوراتی)

١ ، ٢ - انسان هوموغلوبینی بلوراتی ؛ ٣ - کدینك ؛ ٤ - هند طموزینك ٥ - ابچك ؛ ٦ - صنجابك هه‌موغلوبین بلوراتی .

هى [ت ، د] اشتکا و تحسری متضمن ادات ندا در: هی کیدی اسکی آدملر . § ادات اخطار وتنبیه § بهی ادات تقدیر : بهی آدم سوز اکلاماز میسك .

هَیأت [ع ، ص] ج : [هیئت]

هَیاکِل [ع ، ص] ج : [هیکل]

هَیام [ع ، ص] حالت حیرانی .

هَیامُولَه [ت ، ص] (ایامو اوله) ودها دوغریسی (ای یامولی) دن محرفدر } طائفه‌لرك کمی دمیرینی آلیر ایکن ویا کور چکرکن ویوللری تقلیداً اغر بر شیء چکن حوروکلاین عمله‌نك هپ بر اغزدن سویلدکلری بر تعبیردر .

هیاموله ایله == پك زحمتله ، مشکلاتله .

هَیئت [ع ، ص] شکل ، صورت قیافت ، [محسوسات ومعقولاته شاملدر] کورونیش ، وضع ، وضعیت . § بر شخص معنوی تشکیل ایدن افراد وکدانك مجموعی : هیئت مجلس .

§ اجرام سماویه‌نك صورت دوروحرکتلرندن وبربرینه نظراً بعد ووضعیتلرندن وکیفیات سائره‌لرندن بحث ایدن علم مخصوص علم هیئت .

هیئت اتهامیه == (حقوق) طوغریدن طوغری‌یه محکمهٔ تمییزه عائد اولان موادك غیرنده مظنون علیهك قانوناً جنایت عد اولنور بر فعلی مرتکب اولدیغنه دائر بر دلایل ویا اماره اولوب اولمدیغنه واولدیغی حالده اتهامه مدار اوله‌جق درجه‌ده قوی بولونوب بولنمدیغنه بالتدقیق قرار ویرمك وظیفه‌سیله مکلف اولان هیئت مخصوصه .

هیئت شناس == علم هیئت عالمی ، علم هیئتله متوغل کیمسه .

هیئت شناسان == هیئت شناسلر .

ارباب هیئت == هیئت شناسان .

هیئتیله == اولدیغی کبی ، بلا تبدیل وتغییر : ماصه‌یی هیئتیله یرندن قالدیروب کوشه‌یه قودی .

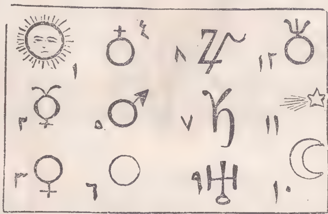

(علامات هیئتیهٔ مختصره)

١ — شمس ، ٢ — عطارد ، ٣ — زهره ، ٤ — ارض ، ٥ — مریخ ، ٦ — سیارات مختلفه ، ٧ — مشتری ، ٨ — زحل ، ٩ — اورانوس ، ١٠ — نپتون ، ١١ — کواکب ذات الاذناب ، ١٢ — قمر .

هَیبَت [ع ، مص] اولولق عظمت ، مخاطبده قورقو حسنی اویاندیرن حال و هیئت ، مهابت § قورقونجلق .

هیبتلی == صاحب هیبت اولان ، مهابتلی ، قورقونج .

هَیجان [ع ، ص] اضطراب ، جوشش ، تحرك ، § میل: هیجان روح . § تأثرله قاریشیق غلیان .

هَیزَم - هَیزُم [فا ، ص] قوری اودون ، هیزم‌پاره == اودون پارچه‌سی .

هَیفَه [ع ، ص] قولرا دنیلان مالغین علت .

هَیکَل [ع ، ص] بیوك جثه‌لی شی § معبد ، بتخانه § بر کیمسه‌یی بر وقعه‌یی عمومه دائمی صورتده اخطار ایتمك ایچون مشهور بو ذاتك طاش ویا توجندن یاپیلوب وکیزایدیلان صورتی . § علی‌الاطلاق مجسم انسان ویا حیوان صورتی ، رسمی . § بت ، صنم . § بر خاطرهٔ تاریخیه اوله‌رق انشا ایدیلان جسیم بنا ، صورت ، شکل .

هیکلتراش == اسلوبه موافق اوله‌رق مرمردن انسان ویا حیوان شکلی یاپان ، حاضر ایدن هنرور . { Sculpteur }

هیکلتراشی == هیکلتراشلق ، هیکلتراش صنعتی که صنایع نفیسه‌دن معدود در .

هَیُوب [ع ، ص] هیبتلی ، عظمتلی آدم .

هَیُولا [ع ، ص] هر شیئك ماده‌سی ، ماهیتی ، اصلی ، وجود ذهنی ، شکل تصوری: هیولای تفکر . § متقدمین حکمائیه کوره صورت جسمیه‌نك محلی اولان جوهر اول . § (تصوف) روح اعظم وطبیعت کلیه . § (متکلمین) حقایق اشیا . § جانسز ، دومانسز ، یوق حکمنده .

هیولائی == هیولایه منسوب .

هَیهات [د ، ص] ادات استبعاد: هیهات کنجلیکی شاعر عد ایدییور § ادات تحسر هیهات ! کنجلك الدن کیتدی . § افسوس ، ایواه حیفا .

های مکسوره

هِبَه [ع ، مص] باغشلامه ، بخش ایتمه § (فقه) بر مالی بلا عوض اخره تملیك ایلمه . § (ص) باغشلانان شی .

هِجاء [ع ، مص] هجو ایتمك ☞ [هجو]

هِجران [ع ، مص] آیریلق ، فرقت ، افتراق § اونودلماز آجی تأثیر

هِجر [ع ، مص] هجرانك برنجی معناسیله مترادفدر .

هِجرَت [ع ، مص] ترك ايتمه ، خانه‌دن ، خانه‌اندن ايرلمه § كوچه § كندى مملكتنى ترك ايله باشقه مملكته كيدوب يرلشمه .

هجرت سنيه == حضرت فخر كائنات افندمزك مكهٔ مكرمه‌دن مدينهٔ منوره‌يه نقل وطن بيورملرى ـ كه : بين‌الاسلام رأس تاريخ اتخاذ ايدلمشدر : هجرتك (١٣٢٠) سنه‌سى اسعد سنين‌در .

هجرى == هجرى‌يه منسوب و متعلق : تاريخ هجرى .

هِجو [ع ، مص] { فى‌الاصل هانك فتحيله‌در . لكن زبانزدى بويله‌در . } برينك شعر ايله معايبنى تعداد ايتمك ، برينى شعر ايله ذم ايلمك . [(ايتمك) ماده‌سيله‌ده قوللانيلور .]

هجويات == هجوه متعلق اشعار .

هجوى == هجوه منسوب و متعلق .

هجويه == هجوى متضمن شعر ـ كه : قدماجه اقسام شعردن معدود ايدى .

هِدايَت [ع ، مص] مطلق ايصال شاننده اولان يوله دلالت ايتمك . § دوغرى يوله كيتمك . : مظهر هدايت اولدى . § معنا حقه واصل اوله‌جق يول § من طرف‌الله برينك قلبنه الهام اولنان تحرئ طريق حق آرزوسى . § دين حق اولان دين مبين اسلام .

هِرّ [ع ، س] كدى ، سنور ، كربه [مؤنثى (هره) مصغرى (هريره) در .]

هِراس [فا ، س] قورقو ، بيم ، خوف : هراس جان .

هَراسه == تورقوده‌جق آلت . || قورقولق .

هراسان == قورقان ، ترسان ، اورکن .

هِزَبر [ع ، س] آرصلان ، شير . [جمعى : (هزابر) كليرسه‌ده لسانمزده غير مستعملدر .]

هزبرانه == هزبرجه سنه .

هِلال [ع ، س] يكى ى ، ماه نو ، اوچ كيجه‌لك ى .

هلالى == هلاله منسوب || هلال شكلنده اولان .

هلال ابرو == هلال قاشلى ، قاشى هلال كبى اولان .

هلال احمر == ميدان حربده دوشوب قالان مجروحين اسلاميه‌يى قالديروب خسته خانه‌لره نقل ايتمك ، تداويسنه چاليشمق كبى وظائف انسانيه ايله مكلف اوله‌رق تشكل ايدن هيئت ـ كه : علامتلرى قرمزى بر هلال شكلندن عبارتدر .

§ ديش ، قولاق قاريشديرمغه مخصوص شى . (خلال) دن محرفدر .

هلاليه == تيرلانغج اوتى دينلان نبات

هِمَّت [ع ، س] قووه‌دن فعله چيقارلمسى مطلوب اولان خصوص § قصد قلبى § غيرتله تصدى

همته‌الرجال تقلع‌الجبال == همت رجال طاغلرى يرندن اوينادر § لطف ، كرم : همت بيوريكز .

§ غيرت ، سعى ، جهد : شهرامانت جليله‌سنجه يوللرك تنظيم وتسويه‌سنه پك زياده همت اولنيور . § توجه معنوى امداد روحانى : شيخك همتى .

هِمَم [ع ، س] جمع : (همت) (هممات) ديمك عينيدر .

هِند [ع ، س] [محيط اعلام]

هند آييسى == ذات‌الثديانك لاحمه فرقه‌سندن دببه قبيله‌سندن يالكز هندده بر نوعى بولنان بر آييدر .

(هند آييسى)

هند اينكى == حيوانات مجتره‌دن هندستانده حال وحشتده يشايان بر جنس سغيردر .

(هند اينكى)

هند آرمودى == ذات‌الفاح منظوره وعرية‌البزور شعبه‌سندن مرسينيه صنفندن هندستانه مخصوص بر شجره‌در .

(هند آرمودى)

هند بزليه‌سى == ذات‌الفلقتين شعبه‌سندن صابونيه فصيله‌سنه منسوب بر نبات اولوب بزرلرى قلب شكلنده‌در .

(هند بزليه‌سى)

هند بوبرى == ذات‌الفلقه‌دن آسيه فصيله‌سنه منسوب ميوه‌لرى عنبى وكوزل بر قوقويى حائز بر شجيره‌در .

(هند بوبرى)

هندبا = ذات الفلقتين شعبه‌سندن مركبه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(هندبا)

يبانى هندبا = كيرچلى ، كيلى طوپرا - قلرده كندى كنديته حصوله كلان صنفتين بر نبات اولوب ذات الفلقتين شعبه‌سنك مركبه فصيله‌سندن بر خشيشهٔ خالده‌در .

(يبانى هندبا)

هند خرماسى = وحيد الفلقه‌دن نخليه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(هند خرماسى)

هند خيارى = (قثاء هندى) كبار ، نطير) ذات الفلقتين شعبه‌سنك كبار يه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(هند خيارى)

هند داريسى = ذات الفلقه شعبه سندن نخايه فصيله سندن هند طرفلرنده بولنور بر نوع داريدر .

هندستان جوزى آغاجى = (شجر جوزهندى ، شجر نارجيل) : وحيد الفلقه شعبه‌سندن نخليه فصيله‌سنه منسوب هندستانده بولنور بر شجردر ميوه‌لرينك درونده سود كبى بر عصاره واردركه غايت مغذيدر .

(هند داريسى)

(هندستان جوزى آغاجى)

هندستان سوكلنى = دجاجيه صنفندن هندستان وهند چينى يه مخصوص كوزل توبلى بر قوشدر .

(هند صوكلونى)

هندطموزى = (قوى) ذات الثدايانك قاضميه قبيله‌سندن بر حيواندر . تجارب حياتيه اك زياده بو حيوانلر اوزرنده اجرا ايديلير .

(هند طوموزى)

هند مايمونى = ذات الثدايانك ذات الايادئ اربعه جنسندن هندستانده بولنور بياض باشلى وبياض توبلى بر مايمونلدر . هندستانده مقدس عد اولنور .

(هند مايمونى)

هِندباء [ع ، ه] اجيمتراق بر سبزه : صلاته‌سى ياپيلير .

هِندى [ت ، ه] هندستاندن كلديكى ظن اولنان بر نوع بيوجك طاووق .

بابا هندى = بيوك اركك هندى .

هندی کبی قبارمق == چالم صاتمق .

آمریقا قره هندیسی == طاوور شاطاﻳه‌دن آمریقایه مخصوص بر قوشدر .

(قره هندی)

هی [ع ، س] (هو) ضمیرینك مؤنثی . کاهی اولدیغی کبی .

هیپوقراط اوتی == سلاسترانه فصیله‌سندن بر شجیره‌در .

(هیپوقراط اوتی)

هیچ [فا ، ص] لاشی ، معدوم مفقود § آز قلیل . § ادات تأکید .

«کلنجه حاجت کچمدم خاطرلرندن هیچ انکچون بنده شمدی خاطر احبابدن کچدم» § انکاری اولامق شرطیله جملهٔ استفهامیه‌یه داخل اولور . هیچ بو سوزی ایشتمدیکزمی .

هیچ قت / هیچ بر زمان == اصلا ، ابداً .

هیچقیرمق [ت ، مص] ایچقیرمق ایچی چکرك ونفس اله میه‌رق اغلامق .

هیچقیریق == اغلارکن بوغازطیقانیر مش کبی کوکسدن کلوب زورله چیقان اضطرابلی سس .

هیلان [ع ، س] (طبقات) صولرك طبقات ارضیه ارەسنده ارتشاحندن متولد اولەرق اراضینك قسماً قایمسی ویا چوکمسی .

هینه [ع ، س] وقار معتدلانه .

های مضمومه

هبوب [ع ، مص] روزکار اسمك روزکارك اسمسی : هبوب ریاح .

هبوط [ع ، مص] یوقاریدن اشاغی‌یه اینمك ، دوشمك : هبوط ادم (علیه السلام)

هجنت [ع ، س] عیب ، نقصان قصور ، محذور § سوزده‌کی عیب § ناکسلك ، بد اصللق .

هجوم [ع ، مص] بردن بره‌صالدیرمق آتیلمق ، اوزرینه صچرامق § محاربه‌ده دشمنك اوزرینه حرکات تعرضیه اجرا ایلمك .

هدب [ع ، س] کیرپیك ، مژکان

هدهد [ع ، س] چاوش قوشی ابابیل . ☞ [ابابیل] [جمعی : هداهد ، وهداهید کلیر .]

هدی [ع ، مص] طوغریلق . § طوغری یول ، طوریق هدایت § دین مبین اسلام .

نورالهدی == حضرت فخرکائنات صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز .

هرمز [فا ، س] هر ماه شمسینك برنجی کونی § مشتری دینلن کوکب .

هرهور [ع ، س] چاغلدیسی ایشیدیلن چوق صو .

هزال [ع ، مص] ضعیف، ضعیفلك لاغرلق .

هری [ع ، س] کوچوك کدی ، کدی یاوروسی، کدیجك .

هزام [ت ، س] موسیقیده بر مقام .

هش [فا ، س] ☞ [هوش]

هشیار == ☞ [هوشیار]

هلام [ع ، س] قاینادیلوب طوکدیرلمش ات صویی ، علی الخصوص طوکمش پاچه صویی (ژلاتین)

هلامی == هلامه منسوب ومتعلق .

هلامیات == مواد هلامیه .

هما [فا ، س] برطیر موهومك اسمی § جنت قوشی .

هما پرواز == یوکسکلرده اوچان ‖ عالی همت . § هما کبی یوکسکلرده اوچان

همام [ع ، س] قومك اولوسی بیوکی § همت صاحبی ، بلند همت § صاحب رأی وتدبیر : امام همام جناب تفتازانی .

همایون [فا ، ص] قوتلی ، سعادتلی ، مسعود ، مبارك ، بجسته : خزینهٔ همایون ، فرقهٔ همایون .

§ ذات اقدس حضرت خلافتپناهی‌یه منسوب و متعلق : نامهٔ همایون ، مابین همایون ، سرای همایون .

آمدیٔ دیوان همایون == مجلس وکلا قلمی، که: کرك هیئت وکلا جانبندن کرك طرف صدارتپناهیدن خاکپای عالیٔ حضرت پادشاهی‌یه عرض و انبا اولنه‌جق مواد مهمهٔ دولت بوقلمده تحریر و تبییض اولنور .

خط همایون == طرف اشرف حضرت پادشاهیدن شرف صادر اولان فرمان دیشان . اشبو قلم الیوم (معروضات قلمی) عنوانته تحویل قلنمشدر .

دیوان همایون قلمی == فرمانلرك ، معاهده‌لرك ، براتلرك قید و ضبطنه مأمور اولان دائره‌که: باب عالیده اولوب طوغریدن طوغری‌یه مقام سامیٔ صدارته مربوطدر .

سفن همایون / دونغمای همایون == مراکب بحریهٔ رسمیه ، قوهٔ بحریهٔ حکومت سنیه، یوقوتدن بر قسمی.

هموم [ع ، س] اندوه ، حزن ، کدر معناسنه اولان (هم) ك جمعی

همومت [ع ، مص] پك زیاده اختیارلامق .

هنر [فا ، س] معرفت ، صنعت ، اوسته‌لق ، حذاقت ، مهارت . § علم ، فن ، بیلکی . § نازك ایغجه صنعت ، صنایع نفیسه .

هنرپیشه / هنرمند / هنرور / هنرلی == اهل هنر ، هنرصاحبی ، معرفتلی ، هنرمندی ، هنروری ، هنرمندانه هنرورانه .

هنرسز == الندن بر ایش کلیان ، مهارتسز آدم .

هو [ع ، ص] ضمیر منفصلك مفرد مذکر غائبی ، او ، اوکیمسه .

کماهو حقه == حقیله ، لایقیله .

هوسی هوسنه == طبق طبقنه .

هُوْ [ه ، س] وجود مطلق اولان جناب حق . هو !

یاهو ! == ای فلان ! § بکا باقسه‌ك آ.

هُوپپا [ت ، ص] خفیف مزاجلی آدم ، دلیشمش ‖ شماریق

هوپپالق ==خفیف مزاج ، شماریقلق.

هُدُك [ت ، ص] کویلی ، امور خارجیه‌سی مفقود آدم قبا کیمسه

هُورن بلَند [ج ، س] (طبقات) (Hornblende)

قویو احمر رنکلی ، بلوری بر معدن اولوب غرانیت و سائر طاشلرك ارەسنده بولنور . ترکیبی: صلیسیت آلومنیومدر.

هُوشْ [فا ، س] عقل خلق ، شعور ، خرد . § قوۀ ممیزۀ عقلیه . § جان، روح . § قلب

بی هوش == عقلی کیتمش ، بایغین

هوشربا == عقل قاپان ، عقلی ازاله ایدن .

هوشربوده == عقلی النمش ، سرکشته

هوشمند == عقللی ، عقلی باشنده ، فارق خیر و شر اولان آدم .

هوشمندانه == هوشمند اولانه یاقیشه‌جق صورتده

هوشمندان == هوشمند اولانلر .

هوشمندی == هوشمندلك ، عقللیلق.

هوشیار == عقلی کندیسنه یار اولان، عقللی .

هوشیار == هوشیاره لایق صورتده

هوشیارانه == هوشیار اولانلر .

هوشیاری == هوشیارلق ، عقللیلق.

هُونکور [ت ، ص] سسله هیچقره هیچقره :

هونکور هونکور اغلامق == هیچقره هیچقره اغلامق .

هووه‌نیا [ج ، م]عنابیه فصیله‌سندن بر نبات اولوب چین و ژاپونیا طرفلرنده بولنور تویجات زهرویاسی اکل اولنور .

(هووه)

هُویْ [فا ، س] قورقو، خوف .

هُوِیْ [ج ، س] (طبقات) رنکی ، چیزکیسی سیاه اولوب یوزده (٧٥ ، ٨٥) قاربونی و براز مولدالماء و مولدالحموضه‌یی حاوی بر جنس کمور ، طاش کمروی ـ که : انواع مختلفه‌سی واردر . (قوق) اك مشهوریدر .

هُوِیَّت [ع ، س] مرتبۀ وحدت ، ذات باری ، لاهوت . § اصل ، ماهیت ، حقیقت.

§ (حقوق) بر شخصك شخصیت وماهیتی و دیکر اشخاصدن تفریق و تمییزی ایچون قتضا ایدن اوصاف و کیفیاتی .

هُوَیدا [فا ، ص] بللی ، ظاهر ، آشکار ، عیان :

« اولوب شام غریبان رجا ظل همای بخت
ینه مهتاب نزهت روی طالعدن هویدادر.»
و :

«یار هر صودن هویدا در شب مهتابده»

ی [ع ، فا ، ت ، ح] ترتیب الفبای عثمانیده اوتوزبرنجی والفبای عربیده یکرمی سکزنجی و اك صوکنجی حرف اولوب ابجد حسابنده (۱۰) صفره اشارتدر . عربلر بوکا (یای تحتانیه) دیرلر . لاتین حروفاتنده بوحروفك مخرجی I و Y حرفلری ادا ایدرلر و صاغر دیلسزلره مخصوص الفباده شکلی ؛ شونلردر .

§ بعضاً حرف مد اولدیغندن حرکه‌لی کبی اوقونور : حکیم ، ایکنجی ، § بعضاً کلمات عربیه‌نك صوکنده بولنه‌رق (الف مقصوره) نامنی الیر ونهایت کلمه‌یی محدود اوقودور : اذی ، اضحی ، اعلی ، شتی ، شکوا ، فتوا ، قوی ، متوفی ، مدعی ، مجری ، مرسی ، مسمی ، معنی ، مقتضی ، ملغی ، موتی ، نصاری کبی .

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده اشبو (ی) حرفی شو طرزده کوستریلور .

ی .... ثلث

ی .... نسخ

ی .... اجازت

ی .... ریحانی

ی .... توقیع

ی .... جلی‌دیوانی

ی .... دیوانی

ی .... تعلیق

ی .... سیاقت

ی .... رقعه

ی .... کوفی

ی .... شجری

ی .... سنبلی

یا [ن ، د] ادات تصدیق اولوب جواب مقامنده ایراد ایدیلور : نه ظن ایتدیکزیا ؟ قبول ایتمم! . § ادات تهدیددر یا حقمی آلیرم . یا المدن کلنی یاپارم ، یا یارین کلیرم ، یا اوبرکون § ادات شرطدر . یا مأمولکز کبی اولمزسه ؟ § ادات تعجب : یا ! بو ایشی سن یاپدك ها ! § ادات ندا و خطابدر ، ای ، هی : یا الله ! رسول‌الله ، یا فلان . § (ی) حرفنك اسمیدر : یای تحتانیه ، یای مثناة .

یائِسْ [ع ، ص] مأیوس ، نومید .

یابْ [فا ، ص] بولمق معناسنه اولان (یافتن) ماده‌سندن امر حاضر اولوب بولیجی ، بولان معناسنه اوله‌رق ترکیبله مستعملدر .

یابنده == بولیجی ، بولان ؛ || کشف ایدیجی ، ایدن . Exploiteur کلمه‌سنك تماماً معادلی اولمق اوزره قوللانیله بیلور .

شفایاب == شفا ، صحت ، عافیت بولان .

فرصت‌یاب == فرصت بولان || کامیاب .

فنایاب == فنا بولان ، محو و تباه اولان .

کمیاب == از بولنان ، اندر .

نایاب == بولنماز ، بولنمیان : بحر قعر نایاب امل .

یابان [فا ، س] (بیبان) ایله مترادفدر .

یابِسْ [ع ، ص] قورو ، خشك ، رطوبتلی اولمیان .

یابس هوا == رطوبتسز هوا .

رطب ویابس == یاش و قوری ، [(اغزینه رطب و یابس هر نه کلیرسه سویلر) کلام مشهورندن مقصد :

دوشونمکسزین اغزینه هر کلنی سویلر دیمکدر .]

یابه [ت ، س] قوری اوت وصمانی طوپلایوب ییغین اوزرینه اتمغه و خرمن صاوورمغه مخصوص اوزون صاپلی ، اوچ پارمقلی ، چاتال تحته کورك .

یابه‌لامق = یابه ایله اوت و صمانی قالدیروب کومه اوزرینه اتمق .

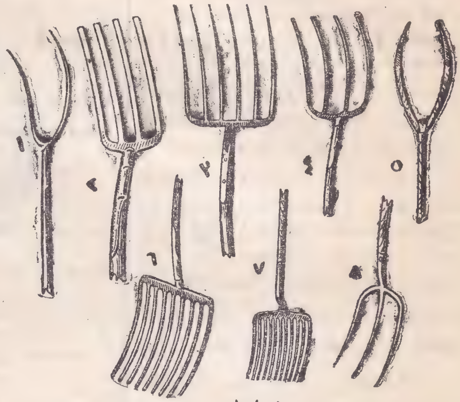

(یابه‌لر)

۱ — قوری اوت ایچون ، ۲ — بل‌مقامنده مستعمل نوعی ، ۳ — دباغته مخصوص ، ۴ — کوبره ایچون ، ۵ — آغاجدن معمول جنسی ، ۶و۷ — چاقل طاشلری ایچون ، ۸ — امریقان اصولنده .

یاپ [ت ، د] ادات تأکید اولوب لسانمزده یالکز (یاپیکز) لفظیله برابر قوللانیلور :

یاپ یالکز = بسبتون کاملاً یالکز دیمکدر .

یاپاغی [ت ، س] ☛ [یپاغی]

یاپراق [ت، س] ☛ [اوراق، ورق] § کتاب ، کاغد کبی شیلرك بر قاتی ـ که : ایکی صحیفه‌یی حاویدر . غایت اینجه اوله‌رق قات قات اولان شیلرك بهر قاتی .

یاپراق طولمه‌سی = بالخاصه اصمه (اوزوم) یاپراقلرندن یاپلمش یعنی ایچی اتلی پرنجدن طولدیرلمش برنوع لذیذ طعام .

یاپراق آشیسی = اغاجاره اوریلان بر نوع آشی . ☛ [آشی]

یاپراق دوکومی = موسم خزان ، صوك بهار .

یاپراقلانمق = اغاج ، نبات یاپراق پیدا ایتمك .

یاپراقلی = یاپراغی اولان . || طبقه‌لره منقسم .

یاپشمق [ت ، ص] آیرلمیه‌جق ویا زوورلقله ایریله‌جق صورتده برشی دیکر شیئه ایلیشمك ، ملتصق § تماس ایتمك § مسلط اولمق . اعجیز و تصدیع ایلمك . بکا یاپشدی طوردی .

یاپشمه = یاپشمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

یاپشدیرمق = بر شیئی دیکر شیئه ربط والصاق ایتمك || طوقوندیرمق ، تماس ایتدیرمك . || تطبیق ایتمك || دیواره اعلان وضع ایلمك .

یاپشدیرتمق = بالواسطه یاپشدیرتمق الصاق ایتدیرمك .

یاپشدیرلمق = بری واسطه‌سیله الصاق ایدلمك .

یاپشقان = یاپشان ، لزوجتلی || مسلط ، معجز آدم .

یاپشقان اوتی = یاپراقلری سوروندیکی یره یاپیشیر بر جنس اوت ـ که : تخته کهله‌سنك یتاغه چیقمسنی منع ایچون یتاق ویاقاریوله اطرافنه قونیلور .

(یاپشقان اوتی)

دکز یاپشقانی = اصداف بحریه‌دن بر قاچنك اسمی ،

یاپشیق = یاپشمش ، متصل ، ملتصق بتیشك .

یاپی = بنا || یاپیلش || صورت تشکل ، ابنیه .

یاپمق [ت ، مص] قیلمق ، ایشلمك اعمال وانشا ایلمك . § وجوده کتیرمك ، احداث ایلمك . § بنا وتأسیس ایلمك § دوزلتمك ، تعمیر ایتمك ، نقصانی اکمال ایلمك . § بر فعل وحرکتده بولنمق : پك اعلی یاپیور § حاضرلامق ، احضار ایتمك : آرابه‌یی یاپیکز . § بجرمك ، موفق اولمق : بو ایشی یاپه‌مدی . § بر معامله مضرده بولنمق : بن سکا نه یاپدم .

درس یاپمق = معلمك اسئله‌سنه قارشی درس مطالعه و ازبر ایتمك .

کوکل یاپمق = خاطری تطییب ایتمك

کیفنی یاپمق = عیاشات ایتمك .

پووه‌سنی یاپمق = حقندن کلمك ، تأدیب ایتمك .

یاپمه = یاپمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

یاپدیرمق = بالواسطه یاپمق .

یاپلمق = ایشلنمك ، اعمال اولنمق

یپش = یاپلمق ماده‌سندن مصدر .

یاپلیش = جعلی ، ساخته طور وحرکت .

یاپنجاق [ت ، س] چاوش اوزومندن صوکره چیقان بر نوع طاتلی عصاره‌لی اوزم که : بونك چوروسندن بیرا اعمال اولنور .

یاتقین [ت ، ص] بر طرفه مائل اکر § چوق قالمش § چوروك .

یاتی [ت ، س] یاتوب یاملمقدن . پیدا اولان قیرمه ، قیریم .

یاتسی ـ یاتسو [ت، س] کیجه ساعت بر بچقدن صوکره قیلنان نماز § بو نمازك قیلینه‌جغی زمان ، وقت .

یاتشمق [ت ، مص] بر شیئك شدت و حدتی زائل اولمق خفیفلشمك : کسب سکون ایتمك ، سکونت پیدا ایلمك : هوا براز یاتشدی § عائله کورولدی ، قاریشقلق مندفع اولمق .

یاتشدیرمق = تسکین ایتمك || دوزلتمك ، تسویه ایتمك || موافقت ایتدیرمك . ارضا .

یاتمق [ت ، مص] یره اوزانمق § اویومق اوزره یتاغه کیرمك § اویومق . § راحت اولمق § خسته‌لانمق ، خسته اولمق . § قالمق : اوج آی محبسده یاتدی .

حاجی یاتماز == موازنت قواننیه توفیقاً یاپلمش بر اویونجاق اولوب هر نه وضعیتده یره براغلسه دائما قاعده‌سی آشاغی‌یه کلیر .

یاتیق == بر طرفه یاتیرلمش چویرلش دوریك .

یاخود [فا ، ادات] ادات عطف : بو سفه یاخود کله‌جك سفه . § ادات تردید : یا بویله یاپار یاخود شویله .

یاد [فا ، مد] خاطر ، کوکل ، فکر ، دل :

« یادکه‌می طوغدیغك زمانلر
من اغلارایکن کولردی عالم
بر اویله عمر کچیرکه : اولسون
موتك سکا خنده خلقه ماتم »

§ خاطرلامه ، اکمه : یاد ایت غملی عملی یاد ایت .

یاددار == خاطرده طوتیجی ، طوتان

یاد اشت == خاطرده طوتیلان شی ، محفوظ محفظهٔ خاطره اولان .

یادکار == وسیله تخطر اولان هدیه تحفهٔ برکذار : یادکار اسلاف .

یاددن چیقمق == خاطردن چیقمق ، اونوتمق .

یادیرغامق [ت ، مص] یبانجی نظریله باقق بیلمیور کبی طاورانمق § بردن بره طانیه‌مامق : چوقدن کورمدیکم ایچون سزی یادیرغادم .

یار [ت ، س] یارلمش یر ، غایت چوقور محل ، اوچوروم ، چای . § ورطه ، چای هلاك .

یاردن آتمق == قضایه آتمق ، ورطهٔ آغفاله دوشورمك

یار [ت ، س] اغزده طوپلانان صو ، لعاب .

یار [فا ، مد] دوست ، محب : یار وفادار .

« یارسز قالمش جهانده عیبسز یار ایسته‌ین »

یارجان == محب صادق ، جاندن دوست .

یار و اغیار == دوست و دشمن || آشنا و بیکانه . § محبوب ، معشوق ، سوکیلی : « یار هر سودن هویدادر شب مهتابده »

جهار یار == حضرت رسول اکرم افندمزك اجلهٔ یارانی اولان ابوبکر الصدیق عمر الفاروق ، عثمان ذی النورین علی المرتضی رضوان الله تعالی علیهم اجمعین حضراتی .

یارغار == اثنای هجرت نبویه‌ده رسول اکرم افندمز حضرتلرینه مشهور مغاره‌ده رفاقت ایلمش اولان جناب ابوبکر الصدیق (ر . ض) § معین ، یاردمجی :

« طالعی اولانك یار ضارار یاره‌سنی . »

یاران == دوست معناسنه اولدیغنه کوره (یار) ك جمعی . دوستلر : یاران صدق نشان .

یارانه == یار اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

یاری == یارلق ، دوستلق || زوجات منکوحه‌دن هر بری

یارا [فا ، مد] قوت ، قدرت ، طاقت ، مجال : یارای استعداد ، یارای طبیعت .

یاراتمق [ت ، مص] یوقدن وار ایتمك ، خلق ایلمك § ابداع و ایجاد ایلمك

یاراتمه == (یاراتمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

یارادن == یاراديجی ، خلق ایدن ، جناب خلاق کائنات .

یارادلمق == یوقدن وار ایدلمك ، خلق اولنمق .

یارادیلش == خلقت ، خلق ، آفرینش || جبلیت ، طبیعت : اونك یارا دیلیشی اویله در . || بنیه ، مزاج .

یارادیلان == یارادلمش ، مخلوق .

یارار [ت ، ص] الویریشلی ، قوللانیله بیلور ، صالح § مفید ، نافع . § اهلیتلی ، مقتدر : بر ایشه یارار آدم دکل .

یارارلق == اهلیت ، قابلیت ، اقتدار ، ایشه ، خدمته استعداد کوستریش .

یاراشمق [ت ، مص] یاقیشمق . اویمق ، اویغون ، موافق کلمك § مناسب اولمق .

یاراشمه == (یاراشمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی ، مناسب ، موافق کلمه .

یاراشدیرمق == اویدورمق ، تطبیق و توفیق ایلمك ، یاقیشدیرمق ، تزیین ایتمك ، اویغون کتیرمك .

یاراشیق == اویمه ، یاقیشمه ، اویغونلق ، مناسب .

یاراماز [ت ، ص] الویریشلی دکل غیر صالح § خیرسز ، فائده‌سز ، مضر . § کورولدیجی ، پاتیردیجی ، راحت طورماز (چوجق) § زوربا ، شقی . § کوتی خویلی ، مضر ، خبیث .

یارامازلق == کورولدی ، پاتیردی ، راحتسزلق .

یارامق [ت ، مص] ایشه کلمك ، الویریشلی اولمق § فائده‌لی ، نافع اولمق ، کندیسندن استفاده اولنمق بو علاج بکا یارادی ، چاملیجه‌نك هواسی اوکا یارادی . § اویغون و موافق کلمك : بو کتاب چوق ایشه یارادی .

یارانمق [ت ، مص] برینك ایشنه یاره‌یه‌جق ، فائده‌لی اوله‌جق صورتده حرکتده بولنمق § برینك خوشنه کیده‌جك اطوار و حرکتده بولنمق کوزه کیرمك .

یارانمه == یارانمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

یارانیش == یارانمق ماده‌سندن اسم مصدر .

یارب [ع ، تر] ای ربم اللهم ، ای مولا . مقامنده درکاه کبریا پناهه ندا واستمداد تعبیریدر .

یاربوز [ت ، ص] ککیك فصیله‌سندن مختلف النوع بر نبات ، صو یاربوزی قوجه یاربوز ، قرنفیل یاربوزی .

یارداق [ت ، ص] رفیق ، معاون § یاماق .

یارداقجی == مداهنه صورتنده یاردم ، معاونت ایدن .

یارده [ج ، مد] { Yard طقسان بر سانتیمترو طولنده بر انکلیز اولچوسی .

یاردیم - یاردم [ت ، ص] معاونت امداد ، مظاهرت § مساعده .

یاردمجی == یاردم ایدن ، معاونت ایلین § امداده کلن ، امدادجی § مددکار معین ،

یارشمق [ت ، مص] بر بریله تفاضل تقدم دعواسی ایتمك ، مسابقه‌یه چیقمق .

یارغیلامق [ت ، مص] فصل دعوی ایلمك حکم ایتمك یارغیجی ، یارغیجیلق

یارمق [ت ، مص] بر شیئی (اکثریا طولانی اولمق اوزره) ایکی‌یه ویا دها زیاده قسمه بولمك ، کسمك : اودونلری یاردم . § کسوب آچمق : جراحلر فلانك قارننی یاردیلر .

§ اوره‌رق بر محلده یاره پیدا ایتمك : بیچاره‌نك باشنی یاردیلر .

باش کوزیارمق == جریکسزلك ایتمك

قیلی قرق یارمق == زیاده تدقیق ایتمك .

یارمه == یارمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی . || یارلمش ، اورته‌سی آچیق یارمه شفتالی . دکرمنده بر قاچ پارچه‌یه آیریله‌جق صورتده اوکودلمش بغدای ، آرپه وسائره .

یاردیرمق == بالواسطه یارمق .

یاریش == یارمق ماده‌سندن اسم مصدر ، یارمه || مسابقه ، ادعای تقدم

آت یاریشی == آت قوشیسی .

(آت یاریشی)

چکه یاریشی == بیهوده یره چوق سویلیش .

یاریجی == یاران ، کسوب پاره‌لیان

یاریق == یاریلوب اچلمش یر ، چاتلاق ، درز ، رخنه .

قاصیق یاریغی == فتق . ☞ (فتق)

قارنی یاریق == طولاً اورته‌دن یاریلوب ایچنه صوغانلی قیمه طولدیرلمش پاطلیجان یمکی || تخملری کل صویی ایله قاریشدیریله‌رق لاپه مقامنده استعمال ایدیلن بر نوع یبانی نبات .

یاره [ت ، س] بدنده اچلمش جرحه ، جریحه § غیر ذی روح شیلرده‌کی کسیك یر : پانطولنده مقاص یاره‌سی وار ، آجی ، تأثر شدید .

یاره‌لامق / **یاره‌له‌مك** == یاره آچمق ، جریحه‌دار ایلمك .

یاره‌لانمق / **یاره‌لنمك** == مجروح اولمق || شدتلی صورتده متأثر اولمق .

یاره‌لی == مجروح ، یاره‌سی اولان || محزون مکدر ، ماتمزده .

یورکی یاره‌لی == مجروح الفؤاد ماتملی

یاره [فا ، س] نسوانك زینت ایچون قوللرینه طاقدقلری بیله‌زیك

یاری [ت ، س] نصف ، نیم .

کیجه یاریسی == نصف اللیل .

یاری یاری‌یه == نصفیت اوزره ، مناصفةً .

یاری بچق == (عوام اصطلاحی) از بر شی .

یاریلامق / **یاریملامق** == یاریسنه ، نصفنه‌وسطه وارمق ، یاریسنی ، نصفنی اتمام ایتمك .

یاریم [ت ، ص] واحدك نصفی ، برك یاریسی ، نصف ، نیم $\frac{1}{2}$

یاریم اکمك ، یاریم کیلو یاریم آرشون یاریم ساعت ، ؟ کسیك ، نقصان ، ناقص ، ناتمام : بیچاره شمدی یاریم آدم اولدی . یازدیغی کتابی یاریم براقدی

یاریم قناد == طیور دوریه‌دن ملوك آطه‌لرینه مخصوص قنادلری غیر منتظم و قیصه بر قوشدر .

(یاریم قناد)

یاریم صاغ / **یاریم صول** == عسکر تعلیمنده افرادك ایاقلرینك اوجی ایله بر زاویهٔ قائمه رسم ایده‌جك صورتده صاغه ویاصوله دونمسی قوماندا‌سی .

یاریم یامالاق == عجله ایله ، باشدن صاومه ناتمام اوله‌رق .

یاریمجه == یاریم باش آغریسی ، شقیقه .

یارین [ت ، ظ] بوکونی تعقیب ایدن کون ، فردا ، غدا .

بوکون یارین == مساللامه‌دن کنایه تعویق وتأخیر .

یارین دکل او بر کون == یاریندن صوکره‌کی کون .

یارینکی == یارین اوله‌جق ، یارینه مخصوص .

یاز [ت ، س] سنه‌نك صیجاق موسمی ، صیف .

ایلك یاز == ایلك بهار ، ربیع .

یاز قیش == هم یاز وقتنده ، هم قیش وقتنده دیمکدر .

یازین == یاز وقتی ، موسم صیف .

یازلق == یازه مخصوص البسه وسائره || یازین اقامته الویریشلی اولان مسکن صیفیه .

یازلامق == یازی کچیرمك ، یازین بر یرده اقامت ایلمك .

یازلاتمق == یازی کچیرتمك ، یازین اقامت ایتدیرمك .

یازمق [ت ، مص] قلم ویا سائر بر آلتله کاغد وبرسطح اوزرینه حروف رسم ایلمك ، تحریر وترقیم ایلمك § تألیف وتصنیف ایتمك ، محررلك ایلمك . § مکتوبله بیلدیرمك اشعار وانبا ایلمك . تحریراً انها . § صیغهٔ التزامیه‌دن صوکره فعل اعانه کبی قوللانیلوب یاقینلق افاده ایدر .

دوشه یازمق == دوشمکه از قالمق .

یازمه == یازمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || یازلمش ، یازیلی ، (باصمه ، مطبوع) مقابلی .

یازمه == { وقتیله اطرافنه یازی یازلمق معتاد اولمسی سببیله تسمیه‌سی اولمشدر . } قادینلرك باشلرینه باغلادقلری یمنی ویا یورغان یوزی .

یازدیرمق == بری واسطه‌سیله یازمق تحریر ایتدیرمك کندی امر ویا آرزوسی اوزرینه باشقه‌سی یازمق .

سویلیوب یازدیرمق == املا ایتدیرمك .

یازشمق == بربرینه یازمق ، مکاتبه مخابره ایتمك .

یازلمق == تحریر اولنمق || بر سلكه وخدمته قید وقبول اولنمق فلان مکتبه یازلدی ، عسکره یازلدی .

یازیلی == یازلمش ، یازی‌یی حاوی اولان .

يازيليش == صورت تحرير .

يازيجى == يازى يازان آدم ، كاتب || تجار وصراف كاتبى ، غير رسمى كاتب . || عرضحالجى ، عرضحال يازان

يازيجيلق == يازيجى صنعت ووظيفه‌سى

يازى [ت ، س] خط ، يازيلان شى § مشق ، حسن خط .

الن يازيسى == قدر ، سر نوشدت .

ال يازيسى == ال ايله يازلمش يازى

بوز يازيسى == پنجشنبه كونى كاينك توزينه يازدقلرى يازيلر وصوسلر .

يازيخانه == (غلطدر) يازى يازمغه مخصوص اوطه || يازى يازمغه مخصوص ماصه .

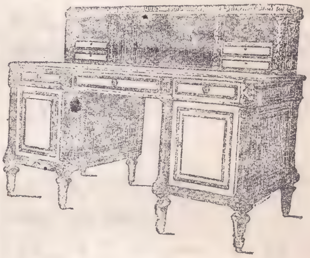

(يازيخانه)

ياس [ت ، س] ماتم .

ياسلى == ماتم زده ، ماتملى .

ياسمن - ياسمن - ياسمين [فا ، س] (لاله تير) وحيدالفلقه شعبه‌سندن نرجيسيه فصيله‌سنه منسوب عنقود شكلنده بياض چيچكارى اولان بر نباتدر . داللرندن سيغاره آغزلغى ياپيلور : بياض ياسمين ، صارى ياسمين

(ياسمين)

عربستان ياسميني == ذات الفلقتين شعبه‌سندن زيتونيه فصيله‌سندن بر شجيره‌در بو نباتك عجيب بر حالى وار ايسه اوده چيچكلرينك كيجه‌يين آچيلوب كوندوزلين قپانمسيدر . غايت طاتلى بر قوقوسى واردر .

(عربستان ياسميني)

يبانى ياسميني == (طب) مقوى ترلديجى ، مصلح و از اويوشديريجى بر نبات طبى اولوب صراجه‌يه وامراض افرنجيه‌يه قارشى استعمال اولنور .

ياش [ت ، س] ايصلاق ، صولى ، نملى ، قورومامش ير ، راطب § (اغاج حقنده) تازه ، كوربه § كوزدن اقان صو ، اشك دمع . كوز ياشى ، ياش دوكمك .

ياشلق == ايصلاقلق ، نم ، رطوبت .

ياشارمق == ايصلانمق ، كسب رطوبت ايلمك || كوزلرده دموع پيدا اولمق § عمرك مقدار ودرجه‌سى ، سن ، سال

ياشنى باشنى آلمش == سن كماله واصل اولمش ، مسن .

باشداش == بر سنده ، بر ياشده اولان .

ياشلى == سن اختيار .

ياشامق [ت ، مص] صاغ ، بر حيات اولمق ، عمر سورمك § كچنمك ، تعيش ايتمك

ياشامه == ياشامق ماده‌سندن مصدر تخفيفى .

ياشايش == طرز حيات ، طرز معيشت

ايى ياشامق == مرفهاً عمر سورمك

ياشاتمق == ياشامسنه سبب اولمق ، كچندرمك ، اعاشه ايتمك .

ياشا == ياشامق ماده‌سندن امر حاضر اولوب ياشاسون معمر اولسون معناسنه دعاى تعظيمكارى اوله‌رق ايراد اولنور : پادشاهم چوق ياشا .

ياشماق - ييشماق [ت ، س] قراجه اكتسا ايدن مخدرات اسلاميه‌نك زقاقده يوزلرينه طوتدقلرى اينجه ، بياض تولبند .

ياشماقلانمق == ياشماق طوتنمق .

ياشماقلى == ياشماق طوتنمش ، يوزنده ياشماغى اولان .

ياصديق [ت ، س] اوزرينه طيانيلان ويا يتاقده باش التنه قونيلان وايچى يوك ، پاموق وسائره ايله مملو اولان مستطيلجه كيسه : باش ياصديغى ، كوشه ياصديغى ، مقدر ياصديغى يوز ياصديغى . § بيق چوق كورنمك ايچون صقال پايندن تراش ايدلميه‌رك براقيلان قيللر . § قنداقى ديك طورديرمق ايچون التنه ييغيلان طوپراق كومه .

(كوشه ياصديغى)

ياصلانمق [ت ، مص] طيانمق ، استناد ايتمك .

ياصى [ت ، س] ارتفاعسز ، باصيق دوز ، مستوى .

یام یاصی == بسبتون یاصیق ، دوز .

یاصیلاشمق } یاصیلانمق } == یاصی اولق || ازلمش اولمق .

یاصیلاتمق == یاصی ایتمک .

یاغ . [ت ، س] سوتدن ویا یوغورتدن چالقالانەرق چیقاریلان یومشاق ماده ـ که : یـکه قونیـلور . روغن ساده . § اتك ایچندەکی مادۀ شحمیه . شحم ، ایچ یاغی § بعض میوەوحبەلردن تعصیر ایدیلەرك چیقاریلان لزوجتلی مایع : زیتون یاغی ، بزر یاغی سیسام یاغی .§ بعض چیچکلرك ونباتاتك قیغـادیلەرق چیقـاریلان لزوجتلی صویی نعنع یاغی ، کـکیك یاغی ، ختمی یاغی . § مواد معدنیەدن اولەرق یردن نبعان ایدن بعض مایعات : غاز یاغی نفت یاغی

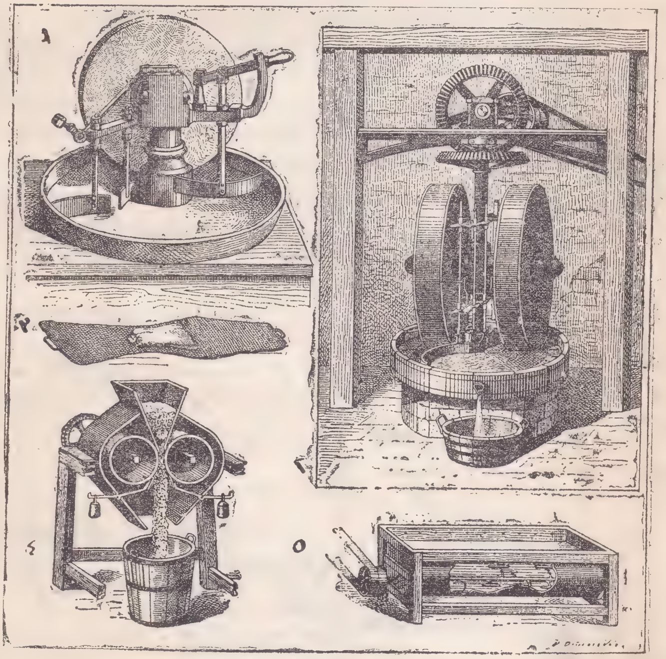

(زیتون یاغی معصرەسی)

١ — زیتون منکنەسی ، ٢ — علی العموم حبوبات زیتیەیه مخصوص منکنه ، ٣ — حبوبات زیتیەیی صیقەجق شی ، ٤ — ازمه منکنەسی ، ٥ — زیتون یاغی تصفیه جهازی .

ایچ یاغی == باغرصاقلری اورتن شحم جیزی .

بالق یاغی == (طب) مورینه بالغینك قره جکرینی تضییـق ایله استحصال اولنور. بر نوع زیت ـ که لنفاوی المزاج ونحیف البنیه اولان کیمسەلره ایچیریلور .

بزریاغی == (کیمیا) کتان تخمنك منکنه ایله تضییق ایدیلەرك چیقاریلان عصارەسی ـ که : یاغلی بویا ، روغن ، مشمع ، لوکون ، چیمنتو ، مطبعه مرکبی اعمالنده وبعض یرلرده زیتون یاغی مقامنده استعمال اولنور .

خرما یاغی == خرما دینلان میوەدن چیقاریلوب صابون وموم اعمالنده قوللانیلان ترەیاغی قوامنده بر مادۀ لزوجیه .

پاموق یاغی == امریقالیلرجه یمك یاغی مقامنده استعمال ایدیلان واوروپاده صابون اعمالنده وزیتون یاغی تغشیشاتنده قوللانیلان بر نوع یاغ .

ترە یاغی == سوددن ویا یغورتدن چیقاریلان طوزسز ، اریمامش یاغ ـ که باشلیجه (مارغارین ایله اولەئین) دن متشکلدر .

چرویش یاغی == اریدلمش ایچ وقویروق یاغی .

زیتون یاغی == زیتون دانەلرینك تضییقیله چیقاریلان معروف مایع .

طاش یاغی == پترول ، غاز .

موم یاغی == موم اعمال اولنان اریدلمش ایچ یاغی .

هند یاغی == (کیمیا) شجر خروع دینلان اغاجك تخملرینك تضییق اولنمسندن چیقاریلان بر مادۀ مایعه ـ که : طبابتده مسهل مقامنده استعمال اولنور .

یاغدانلق == بر کوزینه زیتون یاغی ودیکرینه سرکه ودیکرلرینه خردل، طوز وبیبر قونیلان و سفره لوازمندن اولان آلت .

یاغلامق == یاغ سورمك || فنا بر شیئی ایی کوسترمك : یاغلایوب پوللادی

یاغلاتمق == یاغ سوردیرمك .

یاغلی باللی == بربرلریله پك ممتزج ، پك موافق . ارەلری دوزکون .

یاغلی == یاغی اولان ، یاغله یاپلمش اولان § سمیز ، سمین || کیرلی ، پاسلی || زنکین ، مالدار || آناطولیده یاپیلور بر نوع پوغاچه ، بورك .

یاغلی قویروق == کلەپور .

یاغمسی == یاغلی کبی .

یورك یاغی اریمك == پك اوزولمك ، متأثر ، منفعل اولمق .

یورك یاغ باغلامق == بر نوع مرض || فوق العاده فرحناك اولمق .

کندی یاغیله قاورولمق == اولوریله ، وارداتیله کچنمك قناعتکارانه یشامق .

یاغجی == یاغ صاتان آدم .

یاغِز [ت ، س] آتك اوموزلری ارەسندەکی یاغلی یری .

یاغَز [ت ، ص] سیاه پارلاق رنکلی (آت) .

طوری یاغز == پك قویو طوری رنکلی (آت) .

قره یاغز == بسبتون سیاه تویلی (آت) || پك اسمر آدم .

یاغلِق [ت ، س] مندیل ، چوره || خاولی ، پشتمه .

یاغمَق [ت ، مص] برف ، باران کبی شیلر نزول ایتمك § کثرتله ورود وظهور ایتمك : اطرافدن پارەلر یاغیور .

یاغدیرمق == یاغمسنه بادی اولمق .

یاغمور [ت ، س] مطر ، باران بلوطلردن زمینه طاملیان قطرات ماء § (حکمت) دکزلرك ، کوللرك ، نهرلرك سطحندن وارضك رطوبتلی محللرندن لاینقطع صعود ایدن وهوانك

طبقات عالیه‌سنده تکاثف ایله (بلوط) نامنی الان ابخره‌دن سقوط ایدن صو طامله‌لری .

یاغمور قوشی == طیور شاطئیه‌دن امریقایه مخصوص بر قوشدر .

(یاغمور قوشی)

یاغمورلی هوا == یاغمور یاغدیغی زمان ، وقت .

یاغمورلق == یاغمورلی هواده اوستدن کییلان قورقولتقلی لباس .

یاغمور چامور == پك زیاده یاغمورك یاغدیغنی و اورته‌لغك چامور اولدیغنی زمان .

یاغموره طوتلمق == یاغمور التنده قالمق .

یافته [فا ، ص] بولمق معناسنه اولان (یافتن) ماده‌سندن اسم مفعول اولوب بولنمش ، بولمش معناسنه ترکیبله مستعملدر :

حصولیافته == حصول بولمش ، حاصل اولمش .

شرفیافته == شرف بولمش مشرف .

یافته [ت ، ص] قوطی ، شیشه اوزرینه یاپشدیریلان وتعریفاتی حاوی اولان یازیلی کاغد ، کوچوك اعلان ورقه‌سی § اسکی زمانلرده محکومینك بوینینه اصیلوب ماهیت جرمنی ناطق اولان ورقه .

یافوخ [ع ، س] (بنغلداق) عظم قحفئ قدامی ایله خلفینك برلشدیکی واوستی بر غشای مخصوص ایله مستور بولندیغی بوشلقلردن هربری بونك التی نوعی واردر .

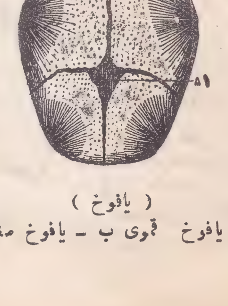

(یافوخ)

آ - یافوخ قدوی ب - یافوخ صغیر .

یاقامور [ج ، س] کیسه‌جه‌لری دکزده بالقلرك حرکتندن ویا صندال ، قایق کورکلرینك دکزده چارپمسندن حاصل اولان خفیف شعله‌لرکه : فوسفوردن تحدث ایدر .

یاقیشمق [ت ، مص] یاراشمق ، اویغون ، موافق کلمك ، مناسب اولمق .

یاقشدیرمق == یاقیشه‌جق حاله قومق اویدیرمق ، موافق کتیرمك ، متناسب قیلمق .

یاقیشیق == یاراشمه ، اویغونلق ، موافقت ، مناسبت .

یاقیشیقسز == یاراشمیان ، اویمیان ، غیر مناسب || چرکین ، قبیح .

یاقیشیقلی == مناسب ، مناسبتلی || کوزل ، متناسب اندامل .

یاقلاشمق [ت ، مص] یاقین کلمك یناشمه ، تقرب ایتمك . || بکنزتمك . || مجهولی بولور کبی اولمق .

یاقلاشدیرمق == یاقین کتیرمك ، یناشدیرمق تقریب ایتمك || بکنزتمك .

یاقلاشمق == بربرینه یاقلاشمق تقارب

یاقمق [ت ، مص] آتشه عرض ویا القا ایله طراوت وحالت اصلیه‌سنی ازاله ایتمك ، احراق ایلمك § آتشه قلب ایتمك ، آتش حاضر قویمق § طوتشدیرمق . § پك متضرر ایتمك § پك متأثر ایلمك § شدت سرما کبی . بعض اسباب طبیعیه مواد عضویه‌نك نشو ونماسنه مانع اوله‌جق صورتده تأثیر ایتمك .

باشنی یاره یاقمق == بلایه دوشورمك

عبابی یاقمق == عاشق ومفتون اولمق

یاقوت [ع ، س] (طبیعیات) نظره‌سی زجاجی مکمبری صدفی ، ترکیبی بلا ماء حمض آلومنیومدن عبارت بر جوهر قیمتدار که : مجوهراتدن معدوددر .

یاقوت لاجوردی == ماوی رنکلی یاقوت ، کوك یاقوت .

یاقوت احمر / **لعل یاقوت** == قرمزی رنکلی ، اصل یاقوت .

یاقوت عادی == زمپاره طاشی دنیلن معدن .

یاقوت اصفر / **صاری یاقوت** == صاری رنکلی واز قیمتلی یاقوت طوپاز .

یاقوت مذاب == شعرای قدیمه‌یه کوره ام الخبائث اولان شرابدن کنایه ایدی .

یاقوتلی == اوزرنده یاقوت بولنان ، یاقوتله تزیین و ترصیع ایدلمش اولان .

یاقوت خام == لب دلبردن کنایه

یاقوت زرد == صاری یاقوت .

یاقوت کبود == ماوی یاقوت .

یاقه ـ یقه [ت ، س] لباسك بوینی احاطه ایدن ، بوینه کلان قسمی ، محلی ، کریبان . جیب . کنار ، ساحل : اوبر یاقه اوته‌کی ساحل .

یاقه‌سی اچیلمدق سوز == بکر سوز ایشیدلمامش کلام .

یاقه ایصیرمق == تعجب ایتمك .

ایکی یاقه‌سی بر یره کلمك == افلا اولمق ، نجات بولمق .

یاقه پاچه == غوغا ، دوکوش .

چال یاقه ایتمك == شدتله ، بلا امهال یاقه‌لایوب کوتورمك .

یاقه‌دن چکیرمك == اولادلغه قبول ایتمك

یاقه سیلکمك == نفرت ایتمك ،

یاقالامق == یاقه‌سندن طوتمق || اخذ وکرفت ایلمك || بولمق ، دسترس اولمق || مشغول طوتمق .

یاقه‌لانمق == یاقه‌سندن طوتلمق || اخذ وکرفت ایدلمك || بولنمق ، دسترس اولنمق || مشغول طوتلمق .

یاقه‌لق == یاقه‌یه مخصوص ، یاقه‌یه کلن .

یاقی [ت ، س] دری قباروب صو آقیتمق ویا یاره ایدوب ایشلتمك ایچون بدنك بر یرینه یاپشدیریلان یاقیجی شی : پهلوان یاقیسی قوری یاقی .

یاقی اوتی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن حماریه‌فصیله‌سنه منسوب حشیشی بر نباتدر .

(یاقی اوتی)

یاقین ـ یقین [ت ، ص] اوزاق دکل ، قریب ، نزد § وقوف چوق بکنزین ، مشابهی اولان . § وقوعی قریب اولان § از وقت اول ، § از وقت صوکره .

یاقینلرده == کچنلرده ، بوکونلرده || جوارده .

(یاقی اوتی)

یاقینلاشمق == یاقلاشمق ، یناشمق

یاقینلق == قرب || قرابت ، خصملق .

یاكلمق [ت ، مص] سهو وخطا ایلمك ، غلط ایتمك ، یاكاش یاپمق § بر سهو و خطاده بولنمق .

یاكلتمق == سهو وخطا ایتدیرمك تغلیط ایلمك .

یاكلتماج == سرعتله سویلر ایكن یاكلمامق مشكل اولان تعبیر : (قرق كوپ ، قرقیده قولبی قیریق كرپ) كبی || تقلید ، تشویش ایدن .

یاكلیش == سهو ، خطا ، غلط || طوغری اولمیان ، غیر صحیح || فتان قورناز آدم .

یاكلیشلق == سهو وخطا || سهو وخطا ایتمك .

یال [فا ، س] بوین ، عنق ، كردن .

یال وبال == تناسب اندام ، بوی بوص .

یال كوپال == شان و شوكت .

یالاب [ت ، ص] پارل [مكرر اوله‌ق قوللانیلور :] .

یالاب یالاب == پارل پارل .

یالابیق == آلوك اویناپوب پارلامسی || پارلامه ، پارلدی .

یالاق [ت ، س] حیوانك ایچندن صو ایچدكلری ویا صولی شیلر یدكلری قاب .

چشمه یالاغی == بار كیرلرك ایچه‌ن صو ایچدكلری چشمه تكنه‌سی .

یالامق [ت ، مص] دیل ایله سیلمك § تماس ایدرك كچمك .

آوجنی یالامق == الده‌برشی كیرمه‌مك .

بال طوتان پارمغنی یالار == منفعتلی بر ایشده بولنان اندن مستفید اولور دیمكدر .

چناق یالامق == كاسه‌لیسلك ایتمك

یالانمق == حیوان دلیله كندینی تمیزله‌مك .

یالان [ت ، ص] (كرچك) ك ضدی اصلسز ، مغایر حقیقت خلاف واقع سوز ویا ایش . كذب ، دروغ .

یالان طولان == كذب وتزویر .

یالاندن == یالان اوله‌رق ، غیر صحیح جعلی || سطحیجه .

یالان یاكلش == دوغری ومكمل اولمیه‌رق .

یالانجی == یالان سویلین ، كذاب . || ساخته ، غیر خالص : یالانجی

یالپه [ت ، س] امواج میاه تأثیریله كمینك ایكی یانه صاللانمسی ، بر صاغه ، بر صوله میل ایتمسی

یالتاقلنمق [ت ، مص] تبصبص ایتمك ، تملق ، مداهنه ایلمك .

یالتاق == متبصبص ، طالقاووق .

یالچین [ت ، ص] پك دیك ، پك صرب : یالچین قیا .

یالدیز [ت ، س] مواد مختلفه‌یه التون ویا كموش رنكنی ویرمك ایچون سوربلان ویا یاپشدیریلان قویوجه مایع ویا ورق § یالاندن ایش

یالدیزجی == یالدیز سورن || یالدیز یاپان آدم .

یالدیزلامق == یالدیز سورمك ، تذهیب ایلمك || یالاندن تزیین ایتمك ، كوز بویامق .

یالدیزلاتمق == یرینه یالدیز سوردیرمك

یالدیزلی == اوزرینه یالدیز سورولمش مذهب .

یالكز [ت ، د] تك ، منفرد ، برابرنده باشقه اولمیان . § ساده ، محضا ، مجرد § انجق فقط .

یالكزجه == تنهاجه ، یالكز اوله‌رق .

یالكزلق == تنهالق ، وحدت ، انفراد .

یالوارمق [ت ، مص] مستمندانه رجا ونیازده بولنمق .

یالوارجی == یالواران .

یاله [فا ، س] صفر بوینوزی .

یالی [ت ، س] دكز ویانهر كناری قییی ، ساحل ، لب دریا . § دكز ویا نهر كنارنده یاپلمش یازلق خانه ، ساحلخانه .

یالی چاپقینی == لطیف تویلی ، سرچه بیوكلكنده كوزل بر قوش .

یالی كوتوكی == (بحریه) كوكرته ایله الابانده‌نك فصل مشتركنده وكره‌لرك باشلرینه موضوع آغاج .

یالیت [ع ، فع] نه اولوردی ، كاشكه معناسنه فعل تمنیدر :

یالیتنی كنت تراباً == آه كاشكه طوپراق یارادلمش اولیدم .

یالیم [ت ، س] اسلحهٔ جارحه‌نك كسكین طرفی .

یالیكلامق [ت ، مص] پارلامق ، تشعشع .

یالین [ت ، ص] تك ، ساده : § چیلاق ، عریان :

یالین قات == بر قاتلی .

یالین آیاق == آیاغی چیلاق اوله‌رق

یالین قلیج == قیننده‌ن چكلمش ، چیقارلمش قلیج .

یاماج [ت ، س] بایر محل ، سطح مائل : طاغك یاماجی .

یاماق - یماق [ت ، س] آصناف شاگردی ، چراق یاردمجی : آشـجی یاماغی .

یامان [ت ، ص] ☛ [یمان]

یامری [ت ، ص] یومرو صفتیله برابر قوللانیلور :

یامری یومری ＝ غیر مستوی دوز اولمیان .

یامه [ت ، س] بر دلیکی ویا یرتیق بر یری قپایوب تعمیر ایتمکه مخصوص پارچه ، رقعه § بعض ادملرك یوزلرنده بولنان لکه .

یامه‌مق
یامالامق } ＝ بر دلیکی ، یرتیق بر محلی یامه اوره‌رق تعمیر ایتمك .

یاماتمق ＝ یامه اوردیرمق .

یامه‌جی ＝ یامه اورن ، اسکیجی تعمیرجی .

یامالی ＝ یامه‌لی اولان

یامیام [ج ، ش] ☛ [محیط اعلام]

یان [ت ، س] اوك وآرقه واوسط والتدن غیری اولان طرف ، جنب جناح ، کنار § طرف ، جهت ، سمت § قرب ، جوار ، یاقینلق . § عند ، نزد § بدنك بر طرفی .

یان باقمق ＝ نظر خصومتله باقمق .

یان چیزمك ＝ صیویشمق ، یناشماق

یان کسیجی ＝ طرار ، سوقاقلرده خلقك جیبندن پاره ساعت کبی شیلری کمال مهارت وسهولتله آشیران آدم .

یان کلمك ＝ چکیلوب راحت ایتمك .

یانه قالمق ＝ ایتدیکی فنالغك جزاسنی کورمامك .

یان یانه ＝ بتیشیك .

یانی باشنده ＝ قربنده ، جوارنده

یانی قره ＝ جره دنیلان چیبان .

یانپوری [ت ، ص] چاربوق ، اکری بوکری .

یانغ [ع ، ص] قوام بولمش ، کماله ایرمش اولغون .

یانغین [ت ، ص] یانمش یانیق ، محترق § متأثر ، منفعل . § متضرر § حریق ، بر پرده ظهور ایدن آتش . یانغین قله‌سی ، یانغین طوپی ، یانغین آلایی .

یانمق [ت ، مص] محترق اولمق § آتشه منقلب اولمق § چوق ایصتمق § طوتشمق ، پارلاق . § آتشه لزومندن زیاده معروض بولنمق § ضرر وزیان کورمك ، متضرر اولمق § متأثر ، منفعل اولمق . § الدن کیدن شی ایچون اظهار تأسف ایتمك .

جان یانمق ＝ متنبه اوله‌جق صورتده متضرر اولمق .

یانوب یاقلمق ＝ کمال سوزشله اغلامق

یانیق ＝ یانمش شی ‖ یانق اثری یانان محل ‖ قلبی محزون یورکی یانیق .

یاوان [ت ، ص] یاغسز ، ساده یاوان ات ، یاوان چوربه . § لذتسز ، طاتسز : یاوان سوز

یاور [فا ، ص] یاردمجی ، معین مددکار .

یاوری ＝ یاورلك ، یاردمجیلق ، مدد کارلق :
یاوری توفیق باری ایله . § قوماندانك معیت ورفاقتنده بولنوب معیته اوامر تبلیغنه مأمور ضابطکه : علامت فارقه اوله‌رق صاغ قولندن صارقیدلمش بر قوردون طاشیر :

یاور قوردونی ＝ یاورلرك طاشیدقلری صیرمه‌لی قوردون .

یاور حرب ＝ قوماندان یاوری .

یاور اکرم ＝ مشیران عظامدن ذات اقدس حضرت پادشاهی‌یه یاور اولان ذوات کرام .

یاور فخری ＝ وظیفه و مخصصاتی اولمیوب مجرد سبب افتخار اولمق اوزره ذات حضرت شهریاری‌یه یاور اولان ارکان وامرا وضابطان .

سر یاور ＝ یاورلرك آمری : سریاور جناب تاجداری .

یاورو - یاوری

[ت ، س] هر نوع حیوانك کوچوکی ، بچه‌سی ، هنوز کوچوك بیومامش حیوان .

یاوری اغزی ＝ آچیق طاتلی پنبه رنك .

یاوریجیق ＝ پك کوچوك یاوری . § مقام تلطیفده چوجق حقنده دخی مستعملدر :

یاورولامق ＝ (حیوان) طوغورمق

یاوز [ت ، ص] شدتلی ، شدید پك سرت § یمان ، فوق العاده § حاذق ، ماهر .

یاوشاق [ت ، ص] هنوز سرکه‌دن چیقمش بیت ، کهله یاوروسی

یاوشان [ت ، س] دیکنلی ، دیکنلری اولان .

یاوشان اوتی ＝ ورتیقیه دنیلان نبات .

یاوقلی [ت ، ص] نشانلی ، نامزد ‖ سوکیلی .

یاوه [فا ، ص] معناسز سوز ، هرزه ، بیهوده .

یاوه‌کو ＝ یاوه سویلین . هذیان ایدن .

یاوه‌کویانه ＝ یاوه‌کویجه‌سنه .

یاوه‌کویی ＝ یاوه‌کولق .

یاهو [ع ، تر] (یا) حرف نداسیله (هو) ضمیرندن مرکبدر . ضمیرك مرجعی جناب حق اولمق اوزره (یا الله) معناسنی افاده ایدر . § ضمیرك مرجعی مجهول اولدیغی وقت مخاطبك اسمنه بدل اوله‌رق قوللانیلیر : یاهو ! ایشتمیورمیسك ؟ § ای سن ، باقسه‌ك آ .

یاهی [ع ، تر] ای ، هی کبی تعبیر مسرتدر ‖ شرقیدن کنایه § مقام تعجبده مستعمل ترکیب ندائیدر .

یای [ت ، س] اوق آتمغه مخصوص معروف اکری آلت ، قوس ، کمان . ‖ کرلی .

(یایلر)

١ — آرابه یایی ، ٢ — زنبرك یایی ، ٣ — حلزونی ٤ — قناپه یایی ، ٥ — سلاح یایی

(اوق یایلری)

١ ، ٢ - بوجرغادلی ٣،٤ - ایکی چتاللی ٥ - قوه یله‌رق استعمال اولنور یای .

یای قاشلی == کمان قاشلی .

§ اسنه‌ین آلت ، زنبرك :

یایلی == یایی اولان : یایلی آرابه .

یایا - یایان [ت ، ص] ایاقله یوروین ، راجل ، پیاده § محروم ، بیبهره ، بی نصیب .

یایغره [ت ، ص] یوکسك سسله باغرمه ، کورولدی ، ولوله ، تلاش .

یایغره‌جی == چوق باغروب ولوله ، واویلا ایدن .

یایغی [ت ، ص] یره ویا بر شیئك اوزرینه یاییلان ، سریلن‌شی .

یایق [ت ، ص] یاغ چیقارمق ایچون ایچنده سوت ویا یغورت دوکیلان قاب ، محفظه .

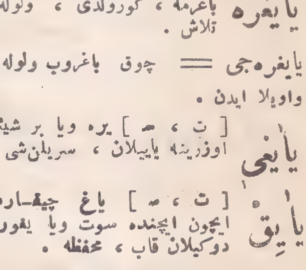

(یایق)

یایلا - یایلاق [ت ، ص] یازین چیقوب اقامت اولنان یوکسك و سرین یر ، طاغ اوزرنده یازلق اقامتگاه .

§ یازلق مرعی ، یازین سوریلرك اوتلادقلری اوتلی طاغ صرتلری .

یایلامق == یازی یایلاده کچیرمك . [یایلاقیه تعبیری غلطدر .]

(یایلا)

١ - رسمی ٢ - پلانی .

یایمق [ت ، مص] آچمق ، اوزاتمق ، بیوتمك ، عرضنی تمدید ایتمك . سرمك § طاغتمق ، صاچمق § حیوانی مرعاده اوتلاتمق .

یایلمق == اچلمق ، اوزانمق ، بیومك ، عرضاً توسیع ایتمك || سرلمك || طاغلمق صاچلمق § حیوان مرعاده اوتلامق

یایواز [ت ، ص] اچیق ، کنیش ، بول § آغز طرفی اچیق چوقورجه ، قاب .

یایوان آغزلی == بوش بوغاز ، سر صاقلایه‌ماز .

یابی [ع ، ص] یابه منسوب ومتعلق .

یأجوج [ع ، ص] مأجوج ایله برابر قوللانیلور بر تعبیر اولوب قصیرالقامه بر قوم اساطیرینك اسمیدر :

« دفع یأجوج غمه اشیکید رصد سدید »

یأس [ع ، ص] کدر ، الم ، امیدسزلك ، نومیدی :

یباب [فا ، ص] خراب ، ویرانه ، ییقیق ، بوزوق .

یبان [فا ، ص] ایصسز ، غیر مسکون محل ، چول ، صحرا ، بیابان ،

یبانی آدمی == وحشی .

یبانی == یبانه منسوب و متعلق .

یبانی هاووچ فصیله‌ٔ زنبقیه‌دن بر نبات .

یبانی سرچه : طبور دوریه‌دن بوجکله کچنیر بر قوشدر .

(یبانی سرچه)

یبانی کدی == ذات‌الثدایانك لاحمه فرقه‌سندن هریه نوعندن آفریقایه مخصوص بر نوع وحشی کدیدر .

(یبانی هاووچ)

(آمریقانك هریه فرقه‌سندن یبانی کدی)

یبانی یولاف : وحیدالفلقه‌دن نجیلیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

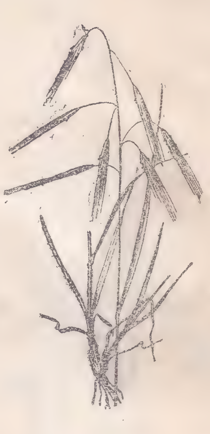

(یبانی یولاف)

یبان آریسی یوه‌سی == یبان آریلرینك پتکارینی قویمق ایچون اعمال ایتدکاری یوه اولوب صنایع حیوانیه‌یه بر نمونه‌در .

(یبان آریسی یوه‌سی)

یبانی یونجه == علفیه فصیله سنه منسوب بر نبات

(یبانی یونجه)

سوزم یبانه == حاشا حضوردن ، سوزم اوکا .

یبانه آتمق == اعتبار ایتمه‌مك ، صایمامق .

یبانك آدمی == یبانجی || مناسبتسز آدم .

یبانلق == یبانه مخصوص || مسافرلکه مخصوص .

یبان طورپی == اسماسنده کوکورد بولنان نباتات منبهه‌دن بری اولوب جذر حالنده بولنور و چوق یشار بر نوع سیاه قبوقلی بیاض طورب ، یبان طورپی .

یَباْنجیْ [ت ، ص] یرلی اولمیان ، غریب ، بیگانه ، اجنبی . § مألوف و آشنا اولمیان § تکلیفلی احباب .

یَبْرُوحُ الصَّنَمْ [ع ، س] انسان کوکی دنیلان نبات که : کوکی انسان شکلنده‌در .

یَپاْغیْ [ت ، س] قویونك قیشین سورن یوکی ، قبا ، یومشاق یوك .

یَتاْغاْنْ [ت ، ص] بلده‌کی سلاحلقده طاشینیر بر نوع اوزون پیچاق .

(عجم یتاغانی)

یَتاْقْ [ت ، س] ویومق ایچون یاپیلان ، سریلان دوشك و بونلرك تتماتندن اولان یورغان ، یاصدیق و فانیله . || قاریوله ، سریر . § مکان ، ملجأ : اوراسی خرسز یتاغیدر . § نهرك دروننده جریان ایلدیکی محل ، خندق .

یتاق اوطه‌سی == ایچنده یاتیلان ، اویونان اوطه .

یتاقلق == کره‌وت ، قاریوله .

یتاقلی == یتاغی اولان : یتاقلی واغون

یَتاْمیْ [ع ، س] یتیمك جمعی ایسه‌ده لسانمزده دیکر جمعی اولان ایتام دها زیاده مستعملدر .

یِتِشْمَكْ [ت ، مص] اولاشمق ، ارقه‌سندن کیدوب قاوشمق ایرمك ، واصل اولمق § حاصل اولمق : دوت ایلك بهارده یتشور § وقت بولمق : صباح واپورینه یتیشه‌مدم . § حاضر ومهیا اولمق : بو ایش یارینه یتیشمز . § نشأت ایلمك : مکتب ملکیه‌دن یتیشدی . § بیومك نشو ونما بولمق : دوغریسی بو آدم ایی یتشدی . § میوه کماله ایرمك : بو سنه کوزل نار یتشدی . § بر زمانده یشامش اولمق ، او ذات رشید پاشایه یتشدی ، فلان شاعر وقت سعادته یتشمدن اولدی

یتیشدیرمك == یتشمسنی موجب اولمق ایصال ، ابلاغ ایتمك .

یَتْمِشْ [ت ، ع] (٦٩) دن صوکره کلن عدد : (٧٠) سبعین ، هفتاد .

یتمشر == هر دفعه‌سنده ، هر برینه یتمش .

یتمشنجی == (٦٩) دن صوکره کلن .

یَتْمَكْ [ت ، مص] کافی ووافی اولمق الویرمك ، یتشمك § واصل اولمق : سنی یکرمی‌یه یتمدن .

جانه یتمك == شدتله بیقوب اوصانمق تحملسز قالمق .

کوج یتمك == مقتدر اولمق .

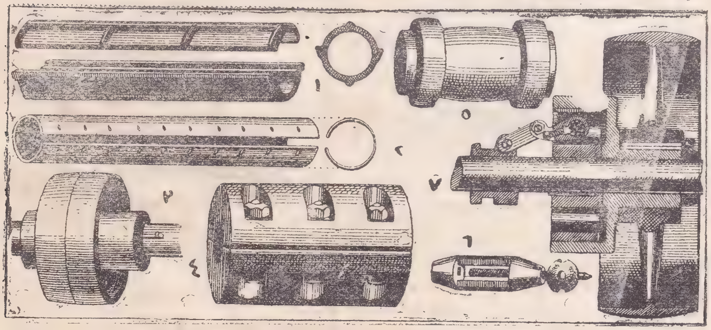

(میل یتاقلری)

١ - غاز سوقنه مخصوص ٢ - یاغلفین ایچون بوریلره مخصوص ٣ - دواره یتاغی ٤ چفت قطعه‌لی ٥ - قاصناقلی ٦ - دیشلی مندال یتاغی ٧ - فیریقسیون

یَتیم [ع ، ص] یالکز ، تك ، فرد ، یکانه .

در یتیم == نظیرسز ، بیوك تك اینجی § پدری وفات ایتمش چوجق § پدرومادر اولمش چوجق ، اوکسوز (یتیم الطرفین) . [جمعی : (یتامی وایتام) کلیر .]

یَخ [فا ، ص] بوز ، جمد .

یخ بسته == بوز باغلامش ، بوز طوتمش .

یخچپاره == بوز پارچه‌سی .

یخجه == طوکمش یاغمور ، یاغان طولو ، تکرك .

یَخشی [ت ، ص] (یمان) مقابلی کوزل ، پك ایی :

« یخشی یخشی باقشلرندن
والله بالله ایشم یماندره »

یَخْنی [فا ، ص] ذخیره § پشمش شی § قاوورولمش صوغان وشاره ایله پیشیرلمش ات یمکی .

پاپاس یخنیسی == بول صوغان وطوماتس وزیتون یاغی ایله پیشیرلمش بر نوع بالق طعامی .

طاووق یخنیسی == پارچه پارچه ایدیلوب قاورولمش صوغانله پشیریلان طاووق یمکی .

نخودلی یخنی == بولجه نخود ایله پیشیرلمش ات طعامی .

صارمصاقلی یخنی == صارمصاق ایله پیشیرلمش اکشمسی بر نوع ات یمکی

یَدْ [ع ، ا] { عربیده مؤنثدر ید علیا ، بیضا } دست ، ال § زور ، کوج ، قوت : یدالله . § واسطه ، معرفت : دلال یدیله الدم

ید طائر == قناد .

ید الدهر == امتداد زماندن کنایه

ذی الید == (فقه) بر عینه بالفعل وضع ید ایدن ، یاخود تصرف املاکیله تصرفی ثابت اولان .

ید بیضا == بیاض ال دست روشن || حضرت موسی علیه السلامك بر معجزه اولدرق فرعونه قارشی منور کورینان ید مبارکی

یدطولی == زیاده اوزون ال == هنر وصنعتده حائز کمال مهارت اولقدن کنایه علم عروضده ید طولاسی واردی .

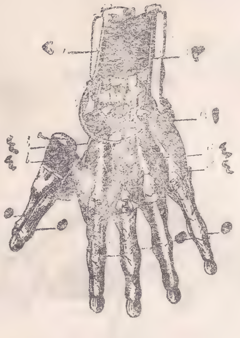

(راحة الید)

١ — مختلف شعباتی ایله قوس شریانیٔ سطحی ، ٢ — شعبهٔ جذریه ؛ ٣ شعبهٔ زندیه ؛ ٤ — شعبهٔ کعبریهٔ راحیه ، ٥ — شرایین اصبعیه .

(ید)

١ — مختلف شعباتی ایله قوس شریانیٔ عمیق ٢ — شعبهٔ جذریه ؛ ٣ — شعبهٔ زندیه ٤ — شعبات بین العظمیهٔ راحیه ؛ ٥ — شعبات جانبیه .

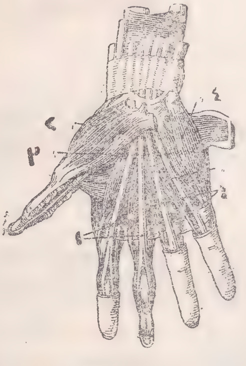

(راحة الید)

١ — قابضات سطحیهٔ اصابع ؛ ٢ — عضلهٔ مبعدهٔ قصیرهٔ ابهام ؛ ٣ — عضلهٔ قابضهٔ قصیره ، ٤ — عضلهٔ مقربهٔ اصبع صغیر ؛ ٥ — عضلات ظراطینیه

١ — معصم ؛ ٢ — شاخهٔ تحت تنار ؛ ٣ — راحت الید ؛ ٤ — بنصر ٥ — خنصر (حلقوی) ؛ ٦ — وسطی ٧ — ابابه ؛ ٨ — ابهام ؛ ٩ — شاخهٔ تنار .

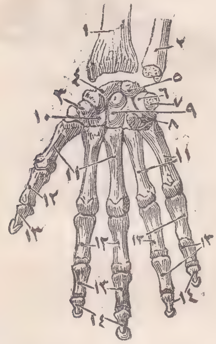

(ید)

١ — زند ؛ ٢ — کعبره ؛ ٣ — عظم معین ؛ ٤ — عظم زورقی ؛ ٥ — عظم نصف هلالی ؛ ٦ — عظم اهرامی ٧ — عظم حمصی ؛ ٨ — عظم کابی ؛ ٩ — عظم کبیر ؛ ١٠ — عظم شبه معینی ؛ ١١ — عظام مشطیه ، ١٢ — سلیمات ؛ ١٣ سلیمات متوسطه ؛ ١٤ — سلیمات صغیره

یدین == ایکی ال ، دودست .

یدبید
عن ید == الدن اله ، طوغریدن طوغری یه

ید واحد == اصول انحصار .

اصابع الید == (طب) الده متعاقباً یکدیکریله مقصلنمش بر طاقم سلامیات که : باش پارمقده ایکی دیکرلرنده اوچر عدددر .

رسغ الید == (طب) الده یکدیکرینه مفصلنمش ، ایکی صره اوزرینه موضوع سکز عدد کوچك کمیك .

مشط الید == باش پارمقدن اعتباراً برنجی ، ایکنجی ، اوچنجی دردنجی ، بشنجی کمیکدن عبارت (مشط یدی) لر

وضع ید ایتمك == تصرف ایتمك .

[جمعی : ایدی وایادی کلیر .]

یَدَكْ [ت ، ص] حیوان چکه‌جك ایپ § یولار صاپی § اقندی‌یه قارشی ساحلدن قایق وکمی چکمکه مخصوص ایپ § یولاردن چکیله‌رك کوتوریلن بوش آت § لزومی حالنده استعمال اولنمق اوزره احتیاطاً بولندیریلان فضله شی ساعتك یدك جامی ، یدك کوزلك .

[ي]دكجى = يدكنده آت وسائره چكن .

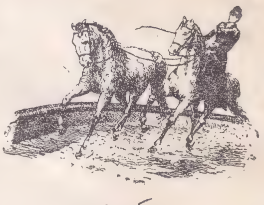

(يدكجى)

يده‌مك = يدك چكمك .

يَدى [ت ، ع] آلتیدن صوكره كان عدد : (٧) ، سبعه ، هفت .

يدى ويرن = سنه‌ده بر قاچ دفعه چيچك آچان ويا ميوه ويرن نبات : يدى ويرن كلى .

يديشر = هر دفعه‌سنده يدى ، هر برينه يدى .

يدنجى = آلتنجيدن صوكره كان . سابع .

يَدِرْمَك [ت ، مص] ☚ [يدك]

يَر [ت ، س] (كوك) متقابلى . ارض ، زمين ، قره طوپراق § كرۀ ارض . § ارض پارچه ، قطعه § عرصه . محل ، موضع ، مكان مملكت ، وطن ، مسقط رأس § مقام ، منصب ، محل مأموريت . § اثر ، نشان .

(یر پالاموطی)

يرپالاموطى = ذات الفلقتين شعبه سندن شفويه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر .

يرفستيقى = ذات الفلقتين شعبه‌سندن بقليه فصيله سنه منسوب بر نباتدر .

(یر فستیقی)

يرفسليانى = (حشيشة العطارد) فربيونيه فصيله سندن متقابل الاوراق بر نبات .

يره باقان = سينسى ، مرائى .

يره كيرمك = اوتانمق ، محجوب اولمق .

يرك ديبى = مزار . حفرۀ اموات .

(ير فسليانى)

قره‌ير = مزار ، قبر .

يرلى = بر محلك ، بر مملكتك اهاليسندن اولان || ثابت ، غير متحرك .

ير يورد = مسكن .

ير أَلماسى = ذات القاح منظوره‌دن ويتاتس انواعندن بر نباتدر . اناطوليده كثرتله بولنور . تخملرى صاق دونبلرينك اوزرنده‌كى چقورلرده‌در .

(ير أَلماسى)

يَراتْمَق [ف ، مص] ☚ [ياراتمق]

يَراسَه - يَراصَه [ت ، س] (خفاش) حيوانات ذات الثديانك ذى المشيمۀ خفاشه زمره‌سندن بر قوش كه : كوزلرينك ضياء شمسدن متأثر اولمسنه مبنى كيجه‌لرى اوچار . [اطراف قداميه وخلفيه‌سى وذنبى ايله غايت مطول اولان اصابعى بيننده ممتد و درى بوكوملرندن عبارت بر غشاء واسع واردركه : انكله تمايز ايدر] .

كيجه‌جى بر حيواندر ، قناداری پرده ايدر . عوامك ظن ايتديكى كبى قوش دكلدر ممه ايدر .

(يراسه)

يَراعَه [ع ، س] قامش ، يونتلمامش قامش قلم . (لغت ناجى‌يه كوره) آتش بوجكى

يراعه جنبان } قلم اوينادان .
يراعه زن }

يَراغ [ت ، س] سلاح ، آلت حرب § لوازم ، مهمات .

يَرْبُوع [ع ، س] تولا صيچانى . چول صيچانى . [بونك بر نوعنه‌ده جربوع ديرلر .]

يَرْحَمُكَ اللّٰه [ع ، تر] الله سكا رحمت ، (مرحمت) ايتسون معناسنه تركيب دعائى اولوب اقصيرانلره قارشى ايراد ايديلور .

يَرَقان [ع ، س] صاريلق دنيلان علت . § (طب) خمور كبددن دولايى صفرانك مادۀ ملونه‌سنك دمه دخولندن متولد بر مرض : يرقان وخيم .

يَرْلَشْمَك [ت ، مص] يرطوتمق ، ير بولوب اوطورمق § يرنده ثابت اولمق ، تقرر ايلمك § صورت دائمه‌ده بر محلده اقامت ايتمك . § اشياسنى يرلى يرينه قويمق ، تنظيم و ترتيب ايلمك .

يرلشديرمك = بر شيئى يرينه قويمق || يرلى يرينه قومق || اسكان ايتمك || بر خدمت و مأموريته نصب ايتديرمك . || برسوزى يرنده سويلمك .

يرلشديرلمك = بالواسطه يرلشمك ، باشقه‌سى واسطه‌سيله يرلشمك .

يَرْلِيغ [س] { اصلى تركجه اولوب بعده عربى و فارسى‌يه دخى كچمشدر . } اراده ، فرمان يرليغ بليغ همايون .

يَزْدان [فا ، س] اسماء الهيه‌دن ، جناب حق ، خالق .

يزدانى = الهى ، سبحانى : عنايت يزدانى .

يَسار [ع ، مد] وارلق ، زنكينلك ، توانكرى ، ثروت : اصحاب يساردن . § صول ، صول طرف (يمين) مقابلى : نهرك ساحل يسارنده كائن .

دست یسار == صول ال .

یمین و یسار == صاغ صول ، جپ و راست .

یساری == (هندسه) بر مستوی داخلنده بولنمیان شکل .

یسارت [ع ، مص] قولایلق ، آسانلق § زنگینلك ، غنا .

یساق - یساغ [فا ، ت] قانون ، نظام § ممنوع ، منع ، نهی ، زجر .

یسیر [ع ، ص] قولای ، آسان ، سهل اولان § از شی § قارباز [بو معناده (یسور) دخی قوللانیلور .]

یشا [ت ، ق] ☛ [یاشا]

یشب - یشم [ع ، س] (طبقات) غیر شفاف و مواد عضویه ایله ملون ، حمض حدید و آلومین و جزئی صویی حاوی مختلف رنکلی بر طاش .

یشب احمر == قرمزی یشب .

یشب اصفر == صاری

یشب اخضر == یشیل

یشب مصری == سمر یشب .

یشب خطی == خطوط ایله منقش اولان یشب

سیاه یشب == محك طاشی دنیلان طاش .

یشیل [ت ، ص] صاری ایله ماوی رنکلرك امتزاجندن حاصل اولان رنك ، اخضر ، سبزه . § تازه ، خام .

یشیل باش == طیور ذات الارجل الکفیه‌دن یشیل باشلی یبانی بر اوردکدر .

(یشیل باش)

یشیللك == یشیل رنك ، خضارت . || تازه اوتلر و یاپراقلر ایله مستور بر ، چاتی || سبزه || تازه اوت ، حصول .

یشیللنمك == یشیل اولمق ، کسب خضارت ایلمك || نبات تازه‌لنمك . || نظر شهوتله باقمق ، صولانمق ، اعلان محبت یولنده لطیفه ایتمك .

یشیللی == زمیننده یشیل رنك اولان شی .

یعسوب [ع ، س] بال آریلرینك بکی ، سکه : دیکر اریلرك جمله‌سندن بیوك اولور . § امیر ، رئیس .

یعسوب المؤمنین == حضرت علی کرم الله وجهه‌نك لقبی .

یعقوب [عبرانی ، س] ☛ [محیط اعلام]

یعلول [ع ، س] صویی صاف وبراق اقار کول § اوزرنده پیدا اولان قبارجق . § آق بلوط § ایکی اورکوجلی دوه .

یعفور [ع ، س] تویی طوپراق رنکنده اولان آهو § مطلقا آهو § آهو یاوروسی § حضرت رسول اکرم افندمزك دوانیدن بر حمارك اسمی که : خیبر وقعه‌سنده اغتنام ایدلشدر .

یعمور [ع ، س] اوغلاق ، جدی

یعنی [ع ، فعل] قصد ایتمك معناسنه اولان (عنایت) ویا (عنا) ماده‌سندن فعل مضارع مفرد مذکر . بوندن مقصد شودرکه : شو شو دیمکدرکه ، دیمك ایستیورکه : معناسنده اولارق کندیسندن اولکی جمله‌نك حکمنی تفسیر وایضاحه باشلامدن اول ایراد اولنور .

یغما [فا ، ص] غارت ، غصب ، تاراج ، ایتمك حقسز اولارق جبراً ، زور ایله برینك مالنی المق .

یغماگر / یغماجی == یغما ایدن ، چاپولجی ، زوربا .

یغماگرانه == یغماگرجه‌سنه .

یغماگری == یغماگرلك .

یغماگران == یغماگرلر .

یغما یوق == حقسز بر شی طلب ایدنه قارشی مستهزیانه بو صورتده استعمال ایدیلور تعبیر جوابیٔ عامیانه‌در .

یقا [ت ، س] ☛ [یاقه]

یقاظت [ع ، مص] اویانیقلق ، بیدارلق .

یقظان == اویانیق ، بیدار .

یقظانی / یقظه == بیداری ، اویانیقلق : حالت یقظه .

بین النوم والیقظه == اویقو ایله اویانیقلق اره‌سی ، ارەسنده .

یقین [ع ، س] بر شیئی شکسز اولارق اعتقاد صحیح ایله بیلمه .

علم الیقین == صحتنده اصلا شبهه ایدیلمه‌مین اقوال ثقات || تواتر طریقیله برشیئی بیلمه .

عین الیقین == برشیئی کندی کوزلریله کوره‌رك ماهیتنه یقین حاصل ایتمه .

حق الیقین == بر شیئك کیفیت ماهیتنی کما ینبغی جمیع حواس ایله بیلمه ، ا کلامه .

یقیناً == اصلا شك وشبهه اولمیه‌رق ، بلا شك .

یقینی == یقینه منسوب : معلومات یقینیه

یقینیات == علم الیقین ایله بیلینن شیلر .

یلك [ت ، س] اثواب وچاشیر قولی ، یانی .

یك [فا ، عدد] بر ، واحد § تك ، یالکز ، منفرد .

یکدن == بردن ، دفعةً .

یکان == مکرر اولارق قوللانیلور ، (یك) ك جمعی .

یکان یکان == بر بر ، آیری آیری .

یکانه == نظیرسز ، اشسز ، تك ، بی نظیر ، بی مثل مستقلاً ، منحصراً یکانه اولادی .

یکایك == بر بر . || آنسزین ناگاه .

یکانه گوی == مؤمن ، موحد .

یکانه گویی == یکانه گولق ، موحدلك .

یکانه گویان == یکانه سوز سویلیه‌نلر .

یکبار / یکباره == بر کره ، بر دفعه ، بر دفعه‌ده .

یکپاره == بر پارچه ، بتون ، تام قیریقسز ، اکمز .

یکتا == یالکز تك || بی نظیر بی مثل . || برقات جامه یکتا .

یکجهت == متفق ، متحد .

یکجهتی == یکجهتلك .

یك چشم == بر كوزلی ، واحدالعین § ظاهر بین .

یكدانه == بر نوع قلاده § بی مثل بی نظیر .

یكدست == بر الای || بر جنس بر نوع .

یكدل == متفق، كوكلری بر تفاندن بری

یكدلانه == یكدلجه‌سنه .

یكدلان == یكدیللك .

یكدم == بر دم نفس ، بر آن .

یكدیكر == بر برینی ، بر طرف دیكر طرفی .

یكران == یابس ، قویروغی آق اولان اشقر آت . صوبی، نجیب ، اصیل كران قیمت .

یك رشته == اویغون ، موافق ، یاراشیق || مشفق .

یكر كابی == یدك چكیلن آت || بر ایشه حاضرلانمق . مهیا اولمق .

یكرنك == صادق العقیده اولان ادم || بر رنكده بر بویده اولان .

یكرو == مخلص ، صادق ، ایكی یوزلی اولمیان .

یكروزه == وجودی بر كونه منحصر اولان .

یكزبان == بر دیللی § اغزلری بر اولان § عین اسانله متكلم اولان .

یكزبانی == یكزبانلق .

یكتاز == دشمنه یالكز باشنه صالدیران ادم ، شجیع ، بطال .

یكسال } یكساله } == بر سنه ، بر سنه‌لك : طفل یكسال ، شجر یكساله .

یكسر == بر باشدن بر باشه § یالكز باشنه .

یكشنبه == برنجی كون ، یوم الاحد ، بازار كونی .

یَكپازه [ت ، ص] (بحریه) سفینه‌نك پرووه‌سنه قوت ویرمك وجوادره‌بی حامل اولمق اوزره باش بودوسلمه‌سنك قسم فوقانیسنده وهر بری بر طرفدن اولدیغی حالده قائماً وضع اولنان ایكی عدد متین اغاچدن هر بری .

یَكسان [فا ، ص] دوز، مستوی § بر دوزی‌یه ، بر اسلوبده بر نسقده § برابر، مساوی

« یكسان نظرمده صیف وسرما »

یَكمك [ت ، مص] غالب كلمك ، غلبه چالمق ، مغلوب ایتمك § تسكین ایتمك ، شدتنی ازاله ایلمك : حدتی یكدی .

یكیلمك == مغلوب اولمق، الت اولمق || اویونده پارتی‌یی غائب ایتمك .

یَكن [ت ، س] قارداش اولادی برادرزاده .

یَكون [ع ، ص] مجموع حساب ، حاصل جمع ، طوب .

جمعاً یكون == بر قلم اوله‌رق ، حساب مجموعی بر قلمده اوله‌رق .

یكون چكمك == سلسلهٔ اعدادی بر یرده نهایت ویره‌رك مجموعی آلمق || لاینقطع سوز سویلیه‌رك بر محلده طورمق

یَكه [ج ، س] (بحریه) سفینه‌بی صاغ وصوله چویرمك اوزره دومن طاسی الندن باشدن قیچه طوغری كچوریلان اغاچ وتیمور مانوله .

یَكی [ت ، ص] قوللانلمامش . جدید، مجدد § ظهور و حدوثندن بری چوق وقت كچمامش اولان نوظهور . § عجمی ، تجربه‌سز .

یكی دنیا پلسنكی == (قوباهو پلسنكی) ذات الفلقتین شعبه‌سندن بقلیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

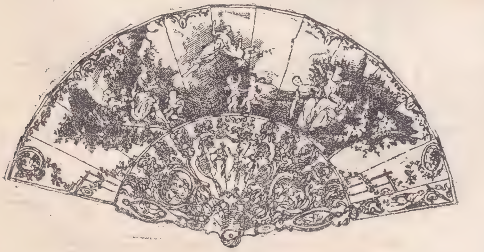

(یلپازه)

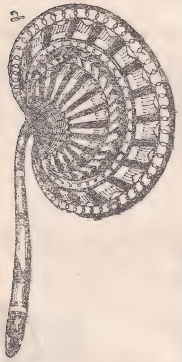

(هند یلپازه‌سی)

(یكی دنیا پلسنكی)

یكی باشدن == تكرار ابتدادن .

یكی چیقمه == نوظهور ، موده .

یكیدن == تكرار، باشدن باشلایه‌رق

یكیچری == ☞ { محیط اعلام }

یكیلك == جدیدلك ، مجددلك .

یكیله‌مك == تازه‌له‌مك ، تجدید ایتمك || تكرار ایلمك .

یكیلنمك == تجدید ایدلمك ، تعمیر وترمیم اولنمق .

یَل [ت ، ص] متحرك هوا، روزكار ریح ، باد ، روزكار . § ریح طیار ، روماتیزمه § قارنده اولان غاز . § [فا ، ص] بهادر ، پهلوان || شجیع . [جمعی (یلان) كلیر .]

یل دكرمنی == ☞ [دكرمان]

قره یل == شمال غربی كرته‌سندن اسن روزكار .

یرنده یللر اسمك == نام ونشانی قالمامق

یَلاق [فا ، ص] ☞ [یالاق]

یَلپازه [ت ، ص] صیجاق وطورغون هوالرده هوایی تحریك ایچون قوللانیلان الت معروفه ، مروحه .

یلپازه‌له‌مك == یلپازه صالایه‌رق هوا ویرمك .

یَلتَنمك [ت ، مص] طالب ومائل اولمق § برشیئه اوزنمك تقلیده چالیشمق .

یَلدا [فا ، ص] اوزون ، ممتد .

شب یلدا == كوز فصلنك صوكی قیش موسمنك ابتداسی اولان رومی كانون اولك طقوزنجی كیجه‌سی‌كه : اك اوزون كیجه‌در .

يَلْدِيرْمَه [ت ، مـ] مخدرات اسلاميه‌نك قبرلرده وميدنيه‌لرده چارشف يرينه كيدكلرى خفيف كنيشجه انتارى كبى اوست لباسى

يَلَكْ [ت ، مـ] قوش قناديننك بيوك تويلرى . § قواسز ، اوكى اچيق آلافرانغه ميتان .

يَلْكَن [ت ، مـ] روزكارك تأثيرينه معروض اولەرق اوسطاده سفينه‌نك حركتنه بادى اولان قالين بزكه : سرنلره كريلور . شراع ؛ بادبان .

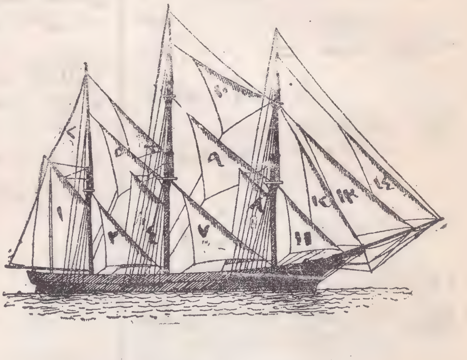

(يان يلكنلريله ولەنا يلكنلرى و فلوقلر)

١ — رانده ؛ ٢ — پيك ؛ ٣ — ميزانه ولەناسى ؛ ٤ — پوقرووا ؛ ٥ — ميزانه غابيه ولەناسى ؛ ٦ — ميزانه بابا فنغو ولەناسى ٧ — غراندى ولەناسى ؛ ٨ — ولەايسترالیا ٩ — غراندى غابيه ولەناسى ؛ ١٠ — غراندى بابا فنغو ولەناسى ؛ ١١ — وله بارونه ؛ ١٢ — ترنكتينا فلوق ؛ ١٣ — بيوك فلوق ؛ ١٤ — قونطره فلوق .

يلكن آچمق = يلكنلرى آچرب حركت ايتمك .

يلكنلرى ايندیرمك = حدت وشدتنى تسكين ايتمك . يواشلامق ادعادن واز كچمك .

يلكن بزى = قالين بزكه : اندن اكثريا چادر ويلكن ياپيلور .

يلكن كميسى = يلكن ايله يعنى بخار قوتى اولمقسزين حركت ايدن كمى .

يلكن كورك = عجله ايله حركت .

عقله يلكن ايتمك = عقله كلنى ياپمق

يَلْوَه [ت ، مـ] چولق دينيلان قوش .

يَلَه [ت ، مـ] آت و امثالى حيواناتك بوينده‌كى قيللر .

يَمْ [ت ، مـ] حيواناتك ييه‌جكى : اتلر يم يمدى ؛ قوشلك يمى بيتمش .

يملك = حيواناته ويريلان يمك قونلدنى محل .

اوكنه يم دوكمك = تسويلاتله اغزن سوز الدمق || حيله‌لى سوزلرله قلبنى جلب و جذب ايتمك

بالق يمى = اولطه‌يه طاقيلان اوفاق بالق پارچه ويا ميديه

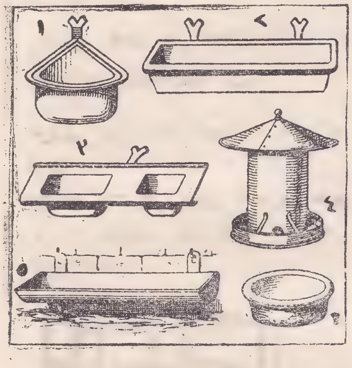

(قوش يملكى)

يمله‌مه = شكارى جلب ايچون طوزغه قونيلان يم || تفك ويا طوبه آتش ويرمك ايچون فاليه اغزينه قونيلان باروت || ساخته اوضاع ومواعده

يَمّ [ع ، س] دكز ، دريا ، بحر ، تلاطم يم : يم اجلال و سطوت .

يَمَانْ [ت ، صـ] ياكاش قورناز ، جادالوز § حيله‌كار . مرحمتسزه .

يَمَانِى [ع ، صـ] يمن قطعه‌سنه منسوب ومتعلق : خطهٔ يمانيه .

عقيق يمانى = قيمتدار بر طاشدر .

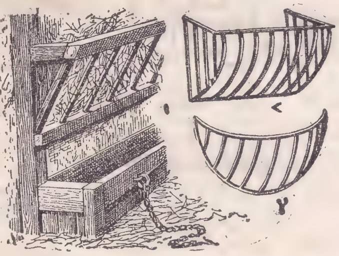

(آخور يملكى)

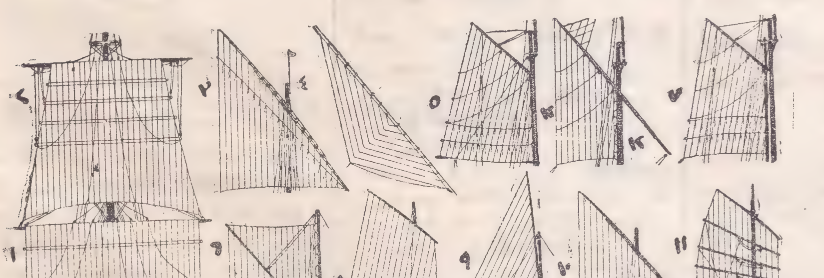

(يلكن)

١ — ترينكت ٢ — غابيه يلكنى ٣ — لاتين يلكنى ٤ — فلوق ٥ — رانده ٦ — پوقرووا ٧ — ولەاستراليه ٨ — آوارالى يلكن ٩ — مايناالى يلكن ١٠ — سورمه‌لى يلكن ١١ — پوبراتلى يلكن ١٢ — چين ترتيبى مايغالى يلكن .

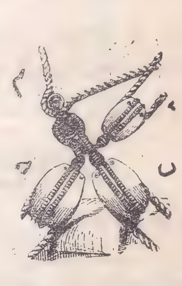

(يلكنلرك اسقوطه‌لرينه مخصوص خلاطلر)

م - يلكننك اسقوطه‌يقاسى ح - اسقوطه دبونيه ب - قونطوره .

دود یمانی == یمن قطعه‌سنه مخصوص بر چیبانك ایچنده بولنان قوردلر .

شعرای یمانی == قطب جنوبیده مشاهده اولنان طوب کوکب .

یمش [ت ، س] میوه ، فاکه || خلیجده بر اسکله .

یمیشجی == یمش صاتان آدم .

یاش یمش == تازه میوه .

قوری یمش == جویز ، بادم کبی قوری میوه .

یمشلك == یمش ویرن اغاجلری حاوی محل || سفره‌ده میوه قونلمغه مخصوص مختلف الشکل قاب .

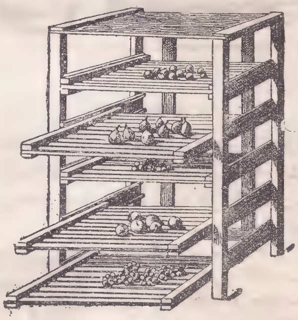

(مطبخ یمشلکی)

(صفره یمشلکی)

یمك [ت ، مص] اغزده چکنیوب یوتمق ، اکل و تناول ایلمك ، طعام ایتمك § کمیرمك ، آشندیرمق: قیونك ایچی بیله‌زیك طاشی یمش . § صرف و استهلاك ایلمك : ثروتی سفاهت یولنده یدی ، § دوچار اولمق، طوتلمق: یولده یاغمور یدك . § معروض اولمق : پدرندن کوتك بر تکدیر یدی ، برادرندن ایی بر طوقات یدی .

باش یمك == اولمسنی موجب اولمق .

باشك اتنی یمك == ابرام و اصرار ایدوك تعجیز ایتمك .

کندی کندینی یمك == وسوسه دن تاسه‌دن ، قوروننتیدن ضعیفلامق .

میراث یمك == میراثه قونمق ، [زنکین بر آدمه وارث اولمق] .

غم یمك == تاسه وسوسه ایتمك ، مکدر اولمق .

یمك [ت ، س] انسانك اکل وتغذی ایلدیکی شی ، اطعمه .

یمکده == سفره‌ده اوطوریلور ایکن

یمکلك == یمکه متعلق ، یمکه مخصوص .

یمنی [ت ، س] کوبلوله‌لرك باشلرینه باغلادقلری ویا اللرنده منديل مقامنده قوللاندقلری ونکلی بز ، § اوکچه‌سز قبا ایاق قابی

یمین [ع ، س] (یسار) مقابلی ، صاغ ، صاغ جهت § صاغ ال § آند ، قسم ، سوکند .

یمین استظهار == (فقه) ترکه‌دن بر حق دعوی و اثبات ایدن کیمسه‌یه حاکم طرفندن ویریلن یمین

یمینلی == یمین ایتمش ، اندلی || توبه‌لی .

ینابیع [ع ، س] جم: [ینبوع] . ینابیع زلال .

یناشمق [ت ، مص] تقرب ایتمك ، یاقین کلمك . یاناشمق .

یناشمه == یناشمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || حماملرده سیله‌جك کتیرن خدمتجی .

یناق [ت ، س] یوزك ایکی طرفندن هر بری ، خد ، رخ ، رخسار ، عذار .

ینبغی [ع ، فعل] شایان ، مناسب ، مضنفی ، لازمکلیر .

کماینبغی == لایق وجهله ، لازمکلدیکی صورتده .

ینبوع [ع ، س] پیکار ، منبع ، چشمه ، قایناق .

ینکج [ت ، س] هراپاغنده قیصقاجی اولان ، یان یان یوروین بر نوع کوچوك صو حیوانی ، سرطان ، چغانوس :

(ینکج)

حیوانات‌غیر فقوبه‌نك مفصلیه شعبه‌سنك قشریه صنفندن بر حیواندر .

ینکجه نچون یان یان یوریورسك دیمشلرده سرده قبا دایی‌لق وار دیمش

ینکه [ت ، س] برادر ، عموجه ، طایی زوجه‌سی § کلینه رهبرلك ایدن قادین .

ینیرجه [ت ، ص] بولندیغی محلی اویه‌رق بویوین چیبان .

یواش [ت ، س] (چاپیك) ك ضدی ، آغر ، سرعتلی اولمیان آهسته § یومشاق ، خفیف .

یواش یواش == خفیف خفیف ، آغر آغر || تدریجا

یواشه [ت ، س] سرکش آتلرك دوداقلرینه طاقدقلری تخته قیصقاج .

یواقیت [ع ، س] جم : یاقوت

یوم [ع ، س] کون ، روز ، کونشك بر طلوعندن دیکر طلوعنه قدر کچن مدت . یوم البعث ، یوم التناد ، یوم الجواب ، یوم الجزا ، یوم الجمع ، یوم الحساب ، یوم الحشر ، یوم الدین ، یوم السؤال ، یوم الفصل ، یوم العهد ، یوم میثاق ، یوم المیعاد ، یوم الموعود

یوم الواقعه ، یوم النشور == قیامت کونی معناسنه‌در .

الیوم == بوکون ، شیمدیکی حالده

یوم شك == شهر رمضان شریفك بر کون اولکی یوم .

کل یوم == هر کون ، هر زمان .

یوماً من الایام == کونلردن بر کون

یوماً فیوماً == کوندن کونه ، کیتدکجه

یومی == کونده || کونه منسوب || هر کونلك .

یومیه == کونده‌لك ، اجرت .

یوم شمس حقیقی == (قوزموغرافیا) شمسك عین نصف النهاردن ایکی متعاقب مرور علیاسی بیننده کچن مدت

یوم نجومی == (قوزموغرافیا) کواکب ثابته‌دن برینك عین نصف النهاردن متعاقباً ایکی مرور علیاسی بیننده کذار ایدن مدت .

یوم شمس وسطی = یوم اعتدال بهار و فرنجی .

یهود [ع ، س] بنی اسرائیل : قوم یهود .

یهودی = اسرائیل موسوی .

یه‌جك [ت ، س] یئیله‌جك شی ، مأکول ، یئنیر ، ییمکه صالح ، الویرشلی

یای مکسوره

یرتمق [ت ، مص] چکوب پاره‌لەمك ، یارمق ، شق ایتمك ، چاك ایلمك . § اوجی سیوری بر شیله یاره اچمق ، جرحه پیدا ایتمك .

یرتاج = اثواب و چماشیرك یرتلمش کبی اچیق براغلمه یری .

یرتیجی = کندی تعیشی ایچون دیگر حیوانلری اتلاف ایدن حیوان درنده مفترس .

یرتیق = یرتلمش ، یاربلمش ، دریده ، چاك ، || پارچه پارچه || حیاسز پردهٔ عصمت و حیاسی شق اولمش اولان .

یغین [ت ، س] ☞ [ییغمق]

یگرمی [ت ، ع] اون طقوزدن صوکره ، ایکی دفعه اون : (٢٠) بیست .

یگرمنجی = اون طقوزنجیدن صوکره کلن

یگرمیلك = یگرمی قیمتنده اولان || یگرمی پاره‌یه کچن سکه .

یگیت [ت ، س] یتشمش کنج آدم ، دلیقانلی § شجیع ، جسور ، بهادر ، دلیر ، دلاور .

باباییگیت = جسور و کوستریشلی کنج .

غریب یگیت = کیمسه‌سز ، بیچاره م

یگیتلك = جسارت ، شجاعت ، بسالت .

یگیتلنمك = جسارتلنمك || قوروملق خروزلانمق .

یل - ییل [ت ، س] سنه ، عام کچن ییل = کچن سنه

ییل باشی = سنهٔ جدیده‌نك ابتداسی که : خرستیانلرجه پك معتبردر .

ییللانمق = اسکیمك ، اوزرندن زمان سنه‌لر کچمك .

ییلدیز اوردکی = طیور ذات الارجل الکفیه‌دن اولوب نصف کرهٔ شمالیده بولنور .

(ییلدیز اوردکی)

ییتمك [ت ، مص] غائب ، ضایع اولمق ، فوت اولمق .

ییغمق [ت ، مص] طوپلایوب کومه ایتمك ، بریکدیرمك ، ادخار ایلمك .

ییغدیرمق = کومه ایتدیرمك ، بریکدیرتمك ، ادخار ایتدیرمك .

ییغلمق = طوپلانمق ، تراکم ایتمك . ادخار اولنمق .

ییغندی = جمع و تراکم ایدلمش شیلرك مجموعی || غلبه‌لك ، ازدحام .

ییغین = طوپ ، کومه مجموع || غلبه‌لك ، ازدحام .

ییغینه‌له = کایتلی ، طوپدن .

ییقامق [ت ، مص] صو ایله تمیزله‌مك ، غسل ایتمك || استحمام .

ییقانمق = صو ایله تطهیر ایدلمك . غسل اولنمق .

ییقانمه = (ییقانمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی || ییقانیش .

ییقمق [ت ، مص] دوشورمك ، یره اورمق ، اشاغی المق § بوزمق ، هدم و تخریب ایتمك

او ییقمق = برینك محو و فلاکتنه بادی اولمق .

کوکل ییقمق = خاطر قیرمق .

ییقدیرمق = بالواسطه ییقمق .

ییقلمق = دوشمك ، دوریلمك || خراب و منهدم اولمق || دفع اولوب کیتمك .

ییقندی = ییقلمش بر شیئك بقیه قالان انقاضی ، خرابه ویرانه .

ییقیق = ییقلمش ، خراب ، ویرانه منهدم .

ییقیم = بوزوله ، دوشمه ، هدم خرابی . چوق مصرفلی

ییل [ت ، س] ☞ [یل]

ییلان [ت ، س] وراحقدن معروف حیوان ، افعی مار .

ییلان قاوی = حلزونی .

ییلان کبی = پك صغوق ، پك صویغمز

ییلان بالغی = ییلانه مشابه بر جنس بالق .

ییلان یصدیغی = ذات الاقاع منظوره دن چیچکاری سنبل هیئتنده ، لفافهٔ زهرویه‌یه مالك تزیینات ایچون مستعملدر

(ییلان یاصدیغی)

ییلان دیلی = (لسان الحیه) : ذات الاقاع منظوره‌دن لسان الحیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب ٢٠ سانتیمتره قدر بر طوله مالکدر .

(ییلان دیلی)

ییلانجق [ت ، س] اکثریا یوزه عارض اولور میقروبی بر خسته‌لق (ئەریزیپەل § طب) جلدك بر التهاب مطحیسندن عبارت اولوب عارض اولدیغی محل ساری‌یه مائل قرمزیجه برلون کسب ایدەرك اوزرینه پارمق ایله باصیلنجه قرمزیلق زائل اولور و پارمق قالدیریلنجه حمرت سابقه عودت ایدر .

هالك المار = (ییلانجی) طیور جاوحه‌دن اولوب تویلری غایت ظریفدر بجاقلری اوزون اولدیغندن طیور شاطئیه میاننده دکزده ایوزولر ییلانلرله تعیش ایدر .

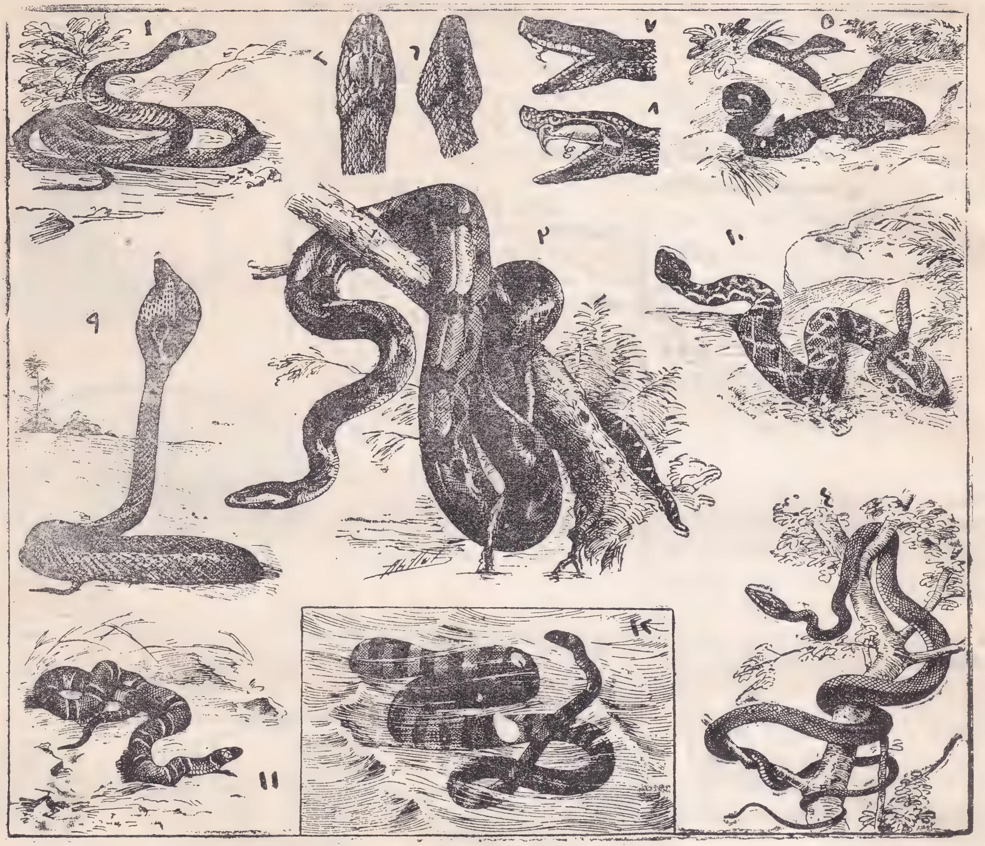

(ییلانلر)

١ — قره ییلان ، ٢ — قره ییلانك باشی ، ٣ — بوآ ، ٤ — آغاج ییلانی ، ٥ — انكرك ییلانی ، ٦ — انكرك ییلانڭ باشی؛ اوستندن كورونشی، ٧ — انكرك ییلانڭ باشی؛ یاندن كورونشی، ٨ — انكرك ییلانڭ غدهٔ سمیه‌سنی كوسترن باشی ، ٩ — تاجا یاخود كوزلكلی ییلان ، ١٠ — چنغراقلی ییلان ، ١١ — مرجانلی ییلان یاخود قاطر ییلانی ، ١٢ — دكز ییلانی .

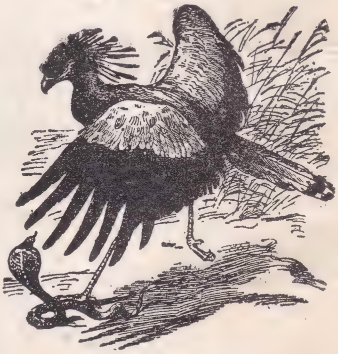

(ییلانجی)

یلشمق [ت ، مص] كوشه‌یوب یناشمق ، كولوب صیرتمق ، تبسم .

ییلشق = یاپشقان ، عارسز ، معجز

یلمق [ت ، مص] اورکمك ، كوزی قورقمق .

ییلدیرمق = اوركوتمك ، كوزینی قورقوتمق ، جسارتنی كسر ایتمك .

ییلغین = ییلمش، كوزی قورقمش، اوركمش .

یو [ت ، ا] بر شیئك ایچ ویا ماپشنده‌كی اویوق چیزكی § برزیوانه نك ایچنه هلزونی صورتده یاپیلان اویوق : ویده، ییوی ، نامه‌لی ییوی .

ییولی = ییوی اولان: ییولی طوب

یای مضمومه

یبوست [ع ، مص] (رطوبت) مقابلی قورولق ، یابسلك : خشكی : یبوست هوا .

یسر [ع ، مص] (عسر) و (عسرت) مقابلی . سهولت ، قولایلق ، آسانلق . § زنكینلك ، یسار [یسرت] ده لغتدر .]

یسری [ع ، ص] صول طرف ، (یمنی) مقابلی : جهت یسری .

یسری [ت ، ا] بر جنس صباغ اغاجی كه : بوندن تسبیح اعمال اولنور .

یمن [ع ، ا] اوغور ، قوت ، حسن طالع ، میمنت ، سعادت بركت ، فال خیر .

یمنلی = اوغورلی ، مسعود، بركتلی فیضلی .

یمنی [ع ، ص] (یسری) مقابلی و (یمن) ك مؤنثی صاغ جهت جهت یمنی .

یوزطه [ت ، ا] طیور وهوام واسماكك بالاخره ایچندن یاوروی چیقمق اوزره طوغوردقلری مختلف القطعات قابوقلی دانه بیض .

بالق یومورطه‌سی == کفال بالغندن چیقاریلان معروف لذیذ ماده .

قوریل یومورطه == باصقالیه یومورطه‌سی

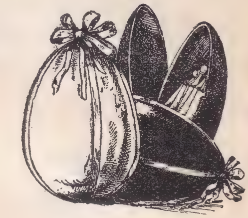

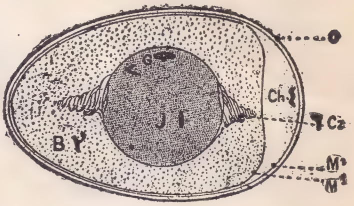

(یومورطه) : ۱ — یومورطه‌نك صاریسی ، ۲ — یومورطه‌نك آقی ، ۳ — سرهٔ باطنه ، ۴ — جرثومه (یومورطه تخمی) ، ۵ — اغشیهٔ مخاطیه . ۶ — بیت الهوا ، ۷ — قابوق .

یومورطه‌لق == وقدان اوله‌رق پیشیرلمش یومورطه‌نك الی بکیرلتمه‌مك ویاقامق ایچون ایچنه قونلدیغی ظرف بچمنده قاب .

یومورطلامق == قوش وسائره یومورطه یاپمق . ‖ اصلمسز بر شی سویلمك

جواهر یومورطلامق == مناسبتسز سوز سویلمك .

یُوارْلاق [ت ، ص] مدور ، دکرمی کره شکلنده ، طوب بچمنده اولان کروی .

یوارلانمق == دونه‌رك کیتمك ، تکرلنمك ‖ یره یاتارق دونه دونه حرکت ایتمك : یولرده یوارلاندی .

یوس یوارلاق == طوس طوپارلاق .

یُواْلاْمَقْ [ت ، مص] تکرلتمك دوندره‌رك یوروتمك . § ایته‌رك حرکته کتیرمك § آتمق ، اساسسز بر سوز سویلمك .

یُوباْزْ [ت ، ص] ایری ، قبا ، قوتلی آدم .

یُوتْمَقْ [ت ، مص] بوغازدن آشاغی ایندیرمك ، بلع ایلمك § غصب ایتمك § تحمل ایدوب سکوت ایلمك ، قبول ایلمك .

حبی یوتمق == ایشی بیتمك ، فنالاشمق

یوتدیرمق == یوتمسنه سبب اولمق قبول ایتدیرمك ، قاندیروب ایناندیرمق § قمارده اویونده قزانمق .

یوتقنمق == توکوروکنی یوتمق ، اشتهانك حصولندن دولایی آغزده حاصل اولان لعابی یوتمق .

یوتلمق == بلع اولنمق بوغازدن اشاغی ایندیرلمك ‖ قبول ایدلمك ‖ اویونده قارده غائب ایتمك ، یکلمك .

یوتوم == بر دفعه‌ده یوتولان شی ، جرعه ، ایچیم .

یُوجَه [ت ، ص] یوکسك ، عالی مرتفع : یوجه طاغلر .

یُورْتْ [ت ، ص] یر ، مملکت ، دیار ، اقلیم ، ایل ، مسقط رأس ، وطن § مسکن مأوی ، اقامتگاه § تصرف اولنان املاك ، اراضی .

یورتلق == مالکانه اراضی ، اوجاقلق عائله‌نك مالکانه‌سی .

یُورْداْمْ [ت ، ص] چابوقلق ، چالاکی ، دبدبه ، طنطنه .

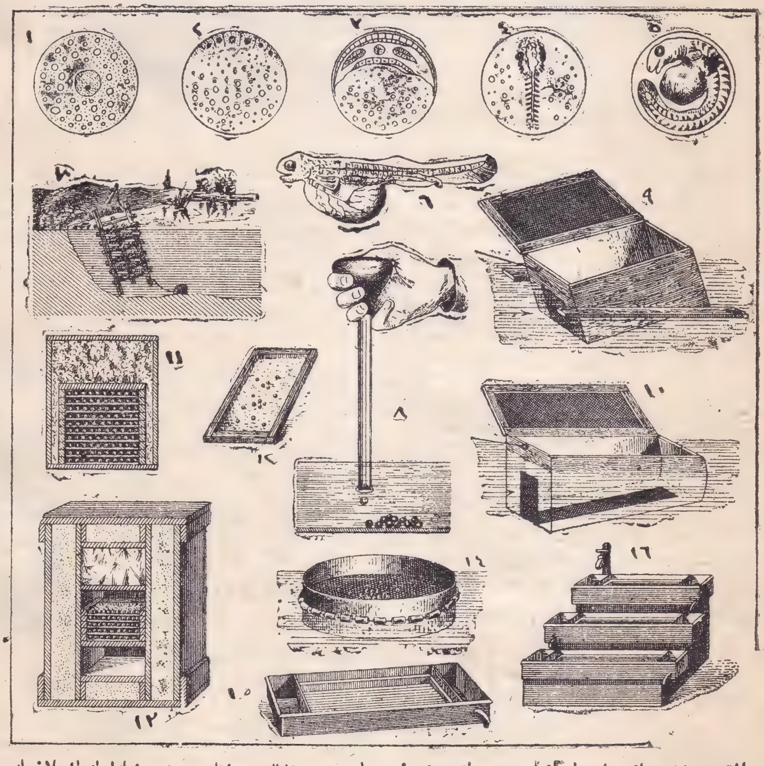

بالق یتیشدیرمك اصولی : ۱ یومورطه نوه‌سیله ، ۲ ویته‌للوس ایله ، ۳ عضله‌لرك ظاهر اولماغیله ۴ « ویته‌لاوس » ك سطحنده بلاستوده‌رم ایله ، ۵ یومورطه ایچنده قیوریلمش بالق یاورسی . ۶ بالق یاوروسی یومورطه‌دن چیقارکن ، ۷ مفرخ صنعی ، ۸ یومورطه‌لری آییقلامغه مخصوص « پنپه‌ت » ، بوروه ۹ سه‌زغرینك تفریخ قوطوسی ، ۱۰ تفریخ ایچون براکت‌ك قوطوسی ۱۱ یومورطه‌لری نقل ایچون صندوق ۱۲ آمباللاژ صندالنك قوریزه‌سی ۱۳ یومورطه‌لرك نقلی ایچون ثلاجیه قوطوسی ۱۴ تفریخ ایچون سابح الث ، ۱۵ تفریخ کردلی ۱۶ اوچ تفریخ کرداندن متشکل زاف .

ال یوردامی == الدن کلمه ، ملکه

یوردامل == سریع الحرکه ، چویك ‖ الندن ایش کلیر .

یُورْطی [ج ، ص] خرستیانلرك بایرام ویا مقدس عد ایدیلان تعطیل کونلرندن هربری .

یُورْغاْنْ [ت ، ص] یتاقده اوستنه اورتیلن ایچی پاموقلی اورتی .

یورغانه کوره ایاق اوزاتمق == حدینی ، حسابنی بیلمك ، قدرنجه حرکت ایتمك .

یورغانجی == یورغان یاپان ویا صاتان آدم ‖ اوطه دوشمه‌سی یاپان ویا صاتان ویا دوشمه‌یی یرلی یرینه وضع ایدن تفریش ایلین صنعتکار .

یورغانلق == یورغانه الویرر ، یورغان یاپمغه یارار شی .

یُورْغُونْ [ت ، ص] یورولمش دوچار تعب اولمش ، چوق کزمك ویازیاده چالیشمقدن رخاوته دوشمش ، مجالسز قالمش اولان .

یورغونلق == تعب .

یورغونلق المق == یورولدقدن صوكره طوروب ویا اوطوروب دیكلنمك ، تنفس ایتمك .

یُورغَه [ت ، ص] اتك بر نوع یورویشی § بو صورتله یوروین آت .

یُورَكْ [ت ، س] قلب ، دل § كوكل § قارن ، بطن § جسارت شجاعت : یوركلی آدم ، یوركسز آدم . § حس مرحمت و شفقت

یوركلر اجیسی == پك اجینه‌جق حال

یورك اوینامق / یورك قالقمق == پك زیاده انفعال نتیجه‌سی اوله‌رق خلجانه اوغرامق .

یورك بایلمق == آجلقدن معده‌ده ازكینلك حس ایتمك ، پك زیاده آجیقمق

یورك توكنمك == پك زیاده اوزولمك

یورك چارپمق == خلجانه اوغرامق .

یورك چارپندیسی == خلجان قلب .

یورك سورمك == اسهاله دوچار اولمق .

یورك طیقانمق == براجیه اضطرابه متحمل اولمق ، متأثر اولمامق .

یورك ویرمك == جسارت ویرمك ، تشجیع ایلمك .

یورك یاغی اریمك == شدتله آرزو ایتمك

یورك یاغ باغلامق == پك زیاده صویمك || قلبك اطرافنده شحم تراكم ایلمك

یوركلی == جسور ، شجیع ، بهادر .

قاتی یوركلی == مرحمتسز ، غیر حساس .

یوركلنمك == جسارت پیدا ایتمك ، جرأتلنمك .

یوركسز == قورقاق ، جبین .

یُورْمَقْ [ت ، مص] یورغونلق ویرمك ، دوچار تعب ایتمك

ذهن یورمق == اتعاب ذهن ایلمك دماغی مشغولیتده بولنمق .

كندینی یورمق == بیهوده اوغراشمق

كوز یورمق == چوق اوقومق || چوق دیكیش دیكمك .

یورلمق == یورغون اولمق ، دوچار تعب اولمق || بیهوده اوغراشمق .

یُورْمَقْ [ت ، مص] عد و حمل ایتمك ، تعبیر وتفسیر ایلمك صایمق : خیره یورمق شره یورمق .

یُورُوكْ [ت ، ص] چابوق والی یوروین آت § بریرده طورمیوب سیارحالنده بولنان خلق ، كوچبه خیمه نشین تركان عشیرتی

یُورُومَكْ [ت ، مص] ایاقله كزمك مشی و حركت ایتمك § سرعتله كیتمك § صولتله هجوم ایلمك ، آقین ایتمك .

الوب یورومك == ایلری كیتمك ، تجاوز ایتمك .

یورویورمك == اطرافنه باقمقسزین همان كیتمك

یوروتمك == یورومسنی موجب اولمق ، مشی و حركت ایتدیرمك || ایلری سورمك ، ایلرو كتورمك || تسلسل ایتدیرمك || تمدید ایتمك .

صمان آلتندن صو یوروتمك == كیزلیجه ایش كورمك .

یورویش == (یورومك) ماده‌سندن اسم مصدر ، یورومه ، مشی و حركت || رفتار ، طرز حركت ، روش . || هجوم ، اقین : شهری یورویشله فتح ایتدیلر .

دوه‌یورویشی == یواش ، فقط دواملی مشی .

جبری یورویش == (عسكری) بلا فاصله سرعتله ایلرو طوغرو حركت ایدیش .

یان یورویش == (عسكری) تعلیمده بر حركت .

یُوزْ [ت ، عد] اون كره اون (٩٩) ی تعقیب ایدن عدد : (١٠٠) . مائه ، صد .

یوزلرجه == بر شیئك عددجه چوقلغنی افاده ایدر .

یوزده == رأس المالك هریوزغروشندن الثان فائض مقداری : یوزده بش ، یوزده طقوز .

یُوزْ [ت ، س] انسان و حیوان باشنك اوك طرفی ، حواس خمس و صائطه‌نك بولندیغی قطعهٔ سر . چهره ، وجه ، روی . § سطح ، برشیئك خارجا كورینان یری . § چوق ، قاش كبی شیلرك طوغری طرفی § وجه سبب : بویوزدن پك متضرر اولدم .

یوزآقی == ناموس . اعتبار معنوی .

یوز صویی == آبرو .

اكشی یوز == عبوس چهره .

یوزه اورمق / یوزله‌مك == یاپدیغی قباحتی بر آدمك قارشوسنده سویلیوب محجوب ایتمك .

یوز اوستنه براقمق == نظامسز ، نقصان بر حالده براقمق

ایچ‌یوز == سطح داخلی || جهت باطنه ، بر ایشك مستور اولان جهتی ، || سبب حقیقی .

یوزینه باقلماز == پك چركین .

یوزبولمق == التفاتدن ، نوازشدن شیمارمق .

یوزی پك == اوتانماز ، ثوبران .

یوزچویرمك == ترك وفراغت ایلمك ، قطع التفات ایلمك

یوزطوتمق == اوتانمامق ، قارشی سویلیه بیلمك .

یوزقره‌سی == ناموسسزلق ، عارسزلق .

یوزیوزه كلمك == مواجهه اولنمق قارشی قارشی‌یه كلمك

یوزكورومی == كوكی طرفندن كلینه زفاف كیجه‌سی ویریلان قیمتدار هدیه .

یوزكوز اولمق == مافوق ایله‌مادون اره‌سنده حرمت و رعایت قالقمق ، تكلیفسز اولمق .

كوك یوزی == فضا ، سماء .

یوزه كولمك == جعلی التفات ومحبت كوسترمك .

یوزویرمك == لزومندن زیاده التفات ومساعده ایدوب شیمارتمق .

یریوزی == سطح زمین ، روی ارض .

یوزسز == حیاسز ، عارسز .

یوزی یوق == یاپدیغی بر فعل و حركتدن دولایی محجوب .

یوزلشمك == یوزیوزه كلمك ، مواجهه اولمق .

یوزلی == یوزی قابلی اولان .

یُوزْ [فا ، س] پارس دنیلان قپلان اجناسندن یرتیجی برحیوان ،

یُوزْباشی [ت ، س] بلوك قوماندانی ، ملازم اولك فوقنده و قول اغاسنك دوننده بولنان بر رتبهٔ عسكریه‌یی حائز اولان ذات .

یُوزْمَكْ [ت ، مص] حیوانك دریسنی چیقارمق ، صویمق ، سبح ایتمك .

یوزلمك == دریسی چیقارلمق ، متسلخ اولمق .

يُوزْمَكْ [ت ، مصـ] صويك اوزرنده طوروب باتماق ، سبح ايتمك § مبتذل شيلرك آره‌سنده قالق : پاره ايچنده يوزيور .

يوزلمك = سباحت ايدلمك .

يوزكج = يوزن ، يوزمك بيلن ، سابح

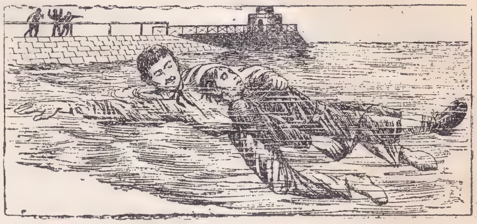

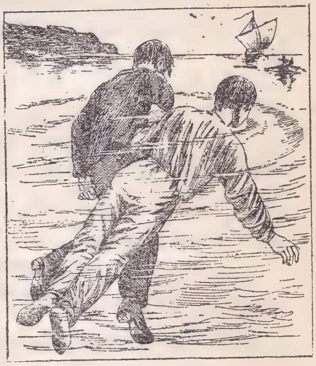

(معاونت تخليصيه)

(عادی يوزمك اصولی)

يُوزُكْ [ت ، صـ] اكثريا اورته پارمغه زينت مقامنده طاقيلان معدنی و جحری حلقه .

يُوسُفْ [ع ، ص] (محيط اعلام) § حسن و جماله مالك اولان شخصه وصف اولور .

يُوشْفجق [ت ، صـ] قورونك كوچوك بر نوعی . § ماندارين ، ماندالينه دنيلن ميوه . § صو اوزرنده اوچار اوزون قويروقلی بر جنس كوزل كلبك .

يُوصْمَه [ت ، صـ] ظريف قيافتلی ادالی ، عشوه‌لی ، عشوه‌باز

يوصمه‌لق = ظرافت ، عشوه‌بازلق .

يُوصُونْ [ت ، صـ] طاشلرك واغاج قابوقلرينك اوزرنده حاصل اولان چيم . § طورغون صولرك اوزرنده حاصل اولان يشيللك ، (اشنيه) شمدی‌يه قدر بونلرك تناسل والقاحلری حقنده پك‌چوق نظريه‌لر سرد ايدلمش ايسه‌ده حقيقتی لايقيله بيلنه‌مه‌مش اولديغندن بونلرك تلقيح كيفيتی خفی قالمشدر . بو سببدن بو زمره‌يه نباتات ذات‌الالقاح خفيه ويا غير منظوره دينلمشدر .

« يوارلانان طاش يوصون طوتمز »

يوصونلانمق = يوصون باغلامق ، يوصون طوتمق .

يوصونلی = يوصون ايله اورتيلی ، يوصون باغلامش اولان .

(يوصون)

١ - كثيرالاشعار دنيلن مذكر يوصون ، ٢ - مؤنثی ٣ ، ٤ - بتروری ، ٥ - برويوم ، ٦ ، ٧ - بتروری - ٨ ، ٩ - بتروری ، ١٠ ، سپلاكنوم ، ١١ - بتروری - ١٢ هيپنوم .

يُوغُورْتْ [ت ، صـ] ايچنه مايه قاريشديريله‌رق اكشيدلمش وقويولاشديرلمش سوت : طوربه يوغوردی .

(يوغورت‌اوتی)

يوغورت‌اوتی = ذات الفلقتين شعبه‌سندن فويه فصيله‌سندن بر حشيشهٔ سنويه‌در .

يوغورتجی = يغورت ياپان ويا صاتان آدم .

يوغورتلی = يوغورتله قاريشيق ايچنده يوغورت قاريشديرلمش : يوغورتلی كباب .

يُوغُورْمَقْ [ت ، مصـ] اون وامثالی عيارى شيلرك ايچنه صو قاريشديريله‌رق معجون حالنه قويمق قويولاشديرمق تعجين ايتمك .

يُوغُونْ [ت ، صـ] قويو ، قالين قبا § ايری جثه‌لی .

يوغونلق = قالينلق ، قبالق غلظت || ضخامت .

يُوفْ [ت ، صـ] يازيق ، بيهوده بوش :

يوف‌سكا = يازيق سكا .

§ محو وهدر وهلاك : امكارم يوفه كيتدی

يُوفْقَه [ت ، صـ] اينجه ، رقيق ، حقيقت . § اينجه اچلمش بوركلك خمور ، خمور ياپراغی

يوفقه‌بوركی = يوفقه‌دن ياپلمش بورك . § از ، جزئی : يمكلرك ارقه‌سی يوفقه‌در .

يوفقه يوركلی = رقيق القلب ، چابوق متأثر اولان .

يُوقْ [ت ، صـ] (وار) مقابلی ، اولميان ، غير موجود ، معدوم هيچ ،

هيچ يوقسه = (يوق ايسه) والا بويله اولميه‌ايدی || اولمديغی حالده .

يوق ايتمك = محو ايتمك .

نه وار نه يوق = نه خبر ، نه‌حوادث مملكتده نه وار نه يوق ؟ فقيرلك .

يوقلق = معدوميت ، عدم‌موجوديت هيچی || احتياج ،

يوقدن = هيچدن .

یوقاری [ت ، ت] (اشاغی) مقابلی یوکسك ، یوکسکده بولنان ، اعلی ، بالا § مترقی ایلرولەمش .

اشاغی یوقاری == تقریبا ، تقریبی اولارق .

باش یوقاری == یوقوشه طوغری .

یوقارولنمق == یوکسلنمك .

یوقارودن اشاغی == باشدن ایاغه قدر: اوی باشدن اشاغی صیلدم سپوردم .

یوقسول [ت ، مص] یوقلق ایچنده بولنان ، فقر وضرورت چکن ، فقیر ، محتاج .

یوقسوللق == احتیاج ، فقر ، ضرورت .

یوقلامق [ت ، مص] بر شیئك حال وکیفیتنی اکلامغه چالیشمق § آرایوب طرامق تحری ایتمك § تفتیش وتحقیق ایلمك § دنەمك ، تجربه ایلمك § صحتنی استفسار ایتمك .

یوقلاتمق == بالواسطه یوقلامق .

یوقلاشدیرمق == اصولاً وطولایسیله اکلامغه چالیشمق ، تفتیش وتحری ایلمك

یوقلامه == (یوقلامق) مادەسندن مصدر تخفیفی || عسکرك هر اقشام ضابطان طرفندن کوزدن کچیرلسی ، معاینه ایدلمسی .

یوقلامەجی == عسکری یوقلامه ایدن ضابط .

یوقلانمق == تفتیش ، تحقیق ، تحری ، معاینه اولنمق .

یوقوش [ت ، مص] (اینش) مقابلی یوقارویه چیقیلان یر ، بر سطح مائلك اشاغیدن یوقارویه طوغری اولان استقامتی ، سطح مائلك یوقاری قسمی .

اینش یوقوش == غیر مستوی .

یوك [ت ، مص] حیوان و حمالك صیرتنه و یا کمی ، ارابه کبی شیلرك ایچنه قونیلان شی ، اشیا بار ، حمل § اغرلق ، اثقال . § درعهده ایدیلان شی ، وظیفه : اغر بر یوك التنه کیردم .

یوکنی طوتمق == کسب ثروت ایلمك

یوکلی == اوزرنده ، ایچنده یوك اشیا بولنان || کبه ، حامل .

یوکلتمك == بر حیوان ویا حمالك صیرتنه یوك قویمق ، تحمیل ایتمك .

یوکلنمك == صرتنه یوك قونمق ، تحمیل اولنمق || برینه بار اولوب ثقلت وزحمت ویرمك || ایتمك .

یوکلك == اوطەنك بر طرفنده ، یاتاق ، یاصدق ، یورغان قونلمایه مخصوص ثابت و بیوك طولاب : یاتاقلری یوکلکه یرلشدیرمەلی .

یوك [ت ، مص] قویون توکی ، یشم صوف یپاغی . § یوکدن معمول یوك چوراب .

یوکلی == یوکدن معمول بز اقمشه || یوقیلدن بر جنس قماش .

یوکسك [ت ، مص] یوجه اولان ، آلچاق اولمایان ، مادیاتده و معنویاتده قوللانیلیر : یوکسك طاغ ، یوکسك آغاج ؛ یوکسك فکر ، یوکسك اسلوب ، یوکسك سس . یوکسك فیأت ، یوجه محل و مرتبه معناسنده قوللانیلیر : یوکسکدن دوشمك یوکسکه ، یوکسکاره چیقدی یوکسك پردەدن صویلەمك : شدت و فخر ایله ادارۀ کلام ایتمك (دکز حقنده) بی پایان قورطونەلی ، فسیح : بویله بر واپور یوکسك دکزلره تحمل ایتمزدی ، اونك ایچون (ارطغرل) واپوری پارچالاندی :

یوکسکلك == یوجەلك ، الچاق اولاماق ، ارتفاع : بو طاغك یوکسکلکی ایکی یوز مترەدر .

یوکسلتمك == یوجه ایتمك ، ارتفاعی آرتیرماق : تەوکزی یوکسلتمك ایسته یورمشسکز || اوکك : سز بومحرری چوق یوکسلتیورسکز || عیوبه چیقارماق : اونی اوقادار یوکسلتمك برایم ١٨ در حقلیدر .

یوکسلمك == یوجه اولماق ، داها یوکسك اولماق || یوقاری قالقماق : بنا خیلی یوکسلدی ؛ فکر و اعتقادی چوق یوکسلمشدره دائما تعالی ایتمك :

« یوکسل هنرکله قائم اولمه » .
« دمبدم یوکسلن بو حسیات »
« کوزمه اشك آل ایندیریور »

§ فیأتی آرتمق : ذخیره یوکسلدی ، کومور یوکسلدی . پست پردەدن آیریلمق صسکی یوکسلت ، یوکسك صسله صویله .

یوکسلمه == یوکسلمك مصدرینك تخفیفی ، یوکسەلش ، یوکسلمك حالی .
« یوکسلمەدن تکجمه ، کچ یاشامقدن »

یوکسوك [ت ، مص] دیکیش دیکرکن ایکنەیی قولایلقله ایتمه بیلمك ایچون پارماغه طاقیلان معدنی ظرف . (اولچو خصوصنده) آزلقدن کنایه اولور : یوکسوکله اولچمك .

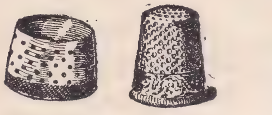

(یوکسوك)

یوکسوك اوتی == دیجیتال دنیلان و « سقرو فولاریه » فصیلەسندن بر نباتدر آغزی اشاغی چویرلمش یوکسوکه بکزه دیکی ایچون بواسم ویریلمشدر . طبابتده بالخاصه امراض قلبیەده قوللانیلیر . (دیجیتالین) اسمنده برمادۀ مؤثرەسی واردر .

یوکسیمك [ت ، فه] یوك عد ایتمك ، آغیر بولمق . کوکل ایستەمەیەرك قبول ایتمك . § استثقال ایتمك . بار کلمك : خستەمی کورمك ایچین قاضی کوینه قدر کیدوب کلمەیی یوکسیلدی .

یول [ت ، مص] چیغیر ، کیدیلەجك یر ، طریق : بورادن قارشی یه یول وارمی ؟ بو یول ییلدیزه چیقارمی ؟ کمی یولی == ایغه و آز ایشلك یول : آلمانیاده یوللرك کیکیشلکی انتظامی اوروپانك هیچ برمملکتنده بولونماەجق برده‌جەدەدر § عادت : بردفعەلك طلبنی اضعاف ایتمك یرشی دکل اما صوکره یول اولور || کمینك دکزده تعقیب ایتدیکی خط : کمی پوصله دلالتیله یولنی بولور || مجرا .

صو یولی == چیزکی ، خط : یشیل یوللی بر قاشدن بر انتاری یاپدیرمشدی || یورویش ، حرکت ، سرعت : واپورك یولی ایی‌در .

یول آلماق == مسافەیی قطع ایتمك : کیجەن خیلی یول آلدق . || طرز ، اسلوب : بویولده بر بنا اك موافق اولانی‌در . || مجرای طبیعی : ایشلر یولنده کیدەبیور . || مسلك :

« مردم آیریلمام یولمدن بیشه زار همتك هر بن نخلنده کربر شیر فریاد ایتسەده »

مقصد معین :

طریق موفقیت : زنکین اولمانك یولی فعالیت و ناموسپرورلکدر . یولنی بولدم ، آدم اولمانك یولنی کوسترده عمر :

« یولکه دیکنسز کلر صاچمشدم »
« سن کلەدك ماتم کلدی او یولدن »

اوغر : یولکه اولەجکم :

آیاق یولی == آبدستخانه ، ممشا .

یول اورماق == حیدودلق ایتمك § علم و صنعتده اعاظمدن اولان برینك آچدیغی طریق علمی و یا مناهی (ژان ژاق روسو) نك یولی ، معمار سنانك یولی .

یول آراماق == تدبیر ایتمك . یوله

اورماق = بر سیاحته چیقمانی تشبیع ایتمك || صورکای ، کوج: حرفی حرفنه (لاورس) ی ترجمه ایتمك اوزون یولدر .

یول اوسق = یولك جوارینه تصادف ایدن اوکندن ، کچیلن . یول اوغراغی = یولك اوغرادیغی یر .

خرسز یولی = کیزلی یول . اولو یول ، جاده § چاره ؛ یولنی بولماق = آداب و ارکان : یول بیلیر آدمدر .

پوسته یولی = ایشلك جاده .

دمیر یول = شمندوفر . آناطولی دمیر یولی ، روم ایلی دمیر یولی .

یوله چیقماق = عزیمت ایتمك ، سفر ایچون حرکت ایتمك :

« اویله بر شدت تصمیم ایله چیقدم که یوله قارشمه چیقسه اکر سنك مزارم دونمم »

یوله چیقارماق = تشییع ایتمك .

یولدن چیقماق = شمندوفر ترن ویا لوقوموتیفی رایلرك اوزرندن خارجه فرلاماق . § ماپماق ، ضلالته دوشمك: ایشی یولندن چیقدی ، اوکنج یولندن چیقدی .

یول خرجی = سفر ایچین مقتضی مصارف ، خرجراه . دورت یول آغزی = ایکی یولك تقاطع ایتدیکی محل . یوله

(یوك استحصالی): ۱ - قویونلرك تطهیری ، ۲ - قرقم ، ۳ - ال ماکنه‌سیله طرامق ، ٤ - ماکنه ایله طرامه ، ٥ - مجرا ماکنه‌سی ٦ - جاده ، ۷ - یوك تللری توحیدی دستگاهی ۸ - ایپلك حالنه افراغی ، ۹ - جلا وطلانی ترتیباتی ۱۰ - نسج دستگاهی .

دوشمك = تصادفاً كچمك . مناسبت
دوشمك = يولسكز دوشرصه معاينه‌خانه‌مه
اوغرايك ، يوله دوشمك = يوله چيقماق ،
يوله رووان اولماق . سپيديك يولى =
سپيديك قاووغنك قنالى . احليل يولى
شاشيرما = نه ياپاجاغنى ، نره‌يه و هانكى
طرفه كيده‌جكنى بيله‌مه‌مك . يول شاشيماق ،
چتاللاشماق : بو يول هيچ شاشماز
دوغرى منزله‌يه كيدر . يول ويرمك =
خدمتدن چيقارماق ، اذن ويرمك :
اوشاقلردن ايكيسنه يول ويردم .
بانقه مأمورلرينك برقسمنه يول ويرمش .
(بحريه اصطلاحنده) برسفينه‌نك آرقه‌سنده
قالماق ، برسفينه‌نك ديكر سفينه‌نك دها ايلرى
كيتمه‌سنه مساعد اولماق .

دوغرو يول = جاده .

يولدن قالماق = مانع ظهوريله كيده‌-
ميوب كيرى قالماق .

يول قاپاماق = ميدان ويرمه‌مك :
هر توجه ايتديكم يولى قاپاديلر . تنبللر
ايچون يوللر قپالى‌در .

قچاماق يولى = بهانه ، بر شيدن
چكيلمك ايچون وسيله .

يوله قوماق = تشييع ايتمك ، عزيمت
ايتديرمك .

يولنه قويماق = نظام ويرمك ،
آهنك و دوام ويرمك : او ايشى يولنه
قويمشدر .

يولدن آلى قوماق = عزيمتنه مانع
اولماق .

يوله كلمك = اصلاح حال ايتمك : بر
چوق چيلغنلقلردن صوكره يوله كلدى .

يول كوروتمك = سفر ايتمك احتياجى:
« اى غازيلر يول كوروندى يته غريب سرمه »

يول كوسترن : طيور متسلقه‌دن آسيا
و آفريقايه مخصوص بر قوشدر .

(يول كوسترن)

يولجى = يوله چيقوب كيدن ويا
يولده اولان : يولجى يولنده كرك ،
واپورده ، واغونده ، سياحت ايدنلر :
رومانيا واپورلرى يولجيلرينه ايى باقارلر ،
شرق سرعت قطارى يولجيلرينه چوق
رعايت ايتدى . § اميدسز خسته : بدبخت
خسته يولجى‌در .

يولجى چيقارماق = تشييع ايتمك .

يولجيلق = سفر ، سياحت حالى :
يولجيلقده اوروج طوتماق فرض دكلدر .

يولداش = يول آرقاداشى . وقتيله
يكيچرى اورته‌سنك اعضاسى قهو
يولداشى = افنديلرى بر اولانلرك بهرى ،
بر قپو منتسبلرينك بهرى .

يولداشلق = يول آرقاداشلغى .
يولداشلق ايتمك = برابر سياحت ايتمك .

يولديرماق = چكديروب قوپارتماق
سوكديرمك باغچه‌نك اوتلرينى يولديردم .
اوت يولديرماق = جبراً بر آدمه ايشى
كورددورمك : آدمه بوراده اوت
يولديررلر .

يولسز = يولنده اولميان آداب
و اركانه غير موافق اولان . يولسز
ايش ، يولسز حركت . اصناف آره‌سنده
ويا كهيالرى طرفندن ايشدن منع اولونمق
جزاسنه اوغراديلمش : فلان آراباجيى
يولسز ايتديلر .

يولسزلق = مناسبتسزلك مناسب
اولميان وضع و حال .

يوللامق = يوله چيقارماق ، كوندرمك :
آدم يوللادم ، خبر يوللادم .

يوللامه = « يوللامق » مخففى .
|| دوشمه‌لك اوزون ميشه آغاجى : يوللامه
ديرك ، كيريش .

يوللانمق = يوله چيقوب كيتمك
كمى يوللاندى . || كوندريلمك : مكتوب
يوللاندى .

يوللى = بر درلو يولى اولان ، اوزون
يوللى ، قيصه يوللى : يولسز بر ايش اولدى .
§ طرز : نصيحت يوللى سويلديكم سوزلر
مسموع اولمادى .

كوزلر يولده قالماق = اوزون مدت
انتظار ايتمك :
« يوللرده قالدى كوزلرم كلمه‌دى خبر »

يول كوسترمك = قلاغوزلق ايتمك ،
رهبر اولماق .

يوله كيتمك = اويماق || طريق
اختيار ايتمك :
« آه بيلمزميسك استدكاريكى »
« او يمان يوللره كيتدكاريكى »

يولنده = مناسبت اولماق لازم كلديكى
كبى اولان : ايشلر يولنده ، دكل ايى كيتمه‌يوره
يوله ياتمق = اطاعت ايتمك .

ياكلش يول = دوغرو اولميان ،
|| ذهاب .

يول يورومك = يورويه‌رك مسافه
قطع ايتمك .

يول يول = چيزكيلى . يول
§ دفعه ، كره : ياماغانى بر يول آثار
زيبكار .

يولله = مناسب بر صورتده ، لايق
اولديغى كبى : مواخذه يولله ايديلميرصه
كيمسه كوجنمز .

يُولاز [ت ، س] حيوانى چكمك و
باغلاماق ايچون باشنه طاقيلان
ايپ: يولازندن چكمك يولازندن
باغلاماق .

يُولاف [ت ، ش] حيوانلره يديريلن
اوزون و خفيف حبه : آتى
يولافله بسله‌مك . يولاف صمانى .

يُولق [ت ، مص] چكوب قوپارمق
زواللى يأسندن صاچنى صقالنى
يولدى § صويماق ، طولاندرمق :
صاف دل آدمى ايى يولمشلر .

يولنديرمق = حزن و يأسه
دوشورمك ، || اغلاتمق : محاربه‌نك غائب
ايديلمه‌سى ايتاليانلرى چوق يولنديردى

يولنماق = چكيلوب قوپاريلماق .
اظهار حزن وماتم ايتمك .

يولوق
يولوك } = تويلرى يولنمش ، تويسز

يولوكن
يولوك } = اوستره

يولومك = تراش ايتمك || چكوب
يولماق .

يولويجى = بو ، بره ، پروكار .

يَوْم [ع ، اسم ، مذ] ج : ايام
٢٤ ساعتلك ليل ونهار مدتى :
يوم جمعه . كوندوز ٢٤ ساعتدن
عبارت كون مدتنك كيجه اولميان قسمى :
يوم الحساب = قيامت كونى :
« كيجه‌لر انجم صايارم صبحه‌دك »
« اى شب هجرك يانار يوم الحساب »
يوم الحشر ، يوم القيام = كذلك قيامت
كونى . يوم شمس = شمسك ، يوم نجومى =
برنجم ثابتك ايكى دفعه نصف النهاره كلمسى
آره‌سنده مرور ايدن مدت . || اليوم
= بوكون ، حالا . فى يومنا هذا =
بوكونكى كونده || يوماً من الايام = كونلرك

برنده یوماً فیوماً == کوندن کونه . کل یوم == هر کون . کل یوم هو فی شأن (آیتنه) == هر کون او تحول وانقلاب اوزره در .

یومه == ☞ یوما .

یومی == یومیه بر کونه عائد و مخصوص اولان ، کونده لك . معینات یومیه ، هر کون چیقان ، یومی غزته .

یومیه == برکونلك ایشك اجرتی . هر کونکی واردات ومصارفی یازمایه مخصوص دفتر : یومیه ده مقید ، آنا دفتره کچمه مش .

یوما ـ یومه == اوچ قولدن مرکب وقوللرینك عکسنه بوکولمش خلاط یاپامار .

یُوماق [ت ، ص] ایپ دن ویا بز دن یاپیلمش یووارلاق ، طوپ ، اویون طوپی ، بر طوپه صاریلمش ایپ صیجیم وسائره : بر یوماق ایپلك .

(یوماق)

یوماقلاماق == صاروب طوپ یاپماق . ایپلکی ، ایپی یوماق یاپماق .

یُوماقلانمق [ت ، ص] شیشوب یومرو اولماق . مفصللری یوماقلانمش .

یومرماق == طوپلانوب یومرو اولماق ، شیشوب اور اولماق .

یومرو == یووارلاق شی . § اور . یامری یومری == مستوی اولمایان ، عارضه لی ، تومسك وچوقوری اولان .

یومروجاق == طاعون علتنك علامتی اوله رق قولتوق آلتنده ویاقاسیقده چیقان اور ، § طاعون علتی ، شتم و اشتکا مقامنده چوجوقلره توجیه اولنور : یومروجاق ضبط اولونمازکه .

یومروق == قپالی آل ، مشت . « یاردیجیمز یومروغمز ؛ پالامز . » یومروق ضربه سی : بر یومروقله یره سردی خصمنی .

یومروقلاماق == یومروقله اورماق . یومروقله یوغورماق .

یومرولق == تومسك ، اور کبی یووارلاق شی ، حدبه

یومرولماق == شیشوب اور کبی اولمق ، تومسلمك تحدب ایتمك .

یُومشاق [ت ، ص] سرت اولمایان نرم ، لطیف ، لین ، ملایم ، حلیم اولان . یومشاق طبیعتلی در . قولای ایشله نن : یومشاق دمیر ، یوموشاق آغاچ . ‖ (ص) یومشاق یر § کمیکسز ات ، بوت بالدیرك یومشاغی .

یومشاتماق == یاخود یمشاتماق . یومشاق ایتمك : وازلین انسانك دریسنی یومشاتیر § خشونت غضبی دفع ایتمك : اونی انجاق ضبط و ربط عسکری یومشاته بیله جك ، طاتلی سوزله آزغینی یومشاتدم .

یومشاجق == یومشاق ، ملایم ، نرم : چوجوغك یومشاجق اللرینی اوپدم .

یومشاقلق == سرت خشین اولماماق حالی .

یومشاماق == سرتلکی ، خشونتی کچمك : بال مومی صیجاقدن یومشامش ، دمیر قیزنجه یومشار .

یوماق == ییقاماق ، غسل ایتمك .

یوملماق == کندی کندینه وبلا اختیار قپانماق : کوزلری یوملدی .

یومماق == قاپاماق : کوزلرینی یومدی . آوجنی یومدی .

کوز یومماق == کورمزلکه کلمك ، مسامحه ایتمك .

آغزینی آچوب کوزینی یومماق == بی پروا آلابیلدیکنه سوکوب صایماق . کوزینی یوموب آغزینی آچدی .

کوز آچمق == آن واحدده ، درعقب : « بر دوش کبی درحق بوکه معناده بوعالم کیم کوز یوموب آچینجه زمانی کذر ایلر »

یوموق == قاپالی : یوموق کوز . یومشاق تومبول : یوموق یوموق اللر .

یُونان [ج ، ص] (یونیا) اسم قدیمندن محرف در ☞ [محیط اعلام] .

یونانجه == یونان قدیم طرز واسلوبنده ویا لسانده اولان .

یونانستان == یونان مملکتی (یونانستان کلمه سنك نهایتنده کی [ستان] فضله در ، غلطدر)

یونانلی == یونان اهالیسندن آدم .

یونانی == یونان مملکتنه منسوب اولان لسان یونانی ، فلسفهٔ یونانیه .

یونتماق == ☞ یونماق .

یُونجه [ت ، ص] صولیجه یرلرده خدایی نابت ویا اکیلمکله حاصل اولان معروف اوت .

(یونجه)

یُوند [ت ، ص] حرکله ایله کزر نیم یبانی قیصراق . قوبروق صالان قوشنك بر نوعی § یوند قوشی .

یونده == قوشك تویلری آلتنده کی § اینجه قیللری .

یونده قوشی == طیور متسلقه دن بر دقیقه مخصوص الاجه لی بر قوشدر .

(یونده قوشی)

یُونس [ت ، ص] ۱۲٤ بیك پیغمبردن بری . ☞ [محیط اعلام]

یونس بالغی == ممه لی حیوانلردن معروف بیوك بر بالق .

یُونغار [ت ، ص] یولغاری دینیلن چالغینك اوفاق نوعی ‖ اوچ تللی باغلامه .

(ذات الثدیالرك یووالری) : ١ - فلیپین صنجابنك یووه‌سی ، ٢ - تارلا فاره‌سنك یووه‌سی ، ٣ - موسقاردینك یووه‌سی .
(قوش یووالری) : ٤ - ته‌كستود قوشنك یووه‌سی ، ٥ - لوكری قوشنك یووه‌سی ، ٦ - طیور ناصجه‌نك یووه‌سی ، ٧ - بلبلك ،
٨ - آصمه قوشنك یووه‌سی ٩ - ریپیدیرك یووه‌سی ، ١٠ - ناشیفرل یووه‌سی ، ١١ اسپنوز قوشنك یووه‌سی ؛ ١٢ - پاشیسبه‌فال ،
١٣ - زوزته‌روب ١٤ - اوتلكن قوشی یووه‌سی ، ١٥ - آری قوشنك یووه‌سی ، ١٦ - قیرلانغیجك یووه‌سی ، ١٧ - دكز
قیرلانغیجنك یووه‌سی ١٨ - قامتونجی قوشنك یووه‌سی ، ١٩ - جوجه قوشنك یووه‌سی ، ٢٠ - یعقوت زمرد قوشی یووه‌سی ، ٢١ -
توماتیاس قوشنك یووه‌سی ٢٢ - هیلوشاریس قوشنك یووه‌سی ، ٢٣ - لیلك یووه‌سی .
(بالقلرك یووه‌سی) : ٢٤ - اصقوریید بالغنك یووه‌سی .
(بوجكلرك یووه‌سی) : ٢٥ - هند آریسی یووه‌سی ، ٢٦ - فرانسز آریسی یووه‌سی . ٢٧ - اشك آریسنك یووه‌سی ، ٢٨ - یوایست
یووه‌سی ، ٢٩ - كب یواصنك یاپلشی ٣٠ - كب یووه‌سی ٣١ - بولیبودوقاین ، ٣٢ مقوا بیان اریسی یووه‌سی ، ٣٣ - ٣٤ - قارنجه
یووه‌سی ، ٣٥ - ایپاری ، ٣٦ - ٣٧ - ٣٨ - بیاض قارنجه یووه‌سی ،
(اوروبجكلرك یووه‌سی) : ٣٩ - سیفال یووه‌سی ٤٠ — آرژیپوب ٤١ — آرژیرونه‌ت .

یونغه [ت ، س] کسرله کسیلن کراسته ، اوددوندن چیقان اوفاق پارچه‌لر ، طلاشك ایریسی دمیر یونغه‌سی == ایریجه دمیر طلاشی .

یُوغْماق [ت ، مص] ییقانمق کندی کندینی ییقامق غسل اولونمق .

یونمه == یونماق مصدرینك مخففی ، یونماق فعلی . ‖ صوایله یونلمش

یونتلمامش == ایشلنمه‌مش ، تربیه ایدیلمه‌مش ، خام ، ناتراشیده .

یونلماق == کسرله ، رنده ایله ، نلمله ، قلم تراش ایله کسیلوب ویا قازیلوب دوزه‌تلمك ، ایشلنمك : یونلمش تخته ، دیرك ، طاش . بر ماده‌نك بعض اقسامنی کسوب ویا قوپاروب ایسته‌نیلن شکله کتیرمك .

یونماق == کسر ویا رنده ویا قلمله تخته ویاخود دمیری کسوب دوزلتمك ، ایشلمك ، اویماق ، سیلمك : مرمرك یونولماسی اقتضا ایدر .

یُوها [ت ، تد] صیحهٔ تحقیر و تذلیلدر : یوهایه طوتماق ، یوها باغیرماق .

یُووه - یُوا - یُووا [ت ، ـ] طیور و سائر کوچوك حیوانات مسکنی ، اشیانه ، لانه ، § کوچوك وفقیرانه مسکن § بر ماکنه‌ه وآلتنك کیروب ایشلمسنه ویا یرلشمسنه مخصوص دلیك ، § چقور ، دلیك ، کوز یووه‌سی .

یوواسنی یاپمق == حقندن کلمك ، جزاسنی ویرمك .

یووالامق == یووا یاپمق .

« کرچه مدهشدر ایدیلمك بیدار
یوواسنده اویوپان شیر ژیان »

ی

علاوه

آرسەنیك Arsenic [ج ، مـ] صیچان اوتو ، سم الفار .

آق سلمن [ت ، مـ] قلوور مثنای زیبق دنیلن مادۀ کیمیائیەنك بین العوام اسمی‌در .

آنارشی Anarchie [ج ، مـ] یاخود آنارخیا = حکومتسزلك ؛ امنیت وآسایش یوقلغی ، فوضویت .

اختلال [ع ، مص] قاریشقلق ، آیاقلانمه ، اهالینك حکومته قارشی آیاقلانمسی . . . .
اختلالی حیدودلق شکلنی کچمز .
اختلال شعور = دایلك

ارتجاع [ع ، مص] ماضی‌یه عودت ایتمك ویا بوکا میل اظهاری . ۳۱ مارت وقعۀ ارتجاعیەسندە اهل ارتجاع دینی آلت ایدەرك و شریعت ایسترز دیەرك دینك دە ، شریعتك دە ضدی اولان مطلقیتی تحکیم واستبدادقوتنی اعادە ایتمك ایستەدیلر .

ارتیاب [ع ، مص] شبهە ، تردد ، ریب و گمان اوزرە اولش .

اسپریتیزم Spritisme [ج ، مـ] اولمشلرك روحنك جلب اولونا بیلمەسی ، و کوزە کورونور بر حال آلمەسی اعتقادی : اوروپادە بیلە اسپریتیزم مسخرەلقلرینە اعتماد ایدن عقولك بولندیغنە حیرت ایتمەمك ممکن دکلدر .

استبداد [ع ، مص] زوربالق ، کیفی حرکت ، قانونی اولمایان طرزادارە وحرکت :
«قالدیر استبدادی مسعود ایله ملك وملتی» .

انفلاق [ع ، مص] آچیلماق ، انکشاف ایتمك : « دیدار انفلاقندە افق یتمك ، انفلاق سحر ، پاطلاماق . مواد انفلاقیە = دینامیت و امثالی پاطلایجی ترکیبات

انقراض [ع ، مص] دولتلر و عائلەلر حقندە باتماق ، محواولماق ، انقراض بولماق ، سقوط ایتمك ، آرتق موجود قالمامق .

انقلاب [ع ، مص] برحالدن دیکر حالە فقط بردن برە کچمك ‖ بر شکل حکومتە کچمك : فرانسە انقلاب کبیری . فرانسە انقلاب کبیری حقندە اك جاذب اثر (طوماس قارلایل)ك اثریدر . ‖ تموز ۱۱ انقلابی : عبدالحمیدك عهد استبدادینە خاتمە ویرن انقلاب .

ابستروقسیون Obstruction [ج ، مص] پارلمان مذاکرە و مناقشەسنە اشتراکدن امتناع .

اوپورتونیست Opportuniste [ج ، مـ] قوت وحکومت هانکی فرقەدە یا آدمدە ایسە اوفرقەیە ویا او آدمە متوجە و میال اولان کیمسە .

اولیغارشی oligarchie [ج ، مـ] حکم ونفوذك بر قاچ عائلە الندە بولندیغی ادارە .

باللی بابا [ت ، مـ] ابخرۀ ابیض) ذات الفلقتین شعبەسندن شفویە قصیلەسنە منسوب بر نباتدر .

(باللی بابا اوتی)

بومبا [ج ، مـ] یونانجە چاتیردی معناسندە اولان {Bombos} کلمەسندن آلنمش‌در . ایچی مواد انفلاقیە ایلە طولو دمیردن کرە .

پارلمانتارزم {Parlamentârisme} [ج ، مـ] پارلمان ایلە ادارۀ حکومت ایدیلمك . مبعوثانك عدم اعتماد بیان ایتمەسیلە قابینەنك سقوط ایتمەسی اساسی قبول ایدیلمش اولان حکومت اصولی .

پارلمنتو [ج ، مـ] قوۀ تشریعیەیی تشکیل و اجرا ایدن هیئت : فرانسە پارلمنتوسی اعیان و مبعوثان مجلسلرندن متشکل‌در .

پان ئەلەنیزم [ج ، مـ] اتحاد یونانیان .

پان تورکیزم [ج ، مـ] ترك اتحادی .

پان جرمانیزم [ج ، مـ] آلمان اتحادی

پان اسلامیزم [ج ، مـ] اتحاد اسلام ؛ پارتی (parti) فرقە

پسیقولوجیا psychologie [ج ، مـ] ماهیت و احوال روحدن بحث ایدن علم ، روح ، فن روح ؛ حالت روحیە : اونك پسیقولوجیاسنی بن بیلیرم .

تأوّە [ع ، مص] آه ایتمك .

تشکیل [ع ، مص] کبری دوندورمك ، کبری یوصکورتمك ؛ باصدیرماق ، تخریب ایتمك : تنکیل اشقیادە خدمت ایدن اودر : اعداسنی تنکیل ایلمشدی .

جمعیت [ع ، مـ] بر و عینی پروغرام تعقیب ایتمکدە متحد کیمسەلرك هیئتی : اتحاد و ترقی جمعیتی ، اطبای ملکیە جمعیتی ‖ پریشان اولمامق ، انتظام و انسجام : جمعیتلی بر سوز سویلدی . جمعیت و خاطر ، ذهن براقیتی . خاطرك آسودە و براق اولماسی . جمعیت خفیە = جمعیتلر قانونجە بیاننامە ویرمەیین وکیزلی قالان جمعیت .

جمهور [ع ، مـ] زمرە جماعت ، جماعت کثیرە : جمهورە مخالفت قوۀ خطادندر . جمهور ادبا = ادیبلر زمرەسی .
«ضربۀ جمهور ایلە براولمایان یوق‌تارمار»

جمهوریت = بر اصول حکومت بو اصول ایلە ادارە اولونان حکومت رئیس حکومت اهالی ویا وکیللری طرفندن مدت معینە ایچون انتخاب وتعیین اولونور . فرانسە جمهوریتی ، آرژانتین جمهوریتی .

حرّیت [ع ، مـ] اسیر اولمامق ، کولە ، جاریە اولمامق ، سربستلك آزادلق . قوانیندن غیری برشی ایلە مقید اولمامق .
«نەیار جان ایمشسك آه ای‌دیدار حریت»

حریت وجدانیە = انسان مذهبی انتخابدە حر اولماق ؛ حریت کلام = قانون و آداب داخلندە هر ایستدیکنی انسانك سویلەیە بیلمەسی .
« حریتی حدود وطندن چیقاردیلر
حریت ایستەینلری زنجیرە صاردیلر »

خط سنبلی سنۀ هجریە سندە مشاهیر خطاطیندن مطبعۀ عامرە سر خطاطی ابن الحمزە عارف حکمت بك طرفندن ترتیب واختراع و ولی‌الله عظامدن قوجە مصطفی پاشادە دفن خاك عطرناك سنبل افندی حضرتلرینك اسملرینە اضافةً توسیم و شکل سنبلە کورە ترسیم ایدلمشدر . خط مذکور خطوط اسلامیەدن خط کوفی ایلە سیاقت وخط دیوانیەدن استخراج ایدرك قاموسمزك طبعی نهایتلرندە میدانە کلدیکندن خطوط اسلامیە میاننده بالمجبوریە ارائە ایدیلەمەمشدی .

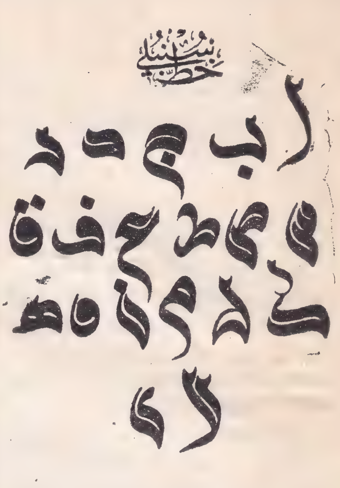

(خط سنبلی)

خَفِیَه [ع ، س] جاسوس شونك بونك احوالنی تجسس ایله موظف کیزلی مأمور .

خَلْع [ع ، مه] بر حکمداری عزل ایتمك ، تختندن ایندیرمك [سلطان عبدالحمید خلع وسلطان محمد وشاد حضرتلری اجلاس اولوندی . || یرندن چیقماق خلع مفاصل .

خُمْرَه [ع ، س] ایچی مواد انفلاقیه ایله طولو کله .

داروینیزم Darvvinisme انکلیز طبیعیوننـدن چارلس داروینك مذهب علمیسی . (داروینیزم) عنوانلی اثر .

دَموُقرات Dèmocrate دموقراسی یه یعنی حاکمیت اهالی پرنسیپنه مربوط اولان

دموقراسی == Démocratie حاکمیت اهالی اوزرینه مؤسس حکومت .

دیسیپلین [ج ، س] dicspline انضباط بعض هیئت ویا مؤسسه لرك اداره و تأمین انتظامنه مخصوص قوانین واصولك مجموعی مکتب سلطانیه نك خصوصی دیسیپلنی واردر .

دیکتاتور [ج،س] Dictateur برقوت ونفوذ حکمدارانه اکتساب ایدن کیمسه ، کافهٔ قوای حکومتی النده طوپلایوب بیلدیکی کبی ادارهٔ اموره نچهزن اولان آدم .

دینامیت [ج،س] نیترو غلیسه رین ایله انشعالی قولایلاشدیران بر مادهٔ معتدله دن مرکب بر ترکیب .

رادیقال [ج،س] Radical پولتیقه ده اصلاحات مطلقه طرفداری اولان فرقه ویا بو فرقه یه منسوبلردن بری .

رانده وو [ج ، س] Rendez_vous موعد ملاقات . رانده وو ویردم .

زَهِر [ت ، س] آغو ، سم ، بدنه داخل اولونجه حیاتی تدریجا ویا درحال محو ایدن ماده . ایچکیلرك چله سی معتدل وتدریجی أولدورن زهردر توتون ایچمك زهر تنفس ایتمکدر .
« یتر اولدی زهر ییدك قان یوتدق »

سانسور [ج ، س] Censeur مفتش ، باصیلاجاق ویاتیاتروده صحنه یه وضع ایدیله جك آثاری تدقیق ایدن وذلفیاره طوقونان یرلرینی طی ایدن مأمور : سانسور [Censure] اصولی ، قانون اساسی نك اعلانیله لغو اولوندی . انسان حکومتنك سانسورندن قورتولسه ده عوام هوامك سانسورندن قورتولاماز .

سوسیالیزم [ج،س] بر اشتراك عالم شمول ایله حقوق ملکیتی دکیشدیرمك ایستهینلرك سیستمی ، مسلکی . (سوسیالیزم) عنوانلی بر طریق .

شورای دَوْلَت [ت ، س] قوهٔ اجرائیه نك قوهٔ تشریعیه سنی تشکیل ایدن ومتعدد شعبه لری بولونان دائرهٔ مهمه سی .

شورای امت == اهالینك بالذات تشکیل ایتدیکی مجلس مشورت .

عِصْیان [ع ، س] اطاعت ایتمه یش ، اطاعت وانقیاده ، حکومته آرتق تابع اولمایش : مالیسیا عصیانی قانله سوندورولدی . آرناودلق عصیانی لاتین حروفاتنك قبول وعدم قبولی مسئله سندن آلولندی . علی الاطلاق عدم اطاعت واعلان عدم خوشنودی :
قورقدیغم وجدانمك عصیانیدر .

عَوام [ع ، س] خواص دن اولمایانلر ، آحادن اولانلر : عوام ناس : انسانلرك علی العاده اولانلری . اشاغی طبقه آدملری . بین العوام : اشاغی طبقه آدملری آره سنده .

قلیك [ج ، س] {Clique} دولابلرینی چویرمك ایچون اتحاد ومشترکا وخفیا صرف مساعی ایدن کیمسه لر هیئتی . فلان « قلیك » دن در . قلیك نه ایسترسه باش وکیل اونی یاپمایه آماده ایدی .

قله ریقال [ج ، س] { Clérical } پاپاسلر ، راهبلر ، روحانیلر وخواص متعصبه مسلك وافکارینه طرفدار اولان : اسپانیاده حالا حکم سورن قله ریقاللردر فرانسه ده اك زنکین فرقهٔ سیاسیه قله ریقاللر فرقه سی در .

قونسرواتور [ج ، س] { Conservateur } محافظه کارلر فرقه سندن ویا مسلکندن اولان .

مابِض [ع ، س] انسان بالدیری

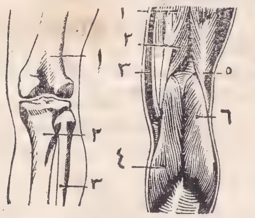

(انسان بالدیری)

۱ — عضلهٔ وتریة النصف ؛ ۲ — عضلهٔ غشائیهٔ النصف ؛ ۳ — عضلهٔ خیاطیه ؛ ٤ — عضلهٔ ذات الرأسین فخذیه ؛ ٥ — عضلهٔ نواحیهٔ وحشیه ؛ ٦ — توأمیهٔ انسیه ؛ آ — فخذ ؛ ب — قصبه ؛ ث — عظم شظیه .

مَجلِس اعیان [ع ، س] مملکتلك علمی ویا اداری و یا نسبی اك ایله ری کلنلرندن قید حیات ایله انتخاب اولنور ذوات دن متشکل هیئت تشریعیه .

مَجلِس عُمومی [ع ، س] اعیان ومبعوثان دن متشکل مجلس .

مُطلَقیت [ع ، س] قید وشرطسزلق . کیف مایشائیت . مطلقیت اداره == استبداد .

مُفتَرِس [ع ، س] پارچالایوب ییین : حیوانات مفترسه . آرسلان حیوانات مفترسه نك پادشاهیدر .

مه موراندوم { Memorandum } [ج ، س] مخطره بر مسئله نك حال حاضرینی خلاصه ایدن تبلیغ نامهٔ سیاسی .

نیهلیست [ج،س] روسیه ده مشروطیت وحریت حقیقیه طرفداری . نیهلیست فرقه سی .

وَه تو { Veto } [ج ، س] لاتینجه بر کلمه در ، که « مخالفت ایدرم » « راضی دکلم » دیمکدر . وتو حقی == رد ایتمك صلاحیتی : حکمدارك هرزمان ، وهر درلو شکل حکومتده وه تو حقی موجود در .

صوك

١٤١ نجی فورمه‌ده سهو طبع اوله‌رق وقوعه کلان خطالر

صحیفه	ستون	خطا	صواب
١١٢٣	٣	وز	یوز
١١٢٤	٢	بترووری	بزووری (یومون) رسمنك آلتنده مندرجدر .
١١٢٦	»	مجرا ماکنه‌سی	مجزا ماکنه‌سی
»	»	یول تللرنی	یول تللرك
»	»	طلانی ترتیباتی	طلا ترتیباتی
١١٢٧	٣	یولماق	یولمق
»	»	یولنماق	یولنمق
١١٢٨	٣	١٢٤ بیك پیغمبردن بری	پیغمبران اعظامدن بری
١١٣٠	١	بوغماق	بوغمق

— علاوه —

صحیفه	ستون	خطا	صواب
١١٣١	١	اُبستروقسیون	اوپستروکسیون
١١٣١	١	Bombos	Bombe
١١٣١	٢	Parlamentarisme	Parlementarisme
١١٣١	٣	جمیت	جَمْعِیَتْ
١١٣٢	٣	مِأْبِص انسان بالدیری	مَأْبَضْ دیز التنده‌کی چقور
١١٣٢	٣	مجلس أعیان	مجلس اَعْیانْ
١١٣٢	٣	مُطلقیت	مُطْلَقِیَّتْ

پاره	غروش	
	۱	مدخل منطق
	۵	مجموعه‌م ـ غلطات مجموعه‌سی
	۱	مبحث کلمات ترکیه
	۵	لغتچهٔ ادبیات
	۲۷	سجع وقافیه لغتی
	۱۵	اصول انشا و کتابت
	٤	فیض آباد
	۵	کتابت درسلری
	۲	مختصر انشا
۲۰	۲	تعلیقات بلاغت عثمانیه
	۵	تحلیل حل
	۵	حدیقة البیان ۲ ـ ۱
	۵	شفق صدالری
	۵	ذات النطاقین یاخود ابن زبیر (منظوم)
	٤	سها (نظم و نثر ٤ ـ ۱ جزؤ)
	۳	محاضرات ـ محاورات ادبیه
	۲	ژاله ـ نثر
۲۰	۱	ترجمه‌لرم ـ نثر
	۳	مقالات عرفان ـ نثر
	٤	تخطر ـ منظوم و منثور
۲۰	۱	ترنم « «
۲۰	۱	ملك ـ مجموعهٔ اشعار
	۳	شیوه‌ن یاخود خاطرات شبابم ـ نثر
	۲	گلزار شباب ـ منظوم
	۱	کلبن ـ منظوم
	٤	مناظر قلمیه ـ نثر
۲۰	۲	مخاطبه ـ نثر
	۲	ناله «
۰	۲	هوساتم «
	۵	آیینهٔ موسیقی راست فصلی ـ نوطه‌لی
	۳۰	خواننده یاخود منتخب و مکمل شرقی مجموعه‌سی ـ مصور
	۳	ایلك سوکی (ملی رومان)
	۵	تئودورا «
	٤	ایکی حقیقت «
	٤	حرارت حیات «
	۱	نتیجهٔ سمی «
۲۰	۰	مادامك مکتوبلری (مترجم)
۲۰	۷	بیوك والده «

پاره	غروش	
	۲۰	بیوك اکرامیه مترجم
	۵	قروامور قادینلری «
	٤	استفیومارا قیزی «
	۲۵	قپودان هاتراسك سیاحتی ـ مصور
	۳	شکسپیر ـ قیش مصالی
	٤	حدیقهٔ ازهار ـ مجموعهٔ لطائف
	۲	سیر ویلیامك سرکذشتی ـ مصور
۲۰	۲	مزاردن سسلر
	۸	استبداد (الفیه‌ری) «
	۱۳	هاملت (شکسپیر) «

قوانین

پاره	غروش	
	۲۰	اصول محاکمات جزائیه شرحی جلد ۳ مکتب حقوق مدیری عبدالخالق مدحت بك
	۱۵	مجموعهٔ امور عدلیه
	۲۰	مجمع قوانین حقوق وجزا
۲۰		تشریح قواعد کلیه
	۱۵	تمییز لایحه‌سی
	۱۰	تعیین مرجع
۲۰	۷	مسائل جزائیه ـ اصول محاکمات جزائیه شرحی. سلانیك استیناف مدعی عمومیسی سامی بك
	۱۰	مصحح ـ محاکمات جزائیه‌ده واقع اولان خطایاتی حاویدر غالب بك
	۲۵	قاموس قوانین جلد ۲
	۱۵	قاموس حقوق ـ غالب بك
	۵	اصطلاحات مرعیه احمد رفعت بك
	۳	اصطلاحات تجاریه و تعریفات قانونیه
	۲۰	تحقیقات فنیه و جزائیه
۲۰	۲	س قوانین عثمانیه
	۱۰	ر ح « «
۲۰	۷	بلغ ستان جزا قانونی ترجمه‌سی
	۲	رسالهٔ بیع وشرا
	۵	شرح قانون جزا ـ مدخل

پاره	غروش	
	۵	میزان جزا ـ حکمت جزا
	۱۵	فائض مرکب وتقسیط مسائلنه دائر دستور جدوللر
۲۰	۲	اقتصاد یاخود علم ثروت

پاره	غروش	
	۲۰	دستور ۲ نجی جلد
	۱۰	« ٤ نجی «
	۱۰	« ۲ نجی ذیل
	۵	« ۳ نجی «
	۵	رهبر معاملات رسمیه ۹۳ دن ۳۲۶ سنه‌سنه قدر جریدهٔ محاکم فهرسیدر
	۵	سفیرلر وشهبندرلر وظائفی
	۵	کتاب الامانت (علی حیدر افندی)
	۵	« الهبه (علی حیدر افندی)
	۵	« الرهین (علی حیدر افندی)
	۲	رسالهٔ مفقود
	۱۵	قرعمی زاده مجموعه‌سی [مسائل جنائیه]
		د ة المجله مجله ماده‌لرینك یکدیکرینه وقواعد کلیه‌یه نسبتی ـ هر بر کتابی لوحه شکلنده ارائه ایدر .
	۵	رهبر قوانین
	۱۰	الذریعه الی علم الشریعه ـ اصول فقهدن
	۱۰	مرآت عدالت تاریخچهٔ عدلیهٔ دولت عثمانیه
	۳	حقوق اداره
	۱۰	پولیچه شرحی . یانقوویطنوس افندی
	۱۵	تجارت بحریه شرحی جلد ۲ رشید پاشا
	۱۵	« شرحی افلاس جلد ۲ «
۲۰	۷	« ذیلی شرحی «

۱۱ تموز سنه ۳۲٤ دن بو آنه قدر [مطبعه وکتبخانهٔ جهان] حسابنه طبع ونشر اولنان کتابلر:

پاره	غروش	
۲۰		یکی ومکمل اصول محاکمهٔ حقوق قانونی شرحی مع ذیل - آماسیه جزا رئیسی احمد ضیا بك [آ.ونه فیأتی]
	۱۵	مفصل قانون جزا وتفرعاتی شرحی آماسیه جزا رئیسی: احمد ضیا بك
	۲۰	تلخیص اصول جزائیه اصول محاکمات جزائیه نك صورت عمومیه ده شرحی جلد ۳ - بنیامین فرید بك.
	۵	یکی قانون جزا وتفرعاتی - محکمهٔ تمییز مقرراتی جامعدر
	۳۰	مجموعهٔ قوانین جدیده جلد ۳ بدایت انقلابدن ۳۲۷ سنه‌سی غایه‌سنه قدر بالعموم قوانین ونظاماتی جامعدر.
	۱	قانون اساسی - واد معدنی شامل
۲۰		قانون اساسی - مواد معدنه
	۱	مطبوعات ومطبعه‌لر قانونی
۲۰		جمعیتلر وتعطیل اشغال حقنده نظامنامه
۲۰		اجتماعات عمومیه و ۱۰ تموز سنه ۳۲٤ دن اول ارتکاب اولنان جرائم عادیه.
۲۰		سرسری ومظنهٔ سؤ اشخاص حقنده
۲۰		ولایات تشکیلات عدلیه سنجه اجرا اولنه‌جق تعدیلات وامور مالیه مفتشلرینه دائر نظامنامه
	۱	روم ایلی ولایتنده شقاوت ومفسدتك منعی حقنده
۲۰		تحصیل اموال نظامنامه‌سی.
	۱	اسپرتولر ومغشوش مشروبات کثولیه حقنده
۲۰		عناصر غیر مسلمه‌نك عسکرلکی حقنده نظامنامهٔ مرقمه
۲۰	۱	عسکری تقاعد واستعفا قانونی
	۱	مأمورین ملکیه‌نك تقاعدی ومعزولین معاشاتی.
۲۰	۱	تنسیقات قانونی مع ذیل
	۱	اصول محاکمات حقوقیه قانونی ذیلی
	۱	قانون جزا مذیلاتی
	۱	درسعادتله سواحل متجاوره‌ده کی ماونه‌جیلرله قایقجیلره متعلق
	۱	احتیاط ضابطانی نظامنامه‌سی
۲۰		حق تألیف قانونی

پاره	غروش	
	۱	مسقفات ویرکوسی حقنده قانوننامه
۱۰	۱	محاسبات عمومیه قانونی
۲۰		پساپورط قانونی
۲۰	۲	غنائم بحریه قانونی
	۵	پولیس رهبری: درسعادت پولیس مکتبی مدیر سابقی احمد فائق بك
	۵	تربیهٔ مسلکیه دروسلری - پولیس مکتبنه مخصوص - ارضروم پولیس مکتبی مدیری بدری بك
		— قوانین عرفیه —
۲۰	۲	عساکر نظامیه‌نك صورت اخذینی مبین قانون مع ذیل
	۱	تمتع ویرکوسی نظامنامه‌سی
	۵	معدن نظامنامه‌سی
	۵	اورمان نظامنامه‌سی وطاش اوجاقلری
	۵	اعشار نظامنامه‌سی
	۱	هیئت اعیان نظامنامهٔ داخلیسی
۲۰	۳	انتخاب مبعوثان قانونی وقانون مذکورك تطبیقی حقنده قانون وادارهٔ عرفیه نظامنامه‌سی و سائره ۲۲ قانونی حاوی
	۵	مدخل حقوق دول (حقی پاشا)
	۱۰	طرابلس غرب - دولت علیه - ایتالیا وقایع حربیه‌سی - مصور محمد محسن بك
	۱	۹۳ محاربه‌سی - سردار اکرم عبدالکریم پاشانك محاکمه‌سی -
	۲	مدحت پاشانك سوء لایحه‌سی
	۵	اختلال وانقلاب عثمانی ۳۱ مارت ۱٤ نیسان - یونس نادی بك
	۱	انقلاب نیچون! ونصل اولدی!
	۱۰	المراضة فی الحکایة السلجوقیة
	۱	ویقتور هوغونك بر مکتوبی
	٤	رؤیا و مافوقه مکتوبی
۲۰	۱	دور حریتده زنداندن بر صدا
	۵	سوکیلی ترك قرداشلرمزه تقدیم - روم قرداشلر کز - افتیمیادی
۲۰	۲	حق یرینی بولملی - هادی بك
	۲	مقداد کارمز - محمد بك
	۱	جیزان وقعه‌سی یاخود برقه ماندانك خطاسی - دوقتور محمود حمدی بك
	۳	روس حکومتی یاخود قاچی سلطنتی

پاره	غروش	
	۱۲	مجلس مبعوثان عثمانی ۹۳ سنه‌سی م. ن
	۵	بین الملل اختلال فرقه‌لری - نادر بك
	۱	یاشاماق قورقوسی - دوقتور عبدالله جودت بك
	۲	مبعوثانه رهبر - ضیا بك
	۵	غزنه‌جی ثانی - صدراعظم سعید پاشا
	۲	هدیهٔ حریت - حسین جاهد بك الخ
	۲	بدیع الزمان کردینك نطقلری
	۳	دیوان عرفی وسعید کردی
۲۰	۲	صوك مدافعه - مصور - عونالله الکاظمی بك
	۲	دیوان عرفی - عونالله الکاظمی بك
	۱	ییلدیزده جاسوسلر جمعیتی - احمد بك
۲۰	۱	جدال یاخود معکس حقیقت اسماعیل حقی پاشا
	٦۰	سیر سفائن وهیأت بحریه جلد ۲ یوزباشی اسماعیل فائق بك
	۵	حکمت حقوق اسلامیه - محمد فهمی افندی
	۳	دینسزلر ودیندارلر یاخود دوقتور حسین جاهد بکك موجودیت الهیه‌سی مناقشه‌سی ورديه‌سی - عثمان نامق بك
۲۰	۱	افطاریه محمود ندیم بك
	۱	تنقیدات ادبیه - نامق کمال: قره بلا مناسبتیله - شهاب الدین سلیمان بك
	۱	تنقیدات ادبیه عبدالحق حامد بك عدد ۲ شهاب الدین سلیمان بك
	۱	تنقیدات ادبیه رجائی زاده محمود اکرم بك عدد ۳ شهاب الدین بك
	۳	شعاعات - میرالای امین فیضی بك
	۵	ژوند سزار - سکه پردی - مصور عبدالله جودت بك
	۳	جورجنه - شرقیلی قصلی قومدی ع. عصمت
۲۰	۲	مصور منتخبات لطائف یاخود اوقو! کل! حلمی بك
	۱۰	لورد هوپ - مونته قرستوك ذیلی مصور - محمد سلیمان بك
	۵	عشق وناموس ۱۰ رنکلی مطبوع رسملرله مزین: سعید سوزان احسان حزنی بکلر
	۷	بحران حیات - حیدر علی بك
	۵	صافو - مصور - نفیس مطبوع شهاب الدین سلیمان بك
۲۰		کرید عثمانلیلره قاچه مال اولدی؟
	۱	بلغارستان اسراری - ماضی وحالی

رسملی قاموس عثمانی

غروش			غروش		
۷۰	اجزا طاقمی جلد ۳-۱	وسط کاغدلیسی	۸۰	اجزا	اعلا کاغدلیسی
۸۰	بز جلدلی		۹۵	مشین جلدلی	
۸۵	مشین جلدلی		۱۰۸	« ورقلری یالدیزلی نوعی	

طشره ایچون هر بر طاقمه اون غروش تعهدلی پوسته اجرتی ضم اولنور.

مرکز فروختی: باب عالی جاده‌سنده «جهان مطبعه وکتبخانه‌سی» در.